Est 16
nᵒ 112

R.8
2/4

CONSILIORVM
Seu Responsorum
CAROLI RVINI
REGIENSIS
IVRISCONSVLTI
SVA TEMPESTATE CELEBERRIMI.

Tomus Quartus.

QVIBVS NVPERRIME IN HAC NOSTRA EDITIONE Præter multa summaria quæ in alijs non reperiuntur impressionibus, infinitisque erroribus quibus cæteræ scatebant, expurgatis,

ADDITAE SVNT DOCTISSIMAE ADNOTATIONES
Præstantissimi Iurisconsulti Domini
HIERONYMI ZANCHI BERGOMENSIS.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

Est. 10. tab. D.

M D LXXXXI.

Venetijs, Apud Felicem Valgrisium.

CONSILIORVM SEV RESPONSORVM CAROLI RVINI REGIENSIS.

Tomus Quartus.

¶Sauonenses an sint sub iurisdictione Ianuensium ex quibusdam conuentionibus ad inuicem factis.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio certa se referens ad aliam, de qua non apparet habet tamen effectum.*
2 *Verba sententiæ debent intelligi indefinitè & secundum iuris dispositionem, non autem secundum naturam actus. quod limitatur n.13.*
3 *Verbum, de fortia, importat superioritatem & iurisdictionē.*
4 *Appellatione remota generaliter a sententijs, non intelligitur de ea, qua pronunciatur iud. competen.*
5 *Hominum appellatione uel ciuium ueniunt illi ut singuli, non ut uniuersi. & nu.8.*
6 *Statutum disponens in materia iuris, & excludens duos casus aliàs exceptos, alios similes non excludit.*
7 *Clausula in fine posita non refertur ad ea, ex quibus resultaret aliquid contra ius commune.*
8 *Verba contractus recipiunt interpretationem a iure communi etiam verba impropriando.*
9 *Dominus loci nō potest illum inuitis subditis alteri subijcere, nec venit hoc in generali mandato.*
10 *Pactum uel promissio de aliquo facto, est quid diuersum ab ipso facto.*
11 *Genus præcedes quando restringatur per renunciationem specierum sequentem.*
12 *Dictio tamē, & dictio ita quòd, sunt limitatiuæ, & restrictiuæ.*
14 *Fundans se in tempore, debet illud pronare, & factum in dubio præsumitur tempore licito.*
15 *Verba vniuersalia semper intelliguntur, dummodo causa efficiens sit habilis.*
16 *Clausula, appellatione remota, de friuola intelligitur, & de appellatione a diffinitiua.*
17 *Nauigare non dicitur, qui est cū mercib. in naui, sed nauigari.*
18 *Iuramentum validat promissionem facti alieni, & facit præcisè teneri ad factum.*

CONSILIVM I.

IESV Christi ac gloriosissimæ virginis Mariæ inuocatis noīb. &c. ¶Visis oīb. quæ proponuntur tam in facto q̄ in iure, est primò determinandum, vtrum iurisdō sup eo, de quo q̄ritur, competat inclyto Seńatui Ianuæ. Et videtur dicendum ꝙ sic, prima facie. Et in primis ex verbis secundæ conuentionis. §.6, vbi sic dicitur, consentiunt etiam, & cōcedunt, ꝙ pro his ꝓ quibus Sauonenses possunt in Ianua conueniri pro gabellis uel alijs, non possunt cōueniri nisi coram principali Rectore uel eius Vicario, cumq; in causis illis assessor dari non posit, nisi de Sauonen. conuēti processerit voluntate &c. quia igr̄ de gabellis, q̄ dicūtur impositæ per Sauonenses. sindicus Ianuensium conqueritur, uidetur ꝙ iurisdō ad Senatum Ianuæ deuoluat̄, qui loco principalioris Rectoris, de quo est proximè facta mentio, reperitur subrogatus per ultimam conuentionem, in qua dicitur. Item pro maiori declaratione, & ad tollendas cauillationes, & ad cautelam etiam declaratur inter dictas partes dictis nominib. adinuicem, vt supra, stipulantibus ꝙ dum in dictis conuentionibus fit mentio de principali Rectore & eius Vicario, intelligatur in casibus in conuentionibus contentis, ꝙ principalis Rector sit & esse debeat illustr. dn̄s Dux uel Gubernator, qui pro tempore erit, uel eius Vicarius, simul cum magnificis dn̄is Antianis Ianuæ: & ꝙ ab eorum sn̄ijs, mandatis, & ordinationibus non liceat appellare, & reclamare &c. ¶Nec obstare videtur capitulum primæ conuentionis, in quo cauetur, ꝙ hoīes Sauonæ non teneantur facere rōnem in Ianua nisi in certis casib. in q̄b. & nō in alijs Ptās Ianuæ, si ei placuerit, possit de his cognoscere, condēnare, & punire Sauonēses, sicut alios Ianuenses &c. Quia licet inter casus ibi enumeratos non contineatur iste, de quo q̄rit̄, nō intelligit̄ tn̄ exclusus ēt ꝑ illa verba, & nō in alijs &c. per no. in l. ita nobis pudor. C. de adult. & in l. j. §. & parui. ꝙ ui aut clā. ubi habetur, ꝙ licet q̄s ꝓhibeat̄ se tueri aliqua iusta exceptione, tn̄ non intelligitur reiecta exceptio, q̄ ꝑ aliā legem concedit̄. & ex hoc infert Bar. ꝙ si statutum, exceptis quibusdā exceptionib. oēs alias reijcit, non intelligit̄ reijcere exceptiones, q̄ descēdunt ex aliquo capite statutorum eiusdem ciuitatis. Idē ergo videtur dicēdum in casu isto, vt. s. non intelligatur exclusus ꝑ uerba, de q̄b. sup. casus iste de gabellis expssus in alio capitulo cōuētionū factarū inter cōe Ianuæ & Sauonæ. ¶Nec ēt ob. ꝙ in capitulo prædicto dicatur ꝓ his, ꝓ q̄b. Sauonēses pn̄t in Ianua ꝯueniri, ꝓ gabellis uel alijs &c. Et sic uideat̄ se referre ad aliā dispōnem, in qua sit facta mentio spālis in his, ꝓ q̄b. pn̄t p̄dicti Sauonenses in Ianua ꝯueniri, & ꝙ nō reperiat̄ aliqua alia dispositio, de qua in gabellis sit facta mētio: q̄a licet ita sit, ꝙ in alio loco nihil dicatur de
1 gabellis, ꝑ hoc tn̄ non fit, quominus dicat̄ apparere, ꝙ ēt sup gabellis sit facta cōuētio, ꝑ no. ꝑ gl. & Bar. in l. admonendi. de iurei. vbi dicit, ꝙ si reformatio dicat, ꝙ q̄libet soluat collectā intra. 10. dies, sub pœna quāti pluris, ꝓut in alio statuto continetur, ꝙ reformatio habebit effectum licet nō reperiat̄ aliud statutum. & idem tenet Bal. in l. donatio. ꝑ illū tex. C. de do. & in l. inciuile, de leg. & Ang. in l. pe. ꝑ illū tex. C. de insti. & substi. cum alijs ꝯcor. de q̄b. ꝑ Alex. in d. l. admonēdi. & licet istud ꝓcedat: q̄a dispō se referens est certa: secus esset, si incertum cōtineret, ſm Bal. in l. j. C. de epis. & cle. & Ro. in d. l. admonēdi. tn̄ etiā in casu nostro cessat incertitudo: quia uerbū illud, de gabellis, indefinitè ꝓlatū, æquipollet vniuersali. l. si plurib. in prin. & ibi no. de leg. 2. & no. in c. ut circa. de ele. in 6. tanto magis p̄dicta ꝓcedunt: quia & ꝑ sn̄iam est idem declaratum & pronūciatū, dum in ea dicitur, ita tn̄ ꝙ cōueniri nō possint occasione contentorum in dictis cōuentionib. ꝓ gabellis vel alijs, nisi corā principali Rectore ipsius ciuitatis, uel eius Vicario &c. q̄ dictio, nisi, ponit, cū p̄cedat oratio negatiua: ut declarat Bar. & Doc. in l. actione. C. de transa. & ēt uerbū, de ga-
2 bellis, in sn̄ia prolatum † dēt intelligi indefinitè & ſm iuris dispōnem, adeo ꝙ nō recipiunt interp̄tationem verba sn̄iæ ēt ſm naturā actus, su ꝑ quo interponūtur. l. Paul. rn̄dit. de re iud. et no. Bart. in l. miles. §. decē. eo. tit. et l. j. C. si plu. una sen. et ultra p̄dicta, ꝙ isto casu in quo dicitur petitio ꝯ repræsentantes cōitatē Sauonæ, iurisdō cōpetat Senatui Ianuæ, videtur clarè constare ex verbis immediate p̄cedētib. eiusdē sn̄iæ, dum dicit̄, itē saluis suprascriptis dicimus, ꝓnūciamus, et declaramus, quòd Cōe Ianuæ habeat, et habere debeat superioritatem et iurisdictionem

Idem consuluit Dec. consi. 360.

dōnē in Cōe & hoīes Sauonæ, quò ad ɔtenta in ɔuentib. anno- 5
rū. 1261. 1332. & 1457. Et sic explicitè dr̄, ꝙ ɔ̄ Cōe Sauonæ ha
beat iurisdōnem Senatus Ianuæ. & quãuis se restringat ad ɔten
ta in dictis ɔuentionib. tñ in illis ɔtinere dr̄ ɔnentio de gabellis
ꝑ p̄dicta: & qa ēt est ɔuentū, ꝙ non possint Sauonenses nouos
vsus, neq; nouas exactiones imponere Ianuensib. vnde de his
intelligi pōt illud verbū, de gabellis, expressū, ꝙ ēt in dicta sñia
exprimit̄: cū immediate subiungat̄, vt dixi, ita tñ ꝙ ɔueniri pos-
sint occasione contētorū in dictis cōuētionib. ꝓ gabellis & ali
is, nisi corā principali Rectore ipsius ciuitatis, vel eius Vicario
&c. quæ verba p̄cedentia dictæ sñiæ ex sui gñalitate vident̄ im-
portare, ꝙ sup oībus in cōuentionib. cōtētis iurisdō spectet ad
Senatū Ianuæ. & quamuis deinde videat̄ postmodū solū cōcedi
in certis casib. tñ ista specialitas versat̄ circa alios casus aliter nō
cōprehensos in cōuentionib. ita ꝙ gñaliter intelligi pōt data iu
risdō sup omnib. de quib. in dictis cōuētionib. & sp̄aliter in ali
is casib. sup quib. alia cōuētio nō p̄cessit. Et dato ꝙ ex verbis
dictæ sñiæ nō sit data iurisdō indistinctè & gñaliter de omnib. 6
p̄dictis Senatui Ianuæ ɔ̄ Cōe & hoīes Sauonę, sed restrictiuè &
sp̄aliter certis casib. tñ dr̄, ꝙ tam ex ipsa cōuentione quàm ex ip
sa sñia qō de gabellis Senatui Ianuæ sp̄aliter est demandata. Qui
nimo ex alio vr̄, ꝙ simpliciter & gñaliter cōpetat iurisdō Sena-
tui Ianuæ ɔ̄ Cōe & hoīes Sauonæ: qm̄ in tertia cōuentione dr̄,
ꝙ ꝓmiserunt sindici ciuitatis Sauonæ, dictam ciuitatē Sauonæ
tradere, & reponere, ac restituere in virtutē & fortiā dicti Ducis
Cōis & populi Ianuæ &c. Quæ verba nō tantùm important, ꝙ
ciuitas Sauonæ sit sub ꝓtectione ciuitatis Ianuæ: sed ēt sub iuri
sdictōne: vt vr̄ in terminis Alex. velle in l. si pupillus. §. territo-
rium. de verb. signifi. vbi referendo Io. And. in c. vt animarum. §.
statutum. de cōst. in 6. dicit, ꝙ si aliquis populus, vel dñs hēt po
testatem terrendi vt Florentini, qui habent potestatē terrendi
Pistorienses & Aretinos; tunc ille locus, qui Pōt terreri, appella
3 tur de fortia & districtu. Et sic vult † ꝙ verbū de fortia impor-
tet superioritatē & iurisdōnē, de quo verbo in capit. dictæ cōuē
tionis est facta mentio: vnde ex p̄missis vr̄ ꝙ rectè sic declaratū,
dictū Senatū Ianuæ esse iudicē cōpetentē: & ꝙ iustificari nō pos
sit appellatio interposita a dicta sentētia ꝑ p̄dicta. & qa actū est
ꝙ ab eius sñijs, mandatis, & ordinationib. non possit appellari,
& sic reperit̄ renunciatū appellationi, cui potuit renunciari. l.
fi. C. de temp. app. & quãuis Ang. in cōs. 195. D. Gulielmina &c.
velle videatur † ꝙ remota appellatione gñaliter à sñijs, nō intel
ligatur remota appellatio à sñia, qua iudex pronunciat se cōpe-
tentem: quia aliàs posset ad se trahere oēs causas, & ordinarios
iurisdōne priuare, per no. ꝑ gl. in cle. 1. de sequest. poss. & fruc.
nihilo minus in casu nr̄o vr̄ aliud dicēdū qa nedum à sñijs, sed
ēt à præceptis & ordinationib. prohibita est appellatio: & sic ēt
ab interlocutorijs, quæ sub illo verbo, præceptis, cōtinent̄: qa
oē iudicis p̄ceptū, faciēs ad cām, dr̄ sñia interlocutoria, ſm glo.
in l. gñaliter. C. de reb. cred. & iurei. vt ergo verbum illud, ordina
tionib. qđ sequit̄ aliquid operetur, qđ est & multū gñale, debet
ēt includi sub illo sñia lata sup cōpetentia. l. si qñ, in prin. de l. 1.
& c. si Papa, de priui. in 6. & qa ex quo non pōt in alia sñia tale
verbum verificari, debet haberi ꝓ expresso sp̄aliter, & nomina
tim. l. 2. de li. & posth. & l. fundus q. locutus. de fundo instruc.
¶ Sed p̄dictis nō obstantib. de iure ɔ̄rium arbitror verius. Nam
p̄supponitur, ꝙ ciuitas Sauonæ hēt iurisdōnem vel ex priuile-
gio, aut ex cursu lōgissimi tpis habētis vim priuilegij, iuxta not.
in l. iā hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua quot. & in c. super qbus
dā. §. præterea. de ver. sig. & ꝓpterea de iure cōi illa nō subiacet
ciuitate Ianuæ, nec Iannuēses in illā possunt iurisdōnē exercere,
ſm Bar. in l. j. ff. dē dam. infec. solùm ergo est vidēdū, vtrū ex ca-
pitulis & ɔuētionib. factis inter dictas ciuitates Senatus Ianuæ
sit iudex ɔpetens ɔ̄ Sauonenses in casu, de quo nunc q̄ritur, et dr̄
ꝙ non. Nā inter alia extat capitulū sub hac forma, videlicet, Itē,
ꝙ homines Sauonæ nō teneātur facere rōnem in Ianua, nisi in
ɔ̄ctu dictum esset, ꝙ in Ianua rōnem facere teneantur, excepto
pro robaria, vel cursaria, quę de cętero fieret ī homines Ianuæ,
vel de eius amicitia, et nisi Sauonenses essent puniendi secundū
formam capitulorum Ianuæ, ex eo quòd decætero contra cō-
uentionem sal exoneraret, vel deueta non obseruaret etc. Et
idem capitulum est etiam per sententiam confirmatū et appro-
batum formaliter. ¶ Est igitur primò aduertendum, quod cum
dicitur, quòd homines Sauonæ teneantur dictis casibus facere

rōnē in Ianua, intelligit̄ † de hominib. Sauonæ vt singulis & nō
vt vniuersis, scđm Nico. de Matta. quē refert & sequitur Alex. in
l. omnibus ciuitatib. ad Treb. vbi dicit ꝙ si relinquatur omni-
bus ciuibus Bononiæ, quòd intelligitur relictum singulis & nō
vniuersitati, per not. in l. 2. §. fin. de colle. ¶ Secundò est etiam
considerandum, ꝙ ex dicto capitulo datur pro regula, quòd ho
mines Sauonæ non teneantur reddere rationē in Ianua, à qua
excipiuntur certi casus, inter quos aliqui enumerantur, in quib.
etiam de iure cōi potuissent in Ianua conueniri, puta rōe ɔ̄ctus
in dicto loco celebrati. l. hæres absens. §. 1. de iudi. c. Romana.
§. ɔ̄hentes. de fo. compe. lib. 6. & in c. dilecti. eo. tit. in antiquis,
& excipiunt̄ ēt aliqui casus, in quib. Ianuensib. ɔ̄ Sauonenses cō
ceditur iurisdictio contra ius cōe. Ex hoc igit̄ ꝙ excipiūtur cer
ti casus, in quib. potestas Ianuæ habet iurisdōem de iure cōi con
tra homines Sauonæ, alij, in quib. etiam ei competit de iure, nō
intelliguntur exclusi, nec iurisdictio denegata dicto Potestati,
vt ꝓbatur in c. ad audiētiā. de cle. non resi. ex quo no. ibi Abb.
† ꝙ statutū dipsonēs in materia iuris, & excipiēs duos casus aliàs
a iure cōi exceptos, non videtur excludere alios casus prorsus ɔsi
miles, & a iure exceptos, & hoc iō, quia ex quo disponit in ma-
teria iuris, non agit specificè derogare iuri, ideo recipit omnes
limitationes iuris, quòd vr̄ mirabile, ſm eū, contra regulam, ꝙ
exceptio firmat regulam in casib. non exceptis. Et ɔfirmatur. qa
casus exceptus extēdit̄ ad ɔsilem ex idētitate rōnis. c. cū dilecta.
de ɔfir. vti. vel inu. & no. gl. in l. 1. C. de ɔdi. indc. & illa cl̄a seqns.
s. in quib. casib. & nō in alijs Ptās Ianuæ, si ei placuerit, possit de
eis cognoscere &c. excludit solū ꝑ p. verbum illud, & non in ali
is, cæteros casus, in quib. de iure cōi dictus Ptās non hēat iuris-
dōnē ɔ̄ dictos hoīes Sauonæ: non aūt excludit alios, in quib. de
iure. cōi potuisset ꝓcedere, ꝙ ex duob. ꝓbat̄. Et primo: quia † cl̄a
in fi. apposita nō refert̄ ad ea, ad q̄, si fieret relatio, induceretur
aliquid exorbitans à iure cōi, ſm Aret. in l. 3. §. si filius. de li. & po
sth. ꝑ tex. cum gl. in l. nauta. §. fi. nau. caupo. sta. & in c. ecclesia
vestra. de elec. & ibi no. d. Abb. & idē tenet Are. in l. talis scriptu
ra. de le. 1. vbi ad hoc ēt alleg. glo. in c. cū singula. in ver. priora-
tib. de præb. in 6. & faciunt ēt no. per Bar. in d. l. talis scriptura.
cum ibi no. in gl. & prædicta procedunt, ſm Are. ibi, qñ fieri p̄t
relatio ad alia, per quā non inducitur aliquid exorbitans à iure
cōi. Si ergo dicta cl̄a, in quantū excludit alios casus, staret ēt ex-
clusiuè respū aliorum casuū in quib. iurisdō spectat de iure cōi
ad Ptātem Ianuę ɔ̄ hoīes Sauonę, induceretur exorbitantia iuris
cōis. ergo intelr̄ solùm fieri exclusio aliorum casuum, in quib.
de iure cōi non pōt ɔ̄ prędictos ꝓcedere, ad quos p̄t relatio fie-
ri: quia non inducit̄ tūc aliquid, qđ exorbitet à iure cōi. ¶ Scđò
istud confirmatur. Nam dicti casus sunt expressi ad augendum
iurisdōnem Ianuæ ɔ̄ hoīes Sauonæ, ergo in casib. in quib. ei cō
petebat de iure cōi non dēt intelligi denegata: qa aliàs inducta
ad augmētum operarent̄ diminutionem, ɔ̄ l. si manci. in princ.
cum gl. de fun. instr. & no. ꝑ Guliel. & Ang. in l. nulla. de legi. &
Ale. ī l. legata inutiliter de leg. 1. in prin. Per prædicta ergo patet
ꝙ hoīes Sauonę pñt in Ianua ɔueniri oī casu, quo de iure cōi ibi
pñt forum sortiri: & ēt in certis casib. ɔ̄ dispōne iuris cōis, & nō
in alijs. Ex quo sequitur, ꝙ in casu, de quo agitur, non potuerūt
Antiani Cōis Sauonę ī ius vocari corā Senatu Ianuę, nec de iure
cōi qa iste casus ad illud nō pertinet, nec ex caplo dictæ ɔuentio
nis: qa non est de casib. ibi exceptis. ¶ Sola igr̄ vis est in rñden-
do ad ea, quæ obijciunt̄ in ɔ̄rium. Et primò illud caplm, in quo
dr̄ ɔueniūt ēt & ɔcedūt, ꝙ pro his, pro qb. Sauoñ. pñt in Ianua
conueniri, pro gabellis vel aliis, non possint conueniri, nisi co-
ram principali Rectore &c. Nam per hoc non auget̄ ptās, & iu
risdō Ianuensium ad alios casus non comprehensos in capitulo
de quo supra ꝓximè est facta mētio: sed solū declarat̄, ꝙ debeat
esse iudex pro his, pro q̄b. Sauoñ. pñt in Ianua cōueniri, & il-
lud relatiuum, pro qb. stat restrictiuè ſm Bar. in l. oēs populi.
in prin. de ius. & iu. l. cūctos populos. in prī. C. de sum. Tri. &
sic oportet ɔstare, q̄ sint ista, pro quib. possint Sauonenses Ia-
nuæ ɔueniri, per no. ꝑ Bar. in l. si sic, in fi. prin. de l. 1. & per Ang.
& mod. in l. locus. de acq. pos. & si dicat̄, ꝙ ɔstat de gabellis, de
quib. fit ibi mentio sp̄alis, rñdetur, ꝙ cum aliter nō declaretur,
qñ & ꝓ qb. gabellis ɔueniri possint, intelligēdum est de illis ga
bellis, pro qb. Sauoñ. possent de iure cōi Ianuę ɔueniri, & a qb.
non sunt exempti. puta in his, de quib. in j. ɔuentione: qm̄ (ut
dixi) prædicti casus excepti non excludunt alios casus, in quib.

de iure cõi eſt ꝓmiſſum Ianuæ experiri ꝯ Sauonũ. & aliud uer-
bum, qđ ſequit, videlicet, & alijs, tanquã gñale includit alios ca
ſus iuris cõis, & illos ſpãles, in quibus, ꝯius cõe pñt Ianuæ ɔue-
niri ex ɔuentione. Et ꝙ iſta interptatio ſit iuridica probat: qa
8 † verba ɔctus recipiunt interpretationẽ à iure cõi. l. quæro. §.
inter locatorẽ. ff. loc. ẽt impropriãdo verba ſm Bar. no. in l. vxo
rẽ. §. teſtõ. de leg. 3. & mod. in l. Caius. ſo. ma. ideo verbũ de ga-
bellis, dẽt intelligi de illis, ꝓ qb. de iure cõi agi põt Ianuæ: ꝓut
ſunt gabellæ, q̃ ibi exigunt & imponunt. & qa uerba ambigua ꝯ
hentiũ interpretant ꝯ illũ, qui ſe fundat in verbis, vt no. in l. ve-
terib. de pac. Quod ẽt tertiò confirmatur: qa dr ꝓ his, pro qb.
Sauoñ. pñt in Ianua ɔueniri &c. dũ. n. vult, ꝙ pro gabellis poſ-
ſint Ianuæ ɔueniri Sauoñ. intelľr de Sauonẽſib. vt ſingulis. c. di-
lecti. de fo. cõpe. vbi tex. loquit de priuilegio cõceſſo Anglicis,
& tñ intelľr ɔceſſum vt ſingulis, ſm Ant. de Bu. in c. ſi diligẽti.
eo. ti. qui in terminis ita declarat, & intelligit. d. c. dilecti. & idẽ
probatur in c. 1. de ſponſa. & ɔfirmatur ex no. ꝑ Nic. de Neap.
& Ale. in d. l. oĩb. ciuitatib. ad Treb. nec puto eſſe drĩam, vtrum
fiat mentio de oĩb. hoĩb. Sauonæ, ꝓut p̃dicti loquunt, vel de Sa
uoñ. & tãto magis in illo capitulo, in quo prohibẽtur hoĩes Sa
uonę facere rõnem in Ianua, promiſcue fit ibi mẽtio de hoĩb. &
Sauonẽſib. & inter vnũ modũ loquendi & alterũ nõ fit drĩa, ſed
ſp intelľr de ſingulis & nõ de vniuerſis: Vnde ex hoc declaratur
qualiter idẽ uerbũ c. debeat in alijs capitulis. l. q filiab. in prin.
& l. ſi ſeruus pluriũm. §. fi. de leg. 1. ſi ergo capľm prędictum, in
quo fit mentio de gabellis, pro qb. pñt Sauoñ. in Ianua ɔueniri,
intelľr de Sauoñ. ut ſingulis, ergo nõ põt intelligi de gabellis de
nouo imponẽdis per cõe Sauonæ, & pro quib. agit: quia non
poſſent imponi per ſingulos: ſed ueniunt imponendæ p̃ uniuer
ſos de iure, uel de facto: neceſſe eſt ergo intelligere, ꝙ loquatur
non de imponendis, ſed de iam impoſitis ſoluendis à Sauonẽ.
in ciuitate Ianuæ, vt dictum eſt. ¶ Non obſ. ꝙ actum ſit & con-
uentum, ꝙ non poſsint Ianuenſib. per Sauonenſes imponi no-
uæ exactiones: quia licet ad hoc ſint Sauonenſes obligati, non
tñ ꝑ hoc intelľr cõuentum, ꝙ ſi ꝯfaciant, poſsint in Ianua ɔue-
niri: ſed iſte caſus quãtùm ad forum eſt omiſſus, & remanet in
diſpõne iuris cõis. l. comodiſsimè. de li. & poſth. & l. ſi extra-
neus. de ɔd. ob. cau. Non ob. ẽt capľm ultimæ ɔuẽtionis: in quo
promiſerunt ſyndici ciuitatis Sauonę dictã ciuitatẽ tradere &
reponere ac reſtituere in uirtutem, & fortiã dicti Dom. Ducis
conſilij Coĩs & populi Ianuæ &c. Quia talem promiſsionem
facere non potuiſſent ſyndici prædicti ſine mandato ſpãli to-
tius populi, per not. ꝑ Hoſt. & alios in c. dilecti. de maio. & obe.
ubi dñt, ꝙ dñs loci alicuius † nõ põt ſubijcere illũ locum alteri
inuitis hoĩb. & ſequit Bal. in c. in gñali. ſi de feu. feu. ɔtrouer. in
ter do. & agn. dicẽs, ꝙ rex Frãciæ nõ põt vendere unã de ciuita-
tib. regni inuitis ciuib. & faciunt no. ꝑ Inn. & alios in c. auditis.
de p̃ſcr. ubi dñt, ꝙ mutatio ſuꝑioritatis ñ minus ɔcernit ſubdi-
tos q̃ dñũ. Nec ſufficeret hr̃e mãdatũ ad hoc ab Antianis uel à
cõſilio Sauonæ: qa in ptãte eis tributa a populo nõ uenit hoc,
ꝙ poſsint ciuitatẽ alteri ſubijcere, & quodãmõ alienare. l. am-
bitioſa. de decr. ab ord. fac. cũ ibi plenè no. ꝑ Bar. & faciunt no.
ꝑ Bar. ĩ l. ꝓhibere. §. planè. qđ ui aut clã. Preterea ꝑ ꝓmiſsionẽ
ſyndicorũ đ ſubijcẽdo, ẽt ſi ualeret, nõ eẽt adhuc fctã ſubiectio,
nec acquiſita iuriſdõ, ſed orta eſſet pſonalis oblo ad ſubijciẽ-
10 dũ: qa † aliud eſt ſubijcere, & aliud ꝓmittere de ſubijciẽdo: ſi-
cut eſt aliud vẽdere, & aliud ẽ facere pactũ de vẽdẽdo, ut no. in
l. in bonę fid. de eo, qđ cer. lo. & in l. Titius. de pig. ac. & no. Bar.
ĩ l. fi. §. emptor. C. cõia. de le. & Ange. in l. 1. C. de pac. pig. Ex præ
miſsis igr̃ ɔſtat euidẽter, ꝙ ex aliquo capitulo ɔuẽtionũ ñ ẽ iſto
caſu Cõi Iannæ attributa iuriſdõ. Videndũ ergo reſtat, utrũ per
ſñĩam ſit aliter dicendũ: ꝙ videt magis dubiũ, ut ſuꝑius fuit ta-
ctũ; qm̃ primò in ea dicitur hoc mõ. Itẽ ſaluis ſupraſcriptis dici
mus, ꝓnunciamus, & declaramus, ꝙ Cõe Ianuæ habeat & hr̃e
dẽat ſuꝑioritatẽ & iuriſdõnẽ in Cõe et hoĩes Sauonæ quo ad ɔ
tẽta ĩ ɔuẽtionib. ann. 1251. 1332. 1457. q̃ uerba clarè impor-
tãt, ꝙ ſuper oĩb. de qb. in dictis ɔuẽtionib. Cõe Ianuæ ſit iudex
ꝯ Cõe et hoĩes Sauonæ, ĩter q̃ ɔtinet id, de quo agit, ex quo re-
ꝑit ɔuẽtũ, ꝙ Ianuẽſib. nõ poſsint ĩponi noui vſus et nouæ exa
ctiones, nec vr̃ ɔgruè dici poſſe, ꝙ intelligat tributa ꝑ hec verba
iuriſdõ illis caſib. tm̃, in quib. ſpãliter ɔcedit in conuentionib.
Quia cum uerba ſñĩæ ſe referant ad conuentiones diuerſorum
tꝑum, patet ꝙ ad dictos ſpeciales caſus non poteſt fieri rela-
tio: qa illi ɔtinent in ɔuẽtionib. vnius tꝑis tm̃, & nõ in alijs factis
diuerſo tꝑe. Nec iſtud repugnare vr̃ ſeq. c. eiuſdẽ ſñĩæ, in quo vr̃
dari iuriſdõ in caſib. illis ſpãlib. in qb. ẽt dat ꝑ ɔuentiones: qa iſti
nõ ɔtinent ſub c. p̃cedẽti ipſius ſñĩæ: qa ſpẽs derogat gñi. l: cohr̃-
di. §. q p̃rem. de vul. & pup. & in rľa. generi. de reg. iur. in 6. & in l.
doli clã. de uerb. ob. & ſic ad diuerſa referuntur dicta duo capitu
la ipſius ſñĩæ, atq; ex hoc ultimo capitulo ꝑ eam ɔfirmatur iuriſ-
dõ prius in conuentione, & in capitulo p̃cedenti eiuſdem ſñĩæ iu
riſdõ auget ad alios caſus & in iſtis conceditur Cõi Ianuæ, & in
ſequenti Poteſtati eiuſdem ciuitatis: & iſtud magis vrget, quàm
aliud ꝯ Sauonenſes. ¶ Sed ꝓ rñſione eſt ɔſiderandũ, ꝙ in ɔuentio
nib. ut dictũ eſt, reperit in certis caſib. ſpãliter data iuriſdõ Ptãti
Ianuæ. & iſtud ẽt in ſñĩa eſt deductũ ſecundo loco. Itẽ in conuen
tionib. ẽt reperitur, ꝙ pro his, ꝓ qb. Sauonenſes pñt in Ianua ɔ-
ueniri ꝓ gabellis uel aliis, nõ pñt conueniri niſi corã principali
Rectore &c. q̃ uerba nõ important, nec pñt importare, ꝙ iuriſdõ
intelligat gñaliter conceſſa quò ad ea q̃ continentur in dictis cõ
uẽtionib. factis diuerſis tꝑib. qa de illis nõ fit mẽtio. Neq; ad ea,
de qb. in conuentionib. fit relatio, q̃ uerba ẽt ponuntur in p̃ce-
denti c. dictæ ſñĩæ poſt illa uerba gñalia ſuperius exp̃ſſa. Nã poſt
q̃ fuit dictũ, ꝙ Cõe Ianuæ habeat & hr̃e debeat ſuꝑioritatẽ & iu
riſdõnem in Cõe, & hoĩes Sauonæ, quò ad contenta in conuen-
tionib. annorum & c. ſubiungitur, ita tñ ꝙ cõueniri non poſsint
occaſione contẽtorũ in dictis conuẽtionib. ꝓ gabellis uel alijs,
niſi corã principali Rectore &c. ꝑ hãc igr̃ clauſulã reſtringit p̃ce
dens ſermo gñalis ipſius ſñĩæ ad ea, de qb. fit mẽtio in dicta ſub-
ſequẽti clã, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. q̃ſitũ. §. ſi qs fundũ. de fun. inſtr. in 3.
11 q. prin. dũ dicit, † ꝙ ſi p̃cedat genus, & ſequat enumeratio ſpe-
cierũ facta taxationis cã, & hoc ɔſtet, & tũc ſine dubio minuit ſi-
gñatio gñis. ꝑ l. legata. 2. rñſ. de ſupell. le. & dr ɔſtare. ſm ipſũ, ꝙ
enumeratio ſpẽrum ſit facta gr̃a taxationis, qñ reꝑitur appoſitũ
verbũ. i. aut uerbũ. ſ. uel vcȝ. Et iſtud ẽt factũ reꝑitur in caſu nr̃o:
12 qa dictũ fuit, ita tñ ꝙ &c. qm̃ † illa dictio tñ, eſt limitatiua & re-
ſtrictiua. l. ꝓ hr̃de. §. qđ tñ. de acq. hær. & declarat Are. in l. j. §. pu
pillus. de acqu. poſ. & ſiľr illa verba, ita ꝙ hñt vim taxationis, ſm
Guil. & Ang. in l. nulla. ĩ pulchra q. de legib. ar. l. Lucius. §. q̃ habe
bat. in fi. ad Treb. & l. q in aliena. §. libertos. de neg. ge. cum qb. ẽt
trãſit Ale. in l. legata inutiliter. in prin. de leg. 1. & iõ q̃uis ſit dictũ
prius ſimľr. ſ. quo ad ea, q̃ ɔtinentur in ɔuentionib. tñ ꝑ ſequentia
reſtringit gñalitas p̃cedẽs, qñ ageret ꝓ gabellis. & aliis; & tanto
magis admitti dẽt reſtrictio hmõi: qa mediãte tali reſtrictione re
ꝑit ſñĩa conuenire cũ cõuentione, de qua ſup. ꝓximè eſt facta
mentio. Et faciunt no. ꝑ gl. in l. & puto. fa. erciſ. Nec ob. ꝙ uerba
ſñĩæ intelligi dẽant, ut iacẽt, & nõ ſm naturã actus, ſuꝑ quo inter
ponuntur. d. l. 1. C. ſi plu. vna ſent. & d. l. Pau. reſpõdit. de re iudi.
13 & ꝑ Ber. in l. miles. §. decẽ. eo. tit. quia † hoc eſt uerum, niſi ex ip-
ſamet ſententia verba reſtringantur ſecundum naturã actus præ
cedẽtis. ſm Bar. in caſu ſimili, in l. generali. §. uxori. de vſufr. lega.
& prout factum fuit in caſu noſtro uirtute dictę clauſulæ reſtri-
ctiuæ, & habentis uim taxationis. Et inſuꝑ nõ ob. ſi dicatur, ꝙ il-
la uerba ſñĩæ, vcȝ ꝓ gabellis & aliis &c. dẽnt referri ad capitulũ
illius conuentionis, in quo ꝓmiſſum eſt, ꝙ noui vſus & exactio-
nes non imponentur Ianuenſib. p̃ſertim quia ad conuentiones
habetur relatio etiam in illa parte ſententiæ limitatiua, dũ dr oc-
caſione ɔtẽtorũ in dictis conuentionib. qa iſtud non eſt uerum.
ſed ad aliud capľum ɔuentionũ habuit iudex reſpũm, videlicet in
quo dr, ꝙ ꝓ qb. Sauoñ. poſsũt in Ianua ɔueniri ꝓ gabellis & a-
lijs &c. & in hoc capitulo uerificant illa uerba. ſ. occaſione ɔtẽto-
rũ in ɔuẽtionib. &c. & qa iſtud capľum intelľr de illis gabellis, &
aliis, ꝓ qb. pñt Sauoñ. Ianuæ ɔueniri de iure cõi, ut ſuperius ꝓba
ui, de eiſdẽ ẽt loqtur ſñĩa, q̃ ad dictũ capitulũ habuit reſpũm: qa
diſpõ interp̃tans intelligit ſm diſpõnẽ interp̃tatã. §. fi. in auth. de
filijs ante dot. inſtr. na. & l. nihil. & ibi not. Bar. de ɔiug. cũ eman.
li. & p̃ſertim, qa cũ, ut dixi, ẽt illud capitulũ de gabellis & alijs, ſit
in ipſis ɔuẽtionib. verba illa ſñĩæ, q̃ hñt relationẽ ad ɔuentiones,
cõgruè adaptant ad illud. & in illo uerificat. Sed dato ꝙ Senatus
Ianuæ dici poſſet iudex ſuꝑ hmõi gabellis, ꝓ quib. agit, ꝙ tñ nõ
cõceditur: quia tamẽ actum eſt, ꝙ nouos vſus & nouas exactio-
nes non imponat Cõe & hoĩes Sauonæ, eſſet tñ neceſſe ex parte
Ianuẽſiũ ꝓbare, ꝙ gabellæ, ꝓ quib. ɔq̃runt, ſint de nouo impoſi
tæ. & vltra ea q̃ allegãt ſuꝑ hoc, ꝓbat iſtud ꝑ rľam, q̃ hẽt, † ꝙ ille,
q ſe fundat ĩ tꝑe, dẽt illud ꝓbare. l. eũ actũ. de ne. ge. & tradit ĩ l.
mr̃ẽ. C. de ꝓb. & qa qñ aliqđ p̃t fieri tꝑe ꝑmiſſo & tꝑe ꝓhibito, ĩ

dubio pſumit̃ factũ tp̃e pmiſſo, ſm̃ Bar. & Doc. in l. nõ ſolum. §. ſed ut probari. de oper. no. nũc. vbi hoc p plura exẽpla declarat, & inducit ad ppoſitũ. l. 2. C. de pe. hæ. cũ ibi no. ubi hr̃, q in dubio pſumit, q emptio pceſſerit litẽ motã: qa alia pſũptio induceret delictũ. i. uitiũ litigioſi. Quia ergo poſt cõuẽtiones, Sauonẽſib. nõ licuit nouas exactiones imponere: aliàs delinqrẽt, & pſumptio delicti ceſſat, ſi pceſſerũt, pſumẽdũ eſt, q prius fuerunt impoſitæ, ſi nõ pbet̃ 9riũ. ¶Nõ ob. poſtremò, qu dicebat̃, q nõ appellatur a ſnia Senatus Ianuæ ex forma 9uẽtionis: qa vltra allegata circa hoc, dico † q 9uẽtio dẽt intelligi, dummõ p-
15 ſona ſit talis, q potuerit ferre dictã ſniam: qūis ẽt uerba ſint pinguia & vſia, vt pbat ex no. p gl. & Bar. in l. 2. §. ptor ait. q ſatiſ. cog. ubi 9cludit Bar. q ſi ſtatuto caueatur, q qualiſcũq; ſit ſnia arbitri, mandet executioni, & aliqd nõ poſſit opponi, hoc dẽt intelligi, dũmõ lata ſit a pſona q ſit arbiter, vel eſſe poſſit. Præte-
16 rea † ſm leges p illam clãm appõne remota, intelligit̃ de friuola, ut p Bar. & Doc. in l. j. ff. a qui. app. nõ licet. & tradit in c. paſtoralis. de app. ubi traditur, qd operet̃ de iure canonico. Item p dictã clãm, q a ſniĵs nõ poſſit appellari, intellr̃ remota appõe a diffinitiua, & non ab interlocutoria; qa appellatione ſniæ in dubio intelligitur de diffinitiua. c. cum oli. de teſtib. & ibi no. gl. & l. j. §. q in ſniĵs. qñ app. ſit. & ita volũt Arc. & Io. An. in c. j. & c. inqſitionis. in prin. de hær. in 6. & eorum dicta ad hoc ẽt põderat Gem. & idẽ vult Abb. & mod. in d. c. paſtoralis. Nec ob. q phibita ſit ẽt appellatio a pceptis & ordinationib. qa pt intelligi de extraiudicialib. a qb. de iure cõi potuiſſet appellari: iux. no. in l. fi. cũ ibi no. p Bar. de app. recipi. & ita eſt interptandũ 9 illos, q ſe fundãt in uerbis. d. l. ueterib. ¶Circa aliã qõnem, vcʒ an Sauonenſes teneãtur in ciuitate Ianuæ ripã ſoluere: ſine multiloqo arbitror q nõ: qa ab hmõi exactione facti ſunt immunes & exẽpti, tam ex 8. capitulo primæ conuentionis, q ẽt ex 5. capitulo ſecũdæ 9uẽtionis: ubi ſpãliter & nõiatim reperit̃ 9uẽtum, q Cõe Ianuæ, vel aliqs p Cõi Ianuæ, vel aliqua ſingularis perſona ripã nõ exigat. & ẽt gñaliter phibetur qualiſcũq; exactio, quocũq; nõie nuncupet̃, fieri ab hoib. Sauonæ, ſed qa in d. c. 8. primæ 9uentionis dr̃, ſaluo q impoſitiones factas hoib. Ianuæ nauigantibus ipſi Sauonẽſes nauigãtes, ſicut alij Ianuenſes ſoluere & pſtare teneant̃, nec grauent in his, niſi ſicut Ianuenſes &c. orit dubiũ, utrum Sauonẽſes p mercib. quas in naui ſecum conducunt, teneantur ſoluere ripam, ſicut ad illius ſolutionẽ pellunt Ianuenſes, quaſi p capitula pcedẽtia, ex qb. pſtatur immunitas, intelligantur in non nauigãtib. & q ab ea ex d. verſ. excipiantur, q cũ mercib. ſunt in naui. Nam licet ſoluatur p dictis mercib. onus tñ huius gabellæ dr̃ pſonis principaliter imponi, ſm Bar. in l. 1. §. 1. de pub. & ſic vr̃, q uerba dicti ver. ſaluo &c. qūis ſint 9cepta in pſonã, verificari poſſint in pdictis. ¶Sed tñ 9rium iudicio meo eſt dicendum: & eſt aduertẽdum, q participium actiuũ. ſ. nauigãtib. uel nauigãtes, de quo in d. ver. verificat̃ ſolũ in illo, q eſt in naui nauigãdi grã, & ille dr̃ nauigare: quia ſignat actũ in ipſa naui, vel circa ipſam nauẽ, ſicut dr̃
17 de nauta. l. j. ff. nau. cau. ſta. ille uerò, qui † eſt in naui cũ mercib. & circa nauem ipſam ſe nõ exercet, nõ dr̃ nauigare, neq; nauigãs actiuè, ſed dr̃ nauigari, & ſic paſſiuè, & nauigatus p participiũ. l. licet. in prin. in uer. nauigari. ubi hoc eſt expſſum, eo ti. Itẽ dr̃ uector. l. nauta. & l. fi. §. itẽ ſi pdixerit. ſiſr̃ eo. ti. Nõ põt ergo de tali dictus verſ. ſaluo &c. intelligi: quia nauigãs de quo loquitur, illum ſolũ 9phẽdit, qui in naui ſe exercet circa actũ nauigationis, & ad hoc ẽ electus, & deputatus. d. l. j. nõ aũt ſignat illũ, q traijcitur, vel ducit: quia ille nauigari, uel nauigatus dr̃, & ſic paſſiuè. d. l. licet. Et p p impõnes factæ Ianuenſib. nauigantib. i. hñtib. officiũ in naui grã nauis nauigandæ p p ipſum officium & actũ nauigãdi, dñt ẽt pſtari p Sauoñ. nauigãtes dictomõ. & talib. loqt̃ d. uerſ. ſed ad aliquod nõ tenentur Sauoñ. q in naui vehuntur cũ mercib. ſibi ueniat imponẽdum perſonis tñ, uel p ſonis p reb. quia iſti nõ dñr nauigare actiuè, ſed nauigari paſſiuè: & de quib. loquuntur capitula pcedẽtia, per q immunitas cõceditur Sauonẽſib. Et iſta eſt clara rñſio, & uera iudicio meo, & ceſſant per eam multa, quæ dici poſſent circa pdicta. Et promiſſio facta per Ianuenſes ẽt pro priuatis perſonis de non grauando & de non exigendo, valuit quò ad ſubditos: quia quis p facto alieno eorum, quos prohibere põt, obligari põt, ſm gl. & Doc. in l. inter ſtipulantẽ. in prin. de verb. obl. per l. fluminum.
18 §. quanquã de dam. infec. & ẽt valet pmiſſio † facti alieni rõne iuramẽti: qa intelligit̃ pmiſiſſe pprium. i. ſe facturũ. & curaturũ. §. ſi qs aliũ. inſti. de inu. ſtip. vt pbatur in c. ex literis. de ſponſa. & in c. ex reſcripto. de iureiur. ſm vnũ intel. & iſtud vult ẽt Ang. & Imo. in d. l. inter ſtipulantẽ. & Ro. & Alex. in l. ſtipulatio iſta. in prin. eo. tit. cũ 9cor. de quib. ibi. & iõ ſi 9 fiat nõ ſolũ Cõe Ianuæ tenet ad pœnã vel ad intereſſe. l. ſtipulationes nõ diuidunt̃. in prin. de ver. ob. ſed ẽt virtute iuramẽti põt pciſè cogi ad factũ, ſm glo. Bal. & mode. in l. ſi pecuniã. de pd. ob cau. in prin. & Ant. de But. & Ab. in c. veniẽs. de iurei. & Ant. de But. in c. fi. ne pla. vi. ſuas, cũ multis 9cor. de qbus p Ale. q idẽ tenet in d. l. ſtipulationes. in princi. col. 13. Et ita in pmiſſis 9cludo.

¶Princeps ex cã iuri qſito qñ piudicet: & ſi 9cedat primogenito iuriſdictionem feudi, quam ipſe habeat poteſtatem.

SVMMARIVM.

1 *Princeps ex cauſa legitima poteſt priuare ſubditum iure quæſito maximè vt tollantur diſcordiæ.*
Cauſa legitima quæ ſit.
2 *Intereſt reipublicæ iuſtitiã in ciuitate p vnũ tantũ adminiſtrari.*
3 *Pater in teſtõ põt vocare primogenitum ad feudũ iuriſdictionale vt tollantur diſcordiæ, licet aliàs eſſet commune inter omnes.*
4 *Iuriſdictio ex quibus demonſtretur.*
5 *Primogenitus licet habeat ſolus iuriſdõnẽ ex cõceſſione principis cõmoda tamẽ pecuniaria debet eſſe communia cũ alijs fratrib.*
6 *Nec aliquid facere poteſt ſine eorum conſenſu quò ad ea, quæ iuriſdi. non concernunt.*
7 *In feudis cõceſſis pro ſe & hæredib. nõ ſuccedit, qui non ſit hæres.*
8 *Hæres tenetur approbare & habere rata diſpoſita in teſtamẽto.*
9 *Patris ſimplex conſenſus filijs non præiudicat.*

CONSILIVM II.

Illuſtr. ac potens D. domina obſeruandiſsima &c. D. Ioann. de Fino. In nome della Santa Vergine per li giorni paſſati mi preſentò certi dubij chiedẽdomi, ch'io certificaſſe eſſa di ql che ſopra ciò diſpone la ragione: onde per ſatiſfattion di quella, ho circa ciò diligẽtemẽte hauuto cõſideratione, & finalmẽte reſto nella cõcluſione infraſcritta, vcz. ¶Circa il primo dubio &c. cioè ſe'l sereniſs. Re de Romani ha potuto priuare i doi minori fratelli della adminiſtratione della giuriſditione cõcluſiuamẽ-
1 te, & ſenza pompa di allegatione, rñdo che ſi, † perche eſſo principe con cauſa legitima puo priuare è preiudicare i ſuoi iura q̃ſito a uno ſuo ſuddito, come 9cludono li Dott. in l. fi. C. ſi 9 ius vel uti. pub. & in c. q in eccleſiarũ. de cõſt. Cã aũt lťima li interuiene, qñ tal priuatione tende ad utile e bñficio publico. l. itẽ ſi
2 uerberatũ. de rei uen. ma che un ſolo in una città † o altra terra adminiſtrare iuſtitia e nõ dui o piu, è itereſſe publico di ql luoco, ſm D. Abb. in c. prudentiã. in prin. de off. deleg. & è di mente di Ang. in l. 2. §. ex his. de uer. ob. & Alex. cõſ. 255. vol. Adoncha eſſo principe per la ditta cauſa ha potuto diſponere, che la adminiſtratione della giuriſditione ſpetti al primogenito e priuare li minori, bẽche ancora ad eſsi ſpettaſſe in ſolido, qñ ditta priuatione nõ li interueniſſe, come vole Bar. & Alex. in l. ſi uni. de re iud. & Abb. & Imo. nel loco preallegato: & tanto piu eſsẽ do qſto ordinato ad effetto di rimouere ogni diſcordia, è riſſa che naſcer potria fra eſsi, qñ a ciaſchaduno ſpetaſſe inſolido dita adminiſtratione, come già fece fra li loro maggiori, lequali diſcordie & contentioni tendono anchora al publico danno e preiudicio, l. ſi quis ingenuam. §. fin. de capt. l. congruit. de offic. præſi. & per Barto. in l. ambitioſa. verb. declaremus iſtas regulas &c. de decr. ab ord. fac. Et eo etiam maximè, che queſto non tende in dãno pecuniario de gli altri minori fratelli, facit. l. quoties. de prec. Impe. offe. & qd ibi not. piu oltre uolſe Pau. de Ca. in conſ. 163. incip. In cã. quã magn. Titius &c. ver. ſed in contra-
3 rium † che'l padre diſponer poſſa, che'l primogenito ſucceda nel feudo iuriſdõnale p le cauſe predtte, cioè per la utilità publica de ſudditi, e per rimouere l'occaſioni delle diſcordie, benche in altri feudi ſenza giuriſditione qſto diſponere il padre nõ poteſſe. c. 1. de ſuc. feud. maggiormente adonca queſto puo fare l'Imperadore interueniendoli le cagioni predette. ¶Quanto al ſecondo dubio, nel qual ſi dimanda, qual debb'eſſere la poteſtà & arbitrio di detto primogenito, hauẽdo ſolo l'adminiſtratione

tione della giurisdictione. Et in primis non è dubio, che ad es so spetta la elettione del Podestà, perche cosi espressamente contiene la interpretatione e dichiaratione fatta ultimamente
4 per l'Imperadore: † & perche questo concerne l'uso e admini stratione de giurisditione, vt probatur in auth. de defen. ciui. per totum, & no. §. iudices de pa. iu. fir. & in l. more de iu. om. iu. & per Bal. in c. 1. quæ sint reg. Similiter ad esso primogenito spetta l'elettione de officiali e l'esattione de datij, perche l'imponere datij si è atto giurisditionale. d. c. 1. & similiter la essattio ne d'essi, uel saltem tende all'essecutione de atto giurisditionale. Et al predetto spetta far far cride in suo nome, perche l'ad ministratione in solido non ha solum nouamente dall'Imperadore, ma et l'haueria insolido, nõ essendo li fratelli priuati, ben che in q̃sto caso ancora ciascuno d'essi in solido l'haueria, ſm Bar. in d. l. si uni. & alios, de q̃b. supra. Itẽ solo hà potestà comandare e ꝯstringere li sudditi, e bẽche li facessi uiolentia, per q̃sto però li fratelli non lo potriano ꝓpria auttoritate ĩpedire: ma essi ꝑ suo interesse, & anche detti sudditi potriano hauere ri corso dall'Impadore & a lui farne q̃rela. Itẽ al primogenito appartiene hauere custodia delle fortezze e a lui solo spetta far guardare, ꝑche esse fortezze sõno a defensione, & a guardia del la terra e del stato. l. turres, C. de op. pu. la quale guardia & cu stodia della città ꝯcerne l'vso administratione & giurisdõne, cõ me sẽte Ang. in ul. col. 5. vol. Et ꝑ q̃sto ancora dico, che'l darse in adherentia ad un signore spetta solo al primogenito, ꝑche q̃ sto si fa à tuitiõe e custodia del stato, & de sudditi, laqual custo stia come atto spettãte all'uso di giurisdõne, deue spettare ad es so primogenito. † Vero è, che se ꝑ tale adherẽtia ne seguisse q̃l che cõmodo & vtilità pecuniaria, che'l detto cõmodo si deue fra tutti essi fratelli cõicare, ꝑche l'Impadore vuole, ch'ogni cõ modità, la q̃le puẽga vñicuiq;, ꝑ ocasiõe del dñio, ò di giurisdõne si debba cõicare, come se la amministrõne nõ fosse al primoge nito ꝯcessa. Et ꝑ q̃sto ãcora si chiarisce, che'l primogenito non dee ꝯseguire piu ꝯmodità dalli sudditi, che gl'altri, come saria de carezi, ò altre grauezze, che se sole de ꝯsuetudine antiq̃ssima ri ceuere da sudditi a cõmodo de i signori. Similmẽte il fare gr̃e di ꝯdẽnationi fatte, ò da fare, pur che liq̃dò ꝯstet, che debba seguire ꝯdẽnõne pecuniaria, nõ spetta solo al primogenito, ma a tut ti. l. ꝑses. & ibi no. oẽs. C. de trãs. & ꝑ Abb. ĩ d. c. prudẽtiã. in pri. bẽche lui parla, qñ l'ãministrõne ꝑtiene a ciascheduno ĩ solido, tñ in q̃sto caso è q̃lla medesima ragione, ex quo il ꝯmodo & in
6 cõmodo è cõe. †. Et ꝑ q̃sto estimo, che nell'affittar de dattij il ꝯ sẽtimẽto di tutti ci deue interuenire, ꝑche spettando il ꝯmodo a tutti egualmente, ciascuno puo ꝓhibire la locatione della sua ꝑte, e uolerla ĩ se retinere. l. nec emere. C. de ꝯh. emp. & anche ꝑche esso atto d'affittare e ꝯtto, & cosi ꝯsistit ĩ facto. l. ꝯs. de cu. fu. & cosi nõ depẽde dalla amministrõne di giurisdõne. Et il siñe dico d'ogn'altro atto nõ giurisdõnale cõe seria la p̃ntatiõe d'vno cherico ad iꝰ p̃ronatus, ouero la inuestita d'vna cosa feuda le deuoluta ad essi fratelli, ꝑche a q̃sto & a siñe debbano tutti in trauenire. Et ꝑ q̃sto appare essere risposto al terzo, & quarto, & vltimo dubio. ¶ Resta vltimo a vedere se l'vtile dñio della parte del quõdã Cõte Zoanne ꝯprata ꝑ il Cõte Zãfrãcesco debb'esser cõe, saltẽ eo mõ, che ha disposto nel suo testõ l'illust. quõdã signore D. Galeotto. E ꝯcludesi che sì, ꝑche il Cõte Zãfrãcesco nõ puo succedere in detto feudo, se nõ è h̃rde del padre, ꝑche
7 in le antiche inuestiture e ꝯcesso ꝓ se & h̃rdib. † quo casu nõ s' ammette alcuno che nõ sia h̃rde dell'inuestito, ſm Iac. de Bel. & mod. in c. 1. de eo q̃ sibi & hær. suis, &c. & An. de Iser. ĩ c. 1. §. hęc quoq;, de suc. feu. & in c. 1. in ti. an agn. vel fil. & ꝑ Ale. ꝯs. 10. 3.
8 vol. & ꝯs. 19. & ꝯs. 26. 5. vol. † Essẽdo adõca h̃rde gli è necessario approuare & hauere rato, & fermo q̃l che disposto hà il padre nel suo testõ. E cosi deue cõicare la parte cõprata ꝑ quel mõ e via, che si cõtiene nel testõ. l. vnũ ex familia. §. si rem. de leg. 2. & l. cum a m̃re. C. de rei vẽd. & no. expresse And. de Iser. & Doc. ĩ c. j. de alie. feu. pat. & Alex. d. ꝯs. 10. vlt. col. & ꝯsi. 28. col. 7. 5. uol. Et in questo caso nõ e da far differentia se'l Conte Zanfrãcisco facesse inuẽtario o no, ꝑche essendo cõcesso il feudo pro se & hæredib. illus. quõ. signore suo padre lo haueria potuto grauare dedutta la legitima ꝑ fidicõmisso a restituire la sua ꝓtione hereditaria del feudo a gli fratelli, nõ obstãte la ꝑfettiõ del lo ĩuẽtario, come largamẽte ꝯclude Alex. nel d. ꝯsi. 19. parimẽte adõca ha potuto grauarlo in q̃lla parte, che lui tene ex titulo em ptionis da Cõte Zouanne, pur che'l grauamento nõ exceda la ualuta de la sua portione. hereditaria. d. l. vnũ ex familia. §. si rẽ. Itẽ ex alio capite la parte del Cõte Zoanne ꝓ rata spetta alli altri fratelli, ꝑ che in suo ꝑiudicio nõ uale ditta alienatione doppò la morte di esso Cõte Zoãne, il quale non hauendo alienato, seria ritornata a tutti equalmẽte. c. j. §. hæc quoq;, de success. feu. iũcta gl. ĩ uer. partẽ. c. Titius filios si de feu. fuer. ꝯtro. iter do. & agna. & ibi Doc. maximè Mod. ¶ Nec ob. che gli altri fratelli habino ꝯsentito, ꝑche sonno minori, ne ancora la inuestitura de lo Impadore obsta. c. j. de alie. feu. pa. & ꝑ Doc. in locis proximè allega. Preterea esso Impadore senza cã non ha in questo potuto preiudicare ad essi fratelli minori, ſm Bar, in l. 2. de fun. pa. li. 11. & Pau. de Cast. in consi. 158. incip. Viso & exami
9 nato &c. in fi. † Et similiter il simplice consentimẽto del signor suo padre nõ preiudica ad essi, benche siano heredi ma solum fece preiudicio a si, ſm Bal. clarè in l. qui se patris. in antepen. colu, ver tu uerò considera &c. C. uñ liber. Laus Deo.

¶ A sententia conseruatoris an appelletur ad legatum.

SVMMARIVM.

1 *Conseruatores dicuntur habere iurisdictionem delegatam à Papa non ordinariam.*
2 *A sententia Conseruatoris appellatur ad Papam, non autem ad legatũ, etiã de latere, licet in priuilegio dicatur, quòd cognoscat de appellationibus interpositis ad Papam. nu. 4.*
3 *Consuetudo, quòd à sententia Conseruatoris appelletur ad legatũ, non valet: ne substantia appellationis alteretur.*

CONSILIVM III

1 CIRCA illud, de quo quæritur, primò p̃mittendũ est, ꝙ † isti Conseruatores dñr delegati sedis Apostolicæ, & nõ ordinarij. c. 1. & ibi no. in gl. 2. de off. dele. in 6. q̃. dicit, ꝙ cũ mã Conseruatorum tractetur in illo tit. ꝙ ex hoc not. est, ꝙ sunt delegati: & idẽ probatur in c. fi. eo. ti. & li. maximè versus fi. Et p̃ci puè: quia in priuilegio istis Hæremitanis concesso dr, ꝯdictores authoritate nr̃a &c. per q̃ uerba in dubio intelligit̃ ꝯcessa iurisdictio delegata, & nõ ordinaria, ſm Bar. ĩ l. ãbitiosa. de decre. ab ordi. faci. ĩ ult. col. ꝑ no. ĩ c. 1. de cleri. ægro. & ꝑ alia ibi allega. & idẽ tenet ĩ l. 2. in fi. de op. lega. & in l. fi. C. ubi & apud quẽ. & in l. more. de iurisd. om. iud. cum concordantib. de quib. ibi ꝑ Alc.
2 unde ex hoc sequitur, ꝙ † a sententia lata a Cõseruatore nõ põt appellari ad legatum, sed est appellãdũ ad Papam: q̃a cum sit de legatus Papæ est maior quolibet ordinario, ẽt Legato de latere. c. studuisti. de off. del. & app̃o est de minori ad maiorẽ ꝓuocatio. c. 2. de ꝯsuet. in 6. Et ita per istam rõnẽ tenet in terminis Pe. de Anc. in ꝯs. 131. in primo dub. &c. & per ꝯñs, ſm eum, cognoscens Legatus de appellationib. & querelis ꝯ Cõseruatores ad eum interpositis, excedit terminos suæ commissionis, & gesta ab illo tanq̃ à iudice incompetenti ipso iure non valent. C. si à
3 non cõpet. iudi. & subdit Pet. de Anch. in d. cons. ꝙ † etiam si esset cõsuetudo, ꝙ à grauaminib. illatis per Cõseruatorẽ appellaretur ad Legatum de latere, ꝙ talis cõsuetudo nõn ualeret: q̃a Conseruator fungitur uice Papæ. l. 1. §. qui mandatam. de iuris. om. iud. & in causis sibi commissis est maior ipso Legato de latere. d. c. studuisti. ꝙ aũt à maiori appelletur ad minorem, non potest introduci per ꝯsuetudinem, ſm gl. in c. non putamus. de consuet. in 6. Nam de substãtia appellationis est, ꝙ appelletur de minori ad maiorem, nec ꝯ substãtiã põt ꝯsuetudo ĩ cõtrariũ, ut ibi in gl. & probatur nãli ratione, ſm eum. Iudex enim appel lationis corrigit & reformat sententiã iudicis à quo, & illam irritat, & annullat, sed ꝙ inferior corrigat iura superioris omni iure prohibetur. c. cùm inferior. de maior. & obe. itẽ cũ Conseruatores sint delegati Papæ, dict. c. 1. & dict. cap. fin. infertur, quòd a delegato debet appellari ad delegantem & non ad alium cap. super questionum. de offi. delegat. Sed non videtur posse consuetudine introduci, quòd vbi est appellandum ad Papam appelletur ad inferiorem: quoniam statutum in hoc reprobatur. cap. venientes, de iureiurando. Sicut ergo Legatus de appellatione interposita a sententia Conseruatoris non potest cognoscere: quia non potuit ad eum appellari: ita etiam cãm appellationis ad eum interpositam non potuit committere, & alteri delegare: quia istud est iurisdictionis. l. Imperium, de iu-

riſ. om.iud.quam non habeat Legatus uel Vicelegatus dicto ca-
ſu per ꝑdicta: & iſta ſunt uera de iure cõi. Sed an Legato iſtud
ſit ex priuilegio conceſſum, & in hoc à iure cõi receſſum, quæ-
rendum eſt; & eſt ſine dubio dicendũ, ꝙ non; ſolùm.n. conce
4 ditur, ꝙ audire poſſit † & cõmittere cauſas appłonum quarum
libet, à quibuſcũq; iudicib. ordinarijs, legatis & delegatis, ẽt per
nos & ſedẽ prædictã deputatis, & ad nos & Sedem eandem, ſeu
quoſcunq; alios iudices interpoſitas, & pro tꝑe & durante dicta
legatione interponendas &c. Ex qb. uerbis apparet manifeſtè,
ꝙ ſolùm ꝯcedit̃ facultas cognoſcendi & committẽdi appłones a
delegatis ẽt Papæ, interpoſitas tñ ad ipſum Papã, & ſic qñ appel
latio fuit interpoſita legitimè, & ad delegantem, nõ aũt concedi
tur, ꝙ a ſnĩa delegati Papæ poſſit appellari ad ipſum legatũ, uel
ad alium: & ſic ſolũ quò ad cognitionem appellationis interpo-
ſitæ ad Papam, a iure cõi reperit̃ receſſum: quia cognitio tm̃ eſt
ꝯceſſa Legato, ſed quantum ad modum appellandi nihil eſt in-
nouatum, neque permiſſum, ꝙ a delegato Papæ poſſit appellari
ad Legatum. Nec ad iſtud, qđ eſt diuerſũ, dicta ꝯceſſio extendi-
tur. c. dilecta. de reſcri. & l. diligenter. ff. mandati. & dum dicit
ꝓ tꝑe & durante legatione interponendas, &c. ſenſus iſtorũ uer
borum non eſt, ꝙ a delegato Papæ poſſit in futurũ interponi
appellatio ad Legatum, ſed ꝙ de interponendis, ſ. legitime, &
ſic ad Papã futuro tꝑe poſſit delegatus cognoſcere, ſicut pōt de
iam interpoſitis: quod patet manifeſtè; quia illud verbum inter
ponendas, determinat illa verba ſequentia, ſ. audiendi, & co-
gnoſcendi, & tractandi, & ſic pro interponendis dat facultatem
audiendi, cognoſcendi, & terminãdi, nõ aũt ꝙ poſſit appellatio
a delegato interponi ad ipsũ Legatũ: & vbi ẽt eſſemus in dubio,
deberet capi iſte ſenſus, ꝑ quẽ ius cõe minus lędit̃: vt in ꝓpoſito
ꝓbat̃ in c. cũ dilectus. de ꝯſuetu. quẽ tex. in ſpecie ad hoc ibi pō-
derat. d. Abb. & facit. l. ſi ſerui veſtri. C. de noxa. ¶ Et ſi dicat̃, ꝙ
licet ꝯceſſio Legati hoc nõ cõprehendat, debet tñ ad hoc extẽdi
ex identitate rõis; quia ſicut de appellatione ad Papã interpoſita
pōt cognoſcere ꝯ̃ diſpōnem iuris cõis, eadem rõne a ſnĩa Lega-
ti ſedis Apoſtolicę dẽt poſſe appellari ad ipſum legatũ. Ad iſtud
rñdetur, ꝙ ex identitate rõis in correctorijs vel exorbitantib.
nõ fit extẽſio, qñ non agitur de fauore, ſed odio, vt no. Bar. in
l. ſi ꝯſtãte. in 9. q. 1. par. ſol. ma. Itẽ quicquid ſit in diſpōne legis,
tñ in diſpōne hominis ceſſat extenſio: vt plenè ꝑ Im. in l. ſi verò,
§. de viro. ſol. mat. & facit. d. c. cum dilecta. & d. l. diligẽter. Præ-
terea appellare ad inferiorem eſt ꝯ̃ ſubſtantiã appellationis, vt
dictũ eſt, vnde facilius demandat̃ Legato ꝙ cognoſcat de cauſis
ad Papam ꝑ appellationẽ deuolutis, q̃ ꝙ a delegato Papæ poſſit
appellari ad Legatũ; quia iſtud eſt plus, & ſic vtroq; caſu nõ eſt
eadẽ rõ. Et hinc eſt, ꝙ licet mãdata iuriſdõne veniãt oĩa ea, ſine
quib. iuriſdõ exerceri nõ pōt. l. 2. de iuriſdi. om. iudi. non veni-
ũt tñ ea, quæ ſunt maioris iuriſdõis, quã ſit illud, qđ principali-
ter mandat̃ ſm Bar. ibi, & de hoc iudicio meo nõ eſt dubitandũ.
¶ Pōt ẽt dici, ꝙ commiſſio appellationis alia rõne non valuerit:
quia cũ pars aduerſa per pactũ promiſerit & iurauerit non ap-
pellare, de quo nõ fuit facta mentio in precib. commſio reddit̃
ſubreptitia: quia ſi ſuperior hoc ſciuiſſet, cãm appellationis nõ
cõmiſiſſet, vel ſaltem difficilius: c. poſtulaſti. de reſcri. & no. in
cap. ſuper literis, eod. titu. & ꝙ pactũ trahitur etiam ad conne-
xa & ad acceſſoria. l. 2. in prin. ſi quis cau. & l. ſi cum tibi. C. de
iudic. & per Bartol. in l. Aurelio. §. Caius. de libe. leg. in. 6. q.
vnde ex his omnib. ſequitur, quod ſententia lata per Conſer-
uatorem tranſiuit in rem iudicatam. Laus Deo.

¶ Iudex ordinarius & delegatus an in cauſa criminali poſſit iudica
re ſuper incidenti cauſa ciuili.

S V M M A R I V M.

1 *Verba committimus, mandamus, quid inter ſe differant in com-*
miſſione Papæ.
Iudex ordinarius efficitur delegatus cum in commiſſione alteratur
iuriſdictio ordinaria, ſecundum quam non poteſt procedere.
2 *Iudex ordinarius quando poſſit in criminalib. incidenter ex offi-*
cio condemnare ad reſtituendum res ablatas parti, & quid in
delegato. num. 4.
3 *Iudex delegatus cognoſcit etiam de cauſa incidẽti ad cauſam ſibi*
cõmiſſã, licet in mandato non dicatur, et quid in alijs iudicibus.
5 *Probatio facta per teſtes in cauſa criminali probat in ciuili in*
eadem inſtantia & inter eaſdem perſonas etiam fictè.
6 *Iudex repreſentat perſonam rei inquiſiti & abſentis, & ei acqui*
rit, ideo confesſio uel probatio per teſtes facta coram iudice
prodeſt reo abſenti.

CONSILIVM IIII.

CIrca dubiũ, qđ ꝓponit̃, an Reuerẽ. D. Gubernator
potuerit ꝯdenmare Paulũ do. Stephano ad reſtitu
tionem bonorum, & rerum ablatarum, & ad pœ-
nã in q̃ incidiſſe dicit̃. Et prima facie vr̃ ꝙ nõ: qa
d. do. Gubernator in hac cã per ſummum Pontifi
1 cem factus eſt delegatus ꝑꝑ verbũ ꝯmittimus, † de quo in cõ-
miſſione, ſm Doc. ĩ c. licet in corrigẽdis. de off. or. vbi faciũt dif
ferentiã inter uerbũ mandamus, qđ ſm eos delegatam iuriſdõ-
nẽ nõ importat. l. ſæpe. cũ ibi no. de off. ꝑſi. & uerbũ ꝯmittimus,
qđ dicunt importare delegationẽ. Et multo magis fuit delega-
tus, ſi in ꝓcedẽdo fuit alterata eius iuriſdõ ordinaria. d. c. licet. &
ibi ꝑ oẽs, & in l. ius ciuile. de iuſt. & iure. & ibi ẽt not. Doc. cum
ꝯcordantib. de qb. in dictis locis, & in l. j. §. ſi qs ſimpłr. de uerb.
obl. ſi ergo fuit delegatus, nõ potuit dicto modo ꝯdẽnare ut or
dinarius. & ubi ut talis ꝓceſſiſſet, ſnĩa non ualeret: qa in illa cã
deſijt eſſe ordinarius ꝑ talem delegationem ſm gl. in ca. hi qui,
de ꝓb. in 6. & per Doc. maximè Ant. de But. in c. cũ ex officij. de
ꝑſcrip. Secus aũt qñ iuriſdictio tm̃ fuiſſet excitata: qa tũc iuriſ-
dictio ordinaria & delegata ſimul concurrit, & potuiſſet proce
dere ex utraque, ſm Inn. & Doc. in d. c. cum ex officij. Non po-
tuit etiam ut delegatus dictã ꝯdẽnationẽ facere, qa hoc nõ con-
tinetur in cõmiſſione, ſed ſolũ ꝯmittitur, ꝙ imponat pœnam ap
plicandam fiſco: & de pęna applicanda parti, uel de aliqua reſti-
tutione ei facienda nihil dr̃. unde nõ potuit excedere fines man-
2 dati. ca. cum dilecta. de reſcr. & l. diligenter. manda. Et ideo † q̃-
uis iudex maleficiorum, & qlibet alius habens iuriſdictionem
ordinariã in crĩalibus tm̃ poſſit incidenter ex officio condem-
nare culpabilem ad reſtituendum res ablatas parti, l. interdum.
§. qui furem. ff. de fur. & ibi not. Bar. & l. 4. §. ſi dicat̃. fi. regund.
& l. pen. & ibi Bar. de calumnia. & ꝑ eũ in l. defuncto. in fi. de pu
bl. iudi. & Inn. in c. cum oporteat. de acc. & Bald. in l. j. in 3. col.
C. de app. & in l. 2. in fi. C. de eden. & Ang. in l. ſi uacantia. C. de
bon. uacan. lib. 10. in fin. cum concordantib. hoc tñ non vr̃ ha-
bere locũ in delegato: qa (ut dixi) non poteſt excedere fines mã
dati. ¶ Præterea etiam ordinarius poteſt condemnare ad reſtitu-
tionẽ ablatorum, & ad emendationem damni, ut habetur in di-
ctis locis, quãdo de intereſſe & de delicto conſtat per confeſſio
nem inquiſiti, ſecus ſi ex cõtumacia, uel per teſtes: ut in caſu no-
ſtro, ſecundum Bald. not. in repet. l. cũctos populos. C. de ſum.
trini. circa 6. char. uer. incidenter iuxta hoc q̃ro &c. & ea rõne;
qa cõfeſſio faceret fidem in ciuili, teſtes & contumacia non: qa
teſtes nõ faciũt fidẽ in alio iudicio, ſi ad aliud agat̃, c. ueniens. de
teſti. & prout agit̃, qñ agitur ad vindictam, & ad aliud qñ ad inte
reſſe, & qa contumacia eſt ficta confeſſio, non nocet niſi ſuper
eo, ad quod directò agitur. l. 2. de iure fiſci, & no. Spec. in titu. de
inqſit. §. nunc videndum, verſ. quid ſi actum eſt &c. ſed directè
hic non eſt actum ad intereſſe, ergo &c. ¶ Sed iſtis nõ obſtan-
tib. contrarium abſque dubio videtur verius. Nam vt dictum
eſt, iudex ſolùm in criminalib. poteſt inquiſitum incidenter cõ-
demnare ad emendationem damni, ad intereſſe, & ad reſtitu-
tionem ablatorum. d. l. interdum. §. qui furẽ. & per Inno. &
alios in locis præalleg. Si ergo. D. Gubernator remanſit ordi-
narius: vt quia in procedendo non ſit alterata ſua iuriſdictio,
ſed ſolùm excitata, quãuis etiam verbum committimus de quo
in commiſſione, importet delegationem: tamen propter hoc
non deſijt eſſe ordinarius, ſed ſimul ordinaria iuriſdictio & de
legata concurrit, & ex vtraque potuit procedere, & conſequẽ
ter condemnare ciuiliter inquiſitum. d. Stephano, per ea quæ
habentur per Inno. & alios in d. c. cum ex officii. de præſcrip.
quòd latius non proſequor, quia non eſt neceſſarium. Quia
etiam ſi per delegationem deſijt eſſe ordinarius, potuit dicto
modo condemnare. & not. in d. §. qui furem. & per Innoc. in
d. c. cum oporteat. locum etiam haberet in delegato; quia
3 † & ipſe poteſt incidenter cognoſcere de eo, de quo in man-
dato non eſt facta mentio, in c. penul. de reſti. in integ. & ibi
per Abb. in tertio not. dicens, not. ꝙ mandatũ iuriſdictionale
ampliatur rõne incidentiæ. Poteſt ergo delegatus ſecundum
eum,

eum, cognoscere non solùm de cã sibi specialiter cõmissa, sed ẽt de alia cã quæ incidẽter venit in dicta causa sibi cõmissa, vt puta delegatus super aliquo contractu venditionis in iudicio protulit aliquam interlocutoriam, per quã minor vel ecclesia est læsus: vnde põt ab eo petere restitu. in integr. q͠a non petitur principaliter, sed incidẽter: nam incidit in cã sibi cõmissa: & idem dicimus ẜm Abb. in mandato procuratorio, vt rõne incidentiæ extendatur ad specialiter non cõmissa, vt no. per gl. in c. sciscitata. eo. ti. rõ ergo incidentiæ, dicit ipse, ampliat iurisdictionem non solùm ordinarij. l. quoties. C. de iudi. sed etiam ampliat iurisdictionem delegati. d. c. penulti. & idem est ẽt in arbitro, vt scilicet possit de incidenti cognoscere. l. cum ꝓponas. secundùm vnum intellectum gl. C. de reb. credi. & in l. fi. C. vbi & apud quos, in integ. restit. &c. Et hinc est, ꝙ si de dãno dato stari dẽt sacramento damnũ passi, ꝙ ẽt ea, q̃ incidunt in causa, poterũt ꝑ sacramentũ probari, secundùm Bar. in l. solẽt. de alim. & cib. lega. & Bal. in l. j. C. de reb. credi. & in l. 2. C. com. de leg. & probat in l. si q̃n. C. vnde vi. & ibi no. Bal. ¶ Et ꝓdicta ↄfirmãtur ratione. Nam iudex maleficiorum, qui de causa ciuili non potest cognoscere. l. solemus. §. latrunculator. de iud. quantùm ad cãm ciuilem est priuatus, & tñ q̃n incidit in causa criminali potest de illa conoscẽre. d. §. q̃ furẽ. ergo eadem ratione licet illud, qđ incidit in causa cõmissa delegato, non sit expressum in delegatione, tñ de illo debet delegatus posse cognoscere: quia & in casu præcedenti illud est extra commissionem legis factam ordinario. ¶ Non obst.
4 etiam dum dicitur, ꝙ † potest iudex incidenter condemnare solùm, quando constat de delicto, & de interesse per cõfessionem inquisiti: secus si ↄstet per testes, aut per cõtumaciam, secundum Bal. in d. l. cunctos populos. q͠a in hoc Bald. non bene loquitur, dum dicit, ꝙ testes recepti in iudicio criminali ad vnum finem non faciunt fidem in alio iudicio, in quo agitur ad alium finem, ꝑ c. ueniẽs. de testib. q͠a ista distinctio & intellec. ad d. c. ueniẽs,
5 reprobat ꝑ Bar. in l. 2. ui bono. rapt. & ibi tenet Bar. ꝙ † immo talis ꝓbatio facta ꝑ testes ꝓbet in iudicio ciuili, cum quo ẽt trãsit Alex. in l. 2. C. de edẽdo. col. penul. q̃ ẽt reprobat dictã distinctionẽ. Et ĩ casu nr̃o hoc puto indistinctè uerum: q͠a damnũ & restitutio rerũ nõ petitur, nec deducitur in diuersa, sed in eadẽ instantia. Nã ubi q̃ritur, an ꝓbationes factæ in criminali faciãt fidem in ciuili, si quidem instantia sit diuersa & separata, locum habet alia distinctio Bartol. in d. l. 2. §. j. sed si ciuilis cã in eadem instantia tractetur, ut in casu nr̃o, tũc inter easdem personas ꝓbatio facta ꝑ testes in criminali indistinctè facit fidẽ in ciuili; q͠a nulla rõ põt adduci in ↄtrarium. Nam & in casu nostro dicitur facta inter easdem ꝑsonas: † quia iudex inquirens repræsentat personã rei absentis, & ei acquirit. Et propterea confessio facta coram iudice facit fidem pro reo absente ratione prædicta, secũdùm Io. Andr. in addi. Spec. in tit. de accu. in tertia parte, in §. qualiter, & Bal. in d. l. 2. in fi. C. de eden. & ꝑ Alexan. ibi in ꝑen. colu. eadẽ ergo ratione in probatione facta ꝑ testes, & tãto magis in casu nr̃o, in quo sunt producti per dictum do. Stephanũ & ad eius instantiam & ꝓ suo interesse examinati. ¶ Et propterea ẽt ex hoc capite non obst. dictum Bal. quia Bal. loquitur, q̃n testes fuissent officio iudicis recepti ad vnum finem tantùm. s. ad uindictam publicam. Sed, vt dixi, sunt examinati non tantum ad illũ finem, sed etiam ad alium, hoc est ad probandum ẽt interesse, & ad instantiã eius cuius interest, & sic ad vtrumque finẽ, quo casu Bal. nõ cõtradicit, immo manifestè per rationem, quã allegat, innuit, quòd fidem faciant. Vnde ex præmissis concluditur, quod sententia valuit. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium recuperandæ & retinendæ in eodem libello cumulari non possunt.*
2 *Iudex non potest procedere super eo, quod sub rescripti verbis non comprehenditur.*
3 *Iurisdictio iudicis delegati non potest prorogari a parte de causa ad causam*
4 *Dictio & citra, denotat tempus continuum & continuatam possessionem.*
5 *Testibus deponentibus de tempore maiore si sint plures numero, magis creditur quàm testib. paucioribus deponentibus de minori tempore.*
6 *Indefinitus sermo a teste prolatus non æquipollet vniuersali.*
7 *Spoliatus intelligitur quis duobus modis. vi & re ipsa.*
8 *Pro naturali possessione clam occupata, potest agi interdicto recuperandæ, & etiam retinendæ.*
9 *Rescripti uerba generalia extenduntur ad omnia, quæ sub eis comprehendi possunt.*
10 *Quis ciuilem possessionem non perdit, quando alius clam occupauit naturalem, si statim quòd sciuit, adiuit iudicem, nec apparet suspicatum posse repelli.*
11 *Ignorare quis præsumitur, quæ ruri aguntur, etiam per suos.*
12 *Clausula, sola facti veritate inspecta, operatur, vt condemnatio fiat super probato licet non petito.*
13 *Ex facto iure familiaritatis possessio non acquiritur, & factum iure familiaritatis persumitur in his, quæ facile concedi solent, aliàs secus.*
14 *Per apprehensionẽ partis rei acquiritur possessio totius, quod procedit etiam respectu eius partis, quę accreuit per alluuionem.*
15 *Confessio incontinenti dicitur reuocata, quando adhuc in scriptis redacta non est.*
16 *Occupans possessionem uacantem, tenetur eam restituere priori possessori.*
17 *Testium contrarietas debet ad concordiam reduci, ut probent.*
18 *Appellatione rei ex propria significatione uenit tota de res.*
19 *Quicquid est intra confines, comprehensum intelligitur in dispositione.*

CONSILIVM V.

VIso ꝓcessu satis laborioso agitato inter olim Dionysium ex vna agentẽ & do. Filium de Turchis ex altera se defendentẽ, vr̃ in primis, ꝙ dictus processus nõ valeat & sit nullus ex defectu iurisdictiõis, Nam ex rescripto tributiur iurisdictio super possessorio recuperandæ. & libellus & petitio est super possessorio retinendæ. Cum dicatur, Dionysium turbari in sua pacifica possesione, iuxta notata per Bar. in l. 1. §. interdum, uti possi. & per Doct. in l. 1. C. eo. & probat̃ in c. licet cãm. de proba. & ibi per Doct. & quamuis ẽt petat̃ illũ reintegrari, quatenus expediat, tamen prosecutus est Dionysius solùm dictum possessorium retinendæ, vt patet ex suis primis positionibus & capitulis: aliàs si in vtroque fuisset processum, non ualeret processus ratione cõ
1 trarietatis, etiam parte nõ opponẽte. Nam † dicta duo remedia tanquam contraria nõ vñr posse cumulari in eodem libello: q͠a in uno ꝑsupponitur actorẽ possidere, & in alio reum: quia duo simul possidere non possunt. l. 3. §. ex ↄ̃rio. de acquiren. poss. & propterea si proponatur simul, & super ambobus procedatur, non valet processus, secus si vnum eligatur, ẜm Bart. in l naturaliter. §. nihil cõmune. de acq. poss. in 7. combinat. Cum igitur dicta petitio super possessorio retinendæ non conprehẽdatur, nec cõprehendi possit sub commissione & rescripto, sequitur ꝙ non ualet processus inde sequutus, ꝑ no. per Inn. in c. su-
2 per literis, de rescrip. ubi cõcludit † oportere, ꝙ processus, quẽ habiturus est iudex, cõprehendatur sub verbis in rescripto positis. Et ideo secundum eum, si mandatur spoliatũ restitui ad possessionem, non procedit libellus, in quo quis ↄqueritur de vẽditore contradicente tradere possessionem venditam, quem latẽ sequitur Bal. in l. præscriptione. C. si contra ius vel utilitatẽ publicam, & Pau. de Ca. in cons. 315. Ad confirmationem, &c. ubi vult & plus, ꝙ si rescriptũ est suꝑ interdicto unde vi, non poterit iudex cognoscere super remedio redintegrãdæ, de quo. 3. q.
3 1. c. redintegranda. Nec † põt allegari prorogatio iuridõis; quia non põt procurator ẽt expssè prorogare iurisdictionem, nisi ad hoc habeat speciale mandatum, vel generale cum libera. capitu. cum olim, & ibi Doct. de offic. delegat. nec etiam potest prorogari ꝑ dominũ de cã ad cãm, de qua hic agẽ, secundũ Cy. no. in l. j. C. đ iurisdi. om. iudi. dũ vult, ꝙ iurisdõ iudicis deputati ad cognoscendũ tm̃ de causis mercãtilib. ꝙ non possit prorogari ad alias causas nõ mercantiles, etiam si sint de eadem specie iurisdictionis. & bene ꝓbatur in l. testamenta. & ibi Bald. C. testa. & per Alex. ibi qui tenẽs cum Cy. cum quo etiam cõcordat Imo. & d. Abb. in c. P. & C. de offi. deleg. & de hac incompetentia iurisdõis nõ prorogatæ, adhuc põt opponi: quia reddit iudicium retro nullũ, ecundùm. d. Anton. Abb. & Imo. ĩ c. exceptione. de excep. & Sali. in d. l. j. C. de iurisd. om. iudi. & probatur in c. nr̃a. cum gl. de procur. & ibi Abb. in 2. col. Sed etiam dato ꝙ incompetentia

petentia allegari non posset,& ꝙ processus valeret,adhuc tñ videtur,ꝙ reus sit absoluendus ex plurib. Et primò,q̃a non videtur probatũ,ꝙ tpe, quo allegatur occupatio & turbatio facta ꝑ dictum dom. Zilium, dictus Dionysius possideret. Nam quis probauerit de possessione anterioris tpis, hoc non vr̃ in proposito sufficere: q̃a per testes vtriusque partis probatum est, ꝙ multoties & sæpissimè locus de quo conceditur, fuit inũdatus, adeo ꝙ nõ poterat calcari nec coli, & ꝓseques possessio fuit interrupta, & pluries amissa. l. 3. §. Labeo, de acq. pos. l. qui uniuersas. §. item quod a mari. eo. tit. & l. cũ vnus. §. fi. de bo. autho. iud. pos. Et propterea de præterito non potest præsumi in præsens, iuxta no. in l. siue possidetis. C. de proba. cum apparet de interruptione: & sic cũ præcisè nõ sit ꝓbatum de possessione Dionysij tpe dictæ allegatæ occupationis, & tpe litis ꝯtestatæ, non põt obtinere in possessorio recuperandæ, in quo dẽt probari spoliatio & possessio tpe spoliationis. l. j. §. vnde vi. & not. in c. ꝯsultationib. de offic. deleg. Nec ẽt recuperandæ: q̃a nõ sufficit ad obtinendum in illo probare, ꝙ semel quis possederit, sed etiã debet ꝯstare, ꝙ sine iusta causa cecidit a possessione, vt per Doc. plenè in c. sæpe. & in c. cum ad sedem. de restit. spol. & in casu nr̃o cum a casu & diuino iudicio a possessione ceciderit, nõ põt dici ex iniusta cã a missa possessio: & idem multo magis dicẽdum est in possessorio retinendæ: vt scilicet vincere non possit: q̃a de possessione Dionysij tpe litis ꝯtest. non ꝯstat. §. hodie. insti. de interdic. Secũdò: q̃a oẽs testes deponentes super dicta possessione vident̃ falsi, & de falsitate & mendacio apertissimè ꝯuicti. Nã dicũt, ꝙ a certo & multo tẽpore & citra dictus Dionysius possedit dictum locũ, quę † dictio & citra, significat

4 tẽpus cõtinuum, & ꝯtinuatam possessionem, ſm D. Ant. Imol. & alios in d. c. licet cãm. ꝑ illum tex. & Bar. in l. Celsus. de vsuc. & in l. si post acceptũ. de iud. & Bal. in l. indicia. C. de rei vẽdica. & in l. transigere. in prin. C. de transac. & in l. falsus. C. de fur. cũ ꝯcord. cum aũt constet per multos testes vtriusq; partis, ꝙ dicta possessio nõ potuit esse cõtinua: q̃a per inundationẽ fuit sæpius interrupta, manifeste ꝯuincuntur de falso. & ideo q̃uis etiã in specie deponeret tpe dictæ occupationis, & molestationis ac tempore litis cõtesta. Dionysium possedisse, etiam in hoc eis non esset credendum: q̃a testi conuicto in vno de falso, nõ creditur etiam in alio, secundũ Inno. & alios in c. fraternitatis. de hæreti. Bal. & alios in l. si ex falsis. C. de transact. cũ concordantijs de quib. ibi. Tertio: quia dictus dominus Zilius etiam probauit possedisse, & melius quam fecerit Dionysius. quoniam ad sũt tres testes, scilicet Dominicus Chianellus, Bernardinus Malabarba & Ioannes Malabarba, qui deponunt de possessione.

5 30. annor. illorum de Turchis. Et quamuis † alij examinati pro eodem deponat de diuerso minori tempore, tñ prædictis est stãdũ, ꝙ in dicto tempore maiori sunt concordes: quia non reperitur, ꝙ in eodem numero alij testes in alio tpe ꝯcordent: vt cõcludit Sal. in l. 2. C. de rescin. vend. dicens, ꝙ si aliqui contestes in aliqua summa maiori excedunt numero omnes alios, qui deponunt de summa minori, ꝙ tunc statur illis plurib. numero, q̃cũque sit illa summa. Et quamuis ipse loquatur de testib. deponentib. de diuersis summis: idem tamen est, quando deponunt de diuerso tempore, argu. l. miles ita. in pri. de testa. mili. & per Imo. in l. inter pares. de re iudi. & per Doct. in l. ex facto. §. itẽ quæro. de vul. & pup. & ibi Areti. transit cum Salic. in d. l. 2. & in consilio 65. Cum prædictis etiam tribus testib. concordare videtur Guliel. Tardianus, qui deponit de possessione prędictorum. cccc. anno. Nam cum deponat de tempore lõgiori quàm quilibet alius testis, iungitur alijs testib. qui post eum deponũt de vlteriori tempore, & non illis, qui testificantur de possessione breuioris tpis, vt probatur ex dictis Saly. & Are. in d. §. item quæro. in 2. consili. qui dñt, quòd ubi vnus testis deponit de 20. & alius de 15. & alius de 10. ꝙ media summa, idest, de 15. intelligitur probata: quia ille, qui deponit de maiori, deponit etiam de media, & in illo concordat, & sic inueniũtur quatuor testes ꝯcordes de possessione. ccc. anno. illorũ de Turchis: tot aũt numero non vr̃ probare possessionẽ Dionysij. Ideo antiquior possessio probata ꝑ plures testes dẽt pręualere. d. ca. licet causam. & Bart. in l. si duo in princip. vti posid. & vbi ẽt testes in eodem numero ꝓbaret possessionẽ Dionysij, adhuc tñ reus habens parẽ & ęqualem probationem, & ad iudicium prouocatus, debet absolui, ſm glo. in dicto. cap. licet. & ibi Doct. & Cy. in l. 1. vti possíde. & Imo. in l. duo iudices. de re iudic. ¶ Quartò testes dicti Dionysij ex alio non videtur probare: quia dñt, ꝙ ipse possedit res. & bona, de quib. in fine petitionis vel quæstio-

6 nis inter pallinatas: iste † autem sermo indefinitus prolatus a teste, non æquipollet vniuersali, quamuis in alia materia q̃ probationis sit aliud, ſm Imo. not. in ca. auditis. de præscrip. cum quo alij transeunt. Vnde si testes dicant, aliquem exercuisse iura episcopalia, nõ probat̃, ꝙ oĩa exercuerit, cum posit talis sermo in duobus verificari. c. in pñtia. de proba. & bene facit, qđ voluit Oldra. in consi. 100. & Pe. de Anch. & Imo. in c. quãto. de his q̃ fiunt a prælat. quamuis ex dictis testium ipsius Dionysij probaretur, ꝙ aliqua possederit, nõ tamen probatur omnia possedisse. Et per ꝯñs de necessitate non concludũt, ꝙ locus dñæ fuerit ꝑ ipsum tẽtus & possessus, cum in alijs partib. posit dictum testium verificari. Et istud in terminis vr̃ Ale. velle in consi. 110. Visis acutissimis dubitationib. &c. primo vol. vbi vult, ꝙ licet testes dicant, quẽ possedisse terrenũ positũ inter certas foueas, tñ per hoc dicit ipse, non vr̃ testes concludenter probare de terreno, de quo uertitur quæstio, quamuis etiam inter dicta cõfinia reperiatur: quia vbi agitur de probando vniuersum, dicit. ipse, indefinita non æquipollet vniuersali per allega. superius. ¶ Sed præmisis non obst. quæ verè non obstant ꝯtriam sententiam puto ꝓculdubio veriorẽ. Et ꝓmitto, ꝙ in rescripto mandatur, Dionysium restitui, si constet eum fuisse spoliatũ: spolia-

7 tus † autem põt quis dici duobus modis, uel ꝑ vim, vel re ipsa: prout cõtingit, q̃n semper ꝯstat de sua antiquiori possessione, vt no. declarat Bal. in l. pe. C. si a non compete. iud. alleg. l. si coloni. C. de agri. & cen. lib. 11. quẽ etiam sequitur & alle. Alex. in

8 cõs. 6. in 3. vol. Item † pro naturali possessione clã occupata potest agi possessorio recuperandæ, de quo in l. fin. C. vñ vi. & ibi uolũt hoc Bar. & Sal. & etiã interdicto vti posidetis, & sic retinendæ, si actor ciuilem retinuit animo, & non sit suspicatus se posse repelli. Nam per retẽtionem dictę nãlis molestatur & turbatur in sua ciuili; ideo peti potest, vt a turbatione desistat: & q̃a a dicta turbatione desistere non potest q̃n condemnetur ad restituendum, uel relaxandum dictã possessionẽ, ſm gl. not. & ibi Bar. & omnes in l. clam posidere. §. qui ad nundinas. & in l. nãliter. §. nihil commune. de acq. poss. & per Bar. in l. 1. §. interdictum. uti pos. patet ergo ꝙ uerba rescripti ex sui generalitate cõprehendunt spoliatum vi uel re ipsa: & ciuili & naturali possessione, uel nãli possessione solũm, & siue agat possessorio recuperandæ, uel remedio re integrandæ, uel retinendæ occasione

9 nãlis clam occupatæ. Quia † ubi uerba rescripti sunt gñalia, extendunt ad omnia, q̃ sub illis uerbis pñt comprehẽdi, ſm. Inno. cum quo omnes transeunt in c. cum olim. el j. de offi. deleg. l. si quis intentione ambigua. de iudi. & cap. cum ecclesia Sutrina. de ca. possessio. & ꝓprie, puta, dicit ipse, si dicatur in rescripto, ꝙ Titius iniuriatur impetrandi sub tali fundo, poterit impetrãs agere pro fundo rei uendicat. Item possessorio. Item poterit petere fructus perceptos ante litem conte. condictione sine causa quia oĩa ista pñt comprehendi sub dictis uerbis generalib. et idẽ

10 tenet Bal, in l. si de proprietate. C. si a non ꝯpetẽte. iud. ¶ † Item præmitto, ꝙ quis non perdit ciuilem, q̃n alius clam occupauit naturalem, si statim, ꝙ sciuit, iuit ad iudicem, vt esset author rixæ. si al'r nõ apparet, ꝙ suspicatus sit se posse repelli: ſm Bar. no. in d. l. 1. §. interdictũ. et Bal. in l. 2. C. de iu. emphy. et Are. in d. l. clam posidere. §. qui ad nũdinas. et Ale. in l. quemadmodum. & in l. si de eo. §. si forte. & ibi ẽt Are. latè, de acquir. poss. secus aũt si statim, ꝙ ciuiliter posidens sciuit alium clam ingressum, iudicem non adiuisset, vel ingredientem non expulisset: quia tunc ciuilem amitteret, tanq̃ suspicatus se posse repelli, ſm Bar. & Doc. cõiter in d. §. si forte. Dionysius ergo, qui principem & iudicem adiuit statim ꝙ sciuit, Do. Zilium clam occupasse suam naturalem possessionẽ vacantem, non dr̃ suam ciuilem, quam animo retinebat, amisisse. Satis enim ꝯstat statim hoc fecisse post scientiam superuenientem, ex quo nõ probatur, ꝙ sci

11 uerit prius dictum ingressum clandestinũ: q̃a, † ignorare quis ꝑsumitur ea, q̃ ruri aguntur etiam in re ꝓpria & per suos, ꝙ est fortius l. Titius. §. Lucius. đ libe. & posth. & ibi no. Bal. Ang. Imo. & Moder. & q̃uis dicãt hoc esse verũ, si factũ sit de recẽti, tñ in casu nr̃o de recenti ꝓcesserat dicta occupatio clandestina. Præterea ipsi loquuntur, q̃n a coniuncto aliquid fit in rure: q̃a tunc ex diuturnitate tpis facilitẽ transiit in notitiam coniuncti exi-

cti existentis in ciuitate.l.octaui.quã allega.vñ cogna. sed in casu nro factum fuit ab extraneo, iõ durat psumptio ignorantiæ donec probetur scientia.l. verius. C.de probat. Et ꝙ dictus Dionysius nõ sit suspicatus se posse repelli,patet: q̃a institit ad euitandũ scandalum, sibi dari licentiam faciendi accusas, denũcias pro damnis datis sup bonis, de quib. est qõ, & sibi fuit concessa, sine tñ præiudicio partium,&c. & sic ex hoc satis arguitur, ꝙ ptendebat in possessione pmanere et perseuerare. Ex quib. ꝯstat, ꝙ libellus fuit aptè et congruè formatus,in quãtum petitur,dictũ Dionysiũ tueri & manuteneri in sua pacifica possessione,& vbi expediet,in eam de nouo induci & redintegrari. nã p hoc pt dici actum interdicto vti possidetis ꝯ eum, q clã & nãliter solùm possidet,qui tenetur possessionẽ restituere:cũ a≈s, vt dixi,nõ possit a turbatione desistere. Et pt ẽt intelligi actũ possessorio recuperandæ,de quo in d.l.fi.C.vnde vi,vel in l.inuaso. eo.ti.pro dicta duntaxat nãli occupata.qđ remediũ non est isto casu ꝯrium interdicto vti possidetis,sed cum eo potest concurrere.plus dico,si esset etiam actum simpliciter interdicto retinendæ,& non cõstaret agentem possedisse t pe litis contestatæ, sed nãli & ciuili spoliatum fuisse,adhuc esset Dionysius reintegrã-
12 dus in sua antiquiori possessione,ex quo forma rescripti pcedi potest,sola facti veritate inspecta, quo casu quãuis agatur ex vna causa,& probet alia penitus diuersa, adhuc dẽt sequi condẽnatio ex cã probata,si super ea vel de ea ille iudex, coram quo agitur,erat competens: vt consuluit Im. quẽ refert & sequitur Ale. in l. si ita stipulatus.§. Chrysogonus. de ver.ob. cum igitur iudex hoc casu hẽat commissionem de restituẽdo dictum Dionysium, casu quo ẽt penitus sit spoliatus,quãuis alio remedio corã eo sit actũ,debet tñ restitui,si ꝯstat de spolio. & eadem ratione dici nõ potest libellus eo respectu ineptus,quòd in eo nõ sit insertus locus uel tempus etiam,vbi a≈s debuisset exprimi:q̃a per dictam clausulam intelligitur remissa omnis solennitas iuris positiui,vt habetur in cle. sæpe. de ver. sig. & p Bar.in extrauag. ad reprimen.in ver.summariè.& probatur in c.2.& ibi no. D.Ant. de iuram. calum. & in specie isto casu sic ꝯcludit Ale.in d. consi.6. circa prin.3.uol.& p ista patet responsio ad superius allegata ꝯ libellum &processum.¶ Postquam igitur uidimus, iudicium fuisse rectè & rite institutum & ordinatum, videndũ restat de meritis,& an actor pbauerit intentionem suam,& est dicẽdũ ꝙ sic.Nã de possessione.30.anno.Dionysij ꝯstat p quatuor testes clarè & apertè,videlicet per Petrum, Romanũ Marsilium de la Costa,& Iacobum de Neapoli, quib. standum est, & non alijs deponentibus de minori t pe, in quo tot vel plures non inueniunt ꝯtestes.Et q̃uis alij quatuor videantur pro altera parte deponere de possessione eiusdem t pis: tamen testibus actoris est magis standum: quia melius probant. Et primò:q̃a Dominicus Chianellus & Ioannes Malabarba duo ex dictis testib. alterius partis dicunt,ꝙ dicti de Turchis dicto tẽpore possederunt valles, pascua & dossos intra dictas pallinatas, tamen hoc falsum est:q̃a alij testes eiusdem partis dñt, Dionysiũ posse disse dictos dossos:vt affirmat Iacobus Scarabellus. 8. testis .& Vincentius testis 20.& quidam alii: & ideo ex quo inter se dicti testes partis aduersæ variant & adinuicem ꝯdicunt, psertim cum sint pari numero, confunditur eorũ probatio, vt probat in d.c. licet causam.& ibi illum tex. no. Are.q̃uis d. Abb. ibi dicat & malè ſm eum,ꝙ ille tex. non loquatur isto casu. Et tanto magis: q̃a etiam in hoc dictis duob. ꝯdñt ẽt oẽs testes partis nostræ,& ppea illis duobus fides in aliquo non datur: ut hr in d. c.fraternitatis,& in d. l.si ex falsis,& ꝯ pñs duo solùm pbare reperiuntur de dicto t pe in fauorẽ partis aduersæ:ideo possessio dicti tẽporis pbata per tres,& sic per maiorem numerum, præsumitur iustior.d.c. licet.& per Bar. in prin.l. si duo. ac etiam tãto magis: quia Peregrinus de Pasetis deponit de possessione annorum.40. ipsius Dionysij & aliorum, a quibus habuit causam,quorum accessione potest vti Dionysius, quamuis sit successor singularis.l. Pomponius.§.præterea. de acq. poss. de qua etiam attestatur dictus Marsilius de l.a Costa, qui saltem etiã pbat vna cum alijs dictã possessionem ann.30.& cum quib.debet potius coniugi q̃ cum alij deponentibus de minori tempore ſm Saly. in l.2.C.de rescin.vend.& Aret. in d.l.ex facto. §. itẽ quæro, & dixi supra. Et sic reperiuntur contestes quatuor in dicto tempore:& tanto magis etiam debet eis fides adhiberi tanquam melius informatis.Nam Petrus Romanus cum dictis bonis ꝯfinat, & sic est uicinus proximior, qui præsumitur melius habere notitiã de eo,de quo agitur, & iõ hoc respectu debet ei magis credi:ut ĩ terminis nostris firmat Bal.in di≈.Accusatus de ui turbatiua.in fi.Præterea testes actoris deponũt de plurib. & efficaciorib.actib.possessorijs:qm̃ dñt, nedum in dossis Dionysium fructus collegisse,sed ẽt in alio terreno plantari fecisse arbores, ac dezupinari & pasculari fecisse: accusas instituisse, & cæteros oẽs actus possessorios fecisse, sicut est secare fœnũ, & illud colligere. Ex q̃b. pfectè sua possessio probat,iux l.Titia. de solutionib.l.litib.C.de agri.& cẽsi.lib.11.cũ multis alijs.Sed testes ꝯriæ partis dñt solùm, ꝙ in dictis locis bestiæ illorum de Turchis pascularunt, et sic de solo actu rectè intuenti deponũt: & quamuis videantur dicere, ꝙ ad eorum instantiam fuit dezopinatum & seminatum,tñ quò ad hoc omnes deinde se restringunt ad dictũ D.Zilium,q proximis mensib.sic fieri fecerat, & sic deponunt de his, q̃ gesta sunt eo t pe, quo Dionysius dicit se fuisse turbatũ & molestatũ in sua pacifica possessione. Quos actus & ipse fatet, & de illis ꝯqueritur tanquam clam factos,& iniustè inferentes molestiam & illum turbantes, nec ꝙ ante dictum t ps,uel per alium de Turchis, uel ad alterius instantiam fuerit seminatum, uel dezopinatum ullo modo deponunt.& similiter dum de aggeribus & fossatis factis in dicto loco attestatur,per hoc non pbatur possessio: quia cõstat illos factos fuisse ad pluriũ & sic ẽt ipsius Dionysij & aliorum vtilitatem,& sic illo consentiente & uolẽte, & ad expensas ꝯferente, quo fit, vt per hoc non dicatur possessionem amisisse:quia animum nõ habuit illam amittendi,sed contrariũ.s.sibi prouidendi. Nec ẽt pdictis de Turchis dẽt illam acq̃siuisse: q̃a aĩum q̃rẽdi eam per hunc actum non habuerunt,sed prouidẽdis alijs suis reb.& bonis,sine quo aĩo nõ pdit,nec acq̃ritur possessio.l.3. in prin. & §.in amittenda.& l.quemadmodũ.de acq.poss.Et ppea tũ circa actus possessorios testes Dionysij melius & pfectius deponãt, lux veritatis eis magis assistit,tanquam aptiora negotio in suis testimoniis expresserint,ut dicit tex.in d.c.licet causam.Quinimo audacter dico,& affirmare audeo,ꝙ excepto actu clandestino facto per.d.Zilium uel ad instantiam eius, qui dedit causam edicto & interdicto, seu iudicio huic possessorio,nõ est probatus a≈s actus,per quem possessio sua probetur.Nam dum sui testes deponunt de actu pasculandi,ex hoc duntaxat sua vel suorum possessio non probatur: quia per quamplures alios testes presertim examinatos p parte sua, & etiã per aliquos deductos p pte nostra manifestè constat, ꝙ dicta facultas pasculandi plerumq; passim patebat omnib, & sic nõ solùm illis de Turchis, sed etiam alijs, quos tamen non constat, hoc fecisse de licentia & voluntate prædictorum de Turchis:immo dictus Vincetius. xx.testis dicit,quòd in aliquibus petijs terræ positis inter dictas pallinatas possessis p dictũ Dionysiũ post frumentũ vel aliud granũ recollectum a dic.Dionysio,pasculari ꝯsueuerant,bestiæ de Turchis, & sic argui non potest illos de Turchis, possedisse ex dicto actu pasculandi:cum in alijs bonis possessis per Dionysiũ idem factum sit ab eis,& ẽt ab alijs pasculatũ sit, ut dixi.& iõ
13 † hoc potius illos fecisse præsumendũ est iure familiaritatis, & id dicto iure familiaritatis a dic.Dionysio fuisse ꝯcessũ:Et ppea non fuisse acquisitam possessionem.leg.qui iure familiaritatis. de acq.pos.Istud pbatur ex no. p Inno. & clarius p D.Abb.in c.bonæ.el grande.de postu. pla.ubi ꝯcludit,ꝙ licet in dubio faciens actum possessorium videatur fecisse, ut utat potius iure suo q̃ ꝙ grã,hoc est iure familiaritatis sibi fuerit ꝯcessum, illud tñ est uerum in his, q̃ de facili non solent concedi:sed in his, q̃ concedi solent, non psumit q̃s fecisse dicto iure suo,sed potius familiaritatis iure, & pbatur ex no. p Inn.in c.cũ eccl'a.de cau. pos.& ppr.dum dicit, ꝙ si amicus sæpiùs & continuè ueniẽs ad hanc ciuitatem sit mecũ hospitatus,nõ tñ per hoc dr esse in quasi possessione hospitandi: q̃a hoc alijs solet ꝯcedi.& hoc sequitur in proposito & alleg. Pau.de Cas.in ꝯs.163.In causa,quam magnificus. Cum igitur dicta facultas pasculandi ꝯsueuerit ꝯcedi ẽt alijs in dicto loco, & in alijs locis possessis per dictũ Dionysium maximè pdictis de Turchis, uerè psumendum est: quia iure amicitiæ & familiaritatis prædicti de Turchis pasculari fecerint potius q̃ animo & proposito vtẽdi iure suo. Et istud etiam in terminis videtur Ale.uelle in consi.36.in fi.1.vol.Præsertim, quia,ut dixi, per alios plures actus constat de possessione Dionysij, & de iure eius etiam respectu proprietatis in dicto loco, prout

prout inferius etiam dicetur. Quinimmo ex hoc solo, ꝙ est ꝓbatum per testes vtriusque partis, dictum Dionysiũ dossos positos intra dictas pallinatas tenuisse & possedisse & de hoc non ambigit, dr̃ etiam probata possessio residui & totius terreni inclusi in dictis pallinatis, ex quo nõ ↄstat de possessione alterius
14 in dictis locis: † quia per apprehensionem partis rei acquiritur possessio totius.l.3. in prin. de acq.pos.quod procedit non solùm respectu fundi & ꝑtio ipsius, q̃ erant tpe apprehensionis, sed etiam partium quæ accreuerunt,puta per alluuionẽ vel alio mõ,ſm Bal.ĩ rub. de re.diui.col.10.ver.sed istæ accessiones,all e. Bar.in trac.Tyberia.pro qua opi.mod. Senẽ.in prin.d.l.2. alleg. tex.in l.si ego.§. item ait.de publi.iuncta.l. cũ spõsus.§. fi. eo. ti. nec refert,ꝙ hoc terrenum forte sit diuisum per fossata uel per aggeres:quia cũ talis diuisio sit facta ad utilitatem fundi,& ad ↄmoditatẽ,nõ impedit,quominus acquiratur possessio totiũs: vt colligit ex dictis Bar.in prĩ.d.l.3. dũ loqr de eo, qui ingredit partẽ castri,vt dicat acquirere possessionẽ totius: qa diuisio est facta gratia commodioris habitationis,secundũ eum .l. Caius. §.2. de lega.2.ex cuius dicto ad casum nostrum sic inferunt ibi prædicti mod.in fi. Hoc igit tanto magis est dicendum,cũ alios etiam plurimos actus possessorios fecerit dictus Dionysius in toto ꝓdicto terreno,& non reperiat, ꝙ alius illud in totum vel ꝓ parte possederit,quoniam,vt dixi, actus pasculandi ꝑ illos de Turchis aliud significant, & non possessionem vel animum possidendi:& alij actus. Videlicet dezopinandi, & colendi, no uissime facti ad instãtiã dicti d. Zilij fuerũt clandestini. & illi potius obsint q̃ ꝓsint,ac etiã nõ ꝓsit fodi fecisse ĩ illo loco : qa hoc nõ fuit actum animo acqrendi possessionẽ:& qa ẽt hũc actũ ꝓcedit possessio dicti Dionysij ꝑ longũ tps,q̃ præualere debet tanquam iustior.d.c. licet cãm.sed etiam ceteris paribus adhuc Dionysius deberet obtinere, qui suam possessionem iustificat,& coadiuuat mediante iusto & legitimo titulo , de quo pars aduersa non ꝓbauit,vt est casus no. & ibi oẽs in d.c. licet. & tenet Bar. in d. l. si duo.in prin.& ĩ d.l. si de eo.§.si forte. de acq. possess.& Bar.in l. ordinarij.C. de rei vend. & l. momentaneæ.in fin.C. q. legi ꝑso.in dicta dispu.in fi.& q̃uis pars aduersa nitat etiam titulum suum ostendere,illũ tñ non ꝓbat sufficienter. Nam ab abbatia Gauelli non potest titulus ꝑtendi: qa.d . Zilius respondẽdo positionibus negauit hæc bona esse de iuribus dictæ ecclesiæ, & sic allegare nõ põt inuestituram a dicta abbatia. Et quamuis eius ꝓcurator dictam responsionem reuocauerit,tñ sua reuocatio non valuit:qa confessio facta in iudicio non ꝓbato errore põt solũ incontinenti reuocari, secũdum glo. no. in c. fi.de cõ-
15 fes. in 6. dicitur † aũt reuocatio facta incõtinenti, qñ adhuc in scriptis nõ est redacta confessio,& aliàs non,secundùm gloss. in c. apud misericordem. 32.q. I. & sequitur Hosti.& Ioan. And. in c. ex literis.de diuor. & Archid. post.Io. mona. ĩ c.fi.de iure iur. in 6. d.Ant.in c.fi.de ↄfe. & Abb. in c. præterea , de testi.cogen. & Bal. in l.edita.in 10.char.C.de eden.& est de mente Bar. in l. quicquid adstrin. & ibi not, & sequitur do. Alexan. in fi. de verbo. obligatio. & per eum in l.j. §.qui præsens. in fi. eod. tit. Secundo non valuit dicta reuocatio : quia ad reuocandum dictam confessionem necessarium fuit speciale mandatum : quia sine eo non potest procurator venire contra gesta & ordinata a domino, nisi prius ostendat aliquam iustam causam,ut est tex. no.in l.si hominem, & ibi Bart. ff. mand. ¶ Nec etiam obst. inuestitura producta ; quia non constat quod ista bona de quib. contenditur, sint intra confinia ibi descripta : sicut fuit necesse ostendere , iuxta no. per Bart. in l. j. C. si vnus ex plurib. &c. Nã testes sup inde recepti nihil ꝓbant. Et primo do. Armanus; qa ↄfinia,de quib. in dicto instrõ,nõ habuit nota, nisi de auditu ab agẽtibus ꝑ illis de Turchis,q(vt ipse testificat)sibi ostẽdebat q̃dã loca & dicebãt,hæc sunt ↄfinia descripta in inuestitura &c. Et sic cum per se non esset certus de dictis confinibus , sed per auditum etiam illorum,q agebant cãm ꝓpriam,vel dñorũ suorum,eius testimonium non est ↄgruum.l. testiũ.cum ibi not.C. de testi. Et similiter Nicolaus Abtarpa minus probat: qa bona de quibus agitur, ↄfinãt aliter q̃ in dicto instrumento continea tur.Et non dicit,ꝙ hæc ↄfinia ab eo expressa sint illa,de qbus in instrumento mutato nomine , prout declarat Bartol. in dictis locis, ex quib.omnib. comprehenditur , & ad oculum demonstratur,ꝙ possessio dicti Dionysij qa antiquior, & quia ꝑ plures testes ac deponẽtes efficacius & aptiora negotio est ꝓbata, ac etiã qa est titulo coadiuuata & iustificata , & ex omnib. alijs prædictis dicit esse iustior:& ꝙ possessio dicti do Zilii. est clandestina & vitiosa.d.c.licet cãm.& in locis ꝑalleg. ¶ Superest igitur ad allegata in cõtrarium congruum accomodare responsũ : & non obstat allegata nullitas processus , qa circa hoc superius est satisfactum. Non obstat insuper,quod possessio illa antiquior Dionisij sæpius fuerit interrupta, & ꝙ nõ ꝓsit: qa quamuis dicta interruptio ꝑ inundationẽ superuenerit,tñ q̃tum ad hũc effectum,vt ostendat,possessionẽ vnius s. Dionysij esse iustiorẽ & alterius .s.dom. Zilij,esse clandestinã & vitiosam,& iuuat, & ꝓdest probasse de dicta possessione antiquiori ; quia quamuis deinde vacauerit,& interrupta fuerit; tñ non licuit do. Zilio,nec alteri eam sic uacantẽ occupare:quia qđ tuũ nõ est, debebas scire ad aliũ ꝑtinere.l.fi.ubi est casus.& ibi Bar.& oẽs.C. vnde ui,& no.ĩ l.sequit.§.itẽ si occupaueris.ff.de usucap.præsertim quia testes nõ solũ ꝓbãt de possessione præterita , sed etiã de ꝑsenti,& temporis quo dictus do.Zilius ingressus est clam, & incœpit dictum Dionysium turbare & molestare,cum dicãt ꝙ ab annis 30.et citra d.Dionysius possederit , & sic de continuato tpe deponant,ut dixi sup. & ꝑ consequẽs de tẽpore ꝑterito, & iõ dicta possessio dicti tpis in specie iustificatur ex possessione ꝑteriti tpis interrupta,q̃ interruptio non facit,quo minus dicti testes probent possessionem Dionysij dicto tpe occupationis,ut statim dicam respondendo ad aliud. ¶Sed etiam dato , ꝙ tpe molestationis et occupationis, uel tpe litis contestatæ non constaret dictum Dionysium possedisse ꝑꝑ dictam inundationem,adhuc tñ deberet obtinere, & esset reintegrandus ad suam possessionẽ,ex quo cõstat , ꝙ ante dictas inundationes vel aliqua earũ possidebat,& ꝙ mediante dicta inunda-
16 tione fuit priuatus ,& ꝙ incœpit possessio vacare.Quia vbi† cõstat aliquẽ prius possedisse,& aliũ deinde occupasse illã possessione ẽt vacantẽ,debet antiquior,& prior possessor reintegrari & restitui ad possessionem : quia alterius occupantis possessio dr̃ quasi uiolenta:vt est casus in d.l.fi.& no. in d.§.item si occupaueris. & hoc si ille,qui occupauit,sciuit rẽ ad alterũ pertinere vel eius possessionẽ, vel sciat non esse suam, vel ad se non spectare.Si aũt credat suam esse & possessionem ad se pertinere etiam iustis rõnib. motus , quis hoc casu non teneatur pœna.d.l.fi. q̃ requirit dolum, tenetur tñ ad restitutionẽ possessionis ei , qui docuit e prius possedisse,& hoc per l. inuasor. eo. ti. C. vnde vi, quæ hoc casu loquit ſm Bar.in d.l.fi.& sic ex omni capite patet, ꝙ dicta interruptio nõ noceat Dionysio, nec pro sit dño Zilio. ¶ De possessione ẽt Dionisij tpe litis motæ ↄstat per plurimos, & quasi oẽs testes suos,qui dñt, ꝙ de pñti tenet & possidet:qđ vtique verificatur saltem in dossis & alijs omnib. partibus , de quibus non est qõ. Et hoc etiam fatentur multi testes partis aduersæ, ꝙ possessionẽ etiam loci litigiosi non amisit: quia,vt superius probaui, Dionysius nõ est suspicatus se posse repelli.Nõ obst.etiam dum dicebatur,oẽs testes falsum deponere : quia de possessione cõtinua testificantur, vt sonant illa verba , & citra , & tñ multiplex interruptio probatur ꝑ testes vtriusque partis. Quoniã,vbi ista obiectio ꝓcederet, adhuc Dionysius intãtũ haberet:quoniã & testes partis aduersæ laborant eodẽ & grauiori morbo.Nam Dominicus Chiauellus testis alterius partis dicit, ꝙ a 30.annis & citra, ꝓdicti de Turchis tenuerunt, & etiam dicit, ꝙ res & bona prædicta sæpissime dicto tempore fuerunt inundata,& sic in quantum testificat de possessione cõtinua ↄ̃dicit nedum aliis deponentib. de inũdatione, & sic de interruptione : sed ẽt sibimet ipsi. Et idẽ facit Gulielmus Tardianus,Zenus de Tomiatis , Vincentinus de Valentib.Bernardus Malabarba, &Io.Malabarba q cæteris omnibus conantur melius de antiquiori possessione ↄ̃riæ partis probare. Nec prædicti debent vel possunt reduci ad concordiam ad effectum ut probent,ex quo qlibet sibiipsi ↄ̃dicit,ſm gl. Ant.Imo.& Abb.in c.nr̃a.de testi.Ant. & Abb.in c.cũ eo.ti.& Bar.in l.j.in prin.de ope.no.nun.in l.Labeo,de supel. lega. et Sp. de noto. crimi.§.fama.in fi.& Im. in l. inter stipulantem .§.j.de verb.obl. cum alijs cõcor. de qb. ibi ꝑ Alex.q dicit,ꝙ ista opi. seruaret in practica,q̃uis in puncto iuris sustineri posit opi.ↄ̃ria.Alii uero testes quasi oẽs deponunt solũ de hoc ultimo ingressu dicti Zilij clandestino, & de cõstructione aggerũ, q̃ facta nõ fuit animo possidendi : ut dictũ fuit, uel deponunt de inundatione dũtaxat,solus Bartholomæus Baratus primus testis,uidetur aliquid dicere,dum testificat primò de

de inundatione facta ab annis. 20. et citra, deinde subijcit, q̃ à dicto tpe et citra pluries et diuersis vicib. cessãte inũdatione pasculauerint bestię illorũ de Turchis etc. sed nihil probat; q̃a vt ipsemet subiũgit, et plurimi alij testes, actus pasculãdi indi ferẽter et passim alijs pmittebat: et tñ oẽs in solidum possidere nõ potuerunt. d. l. 3. §. ex ꝯrio. de acq. pos. ideo est necesse fateri, q̃ oĩb. illis hoc erat pmissum iure familiaritatis, et à nullo alio præterquam à Dionysio, qui possedit, vt dictũ est supra, et dr̃ paulò post, et idem est dicendũ de testificatu Pauli Antonij de Neapoli testis 20. qui p duos annos ante bellum dicit pasculari fecisse dictas bestias etc. Et ẽt dato q̃ de possessione 20. anno. pbarent, put vtiq; de ea nihil probãt, adhuc tñ Dionysio parum aut nihil obesse põt. Qm̃ per suos testes, de quib. nihil põt obijci, antiquior sua possessio probat̃, et per plures actus et aptiores negotio, de quo agitur. nã Peregrinus de Pasetis dicit, q̃ ab ann. 40. et citra, cognoscit hæc bona, q̃ p hoc de continuata possessione non deponit, sed de cognitione et notitia solùm ꝯtinua, sed postea de possessione deponẽs dicit simpliciter, q̃ bona prædicta fuerunt tẽta et possessa per illos de Laguiario, et successiuè per Dionysiũ ab ann. 25. vel circa citra: et sic sine copula: et per ꝯñs non attestat̃ de possessione ꝯtinua, sed solùm de possessionis initio, ut hr̃ in locis superius allegatis. Itẽ Bernardus Burana sir̃ primò deponit de notitia ab annis. 23. et citra, et sic de cõtinua, et deinde de possessione Dionysij de auditu. Itẽ et tertiò q̃ à dicto tpe citra vidit dictũ Dionysiũ tenere et possidere. et sic de initio possessionis fide facit: sed nõ q̃ ab illo tpe vsq; ad pñs fuerit ꝯtinuata: q̃a copulã nõ expressit: sed sine illa deponit. et sic p istos, quib. non obst. oppositio pdicta, probatur optimè possessio Dionysij. 23. annorum. et sic antiquor, et p actus, qui pualẽt nu. et ponderet.

17 ¶ Præterea † ẽt rationabiliter puto, q̃ dicta ꝯrietas testiũ vtriusq; partis possit ad ꝯcordiã reduci ẽt ad finẽ vt pbatur. Nã dum dicũt, q̃ possedit a tãto tpe et citra, voluerunt solùm excludere interruptionẽ hominis et nõ inundationis, ex quo ipsemet de inũdatione testificatur, et sic dici põt, q̃ hic non sit ꝯrietas; q̃a dum dicũt a tanto tpe et citra, dẽt subaudiri saluis. infra dicendis vel iam dictis: vt contrarietas euitetur, et ut dictum testis saluetur, etiã quo ad effectum probãdi, ut optimè probatur, ex nota. per Bar. in l. fin. §. idem quæsijt. de ꝯdictione indebiti. ubi q̃rit, quid si in nr̃o dicatur. Titius sciens se ad infrascripta nõ teneri, promisit decẽ Mæuio, quę ipse Meuius mutuauerat patri dicti Titij, cuius est hæres, et deinde appareat indebitũ, an poterit repeti. et ꝯcludit q̃ sic: q̃a quamuis videat̃ pmissum sciẽter indebitũ, tñ dũ dixit sciẽs se ad infrascripta nõ teneri etc. dẽt intelligi nisi ex cã infrascripta, allegat. l. 1. §. 1. cũ ibi not. qđ ui aut clam. Sic igitur in proposito est dicendum pcipuè: quia non agitur de probanda pscriptione in qua possessio dẽt esset ꝯtinua, sed de simplici possessione probãda facit, qđ notat Bar. in l. de ætate. in 3. q. circa prin. et in fine de minoribus, q̃ in simili saluat dictũ testis, et tñ illo casu non est ꝯrietas, ſm Alex. in d. l. inter stipulantẽ. §. j. et sic probat, et p eum post Imol. in l. stipulatio ista. §. hæc quoq;. de uer. oblig. dũ dicunt de teste, q̃ dixit, Titiũ possidere: q̃a vidit eũ colere, et fructus pcipere. et deinde interrogatus, q̃d sit possessio, dixit nescio. nam ſm eos intelligit. s. aliter q̃ supra dixerim. et allegat ẽt ad hoc Alb. ĩ l. nõ erit. §. dato. de iureiur. et ibi ẽt Alex. Nã ut dicit Are. in d. c. cũ tu. in his multùm versatur iudicis officiũ, vt bñ ꝯsideret qualitatem psonæ et dictorũ, et difficultatẽ cõcordiæ, q̃ oĩa psertim in casu nr̃o bene sunt cõsideranda, q̃a testes sunt rustici, et nõ intelligũt vim illorũ uerborũ et citra, etc. ¶ Non obst. insup, dũ dicebat̃, q̃ possessio. d. Zilij erat antiquior et pbata præcipuè p quatuor testes: quia immo testes Dionysij in eodẽ et in maiori numero pbant de possessione eiusdẽ tẽporis, et ẽt anterioris, sicut est Petrus Passetus et Marsilius, q̃ deponũt de possessione. 40. an. Dionysij et suorũ authorũ, et q̃ efficacius deponũt de actib. possessorijs, et aptiora negotio, et q̃b. tanquã melius informatis est magis credendũ q̃ testibus ꝯrijs, q̃ in multis ẽt adinuicẽ sibi ꝯdicũt: sicut ex attestationib. facillime põt cõprehẽdi. Ideo fides minor est eis adhibẽda. c. licet cãm. et q̃a de aliquo actu possessorio nõ deponũt sed solũ de illo, q̃ factus psumit̃ iure familiaritatis, et nõ pprio iure, nisi in q̃tũ deponũt de clandestino ingressu dicti D. Zilij. Itẽ testib. Dionysij, cæteris, ẽt parib. dẽt magis credi: q̃a probõ eorũ est iustificata ex titulo Dionysij. d. c. licet. p ut superius est deductũ, et probatũ latius etc. ¶ Nõ ob. postremò, q̃ testes deponẽtes indefinitè de bonis et reb. existentib. inter pallinatas, nõ pbent de oĩb. uel de possessione oĩum: q̃a indefinita plata à teste nõ æquipollet uñi; quia fateor, q̃ non dicat uniuersitatẽ rerũ, sed bene sigñat totalitatẽ omniũ rerũ comprehensarum sub indefinita. Nam si est prolata inplurali, ad minus includit duas res. l. ubi numerus. de testib. et uolunt ẽt Doc. in locis alle. in ꝯrium, et earũ rerum totalitatem dicit,

18 non aũt uerificatur in parte aliqua: q̃a appellatione † rei ex ppria significatione venit tota res, et nõ pars eius, ut probat̃ in l. de pupillo. §. qui nũciat. et ibi Bar. et alij, de ope. no. nũ. et in l. legatis. et ibi ẽt Bart. de leg. 2. et l. Titia cũ testõ. et ibi no. Bar. et Bal. eo. ti. et in l. si q̃s cũ totũ. in prin. et ibi no. Ang. de excep. rei iud. et idẽ tenet gl. et Bar. in l. si in rem, in prin. de rei uen. dũ igr̃ testes dñt, q̃ Dionysius possedit res et bona posita inter pallinatas, et sit unum corpus tm̃, uel saltẽ non sint vltra duo corpora, uerba ex proprietate sermonis sigñant, q̃ totũ illud corpus, uel corpora illa in totum possideat, et nõ in parte, nec fossata intermedia aut aggeres facti grã cõmodioris culturæ distinguunt & multiplicant corpora, ut dixi supra. Et ppea dum Ale. in cõs. alle. in cõtrarium dixit, q̃ testes dicentes, aliquẽ possedisse terrenum intra tales ꝯfines, non probãt de toto, rõne prædicta, somniat cum reuerẽtia: quia appłone terreni intelr̃ de toto: sed uerum est, q̃ ubi terrenũ esset multiplex, et sic corpora essent plura, q̃ indefinita nõ staret ur̃ respũ plurium rerum, sed (ut dixi) totalitatem demonstraret rei uel rerum, ad quam refertur, uel referri põt, ut clarè colligitur ex præmissis. ¶ Propterea dico, q̃ in casu nr̃o uerba prædicta non solum totalitatem rerum, sed ẽt uniuersalitatem significant, ex quo indefinita refertur ad res ꝯfinatas:

19 † q̃a oẽ id, qđ est intra ꝯfines comprehensum, uenit in dispõne. l. æde sacra. de ꝯhẽ. emp. et declarat. Io. And. in add. Spe. in ti. de emp. et uendi. §. sciendum, in add. incip. Hic quæritur si uenditor. etc. Oldra. in cons. 197. In concessione etc. et Bal. in rub. C. de ꝯhen. em. q. 22. et Doc. in c. per tuas. de do. secus autem q̃ñ indefinita profertur simpliciter, et ad res positas intra cõfines non refertur. et per hęc ad allegata in ꝯrium remanet responsum: et consequẽter uenit concludendum in fauorem Dionysij eo modo, quo ex præmissis colligitur.

¶ Recusatio iudicis facta extra iudicium an teneat.

SVMMARIVM.

1 *Iudex absens põt recusari etiam extra iudicium apud tribunal consuetum, etiã post litem contestatã. nu. 3. & nu. 7. & 11.*
2 *Iudex ẽt in camera debet requiri, si ibi consuetus est ius dicere.*
3 *Causa recusationis iudicis superueniẽs probatur ẽt per iuramẽtum, etiam post litem contestatam, & etiam antiqua. nu. 8.*
4 *Causa suspitionis ab initio ante litem contestatam præsumitur ignorata. nu. 8. vbi tenet contra.*
5 *Processus factus coram iudice recusato est nullus.*
6 *Suspectus iudex nõ efficitur ex eo, q̃ quis de p se iuret illũ suspectum, sed a iudice est deferendũ, nisi deficiat ordinarius. n. 8.*
7 *Iuramentum contra debitorem suspectum a iudice deferendũ.*
8 *Idem vt probet impedimentũ ad cõcedendã secundã dilationẽ.*
9 *Intellectus tex. in c. pastoralis. de excep.*
10 *Creditor an præsumatur ignorasse causã suspicionis debitoris.*
11 *Recusatio post citationem ad audiendum sententiam quãdo nõ admittatur.*
12 *Citatio ad audiendã sententiam habet uim conclusionis in cã.*

CONSILIVM VI.

De validitate recusationis iudicis delegati est primò uidendũ. Et prima facie ur̃ ualidata prima, magis q̃ secũda. Nã ex quo † iudex erat absens, debuit posse recusari extra iudiciũ: q̃a quoties impedior actũ gere p p absentiã aduersarij, si quidem actus erat cũ illo tanquam cum iudice, sufficit protestari apud tribunal, ubi consueuit ius dicere, nec debeo per alia loca eum quærere, nec habeo necesse alium iudicẽ adire l. j. §. adeundi. ff. q̃ñ appellan. sit. et declarat Bar. in l. nõ solum, §. morte. de ope. no. nũc. in prima specie protestationis. vers. circa

circa tertium &c.& in l.de pupillo.§.si quis ipsi ꝑtori.de ope. no.nūc.in 16.q.& Anto.de Bu. in c.fi.de app.& iō videt,ꝙ recusatio potuerit fieri in loco, quem iudex delegatus ab initio elegit,ꝓut eligi debuit,vel ꝯsueuit,ſm Bar.& Doct.in l.si vt ꝓponis.la.2.C.quo,& qñ iud.vel in alio loco vbi reddere ius cōuenit,si electio loci nō pcessit, ar.no. ꝑ gl.in c.cupientes.§.ꝙ
2 si ꝑ.20.de elec.lib.6.q̄ vult,ꝙ † iudex debeat ēt in camera req̄ri,si ibidē ꝯsuetus sit dare audientiā, quā in hoc sing.dicūt Im. Ro.& Alex.in d.§ si quis ipsi prætori.in fi.& hoc etiam voluit Bar.in d.l.j.§.dies.qñ app.fit. sicut ergo vbi nō habetur copia iudicis licet appellare & libellum appellationis publicè ꝓponere & offerere.l.cum q̄dam.de app.& no.c.fi.co.ti.& in d.§. dies.ita ēt debuit libellus recusationis posse porrigi q̄a appellatio & recusatio ꝓcedūt a pari.l. apertissimi. C.de iud.c.sup eo.el.2.de app.& no.Io.And.in rub.eod.titu.¶ Nec obst.ꝙ lis
3 fuerit ꝯtestata.d.l.apertissimi.q̄a † noua cā suꝑueniēte vel aliqua cā ad notitiā deueniente post litē ꝯtestatā pōt iudex suspectus recusari.l.2. C. de ꝯsor. eiusdē litis. & no.gl.in c.cū spali. de appel.& in c.insinuātem.de offi.deleg.& 3.q.6.§.exceptio. & Ang.Sal.& Pau.de Cast.in d.l.apertissimi. Angel. & Imo. in l.q̄a poterat.ad Treb.Bar.& alij in l.fi. C.de senten.& ꝙ superuenerit cā post litē ꝯtestatā ꝓbari et pōt per iuramentum, quemadmodum & ꝑ illud probatur cā suspicionis,secundùm Ang.i l.nemo carcerem.C.de exac.tribut.lib. x. Imo.& Alex. in l.2.i princip.solu.matr.vbi volūt,ꝙ sicut cā suspicionis probatur ꝑ iuramentū ꝯ debitorē,ita ēt per illud probatur, ꝙ de nouo superuenit, per no. per Bar.in l.solent.de alimen.& cibar.lega.& similiter ꝑ iuramētū pōt ꝓbari,ꝙ cā, quæ suberat ante litem ꝯtestatam,peruenit ad notitiā lite iam cōtestata, vt
4 est casus in c. pastoralis.de excep.& in dubio præsumitur † ꝙ. ab initio & ante litem contestatam ignorauerit cām suspicionis,vt probatur in l.fin.C.de spon.& ibi no.Bal.ꝙ creditor in dubio præsumitur tēpore cōtractus non habuisse sciētiam de cā suspicionis debitoris & ideo eius dicto statur, quod scientia superuenerit post contractū,donec probet ꝯ̄rium:& idem tenet B.l.in l. si legibus.C.de epi.au. & dicta recusatio potuit ēt opponi post cōclusum in cā, seu post citationē ad audiendum sententiā,si modo suspicio post ꝯclusionem sit orta,secūdū Imo.in c.iudex.de offi.deleg.lib.6.& Moder.i d.c.pastoralis. de exce. licet secus sit in alijs exceptionib. declinatorijs,q̄ opponi non possunt,quis de nouo sint ortę, postq̄ est cōclusum in cā.secundùm ꝑdictos, prout vult Inno.in c.2. de ordi. cogni. Nec ēt ad validitatem dictæ recusationis de iure ciuili fuit necesse cām exprimere, vel probare, sed satis fuit dicere, ꝙ iudicē habet suspectū,vt ita iuraret.d.l.apertissimi.cū gl.& ibi Doct.& in d.l. q̄a poterat. ad Trebel.cum ꝯcor. de q̄b.ibi ꝑ Alex. & ꝑ mod. in c. cūspeciali. de appel. si ergo recusatio
5 fuit valida, sequit ꝙ ꝓcessus † postea factus nō valuit,& ꝙ sētētia fuit nulla,ſm Bar. in d.l.q̄a poterat.quā opi.multi alij ibi per Ale.allegati sequūt: ita vr̄ esse cōmunis opin.q̄ præcipuè uera est de iure ciuili,ſm Imo.in l.quidam ꝯsulebat. de re iud. & Alex.in d.l.q̄a poterat.& in ꝯsi. 92. & 104.1.vo.& mod.in d.c.cum speciali.¶ Sed præmissis non ob.ꝯ̄riam sententiā arbitror veriorem,ꝓut etiam ꝑ plura deduxit clarissimus.d.aduocatus actoris & vltra allegata per eum,ꝙ prima & secunda recusatio non valuerit,probat rōne manifesta. Nam q̄uis,vt di-
6 ctum est, satis sit, ꝙ quis iuret habere † iudicē supectū ꝑ ea q̄ habētur in d.l.apertissimi. ad hoc tñ vt tale iuramentū operetur,& habeat effectū,& vt fidē faciat,non sufficit,ꝙ ex seipso iuret,sed est necesse,ꝙ deferat a iudice.l.3.i prin.& §.fi.de iureiuran.& ibi not.Bal.& l.videamus.§.deferre.de in lit.iuran. & ca.vltra tertiā.in ver.ꝑstito.de testib.& ibi dicit Io.And.formaliter ꝙ nō sufficit illud præstari,nisi per iudicem exigat,& magis ad ꝓpositū hoc voluit.d.Io.Baptista Caccialup.i tract. de debi:fug.i 6.q.prin col.antep.uer.itē aduerte &c.ubi ꝯclu-
7 dit, ꝙ licet sufficiat facere † fidē ꝯ̄ d̄bitorē de cā suspicionis ꝑ iuramētū ꝓut ibi plenius declarauit, ad hoc tñ vt fidē faciat, dēt a iudice ꝑstari,nec sufficit,ꝙ creditor ꝑ.seipsū iuret ꝑ ꝑdicta.& ita dicit fuisse ꝯsultū ꝑ d.Lud.de Inter.qđ est valde not. ſm eū allegat ēt Bald.in ꝯsil.inci. In q̄stione ꝑdicta ꝯsiderādū occurrit.vbi voluit,ꝙ ad hoc vt iuramētū ꝓbet impedimentū ad ꝯcedēdū scđam dilationē,oportet esse delatū a iudice:aliàs añt parte sine dilatiōe iudicis iurāte, assignatio delationis ipso

iure ē nulla,sic ergo i casu nr̄o nihil operat̄ iurm̄;q̄a non fuit a iudice ꝑstitū,sđ ꝑ partē fuit vltro,& spōte iuratū.Et ista pōt esse rō,q̄a ꝑꝑ absentiā iudicis nō pōt recusatio fieri corā honestis ꝑsonis,sicut appellatio,sed dēt iudex ordinari⁹ adiri,& corā eo libellus recusationis offerri.l.fi. C.de iudi.& not.Bal. & Sali.in d.l. apertissimi.& dicet ēt paulò post:q̄a cū recusās iurare dēat,se hēre iudicē suspectū, nō pōt iurm̄ q̄s ex se ipso suscipere,sed ēt illud iudex deferre.admitti tñ posset, ꝙ ubi copia ēt ordinarij haberi nō posset,ꝙ tūc recusatio,& iuri ꝑstatio facta corā honestis ꝑsonis valeret,arg.l. vbi absūt. de tut. & cur.dat.ab.his.& ibi Bar.& Ar.d.c.fi.de appel.& d.l.j.§.dies & l.j.C.de his q̄ ꝑ met.iudi. &c. ¶ Scđo dicta opi. ꝯfirmat̄:q̄a
8 † licet post litē ꝯtestatam posset fieri recusatio ex antiqua cā,q̄ de nouo suꝑuenerit ad notitiā recusātis, vt dictū est, oportet tñ ꝓbari,ꝙ notitia suꝑuenerit post litē ꝯtestatā:q̄a ꝑsumit̄ in dubio,ꝙ recusans prius,& ab initio de tali cā habuerit sciētiā: q̄a pars anteq̄ litē ꝯtestaret̄,fuit in culpa,si diligēter nō ꝓquisiuit,an iudex delegatus esset suspectus vel nō. Ideo nō pcedēte tali inq̄sitione ꝑsumit̄ sciētia,arg.l.q̄ cū alio.de reg.iur.& l.3. ff.de fideiu.ꝑ q̄ iura ad ꝓpositū dicit Alex.in l.2.in prin.solut. matri.ꝙ si creditor postq̄ ꝯ̄xit cū debitore,alleget se tp̄e ꝯ̄ctus ignorasse ꝯdōnē illius,& ex post facto ad eius notitiā ꝑuenisse suspicionis cām,ꝙ i dubio ꝑsumit̄ ab initio sciuisse,q̄a ꝯ̄hēdo cū aliquo fuit in culpa,si illius ꝯdōnē nō ꝓquisiuit:iō habet̄ ꝓ sciēte.Et istud vltra eū ꝯfirmat̄; q̄a in dubio ꝑsumit̄, creditorē sciuisse aliū sibi delegatū fuisse inopē, q̄a sibi debet imputari,si nō explorauit ꝯdōnē illius, nisi ꝓbaret creditor suā iustā ignorātiā,vel ꝙ fuit deceptus suasionib. debitoris asserētis delegatū esse idoneū,ſm Ang.& Pa.de Cast.not.in l.j.ff.si q̄s in ius voca.non ierit,& Alex.in l.si cū dotem.§.si mulier.solu. mat.per iura præalleg.& ꝑ l.si uero nō remunerādi.§. si q̄s filio.in fin.ff.manda. q̄ rō ꝑūctaliter militat in casu nr̄o : q̄a (vt dixi)pars q̄ ꝯtestata est litē,exꝑssè vel tacitè,si nō ꝓquisiuit ꝯditionē iudicis,fuit in culpa,ideo ex hoc ꝑsumitur,ꝙ ante litē ꝯtest̄.sciuerit cām suspicionis,nisi ꝓbet ignorātiā,q̄ isto casu ꝑ iuramētū ꝓbari nō pōt, cū ꝑsumptio iuris sit ꝯ̄ eū ſ Inn.in c. 2.de ꝯsti.& Bar.in l.inter oēs.§.rectè.de fur.¶Nō ob.tex. in c.
9 pastoralis.de excep.q̄a † loquit̄ et itelligi dēt tex.eo casu, quo nō ꝑsumit̄ scientia ꝯ̄ illū, q̄ ante litē ꝯtestatā nō opposuit exceptionē dilatoriā;vt q̄a nō pōt eis iputari aliqua culpa : q̄a fuit diligēs in ꝓquirēdo ante litē ꝯtestatā, vt est ibi de mēte glo.et hoc expressius uult D.Abb.ibi et Alex.in l.ita demū.C.de ꝓc. ¶Nō obst.ēt ꝑdictis tex.in d.l.fi.C.de spō. ꝑ quā dicit ibi Bal.
10 ꝙ † in dubio ꝑsumit̄,ꝙ creditor ab initio ignorauerit cām suspicionis debitoris,cū quo ꝯ̄xit:q̄a ſm Ale.in d.l.2. in casu d.l. fi.agit̄ de pœna,quo casu dēt esse liquidissima ꝓbatio.l. in testō.la grāde,de ꝯdi.et demō. et ideo illatio Bal.ibi nō est vera, ſm eū,& ꝓbat̄ ex ꝑdictis.¶Tertiò,ꝓ ꝑdicta ꝯclusione facit:q̄a, ut dicit.D.aduocatus actoris, & bene, prima recusatio facta extra iudiciū ꝑꝑ absentiā delegati nō valuit,sed dicto casu debuit libellus recusationis offerri coram iudice ordinario,vt est casus in d. l. fi. C. de iud. & not. Bald. & Sali.in d. l. apertissimi.iō nō valet tūc recusatio facta extra iudiciū:sicut non ualet protestatio extra iudiciū, ꝑꝑ absentiā partis,qñ lex req̄rit,ꝙ fiat coram iudice. l. si quis præsens. & in l. in contractib. §. fi. C.de nō nu.pecu.et l.ut ꝑfectius. C. de ann.excep. et declarat Bar.in d.l.de pupillo.§.si q̄s ipsi ꝑtori.in 2.op.¶Nec ob.ꝙ ꝑꝑ
11 absentiā iudicis † sufficit ꝓtestari apud tribunal, vbi cōsueuit ius reddere,uel corā honestis personis appellare.d.l.1.§. dies. ver.ad eūdi.qñ ap.fit.q̄a (ut dictū est)in casu nr̄o secus est speciali rōne,scilicet,q̄a recusans dēt iurare d.l.apertissimi.qđ iuramētū a iudice est deferendū.d.l.3.in prin.& §.fi.de iureiu.iō lex voluit,ꝙ recusatio ꝓponatur corā ordinario,qñ recusatus iudex est absens,q̄ rō cessat i appellatione et in alia ꝓtestatione.Præterea ad hoc ut ꝓtestatio et appellatio ualeat,nō est satis,ꝙ appellans non habeat copiā iudicis a quo,sed est ēt necesse,ꝙ iudex ad quē absit, & ꝙ eius copia haberi non possit: al's ꝓtestatio et appellatio extra iudiciū nō valeret ꝑꝑ abſ̄tiā solius iudicis a quo,sed fieri deberet corā iudice ad quē, vt est casus in d.§.dies.ver.si q̄s ipsius etc.qđ not.ſm Ange.Are.ibi, qui dicit,ꝙ ita iudicauit. Sic ergo & in casu nr̄o nō sufficit absentia iudicis recusati,ad finē,vt recusatio possit fieri extra iudiciū,si pōt haberi copia iudicis ordinarii.d. l. fi. Et vbi ēt illā quis

quis habere non posset, tunc, vt dixi, admitti posset, ꝙ extra iudicium recusatio valeret, ꝑ iura, q̃ fuerũt allegata. & arg. d. l. vt pfectius. & d. l. in ꝯtib. in fi. Non valuit ẽt vltima recusa-
12 tio † facta in iudicio post citationẽ ad audiendã sñiam: quia, vt dr̃ per dominũ aduocatũ ꝓcurator licet habeat mãdatum ad recusandum, non tñ habuit mandatum ad iurandũ, prout specialiter debuit concedi, per no. in l. qui bona. §. qui alieno. de dam. infe. Nam recusari potuit iudex validè ẽt sine iuro, puta si causa fuisset allegata, & aſr q̃ per iurm probata. & quamuis hoc non sit de iure ciuili necessarium ad validitatẽ recusationis, vt hr̃ in d. l. apertissimi. nihilo minus talis modus nõ est reprobatus, nec repellitur quis, si velit in se onus probãdi assumere per aliud genus probationis, argum. l. circa. in fi. ff. de proba. Et ideo iuramẽti pstatio nõ põt dici demandata, tanquam necessarium antecedens ad recusationem, iuxta. l. ad legatũ. & l. ad rẽ mobilem. ff. de proc. & l. 2. de iurisdictione om. iudiciũ, quia, vt dixi, potuit recusatio ẽt sine iuro habere effectũ: & quamuis per iurtum cõmodius posit expediri, non tñ vr̃ hoc demandatũ, ex quo alio mõ licet difficilius, possit expediri, ꝑm Io. And. no. in c. solet. de sen. excom. lib. 6. et ibi clarius ꝑ Dominic. ¶ Secũdò † respõdetur, ꝙ citatio ad audiẽdũ sñiam hẽt vim ꝯclusionis in cã, ꝑm Rom. consi. 277. incip. Ista sunt etc. quo tpre demum potest iudex recusari, si causa uel scientia causæ superuenit post illud tẽpus ꝑm Imo. in dicto capitu. sed in casu nostro causa allegata, et sciẽtia dictæ causæ superuenit ante dictã ꝯclusionem, vt probatur ex prima recusatione prius facta, et q̃ probaẽ ex illa, quamuis sit nulla, argumen. l. fina. ff. de reb. eo. ergo post dictam citationem non ualuit recusatio. Et per prædicta ad omnia allegata in contrariũ remanet responsum. Et ita concludo.

¶ Iurisdictione alicui specialiter concessa, an censeatur iudex ordinarius illa priuatus.

SVMMARIVM.

1 *Causa reductionis ad arbitrium boni viri cognoscitur per iudicem ordinarium, & nu. 11.*
2 *Cum quid conceditur alicui ex dispositione statuti, intelligitur, si petatur.*
3 *Sententiæ executio potest denegari per iudicem, si constat de notoria nullitate absque eo quòd cognitionem remittat ad iudicẽ qui eam tulit.*
4 *Reductio ad arbitrium boni viri non conceditur, vbi petitio est calumniosa.*
Executio sententiæ non retardatur, vbi fiũt oppositiones calumniosæ.
5 *Iurisdictione alicui concessa specialiter, an tollatur iurisdictio iudicis ordinarij circa id. nu. 6.*
5 *Intellectus. l. 1. C. de offi. præfec. urb.*
7 *Electio iudicis si ad aliquẽ spectat, ea facta, alter non potest se intromittere, etiam quòd esset ordinarius,*
Verbum immediate, quid importet. nu. 10.
8 *Verbum, debeat, relatum ad iudicem inducit necessitatem: secus si ad partem.*
9 *Iudex quando possit summariè cognoscere, an causa sit suæ iurisdictionis.*

CONSILIVM VI.

Visis his, q̃ obijciuntur, ac ẽt rñsionib. dñorũ aduocatorum, non reptam, q̃ in ꝯrium allegant: qa nõ expedit: sed ad singula rñdebit infr. Præmitto
1 igitur primò, ꝙ de iure cõi† apud D. Vicariũ qui est ordinarius debuit causa reductionis ad arbi. boni viri recognosci, ꝑm Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. ver. qro qs erit iudex &c. ꝙ etiam per statutum sub rub. de compromissis &c. fuit introductum. Et sic in hoc dr̃ ꝯcordare cum iure cõi. Et licet per nouam reformationem uideatur aliter statutum, nihilo minus quantum ad petitionẽ & productionem petitionis remanet iudex dominus Vicarius, qa vult pdicta reformatio, ꝙ ipsa reductio producatur & petatur coram domino Vicario ac etiam dictæ petitionis cognitionem habere, & decisionem, vbi per partes non instareẽ ad dationem confidentium: qa aufertur cognitio & decisio demum instatur per alteram partem, ꝙ dentur confidentes. Et
2 vbi † etiã hoc nõ fuisset exp̄ssum, hoc tñ esse subaudiendum, ꝑ no. ꝑ Ang. in cons. 140. Quidã Matthæus &c. vbi vult, ꝙ si ex forma statuti tenentur Priores ciuitatis cãs appellationis committere sub certa pęna, debet intelligi statutũ, si fuerit postulatum, & cum instantia fieri debet requisitio, ꝑm eum, cũ quo transit Alex. in l. de pupillo. §. si quis ipsi ꝑtori. de ope. no. nũc. in 2. col. & in cons. 99. Viso processu &c. 1. vol. Et idem probatur ex no. ꝑ Ant. de But. in c. venerabilis. de iud. quẽ seqtur Alex. in cons. 82. In causa uertente &c. dicens, ꝙ si statutum mãdat, ꝙ Potestas ꝯpellat ꝯiunctos ad com ꝓmittendum, intelligitur, si petatur, & similiter si ex forma statuti teneatur Capitaneus ferre sñiam ꝑm consilium sapientis, & aliter lata nõ valeat, intelligitur, si consilium fuerit petitum, ꝑm Ant. de Butr. in c. 2. de iudi. ꝑ no. ꝑ gl. & Doc. in c. fi. de rescr. Iste est ergo vnus casus, in quo dñs Vicarius absq; dubio de cã reductionis cognoscere posset iuxta formam prioris statuti. sed ubi producta petitione coram eo instatur ad dationem confidentiũ, quęrẽdum est, utrum D. Vicarius denegare posit, qđ petitur, & declarare nõ esse deueniẽdũ ad dictam dationẽ, & cõmittere executionẽ laudi. Circa qđ est cõcludendũ, ꝙ si allegaretur notoria nullitas dictæ petitionis: vt qa non esset ꝓducta intra tẽpora pfixa a statuto, tũc de illa posset Vicarius cognoscere, ẽt si esset merus executor, q̃ ẽt admittit exceptionẽ nullitatis notoriæ, ꝑm gl. in c. & si cognitio. 25. q. 2. et Imo. in clem. 1. de re iud. & idem vbi ex forma petitionis appareret, ꝙ reductio petitur extra casus exceptos a statuto: qa ẽt tũc de notoria nullitate constaret ꝑ dicta, & ꝑ ea q̃ late ponit Roman. in cons. 51.
3 Attentis his etc. ubi per plura concludit, ꝙ licet † alius iudex aditus super executione sñiæ dẽat remittere exceptionem nullitatis ad eũ, qui sñiam tulit: si tñ nullitas ꝑcipitur notoriè ex tenore sñiæ, pt ea spreta et nõ remissa executionẽ denegare, et de nullitate petitionis reductionis, etiam si non esset notoria posset vicarius cognoscere eo casu, quo cognitio non esset alteri demandata: qa statutũ disponens, ꝙ cogat ꝑtes immediate ad dãdũ confidentes petitione coram eo porrecta, intelligitur de petitione valida, et ualido mõ ꝓducta. l. 4. §. cõdẽ natum. de re iud. et l. non putauit. §. non qs. de bo. pos. ꝯtab. Et
4 eodẽ mõ posset dñs Vicarius † non admittere petitionem, si euidenter appareret calumniosa, et constaret ex manifestis cõiecturis, ꝙ reductio peterent animo calumniandi, per no. per Abb. in c. de cętero. de re iud. vbi vult, ꝙ executor non debet retardare executionem, qñ uidet opponi exceptionem per malitiam, & cã differendæ executionis: alleg. Inn. in c. post electionem. in fi. de conce. præb. et facit gl. in l. qui cum maior. §. si patris. de ope. lib. quæ vult iudicem ex officio posse lacerare libellum calumniosum, cum qua transit Imo. in l. pen. §. ad crimen. de pub. in uers. 6. fallit etc. Ale. in l. edita. C. de eden. in 5. col. et qđ no. Io. And. in add. Spe in tit. de reqsi. cons. §. insuꝑ. ver. ut ãt etc. ubi vult, ꝙ licet teneaẽ iudex ꝯmittere cãm ꝯsilio sapiẽtis ex forma statuti, tñ ñ hẽt locũ statutũ, qñ iudex videt, ꝙ ꝯsiliũ petiẽ ꝑ calũniã et aĩo differendi. Et idẽ vult Angel. in ꝯs. 136. In qõne vertẽte etc. et Alex. in cõs. 61. Visa facti narratione etc. in fi. 2. vol. ubi ꝓ hoc ẽt alleg. no. per Barto. et Bald. in l. ille aut ille. §. cũ in verbis. de leg. 2. vbi dñt, ꝓ pdictũ statutũ ẽt non hẽt locũ, qñ qõ est clara, & non habet dubiũ. Et idẽ tenet Bal. Fulg. & Pau. de Castr. in l. placet. C. de sacros. eccle. & Bal. in l. 1. C. de relat. & dicit ẽt Imo. in l. si sic. la prima. de ver. obl. per notata ibi ꝑ gl. ꝙ si debet fieri compromissum, non habebit locũ statutũ, qñ ius est clarum ꝑ verba partis. ¶ Istud ẽt cõprobaẽ ex no. per Bal. in l. cũ qdã puella. §. fi. de iurisdic. om. iud. quẽ ẽt refert ibi Alex. & sequitur, dicẽs ꝙ licet ad tribuendẽ iurisdõnem attendatur magis qđ petitur, q̃ qđ in veritate debeẽ, vt in illo textu. Hoc tñ est verũ, qñ ab initio est dubiũ, vtrũ illud, qđ petitur debitũ sit, & est secus, qñ certũ est, ꝙ actor calumniosè plus peteret. Et idẽ tenet Ang. in l. ampliorẽ. C. de app. qm̃, ꝑm eũ malitiis hominũ non est indulgendũ. l. in fundo, de rei vend. & facit qđ no. gl. in l. 1. in prin. de ope. no. nunc. q̃ vult ꝑm Bar. & Doct. cõiter, ꝙ licet nũciatio ẽt iniusta sperni non posit, vt ibi, hoc tñ procedit, qñ ab initio est dubiũ, an nunciatio sit iusta vel iniusta: secus vero si sit certũ & manifestũ, ꝙ non cõpetit ius nunciandi: & ꝙ nunciatio sit calũniosa. & ẽt Bart. ibi in 1. q. dicit euidenter ꝯstare, & cer-

& certũ esse, nunciationẽ fuisse ab initio iniustã ꝑ sniam inter partes latã, et ꝑ euidentiã facti. c. cũ olim. de ver. sig. Sed vbi ꝓductio et petitio reductionis fuit valida et nõ apparet de euidenti calũnia, et prout valet, si in illa deducatᷣ dolus euidẽs arbitri, uel enormissima læsio. qb. duob. casi. tm̃ ꝑ statutũ permittitur, ꝙ peti possit reductio, licet ẽt ſm veritatẽ cesset dolus et enormissima læsio, dũmodo de hoc sit ab initio dubiũ: quia ad eius validitatẽ nõ attenditur veritas, sed solum forma petitionis, vt est expressum in d. l. cũ qdã puella. §. fi. Et isto casu dubitari põt, vtrũ cognitio dictæ reductionis sit ablata dicto Vicario, postq̃ instatũ est corã eo, dari confidentes, an verò adhuc possit de illa cognoscere: et vr̃ ꝙ apud eum adhuc resideat dicta cognitio, et ꝙ electio quæ fit a partib. vel extractus cõpetat cumulatiuè et nõ priuatiuè, ꝑ notata ꝑ Bar. in l.

5 j. C. de officio ꝑfec. vrb. ubi per illũ textũ dicit, ꝙ licet † in ciuitate fiat unus officialis sup dãnis datis, vel sup abũdãtia, nõ tñ ꝑ hoc tollitᷣ circa pdicta iurisdictio, quã hẽt ꝑtor, q̃ hẽt vniuersalẽ iurisdictionẽ, ꝙ dicit esse mẽti tenẽdũ: et hoc ꝑsertim est verũ, qñ cõmissio fit alicui respectu certi generis cãrũ vel ꝑsonarũ, vt in casu nr̃o ſm Bald. q̃ idem tenet in l. vnica. §. ubi aũt. C. de caduc. tollend. et in auth. habita. C. ne fil. ꝑ patre. et Ang. in l. si uacãtia. C. de bo. uacã. lib. 10. et Aret. et Moder. in l. qđ in rerũ. §. si quis post. de lega. j. ubi ẽt affirmat, ꝙ opinio Bar. est cõmuniter approbata. et ibi ẽt respõdet ad illã regulã, uidelicet ꝙ ꝑ speciẽ derogetur generi. c. studuisti, de officio lega. ꝑ not. ꝑ Bart. post Dyn. in d. l. j. §. j. de oper. noui nuncia. ¶ Sed istis nõ obst. cõtrariũ in his terminis est omnino dicendũ. Et primo † per notata ꝑ Iacob. de Are. Oldr. Bal. Alber. et Pau. de Cast. in d. §. si q̃s post. ubi dicũt, ꝙ si monachis est deputatus certus uisitator, q̃ eos habeat uisitare et corrigere, ꝙ archiepiscopus ꝓuinciæ nõ poterit amplius eos uisitare: quia per spãlẽ cõmissionẽ factã alteri, uiᷣ derogatũ generali iurisdictioni. Allegat. l. si duo. de admini. tuto. et idẽ tenet Bald. et Ang. in l. cũ ꝑtor. de iudi. in prin. et Bal. in l. j. ff. de offi. ꝯsul. Et ad d. l. j. C. de offic. præfec. urb. respõderi põt, ꝙ ille textus nõ ꝓbet opinionẽ Bart. q̃a ibi ꝑfecto urbis expressã fuit reseruata iurisdictio. Et ita ẽt respõdet ad illũ tex. Alex. in l. Gallus. §. ille casus. de lib. et post. q̃ uiᷣ sequi istã opinionẽ et dicit, ꝙ ad illũ tex. aliter ẽt respondet Imo. in l. Titiæ textores. in prin. de leg. j. et in casu ꝑsertim nostro est uera dicta opinio, q̃a ex proœmio dictæ reformationis ꝯstat, ꝙ statuentes uoluerunt priuare. Vicariũ ꝑtãte cognoscẽdi de dicta reductione. Et quãtùm ad hoc vult corrigere, aut limitare, uel modificare ꝑcedẽs statutũ de cõpromissis etc. ut ẽt statim clarius demonstrabiᷣ, quo casu, scilicet qñ cõstat ꝙ uni ꝯcediᷣ iurisdictio priuatiuè, intelligiᷣ esse derogatũ sine dubio iurisdictioni generali cõpetẽti alteri, et ꝓut ẽt expresè dicit Are. in loco ꝑalle. Præterea, qñ iurisdictio ꝯcediᷣ in una spẽ causarũ in fauorẽ certi generis ꝑsonarũ, puta pupillorũ, uel affiniũ, et cõsanguineorũ, ut in casu nr̃o: tũc, secũdùm Ang. in l. testamẽta oĩa. C. de testa. si est fauor illis ꝑsonis habere plures iudices: et tũc nõ intelligiᷣ iurisdictio adẽpta ab ordinario, ut in authẽ. habita. C. ne fil. ꝑ pat. aut est fauor eisdẽ, ꝙ ab oĩbus alijs intelligaᷣ adempta, et tũc vr̃ adẽpta, ꝑ l. fi. C. de iurisd. omn. iud. et isto casu limitat opinionẽ Bar. in d. l. j. C. de offi. ꝑfec. urb. Et quãuis de hoc dubitet Are. in d. §. si quis post. tñ ꝑseᷣrãsit cũ opinione Ang. in ꝯsi. 102. Domine collateralis etc. Quod autẽ in casu nr̃o non sit fauor dictorũ attinentiũ, et cõsanguineorũ, ꝙ cã reductionis tractetᷣ corã Vicario, expresè declaratur ex ꝓœmio dictę reformationis, ubi dr̃, et narratᷣ, ꝙ eo tp̃e quo corã dño Vicario tm̃ petenda erat reductio, et ab eo cognoscẽda, lites efficiebantᷣ immortales, ꝑ cauillationes et appellationes litigantiũ cũ graui eorũ dispẽdio, et cũ interesse, et expensis nõ exiguis utriusq; partis etc. Vt igitur tollatur talis occasio, & sic fauore ꝑdictorũ, & principaliter ut illis consulatur, per dictam reformationem modificatur & limitatur præcedẽs statutum, & sic cõstat, ꝙ expedit eis, ꝙ cognitio dicatur ablata a dicto Vicario: et per consequens ꝙ intelligiᷣ ea esse priuatus, ſm Angel. et Aret. in locis prædictis. Et rectè intuenti non est dubiũ, ꝙ ex causa, quæ allegatur in dicta reformatione, constat manifeste, ꝙ eius intẽtio fuit auferre cognitionem a dño Vicario, postq̃ fuit petita datio confidentiũ. Et apud me de hoc non remanet aliquod dubiũ. ¶ Sed ẽt dato, ꝙ a dicto Vicario non esset adempta dicta cognitio, et ꝙ concurrat simul cũ electo uel extracto, nihilo minus dñs Vicarius hẽret iurisdõnẽ ante electionẽ, vel post, sic ꝑtes expsè uel tacitè in illum consentirẽt, seu eligerẽt. Sed ubi altera ꝑs peteret dari ꝯfidentes, et uellet coram electo litigare, Vicarius tunc non posset cognoscere; quia per reformationem concessum est coniunctim utrique parti, et cuilibet diuisim petere dari confidentes, et tũc electio iudicis nõ solum cõcessa est ambabus partib. sed ẽt alteri tm̃. Qui ergo petit confidentes, dr̃ elegisse unum ex confidentib. in quo partes erunt concordes, et iõ illo inuito, et reclamãte, non põt dominus Vicarius de petitione corã eo porrecta amplius cognoscere, ut bene probatur in l. j. de off. cõsu. et ita ẽt ad propositũ tenet et declarat Are. in d. ꝯsi. 102. dicens, ꝙ † ubi

6 iurisdictio est etiam aliter concessa cumulatiuè & nõ priuatiuè, puta qñ interest ꝑsonarũ, quarũ fauore illud est factũ habere plures iudices, ſm Ang. in d. l. testamẽta omnia. et electio tũc eis cõpetit, corã quo agãt, uel coram quo conueniãtur, et uno electo, alius quãuis esset ordinarius, non poterit amplius se intromittere, per dictã auth. habita. et per notata in c. cum sit. de foro cõp. Si igitur ita est, qñ electio uni datᷣ tacitè, multo magis idẽ est, qñ ꝯcediᷣ electio expresè, ut in casu nostro: qm̃, ut dixi, cuilibet parti concessa est facultas petẽdi ꝯfidẽtes, et sic eligẽdi arbitrũ. Ideo eo inuitito ordinarius non põt cognoscere de petitione coram eo porrecta, et tali electione facta, dr̃ ab eo cognitio adẽpta, uel saltem est suspẽsa iurisdõ, ut ẽt ꝓbatur in d. l. j. de off. consul. et probatᷣ ẽt ex uerbis reformationis, dũ in ea dr̃, ꝙ dñs Vicarius ad instantiã alterius partis immediate cogere debeat partes ad dandũ confidentes etc. Primò, enim uerbũ illud immediate, est ponderandum: q̃a importat quãdã cõtinuationem inter petitionem partis, et actũ, iudicis cogẽtis: quia illud dicitur fieri immediate, qđ continuatiue fit rerum ꝑ naturã, ſm Bal. in l. j. C. de condi. inser. et ultra eũ est tex. in c. cum ecclesia Sutrina. de cã possess. et proprieta. iunct. gl. in uers. vlt. et ꝑ consequens significat, ꝙ iudex absq; alio actu intermedio cogat ad dandũ confidentes, est uerum, ut dixi, qñ petitio reductionis est valida, et non apparet de euidenti calumnia, et prout dicitur apparere, qñ deducitur dolus arbitri, uel enormissima læsio: quia, ut dixi, ad ualiditatem petitionis non est necesse, ꝙ sit uerum illud, qđ ꝓponiᷣ et allegatur, sed sufficit, ꝙ narrentur talia, quæ si uera essent, iustificaretur petitio, d. l. cum quædam puella. §. fi. Et similiter

7 ponderandum est † uerbum, debeat, relatum ad iudicem, de quo in dicta reformatione, qđ importat necessitatẽ, ſm glo. in cle. 2. in uerbo; debeant. de statu regu. et est de mente glossæ, in l. sæpe. de offic. præsidis. quæ vult, ꝙ hoc uerbum importet illo casu consilium: quia fuit relatũ ad partem, et hoc per rationem, quam ibi assignat Bart. q̃ cessat, qñ relatum fuisset ad iudicem. Si ergo immediate iudex habet necesse cogere partes ad dãdũ confidentes, sequitur, ꝙ ab eo adimitur oĩs cognitio, et non tm̃ ordinaria sed etiam summaria circa deducta in libello, uidelicet utrum arbiter fuerit in dolo euidenti, uel an enormissima fuerit læsio: q̃a cognitio prædictorũ per reformationẽ demandatur electo a partib. uel extracto iudice duodecim sapientum: qđ patet: quia prædictis duob. casib. tantũ potest peti reductio ad arbitrium boni uiri, et iustificari petitio, ut in eadem reformatione continetur: ergo cognitio eorũ pertinet ad illũ, qui deputatur iudex super causa reductionis. Quia igitur causa, quæ demandatᷣ † dicto electo uel extracto non est separata ab eo, de quo Vicarius intendit sumariè cognoscere, ad eum non pertinet cognitio etiam summaria, ſm Inn. in c. uenerabili. de censi. cum quo transit Abb. ibi et in c. super literis. de rescrip. et Ang. in l. ij. si quis in ius uoca. non ierit. ubi dicit, ꝙ iudex ita demum põt cognoscere summariè, an sua sit iurisdictio, quando causa iurisdictionis est separata a cã principali, secus qñ est una et eadem, puta in casu d. ca. uenerabili, videlicet, qñ ep̃s uisitat prouinciam, et monasteriũ dicit esse exemptum a tali uisitatione, et sic declinat: nam tunc ep̃s nõ põt cognoscere, vtrũ ad eum spectet iurisdictio; quia hæc cã est eadem cũ principali. Et istud confirmatur speciali rõne in casu nostro, nam certum est, postquam petitum est partes debere cogi ad eligendos cõfidentes, ꝙ non potest Vicarius super petitione reductionis coram eo porrectæ ex forma primi statuti, et secundum ordinem in illo datum procedere.

Si ergo dicto modo nõ põt cognoscere, multo minus ad illũ ptinet dicta summaria cognitio, & pdicto ordine ptermisso: qa inducta ad diminutionẽ operarent augumẽtũ, cõtra.l. legata in utiliter.de leg.j.quoniã iudicis potestas in cognoscẽdo augeret, ex quo summarie & statuti ordine nõ seruato cognoscere posset de cã reductionis. Et tanto magis istud est dicẽdum, ex quo reformatio vult, ꝙ talis cognitio ptineat ad electũ vel extractũ, ꝓpterea facta electione est ablata uel suspẽsa iurisdictio Vicarij, per ea q̃ dicta sunt in præcedentib. Et ꝙ sit denegata talis cognitio ẽt summaria ipsi Vicario, expresse ꝓbat ex uerbis illis reformationis, scilicet ꝙ immediate cogere debeat &c. quæ, vt dixi, ꝓbãt, ꝙ inter petitionẽ partis & actũ iudicis cogentis nullus actus intermedius interueniat, qñ ab initio erat dubiũ, vtrũ narrata ĩ petitione essent vera uel nõ, ut in casu nostro. ¶ Et ex pmissis ad oĩa, q̃ in cõtrariũ allegantur facile responsio colligitur. Nõ obst. igit dũ in primis dubijs dicitur, ꝙ secũda reformatio debet intelligi & modificari p primũ statutũ, vt ab illo intelligatur minus recessum q̃ fieri possit, iuxta no. in l. sciendũ. in prin. q satisda.cogan. & sic ꝙ nõ intelligat denegata Vicario summaria cognitio: qa ex proximè dictis colligitur, ꝙ dicta reformatio pati non debet, nec potest dictam interpretationẽ: qa p illã expresse Vicario denegatur oĩs cognitio, vt probat ex uerbis illius, ut supra põderatis: & qa sequeret absurdum, qñ inducta ad diminutionẽ operarentur augmentũ, tum ẽt qa hoc, de quo cognosceret Vicarius, est idẽ cũ causa principali, q̃ est cõmissa alteri. ¶ Et minus ẽt obstat, ꝙ per uerba ẽt generalia nõ intelligit recessum a priuilegio spãli iure alteri cõcesso .l.decernimus. cũ ibi not. C.de silentia.lib. 12. qa ex rationib. proximè adductis cõstat, quòd ĩ hoc est a Vicario ablata cognitio. Præterea non est verum, ꝙ Vicario per primũ statutũ esset concessa cognitio in priuilegium; quia statutum illud cõtinet ius cõe, & cũ illo cõcordat, qa, vt dictũ fuit supra, de iure ẽt cõi cognoscere poterat, & sic nõ est uerũ, ꝙ ꝯtineat priuilegiũ, ꝓut loquit d. l. decernimus. imo ubi ẽt ius spãle ꝯtineret, hoc nõ eẽt priuilegiũ, sed onus.l.munerũ.§.iudicãdi.de mune. & ho. Itẽ non obst. ꝙ statutũ debet intelligi de petitione ualida d.l.iiij.§.cõdẽnatũ. de re iud. qa, vt ẽt dictũ est, petitio semp dr valida, qñ allegat tale, qđ si esset uerũ, iustificaret petitionẽ d.l.cũ qdã puella.§.fin. ũde in proposito satis est, ꝙ ꝓponat dolus euidẽs arbitratoris, vel enormissima læsio, ꝓut factũ reperit. Et ubi de nullitate euidenter appareret; ut quia non esset producta intra debita tempora, vel ex alia cã cõstaret, ꝙ esset nulla, cõceditur, ꝙ de hoc, qđ est separatũ à cã principali, posset Vicarius cognoscere. Et isto casu uel simili loquunt alia, q̃ ẽt in contrarium allegantur, quæ nõ faciunt ad propositum: qñ in casu nr̃o petitio fuit ualida: & circa nullitatẽ nõ fuit adhibita cognitio, sed circa negotiũ principale, qđ est alteri demandat. ¶ Nõ obstãt ẽt quædã alia, quæ obiiciuntur per dñm iudicẽ appellationis. Et primò dum dicitur, ꝙ reformatio noua uult, ꝙ productio & petitio fiat eo modo & forma coram domino Vicario, quib. in ipso statuto, & intra tempora, de quib. in eo, quasi quod ex hoc uideatur dicta reformatio uelle, ꝙ intelligatur statim esse statutus terminus partib. de quo in dicto statuto, & ꝙ teneant partes exhibuisse scripturas dicto iudici intra quinque dies: & propterea ꝙ post hæc, & nõ prius ad instãtiã partis debeat iudex cogere partes ad dandũ cõfidentes, & p ꝯñs ꝙ cognitio dicatur pertinere ad dñm Vicariũ, vtrum deueniendũ sit ad dationẽ cõfidentiũ: quoniã istud nullo modo est uerũ: quia dum simpliciter dicit ipsa reformatio, ꝙ productio & petitio fiat eo modo & forma &c. habet relatio tantummodo ad actum ꝓductionis, & ad ipsam petitionem, vt s. productio fieri debeat intra tempora &c. & quod in petitione deducatur dolus arbitri vel enormissima læsio, quo facto dicitur facta ꝓductio & petitio eo modo & forma &c. qb. in priori statuto, nec assignatio termini uel pñtatio scripturarũ est de forma ꝓductionis vel petitionis: qa ista sequũtur ꝓductionẽ & petitionẽ, ideo nõ possunt dici de modo & forma, q̃ debet cõtẽptoraneẽ cõcurrere cũ ipso actu ꝓductionis & petitionis, vt not. in l.obligari.§. tutor. de autho. tut. & p Bar. in l.i. ad fin. C.q admitti, & per omnes mod. plenè in l. si qs mihi bona.§.iussum.de acquir. hær. & ideo si ante lapsum termini, q assignat in primo statuto, & anteq̃ præsentatio fiat scripturarum, instet per partẽ, ꝙ dentur ꝯfidẽtes, absq; dubio debet Vicarius ad hoc partes cogere: qa uult reformatio, ꝙ reductione ꝓducta & petita ad instantiã ꝓducentis vel alterius partis dñs Vicarius cogere debeat partes &c. vnde ãte lapsũ dicti termini, & ãte pñtationẽ dictarũ scripturarũ uerũ est dicere, ꝙ ꝓducta & petita est reductio, & ꝯñr debet iudex partes cogere &c. & maximè hoc est verũ: qa dici reformatio, ꝙ ꝓducta & petita reductione immediate ad instãtiã petẽtis debeat dñs Vicarius cogere partes &c. qđ uerbũ, immediate, indubitãter excludit lapsum dicti termini, & actũ præsentationis scripturarũ faciendũ intra aliũ terminũ, p ea q̃ in pcedẽtib. dicta sũt, & ex quo verbo, vt ẽt dictũ est, ac ẽt p alia, a dño Vicario dr ablata cognitio negotii ẽt summaria, ꝙ est idẽ cũ cã principali, q̃ est demandata eligẽdo a partib. de numero cõfidẽtiũ, vel extrahẽdo p dñm iudicẽ duodecim sapientũ. & sic ad .l.decurionib.de silẽtia.lib. 12. & ad ea q̃ inferũtur ex illa lege, superius est respõsum, ideo nõ repeto. & dũ dr, ꝙ dicto, immediate, põt significare interuallũ, p ea q̃ traduntur in l.i.de uer.obl. qa licet, secũdum subiectã ma
10 teriã, uerbũ, statim. † vel incõtinẽti, capiat vario modo, vt per Doc. maximè moder. ĩ d.loco, tñ ₰m ꝓpriã significationẽ significat modicũ interuallũ, ₰m Bal. in l.Gall.§. ille casus. de liberis & posthumis, & Alex. in d.§.j. Et hoc tãto magis dicẽdũ est de illo verbo, immediate, qđ licet ẽt posset interuallum importare de necessitate tamen excludit omnem alium actum intermedium & cognitionẽ iudicis super negotio principali: quia ubi ille interuenire posset, ꝙ immediate iudex nõ cogeret partes &c. vt notat in d. c.cũ ecclesia. de cã possess. p gl. in uer. vltim. & p no. per Bal. in d.l.i.C. de cõdi.inser. ¶ Et ꝓpterea quãuis admitti possit, ꝙ hoc uerbum significet interuallũ, sicut dr de dictis alijs dictionib. importat tñ, ꝙ inter petitionẽ partis & actũ iudicis cogẽtis, ẽt si sequat ex interuallo, alius actus iudicialis ꝯrius non interueruenia t, & maximè ꝙ iudex de negotio principali nõ cognoscat etiam summarie, qa eius ptãs augeret, & tñ quantum ad hoc reformatio tẽdit ad diminutionẽ. Et qa dicta cognitio translata est de Vicario in ipsum electum uel extractũ præsertim post instantiã partis, q̃ habet uim electionis, & qua facta nõ põt cogi corã Vicario de eo qđ tãgit negotiũ principale litigare, p ea q̃ plenius dicta sunt superius. ¶ Et ex iã dictis ẽt colligit responsio ad illud, qđ allegatur ultimo loco, videlicet
11 † ꝙ ad Vicariũ ptinet cognoscere, vtrũ per eligendũ cã reductionis sit terminanda: quia hoc põt esse uerum, qñ illud, de quo uult Vicarius cognoscere, ẽ separabile a causa principali demandata eligendo uel extrahendo, ꝓut contingeret in casib. de qbus supra in principio, & in quib. dictũ fuit, ꝙ ad Vicariũ ptinet cognitio. sed ubi causa, de qua uult cognoscere, est eadem cum causa principali alteri demãdata, ut in casu nostro, tunc de hoc cognoscere nõ potest etiam summariè, per not. per Inno. in d.c.uenerabilem. de censi. cum concordã. de quib. supra, & p alias ratiões superius allegatas. Ex quib. indubitanter arbitror quod per dominum Vicarium sit malè ꝓcessum, & ꝙ bñ & rationabiliter sit appellatum. Laus Deo.

¶ Lis an dicatur pendere agitato processu cum falso procuratore: & rescriptum impetratum nihil de tali pendentia expresso an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium cum falso procuratore agitatum nullum est, nisi sequatur ratihabitio.*
2 *Rescriptum impetratum tacito processu nulliter agitato non dicitur surreptitium, uel tacita sententia nulla.*
3 *Ratihabitio non trahitur retro in præiudicium iuris quæsiti tertio, sicut nec restitutio.*
4 *Mandatum superueniens non inducit ratihabitionem gestorum ignorante domino, secus si sciente, nisi procurator obrepsisset iudici, re, & consilio.*
5 *Dolus non præsumitur in mendace, qui nullum commodum ex tali mendacio consequitur.*

CONSILIVM. VIII.

QVIA nõ declarat ad quẽ finẽ quæratur, vtrũ p processum agitatũ cũ falso procuratore dicatur lis pẽdere, ideo clarum dari non potest, & absolutum responsum, iuxta leg. ut responsum. C. de trãsa-
1 ctione Dicitur ergo in primis † quod iudicium cum falso pro-

curatore est nullũ.l.licet.C.de ꝓcuratorib. & l. in causæ.§.j.ff. codẽ.Si ergo q̃rit̃ de aliquo effectu hñte ortũ ante ratificationẽ tacitam uel expressam,puta si dicto tempore sit impetratũ rescriptũ non facta mentione de tali ꝓcessu,uel de litis pendẽtia: & quò ad hoc nõ diceretur lis pẽdere. Et ꝓpterea † ualeret rescriptum de dicto processu nulla facta mẽtione, ſm Oldra. in cõsil. 299. incip. Quidã Vgo &c. ubi dicit, ꝙ de lite nulla non est faciẽda mẽtio. Et idẽ Rota de appellationib.59.in antiquis, dicẽs ꝙ de litis pẽdẽtia ex rescripto subreptitio nõ est opus facere mentionem, & quòd tunc nõ habet locũ.c.1.& 2.ut lite pẽden. & dicit ẽt Hostiẽ. & Abb. in c. ꝑ uestras. de donationibus inter uir. & uxor.quòd de sentẽtia uel processu nullo, non est opus facere mẽtionẽ. Et probatur etiã hoc ex notatis ꝑ gloss. ĩ c. ex tenore.de rescrip. cõ ꝯcordãtib. de quibus ibi ꝑ moder.& nõ tãtùm rescriptum nõ facta mentione de dicto ꝓcessu nõ ualuit ante ratificationẽ,sed ẽt post illã nõ irritatur,si fuit, vt dixi,

3 prius impetratũ, q̃a ratihabitio † sequens nõ trahitur retro ĩ ꝑ iudicium alterius partis, nec cuiuslibet alterius tertij, cui prius esset ius quæsitũ ſm gloss.& Bar.in l.debitũ.rẽ ratam hẽri.Et sicut etiam uidemus,ꝙ quãdo damnatus restituitur, quòd restitutio nõ trahitur retro in præiudiciũ iuris quæsiti tertio,secundũ gloss. & Doc.in l.Gallus.§. & quid si tãtũ.de libris & posth. & ꝑ Bar.ĩ.l.fi.C.de sentẽ.pa.& sic omni respectu quo ad illa, quæ præcedũt ratihabitationẽ, lis nõ dr̃ pẽdere,q̃a nulla lis est orta ex ꝓcessu nullo.Si uerò q̃rimus de eo, qđ gestũ est post ratihabitionẽ,puta si tũc rescriptũ esset impetratum nõ facta mẽtione de litis pẽdentia,& isto casu quãtũ ad hoc vel alium similẽ effectũ iuris, diceret̃ lis pẽdere ẽt ut ex retro, q̃a retrotrahitur ratihabitio,& iudiciũ ualidat̃ usq; a prĩcipio.l.licet.ff. de iudic.

4 & si quærat̃ † utrum ex mãdato superuenieñti inducat̃ ratihabitio. Dicẽdũ est ꝙ si dominus ignorauit acta facta nomine suo, & gesta in præteritũ non ratificantur, ſm Io. Andre. in Specu. de procuratorio.§.j.sũ ꝑ uer. quid si procuratoriũ &c. & Alex. in l.Iulianus. q̃ satisda. cogan. & ĩ dubio ignorãtia p̃sumit.l. uerius, de probationib. immo ea q̃ gesta sunt ꝑ verũ procuratorẽ p̃sumit̃ dominus ignorare, ſm glo. & in l.si res obligata. deleg. 1. Si autẽ dñs fuit sciẽs,& tũc inducitur ratihabitio,& est perinde, ac si dominus gesta in præteritũ ratificasset expsè.d.l.Iulianus.Et istud procedit,ẽt si ille,q̃ egit nomine dñi,dixisset, & allegasset se ꝓcuratorẽ, dummõ nõ obrepserit iudici re & ꝯsilio, quia tũc nõ ualet ratificatio, ſm Bal.ĩ.l. falsus circa prĩcipiũ.C. de furtis. Secus aũt,ſm eũ,si obrepsisset, bona fide, & in dubio

5 dolus nõ p̃sumit̃ † isto casu, ex quo mẽdaciũ nõ tẽdit ad commodum illius: vt est textus notabilis in l. & eleganter.§.fi.ff.de dolo, ex quo notat ibi Bar. ꝙ mẽdax non præsumitur in dolo q̃n ex mẽdacio non capit commodũ.& idem tenet Alex. in l. dolũ C. de dolo. Laus Deo.

¶Statutũ disponens inter cognatos fieri compromissum an ad spurios extendatur, & an statutum loci iudicij uel loci domicilij attendatur, & in qua partd iudicij debeat peti.

SVMMARIVM.

1 *Compromissum, quod ex forma statuti fieri debet, non comprehẽdit spurios, nisi dicat inter cognatos. num.4.& qui cõmuni usu dicantur cognati, qui sit probatus, & nu.14.*

2 *Spurij non comprehenduntur iu statuto disponente de coniunctis, uel de consanguineis.*

3 *Cognationis nomen naturale & ciuile, de qua si fiat mẽtio simpliciter intelligitur de utraque.*

Cognatio naturalis inter filiũ spurium & patrẽ esse dicitur. nu.7.

4 *Spurius non dicitur cognatus respectu successionis, secus quo ad ius sanguinis.*

Intellectus.l. si spurius. ff. unde cogna.

5 *Statutum disponens inter agnatos uel affines fieri compromissum cõprehendit etiam emancipatos, filios, & affinitatẽ sine effectu.*

6 *Cognationis naturalis quò ad spurios qui sint effectus.*

7 *Cognationis nomen generale in materia fauorabili in genere accipiendum.*

Verbum quod in genere & in specie sumitur, in materia fauorabili in genere accipiendum.

8 *Spurij non differunt a legitimis lege naturali attenta.*

Statutum si utatur uerbo naturali, non attẽditur dispositio iuris ciuilis, uel ratione fundata in lege naturæ, deo comprehendit etiã spurios.& nu.9.& 10.

10 *Statuta quare introducant fieri compromissum inter coniunctos.*

11 *Extensio in statutis admittitur ex identitate rationis ad casum qui sub lata significatione comprehenditur.*

13 *Statutum loci domicilij uel iudicij suscepti in attendatur in compromissis.*

14 *Statutum quando dicatur respicere ordinatoria iudicij.*

Statuta de compromissis faciendis dicuntur respicere ordinatoria iudicij, ideo loci iudicij attenduntur.

Forensis non cogitur compromittere in loco, ubi iudiciũ non agit: secus si ibi litigat.

15 *Compromissum peti potest in quacunque parte iudicij ante publicatas attestationes, postea secus si in transactione dicitur.*

CONSILIVM. IX.

QVESTIO prima quæ ꝓponitur, satis difficilis reputat. Et prima facie dicẽdum videtur, ꝙ inter patruum spurium & nepotẽ ex fratre legitimo & naturali fieri non debeat † cõpromissũ ad in-

1 stãtiã dicti patrui spurij, ꝓut uidet̃ determinare Pau.de Cast.ĩ l.ex facto.§.si q̃s rogatus ad Treb. ubi concludit post multa, ꝙ si statutum fieri mãdet ꝯpromissũ inter patruũ & nepotẽ ex fratre,ꝙ ad tale ꝯpromissũ ñ poterit cogi patruus ad instãtiã dicti nepotis spũrij vł naturalis: q̃a statutũ de illo ñ intelligit̃,q̃n de alterius p̃iudicio tractat̃,ut ibi latius ꝑ eum. Et quamnis statutũ terrę Mussæ in specie nõ loquat̃ de patruo & dicto nepote,sed gñraliter disponat, ꝙ inter cognatos seu sanguine ꝯiũctos vsq; ad sextũ gradũ fieri debeat ꝯpromissum suꝑ litib.inter eos uertẽtib.nihilominus idẽ dicẽdũ uidetur,ꝑ notata ꝑ Imol.in d.§.si quis rogatus. ubi tãdẽ cõcludit, ꝙ si statutũ velit,ꝙ fiat ꝯpromissũ inter ꝯiunctos vsq; ad quartũ gradũ, & naturalis vł spurius habeat litẽ cum fratre, qđ statutũ nõ hẽt locũ:q̃a est ꝯ̃ ius cõmune,ergo in eo nõ dẽt spurius cõprehen

2 di,ꝑ eã quæ ibi plenè notant̃. E q̃a † tales nõ dicuntur cõiũcti, nisi quo ad matrimoniũ.l. non facile.§.affines. cum gl. de gradib. iuncta.l.si spurius.unde cogna. Vnde tales fratres adinuicẽ nõ succedũt ẽt tanq̃ cognati, secundùm gl. notabilem in le. ex hac parte, eodẽ titu. Et idẽ, dicit ipse, si statutũ loquat̃ de cõsanguineis:q̃a illi dicũt̃ cõsanguinei ꝓpriẽ, q̃ sunt agnati, dicta.l.si spurius.& l.si post consanguineos.in principio,de suis & legiti.& refert quosdã dicere,ꝙ ita ꝯsuluit Dy.& istud cõsilũ Dyni allegat Bal.in l. id qđ pauperib. in pe.col.C. de episcop. & cleri.ubi dicit,ꝙ appellatione coniũctorũ nõ ueniũt spurii; q̃a nõ hẽt cõiunctionẽ uel cognationẽ ex parte patris, ꝑ d.l.si spurius.& ꝑ.§.fi.in auth.q̃b. mod.nat.effici.sui. Et hanc opinionẽ quò ad casum nr̃m tenet ẽt Alex.in d.§.si q̃s rogatus. & in cons.60.in vol.2. & Pau.de Cas.ĩ ꝯsi. 68.incip. Sup eo verò &c. Quia ſm eũ,q̃n statutũ mãdat fieri cõpromissũ inter illos de cõsortaria uel de cippo usq;ad certũ gradũ,cũ nõ sit spurius in aliquo gradu d.l.si spurius,illi nõ ꝯueniũt uerba statuti, & sic nec eius dispositio.l.iiij.§.toties.de dã.infec. & l. id aũt. in principio.de administratio. tutorũ.& idẽ dicẽdũ est quo ad statutũ Lugi, qđ loquit̃ de ꝯiunctis attinentib. ꝑ p̃dicta. ¶Sed p̃missis nõ obstantib. ꝯ̃riũ puto uerius, & p̃mitto, ꝙ cognatio

3 † est nomẽ naturæ, institu.de legiti.agna.tut.§.fin.& ibi no.in j. glossa. in l.cui adoptionẽ.de adop.est ẽt cognatio ciuilis,ſm gl.in d.§.fi.in gl.fi.& ubi fit mentio de cognatione,intelligitur tã de ciuili q̃ de naturali,& sic de utraq; l.i.§.i.ff. unde cogna. & declarat Soci.in l. si cognatis.in 11.col.ff.de reb. dub. Et est ẽt ſm,ꝙ inter patrẽ,& filiũ naturalẽ tantùm uel spuriũ est cognatio naturalis,ſm gl.in d.§.fi.in gl.fi.quæ hoc dicit explicitẽ

4 circa principiũ.Ex quib.infero, quòd † statutũ Lugi dispones, ꝙ inter cognatos seu sanguine coniũctos usq; ad sextũ gradũ debeat fieri compromissum, debet habere locum inter istos, inter quos est cognatio naturalis: ut no. in d.§. fi. & de qua naturali loquit̃ ẽt statutũ, secũdũ Socin. in loco p̃allegato. Et ꝓbatur in d.l.non facile.post principiũ.uersi.sed naturalis &c. Nec obst.d.l. si spurius.& notata in d.l.ex hac parte, q̃a quantum ad effectũ succedendi uerum est,ꝙ spurius ex parte patris nõ habet cognationẽ:ut probatur in dictis locis, sed cognatio adest cũ illo in substãtia,& ius sanguinis durat,qđ tolli nõ põt cũ sit de iure naturali.§.sed nãlia.insti.de iure natura. & l.iura sanguinis.

sanguinis.de regulis iuris. Et ita responsio in terminis ꝓbatur
insti.de cap.dimin.§.sed maxima. iuncta glo. Dr̄.n.in tex.quod
maxima capitis diminutione perit ius cognationis.& gl.i ver.
cognationis.exponit,id est, ius succedendi, & ad tutelam vo-
candi perit, sed ipsa consanguinitas non,ꝑ d.l. iura sanguinis.
Quia ergo spurius est cognatus,q̄uis cognatio,quā hēt,nō ha-
beat dictum effectū,dēt sub statuto cōprehēdi loquēte de co-
gnato,& sanguine ꝯiūcto. Et istud egregiè & ꝯcludenter ꝓbat̄
ex no.ꝑ Pau.de Cast.i l.q se patris.C.unde lib.Nā Bal. ibi vult,
5 ꝙ† statutū de cōpromissis faciēdis inter agnatos icludat ēt filiū
emācipatū,q nō est ꝓpriè agnatus,& sic ꝙ uerba statuti capiāt̄
largè;q̄a tale statutū est fauorabile,ꝓut volunt ēt alii, & latius
hoc ꝓbat.Alex.ex quo Pau.de Cast.infert & dicit ita ꝯsuluisse,
ꝙ si statutū uelit,ꝙ inter affines fiat cōpromissū,ꝙ hoc statu-
tū locū habebit in secūdo genere affinitatis de iure canonico,
iuxta notata in c. nō dēt.de cōsanguini.& affi. qđ de iure ciuili
nō cognoscit,& quæ affiniats olim hēbat ꝓhibitionem matri-
monij,& hodie,sed tñ sunt affines.Et licet q̄dā diceret,ꝙ statu-
tū:non hēbat locū q̄a erat affinitas sine effectu:tñ ip̄e determi-
nat ꝯ̄riū.q̄a sicut statutū illud fauorabile extēdit̄ ad agnationē
impropriè,ꝺm Bal.ibi,ita dēt extēdi ad dictā affinitatē. Quēad
modū ergo statutū loquēs de cōpromissis inter affines locum
hēt inter illos,inter quos est affinatas sine aliquo effectu, ita &
6 in casu nr̄o dēt statutū locū haber̄;cū spurius † dicat̄ cognatus
cognatione naturali,vt dixi:q̄uis ex parte patris talis cognatio
nō hēat effectū successionis.Et multo magis in casu nr̄o q̄a ta-
lis cognatio spurij nō ē in totū,& simpliciter sine effectu, im-
mo effectū ꝑducit quò ad mr̄imoniū,qđ impedit, vt no. in d.l.
nō facile.§. affines.& ꝑ Bar.i l.i. C. de accusatio.ubi ēt aliū effe
ctū ponit istius cognationis, videlicet q̄a filia spuria pōt vīdicar̄
necē patris.Et ꝑ hoc tollit̄ id,qđ q̄dā moder. allegāt ꝯ̄ Paul. de
Cast.i d.l.q se patris.dicētes,ꝙ i casu Bal.ficta agnatio filii emā-
cipati hēt effectū agnationis:ideo nō facit eiꝰ dictū ꝓ opinione
Pa.de.Ca. q̄a in casu nr̄o hoc allegari nō pōt,cū cognatio quò
ad spuriū hēat effectus ꝑdictos.Per ꝑdicta ēt tollit aliud,qđ al-
legat̄ ꝑ Pa.de Ca.in d.ꝯsi.dicēs ꝙ spurius nō ē in aliquo gradu.
d.l.si spurius.& d.l.ex parte ꝓpterea illi nō ꝯueniūt uerba statu
ti;q̄a hoc tm̄ ꝓcedit quo ad successionē,sed quò ad mr̄imoniū
dr̄ eē in gradu,& i illo cadit gradus,tā de iur̄ ciuili, quā canoni-
co,ut no.in d.§.affines.& iō hoc respectu ēt spurio ꝯueniūt ver-
7 ba statuti. Et ꝑdicta opinio adhuc ꝯfirmat̄.nā † uerbū,cogna-
tio,uel cognatus ē nomē gn̄ale,qđ ꝑdicat de cognatione nāli in
specie.& de cognatione ciuili,vt dictū fuit,& ē gl.in terminis in
d.l.nō facile d.ver.sed nālis.in uer. nomine. q̄ ad hoc allegat.l.
ij.de adop. ubi ide dicit de adoptione. In hac igit̄ materia, q̄ ē
fauorabilis,ꝺm Doc.i d.l. q se pr̄is.cū ꝯcordā.de q̄b.ibi ꝑ Alex.
hoc nomē dēt sumi in gn̄e & i latissima significatione, & ꝯn̄s
dēt ēt spuriū cōphēdere,q saltem in gn̄e,& latissimè pōt dici co
gnatus,attēto iure primæuo nāli,ꝺm qđ oēs erāt legitimi,vt sta
tim dicā. ꝓbat̄ in c.Rodulphus.de rescrip.ex quo no.ibi do.Ab
ba. ꝙ ubi aliqđ nomē hēt significationē gn̄is & spāle,ꝙ capit̄ i
gn̄e in materia fauorabili. Et istud ēt ꝓbatur ex nota.ꝑ Bart.in
l.talis scriptura,in ptin.de leg.j.dū quærit,in qua significatione
verbū,pecunia,debeat sumi,cū hēat latissimā, largā,& strictā si
gnificationē.l.ii.C.de ꝯsti.pec.& no.in l.ij.§.creditū, si cer. pet.
& rn̄det, ꝙ in materia fauorabili capit̄ in significatione latissi-
8 ma. Præterea cū statutū loquatur de cognatis † & ꝯiunctis san-
guine, & sic utat̄ nomine nāli vt ꝓbatur ꝑ ꝑdicta, nō dēt attē-
di dispositio iuris ciuilis.l.tutelas.& ibi ꝑ Bar. de capi.dimi.ꝺm
q̄ introducta fuit differentia inter legitimos, & spurios : cum
prius oēs nascerent̄ libri & legitimi.§.licet.in aut. q̄b.mod.nat.
effi.sui.Ideo ꝺm hoc ius primæuū debēt uerba statuti interpre-
tari,ꝺm Bar.i d.l.ii.de accus. ꝑsertim q̄a dēt capi in hac materia
significatio dictorū uerborū latissimè. ¶Nec obst. si forte dicat̄
ꝙ cū spurius nō dicat̄ simpliciter cognatus,sed ꝺm q̄d; q̄a quò
ad successionē reputat̄ penitus extraneus : iō uerba statuti de-
bēt intelligi đ cognato simpliciter, & nō ꝺm q̄d, hoc legatum
de leg.3.Ad hoc respōdet, ꝙ immo in substantia seu quò ad su
bstātiam dicitur cognatus simpliciter:q̄a ius sanguinis tolli nō
potest,nec cognatio tolli uel minui.d.§,sed maxima. cū gl.inst.
de cap. diminu. sed solum effectus ille cognationis tollitur per
ius ciuile, a quo etiam ius succedendi est introductū.l.iij.ff. de
testa. Quia ergo cognatio tota, & integra durat in substan-
tia,& retinet in multis effectum cognationis : vt dictū est,saltē
spurius dr̄ magis participare de cognato q̄ de extraneo. Iō.in
materia fauorabili continet̄ in dispositiōe loquēte de cognatis.
l.q̄rit̄ hermaphroditū.de statu homi. & no. Ro. & mod. in l.2.
9 in princ. de uer.oblig. ¶ Et eisdē rōib. dicendū est,† ꝙ statutum
Lugi hēat locū,dū loq̄tur de ꝯpromissis faciēdis inter cōiūctos
& attinētes,& tāto magis:q̄a in eo exprimitur ratio, q̄ hēt ori-
ginē a iure nāli,s.ut rancoris materia tollatur : iō cū dicta ratio
oriat̄ a iure nāli & diuino, quo rācor prohibet̄,iuxta no.ꝑ Gu-
liel.& Bar.in l.si tibi.§.quædā.de pact.& in l.nō solū.§.j.de iniu.
rijs. uerba prædicti statuti debēt naturaliter intelligi, & per ꝯn̄s
sub illis spurius ꝯprehendit̄,vt ꝓbat ex no. ꝑ Bar.in d.l.2.de ac
cusatio.vbi ꝑ talē rōnem ꝯcludit,vt dixi, ꝙ filia spuria possit ne
cē pr̄is vindicare in terminis nostris,& ꝑ ꝑdicta sic ꝯcludit Pet.
de Anc.in ꝯsi.187.incipiēte,Apud me q̄stio ista &c.& loquit̄ in
casu ēt fortiori.s.q̄n dicta rō nō fuit expressa:q̄a, ꝺm eū, ex alia
cā nō vr̄ statutū ꝯditū,nisi vt rācor inter cōiūctos, & scādala eui
tent̄,& vt ad pacē,& ꝯcordiā reducāt̄.Et iō,ꝺm eū,in hac mate-
ria pacis,& scādali,ita participiāt naturales tm̄ sicut naturales,&
legitimi.allegat no.per Bart. in d.l. 2. & q̄a causæ ciuiles crimi-
nib.cām ꝑstar̄ noscunt̄.l.ꝓperādū.in princip.C.de iudic.proui-
dit statutum, ꝙ inter coniunctos fiat compromissū, & subdit,
quòd non occurrit ratio naturalis,cur non contineantur, post
quam super bono,&vinculo naturali conseruādo statutum di-
sponit,vt sic intelligētia verborū ex causis sit assumēda.c.intelli-
gētia.de verb.sig. Pax.n.& ꝯcordia refertur ad ius naturale,quo
oīa erant cōmunia,oēs liberi,oēs legitimi nascebant̄. d.§.liceat.
Ad naturalē igitur intelligentiam,& non ciuilem,postquam de
naturalib.statutum loquit̄ eius verba sunt referenda,vt sic iuxta
mām subiectā sermones nitantur.l. si vno loca.& vt per eum la
tius in d.cons.cum quo ēt transit Rom.in l. parentes, de in ius
vocando.ubi Rapha.Fulg.idem tenet.& ꝙ statutū sit fundatum
in ꝑdicta rōne,q̄uis nō sit expressa,tenet ēt Rom.in d.l.q se pa-
tris. Idē igit̄ multo magis in casu nostro,in quo est expressa in
statuto dicta rō:& propterea ex idētitate rōnis ꝑmissa est exten
11 sio † ad casum,q saltē sub lata significatione vocabuli ꝯprehen-
di pōt sub expresso nedum in fauorabilib.sed ēt in correctorijs:
vt est glo.no.in cl.j.in uer. eligatur.de electio. & declarat Alex.
in l.peregre.§.quib.de ac.pos.& in l.in rōne. §. quod vul.ad leg.
Falci.ideo sub uerbis statuti,saltem extensiuè,debet spurius cō-
tineri qui ad minus lato sumpto vocabulo coniunctus dici po-
test per no.in d.l.non facile.§.affines.& per prędicta.¶Sed circa
hoc pōt esse dubiū,vtrū debeat attendi statutū,Lugi,ubi iudiciū
12 † agitat̄,vel terræ Masse,ubi reus hēt domiciliū.Et decisio pen-
det ab hoc,an statutū respiciat ordinatoria iudicij vel decisoria:
q̄a in ordinatorijs attendit locus iudicij. l.3.§.fi.de testib.notat
Bar.& alij in l.1.C.de sum.tri.& Doc.in c.qđ clericis.de fo.cō.
& in decisorijs locus domicilij.l.si fundus.de euict.& ꝑ Doc.in
dictis locis,& Bal.in l.1.in fi.C.q̄ sit lōga ꝯs.de hoc loquit̄, ubi q̄
rit, q̄d si consuetudine inter ꝯiūctos dēt fieri conpromissum de
iure & de facto,an attendatur consuetudo iudicij uel domicilij.
Et præmittit, ꝙ statutū recipit mistim ꝑparatoria & decisoria:
q̄s āt locus debeat attēdi.non decidit, sed remittit se ad no.per
Bar.in d.l.1.ex cuius dictis nō decidit̄,sed iste non est casus no-
ster,q̄a in casu Bal.ꝯpromissū debebat fieri de iure & đ facto.&
q̄a q̄ō poterat decidi de facto,dr̄ decisoria respicere:q̄a in deci-
dēdo data est potās ampla & larga; qđ nō est in casu nr̄o:q̄a sta
tutū simpl̄r mādat fieri ꝯpromissū inter ꝯiūctos: & in decidēdo
nō dat formā vel modū,nec quò ad decisionē recedit a iure cōi.
13 Et ideo dicēdum est,ꝙ respiciat † ordinatoria,quod etiam satis
colligitur ex rubrica ipsius statuti,q̄ sic sonat.Quis ordo sit ser-
uandus in causis ꝯiūctorū.Et istud expressè firmat Im.in ca. sa-
nè.de fo.cō. ubi infert ex dictis Vicen.& An.de Bu. ꝙ ciuis Flo
rentinus litigās Florētiæ de bonis ibi sitis,si alibi habeat domici
liū,nō pōt cogi ꝑ iudicē Florētinū,si sit extra illū locū ꝯpromit
tere rōne ꝯsortoriæ; q̄a in eius ꝑsonā nullā hēt iurisdictionem,
ideo n̄ pōt existēs extra locū ꝯstringi. Et allegat ēt ad hoc An.de
Bu.in c.fi.e.ti.secus,subdit Im.si in illo loco litigaret,& sic vult,
ꝙ ille,q nō est subditus,si litigat i loco,possit ꝯpelli ad ꝯpromit
tēdū ꝺm formā statuti loci iudicij.Et idē in quolibet forense di-
cit ibi do.Maria.Soci. Et istud ēt clarius & apertius vult Pa. Ca.
in cons.75.incip.Quod in cā appꝛonis.circa fi.ubi explicitè con
cludit,ꝙ statutum de compromissis inter ꝯiunctos respicit or-
dinationem

dinationē iudicij, & ꝙ dēt ī hoc attēdi locus ipſius iudicii. Et refert, ꝙ ita uidit obſeruari. Et qa ſtatutū Lugi nō reſtringit ſe ad aliquē gradū, nec de gradu mētionem facit, propterea ceſſat argūm Pau. de Caſt. in conſilio allegato in ɔ̄rium: dum dicebat, ꝙ uerba ſtatuti de coniunctis vſq; ad certum gradum non conueniebant ſpurio. Et ſimiliter cum in hoc ſtatuto exprimatur rō, quæ deſcēdit a iure naturali, differt iſte caſus a caſu Imolæ, Pau. de Ca. & Alexan. in d. §. ſi quis rogatus, qui loquuntur eo caſu quo talis uel ſilis rō non eſt in ſtatuto expreſſa: nam tūc uerba poſſunt ciuiliter intelligi, ſed in caſu noſtro debent naturaliter capi; qa ampliātur & reſtringūtur uerba ꝓpter cām expſſam. l. cū pater. §. dulciſsimis. de leg. 2. ac ēt talis cā operatur, vt verba a ſtatuto prolata capiantur latiſsimè, & in genere: vt colligit ex pmiſsis. Quinimo ubi ēt cā aliqua nō eſſet expreſſa, adhuc tñ alia opinio eſt uerior, & ēt magis cōis: quia eam tenet Pe. de Anch. Raph. & Rom. Et ſit ēt neceſſariò infertur ex dictis Pau. de Ca. in d. l. qui ſe patris. & q̃ opinio ēt probat̄ optimè ex notatis per Bal. ibi. Et ad rōnes contrarias eſt ēt reſpōſum clarè in pcedētib. Et ideo ſiue ī loco iudicij attēdi debeat ſtatutū terræ Maſſæ ſiue ſtatutū Lugi, debet fieri cōpromiſſum. Et hæc opinio abſq;. dubio eſt uera, ſi ꝓbabitur, ſm cōem uſū loquēdi ꝙ ſpurius dicat̄ cognatus ſeu ſanguine ɔiunctus vel attinēs, quia verba ſtatutotū ab uſu tali recipiūt īterpretationē. l. librorū. §. qđ tñ Caſſius. de leg. 3. & no. Bar. in rub. de oper. noui nūc. cū ɔcor. de quib. ibi latiſsimè p Alex. & in ſpē ſeu in caſu nr̄o ita determinat Pe. de Anc. in d. ɔſ. 187. in fi. ¶Et q̃uis non fuerit cōpro-
15 miſſum petitū ante lit. conteſtat.† pōt tñ peti in quacūq; parte iudicij, anteq̄ publicatæ ſint atteſtationes vt pſupponit Bal. clarè, & Pa. de Ca. in l. 1. ff. de trāſ. dicēs ꝙ peti hoc non pōt poſt publicatas atteſtationes: qa tūc res eſt liquida, & ideo ſicut ſup reliqua trāſigi nō pōt, ut ibi, ita nec cōpromiſſum fieri, qđ eſt q̃dam trāſactio, in auth. vt differ. iud. in prin. Et ſic vult, ꝙ anteq̄ res in iudicio liquidetur, ꝙ ſemp peti poſsit cōpromiſſum. Nec talis petitio regulat̄ ſm nām exceptionis dilatoriæ vel declinatoriæ, q̄ dēt opponi ante litē cōteſtatā, ſed ſm nām tranſactionis: qa, vt dixi, eſt tranſactio. Ideo ſicut durāte lite pōt trāſigi in quacūq; parte iudicij, dūmodo res adhuc ſit dubia, ita ēt pōt compromitti, & cōpromiſsū peti, vt clarè pſupponit Bal. q. ēt dictā rōne ſētit in d. l. j. & idē tenet Pa. de Ca. in proæmio Codicis in j. c. p. l. fi. C. de ɔpēſ. & ibi ēt idē uolūt Pa. de C. & Alex. in l. ſi cā cognita. in fi. C. de tranſac. & in conſ. 82. in 1. vol. & Roma. in l. ptor ait. in fi. in additionib. nouis, de operis noui nū. Et per hæc reſponſio colligitur ad oīa, quæ obijciuntur, & ad ea quæ allegantur per quoſdam, qui tenent, ꝙ debeat peti ante litem conteſtatam. Et propterea concludo, quòd iudex debet compellere partes ad compromiſſum. Laus Deo.

¶Compromiſſum factum ſuper controuerſijs præteritis & præſētib. an propter clauſulas generales extendatur ad futuras.

SVMMARIVM

1 *Pœna de qua in compromiſſo, fiſco acquiritur ex eo ſolo, quòd promiſſio eſt iurata, licet non fuerit per notarium ſtipulata; operatur enim iuramentum, ac ſi filius præſens fuiſſet.*

2 *Pœnam compromiſſi dicitur incurrere etiam qui petit id, quòd indebite coram arbitris petierat, clauſula adiecta in laudo, quòd de omnibus &c.*

3 *Ad ualiditatem compromiſſi ſufficit ſubeſſe litem etiam de facto, & numero 7.*

4 *Dicta in præfationibus cenſentur in compromiſſo repetita, maximè facta in eo ad illa relatione, & vltra ſpecificata non extenditur compromiſſum etiam per clauſulas generales.*

5 *Clauſula generalis compromiſſi de omnibus litibus uertentibus et quæ uerti poſſent &c. reſtringitur ſolùm ad eas, quæ moueri ſperabantur & de præſenti, ne partes dicantur ſibi fingere lites.*

7 *Compromiſſum quamuis pleniſſimum etiam de futuris, intelligitur ſemper de habentibus cauſam de præſenti.*

8 *Compromiſſum factum de inſultu præterito, non porrigitur ad futurum.*

9 *Generalis clauſula in laudis reſtringitur ad ſpecificata in illis.*

10 *Arbitri ex poſt teſtificando poſſunt interpretari uerba laudi.*

11 *Arbiter non poteſt partes generaliter liberare, quando poſſet ſequi captio.*

12 *Compromiſſum factum etiam de inſultu futuro, non comprehēdit inſultum ex noua cauſa, ſicuti pax non dicitur rupta ex noua cauſa.*

Offenſa in dubio præſumitur ex noua cauſa prouenire.

CONSILIVM X.

POENA in cōpromiſſo ꝓmiſſa, & ad quam agit̄ ɔ̄ D. Thomaſinā & Zanetū, prima facie vr̄ cōmiſſa; qm̄, vtp teſtes ꝓbat, floreni cētum octuaginta, de q̄b. in quodā ſcripto manu Orlandini fuerūt per pdictos coram arbitris petiti, & a q̄b. prius magiſter Ioannes & Frāciſcus intelligunt̄ abſoluti per illa uerba generalia & ampla laudi, uidelicet, Cōdemnamus dictas partes ſibi inuicem & viciſsim unā alteri & econuerſo de ulterius nō petendo gñliter ab oī & toto eo ꝙ una pars ab altera uel ecōuerſo petere, ɔſeq., uel exigere poſſet uſq; ī pſentē diē cū ſcriptura uel ſine, publica uel priuata, & quacūq; rōne, iure, modo, vel cauſa, q̄ quomodolibet dici uel excogitari poſſet, & ſic ex nūc nos arbitri tres, arbitratores & amicabiles ɔpoſitores dictas ptes & q̄libet earū vnā ab alia, & ecōuerſo, hoc nr̄o pn̄ti laudo finimus, & liberamus & pro finitis & liberatis haberi uolumus, & mandamus ab oīb. & ſingulis ſupraſcriptis, ſaluo ꝙ de ɔtētis in hoc nr̄o pn̄ti laudo, ipſiſq; imponimus ꝑpetuū ſilētiū de pdictis, firmis tñ ſemp ꝑ ſtātib. & remanētib. ſupraſcriptis &c. Ex q̄b. uerbis clarè vr̄ apparere, ꝙ a dicta petitiōe pdictę q̄titatis dictæ D. Thomaſinæ fuit altera pars abſoluta. Ex hoc ſequit̄, ꝙ cū rurſus eādē q̄titatē illa, & Zanetus corā iudice petierit ab eiſdē, ꝙ dn̄r prædicti ueniſſe ɔ̄ ɔpromiſſum & promiſſionē, de qua in illo .ſ. de parēdo laudo & de nō contraueniēdo in āpla forma. Et ɔñr ꝙ pæna, de qua in illo, & ad quā pdicta nūc agit, fuit ɔmiſſa, pſertim cū dicta ꝓmiſsio ſub pæna ſit iurō firmata. l. ſi q̄s maior. C. de trāſ. ¶Nec obſt. ꝙ notarius nō fuerit ꝓ fiſco ſtipulatus, & ꝓ quo pars ſtipulari nō potuit pęnā ꝓ parte. l. arbiter intra certū, & ibi notat̄. ff. de arbi. Quia cū pęna ēt fiſco† cū iurō fuerit ꝓmiſſa, illi acq̄rit̄: qa iurm̄ Deo intelligitur pſtitū, q̄ ſupplet abſentiā fiſci, & q̄ pro eo intelligitur ꝓmiſsionem iuratam recepiſſe. l. properandum. §. ſin autem reus. C. de iudic. & probatur ex notatis per glo. in c. quoties cordis oculus. 7. quæſtio. 1. q̄ hoc caſu ſaluat Ant. de But. & Imo. in c. cum contingat. de iure iura. & Ant. de Butr. in proœmio Decretalium. & Bal. in auth. ſacramēta puberū. in vlt. col. ſi aduer. uēd. & in l. pactū. in 11. q. C. de col. & in rubr. C. res inter alios acta. cum concordantib. de q̄b. p Alex. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de uerb. obl. q̄ idem tenet. Nec ēt pdictis vr̄ obſtare, ꝙ ſcriptū fuerit confectū inter Orlādinū, & eius filiū, & ſic ꝙ illud uel quantitas, de qua in illo, non fuerit deducta in compromiſſo facto inter alias perſonas, ſicut nec ad alias perſonas extēditur trāſactio. l. Imperatores. in princip. & ibi no. Bal. & in §. fi. de tranſactioni. & in l. j. C. eo. & facit. l. ſi unus. §. ante omnia. de pac. Quia q̄uis dicta ſumma dn̄æ Thomaſinæ & Zaneto non fuerit debita, ſed dicto Antonio: ex quo tñ per pdictos fuit coram arbitris petita, & rei fuerunt ab
2 ſoluti, cōmiſſa fuit pœna compromiſſi. Nam certū eſt † ꝙ ſi petatur aliquid, & actor nō ꝓbet, & ſic nō cōſtet, qđ petitum erat debitū, qđ dr̄ ueniſſe ɔ̄ ɔpromiſſū, q̄ñ ī illo eſt appoſita illa cāſa, q̄ in hoc cōpromiſſo reperit̄ inſerta, uidelicet, ꝙ de oīb. & ſingulis his q̄ ſeu đ q̄b. p pdictos arbitros & arbitratores laudari decidi, diffiniri, & arbitrari contigerit, intelligatur fuiſſe litē, ɔōnē, & controuerſiam inter dictas partes, & de his expreſsim cōpromiſſū fuiſſe in pn̄ti cōpromiſſo, & in pn̄ti cōpromiſſo uenire cēſeātur & intelligantur, ac ſi de eis in pn̄ti cōpromiſſo facta foret mentio ſpecialis &c. Nam uirtute dictæ clauſulæ intelligitur factum cōpromiſſum de oī eo quod reperitur coram arbitris deductum & petitū. ſm Bal. in quodam conſ. incipien. Quod laudum &c. quē refert & ſequit̄ Soci. in cōſ. 220. incip. Viſis cōpromiſſo, laudo & ſtatutis &c. ubi ēt allegat no. p Bal. & Ang. in l. 1. ff. de trāſactio. & in l. cū hi. §. ſed cū lis, ff. eodē. Et propterea cum dicta quātitas fuerit petita, & ſuper ea coram arbitris litigatum, de illa intelligitur inter partes factum cōpromiſſum. Nec eſt curandū quātum ad hoc, utrum fuerit debita dn̄æ Thomaſinæ & Zaneto aut Antonio, ſicut fieri poſſet cōpromiſſum ſup qualibet alia re petita, licet nō eſſet debita. Quia ſufficit ad ualiditatē
3 tranſactionis & compromiſsi, ꝙ lis ſubſit† non tantùm de iure ſed etiam de facto. l. 2. & ibi p Bar. & Doc. C. de tranſa. & Bal. in

l. 1. in

l.j. in fi.co. ti.¶ Ex alia ét cã vr ɔ̃ Zanetũ cõmissa dicta pœna, s. qa insultũ fecit ɔ̃ ser Franciscũ, & ab eo extorsit scriptum prædictæ quantitatis per metum. Nam insultãdo dr laudo ɔ̃fecisse in ea parte, qua declaratur & pronunciatur, ꝙ prædicti debeãt esse ueri amici. & inquantum ꝓmissionẽ dictæ quãtitatis ꝑ metũ extorsit in scriptis dr ɔ̃uenisse alteri parti dicti laudi, in qua ser Franciscus fuit absolutus a dicta quãtite, & inquãtũ ꝓmiserunt partes cum iuro habere ratũ & gratũ laudum, & arbitramentũ & contra illud publicè uel occultè, directè uel indirectè, quouis quæsito colore uel ingenio, nullo unquam tpe dicere, facere, vel uenire, de iure uel de facto &c. ¶Nec ꝑdictis obstat. quòd dña Thomasina nõ debeat teneri ex facto mariti: qa ɔ̃ eã ad solidã penã nõ agit ex ɔ̃factione mariti, sed ex ꝓpria, hoc est, qa petiit dictã quãtitatẽ, & qa ꝑ ꝓpria ɔ̃uentione quilibet in solidũ ꝓmisit pœnam. ut vr clarè ɔ̃stare ex uerbis compromissi. ¶Sed præmissis non obstantib. ɔ̃riũ puto uerius. Et in primis dico, ꝙ de dicta quãtitate florenorũ cẽtũ octuaginta nõ fuit factũ cõpromissũ, nec dicta quantitas in ɔ̃promisso cõtinet. Nã prius enumerant plures causæ & lites specialiter, sup qb. cõpromittit, & inter illa dicta quantitas & cã, ex qua dr debita nõ cõnumerat, & deinde post dictam spãlẽ enumerationẽ apponunt illa uerba gñalia, de qb. supra in principio, uidelicet, Cõdẽnamus dictas partes sibi inuicẽ & vicissim unã alteri & econuerso de ulterius nõ petẽdo gñeraliter. E q̃uis prædicta enumeratio
4 specierum facta fuerit in ꝑfationib. cõpromissi † tñ in ipso cõpromisso intelligit repetita. l. Titia. §. idẽ rñdit. de ver. ob. Et qa in ipso cõpromisso postmodũ fit relatio ad ea, q̃ in ꝑfationib. dicta sunt, dũ dr, oẽs & singulas lites, qõnes, ɔ̃trouersias & differẽtias ꝑdictas occasione dicti assalti petitionũ partiũ suprascriptarũ ꝓut supra specificatũ est inter dictas partes, & ita inter dictas partes subortas &c. per quam relationẽ oĩa posita in dicta præfatione intelligunt specificata in ipso cõpromisso. d. l. Titia. §. fi. & l. plurib. in prin. e. ti. ubi est casus, q̃ specialis expressio nõ extẽditur ad alias causas. l. si de certa. C. de trãsa. & l. si cũ dies. §. plenũ. de arb. & d. l. si unus. §. ante oĩa. de pac. Et q̃uis in eisdẽ ꝑfationib. ẽt dicat, ac ẽt gñaliter de oĩb. litib. qõnib. discordiis, rixis ɔ̃trouersiis uertẽtib. & quę uerti possent inter dictas partes, &c.
5 quæ clausula generalis † censetur etiam repetita in dicto cõpromisso per prædicta. Nihilo minus clausula huiusmodi solùm includit causas iam motas, uel quæ moueri sperabantur; quia sup aliis non potuit transigi, uel compromissum fieri, l. 2. C. de trans. & ibi no. Ang. dicens, no. quod licet tabelliones cosueuerunt apponere in instrumentis partes uenerunt ad transactionem occasione litis tam præsentis quã futuræ, q̃ moueri posset, tñ nõ ubi sperabãt moueri, illa clausula non couualidat transactionẽ: qa partes fingere litẽ nõ pñt. l. cũ his. §. si cũ lis. de trãsac. Cũ ergo tpe cõpromissi super dicta q̃titate florenorũ centum octuaginta lis mota nõ esset, in ea non pñt uerificari illa uerba pñtis tpis. s. controuersijs uertentib. &c. & qa ẽt non sperabatur moueri: qa scriptũ de dicta quantitate erat inter Orlandinũ & Antoniũ eius filium, a quo pr dictam q̃titatẽ confitebantur recepisse, & aliud uerbũ, videlicet, & q̃ uerti possent, non includit nec includere põt litẽ mouendã ꝑ dicta q̃titate ꝑ Do. Thomasinã & Zanetũ, quib. nõ cõpetebat actio, sine qua non põt qs experiri. l. si pupilli. §. uideamus. de neg. gest. & ita ẽt in terminis decidit Bald. in consi. 191. incip. In testamento Orlãdini &c. in secundo uol. Nam dicit ipse, compromissum habet duas clausulas, habet unam de qõnib. ortis, & de hac non est dubium, scdam de his, quæ in posterũ oriri possent inter ipsos cõpromittentes, & illa nõ refertur ad fideicõmissum relictũ post mortẽ eorũ; qa interim pendet cõdõ, vñ nec ante mortem non posset fieri restitutio ex Trebelliano, vt notat. C. de fideicõmiss. l. post mortẽ. porrò, ꝭm eũ illud uerbũ, oriri pñt, intelligitur de potẽtia, q̃ in iure consistit, non de potẽtia iniuriosa. Nam de iniuria futura nõ vr esse cogitatũ, nec debuit cogitari, iux. no. per Cy. in l. si quis. C. de accusat. Istud ergo uerbũ posset, dẽt ciuiliter intelligi. ff. de serui. l. si cui. de verb. sign. l. nepos Proculo. Quæ rõnes militãt in casu nro, ꝙ dictæ D. Thomasinæ nõ cõpetebat actio. Et præmissa confirmantur ex no. per Bart. in leg. qui Romæ. §. duo fratres. de uerborum obligatione 16. quest. ubi dicit, quòd ista uerba, quæ habet & habere pt, nõ differũt ab illis. s. quæ hẽt vł habere sperat, & sic utroq; casu nõ intelligit de spe cõsistẽte ex ea de pñti, ꝑ l. qđ Seruius. de cõdict. ob cau. q̃ cã de pñti quò ad dictã q̃titatẽ nõ suberat in casu nro. Et eodẽ mõ rñdet ad aliã cłam: de qua in cõpromisso, uidelicet ꝙ intelligat esse lis & qõ de oĩb. sup qb. erit laudatũ &c. qa dẽt intelligi de lite, q̃ sperabatur moueri tpe cõpromissi, per d. l. 2. Et ita ẽt in specie declarat & vult Soci. in cõsi. 220. Visis compromisso &c. in fi. 2. col. cum sequen. Et quãuis referat Bal. in quodã consi. allegato in cõtrariũ, ꝙ dicta clausula refertur ad litẽ, q̃ mota est pendente cõpromisso, tñ debet intelligi de lite mota, & quæ moueri sperabat tpe cõpromissi; quia nõ vr cogitatũ de futura iniuria & iniusta lite, ꝭm Bald. in dict. consi. Et ita etiã postmodũ se declarat Soci. in eodẽ consilio, ꝑ no. in d. l. 2. C. de transact. & idem ẽt vult in effectu Soci. in consi. 283. incip. Eleganter & iuridice &c. in 4. col. cum seq. ubi concludit, ꝙ com-
6 promissum † quantũcunque plenissimũ, ẽt de futuris includit solùm lites futuras ex cã de præsẽnti, allegat Bart. in l. de his. ff. de transactionib. & in d. §. duo fratres. & Bal. in consi. præallegato, & quædã alia, de quib. ibi per eũ, ubi facit ẽt mẽtionẽ de illa clausula, ꝙ intelligatur esse lis & quæstio &c. Et intentio sua est, ꝙ sub ea includant solũ lites motæ pendẽte cõpromisso, ex cã tñ q̃ suberat tpe facti cõpromissi, vt colligit ex ꝑcedentibus.
7 Nec ob. † ꝙ ad validitatẽ transactionis vel cõpromissi sufficiat lis de facto, secundũ Bar. & Doct. in l. 3. quia hoc est verũ, qñ dicta lis iã erat orta, vel qñ ex aliquib. indiciis vel ex aliqua cã tũc imminenti poterat verisimiliter credi, ꝙ oriri deberet, sed est secus, qñ adhuc nõ erat orta, nec oriri ex aliqua cã de pñti sperari poterat, qđ moueri deberet in futurũ lis de facto, vt in casu nro. Quia tunc ex verbis quantumcunq; generalib. respiciẽtib. ẽt futurũ, partes nõ intelliguntur cogitasse de lite mouenda de facto, & per calũniã, seu iniuriosè, ꝭm doctores in dictis locis, quæ rõ locũ hẽt absque dubio ẽt, qñ in cõpromisso est illa clausula, ꝙ intelligatur esse lis & quæstio &c. Et hanc interpretationẽ recipiunt ẽt aliæ clausulæ sequẽtes ipsius laudi, q̃ tendũt ad executionẽ & ad obseruationẽ illius: quia nõ intelligunt lau-
8 dũ ampliare, ꝭm gl. in cle. j. de ꝑben. ¶Et similiter dr, ꝙ † in cõpromisso nõ est data ptãs arbitris cogẽdi partes ad pacẽ ineundã & ꝓhibẽdi, ꝙ unus nõ possit alterũ in futurũ offendere, sed solũ i cõpromissum factũ occasione insulti, vt dr facti ꝑ dictũ Zanetũ, & occasione quorundã uerborũ iniuriosorũ, & sic de eo qđ factũ erat in ꝑteritũ. ideo nõ ɔ̃tinet in cõpromisso insultus i futurũ faciẽdus, nec de illo est data ptãs arbitris, ꝭm Bal. in cõsilio præallegato, dũ uult, ꝙ cõpromissum de litibus ortis nõ porrigat ad futuras lites. ¶Ex præmissis ergo sequit, ꝙ arbitri non potuerunt arbitrari de dicta quantitate florenorum centum octuaginta, nec ẽt astringere partes ad nõ offendendũ se in futurũ: qa ad talia nõ se porrigit ptãs illis in cõpromisso cõcessa. l. nõ distinguemus. §. de officio. de arbi. facit l. diligenter.
9 ff. mandati. Et iõ q̃uis † verba laudi ampla & generalia comprehenderẽt dictos casus in laudo non cõprehensos, & ẽt super illis specialiter fuisset laudatũ, nõ valere laudũ, dicto. §. de officio. sed qa in cõpromisso nõ cõtinentur, vt dixi, dicẽdũ est, ꝙ de illis non intelligantur verba laudi quantũcunq; generalia, & ꝙ de illis nõ dicatur in dubio laudatũ, quod ꝓbatur: quia in laudo exprimuntur specialiter oẽs lites, de quibus in cõpromisso, & super illis latũ reperitur arbitramentum, & deinde sequitur q̃dã absolutio & liberatio gñalis hincinde, & ꝑ verba generalia, de qb. in principio est facta mẽtio: vnde talis generalitas refertur & restringit ad specificata & ad cõtenta in laudo, vt quasi in terminis decidit dñs Abb. in cõsi. 114. incipien. In q̃stione mouenda inter Antoniũ &c. vbi dicit, ꝙ si duo adinuicẽ recognouerunt sibi satisfactũ de qbuscunq; debitis cõtractis occasione societatis, ꝙ illa verba gñalia, q̃ sequũtur, scilicet quãcunque rõne, cã, vel titulo, restringuntur ad speciẽ ꝑcedentem. vt sit sensus, quòd ex quacunque cã, rõne, vel titulo, vnus esset obligatus alteri, s. occasione societatis, de qua præmiserat, per l. si ex plurib. de solution. cũ ibi notatis ꝑ Bart. Et plenius per eum in l. sub ꝑtextu. C. de transactio. & in l. Aurelio. §. Caio. de libe. leg. vbi habetur, ꝙ verba gñalia restringunt ad specificata, qñ id fieri põt salua rõne recti sermonis. Et subdit Abb. in eodẽ cõsilio inferius, versiculo, ex his infert &c. ꝙ cũ cõtentio ꝑcesserit sup ꝗbusdã discordijs duntaxat, & nulla de vsuris fuerit habita cõtentio. Ideo verba gñalia sequentia debẽt restringi ad contẽtionẽ spãlẽ, arg. l. licet. C. de iu. cũ ibi not. & in d. l. sub ꝑtextu. Et istud ẽt facit ꝑ ꝑdictis, vt, s. ẽt verba compromissi gñalia re-

ſtringat ad lites & cōtentiones ſpāliter ī illo expreſſas. Et hoc tā to magis ꝓcedit ī caſu nr̄o.ſ. ꝙ verba laudi generalia debeāt di cto mō reſtringi: ex quo ipſimet arbitri deponunt, ꝙ eorum in tētio non fuit cognoſcere, neq; diffinire ſuꝑ pdicta quātitate, ex quo de eo negotiū erat geſtum inter Orlandinum & eius fi-
10 lium tantùm, & † qui potuerunt dicta uerba dicto modo inter pretari, ꝑ ea q̄ habentur in l. ab executore. in principio, de appellationib. Et pſertim dictæ interpretationi ſtandū eſt, cum de pdictis nō eſſet cōpromiſſum, vt eſt dictū. Et vbi etiā arbitri voluiſſent partes hincinde liberare gn̄aliter, ex alio ēt nō potuiſ
11 ſent, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. Aquiliana. ff. de tranſac. dū vult, ꝙ † non poſsit arbiter cogere partes ad faciēdū adinuicē generalē libera tionē, quāuis cōpromiſſum ſit pleniſsimū: qa poſſent cadere ī captionē: eadē ergo rōne non poterit arbiter partes liberare gn̄aliter ēt vigore ampliſsimi arbitrij. Et ita ēt tenet Soci. in d. conſi. 283. ¶ Nec obſt. ꝙ ſit laudatū, vt litigātes debeant eſſe boni & veri amici: qa ꝑ hoc Zanetū nō dr̄ incidiſſe ī pœnā cōpromiſsi inſultādo Frācīſcū: qa ad hoc cōpromiſſum nō porrigit, ſed tm̄ factū reperitur occaſione inſultus prius facti & de uerbis iniurioſis: vnde potuerūt arbitri ſolū diffinire ꝯtrouerſias in ter pdictos ortas occaſione pmiſſorū: ſed de pace inter eos faciē da, & ꝙ deberēt amici fieri, nō potuerūt ſe interponere: quia ſuꝑ hoc illis nō eſt data ptās d. §. ꝯ offic. nec iſtud dr̄ eſſe de cōnexis & dependētib. ab eiſdē, ſed eſt qd ſeparatū & penitus diuerſum ab illis, & intelligit cōpromiſſum loquēs de cōnexis & depēdētib. ſuꝑ quib. inter partes erat cōtētio. De amicitia aūt cōtrahēda inter eos nō agebat, nec ī iudiciū deducebat, ſed ſolū de iniuriis & intereſſe aut expēſis occeſione pmiſſorū. Præte
12 rea † inſultus pōt intelligi factus ex noua cauſa, quo caſu non dr̄ pax rupta, ſm̄ Bart. in l. aut facta. §. cā. de pœn. Et in dubio ex noua cā intelligit offenſa facta, ſi ex aliquib. coniecturis nō appareat contrariū; vt colligitur ex notat. ꝑ Bal. in l. ſi prædiū. circa pen. vel ulti. col. C. de ædilit. actio. quem ad hoc allegat Alex. in l. ſemel mora, ſolu. mater. & facit: quia capienda eſt in terpretatio, per quam euitetur delictū l. meritò. pro ſoc. & ꝓbatur ex not. per Bar. & Doc. in l. non ſolum. §. ſed vt probari. de oper. noui nunciatio. Nec etiam ex hoc ꝙ extorſerit ſcriptū, Zanetus in pœnam incidit: quia de quantitate & de cauſa, de qua in illo nō eſt cōpromiſſum. neq; laudatum, vt in præceden tib. eſt dictum. Laus Deo.

¶ Ex quibus compromiſſum factū cum minore ſit nullum, & quā do exceptio nullitatis impediat laudi executionem, petaturque reductio ad arbitrium boni uiri.

SVMMARIVM

1 *Arbitrator quando poſſit multum ab vna parte auferre & alteri dare.*
2 *Compromiſſum factum a minore nullum eſt ſine authoritate tutoris vel curatoris, maximè quando poſſidet res, de quibus fit cōpromiſsum.*
Compromiſſum dicitur quædam tranſactio.
3 *Sicut quis non poteſt alienare ſine aliquibus ſolennitatibus, ita nec etiam compromittere.*
4 *Tutor vel curator ſolus quando poſſit compromittere, & quomodo etiam ex licentia ſibi data a iudice.*
5 *Licentia iudicis quando habeat uim decreti.*
6 *Maior qui contrahit cum pupillo ſine ſolennitatibus, quando dicatur ei obligatus.*
7 *Compromiſſum cum minore factum non ratificatur ea ætate durante, quando continet in ſe donationem.*
8 *Ratihabitio non confirmat laudum nullum ex alio defectu quàm conſenſus partium.*
9 *Sententia inter plures lata non poteſt pro aliquo valere & pro aliquo non, ita & laudū in iudicijs diuiſorijs, licet ſecus ſit in alijs.*
10 *Verba prolata groſſo modo actum non vitiant.*
11 *Compromiſsum ſuper his, quæ dependet ex teſtamento debet fieri inſpectis & cognitis verbis teſtamenti, aliàs eſt nullum.*
12 *Executio nullitatis ex defectu poteſtatis arbitri poteſt proponi, etiam quòd in ſpecie exceptio nullitatis eſſet reiecta.*
13 *Executio laudi impeditur per exceptionem nullitatis prouenientis ex defectu poteſtatis, ſi proponens offerat ſe incontinenti probaturum, licet altiorem indaginem requiritur. Item per petitionem reſtitutionis. & num. 14.*
14 *Minor aduerſus compromiſſum quando reſtituatur etiam alia læſione non probata.*
16 *Aduerſus laudū peti poteſt reductio ad arbitrium boni viri etiam quod illi eſſet renūciatū, quādo de eius iniquitate ex inſpectione conſtat, & de dolo arbitri vel lata culpa, & ex quibus conſtet.*

CONSILIVM XI.

VISO cōpromiſſo facto inter Ludouicum & conſortes de Benaleis ex una, & gubernatores Ioannis Iacobi ex altera, uidetur prima facie ꝙ dicto laudo ſeu arbitramento ſit parentum, & ꝙ peti non poſſit reductio ad arbitrium prætextu alicuius læſionis. Quia in ipſo compromiſſo partes ipſe dederunt poteſtatem arbitratori accipere ab una parte, & dare alteri in parua, magna & maxima quātitate, prout ipſi arbitratori videbit, ac ēt prędictę partes renunciauerūt prorſus oī petitioni reductiōis ad arbitrium
1 boni uiri, ꝑ quam renunciationem † & poteſtatem arbitratori cōceſſam potuit ille multum lædere, non ex animo, neq; ex ꝓpoſito, ſed re ipſa, ſm̄ Hoſtien. & Ioan. Andr. in c. humilis. de maio. & obediē. & ī c. Quintauallis. de iureiur. & ibi ēt ꝑ alios cōiter, & Ioā. And. in additio Spec. in titu. de arbitr. §. fi. uerſi. qd ſi cōpromiſſ. & Ioan. Calder. in diſputatio. incipiēte, Duo litigātes. & Bar. in l. ſi ſocietatē §. arbitrorū. pro ſocio. & Bal. in l. & in maioribus. C. de appellatio. & Franciſ. de Rampo. in l. ſi qs arbitratu. de uer. oblig. & Angel. in diſputatione incip. Duo adinuicē litigantes &c. Et dicit Rapha. in l. ubi aūt nō apparet, ī prin. de uer. oblig. ꝙ ubi arbitrator pōt lædere in magna & maxima quātitate, ſicut in caſu nr̄o, uidet habere poteſtatē auferendi totum ex natura ſuperlatiui, per illū textum.
¶ Sed præmiſsis breuiter nō obſtātib. aliter ſentio. Et primò cō cludo, ꝙ Nicolaus Maria frater dicti Ludouici pōt dicere de
2 nullitate laudi: qa cōpromiſſum ab eo factū ſimul † cum fratre fuit nullū: qn̄ cum eſſet, & ſit minor cōpromittere ſolus non potuit, ſicut fecit: quia ſicut res, q̄ ſeruando ſeruari poſſint, alienare non pōt ſine authoritate tutoris vel curatoris, & decreto iudicis l. lex q̄ tutores. C. de adminiſtr. tuto. ſic ēt nō pot cōpromittere ſine dicta ſolēnitate, qn̄ mediante tali cōpromiſſo ſequi poſſet alienatio taliū rerū, quas poſſideat minor: quia compromiſſum in arbitratorē eſt qdam trāſactio, in authenti. vt differen. iudic. in prin. & ꝑ Bar. in d. §. arbitrorū. & doct. in dict. c. Quintauallis & in locis pręalleg. Et ideo ſicut nō pōt minor trāſigere ſuꝑ dictis rebus ſine authoritate curatoris & decreto iudicis l. nō ſolùm. C. de præd. mino. l. null. ff. de tranſact. & notatur ī l. j. C. ſi aduerſus trāſact. ſic ēt nō debet in arbitratorē poſſe cōpromittere, pſertim, qn̄ minor poſsidet res, ſuꝑ quibus cō promittit, vel q̄ in cōpromiſsū cadere pn̄t, ſm̄ not. ꝑ gloſſam & Bar. in d. l. nulli. Et iſtud ēt apertius ꝓbatur & clarius in c. cū t pe. de arbi. vbi pro regula tradit, ꝙ † ille q nō pōt alienare uel de re libere diſponere, prout non poteſt clericus de re eccleſiæ ſine ſolēnitate, non pōt ēt de illa cōpromittere, voluit ēt Lap. allegatione. 102. & ꝓbatur in c. peruenit. cū gloſſa eod. titu. de arbitris. & ibi not. dn̄s Abb. & per eum in cap. cōſtitutus, de tranſactionib. & idē tenet Bal. in d. l. j. C. ſi aduerſus trāſac. vbi idē dicit de tutore & de curatore ꝑ rōnē prædictā, ſcilicet qa dictū cōpromiſſum eſt tranſactio. & iſtud ēt tenet Bar. in quodā cōſilio incipiēte. Viſa quadā cōſtitutione. & Alex. in cō ſi. 32. ſecundo volu. Et ideo dicit Hoſtien. Ioan. And. Anto. de butr. Imol. & Abb. in d. c. cum tēpore & Hoſtiē. in ſumma de arbit. §. de qua re. verſi. nunquid vaſallus &c. ꝙ ſicut non pōt vaſallus rem feudalē alienarę ſine licentia domini. ca. Imperialē. in princ. de prohib. feud alie. per Feder. ita non poterit de illa abſque dicta licentia cōpromittere. Idem ergo eadem rōne
4 eſt dicendū de minore. ¶ Nec ob. pdictis, ꝙ ſolus † tutor vel curator poſsit cōpromittere, & tranſigere, ut not. in l. præſes. C. de tranſac. & no. Bar. in l. mandato gn̄ali. ff. de ꝓcur. & Bal. & alii in l. tranſactionis. C. de trāſact. & tn̄ ſolus nō pōt alienare res minoris, quæ ſeruādo ſeruari poſſunt d. l. lex q̄ tutores. Quia illud eſt uerū ſm̄ diſtinct. glo. in d. l. nulli. & in d. l. j. C. ſi aduer. tranſact. ꝓut ibi ſpāliter & expreſſe declarat Bal. & ſic quod tūc ualet trāſac. vel compromiſſum, qn̄ fit ſolennitur intercedente decreto, ubi requirit decretū, & ſine decreto ualebit, qn̄ minor non poſsidet: quia tunc non dr̄ alienatio ſequi, etiam ſi apud aduerſarium res remaneat leg. ſi pro fundo. C. de tranſa.

trāsā.vel qñ fit cōpromissum su p re alienabili per tutorē uel cu ratorē:ut qa est de his q̄ seruādo seruari nō possunt.Nā & istis casib.pupill⁹ cū tutoris authoritate pōt ēt sine decreto cōpromittere l.minor.25.annis filiofamiliàs.§.j.& ibi no. de mino.l. si pupill⁹.de iudi.uel pñt ēt intelligi ipsa iura de cōpromisso facto su p re possessa a pupillo,q̄ seruari poterat:qa f̄m iura Digest. in alienatione dictæ rei decretū iudicis nō erat necessariū, sed sufficiebat authoritas tutoris uel curatoris l.j. per totum.ff. de reb. eorum. Sed hodie non ualeret compromissum dicto casu sine decreto per p̄dicta,& ita ēt in simili cōsiderat Bar. Ange. & moder. in l.si ex legati cā. de uerb.obli.& ibi clarius p Raph. & Alex. circa prin.& hac ratione dici pōt,q nō ualuit ēt cōpromissum quo ad sorores dicti Ludouici, & Nicolai cum & ipsæ sint minores, nec ualidari potuit p ratificationē matris & curatricis, si p̄tendunt interesse circa rē,q̄ sine solēnitate nō possit alienari sine decreto p p̄dicta.Et idem ēt si interesse earū versetur circa res, q̄ seruādo seruari nō pñt, inter quas est ēt pecunia. §. constituitur. insti.de usufr. & per doc. in l.j.§. fuit quæsitū. ad Treb. quia licet curator super reb.hmōi possit solus cōpromittere, ut dixi,non tñ pōt arbitratori dare ptātē, ut auferre possit uni uel alteri in parua, magna,& maxima quātitate, put in casu nr̄o data fuit, vt voluit Lap. alleg. 120. ubi cōcludit, q non pōt platus habēs ēt liberā administrationē: vt no. in l.p̄ses.C. de trāsac.cōpromittere cū ptāte pcedēdi de iure & de facto, & sentētiandi de iure tm̄; qa nō pōt platus remittere iura ecclesię, & p pcessum de facto faciēdū posset arbiter lædere ecclesiā,nō admittēdo pbatiōnē legitimā & repellendo idoneā, cū quo trāsit Abb. in d.c.cū t pe.& in c.cōstitutus.de trāsa. Idē ergo in curatore, qui non pōt iura minoris remittere .l. pactū curatoris. C. de pac.& l. contra iuris.§.fin.ff.eo.& multo minus qñ concessit potestatē sentētiādi ēt de facto, vt in casu nr̄o. ¶ Et similiter rōne p̄missa dr̄, q ex parte Iacobi aduersarii: quia pupillus est,nō valuit cōpromissum factū p eius administratores: qa cōpromittere nō potuerūt pro pupillo, dando arbitratori potestatem auferendi ab eo ēt in maxima quātitate, vt pbat̄ ex p̄dictis.& q̄uis illis quoq; fuerit cōcessa liccētia & facultas cōpromittēdi, cōpromissum faciendi p magnificos dominos iudices curiæ pcuratoris, tñ sub cōcessione generali non continet̄, q possint gubernatores cōpromittere dicto mō.d.l. contra iuris. §.fi.& l. filiusfamiliàs.in prin.de dona.& sic dici non pōt,quod

5 † dicta licētia habebat uim decreti, q ab illa non differt, vbi illud p̄cedit actū & put p̄cedere pōt,f̄m glo. nota. in c.j. de reb. eccl. nō alie. in 6.in verb. tractat. & in l.iij.§. pmittit̄ de mino. & pbat̄ in l.ij.C. si pp̄ter publi. pensi. & est melior tex. ĩ iure f̄m Cal.in l. fi. §. fin. aūt æs alienū.C. de bonis q̄ liber. & idem vult Alex. in l.sciendū.de ver.obl.Nā vim decreti habere diceret,vbi dari potuisset, & data fuisset dictis gubernatorib.licētia cōpromittēdi ĩ specie sub ea forma,qua factū reperit̄ cōpromissū, sed qa sub gn̄ali licētia cōpromittēdi nō cōtinet̄ iste modus pp̄terea pro decreto habere nō pōt. Sed nec ēt p p̄dictos dños iudices potuisset cōcedi dictis gubernatorib. licentia cōpromittēdi sub forma p̄dicta,nisi hoc arbitriū haberēt expresse ab Illustrissimo dño, p not.p Bar. in l. ambitiosa.de decre. ab ordi.faciens. circa.2. col. versic. itē ex uirtute dicti arbitrij, vel alicuius eorū &c.vbi concludit,q si a populo alicui concedit̄ arbitriū, intelligit̄ cōcessum sine alterius iniuria.l.ij.§. meritò. & §. si qs a principe. ne qd ĩ loco publi.& ideò talis virtute dicti arbitrij nō poterit ius pp̄riū iā q̄sitū alicui auferre,licet totus populus id posset ex cā.l.vēditor.§.si cōstat.cōmu.p̄dio.l. Antiochēsiū ff. priui. credi. Et istud cōprobat̄ ex not. p Bal.post Iac.Butr. in l. j. C.si aduer.dona.vbi no.cōcludit,q nō pōt interponi decretū su p donatione facta a minore,nec curator dari ad authorandū donationi: qa donare est perdere, q curator non pōt facere.d. l. contra iuris.§.fi.& ppea talis licētia ex isto casu uim decreti validi nō potest habere: qa per cōpromissum posset arbitrator rē minoris perdere & donare. Si ergo nō tenuit cōpromissum p parte dicti Iacobi pupilli,nō valuit etiam quò ad oēs alios ex aduerso, & pro altera parte cōpromittētes,& pn̄r quò ad om-

6 nes est inualidum. ¶ Nec obst. q † licet nō obliget pupillus ex q̄tu nō solenni, tñ alii maiores secū cōtrahentes obligātur ei.l. Iulianus.§. si a pupillo.de actio. empti. qa hoc est uerū,si ille factus maior habuit ratum, vel qñ durante minori ætate ratificauit adhibendo debitas solennitates, secundum Inn.no.cū quo transeunt alii in c. 1.de his q̄ fiunt a maio.parte Cap.q idē dicit, vbi res ecclesiæ fuit nulliter alienata,puta sine solennitate debita,vt.s. demū obligetur q̄hens cū prælato qñ seqit̄ solēnis ratihabitio,& hoc etiam uoluit gl.in c. 1,ne sede vaca. interim ergo actus ex utraq; parte est nullus, & nō habet effectū. Nec ēt potuisset hoc compromissum, de quo agitur,ratificari durāte mi-

7 nori ætate:qa † cū tribuat licētiā donādi nō potuit tutor interponere authoritatē,nec iudex decretū, f̄m Bal. in d.l.j.C. si aduer. dona.& pn̄ter solēnitas necessaria in ratificatione nō potuit interuenire. ¶ Nec ēt ob. q arbitrator nihil abstulerit dicto pupillo,sed q ei potius cōcesserit de aliena: qa ab initio dictū compromissum fuit nullū,nec laudū inde sequutum cōualidare potuit compromissum,quod ab initio non valuit,ut in regula, q̄ ab initio.de reg.iur. sed ipsum laudū ex defectu ptātis similiter est nullū, qđ q̄dē pōt ratihabitione cōfirmari: quia cū

8 † deficiat ptās arbitri aliter q̄ ex defectu cōsensus partiū, nihil operat̄ ratihabitio superueniēs: sicut ratihabitione non cōualidatur sententia in fauorē ratificantis lata,qñ aderat defectus iurisdictionis aliter q̄ ex cōsensu partiū,f̄m Inn. & doc. in c.prudentiā.in prin.de off. deleg.Bar. & alios,in l.j.C. ubi de crimi. agi. opor. & in l.licet.de iud.& in l. si expresśim. de appel. & Abb. in c.1.de re iud. & sicut nō pōt cōualidari gestum a falso pcuratore,qñ non pōt esse procurator f̄m glo.& Bar.in d.l.licet.& iō cū arbitrator nō potuerit cōstituti cū dicta ptāte amplissima,& sic cū eius ptās deficiat,nō quia absit consensus, sed qa est data talis ptās cōtra leges nō pōt ratihabitio aliquid operari p p̄dicta,& pciuē ex no. p Abb. in d.c. 1.dū dicit, q sentētia nulla nō ex defectu cōsēsus,sed qa lata sit q̄ leges nō cōualidat̄ p ratihabitionē su pueniētē.¶ Ex alio quoq; nō ualuit pprmissum,& p pn̄s,nec laudū ēt respectu Ludouici maioris. Nā arbitrator fuit assumptus su p hæreditate domini Ioā.partiēda & diuidēda,de qua inter partes erat cōtētio,& diuidere voluit ac di-

9 uisit, seu cuilibet partē assignauit. Sed laudū † eius diuisoriū quò ad Nicolaū minorem, & assignatio tertiæ ptis ei facta,sine dubio nō ualuit:qa ipse cōpromittere nō potuit sine authoritate curatoris & decreto iudicis: vt clarè pbat̄ ex p̄missis,ergo ēt quò ad alios,diuisio,& aliis facta consignatio & adiudicatio nō ualuit: ut est casus in l.in hoc iudicio. ff. fam. erc. vbi dr̄ clarè, q sñia cōtinēs hæreditatis diuisionē quò ad aliquos valere non pōt,& quò ad alios valere. Nā licet vbi unus, sicut est Iacobus, agit q̄ plures,possit regulariter valere sētētia q̄ vnū,& q̄ aliū nō, l. nō idcirco. de iud.l.de unoquoq;. in prin. de re iudi.& p Bar. in dictis locis.& p eū in l.j.C. si aduer.rē iud.& p Bal. in auth.si oēs.C.si se ab hære.absti. ubi dicit, q nō est nouū, q respectu unius p̄sonæ ualeat res iudicata,& nō respectu alterius.l.j.& p totū.C.quib.res iudi. non nocet.l. Lucius.de infamib. & faciūt no. p Bar. in auth. sed cū testator. in fi.C. ad leg. Falc. dū allegat. d.l. nō idcirco. istud tñ fallit, qñ pponit̄ actio, q̄ denotat cōionē hereditatis vel cuiuslibet alterius rei inter plures:qa tūc in omniū p̄sona fieri debēt condēnationes & absolutiones & quo ad unū nō pōt p parte valere sentētia,& quò ad aliū non, f̄m gl.in d.l.in hoc iudicio p illū tex.fami.ercis. & Bar. in d.l.de unoquoq;. in prin.de re iud. Igit̄ cū in persona Nicolai nō sit facta assignatio,uel habeat̄ p non facta: qa paria sunt non esse factum,uel minus legitimè.l. quoties. qui satis. cogā.l.nō putauit.§.nō quæuis. de bon:pos.contratab.& l.iiij.§.codēnatū. de re iud.nō ualet ēt laudū quo ad ipsum Ludouicū nec in eius prę iudiciū,cū q̄ eū & fratrē agatur pro parte Iacobi,tanq̄ inter eos tres sit cōis hæreditas.d.Ioan. & ita ēt laudum sit latum tanquā inter cohęredes,& hoc videtur certissimi& indubitati iuris,per tex. in d.l. in hoc iudicio. cū gl. Sicut ergo laudum & validitas laudi non pōt diuidi isto casu, ita q valeat in preiudicium unius & alterius, non ita ēt compromissum, q non tenuit in persona Nicolai minoris. Non potuit ēt valere quò ad ipsum Ludouicum:qa sicut non pōt īter duos tñ ex trib. dicto casu laudū pferri,non potuit ēt com pmissum, p qđ peruenitur ad ipsum laudū inter eos sine altero fieri & ualere.l. oratio.de sp̄ō.cū cōcor. ibi assignatis. Alia quoq; rōne laudū ipsum manifestè est nullū quò ad dominā Catharinā. Nā huic reliquit. D.Io. vsum fructū omniū bonorū relictorū nepotib.suis ex filio,& ex eadē dña.Itē & bestias,& pānos laneos,& lanā, & directū dñiū quarūdā domorū.Itē ipsa cum filiis & filiab. suis ex una parte fecit cōpromisśū,& Iacob.pupillus ex altera,& sic inter eam ex una,

& filios suos ex altera ꝑpromissum nõ fuit factũ sed ĩter ipsam & Iacobũ, & tñ arbitrator exclusit eã ab vsufructu toto sibi relicto quẽ nedũ adiudicauit Iacobo aduersario sedẽte filijs dictæ dñę Catherinæ cuilibet, s. ꝓ tertia parte, & idẽ de bestijs, & aliis bonis eidem. d. Catherinæ relictis, quã adiudicationẽ facere nõ potuit dictis filijs q̃a, vt est dictũ, inter eos ex vna, & matrẽ ex altera nõ fuit electus arbitrator: q̃a ergo in hoc ille excessit uires compromissi, nõ valet laudũ. l. nõ distinguemus. §. ď officio. ff. de arbi. Præterea cũ aliqua lis nõ esset, nec eẽ speraretur inter matrẽ & filios, dici non põt, ꝙ inter eã & illos factum sit cõpromissum, vel ꝙ fieri potuerit. l. j. & ibi ꝑ doc. & maximè ꝑ Ang. ff. de transf. Quod ẽt cõfirmat̃ & clarius. Nã prædicta dña ratificauit cõpromissum ꝓtestãdo, ꝙ reseruauit sibi ius administrationis in bonis dictorũ filiorũ suorũ sibi cõpetenti ex testõ dicti do. Ioãnis, in qua noluit sibi in aliquo ꝑiudicare per dictã ratificationẽ &c. Dũ ergo sibi reseruat ius dictę administratiõis ĩtellexit dicta dña de dicto vsufructu sibi relicto; quia aliã administrationem in bonis dictorum suorum filiorum non dereliquit dictus testõr, quia ergo ad aliud q̃ ad dcm̃ vsumfructũ non põt referri dicta protestatio, perinde est, ac si de illo dixisset explicitè. l. ij. de lib. & posth. l. fundus, q̃ locatus. de fund. instr. & q̃uis per verba inepta, & grosso mõ prolata sit facta dicta protestatio, tñ per hoc nõ vitiatur, nec minus debet hr̃e effectum. l. si q̃s mihi bona. §. sed quid si mãdauit, de acq. hęre. & ibi no. Bal. Ang. & mod. ꝙ verba ꝓlata grosso mõ, nõ habẽt vitiare actũ, & ad idẽ alleg. tex. in. l. q̃m indignũ. C. de testa. & idẽ ꝓbat̃ in l. si cũ ante. C. de do. ante nupt. cũ ibi no. per Cyn. & Bal. post glo.
10 vbi colligitur † ꝙ verba notariorũ ꝓlata grosso mõ nõ vitiant, vnde dicit Bal. se cõsuluisse, ꝙ si notarius dixit, qualiter talis relinquebat filio iure restõnis, ꝙ nõ vitietur testm̃, licet relinqui debeat iure instõnis. §. aliud quoq;. in auth. vt cũ de appel. cognos. & sic cõstat ex dicta protestatione, ꝙ de dicto vsufructu noluit compromittere, iõ illo priuari non potuit ꝑ arbitratorẽ d. §. de officio. & vbi verba huius ꝓtestatiõis nõ referrentur ad ad vsumfructũ, sed intelligũtur vt sonãt, ex ea declarat̃ & ꝓbatur, ꝙ d. Catherina nõ habuit notitiã eorũ q̃ in testõ cõtinẽtur, cũ in eo nõ sit illi relicta administratio in bonis filiorũ. Et ꝓpterea ex hoc capite, id est, propter ignorãtiã testamẽti non valuit cõpromissum, per dicenda incontinenti. ¶ Est ẽt nullũ ꝑ ꝑ aliud dictũ compromissum & laudũ latũ super his, q̃ dependẽt ex testõ dicti D. Io. q̃a ad hoc vt super his, q̃ ex testõ depẽdẽt, vale-
11 at cõpromissum, ẽ necesse, ꝙ sit † factũ ĩspectis & cognitis verbis testĩ, sicut ẽt est necessariũ ad validitatẽ trãsactionis factæ super eis, ꝙ hoc interueniat. l. de his, de trans. & l. j. §. j. quemad. testa. aperiã. q̃a, vt dictũ est, cõpromissum in arbitratorẽ est quędam trãsactio, ut in auth. ut differẽ. iudi. post prin. & ibi no. gl. & ita ẽt ĩ terminis uoluit Ang. ĩ cõsi. 219. Sed nõ apparet, ꝙ tẽpore cõpromissi partes inspexerint & cognouerint verba testamẽti: ergo nõ valet. Nec ẽt sufficeret cõstare, ꝙ testamentũ prius fuerit productũ, uel ꝙ fuerit lectũ apud cõpromittẽtes; quia ꝑ hoc nõ probat̃, ꝙ fuerit cognitũ & intellectũ illud, qđ in eo cõtinet̃, ꝟm Ang. in d. l. de his. q̃a ꝟm eũ potuit q̃s legere, & nõ intelligere: iuxta illud legere & nõ ĩtelligere, est negligere. ¶ E ꝓpterea patet, ꝙ ex multiplici capite põt dici de nullitate laudi & cõpromissi, & cui in cõpromisso nõ inuenit̃ renunciatũ. Quod etiã ꝓcedit si ex forma statuti arbitramentũ habeat executionem paratam, & nulla possit exceptio opponi: quia
12 † intelligitur dũmodo ille, qui illud protulit, sit arbitrator, uel esse possit, ꝟm Bar. in l. ij. §. prætor ait. q̃ satisd. cogan. per not. ibi, & sic põt de nullitate excipi; q̃a nõ põt dici arbitramẽtũ, nisi sit ualidũ d. l. iiij, §. cõdemnatũ. de re iud. & idẽ uult Bar. ĩ l. j. §. & parui. quod ui aut clam. & doc. in l. ita nobis pudor. C. de adult. & Ang. in l. nõ erit. §. dato. de iureiur. per no. ibi ꝑ gl. Quinimmo, ꝟm eũ, cũ quo alii trãseunt, etiam si reiiceret̃ expressè exceptio nullitatis, non intelligeretur reiecta illa nullitas, quæ surgit ex defectu potestatis arbitrariæ, per no. per gl. in cle. j. de sequestr. poss. & fruct. & ideo cum in casu nostro dicatur arbitramentum esse nullum, tamquam latum ab eo, qui nõ fuit, nec esse potuit arbitrator, & sic ex defectu potestatis
13 poterit excipi de nullitate in omnem euentum, & ubi † nullitas proponatur maximè per uiam exceptionis & opponens offerat se incontinenti probaturum, impedietur, & impediri debet executio, secundùm Bar. & alios in d. §. condemnatum. & per cano. in c. quòd ad consultationẽ. & in c. de cætero. de re iu. cum concord. de quib. in dictis locis. & ubi etiam talis exceptio nullitatis requireret altiorẽ indaginẽ: q̃a tamẽ, ut dictum est, surgit ex incõpetẽtia, & ex defectu potestatis arbitratoris; aduc tamẽ impediret executionẽ, ꝟm Ang. no. in l. fi. C. si ex fal. instru. cũ quo transit Alex. ĩ d. §. condẽnatum. per gl. in d. cle. j. de sequest. poss. & fruct. præsertim q̃n una tm̃ sententia est lata: ut colligit ex no. per eũ ĩ l. de pupillo. §. q. opus, de ope. nou.
14 nun. ad quẽ se remittit. ¶ Sed † ubi ẽt cõpromissum ualeret, & arbitramẽtũ esset ualidũ, adhuc tamen aduersus illud Nicolao, & sororib. minorib. cõpeteret, & cõcedẽda esset in integrũ restitutio: quia ubicunq; minor ẽt ualidè & solenniter compromittit, ex hoc tantùm dicit̃ læsus, & est restituẽdus l. minor. 25. annis filiofamiliàs. §. j. de minorib. & quamuis Bar. ibi, cũ quo trãsit Ang. Pau. de Cast. & Alex. in l. nã & postea. §. si minor. de iureiur. dicat, illud esse uerũ, q̃n cõpromittit̃ ĩ arbitrum, secus sit si cõpromittat̃ ĩ arbitratorẽ, q̃a ab arbitramẽto iniquo põt reclamari ad arbitriũ boni uiri, d. l. si societatẽ. §. arbitrorũ. & d. c. Quintauallis: sed laudo etiã iniquo debet stari, & ab illo non põt appellari uel reclamari. l. diẽ proferre. §. stari. de arbi. ideo statim ꝙ in arbitrum compromisit, ex hoc solo dicitur læsus, & de læsione constare, sed alio casu non. Nihil ominus in casu nr̃o est idẽ, ꝙ in compromisso in arbitrũ: cùm sit renunciatũ facultati appellãdi & petendi reductionem ad arbitrium boni uiri. Et ideo cũ ex pacto non possit ab arbitramẽto iniquo reclamari dicit̃, ex hoc solo de lęsione cõstare, nec aliã lęsionẽ ꝓbare est necesse, ideo concedenda est isto casu restitutio eadẽ ratione, qua cõcedit̃, quando per minorẽ in arbitrũ cõpromittit̃, & ubi etiã ex solo actu cõpromittẽdi nõ diceret̃ probata lęsio, poterit tamẽ facilimè probari alio modo: q̃a ex arbitramẽto dicti minores sunt notabiliter læsi, ideo cõcedenda esset etiã ꝯ Iacobũ minorem. l. verũ. §. fi. de mino. per quam petitionem
15 † restitutionis impedietur ẽt executio: quia cõstat, illã cõpetere absque alia ꝓbatiõe, & ex sola lectura cõpromissi, & tãto magis si offeratur ꝓbatio læsionis incõtinẽti, ꝟm Bar. & alios, in d. §. cõdemnatũ. cũ cõcor. de quib. ibi per mod. ¶ Et insu ꝑ dici põt
16 ꝙ † peti possit reductio ad arbitriũ boni viri, vbi arbitramẽtũ sit validũ, d. §. arbitrorũ. & d. c. Quintauallis. Nã de iniq̃tate dicti arbitramẽti apertissimè apparet ex ipsomet arbitramẽto, in quo cõdẽnant̃ Ludouicus & Nicolaus ad tertiã partẽ fructuũ perceptorum post mortẽ D. Io. Itẽ & ad tertiã partem bestiaminũ: & similiter ad tertiam partẽ pãnorũ lanæ existẽtiũ ĩ hr̃di. tate D. Ioãnis, & tñ isti fructus & aliæ res non fuerũt ꝑcepti ꝑ dictos fratres, nec ꝑcipi debuerunt sed ꝑ mr̃em eorũ, cui bona ꝑdicta fuerũt relicta ꝑ Dñm Ioannẽ, nec credo ꝙ ex processu appareat, quòd sint apud dictos fratres, & quod ead eos peruenerint. Similiter condemnauit dictus arbitrator dictos fratres ad dãdũ Iacobo duc. 160. ꝓ tertia parte alimẽtorũ ꝑstitorũ dicto Iacobo ꝑ suos affines usq; ad mortẽ D. Ioãnis. ꝙ fieri nõ debuit, nec potuit: q̃a ẽt si de dicta expẽsa appareat, Iacob. nõ erat creditor dictæ expẽsæ, sed affines erant creditores hr̃ditatis, nõ debuerũt ergo cõdemnari ad dãdũ Iacobo: q̃a creditor nõ erat, nec ẽt dictis attinẽtib. q̃a cũ illis cõpromissum nõ fuit factũ d. §. de officio. ¶ Præterea video, ꝙ in totũ arbitrator recessit a testõ D. Ioãnis, & a ꝯctib. inter uiuos, ꝙ sanè nõ licuit, nisi aliter ex processu appareat, ꝙ sic fieri debuerit quem processum nõ vidi, ideo ex illo de iniq̃tate manifesta poterit apparere. Nec ob ꝙ sit renũciatũ facultati perẽdi dictã renũciationẽ, & ꝙ data licẽtia auferẽdi de iure unius ẽt in maxima quãtitate, & dãdi alteri: q̃a tũc talis renũciatio & cõcessio vel licẽtia ꝓdest, & hr̃e põt effectũ, q̃n arbitrator uni abstulit & alteri dedit sine dolo, & hoc constat. Si uerò sic facit dolosè, nihil operat̃: quia dolus futurus remitti nõ potuit. l. si unus §. illud. de pac. l. conuenire, de pac. dot. ꝟm Doc. in locis in ꝯriũ alleg. in dubio aũt præsumit̃ arbitrator in dolo, si fuit magna uel maxima læsio, immo tunc etiã põt peti reductio, nõ obstãte renũciatione, uel ꝑdicta licẽtia cõcessa ĩ forma amplissima, ꝟm ꝑdictos, ar. l. oẽs. §. Lucius. de his q̃ in fraud. cred. & eorũ q̃ no. in l. q̃ testm̃. de ꝓb. & ꝑ Bar. ĩ l. fi. de ꝑto. stipul. De dolo ẽt arbitratoris ꝯstat, q̃n ex actis apparet de iniquitate arbitramẽti: ideo tũc renũciatio vel ptãs ampla non habet locũ, ꝟm Ang. no. ĩ disp. inci. Duo ad inuicẽ litigãtes, &c. & Pe. de Anch. ĩ disp. inci. Cũ C. laicus, & Bal. in l. j. C. di his q̃ pœnę nomi. & in l. iubemus. in fi. prin. C. ad Treb. & An. de

But.

But. in d. c. Quintauallis. & idē ēt sequitur Alex. in cōs. 131. 2. vol. & secundùm eū volūt pdicti idē esse, si arbitrator fuit in lata culpa. & hāc opi. sequit etiā Pau. de Cast. consi. 74. inci. Quia frustra disputaret &c. & subdit Ang. in dicta dispu. ad ppositū, q̄ vbi arbitrator excludit filios in totum a successione paterna, vel fratres ab intestato a successione fratris, nulla causa expressa, q̄ ex hoc probatur dolus: multo ergo magis in casu nostro dicit pbari ex hoc, q̄ nepotes descendentes, quib. nullo cōdito testō erat debita tota hæreditas, cui ac ēt ex testamento eius exclusit pro tertia parte contra dispositionem iuris & testatoris, a qua dispositione testantis recessit etiam quasi in oībus alijs priuando legatarios, alterando & peruertendo eā, quasi in totū cōtra bonos mores & omnē iuris diuini & humani dispositionē. Et ppterea ubi ex pcessu nō appareat sic fecisse ex cā iusta & legitima, ex hoc dolus pbatur absque dubio, & non habet locum renunciatio & potestas data arbitro. Et ita in præmissis concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum si non continet processum, quem habiturus est iudex, non potest sequi condemnatio.*
2 *Spoliatio si non est probata, non obtinet quis in remedio cap. reintegranda.*
3 *Iudex adiudicans alicui rem per tertium possessam priuat illum tertium possessione.*
4 *Decretum pro executione rei iudicatæ interpositum, licet ex falsa causa, non vitiatur.*
5 *Idem sunt petere pronunciari, actionem competere, & petere condemnari.*
6 *Incertus an sibi actio competat, officium iudicis implorare potest qui declarat, an ea competat.*
7 *Decretum inualidum non facit iustum possessorem, nec liberat a pœna. l. meminerint. C. vnde vi.*
8 *Ius superueniens ex causa de præterito, etiam pendente appellatione iudicium conualidat.*
9 *Variatio quando permittatur.*
10 *Spoliatio ex eo probatur, quòd apparet, quem esse antiquiorem possessorem.*
11 *Clausula, quòd procedatur summariè, sola facti veritate cognita, remotis cauillationibus, operatur: vt sequi possit condemnatio ex causa probata, quamuis alia fuerit deducta.*
12 *Hypothecaria actio petitorium est, & petitorium appellatur.*
13 *Possessio acquiri & retineri potest sine causa.*

CONSILIVM XII.

IN q̄ōne proposita vr̄ prima facie, quòd pro reo sit rn̄dendum. Nam aut actores volunt inniti ex persona. d. Marsilij, & ex plurib. vn̄r repellēdi, Et primò; quia processus agitatus coram delegato non
1 ɔprehenditur super verbis rescripti: qm̄ in precib. narratur, q̄ occupatur quædā petia tertiæ p Manfredinū, quæ pertinet ad Io. Nicolaum & Alphōsum, quæ verba conueniunt petitorio & nō possessorio: quia aliud est res, & aliud est possessio rei. l. si duo. §. fi. ff. vti posside. l. qui restituere. de rei uendi. & no. Io. And. in addi. Spe. Doc. maximè Ant. de Bu. in c. cum ad sedem. de resti. spolia. Deinde in dictis precib. subiungunt pdicti, quòd ēt intēdunt mouere litē, quia fuerunt spoliati, &c. Cū ergo nō agatur petitorio, nec sit deducta nec probata spoliatio allegata, non pōt sequi ɔdemnatio, nec valet pcessus, vt probatur ex no. per Inn. in cap. super lr̄is. de rescrip. vbi nota. dicit, q̄ oportet, vt processus, quē est habiturus iudex, ɔprehēdatur sub verbis in rescripto positis, & q̄ pcessus faciēdus ɔueniat narrationi, & cōclusioni rescripti: cum quo trāseunt alij, & per hoc infert in terminis Pa. de Cas. in cōs. 315. inci. Ad cōfirmationē eorū &c. q̄ si q̄s narrauit se spoliatū, quo casu rescriptū intelligitur cōcessum sup interdicto un̄ ui, in quo est necessariū duo probare, possessionem. s. tempore spoliationis, & ipsam spoliationem. l. 1. §. deijcitur. de vi, & ui arma. & nota. in c. cōsultationib. de offi. deleg. & libellus sit ita gn̄alis, q̄ ɔprehēdat ēt posse
2 soriū canonis reintegrādæ, nec † sit pbata spoliatio, q̄ ex alio capite illius canonis nō poterit seq. ɔdemnatio, p no. per Inn. in d. c. sup lr̄is. cū quo ēt transit Bal. in l. præscriptione, C. si ɔ ius vel vtili. plub. vbi ēt ponit plura alia exēpla. Igitur in causa n̄ro, cum narretur spoliatio, nō pōt sequi ɔdemnatio ex canone prædicto, qd̄ est intētatū, ex quo spoliatio nō fuit pbata; quia processus non cōprehenditur sub verbis rescripti, vt dixi. & tanto minus pn̄t obtinere ex persona Ludouici pr̄is vel alterius, cum sit in precib. narratum, q̄ illis ius cōpetit, aut ex psona dn̄i Marsilij, aut propria, per ea quæ voluit Cald. in cōs. 11. sub rub. de senten. excō. vbi dicit, q̄ ille, q̄ obtinet rescriptū sup absolutione & excōicatione lata p epm, vel eius vicarium, non p̄t per hoc consequi absolutionem ab excōicatione lata ab eius delegato, pp diuersitatem iurisdōnis & personarū, per Inn. in loco pallegato. & sic pōderat diuersitatem psonarum, q̄ adest etiā in casu n̄ro. ¶ Secundò princip. r non pn̄t actores obtinere in possessorio ex persona propria dicti d. Marsilij: q̄a ipse facto proprio desijt posidere, i. mediante diuisione facta cum Ludouico, in qua eidem obuenit in partē petia terræ, de qua agitur, & ubi ēt sine facto pprio posidere desijsset, adhuc tn̄ ex persona sua remedium intentatum non competeret ex eo: quia dicta petia terræ fuit. d. Nicolosiæ & eius marito in executione sn̄iæ concessa scd̄o decreto concesso pro executione sn̄iæ. ideo. d. Marsilius & sui hæredes non potuerunt audiri ulterius: nisi de proprieta
3 te l. a diuo Pio. §. si post addictum. de re iu. & no. Ang. in l. q. vniuersas. de acqui. pos. vbi † dicit, q̄ si creditori sit pro executione adiudicata res per tertiū possessa, q̄ ille tertius ulterius non audietur, nisi de proprietate, & erit priuatus possessione, p d. §. si post addictum. & hoc pp authoritatem iudicis, quæ producit hunc effectum. Et eadem rōne nō pn̄t agere possessorio ex persona Gasparis à Lino, ac ēt ex eo, q̄a post litem motā & post pbōnes iā factas ius superuenit ex persona illius, & ex cā de pn̄ti. l. nō p̄t. de iudi. & ēt quia ille solùm posidebat p quarta parte tantùm pro indiuiso. Minus ēt de possessione debēt audiri prædicti actores ex persona Ludouici eorū pr̄is q̄a ex iusta cā. i. ex
4 adiudicatione facta a iudice cecidit à possessione. l. iustè posidet. de acq. pos. ¶ Nec ob. pdictis, q̄ † decretum fuerit nullum tanq̄ interpositum ex falsa cā. l. cùm verò. §. subuentū. de fideic. lib. & per Bart. & Doc. in d. l. iustè. & per eū in l. si nō sortē, §. si cētum. de ɔdi. inde. ubi dicit idem esse, si cā sit falsa solùm pro parte; q̄a illud non habet locū in decreto interposito p executione rei iudicatæ. qm̄ falsa cā illud non uitiat, s̄m Bal. in l. sunt & aliæ. §. fi. p illū tex. de pub. & q̄uis ille tex. nō pbaret, s̄m Alex. in d. l. iustè. tn̄ eius dictū comprobat rōne. Nā sn̄ia, ēt iniusta inter partes facit ius. l. j. §. item cum ɔxeras. qn̄ app. sit. & facit debitum, quod prius nō erat. ideo solutum authoritate rei iudicatæ non p̄t repeti tanq̄ indebitum. l. 1. C. de ɔd. inde. si ergo pcessit sn̄ia condennatoria, sicut in casu n̄ro, q̄uis fuerit iniusta, dici non p̄t, q̄ decretū interpositum pro eius executione sit interpositum ex falsa cā: q̄a immo hr̄ p uera pp sn̄iam, q̄ nō potest impugnari, postq̄ transiuit in rē iudicatam, p ea q̄ hn̄r in l. 1. C. de iur. & fac. ign. Præterea nō est pbatū, q̄ isti sint hæredes patris. ¶ Sed pmisis non obstantib. ɔriū puto uerius & æquius, & pmitto, q̄ p Luodouicum uel eius noīe erat satisfactum d. Nicolosiæ seu eius marito occasione dotis: vt manifestè probat ex rn̄sionib. pdictorum ad positiones. ¶ Scd̄o ēt præmitto, q̄ illa sn̄ia, p quā fuit declarata, & taxata quātitas dotis dictæ dn̄æ nō fuit cōdemnatoria, nec potuit executioni mādari, ut probatur
5 egregiè ex no. p Bar. in l. si finita, §. eleganter. ad fi. de dā. infe. vbi † ɔcludit, q̄ si q̄s hēt actionē, & certus sit sibi actionē ɔpetere, tūc iure dictæ actionis cōpetentis pōt petere pronunciari. l.
6 q̄q̄. C. de sen. q̄ si. cert. quā. & ex sn̄ia tali fiet executio ad id, qd̄ debet, ut. ff. de iudi. l. si prætor. in prin. Si vero † aliquis est incertus incertitudine aliqua, cuis declaratio pendet arbitrio boni viri, hoc est iudicis, tunc p̄t implorare officiū iudicis, vt declaret actionē sibi ɔpetere l. Thais. §. sorore. de fidei. li. & l. Labeo. de statuli. & sic intelligo, qd̄ dicit Bar. de ɔh. emp. l. hæc uēditio. & de iure dotiū. l. cū post. §. gener. & iste est casus noster; quia tex. in d. §. gener. quē Bar. allegat, loquit̄, qn̄ dos est incerta certificanda, & taxāda arbitrio iudicis, vn̄ subdit Bart. postea ad propositum, q̄ isto casu erunt duo iudicia, unum, quo pronunciatur actionem ɔpetere, aliud, p qd̄ actio exercebitur. Non. n. s̄m eū pōt fieri executio, cū nunquam fuerit actio in iudiciū deducta sed superiori casu sic. Et ppterea cū fuerit petitum. dotem certificari & taxari, ac fuerit, declaratum illam ascēdere ad summam librarū quingētarū, pinde est, ac si petitum fuisset pronunciari ac pronunciatum esset actionem competere, ad illam summā d. §.

d.§.gñr. q ad hoc allegat ꝑ Bart.& tñ ibi non dr, ꝙ declaretur, vt ꝓnunciaret actionē cōpetere, sed ꝙ ꝓmissio dotis incertæ valet:qa uenit certificāda arbitrio boni uiri,iō intētio Bart. est, ꝙ ēt isto casu dicat in effectu tñ peti, ꝙ incertitudo certificet, & ꝙ ad id declaretur,actionē cōpetere;& qa istud petit officio iudicis.& nō iure actionis iō sequuta declaratione nō fit executio,sed agendū est nouo iudicio. In casu igitur nr̃o pᵒ dictā declarationē, ꝑ quā fuit dos certificata,executio non potuit peti, nec debuit fieri,sed actio ꝓponi, & ꝑ illā dos peti. Quod si factum fuisset,Ludouicus ꝓbare potuisset.& forte ꝓbasset,se soluisse ꝑtē suā. Ex hoc ergo sequit ꝙ datio in solutum ꝑ executione sñiæ non valuit;qa ab executione dr̃ inchoatū,ꝙ fieri nō debuit,nec potuit.l.1.C.de exec.rei iud. & qa dicta datio in solutū reperitur facta ex falsa cā.d.l.cum uero.§.subuentum.de fideic.li.Nec est uerū, ꝙ dicat facta pro executione sñiæ:qa (vt est dictū)non ꝓcessit aliqua sñia,q̃ esset exequēda. Et ꝑ ꝯñs nō ob.quod d̃t Bald.in d.l.sunt & aliæ.§.fi. de pub. & quod uoluit Ang.in d.l. qui uniuersas. de acq.poss. Præterea malè loquitur Ang.& illum reprehēdit Imo.& Ale.in l.peregre.§. quib.in fin. de acq.pos.& in l.clā posside re.§.q ad nundinas.circa prin.e.ti. nec ſm eos.d.§.si post addictū.probat opi. Ang. vbi ēt declarat Ale.Cum ergo dicta petia terræ ꝑuenerit ad dictam D. Nicolosiā,siue ad eius maritum, sequit, ꝙ prius possidens,hoc est uel Ludouicus aut eius filij tanq̃ hr̃des.D.Marsilij,seu Gaspar a Lino cecidit a possessione sine iusta cā:quia ex decreto † inualido non efficit q̃s iustus possessor,sed iniustus, adeo ꝙ non excusatur,sed punit.l.meminerint.C. vñ vi.q̃ locū hēt ex quacūque cā decretum sit inualidū,ſm gl.in l. si q̃s in tātā.e.ti.in glo.magna. & in 1.q.cū qua trāsit Bar.& alij in d.l.iustè possidet. quicquid dicat glo.in d.l. meminerint. idcirco ad recuperandā dictā possessionem ꝯ q̃cunq; cōpetit remedium.d.l.ſm Bar.ibi.in fin.cū quo cōcurrit ēt remedium.c.rei integrādæ. 3. q. 1.tanq̃ gñale, ſm Doc.in d.c. cū ad sedē.& in c.sæpe.de rest.spo.& in l.si rem aliquā.de acq.poss. ¶ Restat ergo solùm r̃ndere ad alia, q̃ allegātur in ꝯrium. Et in primis nō ob.ꝙ non possint actores venire ex ꝑsona d.Marsilij, ꝑꝑ decretū interpositum pro executione sñiæ:quia hoc est falsum, per ea q̃ sunt dicta superius.Et ubi ēt hoc iure non admitterentur,ueniunt saltem, & venire pñt tanquam hr̃des pr̃is,cui in partem obuenit tota hæc petia terræ,ꝑ ut ēt fatetur pars aduersa.¶ Nec ob. ꝙ non adiuerint hr̃ditatē pr̃is,& quia si ita sit,adhuc tñ adire pñt, & ex aditione pñti conualidabitur iudicium;qa illa retrotrahitur.l.hæres q̃nq;.de acq. hær.& ꝑ ꝯñs dicetur ius superuenisse ex cā de ꝑterito, ſm Bald.
8 Ro.& alios mod.ibi.sicut & aliàs † ius superueniens ex cā de ꝑterito ꝯualidat iudiciū ab initio nullum,l.si in rē.§. fi. & ibi, no. Bar.de pig. act. per eū in l.non pōt,de iudi. & hoc ꝓcedit,ēt si pēdēte appellatione ius superniat, ſm Bal.in l. ꝑ hāc. C.de tēp. app.in 3.co.uersi.his igit in nube,&c. & Are.in d.l.hæres q̃nq;
¶ Nō ob.ēt,ꝙ agant tanq̃ hr̃des dñi Marsilij,nō ut hr̃des Ludo
9 uici patris. Quia ꝑ hoc nō est † variatio circa actionē vel cām, sed tñ circa personam,a qua dr̃ ius oriri & ꝓuenire. Et iō licet ille,qui agit ex una cā, & aliā ꝓbat,ñ possit obtinere.l.habebat. in prin.de insti.actio. ꝓut voluit Bar.in. l. 1. in prin.de eden.& Inn.in c.ex parte abbatissæ.de pri.& Sp.in ti.de senten. §.qualiter.uer.ꝙ si lis.& Bal.in l.2. C.cōmu.diui. & in l. ꝑ hāc.in prin. C.de iudi.& Ang.in l.fin.C.de anna.excep. & Pau.de Ca.in l.si ad quē.de acq.hær.Alio tñ casu non nocet variatio, ēt si superueniat pēdēte appellatione,ut ꝓbatur ex no. ꝑ gl.in d.l.per hāc q̃ vult,ꝙ si egi rei vēdicationē in forma cōi, & in ꝓsequutione singulariter prosequutus sum dñium habuisse à Titio, in causa appellationis potero ꝑtendere habuisse illud a Caio,& hoc ꝓbādo obtinebo,dūmodo,ſm Iac.But.& Bal. actor nō se astrinxisset in libello.Nā,vt ipsi dñt,in prosequutione licitū est actori uariare:ꝙ est no.dignū ſm eos. Et similiter ſm Bal. in 6.col. ver.sed pone,ꝙ in cā principali &c. Si quis in cā principali capitulauit de titulo ab uno prætēso,puta Petro,in cā appellationis poterit capitulare,ꝙ illū habuit a Seio. & hoc dictis casib.permittitur:quia variatio non est circa cām,uel actionē,sed eadem cā manēte est circa ꝑsonā,a qua cā dicitur ꝓuenire. Sic ergo & in casu nostro:qa uariatio non est circa remediū possessorium semel ꝓpositum, sed est in ꝑsona solùm, iō in cā appellationis ꝑt deduci & probari,ꝙ ꝯpetit ex ꝑsona alterius, puta Ludouici Et ꝑ hoc ēt nō ob.dum dicebatur,ꝙ obtineri non poterat ex ꝑsona Ludouici:qa eius ꝑsona nō cōtinebatur sub rescripto,sed solùm ꝑsona.d.Marsilij, ꝑ no. ꝑ Inn.in c.sup literis.de rescrip. qa & ipse loquitur,q̃ñ non agitur ex eadē cā sed diuersa, puta, dicit ipse,si quis impetrauit iudicē ꝯ aliquem sup certa quantitate petenda ex cā mutui,nō poterit agere ad eādē summam ex cā stipulationis,uel si quis impetrauit rescriptum super tali re per violētiam ablata,si non vult agere ex violentia, sed ex fraude & dolo,nō poterit:sed in casu nostro cōtingit variatio isto modo, vt dictū est.Et q̃uis Cald.in cōs. in ꝯrium allegato,ponderet ēt diuersitatē ꝑsonæ,tñ hoc solùm non cōsiderat,sed ēt diuersitatem iurisdōnis.¶ Nec ob.ꝙ rescriptū nō porrigatur ēt ad alias personas ca.P.& C.de of.dele.qa verū est,quantùm ad hoc,vt ꝯ illas exerceri non possit iuridō delegata,sed in casu nostro non agitur de iurisdōne exercenda ꝯ alios, sed tm̃ ꝯ illum, ꝯ quem impetratum est rescriptum.¶Nec similiter ob.ꝙ in rescripto sit deducta spoliatio, & ꝑꝑ hoc nō possit obtinere,ex alio capite ex remedio reintegrandæ,ſm Pa.de Ca.in d.ꝯs. 315. Quia isto casu dicit satis ꝓbata spoliatio, ex quo fuit possessor priuatus ꝑ vim ex decreto inualido.d.l.meminerint. Nā,ut ēt dicit ibi Bar. maximè circa finē,remediū illud dat spoliato.Præterea † eo ipso
10 ꝙ ꝓbat antiquior possessor, dr̃ ex hoc satis apparere de spoliatione re ipsa,ut inquit Bal.in l.pen. C.si a non ꝯpe.iudi.allegat. l.si coloni.C.de agri.& cēsi.lib.11.& sequit eū Ale.in cōs.6.tertio uol.ubi ad ꝓpositum loq̃tur: ꝑ hoc videtur, ꝙ Pau. de Ca.
11 in d.cons.nō bñ loquat.Præterea † in rescripto,de quo agitur, est cl̃a, quòd ꝓcedat summariè, sola facti ueritate cognita,remotis cauillationib.& exceptionib. friuolis &c. Cuius rescripti uirtute ꝑt seq.cōdemnatio,ēt ex cā ꝓbata,q̃uis alia sit deducta, ꝓut consuluit do. Ant.quē refert & sequitur Ale. in l.si ita stipulatus. §. Chrisogonus. de uerbo. ob.& facit,quod nō. idē d. Anto.in cap.2.de iuram.calu.vbi dicit,quod q̃ñ cā ꝯmittitur cognoscenda de ueritate & æquitate,quod excluduntur solennitates rigorosæ iuris positiui, ꝑ illū tex. & quod plus operatur dicta uerba,q̃ si committatur cā cognoscēda de plano sine strepitu & figura iudicij. ¶ Postremò non ob.quod ista res sit hypothecata pro dote dictæ D. Nicolosiæ ex forma statuti:qa quantùm ad portionē,quā semel habuit d. Marsilius in illa re, cessat hypotheca: qa statutū solùm obligat bona eius,qui tenetur ad dotem.Et idem quò ad partē Ludouici ꝑꝑ solutionem ab eo factam.l.si rem. §. omnis. de pigno. act. Præterea hypothecaria
12 † est petitoriū,& petitorium appellatur, ſm gl.in l.1. C.de præca.& Saluia.interdic.& Bar.in l.1.ff.de Saluia.interdi. iō agenti possessorio recuperēdæ uel reintegrandæ,de ea non ꝑt opponi, sicut nec de dñio.l.si q̃s ad se fundū.C.ad l.e.Iuliam de ui.& maximè stāte ꝓtestatione actorū,quòd non intendunt,ꝙ cognoscatur de dñio.ca.1.de resti.spo.Quinimò D.Nicolosia, & eius maritus ueniunt priuandi iure hypothecæ,si quam haberēt:qa ingressi sunt uigore decreti inualidi.d.l.meminerint. qui ꝓpriè loquitur,de ingrediente,qui habebat ius hypothecæ, ſm Bar.& Doc.ibi.in prin.¶ Non ob.quoq.,ꝙ pro quarta parte Gaspar a Lino possideret, & nōn Ludouicus, & ꝙ ius suū superueniens lite pēdēte non prosit.l.non ꝑt.de iud. Quia dictus Gaspar uirtute precarij solū possidebat ciuiliter,& Ludouicus debitor naturaliter.l.& habet,§.eū qui.de ꝑcar. & no.Bar.in l.q̃d meo.in prin.& l.interdum.in prin.de acq.pos.& in l.creditores in 2. & 4.q.in fin.C.de pignorib. Igitur rõne naturalis tm̃ procedit iudiciū possessorium.d.l.1.§.deijcitur.de ui,& vi arma.¶ Nec ob. quòd precarium fuit reuocatū per Gasparem: qa per hoc solū cā posidēdi tollitur, & possessio naturalis,q̃ erat apud rogan-
13 tē,non ꝑditur,quia si possessio † ꝑt acquiri sine aliqua cā.l.1.§. si uir.& l.clā.posidere.§.fi.d̃ acq.pos.& no.Bar.& Doc. cōiter in d.l.q̃d meo.in prin. multo magis retinetur, & hoc modo & in his terminis arguit Bar. in d.l.q̃d meo. in pri.operatur ergo reuocatio ꝑcarij,ꝙ debitor rogans intelligitur iniustè possidere respectu ipsius creditoris ꝯcedētis, & iō ꝑt expelli ꝓpria authoritate.Quia debitor ꝑ retentionē naturalis,dicitur turbare creditorē concedentem in sua ciuili,iux.no.gl.& Doc. in d.§.q ad nūdinas.& in l.1.§.interdū.ꝑ Bar.ff.uti possi. ¶ Nec ēt ob.ꝙ Gaspar fuerit in possessionē missus authoritate iudicis, & sic ꝙ ēt naturalem aquisierit:qa hoc ex processu nō cōstat, solū.n. ꝓbatur,ꝙ colono fuit factum præceptum,ut responderet de fructib. dicto Gaspari.Sed an dictus colonus paruerit ꝑcepto non apparet per nuncium uel aliàs per executorem non transfertur possessio,

pŏssesio, nisi interueniat actualis & corporalis apprehensio, adeo ꝙ ꝑ aspectũ uel aliũ actũ fictum non q̄rit, secundùm Bar. & Doc.cõiter in l.1.in prin.de acq.pos.cũ concor.de qb.ibi ꝑ Ale.& vbi ēt Ludouicus possesionem ēt naturalem amisisset, si tñ detentionem solùm retinuisset, de cuius amisione non cõstat, adhuc pro ea cõpeteret remediũ reintegrãdæ, s̄m Spe.in ti. de peti.& pos.§. 1.uersi.nunquid.&c.& Ant.de But.in d.c.sępe de rest.spo.q̄uis ēt iniustus esset possessor, vł detentor reuocato p̄cario.l.1.§.q aut me.de vi & vi arma.& ca. lr̄is.de resti.spo. Ex qb.oīb ꝯcluditur in fauorē agentium. Laus Deo.

SVMMARIVM

1 *Petens declarari rem ad se pertinere pleno iure, actione reali agere dicitur.*
2 *Verba narratiua papæ probant etiam inter laicos.*
3 *Fama in factis antiquis probat plenè: idem est in testib.receptis, qui inter alios plenè probant.*
4 *Bona fides ex cursu longissimi temporis præsumitur, immo, & ex cursu breuioris tẽporis, quãdo de antiqore poßeßione nõ cõstat.*
5 *Præscriptio per principem & per statutum tolli potest. & vide nume.12.*
6 *In integrum restitutio aduersus præscriptionem decursam ecclesiæ datur.*
7 *Donatarius volens probare dominium debet probare rem ad dõnantem pertinuisse.*
8 *Publiciana non datur contra titulo possidentem, etiam si titulus post possessionem superuenerit.*
9 *Verbis narratiuis Papæ solùm creditur quando motu proprio aliquid largitur, secus si ad partis instantiam.*
10 *Donatio facta absenti, etiam si sit pia causa nomine acceptante non valet.*
11 *Partes non possunt formam a iure traditam mutare.*
13 *Priuilegium quando ad futura trahatur.*
14 *Famarum duarum contrariarum ea præualet, quæ a dignioerib. ortum habuit.*
15 *Famæ duæ contrariæ eodem in loco eße non possunt.*
16 *Habentes penes se instrumenta præsumuntur ea uidisse et legisse.*
17 *Ex præsenti statu in præteritum præsumitur, quando presens status cum rei orgine concordare potest.*

CONSILIVM XIII.

IN quæstione & lite vertẽte inter monasterium sancti Pet.de Mutina ex vna, & Pedrinũ & fratrẽ eius ex altera, in qua nomine dicti monasterij petitur declarari, res & bona, de qb.in fine libelli, de iure spectare & ptinere ad dictũ monasterium pleno iure, ex causis, de q̄b.in dicto libello, videt̄ prima facie dicẽdũ fore, & esse pronunciandum & declarandũ iuxta petita per dictũ monasteriũ, per quod agitur rei vendicatione, vt colligit̄ ex cõclusione libelli ꝓximè relata: vt declarat † Bar.in l.ex diuerso.§. j.ff.de rei uen.& Bar.in l.domũ, C.de rei vẽdi. & Doct.insti.de actio. §.primo: & do.Ant.in c.1.de libel.obla. q. n. petit declarari rẽ ad se ptinere pleno iure videt̄ peter̄ declarari se dominũ. l.Iulianus.cũ glo.de rei vendi. ideo tunc dicit̄ agi actione reali, secũdum Doct. in dictis locis, in quo iudicio probata uidentur extrema necessaria. s.possesio ex parte agẽtium: de quo cõstare uidet̄, præsertim ex donatione comitissæ Matildæ, facta ecclesię sãcti Cæsarij, quæ vnita postea fuit cũ dicta eccle. sancti Petri, & ex qua ipso iure fuit translatum dominium in ipsam ecclesiã. l.fin. C. de sacrosan.eccle.& eodem mõ ex alia donatione prius facta ꝑ Carolũ Imperatorẽ ecclesiæ sancti Michaelis vnitæ: similiter dicto monasterio fuit etiam dominum ipso iure translatum in ecclesiam.d.l.fin.Nam eo ipso ꝙ nõ ostenditur, dicta bona fuisse alterius, præsumunt̄ tp̄e donationis fuisse dicti Imperatoris donantis; qa dominus est totius orbis.l. deprecatio. C. ad legem Rhod. de iactu. & vbi non constaret de iure illius, saltem cõstat de iure dictæ comitissæ.q̄ (vt dictũ est) similiter donauit dicta bona. Quoniam eandem donationem confirmauit Calixtus Papa, & in confirmatione narrat, & affirmat, ꝙ legitimis testib.iureiurando sancitum est, prædium, de quo agitur, quadraginta ann.a Marchione Bonifacio, & eius filia Matilda
2 possessum esse &c. Quæ † verba summi Põtificis narratiua probant, ut no.in clemẽ.prima.de proba.& faciũt no.ꝑ gl.& Doct. in c.nonnulli.§.primo.de rescrip. & hoc etiã locum habet inter laicos, & in eorũ præiudiciũ, vt probatur in c.ad audientiam, de præscri.& ibi no.illũ tex.d.Abb.ꝓ ampliatione glo.in dicta clẽ. 1.& idẽ tenet etiã Soc.in cõsi. 266. col. 12. ¶ Nec obst. ꝙ Papa nõ dicat, nec affirmet, p̄dictos possedisse, sed solùm testes de eorũ possesione deposuisse, & cõsequẽter solũ ex narratione Papæ ꝓbet̄ dicta depositio testium, q̄ cum fuerit facta inter alios, nõ ꝓbat.l.sæpe.de re iud. & C. res inter alios act. & traditur in leg.ij.C.de edẽ.quasi ꝙ plus nõ operet̄ dicta narratio, quã si haberet copiã dictorũ testiũ, qa quãuis nõ ꝓbẽt plenè † testes re-
3 cepti inter alios, ꝓbant tñ semiplenè, quando nõ possunt iterũ examinari, secundùm Barto.no.in l.admonẽdi. de iureiu. circa vlti.char.uer.q̄ro, quid si dicta testiũ &c.& Ant.de But.& Abb. in c.fi.eo.ti.& Alexand.in d. l.sæpe. col.36.in factis de antiquo debẽt plenè ꝓbare, sicut videmus, ꝙ fama, quę regulariter ꝓbat tm̄ semiplenè, vt no.in l.iij.§.eiusdẽ.de testi.& in d.l.admonẽdi. in factis antiq̄s plenè ꝓbat, ēt dominium, secũdùm Ang.in l.at qui natura.§.cum me.de neg.gest.& Bal.in l.conuenticulam.C. de episc.& cler. & in authẽ. quas actiones. C. de sacrosan.eccl. & Innocen.& Anto.de Butr.in c.quod per nouale. & in ca.ueniens de verb.sign.& mod.in l.cũ aliquis. C. de iure delib. & in c.cum causam.de ꝓba. ¶Si ergo ex hoc ꝓbatur, ꝙ dicta comitissa, & pr̄ eius, cui successit, possederit per annos 40. sequitur, ꝙ hæc bona præscripsit dicto tp̄e, etiã absque titulo, q in præscriptione, 30.vel 40.annorum nõ est necessarius.l.si quis emptionis.C.de præscr.30.uel 40.ann.sed sufficit bona fides, quæ
4 etiã † p̄sumitur ex cursũ dicti longissimi tp̄is.l.fi.& ibi no. Bar. & Sal.C.vnde vi.& Inn.in c.2.de in integ.rest.& Io. And.in addi.Spe.in ti. de teste.§.nũc uidendum. in 1.addi.magna.ver.itẽ opponunt, per l.3.§.si seruus.de acq.pos.& idẽ tenet Bal.in repe.l.j.col.4.C.unde vi.& Ang.in l.pe.C.quib.non ob.longi tẽpo.p̄scrip.& Ant.de But.in c.cum ecclesia.col.vlt.de cã poss.& propri.& in c.sæpe.de resti.spo.& Abb.in c.si diligenti.de p̄scr. & Alex.in consi.151.in fi.secundo vol.& in consi.59.inc. Attẽtis uerbis &c.3.uol.& Are.cõsi.154.in fi.Quinimmo ex qualibet possesione, etiã breuioris tp̄is, præsumitur bona fides, si non apparet de antiquiore possessore, qui solus pōt allegare, ꝙ tuum non est &c.d.l.fi.& ꝓut declarat Bar.& do.in l.Celsus. de usuc.& Abb.in d.c.si diligẽti. cum multis cõcor. de quib. ibi per mod.in 2. col. ¶Nec obstare uidetur exceptio p̄scriptionis opposita ex parte reorũ. Et primò: quia ꝑ priuilegium Federici Imperatoris disponitur, ꝙ nulla tẽporis p̄scriptio in requirẽdis ecclesiæ bonis sanctæ congregationis posit obiici: ꝙ autem
5 potuerit tolli † p̄scriptio ꝑ principem, uidetur clarum, ut probatur in l.fi.C.de sac.sãn.eccl. & in l. p̄scriptio. C. de ope.pub. nam & ꝑ statutum tolli pōt, secundum Bal.per illum tex.in l.repetita.C.de consti.pecu.& ibi ēt Sal.in fi.& no.Bal.in l.1.C.ne rei do.& Ang. in auth.ut decætero commu.Ant. & Imo.in ca.cum nobis.de præscrip. & per dictum priuilegium intelligitur sublata præscr.40.annorum, quæ currit contra ecclesiam c. illud.de præscr.secundum Bald.in c. 1.§.p̄terea. de cap. Conra. & Ang.in l.si quis decurio.C.de decur.& Are.consi.15.in 3.dubio.¶Secundò dicta p̄scriptio non ob.propter malam fidẽ, quæ impedit dictam præscriptionẽ c.fi.de præscr.& c.possessor malę fidei.de reg.iur.in 6.de qua mala fide reorũ apparet: ex eo quia testes dicti monasterii deponunt esse publicã uocem & famam, quòd ista bona spectant & pertinent ad dictũ monasterium, ideo per cã mala fides probatur, sicut ēt per famam bona fides causatur, secundum Bar.in l. Celsus. de vsucap.& faciunt no.per eum in l.2.§.si a pupillo.de vsuca.pro emp.& per Bal.in l.si tutor petitus.C.de peric.tuto.& hoc etiam uult Are. in consi.15.4.dubio. ¶Tertiò quamuis esset decursa præscriptio, ta-
6 men ecclesiæ daretur † in integrũ restitutio, quæ ēt fuit petita, secũdum gl.et Doc.cõiter: in auth.quas actiones.C. de sac. san. eccl.& gl.in §.ꝓ temporalib.in auth.de eccl.ti.& Inn. & canonist.in c.j.de præscr.& Host.in c.contingit.de transac.& alijs in locis allegatis ꝑ nouiss.in d.auth.quas actiones. Nec quadriennium, qđ datur ad petendũ dictam restõnẽ, cõpleta p̄scriptione, cle.j.de resti.in integ.currit ignoranti, secundũ Bal. in l.falsam.C.si ex fal.instru.& Car.in d.cle.j.q.25.& Alex. in consi.4. & consi.89.2.vol.& in consi. 62.4. vol. & in dubio ignorantia præsumitur.l.verius.de prob.¶Sed p̄missis non obstantib. contrarium proculdubio puto de iure uerius. Nã, ut supra in principio

cipio dictũ est, monasterium sancti Petri agit actione reali contra dictum Pedrinum & fratrem eius. Ad hoc igitur ut obtinere possit, debuit ꝓbare dominium d.l.j.C.de ali. iudi. mutan. causa fact. ẽt si reus nihil ꝑstiterit. l. qui accusare. C. de eden. l. ei qui dicit. de prob. de quo dominio ꝑdicti monasterij non constat ex processu. ¶Et primò non ob. donatio Car. facta mona-
7 sterio sancti Michaelis de ann. 880. in † qua dictę ecclesiæ conceditur curia, quæ dr̃ Zena, quia ex hoc nihil quæritur dictę ecclesiæ, nisi ostendatur, ꝙ dicta curia spectabat, & pertinebat ad donantẽ, secundum Spe. in terminis in ti. de loc. §. nunc aliqua. ver. 58. ubi concludit, ꝙ si ecclesia hẽt chartam, in qua cõtinetur, quòd talis comes donauit talẽ rẽ ecclesiæ, quòd hoc nõ sufficit, nisi ecclesia se possidere probet. ff. de publicia. l. eũ qui. §. fi. & l. seq. Nec secundũ eum habet ecclesia publicianã ex solo titulo sine traditione à nõ dño, nisi ille, qui donauit tp̃e donationis possedisset, quia tunc ex ꝑsona eius publiciana, ẽt sine traditione cõpeteret: sicut ipso iure transfertur dñium, qñ cõcessio sit a domino. l. fi. C. de sacrosan. eccl. ¶Nec ob. quòd ex verbis principis donantis ꝓbetur, ꝙ dicta ecclesia possidebat, iux. no. in d. cle. 1. de ꝓb. dum in ipsa cõcessione, & dõne dr̃, quam curtẽ liberè teneat, vt tenet, possideat, vt possideat, vt possidet &c. Quia cõcessio prædicta est potius cõfirmatio donationis precedẽtis, ꝗ de nouo datio, vt colligitur ex priuilegio: iõ illud verbũ, vt tenet, & illud, ut possidet, stat confr̃, & est perinde, ac si dictum fuisset, si tenet, vel si possidet, secundũ Bar. in extrauag. ad reprimen. in verb. prout. ꝑ c. 2. de confir. vti. vel inuti. cum concor. de quib. in l. edita. C. de eden. & dato ẽt, quòd esset simplex donatio, & sic dictio, prout, staret causatiuè, vt ibi dicit Bar. tñ
8 † publiciana nõ cõpeteret in casu nr̃o, de qua sensit. Spe. qa illa, nõ datur contra titulo possidẽtẽ, prout possident isti rei cõuenti. l. siue aũt. §. si duob. de pub. quamuis ẽt titulus fuerit postea, & post possessionẽ ecclesię acquisitus, vt sentit Bar. expresse in d. §. si duob. & hoc ẽt vult Io. And. in addi. Spe. in tit. de cã poss. & proprie. §. nunc videndum. in vlt. addi. & Bal. in l. quoties. C. de rei vendi. & in l. j. in vlt. col. C. si ꝑlu. vna sen. & Bar. in l. 3. §. opus. de alie. iud. mutan. cau. fact. & Alex. consi. 130. 5. vol. Et cõfirmant̃ ꝑmissa ex no. ꝑ Bar. in l. si sic. in prin. de lega. 1. dicẽs, quòd si comes concessit ecclesię, quicquid iuris hẽt in tali loco, quòd talis cõcessio est inutilis, & nihil operatur, nisi de iure concedentis appareat, & idẽ tenet in l. legaui. per illum tex. de libe. leg. & Old. in consi. 163. incip. Viso priuilegio &c. & Bald. in l. quòd si in venditione. ꝑ illum tex. C. de hære. vel actio. vendi. & Ange & mod. in l. locus. de acq. pos. Sic ergo & in casu nostro, ꝗuis simpliciter donauerit Imperator curiã de Zena, quia in dubio videtur tm̃ donare ius, qđ hẽt in illa re. c. pastoralis. & ibi no. de dona. & in l. si domus. §. fi. de lega. 1. & in l. ꝙ in rerũ. §. j. eo. ti. & in l. vxor patrui. C. eo. ti. & sic perĩde ac si donasset, quicquid iuris hẽbat in illa. Et istud ẽt vult Are. in terminis nostris in consi. 15. & in l. j. in prin. & in l. rem quæ nobis. de acq. pos. vbi vult, ꝙ si Imperator donat curiã, vel curtẽ ecclesiæ, ꝙ ex tali donatione non sit fundata intentio ecclesiæ. contra possidentes bona particularia existentia in curte, vel curia, Et idem ẽt tenet Soc. in d. l. j. in prin. qñ dicta bona possidentur ab alio: & ubi nõ possiderentur, ꝑsumerentur esse ciuitatis Mutinæ in cuius territorio dicta bona sunt posita, secundũ Pau. de Castr. ibi, qui loquitur isto casu ꝼm Soc. & cũ eo transit, & sic adhuc isto casu nõ probaretur ex simplici donatione dñium ecclesiæ, ꝑ plura, de qb. ꝑ ꝑdictos in dictis locis. Et ex his infert ad donationẽ factam per cõmissam Matildã de curia Viliagara: qa & illa est ẽt inutilis ꝑ ꝑdicta, si non constat de iure illius, de quo ẽt nõ apparet ex priuilegio, & ex cõfirmatione Papæ Calixti. Quia ꝗuis narret fuisse ꝓbatum per testes de possessione. 40. anno. dictæ comitissæ & patris sui: Tñ in casu nostro nõ probatur, qđ asseritur, nec dictæ assertioni creditur: quia id, qđ hr̃ in d. cle. 1. de prob. ꝓcedit, & locũ hẽt inter clericos, & non inter laicos, ꝼm Pau. de Ca. in consi. 156. inci. Viso & examinato &c. in fi. quinimmo secundùm eum nõ hẽt ẽt locũ contra clericos in bonis patrimonialib. quia d. cle. est contra ius, ideo non extenditur extra casum, de quo loquitur, & maximè hoc ꝓcedit quo ad laicos nõ subiectos tẽporali iurisdictioni Papæ, secũdũ mod. in c. ad audientiã. de præscr. ꝑ no. per Inn. in c. inquisitioni. de sen. excom. & istud etiã scđm eos voluit Abb. in d. clem. j. quamuis aliter dicat in d. c. ad audientiam. per illum tex. qui nõ ꝓbat ꝼm prædictos mod. quia cum verbis narratiuis Papæ cõ-
9 currebat ẽt liber censualis. ¶Secundo rñdetur † ꝙ verbis narratiuis Papæ creditur demũ, qñ motu proprio aliquid largitur, secus qñ fit ad partis instantiã ꝼm Lap. Pe. de Anc. & Imo. in d. cle. 1. & Abb. in c. dudũ. de priui. per no. ꝑ Inn. & Io. And. ibi, qui dicunt, ꝙ si Papa concedit priuilegium hoc mõ, eximimus tale monasterium, & capellas suas quas suis proprijs vocabulis duximus exprimendas &c. ꝙ capellæ, quæ nominatim afferuntur esse monasterij, non probantur esse illius: qa Papa ꝑ hoc non intendit donare capellas monasterio, sed capellas suas eximere: iõ oportet ꝓbare, ꝙ sint suæ. Et hoc dicit eẽ verũ d. Abb. qñ priuilegiũ ad instantiã partis fuit ꝯcessũ; quia tunc verũ est, ꝙ verba narratiua nõ ꝓbant. c. si Papa. de priui. lib. 6. sed secus esset, si priuilegiũ Papa motu ꝓprio ꝯcessisset: quia ex quo tũc intentionẽ suã fundat super illa assertione, ꝙ capellæ sunt monasterij, probatur dominium eius, nisi probetur ꝯ̃rium, alleg. Lap. in d. cle. In causa aũt priuilegium Calixti præsumitur ad instantiam partis concessum, & nõ motu ꝓprio, ex quo id nõ exprimit̃. c. si motu ꝓprio. de præben. li. 6. ideo dicta verba narratiua nõ ꝓbant. Et dato ꝙ probarent, adhuc alia rõne non obstant: quia, vt ẽt tactum est in præcedentib. nõ narrat Papa, nec affirmat, ꝙ comitissa, & eius genitor possederit, sed fuisse ꝑ testes probatũ, ꝙ prædicti possederunt: & sic ex uerbis narratiuis probari tantũ põt attestatio prædictorũ testiũ, & per illos possessio, & non aliter quàm si de eorum depositione appareret aliter quàm ex narratiuis verbis summi Pontificis. Ex quo sequit̃, ꝙ ꝑ dictas attestationes antiquas non ꝓbatur plenè possessio, nec ꝑscriptio comitissæ, quanquã sit cõtentio super re antiqua, vt est casus in c. inter dilectos. de fide instru. vbi ẽt idem dicitur de sententia inter alios lata. & ita per illum tex. in terminis dicit Are. in cosi. 15. in primo dubio, ꝗuis, ꝼm eum, in antiquis ꝑ solã famam ꝓbetur dñium, vt hẽtur in locis superius alleg. Et sic constat, ꝙ efficacior est ꝓbatio famæ inter eosdẽ, quàm per testes receptos inter alios. Nec ob. ꝙ semiplene probent regulariter sicut fama, ꝼm Bar. in d. l. admonendi. & alios supra alleg. & Aret. in d. ꝯsi. quia ꝑ hoc non sequit̃, ꝙ dicti testes plenè ꝓbent in antiquis, sicut fama. Nam & vnus testis probat semiplene, vt no. in d. l. admonendi. & tñ antiqua attestatio vnius tantum circa factũ de antiquo non ꝓbaret plenè inter easdem ꝑsonas, vel eorum successores: quia hoc iure cautũ non reperit̃. Illud ergo, qđ de fama dr̃, non est trahendum ad consequentiam: quia huiusmodi ꝓbatio est ꝯ̃ regulas iuris, sicut hac ratione testimoniũ de auditu auditus nõ ꝓbat, nisi in casib. ĩ iure expressis ꝼm Io. And. Abb. Imo. & mod. in ca. licet ex quadã. de testib. ¶Alia insuper ratione multum clara iudicio meo nõ ob. dicta donatio comi. Matildæ, in qua sit tota uis, qa scilicet non ualuit, & fuit
10 nulla † ex eo, quia fuit facta absenti, & nemine recipẽte ꝓ monasterio, & ecclesia. l. absenti, de dona. & hoc ẽt locũ habet, qñ donatio fit ecclesiæ vel piæ causæ: vt est gl. quã cõiter approbãt Doc. in l. illud. C. de sacrosan. eccl. quæ dicit, ꝙ si qs donat pauperib. nemine ꝓ illis recipiente, ꝙ donatio nõ valet. d. l. absenti. Et idẽ tenet Io. And. in addi. Spe. in ti. de inst. edi. §. nũc verò aliqua. uer. sed an pauperes &c. & hoc ꝑcipuè verũ est, ꝼm Bart. & Doc. in d. l. illud. qñ apparet de animo donãdi, sicut qñ dixit, dono &c. vt in casu nr̃o, nec sufficit, ꝙ abbas & capitulũ dicti monasterij acceptauerit dictã donationẽ, postquã de illa habuit notitiã, ꝼm Bar. & Doct. ibi. Et ideo dicit Pau. de Ca. in d. l. illud. ad ꝓpositũ, nostrũ, ꝙ cum in quodã instrumento cõtineretur, ꝙ talis donauit tali, & nõ dicebat̃ præsenti & recipiẽti, nec de eius ꝑsentia apparebat, ipse rñdit, ꝙ donatio nõ valebat, ꝑ illã gl. qa ex quo nõ ꝯstabat de presentia, ꝑsumebatur absentia & nõ ꝑsentia, ꝗ ꝯsistit in facto, qđ nõ ꝑsumitur. l. in bello. §. factæ. de capt. & per consequens non potuit donatio fieri non interueniente nuncio, vel epistola, quæ requiritur in cõtractu celebrato inter absentes, ut no. gl. in l. cõsensu. de actio. & oblig. & quamuis aliqui dicerent, vt refert idẽ Pa. de Cas. ꝙ præsentia ꝑsumebatur, ꝑ no. per gl. in l. j. C. de inut. stip. & Bar. & Ang. in l. Titia. §. fin. de verbo. ob. tñ respondebat, ꝙ loquit̃, qñ instrumentũ facit mentionẽ de actu, qui nõ põt fieri, nisi inter ꝑsentes, vt si dicat, ꝙ Titius fuit stipulatus, vel ꝙ promisit; quia intelligitur ꝑ stipulationẽ. d. §. fi. si. n. tunc præsentia nõ præsumeretur, notarius diceret falsum. l. j. in prin. de uerb. ob. sed donatio põt inter absentes fieri, dummodo interueñiat nuncius, vel epistola. Et posito ꝙ nõ

interueniat,

interueniat,& sic ꝙ donatio non valeat, notarius tñ nõ dicit falsum,& ita fuit consultum ſm eũ.¶ Nec ob.ꝙ circa finẽ dictæ donationis dicatur,& hæc donatio semp inuiolata permaneat cũ stipulatione subnixa &c.Quia hæc verba nõ sunt notarij stipulãtis sed donatricis, nec important, ꝙ stipulatio verè fuerit interposita sup tali donatione, sed vult, ꝙ habeat stipulatio ꝓ interposita,& ꝙ habeat eãdẽ vim,ac si stipulatio interuenisset; & iste absq; dubio est verus sensus dictorũ uerborũ.Sed licet donatrix sic uoluerit, nõ tñ potuit; quia nõ possunt partes facere,ꝙ stipulatio, quæ non fuit interposita,habeatur pro facta:quia † nõ
11 possunt mutare formã a iure traditam, vt est casus in l.quicquid astringendæ.de verb.ob.ſm primam lectu.& ibi no.oẽs,facit.l. si forte.de castren.pec. ¶ Nec ob.cõfirmationes pontificum & Impatorũ,qa cõfirmatio nõ valet, vbi cõfirmatũ est nullum.c. inter dilectos de fide instru.& ca.diuersitatẽ.de conces.pb.& in c.pe.de cõfir.uti.uel inuti.nisi confirmans intelligat supplere,& aliqd agere vltra cõfirmatũ.c.quoties.de pact.& c. 1.de transac, ꝙ in casu nr̃o agere nõ intellexit,ex quo sibi expositũ non fuit, ꝙ dicta donatio esset nulla, ſm Inn. Io. And.Car.d. An.& alios in d.c.inter dilectos.& Pe.de Anc.in cõsi.390.incip.Visis diligẽter &c.& ẽt ubi p̃dicti de nouo donarent,nihil tñ operaretur dictа datio; qa non constat de iure dãtis,ꝓ ea q̃ supius dicta sunt. ¶ Præterea dicta donatio est nulla ex defectu consensus.d.l.absẽti.& ibi p oẽs,quem defectum non tollit simplex ↄfirmatio , ſm Ang.in l.adoptio.ff.de adop.cũ quo trãsit Alex.in l. filius a patre.§.fi.de lib.& posthu.¶Tertiò principaliter dr̃,ꝙ dicta donatio comi. Matildæ cessantib. ẽt p̃missis non obstat quia a dicta donatione vniuersaliter facta de dicta curte excepit nouẽ mãsos,quos dicta comi.dixit alteri prius liberè concessisse, decima excepta,quã voluit esse ecclesiæ S.Cæsarei, quilibet autem mansus est quantũ vnũ par boum laborare posset singulo anno,vt declarat Bar.in l.si ita.in fi.de auro & arg.leg. & in l.2.in fi.de reb.dub. qa igitur bona possessa per Pedrinũ esse possunt de bonis exceptis ab illa donatione vñ facta ecclesiæ , & sic est possibile,ꝙ non includantur in dicta donatione facta ecclesiæ, eius intentio non est fundata ex hoc,ꝙ sit probatũ, ꝙ dicta bona continentur intra confines dictæ curtis; quia per hoc de necessitate nõ concluditur,ꝙ sint de reb.donatis ecclesiæ , cũ esse ẽt possint de illis reseruatis,& alijs prius cõcessis ,quia nõ probat hoc esse,qđ ab hoc contingit abesse.l.nõ hoc.C. vnde cog. & l.neq; natales.C.de ꝓba. debet.n. ꝓbatio de necessitate concludere, aliàs nõ releuat, ut in dictis iurib. & in c.licet causam. de ꝓb. Et ista est ẽt tutissima responsio ad dictã donationem , ad quã ẽt quartò r̃ndetur,ꝙ vbi ex ea in ecclesiam fuisset translatũ dñium , tñ contra eum esset p̃scriptũ per Pedrinum & fratres,qui possederunt per 40.annos,& vltra cum titulo, ex quo ẽt p̃sumitur bona fides.l.pe.C.de euicti. & per Bar. in d.l. Celsus.de usuca.& ex cursu quoque dicti longissimi tp̃is.d.l.fin.C. vnde vi,& ibi per Bar.& Sal.cũ concor.de qb.in p̃cedentib. Nã tanto tp̃e p̃scribitur contra ecclesiã. c. illud.de p̃scr. & authen.
12 quas actiones.C.de sac.san.eccl.¶Nec ob.ꝙ ex† priuilegio Federici tollat̃ exceptio p̃scriptionis,qa ad hoc duob.modis r̃ndetur.Et primò,ꝙ non valet priuilegium quantũ ad hoc , ex quo in eo non est apposita cl̃a nõ obstante,nec ex certa scientia.Cũ enim sit ↄtra ius,& sit in p̃iudiciũ tertij, ꝓpterea sine dicta clausula non tollitur p̃scriptio,nec valet priuilegiũ , ꝓ qđ p̃scriptio remouet̃ ſm Bar.Bal.& oẽs in d.auth. quas actiones. vbi in terminis sic concludũt,& probatur ex not.in l.3.§.is ꝓ quo. ff.qđ quisque iuris.cum concor.de qb.ibi plenè ꝓ Alexã. & idẽ ẽt de plano concedit,& fatetur Aret.in d.consi. 15.& probatur in l. quoties.& in l. nec damnosa.C.de precib.Impe.offe.& hæc responsio est clara & verissima. ¶Secũdò r̃ndetur, ꝙ p illa verba , & vt nulla tp̃is p̃scriptio in requirendis ecclesiæ bonis sanctæ cõgregationis possit obijci &c. intelliguntur & verificantur in bonis p̃sentib. tm̃, & q̃ erant dictę congregationis tp̃e priuilegij,& sic quantùm ad illa bona p̃scriptio tollitur , & nõ quo ad bona in futurum acquirẽda per dictã congregationem. l. si ita. de auro & arg.leg.& ideo bona,de quib.agitur,potuerunt pręscribi, quia post priuilegium fuerunt mediante vnione quæsita dictæ congregationi,& p̃sertim, qa hoc priuilegiũ tendit in p̃iudicium tertij,& nedum priuati,qa ꝓhibetur p̃scribere,sed ẽt reipublicæ,vt no.Bar.& do.in l.nemo pŏt.de leg.1.& in l. 1. de vsucap.dum per hoc dicunt, ꝙ nõ potest p̃scriptio tolli per pactum. Ideo isto casu,& simili indefinita loquutio non trahitur ad bona de nouo acquisita,ꝓ no.per gl.& Host.in c.cũ capella. de priuileg.vbi volunt, ꝙ priuilegium cõcessum monasterio & capellis suis,nõ extendatur ad capellas postmodum acquisitas, ar.l.fi.§.Caio.de libe.leg.& l.cũ stipulamur.de verb.ob.& quia tale priuilegium detrahens tertio tanq̃ odiosum est restringendũ.l.si quando.in prin.C.de inoffi.test.& l. impuberi. de administr.tut.& facit.c.quãto.de cẽsi.& qđ ibi no. Host. & facit ẽt qđ not.Pe.& Cy.in l.non modus. C. de serui.& aqua.& per illũ tex.cũ gl.& per l.damni infecti. §.si is qui vicinas. de dam. infec.
13 & ibidem vult ẽt Imo. & clarius Roma. ubi dicunt † ꝙ aut agitur de præiudicio concedentis tantum,& tunc qa fit ↄ̃ eum lata interpretatio.l.fi.de consti.prin.priuilegium trahitur ẽt ad futura,per ea quæ habẽtur in c.qa circa,de priui.& hoc est ẽt de mẽte do.ibi,& hoc casu procedit,quod uult Pe.& Cy.in l.placet.C. de sacrosan.eccl.Aut agitur de præiudicio tertij,& ad futura nõ porrigit̃,ar.l.ij.§.merito.& §.si q̃s a principe,ne q̃d in loco pub. & p̃sertim hoc ꝓcedit:cum non potuerit princeps præuidere, quot bona dicta congregatio posset acquirere: vt no.Bar.in d.l. si ita.& in l.fi.C.q̃ res pig.obl.poss.& ad idẽ facit,quod not.Ioã. And.in addi.Spe.in ti.de cẽsi.§.nunc dicendum. in addi. magna, qui idem tenet in q.simili, prout ẽt declarat & tenet Alexan. in consi.178.secundo uol.vbi de prædictis mentionẽ facit. ¶ Non obst. ẽt dum secundò dicebatur,ꝙ Pedrinus non potuit præscribere ꝓpter malã fidem,quę causatur ex fama,quia testes de hoc deponẽtes dicũt,ꝙ fuit & est publica vox & fama &c. Quæ præpositio verificari potest,quamuis fama sit orta post p̃scriptionẽ finitã:qa vbi post dictũ tempus orta sit,verum est dicere,ꝙ fuit & est fama &c.vt ꝓbatur ex no.ꝑ Bar.ĩ d.l. Celsus.de vsuca.uer sus fi.& cõsequenter non probatur de necessitate, ꝙ superuenerit mala fides ante inchoatam uel ante finitam p̃scriptionem , q̃ dicto tempore præscriptionem impedit,& non nocet, quando post eam finitam superuenit,vt plenè no.in ca.vigilanti.de præscrip. ¶ Secundò ẽt respondetur, ꝙ ex parte reorum probata est fama ↄ̃ria,s.ꝙ publica vox est & fama, ꝙ dicta bona pertinẽt ad eos liberè & nõ ad monachos,& ista p̃ualet & causat bonam fidem,ẽt non obstante ꝓbatione ↄ̃ria:vt probat̃ ex no.ꝑ Bar.in l. is potest.de acq.hær.uer. quæro,quid si circa idem &c. ubi con
14 cludit,ꝙ † si probentur duæ famæ contrariæ, standum est illi famæ,q̃ ꝓcedit ab hominib.dignioribus.l.cum quidam.§. quod dicitur.eo.tit.& si esset fama æqualis,dici posset, probatam esse dubitationem , qa animum suum non potest quis inclinare magis ad vnam partem quàm ad aliam. Quod autẽ in casu nostro fama probata ꝑ reos conuentos habuit originẽ a digniorib. constat , qa testes sui declarant a quib.habuit ortũ,& vnus ex eis dicit,ꝙ ortũ traxit a seniorib.qui dñr in proposito digniores.l.fi.de fide instrumen.& l.j.de albo scriben.testes verò contrarij de personis,a quib. habuit originẽ,nõ declarant prout tenentur, & aliàs non ꝓbant,ſm Inn.in c.cum oporteat.de accu.& Specu.in tit.de inquisi.§.nunc tractemus.ver.super ꝓbatione aũt.& Barto.in l.de minore.§.si pluriũ.de q̃stio.& Ang.in l.3.C. de testib. Solũ.n.primus testis interrogatus a q̃b.publicè audiuit,quosdã nominat,sed ꝑ hoc non ꝓbatur , ꝙ ab illis fama originẽ duxerit,per no.per Bar.in d.§. si plurium. dum dicit, ꝙ testis deponens,ꝙ audiuit publicè dici,nõ probat famam, quia dicitur publicè,quod in loco publico dr̃ ẽt ab uno solo.Sicut ergo, quòd ab aliquib. audiuerit publicè dicere, significat , ꝙ illi sic dicebãt in loco publico,& non quòd esset de hoc fama. Et quintus testis,qui de fama deponit, eodem morbo laborat, & p̃terea dicit non recordari a quib.personis audiuit, & eadẽ rõne non ꝓbat sextus testis,quia dicit famã esse publicã , & postea interrogatus dicit,quia publicè audiuit,& sic ex hoc apparet, ꝙ nõ intelligit,quid sit fama,ſm Bar.in d.§. si plurium. Septimus ẽt testis simpliciter de fama deponit, sed a quib. traxerit originem, non exprimit, sed dicit quib. p̃sentib. sic audierit : ex hoc.n.nõ infertur,quòd ipsi aliquid de hoc dixerint.Præterea dato,quòd p̃dicti testes dicant ab aliquibus nominatis audiuisse , per hoc tñ fama nõ ꝓbatur,quia non deponũt audiuisse a maiori parte hominum illius loci de hoc notitiam habentium , prout deponunt testes reorũ,ſm Bar.in d.§.si plurium. Itẽ & alia ratione p̃feruntur in hoc testes reorum,quia ipsi deponunt de fama in specie,scilicet,quòd bona illorum de la Squadrata sunt ipsorum & non monasterij. Et alij deponunt de fama in genere,

hoc

hoc est, quòd omnia bona posita in territorio sancti Caesarei sunt monasterij. Dicta igitur probatio in specie pfertur probationi in genere.l.cum de indebito.de pbatio.& ibi no.Bart. & Bal.in l.siue possidetis.C.eod.tit. Est etiam aduertendum, quod
5 duae † famae contrariae in eodē loco circa idem esse non possunt, secūdū Bal.Imo.& Alex.in d.l.is pōt.de acq. haere. & hoc sentit ēt Are.existenter, quāuis apparenter pcurrere possint. Quia secundùm pdictos, fama est, qñ a maiori parte populi aliquid dr. Est aūt impossibile, quòd vnū dicatur ēt a maiori parte, & ideo fama probata per vnam partem per plures, & meliores testes, cōfundit pbationem famae alterius partis, ut notatur in l.ob carmen.§.fi.de testib.& in c.in nr̄a.de testib. Et sic videmus, quòd si duo probant se possidere eadem specie possessionis, quae non potest esse nisi vna l.3.§.ex contrario.de acq.pos. quod ille qui pbat per plures & meliores testes praefertur, vt not. Bar.in l.si duo.in prin.ff.vti possid. & Doctores in c. licet causam.de pba. Quia igitur fama ex parte reorū probata est p plures & meliores testes, alia probatio cōtrariae famae confundit. Praeterea testes illorū de la Squadrata deponūt de fama longissimi tpis, videlicet recordatu suo, alij vero dicunt simpliciter, quod fuit & est publica vox &c. Idcirco validior est illa probatio, quae est de certo tpe, quia est magis certa q̄ alia, quae est magis incerta rōne tēporis, per no.p Cy.& Bal.in l.de rebus.C.de don. ante nup.& Sal.in l.si debitor.C.de iure fisci.ubi dicunt, quod si reperiuntur duo instrumenta confecta eodem die, & in altero hora sit apposita, quod probatio illius praefertur tanquam magis certa. Et dato etiā quod probatio vtriusq; partis circa famam per omnia esset aequalis, quo casu, secūdum Bar.in d.l.is pōt. probatur dubitatio, quae impedit praescriptionem inchoare, ut notatur in l. j.C.de acqui.pos.& Bar.in l. naturaliter.in princ.de acqui.poss. quia ad praescriptionem requiritur bona fides positiue, & non sufficit malam fidem abesse, secundum Bart. in l. sed si lege.§. circ. de petitione haere.nihilo minus non probatur, quòd talis dubitatio fuerit orta ante inchoatā pscriptionē; quia illa uerba, scilicet, fuit & est publica uox & fama, &c.verificari possunt ēt in fama, & sic, si dubitatio sit orta post pscriptionē iam finitā, vel saltem post illā inchoatam. q̄ dubitatio superueniēs praescriptione inchoata illam non interrūpit, fm Inn. & Doc.in fin.de praescr.& Bar.in d.l.naturaliter.in prin.¶Postremò non obstat restitutio in integrū petita aduersus pscriptionē decursam, quia illa nō cōpetit post quadriennium decursum post cōpletā praescriptionē.cle.1.de in integ.resti.¶Nec obst. quod quadriennium incipiat currere a die scientiae, & non currat ignoranti, vt habe-
6 tur in locis in pṙium allegatis, quia † in casu nr̄o constat de scientia monachorum, apud quos reperitur instrumentū donationis, ideo praesumitur, quod illud legerint & viderint l.non est ferendus.& ibi no.Bal.& Ang.de transac. Et hoc ēt voluit in terminis nostris Areti.in d. consi.15.in finalib. verbis. quia, secundum eum, sicut praesumitur quilibet scire vires pprij patrimonij.l.quisquis.C.de rescin.vendi. Et quemadmodū non praesumitur error in facto pprio, ita nō praesumitur ignorantia isto casu, ex quo priuilegia fuerunt apud ecclesiam. Et melius facit d.l.non est ferendus.cū ibi no.per Bal.& Ang.quam non alleg. Et quamuis videatur loqui, qñ constat, quod priuilegia retroactis temporib.fuerunt apud ecclesiā, tñ ex quo apud eam reperiuntur de praesenti.praesumuntur ēt praeterito tēpore apud eā fuisse, per ea quae dicit Are.in eo.consi.in 3.col.dum dicit, quod pdia, q̄ de psenti reperiuntur culta, praesumuntur etiam retrofuisse
7 culta, quia quando status † psens pōt concordare cum origine rei, ex statu praesenti psumit in praeteritum, fm Bal.in l.ex persona.circa prin.C.de prob.& in l.j.§.magistratib. de magist.cōue.& per mode.in c.cū ad sedem.de resti. spolia. Sed postquam dicta priuilegia fuerunt in publicā formā redacta, potuerūt esse vsque ab initio apud monachos, ergo &c.Et eo magis quia eorum principaliter interest:& quia talis releuatio requirit expensam. Propterea praesumitur facta ab eis, ad quos spectat, fm Barto.& Doc.in l.cū seruus.de verb.obl.& in simili istud ēt considerat Aret.in c.1.de iudi. Ac ēt in casu nostro tāto magis est dicendū, quod multi ex testib.monachorū dicūnt vidisse dicta priuilegia, quia in alijs litib.habūuert copiā monachi, & certus sum, quod reperientur producta in alijs processibus agitatis cum aliis, & vbi hoc inueniatur & probetur, res non habet dubium. Et ideo cōcluditur, quod rei cōuenti sunt absoluendi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Dominium probandum est agenti rei vendicatione.*
2 *Dominium per instrumentum locationis in emphyteusim non probatur. vide nu.7.*
3 *Dominium quando per instrumenta antiqua probetur.*
4 *Dominium de praesenti non de praeterito probari debet ab agente rei uendicatione. & vide nu.10.*
5 *Possessio probatur per concessionem in emphyteusim et pēsionis perceptionem etiam in tertij praeiudicium.*
6 *Dominium vtile acquisitum praescriptione differt a dominio vtili, quod habet emphyteuta.*
8 *Testes de auditu in antiquis plenè probant dominium.*
9 *Exemplatio instrumēti ad instantiam partis facta praesumitur.*

CONSILIVM XIIII.

VISO ac perlecto processu, & consilijs ac allegationib. vtriusque partis, & oīb. opportunè ponderatis, videtur prima facie, quod intentio agentium rei venditione non sit pbata, quia de eorū dominio, vel ecclesiae non videtur constare, quòd erat
1 † probandum.l.j.C.de alie.iudi.mu.cau.fa.& c. examinata. de iudi. Non enim probari uidetur ex instrumentis productis, in quibus continetur, quod res, de qua agitur, pluries fuit cōcessa in emphyteusim diuersis personis per abbatiam S.Rophilli, a qua agentes dicuntur habere iura cessa, & hoc ex plurib. Et primò, quia dicta instrumenta fuerunt exemplata per alium notarium parte non citata, ideo non pbant, fm Bar.& Doc.in auth.si quis in aliquo.C.de eden.cum concor.de quib.ibi per Alex.& Bald. do.Anto.& Imo.in c.cū P.tabellio.de fide instr.Secundò, quia ad hoc, vt exemplum probet, debet fieri exemplatio ad petitionem partis d.c.cum P.de qua non constat in casu nostro. Tertiò, quia fuit petita copia dictorum instrumentorum, & nō fuit data, fm Bar.in extrauag.ad reprimendū.in ver.de plano. Quar-
2 tò per instrumentum † locationis in emphyteusim non probat dominium, fm Bar.in l.legata inutiliter.ff.de adi.leg.& Specu. in tit.de loca.§.nunc aliqua.ver.52.cū seq.& ver.168.allegat.l. ad probationem.C.loc.& c.inter dilectos.de fide instru. & idē tenet Alex.in l.si alienam.in principio.ff.solu. matr. & Dyn. in l.cum tale.§.fi.de condi.& demonstra. Et quamuis Bal. & Imo. ibi, fm aliquos, teneant contrarium, tamē ad rōnes eorum colligi pōt responsio ex no.per Bar.in d.l.si alienam.& in d.l. legata inutiliter. Praeterea ipsi loquuntur quo ad recipientem, vt scilicet contra illum probetur dominium, & non in praeiudicium tertij, de quo agitur in casu nostro. l. saepe.de re iudicata, & in rubro & nigro.C.res inter alios acta &c. Nec uidetur dici pos-
3 se, quod † ex aliquib. instrumentis antiquis & confectis iam annis centum & vltra, probetur dominium ecclesię, iuxta no.per oēs in l.cum aliquis.C.de iure delib.& per do.Ant. & Abb. in c. cū olim.de censi.quia illud pcedit, quando agitur de probatione confinium, & sic de modico praeiudicio, & non quando agitur de probando dominio in pręiudicium tertii, quia non est modicum, fm Aret.in c.cum causam.de prob.p no.p Spec.in d.§. nunc aliqua.ver.57.& per alia.& idem tenet Soc.in consi.266. incip.In causa, quae vertitur &c.col.5.ver. confirmatur ista cōclusio.¶Praeterea ubi ēt ex instrumentis antiquis pbaretur dominium contra tertium, illud tamen procederet, & haberet locum, quando instrumentum ab initio probat dominium inter ipsos cōtrahentes, sed vbi illud non probabat inter eos, sicut in casu nostro, ut dixi, per no.p Bar.Dy.Spe.& Alex. in locis praealleg.uidetur, quod ex diuturnitate temporis non possit dominiū probari contra tertium per praedictum instrumentum emphyteuticum, quia isto casu propter diuturnitatem temporis probaretur dominium contra naturam actus, de quo in instrumēto, id est, contractus emphyteutici per praedicta, & operaretur ēt dicta probatio contra tertium, cui nō solent nocere acta inter alios, d.l.saepe. & sic inducerentur duo exorbitantia & specialia, contra no.in l.1.C.de do.promis.quae ratio cessat in alio casu. Et posito, quod etiam ex dictis instrumentis probaretur, ecclesiam in praeteritum fuisse dominam, hoc non sufficit, sed pbari debuit dominium de psenti † & tempore iudicii moti, fm
4 Alex.cōsi.165.vol.in 1.col.per no. per Bal. in l. si qui adulterij.

terij.C.de adult.in l.ex persona. C. de probat. Nec etiã solutio pentionis probat dominium ecclesię,nisi solutio fuisset diuturna,secundũ Spe.tit.de loc.§.nunc aliqua.versi. 144.& Ange. & Imo.in l.qui alie.§.1.de acqui.hære.& Bal.in l. 1. C, de fidei. & Abb.consi.75.Ciues,quidã Senenses.& Pau.de Cast.in l.sicuti. §.si q̃ratur.ff.si serui.vendi.& Roma.consi. 127. Posito, ꝙ dominium &c.¶Sed p̃missis,& q busdam aliis friuolis non obstan tib. contrariũ puto verius.Et in primis p̃mitto,ꝙ per cõcesſio-
5 nem † in emphyteusim,& ꝑceptionẽ pensionis probatur possesio ecclesiæ, quando non constat, ꝙ tẽpore solutionis alius posſideret,secundũ Bart.in l. qui vniuersas. §. ꝙ per colonũ. & in l.quamuis.§. 1.de acq.pos.& nedum in præiudicium soluentis, sed ẽt tertij,secundũ Ang.in l.quædam mulier. de rei uend. per no.in d.§.ꝙ per colonum.& est de mente Barto. & Imo.& expresſius Are.ibi qui dicit,hanc esse cõem opinionem,& quã defendit a quibusdã, quæ objici poterant, & ẽt declarat, quòd in dubio præsumitur,quòd alius non posſederit dicto tp̃e. Et per hoc dicitur in proposito probari, quòd abbatia posſidebat de anno 1426. quia eo tempore nomine Colæ inuestiti anno præcedenti recepit pensionẽ ab eius filio pro annis sex.Et similiter probatur, ꝙ erat in posſesſione de anno 1488. quo anno eandem rem concesſit in emphyteusim Marino,& quæ probatur ex publicis instrumentis soluiſſe pensionem pro septẽ annis sequentib.Cum igitur non probetur,ꝙ ab anno. 1426. usque ad dictum annum. 1488.cum septem sequentib.alius interim posſederit, p̃sumitur, ꝙ ecclesia fuerit cõtinuè in posſesſione, quia ab initio & in fine tp̃ris posſedit, præsumitur interim posſediſſe,ẽt quò ad effectum p̃scriptionis, secundùm glo. in c.volumus.16.q.4. & Anto.de Butrio,& Imo. in prooemio Decret.& Abb.in c.cũ ecclesia.de causa posſes.& ꝓprieta. & in c.accedentib.de priuileg.post do.Anto.& Mathe.no.115.Bar. & Roma.in l.Celsus.de vsucap.& Roma.in l.sciendum. de verbo.oblig.& Bal.in l.fi. 15.oppo.C.de edicto diui Adria. tollen. ex qua continua posſesſione quasi annorum septuaginta ẽt sine titulo bona fides p̃sumitur,secundùm Inno.in c.innotuit.de eo,qui fur.or.suscep.& in c.2.de in integrum restitutio. & Barto.in l.fi.C.vnde vi,& Abb. in c. si diligenti, de præscriptionib. Et ꝓpterea sequitur,quòd quãuis dicta abbatia posſederit solùm ciuiliter,iuxta no.in l.3.§.ex contrario.de acqui.posſes. tñ hanc rem præscripsit; quia ad p̃scriptionẽ sola ciuilis posſesſio sufficit.l.qui fundũ.in prin.ꝓ empto.l.j.§.per seruũ, qui in fuga.de acq.pos.& p Bar.in l.1.in prin.eo.tit. & in terminis istud ẽt vult Specu.in d.§.nunc aliqua.ver.53.in fi.vbi dicit,ꝙ si ex aliqua re fuit ecclesiæ soluta pensio per triginta annos, vel res ecclesiastica iure ab emphyteuta detenta,q̃a toto tp̃e quo res fuit apud emphyteutam,ecclesia ciuiliter posſedit, ecclesia poterit ꝯ eum agere rei vendicatione,& sic præsupponitur ecclesiam p̃scripsiſſe. Et quamuis in versi.sequenti videatur postmodum ꝯcludere,ꝙ ecclesiæ non competat rei vẽdicatio ꝯ emphyteutã, quia per p̃scriptionẽ directũ dominiũ nõ quæritur, ut notatur in authen.nisi tricennale.C.de bo.mater. sed vtile, q̃a vtile dominium,qđ ab initio non habuit ecclesia,non transtulit, ideo vltra,quàm conceſſerit,repeti nõ pôt.l.penult.§. mulier. solut. matri.quia Spec.non loquitur,qñ ecclesia vellet agere ꝯtra emphyteutã,sed ꝯtra tertium posſeſſorẽ,ceſſat ratio allegata ꝑ eũ, &ꝙ ꝯ illum posſit agi p̃ſupponit in versiculo ꝓcedenti.& quòd
6 hoc sit verum probatur concludenter.† Nam quamuis dominium tantum vtile quęratur præscriptione,vt dictũ est, illud tñ est diuersum ab illo vtili,quod est emphyteutæ,quia primũ occidit directũ,& illi prædominatur, & aliud subalternatur directo,& illud recognoscit,ſm Barto.in d.l.j.in prin.de acquiren. posſes.in diffinitione posſesſionis ciuilis.& expresſius in l. si q s ui.§.differentia.de acqui.posſ.ex quo infert,ꝙ si quis rem præscriptã alteri concedit in emphyteusim, ꝙ vtile dominiũ quæsitum præscriptione remanet penes concedentem, & aliud vtile trãsit ad emphyteutam recipientem, & cũ eo transeunt alij, Bal.in authen.hoc ius porrectum.C.de sacrosan.eccle. & Salic. in l.traditionib.C.de pactis. Si ergo ecclesia posſedit eo modo, quo supra per præscriptionem acquisiuit vtile dominium diuersum,& separatum ab illo,qđ ẽt per præscriptionẽ quæsiuit emphyteuta,vt per Spec.in d.ver.53.ergo nihil obstat,quin ecclesia agere posſit rei vendicatione rõne talis dominij nedum cõtra extraneum posſeſſorẽ,sed ẽt ꝯ emphyteutam casu, quò a iure suo cecidiſſet,licet Spec.aliter videatur sentire in ver. sequenti,quia ipse præsupponit,ꝙ sit tm̃ vnum vtile dominium, quod auferri nõ posſit ab emphyteuta, qui illud acquisiuit p̃scriptione, ꝑut dixi in ver.præcedenti. Sed,vt dixi, quamuis emphyteuta posſidens præscribat, quia ius illud quasi posſidet ciuiliter, ſm doctores in d.l.1. in prin.tamen potuit ẽt ecclesia p̃scribere,quia vtile dominium unius,& alterius,non est vnum & idẽ, sed duplex, & diuersum, ſm Bar. & doctores in dictis locis, & istud est ẽt,quod uoluit Bar.in l.ad ꝓbationẽ. C. locati, vbi dicit,ꝙ licet sola locatio non probet dominium cum aliis tamen probat. Pone.n.dicit ipse,ꝙ ego locaui fundũ, & ꝙ conductor tanquam meus colonus laborauerit longo tempore, & ꝓbo titulum, certè ex hoc ꝓbatur posſesſio, & per consequens præscriptio.Quamuis aũt Bar.loquatur in simplici locatione,idem tamen est in concesſione in emphyteusim,quia concedens posſidet ẽt ciuiliter,si recipiens tanq̃ emphyteuta retinet, prout retinere,& posſidere p̃sumitur, si pensionẽ soluit, vt habetur in dicto.§.qđ si per colonum,maximè per Aret. Nec ẽt refert, ꝙ Bar.requirat titulũ,q̃a loquitur in præscriptione longi temporis,in qua titulus est neceſſarius. l. diutina. C. de p̃script.longi temp.& d.l.Celsus.sed in p̃scriptione temporis longisſimi procedit sine titulo.l.si quis emptionis.C.de p̃scrip.30. vel 40. annorum.dummodo adsit bona fides, quæ in dubio præsumitur adeſſe,vt dixi,& quæ saltem implicite fuit allegata tam in libello,q̃ in capitulis,dum dr̃,ꝙ ad ecclesiam hæc petia terræ pertinet iure dominii,vel quasi,iustis & legitimis titulis.Nam in his verbis bona fides includitur, & per illa verba implicitè allegat̃, q̃a aliàs titulus non poſſet eſſe iustus & legitimus, ut habetur in d.l.Celsus.& eo quod allegatur fuiſſe solutã pensionẽ dictæ abbatiæ cõcedenti,allegatur eius posſesſio vera,& præsumpta, prout allegari debuit,quod a iure præsumitur. l. si adulterium, cum incestu.§.idem Pollioni.de adulter.&per Bar.in l.cũ quid. si cert.pet.cum alijs concordan. de quibus ibi plenè per moder nos.Et istud fundamentum videtur mihi tutisſimũ. ¶Secđò probatur dominium ecclesiæ ex alio. Nã ex duobus instrumentis confectis iam annis centum elapsis, ꝓbatur, ꝙ ista res fuit bis conceſſa in emphyteusim diuersis personis, tanquam res eccle-
7 siæ. Ex quib. instrumentis† antiquis ꝓbatur dominium plenè, per notata per Bal.Sali.& moder.in d.l.cum aliquis. C. de iud. deleg.Et quamuis dicatur,ꝙ probent confinia,nihilo minus ex intentione eorum est dicendũ, ꝙ etiã ꝓbent dominium quia, ſm Bal.talia instrumenta ꝓbant cõem opinionem, quæ præsumitur vera,sed per opinionem cõem,seu per famam in factis de antiquo dominium probatur plenè, ſm gl. & Ang. in l. at qui natura.§.cum me absente.de neg.gest.& Bal. in l. conuenticulã.C.de episco.& cler.& in auth.quas actiones.in fi.C.de sacro san.eccle.& Roma. in l.j. §. item Labeo. de aqua plu. arcen.& Inno.& Ant.de But.in c.quid per nouale.& in c.veniens.de ver bo.sign.& moder.in d.l.cum aliquis in c. cũ causa. de ꝓbatio. Ergo probatur etiam ex dictis instrumentis,q̃, vt dixi, inducũt cõem opin.Et istud ẽt alia rõne cõfirmatur. Nã fama, quæ regulariter facit solum semiplenã ꝓbationẽ,ut no.in l.3.§.eiusdẽ. de testib.& per doctores in l.admonendi.de iureiuran. in antiquis tamen ,vt dixi,probat plenè dominiũ. Idem ergo ex dictis instrumentis antiquis, quia inter alias personas probatur semiplenè,quamuis factũ non sit de antiquo,sicut sententia inter alios lata ꝓbat semiplene,ſm Bar.in d. l. admonendi. circa vult chartam.ver.quæro quid si dicta testium,&c.per l. a sententia. de appellatio.& idem dicit de testib.vt.s.dicta eorum probent semiplenè inter alios,cum quo transeunt alij Do.Ant. & Abb. in c.fi.eo.tit.& do.Alex.in l.sæpe.de re iudi.in 37. col. Quemadmodum ergo fama,q̃ non solet ꝓbare nisi semiplenè, in antiquis probat dominium plenè, ita ẽt instrumenta antiqua debent illud probare ẽt inter alios ex quo aliàs non minus pro-
8 bant, q̃ fama.¶Quod & tertiò cõprobatur.† Nam testes de auditu,qui parum,aut nihil regulariter probant,ẽt inter eaſdem p̃sonas,vt no.in l.testium.C.de testi.probant plenè in antiquis dominium,ſm Inn.in c.tam literis,de testi.& no,in l.si arbiter, de proba.& in l. j.§.item Labeo.de aqua plu. arcen. Ergo dicta instrumenta, quæ etiã inter alios, vt dixi, regulariter probant semiplenè, debent in his,quæ sunt de antiquo inter illos plenè probare. ¶Nec obst.quod no. Are.in d.c. cum causam. dum limitat no.ꝑ Bal.in d.l.cũ aliquis.dicens,uidelicet,ꝙ nõ sufficit talis

talis assertio facta ab vno tantùm in eodē, vel in diuersis instrumentis, vel a pluribus qui haberentur loco vnius, quia per vnū non inducitur cōis opinio, quoniam in casu nostro talis assertio fit a plurib. & diuersis, qui ēt non reputantur ꝓ vno, quia vnus non habet cām ab alio, sed ambo ab ecclesia. Et ideo nō dicitur vnus esse successor alterius, cum ab eo causam non habeat, sed ab ecclesia, ad quam res fuerat reuersa. Et similiter nō ob. dum dr̄, ꝙ Bal. loquitur quò ad ꝓbationem cōfinium, quia immo, vt dixi, dictū suum habet ēt locū in ꝓbatione dominij, ꝓ rōnem suam, & per alia, de quibus supra. ¶Non ob. etiā, dum dicebatur, ꝙ hæc instrumenta nō ꝓbant, quia tp̄e registrationis non fuit pars citata, quia notarius habuit licētiā releuandi in publicā formā ab ordinario, prout ipse attestatur, & ꝓbatur ex instrumentis publicis. Et hoc sufficere arbitror ex forma statuti sicuti vr̄ notarius attestari in sua subscriptione. Et quia ēt alibi statuta cōiter sic disponunt. Præterea ēt isto casu d. Card. & Imo. in d. c. cum P. tabellio, tenent, ꝙ sufficiat sola iudicis licentia absque citatione. Et sequuntur hoc etiam mod. ibi, & nouissimi in auth. si quis in aliquo. C. de eden. per no. per Bart. in l. si quis ex argētarijs. §. j. ff. de eden. Et cōtraria opinio ſm prædictos loquitur alio casu, s. quando ageretur de exemplatione originalis petiti, ad quod postea recurri non potest, sed in casu nostro secus, quia ad originale facile pōt haberi recursus, & iō magis hoc vltimo casu quam in primo cessat suspicio fraudis, & falsitatis. Item non obst. quòd non appareat, exemplationē factam fuisse ad instantiam partis, vt fieri debuit. d. c. cum P. tabellio. quia in dubio præsumitur facta † ad instantiam eius, ſm
9 do. Ant. in cap. j. de iud. nā citatio cōmitti non debet, nisi ad instantiam partis, ut ibi, & tamen ſm eum præsumitur in dubio, quòd præcesserit petitio, per l. sciendum. de verb. oblig. & cum eo transit Areti. & moder. quia citatio requirit expensam, & similiter exemplatio, ergo præsumitur facta ab illo, qui tenebatur illam facere, ſm Bar. & doct. in l. cum seruus. de verbo. obl. allegant etiam no. per Bal. in l. 2. C. de eden. ubi uult, quòd si in libro mercatoris mea ratio reperiatur scripta, quòd præsumit scripta ad instātiam meam, cuius interest. ¶Non ob. etiā, quòd copia dictorum instrumentorum fuerit petita & non data, per no. per Bar. in extrauag. ad repri. in ver. de plano. quia copia nō fuit petita, sed in actis die tertio Augusti dicitur, quòd dicta instrumenta fuerunt ꝓducta præsente ser Dominico Rodulpho ꝓcuratore &c. & prædictis nō consentiente, &c. immo paulò post subijcitur, quòd copia fuit per iudicem decreta, & quòd dictus ser Dominicus habuit originalia loco copiarum, & q̄ hoc allegat, declarat, quòd processum non uidit. ¶Non obst. quartò quòd instrumentum concessionis in emphyteusim non ꝓbet dominiū, ſm Bar. in l. legata inutiliter. de adi. lega. cum concor. quia contra ipsos recipientes ꝓbant ex eo, q̄a in dictis instrumentis illi confitentur, rem concessam esse dictæ abbatiæ, & ad illam spectare & pertinere iure dominij, ex qua confessione dominium ecclesiæ ꝓbatur, secundùm Bar. & alios in l. cū falsa. C. de iuris, & fac. igno. nec isto casu loquitur Bar. & alii, sed quando quis simpliciter rem recipit, & quòd esset ecclesiæ, cōfessus non fuit. Quia ergo statim facta concessione, & sequuta dicta confessione probatur dominium ꝯ confitentem illud, qđ ex dictis instrumentis antiquis ꝓbatur hodie ēt cōtra tertium per ea quæ habentur in d. l. cū aliquis. Et ex hoc tollitur aliud, videlicet dum dicebatur, quòd instrumēta antiqua non ꝓbant cōtra tertium eo casu, quo ab initio non ꝓbabant dominium inter cōtrahentes, quia, ut dixi, immo hoc casu ꝓbabant propter confessionē recipientis. Et similiter non obst. dum dicebatur, quòd no. in d. l. cum aliquis. procedunt, quando agitur de probatione confinium, & non de probatione dominij, quia hoc ultimum potest esse verum, quando concessio in emphyteusim esset facta simpliciter, quo casu recipiens non intelligitur fateri, ꝙ res sit ecclesiæ, quia alienam rem potuit concedere, quo casu loquitur Specu. in d. versicu. 57. vel quando concedens tantum fatetur expressè, vel tacitè rem esse propriā, quo casu loquitur Are. in d. c. cū causam. & Soc. in consilio in ꝯrium allegato &c. nam tunc ad cōmodum confitentis non operatur diuturnitas temporis, sed quando ipse recipiens emphytheusim in sui præiudicium confitetur dominium esse ecclesię, instrumenta antiqua probāt nedum ꝯ ꝯfitentē, sed etiam quò ad tertiū; quia ꝑ talia instrumēta inducit cōmunis opinio & fama, q̄ in antiquis probat ēt dominiū, vt dixi, & quia talia instrumēta ēt inter alios ab initio inducunt semiplenā probationem sicut fama, ut etiā dictum est. Et propterea accedente antiquissimo tempore centū annorū & ultra, sicut fama ꝓbat dominiū, ita & illud probant instrumenta ꝑdicta, prout in ꝑcedētibus plenius fuit ostensum, ēt per aliam rationē. Præterea ubi ēt ꝑ instrumenta dominiū nō probaretur, præscriptione tamē
10 hoc casu probat̄, sicuti ēt est iam dictū. ¶ Nec etiam † obst. dum dicebat̄, ꝙ debuit probari dominium de ꝑsenti, adeo ꝙ nō sufficit probatio dominij ꝑteriti ꝑ no, per Bal. in l. si qui adulte. C. de adult. & ꝑ Alex. ꝯsi. 16. q̄nto vol. q̄a q̄ hoc allegat somniat: q̄m doctores ꝑdicti loquunt̄ in casu ecōuerso, uidelicet, ꝙ ex dominio de præsenti non probat̄, neq; ꝑsumitur dominium de præterito, ēt si hoc alleget, sed ex dominio ꝑterito bene probat̄ & ꝑsumitur dominium ēt de ꝑsenti. l. siue possidetis, & ibi no. C. de pro. Et talis ꝑsumptio ēt allegatur superius ꝑ actores tā in libello, quā in capitulis. Minus ēt ob. dū dr̄ ꝙ cōcessio in emphiteusim nō ualuit, & ꝑ ꝯñs nec cessio ꝑꝑ extrauagātē Pauli: q̄a ꝯcessio facta fuit ī casu a iure ꝑmisso, hoc est de re ꝯsueta cōcedi, quæ a solo prælato absq; solēnitate alia concedi pōt, ut habetur in c. j. in tit. epis. uel abba. in usib. feu. & plenè traditur in c. ex parte. de feud. & in c. ut super. de reb. ecclesi. non alie. & inducitur talis consuetudo maximè q̄ñ prima cōcessio distat per spatiū. 30. uel ad minus. 40. annorum, ſm Doc. in dictis locis, & Alex. plenè in ꝯsi. 9. quarto uol. nec isto casu loquit̄ dicta extrauagans, immo hūc casū excipit. ꝑterea solennitate non seruata ꝯtractus est nullus fauore ecclesię sic, si ipsa uelit, & hoc alleget, sed alius hoc non potest allegare ꝯ ecclesiam agentem ſm do. Ant. in c. si quis presbyterorū. de reb. eccle. non alie. & bene ꝓbatur ex no. in l. eleganter. in prin. de condict. inde. sicut agetur in casu nostro eius noīe ꝓprio: si autē quis ageret noīe ꝓprio, utrum posset opponi de iure ecclesiæ, ista est alia quæstio quæ non est ad propositum & ideo hoc allegatur ineptè. Et ꝓpterea concludit̄, ꝙ ultima sentētia fuit iniusta & iniqua, & ꝙ est bene appellatum, & malè iudicatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1. *Promittens rem certa die, & abinde in posterum ad omnem petitionem &c. per lapsum diei constituitur in mora.*
2. *Impedimentum iustum excusat debitorem a mora, sed non liberat ab obligatione in genere.*
3. *Item excusat quò ad euitandam pœnam periurij.*
4. *Quantitas in loco certo posita, iudicatur ut species.*
5. *Impeditus debet probare diligentiam contra impedimentum, vt excusetur.*
6. *Statutū dans excusationem instrumentis non ligat forensem in loco non repertum.*
7. *Citatio requiritur, ubi petitur executio instrumenti, & quomodo fieri debeat debitore absente.*
8. *Commissio iudicis de citādo debet præcedere relationem nuncij.*
9. *Citatio non potest tolli per statutum, nec in dubio tolli videtur.*
10. *Executione nulliter facta & bonis distractis quo remedio domino bonorum consulatur.*

CONSILIVM XV.

REQVISITVS per dños delegatos magnificæ cōmunitatis Anconæ, vt dicā, siue cōsulere velim super lite coram eis vertente inter Do. Demetriū de Cortesijs Venetū ex vna agentē, & dictā magnificā cōmunitatē ex altera, volens igitur dictis dñis cōmissarijs, & delegatis in hoc morē gerere ꝓsequor ordinem petitionis, & libelli dicti Do. Demetrij, in quo petit primo loco pronunciari, & declarari, ꝑdictum Do. Demetrium & Iacobum eius fratrem non teneri, nec obligatos esse ad dandū, tradendum & consignandū quadringentas & quadraginta salmas grani pro residuo salmarum mille venditarū ꝑ ꝑdictos dictæ cōitati stante causa legitimi impedimenti, & ēt non teneri ad soluēdū ducatos mille trecentos auri occasionibus ꝑmisis, & ꝯñr obligationes factas de lana & alijs rebus in dicto libello expresis & ꝓmisionem factam per Hieronymum Tudinum fuisse & esse inefficaces. ¶Inquantum igitur ꝑdicti petunt declarari, se nō teneri ad ꝑdicta, vr̄, ꝙ dicta petitio & modus iste agē-

di

di procedat,ꝑ no.ꝑ Bar.& alios in l.si finita.§.eleganter. de dã-
no infec.vbi vult,ꝙ quis implorare pόssit iudicis offm̃,ut pro-
nunciet,illum non teneri,ꝑ no.in l.si contẽdat. de fideiussorib.
Sed quãuis dicatur rite actũ,uidendum est, an ẽt agatur rectè,
hoc est,an istud ius agendi de iure competat dictis fratrib. cõ-
tra dictam cõitatem,& superfluis resecatis puto , ꝙ non. Nam
prædicti fratres ex cã uenditionis ꝓmiserunt dictæ cõitati, seu
abundantierijs ꝓ ea agẽtibus salmas mille grani pro certo pre
cio pro qualibet salma, dandas intra certos terminos hoc est
salmas ducentas per totũ mensem Ianuarij,& alias quadringẽ-
tas per totũ mensem Februarij , & residuum per totũ mensem
Maij 1527.& abinde in posterũ ad oẽm terminũ & petitionẽ
dicti cõis & abundantieriorum &c.Pro illa igitur quantitate,
q̃ non fuit data,nec cõsignata in p̃dictis terminis,uel aliquo eo
rum dicti fratres fuerunt in mora , ẽt nulla p̃cedente interpel-
latione, q̃a dies illa interpellat pro homine lege magnã. C. de
ꝯhen.& committen. stipl̃one.& l.traiectitiæ.§.de illo.de actio.
1 & obl.nec illa cl̃a,uidelicet † & abinde in posterum ad oẽm ter
minum & petitionẽ operatur,quominus mora cõmittatur per
lapsum certi termini.l.cũ stipulatus sim mihi o Procule.de uer-
bo.obl.& ibi no. Bar. Ang. & alij . Verùm quia facta fuit dicta
ꝓmissio grani ad dictos terminos,saluo iusto impedimento,ui
dendũ est,utrum appareat de aliquo iusto impedimento . & ꝓ
parte dictorũ uenditorũ dr̃,ꝙ frumẽtũ per illos emptũ in par-
tibus orientalibus destinatum super naui ad ciuitatẽ Anconæ
pro adimplendo ꝓmissa,fuit retentum per capitaneum Quer-
zolæ, & de tali impedimẽto ẽt satis cõstare vr̃ ex pluribus lite-
ris dictæ cõitatis destinatis ad Serenissimũ Principẽ Venetorũ
pro recuperando dicto frumento retento ꝑ dictum capitaneũ
Querzolæ officialẽ suũ,& ẽt ex nuncio eiusdẽ cõitatis ad dictũ
Principẽ misso occasione recuperandi dictũ frumentũ, & ex li-
teris hincinde missis eidem & ab eodẽ nuncio in iudicio ꝓdu-
ctis ꝑ dictã cõitatẽ. Ex quib. fateri vr̃, dictũ impedimẽtũ suꝑ-
uenisse, & ꝙ dictũ frumentũ retentũ erat destinatum ad ciui-
tatẽ Anconæ ꝓ adimplendo ꝓmissa. Et ꝙ hmõi impedimen-
tũ dicat̃ iustũ q̃tũ ad impediendũ moræ cõmissionẽ , vr̃ ꝓba-
2 ri in c.significante.de pigno.ubi hr̃ † ꝓ si q̃s ꝓmisit soluere pe
cuniã ad certũ terminũ ẽt cũ iur̃o,& ante terminũ misit pecu-
niam ꝑ nũciũ,cui uerisimiliter credere debuit, & ille ꝓ se pe
cuniam retinuit,ꝙ excusat̃ debitor , ꝑ quẽ tex.dicit Imo. in l.ꝯ-
tinuus.§.illud.de verb.obl.ꝙ ubi debitor q̃tum in eo fuit,fecit,
vt solueret id,qđ debebat, & postea suꝑueniat impedimẽtũ si-
ne sua culpa,ꝙ excusat̃ a mora, & ꝓut accidisse vr̃ in casu nr̃o,
& dicit ẽt,Abb.in c.breui.de iureiu.ꝑ tex.in d.c. significãte , ꝙ
si difficultas suꝑuenit ex post facto ꝑ ꝑ impedimentũ illatũ de-
bitori ab eo,ꝯ quẽ nõ põt hr̃e regressum,seu casu fortuito,dif-
ficultas tũc excusat a mora,uel saltẽ parat restitu.in integrũ ex
cl̃a gñali,si qua mihi iusta cã.arg. illius tex.c. 2. de ꝯstitutio. &
c.ex literis. de restitutio. in integ. Sed ꝯ dictũ capitaneũ nõ po-
tuit saltẽ de facto dari regressus ipsis đbitoribus:ergo &c. ¶Sed
ꝯ̃riũ vr̃ uerius. Nã p̃dicti fratres ꝓmiserunt dare mille salmas
grani ad diẽ certũ,& sic q̃titatẽ in gñe: iõ difficultas , q̃ suꝑue-
nit, nõ liberat ab obl̃one, & hoc nõ hẽt dubiũ,d. §. illud. ibi ꝑ
oẽs,& in l. qđ te.si cer.pet.Et idẽ quantũ petunt declarari se nõ
teneri,malè agunt,q̃a (ut dixi)difficultas p̃dicta non liberat ab
obl̃one,d.§.illud.nec ẽt differtur ex casu,ex quo difficultas est
circa p̃stationẽ q̃titatis,ſm Bar.ibi.Et ex hoc sequitur,ꝙ inquã
tũ petit̃,dictã cõitatẽ cõdemnari ad dandũ ducatos centũ vigin
ti,tanquam receperit pro dicta summa frumentũ, qđ asseritur
nõ fuisse debitũ,ꝙ ẽt in loco malè agitur. quinimmo dicta dif-
ficultas d.casu nõ excusat a mora,vel a pœna,ſm Bar.d. §. illud.
per illũ tex.& in d.l.qđ te.si cer.pet.cũ quo transeunt doc.com
muniter.Et ad hæc ẽt allegat Bar.l.incẽdiũ.C.si cer.pet.ubi ca-
sus,nõ excusat,multo minus difficultas. ex qua inductione ap-
paret manifestè,ꝙ Bar.sentit ꝯ̃riũ eius,qđ dixit Imo.per d.c.si-
gnificante.qm̃ casus fortuitus superuenit sine culpa debitoris,
& tñ nõ excusatur a mora.d.l.incendiũ.& q̃a loquitur indistin
ctè,locũ ẽt habet,qñ p̃cessisset diligentia debitoris, magis ergo
ibi difficultas superuenit.¶Nec obstat.d.c.significãte.q̃a nõ ꝓ-
3 bat, † nisi quo ad euitandũ pœnã periurij,ſm Imo.in cap. bre-
ui.de iureiuran.cum qua rñsione transit ẽt Alex.in d.l. qđ te. si
certum peta.q̃a ſm eũ, pœna periurij afficit animã , iõ quò ad
illã pœnã mitius agit̃,& sic Alex.tenet ꝯ Imo.in d.§.illud.& cõ-
tra Abb.in d.c.breui.Et ꝯ̃rium ẽt vult Are. in d.§. illud,dicens,
ꝙ tex.in d. c. significante. loquit̃ eo casu quo actus sustinet̃ ex
iur̃o,sine quo de iure fuisset nullus : vnde non est mirũ,si tunc
pœna facilius euitat̃, q̃ est ẽt odiosa . Itẽ actus ille fuit validus
de iure sp̃ali,quod ius sp̃ale facilius tollitur,q̃ ius cõe. l. eius mi
litis. §. militia missus de testa. mili.Et ideo dicit ẽt Are. ꝙ extra
illũ casum non hr̃et locũ ille tex. ꝑ no.per gl.& Bar.in l. si quis
vxori.§.apud Labeonem. de furtis. Et in casu hoc p̃sertim puto
verum: qm̃,vt est dictum,p̃dicti fratres erant obligati ad quan
titatem & in gñe,& sic non magis ad frumentũ emendũ in par
tibus orientalibus , super quo difficultas superuenit, q̃ ad fru-
mentum natum & emendum in Italia & locis ꝓximis. Difficul
tas ergo,de qua agitur , non fuit circa quantitatem debitam in
4 gñe,sed circa speciẽ,q̃a † de quãtitate posita in certo loco, pu-
ta in dicta naui,iudicamus vt de specie.l.planè.§.j.& l.si certos.
& l.si seruus.§.quinq;.de legatis.j.nec ẽt ex tali difficultate cir-
ca dictam speciem orta fuit ẽt difficultas circa quantitatẽ in ge
nere, prout vr̃ pars dicere,dum in ꝓcessu allegat,ꝙ in alijs lo-
cis non potuit postea frumentum inuenire, quia istud non est
ꝓbatum,nec ẽt ꝓbari potuit ista negatiua non coarctata loco,
vel tꝑe.c.cũ ecclesia Sutrina.de cã possessionis & ꝓpri. & nota
tur in c.bonæ.el 1.de electionib.per gl.& doctores,& tradit̃ in
l.actor,quod asseuerat.C.de ꝓbationi. cum concordantib. Et
vbi ẽt hr̃i non potuisset frumentũ ex alijs locis, nõ tñ excusan
5 tur debitores, † ex quo non adhibuerunt diligentiam in ꝑqui-
rendo frumentum in alijs locis post retentionẽ factã ꝑ dictum
capitaneum Querzolæ,per no.per Bar. in l.j.§. & qđ diximus.
si quis cautio.ubi uult,ꝙ si citatus vult ꝓbare impedimentum,
vt excusetur a contumacia,nõ sufficit ꝓbare vim fluminis , nisi
ẽt ꝓbetur,ꝙ exierat de domo,& peruenerat ad flumen,vt illud
transiret,per l.qui cõmeatus.de re milita.& cum Bar.transeunt
alij,& qđ debuerit adhiberi hmõi diligentia , ut quis excusetur
rõne impedimenti,voluerũt ẽt Inn.& Abb. in c.ex trãsmissa.de
præscriptionib.& Ant.de But.in c.cũ non liceat.eo. tit. Et ꝑ p̃-
dicta patet, ꝙ impedimentum non fuit iustũ , de quo loquitur
instr̃m, quia si iustum esset, qñ quãtitas est in obl̃one,excusa-
ret a mora de iure cõi,& sine pacto expresso,& hoc tñ est falsũ,
ſm doctores cõiter in d.l.quod te.& in d.§. illud. Et tanto mi-
nus isto casu impedimentum est iustum , cum non fuerit circa
quantitatem debitam in genere , sed circa frumentum in spe-
cie , hoc est, positum in dicta naui , & sic circa aliam rem non
debitam, vnde potuit frumentum in alijs locis vicinis inueni-
ri , & intra terminum consignari. Præterea vt impedimentum
dicat̃ iustũ ad effectum vt quis excusetur,est necesse,ꝙ debitor
adhibuerit oẽm diligentiã,vt adimpleret qđ ꝓmisit, & sic vt ex
hoc ostẽdat̃,ꝙ habuit animũ implẽdi,& ꝙ adimpleuisset,si po
tuisset,ſm Inn. Bar.& alios in locis p̃allegatis. ¶Secũdò princi
pl̃r dicti fratres đ Cortesijs petũt dictã cõitatẽ ꝯdemnari ad dã
dũ & consignãdũ quædam bona mobilia: verùm quia talia bo-
na fuerunt ablata & distracta ꝓ executione dicti instr̃i petita
coram iudicib. Doanæ . Videndum est,vtrũ processus corã ẽis
factus valuerit:& an executio fieri potuerit. Et puto ꝙ proces-
sus ille fuerit nullus,& ꝙ executio instr̃i ꝑ p̃dictos comitti nõ
potuerit.Nã licet ex forma statuti instr̃m illud hr̃et executionẽ
paratã , & cõmitti potuisset ꝯ prædictos fratres forenses,si tꝑe
ꝯmissæ executionis reꝑti fuissẽt in loco.& hoc rõne ꝯ̃ctus,iux-
ta.l.hr̃s absens.§.fi.de iudicijs.& c.Romana.§.ꝯhentes. de foro
cõpetenti.in 6.& per no.in c.fi.eo.ti.in antiquis.ac ẽt statutum
tunc seruandũ fuisset dicto casu contra illos,per not. ꝑ Bart.in
6 l.cũctos populos.C.de summa trinitate.Nihilo minus† ex quo
non erant tunc præsentes,sed absentes,nõ potuit statutum An-
conæ inducere,ꝙ executio instr̃i celebrati in loco,cõmitti pos-
sit ꝯtra forensem,qui non reperitur in loco,quia statutum hoc
ꝯ ius cõe,ligare nõ põt forensem.l.fi.de iurisdictio.oĩum iudi-
cum.& c. 2. de cõstitutionib.in 6.& per no.per Bar.in d.l.cun-
ctos populos.& statutum illud in dubio quo ad forensem in lo
co contrahentẽ debet intelligi, ſm ius cõe.l.2.C.de noxalib.&
c.cum dilectus.de cõsuetudi. & sic qñ forensis tꝑe executionis
petitæ reperitur in loco,quẽadmodũ ẽt tũc de iure cõi rõne cõ
teactus põt ibi cõueniri.d.§.fi.& d.§.ꝯtrahentes. ¶Nec obst.qđ
ibi dicat̃, ꝙ ẽt absens põt in loco ꝯ̃ctus ꝯueniri quò ad effectũ
cõstringẽdi bona ibi existentia,quia loquitur tex. quò ad effe-
ctum,ut possit fieri immissio in possessionẽ in dictis bonis, sed

non quò ad effectum, vt poſsit diffinitiuè cõdemnari, & ꝓ exe
cutione ſñiæ executio fieri in eiſdem bonis, ſm doc. ibi. & in d.
c. fi. de foro cõpetẽti. Eadẽ igitur rõne nõ põt ꝯueniri ad effe-
ctũ, vt ꝯ̃ illũ cõmittatur directò executio inſtrĩ quò ad d. bona.
Et ꝓbatur in d. §. ꝯ̃hens in quantũ ibi dr̃, ꝙ abſens citatus non
põt cogi inuitus ꝯparere, & ꝓut iſto caſu ſaltẽ cogeretur ꝑ indi
rectũ, ſi executio in bonis ibi exiſtentib. ꝯcederetur ex forma
dicti ſtatuti, & qua rõne non põt ꝓcedi ad diffinitiuã, ne ſcili-
cet ꝑ indirectũ cogatur tertius abſens cõparere, ſm doc. ibi. &
in d. §. fi. ¶Scđ ò dictus ꝓceſſus nõ valuit ex defectu citationis,
7 † q̃ eſt neceſſaria, qñ petit̃ executio inſtrĩ ex forma ſtatuti, ſm
Bal. in l. executorẽ. C. de executione rei iudica. Et ꝓbat̃ ex not.
ꝑ Bar. in l. a diuo Pio. §. in uend. de re iud. q̃ iſto caſu non potuit
fieri in ciuitate Anconæ, ex quo debitor ibi tunc non reperie-
batur, ſed debuit citari in ciuitate Venetiarũ, vbi morabatur, ꝑ
iudicem illius loci, & ad literas iudicis ciuitatis Anconæ, ẽt ſi a-
geretur de conſtringendis bonis ibidẽ exiſtẽtibus iuxta not. per
Bar. in l. j. de exhibendis reis, vt dñt in ſpẽ doct. in d. §. contrahẽ
tes. & in d. c. fi. vel ſm aliã opi. potuit iudex dictæ ciuitatis An-
conæ mittere nuncium ſuum ad citandũ debitorem in ciuitate
Venetiarum. Cum ergo non appareat ex ꝓceſſu de citatione
tali modo facta, ſequitur, ꝙ ꝓceſſus fuit nullus. Quinimmo ex
d. ꝓceſſu ẽt non cõſtat, ꝙ debitor fuerit citatus in ciuitate An-
conæ. Solum. n. ꝑ notarium dicitur enunciatiuè poſt petitionẽ
executionis factam ꝑ abundãtierios nomine cõitatis Anconę,
videlicet & hoc abſentibus ſupradictis dño Demetrio & domi
no Iac. & domino Hieronymo, tñ ad p̃dicta citatis in domibus
eorum ſolitæ habitationis ꝑ Andreã Falaſe publicum nũcium
cõis Anconæ, vt ipſe nuncius retulit, ſupradictis officialib. &
mihi notario infraſcripto &c. ¶Quãuis ergo appareat de rela-
tione nuncij, non tamen cõſtat de cõmiſsione iudicis illi facta
& q̃ debuit p̃cedere. l. neminem. C. de exhibendis reis. & ibi no.
Bar. in l. j. C. de manda. princi. & l. ſed ſi hac. §. p̃tor. de in ius vo-
cando. & l. miſsi opinatores. C. de exacto. trib. lib. 10. Et cõmiſ-
8 ſio iudicis † non p̃ſumitur, ẽt ſi reqratur relatio nuncij, ſecun-
dùm Ant. de But. in c. 1. de iudi. arg. l. quæcunque. §. fi. de publi-
cia. & cũ eo trãſeũt alij, & idẽ tenet Ant. de But. in c. qm̃ ꝯ̃. de ꝓ-
bationib. quod eſt de mente Bar. in l. j. §. quies. de officio p̃fecti
vrb. & in extrauagan. ad reprimendum. in ver. per nuncium. &
Sali. in l. tres denunciationes. C. qũo & quando iud. & Io. And.
in Spe. de cita. §. j. ver. ſed nunquid credatur &c. vbi dicit, ꝙ cre-
ditur nuncio dicenti ſe citaſſe, & non creditur ſibi dicenti iudi-
cẽ cõmiſiſſe, qđ eſt fortius, qa officium ſuum non eſt electum
circa hoc. Et iſtud ẽt vult Aret. in conſi. 33. vbi dicit, hanc eſſe
cõem opi. nec ſtatutum potuit tollere citationem, nec manda-
tũ factum abundantierijs per conſilium d. ciuitatis de exequen
do nulla iuris ſolẽnitate ſeruata; qa citatio eſt de iure naturali.
9 clemen. paſtoralis. de re iud. ver. cæterùm. † qđ ius tolli nõ põt
ꝑ ſtatutũ. §. ſed naturalia, inſtitu. de iure natu. & ꝑ Bart. in l. oẽs
populi. de iuſtitia, & iure. Et ẽt mandatũ de exequendo nõ ſer-
uata iuris ſolennitate in dubio non intelligitur tollere citatio-
nem, clem. ſæpe. de verb. ſign. & no. Barto. in l. ſi filiũ. in prin. de
donatio. Bal. in l. ꝓlatam. C. de ſentẽ. & in l. & militib. C. de re-
ſtitu. milit. Et hoc magis hẽt locũ ꝯ̃ non ſubditum. d. l. fi. de iu-
riſdic. oĩum iud. & in c. 2. de conſtitutio. in 6. Quia igitur execu
10 tio † fuit nulla, & de facto d. bona fuerunt vendita & diſtracta,
videndũ eſt, quo remedio p̃dictis fratribus de Corteſijs ſit cõ-
ſultũ. Et Bar. in d. l. a diuo Pio. §. in venditione. dicit, ꝙ qñ com-
miſsio de exequẽdo eſt nulla ex defectu citationis, ꝙ reo eſt ꝯ-
ſultum per viã appellationis, quaſi, ꝙ appellari poſsit ab actuali
executione, tanq̃ ab exceſſu, iuxta. l. ab executore. C. quorum
appella. non recipi. & idẽ vult Bar. in l. meminerint. C. vnde vi.
circa fi. Si vero non ſit appellatum, & res non ſit vendita, põt
peti, vt iudicis officio retractetur executio, ſi aũt ſit res vendita,
tunc dẽt reus agere rei vendicatione, ſcilicet ꝯ̃ tertium poſſeſ-
ſorem, ſm Bar. in d. §. in venditione quo alij tranſeunt: qa er-
go in caſu nr̃o non fuit appellatum ab exceſſu, & res capta fue-
rit vendita, vr̃, ꝙ contra cõitatẽ Anconæ non poſsit competere
aliquod remedium ex p̃dictis. ¶Sed tñ contrarium arbitror ve-
rius. Nã ꝙ d. bona fuerint dictorũ fratrum, ſatis conſtat ex ꝓ-
ceſſu in pluribus locis, & dñi abundantierij hoc fatentur: nec
iſtud in dubium reuocatur: quia fuerunt capta & vendita tan-
quam bona p̃dictorum. Et eſt ẽt aduertendum, ꝙ cõmiſsio de
exequendo facta fuit per officiales Doanæ, & de eorũ manda-
to d. bona fuerunt capta ꝑ executorẽ, ſed nõ fuerunt vendita,
vel diſtracta de mãdato eorũ, ſed dñi abundantierij de manda-
to magnificæ cõitatis Anconæ mandarũt d. bona ſubhaſtari, &
de eorũ cõmiſsione fuerunt ad haſtã vendita, qđ fieri non po-
tuit, ſed ſubhaſtari, & vendi debuerunt de mandato dictorũ of-
ficialiũ Doanæ, qui executionẽ cõmiſerunt, & de quorum cõ-
miſsione ẽt d. bona fuerunt capta, ꝑ no. ꝑ Bar. plenè in d. l. a di-
uo Pio. §. j. de re iud. Et ꝑ pa cũ de mãdato dictæ cõitatis d. bo-
na aliena, & loco pignoris capta fuerint vendita, & precium di-
ctorũ bonorum ꝑcepit dicta cõitas, cõdemnari dẽt ad preciũ,
& non q̃dẽ, qđ percepit, ſed ad precium verũ, vt ꝓbatur ex no.
ꝑ Bar. in l. ſi eũ ſeruũ. ſi certũ pet. verſus fi. vbi concludit, ꝙ ſi qs
librũ ſibi cõmodatũ, vel apud ſe depoſitũ vendidit, dñs non ha-
bet actionem ad precium, ſed ad rẽ: tñ ſi venditor non põt rem
reſtituere, deuenitur ad æſtimationẽ offõ iudicis, ad æſtimatio
nẽ dico verã, ſubdit Bar. nõ ad precium vẽditionis, allegat. l. 3.
§. ſi reddita. cõmoda. & l. j. §. ſi res. & §. ſi rẽ depoſitã. depoſiti. Idẽ
ergo & in caſu nr̃o, in quo d. cõitas vendidit pignus iudiciale,
& ad quã dicta vẽditio nõ ꝑtinebat. Et põt ẽt dici, ꝙ ſi apud eã
fuit dictũ pignus, iuxta d. l. a diuo Pio. §. ſi pignora. cũ ibi no. ꝙ
ꝯ̃ illam agi poſsit rei vend. quæ cõpetit nõ ſolũ ꝯ̃ illũ, qui poſsi-
det, ſed ẽt ꝯ̃ illum, q̃ dolo deſijt poſsidere. l. is qui dolo. de rei vẽ
di. & ꝑ ꝯñs, ꝙ ad verum preciũ teneat̃, vt in legibus ſequentib.
q̃ cõitas eo ipſo, ꝙ rem alienã pignoratã vendidit ꝓpria autho-
ritate dr̃ fuiſſe in dolo, vt eſt expreſſum in d. §. ſi rem depoſitã.
¶Nec obſt. no. per Bar. in d. §. in vendit. & in d. l. meminerint, qa
loquitur, qñ res capta loco pignoris fuit vendita ex mãdato iu-
dicis, ad quẽ ꝑtinebat executio, & nõ qñ venditur ꝑ aliũ, q̃ non
hẽt ius exequendi. Ex p̃miſsis ergo colligitur, ꝙ magnifica cõ-
munitas Anconæ dẽt abſolui ab illa parte libelli, qua petit̃, D.
Demetriũ, & Iacobũ eius fratrẽ nõ teneri ad aliquã q̃titatẽ gra
ni, nec ad ſoluẽdũ ducatos mille trecẽtos, & dictã cõitatẽ tene-
ri ad dandũ dictis fratrib. ducatos centũ viginti, & ita in hoc di
co & ꝯſulo. Sed inquantũ petit̃ dictã cõitatẽ condẽnari ad con-
ſignandũ bona mobilia, de q̃b. in libello, & q̃ ad haſtã fuerunt
vẽdita, ſi extant, & caſu quo nõ extẽt, ad verũ p̃ciũ dictorũ bo-
norũ, dico & cõſulo, dictã cõitatẽ eſſe ꝯdẽnandã, ut petitur, ſal-
uo tñ iure dictæ cõitati de nouo agẽdi ad granũ, & intereſſe ꝯ̃
dictos fratres de Corteſijs ſeruato iuris ordine, & in quo iudi-
cio venit diſcutiẽdũ, q̃tũ ſit dictũ intereſſe, qđ in p̄ñti nõ eſt tra
ctãdũ, ſtãtib. p̃miſsis. Et qa vtraq; pars eſt victrix, & victa, iõ di
co & ꝯſulo partes ipſas abſoluendas ab expenſis. Laus Deo.

ADDITIO.

Num. 6. Declaratur a Cephal. conſi. 263. num. 27.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio generalis non ſufficit, quando alicui ignorantiæ ratione prouidetur. & vide nu. 6.*

2 *Iurans dolo deceptus a cõtractu recedere poteſt, nec abſolutio neceſſaria eſt, intellige de dolo tam re ipſa, quàm ex propoſito cõmiſſo. & vide nu. 5. & 8.*

3 *Remedium. l. 2. C. de reſcind. venditio. non competit maiori cum iuramento promittenti, & ſingula rata, & firma &c. habere & obſeruare &c.*

4 *Remedio. l. 2. C. de reſcindenda venditione, renunciari poteſt.*

7 *Iuramentum non in plus, ſed efficacius obligat.*

9 *Fœneratitium contractum præſumi faciunt paruitas precij, & pactum de retrouendendo. & vide nu. 11.*

10 *Pactum de retrouendendo poſitum in alio contractu poſt primũ facit oriri fraudis ſuſpicionem.*

12 *Contractus ſecundus celebratus ex interuallo a ſciẽte dolũ fuiſſe in primo commiſſum per aduerſarium, dolum purgat.*

CONSILIVM XVIII.

CIRCA primum, de quo quæritur, videtur pri-
ma facie dicendum, ꝙ Lucretia intentare poſsit
remedium. l. 2. C. de reſcr. vend. ex quo Leonar-
dus pater ſuus vltra dimidiã iuſti precij reperitur
deceptus, & qa in dubio p̃ſumitur ignoraſſe va-
lorẽ rei venditæ, ſtante tali deceptione. l. quiſquis. & ibi not. ẽt
1 per Bar. eo. tit. nec † eius filiæ & hæredi obſtat generalis renũ-
ciatio, de qua in ĩſtrumẽto, ſm Bal. in d. l. 2. in 5. q. vbi ẽt refert
ita

ita tenuisse Nic.de Matta.ꝙ gñalis renũciatio nõ sufficit,qñ ali cui ꝓuidet rõne ignorãtiæ,alleg.l.cũ Aqlania.de trans.& l.j. si qs in ius voc.nõ ierit.& facit.l.4.§.qsitum.si qs cautio.Etꝰ ꝓ hoc ẽt facit tex.in l. fi.§.idem qsijt,de cond:ind.cum ibi no.ꝑ Bar.q. dicit per illum tex. quòd si quis renunciauit condictioni indebiti, condictioni sine causa, omni alii legum auxilio, quod erranti,vel ignoranti ex hoc nullũ fiet præiudicium:qa quo errore in ductus est ad ꝯhendũ,eodẽ errore præsumit̃ inductus ad renũciandũ mõ ꝓdicto.l.doli,vers.diuersum. de noua. ¶ Nec ẽt vr̃ iur̃m obstare:qa hoc casu ꝑ illud non validat̃ ꝯt̃us, q. de se est validus,q̃uis deceptus vltra dimidiã petere possit rescisionẽ.d. l.2.operari ergo tm̃ põt,ut iurans ꝯueniendo efficiat̃ periurus, & quò ad hũc effectũ nõ trãsit ad hr̃dẽ.c.veritatis.de iureiuran.

2 Quinimo vr̃ ꝙ† iurãs dicto mõ deceptus nõ dicat̃ exclusus: qa talis deceptio hẽt in se dolũ re ipsa,vt traditur in l.si qs cũ aliter. de ver.obl.Iõ iuramẽtũ rõne talis doli nõ videt̃ obligatoriũ.c.q̃uis,de pactis.i 6.& i c.cõ ꝯtingat.de iureiu. ꝓut ẽt ꝯcludit Ant. de But.i d.c.cũ cõtingat.in quarto casu,cõcludens,ꝙ ubi qs iurauit in cõtractu,in quo fuit deceptus dolo,nõ quidẽ ex ꝓposito,sed re ipsa,si deceptio est magna,in qua dolus ꝑsumt̃.l.oẽs.§. Lucius.de his q̃ in fraud.credit.& no.in l.q testm̃. de prob. siue deceptus sit minor,siue sit maior,poterit a contractu recedere, nec est,s̃m eũ,absolutio a iuramẽto necessaria;qa enormes deceptiones vñr a iuramẽto exceptæ.l.si libertus iurauerit,de ope. lib.Quia ergo in iurib. pall.excipit̃ iur̃m dolo ꝑstitũ,intelligunt̃ de dolo tã re ipsa q̃ ex ꝓposito,quis s̃m eũ,cautius,si petat̃ absolutio a iur̃o.Et hoc dicit ẽt esse verũ,si iuratum sit nõ contrauenire aliqua rõne uel cã quacunq;,qa ab istis verbis, vt ciuili mõ intelligant̃,tales deceptiones debent & p̃nt excipi,l. creditor.§.Lucius.ff.manda. Et hoc putat uerũ,ẽt si iuratum, sit oĩa & singula esse vera;qa ꝯstito de opposito talia p̃nt reuocari. c. cũ in positionib.de iureiur.in 6.qa iuramẽtum ꝑsumit̃ esse præstitum sub confidentia, ꝙ præcedentia in contractu sint uera. uñ reperto rẽ alr̃ se hr̃e,nõ est periurus,licet temere iurauerit. c.quemadmodum.&c. ueniens. de iureiu.& ita dicit consuluisse. Et confirmatur hoc ex not.per Petr.de Anch. in c. can. statuta.de constit. uers. quid dices de iuramento. & in disputatio. inci. Cum C.laicus &c.vbi uult,ꝙ tex.in d.c. q̃uis. de pac. in 6. intelligatur ẽt de dolo re ipsa,& ꝙ rõne talis doli debeat absolutio concedi: qa æquiparatur dolo ex proposito.d.l.si quis cum aliter.& l. 2.§.circa,de doli excep. quamuis loquatur in minore eadẽ tñ rõ est in maiore; qa iuramẽtũ ꝑstitũ a minore rep̃ntat eũ maiorem.auth. sacramẽta puberũ.C.si aduer.uend.& no. in d.l.2.C.de rescin.uend.& in c.pe.de empt.& vend. Et alia rõne adhuc uidet̃,qđ iuramẽtũ nõ possit obstare;qm̃,vt dictum est, gñalis renũciatio nõ excludit a beneficio. d.l.2. tanq̃ de illa nõ fuerit cogitatum,ergo & iur̃m dẽt restringi ad id,quod contineretur in renunciatiatione simplici.l.fi.C.de nõ num.pec.& in l. fi. qui satisd. cog. q iuramẽtũ nõ auget consensum, s̃m Bar. in l.si qs ꝑ eo.circa fi.de fideiussorib. ¶ Sed præmissis nõ obstãtib.

3 ꝯriũ arbitror verius ex infrascriptis. Et primò:qa † maior, q ꝓmittit cum iuramẽto,sicut ꝓmissum fuit in casu nostro, oĩa & singula perpetuò firma,rata hr̃e,tenere, attendere, & obseruare,& in nullo ꝯfacere,dicere,excipere & opponere &c. nõ auditur,si petat tãq̃ deceptus vltra dimidiã iusti precii, ꝯt̃ũ rescindi,s̃m gl.in d.l.2. C.de resc. uend.cũ qua Doc.cõiter trãseũt, gl. & doct.cõiter in d.c.pe.de emp.& vend.Ale.q dicit hãc opin.esse cõem: in l.stipulatio hoc mõ concepta.de ver.obl.in tertia limitatione,& in cõs.42.inc. Super præmisso themate &c. 1. vol. vbi ẽt declarat,qđ loquũtur doc.qñ uẽditor fuit errore & ignorantia ductus: qa scienti non cõpeteret dictũ remediũ, ẽt sine renunciatione prædicta.Et istud confirmatur ex no. ꝑ Ale. in l. qui Romæ.§.duo fratres. de uer.obl.super 5.q.Bar.ubi conclu. qđ ꝑ renunciationẽ gñalem iuratam intelligatur ẽt renũciatũ beneficio.l.de his.de trans.& all. ad hoc no.in d.l.2.C.de rescin. uend.Nec ẽt dicto casu a iuramẽto ꝯcedenda est absolutio, per no. ꝑ Archi. & Ioã.And.in c. quamuis.de pac. in 6. & ꝓbat in c. ex rescripto.de iureiu.cum ibi no.& prout latius ꝑ Ale. q idẽ tenet d. cons.42.Et qđ ẽt in casu nostro uẽditor fuerit sciẽs, & sic qđ excludatur ẽt absq; ulla renũciatione a beneficio d.l.2. q̃ sciẽti nõ cõpetit,vt habetur ibi,& in d.l. qsquis.eo. tit. ꝓbatur ex uerbis illis,de qb. in princ.instrumẽti, uidelicit ex certa eius scientia,animoq; deliberato, & nõ ꝑ erorrem &c.quia ex dictis verbis tollit̃ oĩs ꝑsumptio erroris.l.4.§.fi.&ibi no.Bar.Bal.si qs cautio.et Bar.i l.si dari.de uer.obl.Bal.in l.mater.C. de rei ven. & ad ꝓpositũ in d.l.2.i 7.q.in fi.& ita ẽt ad exclusionẽ remedij de quo agit̃,hæc verba põderãtur ꝑ Ale.in d.cõs.¶ Tertiò ꝓbatur,qđ cesset remediũ.d.l.2.qa fuit renũciatũ exceptioni doli mali,qđ metus cã,cõdictioni indebiti,sine cã &c.& gñalr̃ oĩ alij legũ iuris,usus & statutorũ auxilio &c. ꝑ q̃ verba uidet̃ uẽditor alijs auxilijs iuris qbuscũq; renũciasse, maximè cũ aliqua iuris auxilia prius fuerint enumerata specialiter,vt no.Bar.& Bald.in auth. matri & auię.C.qñ mulier tut.offi.fungi põt,& Bar.in l.si sub ꝯdõne.de testa.tut.ꝑsertim accedẽte ẽt iuramẽto, ꝑ no. per Bar.in l.sciendũ.de ver.obl.uers.iuxta ꝓdicta q̃ro, &c. & in l. si duo.§.idem Iulia.de iureiu. & Io. An. & Arch.in c.2. de pac. in 6.& Bal.in l.j.in fi.C.de reb.cre. Et istud ꝓbatur ex no. ꝑ Alex. in cons.11.in antepẽ.col.in 2.vol.ubi per ꝓdicta cõcludit,qđ ex tali renunciatione iurata dicatur qs renunciasse.l.de his,de trã. ¶ Quartò accedit: qa iurauit uenditor restitutionẽ in integrũ, ius,beneficium, vel priuilegium, uel rescriptum aliquod non impetrare,procurare,uel conseq,aut impetratis uti ꝑtextu vel occasione damni modici uel enormis seu enormissimi de iure cõi priuilegio speciali, seu alia quauis rõne uel cã, de iure & de facto,in iudicio & extra &c. Cũ ergo ꝓmissum sit cũ iuramẽto nõ impetrare,& nõ uti aliquo beneficio ꝯpetenti ẽt de iure cõi ꝑtextu dãni enormis & enormissimi,clarũ est,ꝙ ꝑꝑ deceptionẽ vltra dimidiã iusti ꝑcij nõ põt uti remedio d.l.2.& ꝙ illi fuit renũciatũ,& ꝙ † potuit renunciari ꝑ ea, q̃ no.Ant.de But. in d.c. 4

5 cum contingat. in quarto membro. ubi uult,ꝙ licet † rõne doli re ipsa iur̃m nõ obliget, quẽ superius retuli. tñ secus est, s̃m eũ qñ qs ꝓmisit nõ ꝯtrauenire rõne enormis damni, quod saltẽ in maiore uidet̃ uerum:qa aliàs uerba nihil operarẽtur, cum infra dimidiam iusti precij liceat ꝯhentibus adinuicem se decipere.l. in causæ.§.pe.de min.sed ubi dictum est ẽt ꝑtextu enormissimi damni,nedum maior sed ẽt minor deceptus vltra dimidiã iusti precij non dẽt audiri, s̃m Imo.in d.c.cum ꝯtingat.in tertio mẽbro.& est de mente Bar.in l.si societatem.§. arbitr. ꝑ socio, & expssius doc.i c.Quintaua.de iureiu.& Ange.in disputatione incipien.Duo litigãtes.in qb. locis ꝯcluditur,qđ si in cõpromisso partes ꝓmiserunt nõ ꝯuenire rõne læsionis ẽt enormissimæ,qđ reductio ad arbitrium boni viri ꝑtextu alicuius dãni non p̃t peti,qñ ꝓuenit ex dolo re ipsa,& non ex ꝓposito. ¶ Et cessantib. ẽt ꝓmisis non sufficit in casu nostro ꝓbare simpl̃r læsionẽ vltra dimidiam iusti ꝑcij; qa pactum de retrouendendo factũ vẽditori auget ꝑcium,& dicit̃ esse pars illius.l.fundi partẽ. de ꝯhen.ẽp. & sic ꝑꝑ tale pactum dicit̃ ẽẽ minoris ꝑcij.& iõ non sufficit tũc simpl̃r ꝓbare,qđ ꝑcium sit infra dimidiã iusti ꝑcij,sed debet capitulari & probari, quòd attento ẽt dicto pacto uenditor fuit vltra dimidiam deceptus,aliàs non ꝯcluderet ꝓbatio, s̃m Abb. in c.ad nostrã.de empt.& vendi.& Soci. in l.j.§.si hr̃s.ad Trebe. ¶ Ad allegata in ꝯrium multiplex colligitur r̃nsio. Et primò nõ

6 obstat † qđ gñalis renunciatio non sufficiat, ꝑ no. ꝑ Bal. in d.l. ij.qa loquitur qñ super tali renunciatione non fuit iuratum,sed cum iur̃o ꝑiudicat, s̃m gl. & doct. cõiter ibi & in d.c.pe. ¶ Nec obst. qđ iur̃m nõ ampliet ꝯsensũ, & ꝙ reguler̃ s̃m naturã actus super quo interponit̃,ꝑ l.fi. C.de nõ nume.pecu. & per Bar.i d. l. si quis pro eo.qa licet Imo. super hoc multum laboret in d. c. cum ꝯtingat. in tertio membro.tñ vera r̃sio est,qđ venditor ꝯsensit in precio illo modico simpl̃r & pure,nec error facit deficere cõsensum circa ꝑcium ꝯuentum; qa in illo non fuit erratũ, sed i æstimatione & in valore rei venditæ. & talis error solũ operat̃ qđ si sciuisset versil̃r,in dicto precio nõ cõsensisset, sicut hr̃ in sili in l. iã hoc iure.de vulg.& pupil. Et hac ratione cõceditur beneficium rescissorium dictæ.l.ij.& non ratione deficienti cõsensus: quia si consensus ꝑꝑ errorem deficeret, ꝯt̃us ipso iure non valeret.l.cõsensũ.de act.& obligat.& l.j.in fi.de ꝯhẽda ẽpti. & si aliqua ꝯditio tacita iesset,actio ab initio nõ cõpeteret, vt no

7 tatur in l. itẽ qa.de pactis. Iuramẽtũ† ergo nõ extẽdit cõsensum nec obligat in plus, sed solùm efficacius.l. cũ pr̃.§. filius matrẽ de legatis. ij. Et ideo iurans non põt a ꝯt̃u discedere ex beneficio dictæ.l.ij.qa ex hoc nõ dicit̃ in plus obligari,sed efficacius, sicut videmus,ꝙ licet ẽt stipl̃o sequatur nãm actus,suꝑ quo interponitur.l.dãni infecti stipl̃o.in princ. de dãno infecto. et l.si stipulatus.in princ. de vsur.hoc tũ est verum q̃tùm ad effectum, vt in plus non obliget,sed bene obligat efficacius. l. miles.§.decem.

ꝯem.de re iud. & ibi notant oẽs moderni. Et iõ si interponatur
iu p ꝯctu innominato,nõ hẽt locum pęnitentia.l.ex placito. C.
de rerũ pmutatio.quia istud est solùm obligare efficacius,& nõ
in plus ſm Alex. qui ita declarat in l.j.ff. de pactis,& in rub. de
8 ver.ob.& in l. stiplões nõ diuidũtur. eo.ti. ¶† Nec obstat, qđ
iurm pp dolum re ipsa non obliget; quia istud non est verũ,ꝯ-
rium notatur in d.l.ij.& d.c.pe.ſm Imo.in d.c. cum contingat.
in tertio membro, & Alex. in dicto.conf. 42. in d.l. stiplo hoc
modo concepta. Et ideo ſm eum.Pet.de Anch.Ant.de Butr.in
locis in contrarium allegatis,nõ vr̃ bene loqui: quia d.c.quáuis.
ſm Imo. & Ale. loquitur de dolo ex proposito. & Pet. de Anc.
ẽt loquitur in minore, cui magis subuenitur,ſm Alex.in fine d.
consilij. Vel saltem contria non hñt locum,qñ cum iuro fuit re
nunciatum omni legum auxilio, & quando iuratum fuit. non
contrauenire ratione enormissimæ læsionis, vt ẽt fatetur Ant.
de But. prout probatum est in præcedentibus. Et per prædicta
ẽt colligitur rñsio ad notata per Bart.in l.fi.§. idem quæsijt. de
condictio. indebi.quia,vt dixi,in precio conuento non fuit er-
ratum,sed in æstimatione rei vẽditæ: & quia renunciatum fuit
isto casu taliter ꝙ non põt prætextu damni cõtraueniri, vt di-
ctum ex proximè,sed in casu Bar.nõ fuit renunciatio ita plena,
& ampla. Et ideo circa primum dubium remanet conclusio, ꝙ
istius ꝯtractus nõ põt peti rescisio. ¶ Deuenio nunc ad secũdũ
dubiũ,videlicet,vtrũ ꝯctus iste dicaẽ vel presumaẽ factus in frau
dem vsurarum, in quo & pro,& ꝯ multa dici possent sed vt ni-
mia plixitas, q peritis displicet,euitetur,loquar ꝯclusiuè.Quod
9 ergo† ꝯctus humõi psumatur fœneratitius ex duobus præcipuè
colligitur. Et primò ex paruitate precij,qđ nõ ascendit ad dim-
diam veri valoris,vt in pcedẽtibus dixi. Secundo ex pacto de re-
trouendendo. Et ꝙ ista duo tm̃ ad effectũ pdictum sufficiant
ẽt si emptor nõ sit solitus fænerari, vr̃ pbari in c. ad nostrã. de
emp.& vẽdi.Et ibi hoc tenet Inn. Ant.de Bu.Imo.& Abb.& idẽ
vult glo.quã prædicti allegant in c.ꝯquestus.de vsur. & Alb. de
Rosa.in l.emptione.C.plus vale. qđ agi.& Archidia.14.q.3.ple
riq;. & Abb.in cõs. 76.Tria succinctè &c. in j.vol. vbi dicit ita
cõmuniter teneri. Et ꝙ ita per plurimas rationes consulendo
& legendo tenuit.& in hãc sñiam incilinat ẽt Pau. de Cast.ĩ cõs.
333. Visa petitione pdicta &c. & ẽt pista opi. consuluit Alex.
in cons.46. Circa pñtis consilij &c.3.vol. & dicit,ꝙ ista vr̃ ma-
10 gis cõis opinio.& ponderat ẽt,ꝙ † pactum de retrouendendo
fuit factum ex post in alio instro,sicut ẽt factum reperitur ĩ ca-
su nostro.Nã ex hoc ſm eũ oritur fraudis suspicio per no. per
Io.And.in d.c. ad nostram.dum dicit,ꝙ inter alias fraudes. qb.
utuntur fæneratores,est ista, uidelicet, quòd vbi emunt aliquã
rem cum pacto de retrouẽdendo,nolunt, ꝙ pactũ appareat in
instro venditionis,sed in alio. & silr in casu nostro cõcurrit ẽt
alia cõiectura,q ẽt ad hoc põderatur per Alex. in eo.cõs. videli-
cet, ꝙ onus gabellæ in totũ pertineat ad venditorẽ, ꝙ non est
solitũ in veris vẽditionib.ſm eũ, pp qđ ꝯctus facilius præsumiẽ
fictitius,ſm Bal.in d.l.emptione.p no.in l. sub cõdõne.de cõdi.
insti.& p pdicta hãc opinionẽ ẽt latè prosequitur & tenet Bar-
ba. in cõs: 51. Scripsit sapientiæ fons Salomon &c. j.vol. vbi ẽt
oẽs pdictas coniacturas põderat.¶Quibus tñ non obstãtib.ꝯriũ
11 puto uerius,qa † non vr̃ verũ, p ex sola precii modicitate cum
pacto de retrouendendo inducatur præsumptio fraudis,nisi cõ
currat aliud,scilicet ꝙ emptor sit solitus fænerari. Et istud præ
supponit Iaco. de Are. & Cy.in d.l. emptione.C. plus vale. qđ
agitur.dũ volũt,ꝙ ẽt pdictis trib.cõcurrentib.nõ psumaẽ ꝯctus
usurarius.& ꝙ saltẽ ex primis duobus sine tertio nõ oriaẽ dicta
psumptio,tenuit ẽt Io. An.& Car.in c. illo vos. de pig. & Pe.de
Anch. in c.ad nostrã.& dicit Lau. de Pinu. in d.c.illo vos. ꝙ in
practica seruaẽ,ꝙ pdicta tria dẽnt cõcurrere,quẽ refert Laure.
de Rod.in tract. de vsur. q.60.& cũ eo trãsit,nisi cũ primis duo
bus cõcurrãt aliæ coniecturæ æqpollẽtes illi tertiæ, scilicet, qđ
emptor sit solitus fænerari. Et pista opinione cõsuluit ẽt Bal.ĩ
cõs.205.Iaco.de Are.&c.in 2.vol.ſm vltimã impresionẽ & idẽ
ẽt tenet.in d.l.emptione.& ĩ c.j.de feu.da.in vicẽ legis comis. &
huic opinioni ẽt adhæret.Pau.de Cast.quam ẽt dicit esse cõem
in cõs. 330. In cã mota p Dom. Doroteã &c. & cæteris latius
Cæpolla in tractatu de simula. ꝯctuum.in tertio casu principali
& ibi rñdet ad oĩa,quæ in ꝯrio allegãtur, & pcipuè ad tex. in d.
c. illo uos in quibus iuribus præcipuè fundaẽ opinio ꝯria, ad q
iura colligitur etiam rñsio ex notat. per Bald. in conf. 332. In-
stro in forma &c. 3.vol.& dicit Cæpolla,ꝙ in consulendo & iu
dicando non recederet ab ista opin. Et tanto magis cũ Lauren.
de Pinu. magnus practicus dicat ita obseruari in practica. Et
in casu Pau.de Ca.in d.con. 333.qui allegaẽ in contrarium,cõ-
currebat aliud, hoc est, pactum de retrouendendo post certũ
temporis. Nam pactum hoc dicto modo conceptum est frau-
dis præcipuum signum. dic.c.ad nostram. & ibi per oẽs; quia
cum nolit emptor cogi posse, nisi post certum tps retrouendẽ-
dũ, vr̃ sic actũ,ut interim precipere posit usuras sortis. ¶ Nec
obst. ꝙ ẽt in casu nostro concurrant cũ primis duobus aliæ cõ
iecturæ, de qbus supra: qa quamuis posint aliquid operari,tñ
nõn æquipollent illi tertiæ, quæ est necessaria,scilicet ꝙ sit em-
ptor fœnerari solitus,prout debent æquipollere,ſm Lauren.de
Ro. in d.q.60. & Bal.in d. conf.332.Præterea in casu nostro ni
hil operantur quia,vt in facto proponitur, sic fieri consueuit,
& pacisci in similibus contractib. in quib. ẽt nõ adest paruitas
precii,& sic qñ cessat suspicio fraudis.Nam pacta cõtra vel præ
ter naturam cõtractus arguũt fraudẽ,qñ sunt in solita,quo casu
loquitur gl.in d.l.sub cõditione.de cond.inst. sed ubi apponi cõ
sueuerunt cõiter in instr̃is similib. nulla potest fraudis suspicio
oriri,& cessat ratio dictæ glossæ. Nec ẽt,ꝙ venditor remanserit
in possesione, & qđ rem uenditã cõduxerit,fraudis suspicionẽ
inducit,ex quo emptor & locator pensionẽ percepit, & sic ipse
dicit possedisse & cõmodũ possesionis percepisse. nec isto ca-
su loqtur Bar.in l.sicut.§.superuacuum.qbus modis pignus vel
hypo.solui.vt plenè declarat ad ppositũ Imo.in d.c. ad nostrã,
& Rom.ẽt in cõsilio statim allegato, qui ẽt aliis modis rñdet ad
12 d.§.superuacuũ.cũ ibi no.per Bar.† Sed q̃uis ẽt ꝯctus celebra-
tus cũ Leonardo de vsura esset suspectus & in fraudem usurarũ
psumeretur celebratus, nihilo minus talis suspicio est purgata,
& psũptio sublata p aliũ cõtractũ trãsactionis factũ cũ filia ei'
& herede,in qua easdẽ res a parte venditas de nouo reconduxit
cũ eodem pacto de affrancãdo, & ijsdem legib. p oĩa,quib. pr̃
eius p multos annos antea conduxerat, & sic qa ꝯtractus prius
ex interuallo factos approbauit, vt pbatur in l. si ob turpem.
ff.de cõd.ob tur.cau.& in l.1.in ver.transactio.C.de plus petiti.
ſm vnũ intellm,& in l. Iulianus.§. si quis colludente. de actio.
emp.in qb. iurib. probatur; ꝙ secunda conuentio cõtinens id,
qđ prima facta p scientẽ dolũ seu fraudẽ in prima interuenisse,
ipsum dolũ seu fraudẽ primæ purgat,& ita iura pdicta in termi
nis nostris all.Ro.ĩ cõs.304. Plura sũt q allegẽtur &c. vbi cõclu
dit post alios quosdã cõsulẽtes,ꝙ p secũdã cõuentionẽ appro-
bãtẽ primã,q poterat dici facta ĩ fraudẽ usurarũ,tolliẽ & purga-
tur oĩs psumptio fraudis. Sic igiẽ in casu nr̃o est concludẽdũ,
& p hoc euitaẽ cõflictus opinionũ.de qb. supra qa illa disputa-
tio cessat,ubi su puenit cõuẽtio secũdã.Nec ẽt aliqd ad ppposi-
tũ operanẽ pacta,de quibus in dicta transactione,quia cũ sine il
lis pars non fuisset discessura a lite, non dicitur insolita respe-
ctu ipsius transactionis,ĩmo ptinentia, cum sine illis liti nõ po-
tuisset finis ĩponi. Et iõ qualiacunq; sint, dñr semper de natura
dicti cõtractus,& de ptinẽtibus ad illũ,qñ tẽdũt ad litẽ finiẽdã.
l.cũ pponas.& l.promissis.C.de transac.Et præterea talia pacta
per se sine alijs non sufficiunt,& multo minus si de consuetudi-
ne solent apponi, vt colligitur ex præmissis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Confessio aduersarij probat dominium meum, & vide nu. 3.*
2 *Instrumẽtũ p duos ex trib. testi. instrumẽtarijs de falso cõuincitur.*
3 *Publiciana nõ datur possidẽti sine titulo, nec cõtra titulo possidẽtẽ.*
4 *Protestatio facto contraria non releuat.*
5 *Per diuisionem factam an quis iuri suo renunciare dicatur.*
6 *Pro sententia præsumitur.*
7 *Cessio actionum a creditore suo debitori fieri non potest, valet tamen in uim liberationis.*
8 *Falsitas, quæ non nocet, non habetur in consideratione.*
9 *Error potius quàm dolus in notario in dubio præsumitur.*

CONSILIVM XVII.

DE duobus q̃riẽ prĩcipl̃r. Et primò vtrũ.d. Marieta,
q primò agit actione reali ad quasdã petitas terræ
posit & debeat de iure obtinere. Secundò, an
ad quãtitatem petitam cõpetat ius & facultas agẽ-
di. ¶ Quò ad primum vr̃ prima facie dicendum,
quòd obtinere debeat: quia per testes est probatũ, ꝙ petiẽ ter-
ræ, ad

ræ,ad quas agitur, pertinent ad poſseſsionẽ ſuã,quã dedit in do
tẽ Baptiſtæ marito ſuo,& illas tenuit,& poſſedit pro ſuis & tan
q̃ ſuas.Nã ſoluto matrimonio ipſo iure dñiũ fundi dotalis re-
dijt ad eã, ꝓpea agere potuit tanq̃ dña rei uẽdicatione.l.in reb.
C.de iure dot.Nec põt illi obicij exceptio dñij per heredẽ Bapti
ſtæ,q̃ cenſetur eadẽ ꝑſona cũ defuncto,in anth. de iureiu.a mo
rien. in princ.ſicut ẽt ipſe Babtiſta d.except.nõ potuiſſet obijce
re uxori repetenti dotẽ.l.rem alienã.ſolut. matr. & tanto magis
procedunt prædicta,ſi appareat, Baptiſtã cõfeſſum fuiſſe d.poſ
ſeſsionem eſſe dictæ D.Marietæ,uel pronunciatum ſit,illum ha
beri ꝓ confeſsio , ꝑꝑ contumaciam in rñdendo poſitionib. ꝓ-
ductis in alio iudicio ꝑ d.Marietã ꝯ eum tanq̃ cõtra hæredẽ Io.
1 Antonij.†Quia per talẽ confeſsionem probatur dominium di-
ctæ D. Marietæ.l. Publia.§.fin.ff. depoſi. & l.generaliter. C. de
non numera. pecu.& in ſpecie not.Bar.in l.cũ falſa.C.de iuris &
facti ignorant.quæ cõfeſsio nocet ẽt hæredi ipſius Baptiſtæ,qui
ut dixi, cenſet̃ eadem perſona.d. auth.de iureiur. a morien. præ
ſti.in princ.& nõ tm̃ in eodem iudicio, ſed ẽt in alio inter eaſdẽ
ꝑſonas probat indiſtinctè dicta confeſsio, ſm Io.And. & alios
in c.inquiſitionem. de elect. per d.l. gñaliter. & doct. in c.2. de
ord.cogni.& Ant. de But.in c.cum dilectus. de capel. mona. &
Bal.& Moder.in l.2.C.de eden. ¶ Nec obſt. ꝙ dictæ petiæ terræ
obuenerint in partem filiis d. Baptiſtæ ex diuiſione facta inter
eos & D. Marietam,quia humõi diuiſio illi non præiudicat ꝑꝑ
proteſtationem tp̃e diuiſionis ab ea factam, uidelicet ꝙ non in
tendebat iuribus ſuis p̃iudicare, de qua deponũt oẽs tres teſtes
inſtr̃arii . Per talem .n. proteſtationem ius ſuum non amiſit d.
diuiſione,ſed illud conſeruauit.l.ſi debitor.§.j.quib.mod.pign.
uel hypothe. ſolui. Et ideo quamuis ex inſtrumẽto uideatur ap
parere,ꝙ iuribus ſuis tam realibus q̃ perſonalibus renunciaue-
rit: nihilo minus q̃a oẽs teſtes inſtrumentarii ſpecialiter in hoc
dñt ꝯrium,uidelicet ꝙ nedum nõ renunciauit, ſed ꝙ uoluit ius
ſuum eſſe ſaluum, ꝙ proteſtata fuit , in hoc dictũ inſtrumentũ
2 reprobat̃,& de falſo conuincitur,immo ꝑ duos tm̃ † ex tribus
reprobaretur,per ea,quæ tradũtur per omnes , ĩ c.cum Ioãnes.
de fid.inſtr.& in l.in exercendis.C.eo.tit. & quia falſum reperi-
tur dictũ inſtrumẽtũ in hac parte in totum redditur falſum , &
nihil probat, ſm Inno. & doct.cõiter in ca.fraternitatis. de hæ-
re. & doct. magis cõiter.in l.ſi ex falſis.C. de tranſactio. Vnde
ex hoc ſequitur, ꝙ aliqua diuiſio non probatur ex prędicto in
ſtrumẽto,& ꝑ ꝯñs dici nõ põt,ꝙ ex diuiſione ſibi præiudicaue-
rit dicta D.Marieta, ex quo nõ apparet de diuiſione aliqua . Et
ꝑ quam ẽt ſimplicem diuiſionem non præiudicatur in iure cõ-
petenti diuidenti , ſicut nec fideicõmiſſo ſpe ſolùm debito.l. cũ
pater. §. hæreditatẽ.de leg.2.& traditur in l.tres. de pact,& in l.
q̃ Romæ.§.duo fratres.de uer.obl.& ibi per Bar.in 1.q.qui uult
ẽt idem ſi fuiſſet promiſſum ꝯ diuiſionem nõ uenire,& hoc ple
nè probat in 2.q.cum quo alij cõiter tranſeunt.¶ Sed præmiſsis
non obſtãtibus in hoc 1. dubio ꝯrium puto uerius . Nam,vt ex
libello clarè colligitur, rei uendicatione uel publiciana agitur :
quia dicitur dictas terras ſpectare & pertinere ad D. Marietam
iure dominii uel quaſi : ita petitur declarari , & pronuncia-
ri,per no.in cap.abbate ſanè.de re iud.in 6.& in l.cum res.C.de
probat.& no.in §.aliæ.inſtit.de act.& per Bar.in l.& ex diuerſo
de rei vend.Nec de dñio.d.Marietæ conſtat,de quo cõſtare de-
buit,vt in rei véd.obtinere poſsit:ut traditur in locis prædictis,
& eſt expreſſum in l. 1. C.de aliena.iudic. mutan.cau.fac.eſt.n.
difficilis probatio dñij.Et licet aliquibus modis poſsit probari,
de quibus per Doct.in d.l.cũ res.C.de prob.& per Bar. & alios
in l.rem q̃ nobis.de acq. poſ. non tñ in caſu noſtro probatur ꝑ
aliquem modũ traditum in dictis locis. ¶Non.n.probant teſtes
præſcriptionem:quia de poſſeſsione magiſtri Andreæ, & ꝙ D.
Marieta fuerit filia & hæres eius,nihil probant,nec ẽt de titulo
& poſſeſsione D.Marietæ,ſine quibus præſcriptio non proce-
dit,iuxta no.in l. Celſus. de vſuca. & in c. ſi diligenti. de præſcr.
Nam quidã vñr dicere, ꝙ anteq̃ d.Marieta eſſet nupta D.Anto
nio,erat in poſſeſsione,& hoc non prodeſt d.Marietæ:quia nõ
apparet,ꝙ illi ſucceſſerit, uel ꝙ cauſam habuerit ab ea.Nec ẽt
conſtat ex dictis teſtium,ex qua cauſa dicta poſſeſsio peruene-
rit ad Baptiſtam,niſi de auditu.Quia igitur conſtat illum poſſe-
diſſe,& de titulo dotis non probatur, quamuis dicant teſtes , ꝙ
D.Marieta poſſedit,nihil probant:quia iure familiaritatis poſ-
ſediſſe creditur.l.qui iure familiaritatis.de acq.poſſ. & licet etiã
quidam dicat,ꝙ a 30.annis citra poſſedit,tñ ex hoc non proba
tur continua poſſeſsio dicti tp̃is , ſed uerificatur talis ſermo ẽt
in poſſeſsione unius diei,ſecundum Bar.in d. l. Celſus. de vſuc.
& Ant.de Bu.& alios in cle.licet cauſam.de proba. Diſcurrẽdo
igitur dicta teſtium,abſq; dubio conſtat,ꝙ non eſt probata præ
ſcriptio:Nam poſt diuiſionem ipſa D.Marieta nõ poſſedit,nec
de poſſeſsione illius præcedentis temporis conſtat,nec proba-
tur quanto tempore poſſederit, & quo titulo,ut dixi,de domi-
nio etiam non apparet ex confeſsione d.Baptiſtæ uel hæredum
ſuorum, niſi forte dicatur , quòd omnia ad probationem dñij
neceſſaria fuerunt deducta in alio ꝓceſſu agitato inter ipſam
dominã Marietã & dictum Baptiſtã,& ꝙ fuit pronunciatum il
3 las hr̃i pro confeſsatis . Quia ẽt † ſi ita ſit,tñ dicta confeſsio ficta
non probat in hoc diuerſo iudicio , ẽt inter eaſdem perſonas .
Et in hoc differt a vera confeſsione. l. 2. §. 1. de iure fiſci. &
no.Bar.in l.eius qui delatorem.in fin.princip.eo.titu.& Bald.in
l.ii.in ult.col.C.de eden.& ſequit̃ Ale.& alii Moder.De quaſi ẽt
4 dñio do.Marietæ minus cõſtat.quia† de titulo aliquo ipſius nõ
probat̃,& qui ad publicianã eſt neceſſarius,vt no.in d.l. cũ res.
& in §.aliæ.& in d.c.abbate ſanè.& ubi ẽt de illo cõſtaret & de
poſſeſsione.d.Marietæ,tñ q̃a filii & hæredes Baptiſtæ poſsidẽt
dictas petias terræ ex diuiſionis titulo & bona fide,non dat̃ pu-
blicana ꝯ illos , ſicut nec ꝯ quemlibet alium cũ titulo poſsiden-
tẽ .l.ſiue aũt.§.ſi duobus.de publicia.Nec refert quod poſſeſsio
do.Marietæ fuerit antiquior titulo dictorũ hr̃dum , vt ꝓbatur
ex no. ꝑ Bar.in d.§.ſi duob.& de quo latius ꝑ Alex. in conſ.58.
5. vol. Et dato ẽt ꝙ de dominio uel quaſi actricis conſtaret, ꝓ-
ut utiq; nõ ꝯſtat.Nihilo minus ꝑ diuiſionẽ & renũciationẽ,de
qua in inſtrumento ab oĩ ſuo iure fuiſſet excluſa. Ex quo.n. rẽ,
q̃ do.Marieta dicit propriã ſciẽs eſſe ſuã diuiſit cum filiis in par-
te , q̃ illis obuenit̃,ex diuiſione ſibi p̃iudicauit,vt probat̃ a cõtra
rio ſenſu in l.cũ putarẽ.famil.erciſc. & in l.ſi poſt diuiſionẽ.C.
de iuris & facti igno. q̃.n. ſciẽter rẽ ꝓpriã diuidit,& partẽ tradi
dit,dr̃ donaſſe.ſicut q̃libet alius q̃ ſciẽter indebitũ ſoluit,ut in di
ctis iurib.& l.cuiꝰ ꝑ errorẽ.de reg.iur.& plenè no.ĩ l.j.ff.de ꝯdi.
indeb.¶ Nec obſt. ꝓteſtatio illa.d.Marietæ, ſ.ꝙ nõ intẽdebat p̃
iudicare iurib.ſuis , de qua deponũt teſtes ; q̃a talis proteſtatio
5 † tanq̃ ꝯria facto, nõ iuuat.l.cũ in plures.§.locator horrei.ff.lo
ca.&c. ſolicitudinẽ.de appel.&c.cum M.de ꝯſtit. & ibi no.oẽs,
latè ꝑ Bar.& alios in l.nõ ſolũ.§. morte.de ope.noui nũc.Quod
aũt ita ſit probat̃ manifeſtè.nã dr̃ in eo inſtrumento,ꝙ do. Ma-
rieta vocauit ſe tacitam & bene contentam de parte aſsignata,
& deinde inferius dr̃ hoc modo, q̃ do. Marieta,dictuſque Anto
nius,& Ioannes Antonius & ipſorũ q̃libet ad delationem mei
notarij infraſcripti manibus ipſorũ corporalr̃ tactis ſcripturis,
iurauerũt ad ſancta Dei euangelia , oĩa & ſingula vera fuiſſe &
eſſe,ſeq; oĩa ꝑpetuò & omni tp̃e attẽdere,& obſeruare,& non
ꝯfacere,nec ꝯuenire ſub pœna & oblĩone p̃dicta &c. Si ergo ſer
vocauit ſe ꝯtentã dicta dña Marieta de parte ſibi obuẽta, & aſsi
gnationi factæ filijs de reſiduo ꝯſenſit,& ꝓmiſit cũ iurõ perpe
tuò attẽdere & obſeruare & nunq̃ ꝯuenire . certiſsimi iuris eſt,
ꝙ uirtute huiuſmodi promiſsionis nõ poſsit de bonis ĩ diuiſio
ne filijs aſsignatis petere; q̃a diceret̃ ꝯtra diuiſionẽ venire,& ab
illa receder̃ & ſitr̃ ꝯuenire aſsignationi factæ filijs,cui ꝯſenſit,&
ꝯ quã ꝓmiſit nõ venire,ergo ſequit̃,ꝙ illa poteſtatio,ſ.ꝙ nõ in
tendit ſuis iuribus p̃iudicare,eſt directo ꝯria facto,i.illi promiſ
ſioni iuratæ de obſeruando & de nõ ꝯueniendo in perpetuum,
& per ꝯñs nihil operat̃; quia per hoc factũ ꝯriũ a dicta proteſta
tione,quæ dicit̃ p̃ceſiſſe,eſt receſſum.d.§.locator horrei.& d.c.
cũ M.& ꝓut habet̃ & no.ꝑ Doc.in locis præallega.& iſta rñſio
clara & veriſsima, & maximè ꝑꝑ iur̃m,qđ hẽt in ſe clauſulã, vt
actus valeat omni meliori modo.l.cum pater.§. filius matrem.
de le.2.& no.Bar.&alij , ĩ l.1.§.ſi quis ita,de ver.ob.& ꝓpterea
operat̃, ꝙ per hoc pactum de nunq̃ ꝯueniendo,qđ eſt ꝯriũ ꝓ-
teſtationi,dicatur a proteſtatione receſſum:quia aliàs dictũ pa-
ctũ iuratũ non poſſet hr̃e effectum. ¶ Et ad allegata in cõtrariũ
pro parte ex præmiſsis colligitur rñſio . Nam primũ tollitur,ex
quo non conſtat de dñio vel quaſi, quod ẽt (vt dixi) non pro-
batur ex ficta confeſsione, quæ non facit fidem in hoc iudicio ,
ẽt inter eaſdẽ ꝑſonas, ꝑ no. ꝑ Bar.ĩ d.l.eius qui delatorem. in fi.
prin.& per Bal.in d.l.2.C.de eden. ¶ Nec ẽt obſt. ꝙ hæres mari
ti non poſsit vxori repetenti dotem opponere exceptionẽ dñij.
d.l.rem alienam.ſolut.matri.quia illud procedit,ſi agatur actio

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

ne psonali de dote, secus aut si agat per vxorẽ rei uẽdicatione, ut in casu nro, ẜm Bar. & alios ibi per rõnem quam assignat & ad illud de protestatione est rñsum supra proximè. Non obstat ẽt dum dicebatur, ꝙ instrm̃, in quo fit mentio de renũciatione facta per d. Marietam per testes instrarios est reprobatum, & per pñs ꝙ in totũ redditur falsum. & nihil probat, ꝑ no. in d.c. fraternitatis. & in dicta. l. si ex falsis. Quia ad istud rñdebitur in
6 sequenti dubio. ¶Non obs. ꝙ per simplicem † diuisionẽ nõ dicat qs suo iuri renũciare, sicut nec fidei cõmisso. d.l. cũ pater. §. hæreditatẽ. quia ꝯrium est uerũ, qñ diuisio fit a sciẽte, & qñ fuit scienter facta, vt probatur in d.l. cum putarem. & in d.l. si post diuisionẽ. a ꝯrio sensu, & per rõnẽ supra assignatã. Et illud, qđ dr̃ de fideicommisso, non est ad propositum, quia ad illud non competebat ius re ipsa & de pñti, sed in spe tãtum & de futuro, quia pendebat conditio, & iõ ad illud ius de futuro non trahitur diuisio, & simplex renunciatio de non ꝯueniendo, sed in casu nro ius erat de pñti, ad quod trahitur illa promissio iurata de non ꝯueniẽdo in perpetuum, quod vr̃ donatum ꝑ diuisionem factam a sciente. d.l. si post diuisionem. & d.l. cum putarẽ. nam iuri de futuro difficilius renũciatur, & ab illo quis excludit, q̃ a iure de pñti, ẜm Bar. & doct. in l. j. C. de pac. & quia petẽdo fidecõmissum ex cã superuenienti non dicitur quis facere ꝯ diuisionẽ, nec uenire ꝯ promissionem de non ꝯueniendo diuisioni, quia non fuit in diuisione deductũ ẜm Bar. in d. §. duo fratres. in 2. q. Sed in casu nostro secus: quia petiæ terræ, ad quas agitur venerunt in diuisione, & fuerũt spẽliter assignatæ filius dictæ Marietæ; ꝑpea agendo ad illas dr̃ directo uenire ꝯ diuisionẽ & ꝓmissionẽ iuratã de nõ ꝯueniendo, iõ debet repelli. ¶ Circa ẜm uidelicet, ũtrũ cõpetat. d. Marietæ in effectu ius agẽdi ad q̃titatẽ ĩ alio libello petitã. Et videtur prima facie dicendũ ꝙ sic; qa Baptista eius maritus ad illam fuit cõdemnatus tanq̃ hæres Io. An
7 tonii, vt de sentẽtia cõstat, q̃ trãsiuit in rẽ iudicatã, & † ꝑ qua ꝑmit c. bonæ. el j. & ibi ꝑ Inn. de elec. & in c. inter nos. & in c. sicut. de re iudi. & ꝑ Io. And. & Doc. in c. ĩ pñtia. de renun. & Roma. & Moder. in l. sciendũ. de uerb. obl. cũ cõcord. de qbus ibi, & ex qua debitũ dicitur manifestũ. ca. cũ olĩ. de uerb. sig. & not. Bar. in j. q. de oper. noui nũcia. ¶ Nec obst. renunciatio, de qua in instro: qa (vt est dictũ in ꝑcedenti dubio) ꝯrium per testes instrarios est ꝓbatũ, & fuit potestatũ ꝑ d. Marietã, ꝙ nolebat, & nõ intẽdebat iuribus suis derogare, ꝑpea quia instrm̃ in hac parte reprobat, in totũ esse falsum dr̃, per no. in d. c. fraternitatis. & in d.l. si ex falsis. præterea & si contineret verũ, renunciatio tñ ipsa non valeret, quia renunciauit. d. Marieta iura & actio
8 nes, q̃ & quas hẽbat ꝯ filios, & sic † creditor dr̃ debitori renunciasse, & cessisse actiones ꝯ ipsummet cõpetẽtes, ꝙ fieri nõ põt, qa qs ꝯ seipsum actiones acqrere non põt, qa sibijpsi non põt obligari. l. Vranius. de fideius. ¶ Quibus tñ non obstantibus ꝯriũ puto uerius. Nã (ex verbis instri cõstat) renunciauit. d. Marieta filijs suis oĩa iura, oẽsq; actiones, quæ & quas sibi competũt cõtra dictos eius filios &c. & sic iuribus & actionibus personalibus cõpetentibus ꝯ dictos filios dr̃ renunciasse, quæ renunciatio licet valere non possit in vim renunciationis & cessionis, ꝑ id qđ ꝓximè dictũ est, videlicet qa sibimet ipsi qs nõ põt obligari. d.l. Vranius. ualet tñ in vim liberationis, ẜm Sali. in l. j. in 11. q. C. de actio. & oblig. & hoc vt actus potius valeat q̃ pereat l. quoties. de uer. obl. & ꝓbat in l. senatus. §. fi. cũ ibi no. per doc. de lega. j. & in spẽ ita tenet ibi Alex. per ea quæ ibi no. doc. & ꝓpterea filii intelligant liberati a quãtitate, a qua fuit pr̃ eorũ per sñiam cõdemnatus, & ualuit liberõ a debito liqdo, & de quo ꝑ sñiam constabat. l. iurisgentium. §. si paciscar. el. 1. de pac. & tãto magis sub renunciatione & liberatione continetur huiusmodi debitum ꝑ pilla verba vñia & geminata ipsius renunciationis per ea, q̃ tradũtur in l. si cã cognita, & in l. sub prætextu sperũ. C. de transac, & maximè ꝑ Bal. in 1. oppo. & ꝑ eum in l. tres fratres. de pac. in 4. no. & quia intentio filiorũ dictæ dñæ Marietæ fundata ex ipso instro, & ex renũciatione, de qua in eo in ampla forma. l. cũ ꝑcib. C. de ꝓb. & in l. si post diuisionem. C. de iuris & facti igno. Solũ restat respondere ad allegata in contrarium. ¶ Non obstat igitur, dum dicitur, quòd instrm̃ est reprobatum per testes instrumentarios dicentes, ꝙ dom. Marieta fuit protestata, quòd non intendebat præiudicare iuribus suis, qa huiusmodi verba protestationis, de qua testes deponunt, pñt intelligi generaliter tam de iuribus & actionibus personalibus, quã etiam de realibus. possent etiam restringi salua ratione recti sermonis ad iura realia competentia in dictis bonis. Et isto vltimo modo intellexerunt dicti testes verba huiusmodi, vt ipsi ẽt debent & declarant, & ita capi, & intelligi debent, vt euitetur contrarietas & falsitas. c. cum tu. de testibus, no. in l. scripturę C. de fide instr. & in c. imputari. eo. tit. & in §. quibus. in const. C. & probatur ex no. per Bar. in l. fi. §. idem quæsiit. de cond. in debi. Nam quamuis dixerit, nolle suis iuribus præiudicare, si intelligatur de realibus, ut dixi, nõ tamen obst. renunciationi factę de iuribus psonalibus, de qua fit mentio in dicto instro, qa illa sunt iura diuersa & separata, ad q̃ nõ porrigit, nec extendit dicta renũciatio. l. at si qs. §. pleriq;. de religio. & sumptib. fune. & lege si vnus. §. ante oĩa. de pac. & no. Bar. in l. nõ solùm. §. morte. de ope. no. nũc. in prima spẽ ꝓtesta. circa prĩ. & ex hoc sequit, ꝙ cũ filii & hæredes Baptistæ actione psonali essent prius obligati ad quantitatẽ petitã, ꝙ fuerunt liberati per renũciationẽ, quæ probat ex ipso instro. Nec protestatio iuuat, ꝙ ad iura realia, quãuis fuerit facta, quia ab illa fuit recessum per factũ ꝯriũ. l. cum plures. §. locator horrei. ff. loca. & plenè fuit declaratũ in ꝑcedenti dub. Et si dicatur, ꝙ ẽt in instro dr̃, ꝙ fuit renũciatum ẽt iuribus competẽtib. in alijs bonis, & sic ẽt iuribus realibus, cuius ꝯrium est per testes probatũ, & ꝯñr ꝙ in hoc instrm̃ redditur falsum, & ꝙ propter hoc reprobatur in totũ per no. ĩ d.l. si ex falsis. & in d.c. fraternitatis. Ad istud rñdetur, ꝙ falsitas huiusmodi non nocet, nec nocere põt: quia ẽt si præcessit protestatio, de qua deponunt testes, & in instro nõ cõtineretur renũciatio iuriũ realiũ, oĩno dicta ꝓtestatio ꝓdesse nõ posset; qa ab illa fuisset recessum per factũ contrarium, vt sæpe dictũ est.
9 Quando aũt † falsitas non nocet, de illa non est curandum; qa tunc falsum non dicitur esse commissum, & ꝑpea instrumentũ minus probat, vt no. per glo. & doc. in l. damus. C. de fal. & est de mente gl. in c. quanto. de iureiur. quã ad hoc ibi põderãt doc. maximè Imo. & no. Bar. in l. is qui oĩbus de fal. & de quo ꝑ Alex. in cons. 70. in vlt. col. primo vol. Præterea ad hoc vt falsum dica
10 tur committi, requirit dolus. l. nec exẽplũ. C. da fal. †. vbi reperitur, ꝙ partes uno mõ dixerũt, & ꝙ alio modo notarius scripsit, præsumitur potius per errorem q̃ dolosè scripsisse, si ex aliis cõiecturis de dolo nõ probet, ẜm Bar. & alios in l. quoties. §. j. de hære. insti. & Bart. in l. fi. C. cano. sacr. largi. lib. 10. & in l. 1. de dolo. Roma. in l. captatorias. C. de test. mil. & Alex. in d. consi. col. pe. & tanto magis præsumitur error, ex quo, vt dixi, talis falsitas non nocet, nec nocere põt, & quia de bona fama notarij deponunt etiam testes instrumentarij, ex quo sequtur, quòd licet non probet instrumentum quò ad renunciationem iurium realium, in reliquis tamen omnibus probat: quia falsum non dicitur esse commissum, tum quia non nocet, tum quia præsumitur, quòd per errorem potius quàm per dolum sic fuerit scriptum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Negotiorũ gestor generaliter condemnari potest ad reddendã administrationis rationem & ad reliquorum præstationem reseruata liquidatione in executione facienda.*
2 *Libris alicuius cum eius iuramento, si partitæ sint modicæ quantitatis, standum est.*
3 *Nemo in diuisione cogitur permanere.*
4 *Expensæ factæ a fratre in re communi, si modicæ sint, donandi animo factæ præsumuntur.*
5 *Testis alternatiuè deponens non probat.*
6 *Arbitri deferre possunt iuramentum in supplementum probationis licet petitum ante conclusionem in causa non fuerit.*

CONSILIVM XVIII.

VISO prolixo & laborioso processu agitato inter Laurentium & Iacobum & Do. Franciscũ fratres de Bertis, in procedendo ordinẽ libellorum seruabo. In primis namque petitur a dicto Do. Francisco per alios fratres, vt reddãt rõnẽ administrationis oĩum bonorũ paternorũ ꝓ duob. annis post mortẽ patris, & ꝓ anno. 1516. cum seq. vsq; & ꝑ totum annũ 20. eiusdẽ millesimi, de qua priori administratione prox. mẽsib. & de altera totius dicti tpis cõstat ex confessionibus dicti D. Francisci ad positiones Et propterea pro dictis tpibus, qbus administrauit, & de omnibus, quæ ẽt aliis tpibus constat ad eum peruenisse de

sed de bonis cõibus ex libris eiusdem & alijs scripturis per eum productis, tenetur rationem administrationis reddere.l.2.ff. de neg.gest.l.quædam.in prin.de eden.& l.j.§.offic. & ibi per Bart. de tute. & rationib.distrahen. Et quia in d.libello petitur reddi rõ administrationis cũ reliquorum præstatione, & ẽt in eodem libello exprimitur certa quantitas, quæ apud eum dr̃ remansisse, si cõstaret de certa quantitate, posset cõdemnari ad quantitatem certam, sed quia ante calculum adhuc non factum de quã
1 tita, certa non est probatum: iõ põt cõdemnari † gñalr̃ ad reddendum rõnem administrationis, & ad præstationẽ reliquorũ, eorũ liquidatione reseruata in executione laudi, p no. per Bar. in l.j.C. si aduer.rem iud.& faciunt no.in l.j.in prin.ff. de edẽ. & ille qui administrauit tenetur librum rationum conficere, & tam de receptis, q̃ de expẽsis, aliàs ꝫ illam iuratur in litem.d.l.i. §.offic. cum ibi no.per gl. & Bar.in l.i.C.de in li.dan.tut.verùm quia per hũc s̃m modum pronũciandi non discederetur a lite diu versa inter istos fratres, quia in executione adhuc duraret, & super redditione rõnis, & quantitate reliquorum esset iterũ pronunciandũ. Vnde vt ex toto discedatur a lite, vtilius vr̃, & æquius, ut in primis & ante omnia liquidentur omnia, ꝙ utiq; fieri non põt sine calculo.l.cũ seruus.de cõd. & dem. Quidquid ergo ex libris ex aliis scripturis productis ex parte Domini Frãcisci, vel ab ipso producendis constat ad manus illis peruenisse ex reditibus bonorum immobilium & ex rebus mobilibus, illis standum erit, ex quo in contrarium nihil est pbatum, si uerò de peruentis ad manus eius librũ non confecit, tũc standũ est dicto partis aduersæ cũ iurõ, de quo ẽt satis constat ex processu idest ex positionibus productis cũ iurõ. d.§.of.& nedũ procedit hoc quò ad reditus & introitus dictorũ bonorũ immobilium, sed ẽt quò ad bona, vt dixi mobilia, & quò ad oẽs q̃titates exactas a debitoribus cõibus; quia q̃uis ex inuentario confecto manu.d. Francisci, & ex rñsione ad positiones facta per relationem ad inuentarium, nõ probaretur, ꝙ bona mobilia, de quibus in illo, peruenerint ad illũ, nihilo minus quia alibi dictus D. Franciscus confitetur, ꝙ p dictos quatuor annos habuit administrationẽ oĩum bonorum mobilium & ĩmobiliũ, ex hmõi confessione apparet ꝙ bona mobilia tunc cõia inter dictos fratres ad eũ peruenerũt. Et q̃uis ex tali cõfessione nõ declaret q̃titas, vl̃ qualitas dictorũ bonorũ, vr̃ tñ satis declarari ex dicto inuentario d. D.Frãcisci, & ex libris eiusdẽ, ac ex aliis scripturis, & cõputis, p eũ productis, & ex instr̃is publicis, quibus oĩbus stãdũ est in hoc ꝫ eũ, ẽt respectu q̃titatis exactæ Romæ a Paulo Vrcelaio & ex aduerso ad cõputũ, uel ad creditũ dicti D. Francisci debent poni oẽs expẽsę factæ in alimentãdo familiã, & saltẽ per sonas quinq;, de qua expensa q̃uis nõ cõstaret ex libris d. Francisci, q̃a tñ de illa apparet ex cõfessione vtriusq; partis, debet esse in cõsideratione. Et q̃a quæ & quanta potuerit esse singulo anno, testes sunt uarii, dicti arbitri, cõsiderata psonarũ qualitate, ex eorũ arbitrio illã poterunt taxare & moderari, iuxta.l. si qđ ex Pamphila.cum ibi no.p Bar. de leg.2. & in l.j.ĩ fi.C.de sẽten. quæ pro eo qđ interest.& quia ultra p̃dictã expensam cibi & potus, verisilr̃ occurrũt multæ aliæ expẽsæ, uidelicet vestimẽtorũ, medicinarũ, & aliorũ indies occurrentiũ, de istis est standũ
2 libris dicti dñi Francisci. Cum.n.sint † partitæ modicæ vel non magnæ quãtitatis, standũ est dictis libris in fauorem scribentis cũ suo iurõ, s̃m Bar.ĩ d.§.of. & Io.And.in addi.Spe.de instr. editio.§. nũc dicẽdũ. in addi.magna, & Bal.in rub. C.de fide instr. & p Alex.in l.fi.§.in cõputatione.C.de iure deliberã.cũ cõcor. de q̃bus ibi, & p Mod.in l. admonẽdi. de iureiur. & p̃sertim fides est adhibenda dictis libris, cum aliquæ partitæ aliter & alio mõ, hoc est, p instr̃a vetificẽtur, s̃m Pau.de Ca in ɔ̃s. 140. Mariotus Frãcisci. vbi vult, ꝙ tũc libro credatur, ẽt si expensæ sint magnæ. Facta igitur calculatione hinc inde per arbitros, vel p alios ad hoc electos & deputatos per eosdem, si inueniatur, ꝙ dom. Franciscus sit debitor, in illo cõdemnabitur, & in residuo absoluetur, si debitum erit minoris quantitatis quam sit illa, quę fuit in libello expressa. Si uerò nõ reperiat̃ debitor in aliquo, debebit ab hac petitione in totũ absolui, & declarari dictũ Dom.Fãciscũ rõem redidisse, ad aliquã reliquorũ pręstationẽ nõ teneri. Erit ergo in electione dictorũ dñorũ arbitrorũ hũc modũ seruare, uel condemnare. d. Franciscum ad reddendum rationem cum reliquorum præstatione, iuxta petita, reseruata liquidatione in executione laudi, vt superius dixi. ¶ Secundò in eodem libello prouocatur dictus D.Franciscus per suos fratres ad diui-
3 sionem oĩum bonorũ cõium. Et quia † nemo cogitur ĩ cõiono permanere.l.fi.C. commu. diui. & no.in l.si non sortẽ.§.si centum.de cond.indeb. iõ pronunciandũ & laudandũ est, diuisionẽ inter partes æquales bonorũ cõium fieri debere, de quibus bonis constat in processu, vel constabit in executione, & põt ẽt in laudo pars cuilibet assignari, & diuisio per partes fieri de illis rebus, quæ ex processu apparent esse cões inter dictos fratres, & hæc quò ad primũ libellum. ¶ Circa s̃m libellũ pductũ pro parte Laurẽtij tñ in primis petuntur q̃dam expensæ factæ circa domum cõem, i. in quadam columna, & circa tectum, & pro cultura uineæ a quibus dico dictum D. Frãciscũ & Iacobũ
4 esse absoluendos, tum quia † illæ expensæ, quæ sunt modicæ, præsumuntur factæ per Laurentium, animo donandi ipsis fratribus, ex quo nõ est ptestatus de animo repetendi, arg.l.vtrũ. de don.inter uir. & uxo. quæ locum etiam habet in transuersalibus, ut probatur in l.ex duobus.§.Titium. cum gl. ff. de neg. gest.& Roma.in l.quæ dotis.sol.mat.& Ale.qui loquitur de expensa facta a fratre.in l. si negotiũ.in fi.C.de neg.gest. & q̃a ẽt dictæ expensæ domus & uineæ non pbantur per Laurentium ideo rei sunt absoluendi.l.actor.C.de prob.&l.ei qui ff.eo. ¶ Itẽ petuntur ducati quinquaginta, qui dñr soluti per dictum Laurentium Ricio Hebræo pro luitione bonorum cõmunium pignoratorum, vt asseritur per d.D.Franciscum. Verùm quia p testes Laurentii pbat̃, ꝙ dicta bona fuerunt pignorata nomine oĩum fratrum, & ad vtilitatem eorum cõem, hoc est, p soluendo resto dotis sororis prædictorum fratrum, & ꝙ dicta pignora peruenerunt post luitionem ad d. Laurentium; ideo dico, dictũ D.Franciscũ esse condemnandũ ad tertiã partẽ tñ dictæ quantitatis.dũmodo d.Laurentius dicta pignora, de q̃bus apparet ex libris Hebræi, cõsignet dictis fratribus, & a residuo dictæ quantitatis dico d.D.Franciscum esse absoluendum. ¶ Itẽ petit Laurentius condemnari d.Franciscum ad duca.17.eidem missos ex arce Fani. Circa hoc põt dubitari, utrum sit pbata intentio Laurentii. Nam D. Franciscus rñdẽdo positionibus fatet̃ recepisse quasdã pecunias ex arce Fani, quæ confessio ratione incertitudinis ipsius quãtitatis non pbat.l.si ita stipulatus. de uer.obl.& l.cũ post.§.gener.de iure dot. & Petrus de Parma in tractat.de se exonerando, iuxta no.per Bar.in l. deferre.§.idẽ
5 decreuerũt.de iure fisc. & deponit alternatiuè † de 15. vel 16. duc.& sic ratione incertudinis non pbat.l.vbi aũt.§. qui illud aut illud.de ver.obl. & eadem ratione nec Octauianus pbat, q deponit per verbũ iudicio suo, & p verbum circa. per Ant. de Butr.in c. literæ.de dila.cum concord. de q̃bus p Ale. in l. & si post tres. si q̃s cau. In contrariũ facit, qđ no.Bar.in l. admonẽdi.de iureiur. uersi.quid si testis deficiat in dicto &c.vbi q̃rit, si duo testes dicant, ꝙ uiderunt, ꝙ ego tibi numeraui quandã pecuniam, sed non recordantur de quantitate, an probent: & dicit, ꝙ si ex aliis coniecturis põt apparere de quantitate certa; vt q̃a pbo p alios duos testes, ꝙ petijsti a me 10. mutuò, ex his duobus simul iunctis poterit iudex actori deferre iur̃m in supplementũ pbationis p c.ex literis.de iureiu. Cum ergo.d.Franciscus fateatur recepisse quasdã pecunias, q̃ confessio nõ minus probat q̃ testes qui deponunt de numeratione incerta ratione quantitatis, & ex alijs testibus exprimatur quantitas certa, licet non probent plenè per prædicta, inducunt tamen cõiecturam, ꝙ saltẽ fuerunt duc. 14. capiendo summã minorẽ, de qua deponit Octauianus, ideo arbitri potuerũt in supplemẽtũ pbationis deferre iur̃m d. Laurẽtio, & illi stare v̄sq; ad dicta quãtitatem duca. 14. & subinde condemnare d. D. Franciscum ad
6 quantitatem prædictam. Et quamuis † vbi essemus coram iudice, posset dubitari, vtrum dictum iur̃m sit deferendum, si non sit petitum ante conclusum in causa, tñ coram arbitratoribus aliud est, pp potestatem eis attributam, & qui solam veritatem debent attendere. Et ita circa hoc concludo arbitrandum.
¶ Quò ad petitionem duc. 12. quos d. Laurentius dicit misisse Romam .d. Francisco, non probatur eius intentio per testes; q̃a Marcolinus tractat de se exonerãdo: & de q̃titate nõ recordat̃, & D.Hieronymus nõ dicit, ꝙ uiderit illos numerari d: Frãcisco sed dari Marcolino: ideo nihil probat. Item. D. Franciscus non cõfitetur simplr̃, sed dicit recepisse de bonis paternis, vnde responsio debet acceptari cum sua qualitate, per not. per Bart. in l. fin.§. idem quæsijt. de libe. lega. & quia D. Franci-

ſcus exiſtens Romæ participare ẽt debebat de introitibus cõibus, ideo ab hac quantitate dico illũ eſſe abſoluẽdũ. ¶ Quãtùm verò ad uelutum, de quo in petitione Laurentij, eius intentio nõ ꝓbatur, quia duo teſtes tractãt de ſe exonerãdo, nec ẽt deponũt, ꝙ fuerit cõſignatũ D. Frãciſco, nec ẽt ꝓbatur identitas. iux ta no. p Inn. in c. auditis. de præſcr. & alius teſtis deponit de auditu à Laurentio, ideo in hoc dico d. D. Franciſcum ab hac petitione eſſe abſoluendũ, ſaluo ꝙ teneatur dictis fratribus rationẽ reddere de veluto, quod apparet ex ſcripturis per eum productis ad eum perueniſſe tanquã cõe. ¶ Item dico d. D. Franciſcũ, & Laurentiũ hæredes auiæ ex duabus partibus eſſe condẽnandos ad dandũ d. Iacobo ꝓ duabus partibus ex tribus quatuor brachia panni nigri, ad rationem librarum triũ ꝓ quolibet brachio ſibi relicti per dictam auiam. ¶ Et ab omnibus alijs hinc in de petitis & deductis per dictos fratres vel quemlibet eorum, & ẽt ab expenſis dico & conſulo eos & eorum quemlibet eſſe abſoluendos & abſoluendum. Laus Deo.

SVMMMRIVM.

1 *Actio mandati aduerſus eum competit, qui ad emendum mandatum ſuſcepit, licet fraudulenter proprio nomine emerit.*

2 *Remedium. l. ſi me & Titium. ſi cer. pet. ceſſat, ubi aliud remediũ intentari poteſt.*

3 *Libellus, ex quo apparet duas actiones competere, non procedit.*

4 *Numerò pecuniæ potius mutuũ, q̃ donationẽ aut depoſitũ arguit.*

5 *Ex confeſſione mutui ante biennium actio non oritur.*

6 *Ex confeſſione facta ex cauſa mutui per teſtes non autem per ſcripturam probata, etiam poſt biennium actio non oritur.*

7 *Exceptio non numeratæ pecuniæ competit ante biennium, etiam quando per teſtes tantùm confeſſio probata eſt.*

8 *Conſtitutum non contrahitur, niſi debitum efficax præcedat.*

9 *Clauſula, ſuper quibus omnibus & ſingulis &c. operatur effectũ ſuum, quando de generalitate nimia non eſt exceptum vel cauſa aliqua ſpecificata non fuit.*

10 *Promiſſio de aſſecurãdo, ſimplici de ſoluẽdo ꝓmiſſione adĩpletur.*

11 *Exceptio nõ numeratæ pecuniæ non competit, quando cauſa præcedentis debiti in cauſam mutui conuertitur.*

12 *Quotieſcunque ex pacti inobſeruantia quis damnum patitur, ei actione de dolo ſuccurritur.*

13 *Teſtes deponentes unus plus alio probant in eo, in quo ſunt concordes, nec ſi in modico ſint contrarij, reprobantur in eo, in quo concurrunt.*

14 *Promittens obligaturum ſe ad decem, ſtatim eſt obligatus abſque alia promiſſione, & ſtatim conueniri poteſt.*

15 *Libellus quando poteſt duas uias comprehendere, unam competentem, alteram incompetentem, ſuper competenti procedit.*

16 *Verbum ſtipulanti aliquando exponitur, ideſt, conuenienti.*

17 *Excuſſionis exceptio ante litem conteſtatam opponi debet.*

18 *Excuſſionis exceptio ei, cuius non intereſt, non prodeſt.*

19 *Iudex, qui procedit ſola facti ueritate inſpecta, poteſt in eo quod probatum reperitur condemnare, licet aliud ſit deductum.*

CONSILIVM XIX.

VISA petitione D. Camillæ, & probationib. ſuper ea receptis, ac omnibus maturè cõſideratis, vr̃ prima facie dicendum, quòd reus a petitis ſit abſoluẽdus. Nam in libello primò naratur, quòd dicto Bartholomeo & Scipioni numerauit dic. domina certam quantitatem, vt eius nomine emeret poſſeſſiones de Vigarolis, quas prædicti nomine proprio emerunt. Item quod ex poſt Scipio confeſſus eſt, d. quantitatem ad eũ & ad d. Bartholomeũ perueniſſe, ac ẽt ꝙ promiſit d. Scipio q̃titatem prædictã ſoluere & reſtituere d. D. Camillæ ſtipulanti & recipienti. Demũ ponit ꝯclõ gñalis, in qua petitur ſu p oĩbus prædictis ius & iuſtitiã miniſtrari, oĩ meliori mõ &c. aut ergo agit actione orta ex primo negotio, qđ dr̃ geſtũ ĩter prædictos, hoc eſt, actione mãdati ad ipſas poſſeſſiones emptas, q̃ cõpetere ſolet
1 ꝯ illũ, q̃ ſuſceperat mãdatum ad emendũ, q̃uis ẽt fraudulenter noĩe ꝓprio emerit, quaſi uideatur emiſſe noĩe proprio ad utilitatẽ tñ mãdantis ſecundum Ang. & Imol. & Roma. in l. qui in aliena. §. is q̃ putat. de acq. hær. & per Bart. in l. 3. §. uñ quæri. de manu. teſta. & tunc ſuper hac actione non eſſet fundata intẽtio agentis: quia de mandato ad emẽdum non eſt probatũ, nec ꝙ ex hac cã pecunia fuerit numerata non cõſtat: qm̃ teſtes non dñt, ꝙ d. Scipio confeſſus fuerit recepiſſe pecuniã cã emẽdi poſſeſſiones ꝓcuratorio noĩe D. Camillæ, ſed ꝙ ſimpl̃r confeſſus eſt pecuniã cũ D. Bartholomeo habuiſſe, & de ea illos emiſſe dictas poſſeſſiones, & ĩ hoc cõcordãt prim⁹ & ſecũdus teſtis. Tertius uerò deponit de ſimplici cõfeſſione de recepto, & de poſſeſſionib. per illũ non eſt habita mentio. Et quartus ſil̃r ſuper hoc deponit minus, ſed tm̃ dicit de ꝓmiſſione Scipionis de aſſecurando & non de cõfeſſione de recepto. Et ꝑpea nõ põt dici, ꝙ mãdatũ ꝓbeẽ per cõfeſſionẽ, & pſertĩ q̃a Scipio nõ fuit interrogatus de mandato, iõ ad illud nõ trahitur confeſſio, q̃uis præceſſerint quædã uerba enũciatiua D. Camillæ, de quibus atteſtatur ſecundus & tertius teſtis, vt probatur in l. ſi cui. §. a filio
2 de leg. i. & ibi p Alex. rñdet ad illũ tex. Minus † ẽt agi potuit ex æquitate. l. ſi me & Titium. ſi cer. pet. quia illa lex locum hẽt, qñ negotiũ aliquod nõ fuit geſtũ inter partes, ut ibi dr̃: ita ꝙ alio remedio non erat actori conſultũ, ſed in caſu nr̃o pecunia peruenit ꝓ parte ad Scipionẽ ex negotio geſto inter illũ & D. Camillam: quia illa uolũtarie pecuniã numerauit & ipſe conſenſit, iõ ꝯ eum agi põt actione orta ex illo negotio, & ceſſat æquitas d. l. ſm Bar. ibi & Pau. de Ca. in l. ſi eũ ſeruũ. eo. ti. pro alia uerò parte numerata D. Bartholomeo, ut fatetur ẽt D. Camilla, ea competit actio ꝯ d. D. Bartholomeũ orta ex ꝯctu, cuius occaſione facta fuit numeratio, iõ ꝯ Scipionẽ nõ põt dictũ remediũ cõpetere ſm oẽs in d. l. ſi me & Titiũ. Præterea nõ cõſtat, ꝙ dictæ poſſeſſiones ex titulo lucratiuo ꝑuenerĩt, nec ẽt pſumitur. l. cũ de indebito. de prob. l. ſi cũ aurũ. de ſol. ergo ex æquitate pdictę legis cõueniri nõ põt, ſm Doc. ibi. Ad pecuniã quoq; agi nõ potuit actione mãdati, q̃a de mãdato nõ cõſtat, vt dictũ eſt, & ubi ẽt de eo cõſtaret, hac actione pecunia repeti non poſſet, ex quo poſſeſſiones fuerunt emptæ iuxta mandatum, quamuis ẽt noĩe proprio mandatarii emerint, ut dixi allegando Bart. in d. l. 3. §. vñ q̃ri. & Ang. & Imo. in d. §. is qui putat. ¶ Nec obſt. l. ſi mandauero, §. ſit tibi centũ. ff. manda. & quod no. per gl. & Bart. in l. ſi pupilli. §. ſi q̃s pecuniã. de neg. geſt. q̃a ibi mãdatũ nõ fuit impletũ, iõ actione mãdati pecunia põt repeti, ſic ẽt ꝯtingere poſſet ĩ caſu nr̃o, ſi mãdatarii dictas poſſeſſiones nõ emiſſent, ſed cum emerint, q̃uis noĩe ꝓprio, ad vtilitatẽ tñ mãdantis id pſumit factũ. Et ſic ubi de mãdato ꝯſtaret, agẽdũ eſſet ad poſſeſſiones, & nõ ad pecuniã: q̃a in emptionẽ poſſeſſionũ fuiſſet conuerſa de
3 volũtate mãdãtis. Et † ẽt dato ꝙ adhuc actione mandati agi poſſet ad d. pecuniã, ad illã ẽt potuiſſet ex ꝓmiſſione & ſtipulatione, de qua aſſeritur in d. libello, & ſic ex illo cõſtaret duas actiones ad eandẽ pecuniã cõpetere. Et ꝑpea nõ põt libellus ꝓcedere: q̃a tenet agẽs vnũ eligere, & ita uoluit no. Pet. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chyſogonus. de ver. obl. quẽ ibi refert & ſeq̃tur Alex. in pe. char. dicẽs, ꝙ ſi q̃s in libello narret, ſe numeraſſe cẽtum ex cã mutui, q̃ recipiẽs ſibi ꝓmiſit reddere, quare petit illũ cõdẽnari ex dictis cauſis, talis libellus nõ ꝓcedit: q̃a ex eius narratione apparet duas actiones cõpetere: unã. ſ. ex numerõe, & alterã ex ꝓmiſſione. Et quoties duæ actiones pſonales cõpetũt ad idẽ, tenet actor unã eligere. l. ꝙ in hrđẽ. §. eligere de tribut. Nõ põt ẽt dici, ꝙ actũ ſit actione depoſiti, & ꝙ ea potuerit agi: q̃a ubi depoſitũ interueniſſet, de eo ſolũ ex cõfeſſione cõſtaret, ex quo ñ fuit factũ, vt mox dicet. ¶ Vr̃ ergo ſolũ ꝓbari mutuũ p cõfeſſionẽ Scipionis, inquantum fatetur pecuniam fuiſſe numeratam: & de illa poſſeſſiones emptas fuiſſe, & ſic per confeſſionem utriuſq; partis conſtat de numeratione: ſed de cauſa numerationis nõ apparet. in † dubio ergo pecunia præſumitur potius mutuata quam donata aut depoſita, ex quo non fuit in ſacculo conſignata, ſed numerata, ſm gl: Bar. Ang. Pa. de Ca. & Ale. in l. cũ q̃d. ſi cer. pet. & Ant. de Bu. in c. ſi cautio. de fi. inſtr. ſed nec ĩ tali cauſa mutui nõ expreſſa in confeſſione (ut dixi præſumptus libellus ꝓcedit, quia in eo mutuum præſumptum non allegaẽ, prout allegari debuit, ſicut alia præſumptio iuris. l. ſi adulteriũ cũ inceſtu. §. idẽ Pollioni. de adul. & iſtud etiam in terminis voluit Bar. in d. l. cũ quo alij tranſeunt. Præterea vbi † ex numeratione, vel ex cã mutui q̃s agit & ꝓbat de ꝯfeſſione, nõ obtinet, niſi ſit elapſum bienium, uel niſi ſit renunciatum ltĩme except. non numeratæ pec. q̃a prius non oritur actio ex confeſſione, ſm Bar. Imo. Ale. Raph. & Pa. de Ca. in d. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. Bald. in l. pecuniæ. C. de ſol. in lege. i. in princ. C. de rei vxo. actio. & in l. ſi ex cautione. in 10. q. C. de non nu. pec.

pec.& est de mente D.Ant.in d.cap.si cautio.& idem tenet Rom.in l.prædia.de acq.pos.& Ale.in l.j.§.si quis ita.de verb.ob. At in casu nostro elapsum nõ est bienniũ,nec renunciatũ d.except. ergo ineptè ageretur ex cã mutui,ex quo de numeratione
6 non cõstat, nisi ꝑ ꝯfessionẽ; ex qua † confessione facta ẽt ex cã mutui alia rõne non põt actio oriri, quia ex confessione mutui,ẽt post bienniũ oritur actio,si interueniat scriptura, ut no. insti.de lit.obl.in prin.& in l.2.§.fi. si cer. pet.secus si non ꝓbetur ꝑ scripturã,sed ꝑ testes,ut in casu nostro,ẽm gl.no. & sing. in l.si non singuli.C.si cer.pet.& ibi per doc.& per Cy.in l.generaliter.in 15.q.C.de non nu.pec.& Bal.in d.l.si ex cautione. in 10.q.& Imo.in d.§.si quis ita.dicens ita etiã sentire gl. in l.non figura.de act.& obl.idem tenet ẽt Imo.in d.§.Chrysog.& ibi ẽt hoc sequitur Ale.in 16.col. quia non inuenitur iure cautũ, ꝙ hoc casu ex confessione oriatur actio:ideo standum est regulę, de qua in d.l.Publia.§.fi.& dicit hanc esse cõem opi. & ad quædam contraria respondet. Et ideo si quis ex tali confessione ẽt post bienniũ ageret,non obtineret,quia ex ea actio non datur, secundùm Alex. in loco prædicto, qui ad hoc ẽt alleg.Pau.de Cast.in d.l.certi cond.§.qm̃.in fi. Præterea D. Camillæ agenti ex mutuo obstaret opposita exceptio nõ numeratæ pecuniæ. l.si ex cautione.l.cum ultra.& l.in ꝯtractibus.C.de non nu. pecu.
7 quæ † ẽt competit,quando cõfessio probatur solùm per testes ẽm Bar.in d.l.si ex cautione.& Sal.ibi in 10.opp.& Alex.in loco ꝑdicto.Quinimmo voluit gl.in d.l.si non singuli, ꝙ isto casu possit ẽt op.post biennium,de quo ibi per doc.& per Bar.in d.l.si ex cautione.Sed hoc vltimum aliter non firmo, nec prosequor, quia in casu nostro de hoc non agitur: cum exceptio fuerit intra biennium opposita. Quæ exceptio obstat,ẽt si agatur ex noua promissione Scipionis.d.l.cũ vltra.& d.l. si ex cautione.& per Bar.in d.l.certi ꝯdictio.§.si nũmos.Itẽ ex dicta ꝓmissione agi non põt quia ex ea tanquã nuda non oritur actio, quia nõ præcessit interrogatio. l. iurisgentiũ.§. igitur nuda.ff. de pac.nec sufficit cõplacentia.D.Camillæ superueniens, dum acceptauit dictam promissionem,iuxta.l.1. §. si quis simpliciter.de verbo.obl. quia ille tex.loquitur, quando interrogatio præcesit,quo casu licet responsio fuerit diuersa,sequuta tamẽ cõplacentia interrogantis illa coniungitur cum interrogatione præced.& fingitur, ꝙ de eo, quod postea placuit,interrogatio præcesserit, quæ rõ cessat, quando nulla penitus interrogatio præcessit, iõ tunc ex complacentia superueniente nõ inducitur stipulatio,nec uera,nec ficta,sed pactum nudum,ut not.in d.§. igitur nuda.aliàs pactum nudum nunquam induceretur, quando promissio præcedens expressè acceptaretur,& si contraheretur consensu solùm tacito, & non quando consensus verbis exprimeretur,ꝯ l.j.ff.de pac.& in terminis per gl.in d.§. igitur. dum dicit, ꝙ si p̃cedat responsio, & sequatur interrogatio, ꝙ non erit stipulatio,sed pactum nudum,allegat.l.1. C. de vsu. q̃ interrogatio sequens nihil aliud est, quã acceptatio superueniens.Nõ videtur ẽt dici posse, ꝙ ex dicta ꝓmissione & pacto nudo oriatur actio tanquam ex constituto,iuxta. §. de constit.
8 insti.de actio. quia non contrahitur constitutũ † nisi pręcedat efficax debitum.Quamuis igitur in casu nostro de numeratione constet ex confessione, & de mutuo p̃sumpto, vt dixi, quia tamen obst.exceptio non numeratæ pecuniæ, super tali mutuo,nõ cadit,nec valet constitutũ.l.3.§.1.ff.de constitu. pec. & ibi gl. exemplificat illum tex.propriè in terris istis,videlicet,qñ super confessione de recepto intra bienniũ apponĩ cõstitutũ, nã tunc non valet,vt ibi dr̃. Præterea vbi ẽt valeret, & ex eo oriretur actio adhuc tñ sequi non posset ꝯdennatio:quia in libello stipřo allegatur & deducitur. Si ergo stipřo non probatur, sed constitutum,intentio agentis nõ est fundata: quia vbi quis vnam cãm deducit,& aliam probat, obtinere non põt.l.hęcbat. in prin.de insti. & ꝑ Inn.in c.ex parte abbatissæ. de priuil.Bart. in l.j.in prin.de ede. & ꝑ Pau. de Ca. & Mod.in l.si is ad quẽ.de acqui.hær.& ꝑ Alex.in d.§.Chrysogonus.in 7. col. Nec cl'a illa
9 † super q̃bus omnibus & singulis,iuxta no.per Inn. & Doc. in ca.2.de ordi.cogni. quia tunc operatur, vt ferri sñia possit ẽm ea,quæ ꝓbata sunt,si libellus fuit generalis, & non sit oppositum de generalitate,nec aliqua cã sit specificata, vel specialiter deducta,sed vbi de nimia gñalitate est exceptum,vel aliqua specialis cã deducitur, tunc d.clausula nihil operatur, si alia cã ꝓbetur,ẽm Alex.in consi.121. 1. vol. qui hoc dicit ex mẽte doc. in d.c.2.Itẽ ẽm eum d. clausula non põt operari, nisi circa ea, quæ sunt narrata in libello.alleg.doc.in d.c.2. & p̃sertim Abb. in prin.vlt.char. Sed in casu nostro de cõstituto nõ fit mentio in libello,nec de ꝓmissione,ex qua introducatur, sed solùm de stipulatione: igitur circa constitutum nihil dr̃ esse cõclusum. Sed ẽt dato, ꝙ dictus Scipio ex sua ꝓmissione esset efficaciter obligatus, ꝓ parte tamen pecuniæ, quã D. Bartholomęus etiã recepit.l.reos.§.cũ in tabulis.de duob.reis,haberet beneficium exceptionis,quod cõpetit ei,qui obligauit se pro alio, ẽt tãquã principalis,secundùm gl.sing.in auth.de fideiuss.in prin. in vers. fideiuss.& Cy.Ray.& Sal.in auth.præsente.C. eo. & Spe. in tit. de renun.conclu.§.j.ver.sed si fideiussor.Guliel.Ang.& Pau.de Cast.in l.sed & Iulianus.§.j. aliàs est.§.itẽ si filius. ad Maced. & Bal.in l.pe.col.5.C.de execu.rei iudi.& Abb. in c. 2. de fideiuss. & est de mente Cy.Bal.Ang.& Sal.in l.dictantibus. C. de testamen.¶Nec ob. ꝙ quilibet in solidum teneatur ex mãdato.l. creditor.§.duobus.ff.manda. quia de mandato non constat, ut dixi,& quia ita demum in solidum tenentur mandatarij, si expressè cuilibet administratio sit in solidum cõcessa,secundũ glo.& Bar.in d.§.duobus. Similiter ẽt tanquã duo depositarij in solidum non tenentur ex eo capite, quia sint in dolo versati, & sic ex obligatione secũdaria.l.j.§.si apud duos. & in l.si duo. depo. iuxta no.ꝑ Bar.in l.4.§.Cato.in 6.opp.de verb.obl.& in l.eandem.in prin.in 2. q. de duob. reis. quia depositum non probatur,nec præsumitur,sed potius mutuum,vt est dictum. Itẽ nõ agitur actione secundaria ratione doli, q̃ cõpetit ad interesse, sed agitur actione primitiuã ad ipsam rem, q̃ est diuidua, vt in dictis locis,quamuis ẽt tanquam mandatarii, vel depositarij actione secundaria in solidum tenerentur,non tamen essent ꝓprie duo rei,& illis ẽt per ius Digestorũ cõpetere posset beneficium diuisionis,secundũ Bar.no.in l.in duobus.§. vbi duo.de duobus reis,in 2.q.Minus ẽt dici põt, ꝙ cõtra Scipionẽ agi possit in solidũ, ex eo, q̃a cõmodum ad illum in totũ peruenerit, iuxta.l.cũ plures.§.vestimenta.ff.loca.& ibi Bar. in l.vnde quæritur cõmoda.& per Bar.in d. §. vbi duo. quia prædicta procedunt,quando singuli tenerentur insolidum,& non qñ tenerentur pro parte, ꝓut in casu nr̃o tenenĩ, vt declarat Alex.ꝯ Rom. in l.si cũ dotẽ.§.transgrediamur.sol. mat. Alia rõne insuper nõ potest sequi cõdemnatio ex d.promissione, etiã si efficax fuisset, & actionem produceret, qui solus primus testis deponit, quòd scipio ꝓmisit restituere pecuniam, q nõ ꝓbat, quia vnicus.l.vbi numerus.de testibus.Alij verò tres deponunt de promissione de assecurando & nõ de soluendo, quæ promissio de
10 assecurando adimplẽ simplici † promissione de soluendo,ẽm gl.in l.si mãdato Titij.§.fi.ff.manda.& ꝑ Bar.in l.j.§.1.in fin.de solu.& ꝑ Doc.in l.1.ff.qui satisf.cog.cum concord.de q̃bus ibi per Ale.nec obst.ꝙ ipse post Ang. & alios dicat ꝙ d.obligatio nõ impediatur simplici promissione, qñ p̃cedebat obligatio ad soluendum:quia aliàs conuentio de assecurãdo esset superflua, quia d.rõ in casu nostro cessat, qm̃ nõ ꝯstat de alia obligatione Scipionis,nisi per confessionem, quæ non ꝓducit actionem.d. l.Publia.§.fi.Præterea vbi de pręcedenti obligatione constaret, solus Scipio ex ea nõ esset obligatus, sed pro parte solùm.& D. Bartholemus ꝓ alia parte.d.l.reos.§.cum in tabulis. iõ simplex promissio adimplere põt d.obligationem de assecurando, quæ non est superflua, immo vtilis & proficua. Et ideo cum agatur ad restitutionem pecuniæ,cuius occasione competit certi condictio,& probata sit obligatio de assecurando,quæ continet factum,ad quod datur actio ex stipulatu,insti.de uer.obl.in pri. mepta actio inuenitur p̃posita.Et ꝓ pea non põt sequi sñia condemnatoria. d. l. 1. si mensor falsum modum dixer. & ibi no. ¶ Quinimmo ubi per instr̃m cõstaret, quòd Scipio solus fuisset obligatus ad pecuniam, adhuc ex promissione de assecurando ineptè ageretur ad restitutionem pecuniæ quia non dicit Ang. & Doc.in d.l. j. qui satisd. cog. ꝙ isto casu promissor teneatur soluere,sed ꝙ tenetur dare fideiussores uel pignora, sicut ẽt qñ promisit idoneè cauere,ẽm gl.in d.§.fi.& ideo quantitatis pręstatio non est in obligatione,sed datio fideiussoris uel pignoris & sic factum, ad qđ non est actũ,nec agi potuit ad interesse occasione obligationis ad factũ, q̃a ad illud Scipio nunq̃ fuit interpellatus,& iõ non fuit in mora ꝯstitutus.l.qđ te.si cer.pet.l. si ex legati cã.de ver. obl. & ꝑ ꝯñs non potuit succedere obligatio ad interesse.l.stipulationes non diuiduntur. ver. Celsus. de verbo,

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

ver.obl.nec ẽt ad illud in p̃ntiarũ agitur: & ista sunt in effectu, quæ parum intuenti & ꝯsideranti valde videbantur urgere ꝯtra d.D.camillã.¶Sed præmissis non obst.ꝯrium arbitror uerius,& in hanc sñiam trahor facilius, quia animaduerto & clarè conspitio,d. D. Camillam sui facilitate fuisse fraudulenter seductã ac deceptam.Et est in primis animaduertendum, ꝙ de numeratione facta D. Bartholomeo, & D. Scipioni manifestè constat ex eius ꝯfessione, de qua deponunt concorditer testes, & quæ ad eius præiudiciũ fidem facit.l.generaliter. C. de non nu. pec. l.cum de indebito.§.fi.de prob.Siue dicamus numerationẽ p̃dictis fuisse factã & tanq̃ mandatarij dictas possessiones emerãt nomine d.D.Camillæ,sicut ipsa allegat in libello,siue ꝙ ex quo d.cã allegata non ꝓbatur, causa mutui præsumatur, per no.in d.l.cum quid. Nec ẽt tunc d.Scipioni competere põt exceptio non numeratæ pecuniæ.Quia demum d.exc.oritur, quãdo numeratio sub spe futuræ numerationis facta reperitur,ꝯm Bart. in l.2.§.fi.ff.si cer.pet.& in l.si sub spẽ.C.de posthu.& not. in l. aduersus.C.de non nu.pecu.Sed in casu nr̃o spe futuræ numerationis non est facta dicta numeratio, ergo nõ habet locum d. exc.Nam dicti testes,& præsertim duo primi dicunt ꝯcorditer, ꝙ Scipio fuit confessus habuisse cum D. Bartholomæo dictas pecunias,de q̃b.dicit ẽt fuisse emptas dictas possessiones, ac ẽt cõfitetur dictas possessiones solus habere,& tenere. Cum ergo nõ ꝯfiteatur simpliciter habuisse & recepisse pecunias, sed ẽt dicat ex illis possessiones p̃dictas emptas esse, ex hoc vltimo declaratur ac demonstratur, ꝙ ꝯfessio de recepto non emanauit spe futuræ numerationis,ex quo allegant pecuniã numeratam fuisse consumptam ex cã emptionis dictarum possessionũ, & præsertim, cũ verificatur prædictas possessiones fuisse emptas, sicut asseritur,cui assertioni ẽt in dubio est standum: quia quantùm ad hoc statim ꝓbat,ꝯm gl.in d. l. aduersus.in fi. cũ qua alij

11 transeunt.nã ibi † dr̃,ꝙ si alia causa præcedentis debiti cõuertatur in causam mutui,ꝙ nõ obstat d.exc.sed solùm q̃ritur, an præcedens causa sit vera. Quæritur ergo gl.quis ꝓbet causam præcedentem: & respondet,ꝙ pro actore præsumitur,quia de illa fit mentio in cautione,& promissione,per l.generaliter. eo. tit.& sic uult d.gl.ꝙ d.causa allegata, quæ facit cessare dictam excep.præsumatur in dubio, ita igitur in proposito est certissimè dicendum, ꝙ cum Scipio confiteatur d.pecuniam simul cũ alio recepisse,& de illa possessiones ab eis emptas fuisse,ꝙ huic suæ assertioni de emptione dictarum possessionum sit standũ. d.l.generaliter.& p̃sertim cum illas teneat & possideat: & cõsequenter constat, ꝙ d.confessio de recepto non est facta spe futuræ numerationis,ex quo cõfitetur pecuniam receptã fuisse ẽt consumptam & expensam ex certo ꝯctu de præterito, qui, vt dictum est, ꝓbatur ex eius confessione,per no.in d.l. aduersus. Nam sicut quando aliis modis cõprobari põt, ꝙ sub spe futuræ numerationis non est facta confessio,sed ex aliis causis, cessat d.excep.vt declaratur in d.locis,quamuis ẽt de dictis aliis causis non possit apparere,nisi ex cõfitentis assertione, vt ꝑ gl. in d.l.aduersus.ita in casu nostro est dicẽdum, ex quo aliter verificatur,ꝙ sub d. spe futuræ numerationis confessio facta nõ dicatur,quia in locis prædictis hoc traditur ꝓ regula, quã non restringunt exempla,de quibus ibi,sed declarant.l.damni infecti stipulatio.de dam.infec.Quis ergo non capit, ꝙ Scipio, qui confitetur pecuniam cum alio recepisse, & de illa possessiones emisse,non facit hoc sub aliqua spe futuræ numerationis, cum affirmet d.pecunias conuertisse ad proprium commodum, & in emptionem prædiorum.Si.n.confiteretur recepisse,quia intendit emere,& sic ex causa de futuro, tunc præsumi posset, ꝙ spe numerationis faciẽdæ sic affirmasset: sed quia dicit ex pecunia iam emisse. & sic eandem distraxisse, & ex causa præteriti, & præcedentis ꝯctus,certè apertissimè liquet, ꝙ sub spe alicuius numerationis futuræ non est confessio facta,ex quo sequitur,ꝙ incontinenti cõfessio præiudicat & ꝓbat,quia d.except. non numeratæ pecuniæ cessat,vt habetur in locis alleg. non tamen dico,ꝙ ex d.confessione oriatur actio, sed solum ꝓbatio, d.l.Publia,§.fi.quia non est in scriptis redacta, sed ꝓbata per testes,ut dixi in præced.¶Postq̃ igitur est ostensum, ꝙ in præiudicium confitentis ꝓbatur numeratio, & quòd ei denegatur exceptio prædicta de pecunia non numerata,ꝑ hoc infero, quòd Scipio obligatur ex sua ꝓmissione facta D. Camillæ præsenti, & acceptanti,ẽt si d. ꝓmissio non sit stipulatio, sed nuda conuentio. Quia cum quantitas promissa esset prius debita a Scipione,& D.Bartholomæo,sicuti constat ex prædicta confessione,per pactum nudum obligari potuit Scipio,quia valuit,vt cõstitutũ producens actionẽ, q̃d cadit super propria obligatione & aliena.d.§.de constit. & ibi no.insti. de act. q̃d fit quibuscunque verbis aptis.l.qui aũt.§.fi.ff.de consti. pec.

12 ¶†Præterea quotiescunque ex inobseruantia pacti nudi quis patitur damnũ,passo damnũ actione de dolo succurrit,vt est tex.fin.in l.elegãter.§.seruus pactionis.ff.de dolo. & ibi no.Bart.q. dicit, ꝙ ex pacto nudo non datur aliqua actio, q̃n ex inobseruantia pacti quis lucrum amittit.& idem tenet Bald.in l.si cum mota. C. de transf.in 3.col.& Ang.in cons.1.& Ale.in d.l.iurisgentiũ. §. sed cum nulla.de pac.sed cũ cõstet pecuniam D. Camillæ fuisse numeratam,& ei non possit d.excep.non numeratæ pecuniæ opponi ex inobseruantia pacti,damnũ pateretur l.3.de dam. infe. ergo saltẽ actione de dolo sibi succurritur. De dicta aũt ꝓmissione Scipionis q̃uis oẽs non videantur deponere, duo tñ hoc est primus & vltimus,de illa explicitè testificantur,ꝙ sufficit.l. vbi numerus.de testib.c.in omni negotio.eo. tit. Nam primus postq̃ deposuit de prædicta confessione Scipionis, & qui asseruerat possessiones emptas ex d.pecunijs, subiungit ẽt illum dixisse.'Et mi vi prometto di restituire gli detti vostri denari &c. d.D.Camilla præsente.Similiter vltimus testis dicit Scipionem dixisse. Io vi ho ditto e fatto dire, che le vostre possessione de Vigatole, vi voglio fare segura,benche mi sappia, ch'io nõ son obligato, vi prometto mi del mio &c. Ex quib. verbis vltimis apparet de promissione per uerba de præsenti:& q̃uis ipse testis non videatur sicut primus exprimere de promissione pecuniæ, tñ d.promissio non potest intelligi de alia re. De dictis possessionibus non,quia d.possessiones supra ꝓximè appellauerat suas,s.ipsius D.Camillæ dum dixit; Delle vostre possessioni &c. ideo subiungendo. Io vi prometto mi del mio. De illis nõ põt loqui,sed de pecunia, de qua ẽt interrogatio p̃cesserat, vt statim dicã. Idẽ ẽt declaratur ex seq. in q̃bus declarauit Scipio ad instãtiã D.Camillæ quãtitatẽ d.pecuniæ,ꝙ nõ potuit fieri ad aliũ finem,nisi vt d. ꝓmissio præcedẽs redderet̃ certa,q̃ prius rõne q̃titatis erat incerta.Sed unũ magis vr̃ obstare: quia vltimus testis deponit,qualiter D.Camilla interrogauit Scipionem dicendo sic. Scipione a che siamo noi, cui Scipio,de che madonna?cui illa r̃ndit,delle mie possessioni da Vigatole, quali ha comperate Bartholomeo delli miei denari, mi uolete dare gli denari,o me le volete restituire,ꝙ sic patet, ꝙ p̃cessit interrogatio alternatiua,ad quam d.Scipio r̃ndit in hunc modũ.Io. uel ho ditto e fatto dire delle vostre possessioni da Vigatole ui voglio far segura a ben che mi sapia', ch'io non son obligato, iò ui prometto mi del mio.Quamuis ergo d.r̃nsio intelligatur de pecunia tñ,& nõ sit alternatiua sicut interrogatio, quo casu nõ solet valere stip̃lo.l.inter stipulãtem.§.si stipulãti. de ver. obl.hoc tñ casu vr̃ valere:q̃a r̃nsio fuit acceptata. d. l. 1. §.si q̃s simpl̃r.eo.tit.& in teris hoc firmat Bar.in §.fi.in fi.ea.l.iunctis proximè præcedentib.dum all,d.§. si stipulanti. Si ergo vltimus iste testis probat stipulationẽ, ergo cessat constitutum. d. §. de constituta.l.1.§.eum.de const.pec.Et sic primus,qui de constituto probat,est solus,& vltimus est vnicus quò ad stipulationẽ & sic sunt singulares,quia de diuersis ꝯctibus testificantur. Sed ad istud r̃ndetur optimè & dr̃, ꝙ illa interrogatio,de qua vltimus testis deponit,non p̃cessit aĩo stipulandi.q̃d cõstat ex eo, ꝙ dixit in plurali,mi volete dare li miei denari o me li volete restituere,qui sermo pluralis dirigit̃,nedũ ad Scipionẽ p̃ntem sed ẽt ad Bartholomeũ absentem, de quo ẽt mentionẽ fecerat. q̃d apertissimè constat:quia q̃n solum Scipionem alloquit̃, noiat illum in sing.& non in plur.vt constat ex d.eiusdem testis,dum paulò post narrat d. Camillam dixisse. Come mi poi tu fare segura &c. & etiã iterũ infra ibi,'tu sai Scipione &c. & rursus ibi, che a la Caterina tua mogliere &c.& ẽt ibi,quel che t'ẽ sta promesso &c.Ac sic ex depositione ẽt aliorũ testiũ probatur, ꝙ d. Scipionem semper alloquebatur in sing.& non in plu.Cum ergo d.sermo pluralis ẽt ad d. Bartholomæum absentem dirigatur,quò ad eum dici non põt,ꝙ habuit D.Camilla aĩum stipulandi.l.1.in prin.de verb.obl.ergo nec ẽt quò ad Scipionẽ præsentem eundem aĩum non habuit, quia illa verba pariter ad utrumque relata debent pariter determinari & intelligi.l.iã hoc iure.de vulg.& pup.l.quãuis.& l.hæreditatẽ.C.eod.& pro hoc accommo-

accommodatè adduco,qđ voluit Mathe.no. 28. vbi concludit, ꝙ si interrogo Titium de Sticho, & promittat Stichum & Pamphilum,ꝙ ꝓmisso de Pamphilo, de quo nō pcesſit interrogatio,non valebit,ēt vt pactum nudum,vt ꝓbatur in d.l.j.§.sed & si mihi.& hoc: quia ꝓmittens pſumitur voluisse obligari ꝑ stipulationem tm̄ in vno, sicut in alio, arg.d.l.iam hoc iure. & cū eo transeunt Moder.in d.§.sed & si mihi. Sicut ergo talis sit interpretatio quò ad res ꝓmissas, ita fieri dēt rōne personarum, ad quas dirigitur interrogatio,quia vtroque casu militat ea.rō. ¶Dicitur ergo præcessisse d.interrogationē eo ꝓposito, vt ipsa dña cognosceret aīum, & ꝓpositum vtriusque de quo poterat optimè informari a d. Scipione, cui verisimiliter erat nota ī hoc ēt intentio d.D. Bartholomei coniuncti sui, arg. l. octaui. vnde cogna.& l.de tutela.C.de in integ.resti.mino. non aūt interrogatio fuit facta, vt Scipio promitteret, & ista est ueritas sicut E-
13 uang. Nec † refert, ꝙ vnus ex d.testibus plus deponat in facto, & alter minus, qm̄ hoc non obst.probant in eo, in quo sunt cōcordes, ₰m gl.& D.Ant.in c.2.de regula.nec ēt eo, quòd testes adinuicem ꝯdicant in modico, reprobantur in alio, in quo concurrūt, ₰m gl.in c.cū ecclesia Sutrina.in ver.uacillasse.& ibi Do cto.de causa possessio.& propriè cum suis concor. Plus autem dico, quòd oēs testes, qui deponunt de ꝓmisione de assecurādo probant intentionem d.D.Camille, adeo, quòd ex tali promissione agi potest ad pecuniam, & sic ad dandum, quòd sic ꝓbatur notanter. Qui ꝓmittit securum facere, obligatus est promittere & per promissionem se obligare, ₰m gl.in d.l. si mandato Titij.§.fi.& per Bar.in d.l.j.§.j.in fi.de præt.stip. & docto.in d.l. j.qui satisf.cog.& sic perinde est, ac si ille promisisset se obli-
14 gaturū & promissurum, sed † ille qui promittit se obligaturū, & ille statim pōt conueniri, & contra eum ad decem agi secundum Io.And.sing.in addi.Spe.in tit.de obl.& sol.in prin.& hoc ratione circuitus euitandi, cum quo transit Alex.in l. cū fundū. §.seruum tuum imprudens.in prin.si cer. pet. pro quibus soleo aliud adducere. Nam si grauatur hr̄s liberare debitorem, statim debitori competit exceptio absque liberatione, ac si testator directò liberationem legasset, ₰m gl.in l.si nō sortē.§.adeo. de cond.ind. quæ locū ēt habet in contractibus, ₰m Arc.in cap. veniēs.de testib.& sic paria sunt, quòd qs teneatur liberare debitorem, vel quòd ille sit liberatus. Ergo qui promisit securum facere, statim conueniri pōt, vt soluat, quia uidetur ꝓmisisse se obligaturum, ut dixi. ¶Nec obstat glo.in d.l.si mandato.§.fin.& no.per Doc.in dictis locis, q a dupliciter responderi pōt. Et primò, quòd prædicti loquuntur eo casu, quo stipulator voluntariè a promittente recepit possessionem, quia per illam est in totum liberatus ab obligatione de assecurando, adeo quòd amplius ab illo peti non potest pignus, vel fideiussor, & sic prædicti solùm dicere intendūt, quòd vltra promissionē præstitā nō possit aliud exigi, sed nō negant quin statim possit ꝓmissor cōueniri ad dandū, stipulatore volente. At vbi ꝓmissionem sponte suscipit, ꝓcedit tunc, qđ prædicti dicunt. Quod.n. spōte possit d. ꝓmissionem recipere, non est dubium: quia aliud ꝓ alio volente creditore solui pōt, l.2.§.j.si cer. pe. ¶ Vel secundò pōt rñderi, ꝙ illud, quod doct.dnt, pōt verificari, qn̄ quis promisit securum facere de re post tps recipienda, puta si dicatur, facio te ex nunc securum, ꝙ post mensem hēbis talē rem. Nam hoc casu ante diem agi non poterit ad dandū.l.cedere diem. de verbo.sig.sed ad factum tm̄, vt.s.promissor caueat, quia promissio facti est pura, & sic ex his concluditur, ꝙ intētio D.Camillæ est concludēter probata & fundata. ¶ Superest ergo ad allegata in contrarium congruum dare rn̄sum. Nam, ut proximè dictū est, agitur solùm ex ꝓmisione, de qua fit mentio in narratione libelli, & in qua agens ēt vr̄ solùm se fundare, ut apparet ex verbis dicti libelli parum ante ꝯclusionem, vbi narratur, ꝙ D.Bartholomæus & Scipio non restituerunt dictas pecunias, & subijcit, & quas restituere & dare promisit d. Scipio &c. & sic præcipuè ponderatur dicta promissio, de qua ēt prius fuerat facta mentio. Fateor ergo, ꝙ actio mandati, depositi, vel mutui, aut alia non est proposita, vel deducta, sed solum illa, quæ descendit ex d. ꝓmissione Scipionis, & sic ēt est interpretandū, & in dubio
15 præsumendū, qa ēt qn̄ libellus pōt † ꝯprehendere duas vias, lunam cōpetentem, & alteram incompetentem, procedit adhuc libellus super cōpetēti, ₰m D.Ant.in c.examinata. circa mediū. de iudicijs, per ea quæ hn̄r in c.ad dissoluendū.de desponsa.impube.& dicit Inn.in d.c.examinata.in fi. ꝙ quomodocūque libellus, seu petitio sit tolerabilis, admitti dēt, quod ēt uoluit Bal. in l.2.col.3.C.qui accusare non possunt, in l.2.C. de formul.in l.fi.col.4.C.de edic.diui. Adri.tol.in l.ordinarij.C.de rei.ven.& Bar.in l.si ant.C.de his qui ex pub.rō. lib. 10. Conclusio ergo gn̄alis dicti libelli includit omne ius agentis, & sic ēt cōpetens ex dicta promissione, & præsertim cū de illa sit narratū, ac subijciatur illa clausula, super quibus oībus & singulis, vt ꝑ doct. in d.c.2.de ord.cog. Nec intelľr agens se restrinxisse ad probandum mandatum, vel alia non necessaria, vt cōstat ex illa cl̄a, nō tm̄ se astringens &c. secūdùm Bar.in l.circa.de prob. in l.diuus. de re iud.& Imo.in l.si cū nulla.eo.ti. ¶Non obst.ēt dum diceba tur, ꝙ agenti ex dicta promissione obstabat exceptio non nume.pec.quia ostensum est supra hoc esse falsum, qm̄ non fuit facta spe futuræ numerationis. ¶Item non obstat, ꝙ dicta ꝓmissio erat nuda, quæ actionem non producit. l. iurisgen. §. igitur nuda.de pac.quia nō habet locum, qn̄ prius debitum a se, vel ab alio ꝓmittitur per pactum: quia tunc est constitutū, & ex illo oritur actio. d.§.de consti.de act. ¶Præterea, quotiescunque ex inobseruantia pacti nudi quis patitur dānum: tunc damnū passo succurritur actione de dolo.d. l. eleganter. §. seruus pactionis.de dolo.& est dictum superius. Item non obstat, dum dicebatur, ꝙ non agebatur actione oriente ex cōstituto, vel facto, sed ex stipꝉone, q nō cōpetit, quia stipulatio nō ꝓbatur. Quia licet dicatur in libello, ꝙ Scipio promisit D.Camillæ pn̄ti stipulāti, & recipienti &c. satis tn̄ est probare cōstitutū & pactū nudum: quia verbum promisit, expressum, ēt pactū nudum significat. l.sciendum.§.dictū. de ædil.edic.& q̄uis subiungat stipulanti, & acceptanti, tn̄ qualitatē importatā per illud verbū stipulanti, probare non tenetur ꝑꝑ d.cl̄am, non se astringens, ₰m Bar. in d.l.diuus.& per docto.in c.2.de rescriptis, & maximè per moderniores. satis est ergo probare promissionē allegatā, & acceptationē absq; qualitate importata per uerbū stipulanti. Item ex alio satis est ꝓbare simplicē ꝓmissionē sine dicta qualitate. i.ꝑꝑ illam aliā cl̄am.s.saluo iure addendi, minuendi & mutādi &c.de qua in fine libelli, quæ operatur, ꝙ sic protestans non vr̄ agere connexim sed diuisim, & iō non videtur se astringere, ₰m Bar.in l.Nessennius.vlt.col.de neg.gest.alleg. Hostiensem in c. in pn̄tia.de probationib. & idē voluit in repetit. Padua.l.edita. in 3.col.C.de eden.in repet.Perusi.col.43.& per Mod.in d.ca. 2.& sic in casu nostro agens nō tm̄ videtur deduxisse stipulationem, sed ēt simplicē promissionē. Et ista est uera & optima responsio. ¶ Secundo rn̄deo, ꝙ dū dicitur, promisit D.Camillæ.
16 pn̄ti, stipulanti, & recipienti. &c. ꝙ illud verbum † stipulanti, pōt exponi.i.conuenienti, ita ꝙ illud uerbum significet oēm ꝯuentionem, & sic ēt cōstitutum & pactum, qđ est conuentio.l. j.ff.de pac.sicut ēt hoc modo exponitur uerbum stipulatus, per gl.in l.eādē.§.fi. aliàs est.l.cum duos reos.de duobus reis, & ibi dicit Are.illam gl.esse notabi. quia forte, ₰m eum posset saluari libellus, impropriādo verba, si narraretur, ꝙ promissio esset facta per stipulationem, & probaretur de alio ꝯctu: quia uerba libelli pn̄t impropriari: vt saluetur intentio libellantis.l.1.& ibi Bar.C.de usufru.& per eum in l.1. si serui. uendicetur.& sic in terminis loquitur Are.in loco pdicto, quod est no. ¶ Non obstat insuper, dum dicebatur, ꝙ Scipioni cōpetit exceptio excus-
17 sionis, per no.in auth.de fideiussorib.in prin.quia † si exceptio illa an̄ litem ꝯtest.non fuit apposita, sibi hoc prodesse non pōt, & iudiciū insolidum ꝯ eum procedit, ₰m Cy.in auth.pn̄te. C.de fideiu.Cy.Bal.& Sal.in l.except.C.de except.& Bar.in l.3.q.pe. de except.cum concor.de quibus per Ale.in l.fi.in fi. prin. ff. si cer.pet.Si verò fuit apposita, & adhuc nō obstat, quia Scipionis non interest, qm̄ de debito D.Bartholomei non constat nisi ꝑ cōfessionem d.Scipionis, quæ sibi soli nocet, & ꝯ eum probat, & non ꝯ D.Bartholomeum, & iō sua non interest, ꝙ D.Bartholomeus excutiatur, ex quo de eius debito constare non pōt. ¶Et
18 iō, quia † sua non interest, exceptio excusionis sibi non prodest, ₰m gl.& Ang.in l.nisi.ff.de pac. Ang. & Imo.in l. decē. de uer.obl. Ang.& Ale.in l.exitus.de acq.pos. ¶Item non obstat, ꝙ primus testis solùm probet de promissione: qa immo & vltimus de eadem deponit, ut fuit superius ostensum, & ēt agi potuit ex promissione de assecurando, de qua oēs deponunt, per notata per Io.And.& Ale.in locis superius allegatis, & ꝑpea ad alia oīa remanet sufficiēter rn̄sum. Et hæc sufficiant quantùm

ad pri

ad primam & princip. partem dicti libelli & petitionis, in qua oportuit plus insistere q̃ uoluissem. ¶ Quò uerò ad secundam partem videtur idem cõcludendum absq; multiloquio: quia & & primus & vltimus testis clarè deponũt, Scipionem promisisse facere restituere uestes & collanam, & sic factum proprium promisit, iõ ualet promissio. §. si quis aliũ. instit. de inuti. stipul. & oĩa, quæ ꝫ talem promissionem obijci pñt, tolluntur, per ea quæ dicta sunt in præced. Per alios ẽt testes probatur, ꝙ apud vxorem sunt vestes & collanæ, de quibus in fine petitionis, & sic probationes simul iunctæ cõcludunt de promissione certa, quæ uel quales sint uestes promissæ, & ꝑpea sequi dẽt ẽt condemnatio. ¶Sed in ꝯrium uidetur nõ parũ obstare: quia in libello narratur, ꝙ Scipio promisit restituere uestes & collanas & ad restitutionem dictarum rerum agitur ꝫ Scipionem: & tñ solus primus testis deponit de tali ꝓmissione, alij uerò dñt, ꝙ ꝓmisit facere, ꝙ sibi restituerunt, quæ promissio continet factũ proprium: d. §. si quis alium. ad qđ factum nõ agitur, & sic uidetur, ꝙ ineptè agatur. d. l. 1. si men. fal. mo. dixe. Ad istud aũt respondetur, ꝙ immo in libello deducitur non tm̃ promissio Scipionis de dando & restituendo dictas res, sed ẽt ꝓmissio facti. id est de faciendo, quòd restituerentur per vxorẽ, & hoc in ver. immediate præcedente cõclusionẽ dicti libelli, q̃ incipit, quòd que veritas fuit & est absq; eo, ꝙ dictus D. Bartholomeus &c. post principium, ubi sic dicitur, & absque eo, quòd d. D. Catherina, nec ipse Scipio dictas uestes, collanam, & alia bona, de q̃bus supra, & infra eidem Do. Camillæ restituerit, & consignauerit, ꝓut facere promisit ipse Scipio &c. Ecce, quòd narrat, dictam Catherinam non restituisse, nec Scipionem, & subiungit, prout facere ꝓmisit ipse Scipio &c. Ex quibus verbis relatis ad præcedentia asseritur, Scipionem promisisse, quòd Catherina, & quòd ipsemet restitueret dictas res & bona, & sic ẽt hoc loco fit mẽtio nõ tm̃ de promissione de restituendo per ipsum bona p̃dicta, sed ẽt de promissione de faciendo, quòd restituerentur per Catherinã, de qua primus & vltimus testis deponit clarè, q̃ sufficiunt: quamuis alij duo ita perfectè non probẽt. Cũ ergo de hac promissione pfectè probata in libello sit facta mẽtio, sub cõclusione generali cõprehenditur, & ex ea agi in dubio intelligitur, quia uiam competentem potius, quàm incompetentẽ agens ꝓsumitur elegisse, secundùm Do. Ant. in d. c. examinata, ut dixi supra, & istud magis est dicendum, si iudex procedit sola facti veritate inspecta, quia hoc casu potest condemnare in eo, quod reperitur probatum, ẽt si aliud sit deductum, ut consuluit Imo. quę refert & sequitur Alex. in d. §. Chrysogonus. & hoc quantũ ad secundam partem dicti libelli. ¶Circa autem tertiam partem in qua petitur, Sipionem condemnari ad reddendum rationẽ administrationis, certissimum est, quòd si administrauit, ꝙ rõnem reddere tenetur. l. 2. de neg. gest. §. sicut autem, institu. de oblig. q̃ ex quasi contra. l. cum tale §. j. de condi. & demon. & idem de procuratore. l. quædam. in prin. de edẽ. & p Alex. consi. 122. aliàs. 160. inci. Circa primum dubiũ &c. vlt. col. ubi alia alle. & subdit, ꝙ negotiorum gestor tenetur de culpa & negligentia, per l. socius socio. ff. pro soc. & dicit sic ẽt tenere Pet. de Anch. in quodam consilio, de quo ibi per eum, & librũ rõnum debet conficere & ostendere, aliàs est in dolo, & contra eum iuratur in litẽ. l. j. §. officio. de tute. & ratio. distra. & ibi per Bar. & probatur in l. tutor qui repertorium. in princ. de admini. tuto. in qua redditione rõnum continetur etiã præstatio reliquorum. l. si seruus. de condi. & demonstra. ex quibus breuiter constat, quòd rectè ad hoc agitur, & ꝙ Scipio ad id tenetur. Et propterea circa hoc non insisto vlterius. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Actio legis Aquiliæ transit contra hæredem etiam lite non contestata cum defuncto de iure canonico, quatenus vires hæreditatis patiuntur.*

2 *Hæres etiam in iudicio ecclesiastico propter defuncti iuramentũ conueniri potest.*

3 *Hæres compelli potest, animam defuncti exonerare.*

4 *Mora de iure canonico in foro iudiciali etiam in terris ecclesiæ semper purgari non potest.*

5 *Quando plures damnum dant, pro virili tantùm in foro pœnitentiali tenentur.*

6 *Hæres inuentarium non cõficiens in foro conscientiæ vltra hæreditatis vires non tenetur.*

CONSILIUM XX.

CONTRA Paulum, qui dicitur vnà cum alijs domũ diripuisse, cõpetijt actio legis Aquiliæ, vt est casus in l. si seruus. §. si quis ædificij. ad l. Aquil. & l. qui domum. eo. tit. & quilibet fuit obligatus insolidũ. l. ita vulneratus. in fi. eo. tit. & l. si plures. arbo. fur. cæs. & l. vulgaris. §. penul. de fur. & no. Bar. in l. si in rixa.
1 ad legẽ Cor. de sicarijs. & quamuis † dictus Paulus sit mortuus ante litẽ contestatã, cõtra eũ, & contra hæredem suum de iure ciuili nõ trãseat dicta actio l. inde Neratius. §. hanc actionẽ. ad legem Aquiliã. & idẽ in alia actione descẽdẽte ex delicto. l. j. C. ne ex delic. defun. & l. j. de priua. delic. & l. si eum. §. qui iniuriarũ. si quis cautio. nihilo minus de iure canonico tenetur, quatenus vires hæreditatis patiuntur, ẽt si nihil ad eũ ꝑuenit, quia tenetur hæres exonerare conscientiã defuncti. c. in literis. de rapt. & ibi gl. in hoc differentiã facit inter ius ciuile, & ius canonicũ, cũ qua transeunt cõiter doct. ſm Abb. ibi. & idem probatur in c. fi. de sepul. & in c. a nobis 2. de senten. exco. & idẽ ẽt tenet Barto. in d. l. 2. de priua. delict. qñ agitur solùm rõne damni, vt in casu nr̃o. Bal. d. l. j. C. ne ex delic. defunc. qui dicit ita tenẽdũ, quia est approbatum a bonis canonicis, & in l. iubemus. §. sanè. in fi. C. de sacrosanc. eccle. & in l. furti. C. de fur. qđ dicit ꝓcedere tã in for. iudiciali quã pœnitentiali, siue aliquid ꝑuenerit ad hæredem, siue non. & hanc opinionẽ sequitur Abb. in d. c. in literis. & in d. c. fi. & in d. c. a nobis. si delinquens ꝓmiserit in cõfessione de satisfaciendo, siue simpliciter sit confessus peccata, siue ẽt ostenderet signa contritionis, q̃uis nõ fueret cõfessus. Et idẽ ẽt vult Sal. in d. l. j. C. ne ex deli. defun. & Inn. in d. c. in literis. & vbi ẽt de p̃dictis nõ appareat, cõmunis opinio esse uidetur, ꝙ hæres omnino teneatur, vt fatetur Abb. in dictis locis, & expressius Are. qui illã ẽt isto casu sequitur in rub. de acq. hær. ¶Sed tamen his non obst. aliter puto concludendũ. Et primò dico, ꝙ hæres defuncti non potest, ad hoc conueniri ẽt de iure canonico & in terris ecclesiæ coram iudice sęculari, sed tm̃ coram iudice ecclesiastico, quia ad ecclesiam pertinet cogere hæredẽ, ut exoneret conscientiam defuncti, & ut illum liberet a peccato. & ita præsupponit Abb. in c. cũ sit generale. in antepe. col. de foro compe. vbi concludit, ꝙ ad pœnam transgressionis iuramenti agi põt coram iudice sęculari, & coram ecclesiastico. c. nouit. de iudic. iuncto. c. res debet. 23. q. 5. & si iuramentũ sit ualidũ, utroque iure datur actio & exceptio, & vterque iudex, & accumulatur forus foro. c. cũ. C. lacius. eo. tit. aut iuramentum non producit actionẽ, nec exceptionem de iure ciuili, ut in casibus, de quibus in l. si qui pro eo, de fideiusso. & certum est, ꝙ ecclesiasticus est iudex, cum agatur ex sola naturali obligatione, ca. j.
2 de pactis. Et p̃dicta procedunt † ſm Abb. inquantum agitur cõtra iurantem, sed contra eius hæredem ratione iuramenti non poterit agi corã iudice ecclesiastico, ſm Io. And. & An. de Butr. in d. c. fi. de sepul. quia licet obligatio transeat in eum non tamẽ poterit cõueniri ratione iuramenti, quia iuramentũ defuncti, vt merè ꝑsonale nõn transit ad hæredem. c. ueritati. de iureiur. ¶Sed istud Abb. nõ ꝓmutat indistinctè, verũ, quia sicut ecclesia compellit hæredem satisfacere, ut subleuet animam defuncti, c. fi. & d. c. a nobis. eadem rõne uidetur, ꝙ hæres possit conueniri rõne iuramenti coram iudice ecclesiastico, ut satisfaciat animæ defuncti. Vnde pro concordia, ſm eum est dicendum, ꝙ aut quis vult agere directè contra hæredem actione personali orta ex iuramento coram iudice ecclesiastico, & non potest, q̃a cessat ratio principalis tribuens iurisdictionem, cum ipsum iu-
3 ramentum non transiuerit ad hæredem, aut † vult agere indirectè contra hæredem implorando officium iudicis ecclesiastici, vt compellat hæredem ad satisfaciendum & exonerandũ animam defuncti, & potest, hoc enim spectat ad eius officium, vt in iuribus præalleg. & sic vult Abb. ꝙ in casu. d. c. fi. & d. c. a nobis. & c. in literis. qui ꝯcordat, non detur actio ex delicto cõtra hæredem, q̃ competebat ꝫ defunctum, sed ꝙ cogi possit officio iudicis ecclesiastici ad exonerandũ animam & ꝯscientiã defuncti, Si enim daretur actio contra hæredem, q̃ est remedium ordinarium, contra illũ non posset implorari officium iudicis, l. in causæ. in prin. de mino. & traditur plenè per Doct. in l. in ꝓuinciali,

uinciali.§.1.de ope.no.nũ.& idẽ ẽt tenet Abb.in d.c.fi.de sepul. in.ult.no.vbi circa iuramẽtum vtit dicta distinctione,& cõcludit,ꝙ potest officiũ iudicis ecclesiastici implorari, vt hæres cõpellat animæ defuncti satisfacere, ꝑ illũ tex.& d.c.a nobis,& sic præsupponit, ꝙ ad hunc effectũ iudex ecclesiasticus sit adeundus, ex quo agit ad exonerãdũ cõscientiã & vt defunctus a peccato liberet. Et clarè hoc ẽt probant dicta iura. & satis ẽt ꝓbatur in c.nouit.cum ibi nõ.de iudi.¶Et cõfirmatur,quia in dictis iuribus dicit,ꝙ hæres compellatur ad satisfaciendũ per censurã ecclesiasticam: ergo ex hoc tollitur,ꝙ iurisdictio spectat ad ecclesiasticum, quia excõicatio infligitur pp causam ecclesiæ subiectam.50.dist.si qua.&c.quicunque, & ut no.Io. And.in regula ea,q̃ fiunt a iudice,de reg.iur.in Mercuria. Et isto modo ẽt arguit & determinat Abb.in d.c.cum sit gñale,de fo.compe. in 2.col.& ex rõnib.ꝑmissis infertur,q̃ si idẽ sit, est hæres,conueniretur iure actionis,& ad cũ trahẽda esset actio, q̃ competebat contra defunctum.¶Secundò dici potest, ꝙ vbi non appareat de confessione Pauli,vel eius euidenti contritione, ꝙ eius hæres directe, nec per indirectũ cogi nõ possit ad satisfaciendum,ſm Inn.q̃ ita uoluit in d.c. in literis. quẽ ẽt ad hoc allegat Sal.in d.l.j.C.ne ex delic. defunc. & idem tenet Car. & Abb. in d.c.fi.& d.c.in literis.& in c.a nobis.ubi glo.idem sentit,quia iura ꝑdicta loquuntur dicto casu,vnde extra illum stãdũ est rigori iuris ciuilis, ex quo ab illo nõ reperitur recessũ de iure canonico.ꝑ ea q̃ habẽtur i c.j.de ope.no.nu. ꝑut in specie dicit Ale. in l.Põponius.§.cum quis.de acqui. hær. q̃ cõtra Dy. post alios concludit,ꝙ mala fides defuncti nocet hæredi, ẽt de iure canonico, ex quo a rigore iuris ciuilis in hoc nõ reperitur recessũ. & idẽ dicit Alex.in l.si insulã.de verb.obl. circa vlt. char. vbi refert,ꝙ Bal.in l.qui crimen.C.qui accu. vult, ꝙ de æquitate canonica possit semper mora purgari, Et per hoc limitat. l. si q̃s maior.C.de transactio. sed Alex.dicit hoc esse verũ in foro pe-
4 nitentiali,prout loquuntur iura allegata ꝑ Bal.in foro† autẽ iudiciali putat Alex.ꝙ seruaretur ꝯ̃rium ẽt in terris ecclesiæ, q̃a cum a iure ciuili & eius rigore nõ reperiatur recessum, illi est standũ in utroque foro.per no.in d.c.j.¶Sed stante ẽt opi. contraria videlicet, ꝙ hæres defuncti possit indistinctè cogi de iure canonico ad emendationẽ damni,puto tñ,ꝙ ita demum teneat in solidũ,si solus defunctis dedit damnũ,quo casu loquũtur iura ꝑdicta.Sed vbi fuerũt plures principales, q̃ damnũ dederunt,vt in casu nostro, puto ꝙ hæres vnius teneatur solũ ꝓ virili & non in solidũ,si alij sint soluẽdo. Nam ꝙ quilibet principalis delinquens teneatur in solidũ.d.l. ita vulneratus. ad leg. Aqui.in fi.est ſm rigorẽ iuris ciuilis.sed ſm æquitatẽ quis non dẽt teneri nisi in eo,& pro eo,in quo deliquit. l. rescriptum. de his quib.vt indig.& l. Paulus.ad leg.Falc.& ideo puto salua sem-
5 per † sñia theologorũ, ꝙ si plures damnũ dederunt, ꝙ in foro conscientiæ,& pœnitentiali nõ debet quilibet teneri in solidũ, sed ꝓ virili tm̃: secus autẽ in foro cõtentioso, etiam de iure canonico,quod in hoc non recedit a iure ciuili, sicut ẽt dicimus,
6 ꝙ † licet hæres,q̃ nõ cõfecit inuentarium,teneatur in solidum de iure ciuili & canonico in foro cõtentioso: tñ in foro cõsciẽtiæ non tenetur vltra vires hæreditatis,ſm Bart.in rub. de acq. hæred.& in l.gerit.in 1.col.eo.ti.& cũ eo transit Bal.& Ang. in d.rub.& est cõis opi.ut ibi per Alex.vnde eius hæres,qui obligatur ad emendationem damni de æquitate canonica cõtra rigorẽ iuris ciuilis & ad exonerandũ conscientiam defuncti, nõ debet in solidũ obligari, quamuis defunctus esset obligatus in solidũ in foro iudiciali,quia in foro aĩæ non tenebatur,nisi ꝓ rata.Cũ.n.ex æquitate canonica hæres obligetur ꝯ̃ rigorem iuris ciuilis ex delicto defuncti, pro hærede dẽt ẽt æquitas seruari, nec debet rigor attendi,vt ꝓbatur in d.c.in literis.inquantũ ibi dicitur,ꝙ hæres tenetur satisfacere iuxta facultates, qđ est intelligendum,ẽt si hæres non cõfecit inuentarium, ſm Fede.in consi.21. quia ex quo ius canonicum ex æquitate introduxit, ꝙ hæres teneatur ex delicto defuncti,ita in eius fauorẽ, & suadente æquitate ẽt statuitur,ꝙ vltra vires hæreditatis non obligaretur.Et idem tenet Abb.d.c.in literis.post Anto.de But.ibi, & in c.j.de solu.& Imo.in c.debitores.de iureiuran.& Bal.in l. furti.C.de fur.& ita cõsuluit Anto.de But.& Pet. de Ancha. ut refert & sequitur Dominic.in c.quãquam.de vsur.in 6.& Are. in dicta rubr.de acquiren.hæred.qui dicit, hanc opinionẽ esse cõmunem & verissimam,& iõ ex quo in libello dicitur.ꝙ Paulus cũ plurib.alijs domum destruxit,ut in puncto narratur, si non declaratur,qui & quot fuerint alij,incertum remanet,pro qua parte hæres Pauli teneatur & per consequens libellus tanquam incertus nõ ꝓcedit secundũ glo. in l.j.in prin. de edend. & l.Pomponius scribit,si frumẽtũ.§.fin.de rei vend. & in l.in actione.in princip.de furt.& ibi Bar.& vbi in libello facta est solum mentio de Paulo,poterit probari, ꝙ interuenerunt multi alij,& si sumus extra terminum probandi,põt peti restitutio ad probãdũ nomine minoris.l.minor.25.annis omissam. de minori. & ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Quando quid de alicuius voluntate factum videatur, qui, ne fieret, non prohibuerit.*
2 *Innocentia condemnati detecta, sententia annuente principe cõsulto reuocari potest.*
3 *Infamari quis non dicitur ab eo, qui stetit in genere maledicẽdi.*
4 *Contumacia procuratoris non facit, vt dominus teneatur, nisi in expensis & damnis parti aduersæ.*
5 *Iniuriarum actio per anni lapsum tollitur, item per mortẽ iniuriati ante litem contestatam expirat.*
6 *Iniuriarum actio contra successorem in beneficio non transit.*
7 *Successor an de prædecessoris delicto teneatur.*
8 *Pax per quæ signa probetur.*
9 *Cessio sine causa, & titulo facta non valet.*

CONSILIVM XXI.

REVERENDISSIME domine, dñe Col. ꝓximis diebus elapsis literas Reuerendissimæ do.V. suscepi cum summario quodam processuum ac actorum causæ & litis iamdiu versæ & adhuc uertentis inter Henricum Halsanthanier ex una, agẽtẽ, & reuerendissimũ Archiepiscopũ Salisburgen. ex altera se defendentem,ac me requirentẽ,ut eidem consulere velim, q̃ sint & esse debeant partes dominationis suæ in pronunciãdo & laudando inter dictas partes.Quare,ut illi morem geram,& ut honesto suo desiderio satisfaciã, & cui in omnibus satisfacere cupio,inquantum in me est,ad omnia diligenter animaduerti, & tandem prout inferius terminabitur, ꝓnunciandũ putaui. ¶In cã huiusmodi ꝓcedam compendiose resecando superflua, & circa ea,quæ ad ueritatẽ ꝑtinent insistendo. Erit itaque prius uidẽdum,vtrum actio iniuriarũ, vel alia sit ab initio orta contra dictũ reuerendissimũ Archiepiscopũ.Et iudicio meo dicendũ est,ꝙ non, quia nihil ꝓbari video, pp qđ dictus Archiepiscop. dicatur offendisse,& iniuriam intulisse Osbaldo,aut Bolfrango eius filio. Dicitur.n.& ꝓponitur, ꝙ dictus Osbaldus fuit per scribam,capitaneum & alios cõspiratores de plurib.delictis inculpatus,& ꝙ multi,vt illũ inculparent,fuerunt iniustè carcerati, torti & demum ad mortẽ cõdemnati. Et quãquã dicatur hoc factum ex cõmissione superioritatis, nullibi tñ constat de cõmissione huiusmodi, & ꝙ capitaneus ab Archiepisco-
1 po hoc habuerit in mandatis.¶Nec ob. † ꝙ debuit illum prohibere,qđ cum non fecerit uidetur sic factum de eius voluntate, c.constitutus.de testib.& l.flumina.§. quãquam,de dam. infec. & no.in l.stipulatio ista.in prin.& l.inter stipulantẽ. in prin.de verb.obl.& no.Barto.in l.de pupillo.§.si quis ipsi ꝑtori.de ope. no.nun.in 10.q.quia illud ꝓcedere posset,qñ illud, qđ dicitur factum a capitaneo, concerneret cõmodum Archiepiscopi, & quòd fuisset sciens,& prohibere potuisset: quia nõ dicitur potuisse prohibere, nisi concurrente eius scientia. Et ita declarat Alex.& mod.in d.§.si quis ipsi prætori.super d. 10.q.Bar.arg.l. 2.cum seq.de noxa.& per no.per Spe.in tit.de leg.§.j. ver. quid si amici.&c.de qua scientia Archiepiscopi non apparet, qui factum sui capitanei præsumitur ignorasse.l.verius.C.de ꝓbatio. & in l.fi.cũ ibi no.pro suo.Et sicut dñs ignorare præsumitur factum ꝓcuratoris,vel serui,ſm glo.2.in l. si res obligata. de leg. 1.Et similiter non obstat, quòd capitaneus in rõnibus redditis computauerit expensas factas pro dictis carceratis, & quòd illas Archiepiscopus acceptauerit, qui ex hoc non potest argui, quòd Archiepiscopus sciuerit,quòd capitaneus iniustè processerit,& quòd iniustitiam fecerit. Ex acceptatione igitur expensarum sequitur simpliciter approbatio facti,& non quòd sit approba-

probatum tanquam iniustè factum, quia quòd ꝓcesserit iniustè præsumitur Archiepiscopus ignoraſſe, & erat præsumēdū, quòd iustè, & rectè fuerit ꝓceſſum, quia ꝓ iudice præsumitur. l. 2. C. de offi. ciui. iudic. & c. audientiam. de pſcr. Et similiter ex hoc patet aliud non obstare, videlicet, quòd dictus Archiepiscopus receperit dictum capitaneū in terris suis, illi benefaciendo, & in oībus fauēdo, quia (vt dictum est) sic facere potuit, & fecisse præsumitur: quia credidit illum iustè ꝓceſſiſſe, & iustitiā administraſſe, & vbi ēt dictus capitaneus & alij de mandato superioritatis talia fecissent, & de hoc cōstaret, ꝑ hoc tñ non apparet, quòd mandatum fuerit iniustum: quia quis carcerati, & condemnati ēt fuissent innocentes indicia tñ poterāt adeo esse vrgentia, quòd iustè potuerunt torqueri. Et quia cōfeſſi sunt, potuerunt cōdemnari, licet† si postea eorum innocētia fuisset

2 detecta ante eorū mortē, potuisset sñia retractari, cōsultò tamen prius & annuēte principe, & nō aliter. l. 1. §. fi. de q. vbi hæc oīa quasi sunt expreſſa. Nā cum ꝓceſſus ꝯ dictos carceratores nō sint ꝓducti, iudicari, & intelligi nō pōt, vtrum iustè, vel iniustè ꝯ eos fuerit ꝓceſſum: sed (vt dixi) de tali mādato nō cōstat, nisi ex literis dicti capitanei ad cōmissarios Cæsareos, cui nō creditur, quia tractat de se exonerando, ꝑ no. ꝑ Bart. in l. deferre. §. idē decreuerunt. de iure fis. & quia deposuit sine iurō, & parte nō citata. l. iurisiu. & l. si qñ. C. de testi. & licet ēt dicti cōmissarij in relatione facta Cæsari affirmarēt de commissione superioritatis ꝑdicta fuisse cōmiſſa, hoc tñ non ꝓbaret ꝯ Archiepiscopum, ꝯtra quem corā dictis cōmissarijs lis nō erat, prout ex scripturis mihi trāsmissis ꝑcipere potui. l. sæpe. de re iud. & C. res inter alios acta. in rubro & nigro. ¶Præterea, ꝙ ꝑdicti carcerati fuerint iniustè inquisiti & carcerati ēt de mādato superioritatis, ad rem non ꝑtinet, qa ex hoc Osbaldo & suis nulla fuit illata iniuria, cū essent extranei. Et si dicatur, ꝙ Osbaldum nominauerunt, vel consociū, & participē delicti, & ꝙ dicti conspiratores postmodū illū infamarunt de huiusmodi delicto, etiā apud Cæsarē. rñdetur, ꝙ talis diffamatio nō ꝓceſſit ab Archiepiscopo, neque de eius mandato, quod constet. Et iō ipse nō tenetur actione iniuriarū ꝓ facto dicti sui capitanei, ꝑ ea quæ superius dicta sunt. ¶Nec ēt obst. ꝙ Archieps ꝑ suas literas insteterit apud maiestatem Cæsaream ꝓ reuocatione saluiconductus cōceſſi d. Osbaldo & in illis asserēdo, ꝙ de multis malis imputabatur. Quia licet d. saluusconductus esset ſm iustitiam, cū ex illo redderetur tutus a violentia, & non a iure, nihilominus non cōstat, ꝙ Archieps sciret tenorem saluiconductus, & credere potuit, ꝙ illius vigore ꝯ Osbaldū ꝓcedi nō posset, vel saltē, ꝙ capi & detineri nō debuisset. Et dato ꝙ oīa sibi essent nota, non tñ ꝑsumitur, ꝙ ad reuocationem instaret aīo iniuriandi, nec istud ꝑsumitur in dubio, sed potius, vt facilius iustitia locum posset habere, & liberius administrari, ſm Barto. in l. iniuriarū. §. idem Labeo. de iniu. vbi hoc dicit clarè. Et casu ēt, quo hoc factū fuisset aīo iniuriandi, si tñ reuocatio saluiconductus non fuit sequuta, iniuriarū actio nō hēt locū, ex quo conatus nō habuit effectum, vt est casus in l. item apud Labeonē. §. si curauerit. de iu. iur. Et minus iniuria dicitur illata ex eo, ꝙ asseruerit Archieps in suis literis, ꝙ Osbaldus imputabatur de multis malis, qa non dicit assertiuē, ꝙ multa mala cōmiserit, sed ꝙ imputabatur, sed an imputatio esset vera, nō affirmauit. Et dato

3 ēt † ꝙ sic affirmasset, & scripsisset, ꝙ multa mala cōmisisset adhuc tñ iniurarū actione nō teneretur, quia stetit in gñale malè dicendi, ſm Bar. Bal. & Ang. in l. turpia. in prin. de leg. 1. ubi dicunt, ꝙ qs non dicitur infamari de maleficio per illū, qui stetit in gñe malè dicendi, vt quia dixit, talē esse impium & pessimū hoīem, & sīlia, sed oportet, ꝙ dicat fecisse homicidium, vel furtū, & similia, de quo ēt ꝑ doc. in l. 3. in prin. de lib. & posth. ¶Et insuper non obst. ꝙ ꝓcuratores Archiepiscopi fuerint contumaces in comparendo coram D. de regimine Inspurgæ delega

4 tis Cæsaris, quia ꝯtumacia † dictorū ꝓcuratorū non nocuit domino Archiepō, ut agi posit ꝯ eum, ſm Bar. & Doc. in l. 1. §. si ꝓcurator. si quis ius dicenti non obtemp. & doct. in c. 1. vt lite non contest. Et dato, quòd cōtumacia ꝑdictorū nocere potuisset dño, nō tñ teneretur actione iniuriarum, nec ad eius ęstimationē, nec ēt ad totale interesse totius cāæ, sed solū ad expensas litis versæ coram dictis D de regimine factas in aduocatis, ꝓcuratorib. & in alijs simi. & ad damna, q̄ actor fuisset passus in reb. suis ex hac cā: quia illi nō cōparuissent. d. l. 1. §. fi. iuncta gl. in hoc cōiter approbata, & debuissent dicta dāna, & expensę ꝑeti corā eisdem iudicib. §. fi. ¶Sed dato, quòd actio iniuriarū orta fuisset, q̄ ab initio cōpetere cępisset, videndū est, vtrum compe-

5 tere desierit. & est † cōclusiuè dicendū quòd sic. Et primò per lapsum anni, quia dicta actio tollitur anno cōtinuo rſr. l. si nō conuicij. C. de iniu. & ibi per gl. cōiter approbatē, & in l. si cū exceptione. §. 1. quod met. cā. ¶Secūdò expirauit per mortem Osbaldi superuenientē ante litem contestatam ꝯ dñm Archiepm, quia ad hæredes non transmittitur. l. si eum. §. qui iniuriarum. si quis cautionibus. & ibi not. oēs, & l. iniuriarū actio. l. vltima. & ibi not. de iniur. & per Bar. in l. cum emancipati. §. emancipatus, de colla. bon. Et iō eius filius tanquā hæres patris agere nō potuit, neque ēt ut filius noīe suo, ex quo ꝑ mortem pater fuit exclusus, vt a fortiori ꝓbatur in l. sed si vnius. §. filio. de iniu. Itē

6 non † trāsiuit ꝯ successorem in beneficio, & iō mortuo Federico, qui erat Archieps tpe, quo Osbaldus fuit inculpatus ex delicto, Leonardus eius successor non fuit obligatus. & sīr mortuo Leonardo ex eius facto, & delicto nō tenetur Reuerendissimus modernus Archieps eius successor, ēt si lis fuisset contestata ꝯtra eum, secundùm Bar. in l. 1. ff. de priua. delict. vbi quærit, an actio pœnalis detur ꝯ successorem prælati. Et concludit

7 † quòd si prælatus tenebatur ex delicto suo noīe, & non dignitatis noīe, vel prælationis, vt in casu nostro, & successor non tenetur, nisi quantum ad eum peruenit, & quatenus locupletata est eius ꝑlatura, alleg. l. licet. §. si ex cā. de pecu. sed si ꝑlatus tenebatur noīe dignitatis, tūc successor tenebitur in solidū, quia est eadem dignitas. & ita intelligitur, secundùm eum, qđ no. Inno. in c. cum dilectus. de ord. cog. & isto mō distinguit ēt Abb. in d. c. cum dilect. in fin. licet de Bar. mentionē non faciat. & dicit D. Ant. de But. ibi, quòd dictum Inn. ibi, qui vult, successorem in dignitate in solidum teneri, quia dignitas non moritur. c. si gratiosè, de rescr. in 6. debet restringi, qñ tota vniuersitas cum capite deliquit, per nota. ibi ꝑ glo. aliàs secus: quia successor in dignitate, qui non est hrs, non succedit in uitium defuncti, iux. no. in c. cura. de iu. pat. & in c. quarta. de pſcr. & alia rōne si cōpetijsset actio ꝯ Archiepiscopum desijsset competere, quia (ut in puncto narratur) ad instantiam Osbaldi & eius filij ac priuigni cā ꝯ alios participes fuit commissa Archiepiscopis ꝑdi-

8 ctis, per quē actum uidetur oīs niuria eis remissa† & facta pax: sicut ēt ꝑ tactum palmarū, & qñ duo capiunt se ꝑ manum ꝓbatur pax, & concordia inter illos, secundùm Bal. Ang. & alios in l. 1. ff. de pac. ꝑ gl. ibi, idē secundùm eos si biberunt, vel comederunt simul, quia videtur cessare indignatio, ac ēt per salutationem ꝓbatur pax, secundùm Bal. in l. filio quem pater. in princ. de lib. & posth. Eadem ratione & in casu nostro per pactum ꝑdictum apparet, quòd cessat indignatio, & facta fuit pax, & remissio iniuriæ, & ꝯñr, quòd actio iniuriarum intelligitur remissa. l. sed si vnius. §. si ante. de iniurijs. ꝓut ꝑsupponit Bart. in l. §. 1. §. sed nō vsque. in 1. q. eo. ti. & in l. 1. §. si in ea. de vent. in possess. mittendo. Item ꝑsupponitur ēt, quòd actor petijt pecunias mutuò, & quòd illas accepit a ꝑdicto Archiepiscopo. unde etiā ex hoc sequitur remissio iniuræ & actionis iniuriarum, qa q. recepit grata seruitia, intelligitur iniuriam remisisse. l. in ipsius. & ibi no. Bal. C. fam. ercisc. ¶Ex ꝓmissis infertur ad cessionem factam ꝑ filium Osbaldi fratri suo vterino, qa cum ꝯ Archiepiscopum actionem non habuerit ab initio, vel saltem illam habere desierit ante cessionem transferre non potuit, qđ non habebat. l. traditio. in prin. de acquir. rer. do. & vbi competijsset, et cedi potuisset, ꝓut cedi potest actio iniuriarum, vt no. in l. fi. C. de hæredita. vel actione vendita. & per Bar. in d. l. iniuriarum

9 actio. de iniu. non † valeret cessio, si facta fuit sine cā, & sine titu. ꝓut asseritur. l. per diuersas. & ibi no. C. mandati. et qa illam non vidi, poterit inspici, et non ualuisset, ēt ubi post litē contestatam, vel postquā habita fuit lis ꝓ contestata contra Archiepiscopum, fuisset cessio facta. l. 2. C. de litigio. et ex his etiā patet, ꝙ cedenti, et cessionario non est subueniēdum ex eo, quòd dicant in lite consumpsisse paternum et maternum patrimonium: qa damnum, quod quis sua culpa sentit &c. ut in regula damnum. de reg. iu. in 6. & per Bar. in l. 1. in princ. de oper. no. nunc. ¶Et per hæc ad omnia, de quibus quæritur, responsum reperitur. Et ideo concluditur, partes reuerendissimi domini Epi electi ꝓ tertio arbitro fore et esse in absoluendo a petitis reuerendissimum dñm Archiepiscopū modernum Salesbur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Verba regulariter in actu non requiruntur.*
2 *Notarius, quia dixit præsentibus testib. &c. de intelligentia attestari videtur.*
3 *Iudex volens mittere aliquem agrimensorem terminum statuere debet partibus ad eò accedendum.*
4 *Relatio a partibus approbata quando in vim pacti valeat.*
5 *Subscribens videtur in schedula contenta approbare, quando de in ea contentis notitiam habuit. & vide nu. 8.*
6 *Approbatio, seu acceptatio ad cognita & intellecta tantum refertur.*
7 *Approbans, vel se subscribens instrumento, quod est præsens, illud legisse, vel legi fecisse præsumitur, nisi contrarium probet.*
9 *Promittens non reclamare laudo, intelligitur si iustè fuerit laudatum.*

CONSILIVM XXII.

Visis attestationib. & actis, sup qb. vertitur qõ videtur prima facie dicendum, quòd relationi sit standum, & quòd cõmisśio executionis dẽat habere effectum, qa relatio fuit p partes acceptata & de voluntate partium executio cõmissa: sicut ex publico constat instrumento, p quo psumitur in dubio. l. cũ precib. C. de pba. nec testes recepti diminuunt instrumenti fidẽ. Qm oẽs illi, q non sunt instrumentarij, & deponunt nõ audiuisse Dom. Franciscum loqui, nihil pbant: qa esse põt, quòd fuit loquutus, & quòd non audierunt: qa non aduertunt: ideo negatiuã, quòd non sit loquutus, non est concludenter pbata, secundùm gl. in §. si verò absunt. in auth. de hæred. & Falc. & in l. Pantonius §. rei pduellionis. de acqui. hære. & in l. 1. §. si quis autẽ pp. de itine. actuque priua. & per Inn. in c. bonę. de elec. & alios in l. actor. C. de pb. & tanto minus pbat Dom. Ptãs, qui postmodum super interrogatoriis dicit non recordari, quòd Dom. Franciscus fuerit loquutus, quia testis ẽt instrumẽtarius, qui dicit non recordari, non impugnat instrumentum, secundũ Inn. & alios in c. cũ Ioannes. de fi. instr. & Bar. & doc. in l. 1. §. si quis negat ff. quemadm test. ape. Alia ẽt rõne non pbant isti, qui non sunt in instrumento descripti, put statim de instrumẽtarijs dicã. Christophorus ergo testis instrumentarius, qui dicit, nõ audiuisse Dom. Franciscum loqui, nõ probat, quia in instrumento non dicitur, quòd fuerit loquutus, sed quòd relatio fuit acceptata, & de uoluntate partium executio cõmissa, quæ acceptatio potuit sequi, et uolontas declarari aliter, q̃ verbo. l. Paulus rñdit, nõ tñ uerbo. rem ratam hab. et l. nutu. de leg. 3.
1 Regulariter † enim in actu non requirũtur verba, secundũ Pet. & Cy. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. Et ppea qa potuit acceptare, & velle sine verbis, testis iste nõ concludit de necessitate ɔ̃ instrumentũ, put concludere debet. c. in præsentia. de pb. & l. non hoc. C. vñ cogna. & idẽ est dicendum de alijs, qui dicto mõ deponunt. Si n. testis iste instrumẽtarius deponeret, q non vidit, nec audiuit D. Franciscũ cõsentire, vel ac-
2 ceptare, esset magis dubium: † qa notarius, q dixit pñtib. testibus videtur attestari de intelligẽtia, tãquam hoc sit de solennitate intrinseca. l. diẽ pferre. §. corã. de arbi. & l. corã. de ver. sig. & per no. p Bar. in l. 1. §. fi. in fi. verbis. de autho. tut. iunctis no. p eum in l. sciendũ. §. fi. de verb. obl. & sic videretur testis instrumento ɔ̃dicere, q aliter nõ psequor. ¶ Et quãuis relatio & executionis cõmisśio dici posset nulla ex capite aliquo, quia tñ fuit acceptata per partes, & de earũ voluntate cõmissa, saltem valere debet in vim pacti, iux. no. p gl. & doc. in l. 2. C. cõmu. utr. iudi. & per Bart. in l. 1. C. qui p sua iurisd. & Anto. de But. & Abb. in c. significasti. de fo. comp. cũ concor de quib. ibi p Moder. & qd pacta de iure canonico pducit actionẽ. c. 1. de pactis. secũdũ cõem intellectũ, & in terminis gl. in d. l. 2. hoc voluit D. Abba. in c. dilecti. in fin. de arbi. ¶ Sed p̃ missis non obstant. b. ɔ̃rium mihi videtur verius, pertim ex infrascriptis. Et primò: qa d. relatio fuit & est nulla, qui partes nõ fuerunt monitæ, vt certo
3 die deberent accedere super loco. Nã † qñ iudex vadit, vel mittit agrimensorem, vel magistros dẽt statuere terminum partib. vt sint tali die & hora cũ tali magistro, vel secum tali loco, ẽm Bar. in l. qui bona. §. fi. de dam. infe. p l. 3. C. fin. regũ. & p l. generaliter. §. pe. C. de iureiu. qa ẽm Bart. cũ partis pñtia posset iudex, vel agrimensor aliter informari, ergo &c. & subdit, facias hoc scribi, & ẽt instrumentũ fieri, qñ iudex est in loco, aliàs posset pcessus periclitari. & idẽ in effectu vult Bar. in l. Theopompus. de dote præleg. & Bal. in l. hac edictali. §. is illud. C. de secũ. nup. & in l. iurisiurandi. C. de testi. & in l. cõsentaneum. C. qũo & qñ iud. in vlti. colu. & Ange. in l. 1. §. 1. si cui plusquam p leg.
4 Falc. ¶ Nec ob. † q relatio fuit a partib. approbata, & sic, q valeat saltem in vim pacti, p no. in d. l. 2. C. com. vtri. iud. qa illud pcedit, qñ approbatio est sequuta p uiam ɔ̃tus, secus aũt qñ simpliciter approbatur & ratificat, sicut in casu nostro: qa tũc inter partes nihil agitur, nec ɔtrahitur, sed iudicis factum solũ acceptatur, ẽm Abb. in cõs. 92. incip. Contra sñiam &c. in 1. volu. & alia rõne non põt dicta acceptatio, vt pactum ualere: qa per talem acceptationem D. Franciscus nõ consensit, quia qd in relatione cõtinetur, ignorauit, & statim pbabitur, ideo sine consensu pactum esse non potuit. l. 1. ff. de pact. Et ex his etiam sequitur, q executio dictæ relationis nullæ, & inualidæ cõmitti non debuit, nec potuit. l. 4. §. cõdemnatũ. de re iud. nec volũtas partium aliquid operatur, maximè consensu deficiẽte pp ignorantiã, q̃ dictum impedit consensum & abesse facit, vt mox pbabitur. ¶ Secundò principaliter dr, q licet relatio fuisset valida, q tñ ab ea & ab executione cõmissa licuit appellare, nõ obstante aliqua approbatione, quia oẽs testes in hoc cõcordant, q relatio p aliquẽ non fuit lecta, & q non erat apud D. Franciscũ, sed penes notariũ, put ẽt ipsemet notarius attestat. ¶ Ex quo sequitur, q talis approbatio, & acceptatio gñalis non obfuit, cum acceptans quid in ea contineretur, ignorauerit, q sic pbatur. Nam ille, q se subscribit alicui scripturæ, videtur omnia in ea contenta approbare. l. si ego. §. dotis. de iure dot. l. fideiussor. §. pater. de pign. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verb.
5 obl. & l. emptor. § Luc. & ibi per Bar. & oẽs, de pact. & † tñ hoc pcedit, qñ habuit scientiam contentorum in scriptura subscripta, vt quia eam legit, vel legisse psumitur, vel aliter fuit certificatus, sed ignorauit, quid in illa contineretur: tunc scriptio nihil operatur. l. fi. C. plus valere, quod agitur. & l. 2. C. de re. alie. non alie. & ita p pdicta iura vult ẽt no. Ange. in d. §. Chrysogonus. dicens, q subscribens intelligitur approbare oĩa pcedẽtia, vt ibi. & hoc si primò, quæ scripta erant, sibi fuerunt lecta, sed aliàs secus. Vñ dicit, q dñi subscribẽtes se schedulis vacuis, aut sigilla apponentes non intelliguntur approbasse, q̃ postea fuerunt scripta, nisi fuerint prius auisati de his, q̃ erant scribenda, alle. d. l. fi. qd est vadẽ no. ẽm Imo. ibi, & est rõ, ẽm eũ, qa si subscribit se schedulæ vacuę, nec apparet, q aliter fuerit pinsus, verisimile non est in dubio, q voluerit subscribere, ad sui piudicium, saltẽ graue. l. filiusfam. §. inuitus. cũ ibi no. de pcu. sed potius, quia sperabat aliquid scribi ad eius cõmodũ, ar. l. cũ de indebito. de pb. q̃ rõ militat, qñ qs se subscribit schedulæ scriptę, si ignorauit continentiam scripturæ. Et inter vnũ casum & alterum non facit differentiam Ang. Et meritò, qa talis psumptio, causatur ab ignorantia, q̃ pariter adest vtroque casu. Sicut ergo per subscriptionem ignorans tenorem rei subscriptæ nõ intelligitur approbare, & ideo sibi non piudicat, & tñ in sciente, vt
6 dixi, subscriptio est approbatio. Eodẽ mõ † expresśè acceptans, & approbans ita demũ in sui piudicium videtur consentire, si scienter hoc faciat, secus aũt si ignorat cõtenta in scriptura acceptata & approbata, quæ ratio superius assignata ẽt isto casu sibi locũ uendicat. Et ita p istam rõnem in terminis vult Pau. de Cast. in cõs. 350. inci. De casu pñti &c. vbi concludit, q ratificatio, & approbatio gñalis, ẽt iurata facta de quodã instrumẽto p quandam puellam ignorantẽ d. instrumẽti tenorẽ sibi nõ piudicat, qa cõsensisse nõ videtur in his, q̃ sunt ɔ̃ se, sicut dicitur de subscribente, q est plus, ẽm eum per d. l. fi. C. plus uale. qd agitur, & p d. l. 2. Nam ẽm eum, in dolo fuit uersatus ille, ad cuius instantiam sic ratificauit faciendo illam gñaliter ratificare pmisśiones & pacta contenta in dicto instrõ absq; ostensione instrumenti & specificatione dictorum pactorum, arg. l. 1. in fi. de act. emp. & l. q̃ro. de eui. l. qui libertatis. §. pe. p hoc ẽt adducit. l. Caius. de pig. act. l. 1. §. sed si mãdauerit. qd iussu. & c. si qs
7 psbyterorum. de reb. eccle. non alie. & quamuis † secundũ Pau. de Cast. qñ instrumentũ est psens, videatur subscribens, & pari rõne approbãs illud legisse, vel legi fecisse, nisi probet, quòd illud non legit, sed fidem adhibuit ei, ad cuius instantiã se subscripsit, per no. p Bar. in l. 1. §. si qs aũt neget. queãd. test. ape. cũ

quo

quo trãſit Alex.in d.§.Chryſogonus.& in conſi.147.in 2.volu. ¶Nihilo minus hoc in caſu nr̃o nõ ob.quãuis relatio eſſet pñs; quia ꝓbatum fuit & per ipſum notariũ,ꝙ relatio nõ fuit ꝑ aliquem lecta, & hoc ſatis eſt,q̃a hinc oritur ꝓ̃ſumptio, quod approbans,vel ſubſcribens ſe ſubſcripſerit, vel approbauerit perſuaſionibus eius, cuius intereſt, puta in caſu noſtro ſindicorũ monaſterij S.Ioannis, vel notarij, aut relatorum, & eo magis cũ dicatur,ꝙ receſſerint a ſñia,q̃ trãſiuerat in rem iudicatã.Vñ non eſt veriſimile,ꝙ D. Fran. voluerit ab ea diſcedere, quò ad. ea quæ eius cõmodum cõcernunt.d.l.cũ de indebito. Et iſtud
8 ẽt clarè vult Imo.a quo† Alex.in hoc nõ diſcordat in d.§.Chryſogonus.in illo articu. an ſufficiat ſubſcriptio gñalis, in quo cõcludunt,ꝙ aut certum eſt,ꝙ ſciuit cõtẽta in ſcripta. & ſufficit: aut certum eſt,ꝙ ignorauit,& tunc ſecus:in dubio aũt dicit, cõſiderandas eſſe circunſtantias,quia ſi dicatur ſubſcriptione, uiſis & lectis oĩbus ſupraſcriptis,ꝓ̃ſumitur habuiſſe notitiã, arg. d.l.fi.C.plus valere,qđ agitur. a ꝯ̃rio ſenſu, idem ſi ꝓbari poſſet ꝑ teſtes.Si vero cõſtat,ꝙ ipſe nõ legit, vt q̃a ſubſcriptio hoc non dicit,& teſtes viderunt,ꝙ portata ſcriptura ſtatim ſubſcripſit ad petitionem portantis,& tunc nõ ꝑiudicat,quia vr̃ ignoraſſe.d.l.fi.vbi Imo.dicit eſſe caſum.Et iſte eſt caſus noſter; q̃a ꝑ teſtes cõſtat,ꝙ relatio non erat apud D.Franciſcũ. Itẽ ꝙ nõ fuit lecta per eum, nec per aliũ: & ꝙ ſtatim poſtquã fuit portata,dr̃ acceptata,iõ talis acceptatio nõ nocet,ſicut nec ſubſcriptio.Et(ut dixi)in hoc Alex.concordat cũ Imo. ſed vbi talis ꝓbatio facta non eſſet, tunc Imo.diſtinguit inter illũ, q̃ ſolet eſſe diligens,& illum,qui eſt negligens. Alex. verò iſto caſu cum hac opinione non tranſit,ſed vult,ꝙ indiſtinctè tũc ſubſcriptio noceat,q̃a iſto caſu ꝓ̃ſumitur,ꝙ legerit,& ſciuerit, ex quo contrarium nõ probauit,ꝑ nota.per Bar.in d.§.ſi q̃s neget.Et eadẽ rõne nõ ꝑiudicat executio, quæ dr̃ cõmiſſa de volũtate partiũ, q̃a ꝓ̃ſumitur D.Franciſcus in hoc ẽt,qđ dependet a primo,circũuentus,& dolo aduerſarij,vel notarij inductus,q̃ dictam relationẽ debuit partib. notificare, ut poſſent oĩa in ea contenta intelligere,& ſuper approbatione & reprobatione deliberare, ꝙ cum non fecerit,ad eius ꝑſuaſionẽ,vel relatorum approbaſſe ꝓ̃ſumitur dictã relationem & executioni conſenſiſſe, ſecundũ Pau.de Caſt.in d.conſi.¶Et prædicta opin. adhuc confirmatur optima & concludenti rõne iudicio meo. Nã† ꝓmiſſio de
9 non reclamando a laudo,vel de non cõtraueniendo dr̃ eſſe q̃dam acceptatio & approbatio laudi ferendi,& tñ habet in ſe tacitã cõditionẽ,ſi iuſtè fuerit laudatũ,l.ſi libertus.de ope.libe. & c.Quintauallis.de iureiur.cum ibi plenè not.& ꝑ Bar.in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum. de arbi. & hoc quia approbans ignorabat continentiam laudi ferendi,iõ cõditionaliter conſenſiſſe videtur eo modo,qñ acceptatio eſt ſequuta,& eſt facta ab ignorante: ſicut in caſu nr̃o debet hr̃e illam tacitam cõditionem, ſi fuit iuſtè relatum per eandem rõnem,& ꝙ nõ ſit dr̃ia inter acceptationem ꝓcedentem & ſequentẽ factam ab ignorante,vult Ang.expreſſè in d.§.Chryſogonus.vbi no.ex illo tex. ꝙ ſubſcribens videtur conſentire,quod intelligit, qñ prius erat certificatus de his, quæ in præcedentib. continebantur, ſecus qñ ignorauit.Et per hoc infert idẽ eſſe,qñ quis ſe ſubſcribit in ſchedula vacua,& ſic vult,paria eſſe, ꝙ quis ſubſcribat ſe ſcripturæ iã factæ,& ſcripturæ faciẽdæ,quantũ ad hoc, ut neutro caſu intelligatur cõſenſiſſe. Et ex ꝓmiſſis colligitur,ꝙ relatio,q̃ fuit nulla ex eo,q̃a partes non fuerunt monitæ, vt accederent tali die, & tali hora ſuper loco,iux.nota.per Bar.in l.qui bona.§.fin.de dam.infec.ꝑ ꝑ acceptationẽ & approbationẽ ſequentẽ non potuit valere,ut pactũ,quia non habet conſenſum,vt patet ꝑ ꝓ̃dicta,iuncta.l.1.C.de pact.Et ꝑpea ꝓnunciandũ eſt, dictã relationem & executionem fuiſſe nullam,& ubi ualuiſſet, ſi continet iniquitatẽ, ꝓnunciandũ eſſet bene appellatũ,q̃a ẽt a ꝓnunciatione de exequendo põt appellari, qñ iudex exceſſit modũ. l.ab executione.C.quor.appel.non recipiuntur, & per Barto. & doct.in l.ab executore.ff.de appel.Nec ꝙ de voluntate partium fuerit cõmiſſa,hẽt obſtare,quia (vt dictũ eſt) ex quo non fuit lecta & cognita relatio ad hoc dolo intelligĩt pars inducta, vel ſaltem habet conſenſus in ſe tacitã ꝯdõnem,ſ. vt cõmittatur executio relationis, ſi ſit iuſta.Et ita cõcludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Dies in ſequenti inſtrumento appoſita in præcedenti repetita intelligitur. & vide num.5.*

2 *Indictionis omiſſio inſtrumentum vitiat.*

3 *Verbum & cætera, a notario in inſtrumento poſitum extenditur, vt comprehendat naturalia & conſueta, non autem ſubſtantialia.*

4 *Indictionem pro parte exprimere non ſufficit, vt inſtrumentum teneat.*

CONSILIVM XXIII.

QVAMVIS in inſtr̃o,de quo agitur,non ſit poſita indictio, vr̃ tñ, ꝙ valeat, vt in terminis decidit Bal.in c.inter dilectos.de fi.inſtr. cũ quo trãſeunt mo.vbi dicit,ꝙ ſi notarius dimiſit ſpatium ꝓ indictione,ꝙ non vitiatur inſtr̃m, ſicut factũ reperitur in caſu nr̃o.nam ex annis Dñi põt ſatis colligi,quæ indictio currat,ſ̃m Bar.in l.ſi librarius. de reg. iu. dum refert conſilium Dy.¶Secundò hoc confirmatur, quia in ſequẽtib. inſtr̃is eiuſdẽ anni appoſita eſt indictio, iõ illa intelligitur ẽt repetita in hoc ꝓcedenti,ſicut econuerſo appoſita in ꝓcedenti inſtr̃o intelligeretur repetita in ſequenti.l.ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium ta
1 bularũ.ff.de eden.& ibi† Bar.in repet. ver. q̃d aũt ſi ecõtra &c. vult,ꝙ dies appoſita,& eadem rõne indictio in ſequenti inſtrumento in præcedenti intelligatur repetita,per multa, q̃ ibi alle. & idem tenet Imo.in l.patris & filij.in fi.de vulg. & pup. & Sal.
2 in l.eo,ꝙ a multis.C.ſi cert.pet.¶Sed ꝓmiſſis † non obſtantib. arbitror,ꝙ iſtud inſtr̃m ſit nullum,& ꝙ aliquã fidẽ non faciat, & hoc ex defectu indictionis omiſſæ,ſine qua nõ põt inſtr̃m valere,ſ̃m gl.& omnes in d.c.inter dilectos.de fi.inſtru. & Barto. in l.ſi librarius.de reg.iur.Imo.& Abb.in ca.1. de fi. inſtr. cum alijs concor.de quib.in d.locis.Non ſufficit ergo, ꝙ intellectu ꝑcipi poſſit, ſub qua indictione ꝯfectũ fuerit inſtr̃m: q̃a aliàs neceſſaria nõ eſſet appoſitio indictionis, ſi annus exprimeret: q̃a ex hoc colligi poſſet,q̃ indictio curreret illo anno, ut colligitur ex no.ꝑ Spe.in ti.de inſtr.edi.in §.1. in ver.poſt annos. & ꝑ Imo.in d.c.inter dilectos.& tñ Doct.in locis præall. volunt, ꝙ appoſitio anni nõ ſufficiat, ſed vltra hoc eſt ẽt neceſſaria appoſitio indictiõis.Vbi.n.ꝑ forma requirĩt expreſſio,non ſufficit, ꝙ cõprẽdat intellectualiter,vt ꝓbat ex no.in c. inquiſitores. in ver. expreſsè. de hær.in 6.& in cle. 2. de præb. & in cle. 2.de offi.ord.& facit l.1.de his quæ in teſta.delen.& hoc ibi expreſſè ſentit Bal.quẽ ſtatim referam,& declarat Anto.de But.& Imo. in c.tranſlato.de conſti.cum concor.de quib. ibi ꝑ Mod. ¶Nõ obſt.igitur primò,quod dicit Bal.& Mod.in d.c.inter dilectos. dum vult,ꝙ ſi dimittatur ſpatium ꝓ indictione, ꝙ inſtrumentum non vitiatur, quia hoc non eſt uerum, & ꝯ̃rium expreſſè voluit Bal.in c.cũ in iure peritus.de off.deleg.dicens,ꝙ ſi notarius in inſtrumẽto dicat,anno tali,die tali,indictione &c. ꝙ inſtrumentum non valebit,nec poterit quò ad indictionẽ ſuppleri,quia indictio eſt de ſubſtantialib. inſtrumenti.Si ergo quando nõ dictũ eſt indictione &c.non põt inſtrumẽtũ valere multo minus ualebit, qñ dicta dictio & cætera, abbreuiatè ſcripta nõ fuit appoſita,quia d.dictio ſolet augere & ſupplere,iux.nota.in c.cum P.tabellio.de fi.inſtr.& per Bar.in l.Gallus.§. idem credendũ.de lib.& poſth.& ibi D.Iaſ.alleg.Bal.in d. c. cũ in iure peritus.& cũ illo tranſit.Et hoc comprobatur ex nõ. per Io. And.in addi.Spe.in tit.de inſtr.edi.§.inſtrumentũ.ver. quid ſi a
3 contrahentib.&c.ubi dicit † ꝙ licet ꝑ illam dictionẽ &c. poſſit inſtr̃m extẽdi quò ad naturalia & cõſueta, ſ̃m Richar. Malũb. & Dy.& idẽ qñ inſtrumentum debet extendi ad cõſilium ſapiẽtis,nihilo minus non poterit ſupplere in ſubſtantialib.quia illa ſic inſunt ab initio,ꝙ actus uitiatur.l.teſtm̃.C.de teſt. & c.tuæ. de ſponſ.& ſubdit,ꝙ idẽ eſt, qñ notarius poſuit &c. vt illud includatur,quod eſt de more & natura ꝯ̃tus, & nõ de ſubſtãtia, & in caſu noſtro inſtrumentum non valet,vt apertè ſentit Bal. cum quo trãſit Imo.in d.l.1.de his quæ in teſta.delen.dicens habuiſſe q̃õnẽ de facto.Nã media pars indictionis inſtr̃i erat corroſa,& dubitabatur,vtrum tale inſtrumẽtum probaret.¶Et primò arguit,ꝙ non; quia ex ui ipſius literæ nõ apparet indictio. In ꝯ̃rium facit,dicit ipſe;quia iſtud accedit poſt inſtrumentum perfectum,ergo valet,& non uitiat,ut ea.l.§.ſed cõſulto, & ſic illo caſu vult Bal.ꝙ non vitietur inſtrumentum quãuis legi nõ poſſet indictio, ſed ſolùm perſpicuitate intellectus legi poterat,& hoc q̃a ab initio inſtrumentum fuit ſolenne,& perfectũ, quia tunc indictio non fuit omiſſa,iõ vitium, quod accedit ex

poſt

4 post facto, nõ nocet: ergo † manifestè sentit, ꝙ si ab initio pars indictionis vt literarũ eius fuisset expressa, ꝙ instrm̃ non valeret, quãuis intellectu percipi posset, q̃ indictio exprimi debuisset. Et iste est casus nr̃: quia scriptum est solum indictione, & vlterius non est processum: & sic pars fuit omissa, sine qua nõ põt dici indictio expressa. ¶Non obst. postremo dũ dr̃, ꝙ indictio apposita in sequentib. instr̃is eiusdem anni intelligit repetita in hoc p̃cedenti: quia, aut indictio apponit̃ in fi. libri & stat per se: vt quia dicatur suprascripta omnia instr̃a celebrata fuerunt indictione tali: & tunc refert̃ ad oĩa, sed vbi in quodã instr̃o particulari, quod sequit̃, indictio ponit̃, tunc non refert̃ ad præcedens instrm̃ eiusdem anni, nec repetita in alio intelligitur, ſm Bar. cũ quo alij transeunt in d. §. si initium tabularũ. in lectu. & non in repetitio. vbi dicit hoc ẽt esse de mente gl. ibi. Nam ſm eũ facilius inducit̃ repetitio præcedentiũ in sequentib. quã econuerso, vt no. in l. q̃s q̃s. de leg. 3. & faciunt no. per
5 Bar. in l. Auia. de cõd. & dem. & in l. fi. de reb. dub. & † ſm p̃dictã distinctionẽ dẽt intelligi, qđ dr̃ in repetitio. d. §. q̃ ẽt non fuit Bar. sed Nicolai de Alex. aliàs malè diceret: sicut ẽt reprehẽdit̃ p Alex. & Mod. Imo. in l. patris & filij. de vul. & pup. & Sal. in l. eo ꝙ a multis. C. si cer. pet. qui voluerunt, ꝙ dies vel annus positus in sequenti instr̃o intelligat̃ repetitus in p̃cedenti. Qm̃ (vt dixi) Bar. & Doc. cõiter in d. §. si initium tabularũ. in lectura tenet ꝯrium, & dicit Alex. ita cõiter teneri. Ex quib. omnib. concludendum est, ꝙ non valeat hoc instrm̃. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Tenuta parte non instante concessa nulla est.*
2 *Tenuta decreta parte non citata nulla est.*
3 *Citatio generalis non sufficit, quando aduersarius certus est, secus si incertus, ita vt de facili certificari non possit.*
4 *Fructus percepti post primum decretum ante dationem in solutum in sortem imputari debent.*
5 *Iudex notitiam habens de impedimento absentis, si procedat in causa, processus non valet, sed est nullus.*
6 *Statutum prohibens de nullitate sententiæ dici, de ea nullitate non intelligitur, quæ ex defectu citationis prouenit.*
7 *Executio facta de specie, quando in quantitate præcessit condemnatio, non valet parte non citata.*
8 *Qui per procuratorem litigauit, si citatus non compareat, actus non valet.*

CONSILIVM XXIIII.

CIRCA primũ, de quo quærit̃, videlicet, vtrũ tenuta concessa per iudicẽ ꝯ Caiũ valuerit vel non, r̃ndetur omissis superfluis, ꝙ fuit & est nulla. Et primò: quia non reperit̃, ꝙ ad instantiam & petitionẽ alicuius fuerit data. Solùm. n. actor libellum dr̃ p̃duxisse, in quo concludit, reum condẽnari iuxta petita in dicto libello, & in quo de dicta tenuta nulla fit mẽtio, nec
1 instat, ꝙ p̃cedat̃ aliter, vel alio mõ, iõ † ex hoc capite, s. quia fuit concessa parte non instante, est nulla. l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. de dam. infec. & est fatuus iudex, a quo petit̃ vnum, si aliud conce-
2 dit. l. fi. C. de fideic. liber. ¶Secundò † est nulla tenuta p̃dicta: q̃a decreta fuit parte non citata, vt. n. primũ decretum valeat, qđ in contumaciam cõcedit̃, est necesse, ꝙ p̃cedat citatio p̃emptoria, ſm gl. Bar. & alios in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infec. & ẽt in qualibet tenuta p̃bat̃. l. meminerint. C. vñ vi, & in l. fi. C. si p vim vel alio mo. & no. Bar. in l. fi. C. de edic. diui Adr. tol. in versi. itẽ extra gl. q̃ro &c. & in l. creditores. de pig. in 5. q. princ. & Imo. in d. l. si finita. in prin. & quãuis reus isto casu fuerit citatus, non tñ fuit citatus ad hunc actũ, sed ad alium, videlicet ad videndum produci libellũ, & ad videndũ sibi asignari terminũ ad r̃ndendũ & opponendum. Vñ quantũ ad dictam tenutã nulla dr̃ citatio p̃cessisse. l. aut qui aliter, in prin. quod vi, aut clam, q̃ debuit cõmitti ad partis instantiam & petitionem, de qua instantia ad hunc actum, ex actis non constat, vt cõstare debuit, ſm Bar. in d. §. Iulianus. p l. perẽptoriũ. de iud. & dicit, ꝙ quis dẽt esse cautus: vt ex actis appareat de instantia partis, aliàs nõ valeret & ꝙ tenuta fuerit nulla p p defectũ citationis, voluit ẽt

Alex. in consi. 5. 2. vol. p p̃dicta, & per c. licet ep̃s. de præb. in 6. ẽt si possessor esset iniustus, vt ibi. Nec ſm eũ sufficeret citatio g̃nalis, qñ agit̃ de transferẽdo in alium, sed dẽt possessor sp̃ali-
3 ter citari, vt no. Pet. de Anch. in c. fi. de elect. in 6. qui † ex illo tex. colligit regulã g̃nalem, ꝙ vbi non reperitur certus aduersarius, sufficit citatio g̃nalis: q̃a tunc q̃s diuinare nõ cogit̃. l. si putator. ĩ fi. ad leg. Aq. l. secus qñ certus est aduersarius. l. si eo t̃pe. C. de remis. pig. & idẽ si esset incertus & de facili posset certificari: p ea q̃ hñr in auth. si oẽs. C. si se ab hær. abstine. & ita dicit de facto ꝯsuluisse, p̃ut latius per Alex. in d. consi. qui ẽt subdit, ꝙ si statutum disponeret, ꝙ sufficiat citatio g̃nalis, qñ proceditur ad dationem in solutum, debet restringi ſm ius cõe, & quò ad eos, qui hñt ius in re, & faciliter ignorant: non aũt locũ hẽt in illis possessorib. qui sciri p̃nt de facili, ne sequat̃ absurdũ, & ne quis indebitè patiat̃ damnũ. l. 2. C. de noxa. & c. cum dilectus. de consue. nec isto casu statutum in dubio vr̃ tollere citationem, & illam tollere potuisset, ſm Alex. latè in consi. 83.
4 in 5. col. in eo. 2. vol. Et est aduertendum † ꝙ fructus percepti post hanc primam tenutam & primum decretum, & ante aliam dationem in solutum, debent in sortem imputari: ẽt si primum decretum fuisset validum, vt no. gl. in d. §. Iulianus. & ibi Bart. in pen. col. ver. quæro, vtrum missus ex primo decreto &c. vbi ẽt dicit, cõsuetudinem ꝯriã nõ valere, nec ẽt valeret statutum p
5 rõnẽ ibi alleg. ¶Quò † ad aliud, de quo q̃ritur, videlicet vtrum s̃nia criminalis lata ꝯ dictum Caium tunc confinatum ad t̃ps valuerit. & br̃ dr̃ ꝙ non: quia ad locum, a quo fuit confinatus, citari non potuit. quia comparere non potuit. clem. pastoralis. de re iud. & hoc præcipuè est uerum, si notorium erat de relegatione, vel saltem si de illa iudex habebat scientiã verè vel præsumptiuè secundum Imo. & Alex. in l. de ætate. ad Trebel. q̃ legitur cum præcedentibus. Et idem vult Barto. in l. si prætor. de iud. §. Marcellus. & ẽt Bal. quia ſm eos, vbi iudici impedimẽtum est notorium, si iudex p̃cedat, p̃cessus est nullus, p ea quæ hñr in l. quæsitum. de re iu. & idem vult Inn. & alij in c. si duob. de appel. vbi dicunt, ꝙ si iudex habuit notitiam de impedimẽto absentis, ꝙ p̃cessus non valet, ẽt si iurisdictionem habuisset, & competentem se p̃nunciasset, p illum tex. & l. si prætor. §. Marcellus. de iudicijs, & ubi scientiam nõ habuisset iudex de impedimento, licet p̃cessus mero iure esset ualidus, daret̃ tñ impedito iustè in integrum restõ, ſm Imo. & Alex. in d. l. de ætate, & idem tenet Bar. & Bal. quem nõ allegat̃, in d. l. si prætor. de iud. p illũ tex. in uer. Paulus. quod dicit esse notandum. Et faciunt ſm Imo. ea quæ hñr in l. fin. de in integ. restõ. & in c. querelã. de procur. & dicit Archi. in c. statutum. §. cum uerò. de rescrip. in 6. ꝙ quis excusatur, si non comparet ad locum non tutum: ẽt si hoc processit a culpa sua: quia magis debet attendi iustitia & æquitas, q̃ culpa delinquentis. l. Papinianus exuli. de mino. &c. q̃a diuersitatẽ. de concessio. preb. & cum eo etiam transit Ioan. And. & est de mente glo. in uers. non audens. dum mentionem facit de relegatis. Et est ẽt de mente Ange. in sua disput. incip. Bononiensis &c. dum dicit, ꝙ bannito non potest culpa imputari: quia non fuit ad hoc ordinata. l. si uehenda. §. 1. ad leg. Rhodiam de iactu. & hoc verum, quando non citatur quis ob culpã p p quam non audet comparere, sed ob aliã cãm: vt in casu n̄ro. Si verò locus nõ esset tutus rõne delicti, pro quo citat̃, & cõtra eum inquirit̃, tunc conceditur, ꝙ nõ excusaret̃ ſm Bal. in l. oẽs. §. si uerò apparitor. C. de episco. & cler. sed iste non est casus, de quo agitur. Nec imputatur Caio, si non comparuit per procuratorem: quia non potuit. l. penul. §. ad crimen. de publ. iu. & ita ẽt vult Ang. in d. disput. & Imol. & Alexa. in d. l. de ætate. qui etiam dicunt, ꝙ etiam si potuisset mittere procuratorem, & nõ
6 misit, ꝙ excusatur, quando causa est ardua. Et † dato etiam ꝙ ex forma statuti a sententia criminali, non posset appellari, nec de eius nullitate dici, tñ reiecta non intelligitur nullitas, quæ descẽdit ex defectu citationis non factæ uel nulliter factæ; quia statutum excludens nullitatem, non debet de tali nullitate intelligi; quia huomini nullitati per statutum non posset derogari: quia esset tollere defensionem, quæ est de iure naturali, clem. pastoralis. & ibi p Car. & Imo. de re iud. Et ita ẽt in sp̃e concludit Ang. in ꝯsi. 177. In facto p̃ponit &c. & dicit Abb. in c. ea q̃. de re iud. quòd de nullitate p̃ueniente ex defensione, & sic ex citatione, princeps ẽt de plenitudine p̃tãtis tollere nõ põt, & probat̃ in l. fi. cũ gl. C. de legi. & ibi no. Bal. dicens, ꝙ licet princeps nullum

ordinē iudicariū in ꝓcedendo seruare teneat,ſm Inn.in ca. de causis.de re iudic.tñ sñia ēt ipsius principis foret nulla,& posset dici de eius nullitate ex defectu citationis omissæ,vel nulliter factæ. Et de hoc dicit esse text.in d. cle.pastoralis. Ad idē, qđ no. Bal.in l.1.C.quō & qñ iu.in 3.col.ubi dicit,ꝙ licet statutū ꝑcisè disponat, ꝙ absens posit cōdēnari, & de nullitate dici non posit:tñ dēt intelligi statutum, si fuerit citatus,aliàs dici posset de nullitate non obstante generali prohibitione statuti:quia in hoc valere non potest.Et idē vult Cald. in cosi.8.sub rub. de re iu.& Phil.in c.dilecto. de appel. in 52.q.Et licet forte ex forma statuti posset procedi contra absentes certo modo,& ille reperiret seruatus,tñ ꝯ absentem citatum,ꝗ non potuit cōparere, ut in casu nr̄o,statutum locū hr̄e non posset:qa est ꝯ ius naturale, quod qs ad locum nō tutum teneat cōparere. d.cle.pastoralis. de re iu.§.nos circa,uers.hæc q dē.ibi,hæc abhorret natura &c. vñ statutū expsſè facere nō posset,ꝙ ad talē locū citatio valeret qa ꝑ indirectū tolleret defensio & citatio, qđ facere nō pōt.d. cle.pastoralis.§.cæterùm. & no.Doc.in locis palle. & ex hoc sequitur,ꝙ executio dictæ sñiæ nullæ fieri non potuit.l.4.§. condēnatū.de re iud.& in d.l.si ꝑtor.in fi.de iud. per Bar.& ꝙ retractari debet, quatenus de facto processit.d.cle.pastoralis.in fin.

7 Et insuper † tenuta concessa in executione dictæ sententiæ nō valuit, etiam si sñia fuisset valida. Quia pars non fuit citata. d.l. meminerint.& ꝑ ea quæ superius dicta sunt.Et quia executio, quæ fit in alia re,puta, in ſpē,qñ ꝓcesit condemnatio in quantitate non valet parte nō citata,ſm Bar.& doct.cōiter in l. a diuo Pio.§.in venditione.de re iudi.cum concordanti.de quib.ibi per Mod.& ideo,secundum Bart. ibi non fuit constitutum pignus iudiciale, & ante dationem in solutum factam debuit, & potuit reuocari.¶Et quāuis Bar.dicat in d.§.in uenditione. ꝙ si facta sit venditio pignoris, ꝙ necesse sit vendicare, ꝑ iura q̄ ibi allegat.Tñ in casu nr̄o aliud est:qa adiudicatio & in solutū datio fuit nulla: qm̄ principalis fuit ab initio & ex post in iudicio per procuratorem:quia ergo principalis ad plures actus fuit ci-

8 tatus,& nō cōparuit,processus nō valuit:qa†qñ quis litigauit ꝑ ꝓcuratorē, si citat,& nō cōpareat,nō ualet actus.l.procuratorib.& ibi no.Bar.& Doct.C.de ꝓcur.& in l.mutari. ff. eo.& in l.furioso.de re iud.& in l.1.C.de sentē.cū concord.de quib.per Alex.in d.l. ꝓcuratorib. & alia rōne non valuit citatio facta de principali:quia ex actis notoriè cōstabat de relegatione in actis ꝓducta.Quia ergo de impedimento constabat iudicio, nō valuit citatio & ꝓcessus est nullus,& ꝑ ꝯñs adiudicatio nō valuit: & perinde est ac si facta non fuisset,d.§. condemnatum.unde tenuta debet reuocari per iudicē adhibita summaria cognitione, ſm Bart.in d.§.in venditione.per §.si super reb. ea. l.& ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ex sentētia confiscationis bonorum alicuius ob delictum sine traditione dominium uel saltem possessio in fiscum non trasfertur. uide nu.4.*

2 *Petitio hæreditatis non datur contra titulo possidentem etiam quæsito post mortem testatoris.*

3 *Publicana non datur contra titulo possidentem,etiam si possessio actoris antiquior fuerit titulo rei conuenti.*

5 *Statutum,per cuius formam ipso iure defuncti possessio in hæredem continuatur, non recuperandæ sed adipiscendæ remedium parat.*

6 *Rebellionis crimen contra ciuitatem cōmittens ipso facto absq; sententia est bannitus,& impune offendi potest.*

7 *Statutum ponens bannitum extra protectionem cōis,intelligitur tam quò ad iura communia quàm quò ad municipalia.*

CONSILIVM XXV.

CIRCA illud, de quo q̄rit, vr̄ prima facie dicendū, ꝙ ꝯtra Hieronymum posidentē fundum tētum & possessum per Paulū tpe mortis suæ agi posset petitione hæreditatis per vxorē, & filiam eius tanquam hæredes dicti Pauli mediante ꝑsona filij masculi præmortui, qui ad prædictas mulieres hr̄des illius ab intestato,auth.defuncto. C.ad Tertul.transmisit hæreditatē patris,ēt non aditā.l.apud hostes. C. de suis & legi. & l.3. & ibi plenè per doct. C.de iure delib. & per eos in l.ventre. ff. de acq.hær. Ideo agere pñt ēt ad vnam rē hæreditaria actione ꝑdicta ꝯ possessorem.l.rſr.& l.licet.ff.de pet.hær. & C.eo. l.hæreditatis.Et ſiſr agere pñt interdicto adipiscēdæ quorū bonorum. l.1. quorum bon. & ubi dicto iure non possent,illis saltē cōpeteret actio realis.d.l.hęreditatis.Quinimo ex quo Paulus possedit, pñt ex ꝑsona illius agere remedio reintegrandæ, de quo.3.q.1.c.reintegranda.& in l.si coloni. C.de agri. & cēsi.de quo ꝑ doc.latè in c.cū ad sedem.& in c.sæpe. de resti.spol. & in l.si rem aliquam. de acq.poś. quod quidē remediū ad hæredes

1 transit.l.1.§.hoc interdictum. de vi & vi arma.¶Nec † obstare vr̄, ꝙ bona Pauli ꝑꝑ homicidium fuerint confiscata:quia ex tali sñia sine traditione non fuit translatū dñium in fiscū: vt no. gl.insti.de offi.iudi.§.fi. & Bar.in l.ex hoc iure. de iusti.& iu.& Doct.in l.Pomponius.§.iussu. de acq.poś. cū concor.de quib. ibi,vel ad minus non fuit translata possesio.l.si uacantia.& ibi no.Bal.& Ang.C.de bon.vac.lib.10.& no.Bar.in l.cōmissa. de publ.ꝑ no.in l.fi.C.de sac.san.eccl.& in l.cū duob. §. idē rñdit. pro soc.nā incorporatio in fiscum,& sic trāslatio possesionis, debet fieri ꝑ officiales ad hoc deputatos,& cā cognita.l.3. C. de bo.vac.& ꝯ faciens grauiter punit,vt ibi.¶Si igit dicta incorporatio non fuit facta,vel minus legitimè, dr̄ Paulus sine iusta cā a possessione cecidisse, & ꝑ ꝯñs debet eius hr̄s reintegrari. d.c.reintegranda, & ꝑ Doc.in locis pal. Nec pōt opponi quò ad hoc iudiciū possessorium de iure fisci,ex quo (vt dixi) in eū nō fuit trāslata possesio,saltem legitimè,& ꝑtore authore, vt debuit,ꝑ not.in l.his ꝯñr. §.1.ff.fam.ercis.¶Sed ꝑmisis nō obstantib.ꝯrium arbitror verius. Nam Hieronymus posidet cū

2 tit.iō † contra eum non competit,nec dat petitio hæreditatis. d.l.rſr.& l.2.& l.hr̄ditatē.cum ibi no.C. eo.ti.& hoc est etiam uerum,quāuis titu.ille quæsitus sit post mortem Pauli,vt colligitur ex no.ꝑ Bar.& Doct.in l.cogi.C.de pet. hæred. & clarius hoc vult Pau.de Ca.in l.hr̄ditas.eo.ti.& Sal.in l. fin.C.de edic. diui Adria.tol.uer.quæro nunc,quæ sunt necessaria &c.qui reprehendunt Bal. tenentem ꝯrium ibi.Et opi.ēt ꝑdictorū ꝯ Bal. tenet & latè ꝓsequit Alex. icōsi.73. in 5.vol. Et eadē rōne nō dat interdictū adipiscēdæ quorū bon.qa nec illud dat ꝯ ti.posidentē ſm Bar.in rub. C.quorū bon.excludunt ēt ꝑdictæ a dictis & ab alijs remedijs: qa nō sunt hr̄des Pauli quò ad hæc bona,vt dicet inferius.Et ſiſr ꝯ Hieronymū agi non pōt publicia-

3 na:qa † & illa non dat ꝯ tit.posidentē.l.siue aūt. §.si duob. ff. de publicia.quāuis ēt possesio Pauli fuerit antiquior tit.ipsius Hieronymi, vt ꝑsupponit clarè Bar. in d. §.si duob. & idē vult etiam Io.And.in additio.Specu.in tit.de cau.poss. & proprie. §.nunc videndum.in vltima additione. & Bald. in l.quoties.C. de rei vendica. & in l. 1. in vltima colum. C. si plu.vna senten. & Bart.in l.3.§.opus.de alien.iud.mutan.cau.fac. & Alex.consil.130.5.vol.Nec rei vendicatio competit,vbi etiam probaretur,ꝙ Paulus fuit semel dominus:quia illud amisit, cū per sententiam fuerint omnia eius bona confiscata: per quam cōfiscationem dominium fuit ipso iure in fiscum translatum secundū Barto.in l.1.§.an bona. ff.de iure fis.vbi dicit, quòd dominium transit ipso iure, sed ipso iure non fit incorporatio. Et idem volunt Cyn. & Ange. in l. 2. C. unde vi. & Ang. & Bal. in l. si vacantia. & probatur in dicta l. commissa. & sic eo casu, quo publicatur bona propter delictum, nō est traditio necessaria ad dñij translationem:nec isto casu locū hn̄t no. in d.§. fi.insti.de offi.iud.& in l.ex hoc iure. de iusti.& iure, & de iure fisci, hoc est de eius dñio, quod est exclusiuum in totum iuris agentis.l.1.C.de alien.iudi.mutā.cā facta,poterit opponi dictis fœminis agētib.rei uendicatione,ſm Bar.in l.2.in prin. de exceptio.& per Doc.in l.indebiti.§.sed si nummi. de cōdi. indeb. cū concord.de quib.ibi per Moder. & in terminis hoc vult Ange. in tract.malefic.in uerbo eius bona. uersi.& not. ꝙ facta dicta publicatione &c.in fi.ubi concludit,quòd post publicationem, ex qua dominium transfertur ipso iure in fiscum, & non prius, poterit opponi de iure fisci,per notata per Barto. in d.l. 2. Et istud ēt apertè præsupponit gl.in d.l.his consequenter.§.1.quæ dicit ante sententiam de illo excipi nō posse.Et sic præsupponit cōtrarium lata sñia.Et hac rōne publiciana etiam dictis mulierib.cōpetere nō pōt ex persona Pauli:quia sicut per publicationem ipso iure dñiū transit in fiscum,sic ēt & quasi dñium: quemadmodum transfertur in legatarium ipso iure non solū dñiū sed etiam quasi dñium.l.a Titio.de furt. & nota. in l.cum sponsus.

sus.§.1.de publiciana in rem actione.& per Bar.& Doct.in l.1. ff.de lega.& fideicomm.1.& sic etiam ipso iure dr̃ transferri in ecclesiam,ad quam etiam ipso iure transit dñium l.fi.C. de sac. sanc.eccle. & ibi per Bal.& Mode.& Imo.c.2.de consuet.¶Alia ẽt rõne non pñt dictæ mulieres obtinere agẽdo & experiendo modis prædictis,sed nec etiam in possessorio recuperãdæ. Qm̃ aut dicto remedio agere volunt proprio nomine, & ex persona propria,aut ex persona defuncti.Primo casu non pñt: quia illæ nunquam possederunt, & sic dici non possunt cecidisse a possessione: ideo dictum remedium non competit, vt habetur
5 in locis in contrarium alleg. ¶Nec obst. †ꝙ ex forma statuti in hr̃dem ipso iure continetur possessio defuncti; quia statutum hmõi non parat remedium recuperandæ, sed solùm adipiscendæ,ſm Bal.in authen.defuncto. C. ad Tertul.in 3. q.& in l. 1. ad fi.C.de appel.& Io.Fabri consi.37. 1.vol. & in cosi.82.in 2. vol.& Moder.in §.sui.insti.de hæred.quali. & diffe. & Alex. in l.1.si sorori. C. de iure delib. Et quod remediũ adipiscendæ in casu nostro etiam competere non potest:quia(vt dixi)illud nõ datur contra titu. posidentem, secundum Barto. in rub. C. quo.bono.Præterea ex quo Hieronymus & eius authores possidebant,antequam istæ mulieres adirent hæreditatem defuncti,prædictum statutum cessat: quia locum non habet, quando alius post mortem posidentis apprehendit possessionem, antequam hæres adiret,ſm Raph.Cuma. no. in l.Pomponius. §.quæsitum.de acquir. poss. per illum text. & Alex. in d.consil. 82.& Mod.in d.l.si sorori. vbi ad hoc etiam alleg.glo. in l.cum miles.ex quib.caus.maior.in prin.gl.magn. ¶Secundò casu, s.si agunt dictæ hæredes ex persona Pauli remedio recuperandæ, & adhuc obtinere non possunt:quia cum bona eius fuerint publicata, & sic etiam fundus de quo agitur in his bonis, Paulus non habuit, nec hr̃e potuit hæredem, sed fiscus est loco hr̃dis. l.2.C.ad legem Iuliã de vi.& l.nõ intelligitur. §.cũ cã.& ibi no. de iure fisci, & l.si vt proponis. C. de bonis damn.& ad fiscum transeunt actiones actiuè & pasiuè,q̃ cõpetebant t̃pe confiscationis,& in dictis iurib.Cũ ergo exiuissent patrimonium Pauli ante eius mortem,non potuerunt bona, nec actiones transire ad alium,tanquam a hæredem.l.nihil aliud.de uerb.signi.& in l.hæreditas.de reg.iur. Et consequẽter ex persona Pauli spoliati agere non pñt remedio reintegrandæ, sed remedium hoc ad fiscũ transiuisset, si ab aliquo spoliatus fuisset. ¶Et propterea hoc etiam casu, & quantùm ad hoc potest obijci de iure fisci. Quia est ipso iure exclusiuum iuris agentis,&hoc multo magis procedit & locum habet,si dictus Paulus contra ciuitatem cõ-
6 misit crimen rebellionis,occupando cum alijs castrum iurisdictionis dictæ ciuitatis,prout fecisse dr̃,& probatur, ꝑ ꝑ † quod delictum ex forma statuti ipso facto & absq; sñia est bannitus, & tanquam bannitus põt impune offendi in ære & in persona, & sic est hostis ciuitatis,iux.not.per Bar.in dispu.incip.Lucanę ciuitatis statuto &c.& in l.amissione. §. qui deficiunt.de capit. diminu.& per Bar.& Doct.in l. 1. C. de hæredib. institu. Ideo ſm prædictos perdit omnia iura ciuitatis, & etiam in casu nostro quò ad bona,quæ sunt in territorio dictæ ciuitatis, perdit omnia iura competentia de iure cõi,ex eo, quia statutũ priuat illum protectione cõmunis Cesenæ,& vult,ꝙ ei ius aliquo modo non reddatur in ciuili,nec in criminali, & ꝙ nullus ei in agendo & defendendo patrocinetur &c. vt uoluit not.Bald.in l.
7 3.in vlt.col.C.si penden.appel.mors interuene. dicens † ꝙ ubi statutum ponit bannitum extra protectionẽ cõis, intelligitur tam quò ad iura cõia,q̃ quo ad municipalia,alleg.in arg. l. 1.§. quod aũt.ff.de aleat.& not.Cyn.in l.1.C.de natu. liber. & Bal. in auth.habita.col.4.C.ne fil.pro pa. & ideo, ſm eum, quò ad bona existentia in territorio statuentiũ bannitus nõ succedit, ẽt de iure cõi,& cum eo transit ẽt Alex.in d.l.1.in vlt. col. C.de hr̃dib.instituen.Ergo eodem modo econtra in dictis bonis ei non succeditur, nec hæredem habet de iure etiam cõmuni, & sic actiuè & pasiuè amittit ius succedendi in dictis bonis de iure cõmuni: immo simplex bannitus, qui potest offendi impune, eadem iura amittit respectu bonorum ciuitatis a qua est ex bannitus,ſm Ray.& Pau.de Cast.in d.l.1.& Imo. in l.ex facto. ad Senatuscõ.Trebel.& Imo.in l.Gallus.§. ille casus.de libe. & posthu.& Alex.in d.l.1.consi.23.& in consi.75. 1.vol. quamuis in d.l.1.aliter dicat.¶Sed,ut dixi,in casu nostro omnis dubitatio cessat, ex quo bãnitus positus est etiam extra protectionem cõmunis. Cum ergo in dictis bonis hæredem habere non posit,etiam de iure communi,non potuerunt dictæ mulieres, tanquam hæredes Pauli agere,nec respectu ꝓprietatis nec possessionis,& apud me hoc nullum habet du bium,laudo tñ ꝙ testes recepti & examinati super rebellione Pauli repetantur in hoc iudicio,& euitetur disputatio, utrum in hoc iudicio probent,uel ne. ¶Et per prædicta satis est responsum ad omnia allegata in contrarium: ex quibus satis constat,ꝙ dictis mulieribus nulla competit actio,nec ius aliquod agendi, & ideo concluditur,ꝙ Hieronymus est absoluendus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ad petitionem refertur.*
2 *Libellus quomodo cognoscatur, an sit vnus vel plures.*
3 *Appellatio vna sufficit, quando causa inter plures uincentes est communis, & illis eadem causa defensionis competit.*
4 *Stipulatio plures res continens quando vna vel plures dicatur.*
5 *Vnitas alicuius rei multorum respectu consideratur.*
6 *Stante statuto, quòd pro quolibet testamento gabella soluatur an pluries sit ea soluenda, si pluries idem testamentum scribatur a notario.*
7 *Donatio plurium rerum quantùm ad insinuationem una esse dicitur.*
8 *Statutum dicens, quòd intra tres dies salarium deposuisse quis teneatur, intelligitur, si appellans ad hoc fuit requisitus saltem a iudice.*
9 *Sententia lata post terminum a statuto instantiæ præfixum nulla est.*
Statutum quando in personam, & quando in rem loqui dicatur.

CONSILIVM XXVI.

VISIS & diligenter ponderatis omnib. q̃ proponuntur in facto & in iure,non est dubium, ꝙ respectu negocij principalis diuersi dicantur libelli & instantiæ diuersæ,cum per diuersos agatur diuersis actionib. ad res diuersas, & in diuersa scriptura,ac ex diuersis causis, & diuersus fuit ẽt modus cõcludẽdi,ut hr̃ per oẽs in l.edita.C. de eden. & in l. scire debemus. in prin.de uerb.obl.cum concordantib. de quib. ibi per Roma.& omnes Mod.ꝯñr plures sñiæ diffinitiuæ veniebant ferendæ, & de hoc ad præsens non agitur.sed quia dictum est, instantias ꝑdictas super negotio principali inchoatas esse peremptas,ac petitur super hoc ꝓnunciari, ſm consilium sapientis petitum & ꝓnunciatum ad vlteriora esse ꝓcedendum, reiecta dicta petitione dubitatur,an interlocutoria dicaẽ vna sñia,uel plures.Et ꝯñr cum ab ea sit appellatũ,an vna similiter dicaẽ appl̃o,vel reputetur plures,ad effectũ,ut sportulæ, q̃ dẽnt ex forma statuti deponi,debeant multiplicari.Et prima facie dicendũ est, ꝙ plures fuerint interlocutoriæ, & sic ꝙ dicatur appellatũ a plurib. interlocutorijs, & ꝓpterea, ꝙ sportulæ ꝓ singulis debuerint deponi.Nã D.Franciscus ꝓcurator Augustini fratris sui excipiendo ꝓposuit,ꝙ instantiæ querelarũ,causarũ,litiũ,& qõnũ, quæ versæ fuerunt inter d.Augustinũ ex vna, & quãplures agẽtes ex altera, quos spãliter noĩauit, & singul'r sunt peremptæ, & ita ꝓnunciari petit &c.Quot ergo fuerũt instantiæ inchoatæ ꝑ illos plures & diuersos ex diuersis causis,ut dixi,tot fuerũt exceptiones & petitiones,cum, vt ẽt est dictũ, de ꝑsonis agentib. sit facta spãlis mentio.d.l.scire debemus.in prin.Ita ꝙ dr̃ in singulas instãtias dictũ de perẽptione, & cõtra singulos petitũ ꝓnunciari, instantiã ꝑ quẽlibet inchoatã fuisse perẽptã,& in eadẽ petitione ꝑseuerauit d.D.Frãciscus. q postremò petijt cõsiliũ sapientis sibi dari & impartiri suꝑ oĩb. & singulis in dicta scriptura cõtẽtis,& sic referendo se ad dictã scripturam dicit petijsse cõsilium sapientis & requisiuisse suꝑ qualibet instãtia distributiuè.Et ꝑinde ac si de singulis ꝑsonis & de qualibet lite ꝑ quẽlibet mota fuisset ẽt facta mẽtio spãlis ĩ hac vltima petitione d.cõsilij.l.Titia.§.fi.& l.plurib.in prin.de verb.obl. sicut ergo censeẽ ẽe cõsiliũ petitũ suꝑ peremptione cuiuslibet instantiæ,ita ẽt ꝑ iudicẽ intelligiẽ ꝓnunciatũ in aliqua instãtia ad cõsiliũ sapientis nõ esse deueniendũ,& ꝑ ꝯñs cũ plures fuerint petitiones ꝫ plures diuersos, cẽsentur ẽt plures fuisse sñiæ inter-
1 locutoriæ, quia sñia † refertur ad petitionem.l. ut fundus.cõ

diuidundo, & declarat Bar. & doct. in l. 1. C. de erro. cal. ꝙ ēt ꝓcedit, quamuis cōceptio verborū fuerit vna ſ̄m Ang. & Moder. oēs in d.l. ſcire debemus. ex quo ſequitur, ꝙ ēt fuerunt diuerſæ & plures appľones, cū ſit appellatum a ſententijs latis ꝓ plurib. & diuerſis, & ꝙ ſunt deſertæ, ex quo non fuit depoſitū ſalariū ꝓ oīb. intra terminū a ſtatuto ꝑfixum. Et illud in termi-
2 nis vr̄ decidi ꝑ Bal. in d.l. edita. in 15. q. in repet. Padua. vbi † q̄rit, q̄uo cognoſcatur, an libellus ſit vnus vel plures, & cōcludit, ꝙ ſi plura petuntur vno & eodē iure, puta plures ſeruos, quos emi vno precio: q̄a tunc eſt vna actio, & vna cā, libellus eſt vnus. d.l. ſcire debemus. in prin. Si verò petūtur diuerſo iure, aut plures cāæ ſupponuntur vni actioni in gn̄e, vt plures emptiones, plures ſocietates, & plures hr̄ditates: tunc quia vna eſt cōcluſio, ſi genus īſpicias, vnus eſt libellus. l. hr̄des. §. plurib. fam. ercif. & ꝓ ſocio. l. in duob. §. ſi plures. & de actio. emp. l. nō eſt nouum. ſin autē ad ſpeciem inſpicias plures ſunt, q̄a cōcluſio eſt vna equiuocè, & non vniuocè. Et iſto caſu loquitur Pau. de Caſt. in d.l. edita, q̄a per iſtas leges dicit, vnā gabellam tn̄ debere ſolui, ſed iſte non vr̄ caſus nr̄, quia huic non ſupponunt plures cāæ vni actioni in gn̄e, habito reſpectu ad negociū principale, nec ēt reſpectu petitionis incidenter, ſ. d. cōſilij ſapientis petiti, de qua nunc agit, quia petit dictum conſilium ſuper peremptione diuerſarū inſtātiarū, quæ plures inſtātiæ, & plures peremptiones non ſupponuntur vni inſtātiæ, vel vni perēptioni in gn̄e. Et ideo ſubdit Bal. ad ꝓpoſitū, ꝙ ſi pluses cāæ differunt gn̄e, tunc licet ſemel, & vna charta plura petant, tn̄ quodlibet ꝑ ſe decernit. Et ideo ſunt plures libelli omni cōſideratione, & tanquam ꝓ plurib. mittent ſportulæ in cōi, & ſimilia, q̄a non ſunt connexa, ſecus in cōnexis. l. patris. & filij. de vulga. & pup. ſubſt. & ſic vult in ſpecie, ꝙ iſto caſu ꝓ plurib. libellis debeantur plures ſportulæ. Idē ergo vr̄ dicendū in caſu nr̄o, tanquam libelli appellatorij dicantur diuerſi, non attenta vnitate ſcripturæ, & ſermonis, & tanto magis cū ſit ꝓnunciatum pro
3 plurib. & appellatum ꝯ ſn̄iam latam pro plurib. quo caſu † ad hoc vt vna ſufficiat appľo, eſt neceſſe, ꝙ cā inter vincentes eſſet cōis, & ꝙ illis eadem cā defenſionis competeret, aliàs cōtra oēs debet appellari, & plures appľones interponi. l. 1. §. pen. de appel. & ibi ꝑ oēs. Et quamuis ille tex. loquat̄, qn̄ ſn̄ia fuit pro vno ꝯ plures. & ſic in caſu ecōuerſo, idem tn̄ eſt, qn̄ lata eſt ꝓ pluribus contra vnum, ſ̄m Bar. in l. ſeparatim. in fin. princ. de appel. & alij ſequuntur in d. §. pen. & hoc ēt ꝓbatur rōne, ſ. q̄a petitio conſilij, & ſn̄ia inde lata reſpicit diuerſos, & ad plures dirigitur iſto caſu, ideo nihil habet cōmune cū caſu præcedenti, de quo per Bal. in l. edita. dum allegat. d.l. hæredes. §. ſi pluribus. famil. erciſcun. cum concord. quia illa iura loquuntur, qn̄ diuerſæ cauſæ contra eundem mouentur, & non contra diuerſos &c. ¶Sed ꝑmiſsis nō obſtantib. ꝯrim omninò puto verius. Nam licet ꝯ ſingulos nominatim in prima ſcriptura fuerit exceptum de peremptione inſtantiæ, & ꝑꝑ hoc dici poſsint plures exceptiones fuiſſe oppoſitas per allegata in contrariū, illæ tn̄ fuere tunc ſic oppoſitæ ad finem, vt iudex pronunciaret illas obſtare, & non procederet ſuper negocio principali ad vlteriora. Quia tamen poſtmodum in ſcriptura, in qua conſilium ſapientis petitur, nō exprimuntur, nec nominantur ſingulæ inſtantiæ, & ſingulæ perſonæ litigātium, ſed gn̄aliter: idcirco iſta vltima petitio dr̄ vna, & non multiplex, non obſtante, ꝙ ſub generalitate cōtineantur plures inſtantiæ, & plures perſonæ, ut probatur in d.l. ſcire debemus. in prin. ¶Nec obſt. ꝙ facta ſit relatio ad primam ſcripturam, in qua nominatim & copulatim fit mentio de pluribus inſtantijs inchoatis cum pluribus & di-
4 uerſis: quia † talis relatio operatur, ꝙ dicantur plures actus, puta plures ſtipulationes. l. plurib. in prin. de verb. obl. quoniā plures ſunt noīatæ tp̄e ſtipulationis, vel parum ante, ſecus qn̄ illa enumeratio, ad quam fit relatio, eſt facta ex interuallo, ut ꝓbatur in d.l. ſcire debemus. in prin. dum ibi dr̄, ꝙ ſtipulatio legatorum eſt vna, & tn̄ tunc fit relatio ad teſtm̄, in quo plura enumerantur & continentur legata, ſed illud eſt ſ̄m Pet. Rayn. Imo. & Ro. quia ſtipulatio ſequuta fuit ex interuallo, Et dr̄ ex interuallo fieri, qn̄ ſequenti die fuit facta, ſicut in caſu noſtro, l. cōtinuus. de verb. obl. & l. ſi ex duobus. in prin. de duob. reis, & quamuis Aret. in l. ſcire debemus. dicat, quòd illud eſt in ſtipulatione legatorum, quæ interponitur ex neceſsitate, ſecus ſit, quando fit voluntariè, tamen iſta ſolutio, quæ eſt ꝯtra mētem aliorum ex duob. non eſt vera. ¶Et primò, quia tex. ille legitur gn̄aliter, & ſic non tm̄ de hærede, qui tenetur cauere de lega. ꝑſtan. l. 1. & per totū, ut leg. no. caue. ſed etiam de quocūque extraneo promittente ſoluere legata, qui hoc facit voluntariè, cum tex. loquatur generaliter. l. 1. §. & gn̄aliter. de lega. ꝑſtan. ¶Secundò, quia ſtipulatio legatorū neceſſaria intelligitur ſ̄m naturam actus, ſuper quo interponitur, ēt contra naturam, & proprietatem verborum. l. 1. §. ſi quis ſub conditione. & §. belliſsimè, vt lega. no. caue. Cuius contrarium eſſet dicendum, ſ̄m Aret. q̄ vult, ꝙ verba dictæ ſtipulationis intelligātur ſimpliciter, & ſine ſubauditione. Nec ēt eſt facienda dr̄ia, utrū enumeratio pluriū rerū ſit facta ab eodē, vel ab alio q̄a ēt Are. recedit ab iſta differentia, vel pōt dici, & rectè iudicio meo, ꝙ aut enumeratio ꝑceſsit ad hoc, vt ſuper ea ſequatur ſtipulatio, & tunc ſtipulatio, q̄ ſe refert ad illam, dr̄ multiplex. d.l. plurib. & l. Titia. §. fi. eo. tit. aut nō fuit facta ad hoc, ſed ꝑꝑ illud, & eſt vna non obſtante rōne. d.l. ſcire debemus. Nam illo caſu res legatæ non fuerant in teſtamento expreſſæ, vt ſuꝑ illis interponatur ſtipulatio, ideo promiſsio legatorum ēt per relationē ad teſtm̄ eſt vna, quia enumeratio, de qua in teſtamento, non fuit facta ad hoc, quia de ſtipulatione tunc non fuit cogitatum. l. 2. §. homines. vi bono. rapto. vbi dr̄, ſatis non eſſe, ꝙ homines ſunt coacti, niſi ſint ad hoc coacti, quia igitur, ut dixi, inſtantiæ & perſonæ fuerunt noīatæ in prima ſcriptura, non quidem illo tempore, vt peteretur conſilium ſapientis, quia de illo tunc nō fuit cogitatum, ſed de eo incœpit. d. Franciſcus cogitare, poſtquam cognouit iudicem dubitare, an eſſet perempta inſtantia: vt colligitur ex eius vltima ſcriptura. ſed facta fuit dicta expreſsio & enumeratio, ad quam fit relatio ad alium finem principaliter, i. vt iudex ad vlteriora non procederet, & ut declararet ipſe & ſine conſilio alterius inſtantias eſſe peremptas, & iō petitio conſilij ſapientis ſuper plurib. inſtantijs peremptis facta gn̄aliter, dr̄ vna, quamuis ſe referat ad aliā primā ſcripturā. d.l. ſcire. & ꝑ ꝯn̄s declaratio iudicis fuit vna d.l. vt fundus. Et ſimiliter appľo dr̄ vnica, ex quo ſequitur, ꝙ ſalariū debet eſſe unum, & pro vna appľone. ¶Secundo dato, ꝙ ſn̄ia & appľo diceretur multiplex ſimpliciter loquēdo, quod tn̄ rectè dici nō poteſt, tn̄ reſpectu ſportularum, & ſalarij dēt dici vnica. Qm̄ licet qn̄ plures res enumerantur in ſtipulatione, libello, vel ſn̄ia, tot dicantur ſtipulationes, libelli, vel ſn̄iæ, ꝑꝑ diuerſitatem rerum
5 d.l. ſcire. tn̄ † alio reſpectu pōt dici vna, ſ. ꝑꝑ vnitatem ſermonis, ſicut ēt videmus quod licet ſtipulatio alternatiua, ſ̄m veritatē & iuris interpretationē ſit duplex ꝑꝑ duarum rerum nominationem, poteſt etiam dici vna propter vnius rei præſtationem, ſecundùm glo. & doct. in l. ſi ex toto. §. fin. de leg. 1. & ꝓbatur in iurib. alleg. & per Bart. & alios in d. l. ſcire. & idem in obligatione duorum reorum, quia licet ſit duplex in eſſentia, tamen pōt dici una propter unum debitum & unam ſolutionem. l. in duob. §. fi. de duob. reis. & ibi no. & per gl. in l. eandē. §. fi. de duob. reis. & ſicut etiam videmus, ꝙ licet plures ſint res diſtinctæ & ſeparatæ, tn̄ factū dr̄ vnum ꝑꝑ vnitatē tp̄is, quantùm ad pœnā imponendā, ſ̄m Bar. in l. eū qui. §. idē ait. de fur. Eadē ergo rōne aliquo reſpectu ſtipulatio, in quā plures res enumerantur ꝑꝑ unitatē ſermonis rōne ſubiectæ materiæ, pōt dici vna, & idem in libello & ſn̄ia. Cū ergo ſalarium debeatur iudici ꝓ labore, & in caſu, de quo agit̄, idē ſit labor, ſiue una ſit appľo, ſiue plures, q̄a ex eadē cā dr̄ inſtātias eſſe peremptas, & oībus cōpetit in hoc eadē cā defenſionis, nec dr̄ labor iudicis appellationis augeri ex hoc, ꝙ plures ſint appellationes: quia nō minus ꝓ una, q̄ pro oīb. fatigabitur: qm̄ ſi in vna cōſilium petitum debuit cōcedi, ueniebat ēt ꝓ oīb. cōcedendū, & econuerſo, & ſic maior cognitio nō requiritur ꝓ plurib. q̄ ꝓ una, ſed una & eadē. Et iō quò ad ſalarium deponendū debet appellatio reputari pro una ꝑꝑ unitatem ſermonis & cognitionis rōne ſubiectæ materiæ, ut ꝓbatur ex no. per Bar. in l. 1. in fi. de
6 teſti. dicens † ꝙ ſi ex quolibet teſtō debet ſolui gabella ex forma ſtatuti, & de eodē teſtō factæ ſint plures ſcripturæ etiā publicæ, ꝙ una tantum gabella debet ſolui, quia hoc caſu capitur teſtm̄, de quo fit mentio in ſtatuto intellectualiter, & prout eſt iuſta ſentētia &c. Sed ſi ſtatutum dicat, ꝙ notarius de quolibet teſtamēto a ſe ſcripto accipiat tm̄, tūc ſi mille vicib. ſcriberet, mille vicib. deberet ſibi ſolui. Quia ſtatutū refert iſto caſu ſe ad teſtm̄, ꝓut eſt quid corporale, quod ultimum declarant

ibi

ibi Bal.& Imo.qui dicunt, ꝙ illud est, quia notario debet solui proportionabiliter, ſm laborē,& non pro testō, vt capitur intellectualiter.l.Seio.in princ.de annu.leg. Et idem apertius tenet & declarat Alexan.in l.patris & filij.in prin. de vulg. & pupil.dicens, ꝙ cū isto vltimo casu agatur de pmiando labore notarij rōne subiectæ materiæ, non capitur testm̄ intellectualiter & sic non reputatur vnū, sed capitur corporaliter, & sic si sæpius sit scriptum, dr̄ multiplex. Quemadmodū ergo testm̄, qđ est vnicū, ſm iuris dispositionē & intellectualiter, dr̄ esse multiplex & pro pluribus reputatur, pp pluralitatē scripturarum, qñ agit̄ de labore pmiando, qa labor tūc auget̄, ita econuerso appellatio, qñ agitur de salario,& de pmiando labore iudicis, q̄ est multiplex, ſm iuris interpretationem, debet rōne subiectæ materiæ reputari p vna, qñ non multiplicatur labor, & sic habito respectu ad vnitatē sermonis. Et hoc ēt decidi vr̄ ex notatis p Bal.in d.l.edita.14.q.vbi q̄rit, qñ fit cumulatio, an vna sit instantia, vel plures.& cōcludit, ꝙ aut loquimur de vnitate collectiua, & est vna, aut de vnitate specifica, & tunc sunt plures. Ex quo refert, ꝙ si instrm̄ dicat, ꝙ non pbans accusationē soluat cōi decem,& quis accuset plures simul, vel vnū ex pluribus delictis, ꝙ punitur tm̄ in decē, siue de nullo pbet, siue de oībus excepto vno, & sic vult, ꝙ cōsideretur illa vnitas, ſm quam pœna minuitur,& dicit Dy.ita cōsuluisse. Et propterea debet etiā considerari vnitas collectiua in casu nr̄o, q̄ causatur ab vnitate sermonis ad effectum, vt appellatio non dicatur deserta. Et quātum ad salarium, quod statuitur pp laborem, qui non est maior, attenta vnitate collectiua, q̄ attēta vnitate specifica, vt probatur p pdicta & facit, qđ not Bar.in d.l.Seio.in prin.de annu. leg.dum per illum tex.vult, ꝙ si duo ex trib.scholarib. socijs recedant, quod salarium famuli eorum debet diminui, si labor diminuatur, sed vbi pro hoc non diminueretur labor, ab illo solo qui remansit, debetur salariū integrū. Nā, vt in tex.dr̄, labor, & pecunia recipit diuisioneam,& sic patet, ꝙ respectu salarij pstādi labor pcipuē debet considerari. Ita etiam in proposito debet fieri. ¶Quod etiā confirmatur ex nota.per Bart.in l.Mode-
7 stinus.in fi.de dona.vbi † concludit, quod vbi simul donarentur plures res noīatim,& sic verè, essent plures donationes. d.l. scire debemus.quam ad hoc allegat, tm̄ quantū ad insinuationē diceretur vna donatio, eo ꝙ vno tempore est facta,& vnica est fienda pstatio, vt pbatur, ſm eum in l.sancimus.§.si q̇s autem. in tex.& gl.C.de dona. Nam dicit ipse, in insinnatione oportet magis inspicere actum pstationis, q̄ actum cōuentionis, vt sciamus, vtrum sit vna vel plures, allegat.l.senatus.§.fi. de don.cau. mor. Sic ergo vbi agitur de salario, quod pstatur pp laborē debemus inspicere, vtrū cognitio sit vna, vel multiplicetur, & sic an labor sit multiplex, vel non, qui ex cognitione descendit, & ista consideratio mihi videtur nedum iuri conuenire, sed honestati,& æquitati,& esse de mēte statuti, & vbi essē iudicaturus, si aliud non ostenderetur aliter non essem facturus. ¶Tertiò
8 † ex alio dicitur, quòd non est deserta appellatio, quia quāuis statutum dicat, ꝙ quis teneatur & debeat intra tres dies salariū deposuisse, debet tamen intelligi statutum, si appellans ad hoc fuerit requisitus,& interpellatus, saltem a iudice, vt probatur in l.peto.§.fi.de leg.2.& ibi per illum tex.dicit Pau.de Castr. ꝙ si statutum velit, ꝙ appellans teneatur pstare fideiussorem de reficiendis expensis,& aliter processus non valeat, ꝙ si cautio non fuit præstita,& non petita, ꝙ processus valebit. ¶Nec dicatur, ꝙ loquitur, quando aliquid fieri debeat ad cōmodū partis & aduersarii, sed isto casu depositio salarij fit ad commodū iudicis, quia non est inter vnum casum & alterum dare rōnem diuersitatis, quia etiam iudex pōt appellantem monere, vt salariū deponat. Et istud etiā uult Pau.de Cast.in consi.8.incip. Vr̄, ꝙ dictus Ioannes,&c.vbi vult, ꝙ si quis promisit iudici aliquem pñtarē intra octo dies, quod intelligat̄ pmisio, si a iudice fuerit ad hoc requisitus,& ꝙ aliter nō sit in mora pstandi. Et quāuis Pau.in casu illo asignet quādā rōnē, q̄ non vr̄ casui nr̄o cōuenire, tm̄ ēt ubi non h̄ret locū dicta rō, idem sentit dum p suo dicto allegat ēt tex.in l.si decesserit.qui satis.cogan. qui loquitur in illo, qui promisit priuato: quo casu debet pcedere interpellatio, per d.l.peto. §.fi.& multa alia in simili possent adduci, quæ allegantur & cumulantur per Fel.in c. sin autem.de rescr. & transcribuntur per nouissimos in l.vniuersa.C.de preci.Impe.offer. ¶Circa ſm, de quo principaliter quæritur, uidelicet, vtrum instantiæ sint peremptæ. Et absque multiloquio arbi-
9 tror † quòd sic: quia vbi statutum vult, cām terminari intra certum tps,& loquitur in rem; tunc tps vr̄ præfixum instātiæ, & sententia lata post illud tps non ualet, ſm Bal.in l.fi.C.ut intra certū tps,& in l.obseruare.§.proficisci.ff.de offi.proco n.in 3.q.& est etiā de mente Iac.But.Fulg.& Sal.in l. pperandum. in prin.C.de iudi.& etiam Alex.ibi, in pen.col.ubi ēt Bar. & doctō.cōiter tenent, ꝙ ubi tempus est præfixum instantiæ, tunc sententia lata post illud tempus sit nulla. Nā vbi aliquæ querelæ non sint porrectæ intra tres dies ꝯ iudicem, qui sindicatur, statutum loquitur in personam, dum mandat illum per sindicos absolui sine vlla expectatione, sed vbi fuerit querela delata omnia verba sunt in rem, quia dicit, ꝙ procedatur in ea summariè &c.& terminari debeat, quod uerbum est in rem, qa subaudiatur, scilicet querela, secundùm Bart. in l.Seia.§.Caio.de fun.instr.nec verbum illud sequens, scilicet per sententiam sindicorum sonat in personam, sed potius in rem: & est sensus, quòd querela terminari debeat p sñiam sindicorum, quod uerbum terminari, determinat uerbum querela. & ipsam rem, & verbum per sñiam arbitrorū, immediate refertur ad uerbū terminari. & illo mediante ad uerbum querela,& sic ad rem, hoc est, ad querelam. Nā alia verba referuntur immediatè, uel mediate, sicut autē in simili dicit Bar.de relatiuo in l. j. dē cond.& demon.ver.sed quæro iuxta pdicta.& sic aliquod uerbum nullo modo refertur ad personā,& probatur ratione, quia ubi nō fuisset expressum illud verbū per sñiam arbitrorum, sed solū dictum fuisset, ꝙ querela terminari debeat, dubium non esset, ꝙ verba essent concepta in rem,& tm̄ subaudiretur per sñiam syndicorum: ergo eius expresio nihil operatur.l.3. de leg.1.& l.non rectè.C.de fideiuss.& l.si in diem.§.fi.de condi. & demō. Tunc aūt verba essent in personam, si statutum dixisset, ꝙ iudex querelam terminare debeat &c.& ꝙ post tps statuti nō possit amplius querela terminari, probatur ex alio, dum uidelicet statutum subiungit, nisi de partium voluntate terminus ille terminationis prædictæ fuerit prorogatus cū consensu & voluntatē syndicorum ad prædicta electorum &c. Primò.n.ponderanda sunt illa verba, terminus terminationis &c. per quæ ostenditur, ꝙ tempus non præfigitur iudici,& personæ, sed ipsi terminationi,& sic ꝙ est in rem. Item & ex illa exceptione declaratur, ꝙ si terminus labatur sine prorogatione præcedente, ꝙ post terminum non posit fieri terminatio, quia ex quo cōcedit, ꝙ si præcedat prorogatio post tēpus, posit fieri terminatio, intelligitur negare, ꝙ aliter non posit fieri elapso tempore.l.Imperator.de postulan.& arg.leg. cū prætor.in prin. de iu. Et quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis.l. quę situm.§.denique.de fun.instr.§.ut autem. in auth. de non alie. & no.in l.in his.ff.de legi.& istud vr̄ habere modicam, vel nullam dubitationem. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Promissio de vendendo dicitur indiuidua, quæ in solidum obligat omnes hæredes.nu.6.*
2 *Ratum quando quis cogatur habere etiam quod nomine suo gestum non sit.*
3 *De hæredibus vbi fit mentio, non intelligitur de scriptis sed mediante aditione.*
4 *Statutum prohibens alienationem rei communis non habet locum in alienatione necessaria.*
Alienatio necessaria ex causa necessitatis, quādo facta dicatur.
5 *Statutum prohibens alienationem extra consortes quomodo intelligatur.nu.12.*
6 *Promissio de vendendo quanto tempore præscribatur.*
Tempus quando curret ignoranti, siue terminus sit legalis, siue hominis.
7 *Scientia notarij, qui pro principali recipit, sufficit ad hoc vt tempus dicatur labi, licet principalis ignoret.*
8 *Tempus quando currat etiam impedito.*
9 *Tempus licet reintegretur promissori impedito, vt pęnam euitet, non tamen reintegratur stipulatori.*
10 *Tempus quando currat etiam hæreditate iacente.*
11 *Copula in contractu, quando non requirat concursum.*

CONSILIVM XXVII.

STANTE pacto facto per Cosmam de vendendo domum quicunque intra viginti annos proximè futuros filijs & hæredib. Marci absentib. & notario pñti & recipiēti pro eis: Vr̃ prima facie, ꝙ do. Laurentius a sua petitione sit excludendus. Nam inquantum agit actione reali ad quintam partē dictæ domus venditæ Petro Marci pes suos fratres tanquā hæres Bartholomæi patris sui habētis cām in dicta domo a dicto Cosma dēt repelli, quia ipse & fratres sui fuerunt hæredes Bartholomæi pr̃is, qui ēt successit d. Cosmæ vr̃, & ꝯñr ēt ipsi dñr hæredes d. Cosmæ. l. fi. C. de hær. inst. Et ideo d. Bartholomæus q̃uis in solidū non ēēt hæres dicti Cosmæ, tñ quilibet eius filius, & hæres erat obligatus ēt insolidū vendere dicto Petro Marci ex
1 pacto & ꝑmisſione dicti Cosmæ: † qm̃ ꝑmisſio de uēdendo est indiuidua obligatione, qa obligatus vēdere est ēt obligatus tradere, quod est indiuiduum. l. stipulationes nō diuiduntur. in prin. de verbo. obl. & ibi ꝑ Bar. & alios cōiter in 8. oppo. & ita per istā rōnem, ꝙ promisſio de vendēdo sit indiuidua, vult Barto. in terminis in l. si vsusfructus. de vsuf. leg. Si ergo est indiuidua dicta obligatio, quilibet hæres Cosmæ immediatē & mediate tenebatur in solidum ad vendendū. l. 2. §. ex his. de verbo. obl. Et per ꝯñs Petro Marci competebat actio ꝯ̃ d. Laurentiū in solidum ad vendendum. Ergo debet repelli exceptione: qa cui damus actionē, multo magis exceptionem. l. inuitus. §. cui damus. de reg. iu. & l. j. §. quod aūt. de superfi. uel saltem d. dom. Laurentius cogitur habere ratam uenditionem factā a suis fra
2 tribus, quis nō sit facta noīe d. Laurentij, † quia qñ quis rem alienam vendidit nomine proprio, pōt dñs in sui præiudicium habere ratum, licet eius nomine negotium non sit gestum. l. si fundus. §. 1. de pig. & no. Bar. in l. j. §. sed si. de vi, & vi ar. ac etiā isto casu cogitur ratum habere, qa cum (ut dixi) esset obligatus ēt insolidum vēdere, eius negotium dr̃ vtiliter gestū. l. Pomponius scribit. cum ibi no. de neg. gest. & vr̃ expresſum in l. si procuratorem. §. ignorātes. ff. manda. & no. Bar. in l. 4. §. Cato. de verb. obl. in 8. oppo. Et qa ſm eum pōt socius vti re cōi ad vsū destinatum inuito socio. l. si cōes ædes de neg. gest, ꝑut erat destinata ista domus ad venditionem ꝑꝑ dictū pactum de vendēdo. Et quantum ad hoc, vt. s. socius cogatur habere ratum, cū Bar. transeunt alij cōiter. ¶ Nec ob. vr̃, ꝙ sint elapsi 20. anni, intra quos promisit Cosma vendere, quia terminus iste no n cœpit currere Petro Marci, nisi a tēpore scientiæ, ꝑ not. ꝑ Barto. in l. genero. de his, qui no. infa. quæ non præsumitur, nisi ꝑbetur. l. verius. C. de ꝑba. Item nec potuit currere, nisi a die aditæ hæreditatis Marci per Petrum eius filium, quia cum promisſio de vendendo sit facta filijs, & hæredib. Marci, requiritur concursus vtriusque qualitatis, & sic, ꝙ sit filius & hæres. maximè in ꝯ̃tibus, per ea quæ traduntur latè per Imo. & Alex. in l. qđ
3 dr̃. de verb. obl. Et † vbi fit mētio de hæredib. non intelligit̃ de hæredib. scriptis, sed de his, qui sunt hæredes mediante aditione. l. 3. §. si quis ita. de hær. inst. & ibi no. Imo. & Pau. de Cast. & ꝑbat̃ ex no. ꝑ Bar. in l. gerit. de acq. hær. in 3. col. ver. circa tertiū qūo probetur &c. & per Bar. in l. potuit. C. de iu. deli. & ita ad propositum concludit Alex. in cōsi. j. vol. j. in fi. 5. col. & sic terminus prædictis nō pōt currere, nisi sint hæredes. Et qa ab illis, vt hæredib. incipit obligatio, hr̃ditate iacēte nō incipit cōtra illos currere ꝑscriptio. l. si seruus hæreditarius. de sti. ser. & per Bal. in cōsi. 48. inter cætera. in 1. vol. ¶ Quò verò ad residuū dictæ domus vr̃ ēt, ꝙ do. Laur. obtinere nō posſit, quia de iure cōi potuit vendi liberè per fratres suos, qui erant dñi, & domin. Laurentius excludi, licet esset frater & socius l. dudum. C. de cōtrah. emp. & l. j. & l. falso, C. de cōmu. re ali. Nec obst. statu
4 tum de prohibita alienatione rei cōis &c. per quod debēt † cōsortes requiri & præferri, quia statutum hoc locū non hēt in alienatione necessaria, sicut statutum prohibens rem immobilē alienari in forensem non habet locum in dicta alienatione necessaria. l. alienationes. fam. ercisc. & ibi ad hoc illū tex. inducit Alb. de Ros. & ipse idem tenet in 2. parte statu. q. 2. per plura, & probatur in l. peto. §. prædiū. de leg. 2. quæ isto casu fuit necessaria, ex quo venditores hæredes Cosmæ, & quilibet eorū in solidū erat virtute pacti obligatus vēdere Petro, & in dubio videntur vendidisse ex dicta causa necessaria, per no. per Pet. de Anch. in consi. 148. Rationes superius formatæ &c. vbi vult, ꝙ si cōsanguinei ex forma statuti pñt compelli ad cōpromittendum, & simpr̃ cōpromittant nulla coactione ꝑcedente, ꝙ cōpromissum dr̃ factū ex necesſitate statuti, ꝑ l. nouisſimè. cū ibi no. ꝑ Bal. quod fal. tu. auth. ¶ Præterea sufficit, ꝙ subesset necesſitas, licet ad illā ꝑtes nō habuerint respectū, qa si do. Laurētius fuisset requisitus, nō potuisset impedire venditionē faciendā d. Petro, & hoc virtute dicti pacti. Si ergo eo inuito fieri potuit, multo magis eo absente & ignorante. l. qui pōt inuitis. de reg. iur. & l. 4. in prin. de fideic. lib. ¶ Nec ēt ob. cursus termini xx. annorum ꝑ ea quæ dicta sunt supra, & quia ēt si terminus fuisset decursus, adhuc tñ dicti hæredes erāt obligati ipso iure, quamuis eis exceptio potuisset cōpetere. l. obligationū ferè. §. placet. de actio. & obl. & no. in l. nemo pōt. de l. j. si ergo noluerūt vti dicta exceptione, sed fidē plenius adimplere, hæc venditio non dr̃ ꝑ statutū prohibita, arg. l. si sponsus. §. fi. de don. inter vir. &
5 vxo. & l. patrē. de his q̃ in frau. cred. & alia rōne Petrus † nō est de personis ꝑhibitis acquiri a statuto, immo ꝑ statutū ꝑfertur, quia domus, de qua agitur, est iuxta Petrū, vel eius domū, mediante muro cōi, iō & ipse hac rōne dr̃ esse de consortibus, qui dēnt ꝑferri & interpellari ex forma dicti statuti, sicut & quilibet alius consors rōne cōis. Non pōt ergo d. Laurentius q̃uis sit socius in dicta domo & cōsors ꝑ maiori parte vti beneficio statuti cōtra dictū Petrū ēt consortē ꝑ parte minori, vt ꝑbat̃ in l. 1. C. de cōmu. seru. man. ex quo no. ibi Bal. ꝙ quis rōne minimæ partis dr̃ cōsors, qđ facit, ſm eum ad statutum Florentinū, quo cauetur, ꝙ domus non posſit alienari extra consortes. Nam si sunt plures cōsortes, ēt ei qui hēt millesimā partē, poterit alienari, non obstantē, ꝙ sit alius consors hñs maiorem partem, qđ dicit tenendū menti. & sic Bal. in terminis vr̃ decidere casum nr̃m. ¶ Sed prædictis nō obstantib. puto concludendū ꝑ d. do. Laurentio. Et primò quantū ad portionē, quæ successione patris ꝑuenit ad eū, intentio sua est fundata de iure cōi, quia ꝑsupponitur, ꝙ ex ꝑcessu cōstet de suo dñio, vel quasi, q̃ portio cōis pro indiuiso cū alijs alienari non potuit in eius ꝑiudicium fratres & socios eius. l. nemo ex socijs. in princ. ff. ꝑ soc. Non enim dr̃ socius ad hoc habere mandatū a socio. l. de pupillo. §. si plurimum. de ope. no. nun. & ibi no. Roma. & Ale. & faciunt no. per Ang. & alios in l. si vnus. in prin. ff. de pac. & inquantum dr̃, ꝙ d. Laurentius virtute promisſionis Cosmæ erat obligatus ēt in solidū Petro vendere, & per ꝯñs dēt repelli exceptione, vel saltem cogit̃ habere ratam vēditionē factā per fratres, ꝑ allegata in cōtrarium. Ad hoc rñsio apparebit ex his, q̃ dicentur inferius, ostendendo, ꝙ pactū de vēdendo non hēt locū. Quantùm verò ad vēditionē residui spectantis ad fratres, quia venditio est facta de re cōi illo non requisito ꝯtra formā statuti volentis, ꝙ cōsors debeat prius interpellari & requiri, pōt dñs Laurentius agere contra emptorē, vt sibi vēdat & concedat ex dispositione eiusdē statuti, ꝑ quod fundat̃ eius intētio. ¶ Nec ꝑdicto statuto intelligitur derogatū in hac parte per nouā reformationē, sed solū ab illo recedit in alio casu, vt. s. ꝑ posſit in consortes de agnatione liberè alienari domus non requisita aliqua ꝑsona muro cōi mediante, & in alijs ꝑterquā in ꝑdicto casu tm̃ vult dicta reformatio statutum remanere, & sic ꝙ alienatio fieri nō posſit in aliquē de domo cōi requisito socio, ꝑut in statuto cōtinetur. Sola igit̃ vis est in rñdendo ad allegata in contrariū. ¶ Non obstat igitur cū primò dr̃, ꝙ d. Laurentius erat in solidū obligatus Petro Marci ad vendendū dictam domum, & ꝙ cui damus actionē multo magis exceptionē, vel ꝙ d. Laurentius saltem cogit̃ hr̃e ratum, quia immo dicta venditio fuit voluntaria, & facta fuit nulla cogente necesſitate, quia lapsus erat terminus xx. annorū, intra quē Cosma ꝑmisit vendere, quo elapso superuenit liberatio, saltē ope exceptionis. d. l. obligationū ferè. §. placet. de actio. & obl, qui terminus cœpit
6 currere ēt cōtra ignorantē, qđ ꝑbat̃, quia simplici † ꝑmisſioni de vendendo de iure cōi ꝑscribit̃ spatio xxx. annorū, ſm Ange. in consi. 55. Gulielmus & Franciscus &c. Quinimmo Pe. de Anch. voluit, ꝙ ꝑscribi posset spatio tm̃ x. annorū, in cōsi. 332. Visis diligenter actis &c. q̃ ꝑscriptio currit ꝯtra ignorantē. l. fi. C. de ꝑscr. lon. tempo. ergo ēt ꝯtra ignorātē currit dictus terminus xx. annorum subrogatus ꝑ cōtrahentes loco ꝑscriptionis legalis, quæ dēt per oīa eius naturā habere, sicut præscriptio statutaria, puta decem annorum subrogata loco ꝑscriptionis legalis

legalis xxx.ann.per oĩa ſapit eius naturã,ſm Bal.in l.fi.C.de tẽpo.in inte.reſti.pet.& Bal.& Sal.in l. in ↄtractib. in princ. C.de non nume.pec.¶Secundò iſtud ꝓbatur ex no.ꝑ Bal. & Sal. in l. q̃diu.C.qui admitti, vbi cõcludunt, ꝙ tp̃s non currit ignorãti, qñ requiritur factum hoĩs,vel mora.l.quinquaginta. de excuſ. tut.& hoc caſu loquitur Bar.in l.genero. de his qui not. infa.q allegatur in ↄ̃riũ : aut currit ſine mora & facto hoĩs, vt in caſu nr̃o,& currit ignorãti.d.l.fi.C. de præſcr.lon.tẽp. & q̃uis Ale. ibi opponat ↄ̃ p̄dictos de d.l.fi.tñ non bene animaduertit;quia & ipſi dictam legẽ allegant,& dicto mõ declarant: tp̃s.n. regulariter eſt cõtinuum,vt no.in rub.& in l.1.de diuer. & tempo. p̄ſcr.& meritò currit ignoranti.d.l.fi.& l.fi.C. de dolo, & ibi ꝑ Ale.qui ẽt tranſit cum Bal.in d.l.quãdiu.& facit, quod ibi not. Bal.& Sal.qui dñt,ꝙ ſi ſtatutũ velit, ꝙ de maleficijs non poſsit cognoſci poſt ſex menſes,dẽt intelligi,ſiue maleficiũ ſit manifeſtum,ſiue occultũ,quia nõ a die ſcientiæ, ſed a die delicti cõnumeratur tp̃s,ut in illo tex.& idẽ tenet Ang.in l.fi.ſi q̃s teſt.li.eſſe iu.fu.q̃a ignorãti currit p̄ſcriptio.d.l.fi.& l.ſi partẽ.§.1. quẽadmo.ſer.amit.& Bal.in l.eũ qui.§.in popularibus.in fi.de iureiu.& hoc verum,niſi pœna veniret imponenda iudici nõ inquirenti de maleficio intra dictũ tp̃s, quia tunc tp̃s inciperet currere ſolũ a die ſcientiæ,ne ignoranti videatur pœna impoſita.l. 1. & ibi no.Bar.C.de de ſer.vel de exec.& exac.lib.12. & in l. annus.C.de calu.& ibi Bar.& l.1.§. hoc interdictũ. & ibi etiã per Bar.quod vi, aut clam,cũ cõcor.de q̃b.ꝑ Ale.in d.l.fi. qui tranſit cũ Bal.& in d.l.eũ qui.§.in popularibus. in fi. & dicit dictam opin.eſſe cõem.Et non tm̃ p̄dicta procedunt in termino legali, ſed ẽt locum hñt in termino hoĩs,vt ꝓbatur ex no.ꝑ Bal.in diſput.incip.Statuto cauetur,ꝙ fœnerator.vbi dicit, ꝙ tp̃s datũ a lege ciuili eſt cõtinuum.Si verò cõcedatur a p̄tore, diſtinguit, vt ibi ꝑ eum.& vbi ſtatuatur per iudicis interloquutoriã eſt cõtinuum.l.ſiue pars.C.de dila.Et ea rõne,ſm eum,quia verba in dubio debẽt intelligi naturaliter.l.fi. C.de his,qui ven.æta. impetr.Sed tp̃s cõtinuum eſt naturale,vtile verò eſt cũ fictione,q rõ militat non tm̃ in termino p̄fixo a iudice, ſed ẽt a contrahentibus,in quib.non hẽt locũ fictio.l.quicquid aſtringẽdæ. de ver bo.obl.Et alia ẽt rõne iſte terminus eſt elapſus, q̃a quãuis † filius Marci ignorauerit terminũ, notarius tñ, qui ꝓ eis recepit, fuit ſciens,& ſufficit ſcientia recipientis. l. cũ mancipiũ. de ædi. edi.& tangit Bal.in d.l.genero.in fi.de his qui no.infa.& ꝓ hoc facit,quia ſcientia tutoris nocet pupillo.l.nõ ſolũ.§. fi. de libe. cau.& l.ſi ex legati cã. de verbo. obl. & per Sal.in l.ſi infanti. & Alex.in l.cũ antiquioribus, C. de iure delib. ¶Tertiò, prædicta confirmantur alia rõne concludenti. Nã Coſma promiſit vendere qñcunque intra annos viginti proximè futuros. Quia ergo de certo & determinato tp̃e eſt facta mentio † tp̃s hoc ponitur,vt ſpecies,ſm Barto.l.in ſenatus.§.fi.ad Turpil.& eſt cõtinuum.iõ ẽt currit impedito,ſm Bart. in l.ſi vſuſfructus mihi in biennium.de vſuf.leg.vbi per illum tex.cõcludit, ꝙ ſi electus ſit Poteſtas pro ſex menſibus incipiendis in Calendis ꝓximis: & impediatur ꝑ Cõe officiũ exercere,ꝙ nõ põt petere: vt exerceat officium alijs ſex menſibus, quia aliud eſſet officium alio tp̃e.Et idem tenet Bar.in l. ſi vno. §. item cum quidam.ff. loca. in fi.& in l.ſi prius.de op.no.nun.in fi.10.q.& in l.ſtipulatus eſſem abs te.de verb.obl.ꝙ loquitur de electo ꝓ ꝓximis ſex mẽſibus futuris, vt colligitur ex rñſione per eum data ad l. ſeruus qui teſtõ.§.1.de ſtatu lib. & cũ eo tranſit Ang.Pau.de Caſtr. & alij,& licet per d.iudicem negetur, ꝙ iſto caſu tp̃s ponatur, vt ſpecies,tñ abſque dubio contrariũ eſt verũ, ut apertè probatur per p̄dicta.¶Et ſi forte dicatur,ꝙ † iu caſu iſto illud,q̃d eſt p̄ſtã dum certo tp̃e,hoc eſt ipſum vendere, eſt idẽ, ẽt ſi p̄ſtetur alio tp̃e: ideo debet impedito tp̃s reintegrari,ſm Bar.in locis præalleg.& maximè in d.l.ſi ſtipulatus eſſem abs te. per l. ſeq. quæ incipit,& iõ. Ad hoc rñdetur, ꝙ tempus reintegratur ipſi promiſſori ad effectum,ut non cõmittatur pœna, vel obligatio ad intereſſe,vt ibi,ſed ſtipulatori,vt in caſu noſtro, non dẽt reintegrari.Et probatur hæc diſtinctio ex no.ꝑ Bar.& Sal.in d.l.quãdiu.cum concor.de quib.ſupra.Item dicta reintegratio tp̃is,de qua in d.l.& iõ. fit a iudice,ſi petatur,& non ipſo iure a lege, vt ibi ꝓbatur,& ſic curſus tp̃is ipſo iure non impeditur.Et eſt de mente omnium in d.l.quæ reintegratio in caſu iſto non eſt petita, neque a iudice conceſſa. ¶ Et ratione p̄miſſa, videlicet,q̃a tẽpus ponitur hic,ut ſpecies, & ꝓpter hoc currit impedito, ſe-

10 quitur ẽt † ꝙ incipit currere a die factæ ꝓmiſsionis, & ante aditam hæreditatẽ Marci ꝑ filios eius, quia illud verbum proximè futuros,excludit oẽ aliud tẽpus remotum.l. ꝓximus.de ver bo.ſign.Nec obſt.ꝙ ꝓmiſsio facta ſit ꝑ filijs & hæredibus, q̃a quamuis verba huiuſmodi importent concurſum dictarũ qualitatũ : tñ requiritur ſolùm concurſus ad effectũ producendæ obligationis,& non ad effectum inchoandæ p̄ſcriptionis,& ſic antequam filius ſit hæres non oritur obligatio, ſed bene cõtra eũ currit ius p̄ſcriptio.& hoc q̃a prædicta verba hoc importãt de neceſsitate,ut dixi.¶Et ꝑ hoc ẽt rñdet̃ ad l.ſi ſeruus hæreditarius.de ſtip.ſer.vbi probat̃,& ibi no.doc. ꝙ præſcriptio longi tp̃is : nõ incipit currere iacente hæreditate, quia in caſu nr̃o contrarium per partes eſt actum,vt ꝓbatur ex verbo,illõ proximè futuro,iuncta d.l. ꝓximus. Et ꝑ hoc ẽt rñdet̃ ad not. per Bar.in ↄſi.48.Inter cætera.in 1.vol.dum dicit,ꝙ vno caſu p̄ſcriptio cõuentionalis non currit hr̃ditate iacente,qñ ex forma cõtractus p̄ſcriptio dẽt incipere ab hr̃de d.l. ſi ſeruus hæreditarius.qñ iſto caſu ex forma contractus non incipit ab hærede, ſed a die ꝓmiſsionis,nec de hr̃de fit mẽtio ad ortũ p̄ſcriptionis ſed ad ortum obligationis.Præterea d.l.ſi ſeruus hæreditarius. loquitur in p̄ſcriptione legali. Sed in præſcriptione merè conuentionali,ſicut eſt iſta,currit tp̃s hr̃ditate iacente,quia legem. .i.actum & formã recipit ex cõuentione partium.l.ſi prędio.de in diem addi.ſm Bal qui ita declarat no.in l.licet.in fi. C. de iure del.quod maximè in caſu nr̃o eſt verũ: quia ſignatio verborũ importat,ꝙ ante aditam hr̃ditatẽ p̄ſcriptio currat. ¶Præte-
11 rea † iſto caſu nõ eſt neceſſarius cõcurſus.ſ.ꝙ ſint filij & hæredes copulatiuè,ſed ſufficit alterũ, & ſic ſatis eſt, ꝙ ſint filij. Nã rr̃ illa copula auget,& ſic non importat cõcurſum.l. ea tñ adiectio.de leg.3.& quãuis dicatur,ꝙ in ↄtractib. copulet,& nõ auget,hoc tñ eſt verũ,qñ pr̃ ſtipulatur ꝓ filijs & hr̃dibus, quia illis,vt in dubio ſtipulari,vt hæredibus,& non ut filijs. l. ſi tibi decem.§.ſi pactus.de pac.prout in ſpecie & ad propoſitum declarat Alex.in d.l.Gallus.§.ẽt ſi parente.de lib.& poſth. nam ſi vt filijs ſtipulari videretur,ſtipulatio in ꝑſona filiorũ eſſet inutilis,quia ẽt hodie ꝑ filiũ quæreretur patri tanq̃ profectitium, ſm Bar.in d.l.Gallus. §. quidam rectè.quæ rõ ceſſat iſto caſu, in quo tertius, hoc eſt notarius,ſtipulatus eſt filijs, & hæredib. Marci,& qui in dubio non vr̃ illis ſtipulari, vt hæredibus cum poſsit ẽt illis cum effectu ſtipulari,vt filijs.l.2.rẽ pu. ſal. fo.& l. non aſr.de adop.cũ cõcor.Et ꝓpea hoc caſu hẽt locũ rr̃a,ſecundùm quam copula ſtat augmentatiuè, & nõ requirit ↄcurſum, ſm Alex.in d.§.ẽt ſi parente.¶Non obſt. ẽt dũ dicebatur, ꝙ ex curſu dicti tp̃is Coſma,& eius hęres nõ fuit ipſo iure liberatus ſed ope exceptionis. l. obligationũ ferè. §. placet. de ac. & obl. & ꝙ vẽditio facta ꝑ taliter obligatũ non eſt ꝓhibita ꝑ ſtatutũ, arg.l.ſi ſponſus.§. fi. de don.inter vir. & vxo.& l.patrẽ. de his,q in frau.cre. q̃a immo nihil intereſt in effectu, vtrum quis ipſo iure non habeat actionẽ, vel per exceptionẽ informet. l.nihil intereſt.de reg.iu.Non ob.d.§.fi. inquantum loquitur de illo, qui poterat vti retentione, ſm & contra voluntatẽ teſtatoris, q̃a ſm Rapha.ibi dabatur retẽtio ſub tacita ↄdõne,ſi ei placuerit,quia quæ inducuntur in fauorem alicuius,habent in ſe clauſulam,ſi ei placuerit,alleg.l.2.de leg. cõmiſ.iõ dr̃ illis caſib. potius nolle acquirere,q̃ donare de ſuo.Nec ob.d.l. ſi patrẽ. dum loquitur de illo,q ſoluit ante diem,q̃a exceptio illo caſu cõpetebat ante diem ad differendũ ſolutionẽ, nõ ad informandũ a-
12 ctionẽ.Nõ ob.vltimò,ꝙ † emptor erat ↄſors mediante pariete cõi,ꝓut in ſtatuto declarat̃,iõ potuit in eũ fieri alienatio, quãuis ẽt d.Laurentius eſſet conſors ꝓ maiori parte,ſm Bal.in l.j. C.de cõmu.ſer.man.¶Quia pro ſolutione ↄſiderandũ eſt, ꝙ priuilegiũ,q̃d cõceditur per ſtatutũ cõſorti, occaſione totius domus cõis,eſt potẽtius,q̃ ſit priuilegium, quo ↄcedit̃ rõne muri cõis : qñ primum datur ↄſorti ↄ̃ quẽlibet,ſiue ſit extraneus, ſiue ↄſanguineus,ſed aliud nõ dat̃ ↄtra oẽs cõſanguineos emptores ex noua reformatione.dñs ergo Laurentius,q hẽt potẽtius priuilegiũ,dẽt p̄ferri cõſorti mediãte muro cõi, ſiue cõcurrant cõtra tertium emptorẽ,ſiue cõcurrant inter ſe.l.verũ.§.fi. in fi. cũ l.ſeq.de minor.& no.Bart. cũ quo trãſeunt doc. cõiter in authen.quas actiones.C.de ſacroſ.eccle. & ꝑ ↄñs d.do. Laurẽtius poteſt vti beneficio ſtatuti ↄ̃ Petrum Marci emptorem & conſortem mediante muro cõmuni.Sed Bal.in d.l.1.loquit̃,qñ plures erant conſortes eiuſdẽ ſpeciei,vt quia inter illos domus ipſa

erat cōis, ſed partes nō erant æquales, & ſic differebat vnus ab altero ꝑ plus & minus, & nō ſpecie. l. fi. de fun. inſtru. quo caſu priuilegiū vnius non erat potētius altero, ꝗa cōtra emptorē ſiue extraneum, ſiue cōſanguineum quilibet poterat vti priuilegio, quia in hoc ꝑ reformationē nō eſt receſſum a ſtatuto, & ſic priuilegia eorū ſunt paris potentiæ. Iō ɔtra tertiū ſimul cōcurrūt ꝓ rata. l. priuilegia. de priui. cred. ſed inter ſe potior eſt cōditio poſſidentis. c. in pari. de regu. iu. in 6. & declarat Bar. in d. auth. quas actiones, & ex hoc ſequitur, ꝙ ſi vendatur cōſorti habenti minorē partē, ꝙ alius habens maiorē partē cōtra emptorē poſſidentē non pōt vti priuilegio, vt dicit Bal. in d. l. j. ꝗa rōne maioris partis priuilegiū eius nō dr̄ potentius altero, ꝗa in ſubſtantia nō differt ab alio. d. l. fi. de fun. inſtr. ſicut hæreditas locupletior & pinguior differt ab altera minori ſolū reſpectu rerum & corporum, & non in eſſentia, nec reſpectu iuris, in quo ɔſiſtit ſubſtantia, ſm Pau. de Caſt. in cōſ. 165. Quæritur primò. ¶ Scđ̄ò rn̄det. Nam ille dr̄ cōſors domus, ꝗ participat de illius dn̄io, ſm Bal. in d. l. dudū. in fi. C. de ɔtrah. emp. ꝙ facit ad ſtatutū Florentinū, ſm eū, ille verò qui participat de muro vicino, nō dr̄ cōſors domus, ſed muri, ꝗa domus nō conſiſtit tm̄ ex muro, ſed ēt ex ſolo & tecto. l. eū qui ædes. & ibi no. de vſuc. Et quāuis ſtatutū dicat, ꝙ intelligat ēt quicunq; hēt, ſeu tenet murum cōem cū alio, hoc tn̄ nō eſt verū ꝓpriè, ſed impropriè & fictè, vt ēt ꝓbatur ex illo verbo, intelligatur, quo vtitur ſtatutum, ꝙ importat fictionē. l. ſi is, qui ꝓ emptore. de vſuca. Fingitur aūt ꝑ ſtatutū conſors ſolū reſpectu tertij emptoris, vt ſ. ɔtra illum hēat priuilegiū ꝑlationis, vt clarè colligitur ex principio ipſius ſtatuti. Sed qn̄ ipſe habēs murū cōem emit extante ſocio, & alio conſorte ipſius rei venditæ, tunc quò ad iſtū emptor nō fingit cōſors, ſed hr̄ pro quolibet extraneo emptore, quia iſto caſu ſtatutū nō fingit, nec fictio inducta a ſtatuto in alio caſu adhuc dēt extendi, ꝗa fictio non recipit extenſionē. l. mulieri, & Titio. de cōdi. & dem. & no. Bart. in l. j. §. lex Falc. ad leg. Falc. Et pſertim ꝗa in caſu omiſſo non eſt eadē rō, qm̄ conſors rōne cōionis hēt in re plus iuris, quàm penitus extraneus. Vn̄ quamuis rōne muri cōis dicatur quis cōſors vēditoris quo ad extraneum, non tn̄ dēt reputari ꝓ tali quò ad illum, cū quo cōis eſt domus vendita. ſicut non habetur pro cōſorte quò ad agnatos ex noua reformatione. Et ita concludendū puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſionis ſequeſtratio per iudicem fit, vt euitentur ſcandala, quando eſt cōtentio inter aliquos, quorū nullus vult eſſe actor.*

2 *Teſtes inter alios producti non probant, niſi ſimus in factis de antiquo. nu. 15. & 16.*

3 *Sententia, in qua ordinis iudiciarij obſeruatio non exprimitur, dicitur nulla, contrarium tenet nu. 16.*

4 *In poſſeßorio retinendæ ille obtinet, qui probat de dominio.*

5 *Poſſeßorium retinendæ, quando intentatur nullo ordine iudiciario ſeruato.*

In poſſeſſorio retinendæ quis obtineat, & quis actor conſtituatur. num. 7.

6 *Poſſidens iniuſtè ab aduerſario, ſi agit interdicto vti poſſidetis non poteſt vincere, etiam ſi moleſtetur ex interuallo, ſecus ſi cōueniatur, ſuccumbit enim is a quo poſſidetur. & nu. 12.*

7 *Poſſidens iniuſtè ab aduerſario illo armis contendente, non debet actor conſtitui.*

8 *Intellectus. l. liberis. §. fi. de lib. cau.*

9 *Poßeſſor violentus perſonarum non releuatur ab onere probandi, ſecus in poſſeſſore rerum.*

20 *Poßeſſio ciuilis amittitur: cum quis ſuſpicatur poße repelli, nec auſus eſt reſiſtere, licet poſtea reuerſus ſit.*

11 *Poſſeſſio etiam iniuſta acquiritur per ſindicos ſequuta ratibabitione ſaltem facto.*

12 *Intellectus. l. 1. § fi. vti poſſid.*

13 *Secunda violentia non ita abſorbet primam, qua mediante eſt acquiſita poſſeſſio, quantùm ad effectum, vt primus poßeſſor violentus liberetur ab onere probandi.*

14 *Ex contractu etiam nullo poſſeſſio, quando transferatur.*

16 *Sententia inter alios lata plenè probat in antiquis, ſicut fama.*

17 *Poſſidens minus vitioſè obtinet cōtra poſſeſſionē magis vitioſā.*

18 *Exceptio dominij quando obſtet in poſſeſſorio retinendæ.*

19 *Mandatum non præſumitur ex curſu etiam longiſſimi tēporis.*

Pro ſententia non præſumitur, licet tres eſſent conformes vbi nō conſtat de authoritate iudicis.

20 *Vbi agitur de actu, pro quo præſumitur, ſi reperiatur factus, quādo non præſumantur omnia ſolenniter acta.*

21 *Sententia dicitur nuda, ſi lata alia die, qua pars fuerit citata. ex diuturnitate temporis oritur præſumptio validitatis, ſi conſtat contrarium ex inſpectione proceßus.*

22 *Negatiua probatur ex inſpectione proceßus.*

[C]ONSILIVM XXVIII.

IN cauſa & lite vertente inter Cōe & hoīes Archi ex vna, & Nagi, & Turbularum ex altera, ſuꝑ qua paulò ante conſului nō viſo ꝓceſſu, iterū requiſitus ꝑ dicto cōi & hominib. Archi, ac viſo lōgo & laborioſo proceſſu, & omnib. diligenter ponderatis, vr̄ prima facie dicendum, dictos hoīes Nagi & Turbularum de ſua poſſeſsione melius ꝓbaſſe, & ꝑ ɔn̄s in ea illos tueri debere, & defendi a moleſtatione & turbatione cōis & hominum Archi, lite pēdente ſuꝑ iudicio ordinario inchoādo in poſſeſſorio, vel petitorio ꝑ p̄dictos de Archo, ad qđ pn̄s iudicium ordinat. Et ad effectū & finē, vt cognoſcat, quis ſuſtinere dēat petitoris partes, vel defenſoris: cū in pn̄ti iudicio nulla petitione & litis cōteſtatione p̄cedente iudex ex officio aſsignauerit partib. terminū ad ꝓbandū de eorū & cuiuslibet eorum poſſeſsione prius ſequeſtrata ad euitādū ſcādala, ꝓut hæc oīa de iure fieri potuerunt, ſm Spec. in tit. de lib. cōcep. §. nūc dicendū. ver. 22. & ibi latius ꝑ Io. An. & Spe. in ti. de peti. & poſſ. §. j. verſus fi. ver. in ſumma. & Bal. in l. ordinarij. C. de rei vend. & in l. fi. C. de edic. di. Adr. tol. & Pau. de Ca. in cōſ. 5. in quib. locis cō-

1 cludit, ꝙ ſi vtraq; pars ɔtēdit† ſe poſsidere, & ꝗlibet recuſet agere, & libellū porrigere, ꝙ iudex, vt occurrat ſcandalis imminentib. pōt poſſeſsionē ſequeſtrare, & abſque libello, & ordine iudiciario de poſſeſsione ꝓbationes a partib. ex offō recipere, & illū, qui melius ꝓbabit in ea defendere ac parti aduerſæ p̄cipere, ne illū turbet & inquietet, donec aduerſarius agat ordinariè, & in iudicio ordinario obtineat. Qđ aūt dicti hoīes Nagi & Tubularū melius ꝓbauerint, ſatis ex ꝓceſſu clarè colligi vr̄, ex quo cōſtat de continua poſſeſsione annorū quinquaginta & vltra, & ſi de aliqua poſſeſsione partis contrariæ ꝓbatum extitit, ꝗa tn̄ eſt iunior, p̄ſumit vitioſa, & clandeſtina, & alia antiquior reputat iuſtior. c. licet cām. de ꝓba. & ꝑ Bar. in l. ſi duo. in prin. ff. vti poſſ. Nec ob. ꝙ per quoſdā teſtes antiquitus receptos & examinatos dicat ꝓbari antiquior poſſeſsio dicti cōis Archi, & ꝙ ēt ꝑ ſn̄ias antiquas dicat ꝓbari dn̄iū, ꝗa dicti teſtes

2 † fuerunt ꝓducti & recepti ɔ̄ hoīes Ripæ, & dicta ſn̄ia ɔtra eos lata fuit, & non contra homines Nagi & Turbularū, iō eis non p̄iudicat. c. inter dilectos. ver. nec atteſtationes. de fide inſtr. & l. 2. C. quib. res iudi. non nocet. & in rubro & nigro. C. res inter alios act. & not. glo. & doct. in l. 2. C. de eden. ¶ Præterea nō apparet, an in iudicio, vel extra dicti teſtes iurauerint, vel depoſuerint, & an parte citata, vel nō. l. ſi quando. de teſti. & l. iudices. C. de fi. inſtr. & ante litem conteſtatā, vel poſt. l. pe. C. de teſtibus, & ꝑ totū tit. vt lit. nō conteſt. Et ſilr̄ dictæ ſn̄iæ vn̄r nullæ, quia non conſtat, ꝙ rite & ſeruato ordine iudiciario ſint latæ. l. prolatam. C. de ſenten. p̄ſertim cū in ipſis nō enuncietur, ꝙ præceſſerit libellus, litis conteſtatio, citatio, & ſimilia, ſecundū Bar. in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. & in l. fi. C. quando appe. ſit. & in l. 1. C. de rela. & Bald. poſt Cy. in l. emancipatione. C. de fide inſtr. & in l. 1. C. ne lice. ter. prou. & vbi dicta nullitas ceſſaret, tn̄ fuit appellatū & per iudicem appellationū ꝓnunciatum malè & nulliter iudicatum. Et in ſpecie declaratum inſtr̄m falſum, in quo dr̄ contineri ſn̄ia lata per do. Alimanum ep̄m Tridentinum: quinimmo extant aliæ ſn̄iæ latæ inter homines Archi ex vna, & Turbularū ex altera, latæ per do. Nicolaum Zochariam & do. Aloyſium Mulam, ex ꝗb. declaratur, Linfanum, de quo cōtēdit, iure dn̄ij & poſſeſsionis ſpectare & pertinere ad dictos homines Nagi & Turbularū, quæ tranſiue

3 runt in rē iudicatā. Et ideo † vbi ēt ꝓbationes vtriuſque partis ſuper poſſeſsione eſſent pares, adhuc tamen præferri deberēt prædicti de Nago, & Turbularū, de quorū dn̄io conſtat per dictas ſententias: ſm Barto. in d. l. ſi duo. in princ. vti poſsi. & in l. ſi de eo. §. fin. & ibi per omnes de acquir. poſſ. & per doct. in c. licet cām. de ꝓba. Et ſic ex prædictis videtur, ꝙ tollantur omnia,

nia, quæ allegãt & deducũt in alio meo ↄsilio. ¶Qm̃ dum primò dicebat, ꝙ vbi cõe & homines Archi de præsenti possideat ciuiliter & naturaliter, siue iustè, siue iniustè quòd debent partes rei sustinere. §. ↄmodum. insti. de interdic. Qm̃ ex probationib. apparet, ꝙ homines Nagi & Turbularũ adhuc de præsẽti possident, sicut retro possederunt, & priusquam homines de Archo. Ac ẽt dũ dicebat, ꝙ licuit hominib. Archi ex interuallo turbare illos de Nago, & per ↄñs acquirere naturalẽ possessionem vacantẽ: quia ab eis pars aduersa per vim possidebat: cum ꝑ testes antiquos probari diceret, ꝙ dicti homines Archi prius possedissent, & ꝙ per vim expulsi fuissent. Quia ex iam dictis hoc vltimũ vr̃ esse falsum; quia dicti testes nõ probãt ex causis prædictis, & silr̃ sententiæ allegatæ ꝑdictis de Archo nihil vñr prodesse. ¶Sed præmissis non obstãtib. proculdubio ↄ̃rium puto verius, & qđ in alio consilio dictũ est & conclusum de iure subsistat. Nã hoc iudiciũ, in quo iuris ordine non seruato recipiunt probationes de possessione ad effectu, vt cognoscat quis possideat, & quis in possessione sit tuẽdus, dr̃ esse possessoriũ retinẽdæ vel habere similitudinẽ cũ illo, ₰m Doct. in locis alleg. in prin. & magis in specie hoc vult Bal. in l. q̃squis. C. quorũ appel. non recipiant. vbi dicit, ꝙ vno casu põt in interdicto retinẽdæ ferri sentẽtia sine libello. s. qñ vterq; ↄtendit se possidere, & nullus vult agere, seu libellum offerre & allegat Spe. in loco, de quo supra, videlicet in ti. de libe. ↄce. §. nunc dicendum. versi. 22. cum quo transit ẽt Aret. in c. in pñtia. de probat. in 4. col. & sic præsupponit Bal. clarè, ꝙ iudiciũ hmõi sit retinendæ possessionis. Hoc igitur sic præsupposito ↄsiderandi sunt in ꝓposito tres casus.

5 ¶Primus † est, qñ vterq; ꝓbat de pñti possidere, & tunc ille dẽt tueri, qui melius probauit, vel per plures & meliores testes, vel de antiquiori possessione, vel de dñio, qñ de possessione probationes essent pares, ₰m Doct. in locis præal. & maximè Pa. de Cast. in d. ↄsi. 5. & in cosi. 435. nouo. ↄs̃ incip. Visis & diligenter examinatis &c. sicut ẽt prædicta sunt in ↄ̃sideratione, qñ libellus porrigitur in interdicto vti possidetis, ₰m Bar. in d. l. si duo. in prin. & in d. c. licet causam. ¶Secũdus casus est, qñ probatur, ꝙ vnus solus possidet, & tunc si cõstat, ꝙ iustè possideat, absq; dubio dẽt alteri accessus ĩhiberi, & actor cõstitui, ₰m Spe. & alios in locis præalle. per l. liberis. §. fi. de libe. cau. & Bal. in l. ordinarij. C. de rei vend. vers. vlterius quæro &c. & in l. quidam æstimauerunt. ad fi. si cer. pet. ꝑ l. fi. de offi. proc. Cæs. Et idẽ vbi ille solus possideret iniustè ab alio & non

6 ab aduersario. l. 2. ff. vti possid. Si verò possideret † iniustè ab aduersario, puta vi, clam, vel ꝑcario, & tunc si agat interdicto vti possidetis, non põt vincere, ẽt si molestet ex interuallo. l. j. §. fi. & ibi no. vti possi. & in l. j. C. eo. & in §. hodie. insti. de interd. Si aũt ↄueniatur possessor dicto remedio ab aduersario absolui tur: q̃a agenti, qui non possidet, non competit illud interdictũ, d. §. hodie. & d. l. j. §. interdictum. & hoc ẽt clarè vult Bar. in d. l. 1. C. vti possi. col. 2. vers. modò venio ad glossam. Sed si isto ca

7 su nullus vult agere, sed armis ↄtendere, vr̃ ꝙ tũc possidẽti † iniustè ab aduersario debeat accessus inhiberi, & in eum onus agẽdi transferri, vt vr̃ casus in d. l. liberis. §. fin. vbi dr̃, ꝙ dolosa possessio non releuat quò ad effectum, de quo queritur. Et idẽ probatur in l. vis eius. C. de probat. & ibi notant oẽs, ꝙ violẽta possessio nõ releuat ab onere probandi, & põt intelligi ille tex. ₰m Bal. post antiquos, qñ agit de iudicio instituendo, sicut qñ nullus vult actor fieri. ¶Et rõne ↄfirmatur. Nã ₰m Spe. & Doc. præall. isto casu dẽt iudex ei, quem ↄstituit actorẽ accessum ad rem prohibere, & ei præcipere, vt aduersariũ nõ molestet, sed permittat illum liberè possidere. Istud aũt mandari non põt dicto casu ei, qui non possidet: quia ille iure permittẽte põt illũ, qui ab eo possidet iniustè molestare, ẽt ex interuallo, ₰m gl. & Bar. in d. l. j. §. fi. ff. vti possid. & in d. l. j. C. eo. & Barto. in l. 1. in prin. de ope. no. nunci. in 7. q. iõ non dẽt, nec põt iudex ei silentium imponere, vt ẽt apertè sentit & vult Bar. in d. §. fi. vers. vlterius procedo &c. & facit qđ no. Bald. in d. l. quidam æstimauerunt. in fi. vbi dicit, ꝙ non põt iudex ei, qui põt iustè recuperare rem suam, interdicere, ne vtat armis. C. qđ cũ eo. l. si seruus. q̃a iudicis præceptum dẽt esse legitimum, & legib. roboratum, al's tanq̃ nudũ nõ valet. ¶Ex aduerso aũt nõ vr̃, ꝙ ille qui solus possidet iniustè ẽt ab aduersario possit vel debeat actor ↄstitui. d. l. 1. §. interdictum. ff. vti possid. & §. ↄmodum. insti. de interdic. nec dẽt iudex posse ei accessum interdicere, ad effectũ, vt aduersarius possit liberè possidere; quia possessor per hoc sua possessione priuaretur, qđ fieri nõ dẽt, sed in ea defendi, ẽt ↄ̃ cum a quo iniustè possidet. l. si q̃s ad se fundũ. & ibi no. gl. Bart. & docto. C. ad leg. Iul. de vi, & Bar. in l. qui in possessionẽ. de vi & ui ar. & istud vr̃ verius. s. ꝙ hoc casu non debeat dictus possessor actor ↄstitui, sed eius aduersarius, qđ vr̃ de mẽte Bal. in d. l. quidam æstimauerunt. & in d. l. ordinarij. & in d. l. vis eius. dum dicit simplr̃ & indistinctè, ꝙ ille, qui nõ possidet, dẽt actor ↄstitui. Et q̃uis de iure possit possessori molestiã inferre, tñ iudex cã euitandi imminens scandalum, dẽt posse accessum inhibere, per no. per Bald. in l. si quis filio exhæredato. §. hi aũt. de iniust. rup. & irri. test. dicens, ꝙ iudex põt ꝑꝑ metum periculi & scandali legẽ transgredi, ꝑ no. ꝑ Inn. in c. 1. de ↄsti. super vlt. gl. vbi dicit ꝙ iudices ex magna cã transgrediunt canones. facit l. si hominẽ. in prin. ff. mand. & qđ ꝑ illũ tex. dicit Bal. in l. oẽs populi. de iust. & iu. & in rub. C. q. admitti &c. Nõ ob. d. l. liberis. §. fi. de

8 lib. cau. q̃a † loquitur de seruo, qui gerit se pro libero, vñ si hoc facit bona fide. i. aliqua iusta cã præcedẽte, vel iniusta, & dñs statim ꝑdit possessionẽ, iõ sustinet dñs vices actoris, vt ibi, & in l. igit. §. põt. eo. ti. Si verò seruus est in mala fide: vt quia aliqua cã nõ superuenit, & tũc dñs nõ perdit possessionẽ nisi diu, hoc est, ꝑ decẽnium seruus gessisset se pro libero. l. 1. §. ꝑ seruum, qui in fuga. de acq. poss. & in l. 3. §. si seruus, eo. ti. & ita declarat & tenet Inn. in c. de seruorum. de seru. non ord. & per Barto. & Doct. communiter in d. §. per seruum, qui in fuga. vbi allegant. d. l. liberis. §. fi. quia ergo in casu, de quo ibi, dñs retinet possessionẽ, si seruus est in dolo, merito seruus ↄstituit actor, & per hoc ẽt rñdet ad d. l. vis eius. dum loquit de seruo qui iniustè aufugit, immo ille tex. cũ ibi no. ꝑ Bal. ꝓbat, qđ est dictum, vt in-

9 fra demõstrabit. s. dũ ibi probat e cõuerso, ꝙ † qui possidet ꝑ uim alium tanq̃ seruum, nõ releuatur ab onere probandi. Ad hoc nõ obs. quia loquitur tex. qñ detẽtus ꝑ vim erat prius in quasi possessione libertatis, iõ p̃sumit esse in eo statu, in quo reperit, sic liber, ₰m Bal. ibi, illa ergo possessio violẽta nõ releuat, quia est damnata a iure, & ei ius resistit: quia homo liber a sciẽte uel ab eo qui scire præsumit, possideri nõ põt. l. cũ hæredes. §. itẽ quæro. & l. qui vniuersas. §. 1. de acq. poss. sicut dr̃ de illo, qui in aliena diœcesi est in quasi possessione decimandi. Nã talis possessio: quia ei ius resistit, & quia est a iure damnata, nõ releuat. c. ad decimas, de restit. spol. in 6. & ita ẽt declarat Bal. in d. l. vis eius. in fi. & idẽ ẽt tenet Sal. in prin. illius legis, vel verius, ille qui vim intulit nullo mõ possidebat, quia detentus possideri non poterat: cũ liber p̃sumeretur, vt dixi, & de facto detinebatur & de iure non possidebatur, procedit ergo ille tex. in possessione violenta personarũ, & non habet locum in tali possessione rerũ, quæ possideri pñt, ẽt ₰m eundẽ Bal. ibi. ¶ Tertius casus principalis est, qñ vnus possidet ciuiliter & alter possidet naturaliter, vi, clam, vel ꝑcario ab aduersario: & tunc ciuiliter & iustè possidẽs dẽt ĩ hoc iudicio obtinere, sicut & ĩ interdicto uti possidetis. l. si duo. in prin. ff. uti possid. ¶Applicãdo igitur prædi

10 cta ad casum nr̃m, dico, ꝙ hoĩes † Nagi & Turbularũ debẽt cõstitui actores & eis ꝑcipi & mandari, ꝙ interim nõ turbent, nec molestent cõe & hoĩes Archi in possessione Linfani. Qm̃ ipsi soli reperiuntur possidere, & in possessione dicti loci esse, & ꝙ ita sit demonstrat. Nã saltẽ ꝑ instr̃a publica probat, ꝙ de anno præterito sindici cõis Archi coadunatis & conuocatis multis alijs hominib. ad hoc nomine cõis Archi acceperunt corporalẽ possessionẽ dicti Linfani in absentia illorũ de Nago & Turbularũ, quæ possessio quæsita fuit & q̃ri potuit ꝑ dictos sindicos dicto cõi. l. 2. de acq. poss. Et non solũ ꝑ dictũ ingressum fuit q̃sita naturalis possessio. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. de acq. pos. Sed ẽt ciuilis; quia prædicti de Nago & Turbularum suspicati sunt se posse repelli. d. §. fi. cũ l. seq. & l. si id quod. §. fi. eo. tit. vt plenè constat & probatur ꝑ testes, qui deponũt, ꝙ ꝑdicti videntes illos de Archo stare & morari in loco Linfani, nõ fuerunt ausi accedere ad dictũ locũ, ₰m ꝙ stãtes vltra flumen cum scopletis solũ iactabant & balottas proijciebant, illis de Archo non curantibus. Et ꝑꝑ hoc de loco nõ decedentibus, prout ẽt in instr̃o dr̃ & continetur. Et idem probatur ꝑ textũ, vbi, vr̃ casus in l. quod meo. §. fi. de acq. poss. vbi dr̃, ꝙ quis amittit possessionem tam ciuilem, quàm naturalẽ partis fundi, quam exercitus intrauit & occupauit cũ magna vi. & vtráque exercitus acquirit, ₰m oẽs ibi. Sic ergo & in casu nr̃o, in quo ꝑdicti de Archo,

cho, qui ingressi sunt dictum locũ cũ magna vi, vt ꝑ instr̃a ac
ẽt ꝑ testes probatur, acquisiuerunt vtrãque possessionẽ totius
loci Linfani, ex quo alij non erant tunc in illo loco: & ex quo,
vt dixi, timuerunt se posse repelli: qđ constat ex eo, ꝙ non sunt
ausi reuerti & venire ad eundẽ locũ eo tpe, quo illi de Archo,
vt supra congregati erant in loco prædicto, vt probat̃ ex no. ꝑ
Iac. de Are. & Mod. maximè Alex. in l. qđ meo. §. fi. vbi dicũt, ꝙ
si exercitus cũ magna vi ingressus est partem fundi, & antiquus
possessor exeat sponte de alia parte, ꝙ ẽt illius partis amittit v-
tramque possessionẽ: quia per hoc probat̃ illũ suspicari se pos-
se repelli. Eadẽ ergo rõne & fortius in casu nr̃o, in quo dicti de
Archo cũ magna vi totum locum occupauerũt videntib. illis de
Nago, & nõ audẽtib. ad dictum locũ venire, nec curo ad quem
effectũ ibi positum fuerit territorium; quia satis ꝯstat de acquisi
tione possessionis ꝑ ingressum in loco cũ animo possidẽdi. l. 3.
in prin. de acq. poss. Nec refert, si dicat, ꝙ ex post illi de Nago
ad dictũ locũ accesserunt, & ꝙ multos actus possessorios fece-
runt: quia satis quantum ad effectũ amittendi ẽt ciuilem pos-
sessionem, ꝙ nõ fuerint ausi accedere eo tpe, quo p̃dicti de An
cho cũ magna vi erant in loco, vt in iurib. p̃alle. ¶Et istud ẽt cla-
rius probat ex no. ꝑ Bar. in l. si de eo. §. si forte. de acq. poss. vbi
vult, ꝙ si quis sciat possessionẽ ab alio occupatam, ꝙ illã perdit,
si intra modicum tẽpus ad locũ non accedit: quia per hoc ostẽ
dit & ꝓbat, ꝙ ille suspicatus est, se posse repelli, ꝑ d. l. qđ meo.
§. fi. & l. si quis. eo. ti. & cũ eo trãsit Ang. ibi, & Bal. in l. j. in vlt. col.
C. de ser. fug. & Ale. in d. §. si forte. qñ sciens verisimiliter timere
debuit. & Imo. in d. §. fi. Quinimmo ẽt qñ cũ magna vi quis in-
gredit̃, antiquus possessor ẽt statim & ignorãs ammittit posses-
sionem, ſm Raph. & Ale. in d. l. quod meo. §. fi. per l. 3. §. Labeo.
& l. qui vniuersas. §. ꝙ si mari. de. acq. pos. vbi idem dr̃, qñ alio
mõ nõ põt fundus per antiquum possessorem pedib. calcari, pu
ta quia est inundatus, & est ratio; quia q̃uis non suspicet̃ quis se
posse repelli, si tñ suspicari verisimiliter debuit, amittit quis pos
sessionem: quia paria sunt suspicari posse repelli, & suspicari de-
bere. l. clam possidere. in prin. cum gl. eo. ti. & per Pau. de Cas. &
Alex. in d. §. fi. Cum ergo illi de Nago vel timuerint, vel saltem
timere debuerint repelli posse per illos de Archo, qui cum ma-
gna vi ingressi sunt Linfanũ ꝙ qui sunt potẽtiores, ꝑꝑea ho-
mines de Nago desierũt ex toto possidere, siue fuerint sciẽtes,
siue ignorantes, & possessio tam naturalis q̃ ciuilis quæsita fuit
hominib. & cõi Archi, vt per prædicta clarè probatur. ¶Nec
11 obstat † ꝙ ista possessio tanq̃ iniusta nõ potuit per sindicos q̃
ri dicto cõi. l. qđ seruus. de acq. pos. sed iusta solùm, de qua loq̃-
tur d. l. 2. q̃a & si sit iniusta, ex eo ꝙ illi de Nago & Turbulis pri⁹
& longo tpe possedissent, d. ca. licet cãm. de probati. nihilomi-
nus dicto cõi fuit q̃sita, & q̃ri potuit, q̃a apprehensionem dicti
loci eius noĩe factã habuit ratã. quod ex eo declaratur et osten-
ditur, quòd dictum cõe Archi in præsenti iudicio allegat se pos
sidere, vigore etiam dictæ apprehensionis, quam ẽt produxit. l.
Paulus non tantum verbo. ff. rem rat. hab. & arg. cap. cum vene-
rabilis. de except. & per Barto. in l. Publia. §. fi. ff. depositi. qua
ratihabitione mediante potuit dicto Cõi possessio acquiri. l. cõ
munis seruus. §. fi. de acq. poss. & l. 1. §. sed & si cũ quis. de vi &
vi arm. ¶Et sĩr non obstat, ꝙ in instr̃o dicatur, dictos sindicos
fuisse ingressos aĩo continuandi in possessione, & non aĩo ac-
quirendi illam de nouo, quia animus in continuãdo in posses-
sione inducit acquisitionem de nouo, ſm Bar. & doct. cõiter in
l. 3. in princ. de acqu. pos. Cum igitur soli hoĩes de Archo inue-
niantur possidere, tam ciuiliter, q̃ naturaliter, debent in hoc iu-
dicio obtinere, quãuis ẽt vi vel clam possideatur ab altera parte,
ꝑ ea quæ superius dixi in vltima parte secundi casus principalis.
12 ¶Nec obstat † l. 1. §. fi. ff. vti possid. quia, vt ẽr dictum fuit, loqui
tur ille tex. qñ ille, qui ab aduersario vi, clam, vel p̃cario possi-
det, ageret, & libellum in interdicto vti possidetis obtulisset. Nã
tunc actor succũbit, non quidẽ ad effectũ, vt sua possessione pri
uet̃, vel vt illi accessus ad locũ possessum inhibeatur, sed ad finẽ
tñ vt reus absoluat̃. Sed in casu nr̃o nullus agit, nec aliquis vult,
aut agere intendit, quo casũ de possessione vtriusque cognosci-
tur ad finẽ vt alteri accessus prohibeat̃, & vt alius possessor cõ-
stituatur, & pro possessore quò ad iuris effectũ habeatur, ideo
hoc mandari vel præcipi non põt possessori ẽt iniustè possiden
ti ab aduersario: quia sua possessione priuari non põt nedum a
parte, d. l. si quis ad se fundum, sed nec ẽt a iudice. l. prohibitum.
C. de iure fis. lib. 10. & l. meminerint. C. vnde vi. sed dẽt potius
aduersarius prohiberi, ne ad locũ accedat, qui non possidet, q̃-
uis ad dictũ locũ aliqñ clam accesserit, posteaq̃ desijt possside-
re: quia per hoc aliq̃ possessionem ẽt naturalem non acquisiuit.
quod probatur: quia hoĩes de Archo q̃uis essent extra locũ, tñ
ciuilem, de qua non dubitatur, nedũ aĩo retinuerunt, sed ẽt na-
turalem, q̃ non amittitur, qñ quis exit fundũ, si sit de proximo,
& cito põt ingredi, ſm gl. notab. cũ qua oẽs transeunt in l. 1. in
prin. de acq. pos. in verbo, naturaliter. vers. sed quid si non est in
conspectu &c. Si ergo prędicti de Archo, qui sunt de proximo,
& facile habeant ingressum ad Linfanum, retinuerunt naturalẽ
existẽtes ẽt extra locum, ergo illi de Nago per ingressum in eo-
dem loco non potuerunt naturalem quærere, quæ non põt in-
solidũ apud duos esse. l. 3. §. ex contrario. de acq. pos. sed dñr po
tius hoĩes Archi in sua possessione turbare. l. vim facit. de vi &
vi arm. Et per prędicta colligitur ẽt rñsio ad d. l. si duo. & ad no.
per Bar. ibi, vti possid. quia loquitur textus, qñ vterque, vnus. s.
ciuiliter & iustè, & alter naturaliter & ĩiustè ab aduersario pos-
sidet. Et Bar. qñ vterq; probauit se possidere, & probatio vnius
præponderat probationi alterius & illam superat & vincit, sed
in casu nr̃o probatũ est, ꝙ cõe & hoĩes Archi solũ possident, tã
ciuiliter q̃ naturaliter, quo casu quò ad effectũ, de quo agitur,
indistinctè debet alius, qui contendit se possidere actor consti-
tui, vt ex præmissis declaratur. ¶Et confirmatur adhuc effica-
cius. Nam quãuis isti de Archo per vim priuauerint partem ad-
uersam, tñ illa prius possidebat, ẽt vi ab illis de Archo, vt ĩferius
clarè demonstrabitur. Quantùm ergo ad effectũ probationis,
de quo nunc agitur, secunda violentia non absorbet primam,
qñ primo compulsus præsumitur dñs. i. secunda violentia non
facit, quin primus possessor violentus subleuetur ab onere ꝓ-
bandi, vt est casus, & ibi no. Bal. & Sal. in l. vis eius. C. de probat.
Nam ibi quis tanq̃ dñs per vim cępit possidere illum, qui prius
erat in possessione libertatis: & sic qui præsumebatur dñs. i. li-
13 ber, & ille deinde aufugit. † Nam hæc secunda violentia non
absorbet primam quantum ad effectũ, vt primus possessor vio-
lentus liberetur ab onere probandi: q̃a primò oppressus præsu
mitur dñs. ſm Bal. & põt intelligi ſm eum, ẽt ille textus in iudi-
cio præparatorio, de quo agitur in casu nr̃o, quò aũt ad inter-
dictum, vnde vi, ſm eum, est verum, ꝙ secunda violentia absor-
bet primam, si sit sequuta ex interuallo, & non incõtinenti. l. 3.
§. eum igitur. de vi & vi arm. Ergo cum, vt dixi, illi de Nago vi
prius possiderent ab illis de Archo, & nedum præsumatur, sed
etiam probatum sit, ꝙ prædicti de Archo sunt domini, vt etiam
inferius clarè demonstrabitur, secunda possessio eorum violen
ta non absorbet primam violẽtiam ad effectum, vt illi de Nago
liberentur ab onere probandi, vel ad effectum vt constituantur
rei, immo debent̃ probare, & actoris partes subire: vt est casus
cũ ibi no. per Bar. in d. l. vis eius. Et ex hoc, iudicio meo, res red-
ditur clara. ¶Secũdo idem efficacissimè ac verissimè confirmat̃.
Nam per partem ꝯriam capitulatũ est, ꝙ locus Linfani diuisus
est inter hoĩes dictorũ locorũ, & ꝙ a dictis hoĩbus, vt singulis
fuit tentus & possessus, & hoc est ẽt ꝑ multos testes probatũ:
qui dñt fuisse p̃ntes diuisioni, & vidisse illos noĩe ꝓprio cole-
re, & possidere diuisim dictũ locũ & partem illius. Ex quo seq̃-
tur; ꝙ a tpe dictæ diuisionis dictus locus non fuit possessus a di
cto cõi, nec ab hoĩb. dictorũ locorũ, vt vniuersis, qui differunt
a singulis possessorib. eiusdẽ cõis. l. in tm̃. §. uniuersitatis. de rer.
diuis. & l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in ius voc. Et q̃uis ẽt
talis diuisio nõ valuisset, de qua ad præsens non expedit quære
14 re, tñ ex inutili illa diuisione, & ex quolibet alio † ꝯctũ nullo trã
sfertur possessio. l. 1. §. si uir. de acq. poss. ¶Et si forte dicatur, ꝙ
ex inutili ꝯctu non transfertur possessio ab illo qui prohibetur
alienare, sicut est pupillus, & ecclesia, ſm Bar. & Doct. in d. §. si
vir. ꝑ l. iubemus nullam. C. de sacros. eccl. ergo idem in qualibet
vniuersitate, puta villa vel castro. l. fi. C. de vendẽ. reb. ciuit. lib.
11. Et quis loquat̃ in ciuitate, tñ ẽt locũ vr̃ hr̃e in castro, uel vil
la, ꝑ ea quæ hñr & not. in l. fi. C. de sacros. eccl. & per Alex. post
Rom. in l. si finita. §. si de vectigalib. de dam. infec. ¶Ad istud tñ
duob. modis rñdetur, Et primò, ꝙ ex quo iam decem annis ela-
psis & ultra facta fuit diuisio prædicta, & abinde citra hoĩes di-
ctorum locorũ tenuerunt vt singuli locũ Linfani diuisim & se-
paratim, ꝙ saltem ex cursu istius tpis, intra qđ cõe eorũdem lo
corum non accesit, nec alius eius noĩe, uel de mandato illius ad
par-

partes diuisas dictū cōe amisit possessionē, s̄m Bar. & Doct. in l. si de eo. §. si forte. de acq. pos. ¶ Secundò rn̄detur, quod ex inutili ꝯtu non transfertur possessio p minorem, & alios prædictos, qn̄ res tradita est propria eorū, secus si sit aliena, vt præsupponit clarè Bart. in l. si alienā. vlt. col. sol. mat. dū allegat. l. magis puto. §. j. de reb. eorū & prout ēt declarant nouissimi in d. §. si vir. in fi. ita intelligentes Bar. in l. indebiti. §. sed si nummi. de cōdict. inde. sed locus Linfani nō erat nec est illorum de Nago, & Turbularum, sed alienus, vt probabitur inferius: ergo p eos potuit transferri possessio ex inutili diuisione, subsequuta traditione. d. §. si vir. ¶ Nec præmissis obstat, quod aliqui testes dicant, quod quædam pars remansit indiuisa: quia nec de loco, nec de quota deponunt testes, ideo ex hoc probatur, quod dictum cōe possideat ēt pro parte. l. 3. §. incertam. de acqu. pos. & ibi per Bar. & alios. Si igitur possessio fuit apud singulos, & non apud cōe, antequā illi de Archo apprehenderent possessionem Linfani, ergo illam non habent vi, clā, vel præcario à cōi & hoībus vt vniuersis Nagi & Turbularum, sed ab alijs. j. a dictis hominib. vt singulis, & per consequens debent obtinere homines Archi in p̄senti iudicio ꝯ homines Nagi & Turbularum, qui cōtendūt, & sunt in iudicio, non vt singuli, sed vt vniuersi, & quod, vt dixi tanquā tales nō possident, nec possederūt ante illos de Archo, sicut ēt obtinerēt agendo illi de Archo interdicto vti possidetis cōtra cōe dictorū locorum, ex quo, vt dixi, non possident ab illo vi, clam. vel precariò, sed a singulis, qui differūt ab vniuersis, vt est casus in l. 2. ff. vti possi. Et dixi ēt supra in secūdo casu principali. Iusta. enim. reputatur possessio, quū ad alium, qui non possidet, qn̄ ab alio & non ab aduersario quis possidet iniustè, & istud mihi vr̄ ēt tutissimum fundamentum & ineuitabile. ¶ Tertiò adhuc idē cōprobat̄. Quāuis enim ante ingressum & nouam apprehensionē possessionis hoīum de Archo, illi de Nago & Turbulis possedissent ciuiliter & naturaliter, ēt vt vniuersi, tn̄ possidebāt vi ab illis de Archo, quos cū auxilio Venetorū spoliauerāt possessione Linfani prius ab eis possessi, vt ex testib. antiq̄s euidēter pbat̄ iuncta ēt depositione aliorū testiū in hoc iudicio receptorū, & ex plurib. alijs adminiculis. ¶ Nec ob. dū dicitur† quod illi testes antiq. tanquā inter alios examinati & pducti nō pbet: quia immo in factis de antiquo & excedētib. tp̄s cētū annorū plenè pbāt, qd̄ sic demōstrat & pbat̄. Nā licet fama regulariter probet tm̄ semiplenè, vt notatur in l. 2. §. eiusdem. de testib. & per doct. in l. admonēdi. de iureiur. cū cōcor. de quib. ibi plenè: tn̄ in factis de antiquo probat plenè, s̄m glo. & Ang. in l. at qui natura. §. cū me absente. de nego. gest. & Bal. in l. cōuenticulam. C. de epis. & cler. in auth. quas actiones. in fi. de sacros. eccle. Inno. & Anto. But. in c. quid p nouale. de verb. sig. & in c. veniens. eo. ti. & Ro. in l. j. §. item Labeo. de aqua plu. arcen. & moder. in l. cū aliquis. C. de iure delib. & facit ēt, qd̄ ibi notat Bal. & sic patet, quod in antiquis illa probatio est plena, quæ esset semiplena, si factū non esset antiquum. Ergo eodem mō testes antiquitus recepti ēt inter alios, & de antiquo deponentes, debent plenè probare: quia inter alios recepti ēt de nouo faciūt semiplenam pbationē sicut fama probat semiplenè, s̄m Bar. notabiliter in d. l. admonēdi. circa vltimā char. vers. quid si dicta testiū &c. dūmō, s̄m eū, nō poterint de nouo examinari: & cum eo transeūt alij, & Do. Ant. & Abb. in c. fi. eo. tit. Iō quò ad factū de antiquo non debēt minus probare quā fama. Qd̄ ēt cōfirmat̄: qm̄ testes de auditu, quod nihil aut parum probant ēt inter easdem personas, vt no. in l. testium. C. de testibus: probant tn̄ plenè in antiquis, s̄m Inno. & alios in c. tam lr̄is: de testib. & not. in l. si arbiter. de probat. & in d. l. j. §. item Labeo. ergo testes, qui inter alios recepti ēt de nouo probant semiplenè, si nō potuerunt rursus examinari, debēt in his, quæ sunt de antiquo plenè probare, & ex quo fuerunt examinati iam sunt anni centum, & lōgè antea præsumuntur
16 † rectè & rite recepti, & p̄sumunt̄ quò ad eos omnia solenniter acta, p no. p Hos. Io. And. & alios in c. Albericus. de testib. & præsertim, quia vt ex tp̄e apparet, & ex personis, inter quas deponunt, credēdū est, quod fuerint examinati in iudicio, in quo fuit lata sententia super possessorio in fauorem cōis Archi p Orponem & Olurandinum, ex qua ēt probat̄, illos fuisse & tunc esse in possessione Linfani: quia cū inter illos, & hoīes de Ripa esset motum iudiciū possessorium retinendæ, declarauerunt homines Archi esse potiores in possessione: & quamuis non enunccientur solennitates necessariæ ad validitatem sn̄iæ, tn̄ p̄sumitur rite & rectè lata, cū sit diffinitiua, vt probatur in c. bonæ. de elec. & ibi no. Inn. & Io. And. & Compost. in c. in p̄ntia. de renunc. & Ant. de But. in c. qm̄ cōtra. de probat. & Do. Alex. in l. sciendū. de verb. obli. Et ista est cōis opin. vt ēt dn̄t moder. in d. c. qm̄ cōtra quicquid dicant alii superius in cōtrariū allegati. Et hoc nō tm̄ hēt locū in sn̄ia antiqua sed ēt in illa quæ de nouo fuit lata, s̄m prædictos & alios allegatos in dictis locis. Et quæ ēt sn̄ia, quamuis inter alios lata, tn̄ plenè probat in fauorem cōis Archi cū sit antiquissima: qm̄ lata ēt de nouo probat semiplenè, s̄m Bar. in l. admonendi. in uersic. præallegato, & alios de quibus supra, & Alex. in l. sæpe. de re iud. col. 37. Ergo ratione antiq̄tatis debet plenè probare: sicut (vt dixi) fama, quæ solet inducere solum probationem semiplenam, facit plenam fidem in factis de antiquo, & per alia præallegata. Et ex hoc ēt sequit̄, qd̄ dn̄ium Linfani probatur esse communis Archi: quia per tres sententias antiquissimas pronunciatur spectare iure dn̄ij ad dictum cōe, quarum duæ latæ reperiuntur ab ordinario, & vltima a delegatis Cæsareis ea ratione, vt sepe dictū est: quia dominiū probaret̄ semiplenè per sententiam latam de nouo inter alios, per famam. Ergo sicut probatur plenè in factis de antiquo per famam, s̄m gl. & Ang. in d. §. cū me absente. ita eo casu debet pbari plenè per sententiam inter alios prolatam: quia sicut in his q̄ non sunt de antiquo non probat minus quā fama, ita & in factis antiquis non debet probare: quia vtroq; casu est eadem rō. Cū ergo de antiquiori possessione plenè cōstet cōis Archi, vt ex prædictis colligitur, præsumitur possedisse vsquequo illi de Nago cū auxilio Venetorum spoliarūt dictum cōe: quia qui semel possedit, p̄sumitur semper in futurū possedisse, donec pbetur amissa possessio, vt no. in l. siue possidetis. C. de probat. & in l. non ignorabit. C. de exhibē. & doct. in c. cū ad sedem. de resti. spol. cū cōcor. de quib. per Alex. in consi. 133. j. vol. & per ꝯñs illi de Nago & Turbulis, qui vi expulerunt, cum auxilio & brachio Venetorum prædictos de Archo, dn̄r ab eis vi possedisse. Quamuis igitur homines Archi, qui postremò ingresi sunt Linfanū aīo possidendi, acquisiuissent solùm naturalem possessionem, iuxta d. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. nihilo minus illi essent in hoc iudicio præferendi: quia eorum possessio naturalis esset iustior quā ciuilis partis aduersæ; quia (vt dixi) ciuilis predicta est violenta, & illam dn̄r vi habere ab hominib. Archi: possessio vero naturalis hominum Archi est iusta: quia eis licuit ēt ex interuallo turbare partem aduersam possidentē vi ab eis, s̄m gl. in d. l. j. §. fi. & ibi Bar. ff. vti posid. & in l. j. C. eo. Bar. in l. j. in prin. in 7. q. de ope. no. nun. & ꝯñter dictam naturalem possessionem apprehendere, per quam aduersarij dn̄r in ciuili sua turbari, s̄m gl. & doc. in d. §. qui ad nundinas. & in l. naturaliter. §. nihil cōe. eo. tit. Et ideo dicta naturalis reputatur ista saltem quò ad remedium iuris quantùm ad aduersariū possidentem vi, mō prædicto, ex quo turbatur iure permittēte. Et
17 dato quod † ēt vitiosa sit dicta possessio clandestina, tn̄ violenta possessio aduersarii est magis vitiosa. s̄m gl. in d. §. fi. & in d. l. j. & notatur ī l. si quis in tantam. C. vnde vi. quia igitur est minus vitiosa, debet vincere, qui gn̄aliter possidet, d. l. si duo. in princ. ¶ Nec prædictis obstat, quod probetur ēt possessio illorū de Nago per testes antiquos, & antiquitus examinatos: quia testes cōis Archi deponūt de tp̄e antiquiori. Item de possessione cōstat p sententiam, vt dixi, ideo ista reputatur iustior & efficacior, d. l. licet cām. Et tanto magis, quia ēt per sententiam, vt dixi, cōstat de dn̄io Archensium: p pea etiam in pari causa ipsi deberēt obtinere, s̄m docto. in d. l. si de eo. §. fi. & per Bar. in d. l. si duo. & doct. in d. c. licet causam, quinimo vbi ēt de possessione melius probassent illi de Nago, ex quo tm̄ per dictas sententias probat̄ dn̄ium cōis Archi, vr̄ quod pars aduersa excludatur & excludi debeat exceptione dn̄ij, sicut excluderetur, si ageret interdicto vti possidetis: quia (vt dixi) præsens iudicium dr̄ etiam retinendæ, s̄m Bal. in l. quisquis. C. quorum appel. non recipiantur. Et
18 † quamuis variæ sint & contrariæ opiniones, an agēti interdicto vti possidetis obstet exceptio dominij, quia glo. & Bart. & multi alij in d. l. si de eo. §. fi. tenuerunt quod non, & Dy. in c. qui ad agendum. de reg. iu. in 6. tenet quod sic, si offeratur probatio dn̄ij incontinēti, quē etiam sequitur Cyn. in l. 2. C. de edict. di. Adri. tol. & Rayner. Ang. & Pa. de Cas. in d. §. fi. tn̄ dn̄s Ant. in c. lr̄is. de restit. spol. & in c. cum dilectus. de causa posses. concordādo opin. distinguit, quod aut ille, qui agit, nihil petit sibi restitui, sed solùm

lũm condemnari aduersarium simplr, vt a molestatione desistat, & procedit prima opinio: qa tunc cessat regula illa, dolo facis petere &c. quia nihil petit dari: aut petit sibi dari aliquid, sicut quando quis turbat per retẽtionem naturalis iuxta ea, quę hñr in d.§.qui ad nundinas. & in d.§.nihil cõe. & tũc locum habet contraria opinio: quia tunc procedit illa regula, dolo facis &c. Et ideo hoc casu debet obstare qua ratione agẽti interdicto adipiscendæ, vt notatur per glo. Doct. in l.si de vi.de iudic. & in d.l.2.C.de edic.diui Adr.to.& cum hac concordia transit etiam Alex.in d.§.nihil cõe. Et iste non est casus noster; quia agit de naturali possessione auferenda ab illis de Archo, qui ad minus naturaliter posident. Et tanto magis exceptio dñi prodesse debet istis de Arco posidentibus, ex quo præcedens possessio illorũ de Nago erat violenta & iniusta quò ad cõe & homines Archi, quo casu, vt dixi, secunda violentia non absorbet primam ad effectum, de quo agitur, si primò expressus præsumitur, vel sit dñs, d.l.vis eius. C.de probati. ¶ Nec prædictis obstat, ꝙ prædictæ sententiæ fuerint per quendam delegatum Cæsaris ĩ causa appellationis reuocatæ, tam respectu proprietatis quã possessionis: quia talis sententia reuocatoria ex duob. præsertim reddit

19 nulla. Et primò: quia negatur † delegatio & mandatũ, de quo non constat, nec præsumitur, nisi per partem aduersam probet, c.cum in iure peritus.de off.del.& maximè.quia sententia fuit ĩ absentem, & cõtra non comparentem lata, vt in ipsa asserta sententia declaratur, secundum Inn. & oẽs in d.c.& Bal.in l.gesta. in fi.C.de re iudic. Nec quò ad hunc effectum aliquid operatur diuturnitas alicuius temporis: qa ex ea quantumcunq; maxima, mandatum non præsumitur, secundũ Bal.& Sal.in l.1.C.de reb. alie.non alien.& Bald.in l.2.C.si ex fal.instr.ibi, vsq; ad mille annos &c. Alex.in l.sciendũ.de verb.obliga. & in l.qui in aliena.in prĩ. de acq. hære. & in consi.1. in 4.vol. Nec est uerum, ꝙ aliter dicat Inno. & alij in d.c.cum in iure peritus. vt dicunt moderni in c.sicut.de re iud. immo omnes dicũt absolutè & sine distinctione, ꝙ non præsumitur, qñ sententia lata est cõtra absentem et contumacem: quia (vt dicit dñs Abb.) si negatur iurisdictio, negatur ẽt contumacia. Et dicũt prædicti moderni, ꝙ fertur dñm Io.Petru.in l.si per errorem.de iurisdict.om.iud.& ĩ auth. si quis in aliquo.C.de edend. tenuisse, ꝙ dicto casu non præsumatur delegatio ex aliqua temporis diuturnitate. Et ꝓ ista opinione facit: quia quãuis contra tres sentẽtias conformes non posit opponi de nullitate, & si ex hoc oriatur præsumptio iuris & de iure pro validitate sñiæ clem.1.de re iudic. tñ qñ allegatur nullitas, quæ surgit ex defectu iurisdictionis, dicta præsumptio cessat, & onus probandi trãsfertur in illum, qui ex sñia nititur, ẜm glo. in clem.1.de sequest.posses.& fructuum.& Ang.in l.4. §.fi.de dam.infec.& l.si expresim.in princ.ff.de appella. & Pau. de Ca.in l.4.§. condemnatum.de re iud.& Ang.& Alex.in l. de pupillo.§.qui opus de oper. no. nunci. Sicut ergo isto casu non inducitur pręsumptio delegationis ex pluralitate sententiarum, quamuis operetur quò ad nullitatẽ ex alia causa, sic etiam licet ex diuturnitate temporis rñr præsumatur omnia solẽniter acta, vt in locis præallegatis, non tñ induci debet præsumptio delegationis, nec inter eam & aliud mandatum potest ratio diuersitatis asignari. Et cõfirmatur: quia sicut qñ ɔxpresè nullitas reiicitur a lege, vel statuto, non intelligitur reiecta nullitas prædicta surgẽs ex defectu iurisdictionis, ẜm gl.in d.clemen.1.& Angel. & Alexan.in leg.non crit.§.dato. de iureiurando & in d.§. condemnatum. sic etiam non debet intelligi reiecta ex aliqua tẽporis diuturnitate, per quam nullitas tollitur tacitè & reiicitur d. leg. qui in aliena. & in l. si filius.C.de petitio.hær. ¶ Nec obs. vt

20 dicunt prædicti moder.in d.c.sicut, ꝙ vbi agitur † de actu, pro quo præsumatur, si reperitur factus, præsumuntur oĩa solenniter acta, per ea quæ hñr in d. l.sciendum. & in c.qñ ꝯ. de proba. qñ verum est, qñ constat, ꝙ persona, quæ gesit actum, est talis pro qua præsumatur, puta ꝙ sit iudex.l.1.de offi.ciuil. iud.& l. Hærennius.§.Caia.de euict. quia tunc præsumendum est, ꝙ solennitas necessaria ad sententiam, uel ad alium similem actum a iudice factũ, non fuerit omissa, vt dr in dictis locis. sed vbi negatur, & non probatur, ꝙ ille, a quo actus reperitur gestus, sit talis pro quo præsumatur, sicut contingit, qñ defectus iurisdictionis allegatur: tunc pro actu non præsumitur, antequam probetur, ꝙ ille sit iudex; quia vbi negatur iurisdictio, negatur ẽt, ꝙ pro illo actu oriatur iuris præsumptio: sicut in simili dicit Abb. in d.c. cum in iure peritus. & retuli supra proximè. facit, quod notat Bar.in l.1.§.& parui.quod vi aut clam, & gl.Ang.& moderni in d.l.nõ erit.§.dato.& Bar.in l.2.§.prætor.qui satisd.co. ¶Secũdò

21 dr, ꝙ sñia asserti delegati ex alio est nulla, quia † sicut ex processu eius apparet, ꝙ citata fuit pars ad audiendum sñiam pro certa die, & tñ non fuit lata ea die, nec sequenti, sed alio, ideo non valet tanq̃ lata parte non citata.l.aut qui aliter.§.1.& l.fi.quod vi aut clam.& ibi notat Bart.licet, vt dictũ est, ex diuturnitate tpis

22 † talis solennitas citationis vel similis soleat præsumi, nihilo minus, ꝙ fuerit omissa, põt probari, & probatur ista negatiua per ostẽsionem & productionem processus, in quo non inuenitur, vt colligitur ex no. ꝑ Bar.in l.hi qui ad ciuilia.C.de appe.& ĩ specie, ꝙ diuturnitas tps nihil tunc operetur, voluit Pa. de Cas. in consi.48.In causa quę vertitur &c.allegat Inn.in c.proposuisti. de proba.& idem vult Alex.in d.consi.1.4.uol.& Are.in c.qñ ꝯ in fi.de proba.¶Postremò non obstant sententiæ latæ per magistratus Venetos: quia sunt nullæ ex defectu iurisdictionis; quia cum res, de qua contenditur sit de territorio Archensi, vt probatur per testes, & per dictas sñias, & per multa alia, ac ẽt personæ de Archo non sint de iurisdictione eorum, sñia nõ potest valere.l.fi.de iurisd.om.iud.c.vt animarum.§.fi.de cõstit. lib. 6. & l. 2.C. de iurisdic. om. iudi. Item sunt nullæ dictæ sententiæ; quia sunt latæ sine libello, litis contestatione, & alia solennitate.l.pro latam.C.de senten.& quę etiam adhiberi debent, quando agitur possessorio.c.2.vt lite non contest.& per Bar.in l.naturaliter.§. nihil commune.de acq.pos.in 3.q. Et ex alijs causis quoque detegitur nullitas dictarum sententiarum, prout prosequitur plenè primus dñs consultor, ad quem me remitto, & demum ɔcludo, ꝙ illi de Nago & Turbulis debent actores constitui, & eis interim accessum ad Linfanum inhiberi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio probatur per confessionem, & intelligitur de valida.*

2 *Diuisio probatur ex diuturnitate temporis, ex quo fratres separatim bona possederunt.*

3 *Actoris intentio ambigua per ipsum declaratur.*

4 *Ex diuturnitate temporis non præsumuntur solennia, quando de actu verè non constat, sed præsumptiuè.*

CONSILIVM XXVI.

POstquam fundata dr intentio Geminiani & fratrum de Calegarijs, maximè ex confessione partis ꝯriæ ad positiones, per quam constat de possessione antiquori actorum & partis eorũ, & de possessionẽ aduersarij, & de alijs ad rem pertinentibus, solum superest videre, vtrum obstent ea, quæ in ꝯrium allegantur, & quæ ex parte rei obijciuntur. ¶ Et prima facie plurimùm illud vr obstare, videlicet ꝙ domus, de qua agitur, obuenerit in partem Ioani, mediante diuisione inter fratres facta, de qua constare vr ex confessione agentium. ¶Nec obs. videtur, ꝙ diuisio valere nõ potuerit tam de iure cõi q̃ ex forma statuti: cũ fratres dicti Io. essent minores.l.si pupillorum. in prin.de rebus eo

1 rum. & † quia in ea non interuenit solennitas statuti: quia ex quo prædicti confitentur diuisionem fuisse factam, confesio intelligitur de diuisione solenni & valida, & in diuisione inualida nõ potest verificari: quia illa non põt dici diuisio.l.4.§.condemnatum.de re iud.l.non putauit.§.nõ quæuis.de bon.poss.contra tab.vñ per talem confessionem probatur, diuisionem fuisse solẽniter factã, & seruatis seruandis.l.Publia.§.fi.ff.depo .& l. gñaliter.C.de nõ nu.pec. & per Bar. in l.cum falsa.C.de iur. & fac. igno. Et hoc decidi vr ex no.per Bar.in l.1.in prin.ff.de edẽ.col. 2.versi.sed circa hoc aduertẽdum &c.vbi cõcludit, ꝙ nõ est necesse, ꝙ in libello exprimatur causa cum omnibus suis qualitatibus, sed sufficit dicere, peto centum: quia mihi relicta sunt in testamento, nec habeo necesse dicere testibus subsignato: quia cum dicitur testamẽtum, intelligitur rite factum, d.l.nõ putauit §.nõ quæuis, & quod notatur. C.de iur.& fac.ign.l.post diuisionem. allegat etiam Inn. in c.3.de libel.obla.dicẽtem, ꝙ si peterẽ cẽtum a monasterio, quæ sibi mutuaui, nõ habeo necesse in libello dicere, ꝙ sit cõuersum in vtilitatem monasterij: quia dicẽdo, mutuaui, intelligitur de mutuo valido. Idẽ ergo dicẽdũ est de dicta cõfessione, vt.s. intelligatur de diuisione valida. ¶ Secũ-

2 do de dicta diuisione vr † constare ex temporis diuturnitate. Nã per

per decem annos & ultra prædicti fratres tenuerunt & possederunt bona paterna diuisim & separatim per decem annos & vltra, & quilibet de bonis per eum possessis alienauit tanquã pro pria, vt ex eorum cõfessione apparet, vñ ex prædictis probatur, diuisionem præcessisse, ꝭm glo. no. & Doct. in l. pe. C. commu. diuid. & Bar. in l. qui in aliena. in princ. de acq. hær. & in disputa. incip. Mulier habẽs amplum patrimonium &c. cõcordãt. Quia ergo dicta domus per dictum tps fuit tẽta per Ioãnem, & habẽtem causam ab illo, præsumitur ad illum ex diuisione peruenisse atq; ex cursu dicti temporis præsumũtur omnia solẽniter acta, d. l. qui in aliena. & ibi per Doc. de acq. hær. & l. si filius. C. de petitio. hære. plenè per Doct. in l. sciẽdum. de verb. obl. & in c. cum inter. de re iud. Idcirco talis diuisio probata dicto modo, præsumitur ẽt solẽnis & solẽnitet facta, de qua etiam per testes vr̃ apparere. ¶ Sed nihilo minus puto esse verius, ꝙ prædicta diuisio non probatur. Quantùm enim ad Petrum Antonium hoc videtur clarum: quia confitetur solum diuisisse partẽ bonorũ, & sic ex tali cõfessione nõ infert̃, quòd domus ista fuerit diuisa, & sic quò ad eã talis ꝓbõ nõ concludit de necessitate, prout dẽt concludere. c. in pñtia. de prob. l. non hoc. C. vñ cognati. & idẽ quò ad alios alia rõne. Nam ponitur, ꝙ Geminianus & consortes sciunt, item credunt &c. Dum ergo hoc loco fit mẽtio de consortibus, intelliguntur de illis fratrib. Geminiani, qui sunt consortes eiusdẽ litis, non aũt sub illo verbo includitur Io. tum quia ei non fit positio, nec est lis cũ eo, nec ab illo petit̃, nec exigatur rñsio. Iõ præsertim illa verba, itẽ credunt &c. ad illũ referri non pñt, & ẽt quia Ioan. iam erat mortuus. Vñ quia in dictis positionib. iunctis sequentibus ponit̃, ꝙ diuiserunt inter se oĩa bona sua mobilia & immobilia, cõtinetur, ꝙ diuisio dictorũ bonorũ est solùm facta inter D. Geminianũ & cõsortes suos eiusdẽ litis. Quamuis ergo fateantur, ꝙ in positionib. continetur, fateri dñr, ꝙ inter eos litis consortes facta fuit diuisio dictorũ bonorũ, non aũt cõfitentur, ꝙ diuisio prædicta facta fuerit cũ Io. q̃ a de illo in positionib. quib. fuit rñsum, non fuit aliqua mẽtio facta: & sic per talẽ cõfessionẽ nõ probatur, ꝙ diuiserint cũ Io. obuenerit in diuisione. Qualiter aũt inter prædictos facta fuerit, & quæ bona vni obuenerint vel alteri, ex positionib. nec ex rñsionibus aliter declarat̃, & per cõsequens quõ fuerit diuisa domus ista, & cui obuenerit in totũ vel ꝓ parte, non põt constare, sed quò ad propositũ satis est, ꝙ per talẽ cõfessionẽ non probatur, ꝙ Io. obuenerit in partẽ. Et ista est clara rñsio, iudicio meo. ¶ Secũdo ẽt rñdet̃, ꝙ licet ẽt probaretur, ꝙ diuisio fuisset facta cũ Io. tñ intentio partis contrariæ per hoc nõ esset fundata: q̃ a licet per confessionem de diuisione simplici constaret, non per illam probatur, vt dictũ est, ꝙ Ioanni tota domus, aut ꝓ parte fuerit assignata: potuit. n. alteri sicut Io. in totũ assignari, vel oĩbus alijs pars dictę domus potuit obuenire, & Ioãni nihil, cui in alia re vel in pecunia potuit satisfieri. instit. de off. iud. §. si familiæ. cum seq. Et ꝑ pea probatio, quæ resultat ex tali confessione remanet ambigua, iõ non releuat. d. c. in pñtia. Et istud no.

3 decidit Bar. in l. si quis intentione. de iudic. in fi. vbi dicit † ꝙ si intentio actoris sit ambigua, ꝙ ipse põt eã interpretari, vt vult, & reus suam rñsionẽ, vt vult. Non erit ergo, ꝭm Bar. cõfessata intẽtio actoris, secundum suã interpretationẽ. Et dicit de hoc esse ibi casum, & esse no. & cũ eo transit ibi Bal. & Ale. in l. inter stipulantẽ. §. j. de ver. obl. ¶ Non obstat, dũ secundò dr̃, ꝙ diuisio probat̃ ex eo, quòd d. fratres diu possederũt & separatim bona cõia, per no. in l. pen. C. cõmu. diui. quia p̃sumptio diuisionis hẽt locũ inter illos, qui pñt liberè ad diuisionẽ peruenire, non aũt quò ad minores vel lites, quorũ diuisio valere nõ põt absq; solẽnitate introducta de iure cõi, vel ex forma stat. q̃ a ergo dic. solẽnitate cessante, nõ põt diuisio valere, iõ tunc non p̃sumitur facta. & vbi p̃sumeretur aĩus diuidendi, nõ valeret talis diuisio tacita, sicut nec expressa. l. cũ quid. si cert. pet. Et quamuis ex diuturnitate temporis præsumat̃ oĩa solẽniter acta, vt dictũ est, illud verum est quantùm ad actum expressum & verũ, sicut quan

4 do † filius exprẽssè fecit actũ, qui citra ius & nomẽ hr̃dis fieri nõ põt vt quia hr̃ditatẽ sibi delatam retinuit. Nã si retentio fuit diuturna, p̃sumit̃, ꝙ hoc fecerit iussu p̃ris. d. l. si filius. C. de peti. hered. & idem in similibus: sed vbi de actu non constat uerè, sed p̃sumptiuè, sicut in casu nr̃o, in quo verè nõ cõstat de diuisione, sed titulus diuisionis præsumit̃ ex diuturnitate temporis, & tũc non p̃sumunt̃ oĩa solẽniter acta. Et est rõ: quia concurrerẽt duę præsumptiones & improprietates, q̃ a p̃sumeret̃ dictus diuisionis titulus ex cursu d. temporis: & ex eo tempore p̃sumeret̃ solẽnitas extrinseca circa titulum p̃sumptũ, contra l. 1. cum ibi no. C. de dot. promis. & no. in l. cum post. §. gener. de iure dot. q̃ rõ cessat in casu præcedẽ. Et istud probatur ex no. per Bar. in l. iurisg. §. quinimmo. de pactis. vbi cõcludit, ꝙ l. si quis argentũ. C. de donat. quæ vult, ꝙ ex pacto nudo donationis oriatur actio, nõ habet locũ in donatione tacita & p̃sumpta, sed tñ ĩ expressa, & ea rõne: quia concurrerẽt duo specialia. s. ꝙ præsumatur donatio contra l. cũ de indebito. de probationi. & ꝙ pactũ nudũ producat actionem, contra d. l. iurisgentiũ. §. igitur nuda. & idẽ tenet Rayn. Bal. Ang. Pau. de Ca. & Alex. in §. sed cum nulla. in ea. lege. cũ concord. de quibus ibi per Alex. plenè. & confirmatur per l. seruum filij. §. fi. de leg. j. ubi ꝭm Bar. hr̃, ꝙ ex tacito legato & præsumpto nõ transfertur ipso iure dñium. licet trãsferatur ex exp̃sso. l. a Titio. de furt. Et facit ẽt quod no. Bar. & alij cõiter in l. si rẽ aliquam. de acq. pos. ubi dr̃, ꝙ ex ficto seu præsumpto ti. & ex ficta traditione non transfertur dñium, per d. l. j. C. de dot. promis. Sic igitur & in casu nostro non põt concurrere præsumptio tituli & solẽnitatis ex cursu dicti t pis. ¶ De diuisione ẽt per testes non constat: quia nihil probant, prout declaratur in allegationib. aliorũ, & quia istud est clarũ, aliter circa hoc non puto insistendum. Et ꝑpea concluditur, quòd non obstat diuisio, de qua obijcitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in iudicijs ordinarijs potest etiam post conclusum in causa partem ex officio interrogare.*

2 *Cautela ad materiam. c. fraternitatis. de test. vt in causa appellationis per iudicem testes recipiantur.*

3 *Iudex põt repetere testes ẽt ad instãtiã partis, licet nõ cogatur.*

4 *Princeps, cui fit relatio, non dat nouam dilationem, nec coram eo fiunt nouæ probationes.*

5 *Et idem quando princeps delegat causam reseruata sibi sentẽtia.*

6 *Iudex subrogatus loco mortui vel remoti debet dare aliam dilationem etiam probatoriam.*

7 *Iudex mutuatus per viam recessus non iudicat ex eisdẽ actis ordinatorys, sed bene probatorijs, & admittit nouas probationes etiam post conclusum in causa coram prædecessore. & nu. 10.*

8 *Substantialia iudicij non possunt omitti de consensu partium.*

9 *Princeps non præsumitur dispensare, nec vti plenitudine potestatis, sed iure communi & ordinario.*

10 *Positiones ante litem contestatam non sunt admittendæ de eo, quod post ipsam venit probandum.*

CONSILIVM XXX.

PRO uera cognitione eius, de quo quærit̃. s. vtrũ Reuerendiss. & Illustriss. D. Eps Tridẽtinus admittere debeat positiones de nouo ex parte actoris productas: Considerandi sunt aliqui casus. ¶ Primus est, an iudex post conclusum in causa possit partẽ interrogare. Et ꝭm veras & cões conclusiones dicẽdum est, ꝙ in iudicijs ordinarijs possit ex suo offõ interrogare partem ẽt ad nouã intentionem fundandam, ꝭm Ant. de But. in c. cum causam. de iur. cal. cum quo trãseũt Imo. ibi. & Ant. de de Butr. & Imo. in c. j. de iudic. per l. vbicunq; . cum ibi no. de interrog. actio. & idem tenere vr̃ Io. Andr. in c. j. de iur. cal. in 6. in nouel. & Bal. in l. si accusatorib. C. de accus. & in l. j. in fi. C. sent. rescin. non posse. & in l. j. C. vt quæ desunt aduoc. & Ang. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. de pactis, & est de mẽte Bar. in l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. de dam. infec. dũ dicit, ꝙ iudex põt supplere interrogãdo partem q̃ñcunq; sibi videbit, per d. l. vbicũq; & l. Offidius. de lega. 3. Et ibi hanc partem sequitur Alexa. qui rñdet ad quædam allegata in contrarium per Roma. Pro hoc ẽt facit: quia quamuis ad instãtiam partis non possit iudex repetere testes obscurè loquentes, ex offõ tñ potest eos repetere ꝭm gl. in §. illud aliàs in § q̃ a verò multi. in auth. de testi. & de quo per Bar. in l. repeti. de q̃õ. & Bald. in authen. qui semel. C. de prob. & per Can. in c. præterea. de testib. cogendis. Et confirmatur etiam hoc ex notatis in l. ubi pactum. C. de transf. vbi probatur, ꝭm lecturam Azo. ꝙ licet reus non possit excipere, vel aliquid allegare, poterit tñ iudex ex officio actorem sine actione agentem repellere. Facit etiam, quod not. Inno. & alij in c. cum olim.

olim.de testib.& Bar. in l.post legatum.in princ. de his quib. vt indig. dum dicũt, ꝙ licet pars,quæ impugnauit instrumentũ, non possit ex eo se fundare,iudex tamen ad commodum partis impugnantis poterit ex officio ex illo se fundare.Ex quibus om nibus constat, quòd licet pars sit exclusa, non tamen sequitur, quin iudex ad commodum illius partis possit supplere & officium suum exercere. ¶ Et ideo uidetur,quod si post conclusum in causa,pars det in scriptis iudici,super q̃b. velit alteram partẽ interrogari,ꝙ iudex ex offõ super illis dictã partem poterit interrogare,per ea quæ no.voluit Bal.in l. ampliorẽ.C.de appell. dicens, ꝙ licet post didicita testificata non possint per partẽ testes de nouo produci in cã appellationis, cle. testib.de testi.cau
1 tela † tñ est,quòd pars det iudici in scriptis nomina testiũ,quos ipse vellet recipi & examinari,cũ plenè non probasset in cã pri. & postea se absentet. Nã iudex in quo cessat timor subornationis.c. cũ clamor.de testi. poterit tunc recipere illos testes pro illo,q̃ in cã appell. se absentauit,per d.l.ampliorẽ.& cũ Bal.transit ẽt Alex.in d.§.hoc aũt iudiciũ. Et ꝑ istud dicit ẽt plus Pau.de Cas. in consil. 369.incip. In casu,de quo quæritur &c. ꝙ etiam
2 † ad instantiam partis põt iudex repetere testes. Nec ſm eũ obstat gl. in d.§.illud in auth.de testib. & no. ꝑ Inn. in d.c. cũ clamor. quia verum est, ꝙ iudex parte instante cogi nõ põt. Et ita loquuntur ꝓdicti,sed tñ si vult hoc facere põt, quasi ꝙ dicatur potius hoc ex officio facere,quam ad partis instantiam, ex quo voluntariè hoc facit,& non coactè. Nam ſm eũ,ex hoc ꝙ pars petierit, nõ dẽt sua larga ptãs impediri,arg. de arbi. ne in ptãte. & de iurisd. om.iud.l.si idẽ cũ eodẽ.ibi,ne in ptãte.Ex quo sequi vr̃,ꝙ possit iudex ẽt post cõclusum in cã,parte ẽt instãte,interrogare alterã partẽ,q̃uis ad hoc cogi nõ possit. ¶ In summarijs verò põt ac ẽt dẽt ad partis instantiã, ẽt post cõclusionẽ in causa interrogare,ſm gl.in cle. sepe.de ver. signa. & Moder. in d.§. hoc aũt iudiciũ.& iste non est casus nr̃: quia pars non interrogatur a iudice, nec ex eius officio, sed interrogatio fit a parte ꝓducente positiones post cõclusum in cã,quib. petit r̃nderi, & q̃ positiones in hoc differunt ab interrogatione, ſm gl. in c. 1. de confes. in 6. ¶ Secundus casus est, q̃n fit relatio principi, & per
4 iudicẽ princeps consulitur, & isto † casu princeps nõ dat nouam dilationẽ, nec corã eo fieri pñt nouę ꝓbationes. l. cum a nobis. & ibi per doct.C.de dilationi.& ea rõne: q̃a iudex non dẽt mittere processum ad principẽ,nisi sit completus, & cõclusum in cã.l.nec cãs.cũ gl.C.de appell.& in l.j.C.de relat.& iõ impeditur noua probatio, ſm Bal. in d.l.nec cãs. non quidẽ quia noua probatio fieri non possit corã principe,sed quia d.casu cõclusum est in cã.Et põt ẽt rõ esse,ꝙ princeps tunc non aditur tãquam iudex,sed tanquã consultor. Et iõ ille nõ iudicat, sed primus iudex de eius consilio. Et propterea a tali sñia ẽt lata ex consilio principis appellat,a qua nõ appellaretur,si lata fuisset a prin.l.1.in prin. q̃n appell. sit.& l.1.in prin.a quib.appella.non licet,& l. j.§.q̃sitũ.de appel. & ibi plenè per Bar. Et sir iste nõ est casus noster:quia ab arbitris est recessum, & ad ordinarium de cõi consensu partes redierunt,vt ipse iudicet,non vt arbitros cõsulat,imò per hoc cõpromissum est solutum.l.si. quis rem.ff. de arb. ¶ Tertius casus est,q̃n princeps remittit,vel delegat cãm reseruata sibi sñia,& quia † tunc processus dẽt remitti ad princi
5 pẽ instructus, non datur a principe noua dilatio,nec coram eo fieri põt noua probatio.d.l.nec cãs. C. de appel.& ibi per Bal.& Saly. Et similiter iste non est casus nr̃,vt de se patet. ¶ Quartus casus est,q̃n fit mutatio iudicis per uiam subrogationis,puta q̃a alius succedit loco iudicis mortui vel remoti ad idẽ tribunal. Et quia dr̃ idem iudex l. proponebatur.de iud.& l. vbi cæptũ.& ibi not.co. ti.adhuc durat eadẽ instantia,& sic acta ordinatoria & probatoria non pereunt,sed iudicat successor ex eisdẽ actis.leg. sed si restituatur.§.ædiũ.de iud.& ibi no. Ang.& probat ex no. per Bar.in l.cũ apud. iud,solui.& ẽst text. & ibi no.in c.fi.de ꝓbatio.vbi ẽt hr̃,maximè in gl.2.ꝙ successor poterit recipere cõfessiones,& instr̃a,ac ẽt testes super capitulis, super quibus nõ fuerunt recepti & publicati. Et vbi etiam omnes termini probatorii fuissent elapsi,iuxta ea quæ hñr in l.fi.de feriis. † adhuc isto casu iudex dare dẽt nouã dilationem,nedum expectatoriã, sed etiam probatoriã,vt est de mente gl.in l.dictum. de iudici. dum allegat.l.oratione.de feriis,& ibi eam ad hoc no.Bar.quod tñ est intelligendum,secundum Ang.ibi,si via probandi non sit oĩno præclusa,aliàs secus puta, dicit ipse si ꝓcessus sit publica-

tus: quia plus non põt successor,quam potuit prædecessor. all. Dy. in regula,si quis in ius.de reg.iur.in 6. Et idem si coram primo iudice fuisset in cã conclusum,ſ Alex.in d.l.edictum, in addit.ꝑ no.ꝑ Dy.in d. r̃ła.Nec ẽt iste est casus nr̃: quia iudex ordinarius,ad quem partes redire voluerunt, non hẽt idẽ tribunal sed diuersum. Et iõ non reputa͂t per omnia & simpliciter idẽ iudex. ¶ Quintus est ẽt casus,q̃n fit mutatio iudicis per viã appellationis,& q̃ casus nihil hẽt cõe cũ nr̃o:& tunc an coram eo fieri possit & admitti dẽat noua probatio, dicẽdũ est,vt per Bar. & doct.in l.ampliorem.C.de appell.& in c.fraternitatis.& in c. cũ venissent.de testib.& in c.cũ Ioãnes.de fi.instru. ¶ Sextus &
7 vlt. est casus, † q̃n fit mutatio iudicis per viam recessus: vt quia receditur a primo iudice, & recurritur ad alium iudicẽ diuersi trib. Et isto casu omnia acta ordinatoria iudicii pereunt, & pro batoria remanent salua, & ꝑ cõsequẽs ex eadẽ instantia iudex nouus non iudicat, sed corã eo dẽt lis inchoari,vt probatur in l. 3.in prin.iudicatum solui, & ex not.per Bart. in d.l.cum apud. eo.ti.maximè in dist. Et istud ẽt voluit Abb. in c. cãm quæ.el.j. de testib.in prin.est verum, ꝙ vnico cõtextu,eo. tꝑe de cõsensu partium & iudicis pñt oĩa acta renouari,iuxta l.mutari. cum ibi no. per Bar.de procuratoribus.no.idem Bar.in l.si ante, penul. col.iudica. solui, & Ang.in auth. si tñ.C.de temp. appel. Anto. de But.& Imol. in c.venerabilis. de iudi. & ẽt corã eo acta probatoria primi iudicii facient fidem, dummodo producantur,ſm Inno.in c. significauit.de testib.& Bar.in l.fi.C.co.ti.Bal. Angel. & Pau.de Cast.in l.properandum.§.fi.C.de iud. & poterunt etiam fieri nouæ probationes, & produci noui testes super diuersis capitulis,ẽt si sit conclusum in cã: sicut ẽt fieri põt in causã appellationis,d.c.fraternitatis.& d.c.cũ venissent. de testib. & d.c. cũ Ioann.de fide instr. Et hoc quia coràm hoc nouo iudice inchoari debet noua instantia,& renouari debent omnia acta ordinatoria: quia hmõi acta facta coram priori iudice perempta sunt quò ad effectus,qui respiciunt instantiam, siue sint perfecti, siue sint perficiendi: ex quo recessum est a prima instantia per recessum a primo iudice.l. cum lite mortua,& ibi per Bart. iudic. solui, per Bart.& Doct. in l.2.C. de eden.Et propterea conclusio in causa facta in priori instantia, in hac noua nihil operatur & hr̃ pro non facta, sicut in causa appellationis ẽt non nocet. Et ideo sicut hoc vltimo casu conceditur noua dilatio probatoria, & fieri põt noua probatio ẽt per testes, dummodo non recipiantur super eisdem capitulis, vel directò ꝯrijs, clem.2 de testib. & in locis proximè alleg. Eo. modo in hoc casu ea. rõne debet fieri posse & admitti noua probatio. ¶ Et ad istum vltimum casum adaptari põt casus nr̃, in quo partes recesserunt ab arbitris, & ad ordinarium redierunt,& ad illum litẽ remiserũt. Quia ergo causa remissa est ad iudicem diuersi tribunalis, acta, quæ respiciunt ordinationẽ litis factæ coram arbitris, perierũt, & corã ordinario lis dẽt inchoari de nouo, vel instantia renouari eo modo,quo dictum est, ſm Inno. & oẽs in terminis in cap. pñtata. de testib. quia non põt super illis fundari sñia ferẽda a iudice: quia non sunt acta iudicialia.l.j.C.de arb. & ẽt ꝑꝑ mutationẽ tribunalis, per no.per Bar.in l.cũ apud.iud. solui. & hoc iudicio meo satis clarè probatur in l.si quis rẽ.ff. de arbi.in fi.ibi, lite apud iudicem suo ordine peragẽda: & probatur ẽt in l.cum antea,in fi. C.eod. tit.dum ibi dr̃, ꝙ solùm acta probatoria conseruãtur facta corã arbitro:secus ergo quò ad ea quæ respiciũt litis ordinationẽ & hoc verum, nisi princeps,puta Papa, mãdasset,ꝙ ex eisdem actis iudicaretur.d.c. pñtata. quod isto casu loquitur ſm doc. ibi. Quinimmo et de consensu partiũ nõ posset iudex procedere lite de nouo non contestata, & omisis
8 alijs actis † substantialib. de quib. per gl. in c. de causis. de officio del. & in l. prolatam.C.de sent. ſm Abb. in d.c.pñtata. quia sicut non pñt partes illis renunciare, vt not.in d. locis, ita ista, quæ expirant per accessum ad aliud tribunal,non poterunt hr̃i pro renouatis partium consensu. Et isto casu, ſm eum, non põt hr̃e locũ,qđ dicit ibi Inn. & alij, dum uoluut,ꝙ cõsensu partiũ pñt acta ordinatoria coram iudice valere absq; alia renouatione: quia (vt dixi) hoc non põt ꝓcedere in actis substantialib. iudicii. Et cum eo transeunt ẽt Moder.ibi & Ale. in l.2.C. de edẽ. in pen. col. ¶ Nec obstat, quòd in casu nostro ordinarius, ad quem causa transmittitur, sit princeps in loco, qui potuerit cõcedere, ꝙ ex eisdẽ actis iudicetur, & qui cõcessisse hoc vr̃, acceptando transmissionem ad eum factã: quia dictã transmissionẽ

causæ

causæ in dubio videtur potius acceptasse, & in ea cōsensisset tā quam iudex ordinarius, ex quo aditur tanquam princeps, per
9 no. per Bal. in l. bonorum. C. qui admitti. dicendum †, ꝙ qñ factum superioris pōt referri ad ius cōe, nunquā præsumitur dispensatum, per no. per Inno. in c. dudum. de deci. Et sicut dicimus, ꝙ princeps in dubio non præsumitur vti plenitudine potestatis, sed iure cōi & ordinario, ꝭm Inno. in c. innotuit. de elecū concord. de quib. per Ale. in l. quanquā. C. de testa. milit. maximè cum isto casa possit transmissio hr̄e effectum iure ordinario. ¶ Et idcirco in casu nostro quantùm ad hoc nihil operatur consensus. Nec ēt reperio, ꝙ partes consenserint, ꝙ ex eisdē actis ēt ordinarij, ordinarius iudicet, sed solū dicitur, ꝙ partes totius ꝓcessus cām & litē vertētem inter eas, occasione, de qua in processu, cū effectu remiserunt & remittunt prælibato Reuerēdiss. D. Eps &c. Et sic de processu fit solùm mentio enunciatiuè vel demōstratiuè respectu causæ & litis remissæ, quæ remissio causæ & litis non importat, ꝙ ille ex eodem processu debeat iudicare, vt probatur in d. c. pñtata. dùm ibi dr̄, mādamus vt cām iuxta humōi acta fine debito terminetis &c. Non fuisset ergo satis, ēt ꝭm doc. ibi remittere causam quantùm ad effectum, vt ex oībus eisdem actis iudicaretur, nisi additum fuisset, ꝙ terminaretur iuxta hmōi acta: quia dicta acta ordinatoria nō sunt acta causæ & litis, sed iudicii & instantiæ, ꝭm Abb. in d. c. pñtata, quæ causa & lis differt ab instantia, ꝓpriè, loquēdo, vt declarat Ale. in l. postquam liti. in prin. de pac. & gl. in c. 1. §. j. in ver. litis. de ꝓcur. in 6. Et tāto minus dn̄t partes conuenisse, ꝙ iudex ex codē processu iudicet attenta conclusione, quæ præualet, ꝭm Inn. in c. super literis. de rescri. & Bart. in l. Aurelius. §. Sticho. de libr. leg. dum in ea dicitur, ꝙ ipsum Reuerendiss. D. Epm pro iudice suo ipsis partibus non suspecto super tota d. causa ex nūc elegerunt & deputauerunt &c. & sic apparet, ꝙ voluerūt illū esse iudicem super causa, quæ verba absque dubio non significāt, ꝙ iudicet ex eisdē actis. d. c. pñtata. Et quia, vt dicit Abb. ibi, dicta acta non sunt acta causæ, sed iudicij & instantiæ. Et ꝓpea cum non possit Reuerendiss. D. Episcopus iure ordinario inter partes iudicare, nisi lis de nouo inchoetur, vel instantia renouetur, concludendum vr̄, ꝙ non obstante conclusione in causa facta coram arbitris, possint & debeant admitti instr̄a & confessiones, & testes super nouis capitulis: quia dicta conclusio est annullata, & hr̄ pro non facta. Et idem de omnib. alijs actis ordinatorijs per recessum ad aliū iudicem alterius tribunalis, ꝭm Abb. in d. c. præsentata, per no. per Bart. in d. l. cum apud. iu-
10 dic. sol. & per l. 3. in prin. eo. ti. Fateor tñ, ꝙ † positiones productæ per actorem coram d. iudice ordinario, non sunt admittendæ, non quidem quia coram eo produci non possint, sed quia tempore incongruo. j. ante litem cōtestatam sunt productæ, ꝙ fieri nō pōt, qñ continent id, quod probaudum venit post litē contestatam: sicut contingit in isto casu, ꝭm glo. in c. 1. de cōfes. in 6. iuncto. c. 1. & per totum, vt lite non cōtestata. sed produci poterunt, & admitti debebunt post litem contestatam, & tempore congruo. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Actiōe ex vēdito rectè agitur probata uenditione per confessionē vendentis.*
2 *Libellus dicitur ineptus, quando in eo non exprimitur qualitas seu quantitas rei petitæ.*
Idem dicitur in testibus.
3 *Confessus quando possit suam confessionem reuocare.*
4 *Testes deponentes de diuersis actibus habentibus diuersum effectum sunt singulares.*
5 *Testes non videntur deponere de eodem actu, ex quo deponunt de eodem loco, & tēpore, quando coarctatio loci & temporis tāta non est, quæ de necessitate concludat.*
6 *Pluralitas actuum quando præsumatur.*
7 *Aetas probatur ex libro patris describentis filij diem natalem.*
8 *Exemplum in actis descriptum parte aduersa præsente probat amisso originali.*

CONSILIVM XXX.

INTENTIO D. Iacobi videtur fundata prima facie. Et primo per testes, qui probant, ꝙ plures res diuersis vicibus fuerunt traditæ D. Achilli per D. Iacobum ex apotheca. Et quāuis non appareat de precio certo, de illo tñ satis constat ex cōfessione Caroli hr̄dis, qui, vt deponunt testes, ex d. causa confessus est, se esse debitorē in ducatis centum. Potuit ergo agi actio
1 ne ex vendito, probando venditionē per cōfesionē, per no. per Bar. in l. cū falsa. C. de iur. & fa. ign. & vbi non daret ex dicto ꝯtractu, saltem eidem actio cōpetit ex promissione facta per Carolū de duc. centū tanquā ꝓ hr̄dē d. D. Achillis ex cā & occasione diuersarū rerū traditarum & venditarū d. D. Achilli, ex qua ꝓmissione facta cū cā oritur actio. l. cū de indebito. §. fi. de probatio. nec auditur reus hoc casu, nisi ꝓbet promissum fuisse indebitū: secus aūt vbi promissio fuisset sine cā, vt ibi. Et quæ promissio nō pōt dici pollicitatio, q̄ fit tm̄ absenti, sed dr̄ pactū: qa pñti & acceptanti facta fuit promissio, qui pñs ad sui cōmodū ꝑsumeretur cōsensisse, ēt si de consensu nō appareret expressè, ꝭm Cy. Bart. & doc. in l. j. C. de pac. Et quòd in hoc pollicitatio differat a pacto, uoluit ēt Imo. in c. cū ꝯtingat. d. iure iur. dum tractat, an ex iuramento oriaẗ actio. & Ale. in l. j. in fi. de pac. & Mod. Perusini & Senenses in rub. de verb. obl. & ex quo pacto nudo de iure canonico oritur actio. c. j. de pactis. & ibi notāt cōmunit erdoctores. ¶ Quib. tñ non obstātib. ꝯtrariū puto uerius Et est cōsiderādū in primis. ꝙ D. Iacob. in libello narrat, ꝙ vē
2 didit † D. Achilli tot brachia uelluti, rasi, Damaschini, pāni aurei & argētei, cēdali, tafectati, ac tot uncias auri filati, & argenti & setæ a pilo oīa diuersorū colorū, ꝑcij in totū & in summa c. duc. auri. Quia ergo in isto libello non exprimitur color velluti & aliarū rerū, neque mēsura, neq; ēt pōdus auri & argenti filati aut syrici a pilo, libellus in hoc est ineptus: quia debuerūt ex primi dictæ oēs qualitātes, vt est casus in l. in actione. de fur. in prin. ubi si q̄s petat paterā uel scyphū, debet exprimere mām argēteā uel aureā. Et dicit ēt Bar. ibi, ꝙ cū argentū sit diuersarū ligarū, debet ēt in libello exprimi, de qua liga sit argētū & ēt debet exprimi numerus & pōdus, qñ argētū est infectum. Et q̄uis ibi tex. aỻr dicat in argēto formi, illud tñ ꝓcedit solū ꝯ furē: qa dn̄s nō potuit ꝑuidere de pōdere, cū de furto nō cōgitauerit, & illud nō ꝑuiderit, sed secus qñ agitur ex deposito: quia ille, qui deposuit, potuit de pondere, certificari, ꝭm gl. ibi ꝓ l. j. §. si quis argentū. deposi. & idē eadem ratione qñ q̄s agit ex venditione. Et dicit ēt tex. in d. l. in actione. ꝙ si petatur uestis: dēt exprimi color. Et ibi Bar. dicit no. modū formādi libellū, qualiter res certa dēt poni in libello, & inferius ēt subdit, ꝙ totū pertinet ad declarōnē rei & materiæ. Et si hoc ignoretur, nō pōt fieri ęstimatio, allegat. l. cū aurū. de auro & arg. leg. Et hmōi qualitates debent ēt probari ꝓ testes, aliàs nō pt̄ seq cōdēnatio, ēt qñ non est necesse illas exprimere in libello, vt in casu, de quo in dict. l. in actione. in quo pōdus argenti facti nō teneẗ actor exprimere: qa hoc est verū ꝭm Bar. quantū ad libellū, sed non quātū ad cōdēnationē, q̄ nō pōt seq, nisi pōdus declareẗ in ꝓcessu, ꝓ d. §. si q̄s argētū. Vn̄ ex ꝑmissis sequitur, ꝙ testes D. Iacobi, qui dn̄t, ꝙ ipse uendidit vel tradidit D. Achilli de dictis reb. ꝓ ꝑcio ducatorū cētū, nihil ꝓbāt: quia cū non deponāt de colore, de numero brachiorū, de pondere auri filati, uel setæ à pilo, nō pn̄t scire verū ualorē dictarū rerū, ꝭm Bart. in lo. ꝑall. Et iō ex hoc capite nō potuit, nec debuit sequi cōdēnatio. & hoc nō hēt dubiū, ex quo sequitur, ꝙ ex vendito nō potuit āgi: qa ꝑciū certū non est ꝓbatū, de quo, vt dicta actio cōpetat, cōstare dēt. l. j. de ꝯhē. empt. & inst. eo. §. ꝓciū. qa licet testes conentur de certo ꝑcio deponere, tñ qa dn̄r ignorare qualitates ꝑdictas rerū uēditarū de ꝑcio certo, & de quo deponūt, sciam hr̄e non potuerūt. ¶ Nō videtur ēt, ꝙ agi possit ex ꝓmisione Caroli, de qua duo testes conantur deponere. Nam primus deponit, ꝙ D. Iaco. dixit uersus. d. Carolū se esse creditorem ducatorū cētū & ultra, occasione rerum per ipsum datarū d. D. Achilli dum vixit, & Carolus r̄ndit se satisfacturū d. D. Iacobo de d. summa ducatorum cētū rōnib. & causis ꝑdic. &c. un̄ ex depōne istius test. ꝯstat clare, ꝙ Carolus fuit inductus ad promittēdū, & ad confitēdū tacitè se eē debitorem ex dicta causa propter assertionem, & persuasionibus dicti Iacobi. Secundus verò testis deponit de promissione dicti Caroli facta sponte, & motu proprio, & nō ad persuasionē nec ꝑ ꝑ affirmationem dicti D. Iacobi, q̄ promissio vltima
3 in effectu differt a prima: quia † qñ quis sponte, & motu proprio cōfitetur & promittit post sn̄iam, non pōt aliquo mō directè vel ꝑ indirectū reuoca. error. l. C. de iur. & facti ign. qñ cōfitetur quis persuasionib. vel affirmatione aduersarij, ēt post latā sn̄iam, pōt restitui in integrum ad reuocandum errorem: quia

quod

quòd aduersario crediderim, est iusta cā concedendi restitutionem, probato errore, ſm gl. in l. 2. qñ actio de pecu. est anna. & no. Bar. & Doc. in l. 2. in princ. de eo per quem fact. erit. in. d. l. error. vbi ex hoc infert, ꝙ si positioni per te factæ rñdi, affirmádo illud, quod posuisti, esse verum, ꝙ ego ēt post sñiam potero petere restitutioné in integrum ad reuocandum errorem: quia ex quo credidi tuæ assertioni, subest iusta cā erroris: nec mihi pōt imputari, ꝙ fuerim nimiū credulus. Et idē vult Bar. in l. nō fatet. de confes. & alij in d. l. 2. Ex prædictis ergo apparet † quòd
4 confessio, & promissio, de qua deponit vnus testis, in effectu differt ab altera, ex quo sequitur, ꝙ pdicti testes sunt sing. tanq̃ deponētes de diuersis actib. vt probatur ex no. per Bal. in l. edita C. de edē. col. pe. in repet. Pataui. vbi cōcludit, ꝙ si egi cōtra te, quia promisisti purè, & ꝓbo, ꝙ promisisti sub cōdōne, q̃ extitit, vel sub die, quæ præterijt, ꝙ intentio mea non est probata: quia cōtractus, de quo deponunt testes, censetur esse diuersus. c. cū Ioannes. de fi. instr. quamuis, ſm eū, pluralitas non præsumat in his, quæ pñt esse idem, per no. in l. eum qui. §. in popularibus de iureiur. & sic vult Bal. ꝙ licet probetur æquipollens: q̃a paria sunt, ꝙ contractus sit purus vel condionalis, & cōdō sit purificata, vel in die, & venerit dies. l. fi. §. j. cū gl. in ver. duæ res. de vul. & pup. & ibi per Ang. & per Ale. in l. in illa. & seq. de verb. obli. ꝙ tñ actus in materia probationis censeatur esse diuersus: multo magis ergo in casu nr̄o diuersitas debet præsumi, ex quo vna promissio vel cōfessio nō æquipollet alteri propter diuersū effectum. Et istud cōprobatur, ꝙ si per vnū testē probo, ꝙ mutuaui decem, & probo ꝑ aliū, ꝙ mutuaui quinq;, testes nō dñr contestes, ēt in summa minori, sed tanquam sing. non probant vnam summam, nec alteram: quia ex diuersitate summarū ꝓsumitur pluralitas actuum, vt ꝓbatur in l. quinquaginta. de probat. & in l. cum centū. ſm intellēm Ia. de Are. & Bar. de adi. lega. & ita tenet Io. An. in c. j. de arb. in 6. in nouel. Bal. & An. Imo. in l. ex facto §. item quæro. de vulg. & pu. Imo. Rom. & Alex. in l. j. §. si stipulanti. de ver. obl. cum concord. de quibus ibi per eū. Pariter ergo dēt isto casu pluralitas præsumi ex diuersitate effectuū, qm̄ vt dixi, de effectu vnius ꝓmissionis altera promissio
5 non participat. ¶ Et † si dicatur, ꝙ ex quo testes deponunt de eo. actu, dñr contestes, per no. per Bar. in l. j. §. si quis neget. q̃madmo. testa. aper. Ad istud respondetur, ꝙ illud est verum, qñ tanta est coarctatio loci & tp̄is, ꝙ de necessitate d. testiū cōcluderet de eo. actu, ſm Bar. in l. 2. C. de bo. pos. ſm tab. puta si dicant de actu facto in tali loco, & tali die & hora, vel saltem tali die. Sed in casu nostro, q̃uis testes dicant, ꝙ ꝓmissio fuit facta in domo Caroli posita in tali villa, nō tñ deponūt de certo tp̄e, nec respectu anni, mensis, vel diei, sed dñt, ꝙ fuit de āno 1502. vel circa, de quo anno potuerunt fieri diuersæ ꝓmissiones, diuersis mensib. & diebus: & sic dictum testiū nō concludit de eo. actu. Et prædicta ēt cōfirmantur optimè ex no. per Alex. in d. l. 2. C. de bon. pos. ſm tab. vbi sustinē do gl. ibi, cū qua cōiter trā
6 seunt Doc. cōcludit † ꝙ licet nō ꝓsumatur pluralitas testōrum & actuum. l. oīum. cū gl. C. de testa. & l. fi. C. de reb. cre. & ibi no. Bal. & est ēt tex. in c. in pñtia. ver. verum. de prob. & ibi no. doc. tñ hoc procedit, nisi ex variatione partium aliud dephēdatur, vt quia aduersarius fatebatur testm̄ non solenne esse conditum, in quo Seius erat institutus, ego verò per testes meos asserebam & ꝓbabā de testō solēni, & sic apparet, ꝙ de alio testō intelligo q̃ de illo, ꝙ fatebatur aduersarius, & per hoc pluralitas deprehēditur. d. c. cū Ioannes. Sic igitur & in casu nr̄o deprehenditur pluralitas, ex quo unus testis deponit de confessione facta ad affirmationē & persuasiuā aduersarij, & alius deponit de cōfessione facta spōte & motu proprio, quæ est alterius & diuersi effectus, vt ex præcedentibus probat. Nam non minus diuersitas effectuū inducit ꝓsumptionē pluralitatis actuum, quam alia, de q̃bus dictū est. Et facit ēt, ꝙ no. Bar. in l. Celsus. in fi. de vsu. vbi vult, ꝙ si duo testes dicant, ꝙ Titius possedit decem annis, qd̄ non dicunt contestes, sed sing. quia pōt esse, ꝙ unus deponit de decē annis, & alius de alijs diuersis x. an. cū quo transit et Anto. de But. & alii in d. c. in pñtia. ¶ Ex alio ēt † promissio non va-
7 let facta a Carolo minore, ꝙ aūt esset minor ꝓbat ex libro pr̄is producto in actis, per quem ætas filii probatur, ſm Sal. in leg. si minorē. C. de i integ. rest. min. all. l. ēt. ff. de prob. & l. 2. de excut. tut. in prin. & quamuis liber ille non reperiatur, ex quo tñ constat de productione, & ꝙ in actis registrata est illa partita, q̃ ad rem pertinebat pñte et parte aduersa, satis est, in qua dr̄ 1478.
8 a die 20. di Septem. itaq; Carlo. &c. Nam † exemplum in actis registratum, parte aduersa pñte, ꝓbat, ſm Bar. in l. chyrographis. in prin. de administr. tut. per l. fi. C. de fi. instr. & Bald. in l. naturam. C. de test. & in l. 2. C. de fi. inst. & Bal. Ang. & Alex. in auth. si quis in aliquo. C. de edē. cū concordan. de quib. ibi ꝙ ēt est verū, si originale perdatur, ſm Barto. in l. chyrographis. in prin. & Bal. in l. si unus. in fi. C. de test. & Ale. in d. auth. si quis in aliquo. quia ergo non est seruata solennitas necessaria in contractib. minorum ex forma stat. aditio hr̄ditatis & promissio Caroli non ualuit. ¶ Nec obstat, si forte dicat, ꝙ locus, in quo fuit facta promissio, non erat de territorio Cesenæ: quia alleganti hāc negatiuam, & fundanti se in illa, incumbit onus probandi, ut no. per Bar. & alios post gl. in l. si uerò. §. qui pro rei qualitate. qui satisd. cog. cū cōcord. de quib. ibi. Et ubi etiam facta fuisset promissio etiam extra territorium, adhuc tñ seruanda esset solennitas d. stat. ex quo statutum loquitur in personam, & illā ꝓhibet, ſm Petr. de Anch. in canonum statuta. de constitu. uersi. hic cadit qō disputata &c. Et quamuis Aret. in cons. 54. contrarium velit, per no. per Bar. in l. j. C. de sum. trin. tñ D. Io. Bapt. Caccial. in repet. d. l. j. multos alleg. q̃ tenēt primā opi. quā ipse sequitur, ꝙ aliter non prosequor, ex quo ēt cōstitutio prouincialis, quæ est generalis in tota prouincia, annullat contractum minoris, non seruata solēnitate, de qua in illa, quæ non fuit seruata in casu isto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad videndum iurare testes est nulla, si in processu nō constat de iudicis cōmissione ad instantiam partis, quæ non præsumitur.*

Petitio partis quando præsumitur interuenisse in citatione.

2 *Probatio dubia interpretatur contra producentem.*

3 *Hæres turpitudinem defuncti allegans non auditur.*

4 *Similitudinis exceptio non obstat, non allegata causa & simulatione in specie.*

5 *Simulationem non allegat, qui in instrumento iurauit omnia vera, nec etiam hæres ipsius.*

6 *Testis agnatus non est integer, & non facit semiplenā probōnē.*

7 *Testis poss[e]ssionem non probat, ex eo quòd dicat, se aliquem actū possessorium fecisse mandato alicuius, & illi soli non creditur de mandato.*

Testis singularis in possessione quando probet.

CONSILIVM XXXII.

VISO processu inter Matthæū Calzetam ex vna agentem, & Narchettū Guiti ex altera se defendentem, & omissis argumētis ad partes, & aliis superfluis, mihi vr̄ ꝙ reus a petitis sit absoluendus ex pluribus. Et primò: quia testes actoris agentis possessorio retinendæ, non pro-
1 bant, ex multiplici capite. Et in primis, quia † citatio ad uidēdū iurare testes, sine qua recipi non potuerūt. l. si qñ. C. de testib. non ualuit: quia non cōstat, ꝙ cōmissa fuerit per iudicem, vt fieri debuit, l. neminem. C. de exhiben. reis. Nec ēt ex actis apparet, ꝙ citatio sit cōmissa ad instantiam partis, prout est cōmittenda parte instante, & non aliter. l. ad peremptoriū, & ibi no. Bar. de iud. in prin. & in c. licet. de accu. & per Bar. in l. 4. §. hoc aūt iudicium. de damno infec. & probatur in c. 1. de iud. & ibi no. doct. & quamuis. Guid. de Suza. in d. l. ad peremptorium. dicat, ꝙ si reperiat in actis, ꝙ facta sit citatio, ꝙ ꝓsumitur in dubio, ꝙ præcesserit iudicis cōmissio, & ꝙ facta fuerit parte instāte. Nihilo minus Ro. in l. sciēdū. de ver. obl. in vtroq; dicto tenet contrarium, quia commissio iudicis, & petitio partis est solēnitas extrinseca, q̃ nō ꝓsumit. l. quæcūq;. §. fi. de publicia. & de cōmissione idem tenēt Ant. de But. & Are. in d. c. j. de iudic. & pro hoc allegāt tex. ī l. his solis. & ibi. no. Bal. C. de reuo. dona. & quamuis velle videantur, ꝙ ꝓsumatur, ꝙ interuenerit partis petitio. tñ illud posset esse verum, qñ appareret, ꝙ citatio fuisset a iudice cōmissa, & qñ ex ꝓcessu apparet de cōmisione: & isto ēt casu loquitur Guid. de Suza. Sed qñ ex ꝓcessu nō cōstat de iudicis cōmissione, neq; de partis petitione, vt in casu nr̄o, sicut non ꝓsumitur facta cōmisio a iudice, ita nō ꝓsumit, nec præsumi pōt, ꝙ ꝓcesserit petitio aliqua, & vbi ēt præsumeretur facta commisio a iudice, nō tñ tūc ꝓsumēdum est, ꝙ ēt interuenerit partis

tpis petitio, quia concurrerent duæ presumptiones simul circa
eãdem citationem videlicet iudicis commissio & partis petitio
contra no. in l. j. C. de dot. promiss. & ꝓbat ex no. per Bar. in l. iu
risgentium. §. quinimmo. & in l. si tibi. in prin. de pact. cũ cõcor.
de quib. ibi, vbi concludit, ꝙ licet ex pacto nudo facto ex cã do
nationis oriatur actio. l. si qs argẽtũ. C. de dona. hoc tñ uerum
est, qñ donatio fuit expressa, sed est secus, qñ est donatio p̃sum
pta, quia isto casu concurrerent duo sp̃alia. s. quia donatio præ
sumeretur, cõtra l. cũ de indebito. de prob. & l. si cũ aurũ. de so-
lut. & qa pactum nudum ꝓduceret actionem, contra l. iurisgẽ-
tium. §. igit nuda, de pact. Et ꝑpea ubi est p̃sumpta donatio ex
pacto nudo, non oritur actio. Sic igitur & in casu nostro quã-
uis petitio partis possit p̃sumi, qñ ex actis apparet expresse de
commissione, ẜm Guid. & alios, qui hoc casu loquũtur, & quo
rum dictũ hoc modo est intelligendum, si tamen cõmissio iudi
cis non sit expressa, sed p̃sumpta, non dẽt tũc ẽt p̃sumi, ꝙ ad in-
stantiam partis p̃cesserit petitio partis, ꝑ no. in d. l. j. C. de dotis
promiss. quam allegat Bar. in locis ꝓxime allegatis. Et quia sicut
non pñt duæ fictiones circa idem simul concurrere, ẜm Bar. in
l. si is qui ꝓ emptore. in 7. q. & in l. rem aliquam. de acq. possess.
2 sic etiam plures p̃sumptiones, ẜm Ale. ibi. ¶ Scd̃o † non ꝓbant
dicti testes intẽtionẽ actori ex alio. Nã ꝯstat, ꝙ Ioãnes auus pa
tern⁹ Marchetti uẽdidit petiã terræ, de qua agit, & ꝙ ꝯstituit se
possidere noĩe emptoris, ꝑ qđ ꝯstitutũ in emptorẽ trãslata fuit
ciuilis & naturalis possessio. l. qđ meo. ĩ prĩ. đ acq. pos. Quãuis
ergo testes dicant, dũ Ioãnes uiueret, ꝙ possidebat, nõ tñ decla
rãt, vtrum añ vel post venditionem possideret, & pñt dicta eo
rũ verificari, ꝙ possidebat ante venditionem, & hoc non nega
tur, sed dicitur, ꝙ post venditionem possidere desijt, & a posses
sione facto suo cecidit, iõ non est reintegrandus, ut traditur in
c. sępe. & ĩ c. cũ ad sedẽ, de resti. spol. Vñ cũ sit dubia dicta ꝓba-
tio quo ad tp̃s, fieri dẽt interpretatio ꝯtra ꝓducentẽ. c. in pñtia.
de ꝓba. & no. Bar. in l. inter stipulantem. §. j. de ver. obl. & in ꝓ
posito ꝓbat in l. matrem. cũ ibi not. C. de ꝓba. & ꝑ not. in l. eũ
actum. ff. de neg. gest. & ꝑ no. per Bar. in l. non solũ. §. sed vt ꝓ
bari. de o. p. noui. nũcia. & quamuis vnus solus testis. s. Thadeus
dicat, ꝙ Ioannes possedit vsq; ad mortem, tñ ĩ hoc est solus, &
vox vnius vox nullius. l. vbi numerus, đ testi. & c. in oĩ negotio.
eo. ti. Nec ẽt ob. ꝙ in hoc possessorio non admittatur dñij exce
ptio, ut traditur in l. si de vi. de iud. & in l. naturaliter. §. nihil cõe.
de acq. pos. quia instrumentum venditionis per reum non est
productum ad effectũ, vt de dominio suo appareat, sed ad oñ-
dendũ, ꝙ Ioannes facto suo cecidit a possessione, & ad hunc fi
nem admitti debuit probatio instrumenti, quia & hoc probari
potuisset alio mõ. ¶ Nec ob. dũ dr̃, ꝙ uenditio fuit simulata ex
eo capite, quia Ioannes super fuit in possessione, quia hoc ne-
gatur, quoniam, vt dictum est, testes dñt simpliciter, ꝙ Ioannes
in vita possedit, qđ põt verificari antequam uenderet, & ita est
interpretandum contra producentem, ꝙ loquant̃ de dicto tpe
tm̃, ꝑ p̃dicta. Præterea nõ audit̃ actor, q allegat turpitudinem
Ioannis, & qui dicit se hæredẽ illius. l. creditorib. C. de seruo pi
3 gno. dat. manu. sicut nec ipse Ioannes non † posset hanc suam
turpitudinem ꝯ hũc reũ allegare, p̃sertim qa non fuit particeps
turpitudinis, quia ipse non emit a Ioanne, si non allegaret, ꝙ ex
iusta & honesta cã venditio fuerit simulata. ẜm Bar. in l. iusiurã
dũ, quod ex conuentione §. fi. de iureiu. & ẽt idem uult Bar. in l.
post contractũ. de dona. & secundũ p̃dicta intelligit̃ id, qđ not.
idẽ Bar. in l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. modis pig. vel hypot.
4 solui. Itẽ nõ ob. exceptio † simulationis, si nõ alleget cã & simu
latio in specie, ẜm Bar. in cons. 65. incip. Petrus Nicolæ, qm̃ vt
ibi declarat, multæ sunt species simulationis, iõ nõ sufficit etiã
excipiendo dicere contractũ simulatum, sed de ea dẽt opponi
in specie, nec ẽt ẜm eũ, ex hoc tm̃, ꝙ venditor in possessione re
manserit, nõ dẽt p̃sumi simulatio, nisi appareat de causa, ex qua
oriri possit dicta p̃sumptio. Et isto casu loquitur ẽt Bart. in d. l.
post contractũ. & Bal. in l. illud. in 7. q. C. de sacrosan. eccle. nõ
5 põt ẽt † ex alia cã opponi de simulatione. s. qa Ioannes iurauit
in contractu venditionis oĩa & singula fuisse vera, secundũ Im.
in c. ad nostram. in fi. emp. & uend. & in c. cũ cõtingat in 7. mẽ-
bro. de iureiur. post D. Ant. in 8. casu, & idẽ tenẽt Imo. & Alex.
in l. nemo põt. de leg. j. ꝑ no. ꝑ Bar. in l. fi. C. de non num. pe. &
q̃uis iur̃m non transeat ad hæredẽ, c. veritatis. de iureiur. hæres
tñ licet iur̃o nõ liget, nõ põt dicere de simulatione, qa ꝑiuriũ

& sic turpitudinem defuncti allegaret, qđ hr̃s facere nõ põt, đ.
l. si creditorib. C. de seruo pigno. dat. manu. Præterea emptor,
& hæres suus, & ẽt hñs causam ab eo immediate uel mediate,
vt est iste reus, p̃sumitur ingressus possessionẽ de voluntate di
cti Ioannis ex quo vendidit, & ẽt precium habuit. l. q̃dã mulier.
de rei vend. & l. 2. & ibi per Ang. C. de acq. poss. quam ẽt primus
emptor, & hæres suus potuit capere propria authoritate ex li-
centia sibi a Ioanne uenditore concessa. l. p̃dia. de acqu. poss. &
ibi not. Iac. de Are. Bar. & alii. Si ergo alius intrauit de mandato
primi emptoris, prout forte hẽt mandatum ille, q habuit cãm
ab illo immediate uel mediate, sicut est iste, reus, & de quo po-
terit constare ex instr̃o aliarum venditionum, quæ subsequutæ
sunt, in quo erit cessio & ẽt licentia de ingrediendo, & tũc ẽt si
Ioãnes & eius filius possedissent, nõ põt agere tanq̃ spoliatus,
qa à possessione cecidit facto suo iure permittente. d. l. prædia.
vbi tex. proprie loquit̃ de emptore, qui ingressus est possessio-
nẽ ꝑ alium ex licentia prædicta sibi concessa. Et idẽ ẽt si de mã
dato nõ cõstat, ex quo ex processu apparet, ꝙ hr̃s primi empto
ris tacite ratũ hẽt ingressum in possessionem factũ ꝑ aliũ. qa ra
tihabitio æquiparatur mãdato l. fi. C. ad Maced. nec est curandũ
ꝙ qs non sit ingressus noĩe primi emptoris, vel ꝙ actus iste nõ
sit gestus eius noĩe, qa hoc non obstante expressa vel tacita ra-
tihabitio põt effectũ hr̃e. l. 1. §. sed & si cũ qs. de vi & vi, arma. &
ibi ꝑ Bar. Secus aũt esset dicẽdũ, vbi mandans vel ratũ hñs nõ
habuisset a uẽditore dictã licẽtiã ingrediendi ꝓpria authorita-
te. l. q fũdũ. de vi, & vi arma. Et est ẽt aduertendũ, ꝙ Ioannes
habuit duos filios, vt ex cõfessione partis aduersæ cõstat, & nõ
apparet, ꝙ iste nepos Ioannis ex altero filio, q agit solus Ioan-
ni successerit. Et q̃uis allegetur, ꝙ ad illũ ꝑuenit ista res ĩ totũ,
quia alius a patre adhuc uiuente fuit diuisus: tñ istud non pro-
batur. Et iõ actor tanquam hęres Ioãnis ẽt si ille possedisset, abs
que dubio pro toto obtinere non posset, quia ꝓ dimidia solũ
potuit hr̃s esse, si aliter appareat, ꝙ ad eũ ꝑuenerit portio pa-
trui. Et insuper dr̃, ꝙ non cõstat de possessione Zo. patris agẽ-
6 tis. Nam primus testis † non probat ꝑfecte, qa est affinis acto
ris, qa ambo nati sunt. ex fratrib. patruelib. & iõ nõ est integer
& non facit semiplenam probationem, secundũ Ba. in l. admo-
nendi de iureiur. circa. 7. co. ver. venio ad tertium, &c. & sequit̃
Ant. de Bu. in c. fi. de iureiu. & est de mente Pet. & Cy. in l. parẽ
tes. C. de test. & Bar. in l. q testõ. §. 1. de test. & dicit Bar. in l. aut
affinitate. de ꝓcurã. ꝙ testimoniũ affinis est suspectũ. Et idem
dicit Guli. in l. cui eorũ. §. affinitatis de post. & Bal. in c. in literis
de testi. & Ale. in cons. 13. 1. vol. ergo nõ probat, saltẽ semiple
ne, si talis est suspectus. l. 3. circa prin. de testib. Nõ ꝓbat ẽt alia
rõne, quia dicit collegisse castaneas de mandato Zo. & de alio
7 actu † eius possessorio non ꝓbat, & sic nõ dicit, ꝙ ipse Zo. col
legerit, sed ꝙ ipse testis hoc fecit de mandato illius, & in hoc il
li nõ credit̃, sicut nec ꝓcuratori ad negotia, ẜm Iac. de Aret. &
Cy. in l. qm̃. C. de tes. & An. de But. & Im. in c. a nobis. eod. ti. &
Ale. in d. cons. ubi idẽ dicit de mediatore & alijs similib. Præte-
rea, ꝙ habuerit mãdatũ ipse testis a d. Zo. non constat, nisi ex ꝓ
prio eius dictio, iõ sibi non est credendũ ꝑꝑ duo. Et primo, qa
cũ ille non habuisset colligere castaneas, si mandatũ nõ habuis
set, tractat de se exonerando, secundũ Bar. in l. deferre. §. idẽ de
creuerunt. de iure fisci. Scd̃o, qa est unicus, iõ solus nõ ꝓbat di
ctũ mandatũ. d. l. ubi numerus. de testi. & ẽt solus non probat,
qđ ipse gessit, quia licet per testes singulares probet̃ possessio.
l. ob carmen. §. si cũ ibi no. de testi. illud tamen ꝓcedit, qñ testes
deponunt de plurib. & diuersis actib. possessoriis factis ab illo,
dicit̃ possidere, sed qñ vnus testis deponit de actu possessorio
gesto a se nomine alterius, huic soli deponenti de tali actu non
creditur d. l. ubi numerus, & quãuis Pa. de Ca. in l. seruo. C. de te
stibus dicat, quod si quis testificet̃ super facto a se, facit plenam
fidẽ, ꝑ l. quæro. §. fi. de ædil. edi. & idẽ dicit in l. j. §. si quis cautio.
tñ hoc dictũ reprobatur ibi per Alex. qui all. in ꝯtrariũ Inn. ĩ c.
cũ dilectus. de accu. & Bar. cons. inc. In q̃õne proposita, &c. &
est de mente Cy. ẜm eũ in l. si quis decurio. in 4. opp. C. de fal. &
rñdet ad d. l. quęro. §. fi. ut ibi latius per eum. Secundus uero te-
stis ẽt minus ꝓbat de possessiõe. d. Zo. pr̃is actoris, qa dicit ne-
scire, utrũ ille post mortẽ patris ꝯtinuauerit possidere, & ꝙ ẽt
nescit an Ioannes tpe eius mortis possideret, & eo modo non
ꝓbat tertius, qui dicit uidisse d. Zo. remondare castaneas quas-
dam in dictis terris, sed quod nescit, an fuerit ante uel post mor

tē patris,& sic non ꝓbat, ꝙ mortuo patre fuerit in possessione, nec ēt añ, q̃a vbi in dictis terris aliquid fecisset, id iure familiari tatis fecisse diceretur.l.q̃ iure familiaritatis.de acq.pos. & q̃uis dicat deinde, ꝙ d.Zo. post mortem patris tenebat dictas terras pro suis & tanquam suas, eo quia ipso teste audiente clamabat aduersus custodes porcorum vt non permitterent bestias veni re ad faciendū dānū. Inq̃tum enim dicit, ꝙ tenebat dictas terras pro suis,& tanq̃ suas, non probat possessionē, quia ad hoc non tēdit rō assignata per testē.s. eo ꝙ clamabat aduersus custodes porcorū, ne permitterēt uenire bestias ad faciendū dānū, quia hoc importat magis actū custodiendi uel officium custodis q̃ possessoris,& licet qui apponit custodē uidente & patiēte pos sessore, dicatur possessionem acquirere, tñ ipse custos nō possi det.l.quarundā.de acq.posses.& sicut depositarius custodit.l. j. in prin.depositi.& tñ non posidet.l.licet.§.rei depositæ.eo.tit. rō ergo in teste magis attenditur q̃ dictū gñale, secundum Bal. in l.conuenticula.C.de epis.& cle.& in l.data opa.C.qui accus. dicens, ꝙ rō reddita a teste qñ non est sufficiens, infringit & dictum, quia rō in teste est, q̃ præstat essentiam dicto, allegat.not. in l.solum. C.de testi. Quartus uero testis de possessione d.Zo. nihil penitus probat, sed dicit, ꝙ nescit, an post mortem patris possederit,& ꝙ non uidit, nec audiuit, ꝙ aliquem actum posses sorium fecerit. Quintus autem & vltimus testis scilicet Thadeˀ uidet aliquid dicere de possessione d.Zo. sed quia in hoc est so lus, de eius dicto non curamus.d.l.vbi numerus. Et ꝓpea quia intentio actoris non est fundata, ut ex pręmissis colligitur clare reus uenit absoluendus.l.qui accusare.C.de ed.& l.ei qui dicit. de probatio. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ex consignatione facta nomine mandatis non agit mandās, non sequta ratihabitione.*
Ratihabitio nihil operatur, re integra non existente.
2 *Socius in causa socij non est idoneus testis, nec cedens pro cessionario, siue de euictione teneatur, siue non.*
3 *Testis dictū redditur nullū ꝑ incertitudinem rei, de qua deponit.*

CONSILIVM XXXIII.

QVIA in hac causa in fauorem D.Petri contra Io. Ambrosium, in qua de plurib. q̃rit, plenè & abūn de scriptum & allegatū reperio, idcirco cerca ea q̃ sunt magis necessaria breuius, q̃ potero, insistā. Quo igitur ad primum, de quo dubitat̄.s.vtrū ꝓbatū sit granum, de quo agitur, pertinuisse ad D. Stephanū de
1 Genutijs.& vr̄ prima facie dicendum ꝙ non, quia† duo testes, videlicet Alexander & Pirrhus dñt, frumentum eis fuisse consignatū, non quidē ꝑ dictū D.Stephanū, sed per alios eius noīe. Ad hoc ergo ut ex tali consignatione posit D.Stephanus, uel hęres eius se fundare, oportet ꝯstare de ratihabitione, iuxta no ta.in l.si ego.de neg.gest.& l.cōis seruus.§.fi.de acq.poss.q̃ rati habitio post rapinam dicti frumenti seq̃ non potuit quantum ad effectū, ut contra raptorem agi posit ex eo, quia mediāte ta li rapina res integra esse desijt. q̃a granum apud illos qui noīe D.Stephani receperunt non fuit.l.bonorum.rē ratam habe.& decidi vr̄ ex no.ꝑ Ant.de But.in c.cum uenissent.de rest. spol. vbi dicit, ꝙ si quis posidere cœpit noīe absentis,& expellatur, anteq̃ ille cuius noīe posidebat, ratū habuerit, quia interdicto recuperandæ agere non poterit, licet post dictam expulsionem ratum habere velit. quia illa ratihabitio nō superuenit tꝑe debito, quo ille posset posidere, per d.l.bonorum.& dicit ita tenuis se Do.de Rota in quadam decis.ibi alleg. ꝑ eū, & idē tenet Bal. in c.j.in prin.quo tēp.miles.& Al.in l.qđ meo.in prin.col.2.de acq.poss.vbi ꝓ hoc alleg.no.ꝑ Bart.in l.si vxor.§.si q̃s vxori.de adult.& hoc ēt tenet Ale.cōs.110.1.vol.& ea.rōne alii testes, q̃ dñt, cōsignationē grani factam fuisse noīe D.Stephani, nō vñr ꝓbare, ex quo non apparet, ꝙ ille ante rapinam habuerit ratū dictā cōsignationē, & alia rōne Augustinˀ de Gisfijs nō uidet̄ ꝓbare, q̃a socius erat in hmōi negotiatione, prout ipse fatetur,
2 & ꝓut ī exceptiōe ꝑ eū facta apparet, vñ durāte societate† nō erat idoneus testis, quia lucrum & damnum huius grani erat cōe, s̄m glo.Bald.& Sal.in l.qñ liberi.C.de testibus, de quo per Doc.in c.insuper.eo.tit. Nec ēt societate finita, quia Augustinˀ D.Stephano cessit iura sua,& cedens non pōt esse testis pro cessionario, s̄m Cy.& Bal.in l.omnib.C.de testib.& Doct.post gl. in l.nullus.ff.eo.& Ant.de But. in d.c.insuper. & Guliel. Bal.& Ang.in l.& hr̄di.§.nos aūt, per illum tex.cum gl. de pact. & hoc ēt tenet ibi Ale.& in consi. 13.col.antepe. 1.vol.siue cedens teneatur de euictione, siue non, post Ant.de Bu.in d.c.insup. Nō probat etiam Andreas Belami xv. testis dictam consignationē factam fuisse per d.Stephanum, nec de eius mandato, nec etiam ꝙ illam ratificauerit, præsertim ante rapinam,& quamuis dicat emisse partem dicti grani nomine d.Stephani,& illud conduci fecisse ad portum, ac consignasse Petro Paulo, de mādato d.Stephani tamen etiam non probat, quia in hoc est singularis.ca.licet causam.de proba.c.bonæ.de elec.& no.in l.ob carmē.§.fi.de
3 testib. Et eo.mō non † probat ēt Alexander, dum deponit, qđ emit certam partem d. frumenti de commissione dicti D. Stephani, quia ipse in hoc est singularis & unicus. Præterea quam uis constaret, ꝙ pars fuisset empta de mandato illius, tamen ꝓbatio talis adhuc nō releuaret, quia portio illa empta per eum est incerta,& per consequens incertum est quid, & quātum de illa parte sit ablatum per Io.Ambrosium.l. cum post.§. gener. de iure dot.l.vbi aūt non apparet.in prin.& §.illud aut illud. de uer.obl.& l.ita stipulatus.la grande. eo. tit.¶ Et quamuis etiam de ratihabitione uel mandato D. Stephani præcedente rapinā appareret, nihilo minus de ratihabitione aliorum sociorū suorum non cōstat, quorum ēt nomine facta fuit d.consignatio, vt dñt testes. Et q̃a qui essent,& quot essent dicti socij ignoratur, & nō probatur, iō ēt pro parte D.Stephani rōne incertitudinis non pōt obtinere, ut statim dicet̄.¶ Certum ēt esse vr̄, ꝙ dñium dicti frumenti non vr̄ probatum per aliquem modū, per quem solet & debet probari dñium, iuxta ea quæ traduntur in l. cum res.C.de prob.& in l.si rem aliquā.de acq.pos. vnde ex hoc capite videtur, ꝙ D.Petrus nō posit obtinere. Sed præmisis nō obstantibus contrariū arbitror verius,& dico, ꝙ immo cōstat de voluntate & mandato D.Stephani ante rapinam. Nam Alexander Mancinus primus testis ad tertium interrogatorium su per quarto artic.dicit, ꝙ ab eodem D. Stephano in vrbe verbo & scripto per quoddam memoriale fuit instructus, quid esset facturus circa d.frumentum,& illius uēditionē,& sic deponit de mandato & commissione de vendendo sibi facta per dictū D. Stephanum, qui in hoc probat, ut in specie concludit Alexā. in cōs.88.col.pen.5.uol.dicens, ꝙ testis deponens de mandato & commissione sibi facta ad possessionem apprehendēdā est ido neus,& probat, per no.ꝑ Bart.in l.ex sententia.de testamen.tute.& per Bal.in l.iudices.C.de fide instr.& per Ang.in l. sciēdū. & ibi ēt ꝑ Ale.in prin.de ver.obl.& sicut dicimus in arbitratore qui in negotio sibi commisso pōt plenè testificari, ut plene.no. in c.2.de arbi.in 6.& per Bart.in l.ne in arbitris.C.de arbitr. & in l.si societatem.§.arbitrorum.ꝓ socio. Et ī hoc d. Ale. primus testis habet alium cōtestem.s.Pirrhū, qui super. 1.art. dicit, qđ ad custodiam dicti frumenti deputauit tres homines, videlicet, Alexandrum Mancinum, Petrum, Paulum,& seipsum testē, & sic testificat̄ Pirrhus, ꝙ d. Stephanus d. Alexandrum constituit custodem dicti frumenti,& ꝑñr per duos testes constat, ꝙ Alexander habuit mandatum a dicto D.Stephano,& ꝙ de uoluntate sua fuit illi consignatio frumenti facta, vel ꝙ illam ratā habuit, etiam ante rapinam. Et quamuis de commissione aliorum sociorum nō appareat, sufficit tñ sola commissio D.Steph.& il la omnib.prodest, ꝓ no.per Bar.in l.nemo ex socijs. in prin.ff. pro soc.vbi dicit, ꝙ vnus solus ex socijs pōt merces cōes uendere, quia videntur se adinuicem ad hoc proposuisse,& intelligit alter ab altero isto casu mandatum tacitum hr̄e, per l. eius qui ī prouincia.cum ibi no.ff.si cer.pet.& hoc casu saluat gl.in d.l.nemo.& idem vult Bal. in rubr.C. pro socio, & in l.si familiæ. C. famil.ercis.& Ang.in l.si vnus.in prin.de pac.& Alex. post Roma.in l.de pupillo.§.si plurium.de oper.noui nuncia.vbi etiam pro hoc allegat no.per Bar.in l.& hęc distinctio.§.cū fundum. ff.loca. Et adhuc pręd icta cōfirmantur. Nā granum fuit conductum ad nauim,& in ea repositum nomine.d.Stephani & sociorum & eodem nomine Alexandro & alijs consignatum ad effectum illud distrahendi, & vendendi, vt prædicti maxime Alexander & Pirrhus deponunt, qui ēt in hoc sunt cōtestes & cum eis ēt concordat Franciscus de sancto Quirico decimustertius testis,

testis. Cũ ergo in tali conductione & cõsignatione expensa sit necessaria, ꝑsumit, ꝙ a dictis socijs expẽsa facta fuerit, & ꝑ ꝯñs, ꝙ de voluntate eorum cõductio frumenti, & consignatio ꝑdicta fuerit facta, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. cum seruus. de ꝯdit. & demon. vbi dicit, ꝙ ubi factũ reqrit expẽsam, ꝙ ꝓbato ipso facto præsumit ꝙ expẽsa facta fuerit per illum, ad quẽ pertinebat, ꝑ l. fi. C. de alimen. pupil. ꝑstan. & ibi idẽ ẽt no. Bal. & in l. id qđ pauperibus in fi. C. de epis. & cler. & in l. fi. §. in computatione. C. de iure deliber. & in rub. C. de fide instr. & hoc ꝑsertim verũ est, qñ adsunt aliqua ĩdicia, ꝙ ille, ad quẽ res ꝑtinebat, expẽsas fecerit, ſm Imo. in l. ꝗ sub ꝯdõne. de ꝯdi. & dem. & ꝓut adsunt in casu nostro, quia saltẽ per vnũ testem. s. Andream Belami probatur, ꝙ expẽsæ factæ fuerunt per d. D. Stephanũ, vel de eius mãdato per ipsum testem, ꝙ ei fuit satisfactum, & ꝗ testis licet sit vnicus deponens de facto ꝓprio, facit semiplenam probationẽ, iuxta no. in l. 3. §. lege Iulia. de testi. & ꝑ Doc. in l. admonẽdi. de iureiu. & facit, qđ no. Bar. in l. fi. de qõ. dũ dicit, ꝙ tali casu vnus tñ testis facit indicium. Et ꝑdicta optime ꝯfirmant̃ ex no. per Are. in c. j. de iudi. in fi. 2. col. cũ seq. vbi cõcludit post. d. An. ꝙ cõmissio de citando ꝑsumit̃ facta ad postulationẽ & petitionẽ partis & ea rõne in proposito, ꝗa citatio rřr fieri non solet sine aliqua expensa partis, iuxta no. in l. 2. C. de sportu. sed actus in quo requiritur aliqua expensa in dubio præsumitur factus instante eo cuius interest, ut no. Bar. in d. l. cum seruus. & bene probatur in l. si seruus. §. qui margaritam. cum ibi no. ꝑ Bal. de leg. 1. ergo actus ꝑsumitur factus parte petente. & pro hoc optime facit ſm Aret. qđ ponit Bal. in l. j. C. de edẽ. ubi dicit, ꝙ si mercator scribit rõnem ad me ꝑtinentẽ, præsumit̃ id fecisse me requirẽte & mandante. Sicut ergo & in proposito, cõductio frumenti ad nauim, cum fieri non possit sine expẽsa, præsumitur facta de volũtate sociorũ, quorũ nomine dicitur & ꝓbat̃ facta, & eo mõ ad distributionẽ frumenti ꝑsument̃ prædicti deputati, qui ad hoc cõiter sine expensa hřĩ non pñt, & deputari non solent. Ex quo constat & probatur, ꝙ cum frumento nauigarunt, & frumentum distraxerunt nomine dicti Stephanni & sociorum. Accedit etiam testimonium de auditu plurium testium, ꝙ indicium uel saltẽ præsumptionẽ inducit, ſm ꝙ hř in c. hoc iure. 23. q. 5. & Roma. in l. si uero. §. de uiro. sol. ma. & coadiuuat̃ ẽt ex testimonio Ang. de Gisfijs, ꝗ deponit, d. Alex. & alios fuisse deputatos, &c. quia onerationi granorũ super naui & eorũ conductioni pñs fuit, & ꝙ dedit instructionem oĩum, quæ fieri debebãt circa venditionẽ ipsorum eisdẽ deputatis supradictis ad instantiã. d Stephani de Ginutijs & sociorũ. Et quãuis dicatur, ꝙ non sit testis idoneus, ꝗa iura sua cessit. d. Stephano, ex quo tñ de euictione nõ tenetur, vř, ꝙ fidem faciat, ſm Bal. ĩ d. l. & hřd. §. nos autem, uel saltem hoc est arbitrio iudicis relinquendum attenta qualitate personæ, secundum Abb. in d. c. insuper. de testibus & tanto magis ei est credendum, ex quo alios in hoc hẽt contestes, Alexandrum. s. & Pirrhum, arg. no. per gl. & Iac. de Bu. in l. 3. post prin. ff. de testib. & per Bal. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. Et per prædicta rñsio colligitur ad ea, quæ in ꝯtriũ sunt allegata. Non obst. igitur in primis, ꝙ ratihabitio superueniens post rapinã nõ ꝓsit. d. Stephano & socijs, ꝗa, ut probatũ est, ante rapinam, & ẽt antequã nauis discederet, per d. Stephanum Alexander & alij fuerunt electi, & mãdatũ ab illo susceperunt, & sic voluntas præcessit. Præterea ẽt si ratihabitio sequuta fuisset, adhuc idem dici posset, vt uelle vř Bal. in dispu. incip. Accusatus de ui turbatiua. dicens, ꝙ si quis nomine alterius possidere cœpit, & ille ratum habuit postquam expulsus fuit ille qui suo nomine possessionem accepit, qđ agere poterit interdicto recuperandę. & ita dicit tenere Oldra. Iac. de Aret. & Cy. in l. si ego. de neg. gest. & idẽ vult ẽt ibi Alb. de Rosa. & istam opi. simpliciter sequitur Ale. in d. cons. 83. 5. uol. & rñdet ad d. l. bonorum. rem ratam haberi per no. per gl. in c. ratihabitio. de reg. iuris. in 6. ut ibi per eum. Non obst. etiam dum dř, testes non probare, quia immo probant & sunt contestes ponderando dictũ illorum eo modo quo dictum est. Nec ẽt obst. ꝙ Marianus de Gisfiis nomine proprio, & non aliorum nomine, constituerit procuratorem contra Ioãnem Ambrosium in ciuitate Ianuæ, quia per hoc non probatur, ꝙ frumẽtũ spectaret ad illum, nec istud D. Stephano præiudicare potuit, ẽt si sciuisset & non contradixisset, ex quo eo inuito hoc facere poterat, per no. in l. Caius, de pig. actjo. & in l. Titia. §. Lucia. de leg. 2. & per Bart. in l. q

dotis. sol. mat. & solũ D. Stephanus approbauit & ratũ habuit, ꝙ nomine suo gestũ fuit. & tanto minus cũ sit ꝓbatũ, ꝙ negotiũ ꝑtinebat ad d. Stephanum & ad socios suos, inter quos non erat d. Marianus, ut dicetur inferius, & ꝙ illud gessit ꝑ interpositã ꝑsonã dicti Mariani. Nec mirũ, ꝗa & aliàs sæpe cõtingit, ꝙ ꝗs nõ uult nominari, nec suũ nomẽ in instřo describi ex uarijs causis, sed sub alieno noĩe seu ꝑ interpositã ꝑsonã ꝯhit & actũ gerit, ut dicit tex. aperte in l. optimã. C. de ꝯh. & cõmit. stipu. & in l. pupillus. §. fi. de auth. tuto. Nec ẽt obst. ꝙ D. Stephanus habuerit alios plures socios, de quorũ cessione nõ apparet, ꝗa in hac negotiatione nõ apparet, illũ alios socios habuisse, & iõ cũ dicat habuisse solũ illos, qui cesserũt, & nõ alios, intẽtio sua est fundata, si nõ probetur cõtrariũ, ſm gl. in l. cũ lege. de ꝓb. quæ idẽ dicit, qñ allegatur, plura bona non extare. & ꝑ quã Bar. in l. conficiuntur. §. eodẽ. de iure codi. dicit fundatã esse intentionẽ illius, qui dicit plures testes hřĩ non potuisse. & eam sequitur in l. decem. de uer. obl. & in rub. de oper. noui nunc. cum ꝯcor. de quib. ibi per Alex. qui hanc opi. dicit esse cõem. Secundo igitur principaliter uidẽdum est, utrum sit legitime probatum, quod Ioannes Ambrosius rapuerit frumentum. Et similiter prima facie dicendum uidetur ꝙ non. Quia testes de hoc deponentes, videlicet Alexander, & Pirrhus custodiam & administrationem dicti frumenti susceperunt. adeo qđ tenentur rationem administrationis reddere tanquã ꝓcuratores, uel tanq̃ negotiorum gestores. l. j. §. offi. de tute. & rõnib. distrah. & ibi ꝑ Bart. l. 2. cũ gl. de neg. gest. & no. ꝑ gl. in l. quædã, in prin. de edẽ. & ꝑ casum fortuitũ liberantur, quẽ si allegant ꝑdicti, qui custodiam susceperunt, illũ probare debẽt. l. cũ ita. §. spẽs. de leg. 2. & ibi. not. gl. & Doc. & Moder. in l. si ꝗs ex argẽtarijs. §. pe. de eden. Et ꝓpea in probando casu fortuito, puta rapina, non sunt testes idonei, ꝗa per hoc se exonerãt, ſm Bar. ĩ l. deferre. §. idẽ decreuerũt. de iure fisci. ¶ Nec ẽt Franciscus de sancto Quirico in hoc aliqnid probare uidetur, quia ꝙ Ioan. Ambrosius frumentum abstulerit seu rapuerit non dicit, alij uero examinati pro parte dominĩ Stephani & Ioannis Ambrosii de auditu solum deponunt, idcirco non ꝓbant, vt no. in d. l. testium. C. de testibus. & vbi ẽt ꝓbaretur rapina, adhuc tñ vř, ꝙ Io. Ambrosius excusetur a dolo, quia Alexander & alii custodes & negotiorũ gestores confessi sunt, ꝙ pars frumenti ablati erat Florentinorũ, a quib. auferri potuit occasione belli inter Florentinos & Ianuẽses. l. j. in prin. & ibi no. oẽs, de acquir. posses. Et vbi etiam bellum non fuisset iustum, adhuc tamen ex hac cã, licet iniusta, excusatur Ioannes Ambrosius a dolo. l. igitur. de liber. cau. & no. Bar. in l. j. §. j. si ꝗs testa. lib. esse iussus fue. & Bar. & Doc. in l. iuste possidet. in fi. de acquir. pos. & ꝗa Ioan. Ambrosius non fuisset rapturus frumẽtum si sciuisset illud esse D. Stephani, non potest ex delicto agi contra enm per dictum D. Stephanum, quia debet attendi potius animus & opi. quam ueritas, vt probari vř in l. item apud Labeonem. §. interdum. de iniu. Nec ob. si dicat̃, ꝙ dicta ꝯfessio fuit extorta vi tormentorum, quia de tormentis illatis nõ vř facta fides & probatio, qñ de illis solum deponunt ꝑdicti, qui ꝑ hoc tractant de se exonerando. Nam si sponte facta fuisset confessio, ipsi tenerentur tanquam cã & culpa eorũ damnũ fuisset datum, vt est dictum, & sic quia violentia & uis tormentorum tendit ad exonerationem & ad excusationem eorum, in hoc nõ sunt idonei testes. Nec ob. vř confessio Ioannis Ambrosij, quia si facta sit absente parte non probat. l. certum. §. si me absente. đ cõfes. ẽt si facta fuisset in iudicio, ſm Bar. ibi, & glo. magnam in c. fi. de confes. Ant. de But. & Abb. ibi, & Bal. in aut. gñaliter. C. de epis. & cle. & Sal. in l. j. in 15. opposi. C. de confes. & quãuis si facta sit in libello, aut exceptionib. vel rñdendo positionib. ꝓbet ẽt parte absente, vt hř in dictis locis, & ꝓbatur in c. fi. de iureiu. li. 6. Nihilominus in casu nostro secus, quia non fuit facta corã iudice sed coram arbitris, & iõ de illa iudicat̃ prout de confessione extraiudiciali, & non tanq̃ de confessione facta in iudicio, ſm Pet. & Cy. in d. l. j. in 5. q. C. de confes. & in l. j. C. de arb. & idem tenet Io. And. in addi. Spe. in tit. de confes. §. nunc dicendũ. in addi. incip. Et uera qõ, &c. & Ant. de But. in c. Quintauallis. de iureiu. in 15. dřia inter arbitrũ, & arbitratorẽ. & Ale. in ꝯs. 13. j. vol. & multo magis extraiudicialis confessio reputat̃, si facta sit coram arbitratore, ſm Ale. qui ẽt late probat, ꝙ vbi cumulata esset simul potestas arbitri & arbitoris, ꝙ adhuc in isto actu confessionis in dubio videretur aditus tanquã arbitrator,

& ꝙ ꝯfessio diceretur facta coram eo tanquam coram arbitratore. Sed ꝑdictis non obstantibus contrariũ arbitror verius. Et præmitto, ꝙ frumentũ, de quo agiẽ, recepit Antonius in naui, q̃ totã nauem lokauerat D. Stephano & socijs seu agentib. ꝓ eo. Alexander igitur & Pirrhus, qui clare deponunt de rapina Ioãnis Ambrosij, sunt testes integri, & ideo plene ꝓbant. ¶ Nec obstant, quæ in contrariũ contra eos obijciunẽ. Et primo, ꝙ tractant de se exonerando, quia hoc verũ nõ est. Qm̃ ad restitutionẽ frumenti repositi in naui conducta nõ tenent ipsi, nisi quatenus apparet & constat ad eos peruenisse. Sed ad restitutionẽ tenetur nauta. & nisi probet, ꝙ illud restituerit prædictis, quib. solum erat data commissio uendendi & distrahendi dictum frumẽtũ, teneẽ nauta, nõ aũt Alexander & Pirrhus, ut est casus in l. 3. §. sed si tota, naut. caupo. stabul. ubi dr̃ ad literã, ꝙ ex conducto agi põt ꝑ eũ, qui conduxit totam nauem pro rebus, quæ desunt. Et subdit tex. inferius, ꝙ nauta, qui recepit, de omni culpa teneẽ, nisi si quid dãno fatali contigerit. Et subdit tex. inde Labeo scribit, si quid nanfragio, aut per uim piratarũ perierit, nõ esse iniquũ, exceptionẽ ei dari, &c. Depositio ergo dictorũ testium de rapina piratæ nõ tẽdit ad exonerationẽ eorũ, sed nautæ, qui excusatur a restitutione ꝑꝑ dictã rapinã, quæ reputatur casus fortuitus. Et quo casu vel alio simili non probato, teneretur nauta ad restitutionem frumenti pro ea parte, quæ reperiẽ deesse. d. §. sed tota. & l. nauta. eo. ti. ubi diciẽ, ꝙ licet nauta non recipiat mercedem pro custodia, sed ꝓ naui & opera, tñ de custodia teneẽ. Nõ tenerẽt ergo dicti testes, quia custodiã frumẽti, dũ esset in naui, in se nõ susceperũt, nec ad illã ꝓ ipso nauta se obligauerunt, & a qua nauta nõ liberatur, nisi protestetur expresse, & unusquisq. vectorũ res suas seruet, & ꝙ damnũ nõ est præstaturum, & præstationi ꝯsentiant vectores. l. fi. §. item si ꝑdixerit, nautę, caupones, stabula. Sed solum ad custodiã dicti testes erat obligati, postq̃ frumentũ fuisset de naui extractum, & illis ꝑ nautam restitutũ. Et ꝑꝑea cum non appereat de restitutione & consignatione frumenti eis facta ꝑ nautam, non dñr se exonerare, sed nautam potius exonerant, dũ deponunt, ꝙ frumentum adhuc existens in naui fuit per vim ablatum. Et si dicaẽ, ꝙ alia rõne non probant, s. quia deponũt fuisse iniuste tormentatos per Ioãnem Ambrosium, quasi ꝙ ex hoc declaretur eos esse inimicos Ioannis Ambrosij propter iniuriã grauissimã & atrocem ab eo illatam. l. prætor ait. §. pe. de iniur. & insti. eo. tit. §. atrocem. & no. Bar. in l. 3. §. fi. de adm. leg. Et propterea ꝙ debent repelli a testimonio. l. 3. in prin. de testi. & in aut. eo. tit. §. si uero odiosus. Ad istud duobus modis r̃ndetur. Et primo, ꝙ Ioannes Ambrosius negat se de dictis testib. q̃onem habuisse, & sic id, ex quo inimicitia oriri posset impugnat, iõ in eo, ꝙ impugnat se non potest fundare. l. Papinian. §. meminisse. de inoffi. testa. & in regula, ex eo. de reg. iuris in 6. & in proposito not. in c. ꝑñtium. de testib & sicut dicimus, ꝙ quis non potest se fundare ex instrumento, quod nixus est impugnare. c. cũ olim. & ibi ꝑ Doc. de censi. & per Bar. in l. post legatum, in princ. de his quib. vt indig. ergo nec in dicto testis impugnato dẽt se posse fundare. l. in exercẽdis. C. de fide instr. Secundo r̃ndeẽ, ꝙ si Io. Ambrosius tempore iuramenti delati testib. non sit protestatus, ꝙ intẽdit repellere istos testes tanquam non idoneos, vel contra eos nihil tunc opposuit, maxime ꝙ essent inimici, non potest postmodum eos repellere quamuis ex dicto eorum appareat de inimicitia, ut decidit Sali. in l. si quis testib⁹. in 7. q. C. de testib. vbi concludit, ꝙ si ille contra quem producunẽ testes, dictã protestationẽ omittat, & testis deinde interrogatus dicat, se eẽ odiosum parti, uel aliud simile, per quod de iure repelliẽ a testimonio, ꝙ non poterit repelli etiam officio iudicis per illam legẽ, & c. ꝑñtiũ, quia imputandũ est parti, quæ non excepit de inhabilite, qñ potuit & debuit, ut ibi latius per eum. Et tanto magis ꝓbatur rapina Ioannis Ambrosij, & ꝙ frumentũ habuit, ex quo hoc confessus est, & non negauit. l. j. C. de confes. & c. fi. eo. ti. & l. gñaliter. C. de non nun. pec. & hoc dubiũ nõ hẽt, q̃ cõfessio facta fuit parte p̃ñte, & ubi ẽt facta sit absente parte in casu nr̃o, idẽ vr̃, quia de iure canonico talis confessio facta parte absente inducit plenam probationem, secundũ An. de Bu. Car. & Imo. in c. si cautio de fide instr. ꝑ no. per gl. j. q. 7. c. quoties. & Mode. ẽt ibi sequuntur istam opi. quã dñt esse cõem, & eã tenet Dñic. in §. de his, ad fin. 3. q. 9. & hoc propter ęquitatem iuris canonici, quæ etiam multo magis debet attendi per arbitros, qui de æquitate procedũt & cognoscunt, iuxta no. in c. Quintauallis. de iureiur. & in l. si societatẽ §. arbitrorum. ꝓ soc. & quia ẽt sumus in his, quæ sunt gesta in mari, quæ sunt difficilis probationis, & in quibus probationes leuiores sufficiũt. l. quoties. C. de naufrag. & ibi no. Bar. lib. 11. & l. ꝯsensu. C. de repud. & ꝑ Bart. in l. de ver. obl. cum concord. de quib. ibi plenè ꝑ Mod. iõ ẽt de iure ciuili talis cõfessio dẽt sufficere ad plenã probationẽ, ꝯcurrẽtibus præsertim alijs multis adminiculis, uidelicet testimonio de auditu, quod inducit aliq̃ præsumptionẽ, ẜm Arch. in c. hoc iure. 23. q. 5. & Rom. in l. si vero. §. de viro. so. matr. & ẽt cõfessio adiuuatur testimonio Alexandri & Pirrhi, qui etiam si non essent de iure idonei & integri, tamen inducunt etiam aliquã præsumptionem, immo dici potest, ꝙ hoc casu oĩno probent stãte tali confessione facta parte ẽt absente, quia sicut ꝓpter numerũ testium fides inhabilium augetur & inhabilitas remoueẽ, ut no. gl. & expressius Ia. de Bu. in l. 3. post prin. de testi. & sicut magna legalitas unius testis supplet pro alio minus idoneo, secundũ Bal. in l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. sic & in casu nr̃o dicta confessio partis, quæ concordat cum depositione testiũ contra eã productorum, dẽt eorũ fidẽ augere, adeo ꝙ simul cũ cõfessione probent plene, & reuera tot concurrunt & tanta, q̃ iudicẽ, & facilius arbitros inducere dẽnt ad plenã credulitatẽ, iuxta no. per Bar. in l. admonendi. de iurei. Nec dici põt, ꝙ talis ablatio uideatur vel ꝑ̃sumatur facta ex aliqua iusta cã, ẽt si illã Io. Ambrosius alleget, quia immo iuris præsumptio est ꝯ̃ eum, & ꝙ frumentum abstulerit aĩo furandi uel rapiendi, ẜm Bar. in terminis in l. inter oẽs. §. recte. de fur. & gl. in §. placuit. insti. eo. vbi concludit, ꝙ si quis ad sui excusationem dicat rem abstulisse, quia credebat dñm permissurum, ꝙ non excusatur, quia præsumptio iuris est contra eum, cum nemo præsumatur suum iactare. l. qui vas. §. vetare. de fur. iõ de furto teneẽ. Et similiter nõ excusatur Io. Ambrosius ex eo, ꝙ Alexander & alii, ad quos distributio frumenti pertinebat, sunt confessi, ꝙ pars frumẽti ablati erat Florentinorum, inter quos & Ianuenses erat tunc bellum, propter quod licuit illud capere. Qm̃ talis confessio Ioan. Ambrosiũ non excusat, quia illam extorsit per metum & ꝑ vim tormentorum, nullis indiciis præcedentibus, qđ fieri nõ potuit iõ non probat ẽt in præiudicium confitentis. l. pe. & ibi per glo. & Bar. de q̃onibus, & Sal. in l. 2. de custo. reo. & Ang. Imo. Pau. de Ca. & Ale. in l. qui in alie. §. Celsus. de acq. hære. cũ alijs concor. de quibus ibi per Ale. & per eum in cons. 5. 1. vol. & in cõs. 1. 3. vol. multo igitur minus probat & excusat in præiudiciũ tertij, ut in casu nostro. Et tanto etiam minus excusatur, quia fuit tortura illata, non quidem a iudice, sed a priuato, qui etiam pręcedentibus indiciis torquere non potuit, immo deliquit & iniuriarum tenetur. l. apud Labeonẽ. §. prætor ait. iuncto. §. q̃onem & §. seq. de iureiu. quinimmo talis confessio nullius esset momenti etiam si tormenta non præcessissent, & sic confessio Alexandri nihil operatur, licet non fuerit tortus, ex quo facta fuit in carcere priuato, qui est prohibitus. l. j. & per totum, C. de priua. carce. & per Bar. l. capite 5. ĩ prin. de adult. Quia ergo confessio facta est a capto & incarcerato iniuste & indebite, per metũ facta intelligitur, & nullius est momenti, l. qui in carcerem. & ibi Bar. post antiquos. ff. quod met. cau. ¶ Nec ob. ꝙ fuerit ratificata confessio & de nouo facta, postquam prædicti erãt ad pristinam libertatem restituti. Quia immo illi recusabant, & confiteri tunc nolebãt, & ꝑꝑ hoc rursus fuit captus & de nouo incarceratus Petrus Paulus, quẽ Io. Ambrosius dimittere noluit, anteq̃ d. confessionem habuerit, & iõ quia non potuit absq; d. cõfessione liberari, ꝑ metũ facta dr̃, perinde ac si oẽs fuissent incarcerati, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi p̃tori. de ope. no. nũ. dũ dicit, ꝙ iustus metus probatur, si iudex solebat incarcerare coniunctos ipsius appellantis, per l. si hr̃s meus. §. fi. de ꝯdi. & dem. & per cle. j. de exces. pla. & l. isti quidẽ. §. fi. quod met. cau. Idem ergo qñ socius vel amicus fuit incarceratus iniuste, & eo prætextu, q̃a ille cũ aliis nolebat cõfiteri, qm̃ dr̃ ea cã metus durare, propterea nõ dr̃ cõfessio spõtanea, ẜm Ang. & ꝑ̃dictos, in d. §. Celsus. & Bar. in d. l. pe. & alios allegatos per Ale. in dictis locis, & faciũt no. in l. 2. C. quod met. cau. Nec ob. dũ dr̃. ꝙ isti, q̃ sunt cõfessi, nõ probant incarceratione uel tormẽta, q̃ per hoc se exonerãt, quia ipsi mediante tali cõfessione fuissent causa damni, & sic tenerẽtur, q̃a ex quo de cõfessione illorũ nõ constat aliter q̃ ex eorũ dicto & testimonio, nõ potest. Io. Ambrosius

brosius in confessione, de qua ipsi deponunt, se fundare, nisi et acceptet contra se id, qd dnt prædicti de tenuta, & de incarceratione quis et ista sint diuersa & separata: quia ex quo in vno, i. in hoc ꝙ de tormentis & de carceribus deponunt, impugnant in eo, qd facit pro Io. Ambrosio, non probant dicti testes, nec in eo pot se fundare. d. l. Papinianus. §. meminisse. de inof. test. & plene no. ꝑ gl. & Doct. in d. c. pñtium. de testi. & ibi Abb. circa fi. dicit hoc procedere, qñ capitula sunt diuersa & separata, per no. per Inn. in c. cum olim, de censib. qui idē dicit in instro. s. ꝙ ille qui impugnauit vnum capitulum instrumenti, non potest se fundare in alio capitulo separato eiusdem instrumēti. Et quāuis D. Ant. Imo. & Are. in d. c. pñtiū. velle videant esse hoc verum, qñ quis impugnat testes ante examinationem & publicationem: secus si eos impugnat post examinationē, quia tunc ₰m eos cessat, ratione ibi assignata, per glo. nihilo minus in casu nro non hēt locū dicta distinctio, sed procedit solū, qñ quis impugnat personā testis & non dictum. Vbi vero impugnat dicta testiū et post depositionē & publicationē, tunc non pōt in eo, qd testis pro eo deponit, se fundare: ꝙ manifesta rōne probatur. Nam improābdo & impugnando aliquod dictū testis, dicit in hoc testē falsū deposuisse, & periurasse: & per ɔ̄ns stante dicta impugnatione & reprobatione in totū reprobat, & in aliquo non probat: quia testis, qui in vno de falso conuincitur, in totū reprobatur: quia eius periuriū detegitur, ₰m Doc. cōiter in c. fraternitatis de testib. & Bal. & Mod. in l. si ex falsis. C. de transf. & iō Bar. in d. l. post legatum. in princ. de his quibus vt indign. dicit, ꝙ ille qui impugnat instr̄m, non pōt ex eo. instrumento se fundare: quia est sibi contrarius quæ ratio militat in casu nro. ¶Si ergo Io. Ambrosius vult se fundare in confessione, de qua prædicti testes deponūt, est et necesse, ꝙ dictum eorum recipiat ꝯ se, inquantum dnt, ꝙ fuit extorta per vim & metum tormētorum. Sed quāuis et dicta confessio fuisset spontanea, adhuc tñ ex duobus nō excusaretur Io. Ambrosius. Et primò quia de aliquo bello iusto inter Florentinos & Ianuenses non constat, nec est fides facta, prout fieri debuit, quia facta non præsumuntur. l. in bello. §. factæ. de capti. Nec excusatur quod cęperit frumentum tanquam esset Florentinorum & nō tanquam Senensium, quia propter hoc non minus tenetur illis, ad quos dictum frumentum pertinebat, quamuis et nō fuisset rapturus, si sciuisset frumētū fuisse Senēsiū & nō Florētinorū. Quia exquo de aliquo iusto bello ꝯ Florentinos nō ɔ̄stat, vt dixi, Ioan. Ambrosius ab initio habuit animum delinquendi cōtra Florentinos. cum iure permittente bona illorum nō potuerit rapere. Quamuis igitur nō habuerit animum delinquendi contra Senensem: quia tñ contra illum deliquit ₰m veritatem, magis attenditur veritas q̄ animus vel opinio: & sic Senēsi competit actio furti, vel vi bonorum raptorum, ac si habuisset ab initio propositum delinquendi ꝯ eum, vt probatur in l. aut qui aliter. §. si quis dum putat. ff. quod vi aut clam. vbi dicitur, ꝙ si quis aliquid fecit cælandi tui, non mei causa, dum putat locum esse tuum: cum esset meus, mihi interdictum competit, & sic datur actio ei, cui nocuit ₰m veritatem, quamuis nō habuerit animum nocendi illi sed alteri. Et idem in furto ₰m glo. ibi per l. cū quærebatur. C. vnde vi. & sic glo. in terminis decidit casum nostrum, dum vult, ꝙ si furatus sim rem, quam putabā esse Titij, cū esset Mæuij, ꝙ furtum committitur, & datur actio furti Męuio, attenta veritate & nō opinione. Et probatur hoc etiam ex no. per Barto. in l. diuus. ad leg. Cor. de sicar. ubi concludit ad propositū, ꝙ si quis habuit ab initio animnm delinquendi, sed non delinquit circa personā, in quam delinquere cogitabat sed circa aliam, & tunc aut vtraque personam offendit, ut cum vellet percutere vnum, percussit duos, & de vtroq; tenetur. l. sciētiam. §. qui cum aliter. ad leg. Aqui. & q̄uis Bar. nō dicat, idē ea. rōne qñ tangit rem, quę est alterius, vel illi nocet, prout in casu nro: quo casu loquitur. d. §. si quis dū putat. cū gl. de quo Bart. mentionē nō facit. si verò, dicit ipse, nō offendat aliū tangendo eum, subaudi nec rē illius, sed per quandā ɔ̄ñtiam, vt puta faciēdo iniuriam filio uel uxori, quo casu per ɔ̄ñtiam facit iniuriam patri uel marito: & tunc inspicitur aīus potius quā euentus, ₰m quod dicitur in l. eum q. nocentē. §. pe. & fi. de iniur. & isto casu propriè loquitur tex. in l. item apud Labeonem. §. interdū. de iniur. qui allegatur in contrarium. Præterea delictum ibi non remanet impunitū: quia, ut ibi gl. declarat, agi potest iniuriarum pro iniuria illata: sed vbi impunitū remaneret delictū, si attenderetur aīus & non veritas: tunc veritas præualet ₰m glo. & iō dēt et veritas attendi isto casu: quia si actio furti, vel vi bonorū raptorum non daretur illi, ad quem frumentum raptum pertinebat, non concederet̄ et alicui Florentino, cuius non interest, & sic delictum istud remaneret impunitū, & iō quia furtū dr̄ cōmissum attenta veritate, & actione furti, vel vi bonorū tenet̄ Io. Ambrosius, sequitur, ꝙ fuit & est in dolo: quia furtū præsupponit dolū, nec esse pōt sine dolo. l. 1. de fur. & declarat Bar. in l. 1. §. non aūt. si q̄s testa. liber esse iussus fuer. & idem de rapina, quia illa est furtū, & quidē improbū. l. 2. § dāni. vers. cæterum. vi bono. rapto. l. 1. eo. tit. & insti. eo. in prin. & l. si vendidero. §. cum raptor. de fur. & ideo illa cā alleg. per Ioannem Ambrosium. s. quia dicti negotiorum gestores fuerunt confessi partem frumenti ablati esse Florentinorum, non est talis, quæ excuset à dolo: quia cum non constet de aliquo bello ꝯ Florentinos, apparet ex hoc, ꝙ ab initio Io. Ambrosius habuit animū delinquendi, & consequenter ꝙ fuit in dolo. Nam vt quis ex cā iniusta excusetur à dolo, non sufficit post factum allegare aliq̄ cām iniustam & dicere, ꝙ fuerit motus ex illa cā, sed oportet, ꝙ illa fuerit cā, & hoc constet, ꝑ ꝑ quam tunc motus fuerit. l. qui cōmeatus. in princ. de re mili. & declarat Ang. & expressius Raph. in l. ex consensu. §. fi. de appel. q̄uis autem Io. Ambrosius non probasset bellum iustum præcessisse, sed ꝙ audiuit dicere bellum præcedere, quamuis id verū non esset, sic & cā esset iniusta: quia nimium fuisset credulus, forte tunc a dolo excusari potuisset. Sed quia nec bellum probat, nec aliud ꝑ ꝑ quod appareat illum putare vel credere, ꝙ bellum præcederet, licet nunc dictam cām alleget, a dolo non excusatur. Et ita declarat Alex. in cons. 103. col. antep. vel seq. 1. vol. ¶Secundò princ. d. confessio Alexādri & aliorum non excusat Ioan. Ambrosium, et si fuisset spontanea, & ęt si bellum iustum probaretur fuisse inter Ianuenses & Florentinos: quia ita demum bona hostiū licitè capi possunt, si in territorio eius, cui indictum est bellum vel indicentis capiantur: si verò inueniantur in alieno territorio, vt in casu nro, capi non possunt: quia territorium alienum præstat securitatem, prout nota. vult Angel. etiam in fortiorib. terminis in disp. inc. Exorta guerra &c. vers. circa prædicta &c. vbi quærit, quid si prædam capientes ab hostib. in eorum territorio illam traduxerunt in aliud territorium, vt illam forte ibi diuiderent, & ibi insultati ab hostibus dictā prędam amiserunt, an efficiatur recuperantium. & dicit ꝙ non: quia non licuit eis alienum territoriam intrare. l. præsenti. & l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. vnde non est capta iure belli, ideo restituenda est eis, qui nouiter violentiam sunt passi, ₰m eum, per l. inuasor. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. vnde ex hac doct. Ang. Soc. in l. 1. in princ. de acquir. pos. in 2. notab. cōcludit post multa, ꝙ bona hostium in alieno territorio capere non licet: quia illud præstat securitatem, sicut in ecclesia, vt in iuribus all. per Ang. & rñdet ad oīa quæ prima facie pñt in ɔ̄rium allegari, quē aliter nō refero, & dicit et se ita cōsuluisse. Nec dici pōt, ꝙ Io. Ambrosius excusetur a dolo, tamquā errauerit in iure: quia talis error nō præsumitur, ₰m Bar. in l. sed si lege, §. scire. de pet. hær. & in l. non fatetur. in princ. de confes. vbi et declarat, qualiter talis error probari debeat & possit, qui in casu nro eo modo, nec alio probatus est: quinimo nec et allegatus, prout esset allegandus, vt et præsumeretur, aliàs nihil prodesset. l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adult. Quia igitur, vt ex præmissis colligitur, constat, ꝙ Io. Ambrosius frumentum accepit seu rapuit, & ꝙ illicitè & dolosè hoc fecit. Item ꝙ d. frumentum ad D. Stephanum & ad socios à quibus habuit iura cessa pertinebat, sequitur ꝙ a D. Stephano, vel ab eius hærede potuit conueniri, & ꝙ tenetur actione vi bonorum raptorum, et si dñium non sit probatum: quia non est necesse, ꝙ res rapta sit in bonis, hoc est in dñio, sed est satis, ꝙ sit ex bonis, & quod intersit. l. 3. §. in hac. vi bonō. rapto. Item tenetur actione furti, vt est casus, qui propriè loquitur de eo, qui aliquam partem frumenti de naui onerata abstulit, in l. vulgaris. §. sed si de naui. de furt. quæ actio datur etiā non dño, dummodo intersit. l. cuius interfuit. cum seq. & seq. de fur. ¶Et ex hoc et sequtur, cū sit fur & raptor Ioan. Ambrosius, ꝙ est in mora, & plusquam frustrator & morosus. l. pe. de vi, & vi arma. & l. in re furtiua. de cond. fur. & per ɔ̄ns, ꝙ etiam tenetur quanti plurimi fuerit, vt est ca-

sus in d.l.in re furtiua.& plenè no.in l. vinum.si cert. pet. & ꝙ ēt tenetur ad interesse lucri cessantis, ex quo D. Stephanus & eius hrs solitus est mercari.l.3.§.fi.de eo quod cert.loco.& ibi no.& ꝑ Bar.& Doc.in l.1.C.de sentē. q̄ pro eo qđ interest. cū ꝯcord.& ꝓut ēt latius deducit in alio ꝯsi. Et per pdicta data est rñsio quasi ad oīa,de quibus quæritur per primum.d. consulto rē vltra per eum allegata, qui diligenter ad omnia animaduertit & accuratè insistit:& idcirco in eius sñiam concurro,& ꝓut ex præmissis colligitur,concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Proxeneta testis non dicitur idoneus super contractu, nisi deponat vtraque parte volente &c. vel pro matrimonio.nu.4.et 7.*
2 *Testis infamis ex quo condemnatus est ad mortem, etiam ex inquisitione non est idoneus.num.8.*
3 *Testis verisimile non deponens non est idoneus.*
4 *Testis etiam aliàs inhabilis pro matrimonio admittitur.*
5 *Proxeneta est idoneus testis ad probandam dotem.*
6 *Testis singularis in dicto coadiuuat personam alterius testis.*
7 *Exceptiones extendūtur ad alios casus ex identitate rationis.*
8 *Testis deponens simpliciter quòd fuit condemnatus, in dubio debet intelligi propter absentiam & contumaciam.*
Condemnatus in absentia non efficitur infamis.
9 *Gabella tunc solui debet, quando potest agi.*

CONSILIVM XXV.

Reuocatur in dubium, vtrum testes recepti pro parte actoris probent quantitatem dotis mille librarum,& dicitur quòd non :quia primus testis,qui
1 †fuit mediator,non solum quo ad matrimonium sed quo ad dotem constituendam nō est idoneus testis,nisi deponat vtraque parte volente, secundum gl.in cap. Rom.in ver.testē.de testi.in 6.quē refert Host.& Im.ita tenere: & idē tenet Bar.in l.in oīb.C.de testi.& in l.deferre.§.idē decreuerunt.de iure fis.& Ant.de But.& Im.in c.cū a nobis,de testi. ꝙ ēt hēt locum,si nullū cōmodū sentiat, ſm Io. And. Ant. de Bu.& Imn.i ca. dilect. de testi. cog. ēt si sponte velit testificari, ſm prædictos,q̃uis gl. in §.q̄m verò.in auth.de testi. aīr videatur velle.& Bal.in d.l.in oīb.q̄n vult sponte testificari: quia cum repellatur rōne affectionis,ſm glo. magnā in d. §. illa ēt locum hēt d.casib.& hanc partem tenet ēt gl.in auth.de instr.cau.& fi. §.in his.& Imol.in l.si cui leget.§.si Titio.de leg. 1. & in c.ex literis.de transac.post alios ibi,& Ale.in consil. 19. in his quæ in themate &c.4.uol.qui ēt dicit istam opi.esse magis cōem,& me
2 lioribus rōnib. munitā. ¶ Secundo dictus † testis non uidetur idoneus : q̄a fuit de furto dānatus ad mortē in pecunia,ut ipse confitetur, & perꝯñs est infamis.l. 1. de his qui notan.infa.iō repellitur a testimonio.c.testimoniū.de testib. & l.3. in prin.ff. eo.ꝙ ēt procedit,si ex inquisitione sit damnatus, ſm Bart.in l. infamē. de pu. iu. cum quo transit Ang. & idem tenere uř Spe. post Alb.Papi.in tit.de sent.§.1.uersic. q̃d de istis.& idem ēt tenerunt Old. & An. de Pi. ut refert Bar. in loco pall.& Nell. in
3 trac.bā.in 1.par. in 59.q.secūdi t̃pis.Itē dictus† testis & ēt eius uxor non deponit verisīle, vt colľr ex positionibus confessatis per actorem,in quibus continetur, ꝙ dos fuit denunciata officiali gabellæ pro libris quingentis.Si. n. fuisset maioris q̃titatis uerisīlr fuisset denunciatū.l.merito.pro soc. q̄a igit super non verisīli deponunt dicti testes, non sunt idonei.c.q̄a uerisīle. de p̃sump.& ibi no. Doc. maximè Car. ¶ Quibus non obst.ꝯrium puto uerius.Nā quilibet reputatur testis idoneus, qui non reperitur reprobatus.l. 1. de testib. Sola igitur uis est in rñdendo ad ea quæ obiiciunt contra d.testes.Non obst.igitur, dū dř, ꝙ primus testis nō est idoneus : q̄a fuit mediator ēt ad cōstitutio
4 nē dotis,q̄a † saltem hoc casu dēt admitti, & idoneus reputari. Et primò ad probandum mr̄imoniū,qđ probatur per testes,q̄ aliàs repelluntur rōne affectionis. Nam etiam ad probandum cōtractū mr̄imonij admittitur filius pro patre, & pr̄ uel mr̄ ꝓ filio,q̄uis aliàs & in aliis cōtractibus testimoniū talis personæ nō recipiat rōne affectionis, ut hæc oīa probātur in ca.vř,qui matrimo.acc.pos.& ibi ꝑ Doc.cōiter,& in ca.super eo.de testi. & istud ſm Do.procedit fauore matrimonij: multo magis igitur dēt ꝓxeneta admitti ꝓ matrimonio, q̄ minorē affectionē hēt ad contractum, maximè q̄n nullum consequitur commodum, q̄ habeat pater, & mater, qui magis ratione coniunctionis,& amicitiæ afficiuntur erga filium.l.isti quidem.quod met. cau.Præterea,vt dicunt doct.pr̄,& alius coniunctus fauore matrimonij admittitur ad probandum parētelam,q̄a magis in hoc nouit veritatē, q̄ rō ēt militat in proxeneta, q̄ melius est informatus de veritate. Nec quo ad eū affectio,quā dř hēre ad ꝯtū, debet considerari fauore matrimonij, sicut non attenditur affectio, quæ oritur ex consanguinitate, quæ (vt dixi) est maior. Et silr dř, ꝙ proxeneta est idoneus testis ad probādum dotem,
5 & hoc fauore dotis. Nam quamuis in instr̄o † puta diuisionis quis confiteatur recepisse certā quātitatē mutuo a tertio, puta Titio pro cōi vtilitate, ex hoc nō probatur mutuum in fauorē Titij absentis,ſm Bar.in l.admonēdi,de iureiur.circa med.versi. item quæro, quid si instr̄m &c. per l.fi. de interroga.actio.& l. certū.§.si quis absente.de cōfes. Nihilo minus si in dicto instr̄o contineretur & narraretur, ꝙ certam quantitatem ex cā dotis recepisset alio absente fauore dotis ꝓ illo instr̄m faceret plenā fidem,vt not.voluit Bart.in cons.incip. Factum sic se habet &c. & ea rōne in proposito : quia verba enunciatiua probant fauore dotis,quæ aliàs non probarent.l.2. C.de dotis promis.& per hanc rationem præcipuè cum Bart. etiā transit Pau. de Cast. in cons.84.Iuri.de Belais &c.& Alex.in d.l.admonendi. qua ergo rōne fauore dotis dicta probatio tanquā plena admittitur,quæ aliàs nō reciperetur ratione absentiæ, eadem ratione debet admitti testimonium proxenetæ; quia alia ratione solet repelli,& quia cum sit idoneus testis pro matrimonio, vt dixi, debet etiā idoneus reputari super dote,quę venit accessorie ad matrimonium,de quo.ipse deposuit,& quæ pendet ab illo, arg.clem.dispendiosam.de iudi.& tanto magis, quia cum isto teste concurrit alius testis idoneus,hoc est, vxor sua, quæ circa dotem se nō interposuit, & quæ coadiuuat dictum mariti, per no.per Bald. & Mod.in l.si quis ex argentariis.§.j. ff.de eden.ac etiam de dicta quantitate dotis deponat vltimus testis, & licet sit singula-
6 ris rōne loci & t̃pis,tñ ad † integrandam personam mediatoris debet operari, quamuis ꝓp singularitatem non coadiuuet dictum, per not.in d. §.j.sicut numerus supplet defectū personę. d.l.3.§.j.de testi.cum ibi no.per glo.& clarius per Iac.Butr.Nec prædictis obst.tex.in c.j.de testib.in 6.vbi specialiter in crimine simoniæ mediator est testis idoneus, si ex hoc non habet commodum, quasi quòd exprimendo solùm istum casum, videatur
7 repelli omnibus aliis casibus; quia ēt † casus excepti extēdūtur ad alios casus ex identitate rationis, ſm glo. notab. in l.j. C. de cond.indeb.quam ēt ad hoc allegat Abb.in c.q̄m frequenter.vt lite non contest.& in c.cum oēs.de consti. & per hoc allegat.c. cum dilect.de confir.vtil.vel inutil. & idem dicit in c.pastoralis. in princ.de rescript.& Alex in cons.130. in 4.vol. sicut ergo in odium criminis simoniæ admittitur mediator. d. c.j. ita debet admitti fauore matrimonij & dotis : quia plus non debet operari odium criminis quam fauor matrimonij & dotis, cui plurimùm fauetur in mō probandi, vt probatur ex præmissis, immo facilius sic debet fieri : quia in casu illo ampliatur odium, contra l.cū quidam.de lib.& posthu. & dictis casibus ampliatur fauor,quòd est concessum.d.l.cum quidam.Non obst.dum
8 dř,ꝙ rōne † infamiæ repellitur; quia simplr̄ deponit,ꝙ fuit semel condemnatus pro furto; & non dicit qūo.s.per inquisitionem vel accusationē, & an in pñtia, vel in absentia, debet ergo, si aliter non apparet,qūo res se habeat,fieri interpretatio ꝯ illū, qui se fundat in hoc dicto istius testis. c.in pñtia. de proba. & sic ꝙ fuerit absens & contumax cōdēnatus, præcedente inquisitione,quo casu non efficitur quis infamis,ſm glo.in l.3.§.præterea.de suspec.tut.quæ vult,ꝙ dānatus per inquisitionem non sit infamis. & ibi idem tenet Dy. qui ēt ita consuluit & glos. & Cy.in l.fi.C.de suspec.tut.& quāuis Bar.in d.l.infamem.& quidam alij dicant aliter, tñ loquuntur, q̄n inquisitus cōparuit, & defensionem suscepit: sed q̄n absens & in contumaciā fuit condēnatus,tūc nō infamat, prout voluit & probat Bart.in l.ictus fustium.de his qui notan.infa. & in l.non solum.§.fi.de procu. & Bal.in l.j. C.de hær.insti.& in l.ēt. C.de fur.& idem ēt voluit Bar.in cons.inci.Quærit & in dubiū reuocat,an Frāchinus &c. & ea præsertim rōne, quia grauat vltra legē, cū ex sola ꝯtumacia habeat ꝓ cōfesso, dř cū infamia dispēsatū.l.q̃d ergo.§ pęna grauior.de his q̄ notan.infa.nec solū dicto casu dř dispēsatū circa ꝓcessum,sed ēt circa ꝓbationē, & ꝑ ꝯñs circa ꝯdēnationē, secundum

ſm Bar. & licet Iac. But. in quadã diſpu. voluerit, ꝙ ẽt tũc cõ-
dẽnatus efficiatur infamis,cũ quo videtur Bal.tranſire in l.cum
mulier,ſol.mat.tñ ꝑcedẽs opinio Bar. eſt verior.& eſt commu-
nior:quã ẽt indiſtinctè tenet gl.in locis ꝑalleg.& in l.j.C.de mõ
mulcta.& Bal.in d.l.j.C.de hær.inſti.& in d.l.ẽt.C.de fur.& in l.
j.C.de calum. ubi dicit,hanc opi.eſſe cõem.nec ꝑdictę rõni re-
perit datũ congruũ rñſum,quæ multo magis procedit, qñ non
ſolùm grauatur circa ꝓbationem,ſed ẽt expreſsè circa condem
nationem,vt quia per ſtatutum ẽt dicto caſu augetur pęna iuris
cõis,ſicut fit in caſu nr̃o: nam tunc vr̃ eſſe clarum, ꝙ dicatur
cum infamia diſpenſatum,per d.§.pœna grauior. Et hãc opi. vr̃
ẽt tenere Specu.in d.§.j.verſi. quid de iſtis &c.in 4. caſu. vbi cõ
cludit, ꝙ ſi iudex cauſa cognita auxit pœnam iuris cõis,vt in ca-
ſu noſtro,ꝙ tunc ceſſat infamia:per d.§.pœna grauior.Nec iſto
caſu cõcurrẽtibus omnibus prædictis, reperio ꝙ aliquis teneat
9 contrarium.¶Nõ obſtat,quod dr̃ de gabella,quia † non debuit
denunciari,neque ſolui,niſi pro libris quingentis debitis purè,
& non pro alijs debitis poſt mortem; quia ſolui debet gabella
eo tp̃e, quo agi poteſt cum effectu ex legato vel contractu, ſm
Alex. in l. lege Falcidia non deletũ. ff. ad leg. Falc. & ita expreſ-
sè deciditur ex no. per Bart.in l.cum Titio. eod.tit. vbi dicit, ꝙ
ſi de legato ſit ſoluenda gabella, & fiat legatum annum, quòd
pro primò anno tm̃ debet ſtatim ſolui gabella, & pro annis fu-
turis ſoluetur in futurum, ꝓut dies ceſſerit. Et cum eo tranſit
Raph. Imo. & Alex. per l. lex Falcidia ſi interueniat. eod. tit.
Præterea negatur in ipſis poſitionibus, ꝙ dicta denunciatio fa-
cta fuerit per magiſtrum Fantinum, aut eo præſente,vel de eius
mandato. Quamuis igitur facta fuerit per eius ſocerum,& hoc
probetur ex confeſsione partis, tamen hoc nõ nocuit, nec no-
cere potuit dicto magiſtro Fantino, aut eius ſucceſſori,ſicut di-
cimus, quòd liber æſtimi non probat dominium, neq; poſſeſ-
ſionem in fauorem illius, ad cuius onera bona ſunt deſcripta,
& ad præiudicium tertij, qui non conſenſit huic deſcriptioni.
l. ſi pater. & ibi not. Bal. C.de actio. emp. & probatur in l.cen
ſuales.C.de dona. & hoc,quia non debet ad ſui commodum,&
ad tertij præiudicium fides adhiberi ei, ad cuius inſtantiam fuit
res poſita in æſtimo tertij, vt declarat Are. poſt Bal. & Ang. in
l.decem. de ver. obl. eadem ergo ratione nec ſtandum eſt denũ
ciationi ſoceri in præiudicium magr̃i Fantini abſentis & non cõ
ſentientis: vnde ex his remanet reſponſum ad ea quæ obijciun-
tur contra perſonas & dicta teſtium. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumẽtũ per duos teſtes oĩ exceptione maiores reprobatur,niſi adiuuetur a teſtibus; contra quos alij non extent reprobatorij.*
2 *Tempus facile excidit de memoria teſtis: & ita præſumitur,niſi teſtis habeat relationem ad caſum memorabilem.*
3 *Teſtes ſi a iudice moniti fuerint, quo præſente iurarent omnia alia præſumuntur ſolenniter acta.*
4 *Examen nõ annullatur ex eo,quòd teſtes nõ fuerũt examinati ſuper interrogatorijs,etiam ſi interuenerit culpa examinationis.*
5 *Clerici teſtes poßunt ſponte iurare in manibus laici.*
6 *Teſtes ſingulares ſufficiunt, quando agitur de probando aliquem fuiße in loco generali, puta ciuitate.*
7 *Teſtis deponens de viſu probat ſemiplenè.*
8 *Teſtis deponens de ſcriptura alicuius & rationẽ reddens; quia vidit eum ſæpe ſcribere: quia habeo practicam & notitiam de literis illius, probat ſemiplenè.*
9 *Falſi ſuſpicio habetur ꝓ falſo,niſi ab accuſato veritas probetur.*
10 *Falſitatis ſuſpicio oritur ex perſona notarij, qui aliquando commiſit falſum. Item ex alijs coniecturis, vt nu. ſeq.*
11 *Falſitatis expreßio iuncta cum magni patrimonij renunciatione dolum arguit.*
12 *Criminoſus de iure canonico repellitur a teſtimonio.*
13 *Infamia facti in cauſis etiam ciuilibus magnis repellit teſtem.*
14 *Spurius non poteſt obtinere dignitates, nec eſſe notarius.*
15 *Teſtes non dicuntur coadiuuare inſtrumentum, niſi præciſè deponant de tempore inſtrumenti, & directò contradicant teſtibus reprobatorijs.*
16 *Teſtes de tempore deponentes, qui poßunt eſſe conteſtes & ẽt ſingulares,in dubio ꝓſumũtur ſingulares, ſecus eſt in alijs actibus.*
17 *Speciale eſt in crimine falſi, vt ſi illud etiam incidenter deducatur, ſit ſuper eo pronunciandum.*

CONSILIVM XXXV.

IN hac cauſa magnificorum de Seſſo ſequar ordi-
nem,quem in voce ſeruaui,proſequendo triplicẽ
ſpeciem probationis ad detegendam falſitatem in
ſtrumenti.Præmittendum eſt igitur,ꝙ inſtr̃m,in
1 quo ẽt † deſcripti ſunt teſtes vltra duos,reprobatᷣ
ꝑ duos teſtes oĩ except. maiores, ſi aliter nõ iuuetur a teſtibus,
& vbi a teſtibus iuuaretur, tot alij reprobatorij ſunt neceſſarij,
quot ſunt cõprobantes inſtr̃m,vt no.Inno.Io.And.An.de But.
Car.Imo.& d.Abb.in c.cũ Ioãnes.de fi.inſtr.& Ant.in cap.cum
a nobis.de teſtib.& in c.tertio loco.& ibi etiam d.Abb.de prob.
& Cy.& Sal.in l.in exercẽdis de fi.inſtr.& Imol.io l.1.§. ſi quis
neget.quẽadmo teſtam.aper. & per Barto. in l.hr̃des palam. in
prin.de teſta.q̃uis in d.§.ſi quis neget. alr̃ dixerit. & idem tenet
Pet.de Anch.in conſ.76.inci.Viſa limitata cõceſsione &c.In ca
ſu nr̃o nedum duo,ſed xiiij.teſtes & vltra cõtradicunt per indi-
rectum ipſi inſtr̃o,iuxta.l.optimam.C.de ꝯhen·& commit.ſtip.
& in §.item uerb.inſtit. de inutili ſtipul. Igitur ex præmiſsis cõ-
funditur inſtr̃m.¶Primus.n.teſtis eſt Iac. de Coito examinatus
Nuualariæ per Poteſtatem ibi, & quamuis opponatur, ꝙ non
fuit interrogatus per examinatorem partis aduerſæ, tñ hoc cõ-
tigit eius defectu, quæ ſuum examinatorem in termino a iu-
dicibus præfixo non pñtauit, iõ in eius contumaciam iudex ibi
proceſsit ad examen,in quo proceſsit exactiſsimè non omitten-
do interrogatoria per aduerſam partẽ tranſmiſſa. Et quamuis
iterum fuerit ordinatum per examinatorem partis contrariæ
debere repeti, tamen vt ex literis dicti officialis conſtat, ꝙ talr̃
ſe voluit in examine habere, ꝙ non debuit admitti. Recuſabat.
n.exprimere diem & locum, ac tenorem inſtrumenti, ad quod
capitula ſe referebant, & ſine qua expreſsione potuiſſet ipſe te-
ſtis ſub inuolucro verborum decipi. Et licet ipſe examinator ꝑ
literas ſe excuſet, tñ ex eis facile percipi poteſt affectio eius ad
partem aduerſam,& tãto magis cũ ex lectura examinis d. teſtis
apertiſsimè detegatur legalitas illius Poteſtatis, & æqualis affe-
ctio ad vtrãque partem, q adeo proceſsit accuratè, vt verè oĩs
repetitio foret ſuperflua. Is ergo teſtis apertè deponit, ꝙ añ
mortem D.Franciſci de Porto per octo dies ſingulis diebus vi-
dit D.Palmerium Vicentiæ in eius domo,cum quo ſingulis prę
dictis diebus eſt pranſus, & ſic deponit de die 24. Octob. cum
per plures alios teſtes probetur,prædictum D. Franciſcum de-
ceſsiſſe die 26.eiuſdem menſis.Item deponit de graui infirmita
te D. Palmerij, adeo ꝙ cũ maxima difficultate potuiſſet equita
re,de qua infirmate omnes deponunt, & in ea cõcordant & cõ-
ueniunt,iõ de ea amplius non repetam. ¶Presbyter Leonardus
2.teſtis deponit, ꝙ per duos aut tres dies añ 25. diem uidit D.
Palmerium Vicentiæ,& quamuis de 24. die præciſè non depo-
nat,tamen de vicinitate temporis deponit,adeo ꝙ attenta infir
mitate & ſenectute D.Palmerij,veriſilr̃e nõ eſt,ꝙ tam breui tp̃e
ierit & redierit.¶Presbyter Petrus de Verona præciſè deponit,
ꝙ tota hebdomada,in qua deceſsit D.Franciſc. d. Palmer.inter
fuiſſet miſſæ celebratæ per ipſum teſtem:qua finita eum aſſocia
bat ad domũ,a quo ſingula die pro eleæmoſina percipiebat vnũ
marcellũ. Et quamuis dicatur,ꝙ iſte teſtis loquatur de auditu:
tñ hoc eſt ſomnium;quia de auditu tm̃ loquitur reſpectu mor-
tis.d.Franciſci:ſed certitudinaliter loquitur,ꝙ hebdomada,qua
ille mortuus eſt, ſingulis diebus uidit D. Palme. Opponitur ẽt
huic teſti, dum dicit, quòd marcellum percipiebat ab Hugone
Scartotio,etiam ille examinatus,reſpondit ſe de hoc nihil ſcire:
ſed hæc etiam eſt friuola exceptio: quia ex eo quòd teſtis dicat,
ſe neſcire, uel non recordari de eo, quod alter deponit, ex hoc
non reprobatur dictum primi:ſicut non vacillat fides inſtrumẽ
ti, quamuis teſtes in eo deſcripti dicant non recordari de con-
tentis in eo:ut no. Doc. in d.§. ſi quis neget.& in locis ſupra in
prin.alleg. ¶Petrus Auguſtinus quartus teſtis clarè ẽt affirmat,
ꝙ 24.die erat Vicentiæ D. Palme.cum quo tunc moram trahe-
bat,& traxit vſque ad principium Nouembris illius anni, dicitᷣ
aũt ꝯ hunc teſtem, ꝙ eſt famulus, cuius contrarium ipſe affir-
mat. Sed an oppoſita exceptio ſit probata, dicetur inferius: ubi
ẽt dicetur de quibuſdã alijs exceptionib. gñaliter oppoſitis ad
teſtes.Nunc. n. proſequar exceptiones particulares. ¶Quintus
teſtis eſt magiſter Gaſpar Barbitonſor, qui optimè deponit, &
per optimas rõnes concludit, ꝙ 24. die Octo.uidit eum in do-

mo sua, quem ēt omnibus diebus illius anni, postquã ipse testis rediJt a nundinis, ꝙ fuit die 4. Octob. tanquam ille, qui ꝓbebat medelam infirmitati D. Palmer. & die Iouis præcente mortem D. Frãcisci monuit magistrũ Ioannem de Barbarano Physicũ nomine filiæ D. Palme. ne idem nunciaret infirmitatem Domini Francisci. Dictum autem istius testis confirmatur ex depositione Francisci Asolæ nobilis Vicentini, qui examinatus dicit, quòd die Sabbati præcedente mortem D. Franci. quæ fuit dies 20. mensis, & Sabbato sequen. quæ fuit dies 27. eiusdem mensis Octobris perq̃siuit a dic. magistro Gaspare, an Dominus Palmerius timeret propter infirmitatem & mortem D. Frãcisci, cui dicit rñdisse ꝙ sic ¶ Hoc idem comprobat magister Io. de Barbarano Physicus excellens & nobilis Vicentinus, qui affirmat fuisse monitum a d cto magistro Gaspare, vt supra nomine filiæ D. Palmæ & ꝙ die 23. 24. 25. & 26. Oct. D. magister Gaspar consuluit ipsum testem de infirmitate ipsius D. Palme. ex quibus præsumptionib. indubitanter confirmatur fides ipsius Mag. Gasparis, adeo ꝙ ex oĩbus prædictis inducitur plus q̃ semiplena probatio, ut ꝓbatur in c. cum dilectus. de suc. ab intest. & quod ꝑ illum tex. no. Bal in auth. rogati. C. de testi. & in l. si ex cautione, C. de non nu. pec. & in l. 2. §. fi. si cer. per. ¶ Petrus Taschinus. 6. testis. Non. n. sequor in referendo dicta istorum testium ordinem processus sed testes de eodem actu deponentes simul refero, quamuis alio ordine in processu reperiantur descripti. deponit ipse, qualiter per duos dies añ mortem D. Francisci, & sic die 24. do. Palme. existens Vicentiæ misit ipsum testem Lonigũ pro pecunijs exigendis, & cũ ibi stetisset ꝑ diem, alia die in palatio audiuit de morte D. Francis. & istius testis fides est approbata per partẽ aduersam: quia illũ noĩauit in suis schedulis: iõ personæ eius nihil põt opponi. l. si qs testib. C. de testib. ¶ Hugo Scartotius 7. testis, cuius ēt fides est approbata: qa fuit per partem aduersam examinatus, dicit, ꝙ die 23. Octo. vidit D. Palmę. Francisco Marangono numerare sol. 45. pro eius mercede, & hoc meminit: quia de dicta solutione fecit ipse testis notam super libro D. Palme. de cuius nota apparet super libro viridi, cuius etiam dictum comprobatur: quia d. Fran. Marangonus examinatus affirmat d. quantitatem fuisse solutam eo tempore, quo D. Franc. de Porto erat infirmus. Ex testimonio aũt ipsius, quia partita reperitur scripta super d. libro, per quam ꝑparet die 23. fuisse solutã d. quantitatem, absq; dubio suppletur fides istius testis vsq; ad semiplenã probationem, & fit oĩ except. maior, quãuis aliàs non esset talis. Et subdit iste testis, ꝙ D. Palme. die 24. 25. & 26. eiusdem mensis fuit Vicentiæ, & uidit eum: qa cum eo stabat, & cũ eo in cadẽ camera dormiebat. ¶ Presbyter Batholomeus. 8. testis dicit, ꝙ die 23. Octob. uenit Vicentiam, & inuenit D. Palme. in eius domo, cum quo pransus est die seq. & sic die 24. & licet dicatur, ꝙ iste testis non sit omni except. maior: quia solitus erat multum conuersari, & comedere in domo D. Palme. & q̃ erat exactor eius: tñ ex his non reperitur reprobatũ testimonium, ideo sequendum. l. j. de testi. Præterea non ꝯstat, ꝙ tꝑe testificatus iste testis pateretur istos defectus, vt fuit necesse probare: quia, vt infra dicetur, qualitas testis attenditur ẜm tps depositionis. ¶ Frater Mattheus de Mutina ordinis prædicatorum de obseruantia 9. testis deponit, ꝙ a die 4. Octob. quo die fuerũt scripturæ literæ per eum, de quibus in processu per singulos 20. dies uisitauit. D. Palme. in domo sua, & sic includit diem 24. & etiam postea illum uidit per plures dies continuos quandoq; in domo, & quandoq; extra domum, & ꝙ non potuisset die 24. esse in Castro Abbatiæ. ¶ Ioan. Franciscus de. Loigo 10. testis deponit, ꝙ die martis præcedente mortem D. Francisci, & sic die 23. ex Lonigo uenit Vicentiam pro aptandis rasorijs, & D. Palmer. inuenit in domo sua, & ibi moratus est retentus a matre sua tunc masaria D. Palmer. & tũc filiorũ eius, quousq; D Francis. fuit sepultus: & singulis diebus in domo vidit D. Palmer. Et quãuis huic testi opponatur, ꝙ iste testis sit filius massariæ, tñ non reperitur ex hoc prohibitus. Item dr, ꝙ non deponit verisimilia, ex quo dicit, quòd mater retinuit, vt interesset funeri. d. Fran. qui adhuc non erat mortuus. sed hoc tollitur de facili: quia suberat tunc timor certus mortis d. Franc. ¶ Carolus de Seratico. 11. testis deponit, qualiter die. 24. soluit certam quantitatem pecuniarũ D. Palme. in eius domo in ciuitate Vicentiæ. ¶ Catarina. 12. testis apertissimè deponit, quòd die. 24. & ante & post D. Palme. erat Vicentiæ: quia ei inseruiebat & necessaria ministrabat. Et quãuis ēt sit massaria, tñ numerus testium & dignitas aliorum abolet oẽm defectũ & maculam, quæ aliàs esset in ista. Et idem de alijs testibus, qui dñr pati aliquem defectũ: quia numerus tollit eum, per no. in l. 3. i pri. de testib. cũ concordantibus. ¶ Bernardus aliàs Verardus famulus D. Ioan. de porto testis. 13. deponit, ꝙ die Mercurij ꝑcedenre mortẽ. D. Francisci hora tertia rũ D. Palme. iuit visitatũ. d. Franciscum, cui eleuauit antiportum cameræ huic opponitur, ꝙ est famulus alterius, & sic vilis, sed hæc exceptio nõ admittitur in iure: qa rõ, quare nõ admittat ꝑ dño cessat, qñ deponit ꝑ alio. Itẽ opponitur, ꝙ ꝯriatur alteri, i. Simoni de Bonaldis in quantũ dicit, ꝙ famuli D. Palme. remanserunt extra cameram: & tñ Simon dicit, ꝙ famuli remanserunt a parte inferiori domus, sed tñ talis ꝯrietas de facili tollitur: quia si remanserunt de subtus, uerum est ēt, ꝙ remãserũt extra camerã. Præterea d. Simon dicit, ꝙ multi artifices associarũt D. Palme. de sup, & sic Bernardus vlterius nõ animaduertẽs potuit de facili credere, ꝙ essent famuli. Itẽ opponitur huic, ꝙ nõ recordatur de ꝑsonis tunc in camera existentibus: ergo verisimile est, ꝙ minus recordet de tꝑe, qđ faciliter cadit a memoria † testis, vt ꝑ Inn. in c. qualiter & qñ. de accu. quia hoc tollitur facile, de tẽpore. n. recordatur ꝑꝑ memorabilem casum mortis patroni sui, quo casu quando testis habet relationem ad casum memorabilẽ, tꝑs non præsumitur a memoria eius cecidisse, vt not. ꝑ Inn. vbi supra de personis aũt non recordatur: quia de eis nihil ad eum. ¶ Simõ de Bonaldis. 14. testis dicit, ꝙ die. 24. vidit D. Palme. in domo D. Franc. de Porto, quẽ iuerat visitatũ: & hoc dũ testis ipse fuisset ꝓ filio, & licet pars aduersa circa hũc testẽ velit multa dicere, tñ in substantia nihil dicit. ¶ Ioãnes Taschinus, cuius fides fuit ꝑ aduersam partem approbata: qa eũ nominauit in literis suis. 15. testis dicit die. 24. associasse D. Palme. ad visitaudũ. D. Franciscum: nihil aliud. huic opponitur, nisi ꝙ est famulus, sed ex prædictis & infra dicendis patet rñsio. ¶ Iacob. de Viuario. 16. testis dicit associasse D. Palme. ad domũ D. Franc. die 24. huic opponitur, ꝙ mentitur, ex quo dicit D. Palme. reuersum fuisse ex Longio ad ciuitatem Vicentię circa finem Septẽb. & ꝙ ab eo recessit post. 10. dies vel circa. & die. 24. amplius nõ stabat cum illo. Sed rñdetur, ꝙ potuit illum associare, quamuis ab eo iam recessisset. Præterea dicit, ꝙ recessit post reuersionẽ ex Longio post decem dies vel circa. & illa dictio. circa. facit, ꝙ testis non uidetur se firmare, vt infra dicetur. Et tanto magis: quia non recordatur, quã die D. Franciscus esset mortuus. Et q̃bus oĩbus testibus instr̃m prædictum remanet reprobatum, ẜm opinio. oĩum in hac materia, quæ opiniones recitantur per doct. maximè D. Abb. in d. c. cum Ioannes. ¶ Superest nũc rñdere quibusdam, quæ gñaliter objciuntur ꝯ testes. Non obst. dũ dicebatur, quòd multi ex eis erant nominati, & sic quod erant recepti cõtra formam literarũ. & quia iurauerant parte non citata, & ꝙ erant recepti a iudice incompetenti. Quia hæc omnia reperiuntur falsa: qm̃ omnes isti in literis partis nostræ reperiũtur nominati. Non obst. ēt dum dicebatur, ꝙ non reperiuntur recepti ad instantiam partis, nec in loco iurisdictionis &c. † qa omnia præsumuntur solenniter acta, ex quo constat eos esse monitos a iudice, & illos iudice præsente iurasse, vt no. Bald. in l. iurisiurandi. C. de testibus. & in proœmio Digestorum in 7. col. & in l. 3. de iureiuran. & in l. gesta. in fin. de re iudica. Et tanto magis ex quo per partem nostram hic fuerunt nominati, & ad instantiam partis nostræ pars contraria fuit citata pro singulis diebus & horis, & parte nostra instante fuerunt literæ destinatæ ad iudicem illius loci. & nobis traditæ literæ, per nos pñtatæ, qs ergo dubitat, quòd oĩbus istis cõcurrentibus præsumuntur oĩa acta solẽniter. facit optimè quod no. Bar. in l. sciendũ. in fi. de verb. oblig. vbi vult, quòd si reperiatur sñia, in cuius fine dicatur, lecta, lata &c. quod præsumitur lata in loco maiorũ, & oĩa alia præsumuntur acta solenniter. & ꝯñr ad instantiã partis. Ita ista monitio iudcis facta testibus, q̃ est sñia interlocutoria, præsumitur lata solenniter. ¶ Non obstat, dum dicebatur, quòd † isti testes non erant examinati super interrogatorijs, quia hoc non annullat examen, etiam si interuenerit culpa examinatoris, vt no. Spe. in titul. de teste. §. 1. versic. item cautè. & Ioan. And. in c. pñtium. §. testes. de testib. l. 6. & Alex. ꝯs. 172. vol. 2. vide in 4. vol. ꝯs. 41. & ꝯs. 4. vol. 4. licet possit repeti per

Margin numbers in the second column, at the lines where they stand: 1 (beside "mulus D. Ioan. de porto testis"), 2 (beside "cordet de tꝑe"), 3 (beside "recepti ad instantiam partis"), 4 (beside "tur, quòd † isti testes").

ti per partē aduersam super dictis interrogatorijs, sed nec hoc est admittendum in casu nr̄o: quia probatum nihil releuaret. l. ad probationē, C. de probationi. ¶Non obstat ēt dū dicebatur, quòd immo totū examen vtiabat: quia non erat seruata forma mandati, quia contrarium dn̄t Docto. vbi supra, vbi dn̄t, nō vitiari ēt interueniente culpa examinatoris, qui tn̄ habebat mandatum ēt super interrogatorijs, nec dr̄ mandatum excessisse: quia fecit minus, iō fines mandati non excessit: secus si plus fecisset, & tunc etiam non vitiaretur, nisi in illo pluri, dummodo esset separabile, arg. l. sancimus. in princip. C. de donatio. ¶Non
5 obstat ēt, quod † clerici iurauerunt in manibus laici: quia hoc facere potuerunt sponte, vt no. Abb. in ca. 1. de iur. cal. per glo. ibi. & in c. cum nuncius. in fi. de testi. & Aret. cons. 160. Nec obstant quædam iura & authoritates allegatæ in contrarium. qa loquuntur de consilio & nō de præcepto, vt declarat Are. in d. cons. ¶Nō obst. ēt, quòd isti testes sint singulares: quia cum aga
6 tur † de probando, D. Palme. fuisse in ciuitate Vicentiæ, & sic loco gn̄ali, sufficiunt testes singulares, vt no. gl. in l. ob carmen. §. fi. de testi. & per Bar. in d. §. quis neget. & ꝑ Inn. in c. qualiter & qn̄. de accusa. & ꝑ Anto. Imo. & alios in c. cū oporteat. eo. tit & per Imo. in l. inter pares. de re iudic. ꝙ aūt ciuitas sit locus gn̄alis patet: quia prædicat̄ de pluribus locis differentibus specie, puta domibus, & illæ spēs ꝓdicantur de pluribus locis differentibus numero. Et probatur hoc in l. libellorum. ff. de accu. testes ergo isti in hoc conueniunt, ꝙ erat tali die in ciuitate Vicentiæ, q̄uis assignent diuersas rōnes: vt qa vnus vidit in vno loco, & alter in altero loco, q̄ rōnes oīum inferunt hoc vnum, ꝙ erat in dicta ciuitate: & hoc sufficit vt in locis ꝑallegatis, & maximè ꝑ Bar. in d. §. si quis neget. nec est verū, ꝙ agat̄ de ꝓbanda persona D. Palmerij, & ꝙ nō agit̄ de probanda ciuitate, & q̄dā alia allegata ꝑ partē aduersam facientia satis a longe, & quibus accōmodatius nō pōt rn̄deri, nisi ꝙ non faciunt cū reuerentia ad propositum. ¶Nō obstat ēt, ꝙ sint famuli & sequaces &c. quia testes partis aduersæ suꝑ hoc deponentes nihil ꝓbāt & sunt falsi, ac impossibilia deponūt. Nam inquantū dn̄t, ꝙ testes nostri testificarentur falsum pro parte nr̄a, in hoc deponunt circa id, quod non pōt sensu percipi, & ꝙ sciri nō pōt: qa pendet ab aliena ꝯscia: & ideo dicit Inno. in c. nouit. de iudi. ꝙ probare quem ꝯ ꝯsciam agere est difficile, qm̄ ipsius conscientiæ solus Deus est perscrutator, & vbi quid relinquit simpl̄r cōscientiæ alicuius, nemo debet de ea referre qōnem: quia ecclesia non iudicat de occultis, vt dicit Ioan. And. in c. statutum. §. insuper. de rescrip. in 6. Item testes in hoc hn̄t præsumptionē iuris contra se, iuxta no. in l. sancimus. de sac. san. eccle. & in c. cum contingat, de iureiu. & in l. meritò. ff. pro socio. Item dicunt, ꝙ sunt malæ conditionis & famæ, demum subiungunt, ꝙ nunquam aliquid mali viderunt, vel audierunt de eis, quod habet in se manifestā ꝯrietatem: iō ex hoc resultat suspicio falsi. l. scripturæ. C. de fide instr. Item aliqui dn̄t, ꝙ nil vnquam de eis viderunt mali, excepto ꝙ sciunt, ꝙ in hac cā falsum deposuerunt: & tn̄ nec instr̄o fuerunt præsentes, nec in ciuitate Vicentiæ, nec in pertinentijs eius, tp̄e, quo instr̄m fuit celebratū, ita ꝙ impossibile est eos scire, an in causa ista falsum dixerunt. Itē inquantum dicunt ꝙ deposuerunt, vel ꝙ deponerent falsum, istud est deponere super mera negatiua; quia tn̄r est dicere, dixit falsum quantum est dicere, nō dixit verum, sicut dr̄, ꝙ probatio mortis habet in negatiuam, hoc est, quòd quis non viuit. vt no. Barto. in l. si quidem. C. solut. mat. Præterea isti non dicunt, quòd essent famuli tempore testificatus, quo tp̄e attenditur conditio testis: immo dicunt aliqui, ꝙ est annus, ꝙ eos nō viderūt, aliqui vero deponunt de tp̄e anteriori, alij verò de breuiori: ita ꝙ manifestè patet eos ignorare an tp̄e testificatus essent famuli vel non, plus dixit sing. Ange. consi. 308. incip. Factum est tale. Christophorus &c. ꝙ si aliqui testes dicāt, quòd aliquis fuit & est malæ conditionis & famæ, ꝙ ex hoc non probatur, ꝙ ille talis esset malæ famę tp̄e sui testificatus: & ideo nō cōcludunt de tp̄e, vt est necesse in his, in quibus tp̄s est de substantia. l. eum actum. de neg. gest. & in l. non solùm. §. sed vt ꝓbari. per Bart. de ope. no. nunc. ¶Non obst. insuper, ꝙ testes nō dicant fuisse impossibile, ꝙ tempore celebrati contractus D. Palme. fuisset in ciuitate Vicētiæ, & in terra Abbatiæ: cum impossibile fuerit, ꝙ vtroque loco ea die fuerit: quia distantia inter illa loca non est talis, ꝙ non fuerit possibile fuisse ea die in vtroq; loco: solam aūt difficultatem non sufficit probare, sed opus est probare impossibilitatem. d. l. optimam. & d. §. itē verborum. Quia rn̄detur, ꝙ imo quasi oēs testes probant, ꝙ die 24. de mane erat Vicentiæ, & iō cū de mane fuerit in Abbatia eadem die confectum instr̄m, impossibilitas dicitur probata, ꝙ illo mane fuerit in vtroq; loco. Præterea ēt testes dn̄t, ꝙ erat impossibile, ꝙ ea die fuerit in Abbatia. Et mouentur ꝓꝑ ætatē & infirmitatem quæ rō est concludens, & quam ponderat Iurisconsultus in l. continuus. §. cum ita. de ver. obl. immo vbi hoc non dicerent testes, hoc deberent ex offō arbitrari excellentiæ vestræ, quia in hac materia dicit tex. in d. §. cū ita. debet attendi ætas & valetudo. & illud, qđ homines talis ꝯdōnis sunt cōsueti facere, ꝑ quē tex. dn̄t do. ibi, ꝙ interesse ꝓbat̄, probando, ꝙ hoīes talis cōditionis consueti sunt tm̄ superlucrari. Cū ergo de probando actū, de quo agitur, ad probationē interesse arguāt do. ergo sicut interesse pōt ex offō iudex æstimare. l. si qđ ex Pamphila. de leg. 2. Bar. in l. sp. §. hoc inter d. ff. qđ vi aut clā. & ibi no. per eū in l. 1. in fi. C. de sen. q̄ pro eo qđ interest, cum suis concor. Ita in casu nr̄o probata ætate & infirmitate D. Palme. debent magnificētiæ vestræ arbitrari, ꝙ impossibile fuit dicta die fuisse in dictis duobus locis, & tāto plus, quia pars aduersa in capitulis deducit, ꝙ die 24. discessit a castro Lonigi, & se trāstulit ad castrū Abbatiæ: eadē die redijt ad Lonigo, vbi stetit ad mortem D. Francisci, & sic fatetur, ꝙ die 24. non fuit Vicentiæ. ¶Insuper & secundo loco princip̄r per scripturā ipsius D. Palmerij, per quam instr̄m melius reprobatur, q̄ per testes. d. l. optimam. apparet, ꝙ dicta die erat Vincentiæ, vt patet ex partita posita charta 53. Et quamuis dici posset, ꝙ potuit alia die scribi, & si hoc possit esse: tn̄ ex ea ꝓbat̄, ꝙ die 24. recepit Vincentiæ pecunias, de quib. in ea. Et sic q̄uis ex ea non ꝓbet̄, scripturam illo die fuisse confectā, tn̄ id, qđ in scriptura continet̄, probatur ex ea dicta die Vicentiæ fuisse gestū. Hoc idē ꝓbatur ex alia partita, in qua attestat̄ dicta die ab alio pecunias recepisse. Et quāuis ibi non dicat̄ Vicentię recepisse: tn̄ hoc ꝓsumit, tū qa ꝓsumit̄ fuisse in loco sui domicilij. c. cū in tua. qui mat. acc. pos. & per Bar. in l. is pōt. de acq. hær. tū quia ille descriptus in illa partita longè distat forte ꝑ 25. miliaria a Lonigo & longius ab Abbatia: iō si fuisset dicta die in castro Abbatiæ, vt pars aduersa fatet̄, nō est verisile, ꝙ debitor illū insecutus fuisset, & maximè extra locū domicilij, ad quē n̄ tenet̄ debitor ire, iuxta no. per Bar. in l. itē illa. de cōstit. pec. Quod aūt dictæ partitæ, sint manu D. Palme. ꝓbat̄ de prima ꝑ cōfessionē partis ꝯriæ. Itē ꝑ Hugonē, qui vidit eā scribere, q̄ semiplenè probat,
7 † ex quo deponit de visu, vt patet ex no. ꝑ Mod. in l. admonendi. de iureiu. q̄cquid ibi dicat Bar. & Io. And. Ant. Abb. & Imo. in c. 2. de fide instr. & per Imo. in l. nuda. de dona. & ista est magis cōis opinio, vt hr̄ in dictis locis, q̄ Hugo, vt dictū est, approbatus est per aduersam partē. Et iō vbi pateret: tn̄ tollitur oīs macula ex depositione Baptistæ nominati in dicta partita, qui testificatur soluisse, vt in ea continetur, & vidisse Dom. Palme. scribere super d. libro, & audiuisse ab eo, dum ipse testis peteret ab eo apodissam, quòd de hoc non curaret, quia eius rōnes sp inueniret super d. libro viridi. Et dicit hoc fuisse tp̄e, quo D. Franciscus de Porto erat infirmus ea infirmitate, qua decessit. Et sic inducit præsumptionē vrgētem pro eo, de quo Hugo deponit, & eius testimonium coadiuuat. d. c. cum dilectus. de successio. ab intestato. dicta aūt semiplena & plus q̄ semiplena ꝓbatio perficit̄ ex attestationib. multorū, & maximè Antonij de Poltono, magr̄i Vincentij de Lonigo, & Barto. Ferrarij de Lonigo, q̄ dn̄t, ꝙ dicta partita ē manu scripta D. Palmerij, & hoc sciūt, qa cū pluries viderūt scribere, & q̄ hn̄t practicā & noti-
8 tiā de literis eius. hmōi aūt testes † licet non probent plenè, vt per glo. in authen. & si contractus, C. de fide instru. & in locis proximè allegatis: tamen faciunt semiplenam probationem, vt voluit Imo. in d. l. nuda. & in d. ca. 2. & ibi ponderat Bart. idem volentem in d. auth. & si ꝯctus. hoc idem vult & sequit̄ Alexan. cons. 181. inci. In cā & lite vertente 2. vol. Idem ēt voluit quidā D. Ludouicus, quē refert & sequit̄ D. Io. Bapti. Caccialup. i repeti. d. l. admonendi. 36. col. dicens, ꝙ hoc casu saluari pōt opi. Bart. ibi requirentis ad plenam probationem testes & comparationem. Et ista opi. vltra eos probat̄ rōne. Nā tales testes, sm̄ Doc. non probant: quia decipi pn̄t, ex quo non viderunt scribere: hæc autem rō quamuis excludat plenam probationem, tn̄ se-

tñ semiplenam nõn.hinc videmus, ꝙ comparatio prædicta ratione non probat plenè,vt in §.si quis.in authen. de inst.caut. & fi.tñ inducit semiplenam probationẽ, vt ꝑ oẽs in d.l.admonendi.& in d.c.2.& in l.comparationes.C.de fid.instru. Similiter testis,qui audierunt voces ɔ̃hentium, & non viderunt, ꝓbant ẽt plus q̃ semiplenè,& illi,qui dñt duos coijsse:quia audiruat strepitum, sič semiplenè probant & vltra: & tñ pñt decipi,vt per Ang. & alios in l.si non speciali.C.de test.& per Abb. in cap.cum causam.de testib.& per Io.And.& Abb.in c.præterea.de test.cog.Quòd aũt altera partita sit manu D. Palmeri cõstare põt ex comparatione literarum.¶Rursus dicta falsitas ꝓbatur per multas efficacissimas coniecturas, & licet per coniecturas alias non inducatur plena probatio delicti. l. absentem.
9 ff.de pœ.l.fi.C.de proba.tñ speciale † in crimine falsi,ꝙ suspicio falsi habeat ꝓ falso,nisi a parte producẽte instri veritas cõprobetur.ita dicit Arch.& Dñi.in c.in memoriam. 19.dist.per l.iu
10 bemus.C.de probatio.¶Prima†igitur præsumptio falsitatis resultat ex persona notarij, qui probatur aliàs falsum cõmisisse, qui fuit inquisitus,confessus, & qui soluit pœnã,vt euitaret infamiã,ex qua præsumptione oritur suspicio falsitatis: vt no.in d.l.iubemus.& ꝑ gl.in l.si q̃s ex argentarijs.§.1.ff.de eden.& ꝑ Spe.in ti.de instr.edi.§.instrm.ver.itẽ opponit,ꝙ notarius &c. & per Pau.de Ca.consi.203.& per Doc.in d.c.cum Ioannes.& in d.l.in exercendis.& ꝑ Bar.& alios in d.§.si quis neget.nec ad inducendam talẽ suspicionẽ est necessaria snĩa ɔ̃ notarium, nec ẽt ꝙ fuerit nomen notarij inter reos receptum, sed sufficeret ẽt per testes & per famam probare, ꝙ notarius esset solitus ita facere, vt est expressè de mente Bar. & aliorũ in d.§.si quis neget.vbi dicit esse satis probare ꝑsonam notarij esse suspectã,licet quantũ ad totalẽ reprobationẽ instri necessarium sit, notarium fuisse de falso condemnatũ, vel ꝙ fuerit inter reos receptus.& ita loquit Bal.in l.in exercendis. C.de fide instr.nã hoc ibi exigit nõ ad causandã solam suspicionẽ, sed ad totalẽ instri reprobationem. ¶Secunda coniectura falsitatis est tanti patrimonij renunciatio,& falsitatis expresio, nã in instro permutationis dr, D.Palme.hoc fecisse ꝓ exoneratione ɔ̃sciæ, & tñ cũ bona ɔ̃scĩa non potuit D.Iacobo tñ dare,& non D.Azoni fratri & cohæredi eius,cũ fateatur D.Palme. habuisse cãm in decima a patre prædictorũ. Itẽ cũ bona ɔ̃scĩa a solo Do. Iacobo non potuit dictã decimam retinere sine consensu dicti fratris
11 & cohæredis sui: expresio †ergo huius falsæ causæ,iuncta renũciatione tãti patrimonij, arguit dolũ, vt in terminis firmat Ang.in consi.218.incip.Visa narratione facti &c.vbi volẽs ꝓbare quoddã cõpromissum factũ fuisse per impresionẽ, cõsiderat, ꝙ mulier in dicto cõpromisso quædã falsa expresit, & ꝙ hæreditati renunciauerat. hereditatis ergo renũciatio, & falsitatis expresio,ſm eũ,arguit dolum, ita ergo in casu nro formaliter, patrimonij tanti renunciatio & falsitatis expresio, falsitatis præsumptionẽ inducit. ¶Tertia est cõiectura: q̃ colĩr ex qualitate ipsius ɔ̃hentis, qui ꝑ testes instrarios dr ẽt apud ignẽ fuisse incaputiatum,adeo ꝙ non poterant bene cognoscere,cuius esset ætatis: hoc aũt est manifestum signum personæ suppositæ:& tãto magis,qa hoc potuisset facere in ciuitate Vicentiæ,ẽt secretè, & maximè apud fratres, qui dñr se interposuisse concordiæ,non debet cadere in mentem alicuius, ꝙ si illi religiosi se interponebant in hac concordia ꝙ illis inscijs hoc cõclusisset D.Palme.¶Quarta coniectura est loci celebrati cõtractus & testium uocatorum ad illũ qualitas. Nam celebratũ est in loco ignoto D. Palme. & apud personas ignotas: ex quo vr̃ clã factũs, ex qua clãdestinitate orit̃ præsumptio fraudis.l.fi.de ritu nuptiar.¶Quinta coniectura fraudis oritur ex eo, ꝙ D. Palmer.stetit ſp in possesione, & ex locatione facta vsq; ad vitam eius vt no.in l.post contractum. de donatio. & per Doc.c. ad nostrã.de empt.& vendi.& in c.illo vos. de pig.&c.conquestus.de vsur.Hæc.n.sic sunt ordinata, vt tolleret̃ necesitas agẽdi & detegẽdi ista viuente D. Palmerio, qui melius potuisset se defendere.¶Sexta coniectura colligit̃ ex multis mẽdacijs & varietatibus partis contrariæ.Nã capitulat fratrem Mattheum se interposuisse ad talẽ cõpositionẽ & de hac re literas scripsisse & tñ ipse examinatus dicit oppositum. Itẽ dicit consuluisse D. Thomam de la Stuffa super hoc contractu celebrando: & tñ ipse examinatus dicit oppositũ:huiusmodi aũt mẽdacia arguunt dolum & suspicionem,ac falsitatis indiciũ inducũt. c.literas.de præsumptio.l.vnius.§.testes.ff.de qõ.& no. Barto.in l.fi.eo.tit. ¶Septima coniectura oritur ex alia falsitatis expresione in dicto instro transactionis,in quo dr̃,D.Palme.dare.D.Iacobo saltariam in villa,vt seratici seu sandrici, & ex libris ipsius cõis apparet,ꝙ talis saltaria tenetur per D.Iacobum & fratrem,& q̃ ea fruuntur.¶Octaua præsumptio oritur ex eo: quia primò in capitulis deducit D. Palme. ex terra Lonigi direxisse iter versus Abbatiã cũ D.Ludouico,& cum Guidone de Abbatia, & peruenisse ad castrum Baldum:& tñ testes, qui dñr vidisse eum ad castrum Baldum,dicũt,ꝙ D.Palme.erat cũ tribus aut quatuor equis.Si ergo erant tres equi,ergo omnes prædicti erant sine famulis:si vero erant quatuor equi,omnes erant cum uno famulo tñ,quod longè est a verisimili,qm̃ D.Palme, ut est probatũ, nedum iuisset ad castrum Abbatiæ cum uno famulo, sed nec ẽt exiuisset domum. Item nec D. Ludouicus solus iuisset sine famulo. Præterea postea iterum capitulat pars aduer. ꝙ D. Palme.ex castro Lonigi venit ad castrum Baldum tacito,ꝙ cum eo esset D.Ludouicus.& d.Guido, & ideo talis varietas & talis nõ verisimilitudo est falsitatis imago, ſm Bal.in l.1. C. de ser.fug. Nec obstat,ꝙ non possim me fundate ex capitulis negatis,iuxta no.per Bart. in l. post legatũ.in prin.de his quibus vt indig. quia hoc esset uerum, qñ vellem confesioni partis aduersæ, quã negando impugnaui, adhærere:sed nunc volo confesionem illam semel inpugnatã, & negatam,impugnare, & ostendere ꝙ ille cum iuro depoſuit falsum, & non verisiĩe. Et idem dico circa prædicta,in quibus feci vim in capitulis partis cõtrariæ.¶Nona cõiectura:quia primò capitulat habuisse duc.100. del.1488.deinde capitulat,ꝙ eo anno recepit ducat.200.& sic ex ista varietate arguo dolũ.d.l.vnius.§.testes.¶Decima coniectura colligitur ex instro conuentionis celebrato inter D.Iacobum nomine suo, & fratris,& illorũ de la Michele, in quo actum est, ꝙ prædicti de Sesso tenerẽtur dare oĩa iura sua prædictis de la Michele,& illi promiserunt agere contra D.Palme. pro decima, & contra omnes illicitos detentores bonorum de Sesso,& ꝑdicti de Sesso promiserunt non cõponere se in iudicio vel extra cũ dictis detẽtoribus sine licẽtia illorum de la Michele sub pœna quatuor mille duc.Non est ergo verisiĩe, ꝙ isti de Sesso permutassent cum Do. Palmerio illis de la Michele inscijs ꝑꝑ timore magnæ pœnæ,argumen.no.Bar.in l. codicillis. §.instituto.de leg.2.cum suis cõcordantibus,vbi dr̃, ꝙ quis nõ præsumitur velle facere actum, per quem incidat in pœnam ¶Vndecima coniectura potentissima est, qm̃ de anno. 1489. & sic post instrm transactionis ꝑ duos annos,orta est qõ inter D.Palme.& eius nepotes ex fratre super gubernatione Casteldardi,& D.Iac.de Sesso examinatus contra D.Palme.deposuit, ꝙ gubernatio de consuetudine spectabat ad iuniorem sicut ad antiquiorem,& ꝙ dictum castrum pro dimidia erat D. Palme. & plus in fine subiunxit, ꝙ commodum nec incommodũ spectabat ad eum illius litis. Cum ergo in instro permutationis celebrato del.1487.dicatur, ꝙ D. Palme. det dictum castrum.d. Iacob.non est verisimile,ꝙ D.Palme.illinc ad duos annos fecisset litem super regimine illius loci,maximè cum tanta impensa. Item ex quo D.Iacobus fatetur,ꝙ castrum spectat ad D.Palmerium pro dimidia, & ꝙ non sentit cõmodum vel incõmodum ex testificatis ꝑ eum,relinquit,ꝙ ipse fatetur, illud castrũ non esse suum ex dicta permutatione: quia non dixisset castrũ esse D.Palmerij,& ex testificatis per eũ sentiret incõmodum: quia ipse tanquã antiquior solus nõ deberet gubernare. Et ista falsitas nedũ præsumit̃, sed oculis corporeis videtur per omne genus probationum. ¶ Superest postremò testibus partis contrariæ respondere. In primis dico, quòd nihil probant ratione personarum, secundò ratione attestationum. Circa primum antea insistam. Nam D. Hieronymus Recepta est frater amitinus notarij, de cuius fama & honore tractatur. Itẽ est criminosus,cũ ꝓbatũ sit, ꝙ commiserit furtum tam per vnum testẽ q̃ per famam quæ semiplenè probat: quia nõ agitur criminaliter, ex quo objcitur delictum per viã exceptionis.c. super his.
12 de accusatio. criminosus † aũt de iure canonico repellitur a testimonio,ẽt si non sit cõdemnatus. c. super eo.el 1. & ꝑ Doct. in c.testimoniũ.de testib. qđ ius canonicum est seruandũ tam rõne loci, q̃ ratione personæ testificãtis:quia monachus. Item est infamis infamia facti,quia est fama publica, ꝙ fuerit expulsus de monasterio,a quo quis expelli non solet,nisi qñ est icorrigibilis

rigibilis.c.relatū.ne cleri.c.vel mona.c.cum ad monasterium. de
13 sta.mona.Itē est fama, ꝙ tenebat meretrices,quæ † infamia facti in causis ēt ciuilibus magnis repellit testē,vt per Abb.in d.c. testimoniū.& ꝑ Bal.in l.j.C.de sum.tri.D.Hieronymus Florētinus non stat in monasterio,sed euagatur huc & illuc, & maximè in domo Roberti de Strozis cognati D.Lodouici, q̃ euagatio monachis est prohibita.c.2.ne cleric.vel mona.li.6.c.religioso.de senten.excom.c. fi. de regu.Benedictus Saltarellus est armiger dicti Roberti, in cuius domo fuit cōposita ista filateria.
14 Ioannes de Sacrato † est spurius,& sic infamis infamia iuris:& ideo repellitur a dignitate,vt no.Azo.in summa de infa.pe.col. & Bal.in l.generaliter.§.cū aūt.C.de insti.& substi. & in l.3. de lib.& posthu.nisi ꝑp inopiam non legitimi cōpetitoris,s̄m ꝓdictos in l.gñaliter.§.spurios.de decurio.l.2.C.de dignita. lib. 12. Et per hæc D.Alex.consi. 80. incip. Redemptoris &c. Examinato ꝓcessu querelæ &c.vol.2.consuluit,ꝙ spurius non possit esse notarius,& ista est veritas,vt clarè videri pōt in dictis locis,
15 licet multa nō vera per partē aduersam fuerint dicta. † Reprobantur ēt ꝓdicti in dictis,& pro intelligentia ꝓmittendū est,ꝙ testes non dñr coadiuuare instr̄m, nisi ꝓcisè deponant de tpe instr̄i,& de directo cōtradicant testibus reprobatorijs, ut not. Salic.in d.l.in exercēdis.pen.col.& sic in casu nr̄o tp̄s est de substantia.In ꝓposito igitur D.Hieronymus Florentinus dicit uidisse circa 24.diem Do. Palmerium ante domum Pasij Pessioni.Dictio aūt,circa,facit,ꝙ testis nihil probet, vbi tēpus est de substantia.c.fi.& ibi no.D.Ant.& D.Abb.de despon.imp. Do. Hieronymus Recepta dicit,ꝙ fuit post festū S.Lucæ ꝑ aliquos dies.iste sermo verificatur in duobus diebus post S. Lucam, ut no.Io.And.in c.auditis.de præscrip.& Pet.de Ancha.in c.quanto.de his quæ fiunt a præla.& Oldrad.in consi.100.vbi dñt, ꝙ indefinita prolata a teste uerificatur in duobus, per l.inter illa. de verb.significat. Et quamuis dent se pro cōtestibus, tñ nullus præcisè & certitudinaliter loquitur de die 24.& non cōcludunt.Preterea dñt,ꝙ ibāt ad Ecclesiam Mansorum ad Missam celebrandam,& tñ rector illius ecclesiæ dicit, ꝙ post recessum D.Hieronymi Receptæ,qui fuit de anno 1486. ut probatur ꝑ alios testes,ipse nunq̃ celebrauit in dicta ecclesia, nec celebrare potuisset,quin ipse testis sciuisset,& sic concludenter deponit sup negatiua,iuxta no.in l.Pantonius. §. rei perduellionis. de acqui.hrd.cū suis concordantibus. ¶ Benedictus Saltarellus est singularis: q̃a alij dñt,ꝙ viderunt eum,q̃n volebat descendere : iste verò dicit vidisse,q̃n volebat ascendere equum. Item alij dicunt,ꝙ habebat caputium in capite : iste verò dicit,ꝙ habebat biretum,nec testes instr̄arij dñr esse huic contestes, quia ipsi ignorant,an ille esset D.Palmerius,quem Benedictus affirmat fuisse.Io.de Sacrato nihil ꝓbat : q̃ nō recordatur de tpe. Alij duo,qui viderunt eum transire,tñ nihil ꝓbant. Primò, q̃a Stephanus dicit,ꝙ erat pedester sup pōte : Georgius verò de Molino dicit,ꝙ erat equester,& sic sunt ꝯtrarij. Itē Stephanus dicit,ꝙ sibi visum est,ꝙ non esset D.Palmerius,& sic potius facit pro nobis,quàm cōtra.Georgius verò iterū examinatus dicit, ꝙ corruptus à parte contraria deposuit falsum. Et quāuis ex dicto istius non possit pars puniri.c.sicut nobis.de testib. & ibi no.tñ talis contrarietas & periurium istius facit, ut ei non adhibeatur fides,ut no.Inn.in c.ꝑterea.de dilat.& D. Ant.in c. cum in tua.de testi.& in terminis nr̄is per Alex.consi. 22. pen. col.4.vol.immo ex quo per alium testem probatur, ꝙ iste fuit corruptus ꝓmio,est suspicio,ꝙ omnes fuerint corrupti, iuxta no.per Spe.in tit.de instr.ver.item opponitur, ꝙ notarius &c. & per Pau.de Cast.cōsi.203.vbi dicunt, ꝙ si pars est solita ꝓducere instr̄a falsa, & eis vti,ꝙ oritur ꝓsumptio contra eū, ita ergo si vtatur testib. falsis,& aliquos corrumpit, præsumptio oritur contra omnes.¶Ludouicus Florentinus, qui dicit vidisse Do. Palmerium de mense Octob. post medium, & ēt post, 20.dies iudicio suo ad castrū Baldū, non ꝓbat, tñ quia factor dicti Roberti,tum quia præcisè non deponit de tpe.Petrus Sartor dicit ibidē uidisse d.Palme.die 23.Octob.sed non ꝓbat, q̃a est singularis in tpe,nec dicatur,ꝙ in dubio Ludouicus uideatur
16 in tpe concordare,quia ubi tp̄s est de substantia,† testes super tpe deponentes, qui possunt ita esse contestes sicut singulares,in dubio præsumuntur singulares, ut no. colligitur ex dictis Bar.in l.Celsus.in fi.de vsuca.& expresſius no.Bal. in l.fin. 35.opp.C.de edi.di.Adri.tol.& An.de Bu.in c.licet cām.de ꝓba.quamuis in alijs actibus secus, ꝑ no. ꝑ Bal.& alios in l.2. C. de bon.poss.s̄m tab.Et hoc idē dr̄ de testibus,de quibus. supra qui dñt vidisse D.Palme.in castro Abbatiæ. Præterea ēt si isti duo præcisè dicerent de die 23.nihil probarent, quia respectu aliorum sunt singulares, qui alij deponunt de alio tpe, & alio loco.d.c.licet cām.& in d.l.ob carmē.§.fi.de testi. bene facit qđ no.Bal.in l.2.C.quor.app.non recipi.ubi uult,ꝙ si ꝑ statutum aliquis eundo de vno loco ad aliū locū puniatur : & duo testes deponant de principio vsque ad medium, & alij duo de medio vsque ad finē,ꝙ isti non sunt ꝯtestes,nec vniūtur. Si ergo duo tñ deponerent de die 23.in castro Baldi, isti reprobantur per plures testes nr̄os deponentes,ꝙ erat Vicentiæ dicta die. ¶ Nō obst.alij duo deponentes de careta,quia inuicem sunt singulares in sensu auditus: q̃a vnus dicit audiuisse ab Amadorio Casteldione,& Amadorius a nuncijs D.Palmerij.Præterea ambo deponunt de auditu,qđ testimonium non recipitur,per not. ꝑ oēs in l.testiū.C.de testi.¶Adsunt alij duo,qui deponunt,ꝙ de anno. 1488.tpe quadragesimæ D. Palme. soluit ducatos 100. Ludouico,& vnus prēcisè deponit ex cā affictus,sed re vera isti mentiuntur & deponunt ꝯtra iuris ꝓsumptionē. Nā adhuc nō fuisset cōpletus primus annus locationis, qui incœpit anno ꝑcedenti in fi. Octob.ꝯductor aūt nō tenetur soluere pēsionem nisi in fi.anni,vt no.gl.& oēs.in l.æde.C.loc.& Barto.in l. si seruus cōis Mæuij.§.fi.de stipul.ser.& per Alex.in l. diuortio. in prin.solu.mat.& in l.qui hoc anno.de verb.obl.& sic nō est verisimile,ꝙ D.Palme.ante tp̄s soluisset.l.cū de indebito. de proba.& sic patet,ꝙ oēs testes partis aduersæ sunt reprobati, & re vera,vt per se patet,oēs sunt mēdicati. Sed esto millies, ꝙ præsentes fuissent instr̄o, & deponerent cognouisse D. Palme. tñ adhuc testibus nostris numero plurib. & dignioribus esset credendum,per no.in locis in prin. alleg. tum ēt quia verisimiliora deponunt attenta ætate & infirmitate D. Palme. per no.per Inn.in c.auditis.de præscr.& ꝑ Bal.in d.l. testiū. tū q̃a hn̄t præsumptionem iuris pro se,alij verò deponunt cōtra iuris ꝓsumptionem, quæ est, ꝙ quis ꝓsumitur esse in loco sui domicilij, & non extra d.c.cum in tua.& per Bar.in d.l.is pōt. testi aūt habenti præsumptionē iuris pro se magis creditur, quàm deponenti contra ꝓsumptionē iuris,vt no.Inn.& Mod.in d.c. auditis.& Aret.in consi.44.in fi.Non omitto ēt, ꝙ vbi instrumentum aliter testibus non coadiuuaret,ꝙ sine dubio esset reprobatum ex depositione fratris Matthæi,presbyteri Petri de Verona,& magistri Gasparis,qui sunt omni exceptione maiores. Alij vero testes nr̄i,quamuis ēt dici posset, ꝙ aliquem defectū paterentur,sine dubio vincere debent testes ꝯriæ partis,qui defectus patiuntur tam in personis, quā in dictis ; ut s̄. deductū est,& maximè iunctis præsumptionibus & coniecturis, de q̄bus supra,quæ sunt pro nostris testibus cōtra instrumentum, omissa etiam probatione libri, quæ etiam sola esset sufficiēs ad reprobationē dicti instrumēti. Quare ex omni parte & absq; vlla hesitatione audeo affirmare luce clarius cōstare de aperta falsitate allegati instrumenti : & ideo intrepidè concludo,partes magnificentiarum vestrarum fore,& esse in absoluēdo magnificum dominum Vgolinum a petitis per partem aduersam, & in declarando dictū instrumentū fore & esse falsum. Quo-
17 niam speciale est † in crimine falsi, ꝙ si illud etiam incidenter deducatur,pronunciandum sit super eo,vt no. Archi. & Dom. in d.cap.in memoriam. quos refert & sequitur Alexan. in consilio 62.3. vol. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Testes quot requirantur ad reprobandum instrumentum.*
2 *Varietas circa qualitates,quæ negotium principale non tangūt. non repellit testes.*
3 *Testis falsum deponens circa extrinseca a facto principali, & eius qualitatibus substantialibus in totum falsus non redditur, sed dictum suum principale probat.*
4 *Falsitatis præsumptio resultat contra instrumentum notarij, a-lias de falso accusati.*
5 *Testes de tempore deponentes eo casu,quo tempus est de substantia, in dubio præsumuntur singulares : secus est,si deponant de alia re.*
6 *Testis deponens per dictionem, circa, concludenter non probat, quando est probandum de tempore.*

Bastardus

7 *Bastardus testis esse non potest.*

8 *Testes coadiuuantes instrumentum debent præcise deponere de tempore eiusdem.*

9 *Si unus testis est corruptus, præsumptio est, alios quoque esse corruptos.*

10 *Infamia facti testem repellit, etiam in ciuilibus causis magis.*

11 *Criminosus a testimonio repellitur, licet de iure ciuili requiratur sententia.*

CONSILIVM XXXVI.

IN causa magnificorum de Sesso præmittendũ est, ꝙ licet sint variæ opiniones, quomodo reprobetur instr̃m per testes in eo nõ descriptos: tamen illa videtur esse magis cõis, ꝙ duo sufficiant omni exceptione maiores, vbi aliter instr̃m nõ iuuetur per testes in eo descriptos, vel per alios: vbi verò iuuaretur
1 testibus, † requiruntur tot testes reprobatorij, quot sunt illi, qui coadiuuant. Et alij duo ꝑ ꝑ instr̃m, quod vicem duorũ sustinet. Et ita tenẽt Inno. Ioannes Andreas, Card. Anto. Abb. & Imo. in cap. cũ Ioannes, de fide instr̃o. & Imo. in l. secunda. in §. si quis neget. quemadmod. testa. aperian. & Cyn. & Salice. in l. in exercendis. C. de fide instr̃o. & Ant. in cap. cum a nobis. in 6. col. de testibus, & in c. tertio loco. & ibi Abb. de probat. & Bar. in l. hr̃des palam. in prin. de testa. & Pet. de Anch. in consi. 76. incip. Visa limitata commissione &c. Quæ opinio est vera, q̃uis vltra duos testes sint in istr̃o descripti, vt hr̃ in dictis locis. In casu aũt, de quo agitur, sunt 14. testes clarè deponẽtes & assignantes concludentes rõnes dictorum suorum, ꝙ die 23. & 24. Octob. 1487. do. Palmerius erat in ciuitate Vicentiæ, & ꝙ non potuit ea die esse in loco celebrati instr̃i: ergo non solùm ẜm opinionem superius recitatam, sed ẽt ẜm quamlibet aliam opinionem, de quib. per do. Abb. latè in d. c. cũ Ioannes. qui recitat septẽ opiniones, instr̃m remaneret reprobatum. Et quãuis aliqui ex prædictis testib. nõ possint dici omni exceptione maiores: tñ maior pars sunt integri. Præterea maior numerus supplet defectum, ꝑ not. in l. 4. in prin. ff. de testi. & per Imo. in l. quidam testõ. in prin. ff. de test. Præterea dictum Hugonis in hoc adiuuatur ex dicto magistri Francisci Marangoni de Vicẽtia. Item est examinatus per aduersam partẽ: & sic fides huius testis vr̃ approbata per aduersam partẽ. Item dictum magistri Gasparis barbitonsoris, q̃uis sit oĩ exceptione maior: tamẽ etiã iuuatur ex dicto Francisci Asolæ, & magistri Ioannis de Barbarano. Nõ põt ẽt dici, ꝙ isti testes sint singulares respectu loci, quasi quidam dicant, ꝙ eum viderunt in domo, alij in alia parte ciuitatis, quia oẽs ferè concordant eum vidisse in domo. Præterea nunc agitur de probãdo, ꝙ erat ea die in ciuitate Vicentiæ, & in hoc toto oẽs cõueniunt, licet per diuersas rões, quia aliqui dñt, ꝙ viderũt in vno loco, alij in alio loco, ideo ex hoc non sunt singulares, iuxta no. in l. ob carmẽ. §. fi. de testib. & per Bar. in d. §. si q̃s neget. ¶Non obs̃t, ꝙ dicti testes varient adinuicem in aliquib. circunstantijs. Primò, quia non est talis uariatio, quæ non possit ad cõcordiam reduci. Secũdò, quia in negotio principali, & in qualitatib. eius cõueniunt. uarietas er
2 go circa qualitates, quæ † negotium pꝛincipale nõ tangunt, nõ repellit eos, vt est gl. in c. dudũ. in uer. substantia. de cõuer. cõiug. & in c. cũ ecclesia. in verbo, vacillasse. de cau. pos. & ꝓpriet.
3 Præterea † vbi testis non deponit falsum circa factũ principale, nec circa qualitates substantiales illius, sed circa alia extrinseca, in totum nõ redditur falsus, adeo, ꝙ dictũ eius in principali nõ vitiatur, ut no. Inn. & alij in c. fraternitatis. de hæred. & Spe. & Io. An. in tit. de test. §. j. versi. itẽ ꝙ aliquid de suo. & in titu. de instr. edit. §. instr̃m. ver. ꝙ si aliquid. & Bar. in l. eos. in princi. de fals. Ang. in l. 1. §. si quis simpliciter. de uerb. obl. Cõfirmatur ex partita libri uiridis dom. Palmerij charta 53. vbi dr̃, ꝙ D. Palmerius die 24. Octob. 1487. recepit certã pecuniæ quãtitatem a quodam suo debitore, per quam scripturam apparet, ꝙ erat Vicentiæ ea die, & ex qua melius instrumentum probatur, quàm ꝑ testes, ut est casus in l. optimam. C. de cõtrahen. & cõmit. stip. Et quãuis potuerit alia die scribi, tñ satis est, ꝙ in ea attestatur, ꝙ ea die pecunias recepit Vicentiæ. Quamuis ergo alia die scribere potuerit, præsumptio tñ nõ est, ꝙ alio die pecunias receperit: & sic q̃uis per illã scripturam non probetur, ꝙ illa die fuerit scripta, probatur tñ per eam, ꝙ ea die recepit, ne præsumatur falsum scripsisse. l. merito. ꝑ socio. Quòd autem partita scripta sit manu do. Palmerij, ꝑcisè attestat̃ Hugo Scartotius, quem multum coadiuuat testimonium Baptistę de Criaco, & dictũ magistri Vicentij de Lonigo, qui ita iudicat ꝑ ꝑ notitiam, quam habet de lr̃is do. Palmerij, quem uidit plures scribere, & maximè super dicto libro. Et idem dicit Barto. Ferrarius de Lonigo. Itẽ multi alij sunt testes singulariter deponẽtes de alijs partitis, quas uiderunt scribere: & ideo ex cõparatione facienda ex dictis scripturis ꝑ testes singulares ꝓbatis saltẽ resultat ꝑsumptio, ꝙ ista scriptura sit manu do. Palmerij: ita ꝙ oĩbus simul iũctis resultat plena ꝓbatio eius, de quo
4 agitur. Itẽ cõtra instr̃m est † suspicio, quia notarius aliàs fuit de falso inquisitus, & delictũ fuit cõfessus, & ratificauit, & ideo ex hoc ꝑsumptio resultat contra instr̃m, ut ꝑ glo. in l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. & in l. iubemus. C. de ꝓb. & per Pau. de Cast. consi. 203. vbi allegat ẽt Spec. in tit. de instr. edit. §. instrumentum. ver. itẽ opponitur, ꝙ notarius &c. & est infamis saltem infamia facti ẽt ex sola accusatione. ca. oĩpotens. cũ glo. de accus. c. fi. cũ ibi no. de testib. & ẜm multos ex cõfessione est infamis infamia iuris, ut hr̃ in l. ictus fustium. de his qui no. infa. Item oritur ex alio non mediocris suspicio falsi: quia in instrumento narratur, qualiter decimam Saderici habuit do. Palmerius a Nicoalo patre do. Iacobi & do. Azonis, qui ambo fuerunt & sunt hæredes patris. Et istã coniecturam in simili ponderat Ang. in consi. 218. & ꝙ pro exoneratione cõscientiæ ꝑmutat cũ do. Iacobo bona, q̃ habet in territorio Regij cũ bonis, quæ habuit a dicto quondam Nicolao. Si. n. fecisset hoc ꝑ exoneratione conscientiæ, debuisset do. Palmerius satisfacere do. Azoni filio & hæredi pro rata dicti Nicolai. Itẽ bona, quæ habuit a d. Nicolao nõ posset adhuc cum bona cõscientia retinere, ex quo pro parte spectabant ad dom. Azonem, qui huic permutationi nõ cõsensit. Item adest alia suspicio: quia iste, q̃ dicitur fuisse D. Palmerius cõtinuè fuit ea die ante instrumentum confectum incaputiatus. Et quamuis testes dicant, erãt nebulæ eo mane: tñ adhuc incaputiatus erat in domo Passij Pessoni ẽt apud ignem, ut dñt testes instr̃arij, ex quo resultat plus quam mediocris suspicio, ꝙ esset persona supposita, q̃ cognosci nolebat. Itẽ quia iste contractus est factus clam rõne loci, & ꝑsonarum. i. in loco ignoto, & apud personas ignotas, arg. l. fi. ff. de ritu nup. Item quia semper stetit in possessione, & propter locationem eidem permutanti factam, quia hoc totum arguit fraudem stante suspicione falsitatis. Hæc. n. vñr sic ordinata, ne possent trãsire in notitiã do. Palmerij uiuẽtis. qui enim sic ordinat, ne actus ꝑueniat in notitiam eius, cuius interest, dicitur clam fraudulenter facere. l. clam possidere. in ꝑ prin. de acq. pos. & per Bar. in l. 2. C. de his qui ex pub. rõ. lib. 10. Nec obstãt testes coadiuuãtes instr̃m. Et primò testes, qui dñt, vidisse do. Palmerium in hospitio castri Baldi, primò, quia sunt duo tñ, q̃ dicunt, quòd die 24. Octob. ibi erat do. Palmer. nec in hoc habent alios cõtestes, nec iuuantur ex fide instrumẽti facti alio loco, & alio die. nullo. n. mõ ex instr̃o comprobatur dictum istorum. Per plures aũt testes nostros ꝓbatũ est, ꝙ die 23. erat in ciuitate Vicẽtię, & sic isti reprobant̃. Pręterea vnus deponit ꝑcisè de die 23. & alius de die dicit præcisè nõ recordari. vbi aũt
5 dies † & tp̃s est de substantia, testes ꝑdicto mõ deponentes non dñr contestes: immo præsumuntur in dubio hoc casu singulares, vt ꝑ Bar. in l. Celsus. de vsuca. post gl. in l. ob carmen. §. fi. de testi. & Bal. in l. fin. in 15. opp. C. de edi. diui Adr. tol. & Ant. de Bu. in c. licet causã. de proba. & ꝑ Ant. & Imo. in c. cũ oporteat. de accus. & ꝑ Inn. in c. qualiter, & q̃n. eo. ti. q̃uis ubi nõ ageretur de probatione certi tp̃is, tunc testes prædicti dicerentur cõtestes, vbi tp̃s nõ esset de substãtia, ut quia nõ resultaret diuersus effectus ex gesto vno tp̃e magis, q̃ alio tp̃e. ¶Non obstant similiter testes deponentes de quadriga dñæ Claræ de Drosẽno, qui similiter isti testes pro eis non habent fidem instr̃i alia die & loco celebrati, & ꝑ plures nostros testes reprobantur, dũ dicunt, quod ante mortem, die mortis, & post mortem do. Francisci. do. Palme. erat Vicentiæ. Præterea alia rõne nihil ꝓbant: quia primus. s. Marcus Ant. de Carpo dicit quod audiuit ab Amadorio Castaldione, quòd quidã venerant noĩe do. Palm. cum quib. ipse testis nõ fuit alloquutus. Amadorius verò audiuit ab illis uenientib. noĩe do. Palm. & sic sunt singulares circa sensum auditus. Itẽ deponũt de auditu, nõ aũt ꝙ viderint

dom.

do. Palmer. immo Amadorius dicit, ꝙ eum viderat per 15. dies ante in castro Lonigi, & quod vix poterat ire. Non ob. ēt testes quatuor dicētes, quod viderunt do. Palme. ante domum Pasiij Pessoni, primò quia dñs Hieronymus de Florentia dicit, quòd
6 erat circa 24. diem Octobris. Testis † aūt habens de tpe certo ꝓbare, si vtitur dictione, circa, nunquā concludenter dr̄ probare, vt est tex. quem ibi no. do Antonius in c. fi. de despon. impub. Dñs autem Hieronymus Recepta dicit, ꝙ fuit post festū S. Lucæ per aliquot dies. Sermo autem istius verificatur in duobus diebus. l. ille aut ille. de verb. sig. & est frater amitinus Guidonis. Benedictus autem Saltarellus minus ēt ꝓbat; quia dicit vidisse post festum S. Michaelis. Dictio aūt post, siue verificet in modico tpe, siue in magno īteruallo, vt est eius natura. l. fructus. soluto matrimonio nō ꝓbat, & est armiger Roberti Strozæ. Ioannes de Sacrato nō recordatur de tpe, & est bastardus, qui est infamis infamia iuris, vt no. Azo in summa. C. ex quibus
7 cau. infa. irrog. in pen. col. † ideo nō pōt esse testis, vt not. in l. 3. §. lege Iulia. de testi. & per Bar. & alios in l. Cassius. de sena. & in l. 1. C. de summa Trin. & per doct. in c. testimoniū. de testib. & ꝙ dr̄ humilis & vilis persona. l. humilem. C. de incest. aliàs, de secund. nupt. Omnes ergo testes, qui limitatiuè & certitudinaliter nō deponunt de tpe celebrati instrī non coadiuuant il-
8 lud: quia testes coadiuuantes † instrm̄ debent contradicere directò testib. impugnantibus. adeo ꝙ si testes dicerent, rem aliter se habuisse tpe instrī non sufficeret, ꝙ coadiuuantes dicerent simpl̄r, rem ita se habuisse, vt scriptum est, nisi dicerēt tpe confecti instrī, quia aliàs starent simul, factum a principio sic se habuisse: & tñ tpe cōfecti instrī nō sic a partib. fuisse dictū, vel a tabellione scriptum: vt notanter declarat Sali. in l. exercēdis. pen. col. C. de fide instr. in proposito ergo cum testes nr̄i dicant, ꝙ tpe cōfecti instrī & ante, & post do. Palmerius erat Vicentiæ, & coadiuuantes dicant, ꝙ viderunt eum in terra Abbatiæ, non restringendo se certitudinaliter ad tps, de quo pcisè testes nostri loquuntur, sequitur ꝙ ab istis instrm̄ non iuuatur. Præterea ēt si omnes dicerent, ꝙ do. Palmerius erat præsens tēpore cōfecti instrī: tñ adhuc nostri pualerent tanquā digniores & numero plures. d. l. ob carmen. §. fin. Præterea testib. nr̄is est magis credendum tanquam deponentib. verisimiliora, attēta graui infirmitate do. Palmerij, eius ætate, & nobilitate, quibus attentis testes partis ꝯrariæ deponunt nō vera, nec verisimilia: ideo eis minus debet credi. d. l. ob carmē. §. fi. c. in nostra. de testib. & ibi per Io. An. & per Inn. in c. auditis. de pscr. & ꝑ Bal. in l. testium. in pen. col. C de testib. Et pſertim cū circa hoc deponant periti, quib. magis credendū, quàm multis imperitis. d. c. in nostra. & no. Spe. in tit. de proba. §. videndum. versi. hoc quoque. & do. Anto. in c. propos̄uisti. de proba. Et hoc quādo deponunt super his, in quib. versatur peritia sua, ꝓut facit hic ille Barberius & ille Physicus. Itē contra oēs pdictos testes resultat suspicio, ꝙ oēs fuerint corrupti, ex quo apparet, ꝙ ꝓducens corrupit Georgium de Molino. Nam sicut est pſumptio contra illud instrm̄: vbi ille, q̄ produxit illud, solitus est facere fabricare instrā falsa, vt Spec. in tit. de instr. edit. §. & versi. superius allegatis, & no. Pau. de Cast. in consi. præallegato, ita ille, q̄
9 † corrupit testem, præsumitur alios corrupisse, quia de instrumentis ad testes arguitur. d. l. exercendis. Dictum ergo Georgij de Molino, ex quo iterum examinatus dixit deposuisse falsum, corruptus a dom. Ludouico, cuius varietas operatur, vt ex eius dicto non possit ferri sn̄ia in fauorem producentis, ut no. Inno. in c. præterea. de dila. & Ant. de But. in c. cum in tua. vlt. col. de testib. & Alex. in terminis in consi. 22. pen. col. 4. vol. Et quamuis ei non credatur quantùm ad finem puniendi partem producentem. c. sicut nobis. & ibi no. de testi. tñ talis corruptio satis ꝓbatur ex attestatione Io. Baptistæ de Bononia, aliàs ditto el Bizaro: & quamuis non loquatur ita explicitè, vt fieri posset: tñ ex testificatis per eum satis probatur corruptio, quæ solet fieri secretè adeo, ꝙ posset producens poni ad torturam, ꝑ no. ꝑ Bal. in l. 3. C. de episc. audi. vbi dicit, ꝙ in delictis, quæ cōmittuntur occultè, iudex debet esse promptior ad torturam. Coadiuuatur hoc. s. vltimum dictum Georgij, uidelicet ꝙ falsum deposuerit ex quo deposuit, ꝙ veniebat ex possessione patris, quam habebat in territorio Coloniæ: tñ alius testis dicit, ꝙ tunc tpis non possidebat adhuc ibi aliquid. Item dicit, quòd fuit ad terram Lendenariæ ad filios & vxorē, quos habebat in domo Malignari: & tñ dicunt alij testes, ꝙ eos habebat Rodigij, & ibi nullam, vel modicam moram fecit. Item ex hoc ꝙ ꝓbatur, ꝙ antea ex Abbatia recesserat, & nō est amplius reuersus. Et dato ꝙ corruptio non esset plenè probata: tñ est plus, q̄ semiplenè probata, & nascitur indicium vrgens. Item probatur dictum Hieronymi de Receptis, q̄a pdicta vox est & fama, ꝙ fuerit expulsus de monasterio, qui expelli non potest, nisi q̄ñ est incorrigibilis. cap. relatum. ne cler. vel mon. ca. cum ad mo-
10 nasterium. de statu mona. & sic est infamis † infamia facti, quæ repellit testem in causis etiam ciuilib. magnis, vt no. Bal. in l. 1. de sum. trin. & in cap. ad nostram. de proba. & in l. optimam, in princ. & per Abb. in d. c. testimoniū. Item reprobatur: quia cō-
11 misit † furtum de quo constat tam ex depositione eius, a quo & q̄ñ surripuit, q̄ ꝑ publicam vocē, & famam, quæ semiplenè probat: quia non agitur de delicto puniendo. Et ideo quia criminosus de iure canonico repellitur in totum: quamuis de iure ciuili requireretur sentētia. cap. super eo. el primo. & ibi per doctores de testib. & in d. c. testimoniū. Item cōtra eum fama laborat, ꝙ tenebat meretrices. Similiter d. Hieronymus de Florētia est infamis saltē de facto, pſertim q̄a vagatur modò huc, modò illuc: & maximè in domo Roberti de Strozis, quæ euagatio mētis est prohibita. c. 2. ne cler. vel mona. lib. 6. c. religio so. de senten. excom. lib. 6. c. fi. de regula.

Carolus Ruinus.

Magnifici ac excellentissimi domini, licet non dubitē omnia hincinde allegata in causa istorum nobilium de Sesso fuisse & esse sigillatim ac sapienter recondita in scrinio pectoris excellentiarum vestrarum. nihilo minus vt mihi ac clienti morem geram: ea omnia breuiter in his scriptis recensenda censui, recordatus authoritate Oratij poetæ sic dicētis. Subintrāt animos segnius demissa per aures. Quam quæ sunt oculis subdita fidelibus. Omisso itaq; verborum apparatu aggrediar primū caput mearum allegationum, in quo dicebam, ꝙ nunc audentius confirmo, ꝙ ēt circunscripta exceptione falsitatis, de qua dicetur infra in secundo capite: nr̄ principalis omnino debet a petitis absolui, cum actum sit q̄ eum per d. Ludouicum suo noīe & patris ad mercedem promissam ex contractu locationis celebrato, vt dr̄, cum olim d. Palmerio patre dicti rei conuenti: in quo quidem iudicio debuit actor probare patientiam vtendi & fruendi, & successiuam pro toto tpe, ſm Bar. in l. si quis domū. ff. loc. & Iac. But. in l. diuortio. in prin. ff. sol. mat. vn̄ cū in nulla parte processus hoc sit probatum, igitur &c. Et huic fundamento non refragatur quędam r̄ñsio facta positionib. per principalem nr̄m: inquantum dr̄ esse confessus, ꝙ do. Palmerius tenuerit ea bona locata pro suis, & tanq̄ sua, & successiuè ipse hæres, quæ verba nullo mō inferunt ad intentionem ponentis, quinimo inferunt totaliter ad oppositum, & negant prorsus intentionem agentis: quia, vt dicit Bar. in l. 1. in fi. ff. pro so. illa uerba important, ꝙ quis nō possidet pro alieno, nec noīe alterius partis vt conductor vel similes. Itaq; aliter non probata patientia vtendi & fruendi, quòd erat necesse ex natura cōtractus per supra dicta, meritò actore non probante sequi debet absolutio, vt in iurib. vulgari. ¶Secundò dicebam, ꝙ nō tenebat asserta locatio quia rei suæ nulla est cōductio. l. qui rem. C. loc. l. neq; pignus. ff. de reg. iur. & facit l. non solet. ff. loca. vbi locatio simplex nō solet mutare dñium. Et huic fundamento non resistit asserta permutatio: quia r̄ñdetur. & primo, ꝙ non fuit, nec est producta: immo D. Guido illam exhibendo tm̄modo expresè dixit, se illā non producere. Et sic ex iurib. nō productis nō pōt sumi fundamentum. Nec stādum est instrō locationis facientis mētionem de ipsa permutatione, nisi quatenus producatur, per l. si ita scripsero. de cond. & dem. & per auth. si quis in aliquo. cū ibi no. per Doc. C. de eden. & per Inn. & alios in cap. 1. extra de prob. Sed posito, citra ueri præiudicium, ꝙ esset producta ipsa permutatio: tñ adhuc dr̄, ꝙ minimè iuuaret producentem, nec ex ea probaretur aliquod dñium translatum fuisse per do. Palmeriū in dños Iacobum & Ludouicū, cū ex multis infra dicendis apparet, tales contractus ꝑmutationis & locationis fuisse fictos & simulatos. Et primo id constat ex vicinitate contractuum: quia immediate vnus post alterū factus est. Item inter cōiunctos. Item quia vtraq; pars post dictos cōtractus semper

remansit

remansit in possessione rerum hincinde permutatarum, iuxta plenè no. per Bar. in l. post cõtractum. ff. de donat. & in l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pig. vel hyp. sol. Item quia dicti cõtractus quodam modo dñr facti clam, & in occulto, & in loco remoto a patria vtriusque contrahentium, iuxta no. in l. fi. ff. de ritu nup. & in l. non existimo. ff. de admin. tut. & per Bal. in l. 2. C. de repu. hær. Itaq; data simulatione dictorũ cõtractuum, q̃ facile colligi põt ex prædictis, apparet, ꝙ ex talib. contractibus simulatis non fuit translatũ dñium, nec ẽt possessio, ut est tex. singularis in l. emptor. ff. de aqua plu. arcen. & de ista exceptione, videlicet proprij dñij certũ est, ꝙ cũ agatur actione ex eo contractu, põt per conductorẽ obijci contra ipsum locatorẽ, ſm Bar. & ibi doct. in l. si quis conductionis. C. loc. prout in specie oppositum est in casu isto in exceptionib. primis rñdendo ad libellum, vltra ꝙ ẽt dictũ est in voce, ꝙ vbi tales contractus fuissent: tñ cum ipsa permutatio sit cõtractus innominatus, ut l. j. in fi. ff. de rerum permu. & in l. ex placito. C. eod. tit. & nõ sit aliquid impletum pro parte do. Iacobi & do. Ludouici, qui nõ tradiderunt bona permutata dom. Palmerio, quinimmo paulò post possessionem vendiderunt illis de Trexino, & saltariá singulis annis affictauerunt, vt cõstat ex libris ꝓductis, & sic nullo sequuto implemento ex parte eorum, adhuc est locus pœnitentiæ ex parte dñi Palmerij, & eius hæredum, per d. l. ex placito. iuncta l. 3. & l. si pecuniam. cũ multis simi. ff. de cõd. ob cau. Bene facit ad hoc. l. cũ ꝓponas. C. de pac. ubi frangenti fidem, fides frangatur eidem &c. ¶Tertiò & vltimo quantum ad istud primũ caput dicebam, ꝙ isti contractus erant ẽt ex alio capite nulli, videlicet rõne falsæ causæ insertæ in ipsis instr̃is: quæ cũ fuerit proxima & finalis, hẽt ipsos contractus vitiare, ſm Bart. & doct. in l. demonstratio falsa. §. j. ver. sextò quæro. ff. de cõdi. & demon. & no. per gl. & doc. in l. damus. ff. de condi. indeb. & ꝑ Bal. in rub. C. de cõsti. pecu. Quòd aũt causa inserta fuerit falsa, patet ex instr̃is acquisitionum factis per dom. Palmerium a do. Nicolao de Sesso de ipsis bonis sibi vẽditis, ꝓ ducatis 1500. cum pacto recuperandi intra 15. annos, de quib. fit mentio in asserto instrumento permutationis: & sic standũ & credendũ est assertioni partiũ absque alia productione, per l. optimam. in prin. C. de contrahen. & cõmit. stip. vnde cum ipsa bona non fuerint recuperata intra dictum terminum: certum est, ꝙ facta sunt propria & irreuocabiliter sua p̃fati dom. Palmerij, per l. 2. C. de pac. inter emp. & vend. Et sic cõstat euidenter, ꝙ in nullo habebat conscientiam oneratã, quinimmo presumitur habuisse bonã fidem & bonam ꝯscientiã, iuxta no. ꝑ Bar. in l. Celsus. de vsuc. & ẽt probatum ꝑ testes, ꝙ do. Palme. erat vir bonæ cõsciẽtię, & in dubio hoc ẽt p̃sumitur, ſm gl. in §. si quis a nõ dño. insti. de rer. diui. Et his non obstat quædã asserta oblatio: quia nullibi de ea cõstat, & si de aliqua appareat, fuit verbalis & non realis. Item extra terminum. Itẽ a non habente ptãtẽ offerẽdi, & sic in nullo releuat, iuxta plenè no. ꝑ doc. in l. acceptã. C. de vsu. & in l. obsignatione. C. de solu. & bonus tex. in l. si soluturus. ff. de solu. ibi, cõgruo loco & tpe. Itẽ aliàs cũ p̃fati d. Iaco. & Azo cessissent oĩa iura sua quibusdã nobilib. Venetis de domo Michaelis cõtra do. Palmerium, ista oĩa uentilata & disputata fuerunt: & tandem fuit lata sñia cõtra dictos nobiles cessionarios. prout cõstat ex actis, & ipsa sñia, præterea ex alio capite ostenditur hæc cã inserta in dictis instr̃is falsa, quia si uolebat do. Palmerius exonerare cõscientiã suã: oportebat utrique ex fratrib. & filijs do. Nicolai de Sesso, videlicet ipsi Iacobo & Azoni eius fratri dare dimidiam dictorum bonorũ, & non oĩa vni, prout fecisse videtur: quia istud esset potius onerare, quã exonerare conscientiam, & addere malo peius: qđ non est dicẽdũ. Itẽ ad ostendendum oneratam conscientiam do. Palmerij non iuuat allegare pactum de reuendendo: qa cessante paruitate pretii, & consuetudine fœnerandi in do. Palmerio, ꝓut cessant, quia de hoc nihil est probatum, certè illud pactũ est a iure approbatissimũ, per d. l. 2. C. de pac. inter emp. & ven. & ꝑ doc. in c. ad nostram. de emp. & uen. & in c. illo uos. de pig. & sic ex p̃dictis oĩb. patet, ꝙ principalis nr̃, videlicet do. Hugo ex isto solo primo capite venit oĩno absoluendus a petitis per partem aduersam. Et istud caput ẽt magis expedit parti agenti, si salubrius intendit suo honori consulere, tamen postquã pertinaciter insistit, & videtur uelle insistere super istis instrumentis tãquam ueris, & verè cum dom. Palmerio celebratis, nunc aggrediar ſm caput exceptionis falsitatis oppositæ contra dicta instrumenta, & multifariam, multisque modis ꝓ ueritate, & ipsa iustitia conabor ostendere dicta instrumenta fuisse & esse falsa, immo falsissima, & plus quã Iudas Scarioth. ¶Et pro fundamento p̃mittã, ꝙ licet instrumenta habeant tres præsumptiones iuris pro se, uidelicet, ꝙ sint solennia & solẽniter facta. Itẽ, ꝙ sint de mandato contrahentiũ celebrata, ut in terminis uoluit Bal. in suo consi. 237. in 1. parte, dicens primũ probari in l. cũ precibus. C. de proba. ſm in l. sciendum, de uerbo. ob. tertiũ in auth. de tabellio. §. nos verò. aliàs, nos autẽ, tamen istæ tres præsumptiones recipiunt alias præsumptiones & ꝓbationes in cõtrarium, tam directè, quàm indirectè, ſm eum, allegando d. l. optimam. C. de contrahen. & cõmit. stip. ubi ponuntur tres modi reprobandi instrumenta, uidelicet uno modo per duos, uel tres testes omni exceptione maiores, alio modo per scripturam: tertio modo per alias liquidas & manifestissimas ꝓbationes, aut ꝓbabiles coniecturas & præsumptiones, quas iura appellant liquidissimas & manifestissimas probationes, vt habeẽ in l. licet Imperator. & ibi plenè per docto. de leg. 1. & per glo. & docto. in l. si tutor petitus. C. de peri. tuto. & per tex. glo. & doc. in l. fi. ff. quod me. cau. cũ multis sim. qui omnes tres modi reprobandi instrumẽta concurrũt in casu nostro, igitur &c. ¶Item & aliud secundo loco præmittam, ꝙ licet instrumenta faciant ꝓbationem manifestã & notoriam, & habeant p̃sumptionẽ ueritatis pro se, adeo ut qui uelit ꝓbare contrariũ, oportet habere urgentissimas probationes cõtra instrumenta, ut habetur in d. l. optimã. & in l. si post diuisionem. C. de iuris & fac. igno. & in c. licet causam, extra de prob. & in c. cũ dilecti. de dona. & in cap. cum olim. de priuil. cum multis simil. Tñ isto casu puto consideratis multis infra dicendis, facilis erit probatio huius manifestæ falsitatis, quæ non solùm legib. sed manibus & pedibus tangetur, & apud sapientissimos iudices conculcabitur: nec poterit falsa & apparenti demonstratione ipsorum falsorum instr̃orum substantia veritatis immutari, iuxta l. cum falsa. C. de iur. & fac. ign. & sic tolletur oĩs præsumptio veritatis & solẽnitatis ac probationis prima facie resultãs ex talibus instr̃is. Nam, vt dicunt Doct. in locis præalleg. tunc demũ instr̃a faciunt probationem manifestam & notoriã, qñ nihil est in contrariũ oppositum, nec probatũ: sed vbi in contrariũ est obiectum & probatũ: tunc tollitur omnis præsumptio prima facie resultans ex illis. ita do. Anto. in iurib. & locis præallega. Quod aũt prædictis trib. modis & alijs quàm plurib. sint reprobata dicta instr̃a vt falsa, & non vera patet ex infrascriptis. ¶Et primò assumam primum modum reprobandi instr̃a per duos vel tres testes omni exceptione maiores, licet duo in præsenti casu sufficiant, ſm magis cõem opinionẽ Doctorũ in l. in exercendis. & in c. cum Ioannes. de fide instr. ex quo nõn directò, sed indirectè agimus reprobare dicta instr̃a, dicendo dom. Palmeriũ fuisse ea die, qua dñr celebrata & ante & post per duos & tres dies in ciuitate Vicentiæ: & sic absentẽ a loco cõtractus, iuxta dictam l. optimam. & §. item verborũ. insti. de inuti. stip. Et ꝑ pea notarius, qui scripsit eum præsentem dictis ꝯctibus & instr̃is: & similiter, qui scribi fecit commisisse falsum, & in ea parte dicta instr̃a fuisse & esse falsa, vt l. qui veluti. C. de falsis. c. tam literis. de test. & c. quanto. extra de his, quæ fiunt a præla. & consuluit Bal. in cõsi. 141. in prima parte. in princ. Et in hoc habemus circa duos actus ex quibus manifestè & apertissimè probatur, dom. Palmeriũ tunc, & ante, & post fuisse in ciuitate Vicentiæ, non solùm duos & tres testes contestes, verù in quatuor & vltra. ¶Et primò circa actum visitationis factæ de domino Francisco per duos dies ante eius mortẽ, qui obijt anno dñi 1487. die 26. Octobr. vt dñt ferè oẽs testes nostri, & pars aduersa hoc capitulauit, conueniunt oẽs infrascripti testes, videlicet. ¶Primò Bernardus de Ottolingo famulus dicti domini Francisci, qui expressè dicit de dicta visitatione facta per dominũ Palmeriũ per duos dies ante eius mortem: & sic cõcludit necessariò, ꝙ die 24. Octob. erat ĩ Vicẽtia. ¶Simõ de Bonaldis, ꝙ dicta die 24. existens in domo dicti do. Francisci vidit eum dom. Palmerium venire ad visitandum dictũ dñm Franciscum. ¶Ioannes Taschinus dicit associasse dominum Palmeriũ ad visitandũ dom. Franciscum de Porto per vnum vel duos dies ante eius mortem. ¶Dña Catharina massaria ẽt de dicta visitatione dicit. ¶Iacob. de Viuario dicit idẽ de visitatione prædicta fa-

cta

cta per duos dies ante mortem dñi Francisci. ¶ Et sic habemus quinque vel sex testes deponentes de visitatione pdicta facta p duos dies ante mortẽ do. Francisci, qui de necessitate concludunt, ꝙ die 24. Octob. & sic die celebratorũ instrorũ dñs Palmer. erat in ciuitate Vicentiæ: & licet non oẽs dicant se contestes, tñ ex quo deponunt oẽs de eodẽ actu, de eodẽ loco, & de eodem tpe, debet in dubio fieri interpretatio, vt sint contestes. ita eleganter dicit Bald. in l. de quibus. in antepe. col. ff. de legib. & in l. 2. in 3. col. versi. hic quæro, si septẽ testes &c. C. de bono. poss. ẽm tab. vbi dicit, testm̃ probari per septẽ testes, q licet deponant de præsentia sua tñ, & nõ de psentia aliorũ: quia licet omnis testis possit dici singularis in sensu suo, tñ in re testificata sunt contestes. Et idem dicit, si testes interrogati, quibus uel quot præsentibus, dicerent, non recordor, uel nescio, quia tunc ẽt dicerentur contestes, si alij deponant de eodẽ actu. & ita refert & sequitur dñs Alex. in consi. 41. in vlt. colu. 4. vol. ¶ Et per hoc tollitur vnum obiectum factum p clarissimos aduocatos partis aduersæ, dum obijciebant contra istos testes & alios de singularitate, quia ista non est singularitas, sed vnitas & cõformitas ipsorum testium tendentium in eundem rei finẽ, iuxta l. qui sniam. C. de pœn. & vbi posset dici aliquo respectu singularitas, tñ nõ officit, immo prodest cũ sit adminiculatiua, & non obstatiua, vt dicit Bal. in d. l. qui sniam. & in rub. de controuer. inuestit. col. 1. vbi eleganter dicit, illos testes esse singulares, qui non conferunt in eundem rei finem. Si aũt tendunt in eundem rei finem, licet per diuersa media, seu per diuersas coniecturas sibi inuicem patrocinantes, tales testes non dicuntur propriè singulares, sicut vna uia ducit Romã, sed nõ sola: ita plures testes per diuersa media, & per diuersas coniecturas possunt nos perducere ad cognitionẽ alicuius veritatis. allegat tex. in d. l. q sniam in c. fi. de suc. ab intest. Ita ergo dicendum in casu isto, in quo non solum habemus psumptiones & coniecturas probatas per plures testes conferentes in eundem rei finem, sed habemus & pbationes apertas & luce meridiana clariores, ꝙ dom. Palmer. tempore assertorum instrumentorum celebratorum erat in Vicentia: & sic de necessitate cõcluditur, ꝙ non poterat esse in terra Abbatiæ, ut supra plenè per plures testes ostensum est, dum conueniunt omnes in eundem actum. s. visitationis prædictæ, & in eundem locũ & in idẽ tps. ¶ Corroboratur pdicti testes & eorum dicta alijs testib. & pbationib. vrgentissimis, quia Iacob. Chitoi dicit d. Palmerium ante 24 diem mensis Octob. & post, & eadem die 24. semper fuisse in ciuitate Vicentiæ, & eum quotidie vidisse, quia stabat in domo eius, & esse impossibile, ꝙ eo tpe esset alibi. ¶ Dñs Petrus de Verona dicit, ꝙ ea septimana, quã mortuus fuit dñs Franc. de Porto incipiendo a pcedenti Dñica vsque ad sequentem, & sic per totam illam septimanam dixit continuo missam do. Palmer. in ciuitate Vicentiæ, & in ecclesia S. Stephani, & ꝙ omni die faciebat sibi dare vnum marcellum. ¶ Magister Gaspar Barberius dicit esse impossibile, ꝙ d. Palmer. die assertorũ instrumentorum fuerit in terra Abbatiæ, quia ipse testis redijt a nundinis Cremæ die 22. Octob. & omni die post & ferè per totũ illum annum iuit ad uisitandum eum, & p duos, vel tres dies post eius reditũ mortuus est d. Franciscus de Porto. Magister Ioãnes medicus dicit hoc audiuisse a magistro Gaspare, ꝙ iuerat visitatum do. Palmer. per duos vel tres dies ante mortem do. Frãcisci de Porto. ¶ Petrus Taschinus dicit, do. Palmerium die assertorum instrumentorum fuisse in ciuitate Vicentiæ, & se scire, qa stabat pro eius famulo, & recordatur, ꝙ ante mortẽ do. Francisci de Porto misit eum Lonigum pro exigendis pecunijs pro faciẽdo sibi vnam uestem. ¶ Hugo Scartotius dicit, ꝙ die 24. Octob. d. Palme. erat in ciuitate Vicentiæ, & se scire dicit, quia erat eius factor, & stabat secum in domo, & dormiebat secũ in camera: & quia die 23. Octob. de mandato suo soluit cuidam magistro Francisco marãgono solidos 55. pro eius mercede, ut dixit apparere scriptum manu sua super libro uiridi dñi Palmerij: cum isto teste concordat ille Marangonus. ¶ Dña Catherina dicit, ꝙ eo mense, quo mortuus est do. Franciscus de Porto do. Palmerius semper stetit in ciuitate Vicentiæ, & se scire, quia erat eius massaria, & stabat in eius domo, & ista ẽt dicit de uisitatione do. Francisci & de associatione funeris. ¶ Et sic habemus septem alios testes de necessitate concludentes, ꝙ do. Palmerius die celebratorum instrumentorum erat in ciuitate Vicentiæ, & non in terra Abbatiæ. ¶ Item habemus alios numero quinq; dicentes ante & post illam diem 24. do. Palmer. fuisse in ciuitate Vicentiæ, ut sunt oẽs infrascripti, uidelicet, ¶ Dñs Petrus de Verona dum dicit de celebratione missæ per totam illam hebdomadã qua mortuus est do. Franciscus de Porto, & sic includit omne tps. ¶ Petrus Angelus dicit, ꝙ per totum mensem Octob. do. Palme. non exiuit de ciuitate Vicentiæ, nec potuisset recedere quin uidisset, quia erat eius famulus, & stabat in domo eius. ¶ Dña Catharina Massaria dicit hoc idẽ. ¶ Magr Gaspar, q visitauit eum ante & post. ¶ Magnificus Eques do. Io. de Porto filius do. Francisci dicit de uisitatione patris facta p do. Palmerium, & licet dicat per auditum a famulis: tñ multum cõfert ad probationẽ factã p famulos & alios de dicta uisitatione. Item dicit de uisitatione facta ipsi testi per do. Palmerium immediate sequuta morte patris. Itẽ de associatione funeris, & licet dicat per uerbum credit, tñ cõfert satis ad dicta illorum testium, q dñt assertiuè, do. Palmerium associasse funus d. Francisci, put sunt infrascripti, uidelicet, do. Leonardus, Petrus Angelus, Magister Io. de Barbarano medicus, Ioãnes Taschinus, & hoc ẽt fatetur pars aduersa in capitulis. ¶ Et sic habemus alios quatuor testes deponẽtes de associatione d. Palmerij ad funus, uel exequias d. Francisci de Porto. Item alios numero quatuor & vltra dicentes præcisè, ꝙ do. Palmerius ẽt die 23. erat in ciuitate Vicentiæ, ut est dñs Bartholomæus de Luzaria, Franciscus Castagnarius, Carolus de Seratico, Hugo Scartotius, & omnes alij dicentes, ꝙ ante 24. diem Octob. uiderunt do. Palmerium in ciuitate Vicẽtiæ. Itaque iunctis omnib. testib. simul & a priori & a posteriori tempore & a medio est plus quam euidẽtissimè probatum, ꝙ do. Palmerius die celebratorum instrumentorum erat in ciuitate Vicentiæ: & vnumquodque dictorum extremorum, seu temporum est probatum, ad minus per quatuor testes & vltra, ut patet ex dinumeratione suprascripta. Nec dicat aliquis obstare obiecta in personas & dicta eorũ testium, prout nixi sunt demonstrare excellentes aduocati partis aduersæ, qui plurimum elaborarunt circa singularitates eorum & circa uilitatem & famulatum eorum. Itẽ & circa omissam solennitatem, tam super delatione iuramenti, & eorũ receptione, q̃ super omissa interrogatione. Itẽ & circa alia satis impertinenter adducta: quia ut supra plenè dictum est, nulla singularitas istis testib. obijci põt, quæ de iure subsistat: cũ habeamus in unoquoque actu deducto ad probandum existentiam & præsentiam do. Palme. in ciuitate Vicentiæ: & sic absentiã a loco contractus ea die, qua dñr confecta illa instrumenta, & ante & post non solùm vnum, duos uel tres testes, in quib. constat omne uerbum, iuxta c. nouit. de iudi. & in c. in omni negotio. de testibus. & l. vbi numerus. eo. tit. uerũ quatuor, & quinque, & sex, & septẽ: ut patet ex ordine pcedenti, & ubi posset dari aliqua singularitas, quod tñ negat, illa minimè aut nequaquam posset nobis obesse, quia ut euidenter apparet, esset singularitas adminiculatiua tẽdens in unum rei finẽ, q̃ de iure pbaret, ut p Bal. in locis præal. Nõ aũt esset obstatiua, ut supra plenius dictum est, & maximè qa testes deponentes de uisitatione & de associatione ad funus, sunt omnes contestes, & ita dẽt interpretari, dato, ꝙ vnus nõ diceret de præsentia alterius per supra dicta. Itẽ quia ubi agitur de probando aliquid in genere, puta ꝙ Titius tali die erat in tali ciuitate, quæ dicitur locus gñalis, ẽm Bal. in l. contractus. C. de fide instru. tũc testes ẽt singulares tendentes in eundem rei finem admittuntur, ẽm glo. in l. ob carmen. ff. de testi. & Bal. in l. j. C. qui nume. tu. & p cano. in c. qualiter & qñ. de accu. & Spec. in tit. de inqui. §. j. ver. quid si unus. Bal. & alij in l. 1. C. de test. per d. l. qui sniam. C. de pœnis. itaque quantùm ad istam singularitatem me vlterius nõ extendam: cũ sint oĩa plus quam plenissimè probata, & sic ad alia progrediar obiecta, et assumam illud, quod de vilitate dicitur, quia rñdendo dico, nullibi esse probatum de tali uilitate, immo alio non docto quilibet censetur idoneus, nisi probetur contrarium, cum edictum de testib. sit permissorium. l. j. ff. de testi. cum simi. Nec ẽt paupertas eorum alicubi est probata, & vbi esset pbata: adhuc dicitur, ꝙ paupertas sola non repellit testem. & vide Are. in consi. 13. in 10. colu. sed mali mores & alia, de quib. insti. de suspec. tut. §. fi. & p glo. in l. 3. in ver. egẽs. ff. de testib. & Spe. in tit. de teste. §. j. ver. item ꝙ est pauper. & in auth. de testi. §. si quis. & 4. q. §. si testes. uerũtamen est, secundũ docto.

docto. ꝙ ius præsumit facilius corrumpi testes pauperes, q̃ diuites, & cæteris parib. magis creditur nobili, q̃ ignobili, & magis diuiti, q̃ pauperi, ut per gl. & doc. in d. l. 3. & in alijs locis, qđ apud sapientes breuitatis causa omitto. Sed alio in ꝯtrariũ non probato ẽt pauperes bonæ vitæ & famæ admittuntur, ut in casu isto: & licet ad reprobãdũ aliquorũ personas aliqui testes fuerint adducti per partẽ aduersam: cũ sint testes rustici, & montani & ignobiliores nr̃is, & vix eos cognoscentes, ac ẽt dicentes, ꝙ iam sunt anni 10. & 12. ꝙ non viderunt eos, & licet ẽt dicant de pauciori t͞pe: tñ non data cognitione de recẽti, vel de ꝓximo non video, quomodo posint deponere vera, vel verisimilia circa personas nostrorum testium: & tanto magis quanto deponunt de secretis cordium, quorũ Deus solus dr̃ esse scrutator: vt habetur in c. quoties cordis oculus. & in c. nouit ille, q̃ nihil ignorat extra de iud. & sic deponunt de eo, qđ non p̃nt percipere sensu corporis, ergo non probant, vt habetur & no. in l. solam. & in l. testiũ. per Bal. C. de testib. & ideo reprobatur eorum testimoniũ inquantũ dñt, ꝙ ex eo, ꝙ exponerent vitam ꝓ dictis nobilib. putant eos in p̃nti cã dixisse falsum, qđ dictũ, & quæ ratio non est concludens, neque necessaria, immo aliena a vero. Nam multi sunt, qui iure amicitiæ exponerent vitam pro amico, ut legitur apud Ciceronẽ libro de Amicitia: & apud Virgiliũ de Niso & Eurialo: & tñ non legitur, ꝙ ꝑ hoc fecissent aliquid turpe, quinimmo vera amicitia nõ cadit inter prauos & malos, sed solũ inter bonos, ꝯm Ciceronem, vbi supra: & his ẽt non obstat, ꝙ dicebatur eos non esse iure talis amicitiæ oĩ exceptione maiores, ꝙ exigitur in casu isto: quia rñdetur, nõ esse probatam talẽ amicitiam, quæ repellat eos. Nec aliquid, ꝙ de fide diminuat, iuxta l. latæ. §. amicos. de verb. sign. & ubi aliquid diminueretur, eorũ fides suppleretur per alios idoneiores, iuxta no. per Bal. & Ange. in l. si q̃s ex argẽtarijs. §. si plures. ff. de eden. Itẽ illos defendit numerus, iuxta no. in l. 3. ff. de testib. Itẽ põt dici, ꝙ cũ ipsi testes reprobatorij sint pauciores numero nr̃is, sintq́; viliores, pauperiores & animosè deponentes de ijs, quæ solus Deus nouit, de ijs, q̃ non sunt vera nec verisimilia, & de ijs, q̃ non viderũt a multis annis citra, profecto talib. test. nulla fides est adhibẽda, iuxta l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. & tanto magis qñ producti sunt ab eo, qui produxit falsa instr̃a, vñ qui in vno est reus, oĩum censetur esse, & semel malus semper in eodem gñe mali censetur esse malus. l. non oẽs. §. a barbaris. de re mil. l. si cui. §. ijsdem. de accusa. & per Cy. in c. semel malus. de reg. iur. in 6. ¶Item non obst. allegatus famulatus, quia negatur esse probatum, quod tempore iuramenti, vel depositionis ipsorum testiũ aliquis eorum esset famulus, præterquã illa dña Catharina massaria. Nam circa conditionem testium inspici debet tale t͞ps, ꝯm oẽs in l. j. C. de testa. & in l. testium. §. j. ff. de testa. & ideo licet aliàs aliquis fuerit famulus meus, si tñ t͞pe iuramenti, vel depositionis non sit famulus meus, nec desierit esse in fraudem, ꝙ erit testis idoneus, ꝯm Bar. in l. 1. §. item Iunio. ff. de qõnib. per Ange. & Sali. in l. seruos. C. de qõ. plus volunt doct. ꝙ ẽt famuli, qui sunt honestæ vitæ, admittantur pro dñis, vt per Inn. in c. in literis. de testi. & per Bal. in l. ẽt. C. de testi. & maximẽ qñ examinãtur ad excusationem, vel innocentiam dñorum, ꝯm Spe. in tit. de inqui. §. 1. ver. sed nunquid. & Io. And. in tit. de teste. §. 1. ver. ꝙ si olim fuit. Item ex quo reperiunt tot alij fide digni, si quis defectus inesset, iam esset sublatus per istos fide dignos. d. l. si quis ex argentarijs. §. si plures. Item numerus ẽt supplet oẽm defectum, si quis esset, prout non est, iuxta no. in l. 3. ff. de testib. in prin. & pulchrè ad ꝓpositum per d. Alex. in consi. 5. in 1. vol. Itẽ & q̃a veritas melius per eos, q̃ per alios sciri põt, ar. l. consensu. C. de repud. ¶Non obstat, ꝙ isti testes dñr minus legitime recepti & examinati, & ad nullius instantiam: q̃a immo dr̃, ꝙ fuerunt legitimè recepti, iurati, & examinati, cũ pro maiori parte fuerint per vos & officialem vestrum hic Ferrariæ examinati: reliqui uerò, qui fuerunt examinati Vicentiæ, fuerunt recepti & examinati de cõmisione magnificentiarum vestrarũ, quæ fuit facta ad instantiam do. Vgolini, qui dedit noĩa ipsorum testium in scriptis in duab. schedulis, & duab. vicib. & ad eius instantiã fuit monita pars aduersa pro singulis dieb. & horis corã P̃tate, seu Vicario ciuitatis Vicentiæ, quib. nudum ministeriũ cõmissum est per magnificentias vestras: vñ oĩa vñr facta ꝑ eas, ar. l. 1. C. de vete. iure enucle. ubi dicit Imperator. oĩa. n. nr̃a facimus, quæ nr̃a authoritate impartimur. Et ꝑpea illi defectus allegati, ꝙ non fuerit delatum iur̃m parte citata, uel monita, & ꝙ fuerunt recepti nemine instante, per not. in l. si qñ. C. de testib. & in c. cum Bertholdus. vbi cano. cessant ꝑ supradicta. & ita in terminis consuluit d. Franc. Are. in consi. 13. col. 13. Item nõ possunt repelli, ut suspecti, tanq̃ sponte se obtulerint depositũ ros in cã, iuxta no. per Bar. in l. quæ oĩa. ff. de procu. Quia rñdetur ꝯm Bar. in l. post legatum. §. ijs verò. ff. de his quib. ut indig. & Bal. in l. presbyteri. col. 3. C. de epi. & cle. ꝙ ex quo testes sũt a parte producente noĩati coram vobis, & cõmissum est eorũ examen alteri iudici, & monita pars ad ea, quæ concernunt ipsum examẽ pro singulis dieb. & horis, & reperitur in actis eos iurasse & post iuramẽtum, certè monitio, & alia necessaria ad ipsum examen videntur ꝓcessisse, & oĩa fuisse solenniter acta. ꝯm Bal. ubi supra: vltra ꝙ in terris Venetorũ seruatur ille stylus, de quo magnificentiæ vestræ ex officio suo extraiudicialiter possunt se informare, iuxta no. per Bar. in l. 3. §. fi. ff. de testibus. ¶Item non obst. ꝙ non fuerint examinati super interrogatorijs partis aduersæ: quia ꝑ hoc nõ tollitur, quin ualeat eorum testimonium, ex quo reddunt cãm sui dicti. s. cãm sciẽtię, ꝯm Spe. in tit. de teste. §. iam de interrogatorijs. ver. item cautẽ. & per Io. An. in c. p̃ntium. §. testes. de testib. in 6. & Alex. in consi. 41. in 4. vol. immo plus dñt valere eorũ dicta, ẽt si dolo uel negligentia examinatoris fuerint omissa. ¶Item non ob. ꝙ illi presbyteri iurauerint sine licentia superioris in manib. iudicis laici, cuius iurisdictionẽ ẽt volentes non potuissent prorogare in ꝑiudicium ipsius superioris, & ẽt totius cleri, per no. in ca. si diligenti. de fo. cõp. Quia rñdetur, ꝙ licet hoc fieri debuerit: tñ si factũ non est, ꝑ hoc non uitiat eorũ testimoniũ, ꝯm Abb. in c. 1. de iura. cal. per gl. ibi: & in c. cũ nuncius. in vlt. col. de testi. & per Are. in cõsi. 160. in pe. char. licet aliud sentiat in monacho, uel religioso, q̃ non h̃nt uelle, neque nolle sine licentia superioris. 12. q. 2. c. non dicatis. sed in presbytero sæculari firmiter tenet ualere eius testimonium. Itaque ex prædictis omnibus tollũtur oĩa obiecta facta per clarissimos aduocatos partis aduersæ, tam contra ꝑsonas, q̃ dicta nostrorum testiũ ex q̃bus remanet plus quam fundata intentio nr̃a super exceptione falsitatis opposita contra asserta instr̃a locationis et permutationis: & hæc sufficiant circa primum modũ reprobãdi instr̃a per duos uel tres testes introductum per d. l. optimam. quia ut supra per ordinem ostensum est, habemus prope. nu. 17. qui licet non essent oẽs oĩ exceptione maiores: tñ numerus supplet, vltra ꝙ sunt plus quã decem oĩ exceptione maiores. Item hoc procedit, ubi persona notarii esset omni exceptione maior, & non suspecta: prout in casu isto, & ostẽdetur latius infra, & ita sentit Bar. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemad. test. ape. in vlt. colu. Superest modo attingere ꝯm modum reprobandi ꝑ instr̃a, de quo in d. l. optimã. uidelicet ꝑ scripturam factã eadem die ꝑ alterum ex contrahentibus in alio loco. Nã ꝓductus est liber rationum dicti quondam d. Palmer. confessatus per partem aduersam, ut in actis apparet. in quib. reperiuntur plures partitæ manu sua, & inter alias reperitur una facta in Vicentia eadem die, qua dñr celebrata asserta instrumenta in terra Abbatiæ: & sic apertè demonstratur falsitas dictorum instrumentorum: verum quia contra dictam partitam obijcitur, ꝙ est uitiata. quia dr̃ apparere manifestè, ꝙ dicebat die 20. Octob. & ꝙ de illa litera o, factum est unum q, ut significet diem 24. & hoc dr̃ posse apparere ex sola iñspectione ipsius literæ q incisæ, &c. ¶Quia ad hoc satis clara datur rñsio. Nam primò negatur illam literã fuisse & esse uitiatam. immo reperitur, & est in ea figura & forma, qua erat t͞pe, quo scripta fuit per dñm Palmer. excepto, ꝙ postquam fuit producta in actis, reperitur virgulata ungue uel gladio, ut magis facile possent inspectores, & periti eligẽdi trahi in sñiam partis aduersæ: q̃, ut arbitror, fuit illa, quæ talem uirgulam fecit & malè: nec debuerunt magnificẽtiæ vr̃æ hoc pati: quia ex quo agitur de ueritate, vel falsitate mutationis talis literæ, non debuit in aliquo alterari, nec uirgulari, nisi ꝓut iacebat, & prout ꝓducta fuerat. & profecto q̃cunque fuerit, malè egit tentans vngue, uel gladio diuidere illam literam q, q̃ semper fuit una & uno t͞pe facta & manu eiusdem d. Palme. facta. & quamuis uideatur aliquantulũ dissimilis in figura & forma ab alijsmet literis q, tñ hoc non est inconueniens. Nec ex hoc põt sumi aliquod fundamẽtũ falsitatis, aut vitiationis, nisi

alia

alia suffragent̄. Ná vt d̄t Spe.in ti.de ꝓb.§.j.ver.instr̄oꝝ.calamus,pēna, & charta, plerūq; diuersitatē lr̄aꝝ inducūt. Itē ætas,ægritudo, & īfia. Ná al'r scribit aliq̄s existēs iuuenis & sanus:& al'r scribit q̄s existēs senex & valetudinarius.Hoc idē dixit Ang.in auth.de instr.cau.& fide.in prin.& in auth.de trien.& semis.§.fin aūt.vbi ꝑ hoc ēt decidit q̄ōnē de notario interrogato de quodā instr̄o facto ꝑ eū in iuuentute sua an eēt manu sua , r̄ndit cū iur̄o ꝙ nō , certè concludit notariū nō posse puniri de falso.Nec ēt istr̄m posse redargui de falso,si al'r scribebat ī iuuētute,& al'r in senectute:q̄a mutatione ętatis,tp̄is, calami,atramēti,& chartę plerūq; variant̄ lr̄ę,ꝓut de facili potuit ēt ꝯtingere in ꝑsona dicti d.Palme.scribētis , q̄ erat senex, imò decrepitus,& valetudinarius. Itē a ꝑtē ꝓpēdit ex eademmet partita,ꝙ calamus vel atramētū nō bn̄, imò male r̄ndebat ei,ꝙ pt ex illo verbo,mi,& ex alio verbo, de rixi.vn̄ si fecisset illā lr̄am q,dissimilē ac difformē ab aliis sīrib. lr̄is,hoc nō fuisset incōueniēs in sene,imò decrepito & valetudinario viro,& maximè ꝯcurrēte difficultate calami & atramēti nō facile r̄ndētis ei,vt euidētissimè colligit̄ ex ipsa partita,& ex mō scribēdi in ea.¶Præterea rogo diligēter aduertat̄ ad aliud,ex quo patebit ipsa veritas. Ná in illo libro viridi reperiunt̄ in variis partitis mille lr̄æ q,q̄ oēs sūt diuersæ figuræ & formæ.Ná q̄dā habēt corpus rotundū sub hac forma q,q̄dá hn̄t corpus acutum sub hac forma q,q̄dá hn̄t corp⁹ quadratū sub hac forma q , q̄dā nullū corpus sub hac forma q, & potius trahit ad figuram q.nq; q̄ quatuor. Sūt & aliæ diuersæ formæ eiusdē lr̄æ q,q̄ potius oculis videri pn̄t , q̄ voce exprimi. Vn̄ nō est apud graues & sapiētes iudices reputandū inconueniēs,ꝙ ista lr̄a q,ꝙ scripta in hac partita fuerit, & sic dissimilis ab aliismet lr̄is, cū ferè oēs reperiant̄ dissimiles aut rōe ætatis, aut rōne calami,aut rōe chartæ,aut rōne atramēti.Est ēt aliud in hac scriptura seu lr̄a valde pōderādū : q̄a nulla diuersitas atramēti apparet ī eadē lr̄a,nec in tractu ꝑ longū,nec ꝑ trāsuersum,& licet videat̄, ꝙ primò fuerit ꝯcepta lr̄a o. & postmodū illi tractus sequuti : tn̄ hoc nō est habēdū ꝓ incōueniēti:q̄a multi sunt, q̄ nesciunt facere vnū p,nec vnū q, nisi prius formarēt lr̄am o, deinde facerēt suos tractus. & ego ꝓprijs oculis vidi fieri a multis. Itaque stantib. ꝑdictis tollit̄ oīs allegata suspitio ꝯ dictā partitā.
¶Restat vltimus modus reprobādi dicta instr̄a, vz ꝑ ꝓbabiles & euidētissimas ꝑsumptiones & ꝯiecturas,q̄ dn̄r liquidissimæ & manifestissimæ ꝓbōnes,ꝑ no.in d.l.licet Imperator. d̄ leg.1.& ī d.l.optimā.cū multis si. Et assumēdo in primis illā vrgētissimā ꝑsumptionē,q̄ resultat ex ꝑsona scribētis ꝯ dicta instr̄a,ī qua q̄dē ꝑsūptione doc. vtriusq; cēsuræ plurimū se fundāt,vbi agit̄ de veritate vel falsitate instr̄i. q̄a si notarius rogatus scribere est ꝑsona bonæ opinionis & famæ, multū opitulat̄ ipsi instr̄o.Si verò cꝯ,multū detrahit de fide ipsi instr̄o,q.nimmo statim reddit valde suspectū , s̄m Bar. & doc. in l.j.§.si q̄s neget.ff.quēad.test. & Bal.in l.in exercēdis. C.de fi.inst. & canonist.in c.cū Ioānes heremita.de fi.ist. Cū igr̄ sit ꝓbatū,ꝙ iste notarius rogatus de ꝑteritis instr̄is al's fuerit īq̄situs d̄ falso,& eius nomē ꝑ dictā īq̄sitionē receptū sit inter reos: lꝫ n̄ fuit cōdēnatus:tn̄ eius instr̄a nō valēt,s̄m Bal.in d.l.in exercēdis.in vlt.col.ver.adde &c.plus dici pt̄ hoc casu, ꝙ cū ipse notarius īq̄situs,vt s̄.cōfessus fuerit delictū falsitatis cōmissæ ꝑ eū,& oīa cōtēta in inq̄sitione eē vera , & illā ratificauerit, ꝙ eius nomē nedū receptū est inter reos diffamatos de crīne falsi.Sed pt̄ a ꝑto ore dici,ꝙ sit receptū īter cōdēnatos de falso, ꝑ l.j.ff.de cōfes.vbi cōfessus in iure,hoc est ī iudicio,hr̄ ꝓ cōdēnato.Vn̄ qua rōne instr̄m rogatū a notario cōdēnato de falso nō pt̄ coadiuuari ꝑ ꝓbōnes testiū,vt pulchrè dixit Bal. in l.iubemus.in fi. C. de ꝓba. eadē rōne nō poterit adiuuari instr̄m rogatū a notario,q̄ inquisitus de falso cōfessus est crimen , & ipsam inquisitionē ratificauit, arg.no.glo. in l.sed si possessori.§.si cū de hæreditate.in verbo,probatū.ff.de iureiur.quæ parificat confessionem & sn̄iam, & sicut sententia infamat, ita & confessio s̄m glo. ibi.& faciunt no.in l.ictus fustium. ff. de infamib.Et ꝑpea dixit Inn.in cap.qualiter & quando. de accu. Quòd licet al's instr̄a facta a notario infami valeāt,s̄m Bart.in l.Barbarius.ff.de off.præt.& ī l.eadē.ff.ad le.Iul.repe. maximè q̄n īfamiæ nō est ānexa priuatio ab officio,s̄m Bal.in auth. habita.in 7.col.C.ne fil.ꝑ pat.& in d.l.iubemus: tn̄ fallit, vbi notarius ꝑꝑ falsi crimē eēt factus infamis: q̄a tūc nullo mō valerent.ita Inn.in c.fraternitatis.de testib. & Bal.in l.antep.C.depo.& ꝑ Bal.in d.l.in exercēdis.dū loquit̄ de notario, cuius nomē inter reos receptū est,& idē sētit Bar.in d.l. eadē. in princ. q̄n deliquit in officio notariatus,vt fecit iste, faciēdo vnū bulletinū,q̄n ꝑtinebat ad offm̄ alterius notarij.¶Præterea ꝯsiderādæ sunt multæ clr̄æ incōsuetæ appositæ ꝑ ipsum notariū in dictis instr̄is,q̄ reddūt ea ualde suspecta,iuxta not. ꝑ Bal. in l.cū de cōsuetudine.ff.de legib.& in l.ēt.col.2. C.de exec.rei iu.ubi dicit,ꝙ faciūt ꝑsumi dolū & fraudē.Itaq; ex ꝑsona notarij talia instr̄a n̄ solū reddunt̄ suspecta , verū ēt sūt nulla ꝑ rōnes & authoritates sup. allegatas. ¶ Scd̄ò reddunt̄ ualde suspecta ex ꝑsona cōtrahentiū.Et primò ex ꝑsona d.Ludouici:q.d.n. erat opus ei trahere d.Palme.ex ciuitate Vicētiæ, uel ex terra Longi,& eū ducere ad terrā Abbatiæ; cū quotidie versaret̄ in ciuitate Vicētiæ,& ibi erāt mille loca secreta, mille ecclesiæ , mille sacristiæ : ubi poterāt celebrari dicta instr̄a absq; scientia filiorū.d.Palme. Itē q.d erat opus ducere secū notariū in territorio Paduano seu Vicētino: cū ibi reperiat̄ abūdās copia notariorū,q̄ potuissent facere talia instr̄a. Itē cū d.Palm.eēt hō grauis senex, ualetudinarius, & apertus : q̄uo est uerisil'e ipsum tpe brumali recessisse ex ꝓprijs larib. & ex ꝓpria patria , & iuisse ad terras alienas cū mille icōmoditatib.gr̄a celebrādi dicta instr̄a, cū illa posset facere lōgè cōmodius & lōgè secretius in ciuitate Vicētiæ,q̄ alibi.vn̄ dixit alibi Bal. id, q̄d nō est uerisil'e, est q̄dā falsitatis imago.& alibi dixit Inn. in c. q̄a nō ē verisil'e. de ꝑsump.ꝙ si q̄s uelit ꝓbare aliq̄d,q̄d̄ sit uerisil'e, ꝙ talis ꝓbatio nō est admittēda, nisi cōcurrat aliqua rōnabilis circūstātia,q̄ cessat in casu isto: nā ī dictis instr̄is solū allegat̄ respectus filiorū ꝑꝑ quē iuit ad terrā Abbatiæ ꝓ cōficiēdis dictis īstr̄is, sed iā dictū est, ꝙ lōgè secretius & cū minore suspicione filiorū poterat hoc fieri Vicētiæ,q̄ alibi: q̄a eūdo foras uoluissent filii itelligere cām̄ huius itineris.Itē ꝓbatū est,ꝙ d.do.Palmer. erat uir adeo cōstās & magnanimus: ut nō timeret aliquo mō filios,sed bn̄ filii timebāt & reuerebant̄ eū : itaq; cessat oīs circunstātia,q̄ ꝯferat ad hoc uiaticū.Præt erea dn̄t testes ipsius d. Ludo.ꝙ ille,q̄ uisus est ab eis ꝓ do.Palme.& nūcupatus a do. Ludo.& a notario ꝓ do.Palme.ꝙ erat q̄dā incapuciatus , quē nō poterāt bene uidere in facie ꝑꝑ dictā caputiā , quā ēt sæpe trahebat ad maxillas:& sic cessat practica & doc.Bar. posita in l.stigmata.C.de fabri.li.11.ubi dicit, ꝙ si q̄rat̄ in iudicio d̄ homine recognoscēdo,utrū sit ille,q̄ tali tpe fuit in studio meo , uel ī tali loco,& fecit tale q̄d: tūc si testes dicāt se recognoscere,q̄a uiderūt eū in facie,bn̄ ꝓbāt: secus si dicāt eū nō uidisse, aut nō potuisse videre in facie: q̄a tūc nō ꝓbāt nisi deueniant ad alia signa corporis.itaq; si capiamus testes instr̄arios,nemo est q̄ unq̄ cognouerit d.Palm.nec ante,nec post, nec tūc,& sic ab illis minimè iuuant̄ instr̄a.¶Et licet dicatur,ꝙ non debebāt cognoscere ꝯhētes,ꝑ no.in l.fi.§.1.C. d̄ iure delib. tn̄ dicit ibi gl.ꝙ si cōtractus fiat in scriptis,& ab imperito lr̄aꝝ, ꝙ testes dēt cognoscere ꝯhētes,ꝑ tex.ī auth.de īstr.cau.& fide.§.oportet.& satis dr̄ actū īter ꝯhentes,ꝙ fierent ꝯctus in scriptis , ex quo ante ipsos ꝯctus cōuenerūt, ut Guido rogaret̄ de illis , ut fatet̄ pars aduersa in capitulis. vn̄ sequēdo opi.Azo.relatā per gl.in §.j.insti.de ꝯtrahe.emp.& ꝑ doc.ī l.ꝯctus. C. de fide istr. nos habemus intētū.Plus dico,ꝙ ex quo isti ꝯctus excedūt librā auri,necessariò debuerūt interuenire tres testes,q̄ se subscriberēt & haberēt notos ꝯhētes, ēt si tales cōtractus sint celebrati sine scriptis,siue a perito,siue ab īperito lr̄aꝝ, ut hr̄ plenè ꝑ doc.& maximè ꝑ Sali.clarius cęteris in auth.sed nouo iure.C.si cert.pet.Cū ergo isti ꝯctus excedāt dictā summā,& nō interuenerint solēnia iuris:meritò cōcluditur, ꝙ nec a testib. instr̄ariis,qui dicunt nō cognouisse d.Palme.nec a testib.extra īstr̄m,qui dicūt cognouisse eū, potuerūt tales ꝯctus adiuuari. Et licet aliqui ex testib. extra instr̄um dixerint se cognouisse do.Palme.tn̄ non dicūt tpe cōtractus , sed ante in uia & in itinere: & sic non cōcludūt necessariò,ꝙ fuerit ille, qui cōtraxit in domo illius Pasij Pestioni. Nam potuit esse alius,& non ille,quem viderunt in uia,& maximè cum non fuerint præsentes ipsis contractibus vltra,ꝙ mille modis sunt in uoce reprobati,& potissimè ex eo,q̄a ferè nullus est, q̄ ꝑcisè dicat de die: & tn̄ hoc casu erat necesse ꝓbare tp̄s:quia est de substantia,& per d.Ant.& Abb.in c.cū cām̄.de testib. & in c. cū Ioannes. de fide instr. Item reprobati sunt illi monachi de mala uita & malis moribus. Itē vnus ex illis ductus pœnitentia reuocauit eius dictum vt falsum : vt breui ostendetur. Omitto alias reprobationes

tiones factas de oib. illis testib. partis aduersæ, tã in gñe, q̃ in specie: qa hæc sola de p se sufficit: ex quo nullus est, q. pcisè dicat de die celebratorũ instrorum. Præterea qualiter pbet illũ incaputiatũ fuisse d. Palme. Tu magis scire potes ex lectura eorum, & ẽt qualis & quãta sit p̃sumptio falsitatis, ꝙ vnus senex apertus & octogenarius tpe brumali recedat de ppria patria & domo, & vadat in alienã patriã distãtẽ per 35. miliaria incaputiatus sine famulis incognitus ad faciẽdũ talia instr̃a, & eius sortis, cuius sunt. Tu magis scire potes. Omitto ẽt, qđ dixit ille d. Georgius de Molino circa eius corruptelam & circa reuocationẽ sui dicti, nec tacebo eius manifestã ꝯrietatẽ, dum dicit trasse nauẽ ad portũ Pizoni vnã cũ d. Palmerio, q erat cũ trib. vel quatuor equis: & tñ Stephanus de Asignano, q erat sup ripa Aticis dicit, ꝙ erat solus cũ vno famulo in naui, & ꝙ miratus fuit, ꝙ eẽt ita solus, & iste Stephanus ẽt nõ affirmat, ꝙ esset d. Palme. quinimo dicit & iudicat ex p̃dictis, illũ nõ fuisse d. Palme. Itẽ iste testis est spurius. ¶Reprobantur & illi duo boni testes, q dñt vidisse d. Palme. ad hospitiũ castri Baldi: q dicũt vidisse eũ ibi cũ quatuor eq̃s, & trãsisse portũ Pizoni versus abbatiã: & tñ Stephanus p̃dictus dicit, ꝙ trãsiuit cũ uno famulo tm̃, & ꝙ de hoc miratus fuit. Itẽ nõ dant aliqua signa cognitionis, nec in facie, nec ĩ psona d. Palme. vt uoluit Bar. ĩ d. l. stigmata, nisi ꝙ simplr dñt, eũ cognouisse, & licet magister Petrus sutor alter ex his duob. testib. dicat de diẽ pcisa, videlicet, 23. Octo. 1487. Tñ alius testis, videlicet ser Ludouicus Florẽtinus dicit de die pcisa nõ recordari, & tñ hoc erat đ substãtia. Præterea isti duo testes & alij pducti p partem aduersam in hoc, videlicet respectu tpis reprobantur p testes nr̃os plures numero ac digniores, dum dñt, ꝙ die 23. & 24. Octob. dicti anni d. Palmer. erat in Vicentia. Itẽ vnus istorũ est factor Roberti de Strozis, & alter est eius potitor. & iste Robertus Stroza est cognatus do. Ludouici, qui ambo simul fabricauerunt ista. ¶Similiter reprobatur ille Benedictus Saltarellus, q dicit nõ recordari de die, sed fuit post festum S. Michaelis, ꝙ vidit dñm Palmerium ad Abbatiam: sed est contrarius cæteris, q dicũt, ꝙ habebat caputiã in capite, & iste dicit, ꝙ habebat biretũ. Itẽ est armiger dicti Roberti: vñ nulla fides, pietasq; viris, q castra sequuntur. Itẽ nõ dat aliqua signa in personã d. Palmer. Itẽ dicit, ꝙ ibi nihil se firmauit, ergo non fecit illa instr̃a qũo est credibile, ꝙ si fuisset dñs Palmer. q erat senex & valetudinarius, ibi se non firmasset saltẽ gr̃a quietis. ¶Similiter ille Ioãnes a Sacrato nihil pbat, qa dicit per verbũ vr̃, nec reddit aliquam cõcludẽtẽ rõne, nec recordat̃ de die, nec de mẽse. Itẽ est spurius, & sic infamis. Reprobant̃ & illi duo, videlicet Marcus de Carpo, & q dã Amadorius, q voluerũt dicere, ꝙ tpe mortis d. Francisci de Porto d. Palmer. erat Lonigi, & qui media nocte misit ad domũ illorũ de Trixino p vna careta, ut iret Vicẽtiam pro honorando ejus funere, sed isti nõ recordãtur, nec de die, nec de mẽse, nec cognouerũt nuncios, nec luna lucebat, nec sciũt, an verũ sit, ꝙ d. Palmer. fuerit ille, q misit pro careta. ¶Item reprobantur p oẽs testes nostros, q dicũt, ꝙ tpe mortis d. Francisci de Porto d. Palme. erat in Vicentia, reprobantur & illi testes, q voluerũt dicere, ꝙ d. Palmer. numerauit d. Ludouico ducat. 100. qa primo sunt singulares, & qa vnus dicit nescire causam, nec ex qua cã sibi numerauit, ita dicit ille Antonius de Sabionib. Itẽ in ea parte, qua dicit d. Ludouicũ fecisse scriptũ subscriptũ manu hospitis, hoc negat hospes, q vocat̃ Iacobus. ¶Silr reprobat̃ ille Frãciscus Cocapanus, q dicit de dicta numeratione, & allegat cãm, uidelicet ex cã dicti affictus, & dicit hanc numerationẽ fuisse factã Venetijs, vel in domo Veronẽsiũ, uel in domo Brixianorũ, & sic alternatiuè loquit̃: vñ de loco non cõcludit. Nam testis, ut pbet, dẽt specificè dicere de actu, super quo deponit, & nõ ambiguè per alternatiuã, ita Spe. Io. An. in tit. de proc. §. rõne aũt formæ. quem refert & sequitur Pau. de Cast. in consi. 366. quinimmo illa dubia & ambigua pbatio dẽt interpretari contra pducentẽ. c. in pñtia. de prob. Præterea, ut dictũ est, iste est solus, & singularis. Itẽ dicit nõ vera, nec uerisimilia, quia nõ est uerisimile, ꝙ soluisset do. Palmer. dictam pensionem ante diem, & sic, ꝙ nullatenus, nõ est credendũ, p no. p Inn. in d. c. qa non est uerisimile. de præsumpti. ¶ Vltimo negari non põt, quin res ista ex tãto ꝯflictu testiũ saltẽ reddatur dubia, licet quò ad veritatẽ in se sit p nobis clarissima: vñ in dubijs semper in sentẽtijs fauendũ est magis reo, q̃ actori, ut in rl̃a, fauorabiliores, & pniores dẽnt esse iudices in absoluẽdo, q̃ in condemnãdo, iuxta l. Arrianus. cũ simil. ff. de acti. & obli. ¶Accedant ultra pbationes testiũ nostrorũ, & aliæ urgentissimæ præsumptiones iuris, qa isti contractus nunq̃ fuerũt adimpleti ab utraq; parte, quinimmo, ut supra tactũ est, ambæ partes remanserũt in possessione bonorum hinc inde pmutatorũ, immo, ꝙ peius & deterius est d. Iacob. & d. Ludouicus ante paucos dies uendiderant illam possessionem suam, de qua in pmutatione fit mẽtio. Item locauerunt unam saltariã de qua in pmutatione, ut cõstat ex incantibus & subhastationibus. factis & pductis. ¶ Itẽ, ꝙ peius est d. Iacob. post duos annos examinatus, ut testis in cã mota per d. Palme. contra eius ꝯsortes sup gubernatione dicti castri Tedaldi, dixit & cõfessus est, illud castrũ pro dimidia spectare ad d. Palmer. & ad eũ. do. Iacobũ nullũ spectare cõmodũ, uel incõmodũ, & sic ex p̃dictis oĩbus iunctis alijs p̃sumptionib. deductis & allegatis p d. collegã meũ cõcluditur manifestissimè tã p testes idoneos, quã p scripturã & partitas librorũ, quã ẽt p infinitas iuris p̃sumptiones, quæ dñr liquidissimæ pbationes, dicta instr̃a assertæ locationis & pmutationis esse de falso cõuicta & reprobata, & tanquam falsa penitus fuisse & esse reijcienda. Et principalẽ nr̃m fuisse & esse a petitis absoluẽdũ, & partẽ aduersam iure ac merito in oĩbus condemnandam. Cætera suppleant excellentiæ uestræ, quas Deus oĩpotens dirigat in uiã ueritatis & iustitiæ, sit laus & gloria ipsi sũmo Creatori, q uiuit & regnat p infinita secula. Armanus de Nobilibus.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus nõ restituitur, quãdo cã pprietatis salua nõ remaneret.*
2 *Prælatus spoliãs possidẽtẽ rẽ ecclesiæ, põt in possessorio de dominio opponere, si de illo doceat incõtinẽti, qđ tñ reprobatur. n. 4.*
3 *Dictũ supra nu. 1. nõ pcedit, qñ ad Principẽ spectat executio cõtra inferiorẽ, nec ubi scandalũ non timetur, uel sequi non põt.*
5 *Iusta cã ĩ prĩcipe nõ p̃sumitur respectu bonorũ sibi nõ subiectorũ*
6 *Quod etiam procedit in Papa respectu clerici sibi non subditi, nisi ratione clericatus.*
7 *Princeps, qui ex causa potest rem auferre, debet cessante causa illam restituere, si potest.*
8 *Possessio post interruptionẽ de nouo quæsitã, non est eadẽ cũ prima, & quæsita aliũ deijciendo dicitur violenta & sine titulo.*
9 *Restituẽdus est, qui possessionẽ ẽt facto proprio, seu negligẽtia amisit, quãdo maximè aduersarij violẽtia dedit cãm amissioni.*
10 *Instr̃a faciũt notoriũ & ĩpediũt restõnẽ solũ ĩter eos, inter quos sunt cõfecta, & quãdo sunt cõfessata, vel nihil opponi potest.*
11 *Donata ciuitate, uel castro quid veniat.*
12 *Excommunicatio in cœna Domini interrumpit præscriptionẽ contra ecclesiam Ro. sed contra nu. 17.*
13 *Contra præscriptionem ecclesia restituitur in integrũ intra quadriennium a die scientię læsionis, & etiam post ex iusta causa, & enormissima læsione. & nu. 19.*
14 *Donatio facta ecclesiæ nemine acceptante nõ ualet, & licet ualeat ut pollicitatio uel pactum, ex ea tamen non quæritur ius reale, sed solum actio personalis.*
15 *Lex quoties. C. đ rei vẽ hẽt locũ ẽt cõtra ecclesiã đ iure canonico.*
16 *Notabilis declaratio ad l. quædã mulier. de rei uendic.*
18 *Monitio Papæ cõstituit in mala fide, quãdo est certa ratione rei & personæ, aliàs secus.*

CONSILIVM XXXVII.

PRosequendo ordinẽ magnificorũ ac clariss. dñorũ consulentiũ, incipiam a primo, videlicet, vtrũ illustr. Dux Ferrariæ tanq̃ spoliatus sit ante omnia reintegrandus, & vltra allegata ꝯ eũ in ꝯs. adhuc ꝯ eũdẽ duo alia multũ vñr vrgere. Et primò adducit, qđ voluit Pau. de Cast. in l. 2. in finalib. verbis. C. de
1 edic. diui Adr. toll. vbi concludit, ꝙ q̃uis † spoliato non obstet dñij exceptio sed rl̃r ante oĩa debeat restitui. l. si quis ad se fundũ. C. ad leg. Iul. de vi, & 3. q. 1. c. reintegranda. de dñio tñ potest excipi, qñ ex restitutione possessionis resultaret scandalũ, seu causa proprietatis non remaneret salua, vt si ageretur de restitutione cuiusdam castri vel fortilitij, quæ si fieret, de facili nõ posset recuperari p illũ, cuius esset dominiũ, nec de illo facile posset fieri executio sñæ latæ super petitorio, alleg. c. lr̃as. de resti. spol. & cũ eo trãsit ẽt Alex. in l. nãliter. §. nihil cõe. de acq. pos. in 5. fallẽ. ad d. l. si qs ad se fundum. & hoc confirmat Alex. p no. p Ant. de But. in c. ex parte. in vlt. col. de restit. spol. vbi vult, ꝙ agenti possessorio recuperãdæ obstet exceptio dominij,

minij, qñ posset sequi scandalũ: si talis exceptio non admitteret, puta si monasterium agat dicto possessorio occasione quasi possessionis iuris quod hẽt in monacho: nã aliud monasteriũ, qđ est in quasi possessione, põt excipere, ꝙ est monachus illius monasterij ꝑꝑ scandalũ, qđ sequi posset, si fieri deberet restitutio, q̃a mutaret monachus habitum facta restõne in possessorio, & in petitorio rursus assumeret priorẽ habitũ. & dicit Fed. ita cõsuluisse. ꝓ prædictis ẽt facit, qđ no. gl. cũ qua alij transeunt, in l. 2. in prin. qui satisd. cog. quæ vult, ꝙ nõ dr̃ quis facile conueniri posse, qñ habitat in aliquo loco munitissimo, vel castello. Quia igitur si ciuitas Regij, & mutinæ restitueref, vel eius possessio illustrissimo Duci tanquã spoliato, antequã cognosceretur de ꝓprietate ecclesiæ, de facili non posset recuperari, vbi postmodum appareret de dñio ecclesiæ. Ideo de ꝓprietate prius dẽt cognosci: & vbi posset summus Pontifex ꝑ vim recuperare dictas ciuitates: id tñ fieri nõ posset sine scandalo contra dñm Ducem resistentẽ. l. non est singulis, de reg. iu. ¶Secundò alia rõne obstat exceptio dñij: quia ꝯm Bal. in l. j. in fi. C. de app. qñ prælatus ecclesiæ† spoliat possidentem rẽ ecclesiæ, si cõueniatur possessorio recuperãdæ, põt dñij exceptionem opponere, si offerat se paratũ docere incõtinenti de iure ecclesiæ & isto casu, ꝯm eum saluari põt glo. in l. si de vi. de iudi. & est rõ: quia p̃latus inuadendo rem ecclesiæ non facit incidere ecclesiã in pœnã. l. si quis in tantã. C. vñ vi, ꝯm glo. not. in c. 2. de dolo & cont. cũ ergo locũ non hẽat pœna dictæ legis, debet obstare exceptio dñij, & hãc decisionẽ refert Alex. in d. §. nihil cõe. in 13. fallen. ad d. l. si quis ad se fundũ. nec illã impugnat si rectè aduertatur. Quamuis ergo dictus dñs Dux fuerit spoliatus possessione dictarũ ciuitatũ ꝑ Iuliũ summum Pontificem, ipsi agenti possessorio recuperandę, dẽt obstare exceptio dñij. ¶Sed istis ẽt non obstãtib. cõtrarium puto verius. Nã certũ est & notorium, ꝙ d. dñs Dux fuit lõgo tp̃e in possessione dictarum ciuitatũ: nec de hoc puto fieri dubiũ, & similiter notoriè constat, ꝙ fuit ꝑ vim expulsus, & de possessione deiectus a p̃dicto Papa Iulio. Et ꝑpea sequitur, ꝙ ante oĩa ad possessionẽ est reintegrandus. d. l. si quis ad se fundũ. & d. c. reintegrãda. & traditur plenè in c. sæpe. & in c. cũ ad sedẽ. de resti. spol. & in l. rem quæ nobis. de acq. poss. & vt plenius in d. consi. ¶Sola igitur vis stat in rñdendo ad allegata in cõtrariũ. Non ob. igitur primò, qđ no. Pau. de Cast. in d. l. 2. in fi. C. de edi. diui. Adr. tol. q̃a eius dictũ põt ꝓcedere, & locũ hr̃e, qñ ꝑꝑ potentiam restituti non posset contra illum executio fieri: & sic qñ ex restõne possessionis parari posset restituenti præiudiciũ irreparabile, de quo p̃iudicio loquit̃ ẽt tex. in d. c. literas. de resti. spo. quem alle. Pau. de Cast. ¶Sed est secus, qñ ad† Papam, q̃ in ꝓpria causa potest sibi ius dicere: ut nota. in l. 1. C. vt nemi. lic. &c. pertinet executio cõtra inferiorẽ, & minus potentẽ, ut in casu nr̃o: q̃m tunc cõtra resistẽtem de facto posset iustè bellũ indicere, & illum per vim expellere, iuxta no. per Inn. in c. olim. el 1. de resti. spo. & Pet. de Anch. in regula, peccatum. de reg. iu. in 6. & sic isto casu cessat rõ Pau. de Ca. q̃a reparari põt p̃iudicium, qđ infertur ex reintegratione possessionis. & ꝓbatur ex not. per Gul. Cy. & Ang. in d. l. 2. in prin. qui satisd. cog. qui dñt, ꝙ not. ꝑ gl. ibi non hñt locũ, qñ fideiussor, q̃ stat in loco munitissimo & forti, erat sub eodẽ rege, sub quo erat fideiussor, q̃a tunc ab illo põt cogi, & executio fieri. & quãuis in illis terminis de hoc posset dubitari, ex quo Rex non erat iudex illius cãæ, nec de illa cognoscebat, q̃ sed alius executionẽ facere nõ potuisset: nihilo minus in casu nostro dictũ illud ꝓcedit, & est verũ, cũ Papa in hac cã sit iudex, & ad illũ cognitio pertineat & executio. Nec ẽt ob. ꝙ ꝑꝑ scãdalũ, qđ posset sequi, dẽat reintegratio differri, q̃a allegata in cõtrariũ locũ hñt, qñ ex ipsa restõne sequebatur scãdalũ, vel erat certũ de scãdalo, si reintegratus in possessione succũberet in petitorio, ut in casu Ant. de But. in d. ex parte. ꝙ nõ ꝯtingit in casu nostro, q̃a ex reintegratione dicti Principis non imminet aliquod scãdalũ: nec est certũ, qđ sequi debeat si in petitorio succũbat, q̃a põt esse, ꝙ parebit iudicatis sine scãdalo: & ita est ẽt p̄sumendũ in dubio. l. meritò. ꝓ soc. & vbi ẽt differri posset post petitoriũ finitũ reintegratio possessionis, illud esset verũ quantũ ad ipsam arcẽ, sed quò ad iurisdictionẽ & introitus & quò ad alia similia, dẽt oĩno d. dñs Dux reintegrari, q̃a ubi in petitorio succumbat, facilis erit executio si sub custodia sũmi Põtificis erũt arces & fortilitia. & de hoc est casus in d. c. literas. de resti. spol. ubi in casu illo maritus spoliatus quasi possessionis iuris matrimonialis nõ reintegratur ad copulã, q̃a agit̃ de periculo ac p̃iudicio aĩæ irreparabili, sed restitui dẽt, quò ad alia, i. quò ad seruitia, q̃ maritis p̄stãt uxores, q̃a ex tali restõne nullum põt peccatũ, vel scãdalũ imminere. Sic igitur & in casu nostro quãtum ad p̃dicta dẽt fieri restõ, quia non agitur de irreparabili p̃iudicio, nec põt scandalũ seq facta declaratione in petitorio, ut clarè patet ꝑ p̃dicta. ¶Non ob. ẽt dum secundò dicebatur, ꝙ spoliatus a p̃lato noĩe ecclesiæ non dẽt reintegrari, donec cognoscatur de ꝓprietate, quia uiolentia p̃lati nõ facit incidere ecclesiã in pœnã. l. si quis in tãtã. C. vñ vi. ut concludit Bal. in l. 1. in fi. C. de appel. q̃a rõ Bald.
4 est falsa, & per ꝯñs ẽt dictũ, q̃a † quãuis quantùm ad pœnã factum p̃lati nõ noceat ecclesiæ, ut ẽt not. gl. in d. l. si quis in tantã. tñ per hoc non sequit̃, quin spoliatus dẽat reintegrari aduersus ecclesiam, q̃ possidet ꝑꝑ violentiam prælati, q̃a hoc remedium possessorium est in rem scriptum, ut est casus, & ibi not. gl. & Bar. in l. meminerint. C. vñ vi. vbi dicitur, ꝙ quãuis minor non puniatur, si tutor, uel curator indebitè & iuris ordine non seruato occupet rem ab alio possessam: tñ possessor est reintegrandus contra pupillum ad suã possessionẽ, saluo tñ iure pupilli in ꝓprietate, & idẽ erit in p̃lato, ꝯm glo. ibi, vñ ꝯm Bar. cõdictio ex illa lege quantũ ad pœnã, hoc est, ut quis suo iure priuetur, uel tutor puniatur, est p̄sonalis sine dubio, sed quantum datur ad recuperandũ possessionem, est in rem scripta, qđ patet, q̃a datur ꝯ pupillum, apud quem est possessio ex facto tutoris: & ꝑ hoc ẽt facit ꝯm Bar. q̃a oĩa interdicta sunt in rem scripta. l. 1. §. pen. de interdic. sic igitur quãuis cõdictio. d. l. si quis in tantã. sit p̄sonalis, quãtum ad pœnam, de qua ibi, non tñ sequitur, ꝙ remedium recuperandæ possessionis, de quo in d. c. reintegranda. sit personale: immo est in rẽ scriptũ, q̃a competit ei, qui sine iusta causa cecidit a possessione contra quẽlibet possessorẽ maximè sine titulo hñtem cãm ab authore vitioso, ut in casu nostro, ꝯm Doc. in d. c. cũ ad sedẽ. & in d. l. rem q̃ nobis. Nec ẽt Alex. in d. §. nihil cõe. approbat dictũ Bal. in d. l. 1. C. de appel. quãuis p̃dicta non alleget. Ad quædã ẽt alia, q̃ uidebantur in contrariũ facere rñdetur per alios. d. consulentes, & aliter ẽt põt rñderi. ¶Non ob. igitur, ꝙ d. Dux dicatur cecidisse a possessione ex iusta causa, quia p̄sumitur, ꝙ Papa indixerit bellũ ex iusta cã, ꝯm Are. in l. 1. in prin. de acq poss. per not. in l. fi. C. si contra ius, vel utili. publi. & in c. quæ in ecclesiarum. de cõsti. quo casu non habet locũ remediũ d. c. reintegranda. quia quo ad hæc bona, quæ non sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ, sed Imperij, ut infra dicetur, quamuis dictus dñs Dux quò ad personam sit subditus Papæ, non præsumitur iusta causa in illo, q̃a dicta bona non tenebat, seu possidebat, ut subditus Papæ, sed tanquam feudatarius Imperij: ideo quo ad illa habetur pro non subdito: vt no. glo. in cap. per venerabilem. qui filij sint legi. dũ concludit, ꝙ legitimatio facta de subdito nõ prę iudicat quò ad bona, q̃ non sunt de iurisdõne legitimantis, ꝯñr
5 iusta cã non p̄sumitur † isto casu in principe respectu dictorũ bonorũ, per no. per Inn. in c. inquisitioni. de sent. excõ. qui præsupponit, ꝙ respectu nõ subditorũ cã non p̄sumatur in principe. & idẽ tenet Abb. in d. quæ in ecclesiarũ. & in c. cũ a nobis. de testi. & in c. inter quatuor. de maio. & obe. & istud magis in specie probatur ex no. per Pau. de Cast. in consi. 185. Primum dubiũ procedit &c. in pe. col. dicentẽ, ꝙ Papa nõ potest alicui laico sibi non subiecto tp̃aliter aliquo modo ẽt cum cã præiudicare in iure quæsito: quia cũ sit actus iurisdictionis, vt no. in d. l. fi. C. si ꝯ ius vel vtili. publi. iurisdictio non põt exerceri in nõ
6 subditos, arg. d. c. per venerabilẽ. & subdit, quod hoc ẽt † procedit in clerico, qui non est subditus, nisi ratione clericatus: vt quia nõ esset de temporali iurisdictione Papę. nam dñium rei, quam non habet vt clericus, sed vt laicus quilibet, puta ex successione vel suo contractu & aliunde, q̃ ex bonis ecclesiæ, non posset sibi Papa auferre etiã cum causa, sicut nec laico non subdito: quia non habet vt clericus, sed ut laicus, argum. l. de eo. §. fin. de adop. non ponderat autem Pau. de Castr. quòd clericus non eẽt de tẽporali iurisdictione Papæ respectu p̄sonæ clerici; quia quò ad illam erat subditus ratione clericatus solum ipsius Papæ, & non alterius laici. ca. si diligenti. & c. significasti. de fo. cõp. sed hoc solum ponderat respectu bonorum, quæ erant ex territorium Papæ: & sic præsupponit, ꝙ quamuis p̄sona sit

sit subdita ipsius Papæ, ꝙ in bonis eius: alterius tñ iurisdictionis nõ poterit Papa illi pīudicare ēt cũ cā, & ꝓbatur ex rõne al leg. per eũ, ſ. q̃a iſte eſt actus iurisdõnis, quæ nõ põt exerceri cõtra ſubditũ in bonis alterius territorij. l. cũ vnus. §. pen. de bon. auth. iud. poſsid. & no. in d. c. ꝑ uenerabilem. & ꝑ hæc ēt colligitur rñſio ad aliud, uidelicet, ꝙ dictus dñs dux fuit ſpoliatus ex iuſta cā, de qua conſtat, uidelicet q̃a non paruit monitorio, & q̃a ꝑſeuerabat in excõicatione: quia q̃uis ex tali cā poſſet laicus priuari bonis ꝓfanis, iux. not. per gl. in c. Adrianus. 53. diſt. hoc tñ ꝓcedit in laico ſubdito non tm̃ quò ad ꝑſonam, ſed etiã quò ad bona: ſed in bonis alterius iurisdõnis hoc nõ habet locum ꝑ ꝓdicta. Præterea ēt ubi ex tali cā potuiſſet ſpoliari: quia tñ illa cauſa ceſſauit, quia fuit abſolutus ꝑ Leonē & ꝑ ſanctiſ. dñm nr̃m, dēt ēt ſpoliatio & priuatio facta in pœnã contumaciæ ceſſare, quia pœna appoſita ꝑꝑ contumaciã, in dubio ꝓſumitur tꝑalis, & nõ ꝑpetua, & ceſſante cõtumacia ceſſat pœna, c. ex literis. & ibi per oēs de conſti. & q̃a licet † princeps ex cau-
7 ſa poſsit rem ſuã alicui auferre: ceſſante tñ cā dēt illã rem reſtituere, ſi põt, ſm̃ Inn. in c. q̃a plerique. de immu. eccle. & Anto. de Butr. & Imo. in d. c. q̃ in eccleſiarũ, q̃a actus principis in foro cõtẽtioſo & cõſcientiæ nõ tenet ceſſante illa cauſa, nec pt ſibi mutare cãm poſſeſsionis occaſione alicuius tituli præcedẽtis. l. nõ ſolùm. §. quod uulg. de vſucap. ¶ Non ob. ēt ꝙ eccleſia poſsideat cum titulo & bona fide, & ſic ꝙ contra eã nõ competat poſſeſſorium reintegrandæ, ſm̃ vnam opi. q̃a diceretur dicto modo poſsidere, q̃n poſſeſsio ꝑ illam ſemel & ab initio q̃ſita ex iuſto titu. non fuiſſet interrupta, ſed q̃a poſt titulum eccleſiæ alius, puta d. dux, & ſui anteceſſores diu poſſederunt, & poſſeſsio eccleſiæ fuit interrupta, ſi qua ꝓceſsit, non dr̃ nũc bona fide & cum titu. poſsidere, ex quo ꝑ uim ſpoliauit, & de poſſeſsione deiecit aliũ poſsidentē, ſed dr̃ violenta & iniuſta poſſeſsio, ēt ſi dñium fuiſſet eccleſiæ. l. meminerint. & l. ſi quis in tãtam. C. vnde vi. poſtquã. n. interrumpitur poſſeſsio alicuius, ēt
8 † ſi poſtmodum de nouo acquirat poſſeſsionē, nõ dr̃ eadē poſſeſsio cũ prima. l. ſi is q̃ pro emptore. §. pen. de uſucap. & ita per illũ tex. dicit Bar. in l. rē alienam. de pig. act. & ꝑꝑea hæc poſſeſſio uiolenter q̃ſita de nouo ꝑ eccleſiã dr̃ eſſe ſine titulo & iniuſta, q̃a non eſt illa, q̃ ſemel. & ab initio q̃ſita dr̃ ex titulo ꝓcedẽti. Et inſuper nõ ob. ꝙ d. D. Dux dicatur ex ꝓpria culpa, & negligentia cauſata ex curſu decem annorũ cecidiſſe a poſſeſsione, & per ꝯñs, ꝙ non ſit reintegrandus, ꝑ not. ꝑ Soc. in d. l. rem quæ nobis. q̃a vltra rñſionē dñorum cõſulentium, rñdetur & alio modo, uidelicet, ꝙ dictum Soci. in hoc nõ eſt uerum, & in contrarium dē directo facit, & no. Bar. in l. de pupillo. §. meminiſſe. de oper. no. nunc. in 4. q. poſt Dyn. cõcludit, ꝙ ille q̃ amiſit poſſeſsionē nunciando nouum opus uerbo, & ſic facto ſuo, põt recuperare poſſeſsionem per interdictũ recuperandæ. Nõ
9 † obſt. ſm̃ eum, regula, damnũ quod quis. & factum cuiq; ſuũ. de reg. iur. quia factum illius, cui nunciatum eſt, dedit mihi cauſam perdẽdi poſseſsionem: & poſseſsio eſt ſibi applicata, ergo l. 1. §. ſi filius. & §. ſi quis mihi neget. de vi, & vi arma. & ſic ꝓdicti formaliter rñdent ad rõnem Soc. quia & in caſu iſto factum iniuſtũ Iulij ſummi Pontificis, hoc eſt eius expulſio & uiolentia dedit cãm dño duci amittendi poſseſsionē ſuã: vñ quamuis facto ſuo illã amiſerit, datur ei remediũ recuperandæ, ex quo poſſeſsio fuit illi q̃ſita. Prӕterea non eſt uerum, ꝙ poſſeſsio, q̃ amittitur ex dicto curſu temporis, dicatur amitti ꝑ culpã & negligentiam, ſed amittitur ex obliuione cauſata per curſum dicti temporis, ſm̃ Bar. qui expreſſe ita determinat in l. naturaliter. §. nihil cõe. in 3. q. prin. verſi. ſecundò probatur. & ubi etiã diceretur ex culpa & negligẽtia amitti: tñ adhuc daretur remedium reintegrandæ, ut expreſsè ꝓſupponit Bar. in l. fi. ult. colu. C. unde vi. ubi præſupponit, ꝙ ille, qui cecidit a poſſeſsione ex culpa ſua & negligẽtia dēat reintegrari & meritò, q̃a talis culpa in negligẽdo circa res ꝓprias nõ põt imputari alicui. l. licet. §. 1. ſol. mat. Q̃n aũt quis ex culpa, q̃ cõſiſtit in faciendo priuaretur poſſeſsione: tunc ceſſaret dictũ remedium, & de tali culpa loquuntur ea, quæ allegãtur per Soc. q̃m culpa in faciẽdo eſt maior, q̃ illa, quæ eſt in negligendo, ſm̃ gl. & doc. in l. ſi mora. ſol. mat. ¶ Nõ ob. ēt ꝙ ex inſpectione inſtr̃orum appareat notoriè de nõ iure illuſtriſsimi D. Ducis, ꝑ not. ꝑ Bart. in l. 1. in prin. de oper. no. nunc. in 1. q. cũ cõcor. & ꝑ cõſequēs, ꝙ dicto remedio poſſeſſorio obſtat exceptio dñij, ꝑ ea quæ tradũtur plenè, maximè per Mod. in d. §. nihil cõe. quia illud ſolùm poſſet proce-
10 dere quò ad ad perſonas, inter quas dicta † inſtr̃a ſunt cõfecta vt. ſ. inter illas inducãt notoriũ: vt expreſsè dicit Barto. in loco prӕalle. ſed quò ad alios ſecus. Vel ſecundo rñdet, ꝙ ex inſtr̃o nõ inducit notoriũ vel manifeſtũ, ſm̃ Im. in d. l. 1. in prin. ante quã de eius virib. ſit diſcuſſum: quia multa opponi pñt contra inſtr̃m. l. fin. C. de fide inſtr. quod eſt verũ, ēt ſi hēat executionē paratam, ſm̃ Bal. in l. peremptorias. C. ſent. reſcin. non poſſ. & Rapha. in l. 4. §. condemnatum. de re iud. & opi. Barto. in d. l. 1. in prin. poteſt ꝓcedere ſm̃ Imo. quando pars ꝯfiteret inſtr̃m eē verum: q̃a tũc iuncta ꝯfeſsione induceret notorium, ex quo contra illud nihil poſſet opponi. Et hoc vltra eũ confirmat ex no. per Ang. in l. 1. ff. de tranſact. & Pau. de Caſt. & Alex. in l. ſi cã cognita. C. eo. ti. vbi dñt, ꝙ licet trãſigi nõ poſsit ſtãte inſtr̃o hñte vim ſnīæ, ſicut nec poſt ſnīam, ſm̃ Bart. in l. eleganter. in princ. de cõdic. indeb. & in d. l. ſi cã cognita. hoc tñ eſt verũ ſm̃ prædictos, quando ex forma ſtatuti contra tale inſtr̃m nulla exceptio peremptoria põt opponi, quæ non põt ēt opponi poſt ſnīam: quia ergo de viribus dictorũ inſtr̃orum põt dubitari, & multa pñt opponi, ſequit̃, ꝙ ex illis nõ dr̃ notoriè conſtare de defectu proprietatis D. ducis. ¶ Circa ſm̃, vtrum videlicet in petitorio illuſtriſsim' D. dux habeat potiora iura, ꝗ quo pleniſsimè tangit̃ in d. cõſ. dubiũ facit: q̃a ubi iſtæ ciuitates cõtinentur ꝗ̃naliter vel ſpẽaliter ſub donationib. factis ab Imperatorib. eccleſiæ Romanæ, iuriſdictio diceretur trãſlata in eccleſiã ipſo iu-
11 re. leg. fin. C. de ſacroſan. eccle. quæ † iuriſdictio continetur ſub donatione facta de ciuitate, uel de caſtro, ſecundum Bald. in l. 1. de conſti. princ. qui dicit, ꝙ nedum intelligit̃ tũc conceſſa iuriſdictio, ſed omnis reditus tã cãrum ciuilium, q̃ crimina liũ, arg. l. 1. §. cũ vrbē. de offi. præfec. vrb. & idem tenet. Bar. in l. 2. circa prin. de uer. ſig. & in l. 1. in fi. C. de bo. vacã. lib. 10. & de quo latè ꝑ Ioã. And. in Spec. de iuriſd. om. iudi. in ver. quæ aũt. in addi. magna. cum concor. de quib. per Alexã. in l. 2. in princ. de acq. poſ. col. pen. & idem etiam vult Aret. in conſ. 15. & quia quo ad proteſtationem & iuriſdictionem Imperator eſt dñs totius orbis, vt no. in l. bene a Zenone. C. de quadri. præſcri. & per Bart. in extrauag. ad repri. in ver. totius orbis. & Abb. in c. ſi diligenti. de præſcrip. in 2. no. potuit illam concedere & intelligit̃ conceſsio. cap. licet cauſam. de probat. & per Bal. in cap. 1. in fi. de natur. feud. & per Aret. in d. conſi. vnde eccleſia, in quam ipſo iure eſt præcedenti tit. tranſlata iuriſdictio, debet præferri domino duci, quamuis & ipſe habeat titulum ab Imperatore, ēt ſi fuiſſet prius in poſſeſsione: quia iſto caſu ex priori titulo ipſo iure ius transfertur. l. ſiue aũt. §. ſi duob. de publ. ut ibi no. per gl. & eſt de mẽte gl. Cy. & oĩum, in l. quoties. C. de rei vẽdi. & idē eſt dicendum per oĩa de donatione facta dictæ eccleſiæ Romanæ per Comitiſſam Matildam, quæ ſimiliter præceſsit in ueſtituras dominorum Eſtenſium. Et tanto magis ꝓdicta hñt locum, ſi dicta eccleſia aliq̃n fuit in poſſeſsione: quia quæſita ꝓſumeretur virtute tituli præcedentis. l. quædam mulier. de rei uendi. & l. minus inſtructus. C. de acq. poſ. ¶ Nec vr̃ obſtare prę ſcriptio etiam centenaria, quæ currit cõtra Romanam eccleſiã. c. ad audientiam. de præſc. & auth. quas actio. cum ibi no. C. de
12 ſac. ſan eccl. quia fuit pluries † interrupta mediante excõicationis ſnīa, quæ ſingulo die Iouis ſancto profert̃ contra occupantes terras eccleſiæ Romanæ, ut in ꝗſtõne Martini Gieri incip. Ad ꝑpetuã &c. quã recitat archiepiſcopus Flor. in 2. par. 3. partis, tit. 25. c. 77. & ꝙ hēat effectũ hũc interruptionis ꝓſcriptionis voluit Fel. ĩ terminis in c. cũ nõ liceat. de ꝓſcrip. col. vlt. ver. quintò cõſidera &c. pro quo facit; q̃a ſola denũciatio Papæ cõſtituit in mala fide, quãuis non oñdat iura eccleſiæ. ca. nihil. de præſcrip. & ibi no. Doc. quamuis ſecus ſit in denunciatione priuati. l. ſi fundũ. C. de rei ven. & cle. cãm. de elec. q̃ ſuperuenientia malæ fidei pręſcriptionem interrũpit, vt per Bar. in l. naturaliter. de vſucap. & per Doct. in c. illud. de præſcri. Præterea ad-
13 uerſus † talem præſcriptionem eccleſiæ conceditur in integrũ reſtõ, ſm̃ Bar. & Pau. de Caſt. in d. authē. quas actio. & Ang. in auth. vt eccle. Rom. in fi. ubi dicit idem in eccleſia Romana, & idē tenet Abb. in ca. 1. de ꝓſcrip. cũ concor. de quib. ibi latè per Mod. ¶ Nec ob. lapſus quadriẽnij, intra q̃d dēt reſtõ peti. c. 1. de reſt. in integ. in 6. quia hoc tp̃s ad petendum dictam reſtõnem non incipit currere, niſi a tꝑe ſnīæ ipſius læſionis, ſecundũ Bal. in l. falſam. C. ſi ex fal. inſtru. & Card. in clc. 1. de reſti. in ĩteg. in

25. q.

25.q.& Abb.in d.c.1.de præscri.& in alijs locis ibi plenè alleg. per Mod.& in d.auth.quas actio.& per Alex.consil.89.2.vol. & consi.64.4.uol. vnde non sufficit scire, ꝙ res fuerit possessa per centũ annos & vltra,& ꝙ post dictũ tps ēt lapsum sit quadriennium. Sed requiritur ēt,ꝙ ille,qui erat Pontifex post finitã præscriptionem sciuerit rem ꝑscriptã fuisse ecclesię,puta ex donatione,vel cõcessione facta suis ꝓdecessorib.& ꝙ ꝑ quadriẽnium a die dictæ sũæ neglexerit petere restõnem in integrum qa aliàs non potuisset hr̃e scientiã læsionis,& q̃ scientia Pontificis post finitam ꝑscriptionem nõ ꝓsumitur: qa illi non fuit facta donatio,sed alteri,cui successit.l.qui in alterius.de reg.iur. Præterea ēt post quadrienniũ ecclesia restituitur subsistente rationabili cã.d.c.1.in fi.de restit.in integ.in 6.ut qa ecclesia habuit multas mutationes ꝑlatorum s̃m gl.fi.ibi,ex qua vr̃ inferri, ꝙ ecclesia Romana rr̃ restituatur post quadrienniũ aduersus ꝑscriptionem: quia cum contra eã non ꝑscribatur,nisi spatio centum annorum,ut est dictum, contingere solet intra dictũ tps frequens mutatio Pontificum,& sir̃ iusta cã concedẽdi restõnem post quadriennium est, qñ ecclesia est enormissimè læsa,s̃m gl.in d.c.fi.cũ qua trãsit ēt Abb.in d.c.1.eo.titu.in antiq.& plures alij in diuersis locis,de quib.per Mod.in d.c.j. de rescr.quæ enormissima læsio satis vr̃ interuenire in casu nostro.& in summa in his vr̃ tota uis consistere.¶Quib.tñ nõ obstantib.contrarium arbitror concludendũ. Nam ex inuestituris plurib.illustr.ducis & suorum antecessorũ fundata est eius intentio,vt ad plenum deducitur in d.consi. Restat ergo solũ, vt congruè rñdeatur ad allegata in cõtrariũ,& qa dictas donationes factas ecclesiæ non vidi,ꝓsuppono,ꝙ aut non cõstat,ꝙ sub illis cõtineãtur generaliter,vel spãlr̃ istæ ciuitates,ꝓut forte nõ cõtinentur sub donatione, q̃ dr̃ facta a Cõstantino Papæ Siluestro,casu quo de illa cõstet,& minus si de illa nõ apparet, & de qua nõ dr̃ constare ꝑ tex.in c.Cõstãtinus.96.dist. quia, vt dñt ibi doct.palea est: & tũc ēt si sit ualida, ad dictas ciuitates nõ porrigitur.l.si vnus.§.ante oĩa.de pact.aut sub aliqua ex dictis donationib.cõprehenduntur spãliter vel gñaliter:& tũc

14 † si factæ reperiantur nemine pñte & acceptante, non valuit, s̃m glo.cõiter approbatam in l.illud.C.de sac.sanc.eccle.quod est verũ,s̃m Bar.qñ constat,ꝙ cõcedens voluit facere ꝯtractũ donationis,sed in dubio valebit,ut pollicitatio, uel uotum,& obligabitur ꝑsonaliter,s̃m eum,per l.2.de polli.& de uoto,& uoti redemp.per totũ.& sic ꝓsupponit Bar.ꝙ isto casu ius reale ecclesiæ non q̃ratur ipso iure,& ꝙ in illã dñium non transferatur,sed ꝙ solùm obligatio ꝑsonalis oriatur, & ꝓbat̃ expressè in d.l.2.in prin.& est rõ,s̃m Guliel.& Bart.ibi, qa orientur duo spãlia,uidelicet,ꝙ ex pollicitatione oriatur actio,& ꝙ dominiũ trãsferatur sine traditione,ꝓut ēt declarat Bar.in l.si q̃s pro emptore.de vsuca. Quamuis ergo ex tali pollicitatione,vel voto, fuisset ecclesiæ q̃sita obligatio ꝑsonalis:tñ illustrissimus Dux Ferrarię,qui ab eodẽ habuit titulũ,deberet ꝑferri,quãuis titulus ille sit posterior, ex quo prius res illi fuit tradita.l.siue.

15 §.si duob.de publi.& l.† quoties.C.de rei uendi.q̃ ēt habet locum de iure canonico & contra ecclesiam & ecclesiasticas personas,s̃m doc.cõmuniter in c.continebatur.de his quæ fiunt a præla.& Mod.in d.l.quoties.& procedũt ēt ꝑdicta, licet reperiat̃,ꝙ ecclesia ante dños Estenses fuerit in possessione dictarum ciuitatum, quia ex hoc ecclesiæ non fuit quæsitũ dñium, si non appareat,ꝙ fuerint traditæ ab Imperatore concedente, vel ꝙ ecclesia fuerit possessionem consequuta illo sciẽte & pa-

16 tiente, quo casu loquitur,& † locũ habet.l.quædã mulier.de rei vendi.& l.2.C.de acq.poss.ut ibi etiam clarè probatur,& aliàs ingrediens ꝓpria authoritate possessionẽ rei,in qua ēt habeat titulum,dr̃ prædo,& nõ acquirit dñium, ut est expressum in l.si ex stipulatione.de acq.pos.& s̃m Bar.& Mod.cõiter ibi, si dñs ignorat,vr̃ cõtradicere,seu hr̃ ꝓ contradicẽte.l.qui uas. §.uetare.de fur.& in dubio ꝓsumitur ignorantia.l.uerius.ff.de prob.& l.fi.ff.pro suo. ¶ Nec ēt prædictis obstan. ꝙ comitissa Matilda donationẽ ab eo factam cõfirmauerit in suo testamento,quo casu ualet ut fideicõmissum, si non ualuit ab initio,s̃m Bar.in l.si qñ.in prin.de leg.1.ex quo dñium transfertur ipso iure,l.a Titio.de furt. qa siue ab initio ualuerit, siue mediante confirmatione facta in vltima uoluntate: tñ non debet effectũ habere,nisi ostendat̃, ꝙ dicta comitissa t̃pe donationis habebat ius & dñium in dictis ciuitatib.qa ex solo titulo nõ ꝓbat̃ dñium.l.cum res.C.de prob.& vbi etiam istæ ciuitates fuissent per Imperatorem ecclesiæ donatæ validè & etiam traditæ, & sic dominium ipso iure vel per traditionem fuisset translatũ, d.l.fi.C.de sac.san.eccl.& l.traditionib.C.de pact.adhuc tamen ecclesiæ Romanæ obstaret exceptio præscriptionis centum annorum.cap.ad audientiam.de præscrip.& d.auth.quas actio. C.de sac.san.eccl.cum ibi plenè no.prout latius deducitur in cõsi.præced.Cum.n.ecclesia non fuerit vsa iurisdictione per cẽtum annos & vltra, in dictis terris illam amisit, & quæsita fuit dictis dominis Estensib.ex possessione dicti temporis.l.viros. C.de diuer.offi.lib.12.c.cum cõtingat.de foro comp.& ibi per Doc.cõiter.c.fi.de offi.archi.& per Alexan.consi.16.5.volum. & quia dicti domini possederunt tanquam feudatarij Imperij, fuit ius vtile quęsitum dictis dominis,& Imperatori ius directũ præscriptione.l.si rem alienam.in princ.cum glo.de dona.cau. mor.& per Spec.in titu.de loca.§.nunc aliqua.ver.53.& seq.& versic.56.& Bald.ibi in addi.incip.Si teneo rẽ ecclesiæ &c. Nec est verum, ꝙ ista præscriptio fuerit interrupta propter sñiam excõmunicationis latam singulo anno in die Iouis sancto ꝯ oẽs occupantes bona ecclesię:quia effectum interruptionis hr̃e nõ

17 põt contra possidẽtes bona fide. Aut eñ † dr̃ interrupta ex admonitione præcedenti,& non est verum:quia præscriptio interrumpitur solùm per litis contestationem contra possidẽtem cũ titulo,cum quo D.Estenes possederunt: vt plenè no.in c.illud. de præscrip.& 17.q.3.põt.& in l.cum notissimi.C.de præscri. xxx.an.& per Bar.in l.naturaliter.in prin.de vsucap.& ubi etiã nõ hr̃et titulũ, si tñ possideret bona fide, nõ interrũperetur ꝑscriptio longissimi temporis, nisi per litis ꝯtestationẽ,s̃m Abb. in d.c.illud.per tex.in d.c.põt.ex quo infert, ꝙ ꝑscriptio inchoata contra ecclesiã,in qua nõ requirit̃ titulus sed bona fides,non interrumpit̃ per solam citationẽ,sed tñ per litis contestationẽ, & quæ bona fides pręsumit̃ ex cursu lõgissimi temporis,& sine titulo,s̃m Bar.& Sal.in l.fi.C.vnde vi.& alijs locis allegatis in d. ꝯs.Nec ēt potuit interrumpi præscriptio dicto casu ex superuenientia malæ fidei,in qua constituitur ex monitione Papę:quia non habet iudicem, cuius authoritate fieri possit.c.nihil.& ibi not.Doct.præser.quia per talem monitionem & interpellationem domini Estẽses non fuerunt in mala fide cõstituti: ex quo nõ fuerunt specialiter moniti,neq; spãliter in dicto monitorio expressum,ꝙ in dictis ciuitatib.ecclesia ius aliquod hr̃et. Tunc enim malã fides potuisset causari ex sola denunciatione & mo-

18 nitione Papæ, quando † fuisset certa ratione personæ & rõne rei:sed quando vtroque respectu est incerta, hunc effectũ non potest operari contra illum, qui possidet bona ecclesiæ cum titulo & bona fide:quia credere potuit, ꝙ non comprehendatur sub tali monitorio,& sic certus non redditur.l.aut qui aliter.§. 1.qd̃ ui aut clã,& sicut hac rõne denũciatio priuati ēt certa, quò ad rẽ & ꝑsonã priuati,& facta sine iudicis authoritate,nõ inducit malã fidẽ,si nõ certificet̃ interpellatus de iurib.denũciãtis.l. si fundũ.C.de rei uẽ.& cle.electionẽ.cũ ibi no.de elec.& ꝑ Bar. in l.si quis inficiatus.depo.& in l.non solùm.§.morte.de oper. no.nunc. Nec etiam isto casu aduersus talem præscriptionem debet ecclesia restitui propter lapsum quadriennij a t̃pe læsionis.d.cap.1.de resti.in integ.in 6.& quamuis non currat ignoranti per allegata in contrarium: tñ de scientia constat in casu nr̃o ꝓsumptiuè.Nam cũ priuilegia & donationes,quę allegant̃ apud cameram apostolicam reperiant̃,præsumitur ēt,ꝙ apud eam fuerint in præteritũ,ꝑ not.ꝑ Bal. post Old.in l.1.§.magr̃atus.de magist.conue. Atq; ēt præsumitur,ꝙ quilibet,qui successit in Papatu,de illis habuerit scientiam,sicut ille,apud quem reperiunt̃ acta ꝓbatoria,præsumit̃ illa vidisse & legisse.c.constitutus.de testi.& not.Bal.& Ang.in l.non est ferendus.de transact.& de dona.quę dr̃ facta per Constantinũ,non est dubiũ,cũ de illa sit fama publica, per no.in l.si tutor petitus.C.de peric. tuto.& per Bar.in l.Celsus.de vsucap.cum ꝯcor.¶Nec ob.aliud,

19 dum dr̃, ꝙ ēt † post quadriennium concedit̃, qñ durãte præscriptione ecclesia habuit multas mutationes ꝑlatorum,s̃m gl. in d.c.1.quia loquit̃, qñ tales mutationes factæ sunt intra illud tps quadriẽnij concessi ad petendum restõnẽ:quia hmõi mutationes ꝓstiterũt impedimẽtum petitioni dictæ restõnis. Et sir̃ nõ obst. ꝙ restõ cõcedat̃ ecclesiæ elapso quadriẽnio ꝑꝑ enormissimam læsionẽ,per no.per glo.fin.in d.c.1.quia enormissima læsio dici non potest:licet ecclesia Romana amiserit dictas

ciuitates habito respectu ad dñium ecclesiæ, quod est amplum & diffusum, arg. no. 12. q. 2. terrulas. & per Alex. cõsi. 1. in 5. uolu. nam cum gl. loquatur de damno enormissimo in superlatiuo, non verificatur in casu nostro. l. ubi autem non apparet. in prin. de verb. oblig. per no. per Doc. in c. Quintauallis. de iure iur. & in l. si societatẽ. §. arbitrorum. pro soc. & in c. cum cãm. de emp. & vend. dum loquuntur de eo, qui promisit nõ cõtrauenire ratione læsionis etiam enormissimæ: vnde ex præmissis constat satis de potiori iure præfati illustrissimi ducis tam in possessorio, quam in petitorio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Possessio ciuilis, quando amittatur, etiam intra tempus necessarium ad se præparandum pro recuperando naturali.*

2 *Et quando amittatur propter metum offensionis in personam.*

3 *Possessio quando dicatur incontinenti recuperata, si hoc factum est statim data opportunitate.*

4 *Possessio pariter amittitur, si quis amisit animum possidendi, siue amittere debuit.*

5 *Possidente una parte, terminus assignandus est alteri, ut agat, & possidentem non molestet.*

6 *Litis contestatio in possessorijs requiritur, aliàs sententia non ualet.*

7 *Violentus deiector licet a deiecto ex interuallo expelli non possit: turbari tamen & molestari potest.*

8 *Spoliatus potest etiam ex interuallo occupare possessionem naturalem uacantem. & declaratur nu. 9.*

10 *De dolo vel clandestinitate replicari non potest per tractantem de lucro contra tractantem de damno.*

CONSILIVM XXXVIII.

VISIS duob. amplissimis consilijs & oĩbus, quæ in his deducuntur tam in facto, q̃ in iure diligẽter & maturè ponderatis, prima facie casus visus est multũ dubitabilis & arduus ex infrascriptis. Nã dr̃, & pro constanti ponitur, ꝙ cõe & homines Archi prius fuerunt in possessione, & ꝙ deinde per cõitatem, & homines Nagi, & Turbularum fuerunt expulsi cum brachio & auxilio Venetorum, quorum dñio durante semper remanserunt exclusi dicti hoĩes Archi, non audentes ꝑꝑ Venetorum potẽtiam ad dictũ locum accedere, ex hoc ergo sequitur, ꝙ illi de Arco amiserũt oẽm possessionẽ tam ciuilẽ quã naturalẽ, cũ timuerint, uel timere debuerint se posse repelli. l. clã possidere. §. q ad nũdinas, de acq. poss. cum l. seq. & l. qđ meo. §. fi. & l. si id qđ. §. fi. ff. eo. tit. ¶Nec ob. ꝙ ciuilis nõ amittatur tp̃s necessariũ ad se ꝑparandũ ꝑ reparatione naturalis, s̃m gl. & Bar. in l. 3. §. cũ igitur. de ui, & vi arma. & ꝑ doc. in l. ut uim. de iusti. & iur. qa† illud ꝓcedit,
1 qñ quis ab initio cœpit se ꝑpararet, & ꝑparare se verisimiliter potuit ad recuperandũ: nã hoc casu ciuilis interim retinet̃: qa ex eo, ꝙ ꝑparare se potuit, & cœpit ꝑparamẽta facere, & in hoc nõ cessauit, cõstat, ꝙ nõ debuit suspicari, nec suspicatus est, se posse repelli: ut ẽt dicit Bar. in d. §. cũ igitur. & Alex. in l. 3. §. Labeo. de acq. pos. Sed qñ deiectus potuit aliqua ꝑparamẽta facere, & nõ fecit: tunc statim possessio ẽt ciuilis amittitur, quia timuit, aut timere debuit posse repelli: nec expectatur opportunitas recuperãdi, & hoc non habet dubiũ, ut est casus clarus in d. l. qđ meo. §. fi. ubi dr̃, ꝙ ꝑ ingressum vnius nõ ꝑdit absens possessionẽ ciuilẽ statim, si expectat̃, ꝙ reuersus repellatur, sed si exercitus fuerit ingressus partẽ fundi, statim possessio ẽt ciuilis amittitur, & hoc qa timuit, uel timere debuit repelli posse, & in hoc ille tex. locũ hẽt, ẽt si possidens ignorabat ingressum exercitus, s̃m Raph. & Alex. ibi, & hoc s̃m eos: qa licet ignorãs non timuerit, timere tñ debuit, ubi sciuisset. & hoc sufficit, quò ad amissionẽ possessionis. sic ergo ubi de p̃nti nõ subest spes ꝓbabilis recuperationis: statim ciuilis ẽt possessio amittitur, nõ autẽ expectatur, ꝙ offeratur occasio recuperationis: aliàs ille, q timuit, aut timere debuit, nũquã statim ciuilẽ possessionẽ ꝑderet, qđ est cõtra iura ꝑdicta. ¶Nec ẽt rectè vr̃ dici posse, ꝙ ciuilis nõ fuit amissa ex eo, ꝙ hoĩes de Archo timerẽt offendi in ꝑsonã a Venetis, uel a suis ministris, ꝑꝑ † quẽ metum nõ perdi-
2 tur possessio, s̃m gl. in l. licet. C. de acq. pos. quia tex. & glo. loquitur, qñ quis timuit offendi in personam, non ab occupante possessionem, nec occasione possessionis, nec eius prætextu, vel cõtẽplatione, sed ab inimico ex alia cã. Sed ubi quis non audet accedere ad possessionẽ ab alio occupatã; quia timet offendi in ꝑsonã ꝑꝑ accessũ ad illã, & nõ ex alia cã: tũc absq; dubio amittit ciuilis ẽt possessio ꝑ iura ꝑallegata. & ex his sequit̃, ꝙ antiqua possessio hoĩum Archi fuit interrupta. l. naturaliter. in prin. de vsucap. q̃ nõ ꝯiungit̃ cũ hac noua, vt ibi, & no. in d. l. 3. §. cũ igit̃. de vi, & vi arma. Ex ꝑdicti quoq; infert̃, ꝙ dicti homines ex interuallo nõ potuerãt expellere suos deiectores. d. l.
3 3. §. cũ igit̃. Nec ob. ꝙ dicat̃ † semꝑ factũ incõtinenti, qñ data oportunitate & cessante impedimẽto & timore, fuit statim recuperata, ꝑ no. ꝑ Bart. in d. §. cũ igit̃. & ꝑ Bal. in d. l. fi. C. de his qui a nõ domi. quia illud ꝓcedit & intelligit̃, qñ expulsus a tꝑe deiectionis nũquã abstinuit a p̃reparamẽtis ꝯgruis & oportunis ad recuperandũ, seu qñ nũquam aliud extraneum exercuit: donec sumpta occasione aduersariũ expulerit, s̃m d. Ant. Abb. & alios in c. significasti. de homi. & in c. olim. el 1. de resti. spol. & Ang. in disput. renouata guerra. in 1. dubio. Ex istis. n. apparet, ꝙ nõ habuit aĩum ꝑdẽdi possessionẽ, & ideo ciuilẽ retinet s̃m gl. & Bar. in d. §. cũ igit̃. ꝓpterea nõ mirum, si ex interuallo põt naturalẽ recuperare: qa cum in sua ciuili retẽta ꝯtinuẽ turbet̃, dr̃ expulsio semꝑ facta incõtinenti, s̃m Bar. in l. 1. §. interdictũ, de vi, & ui ar. sed qñ sumus certi, ꝙ expulsus statim amisit aĩum possidẽdi: tũc semꝑ dr̃ factũ ex interuallo, si verò sumus in dubio, & tũc ex ꝯdõne deijcientis, & rei deiectæ, & ex qualitate rei præsumi debet, an deposuerit aĩum possidendi: & ꝑ ꝯñs an ex interuallo dicat̃ facta recuperatio: & ita declarat Ang. in d. §. cum igit̃ Finge. n. dicit ipse, vnũ dñm uel nobilem expulsum de possessione vnius ciuitatis uel castri, quæ nec per duos, nec sex menses recuperari põt sed manu tm̃ armatorum & numero copioso, in quo annus uel forsan biẽnium sit necessarium, certè intra dictum tp̃s iniuria dicet̃ incõtinenti ꝓpulsata, nõ aũt ex interuallo. & hoc ẽt casu intelligitur, quod no. ibi Bar. & Bald. in d. l. fi. de quo etiam per Imo. in l. 1. in princ. de uerb. oblig. si ergo ex qualitate deijcientis & deiecti præsumit̃ retento uel amissio animi possidendi, cum fuerint deiecti interueniente auxilio Venetorum, quib. nullo modo poterant resistere, & contra eos aliqua præparamenta non poterant facere pro recuperanda possessione & per consequens non incõtinenti, sed ex interuallo dr̃ iniuriam propulsasse. Nec refert, ꝙ dicat̃ dictos homines sæpe multos actus possessorios fecisse, ex quib. dicatur probari animus retinendi possessionem: qa oportet constare, ꝙ tales actus fuissent facti noĩe cõis, & per hñtes mandatũ a cõi & vniuersitate, iuxta. l. 2. de acqu. poss. qđ forte non ꝯstat. ¶Præterea ẽt si hoc ꝓbaretur, parum uel nihil
4 prodesset. Quia paria sunt, ꝙ † statim amiserint aĩum possidendi, vel ꝙ amittere debuerint, s̃m Imo. Pau. de Cas. & Alex. in d. l. quod meo. §. fi. de acq. pos. sicut ergo qñ ꝯstat illum deposuisse animũ non dr̃ incontinenti facta recuperatio, s̃m Ang. in d. §. cum igitur. ita & qñ ab initio debuit illum deponere, sicut in casu nr̃o debuerunt hoĩes de Archo ꝑꝑ potẽtiam Venetorum, & ideo dicti actus per eos postea facti non tendebant ad declarandum animum retinendi, cum omnis spes recuperationis esset vana, attento p̃nti statu, sed potius ad turbandum aduersam partem, quod fieri poterat ẽt ex interuallo, ut dicet̃ inferius. Cum igit̃ antiqua possessio hoĩum de Archo fuerit interrupta, possessio de nouo quęsita dr̃ uiolẽta & clãdestina respectu possessionis aduersæ partis, cum non licuerit eam apprehendere, & de nouo acqrere ex interuallo, ut dixi, & ꝑ ꝯñs vr̃, ꝙ possessio partis aduersæ tanquam antiquior sit iustior & præferenda, quò ad id, de quo agit̃. & † sic ꝙ debeat assignari terminus
5 hominib. de. Archo ad agẽdũ ꝯ aduersam partem, & illis ꝑcipi, vt interim non molestẽt illam, s̃m ea, quæ no. per Inn. & alios in c. in p̃ntia. de ꝓba. & Spec. in tit. de peti. & po. §. 1. versic. in summa. & in tit. de lib. cõcep. §. nunc videndum. uer. 26. & ibi per Io. And. in addi. magna. & Bal. in l. ordinarij. C. de rei vẽd. & Pau. de Cast. in consi. 5. & in prima parte consiliorum nouorum, consi. 3. & ista, iudicio meo, rem difficilẽ redunt prima facie, & in quib. tota uis cõsistit. ¶Sed p̃missis non obstã. absq; multiloqo, quod mihi semper displicuit, aliter dicendũ & concludendũ de iure arbitror, & p̃suppono in primis, ꝙ iudex, q possessionem ad se aduocauit, ne partes deuenirent ad arma, sine tñ p̃iudicio earum, iux. no. per Io. And. in addi. Spec. in loco præalleg. & qui assignauit partib. terminũ ad docendũ de iuribus suis, nulla petitione ac nulla litis contestatione ꝑcedente non

te nõ põt ẽt super possessione diffinitiuam sñam ꝓferre, sed visis ꝓbationib. factis super ea solũ potest assignare terminũ illi, cuius possessio est iniustior, ut intra certum terminũ agat, & alteri in possessione nullã molestiam inferat, ſm doc. in lo-
6 cis præalleg. Nam † in iudicio possessio recuperandæ, retinendæ, & adipiscendæ requiritur litis cõtestatio, aliàs nõ ualet sententia, ſm glo. in l. fi. C. si ꝑ vim, uel alio mõ. & Bart. in l. naturaliter. §. nihil cõe. de acqui. poss. in 3. q. cum alijs concord. de qb. ibi ꝑ eũ. & latius Mod. & ꝓbatur in c. 2. ut lit. non cõtest. & ibi no. ¶Aut ergo hoĩes de Archo soli possident de pñti, siue iustè, siue iniustè. & hoc constat ex ꝓbationib. factis, quas non uidi, & parti aduersæ; q̃ non possidet, dẽt assignari terminus ad agendum possessorio, vel petitorio: quia cum nullo mõ possideat, dicti hoĩes possidentes hñt in possessione meliora iura quò ad effectum, de quo agitur, ut. s. sustineãt partes rei. §. cõmodum. instit. de interdic. & quia ꝑdo est ẽt tuendus in sua possessione. l. si quis ad se fundum. C. ad leg. Iuli. de ui. & hoc est verum præcipue quò ad partem loci, de quo contenditur, quæ possidetur ab aduersarijs, non ut ab vniuersis, sed ut a singulis. Nam, ut ꝑcepio ex dictis cõsilijs, hoĩes Nagi & Turbularũ diuiserunt inter se dictum locum, ita ꝙ saltẽ ꝑ maiori parte nõ possidetur ab hominib. dictorum locorũ, ut uniuersis, sed ab illis, ut singulis. quò ergo ad illã partẽ nõ dicitur cõe dictorũ locorum, nec uniuersitas esse in possessione, sed cõiter homines Archi. & quamuis dictũ cõmune possideat ui, uel clam ab hominibus, ut singulis Nagi, & Turbularum, qui differunt ab vniuersitate. l. in tantũ. §. vniuersitatis. de re. diui. & l. sed si hac. §. vniuersitatis. de in ius uoc. tñ eo ipso, ꝙ dictũ cõmune Archi est possessor in hoc ipso, quod possidet, plus iuris hẽt, quã cõmune aliorũ locorũ non possidens: ut dicit tex. in l. 2. ff. uti possi. & dato ẽt, ꝙ utraq; pars possideret, ut asseritur per quamlibet, uidelicet illi de Archo naturaliter, & alij ciuiliter: adhuc tamen dẽt pars aduersa sustinere ꝑtes actoris, & prius agere. Nã ex quo constat & ꝓbatum est, ut dr̃, de antiquiori possessione dicti cõis Archi, alia cõmunia si possident, dñr vi possidere a dicto cõi Archi, quãuis illa possessio antiquior fuerit interrupta. & ꝑpterea iure permittente possunt turbari & molestari aduersarij in sua possessione ab hominib. Archi, ẽt si nullo modo possiderent, & possunt molestiam inferre ẽt ex interuallo, ut hæc oĩa hñr & no. in l. 1. §. fi. ff. uti possid. & in l. 1. C. eod. tit.
7 quãuis † enim ex interuallo non liceat expellere uiolẽtum possessorem: tñ licitum est deiecto & spoliato ex interuallo illum turbare & molestare, ſm gl. in dictis locis, qđ est mirabile, ſm Bar. qui sequitur glo. cũ qua alij transeunt. idcirco rõne dictæ molestiæ nõ põt conueniri interdicto uti possidetis. & si conueniatur, debet absolui, ut dicitur in dictis locis: & hoc q̃a uis ab eo illata est inquietatiua, & actoris uis est expulsiua, q̃ est grauior, ſm gl. in d. §. fi. Et propterea in casu nostro non posset iudex mandare hominib. Archi, ẽt si non possiderent, ꝙ interim non molestarent partẽ aduersam, quia (ut dixi) talis molestia est eis ꝑmissa quãdocunque & ex interuallo. Doc. ergo ꝑalleg. qui dñt, posse ꝑcipi & mandari ei, qui minus iuris hẽt in possessione, loquuntur & intelligi debent, quãdo alius possidet iustè respectu aduersarij: sed ubi ab illo possidet, vi, clam, uel ꝑcario, fieri non potest huiusmodi ꝑceptum, q̃a molestia ꝑ legem est concessa & permissa, sicut igitur spoliatus ex interuallo põt molestare illum, qui ab eo vi possidet: ita ẽt ex interual-
8 lo potest occupare possessionem naturalem uacantem † quia non dicitur ꝑ hoc possessor ꝑ uim expelli, nec pati uim expulsiuam. l. fi. cũ ibi no. ꝑ gl. & Bar. C. unde vi. & ꝑ doc. in l. sequitur. §. item si occupaueris. de vi, & vi arma. sed debet molestari, quia per retentionem & occupationẽ naturalis turbatur alius in sua ciuili: ut no. per glo. & doc. in l. clam. possidere. §. qui ad nundinas. & in l. naturaliter. §. nihil cõe. de acq. pos. & ꝑ Bar. in d. l. 1. §. interdictum. ff. uti possid. Quemadmodũ ergo alijs modis est molestatio permissa, ita & per hunc modũ dẽt esse cõcessa: quia, ut dixi, non dicitur possessor uiolentus ex interuallo expelli, sed solùm molestari in ciuili. ¶Et comprobatur rõne iudicio meo concludenti. Nam possidens ciuiliter per interdictũ uti possidetis, recuperat naturalem ab alio occupatam, & hoc qua per retentionem naturalis turbatur sua ciuilis, ſm gl. in d. §. qui ad nundinas. & in d. §. nihil. & ibi per Bart. & alios, & tñ hoc nõ est, q̃n ille vi vel clam possidet ab eo, qui naturalem apprehendit, ꝑ no. in d. l. 1. §. fi. & in d. l. 1. C. vti possi. ubi indistinctè & gñaliter dr̃, ꝙ tunc nõ põt actor obtinere, q̃n ui uel clã possidet ab aduersario. & hoc apud me non habet dubium: ergo licuit dictã naturalẽ occupare ẽt ex interuallo, sicut & alijs modis molestare illum, q̃ vi, vel clam possidet: ex quo pariter omnib. dictis casib. non succuritur turbato de remedio iuris ꝯtra dictum turbantem. Nec isto casu ꝯtra eum ẽt habet locum pœna. d. l. 1. C. vnde vi. quia cessat ratio, quæ ibi redditur in tex. videlicet, ꝙ quis debet credere rem, quam scit non eẽ suam, ad alium pertinere: quia per uim spoliatus sciebat rem, cuius possessionem naturalem occupauit ad se pertinere, & nõ ad spoliã-
9 tem. † quãtumcunq; igĩt. d. l. fi. locũ habeat in eo, qui naturalẽ tm̃ vacantem occupauit, ſm Bar. & Doc. ibi, debet illud intelligi, q̃n possidens ciuiliter non possidebat vi, clam, vel precariò ab occupante, aliàs lex illa nõ habet in eo locum; quia (vt dixi) ratio ibi reddita cessat, & locum habet rõ cõtrari. & ideo cum talis occupatio possessionis naturalis fiat lege permittẽte, quò ad illum, qui possidet ui uel clam ab eo, qui occupauit, non potest quo ad eum dici iniusta possessio, immo iusta reputatur, & pro tali habetur, & ꝑ cõsequens infertur, ꝙ si vtraq; pars possidet, ꝓut asserĩt, id est, cõe & homines Archi naturaliter, ut q̃a illã aduersarijs absentib. occupauerint. d. §. qui ad nũdinas. & alij possideant ciuiliter, ꝙ iustior est possessio naturalis illorum de Archo q̃ cõtrariæ partis: q̃a licuit hominib. Archi ẽt ex interuallo dictam naturalẽ occupare, & ꝑ hunc modũ aduersarios turbare, sicut ꝑ quẽlibet aliũ modum, cũ illi ui uel clam possiderent ab hominibus. Archi possidentib. ante eos per ea quæ plenius dicta sunt in præcedentib. Et propterea cum possideant hoĩes Archi naturaliter & iustè, & ab eis pars ꝯria possideat iniustè, i. vi vel clã: debent obtinere qui possidẽt iustè. l. si duo. in prin. ff. uti possi. & sicut in illo interdicto obtinerent, ut ibi, ita ẽt debẽt obtinere in hoc iudicio, in quo agĩt, quis debeat obtinere partes rei & actoris, ſm Doc. in locis præall. & maximè Pau. de Cast. in dictis ꝯsi. vñ iudex pręcipere debet parti aduersæ, ut intra certum terminum agere debeat possessorio uel petitorio, & ꝙ interim nõ molestet homines Archi in sua naturali possessione. Nec ob. si forte dicatur, quòd hoc ultimũ damnari non debet: quia ciuiliter possidens, quamuis non possit per remedium iuris, hoc est per interdictum retinendæ impedire molestiam illatam ab illo, & a quo vi possidet uel clam, potest tamen illi de facto resistere, & a naturali posione illũ de facto eijcere, ꝑ quam in sua ciuili turbatᷣ ꝑ ea, quæ not. in l. 1. in prin. ff. de iti. actuq; priu. in gl. magna, iunctis no. per Bar. in d. l. 1. §. interdictũ. ff. uti possi. ergo nõ põt, nec debet iudex illũ excludere ab hoc remedio facti mediãte dicto ꝑcepto. Q̃m immo ex cã sic põt ꝑcipere, s. ne partes deueniãt ad arma. l. eq̃issimũ. ff. de usufru. sicut ex eadẽ cã potest possessionem sequestrare contra regulas iuris, secundum Ioã. Andr. & Doc. in locis ꝑall. ¶Et ad allegata in ꝯriũ faciliter ex ꝑmissis põt rñderi. Et primò nõ obst. dum dicebatᷣ, ꝙ antiquior possessio hoĩum Archi fuit interrupta, quia concedo: sed adhuc pars aduersa dicitur ui vel clam a dictis hominibus possidere, ꝑꝑ quod potest ab illis impune molestari ex interuallo, & per consequens naturalis possessio vacans occupari: quia per hoc pars aduersa non dr̃ expelli sed turbari, ut dixi. Et ex hoc ẽt tollitur aliud, videlicet, dum dicebatur, ꝙ ex interuallo non potuit expelli. l. 3. §. cum igitur. de ui, & ui arma. q̃a concedĩt ẽt hoc, sed negatᷣ expulsio; quia solùm interuenit molestatio, quæ non prohibetᷣ, sed conceditur: ut dixi. & dato ẽt ꝙ pars aduersa fuisset expulsa, & desijsset ex hoc ẽt ciuiliter possidere: adhuc tñ multo magis deberet partes actoris sustinere, ad quod solùm ordinatur pñs iudicium, in quo non põt recuperare possessionem ablatam per sñam diffinitiuam, ex quo non fuit lis contestata: & tanto magis prædicta procedunt, ubi homines partis aduersæ non possedissent ut uniuersi, sed ut singuli, locum uel partem eius propter diuisionem inter eos factam: quia dici non posset, ꝙ illi de Archo possiderent iniustè, quò ad cõia contraria. d. l. 2. ff. uti possid. & superius fuit dictum latius, & declaratũ apertius. ¶Constat ẽt ex præmissis non obstare, dum dicebatur, ꝙ possessio alterius partis est antiquior post interruptionem possessionis illorum de Archo, ꝑꝑ quam possessio eorũ præcedens non est in consideratione, nec coniungitur cũ illa, quæ est de nouo q̃sita. d. l. naturaliter. & d. §. cũ igĩt. cũ ibi no. quia

quia licet dici posit hoc respectu anterior: nō tñ ꝑ hoc est magis: sed minus iusta, ex quo ab hominib. Archi posidet vi, vel clam,& ꝑꝑ hoc ēt illorum noua possessio naturalis non dicitur iniusta, vel clandestina: quia dolus aduersarij tractātis de lucro præponderat facto illorum de Archo, qui tractāt de damno,& † iō ei nō pōt de dolo, uel de clandestinitate replicari. l. apud Celsum.§.Marcellus.de do.exce.& ꝑ Bar. in l. viro atque vxore.sol.mat.& in l.cū mulier.eo.tit. Et ꝑpterea cōcludo partes D.iudicis esse in asignando terminū hominib.& communi de Nago & Turbularum ad agendū petitorio, vel possessorio aduersus homines Archi,& in præcipiendo, ꝙ illos interim nō molestent, nec turbent de facto in sua possessione, ut euitetur strepitus armorum & periculum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Poßeßio per negotiorum gestorem acquiritur sequuta ratihabitione re integra, quæ nihil operatur, si alius interim illam apprehendat.*

2 *Ratihabitio dicitur sequuta tacitè ex fructuum perceptione.*

3 *Poßeßio non dicitur quæsita, quando pars est incerta ratione loci, vel quotæ. nu. 5.*

4 *Filius propria authoritate occupans bona paterna non acquirit illorum poßeßionem propter incertitudinem æris alieni.*

5 *Possessio per constitutum non transfertur, quoties est incertitudo loci, vel quotæ a principio.*

6 *Locatio sola non operatur retentionem poßeßionis, nisi conductor nomine locatoris possideat.*

7 *Poßeßio in dubio censetur tradita primo emptori.*

8 *Locatio sola in rei absentia non acquirit poßeßionem nisi colonus postea illam ingrediatur.*

9 *Ratihabitio quando retrotrahitur, etiam si superuenit inter medium illam impediens.*

CONSILIVM XXXIX.

QVIA vt dr̄, fuit apprehensa possessio per Lactātiū ꝑprio noīe & uice fratris sui, & dictis nominib. ꝑ eundem fuit facta locatio colono partiario & antequā dictus Iacob. ratū haberet. d. Vincentia accepit possessionē eorūdē bonorū: dubitatur & in dubiū reuocatur, vtrū dicta dña saltē ꝑ parte dicatur posidere & in possessione lit. pendente dēat manuteneri, & defendi ad effectū, ut ꝑceptū, de quo agitur, nō dēat ꝑ uiam attentati reuocari, saltē quātū ad dictā dimidiam ꝑ indiuiso. Et vr̄ ꝙ sic, qa licet ꝑ negotiorū gestorē posit q̄ri possessio subsequuta ratihabitione.l. cōis seruus.§.fi.de acq.poſ.& per Bar. in l.quod meo.eo.tit.in prin.oportet tñ,

1 † ꝙ re integra ratū hēat ille, cuius noīe possessio fuit apprehensa. l. bonorū.rē ratā habe.& iō si ante ratihabitionē alius cœpit posidere, nihil operatur sequēs ratihabitio, ẜm Rotā decis.150. Licet amicus &c. in nouis, vbi cōcluditur, ꝙ si amicus meus accepit possessionē beneficij,& teneat, posideat ac fructus ꝑcipiat noīe meo,& expellatur: ꝙ mihi nō competit interdictum unde vi, nisi docuero, ꝙ prius a me habuit mādatum, uel ꝙ prius habui ratum, & idem tenet Ant.de But.in c.cū venissent.in fi.de restit. spol. & ēt Abb.ibi, in prin.& istā opi.ēt approbat Alex.in d. l. qđ meo. in prin.col.2.de acq.poſ.& in cōsi.110.in 1.vol. quia ergo possessio per apprehensionem Lactantij non fuit illi quæsita in totū; quia noluit in totū posidere, sed pro parte. Nec ꝑ alia

2 † parte Iacobo ante ratihabitionē.d. §.fi.propterea ꝑ dicta dimidia d.Vicentia acquisiuit naturalē & ciuilē possessionē, quā tēpore ingressus inuenit uacantem, & per ɔñr ratihabitio Iacobi, q̄ fuit subsequuta, nihil potuit operari, ex quo res desiderat esse integra,& alius, i.d.D. Vincētia pro dicta dimidia prius cœperat posidere, ex quo sequitur, ꝙ quò ad hanc partē præceptū nō est reuocandum. ¶Sed istis non obstātibus cōtrarium puto uerius. Et primò dicitur, ꝙ ratihabitio Iacobi præcesit apprehensionē.d.Vincentiæ, qm̄, ut in facto ꝑmittitur, ꝑ dictū colonū tanquā dñs & possessor dictorū bonorū immobiliū percepit quasdam bestias existētes in fundo, ex quo actu uidet tacitè ratificasse apprehensionē factam suo noīe ꝑ fratrem suū, quia nō tm̄ uerbo, sed ēt facto inducitur ratihabitio. l. Paulus rn̄dit, non tantū verbo.rem rat.habe.& sicut etiam perceptione fructuum tacitè dr̄ quis ratificasse, ẜm Alex.cōsil.88.5.vol. & ɔñter.d.Vincētia non potuit acquirere possessionem etiam pro parte: qa Iacob.posidebat illam ciuiliter per se & naturaliter corpore coloni.l.peregrè.§. quib. de acqui. poſ. ¶Secūdò dico, ꝙ d.Vincentia ingressa fuit fundum animo quęrēdi possessionem totius, quæ pro parte Lactantij quæri nō potuit: qa ille animo suo posidebat ciuiliter,& corpore coloni naturaliter.d.l.peregre.§.quib.& l. 1. §.non aūt. de ui,& ui arma.vnde alius non potuit illius partis ciuilem possessionem acquirere, quæ non pōt esse apud duos.l. 3.§.ex contrario.& ibi ꝑ Doct. magis cōiter, de acq. poſ. nec ēt naturalem, ex quo dimisit colonum in fundo, qui non fuit deiectus.l.clā posidere. eod. tit. ibi, nemine dimissio.& d.§.quibus.& d.§.nō aūt.Et sic

3 † aliquā possessionem alterius partis quærere nō potuit d.dña: quia qn̄ pars est incerta rōne loci & quotæ, non potest eiusdem partis quæri possessio.l.3.§.incertam.de acq.poſ.& l.locus. in fin.eo tit.& no.in l.emptor.in princip.ff.pro empto.sed dicta pars est incerta rōne loci: quia est pro indiuiso.l.Mæuius.§.duob.& ibi nōt.de leg. 2.& no.Bart. & alij in locis præall.Item est incerta ratione quotæ, quia licet Lactantius acceperit possessionem noīe proprio & fratris sui, & sic voluerit acquirere cuilibet ꝑ dimidia.l.reos.§.cū in tabulis.de duo. reis, & l. 1. C.si plu. vna sent.tñ d.Vicentia ignorauit, ꝑ qua quota possessionē accepe rit Lactantius noīe Iacobi,& per ɔñs nesciuit tp̄e, quo accepit possessionē, ꝑ qua quota ciuilis & naturalis possessio vacaret: qa in facto alieno ꝑsumit̄ ignorantia.l. fi. ff. ꝑ suo.& hoc sufficit, quantū ad impediendū acq̄sitionē possessionis. Nā licet in se quota sit certa: si tñ ille, q̄ vult de nouo posidere, sit incertus rōne quotæ, impedit̄ possessionē acq̄rere: qa magis quantùm ad hoc attenditur opinio, q̄ ueritas:& hoc satis clarè præsupponit gl.fi.in d.l.locus. in rn̄sione ad cōtrariū ibi formatū, dum facit dr̄iam inter illū, q̄ est incertus, & q̄ de facili pōt certificari,& illū, q̄ certificari nō pōt facile, de quo ẜm glo.loq̄tur d.l.locus.& sic vult, ꝙ quamuis quota sit certa ẜm ueritatē: si tamen ille, q̄ vult acquirere, non sit certus, nec posit certificari de facili, ꝙ nō posit posidere, immo Doc.cōiter nō faciūt dictam distinctionem, sed indistinctè volunt, ꝙ incertus posidere non posit: quāuis non sit difficile sed facile illum certificare.& rn̄dent aliter ad contrariū formatum in gl. & idem etiā clarè est de mente Bart.in l.2.C.quan.& quib.quar. pars deb. lib.10.vbi vult, ꝙ si

4 † filius propria authoritate pro sua legitima occupat bona paterna, ꝙ non acq̄rit possessionem illius: & tñ legitima per se est certa rōne quotæ, authen. nouissima. C.de inoffi.test.sed qa rōne æris alieni, ꝑ qđ legitima minuit̄ l.Papinianus.§.quarta. ff. de inoffi. test. filius est incertus, non pōt possessionem acquirere. idem quoq; clarius sentit Bar. in d.l.3.§.incertā.de acq.poſ.dum concludit, ꝙ si quis uendidit in tali fundo centum tabulas terræ in loco eligēdo per emptorē, & constituat venditor se emptoris noīe posidere, quòd ex tali

5 constituto non transfert † possessio ꝑꝑ incertitudinem loci & quotæ: tñ dictæ centum tabulæ constituunt certam quotam, & ad illam pn̄t reduci habito respectu ad mensurā totius fundi: sed quia emptor tp̄e constitui est incertus, quā quotam fundi constituāt dictæ centū tabulæ, ꝑpterea quia de dicta quota est incertus, licet in se & ẜm veritatem sit certa, nō pōt posidere.& per hoc tollit̄ quędā rō Mod.ibi ɔtra Bar.cū quo alij oēs transeunt. ¶Nec obs.quod no. glo.1.ibidem cōiter approbata, quæ vult, ꝙ ille tex.in quo dicit, ꝙ si sis ea mente, vt quicquid Titius posidet, velis posidere, ꝙ non acquiris possessionem: debeat intelligi, qn̄ Titius erat incertus,& sic præsupponat, ꝙ si Titius sit certus, ꝙ tu acquiris possessionē, quāuis tu sis incertus, quantum posideat Titius, qn̄ dictum glo. secundum Imo.& Alex. & clarius Are. ibi procedit, qn̄ incertitudo illius pōt certificari per expressam relationem eiusdēmet factam ad aliud, i. ad illud, quod posidet Titius certus de quota. Tunc enim mediante tali relatione, quota de qua Titius est certus, videtur expressa.l.si ita scripsero.de condi.& demōst.in l.asse toto.in prin.de hæred.insti. Quinimmo Pau. de Cast. quē ꝑdicti referūt, volebat, ꝙ licet Titius esset certus, ꝙ īcertitudo & opinio solius acquirētis & volentis posidere debeat attēdi,& ꝑꝑ illam acquisitio possessionis impediri, quod admittunt prædicti mod.qn̄ acquisitio non esset facta ꝑ expressam relationem ad possessionē Titij, q̄ erat certus: & iō qa in casu nr̄o posses-

sio totius fundi non vacabat, q̃a pro dimidia erat apud Lactantium, sed solũ ꝓ alia dimidia, ꝓ qua noĩe Iacobi fuit capta, erat uacans, ꝓpea. d. Vincentia, quæ non potuit acquirere possessionem totius fundi, nõ acquisiuit ẽt dimidiam partem pro indiuiso vacantem incerta rõne loci. & quantum ad d. Vincentiam & illius opinionem ẽt incertã rõne quotæ, quia ignorauit pro qua quota vacaret, & ad quam quotam vacantem non habuit ẽt relationem expresse uel tacite, & istud puto uerissimum, ex quo sequitur, ꝙ Iacob. ẽt per ingressum. d. Vincẽtiæ potuit hr̃e ratum expresse & tacite apprehensionem & locationem factã noĩe suo, per quã quæsita fuit sibi possessio. Tertio ẽt dr̃, ꝙ etiã si d. Vicentia possessionem dictæ dimidiæ acquisiuisset, ꝙ tñ illum amisit facto suo, & ex propria negligentia. Nã, vt dictũ est, Lactantius fundũ locauit colono partiario ẽt noĩe Iacobi fratris sui, & dictus colonus continue stetit in fundo ẽt nomine Iacobi, cui rñdit de fructib. post ingressum. d. Vincentiæ, quamuis ergo illa dicatur apprehendisse possessionem antequam Iacob. hr̃et ratum, quia tñ postmodum exiuit de fundo, naturalẽ possessionem amisit. l. clam possidere. §. qui nundinas. de acqu. pos. quam non retinuit per colonum, cui etiam ipsa locauit, q̃a
5 † hunc effectum retentionis non operatur sola locatio, sed insistentia corporalis in fundo nomine locatoris. & ideo illius corpore dicit̃ locator naturaliter possidere. l. peregre. §. quib. de acqui. poss. & l. 1. §. non autem. de ui, & ui ar. cum ergo colonus nunquam in fundo steterit noĩe d. Vincentiæ, sed noĩe Iacobi, naturalem non retinuit. d. Vincentia per colonum. & ꝙ colonus in fundo fuerit semꝑ noĩe Iacobi, probat̃, quia illi de fructibus continue rñdit, & nunquam d. Vincentiæ per ea, quæ hñr ĩ l. litib. C. de agric. & censi. lib. 11. & ẽt in dubio præsumendum, ꝙ idem colonus, qui prius eundem fundũ cõduxerat a Lactantio pro se & nomine fratris sui, & pro quo notarius fuit stipulatus, permanserit in fundo potius ex cã primæ locationis, quam ex secũda, q̃a primo locatori debuit prius satisfieri. l. in operis. ff. loca. aliàs deliquisset, nõ satisfaciẽdo, vt debuit priori locationi, & q̃a conatus fuisset interuertere possessionẽ Lactantij, ꝯ. l. fi. C. de acq. pos. & impedire acq̃sitam possessionẽ quoad dictũ Iacobum, ideo debet in dubio capi illa præsumptio, per quam euitetur delictũ. l. merito. pro soc. & per no. per Bar. in l. nõ solum. §. sed ut probari. de oper. no. nunc. & istud etiam confirma-
7 tur, q̃a † in dubio ꝑsumit̃ possessio prius tradita primo emptori, vt singulariter voluit Iac. de Aret. & Cyn. in l. quoties. de rei vendi. ꝑ illum tex. & Bal. in l. post sñiam. C. de sentẽ. & in dispu. Accusatus de vi turbatiua. in vlti. char. & in c. facta. si de feu. fue. cõtro. inter do. & agna. & Ang. in l. si aũt. §. si duob. de publi. & Ale. in l. j. C. de edi. di. Adri. toll. Si ergo dictus colonus coluit & in fundo stetit noĩe dicti Iacobi post apprehensionem D. Vincentiæ, sequitur, ꝙ postquam illa exiuit de fundo, & sic naturalem possessionem amisit, ꝙ Iacob. naturalẽ possessionem acquisiuit facto ipsius coloni ingredientis & stãtis in dicto fundo nomine dicti Iacobi, & q̃ habuit ratũ, ex quo a colono recepit fructus, & ita ĩ terminis vult Are. in l. qui vniuersas. §. ꝙ ꝑ colonũ. de acq. pos. dicẽs, ꝙ † licet ex sola locatione facta in absentia rei, nõ acquirat̃ possessio, vt ibi ꝑ Imol. si tñ colonus postmodum sit ingressus fundum, ex tali ingressu acquirit possessionem ipsi locanti: q̃a de eius mandato tacito vr̃ ingressus fundũ, & ex causa dictæ locationis, & licet dici non possit, ꝙ mandatũ habuerit colonus a Iacobo, qui nõ locauit, sed solum a Lactantio tã suo nõie, quã noĩe fratris sui Iacobi, tñ sufficit ratihabitio Iacobi, de qua cõstat ex perceptione fructuum, ut superius est dictum, quæ ratihabitio, quantum ad naturalem possessionem, quę uacabat, dicitur facta re integra, quia fuit quæsita possessio ex nouo ingressu coloni noĩe Iacobi, & ex illius ratihabitione, postq̃ d. Vincentia amisit naturalẽ possessionẽ exeundo de dicto fundo. Et quãuis dicta ratihabitio nõ operet̃, vt ex retro ꝑꝑ ingressum intermedium. d. Vincentiæ, per quẽ ab initio dr̃ ẽt naturalem possessionẽ acq̃siuisse, quia tñ fuit postmodũ amissa ꝑdicta ratihabitio, saltẽ operat̃, ut ex nunc & a tꝑe, quo incipit vacare. Quia igit̃ dicta possessio naturalis per dictum Iacobum fuit eo mõ quo dictum est acquisita, & illa ꝑseuerauit sciente & patiente d. D. Vincentia, de cuius scientia præsupponitur in puncto constare ex processu, illa etiam ciuilem amisit statim, quod neglexerit recuperare naturalẽ amissam. Quia ubi quis scit suam naturalem possessionem uacantem fuisse ab alio occupatam, si ille negligit per modicum tꝑs, perdit ciuilem, quia vr̃ suspicari se posse repelli, ẜm Bar. cum quo alii transeunt magis cõiter in l. si de eo. §. si forte. de acq. pos. ꝑ l. quod meo. §. fi. & l. quamuis. de acq. pos. & in his terminis dictam opinionem approbat ẽt Ale. q̃ ciuilis vnita fuit cum naturali existente apud Iacobũ. d. §. qui ad nundinas. cum l. seq. & sic constat, ꝙ d. D. Vincentia ex toto desijt possidere facto suo, & ex negligentia propria. Et iõ sibi debet imputari & lite pendente ad eius instantiam nihil debuit innouari. Et quod plus est, dr̃ ẽt, ꝙ ratihabitio põt & debet trahi retro usque ad ingressum factum per Lactantium nomine dicti Iacobi, quantum est respectu dictæ naturalis q̃sitæ ꝑ Iacobum ꝑdictũ, postquam cœpit uacare per exitum de fundo ipsius. d. Vincentiæ. Nec ob. ꝙ post apprehensionem Lactãtij, & antequam Iacob. acquireret naturalem vacantem, & ratũ hr̃et D. Vincentia dictam naturalem, simul cum ciuili acquisierit per apprehensionem corporalem, quia iste actus medius, q̃ cessauit respectu naturalis, quæ fuit amissa, & cœpit vacare, nõ
9 impedit, quominus † ratihabitio trahatur retro, & vsq; ad tꝑs, quo fuit apprehensa possessio nomine dicti Iacobi ꝑ Lactãtiũ eius fratrem, ẜm Bar. in l. bonorum. ff. rem ra. hab. vbi cõcludit, ꝙ si superuenit impedimentum impediens ratihabitionem, postea cessauit, ꝙ ratihabitio trahitur retro. sufficit. n. dicit ipse, ꝙ extrema reperiãtur habilia, nec est curãdũ de medio. l. existimo. de verb. obl. & l. sed in condõne. §. solemus. de hære. instit. Cum ergo tꝑe, quo Iacob. habuit ratum, colonus esset in fundo suo nomine, extremum a quo, fuit habile respectu naturalis, quę vacabat, & extremum ad qđ, q̃a tũc etiam nullus possidebat, iõ ratihabitio debuit quo ad naturalem trahi retro nõ obstante medio impedimento, quod cessauit, & q̃uis ciuilis non esset amissa per D. Vincentiam, ut quia non constaret, ꝙ ipsa sciuisset naturalem fuisse occupatam, tamen illa naturalis existens apud Iacobum deberet præferri, quia ille est anterior attenta fictione, qm̃, ut dixi, quo ad illam, cuius respectu cessauit impedimentũ, ratihabitio Iacobi trahitur retro & ad tẽpus, quo Lactantius ingressus est possessionem fundi, vñ ciuilis possessio D. Vincẽtiæ casu quo sit apud illam, quia iunior ꝑsumitur clandestina & uitiosa. c. licet cãm. de prob. & Bar. in l. si duo. in prin. vti posid. & ꝑ Bar. & alios in l. 1. C. eo. ti. & ꝑ ꝯñs illa nõ dẽt prodesse dictæ Vincentiæ, ẜm Doct. in dictis locis. Nec ꝑꝑ dictam ciuilem possessionem clandestinam debet molestari dictus Iacob. in sua iusta naturali possessione, nec impediri, quo minus ea utatur eo modo quo hactenus est usus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum disponens, creditorem probare dominium, si probauerit debitorem possedisse tempore obligationis contractæ uel ante sal tem per quinquennium, quomodo intelligatur.*
2 *Probationem sufficit esse conclusiuam in omni sui parte pro intẽtione agentis.*
3 *Dominium creditoris probatur ex solo titulo et cõfessione debitoris, de qua in instrumento diuisionis.*
4 *Confessio debitoris præcedens alienationem, nocet etiam singulari successori, & tertio possessori.*
5 *Confessio facta parte absente, probat in realibus & quando est facta super dominio.*
6 *Confessio facta in instrumento diuisionis plene probat ad fauorẽ absentis, & quæ sit ratio.*
7 *Liber æstimi probat dominium ad præiudicium eorum, qui ibi sunt descripti, si appareat de solutionibus factis.*
8 *Confessiones duæ coniungũtur, ut plene probent ad fauorem absentis.*

CONSILIVM XL.

PRO solutione eorum, de quibus q̃rit̃, & in dubiũ reuocatur, est ĩ primis aduertendũ, ꝙ statutũ ad probõnem dominij præsumptiuè nõ requirit, ꝙ probetur possessio quinquennij ipsius debitoris tempore obligationis, sed vult, ꝙ sufficiat creditori probare rem, pro qua agitur, possessam fuisse per debitorẽ, uel alium nomine ipsius, tanquam rem ipsius debitoris, uel ipsum debitorem, uel alium, reditũ, uel fructus habuisse, uel aliũ pro ipso tẽpore obligationis cõtractæ inter ipsum debitorẽ & credi-

creditorem,vel ante saltem per quinque annos uel postea ēt antecedenti tpe cōputato, &c. Quantum ergo ad pbōnem dn̄ij, statutum in hac parte includit plures casus. Primus est,qn̄ probatur debitorem tempore obligationis contractæ possedisse, hoc casu nihil aliud requirit statutum,& sic non est necesse,tūc probare possessionem quinque annorum,sed (vt dixi) quo ad effectū,de quo agitur sufficit simpliciter pbare possessionē dicto tpe.& put est istud,solum sufficit de iure communi,qn̄ agitur hypothecaria,fm Bar.in l.rem alienā.de pig.act.Qđ ēt pbat̄ ex illis verbis statuti,videlicet tpe obligationis contractæ, vel an̄ saltē p q.nq; annos.nam dictio vel,ponitur inter diuersa per no.p Bar.in l.si quis ita.de au.& argē.lega. ergo prima pars alternatiuæ uerificatur in sola possessione tpe oblonis ɔ̄ctæ.Secūdus casus est qn̄ probat̄ possessio quinquennij an̄ ɔ̄ctā oblonem,ut patet ibi,uel ante saltem p q.nq;annos.Tertius est casus qn̄ pbat̄ possessio quinquennij post oblonem,ut probatur in uerbo,uel postea.¶ Quartus & ultimus est casus,qn̄ ante oblonem & post possedit p quinquenniū coniungendo tpa,ut ibi, ēt antecedenti tpe computato.Nam ex illa dictione ēt,implicatiua colligit̄,ꝙ sufficit probare possessionem dicti tpis post oblonē & possessionem eiusdem tpis ɔiungendo possessionem, q̄ pcessit oblonem,cum illa,q̄ sequitur.¶ Ex præmissis igit̄ infertur,ꝙ ad fundandam intentionem D.Hieronymi nō est necesse ɔstare de possessione debitoris tempore ɔ̄ctæ oblonis,q̄uis aliud præsupponatur in dubijs. sed est satis ad pbōnē dn̄ij constare de possessione quinque annorum, siue præcesserit oblonem in totum,siue sequuta in totum,siue pro parte pcedat & pro parte sequat̄,vt ex præmissis colligitur.Et ppea testes,q. dn̄t,Iacobum per decem annos vel per sex,aut octo possedisse, qui concordant cum alijs deponentib.de maiori tpe, iuxta no. per Mod.in l.j.§.si quis ita.de ver.obl.& in l.ex facto.§.itē q̄ro: de vulg.& pup.probant intentionem D.Hieronymi, de quocūque tempore intelligatur, hoc est siue ante obligationem siue post,quia satis est,& sufficit, quod probatio ex omni sui parte sit conclusiua,secūdum Cyn. & Alex.post alios,in l. Gallus.§.si eius.de lib. & posth.& per illum tex.& in l.ubi aūt.§.qui illud. de uer.obl.& facit.l.quod si dubitet.de acq.hæ.& idem vult Io.
2 And.in c.1.de pact.in 6.vbi dicit not.ꝙ † pbō dubia,quæ non solet releuare.c.in p̄ntia.de probat.tn̄ sufficit,qn̄ ex oī pte concludit secundum intentionem agentis.exemplum,dicit ipse,qn̄ accusatur Titius de homicidio,& testis deponit,ꝙ occidit cum ense vel cū claua.nam licet propter alternatiuam probatio redditur dubia & incerta,quia tn̄ ex oī parte concludit homicidiū eē commissum secundum intentionem agentis,& illud probat̄ & cum illo transit Ale.in l.inter stipulantem.§.1.de ver.obl. Et tanto magis prædicta procedunt,q.a ēt aliqui testes concludenter deponunt publicam vocem & famam esse in loco,ꝙ Iacob. possidebat,dicendo,ꝙ publice & cōiter dicebat̄,& ꝙ sic dici audiuerunt a maiori parte hominum dicti loci,ex quibus fama pbatur.l.1.C.de test.& ibi no.Doct.& per Bar.in l.de minore.§. plurium.de qō.& de qua fama deponit saltem tertius & septimus testis,quæ sola probat ad minus semiplene,ut no. in l.3.§. eiusdem.ff.de test.per Bar.& alios in l.admonendi. de iureiu.& per Doct.in c.veniens.de testi. & propterea ēt si p vnum testē solum probaretur de possessione dicti tpis,vel oēs simul nō pbarent possessionē,nisi semiplene ex probōne dictæ famæ suppleretur probō & perficeretur,per no.p Bar.& omnes in d.l.ad
3 monendi.& per Bald.Secundo † ad confirmationem pdictorū adducitur instrumentum diuisionis, & licet ex solo titulo non probat̄ dn̄ium.l.cū res.C.de prob. pbat̄ tn̄ ex ɔfessione,de qua in dicto instrumento quia cū bona diuidant̄ tanq̄ cōia,& propria, uterq; fatet̄ dicta bona eē eorū q̄ cōfessio pcedens aliena
4 tionem,nocet ēt singulari successori,& † tertio possessori, fm Io.And.in Spec.in tit.de teste.§.nunc tractemus.in addi.magna quia sicut aliæ probōnes factæ contra authorem nocent singulari successori,ut etiam uult Bar.in l.si a te.§.fi.de excep.rei iud. & in l.si superatus.§.fi.de pig.ita & cōfessio.& idem tenet Are. in cōsi.36.& similiter dicta cōfessio pdest tertio,& ɔ̄nr D.Hie
5 ronymo,quia licet † confessio facta parte absente nō probet.l. certū.§.si q̄s absente.de confess.fallit tamē in realib.qn̄ est facta super dn̄io,fm Bar.in l.non solū.§.si liberationis uerba.de libe. lega.& expssius Anton.de But.in c.fin.de confes.& per Aret.in d.cons.vbi plene nō probaret,saltem faceret semiplenā probōnem,fm Bar.in d.l.admonēdi.circa med.ver. item quæro,quid si instr̄m publicū,&c.vbi ɔcludit,ꝙ ɔfessio facta ī instr̄o, & ponit exēplū spāliter in instr̄o diuisiōis,de quo agit̄,facit semiplenā pbōnē in fauorē tertij absentis,p no. p gl. in l.capite quinto.de adulte.& cū eo trāsit An.Abb.& Im.in c.si cautio. de fid. instr. & Ant. de But. in c.fi. de succes.ab intesta. quæ semiplena pbō supplet̄ ex dictis testiū, ut est superius pbatū, & p not. p Bar.in d.l.admonēdi. Quinimmo vr̄, ꝙ isto casu probet̄ plene ēt pro tertio absente,vt voluit Barto.in quodam cōsi.incip. Factū sic se habet, &c. vbi vult,ꝙ si in instr̄o diuisionis factæ īter maritū & fratrem eius,cōtinet̄, ꝙ maritus an̄ oīa habeat deducere tantā q̄titatē,vel talem rem pro restōne dotis suæ uxoris ab eo receptæ,& positæ in cōi,pōt uxor uirtute talis instr̄i petere dotē,licet nō hēat aliā pbōnē, quia uerba enunciatiua fauore dotis faciūt plenā probōnē.l.2.C.de do.promis. Itē quia ista diuisio est quædā rō cōposita inter fratres,sed rō inducit probōnem ɔ̄ cōfitentem ēt in fauorē absentis,qn̄ ɔfecta est scriptura, iuxta no. p eundem Bar.in l.nuda.de don.& in l.Publia.§. fi.de posi.& l.quædā.§.nummularios.de eden.sicut liber rōnum ɔfectus inter tutores probat ɔ̄ eos in fauorē tertij.l.fi.C.arbit.tut. ista sunt uerba Bar.in d.cōsi.formaliter,& q̄ referūtur per Pau. de Cas.in ɔsi.84.Iuus de Belais,&c.ultima ratio Bar. probat,ꝙ
6 † ɔfessio facta in instr̄o diuisionis probat indistinctē in fauorē absentis.& licet Pau.de Cast. in d.consi. solū uideat̄ approbare primam rōnem,per quā decisio Bart. procedit solū in dote eius fauore,p no.p Bar.in d.l.admonendi.vbi uult,ut dixi,ꝙ solum faciat semiplenam probōnem,tn̄ dici pōt,ꝙ illa doctri.Bar.solū procedat in instr̄is factis ex alia cā,& nō in instr̄o diuisionis, de quo loquitur Bar.in d.ɔsi. p rōnē,quæ allegat̄, quę cessat in alijs instr̄is.licet Bar.in d.l.admonēdi.hāc dr̄iam nō faciat, qui ēt dictū suum exemplificat in instr̄o diuisionis, in quo exēplo uel simili aliter loquitur in d. cōsi.& forte melius per rōnem pdictam. Sed quamuis ēt dicta cōfessio solum probaret semiple
7 ne,tn̄ suppletur & perficitur,ut dixi,ex dictis testium.Tertio, pdicta opinio cōfirmatur ex libro æstimi,qui licet nō probet dominiū vel possessionem, quoad fauorem illorum, qui ibi sunt descripti.l.si pater.C.de actio.empt.& ibi no.Bal.& Sali.& Bal. in l.quidam in suo.de condit.institu.probōnem tn̄ facit quoad præiudicium illorū,qui sunt descripti,& qui descriptioni cōsensissent.l.cēsualis.C.de dona.& no.Bar.ī l.circa.C.de omni agro deser.lib.11.prout ēt vult Alex.in cōsi.103.uol.in prin.2.col. & similiter probat ī præiudiciū singularis successoris p ea, quæ dicta sunt supra de confessione & alijs probationib.Et istud sine dubio vr̄ uerū,si appareat,de solutionib.factis per illos, qui descripti sunt,quia ex ipsa descriptione simili dn̄um probaret̄, sicut uidemus, quod licet per locationem non probetur dominium neque possessio.l.ad probationem.C.loca.tamen si conductor soluit pensionem, probatur possessio locatoris nedum ad præiudicium soluētis sed ad præiudicium tertij, fm Bart. & clarius Im.& Arc.in l.qui uniuersas.§.qđ per colonum. de acq. poss.& Ang.in l.quædam mulier.de rei uēdi.quia fm Aret.non est uerisimile,ꝙ cōductor soluisset,si rē nō habuisset & tenuisset noīe locatoris. uñ pari rōne dici dēt, ꝙ liber æstimi probet possessionem iūcta solutione,quia descriptus nō soluisset,si nō possedisset.d.l. cum de indebito ex qua possessiōe probatur do
8 miniū ex forma statuti.¶ † Quarto etiam alia ratione probatur isto casu dn̄ium.Nā,ut dixi,ex cōfessiōne,de qua in instr̄o diuisionis saltē semiplene probatur dominium Iacobi, per no. per Bar.in d.admonēdi.Itē ex libro æstimi,& ex cōfessiōne,quæ resultat ex eo,inducitur alia semiplena probatio,quę ambæ semiplenæ probationes simul coniunctæ inducunt plenam probationem,fm Pau.de Cast.in cons.præall.ubi uult, ꝙ duæ confessiones factæ parte absente coniunguntur, per no.in d.l.admonendi.& ꝙ inducant plenam probationem, allegat ēt not. per Barto.in simili in leg.cum scimus.C.de agric.& censi.lib.11. Ex quibus concluditur, quod intentio dicti Hieronymi est plene probata. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Testis si deponat ad se exonerandum, tamen illi creditur in eo, quod respicit eius exonerationem.nu. 4.*

2 *Testis deponens super non pertinentibus ad causam, licet in illis falsum dicat,probat tamen super pertinentibus.*

3 *Con-*

3 *Confessio actoris in libello probat ad fauorem rei etiam illo absente facta.*

CONSILIUM XLI.

QVAERITVR, & in dubiũ reuocat̃, vtrum mutuum, de quo agitur, dicatur plene probatum. & prima facie vr̃ ꝙ sic, quia duo testes de illo deponunt concludenter. dñt.n. ꝙ eis pñtib. numerati fuerunt ducati 100. ex cã mutui per Petrum Andream Santi, qui sufficiũt ad ꝓbationem perfectã. l. ubi numerus. de testi. & c. in omni negotio. eo. ti. & q̃uis alter ex dictis te
1 stib. videlicet † Fortibonus dicat, ꝙ eidem Petro And. soluerit duc. 44. de mãdato Sãtis post eius mortẽ, ꝑ hoc tñ nõ dr̃ iste testis minus idoneus, qa non dr̃ tractare de se exonerando, qa duo dixit. primo an princi. quod Petrus And. dedit & numerauit ex causa mutui d. Santi duc. 100. & in hoc non dicitur tractare de se exonerãdo. Secũdo dicit, ꝙ de mandato dicti Santis soluit creditori eiusdem. 44. duc. & licet in hoc agat de se exonerãdo, cum deponat de mandato sibi facto, quo non probato remanet obligatus ex causa depositi, per no. per Bar. Bal. & alios in l. 1. C. credi. euict. pig. & in l. si pupilli. §. item si fundum. de neg. ge. & in l. licet. C. de procu. & sic quantum ad hoc non probet, per hoc tamen non sequitur, quin sit testis idoneus quoad mutuum, de quo etiam deposuit, quia isti duo actus uidelicet mutuum factum per Petrum Andream, & solutio ipsius testis facta d. Petro Andreæ nomine & de mandato d. Santis sunt penitus separati, & de uno non potest ad aliud inferri. l. Papinianus exuli. de minori. l. inter stipulantẽ. §. sacram. vers. sed hæc dissimilia. de uer. obl. & l. naturaliter. §. nihil cõe. de acq. pos. & tan
2 to magis, † quia dictũ illius testis de solutione per eum facta & de mandato Santis non est de pertinentib. ad causam mutui, super quo facta est petitio, nec ad probandum solutionem fuit productus testis, sed ad probandũ mutuũ, ut probatur ex no. ꝑ Bar. a fortiori in l. si ex falsis. C. de transac. ubi concludit, ꝙ licet dictum testis, qui deposuit falsum super uno ca. reprobetur in totum, ut ibi concluditur, istud tñ fallit, & locum nõ habet, qñ illud, super quo deposuit falsum, non est de pertinentibus ad causam. Cum ergo ex dicto illius non probetur solutio facta ꝑ eum remaneat adhuc obligatus ex causa depositi, & per ꝯñs deponente de mutuo, quantum ad hoc non se exonerat ĩ aliquo. Nec ob. si dicatur, ꝙ probato mutuo, & sic hæredem Santis esse debitorem, tunc ex hoc apparet, ꝙ potuit pro pupillo debitore soluere & soluendo a pupillo liberari. secus esset, si per eum non probaret̃ mutuũ, quia nõ cõstaret pupillũ pro quo soluit fuisse debitorẽ. Quia etiam si de mutuo cõstet, & per dictum testem mutuum ꝓbet̃, adhuc tñ testis soluendo non potuit liberari, si nõ oñdat ad hoc mandatũ sibi fuisse factũ per d. Santem & in quo dictus testis se fundat, q̃ no. ꝑ Bar. & alios in d. l. j. C. credi. euicti. pig. & sic apparet, ꝙ siue mutuũ probetur, siue nõ, hoc nõ prodest, nec nocet testi. sed an habuerit mandatum uel nõ, & iõ quoad illud nihil probat. Sed istis nõ ob. ꝯ̃rium iudicio meo est uerius. Nã p̃supponitur pro certo, ꝙ d. Fortibonus vnus ex testib. deponẽtibus de mutuo, erat debitor Santis, & sui hr̃dis in ducatis 44. ex causa mutui, a quibus non potuisset liberari soluendo illos Petro Andreæ sine mandato, si non fuisset creditor d. hr̃dis. l. soluẽdo. de neg. ge. si vero uere fuisset creditor ex causa mutui, de quod deponit soluendo creditori d. hæredis, ẽt sine aliquo mãdato liberari potuisset, & liberatus fuisset. Quia q̃libet ẽt sine mandato pro alio ẽt ignorante soluere põt, qđ dẽt, & solutũ põt repetere actione negotiorũ gestorũ. d. l. soluendo. cũ gl. j. de neg. ge. & no. Doc. in l. fi. C. eo. ti. si ergo soluenti datur actio, multo magis competit illi exceptio, qñ soluit pro suo creditore, ut in casu nr̃o. l. inuitus. §. cui damus. de reg. iu. & l. j. §. quod autem. de superfi. de qua solutione facta ꝑ d. testem non constat ex suo testificatu, quia in hoc sibi non crederet, quia quantũ ad hoc pro se deponit & se exonerat. l. nullus. de testi. l. omnib. C. eo. & per no. per Bar. in l. deferre. §. idẽ decreuerũt. de iure fisci. sed d. solutio probatur ex cõfessiõe Petri Andreę facta in libello. & q̃uis non sit cõfessio sua, sed curatoris sui, q̃ non p̃iudicat illi. l. certũ. §. sed an ipsos. de cõfes. tamẽ d. Petrus Andreas postmodum rñdendo positionib. cõfessus est cũ curatoris authoritate se restare creditorem in residuo, prout continetur in petitione. & sic ꝙ solũ ex ducatis 100. mutuatis restat creditor in ducatis 56. computatis ducatis 44. receptis a d. Fortibono nomine hr̃dis d. Santis: quia hæc oĩa continentur in libello, ad quod per confitentem hr̃ relatio, per quam relationem intelliguntur approbata & repetita contenta in libello cum omnibus suis qualitatibus secundũ Bar. in l. si quis seruũ. §. fi. de leg. 2. & in l. 1. §. fi. si famil. fur. fe. di. in l. j de recep. & in l.
3 sanctio legũ. de pœ. quæ † cõfessio ꝓbat in fauorem heredis d. Santis etiam si fuisset absens. l. cum ꝑcum. de li. cau. & l. 2. C. de instit. & substi. sub cond. fac. & no. Bar. in d. l. certũ. §. si quis absente. & in l. 2. §. fi. de iure fisc. & Doct. in c. fi. de cõfes. & Ale. in d. l. 2. & similiter probat confessio prædicta de recepto in fauorem d. testis, qui dicitur soluisse, quamuis facta fuerit eo absente, & hoc qa facta fuit rñdendo positionibus & iurata, nã ꝑ iuramentum confessio probat etiam in fauorem absentis, ₰m Bar. in l. cum quis decedens. §. codicillis. in fi. de leg. 3. & in l. ex hac scriptura. in vlt. col. de dona. & Bal. in l. rõnes. C. de prob. & in l. si creditores. C. de fideic. & Ant. de But. in c. cum dilectus. col. pen. de succes. ab inte. & Imol. in c. cum contingat. de iurei. Nec ob. ₰m eum d. §. si quis absente. qui loquitur ẽt de cõfessio ne iurata, quia ille tex. procedit de iure ciuili, ex quo non oritur obligatio ex iur̃o ₰m Bar. in l. si quis pro eo. in prin. de fideius. secus aũt de iure canonico, ut in d. c. cum contingat. & cũ qõ iuramenti sit spiritualis, etiam in foro ciuili, secundum eum seruabitur hæc opi. Præterea confessio facta positionibus probat in fauorẽ absentis, ₰m Ant. de But. & Abb. in d. c. fi. de ꝯfess. quod ꝑ p̃dicta confirmat̃, videlicet virtute iur̃i. Ex p̃missis ergo seq̃t̃
4 manifeste, ꝙ Fortibonus ex suo testificatu sẽtit cõmodũ, qa † si probat̃ mutuũ ex suo testificatu, remanet liberatus ex solutione per eum facta Petro And. de qua cõstat, & q̃ plene ꝓbat̃ ꝑ illius cõfessionẽ factã ĩ positionib. habita relatione ad libellũ: qa potuit illi solui ẽt sine aliquo mandato p̃cedenti, si erat vere creditor hr̃dis d. Santis. d. l. soluendo. si vero ꝑ testimonium p̃dicti Fortiboni nõ ꝓbaret̃ mutuũ, remaneret obligatus ex cã depositi hr̃di d. Santis, quia nõ potuisset soluere d. Petro Andreę, si non fuisset creditor sine mandato. d. l. soluen do. quod mãdatum non probatur per d. testem in sui fauorem, & vbi etiam mãdatum simplex de soluendo præcessisset: morte tamen d. Sãtis reuocatum fuisset l. actione. §. morte. manda. & insti. eo. §. itẽ si adhuc. Cum ergo a probatione mutui quæ pẽdet a depositione & testificatu d. Fortiboni sequatur liberatio eiusdẽ a deposito, sine dubio si probaret ex suo testimonio, commodum caperet & se exoneraret. ideo nihil probat, per no. in d. §. idem decreuerunt. Et ad all. in contrarium ex præmissis facile põt colligi rñsio. Nam dum dr̃ primo, ꝙ Fortibonus testis deponit duo, mutuum. s. factum Santi per Petrum Andream, & solutionem factam per ipsummet testem d. Petro Andreæ de mandato d. Santis, & ꝙ licet quo ad istud ultimum non sit idoneus testis, tanquam dicatur se exonerare & ad sui commodum deponere, ꝑ not. per Bart. in d. §. idem decreuerunt. tamen quantum ad primum se non exonerat & probat. ¶ Ad istud fuit responsum, & respondetur uerum, quod licet de solutione per eum facta non constet ex suo testificatu per prædicta, de illa tamen apparet & d. solutio probatur ex confessione iurata Petri Andreæ iuncto libello, ad quem confitendo habuit relationem, quę confessio probat tam in fauorem hæredis dicti Santis, quam d. testis ẽt absentis. Si ergo per dictum testem non probaretur mutuũ, ex dicta solutione, non esset liberatus a deposito apud eum facto per d. Santem. Si uero ipse probat mutuum factum d. Sancti per Petrum Andream, ex hoc sequitur ꝙ per d. solutionem fuit liberatus ab hærede d. Santis, ut hæc omnia probãtur in d. l. soluẽdo. & per ꝯñs cum ex suo testificatu se exoneret, & ex illo liberetur a deposito, a quo non liberaretur, si per eum mutuum non probetur, non est idoneus testis, etiam quo ad mutuũ, per not. ꝑ Bar. in loco præall. Nec etiam obs. ꝙ depositio circa solutionem & de mandato sibi facto de soluendo non sit de pertinentibus ad causam mutui, quia etiam si ita sit, non dicitur, ꝙ d. solutio facta per dictum testem probetur ex testificatu illius sed ex confessione iurata d. Petri Andreæ, & ideo cum de solutione appareat ex d. confessione, si testis ipse mutuum probaret ex p̃dicta solutione remaneret liberatus a deposito: qa soluere potuisset creditori hæredis d. Santis etiam sine mandato, & sic necessario ex suo testimonio se exoneraret & commodũ caperet Et minus etiam obst. dum dicitur, ꝙ q̃uis mutuum probet̃, ꝙ

tamen

tñ Frontibonus soluẽdo nõ potuit liberari, si de mãdato sibi facto aliter non appareat, q̃ ex suo testimonio, q̃a istud est falsum in d. l. soluendo, de neg. gest. qm̃ ut ibi dr̃, quilibet soluendo pro aliquo debitore ẽt ignorante eius creditore, & sine mandato, il lũ liberat, & solutũ repetit actiõe negotiorũ gestorũ, q̃a dr̃ ne gotiũ debitoris vtiliter gestũ. si ergo datur actio ad repetendũ multo magis conceditur exceptio, ut est dictum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Expulsus timens posse repelli, amittit omnem possessionem.*
2 *Dominus deiecto colono, quia ciuilem amittit, non potest etiam incontinenti recuperare, sed contra nu. 6.*
3 *Ex qualitate personarũ recuperatio ex interuallo dicitur fieri in continenti, & qualiter intelligatur. nu. 7.*
4 *Impedimentum superuenies obligatio non excusat, nisi appareat eum paratum facere.*
5 *Expulsus suspicians se posse repelli potest possessorem incontinenti propria authoritate recuperare.*
8 *Negligentia non imputatur ei, qui non fecit, quod non releuat, et nihil prodest.*
9 *Protestatio non requiritur, quando agitur de excusanda negligẽtia, & constat de notorio impedimento.*
10 *Spoliatus non restituitur, & obstat exceptio dominij, quando postea difficilis esset recuperatio.*
11 *Pœna. l. si quis in tantum, committitur non ipso iure; sed demum lata sententia.*
12 *Deficiente copia iudicis potest res propria authoritate recuperari etiam si periculum non sit in mora.*
13 *Interdictum. §. bellissimè. competit etiam non domino nec possessori, dummodo sua intersit ut colono.*
14 *Promissio de defendẽdo, intelligitur solum de iusta non de iniusta defensione.*
15 *Et non intelligitur contra seipsum, nec proprios filios & parentes.*
16 *Remissio et refutatio generalis non trahuntur ad ea, quæ possunt uindicari, nec ad feudalia.*
17 *Promissio de non inferendo bellum sine licentia, non intelligitur ubi licet sibi ius dicere.*
18 *In illicitis etiam Papæ non est obediendum de iure.*

CONSILIVM XLII.

QVONIAM scio & certus sum, adinstar Apostoli, q̃ sanctiss. D. N. in hoc negotio & in quolibet alio non declinat a iusto, nec ab honesto, qđ seruat & diligenter custodit, & dici solet, ecclesia cultrix & auctrix iustitiæ non patit contra iustitiã aliquid fieri in se, uel in alterũ, ꝓpea requisitus putaui rõnabiliter licere & absque ulla offensione suæ Sanctitatis super his, q̃ in iure & in facto ꝓponũt, & sup q̃b. altercat, aliqua, q̃ hincinde ẽt mihi occurrũt in scriptis redigere, & nõ quidẽ eo proposito vt absolute quicquam affirmare audeã vel ꝑsumã, sed vt iudicio & determinationi suæ Sanctitatis oĩno subiiciã atq; relinq̃, & a qua ullatenus recedere nõ intendo, sed illi firmiter adhęrere, non innitens prudentiæ meæ, q̃ nihil est, sed suæ, quæ verax est constans, & perpetua. Quia igitur ꝑ oratores Illustriss. ducis Ferrariæ obseruatur congruus ordo, eundem ordinem obseruabo. Reuocatur ergo in dubium, utrum iure permittente potuerit d. do. dux propria authoritate ciuit. Regii recuperare, qua ꝑ supponit, q̃ prius ꝑ uim & iniuste fuerit spoliatus, & pro parte
1 negatiua. Primo plurimum vr̃ urgere, q̃a † expulsus siue timuerit siue timere debuerit posse repelli, vel in futurũ q̃ncunq; non admitti, amittit oẽm possessionẽ. l. sed si nolit. & l. quod meo. §. j. de acq. pos. ꝓut verisimiliter timere debuit, q̃ñ potẽtior illũ expulit, ut ꝓbat in d. §. fi. & ibi ꝑ Im. & Ale. & ꝑ eũ in l. si de eo. §. si forte. eo. ti. Si ergo oĩs possessio fuit amissa, nõ licuit dño duci ẽt incontinenti propria authoritate dictam rẽ inuadere, q̃a incontinenti hoc põt fieri rõne possessionis, q̃ aĩo retinet ab expulso, ꝯm gl. & Bar. in l. 3. §. eũ igitur. de vi. & vi ar. q̃ aĩo retineatur, vult ẽt Bar. in l. qui in possessione. eo. ti. & ꝑ hocdicit, q̃ nõ interrũpit ꝑscrip. & dicit ẽt Ang. in d. §. eũ igitur. q̃ q̃ñ q̃s ex toto amisit aĩum possidẽdi, sicut cõtingere vr̃ in illo, q̃ timuit vel timere debuit se posse repelli, uel nõ admitti, semꝑ recuperatio dr̃ fieri ex interuallo. & hoc verificari videtur, qđ dñt quidam Mod. Per. in l. peregre. §. q̃b. de acq. pos. qui uolũt, q̃ ex quo dñs
2 † deiecto colono vel alio, cuius corpore naturaliter possidebat, amittit ẽt ciuilem, iuxta no. per glo. in l. 3. §. unde vi. de ui & ui ar. & in l. j. in fi. usufr. queadmo. caue. q̃ nõ poterit dñs ẽt incõtinenti possessionẽ per vim recuperare, q̃ñ ut dixi, post amissã possessionẽ dicitur semꝑ ex interuallo facta recuperatio, & ex inde ẽt sequitur, q̃ ista uis illata dño duci, non est successiua, cũ ab initio amiserit suã naturalẽ possessionem, quam aĩo retinebat tanquã feudatarius, ut no. in l. 3. §. ex ꝯtrio. de acq. pos. iũctis his, quæ no. per gl. & Doc. in l. j. in princ. eo. ti. Nec isto casu loquitur Bar. in l. j. §. interdictum. vti possid. & Doct. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. de acq. pos. sed de illo, qui ciuilem retinuit, qui dicitur in sua ciuili continue & successiue turbari per retentionem naturalis existentis apud illum, qui est ingressus dam. & ꝓpea q̃ñcunq. illũ expellat, dr̃ hoc fecisse incontinenti. Secundo pro hac parte facit, quia dño duci post decenniũ & ex interuallo non licuit per vim d. ciuitatẽ recuperare. d. §. eum igitur. & l. j. §. qui vi a me. de ui, & ui ar. cũ ibi not. & præsertim q̃a ꝑ lapsum d. tꝑis inducitur obliuio, & amittitur possessio, vt plenè not. in l. si id qđ. in prin. de acq. pos. & sic hñt locum præ-
3 cedentia. Nec obst. vr̃, q̃ ex qualitate ꝑsonarũ † s. deiectoris & deiecti. & ex qualitate rei, quæ nõ põt de facili recuperari, dicat̃ factũ incontinenti, ex quo prius se non obtulit occasio recuperandi, per no. in d. §. eũ igit. & magis in specie ꝑ Hug. Doc. antiquũ in c. ius naturale. j. dist. cũ quo trãseũt Imo. & Ro. in l. j. §. q. pñs. de uer. ob. & Bal. in l. fi. C. de his qui a nõ do. ma. & Abb. in c. olim. de rest. spo. Quia hoc vr̃ intelligendũ, q̃ñ interim spoliatus circa ꝑparamenta fuit occupatus & ab illis se nõ abstinuit. Quia ex hoc apparet, q̃ aĩum possidẽdi nõ amisit, sed q̃ñ cessauit a dictis ꝑparamentis, & usq. ab initio cessauit verisir̃ spes recuperationis, maxime ꝑ vim, tũc ex interuallo nõ potuit uiolẽter possessio recuperari, ꝯm Are. & Soc. in d. §. qui pñs. & hoc videtur de mente Bar. & gl. in d. §. eum igitur, d ũ dñt, q̃ non dicit̃ fieri incontinenti, q̃ñ deiectus diuertit ad actus extraneos. Et istud rõne cõfirmat, nã q̃ñ ꝑꝑ aliq̃ impedimẽtũ superueniens
4 † prohibet q̃s adimplere illud, qđ tenebat̃ facere, non excusat̃, nisi appareat, q̃ ille erat paratus adimplere, & q̃ per eum nõ stetit, ut dr̃ de citato, qui non excusat̃, si ꝑꝑ tẽpestatẽ maris venire non potuit, nisi probet, q̃ exiuit de domo, & q̃ iuit ad mare, & q̃ illo tꝑe erat tempestas, ꝑꝑ quã fuit impeditus. l. qui comineatus. ubi est tex. no. de re mil. & no. Bar. Ang. & alij cõiter, in l. 1. §. qđ diximus. si quis cau. & idem tenet Inn. & Abb. in c. ex transmissa. de præscript. & Ant. de But. qui transit cum Bar. in c. cum non liceat. eo. ti. unde & in proposito q̃uis. d. do. dux esset impeditus recuperare ꝑꝑ potentiam aduersarij, debuit tñ quantum in eo fuit se ꝑparare, & ostendere signa, ex quibus posset apparere, q̃ nõ desistebat ab actu recuperationis. uel saltem debuit protestari, q̃ captato tꝑe oportuno intendebat rẽ suã recuperare, & q̃ tunc per illum non stabat, quia ubi quis facto aduersarij impedit, debet protestari, alĩàs nõ dẽt excusari. l. ij. de nau. fœno. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. de oper. no. nun. & ita ẽt tenet ibi Ale. & gl. in l. in oĩb. causis, ꝓ facto hr̃. de reg. iur. & Philip. in c. fi. de appel. circa prin. Sed in contrarium non minus
5 vrgent quedã alia. Et præmitto, ꝓ quamuis expulsus † suspicetur se posse repelli, & ꝑꝑ hoc cadat a possessione ciuili, q̃ incõtinenti potest suam possessionẽ propria authoritate recuperare, qđ ꝓbat̃ manifeste. nã ille, qui uerbo nunciat nouum opus oẽm possessionem amittit. l. j. §. in operis. de ope. no. nũ. & ea ratione ꝯm gl. ibi, quia nunciãdo dicto mõ videtur timidus. & sic quia suspicatus fuit posse repelli, & tñ nuncians incõtinenti põt possessionẽ illã, q̃ amisit, recuperare propria auth. ꝯm Bar. post Dy. in l. de pupillo. §. meminisse. de op. no. nun. in 4. q. quia ꝯm ꝑdictos dr̃ ꝑ vim deiectus, adeo q̃ illi cõpetit interdictũ vnde vi, ut ẽt ibi concludunt ꝑdicti. Iõ ẽt põt dictam possessionẽ recuperare incontinenti. alleg. d. §. eũ igitur. & ꝯm Bar. dicitur factum incontinenti, antequã diuertat ad actus extraneos. est uerũ, q̃ si recuperetur statim, q̃ fingitur amissa, & hoc modo procedit, & intelligitur gl. in d. §. eum igitur. videlicet habito respectu ad fictionem, sed amittitur possessio, ꝯm veritatem. & ita vult gl. ij. in d. l. qui in possessionẽ. de ui, & ui ar. quæ expresse dicit, q̃ q̃ñ recuperatur possessio incontinenti, fingitur nõ amissa,

sa,prout ẽt tenet & declarat Ang.ibi,qui etiam dicit,ꝙ ꝑꝑ dictã
fictionẽ non interrumpit præscriptio per expulsionem , & ẜm
prædicta debẽt intelligi no.per Bar.ibi,qui dicit, ꝙ nõ interrũ-
pitur,qa ciuilis possessio nõ amittit.s.ficte,quis vere fuerit amis
6 sa.& † ex hoc manifeste ↄfundit illatio Mod.Peru.in d.§. quib.
& alia illatio facta superius. Remanet ergo dubiũ,vtrũ hoc casu
dicat recuperõ facta incõtinẽti vel ex interuallo,qa si ĩcõtinẽti
facta dicatur, recuperari potuit possessio propria authoritate ,
siue timuerit, siue timere debuerit non admiti. & sic etiam ceci
disset.d.dux nedum a naturali , sed etiam ciuili possessione,per
prædicta . & ꝙ incontinenti dicatur facta recuperatio uidetur
probari ex no.ꝑ Hug.in d.c.ius naturale. & sequaces,de quibus
7 supra.dũ vult, ꝙ in hoc cõsiderari debeat qualitas † ꝑsonarum
actiue & passiue,& ẽt ipsius rei,ꝙ sufficiat,ꝙ recuperet, q̃pri-
mum oportunitas recuperãdi superuenit,ita ꝙ tp̃s,quo cõmo-
de id fieri nõ potuit,& ĩ quo occasio defecit,nõ debeat attendi
neq.ↄsiderari, ẽt si attẽto pñti statu recuperõ verisilr ꝓpria au-
thoritate nõ posset, vel nõ deberet sperari , & hoc ẽt satis vr̃ de
mẽte Bar.in d.§.eũ igr̃.q vult,ꝙ verbũ incõtinẽti,debeat intel-
ligi qnã primũ p̃t,ꝑ l.3.§.ↄfestim.ad Tertul. & idẽ vult Ang. in
disput.Renouata guerra. Nec expulso imputandum est, ꝙ inte
rim se ad bellũ nõ p̃parauit eo casu, quo notoriũ eẽt p̃paramen
ta ad bellũ esse inutilia ꝑꝑ aduersarij potẽtiã,& sic qñ diligen-
8 tia † non poterat esse proficua,qa quis non tenet̃ facere,qñ fa
ctũ nõ releuat,& a negligẽtia excusatur,si non fecit,qñ factum
nihil ꝓficere potuit.l.ij.si qs in ius voc.nõ ierit. & l.arbiter ca-
lendis.de arbi.& no.Bar.in disp.incip.Pupillus,&c.quã posuit ĩ
l.ij.q pe.tut.in 4.artic.& idem ẽt latius tenet Pau. de Cas. in ↄs.
190.Visis his,&c.in pe.col. ubi ad hoc ẽt allegat optimum tex.
in l.fi.§.quæri p̃t.in fi.qs or.in bo.pos.ser. quẽ ẽt alleg.ĩ d.l.ij.§.
ꝙ diximus.si qs cau.& in d.cõsi.rñdet ad d.l.q cõmeatus. & ad
no.ꝑ Bar.in d.§.qđ diximus,qđ illud procedere põt,qñ de im-
pedimento aliter non constaret ab initio, secus uero qñ ab ini-
tio cõstat de illo,& ꝙ diligentia nihil est ꝓfutura,ꝓut dr̃ ↄstare
in casu nr̃o,& notoriũ esse,& idẽ vult Ale.ĩ d.§.qđ diximus. dũ
rñdet ad d.l.fi.qs ordo in bo.pos. serue. Nec ẽt protestatio fuit
9 † necessaria,ẜm Pa.de Ca.in d.cons.quia illa requiritur ad cõsti
tuendum aduersariũ in mora. ut in iurib. in ↄ̃rium alle. sed qñ
agitur de excusando aliquẽ de negligentia,ut hic, tunc non est
necesse protestari,ex quo cõstat de impedimẽto notorio, quia
ueritas rei patẽs & manifesta uerborum adminicula non desi-
derat.l.j.C.si ut se ab hære.absti.& l.3.in fi.C.de li.p̃te. & ita ẽt
circa hoc cõcludit in effectu Are.in cõs.163.Et eo magis prædi
cta vñr procedere isto casu,in quo præsupponit, ꝙ p̃dictus. d.
dux cõtinue fuit in tractatu cum summis Põtificib.recuperãdi
dictã ciuitatẽ,ꝑ q̃ apparet, ꝙ nũquã deposuit animũ recuperan
di,qui probatur ex his,q̃ fecit & tractauit, ẜm gl.in l. Fulcinius.
§.sed is q.in ver.animus.ex q.cau.in pos.ea.& in l. apud Celsũ.
in prin.in gl.2.de do. excep. Nec sibi p̃iudicauit in aliquo hunc
modũ tentãdo,& urbanius agẽdo.Quia sic factũ fuit,ne esset au
thor rixæ.unde non minus hoc illi debet prodesse,quam si pre
parasset arma cõtinue,sicut quis nõ preiudicat sibi in possessio
ne ciuili,si sciat naturalem ab alio occupatam, & urbanius agẽ
do iudicem adeat,ẜm Bar.in d.l.j.§.interdictũ. uti posi.& pro-
batur in l.meminisse.& per Alex.in l.quẽadmodum.& in l.si de
eo.§.si forte.de acq.pos.Ac ẽt tãto minus do.duci põt negligen-
tia imputari,ex quo a beatissimo Leone habuit promissionem
de restituendo dictã ciuitatẽ,& spem quasi certã recuperandi il
lã sine armis.vnde excusatur,si illi credidit,per no.in l.j.in prin.
de eo per quẽ fa. erit,& in l. ij. qñ actio de pec.ẽ anna. & faciũt
no.in l.Titio fundus.de condi.& demon.& ideo saltem isto ca-
su , in quo cõtinue tentauit ciuitatem istã recuperare & animũ
non deposuit , nec spem amisit, & uerisimiliter credere debuit
illam posse consequi sine armis procedit , & locum habet d.
Hug.in d.c.ius naturale. cui etiam in his terminis Aret. & Soc.
non contradicunt . Cum enim fuerit illi persuasum & promis-
sum eo modo,quo dictum est, fuit potius impeditus facto pro
mittentis aliter se præparare ad recuperationem , quia illi cre-
dere debuit,& ideo excusatur . in d. l.j. in prin.de eo per quem
fac.erit. ¶ Sed dato etiam quod non licuerit dicto do.duci pro-
pria authoritate dictam ciuitatem inuadere , potest tamen post
factum se tueri opponendo exceptionem dominij , de quo of-
10 fert se incontinenti probare,† quia quamuis spoliato & agenti
possorio recuperandæ non obstet exceptio dominij.l.si quis ad
se fundum.C.ad l.Iul.de vi.si tamen facta restitutione difficilis
esset recuperatio agenti postmodũ petitorio,tunc potest in di-
cto possessorio opponi exceptio dominij,ẜm Pau.de Cast.in l.
ij.C.de edi.di.Adri.tol.vbi vult in his terminis,ꝙ si spoliatus a-
liquo castro vel fortilitio agat possessorio recuperandę , ꝙ po
terit opponi exceptio dominij , quia si spoliatus restitueretur,
difficilis postmodũ esset recuperatio , si aduersarius obtineret
in petitorio.Et cũ eo transit Ale.in l.naturaliter.§.nihil cõe. de
acq.poss. ꝓ quo alleg.c.literas.de resti.spo.& no.ẽt Ant.de Bu
in c.ex parte.in fi.eo.tit.& si forte dicatur, ꝙ do. dux incidit in
pœnã.l.si qs in tantã.C.vnde vi.& sic fuit priuatus dominio,iõ
non potest de illo opponere,prout uoluit Ang.in d.§.nihil cõ-
mune.vbi concludit,ꝙ quando ille,qui spoliauit,incidit in pœ
nam dictæ legis,non potest opponere de dñio , etiam si de illo
constet notorie,& de quo aliàs excipi potuisset,si in dictam pę
nam non incidisset,secundum Doct.communiter ibi. Ad istud
11 rñdet̃,ꝙ Ang.in hoc male loquitur, quia † pęna dictæ legis nõ
cõmittitur ipso iure,sed demũ lata sententia,secundum glos. in
d.l.si quis in tantã.in ver.amitat̃.cũ qua transeunt oẽs,& cõtra
Ang.tenet Ant.de But.in c.2.de cau.pos.& prop.& Ale. in d.§.
cõe. Adducitur ẽt in fauorem do.ducis,ꝙ licuit ei qñcunq; sibi
ius dicere ꝓpria authoritate, qa nõ potuit hr̃e recursum nihil
ad iudicem vel ad superiorem, quem non recognoscit summus
Pontifex,per.l.si alius.§.bellissime,qđ vi aut clam. cum ibi no.
per Bar. Quod dictũ videtur posse in dubium reuocari,qm̃ Cy.
quẽ refert & sequitur Bal.in l.sed si ꝑ p̃torẽ.§. ait prætor. el ij.
ex quib.cau.maio.tenet contrarium per illum text. vbi hr̃,ꝙ si
actio sit extincta lapsu temporis ꝑꝑ defectum iudicis, datur re
stitutio ĩ integrũ,quæ non cõcederetur,si impeditus sibi ius di-
cere potuisset,quia non competit illud remedium extraordina
rium,ubi aliud cõpetit.le.in cãæ. la ij.de mi.Iura ergo quæ dñt
ꝙ quis potest sibi ius dicere,quando deficit copia iudicis debẽt
intelligi secundum prædictos,quando periculum erat in mora,
allegant.l.ait prætor.§.si debitorem de his quæ in fra.cred.Prę
terea.d.§.bellissime. loquit̃ de illo,qui ciuiliter possidebat, ẜm
Are.in l.clã possidere.§.qui ad nundinas.de causa.pos.Nõ enim
agi posset illo casu ex capite.quia vi.ut ibi dicitur,nisi agẽs pos-
sedisset ciuiliter,secundum,Bar.in l.j.§. quid sit ui. quod ui aut
clã.Sed tamen verius videtur,ꝙ ẽt ex hoc capite licuerit d. du-
ci ẽt ex interuallo dictã ciuitatem recuperare, & ꝙ spoliatus i-
sto casu non sit restituẽdus,prout in spẽ vult Bal. in d.l.si qs ad
12 se fundũ. ꝑ d.§.bellissime.q hẽt locũ,si † copia iudicis deficiat,
ẽt si periculũ non erat in mora,prout ẽt voluit gl.& Bart.in l.si
vitẽ.§.si ad ianuã.qđ vi aut clã.& Inn.in c.olim.el j.de rest. spo.
& Bal.in l.ij.C.de serui.& in l. ex hoc iure.de iust.& iur.& Spe.
in tit.de acto.§.j.vers.item ꝙ vult propria authoritate . & dicit
Bar.in l.hostes.de capti. circa medium; & ꝙ ẽt priuatus pro re
cuperõne rei suæ põt indicere bellũ ex interuallo , si nõ est co-
pia iudicis,per quem sibi consulatur,allegat.l.nullus. C. iud. &
dict.§.bellissime.& dict.§.si debitorem.Hanc partem, videlicet
quod sufficiat, quod iudicis copia deficiat , ẽt si ꝑiculũ non sit
in mora,tenet Ale.late in l.j.§.nuciatio.de ope.no.nun.ꝑ l.gñā
li.C.de decu.li.10.& alia iura allegata in d.locis.& rñdet ad d. l.
sed si per p̃torem.§.ait pIor.allegatam in contrariũ,qđ licet re-
stitutio in integrum non det̃,ubi competit aliud remedium or-
dinariũ.d.l.in causæ,non excludit tamen ab alio remedio extra-
ordinario,ut declarat Bar.in l.in prouinciali.§.j.de oper.no.nũ.
Præterea periculũ in mora posset ẽt esse in considerõne, qñ ali
qñ posset copia iudicis hr̃i,a quo speraret qs suã rẽ posse cõseq
& sic qñ re tm̃ đ pñti,& non spe deficeret copia iudicis,sed hoc
casu nedũ re,sed ẽt spe ac de pñti & de futuro iudex non pote-
rat adiri,qm̃ summus Pontifex non hẽt, nec est habiturus supe
riorem , ꝑ quem cogi possit de iure ad restitutionem, propter
ea dici põt,ꝙ hoc casu periculum sit in mora . Nec etiam uerũ
est,ut dicit Are.in d.§.qui ad nundinas.ꝙ tex.in d.§.bellissime.
solum habeat locum in illo , qui ciuiliter possidet, quia immo
procedit etiam in illo,qui nullo modo possidet,secundum Do.
in locis p̃all.& rõne ꝓbatur,quia tex.ibi uult,ꝙ ex magna & ne
cessaria causa possit opus iniuste factum tollere propria autho
ritate,& quæ causa adest,ẜm gl.& oẽs,qñ copia iudicis abest.si
ergo ciuiliter possideret,qui opus illud tolleret,illa causa nõ est
necessaria,quia per illum,qui dicto non possidet, posset ꝓpria
autho-

authoritate tolli opus iniuste factum, & ab illo, qui possideret naturaliter, q̃uis copia iudicis nõ deficeret, ſm Bar. in d. §. nunciatio. versi. q̃d erit si ædificãs &c. ꝑ l. vsufructuarius nouũ. la 1. l. 2. de vsufru. & arg. no. in l. 2. C. de iure emphy. ¶Nec ob. inductio Are. dicentis, ꝙ non daret illud interdictum ex capite: quia vi, si agens nõ possideret ciuiliter quia hoc nõ vr̃ uerum, ideo datur rõne solius dñij, ẽt si dñs nõ possideat, vt est de mẽte Bar. in l. de pupillo. §. si q̃s ipsi ꝑtori. de oper. no. nun. in 14. q. & verba Bar. ad hoc ẽt põderat Imo. & Rom. quinimmo ſm 13 Alex. ibi cõpetit ex oĩ capite, ẽt illi, qui non est dñs, † nec aliquo mõ possessor, dummodo sua intersit, puta coloni, qui nõ est dñs, nec possessor, l. cõpetit. & l. is qui in puteum. l. quamq̃. q̃d vi, aut clã. & dicit, ꝙ ita tenet Io. And. in addi. Spe. in tit. de resti. ſpo. §. 1. ver. quicquid. & Rofre. in suis libellis, dũ tractat de interdicto, q̃d vi aut clã. & dato ẽt, ꝙ ex capite vnde vi, non posset dari, nisi actor saltẽ ciuiliter possideret, tñ nõ obstat inductio Are. d. §. bellissimè. quia q̃uis illo casu agẽs nõ possideret aliquo mõ locũ suũ, in quo fuit iniuste ædificatũ: tñ potuit illi interdictũ illud cõpetere rõe alterius loci vicini, quẽ possidebat, & cui opus factũ in alio loco nocebat. ꝓut ẽt dr̃ in l. de pupillo. §. meminisse. de oper. noui nũc. uel poterat esse in quasi possessione seruitutis & nõ in possessione fundi, rõne cuius interdictũ illud poterat dari: sed tñ nõ potuit opus tolli rõne illius quasi possessionis, ſm Inn. Host. Io. An. & Ant. de Bu. in c. j. de immu. ec. & hoc nisi ex magna & necessaria cã. d. §. bellissimè. & sic patet, ꝙ licet quasi possessio seruitutis possit quò ad ĩterdictũ, & sic quò ad remediũ iuris: nihil tñ operatur quò ad aliud remediũ facti, & q̃tũ ad illud nõ est in cõsiderõne. ¶Et ad ea, q̃ allegant̃ ꝯ do. ducẽ egregiè r̃ndet̃ ꝑ suos oratores. Iõ circa hoc parũ insistã. & quia nõ vidi q̃dã capitula, super quib. video vim fieri: nõn ꝑtermittã tñ, ꝙ non vr̃ dictus dñs contra- 14 uenisse promissioni † factę de defendendo statum & iura ecclesiæ. Quia talis promissio obligat solùm ad iustam defensionẽ, & non ad iniustã. Et ꝑpea ex ea non fuit obligatus defendere ecclesiam iniustè, & ab iniusta occupatione, l. si q̃s in grauI. §. si maritus. & ibi no. Bar. post Dyn. ad Silla. & hoc ẽt tenet Bald. in c dño guerrã. hic fini. lex Corra. vbi post multa cõcludit ſpãle esse in vasallo ex consuetudine feudor. ꝙ teneatur defendere dñm ẽt iniustè, vt ibi dr̃, in alijs aũt casib. promissio est intelligenda ciuiliter, vt nõ cõprehendat casum, qui in specie promitti non potuissent, vt dr̃ in simili in c. 1. de iureiur. in 6. & facit. l. cũ duob. §. fi. pro soc. & idẽ vult etiam Bal. in l. non solùm. §. si status. de ꝓcur. & ita ẽt tenet Aret. per prædicta in cons. 165. in 2. col. & vltra eũ hoc ẽt vult Pet. de Anch. in cons. 96. Omisso primo dubio &c. per no. in c. pro illorũ. de p̃rebẽ. & Io. de Ana. in c. olim, in fi. de accu. & Abb. in c. recepimus. de priuile. & tãto magis dicẽdũ est, ꝙ ecclesiæ non dicant̃ promi- 15 sisse iniustã defensionem contra seipsum, quia † vt tactũ est, in tali promissione hominis non cõprehenditur persona loquentis & promittentis. l. inquisitio. & ibi no. Bald. C. de sol. & Alb. post antiquos in l. frater a fratre. de cond. ind. & Imo. in cle. 1. de iureiu. & idẽ ẽt uoluit Card. in suis notis causarum, no. 29. quem refert Fel. in c. olim. de iureiu. & dicit ẽt Abb. ibi, ꝙ qui tenetur aliquẽ defendere aduersus oẽs homines, nõ tenetur assumere defensionẽ aduersus filios & proprios parentes: prout ẽt voluit gl. in c. de ferijs. 22. q. 5. q̃d vltimũ voluerunt ẽt antiqui, quos refert Alb. in d. l. frater a fratre. arg. l. cum acutissimi. C. de fideicõ. & faciũt no. ꝑ gl. & Doc. in c. petitio. de procura. multo minus ergo contra seipsum tenetur ad defensionem. & quãuis Abb. in d. c. petitio. uelle uideatur, ꝙ si propter litem p̃cedentem ortæ sint inimicitiæ, & promittat alter non esse contra alterum, ꝙ intelligatur ẽt in causis proprijs de præterito. Quia præcedentia informatur & declarant sequentia: hoc tñ non ob. in casu nr̃o, quanq̃ ortę prius sint lites, iurgia, & inimicitiæ. Quia ẽt ex sequentib. præcedentia declarantur, ut fatetur Alb. per l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 1. Si ergo dominus dux etiam post dictã promissione fuit prosequutus ius suum, & cũ Adriano Põtifice maximo fuit de iurib. suis discussum. Ex hoc, quod sequitur, apparet, ꝙ partes nõ senserunt, ꝙ sub dicta ꝓmissione iste casus comprehenderetur: quia non fuisset amplius dñs dux admissus sed repulsus. & alia ratione non potest hoc casu d. Abb. locum hr̃e, qui vult, ꝙ ex illa promissione, de qua ipse loquitur, intelligatur promittens ius suum remisisse.

16 Nam talis remissio † iuris generalis non trahitur ad res, quæ ꝑñt vendicari, sicut poterat res, de qua agitur. l. Aurelius. §. Mæuia. & ibi no. gl. & Bar. de lib. leg. & Bar. in l. non solùm. §. fi. eo. tit. Nec ẽt trahitur g̃nalis refutatio ad bona feudalia, quæ non pñt alienari impune. c. imperialem. in princ. de ꝓhib. feu. alie. per Federi. ſm Bal. expressè in auth. in successione. C. de suis & legiti. qui dicit, ꝙ feudũ non uenit in g̃nali refutatione, & probatur in c. in generali. si de feud. fue. controuer. inter dominũ & agnatos. ubi dr̃, ꝙ non uenit in generali alienatione, & probatur ex no. per Bar. in l. codicillis. §. instituto. de leg. 2. cum cõcordan. & maximè hoc procedit in refutatione facta ecclesiæ, in quam feudum transferri non potest, ẽt in casibus, in quib. in alium permissa est translatio, cap. 1. §. sed diuersum. de alien. feud. unde hoc casu nedum feudatarius refutans, sed nec ẽt Papa recipiens sensit de hac re feudali. argumen. l. obligatione generali. de pignorib. ¶Præterea casus iste nihil. habet cõe cum d. Abb. in d. c. petitio. quamuis. n. ille, qui tenetur defendere, sit ẽt obligatus non offendere. d. l. frater a fratre. tamen Abb. nõ loquitur de illo, qui est obligatus non offendere, sed de ille, q̃ promisit non esse contra aliquem. quæ uerba uerificantur uel verificari pñt, ẽt si quis pro cã propria agat contra illũ iustè & ex iusta causa: q̃m uerum est dicere, ꝙ ẽst ꝯtra illum, sed agẽdo pro se contra illum iustè non dr̃ illum offendere: quia offensa est, quicquid aliquem ad iracundiam prouocat iustè, ſm Bar. in l. licitatio. §. q̃d illicite. de publica. ita ꝙ ſm eum posset inferri pœna a lege, iudice, uel ab hoĩe, per l. testõ. de manu. test. Cũ ergo præsupponatur, ꝙ iustè dñs dux dictam ciuitatẽ recuperauerit, non dr̃ venisse contra expressam promissionẽ de defendendo, neq; contra promissionem de non offendendo sub intellectam. Et per hoc ẽt facit: quia qui est prohibitus aliũ molestare, intelligitur ut malo animo non molestet, ſm Bal. in l. j. C. de his q̃ p pœ. no. per no. per gl. in l. si seruum. §. prætor ait. de acqui. hære. & ibi ẽt ꝑ Roma. & Are. & per Alex. in l. quod de bonis. §. 1. ad leg. Falci. Molestia aũt, quæ infertur de iure, non intelligit prohibita ſm prædictos, prout etiam probat gl. in c. 1. de sta. mon. in ver. inferatis. Et ad aliud, videlicet de non inferendo bellum alicui sine licentia sedis Apostolicæ, aliter etiã r̃ndetur. Nam de iure inferior sine licentia sui superioris non põt inducere uel mouere bellum, aliàs incidit in crimen læsæ maiest. ut est ex pressum. l. 3. ff. ad leg. Iul. maie. dicta ergo promissio recipit interpretationem a iure cõi, & ſm dispositionẽ iuris debet intelligi. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loc. & ꝑ Bar. no. in l. vxorem. §. testõ. de leg. 3. & consequenter non includit 17 casum, in quo de iure promittens † poterat sibi ius dicere propria authoritate & bellũ sine licentia superioris mouere, sicut fieri potest a quolibet ẽt priuato pro recuperatione rei suæ, q̃n deficit copia iudicis. d. §. bellissimè. & per Bar. i d. l. hostes. ¶Et similiter non ob. promissio de stando sub obedientia sedis Apostolicæ, & de non dando passum gẽtib. euntib. ab damnum ecclesiæ: quia similiter promissio hmõi recipit interpretationem a iure cõi. d. §. inter locatorẽ. Et ꝑpea obediẽtia debet præstari in licitis & honestis, sed ad illicita nõ trahitur, in q̃b. 18 † ẽt Papæ non est obediẽdum de iure. 11. q. 3. qui resistit. &c. si dñs. & no. Inno. in c. inquisitionis. de sent. excom. & in c. proposuit. de concess. præben. & Abb. in c. cũ ad monasteriũ. de sta. mona. Nec dr̃ inferri damnũ ecclesiæ, quamuis amiserit lucrũ iniustũ. l. Proculus. de dam. inf. & not. in l. nõ amplius. in prin. de leg. 1. cum concord. de quib. ibi. ¶In reliquis verò me remitto ad dicta per dictos dominos oratores ducales in facto melius informatos: & in prædictis ẽt, vt præmisi, discedere non intendendo a determinatione sanctiss. Domini nostri, sed illi reuerenter & humiliter cedere, a quo iniustum quicquàm aut deuium non est expectandum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Qui amisit etiam omnem possessionem, potest incontinenti eam propria authoritate recuperare. & num. 3.*

2 *Ex qualitate personarum & rei dicitur incontinenti fieri recuperatio, si fiat quamprimũ occasio se offerat ẽt post decenniũ. & num. 9. & incontinenti dicitur arbitrio iudicis. & nu. 10.*

4 *Deiectus vi amittit omnem possessionem, quam habet, nõ tamẽ ius*

ius recuperandi propria authoritate.

5 *Ad recuperationem, de qua supra, non requiruntur præparamẽta continua.*

6 *Nec etiam requiritur protestatio.*

7 *Ex actibus animus declaratur.*

8 *Naturalis possessio feudatarij durat etiam alio ingresso & naturaliter possidente.*

11 *Spoliatus non habens copiam iudicis post etiam ex interuallo propria authoritate possessionem recuperare.*

12 *Etiam si periculum non sit in mora.*

13 *Remedium.§.bellissimè.competit ratione solius dominij, & etiã solius interesse.*

14 *Spolians potest opponere de dominio, quãdo postea ipso obtinẽte in petitorio difficilis eßet recuperatio.*

15 *Inuadens rem propriam potest de dominio excipere ratione ob. l.si quis in tantam.*

16 *Tempus recuperandi naturalem suam ab alio occupatam, est in arbitrio iudicis.*

17 *Promissio defensionis per feudatarium, licet intelligatur etiam de iniusta, non tamen contra antiquiorem dominum.*

18 *Defensio promissa contra omnes, non intelligitur contra proprios filios & parentes.*

19 *Offensa quid dicatur.*

20 *Prohibitus alium molestare, intelligitur de facto, & malo animo non de iure.*

21 *Etiam Papæ in illicitis non est obediendum de iure.*

22 *Notabilis declaratio ad dicta Abb. in c.petitio. de iureiur.*

23 *Refutatio generalis non comprehendit feudalia, præsertim ecclesiæ facta.*

24 *Promissio de non inferendo bellum sine licentia, non intelligitur, vbi aliàs de iure quis potest sibi ius dicere.*

CONSILIVM XLIII.

¶Quamuis hoc consilium videatur idem cum præcedenti: quia tamen in isto quædam latius & apertius declarantur, visum fuit & ipsum non prætermittere.

QVIA ad plenum in iure in fauorẽ illustriss. ducis reperio allegatũ per suos oratores adeo, ꝙ superfluum vr̃ vlterius procedere: Idcirco necesse est & ẽt decens, vt vtar breuiloquio. ¶Quærit̃ ergo, vtrũ iure permittente potuerit d.dom. dux inuadere & occupare terras & ciuitates, de quibus agit̃, ita ꝙ non teneat̃ possessorio.c.reintegranda.3.q.1. Et omissis argumentis ad partes ad euidentiã dicendorũ in primis cõcludit, ꝙ hoc illi facere licuit incõtinenti, postq̃ d.locorũ pos. fuit prius spoliatus.l.3.§.eũ igit̃. de vi & ui arma. quod procedit, ẽt si ciuilẽ

1 & naturalẽ possess.amisisset, sicut contigisset, si suspicatus fuisset se posse repelli, vel suspicari debuisset. l.sed si nolit. & l.qđ meo.§.fi.de acq.poss. vt probat̃ ex no. ꝑ Dy.& Bar.in l.de pupillo.§.meminisse.de oper.no.nunc.in 4.q.vbi dñt, ꝙ ille, qui nunciauit verbo, per quã nunciationem amisit oẽm possess.l.j.§.in operis.eo.tit.tanq̃ spoliatus & vi deiectus agere põt contra nunciatũ interdicto vñ vi, & dñt ẽt, ꝙ poterit incontinẽti d.possessionẽ ꝓpria authoritate recuperare ꝑ d.§.eum igit̃.& tñ dicto casu oĩs possessio fuit amissa: qđ patet: quia nunciando verbo vr̃ timidus.& sic suspicatus est se posse repelli, ẜm gl. in d.§.in operis. ergo vtramq; possessionẽ dr̃ amisisse, vt in d.iurib. Et istud ẽt expressè vult Inn.& Abb.in c.olim.el 1.de resti.spo. dicentis ꝙ si deiectus amisit vtrãq; possessionẽ.s.ciuilẽ & naturalẽ, sicut qñ suspicatus est se posse repelli, ꝙ adhuc incontinenti poterit ꝓpria authoritate illã recuperare, ꝑ d.§.eũ igitur. Et ꝑ hoc manifestè apparet, ꝙ mod. Perusi. in l.peregre.§.quib.de acq.pos. minus rectè sentiunt, dũ dñt, ꝙ ille qui amisit vtrãq; possessionẽ, non poterit illã ẽt incontinenti recuperare: quia directo contrariũ vult Inn. Dy. & Bar. in locis ꝑall. ¶Nec obst. ꝑdictis, qđ no.gl.in d.§.eum igitur. dũ dicit, ꝙ facta recuperatione incontinenti possessio ciuilis nunq̃ fuit amissa: quia non desijt aĩo possidere. Et idẽ vr̃ Bar. dicere in l. qui possessionẽ.eo.tit. quia quãuis hoc sit verũ: tñ gl. non negat, ꝙ si ẽt ciuilis fuisset amissa, vt quia timere debuit se posse repelli d.l.qđ meo.§.fi. quin deiectus posset incontinenti illã recuperare, vel est dicendũ, ꝙ d.casu ẽt ciuilẽ amisit: sed fingit nõ amissa, ẜm gl.& Ang.in d.l.qui possessionẽ.dicẽtes, ꝙ ꝑ illam fictã ciuilẽ non interrũpitur præscriptio, & de tali possessione debet intelligi illud qđ Bar. ibi dicit. Et ꝑpea frustra quãtũ ad propositũ,& ad effectũ, de quo quærit, dr̃, ꝙ d.dux. suspicatus sit, vel suspicari debuerit se posse repelli: & per pñs, ꝙ omnẽ possessionẽ amiserit: quia ẽt si hoc dici posset, qđ negatur ꝑ ꝑdictos: tñ incontinenti potuisset possessionẽ ꝓpria authoritate recuperare. Dubiũ ergo remanet, qñ recuperatio dicat̃ facta incontinenti, & Bar. in d.§.meminisse.dicit hoc esse, anteq̃ diuertat ad actus extraneos, prout dixit gl.in d.§.eũ igitur.& Bar.in d.§.dicit, ꝙ illud verbũ incontinenti dẽt intelligi q̃ primum potest, per l.3.§.confestim. ad Tertul. Et idẽ dicit Ang.in dispu. Renouata guerra &c. q̃ verba pñt importare illud, qđ voluit Hug. in c.ius naturale.1.dist. dicens ꝙ in hoc

2 debet considerari qualitas † ꝑsonarũ & ipsius rei: & sit satis, ꝙ recuperaret q̃ primũ opportunitas recuperandi superuenit: cũ quo transit Bal. in l.fi. C.de his qui a non domi.manu.& Abb. in c.olim.de rest.spol. Imo.& Rom.in l.j.§.qui pñs.de ver.obl. Are. tñ ibi & Soc. volunt hoc esse verũ, qñ expulsus ab initio cœpit se ꝑparare, & in præparamentis ꝑseuerauit, nec ab illis abstinuit vsq; ad tps recuperationis: q̃a ẽt si tũc ꝑparatio propter qualitatem personarum vel rei per longum tps durasset: adhuc tñ diceretur recuperatio facta incontinenti, prout etiã vr̃ esse de mente gl.ibi, sed si ab initio non essent facta præparamenta, & ab initio defecisset spes recuperationis, tũc ex interuallo fieri nõ posset recuperatio, & hoc ex mente ꝑdictorum. Quia primo casu ciuilis possessio non fuit amissa, sed alio casu sic. Et hãc rõnẽ ẽt sentit Are. in l.ꝓtinuus.in prin.de verbi. obl.

4 declarãdo d.Hug. qđ aliquo modo non vr̃ verum. Quia † etiã qñ amissa est ciuilis & naturalis possessio, põt incontinenti fieri recuperatio ẜm Inn. expressè & Abb.in d.c.olim. & probat̃ ex no. ꝑ Bar.in d.§.meminisse. declarando vt supra cuius contrarium ꝑsupponunt ꝑdicti, q̃ præparamẽta requirũt ab initio & perseuerantia in illis solũ ad effectũ retentionis ciuilis possessionis, vt manifestè colligiter ex dictis suis, qđ non est necessariũ: qm̃ ẽt sine retentione dictæ possessionis cõceditur recuperatio incontinenti, vt dixi. Et probatur rõne concludenti. Nam si deijciatur ille, qui tm̃ ciuiliter possidet, hẽt interdictũ vñ vi l.1.§.deijcitur.& §.siue aũt corpore. de vi, & vi arma. & sic possessionem, quã hẽbeãt amisit.insti.de interdic.§.recuperandæ.& quia illi datur illud interdictũ, iõ ẽt potest possessionẽ illã incontinenti recuperare d.§.eũ igit̃.& ẽt hoc modo infert Bar.in d.§.meminisse. quamuis si quis non amittat ciuilẽ, sed illã aĩo retineat, qñ alius est ingressus clam, l. clã possidere. §.qui ad nundinas.& l.si id qđ.§.fi.de acq. poss. secus tñ est, qñ quis vi occupat: quia tunc deiectus statim possessionem amittit ciuilem & naturalẽ, si vtroq; mõ possidebat, vel altero tm̃ per prædicta, & probatur in l.colonus. & in l.qui fundũ.de vi & vi ar. & quantũcũq; amiserit possessionẽ deiectus: non tñ amittit ius recuperãdi propria authoritate, vt ẽt expressè vult Bal.in l.fi.C.de his, qui a non do.manu.dicẽs, ꝙ si suspicor me posse repelli, perdo possessionẽ, sed non perdo ius recuperandi propria authoritate.d.l.3.§.eũ igit̃.ẜm Hugo.in c. ius naturale.1.dis.vbi dicit, ꝙ est licitum recuperare, qñcunque se facultas obtulerit ẽt post decennium, ꝙ est menti tenendũ, ẜm Bal.& sic prædicti non exigunt, ꝙ expulsus se præparet.& ꝙ in præparamẽtis perseueret vsq; ad recuperationẽ, in quantũ dñt, ꝙ ẽt post decenniũ recuperatio est permissa, si prius occasio se non obtulit: qm̃ raro & quasi nunq̃ contingit, ꝙ tanto tpe quis in ꝑparamentis versetur, vel versari posit, anteq̃ su-

5 perueniat † occasio, præparamẽta essent superflua & inutilia. si ergo expulsus añ occasionem superuenientẽ ꝑparamenta nõ facit, nihil ei põt imputari: quia nõ tenet̃ quis facere, qđ factũ nõ releuat, & a negligentia excusat̃, si non facit, qñ factũ nihil prodesse potuit.l.2.si q̃s in ius voc.non ierit & l.arbiter cal.de arb.& no.Bar.in disp.pupillus &c.quam posuit in l.2. qui pertant tut.in 4.artic.de quo latius per Pa. de Ca. in consil. 190. Visis &c.col.pe.vbi ad hoc alleg. optimum tex.in l.fin.§.quæri põt.in fi.quis or.in bo.po.serue.quẽ ẽt all. Ale.in l.3.§.ꝙ diximus.si quis cau.& ad no.ꝑ Bar.ibi, quæ vñr obstare, rñdet Pa. de Cas.in d.consi, ꝙ illa procedunt, qñ de impedimento aɼr nõ constaret ab initio, secus aũt si de illo constat ab initio, & ꝙ diligentia nihil erat profutura, prout contingit in casu nr̃o. Et

idem

idem ẽt in effectu vult Are.in conſ.163.¶Et tanto magis procedunt prędicta:quia ꝓſupponit,ꝙ d.dñs dux nunq̃ depoſuit animum recuperandi dicta bona,vt oñditur per multos actus & tractatus, quos fecit cũ ſummis Pont. ad finẽ recuperandi,
7 † ex quibus ſuus aĩus declaratur,ſm glo.in l.Fulcinius.§. quid ſit latitare.in ver.aĩus.de his quæ in frau.cre. & in l. apud Celſum.in gl.2.de doli excep.quos actus & tractatus aliter nõ refero:q̃a plenè connumerant per dictos dños conſulentes me lius de omnib.illis informatos:& vnum aliud eſt ſatis ponderandũ ad oñdendũ aĩum & propoſitũ ducis, q̃ continuò cuſtodiuit & diligẽtiſſ.muniuit,& munitũ tenuit caſtrũ & arcẽ Herberiæ,& cũ expenſis grauib. excedentib. ẽt introitus illius loci,qđ ex alio factũ non eſt ꝓſumendum,niſi ad æmulationem ciuit.Regij & Mutinæ:& vt faciliorem aditum hr̃et ad illas,in medio quarũ dictus locus munitiſsimus eſt collocatus, & ad hũc effectũ aptus & optimè diſpoſitus. Non.n. dici poteſt,ꝙ rõne lucri & introitus dictũ locũ cuſtodierit tã diligẽtiſsimè, cum(ut dixi)expẽſa in cuſtodiendo exuperaret oẽ cõmodum pecuniariũ,qđ ꝑcipi poſſet ex illo.vñ ſic feciſſe creditur, nec aliud ꝓſumi poteſt: q̃a adhuc ſperabat recuperationẽ dictarũ ciuitatũ mediãte tali loco munitiſsimo, ex quo poterat facile continuo infeſtare d.ciuitates & territoria illarũ & ex illo percipere magnũ adiumentũ ad recuperationẽ illarũ.Et ꝑ hoc ẽt apparet,ꝙ nõ eſt ſuſpicatus ſe poſſe repelli, & ꝑ ꝯñs retinuit naturalem poſſeſſionẽ,quã hẽbat vt feudatarius,iuxta no.in l. 3.§,ex contrario.de acq.poſ.quæ aĩo potuit retineri, ſm gl.&
8 Doc.in l.1.in prin.eo.ti.quæ retentio durauit,quiſ † ille, qui fuit ingreſſus ẽt naturalem acquiſiuiſſet, & quilibet poſsideret naturaliter diuerſis reſpectib.ſm Bar.in d. §. ex contrario. circa vlt.col.ver.quæro qũo plures &c.Si ergo retinuit naturalem,in ea fuit continuo turbatus per retentionẽ poſſeſsionis naturalis.vel detentionem illius, qui ingreſſus eſt ui, uel clã, & per ꝯñs potuit d.dux illum q̃ñcunq; repellere:quia dr̃ incõtinenti ſemper hoc feciſſe,ſm Bar.in l.1.§.interdictũ.uti poſſide.& Mod.in l.clam poſsidere.§.qui ad nũdinas. de acq. poſ. Et quia,vt dixi,animũ & ſpem recuperandi non amiſit,ẽt ſi ex toto poſsidere deſijt, & facultatẽ recuperandi d. ciuitates propria authoritate non amiſit, q̃ñcunq; occaſio recuperandi ſe obtulerit,& ſic ẽt poſt longũ interuallũ,& ſatis eſt,ꝙ ſuperueniẽte d.occaſione incontinenti ſe præparauerit, & a præparamentis ſe non abſtinuerit,donec dicta loca recuperauerit: Si enim Si imminẽte occaſione recuperãdi diſtuliſſet ſe appara re]& præparamenta non feciſſet,'quamprimũ potuiſſet ſine iuſta & rõnabili cauſa concedendum eſſet,quod tũc ius recuperandi amiſiſſet.dixi aũt ſine iuſta & rõnabili cauſa, ut tollatur unum,quod allegatur in contrarium,& ſuper quo ẽt inſiſtũt. d.conſulentes,& iuſtas & rõnabiles cãs oñdũt. Nec puto, ꝙ Bar.in d.§.eum igitur.aliter ſentiat.Dicit.n.no.br̃,iſtud incontinẽti ſeu confeſtim intelr̃,q̃primũ poterit.l.3.§.cõfeſtim.ad
9 Tertullianũ.† & ideò in iſtis expulſionib. puto, ꝙ debeat intelligi incontinenti arbitrio boni viri & ex qualitate deijcientis,& rei,ex qua quis deiectus eſt. Nã ſi vnus homo priuatus deijcit alium, modicus apparatus requiritur ad recuperandũ poſſeſsionem:& de hoc loquitur iſta gl.ſm Bar.qui ſubdit,ſed ſi unus nobilis expelleret aliquem de uno caſtro: certè ad hoc recuperandũ requirit̃ magnus apparatus, qui forte fieri non poſſet in ſex menſib.& ſic incõtinenti dr̃ fieri ſm ꝙ commodè fieri põt ex qualitate perſonæ & rei.& ad hoc alleg.Bar.l.continuus.§.cũ ita.& §.itẽ qui inſulam,de ver.obl.& no.in c. ſignificaſti.de homici.loquitur ergo Bart. q̃ñ ſtatim poſt expulſionem ſuberat occaſio recuperandi & facultas: ut quia expulſus erat talis, qui poterat properando recuperare poſſeſsionem contra priuatum uel contra nobilem.tunc.n.nerum eſt,ꝙ hẽt neceſſe ſe ꝑparare,& inpræparamentis perſeuerare,& ad prę parãdum datur ſibi tp̃s iudicis arbitrio ſm qualitatem ꝑſonæ deijcientis & rei. Sed vbi non aderat ſtatim poſt expulſionem occaſio & facultas recuperandi ex qualitate deijcientis & deiecti,ita ꝙ præparamẽta tunc fuiſſent inutilia, & ſine effectu: & poſsibile erat, ac ſperari poterat, ꝙ ſuperueniret in futurũ occaſio recuperandi:ſi non conſtaret, ꝙ expulſus depoſuerit ex toto animũ recuperandi: & magis ſi de aĩo ꝯrio conſtat. ut in caſu nr̃o:tũc Bart.non dicit,nec ſentit, quin poſsit deiectus expectare occaſionẽ ſuperueniẽtem ad ſe præparandum,& ꝙ

non poſsit tũc recuperare incõtinenti poſt aduenientẽ occaſionẽ,nec refert,ẽt vt dixi,ꝙ tp̃e deiectionis & ſtatim poſt illã timuerit expulſus ſe poſſe repelli: & ſic ꝙ poſſeſsionẽ amiſerit: q̃a ꝑꝑ hoc non amiſit facultatẽ recuperandi,ſm Bald. expreſſè in d.l.fi.& Bar.in d.§.meminiſſe.& ꝑ alia,de quibus ſupra ſed iſto caſu locũ hẽt d.Hug.fundatũ in æquitate & veritate,q̃ñ ẽt tũc dr̃ fieri incontinenti, ex quo prius fieri cõmodè nõ potuit d.§.ꝯfeſtim.quẽ alle.Bar.& qui non ſolũ facit ad caſum Bar.ſed ẽt ad caſum Hug.cum quo trãſit Bald.in d. l. fi.& Imo.& Ro.in d.§.qui p̃ñs.& ab iſta opi.nõ vr̃ recedendum:q̃a vr̃ uerior & magis cõis. Quam ẽt ſimpliciter approbat Ale. in l.ſi de eo.§.ſi forte.de acqu.poſ.vbi concludit ad propoſitum,
10 ꝙ arbitrio iudicis cõmittit̃, q̃ñ † dicatur factum incontinẽti, prout ſm eum declarat Bar.in d.l. 3.§. eũ igit̃,& pulchrè Bal. in l.fi.C.de his q̃ a non do.& ſic approbat d. Bal.ibi tanquam pulchrum.& ꝯñr etiam ſequitur dictũ Hug.quem refert etiam Bal.& commẽdat,& opinio Aret. &Soc.in d. §. qui præſens. poteſt eſſe vera, q̃ñ conſtaret, ꝙ expulſus aĩum & ſpem recuperandi amiſiſſet ,vel q̃ñ attẽto p̃nti ſtatu recupertiao in futurum videret impoſsibilis,vt bene probatur ex no. ꝑ Bart.in l. Iulianus verum debitorem.in fi.de cond.ind. vbi ad propoſitum loquitur not. ¶Alia rõne dñt prædicti d. cõſulentes & bene,ꝙ licuit d. dño duci bona prædicta ẽt ex interuallo ꝓpria authoritate recuperare: quia cũ fuerit ſpoliatus per Iuliũ ſummum Pontificem,qui cum ſucceſſorib. ſuis ſuperiorẽ non recognoſcit,& per conſequens cum non habuerit copiã iudicis, a quo potuerit cõſequi iuſtitiã, illi propria authoritate licuit ſibi ius dicere, ꝑ l.ſi alius. §.belliſsimè. qđ vi aut clã. & ibi no.
11 Bar.& ꝙ d.caſu ſpoliatus† etiã ex interuallo poſsit poſſeſsionẽ ſua authoritate recuperare. ſ. caſu, quo copiã iudicis non habeat,a quo iuſtitiã conſequi poſsit, vult Bal. in ſpecie in l.ſi quis ad ſe fundũ.C.ad leg.Iul.de vi,& idem vult gl. & Bar. in l. ſi vitẽ.§.ſi ad ianuã. quod vi aut clã. & Inn.in c.olim.de reſtit. ſpol.& Bal.in l.2. C.de ſer.& aqua. & in l. ex hoc iure. de iuſt. & iur.& Spec.in tit.de acto. §.1. verſi.item ꝙ vult propria authoritate &c.& dicit ẽt Bar. in l.hoſtes. de capti. circa mediũ, ꝙ ẽt priuatus pro recuperatione rei ſuæ poteſt indicere bellum ex interuallo, ſi non habet copiam iudicis, per quem ſibi conſulatur.all.d.§.belliſsimè.& l. nullus.C.de iud. & l. ait prætor.§.ſi debitorem.de his quæ in frau.credi.& q̃uis Cy.& Bal. in l.ſed ſi per prætorẽ.§.ait prætor. ff.ex quib.cau.maio. ꝑ illũ tex.teneant contrariũ:& dicant,ꝙ iura, q̃ dñt, ꝙ q̃ñ nõ adeſt copia iudicis,poteſt ſibi quis ius dicere, debẽt intelligi, quãdo periculum erat in mora, per d.§.ſi debitorem. iſtud tñ non eſt
12 uerum, quia immo ẽt † ſi periculũ non ſit in mora, licitũ eſt ſibi ius dicere,ſm Alex.contra ꝑdictos in l. 1. §. nunciatio. de ope.no.nun.per l.gñali.C.de decre.decur.lib.11.& per alia iura,de quibus ibi per eum, qui ẽt rñdet ad dictũ. §. ait prætor. all.in cõtrarium,ut ibi latius per eũ. ¶Nec ob. qđ Are. in l. clã poſsidere.§.qui ad nundinas.de acq.poſ.dicat,ꝙ tex.in d.§.belliſsimè. locum nõ hẽat,niſi in illo,qui ciuiliter poſsidet, q̃a aliàs interdictum illud non daretur ex capite unde vi, q̃a iſtud
13 † ultimum eſt falſum, q̃ñ datur rõne ſolius dñii, ẽt ſi dñs nõ poſsideat,ut eſt de mẽte Bar.in l.de pupillo.§. ſi quis ipſi prætori.de ope.no.nun.in 14.q.& uerba Bar.ibi ponderat ad hoc Imo.& Rom.& dicit ẽt Alc.ibi, ꝙ competit rõne ſolius intereſſe ei,qui nõ eſt dñs nec poſſeſſor, puta colono ex utroque capite.l.competit.& l.is qui puteũ.§.quãquã.qđ vi aut clam.dicens ẽt,ꝙ ita tenet Io.And.in Spe.in tit.de reſt.ſpol.§.1.uerſic. quicquid.& Rofre.in ſuis libellis,in tract.qđ vi,aut clam. Præterea,vt dictum eſt d.Dux retinuit naturalem,quia nõ eſt ſuſpicatus,nec ſuſpicari debuit poſſe repelli tp̃e oportuno.¶Tertiò ceſſantib.ẽt omnib.præmiſsis dicitur vltra prædictos conſulentes,ꝙ ubi poſset dñs dux cõueniri poſſeſſorio reintegrãdæ,poſſet tamen ſe tueri exceptionẽ dñij.& quamuis rr̃r d.exceptio nõ admittatur.l.ſi quis ad ſe fundũ. C. ad leg. Iul.de ui. & traditur in c.ſæpe.& in c.cum ad ſedem. de reſtit.ſpol. & in l.rem quæ nobis. de acq. poſ.tamen iſto caſu competit d. exceptio,dño duci offerendo velle incontinenti probare de ſuo dominio,ut probatur ex no.per Pau.de Caſt. in l. 2.C. de edi. diui Adr.toll.dicentem, ꝙ vbi ſpoliatus eſset reintegratus,ſi difficilis eſſet recuperatio, q̃ñ cõtra illũ ageretur poſtmodum pe
14 titorio per illum,a quo poſſeſsionem recuperauit: tũc † reus in

in possessorio potest opponere exceptionem dominij, si offerat se incontinenti velle illud probare puta, dicit ipse, si quis sit spoliatus aliquo castro vel fortilitio, & agat dicto possessorio, reus poterit opponere exceptionem dominij offerendo se vt supra: quia si reintegraretur, difficilis esset postmodum recuperatio, si aduersarius obtineret in petitorio, & cum Pau. de Cast. transit ēt Ale. in l. naturaliter. §. nihil cōe. de acq. poss. & pro hoc all. c. literas. & no. per Ant. de But. in c. ex parte. in fi. de rest. spo. ¶Nec obst. si forte dicatur, ꝙ nō potest opponi de dño, de quo ēt constet notoriè, qñ excipiens incidit in pœnam. l. si q.s in tantam. C. vnde vi. ₰m Angel. in d. §. nihil cōe. q.a in hoc malè loquitur, ₰m Ale. ibi, & Ant. de But. in cap. 2. de
15 caus. poss. & proprie. quia † ad hoc vt dicta pœna committatur, sententia requiritur, secundum gl. in d. l. si quis. in uersi. amittat. cum qua omnes transeunt. Præterea qñ quis etiam ex interuallo inuasit rem suam ab alio possessam, dicta pœna nō committitur, si nō habuit copiam superioris, coram quo agere potuit, ₰m glo. 1. dist. ius gentium. & prout in casu nostro, vt est dictum, superior adiri non potuit. ¶Et per prædicta satis remanet rñsum ad multa in contrarium adducta, per quæ dicitur, ꝙ non licuit. d. duci propria authoritate recuperare suam possessionem de iure cōi. Nā dum dr̄, licuit solùm incontinenti. i. intra tridum, ₰m glo. in d. §. eū igitur. & Bar. in l. 1. C. vnde vi. ista opi. non tenetur, maximè qñ qualitas personæ deijcientis & rei repugnat, secundum Bar. & Ang. ibi, & in spē Abb. in cap. olim. el j. de restit. spol. d. opi. reprobat, nec opi. Barto. & Angel. in d. §. ob. quia immo iudex potest arbitrari de t.pe vltra decennium, ₰m Hug. in d. c. ius naturale. & Bald. in d. l. fi. Nec est verum, ꝙ sit necesse, ꝙ continuè steterit in præparamētis, antequam superueniat oportunitas recuperationis, nisi adesset t.pe expulsionis, quia tunc debuit quamprimum potuit se præparare & continuare, quo casu loquitur Bart. in d. §. eum igitur, sed ubi ex post superuenit occasio, sufficit, ꝙ tūc expulsus se præparet: & ad præparandum non incipit prius currere tēpus, nec etiam refert, ꝙ dux suam possessionem amiserit, vt quia timuerit vel timere debuerit se posse repelli: quia ꝑ hoc non amisit ius recuperandi, ₰m Bart. in d. §. meminisse. in 4. q. & Bal. ī d. l. fi. & Inn. expressè & Abb. in d. c. olim. de rest. spol. ¶Nec obst. quod dicit Aret. & Soc. in d. §. qui præsens. q.a illud, qđ dicunt. non est de mente Bart. ut ipsi præsupponunt: quia Barto. loquitur, & intelligi debet, vt dixi, quando statim post expulsionem aderat occasio & facultas recuperandi: & aliquādo facilius, puta quando expulsio facta fuit a priuato: & quandoque difficilius, sicut quando facta fuit a nobili: sed quando dicto t.pe non dabatur occasio recuperandi, si non constat, quod deiectus deposuerit omnino spem recuperandi, vel ꝙ illā deponere debuerit, tūc non incipit currere tempus ad recuperandū, sed à tēpore, quo postea superuenit occasio. ¶Et ad alia omnia, quæ circa hoc dñr, nō est opus aliter insisteret: q.a illa ex præmissis tolluntur clarè, solùm ad vnum, de quo obijci posset, satis est rñdere. Nam ex quo d. dux sciuit suam naturalem possessionem ab alio occupatam, illam, quam ipse habuisset, vr̄ amisisse negligendo ēt per modicum tempus illam recuperare, ₰m Bart. in l. si de eo §. si forte. de acqui. pos. per l. quod meo. §. j. & l. quāuis. eod. tit. quia vr̄ suspicatus se posse repelli, allegat etiam. d. l. 3. §. eum igitur, & l. qui possessionem. de ui, & vi arma. & cum Bart. transit ibi Ang. & idem tenet Oldrad. vt refert Bald. in vult. colum. C. de ser. fug. & idem tenet Ale. in d. §. si forte. qñ ille, qui naturalem occupauit, erat talis, dequo verisimiliter timeri debuit. Sed ad hoc colligitur etiam rñsio ex no. ibi per Ale. qui dicit, ꝙ istud modicum tempus debet esse tantū, intra quod dominus verisimiliter se præpararet ad recuperandum possessionem, quod arbitrio iudicis decla-
16 rabitur inspecta qualitate † facti: vt no. Bart. post glo. in d. §. eum igitur. & pulchrè Bal. in l. fi. de his quia non do. manu. & sic secundum prædicta istud debet intelligi, vt. s. si tunc aderat, vel adesse poterat occasio & facultas recuperandi, incipere debebat dominus statim se præparare intra tempus ad hoc congruum. & vbi tunc nō adesset occasio, illa deberet expectari, & ꝙ interim tempus ad præparandum non curreret, & antequam dicta occasio superueniret, prout dicit Bald. in d. l. fi. secundum Hugo. antiquum Doct. quem Ale. allegat & cōmendat. & per hoc apparet, vt etiam superius dixi, ꝙ Alex. sequitur simpliciter opi. Hugo. & Bald. Præterea ex hoc, ꝙ in casu Bar. de quo in d. §. si forte. perdat quis ciuilem, si negligit etiam per modicum tempus recuperare naturalem ab alio occupatam, tanquam suspicatus sit se posse repelli: & per hoc tamen non sequitur, quòd amittat ius recuperandi propria authoritate. secundùm Bald. expressè in d. l. fin. sed tunc recurrendum est ad dictum Host. secundùm eum. Et inquantum allegatur, ꝙ lite pendente. d. dux recuperauit possessionem, & consequenter, quod omnia per uiam attentatorum sunt reuocanda. Circa hoc non est aliter insistendum: quia ad illud plenissimè est responsum, & sufficienter probatum, ꝙ nulla lis pendebat Itē dr̄, ꝙ d. dux promisit ecclesiam & statum illius defendere aduersus oēs, & per consequens, ꝙ post d. promissionē non licuit. d. duci inuadere & recuperare ciuitatē Regij: qui tenetur defendere, tenetur ēt non offendere. l. fratre. de cond. indeb. & ex tali promissione facta a feudatario uidetur etiam ad iniustam defensionem teneri: quia etiā feudatarius tenetur ex consuetudine feudorum dñm iniustè defendere. c. dño guerrā. in tit. hic fi. lex, & ibi not. Bal. & alij cōiter, licet aliàs promissio de defendendo obliget solum promittentem ad iustam defensionē & nō ad iniustam. lege si quis in graui. §. si maritus. & ibi no. Dy. & Bar. ad Sillania. & Bal. in d. c. dño guerram. hic fi. lex & in l. nō solùm. §. si status. de procur. & Aret. in cons. 165. & Pet. de Anch. in ꝯs. 96. Omisso dubio &c. Sed rñdetur, ꝙ talis
17 promissio † non intelligitur facta contra antiquiorem dñm feudi, & sic non includit feudum, quod recognoscit. d. dux ab Imperatore, nec de tali re intelligitur promissio. d. c. domino guerrā. §. fin. ¶Præterea ₰m gl. magnam ibi, quamuis teneatur gñaliter feudatarius dñm defendere aduersus omnes, tñ aduersus seipsum non tenetur defendere dominum, & præsertim qñ dñs iniustè mouet bellum, & idem si iniustè mouet occupat rem vasalli, & isto mō est ēt interpretanda expressa promissio vasalli. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. & quia in gñali sermone non includitur persona loquentis & ꝓmittentis. l. inquisitio. & ibi not. Bal. C. de solu. & Alber. post antiquos in d. l. frater a fatre. & Imo. in cle. 1. de iureiur. & idem vult Card. in suis notis causarum, ꝗo. 29. quem ēt refert Fel. in c. olim. de
18 iureiur. & dicit etiam D. Abbas ibi, ꝙ ille, qui tenetur † aliquē defendere aduersus oēs homines, non tenetur assumere defensionem aduersus filios & proprios parentes, prout etiam voluit glo. in cap. de feriis. 22. q. 5. & hoc vltimum voluerunt ēt antiqui, quos refert Alber. in d. l. frater a fratre. arg. l. cum acutissimi. C. de fideicommiss. ¶Nec dr̄ d. dux offendisse, dñm, nec contra promissionem de non offendendo fecisse, si iustè ciui-
19 tatem recuperauerit: quia † offensa est, quæ aliquem iustè prouocat ad iracundiā, ita ꝙ possit inferri pœna a lege vel ab homine, ₰m Bar. in l. licitatio. §. qđ illicitè. de public. ꝑ l. testō. de
20 manumis. testam. & pro ꝑdictis ēt facit: q.a prohibitus † alium molestare intelligitur, vt malo animo non molestet, ₰m Bald. in l. 1. C. de his quæ pe. no. per no. per gl. in l. si seruum. §. prætor ait. de acq. hær. & ibi ēt no. Rom. & Are. & Ale. in l. quod de bonis. §. 1. ad legem Falc. molestia autem, quæ infertur de iure ₰m prædictos, non intelligitur prohibita, vt probatur ex no. per gl. in c. 1. de sta. monac. in ver. inferatis. ¶Et ꝑ prædicta satis est rñsum ad aliud, de quo in 5. c. videlicet de stando sub obediētia sedis Apostolicæ: quia intelligitur in licitis & hone-
21 stis, & ad illicita non trahitur promissio, & in quib. † ēt Papæ nō est obediendū de iure. 11. q. 3. qui resistit. & c. si dñs. & no. Inn. in c. inq̄sitionis. de sen. excom. & in c. proposuit. de ꝯcess. præben. & Abb. in c. cum ad monasterium. de sta. mon. ¶Nec
22 prædictis ob. † quod voluit Abb. in c. petitio. de iureiu. quia loquitur, qñ promitto non esse ꝯ te, quæ promissio ₰m eum recipit declarationem ex his, quæ præcesserunt. & iō si præcessit lis, ꝑꝑ quam inter nos ortæ sint inimicitiæ, vr̄ actum, ꝙ nō agam contra te ex aliqua causa de præterito. nam d. casu agēdo dicor fecisse ꝯ promissionem, sed quando sum obligatus non offendere, si aliquē actū facio in iudicio, vel extra, licite & iure permittente, non dicor te offendere, & sic non facio contra ꝓmissionē de non offendendo, quia (vt dixi) offendi q.s dr̄, qñ iustè prouocat ad iracundiā, & tal'r ꝙ possit inferri pena ex illo actu a lege vel ab hoīe. Præterea in casu nr̄o promissio fuit de defendendo ecclesiam, & eius statū ab omnib. ciuita. vniuersitatibus, principibus & regib. quoties opus fuerit, & de hoc nihil

nihil prius fuerat actũ. Et hæc ꝓmissio nihil habet cõe cũ lite & inimicitia præcedenti: nec illi põt contrauenire. Propterea non põt dici facta per respectum ad illam. in hoc ergo casu dubio Abb. in loco præall. vult, ꝙ si promitto non esse contra te, facienda sit interpretatio pro promittente, & pñr ꝙ agẽdo pro rebus suis non dicatur contra facere, & ꝙ promissio restringatur, vt hunc casum non comprehendat, arg. l. cum de indebito. de prob. & l. veterib. cũ ibi no. de pac. Et in casu isto minus. d. iudex p̃sumitur voluisse renũciare iuri suo respectu
23 bonorũ feudaliũ, ad q̃ nõ trahitur refutatio† generalis: cũ poss sint alienari c. Imperialẽ. in prin. de prohi. feu. alie. ꝑ Fed. & ita vult Bald. expressè in auth. in successione. C. de suis & legi. dicens, ꝙ feudum nõ venit in generali refutatione, & probatur in cap. in generali. si de feud. fue. cõtrouer. inter do. & agna. & probatur ex not. per Bart. in l. codicillis. §. instõ. de lega. 2. Et præsertim hoc procedit in refutatione facta ecclesiæ, in qua feudum transferri non põt in casib. in quibus alienatio feudi est permissa. ca. 1. §. sed diuersum. de alie. feu. & propterea per talem promissionem de defendendo nõ censetur actum, ꝙ sit renunciatum feudo, arg. etiam l. obligatione generali. de pign. ¶Non obst. etiam promissio de non inferendo alieri bellum
24 sine licentia summi Põt. quia† ista promissio recipit interpretationem a iure cõi. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. & per Bar. in l. vxorem testõ. de leg. 3. vnde sub tali promissione non includitur casus, in quo quis propria authoritate potest sibi ius dicere, sicut põt ꝑ ꝑ defectum superioris d. §. bellissimè. Nam ẽt de iure cõi inferior nõ potest bellum indicere, & contrafaciens incidit in crimen læsæ maiestatis. l. 3. ad leg. Iul. maiest. & tamen sub tali prohibitione non includitur casus p̃dictus. d. §. bellissimè. & per no. ꝑ Bar. in d. l. hostes. de capti. Circa monitoriũ Iulij, nõ est aliter insistendũ: quia ad illud latè & perfectè est responsum per dominos consulentes.

SVMMARIVM.

1 *Probans de antiquiori possessione restituitur, etiam si sine vitio ad eum res peruenit.*
2 *Possessio probatur per receptionem mercedis etiam in præiudicium tertij, nisi probetur de possessione alterius num. 11.*
3 *Fratrum possessione probata, probatur etiam possessio alterius fratris cohabitantis.*
4 *Possessio probatur etiam per testes singulares, saltem semiplenè ut per vnum testem primum declaratur. nu. 9.*
5 *Probationes semiplenæ coniunguntur ad faciendam plenam probationem.*
6 *Fama probari videtur per testes dicentes audiuisse communiter dici, & aliter, vt ibi.*
7 *Fama sola in antiquis plenè probat, vt quando distat per 40. annos, immo per centum. num. 15.*
8 *Restitutio contra præscriptionem datur propter iustam & præsumptam ignorantiam. declara tamen vt num. 19.*
10 *Solutio mercedis non est actus immediate possessorius, sed bene ex eo præsumitur possessio.*
12 *Ratihabitio possessionis meo nomine apprehensæ demum operatur, quando tempore ratihabitionis apprehendens possidet.*
13 *Testis deponens super fama, quomodo deponere debeat, & tenetur reddere rationem dicti sui etiam non interrogatus.*
14 *Testis non probat, quando apparet, quòd non intelligit, quomodo capiantur verba, super quibus deponit.*
16 *Præscriptio 30. anno. currit contra remedium c. reintegrandæ.*
17 *Mala fides & eius præsumptio tollitur spatio. 30. annorum.*
18 *Allegare sufficit quandocunque etiam in allegationibus iuris illud, quod sine probatione a parte allegandum est, puta bonam fidem in præscriptione, & similia.*

CONSILIVM XLIIII.

IN iudicio moto per agentes, & in quo intẽtatur remedium. c. reintegrãda. 3. q. 1. vr̃ fundata actorum intentio: q̃a de iuniori possessione illustris. D. Herculis rei conuenti & de antiq̃ori possessione nobilium de Cumanis dicitur constare, & plenè probatũ fuisse, quod videtur sufficere, vt q̃s in remedio possessorio reintegrãdæ possit obtinere: q̃a possessio antiq̃or præsumit iustior, & iunior clandestina reputatur & vitiosa. c. licet cãm. de ꝓb. no. doc. in l. j. C. vti possi. & Bar. in l. si duo. in prin. eo. tit. quicunque ergo, qui ꝓbat se prius possedisse & a possessione sine iusta causa cecidisse, dẽt obtinere, quamuis
1 † ẽt res, de qua agitur, ad illũ, qui cõuenitur sine vitio peruenisse dicatur, ſm Inn. & alios in c. sæpe. de resti. spo. & ꝑ Host. & alios magis cõiter in c. cum ad sedem. eo. tit. ac Inn. c. querelã. de elec. & hoc ẽt procedit in rebus priuatorum, ſm d. Ant. & Abb. in d. c. cum ad sedẽ, Bar. in l. si coloni. C. de agri. & censi. lib. 11. & Rom. & Mod. in l. rem quæ nobis. de acqui. pos. & ꝙ plus est, competit ẽt remedium p̃dictum contra titulo possidentem, ſm d. Ant. in d. c. sæpe. & Io. Calde. in d. c. cum ad sedẽ. Abb. in c. si diligenti. de p̃scr. & Ro. in d. l. rem quæ nobis. ¶Restat ergo solũ videre, vtrũ dicta extrema sint probata, & de possessione rei cõuenti, certum est, ꝙ sic: & de hoc nõ dubitatur. De antiquiori quoq; possessione actoris satis aperte constare vr̃ ex plurib. & primò quia ꝓbatum inuenitur, ꝙ Fran. Cu. locauit rem, de qua agitur, & ꝙ mercedẽ, seu pensionẽ recepit,
2 ex qua mercedis receptione dr̃ possessio† ꝓbari ẽt in p̃iudicium tertij, ſm gl. Bar. Ang. Imo. & alios Mod. in l. qui vniuersas. §. 1. de acq. pos. & Ang. in l. q̃dã mulier. de rei ven. ꝙ est uerum, nedum si constet tunc alium non possedisse, sed ẽt si de hoc dubitetur, ſm doct. in d. §. 1. & maximè Areti. nam de huiusmodi mercedis solutione d̃ponit primò Fran. Prægaudeus, q̃ attestatur vidisse patrem suum Prægaudeum soluere p̃ẽsionẽ d. Francisco ꝓ affictu dictæ rei, de qua ẽt testificatur Paulus Campana alius testis. Et quãuis dicat conduxisse simul cũ alio a fratrib. d. Francisci, & illi mercedẽ soluisse, nihilo minus
3 ex his ꝓbatur ẽt † possessio Fran. cũ fratrib. cohabitantis, ſm Bar. in l. qui iure familiaritatis. de acq. poss. & ibi per alios: q̃a ſm eum hos actus, & similiter actus possessorios præsumuntur ẽt fecisse nomine fratris habitantis cum illis. & idem vult Bal. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. & Ange. in l. assiduis. C. q̃ potiores in pignore habeantur. huic ẽt testi de ꝓpria conductione & mercedis solutione creditur, ſm Alex. cõ si. 88. 5. vol. alius ẽt testis. s. Martinus Prægandeus idem ꝓbat, dicens, ꝙ vidit d. Prægaudeum soluere mercedem d. Francisco. & quamuis hi testes essent etiam singulares, nihilo minus pro
4 bant † possessionem dicti Francisci: ut no. per gl. Bar. & alios, in l. ob carmen. §. fi. de testibus. Inn. in cap. qualiter & quando. el 1. de accusa. Spe. in tit. de teste. §. antepe. ver. ꝙ si plures &c. Io. And. in c. 1. de arbi. lib. 6. in nouella. Bal. in l. 1. C. de testam. in 8. q. & Imo. in l. inter pares. de re iud. Et dato ẽt, ꝙ tãquam singulares plenè non probarent, sed pro uno reputarentur, & sic probarent tm̃ semiplenè, iuxta no. per Bal. in rub. de cõtro. inuest. & in c. licet causam. de prob. quia saltem probant tamquã unus, ſm Bal. in l. iusiurandi. C. de testib. in l. spadonem. §. qui iura multa. de excu. tut. Spec. in tit. de teste. §. nũc uidendũ. ver. si autem semiplenè. Ant. de But. in c. ueniens. el 1. de testibus, & in c. cũ ecclesia. de cau. pos. & proprie adhuc dicta semiplena probatio perficeretur, & cõpleretur ex alio, q̃m idẽ Franciscus Prægaudeus deponit vidisse colonos d. Francisci arare & seminare super quadam do. Ideo hæc semiplena probatio iuncta cum alia semiplena plenam probationem facit iuxta ea, quæ haentur in l. admonendi. de iureiur. in l. in bonæ fidei. C. eo. tit. & in c. fi. de succes. ab intesta. ¶Et licet de ratihabitione d. Francisci, aut de eius mandato non constet, eius filij & hæredes potuerũt habere ratum, in l. si siue. §. si procurator. rem ratã haberi, no. Dy. in c. ratũ. de reg. iur. in 6. & Bar. in l. bonorũ. rẽ ratã haberi, immo vr̃, ꝙ solus d. Franciscus plenè ꝓbet possessionem: quia inquantum deponit de solutione mercedis, probat semiplenè: & dum attestatur de dicto alio actu possessorio facto ꝑ colonos d. Francisci. facit aliam semiplenã probationem, quæ ambæ probationes semiplenæ debent coniungi ad plenã probationẽ inducendã, ut colligitur ex singulari & mirabili d. Bal. in l. Gallus. §. ille casus. de liber. & posthu
5 mis. vbi uoluit per illum tex. ꝙ † si unus testis deponat de negotio & de fama circa idem, & alius de fama tantũ: ꝙ plenè probant: & quia fama est probata ꝑ ambos plenè, quæ semiplenam probationẽ inducit, ac coniungi debet cum alia semiplena, q̃ causatur ex dicto primi testis de negotio deponẽtis: & sic vult, ꝙ ꝓbatio vnius & eiusdẽ coniungatr̃. & quãuis nõ sufficiat sola eius testificatio de fama, hoc ꝯtingit: q̃a fama debet

bet per duos ꝓbari, vt probet semiplenè: vt no. in l. 3. §. eiusdē de testi. & per Barto. in l. de minore. §. plurimum. de q̃onibus. sed vbi deponeret de alio, ꝙ ab uno solo probari potest semiplenè, vt in casu nr̃o: tunc quia super vtroq; faceret semiplenā probationem, eius testificata coniungerentur ad effectum plenæ probationis, prout etiam ibi refert Alex. ex dictis Bald. & exēplum ponit. Præterea aduertēdū est, ꝙ ꝑ tres testes ad minus ꝓbatur, publicā vocē & famā fuisse in villa Casaleæ, quā d. Frācìscus possidebat. Nā Nicolaus Floratus dicit audiuisse a pluribus & pluribus publicè & cōiter, ꝙ Frācìscus possidebat nominādo ēt aliquos, a quib. hoc audiuit. Et idē dicit d. Paulus Campana & Antonius Floratus. Quamuis. n. non probent ex eo solo, quòd dicunt audiuisse dici publicè, secundùm Barto. in d. §. eiusdem, & in dicto. §. plurimum. vbi assignat rationē: tamen inquantum dicūt hoc cōiter audiuisse, probatur fama:
6 † quia sub illo verbo includitur, quòd a maiori parte audierunt, vt probatur ex diffinitione famæ, quæ dr̃ esse cōis opinio, voce manifesta &c. ſm Bart. in d. §. plurimū. & de hoc est tex. quem Bal. & alij no. in l. 1. C. de testa. vbi probatur, ꝙ si testes dicant, aliquem cōiter teneri. & reputari pro seruo, quòd cōis opinio, quæ famæ æq̃pollet, ꝓbata intelligitur. perinde est ergo, ac si dixissent explicitè de hoc esse publicam vocem & famam: quia sic dicti audierūt a maiori parte hominum dictæ villę, & præsertim a tali, & tali, quos specialiter nominant, quo casu fama esset plenè probata, ſm Inn. & alios in d. c. qualiter & quando de accus. & D. Ant. in c. cum oporteat. eo. titu. Bart. in d. §. plurimum. Bal. & Salic. in l. ea quidem. C. de accusa. immo d. Antonius dicit hoc audiuisse, quasi ab oīb. hominib. dictæ uillæ. Huiusmodi ergo probatio famæ coniuncta cum ꝓbatione saltem semiplena solutionis mercedis plenam probationem inducit, vt no. in locis præalleg. Quinimmò vr̃, ꝙ fama
7 † isto casu probet plenè: quia in factis de antiquo sufficit famæ probatio, ut no. glo. in l. at q̃ natura. §. cum me absente. de neg. gest. quam ad hoc allegat Ang. in l. Titius. quib. mo. pig. uel hypothe. solui. no. Cy. & Bar. ī l. si quidē. C. solu. matr. Bal. in auth. quas actiones. in vlt. col. C. de sacrosan. eccle. in l. ꝑueniculā. C. de episco. & cle. in l. cum super. C. de rei vend. in l. exemplo. C. de prob. D. Ant. in c. ueniens. de testibus, & Imo. c. cum cām. de prob. per Alex. & Mod. in l. cum aliquis. C. de iure deliberan. Dr̃ aūt factum de antiquo. quando distat per annos. 40. ſm D. Anto. in d. c. veniens. el 1. & in cap. quid per nouale. de verbo. sign. Do. in cap. 1. de rescrip. in 6. Alexan. consil. 4. 2. volum. in consi. 188. col. 2. & in consil. 68. aliàs. 70. incipiē. In causa & lite vertente inter dominum Baldaseram &c. tertio vol. Et ex hoc capite uidelicet, quia sumus in factis de antiquo videtur ꝙ testes, q̃ deponūt, quasi omnes de auditu probēt, ex quo nominant duos ad minus, a quibus audierunt, ut probatur in c. licet ex quadam. de testib. & ibi no. D. Ant. & hoc maximè uerum est, quando cum tali testimonio de auditu cōcurrit probatio famæ sicuti dr̃ in casu nr̃o concurrere, ſm Ioan. And. & Abba. ibidem. ¶ Nec ur̃ prædictis agentibus obstare exceptio præscriptionis: quia dictum remedium reintegrandæ est perpetuū, & ei nulla t̃pis conditio potest opponi, ſm glo. fi. in c. 2. de restitu. spo. & quia ēt agenti dicto remedio non potest obijci dñij exceptio, ut sentit Inno. in d. cap. sæpe. & apertè hoc ibi vult dominus Anto in vlt. col. qui allegat ēt Inno. in c. post electionem. de cōcessio. prebē. qui dicit, ꝙ agenti remedio. l. si coloni. C. de agric. & censi. lib. 11. non pōt de dominio opponi. Nec alia sīr̃ exceptio pōt obijci, ſm Bartolum. in l. cū is. §. 1. de condi. indebi. Item propter malam fidem D. Sigismūdi non potuit præscriptio currere. cap. fi. de præscri. & de reg. iu. in 6. c. possessor malæ fidei. quæ mala fides probatur eo ipso, ꝙ constat de antiquiori possessione d. Francisci. d. ca. licet. cām. & per Bar. in l. Celsus. de vsucap. ubi dicit idem, q̃n cōstat per famam, rem ad alium pertinere. & tenet ēt Dom. Abb. in cap. diligenti. de præscripti. & casu ēt quo præscriptio esset de
8 cursa, daretur restō † petita aduersus præscriptionē filijs & hæredib. d. Francisci, uel ex capite minoris ætatis, vel ex clausula generali, si qua mihi iusta causa propter iustam & præsumptā ignorantiam, secundum gl. in l. si partem. §. 1. quemadmodum ser. amit. & Bar. in l. 1. C. de pact. dot. & in l. j. §. si q̃s aūt ꝑ ꝑ de iti. actuq; priua. Ang. in l. fi. C. de prescrip. lon. tēpo. in l. fi. si q̃s test. li. esse iuf. fue. Abb. in cap. vigilanti. de præscri. Ro. in l. si vero. §. de viro. 57. fallen. solu. matr. Imo. in l. Pantonius. in prin. de acquirenda hæreditate, & in c. fi. de prescrip. char. 8. Alex. in l. cum filius. §. in hac. de verbo. oblig. ubi alias concordan. allegat in consi. 71. 1. vol. & alibi sæpe. & hoc verum est præcipuè in præscrip. 10. 20. vel 30. annorum, quamuis in præscriptio. 40. anno. de qua non agitur, possit esse maius dubiū, vt hr̃ in dictis locis. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrariā sñiam arbitror veriorē. Et primò quia probatū non inuenio, ꝙ actores de antiquiori possessione probauerint, sicut fuit probare necesse, vt possint super medio proposito obtinere. d. c. reintegranda. & per oēs in locis superius allega. ¶ In primis namque non probant testes de solutione mercedis deponētes: quia nō sunt contestes sed singulares. l. testiū. & ibi no. C. de testib. cap. cū dilecti. & c. bonæ. de elect. & c. licet cām. de prob. Nā Franciscus Prægaudeus dicit vidisse Prægaudeum patrē suū in villa Casaleę, & in domo dicti sui patris soluere. Martinus verò Prægaudeus alius testis dicit eundem Pręgaudeū vidisse soluere in ciuitate Ferrariæ in domo d. Francisci, & sic in loco non concordant, iō non ꝓbant, sicut dr̃ de testib. Susannæ, vt no. in dictis locis. Paulus aūt Cāpana deponit de solutione facta fratribus d. Francisci, & sic de alia facta alijs ꝑsonis. ¶ Nec obst. ꝙ possessio probari possit per testes singulares: quia hoc conces-
9 so, q̃uis sit dubitabile, illud ꝓcedit, q̃n † testes d̃ponūt de actibus sui natura, & immediate possessoriis, sicut si vnus diceret vidisse colligere frumētū, & alius hordeū: vel alter diceret vidisse arare, & alter seminare: sed vbi deponūt d̃ actu magis remoto, & qui ꝑ se nō sit possessorius, ex quo tñ ꝓsumptiuè resultaret posset ꝓbō possessionis, tūc nō ꝓbāt si sint singulares, sed oportet, ꝙ sint contestes atq; cōcordes, put in proposito voluit & declarat Pau. de Eleaza. in sua disputatione, incipiente, Contra instr̃m debiti, &c. in solutione q̃onis dicens: si quæritur, an testes singulares probent, dicendū est, ꝙ interdum aliquid est probandum per se & ꝑ ꝑ se, q̃ñq; non propter se, sed propter illud, quod ex eo elicitur, quod elicitum est finalis intentio probare volentis, primo casu testes singulariter deponentes satis sunt contestes, ſm eum, & ideo probant, secundo casu secus. Exemplum primi ponit, si volo probare me exercuisse iurisdictionem, vel possedisse aliquam rē, vel iuisse per fundū vicini, vel fundū meū, vel extare memoriā sic factū fuisse, vel quid sīe. Nā ex istis nihil aliud elicitur, & iō testis, q̃ dicit, ꝙ uidit & cognouit de tali cā. de iurisdictione deponit. & sic faciunt omnes testes, qui deponunt de aliis actib. quia concordant in facto, qui hēt continuationem t̃pis & actus speratos, qui tñ omnes sunt ipsa iurisdictio. Idem si unus dicit. vidi Titium colligere granum, alter de uino dicit, & alter de faba. Idem si unus dicit, uidi talē qui fecit talem actū, alter dicit, ꝙ uidit aliū nā cōcordant. in facto. s. ꝙ de facto illo extat memoria, quam ita inducit vnus sicut plures, ſm eum, & ita probat per unum actum de possessione iurisdictionis, sicut per plures, ex quo quilibet infert iurisdictionem & possessionem. & hæc dicit uera, quando volo probare factum tm̃, ut me possedisse, iurisdictionem exercuisse, sed si volo probare factum, & t̃ps, uel factum certo t̃pe continuatum & perfectum, tunc nō sufficiunt testes singulares: vt ibi latius per eum, quem in hoc non refero: quia ad rem nostram non pertinet. ¶ Secūdò verò casu. s. q̃n ex actis debet aliquid elici sicut dicit ipse, est uidere in ꝯsuetudine, q̃ elicit̃ ex actib. intātū ꝙ ipsi actus ex se nō sūt ipsa consuetudo, quotcūque sint, sed ex eis elicit̃ ꝑ tacitū consensū populi, tūc nō sufficiūt testes singulares: q̃a testis. q̃ dicit de actu, eo ipso non dicit de consuetudine, cū unum non sit aliud, sicut canonicus, qui dicit se non citatū, non dicit de capitulo, nec cōcludit de capitulo, licet oēs dicāt se canonicos: cū aliud sint singulares canonici, aliud capitulū. 12. q. 2. qui manumittitur. l. nulli. quod cuiusq; vniuer. de ele. c. bonæ. el 1. & c. cū dilectus, & ideo ſm eum, quilibet actus debuit probari per duos testes ad minus, sicut & q̃libet gradus consanguinitatis ꝓbari debet per duos testes: q̃a unus gradus per se non facit me consanguineū, sicut vnus actus iurisdictionalis non facit me iurisdictionē hr̃e: & illum ēt refert & sequit̃ Imo. in l. inter pares, de re iud. & Mod. in d. c. licet ex quadā. de testib. in ꝓposito igitur actus locandi uel soluēdi mercedē nō ꝓbat̃ in casu nr̃o copulatiuè per se & ꝑ ꝑ se: q̃a actus iste non est possessio,
10 nec immediate possessorius, ꝑsertim † q̃n fit in absentia rei. l.

BIBLIOTECA UNIVERSITA

prædia,cum ibi no.per Bar.& Doct.de acquir.pos. sed probat dicta solutio vel perceptio p p aliud. i.propter possessionem, quæ probatio possessionis elicitur,& præsumitur, per probationē solutæ mercedis,vt est de mente Doct.in d.l.qui vniuersas.§.1. de acquir.poss. vbi hoc apertius declarat dicens, ꝙ ex præstatione mercedis verè non resultat concludens probatio possessionis:quia potuit solui ēt ei,qui nō possidebat:sed psumit prius,ꝙ soluens detinuerit, & fructus pceperit:quia verisimile non est,ꝙ quis soluisset, nisi fructus pcepisset tanquā colonus.& fingit deinde tradita per solutionē,quę hr loco traditionis,vt psupponit Bar.in l.1.in prin.de acqu. pos. dum per d.l.quamuis.§.1.eo.tit.dicit, ꝙ per actum fictum non pōt tutor vel procurator tradere. & idem dicit apertius. d.Abb.in c. cū venissent.de resti.spol. ex qua ficta traditione resultat acquisitio possessionis.& sic traditio vel apprehēsio non est possessio,sed actus pcedens saltē ordine intellectus,ex quo sequit & causat acquisitio possessionis,fm Iac.de Are. quē refert & sequitur Bar.in d.l.1.in prin.postquam retulit diffinitionē Azo, & probat ēt ex diffinitione Iac. de Are. quam paulò post refert Bar.vel est dicendū, ꝙ p dictā solutionē præsumat percipiens mercedē tenuisse & possedisse animo proprio & corpore alieno.s.soluētis,vt colligit ex no.p Bar.in l.ad probationē, C.loc.& hoc modo ēt perceptio non est possessio,sed ex ea elicitur possessionis probō.Cum igit ex tali actu eliciatur probō alterius rei,vel possessionis,q (vt dixi) differt a solutione mercedis.& prout in terminis dicit gl. in cap. cum Berthol. in ver. iure. de re iud. ppea ad probandū actum prædictū non sufficiunt testes singulares,sed debent esse contestes fm doctr.præcedentem.habeo.n. pro exemplo rato & certo, ꝙ traditio vel apprehensio possessionis p testes singulares, puta in tpe, vel aliter non probaretur.idē ergo de perceptione mercedis, quæ dr traditio ficta vel apprehensio facta nomine recipiētis mercedem.¶At colligere frumentū,hordeū,aut fabā, seu arare & seminare, sunt ipsa possessio, & ab ipsa non differunt. loquor de possessione facti, de qua solùm deponunt & deponere debent testes & non de possessione iuris, quæ non cadit in sensum testis,vt plenè no.in l.stipulo ista, §.hæc quoq;. de ver.obl. qa isti actus sequūtur traditionē vel apprehensionē, sicut acquisitio possessionis. Propterea tales actus dūr pbari p se & p p se,quia ex illis solùm probat possessio,q p illos actus verè significatur,& non psumptiuè.Iō tunc sufficiunt testes singulares.& hanc rōnem tutissimā arbitror & verissimā.insuper alia rōne non probat Paulus Campana: quia deponit soluisse Francisco, seu fratribus suis:nec constat, ꝙ nomine Francisci receperit:ideo qđ eius nomine non fuit gestum,non potuit ēt hre ratum.l.si pupilli.§.sed si ego.de neg.gest,no.in l.1.§.sed si cum quis,de vi,& vi arma. Præterea non apparet, ꝙ vnquam ratum habuerit,nec eius hæredes,postq̄ d.Sigismundus possedit,potuissent ratum hre,vt statim dicetur.Nec ob.no. p Bar. & Doct.in d.l.qui iure familiaritatis.de acquir.poss. quia non est probatū.ꝙ dicti fratres simul & in cōione habitarent, put etiam dicit Alex.circa hoc consi.6.3.vol.in prin.6.col. & vbi ēt de simultanea habitatione probatum esset, prout non est adhuc, non totam rē,sed solùm tertiam partem Frācīscus possedisset pro indiuiso.¶Alia ēt ratione per mercedis perceptionem in isto casu non probatur possessio: quia probatū est,homines septē pollicinorū possedisse, præsertim per duos testes Matthæum Barberium.s.& Bertacinum, qui dicūt cānas incidisse in loco,& quartam partem dedisse massario cōis dictæ villæ & hominum,& sic inciderunt & suo & dicti communis nomine,quem actum massarius prædictus habuit ratum recipiēdo dictam partem.l.Paulus rndit,non tm verbo, rem rat.hab. ideo quæri potuit,& quæsita fuit possessio dictꝗ cōi.l.3.§.fin. cum l.sequen.de acqui.pos. iuncta gl. maximè fi. Cum ergo de

11 † possessione alterius sit probatū p mercedis receptionē, non probatur possessio. l.quāuis. §.si conductor. de acquir.pos. & ibi no.Bar.& alij,& per Bar.& alios,in d.l. qui vniuersas. §. 1. eo.tit.Spec.in tit.de loca.§.nunc aliqua.versi.l.3. Bal.in l.1. C. de fideicom.l.indicia.C.de rei ven.Bar.in l.litibus.C.de agri.& censi.lib.11.Ang.in l.si quis cōductionis.C.loc.& Ant. de Bu. & Abb.in d.c.cum venissent.de restit.spol.Et per prædicta patet nō obstare quoddā instrm locationis factæ nomine d.Frācisci & fratrum:quia de ratihabitione non constat, & quæ se- qui non potuit, postq̄ d.Sigismundus possidere cœpit, & ēt quia per simplicem locationē non probatur possessio in piudicium alterius,vt per Doct.in d.l.qui vniuersas.§.1. & in d.l.q̄uis.§.1.& per gl.& Doc.in c.inter dilectos.de fide instr. & Ange.in l.quędam mulier.de rei vend.¶Non ob.insuper, dū dicebatur esse probatū per vnū testem, ꝙ per colonos Francisci fuit aratū in parte dictæ rei:quia non constat,ꝙ arauerint nomine d.Francisci sed alieno nomine id potuerunt facere: ideo non concludit probatio.c.in pntia,de prob.l.non hoc. C.vnde cog.cum sim.Et vbi ēt probaretur hoc factū nomine eius, nō tn probaretur possessio illius, ex quo nō probat, ꝙ habuerit ratū,vel ꝙ præcesserit mandatum.l.cōis seruus.in fi. & l. si me in vacuam.in fi. de acq.pos. nec ēt filij & hæredes d. Francisci

12 pnt,nec hre ratum potuerunt:quia † demū in hoc ratihabitio pōt operari, qn ille qui possessionem apprehendit alieno nomine, tpe ratihabitionis inuenitur possidere,fm Inn. & Ant. de But.in d.cap.cum venissent.de resti.spol. & probatur per l. bonorum.rem ra.habe.& ex no.per Dy.& Bart.in l.si vxor.§.si quis vxorem.de adul.& ita in terminis, scilicet quādo colonus nomine domini laborauit & coluit,ꝯcludit Alex.in cons.110. 1.vol. & ideo cum per hunc actum non probetur semiplenè, probatio Francisci non potest suppleri alia semiplena probatione,quæ resultare dr ex probatione solutionis mercedis, de qua idem testis cum alijs deponit, & per hoc euitatur etiam d.Bal.in d.l.Gallus.§.ille casus.de lib.& posthum.quia allegatur in contrarium.& contra quem ēt tenet ibi Alex. qui nō cōcedit,ꝙ vnus & idem testis facere possit duas semiplenas probationes, quæ cōiungi possint ad effectum plenæ pbationis. quod aliter non prosequor,quia non expedit. ¶Non ob.quoque dum dr,famam esse probatam per testes dicentes se audiuisse a plurib.& pluribus publicè & cōiter,ꝙ Franciscus possidebat,quæ probatio famæ iuncta cum alia semiplena probatione inducit probationem perfectā,quia per illud, quod cōiter auditur fama,cōis opi,no probatur, nisi dicat testis, quòd

13 † cōiter audiuit ab omnibus.d.l.1.C. de testa.in uersic.omniū consensu &c.Et hoc modo intelligi debet, quod ibi per Doc. dicitur, vel nisi deponat saltem audiuisse a maiori parte fm Doc.ibi,sicut ēt necesse est deponere, qn explicitè testificatur de fama,fm Bar.in dicto §.plurimum.& in dicta.l.3. §.eiusdē. de testib. cum concordan. Quod procedit, etiam si non sit interrogatus:quia testis,qui de fama deponit,rationem asignare tenetur,etiam si non interrogetur, fm Abb. & Are. in cap. cum causam.el 1.de prob.allegat Bart. in d. §.plurimum.in fi. & facit,quod no.Bar.in l.quid ergo.§.ex cōpromisso.de his q̄ no.infa.& Inn.in c.sup hoc.de renun.& Floria.in l.ob carmē. in princ.de testi.nam verbū fama,prolatum a teste non minus de necessitate includit maiorem partem quā verbum cōiter,vt constat ex dicta diffinitione famæ,& tn non probat, nisi ratio nem reddat etiam non interrogatus,vt dixi.Et dato, ꝙ verbū illud cōiter,includeret maiorem partem: tamen est secus in casu nostro,in quo testes dicūt audiuisse a pluribus & pluribus: quæ verba verificātur in personis uel hominib. quatuor: quia sicut verbū plurib.in duob.verificari potest, sic illud a plurib. & plurib.significat quatuor,fm Bart. in l.si gemina. ar.fur. cæsa.& sic constat,quòd testes intelligunt aliquid dici, vel audiri communiter,quod a quatuor auditur.Et propterea non p-

14 bant:quia † non intelligūt, quādo dicatur cōiter aliquid dici uel audiri,fm Bar.in l.1.si certum petatur.& Bar.& Bal.in l.j. de his qui sunt sui uel alieni iuris,Spec.in titu.de noto.cri.§.fi. uer.& si testes producantur &c.& in ti.de teste.§.iam de interratorijs.uersic.item super tertio genere.cum duob.uersic.seq. sicut etiam uidemus, ꝙ si testis dicat esse publicam uocem & famam:quia audiuit a plurib.vel quia audiuit a multis, non pbat,secundum Alex.cons.68.aliàs.70. incip. In causa uertēte. 3.uolum.& in cons.150.& cum sequen.5.volum.quia probatio non concludit.cum uerbum pluribus,in duob.verificetur. l.ubi numerus.de testi.c.ad nostram.cum glo.de reb.eccle.nō alie.& per gl.quam no.Alexan.in l.& si post tres.si quis cau.& idem de uerbo multis.l.1. §. hoc rescriptum.ad Sillā.& ibi no. & instit.de iure perso. §. fi.cum ibi no. & in c.latores. de cleri. excommuni.Idem ergo eadem ratione in casu nostro.Et ideo

15 cessat ēt aliud.s.ꝙ fama†in factis de antiquo probet plenè:qa (ut dixi) fama non est probata,nec est etiam uerum,ꝙ factū dicitur

dr̃ de antiquo, qn̄ distat solùm per annos. 10. sed demū qn̄ distat per annos centum, s̄m Imo. & Abb. in d.c. veniens. de test. el 1. & Imo. in l. 2. §. idem Labeo. de aqua plu. arcen. & Alex. in l. cum aliquis. C. de iure deliberan. qui dicit, hanc esse cōem opinio. & finaliter idem voluisse Inno. post multas quæstiones relatas in c. veniens. de verborum signific. & sequitur etiā Alexan. consi. 209. 2. vol. & in alijs consilijs relatis post nouiss. in d.l. cum aliquis. idcirco non est verum, ꝙ in casu nostro sufficiat testimoniū de auditu, quod sufficere solet in factis de antiquo. d.c. licet ex quadam. quia, vt dixi, factum hoc de antiquo non dicitur, ex quo per centum annos distare non inuenitur. ¶Non obstat ēt, ꝙ Antonius Floratus dicat audiuisse, quasi ab omnibus, quia solus non probat famam, nec probata ab vno solo potest semiplenè probare, sed demum qn̄ probat per duos, vt hr̃ in d. §. eiusdē. & in d. §. plurimum. per Bar. & in locis præallegatis. ¶Nec prędictis obstat, quod dicit Bar. in d.l. de minore. §. plurimū. ver. quæro. ꝙ si testis interrogatur &c. dum vult satis esse, ꝙ testis deponens de fama, postquam aliquos nominauit, subiungat, & audiui a plurib. quia Bar. loquitur de teste, qui prius dixerat audiuisse a maiori parte, qui deinde interrogatus, a quibus audiuit, rn̄det a tali, & tali, & a pluribus alijs: sed casu quo non dixit prius audiuisse a maiori parte, non sufficit deponere, ꝙ a pluribus audiuit, & talis fuit intentio Bar. absque dubio, q̄ colligit̄ ex his q̄ prius dixerat. ¶Sed dato ēt ꝙ antiquior possessio agentium fuisset plenè probata, adhuc tn̄ pn̄t obtinere: qa excludunt̄ exceptione p̄scriptionis. Nam cōtra remedium. d.c. reintegranda. intantū currit p̄scri-
16 ptio. 30. annorū, sicut † contra quālibet aliā actionē personalem. l. sicut. & l. oēs. C. de p̄scrip. 30. vel 40. an. & hoc satis clare p̄supponit d. Ant. & alij, in c. 2. in fi. de resti. spo. dū dicit, ꝙ agens dicto remedio non excludit̄ anno, sed durat ꝑpetuo: qa non fuit introductū a ꝑtore, sed est condictio ex lege, quæ vt actio ꝑsonalis est ꝑpetua. d.l. sicut. C. de præscr. 30. vel 40. an. & sic intelligit, ꝙ sit perpetua, id est ꝙ sit duratura per annos. 30. sicut ēt capitur verbum illud perpetua. insti. de perpet. & tempo. actio. in prin. vt patet ex d.l. sicut. quam alleg. & ita ēt intelligi debet glo. in d.c. 2. & istud ēt clarè p̄supponit & vult Alex. in consi. 63. vol. col. 6. versic. non ob. ēt si dicatur &c. & idem tenet Soc. in l. rem quæ nobis. de acq. pos. in 8. q. Cum ergo istud. d. Sigismundus possederit per 35. annos, sicuti est ꝓbatum, remanent actores exclusi p̄scriptione d.l. sicut. in qua p̄sc. 30. ann. titulus non est necessarius, vt no. in c. 1. de p̄scrip. lib. 6. & in c. si diligenti. & ibi per oēs eo. tit. in antiquis. ¶ Nec
17 obstat mala fides d. D. Sigismundi: † quia spatio. 30. annorum tollitur præsumptio malæ fidei, nec post dictum tp̄s potest allegari, & ex tunc præsumitur retro possidentem fuisse in bona fide. l. fi. in fi. C. unde vi. & ibi ita no. & declarat Bart. & Sal. nā & in casu d.l. si quis occupauerat possessionem rei alienæ, & erat in mala fide, conueniri poterat remedio recuperandæ vel remedio habente similitudinem cum illo: & tn̄ excludit̄ actor spatio. 30. ann. istud etiam ad propositum magis clarè voluit. d. Abb. in c. si diligenti. de præscrip. Nā q̄uis possidens p̄sumat̄ in mala fide, si appareat de antiquiori possessione, d. cap. licet causam. tn̄, s̄m eum, mala fides ꝓ antiquiorem possessorē solū pōt allegari intra 30. annos, & non postea, per d.l. fi. cum ibi no. per Bar. quoniā præsumptio malæ fidei contra ingredientem possessionem sine titulo tollitur spatio dicti temporis, qđ est singulare dictum, secundum eū. Et ad confirmationem allegat no. per Inno. in cap. 2. de restit. in integ. vbi dicit, ꝙ ex possessione longi temporis inducitur præsumptio bonæ fidei, per l. 3. §. si seruus. de acq. pos. cum quo alij transeunt, & Ioā. And. in addi. Specu. in titu. de teste. §. nunc videndum. in prima additione magna, versicu. item opponunt. & cum Bar. in d.l. fin. transit etiam Bal. in repetitio. l. 1. col. 4. C. vnde vi. Ang. in l. pe. C. quib. non ob. long. tempo. præscrip. Anto. de But. in c. cum ecclesia. in vlt. colum. de cau. pos. & proprie. & in d. cap. sæpe. de restitu. spol. Alexan. consi. 110. 1. vol. consi. 151. in fi. 2. vol. vbi ēt concludit, ꝙ propter malam fidem non potest tunc impediri præscriptio in consi. 59. incip. Attentis verbis. 3. vol. & consi. 24. 5. volum. Arct. consi. 154. in fi. vbi hoc allegat ad effectum præscriptionis complendæ. ¶ Nec ob. ꝙ opponi non possit exceptio dominij: quia de dn̄io nō obijcitur, sed ꝙ actio vel remedium intentatum nō competit. Et sic quòd agit actor sine actione, nec de ista loquitur Bar. in d.l. cum is. §. 1. de condi. inde. qui. n. prohibetur excipere, non prohibetur opponere exceptionem, quæ excludit intentionem, secundum Bal. in l. peremptorias. C. senten. rescindi non posse. versi. quæro nunquid possit. Et si dicatur, ꝙ non prodest dicta p̄sumpta bona fides. d. Sigismundi: quia nō allegatur. l. si adulterium cū incestu. §. idē Pollioni. de adulterijs. prout voluit Bal. & Ang. in l. super longi. C. de præscrip. lon. tempo. ideo, s̄m eū, cautus esse debet, qui se fundat in p̄scriptione, vt bonā fidē alleget ēt eo casu, quo præsumitur. idem tenet Bald. in cap. si quis per triginta: si de feu. fue. controuer. inter domi. & agna. Ang. in l. eū qui. §. fi. de publicia. & Alex. in cons. 90. 2. uol. cū concordande quib. ibi. Ad hoc rn̄detur, ꝙ etiam si ita sit, adhuc potest præsumpta bona fides allegari, s̄m d. Ant. in cap. peruenit. de
18 emp. & ven. vbi no. dixit se putare, † ꝙ in casib. in quib. sine ꝓbatione sufficit aliquid allegari per partē, ꝙ illud poterit allegari qn̄cunq; ēt in allegationib. iuris: quāuis non fuerit allegatum ante conclusionem in causa & in terminis probatorijs, quem etiam refert & sequitur Alex. in l. 1. C. vt quæ desunt ad uoca. ¶Non ob. dum dicebatur, ꝙ erat petita restitutio aduersus præscriptionem: quia nō est cōcedenda ex capite minoris ætatis: quia ætas minor nō est ꝓbata: & q̄a intra quadrienium a die, quo minores esse desierunt filij Fracisci, nō fuit petita. l. fi. C. de tēp. in integ. resti. peten. Nec ē cōcedi debet ex cl̄a generali
19 ꝑꝑ ignorantiam. † Quia si Franciscus possedit per multos annos ante D. Sigismundū, vt allegatur & probatum dicicitur, filij sui hoc sciuisse præsumuntur, & quia coniuncti. l. octaui. unde cog. l. de tutela. C. de in integ. restitu. mino. & q̄a simul cum patre habitabant. l. consensu. C. de repu. capi. constitutus de religio. domi. & maximè cū hoc factum nō momētaneū sit sed successiuū, & quod fit palam & nō clam, & quod cōiter solet esse notū coniunctis & habitantibus simul, secundum Bar. & alios, in l. 1. ff. si certum pet. & in locis ibi allegatis plenè ꝓ mod. & per Bal. in l. quoniā sororem. C. de iure delib. Et propterea iudicio meo rectè concluditur, ꝙ Illustris. D. Hercules venit absoluendus.

¶Remedium. c. reintegranda. quando competat. Et an agenti dicto remedio obstet præscriptio.

SVMMARIVM.

1 *In possessorio reintegrandæ non obtinet, qui nō probat antiquiorem possessionem & amissionem ex iusta causa.*

2 *Possessio amittitur per fluminis inundationem: & ad eā acquirendam noua requiritur apprehensio. ita & per siccitatem stagni.*

3 *Possessio facilius amittitur, quàm quòd vsusfructus finiatur.*

CONSILIVM XLV.

Circa casum, de quo quæritur, de duob. principaliter dubitatur. Et primò, utrum agi potuerit remedio. cap. reintegranda. 3. q. 1. Secundò dato ꝙ sic, vtrum agenti dicto remedio obstet præscriptio. ¶Quò ad primum videtur prima facie dicendum, ꝙ non cōpetat dictū remedium: quia de anteriori
1 † possessione actoris non vr̃ probatū. prout de ea est necesse constare, & ꝙ sit amissa sine iusta cā. dicto capitu. reintegrāda. & traditur in c. sæpe. & in c. cum ad sedem. de restitu. spo. & in l. rem quæ nobis. de acq. pos. Nam licet ēt ex parte actoris esset probatum, ꝙ camera ducalis a quo habet cām & iura cessa, esset in possessione vallium, in quibus hæc loca, de quibus agitur, erant cōprehēsa: nihilo minus vr̃, ꝙ ab ea non posside
2 ret terrenū ab aquis submersum: quia qn̄ fundus † inundatur, possessio amittitur. l. 3. §. Labeo. l. Pōponius. in prin. & l. q vniuersas. versi. item quod a mari. de acqu. pos. & l. cū vnus §. fi. de bo. autho. iud. pos. & vsusfructus ēt finit̄. l. si ager. la j. & l. quid tn̄. §. agri. quib. mod. vsufru. amit. ergo multo minus possessio loci ab aquis submersi potest de nouo acqri. l. patre furioso. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Et quia sicut singulæ res domus vel nauis non possident̄, licet qs domū uel nauem possideat, d.l. q vniuersas. in prin. de acq. pos. & l. eum qui ædes. de vsuca. ita qui possidet uallem uel paludem, non dicitur locum super quo aqua requiescit, possidere. Neq; recedēte a qua potest locus ille possideri sine noua apprehensione, ex quo prius illum

illũ nõ dr̄ possedisse, quemadmodum destructa domo lapides & tigna non posside͂t, si de nouo non apprehendatur, & hoc q̃a antea singulæ res non erant possessæ. d.l. eũ qui ædes, & ibi p lmo, immo si prius possedisset, aqua discedente, possidere desijsset, sicut vsusfructus stagni perimit̄, si exarescat. d.l. quid
3 tñ. versi. sed si stagni, quia facilius † possessio amittitur, q̃ vsusfructus finiatur. ꝙ ex eo probatur: quia p vsum non amittit quis vsufructum, saluo eo, quod habetur in l. corruptionem. C. de vsufr. & tñ possessio perditur. l. si de eo. §. si forte. de acq. pos. Item solo animo vsusfructus non amittitur, quia est pars dominij: & tñ possessio potest amitti. l. si quis vi. §. differentia. de acqu. pos. & ita per prædicta arguit Alexan. in d. §. Labeo. Et rursus probatur, ꝙ aqua recedente amittatur possessio soli in l. & Attilicinus, de serui. rust. præ. vbi hr̄, ꝙ quasi possessio seruitutis aquæ ducendæ amittitur, si exarescat fons, ex qua orit̄. Et ita p illũ tex. Bal. in c. illud, de præscriptio. cũ quo transit Feli. in prin. dicens, ꝙ sicut inũdatione amittit̄ possessio soli, ita siccitate amittit̄ possessio stagni & aquæ: q̃a si tũc finitur vsusfructus stagni, naturalis possessio, quã hẽbat vsufructuarius. l. naturaliter. in prin. de acq. pos. non põt retineri. Casu ergo ẽt, quo solum possideretur qñ erat adhuc aquosum; quia tñ aqua recedente possessio fuit amissa, contra possidentem, qui terrenum occupauit, & cuius possessio tunc vacabat, non daretur dictum remediũ. c. reintegrandę. sed remedium. l. fi. C. vnde vi, posset competere, quod non est intentatum. & iõ ex illo non põt sequi cõdemnatio. l. habebat. in prin. de instito. & no. Bart. in l. 1. in prin. de eden. Pau. de Cast. & Alex. in l. is apud quẽ. de acq. hær. cum concordan. de quib. ibi. Si. n. palus exarescat, vel stagnum, & ager efficiatur, rei substantia mutatur, & p p hoc vsusfructus finitur. vt in dictis iuribus probatur, & per consequẽs ager ille est diuersa res a stagno & a palude, quæ nunquã fuit apud illum, qui stagnum possedit & paludem, ergo vr̄ impossibile, ꝙ agatur pro possessione reintegrãda illius rei, quæ nunquam fuit apud eum. ¶ Quibus tñ non obstantibus contrariũ arbitror verius: & dico prius, ꝙ ille, q̃ possidet stagnũ, paludẽ, & vallẽ, dr̄ aquã & solum, super quo dicta aqua requescit, diuisim possidere: quamuis stagnum vel palus tanq̃ consistẽs ex solo & aqua dicatur vnũ totũ integrale, sicut domus, nauis, vel armarium: sed tñ primũ, hoc est, stagnũ vel palus in hoc differt a domo vel naui: q̃a illa consistit ex plurib. inter se cohærentib. l. rerũ mixtura. de vsucapio. & iõ singulas res domus vel nauis q̃s separatim nõ possidet sed in vniuerso, vt ibi, & l. eum qui ædes. eo. tit. & l. qui vniuersas. in princ. de acqui. pos. sed in stagno vel palude aqua per se est quid integrum: & silr̄ solũ vel alueus aquæ per se stat, iõ vtrumq; diuisim & separatim põt possideri. vt probatur optimè in d. l. rerum mixtura. vers. quid ergo. vbi dr̄, ꝙ si gemma sit in annulo, aurum, & gẽma possidetur, & vsucapitur: & ea rõne, quia vtrumque remanet integrum, & sic in hoc differt annulus a domo rõne prædicta. Et quamuis gl. in vers. annulo. dicat, ꝙ sit de tertio gñe corporum, quod ex distantib. constat, vt grex. sicut ibi dr̄, tñ istud non est verum, immo est de secundo, & de illo, sub quo ponitur domus, vt clarè colligit̄ ex ordine literę. & ibi Pau. de Ca. expressè dicit, ꝙ annulus est totum integrale, sicut domus: q̃a & ipse consistit ex pluribus rebus adinuicem cohærẽtib. quicquid dicat glo. secundum eũ, quod clarè comprobatur: quia tertium genus corporis, de quo ibi, constat ex toto vl̄i, vt est populus & grex, vt declarat Bart. in l. si ita. de auro & argen. legato. quod dici non potest de annulo, qui est res singularis, vt ibi per Bar. ¶ Quod ergo dr̄ de annulo, idem est dicendum de stagno vel palude: quia licet ex his inter se cohærentibus etiã vnum corpus integrale componatur: tñ vtrumque remanet integrũ, & sic habet locũ rõ, quæ assignatur in annulo, iõ aqua possidetur, & alueus, sicut aurum & gẽma. Et dato ẽt ꝙ annulus diceretur de tertio gñe corporis, de quo ibi, vt dicit gl. idẽ esset ẽt dicendum de stagno vel palude: quia illa rõ, quæ allegatur in annulo. s. ꝙ vtrũq; remanet integrũ, per oĩa hẽt locum in prædictis, ut dixi. Et iõ sicut singula ẽt corpora tertij generis, puta annuli & gregis possident̄, & ẽt ipse grex. d. l. rerum mixtura. in fi. & ibi per glo. & clarius per Bar. ita ẽt singulariter aqua possidetur & alueus per dictam rõnem, q̃ in annulo redditur, per quam rõnem, videlicet quia vtrumque probat̄, ꝙ q̃uis singulæ res mobiles positæ in domo non possideantur, vt dictũ est, area tñ & superficies diuisim & singlr̄ possidet̄: quia sunt partes integrales domus. l. solũ. de rei ven. & d. l. eum qui ædes, quia ergo vtrumq; est integrum, qm̄, vt dixi, in quolibet prędictorum consistit pars integralis domus, area possidetur, & superficies, per rõnem, per quam idẽ dr̄ de auro & gemma, ex quib. cõsistit annulus. Et ꝙ istud sit uerũ, probatur etiã per tex. in l. 1. §. 1. cũ seq. cum ibi no. maximè per Bar. post glo. de superfic. vbi hr̄, ꝙ si q̃s emat superficiẽ positam in fundo alieno, quo casu in illum transfertur vtile dñium tm̄, vt ibi declaratur per Bart. ꝙ ille possidet: superficiem, & ꝙ agere põt interdicto vti possidetis, qd̄ possidenti tm̄ competit. l. 1. §. hoc interdicto. & per totũ. ff. vti posside. & quamuis superficiarius naturaliter tm̄ possideat: quia solùm vtiliter dñs, ut no. in l. 3. ex contrario. de acq. pos. per hoc tñ constat, ꝙ superficies põt diuisim ab area possideri, & econuerso: quia dñs directò possidet aream ciuiliter & naturaliter, & superficiem tm̄ ciuiliter vt hr̄ in d. §. ex contrario. Nec refert, ꝙ dicto casu ab uno possideatur area, & ab alio superficies naturalit̃: quia si ista ab uno solo separatim possideri non possent, tanq̃ inseparabilia, non possiderentur ẽt a duob. sicut domus integraliter ab vno non põt possideri, & ab alio singulæ res ipsius domus, vt ꝓbatur in d. l. eum q̃ ędes. & in d. l. rerũ mixtura. & per rationes, de quib. in dictis iurib. quæ ẽt locum hñt isto casu. Sicut ergo & area possidetur, & superficies separatim, vt dixi, sic etiã alueus separatim ab ipsa aqua possidetur, per no. per Bal. in cap. 1. §. si quis de manso. de cõtrouer. inuest. in finalib. uerbis. vbi dicit notanter, ꝙ vas fluminis est alueus, & iõ aqua suum continentẽ sequitur. i. alueum. de pe. leg. l. nam qd̄ liquidæ. alueus. n. habet se ad flumen perpetuũ, sicut area ad ædificiũ. Et ideo aqua dum est in solo, cedit solo, ẽt si sit aqua fluens: q̃a de stagno nõ est dubiũ. l. Rutilia Polla. de cõtrahẽ. empt. & sic inferiora superiorib. dominãtur &c. & sic Bal. vult. qd̄ dr̄ de superficie domus, dictum etiam intelligatur in ipsa aqua. ¶ Nec dicatur, ꝙ Bal. alueum & aquam æquiparet magis domui q̃ annulo, contra ea, quæ superius dicta suut: quia fit æquiparatio per eum ad partes integrales duntaxat, & non ad singulas res mobiles positas in domo. Et qaantùm ad hoc, videlicet respectu partium integralium inter aurum & gemmam & domum & superficiem in præcedentib. non fit drĩa, immo dictum est; quia vtrumque diuisim possidetur tanquam quodlibet sit pars integralis corporis; Quia ergo, vt ex præmissis colligitur, alueus, & aqua possidebatur diuisim per cameram ducalem, antequã palus uel vallis esset facta ager, dico ꝙ etiam agrum illũ, postquam aqua recessit, non desiit camera possidere, antequã ab alio occuparetur. ꝙ primo ꝓbatur per tex. in d. l. eũ qui ædes. de vsuc. in uersi. fin aũt. vbi dr̄, ꝙ demolita domo res mobiles ex integro sunt possidẽdę &c. Quia ergo tex. se restrigit ad res mobiles, vt. s. destructa domo amplius non possideantur, nisi de nouo earũ possessio apprehẽdatur, ex hoc infertur, ꝙ possessio partis immobilis domus, hoc est, ipsius areæ retinetur: quia qd̄ de nouo denegat̄, de alio esse cõcessum intelłr. c. non ne. de præsumpt. & no. in l. & si sine. §. sed quod Papinianus de min. & probatur in l. Imperator. de postulã. arguendo de t̃pe ad res l. miles ita. de testa. mili. & facit. l. cum prætor. in prin. de iud. ¶ Secundò pro hoc adduco tex. vbi vr̄ esse casus in l. fin. de vsuc. in prin. iuncta gl. in uersic. aut. nam ibi dicitur. ꝙ si q̃s iure permittente ędificium posuerat in ripa fluminis publici, & ædificio diruto & loco derelicto, alius locum occupet, ꝙ occupanti concedit̄, & ꝙ exceptione præscriptionis non repellitur. Ad hoc ergo ut ille, qui prius ædificando præoccupauerat, possessionẽ amittat, duo requiruntur copulatiuè, primò, ꝙ ædificium sit funditus dirutum, & ꝙ dñs & possessor illud neglexerit & dereliquerit. anteq̃ ergo hoc vltimum superuenerit, possessio non amittitur, & alius volens dictũ locũ occupare, repelli põt. ꝙ non esset, si ius præoccupationis, & quasi possessio dicti iuris non retineretur. Et illum tex. inducit Bar. ad qõnẽ de illo, q̃ in flumine publico & nauigabili ædificauit molẽdinum: qui per hoc aquam occupauit ad vsum suum, ita ꝙ per alium sibi auferri non põt, iuxta no. in l. si q̃s ex argentarijs. §. si initium. de edendo. & in l. quo minus. de fluminib. & deinde ĩpetu aquæ fuit penitus destructũ, in qua cõcludit, ꝙ si alius uelit ædificare in superiori parte fluminis, & vsum aquæ auferre, ꝙ prohiberi poterit a primo, si adhuc in reficiẽdo ne
gligens

gligens non fuit: secus aūt si priori molendino prius destructo aqua pristinū cursum recepisset, & in reædificando dictū molendinū negligens fuisset, & illo casu negligens fuisse dicitur, ſm Bar. qñ per annum stetisset: q͞a tunc & non prius qua si possessionem aquæ ducendæ & præoccupationes amisisset. Et cum eo transit Paul. de Ca. & alij. & idem clarius & latius ponit Bartol. in d. l. quo minus. in 15. q. Et sic patet per prædicta, ꝙ diruto ædifico existēte super solo uel in flumine, ꝙ q͞s nō amittit possessionem, uel quasi iuris, in qua erat permanēte dicto ædificio, si ēt non negligat, & sic nisi vtrumque simul concurrat, & dr̄ negligere circa ius aquæ ducēdæ, qñ ꝑ annū stetisset, ꝙ ædificium nō refecisset, per iura all. per Bar. in d. q. 15. & hoc nisi aliter protestatus fuisset, uel aliter animū suum per aliqua signa non declarasset, ſm Ang. & Mod. in d. l. fi. sed ille, qui in suo ædificasset post ædificiū dirutum, diceretur negligens post longum tp̄s, ſm ea, q̄ hn̄r in l. si de eo §. si forte. de acq. pos. q͞a isto casu rō Bar. quæ allegatur in casu precedēti, non pōt locum hr̄e. Vnde sicut diruto ædificio non amittitur possessio soli & areę, vt probatur per prædicta: sic & in casu nr̄o perditur possessio aluei ꝑ recessum aquæ, quæ se hēt ad alueū, sicut se hēt superficies ad aream vel solū. ſm Bal. in d. §. si quis de manso. in fin. ¶Tertiò idem probatur in l. lacus. in principio, de acq. rerum dominio. ubi dr̄, ꝙ licet lacus & stagna interdum crescant & exarescant, terminos tamen suos retinent. intelligo ergo, ꝙ suos terminos retineant, ēt qñ exarescunt, non tm̄ quo ad dn̄ium, de quo est certum. l. uicinus. §. fi. de aq. plu. arcē. sed ēt quò ad possessionē. qđ probatur: quia qñ crescunt, clarum est, ꝙ illud verbum, suos terminos, relatū ad verbum crescant, de quo in textu, significat tam dominiū, quam possessionem eatenus, quatenus aqua non occupat alienum. l. Rutilia Polla. de contrahen. empt. in fin. ergo idem significat relatum ad verbum, exarescant, ut æqualis sit determinatio. l. iam hoc iure. de vul. & pup. ex quo sequitur, quòd aqua recedente possidetur ipsum vas & alueus aquæ. ¶Ad idē etiam facit l. si grege. in fin. de leg. 1. vbi conbusta domo legata, pōt legatarius aream vendicare, ergo præsupponitur, ꝙ non desinit aream hæres possidere. l. 1. C. de alie. mu. cau. fa. Et ex istis iurib. ex quib. probatur, ꝙ possessio retinet̄, postq̄ lacus vel stagnū factus est ager: ēt probatur, ꝙ alueus per se possidetur, qñ ab aqua tegitur: aliàs postquam aqua discessit, nō possideretur: sicut nec res mobiles diruta domo, nisi de nouo apprehendat̄ earū possessio. & hoc q͞a dū essent affixa domui, nō poterāt possideri. d. l. eum qui ædes. ¶Nec prædictis obst. alleg. in ꝯriū. Et primo, ꝙ sicut per inundationē amittit̄ possessio. l. 3. §. Labeo. de acq. pos. sic ēt ꝑꝑ aquā ꝑpetuā non pōt locus, sup̄ quo aqua residet, possideri: q͞a primo casu amittit̄ possessio fundi: quia fundū non pōt quis ingredi. d. l. cū vnus. §. fi. & iō quādiu ab aquis est occupatus, nō pōt solius fundi ēt de nouo acquiri possessio, nec ēt possessio solius aluei stagni vel paludis ꝑꝑ occupationem aquarum. & quantùm ad hoc procedit, & habet locū ꝯrium argm̄, sed possessio aquarū & fundi inundati, vel aluei pōt simul de nouo acquiri, & retineri, sicut possessio continentis & contenti. l. clauib. de ꝯtrah. empt. & quia sicut per inundationem amittitur possessio: ita ēt perditur, qñ ædificatur sup̄ solo ab alio possesso, ſm Pet. Cy. & Bal. in l. 2. C. de rei vend. per d. l. qui vniuersas. vers. ꝙ a mari. & per Ale. in d. §. Labeo. & in l. si de eo. §. si forte. de acq. pos. in fi. & tamen ille, qui fundum possidebat, & cui cesit ędificium per nouam apprehensionem, sine dubio de nouo acq̄reret possessionem dicti ædificij & soli, vt est casus in l. si in area. in prin. de cond. indeb. Et iō quamuis ꝑꝑ inundationem perdatur possessio fundi, & ēt acquisitio illius solius de nouo fieri non possit: quia ad eum accedi non pōt: non tamē impeditur quis de nouo acquirere possessionem aquarum & alueī, cui cedunt aquæ, ſm Bal. in d. §. si quis de manso. in fi. & Bar. in d. l. vicinus. §. fin. de aqua plu. arc. q͞a aquæ simul cum alueo considerantur, quò ad hunc effectum, vt vnum corpus integrale, ad qđ non prohibet̄ accessus. ¶Nec obstat dum secundò dr̄, ꝙ aqua diuisim a fundo non potest possideri, sicut nec singulæ res collocatæ in domo: quia in casu nr̄o vtrūque remanet integrum, quod non est alio casu. d. l. rerū mixtura. vt ꝓbat ēt per alia præall. Et sicut aqua & alueus possidet̄, ita aqua recedēte possessio aluei retinetur, vt ēt per prædicta ꝓbatur. ¶Nec obstat, ꝙ tunc vsufructus amittatur. d. l. qđ tñ. §. sed si stagni. quia illud est ex eo: q͞a vsufructus erat in stagno. vñ si efficiatur ager, stagnum esse desinit. & sic substantia rei perijt, sine qua vsusfructus stare non potest. leg. 1. in prin. de vsufru. Et idem, quando vsusfructus erat in domo, quę si incēdio vel ruina corruat, domus esset desinit, q͞a superficies, quæ est pars eius substantialis, deficit, & sine qua domus esse non pōt. d. l. solū. de rei vendicati. & d. l. eū qui ædes. ideo vusufructus finitur. insti. de vsufr. §. fi. sed qui possidet lacum vel paludem, non solùm possidet illā tanq̄ vnum corpus integrale, sed ēt possidet singulas ei⁹ partes integrales, hoc est, aquā & alueū: ꝓpea quamuis ꝑdat possessionē ipsius corporis integralis, aqua perpetuò recedente: quia stagnū & palus esse desijt, & ēt possessio aquæ, quæ recessit, non tñ amittit possessionē aluei, quam diuisim a prædictis prius retinebat, vt clarè colligitur ex præmisis. ¶Nec obstat, dum dicit̄, ꝙ sicut, recedente aqua amittit̄ vsufructus. l. quid tñ. §. sed si stagni. quib. mod. vsufru. amittat. debet amitti possessio facilius, per no. ꝑ Ale. in d. §. Labeo. quia immo vsufructus amittitur: quia palus vel stagnum, in quo vsufructus erat cōstitutus, stagnum esse desijt recedente aqua: & sic substantia rei perijt. l. 1. in prin. de vsufru. sed tñ nō sequitur, ꝙ possessionem alueī amiserit per exsicationē aquæ: quia alueus separatim prius possidebat̄, & tanq̄ pars integralis, quæ extare nō desijt. & sic rō, ꝑ ꝑ q̄ vsusfructus finitur, quò ad possessionem alueī, locum non hēt. puto ꝙ ēt vsufructu finito non perdat vsufructuarius naturalē possessionē aluei. Nam vsufructu durāte possidebat ius vsusfructus ciuilr̄ & nāliter, ſm gl. in l. ait ꝑtor. §. item ei. ex quib. causis maio. & in l. si plures. §. deiectum. de vi, & vi arma. & in l. fi. vti possid. & no. Bart. & Doct. in l. nāliter. in prin. de acq. pos. Itē possidebat lacum vel paludē, & sic rē corporalē naturaliter d. l. naturaliter. & prout ibi tenent Doc. cōiter. Finito ergo vsufructu paludis vel lacus: quia ager sic factus cōcedit, ꝙ quasi possessio iuris vsusfructus sit amissa: quia ius ipsum desijt esse, sed possessio naturalis rei. i. alueī, qui durat, nō ꝑditur, q̄uis ꝓprietarius possit illum vendicare. Licet. n. ad illum vsusfructus finitus ipso iure reuertatur, possessio tamē naturalis rei, quæ erat apud vsufructuarium, ipso iure proprietario nō q̄ritur, sicut in casibus, in quib. ipso iure dn̄ium trāsfertur, possessio sine apprehēsione nō trāsfertur, l. cū hæredes. in prin. de acq. pos. no. in l. fi. C. de sacros. eccl. in l. cōmissa. de publica. & in l. cum duob. §. idem rn̄dit. ꝓ soc. Et per prædicta rn̄detur et ad vltimum. dum dr̄, ꝙ si exarescat palus in totum vel pro parte, ꝙ mutatur substātia rei: & ꝑ ꝯn̄s ꝙ ager nouus est res diuersa ab ipsa palude, quæ nunq̄ fuit apud cameram, iō ꝙ pro recuperanda eius possessione agi nō pōt: quia verū est, ꝙ palus tanq̄ vnum totū, & velut corpus integrale esse desijt: quia amplius palus dici non pōt, sed solum, quod est pars eius integralis, & quidem maxima remansit, sicut dicitur de area combusta domo. l. qui res. §. aream. de sol. in d. l. si grege. in fi. de leg. 1. pro cuius possessione recuperanda pōt agi d. remedio reintegrandæ, quia dicta possidebatur ēt diuisim ab ipso toto ītegrali, anteq̄ palus exarescere, ac ēt post, anteq̄ per alium occuparetur. Per prædicta ēt rn̄sio colligitur ad l. & Atilicinus. de ser. rust. prædi. quia ex quo illo casu fons, ex quo aqua ducebatur, exaruit: seruitus aquæ ducēdæ in totū perijt, & de eā nihil remansit, quòd achuc possideri potuerit. ideo in quasi possessione seruitutis quis esse desijt, sed ī casu nr̄o vas & alueus paludis, q̄ ēt prius possidebatur per se remāsit, in cuius possessione camera potuit remanere. ¶Et dato ꝙ ēt aqua recedente solum & alueum desijsset camera possidere, & sic ꝙ pars occupasset locum vacantem: tñ cōtra illam posset agi remedio. l. fi. C. vnde vi, qđ cōpetit nedum dn̄o, sed ēt ei, qui prius possedit, ut ibi probatur, prout Bar. uoluit cum quo remedio pōt ēt concurrere dictum remedium reintegrandæ, vt probatur in d. c. reintegrāda. 3. q. 1. maximè in fine. & hoc ēt vult Ant. de But. in d. c. sæpe. de resti. spo. in fin. & idem ēt Gofred. & Abb. ibi, qui dicit, glo. hoc uelle. satis est enim ꝙ quis sine iusta causa cadat à possessione, ſm prædictos, prout absque culpa aliqua dicit̄ ille cecidisse, qñ palus est exsiccata, ut dr̄ ī terminis in d. l. & Attilicinus. de serui. rusti. ꝑdi. ¶Quia ergo, ut ex præmisis cōstat, ducalis camera possedit terrenum, de quo agit̄, superest uidere an pro illo d. Alfonsus hn̄s cam

a camera,& iura cessa ab illa potuerit agere, & an posit obtinere in possessorio reintegrandæ.¶Et est br̃ dicendũ ꝙ sic: q̃a ad eum potuit dictum remedium transire mediante cesione, ſm Soc.in d.l.rem quæ nobis. de acqu.poſ.in fi.2.q.quia, ſm eũ, ẽt iura personalia pñt cedi. l.damni. §.si is. & §.emptor. de dam.infect.& per aliam rationem,de qua ibi per eum. immo vult ẽt, ꝙ in singularem successorem posit transire sine cesione:quia cum detur contra quemcunq; possessorem, dr̃ in rem scriptum.l.emptor.& l.post venditionẽ. de aqua plu. arc. & omne remedium in rem scriptum transit in singularem successorem.l.si tertius.§.si quis prius. & ibi per Bar. eo.tit. vnde quia est probatum,ꝙ pars aduersa posidet de pñti, & illud ẽt fatetur,& ꝙ camera possedit prius, & ꝙ a sua possessione cecidit sine iusta causa,fundata est ex his intentio actoris,vt traditur cõiter in d.c.sæpe.& in c.ad sedem. & in d.l.rẽ quæ nobis. ꝙ autem de antiquiori possessione cameræ sit probatum, ex testib.actoris clarè constat,& apparebit etiam clarius ex dicendis infra,vbi declarabitur,ꝙ testes rei aut nihil probant, vel ꝙ de iuniori possessione deponunt: & quia etiam testes actoris sunt idoniores, debent præferri testibus rei, tanquã etiam ex hoc capite dicatur de possessione actoris melius constare, secundùm Barto. in l. si duo. in princip. vti posid. qui hoc primo loco ponderat & secundo,& per posterius,quando apparet de antiquiori possessione. Et idem dñt alij in c. licet cãm. de prob. Nã testes partis aduersæ oẽs sunt coloni,vel affictuarij,vt ipsi attestantur:quod sufficit,vt no.doct.in l.ij. C.de testi.& qui ꝑ hoc non sunt integri:quia dñr domestici. l.pñti. §.fi.de his qui ad eccle.confug. iuncta.l.ẽt. C.de testib. & c.in lr̃is.eo.tit.& ibi ẽt hoc vult gl.& Spec.in tit. de teste.§.1. versi. item excipitur, ꝙ est domesticus &c. vbi specialiter loquitur de colono.& Alb.de Ros.in d.l.ẽt.& Alex.plenè in cons.32. in 1.vol. dicens ꝙ verbũ, colonus, quò ad hoc debet capi largè, siue pecuniam soluat,siue partẽ fructuum, qui colliguntur ex terra. Et idẽ eadem rõne,q̃n est colonus ad longum tp̃s, sicut sunt isti liuellarij,qui magis æquiparantur colonis,ex quo soluunt mercedem correspondentem fructib.vt ex dictis eorum colligit,ꝑ no.ꝑ Bar. & alios in l.1. C.de iure emphy. & vbi ẽt soluerent aliquid minimum, adhuc non essent idonei, immo facilius repellerentur, ſm Alex.in d.conſ. Itẽ sunt subditi. Et quãuis tales nõ repellant a testimonio,ꝑ no. ꝑ Cy.& alios,in l.eos.C.de testi.& ꝑ Doct. in d.c.in literis.eo.tit. tñ non negari põt,ꝙ alij non subditi nõ sint magis idonei,ꝙ patet:q̃a subditus iudex in cã dñi põt recusari vt suspectus.c.accedentes. vt lite non contesta. Ex q̃b.sequit̃, ꝙ dictus D.Alfonsus est reintegrandus. ¶ Circa ſm, videlicet, vtrum posit actor repelli exceptione præscriptionis.30.vel 40.annorum, dubium facit; quia tanto tp̃e præscribitur dicto remedio,vt probatur ex no. per glo.in c.solicite. de restit.spol. & ibi per Io.An. & alios,& Alex.consi.63.vol.& ẽt ex cursu tanti tp̃is præsumit bona fides.l.fi.C.vñ vi.& ibi no. Bart.& Sal.& Inn.in c. 2. de in integ. resti.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de teste.§.nunc uidendum. versi.item opponunt &c.& Bal.in repe.l.1.C.unde vi.col.4.& Ang.in l.pe.C.q̃b.non ob.lon.tẽp. p̃scrip. & Ant.de Bu. in c. cũ ecclesia.de cau.poſ.& ꝑp.in vlti.col.& in d.c.sæpe.& Abb. in c.si diligenti.de p̃scr.& Ale.in cõſ.110.1.vol.conſ.151.in fi. 1.vol.& in consi.59.incip. Attentis verbis &c.3.vol.& Are.in consi.154.in fi.nec in tali p̃scriptione titulus est necessarius.l. si quis emptionis.& ibi no.C.de p̃scr.30.anno.& in d.c.si diligenti.& c.1.de p̃scrip.in 6. ¶Nec ẽt obstare vr̃,ꝙ camera recognosceret istas valles in feudum ab ecclesia Romana, cõtra quã solùm spacio annorum centũ præscribitur. c.ad audiẽtiã. de p̃sc.& traditur in auth.quas actiones. C.de sacr.san.ecc.q̃a cõtra feudatarios eius & habentes causam ab ea, in eorũ p̃iudiciũ p̃scribitur eo tp̃e,quo p̃scribitur contra alios,ſm Bar.in l.cũ sp̃osus.§.in vectigalib.de publi. ꝑ illũ tex. & Ang. & Imo, in l.vsucapionem.& in l.quamuis.de vsucap.& Ang. in l.1. C. de anna.exceptio.¶Quib.tñ non obstantib.contrarium, iudicio meo,est verius:& considero ꝙ de possessione istorum bonorum co. Vgutionis antiqui non constat, nisi ꝙ duo deponunt de auditu,qui nihil probant.l.testium.& ibi no. C.de testib.& vltimus aliquid plus dicit,sed quia est solus, nõ probat. l.vbi numerus.de testi.& c.in omni.eo.ti.Quãuis ergo de possessione co.Nicolai et Ambrosij & hæredum suorũ oẽs testes deponere videant̃: nihilo minus non est decursa p̃scriptio ẽt spatio 40.anno. q̃a p̃dicti co. Nicolaus & Ambrosius fuerunt in mala fide:ex quo constat de antiq̃ori possessore: & nõ appa ret de aliquo eorũ titulo.iõ põt antiquior possessor eis opponere,qđ tuũ non erat, scire debuisti ad aliũ ꝑtinere. l.fi. C.vñ vi.ſm Bar.in l.Celsus.de vsucap. & Doc.in d.c.si diligẽti. Nec dici põt, ꝙ dicta præsumptio sit sublata spatio.30. ann. iuxta no. ꝑ Bar. in d.l.fi.quia nõ est ꝓbatũ aliquo mõ, ꝙ p̃dicti co. Nicolaus & Ambro.possederint spatio.30.ann. ¶Nã licet primus testis dicat,ꝙ co.Nicolaus & Ambrosius & sui successores ab annis quinquaginta,de q̃b.recordatur,posiederint: tñ de initio possessionis nõ probat, q̃a q̃tũ ad initiũ deponit de auditu:& licet postmodũ dicat,ꝙ pasculauit tp̃e p̃dictorũ, & ꝙ soluit,tñ ẽt nõ ꝓbat initiũ possessionis: q̃a illa verba, videlicet,& q̃a tp̃e prędictorũ d.Nicolai & co.Ambrosij &c.paulò añ mortẽ dicti co.Nicolai & Ambrosij pñt verificari. Itẽ pro hoc nõ ꝓbat ꝯtinua possessio, sed põt iste sermo verificari in vna die,ſm Bar.in l.Celsus.de vsuc. & d.Ant. & alios in d.c.in pñtia.de ꝓb.& idẽ ꝑ oĩa est dicẽdũ de tertio, quarto & quinto teste, qui siir quantũ ad initium possessionis deponit de auditu: & deinde ꝙ tp̃e vitæ co. Nicolai & Ambrosij vel solum d.Ambrosij viderunt &c. Quæ verba,vt dixi,nec initium nec continuum tp̃s possessionis probant. ¶Secundus aũt alia rõne nõ ꝓbat: quia de modico tp̃e deponit, & intra illud tp̃s non potuit d.Ambrosius per 30.annos posidere: quia tanto tp̃e non superuixit. Et hac rõne ẽt oẽs alij nõ pñt probare, ꝙ co.Nicolaus possederit per 30.annos,q̃a post tp̃s, de quo deponũt,nõ supuixit tãdiu, nec ẽt forte D.Ambrosius, de quorũ morte nescio si constet in processu,sed de hoc põt facile apparere. Nec ẽt sextus testis antiquior ꝓbat: q̃a licet dicere videat,ꝙ mortuo magnifico Vgutione antiquo,co.Nicolaus & D.Ambrosius simul.& solus comes Ambrosius successiuè possederit:tñ ꝑ rõne dicti sui dicit se scire p̃dicta, q̃a ipse continuè habitauit &c.& hoc nõ est ad ꝓpositũ. Itẽ ꝙ vidit test.ipse infra & post tp̃s p̃dictũ pluries & pluries & diuersis annis laboratores dictorũ de Contrarijs &c. Nã hm̃oi verba nõ significant,ꝙ cõtinuè possederint ꝑ dictũ tp̃s, sed cũ dicat pluries, hoc verbũ si fuisset semel ꝓlatũ, verificaret̃ in trib.vicib. ſm gl.in auth. de triente & semi.§.& ꝙ sæpe. quã Ang. põderat ꝑ testib.per illud verbũ deponentib. Sed q̃a fuit dictũ pluries & pluries,verificat̃ in sex vicib.vt ꝓbatur ex no. ꝑ Bar.in l.si gemina.arbo fur.cæsa.in fi.vbi dicit.ꝙ verbũ,pluries, verificatur in duob.l.vbi numerus.de testib. Et si dicat̃ pluries & pluries, hæc verba important quatuor. Quãuis ergo ꝑ dictũ tp̃s sex vicib. tp̃ib. diuersis viderit laboratores &c. pt̃ esse, ꝙ hoc fuit paulò ante mortẽ prædictorũ,& sic per hoc non cõstat de initio,nec de possessione continua triginta annorum. Non probat ẽt iste testis nec alij,qui deponunt de istis laboratorib.vel de Castaldionib.vel alijs,qui agebant noĩe p̃dictorũ: q̃a ꝑ illos laborantes agentes noĩe illorũ, nõ potuit eis q̃ri possessio sine mandato præcedente vel ratihabitione subsequente, de q̃b.non constat. l. cõis seruus. & l.si me in vacuam.in fi. & ibi no.de acq. poſ.& in terminis nostris ꝓpriè hoc vult Alex. in consi. 110. 1.vol.vbi concludit,ꝙ q̃uis testes dicant,ꝙ laboratores D.Pauli de Canali laborauerũt & coluerũt &c. ꝑ hoc tñ nõ probat̃ possessio d.Pauli,quã non cõstat ratũ habuisse. Et per hoc confunduntur dicta oĩum testium, qui deponunt de vsu.Et dum loquuntur de laboratorib. & alijs similib.agẽtib. pro prædictis & prædictorum nomine, ꝙ est multum ponderandum. Et ꝑpea septimus testis ẽt non probat, inquantum dicit, ꝙ tp̃e dictorũ de Cõtrarijs seu eorum Castaldionũ &c. quia hæc verba tp̃e dictorum &c.capi debent,vt dixi, sup.s.ꝑ modico tp̃e ante eorum mortem:& quia dum dicit dictorum de contrarijs & seu Castaldionum &c. obscurè loquitur circa ꝑsonas & alternatiuè:iõ nõ probat necessariò, ꝙ ad instantiã illorũ de Contrarijs &c. l. ubi aũt.§.qui illud, de verb.ob.ſm Io.And. in c.1. de pac. in 6.qui loquitur de teste loquente alternatiuè.& Alex.in l.inter stipulantem. §.1. in vlt.colum. de verb.obl, nisi secundũ p̃dictos concluderet in qualibet parte alternatiuæ,secundũ intentionẽ probãtis.vt in exẽplo,de quo ibi,ꝙ non est in casu nr̃o,quia si ad instantiã Castaldionũ &c. non potuit illis de Cõtrarijs quæri possessio sine ratihabitione de qua nõ constat, nec sufficeret nunc ratũ hr̃e,ex quo tales,

les,qui apprehenderunt possessionē nomine eorū, nunc non possident,quia res non est integra,ut ꝓbatur in l.bonorū,rem ratā habe. ꝓut uult Ant.de But.in c.cum uenissent de restitutio.spolia.& Alex.in d.consi.110.& in l.quod meo.in prin. de acq.pos.Nec ēt ꝓbat dictus testis septimus,dum dicit,ꝙ conduxit gurgites a comite Ambrosio, & ꝙ soluit dicto comiti, siue eius factoribus , quia inquantū deponit de solutione per eum facta,nihil ꝓbat: quia tractat de se exonerādo, ſm Bar.in l.deferre,in prin.uer.idem decreuerunt.de iure fisci. & ex sola locatione sine dicta solutione nō ꝓbatur possessio, ut tradit in l.qui uniuersas.§.quod ꝑ colonū.& in l.quāuis.§.1.de acq. pos.Item per hoc non constat,ꝙ post locationem comes Ambrosius superuixerit annos 30.& sic ꝙ possederit illo tpe, qa potuit per modicū tps eius mortem præcedere. ¶Nec ēt octauus testis, ꝓbat, inquantum plura deponit de auditu , & dum dicit,quia tpe uitæ illorum de Contrarijs &c. & dum loquit de laboratorib.de Castaldionib.&c.per ea,q̄ dicta sūt,ac ēt qa deponit solum de tpe quadraginta annorum . Et certū est, ꝙ a dicto tpe aliquis ꝑdictorum.s. comitis Nicolai & Ambrosij non superuixit per annos.30. ¶Nonus ēt testis non ꝓbat, dū dicit, ꝙ comes Ambrosius ꝑ plures & plures & multos annos,& usque ad eius mortē possedit, qa iste sermo uerificatur in quatuor annis immediate ꝑcedentib.&c. ꝑ no.per Bart. in d.l.si gemina. iunctis no.per eum in d.l.Celsus.Et idē eadē ratione, dum dicit, ꝙ cum plurib. pasculauit tpe comitis Ambrosii: quia parum ante eius mortē hoc esse potuit.Item dicit soluisse agentib. pro eo , qđ nō sufficit ad ꝓbandū possessionem comitis Ambrosij,& quia in hoc se exonerat, ut dictum est.Item non ꝓbat,dum dicit vidisse comitem Ambrosiū coli & laborari facientē super fundo Giaziani &c. Qm̄ , vt dixi, paulò ante mortē suā hoc esse potuit , & in multis alijs deponit de auditu.¶Decimus ēt testis nō ꝓbat : qa circa continuationē possessionis primò deponit de auditu : & dum deinde dicit,ꝙ tpe comitis Nicolai,& Ambrosij incidit cannas & ligna cū alijs,& ꝙ rn̄dit illis de Contrarijs,seu agētib. ꝓ eis de quarta parte, & uidit pasculari & soluere vicecomitib. &c. ēt non ꝓbat,qa dicta verba pn̄t importare tps paulò ante mortē prædictorū. Et qa non fuit satis ad effectum,de quo agitur,soluere agentib. illorū de Contrarijs sine eorū ratihabitione : nec releuat,ꝙ loquatur alternatiuè,vt dixi.Et quia ei nō creditur, dum dicit,ꝙ ipse soluit,vt hr̄ in d.l.deferre. & in aliis ēt de auditu deponit.¶Vndecimus testis etiam minus ꝓbat , quia solū recordat de annis.35.a quo tpe nō superuixit comes Ambrosius per ann.30.Et ꝓpea licet dicat,ꝙ vidit comitem Ambrosiū super loco Giaziani coli & laborari facientē &c. ēt nō ꝓbat,quia potuit esse parum ante eius mortē,& qa,vt dixi, non superuixit dicto tpe.Et si dicatur,ꝙ iste testis,cū quo etiam in hoc concordare vr̄ nonus testis & duodecimus, ꝓbat , ꝙ comes Ambrosius mandauit laboratorib. & ꝙ per tale mandatum vr̄ etiam ratificasse illud,qđ est gestū retro.l. Iulianus.cū gl.& ibi no.Ang. & alij, qui satisd. cog. ¶Ad istud rn̄detur, & primò,ꝙ dicti testes non probant mandatum tanquam singulares,ex quo se non restringūt ad vnum & idē tps certū , quia vnus potuit videre uno tempore,& alius alio tpe,ut no. ꝓbat ex dictis Bar.in d.l.Celsus.in fi.dicentis , ꝙ si duo testes deponant,ꝙ Titius possederit per 10.ann. non probant possessionem eiusdem tpis: quia vnus pōt loqui de vno tpe decem annorum,& alius de aliis decem annis.& dicit Bal.in l.fi.in 15.q. C.de edi.diui Adria.tollen.ꝙ vbi testes volentes ꝓbare pscriptionē,pn̄t ita esse singulares,sicut cōtestes,ꝙ in dubio præsumuntur singulares.Est ergo necesse, ſm ꝑdictos, ꝙ restringāt se ad certū & limitatum tps. Et idem tenet Ant.de But. in d.c. in pn̄tia.Nec ēt 12.testis deponit de mandato , sed solū, ꝙ vidit comitem Ambrosium super d.loco.Item per tale mandatū, ubi ēt esset probatum, non resultat ratihabitio pteritorum ex duob. primò,quia non constat,ꝙ isti laboratores, qb. mandatum est,sint illi, qui retro laborauerint noīe ꝑdictorū de Cōtrariis.& identitas ꝑsonarum nō præsumitur,nisi probetur,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.demonstratio falsa.in prin.de condi. & demon. in 7.q.& in l.libellorū.de acc.in prin.de quo ꝑ Mod. in l.1.de lib.& posth.& in l.hac cōsultissima.C.qui test.fa. pos. Et quāuis videatur aliqua varietas in hoc,tn̄ illa hēt locū , qn̄ fuit expressum nomē proprium,qđ nō est in casu nr̄o, quo casu, ſm intentionem oīum,identitas debet probari, & ꝓbatur ex not. per Io.And.in c.auditis.de præscri. cum concor. de quib.ibi ꝑ Mod. ¶Secundò nō habet locū ratihabitio : quia ut inducatur ex tali mandato,oportet,ꝙ ille,qui mandauerit, sciuerit gesta in præteritum. ꝙ aūt per laboratores tpib.præteritis fuerit laboratum nomine illorum de Contrariis illis scientib. non cōstat,nec scientia præsumitur.l.verius.de prob.l.fi.pro suo,igit non pōt habere locum ratihabitio,ſm Io.And. in addi. Specu. in tit.de procur.§.1.ver.sed quid si procuratorium &c. & Alex. in d.l.Iulianus.¶Duodecimus testis ēt non probat , quāuis dicat,ꝙ viderit comitem Ambrosium super loco d.Giaziano , ꝑ ea q̄ dicta sunt circa proximum testem,& quia deponit de modico tpe, post quod comes Ambrosius nō supuixit annis 30. & ēt ex aliis causis,de quib. superius est facta mentio. ¶Decimustertius testis ēt non ꝓbat,quia quātū ad possessionis initium de auditu deponit. & dum dicit,ꝙ uiuentib.co. Nicolao & Ambrosio &c.hoc uerbū uerificari pōt in modico tpe ante mortem ꝑdictorum. & quia inquantum deponit, ꝙ coli & laborari fecerunt, hoc non dn̄t simpliciter , sed alternatiuè subiungendo,siue agentes pro eis:& de solutione silr̄ loquitur alternatiuè ideo nō ꝓbat ꝙ ꝑ dictos agentes non fuit q̄sita possessio ꝑ prædicta.¶Decimusquartus testis ēt non probat,dum dicit uidisse co. Nicolaum & Ambrosium ire & ambulare per fundū Giaziani: qa,ut sæpe dixi, paulò ante mortē ꝑdictorū hoc potuit fieri,& quia per ire,& agere non ꝓbatur possessio sed ex fructuū perceptione,ſm Bal.in l.post sn̄iam.C. de sen-ten.Nec probat conductionem uallis a comite Ambrosio,qa in hoc est solus,& quia per illā nō probatur possessio sine solutione,& ꝙ ipse soluerit comiti Ambrosio,sibi non creditur, ut dictū est. Et quia non constat quanto tpe post co.Ambrosius uixerit. & sic quāto tpe possederit,& in aliis nō ꝓbat , ut colligitur ex præmissis,& quia deponit de auditu. ¶Vltimus testis ēt non probat,quia dum dicit,ꝙ co. Vgutio antiquus possedit per plures & plures annos se teste pn̄te , iste sermo uerificatur in quatuor annis,ꝙ non sufficit ad ꝓpositum ꝑ iam dicta & inferius dicēda,& in hoc est solus. Et dū loquitur postmodum de auditu quò ad initium possessionis co. Nicolai, & Ambrosij silr̄ non probat. Item dum dicit, uidisse soluere uicecomitib. hoc non sufficit ad acquirendū possessionē illis de Cōtrariis sine ratihabitione. Item dum dicit, ꝙ ad instantiam illorum de Contrariis incidit ligna , silr̄ non probat , quia esse potuit paulò ante mortem eorum , & non probat:etiā dum dicit,ꝙ uidit laboratores laborare, quia non constat de ratihabitione. Et dum ēt dicit , ꝙ ipse & pater suus laborauerunt unā possessionem tpe uitæ ꝑdictorū,non ꝓbat,quia non declarat quo tempore incœpit laborare, & sic ꝑ quātum tps ante mortem eorū.¶Ex præmissis ergo colligitur primò,ꝙ non est ꝓbata possessio,maximè co.Nicolai & Ambrosii,& dato, ꝙ esset probata,ꝙ est iunior quam possessio cameræ, quia quo tēpore incœperit possidere,non constat nisi de auditu . Et ideo dicta testium uerificari possunt in modico tempore ante mortē eorū.Et ex hoc infertur,non esse ꝓbatū,ꝙ d. Nicolaus ante mortē possederit ꝑ 30.annos,& hoc est certū . Et idem est ēt dicendū de co. Ambrosio. vnde cum fuerint & fuisse ꝑsumantur in mala fide respectu cameræ, de cuius possessione anteriori constat.d.l.fi.C.vn̄ vi,& per Bar.in d.l.Celsus.dici non potest,ꝙ ꝑsumptio tollatur spatio 30.annorum,ex quo prædicti ꝑ illud tps ante mortē non posederunt,nec quantum ad hunc effectum , ꝙ fuerit possessio cōtinuata per eius hr̄des : quia mala fides ꝑdictorum,ꝑꝑ quam eis uiuentibus,non potuit inchoari pscriptio, nocuit suis hr̄dib. non solū de iure ciuili.l.cū hr̄s.de diuer.& temp.pscrip.& no.gl.& doc.in l.Pomponius.§.cum quis.de acq.pos.sed ēt de iure canonico. Et hoc est certum,quando hæredes uellent vti adminiculo , puta tpe defuncti,prout ēt uult Dy.in c.possessor.de reg.iur.in 6.Bart. in d.l.cum hr̄s.& alij sequaces. Et idem est ēt, qn̄ uellet hr̄s ex proprio iure & ex propria persona præscribere, quicquid dicant ꝑdicti,ſm Ant.de Bu.Abb.& Imo.in c.si diligēti. de præscriptionib. qa hr̄s tenetur exonerare conscientiam defuncti . c.fi.de sepul.& Imo.in c.fi.de præscr.Rom.& Alex.in d.l. Pomponius.§.cum quis.vbi dicit Alex.ꝙ pro hac opinione sæpius consuluit.Et idē ēt tenet Alex.in consi.84.1.uol. ubi concludit pro camera ducali cōtra comitem Vgutionem de Contrarijs,

rijs,& in consi.99.2.vol.& loquitur ēt Alex.in dictis consilijs in præscriptione.30.annorum,qui incœperāt a defuncto, sed illo uiuente adhuc non erant decursi. Et ideo illo uiuente ꝑsumptio malę fidei non est sublata, q̃ ēt nocet hr̄dib. siue uelint ex ꝑsona sua ꝑscriptionem inchoare, siue uti adminiculo defuncti,ex quib. uerificatur,qđ superius dixi: uidelicet,ꝙ ꝑsumptio malæ fide nō tollitur spatio 30.ann.nisi sint completi & decursi in totum uiuente adhuc illo qui cœpit mala fide posśidere.Et ꝙ vbi prius moritur, ꝙ eius mala fides nocet hæredi,ēt si nollet vti adminiculo defuncti. Et eande opinionem ēt tenet Rom.in consi.149.& in cōsi.201.& Abb.in 19. Quidā hr̄s.2.vol.& dicit ēt Fel.in d.c.si diligenti.post Alex.in d.cō si.ꝙ ista est cōis opin. ¶Et si dicatur, ꝙ mala fides D. Nicolai, cui successit comes Ambrosius,non dēt nocere hr̄dib.d.comitis Ambrosij, qui non successerunt immediate, sed mediate d. D.Nicolao,per no.ꝑ Iaco.de Are.in l.libertis.§. si quis sciens. de lib.cau.vbi vult,ꝙ mala fides authoris immediati noceat,& non qñ est mediatus,quē ēt refert Alex.in cōsi.39.2.uol.¶Ad istud etiam rñdēt, ꝙ istud posset ꝓcedere, qñ uellent filij co. Ambrosij ꝑscribere ex sua ꝑsona,ꝙ non pñt facere spatio 10. vel 20.annorum titulo ꝓ hr̄de,vel pro suo.l.nihil.& ibi notatur.C.pro hære.& l.2.§.filium.ff.eo. tit. & sine titulo requiritur cursus 30.ann.l.sicut. & l.omnes.C.de ꝑscr.30. vel 40.an. qui non est adhuc cōpletus.¶Secundò rñdetur, ꝙ non est uerum,ꝙ mala fides defuncti non noceat vl̄i successori mediato, q̃a illa rō,per quā nocet primo hæredi, s. quia tenetur exonerare conscientiam defuncti, ẜm doct.in locis præal. militat in hærede hæredis,qui dr̄ ēt hæres primi testōris.l.fi.C. de hære. insti.illa ergo dr̄ia,quæ fit inter immediatum & mediatum successorem, procedit solū in successoribus singularib.ẜm Bart. & Doct.in d.§. cum quis. ubi per hoc limitat auth. malæfidei. C.de præscr.30.uel 40.ann. quæ rō superius reddita isto casu cessat,quia secundus emptor non tenetur exonerare conscientiam primi uenditoris,cuius non est hr̄s.l.1.§.si hæres. ad Trebel.& l.fi.§.fi.de cōtrahen.emp.primo aūt emptori nocet mala fides authoris in casu d. auth. malæ fidei. quia illa loquitur solum in præscriptione longi t̄pis, in qua requiritur titulus, & sic quia vtitur primus emptor adminiculo sui authoris sibi nocet ipsius mala fides,& declarat ēt Ale.in d.§. cum q̃s. & q̃a de primo loquitur ille tex.ad alium nō porrigitur, ẜm Barto. Scđ ò principaliter ad ꝑscriptionē,de qua obijcitur, pōt rñderi,ꝙ ista bona erant cameræ Principis, & de eius patrimonio & allodialia,ꝓut in dubio ꝑsumitur, ꝙ sint talia ẜm Host. & Io.And.in c.fi.de iu.& in c.nimis.de iureiur.& Io.And. in addi.Spe.in tit.de feu.§.qm̄.su ꝑ ver.21.& Bal.in ca. 2. si de feud. fue.contro.inter domi.& agna.& in c.1.de cōtro. inuest. & in l.libertas.de statu homi. Et cum in his bonis non recognoscat superiorē,necessaria est contra eum præscriptio centenaria sicut contra principē,ẜm Ang.in l.sicut.C.de ꝑscrip.30.uel 40. ann.iunctis notatis per Bar.in l.hostes.de capti.cum concord. & in duce Ferrariæ ita vult ēt Alex.in d. consi. 84. 1. uolu. ubi vult plus,ēt si talia bona sint cameræ Apostolicæ,in quibus dictus princeps habeat titulum,ꝙ idem erit per c. ad audientiā. de præscr. sed hoc vltimum non est necessarium stante prima rñsione,q̃ est tutisśima. ¶Sed dato ēt ꝙ decursa eēt ꝑscriptio, concedenda est tñ restō ex cl̄a,si qua mihi iusta cā,ꝑ ꝑ ignorātiam principis & suorum officialium, quę præsumitur,si scientia non probetur d.l.uerius.de prob.& d. l. fi. pro suo.& ꝙ ex capite dictæ ignorātiæ concedi debeat restō, uult gl.in l.1. C. de patr.pot.& Bar.in l.1.§. si quis aūt ꝑ ꝑ. de iti. actuq; priua. cum alijs concor.de quib.per Alex.in l.cum filius.§. in hac. de verb.obl.& in consi.superius alleg.& in d.consi.84.1.vol. vult in terminis,ꝙ camera d. D. Ducis debeat restitui aduersus ꝑscriptionem contra d.comitem Vgutionem de Contrarijs antiquiorem,& in eodem consi.dicit,ꝙ si ēt officiales sciuissent, tñ princeps non ꝑsumeretur sciuisse illud quod sciebant sui officiales,per no.per gl.in c.cū ad sedem.de rest.spo.in versic.interdictum vnde vi, & quia præsumitur dn̄s ignorare factū ꝓcuratoris,allegat l.quod vulgò,pro emp.sed hoc vult ēt glo.in l.si res obligata.de leg.1.quicquid in hoc dicat Bar.ẜm eum in l.ne quid.de incen.rui.naufr.sed nec ēt est uerum, ꝙ Bart.aliter dicat in l.ne quid.sed ꝙ scientia officialium in hac rōne noceat principi,magis uidetur probari ex not.per Barto. in l.qui duos.de reb. dub. ubi vult, ꝙ scientia tutoris noceat pupillo, quominus posśit concedi restō ex dicta cl̄a gn̄ali,si tutor sit soluendo, q̃a cum agi posśit contra eum, cessat æquitas concedendi dictam restōnem. ¶Sed contrarium tñ est verius, & ꝓbatur ex no.per glo.in l. is qui reipublicæ. ex quib. cau. maio. vbi vult,ꝙ si ꝓcurator non appellauit,ꝙ dn̄s absens ex cā reipublicæ sit restituendus,licet hr̄e posśit regresśum ꝯ procuratorem,& ita per istam gl.& per alia tenet Aret.in l.Pantonius. in prin.de acq.hære.& in consi.161.& ad no. per Bar. in d.l. q̃ duos rñdet ibi Soc.in uer.quarta conclusio. Et ideo quamuis ēt factores ducales hoc sciuissent, de quorum tñ scientia non apparet,ꝙ camera esset restituenda, quia sine dubio in principe,qui alijs administrationem istorum bonorum & similium commisit,ignorantia præsumitur d.l.verius, quæ rō datur etiā aduersus præscriptionē xl.annorum,ẜm Imo.in c.fi.in penul. charta,de præscr.& Abb.in c.uigilanti.eo.tit.& Alex.in d.consi.84.1.vol.& in consi.169.uersus finem. ubi etiam dicit, hāc esse cōmunem opi.& ibi plures ēt alios allegant, qui idē tenēt & rñdet ad aliqua,quæ uidebantur in contrarium facere,& tēpus quadriennij,de quo in l.fin.C.de temp.in integr.restit.pe ten.ab initio est utile,& nō incipit currere, nisi a die scientiæ, ẜm Bal.in l.falsam.C.si ex fals.instr.& Car. post Zenze. in cle. 1.in 25.q.de resti.in integ.& Abb.in c.1. de præscr. & ibi etiā per Mod.& Alex.in d.consi.169.in fi.2.uol. & in consi. 63. 4. vol.¶Est ergo dicta restitutio etiā cōcedenda D.Alfonso ignoranti.l.qui in alterius.de reg.iur.ex iure sibi cesso a camera, q̃ potuit hoc ius petendi dictam restitutionem cedere. l. quod si minor.in prin.& ibi no.Bar.de mino.& l. si minori. de administra.tuto. & hoc casu,quo esset decursa præscriptio, quod tamen non credo,& ita concludo.

ADDITIO.

In hac eadem causa contra consuluit Dec.consi.302. Viet. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *In remedio capitu. reintegranda ille obtinet, qui probat iniustè a sua antiquiori posśessione cecidisse: secus si ex iusta causa, & numero 7.*

2 *Testis parte nō citata vel monita examinatus nihil probat, nec etiam facit indicium: tamen semiplenè probat, maximè examinatus in articulo mortis. & nu. 10.*

3 *Scriptura manu alicuius confecta debet probari per tres testes & si per scribentem tantùm subscripta, debet interuenire comparatio literarum. & nu. 14.*

4 *Scriptura manu alicuius confecta non probatur, nisi testes dicant tempore confectionis fuisse præsentes.*

5 *Per constitutum non probatur possesśio, nisi probetur constituētem tempore constituti posśedisse, & nu. 13.*

6 *Instrumenti traditio facta per emptorem uenditori quid operetur. & nu. 15.*

7 *Ab emptione receditur re integra per actum retro similem, uel etiam per æquipollens.*

8 *Scriptura semiplenè probatur per unum testem, qui dicat se fuisse præsentem tempore confectionis.*

9 *Valet argumentum de comparatione literarum ad testes deponentes de uoce alterius.*

10 *Comparatio literarum quando probet.*

11 *Probatio plus quàm semiplena perficitur ex attestatione testiū etiam minus, quàm semiplenè probantium.*

12 *Testis de credulitate deponens, vel per verbum iudicio suo, quādo probet, probationes diuersi generis, quando simul coniungātur, ut plenè probent.*

13 *Per constitutum probatur posśesśio contra constituentem, licet aliter possesśio non constet, sicut per locationem contra locantem.*

15 *Instrumentum faciens de alio instrumento in genere mentionē quando probet.*

16 *Pluralitas quando præsumatur, & quando vnitas.*

17 *Instrumentum si reperiatur semel per creditorem debitori traditum penes creditorem, an præsumatur retraditio & restaurata obligatio.*

CON-

CONSILIVM XLVI.

VISA facti serie ac toto processu agitato inter fratres de Malchiauellis ex una, & Sigismundū, & nobiles mulieres hr̄des in effectu Mesini de Furno ex altera, uideretur fortasßis prima considera
1 tione † dicendū dictas psonas conuentas fore a petitis absoluendas. Nam ut quis obtinere posit condictione ex c. reintegranda. 3. q. 1. p dictos agentes intentata, necesse habet docere, ꝙ sine iusta causa a sua antiquiori possessione ceciderit, iuxta plenè no. in c. sæpe. & in c. cū ad sedem. de resti. spolia. per Bar. in l. si coloni. C. de agr. & censi. lib. 11. & per Mod. in l. rem quæ nobis. de acq. pos. cum sim. in casu aūt nr̄o constare non uidetur, ꝙ dicti fratres de Malchiauellis unquam possederint dictam apothecam. ergo obtinere non possunt remedio, quo agunt. Per constitutū. n. de quo in quadam scriptura priuata in iudicio exhibita, q̄ asseritur esse manu dicti Mesini, p p duo principaliter non uidetur constare de possessionis acquisitione. Et primò: quia non apparet, ꝙ illa scriptura sit manu dicti Mesini, & ꝗn̄r, ꝙ Mesinus se constituerit possidere. Quamuis. n. Ioannes de Pancerijs unus ex testib. subscriptis dictæ scripturæ deponat, uidisse Mesinum illam scribere tamen ei soli nō creditur, cum neminem in hoc habeat legitimum cōtestem. Nam Marcus de Falopijs alius testis licet idē dicat examinatus in articulo mortis ad æternam rei memoriā, quia tñ receptus fuit parte non citata, quæ citari debuit, si fieri potuit, uel aliàs ei denunciari, aut contra eam intra annū agi, ideo nihil probat. c. qm̄ frequenter. & ibi p oēs, ut lite non cō
2 test. adeo, ꝙ testis examinatus † parte non citata non facit ēt indicium, ſm Bar. in l. maritus. & in l. fi. in fi. de qō. & Sal. in l. fi. C. eo. per l. si quando. C. de testi. fuit ēt nulla dicta receptio Marci ad æternā rei memoriam, q̄a facta fuit nō præcedente iudicis interlocutione ꝓnunciare debemus testem esse ualetudinarium, vti præcedere debuit, ſm glo. singularem & Bart. in l. in lege Aquilia, si deletū. ff. ad leg. Aquil. Sed dato ēt ꝙ rite fuisset examinatus: tñ hi duo non sufficerent ad plenam ꝓba-
3 tionem, qm̄ ad hoc ut ꝓbetur † scripturam esse ab aliquo cōfectam, necesse est, ꝙ adsint tres testes ad minus, qui dicāt fuisse p̄sentes tpe confectionis, q̄a cū de facili possint decipi, iō hoc casu exigitur maior numerus, vt est casus in §. si q̄s igitur. in auth. de instr. caute. & fide. & p gl. Bar. & clarius Pau. de Castro in auth. & si contractus. C. de fi. instr. & per Bart. in l. scripturas. C. qui potio. in pig. habean. & Cano. maximè D. Abb. in c. 2. de fi. instru. Quinimmo vr̄, ꝙ ex depositione trium testium facta, vt supra non plenè probaretur scriptam esse manu Mesini, nisi ēt interueniēte literarum comparatione, ex quo dicta scripta non est ab ambab. partib. sed a Mesino tm̄ subscripta: & ꝙ hoc casu utrūque sit necessarium, tenet Barto. in l. admonendi. de iureiur. & in l. nuda. de donatio. & in d. auth. & si contractus. Ant. de But. & Abb. in d. c. 2. & Ange. in l. comparationes. C. de fi. instr. & Bal. in auth. sed nouo iure. C.
4 si cert. pet. & Iaco. de Belu. in d. §. si quis igitur. † Alij verò testes superinde recepti, qui nō dn̄t vidisse scribere Mesinum, sed ꝙ credunt dictam scriptam esse eius manu, quia aliàs illū pluries viderunt scribere, nihil probant. Quia ad hoc ut ꝓbēt testes scriptam esse manu alicuius, necesse est, ꝙ dicant fuisse p̄ntes tpe confectionis illius, & vidisse illam scribere, ut not. gl. in d. authen. & si contractus. & doct. in omnib. locis proximè alleg. & optimè probatur in d. §. si quis igitur. ¶Secūdò prin
5 cipaliter † per constitutum non ꝓbatur possessio: q̄a ad hoc ut ex eo dicatur translata, necesse est ꝓbare, constituentē tpe constituti possedisse, ut per gl. & Ange. in l. quamuis. §. 1. ff. de acq. pos. per gl. & Ang. in l. 2. C. eo. & per Ange. post Barto. in l. quædam mulier. ff. de rei uendi. quod in casu nr̄o minimè ꝓbatum est. Nam per instr̄m locationis factæ per Mesinū non probatur eum possedisse. c. inter dilectos. cum ibi not. de fide instru. & not. in c. cum Bertoldus. de re iud. & in c. bonæ. de appellat. & in l. ad ꝓbationem. C. loc. & in l. vniuersas. §. quod per colonum. ff. de acq. poss. testes etiam super hoc nihil ꝓbāt, q̄a deponunt omnes de auditu auditus, quod testimonium nō est sufficiens. l. testium. C. de testib. & c. tam literis. extra eo. tit. Et dato ēt ꝙ aliqui deponerent de fama: ex hoc tñ non induceretur plus q̄ semiplena probatio, iuxta no. in l. 3. §. eiusdem. de testib. & per Bar. in d. l. de minore. §. plurium. de q. & in ca. ueniens. el 1. de test. per doct. ¶Alia ēt rōne non vr̄ saltem Strenzelaum posse obtinere. Quia ex instr̄o publico patet, qualiter filij dicti Mesini post mortē patris se reposuerunt in obligationem librarum septingentarum: in quib. olim erat obligatus eorum pater, partim ex mutuo, & partim ex cā dotis, pro qua quantitate vendidit, seu in solutū dedit dictā apothecā dicto Strēzelao & fratri. Et sir̄r ex dicto instr̄o patet, qualiter Strenzelaus dictam scriptam uenditionis, in qua fiebat mentio de dicta quantitate, & dictis causis, restituit dictis filijs & hr̄dib. D. Mesini. ¶Ex quib. oīb. apertè constare vr̄, fuisse cōmuni consensu recessum, saltē pro parte Strenzelai a dicto cōtractu uenditionis, ꝓut recedi pōt, & in parte & in totū. l. iurisgentium. §. adeo. ff. de pact. & nedum re integra, sed ēt postquam desijt esse integra, dummodo hoc vltimo casu interueniat actus retro similis. l. ab emptione. eo. tit. Quamuis ergo p constitutum Mesini res desierit esse integra, ut est gl. notab. quam alij sequūtur in d. l. ab emptione. tñ quia hic interuenit actus retro similis, ab emptione censetur recessum. Nam filij Mesini reposuerunt se in obligationem, in qua fuit eorū pater, antequam uenderet, & sic ad eam restitutus est Strenzelaus restituendo scriptam, in qua continebatur venditio, dr̄ & dn̄ium & possessionem, si quam habebat, in illos retranstulisse, & casu quo ab ea prius cecidisset, ius suum remisisse ꝓ ea
6 recuperanda: quia † hæc oīa operatur traditio instr̄i, ut est ea sus notabilis in l. 1. C. de don. & not. gl. & alij, in l. 3. in prin. de acq. pos. & faciunt not. per Bar. & alios in l. Labeo. ff. de pact. & per doct. in c. ecclesia, el secundo. ut lite penden. Nec refert, ꝙ Mesinus transtulerit dn̄ium & possessionē per cōstitutū, Strenzelaus verò per scripturæ traditionem: quia actus Strēzelai fuit similis alteri per æquipollens, ꝙ sufficit, ſm Bar. in d. l. ab emptione. vlti. col. ver. q̄ro, quid si uendidi rē, & tradidi verè &c. ¶Nec ob. ꝙ tunc reperiatur penes Strenzelaū & fratrem, quia præsumitur, ꝙ illam furto subtraxerint ab hr̄dibus Mesini, quib. fuit prius restituta: ex quo non apparet, ꝙ illā retrodederint fratrib. de Malchiauellis, ut plenè not. in d. l. Labeo. & in d. c. ecclesia. Non vr̄ ēt rationabiliter posse dici, ꝙ instr̄m faciens mentionem de restōne scriptæ, loquatur de alia scripta continente aliam obligationem. Primò; quia pluralitas obligationem non p̄sumitur. c. in p̄ntia. ver. verum. & ibi no. Do. Ant. de prob. sicut nō præsumitur pluralitas testamentorum. l. fi. & ibi Bal. C. de reb. cred. & sicut ēt pluralitas personarum eiusdem noīs non præsumitur. l. si in rē agat. & ibi Bar. ff. de rei uen. Et generaliter ꝙ non præsumatur pluralitas, tenet Bal. in l. conuenticulam. 5. col. C. de epis. & cler. & glo. in l. eum. qui. §. in popularib. ff. de iureiu. & per Imo. in l. qui reus. antep. col. de publi. iud. post Bar. ¶Secūdò: quia ex quo instrumentum narrat, qualiter in scripta restituta continebatur, & qualitas & causa, q̄ continetur in hac scripta uenditionis, instrumentum circa hoc probat inter easdem partes. l. optimā. C. de contrahen. & cōmit. stip. & no. Bar. & alij in auth. si quis in aliquo. C. de eden. ex hoc vr̄ vnitas & idētitas probari, sicut identitate loci & tpis præsumitur identitas actus, iuxta not. p Bar. in l. 2. §. si quis neget. ff. quemadmodum testamen. aper. & in l. hæredes palam. in prin. de test. & in l. 2. C. de bon. pos. ſm
7 tab. & doct. in c. cū Ioannes. de fi. instr. Si † ergo pro parte sua recessit Strēzelaus à dicto cōtractu uenditionis, facto suo, & ex iusta causa amisit ius recuperādi possessionem, & ab ea cecidit, meritò obtinere non potest in hoc iudicio possessorio recuperandæ, quia in eo quis demum obtinet, ubi sine iusta causa cecidit a possessione, sicuti supra in prin. fuit dictum: secus ēt si facto suo; ut per Inn. & omnes in d. c. sæpe. & p Cald. in d. c. cum ad sedem. & per Host. & Io. An. in c. accedens. ut lite non contest. Et patet ex d. c. reingranda. hæc vīr in effectu, quæ hanc rem prima facie reddunt difficilem. ¶Sed tñ p̄missis non obstantibus contrariam sn̄iam de iure & probabiliorem & ueriorem puto. Nam constituto, ꝙ hæc scripta priuata in iudicio producta sit manu Mesini, & ꝙ tempore confectionis eiusdem apothecam, de qua contenditur, possideret, erit fundata intentio agentium propter constitutum, de quo in dicta scripta. l. quod meo. de acquiren. posses. quia (ut dictu est) remedium intētatum cōpetit ei, qui bona fide possidebat, & a possessione cecidit sine iusta cā, q̄ bona fides ex solo titulo, de

quo

quo in dicta scripta, ꝓ̄sumitur.l.pe.C.de euictio. & ꝑ doct. in c.si diligenti. de præscr. ꝑ Barto.& alios in l.Celsus.de usucap. quinimmo plus uoluit Rom.in d. l. rem quæ nobis. post Ant. de But.in d. c. sæpe, ꝙ ẽt competat malæ fidei possessori ꝑ gñalitatem d.c.reintegranda. ¶Ad ostendendũ verò, ꝙ hm̃oi
8 scripta sit a Messino confecta, ꝓmitto, ꝙ quãuis † ad probandam confessionem eius requirantur tres testes, ut probatur in locis superius alleg.tñ unus testis dicens fuisse pñtem dictæ confessioni, & uidisse scribere, probat semiplenè, ut clarè concludit Abb.in d.c.2.de fide instru.& colligitur ex not. per Sal. in d.l.comparationes.vlt.col.C.eo.dum vult, ꝙ comparatio, q̃ tñ probat semiplenè, ut plenè no.in d.l.admonendi.cũ uno teste deponente, ut supra faciat plenam fidem. Item ubi testes non deponunt de confessione ipsius scriptæ, sed de contentis in ea, semper duo sufficiunt, ſm Bar.in d.l.scripturas. & ꝑ eundem & alios in d.auth.& si contractus.& ꝑ docto.in d.c.2. Cũ ergo Ioannes de Pancerijs vnus ex testibus subscriptis dictæ scriptæ dicat se fuisse pñtẽ confessioni illius, & vidisse Messinum illam scribere. Item cum dicat contẽta in ea esse uera: q̃a uidit & audiuit &c. sequitur ex pmissis, ꝙ iste testis semiplenè ꝓbat, ꝙ hanc scriptam confecit Messinus: & ꝓbat semiplenè & directò, ꝙ contractus, de quo in ea, fuit, ſm ꝙ ibi continetur, celebratus. Si ergo nitimur ex primo dicto ipsius testis idest, ꝙ scriptam confecit Messinus, dico ꝙ eius semiplena ꝓbatio ꝑficitur ex alijs probationibus. Nam adsunt plurimi testes, qui dñt, ꝙ scripta, de qua agitur, est manu Messini. Et quãuis in reddenda rõne non dicant, ꝙ uiderint illam scribere: sed ita iudicant: quia aliàs eum pluries viderunt scribere: tñ licet ex hoc nõ inducatur plena probatio, fit tñ semiplena, qđ probatur efficacissimè. Nam dñt doc.in locis allega. in cõtrariũ, ꝙ ideo testes deponẽtes, ut supra ꝓximè, nõ ꝓbant plenè: q̃a possent de facili decipi. Sed ista ratio nõ infert, quin ꝓbẽt semiplenè, sicuti videmus, ꝙ sola cõparatio plenè nõ ꝓbat hac ratione, q̃a de facili posset captio interuenire.d. §. si q̃s igitur. & ponunt doctores in d.l.comparationes.& in d.c.2.& in d.l.admonẽdi. & tñ ſm oẽs in dictis locis facit semiplenam ꝓbationem. silr videmus, ꝙ vbi testes dñt audiuisse ex strepitu, qualiter duo se cognouerunt carnaliter, non probãt plenè pdicta rõne, quia decipi possent, tñ probant plus q̃ semiplenè, ut no. Io.And.& clarius D.Abb.in c. pterea. per illum tex. cum glo. de testi. Hinc ẽt dicit Ang.in l.si nõ speciali.C.de testa. ꝙ quãuis testes, q̃ deponunt audiuisse uoces contrahentium, quas notas habebant, non ꝓbẽnt plenè, quia decipi pñt, tñ iunctis adminiculis plenè probabunt, cum quo transit Abb.in c. cum cãm.de testib. ubi testes iamdiu nõ uidissent contrahentes, secus verò ibi tpe cõtractus, uel ꝑ modicum ante vidissent eos ingredi cameram uel locum, in quo cõtraxerunt; q̃a hoc casu plenè ꝓbarent. Et isto casu dicit ꝓcedere glo. cõiter approbatam in l.2.§.idem Labeo.de aqua plu.arcen.& ibi Bart. q̃ velle vr, ꝙ indistinctè tales testes probent concludenter, de quo ꝑ Cy.& Sal.in l.testium.C.de testib.& ꝑ doct.in d.l.si nõ speciali.cum concor.ibi alleg.per Alex.& de comparatione ad testes deponentes de uoce alterius in terminis arguit Are. in d.ca.cũ cãm.in fi.dum vult sustinere opinio.Ang. s. ꝙ dicti testes non probent plenè, sicut nec comparatio, quasi vtroque casu sit eadem rõ, vt superius declaratũ est. ¶Nec obst.si dicatur, ꝙ oẽs docto.præsupponunt cõtrarium. Nam Bar.& sequaces, quos
9 supra retuli, q̃ volunt, ꝙ † ad plenã probationem requiratur & comparatio & testium depositio dicentium vidisse scribere, ꝓsupponunt, ꝙ ita demum testes probent semiplenè, si de uisu deponant, & non aliter: cum uelint, ꝙ hm̃oi testes sine cõparatione plenè non probent nec comparatio sine eis. silr qui tenent contra Bar.de quib.inferius diceretur, idem sentiunt, cum dicant, ꝙ si incipimus a cõparatione, vera est opinio Bar. quia cũ sola sufficiat, exigitur, ꝙ adsint testes deponentes uidisse scripturam confici. Si ergo ad perficiendam semiplenã probationem resultantem ex comparatione requiruntur testes de visu confessionis scriptæ deponẽtes: ergo illi, q̃ dñt vidisse scribere, non ꝓbant semiplenè, aliàs illi sine comparatione ẽt sufficerent, quia rñdetur, ꝙ inquãtum Bart.vult, ꝙ soli testes deponentes vidisse scribere, sine comparatione nõ sufficiãt, malè loquitur, & ex infra dicendis apparebit, qualiter plenè probant. Non est ẽt verũ, ꝙ docto.tenẽtes cõtra Bar.velint, ꝙ ultra comparationem exigantur testes de visu deponentes, ac si comparatio non esset facta: immo apertè volunt, ꝙ minor ꝓbatio exigatur, q̃ fuisset necessarium ante comparationem, patet, q̃a facta comparatione vnus testis deponens de pñtia tẽpore confessionis scriptæ, sufficit: q̃a tñ non facta, tres fuissẽt necessarij. Item si uolunt, ꝙ testes deponentes vidisse scribere, plenè probent contra Bar. ergo facta cõparatione hoc tñ non exigunt: quia sic vellent, ꝙ necessaria esset vna plena ꝓbatio & alia alterius gñis semiplena. volunt ergo, ꝙ vbi incipimus a comparatione, ꝙ ipsa sola non sufficiat, sed cũ alijs adminiculis suppleri dẽat. suppletur aũt per aliam semiplenã ꝓbationem, quam dico facere plures testes asserentes scriptam esse confectam a tali, q̃uis non dicant uidisse tunc illam scribere, sed quia habent notitiam de literis eius, cũ illum pluries uiderint scribere. Et hoc apertè sentit Alex.in consi.181.inci.Redemptoris &c. In causa & lite vertente &c.2.vol. vbi referẽdo Io.de Imo.in d.l.nuda.de dona.in c.scriptũ.de fi.instr.dicit, ꝙ si ꝑ testes probaretur, fuisse scriptã scripturam priuatam a debitore, creditore pñte, & pñtib. ipsis testib. ista ꝓbatio est sufficiens, quia isto casu non possunt decipi testes eo ipso, ꝙ rõnem dicti sui reddũt: q̃a fuerunt pñtes, & viderunt eã scribi, cũ deponant per sensum bene appropriatum, ideo dẽt eis credi, per no. ꝑ Inn. in c.cãm q̃ inter Archiepiscopũ.de testib. Sed bene possunt decipi, si reddunt rõnẽ dicti sui: q̃a simplr dicerent se cognoscere lr̃am esse scriptam manu debitoris, q̃a habent ipsam notam. Et tunc bene posset ꝓcedere, qđ no. Bart in d.auth.& si contractus.ver.oppo.dr̃ hic, ꝙ cũ fient comparationes &c. Cũ igitur Bar.in d.uer.velit, ꝙ ubi testes de scripta testificantur, ipsi soli sine cõparatione non probent, nec comparatio sine illis, sed vtrumque simul requiratur, & dictũ hoc intelligatur, & procedat in casu ultimo, de quo supra.s.q̃ñ testes reddunt cãm dicti sui: ut quia simpliciter dicãt se cognoscere lr̃am esse scriptam manu debitoris: ita ꝙ isti cum comparatione plenè probant. ergo sentit manifestè Alexan. post Imo.quem refert, ꝙ hi semiplenè ꝓbẽnt, aliàs ẽt iuncta comparatione cum illis non fieret plena ꝓbatio. Et uerè Bar.in d. ver.q̃ ad plenam probationem exigit & testes, & cõparationẽ, non dicit esse necesse, ꝙ testes dẽant de pñtia & visu deponere. nõ nimirũ ergo si pdicti doctores intelligũt eum eo modo, quo supra. Idem ẽt uoluit quidã D.Ludouicus, quẽ refert D.Io.Bap.de Caccial.in repet.d.l.admonendi.in 32.col.dicẽs opi.Bar.requirẽtis comparationẽ & testium depositionẽ posse saluari, ubi testes non deponerent de visu, sed eo modo quo supra. Et tanto magis in casu nr̃o: q̃a isti testes sunt affines ipsius Messini. q̃ tanto minus decipi possunt, & longè magis uerisimiliter de eius literis notitiã habent, arg.l.octaui. unde cogna.& l.de tutela.C.de in integ.resti.mino. Præterea dato etiã quòd q̃uis isti testes, q̃ deponunt de pñtia tpe confessionis scriptæ aliqualiter minus, quã semiplenè ꝓbarent: tñ diceretur plene probatum stante depositione Marci de Falopijs examinati ad æternam rei memoriam, qui per omnia idem deponit, quod Ioannes Panceria, s. ꝙ cõtẽta in scripta sunt uera, & ꝙ Messinus illam scripsit. & hoc quia pñs fuit, uidit & audiuit &c. Et q̃uis uideatur nulliter receptus ex defectu citatio-
10 nis, & ꝑ alia allegata in cõtrarium, † qualemqualem tñ facit præsumptionem: sicut videmus, ꝙ quamuis testib. non iuratis non credatur.l.iusiurandi.C. de testib. tñ dictum eorum ꝓsumptionem inducit, ſm glo.notabilem in c.cũ olim essemus. in ver.quorũdã fratrum.de priuil.& ꝑ doct.ibi, & ꝑ Bart. in c. 1.§.si duo.de pace tenen. Bene admitto, ꝙ in criminalib. non faciat indicium ad torturam, ꝓut loquitur Bar.in d.l.maritus. & in alijs locis in cõtrariũ alleg. sed dico, ꝙ in ciuilibus ꝓsumptionẽ facit. Et tãto magis cum sit examinatus in mortis articulo, arg.no.ꝑ Bal.in l.1.vlt.col.C.comm.de leg.dum uult, ꝙ vulneratus exculpans in mortis articulo inquisitum faciat indicium innocẽtiæ ꝑ eo. Quinimmo ubi aliquem inculparet, oriretur indicium cõtra eum ad torturã, ſm Ange. in l. si quis in graui.§.si quis moriens.ad Silla.quia illo tpe minus ꝓsumitur mẽtiri, siue ergo dictum istius iungamus cum dicto illorũ plurium testium nõ deponẽtium de pñtia, tollit & supplet ille modicus defectus, q̃ impediebat illos semiplenè ꝓbare casu, quo ita sit. Et illa semiplena ꝓbatio ꝑficit iuxta illud, & si nõ ꝓsunt singula, multa iuuant.c.cum causam.& ibi no.de ꝓb. & not.

not.in l.2.ff.de excus.tut. Si uero dictum Marci iungamus cũ dicto Ioãnis Pãceriæ, q̃ semiplenè solus ꝓbat, ut dictũ est ex dictis eius iuncta pſumptione resultãte ex attestatione Marci, plus q̃ semiplenè dr̃ ꝓbatum, scriptam hanc esse manu Messini.
11 † ideo hæc plus quàm semiplena ꝓbatio ꝑfici debet attestatione aliorum testium, quãtumcũq; aliqualiter minus quã semiplenè ꝓbãtium, quod in simili ꝓbatur optimè. Nã in criminalib. & in causis magnis & arduis nõ defertur iurm̃ in defectum semiplenę ꝓbationis, & sic in illis vim semiplenę ꝓbationis nõ obtinet, ſm gl. Bar. & alios cõiter, in d.l.admonendi. & in c.fi.de iureiur.& per doct.in l.3.in princ.ff.eod. & tñ vbi plus quã semiplenè ꝓbatum est, si accusator est ꝑsona honesta in supplemẽtum probationis dẽt ei iurm̃ deferri: ita not. vult Rom.in d.l.admonẽdi.ſup gl.in uer.exact.ꝑ tex. in d.c.fi. similiter ubi agitur actione famosa, iurm̃ nõ obtinet vim semiplenæ ꝓbationis, ideo in supplemẽtum nõ defert, ſm glo.in c. cum sint partium.de re iu.& do.in locis ꝑalleg.& tñ deferri pt actori, qñ vltra semiplenã probationẽ adest aliqua pſumptio ꝓ actore, ſm Sal.in d.l.admonẽdi.pen.colu.ꝑ d.c.fi.quæ dicta tanquam notãda sequitur Alex.in prin.d.l.3. Ita ergo in ꝓposito, ex quo plus quã semiplenè ꝓbatum est, Messinũ scripsisse hãc scripturam, debet hæc ꝓbatio suppleri, & ꝑfici debet a ꝓbatione ẽt minori, quã semiplena. Et ꝑdicta ꝓcedunt, ut dixi, si attendimus depositionẽ Io.Pancerij circa scriptam, s.ꝙ illam Messinus confecerit, si attendimus eius depositionem de veritate contractus; cũ, ut supra dixi, dicat cõtẽta in scripta esse uera: multo magis in prædictis, & circa prædicta intentio agẽtium est fundata. Nã ex illius testificatu semiplene absque dubio ꝓbatur, cõtractũ venditionis sub forma, de qua in scripta, fuisse celebratum. immo istud est plus quã semiplenè ꝓbatum, ex quo Marcus de Falopijs sĩr dicit contenta in scripta esse uera, cuius dictum præsumptionẽ facit, ut dictum est. Similiter ex multis alijs semiplenè & plus quã semiplenè constat, ꝙ Marcus dictam scriptam scripsit. Istud ultimum in primis colligitur ex dictis illorum testium, & maximè Laurentij de Carandinis, Ioãnis de Cotijs & Antonij de Furno, q̃ attestantur scriptam hanc esse manu Messini, quia illum pluries uiderunt scribere, q, ut superius dixi, saltẽ ꝓbant semiplenè: & dato ẽt, ꝙ minus, q̃ semiplenè ꝓbarent: tñ coadiuuatur eorũ depositio ex depositione Ioannis Pancerij, q̃ nedum dixit contenta in scripta esse uera, quo dicto, ut dixi, semiplena fit probatio cõtractus cum qualitatib. suis, sed dixit, scriptam uidisse scribere, quod vltimum dictum iungi pt cum alijs ꝑdictis testib. de scriptura deponentib. & eorum defectum in hoc supplere: vt colligitur ex his, q̃ singulariter dixit Bal. in l. Gallus. §.ille casus.de lib.& posthu.vbi inquit, ꝙ si vnus testis deponat de rei veritate, itẽ de fama, & alius solus de fama, ꝙ ex istorum dictis resultat plena ꝓbatio: quia ille, qui deponit de rei veritate, inquantum deponit de hoc, ꝓbat semiplenè: & ille idem inquantum deponit de fama iungitur alio, sĩr de fama deponente, & ita ambo probãt famam, ex qua inducit alia semiplena ꝓbatio. Ita ergo in proposito Io.Pãcerius inquantũ deponit cõtenta in scripta esse uera, in hoc probat semiplenè, & in quantum deponit, uidisse illam scribere, iũgi põt cũ alijs testib. de ipsa scriptura deponentib. ad ꝑficiendã circa hoc semiplenam ꝓbationem, casu quo ipsi per se nõ sufficerẽt. similiter probatio dictorum testiũ coadiuuatur ex fide ipsius scripturæ productæ, q̃ sola sine comprobatione aliquorum testiũ & cõparationis literarum inducit ꝑsumptionem, ſm Barto.& alios in d.l.admonendi. & per doc.in d.c.2.per §.si quid tamẽ. in auth.de instr.cau.& fi.& quia non est uerisimile, ꝙ quis fabricasset falsò vnam scriptam ꝑ ꝑ timorem magnæ pœnæ: ꝑsertim cum contrarium de facili possit ꝓbari mediante comparatione, ꝙ ideo idem Barto.in d.l.scripturas.in fi. cum quo transit Ant.de But.in d. c. 2. voluit ẽt, ꝙ talis scripta sine alio adminiculo ꝓbet semiplene. Adminiculatur ẽt attestatio Marci de Falopijs, vt superius tactum est. Quis ergo non uidet, ꝙ dicti testes de scriptura deponentes, quãuis non dicant fuisse ꝑntes cõfectioni dictæ scriptæ, cõcurrentib. tot & tantis admi-
12 niculis, ꝓbant plus q̃ semiplenè. Quib. † ẽt nõ ob. si dicatur, ꝙ deponunt per verbum iudicio suo, maximè Io.de Cotijs, & Antonius de Furno, quod testimonium non est sufficiens: q̃a deponere debẽt ꝑ sensum corporis.l.q testõ.§.1.de testa.l. testium.C.de testib. & in §.si verò absunt. in auth. de hæredi. & Falcidia. per Bar. in l.quid tñ.§. si arbiter. de arbi. Quia rñdeo ex no.per Bal.in l.solã.5.q.C.de testi. vbi dicit, ꝙ testis deponens de credulitate ꝓbat, si talis credulitas est causata a sensu inferente ita credi debere, per id, quod legitur, & not. in c.tertio loco.& in c.literas.de ꝑsumptio.& bene facit, qđ not. Cy. in d.l.testium.& D.Abb.in c.quoties.eo.ti.dicentes, ꝙ ubi credulitas est ꝓxima sensui, per quem percipitur veritas, valebit testimonium tale: secus vbi remota sit a tali sensu, vt in exemplis, de quib. ibi ꝑ eos, sed isti testes dñt credere, ꝙ dictam scriptam confecerit Messinus ex eo: q̃a pluries illũ uiderunt scribere. & ita habent notitiã de literis eius, & sunt coniuncti & affines, meritò talis rõ infert ita credendũ, & quamuis necessariò non inferat, ita ꝙ inducatur plena probatio: infert tamẽ tñ, ꝙ ad semiplenã ꝓbationem sufficit, & q̃a sicut rõ dicti cõcludens veritatem iuncta cum credulitate inducit plenã probationem, ut per Bar.in tit.de teste.in 7.col. & ꝑ doc. in l.testiũ. & in d.c.quoties.& per Bal.in d.l.conuenticulam.in 6. col.C. de episc.& cler.& per Io.An.in addi.Spe.in ti.de teste.§.1.ver si. item ꝙ deponit de credulitate &c. ita in casu nr̃o rõ reddita per testes concludentes veritatem ita esse, non necessariò, sed probabiliter & a cõiter accidentib. debet inducere saltem semiplenam probationem, & tanto magis iunctis alijs adminiculis superius consideratis. si ergo, vt ex ꝑdictis colligitur, semiplenè probatum est, contenta in scripta esse vera, & semiplenè etiam probatum fuit per modũ, de quo supra scriptam esse confectam a Messino, ergo iunctis istis duab. semiplenis probationib. resultat plena probatio eius, de quo nunc agit. Quòd aũt istæ duæ probationes, q̃uis diuersi gñis debeant & possint simul iungi, colligitur in specie ex no.per Sal.in d.l.cõparationes.vlt.col.vbi quærit, quid si facta sit cõparatio, quæ semiplenè probat, scriptam esse manu debitoris, & deferatur iurm̃ creditori, qui non iuret debitorem scripsisse, sed ẽt creditorem, an dicatur plenè probatum, & refert uidisse ſup hoc dubitari, & quosdam dixisse ꝙ non: q̃a comparatio semiplenè ꝓbat scripturæ confectionem & non debitum: alios verò tenuisse contrarium, quia si semiplenè est ꝓbata scripta, semiplenè est ẽt ꝓbatum, quod in ea ꝯtinetur. pro opinione quorum licet non alleget, facit.d.l.scripturas. ſm cõem intellectũ, ubi hr̃, ꝙ ille, qui confitetur scripturam esse manu sua, quãuis neget debitum, ꝙ nihilominus debet condẽnari. & sic patet, ꝙ ex probatione scripturæ resultat probatio eius, quod in ea continetur. & quamuis Sal. aliter expressè non eligat, uidetur tñ adherere opin. illorum, qui dicebant, probationem esse ꝑfectam, ex quo eorum opi. refert vltimo loco, arg.no. per glo.in l.qui filium.§.Sabini.ad Treb.& sicut dicitur de Inno. ut opin. vltimò relatam semper in dubio uideatur sequi, ut not. Ioan. And.in c.1.de pœn.in 6.in nouel.& in c. 1. de senten. excom. eo.lib.& per Bal.in auth.ex testõ.2.col.C.de coll.& in l. si mater.C.ne de statu defunc. Si ergo in casu illo semiplena probatio eius, quod in scripta continetur, & semiplena de cõfectione scripturę simul iunguntur ad plenam probationẽ faciendã idem pariter dicendũ est in casu nostro. Et quia dici põt, fieri coniunctionem probationum eiusdem gñis, ex quo probata scriptura resultat probatio eius, qđ cõtinetur in ea. Ex his igitur satis superque satis ostensum est, cõcludenter esse probatum, ꝙ scriptura producta est Manu Messini, & ꝙ ille constituit se possidere nõie dictorum fratrum de Malchiauellis agẽtium. Restat itaque ostendere, ꝙ Messinus tꝑe dictæ scripturæ possidebat, hoc aũt in primis demonstratur ex no.per Bar. in l. ad probationem, C.locati. ubi inquit, ꝙ quãuis ex solo instrumento locationis non probetur possessio ꝑ allegata in cõtrarium: tñ ubi post locationem conductor reperitur tenere rem conductam, tanquam colonus locantis, ex his locatoris possessio probabitur, & dñium causatum a præscriptione, ubi colonus diu tenuisset, sed in proposito constat ex instr̃o, qualiter Messinus ante scriptam locat apothecam Nicolao Masseto. Item ex depositione testium maximè Primi & Dñici de Mediolano, & Io. Pancerij constat, ꝙ eam postea tenuit Nicolaus de Massetis: ꝑsumptio aũt est iuris, ꝙ Nicolaus eam tenuerit uirtute ꝓcedentis tituli locationis: & sic tanquam colonus Messini, ut est tex. & ibi not.oẽs in l.2. C.de acq.pos.& not.glo.& doct.in l.quædam mulier.ff. de rei uen. ergo ex doctrina

ctrina Bar. ubi supra ostenditur apertè de possessione Mesini tpe scriptæ. Præterea sicut ex titulo locationis ꝓbatur possessio inter ipsos cõtrahentes, & sic contra ipsum locatorẽ ſm do.de Rot.conclusio 113.in antiquis,arg.l.pdia.ff.de acq.pos. vt refert Bellenzinus in d.c.inter dilectos. dicentes ita posse intelligi tex.in c.cũ venerabilis.de reli.do.ubi innuitur, ꝙ illud instrm locationis ꝓbasset,nisi fuisset falsum. & idem dicendũ est contra eius hr̃des.l.cũ a matre.C.de rei ven.l. uẽditrici. C. de reb.alie. non alie. eadẽ rõne puto posse ꝓbabiliter dici, ꝙ
13 simplex † constitutũ probet possessionẽ inter ipsos cõtrahentes & contra ipsum constituentẽ: q̃uis de eius possessione aliter nõ constet: q̃a constituendo se possidere implicite confitetur se possidere, q̃ tacita cõfessio sibi & hr̃dib. suis debet nocere,& hoc in terminis firmat Ang.in l.qdã mulier.de rei uen. & Are.in l.interdũ.in fi.prin.de acq.pos. licet ibi corruptè allget Bald.sed voluit allegare Ang.vbi supra Præterea ex quo cũ instrõ locationis cõcurrit fama de possessione Mesini, q̃ est ꝓbata p testes maximè per D.Dñicum & dictum Ioãnem, ex his dici debet possessio plenè ꝓbata, q̃a quamuis solũ instrm locationis non probet, iunctis tñ alijs adminiculis plenè probat,ſm Bar.in d.l.ad probationem. & hinc ẽt dicimus, ꝙ locatio cum perceptione mercedis possessionẽ probat,iuxta no. p gl.& alios in d.l.qui vniuersas.§.qđ per colonũ. & in d.l. quãuis.§.1.& per Bar.in l.litib.C.de agri.& cẽn.lib. 11. quæ conclusio & probatio coadiuuatur ex depositione plurium testiũ affinium dicentium se credere, ꝙ Mesinus tpe scripturæ, & ante & post possideret dictam apothecam,qui testes quamuis plenè non probent, vt hr̃ in d.l.testium. & in alijs locis palle. faciunt tñ indicium,& p̃sumptionem,vt in specie,per Abb.in d.c.cũ cãm.de ꝓb.ver.sed circa hoc quæro, vtrum hoc sit verum indistinctè &c.sicut etiam dr̃ in simili,ꝙ licet testimoniũ de auditu non sit concludens: facit tñ indicium,ut no. concludit Archi.in c.hoc iure.22.q.5.& Ro.in l.si verò.§.de viro.sol. mat.& per hoc constat de antiquiori possessione agentium in eos translata per dictum constitutum.d.l.quod meo.a quo cõstat eos cecidisse, ex quo reperitur penes aduersarios conuentos: & quorũ possessio iunior præsumitur clandestina & uiolenta,ſm Bal.no.in l.pen.ult.col.C.si a non compe.iudi.& facit quod no.Bar.in l.Celsus.pe.col.de vsuca.& quod no.in c.licet cãm.de prob.& p doc.in l.1.C.vti possi.p p̃dicta itaq; iunctis his, q̃ supra dixi in prin.patet esse fundatam intentionem. ¶Superest ergo allegatis in contrariũ rñdere, q̃ pro magna parte ex iam dictis remanent sublata: sed tñ specialius rñdendo, non ob.quod primò allegabatur,s.ꝙ non sit probatum, scriptam prædictam esse manu Mesini: quia contrarium ex iam
14 latè deductis patet.¶Nec obst.ꝙ † tres testes sint necessarij, q̃ deponant fuisse pñtes confessioni scriptæ, vt hr̃ in locis in cõtrarium allegatis, quia illud procedit, ubi fieret probatio per idem genus probationis tñ: sed ubi per diuersum genus ꝓbationum fit, sufficit vnus testis deponens de pñtia cum alia semiplena probatione alterius gñis,ſm Sal. in d. l. comparationes. vbi concludit, ꝙ unus testis cum comparatione sufficit. ita hic semiplenè probatum est per vnum testem de scriptura & de contentis in ea: quia pñs fuit. ideo hoc iuncta alia semiplena probatione resultante ex depositione aliorum testium aliter, & alio modo deponentium coniunctis ẽt plurib. alijs adminiculis,de quib. sup.& vbi petitum esset ex parte agentiũ deferri iurm in supplementum probationis. tanto magis res esset clarior: quia deferri debet ẽt si cã esset magna, ex quo sine dubio plus q̃ semiplenè probatum est,p no.per Sal. & Ro. in d.l.admonendi.& Alex.in prin.d.l.3. quos supra retuli, sed tñ istud non est necessarium. Quinimmo dici põt, ꝙ etiã duo sufficiant,ut tenuit Raph. quem refert & simpr sequitur Alexan.in d.l.admonendi.p §.si quis igitur,in auth.de instru.cau. & fi.dum dicit, ꝙ non intendit arctare facultatem probandi, ergo duo sufficiunt, & quamuis in alia parte uideatur dicere contrarium,tamen loquitur,ad cautelam,ut patet in uer. cautè. & est de mente Imo.in d.l.nuda.de do.& aliorum, de quib. infra dum dñt contra Barto. ꝙ soli testes sine comparatione sufficiunt per illum tex.superius ponderatum. sicut ergo hoc vltimo casu arctaretur facultas probandi, ita & in superiori, ergo pariter utroque casu est idem dicendum.¶Non ob. insuper,quod no.Bar.in d.l.admonendi,cũ concor.vbi vult, ꝙ necessaria sit depositio testium deponentium de pñtia,& comparatio simul: quia immo soli testes vbi fuerint pñtes, & viderint,sufficiunt,vt tenet Host.& Io.And.in d.c.2.de fi.instru. & idẽ ibi tenet Imo.ponderans ibi glo. ad hoc.& hanc opi. cõtra Bart.tenet idem Imo.& Roma.in l.nuda.& Alex.in d.l.admonendi.& in d.consi.181.Præterea esto,ꝙ Bar. rectè loquatur, casus nr̃ est diuersus, quia in casu nr̃o adest unus testis deponens de ueritate contentorum in scripta, qui sine dubio semiplenè ꝓbat ẽt ſm Bar.in d.locis, & sic sequendo Bart. probat tñ, quantum tres dicentes fuisse pñtes confectioni scriptæ, q̃ ſm eum in locis præalleg. semiplenè tñ probant. Sicut ergo in casu suo per testes deponentes, ut supra qui probant semiplenè iuncta semiplena probatione alterius gñis,idest, comparatione literarum fit plena probatio: ita in casu nr̃o ex mente Bar.per unum testem deponentem de ueritate contentorum in scripta,qui semiplenè probat iuncta alia semiplena probatione alterius gñis, quæ in casu nostro resultat ex attestatione aliorum testium deponentiũ de scripta,& non de tenore eius, & ex alijs plurib. adminiculis debet probatio perfici & cõpleri. ¶Ad id verò,quod dicebatur,uidelicet ꝙ testes,qui non uiderunt scribere,nihil probant rñsum est supra quia verum est, quò ad effectũ plenæ probationis, secus uero quò ad effectũ semiplenè maximè cõcurrentib. alijs, de quib. supra similiter ad id,quod secundo loco allegabatur, remanet rñsum, s. dum dicebatur, ꝙ non constabat de possessione Mesini tpe constituti: quia immo constat ex instrõ locationis iunctis alijs superius ponderatis. Item quia constitutum probat possessionẽ inter ipsos contrahentes contra ipsum constituentem & eius hæredes: secus verò pro ipso,uel contra tertium: & ita procedunt allegata in contrarium, ut hæc omnia supra fuerunt la-
15 tius deducta.¶Non ob.qđ vltimò † allegabatur,s.ꝙ per restitutionem scriptæ factam per Strenzelaum pro eius parte dicatur a cõtractu recessum, & ɔ̃ñr,ꝙ eius facto a possessione cecidit,& ꝙ omne ius suum remisisse uideatur: quia negatur,ꝙ scripta uenditionis in iudicio producta sit illa, quæ fuit restituta filijs Mesini per Strenzelanum. Instrumentũ.n. non loquitur de hac scripta in specie, sed de quadam scripta in genere,ideo cum intelligi posit de alia scripta continente eandem summam & cãm,talis probatio dubia & incerta non releuat, ut in terminis decidi uidetur ex nota. per Barto. in l. hæredes palam. in prin.ff.de testam.ubi dicit,ꝙ si per duos testes,uel p instrm ꝓbetur,qualiter quis testatus est coram septem testib. solenniter,ꝙ si quidem ex identitate loci & tpis nõ appareat, ꝙ instrumentum se referens ad testm̃ intelligat de testamento,super quo disputatur, & ꝙ in sui figura apparet minus solenne,uel ex confessione partis aduersæ,non constet, ꝙ testator semel tñ testatus sit, ꝙ non erit probata solennitas illius testamenti, quia potuit esse, ꝙ testator aliud testamentum fecisset.& idem uult Bar.in d.l.2. C. de bonorum possessio.secũdùm tabu.& in l.secunda. §. si quis neget. quemadmodum testa.aper.cũ quo alij cõiter transeunt,p c.cum Ioannes.de fide instr.ubi ẽt per doc.sicut ergo in casu illo instrumentũ faciẽs mentionem de solennitate testamenti conditi ab vno non cõcludit de eo,super quo cõtenditur, immo ad probationem eneruandam pluralitas præsumitur: ita in casu nostro instrumentum narrans de restitutione cuiusdam scriptæ in genere non debet itelligi de hac, de qua disputatur, sed de alia, ex quo de alia loqui põt. Nam potuit Mesinus & uerisimiliter cum esset debitor ante uenditionem in dictis libris septingẽtis partim ex causa mutui,& partim ex causa dotis,ut patet in d.scripta uenditionem continente cõficere unam scriptam, in qua confitebatur se debitorem dictorum fratrum ex p̃dictis causis,& illam creditorib. tradere, deinde vendere, & hanc scriptam uenditionis simr dictis fratrib. tradere priori non repetita. vñ illo mortuo filij eius factum patris ignorãtes, ꝓut præsumitur.l.qui in alterius.de regu. iur. forte se debitores in dicta summa ex dictis causis quamuis indebitè: q̃m mediante uẽditione apothecæ,seu datione in solutum fuerat eorum pater a dictis obligationib. liberatus. & scriptam, in qua pater ante uenditionem se debitorem constituerat, forte receperunt: nõ autem illam,in qua uenditio apothecæ continebatur, ex restitutione ẽt prioris scriptæ non est a contractu recessum, nec infertur, q̃n dicti fratres de Malchiauellis non debeant in hoc

iudicio

iudicio possessorio obtinere. ex quo ius, qđ hẽbant in apotheca & possessionem eius non perdiderunt facto, vel culpa sua, quamuis filij dicti Messini agendo per uiã nouæ petitionis ꝑꝑ obligationem forte indebitè factam, repeterent liberationem & solutionẽ, si quid eo prætextu soluerunt cõdictione indebiti, & ex his patet, ꝙ quãuis de summa, & de causis, de quib. dicit instrumentum contineri in scripta restituta fiat mẽtio incidenter in hac scripta uenditionis, ꝙ ex hoc necessariò non concluditur, ꝙ sit illa, quæ fuit restituta: q̃a ſm considerationem prædictam potuit restitui una scripta cõtinente eandem summam & easdem causas & nedum incidenter, sed etiã principaliter, puta scripta, in qua forte Messinus debitorem se fecerat ante uenditionem, sed in casu Bar. idẽtitas loci & tp̃is ꝓbant identitatem & unitatem actus: quia id necessariò sequitur ex identitate loci & tp̃is, & iõ in casu illo probatio est certa: in casu aũt nostro remanet adhuc ambigua & incerta: & satis est, ꝙ ad illam eneruandam possit alio casu verificari, c.in p̃ntia.de ꝓb.& per Bar.in dictis locis. & ita ẽt ꝑ hoc tollitur, qđ de pluralitate non p̃sumenda allegabatur. Quia pluralitatem obl̃onis eiusdem summæ & cãæ, ſm terminos prædictos, nõ præsumo. Sed dico, ꝙ euidenter constat de pluralitate contractuum, in quib. habita fuit mentio eiusdem pecuniæ & causæ. ¶Primò in cõtractu, quo fuit obligatus Messinus ad illam summam, de qua obl̃one cõstat ex eius confessione, non dico de scripta facta superinde. Secundò in dicto cõtractu uenditionis, vel dationis in solutum incidẽter, sup quib. pluribus & diuersis cõtractib. bene præsumo pluralitatem scripturarũ interuenisse, & ꝯñr in eis habitam fuisse mentionẽ eiusdẽ qua-
16 litatis & causæ. Nam † in hoc lex non præsumit contrarium, scilicet veritatem scripturarum, nisi constet de diuersis cõtractib. immo in materia ꝓbationum, q̃ debet necessariò cõcludere, p̃sumit pluralitatem, cum semper interpretationem faciat cõtra producentem d.c.in præsentia. & ꝑ Bar. & alios, in l. inter stipulantẽ.§.1.de verb.oblig. At vbi de pluralitate actuũ non cõstat, bene p̃sumitur, & actus, & scripturæ de eodẽ vnitas, quo casu loquuntur allegata in cõtrarium. & ad cõfirmationem p̃dictorum bene facit, qđ ponit Io. An. & alij post eũ in c.auditis. de p̃scri.vbi per illum tex. dicit aliàs in facto se respondisse. Nam quidam conduxerat equum pro certo itinere, & equus in itinere naturaliter est mortuus, & contra locatorem petentẽ equum ꝓbabat conductor de morte equi simpliciter & in gñe, nõ aũt de morte equi conducti specificè. vnde r̃ndet, ꝙ ꝓbatio cõductoris tanq̃ ambigua non releuat, cum potuerit esse, ꝙ alius equus non aũt locatus fuerit mortuus, ꝑꝑ ꝙ Alex.in cons. 119.in 1.vol. incip. Redemptoris &c. Viso processu super causa vertente &c. decidit aliam similẽ quæstionẽ: & ad illud, ꝙ pluralitas nõ p̃sumatur, r̃ndet in effectu, ut supra. ¶Ad qđ ẽt colligitur alia, & sic secunda r̃nsiõ, ex not. per eundem in d.l.2.C.de bon.pos.ſm tab. dicens verum esse, ꝙ pluralitas non præsumitur, nisi pluralitas ex assertione partium allegetur. & ita procedit, qđ no. Bar. ibi, & in alijs locis p alle. Sed in casu nr̃o pluralitas per partes allegatur in processu, q̃m rei dñt instr̃m loqui de vna scripta: agentes uerò de altera, ergo hic cadit præsumptio pluralitatis, nisi identitas ꝓbetur. Tertiò r̃ndetur, ꝙ pluralitas p̃sumitur ad euitandam præsumptionẽ delicti, ſm D. Fran. Aret. in d.l.hæredes palam.in prin.& alleg.tex.in c. ꝑ tuas. de condi. apposi. Melius pro hac opi.facit, quod no.Bar.in l.Labeo.d.de supellec. leg.& Bal. in l. de quib.vlt.col.de leg.volentes in casu ęconuerso, ꝙ testis deponens simpliciter de tp̃e p̃sumatur deposuisse de tp̃e, de quo proximè dixerat, & sic p̃sumitur identitas in tp̃e, vbi aliàs non præsumeretur ad euitandam p̃sumptionem falsi. & idem tenent alij, quos allegat Alex. in consi.3.in 4.col.4.vol.vbi præsumitur pluralitas actuum ad repetendos testes, qui deponũt contra matrimonium in fauorem matrimonij. & in hac rõne dicit fundari decisionem Bar. ibi, de qua supra.ſ. vt in casu illo pluralitas testamentorum præsumatur ad excusandum notarium a falso: & sic etiam videmus, ꝙ pluralitas p̃sumitur, vt testes ad concordiam reducantur. & sic vt periurium euitetur c.cum tu.de testi.ꝙ melius probatur, q̃uis non alleget, ex not. per D.Ant.Abb.& Imo. in c.translato. de consti. dicentes per glo.secundam ibi, ꝙ testes concordantur per multiplicationẽ actus, ex hoc inferentes, ꝙ si aliqui testes dicant, ꝙ possessio fuit tradita Titio, & aliqui dicant, ꝙ fuit tradita Seio, debemus intelligere, ꝙ utrique fuerit tradita successiuè, ut sic contrarietas & periurium euitetur. ¶Et ꝑ hoc gñaliter ẽt facit, quia dubia probatio adaptari debet ad partẽ, per quã euitatur delictũ, ſm no.per Bar.in l.non solùm.§.sed ut probari.de oper. no.nun.& per Bald.in l.precib.7.col.ver.& sciãs.C. de impub. & alijs substi. facit.l.2.cũ ibi not.C.de peti.hær.& l.meritò. ꝓ socio. Modo in proposito cũ hæc scripta venditionis tp̃e inchoati iudicij, & ante per plures annos, s.ẽt tp̃e, quo fuit examinatus Marcus de Falopijs, ꝙ fuit per instrumentum loquens de rest̃one scriptæ in gñe, reperta fuerit penes Strenzelaum & fratrem, præsumptio est, ꝙ dictum instrumentum de ista non loquatur, sed de alia. & sic ꝙ pluralitas p̃sumatur: q̃a si secus præsumeretur, necesse esset arguere dictos fratres de Malchiauellis de subtractione scriptæ, uel de alio delicto. Aliàs si sine delicto præsumeretur, vel esset restituta hæc scripta illis: multo magis deberent obtinere, ẽt vbi pluralitas non præsumeretur, per ea, quæ statim dicam. ¶Nec ob. ꝙ ista scripta, ex qua agitur, de qua loquitur instrumentũ, conueniat in summa & in causis, & sic ꝙ ex his duabus qualitatibus ꝓbetur identitas, ẽt si aliæ demonstrationes disconueniant, ꝑ no.per Bart. in l.demonstratio falsa.§.1.de condi. & demonst. quia illud non hẽt locũ, ubi agitur de inducenda p̃sumptione delicti, quo casu ꝓbanda est identitas in substantia, non autem per demonstrationes, ut patet ex no.per doct.in d.l.2.vbi p̃supponunt, ꝙ testamentum minus solenne, ex quo agebatur: & illud, de quo testes deponebãt, esse factum in p̃ntia septem testium in institutiõne, in legatis, & in omnibus conuenire: q̃m testes etiam de substantia testamenti deponebant, & sic in qualitatib. non erat dissonantia, & tñ ex hoc nõ probatur identitas, sed oportet ostẽdere identitatem corporis ex identitate loci & tp̃is: istud aũt est ex eo, ut delictum euitetur, ſm Aret. in princ.d.l. hæredes palam. ¶ Quinimmo fortius dico, quamuis expressè constaret, ꝙ hæc scripta uenditionis fuerit filijs Messini restituta, & ꝯñr ꝙ a uenditione diceretur recessum: adhuc tamen illi de Malchiauellis essent in casu uictoriæ: quia ex quo repe-
17 ritur † tunc penes dictum Strenzelaum & fratrem, præsumitur per dictos filios Messini iterum illis reddita, & ꝑ cõsequẽs ꝙ partes dictum contractum uenditionis uoluerint reintegrare, uti colligitur ex no. per Bar.& alios in dicta l.Labeo.de pac. & in d.c.ecclesia.vt lite penden.in quib. locis concluditur, ꝙ quamuis ex traditione instrumenti facta debitori, videatur remissum debitum, & fecisse creditor pactum de non petendo, d.l.Labeo, si tamen debitor illud retradiderit creditori, uidetur debitor se in pristinam obligationem reposuisse, argu.l. si vnus.§.pactus ne peteret.de pac.& si dicatur, ꝙ illud procedit q̃n constat de actuali retraditione facta per debitorem, secus aũt vbi simpliciter instrumentum semel debitori traditum reperitur penes creditorẽ, & de actuali retraditione nõ cõstat: quia hoc casu præsumitur potius subtractio, sicut econtra uidemus, ꝙ ubi instrumentũ reperitur penes debitorem, nec cõstat de actuali traditione creditoris, ꝙ non p̃ot debitor allegare se liberatũ pacto.& sic non p̃sumitur traditio, ex qua uidetur causari tacitè pactum de non petendo, sed potius præsumitur subtractio. R̃ndetur, ꝙ ideo non præsumitur illo casu traditio: quia in dubio donatio nõ p̃sumitur. l. cum de indebito. de probat.iõ traditio nõ p̃sumitur, ex qua tacitum pactum de non petẽdo resultat, quod habet in se donationem, iuxta not. in l.si quis obl̃one.de reg.iur. & per Bart.in l. Modestinus.ff. de dona.cum sim.p̃sumitur ergo illo casu potius furtum, q̃ donatio: & ita declarat D. Abb.in d.ecclesia.iux.fi. sed in casu nostro cessat illa rõ, q̃ facit potius p̃sumere furtum, q̃ traditionẽ in casu proximo: quia scripta, de qua agimus, continet cõtractum onerosum hincinde, s.uenditionem. & ideo q̃uis præsumatur retradita illis de Malchiauellis nulla hic resultat p̃sumptio donationis. q̃uis. n. tractent filij Messini de amissione apothecæ, tractant ẽt in recompensatione de consecutione p̃cij, seu de consequenda liberatione ab illis libris septingentis, in quib. se obligauerant, cum oĩa censeantur reposita in pristinum statũ. Si ergo præsumendo traditionẽ cessat p̃sumpta donatio, ut furtum & delictum euitetur, debet p̃sumi retraditio in dubio.d.l.meritò.& pro ista cõclusione facit optimè, quod dñt doct.in dictis locis, dicentes, ꝙ quãuis nõ possit debitor allegare

allegare exceptionem pacti, vbi de traditione sibi facta nõ cõstat, & supra dictum est: tñ se tueri poterit allegando solutionem, & hoc ideo; quia exceptio solutionis non includit donationem: meritò solutio potius præsumitur, quã furtũ. Ita ergo in casu nr̃o, cũ allegare, ꝙ illis de Malchiauellis sit hæc scripta retradita, non includat donationem, ut dictum est, ꝓsu mi debet potius retraditio & venditionis reintegratio, quã delictum. Concludo igitur, partes dñi iudicantis esse in pronunciando & declarando iuxta petita pro parte dictorum fratrũ de Malchiauallis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Possessio ex locatione an probetur. nu. 4.*
2 *Ius affrancandi cedi non potest. nu. 7.*
3 *Ex promissione de uendendo, uel affrancando non licet interuertere possessionem domini ante uenditionem, uel affrancationẽ.*
4 *Remedium reintegrandę non datur, si non constat de possessione agentis.*
5 *Nec quando quis ex rationabili causa cecidit a possessione.*
6 *Promittens uendere si fundum tradat, & precium postea recipiat, fructus ante uenditionem percepti sunt emptoris.*
7 *Remedio. c. reintegranda. spatio triginta annorum præscribitur, nec fuit præscriptio per litem motam interruptam illo non intentato.*
8 *Ex processu nullo non dicitur interrupta præscriptio.*

CONSILIVM XLVII.

IN causa & lite uertente inter illos de Tassonibus ex vna agentes, & D. Iuliũ de Cocapanis ex alia se defendentem, prima facie dicendũ vr̃, ꝙ prædicti actores sint reintegrandi † ad possessionẽ
1 bonorum, de quib. agitur. Nam de possessione Alexandri, & Francisci, quorum ꝑdicti actores sunt hr̃des, cõstat ex locatione facta per eos illis de Tosatis, & ex ꝑceptione mercedis, ut no. in l. qui vniuersas. §. quod per colonũ. de acq. pos. De possessione ẽt D. Iulij constat præsertim ex rñsionib. suis ad positiones. Quia igitur non apparet, ꝙ ex aliqua iusta causa ꝑdicti de Tassonib. ceciderunt a sua possessione, veniũt reintegrandi. c. reintegranda. 3. q. 1. & not. plenè per oẽs in ca. cum ad sedem. & in c. sæpe. de restitu. spol. & in l. si rem aliquã. de acq. pos. & ꝙ remedium possessoriũ transit ẽt ad hr̃des prędictorum Alexandri & Francisci. l. 1. §. hoc interdictũ. ultimo de vi, & vi arma. Nec obstare vr̃, ꝙ D. Marcus dicatur dictam possessionem a dictis de Tosatis, & omne ius, quod habebant in illa emisse cum cessione omnium iurium suorum: & sic ꝙ mediante dicta cessione potuerit affrancare pro certo precio, prout illi poterant, & totum precium soluerit ꝑdictis Alexandro & Francisco de Tassonib. quia ad hoc multipliciter rñderi potest. Et primò, ꝙ † tale ius affrancandi & emẽdi non po-
2 tuit cedi, ſm Ange. in l. ad officium. C. de rei vendi. & idem etiã ibi tenuit Pe. ar. l. si mulier. §. ex asse. de iu. dot. & sequitur etiã Ro. in l. 1. §. fi. de ope. no. nun. Secundò rñdetur, ꝙ quãuis dictũ ius sit cessibile: nihilo minus ẽt soluto ꝑcio ꝑdictis de Tassonibus non debuerunt priuari sua possessione, antequã ipsi
3 uendidissent dictam rem ꝑdicto D. Marco. Nam † licet oblato, vel soluto precio essent obligati uendere. l. 2. C. de pac. inter empt. & uend. antequam tñ venderent, dñium apud illos remansit, & virtute solius pacti de affrancando non potuerũt possessione priuari: quia ante uenditionem non fuerunt ad tradendũ obligati; qm̃ pactum de uendendo obligat ad uendendum, & uẽditio ad tradendum l. emptorem. in prin. de act. emp. q̃ venditio differt a pacto de uendendo. l. in bonæ fidei. & ibi no. de eo quod cer. loco. l. si fideiussor. §. fin. & l. si equo. de le. 1. & l. si hæres. de acti. emp. no. Bart. in l. si pupillus. ad le. Falc. Bal. in l. fi. §. emp. C. commu. de le. & Ang. in l. 1. C. de pac. pig. & propterea Alex. in consi. 73. 2. vol. determinat per plura, ꝙ si ille, qui tenetur ex pacto uendere, rẽ tradidit, & ꝑciũ recepit, ꝙ ille, qui soluit ꝑcium interim fructus suos non facit: quia antequam sequatur venditio, dñiũ non transfertur, nec ex sola possessione fructus lucratur, ex quo scit dñiũ pertinere ad alium, vt ibi latius per eum. Quia ergo in casu nostro nõ ꝑcesserat venditio, uel affrãcatio, sed ꝓmissio de affrançãdo, quamuis precium fuerit solutum per D. Marcum, non licuit interuertere possessionem dñi sine eius voluntate: qa ad huc (ut dixi) ad tradendũ nõ erãt obligati. ¶Præterea d. D. Marcus conuenit cũ Alexandro, ꝙ ei liceret ingredi possessionẽ dictarum terrarũ, & ius suũ prosequi contra quemcũque, & ẽt contra dictum Alexandrum, agentem & recuperantem dictas terras scriptis priuatis, in quib. de precio soluto apparẽbat, & ꝙ illam impedire nõ posset, reseruato tñ sibi iure consequendi precium solutum sub certa forma, vt de omnib. constat ex quadam scriptura priuata D. Geminiai Silingardi de partium voluntate confecta, & a testib. recognita. Si ergo velit D. Iulius allegare prædictos de Tassonib. facto suo a possessione cecidisse ꝑp solutionem dicti precij, nõ dẽt audiri, quia ꝑ D. Marcũ de nõ opponẽdo fuit promissum. l. si vnus. §. pactus ne peteret. de pac. est ẽt aduertẽdũ, ꝙ licẽt ab initio agant possessorio recuperãdæ: nihilo minus postmodũ ꝓducitur ex parte agẽtiũ dicta scriptura priuata scripta ꝑ d. D. Geminianum. & præmissa narratione tenoris dictæ scripturæ, & oblatione de faciendo & adimplendo ea ad quæ de iure tenentur, petũt sibi ius & iustitiã ministrari omni meliori modo &c. Et sic proponi vr̃ noua petitio, & agere vñr prædicti ex conuentione, de qua in d. scriptura, ꝑ quam d. D. Marcus consensit, & contẽtus fuit, ꝙ agi possit contra eum. & quòd agẽti nihil opponere possit, q̃ cõuẽtio fuit stipulatione vallata, ut probatur ex uerbo, promisit, de quo in fine dictæ scripturæ. l. sciendũ de ver. ob. & §. si scriptũ. inst. de fideiuss. ac ẽt ꝓducta dicta noua petitione fuit iuratũ de calũnia. vñ vr̃, quod saltẽ virtute huius nouæ petitionis & cõuẽtionis, de qua in d. scriptura, debeant agẽtes obtinere, & sic induci in possessionem. ex quo actũ est, ꝙ Alexandro ingredi liceat possessionẽ dictarũ terrarũ, & ꝙ D. Marcus nihil possit opponere & illũ nõ impedire, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. 3. C. de pig. uersus fin. ¶Sed tñ præmissis non obst. contrarium arbitror verius, & in primis dr̃, ꝙ agentes remedio reintegrandæ prius intentato obtinere nõ pñt. Quia ꝙ
aliquando † possederint, nõ est probatũ. Solùm. n. cõstat de locatione facta ꝑ Tassonos illis de Tosatis, ex qua sola locatione non probatur eorum possessio, maximè si nõ cõstat uel appareat, ꝙ ille, qui conduxit t̃pe locationis possideret. vt declarat Bal. & Ange. in l. quædam mulier. de rei uen. & Imo. in d. l. qui vniuersas. §. quod per colonum. de acqu. pos. & maximè istud est verũ contrarium. & sic ꝯ D. Iuliũ. sed ex locatione & ex mercedis perceptione simul & cõiunctim probatur possessio, & nõ aliter, secũdum gl. & do. in d. l. qui vniuersas. §. quod per colonũ. & no. do. & in l. quis. §. 1. eo. ti. de qua mercedis ꝑceptione ꝑ Tassonos non probat, nec constat in hoc nouo ꝓcessu, nec in antiquo, nec ẽt ꝙ illi de Tosatis tempore locationis possiderẽt: sed solũ, ut dixi, apparet ꝙ ꝑdicti de Tassonib. locarunt, ex qua locatione simplici, & nullo alio contractu ꝑcedẽte absq; dubio nõ probat possessio, si nõ ꝓbet ẽt mercedis ꝑceptio, de qua, vt dixi, nullo modo constat in casu nr̃o. Si enim quis rem, quã vendidisset uel donasset, postea ꝯduxisset: tunc ex locatione sola posset de possessione locatoris cõstare d. l. quædam mulier. de rei uendi. quæ isto casu loquitur, & ea rõne, quia nisi dñium eẽt translatum in emptorem vel donatarium, cõductio rei propriæ non ualeret: quia ergo aliter valere non põt, transfertur possessio, possessione dñium, vt ẽt ibi declarat Ang. in princ. & ẽt ut dicto casu probetur possessio in præiudiciũ tertij oportet constare, ꝙ cõducens rem venditã v el donatam tunc possideret, secundum Ang. & Bal. & est etiã satis de mente Bar. dum loquitur de cõstituente se posside re. Sed ubi quis conducit simpliciter rem, quam prius non possedit, & quam tradere locatori non tenebatur, ex aliquo præcedenti contractu habili ad translationem dominij, vt in casu nostro: si non appareat, ꝙ mercedẽ soluerit, ex hoc tm̃ non probatur possessio locatoris, & hoc non hẽt dubium. ¶Secundò
5 † remedium reintegrandæ non põt ex alio competere et si de antiquiori possessione agentium cõstaret: quia ex iusta & rationabili cã ceciderunt a possessioue sua, ſm Doc. in d. c. sæpe. & in d. c. ad sedem. Nam, ut ex scripturis priuatis in primo processu productis, & a testib. recognitionis cõstat. D. Marcus totum & integrum ꝑciũ soluit prædictis de Tassonib. qui prius habuit iura cessa a prædictis de Tosatis: & sic mediante dicta cessione in illum fuerat translatum ius affrancandi scientib. ẽt dictis

dictis de Tassonib. vt ex dictis scripturis priuatis apertè declaratur. Quia ergo illi ex pacto erant obligati ad vendendum, & receperant integrum precium, ad illos fructus dictarũ terrarum amplius non spectabant, neq; vlla pēsio pro fructib. sed ad D. Marcum fructus ꝑtinere debebāt, prout determinat Socin. in l. si ante nuptias. sol. mat. vbi ꝑ glo. ibi dicit cōsuluisse, ꝙ si ille, qui promisit vēdere fundũ illum tradidit, & pecium recepit, ꝙ ad eum fructus percepti ante venditionem non pertinent: sed ad illum, q̃ soluit precium, ꝑ glo. ibi, q̃ vult, ꝙ sicut maritus post matrimonium cōtractũ ex fundo ex cā dotis fructus lucrat̃ ꝓ onerib. matrimonij. l. ꝓ onerib. C. de iure dot. ita ēt si post sponsalia contracta, quæ cōtinent promissionem de cōtrahendis nuptijs. l. 1. de sponsal. sponsus sustineat onera matrimonij ex fundo tradito lucratur fructus, q̃a subest eadē
6 æquitatis rō. Et ꝑterea licet† vēditio nō sit facta, sed sola promissio de vendēdo: si tñ tradita sit res vēdita, & precium sit solutum, qui illud soluit, dēt fructus lucrari: q̃a subest eadē rō æquitatis rōne solutionis p̃cij, & traditionis fundi, ꝑꝑ quam solutionē precij æquitas suadet, ut fructus lucretur, ꝑ id quod hr̃ in l. curabit. de actio. emp. & quia de emptore ad maritũ ualidum est argumētum, per no. per gl. in l. de diuisione. sol. mat. adducit etiā tex. in l. fi. §. fi. de iure dot. & refert ita Cremonæ fuisse iudicatum: quamuis quidam alij contrarium consuluerint, & aliter ēt Alex. voluisse uideat̃ in d. cōsi. 73. Et ista opin. confirmatur. nam oblato precio & fortius illo soluto, ille, qui ꝓmisit vendere, est in mora vēdendi. l. 2. C. de pac. inter empt. & ven. & venditio habetur ꝓ perfecta. l. Labeo scribit, si mihi bibliothecam. de cōtrahen. emp. & no. Bar. in l. si fideiussor. §. meminisse. de lega. 1. & in l. vxorē. §. agri. plagā. de leg. 3. Si ergo est perinde ac si uenditio esset facta, debent fructus fundi traditi ad illum, qui soluit precium pertinere. Nec contrariũ dicit Alex. in consi. ꝑalleg. q̃a in casu suo, qui promiserat uendere integrum p̃cium nō receperat: & sic ẽm eum in mora uēdendi esse non poterat: & in hoc se fundat. & ꝯñr uenditio pro perfecta haberi non poterat: quæ rō in casu nostro cessat sicut ergo facta traditione fundi ab eo, qui promiserat uendere ille, q̃ precium soluit, fructus retinet, & lucratur, eodē modo D. Marcus, qui rem detinebat hñs cām a primis cōductoribus, & q̃ in locum eorum successerat, postquā preciũ soluit, ex hac cā extrinseca superuenienti potuit sibi cām possessionis mutare, & sic uelle possidere, & fructus suos facere. l. 3. §. illud. cum ibi no. de acquir. pos. Cũ igitur ex cā iusta possidere cœperit, cōtra eum, vel eius filium, & hæredē dicto remedio
7 possessorio agi nō potuit ꝑ p̃dicta. ¶Tertiò dictis† agentibus p̃dicto remedio obstat exceptio p̃scriptionis opposita. Nam D. Marcus possedit ꝑ xxx. annos & vltra. & de hoc satis ēt constāt ex scriptura manu d. Geminiani, in qua datur licentia Alexandro ingrediēdi possessionē dictarũ terrarũ, & sic ꝑ hoc cōstat, ꝙ ille nō possidebat, sed D. Marcus, quo tpe p̃scribitur dicto remedio, ẽm Ant. de But. & Abb. in c. solicite. de resti. spo. & idem p̃supponit Alex. in consi. 6. 3. vol. & hoc ēt voluit Soc. in l. si rem aliquam. in 8. q. de acq. pos. ¶Nec fuit interrupta p̃scriptio ꝑ litem motam contra D. Marcũ ꝑ filios Alexandri, de qua ꝯstat ex alio ꝓcessu, q̃a ipsi nō egerũt remedio isto possessorio reintegrādæ, sed agunt vigore dictæ scripturæ. Prætere-
8 rea† q̃a ille ꝓcessus fuit nullus, ut dicetur inferius, nō fuit interrupta p̃scriptio, ẽm Bal. in c. j. quo tēpo. miles, & in auth. offeratur. C. de litis contest. & Abb. in c. illud. de p̃scr. & per p̃dicta tolluntur, q̃ primo loco in cōtrarium allegantur. ¶Nec ēt obst. dum dr̃, ꝙ D. Marcus nō potuit opponere de solone p̃cij facta: q̃a, ut statim ꝓbabitur, istud nō ꝓbatur ꝑ scripturā D. Geminiani, & ubi ēt fidē faceret, q̃a tñ elapsi sunt xxx. anni, p̃scriptum est dicto remedio possessorio. ¶Nec ob. dum dicebatur, ꝙ remedium affrancandi non potuit cedi: q̃a istud non est v erũ, nisi q̃n esset ius cohærens ꝑsonæ ex priuilegio, puta quia statutum uellet, ꝙ coniunctus deberet p̃ferri ꝑ eodem precio alijs emere volentib. nam hoc ius extraneo cedi non posset: q̃a in eo cessat statuti rō, quod voluit, ne res exiret de agnatione, & isto casu loquitur Cyn. Pet. & Bal. ꝑ hanc rōnem in d. l. ad officium. & ideo ẽm Pau. de Cast. ibi posset cedi alteri coniuncto, q̃a in illo cessat dicta rō: & ꝙ ubi cessat, cessio valeat, probatur ex no. per Bart. & docto. cōmuniter in l. 1. §. fi. de ope. no. nunc. vbi concluditur, ꝙ ius ingrediēdi ꝓpria authoritate, quamuis sit remedium extraiudiciale, potest cedi. & ibi Alex. post Ro. limitat hoc, nisi esset cōcessum personæ in priuilegium, ꝑ ea, q̃ hñr per prædictos in d. l. ad officiũ. & sic ipsi ēt intelligũt illud, quod ibi dicitur eo modo, quo dictum est supra. ¶Non ob. insuper dum dicebatur, ꝙ adest alia petitio, in qua non deducitur possessorium, sed agitur ex scriptura priuata cōfecta per D. Geminianum Silingardum: quia in hoc iudicio non est probatum, ꝙ per eum fuerit scripta de voluntate partium, ideo non probat. l. exemplo. C. de probat. & quāuis in alio processu antiquo, qui est productus, hoc dicatur deductum & ꝓbatum: nihilo minus est falsum, quia iudicium illud inter filios Alexandri & Do. Marcum, & omne, qđ in illo gestum est & deductum, fuit nullum, ꝑꝑ quoddam capitulum inter dños Carpi, & Illustrissimos dños Estenses, in quo cōtinebatur, ꝙ aliquis subditus dictorum dñorũ Carpi citari non possit, siue conueniri per aliquos subditos dñi Ducis Ferrariæ, nisi coram officiali, vbi domiciliũ habere contigerit, qui si negligens fuerit, ad iustitiam faciendam, tunc secundùm formam iuris citetur, ubi de iure citari & conueniri poterit, præterquā si aliquis &c. & quicquid aliter in iudicio actum & gestum fuerit, siue scienter, siue ignoranter per partes, sit ipso iure nullum, nulliusq; valoris, efficaciæ, vel momēti &c. quod quidem capitulum dicto primo iudicio fuit ꝓductum, & etiā per literas dicti illustrissimi ducis in eodem processu productas spāliter fuit mandatum regimini Mutinæ, ꝙ in dicta cā deberet dictũ capitulum obseruari facere. Atq; ēt in eodem processu prius iudex interlocutus fuerat, ꝙ vbi ad instātiam Georgij filij dicti Alexandri procedi de iure nō posset, ꝙ omnia gesta & acta ꝑ eũ & cũ eo, ipso iure nō ualerēt, & perinde esset, ac si nihil actum fuisset contra D. Marcũ, unde D. Marcus ad instantiam D. Georgii, non potuit ex forma dicti capituli Mutinæ conueniri, etiam si de iure communi ratione rei ibi contra eum potuisset agi, ꝙ patet: quia in capitulo dicitur, ꝙ in casu denegatæ iustitiæ in terra Carpi possit citari, ubi de iure poterit conueniri, & nisi per pactum uoluisset debitor in certo loco conueniri posse: quia ergo duo casus excipiuntur, in q̃b. de iure potuisset Mutinæ conueniri, iō in aliis casibus nō exceptis contrarium dicitur esse statutum l. quæsitum. §. denique. de fun. inst. & l. his. & ibi no. in legibus. & ēt quia ꝑ filium Alexandri agebatur cōtra do. Marcũ ad cōtenta in scriptura, & sic actione personali, non aũt reali, neq; remedio possessorio: ideo ēt de iure cōi non poterit conueniri Mutinæ. l. 2. C. de iurisdi. omn. iud. & ex hoc sequitur ēt, ꝙ secunda petitio, de qua supra, porrecta contra d. Iuliũ in eodem ꝓcessu non procedit ex defectu iurisdictionis, q̃a cũ agatur actione personali ad cōtenta in dicta scriptura, nō potuit Mutinæ ad hoc de iure cōi conueniri. Et ideo quia dicti testes recognoscentes scripturam prædictam, fuerunt producti, & recepti ad instantiam dicti Georgii filii Alexandri agentis contra do. Marcũ nihil probant in illo iudicio nec in isto: q̃a nulliter fuerũt examinati, & totus ꝓcessus fuit nullus, tam ex ꝓuisione dicti capituli, q̃ ex declaratione Iudicis, ut dixi. ¶Nec obst. ꝙ in hoc iudicio sit declaratum, ꝙ dictum capitulum, de quo fuit oppositum per do. Iulium, non debeat obseruari, q̃a hoc procedit quantum ad præsens iudicium, & quò ad acta eiusdem. Sed quò ad primum cũ do. Marco agitatum habuit suum effectum, & induxit nullitatem totius ꝓcessus, q̃ nullitas adhuc durat. l. quæ ab initio. de reg. iu. & hoc ideo, q̃a tpe primi iudicii d. do. de Carpo erant adhærentes dñorũ Estēsiũ, & ob hāc causam dictum capitulum fuit d. do. Carpi concessum, vt attestatur prælibatus dñs Dux in suis literis, de quibus in dicto ꝓcessu, q̃ causa cessabat tpe pñtis, & noui iudicii respectu ciuitatis Mutinæ, q̃ non erat sub eodē dñio. Et ꝑpea in hoc iudicio nouo productio primi ꝓcessus inter Georgiũ filium Alexandri, & do. Marcũ nihil operatur, & testes, de quibus, in illo, nullam fidē faciunt. Et dato ēt, ꝙ scriptura priuatā, de qua supra fidem faceret: tñ quantũ ad descendētes Frācisci, pro quib. ēt nunc agitur cessionario noīe, nihil operaretur, quia Alexander qui conuentionem fecit cum dom. Marco acquirere non potuit dictis filiis Frācisci, nec pro eis stipulari. l. stipulatio. §. alteri. de verb. obl. & q̃a testes examinati in primo iudicio fuerunt recepti solũ inter filium Alexandri, & do. Marcũ, non aũt pro filiis dicti Francisci, ideo quò ad illos non

non probant.l.sæpe.de re iud. & in rub.& ꝑ totum.C. res inter alios acta.¶Pro illo ergo parte, pro qua agitur cessionario noie sine actione, dr̃ actor experiri: ideo saltē ꝓ dicta parte debet repelli.l.si pupilli.§.videamus.de neg.gest.ideo ēt respectu totius non debet audiri: quia non dēt cogi d.Iulius ad restitutionē partis tm̃ recepta solum parte precij per hæredes & descendentes Alexandri, per ea, quę no. Bar.in l.qui vsufructus. de vsufr.leg.& in l.si aliā.de solutio.dū determinat, ꝙ ille, qui ex pacto tenetur retrouendere, nō potest cogi ad partis retrouenditionem per rationes quas allegat, quæ etiam hoc casu locum habent. sed hoc præcipuè verum est, stante primo fundamento multū claro, videlicet ꝙ testes recepti in priori iudicio ad recognitionem dictæ scripturæ nihil ꝓbent, ēt pro hæredibus Alexandri ratione, de qua supra. ideo concludendum puto, ꝙ do.Iulius veniat absoluendus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *In poßessorio reintegrandę ille obtinet, qui probat antiquiorē poßessionem etiam contra bonę fidei poßeßorem habentem etiam titulum.*

2 *Gesta per existentem iniustè in quasi possessione officij, an & quando teneant.nu.11.*

3 *Sētentia super nullitate parte non citata non tenet, nec absenti præiudicat, etiam quòd in consequentiam de illius præiudicio tractetur.nu.13.*

4 *Intellectus.l.Barbarius.ff.de offi.præsid.*

5 *Non præsumitur pro rectitudine sententiæ, si non appareā valida acta, & proceßus, contrarium.nu.4.*

6 *Sententia dicitur nulla, quando condemnatus fuit citatus ad locum notoriè non tutum, nisi ratione delicti non citati fuißet non tutus.nu.15.*

7 *Bannitus toleratus in ciuitate domino sciente videtur habilis effectus ad omnia.*

8 *Præscriptio quadrienij non habet locum in eo, qui habuit causam a tyranno, seu aliàs iniusto principe, nec recognoscente superiorem.*

9 *Restitutio in integrum datur finita tyrannia his, qui damnum sunt passi a tyranno, vel eius iudicibus, ad quos non esset tutus acceßus.*

10 *Restitutio non datur lapso ex propria culpa.*

11 *Quæ gesta ab officialibus tyranni expulso tyranno reuocetur et annullentur.*

12 *Actor in replicatione non potest se fundare in iure tertij, licet secus sit in reo in sua exceptione.*

13 *Sententia principis non citato eo, cui inuito potuißet ius auferre valet in præiudicium etiam non citati, uel quado de modico prẹiudicio tractatur.*

Remedium.c.reintegranda, potest tolli per principem.

CONSILIVM XLVIII.

VIDETVR fortasis prima facie dicendum, ꝙ do.Ioānes Matthias sit reintegrandus, ad possessionem bonorum, de quibus agitur, ex quo de
1 eius † antiquiori possessione apparere dr̃.3.q.j. c.reintegranda.& l.si coloni.C.de agric.& censi. lib.11.prout plenè no.doct.in c.sæpè.& in c.cū ad sedem.de resti.spol.& ꝑ Bar.& alios in l.rem quæ nobis.de acq.pos. quod ēt locū habet contra bonæ fidei possessorē, ₰m Inno.& Ioan. Cald.in d.c.sæpe.& Anto. de But. & Abb.in d.c. cū ad sedem. & est cōis opinio, ₰m eū, pro qua pluries ēt cōsuluit Alex. ut patet in consi.51.j.vol.& in consi.117.2.vol.& in consi. 6.3. vol.& in consi.91.& seq.5.vol.& multo magis hæc opinio est vera, qn̄ possessor habet titulū a malæ fidei possessore, ₰m ꝓdictos & alios in d.l.rem quæ nobis. ꝓut fiscus erat in mala fide, ut colligitur ex his, quæ statim dicentur, & a quo do. Laura dicitur cām habuisse.¶Nec obstare vr̃ quædam sn̄ia confi-
2 scationis bonorum lata contra eū, qa † ex multiplici capite uidetur nulla. Et primò, qa do.Ioannes Sfortia tunc nō erat verus dn̄s & Vicarius ciuitatis Pisauri: qa antea per Alexandrū fuerat priuatus.& cōsequēter Ptās ab eo electus non habebat iurisdictionē & oīa ab eo gesta post priuationē non valēt, ex quo priuatio nō erat occulta, sed manifesta.c.veritatis.de dolo & contu.& no.per gl.Inn. & alios in c.nihil. de elec. & per Bar.in tract.de tyran.col.7.& in 11.q.& ꝑ Bald.in l. 2. in vlt. col. C.de serui.& aqua.ver. nunc quæro de octauo pūcto &c. vbi quærit, an sit obediendum iniusto prælato, qui sit in quasi possessione officij sui, & an posit exercere iurisdictionē suā in rebelles.& arguit primò ꝙ sic, per l.Barbarius.de offi. pręt sed tn̄ determinat cōtrariū: qa in d.l.Barbarius. concurrebāt tria.s.authoritas superioris, error cōis, & publica vtilitas. subdit tn̄, ꝙ certo casu contraria opinio ꝓcedere posset, ēt si superioris authoritas non adesset, vt si ꝑlatus, vel notarius post electionē cōmisisset delictum, ꝑ qđ veniret exauthorandus, & per superiorem esset occultē exauthoratus. nam tunc gesta per tales cōcurrēte cōi errore & publica vtilitate valerent. alleg.no. ꝑ gl.in c.pe.in auth.de tabel.& quod no.in l. & si pluribus, de auth.tut.& sic Bal.vim facit, ꝙ priuatio fuit occulta, & ꝙ cōiter habebatur ꝓ superiore, & sic aliud ꝓsupponit, vbi fuisset priuatio nota & manifesta, vt in casu nostro.& idē colligitur ex no. ꝑ Io.And.rła, mora. in Mercur.vbi ɔcludit, ꝙ si q.s ab initio habuit titulum, & postea incidat in pœnam priuationis, & non priuetur, valent gesta ab eo, q̄diu toleratur: & secus vult, vbi fuisset priuatus, sicut fuit do.Ioan. ergo electio Ptātis ab eo facta non valuit, non.n.habebatur ꝓ superiore stante tali priuatione, sed pro tyranno, ₰m Bart. in d.tract. & in ver.ꝓalleg.¶Nec obstare vr̃, ꝙ Iulius summus Pōtifex declarauerit postmodū dictam sn̄iam priuationis esse nullam: quia hmōi declaratio facta in ꝓiudicium Ducis Valentini ab illo non valuit, ₰m gl.& Imo.in c.in nostra.de ꝓcu.& Philip.in c.
3 dilecto.de appel.q.34.vbi hr̃, ꝙ non† valet sn̄ia super nullitate parte non citata. & idem vult Abb.regulariter in c. causam quæ de rescr.quod ēt locum hēt in principe, cuius sn̄ia nō ualet ēt de plenitudine potestatis parte non citata. clem.pastoralis.de re iud.& per doc.in c.cū olim, de re iud.cum concor.de q.b.ibi latè per Moder.immo vr̃, ꝙ ꝓiudicare nō potuerit do. Io.Matthæo illo non citato: qa cū ante dictā declarationem haberet dn̄ium, quod non amisit ex sn̄ia condemnatoria, quę erat nulla, stante priuatione ꝓdicta, nō potuit ei ꝑ Papā ꝓiudicari in dicto iure quæsito absq; citatione: quia sn̄ia quāuis ualida non ꝓiudicat absenti non citato, licet in ɔ̄ntiam agatur de illius ꝓiudicio, ₰m Inn.& doc.in c.humilis.de maio.& obe. & Bal.in l.si eo tpe.C.de remis.pign.& Alex.in l.de uno quoq; in prin.de re iud. & ꝓsertim si habet ius de præsenti sicut in casu nostro, ₰m gl.in l.cum miles.§.j.ex quibus cau.maio.& Alexan.in l.filiusfamiliàs.§.diui.de leg.j. & ꝙ talis declaratio nō valuerit parte non citata in terminis voluit Soc. in consi.266. col.20.ver.quib.sic explicatis &c.vbi concludit, ꝙ indultū Eugenij: in quo declarauit sn̄iam cōfiscationis & priuationis ꝓlatam a Nicolao prædecessore de plenitudine ptātis fuisse nullam, non valuit in præiudicium capituli S. Petri nō citati ꝑ ꝓdicta.Idem ergo dicendum vr̃ in casu nostro: vt. s. non valeat dicta declaratio nullitatis in præiudicium d. do. Io. Matthæi, quāuis ēt in cōsequentiā, & nō principaliter agatur de eius ꝓiudicio sicut ex ꝓmisis colligitur.¶Si ergo dictus Ptās iurisdictionem nō habuit, ergo sn̄ia ab eo lata non valuit nō solū inquantū cōdemnauit do.Io.Matthæum de crimine læsę maie. sed ēt pro homicidio & pro alijs delictis, ₰m Bart. in d. tract. de tyran.in 7.q.vbi concludit, ꝙ gesta per modum iurisdictionis a tyranno, vel per officiales ab eo deputatos nō valēt. ¶Nec ēt ob.ꝙ Ptās habebatur cōiter pro Prætore.d. l. Barba-
4 rius. qa demū error cōis † facit ius, vt ibi qn̄ quis fuit electus ab habēte potestatem eligendi & iurisdictionem tribuendi: sed electio ex alia causa non valuit, puta ex defectu materiæ, seu ex defectū cōsistente in ꝓsona electi.& isto casu loquitur, & dēt intelligi.d.l.Barbarius.sed qn̄ ille, qui se gesit ꝓ officiali, nō habet authoritatē superioris, ut qa non fuit ab aliquo electus, vel ab illo electus fuit, q non habebat ptātem eligendi & iurisdictionem concedendi. & sic erat defectus in causa efficiente, ut in casu isto, tunc non ualent ab eo gesta, nec error cōis aliquid operatur, qa cōsensus priuatorum iurisdictionē tribuere nō pōt, ₰m Gul.& antiquos in d.l.Barbarius. & Bar. ibi in repe.& etiam Bal.in l.2.C.de senten.& Bart. in l.actuarios.C.de numera.& actua.lib.12.& Spe.& Io.And.in titu.de instr.edit.§.restat.versi.quid si is.cum alijs cōcor.de quib.latè per Alexan.in l.1.in vlt.col.C.de testam.& latius in cōsi.138. incipien.Oportunè cōsideratis &c.j.volu. vbi dicit hanc opinionem

nionem esse cōem. ¶Nec ēt vr̄ obstare statutum, quo cauetur ꝙ illi intelligantur esse veri officiales, qui se gerūt pro talib. officialib. quasi ꝙ tale statutum debeat, ꝭm prædicta interpretari. s. qñ est defectus solū in materia, & in persona gerentis se pro officiali, & nō qñ deficit authoritas superioris, vel qñ est defectus in causa efficiente: qa cum tale statutum sit cōtra ius, dēt interpretari, ꝭm dispositionem iuris cōis, vt illud minus lædat. l. 2. C. de noxa. & c. cum dilectus. de cōsue. ¶Secundò dicta sñia vr̄ nulla, ex quo non cōstat † de ꝓcessu valido & rite
5 facto: qa in dubio pro rectitudine sñiæ nō ꝑsumitur, nisi per legitima documenta de actis doceatur. c. qm̄ contra. & ibi hoc vult gl. de fide instr. & Spe. in tit. de sent. prola. §. iusta. versi. sed pone publicatis &c. & idem tenet Inn. & Io. And. qñ fuit lata in absentem, vt in casu nostro, qđ ēt sequitur d. auth. si absens erat fictus contumax, ꝓut etiā tenuit Rota, quam ibi allegat.
6 ¶Tertiò dr̄ † sñia nulla; quia condemnatus fuit citatus ad locum notoriè non tutum. clem. pastoralis. de re iudi. c. ex parte. el j. de appel. & c. accedens. vt lite non cotest. & l. sciendum. §. si accusatio. de leg. & in l. de ætate. cum gl. ff. ad Treb. & ꝓbatur ex no. per Bar. in d. tract. & in d. 7. q. vbi concludit, ꝙ ꝓcessus contra rebelles & inimicos tyranni factus ēt ab alijs officialibus electis a populo & non tyranno, non valet tanquā dicantur citati ad locum notoriè non tutum, per iura præallegata. ¶Et ex præmissis apparet, ꝙ non potest, nec debet actor a limine iudicij tanquā bannitus repelli: qa vt dictum est, bannum
7 non valuit, & sñia banni fuit nulla. Et qa ex quo toleratur † in ciuitate principe sciente & consentiente ac expressè concedēte, ꝙ in ciuitate possit stare, vr̄ princeps & bannum remisisse ēt quò ad oēm iuris effectum, vt probatur in l. nullus. C. de Iudæis. & ibi per illum tex. dicit Sal. ꝙ si bannitus sit ad ciuitatē reuersus, & toleratus superiore sciente & patiente, ꝙ hr̄ pro rebannito, adeo, ꝙ non poterit tanquā bannitus impune offendi. Et cum eo transit Io. de Ana. in c. sicut. de iudæis. & ante eos idem uoluit Old. in quodam consi. quem refet & sequitur Nellus in trac. banni. in 3. parte secundi temporis. q. 84. per plures rationes, de quib. ibi. Nec refert, ꝙ princeps concesserit, ꝙ reddere posset sine præiudicio tertij: quia si bannū nō valuit, & sñia cōfiscationis fuit nulla, non ꝑiudicatur per hoc alteri, sed solūm lucrū amittit. l. Proculus. de dam. infec. ¶Nec
8 obstare videtur exceptio † ꝑscriptionis quadriennalis, ex quo dña Laura habet causam a fisco, de qua in l. bene a Zenone. de quadr. ꝑscr. quia cum iste priuatus non esset princeps iustus, sed tyrannus, vt dixi, in illo non habet locum. d. l. facit. l. decernimus. C. de sacros. eccl. & quia loquitur illa lex in eo, qui habet causam a supremo principe, & non hēt locum in inferiore domino recognoscente superiorem, ut colligitur per id, qđ vult Abb. in consi. 61. inci. Saluatoris, eiusque virginis &c. vbi dicit, ꝙ dominus Arimini & terrarum Marchiæ Anconitanæ & alij, qui recognoscunt Papam in superiorem, non dñr principes, nec possunt committere causam appellatione remota, ut ibi per eum, pari igitur ratione nec in illis debet locū habere dispositio. d. l. bene a Zenone, quæ (vt dixi) loquitur in prin
9 cipe. Et vbi † ēt esset decursa dicta ꝑscriptio, videtur, ꝙ aduersus eam sit concedenda petita restitutio in integrum ex clausula gñali, si qua mihi iusta causa &c. ꝑ no. per Bar. & Ang. in l. 1. §. si quis aūt. de iti. actuque priua. & per gl. in l. si partē. quēadmo. ser. amitt. & per gl. iuncto tex. in l. fi. C. de præscr. longi temp. & per Imo. & Are. in l. Pantonius. in prin. de acq. hær. cū alijs concor. de quib. per Alex. in l. cum filius. §. in hac. de verbo. obl. & in consi. 83. 1. vol. & in consi. 169. 2. vol. & ꝑ Bar. in ꝓposito in d. tract. de tyran. in 7. q. vbi dicit, ꝙ si per iudices fiat iniuria his, quos tyrannus habet suspectos, ꝙ illis datur restitutio in cl'a gñali. Et ideo videtur, ꝙ dicta restitutio competat nedū aduersus ꝑscriptionem, sed ēt aduersus sñiam latam contra do. Io. Matthæum. & subdit Bar. ꝙ tp̄s petendæ restitutionis currit finita tyrannia, & non prius, sicut finita absentia & minori ætate, allegat c. coram. de ꝑscri. & hoc uerū, quia dictū tp̄s ab initio est vtile. ꝭm Bal. in l. j. C. si ex fal. instr. & Card. in cle. j. de resti. in integ. in 25. q. & Pau. de Ca. in l. fin. C. de dolo. & Alex. in consi. 89. in 2. volu. & per hoc facit, qđ dicit Imo. & Alex. in d. l. de ætate. ad Treb. vbi volunt, ꝙ si locus, ad quē quis est citatus, verè non sit tutus: quāuis nō sit notoriū illum nō esse tutū, ꝓcessus valet mero iure, si iudex impedimentū ignorauit: sed tñ ꝭm eos datur restitutio tanquā iustè impedito, ex quo nō potuit liberè & securè accedere ad locū, ꝑ l. fi. de in integ. rest. idē dicunt in alio casu simili. ¶Sed præmissis nō obst. contrarium iudicio meo est de iure verius.
10 nam ille, q † cecidit facto suo & ex propria culpa a possessione, non est reintegrandus, ut ꝓbatur in d. c. reintegranda. 3. q. 1. & oēs hoc concedunt in d. c. sępe. & in d. c. cum ad sedem. de restit. spol. & ideo cum do. Io. Matthæus fuerit possessione bonorum priuatus pro executione sñiæ contra eum latæ, per quam fuerunt ꝑꝑ varia eius delicta & demerita oīa eius bona publicata & confiscata, dicitur facto suo, & ex culpa ꝓpria a sua possessione cecidisse, & per ꝯñs non est reintegrandus. ¶Nec obst. dū dicitur, ꝙ sñia non valuit ex defectu iurisdictionis ꝑꝑ priuationem dñi Ioannis, a quo Ptās, qui sñiam tulit,
11 fuit electus, qa si quidē illa priuatio † fuit occulta, uel nō fuit nota, & tenuerunt oīa gesta per eum. & idem si dubitabatur de tali priuatione, ex quo toleratus fuit, ut in c. nonne. 8. q. 4. & ibi per Archi. secus verò si dicta priuatio fuisset notoria, vel inhibitio superioris ꝑcessisset. c. veritatis. de dolo & contu. & ita declarat Abb. post Inn. & alios, in d. c. nihil. de elec. & in dubio ꝑsumitur, ꝙ non fuerit dicta priuatio nota, nisi probetur scientia. l. verius. de ꝓba. & l. fi. ff. pro suo. Quinimmo glo. in l. iusiurandū qđ ex conuentione. §. 1. de iureiu. vult indistinctè, ꝙ gesta ꝑ illū q fuit priuatus, valeant, dicens ꝙ aut ab initio non valuit electio, & tunc non tenent gesta per illum, vt ibi, & in l. decernimus. C. de sacros. eccl. aut ab initio valuit, sed ex post facto aliquo casu cassata fuit, & valēt gesta ob illo priuato. l. si nō expedierit. §. 1. de bonis auth. iudi. posid. & cū ea do cto. ibi simpl'r trāseunt: & illam exprēssè approbat Pa. de Ca. in d. l. decernimus. dicens, ꝙ si quis habebat ius, & fuit priuatus ꝑꝑ delictum, ille nō diceretur esse tyrannus: & eius gesta firma remanerent, ꝑ no. ꝑ gl. in d. l. iusiurandū. §. 1. & patet secundū eū in Federico Imperatore, q fuit priuatus: ut in c. ad Apostolicæ. de re iud. lib. 6. & tñ remanserūt eius leges. s. auth. cassa. C. de sacros. ec. & auth. itē nulla cōitas. C. de episc. & cler. & auth. sacra puberū. C. si aduer. uend. plus dicit ēt Pa. de Ca. in d. l. decernimus. ꝙ licet ea, q facta sunt tp̄e tyrānidis superuiuente iusto dño, dēant rescindi, ut ibi in tex. hoc tñ verū est de his, q facta sunt ꝑ modū legis, vel priuilegii: si verò ꝑ uiam iustitiæ ꝑ eius officiales: & tunc aut fundantur in legib. & priuilegiis conditis & cōcessis a dicto tyrāno, & idē, aut in iure cōi & statutis loci: & tūc debent firma ꝑmanere, arg. l. Barbarius. de offi. ꝑto. qa dicti officiales magis dñr vti iurisdictione cohærente loco, uel territorio, quā data a tyrāno, q nullā hēt. ¶Et hoc ꝑcipuē verū est in casu nostro stāte statuto, ꝙ illi dicantur esse veri officiales, q se gerūt ꝑ talib. officialib. qđ ita dēt itelligi, ut aliqd addat iuri cōi, nec adeo restringi, ut remaneat superfluū, ꝭm Bart. in l. 2. de usuca. & in l. 4. §. ꝑtor ait. de dam. infec. cum concor. de quib. ibi ꝑ Moder. ꝓut utiq; suꝑfluū eēt, si restringeret, ad terminos, in qb. loquitur & intelligitur, d. l. Barbarius. Et ꝑpea in casu nr̄o cū ꝑtor ꝓcesserit cōtra actorē ꝭm leges cōes & statuta populi, & nō ꝭm leges principis priuati, valuit ꝓcessus & sñia, maximè suꝑ aliis delictis. s. homicidio & similib. ex qb. bona erant publicanda: quāuis ēt electio non valuerit, non qdē ex defectu materiæ, hoc est electi, ut habetur in d. l. Barbarius. sed ēt ex defectu eligētis & causæ efficientis stante statuto ꝑdicto, qđ in hoc operat, ne, vt dixi, suꝑfluū redatur. ¶Præterea ex alio dicta sñia non pōt dici nulla ex defectu iurisdictionis, qa per iulium successorē Alexādri, fuit declaratum, priuationem illam factam a prædecessore fuisse & esse nullā ex certa scientia, & de plenitudine potestatis. vñ ex illa priuatione, q fuit nulla, non fuit amissa iurisdictio, & per ꝯñs potuit princeps Ptātem eligere, & ei iurisdictionem tribuere. ¶Nec ob. ꝙ ista declaratio nullitatis dicatur non valere ex defectu citationis, seu saltē nō ꝑiudicare illis, quorū intererat non citatis & non monitis in specie, nec in gñe, qa ubi ēt declaratio talis esset nulla, ex eo, ꝙ Dux Valen-
12 tinus non fuerit citatus: tñ actor non pōt hoc † allegare, nec in eo se fundare, qa licet reus possit excipere de iure tertij ipso iure excluso iuris agentis: ut no. Barto. in l. 2. de exceptio. rei iud. actor tñ non potest replicare de dicto iure tertij, qa oportet, ꝙ intentio actoris fundetur in iure residente in actore, nō in exclusione iuris rei, ꝭm Bal. not. in l. cū mulier. solut. mat. in

11.col.ver.de tertio dubio &c.cum quo ẽt trãsit Soc.in d.l. 2. ideo actor in casu nostro replicando non põt opponere contra dictam declarationẽ de iure tertij: hoc est, ꝙ dictus Dux, cuius intererat, non fuerit citatus, & istud cõprobat: qa licet sñia illa declaratoria nõ possit valere quò ad dictũ Ducẽ, qa non fuit citatus: hoc tñ nõ operatur qn valere possit quò ad alios, q fuerunt citati, vel q nõ debuerunt citari. & sic quò ad vnũ põt sñia esse nulla, & quò ad alios, quos nõ fuit necesse citare, esset ualida. l. de unoquoque. in prin. de re iudi. & ꝑ pea quò ad d.do.Io.Matthæum actorem valuit, qa (vt statim dicetur) de necessitate citandus non fuit. ¶Si verò dicatur, ꝙ dicta declaratio Iulii fuit nulla, ẽt quò ad d.do.Io.Matthæum, quia debuit citari, cũ per eam lædatur de præsenti, & priuetur dñio bonorum suorũ: adhuc dico, ꝙ ex hoc capite dicta declaratio
13 non põt dici nulla, quia valet sñia † principis & Papæ parte etiã citata de plenitudine ꝑtãtis in casibus, in quibus põt inuito illo non citato ei ꝑiudicare, ẽm Abb.in c.inter quatuor. de maio. & obe. & in c.cũ olim. de re iud. & Roma. in consi. 359. & ꝓbatur per regulã, q põt inuitis. de reg.iur. & in l.3.§.1. de fideic.lib. & per Alex.in cõsi.2.j.vol. Cũ ergo tꝑe dictæ declarationis.Io.Matthæus actor non possideret bona, de quib.agitur, potuisset ei inuito Papa ẽt sine cã auferre actionẽ sibi cõpetentem ad petendũ dicta bona, & maximè remediũ possessoriũ d.c.reintegranda. qa cũ actio sit de iure ciuili.l.2.§. ex his. de orig.iur. & no.in l.ex hoc iure. de iusti. & iure. põt per principem auferri: quia statuere põt & rescribere cõtra ius positiuum, ẽm Inn. & alios in c. q̃ in ecclesiarum. de cõsti. qđ maximè est verũ, qñ talis actio non nititur naturali æquitati, sed rigori, ẽm Bal.in l.rescripta.in fi.C.de precib.Impe.offer. prout in rigore fundatur dictũ remediũ possessorium, cõtra, qđ nõ põt opponi exceptio dñij, ẽt per illũ, q possidet bona fide, & iusto titulo, vt dictũ est. Et ideo q̃tũ ad hoc ut excludat actor ab isto remedio, qđ intentauit, annullatio, & declaratio Iulij valuit eo nõ citato, qa eo inuito potuisset ẽt illũ ab hoc remedio excludere. Et istud comprobatur, nam respectu possessionis dictorũ bonorũ ꝑ dictã declarationẽ non agitur de ꝑiudicio iuris iam q̃siti ipsius do.Io.Matthæi, ex quo ipse non possidebat, sed do.Laura, sed solũ agitur de ꝑiudicio iuris q̃rendi & cõpetẽtis ad ipsam possessionem, ideo potuit Papa in iure quærendo dictã possessionẽ, & inuento de iure ciuili ꝑiudicare ẽt sine cã: sicut põt præiudicare sine cã venientib. ab intestato auferendo ab eis ius adeundi ẽtiam delatũ, qa est ius q̃rendi hæreditatẽ, & est inuentũ de iure ciuili, ẽm Bal.in l.2.de iur. & fac.ign. & in c.dño guerram.in titu. hic finitur lex Conrad. & in l. Deo nobis.C.de epis. & cleri.Pa.de Cast. & oẽs moder.in l.Gallus.§. & quid si tm.de lib. & posth.nec isto casu loquitur Soc.in d.cosi.sed eo casu, quo agebatur de præiudicio iuris iã q̃siti, hoc est dñij, & possessionis iam quæsitæ & existẽtis penes illũ, de cuius præiudicio agebatur, quod non est in casu nostro. ¶Et vbi ẽt dici posset, ꝙ in dñio præiudicatum non esset & ꝑiudicari non potuisset d.do.Io. Matthæo, ex hoc sequitur, ꝙ dicta declaratio facilius præiudicat in possessorio, qa cũ saluum remaneat ius actoris in petitorio, dr̃ agi de modico eius ꝑiudicio.l.j.C.si de momenta.poss.fuerit appel. cum ibi no. ꝑ doc. & põt princeps ẽt sine cã, & parte non citata in modico ꝑiudicare.l.quoties.C.de precib.Imp.off. & ibi no. & per doct.in d.c.quæ in ecclesiarũ. & in l.fi. C. si contra ius, uel vtil.pub. & per hæc rñsio colligitur ad oĩa primo loco in contrariũ allegata, qa (vt ex proximè dictis cõstat) sumus in casu, in quo in sñia principis non est necessaria citatio. ¶Nec ẽt ob.
14 qđ secundo loco dr̃.s.ꝙ sñia † confiscationis & publicationis bonorũ sit nulla, cũ non cõstet, ꝙ fuerit lata rite, & seruata solennitate debita: qa ẽm opi.magis cõem pro rectitudine sententiæ ꝓsumitur, quis ꝓcessus nõ ꝓducatur, siue lata de recẽti, siue non, siue in ꝓsentẽ, siue in absentẽ cõtumacẽ verum, vel fictum, ut finaliter concludit Abb. & Imo.in c. qm̃ contra falsam.de ꝓbat.q dicit, hãc esse cõem opin. & in c. cũ in iure. de off.deleg. & Imo.post d.Ant.in c. in ꝓsentia.de renunc. & Roma.latè, & Alex.in l.sciendũ.de uerb. obli.cũ alijs infinitis cõcor.de q̃b.per moder.in dictis locis, & hoc magis verũ, qñ nõ est lata sententia de recenti, ẽm Host. & Io. And.in c. cũ inter. de re iud. & dr̃, ẽm eos factũ de antiquo & non de recẽti quò ad effectũ, de quo agitur, qñ lapsum est biennium, arg.c. ex ratione.de appel. & multo magis, qñ elapsum est decenniũ sicut in casu nostro.l.si cũ fideicõmissaria.§.Aristo.ff.qui & a quib.
15 manumis. ¶Tertiò non obst.ꝙ sñia sit nulla † ex eo, ꝙ cõdẽnatus ad locum non tutũ fuerit citatus, clemen. pastoralis. de re iudi.quia illud non habet locũ, qñ locus nõ est tutus rõne delicti, ꝓ quo quis citatur, & cõtra eum inquiritur, sicut in casu isto, ẽm Bal.in l.oẽs.§.verũ si apparitor.C.de epis. & cler.in vlt.col. & Alex.in d.l.de ætate. ad Treb. & ex hoc ẽt capite nõ est restitutio aduersus sententiam concedenda: quia, ut in ꝑcedentibus dictum est, dñs Ioannes dñs loci non erat tyrannus, sed iustus dñs: & ideo quantũ ad hoc locum non habet, quod dicit Bar.in d.tract.de tyran.allegato in cõtrarium. Et similiter quia dictus condemnatus fuit absens, & ad locũ nõ tutum citatus ratione delicti ab eo perpetrati, sibi non debet restitutio concedi aduersus ꝑscriptionẽ quadriennij, de qua in d.l.bene a Zenone.C.de quadri.præscr. quia non subest iusta causa. Nec est verum, ꝙ dña Laura habuit causam a tyranno, & a principe nõ iusto, vt patet per ꝑdicta. Nec obst.dum dr̃, ꝙ d.l.bene a Zenone.locum nõ habet in inferiore a principe, quia immo vr̃, ꝙ locum habeat in quolibet magistratu perpetuo & temporali. sicut est Dux, Marchio, Comes, & similes: qa isti tales in terris suis possunt oĩa, quæ põt Imperator vniuerso orbe, & quæ sunt illi reseruata, vt concludit latè Pau. de Cast.in consi.227.incip. Super primo &c. vbi loquitur de Duce Mediolani. & facit, quod no.Io.And.in addi.Spe.in titu. de instru.edit.§.porro.in addit.incip. Hæc substituto &c. & Old. in consi.231.incip. Vt eius de quo quæritur &c. & Rom.in cõsi.59. Ad discutiendam veritatem &c. Et ꝓbatur ex notatis ꝑ Bal.in l.receptitia.in 1.col.C.de consti.pec. & in l. exemplo.in pen.q.C.de proba.in prin.fforum. in 3.col. & in auth.hoc amplius.circa medium.C.de fideic. Et hoc etiam vult Alexan. in consi.15.vol.in 12.col. Et per hæc omnia in contrarium allegata videntur sublata: & per consequens concludendum videtur, quòd actor repelli debeat. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto reintegrandæ antiquior possessor est præferendus: iunior enim possessio præsumitur clandestina.*
2 *Violẽtia dicitur ꝓbata ex eo, quòd probatur antiquior possessio.*
3 *Bannitus non dicitur exclusus a successione paterna delata post bannum; cum confiscatio non trahatur ad futura.*
4 *Bannitus ad mortem censetur exclusus ab omni successione in territorio, a quo est bannitus etiam de iure cõmuni, & ex forma statuti Bononiensis, ex quo impune potest occidi, & rebannitus non recuperat. & nu. 7.*
5 *Bannitus nõ põt acquirere ciuilem possessionẽ, nec naturalem. Naturalis possessio dici potest ciuilis.*
6 *Possessorium reintegrandę non datur illi qui a possessione cecidit culpa sua. & nu.9.*
Bãnitorũ bona a quolibet occupari possunt, licet bãniti sint dñi.
7 *Statutum vbi denegat audientiam, talis agere non potest etiam in iudicio fauorabili.*
8 *Bannitus non dicitur rebannitus non seruata forma cancellationis data a statuto.*
Non præsumitur actus legitimè factus, vbi ex ipsius inspectione contrarium apparet.
9 *Non præsumitur pro validitate actus etiã ex diuturnitate temporis, in quo pro solennitate requiritur scriptura.*
10 *Secundũ decretũ tertio nõ citato cõcessum, quãdo noceat tertio.*
11 *Remedium reintegrandę non datur contra possessorem bonæ fidei & habentem titulum, maximè quando authoritate iudicis est facta adiudicatio.*
12 *Absens ciuiliter possidens amissa naturali, illam propria authoritate non recuperat, si est amissa iudicis authoritate.*
13 *In possessorio recuperandæ quis non obtinet, nisi fuerit capitulatum, reum clam possidere respectu possessionis actoris.*

CONSILIVM XLIX.

Si probatum est, ut proponitur, quòd dom.Hieronymus post mortem patris bona, de quibus agitur, simul cum fratribus possidere cœperit: dicẽdum vr̃ prima facie, quòd in possessorio, de quo in capit. reintegranda. per eum intentato iustè
1 obtinuerit: quia † eo ipso, quòd de antiquiori possessione actoris

ctoris constat,& ꝙ alius de pſenti inuenitur possidere intentio agentis est fundata: qm̃ iunior possessio pſumitur vitiosa & clandestina.c.licet causam.de probat.& per Bar.in l.si duo. in prin.ff.uti.posśid.& præsumitur actor sine iusta causa a sua possessione cecidisse,si cõtrariũ non probetur,ſm Inn. in ca. post electionem.de concess.pb.& Inno.& alios cõiter in c.sæpe.de resti.spol.& in c.cum ad sedem.eo.titu.vbi de hoc latè p Abb.& per eum in c.si diligenti.de pſcr.& Alex.in consi.117. in 2.volu.& in consi.63.vol.& in consi.90. cum alijs duobus seq.5.volu.& Rom. & Moder.in l.rem quæ nobis.de acq.pos.
2 Nã eo ipso ꝙ probatur,ꝙ † antiquior possessor cecidit a possessione,& ꝙ ad alium peruenit, dr̃ probata violentia re ipsa, quod sufficit,ſm Bal.in l.j.in pen.col.C.si a non comp. iud.in pen.col.& Alex.in d.consi.6. Et datur etiam contra titulo possidentem,ſm docto.in locis præalleg.& est magis cõis opinio qui etiam dicunt, ꝙ non obstat actori exceptio dñij, ut etiam no.in l.si de eo.§.fi.de acq.poss. & per Alex. in l. naturaliter.§. nihil commune.eo.tit.& dicit in d.l. rem quæ nobis. vidisse ita
3 sępius iudicari. Nec etiam vr̃, ꝙ actor † possit repelli ratione alicuius banni: qa nõ fuit per hoc exclusus a successione paterna sibi ex testamento valido de iure cõi delata, ſm Bart.in dispu.incip.Lucanæ ciuitatis statuto &c.& in l.amissione. §. q deficiunt.de capit.diminut. Bar.Bal.& Imo. in l. eius qui. §. 1. de testam. Barto.in l.certa forma. per illum tex. C. de iure fisci.lib.10.Bal.& Imo.in l.Gallus.§. & quid si tñ.de lib. & posthu. Ange. in l.si cum dotem.§.si patri.sol.matri. & in dispu. Duo adinuicem litigantes &c.Bar.& Ang.in l.ex facto.§. ex facto.ad Treb.& hanc opinionem sequitur etiã Alex. ibi. Sal. & Alex.in l.1.C.de hær. insti. qui dicit hanc opinionem esse cõmunem. & idẽ dicit in d.§.qui patri.Nec in confiscatione bonorum veniunt hæc bona acquisita post cõfiscationem.l. si tibi mandauero.§.is cuius.ff.manda.no.gl.& Bart.in l.1. de bonis dam.Cyn.& alij in l.2.C.de bon.pſcr.Bar.in d.l.certa forma.C.de iure fisci.lib.10.& Bald.in l.fi.in fi. C. quæ res pign. obligari possunt. ¶Sed præmissis non obstãtib. contrarium,iudicio meo,est de iure verius.Nã d.do.Hieronymus ante mortẽ patris,& tp̃e mortis eius erat bannitus ad mortẽ, & eius bona fuerant publicata: ac etiã poterat ex forma statuti impune
4 offendi & occidi. Ex quo sequitur, ꝙ in bonis existentib. † in territorio Bononiensi nõ potuit succedere velut incapax, etiã si velit admitti de iure cõi: qm̃ licet dictũ sit, ꝙ nõ amittit bãnitus ea,q̃ sunt iuris cõis,ſm Bar.in d.disputatione, & alios in locis præallegatis: istud tñ est uerum quò ad bona, quæ sunt extra territorium, a quo quis est bannitus: quia bannum & statutum illius loci non potuit extra territorium porrigere effectum.l.fi.de iurisd.omn. iud. & c. ut animarum. de constitu. in 6.Et quantùm ad hoc procedit opinio Bart. & sequacium, sed quantùm ad bona existentia in territorio bãnientis & statuti,amittit non tñ ea,quæ sunt cõcessa ex alijs statutis eiusdẽ loci,sed etiam ea, quæ de iure cõmuni solent competere: quia in suo territorio potuit statutum ius cõe taliter offuscare, & obumbrare, ꝙ effectum non sortiatur: qa cum sit hostis ciuitatis, non debet audiri coram iudice eiusdem, a cuius iurisdictione est alienus. Et pp̃ea non dẽt posse succedere etiã de iure cõmuni in bonis existentib. in territorio Bono. sicut nec deportatus: & ita tenet Ray.& Pau.de Cast.in d.l.1. C.de hær.instit. dicens, ꝙ ita consuluit Florentiæ cum multis alijs doctoribus, & ꝙ iste casus fuit a Barto. omissus. Et idẽ uult Imo.in d.l.ex facto.ad Treb.& in d.l.Gallus.§.ille casus.& Alexan.in cõsi.23.in 1.vol.vbi dicit, ꝙ ꝓ ista parte cõsuluit apud Mutinam:& ꝙ subscripserunt se plures solennes docto.& idẽ latius tenuit Alex.consi.75.in eod.vol.& est cõsilium, qđ fecit Mutinæ.Et pro hoc allegat ẽt notata per Gul.Bar. & Bald. in l.si qua pœna. de his qui sunt sui,vel ali.iur.ubi dicit,ꝙ filio bannito capitaliter,non debetur legitima: qa alius successit in locũ alterius,ut in illo textu,& habetur ꝓ mortuo. l. actione. §.publicatione.pro soc.ideo fiscus non succedit,ſm eos,sed alius, qui sit proximior. Et prout plenius hoc prosequitur Alexan.in d.consi.Et quãuis Alex.in d.l.1.C.de hær.instit. & in d. §.ex facto.videatur etiam casu tenere cõtrarium: & sic ꝙ talis bannitus possit de iure cõi succedere: nihilo minus præcedẽs opinio vr̃ verior, per prædicta. Et quia non obst. ratio sua in contrariũ allegata. Nam,ſm ipsum, quãuis per statutum ciuitatis possit recedi a iure cõmuni quò ad bona illius territorij: tñ in dubio non vr̃ voluisse priuare bannitum beneficio iuris cõis,sed tm̃modo,q̃ conceduntur ex iure municipali, sicut bãnitus Imperij licet perdat ea, quæ sunt iuris ciuilis: non tamẽ amittit ea,quæ sunt iurisgentium.l.quidã.de pœnis.& tñ princeps potuisset tollere illud,si voluisset,ſm Bar.in l.fi. C.si contra ius,vel vtil.pub.& in prooemio Digestorũ in 2. col. sed respondetur, ꝙ ex quo statutũ vult, ꝙ bannitus possit impune offendi & occidi a quolibet: ex hoc manifestè constat, ꝙ bannito aufertur beneficium iuris cõis, quia de iure cõi non põt bannitus offendi cessante lege municipali, ſm Bart. cum quo trãseunt alij in l.vt vim.in prin.de iusti.& iure.& Bal.in d.l. 1. C.de hær.inst.qa ergo aufert statutum bannito iuris cõis beneficiũ in his,q̃ concernunt personã, multo magis vr̃ voluisse auferre illud quò ad bona.l.in seruorũ.§.fi.de pœ. & per not. per Ang.& Imo.in l.in suis.de lib. & posthu. & statim dicam. Et statutum vlterius procedẽdo vult,ꝙ tales offensæ, vel iniuriæ bannitis hmõi,uel eorũ alicui illatæ & factæ, non emendẽtur,nec uindicentur,& ꝙ occidentes, uel offendentes occasione talium offensionum citari,molestari,uel requiri, aut cõtra eos procedi, uel puniri quouis mõ non possit: immo statutum vult,ꝙ quis offendendo, uel occidendo pdictos,cõsequatur præmium,hoc est,ꝙ intelligatur ipso facto absolutus,si esset bannitus, dummodo pacem habeat ab offenso: ita ꝙ dici põt meritò, ꝙ tales banniti dicantur extra ꝓtectionẽ cõis positi,quib. ẽt bannitis ex contumacia,ꝓut fuit bannitus iste,potest audientia denegari de iure cõi.l.sed si p p̃torem.§.sed & si dum decreto.ex quib. cau.maior.cũ ibi notatis.Et istud ẽt no. Barto.ibi in d.l.amissione.§.qui deficiunt.de cap.di.Quemadmodum ergo priuantur beneficio iuris cõis bãniti, qñ ex forma statuti sunt extra ꝓtectionẽ cõis positi, & succedere non possint in bonis positis in territorio, a quo quis est bannitus, secundũ Bal.in l.3.in vlt.col.C.si pendente appel. mors interue.in vlt.col.cum quo transit Alex.in d.§. ex facto. & in d. l. si cum dotem.§.si patri.& in d.l.1.C.de hær.inst.Et quamuis uideatur velle,ꝙ dicatur non priuatus facultate acquirendi dominium ex successione ex hoc solùm, ꝙ occidi possit, & impune offendi,& bona illius post acquisitionem occupari, quæ si quòd pp̃ hoc nõ dicatur esse positus extra protectionẽ cõis nihilo minus alia concurrũt,de quibus supra:ex quib.satis apparet, ꝙ intentio statuti & legis est, ꝙ talis bannitus quò ad oĩa non sit sub protectione. Hoc igitur p̃misso.s. ꝙ do. Hieronymus pp̃ bannum tanquã incapax ẽt de iure cõi non potuerit succedere in bonis existentib. in territorio Bononiensi, & quòd sit in eodem loco priuatus omni alio cõmodo legis ciuilis,& tam cõmunis,q̃ municipalis. Ex hoc sequitur, ꝙ † non
5 potuit etiam durante banno acquirere ciuilem possessionem dictorum bonorum paternorum,ut ꝓbatur ex not. per Bald. in tit.de pace Const.in ver.Imperialis.in prin. vbi dicit, ꝙ deportatus vllo tp̃e non pſcribit,qa a iure ciuili est penitus alienus.l.1.§.hi quibus.de leg.3.& qa deportatus ꝓ mortuo hr̃.l. 1.ff.de contratab. & no.in l.1.C.de hære.insti.& l.Gallus.§.& qđ si tñ.de lib.& posth. Et subdit Bal. ꝙ forte ciuiliter possidere non põt: & sic tali exilio incepta usucapio interrumperetur.Et si dicatur,ꝙ saltem quæsiuit naturalem,ꝓ qua etiam datur interdictum recuperandæ.l.1.§.deijcitur.de vi, & vi arma.rñderi põt, ꝙ licet possessio simplr̃ & in genere sumpta sit de iure gentium, inquantum tñ distinguitur in ciuilem & naturalem,est de iure ciuili,ſm Bar. in l.1.in prin. de acquirẽ. poss.adeo ꝙ etiam ipsa naturalis distincta a ciuili dicitur ciuilis,ſm eum.& allegat glo. in l.quod seruus.in ver.ciuiliter. eo. tit.& ex hoc sequitur,ꝙ bannitus non potuit ẽt quærere dictã naturalem,cũ sit de iure ciuili. Et ubi illam quæsiuisset, statim ꝙ recessit & absens fuit,illam amisit exeundo de ipsa re. Et licet naturalis possessio sola,q̃ non est unita cũ ciuili, possit animo retineri,ſm glo.in d.l.1. in prin. cũ qua transeunt alii, per bannitum tñ retineri non potuit: quia ille modus retinendi.s. aĩo, est de iure ciuili. Et pp̃ hoc talis possessio dicitur habere plurimũ iuris,ſm gl.in d.l.1.in princ.in ver.ait,in fi. Et pp̃ea bannitus non est capax dicti modi, quo ad bona territorii, a
6 quo est bannitus,qa ergo † a dicta possessione facto suo,& ex ꝓpria culpa cecidit, non cõpetit sibi remediũ recuperãdę,ſm Bar.in terminis in l.fi.in vlt.col.C.vñ vi.vbi dicit, ꝙ remediũ

illius legis, quod datur absenti, q possessionem amisit, nõ habeat similitudinẽ cũ interdicto vñ vi, per oĩa, sed est ad instar adipiscendæ possessionis, quam ipse ꝓdiderat culpa sua, & nõ per ingressum ipsius rei. Nec ẽt dici põt ꝙ cõpetat do. Hieronymo remediũ illius.l.fi.qđ datur cõtra illũ, q occupauit possessionẽ uacantẽ: q̃a agenti tali remedio obstat exceptio dñij, ſm Bar.ibi,qđ dñium est apud reos cõuentos,qui hñt causam a dño. Item illa lex requirit dolum verũ,vel ꝓsumptum ingredientis,ſm glo.ibi,& ideo nõ competit remedium illud cõtra posidentem cũ titulo,ſm Bar.in fi.q̃a ex titulo ꝓsumitur bona fides.l.pe.C.de euic.& ꝑ Bar.ẽt in l.Celsus.de vsucap. ¶Sed dato quòd d.do.Hieronymus possessionẽ acquisierit & posidere potuerit, adhuc tñ in possessorio obtinere non põt:quia cũ esset bannitus,vt dixi,durante banno potuit in suis rebus a quolibet molestari,impune expelli, & a quolibet potuerũt licitè bona occupari,q̃a qñ ex forma statuti põt bãnitus occidi vt in casu nr̃o,multo magis dẽt posse in bonis damnificari, & turbari & expelli,ſm gl.in c.1.de milite vas.qui cont.est, cum qua transit Bar.in d.l.vt vim.de iusti.& iure.circa prin.& Ange.& Imo.in l.in suis,ꝑ illum tex.de lib.& posth.& dicit Bart. in extrauag.qui sint rebelles.in ver.rebellando. ꝙ bona istorum qui possunt de iure occidi,q̃uis eorũ dñium apud eos remaneat possunt a quolibet occupari: & ꝙ efficiũtur occupãtium,per l.transfuga.de acquirẽdo rerum dñio.& quia si possunt occidi,multo magis debẽt in bonis posse molestari.& idẽ tenerent Alex.in d.l.fi.C.de hær.inst.¶Quia ergo bona d. do. Hieronymi durante bãno fuerunt occupata ab istis possessoribus,vel ab his,a quib.hñt cãm,& occupari potuerunt, dr̃ a possessione culpa sua cecidisse,iõ ei nõ põt cõpetere remediũ possessorium reintegrandæ,ſm doct.cõiter,in c.cũ ad sedẽ.& in c.sępe.de resti.spo.ex quo infert Alex.in consi.63.uol.ꝙ si emphyteuta fuit expulsus ꝑꝑ canonem non solutũ,ꝙ non cõpetit sibi dictũ remedium, quia culpa sua dr̃ possessionẽ amisisse.¶Tertiò debet a sua petitione do.Hierony. excludi : quia statutum vult,vt ẽt dictũ est,ꝙ bãnitus ad mortem posit impune occidi & offendi liberè & impune: & ꝙ tales offensæ, vel iniuriæ eis, vel alicui eorũ illatæ & factæ, non emendent nec vindicentur: & ꝙ contra tales offendẽtes non posit ꝓcedi quouis mõ.¶Inquantũ ergo statutũ ꝑmittit bannitũ offendi,intelligitur permissa ẽt offensa in reb.ſm Bar.in l. licitatio. §.qđ illicitè.de publicanis.vbi dicit, ꝙ est offensa in personã, & in reb.ꝙ de utraq; intelligitur,qñ de offensa est facta mentio simpl̃r. Et tanto magis hoc in casu nr̃o ꝓcedit,& est verũ, ex quo statutũ permittit bannitũ occidi. Ex hoc ergo solo dicitur oĩs offensa in personam ꝑmitti, & sic magis ẽt põt vulnerari,& alio mõ iniuria personali affici,d.l.in suis,& ibi ꝑ Ange.& oẽs Moder.& ꝓbatur in l.nec in ea.§.1.de adult.Si ergo oĩs iniuria in ꝑsonã fuit cõcessa ex hoc, ꝙ bannitus põt occidi impune,dicendũ est,ꝙ uerbũ offendi,de quo in statuto importet offensam in reb. ut aliquid operetur.l. si qñ.in princ.de leg.1.& c.si Papa.de priui.in 6.& est perinde, ac si expresè & specialiter de tali offensa fuisset mentio facta.l.1.de libe.& posthu.& l.fundus qui locatus.de fun.instru.instrumẽtoq; lega. vñ ẽt potuit do. Hieronymus spoliari sua possessione licitè ex dispositione dicti statuti hoc cõcedẽtis ob suũ delictũ,& ꝑꝑ suam culpam: & ideo nõ est reintegranda,ſm doc.in dictis locis,& ẽt ꝑ statutũ dicitur illi denegatũ ꝓdictum remedium, ex quo vult,ꝙ cõtra illũ offendẽtes nõ posit ꝓcedi quouis mõ,
7 ꝑ no.ꝑ Domi.in c.in noĩe dñi.23.dist.dum dicit, ꝙ ubi † lex, vel statutũ denegat alicui audientiam,talis nõ põt agere etiam in iudicio fauorabili,sicut est possessoriũ recuperãdæ. Et hinc est,ꝙ excõicatus,cui audientia denegatur,& qui agere nõ põt c. intelleximus.de iud. & q in hoc æquiparatur huic deportato: stante dicto statuto spoliatus non restituitur,ſm glo. in c. 1.in ver.in audientia.in fi.23.dist.& in §.in glo.magna. in fin. 13.q.1.& ibi Arch.& Spe.in tit.de peti.& pos.§.fi.uersi. 21.& Ant.de But.in c.fi.de ord.cognitio.& Abb.in c.a nobis. de excep.& gl.& doc.in c.dilectus.el j.de rescr.& glo. cũ qua transeunt alij,in c.ex insinuatione.de procur. Nec ẽt postquã est bannitus, põt agere pro iniuria illata durante banno: quia statutum uult simpliciter,ꝙ talis iniuria sit impunita,& ꝙ posit fieri liberè & ꝙ ꝓ ea non posit quis ad iudiciũ trahi: & statutũ includit oẽ tp̃s,hoc est,durante banno,& post bannũ, &

quia bannitus restitutus non recuperat bona in aliũ translata per occupationem,vel per alium modum,ſm doct.in d.l.Gallus.§.& quid si tm̃.cũ concor.de quib.ibi per modernos. Et insuper dici põt,ꝙ d.Hieronymus adhuc sit bannitus, q̃a cancellatio,quæ dr̃ facta,non ualuit,cum forma ab eodẽ statuto tradita obseruata non fuerit,in quo cauetur, ꝙ cancellatio non posit fieri de aliquo bannito per aliquem ex notarijs deputatis ad discum bannitorum, sine consensu & subscriptione superstitis cameræ actorum, ad fraudes euitandas &c.de quo cõsensu & subscriptione non apparet. Et quãuis prædictũ statutum dicat,ꝙ cãcellatio ꝓsumatur legitimè facta, nisi cõtrariũ
8 appareat: tñ in casu isto dicitur † apparere cõtrariũ ex inspectione ipsius cãcellationis, q̃ solũ apparet facta de mãdato reuerendi dñi Vicelegati,& de alia solennitate nõ cõstat,ꝑ not. ꝑ Bar.in l.hi qui ad ciuilia.C.de appel.vbi vult,ꝙ ex inspectione actorũ ꝓbetur,ꝙ ordo iudicij non fuit seruatus.& idẽ tenet Ant.de But.in c.qm̃ cõtra.de ꝓbat.Et facit,qđ not. Bal.in l.fi. C.de reb.cred. vbi vult per illum tex. ꝙ ex inspectione libri ꝓbatur hæc negatiua,ꝙ quis non soluit,& ex inspectione æstimi probatur,ꝙ non habet alia bona,ſm Bar. in l. decem, de verb.oblig.Et ex hoc tollitur aliud, ꝙ ex diuturnitate tp̃is præsumi dẽt, ꝙ cancellatio fuit solenniter facta. l. si filius. C. de peti.hæred.& l.qui in aliena.post prin.de acq.hær.& traditur in l.sciendũ.de uerbo.obl.cũ concor.de quib. ibi: quia talis ꝓsumptio cessat, qñ ex inspectione scripturæ nõ constat de solennitate: qm̃ per hunc modum dicitur ꝓbari cõtrariũ,ſm Pau.de Cast.in consi.48.in cã quæ vertitur &c. per no. ꝑ Inn. in c. ꝓposuisti.de proba.& idem vult Aret.in d.c.qm̃. cõtra.in fi.¶Secundò rñdetur, ꝙ solennitas subscriptionis ꝓdicti offi-
9 cialis,quia requirit † scripturam, non ꝓsumitur ex tp̃is diuturnitate,ꝑ no.ꝑ Io.An.Abb.& alios,in c. sicut,de re iud.Roma. & Alex.in d.l.sciendũ.& Abb.in c.1.in 3. not. de litis contest. qui dicunt,ꝙ licet solennitas extrinseca ꝓsumatur regulariter d.l.sciendũ.& ibi per oẽs: si tñ in actu requiritur scriptura ad probationem: cessat tunc talis ꝓsumptio,per c.1. de appel. in 6.& in c.cũ medicinalis.de sent.exc.eo.lib. ¶Pari ergo ratione & multo minus solennitas extrinseca,q̃ ꝓsumitur ex temporis diuturnitate contra iuris regulam, & sic iure spãli debet præsumi,qñ requirit scripturã,ar.l.eius militis.§.militia missus. de testa.mil.&,vt audio,est quædam alia forma tradita in cancellatione bãnitorum ex ꝓuisione S. Petronij: quã tñ non uidi, & qua non obseruata annullatur d.cancellatio ipso iure, & q̃ nullo mõ fuit obseruata: ideo ẽt ex defectu talis formæ remanet ista cancellatio,& habent locũ oĩa ꝓdicta.¶Quartò nõ cõpetit actori hoc remediũ possessoriũ: q̃a aut tp̃e, quo ibi isti rei cœperũt posidere,d.do. Hierony. fuerat absens per decẽniũ: & tunc si possessionem aĩo retinebat, illam amisit ex sua negligentia,ut habetur in l.si de eo.§.fi.de acq.poss. & in l.furtum.§.1.de vsuc.& per cõsequens possessio do. Hieron.uacabat, qñ rei conuenti cœperunt posidere: iõ ꝓdicti non tenentur possessorio recuperandæ,ſm gl.ab oĩb. approbatam in d. l.fi.C.vnde vi.& Ang.in l.2.C.de edicto di.Ad. tol. in 15. fallẽ. & hoc q̃a culpa cecidit a possessione, vt ẽt superius tetigi, aut decenniũ,quo fuit absens do. Hierony. fuit cõpletũ post reorum ingressum, & ante motũ iudicium. Et idẽ q̃a per immissionẽ factam a iudice ille non desijt tunc posidere.l.2. C. ubi in rem ãct.sed ex sua negligentia possessionẽ amisit, vt in iuribus prædictis: ideo sibi dictũ remedium non cõpetit, ꝑ not.in d.c.cũ ad sedem.& in c.sæpe.de resti.spo. Et ita in specie ꝑ dictam rationem tenet Soc.in l.rem quæ nobis.de acq. pos. in 5. q.prin.¶Quintò ꝓdicta cõfirmantur. Nam res de quib.agitur, fuerunt iudicialiter adiudicatæ, & in solutum datæ istis reis cõuentis tanq̃ de bonis Nicolai & Iacobi fratris do. Hierony.& illis citatis tanquã possessorib. putatiuis. Quãuis igitur d.do. Hieronymus verè posideret pro parte sua, valuit tñ decretũ, & adiudicatio ipso iure ẽt illo non citato: q̃a ubi iudicium di
10 rigitur † cõtra certũ aduersariũ tãq̃ debitorem,& eo citato ꝑ executione sñiæ,uel instrumenti, tenuta bonorũ aduersarij citati per iudicem, & nuncius refert se misisse actorẽ in possessionẽ alicuius rei possessæ per aduersarium, & super illa tãquã pertinente ad illũ fuit interpositũ primũ decretũ, & postea secundũ: q̃uis res illa ab alio posideretur, & pertineret ad tertium nõ citatum, ualuit tñ decretum prædictum, ex quo putatiuus

tatiuus possessor fuit citatus: cum sit iustum ex parte petentis: quia verè erat creditor, licet sit iniustū ex parte rei, super qua facta est misso, & respectu possessoris, qui non fuit citatus: q. tñ poterat comparere & impedire secūdū decretum: de cuius ꝯ dictione erat cognoscendū summarie. l. a diuo Pio. §. si super rebus, de re iud. Sed post secundū non pōt illud irritare, nisi ordinariè agēdo, d. l. a diuo Pio. §. si post addictū. & ita ēt concludit Bar. in l. iustè possidet. de acq. posse. in j. col. & ita ēt clarius & plenius determinat Soc. in cons. 158. incip. Visis processib. &c. in secūdo principali dubio. ¶Nā, ꝑm eū, tres sunt casus valde diuersi. Primus est, qñ petit quis imitti in possessionem rei possessæ per Titiū eo non citato. Et isto casu decretū est nullum, & nihil operatur, immo ingrediēs incidit in pœnam. l. meminerint. & l. fin. C. si per vim vel alio modo. & de isto casu loquitur Bar. & alij in d. l. iustè possidet. qñ format qōnem de illo, qui ingredit possessionē virtute decreti inualidi, an excusetur a pœna. Et isto ēt casu, ꝑm eum, loquitur glo. in l. si quis in tātam. C. vñ vi. & Bal. in disputa. incip. Accusatus de vi, turbatiua &c. ¶Secundus casus est, qñ missio in possessionem fit iudicio, qđ non dirigit cōtra certū aduersarium, vt in terminis. l. edicto. C. de edicto diui Adr. tol. & c. fi. de elect. lib. 6. Et isto casu ille, q. est in possessione, dēt citari. & tenet, qui vult mitti in possessionē, quærere possessorem: nec sufficit tunc citare vnū si alius possidet, als decretū esset nullū, & cū vitio diceret adepta possessio, d. l. meminerint. Et isto casu loquitur Bar. in cōsilio incip. In qōne vertente in curia dñi Capitanei, & Pet. de Anc. & Domin. c. in d. cap. fi. & Bart. in alio consil. incipi. Missus in possessionem. tunc. n. punitur negligentia in non perquirendo possessorem. ¶Tertius autem casus est, ꝑm eūdem ille, de quo dixi primo loco, & in quo dictū est decretū ualere citato possessore putatiuo, & nō vero: & qui pertinet ad casum nostrū, & cū illo cōuenit. & ꝙ in casu prædicto valeat adiudicatio, late probat Soc. in loco prædicto consulendo decisiuè. Postq̃ igit valuit adiucatio iudicialiter facta, dicitur, ꝙ ꝯ istos possessores cum titulo & bona fide non datur possessorium reintegrandæ, per not. per Bar. Ang. Imo. in l. si rem aliquā. de acq. poss. & Bar. in l. fi. §. sed cū in secūdā. C. de furtis. & Nic. de
11 Mattare. & Bal. in l. 2. eo. tit. vbi volūt, ꝙ † nō pōt q.s petere se reintegrari ad possessionē cōtra illū, q. hēt titulū & bonā fidē qñ possessio non est vitiosa, & nō hēt cām a possessore vitioso, per l. siue aūt. §. si duobus. de publi. & idem tenet Ang. in d. §. si duobus. & in l. si coloni. C. de agric. & cens. lib. 11. & Alex. in consi. 118. 2. vol. & in cōsi. 79. 5. vol. & Soc. in d. l. si rē aliq. ēt sustinet istam opinionē. Et q̃uis simplr loquēdo possit esse dubia ista opinio ꝑp authoritatem Inn. & aliorū, qui tenent ꝯtrariū, de quib. superius mentionē feci: tamen qñ facta est adiudicatio, & in solutum datio iudicialiter ab ipso iudice vt in casu nostro vr verū, ꝙ non habeat locū dictū remediū ꝑp decretum & authoritatem iudicis, pro quo præsumit, siue sit interpositū per modū voluntariæ iurisdictionis. l. ab ea parte. de probat. & per no. per Spec. in ti. de emptio. & vend. §. nunc dicendū. uers. & breuiter scias &c. cum concordan. alleg. per do. Alex. in l. sciendū. de uerb. obli. siue interponat per modum cōtentiosæ iurisdictionis, secundum Bal. in reptitione. l. 2. §. fin. in vlti. q. si ex noxa. causa agatur, per no. per gl. in l. 1. C. de fide instr. & iure hastæ fisc. lib. 11. & Soc. in d. consi. Et hac ratione spoliatus a iudice iudicialiter procedente non pōt petere reintegrari in possessionem, ꝑm gl. & Arch. in c. præsentiū. 7. q. & sequuntur doct. in c. conquerente. de resti. spol. & Abb. in c. si constiterit. de accus. & c. dilectus. el 1. de rescr. cū cōcor. de quibus ibi: & hoc ēt præsupponit Ant. de But. & Imo. in c. ex insinuatione. de procur. qñ fuit processum validè: dū dicūt, ꝙ in casu illo dat restitutio: qa fuit ꝓcessum nulliter. Et quāuis p̄dicti loqui videantur de spoliato, cōtra quē iudex ꝓcessit, & qui fuit citatus, & nō de tertio, cui iudex ēt in possessione non præsumit voluisse p̄iudicare, ꝑm Inn. cū quo trāseunt alij in c. qm̄ frequēter. in fi. vt lite non contest. & Bar. in l. 2. C. vbi in rē actio. & Alex. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. de acqui. pos. nihil ominus negari non potest, ꝙ sñia iudicis non faciat præsumptionem, etiam contra tertium non citatum, etsi non quo ad plenum præiudicium, d. l. a diuo Pio. §. si super rebus. de re iud. & per Socin. in eodem consi. saltem quō ad semiplenam probationem, secundum Bar. not. in l. admonendi. de iureiur. ver. quæro, quid si dicta testium &c. & Anto. de But. & Abb. in c. fi. eo. ti. & Ant. de But. in c. q̃uis. de re iudi. & Ange. in l. 2. C. de eden. Et ideo quāuis alius simplex titulus nō excludat spoliatum a remedio possessorio recuperandæ: quia licet per illum præsumatur bona fides possidentis: non tñ ex illo oritur præsumptio cōtra spoliatum, sicut inducitur, qñ possidet quis authore prætore, vt ꝓbatur per prædicta: & ideo illi non debet concedi reintegratio, sed agere dēt petitorio, & docere de iure suo. d. §. si post addictum. Et bene cōprobatur hoc
12 not. ꝑ Ang. ibi, vbi singulariter voluit, ꝙ licet † absens, qui ciuiliter possidet, posit reuerti ad fundum, & propria authoritate in illum ingredi, quamuis alius clam ingressus possideat naturaliter, d. §. qui ad nundinas. & no. glo. & Bar. in l. 1. §. interdū. ff. vti possi. si tñ quis ingressus fuit, & naturaliter possideat authoritate iudicis, non poterit ciuiliter possidens ꝓpria authoritate illum molestare ꝑp authoritatem iudicis: sed debebit agere ordinariè, vt ibi dicitur. Sicut ergo amittit ille remedium istud extraiudiciale, qđ prius sibi cōpetebat ꝓ recuperanda possessione, & quod pinguius succurrebat, q̃ remedium iuris, multo magis, vel saltem eadem ratione debet amitti prædictum iuris remedium. Et quāuis Imo. in d. §. post addictum. & Alex. in d. §. qui ad nundinas. circa prin. teneant cōtra Ang. & ab opinione istorum non uideatur Soci. discedere in d. consi. tñ ipsemet Soc. in d. §. qui ad nundinas. sequitur opinionem Ang. pro quo allegat Bar. in d. l. iustè possidet. qui idē vult apertè, ꝑm eum, dum dicit, ꝙ talis iustè possidet, per d. §. post addictū. Si ergo iustè possidet, non potest ꝓpria authoritate expelli, vt ibi sentiunt oēs. Et per hoc, dicit ipse, tollitur prima ratio Imolæ & Alex. qui dicūt, ꝙ in d. §. si post addictū. non negatur, quin possit propria authoritate expellere: quia satis dicitur negare, si dicitur iustè possidere p̄tore authore, secundū Bar. in d. l. iustè possidet. & rñdet ad aliam rōnem Alexan. dicentis, ꝙ si auferretur tertio non citato facultas expellendi, pateretur magnum damnum, quia cum illi nunquā fuerit quæsita, uel nunquā competierit talis facultas, non dr illā amisisse, vel vltra eum negari pōt, ꝙ agatur de magno præiudicio, ex quo remanet sibi saluum ius in ꝓprietate. Et ideo a sñia lata in possessorio de iure ciuili non potest appellari: quia dicitur agi de modico p̄iudicio, cum saluum sit ius in petitorio. l. 1. & ibi ꝑ doct. C. si de momen. pos. fuerit appel. Quia ergo præsumptio oritur contra tertium ex sñia & ex facto iudicis, & cōtra eum facit semiplenā ꝓbationem, circa p̄dicta p̄iudicatur: quia, vt dixi, de modico p̄iudicio agitur, & confirmatur, quia ante secūdum decretum poterat tertius comparere, & de iure suo summariè docere. §. si suꝑ rebus. ead. l. sed post ordinariè debet ꝓcedere. Et sic ēt in modo procedendi iudicialiter dicitur præiudicium pati. Ergo non mirum, si circa modum procedendi extraiudicialiter debet illi præiudicari. Nec prædictis obstat gl. in d. §. si post addictum. q̃ præsupponit, ꝙ tertius nedum possit agere ordinariè de ꝓprietate, sed etiam de possessione, quia loquitur glo. & intelligi debet eo casu, quo contra titulo possidentem potest agi, quod quando sit, declaratur per Barto. in d. l. rem quæ nobis, agitur interdicto retinendæ, quod competit, quia, ut dixi, ciuilem possessionem tertius ille non amisit, secundùm Barto. & doctores in d. l. 2. C. vbi in rem actio. cuius occasione potest dicto interdicto agere, ut notatur in d. §. qui ad nundinas. & in l. naturaliter. §. nihil commune. de acquiren. possessio. Sed ubi
13 † etiam non obstante dicto titu. competeret remedium intentatum: tamen non potest actor obtinere contra titulo possidentem in possessorio recuperandæ, vel adipiscendæ, nisi sit allegatum & capitulatum, quòd reus possidet clam respectu possessionis ipsius actoris. quod non est factum in casu nostro, per notata per Barto. & Doctores in l. si de eo. §. fi. de acquir. possess. Et ad propositum nostrum istud etiā vult Alexan. in d. consi. 118. in 2. volu. & in consi. 79. 5. volu. & Socin. in d. l. rem quæ nobis. in 7. q. ¶ Et postremò est aduertendū, ꝙ Hieronymus vt est in præcedentibus dictum, fuit incapax hæreditatis paternæ: & ideo ex testamento peruenit ad Nicolaum, & Iacobum eius fratres uocatos casu, quo ille capere non posset. l. 2. C. de hæred. instituen. nec etiam ad eum potuit pertinere ex promissione Nico. facta patri de restituendo dictā partē Hieronymo statim, quòd ad illum, & ad Iacobum

peruenerit, pro quo de rato promisit: qa dicta promissio nõ valuit: quia per eam dicitur accommodasse fidẽ suam de restituendo incapaci. Vnde aut facta dicitur palam propter instrumentum publicum, iuxta not. per Bar. in l. non intelligitur. §. tanta. de iure fisci. & in l. in fraudem. de his quib. vt indig. & remanere dẽt apud ꝓmittentẽ. d. l. non intelligitur. in prin. & ibi not. aut dicitur promissio facta clam, ꝓut esse potest, per notata per Bar. in d. §. tanta. & in d. l. in fraudem. & tunc applicatur fisco, d. l. in fraudem. & notatur plenè in d. l. non intelligitur. in prin. & promissio tanquam facta in fraudem legis nõ valet, nec promissor, & rogatus potuit salua conscientia incapaci dare, nec vltimo casu pro se retinere, ꝯm Bar. in l. j. de his quib. vt indig. quia ergo non potest seruari ꝓmissio sine peccato: iuramentum etiam per Nicolaum præstitum non validat actum, nec est scandalum, ac etiam non est obligatorium. c. cũ contingat. de iureiur. a contrario sensu. & c. quamuis. de pactis, in 6. & ibi per Archi. & Ioan. And. qui dicant, ꝙ iuramentum non obligat, quando eius obseruantia induceret solũ peccatum veniale: & non valet etiam ꝓmissio iurata facta incapaci in fraudem legis: sicut non valet confessio etiam iurata ad commodum incapacis, quia facta dicitur in fraudem legis, ꝯm Barto. in l. cũ quis decedens. §. Titia. de lega. 3. & in l. Aurelius. §. fi. de lib. leg. Pet. & Cy. ĩ l. 1. C. de sacrosſ. eccle. Quia ergo dom. Hieronymus ex testamento & ex promissione non potuit bona capere, si reperitur probatum, ꝙ possedit cum fratrib. intelligitur possedisse iure familiaritatis. l. qui iure familiaritatis. de acq. poss. & ibi per Pau. de Cast. qui in specie loquitur de fratre nullum ius habẽte in bonis paternis, vt intelligatur possedisse cum alio, ad quem spectabant iure familiaritatis. Et idem vult Pau. de Cast. in consi. 263. In causa, quã magnificus dom. Titius &c. Et tanto magis in casu isto debet capi ista præsumptio, per quam euitatur delictũ. l. meritò. ꝓ socio. & probatur ex notatis per Bart. in l. gerit. de acq. hær. in illa quæstione, an per non factum inducatur aditio, & ex notatis per eum in l. non solũ. §. sed vt probari. de oper. noui nunciati. & sic ex defectu possessionis debet actor repelli. Et ex præmissis responsio colligitur ad allegata in cõtrarium, ex quibus ẽt colligitur, ꝙ est bene appellatũ, & malè iudicatum.

SVMMARIVM.

1 *Possessio non transfertur in rei absentia.*
2 *Executor vel iudex ipso iure possessionem transferre nõ potest.*
3 *Possessionem quis propria authoritate ingredi non potest, etiã quòd possessor quis a iudice fuerit declaratus.*
4 *Possessionem quando quis ingrediatur propria authoritate.*

CONSILIVM L.

SVPER eo, de quo quæritur. prima facie. dicendum vr̃, ꝙ actor ad suam possessionem sit reintegrandus, si constat de sua anteriori possessione. 3. q. 1. reintegranda. & not. doc. in c. sæpe. & in c. cũ ad sedẽ. de rest. spol. & in l. rem q̃ nobis. de acq. pos. ¶Nec obstat, ꝙ dñs Thomas reus conuentus dicatur in possessionem missus rectè & rite ꝑ executorem apostolicũ, de mãdato summi Pontificis, & sic ꝙ possideat iustè. l. iustè possidet. de acq. pos. Quia immo d. do. Thomas nõ fuit actualiter missus in possessionẽ, & sic possessionẽ sine apprehensione vera, vel ficta non potuit acquirere. l. 3. in princ. de
1 acq. poss. Solũ. n. executor in † absentia rei dixit, ꝙ dictũ dom. Thomam reducebat ad veram, plenã, liberam, corporalẽ, realem, actualem, & effectualem possessionẽ & tenutam, & ꝙ ad illam reducebat & restituebat &c. ex quib. verbis ẽt ꝑ iudicẽ exequentem ꝓlatis in absentia rei nõ potuit possessio transferri, vt ꝓbatur in l. prædia. de acq. poss. ꝯm intellectũ Iaco. de Are. vbi hr̃, ꝙ per illa verba posita in instr̃o, videlicet, Titius vendidit, dedit & tradidit fundũ &c. nõ probatur traditio possessionis, nisi res esset in ꝑsentia, vel in conspectu, iuxta d. l. 1. §. si iusserim. & l. quod meo. §. si per venditorem. de acq. poss. Quinimmo nec ẽt per aspectũ põt executor transferre possessionẽ, ꝯm Bar. in l. 1. in prin. eo. tit. versi. sed q̃d si executor &c. vbi concludit, ꝙ si executor, q̃ habet aliquẽ cõstituere in possessionẽ in vno fundo, deducit illum ꝓpe locũ, & in cõspectu fundi, ꝙ ꝑ solũ aspectũ nõ acquirit possessionẽm, si potuit ingredi, & non sit ingressus: qa non cõcurrit aĩus possessor verè, sed fictè: qm̃ ipse iudex & executor repræsentat fictè possessorẽ, & non verè. l. si ob cãm. C. de euic. & l. 1. C. si in cau. iu. Et iõ qa possessor verè non cõsensit, sed fictè, eligitur quædã media via: qui si potuit ingredi & non sit ingressus, possessio nõ transfert. Si verò non potuit ingredi, & tunc possessio acquiritur, & cũ Bar. alij transeunt, & Ant. de Bu. in c. cũ uenissent. de resti. spol. & in c. cũ in aliquibus. de re iud. Bal. & Pau.
2 de Ca. in l. nõ ẽ mirũ. de pig. act. Nec ẽt potuit executor † ipso iure trãsferre possessionẽ: qa licet ꝑ legẽ, vel statutũ hoc fieri possit. l. raptores. C. de sacrosſ. eccl. & no. Bal. in rub. de cã poss. & ꝓprie. & in l. traditionib. C. de pac. & est de mẽte Cyn. & Bal. in l. ea lege. C. de ꝯdi. ob causam. tñ fieri põt ꝑ iudicẽ, ꝙ transferatur ipso iure possessio, sine aliquo actu corporeo: qm̃, ut dixi, ẽt non põt facere, ꝙ trãsferatur ex ficta traditione ꝑ ꝑdicta, vñ dicta uerba iudicis nõ ꝓbãt actualẽ immissionẽ, sed importãt ꝓnunciationẽ de exequẽdo. Nec ẽt † licuit
3 d. do. Thomæ ingredi possessionẽ, q̃uis ẽt ꝑ iudicẽ esset declaratũ, illũ esse immittendũ in possessionem. immo ingrediẽdo ꝓpria authoritate fuit priuatus suo iure, per l. si q̃s in tãtã. C. vñ vi, iuncta gl. in uer. ante euẽtũ. vbi hr̃, ꝙ quis incidit in illã constõnem, q̃ ingreditur sine licentia iudicis, siue ante litem cõtestatã, siue post, vel ẽt post sñiam. Et vbi ẽt dñs Thomas ꝑ iudicem fuisset missus in possessionem, & ꝑtore authore cœpisset possidere: & deinde ẽt sine iusta cã cecidisset a possessione tñ ex interuallo nõ licuit deijcere suũ expulsorẽ. l. 3. §. eum igit. de vi, & vi arm. & tenetur possessorio reintegrandæ, seu recuperandæ, vt ibi. ¶Sed præmissis non ob. cõtrariũ puto ve-
4 rius ꝑsupposito, vt ꝓponitur, ꝙ d. D. Thomas† ꝑ dictũ executorem apostolicũ nunq̃ fuerit missus in possessionẽ actualiter, & sic executio facta non fuerit, & ꝙ de executione eius, & actuali missione in possessionem non appareat. Nam dictus executor declarauit sub hac forma, uidelicet, ꝑfatũ Thomam ad verã, plenã, liberã, corporalẽ realẽ, actualẽ & effectualem possessionẽ & tenutam oĩum & singulorũ supra scriptorũ, cũ oĩb. iurib. & ꝑtinentijs suis solenniter reduximus, restituimus & remisimus, ac reposuimus: & ita authoritate apostolica nobis cõcessa & in vim nr̃i officij & cõmissionis ꝑfatæ tenore ꝑsentiũ reducimus, restituimus, remittimus, ac reponimus, declarantes, ac decernentes deinceps uti supra scriptis, & de supra scriptis d. Thomas sit, habeatur, & intelligatur, ac reputetur verus, actualis, solus, & ꝑpetuus possessor, mõ & forma, quib. erat ante expulsionẽ, siue exiliũ a dicta ciuitate Imolæ, restituẽtes eũ pristino iuri suo, actionib. & reb. præcipiẽtesq; oĩb. & singulis laboratorib. inq̃linis, colonis, affictuarijs, agricolis, & alijs quibuscunq;, vt de possessionib. &c. rñdeant do. Thomæ &c. Quãuis ergo ex ꝑdictis uerbis absq; actuali immissione possessio nõ fuerit trãslata in d. do. Thomã, ꝑ allegata in cõtrariũ: dr̃ tñ ex dictis verbis data licentia d. do. Thomę ingrediẽdi possessionẽ ꝓpria authoritate, ꝑ textũ in d. l. ꝑdia. de acq. pos. ꝯm intellectũ Iacobi de Are. cũ quo trãsit Bart. & alij in locis ꝑalleg. ubi dr̃, ꝙ licet ꝑ instr̃m factũ ĩ absentia rei, & in quo dr̃, Titius dedit, vendidit, & tradidit, nõ trãsferatur possessio, neq; ꝓbetur traditio: dicta tñ verba importãt licentiam ingrediendi propria authoritate. Si ergo pars ꝑ illa verba præteriti tp̃is. s. dedit, & tradidit, dicitur dedisse licentiã ingrediendi ꝓpria authoritate, eo mõ iudex, q̃ repræsentat partẽ. d. l. si ob cãm. C. de euict. & d. l. 1. C. si cau. iud. ꝑ uerba prædicta. s. ad possessionẽ corporalem & actualem reduximus restituimus, & remisimus. q̃ sir̃r sunt ꝑteriti tp̃is, & q̃ sonãt d. do. Thomã fuisse immissũ in possessionẽ ꝑ iudicẽ, ĩtelligit̃ ꝯcessa do. Thomæ licẽtia ĩgrediẽdi ꝓpria authoritate: & tãto magis, qa iudex, & executor ẽt est vsus illis verbis ꝑsentis tp̃is. s. reducimus, restituimus, & remittimus &c. Et hoc iudicio meo nullũ hẽt dubiũ. ¶Et quã licentiã ingrediẽdi ꝓpria authoritate potuit ẽt iudex dare & cõcedere d. do. Thomæ, ꝯm Bart. in d. l. iustè possidet. ꝑ l. pignoris. C. de pig. act. & l. dotis. ff. solu. mat. & idẽ tenet in l. creditores. C. de pign. in 4. q. & in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infe. ver. q̃ro qualiter fiat &c. & Cy. in l. iubere cauere. de iurisd. om. iud. & Sal. in d. l. dotis. & ĩ auth. ei qui. de bonis author. iu. pos. & Bal. in auth. & oĩno. C. ne vxor ꝓ marito. & Abb. in ca. de cætero. de re iu. & ꝑ oẽs modernos

in d.

in d.l.iustè posſidet. Et in dubio do. Thomas præſumitur ingreſſus poſſeſsionem virtute licẽtiæ ſibi cõceſſæ a iudice, arg. l.2.C.de acq.poſſe.& l.quædam mulier.de rei vend.& ꝑ no. ꝑ Bar.in l.cũ ſolus.in vlt.col.de vſuc.& Bal.in l.indicia. C. de rei vend.& Ant.de But.in c.cum veniſſent.de reſti.ſpoli. & Alex. in d.l.prædia.in fi.Et ſic ꝑ prædicta patet, ꝙ iure permittente d.do.Thomas ingreſſus eſt poſſeſsionem: & ꝙ aduerſarius, q poſſidebat ẽt tpe dictæ licentiæ ex iuſta cã cecidit a ſua poſſeſſione,& per ↄ̃ns non eſt reintegrandus,vt probat a ↄ̃rio ſenſu in d.c.reintegranda.3.q.1.& notant Doct.cõiter in d.c.ſæpe,& c.cũ ad ſedem.de reſtit.ſpol.& moder.in d.l.rem quæ nobis Et per prædicta ẽt colligit̃ rñſio clara ad oĩa, quæ in ↄ̃rium allegantur.¶Non.n.obſt.dũ primò dr̃, ꝙ do. Thomas nõ fuit in poſſeſsionem miſſus, & ꝙ per iudicem transferri non potuit poſſeſsio ſine actu corporeo: quia hoc conceditur, ſed dr̃ ꝙ iudex ẽt dedit licentiam dom. Thomæ ingrediendi poſſeſſionem,quam cõcedere potuit, & ꝙ per ingreſſum do.Thomæ poſtmodum ſubſequutum, acquiſiuit poſſeſsionem animo & corpore.d.l.3.in princ. de acq. poſſ. & quidem iuſtè & prætore authore, & per ↄ̃ns,aduerſarius ex iuſta cauſa eſt deiectus,& propterea non eſt reintegrandus.Nec obſtant no.ꝑ glo.in l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.quæ vult, ꝙ ẽt poſt ſententiam propria authoritate non poſsit quis ingredi poſſeſsionẽ:quia hoc procedit, qñ licentia iudicis de ingrediendo propria authoritate nom præceſsit,vt ibi per glo.& Barto. ¶Non obſtat vltimò,ꝙ non licuit do. Thomæ ẽt ex interuallo expellere ſuum deiectorem.l.3.§.eum igitur.de vi,& ui arm.quia illud eſſe verum, qñ do. Thomas ſemel per iudicẽ fuiſſet miſſus in poſſeſsionem, uel qñ ipſe ꝑ ꝑ dictam licentiam ingreſſus fuiſſet fundum,& poſtea deiectus: quia incontinenti licuiſſet do.Thomæ & nõ ex interuallo ſuam poſſeſsionem recuperare.d.§.eũ igitur.Sed quia dr̃,ꝙ pronũciatio iudicis de exequendo nunquam prius habuit effectum ante iſtum ingreſſum do. Tho.poſſeſsionem amiſſam recuperaſſe: quia poſt dictam declarationem iudicis,& añ iſtũ ingreſſum, ꝑ quẽ nũc poſsidet & poſſeſsionẽ,quã nõ habuit,amittere non potuit.l.decem.de ver. obl. ſed dicitur ex interuallo poſt iudicis pronunciationẽ facta executio illius pronunciationis per D. Tho. qui tanquã executor ingreſſus eſt,& ingredi potuit ẽt ex interuallo: quia executio poteſt peti & fieri vſq; ad 30.annos,ſm̃ Bal.in l. creditori.in fi. C.de pact. & Io. And. in Spe.de executio. ſentent. §.poſtremò.in addi.incip.Contrarium.Concluditur ergo,qđ D.Thomas eſt abſoluendus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Habitans domum hæreditariam videtur habuiſſe animum adeundi,illamque poſſidendi.*
2 *Inſtitutus in re certa habet beneficiũ.l.fi.C.de edic.diui Adriani toll.etiam in rebus alienis per defunctum tamen poſſeſſis, uel in quibus eſſet ius melioramentorum.*
3 *Detentor etiam debet reintegrari per iudicis officium, etiam ſi res ſit immobilis.*
4 *Habitãs iure familiaritatis non dicitur poſſidere vel detinere.*
5 *Ratione melioramentorum tota res iure pignoris uel vſusfructus non retinetur.*
6 *Pro legitima propria authoritate non occupantur bona patris ante ſolutum æs alienum,nec poſſeſſio acquiritur.*
7 *Animus detinendi vel poſſidendi non arguitur, vbi induceretur delictum,& alia poteſt capi præſumptio.*
8 *Animus poſſidendi nõ præſumitur ex eo ſolo, quòd vxor tempore luctus mariti ſteterit in domo,ubi erat maritus.*

CONSILIVM. LI.

EX his,quæ proponũtur,prima facie dicendũ vr̃,ꝙ d. Genebra ſit omnino reintegrãda ad poſſeſsionem vel ad detentionem domus,de qua agitur:qm̃,vt in facto proponitur, illa fuit pñs teſtõ Gandulfi mariti ſui,& per ↄ̃ns ſciuit ſe fuiſſe inſtitutã hr̃dem vſufructuariã,& filias in legitima fuiſſe inſtitutas: quæ bona, in quibus vſufructus fuit ei relictus, potuit propria authoritate apprehendere,ex quo in illo fuit inſtituta. Et ſicut ẽt quilibet hr̃s inſtitutus in re certa dr̃ hr̃e licentiam illã apprehendendi propria authoritate,ſm̃ Bar.in l.ex facto.la grãde. ff.hr̃dibus inſt.& Doc.in l.quoties. C. eod. ti. Cum ergo moruo marito permanſerit in domo,ſtatim vr̃ agnouiſſe relictũ ſibi factũ,& vigore d.inſtit.& aĩo adeũdi ſtetiſſe in dicta domo.l.1.C.de re
1 pudian.hær.& ibi no.Doc.vbi idẽ dr̃ de filio hr̃de,qui † habitauit domũ paternam,vt.ſ.præſumatur habuiſſe aĩum adeundi.Et idẽ de quolibet hr̃de inhabitante domum defuncti, ſm̃ Bar.in l.gerit.de acq.hr̃.ex quo ſequitur, ꝙ poſſeſsionẽ naturalem domus tanq̃ vſufructuaria acquiſiuit, & acquirere voluit.l.naturaliter.ĩ princ.de acq.poſ.Et q̃uis ẽt in d. domo vſusfructus non eſſet debitus,neq; conſtitutus, tãquam non eſſet amplius in bonis Gandulfi,qui poſt mortẽ ſuã erat grauatus ad d.domũ iure legati: nihilo minus cum d. D. Genebra hoc ignoraret,& probabiliter crederet,ꝙ eſſet in hr̃ditate mariti, qui illam poſſedit,dum vixit, dr̃, habuiſſe aĩum poſsidendi ẽt dictam domũ:& ſic aĩo & corpore illius poſſeſsionẽ acquiſiuit.Et ꝑpea quamuis ẽt iuſtam cauſam poſſidendi nõ hr̃et, debet reintegrari,vt cõiter traditur in cap. ſæpe.& in c. cũ ad ſe-
2 dem.de reſt.ſpol. Et confirmatur, † quia inſtitutus in re certa hẽt beneficium.l.fin.C. de edicto diui Adria. tol. prout voluit ibi Cy.& Bar.in d.l.ex facto.& non tm̃ conſequitur poſſeſsionẽ ꝑ illud remedium rerum quæ fuerunt defuncti, ſed ſi fuiſſent alienæ, dummodo fuiſſent per defunctum poſſeſſæ, per no.per Io.And.in additio.Spec.in tit.de teſte.§.pe.in fin.& per Barto.in l.ſi patroni.in princip.ad Trebel. qui vult, quòd etiã pro dictis rebus alienis ratione poſſeſsionis hæredi etiã extraneo competat petitio hr̃ditatis, cum quo ẽt Doct. magis cõiter tranſeunt. Et dato ꝙ in domo vſusfructus non deberetur: quia tñ Gandulfus in illa facerat multa melioramenta, quæ veniebant deducenda.l. domos hæreditatis.de leg.1.Et in quibus melioramentis debebatur vſusfructus D. Genebræ, potuit ſaltem illa vti retentione dictæ domus, donec expenſas vel vſumfructum expenſarũ conſequeretur,d.l. domos,immo ſi dictam domum legatario reſtituiſset, poſſeſsionem condicere potuiſſet.l. ꝙ ſi nulla.eo.ti. quæ venit continuatiuè ad d.l.domos. Si ergo apud illam debuit eſſe poſſeſsio occaſione dictarum expenſarum,præſumendum eſt,ꝙ ex hac cauſa legitima retinuerit dictam domũ,& ſic ꝙ poſſidere voluerit,& ꝙ reintegrari debeat,& ꝙ poſſeſsio a legatario cõdici poſsit, qui illam apprehendere nõ potuit anteq̃ pro d. expenſis ſatisfecerit.d.l.ꝙ ſi nulla.vbi plus ẽt dr̃,vt dixi, ꝙ ẽt ſi de manu D. Genebræ domum apprehendiſſet: adhuc tñ poſſeſsio condici poſſet.¶Quinimmo vbi D.Genebra non poſſediſſet, ſed tm̃ deti-
3 nuiſſet: † adhuc ad detentionem reintegrari deberet per iudicis officiũ,quod cõpetit ei, qui detinebat, ẽt ſi res ſit immobilis,vt probatur in l. Aquilius.iuncta gl.ſing.de don.cũ qua etiã tranſit Bar.& alij.¶Nec obſtat, ſi dicatur,ꝙ illa ſtetit in domo, prout ſtabat viuente marito:& ſic non aĩo acquirẽdi de nouo, ſed continuandi:quia animus in continuando inducit acquiſitionẽ de nouo,vt not.in l.3.in prin.de acq.poſſ. ¶Sed præmiſſis non obſtantib. contrarium iudicio meo eſt verius. Nã iſta domus, de qua agitur, poſt mortem Gandulfi ex teſtõ patris ſui ad alios eius affines tranſiuit,& pertinere cæpit iure legati, cuius occaſione paulo poſt mortem p̃dicti Gandulfi eius poſſeſsionem ſunt adepti quã propria authoritate potuerunt adipiſci:qa cũ ſint hęredes Gandulfi vr̃ inſtituti,licet vſusfructus omnium bonorum ſit relictus per illũ matri,& vxori: onus tñ legatorum & æris alieni pertinet ſolũ ad illos,& non ad dictas vſufructuarias.l.vſusfructus.& ibi per Paul.de Caſt.& Ale.ad leg.Falc.& ita ẽt conſuluit Bal.in l.j.verſ. pone maritus. C. de fruc. & lit. expen. Nec fuit aditione hæreditatis facta per illos confuſum vel extinctum d.legatum,cum adiuerint cum beneficio inuentarij:per ea,quæ traduntur plenè in l.fi.§.in computatione.C.de iur.delib.Et ſimiliter ſub relicto vſusfructus omnium bonorum facto per Gandulfum dictis mulieribus, non continetur vſusfructus dictæ domus, vt plenè deductum fuit, & probatur in alio conſilio.Et ideo ſicut dicti hæredes vniuerſales potuerunt alijs legatarijs ſatisfacere,vt hr̃ in d.l. vſusfructus.ſic ẽt ſibi ipſis potuerunt dictam domũ vigore dicti legati tradere.l.fiſtulas.§.j.de contrahen.empt.& l.diuortio.ver. illud.de neg. geſt. & clarius demonſtrabitur per inferiora, ex quib.colligitur rñſio ad oĩa contraria.¶Eſt ergo præmittendũ primò,

primò, ꝙ vxor viuente Gandulfo, & similiter eius mater dictā
4 domum nō possedit, licet † in illa habitauerit; sed quælibet earum iure quodam familiaritatis in domo retinebatur a Gandulfo. l. qui iure familiaritatis. de acq. poss. Et eadem ratione aliqua prædictarum nō dicebatur tunc domū istam detinere, sed retentæ erant potius in domo, quā illā detinerent, prout in simili dicit ēt gl. in l. & hēt. §. j. de preca. & clarè colli ex not. per Pau. de Cas. in d. l. qui iure familiaritatis. in fi. dum quærit, quid si filius qui est repertus tenere vel possidere bona paterna ex forma statuti, tenetur subire onera hrditaria, nec possit se excusare, ꝙ hoc non fecerit tanquàm hrs, sed ex alia causa, & contingat, ꝙ eius mr̄ sit missa in tenutā in bonis viri pro dotibus suis, & filius habitet in domo cū matre, in qua illa fuit missa, an teneantur. Et rn̄detur ꝙ non, quia non vr̄ hoc fecisse aīo possidendi vel detinendi domū paternā, sed causa familiaritatis & propinquitatis, & sic, ſm eum, dr̄ potius fuisse in domo detentus, quàm domum detinuisse, per no. per gl. in d. §. 1. & sic vult Pau. de Cast. apertè, ꝙ ille qui domum inhabitat iure familiaritatis, non dicatur illam possidere nec detinere, sed potius detineri: & hoc quia non habet animum detinendi. Sicut ergo viuente d. Gandulfo aliqua ex d. mulieribus hanc domum non possedit, nec detinuit: eo. mō & post eius mortē & añ apprehēsionem d. domus factā per dictos de Gandulfis de nouo acquisiuisse non dr̄ possessionem vel detentionem, sed eo. iure familiaritatis per hrdes eius, ad quos dicta domus pertinebat, dñr in eadem domo retentæ, qui intra annū a morte mariti non poterant vxorem expellere, sed cogebantur illam in domo retinere, vt no. gl. & doct. communiter in l. diuortio. in principio, sol. matrim. Non præsumitur ergo ex parte illorū de Gandulfis, ꝙ ex hoc voluerint sibi præiudicare, cum ad id cogi possent. l. rem legatam. de adimend. legatis. & quia de animo eorū contrario constat ex apprehensione possessionis statim subsequuta, arg. notatorum in l. si ventri. §. in bonis. de priuileg. credito. & per Bar. & doct. in d. l. j. C. de repud. hæreditate. ¶Nec sir̄r præsumendum est ex parte vxoris Gandulfi aīus possidendi vel detinendi ante apprehensam possessionem per prædictos de Gandulfis: quia nō suberat aliqua causa, propter quam posset dictam domū possidere vel detinere. Nā non potuit vti retentione, tanquam ex cā dotis esset sibi obligata: quia cū esset hrdū Gandulfi ex alio titulo, quàm hrditario, non potuit obligari ex contractu, nisi eo viuēte, quo mortuo fuit pignus resolutum. l. lex vectigali. de pign. iuncta l. neq; pignus de reg. iur. Nec sir̄r ex legato facto vxori per maritū erant obli-
5 gata bona hrdum. l. j. in fi. C. cōia de lega. Et quamuis ius † pignoris ex causis prædictis sibi competeret in melioramentis: non tñ potuit totam domū occupare iure pignoris, arg. auth. ei, qui. C. de bo. auth. iudic. possidendis. Et ea. rōne pro vsufructu debito in eisdem melioramentis non licuit integram domum detinere vel possidere: quia vsusfructus totius domus non erat debitus, sed ēt pro aliqua minima parte nō licuit vxori dictam domū detinere vel possidere pro vsufructu dictorū melioramentorū: quia eorū occasione non erat debita species in totū, vel pro parte, sed solùm æstimatio consistens in quantitate, d. l. domos. in qua æstimatione & quantitate adhuc illo tempore non erat vsusfructus constitutus: quia in quantitate non constituitur, nisi cautio de restituēdo tm̄dem præstetur, instit. de vsufr. §. constituitur. per l. j. per totū, de vsufructu earum rerū quæ vsu consumuntur. & licet cautio de vtendo & fruendo &c. quæ præstatur pro vsufructu rerū, quæ non cōsumuntur vsu, non sit necessaria ad substātiam esse, sed ad executionem esse: nihilo minus illa, quæ est præstanda pro vsufructu rerum, q̄ consumuntur vsu, est necessaria ad substantiam esse, quia aliter non pōt constitui, nec in esse deduci, ſm Bar. Bal. & alios, in l. j. C. de vsuf. Quia ergo d. tempore vsusfructus expensæ debitæ pro melioramentis non erant in esse, nec in rerū natura, non potuit dicti vsusfru. possessio apprehendi. Nec ēt potuit vxor pro eadē expensa vti retentione: quia si illi fuisset debita retentio, potuisset locū hr̄e. d. l. domos. sed ante præstitam cautionē prædictā d. quantitas non debebatur, nec peti poterat per vxorē tanquàm quātitas simpliciter: quia illa, quæ est facti. non fuit legata, sed vsusfructus solùm fuit relictus, qui est ius. l. j. in prin. de vsufru. Sub nomine ergo quantitatis non competebat petitio, nec sub noīe vsusfructus ante præstitam vel oblatam d. cautionē: quia non erat adhuc cōstitutus, & quidem facto ipsius vxoris non cauentis, licet vsusfructus aliarū rerū legatus constituat ipso iure. l. si partē. §. 1. quemadmodū serui. amittatur. & per Bar. in l. j. de leg. j. Non pōt ēt dici, ꝙ vxor Gādulfi in domo steterit, & stare potuerit pro legiti-
6 ma filiarum: quia † non pōt filius pro legitima sibi non soluta propria authoritate bona patris occupare, cū debebatur deducto prius ære alieno, qđ ignoratur, quātum sit, ſm Bar. in l. 2. C. qñ & quibus quarta pars debeat, lib. 10. & ſm eum, si filius de facto bona pro legitima occuparet, possessionē non acquireret. cum sit incerta rōne loci, & quotæ. l. 3. §. incertā. de acq. pos. Nec ēt potuit d. domum tanquàm hypothecatā pro legitima filiarū retinere: quia pro ea bona patris non sunt obligata filio, ſm gl. & doc. cōiter in c. Raynaldus. de test. Bal. & doc. in l. suus quoq;. in princ. de hr̄dibus instituendis, & in l. filium quem hñtem. C. familiæ ercis. & Alex. in l. in quartam. ad leg. Falc. ¶Cum ergo non licuerit ex causis supra enumeratis vxori Gandulfi dictam domū detinere vel possidere, non est p̄sumendū in dubio, ꝙ illa permanserit ex d. causis vel ex altera earū, sed potius ex causa familiaritatis, prout iure p̄mittente intra annū fieri potuit, vt dixi: quia capi dēt in dubio illa præsumptio, q̄ non sonet in delictū. l. meritò. pro socio. & per Bar. in l. non solū. §. sed vt probari. de ope. no. nun. & in l. gerit. de acq. hær. & per Mod. latè in l. nō hoc. C. vnde cognati. Et dū dicebatur, ꝙ vxor Gandulfi ignorabat hanc domum esse subiectam restitutioni fideicommissi particularis, & sic ꝙ habuit animū detinendi vel possidendi domum: quia illā credidit p̄babiliter fuisse in bonis mariti, & cōsequentur ꝙ cessat præsumptio delicti: quia non cōmittitur sine aīo delinquendi. l. j. §. diuus. ad leg. Corn. de sica. & l. j. C. eo. cum concord. ¶Ad hoc ēt rn̄detur, ꝙ ex quo attenta veritate non potuit de iure detinere vel
7 possidere, licet aliud ēt dici possit attenta eius opi. nō † debet præsumi animus detinendi vel possidendi ex illo actu habitandi in dicta domo, ex quo pōt capi alia coniectura alterius causæ, quæ ſm veritatem & opinionem erat permissa, videlicet ꝙ cum hæredibus in eorū domo habitauerit iure familiaritatis. prout de iure facere potuit illis ēt inuitis, vt no. in d. l. diuortio. in princ. sol. mat. quia in his, quæ consistunt in solo aīo, sicut in animo tm̄, non consistit, sed ēt in facto acquisitio possessionis, & magis acquisitio detentionis, quæ est meri facti. l. 3. in prin. de acq. pos. & per Bar. in l. j. in prin. eo. ti. debet inspici magis veritas quàm opin. ſm glos. in l. hæres. in prin. de acq. hær. & Bar. in l. is qui putat. eo. tit. Sed ex alio non debet etiam
8 præsumi animus possidēdi vel detinendi. † Qm̄ statim sepulto Gandulfo eius affines ex cā legati apprehensi fuerunt possessionē dictæ domus. Quamuis igitur vxor eo mortuo, quousq; fuit traditus maritus sepulturæ, in domo steterit, non est aliquo modo præsumendum, ꝙ in illo t p̄is interuallo, quo maritus lugebatur per vxorem, animum habuerit apprehendendi de nouo possessionem vel detentionem dictæ domus: quia ibi aderat causa lugendi præsūptiuè, & non eū proposito acquirendi: sicut ēt videmus, ꝙ si ille, cui est delata hæreditas faciat expensam funeris: tñ ex hm̄oi actu non præsumitur aditio, sed præsumitur potius intuitu pietatis factus. l. at si quis. §. pleriq;. de religio. & sumpt. fun. & per Bart. in d. l. gerit. qui idem dicit de alio simili actu pio, puta pascere familiam, vel custodire domū: quia talem actū faceret ēt vicinus vicino. Similiter ergo ex hoc ꝙ vxor in domo steterit, quousq; maritus fuit sepultus, & sic dū erat lugēdus, & ex qua honestè tunc non potuisset recedere, non dēt p̄sumi, ꝙ habuerit aīum possidendi vel detinendi domum, ēt si hoc ex aliqua cā potuisset facere de iure: quia absq; dubio ex sola habitatione domus mariti per d. t p̄s solum non præsumeretur aīus adeundi, si fuisset instituta: quia illo t p̄e dr̄ præstare obsequia mortuo, & per consequens ex tali actu non inducitur aditio. l. pro hrde. in princ. in verbo, iusta. cū gl. de acq. hær. & in l. 2. in fi. cū gl. fi. de in ius voc. Nam, vt ēt dicit Bar. in ea. l. gerit. & gl. in l. pro hrde. §. seruos. ex qualitate personarū, rerū, & actuū p̄sumitur aīus adeundi, vel non p̄sumitur. ¶Ita ergo dicendū est ēt ex qualitate t p̄um & rerum, ꝙ præsumatur, vel non p̄sumatur aīus possidendi vel detinendi. Vñ ex hoc, ꝙ vxor ab hora, qua mortuus est maritus, steterit in domo, quousque fuerit sepultus, & quo t p̄e solet lugeri per vxorem maritus defunctus, nō est præsumendum, ꝙ vxor habuerit

buerit animum possidendi, vel detinendi domum, ex qua recedere non poterat sine pudore: quàmuis ẽt ex aliqua causa potuisset detineri: quia etiam alius coniunctus vel vicinus tali tẽpore, quo mortuus lugetur, solet stare in domo, & de nouo accedere ad domum, quæ fuit illius. Et ideo etiam tali tpe luctus defuncti, non pñt eius coniuncti & illi de eius familia in ius vocari, nec alio mõ inquietari: ꝙ tp̃s durat per nouẽ dies, vt in auth. vt cum de appel. cogno. §. pen. & no. in l. 2. de in ius voc. Et per hæc ad oĩa, quæ obijciuntur, rñsio colľr, atq; ẽt cõcludit, ꝙ per illos de Gadulfis domus possideatur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum disponens, quòd aliquis non petat se immitti in possessionem post decem annos a die mortis illius, cuius petens dicit se hæredem, intelligitur & aditæ hæreditatis.*

2 *Statutum disponens, quòd alicui non detur actio, intelligitur ope exceptionis, non ipso iure.*

3 *Statutum resistens actioni, vel petitioni non intelligitur resistere traditioni vel actuali missioni in possessionem.*

4 *Possessionis acquisitio non requirit aliquam causam vel titulũ, & licet annulletur contractus & traditio: adhuc per traditionem acquiritur possessio.*

5 *Tenuta data non citato possessore etiam iniusto est nulla.*

6 *Statutum disponens debere fieri generalem citationem, ita debet restringi, ne quis indebitè damnum patiatur.*

CONSILIVM LII.

QVIA in pñtiarum solùm dubitatur, vtrũ tenuta data de bonis Vincentij nepotibus ex sorore valuerit, non citato Paulo eius fratre patruele, qui dr̃ prius missus fuisse in possessionem dictorum bonorum. Ideo super hoc solùm insistam. Et vr̃ prima facie dicendum, ꝙ cum dicti nepotes prætendant se hæredes ab intestato dicti Vincentij, ꝙ potuerint ingredi possessionem dictorum bonorum ẽt propria authoritate, & multo magis autho ritate iudicis. l. cum hr̃des. in prin. de acq. poss. & l. iustè possid. de acq. poss. ¶Nec obstare vr̃, ꝙ Paulus prius fuerit ingressus possessionem ẽt iudicis authoritate: quia talis ingressus fuit nullus vigore statuti sub rubrica, ꝙ post annum a die mortis &c. quæ remissio &c. vbi cauetur, ꝙ immissio in possessionem peti possit citato possessore solùm intra decem annos a die mortis illius cuius petens se immitti dicat se hæredem, post verò decem annos non possit aliquis petere se immitti &c. Cum ergo † Paulus post decem annos petierit & in possessionem missus fuerit, non potuit possessionem acquirere, & immissio fuit nulla. ¶Sed præmissis non obstantibus cõtrarium oĩno est verius. Et in primis præsuppono, ꝙ d. Pau. q fuit prius per iudicẽ missus in possessionem, possedit, & possessionem acquisiuit, nõ obstante dicto statuto: quia dũ vult, ꝙ petere aliquis non possit se immitti post decem annos a die mortis illius, cuius petens dicit se hr̃dem, ad illud verbũ, a die mortis. debet subaudiri, & aditæ hr̃ditatis, p tex. notabilem in l. 3. §. si quis hr̃di. de sta. lib. & per no. per gl. in l. fin. in prin. C. de iure delib. Nam ibi dr̃, ꝙ hr̃s debet inchoare inuentarium intra 30. dies a morte testatoris, gl. subaudit ibi, & aditæ hæredit. & illam gl. approbat Bar. & alij doct. cõiter, per tex. in d. §. si quis hæredi. & facit. l. si in diem. in prin. de cond. & demon. cum ibi no. per Barto. & facit l. genero. de his qui no. infa. vbi vult, ꝙ si executor testamẽti tenetur ex constitutione epĩ sub pœna excõicationis exequi intra annum a morte testatoris, ꝙ debet subaudiri, & sciente, ita ꝙ illud tp̃s non currit ignoranti, allegat. d. §. si quis hr̃di. & no. per gl. in d. l. fi. in prin. & subdit Bar. quoties currit præscriptio p p negligentiã: quia a principio debent concurrere ea, quæ inducant negligentiã, prout in casu nr̃o ex negligentia currit præscriptio: ideo nõ incipit currere, nisi a die, quo quis cœpit esse negligens, quæ negligentia dari non potest nisi, ẽm eũ, hr̃s malitiose distulisset adire. ¶Secundò non obstat statutum: qa dum in illo dr̃, ꝙ quis nõ possit petere se immitti in possessionem post decem annos &c. p

2 hoc tñ non repellitur ipso iure, sed ope exceptionis † vbi statutum vult ꝙ alicui non detur actio vel petitio, intelligitur ope exceptionis, & non ipso iure, vt probatur in l. 1. in prin. cũ gl. ad Maced. & in l. 2. in prin. iuncta gl. ad Velleia. & l. nam & postea, in prin. cũ gl. de iurei. & ibi hoc no. & vult Barto. & idem probatur in l. 1. §. sublata. ad Treb. & ad hoc illum tex. ponderat Bart. & alij, & idẽ tenet Bar. in l. cũ lex. fideiuss. & in l. 1. §. is cui, de ope. no. nun. & doc. in c. 1. de accus. cum concor. de quibus in dictis locis: quia ergo, nec a parte, nec a iudice Paulus fuit repulsus, qñ petijt mitti in possessionẽ: iõ valuit immissio, & in illũ fuit trãslata possessio. ¶Tertiò prædicta confirmatur:

3 † quia statutũ, per qđ denegat petitio, dr̃ solùm resistere petitioni, nõ aũt traditioni actuali vel missioni in possessionem, p no. per Barto. in l. cũ lex. de fideiuss. ubi dicit, ꝙ quando lex vel statutum dicit, quòd non detur actio vel petitio, dicitur solùm resistere actioni & petitioni, non autem oblõni. iõ actio non tollit tũc ipso iure, sed ope exceptionis: quamuis ergo in casu isto lex resistat petitioni, ẽt si petitio esset nulla, & ẽt licentia iudicis de imittẽdo in possessionẽ: quia tñ non annullatur traditio & immissio actualis, trãsfert, & acquirit possessio: q a ad acquisitionẽ possessionis non requirit, ꝙ præcedat cã vel titulus. q ẽt trãsfert ex titulo. l. 1. §. si vir. de acq. pos. & ibi no. doc. & p Bar. & alios, in l. qđ meo. eo. ti. in pri. imò, qđ est fortius,

4 qñ † annullatur cõtractus & ẽt traditio, adhuc per traditionẽ transfertur possessio, nã donatio inter virũ & vxorẽ non valet. l. 1. & p totum. de do. inter. uir. & vx. & ẽt traditio annullatur. l. 3. §. sciendũ. eo. tit. & tñ per traditionẽ in donatarium transfert possessio. d. §. si vir. & istud ẽt vult ibi Are. & Soc. per dicta iura. multo ergo magis in casu isto non impeditur acquisitio possessionis, in quo, vt dixi, statutũ solũ resistit petitioni & nõ traditioni, nec illam annullat. Quia ergo Paulus acquisiuit possessionẽ, & possidebat tpe, quo secũda tenuta fuit concessa nepotibus defuncti ex sorore nõ citato. d. Paulo posses-

5 sore, sequit, ꝙ dicta secũda tenuta † fuit inualida & nulla: q a processus factus non citato possessore est nullus. l. fin. C. si per vim vel alio mõ. & l. meminerint. C. vnde vi. & l. 2. C. si p p publi. pensita. ꝙ ẽt est verum, quamuis possessor sit iniustus. cap. licet eps. de pb. in 6. & p Bar. in l. fi. C. de edic. diui Adri. tolle. ver. itẽ extra gl. Nec ẽt sufficeret citatio gñalis: q a in iudicio, in quo agit de transferenda possessione in alterũ nõ sufficit citatio gñalis, sed possessor, qui est certus, debebat spãliter citari, ẽm Pet. de Ancha. in c. fin. de elec. in 6. cũ quo transit Dñi. vbi dicit p illũ tex. colligi rľam gñalẽ, ꝙ vbi nõ reperit certus aduersarius, sufficit citatio gñalis. & probat in l. si eo tpe. C. de remis. pign. & ibi no. doc. & in auth. si oẽs. C. si se ab hære. absti. & ẽt ibi no. Doc. & Imo. & alij in c. fin. de maio. & obed. & est rõ ẽm eũ, q a pars diuinare nõ cogit. l. si putator. in fin. ad leg. Aqui. & l. si fideiussor. §. si cũ debitor. ff. mãda. ꝙ vltimum dẽt litari, dicit ipse, qñ nõ põt de facili certificari de aduersario, vt in casu illius. c. fi. in cã. electionis, in qua multi pñt se opponere: vt no. ĩ c. vt citra. eo. ti. & in c. sup his. de accu. secus ubi aduersarius certus, vel de facili põt certificari, alleg. no. ĩ d. auth. si oẽs. & p hoc dicit de facto se ꝯsuluisse, ꝙ non sufficit gñalis citatio, p quã in gñe citat, ꝙ cõpareat qlibet, qui sua putauerit interesse, ne fiat missio in possessionẽ talis rei: quia debuit citari possessor, qui verisimiliter potuit sciri. & idẽ voluit Bar. in cons. inci. Missus in possessionem &c. quia secundum eum agẽs est in culpa; q a nõ quæsiuit possessorẽ. d. l. meminerint. & ita consuluit Pe. de Anch. in cons. 272. Videretur prima facie &c. & expressius cons. 267. In primo dubio. &c. & ẽt Bald. idẽ sentit in d. l. fi. in 4. q. C. de edic. diu. Adri. tol. vbi vult, ꝙ qñ agit de preiudicio possessoris, ille sit nominatim citandus. l. si de certa. C. si p p publi. pensit. & licet actor ignoret illum possidere, tñ ignorantia sua non præiudicabit possessori non citato, alleg. no. in l. cũ miles. §. fi. ex quib. causis maio. &c. eũ qui, §. fi. de præb. in 6. quia igitur Paulus possessor non fuit spãliter citatus: nihil illi præiudicauit tenuta data dictis nepotibus, cũ Paulus aduersarius esset possessor certus & dicti nepotes hoc sciebant saltẽ p̃sumptiuẽ tanquam ꝯiuncti. l. octaui. vnde cog. & l. de tute. C. de in integ. rest. mino. vel saltẽ poterant de facili certificari de possessione. d. Pauli, qđ sufficit. & ubi ẽt non potuisset hoc fieri: debuit tñ præcedere citatio gñalis, ut in iuribus p̃alleg. & hanc opi. ẽt latè prosequit & tenet Ale. in cõsi.

6 5. 2. vol. vbi plus voluit. ꝙ † qñ statutum disponit, ꝙ procedatur ad dationẽ in solutũ fiat citatio p proclama gñale. Quòd si qs est, qui hẽat ius in bonis, uel dicta bona uelit defendere: veniat intra quinq; dies &c. debet sit restringi & intelligi, neqs indebitè

indebitè damnum patiatur: & sic statutum disponere vr̃ q̃d ad eos, q̃ui habẽt ius in re, & ignorat, qui sint isti, & nõ quo ad illum possessorem, de quo facile pòt haberi scientia per intelligere volẽtem: q̃m aliàs sequeretur, ꝙ cum uox præconis pauçis innotescat. auth. qui semel. C. quõ & q̃n iudex, ꝙ pateret possessor indebite damnũ, cuius possessionis commodum est maximum. c. si a sede. de præb. in 6. & insti. de interdic. §. commodum. & idem tenet Alex. consil. 83. in eo. volum. colum. 5. ¶Quia ergo dicti nepotes ingressi sunt bona possessa a Paulo, illo non citato, quamuis hoc fecerint iudice authore, inciderunt in pœnam. l. meminerint. C. vnde ui. & per consequens ueniunt priuandi omni iure suo: vt ibi dicitur, & prout etiã vult Bart. in l. iustè possidet. de acquirẽda possessio. vbi dicit, quòd si decretum non sit interpositum rite, & intro possessionem, quòd incido in pœnam dictæ. l. meminerint. Concluditur ergo contra dictos nepotes.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio iurisdictionis probatur etiam per testes singulares.*

2 *Turbatio possessionis est probanda, & quando de turbatione dicatur constare.*

3 *In possessorio retinendæ ille obtinet, qui probat antiquiorem possessionem vel iuniorem, & titulum etiam contra probantem antiquiorem possessionem.*

4 *Bona in dubio censetur esse illius castri, cui sunt magis propinqua.*

5 *Incertitudo impedit acquisitionem possessionis.*

6 *Testis subditus non dicitur idoneus, maximè quando dominus est talis, quoniam præsumitur violentus.*

7 *Possessio clarius probatur ex perceptione fructuum, quàm ex eo quod quis probet arasse.*

8 *In possessorio retinendæ is obtinet, qui probat antiquiorem possessionem.*

9 *Libri officialium quando faciant plenam fidem.*

10 *Ad probationem antiquioris possessionis sufficit semiplena probatio.*

11 *In possessorio retinendæ is obtinet, qui est in possessione ex iusto titulo.*

12 *Præsens & tacens dicitur consentire, si præcedat contractus, cuius vigore teneatur pati, licet dubium sit, an contineatur in contractu.*

13 *In possessorio retinendæ data paritate probationum tituli & possessionis is obtinet, qui probat antiquiorem titulum.*

14 *Inductio in possessionem facta ẽt per habentem authoritatem non præiudicat alteri legitimè in possessione antea existenti.*

CONSILIVM LIII.

IN hoc iudicio possessorio retinendæ vr̃, ꝙ D. Petrus actor debeat obtinere: quia probasse vr̃ oĩa ad victoriam necessaria. Nã primò cõstat de sua quasi possessione iurisdictionis tpe litis cõtestatæ in locis, de q̃bus in libello & in capitulis per plures testes deponẽtes de diuersis actibus possessorijs a multo tpe: & citra, quæ per eũ debuit probari. §. retinendæ. insti. de
1 interdi. ver. hodie. q̃ quasi possessio probat † ẽt per testes singulares: vt no. in l. ob carmẽ, §. fin. de proba. & in spẽ hoc vult Inn. in c. licet ex quadã. de testi. dicens, ꝙ in ꝓbãda iurisdictione vel seruitute, si vnus testis dicat de vno actu, & alius de alio ꝓbãt. & idẽ tenẽt in effectu ẽt Ant. de Bu. Abb. & Imo. & allegãt ẽt ad hoc Inn. in c. qualiter. el 2. in j. col. de accu. qui vult, ꝙ per actus singulares probet possessio iurisdictionis, sicut quasi possessio iuris decimandi probatur: si vnus dicat, ꝙ vidit colligere frumentum, & alius hordeũ. Et idẽ tenet ẽt Imo. in l. inter pares. de re iud. & Alex. in cons. 116. 2. vol. cum aliis cõcordan. de quibus ibi per eum, & sir̃r per actorem est probata
2 turbatio † illata ꝑ co. de Lodrono reos conuentos, quæ ẽt per actorẽ debuit probari. l. 1. in prin. et l. si duo. §. hoc interdictũ. ff. uti possid. de qua nõ solum constat per testes, sed ẽt ex hoc, ꝙ dicti comites contendunt se possidere, quod sufficit ad ostẽdendũ de turbatione: et ad hoc vt interdictũ retinendæ possit competere: ut no. glo. et Bar. in l. 1. §. huius. vti possi. ꝓut vult etiam Imo. in c. audita. de resti. spol. Imo. & Alex. in l. si prius. de ope. no. nun. super. 5. opp. primæ partis formata per Bart. & dicit ẽt Abb. in d. c. audita. ꝙ q̃n reus non negat turbationẽ, de qua in libello: hoc sufficit absq; alia probatione possessionis. & idẽ q̃n reus negat actorem possidere: quia per hoc dicit actorem turbare, s̃m Bald. in disputa. accusatus de vi turbatiua & c. quia turbare s̃m eũ est obscurũ facere q.s possideat. vt no. gl. in l. extat. q̃d met. cau. de quo tñ vltimo latius per Imo. Roma. & Alex. in d. locis. Sequitur ergo ex præmissis, ꝙ acto-
3 ri licuit † agere dicto remedio possessorio ꝯ dictos comites: q̃d ẽt competit ei, q̃ est in quasi possessione iurisdictionis & alterius iuris incorporalis. c. licet cãm. de ꝓbationib. & l. quoties. de serui. & in l. 1. in prin. vti possi. & ibi etiam ꝑ Bar. ¶Nec obstare vr̃, ꝙ prædicti comites nixi sint ꝓbare de sua antiquiori possessione, q̃ solet p̃ualere in hoc interdicto; q̃a hoc negari pòt: q̃a cũ possessione D. Petri coniungi debet possessio nedũ authoris immediati, sed ẽt cuiuslibet alterius remoti. l. Pomponius. §. nõ aũt. de acq. pos. & per ꝯñs cũ successerit ꝑ multa media. d. Ioanni de castro nouo, qui in istis locis habuit iurisdictionem, & in illius quasi possessione fuit antequàm co. de Lodrono possiderent: dr̃ constare de quasi possessione antiquiori D. Petri. Et non obstat, ꝙ ẽt d. comites dicantur d. D. Ioanni successisse: q̃a idem d. Io. iurisdictionem non exercuit in d. locis tanquàm dñs castri noui vt castellatij, in quibus suc cesserunt comites p̃dicti, sed illã exercuit tanquam D. Numij, de quo erat inuestitus cũ iurisdictione & c. & ita est præsumẽdum in dubio, ex quo dicta loca sunt in territorio d. castri, &
4 vbi sit † de hoc dubiũ, præsumuntur de territorio illius castri, cui magis sunt propinqua, per no. per Ang. in l. sanè insulæ, de iniur. & per Alb. de Ros. in 2. parte statu. q. 87. & casu etiam quo de antiquiori possessione dictorum comitum diceret esse probatum: nihilo minus D. Petrus, qui hẽt titulum, deberet obtinere: quia in interdicto vti possidetis probans de possessione quantumcunq; iuniori & de titulo legitimo & efficaci obtinet contra non hñtem titulũ, quàmuis probauerit de antiquiori possessione, s̃m Ant. de Bu. in c. licet cãm. de prob. in vlti. char. ver. oppo. ꝙ non arctatur & c. & in ver. seq. & Soc. in l. clam possidere. in prin. & in 1. no. de acq. pos. q̃a ex tali titulo apparet, ꝙ iunior possessor non possidet vi, aut clã, vel p̃cario ab aduersario: vt ẽt dicit Bald. in l. ordinarij. C. de rei vend. & prout est necesse sic illum possidere, vt succubat in dicto interdicto. l. 1. §. fi. vti possi. & traditur in l. 1. C. eo. tit. & istud ẽt sequitur Ale. in cons. 81. inci. Lecto & discusso laborioso processu & c. 3. vo. qui ẽt ad hoc allegat An. de Bu. in loco præallegat. & idem ẽt tenet Alex. cons. 110. in 1. vo. dicens ꝙ contra illum, qui melius probauit de possessione debet obtinere iunior possessor, qui hẽt meliora iura in petitorio, alleg. c. cum dilectus. de cau. poss. & proprietatis. & c. 1. de resti. spol. & l. bona fides. ff. deposi. & ille, s̃m eum, dr̃ hr̃e meliora iura in petitorio, qui possidet, & habet titulum: quia dr̃ habere quasi dñium. l. 1. & per totum. de publicia. & l. clauibus. de contrah. emp. ¶Nec obst. ꝙ ẽt dicatur dictos comites probasse titulum antiquiorem: quia hoc non vr̃ esse verum: quia licet sint inuestiti de castro nouo & castellatio cũ omnibus suis iuribus & pertinentijs & c. non tñ per hoc dr̃ probatus titulus in locis, de quibus agitur: nisi aliter doceatur, ꝙ hmõi loca sint de iuribus & pertinentijs dictorum castrorũ, per no. per Bart. in l. si sic. §. 1. de leg. 1. vbi per illum tex. post Dyn. dicit, ꝙ si comes concessit ecclesiæ quicquid iuris habet in tali loco, nihil operatur concessio, nisi de iure concedentis appareat. & quia in-
5 certitudo impedit † acquisitionem possessionis, & per consequẽs vsucapionis. l. 3. §. incertam. & l. locus. de acq. pos. & cum eo transeunt alij, & Ang. in d. l. locus. & Bal. in l. q̃d si in venditione. de hære. vel actio. vend. in lec. antiq. & idem vult Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. 58. & ver. 76. & Old. cons. 164. in ci. Viso priuilegio & c. ¶Et quàmuis ẽt venditio facta D. Peregrino patri D. Petri sit simpl̃r de castro Numij cum oĩbus suis iuribus & pertinentijs: ex quo tñ virtute dicti tituli fuerunt missi in possessionem dictorum locorum ꝑ eos, qui vendiderunt nomine Cesareæ maiestatis: ex hoc constat, ꝙ in vẽditione & sub verbis prædictis continentur dicta loca. & ex hoc ẽt declaratur incertitudo, quæ ex dictis verbis poterat oriri. & sic

ſic ceſſat iſto caſu rō Bar.& aliorũ in locis præalleg.¶Sed præ-
miſsis & alijs, quæ adduci poſſent nõ obſtantib.ↄ̃riũ arbitror
verius ex pluribus.Et primò: q̃a ꝑ plures teſtes numero,& ẽt
meliores,dr̃ ꝓbata poſſeſsio dictorum comitũ. & hoc ſufficit
cæteris paribus ad obtinendũ in hoc interdicto.d.c.licet cãm.
de ꝓb.& ibi no.oẽs, & Bart.in l.ſi duo.in prin.ff.vti poſ.Nam
6 multi ex teſtibus D. Petri ſunt eius ſubditi: & q̃uis † ſubditus
nõ ſoleat repelli a teſtimonio, ſ̃m Io.An.& doc.in c.in literis.
de teſtib.ſi tñ princeps ſit talis, q̃ præſumat̃ inferre.violentiã
ſubdito, niſi teſtificet̃ ſuo mõ: tunc nõ dr̃ teſtis idoneus, ꝓut
talẽ eſſe d.Petrũ,dr̃ eſſe ꝓbatũ,ſ̃m Aret.& Mod.in d.c.in lite
ris.ꝑ no.ꝑ Io. And. q̃ ita ẽt ↄcludit in vaſallo,in add.Spe.in ti.
de teſte.§.1.verſi.ſed nunquid vaſallus &c.Et dato ꝙ ſuperior
non eſſet terribilis eo mõ, quo dictum eſt: negari tñ non põt,
quin teſtis ſubditus ſit aliqualiter ſuſpectus,q̃a ut ſuſpectus po
teſt recuſari,ſi ſit iudex in cauſa domini,ut fatentur etiam prę
dicti in dictis locis,per capitu.accedens. el 1.ut lite non conte
ſtata,& licet ex faciliori cauſa recuſetur iudex q̃ teſtis, ſ̃m gl.
notab.in c.cum R.canonicus de of.deleg.tamen per hoc,ꝙ nõ
poſsit a teſtimonio repelli, non fit,quominus non dicatur te-
ſtis aliqualiter ſuſpectus, & oĩno non integer: ex quo ex hac
cã redditur ſuſpectus iudex.¶Et quamuis ex parte dictorum
comitũ examinati ſint etiam aliqui eorum ſubditi:tñ ſunt mi-
noris numeri: & ꝑ ꝑea ſiue habeatur reſpectus ad omnes,ſiue
ad non ſubditos tm̃, qui ſunt idoneiores teſtes eorundem co-
mitũ ſunt plures & meliores. Ideo in hoc iudicio poſſeſſorio
debent præualere per prædicta,quod ẽt confirmatur ex no.ꝑ
d.Abb.in c.2.de clãdeſt.deſpon. vbi ex d. Vincen.& Calde.di-
cit,ꝙ licet vnus teſtis in forma plene probet vt no.in cap.1.de
appel.& in c.veniens. el 1.de teſtib. ſi tñ alia ꝓbatio aptior cõ
currit cũ fama & vno teſte:tũc ſtandũ eſt ꝓbationi clariori &
meliori,licet teſtis & fama deponat de tꝑe anteriori.& ex hoc
infert Abb.ꝙ ſi q̃s probat cum vno teſte & fama de ſuo titulo
anteriori: alius verò ꝓbet ꝑ teſtes aptos de ſuo titulo citerio-
ri,ꝙ iudicãdũ eſt ſ̃m probationẽ clariorẽ.Vnde per hoc in ca
ſu nr̃o eſt dicendũ, ꝙ ẽt ſi teſtes vtriuſq; partis eſſent numero
æquales:ex quo tñ nõ ſubditi ſunt plures,q̃ deponũt ꝓ dictis
comitibus,ꝙ eorũ probatio cũ ſit clarior & melior,debeat p̃-
ferri, ẽt ſi pars aduerſa probaſſet de anteriori poſſeſsione per
no.per Abb.in loco prædicto.& probat̃ ẽt ex no.per Bar. in d.
l.ſi duo.in prin.qui licet velit, ꝙ in hoc iudicio proſit multùm
ꝓbare đ antiquiori poſſeſsione,ꝑ d.c.licet cãm. nihilo minus
ſentit clarè,ꝙ tali probationi præferri debeat alia probatio fa
cta ꝑ teſtes meliores:cũ tãlẽ probationẽ in ordine alteri pro-
ponat:& idẽ in effectu vult Bal.in d.c.licet. ubi concludit,ꝙ ſi
quis probet,ꝙ arauit fundum,& alius probet, ꝙ percepit fru
ctus:iſte debebit obtinere, quamuis ſit iunior poſſeſſor quia
7 melius † ꝓbauit:cũ in ꝑceptione,fructuum conſiſtat efficacia
& vtilitas poſſeſsionis,& licet qui ſeminat, p̃ueniat in hono-
re,tñ iuſtum eſt actũ denominari a fine. Et cũ eo trãſeunt mo
derni,licet aliter dicere videatur in l. arboribus. §. ſi agrum de
vſufru.¶Secundò dr̃,ꝙ comites prędicti debent obtinere:quia
8 † probarunt de antiquiori poſſeſsione.d.c.licet cãm.& ꝑ Bar.
in d.l.ſi duo.ex hoc .n.ꝙ conſtat, illos prius poſſediſſe,iunior
poſſeſsio partis aduerſæ præſumit̃ uitioſa & clãdeſtina.d.c.li-
cet cãm.prout ẽt dicit Bal.in d.l.ordinarii.C.de rei vend. & in
l.non ignorat.C.ad exhi.& in l.ſi de proprietate. ad fin. C.ſi a
nõ cõpetẽ.iud.ꝙ.n. d. comites poſſederint eo modo quo nũc
faciũt a tꝑe, quo fuerunt inueſtiti de caſtro nouo,& ſic ante-
quam.d.Peregrinus pater Do.Petri inciperet poſsidere per te
9 ſtes vtriuſque partis,probatur ſatis & ex † libris & actis officia
lium dictorum comitum,qui faciunt plenam fidem de actis iu
diciorũ, ſi ſcripti ſint a perſona publica ad acta per ſuperiorẽ
electa.c.q̃m contra falſam.C.de prob.& idẽ ſi eſſent libri con-
fecti a quolibet officiali ex neceſsitate ſui officii,ſ̃m Bart.in l.
nuda.de don.& in l.quædã.§.nũmularios.de eden. cũ quo trã
ſeunt cõiter alii:& in c.2.de fide inſtr.& hoc ẽt hẽt locũ in of-
ficialibus, q̃ ẽt ſunt notarii,& qui tanquã tales acta quoq; de-
ſcribũt corã eis facta in caſtris & locis ſiſ̃ibus,per no.per Bar.
in l.iubemus.§.ſanè.el 1.C.de ſac. ſan. eccl.& per alios in d.c.
10 q̃m ↄ̃.Quinimmo † ad probationẽ antiquioris poſſeſsionis di
ci põt,ꝙ ſufficiat ꝓbatio ſemiplena,quæ in iudicijs, poſſeſſo
riis,in quibus agit̃ de modico præiudicio, videt̃ ſufficere, ſ̃m
Bar.in l.1.C.quorũ bon.& in l.fi.in ver.fi.C. vbi in rẽ actio.&
de iſta antiquiori poſſeſsione apparebit ẽt efficacius ex his, q̃
dicentur inferius in rñſionib.ad contraria.¶Tertiò principalr̃
11 † de potiori iure dictorũ comitũ in iſto iudicio poſſeſſorio cõ
ſtare dicit̃ ex eo, ꝙ ſunt in quaſi poſſeſsione iuſto tit.d.c. licet
cãm.& per Bart.in d.l.ſi duo. & de quo apparet ex inueſtituris
reuerendiſsimi D. Epi Tridẽtini.Et q̃uis de caſtro nouo & ca
ſtellatio cum omnibus ſuis iuribus & pertinentijs ſint ſimplr̃
inueſtiti,& ſic ꝙ per hoc non ꝓbet̃ titulus in iſtis locis,de qui
bus contenditur,niſi aliter appareat, ꝙ ſint de iuriſdictione di
ctorum caſtrorũ,per ea quæ no.Bart.in d.l.ſi ſic.§.1. de leg. 1.
& per alios,qui ſuperius allegant̃ in contrarium:nihilo minus
12 quia † poſtquã fuerunt inueſtiti,ſemꝑ extiterunt in quaſi poſ
ſeſsione ſciente & patiente dicto ſuperiore,per hoc probat̃,ꝙ
ſub dictis inueſtituris hæc loca comprehenduntur, & ꝙ iuſta
eſt & titulata quaſi poſſeſsio dictorum comitũ, vt probat̃ ex
no.ꝑ Bar.in l.quæ dotis.ſol.mat.in fi.dum dicit, ꝙ ſi quis ſit p̃
ſens actui difformi:vt quia alius intrat in poſſeſsionẽ rei ſuę &
tacet,ꝙ vr̃ conſentire:q̃n præceſſerat contractus, ex cuius na-
tura tenebatur illud pati.l.2.C.de acq.poſ. & l. quædã mulier.
de rei vend.& ſi dicatur,ꝙ Bar.loquitur,q̃n certum erat,ꝙ res
illa in contractu erat deducta:idem tamẽ eſt,q̃n poterat com-
præhẽdi & erat dubium, vtrum contineretur ſicut in caſu no-
ſtro,per ea quæ traduntur per Bart. in l.triticum. de verb.obl.
vbi vult, ꝙ ſi promitto certã quantitatem non expreſſa cauſa.
ꝙ præſumitur promiſsio facta in dubio ex cã,quæ præceſsit,ꝑ
illum tex. ſic & in caſu nr̃o quaſi poſſeſsio debet præſumi ap-
prehenſa ex titu. præcedenti, ꝙ dictus epiſcopus ex cã p̃dicta
non contradixerit.& iſtud ẽt confirmatur ex no.ꝑ Bar. in l.ge
rit.de acq.hær.dum quærit,an per non factum inducatur adi-
tio:vt quia hæres non ſoluit illud,q̃đ debebat defuncto, & cõ
cludit,ꝙ ſic,vt euitetur mora & delicti præſumptio.l. merito.
pro ſoc.cũ quo alij magis cõiter trãſeunt, vt latè declarat Ale.
in l.nõ hoc.C. vnde cogna. & ideo ẽt in caſu nr̃o dicti comites
ex dicto titulo dñr in dubio incępiſſe quaſi poſsidere:quia per
hoc præſumuntur nõ deliquiſſe.& d.epiſcopũ,ex eadem cauſa
non contradixiſſe,cum non ſit veriſimile, ꝙ voluerit ſuum ia-
ctare.l.cum de indebito.de probatio.& l.ſi cum aurum. de ſo-
lutio.& adhuc voluntas & intentio contrahentium declaratur
ex his,quæ geſtá ſunt per eos poſt cõtractum,per no. per Bar.
in l.2.de vul.& pup.col.pe.verſi.ex quibus pręſumatur &c.vbi
dicit, ꝙ voluntas teſtatoris præſumitur & declaratur ex his, q̃
dixit extra teſtamentum,puta quia ante teſtamentum dixit, ſi
filius meus morietur,nollem,ꝙ mater eius hr̃et vnũ obolum,
vel ſimilia verba.Vnde tunc ſ̃m eum eſt præſumendum,ꝙ vo-
luerit teſtator matrem excludi ex tacita pupillari. Pari ergo ra
tione ex his, quæ in caſu nr̃o a contrahentibus geſta ſunt poſt
contractum,ex quibus voluntas eorũ non minus declaratur.
q̃ ex verbis.l.de quibus.de legib.& l.Paulus rñdit, non tm̃ ver-
bo,rem ratam habe. & maximè q̃n contractum ſequuntur in-
continenti,vt ẽt dicit Bart.in d.l. triticum. & in l. per diuerſas.
C.manda.& in l.poſt contractũ.de don.& in l.2.de repu.hær.
C.ꝑ l.ſi ventri.§.in bonis:de priuil.credi.& ideo cũ paulo poſt
& ſtatim poſt inueſtituram ſibi conceſſam & ab eo tꝑe & citra
fuerint dicti comites in quaſi poſſeſsione ſciente & patiente
dño epiſcopo,qui tũc pleno iure erat D.Numii expulſo & pri
uato D.Ioanne feudatario,eſt præſumendum, ꝙ quaſi poſſeſ-
ſio fuerit acquiſita patientia præſtita ex cã dictæ inueſtituræ,
& ꝙ intentio cõtrahentium fuerit ab initio, ꝙ hæc loca eſſent
comprehenſa ſub illa,ex quo caſtrum Numij erat apud.d.epi-
ſcopum,& ille non erat in remotis,præſumitur, ꝙ ſciuerit, p̃-
dictos comites in his locis iuriſdictionem exercere.c. cum in
tua. q̃ matri.accu.poſ. Quia ergo de intentione contrahentiũ
apparet,ꝙ hæc loca incluſa fuerint in inueſtitura, de titulo dr̃
apparere:& iſto caſu non loquitur Bar.in l. ſi ſic.§.1. de leg. 1.
quamuis ergo probata eſſet poſſeſsio ab vtraq; parte eiuſdem
tꝑis iuſtior:tñ iudicari debet poſſeſsio dictorum comitum ra-
tione tituli prædicti d.c.licet cãm.& ibi per oẽs, & per Bart. in
d.l.ſi duo.& Bal.in d.l.ordinarij.& in dicta diſp. Accuſatus de
vi turbatiua.cum concor.& vbi ẽt de titulo alterius partis con
ſtaret, & poſſeſsio æqualis probata eſſet:q̃a † tñ titulus comi-
tũ eſt antiquior,eorum, ẽt poſſeſsio iuſtior & antiquior præ-
ſumeretur in dubio & per ↄ̃ñs in hoc iudicio deberent obtine-
re,ſecun-

re,ſm Iac.de Are.not.in l.quoties.C.de rei vendica.& in l.ſi.C. de edicto diui Adrian.tollendo. ¶Quia ergo ex præmiſsis fundata eſt intentio prædictorũ comitũ, reſtat ſolùm rñdere ad al legata in ꝯrium. Non obſtat igitur, dum primò dr̃, ꝙ ex parte D.Petri ſit probata poſſeſsio & dictorum comitum turbatio: quia ex his diceretur probata eius intentio, ſi aliud non eſſet probatum ex aduerſo, per ea quæ in contrarium ſunt allegata. ſed cum per dictos comites per plures & meliores teſtes probatum ſit, ꝙ ſint in quaſi poſſeſsione, & ꝙ illa eſt antiquior, & titulata, ceſſat abiectio: quia iuſtior ex his dictorum comitum dr̃ eſſe poſseſsio, clãdiſtina & vitioſa poſſeſsio partis aduerſæ. d.c.licet cauſam.cum alijs ſuperius allega. nõ obſt. ẽt dum dr̃, ꝙ immo antiquior eſt poſſeſsio aduerſarij, ſi coniungatur cũ poſſeſsione D.Ioannis, prout debet coniungi: quia immo talis coniũctio non debet fieri, ex quo fuit interrupta poſſeſsio D. Ioãn.expulſi a dño feudi ꝑ eius feloniã.l.Pomponius.§.quæſitum.de acq.poſ.vbi hr̃, & ibi no.omnes. ꝙ ex poſſeſsione nõ continuata non datur acceſsio: tunc ergo authoris proximi & remoti debet acceſsio fieri, vt eadem l.§.non aũt. qñ poſseſsio fuit continua & non interrupta.d.§. quæſitum. Et vbi prædicta acceſsio eſset faciẽda, deberet locum magis hr̃e in perſona dictorum comitũ, q̃ prius fuerunt ſucceſſores D.Io.mediante perſona.d. epiſcopi, a quo fuerunt inueſtiti de caſtro nouo & caſtellatio: ſicut D.Peregrinus pater aduerſarij, qui poſtmodũ ab eod.d. epiſcopo dr̃ inueſtitus de caſtro Numij. ¶Nec obſt. dum dicebatur, ꝙ D. Ioannes exercuit iuriſdictionem in iſtis locis, tanquam D.Numij & non velut dñs Caſtri noui: q̃a hoc negatur & oſtenditur: quia ẽt tanquam eſset inueſtitus de caſtro Numij, & dum teneretur & poſsideretur per D. Aldrigetum, erat ẽt in quaſi poſseſsione iſtorũ locorum, de quibus cõtenditur, & per conſequens in ea perſeuerauit potius tãquam dñs caſtri noui, q̃ velut D.Numij poſtea acquiſiti: quia non ꝑſumitur mutatio animi l.cum tacitum.C.de probatio.& in ca. cum Marthæ.de celeb.miſsa. ¶Item non obſt.dum dr̃, ꝙ D. Petrus ẽtſi ſit iunior poſseſsor, debet obtinere ꝑ titulum, quẽ dr̃ hr̃e: quia ẽt negatur, ꝙ de aliquo titulo apparere dicatur. Quia licet ſit inueſtitus de omnib. iuribus. & pertinẽtijs Numij: nõ tñ per hoc probatur, ꝙ ſub illo titulo includant iſta loca, ſi aliter non põt apparere, ꝙ ſint de pertinentijs dicti caſtri, per no.ꝑ Bar.in d.l.ſi ſic.§.1.de leg.1.& ꝑ Old.in d.conſ.164.

14 & Ang.in l.locus.de ac.poſ.Et quamuis † illi, qui vẽdiderunt dictum caſtrum Numij velut procuratores Cæſareæ maieſtatis induxerint d.D.Peregrinum emptorem in poſſeſsionem locorũ prædictorum: hoc tñ non nocet dictis comitibus prius exiſtentibus in quaſi poſseſsione iuriſdictionis in prædictis locis. & quantum ad dictam quaſi poſſeſsionem iſtud eſt clarũ, vt eſt caſus in l.ſi fundum.cum gl.de fundo dota. vbi hr̃, ꝙ licet vxor maritum induxerit in fundum, nihilò minus poſſeſſori non fit præiudicium, nec maritus tunc incipit poſsidere. Et quamuis ibi dicatur, ꝙ ex tali inductione transfertur dominium ſine poſſeſsione, illud eſt ex eo: quia dñiũ fundi erat vxoris, & hoc conſtabat, ſed in caſu noſtro non apparet de dñio tradentis, & ideo dici non põt illud eſse tranſlatũ.l.traditio.de acq. rer.do. & multo minus quaſi dñium iuriſdictionis, quod ſine quaſi poſseſsione illius non põt transferri.l. 1.& per totũ, de publicia.& §.aliæ.inſti.de actio. & quam transferre non potuerunt, cum dicti comites eſsent in quaſi poſseſsione, quia duo in ſolidum eodem reſpectu non pñt poſsidere. d.c.licet cãm.& l. 3.§. ex contrario.de acq.poſ.Præterea licet illi, qui induxerunt in poſseſsionem vel quaſi d.D. Peregrinum hr̃ent mandatum ad vendendum, & ꝯñr ẽi ad tradendũ, ẽt ſi hoc nõ fuiſset expreſſũ.l.ſi cum exhibuiſsent.de public.virtute tñ talis mãdati nõ potuerunt emptorẽ inducere in poſseſsionem vel quaſi rerũ & locorũ, q̃ non pertinebãt ad dñium, vel de cuius dñio nõ conſtabat in dictis locis, in quorũ poſseſsione ipſe nõ erat ſed alius, ſm Alex.in terminis in conſ.81. aliàs.89. Lecto, & diſcuſso &c.3.vol. verſ. quarta rõne &c. & ſic mandatarius non potuit mediãte dicta traditione declarare hæc loca eſſe de ꝑtinentijs Numii: q̃a hoc mandatũ nõ habuit, vt dixi, cum nõ conſtaret de dñio vel poſseſsione dñi, & per ꝯñs in his locis titulus ex defectu mandati non dr̃ acquiſitus nec dñiũ, vel quaſi ex defectu iuris dñi mandantis. Et vbi ẽt de titulo aduerſarii conſtaret: quia tamen de poſseſsione antiquiori, & de titulo priori dictorũ comitũ eſt ꝓbatũ, dñr hr̃e meliora & potiora iura ꝑ ꝓdicta, immo ẽt ſi de ſola eorũ poſſeſsione, conſtaret, idẽ eſſet: q̃a cũ dicti comites a tp̃e, quo fuerunt inueſtiti, fuerunt ſemꝑ in quaſi poſſeſsione, titulus acquiſitus poſtea per aduerſarium nihil ſibi prodeſt, ſm Bal.no.in diſpu. Accuſatus de vi turbatiua.col.vlt.vbi no.dicit, ꝙ titulus q̃ſitus poſt poſſeſsione aduerſarj nõ põt quærẽti patrocinari. arg.d.l.fundũ. de fundo dota. & q̃a aliàs de facili quis ſuponeret a quo emeret, & fingeret ſe titulo poſsidere. & allegat in ſi ri, qđ no.per doc.in l.cogi.C. de pet.hæred. & cum eo tranſit Alexand.in l. ſi de eo.§.fin.in fi.de acqu.poſ. operatur ergo probatio tituli, quando vterque probauit de poſſeſsione æqualis temporis, ſecundũ Bar.in d.l.ſi duo.in prin.& in l.1.C. vti poſsid.vel quando iunior poſſeſſor quæſiuit titulũ ante poſſeſsionẽ antiquiorẽ aduerſarij, & ita debet intelli.qđ no.An.de Bu. Ale. & Soc. in locis in contrarium alleg.& ẽt iſto caſu nõ prodeſſet, ſi deduxiſſet antiquior poſſeſſor, ꝙ aduerſarius ab eo poſsidet vi, vel clam reſpectu ſuæ poſſeſsionis, ſm Barto. & Imo.& alios Mod.in d.l.ſi de eo.§.fi.ꝙ an factũ ſit per dictos comites, apparere põt ex ꝓceſſu, quem in hoc non vidi.Et alia rõne ẽt nõ põt iſto caſu parti aduerſæ titulus prodeſſe.per no.ꝑ Bar.in d. l.ſi duo.in prin.vbi quærit, an ſi ille, quia me clã poſsidebat, tibi bona fide recipiẽte vendidit & tradidit, an mihi tenearis. & rñdet, ꝙ tenetur hoc interdicto retinendæ, ſm gl.ibi.& doc. quia illud eſt in rẽ ſcriptũ.l.1.§.pe.de interdi. ergo ſicut tenebatur author tuus ita & tu teneris: quia ergo dicti comites erant in quaſi poſſeſsione ante authorẽ. d. Petri & patris ſui, ille tenebat prædicto interdicto: quia non conſtat de aliquo eius titulo in dictis locis, ergo eo.modo tenetur D. Petrus, qui ab illo acquiſiuit bona fide, licet ẽt ab eo vel eius nomine in poſſeſsionem inductus fuerit. Et ſic per prædicta ad oĩa q̃ allegantur in contrarium remanet rñſum. & eſt concludendũ & ita concludo in fauorem dictorum comitum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ex constituto non transfertur poſſeſsio, quando non coſtat conſtituentem eo tempore poſſediſſe.*

2 *Conſtitutum non dicitur factũ, quando aliquis in inſtrumento dixit, conſtituo illum poſſeſſorem: ſed quando dico, conſtituo me tuo nomine poſsidere.*

3 *Publiciana non datur illi, qui nunquam cecidit a poſſeſsione, vel illi qui nunquam poſſedit.*

4 *Teſtis ex eo, quòd de auditu deponat, non infirmatur primum dictum ſimpliciter depoſitum, habens bonam cauſam.*

5 *Teſtis dictum infringitur ex eo, quòd in alio falſum dicat per errorem, vel ignorantiam cauſatam ex longo tempore.*

6 *Fideicommiſſarius agit publiciana ex titulo fideicommiſsi etiã ante traditionem ſibi factam.*

7 *Fideicommiſſaria hæreditatis petitio quando dicatur intẽtata.*

8 *Clauſulæ ſuper quibus omnibus & ſingulis &c.& omni meliori modo, & non ſe aſtringens, quid operentur in libellis.*

Fideicommiſſaria hæreditatis petitio poteſt concurrere cum rei vendicatione & publiciana.

9 *Publiciana, vel petitio hæreditatis quando detur contra titulo poſſidentem.*

CONSILIVM LIIII.

Viſo proceſſu, & (quantum in me eſt) oĩbus diligenter ponderatis, vr̃ prima facie dicendũ, ꝙ intentio actoris non ſit fundata aliquo modo. Nã de poſſeſsione D.Antonii Senioris conſtare nõ vr̃. Et quæ in primis per teſtes dr̃ nõ ꝓbari: qm̃ primus teſtis de eo fidem non facit: quia de auditu loquitur, per no.in l.teſtiũ.C.de teſtib.& per doc.in c.tam literis.eo.tit. cũ concod.de quibus ibi, & alius qui de dicta poſſeſsione deponit, & qui eſt tertius in ordine alia rõne nõ probat, ſ.qui dicit, Gaſparẽ poſſediſſe petiã terræ, de qua agitur, poſt mortẽ d.Antonii.& alii teſtes dñt Chriſtophorũ poſſediſſe, ex quo teſtimonio, quod præualet cum ſint plures, ꝑ no. in c. noſtra de teſti.& in l.ob carmen.§.fi.ff.eo. conuincitur alius teſtis de falſo & de periurio, cum ergo in hoc ſit periurus, in oĩbus

etiam

etiam alijs reprobatur,& in aliquo illi non credit, per no. per Inn. in c.fraternitatis.de hæreti.& Bal.& Mod.in l. ex falsis.C. de trāsactio. ¶Quia ergo de possessione D. Antonij in totum, vel ꝑ parte nō ꝯstat ꝑ testes: minus ēt de illa apparet ex instrō diuisionis factæ inter illū & procuratorē D.Bartholomæi fratris sui.Nam quamuis dicat̄, ꝙ facta diuisione constituerunt se ad inuicem possidere: tñ ex diuisione non potuit transferri possessio,& omissa disputatione vtrū ille, qui diuisit ꝓcuratorio nomine D. Bartholomæi hr̄et mādatum vel non tanquam
1 non necessaria: qm̄ † ex constituto ꝗdemū possessio transfert̄: qñ constat, ꝙ ille, qui constituit se alieno nomine possidere, tp̄e constituti erat in possessione: vt in l.quamuis.§. si conductor.iuncta gl.de acq.pos.& illā gl.ad hoc ibi ponderat Ang.dicens se pluries aduocādo illā allegasse & obtinuisse ꝯ asserētes in possessionē esse translatā per constitutū, q̄ non fuerunt cauti in probando constituentem possidere tp̄e,quo ille cōstituit se possidere.& idē vult Ang.in l.2.C.de acq.pos. vbi ēt idē sentit gl.in ver.tradita.& Bar. in l.quod meo.in fi. prin.ff.eo. ver. sed iuxta p̄dicta ēt quæro &c.& Bal.in l.1.C.qñ liceat ab emp. disce.& An.de Bu.in c.cū venissent,de resti.spo.& in c.fi. de cā pos.& proprie.in 10.col.Cū igit̄ nō sit probatū,ꝙ D.Bartholomæus possideret tp̄e diuisionis ex constituto sui procuratoris,non potuit transferri possessio in D.Antonium.Præterea ex d.instrō diuisionis non apparet de aliquo cōstituto. Solùm enim in illo dr̄,seq; ēt nominibus suprascriptis possessores ipsorum bonorum vt supra.diuisorum inuicem mutuò fecerunt & constituerunt,donec & quousq; &c.quæ verba non importaut,ꝙ vnus constituat se alterius nomine possidere: & prout concipi debēt d. mō ad hoc, vt ex cōstituto trāsferat̄ possessio. l.qđ meo.in prin.de acq.pos.sed significant, ꝙ vnus constituit alterum possessorē in bonis sibi diuisione obuētis.vñ ꝑ ꝑ hoc non dr̄ translata possessio.nec trāsferri potuit, sicut etiam nō
2 transfertur: qñ dr̄, ꝙ possessor.dedit & † tradidit in absentia rei:sed dr̄ solùm data licentia ingrediendi possessionem.l.prædia.cū ibi no.ꝑ Bar.& oēs de acq.pos.Aliud est.n.dicere, cōstituo me tuo nomine possidere,& aliud est dicere,constituo te possessorē:q̄a primo casu ille, qui cōstituit rē tenet, & in ipsa re permanet nomine alterius:ideo illi volēti acquiritur possessio,& alieno corpore dr̄ possidere. d.l.qđ meo. & alio casu nō stat possessor in ipsa re,nec illā retinet alieno nomine,sed constituendo aliū possidere vult, ꝙ alius ꝑ se ipsum possideat, ꝙ simplici verbo & sine apprehēsione vera vel ficta nō potuit facere.d.l.p̄dia. ¶Et vbi ēt prædicta oīa cessarent, non potuisset transferri possessio ex ꝯstituto in d.Antoniū, nisi pro dimidia: q̄a p̄supponitur ex illo instrō,ꝙ d.Bartholomæus esset solum dñs,& possessor ꝑ dimidia.qđ aūt.d.Antonius aliā dimidiam possideret,ex instrō non constat:quia ēt ex titulo non probat̄ possessio.l.cum res.& ibi no.C.de ꝓba.quem titulū ēt diuisionis nō potuit hr̄e,nisi pro parte,q̄ dr̄ spectasse prius ad d. Bartholomæū.l. cum solus.cum ibi no. de vsucā. & in l. 1. C.com. vtriusq; iudi. Nec potuit præscribi dicta petita terræ ex p̄dicto titulo,nisi pro dicta dimidia:vt tradit̄ in dictis locis. ¶Ex persona ergo dñi Antonij Senioris non potuit actor agere rei vēd. q̄a de dñio illius non constat.l.1.C.de aliena.iudi.mutan. cau.
3 fac.nec ēt publiciana.q̄a † ille nunquā cecidit à possessione,& sic publiciana illi nunquā cōpetijt.l.1.& ibi ꝑ Bar. de publiciana.& q̄ nō cōpetit,nisi quis possederit,& titulum habuerit, vt no.in d.l.cū res.C. de prob. & in §.sed istæ.insti. de act. & in c. abbate sanè.de re iud.de qua possessione.d.Antonij non ꝯstat, vt dixi, neq; ēt de titulo saltē respectu totius.Atq; ēt publiciana non cōpetit ꝯ reū possidentē cum titulo.l. siue autem.§. si duob. de publ.nec ēt actor ex propria ꝓsona agere potuit publiciana: q̄a nunq̄ cœpit possidere istam rē, & ꝙ d.casu fideicōmissario nō competat publiciana,vult Bart. expressè in l.cū spōsus.§.is qui.de publici.¶Sed istis & alijs non obstantib.ꝯriū puto verius.Et in primis ꝯsiderādū est, ꝙ primus testis.d.Leonardus in principio sui testificatus prius dixit, ꝙ d. Antonius tp̄e eius vitæ,& vsq; ad mortē eius inter alia eius bona habuit tenuit,& possedit vnā eius possessionē, & terras ipsius possessitas in villa de Mariano, inter quas aderat petita terræ descripta post petitionē D.Antonij Senioris, & ēt hēbat & possidebat vnum molendinum etiam in d. villa Mariani situm pro suis & tanquam sua, fructus & reditus earum petiarum terræ eiusdem possessionis hñdo & percipiendo, & habebat & percipiebat pro parte dñica, prout faciunt dñi patroni dictarum suarum terrarum & bonorū &c. Si ergo iste testis nihil aliud circa hoc inferius dixisset,certum est,ꝙ probaret concludēter possessionem d.D.Antonij Senioris: quia rationē reddit congruā & concludentē,s.q̄a fructus percepit.l.Titia.cū ibi no.de solu.& l.litibus.C.de agri.& censi.li.11. Quāuis ergo postmo
4 dū inferius dicat, ꝙ scit p̄fatum D. Antoniū tenuisse & possedisse dictā petiam terræ, de qua supra dixit vnā cum possessione de Mariano, ꝓut supra dixit, quia intellexit & dici audiuit d.D.Antoniū tenuisse & possedisse dictam possessionē de Mariano,in qua possessione erat cōprehensa dicta petia terræ, ꝓut intellexit ipse d.testis &c.Nihilo minus ex hoc posteriori dicto de auditu nō destituit̄,neq; elidit ur primū dictū,per qđ (vt dixi)probat̄ plenè possessio d.Antonij, ꝑ no.ꝑ Bal.in l.2. §.quod obseruari.C.de iura.calū.qui ex gl.in ver.credit.colligit,ꝙ si testis dixit se credere id,qđ prius per veritatē affirmauerat,nō euanescit testimoniū, ꝙ dicit mēti tenendū. & ideo Spe.de teste.§.opponitur. ver. itē deposuit de credulitate &c. dicit,ꝙ si faciens interrogatoria dicat, interrogandos esse testes in fine,an quæ dixerint credāt vera: debet tale interrogarium rescindi:& dicit ibi Io.Ang.in add.fortius,ꝙ cācellādum est interrogatorium, an ex auditu, an ex credulitate dicat,in quo est fortior captio,& sic in sp̄ē loquit̄,qñ testis deponit de auditu, postq̄ deposuerat simpliciter & bonā cām assignauerat & dicit Car.quē ēt refert Io.de Ana.in c.inquisitionis.§.fi. de accu. ꝙ vidit de facto obtineri ꝑ talē rñsionē testiū factā gn̄aliter post depositionē non infringi rñsiones præcedentes. alleg.Spe.in d.loco,cū quo ēt transit Ant.de Bu.Abb.in d.§.fi. quamuis ēt interrogarium illud nō fuerit rescissum,sed fuerit rñsum:si tñ testis prius assignauit bonā cām, ista rñsio nō nocet,f̄m Ant.de Bu.Imo.& Abb.ī c.quoties.de testib.secus aūt secundum prædictos,si prius testis nullā bonam cām assignasset,vel si assignasset, promiscuam ad scire & credere: quia sequens verbum credere,uitiat eius dictū.vnde ex præmissis cōcludit̄,ꝙ iste primus testis optimè ꝓbat possessionem dñi.A. ¶Et idē ēt probat Antonius de Cāpana tertius testis, qui concludenter deponit de possessione D.Antonij,vt ex lectura ipsius testis clarè apparet.¶Nec obst. dum dr̄,ꝙ conuincitur de mendacio in eo,qđ dicit, ꝙ mortuo D. Antonio Gaspar eius
5 filius tenuit & possedit dictā petiam terræ:q̄a alii † oēs dn̄t ꝙ Christophorus illā possidere cœpit post mortem patris,& sic q̄a dicit falsum in vno, ei nō credit̄ ēt in alio, ꝑ no.in locis in ꝯrium alleg. Quia istud procedit, qñ sciēter deposuit falsum, sed qñ ignoranter deposuit, tunc non est in dolo neq; periurus, ideo illi creditur,f̄m Bal. in d. l. si ex falsis.qđ maximè est verum,qñ aliquo ꝓbabili errore ductus credidit illud, quod deposuit esse verum, sicut qñ deponit de facto de longinquo. vel implicito,f̄m Alex.ibi & Are.in c.in nr̄a.de testib.& in hac materia factum de longinquo est tp̄s decem annorum: quia post illud tēpus præsumitur obliuio ēt in facto proprio. l. peregre.in prin.de acq.pos.& ibi per Alex. & idem per illū text. vult Bar.in l.si res obligata.de leg.1.& in l.si quis delegauerit. de noua.& in l.nō fatetur.de confessis.vnde ꝑ obliuionē amitti̇t possessio,quæ inducit̄ ex cursu lon.tp̄is,f̄m gl. in l.si id qđ in prin.de acq.pos.& in l.fi.C.vnde vi. & longū tp̄s dr̄ esse decem annorum.l.fideicommissa §.Aristo.de fidei.liber.& ita ēt in proposito concludit Bar.& doc.cōiter in l.si eo.§.si forte.de acq. pos. & ibi Alex. qui refert ēt multos velle,ꝙ illud tp̄s debeat declarari arbitrio iudicis, & ꝙ debet arbitrari de minori & non de maiori tp̄e. Cum ergo testes deponant de possessione Christophori & Gasparis,qui mortui sunt iam ann. 25. & vltra,& sic de eo qđ excedit longum tp̄s, præsumendū est, ꝙ testis ꝑ errorē dixerit, Gasparē possedisse post mortē patris, & tāto magis:q̄a cum Luchinus filius Gasparis possederit per multos annos, potuit verisimiliter credere, ꝙ possesio fuerit prius apud patrē eius quā apud Christophorū. Et p̄dicta cōfirmantur ex no.ꝑ Inn.in c.qualiter & qñ 2.de accu.& ꝑ Bal. in l.p̄sbyteri.C.de epis. & cleri.in 2.col.dicētes,ꝙ tp̄s de facili cadit a memoria testis. & idē dn̄t doc. in c. ex tenore,de testi. & dicit Ang.in consi.25.Pro decisione q̄ōnis &c. ꝙ ex longo cursu circa certum numerū annorū testis de facili errat,alleg. l.3.§.causæ.de Carbo.edic.quinimmo, f̄m eum tūc plus credi-

tur

tur testi dubitatiuè loquenti,quã certitudinaliter: quia verisimiliora deponit.l.3.§.idē diuus.de testib.& idem ēt tenet Ale. cons.65.2.vol.& iō circa personã possessoris potuit testis facile errare:cum de facto excedente longum tps deponunt, & ꝙ ad euitandũ falsum,p̄sumatur potius error, q̄ dolus: vult etiã Bart.in l.quoties.§.1.per illũ tex.de hær.insti.dicens, ꝙ si vno modo fuit dictũ & alio modo reperiatur scriptũ per notariũ, ꝙ p̄sumitur hoc factũ potius ꝑ errorē, quã per dolũ: cũ quo transeũt Bal.Imo.& alij, si aliqua suspicio nō sit contra notariũ.¶Ex præmissis ergo patet, ꝙ de possessione Do. Antonij apparet.de titulo aũt nō est curandum ad effectũ publicianæ: quia de titulo eius esset tractandum, qñ actor & fideicōmissarius vellet agere publiciana ex ꝑsona D.Antonij senioris, qđ facere non pōt:quia illi nunq̄ cōpetijt publiciana: quia nunq̄
6 cecidit a possessione.l.1.cũ ibi plene no. de public. sed † fideicommissarius vl'is agere potuit, & agit publiciana ex propria persona,& sic ex proprio titulo fideicōmissi vl'is ēt añ traditionē sibi factã,ƒm gl.in d.l.cũ sponsus.§.is,cui.de publ. quam in hoc expressè approbat Guid. de Suza.quē refert & ēt sequitur Alb.de Ros.& licet Bar.ibi videatur dicere ꝯrium:tñ ab opi.gl. approbata ꝑ prædictos non est recedendũ: cum qua ēt simpl'r transit Bal.& Ang. & idē ēt probatur ex no. per gl.1.in l.3.in prin.eo.ti.quæ vult,ꝙ quilibet successor vl'is, in quē ipso iure dominiũ transit sine traditione,possit ēt añ traditionem agere publiciana ex propria persona: cũ qua gl.alij simpl'r trãseunt, & expressè illã approbat Saly.in l.2.C.de peti.hær.& in l.fi.§. sancimus.C.de edic.diui Adr.toll.quæ ēt alleg.d.§.is cui.& sic sentit idē in fideicōmissario vl'i,in quem transit dñium sine restitutione actuali, sed ex sola verbali.l.restituta.in princ.ad Treb.& ēt sine restitutione aliqua transit ipso iure dñium rerũ,quæ sunt alienatæ pēdente ꝯdōne fideicōmissi, vel qñ non sunt apud hr̄dem grauatum,sed apud tertium:vt no.in l.pe.C. ad Trebe.& in l.fi.§.sed quia.C.commu.de leg. Et dato ꝙ huic actori fideicōmissario non cōpeteret publiciana: illi tñ cōpetere posset fideicōmissaria hr̄ditatis petitio, quæ cōpetit fideicōmissario vl'i, sicut hr̄di datur petitio hr̄ditatis.l.1.& per totũ, de fideicom.hær.pet.& in qua veniunt res, quæ erant in hr̄ditate tp̄e mortis non solùm iure dñij,sed ēt possessionis & detentionis:& datur pro vna re solùm.l.licet.& l.tñ, de pet.hær.
7 & l.hr̄ditas.C.eo.ti. quod aũt † dici possit intentatã fuisse possessoriam hr̄ditatis petitionē coll'r ex narratione ipsius libelli, in quo narrat de fideicōmisso,ex quo vocantur oēs descendētes.d.Antonij, & qualiter ista petia terræ remãsit in bonis D. Antonii,& hr̄ditate ipsius, & ꝙ ꝑ mortem Luchini euenit casus fideicōmissi in persona d.D.Antonii Senioris, & ꝙ ad illũ ꝑtinet iure fideicōmissi,q̄ narratio cōuenit actioni p̄dictæ, vt coll'r ex no.per Bar.in l.ex diuerso.in prin.de rei vend.& in d.l. licet.& in l.1.in prin.de eden.& ꝑ doc. in c.2. de lib.obl. & q̄uis petatur declarari rem ad se pertinere iure dñii vel quasi, & sic videatur ꝯc'lo libelli esse su ꝑ rei vend. & publiciana per no.
8 ꝑ Bar.in d.l.ex diuerso.tñ † virtute c'læ,su ꝑ q.b.oīb.& sing.&c. pōt ferri sñia ƒm narrata in libello & ꝓbata,ƒm Inno.& alios in c.cum dilectus.de ord.cogn.& tanto magis hoc procedit ꝓpter illã aliam c'lam oī meliori mō &c.ꝑ quã apparet, ꝙ actor noluit se restringere ad specificata tñ,ƒm Bal.in l.vinũ.si cert. pet.& An.de Bu.in c.examinata,de iud.& in c.literæ. de dil. & istud ēt exprimitur in libello,dũ dr̄, non se adstringens &c. q̄ c'la operatur,ꝙ sufficiat ꝓbare illã partem narratorũ, q̄ sufficiat ad cãm,ƒm Bar.in l.diuus.de re iud.& Imo.in l.si cũ nulla. eo.ti.& Bar.in l.circa.de prob. ꝙ actor dicatur deduxisse omne ius suũ, patet ēt ex illa alia c'la deducendo &c. q̄ petitio hæreditatis,vel fideicommissaria hæreditatis petitio pōt cũ rei vēdicat.& publiciana simul & in eo.libello proponi, ƒm Pau. de Ca.in l.2.C.de pet.hær.& in cōs.6.& tanto plus,quia actor iura sua ꝓponit simul & diuisim, copulatiuè & alternatiuè &c. ¶Nec prædictis obst.ꝙ publiciana non detur ꝯtra titu.possidētem.l.siue aũt.§.si duob. de publ. nec ēt petitio † hr̄ditatis.l.2. C.de pet.hær.& no.in l.hæreditatis.eo.ti.& l. hæreditatem.C. in quib. cau. cesset lon. tempo. præscr. quia immo publiciana datur contra tit. possidentem, qñ titulus fuit acquisitus ab extraneo & non ab hærede post mortem defuncti, ƒm Sal. in l.2.C.de pet.hær.& in l.fin.C.de edi.diui Adr.tol.& Alex. in cons.90.2.vol.& Bal. etiam in d.l.si.vult, ꝙ etiam petitio hæreditatis detur contra illum, qui acquisiuit titulum post mortem defuncti:hoc tñ vltimum non firmo: quia non est necessarium.¶Secundò ergo respondetur,quòd utraque actio,hoc est publicana & fideicōmissaria hæreditatis petitio datur contra titulo possidentem,si per eum conuentum excipiatur de titulo ante sententiam:sicut dr̄ de qualibet excep.peremptoria, ƒm doc.in l.cogi.de pet.hær.& non tm̄ hoc procedit, qñ agitur petitione hæreditatis, sed ēt qñ agitur publiciana.ƒm Cy. Bal.& Pau.de Cas.in d.l.cogi.in fi. de quo titulo in casu isto & ad propositum non fuit oppositum: sed solùm fuit opposita exceptio præscriptionis,& dr̄ ꝙ p̄scriptio fuit decursa cum titulo & bona fide,& sic de titulo non fit mentio ad finem excipiendi, ꝙ non datur actio proposita cōtra titulo possidentē, sed ad alium finem. i. ad iustificandum exceptionem præscr. ¶Tertio etiam dicitur,ꝙ isto casu competit contra titulo possidentem petitio hæreditatis alia ratione. Nam qñ quis emit ab illo,contra quem agi potuisset publiciana: ut quia sine titulo possidebat:tunc etiam contra emptorem competit:q̄a plus nō debet cōcedi emptori,q̄ authori,ƒm Pa.de Ca. in l.fi. C.de edi.diui Adr.tol.& in d.cons.6.ꝑ no.per Bar.in d.l.cogi.in fin. & idem vult Ange. & Imol. in l. is qui bonis. de acqu. hær. & Ang.in l.Pomponius.aliàs si ex æquis.de rei vend. & licet Bar. in d.l.cogi.loquatur,quando quis emit lite pendente,& Alex. in d.l.fi.videatur velle,ꝙ hoc modo ꝓcedat dictum prædictorum:tamē istud non procedit.nam Bart. in d.l.cogi, non facit vim in pendentia litis, quando author non habuit titulum.& ideo Pa.de Ca.allegat Bart.pro se.& quamuis in casu isto reus emerit ab illo,q̄ habebat titulum: tñ ille suus author nō obst. illo titulo potuit conueniri petitione hæreditatis: qm̄ titulum habuit a malæ fidei possessore, & a non habente titulum, qui conueniri potuisset petitione hæreditatis, per no. per Pau.de Ca.& alios,in dictis locis.Sicut ergo primo emptori non prodest titulus suus rōne prædicta: ita ēt secundo emptori non debet suus titulus ꝓdesse: quia & isto casu militat rō Pau. de Ca.s.quia plus non debet consequi emptor, quam esset apud suum authorē per iura quæ allegat. ¶Vltimò respōdentur, ꝙ ex quo purificata fuit conditio fideicommissi,omnis alienatio facta pendente conditione resoluitur, & titulus reducitur ad non titulum.l.fi.§.sed quia.C.commu.de leg.& quamuis Pau. de Cast.ibi videatur velle,ꝙ hoc procedit, qñ ꝓhibitus, puta grauatus alienauit. secus si alius extraneus, tñ hoc vult solũ, quantùm ad effectum, vt res alienata interim possit p̄scribi: sed qñ interim nō fuit cōpleta p̄scriptio,nō negat Pau. de Ca. quin resoluat̄ alienatio illa purificata cōditione fideicōmissi, petitio aũt hæreditatis datur ꝯ titulo possidentem:quando titulus habetur pro non titulo.l.nec vllam.§.1.cum seq. de pet. hær. & per hæc a contraria rñsum remanet. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Possessio totius muri probatur ex actibus possessoris factis in parte illius.*
2 *Aedificium non cedit solo ratione possessionis,sed est ædificatis.*
3 *Aedificans in alieno patiente domino acquirit loci possessionem quam dominus amittit.*
4 *Possessor etiam iniustus vel detentor muri propria authoritate potest remouere affixa in illo etiam a domino,vel potest agere interdicto vti possidetis.*
5 *Dominium non probatur ex eo,quòd quis habeat tigna immissæ in muro ab alio possesso,nec etiam communi o.*
6 *Murus quando præsumatur communis ex eo, quòd quis habeat in eo tigna inmissa,uel vnius tantùm.*
7 *Dominium ex ædificatione muri probatur,& quandoque ex sola possessione.*

CONSILIVM LV.

PRimo videndum est, q̄s esse dicat̄ in possessione muri diuisorii,de quo est contentio. & rñdetur, ꝙ illi della Volpe sunt in possessione.nã est certum,nec reuocatur in dubium, ꝙ co. Hieronymus,a quo prędicti hñt causam,dictum murum suis expensis construi fecit: & ꝙ fenestras penetrãtes totum murũ in eo fieri fecit.& ꝙ claues ferreos in eo.immisit perforantes

rantes totũ murum,& quæ per illum ac suos successores tam
singulares,quam vniuersales retentæ sunt,ac de pñti in muro
prædicto retinentur:qui actus sunt possessorij, per quos ac-
1 quiritur† possessio,per no.per Bar.in l.1.§.si quis autem ꝓ p,
de tinere actuq; priua.& quamuis sint ĩ certa parte muri: dñr
tñ prædicti esse in possessione totius muri,qui est vnus.l.2.in
prin.de acq.pos. ¶Nec obst. ꝙ iste murus nouus sit factus &
positus in loco alterius muri,qui dr̃ fuisse cõis:quia quamuis
istud ẽt esset verum,qđ (ut inferius dicet̃)non est probatum:
adhuc tñ possessio dicti muri esset apud prædictos: quia ubi
2 quis † ædificat in solo alieno uel cõi,ẽt si ædificiũ cedat solo,
quo ad dñiũ: nihilo minus ædificiũ possidet̃ tm̃ ab illo qui il-
lud ædificauit,ꝯm gl.in l.2.C.de rei vẽd.ꝑ l.1.in prin.de acqu.
pos. & sic patet, ꝙ co. Hieronymus acquisiuit possessionem
dicti muri ẽt ex solo actu,ædificãdi, & quia illũ possedit velut
murum & parietem suæ domus,ideo hñtes causam ab eo im-
mediate & mediate in dicta domo apprehensa possessione ip
sius domus cœperunt possidere ẽt dictũ murũ cũ vniuersitate
dictæ domus & in concreto.l.si alius.§.fin. cum seq. qđ vi,aut
clã.per Ang.& Mod.in l.q vniuersas.in prin.de acq.pos.Qui-
3 nimmo si ædificat q̃s in alieno† patiẽte dño & possessore soli,
ille amittit possessionem soli,& acquiritur ædificanti,ꝯm Pet.
Cyn.& Sali. in d.l.2. quia per hoc ẽt perdit̃ vsusfructus.l.repe
ti.§.fin.quib.mod.vsusfruct.amit. ergo multo magis ꝑdit̃ pos
sessio,quæ facilius amittit̃.l.si quis vi.§.dñia.de acq.pos.& q̃a
sicut per inũdationẽ quis possessionẽ amittit.l.3.§.Labeo.de
acq.pos.sic ẽt debet perdi per talẽ occupationẽ. & istud ẽt te-
net Alex.in d.§.Labeo. quem legit cum.§.Nerua.& in l.si de
4 eo.§.si forte.eo.tit.& ex hoc.s.ꝙ † prædicti de la Volpe sint in
possessione d.muri, sequit̃ primo ꝙ propria authoritate pñt
tollere:quicq̃d est affixũ in dicto muro:q̃a rõne possessionis
tm̃ licet propria authoritate tollere illud,qđ immissum repe-
ritur in re possessa.l.quẽadmodũ.§.1.ad leg.Aqui.& l.si vitẽ.
§.si ad ianuam. qđ vi, aut clã.& l.1.& 2.C.nemini lice.re.alie.
&c.& istud etiã clarè colľr ex verbis Bar.in l.1.§.nunciatio.de
ope.no.nũc.& qđ plus est,ẽt rõne solius detentionis, licet ei
q̃ in ea turbat̃, ꝓpria authoritate tollere.d.l.2.C.nemini lice.
&c.& clarè vult hoc Roma.in d.§.nunciatio.in fi. & ibi ẽt idẽ
tenet Ale.& prædicta hñt locũ,ẽt si sit iniustus possessor, arg.
l.1.§.fi.cũ l.seq.& per rõnẽ ibi redditã. ff. vti possid.& l.1.§.&
parui.qđ vi aut clam.& ibi ẽt probat̃ iuncta gl.& ꝙ hæc locũ
hñt ẽt,qñ dñs ædificaret in re sua ab alio possessa:q̃a non licet
ẽt dño turbare possessorẽ d.mõ,vt ibi:qđ est verũ,qñ nõ pos-
sidet vi,clam,vel precariò,prout non dicit̃ clam possidere,qñ
possessionem est ingressus: dño sciente & non ꝯtradicente.l.
clã possidere.in prin.cum gl.de acq.pos.prout vicinus præsu-
mitur sciuisse in casu nr̃o, maximè cum ꝯstructio muri fuerit
actus successiuus,& qui verisiľr transire potuit in notitiam vi
cini:ut plenè traditur in l.1.si cer.pet.cum concord.de quibus
ibi, & a quo ẽt ædificans non possedit vi,vel ꝑcario:quia hoc
non probatur,nec ẽt allegatur,prout debet allegari,& de hoc
excipi,ꝑ no.per Bar.in d.l.1.§.fin.uti possid.& in d.l.si de eo.
§.fi.de acq.pos.& ex quo per talem immissionẽ factã in muro
vel supra murum continue turbant̃ ꝑdicti de la Volpe in sua
possessione,ex interuallo ẽt immissa potuerunt, & pñt tolle-
re:quia quamdiu tenet̃ aliq̃d immissum in dicto muro,posses
sor muri cõtinuè turbatur:ideo poterit illã turbationẽ repel-
lere,& propria authoritate tollere,q̃a donec est in actu turbã
di,dr̃ sꝑ fieri incõtinẽti,ꝯm Bar.in l.1.§.interdictũ.ff.vti pos-
sid.& ꝑ Mod.in l.clã possidere.§.qui ad nũdinas. de acq.pos.
& possessor nedum potuit vti remedio facti.s.tollẽdo immis
sa,propria authoritate,sed põt ẽt vti remedio iuris,& agere cõ
tra turbantem interdicto vti possidetis.l.de pupillo.§.memi-
nisse.de ope.no.nunc.prout factum reperitur, & sic ex præ-
missis patet,ꝙ vicino nõ licet retinere tigna in dicto muro,&
ꝙ non licuit ædificare supra dictum murũ, & ꝙ oẽ immissũ
vel ædificatũ põt tolli de facto ꝑ possessorem ipsius muri,vel
remedio iuris põt cogi ille,qui immisit vel ædificauit ad tollẽ-
dum, quia turbatur possessor in sua possessione. ¶Secundò
principaliter ex ꝑmissis infertur,ꝙ vicinus, q̃ dicit dictũ mu-
rum esse cõem,dẽt hoc ꝓbare.q̃a ex possessione muri,in qua
sunt illi de la Volpe, trasfert̃ onus probandi in aduersariũ.§.
commodum.insti.de interdic.ꝙ autem dictus murus sit cõis,
5 absq; dubio probatum nõ reperit̃.Nam ex hoc † tm̃,ꝙ in hoc
muro reperta sint tigna immissa, uel ꝙ suꝑ eo fuerit ædifica-
tum, dñium in totum uel pro parte nõ probatur: q̃a hoc fuit
illicitè factum: ex quo apparet, ꝙ murus fuit & est possessus
ab illis de la Volpe,& a suis authorib.vt colligit̃ ex ꝑdictis. &
sicut ẽ possessio iunior præsumit̃ vitiosa & clãdestina.c.licet
cãm.de probat.& per Bar.in l.si duo,in prin.ff.uti possid.& ꝑ
alios in l.1.C.eo.cũ cõcord.nec iste modus probandi dñium
traditur per doc.in locis,ubi declaratur, qũo dñium ꝓbetur:
vt per Bar.& alios,in l.si rem alienã. de acq.pos.& in l.nam &
si fur.si cer.pet.& in l.cũ res,C.de probationib. & in l.indicia.
C.de rei uend. cum concordan. ¶Nec obst. ꝙ ex immissione
tignorum murus probetur cõis qñq; pro diuiso,& quandoq;
pro indiuiso,& ex societate expressa vel tacita, secũdum Bar.
in l.damni infecti.§.cum parietem.quem legit cũ l.inter quos.
de damn.infec.q̃a in q.illa Bar.& alij, præsupponunt murum
esse cõem,vt quia ædificatus est in solo cõi: sicut dr̃ de arbore
vel lapide nato in cõfinio.l.arbor.in prin.commu.diui.& in l.
pe. pro soc. prout ad hoc ista iura allegat Imol. in l. in parie-
tis.de damno infec.vel aliter apparet de cõione, prout diuer-
sis modis potest apparere,de quibus per Ang.in l.quidam Ibe
rus.de serui.rusti prædio.& sic per Bar. & alios,in d.§.cũ parie
tẽ,non dubitat̃ de cõione,sed illam præsupponunt: sed quæri
tur solùm de qualitate cõionis videlicet qñ fit pro diuiso ipsa
cõio vel pro indiuiso,& qũo hoc contingere possit,& vult,ꝙ
fieri possit tacitè & re ipsa,s.ex qualitate actuũ,& ẽt expressè,
vt ibi per eum. sed ꝙ probetur aliquẽ hr̃e partẽ & cõionem in
muro ex hoc solũ, ꝙ immiserit tigna, & immissa retinuerit in
muro vicino,non est verum,nec est aliquo modo dicendum:
quia iste non est modus concludens probandi dominium,
vt est dictum: & hoc qñ alius vicinus est in possessione totius
muri, sicut in casu nostro, sed est tunc necesse ꝓbare de iure
immittentis,aliàs iniustè dr̃ facta immissio,& tolli põt per illũ
qui possidet propria authoritate, vel potest agere interdicto
vti possidetis: vt est dictum superius: & quamuis Cœpola in
tract.seruitu.in tit.de serui.vrb. prædio.in cap. de pariete, seu
muro,in versi.secundò principaliter &c.dicere videatur,ꝙ ex
6 † impositione tignorum cognoscatur, vtrum murus sit cõis
vel non: istud potest esse verum, qñ ambo sunt in possessione
muri,& non cõstat,q̃s illũ ædificauerit: & sic qñ non apparet
magis de iure vnius,q̃ alterius,tũc.n.ꝑsumi põt, ꝙ murus cõ-
muniter possessus inter illos ꝑsumatur cõis: donec probetur
contrarium, ꝓut idem doct.inferius ẽt in eo.c.declarãt,in ver.
secundo casu principali &c. & tanto minus isto casu ex dicta
tignorũ immissione potest argui, vel ꝑsumi cõio, quia ex ad-
uerso sunt signa quæ argunt ꝯrium, & indicant, ꝙ murus ille
non sit cõis.nam ꝑdicti de la Volpe hñt fenestras in dicto mu
ro illum penetrãtes in totũ,& siľr catenas ferreas ꝑforãtes to
tũ eundẽ murũ,q̃ signa sunt & indicia, ꝙ murus sit in totũ il-
lorũ, ꝓut declaratur ꝑ Cepo.in loco ꝑalleg.& ista ꝑsumptio,
q̃ est fortior,cõfundit aliã: ut no.in l.diuus.de in integ.resti.&
l.cũ de indebito.& ibi ꝑ Bar.de ꝓba.& q̃a,vt ẽt dictũ est, mu-
rus fuit constructus & ædificatus ꝑ authores illorũ de la Vol-
pe,ex hoc probatur nedũ possessio eorum, ut est dictũ supra,
sed ẽt dñium,ex quo non est probatũ, ꝙ solũ esset commune,
ꝯm Bar.expressè in d.l.rem quæ nobis.de acq.poss. dum dicit,
7 ꝙ domus saltẽ fuit ædificantis: q. d. ꝙ non ex † ædificatione
probetur dominium illius,& expressè etiam hoc vult Alexan.
ibi dicens, ꝙ domus ædificata & alia species fabricata intelli-
gitur esse illius, qui fabricauit speciem.l.adeo.§.cum quis.de
acq.rer.dom.& quia de dominio partis aduersæ in totum, uel
pro parte non constat, ut dictũ est, ex sola ẽt possessione illo-
rum de la Volpe probatur dñium muri, ex quo illud deducũt
excipiendo contra actorem,ꝯm glo.in l.ob maritorum.C.ne
vxor pro mari.& Bar.in l.quidam in suo.de cond.insti. vbi di-
cit,ꝙ qñ dñium deducitur in iudicium excipiendo, ꝙ ex sola
possessione probatur dñium, si non sit fundata intentio par-
tis aduersæ,per no.in d.l.ob maritorum. & siľr probatur do-
minium,quod deducitur incidenter,ꝯm eum,& no.in l.sicu-
ti.§.si quæratur.si serui.vendi. & per Bart. in l.si prius.de ope.
no.nun.prout ẽt deduci dr̃,qñ per partẽ aduersam allegat̃ ser-
uitus in d.muro:vt no.in d.locis.¶Nec ob.ꝙ murus antiquus,
& in cuius loco iste fuit subrogat⁹,dicat̃ fuisse cõis, q̃a de cõ-

munione illius non conſtat: quia non probatur, ꝙ in ſolo cõi fuerit ædificatum: vt per Im. in d. l. in parietis. nec ꝙ alijs modis ſit ꝯcta ſocietas in d. muro, de quib. per Ange. in d. l. quidã Iberus. nec ẽt ædificatum eſt cõi noĩe, ſed in dubio noĩe proprio. l. & magis. de ſolutio. præſertim q̃a (vt dixi) non apparet de cõione muri antiqui, de qua ſi ꝯſtaret, dubitari poſſet, vtrũ nouus murus p̄ſumeretur cõi noĩe in dubio ædificatus, per ea, quæ tradũtur, ꝑ Angel. in d. l. quidam Iberus. & vbi ẽt cõſtaret, murum antiquum fuiſſe cõem: adhuc tñ iſto caſu ꝓprio nomine murus nouus diceretur cõſtructus, quod ex ſignis apparet, hoc eſt ex feneſtris, & ex catenis ferreis penetrãtib. totũ murum, qđ fieri non põt in muro cõi pro diuiſo ſᷓm Ang. in loco præall. & in d. l. inter quos. de dam. inf. & ſic ex hmõi indicijs apparet de aĩo ædificantis, qui probatur ex coniecturis, ſᷓm gl. ĩ l. apud Fulciniũ. §. quid ſit latitare. ex quibus cau. in poſ. eat. & in l. apud Celſum. in prin. de doli exce. Nec eſt veriſimile, ꝙ ſi murus antiquus fuiſſet cõis, ꝙ vicinus paſſus fuiſſet ꝙ in d. muro nouiter cõſtructo fierent dictæ feneſtræ, vel ponerentur dictæ catenæ, ex quibus inducitur præſumptio, ꝙ in totũ murus pertinuerit & pertineat iure dñij ad ædificantem. Nec ẽt eſt veriſiſe, ꝙ uicinus paſſus fuiſſet, ꝙ murus antiquus deſtrueretur, qui per vnum ex ſocijs deſtrui nõ põt inuito ſocio, niſi eo caſu, quo murus nõ eſſet aptus ſuſtinere onera vtriuſq; l. parietem. de ſerui. vrbano. p̄dio. & ibi per Bald. Ang. & Pau. de Caſt. & Ang. in d. l. quidam Iberus. de qua neceſsitate reficiendi & renouandi dictum murum non apparet, ex tali igitur patientia vicini circa p̄dicta oritur præſumptio, ꝙ murus antiquus eſſet ſolius co. Hieronymi & nõ cõis, arg. l. cũ de indebito. de prob. ¶Vnde ex p̄miſsis apparet, ꝙ iure cõionis non licuit magiſtro Franciſco ſupra dictum murum ædificare, nec in illo tigna immittere: qm̃ (vt ex p̄dictis apparet) murus iſte in totum poſsidetur ab illis de la Volpe, & ex poſseſsione probatur ẽt dñium eorũ. & ẽt ex hoc, ꝙ a ſuis authoribus fuit ædificatũ ꝯcurrentibus p̄ſertim alijs indiciis & coniecturis ſuperius põderatis, & hoc apud me nullũ hẽt probabile dubium. Nec ẽt iure ſeruitutis prædicta licuit facere dicto magiſtro Franciſco. Et primò; quia idẽ magiſter Franciſcus dicit & allegat, murũ eſse cõem: iõ dicere non põt ꝙ in tali re cõi ſibi liceat facere iure ſeruitutis: quia res propria vel cõis nemini ſeruit. l. in re cõi. de ſerui. vrbã. præd. vbi eſt caſus. & ꝑ ꝯſeq̃ns ſi dicit hr̃e ſeruitutem in d. muro, & murũ eſse cõem. iſta non pñt ſimul ſtare, d. l. in re cõi. & ſic tanq̃ cõtrarius dẽt repelli. l. 1. C. de furt. & vbi ẽt non in cõione, ſed in ſeruitute ſe fundaret, adhuc tñ obtinere non poſset: q̃a de ſeruitute aliqua non apparet. Quod. n. fuerit expreſsè conſtituta nõ eſt probatũ. ¶Nec ẽt de tacita cõſtitutione conſtat ex hoc ſolùm, ꝙ ſciente & patiente dño tigna ſint immiſsa: quia iſto caſu ſciens & tacens non hr̃ pro ꝯſentiente, ſed pro ꝯdicente, & ideo non eſt ſtatim ſeruitus conſtituta, niſi expreſsim appareat de voluntate, ut eſt caſus, & ibi no. glo. in l. inuitum. de ſerui. urba. prædio. Nec ẽt dici põt, ꝙ fuerit q̃ſita præſcriptione: quia de quaſi poſseſsione ꝯtinua longi tpis non apparet, q̃ eſt neceſſaria ad præſcript. l. ſi q̃s diuturno, ſi ſerui. vendi. & no. in l. ſeruitutes. ff. de ſeru. & in l. 2. C. eo. quia quanto tpe tigna ſteterint in muro infixa, teſtes non depoñũt: & per ꝯñs ẽt dici non põt, ꝙ ex curſu d. tpis probetur titulus all. iuxta no. in l. 1. §. fi. de aq. pluu. arc. & per Barto. in l. cum de in rem uerſo. de uſur. & ꝑ doc. in l. ſi certis annis. C. de pac. quia de d. lõgo tpe nõ dr̃ ꝯſtare: & q̃a nõ allegatur aliquis titulus, ꝓut dẽt allegari ad hoc, vt ex curſu tpis poſsit probari, ſᷓm doct. in d. locis. Item præſcriptio non procedit iſto caſu: quia in ea bona fides requirit, ſᷓm gl. in d. l. 2. & in l. fin. quemadmo. ſer. amit. quæ in iſtis incorporalibus non præſumitur, ſecundum gl. & Bar. in l. 1. de itinere actuq; priua. & Cyn. & alios in l. 1. C. de ſer. & eſt communis opi. ſecundum Abb. in ca. ſi diligẽti. de p̄ſcrip. & qualiter debeat iſto caſu bona fides probari, traditur in d. locis, & maximè ꝑ Bar. in d. §. ſi quis aũt ꝑ ꝑ. & vbi fuiſſet inchoata ante demolitionem muri antiqui, fuit tñ interrupta per illius demolitionem: quia talis naturalis interruptio hãc pręſcr. interrũpit, d. l. ſeruitutes. de ſer. & ibi dicit Bal. & Ang. ꝙ hoc facit ꝯ illum, qui vult præſcribere cluſam molẽdini, quã curſus aquarũ ſæpe interrũpit, vt non præſcribat: q̃a perditur poſſeſsio, facit l. 3. §. Labeo, de acq. poſ. unde ex præmiſsis concluditur, ꝙ illi de la Volpe pñt in d. muro feneſtras tenere, & nouas facere: & ꝙ non licet mag. Frãciſco quicquã in d. muro immittere vel immiſſum in illo uel ſupra illum tenere, ſed omne illud tenetur remouere. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto retinendæ, quando hæres non adiuuetur ex poſſeſſione defuncti.*

2 *Ex titulo nullo quando transferatur poſſeſſio etiam in rebus eccleſiaſticis.*

3 *Poſſidens cum titulo obtinet contra antiquiorem poſſeſſorem non allegata clandeſtina poſſeſſione.*

CONSILIVM LVI.

POSTQVAM, vt audio, coram peritiſsimo lis, de qua agitur, mota eſt, paucis & compendioſè rñdebo ad dubia tranſmiſſa. Ad primũ igitur in quo dr̃, ꝙ poſſeſsio agentiũ eſt clandeſtina: ex quo probat de antiquiori poſſeſsione co. Laurẽtij, atq; de titulo, ex quo ẽt ſolo in eũ fuit dñiũ tranſlatum: ex quo illud habuit a principe, reſpõdet, ꝙ tale dñium † non põt hæredibus eius ꝓdeſſe, ex quo fuerũt illo priuati nõ accipendo inueſtiturã infra tps p̄fixũ a bulla Bonifacij. & minus illis ꝓdeſt poſſeſsio d. comitis, q̃ nõ trãſiuit ad hæredes, ſed illius morte fuit extincta. l. 1. §. Scæuola. ſi q̃s teſta. liber eſſe iuſſus fuer. in hoc ergo interdicto retinendæ nõ põt hæres cõuẽtus allegare antiquiorem poſſeſ. defuncti, ſi alius añ hr̃dem reperiatur poſſeſsionem acquiſiuiſſe, qm̃ talis turbatus deinde ab hr̃de poterit ꝯ eũ agere interdicto vti poſsidetis. l. 1. §. fi. ff. uti poſside. nec põt dici, ꝙ agẽtes dicãtur clã poſsidere a d. hr̃dib. ex perſona comitis: quia, vt ſtatim dicetur, agentes uiuente comite non incœperunt poſsidere, & ſic ab eo clã poſſediſſe nõ debent, ſi poſsidere cœperunt illo mortuo, antequã poſſeſsio ab hr̃dibus apprehenderetur, & ſic ea vacante. ¶Quò ad ſᷓm in quo dr̃, ꝙ titulus agentium tanq̃ impetratus ex falſa cauſa uidelicet quia dicta bona erant ad eccleſiam deuoluta, eſt nullus, per no. ꝑ Ang. & alios in l. ſi diuortio. in prin. de uerb. obl. & ꝯñr ꝙ ẽt ex apprehenſione facta virtute d. tituli non
2 fuit trenſlata poſſeſsio: quia q̃uis ex † titulo nullo regulariter
transferatur poſſeſsio. l. 1. §. ſi uir. de acq. poſ. ſecus tñ eſt, qñ titulus habetur ab eccleſia, vt ibi per Bart. & alios per l. iubemus. in fi. C. de ſacroſ. eccl. & per Ale. in conſi. ſtatim allegãdo ¶Qm̃ ad hoc duobus modis rñdetur. Et primò, ꝙ prædicta opi. loquitur in re eccleſiæ, quæ nõ r̃r eſt alienabilis. ideo q̃a alienari non poteſt, ex cõtractu nullo poſſeſsio non transfertur, ſicut hac ratione pupillus ex contractu nullo nõ transfert poſſeſsionem. lege, poſſeſsionem pupillus. de acquirend. poſſione. Sed in caſu noſtro ex prouiſione d. bullæ iſta res eſt alienabilis per eccleſiã, & ſtante d. bulla redacta eſt ad inſtar aliorum bonorum cuiuſlibet priuati, ſᷓm Pe. de Anch. in conſil. 423. incip. Circa primum quæſitũ &c. ubi ꝓpriè loquitur de d. bulla Ferrarienſibus conceſſa. & in cõſi. 124. Viſis & diligẽter ruminatis &c. circa mediũ. merito igit̃ de iſtis bonis locũ habet ius cõe, ſed prout de profanis merè. ¶Secũdò rñdetur, ꝙ allegata in ꝯ̃riũ poſsẽt, ꝓcedere, vbi eccleſia poſsediſſet: q̃a ne poſſeſsione priuet, ſpecialiter eſt prouiſum, vt ex ꝯ̃ctu nullo poſſeſsionẽ nõ perdat. Sed ſecus vr̃, qñ eccleſia non erat in poſſeſsione rei ſuæ, ſicut nõ erat in caſu, de quo agit̃: quando agentes incæperunt poſsidere: quia ceſſat ratio, de qua ſupra. ¶Quamuis ergo tpe vitæ co. Laurẽtij iſti non incæperint poſſidere, ſi comes poſsidebat: quia duo in ſolidũ naturaliter poſſidere nõ pñt. & quia naturalem, quam emphyteuta habet, ſolo aĩo retinet; ut no. in l. 1. in prin. de acq. poſ. tñ mortuo d. comite, & ſic ſua naturali vacante, vt dictum eſt, ꝑ ꝑ animum retinendi, quem agentes habebant, de nouo illam acquiſiuerũt: ut no. per Bar. & alios magis cõiter contra gl. ibi in l. 3. in prin. de acqu. poſ. ¶Ad vltimum uerò dũ dr̃, ꝙ ex quo hr̃des d. comitis hñt ab eccleſia nouum titulum, quamuis eorum poſſeſ-
3 ſio † ẽt ſit iunior: tñ debẽt obtinere, ex quo nõ ẽ capitulatũ, ꝙ
clam poſsideãt ab agẽtibus reſpectu poſſeſsionis eorum: ut no. declarat Bar. & clarius Imo. & Pa. de Ca. ĩ l. ſi de eo. §. fi. de acqui. poſ. & Ant. de But. in ca. licet cauſam. de prob. & Alex

conſ.

cons. 81. inci. Lecto & discusso laborio, pcessu &c. tertio vo lu. circa medium. Rñdetur, ꝙ illi loquuntur, qñ antiquior possessor possidebat ciuiliter & naturaliter: & sic casu quo sola ciuilis animo retinebatur & naturalis non: quia illo absente alius potuit naturalem uacantem occupare, & sic cum titulo possidere. ¶Sed in casu nr̃o agentes tanq̃ emphyteutæ possessionẽ naturalẽ tm̃ occupauerunt. q̃uis. n. titulus esset nullus: tñ (ut dictũ est) virtute d. tituli potuit possessio trãsferri: & cũ ex illo soleat naturalis tm̃ transferri: vt no. in l. 3. §. ex ꝯrio. de acq. poss. ex qualitate tituli patet, ꝙ habuerunt tm̃ aĩum acquirendi naturalẽ. & iõ ciuilẽ non hñt, q̃ sine aĩo non q̃rit. l. 3. §. in amittenda. & l. queadmodũ. eo. ti. Quia igit̃ d. naturalis separata a ciuili aĩo tm̃ retinetur: vt no. in d. l. 1. in prin. & in d. §. ex ꝯrio impossibile est, ꝙ d. hr̃edes virtute d. tituli acquisiuerint ciuilẽ: quia ex qualitate sui tituli non solet ciuilis transferri: & & sic cessat aĩus acquirendi illã, vt dictũ est: naturalẽ ẽt, quia non vacat, acquirere nõ potuerũt: quia duo in solidũ eadẽ specie possessionis possidere nõ pñt. d. §. ex ꝯrio. dñr igitur turbare & nõ possidere: & sic ꝯ eos meritò cõpetit interdictum uti possidetis: quia solũ titulũ sine possessione ciuili, vel naturali reperiuntur habere: quo casu non loquitur contrarium, sed quando cum titulo concurrit etiam possessio: & per hæc responsum remanet dubiis propositis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius, qui malè vtitur, & fruitur, propria auctoritate expelli potest, præcedẽte sententia declaratoria ad executionẽ.*

2 *Ipso iure si quis priuatur propter culpam suam, an & quando requiratur sententia declaratoria ad esse pœnæ vel executionis.*

3 *Proprietarius lite pendente non potest vsufructuarium expellere cum elegerit viam iudicialem, contra Alex.*

4 *Litis pendentiam quis allegat etiam, licet illam impugnauerit, et succubuerit.*

5 *Præceptum de associando non datur per iudicem sine libello: quã do de iure petentis non constat per instrumentum.*

CONSILIVM LVII.

CIRCA casum, de quo agit̃, dico, ꝙ nõ licuit ꝑprietario expellere vsufructuariũ ꝑpria auctoritate ex infrascriptis. Et primò: q a † licet vsufru-
1 ctuarius expelli possit de facto: qñ malè vtit̃ re, in qua habet vsumfructũ. l. hoc amplius. §. fi. de dã. infe. & no. Pau. de Cast. in auth. qui rẽ. de sacrosan. eccle. & Ale. in l. diuortio. §. si q̃s fundũ, sol. mat. requiritur tñ, ꝙ p̃cedat prius sñia declaratoria, & est aduertendũ, q a si q̃ritur, an talis iudicis declaratio sit necessaria ad esse pœnæ, & ad substã
2 tiã esse, & est dicendũ, ꝙ non: quia † in casibus, in quib. quis ipso iure priuatur, puta feudatarius emphyteuta, vel usufructuarius: quia sit abusus ipsa re: pœna priuationis ipso iure cõmittitur, & quis statim priuatur ẽt nulla p̃cedente iudicis declaratione, ſm An. de Bu. & Imo. in c. potuit de loca. ꝑ l. 2. C. de iure emphy. & dicit ita cõiter teneri. & idẽ tenet Imo. in rep. c. fi. post mediũ. de p̃scr. & Sal. in d. l. 2. & doc. in c. 1. §. callidis. de ꝓhibi. feu. alie. ꝑ Fed. & ꝑ Alex. in cons. 6. 3. vol. qui dicit, hanc opin. esse cõem. ¶Si vero quærit̃, an talis declaratio sit necessaria ad executionẽ essẽ, & tunc requiritur sñia declaratoria, ſm Bal. in c. 1. de feud. sine cul. non amitten. vbi dicit, ꝙ aut quis rõne culpæ venit priuandus, aut ipso iure est priuatus. Primò casu necessaria est sñia ad esse pœnæ. l. eius qui delatorem. de iure fis. Secundo casu non est necessaria ad substantiã esse, sed ad executionem esse, per no. per Io. An. in c. pro humani. de homicid. in 6. in nouella: quia ergo de effectu executionis factæ ꝑpria auctoritate agitur, ꝑpea ad illum deueniri non potuit. Nec dicatur, ꝙ Bal. loquatur de exec. quæ fit a iudice, & non de illa, quæ fit a parte: quia ius exequendi propria auctoritate, quod competit ex pacto, vel cõuentione, & pari rõne ex legis dispositione, & iudicis auctoritate procedunt a pari. l. pe. de pi. ac. prout vult Bar. in l. creditores. C. de pig. in 5. q. prin. & q̃uis Bal. in d. c. 1. dicat, ꝙ licet talis declaratio debeat præcedere: tñ executio facta sine ea non est iuri contradictoria, ꝑ no. ꝑ Io. An. in c. ex rõne. de appell. cum quo transit Alc. in d. cõsi. 6. tertio vol. tamen hoc debet intelligi, quando factum non est dubium. Sed facto existente dubio tunc necessaria est declaratio ad executionem esse, & in terminis nostris hoc ẽt vult. An. de Bu. in cons. 22. incip. Visis punctis. in 1. col. ubi conclu dit: ꝙ emphyteuta, qui alienat irrequisito dño, est priuatus ipso facto etiam ante aliquam declarationem: quamquam secũdum eum facto existente dubio declaratio exigeretur per decretalem, cum secundum. de hære. lib. 6. & pro humani. ad fi. de homic. eo. lib. ubi per Archid. & de pœnis. c. fœlicis. & per alios, de quibus ibi per eum. & sic loquitur etiam Anto. de Bu. quò ad effectum expulsionis, & sic executionis, qui allegat iura, quæ Bal. etiam allegat in loco prædicto. & hoc (ut dixi) qñ factum est dubium, prout est utique in casu nostro: quo quia est præsumptio contra proprietarium, qui redarguit vsufructuarium de delicto, ꝑ ꝑ quod allegat illum fuisse priuatum, quod non præsumitur. l. meritò. pro soc. & per Bart. in l. non solùm. §. sed ut probari. de ope. no. nun. vbi verò factum non esset dubium, tunc concedi posset, ꝙ ad executionem posset deueniri, etiam ante declarationem: puta quando diceretur, emphyteuticam cecidisse propter canonem non solutum. d. l. 2. quia præsumptio est pro expellente, ꝙ emphyteuta non sol uerit, si de solutione non appareat, ut no. glo. & Doc. in d. l. 2. C. de iure emphy. Bar. & alij in l. in illa. de verb. obl. & isto casu loquitur Alex. in d. consi. 6. & in consi. 131. in causa strazarolorum. in 4. vol. & ꝙ requiratur discussio & declaratio iudicis quò ad effectum, de quo agitur, uoluit Alex. in consi. 118. quinto uol. circa medium uers. secundo respondeo, qui de p̃dictis mentionem non facit: sed per alia, de quibus ibi per eum & quamuis reuocentur in dubium auctoritates allegatæ per eum tamen illud procedit, qñ quæritur, an ipso iure ante declarationem pœna sit commissa: sed dato ꝙ commissa dicatur absque aliqua declaratione, dicitur tamen, ꝙ existente facto dubio non potuit ante declarationem fieri executio. ¶Secũdò
3 † principaliter dicitur, ꝙ non potuit, nec debuit usufructuarius expelli lite pendente, in qua petitur pronunciari, & declarari, usufructuarium a iure suo cecidisse, in qua libellus fuit ꝓductus, & processum ordinariè. Quia proprietarius eligendo viam istam iudicialem vr̃ extraiudiciali remedio de ingrediendo propria auctoritate renunciasse, secundum Bal. in l. 2. 10. q. C. de ser. & aqu. vbi q̃rit, si possidens precario hoc neget, an concedens possit eum expellere, ꝑpria auctoritate. & refert Inno. dicere, ꝙ non: quia negatione facta est res dubia, vel est dicendum secundum Bal. quod aut de hoc pẽdet iudiciũ: & tũc sit verum d. Inn. quia ex quo actor legit viam iudicij, videtur meticulosus, & ad uiam facti redire nõ põt. l. de pupillo. §. meminisse. de ope. no. nun. & arg. quod me. cau. l. si mulier. §. fi. & quod no. in l. 2. C. de iu. emp. & ne iudiciũ inchoatũ sit elusoriũ & in p̃tãte unius iudiciũ eludere, de arb. l. si quis rẽ. in rõ ne sui. & ista vlt. rõ vr̃ vera, licet de prima dubitari posset per ea quę no. idem Bal. in d. l. 2. de iure emph. & cũ Bal. in d. q. 10. transit ẽt Are. in l. clam. possidere. §. qui ad nundinas. de acqu. pos. & probatur ex no. ꝑ Dy. & Bar. in l. 1. §. vnde q̃ritur. ff. de public. vnde dñt, ꝙ vbi est vnum factũ, vnus titulus criminis, & plures agendi formæ, ꝙ una electa tollitur altera, per l. 1. §. in tutela. cũ seq. de tut. & ra. distra. & idẽ ſm eos est in contractib. per l. quod in hæredẽ. §. eligere. de tribut. & ita est in casu nostro in quo arguit vsufructuarius de uno facto & uno delicto: electa igitur uia iudiciali dr̃ renunciatũ extra iudiciali. E ꝓ hoc ẽt facit: quia lite pendente nõ debet reus priuari & spoliari sua possessione, ẽt si sit contra ius: ut est casus, & ibi no Doc. in c. 1. vt lite penden. & ex p̃missis cõstat, ꝙ Ale. in d. cõs 131. 4. vol. cum reuerentia minus rectè loquitur, dum vult, ꝙ si sit petitum a iudice dari licentiam ingrediedi, propria auctoritate, quo casu debet pars citari, ſm Bar. in d. l. creditores. in 5. q. & est cõis opi. ſm Ale. in d. cons. põt eadẽ lite penden. peti ab eodẽ dari familiã, quæ associet volentẽ ingredi propria auctoritate: quia istud, quod de nouo petitur, est quid diuersum ab eo, quod prius fuit petitũ, quod patet: quia tunc non requiritur partis citatio, ſm Sal. in d. l. creditores. in 13. q. & Im. in d. c. potuit. & prout latius per Ale. in eod. cons. quia ergo diuersa est petitio, ſm eum, non obst. excep. litis pend. sicut nec exc. rei iud. l. cum quæritur. cum seq. de excep. rei iudi. Nã licet sit diuersus modus agendi: tamen electione vnius tollitur aliud, ut colligitur per prædicta. ¶Præterea cum sit idem corpus, eadem causa petendi, & eadem conditio persona-rum:

rum:non dr̃ quid diuersum. d. l. cum quæritur. cum seq. vbi
vr̃ casus contra Alex.& clarè probatur cõtrariũ in l.de eadẽ.
eo.tit.vbi tex.dicit apertè, ꝙ vbi quis mutata actione experit
dummodo de eadẽ re experiatur, & si diuerso gñe actionis,
quá instituit, vr̃ de eadem re agere, vel forte põt Ale.in casu
suo sustineri ex eo: quia producta fuit prima petitio cũ prote
statione, ꝙ saluum remaneret ius expellendi propria authori-
tate, per l.si debitor.§.1.quib.mod.pig.vel hypo. sol.& in illa
ẽt vim facit Ale. item ipse loquitur qñ ẽt primo loco fuit pe-
tita executio, vt qa petitum fuit, ꝙ iudex daret licentiam in-
grediendi propria authoritate, quo casu nõ requirit libellus
si ꝑ instr̃m cõstet de iure petentis: ꝓut constabat in casu Ale,
quia dicebatur, ɔductorẽ cecidisse a iure suo, ob pensionem
non solutam, qđ nõ p̃sumitur, nisi oñdatur, vt dixi superius,
& hoc ẽt fatetur Ale.in eo.cons.& probatur ex no. ꝑ Bart.in
d.l.creditores.in 5.q.vbi dicit, ꝙ summariè proceditur & exe
cutiuè. vnde forte isto casu non præiudicat sibi circa alium
modum diuersum exequendi. Sed in casu nostro productus
fuit libellus, & petitũ fuit declarari vsumfructuariũ a suo iu-
re cecidisse. ꝑ ꝑea eligẽdo hác viã agẽdi, dẽt in executione su-
persederi, donec fuerit declaratũ suꝑ libello ꝓducto.l. 11. C.
4 de exec.rei iud.¶Nec obs.dũ dr̃, ꝙ † nõ põt vsufruc.se funda-
re in litis pẽd.quã impugnauit, opponẽdo ꝙ ꝓcurator legiti
mũ mandatũ non habuit.l.Papinianus.§.meminisse.de inoff.
testa.& in rła, ex eo.de reg.iur.in 6.quia imò pendente impu
gnatione & nulla præcedente declaratione super eo, qđ im-
pugnatur, põt in eo, qđ quis impugnauit, se fundare:vt pro-
batur in l.4.quæ incipit, diximus. in prin.de execu. tut.& hoc
voluit Compost.& sequũtur oẽs in c.capitulum. de rescr.qa
s̃m doc.cũ euẽtus litis sit dubius. l. qđ debetur.de pecul.si nõ
posset quis ex materia impugnata se fundare, seq posset, ꝙ si
succumberet, in impugnatione grauaretur ẽt pro secundo. &
Fel.ibi ad d.rłam refert con.Pet.de Anch. qui in terminis vo-
luit, ꝙ possit qs se fundare in quadã pendentia litis, quã impu
gnauit, ꝑ d.l.diximus.& idẽ si qs in impugnatione succubuis
set, s̃m Bar.in l. post legatum. in priuc.de his quib. vt indig.
& Alexan l.qui Romæ.§.Seia.de ver.obl.¶Est ẽt aduertendũ:
quia iudex non potuit, nec debuit dare familiam ꝓ associãdo
ꝓprietariũ: qa demũ hoc facere põt, qñ de iure petentis sibi
constat per instr̃m, quod facit rẽ liquidam: sed vbi pars vult
testes examinari, prout in casu nr̃o hoc fieri non põt sine li-
bello & añ litis cont. & debuit pars citari, vt colł ex no.per
Bar.in d.l.creditores.in 5. q. & i terminis nostris hoc vult ibi
Sal.in 13.q.& Imo.in d.c.potuit. Ex p̃missis ergo ɔstat, ꝙ in-
gressꝰ ꝓprietarij fuit vitiosus, & ꝙ cecidit ab oĩ iure suo, ꝑ l.
si qs in tãtã.& l.meminerint.C.vñ vi. Et ita ɔcludo. Laus Deo

SVMMARIVM.

1 *Dominus ignorans, an amittat possessionem lata sententia con tra colonum, & facta executione in re locata. num. 4.*

2 *Possessio amittitur, si dominus sciuit illam fuisse occupatam, et fuit negligens: præsumitur enim suspicatus posse repelli, etiã si possessor talis esset, qui facile posset expelli. num. 5.*

3 *Possessio ex eo solo amittitur, quòd quis adiuit iudicem, cum ꝓpria authoritate potuisset ingredi. contrarium tenet num. 6.*

4 *Colonus ad longum tempus non priuat dominum sua possessione per suam traditionem.*

5 *Non præsumitur in dubio ex sola negligẽtia, quòd quis timuerit se posse repelli, & an stetur eius dicto.*

CONSILIVM LVIII.

SVPER eo, de quo quæritur, prima facie dicen-
dũ vr̃, ꝙ do. Troianus & eius frater amiserint
possessionem ciuilẽ rei locatæ ad longũ tp̃s ex
pluribus. Et primò: qa pro execut.sñiæ latæ ɔtra
colonum illi de Formaiarijs fuerũt missi in pos
1 sessionem suæ rei. vnde † ex hoc dñs & locator ẽt ignorans d.
sñiam esse latã, oĩ sua possessione priuat̃, s̃m Inno.in ca.inter
quatuor.in princ.glo.magnæ, de ma.& obed.& in c.cũ super.
de re iud.& Imol.in l.sæpe.in pe.char.eo.ti.ubi ɔcludunt, ꝙ si
feratur sentẽtia cõtra colonũ dño ẽt ignorãte, & executioni
mandetur; ꝙ dñs sua possessione priuatur, licet quis ciuilem
possessionem non amittat, qñ alius ingressus est clã possessio-
nẽ vacantẽ, & non ꝓ executione sñiæ.l.clã possidere.§.qui ad
nundinas.de acqu.pos. Nam s̃m Imo. ex suo iure permittente
datur rei vendi. contra colonũ.l.offõ.de rei vendi. ꝑmissa etiã
intellr̃ executio sñiæ, ne iudiciũ sit elusoriũ.l. si p̃tor. de iud.
ergo si pro executione sñię expellitur colonus, dñs ẽt ignorãs
sua possessione priuatur.l.pegre.§.quibus.de acq.pos. & quia
factum iudicis reputatur factũ partis.l.ob causam.C.de euict.
& l.2.C.si in cau.iud.pig. sicut ergo per traditionem coloni fa
ctã alteri dñs ignorans possessione priuatur.l.3.§.quod si ser-
uus.de acq.poss.& l.fi.C.eo.& d.§.qbus. ita ẽt dẽt priuari, qñ
ex mandato iudicis fit executio. Licet.n.s̃m Imo.iudex nõ agat
priuare tertium; tñ agit facere perinde ac si cõdẽnatus paruis-
set sñiæ. Et ꝑ ꝑea non est absonũ, ꝙ in ɔñtiam sequatur ille ef
fectus, q sequeret̃ ex traditione facta ꝑ colonũ, arg.l.j.in prin
ci.de autho.tuto.& ꝓ ista opin.Bar.ẽt in d.§.quib. allegat tex.
in l.qui vniuersas.§.item cum prætor.de acq.poss. & l.Celsus.
§.j.ibi, & ait prætor, ad exhibend. Et dato ẽt, ꝙ mediante exe-
cutione locator & dñs nõ fuisset statim possessione priuatus,
qa tñ in casu nostro post factam executionem dñs fuit negli-
gens in continuatione, seu recuperatione possessionis, quam
ab alio sciuit fuisse occupatam, ex hoc possessionẽ amisit: qa
2 † præsumitur, ꝙ suspicatus fuit se posse repelli: & ita proprie
in istis terminis voluit Ant.de But.in c.quoniam frequenter.
§.quod si super.vt lite non cont.& in d.c.cum super. de re iud.
in 3.q.& Imo.in l.a sentẽtia.de appell. ꝑ no.in l.si de eo.§.si for
te.de acq.pos.ubi Bar.& Ang.declarant, qualiter cognoscatur
& deprehendatur d.negligentia.& dñt, vbi scio naturalem pos
sessionem occupatam ab alio, si negligo per modicum tp̃s, ꝑ-
do ciuilem, qa videor suspicari me posse repelli.l. quod meo.
§.fi.& l.quamuis.eo.tit.& arg.l.3.§.eum igitur. de vi, & vi ar-
ma.& per no.in l.q possessionem. eod. tit. & sic prædicti uo-
lunt, quòd in dubio præsumatur suspicari se posse repelli, si
statim ꝙ quis sciuit naturalem occupatam, non expulit occu
pantem. Et istud etiã sequũtur communiter Moder.vt etiam
refert & tenet Are.pro quo facit tex.in l.quod meo.§.fin.eod.
tit.vbi ꝓbatur, ꝙ ad hoc, ut non p̃sumatur suspicatus se posse
repelli, est necesse cõstare, ꝙ ille facile sit expulsurus occupã-
tem.& ita tenet ibi Imo.& ideo cum in casu nostro non con-
stet, nec forte constare possit, ꝙ D. Traianus facile potuisset
expellere dictos de Formaiarijs, in dubio dẽt p̃sumi, ꝙ suspi-
catus sit se posse repelli, ex quo statim occupantem non expu-
lit: plus ẽt voluit Pau.de Cast.in d.l.si de eo.§.si forte.in fi.vide
licet, ꝙ ẽt si occupator fuisset talis, q de facili potuisset expel-
li: si tñ possessor per aliquod tp̃s, qđ arbitrio iudicis relinqui-
tur, fuit negligens, ciuilem perdit, per illum tex.& vbi ẽt possi-
dens ciuiliter fuisset ignorans alium occupasse: ex negligentia
tñ sola ciuilem ꝑderet, ꝑ ea quæ hñr in l.si id quod, in prin.de
acq.pos.quæ negligentia causatur ex cursu tp̃is arbitrio iudi-
cis declarando, s̃m gl.& Ange.in l.furtum.§.fundi. de vsuc. &
Cyn.in l.1.vbi cau.sta.& Bal.in l.2.C.de serui. & s̃m Imo. &
Rom.in d.§.si forte.debebit iudex arbitrari dictũ tp̃s esse bien
nium; qa olim tãto tp̃e amittebatur dñium, quod est fortius.
instit.de vsuc.in prin.& licet ille tex.sit correctus; tñ a rõne le
gis correctæ licet argũ sumere, vt no.in l.j.in prin. ff. de con-
3 iung.cum emancip.lib. ¶Tertiò † ex alio vr̃ amissa dicta ciuilis
possessio: qa (vt in facto proponitur) Traianus & frater a iu
dice petierunt associari ad tenutam & possessionẽ accipiẽdã,
vnde cum possent ꝓpria authoritate ingrediẽtem expellere a-
deundo iudicem, suspicari vr̃ potuisse repelli, s̃m Bald.in d.l.
2.C.de serui.col.7.ver.10.quæro &c.& Cu.& Rom. in l.clam
possidere.§. qui ad nundinas.de acq.pos. Nec quantũ ad hoc
refert, ꝙ nuncius non sit ingressus rem, de qua agitur, sed a-
liam: quia solus aditus ad iudicem, ẽt si nõ sequatur effectus,
declarat animum, & solus ponderatur ad ostendendum, quẽ
esse timidum.¶Sed p̃missis non obstantibus contrarium arbi-
tror verius. Nam de iure clarum est, ꝙ ille, qui locauit ad lon-
gum tp̃s, non amittit ciuilem: quamuis isto casu naturalis sit
apud conductorem, sicut dicitur de dño, q ciuiliter possidet,
& de emphyteuta, q possidet naturaliter: vt no.in l.3.§.ex cõ-
trario de acq.pos.qb.in hoc cõparatur ille, q locat, & condu-
cit ad longũ tp̃s per ea, quæ hñr in l.1.§.qđ aũt. de superfi. &
in l.codicillis.§.instit.de leg.2.& per can.in cap.1. de reb. eccl.
non

non alie.& in clem. 1.eo.tit.quæ ciuilis possesio non dicitur amissa isto casu ex his,quæ in contrarium sunt allegata. ¶Nã
4 in primis non est verum , ꝙ dominus possessionem amittat, quando illo nõ citato & ignorantie alius mittitur in possessionem pro executione sententiæ latæ contra colonum , sed immo tunc possesio retinentur per dominum,ẽm Inno.in c. quoniã frequenter.§.ꝙ si super.vt lite non cõtestata:quia iudex non intendit ius alterius transferre , & si intenderet non posset,l.fi.C.si ꝑ vim vel alio mõ. & c. licet episcopus.de pbẽ. lib.6.& cum eo trãsit Host.Io.And. & Ant.de But. q̃a non vr̃ esse de mẽte iudicis tertio præiudicare c.super eo. de off.dele. & c.inter dilectos.de fide istr.& idem tenet Bar. & Bal.in l. 2. C.vbi in rem act.& Bart.& Bald.& Ange.in l.officium. de rei vend.& Bald.in l.ob maritorum.C.ne vxor pro mari.& Ang. in l.a diuo Pio.§.si post.de re iud. & in l.qui vniuersas.§. 1.de acq.pos.& Imo.in d.l.a sñia.de appel.& est cõis opi. quam tenẽt ẽt Imo.Ro.& Ale.in d.l.peregre. §.quibus. & Alex.in d.l. sæpe.de re iud.in antep.char.& sic opi.ꝯria non est vera,& ad iura & rõnes,quæ allegantur in ꝯtrariũ in dictis locis, respondetur per Alex. ¶Non.n. obst. ẽm eum d. §.quibns.& d.l.3.§. sed si seruus. q̃a aliud est,qñ colonus spontetradit, prout loquuntur dicta iura:& aliud est , qñ fit traditio authoritate iudicis:quia factũ eius interpretatur strictius, q̃ factũ partis.nã ꝑ sequestrũ factum de volũtate partis transfertur possesio.l. licet.§.1.ff.deposi.& est secus,si fiat iudicis authoritate.l.interesse ẽm cõem intellectum. de acqui. pos. & traditur per Cy. in l.1.C.de prohib.sequest.pec.& Anto.de But.in c.examinata.de iud.vel dici potest & melius, ꝙ iudex noluit & non potuit dño non citato in possesione præiudicare. d.l.fi. C.si per vim,vel alio modo,prout dicit Inn.& alij,in d. c.qm̃ frequenter.ver.ꝙ si super.¶Nec obst.vt dicit Imo.in d.l. sæpe.ꝙ cõtra colonum posit fieri executio : quia verum est respectu iuris quod est apud colonum : & sic ut ab eo auferatur detentio, si ad modicum tp̃s conduxit,aut naturalis possesio,si sit ꝯductor ad longum tp̃s non aũt respectu iuris possesionis, q̃ sit penes locatorem.¶Præterea rõ Imo.locum solùm potest hr̃e in conductore ad modicum tp̃s, qui dominum priuare potest mediante traditione:& cessat in conductore ad longum tp̃s,qui tradendo possesione ciuili dñm non priuat. sicut nec vsufructuarius & emphyteuta, ẽm glos. & Bar.in d.§.quibus. & in l.si de fundo.de vi,& vi arm.quia istis casibus ciuilis non cohæret naturali : sed prædicti posident nomine proprio & non nomine dñi.Vnde isto casu attẽta ratione Imo.sequitur, ꝙ non priuatur dñs facto iudicis exequentis, sicut nec ex traditione coloni ad lõgum tp̃s.Nec est ẽt verum, ꝙ D.Traianus amiserit possesionem ex negligentia in continuando & recuperando possesionem, quam sciuit ab alio fuisse occupatam,
5 tanquã†præsumatur ex hoc illum timuisse posse repelli. Quia istud procedit,qñ verisimiliter apparet,& ex iudicijs constat, ꝙ ille,qui sciuit possesionem fuisse occupatam,suspicatus sit se posse repelli,ẽm Inn.in c.querelam.de electio.quem refert & sequitur Bal.in l.2.in 3.char.C.de serui.ver.sed quanto tpe. & sic præsupponunt, ꝙ in dubio non præsumatur, ꝙ ille suspicatus sit,se posse repelli , nisi ex indicijs & aliquibus coniecturis probetur , & hoc modo mẽtem prædictorum declarat Are.in d.§.si forte.in fin.7. colum.cum prin.seq.& quis dicat Are.ꝙ Bar.ibi,& cõiter Mod.volunt ꝯrium,& sic ꝙ in dubio præsumatur,ꝙ sciens suspicatus sit se posse repelli,si fuit negligens per modicum tp̃s. Nihilo minus Alex ibi declarando dicta Bar.dicit,dictũ suũ debere intelligi, quando dñs sciuit possesionem fuisse occupatã ab alio, de quo verisimiliter debuit suspicari,vbi ẽt alleg.Bar.in d l.2. ac ẽt mouetur prçipuè per tex.in l.quod meo.§.fi.iuncta gl.in ver.non facile. de acq.pos. nam probatur in tex.ꝙ vbi ille,qui occupauit,a dño facile repelli potuit,quod non præsumitur suspicatus se posse repelli, & sic possesionem non amittit.& ita ẽt ibi tenet Imo.& dicit gl.si occupans a domino non potuit facile expelli, si non sit suspicatus,per l.si id quod. §. fin.eo.titu.& cum glo. transit ẽt Ray.& Bald.simpliciter,& est cõiter approbata,ẽm Ale.ibi,& sic glo.vult,ꝙ quamuis difficilis sit expulsio occupantis:quòd tamen non amittit dñs,vel absens possesionem,nisi aliter ꝓbet,ꝙ timuerit repelli posse,& per ꝯñs vult,ꝙ in dubio istud non præsumatur. Nec potest gl.intelligi,qñ dñs non fuit negligentes:quia tex.in d.l.si id quod.§.fin.quem allegat,dicit,ꝙ absens retinet possesionem donec reuertens fuerit repulsus,aut animo ita desinat posidere,ꝙ suspicetur, repelli posse.Cum ergo tex. velit, ꝙ retineatur possesio, donec reuertens fuerit expulsus,ibi probatur simpliciter & indistinctè, ꝙ ante reuersionem possesio retinetur , & sic ẽt si incontinenti non reuertatur,ꝙ illa dictio donec,includit omne tempus ꝑcedens expulsionem reuersi.l.legatum.de annu.legat.& l.fi.§. donec. C.de iure delibe.& similiter tex.in d.§. qui ad nũdinas. solùm ponderat ad hunc effectum, ꝙ reuersus non fuerit admissus,non aũt negligentiam in reuertendo,& hoc dummodo nõ neglexerit per tp̃s, ꝙ ex eo inducat̃ obliuio: quia tunc amitteretur per obliuionem:ut not.in d. l. si id quod. in prin. uel nisi antequam reuertatur, quis suspicetur se posse repelli. d.§.fi. probatur ex hoc tñ , quod neglexerit incontinenti redire:quia tex.vt dixi,probat in vers.donec,ꝙ antequam reuertatur quis & expellatur,ꝙ ciuilis possesio retinetur : ꝙ non esset,si ex hoc ꝙ statim non redijt,probaretur, ꝙ ille suspiciatus sit.unde ibi clarè probatur , ꝙ ex sola negligentia in non redeundo non amittitur posesio,sed ꝙ retinetur,antequam q̃s reuertatur,si de animo desinendi posidere aliter nõ probetur,& ex aliis indiciis,& coniecturis constet, ꝙ quis suspicet̃, pose repelli,ut dñt ꝑdicti & rectè. & sic ẽt debet intelligi qđ dicit Barto.in d.§. si forte. prout etiam declarat Alexan.ibi.& confirmatur hoc ex no.per glo.& doct. in l.clam posidere.§. qui ad nundinas. & in l. naturaliter.§.nihil cõe.de acqui.pos. dum vult,ꝙ ille,qui ciuiliter posidet, agere posit interdicto vti posidetis contra occupantem naturalem : & sic loquitur gl.etiam in illo,qui scit naturalem occupatam:quia per retentionem naturalis turbat̃ ille in sua ciuili. Si ergo negligẽs per modicũ tp̃s postqnam fuit sciens,ciuilẽ amitteret, isto casu interdictum vti posidetis, quod cępit competere post illud modicum tempus,nõ duraret:quia nõ posideret. §. hodie.instit. de interd.ꝯtra l.1.§.fi.cũ ibi no.de interdic.& expresius istud est ẽtꝯtra mẽtẽ Bar.in l. 1.§.interdictũ. vti poside. vbi voluit post gl.ꝙ occupans naturalem iniustẽ,posit ẽt per illum,qui ciuiliter posidet,expelli propria authoritate : cum quo trãsit Ang.ĩ l.vt vim.de iust.& iure,& Ro.& Mod.in d.§.qui ad nũdinas.licet Ale.ponat in l.seq.& hoc quia per retentionem naturalis fit ei iniuria ciuiliter posidenti,quam potest propulsare incontinenti : & dicitur secundum eum fieri incontinenti, cum me turbas, & es in actu turbandi: & sic in istis vlt. verbis Bar.præsupponit, ꝙ dicta turbatio hẽat tractum succesiuũ: & sic q̃ qñcunq; posit expelli , & ꝯñr ꝙ ciuilis non amittat̃, ẽt si ex interuallo ad fundũ reuertat̃:cũ dicat in ciuili illũ succesiuè turbari & si dicat̃,ꝙ Bar. & gl. in locis prędictis loquĩtur in casu certo.s.qñ constat, ꝙ ciuiliter posidens nõ est suspicatus se pose repelli,& non in casu dubio : ista eset nimia restrictio ad gl.& Bar.qui loquitur indistinctè & simpliciter. & vltra prædicta,ꝙ præsumendum sit in dubio & sine alijs indiciis, quòd suspicatus sit se pose repelli , est contra omnem rõnem:quia orietur dicta præsumptio in fauorem posidẽtis clam:& sic delinquentis , quod non est dicendum, arg.l. siue hæreditaria.de neg.gestis.& quia per occupantem imputaretur negligentia absenti in non redeundo ad fundum, ex qua consequitur commodum,contra l. cum in fundo. §. 1.de iure dot.& l.nupta.§.2.sol.matr.& ibi no.¶Præterea, ꝙ quis suspicatus sit se pose repelli,si aliter non probetur,pẽdet ab aĩo.d. l.si id quod.§.fi.ideo in hoc stari dẽt dicto simplici illius , qui dr̃ suspicatus : ut no. in §. aliæ.instit. de act.& in c.sigñasti,de homicidiis.& in c.præsentiũ.de testib.& si dicat̃,ꝙ tunc dicto illius non statur , qñ ꝯtra eũ præsumptio oritur, vt oriri dr̃ in casu nr̃o ex negligentia in nõ reuertendo incontinenti , iuxta no.per Bar.in l.inter oẽs.§.rectè.de fur.et Inn.in c.2. de cõst. cum concord.¶Ad istud rñdetur in primis negando,ꝙ ꝯtra eũ sit iuris præsumptio,et vbi ẽt oriretur,nihil tñ operaretur isto casu,quia pro illo, qui ꝯtrarium aserit,duplex pręsumptio cõcurrit,quarum prima est:quia suspicari pose repelli cũ in animo cosistat,est facti.l.bonæ fidei.post prin.de acq. rerum dõ. et no.Bar.in l.si is qui pro emptore.in 11.col.de vsuc. ver.sed cõtra hoc oppo.gl.etc. et ea, quæ facti sunt, non præsumuntur.l.in bello.§.factæ.de capti.et alia præsumptio est: quia nemo præsumitur iactare suum.l.cum de indebito.de prob.quæ

præsumptiones tollunt & vincunt præsumptionem contrariã per ea, quæ habentur in d. l. cum de indebito. & in l. diuus. de in integ. rest. ¶Non obstat insuper, dum dicebatur, ꝙ ex sola negligentia amittitur possessio ẽt ab ignorãte, quæ causatur ex cursu tpis arbitrio iudicis declarandi: & qui arbitrari debet d. tps esse biennium, secundum Imo. in d. l. si de eo. §. si forte. cum concord. alleg. in contrarium. Quia immo tunc requiritur tempus longum, per quod inducatur obliuio, ꝯm gl. in d. l. si id quod in prin. quod longum tempus dicitur esse. x. annorum. l. fideicõmissa. §. Arist. de fideicommiss. liberta. & not. glo. in ꝓposito, in l. licet. C. de acq. pos. & in §. quod autem. instit. de vsuc. Cy. Bar. & Bal. in l. 1. C. de seruis fug. Bar. Ang. & cõmuniter Moder. in d. §. si forte. & est communis opinio. & ibi Alex. & Are. reprobant opin. Imo. & ad eius rationem respõdent: & similiter prædicti etia& reprobant opin. Pau. de Castro. quæ allegatur supra pro contraria parte. ¶Non obstat ẽt dum postremò dicitur, ꝙ ex quo. d. Traianus & frater adiuerunt iudicem, quod amiserunt† possessionem quasi ꝙ ex hoc declaratur, ꝙ sunt suspicati se posse repelli: quia simpliciter istud est falsum & contra tex. in l. de pupillo. §. meminisse. de ope. no. nunc. vnde præsumitur potius sic factum causa euitãdi scandalum: & quòd tunc possessio non amittatur, voluit Bald. in l. 2. in 3. col. C. de iu. emph. per §. hodie. instit de interdic. d. §. meminisse. iuncta. l. 1. §. in operis, eo. tit. & idem tenet Alex. in l. quemadmodũ. in 1. col. de acq. pos. & hoc etiam præsupponit glo. in d. §. ad nundinas. quam ibi ponderat Are. ad hoc. & alle. ẽt gl. in d. l. 1. §. interdictum. vti possidetis. & idem tenet Imo. & Are. in d. §. si forte. ex quib. omnibus concludit, ꝙ D. Traianus & frater eius adhuc eiusdem possessionem rei, de qua agitur, retinent. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Fama probat saltem semiplenè obligationem, videlicet quando ipsa plenè est probata. num. 6.*

2 *Liberationem defuncti probat semiplenè pro hærede. sed contra num. 7.*

3 *Omnis probatio verisimilis debet sufficere coram arbitratore reo qui procedit veritate inspecta.*

4 *Præstatio diuturna ex causa habente tractum de futuro, facit præsumi veritatem illius causæ.*

5 *Acta facta in vno iudicio quando probent in alio iudicio inter eosdem.*

9 *Minor restituitur cõtra propriam confessionem, quando certitudinaliter ex ea læditur.*

9 *Testis deponens de fama & alijs, quæ intellectu percipiuntur, non probat: ni etiam non interrogatus causam exprimat.*

10 *Allegans se ex pluribus præstationibus annuis integrè soluisse certam æstimationem, habet intentionem fundatam, nisi per alteram partem contrarium probetur.*

11 *Obligatio interpretari debet vt cõtineat minus in fauorem rei.*

12 *Frater diuidens non tenetur de euictione, quando alter de facto fuit spoliatus.*

13 *Verba, quòd venditor promisit defendere de iure & de facto, qualiter intelligantur.*

14 *Venditor tenetur de violentia ab eius inimico emptori illata, quando inimicitia præcessit emptionem, aliàs secus.*

15 *Periculum rei subiectæ fideicommisso, pertinet ad fideicõmissarium, nisi tamen hæres possit illam recuperare, & an tunc liberetur cedendo actiones.*

16 *Dominium bonorum fideicommisso subiectorum, & per hæredem alienatorum transit ipso iure in fideicommissarium sine alia restitutione.*

17 *Reseruatio iuris debet intelligi secundùm ius commune, & ab eo interpretationem recipere.*

18 *Iuramentum facit, quòd contra propriam confessionem quis non auditur, nec simulationem allegare potest.*

19 *Probatio, quòd talis portio sit minoris reditus, non concludit, quòd minus valeat.*

20 *In legitimam imputatur res, a qua quis de facto fuit expulsus, immo etiam si ex toto perijt.*

21 *Legitima debetur in qualibet re, & singula corpora rata diminuit.*

22 *Iudex procedens sola facti veritate inspecta, potest ex causa ꝓbata licet non deducta condemnare.*

23 *Hæres scienter alienans rem fideicommisso conditionali subiecta, potest adueniente conditione conueniri.*

24 *Vniuersalis sermo ab homine prolatus nullam recipit restrictionem. & ibi exempla.*

25 *Ex actu facto ex interuallo videtur a præfatione vel protestatione recessum, quando non est quæsitum ius parti, aliàs censetur potius per errorem omissum.*

CONSILIVM XV.

IN hac causa & lite vertente inter illustres D. de Gionzaga de pluribus dubitatur, super qbus extant varia & ꝯria rñsa clarissimorum doct. & incipiendo ab his, de quibus in conuentione, quæritur primò, an illustr. D. Ioan. Franciscus & Aloysius fratres sint obligati soluere singulo anno duc. 100. illustr. D. Ludouico tanq̃ hr̃di reuer. D. Ep̃i Mantuani prædefuncti: Et vr̃ prima consideratione dicendũ ꝙ sic: quia dr̃ per testes probari diuisionem factam inter d. D. Ep̃m, & illus. D. Rodulphũ partẽ dictorum fratrũ & ẽt per publicã vocem & famam, de qua deponunt d. testes, ꝙ d. D. Rodul. soluebat & soluere tenebat singulo anno d. D. Ep̃o pro adæquatione par-
1 tium ducatos ducentos, quæ † fama probat semiplenè dictam obligationẽ: vt no. in l. 3. §. eiusdem. de testi. & per omnes in l. admonendi. de iureiu. & in l. in bonæ fidei. C. eo. ti. & no. glo. & doc. in c. veniens. el 1. de testi. quæ semiplena probatio dr̃ suppleri ex probatione resultante ex libris. d. ep̃i, in quibus ẽt continentur annuæ solutiones factæ ex dicta causa, i. pro adæquatione partium, qui libri hoc casu saltem probant semiplenè, etiam in fauorẽ eiusdem. d. ep̃i, ꝯm Pau. de Cast. in d. l. ad-
2 monendi. in pen. col. dum vult, ꝙ † liber rationum defuncti faciat semiplenam probationem ꝓ hr̃de, & dicit, ꝙ Bar. ibi idẽ tenet per l. rationes. C. de proba. & per hoc ẽt facit: quia in casibus, in qbus credit libro pro scribẽte cum iurõ: si tñ scribẽs sit mortuus probat absq; iurõ. quia mors idem operatur, qđ iurm̃, secundum Pau. de Cast. in cons. 140. incip. Ad bene examinandum &c. vbi ad hoc allegat Bar. in d. l. admonendi. in loco allegato: dum dicit per d. l. rationes. ꝙ liber melius probat post mortem scribentis, quam eo viuente. Et tanto magis cũ. d. ep̃s esset vir nobilissimus, dictis libris facilius debet credi, arg. c. nobilissimus. 97. dist. & etiam quia erat ep̃s, ar. no. in c. post cessionem. de probat. Accedit ẽt: quia (vt dr̃) d. Aloysius prædicta est confessus in p̃ñtia. d. Ludouici, quæ confessio sola contra eum probat plenè. l. generaliter. C. de non nume. pecu. l. Publia. §. fi. ff. depo. Et tãto magis prædicta procedunt coram illustrissimo D. Marchione Mantuæ arbitratore ꝑ ꝑ am-
3 plam potestatem ei a partibus attributam. Ideo oĩs † ꝓbatio verisimilis, quæ de iure non concluderet apud eũ, dẽt sufficere, & corã quolibet viro bono cõcludere, q̃ de facto & veritate & æquitate inspecta ꝓcedit, ꝯm Bal. in l. solam. in fi. C. de testi. & Are. in cõsi. 127. Et sic ꝑ ꝓdicta videt̃, ꝙ plenè sit ꝓbata oblo ad dictã summã ꝯ reos cõuentos. Et vbi ex ꝓmissis nõ resultaret ꝑfecta ꝓbatio, dicitur, ꝙ saltẽ ꝓsumptiuè est ꝓbatũ, ꝙ dicti fratres tenentur in futurũ ad soluendũ: qm̃ constat de annua solutione facta per decẽ annos & vltra, ẽt ꝙ fuit facta ex causa ꝓdicta. s. pro adæquatione dictarum partium: ut appareret ex dictis libris & per famam, de qua testes deponũt, ex qua sola fama uidetur plenè ꝓbari d. causa. per no. ꝑ Inn. in c. bonæ. de posthu. præla. & per Bar. in l. 1. §. si quis aũt ꝑ ꝑ. de itin.
4 actuq; priua. ¶Cum igitur prædicta præstatio diuturna † sit facta ex d. causa, quæ non est finita, sed habet tractum de futuro: ex illa præsumitur promissio facta de soluẽdo singulis annis d. quantitatem ducentorum ducatorũ. Itẽ ꝓsumitur, ꝙ d. D. Ep̃s de sua portione tm̃ concesserit illust. D. Rodulpho, ꝙ ex eo singulos annos ꝑcipere possit illã quantitatẽ, quam annuatim soluit. Et ideo hæredes sui tenentur & obligati sunt in futurum soluere: quia retinent & retenturi sunt illam partẽ, quæ ex diuisione debebat peruenire ad d. Ep̃m: vt probatur in l. cum de in rẽ verso. de vsur. & hoc ibi vult Bart. clarè in fi. & ẽt Sali. dũ concludit, ꝙ si rusticus soluit per decem annos Titio vnum par caponum pro laborerio, quod retinet ab eo: quod ex hac præstatione diuturna præsumptiuè probatur, ꝙ ꝓmisit ex d. causa soluere d. par caponũ. Item ẽt probatur, ꝙ a Titio retinet laborerium: & quia retẽtio durat, donec appa-

ret

ret de restitutione, ꝑpea in futurū ēt tenebitur soluere, donec & quousq; restituet laborerū. idē vult Saly. & Mod. in l. si certis annis. C. de pac. Idē igitur & in casu nostro, quia ex diuturna & lõga præstatione, vt dictum est, præsumptiuè probatur, ꝙ apud D. Rodulphum remansit in diuisione de parte. d. epi. Item & ꝙ ex hac causa promisit singulis annis soluere d. ducatos 200. & ideo cum causa sit successiua, quia retentio durat, præstatio ēt deberet durare contra dictos hæredes. d. Rodulphi. ¶Sed præmissis nõ obstantibus contrarium arbitror de iure verius. Et primo: quia non est probata intentio illust. d. Ludouici ex his, de quibus s̄. Nam testes, qui dñr deponere de diuisione & de fama: quia fuerūt recepti in alio iudicio possessorio: nõ probant in isto ēt inter easdē personas, quicquid dicat. d. ꝯsultor actoris. Et q̄uis in hoc vario mõ videatur loqui doc. conclusio tñ Cy. & Bal. in l. 2. C. de edē. est verior, quā approbat Alex. vbi dñt, ꝙ † acta facta in vna causa faciunt fidem in

5 alia inter easdem personas, qñ ꝓcedens causa sic se habet ad secundam, ꝙ sñia lata in vna parit exceptionem rei iudicatæ in secunda, allegant. l. si duobus. §. colonus. de iureiu. & l. fundi. de excep. aliàs secus. l. sed si ante. iuncta. l. præcedenti. eo. tit. & isto ēt casu ẜm Alex. loquuntur iura allegata per Bar. in l. 2. vi bono. rapto. & est ratio ẜm Alex. quia regula traditur in l. sæpe. de re iudica. ꝙ illi, cui prodest, vel nocet sñia, debent prodesse & nocere acta: cum hac opi. concordant etiā Moder. in c. causam. el 1. de testib. & in dictis locis colligitur & datur rñsio ad iura, quæ allegantur in consilijs contrarijs. ¶Cū igitur sñia lata in possessorio non posset parere exceptionem rei iudicatæ in hac secunda causa, quæ tendit ad diuersum finem, & in totum ac penitus est separata a prima: & ꝓbatur in l. cū fundus. §. fi. cū ibi no. de vi & vi, arma. & ꝑ Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. in 1. & in 2. cõbinatione, de acq. pos. vbi hr̄, ꝙ sñia absolutoria lata in peritorio non parit exceptionem rei iudicatæ super possessorio recuperandæ, nec econuerso, absolutoria lata in possessorio recuperandæ parit dictam exceptionem super petitorio. multo igitur minus parere potuit exceptionem rei iudicatæ in hac causa, in qua nõ agitur petitorio sed ad alia magis separata & diuersa ab ipso possessorio. Et ꝑñr testes examinati in illo iudicio possessorio fidem non faciunt in hoc iudicio, ꝑsertim quia potuerūt iterum ꝓduci & examinari, iuxta no. ꝑ Bar. in d. l. admonēdi. ver. q̄ro, q̄d si d. testium &c. Ex quo loqtur, ꝙ non est probata diuisio, nec ēt fama. solus ergo liber. d. epi nõ probat ꝑ eo plenè suam intentionem. l. exemplo. C. de probatio. q̄a, vt ibi dr̄, non probat ēt pro fisco: quamuis multa habeat priuilegia. facit. c. fi. de confes. & ꝑpea probatio, quę resultat ex eo, nõ põt coniungi cum fama: quia (vt dixi) illa non est in hoc iudicio probata. Et quamuis ēt dicti testes in hoc iudicio semiplenè probarent: adhuc tñ esset idem. Quia quantū ad hoc iudicium fama diceret solùm semiplene probata, ideo coniungi non posset cum d. libris ad effectum plene probatio-

6 nis. Nam fama probat semiplenè, qñ probatur plenè: † tunc iūgi põt cum alia probatione, sed qñ semiplenè tñ probatur: tūc non facit probationem semiplenā. Et ideo tunc nõ perficit aliā semiplenam probationē, ẜm Bal. in l. si quis ex argentariis. §. 1. de eden. & Alex. in cons. 13. incip. Ex his quæ in themate &c.

7 in vlt. col. & eo magis: quia non est verū, ꝙ † d. liber. d. epi prædefuncti probet ēt semiplenè pro eius hærede, quicquid dicat Pau. de Cast. in d. l. admonendi. & in d. consil. quia Bart. quem allegat in eadem. l. admonendi: non dicit, ꝙ tali casu liber defuncti faciat semiplenam probationem, sed ꝙ facit præsumptionem aliquam, quæ tamen non ascendit ad probationem semiplenam. & ita alii Mod. intelligunt d. Bart. & Bal. expresè in l. 1. in vlt. col. C. de eden. dicit, ꝙ liber non facit fidem pro sciente, nec pro eius successore, per l. inter chartulas. C. de ꝑue. sis. debi. li. 10. Nec Bal. in l. solā. in fi. C. de testib. dicit, ꝙ ille, q̄ habet iudicare de æquitate, possit vel debeat credere libris pro scribente, vel admittere probationem non semiplenam, vel ēt semiplenam. Nec etiam probatur intentio partis per confes-

8 sionem. d. Aloysii: quia de illa non est facta fides in processu. & vbi ēt de illa constaret: q̄a † tñ minor est, aduersus eam esset in integrum restituēdus, ẜm glo. cõiter approbatam in c. 2. de restitu. in integrum, lib. 6. quæ procedit & est vera in casu nr̄o, in quo constat euidenter, ꝙ minor per talem confesionem læditur certitudinariè: quia per eam obligaretur, vel proba-retur obligatus: vbi autem de læsione non constaret certitudinaliter ex ꝯfessione, tunc secus dici posset, quo casu procedit opi. Spe. in titu. de restit. in integrum. §. 1. versic. sed nunquid &c. & Cy. in l. vnica. C. de confes. & Ant. de Bu. in cap. fin. ad fi. eo. tit. qui dicunt, quòd minor aduersus propriam confessionem non restituitur. & ita distinguendo no. concordat d. opi. Alexan. in l. nam & postea. §. si minor. ff. de iureiuran. ¶Et ubi ēt dicti testes in hoc iudicio fidē facerent: adhuc non esset intentio actoris probata. Quia inquantum de diuisione dicitur eos deponere, tamen sola diuisio non fuit causa solutionis: q̄a ex diuisione simpliciter non causatur, nec oritur necessitatis aliquid soluendi annuatim, sed ex diuisione secundum quid. scilicet inæquali: vt mediante tali solutione partes reducantur ad æqualitatem, instit. de offi. iudi. §. si familiæ. Quod autem sit facta solutio pro adæquatione partium, testes solùm, vt refertur, dñt famam extare, quæ non probat plenè, vt dictum est, sed semiplenè tñ. ¶Non obstat, quod no. Barto. in l. 1. §. si quis aūt ꝑ ꝑ. de itinere actuq; priua. quia solùm dicit, ꝙ fama est iusta causa: vt quis credat id, de quo erat fama: sed non dicit, ꝙ il-

9 lud ꝑ famam plenè probetur. Nec † etiam illam probant semiplenè testes, si ēt nõ interrogati nõ reddunt cām: q̄a hoc nõ ꝑcipitur sensu, sed intellectu, ut probatur ex no. per Inn. in c. cū causam. de testi. & per Bar. in trac. de teste. & per no. ꝑ Inn. in c. cū oporteat. de accu. vbi dicit, ꝙ testis deponens de infamia non probat, nisi rationem assignet ēt nõ interrogatus. & sequitur Bal. in l. quid ergo. §. quæsitum. de his qui no. infa. & Ang. in repet. l. ea quidem. de accu. Ro. & Alex. in l. 1. in fi. ꝑrin. de ope. no. nun. quæ probatio testiū de fama, vt dixi, non suppletur ex probatione resultante ex libris D. Epi, ēt si in eis fiat mentio causæ, & multo minus si cā in illis non reperit expressa, nec descripta, prout affirmat alter ex d. consultoribus d. illustr. fratrum. ¶Præterea de solutione continua decem annorum per d. libros tñ constat, de qua non deponunt testes per sensum corporeum. Nec ēt per famam, si dicant simpl'r famā esse, ꝙ illust. D. Rodulphus tenebatur soluere, & soluebat pro adæquatione partium: nisi dicerent famam extare, ꝙ solutio fuit facta de ducatis ducētum per decē annos continuos ex d. causa: & sic vt ex fama aliquid constare dicatur de solutione diuturna & continua opus est, ꝙ fama sit non solùm de simplici solutione, sed etiam de continua & diuturna solutione. Sed quia testes non vidi, non possum determinatè loqui. Ex ꝑmissis ergo constat, ꝙ non est ꝓbata verè aliqua oblo soluendi singulis annis dictam quātitatē nec ēt præsumptiuè, hoc est ex ꝑstatione cõtinua decem annorū facta ex causa prædicta. ¶Sed etiā dato, ꝙ legitimè & plene constaret de solutione decem annorū: & ꝙ facta fuisset pro adæquatione partium siue ꝑ testes, siue ēt ꝑ instra: adhuc dico, ꝙ ex hoc dicti dñi fratres nõ sunt obligati soluere in futurū. Nam considerandum est, ꝙ dicta solutio fieri potuit pro adæquatione partium dupliciter. Et primo: quia ratione interusurij, quod capiebat D. Rodulphus ex parte. d. epi, quæ remansit apud eum: vt quia ille percipiebat tot fructus annuatim ex illa parte, qui ascēdebāt ad dictam summam ducatorū 200. & iō in recõpensationem dicti interusurij aut dictorum fructuum soluit per longum tp̄s. d. D. Epo, & isto casu si solutio esset facta ꝑ ꝑ hoc & ex dicta causa, forte dici posset, ꝙ præsumptiuè ꝓbaretur promissio de soluendo ēt respectu futuri tp̄is: quia illa causa non minus respicit futurum & pro futuro durat: q̄ ꝑteritū, vel pro ꝑterito, ꝑ no, per Bar. in d. l. cum de in rem verso. ¶Secundò intelligi potest solutionem esse factam pro adæquatione partiū aliter & alio modo, videlicet, non ratione uel occasione interusurij, vt dictum est, sed ꝑ precio & æstimatione rerū, quæ ex parte. d. epi remanserunt apud. d. Rodulphum. d. §. si familię qui propriè loquitur isto casu. Nam potuit æstimatio & precium dictarum rerū præstari ēt diuisim & per partes singulis annis: sicut vendi põt res pro vno & certo precio, & diuidi pręstatio per singulos annos. l. ædiles aiunt. §. fin. & ibi no. de ædil ed. ct. & declarat Bar. in disputatione incipiente, Publicanus. & in l. cotē ferro. §. q maximos. de public. & intelligendo illā cām ꝑ adæquatione partiū isto secundo mõ ista cā non esset perpetua, sed duraret ad tp̄s: & quia cū ualor & æstimatio dictarū rerū sit lītata, nõ posset ēt præstatio annua durare per petuō & in infinitū, sed finiri debet tp̄e: aliàs si duraret perpetuò

mò dicerentur dictæ res esse inæstimabiles. isto igitur casu dici non pōt, ꝙ ex solutione diuturna oriat̄ ꝑsumptio promissionis, ēt respectu futuri t pis: quia cā non dr̄ tunc ꝑpetua, sed solùm durat quousq; satisfactū sit æstimationi & valori dictarum rerū. & ideo vbi de valore & æstimatione appareret: tunc percipi posset, an cā solutionis cessaret, & quantùm esset duratura in futurū. Quia, vt dicit Bar. in d. l. cū de in rē verso. necessitas soluendi post decē annos cessat causa cessante. Et vbi non constat de dicta æstimatione rerum & valore, sicut qñ simpl'r soluitur ꝓ adæquatione partiū: vt in casu nr̄o interpretando
10 hāc cām ꝑm vltimum modum. † tunc si ille, qui soluit, dicit se integrè precium & æstimationem soluisse: & sic ꝙ est liberatus, intentio sua est fundata, nisi per alteram partem probetur ꝯtrium, per no. per gl. in l. cum de lege. de probatio. & ꝑ no. per Bart. in l. si ꝯstante. in prin. dū allegat. d. gl. soluto matrimo. & in l. cōficiuntur. §. codicilli. de iure codicil. & in rubrica de ope. no. nun. cum concord. de quib. per Alex. qui dicit hanc opinio. esse cōem. ¶Cū igitur illa causa. s. pro adæquatione partiū habeat duplicem sensum, & in casu nr̄o ꝑm primum præsumatur promissio facta de soluendo singulis annis, & sic ēt in futurum, quæ transit ad hæredes, ꝑm docto. cōiter in l. si Stichum. §. stipulatio. de verb. obl. & ꝑm alium promissio & causa soluēdi nō duret, sed præsumatur finita: debet in dubio iste vltimus
11 sensus capi, ꝑm quem obligatio † continet minus. l. semper in stipulationibus. de regul. iur. & quia hæc probatio redditur dubia cum causa, ob quam dr̄ solutū, multipliciter intelligi possit. Ideo interpretanda est contra eū qui dictam causam alleg. c. licet cām. de prob. & maximè in fauorem rei. l. inter pares. de re iudica. & c. fi. eo. tit. & l. fauorabiliores. de reg. iur. & l. Arrianus. de actio. & oblōnib. ¶Nec prædictis obstat, si forte dicat̄, ꝙ immo solutio annua ꝑsumi debet potius facta ꝓ interusurio & fructibus dictarum rerum, quàm pro earum æstimatione: sicut ꝑsumitur potius locatio, qñ præstatio fit singulo anno, quā emptio: & sic potius pro fructibus rei, q̄ pro precio illius, ꝑm Bar. in d. disp. & in d. §. qui maximos. quia in casu Bart. talis interpretatio potest sumi ab initio ex qualitate rei & fructuū ac precij quātitate: vt no. in l. 1. §. 1. de superficie. & mediāte tali interpretatione q̄libet ꝑseruatur a dāno. Sed in casu nr̄o nescit̄, q̄ res remāserint, & quales apud illust. D. Rodulphū ex parte spectante ad D. Epm̄. & ignorat̄ quantitas fructuū, qui ex illis ꝑcipi possint. ¶Propterea cessat isto casu illa interpretatio, ꝙ pro fructib. intelligitur facta solutio, per quam dicti fratres possent maximum dānum incurrere: si aliter veritas se haberet: & capit̄ alia interpretatio illis fauorabilior. Et licet possit esse dānosa actori, in dubio tñ reo est fauendum. & quia dubia probatio interpretatur ꝯ actorē, vt est dictū, ꝯcluditur ergo qđ no. ꝑ Bar. in d. l. cū de in rē verso. ꝙ hn̄t locum, qñ certū est, ꝙ causa, ꝑp quam est facta solutio, adhuc durat pro t pe futuro. Sed qñ est possibile, ꝙ sit finita, & ēt ꝙ duret, in dubio ꝑsumitur finita. Et ꝯn̄r in futurum non tenetur quis soluere: & ista mihi vr̄ clara & vera rn̄sio. ¶Circa aliud, quod in ipsa conuentione continetur, videlicet, vtrum dicti fratres teneantur pro euictione villæ bonæ, quæ obuenit in partem reuerendissimo domino episcopo, quæ dr̄ euicta. absq; multiloquio est
12 † concludendum ꝙ non: si dictus D. Eps fuit de facto spoliatus per tex. vbi est casus in l. fi. C. de actio. empti. & in l. permisceri. §. fi. de acq. pos. ꝑm vnum intellectum, & etiam in fortioribus terminis hoc vult Bar. cum quo alij cōiter transeunt, in l. stipulatio ista. in prin. de verb. obl. vbi quærit, quid si venditor promisit defendere de iure & de facto aduersus omnē personā, & emptor vi expellatur: an venditor teneatur. Et primò arguit ꝙ non, per d. l. fin. & per d. §. fi. deinde concludit, ꝙ illa
13 verba † de iure & de facto, pn̄t intelligi tribus modis. Primò, si moueatur lis de iure vel de facto, & si euincatur de iure vel nō. Secundò potest intelligi de facto si in iudicio faciat, quæ facti sunt, vt assistere apud tribunal, producere testes, soluere expēsas: & istis duobus casibus tenetur venditor, qui dicto mō promisit. Tertiò pn̄t intelligi dicta verba de iure & de facto, hoc est armata manu resistere & recuperare: & si quæritur, an tunc venditor teneatur, si emptor de facto expellatur, dicit Bar. ꝙ si q̄dem emptor expellitur a suo inimico, ꝙ venditor non tenetur, quia lex interpretatur accidere culpa ipsius emptoris. l. si merces. §. culpæ. loca. & hoc locū hēt, quamuis Bart. in d. loco non dicat, quàmuis inimicitia prouenerit absq; facto & culpa ipsius emptoris, secundum Bart. in l. pen. in prin. sol. mat. & in dicta disput. inci. Publicanus. in fin. & in d. l. eotem. §. qui maximos. de pub. aut fuit emptor expulsus ab inimico venditoris: & tunc aūt ꝑp sui odium, & tenetur, quamuis non sit dictum de facto: quia venditoris culpa hoc accidit. d. §. culpæ. Aut neutrius culpa accidit hoc, sed ad suum lucrum emptorē expulit, & non per odiū eius: & tunc Bar. cōcludit, ꝙ venditor non teneatur, quamuis promiserit defendere de iure & de facto: quia ista verba intelliguntur ꝑm naturam cōtractus. l. si stipulatus. in prin. de vsur. & l. dāni infecti quidā. de dam. infec. Et ꝑpea dicta verba nō intelliguntur de tali casu, qui non venit ex natura ꝯtus. l. fi. C. de actio. emp. & d. l. permisceri. §. fi. ꝑm vnum intellectū. & cum Bar. trāsit ēt Bal. & Sal. in d. l. fi. & alij allegati per Alex. in d. l. stipulatio ista. in prin. qui ēt volunt eadē ratione, ꝙ non teneat̄ venditor, si iniustè per sn̄iam euinceretur per l. si per imprudentiam. de euic. licet Bar. in hoc aliter dicat. Siue odio nullius: non debetur euictio, quæ solùm deberetur isto casu, qñ constaret, ꝙ odio d. Rodulphi expulsio contigisset: immo ēt dicto casu non teneretur, qñ inimicitia & odiū sit peruenisset, postquā dicta villa fuit assignata dicto dño epo,
14 sed solū qñ inimicitia ꝑcessisset dictā assignationē: quia † venditor tenetur demū de violentia: illata emptori a suo inimico, qñ inimicitia ꝑcessit venditionem: secus si sit subsequuta, ꝑm Bal. & Sali. in d. l. fi. Roma. & Alex. in d. l. stipulatio ista. in prin. ꝑ l. Lucius. đ euic. & sic vt de euictione agi posset, oportet duo probare, ꝙ expulsio facta sit odio do. Rodulphi, & ꝙ odium præcesserit diuisionē factam cū do. Rodulpho, adeo ꝙ non sufficeret simpliciter ꝓbare odiū ꝯ do. Rodulphum: quia cum potuerit sequi diuisionem, sicut præcedere: in dubio præsumit̄, ꝙ fuerit sequutum l. eum actum. cum ibi no. de nego. gest. no. Bart. & doc. in l. non solùm. §. sed vt probari. de oper. no. nūci. Et confirmantur ꝑmissa: quia ad hoc vti agi possit de euictione, oportet ꝙ res sit euicta per sn̄iam. l. at q̄ natura. §. cum me absente. de neg. gest. & hoc qñ emptor ignorat agenti ius competere, secundum glo. ibi, si verò sciat illi ius competere, potest absq; sn̄ia rem restituere, & bonam fidem agnoscere: vt ibi no. gl. sed isto casu, ꝑm Bar. vt possit de euictione actor agere, denunciatio ante restitutionem debuit præcedere, & tenetur etiā probare, ꝙ agenti ius competebat. & idem no. glo. & Bart. in l. emptorem. in prin. de acti. emp. & ideo etiam ex hoc capite debet hæres d. epi repelli. ¶Sed quia pro eadem villa Bona dictus hæres reconuenitur a dictis fratrib. occasione fideicommissi eis debiti, tanq̄ sit res dicto fideicōmisso subiecta: dubitatur vtrum debeat hæres dñi epi condemnari ad dimidiā dictæ villæ. Et vr̄ prima facie dicendū, ꝙ non: quia ex quo dn̄s eps fuit de facto expulsus, vt in facto proponitur, dictam villam casu fortuito amisisse videtur: quia talis expulsio casus fortuitus reputatur, secundū Richar. Malub. quem refert, & sequitur Bar. in d. l. stipulatio ista. in prin. sed qñ res subiecta restitutioni fideicommissi cōditionalis interim perit, liberat̄ hæres, & peri-
11 culum † ad fideicommissarium pertinet. l. mulier. §. si hæres. & l. deducta. §. ante diem. versi. cū aūt. ff. ad Treb. Ergo & in casu nostro periculum dicti casus fortuiti debet ad fideicōmissariū pertinere. ¶Sed istis non obstantib. aliter est dicendū. Nam hæres do. epi expulsi habet actionem ad recuperandum dictam villam: ideo vr̄ habere ipsam rem. Et ꝑpea debet condemnari ad restitutionem illus: ut est casus in l. quod in diem. §. Iulianus ait. de peti. hær. vbi dicitur, ꝙ si is qui pro hærede possidebat vi, fuerit deiectus, ab eo pōt hereditas peti quasi a iuris possessore, qui habet interdictum vnde vi, quamuis ille tex. loquatur inter bonæ fidei possessorem & hæredem: idem tamē inter hæredem & fideicōmissarium, ꝑm Bar. q̄ istos casus parificat, & de vno ad alterum arguit in l. Imperator. §. fi. ff. de leg. 2. & sic præsupponit text. ꝙ possessor fuerit victus & cōdemnatus: & licet subiungat, ꝙ liberatur cedendo interdictum: si tamen culpa sua vel odio sui orto, etiā sine eius culpa dn̄s eps fuisset expulsus, & hoc ꝓbari posset, cedendo non liberaretur: q̄a facto suo diceretur ꝯditio fideicōmissarij facta deterior, ꝑ Bart. in d. l. pen. sol. matri. & in d. §. qui maximos. & in d. disput. & in d. l. stipulatio ista. & hoc propter aduersarium potentiorem, a quo dicta villa de iure vel de facto non potest facile auferri. l. 1. in fin. cum seq. & princ. seq. de alien. iud. mutan. cau. fa.

Si

Si ergo pendente hoc iudicio hæres do.epi non offert se paratum velle actiones cedere contra expulsorem: sine dubio dēt condemnari tanquam possessor dictæ villæ ad restituendū dimidiam dicto fideicōmissario, & in executione disputabitur, vtrum liberari possit, vel non, cedendo actionem.¶Nec ob. allegata in contrarium, quia aliqñ res, quæ subiacet restitutioni, perit & esse desinit: ita ꝙ recuperari non pōt, & habent locū iura in contrarium allegata: aliqñ verò res non perit, sed ab hærede aufertur: & tunc quia heredi competit actio ad recuperandum rem, ab eo res pōt peti, & si nō offert se paratū cedere, debet condemnari. d. §. Iulianus. & iste est casus noster. ¶Quò verò ad aliam partem reconuentionis, in qua dicti filij, & hæredes illustrissimo do. Rodulphi petunt oīa bona alienata per reuerendiss. do. epm, qa illustr. do. Ludouico fuit integrè satisfactum de legitima eiusdē dñi epi, videtur prima consideratione dicendū, ꝙ saltē respectu dimidiæ nullū ius competat dictis fratribus, qa legitima dñi epi est dimidia eius, qđ sibi obuenit ab intestato, ex quo erant quinque filii. auth. nouissima. C. de inoff. testam. Cum ergo eius hæres solū habuerit dimidiam bonorum possessorum ꝑ dictū do. epm tempore mortis suæ, ergo ad eum etiam pertinet dimidia bonorum alienatorū, pro complemento dictæ legitimæ, perinde ac si illam dimidiam retinuisset ex causa prædicta: si dicta bona non fuissent alienata, sed apud dñm epm fuissent tpe mortis suæ. Alia ēt ratione non vř agi posse ad restitutionē dictorū bonorum contra dictū hæredem, ēt respectu partis, qa talia bona iure permittente fuerunt alienata, qa bona subiecta restitutioni fideicommissi conditionalis alienari possunt irreuocabiliter ꝑ hæredem vsque ad legitimam, & alia bona sic alienata in legitima imputantur, vt no. in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebe. Si ergo licuit d. epo dicta bona alienare nō possunt ab illo peti: quia non subiacent restitutioni sicut nec legitima. l. qm̄ in priorib. C. de inoff. test. l. cohæredi. §. cū filiæ, de vulga. & pup. ¶Nec obstare vř, ꝙ illustr. do. Ludouicus habuit legitimam in alijs rebus: quia illam integram non habuit, vt dictū est. Et ubi ēt in aliis reb. illam habuisset integrā: non habuit illa bona sub noīe legitimæ, nec illius contemplatione, quia de illa in transactione non fit mentio, nec ad illam habetur relatio: sed habuit illā partē; quia sic inter partes conuenit. & iō ad oīa alienata, nec ad aliquā partem rōne fideicōmissi nō pōt cōueniri: qa illa alienari potuerunt tanq̄ non subiecta restōni, & ex quo illa bona tm̄ legitimā non excedunt, & vbi bona assignata do. Ludouico ad integrā legitimā sufficerent, & occasione legitimæ consignata essent, adhuc dicta bona alienata peti non possent: quia alienatio valuit & illa primò in legitima sunt imputanda: agendū ergo erat potius ad repetitionē bonorum consignatorū do. Ludouico ꝑ transactionē, quatenus excedunt legitimā computando in illa dicta bona alienata, non aūt agi potuit ad illa bona. Et ēt dato, ꝙ prædicta cessarent, & sic ꝙ bona in aliū trāslata in legitimā non essent imputanda: & ꝙ restōni fideicōmissi subiacerent: adhuc tamen contra hæredē do. epi pro illis bonis nō vř agi posse, sed agēdum erat contra tertios possessores per fideicommissarios, in
16 quos respectu bonorum † alienatorum transit ipso iure dominium, ēt ante aliquam restōnem realem, vel verbalem. adeo ꝙ eis rei vendicatio competit ipso iure contra dictos tertios possessores. l. fi. §. sin autem sub cōditione. C. cōmu. de leg. & ibi no. & no. gl. & doc. in l. pen. C. ad Trebel. & no. in d. l. Marcellus. §. res quæ. & instit. de fideicom. hære. in §. sed quia. non autem potuit, nec debuit agi cōtra hæredē, qui pendente cōditione alienauit. ¶Et vltra ꝓdicta adhuc facit, qa legitima domini epi excedit dimidiam eius, quod habuit in diuisione, cū multo plus sibi deberetur. Nam legitima detrahitur habito respectu ad facultates, q̄ erāt in patrimonio patris tpe eius mortis. l. cū quæritur. C. de inoffic. testam. & l. ēt. §. fi. de bon. liber. ¶Et propterea dicitur, ꝙ legitima absorbet totū id, quod habuit hæres dñi epi, & ēt omnia bona per eum alienata, cui legitimæ non intelligitur renūciatum: quamuis in diuisione sit minus cōsequutus, quā consequi debuisset ab intestato, quia legitimæ non dicitur renunciatū, nisi de illa specialis mentio sit facta. l. si qñ. §. & generaliter. C. de inoff. test. & not. Guil. & Bal. in l. de his. ff. de transac. immo in conuentione facta cum do. Rodulpho dictus do. eps reseruauit sibi legitimam, quæ, vt dixi, deducitur habito respectu ad totum illud, quod erat in
17 patrimonio tpe mortis, patris, ideo talis reseruatio † dēt intelligi, ₰m ius cōe, & ab illo interpretationē recipere. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. & l. Gallus. §. j. ₰m vnum intellectū. de lib. & posth. & not. Bar. in l. vxorem. §. testamēto. de leg. 3. & docto. in l. Caius. sol. matr. Et tanto magis cū reuerendissimus dñs episcopus esset minor, debet in hoc eius hæres audiri: qa ille ꝓsumitur ignorasse vires patrimonij paterni. l. qsquis. & ibi no. C. de rescin. vendi. per Bar. & doc. in l. 2. eod. tit. & l. qui in alterius. de reg. iur. ¶Quib. tñ omnib. non obstātib. contrarium arbitror verius. & in primis præmitto, ꝙ reuerendissimus dñs eps confessus est cū iuramento habuisse & percepisse partem sibi ab intestato debitam: & ꝙ de dicta sua parte est sibi integrē satisfactū per verba prægnātia in ampla forma. Stante igitur tali confessione iurata si viueret, non posset allegare non habuisse integram portionē sibi ab intestato de-
18 bitam: quia contra proprium iuramentū † non audiretur. authen. sacramenta puberū. C. si aduers. vend. & c. quāuis. de pactis. in 6. & no. clarè Bar. in l. vbi pactū. C. de transact. circa penul. col. & sicut dicimus, ꝙ ille, qui iurauit omnia & singula esse vera, non potest simulationem allegare, ₰m Baldū & Salic. in l. fi. C. de non nume. pecu. qui dicunt, ꝙ non potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. & Imo. in l. nemo potest. de leg. j. cū concordantibus, de quib. ibi per Alex. cū ergo appareat, ꝙ habuit integram partem ab intestato debitam, & audiri non deberet, si contradiceret: sequitur de necessitate, ꝙ dicere non posset, ꝙ legitima excedat dimidiam eius, qđ habuit in diuisione, qa si aliter diceret, veniret contra confessionem & iuramentum. Et per hoc tolluntur multa, q̄ in cōtrarium allegantur. s. ꝙ non intelligitur renunciatum legitimæ, nisi de ea sit facta specialis mentio. d. §. & generaliter. & ꝙ legitima est reseruata. Itē ꝙ detrahitur de toto patrimonio, qđ defunctus habuit tempore mortis, quia ista omnia conceduntur. Sed dicitur, ꝙ dimidia portio eius, quod in diuisione habuit, est integra habito respectu ad totum patrimoniū. & sic ꝙ detrahendo dictam legitimam dicitur illam habere sine vlla diminutione, quod probatur: quia habuit d. eps quintam partem integram totius patrimonij paterni, vt ex sua confessione iurata apparet, contra quam non debuit audiri: ergo dimidia portio eius, quod recepit, est integra legitima, sicut ergo d. eps nō debuit audiri, vt dictum est, sic ēt nec eius hæres: qa allegaret turpitudinem defuncti. i. periurium, quod nō potest hæres facere. l. venditrici. C. de reb. ali. non alien. & l. si creditoribus. C. de seruo pig. dat. manu. Et si dicatur, ꝙ hæres pt allegare & probare confessionem defuncti esse erroneā, qa tunc non allegat aliquam eius turpitudinem, cum errans consentire non dicatur. l. si per errorē. de iurisd. om. iud. Ad istud rñdetur, ꝙ quamuis talis cōfessio per dictum hæredem posset ꝑtextu errorris reuocari: nihilominus de errore non constat, nec constare pōt ex libris Marchionalibus productis, uel producendis, quicquid dicat d. consultor partis contrariæ qui ad ostendendum valorē & vires patrimonij paterni, nil aliud deducit, & allegat. Nam quamuis ex illis ꝓbentur reditus di-
19 cti patrimonij, non sequitur ex hoc, ꝙ licet † portio d. epi sit minoris reditus, ꝙ dicta portio sit minoris valoris, qa potuit consequi in diuisione tot bona mobilia, & quidem præciosa, quorum ualor & æstimatio suppleret & augeret partem suā, & illam in ualore æqualem faceret alijs partibus. ¶Præterea bona immobilia d. dñi epi, licet ēt minoris sint reditus: ꝑ hoc tñ non sequitur, ꝙ sint minoris precij, quā aliorum portio: qa plerumque in patrimonio sunt bona immobilia magni valoris & modici introitus. l. lex q̄ tutores. C. de admin. tut. l. qui bonis. cum ibi no. ff. de cessio. bon. quam ad propositum allegat Ang. in l. j. C. de lega. in l. Imperator. ad Trebel. eum concord. de quib. ibi per Alex. in 1. col. ubi semper hoc præsupponit, ꝙ possit esse res immobilis magni valoris & modici reditus. & Bal. & oēs Moder. in l. si maritus in id. sol. mat. Et ꝑpea dicta probatio erroris non est cōcludens, nec necessaria, vt esse debet. c. in præsentia. de proba. & l. non hoc, C. vnde cogna-
20 ti. ¶Præterea in hac legitima d. epi debet computari pars dimidiæ villæ Bonæ, quamuis iuris ordine non seruato sit expulsus. Et hoc est certi iuris, si culpa sui sic accidit: vt probatur ꝑ prædicta, & per l. mulier. §. si hæres. ver. sed & enim. ad Treb. &

idem

idem si sine culpa: quia habet actionem, vel interdictum, quo
mediate illam pōt consequi. d.l. ꝙ si in diem. §. Iulianus. de pe-
ti.hær. ideo perinde est, ac si rē haberet. l. qui actionē. de regu.
iur. immo vbi ex toto perijsset, quod est fortius, adhuc pro ra
ta in dictam legitimam imputaretur: quia de qualibet re de-
trahitur, ideo diminutio contingens in illa re diminuit ēt legi-
timam. d.l. deducta. §. ante diē. ver. cū aūt. ff. ad Treb. vbi idem
dicitur in Trebellianica, & in l. mulier. §. si hæres. eo. tit. & hoc
verum est, qñ testator grauauit hæredem vltra legitimam, ita
ꝙ de reb. relictis detrahi debet legitima, sicut contingit, quan
do bona subiacent restōni fideicōmissi vl̃is: vt ēt declarat Ale
xan. qui loquitur in legitima in l. in rōne. la 2. in princ. ad leg.
Falc. post Pau. de Cast. & Alex. in consi. 19. 5. vol. vbi conclu-
dit, ꝙ si post mortem patris aliqua res casu pareat, ꝙ hoc ce-
dit ad damnum filij in legitima & fideicōmissarij vl̃is per iura
p̄dicta: multo magis ergo si res extat, & ad illam recuperandā
filius actionem habeat. ¶Et adhuc prædicta ratione confirmā
21 tur. Nam † legitima filio debetur in qualibet re. l. libertus, qui
soluendo. de bon. lib. & not. Iaco. de Are. & Bal. in l. 2. C. ad le
gem Falci. & facit l. Plautius. & l. linea margaritarum. ad legem
Fal. & no. in c. Raynutius. de testa. & in l. Marcellus. §. res quæ.
ad Trebell. & p doc. in l. filium quem habētem. C. famil. ercisc.
ergo de qualibet re subiecta restitutioni fideicōmissi dēt solū
habere dimidiā, vel æquiualens: & ꝯñr nō pōt aduersus fidei-
commissarium detrahere pro legitima vltra dimidiam rerū,
quæ fideicōmisso subiacent. Si aūt dicat hæres dñi epi nō ha-
bere legitimam habito respectu ad totum patrimoniū, hoc qđ
ad legitimam deficit, non detrahitur, nec detrahi debet de istis
reb. restōni suppositis. Sed venit detrahendum de alijs rebus,
quæ alijs cohæredibus in partem obuenerūt: quia, vt est dictū
per legitimam singula corpora pro rata minuuntur. l. si ex pa-
tronis. in prin. de bon. lib. & §. cæterū. in auth. vt cum de appe.
cogn. & per Bar. & oēs in l. in quartā. in fi. ad leg. Falc. ubi oēs
concordant, ꝙ hæres teneatur conferre ad supplementū. Nec
dicatur, ꝙ legitima per iudicem possit assignari in vna re, vt
habetur in dictis locis: qa hoc verum, qñ hoc prodest filio, &
alteri non nocet: & qñ vtrique parti expedit, ſm doc. in locis
prealleg. Sed in casu nostro detractio in vna re, vel pluribus re
stitutioni subiectis habito respectu ad totum patrimoniū, fi-
deicommissarijs esset damnosum: ideo hoc concedi non dēt.
Posset ergo in vna re detrahi, quando veniret detrahēda ha-
bito respectu ad partem, quæ obuenisset dño epo, tanquā illa
esset integra sua portio ab intestato: qa hoc vtrique parti p-
desse posset, & non nocere. & per hæc multa, q̄ allegantur in
contrarium, remanent sublata. ¶Non ob. insuper, dum diceba
tur, ꝙ non erat agendū contra hæredem alienantis ad restitu
tionem: qa pendente conditione alienauit iure permittente:
sed potuit & debuit agere contra possessores etiam ante resti-
tutionem, p no. in l. fi. §. sin autem sub conditione. C. commu.
de lega. & in l. pe. C. ad Treb. quia immo ēt potuit fideicōmis-
sarius non contra hæredem ad restitutionem precij, quod in
hoc iure vl̃i successit loco rei. l. si rem & precium. de petit. hæ-
re. & hoc clarè decidit Bar. in l. Imperator. §. fi. de le. j. & quā-
uis non agatur ad precium, sed ad res: tñ sequi potest cōdem-
natio ad precium propter amplam potestatem attributam il-
lustrissimo domino arbitratori p ea, q̄ not. Alex. in l. si ita sti-
pulatus. §. Chrysogonus. de verb. obl. ubi refert Imo. cōsuluis-
se, ꝙ si actum sit ex vna causa, puta mutui, & probetur alia,
puta depositi, licet non possit regulariter sequi condemnatio.
22 l. habebat. in prin. de insti. si tñ iudex pōt procedere sola facti
veritate inspecta, poterit condemnare in eo, quod est proba-
tum: ergo & pari ratione in casu nostro poterit condemnare
ad precium: præsertim cū succedat loco rei petitæ. Et faciunt
no. per Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. de verb. obl. in
23 9. q. ¶Secundò dicitur, ꝙ imo res peti potuit: quia licet potue
rit alienare, tñ ex quo sciebat res subiectas esse restitutioni ad
ueniente postmodum casu, intelligitur dolo desijsse possidere
& tenetur perinde, ac si possideret. l. si a dño. §. si prædo. de pe-
ti. hæ. & hoc sentit Bar. apertè in d. l. Imperator. §. fi. dum indi-
stinctè dicit, ꝙ vbi hæres scit se grauatum fideicommisso, & a-
lienat, æquiparatur malæ fidei possessori, & sic comprehendit
hæredem nedū purè, sed ēt sub conditione grauatum fideicō-
misso vl̃i. & ideo sicut prius dixerat, ꝙ est in electione hære-
dis petere a malæ fidei possessore rem hæreditariam, vel illud,
quod est consequutus directò ex re hæreditaria. per d. §. si p̄-
do. idem erit hoc casu in hærede, ſm Bar. ¶Et inquantum dice
batur, ꝙ saltem dimidia dictorum bonorū pertinet iure legi-
timę, ad hęredem dñi epi. Ad hoc colligitur rñsio per id, quod
proponitur in puncto. s. ꝙ ille in alijs reb. cōsequutus est in-
tegram legitimam, qđ si ita est, de istis non est rursus detrahē-
da. ¶Circa verò illas duas possessiones, quæ remanserunt indi
uisæ, absque multiloquio mihi uidetur, ꝙ dimidia pertineat,
ad dictos dños fratres, & hoc virtute literarum illustriss. dñi
Ludouici, in quib. dicitur contineri, qualiter est contentus, ꝙ
de omnib. bonis possessis per reuerendiss. epm tempore mor
tis suæ fiant duæ partes &c. ¶Et q̄ literæ intelliguntur appro-
batę cū omnib. contentis in eis per dictos illustrissimos fra-
tres, ex quo illas retinuerunt. l. si filius. ad senatusconsul. Ma-
ced. & no. Bar. in l. quo enim. ff. rem rat. hab. Cum igitur actū
sit per verbum vl̃e de omnibus diuidendis: omnia bona nihil
excipiēdo debuerūt diuidi, & sic ēt dictæ possessiones, ex quo
24 tpe mortis per d. epm possidebantur, quia sermo vl̃is † pro-
latus ab homine capitur vl̃r, nec aliquam recipit restrictionē.
l. Iulianus. in prin. de leg. 1. & declarat no. Bart. in l. generali. §.
uxori. de leg. 3. & Bal. in l. fi. C. sine censu, uel reliq. in 1. colu.
ubi facit differentiam inter uerba vl̃ia prolata a lege, qa tunc
recipiunt restrictionem de habilitate, vt euitetur legum cor-
rectio. Et isto casu loquitur Iac. de Aret. & Bart. in l. 1. §. nun-
ciatio. de oper. noui nunc. aut præferuntur ab homine: & tūc
nullam recipiunt restrictionem, quia cessat dicta ratio & be-
ne facit, quod no. Bal. in c. Imperialem. in prin. de prohib. feu.
alien. per Federicum, dicens, ꝙ licet feudum non sit ad hære-
des extraneos transitorium. c. 1. §. & si clientulus. de alien. feu
di. si tñ receptum sit pro hæredib. qbuscunque, ad extraneos
ēt pertinebit virtute verbi vl̃is, & cum eo transit Alex. in l. Gal
lus. §. etiam si parente. de lib. & posth. & in l. si patroni. in prin
ci. ad senatuscon. Trebe. ubi similiter facit differentiā inter ver
bum vniuersale prolatū ab homine, & prolatum a lege. & Ale
xan. in l. quædam. §. nihil. de edend. ubi ad hoc ēt allegat Bald.
in l. 1. in 34. & 46. q. de rer. diuis. & Rom. in l. id tēpus. in prin.
de usucapio. & in l. etiam. sol. matr. & Soc. in l. qdam relegatus.
de reb. dubi. Ad idem, quod dicit Alex. in l. 1. de leg. 1. in prin.
5. col. vbi reprehendit Ange. in quodam consilio, dicentem, ꝙ
illa verba, in oībus & per omnia, prolata a statuto recipiunt
interpretationem, vt euitetur absurdum, per l. scire oportet. §.
aliud. de excusat. tuto. Nam ſm Alex. talia verba nūquam re-
stringuntur per hominem, sed solū per alias leges: & hoc ut
legum correctio euitetur, & cum eo transit Socinus. Et com-
probantur p̄missa ex nota. per Angelum & Im. in l. damni in-
fecti. §. cum parietem, de damno infec. dicentes, ꝙ si maritus
pmisit restituere totam doté soluto matrimonio, ꝙ videtur
renunciasse beneficio statuti de lucranda parte dotis. Et idem
vult Bal. in l. quod noīe. de condi. indeb. & in l. fi. C. ad leg. Fal-
ci. secus si simpliciter promisisset restituere dotem. & ante eos
idem vult Ray. in l. post dotem. sol. matr. quem refert Alexan.
ibi in fi. & illum sequitur, & bene facit gl. in l. decem. de fidei-
com. libert. quæ probat. ꝙ si testator grauauit hæredem resti-
tuere totam hæreditatem, ꝙ uidetur ex hoc Falcidiam prohi-
buisse. Et per hæc tollitur vnum, quod allegatur in cōtrariū,
scilicet ꝙ do. Ludouicus per aditionē factus est dominus di-
ctarum possessionum. l. cū hæredes. de acq. poss. quia hoc cō-
ceditur. Sed dicitur, ꝙ licet esset dominus: tamen conuenit &
voluit, ꝙ diuiderentur: vt pbatur ex verbis vniuersalibus ab
eo prolatis quæ non recipiunt restrictionem talem, per quam
dictæ possessiones excludantur a dicto sermone vniuersali, vt
probatur per p̄dicta. ¶Allegatur ēt in cōtrarium, ꝙ ab illa cō-
uentione, de qua in literis, est recessum per sequentem cōtra-
ctum, in quo de dictis literis non est facta mētio, & ad hoc po
tuit allegari. l. per retentionem. C. de vsuris & tex. in l. cum in
plures. §. locator horrei. ff. loca. ſm intellectum Bart. in l. non
solùm. §. morte. de ope. no. nun. vbi habetur, ꝙ ex actu facto
ex interuallo intelligitur a protestatione, & ab his, quæ dicta
sunt in p̄fationibus recessum. Et idem vult Bar. & doct. com-
muniter in l. pacta nouissima. C. de pactis, cum concordanti-
bus, de quib. ibi per Alex. ¶Sed ad istud respondetur, ꝙ predi-
cta pcedunt, quando ex protestatione tali, vel præfatione nō,

est

est quæsitum ius parti: sed qñ ex his, quæ dicta sunt in præcedentibus est ius quæsitum parti, sicut in casu nostro fuit q̃situm ius dictis fratribus ex dictis literis, vt dixi: tunc per actũ
25 factum etiam ex interuallo † non dr̃ a præcedentibus recessum, sed potius p̃sumitur omissum per errorẽ id, quod prius fuerat dictum, ſm Imo. in l. quoties. §. sed si cum primũ. de hære. insti. in vlt. col. qui ad hoc allegat. l. si tibi liberam. de actio. emptio. ſm vnum intellectum. & est ratio, ſm eum: q̃a nõ uidetur in dubio remittere ius sibi quæsitum. l. cũ de indebito. de probat. & idem vult Imo. & Areti. in l. Titia. §. idem respondit. el j. de verbo. obl. facit l. fi. C. de nouatio. & ista est optima & verissima responsio. & vbi etiam verba dictarum literarũ, quas non vidi, respicerent futurum: tunc ab illis, hac etiam ratione non diceretur recessum per actum factum ex interuallo, ſm Bar. & docto. in d. l. pacta nouissima. & in alijs locis allegatis ibi. ¶Quò verò ad alia, videlicet, an reuerendissimus dominus Episcopus dicatur ab intestato decessisse: & an superueniente clericatu amiserit feudum: nihil dico, quia nec testamentum vidi, nec inuestituras & conuentiones, quæ allegantur. Et propterea tanquam de his malè informatus loqui non audeo. Quantum verò ad alia concludo sicuti ex præmissis colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Vnitas actus licet præsumatur, tamen est probanda, quando tractatur de falsitate euitanda, & errore notarij.*
2 *Error in die apposito in instrumento dicitur lata culpa.*
3 *Instrumentum ex defectu appositionis diei quando vitietur.*
4 *Iuramentum nihil operatur super instrumento nullo.*
5 *Statutum laicorum si disponat super contractu iurato, quando valeat.*
6 *Contractus licet sit nullus ex forma statuti: tamen quis cogi potest ad obseruantiam iuramenti, super quo statutum non disponit.*
7 *Confirmatio statutorum facta per Pontificem comprehendit etiam statuta disponentia super iuramento, licet non sit in cõfirmatione clausula, ex certa scientia: quando in ea excipiuntur statuta contra libertatem ecclesiæ, contra Alexandrum & Aretinum.*
8 *Exceptio quotiescunque non comprehenditur sub generalitate regulæ, facit omnes casus, qui aliàs sub regula non fuissent comprehensi, quòd comprehendantur.*

CONSILIVM LX.

PROSEQVENDO ordinem quæsitorum, & omittendo argumenta ad partes supeflua, r̃ndebo ad singula, de quib. quæritur, prout mihi videbitur congruum de iure. Quo igitur ad primum, videlicet, vtrum instrumentum sit nullũ, ex hoc, ꝙ sit in die Dñico celebratum, mihi uidetur cõcludendum, ꝙ non valeat ꝑ statutum ciuitatis Anconæ, per qđ annullatur expresè instrumentum tali die celebratũ, de cuius validitate non est dubitandum. Et quamuis dicatur esse per testes instrumentarios probatum, ꝙ ea die, qua de ꝓmissione fuit notarius rogatus, fiebant opera manualia, quæ fieri non consueuerunt, nec de iure potuerunt tali die feriato in honorẽ Dei. l. oẽs iudices. C. de feriis. nec etiam p̃nr̃, ꝙ sit p̃sumendum, ꝙ si fuisset dies Dñicus vel solis, ꝙ talia opera facta fuissent tali die. l. meritò. ff. pro socio. ¶Istud tñ non obst. quia ex quo testes quò ad diem & qualitatem eius directò dñr cõtradicere instrumento, præsumitur potius multiplicatio actus, q̃ falsitas vel error. Et ideo ad hoc, vt testes concluderẽt, fuit necesse allegare, & probare vnitatem actus. c. cum Ioãnes. & ibi per doc. de fide instr. no. Bar. in l. 1. §. si quis neget. in fi. quemadmo. testam. aper. & Bar. Bal. & alii, in l. 2. C. de bo. possess. secundũ tab. licet. n. aliàs vnitas actus præsumatur in dubio. c. in præsentia. ver. verum. de prob. & l. fi. & ibi no. Bald. C. de reb. credi. cum concor. tñ ad euitandum præsumptionem falsita-
1 tis † præsumitur pluralitas. d. c. cum Ioannes. & eadẽ rõne ad euitandum præsumptionem erroris ipsius notarij, qui p̃ser-
2 tim non præsumitur per errorem apposuisse † diem solennẽ Penthecostes in instrumento, si fuisset alio die non feriato rogatus de instrumẽto, sed potius p̃sumeretur dolus, vel lata culpa, quia cõiter sciunt omnes & scire debent, ꝙ tali die opera manualia non exercentur, nec fieri debẽt, & no. Bart. in l. sed si lege. §. scire. de peti. hær. & in l. non fatetur. de cõfessis, & ꝙ talis error in die apposito in instr̃o sit lata culpa, & non p̃sumatur, voluit Dy. in consi. quem refert & sequitur Bart. in l. si librarius. de reg. iur. & Bal. in l. Imperator. de statu ho. Et tanto magis in casu nostro, in quo non tm̃ esset in die erratũ, sed ẽt, vt dixi, in qualitate diei: cuius qualitatis error fuisset supinus, vnde ad tollendum hanc p̃sumptionem falsitatis, uel supini erroris, debuit ꝓbari vnitas, & identitas ꝓmissionis, q̃ non
3 ꝓbatur ex hoc solo, ꝙ testes † instrumentarii dicant, ꝙ ille cõtractus est ille, de quo modo inter partes agitur: quia quãuis hæc uerba sint affirmatiua in effectu: tñ dñr testes super negatiua deponere, q̃a sigñant & important, ꝙ alia ꝓmisio non fuit facta, ſm glo. in fi. de doli excep. & in cle. 1. de rescrip. & ꝑ Bar. in l. nec codicillos. C. de codi. & ꝓbat̃ in l. inter stipulantem. in princi. de verb. obl. & ibi no. oẽs cũ aliis concordan. de quib. per Alex. in dictis locis. Et quia talis negatiua nõ est coarctata, testes non ꝓbant, sed sunt suspecti de falso. c. cũ ecclesia Sutrina. de cau. possess. & ꝓpriet. & no. Bar. & doct. in l. 1. in princ. si q̃s ius dicen. non obtemp. Et ubi p̃dicti ẽt testes dicerent (quos tñ non uidi) ꝙ semel tm̃ fuerunt p̃sentes tali promissioni, de qua fuit rogatus dictus notarius, & sic de vnitate ꝓmissionis factæ in eorũ p̃sentia viderẽtur deponere: adhuc tñ instrumentum de iure esset nullum. Nam de solennitate, & forma instrumenti est appositio diei in auth. vt præpo. no. Imper. & ibi no. gl. & Bar. in l. 1. §. fi. de aqua plu. arc. & Bar. in d. l. si librarius. Si ergo in die fuit erratum, & hoc constet, dies expressa in instrumento non sufficit ad validitatem instrumenti, q̃a est talis, ex qua instrumentũ annullatur ex forma statuti, nec de alia die, qua instrumentum fuit celebratum, cõstat ex dicto testium vel notarii, nec etiam de illo satis esset constare ex dicto illorũ ad ualidandum instrumentum, sed ut ualeret, necesse esset, ꝙ error corrigeretur, & alia dies in instrumẽto apponeretur: aliàs instr̃m, si esset sine die, non valeret, & præsertim, vt dixi, cum dies expressa tendat ad annullãdũ instrumentum ꝑ statutũ. & ita expresè præsupponit Bar. in l. si librarius. & Bal. in l. Imperator. & in dictis locis ẽt declaratur, vtrum solus notarius possit errorẽ corrigere sine iudicis authoritate, & an standum & credendum sit dicto solius notarij. Et si reperitur mortuus, clarũ est, ꝙ non potest instr̃m in hoc corrigi, vel emendari, ex quo de certo die ex dicto illius constare non potest, nec de illo deponunt testes: qm̃, vt dixi, expresio diei, de quo instr̃o, non validat, sed instr̃m annullat, nec potest reconualidari, ex quo non potest emendari: nec error corrigi ꝑ incertitudiuem alterius diei. l. ita stipulatus. in prin. de verb. obl. & l. cum post. §. gener. de iure dot. ¶Si ergo instr̃m est nullum, & non ꝓbat, iur̃m, de quo in illo nihil ope-
4 ratur: q̃a non probatur † iuramentum fuisse p̃stitũ: sicut nõ probantur alia in eo contenta, ex quo non est instrumentum publicum ex defectu solennitas & formæ, sed est scriptura priuata, quæ a tertio confecta non ꝓbat aliquod in ea contentũ. l. exemplo. C. de probatio. & l. scripturas. C. de pigno. Et istud etiam in terminis voluit Abb. in c. cum contingat. circa fin. de iureiur. & in disputatio. incip. Statuto Senensi &c. vbi concludit, ꝙ si statutũ annullet instr̃m, nisi de eo fuerint rogati duo notarii: & producatur instrumẽtum iuratum, de quo fuit rogatus vnus notarius: ex illo instrumento non probatur iuramentum, sicut non probatur contractus. & istud nõ habet dubium. ¶Quò ad secundum. s. vtrum valeat contractus, dato ẽt, ꝙ instrumentum sit validum, & similiter r̃ndetur, ꝙ cessantibus etiam prædictis contractus est nullus, & hoc ex defectu formæ introductæ a statuto, in quo disponitur, ꝙ ꝓmisio facta a minore ipso iure sit nulla, nisi interueniat authoritas curatoris generalis, si illum habeat: si verò curatorem non habuerit generalem: tunc possit contrahere, vel quasi, & se obligare cum authoritate & decreto iudicis, & cum voluntate, p̃sentia, & consensu duorum consanguineorũ vel affiniũ ipsius masculorum proximiorum maiorũ 25. annis, de quorũ proximitate stetur iuramento & assertioni ipsorum consanguineorum, & ipsius contrahentis & se obligantis, dũmodo ipsi contractus & obligationes in actis curiæ insinuentur. Et si super dictis contractibus interuenerit iuramentum: tunc, & eo

casu

casu præsumantur dolo fuisse inducti &c. ¶Et insuper prædi-
dictum statutum imponit pœnam quinquaginta ducatorum petenti executionem dicti instrumenti, & instanti, ꝙ habeat effectum. Nam hmõi promissio nõ potest esse valida ex eo, ꝙ interuenerit authoritas curatoris, quæ sufficit ex forma prædicti statuti. Quia non constat, ꝙ ille esset curator, qui tãquã talis authoritatem interposuit, & q͞a ẽt in testamento dari curator non potuit, nisi a iudice confirmatus fuerit. l. 1. §. fin. de confir. tut. de qua ẽt datione & confirmatione non apparet. Sed potius contrarium ex productione testamenti, quod præsumitur vltimum, & vnicum: nisi ꝓbetur contrariũ. l. fi. C. de reb. cred. & ibi no. Bal. prout de cura debuit constare, ex quo fuit exceptum & oppositum, ꝙ non erat curator. l. fi. C. de eo qui pro tuto. neg. ge. ¶Item nõ valuit promissio propter iudicis decretum: quia die feriato in honorem Dei interponi nõ potuit; quia causæ cognitionem requirit, ẜm Cy. & Bal. in l. actus. C. de feriis, vbi dicunt, ꝙ licet regulariter contractus celebratus tp̃e feriato in honorem Dei valeat: qñ tñ in illo debet decretum iudicis interuenire tali die, nõ potest dictus cõtractus celebrari: quia decretum, quod requirit causæ cognitionem, non potest tunc interponi. ¶Item non ualuit contractus, quia non fuit insinuatus sicut insinuari debuit ex forma statuti, etiam si insinuatio per errorem fuisset omissa, ex quo est de forma, ẜm Cy. Bal. & Ang. in l. ambiguitates. C. de testamen. cum concordan. & de quib. ibi per Alex. Nec etiam cõtractus iste firmatur iuramẽto, & omittendo illam disputationẽ, vtrum statutum laicorum possit ꝑsumere iuramentũ esse extortum ꝑ dolum: quia non est necessaria. ¶Est aduertendũ: quia qñq; statutum prohibet contractũ, uel personam, & de
5 iuramẽto † nihil dicit. Aliqñ & secundò prohibet contractũ sine certa solennitate: & vult illum non valere, etiam si interueniat iuramentum, & istis casibus habet locũ illa disputatio longa, vtrum iuramentum validet actum etiam non obst. statuto. Interdum & tertiò statutum annullat cõtractũ non seruata certa solennitate, & etiam annullat iuramentum sup̃ eo interpositum, vel præsumit iuramentum dolo præstitum, ac etiam pœnam imponit petenti executionem dicti cõtractus, vel instrumenti, vt in casu nostro. & tunc inquantum statutũ annullat contractum, ualet statutũ, & inquantũ annullat iuramentum, non tenet: quia iuramentum est res spiritualis, & etiam inducit obligationem de iure diuino. c. & si Christus. de iureiuran. & si statutum imponit pœnam vtenti instrumẽto, in quo contractus continetur: tunc si quis vtatur instrumento ꝑ ꝑ contractum, incurrit pœnã statuti. sed si vtatur instrumento ꝑ ꝑ sacramentum, quod petit obseruari: tunc non incurrit pœnam statuti: q͞a sicut statutum non potest eneruare vires iuramenti, sic non potest imponere pœnam vtenti dicto sacramento, per id, qđ habetur in l. Seius & Augerius. ad leg. Falc. & ita circa ꝑdicta concludit Imo. in c. cũ contingat. de iureiur. in 3. membro, cũ quo ẽt quantum ad hoc trãsit Alex. in consi. 59. Viso instrumẽto locationis. 1. vol. vbi dicit, ꝙ actor
6 † debet esse cautus, vt vtatur instrumento petendo reum cogi ad obseruantiam iuramenti, & ꝙ non fundet se simpliciter ex contractu. Vnde si in casu nostro actor agit simpliciter ex promissione, & ex ea instat reum cõdemnari, reus debet absolui: quia promissio est nulla, quãuis sit iurata, & pœna statuti est commissa, sed iuramentũ põt solũ operari, qñ vtitur actor instrumento ꝑ ꝑ iuramentũ petendo reum compelli ad ipsius obseruantiã, ẜm ꝑdictos. Aduertatur ergo ad modum agendi, & ad formam petitionis, quam non vidi. Sed vbi ẽt agatur ex iuramento, & petatur illud obseruari: adhuc tñ erit idem: q͞a iurm̃ dolo ꝑstitum, ex ꝑsumptione statuti non obligat. c. cum contingat. de iureiur. & c. licet mulieres. eo. tit. in 6. & in c. quãuis. de pactis, eo. lib. ¶Nec põt dici de nullitate statuti, ex quo statuta per sedem Apostolicam fuerunt confirmata, quæ etiam super iuramento põt disponere. c. quanto. de iureiu. & c. venerabilem. de elect. Et quãuis † confirmatio, ut
7 operetur quò ad istud statutum, debeat fieri ex certa scientia, ẜm Inn. in specie in c. 2. de transact. cũ quo alii transeunt, prout ẽt per alia concludit Alex. in d. cõsi. 59. & Are. in consi. 7. tamen in casu nostro ad hoc statutum ex alio dici poterit simplex confirmatio, quæ non dicitur facta ex certa scientia, ẜm prædictos, videlicet si in ipsa cõfirmatione Papa excipiat statuta, quæ sunt contra libertatẽ ecclesiasticam, ꝓut cõiter in cõfirmationibus statutorũ solet apponi talis exceptio, q͞a ꝑ illã videtur voluisse, ꝙ confirmatio porrigitur ad omnia alia statuta: quæ aľr nõ cõtinentur sub cõfirmatione. l. quæsitũ. §. denique. de fun. instr. & sic ꝙ hoc contineatur sub cõfirmatione, qđ non esset cõtra libertatem ecclesiasticam, vt probatur ex nota. per doc. in auth. cassa. C. de sacros. eccl. & in c. cum terra. de elect. & in c. ecclesia S. Mariæ. de constit. ꝓut ẽt fatetur Alex. in consi. præalleg. circa prin. Et quamuis postmodũ inferius concludat, ꝙ talis exceptio non operatur, ꝙ hoc statutũ, de quo agitur, dicat confirmatum: q͞a exceptio non ampliat regulam, vt sub ea comprehendatur casus, qui sub ea non cõprehẽderetur, si exceptio facta non fuisset. l. generali. §. vxori, de vsufr. leg. & ibi not. Bar. & l. Lucius. §. pluribus. ad senatusconsul. Treb. & ibi notat ẽt Bar. & per eum in l. 1. in fi. de reg. iur. & idem ẽt vult Areti. in d. cõsi. 7. in fi. per dictam rationẽ. Nihilo minus in hoc puto, ꝙ ꝑdicti omnino malè sentiant cũ
8 reuerentia. ¶Nam statuta cõtra † libertatem ecclesiasticã nõ includuntur sub generali cõfirmatione statutorum facta etiã ex certa scientia, ẽt si non excipiantur expresſè, ẜm Bald. in l. oẽs populi. de iust. & iure, versi. sed nunquid Papa confirmando statuta &c. Et istud ẽt concedit Alex. in d. consi. col. pen. vnde constat ex hoc, ꝙ ista exceptio facta de statutis cõtra libertatem ecclesiasticam, non est de regula, & ꝙ sub regula nõ cõprehenditur. Et ꝑpea operatur, ꝙ sub regula veniant oẽs alij casus, qui sub regula comprehensi non fuissent, si exceptio facta non fuisset, vt ꝓbatur ex no. per Lapum & doct. cõiter in c. qui ad agendum. §. 1. de procura. in 6. ubi concludunt, ꝙ si quis constituat procuratorem generalem ad omnia, præterq̃ ad petendum restitutionem in integrum: sicut excepit casum requirentem speciale mandatum, & ꝯñr, qui non erat comprehensus sub generali mandato. ꝙ per talem exceptionem videtur datum mandatum ad oẽs alios casus requirentes speciale mandatum: quia exceptio aliter non esset de regula, prout esse debet: vt no. in l. 1. de reg. iur. & ꝑ Dy. in rubr. eod. tit. lib. 6. Item quia exceptio nõ firmat regulam in non exceptis. l. nã quod liquidæ. §. fin. de pen. leg. & q͞a ista exceptio aliàs redderetur inutilis: ideo fieri debet interpretatio, vt valeat, & ut aliquid operetur. l. quoties. de verb. obl. & l. si qñ. in prin. de leg. 1. & cum prædictis transit ẽt Alex. in l. fi. ff. quod quisq; iur. q̃ decisio, & rationes decisionis formaliter cõueniunt casui nostro: qm̃ (vt dictum est) exceptio ista posita in confirmatione non est de comprehensis sub regula, nec sub generali & simplici confirmatione, ẜm Bal. in d. l. omnes populi. ergo ꝑ prædictas rõnes debet regulã ampliare ad alios casus, q̃ aliàs sub regula comprehensi nõ fuissent. ¶Nec obstat tex. in d. l. generali. §. vxori. q͞a illum tex. cum concordãtibus, & ad no. ꝑ Bart. ibi bene rñdet Alex. in d. l. quod quisque iuris. dicens, ꝙ in casu illo exceptio, de qua ibi, erat de regula: qm̃ testator legauit omnia, quæ erant in domo, excepto argento, quod argentum: quia non erat venale, venisset in legato, vbi non fuisset exceptum, & sic exceptio operatur in illo. ideo non facit, vt sub regula & gñalitate veniant venalia, quæ nõ comprehenderentur sub ea, si argentum non fuisset exceptum. Sed in q̃one nostra statuta contra libertatem ecclesiasticam, si sunt, vt credit excepta, non erant de regula. Propterea ad alia, quæ sub ea nõ solent contineri, ampliatur regula & confirmatio gñalis, ẜm doc. in locis præalle. ¶Nec ẽt obstat alia ratio Alex. in d. consi. ꝙ illa exceptio inerat, ẽt si nõ fuisset expressa, vt probatur ex no. per Bar. in d. l. oẽs populi. ideo expresſio nihil dẽt operari. l. 3. de leg. j. q͞a ista ratio est contra no. ꝑ doc. in d. l. qui ad agendum. Nec ob. d. l. 3. quia dicta exceptio inest ex voluntate Papæ confirmantis. Ideo operatur, ẜm Bar. & docto. in d. l. 3. ¶Et vltra prædicta Ambrosio ob. exceptio præscriptionis, 20. anno. inductæ a statuto, nec de eius interruptione apparet, quãuis de relatione nuncij cõstet dicentis se citasse: q͞a de cõmisione Iudicis non constat, quæ non præsumitur in dubio præcesſisse, ẜm oẽs in c. 1. de iudic. & Ant. de But. in c. qm̃ contra. de probat. & Bar. in extrauag. ad reprimen. in ver. per nuncium. & idem præsupponit in l. j. §. fi. de offi. præf. vrb. & Spe. de cita. §. j. ver. sed nunquid credatur &c. vbi dicit, ꝙ creditur nuncio dicenti se citasse, sed non creditur ei dicenti iudicẽ cõmisisse. Et idem tenet Bald. in l. his solis. C. de reuoc. donat. &

Salic.

Salic.in l.tres denunciationes.C.quomodo & quando iud. & Roma.in l.sciendum.de verb.obl.Ex his igitur omnibus & ex quolibet eorũ probatur, ꝙ rei sunt absoluendi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Habens instrumentum publicum dicitur habere fundatam intentionem: cum præsumatur verum & solenne.*
2 *Iudicium consensu patris factum dicitur, si a principio consensit filium procuratorem constituere, licet aliter de consensu in reliquis non constet.*
3 *Testes deponentes de scriptura manu alicuius facta, quomodo debeant deponere.*
4 *Comparatio sola literarum non sufficit ad plenam probationē.*
5 *Interusuria medij temporis an sint præstanda in dote in pecunia numerata constituta, ex quo maritus sustinuit onera matrimonij.*
6 *Maritus, qui sustinuit onera matrimonij, non data dote potest petere alimenta vxoris, à patre, vel illius hæredibus.*

CONSILIVM LXI.

CASVS iste modicam vel nullam vr̃ habere dubitationem. Nam quò ad petitionẽ dñi Hieronymi eius intentio fundata est ex publico instrumento.l.cũ precibus.C.de ꝓbatio.& l.si post diuisionem.C.de iu.& fac.igno.& ex illo tex.not.
1 ẽt ibi glo. & Bart. ꝙ † instrm̃ in dubio præsumitur validum & solenne, & dicit Bal.in c.1.§.si instrm̃.de notis feu.ꝙ ex instrumento publico oriuntur duæ ꝓsumptiones, ideo duę ꝓbationes.s.ꝙ sit verũ & solenne. Et quamuis do.Hieronymus existens in potestate patris non posset acquirere sine consensu patris.l.fi.§.necessitatem.C.de bonis quæ liber.qui locũ habere videtur etiam in dote promissa filio, maximè quando cõsistit in pecunia: quia vsusfructus illius quæritur patri, tãquã quid aduentitium: vt ꝓbatur in l.1.2.& 3.eod.tit. Et ex not. per Bar.in l.contra nurum.§. quoties. rerum amot. & ꝑ Roma.in l.si cum dotem.§. transgrediamur. sol.matr. nihilo mi-
2 nus satis dicitur patris † consensus interuenisse, ex quo filius constituit procuratorẽ ad petendum dictam dotem patre cõsentiente, quamuis postmodum t pe iudicij inchoati aľr pater non cõsenserit. Quia cõsensus patris potest interuenire ex parte ante, ꝼm Bal.in d.§.necessitatem. ver.quæro, nunquid consensus &c.per l.item eorum.§.si decuriones. quod cuiusq; vniuer.nom.& istud comprobatur per no.per gl.valde no.in l. 2. §.sed si vtrum.in ver.inuito patre.de minor.quæ vult, ꝙ a principio sufficiat in iudicio cõsensus patris, nec requiritur nouus consensus, qñ postmodum petitur executio illius sñiæ, ꝑ quã dicit Alex.in l.si ex legati causa.de verb.obl.ꝙ si adultus carẽs curatore sit obligatus ad rem, quæ seruari pôt, & in ipso contractu, quo ille fuit obligatus, interuenit decretum iudicis, ꝙ per interpelationem factam sine iudicis decreto adultus constituetur in mora, aľs ꝓcedat opi. Bar.& sequacium ibi, q uolunt, ꝙ adultus obligatus, vt supra sine decreto, & authoritate iudicis non constituatur in mora. Idem ergo eadem rõne in casu nostro, qđ ẽt confirmatur, quia decretum iudicis potest præcedere actum & contractum, vt est gl.not.in c.1. in versi. tractatus.de reb.eccl.non all.in 6.& ibi Inno.& no. gl.in l.ait ꝑtor.§.permittitur.in ver.auditurum non esse.de mino.& ꝓbatur, in l.2.C.si ꝑ ꝑ publ.pens.nec reperitur melior text.in iure, ꝼm Bal.in l.fi.§.sina utẽ æs alienũ.C.de bo.q libe. & idẽ Alexan.in l.sciendum.de verb.obl. sicut ergo potest decretum ꝑcedere, ita ẽt consensus patris pôt ante iudicium interuenire. ¶Nec ob.exceptio solutionis opposita, & maximè pro ducatis cẽtum, q dñr ꝑuenisse ad patrem d. D. Hieronymi: qa ubi probatum esset, ꝙ ad eum peruenissent, posset dubiũ esse, verum obstaret dicta exceptio, & dubitari posset, an patri potuerit solui, quãuis promissio dotis facta fuerit filio.per l.j. C.de bon.mater.per no.per Ange.in l.qui aliena.§. q̃q̃.de neg.gest. q vult, ꝙ licet coniunctæ personæ non possit solui, ut ibi: si tamen coniũctus sit legitimus administrator, sicut est pr̃ in aduentitijs, in quib. ei q̃ritur vsusfructus: tunc illi poterit solui.d.l.j.& an hoc casu patri deberet vsusfructus dotis quæri, & an diceretur p̃nr, quò ad illam legitimus administrator: decidĩtur ex no.per Bar.in d.l.cõtra nurum.§.quoties.rer. amo. vt per Roma.in d.§. transgrediamur. & per Raph. & Moder. in l.1.C.de bo.quæ lib.sed quia non est probatũ, ꝙ patri fuerit aliqđ solutum, cessat prædictum dubium. Nam licet producatur quoddã chyrographum, qđ dr̃ fuisse scriptum manu dicti patris: tñ ꝙ fuerit illius manu non probatur, neque per confessionem, iuxta l.cum de indebito.§.si.de ꝓba.neq; ꝑ te-
3 stes, vel cõparationẽ literarum, q testes † ad hoc vt ꝓbent aliquam scripturam esse manu alicuius, non sufficit, ꝙ dicant in gñe, ꝙ habent notitiam de literis manu talis scriptis: qa viderunt illum sæpius scribere: sed oportet, ꝙ in specie dicant, ꝙ viderunt scribere scripturam, de qua agitur, vt no. glo. magna & Iac.But.in auth.& si contractus.C.de fide instr. & probat, & ibi no.in §.si qs igitur.in auth.de instr.cau.& fi.& not. Bar. in l.nuda ratio.de don.& in l.admonendi.in 6. col. de iureiu. & in l.scripturas.C.qui pot.in pig.habe.& Bal. in authen.sed nouo iure.C.si cer.peta.& Ant.de But. in cap. 2. de fide instr. Nec ẽt testes, q dicto modo deponant, ad plenam probationem sufficerent, si scriptura non esset manu vtriusque partis subscripta: sed tunc requirerentur testes modo ꝑdicto deponentes, & ẽt cõparatio literarum, ꝼm opin.magis veram, quã
4 tenent ꝑdicti doct.in locis præalleg. q sola cõparatio † hodie nõ sufficit rľr ad plenam ꝓbationẽ, vt traditur in dictis locis, ꝓut ẽt in ꝑdictis cõcludit Alex.in consi.80.incip. Viso ꝓcessu causæ &c.4.vol.¶Nec ob.ẽt concordium, de quo opponitur: qa testes de concordia non deponunt, sed solũ de tractatu concordij, immo dicunt, ꝙ partes remanserunt discordes. & sic patet ex ꝑmissis, ꝙ quantũ ad præmissam quantitatẽ ex causa dotis, ꝙ rei cõuenti ac filij & hæredes promittẽtis sunt cõdemnandi &c.¶Sed quò ad interusuria petita vr̃ subesse maior dubitatio: qa q̃uis maritus onera matrimonij sustinuerit, & sic pro parte sua adimpleuerit: tñ mora non vr̃ ex hoc cõ-
5 tracta ex parte ꝓmittentis dotem: qa demum dr̃ † mora cõtrahi, si ille, cui fuit impletum, fructus percepit ex re debita & ꝓmissa, puta si fundum ꝓmisisset mulier, vel pater eius ex causa dotis, & promittens fructus fundi ꝑcepisset, postquã maritus onera matrimonij cępit sustinere, ꝼm gl.Bar.& docto.cõmuniter in l.de diuisione.sol.mat. ꝑ l.curabit C. de act. empt. q̃ isto casu loquitur: secus aũt ꝼm glo. & doc. si nulli fructus fuissent percepti, ꝓut in casu nostro percepti non fuerũt, qa in quantitate fuit dos constituta, & non in specie, ex qua fructus percipi possent. Cessante igitur mora non potest aliquid peti ratione interesse.l.lecta. ver.sed si nõ sortis.si cer. pet.nec isto casu locũ habet, qđ dicũt Bart. & docto.in l.in insulam. §. vsuras.sol.mat.& in c.salubriter. de vsu. & sic quãtum ad hoc non contrahitur mora irregularis ꝑ implementum, ꝼm Pa.de Cast.in d.l.de diuisione.ꝑ no.ꝑ glo.in l.sed & reipublicæ.§.1. ex quib.cau.maio. ¶Sed his non obstantib.cõtrarium est dicendum. Et primò certum est, ꝙ elapso biennio post ꝓmissionẽ dotis consistentis ẽt in auro & in quantitate, ꝙ incipiũt currere vsuræ, vt est casus in l.fi.§. præterea. C. de iure dot. & sic fauore dotis ẽt tunc contrahitur mora, si maritus sustinuit onera, & dos sit promissa, ac lapsum sit bienniũ a tpe promissionis.d.§.præterea. & dicit Pau.de Cast.in d.l.de diuisione, ꝙ ille est casus specialis, in quo currunt vsuræ ex sola mora irregulari.& licet ille tex.loquatur in extraneo, ꝼm glo.ibi, & Bar, in d.l.de diuisione.tñ multo magis quantum ad hoc habet locũ ẽt in patre, qui tenetur actione bonæfidei, & ꝑꝑ hoc cõtra eum facilius currunt vsuræ, q̃ contra extraneum, qui tenetur actione stricti iuris, & ꝼm Barto.in d.l.quæ vsuræ. hoc casu ẽt peti possunt de iure canonico, tãquã interesse lucri cessantis, per no.per glo.in l.sociũ, qui in eo, in prin.ff.pro socio. & in l. 2.C.de vsuris.& ita in casu nostro tenent Bart. Raph. Pau.de Castr.& docto.cõter in d.l.in insulam.§.vsuras.sol.mat.& Anto.de But.& alij ẽt cõiter, in d.c.salubriter.de vsuris.¶Secundò
6 dicitur, ꝙ † alimenta præstita vxori potuerunt peti a patre, & ab eius hæredibus actione negotiorum gestorum, non solùm post biennium, sed ẽt ante, & ꝓ omni anteriori tpe: qa ꝓmisit dotem, tenebatur filiam alere: & onus alendi transiuit ad eius hæredes.l.si quis a liberis.in prin. & in §.idem rescriptũ. de lib. agnosc. quamuis ergo ante lapsum biennij non teneať ex mora: tenetur tñ, qa maritus præsumitur vxori, si erat sana, ꝑstitisse alimenta animo repetendi, & gerendi negotium patris, & suorũ hæredum, & non ex causa pietatis, ꝼm Inno. & Ale-

& Alexan. in d. §. vsuras. per l. quod in vxorẽ. C. de neg. ge. a co trario sensu, & per d. c. salubriter. ¶Quò ad reconuentionẽ partis aduersæ est breuiter concludendũ, ꝙ intentio sua non sit fundata: qa solus primus testis vr̃ deponere aliqualiter de cõsignatione facta per Iulium d. Hieronymo: sed qa est vnicus, non ꝓbat. l. vbi numerus. de testi. & c. in omni negotio. eo. tit. ¶Secundus. n. testis de ipso actu ipsius cõsignationis factæ Hieronymo nihil deponit, sed solũ de ostensione quorũdã bonorum, q̃ nominantur ꝑ ipsum: non aũt dicit de omnibus bonis, de quib. in inuentario explicitè, neq; per relationẽ ad illud, sicut primus testis, & sic quò ad bona nõ sunt ẽt cõtestes. Nec ẽt ex hoc, ꝙ ostensa sint aliqua bona per d. Hieronymũ ipsi Iulio tãquã bona quondam patris sui, ex hoc põt inferri, ꝙ prius consignata fuerint d. Hieronymo: qa potuerũt fuisse consignata patri suo, & ita potius in dubio est ꝓsumendũ, ex quo erãt in domo patris, vnde non ꝓbat hoc esse &c. l. nõ hoc. C. vnde cogn. & l. neque natales. C. de ꝓbat. & c. in ꝑsentia. eo. tit. & per Bar. in l. inter stipulantẽ. §. 1. de verb. obl. Nec pro consignatione facta patri potest filius condemnari: ut in rubro & nigro. C. ne filius pro patre. Et propterea a dicta reconuentione d. Hieronymus venit absoluendus. Laus Deo.

¶Confessio parte absente facta an probet obligationem: & liberatio debitoris, qui in locum suum alium subiecit creditore absente, quomodo contingat.

SVMMARIVM.

1 *Verba enunciatiua alterius instrumenti præsente debitore prolata etiam impersonaliter probant, dummodo impersonalitas declaretur ex præcedentibus vel sequentibus*
2 *Confessio iurata etiam absente parte facta plenè probat.*
3 *Dictio, pro, quomodo exponatur.*
4 *Pro instrumento in publicam formam redacto præsumitur, & sufficit allegare etiam in allegationibus iuris interueniſſe solennia, & qui contrarium dicit probet.*
5 *Instrumentum; quod debet releuari cum consilio sapientis ex conuentione partium, intelligitur, si fuerit petitum: aliàs potest sine eo releuari.*

CONSILIVM LXII.

ARBITROR & nullatenus dubito, ꝙ intentio reuerendissimi dñi epi fundata sit ex instrumento publico confecto inter do. Frãcišcũ Lombardinũ, & do. Manfredotũ. Et in primis ꝑmitto, ꝙ codẽ instrumẽto sic dr̃: & qa ꝑfata bona reperiuntur obligata epatui Bononiæ ꝑ ducatis quatuor millibus debendis epatui ꝑdicto Bononiensi, ꝑ quib. ducatis quatuor millib. soluuntur annuatim in festo paschatis resurrectionis Dñi nostri ad dictũ cõputum quinq; pro quolibet centenario pro fructib. & loco fructuũ &c. ¶Ex istis igitur verbis † 1 enunciatiuis dicti instr̃i ꝓlatis ꝑsente do. Manfredoto ꝓbatur 3 eũ, qualiter dicto epatui soluuntur quinq; ꝑ centenario singulis annis pro dictis quatuor millib. ducatis. l. optimã. C. de 3 hen. & cõmit. stipu. & declarat Bar. in l. ex hac scriptura. in fi. de donat. & Bal. in l. ex his. C. de testa. mil. cũ cõcordan. ¶Nec ob. ꝙ verba sint impersonaliter ꝓlata tã ex parte soluẽtis, quã cui soluatur: qa nõ declaratur ꝑ quem & cui soluantur dicta quinq; &c. & sic ꝙ dicta verba ꝑ ꝑ hoc nihil operentur, & nõ ꝓbant. auth. si q̃s. C. de ꝓli. pec. qa hmõi impersonalitas manifestè remouet, & declaratur ꝑ sequẽtia & ꝑcedẽtia, iuxta l. qui filiabus. in prin. & l. si seruus pluriũ. §. fi. de leg. 1. Nam proximè fuit dictũ, ꝙ dicta bona sũt obligata ꝑ ducatis quatuor millib. epatui Bononiæ, ꝑ qb. ducatis soluunt̃ annuatim &c. licet. n. non dicatur cui: tñ satis constat, ꝙ soluuntur dicto episcopatui, cui sunt obligata bona pro dicta summa: & ꝙ est ei soluenda, & hoc bene probat̃ in l. triticũ. de verbo. obli. ubi incertitudo circa rem promissam declaratur ex præcedenti cõtractu. Et idem quò ad cãm, ꝑm Bar. & doc. ibi. Ita ergo ex ꝑcedentib. debet certificari persona & similiter ex sequentibus: qa immediate dom. Manfredotus promisit soluere epatui, vel notario recipienti pro eo dictam annuam præstationem, ut paulò post declarabitur, ex qua ꝓmisione ẽt apertè demonstratur ꝑsona, per quam soluebat dicto epatui. s. do. Frãcisci, & ex immediate præcedentib. dũ exgrauat do. Mãfredotũ, & liberat do. Franciscum, & se ponit in locũ eius, & subsequenter promittit &c. Et quamuis dicat̃, ꝙ non valuit liberatio & exgrauatio prædicta: hoc tñ non cõcedit̃, immo dr̃, ꝙ valuit, vt inferius demonstrabit̃. Præterea ẽt ex actu nullo declarat̃, quæ esset persona, quæ soluebat epatui. l. fi. de reb. eorum, & per Bar. in l. fideicommissa. §. 1. de leg. 3. & idem ẽt declaratur inferius, dũ promittit d. Manfredotus conseruare indemnem d. Franciscũ a dicta obligatione dictorũ ducatorum quatuor millium. ¶Constat ergo ex omnib. præmissis, ꝙ d. Mãfredotus confessus vr̃, ꝙ do. Franciscus Lombardinus erat obligatus soluere dicto epatui Bononiæ annuatim quinq; pro centenario pro summa dictorũ ducatorum quatuor milliũ. d. l. opti-
2 mam. Nec ẽ obst. si dicat̃, ꝙ dicta † tacita confesio non ꝓbat plenè in fauorem episcopatus, cũ facta fuerit in absentia reuerendissimi dñi epi, & non fuerit ẽt recepta eius noĩe per notariũ. l. certũ. l. §. si quis absenti de confes. Quia in casu nostro probat ꝑ iur̃m, de quo in instr̃o, dũ dr̃, iuran. &c. sub qua dictione abbreuiata &c. continent̃ oĩa, quæ sunt de consuetudine, ꝑm Bart. & doct. in l. Gallus. §. idem credendũ. de liber. & posth. Et per ꝯñs dñr partes iurasse prędicta oĩa & singula fuisse & esse vera, & ea adimplere & obseruare &c. Nã cõfessio iurata probat ẽt in fauorem absentis, ꝑm Bar. in l. cũ quis decedens. §. codicillis. in fi. de leg. 3. & in d. l. ex hac scriptura. & Bal. in auth. quod obtinet. C. de proba. & Ant. de Bu. in ca. cũ dilectus. de succes. ab intest. & Imo. latè in c. cũ contingat. circa 22. char. de iureiur. cũ alijs cõcord. de quib. ꝑ moder. in c. si cautio. de fide instr. Nec secundũ Imo. in loco præal. obst. d. §. si quis absente. quia loquit̃ de iure ciuili, quo ex iur̃o non orit̃ actio, vt ꝑ Bar. in l. si q̃s pro eo. circa prin. de fideius. quod est secus de iure canonico, vt no. in d. c. cũ contingat. dicens ẽt, ꝙ cũ q̃ iuri sit specialis ẽt in foro ciuili seruabit̃ hæc opi. canonica, ꝑm gl. in regula possessor. de reg. iur. in 6. faciũt no. per Bar. in l. priuilegia. C. de sacros. eccl. Ex dicta igit̃ cõfessione do. Manfredoti probatur contra eum in fauorem dicti epatus, quot & quantũ solueret & soluere teneretur do. Frãciscus epatui prædicto singulo anno, pro quo do. Manfredotus promisit notario stipulãti & recipienti nomine dicti epatus se effectualiter omnia facere & adimplere pro summa dictorũ ducatorũ quatuor milliũ, ad quæ præfatus dñs venditor tenebat̃ & obligatus erat, seu do. Bernardinus Cocapanus eius author &c. Non est aũt dubiũ, ꝙ ex stipulatione notarij extraiudiciali potuit q̃ri dicto epatui, ꝑm Bar. in l. 2. rem pupil. sal. fo. & in l. nec ei. §. eorũ. de adop. & Bal. in l. nõ aliter. eo. ti. & in l. 1. §. exigere. de magistra. conueni. cum concor. de quib. per Ale. in l. stipulatio ista. §. si stipuler. de ver. ob. dicit
3 hanc opin. esse cõem. Dum ergo dr̃, ꝙ † promisit oĩa facere & adimplere pro summa dictorum ducatorum quatuor millium, ad quæ d. do. Franciscus tenebat̃ & obligatus erat prefato epatui, per hoc d. Manfredotus intelligit̃ promisisse singulo anno ad rationem quinq; pro quolibet centenario & sic ducatorũ ducentorũ: quia illud verbũ pro summa, exponit̃. i. nomine, seu occasione summæ ducatorum quatuor centũ. l. fideicommiss. §. interdũ. de leg. 3. & ibi no. Bar. ꝙ tãtũ est dicere pro Titio, quantũ nomine Titij. & sic idem dicit in l. 1. §. nunciatio. de ope. no. nun. & sic promisisse vr̃ dicta quinq; ꝑ quolibet cẽtenario: quia ista quantitas est illa, ad quam pro summa dictorũ ducatorũ quatuor milliũ dictus venditor tenebat̃, vt cõstat ex confessione vtriusq; partis, de qua supra q̃ (vti dixi) probat pro reuerendissimo dño epo contra d. Manfredotum. Et idcirco ille dr̃ certam summam promisisse: quia certificatur per relationem ad illam, ad quam venditor tenebatur, ꝙ est certa. Nec ob. dũ dr̃, ꝙ promissa fuit pro fructibus, & non constat de quantitate fructũ: quia ex quo promissa sunt quinq; pro centenario, partes ipsæ intelliguntur declarasse, ꝙ fructus ascendũt ad valorẽ dictæ quãtitatis. Et ꝑ ꝯñs non est de valore fructuum necesse aliter apparere; quia sunt æstimati fructus percipiendi per partes mõ prædicto. ¶Et ex præmissis ad quædã alia, quæ in contrarium allegant̃, colligit̃ aperta rñsio. Ad quæ ẽt particulariter rñdet̃. Non obst. igitur dum dr̃, ꝙ instr̃m authenticũ, ex quo non ẽst extensum ad sensum sapientis d. Francisci, vt debebat extendi ex conuentione
4 partium: quia cũ appareat, ꝙ fuerit † consilium omissum &c.

non requisitū, psumitur in dubio, q notarius in publicam formā illud redegerit cū consi. di cti sapientis, si hoc allegetur, ar. no. p gl. in l. cum de lege. de pba. quā Bar. allegat in diuersis locis, & præcipuè in l. cōficiuntur. §. codicilli. de iure cod. vbi dixit, q si allegetur, plures testes adhiberi non potuisse, q onus pbandi cōtrarium transfertur in illum, q dicit alios potuisse adhiberi, sic & in pposito cū reperiatur instrm in publicā formam redactū: & allegetur, q fuit extensum ad cōsilium sapiētis, qui hoc negat, dēt probare. Et ad aliud i simili d. gl. allegat Bar. in rub. de ope. no. nun. cum concor. de quib. ibi p Alex. q dicit opin. Bar. esse cōem. Et tanto magis, qa p tabellione psumitur. l. si quis decurio. C. de falsis. & est satis allegare, q cōsiliū interuenit in allegationib. iuris, si hoc prius allegatū non inuenit, fm Ant. de But. in c. peruenit. de emp. & vend. & Ale.
5 in l. 1. C. de infami. ¶ Secundò rńdetur, q † illa conuentio de releuando instrm ad sensum sapientis do. Fráci sci intelligi dēt si fuerit petitū per do. Franciscū, q extendatur de consilio talis sapientis, vt quasi in terminis decidit d. Ant. in c. pe. de iud. dicens, q si statutū velit, q snīa debeat ferri cū consilio sapientis, & ałr lata non valeat, q intelligitur statutū, si cōsilium petitum fuerit, p no. in c. fi. de rescr. & ideo snīa, q reperitur lata sine consilio, valet, si de petitione cōsilij non apparet. & idem tenet Alex. in cōsi. 122. in fi. 2. vol. & bene probatur in l. peto. §. fi. & ibi no. Pau. de Cast. de leg. 2. & ex no. in l. vniuersa. C. de precib. Imper. offer. cum plurib. concord. de quib. ibi latissimè per nouissimos. Si ergo non fuit petitum per do. Franciscū, potuit instrm releuari in publicam formā ad instantiam eius, cuius interest. ¶ Non obstat, dū dr. q instrumentū non debet exequi: qa statutū intelligitur de liquido, & allegatur Bart. in l. creditores. C. de pign. sed melius pbatur in l. hoc iure. de verbo. obl. quā ad hoc allegat Bal. in varijs locis, de qb. per Alex. in d. l. hoc iure. quam legit cum l. in illa. de quo ēt latius p Alexan. post Bar. & alios in l. j. ff. de leg. 2. Qm̄ immo instrm hoc liquidū est; qa summa, ad quam tenebatur d. Franciscus, & ad quam pmisio d. Manfredoti se refert, est certa & liquida, de qua constat ex eodem instrumento, & ex verbis narratiuis & enunciatiuis eius platis præsente d. Manfredoto, q ex hoc cōfiteri intelligitur oīa illa esse vera. d. l. optimam. C. de cōtrah. & cōmit. stip. quæ cōfessio iurata plene pbat cōtra eum in fauorem reuerendissimi dñi epi ēt absentis per superius allegata. Et p pea non est verū, quod psupponitur. s. q illud, ad qđ tenebatur d. Franciscus, & ad quod se refert promissio do. Mãfredoti, non sit liquidū. Minus ēt obst. dum dicitur, q ista pmisio est facta respectiuè ad exgrauationem factam do. Francisco per d. Manfredotum, quam facere non potuit de eo, qđ debebatur epatui. Et ideo sicut deficit ipsa exgrauatio & liberatio, sic ēt deficit promissio: qa si deficit exemplar, deficit exēplatum. l. in testamēto. de condi. & demonstr. ¶ Quia ad istud clarè rńdetur. Nā dicitur, q d. Manfredotus exgrauat & liberat d. Franciscum, & ponit se in locū eius, & demū subijcitur, pmittens mihi notario &c. Dicta ergo promissio subsequēs est ipsa exgrauatio & liberatio, de qua pdixerat. & sic in verbo illo, pmittēs, ponitur & exprimitur modus exgrauationis pcedentis, q non poterat operari ipso iure, nec ope exceptionis in præiudicium epatus. Ideo qualiter illū exgrauaret, & liberaret, statim declarauit se mediante promissione facta notario, & sic eo modo, quo fieri potuit. Nec dico, q per hoc sit inducta nouatio ipso iure, vel ope exceptionis, sed addita est obligatio respectu epatus, & in hoc exgrauatur d. Franciscus, quia si solueret epatui coactus, repeteret solutū a do. Mãfredoto, & contra illū posset agere ad interesse, & iste est rationabilis & pprius sensus dictorū verborū, & p hoc tollitur aliud circa hoc, dū pōderatur verbū solenniter, platum circa exgrauationē, per qđ conatur pars aduersa ostendere, q id fieri nō potuit: ex quo d. Manfredotus mandatum non habuit a reuerendissimo do. epo: quia (vt dixi) quæ & qualis fuerit illa solennis exgrauatio, declaratur postea, videlicet, q non fuit facta per actum liberatorium, sed promissionem, q fuit solēnis, hoc est per stipulationem: & similiter tollitur aliud, dum dicitur, q promissio est sine causa: quia illa non est facta ex causa exgrauationis, sed est ipsa exgrauatio solenniter facta p eū modū, per quē fieri potuit, & si non directò, saltem per indirectū. Et eo modo, quo pximè dictū est, & causa ipsius promissionis fuit venditio: qm̄ dicta promissio est loco solutionis precij dictorū quatuor millium ducatorum, ad quos venditor agere non potest cōtra d. Manfredotum, si ille est paratus conseruare venditorem, & conseruet cū effectu illū a reuerendissimo do. epo. ¶ Ad alia ēt in præcedētib. est responsum, videlicet, dum dicitur, q instrumentum, seu debitum non est liquidū: quia non constat de quantitate fructuum, pro quib. est promissa pecunia: qm̄ (ut dictū est) pmissa sunt quinque p centenario, tāquam fructus ascendant ex partium conuentione ad dictam summam. Similiter non obst. q confessio nō prosit reuerendissimo dño epo absenti: quia virtus iuramenti operatur, q immo prosit. & ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium iudicis, quando censeatur electum, si in contractu locationis declaratio boni viri arbitrio sit facienda. nu. 5.*
2 *Testibus affirmantibus magis credendum, quàm negantibus. & nume. 7.*
3 *Dictionis, dummodo, quæ sit natura.*
4 *Conditionale si quid in iudicio deducitur, purificatio conditionis liquidanda debet interuenisse ante litem contestatam.*
5 *Compromissum etiam factum sub nomine dignitatis non transit ad successorem in dignitate.*
6 *Negatiua quomodo rectè probetur.*
7 *Testis deponens de negatiua & affirmatiua rectè probat de negatiua.*

CONSILIVM LXIII.

VISO processu agitato inter locatorem ex vna & do. Herculem ex altera, prima facie dicendū videtur, q actoris intentio sit fundata. Nā ex publico instrumento constat de locatione facta procuratori dñi Herculis, atq; ēt constat de eius mandato ēt speciali ad hoc: & est ēt pbatum per dictum locatorem, q d. do. Hercules habuit patientiam vtendi, & fruēdi, ad quam locator tenetur. l. ex conducto. in princ. ff. locati. & l. si quis donū. & ibi per Bar. in prin. eo. tit. Et q̄uis facta reperiatur locatio pro certa mercede, dummodo a bestijs manducari possit herba & fenum prati locati, & pro arbitrio boni viri &c. p p hoc tamen
1 q qualitas † herbæ & fœni debeat declarari arbitrio boni viri, contractus non est minus validus: qa bonus vir est iudex: & sic ille ad hoc intelligitur electus. l. cōtinuus. §. cū ita. de verbo. obl. l. quod si Ephesi. de eo, quod cer. loco. l. vir bonus. iudi. sol. & l. seruum quoque. §. ait ptor. de procu. & no. gl. & Bart. in l. si societatem. §. arbitrorū. ff. pro soc. & sic persona, cui est cōmissa declaratio, reperitur certa, non autem incerta. Ideoq; rōne incertitudinis personæ non potest dici contractum non valere, iuxta. l. si merces. in princ. ff. loca. Præterea hoc arbitriū adducitur circa qualitatem, hoc est circa bonitatē, vel malitiā herbæ, vel fœni. Ideo recurri pōt ad iudicē pro declaratione, fm Bar. in l. si qs arbitratu. de verb. ob. per l. si in emptione, de ptrahen. empt. & faciunt no. per Bar. in l. si fundus. §. fi. per illum tex. de pig. Et est ēt per testes locatoris pbatum, q dicta herba erat satis bona pro bestijs, & arbitrio boni viri: & quāuis testes conductoris videantur in hoc dissentire, & q nō esset bona arbitrio boni viri: qa tñ super negatiua deponunt, videlicet, q herba non erat bona pro bestijs, & testes locato-
2 ris. s. q erat bona: ideo illis affirmantibus est magis † credēdū, fm Bar. in l. diem pferre. §. si plures. de arbit. & Bal. in l. actor. C. de pbat. & in l. j. C. de testam. in 5. q. cum concordan. ¶ Sed istis non obstantibus contrarium puto verius. Et præmitto, q illa verba videlicet, dūmodo a bestijs manducari possit herba, & arbitrio boni viri, faciunt conditionem in cōtractibus, & exponuntur, si bonus vir arbitrabitur, q herba, & fœnum manducari possit a bestijs. l. fi. C. de cōtrah. emp. & d. l. si merces. in prin. loca. & plenè no. in l. si quis arbitratu. de verb. obl.
3 Et comprobatur ex illo verbo, dummodo, † cuius natura est, q dispositio ad hoc, vt sumat ad effectum de necessitate est: vt existat illud, quod adijcitur per dictionem illam dummodo, secundū Io. An. in c. ex tuarū. de autho. & vsu pal. per illum tex. in ver. dummodo. & in regula, nullus ex consilio. de reg. iur. in 6. & Alex. in l. j. in prin. ad legem Fal. in j. colu. Ad hoc ergo vt locator potuerit agere, debuit liquidare, q herba a bestijs potuit

tuit mãducari arbitrio boni viri, & sic ꝙ conditio tpe litis mota erat verè impleta: quia vbi aliquid conditionale † deducit̃ in iudicio debet purificatio cõditionis liquidari.l. hoc iure. de verb.obl.quam pro singula. ad hoc allegat Bal.in l. si quidem. de except.& in l.cũ in testamento.in fi.de manu.test. & idẽ dicit Alex.in d.l.hoc iure.quam legit cum l.in illa.Quod in casu nostro factum non fuit. Quamuis ẽt per testes ꝓbaretur, ꝙ dicta herba arbitrio boni viri esset bona; q̃a ꝙ sit bona, vel mala non pertinet ad testes, sed ad iudicem, cuius arbitriũ est in conditione positum.d.l.continuus.§.cũ ita.de verb. obl. vt dictũ est superius. Nõ dr̃ ergo ex sola testium depositione liquidatũ, ꝙ conditio sit purificata, nisi sequatur declaratio iudicis.¶Non.n.in conditione solum ponitur,videlicet,si herba erit bona pro bestijs: q̃a tunc sufficeret per testes cõstare, ꝙ herba fuisset bona, & diceretur liquidata purificatio cõditionis ex solis probationib. ꝑm Ang.& Imo.in l.ita stipulatus.de verb.obl.& ibi ẽt per Alex.in not.in 3.col.qui ad hoc etiam allegat d.l.hoc iure.& nota.per Baldum in d.l.si quidem. & in d. l.cũ in testamento.Sed in cõditione hoc totum ponitur,s.si iudex arbitrabitur herbã esse bonam. pro implemẽto ergo huius conditionis est necesse, ꝙ iudex arbitretur, nec sufficit testes ita arbitrari & deponere: quia a persona arbitratoris nõ receditur d.l.si quis arbitratu.& ad hoc, vt dicat̃ liquidata purificatio conditionis, debuit ꝓbari, ꝙ iudex fuerat arbitratus herbam esse bonam ante litem motam. Vnde ex hoc sequitur, ꝙ agi nõ potuit,antequã iudex fuerit arbitratus, q̃a antea nõ fuit purificata condõ, & ꝑñr nec nata actio. l. cedere diem. de verbo.signifi. & sine qua nemo experitur.l.si pupilli. §. videamus.de neg.gest.& l.quoties.§.item si tpali. de administr. tuto.¶Nec sufficit ad validitatẽ iudicij inchoati, ꝙ iudex per sententiã diffinitiuã declaret, herbam fuisse bonam arbitrio boni viri: q̃a per talem declarationem solũ purificaretur tũc cõditio,& inciperet eo tpe oriri actio, quod non sufficit ad hoc vt iudicium inchoatum ꝓcedat, sed ꝓdesse posset ad aliud iudicium de nouo inchoandũ: q̃a antequam agatur, est necesse, ꝙ sit orta actio, vel ꝙ speretur nasci per litis cõtestationẽ. l. si Titius.& ibi per Bar.& alios, de verbo.obl.non aũt sufficit, ꝙ per sñiam oriri possit. Sequitur ergo, ꝙ cum agat actor sine actione, ꝙ reus debet absolui ab obseruatione iudicij, & ꝙ actor debet in expensis condemnari. insti. de perpe. & tempo. act.§.fi.l.Titia.de accu.& l.properandũ.§. & si quidem. C. de iudi.& ista vr̃ rõ vera & necessaria. puto ẽt, ꝙ amplius nõ possit impleri dicta conditio, & sic, ꝙ iudex per suam sñiam diffinitiuam declarare non possit, herbam fuisse bonam arbitrio boni viri ad effectum ẽt, ut de nouo possit agi contra reũ absolutum ab obseruatione iudicij. Nam, vt dixi, hoc venit arbitrandũ per iudicem: & sic in illum dr̃ factum cõpromissum: quia igitur ille, qui erat iudex tpe compromissi desijt esse iudex,& alius loco eius est subrogatus, ꝓut narratur, dictũ compromissum † ẽt factum sub noĩe dignitatis nõ transit ad successorem in dignitate, ꝑm Bar.no.in l.qui liberis.§. hæc verba. de vulga.& pup.per illum tex.& per no.per Inno.in c.fi. de offi.deleg.¶Nec ob.ꝑm eum, ꝙ delegatio facta sub noĩe dignitatis transeat ad successorem in dignitate.c. q̃ñ Abbas. de offic. deleg. quia illud procedit, q̃ñ cõmittitur iurisdictio, sed aliud est q̃ñ cõmittitur aliquis actus, vel aliquod exercitium, vt cõpromissum.& idem est de mente Bar.in l.more.de iuris.omn. iud.in fi.& cum Bar.transit ẽt Bal.in l.fi.in 26.q.C.de hær.insti.& in l.fi.§.sed si quis.C.cõmu.de leg.& in c.1.de inuesti.in mari.facta, Anto.de But.& Abb. in d. c. q̃ñ Abbas. & est cõis opin.¶Et vbi ṗdicta non haberent locum, ꝙ nullo mõ est concedendũ, dr̃ ꝙ reus venit diffinitiuè absoluendus: q̃ñ abunde per eum est ꝓbatum, ꝙ herba a bestijs non poterat manducari arbitrio boni viri. Nã sui testes & plures numero, q̃ testes actoris deponunt, ꝙ fœnum non potuit manducari a bestijs arbitrio boni viri,& ꝙ erat putrefactũ, marcidũ, & luto inuolutum,& ꝙ bestiæ nolebant de illo mãducare, prout ipsi sunt experti. Ex hoc.n. ꝓbatur cõcludenter illa negatiua, † scilicet ꝙ non potuerit manducari a bestiis arbitrio boni viri, ꝑ no. ꝑ Bar.in l.si q̃ñ.de aur.& arg.leg. vbi dicit, ꝙ si testis dicat, talis res non habet vitium: q̃a vidi, ꝓbatur illa negatiua, per tex.in l.1.C.de cano.frumen.vrb.Ro. lib. 11. q̃ñ ergo testis dicit, ꝙ herba manducari nõ poterat a bestiis: q̃a experientiam fecit vel quia vidit, ꝙ erat marcida, & putrefacta, debet pariter ꝓbare. & q̃a testis ꝓbat negatiuã, vbi reddit rõnem concludentẽ dicti sui, vt ꝑsupponit Bal.in l.cum hi.§.1.de transac.in l.2. C. de rescin.ven.in repe.& in l.3.in fi.C.de testi. ꝓut in casu nostro cõcludens est rõ, q̃ ꝑ testes redditur, & maximè illa, quia experientiam fecerunt; q̃ñ nulla est maior probatio, q̃ ꝑ euidentiam facti, ꝑm Azo.in summa.C.ad leg.Aqui. quem refert & sequitur Bal.in l.contra negãtem. C. eod.tit. ¶Præterea ubi testis deponit de negatiua,& de affirmatiua, ꝓbat, vt si dicat, ꝙ Titius non possedit, sed Sempronius, ꝑm Bal.in c. si quis ꝑ 30.si de feu.fue.cõtr.inter dñm & agn.& Alex.in l. 1. in prin. si quis ius dicen.non obtemp. Cũ ergo testes non dicant simpliciter, ꝙ herba manducari non posset: sed ẽt ꝙ erat putrida,& corrupta, dñr plenè ꝓbare & melius, q̃ testes actoris, q̃ pro maiori parte solùm dñt, ꝙ erat satis bona: & non dicunt, quòd esset bona arbitrio boni uiri, prout esse debebat ex conuentione partium. & quamuis ẽt duo ex illis dicere videantur quòd erat bona arbitrio boni viri: non tñ ꝓbãt: q̃a non reddunt rõnem dicti sui, quã ẽt reddere tenentur nõ interrogati: q̃a id, de quo deponũt, s.an herba sit bona pro bestijs arbitrio boni viri non ꝑcipitur solo sensu corporis, sed potius iudicio intellectus.iõ debuit testis ẽt non interrogatus rõnem reddere, ꝑm Inn.& oẽs in c.cum cãm.de proba.& Bar.in tract.de teste.in 3.col.versi.testis dicit fundum &c. cum aliis concor. de quib. plenè per Mod. in d.c. cum causam. & dictis & testibus actoris non est credendum, quia per reum est probatum contrarium per testes numero plures, quib. magis est credendũ, per no.in c.in nostra.de testi.& in l.ob carmen.§.fi.eo. tit. ¶Et ex ṗmissis ad allegata in contrarium colligitur rñsio clara, q̃a dũ primò dr̃, quod actoris intentio est fundata, istud negatur quia (ut probatum est) sine actione experitur.& quia licet cõpromissum sit in iudicem, illud tñ non transit ad successorem in dignitate, per no.per Bar.in d. l. qui liberis. §. hæc verba. & testes actoris non probant, ꝙ herba potuerit manducari a bestiis arbitrio boni uiri.Sed contrarium reperitur probatũ per testes rei, qui etiam contrariis testibus sunt ṗferendi,& nõ repellendi; quia de negatiua deponant: quia illa isto casu probatur plenè per rationes superius allegatas, & casu quo negatiua probet & probari possit plenè, non est uerum, quòd testibus de affirmatiua deponẽtibus etiam si sint pauciores, sit magis credendum. sed illud solum procedit, q̃ñ deponunt testes

7 † de negatiua improbabili, prout est rt̃r.l. actor. C. de proba. & sic non obst.no.per Bar.in l.diem. proferre. §. si plures. de arbi. unde concluditur, ꝙ reus venit absoluẽdus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ex permissione de alienando pignoratam rem facta per creditorem debitori censetur remissum pignus, ita demum si sequuta sit alienatio, & traditio.*

2 *Constitutum non tollit præsumptionem simulationis contractus.*

3 *Verba tenere, & possidere, important naturalem & ciuilẽ possessionem.*

4 *Producens in iudicio instrumentum fateri uidetur omnia in eo contenta.*

5 *Alienatio in fraudẽ dicitur fieri, si fiat post iudicialem interpellationem, vel in potentiorem. intellige, vt nu. 10.*

6 *Materia tituli, de alienatione iudic. mutand. cau. facta. locũ habet, quando ille, in cuius fraudem facta fuit alienatio, ius in re habebat.*

7 *Creditor habens licentiam rem pignoratam irreuocabiliter alienandi per oblationem a debitore factam, quam ipse est empturus, amittit eam alienandi facultatem.*

8 *Simulatio, vt noceat aduersario debet opponi.*

9 *Simulatio alienationis, vt præsumatur, requiritur, quòd alienãs steterit aliquamdiu post alienationem in possessione rei.*

11 *Protestatio non tenet, nisi protestans impleat, quuod a se cõplendum est.*

12 *Testis deponens se audiuisse a multis non probat famam, sed dicere debet audiuisse a maiori parte.*

13 *Indefinita ratio testis non æquipollet vniuersali, sed uerificatur in duobus.*

14 *Qualitas hominis probatur per famam, quando de solennitate actus*

... actis tractatur: secus si de substantia.

15 *Testis deponens se cognoscere subscriptionē alicuius non ꝓbat.*

CONSILIVM LXIIII.

VISO ꝓcessu satis verboso agitato inter D.Iacobum Griffum ex vna agentē, & Ioānē Antoniū Bruschū defendentē se ex alia cū allegationibus vtriusque partis ꝑ clarissimos aduocatos hincinde editis, visisq; literis reuerendissimi in Christo patris D.Epi Comaclensis,& me requirentis,vt cōclusiuè cōsulere habeam,q futuræ sint partes suæ dñationis in ꝓnunciando & sniando in dicta causa: vnde in oīb. & circa omnia præhabita matura & diligenti animaduersione visum est prima facie dicendū,d. Ioannem Anto.fore & esse condemnandum iuxta petita ꝑ D.Iacobū, cuius intentio vr̄ esse fundata ex publico instr̄o,in quo Io.Anto.se obligauit intra duos annos retrouēdere petiā terræ, de qua agitur, ꝑ eodem precio, vñ intra dictū tps facta requisitione de retrouendendo, & sequuta actuali oblatione & precij depositione vr̄ ꝑ parte sua adimplenda integrè impleuisse, & aduersariū in mora constituisse.l.2.& l.si a te.C.de pac. inter empt. & vend. cui obstare nō vr̄ alienatio facta per Io.Anto.Io.Bartolino de Bozachijs: quam dicit potuisse fieri virtute pacti inter ipsum & D. Iacobū initi,vt.s.interim infra dictos duos annos liceret alteri vendere cū eodem, seu simili pacto: qm̄ vltra allegata ꝑ dños aduocatos D.Iacobi vr̄ ad hoc plurib. modis efficaciter posse responderi. Et primò, ꝙ hæc alienatio facta ꝑ Tonū tanquā simulata & imaginaria est nulla, vti vr̄ de hoc in terminis casus in l.sicut.§.superuacuū.ff.quib.mo.pig. vel hypo. sol. iuncto.§.præcedenti,vbi dr̄,ꝙ ex ꝑmissione de alienando rem pignoratam facta debitori ꝑ creditorē,ita demū vr̄ pignus remissū, qñ sequuta est nedū venditio,sed traditio: secus aūt vbi interuenisset venditio sine traditione: q̃a per talē alienationē tanquam simulatam ius pignoris non diceretur esse solutū. Et iō in ꝓposito dicit Bar.in l. qui Romæ. §. duo fratres.in 8. q. de verb.obl.ꝙ ex ꝑmissione de alienādo nō parat̄ ꝑiudiciū, nisi sequuta alienatione, ꝑ d.§.su ꝑuacuū.quasi sentiat allegādo illum tex. ꝙ nō dicatur sequuta alienatio quō ad effectum ꝑiudicandi,nisi interuenerit actualis traditio. Sicut ergo ex ꝑmissione de alienando facta debitori dño rei nō fit ꝑiudicium in pignore creditori mittenti ex sola venditione absque traditione actuali,punctalr̄ in casu nr̄o ex ꝑmissione facta de alienādo interim alteri cōcessa Io.Antonio dño rei ꝑ D. Iacobū, non debet fieri ꝑiudiciū D.Iacobo ex sola vēditione facta Io. Bartolino,ex quo in ꝓcessu nō cōstat,ꝙ ei fuerit actualr̄ tradita: immo debet ꝓsumi simulata. In hoc.n. ꝓcessu nō repertō ꝓbatū,ꝙ Io.Ant.actualiter tradiderit Io.Bartolino, quāuis extra ꝓcessum mihi dicatur, ꝙ illā coduxit Io. Antonius a quodā tertio, qui illā conduxit eā a Io. Bartolino: q;, vt dixi, ex ꝓcessu non cōstat. Et dato et̄ ꝙ cōstaret, ꝙ rē forte magis

2 simulatam ostenderent,vt in plurib. locis.† Ex constituto.n.nō tollitur dicta ꝓsumptio simulationis,ut ꝑ Bar.in d. §. superuacuum.& in l.post contractum.de don.& in consi.suo, qd̄ incipit,Petrus Nicolæ. ꝑ tex.in l.1.C.de furt.vbi & ꝑ Bal.cū sim. Nec ad tollendū ꝑdicta pōt dici,ꝙ nō cōstet,ꝙ petia terræ sit penes d.Io. Antoniū.cū nō videatur ꝓbasse D.Iacob. ꝙ vnquā actualiter illā tradiderit Io.Antonio: quia immo ex ꝓcessu cōstare dr̄,ꝙ Io. Anto.naturaliter & ciuiliter tenet dictam terram.nam in instr̄o vēditionis factæ.Io.Bartolino cōstituit se tenere & possidere dictam petiam terræ, donec ille acciperet actualē, & corporalem possessionem. Si ergo constituit se tenere, & possidere: ergo ex illis verbis patet illum fateri se

3 naturaliter & ciuiliter possidere: quia illa uerba, tenere † & possidere &c.hoc important, arg. not. in l.in emptione. §. in omnibus. in dub. glo.stellis, de contrahen. empt. & per glo. in l.3.§.ex cōtrario. & ibi Imo. & Alex.circa 16. col. de acqu. pos.& ꝑ gl.in c.cām. de pscr. Et quis inter alios hæc cōfessio

4 videatur facta, ex quo tñ instr̄m † hoc in iudicio ꝓduxit Io. Antonius,vr̄ ꝯfiteri oīa contenta in eo esse vera,iuxta no. Inno.in c.cum olim.de cēsi.& per Bal in l.alia.in prin.C.de his, qui.ut indig.Et faciunt no. ꝑ Bar. in l.post legatū. in princ. ff. eo. tit.Sic itaq; cū adhuc eam teneat,ex quo actualiter tradiderit,non cōstat:vr̄ in hoc ꝓsistendū, ꝙ fuerit simulata dicta uēditio,ꝙ tanto magis et̄ detegit ex eo, ꝙ non apparet de actuali numeratione ꝑcij,sed de ꝯfessione tm̄ de recepto, ex quo solet cessio actionis iudicari simulata,ut no.gl.Bar. & alij,in l. ꝑ diuersas.C.mand. Nō tñ dico, ꝙ hoc solū in casu nr̄o operet̄ sola cōfessio,sed dico,ꝙ coadiuuat stantib. et̄ ijs, de q̃b. infra: ꝓximè.¶Secundò & principaliter rñdet̄, ꝙ hmōi alienatio saltem vr̄ in fraudem facta & dolosè,grā.s.uexandi D.Iacobum. differt.n.simulata alienatio fraudulenta: quia primo casu ipso iure est nulla: scd̄o verò casu valet,sed est rescindibilis, ut ꝑ Bar.in locis ꝑalleg. De dolo aūt & fraude apparet primò:

5 quia † post denunciationē & iudicialē interpellationē D.Iacobi alienauit,ar.no.in l.Fulcinius.§.2.ff.q̃b.ex cau.in pos.ea. ꝑ Dyn.in r̄la ꝑ possessore.de reg.iur.in 6.& ꝑ Bart in l.qui petitorio.in fi.ff.de rei ven.& in l.1.C.de alie.iud.mu.cau.fa. Item ex eo,ꝙ facta est in ꝑsonā in cōueniēdo duriorē & difficiliorē rōne clericatus & domicilij,qd̄ Romæ dr̄ hr̄e.l.1.in fi.cū l.1.ff.de alie.iud.mu.cau.fac.& ibi Bar.& ꝑ Bal.& Cy.in l.q stipēdia.C.de proc.& ꝑ Cano.in c.fi. de alie.iud. mut.cau.fa. In hunc ergo facta ꝓsumitur,ut cessis actionib.ꝯ eum D.Iacobo illū facilius vexet,& diutius ꝓtrahat.Si ergo in fraudem & dolosè dr̄ facta: ergo D.Iacobo nocere nō pōt, nō dico ꝑ titulū de alie.iudi.mut.cau.fact.q̃a,vt statim subijciā, titulus ille, ni fallor,casum nō cōprehendit,de quo agimus, sed ex eo, ꝙ ex ꝓmissione de alienādo nō fit ꝑiudiciū sequuta alienatione dolosa.l.creditor.§.Lucius.ff.mand. l. si libertus ita iurauerit. de ope.lib.& ꝑ Bar.in l.si societatē.§.arbitrorum.ff. ꝓ soc.& per doct.in c.Quintauallis.de iureiur.Non pōt ergo virtute concessionis & pacti dici, ꝙ sit facta alienatio, si est dolosa: quia hunc casum non includit dicta concessio & licentia de alienādo: immo cū dolus dicatur ab ea exceptus, remanet talis alienatio sine cōsensu tacito,vel expresso D.Iacobi, potuit igit̄ ꝑuenire ad retrouendendū, perinde ac si nō esset facta, ex quo patet,ꝙ Io.Antonius nō incidit in edictū de alie.iu. mut. cau.

6 fa.q̃a materia † illius tituli hēt locū, vbi ille, in cuius fraudem fuit facta alienatio,habebat ius in re alienata: vt quia sibi spectabat rei vēdicatio,aut hypothecaria,uel actio ꝑsonalis in rē scripta,q sit̄ possessorē sequit̄,ꝑm gl.no.in l.si prius.§. aquæ. de aqua plu.arcen.ita no.gl.cōiter approbata in l. non solū. in prin.ff.de alie.iud.mut.cau.fa.& sic cū talis actio sequeret̄ possessorē duriorē, ius actoris efficiebatur deterius reo a prima actione per talē alienationē liberato. iō necesse fuit & in subsidiū actionē in factū itroducere, sine qua ꝯ eū ad interesse agi nō poterat.cū,ut dixi,ꝑ alienationē cōtigisset liberatio, ut colligitur ex no. ꝑ gl.& alios,in l.1.C.eo.ti. Et quāuis ubi tenebat̄ alienās rei vendicatione sequuta tali alienatione possit adhuc conueniri vtili rei vēdicatione: tñ ꝑ illā nō cōsequit̄, qd̄ cōsequi poterat alienatione nō facta. & iō datur ad interesse etiā actio in factū ꝯ alienātē hoc casu,qd̄ interesse ita plenè & integrè nō consequeret̄ ex actione illa vtili. Et hæc hñr & notant̄ in l.1.ff.eo.tit. At in casu nr̄o cū actio ꝑsonalis cōpetat D. Iacobo,q possessorē nō sequitur.l.1.§.si hæres.ff.ad Treb.l.fi.ff. de ꝯh.emp.ex tali alienatione fraudulēta ius actoris nō cedit, nec in aliquo minuit: cū adhuc possit ad idē agere ꝯ Io. Antonium, ꝑut poterat ante dictā alienationē.Nec dici pōt, ꝙ sua interfit magis hr̄e rem, quā interesse, quam nūc cōsequi non pōt facta alienatione, sicut dr̄ in utili rei vendicatione: q̃a etiā nulla facta alienatione rem consequi nō potuisset reo inuito, sed soluēdo interesse fuisset liberatus: cū ad factū, i. retrouendendū teneret̄,l.stipl̄ones non diuiduntur.ver.Celsus. cū materia de ver.obl.Sic ergo patet, ꝙ nec plus, nec minus cōsequitur,vel ꝯseq pōt post alienationē,quā ante & prius,sed perinde est,ac si nō eēt facta alienatio; q̃a pōt et̄ nūc ad factū cōueniri,& successiuè ad interesse,sicut prius, & alterutrū ꝑstādo liberat̄: sicut prius fuisset liberatus.Cū ergo ius actoris nō lædat̄, impossibile est dicere, ꝙ ille titulus casui nr̄o cōueniat: quāuis i allegationib.Io.Antonij ꝑsupponat dñs aduocatus, ꝙ fuerit liberatus ab interesse Io.Ant. et̄ ubi in fraudē fuisset facta alienatio ex eo: q̃a factū desijt posse ꝑstari re alienata, ꝑ l.si vsusfructus mihi in bienniū.ff.de vsuf.leg.per no. ꝑ Bar.in d.l.stipulationes nō diuidūtur.in 9.q.Tñ hoc nequaquā puto admittēdū: q̃a alienādo rē non dr̄ factū desijsse posse ꝑstari, cū possit illam reemere, & promissa adimplere: quamuis difficilius hoc sibi contingat.sed huiusmodi difficultas eū oblo-

ac non liberat.l.continuus.§. illud.de verb. obli. & plenè per
oēs in l.quod te. ff. si cert.pet. secus autem vbi superuenit im-
possibilitas, ꝑut loquitur.d. l. si vsusfructus mihi in bienniū,
& no.per Bar.vbi supra: vt quia factū desijt esse in rerū natu-
ra,quod.n.in consideratione sit istud, ꝙ illam possit re acqui-
rere,patet in l.non dubiū.§.fi.de leg.3. & in §. non solū. insti.
de leg. ¶Non omitto ēt ꝙ ex quo actio ista ꝑsonalis nō sequi-
tur fundum,vt teneatur retrouendere, vel ad interesse Io. An
to.siue dolosè,siue bona fide alienauerit, vt ꝑsupponit̄ in qui-
busdā allegationib. D.Iac.in quib.dr̄,ꝙ si secus diceremus D.
Iac.remaneret delusus.nam in hoc est aduertendū,ꝙ vbi alie-
natio non esset oīno dolosa: si diceremus adhuc Io. An. ad ꝑ-
dicta teneri, sequeretur, ꝙ permissio de alienando sibi nihil
ꝓdesset,contra.l.si qn̄.in prin.de leg.1.c.si Papa.de priuil. lib.
6.nec per hoc remanet D.Iac.delusus,q̄a ex quo Io.Antonio
remanet actio ꝯ Io.Bartolinum,vt retrouendat D.Iacobo, ex
quo vendidit cum simili pacto,tenet̄ Io.Anto.D. Iacobo ꝑ
hoc, quia dictam actionem habet: ideo cedendo eam liberat.
l.quod debetur.de pecu. & ibi Bar.posset ergo agere D.Iaco.
vt sibi cederetur actio, ꝙ posset agere petēdo condemnari Io.
Antonium ad agendū contra Io.Bartolinum,ut retrouende-
ret.quo tn̄ casu cedendo ēt actionē, Io.Antonius ab hac peti-
tione liberaretur.l.2.§.idem Labeo.iuncta glo.de aqua quoti.
& æstiua: ut no.Bar.per illum tex.in l.Iulianus.§.si vēditor. de
act.emp.& in l.si sic.§.fi.de leg.1.Non aūt teneretur retrouen
dere,vel ad interesse,q̄uis fundū non sequatur actio ꝑsonalis
d.l.fi.de contrah.emp.Nec huic vltimo dicto obst. tex.in l. cū
venderet.de pig.act.quia nihil facit, quāuis circa solutionem
laboretur multū in dictis allegationib. q̄m ille tex.loquit̄, q̄n
pactum fuit appositum super re illius, in cuius fauorem alter
fecit pactum,ideo illi faciliter acquiritur ꝑ alterū, quāuis res
non duret sua alijs concurrentib. q̄ considerantur ꝑ doct. in
l.1.C.ꝑ quas perso.nob.acq.in d.l.stipl'o ista.§.si stipuler. cre-
ditor.n.ibi stipulatus est retrouendi debitori,& dn̄o rei.At in
casu nr̄o appositū fuit pactum super re ipsius paciscētis, s. Io.
Anto.q̄ sua nō durabat ad fauorem alterius,s. D. Iacobi, quo
casu alteri per alterum non quæritur,nisi fauore exercentis li
beralitatem.l.quoties.C.de dona.q̄ sub modo.& in fi.d.§.si sti
puler.per Bar.& alios, vbi dictos duos casus ponunt tāquam
diuersos.Sitr̄ nō dico, ꝙ alienatio talis facta in clericū nō no-
ceat D.Iacobo tanquam facta in ꝑsonam ꝓhibitā, ēt ubi do-
lus abesset,sicuti in dictis allegationibus dici,& concludi vr̄ ꝑ
no.in c.potuit.de loca.& in l.fi. C.de iure emphy. & per Bald.
in c.1.§.donator.qual.olim.feud. alie.pōt. cum sim. quia lo-
quuntur ꝑdicta,ne inferatur ꝑiudicium ei,qui habebat ius in
re,s.directum dn̄ium:ideo non debet ius suum reale,vel tolli,
vel minui,atq; illo simpl'r alienationi cōsentiente, vr̄ in dubio
ius suum illæsum voluisse conseruare & intellexisse de aliena-
tione fienda in personam parem & coæqualem: in casu autē
nr̄o non dr̄ Io. Antoniū hr̄e licentiam vendendi alteri a D. Ia
cobo,immo a seipso,qui tanquam dn̄s reseruauit sibi dictā fa
cultatē tpe,quo fecit pactū de retrouendēdo.Ante.n.illud cla
rum est,ꝙ clerico & cuicunq; poterat liberè alienare: quādo
aūt fecit dictū ꝯctū,reseruauit sibi dictā facultatē,quam prius
hēat,& sic nō recognoscit illā à D.Iaco. sicuti ergo prius po-
terat, cui volebat vendere, ita & postea potuit cessante dolo.
Et ita oñditur, ꝙ ꝑdicti casus non sunt pares. ¶Tertiò ostendi
tur,ꝙ alienatio facta Io.Bartolino non noceat D. Iacobo:nā
in iudicio illum ante dictam venditionem interpellat D.Iaco-
bus,ut retrouenderet,obtulit se uerbaliter facere uelle & ad-
implere oē id, ad quod tenebatur ꝑ quā verbalē oblationē di
co ꝙ licentiā de alienando alteri amisit,ar.tex. in l. fundus Lu
cii Titii.ff.de rescin.uen.s̄m cōem intellectū,& glo.in l.si resi-
duum.C.de distr.pig.& Bart.in l.creditor.q̄ est lex pe.ff. eo.ti.
Bal.Imo.& Pau.de Ca. in l.si mora.ff.sol.mat.ubi dr̄, ꝙ si cre-
7 ditor † rem pignoratā pōt irreuocabiliter vendere, & debitor
se offerat verbaliter soluere preciū, ꝙ ꝑ talē verbalē oblatio-
nē impeditur irreuocabilis alienādi facultas: immo illa sequu
ta pōt retractari. Si ergo vbi quis habet facultatem alienandi
irreuocabiliter ꝑ verbalē oblationē fit reuocabile,qd̄ alias fuis
set irreuocabile: ergo vbi q̄s hēt ptātē alienandi reuocabiliter
tm̄,sicut hēbat Io.Ant.qui nō poterat alienare simpliciter, sed
cum simili pacto,vt talis verbalis oblatio aliquid operet̄, non
debuit ad ꝑiudiciū D.Iacobi ēt reuocabiliter posse alienare:
nec dicat̄, ergo in facultate D.Iac. fuisset offerēdo verbaliter
tollere illam licentiam concessam Io.Ant. quia poterat illam
Io.Antonius sibi conseruare rn̄dendo verbali oblationi, ꝙ ip
se erat paratus vendere,& sic verba pro uerbis reddēda,vt nō.
Bar.in d.l.pen.de distrac.pig.Non ob.ēt ꝑdictis.l.2.& l.si a te.
C.de pact.inter emp.& vend.vbi vr̄r illa iura requirere actua
lē oblationē:q̄a illa procedūt quantū ad constituendū aduer-
sarium in mora,& quo ad finē dicat̄ offerens pro parte sua ꝑ-
fectè impleuisse,sed quo ad finē impediendi talē alienationē,
bene vr̄ sufficere oblatio verbalis.ita dn̄r doc.ubi sup.& Bart.
& Bal.in l.acceptā.C.de vsur.Ista sunt,q̄ in effectu me vexarūt
aliquāliter,& rē dubiā facere videbantur. ¶Sed ꝑmissis nō ob-
stantib.dico & consulo, Io. Antoniū fore & esse a petitis ab-
soluendū ex hoc præsertim, q̄a ex publico instr̄o constat sibi
reseruasset facultatē alienandi dictā petiā terræ alteri intra di-
ctum tps duorum annorum:ex quo intentio sua remanet fun
data.l.cū precib.C.de prob.cū sim.Sola ergo difficultas rema-
net in rn̄dendo allegatis in cōtrariū.¶Non ob.igitur,ꝙ ista a-
8 lienatio dicatur simulata per §.superuacuum,quia † esto,ꝙ sit
verū: tn̄ in hoc ꝓcessu exceptionē simulationis non reperio
oppositam nec in gn̄e nec in specie,vt opponi debuit l.ab Ana
stasio.& ibi Bar.& Bal.in l.fi.C.manda.& per Bar. in d. consil.
9 Petrus Nicolæ. ¶Item † ad hoc vt prædicta procedant, requi-
rit̄, ꝙ venditor post venditionē ꝑ tps arbitrio iudicis steterit
in possessione,qd̄ in casu nr̄o non constat. ¶Nec ob. ꝙ in in-
str̄o venditionis factæ Io. Bartolino constituerit se tenere &
possidere &c.quia ex quo rn̄dēdo positionib.Io.Antonius ne
gauit se possidere ex præterito possessionē, non præsumit̄, ꝙ
deinde in pn̄s possideat,iuxta not. per oēs in l. siue possidetis.
C.de ꝓb. & in c.cum ad sedem.de rest.spol. secus aūt, vbi con
fiteret,vt ibidem. ꝙ aūt debuerit cōstare, quod ꝑ tps aliquod
tenuerit post venditionē,concludunt doc. in d.l. post ꝯtractū.
& in d.§. superuacuum.& in aliis locis,de quib.sup.¶Scd̄o rn̄-
detur,ꝙ in illo.§.agebat de inferendo pleno ꝑiudicio credito-
ri respectu iuris pignoris, qd̄ habebat in re:iō facilius ꝑsumi-
tur simulatio, ne a iure pignoris cadat ex toto: in casu autem
nr̄o ēt ubi simulata non fuisset alienatio,ius D.Iacobi nō pe-
rijsset:quia cessis sibi actionib. a Ioanne Antonio potuisset rē
consequi.In prima tn̄ rn̄sione facio maiorem uim. ¶ Nō obst.
secundò allegabatur, s. ꝙ saltē fuit fraudulenta alienatio facta
in Io.Bartolinū: iō de ea non intelligitur ꝑmissio de alienan-
do, ꝑ l.creditor.§.Lucius.manda.quia rn̄detur.& primo quòd
10 de aliquo dolo non constat.nō.n.de eo † apparet ex interpel-
latione illa iudiciali & verbali oblatione facta ante venditio-
nem: quia licitè fuit spreta,cum debuerit Do. Iaco.prius pro
parte sua perfectè implere.l.Iulia.§.offerri.ff.de actio.emptio.
offerendo.s.realiter,& deponendo.d.l.2.& l.si a test. ¶Nō ob.
quod no.Dy.in d.reg.possessor.cum alijs præalleg.quia prædi
cta militant & procedūt,ubi actor hēbat ius in re, ita quod ex
parte eius nihil ueniebat implendū, iō sufficit simplex denūcia
tio & interpellatio ad arguendū alienationem inde factā in ꝑ-
sonā duriorē esse fraudulētā,q̄a ille tenebat̄ interpellatus alio
nō expectato parere ex honestate, vt declarat Bar.in l.nō solū.
§.morte.in secunda specie protestationis, de ope.no.nū.sed in
terminis nr̄is,vt dixi,nedum tenebat̄ eum requirere ad finem,
ut teneret̄ retrouendere,sed ēt actualiter offerre & deponere.
quare nihil egisse dr̄, ex quo supererat aliquid ad agendum.l.
si is qui quadringenta. §. quædam. ff.ad leg.Falc.iō non dr̄, in
dolo. Io.Ant. qui interpellationi non paruit,& de hoc est ca-
sus in l.fi.C.debi. uend. pig.impe. non pos. ubi dicitur quòd si
debitor denūtiat uenditori,ne pignus venderet,& emptori ne
emeret nō oblato precio uel oblata tm̄ ꝑte, illa denūciatione
nō obstāte valebit alienatio,nec ex ea emptor vel vēditor ꝯsti-
11 tuet̄ i mala fide:iō dicit ibi Bal.no. ꝙ † quoties aliq̄d est iplēdū
a ꝓtestāte,nisi id ipleat, ꝓtestatio nō tenet.& illū tex.& q̄dam
alia in ꝓposito allegat Ro.in cons.204.inci.Pro discutiēda ve
ritate &c.& est de mente Bart.in l.non solū.§.morte.in secūda
spē ꝓtestationis.versi.circa tertium.& c.dū allegat.l. 1. eo.ti.s.
C.debit.pign.ven.&c.de ope.no. nū. ¶Itē non est plenè ꝓba-
tum etiam per testes, ꝙ Io.Bartolinus sit clericus.Primus.n.te
stis de hoc nihil deponit.Secundus autem testis,qui est D.Pro
12 sper,solū dicit audiuisse a multis,quòd erat clericus. Ex † hoc
enim

enim dicto nõ ꝓbatur fama:q̃a illa verba a multis pñt in duobus verificari.l.1.§.hoc rescriptũ.ff.ad Silla. instit. de iure ꝑso. §.fi.cum sim.& in specie ꝑ Bar.in l.de minore.§.si plurimum. ver.q̃ro quid si testis dicit,ꝙ audiuit &c.de q̃onib.& doc.in c. cum oporteat. de accus. Ad hoc. n. vt ꝓbetur fama, dẽt testis dicere se audiuisse a maiori parte,vt ẽt no.in l.3. §.eiusdẽ.ff.de testi.& eodẽ morbo ẽt laborat penultimus testis, dũ dicit, ꝙ vidit eũ teneri & reputari ꝓ clerico & curiali: & nõ dicit hoc
13 vidisse fieri ꝑ maiorem partẽ. Nec illa † indefinita in teste æq̃pollet vli,sed in duob. verificatur,s̃m Oldr.in consi. 100. qui allegat tex.in l.ille,aut illẽ.de verb.sign.& idẽ tenet Ioã. Anto. & alij in c.auditis.de præscr. Pet.de Anch.& Imo.in c.quanto, de ijs,q̃ fiunt a plat.in hoc ẽt minus ꝓbat vltimus testis, qui dicit,ꝙ quantùm ad ipsum testem habebatur ꝓ clerico, & sic ꝙ teneretur ab alijs,non deponit: verum est, ꝙ tertius testis plenius in hoc loquẽs dicit,ꝙ tenẽt & reputatur a maiori parte hominum de eo notitiam hñtium pro clerico, sed est solus. Itẽ dato ꝙ hr̃et plures contestes, q̃ concludenter ꝓbarent famã: tñ ex hoc nõ esset plenè ꝓbatus clericatus,sed semiplenè tm̃,iuxta no.in §. eiusdẽ. & in alijs locis ꝑalleg. q̃uis.n.q̃nque ad qualitatem hoĩs probandã sufficiat sola fama.l.1.C.de test.
14 Illud tñ † ꝓcedit,q̃n de solennitate actus tractatur: secus vbi agitur de eius substãtia,vt no.dicit Bal.in l.2.in fi. C. de sentẽ. & interloc. om.iud.& per D.Alex.in d.l.1. ad quam legẽ alia ẽt colligitur rñsio ex no.per Bar.in d.§.si plurimũ.in vlt. q.dũ allegat eam legem.¶Nõ ꝓbatur ẽt clericatus ex eo, ꝙ duo ex dictis testib. dicant, ꝙ Io. Bartolinus se subscripsisset cuidam processui tãquam clericus: tum quia nõ dñt, ꝙ viderint illum
15 subscribere, ideo non ꝓbant, quãuis † ẽt dicerent, se cognoscere subscriptionem illam esse manu eius. §. si quis igitur. in auth.de instru.caute.& fide,& no.in auth.& si contractus.C. de fi.instru.& per Bar.in l.nuda.de don.& Bal.in auth. sed nouo iure.C.si cer.pet.& Bal.& alij,in l.admonendi.de iureiu.& per Cano.in c.2.de fi.instru.tum ẽt quia dato,ꝙ vidissent illũ subscribere: talis tñ asseueratio Io.Bartolini de eo non nocet, sed sibi tm̃,iuxta nota.per doct.in l.2.de eden. Cum ergo Io. Antonius rñdendo positionib. negauerit illum esse clericum, quis dubitat, ꝙ hoc aliter est probandũ, quã per confesionẽ ipsius Io.Bartolini. Et eodem mõ rñdetur, dum aliqui testes dicunt vidisse Io.Bartolinum litigasse tãquam clericum super beneficio; quia hoc tertio non nocet. Item quia ex hoc nihil infertur concludenter; quia potuit litigare tanquam talis, & quia talis non erat, succumberet. Non.n. dicunt testes, ꝙ tãquam clericus obtinuerit, igitur &c.l.non ob hoc. C. unde cogn.c.in pñtia.de ꝓbat. ¶Silr̃ sufficienter non est ꝓbatum, ꝙ Io.Bartolinus post uenditionem fuerit,& nunc sit alterius domicilij. Licet.n. ꝓbetur, ꝙ per tpa præterita,i. ante vẽditionem sibi factã habitauerit Romæ: tñ ex quo tp̃e alienationis & post,tã per instr̃a,quã per testes cõstat,ꝙ erat Regij, & sic in ciuitate,a qua originem habuit & duxit, ꝑsumitur adhuc ibi esse,nisi aliter constet de absentia.c.cũ in tua.q. mat. accu.pos. & per Bar.in l.is põt.ff.de acq.hær. fundamẽtum ergo intẽtionis D.Iac.erat probare,ꝙ post venditionẽ Io.Bartoli habitauerit & habitet Romæ,non aũt,ꝙ ante uenditionẽ ibidem habitauerit: quia ex illa habitatione præterita non fit ei præiudicium, sed ex instãtanea. iõ de tali erat facienda probatio, iuxta no.per Bar.in l.non solũ.§.sed vt ꝓbari.de ope.no. nun.cũ iuris concor. Præterea dato, ꝙ dolus esset ꝑsumptiuè probatus:non tñ reperio,ꝙ in aliqua parte ꝓcessus fuerit deductus & allegatus ꝓut fieri debuit: quia quod iure ꝑsumitur,nõ releuat,nisi allegetur. l. si adulteriũ cũ incestu.§. idem Pollioni. de adul.ꝑ Bal.in l.cũ qd.ff.si cer.pet.& in specie,ꝙ dolus præsumptus non iuuet,nisi allegetur,tenet Pau.de Cast.in l.q. iurasse,in prin.ff. de iureiu.& ibi illũ sequitur Alex.q̃n verba ꝓlata,vel actus necessariò ꝑ se nõ ꝑsupponunt dolũ,vt in exemplo,de quo ibi,& sicuti est casus nr̃: q̃a actus alienationis ꝑ se dolum non includit. Hinc ẽt videmus, ꝙ ꝑsumptio, q̃ est pro aliquo,ut sit dñs,non iuuat,nisi deducatur, & allegetur,secũdũ Bar.in l.rem alienã.3.col.ff.de pign.act.& Bal.in l.ẽt 2. col. de excep.rei iu.& Sal.in l. certi.C. Io. Silr̃ ꝑsumpta bona fides non ꝓficit,nisi allegetur,s̃m Bal.in c.si quis per triginta. si de feu.fue.contr.inter do.& agn.& Bal.& Ang.in l.eũ qui.§.fi.de publicia.¶Non ob.qd̃ vltimò dicebatur,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.pen. de distr.pig.q̃a ibi ꝑ denunciationẽ & interpellationem illam verbalem impeditur alienatio irreuocabilis: q̃a fuit facta a domino,s.a debitore creditori,q̃ non erat dñs pignoris, ideo ne dñs irreparabiliter rem suam ꝑdat, mitius cum eo agitur. At in casu nr̃o D. Iaco. qui non erat rei venditæ dñs, interpellauit & obtulit verbaliter Io. Antonio dño ipsius rei, iõ difficilius dẽt interdici rei ꝓpriæ alienatio dño ipsius: & tãto magis cum per talẽ alienationem saluum sit ius D. Iacobi ꝯ Io. Bartolimum cesis sibi actionib. & Io. Antonio: iõ cũ casus sint dissimiles,& habeant diuersam rõnem,non est recedendum a r̃a,de qua in l.obsignatione.C.de sol.& per doct. in d.l. accẽptam.& in d.l.si mora.l.si verò.§.de viro.cũ materia.ff.sol.ma. ꝑ ꝑdicta ẽt patet esse rñsum oĩb. allegatis ꝓ parte D. Iacobi, in q̃b. fit fundm̃ in allegationib. exhibitis. Minus ẽt obst.statutum sub rubr. ꝙ alienatio alicuius rei fieri nõ possit &c. tũ quia ante uenditionem nõ fuit citatus Io. Antonius sub forma,de qua loquitur statutũ: tũ quia loquitur vbi petere quis intenderet rem actione.s.reali,ꝙ patet ex principio & ex fine, dum disponit,ꝙ si aliter fiat,possessio rei petitæ, vel petendæ trãsferatur in aduersarium, patet ex verbo, petere, de quo in rubro & nigro ipsius statuti, quod importat actionẽ in rẽ. l. actio.de act.& obl. res aũt de qua agit, nõ ueniebat petenda, nec peti poterat a Io. Antonio: sed contra eum erat agendũ ad factũ,vel ad interesse actione ꝑsonali,ut ex ꝑmissis colligitur.Concludo igitur & cõsulo,d. Ioannem Antonium reũ cõuentum fore & esse a petitis absoluendũ, & partes ab expensis esse absoluendas propter iustã causam litigãdi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Dationes in solutum tot censentur esse,quot sunt res separatim comprehensæ & æstimatæ, sicuti in sententijs, & venditionibus & stipulationibus dicitur.*
2 *Contra hæreditatem iacentem quando possit procedi.*
3 *Vitium ex coniunctione insurgens totam vitiat dispositionem.*
4 *Hæreditas iacens non dicitur,vbi est suus hæres.*
5 *Ius abstinendi cessat in his,quæ respiciunt commodum filij.*

CONSILIVM LXV.

DATIO in solutum,de qua agit̃,in totũ prima facie non vr̃ nulla, quãuis gabella in totũ nõ reperiatur soluta intra tp̃s ꝑfixũ a statuto Florenti-
1 no cũ decreto ãnullatiuo.Nã ꝑmittẽdũ est, † ꝙ singulæ res fuerunt separatim æstimatæ, & pro æstimatione facta quælibet res fuit in solutũ adiudicata.tot ergo censẽt esse adiudicationes in solutũ,quot fuerũt res.l. scire debemus.de verb.obl.& ibi no.Ang.& Mod.ꝙ tot sũt sñiæ & libelli,quot sunt res,vel sũmæ specificatæ.Et ꝯfirmatur, q̃a datio in solutũ similis est emptioni & vẽditioni.l.ꝓ empto.l.si ꝑdiũ.C.de euictio.& no.ĩ l.libera.C.de sent. Sed q̃n plures res vẽdunt̃,& in singulis reb. ꝑcium ꝯstituit̃, plures vẽditiones esse cẽsent̃.l.cũ eiusdẽ.de ædil. edic. ergo & plures sũt in solutũ dationes,q̃n singulæ res in solutũ datæ sunt æstimatæ. Vel saltem negari nõ põt, ꝙ ad minus nõ sint duæ dationes in solutum,quarũ prima est de plurib.reb. extra ciuitatẽ,& altera de domo in ciuitate, q̃ ponitur in diuersa orõne ipsius adiudicationis,& q̃ separatim ẽt ęstimata fuit.Ex his infert̃,ꝙ cũ detracta datione in solutũ ipsius domus,gabella q̃ fuit soluta,sufficiat ꝓ alijs reb.adiudicatis: ꝓ illis ad minus dẽt adiudicatio ualere,& sola datio in solutũ ipsius domus ꝑt esse nulla.ar.l. sancimus.C.de don.vbi donatio ꝑꝑ insinuationẽ omissam nõ uitiat̃ in totũ,sed in excessu tm̃.Et idẽ ꝓbat in l.si libertus.§.fin. in fi.de iur. patr. ubi hr̃, ꝙ si libertus plures res alienauit, ꝑꝑ quas factus est minor cẽtenario in fraudẽ legis,ꝙ tãtũmõ alienatio vltima remanet nulla, si ꝑ hoc remanet maior centenario. Et quãuis tex.ille loquat̃,q̃n plures res diuersis tp̃ib. fuerint alienatæ: & sic secus,q̃n simul alienãtur: quia tũc quò ad oẽs res alienatio annullat̃,vt in ver.ꝑcedẽti:tñ istud vltimũ est intelligẽdũ,q̃n ꝓ plurib. reb. ꝑciũ est vnũ tm̃:q̃a habito respectu ad ꝑcium,qd̃ est vnũ,censẽt vna vẽditio, s̃m Bar.in d.l.scire.in prin.sed q̃n ꝓ singulis reb.ꝑciũ est ꝯstitutũ,non refert, vtrum eodẽ tp̃e, vel diuerso sit facta venditio, q̃a vtroque casu quot sunt res,tot sunt venditiones. d.l.eiusdem. & per consequens vltima tantũ vno casu debet annullari, sicut in alio; quia

quia vtroq; casu est eadē rō. Nec est inconueniens, ꝙ q̄n pro singulis reb. ꝯstitutū est ꝑciū, ꝙ venditio, & adiudicatio resol uatur quò ad vnam rem, & nō quò ad aliā, vt est expressum in d. l. cum eiusdē. Et sicut videmus, ꝙ licet sn̄ia sit indiuidua. l. in hoc iudicio. fa. ercisc. si tñ habet plura capitula, ꝑt quò ad unū valere, & quò ad aliud esse nulla; q̄a tot censentur sn̄iæ, quot capitula. l. ēt. §. si ex cā. & ibi not. de mino. l. quid tñ. in princ. de arbi. & l. Labeo. eo. tit. & ibi not. Et ꝙ vltima tm̄ adiudicatio, & in solutū datio annullet, ēt ꝓbatur, & expressum vr̄ in l. q. soluendo non erat seruum. & l. si non lex Aelia sentia. §. 1. de hære. insti. vbi hr̄, ꝙ si ille, qui soluendo non est, & q. per legē Aeliā sentiā vnū seruū tm̄ cū libertate hr̄dē instituere pōt, plu res instituat cū libertate, ꝙ primò noīatus solus erit liber, & hr̄s, & quò ad alios non valebit datio libertatis. Et facit. l. gn̄aliter. §. q̄d ergo. de fideic. li. vbi in ꝑsonis primo noīatis dispō tenet, cū in oīb. tenere non possit: & sic attendit ordo scriptu ræ, vt ēt ꝓbatur in l. quoties. in prin. de vsufru. & no. Bart. in l. 2. §. prius. de vulg. & pup. Nec ēt vr̄ nulla dicta datio insolutū:
2 quia † facta sit hr̄ditate iacente; q̄a de iure cōi valet ꝓcessus contra hæreditatē iacentē quò ad primū decretū, ēt curatore non dato. l. si diu. ex qui. cau. in pos. ea. & l. si bona. & ibi ꝑ Bar tò. C. de bo. auth. iud. pos. cū concor. de q b. ꝑ Alex. in l. ad diē. de verb. obl. & quò ad 2m decretū valuit saltē ex forma statuti Florentini disponentis, ꝙ cōtra hr̄ditatē iacentē possit ꝓcedi absque datione curatoris & alterius defensoris. ¶Sed ꝑmissis non obstant. ꝯ̄riū arbitror verius. nā licet ēt adiudicationes essent plures, & separatæ, tñ oēs sunt nullæ ꝑꝑ gabellam integrè nō solutā intra tēpus ꝑfixum a statuto annullante oēm adiudicationē in solutū, ex quo solutio gabellæ, & receptio fuit vna tm̄, dictæ in solutū dationes ēt si sint plures, reputātur ꝓ vna respectu solutionis gabellæ, q̄ fuit vna, & q̄a nō subest ratio, quare magis facta dicatur solutio gabellæ pro vna adiudicatione, q̄ pro altera, nec magis pro prima, quā pro vltima: iō facta intelligitur pro oībus: & ꝑ ꝯn̄s diminutio gabellæ respicit oēs adiudicationes, ita ꝙ gabella cuiuslibet nō est integrè
3 soluta, & sic † quia vitium ex coniunctione insurgit, totū uitiatur, ar. l. 1. §. itē q̄ritur. de aqua quoti. & æsti. qua rōne vtit̄ ēt in simili Ang. in consi. 179. Visis ꝑdictis instr̄is &c. in secūdo dubio, vbi q̄rit, an donatio oīum bonorū p̄ntium & futurorū, q̄ non valet, 2m cōem opi. de qua in l. fi. C. de pac. & in l. stipulatio hoc mō cōcepta. de verb. obl. vitietur in totū, an verò in futuris solū: & tādē cōcludit, ꝙ sit nulla in totū; q̄a 2m eū non est inuenire cām: quare magis vitiet in una parte, quā in altera; cū vitiū ex coniunctione insurgit, & iō totū erit inutile. d. §. itē q̄ritur. eodē igitur mō in casu nr̄o dēt oīs datio in solutum vitiari: q̄a nō subest cā, cur vna magis, q̄ alia vitietur. Et cū opi. Ang. transit ēt Imo. in rub. de test. Imo. Ro. & Alex. in d. l. stipl̄o ista. vbi ēt ꝑdictā rōnē adducit, & prędicti ēt ꝓ dicta opinione allegant tex. in d. l. si libertus. §. fi. de iu. pa. ubi si plurib. reb. simul alienatis libertus efficiatur minor cētenario, quò ad oēs res uitiat̄ alienatio; q̄a q̄uis donationes sint plures, non subest tñ rō, quare alienatio vnius rei magis vitietur, quam alterius, & in hac rōne pōt fundari decisio illius tex. 2m Ang. & Alex. in d. locis. Et hac ēt rōne donatio p̄ntiū, & futurorū in totū est nulla, vt est dictū, q̄uis duæ sint donationes, 2m Sal. in d. l. fi. C. de pac. vnde nec in casu nostro refert, ꝙ dationes in solutū sint plures: q̄a cū gabella, non sit soluta diuisim nec sp̄aliter ꝓ aliqua re, sed gn̄aliter ꝓ oīb., & solutio sit vna, nō subest cā, cur vna magis, quā alia nō valeat, iō oēs reddunt̄ nullæ. Et alia rōne dici pōt, ꝙ in casu. d. §. fi. oēs alienationes eodē tpe factæ annullant̄; q̄a factæ ꝑsumuntur in fraudē legis, 2m Bal. in l. certi. §. q̄m. si cer. peta. & Im. in d. l. stipl̄o hoc mō ꝯcepta, q̄ rō ēt militat isto casu: q̄a licet dictæ in solutū dationes nō sint in fraudē factæ: tñ in fraudē statuti gabella nō est in totū soluta, ꝑꝑ q̄d statutū annullat dationē in solutū, iō oēs dēnt esse nullæ, si sint plures: & nō possit apparere, ꝙ ꝓ aliqua solutio fuerit facta integrè. Et ista rō concludit iudicio meo. Nec ob. tex. in d. §. fi. q̄a loquit, q̄n alienationes factæ diuersis tpib. & ꝑ primā libertus nō erat factus minor centenario, iō illa cœpit valere, anteq̄ sequeret̄ altera, & ualuit ab initio, vltima tm̄ annullatur, ꝑ quam minor centenario efficit, & sic illo casu separari pōt valida ab inutili. sed in primo casu illius. §. & in casu nr̄o plures alienationes, & adiudicationes fuerunt factæ eodē tpe, q̄ oēs non p̄nt valere, & q̄a intelligi & discerni nō pōt, q̄ sit ualida, & q̄ sit nulla, annullant̄ oēs. nec est verū, ꝙ in casu illius tex. ꝯtus eēt vnus: q̄a loquit̄ ēt in donatione, q̄ fit sine ꝑcio: & sic quot erāt res eodē tpe donatæ, tot erant donationes. d. l. scire debemus. ¶Non ob. tex. in l. q. soluēdo, de hær. insti. q̄a 2m Ange. in d. consi. & Alex. in d. l. stipulatio hoc mō ꝯcepta. loquitur inter ꝑsonas, inter quas cadit affectio. iō sequimur ordinē scripturæ: sed in reb. secus. Et isto casu loquitur ēt l. quoties. de vsuf. Nec obst. l. sancimus. post prin. C. de don. 2m Alex. in loco pal. q̄a si dono mille iō valet in trecentis, ut ibi, q̄a non refert inter trecentos aureos, & alios trecentos, q̄ affectio non cadit in nūmis, ꝓut cadit in speciebus. l. nummis, de in lit. iur. Et ꝑ ꝑdicta colligitur ēt rn̄sio, ad l. cū eiusdē. de ædil. edict. q̄a ēt in casu, in quo ꝓ singulis re bus ꝑciū erat ꝯstitutū, suberat rō, quare in una re magis, quā in alia resolui deberet vēditio. ¶ Scd̄ō nō valuit in totū datio in solutū: q̄a Syluester non fuit citatus, ꝓut citari dēt q̄s peremptoriè, antequā interponat̄ 2m decretū, ut no. plenè in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infec. & in l. ꝯsentaneum. C. quō & q̄n iud. ¶Nec ob. ꝙ aliud sit dispositū ꝑ statutū hr̄ditate iacen
4 te: † q̄a isto casu non iacebat hr̄ditas Leonardi, ex quo decessit superstite Syluestro filio in ꝑtāte: q̄a ubi est suus hr̄s, ibi nūquā iacet hr̄ditas, 2m gl. fi. in l. cū hr̄ditas. C. deposi. & idē tenet ibi Cy. ꝑ l. liber homo. §. fi. de stipu. ser. & iō hoc casu, 2m Bal. & Sali. nō pōt dari curator hr̄ditati iacenti, & subdit Bal. ꝙ non ualet ꝓcessus factus ꝯ hr̄ditatem iacentem: q̄a existentia sui hr̄dis producit continuationē dn̄ij sine aliquo medio. l. in suis. de lib. & posthu. q̄d tene fixū cordi, dicit ipse, quāquā multa, 2m eū, ꝯ̄ria argumenta possunt fieri: tñ ita dicit gl. ord. cuius authoritas oēs alias antecellit: & sic Bal. inquātū dicit, ꝙ non valet ꝓcessus factus ꝯ hr̄ditatē iacentē, in terminis decidit nr̄am q̄ōnem, & cū Bal. transit Are. in d. l. in suis. in prin.
5 Et istud ēt efficacissimè confirmatur. Nam † ius abstinendi introduxit ꝑtor in fauorem filiorū, ne inuiti obligarentur oneribus hr̄ditarijs, sed in his, q̄ in eorū cōmodū existentia sui hæredis operaretur, uoluit ꝑtor eos remanere hr̄des, ut est text. no. & ibi no. Bar. & alij in l. si filius qui patri. de vulg. & pup. Sed in casu nostro quantum ad id, de quo agitur, cedebat ad commodum filij, ꝙ esset hæres, & ꝙ hæreditas nō iaceret: ergo hæres fuit, & ius abstinendi nihil ei obfuit perinde, ac si a prætore concessum non fuisset. Et ꝯn̄r sequitur ex his, ꝙ ꝓcessus & omnis in solutum datio non valuit.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio opponi non potest, quando ex interuallo fuit promissum illam non opponere, licet a iuramento fuerit petita absolutio.*

2 *Absolutio a iuramēto ex defectu citationis redditur nulla secūdùm magis communem, & ex defectu subreptionis. nu. 4.*

3 *Absolutio petita ab vno iuramento, ad alud non extenditur, licet in eodem contractu appositum.*

5 *Procurator habens mandatum ad iurandum, satis dicitur habere mandatum, ne contractus dicatur simulatus.*

Procurator dicitur habere mandatum ad iurandū, vbi de cōsuetudine in omnibus instrumentis solet iuramentum apponi.

6 *Periurium incurrens ex oblatione libelli & rei citatione, licet non comparuerit, non habilitatur ad agēdum ex petitione absolutionis.*

7 *Fructus percepti ex re in solutum data adhuc nō tradita, ad quē pertineant.*

8 *Locatio rei suæ reuocabiliter tenet: secus si irreuocabiliter.*

9 *Contractus fœneratitius non præsumitur ex modicitate precij ex locatione, vel simplici pacto de retrouendendo, & cum contrahens non sit solitus fenerari &c.*

10 *Confessio contractus præcedentis non inducit falsum esse præsens instrumentum, sed confitenti præiudicat.*

11 *Transactio super vsuris valet, sicut & super illis compromitti potest.*

CONSILIVM LXVI.

QVIA dubia ꝓponuntur, quib. rn̄deri petitur, iō pro ꝯ̄ria parte aliter non arguitur, sed ad rn̄sionē immediate deuenitur. Dicitur ergo, ꝙ de simulatione opponi non potest: quia præcessit datio in solutum

in solutum facta per D. Anselmum D. Benedicto de Caprianis, ac cõcessio, ad liuellum eidem D. Anselmo facta de eadẽ re ab eodem D. Bñdicto. Et ex interuallo ꝑ filios, & hæredes d.D.Anselmi postea fuit ꝓmissum in alio ꝯtractu transactio-
1 nis non opponere, cõtractũ liuelli esse fœneratitiũ. hmõi † ergo ꝓmissio (ut dixi) facta ex interuallo voluit, & illius occasione non põt amplius opponi de aliqua simulatione, ut not. voluit Bar.in l.nemo põt.de leg.1.ver. q̃ro an renũciatio, &c. dicens ꝙ si in eodẽ contractu simulato renunciat quis exceptioni simulationis, ꝙ talis renunciatio non ualet, q̃a sicut cõ tractus fuit simulatus, ita & ipsa renunciatio. Secus aũt, dicit ipse, si renunciatio sit facta ex interuallo, ꝑ l.2.C.q̃d met. cau. sentiẽs allegãdo.d.l. ꝙ oĩs suspicio sit purgata ꝑ talẽ renunciationẽ ex ĩteruallo factã, sicut ẽt purgat̃ ꝓsumptio metus & impressionis, vt hr̃ in d.l.2.& cũ eo transeũt cõiter doc.& Anto. de But.in c.cũ cõtingat.de iureiur.i 8.mẽbr.&Imo. in 7.mẽb. Card.Pet.de Anch.& Imo.in c.ad nr̃am. de emp. & vẽd. Si ergo dicta renũciatio facta ex interuallo in instr̃o transactionis valuit & ꝓiudicat, de ea opponi non potuit, & ex hoc solo tolluntur, quasi oĩa, q̃ allegant̃ in cõtrariũ, & ꝓsertim dũ multis & variis coniecturis ꝓsumi dr̃, ꝙ cõtractus fuerit fœneratitius quia oẽs allegatæ ꝓsumptiones tollunt̃ mediante dicta renunciatione & ꝓmissione de non allegãdo cõtractũ simulatũ ex interuallo facta. ¶Nec ꝓmissis obstat aliqua absolutio a iur̃o; quia ꝓmissio fuit valida sine illo, adeo ꝙ si ẽt iurata nõ fuisset, adhuc tñ de simulatione opponi nõ posset, ſm Bar.& doc. in d.l. nemo põt. & sic pars aduersa repellit̃ ex simplici ꝓmissione, q̃ firma remanet nõ obstante quacũq; a iur̃o absolutione, ſm Ang.in dispu.incip. Dña Catharina &c.& Abb. in c. 1. de iureiur. Et ꝓmissa tãto magis sunt vera, cũ dicta promissio fuerit iur̃o firmata: quia contractus verus ẽt in fraudẽ vsurarũ celebratus firmatur iur̃o, ſm Bar.in l.3.C. plus vale. quod agi.& Ant.de But.in d.c. cũ contingat. in 8. memb. & Imo.in 7.memb.¶Nec ob.prima absolutio ad finem agendi facta primò ꝑ illum fratrem ordinis minorũ tanquã a subdelegato cõmissarij Apostolici; quia de tali apostolica cõmissione nõ est in ꝓcessu fides facta, nec ẽt de subdelegatione. Preterea cessan-
2 tibus † ẽt ꝓmissis non valuit dicta absolutio ex defectu citationis, ſm Pet.de Anch.in cons. 199.inci. Prædictis subtiliter & ad plenũ &c.& consi.383.Retẽto ordine dubiorũ &c. & sentit Fede.de Senis consi.301.Factum, q̃d ꝓponit̃, tale est &c. Et idem tenet Imo.in c.debitores.de iureiu.& Abb. in consil. 12.inci.Et si copiosior &c.in vlt.col.2.uol.Et ista opin. uidetur probabilior, licet aliqui in hoc aliter senserint. Et dato ẽt ꝙ opinio cõtraria esset uera: adhuc tñ ex alio dicta prima habilitatio ex alio nõ ꝓiudicat: q̃a narrauerunt filij D. Anselmi, ꝙ q̃dam fecerunt, in eorum præiudicium, eaq; omnia & singula medio eius iur̃o obseruare ꝓmiserunt: nec aliqua rõne etiã fœneratitij contractus allegare, vel contradicere iurauerunt etc. & sic petit et conceditur absolutio † ab his, q̃ gesta
3 sunt ꝑ ꝓdictos in ꝓiudiciũ ipsorũ cũ iuramẽto. Quãuis ergo in contractu transactionis iurauerint opponere cõtractũ liuelli esse fœneratitiũ, nihilominus ad hoc iur̃m non ꝑtinet dicta absolutio, quia contractũ liuelli ipsi nõ fuerũt, sed pr̃ eorum. Et, ut dixi, absoluti sunt solũ a iur̃o ꝓstito super his, q̃ ipsi fecerunt: non aũt a iur̃o ꝓstito de obseruando contractum gestũ a patre eorũ, vel ab alio. Et ideo ad tale iur̃m non trahitur d. absolutio.l.si unus.§.ante oĩa.de pact.et ista mihi vr̃ clara re-
4 sponsio. Accedit ẽt † q̃a iur̃m, de quo agit̃, ut dixi, fuit ex interuallo ꝓstitũ, q̃d interuallũ operat̃: ut simulatio minus ꝓsumatur, ꝑ no. ꝑ Bar.in d.l.nemo põt.& ꝑ alios in ꝓdictis locis, Cũ igitur hoc non fuerit narratũ, et expositũ, absolutio redditur subreptitia, q̃a ubi ille, qui absoluit, hoc sciuisset, absolutionẽ difficilius concessisset: cũ (vt dixi) præsumptio simulationis ex hoc, uel cessaret, aut saltẽ diminuta eẽt: vnde vt absolutio reddatur subreptitia, sufficit, ꝙ difficilius fuisset obtenta, si talia fuissent expressa.c. postulasti et ibi ꝑ oẽs, de rescrip.et ꝑ doct.
5 in c.super literis. eo.tit.¶Nec ob.dum dr̃, ꝙ † ꝓcurator D.Ludouici, ꝑ quem contraxit, non habuit mandatũ ad faciendum ꝙ non possit allegare contractum simulatũ: q̃a si habuit mãdatũ ad iurandum, satis. Et idem si non habuit. dummodo sit consuetũ in oĩbus instrumentis apponi iuramentum: quia hoc vr̃ esse mandatum.l.vel vniuersorum. de pign. acti. & idẽ

de pœna dñt doc.in l.si ꝓcurator. de cond. indeb. Si ergo D. Ludouico ꝯuenit, ipse ex ꝓprio facto in pœnã incidit: non autẽ facto ꝓcuratoris. Præterea d.D. Ludouicus corã iudicibus a q̃b. habilitationẽ petijt, fatetur iurasse.& talis confessio est facta in iudicio, & producta: iõ præiudicat, ut no.in rubr.de interrog.actio. Et sĩr nõ ualuit secunda absolutio facta ꝑ do-
6 minum vicariũ parte citata, quia † cum iam esset ꝓductus libellus: prædicti ꝑ productionẽ simplicẽ libelli fuerunt periuri.l.si quis maior.C.de transact.& hoc volunt ibi cõiter. Et tãto magis hoc ꝓcedit, ex quo ẽt reus citatus fuit, prout ẽt uoluit Pau.de Cast.in d.l.si quis maior.& licet dicat, ꝙ ad hũc effectũ periurij non sufficit ẽt citatio rei, si ille non cõparuit: tñ inferius postmodũ se correxit, vel se declarauit: & cũ vltimo dicto transit ẽt Alex.Cũ ergo ꝓdicti essent iam periuri: & hoc non fuerit expressum iudici, nõ valuit absolutio, vel habilitatio, ſm Pet.de Ancha.in d.consi.219.in fi.& Mod.in d.c.1.de iureiur. Nam q̃uis iudici constaret libellum esse ꝓductũ: tamẽ ꝑ ꝑ hoc certus non fuit, ꝙ in periuriũ agentes inciderint, quia quid iurassent, nõ expresserunt, nec instr̃m trãsactionis ꝓduxerunt: & sic quõ & qualiter iuratũ sit, & sup quo iuramentũ ꝓstitũ fuerit ignorauit. Quãuis.n. illos ad finẽ agendi habilitauerit: potuerit tñ esse, & iudex ꝓbabiliter credere, ꝙ iur̃m esset taliter ꝓstitum, & per libelli ꝓductionẽ solam non esset illi periurium incursũ: q̃a si hoc sciuisset, verisimiliter ꝓdictos non absoluisset, vel habilitasset: quia de iure hoc facere nõ potuit nec debuit post periuriũ incursum, ſm Fede.in d. consilio 301.& Pet.de Anch.in d.consi.in fi.& Abb.in d.c.1. & Car. & Imo.in d.c.debitores.& Laur.de Rod.in tract.de vsur.q.122. & est cõis opi.ſm Mod.in d.c.1.Si ergo aliqua absolutio non valuit, & periurus fuit, ab agendo repulsus dẽt remoueri.d.l.si quis maior.& ibi per Alex.in vlt.col.& Ant.de Butr.in c.intellleximus.de iud.& per doc.in c.dilecti. de excepti. & sic cessãt oĩa, q̃ sunt in contrarium alleg. ¶Sed præmissis ẽt cessantibus adhuc non obstãt, q̃ obijciuntur. Et primò dũ dr̃, ꝙ pars in solutum data erat incerta rõne loci, & quotæ. Ideo non potuit trãsferri in D.Bñdictũ possessio nec dñium, ꝑ not.per Bar.in l.3.§.incertã.de acq.poss. ex quo sequi vr̃, ꝙ ad illum non ꝑtinebant fructus, sed ad D. Anselmum, qui remãsit dñs. Et ꝯñr, ꝙ non valuit concessio ad liuellum: quia non valet locatio rei propriæ.l.neq; pignus, de reg.iur. sicut nõ valet emptio. l. suæ rei.de ꝯhen. empt. vnde omnis pensio soluta vr̃ in sortẽ computanda, tãquã contractus talis uideatur in fraudem vsurarũ celebratus, ꝓut ẽt velle vr̃ quasi in terminis Alex.in cõsi. 119. & consi.seq.in 4. vol. ¶Ad istud rñdetur, ꝙ licet non sit in D. Bñdictũ translata possessio, vel dñium rõne præmissa: tñ valuit concessio, & licitè potuit ꝑcipi pensio. Nã ꝓ pecunia debita ex alia cã fuerũt bona, de q̃b. agit̃, ĩ solutũ data, & q̃ in solutũ datio dr̃ q̃dam uenditio, vel instar habet venditionis.l. eleganter.circa prin.de pig.act.l. si prædiũ. C. de euictio.& no. in l.si libera.C.de sentẽ.& sic perinde est, ac si quis rẽ emisset & preciũ soluisset añ traditionẽ sibi factã & dñiũ rei emptæ in eũ trãslatũ; q̃a qui in solutũ rẽ recepit, pecuniã breui manu soluisse dr̃.l.singularia.si cer.pet.cũ concor.de q̃b.ibi, quo casu fructus ꝑcepti ꝑ venditorẽ ex re adhuc sua ad eum non ꝑtinent, sed ad emptorẽ, ẽt si nõ sit venditor in mora, vt est casus
7 singularis in l.fi.§.fi.de fun. dot. vbi probat̃ † ꝙ si sola pars ꝓcij fuisset soluta, ꝙ ꝓ rata emptori deberent̃ fructus, & tñ vẽditor nõ erat in mora tradendi, q̃a adhuc integrũ preciũ ei nõ fuerat solutũ.& ita ẽt ꝑ illũ tex.voluit Bar.ĩ l.fistulas.§.q̃ fundũ.de ꝯh.emp.& in l.Iulianus.§.offerri.de act.emp.& Bald. in l.si traditio.in 11.q.C. eo. tit. dicens, ꝙ emptor dicto casu lucrat̃ fructus, nõ quidem rõne dñii: q̃a non est dñs ẽt partis. d. §.qui fundum.nec ẽt rõne moræ, vt dixi proximè, nec ratione possessionis, q̃ non fuit translata sine traditione, sed lucratur emptor fructus ex quadã naturali æquitate, ne vẽditor lucret̃ cum iactura emptoris ex qua æquitate veniũt fructus officio iudicis ꝓ rata precii soluti.d.§.fi. quod reputat Bal. valde no. & idem in effectu uoluit Sal.in l.fructus.eo.tit.Quamuis ergo in casu nostro dans insolutum non transtulerit dñium, & nõ fuerit in mora, ex quo pars, quam tenebat̃ tradere, erat incerta rõne loci & quotæ: quia tñ precium ꝑ D. Benedictũ ei fuit solutũ, vel fuit habitum pro soluto, fructus 40. bubulcarum, q̃ fuerũt in solutũ datę, ex dicta naturali ęquitate ꝑtinebãt, ad

prædictum D.Benedictũ. vñ rõne iuris, ꝙ habebat in dictis
fructib. locatio valuit. Et ꝗa res cõcessa ad liuellũ erat D. An-
selmi reuocabiliter, cũ ad tradendũ obligatus eẽt ex venditio-
ne vel datione in solutũ p̃cedente. Tũc.n.ↄductio, vel emptio
8 rei ꝓpriȩ non valet, qñ ꝗs dñs est † irreuocabiliter, secus si re
uocabiliter sit dñs, sicut põt quis rẽ reuocabiliter suá hr̃e pi-
gnoratá. l.in bello.§.si quis seruũ.de capt.& l.debitor, in prin.
ad Treb.& in l.ex sextante.§.Latinus, de excep. rei iu. & tñ nõ
posset, si sua irreuocabiliter esset.d.l.neq; pignus. & ꝙ ꝗs pos
sit rẽ suá reuocabiliter emere saltẽ isto casu, ꝑ p̃dicta vult etiá
Alex.in l.qui Romæ.§.duo fratres.col.28.in fi.ver.itẽ inquá-
tum Bal.&c.cum seq.de verb.obl.Nec ob. qđ voluit Alex. in
consilijs in contrarium alleg.ꝗa loquitur, qñ ↄ̃ctus venditio-
nis nõ fuit perfectus, sed qñ erat solũ factum pactũ, de vẽden-
do, sed vbi fuisset ꝑfecta venditio, sicut in casu nr̃o, tunc fate-
tur, ꝙ ad emptorem, qui soluit preciũ, pertineant fructus ꝑce
pti ꝑ venditorem, ẽt si non fuisset in mora tradendi, ꝑ allega
ta superius. Et idẽ vult Alex.in cõsi.73.Viso themate &c.2.vo
lu.& ꝑ hæc ẽt constat, ꝙ ex eo, ꝙ D. Anselmus remanserit in
possessione, ꝙ contractus nõ possit dici simulatus, iuxta not.
ꝑ Bar.in l.sicut.§.superuacuum. ꝗb. mo.pig.vel hyp.sol. & in
l.post contractum.de don.ꝗa ex noua cã remãsit in possessio-
ne, s.ex cõcessione facta ad liuellũ, & ꝗa promisit pensionem
annuam.sed Bar.loquitur, qñ venditor post ↄ̃ctum remãsit in
possessione nulla cã extrinseca superueniente.& vult ẽt Bart.
ꝙ ubi emptor de fructib. rñdisset venditori, ꝙ cessaret suspi-
cio fraudis. Et idem si vsumfructum sibi reseruasset, sicut fe-
cisse dicit isto casu, in quo pẽsionẽ sibi D.Benedic. reseruauit,
q̃ loco fructuũ successit. Ex alijs ẽt plurib. coniecturis, q̃ alle-
9 gantur, nõ ꝓbatur ↄ̃ctũ esse vsurariũ.† Nã certũ est, ꝙ ex mo
dicitate precij & locatione ac simplici pacto de retrouenden-
do non p̃sumitur ↄ̃ctus fœneratitius, ut hr̃ in l. 2. C. de pact.
inter emp.& vend. maximè per Albe.de Rosa.& ꝑ doc.in l.3.
C.plus vale.qđ agi.& per doc.cõiter in c.ad nostrá. de empt.
& vẽd.ꝗa oẽs p̃dicti ↄ̃ctus sui natura sunt de iure ꝑmissi: & li
citi: & hoc præsertim ꝓcedit, qñ in precio non est deceptus
venditor vltra dimidiam iusti precij, & non est emptor soli-
tus fœnerari: quia licet ↄ̃hentib. se decipere in p̃cio.l. in cãæ.
§.pe.de mino.& l.itẽ si.§.quemadmodum.ff. loca. Et táto mi-
nus dicitur deceptus, si vẽditori sit factũ pactũ de retrouẽdẽ-
do, ꝗa ex tali pacto, vel ꝑꝑ tale pactũ res minus valet, & vilio
ri precio potuit, & debuit emi, tanq̃ pactũ hmõi dicatur pars
precij.l.fundi partẽ.de ↄ̃hẽ.emp.& ita ẽt no. declarat D. Abb.
in d.c.ad nostram. Ex his ergo tantũmõ non dẽt iste ↄ̃ctus iu
dicari fœneratitius ex quo non constat, ꝙ D.Benedictus fue-
rit solitus fȩnerari. Nec ẽt sit venditor deceptus vltra dimidiá
iusti precij, cũ pactũ de retrouẽdẽdo dicat̃ pars precii, & pre-
cium dicat̃ augeri mediáte tali pacto, & sic potius tendit hoc
pactũ, ad excusandũ emptorẽ, quá ad accusandũ: quia rõna-
biliter vilius emit ꝑꝑ dictũ pactũ, qđ ad venditoris cõmodũ
fecit. Accedit: ꝗa (vt dicitur ꝑ partẽ aduersam) fuit res loca-
ta ꝓ minori pensione: & sic fuit locator in precio deceptus.
& licet hoc dicat̃ ad oñdẽdũ de simulatione: tñ in casu nostro
potius operat̃ & declarat ↄ̃riũ, ꝗa sic factũ p̃sumit, ꝗa locator
ex aduerso emerat viliori p̃cio, & cum pacto, ꝙ posset eligere
dictas 40.bubulcas, vbi vellet, & cũ pacto, ꝙ vẽditor solus ga
bellá solueret. vñ ex aduerso locatio facta fuit ↄductori p̃cio
viliori, táquá ẽt hoc sit & esse dicatur pars precij venditionis
p̃cedentis. Quia igitur ad cõmodũ vẽditoris interuenit pactũ
de retrouẽdẽdo, & locatio subsequuta est ꝓ modica pẽsione,
q̃ oĩa dñr esse pars precii rei uenditæ.d.l.fundi partẽ.de cõtra-
hen.emp.meritò nõ põt argui ↄtractus fœneratitius ex eo, ꝙ
vẽditor in p̃cio sit deceptus, & ꝙ emptor habuit facultatẽ eli-
gẽdi, & ꝙ gabella ꝑ venditorẽ deberet solui: ꝗa p̃ciũ rei ven-
ditæ nõ cõsistit tñ in pecunia, sed auget̃ ꝑꝑ pacta, de ꝗb. su-
pra, q̃ tendũt, ad cõmodũ vẽditoris. Et ꝑ hoc ẽt aliud tollit̃, dũ
ponderat̃, ꝙ ↄductor in se suscepit casum fortuitũ: qm̃ & hoc
ↄtingit, quia ẽt minori pensione conduxit, ꝙ in hoc grauatur
quia in alio releuat̃.l.eũ qui.ĩ prin. de iureiu. Et ꝗa ẽt talia pa
cta pñt apponi in contractu liuelli, & emphyteutico, & seruá-
da sunt.l. 1.C.de iu.emph. iõ ex pactis similib. non potest ar-
gui contractus vsurarius: cũ apponit iure ꝑmittente, vt p̃sup-
ponunt doct.in d.c.nostram. Et idẽ de pacto, ꝙ si non solue-
rit intra bieñiũ, ꝙ cadat à iure suo, ꝗa licet de iure deberet ex-
pectari trieñiũ. l. 2. C.de iu.emphy.tñ ꝑ pactũ potuit dictũ tẽ
pus abbreuiari. Et ex p̃dictis ẽt colligit̃, ꝙ nõ nocet D. Bñdi-
cto, ꝙ D. Anselmus in uẽditione donauerit illud plus, ꝙ ua-
lent dictæ terræ: ꝗa ex quo nõ fuit deceptus vltra dimidiá iu-
sti p̃cii, talis donõ nõ fuit necessaria, ꝗa oĩno ex p̃cii diminu-
tione vltra dimidiá iusti p̃cii, non poterat venditio rescindi. l.
2.C.de rescin.ven. Et ẽt rõne iuramẽti p̃stiti in d.ↄtractu, ut ꝑ
gl.& doc.in d.l.2.& in c.ad nostrá.de emp. & vẽ. & iõ hoc ex
abundáti expressum non nocet.l.testm̃.C.de test.¶Non obst.
insuper aliud, in quo fit magna uis, s.ꝙ instrumẽtũ locationis
sit cõfectũ de mẽse Nouẽbris, & actũ sit, ꝙ inchoata intelliga
tur in prima die Iunij p̃teriti, & sic ꝙ soluat̃ pẽsio ꝓ fructib.
ꝑceptis ꝑ D.Anselmũ, anteq̃ uẽderet, & antequá ↄduceret, ꝑ
qđ pactũ manifestè dr̃ declarari, ꝙ talis pẽsio annua p̃stat̃, &
p̃stita fuit ꝓ pecunia retẽta ꝑ D.Anselmũ & debita D. Bñdi-
cto potius, q̃ ꝓ re, & fructib. rei. Sed istud nihil penit⁹ obstat,
& ad hoc clare rñdet̃, vz, ꝙ ĩmo ante primá die Maij erat fa
cta venditio, licet de ea nõ eẽt ↄfectũ instrm̃, ꝓut ꝑtes ↄfitent̃
in instr̃o vẽditionis. Et silr̃ locatio ante dictá primá diẽ facta:
10 † q̃uis de illa non fuerit tũc factũ instrm̃: ꝓut cõfitent̃ cõtra
hentes in instr̃o ipsius locationis: q̃ confessio ꝓbat ↄtractus
p̃dictos fuisse retro celebratos, vt in specie determinat Bart.in
l.repetita, de fide instr. dicens, ꝙ si in instr̃o cõfecto hodie cõ-
fiteor, ꝙ iam sunt sex menses, ꝙ mutuasti mihi cẽtũ sub obli-
gatione omniũ bonorũ, ꝙ instrm̃ nõ est falsum: sed nõ p̃iu-
dicat aliis creditorib. cõfitentis, & sic clarè p̃supponit, ꝙ con-
fessio ꝓbet contra confitẽtẽ & in eius p̃iudicium, & maximè
ꝗa dicti contractus non requirũt scripturá.l.cõtrahitur. de pi
gno.& no.in c.1.de cẽsi.in 6. Et ꝑꝑea, ꝗa & venditio & loca-
tio p̃cesserat diẽ p̃dictá, ꝓ p̃terito t̃pe fuit ꝓmissa pensio, &
ꝓmitti debuit, & potuit: & p̃sertim tales coniecturæ facilius
tolluntur, & minus esse debent in cõsideratione, cum d.D.Be
nedictus non sit fœnerari solitus, ꝙ permaximè ponderatur
ꝑ doc.in d.c.ad nr̃am.& in c.conquestus. de vsur. ¶Postremò
omnia prædicta tolluntur ex alio, quia cũ lis esset inter partes
& inter alia diceret̃, dictos contractus esse fœneratitios: deuẽ
11 tũ est † ad transactionẽ suꝑ omnib. & sic ẽt suꝑ vsuris p̃tẽsis,
quæ trásactio ẽt suꝑ dictis usuris ualuit, s̃m Inno.in c. grauis.
de deposi.& Host.in summa de usur.§.fi.uer.ꝗd si fœnerator
&c.& Bal.ĩ l.cũ allegas.in 4.q. C.de usur. Et silr̃ de usuris cõ-
ꝓmitti põt ĩ arbitratorẽ: & si ꝑ arbitramẽtũ homologatũ vsu
ra remittat̃, pro remissa cũ effectu hr̃, s̃m Pet.de Anch.ↄs.79.
inci.Istá q̃õnẽ dubiá facit, & ꝑ Alex.plenè in ↄs. 91.inci.Visis
actis &c.in 1. & ĩ ult.col.2.uol.qđ arbitramẽtũ est q̃dá tran-
sactio.in auth.ut differ.iud.&c.in princ: & ꝑ Bar. in l.si socie-
tatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro soc.Ná & usuræ remitti pñt ꝑ illũ qui
soluit, ut no.gl.Io.An.& Pet.de Anch. in reg. peccatũ.de reg.
iur.in 6.cũ ↄcor.de quib.ꝑ Alex.in d.ↄs.¶Nec obst.no.ꝑ Bart.
in l.si nõ sortem.§.1.de cõd.indeb.cũ concor.de quib.ibi per
Mod.ꝗa Bart. loquitur, qñ certũ erat usuras esse solutas, nec
erat ↄtentio, utrũ soluta esset usura uel nõ, sed erat certum ꝙ
sic, ideo tũc & solr̃o & ꝓmissio facta ur̃ in dubio, ut debitor
faciat fœneratorẽ sibi magis gratiosũ. Sed ubi disputat̃ de vsu
ris, & utrũ ↄ̃ctus sit usurarius uel nõ, tũc ualet tásactio & ar-
bitramẽtũ: ꝗa cũ suꝑ usuris esset q̃õ, & debitor nollet solue-
re, aut uellet solutũ repetere, iá ↄstat, ꝙ nõ agit, creditorẽ sibi
beneuolũ & facilẽ facere; ꝗa illũ iá ꝓuocauerat, iõ pactio tũc
ualet & transactio. Et táto magis ꝗa in dicta transactione præ
stitũ est duplex iurm̃. Et primũ est de non opponẽdo ↄ̃ctũ li-
uelli esse fœneratitũ, de quos s̃.fuit dictũ. Et deĩde paulò post
rursus est iuratũ de adimplendo oĩa & singula ↄtenta in tran-
sactione, & nõ ↄ̃facere uel uenire in forma &c. Circa q̃ iur̃a
nihil operat̃ aliqua absolr̃o, ꝑ ea, q̃ dicta sunt s̃, & maximè ꝑ
eá non tollit̃ hoc ultimũ iurm̃ præstitum suꝑ transactione, &
ꝓ illius implemẽto. Alia rõne, uidelicet quia non fuit narratũ
suꝑ usuris esse transactum, & suꝑ transactione iurm̃ fuisse p̃-
stitũ, arg.l.causas uellites. C.de transac.cum ibi no.per Bar.&
doc.ubi hr̃, ꝙ rescriptum impetratum super lite finita transa-
ctione non ualet, si de illa non sit facta mentio, et apposita sit
cl̃a, nõ obstáte: ꝗa uerisimile nõ est, ꝙ rescribens uoluerit re
nouare cám transactione finitam. Sic ẽt creditur, ꝙ absolutio
non fuisset concessa, si narratum fuisset, iuramentum fuisse p̃
stitum,

stitum ad obseruantiam transactionis et factæ super usuris, q (ut dixi) potest fieri. Et ex hoc vltimo mihi vr, ꝙ remoueatur omnis dubitatio, & ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Promittens se facturum & curaturum excusatur, si fecit quicquid potuit, licet conatus effectum non habuerit. ratio ponitur num. 6. 8. 10.*

2 *Quid si cum iuramento promisit se cum effectu facturum.*

3 *Promissio de faciendo & curando cum effectu alium facturum, non dicitur promissio facti alieni, nec impossibilis reputatur, ex quo factum est priuati. nu. 5. & 9.*

4 *Iuramentum in stipulatione facti alieni quid operetur.*

5 *Promissio facti alieni quare non valeat contra rationem Alexandri.*

7 *Impossibilitas, seu difficultas quando dicatur, & quando a mora excuset.*

9 *Promittens facere & curare dicitur cum effectu promittere, et idem est si dicatur facere, vel curare tantum.*

10 *Iuramentum regulatur secundum naturam contractus, & limitatum partium consensum.*

11 *Promissio facti alieni simpliciter facta, iuramento non firmatur.*

CONSILIVM LXVII.

CASVS, de quo quæritur, dici potest indifficilis. Nam licet vbi quis ꝓmisisset simpl'r se facturũ & curaturum &c. quo casu stip'lo valet, tãquam contineat factũ ꝓprium ꝓmissoris, & non alienum. §. si quis aliũ. insti. de inuti. stip. ꝓut declarant Bar. Ang. & Imo. in d. l. inter stipulantem. in prin. de verbo. obl. & Alex. post alios Moder. in l. stip'lo ista, in prin. eo. ti.
1 excusari tunc possit faciendo quicquid † potuit, et si conatus effectum non habuit, ꝯm gl. in c. rescripto. de iureiu. & in c. ex literis. el 2. & in c. sicut. de spons. & Ant. de But. & Abb. in ca. Gemma. eo. tit. & in c. significantib. in fi. de offi. deleg. & est cõmunis opi. qcquid velle videatur Soc. in consi. 288. ꝑ aliquas rõnes, ad quas ex dicendis inferius rñsio colligi poterit. Nihi-
2 lo minus, qñ quis ꝓmittit, † ꝑsertim cum iurõ se facturũ & curaturũ sic & taliter cum effectu, ꝙ tertius non petet, & ꝙ liberabit & quietabit &c. sub pœna &c. ꝓut in casu nr̃o, maior tunc versatur dubitatio: an debeat promissor excusari faciendo quicquid pôt, si tentauit: ab illo tertio cõsequi nõ potuit: & in hoc puncto Are. reperitur varius: qa in consi. 143. Ex facto proponitur &c. tenuit, ꝙ adhuc excusabitur: qa uerbũ illud, cum effectu, importat ꝙ non simulatè, sed bona fide, & verè quantum in eo erit, & cum omni diligẽtia possibili curabit illud fieri: qa alias, ꝯm eum, obligaretur ille, ad impossibile, ad quod obligari non potuit et expresse. l. impossibilis. de verb. obl. & quia esset absolutè ꝓmittere factũ alienum, cuius ꝓmissio non valet. d. l. inter stipulãtem. in prin. d. l. stip'lo ista. in prin. sed idẽ Are. in l. si ita stipulatus. §. possum. de verb. obl. uoluit ꝯrium, per illud verbum cũ effectu, qđ non importat solũ conatum, sed effectũ. l. si nõ mortis. §. fi. de do. na. cau. mor. & quia cũ impossibile sit, ꝙ omni casu, quò ad factum principale adimpleat cũ effectu, itelligitur, ꝙ adimplere dẽat eo modo, quo fieri potest, s. præstando interesse. Et quia illud uerbũ, cũ effectu, nihil operatur, ꝯ l. si quãdo. in prin. de leg. 1. Et ista opin. quantũ ad cõmisionẽ pœnæ, de qua quæritur, verior videtur, qa et ꝓmittens dr̃ absolutè tũc obligari ad factum alienum, vt dicit Are. in d. consi. & sic quò ad factũ promisũ nõ valeat stip'lo: nihilo minus valet stipulatio pœnalis, d. l. stipulatio ista. in prin. & idem et vr̃ quò ad factum principale: ut. s. ille, qui promisit facere & curare cũ effectu &c. dẽat operari, ut ille faciat. & ꝙ ad hoc sit obligatus: qa non est verũ, ꝙ ꝑ ꝑ hoc dicatur factũ alienum esse ꝓmissum, sed solùm factũ ꝓprium continet ꝓmissio. d. §. si quis alium. qđ aliter dicto casu non dr̃ ꝑstari, nisi et tertius, faciat, vt clarè probatur in l. q aũt. §. 1. de consti. pecu. cũ ibi no. vbi hr̃, ꝙ ille, q ꝓmisit uerè vel interpretatiuè facere & curare, ꝙ alius fideiubet, tenet ad interesse, si alius fideiubere nolit, q̃uis ꝓmissor fecerit, quicquid potuerit, vt ille fideiuberet. Nam qua rõne illo casu, quo non sufficit conatus, nisi sequatur effectus: nõ dr̃ quis ꝓmisisse factum alienũ: quia aliàs ꝓmissio et illa non valeret, ut in iuribus ꝑdictis, & prout et expressè ꝑsupponit Bar. qui vt illo casu ualeat stipulatio vult, ꝙ verba, q̃ ex ꝓpria significatione cõtinet factũ alienũ, ꝯm iuris interpretationẽ resoluantur ita & taliter, ꝙ dicatur ꝓmisio factũ proprium cõtinere per rationẽ, de qua ibi per eũ: eadẽ ergo rõne in casu nostro promis-
3 sio de faciendo † & curando cum effectu non dr̃ esse promissio facti alieni, licet pro implemento eius necesse sit, ꝙ alius faciat: qm̃ aliàs, ut dixi, idem esset in casu. d. §. 1. quia & ibi ille tertius ꝓ implemento stipulationis debet fideiubere: & per consequens stidulatio non ualeret, vt dictũ est, ꝙ est cõtra illum tex. & idem probatur in l. si fideiussor. §. si necessaria. qui satisd. cog. & in l. pen. C. de fideius. inducendo ut supra. Nec est verũ, ꝙ dicatur quis obligari ad impossibile: qa licet non sit in ꝑtãte promittentis cõpellere illum tertium ad faciendum, possibile, est tñ ut sponte faciat. Et iõ non reputatur impossibile, qđ pendet a voluntate alicuius priuati, sed solũ, qñ pẽdet a voluntate principis. l. apud Iulianũ. §. fi. de lega. 1. & ita etiã inter principẽ & priuatũ distinguit Imo. & Alexã. ibi, & dicet et statim. Et tanto magis in casu nostro ista opin. videtur vera, ex quo ille, q promisit facere & curare, et iurauit, qđ iur̃m operatur, ut actus valeat omni meliori mõ. l. cũ pater. §. filius matrẽ. de leg. 2. & ꝑ Bar. & doc. in l. 1. §. si quis ita, de verb. obl.
4 cum concordan. de quibus ibi ꝑ Alex. Et propterea † qñ interponitur super stipulatione continente factum alienum, & q̃ sui natura est inualida, ut dictum est, sæpe operatur, vt intelligatur quis promisisse se facturũ, & curaturũ, & sic factũ ꝓprium, vt actus valeat, ꝯm gl. in d. c. ex rescripto. & in d. c. ex literis. & in d. c. sicut. & Rom. & Ale. in d. l. stip'lo ista. in prin. & Im. in d. l. inter stipulantẽ. in prin. vñ & in casu nostro, in quo stipulatio continet factũ ꝓprium, & sic est ualida sine iurõ. d. §. si quis alium. dẽt iur̃m operari super ea interpositum, ut nõ dicatur stipulatio, uel promissio adimpleta, nisi ille tertius faciat, et si non esset dictum cũ effectu: qa ex quo ad hoc pôt qs obligari. d. l. qui autem. §. 1. cum concor. de quib. supra iur̃m hñs in se c'lam, vt actus valeat omni meliori modo, dẽt hoc operari: qa iste modus est melior & efficacior: & et tanto magis ꝑ ꝑ illud verbũ, cũ effectu, qđ coadiuuatur ex uirtute d. iuramenti: & per ꝯñs ꝑ ꝑ illud non pôt verbũ hoc exponi. i. uerè & cũ omni diligentia possibili, ut dicit Are. in d. consi. ¶Sed tñ istis non obstantib. in hoc art. aliter sentio: & est prius q̃-
5 rendũ, quæ sit rõ, ꝙ facti alieni non ualeat promissio, & † vera rõ est, q̃ assignatur per iuriscõsultũ in d. l. inter stipulantẽ. in prin. videlicet: qa inter stipulantẽ & promittentem negotium non contrahitur. Alex. verò aliam rõnem assignat. in d. l. stipulatio ista. in prin. quia ꝯm eum, videtur spondẽs impossibile, ꝯm iuris dispositionẽ promittere, cum non sit in sua potestate vrgere extraneum. Et ꝑꝑea pôt quis teneri, & tenetur pro facto eorũ, quos potuit ꝓhibere. l. fluminum. §. quãq uã. de dam. infec. & no. in d. l. stipulatio. & in d. l. inter stipulantẽ. Sed ista rõ non est uera, ꝯm Cuma. ibi: quia si ratione impossibilitatis stipulatio esset inutilis, nõ valeret et pœnalis. l. si homo mortuus. in prin. de verb. obl. qđ est falsum. d. l. stipulatio ista. Et vltra eum alia rõne confunditur rõ ꝑdicta: qa licet ꝑstatio facti alieni non pendeat a voluntate promittentis, sed tertij, qui non potest vrgere: hoc tñ ꝯm iuris dispositionẽ nõ reputatur impossibile, si ille non sit princeps, sed priuatus, secũdũ Imo. & Ale. in d. l. apud Iulianum. §. fi. immo istud non reputatur et multum difficile, ꝙ patet, quia difficultas superueniẽs excusat a mora, ꝯm Bar. in l. continuus. §. illud. de ver. obl. Et tñ in emptione serui alieni, quæ pendet a facto tertij, pôt mora cõmitti, et si ille nolit vendere. l. si seruum. in prin. versi. sed si alienus. de verb. obl. Ergo sequitur, ꝙ præstare factũ alienum non dr̃ multùm difficile: quia aliàs d. casu non cõmitteretur mora. Et ita per illũ tex. dicit Imo. in d. §. illud. & probatur in l. non dubium. de leg. 3. quã et allegat, q̃ et allegatur per Alex. in d. §. fin. ¶Secundò est et præmittendũ, ꝙ ille, qui simpliciter promittit se facturum, & curaturũ excusatur, si facit, quidquid potest: q̃uis quod tentauit, adimplere nõ potuerit, ꝯm glo. in d. c. ex rescripto. & alios in locis superius alleg. Sed
6 remanet dubium, quare est † ꝙ sufficiat d. implementum, & ꝙ non obligetur, si ille tertius facere nolit. Et videntur docto. in d. locis dicere, ꝙ istud sit: quia difficultas superueniens excu-

fit a mora,per no.ꝑ Bar.in d.§.illud.sed istud non est verũ,per tex.vbi ꝓbatur cõtrariũ in d.l.qui aũt. §. 1. vbi ꝓmittens non excusatur a mora, si ille tertius nolit fideiubere: & sic qñ stat per illum,& non per ꝓmittentem,cuius cõtrarium ẽt illo casu esset dicendũ,si rõ prædicta esset vera, q̃ in proposito non obstat: qa difficultas superueniens demũ excusat a mora: qñ ab initio nõ potuit pіudicare,vt in iuribus alleg. ꝑ Bar. in d.§. illud.Sed qñ quis promittit facere & curare, ꝙ aliud alius faciet, ꝓmittens potuit pіudicare ab initio, ꝙ tertius ad factum non poterat vrgeri ab eo: iõ si facere nolit, sibi dẽt imputari & non excusari: qa prospicere debuit hoc euenire posse.l. si quis domum.§.fi.ff.loca.& ita declarat Soc. & bene in d. consi. 288.ꝙ vltra eũ ẽt ꝓbatur,vt dixi,in d.l.q. aũt.§.j.& in d.l.si fideiussor.§.si necessaria,q. satis.cog. dũ ibi dr̃, ꝙ excusationẽ non meret, q̃ in hac necessitate se posuit. Et sicut ẽt videmus, ꝙ non cõmittitur ab initio ꝑ cursum diei,quem ꝓmissor pіudicare non potuit ex natura obligationis & sic ꝓ ꝓ hoc excusatur: & est secus,si diẽ potuit pіudicare,ẽm Bart.in l.si insulã. in 5.opp.j.partis.de verb.obl.Eadẽ ergo distinctio est adhibenda circa difficultatem supuenientẽ,qñ agitur de moræ purgatione: quia subest ea. rõ. Et quia ad hoc vt difficultas excu-

7 set a mora,necesse est,ꝙ † sit talis & tanta,ꝙ casui fortuito assimiletur,ẽm Imo.in d.§. illud.qđ non est in casu nr̃o d.l.si serуũ.in prin.& ꝓut isto casu ẽt considerat Soc.in d. consi. Nec excusat ẽt ꝓmissor iste rõne impossibilitatis, q̃ cessat isto casu,vt est dictũ supra,ꝑ no. ꝑ Imo.& Ale.in d.l.apud Iulianum. §.fi.& ꝓbatur in d.§.illud.cũ gl.vbi,ẽm Bar.melius q̃ alibi declaratur,qũo cognoscatur impossibilitas & difficultas: qa illud dr̃ impossibile,quod non põt fieri ꝓ ꝓ impedimentum naturæ,vel iuris,& illud dr̃ difficile,qđ non potest fieri ꝓ ꝓ impedimentũ hominis. Vnde mihi vr̃,ꝙ ille,qui promisit facere &

8 † curare,alia rõne excusari possit,si fecit, quantum in eo fuit: qa si non excusaretur,nisi per tertium factum præstaretur,in stipulatione factum alienum potius,quã proprium contineretur: qm̃ licet ipsum facere & curare dicatur in facto ꝓmittentis consistere.d.§.si quis alium,quia tñ si hoc non sufficeret,si alius factum non præstaret, dictũ proprium factũ diceretur ordinatum ad præstationem facti alieni: iõ de promissione facti alieni, & inspecto fine,diceretur factum alienum continere,& per ꝯñs non deberet valere, sicut de obligatione facti,qñ ordinatur ad dandũ iudicatur prout de oblõne dandi.Et idem econuerso,ẽm gl.Bar.& doct. in l. cum proponas. C.de dolo.& per Bar.in l.naturalis. §. quod si faciam. de pscr. ver.& in l.quinta.§.fi.& ibi ẽt per alios de verb.obl. Et hac ratione cõis opi.d.casu est uera,& ad rõnes Soc.contrarias in d. consilio, & de qb. paulò ante facta est mentio per pdictã rõnem colligitur clara rñsio,qa solũ tendunt ad hoc, ꝙ ille, qui fecit,quicquid potuit,excusari non possit ea rõne: quia difficultas superueniens excuset a mora: quia conceditur, ꝙ ista rõne non sit satis, ꝙ promissor adimpleuerit, quantum in eo fuerit: sed dr̃,ꝙ per aliam rõnem hoc sufficit,& ꝙ non est necesse pro implemento d.promissionis, ꝙ alius faciat: qa aliàs promissio facti ꝓprij nõ valeret tãquam ordinata ad præstationem facti alieni.¶Non obstat d.l.qui aũt.§.j. de consti.pec. quia illo casu tenetur promittẽs, si tertius nolit. Et sic quãuis ꝓmissio videatur ordinata ad præstationem facti alieni: quia illud factum tendit ad cõfirmationem eius, ad quod ꝓmittẽs erat obligatus,ẽm Bart.ibi: ideo hac rõne nõ est in consideratione, ꝙ ad præstationem facti alieni sit promissio ordinata, sed solũ attenditur id quod promittitur. Et idem qñ quis ꝓmittit per tertium facturum & curaturum, quod ille tertius facere tenetur,ut in casu.l.pe.C.de fideiuss.& in l. si fideiussor.§.

9 si necessaria.qui satisd.cog.¶Et ex hoc sequitur,ꝙ ille† q. promisit facere & curare cũ effectu,sil'r debet excusari, si adhibuit oẽm conatum,q̃uis nullus sequatur effectus: quia si sine effectu & facto non præstito non liberaretur, promissio non ualeret: qa factum alienum cõtineret,d.l.stipulatio ista. in prin. & d.l.inter stipulantẽm. qm̃ licet facere & curare dicatur factũ promittẽtis esse,d. §. si quis alium.quia tamẽ esset ordinatum ad præstationem facti alieni,diceretur eo attento factum cõtinere,& de illa ꝓut de promissione facti alieni deberet iudicari, quæ non ualet per prædicta. ¶ Et confirmatur secundò d.opi.quia(ut est dictũ) ille qui simpliciter promittit facere & curare,ẽm cõmunem opi. si facit,quod potest, excusatur: & tñ ẽt tunc dr̃ promisisse cũ effectu: quia verbum curare significat conatum,& verbũ facere,importat effectũ, quia aliàs esset superfluũ cõtra l.si qñ.in prin.de leg. 1. & c.& si Papa.de priuil.in 6.& quia verba cum effectu sunt intelligenda.l.j.§.fi. qđ quisque iur. Et ꝙ vnum ex d.verbis sufficiat ad ualiditatẽ stipulationis: hoc est, ꝙ quis solũ ꝓmittat curaturũ tm̃, probatur in l. quoties quis. de verb. obl. & hoc ẽt in specie voluẽt Imo.& Are.in l.nemo est qui nesciat. de duob.reis. licet secundũ Imo.ex consuetudine notariorum exprimatur utrũq; verbum: ne ergo alterũ ex dictis verbis remaneat superfluum: necessaria est expositio prædicta. Vnde si verum esset,ꝙ nõ sufficeret conatus,qñ promisit quis facere & curare cum effectu idẽ etiã esset,qñ est facta simplex promissio de faciendo & curando per rõnem prædictam, & tñ hoc non est verum, vt est dictum.Verbũ ergo cũ effectu,nõ operatur, qa ꝙ in alijs verbis inerat, exprimitur.l.2.de leg.1.& l.non rectè.C.de fideius. & adhuc hoc ẽt ꝯfirmatur ꝑ tex.in d.§.si quis alium. vbi dr̃,ꝙ si quis promittat effecturum,quod aliud faceret, ꝙ stipulatio valet,quia ꝓmissionẽ facti proprij continet, nil aũt aliud est ꝓmittere se effecturum,quã promittere cũ effectu facere: qa ita sonat verbum illud efficere,& tñ in casu illius. §. volunt docto.in locis pdictis,ꝙ sufficiat,vt promissor quicquid põt faciat,vel saltẽ ibi ꝓbatur,ꝙ stipulatio est valida, si ꝓmittat qs se facturum sine verbo illo curaturum. & idẽ de uerbo curaturũ.d.l.quoties quis. ꝓut dñt Imo.& Are.in d.l. nemo est q. nesciat. Si ergo posset quis obligari ita & taliter, ꝙ non sufficeret facere quicquid põt,nisi ẽt is tertius factũ pstaret, puta qñ promittit qs facere & curare cum effectu necessario sequeretur,ꝙ ꝓmissio simplex de faciendo & curando idem importat ꝓ ꝓ geminationẽ dictorũ uerborũ,q̃ operatur plurimum, iuxta no.ꝑ Bar.in l.cũ scimus.C.de agri.& censi.lib. 11. & per no.in l.balista.ad Treb.cũ concor.& qa (vt dixi) aliter vnũ ex pdictis verbis remaneret superfluũ,qđ esse non dẽt,ut est dictũ,& probatur egregiè ex no.ꝑ Bar.in l.centurio.de vulg. & pup.in 4.q.prin.vbi q̃rit. quid si substitutio fideicõmissaria sit facta ꝑ verbũ directũ, & cõe simul: vt quia dicatur, qñcũque filius meus decesserit sine filiis,talem sibi substituo, & eũ hæredẽ facio.& tandẽ concludit,ꝙ verbũ directũ stabit in sua significatione,& verbũ cõe trahetur, ad fideicõmissũ, ut aliqd operetur adiectio dictorũ verborũ,& erit tũc ĩ electione substituti capere ex directa,vel ex fideicõmissaria.l. si qs seruo.de manu testa.& l.recusare.§.Titius.ad Treb.& cũ Bar.in hoc trãseunt alij reprobata alia opi. ꝑ eũ prius relata. & tñ si vnũ tm̃ ex d.verbis fuisset expressũ,siue directũ,siue cõe infra pupillarem ætatem substõ fuisset solũ directa, vt in pcedentib. dictũ fuerat ꝑ eũdẽ Bar.& alios.¶Est ergo dicendũ, ꝙ vtroq; casu, id est, siue ꝓmissũ sit facere & curare, siue facere & curare cũ effectu,ꝙ excusetur ꝓmissor,si faciat,q.cqd põt, & ꝙ d.casib. sit inculcatio verborũ, & ꝙ expressio eorũ sit facta grã dubitatinis tollendæ, & ꝙ verbũ cũ effectu referatur ad factũ, qđ psonæ ꝓmittentis cohæret,& nõ ad illud,qđ ꝑ tertiũ venit pstandũ ẽm expositionẽ Are.in d.cõsi.& sic, ꝙ nõ dicatur actũ inter ꝯhentes,ꝙ non excusetur ꝓmissor, nisi ꝑ tertiũ pstetur factũ,quia ubi ẽt si fuisset expresse ꝯuentũ,nõ valeret conuentio,licet ẽt ꝯtineat factũ ꝓpriũ ꝓmittẽtis: qa ordinatur ad pstationẽ facti alieni,vt est dictũ. Et iõ qđ fieri nõ potuit de iure,in dubio nõ est credẽdũ ꝯhentes illud uelle, ẽt si verba sint generalia.ꝑ no.ꝑ Bar.in l.si qs sub ꝯdõne.C.de condi. insti.& ubi de ꝯria mente posset apparere,stipso diuideretur in duas, quarũ prima ꝯtineret,vt ille faciat,q.cquid põt, & ista valeret, & altera,ꝙ hoc solũ sufficiat, nisi ẽt tertius faciat, & illa esset inualida,arg.l.Celsus.de arb.& l.2.de hær.inst.¶Non ob. etiã dũ dicebatur,ꝙ in casu nr̃o quò ad pœnæ cõmissionẽ nõ est cu-

10 randũ,ꝙ principalis conuentio † sit nulla tãquã ꝯtinẽs factũ alienũ,vel qa factũ ꝓpriũ ad pstationẽ facti alieni sit ordinatũ,qa negat, ꝙ ordinet,ad pstationẽ dicti facti alieni: qa hoc non censet in dubio actũ, sed solũ ꝙ ꝓmissor faciat quicqd põt, & qa in hoc, qđ solũ est actũ,fuit promissio adimpleta, non potuit cõmitti pœna.Et sil'r non obstat iuramẽtũ, qa intell'r,ẽm naturam ꝯctus,l.fi.C.de non nu.pec.& l.fi. qui satisd. cog.Et qa cõsensus est limitatus eo modo quo dictum est,iuramentum non operatur, nisi in eo,qđ est cõsensum, secũdũ Bar.

Barto.in l. si quis pro eo, de fideiuss. in 8. membro. & ex dictis
11 eius potest dici, ꝙ si promissio † cōtineret factum alienum, vel constaret, ꝙ ordinaretur ad præstationem facti alieni, ꝙ non posset iuro firmari, sicut non firmat ſm Bar. q̄n adest defectus formæ in stipulatione: quia tūc stipulatio dici non pōt, & sic ēt non vr̄ dici posse dictis casibus, ex quo negotiū inter contrahentes nō est gestū. d. l. inter stipulātem. in prin. & prout probatur clarè ex diffinitione stipulationis, de qua in l. 5. §. stipulatio. de ver. ob. per quam patet, ꝙ oportet, ut quis promittat se daturum vel facturum, vt dicatur stipulatio, q̄n ergo ꝓmittit, ꝙ alius dabit, vel faciet, talis promissio non pōt dici stipulatio. quia ei non cōuenit dicta diffinitio. l. 1. §. dolum. de dolo nō potest firmari iuro, ſm Bar. in loco prædicto. Et quis aliàs legendo ad ista non animaduerterim ita accuratè, tamen nunc maturius cogitando ita sentio. Laus Deo.

¶Additioni in margine testamenti factæ an stādum sit. Et an per clausulam, ꝙ filiæ sint contentæ dote, & plus petere non possint &c. censeantur omnia relicta in eodem testamento facta adempta. & quid in ingressa monasterium.

SVMMARIVM.

1 *Verbis in margine instrumenti appositis standum, si sunt manu eiusdem notarij, etiam si non constet, quod a voluntate partium procedant. contrarium tenet num. 3. & 5. & dicit communem, si in fine instrumenti non sit facta mentio de dicta scriptura.*

2 *Additio facta in margine instrumenti quando diem requirat.*

4 *Notarius an præsumatur incontinenti se correxiße faciendo additiones in margine instrumenti corrigendo vel addendo.*

5 *Scriptura facta in margine testamenti ex quibus reddatur suspecta.*

Falsi suspicio inducitur ex diuersitate coloris in scriptura, & ex sequentibus vel præcedentibus.

6 *Filiæ dotatæ, quæ iubentur esse tacitæ & contentæ, & quod nihil vltra possunt petere de hæreditate testatoris, an censeantur exclusæ a legatis uel fideicommissis, ad quæ in eodem testō sunt vocatæ.*

Per clausulam, quod sint cōtentæ & plus petere non possint, quæ legata vel fideicommissa censeantur adempta. num. 8.

7 *Dictio quando, etiam adiecta executioni, facit dispositionem cōditionalem.*

8 *Reprobatio Bal. in l. liberti, libertæque. C. de ope. liber.*

9 *Legatum secundum sub commemoratione primi legati factum censetur, si sit adiecta clausula, quòd plus petere non possit & c. maximè si ad aliud referri non potest, tunc enim operatur etiam quo ad dotes maternas &c.*

10 *Filiæ plus petere prohibitæ si a fideicommißo non excludūtur, nec etiam ingreßa monasterium prohibetur, licet esset prohibita plus petere in futurum quomodcunque.*

11 *Verba vniuersalia sunt ampliatiua solùm eorum, quæ sunt eiusdem generis.*

12 *Diminutio relicti propter ingressum monasterij non valet.*

CONSILIVM LXVIII.

SVPER primo, de quo quæritur, prima facie dicendum vr̄, ꝙ illa verba, videlicet, vel postea q̄ncunq; decederet, fidem faciant, & ꝙ illis sit standum: quamuis † non sint in instrō incorporata, sed posita in margine, vt voluit Pau. de Castr. in ꝯs. 38. in c. Dubiū facit &c. vbi ꝯcludit, ꝙ illis verbis liberorū, & descendentium &c. positis in margine sit stādum, q̄n ꝯstat, ꝙ sunt manu eiusdem notarij, qui non p̄sumitur falsò apposuisse. ad quod facit ſm eū, qđ no. Bal. in l. nr̄am. C. de test. qđ ēt procedit, dicit ipse, quamuis notarius nō attestetur se dicta verba in margine apposuisse de voluntate defuncti: quia istud demū est necessariū, q̄n aliquid reperitur, de quo ignoratur, a quo factū fuerit ad tollendum suspicionē. l. 1. de his quæ in testa. delen. & non q̄n constat, arg. l. continuus. §. cū ita. de ver. obl. & istud ēt probat ex no. per Bal. in rub. C. de fid. instr. in 11. col. & in l. Labeo. §. 1. de pac. & in quodā cōs. inci. In libro s̄niarum &c. vbi vult, ꝙ si manu eiusdē notarij reperiantur in margine scripta hæc verba, cancellatū: q̄a per errorem scripsi, &c. ꝙ talis scriptura posita in margine fidē facit. & dicit ita tenere Bart. ī l. fraudē. §. sicut. de test. mil. Nec dr̄ hmōi scriptura esse sine die: q̄a intellr̄ h̄re diē principalis scriptuæ, arg. l. si q̄s ex argētarijs. si initiū tabularū. de eden. secùs aūt esset ſm Bal.
2 q̄n appareret, ꝙ † illa additio facta in margine esset manu alterius notarij: quo casu pōt esse verū, qđ voluit Io. An. in addi. Spe. de instr. editio. §. ōnso. in add. inci. Dixit Rolandinus &c. vbi sequutus Marti. Silima. dixit, ꝙ si in margine rogationis notarii mortui reperitur scriptū hoc mō, videlicet, cassum & cancellatum de volūtate partiū &c. ꝙ talis additio carēs die fidē nō facit: vel dici pōt, ꝙ hoc d. Io. An. sit verū, ēt si esset manu eiusdem notarij: q̄a d. additio non pōt dici pars principalis scripturę, cum tendat ad aliud. & illi deroget, ac illam corrigat iō tūc dies, de quo in illa, nō intellr̄ repetitum vel appositum in d. additione. Sed q̄n in margine reperit̄ additio, q̄ aliqđ addit scripturæ principali, & pōt esse pars illius, vt in casu nr̄o, tunc nō dr̄ esse sine die: q̄a notarius potuit incōtinenti se corrigere, ſm Bar. in l. si liberarius. de reg. iur. & incōtinenti potius quam ex interuallo præsumitur, ꝙ se correxerit, donec ꝓbatū fuerit cōtrarium, ſm Feli. in terminis in ca. ex literis. de fi. instr. versi. quinta declarō. ꝑ no. per gl. in cle. fi. de de rescri. & der Bar. in l. nō solùm. §. sed vt ꝓbari. de ope. no. nun. & Rom. in l. in illa. de ver. ob. Et ꝑ ꝑ prædicta additio tanquam pars primæ scripturæ dr̄ eundem diem h̄re. ¶Sed prædictis non obstātibus vr̄ de iure verius, ꝙ huic additioni † quæ reperit̄ in protho collo, non sit fides adhibenda, & ꝙ habeat̄ pro non apposita, ut in terminis vult Pau. de C. in l. si vnus. C. de testa. quem refert & sequit̄ Alex. cum quo ēt trāseunt Mod. Peru. ubi dicit ꝙ si reperiat̄ testm̄ scriptum in prothocollo notarij, & ī margine sint additæ aliquæ apostolicæ continētes aliqua crcunferentia ad testm̄, & in fine non sit facta aliqua mentio per notarium de illis additionibus, ꝙ instrm̄ debet sumi a notario, ſm ꝙ apparet in prima scriptura sine dictis apostillis, & ita dicit fuisse obtentum: q̄a nō h̄nt diem & alia solennia, per no. ꝑ Io. And. in d. §. ōnso. qui ēt loquitur quando verba in margine apposita erant manu eiusdē notarij, quę superius retuli, cū quo in effectu ꝯcordat Bald. in d. l. nostram. & in l. ex q. C. commi. vel episto. Ant. de But. & Imo. in c. 1. in fi. de fi. instr. & est de mente Bald. & Ang. in d. l. si vnus. & istud ēt vr̄ esse de mente Bar. in l. Imperator. in fi. de statu homi. dicens, ꝙ malè faciunt notarii, qui aliquid in instrō omittunt, & postea in margine adducunt illud, & in fine dn̄t, s. ꝙ supra per errorem omisi &c. non enim pōt corrigi error ita inconsultè per ea quæ prius dixerat, & sic p̄supponit, ꝙ multo minus sine dictis uerbis in fine appositis aliquid possit addi in margine. Et sic per prædicta apparet, ꝙ non est vis, vtrum illud, qđ in margine reperit̄ ad derogationē apponat̄, uel ad supplendū illud, qđ fuit scriptū, vel vtrū possit esse pars primæ scripturæ vel nō. & ad §. si ini-
4 tiū tabularū, r̄ndet Ale. in d. l. si vnus. ¶Nec obst. ꝙ † notarius potuit incontinenti se corrigere, & ꝙ incontinenti præsumatur se correxisse: quia hoc vltimū non vr̄ verū, quicquid dicat Fel. in d. c. ex literis. per no. ꝑ gl. in l. si vnus. §. pactus. de pac. in uer. in apponendo, quæ vult no. ꝙ si per testes ꝯstet de interrogatione præcedenti & de r̄sione sequenti, ꝙ non probat̄ stipulatio: quia ꝑ hoc nō apparet, ꝙ r̄sio fuerit sequuta incontinenti, nec istud p̄sumit̄, cū quo transit ēt Bart. & alii. & idem probat̄ ex no. ꝑ Bar. in l. nā & postea. §. 1. de iureiu. ubi dixit, ꝙ nō sufficit ꝓbare, ꝙ sit iuratū, sed est ēt probandū, ꝙ iurm̄ fuit delatum, & ꝙ incontinenti fuit præstitū. l. nam & postea. §. fi. eo. tit. & hoc Alex. ibi allegat gl. in d. §. pactus. & quamuis Bar. in d. §. & Ale. in loco prealleg. dicat esse secus, si in scriptura de prædictis esset facta mētio: quia tūc oīa præsumerentur solenniter acta. l. sciendū. de ver. obl. tñ hoc solū procedit, quò ad notariū, qui scripsit, & quò ad illa, quæ ad eū pertinēt, ꝓut est se incontinenti corrigere, cū tendat hoc in alterius ꝑiudiciū, nō est iure cautum, quod præsumat̄ incontinenti factum. ¶Nec ēt ob. ꝙ in dubio sit p̄sumēdū ad euitādū delictū, ꝙ sit factum potius tpe ꝑmisso, quā tpe prohibitio ꝑ no. ꝑ Bar. in d. §. sed vt probari. per. l. meritò ꝓ soc. quia talis præsumptio solum habet locum ad absolutionem, i. quando ꝑ ipsum notarium contra quē procederetur, talis p̄sumptio allegaretur, sed quo ad condemnationem secus, hoc est, quando allegaretur

contra

contra tertium ad illum condemnandum, vt in casu nro, fm gl. notab. in l. qui iurasse. §. j. de iureiu. & ibi p Bar. clarius. Non o bst. ét, † qđ no. p Pau. de Ca. in d. cõs. 36. & Bald. in rub. C. de fi. instr. q a contraria opi. Io. And. ét qñ cõstat, ꝙ additio est facta ab eodē notario, est verior & magis cõiter approbata, vt declarat Alex. in d. l. si vnus. & vbi ipsa additio dici posset esse alterius manu scripta p p diuersitatem characterũ & literarum, sicut in puncto proponit: tunc absque dubio fidem non hr̃et, ét fm Bald. in d. rub. & in d. l. Labeo. §. j. & idem si esset dubiũ, cuius manu esset, ex quo notarius in fine non attestatur, ꝙ per ipsum fuerit facta additio, fm Pau. de Ca. in d. cons. p not. per Io. And. in d. §. ostenso. & quia ét in puncto dr̃, ꝙ est scripta ex diuerso atramento: adhuc puto ꝙ ex hoc reddatur suspecta, & ꝙ non sit illi fides adhibẽda, p tex. in c. inter dilectos. de fi. instr. ver. 2. q a charta &c. vbi priuilegiũ arguitur de falso: q a cum charta vetustissima recentior apparebat scriptura, & sic quia scripturæ qualitas non cõueniebat chartæ: oritur suspicio falsi: ergo idē dẽt dici, qñ scriptura superaddita in margine non conueniat, cũ colore priori scripturæ. Et expressius istud probatur ét in eo. c. inter dilectos. parũ inferius ibi: quia cera in e a parte, nec colore, nec in planicie reliquæ partis similis apparebat &c. & sic est ibi casus, ꝙ diuersitas in colore inducit suspicionē falsi, nec refert, ꝙ sit in cera vel in scriptura diuersitas ista: q a vtroq; casu est eadem rõ. l. illud. ad leg. Aquil. ¶Et ex sequentibus ét auget talis suspicio: qñ testator voluit, ꝙ si contin geret t pe sui obitus decessisse eius filium suprascriptum: & post hæc verba additur in margine, vel postea qñcunq; decedere. & subsequitur in corpore instrĩ, sine filijs legitimis, & natu ralibus, & ex se & ex vxore sua non superesse alios testatoris filios masculos vnum uel plures, & ꝙ supersint aliquæ filiæ fœminæ testatoris lĩtæ & naturales vna vel plures: tunc & eo casu testator ipse sibi hæredes vr̃es instituit dictas filias fœminas æqualiter &c. Stante igit dicta additione substõ cõpendiosa p verba merè directa de filiabus, reperitur tantũmõ facta Bonacursio iam nato, & in qua continet fideicõmissaria, si erat pubes fm gl. magis cõiter approbatam, in l. verbis ciuilib. de vulg. & pup. & idem ét si fuisset impubes p p clam codicillarem, fm Bald. Ang. & Mod. in d. l. verbis. & tñ alijs filijs nascituris, q ét fuerunt instituti cũ Bonacursio reperiretur facta solũ vulgaris in caput impotentiæ, qñ non superessent. §. t pe mortis testatoris: quia hoc vltimum verbum in præcedenti cl̃a appositum intelligitur repetitum in sequẽti, quæ est imperfecta ratione verbi ex natura copulæ in medio appositæ quæ inducit repetitionem illius verbi contingeret, de quo supr cũ suis qualitatibus fm Bart. in l. Seiæ. §. Caio. de fund. instruc. & in l. in repetendis. de leg. 3. nec põt sequentibus dicta additio conuenire, nec induci repetitio additionis factæ in margine. s. uel postea qñcunque decederet, sine subauditione: quia cum alijs filijs nõ natis substituatur, si contingeret illos non superextare, non põt casu, quo non extant, decedere sine filijs: quia qui non extat, decedere non põt. l. qui duos. de manu. testa. vt ergo cõuenire possit prædicta additio substitutioni factæ prædictis alijs filijs, necesse esset subaudiri aliam conditionem, quæ non fuit expressa: quia cũ dr̃, si contingeret non superesse alios ipsius testatoris filios masculos, legitimos, vnũ, uel plures, si hoc loco intelligeretur repetita illa additio, s. vel postea qñcunq; decedere &c. subaudiendum esset, si supererint, vel aliud idem in effectu importãs: q a (vt dixi) aliter decedere non põt, quæ subauditio nõ põt, nec fieri debet. l. ita stipulatus. §. Chrysogon. de verb. obli. Non est ergo verisimile, ꝙ testator filio iam nato magis dilecto substitueret ét per fideicõmissum, & alijs minus dilectis: quia adhuc non erant in rerũ natura, ut no. in l. qui filiabus. in prin. de leg. 1. non substituerit, nisi vulgariter: & sic ꝙ casu quo nascantur, & sint hæredes, non sint grauati, si decesserint sine filiis: quia non est credẽdum, ꝙ testator voluerit esse melioris condõnis minus dilectos, q̃ magis dilectos. l. Publius. §. fi. de cõdi. & demon. & l. si uiua matre. C. de bonis mat. qđ ergo nõ est verisimile, est quædam falsitatis imago, fm Bal. in l. 1. C. de ser. fug. vbi verò non interponatur illa additio, de qua in margine sermo continuatur, congruè & sine aliqua subauditione & inter iã natũ & alios non reperitur aliqua dr̃ia. prout esse nõ debet: quia non subest rõ, quare filias substituerit p fideicommissum magis filio iam nato quàm alijs. Et si rectè aduertatur, iu dicio meo ex hoc apertè falsitas detegitur, & ꝙ substõ fuerit directa tñ, satis ẽt suadet ex verbis merè directis ipsius substitutionis. s. n. p fideicommissum ẽt substituisset, verisilr̃ expressum fuisset verbum cõe, puta substituo, qđ ẽt cõuenit fideicõmisso. l. gñaliter. §. cũ aũt. C. de inst. & subst. & l. iã hoc iure. de vul. & pup. & licet ista rõ non sit necessaria, tñ accedit ad illud, qđ est verisimile. Et adhuc ẽt hoc ex alio cõprobat: quia in sequenti capitulo testator, si t pe obitus sui cõtingeret filium, vel filios superesse, mandauit filias dotari & eas voluit esse tacitas & contentas, & ꝙ aliud quicquam in bonis & hæreditate testatoris petere non possent. & ex quibus verbis satis declarat, ꝙ intentio testatoris fuit, ꝙ filio vel filiis extantibus d. t pe obitus, filiæ essent penitus exclusæ vltra dotẽ: & per pñs verisimile non est, ꝙ fuerint prædictis filiis superstitibus per fideicõmissum substitutæ: ne videatur testator incontinenti se correxisse. l. non ad ea. de cond. & demon. Nam sicut qñ ex præcedentib. vel sequentibus põt elici veritas, statur additioni factæ in margine instrĩ, ẽt si notarius in fine illius non attestetur, ꝙ addidit fm gl. in c. cum venerabilis. de relig. domi. quã ad hoc ibi ponderat Abb. in fi. sic & econtra põt diminui fides dictæ additio-
6 nis ex præcedentibus & sequentibus &c. ¶Sed dato, ꝙ † additio facta in margine fidem faceret, & sic ꝙ filio ẽt p fideicommissum facta fuisset substitutio: quæritur, vtrum ab illo dicat recessum, ex quo filiæ iubentur per testatorem esse tacitæ & contentæ, & ꝙ aliud quicquam in bonis & hæreditate ipsius testatoris petere non possint. Et prima fronte vr̃ ꝙ non: quia verisimile non est, ꝙ testator incontinenti se correxerit. l. non ad ea. de cond. & demon. prout ẽt determinat Bald. in l. liberti libertæq;. C. de ope. li. ver. sed an ista cl̃a &c. dicens, ꝙ per talẽ clausulam adiectam vni legato, non intelliguntur adempta alia legata facta in eadem voluntate, sed si sunt relicta in alia volũtate, intelligitur facta ademptio. l. Paulo Callimacho. §. fi. de leg. 3. ¶Scđo idē probat ex no. p Bar. in l. 2. in prin. de vulg. & pup. col. pe. vers. secundo põt apparere &c. vbi sequutus Guliel. vult, ꝙ si testator aliquid reliquit vxori cum hoc ꝙ plus de bonis suis petere non possit: si quidem relictũ sit factũ a filio pupillo & instituto, non excluditur mater eius per tacitã pupillare a successione filii, quæ uenit post mortem, p d. l. Paulo Callimacho. §. 1. secus fm eum, si relictũ fuisset factum a substituto pupilli. Cum igitur dos filiabus relicta sit a filio instituto, & prout præsumitur in dubio. l. si seruus. §. q margarita. de leg. 1. dicta prohibitio de plus petendo non porrigit ad illud, qđ uenit petendum post mortẽ hr̃dis grauati, fm Guliel. & Bar. in loco præal. Præterea legatũ dotis venit præstandum, qñ maritabuntur filiæ ex expressa dispõne testatoris, & si deicõmissum vr̃e dr̃ relictum post mortem filii: & sic in diuersum casum & in aliud tps, iõ illud non censetur ademptũ p dictam cl̃am appositã in legato dotis: vt vr̃ Bar. velle in l. fideicõmissa. §. si quis ita. de leg. 3. quem hoc modo intelligit Bal. in d. l. liberti. ubi refert Bart. dicere, ꝙ non intelliguntur reuocata legata facta difformiter, hoc est in alium casum, & in aliud tps,
7 p d. l. Paulo Callimacho. §. 1. ¶Sed † istis nõ obstantibus contrarium arbitror uerius. Nam hoc legatũ dotis, quod testator præstari, & solui uoluit, qñ filiæ maritabuntur, est condõnale, quia illud aduerbium t pis. s. qñ, facit conditionem. l. quod pupilli, qñ dies leg. cedat. & licet sit apposita excusationi: quia tñ p illã adijcitur tps incertum, s. nuptiarũ d. l. quod pupillæ. & p Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero. de cond. & demon. in fi. totã dispositionem facit conditionalem, sicut dr̃ de dictione cũ adiecta executioni: ut no. in l. Seius Saturninus. ad Treb. & p Bar. in l. si cui. de leg. 1. & in l. 1. de cond. & demon. nam quemadmodum dictio cũ, principaliter significat tps, & secundario cõdõnem: ita ẽt dr̃ de aduerbiis respicientibus futurum, fm Bart. in d. l. 1. ¶Nec obst. qđ Bar. in d. §. Titio genero. dicat, ꝙ si legatur dos ad maritandum uel pro filia maritanda: & filia sit pupilla, ꝙ non expectatur tps nuptiarũ: sed statim ꝙ est nubilis, debetur, & ꝙ tps est certum & non incertum: quia non dixit testor ad maritandum, uel pro maritanda, sed qñ maritabit, q̃ uerba important, ꝙ nuptiæ contrahuntur, sed non alia uerba, de qui
8 bus p Bar. in d. §. Titio. Quia ergo † hmõi legato conditionali adiecta est cl̃a, ꝙ sint contentæ, & ꝙ plus non possint petere, &c. dñr oĩa alia relicta uniformia adempta, fm Bar. in d. l. fidei commissa. §. si quis ita. & dñr vniformia oĩa illa quæ sunt cõditionalia

tionalia ſm eum:ſi verò eſſent pura dicerent difformia: & ad illa non referret clā adiecta legato conditionali, nec econtra: & in hoc caſu ecõuerſo loquitur Bar.in d.l.2.de vulg.& pup. & licet videat ēt difformitas eſſe inter vnū legatū ꝯditionale, & aliud relictum ſub diuerſa cõditione:hoc tñ eſt verū in ſpecie,ſed in gñe dñr vniformia:qa ambo ſunt ꝯditionalia.Et ita ēt declarat Are.in conſ.1.col.4.ver. ſed his nõ obſtãtibus &c. ubi ſic exponit verba Bart. in l.Seiæ.§.Caio.de fund.inſtruct. q in alio caſu vtitur ſimili mõ loquendi : & ſecundum pdicta debet intelligi,qđ dicit Bal.in d.l.liberti,libertæque. dum refert,ꝙ Bart.vult, ut legatū dicatur difforme: qñ factum eſt in aliū caſum & in aliud tps:quia hæc expoſitio Bald. procedit, qñ eſt in aliū caſum & in tps diuerſum in genere, vt quia vnū legatum eſt purum,& aliud eſt cõditionale,vel ecõtra:ſed nõ eſt vera,nec ſm intentionē Bar. qñ eſſet diuerſitas tñ in ſpecie,puta qñ eſſet legatum ſub una conditione, cui eſſet appoſita d. clā, & aliud ſub diuerſa conditione: ſed iſto caſu per d. clām diceretur legatum ſub alia cõditione ademptum tanquã unifor miter factū in gñe,licet in ſpecie poſſit dici difforme. Nec obſt. dū Bal.in d.l. liberti.dicit, ꝙ per d.clām dñr ſolùm adēpta legata facta in diuerſa uoluntate,per d.l. Paulo.§.1. & non quando in eadem,per l.non ad ea.de cond.& demon.qa iſtud poteſt eſſe verum,qñ reperientur diuerſæ voluntates factæ ab eodem: ſed qñ una tantum uoluntates facta refertur tunc de neceſsitate ad relicta facta in eadem volũtate : ex quo alia non reperitur,in qua poſſit effectum hře d. clā, arg. l.2. de lib.& poſth.& l.fundus q locatus.de fund.inſtruc.& iſtud vult Bart. expreſsè in d.l.fideicommiſſa. §.ſi quis ita.de leg.3. ubi dicit,ꝙ omnia relicta in eodem teſtõ uniformiter uidentur adempta.& ſic expreſsè loquit de relictis in eadē uoluntate . Quinimmo ubi ēt voluntates reperirent plures:adhuc dicerentur adempta relicta vniformiter in eadē voluntate. Nec
9 ob.d.l.nõ ad ea,qa † potius ibi probatur contrarium:dum ibi dr,ꝙ ſi ſecundum legatum ſit factum etiam incontinenti ſub commemoratione primi, ꝙ a primo intelligitur eſſe receſsū, & prout ſub cõmemoratione primi dr factū legatū cui apponit illa clā,ꝙ plus petere non poſſit &c. ut probat ex no.per Bar.in l.2.de noua. ubi dicit. ꝙ ſi Titius promiſit Seio cētum ex certa cā cõputato in hoc oīa in alio inſtrõ,ꝙ ex hoc dr facta nouatio pcedētiū,arg.d.l.Paulo Callimacho.§.j.& ſic Bar. allegando illū text.intelligit, ꝙ ſm legatum per clām , de qua agitur,dicatur factum ſub cõmemoratione primi, ſicut in caſu ſuo.Secūda pmiſio fuit facta ſub cõmemoratione primæ, prout uerba ſonãt,& prout ēt vult Alex.in l. qui bis idem. de ver.obl.q ad hoc allegat Bar.ī d.l.2.& d.l.Paulo.Callimacho. §.1.¶Et tãto magis in caſu nřo fideicommiſſum hoc cenſetur ademptum:quia clā prædicta ad aliud non põt referri:non.n. põt dici, ꝙ dicãtur prohibitæ filiæ plus petere occaſione legitimæ,quia ex quo ſunt a ſtatuto excluſæ:hoc reſpectu prohibitio non fuiſſet neceſſaria , & ubi fuiſset debita legitima uel eius ſupplementum : dicta prohibitio reſpectu legitimæ eſset nulla.§.cæterùm.in auth. ut cum de appe.cognoſ. & no. Bal. & alij in l.ſi quando.§.& generaliter. C.de inof.teſta.Nec etiã reſpectu alterius debiti fuit appoſita d.clā: quia filiabus nihil erat debitū:nec referri põt ad aliud legatū:qa eis nihil ultra reperit relictū . Et ppea cum ad aliud quam ad dictum fideicõmiſsum uře trahi nõ poſsit,ēt ſi eſset difformiter factum, diceretur ademptum perinde , ac ſi nominatim ſic fuiſset expreſſum.l.2.de lib.& poſthu.& d.l. fundus q locatus. & per no. p Bal.in d.l.liberti,libertæq;.verſi.ſed dubitatur,an filia vbi cõcludit,ꝙ licet filia,q̃ phibita eſt plus petere de bonis paternis non dicat excluſa a petitione dotis maternæ,q̃ ſibi debetur ex ſucceſsione, ſm Barto. in l.ut iuriſiurandi.§.ſi liberi.in fin.de oper.liber.& Old.ī cõſ.292.Domina Stella &c. qa bona dñr deducto ære alieno.l. ſubſignatum.§.bona,de verb.ſig.hoc tñ fallit,qñ nullum aliud ius habebat,q̃ dotis maternæ: quia tūc ad illud refertur prohibitio, ut,aliqui operetur ſm eum, p d. l.fundus qui locatus &c.¶ Secundò iſtud confirmatur ex no. per Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres. de uer. obl. in 6.q.dum vult,ꝙ ille, qui remittit oē ius,qđ habet , uel hře ſperat;ſi ſit , ſciens,non vř remiſiſſe ius dependēs ex teſtamento, qñ tēpore remiſsionis ſuberant aliæ cauſæ,quibus promittēs habebat ſpē in bonis. Si verò nulla alia cauſa apparebat , niſi ius fideicommiſſi:tunc ius iſtud vř remiſſum:quia vř nominatim expreſſum,all.d.l.2.de lib. & poſth. Quod cõfirmatur & tertio ex no. p Bal.ī l.ſi ita ſcripſiſſet.de leg.2. vbi dicit, ꝙ quamuis, qñ quis cedit oīa iura vel oēs actiones, non veniant actiones cõpetentes ꝯ obligatos in diem:vt ibi probatur : hoc tñ fallit, qñ non ſuberat aliquod debitum purū,per d.l.fundus qui locatus.vnde per prædicta eſt ēt dicēdum , ꝙ in caſu nřo clā de plus non petendo referatur in d. fideicommiſſum , ēt ſi eſſet difforme,& ad quod aliàs non referretur , ex quo non ſubeſt
10 aliud,in quo poſsit operari.¶Tertiò quæritur † principaliter dato & præſuppoſito, ꝙ fideicommiſſum nõ ſit ademptum a filiab.dotatis & cõtrahentibus matrimonium carnale:an ſalſtē dicatur ademptū a filiabus ingredientibus monaſterium:& vř ꝙ ſic:quia iubetur talis filia eſſe tacita & cõtenta, & quòd plus petere non poſsit in futurum qūocunque , vltra ducatos 50.&c.hæc.n.clā eſt magis prægnans,quam alia præcedens, p quam filia,quæ maritabitur, plus petere prohibetur : qñ iſta expreſsè ſe refert ad futurum cū expreſsione illius dictionis qūocunq; geminata,quæ ſolet plus operari,q̃ dictio ſimplex, vt no.in l.baliſta,ad Treb.& facit glo.in cle.ne Roma.de elec. in ver.quouis alio modo.& in cle.ſi. de ſent.excom. & in cle. 1.de re iud.& not.Bal.in c.imperialem. in prin. de prohi.feu. alie.per Fed.dum vult,ꝙ feudum receptum pro quocunque hřde trāſeat ēt ad hřdem extraneū ex natura verbi geminati, ad quod trāſit ex natura feudi.& facit,qđ not.gl.in l.cum pęna.de arb.quæ probat,ꝙ licet nõ agatur de euictione , quãdo euictio ſequitur ex ſnīa arbitri.l. ſi dictū. §. ſi compromiſero. de eui. tñ fallit, qñ promittitur, qūocunq; res euincatur,quã glo.alleg.ēt ad hoc Bal.in l.ſi domus.§.de euictione.de leg. 1. & Ale.ibi in princ.¶Quibus non obſt.cõtrarium puto verius: quia teſtator diſpoſuit, ꝙ aliæ filiæ nuptæ plus petere nõ poſſint,quod verbum reſpicit futurum, ēt ſi ſit platum de præſēti.l.ſi ita quis,de leg.2.& per Bar.in l.ſi ita.de aur. & argē.leg. & in d. §. duo fratres,in 6. q.ſi ergo filia nupta per clām illã, ꝙ plus petere non poſsit &c. non diceretur excluſa a petitione fideicommiſsi vřis,ergo nec illa , quæ ingreditur monaſterium:quamuis prohibeat plus petere in futurum. ¶Nec obſt. illa dictio. qūocunque.quia cum filiæ nubenti reliquerit pater ducatos 300.ex cauſa dotis & ducat. 50.pro ornamentis,illa
11 dictio qūocunque, † verificatur in d.cauſis,& ad illas reſtringitur,& eſt ſenſus,ꝙ plus petere non poſsit illa,quæ monaſterium ingreditur pro dote,vel pro ornamentis, & per pñs relictum ex d.cauſis factum intelligitur ademptum & non fideicommiſſum relictum poſt mortem hæredis, per no.per Old. in d.conſ.297 in 5.dub.vbi dicit,ꝙ illa verba, quocunq; modo ſunt ampliatiua duntaxat,quo ad ea, quæ ſunt eiuſdē generis cum præcedentib.per l.fi.§.cui dulcia.de vino,trit.& oleo leg.& l.ſed ſi adijciatur.pro ſoc.& faciunt no.in cap.ſedes.de reſcr.& hoc eſt verum tenendo, vti dixi,ꝙ filiæ nuptæ a fideicommiſſo non ſint excluſæ:imò minus vñr excludi moniales: quia prohibitio eis facta ad alias prædictas cauſas referri põt: ſed illa, quæ eſt facta filiab. nuptis non põt niſi ad fideicom-
12 miſſum referri,vt dixi.¶Et † dato,ꝙ ēt teſtator voluiſſet fideicommiſſum adimere propter ingreſſum monaſterij : videtur, ꝙ non potuiſſet, per no. per Barto. in l. 2. de his quæ pęnæ nom.vbi cocludit, ꝙ ſi teſtator relinquat filiæ mille pro dote, ſi nupſerit,& centum tantùm,ſi ingredietur monaſterium, ꝙ habebit mille,& ꝙ diminutio prioris legati non valebit, ne filia retrahatur a vita contemplatiua , per §. ſed & hoc pñti.in auth.de ſanctiſſ.epiſ.quæ rō ēt habet locum, quo ad fideicommiſſum,qñ filia,ne illud perderet,retraheretur a vita contemplatiua,& idem ēt Io. And.in addi. Spe.in rub.de ſtatu monac. poſt Tho.de Forma. in quadam diſputatione, quam ēt refert Alb.de Roſa.in 2.parte ſtat.q.104.& dicit Alexan.in d.l.2.in apoſt.ꝙ pro iſta opi.conſuluit Io.de Ana.& quod ita fuit iudicatum Bononiæ,& cum hac opi. tranſit ēt Soc. ibi.pro qua inducit tex.in l.Titiæ,ſi non nupſerit.de cond.& dē.& quia diſpoſitio.d.§.ſed & hoc præſenti,habet locum etiam contra volũtatem teſtatoris,& iſtud etiam ultimum voluit Dyn.& Bar. in l.ſi ita quis.§.1.de leg.1.& Cyn.Rayn.Bar.Ang. & Salyc.in auth.niſi rogati.C.ad Treb.& ēt Pau.de.Caſt. ibi.& Imo.in l. fideicommiſſum. de cond. & demon.Ant. de Bu.Abb.Are.& Mod.latè in c.in pñtia.de prob. et dicit ibi Imo. ꝙ iſta opi.ſeruaretur

uaretur in practica. Si igitur voluntas testatoris in hoc non seruatur, sequitur ex præmissis, quod fideicommissum non fuit ademptum, ex defectu intentionis & ex defectu potestatis. Et vbi aliæ filiæ nuptæ ab illo excluderentur, sicut vnr exclusæ, vt di xi in præcedentib. monialis ēt excluderet non quidem pp ingressum, sed prius, qm ab illis simul cum alijs fuit adēptū statim, quod pater fuit mortuus filio superstite, quibus in hūc euentū legauit dotē cū prohibitione de plus petēdo: q̃ dos ēt non fuit diminuta ex ipso ingressu, ſm Bart. in d.l. 2. Et sic ubi sit ademptum a filiab. nuptis, intelligitur ēt a moniali fideicommissum ademptū simul & eodem tpe. s. statim mortuo patre, & ante ingressum. Et vbi alijs non dicatur ademptum, a moniali etiam non admittitur, neque per primam clausulam appositam in legato dotis matrimonij carnalis, neq; per illā appositam in legato facto contemplatione ingressus monasterij. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Comparationi literarum locus non est, vbi nullus resultat effectus.*

2 *Comparationi soli literarum non creditur, sed oportet testes deponere, se vidisse descriptionem literæ, ad quam fit comparatio: nec sufficeret testes dicere, se nouisse scripturam esse talis, quia eum viderunt sæpe scribere.*

3 *Prætextu probationis semiplenæ ex comparatione litterarum faciendæ, casu quo compleri ex alijs probationibus non possit ad eam deueniri non debet.*

4 *Iuramentum in supplementum probationis hæredi non defertur super contractu cum defuncto celebrato.*

5 *Vbi statutum respicit decisoria causæ attenditur locus contractus & eius statutum, non autem locus iudicij.*

6 *Statutum disponens de modo probandi dicitur respicere decisoria.*

7 *Solutio debet probari secundum statuta loci, vbi ea facta fuit.*

8 *Si statutum dat fidem aliquibus scripturis, illæ tantum probant inter subditos ratione contractus vel alia.*

9 *Comparatio literarum facit semiplenam probationem cessante omni suspicione fraudis.*

10 *Confessio facta absente parte semiplenè probat.*

11 *Probatio non concludens non releuat.*

12 *Testis deponens de tempore cum hac adiectione, iudicio suo, satis dicitur probare.*

13 *Scriptura continens rationes pro substantia sua debet habere diem; secus est in alia priuata scriptura.*

14 *Edere rationes ad petitionem rei actor tenetur, quando constat eum illas fecisse, aut facere debuisse.*

CONSILIVM LXX.

IN causa & lite vertente inter spectabilē co. Antonium Bebio ex vna, agentem, & magnificos de Calcagninis ex altera reos cōuentos, principaliter contingit dubitari: nunquid deueniendum sit ad comparationem literarum petitam p dictos de Calcagninis, vel aliter sit eorum intentio fundata. Circa quod arbitror quòd non: quia tunc locus est comparationi, quando virtus causæ potest comparatione iuuari: secus
1 autem vbi nullus † resultat effectus. l. ad probationem. C. de prob. & per Bal. in l. comparationes. pen. col. C. de fide instru.
2 De iure † autem cōi clarum est, quod soli comparationi non creditur. auth. & si contractus. C. eo. tit. & in corpore vnde sumit nisi adsint testes dicentes se fuisse præsentes, & vidisse scribere scripturam, ad quam petitur fieri dicta comparatio, vt in §. si quis igitur, in auth. de instru. cau. & fi. ibi, siue alii quidem testificentur: quia præsentibus eis confectum est documentum, &c. & per Bar. & alios magis communiter in l. admonendi. de iureiur. & in d. auth. & si contractus. & per can. in ca. 2. de fide instru. cum si. Non autem sufficit, quod testes deponant, se habere notitiam de eius literis: eo quia illum sæpius viderunt scribere, vt per glo. in d. §. si quis igitur. & in d. auth. & si contractus. & per Barto. in l. nuda. de don. & per Bald. in authen. sed nouo iure. C. si cer. pet. & Ant. de But. in d. c. 2. in 2. vol. 3. col. ex quo infero, quod omnes testes recepti contra co. Antonium ad probandum, quod scripta producta per aduersam partem fuit, & est manu Do. Io. Iacobi; nihil probatur circa hoc, ex quo non dnt quod viderint illum scribere d. scripturam, quāuis dicatur, quòd habent notitiam de eius literis: quia illum pluries viderunt scribere, vti ex præmissis clarè colligitur. pp ergo virtutem, quā habet comparatio de iure cōi, cum plenam pbationem non faciat, non est deueniendum ad eam eo maximè: quia facta tali comparatione non compleretur, nec compleri posset semiplena probatio resultans ex ea, ex deductis & probatis per aduersam partem. Nec dici pōt quod negari possit, quin ex tali comparatione non inducatur semiplena probatio, quæ multos effectus producit. Ideoq; quod denegari parti non dēt hæc facultas probandi semiplenè mediante tali comparatione. Quia rndet,
3 quod † prætextu semiplenæ probationis resultantis ex tali comparatione casu quo compleri ex alijs probationibus non possit: deueniri non dēt ad talē comparationem. hoc in terminis vult Bal. in d. l. comparationes. pe. col. & ibi sequitur Salyc. Pau. de Cast. & alij, vbi dnt, quod ex instro carente solennitatib. puta die vel nomine Imperatoris non dēt sumi comparatio ēt in casib. in quibus sola probaret, qui sunt multi, vbi instrm esset solenne, vt plenè no. in d. auth. & si cōtus. & tn̄ tale instrm non solelenne, vt supra, facit semiplenam probationem, vt no. concludit Bar. in d. l. admonendi. vers. quæro quid si instro reperitur &c. & si eo casu quo ex sola comparatione fuisset plenè probatum tale instrm non solēne esse manu notarij, quo casu illud instrm quamuis minus solenne semiplenè probasset, nolunt comparationem fieri: quia facta sola non sufficeret. & idē clare vult gl. in d. auth. & si contractus, dicens, quod vbi non adsunt testes, qui dicant illum, cuius scriptura esse dr, uidisse scribere, quod ad illam scripturam non est faciēda cōparatio, & tn̄ sola cōparatio ēt sine illis testib. semiplenè probaret. Cum ergo pars aduersa semiplenè suam intentionem aliter non probauerit, sequitur ex præmissis clarè, quod comparationi nō est locus, que
4 per se de iure cōi non sufficit. Non. n. † sumus in casu, in quo parti aduersæ deferri debeat iuramētum in defectum semiplenæ probationis, ex quo agitur contra hæredes, qui facto non interfuerunt, vt per gl. & oēs, in l. in bonæ fidei. C. de iureiu. & per Bār. in d. l. admonendi. & in l. maritus. in prin. de qō. & magis in specie per Bal. in l. 3. in fi. prin. de cond. indeb. vbi inquit, quod super eo, quod contractum est cum defuncto, non pōt deferri iurm hæredi, & tanto minus debet ad hunc actum comprobationis deueniri: quia illa facta non probaret ēt semiplenè stantibus multis vrgentissimis coniecturis contra scripturam productam p aduersam partem, de quibus dicetur seriosius infra. ¶ Videndum ergo superest, nunquid ad comparationem sit decurrendum stante statuto hic, quod soli comparationi detur plena fides: & indubitanter arbitror quod non ex eo: quia tale statutum non hēt locum in casu nostro, in quo agitur de probanda solutione facta Mutinæ, & sic extra territorium, vt patet ex facie ipsius scripturæ, & ex attestatione Dominici te-
5 stis partis aduersæ. Nam vbi † statutum respicit decisoria causæ, attenditur locus cōtractus & eius statutum, non aūt locus iudicij, vt no. Io. Cald. in disp. incip. Statuto ciuitatis &c. & illū sequitur Petr. de Anch. in rña, ea quæ. de reg. iur. lib. 6. & Bald. in l. 1. C. ne filius pro patre. & in l. cunctos populos. in 21. col. C. de sum. trin. & can. cōiter in c. quod clericis. de foro comp.
6 Dr aūt † statutum decisoria respicere, vbi disponit de modo probandi, vt in casu nostro facit, sicuti concludunt doct. in d. locis cōiter, & maximè in d. c. quod clericis. quicquid ibi dixerit solus Imo. quem Aret. ibidem reprehendit. In casu ergo nostro attendi dēt locus solutionis & non locus iudicii, quasi ille distractus sit ibi natus, arg. no. in l. qui certo loco. de cond. indeb. & in l. 2. C. vbi & apud quem, & in l. de tutela. C. de in integ. rest. mino. & ita per prædicta hoc in terminis decidit insignis doc. d. Io. Bapt. de Caccialupis de S. Seuerino in solenni re
7 petitione. l. cunctos populos. circa fi. 21. char. vbi relatis † prædictis inquit, quod si reus excipiat de solutione alibi facta, & velit eam probare: prout sufficit in loco factæ solutionis, puta per duos testes: & actor velit, quod illam probet iuxta formam statuti loci agitati iudicii, ſm quod requirebantur quatuor testes, quod audietur reus, & sufficiet probatio, quæ sufficit in loco solutionis. & sic punctaliter decidit casum nostrum, inquantū concludit, attendi debere locum solutionis, non autem iudicii. Cōprobatur ista conclusio vltra eū per no. per Cy. in l. receptitia.

C. de

C.de constit.pec.vbi vult, ꝙ quamuis statutum conditũ a mercatoribus dans plenam fidem priuatæ scripturæ, debeat seruari in quolibet foro, per not.in l.ex ea.de postula. hẽbit tñ locũ quo ad personas subiectas statuentibus tm̃ non aũt quò ad alias.facit ẽt, quod not.Bal.in l.exemplo.post Nic.de Matta.C.
8 de prob.vbi inquit, ꝙ † si consuetudo, vel statutum daret fidẽ aliquibus scripturis, ꝙ illæ fidem facient tm̃ inter subditos, puta ratione contractus vel alia rõne.idem vult Io. And. in addi. Spec.in tit.de instr.edi.§.nunc dicendum.in addit.magna, incip.Quia de argẽterio &c.circa fi.& idem vult Ant. de Butr.in d.c.2.8.col.dicens. ꝙ quamuis scriptura priuata in archiuio recondita per officiales fidem faciat, & idem quando longo tpe fuisset obseruata pro publica.l.1.in fi.de aqua plu.arc.tñ ista ꝓcedunt solùm quò ad subiectos iurisdictionis illorum, quorũ authoritate custodiuntur.idem tenet Bal.in rub.C. de fide instru.pen.& vlt.col.per quæ omnia satis in proposito cõsuluit Alex.de Imo.consi.338.1. vol. ꝙ priuilegium legitimationis reconditum in loco, cui ex forma statuti debebat plena fides adhiberi non faceret fidem contra reum conuentũ forensem tantum:allegans etiam cõem opin.de qua in d.cap.quod clericis.de qua supra.¶Nec obs.in casu nostro, ꝙ contractus dotis fuerit Ferrariæ celebratus:quia non agitur nunc de probando distractu alibi celebrato. Sunt enim diuersa, immo contraria contrahere, & soluere: quia qui soluit hẽt animũ distrahendi. §.is quoq;.instit.quib. modis re contrahi.oblig. & in §. itẽ si is.de oblig.quæ ex quasi contrac. itaq; rõne istius distractus hic non sortitur forum co.Antonius. fateor tñ, ꝙ de solutione alibi facta posit hic opponi: dummodo legitimè probẽt, & non ꝑm modum priuilegiatum a statuto isto concessum.Et tanto facilius non est deueniẽdum ad talem comparationem, ex quo ex multis coniecturis colligitur, ꝙ scriptura, quæ allegatur scripta a D.Io.Iacobo non restat sine maxima suspicione.In primis.n.dr̃ in ea, ꝙ recepit a Francisco Beliardo plures denariorum quãtitates:& tñ ille examinatus dicit nõ inuenire super eius libris, facta diligenti inquisitione, quod tales solutiones fecerit, & ꝙ nõ meminit occasione prædicta aliquid vnquam soluisse. d. Io. Iacobo, & tñ verisimiliter si soluisset, scripsisset.quinimò primus testis ex his, qui sunt Mutinæ recepti, dicit, ꝙ si Franciscus fecisset solutiones, de qbus in dictis postis & partitis, de eis fecisset scripturam. Itẽ instrm̃, in quo continetur promissio dotis facta per quondam D.Theophilũ celebratum die 23. Martij anni 1472. continet confessionem de recepto D.Io.Iacobi, & in eo non confitetur habuisse florenos sexaginta duos cũ dimidio a Hieronymo Nasello, de quibus in tertia partita dictæ scripturæ, ꝙ dñr soluti, quamuis ibi non appareat, die 14. Martij eiusdem anni, vt apparet in eius libro, ubi ponit eandẽ partitã. Si.n.illos 62.florenos, uel circa.14.die Martij 1472.recepisset, de quibus in scriptura, & in d.lib.nonne curasset.d.Theophilus, vt die 22. eiusdẽ mensis, quo die fuit instrm̃ dotis celebratum, vt istam quantitatẽ confiteretur, quemadmodũ curauit de aliis quantitatib.ẽt anterioribus: profecto istud est apertũ signũ fraudis. Itẽ in scriptura dr̃, ꝙ habuit 100. ducatos a Hieronymo Nasello & in instr̃o confitetur D.Io.Iacobus quod fuerunt.112. Itẽ ꝙ habuit libras.5.& sic summa, de qua in secunda partita scripturæ discordat cũ ea, de qua in instrumento.Item omnes quasi partitæ, de quibus in d.scriptura, discordant in quantitate a partitis, de quibus in libris Hieron. Naselli & Dominici Mãgiauachæ.aut ergo illæ summæ, de quibus in scriptura & in d.libris & in dicto instr̃o sunt eedem, & ex quo sunt diuersarũ quantitatũ, apparet de manifesta suspicione: aut sunt diuersæ summæ, quod præsumitur ex diuersitate quãtitatũ. l.quinquaginta.de prob.& per oẽs in l.triticũ.de ver.obl. & tunc apparet, ꝙ d.Io.Iacobus ex d.cã dotis longe plus recepisset, q̃ hr̃e debuisset:an autẽ verisĩle sit, quod plus debito soluerit D. Theophilus, iudicet quilibet. Præterea testes met partis aduersæ deponunt, qualiter d.Io.Iacobus dicebat se esse creditorẽ in certa quantitate:& ꝙ d.Theophilus scribebat agentibus pro eo, vt e satisfacerent:ergo non est verũ, ꝙ plus debito receperit. Extant ẽt literæ d. Theophi.& d.Marietæ, ex quibus constat liqdè, ꝙ d. Ioã. Iacobus restabat creditor in magna summa quib. coniecturis cõtra dictã scripturam stantibus deueniri non de
9 bet ad talem comparationẽ, quæ † facta de iure cõi isto casu nõ probaret ẽt semiplenè stantibus.d. coniecturis fraudis.arg.eorũ, quæ dñr de uno teste, qui ita demũ facit semiplenã probationẽ, si est oĩ exceptione maior:vt per Bar.& doc.in d.l.admonendi. ita cõparatio facit semiplenã ꝓbationẽ cessante oĩ suspicione:& sic cessat ex hoc dubiũ, de quo supra in prin.videlicet nunquid saltem ꝑꝑ semiplenam probationem, quam facit comparatio, de iure cõi debeat ei locus esse: qa, vt dixi, isto casu non semiplenè probaret.¶Nec prædictis, vbi conclusi, ꝙ attendi debet locus solutionis, obst.gl.in l.2.ff.de eo qđ certo loco.q̃ vult: ꝙ quamuis quis posset restitui in integrũ habito respectu ad locũ cõtractus, non aũt quò ad locũ iudicij, ꝙ attendetur locus iudicij, quia illa gl.cõiter dãnatur, & maximè per Bar. ibi, nisi peterẽt restitutio ꝑꝑ negligentiã commissam in loco iudicij, & iste non est casus nr̃, vel nisi ibi esset statutũ denegans restitutionem ꝑꝑ gestum alibi. & idem vult Bar.in d.l.cunctos populos.in 1.q.¶Non obst.ẽt, ꝙ nixa sit pars contraria probare, ꝙ d.Io.Iacobus cõfessus fuerit restare creditorem in ducatis 25. tm̃: quia hoc non est nedum plenè, sed nec semiplenè ꝓbatum, de hoc.n.solùm attestaẽ Iac.Calcagninus, & deponit de confessione facta parte absente, quæ non ꝓbat.
10 l.certum.§.si me absente.de confes.& quãuis soleat † semiplenè ꝓbare, vt ꝑ Bar.in d.l.admonẽdi. circa pe.char. Bal.& Sal. in d.l.in bonæ fidei.& per doc.in c.si cautio.de fi.instr.tñ istud ꝓcederet, vbi cõfessio absente parte facta probaret plenè per duos testes, vt hr̃ in d.locis.Sed hic est vnus testis tm̃ ẽt nõ idoneus, tum quia est patruus, tum quia officialis illorum del Calcagninis, & quamuis dicat auunculum Do.Ziliæ, tñ causa non agitur inter D. Ziliã & partẽ aduersam, sed agit per co. Antonium ad dotem, quæ est sua & sibi debita, & non vxoris.l.in rebus.& ibi plenè no.C.de iure dot.quamuis ẽt deponat de quibusdam literis D.Theopholi, per quas apparebat, ꝙ non erat creditor in maiori quantitate. & idem videaẽ dicere Antonius de Tintis, tñ non constat, ꝙ hmõi sint manu.d. Theophili, vel de eius mãdato ꝑ alterũ scriptæ. Præterea illis literis in fauorẽ sui, vel suorum hr̃dum non esset standũ.d.l. exemplo.C.de ꝓba.cũ similib. ¶Alia insuper rõne dico nõ posse deueniri ad talem comparationẽ, quia non est sufficienter probatum ẽt vt vult statutũ, ꝙ scriptura aliqua, ex qua faciẽda sit cõparatio, sit manu.d.Ioã.Iacobi.Nam in primis testes, qui dñt, ꝙ non interfuerũt, qñ scripturæ in iudicio productæ fuerunt scriptæ, licet cognoscant, ꝙ sint scriptæ eius manu: eo qa pluries illũ viderũt scribere, nihil probat ꝑ ea q̃ in prin.dicta sunt.& quamuis spectabilis Antonius Maria Guanerius & Iac.Argenta videãtur dicere, ꝙ semel interfuerunt, qñ scripsit quãdam partitam positam in quodam giornali in char. 122.tñ eos non arbitror contestes:quia Iacob.de Argenta dicit, ꝙ uidit scribere vltimã partitã positã in char. 122. in vlt.facie. Alius verò testis dicit, ꝙ vidit scribere vnã partitã in char.122.sed quam viderit scribere, nõ aperit.Cũ ergo in char.122.multæ sint partitæ, ergo incertũ est, de qua senserit, & ꝯñr potuit intelligere nedum de
11 vltima, sed ẽt de qualibet alia, & sic talis ꝓbõ, quæ † redditur dubia non releuat.c.in pñtia. de ꝓb.bene facit, qđ no.Bart.in l.demonstratio falsa.in fin.prin.de ꝯd.& dẽmon.& melius in l. Celsus.in fi.de vsuc.ꝯcludẽs, ꝙ si vnus testis dicat Titium per x.annos possedisse, & alius similiter idem dicat, ꝙ nõ erunt cõtestes: & quia vnus potuit intelligere de qbusdam decem annis, & alius de alijs.Et idẽ sequitur Bal.ĩ l.fi.15.opp. C. de edi. di.Adr.toll.& Ant.de Bu.in c.licet cãm.de ꝓb.ita in casu nr̃o, ex quo pulres apparet esse partitas in d. 122. char. nec cõstat, de qua deponat, sequitur necessario, ꝙ talis ꝓbõ non concludit.¶Nec obst. si dicatur, ꝙ imò post principiũ sui testificatus dicit, ꝙ partitæ, de quibus in char.122.sunt manu.d.Iacobi ꝑ ea, quæ supra dixit, supra aũt dixerat, ꝙ illum viderat scribere, & sic indefinitè loquendo, & in plurali vr̃ dicere, ꝙ vidit scribere oẽs partitas positas in d.char.l.si plurib.de lega.2.& sic ꝙ ẽt ultimam uidit scribere.& ꝯñr, ꝙ sunt in ea cõtestes; quia ad hoc plurib.modis põt r̃nderi.Et primò, ꝙ indefinita prolata a teste non æquiparatur, vl̃i:immo sermo talis verificatur in duabus partitis, ꝑm Inn.in ca.auditis.in glo.in versi.exceptionem. de præscrip.& per doc.in cap.quanto.de his quæ fiunt a præla. per l.inter illam.de ver.sig.cum igitur vltra duas partitas contineat illa charta, remanet adhuc probatio incerta.Sèecundò respondeo, nam testis iste inferius subiungit, ꝙ non vidit scribere

bere d.Io.Iacobum super d.lib. nisi dictã partitam, & sic se restringit ad vnã tm. dũ ergo superius dixit, ꝙ partitæ d.chartæ sunt scriptæ per D.Io.Iacobum,nõ dicit,ꝙ viderit eas illũ scribere. Et quãuis dicat se scire prædicta per ea, quæ supra dixit: tñ duo supra dixerat.primo ꝙ cognoscebat scriptam, ad quã fieri petitur comparatio productã per partẽ aduersam fuisse scriptam manu D.Io.Iacobi,quã tñ scribere non vidit:quia sępe & pluries vidit eum scribere super dicto giornali,ꝑ quod ita credebat & iudicabat: & ad hoc voluit se inferius referre, qñ dixit in plurali,ꝙ partitæ dictæ cartæ erant eius manu, per ea q̃ supra dixerat: nõ aũt voluit se referre ad id,quo deposuit vidisse scribere partitã d.giornalis in char. 122.quia aliter non posset a contrarietate saluari,cum inferius subiungat, ꝙ nõ vidit scribere nisi vnam partitam. & istud ostẽditur manifestius: quia qñ dicit,ꝙ partitæ in char. 122. sunt manu D.Io. Iacobi, idem dicit sub eodem contextu verborum, & sub eadem oratione de partitis in prima & secunda charta eiusdem libri. Clarè aũt constat ex eius dictis, ꝙ illas scribere nõ vidit. Cũ ergo relatio, quæ fit ad superiora respectu partitarũ primæ, & secũdæ chartæ fieri debeat necessario ad id,de quo supra.s.quia vidit eum pluries scribere eo. modo ad idẽ fieri debet respectu eius,quod dicit de partitis positis in char. 122. quia cũ oẽs illas pariter respiciat; debet illas pariter determinare.l.iam hoc iure.cum simili.de vulg. & pupil. aliàs non possit à repugnãtia saluari,quo casu multo magis hr̃emus intentum. Quod etiam d.testes nõ probent,vr̃ euidẽtius ostendi. Nam dñt,ꝙ viderũt scribere d.partitam de anno.1467.vel seq. & tñ constat ex inspectione,ꝙ fuit scripta die vlt.Decemb.1466. Nam tã in capite primæ, quã secundæ faciei posita est dies ꝑdicta, quæ vñr repetita in qualibet partita.l.si quis ex argentarijs. §.si initium
12 tabularum.de eden.cũ ibi plenè no.†dicatur,ꝙ testes loquuntur dubitatiuè per verbũ iudicio suo, qui satis dñr probare, ex quo à memoria testis de facili labitur tp̃s, secundum Inn.in c. qualiter & qñ.el 2. de accu. & per Bal. in l.presbyteri. in 1.& 2.col.C.de epis.& cler.& plenè no.doc.in c.ex tenore.de testi. Rñdetur, ꝙ imò Iacob. de Argenta affirmatiuè in principio testificatus dicit, ꝙ fuit del 1467.& inferius dicit, ꝙ fuit del 1467.seu 1468.eius iudicio,de altero ipsorũ annorum:& certitudinaliter dicit de altero illorũ duorũ annorũ, licet dubitet de quo anno dictorũ duorũ annorũ fuerit. Et est ẽt verisimile,ꝙ non fuerit 1466. quia cum iuerint Regiũ reuisuri rõnes illius anni: non est verisimile, ꝙ iuerint nondũ anno illo finito: imò extant cõpendia reuisa,& approbata per spectabilem Ant.Maria. Ex quib. apparet,ꝙ rõnes.1466. fuerunt calculatæ in fine anni seq. & sic vñr deponere de eo,quod est impossibile.s.ꝙ viderint scribere del 1467.seu 1468.illud, quod erat scriptum del 1466. quædã aliæ varietates demonstrari possent,sed prædictæ sufficiunt.¶Alio ẽt medio possunt prædicta
13 confirmari:quia licet de † substantia priuatæ scripturæ nõ sit dies.l.cũ tabernã. §. idem quæsijt. de pig. fallit tñ in scriptura continente rationes,vt probat Bal.in rub.C.de fide instr.circa 15.col.ver.viso de scripturis,quæ sunt publica manu &c.& ꝓbatur.l.1.§.rationes. & ibi no. Ang. de eden.in 2.col. ¶Sed ita est,ꝙ scriptura producta cõtra co.Antonium,ex qua per partẽ aduersam arguitur solutio,cõtinet rationes, & est in forma rõnum cõposita & scripta, ergo quamuis ẽt scripturis priuatis daretur plena fides ex forma statuti vel priuilegii, non ꝓbaret: ex quo caret die, qui est de substantia, vt hr̃ in d.locis. Igitur ẽt facta comparatione nõ probaret: quia statutũ volẽs credi soli cõparationi,non includit casum,inquo scriptura careat debita forma: sicut ẽt videmus, ꝙ quamuis soli cõparationi credatur de iure codicillorum d.l.cõparationes.tñ si fiat cõparatio ad instr̃m peccans informa,nihil operatur, nec superfluò faciẽda est,vt no.Bal.& alij,in d.l.cõparationes. Quod autem ista scriptura sit in forma rõnis cõposita, & rõnes contineat,patet q̃a continet data & accepta. Primò.n.mag.D.Theophilus fit debitor,deinde fit creditor, seu ex opposito ponuntur accepta:ad hoc aũt dignoscitur,vtrum scriptura contineat rõnes,necne:& hoc casu concludit,ꝙ sic,per Bald. in d.rub.& vbi supra,& probatur in l.si quis ex argentarijs,de eden. & ibi no.idẽ Bal.& Pau.de Cast. ¶Nec ob.si diceretur, ꝙ illud,quod dr̃ de scriptura,in qua sunt rõnes,q̃. s.pro substantia requirat diẽ,hẽt locũ in lib. rõnum, non aũt in quodam solo folio distincto, & de per se:quia immo prædicta procedunt in solo folio,& sola schedula,vt in terminis cõsuluit Alex. cons.182. in 2.dub.in 2. vol. & ita ex his expedita remanet prima & princ. dubitatio.¶Secundò fit dubium,nunquid co.Antonius teneatur libros paternarum rõnum exhibere seu edere ad fundandam exceptionẽ partis aduersæ. Et quò ad terminos nostros indubiè credo,ꝙ non:quia quamuis teneat̃ actor ad petitionẽ
14 rei rõnes edere.l.non idcirco.& no.in l.fi.C.de eden.tñ † procedit illud,vbi constat,actorem rõnes confecisse, vel saltem cõficere debuisse,at in casu nr̃o non constat,ꝙ in hr̃ditate D.Io. Iacobi extent hmõi rõnes: & eo ipso, ꝙ dr̃ per co.Antonium illas non extare,eius intentio est fundata, ita ꝙ onus probãdi, ꝙ extant, transfertur in partem aduersam hoc allegãtem, lege cũ de lege.cum glo.de probatio.& arg.no. per Bart.& alios,in rubr.de ope. no. nun. vbi dñt Moder. ꝙ illa glo.est cõiter approbata,quam multi sequuntur,de quibus ibi ꝑ eos. facit, q̃d no.idem Bar.per illam gl.in lege conficiunt̃.§.codicilli.de iure codicil.l.s.ꝙ alleganti, ꝙ testes hr̃i potuerũt,incumbit onus ꝓbãdi:quia negans dr̃ hr̃e fundatam intentionem, ex quo cõtrarium nõ apparet. Nec ob.ꝙ pars aduersa nixa fuerit probare, ꝙ co.Antonius confessus fuerit,se hr̃e libros paternos, super quibus scribebat,quicquid agere habebat cum omnibus: quia talis cõfessio nõ est plenè probata ex eo:quia primus testis est patruus,& secundus est auunculus partis aduersæ, qui non faciunt plenam fidem,per no.in l.parentes. C.de testib.per Bar. & alios,in l.qui testã.§.1. ff. de testa.cum vulgari. Et quamuis primus testis sit æquè cõiũctus d.Ziliæ:tñ,vt dixi,ipsa nõ agit, sed eius maritus nomine proprio & ad vtilitatẽ propriã.Præterea in secundo teste cessat æqualis coniunctio,quia alteri parti est cõiũctus tm̃:fortius dico, ꝙ ẽt si testes plenè probarẽt, ꝙ tñ non tenerent istos libros co.Antonius edere:quia in casibus,in q̃bus tenet̃ q̃s rõnes edere, intelligit̃ de rõnibus publicis,puta confectis ab argentario hñte officium de publico,vel a mercatore vel artifice, qui de consuetudine cõficiũt librum occasione sui artificij: secus aũt in priuatis rõnibus,nisi eis vtatur quis.ita dicit Pet.vt refert Alb. de Rosa. ĩ l.1.§.editiones.ff. de eden.cui non inuenio contradictorem. hinc ẽt dicebat. d. Abb.in c.1.de prob.ꝙ ẽt in casu, quo reus tenetur edere actori,puta si reus erat mercator vel artifex: quia non tacitè mãdasset,vt rõnes ꝯficiat,iuxta no.per Bar.& multos,in l.1.C.de edẽ. illud intelligit̃,vbi artifex tenebat libros publicè: secus si domi in secreto ad suam instructionem. & quamuis D.Ale.in d.l.1. C.de eden.vr̃ huic dicto contradicere:tñ suæ rõnes casui nr̃o non contradicunt:immo magis ꝯferunt.Mouetur.n.principaliter:quia vr̃ habuisse tacitè mandatum, vt ibi dicit Bar.quæ rõ militat ẽt in casu d. Abb. ꝙ tacitũ mandatum in casu nr̃o cessat:quia D.Ioã.Iacobus aliquam artem non exercebat, nisi ꝙ erat massarius,& libri spectãtes ad illud officiũ sunt editi. Præterea loquitur d.Abb.de eo,q̃ domi spectantia ad artem suam scribebat:nõ mirũ si isto casu resistit Ale.at vbi artifex teneret libros publicè concernentes artificium suum,& libros suos secretè domi spectantes ad facta particularia domus,& nõ tangẽtes artificiũ:sine dubio nõ teneretur istos edere:& iste esset casus nr̃. Concludo igit̃, vti ex ꝓmisis collĩr,videlicet aduersã partẽ fore cõdẽnandã iuxta petita habito ẽt respectu ad errorẽ calculi,de quo in instr̃o,q̃ est plus quã plenè ꝓbatus.in reliquis suppleant clarissimi domini arbitri. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sola comparatio literarum plenè non probat,et quãdo sic.n.4.*
2 *Confessio facta parte absente non probat plenè de iure ciuili,secus de iure canonico.num.5.*
3 *Tutor non tenetur de amissione rerum pupillarium propter populares seditiones, nec de leui culpa tenetur, si fuit liberatus. num.6.*
5 *Confessio etiam parte absente facta quando habeatur pro plena probatione.*
6 *Amissio, quæ prouenit ex culpa amittentis, non dicitur casus fortuitus.*
7 *Tutor tenetur de leui culpa etiam quando fuit liberatus à redditione administrationis,ex quo liberatio nihil releuat.*
8 *Tutor tenetur reddere rationem,etiam quando fuerit liberatus a redditione illius.*

Tutor

9 *Tutor tenetur de amiſſione rerum pupilli etiam caſu fortuito, quando culpa illius præceſſit caſum.*

CONSILIVM LXX.

QVO ad primũ, de quo quæritur, vtrum cõparatio
1 † probet plenè ſchedulã productã eſſe manu ſer
Io. Antonij, ĩ qua deſcribunt̃ bona pupillarum,
quarũ erat tutor teſtamẽtarius: q̃ dicit ꝯfecta ad
inſtar inuẽtarij. & prima facie videt̃ dicẽdum ꝙ
plenam fidẽ non faciat per tex. in auth. & ſi ꝯctus. C. de fide in
ſtru. & ibi ꝑ oẽs, ꝑ quã corrigit̃. l. comparationes. eo. ti. diſpo-
nẽs, ꝙ ſola cõparatio plenã fidẽ faceret, a qua receſſum eſt, nõ
ſolũ quò ad apochã & antapochã, q̃ datur a ꝑte parti, ſed etiã
quò ad epiſ. & alias ſiles ſcripturas, exceptio lib. rõnũ: vt eſt de
mẽte Bar. in d. auth. in fi. & expreſsius hoc vult Ang. in d. l. ꝯpa
rationes. in pe. & vlt. col. & in auth. de teſt. imperfec. in prin. &
idẽ tenet clarè Abb. in ca. 2. de fi. inſtr. & nullã ẽt fidẽ faceret, ſi
ſcriptura, ex qua fit cõparatio, non ſit ſolennis. i. facta in iudi-
cio, vel ſit inſtrumẽtum publicũ eiuſdẽ manu ſcriptũ, vel ſi eſt
priuata ſcriptura, oportet, ꝙ ſubſcripta ſit a tribus teſtib. quo
rũ duo ad minus deponãt, ꝙ viderunt d. ſer Io. Ant. illã ſcribe
re, vel eſt neceſſe, ꝙ talis ſcriptura ſit in iudicio producta per
hęredes illius, & tanquã ab illo ſcripta, aut ꝙ fuerit ĩ archiuio
recondita. d. l. cõparationes. & in auth. ad hæc, eo. ti. cũ ibi ple-
nè no. ꝑ doc. & ubi ẽt comparatio ſola ꝓbaret d. ſchedulã eſſe
ſcriptã manu d. ſer Io. Antonij: nihilo minus non ꝓbaret ple-
nè illud, qđ ꝯtinetur in ea: qm̃ licet ꝯfiteatur bona ibi deſcripta
2 eſſe dictarũ pupillarũ: quia tñ talis † ꝯfeſsio eſt facta in earum
abſentia, nõ ꝓbat plenè. l. certum. §. ſi me abſente. de confeſ. &
not. in l. admonẽdi. de iureiu. cũ cõcor. & de hoc ĩ ſpecie eſt ca-
ſus in l. fin. in princ. C. arb. tut. iũcta gl. 1. ubi dicitur, ꝙ ſi tutor
extra ius & extra iudiciũ ꝯfeſſus ſit aliq̃d eſſe in bonis pupilli,
ꝙ talis cõfeſsio tutori nõ ꝓiudicat neq; veritati: & hoc ſ̃m Sal.
q̃a facta fuit parte abſente, niſi ſit facta in inuẽtario publico &
3 ſolẽniter cõfecto. Sed ẽt dato ꝙ dicta bona † ꝓbarentur fuiſſe
in bonis & hæreditate patris dictarũ pupillarũ: q̃a tñ caſu for
tuito ſunt amiſſa, hæredes d. ſer Io. Ant. remanẽt liberati. Nã, vt
dicitur, oĩa exiſtẽtia in domo illius fuerũt ꝑ uim ad rumorem
populi ablata & rapta, q̃ violẽtia numerat̃ ĩter caſus fortuitos.
l. ad eos. & l. rebus. ff. cõmod. & l. ſed de damn. loca. & l. ꝯctus.
de reg. iu. de quo caſu fortuito nõ tenetur tutor, ſed ſolum de
dolo, lata & leui culpa rfr. d. l. cõtractus. & l. quicquid. C. arbi.
tute. & no. in l. 2. eo. tit. & ĩ l. tutor qui repertoriũ. §. cõpetit. de
admi. tut. & in l. tutori. C. de neg. geſt. & per cano. in c. bona fi-
des. de depo. & ꝑ Bal. in l. pignus. C. de pigno. actio. & no. Bar.
in l. qđ Nerua. depo. in 10. q. & de hoc videtur ꝓcisè caſus in
l. pe. ĩ prin. ſol. mat. vbi dr̃, ꝙ res dotales, q̃ perierunt in ea ſedi-
tione, qua Gracchus fuit occiſus, debent̃ eius vxori: & hoc q̃a
culpa Gracchi ea ſeditio facta fuit, de qua culpa dicti ſer. Ioã.
Antonij nõ apparet, q̃a licet imputetur ei crimẽ læſæ maieſta
tis, & ꝙ ob hoc fuerit, vt dr̃, ſuſpẽſus: tñ de tali delicto nõ ap-
paret, neç de aliqua ꝯdemnatione, & ubi dici poſſet, ꝙ culpa tu
toris leui fuiſſent hæc bona amiſſa, non tenerentur tñ ipſe hr̃s
eius, q̃a fuit teſtõ liberatus a redditione rõnis adminiſtratio-
nis, ꝑ quã liberationẽ dr̃ illi remiſſa culpa leuis, & ꝓ illa ñ põt
ꝯueniri. l. ſi ſeruus uetitus. & ibi no. Bar. & Ang. de le. j. & ĩ l. cũ
tale §. 1. de cond. & dem. & per Ale. in conſ. 25. in prin. 1. uol. q̃
ex hoc cõcludit, ꝙ ſi res minoris ſint furto ſubtractæ, ꝙ nõ te
net̃ tutor, ẽt ſi fuerit in leui culpa, ſi non probet̃ dolus eius uel
4 culpa lata, & hoc quia fuit liberatus, ut ſupra. Sed † p̃dictis nõ
obſtantibus arbitror, ꝙ hr̃des d. ſer Io. Anto. ſint obligati ad
bona, de quibus in d. ſchedula, quæ plenè probatur eſſe manu
ſua & ab illo ſcripta per ſolam comparationem literarũ. Nam
dicta cõparatio de iure codicillorũ ꝓbabat plenè. d. l. compa-
rationes. C. de fide inſtr. vbi eſt caſus, & eſt ſolum correcta d.
auth. & ſi ꝯtractus, in apocha, & nõ in alijs ſcripturis ſ̃m Bar.
in l. nuda rõ. ĩ fi. de dõ. et rõ diuerſitatis eſt ſ̃m Bar. q̃a apocha
dat̃ parti: iõ illi eſt imputãdũ ſi illã fieri nõ fecit ſolẽniter, ſed ĩ
lib. rõ. ceſſat dicta ratio: q̃a nõ fit ad inſtãtiã partis aduerſæ, nec
illi tradit̃, ſed apud ſcribentẽ ꝯſeruat̃. & idẽ in epiſt. q̃ mittit̃ ab
ſenti, q̃a illi nõ põt imputari, ex quo pñs nõ erat, qñ fuit facta.
& opi. Bar. ibi expreſsè approbãt Ang. & Raph. Cuma. & cum
eo ſimpliciter ẽt tranſeũt Imo. Roma. & Pau. de Ca. & ratio q̃
aſsignatur in epiſtola, militat ẽt in caſu nr̃o, in quo dicta ſche-
dula fuit confecta in abſentia partis, & remanſit apud ſcriben-
tẽ: ideo non põt imputari parti: ꝙ eam ſolenniter non fecerit
fieri, & iſtud magis in ſpecie deciditur ex no. per Bar. in l. ſi ita
ſcripſero. de condi. & demon. vbi vult, ꝙ ſi teſtator dicat, volo
ꝙ hr̃s meus det illud, quod ſcriptũ eſt in ſchedula, quã reliqui
apud guardianũ ſancti Franciſci, ꝙ talis diſpoſitio valeat, ſi cõ
ſtet per comparationẽ literarũ legitimè factã, vel ex aliis indi-
ciis, ꝙ ſchedula ſit ſcripta manu teſtatoris: & ſic vult, ꝙ illo ca
ſu, ſola comparatio ſufficiat ad plenã probationẽ, & hoc, quia
illa probat plenè, qñ ſcriptura ad quã fit cõparatio nõ eſt apo
cha, ſecundum Imo. Raph. & Soc. ibi, qui approbant opi. Bar.
cũ quo tranſit ẽt Bal. & Sali. in l. captatorias. C. de teſta. mili. &
eſt cõis opi. a qua nõ eſt recndẽdũ, q̃q̃ aliqui ſuperius allega-
ti in contrarium aliter dicãt. & iõ Alex. in conſ. 76. ponderatis
his &c. 3. vol. qui facit mẽtionem de d. opi. contraria ſecundũ
quam in his ẽt terminis ſola cõparatio nõ probaret, dicit, ꝙ in
illa non facit potiſsimũ fundamentũ: quia aliqui tenuerunt
contrarium: & meritò: quia magis cõiter doc. volũt, ꝙ ſola cõ
parõ tunc ſit ſufficiens probatio. & poſſet eſſe tãta vis cõpara
tionis, ꝙ illa faceret plenã fidẽ, ẽt quo ad apochã, ſecũdũ Bar.
no. in d. l. admonẽdi. ver. circa primã, videlicet circa apocham
&c. & comparatio dicitur legitimè facta, ex quo fit ex libro
ſcripto manu. d. ſer Io. Antonii, cui fides adhibetur, ſicut cuili-
bet alteri ſcripturæ publicæ, vt in facto narratur: & hoc ſuffi-
cit, licet non ſit redactus in formã ſcripturæ publicæ, vt proba
tur in d. auth. ad hæc. C. de fi. inſtr. cũ ibi hr̃, ꝙ ex ſcripturis pri
uatis, quę ſunt ĩ archiuio, põt fieri cõparatio: & hoc quia licet
non ſint publicè ſcriptæ, ſed ſint priuatæ, fidem tñ faciunt ad
inſtar inſtrumenti publici, ſecundum Bart. & alios, & ſimiliter
ex actis factis in iudicio per perſonã ad hoc deputatam, ſiue pu
blica ſit, ſiue priuata, iuxta. c. qm̃ contra falſam. de prob. poteſt
fieri comparatio d. l. cõparationes. & ibi per doc. quia licet illa
ſcriptura non ſit publica, maximè qñ priuatus deputatur ad
acta ſcribenda, fidem tñ facit. d. c. qm̃ contra: & ſimiliter quam
uis illa ſchedula, ad quam fit comparatio, non habeat ſubſcri-
ptionem teſtium: non tñ per hoc impeditur comparatio. d.
auth. & ſi cõtractus. & ibi per gl. Bar. & alios: nec de tali loqui
tur d. l. comparationes. ſecundum prædictos, ſed de ſcriptura
priuata, ex qua fit cõparatio. Et ſimiliter non minus probat d.
ſchedula poſt dictam comparationem ex eo, quòd non habe-
bat diem quia dies non eſt de ſubſtantia priuatæ ſcripturæ. l.
cũ tabernã. §. 1. & ibi no. Bar. Ange. & Sal. de pig. & per Bal. in
rub. C. de fi. inſt. in pe. col. & Ang. in auth. quod ſine. C. de teſt.
& ſecundum Bar. & prædictos in d. §. 1. nõ eſt ẽt neceſſe, quòd
ſit ſubſcripta, dummodo conſtet, quòd ſit ſcripta manu eius,
contra quem producitur. Et iſtud ẽt probatur in l. cum anti-
q̃tas. & ibi no. Bal. & clarius Pau. de Caſt. C. de teſt. & Alex. &
5 idem tenet Ant. de But. in c. 2. de fide inſtr. ¶ † Nec obſt, ꝙ iſta
confeſsio non probet, tanquam facta parte abſente: quia illud
eſt verum de iure ciuili, ſed de iure canonico, & de eius æqui-
tate probat plenè, ſecundum D. Ant. in c. ſi cautio. de fi. inſtr.
& idem tenet ibi Card. & Imo. & eſt cõis opinio, ſecundum
Mod. ibi per gl. in c. quoties cordis oculus. 1. q. 7. licet Abb. ibi
aliter dicat, & ꝙ ius canonicum in terris eccleſiæ eſt ſeruandũ
vt no. nun. & in c. 1. de ope. no. nun. & in c. 2. de arbit in 6. &
& quia de iure ciuili probat ſemiplenè, ſecundum Bart. in d. l.
admonendi. per no. in l. capite quinto. de adult. cum quo tran
ſeunt alii, in caſu noſtro ſpãli rõne debet plenè probare. Nam,
vt in facto proponitur, pater iſtarũ puellarũ habitabat in do-
mo d. ſer Io. Antonii cum bonis ſuis & familia: & in teſtõ reli-
quit tutorem filiorũ d. ſer Io. Antoniũ, quẽ liberauit a confe-
ctione inuẽtarii, & redditione rationis adminiſtrationis. Quia
ergo de bonis eius nõ cõfecit inuentariũ de voluntate teſtato
ris, qui illud remittere potuit. l. fi. C. arbi. tu. & per Bar. & doc.
in l. nemo põt, de leg. 1. & dicta bona mobilia tutor in domo
propria inuenit, & a ſeipſo accepit, difficile eſſet, & quodam-
modo impoſsibile probare aliter dicta bona ad dictum tutorẽ
perueniſse. Nã ea, q̃ in domo agunt̃, ẽt ſui natura difficilis ꝓ
bationis reputant̃. Et iõ teſtes aliàs inhabiles recipiũtur & ad-
mittuntur. l. cõſenſu. C. de repu: & in his q̃ occultè agunt̃, dicta
cõfeſsio debet ſufficere ꝓ plena ꝓbatione, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. de
pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. de ope. no. nun. in 8. q. vbi vult, ꝙ

fama, q̄ probat tm̄ semiplenè, vt no. in l.3.§.eiusdem.de testib.
& p Doc.in d.l.admonendi.tn̄ in his, q̄ sunt difficilis probatio
nis, plenè probant. Et pp hoc ēt in antiquis fama pbat plenè,
ſm Inn.in c.veniens.de ver.sing. Cy.& Bart.in l.si q dē.C.solu.
matr.& Ang.in l.at qui natura.§.cū me absente.de neg.gest.q
hoc casu saluat gl.ibi,& p Alex.in l.cū antiquis.C.de iure deli
be.cū cōcor.de q.b.ibi p eū. Et facit, qđ ēt vult Bal.& alij, in ea
dē lege. Et tāto magis qa, vt asseritur, talis cōfessio in casu nr̄o
coadiuuatur ēt alijs indicijs & adminiculis: qm̄ probat, ꝙ pr̄
dictarū puellarū hēbat multa bona mobilia &c. Et facit quod
no.Bar.in l.si qs ex argētarijs.§.pe.de edē.dū dicit, ꝙ quidam
sunt casus occulti, puta furtū, q̄ probantur p cōiecturas, puta
qa ostiū fuit fractū, & ꝙ famulus aufugit l.nō oēs.§.à barba-
ris.de re mili.& istæ tales coniecturæ, ſm eū, dn̄r probationes
manifestæ.l.licet Imperator.de leg.1.vnde cū receptio bono-
rū istarū puellarū fuerit occulta: qa in domo ipsius tutoris re-
periebantur, vt est dictū, & non fuerit de his factū inuenta-
riū, vr̄, absque dubio concludendū, ꝙ dicta cōfessio cū suis ad-
miniculis sufficiat: qa ex his iudex & eius animus debet indu-
ci ad fidem & ad credulitatē eius, de quo quæritur, attentis qua
litatibus negotiis: & tūc dr̄ plenè probatū, qn̄ iudex inducitur
ad creddū, ſm Bar. in d.l.admonēdi.in 2.q. ¶Non ob. postre-
mo, dū dr̄, ꝙ ista bona perierūt casu fortuito, de quo nō tenet
tutor qa ēt si ita esset pp hęc pecunia descripta in dicta schedu
la nō liberaret: qa illa perire nō pōt.l.res.de iure do,& l.in rō-
ne.§.incertæ.ad leg.Falc.& in specie probat in d.l.pe.in prin.
sol.matr.& ibi per gl.cum qua alii transeunt. Et probatur in l.
lectos.cum sequen.cum gl.de peric.& cōmodo rei vend.& no.
Bar.in l.creditor.de sol.& in tractatu de tyran.in 7.q. Præterea
6 non est verū, ꝙ hmōi violētia sit † casus fortuitus, vt declarat
Bar.in d.l.pen.dicens, ꝙ vbi violētia cōmittitur ꝯ te singl̄r pp
aliquam indignationē cōtra te habitā, culpa tua vel etiam sine
culpa, tunc dicitur damnum datum culpa tua, vt ibi, & l. si
merces.§.culpæ.& ibi no.ff.loca. Si vero facta non fuit cōn-
tēplatione tui: qa sic fecisset cuilibet, vt contingit in deprædà-
tione castrorum & in captura ciuitatis: & tunc dr̄ casus fortui
tus, vt in iurib.in cōtrariū alleg. Et sic vult Bar. ꝙ qn̄ violentia
cōmissa est in iniuriā alicuius singl̄r ēt sine iusta causa, ꝙ dam
num ex ea dicatur illatum culpa sua, s. leui, ſm Imo.& idem te
net Bar.in tractatu de Tyran.in 7.q.& in l.creditor.de solutio.
& Bald.in l.falus.col.pen.C.de furtis.& iō licet nulla iusta cā
præcedēte Io.Antonij fuerint bona oīa eius mobilia rapta &
per vim ablata: quia tn̄ hoc factum fuit odio sui, culpa eius dr̄
damnū pupillis illatū, de qua culpa leui tutor tenetur, vt dixi.
7 ¶†Nec obstat, dum dr̄, ꝙ cum sit liberatus à redditione ratio-
nis administrationis, ꝙ non potest de tali culpa conueniri, ſm
Alex.in cōsilio superius allegato: quia non dēt isto casu tutor
hr̄e commodū dictæ liberationis: quia tutelā administrare cę-
pit, antequā administratio esset sibi decreta p iudicē, seruatis
seruandis, qđ facere nō potuit.l.4.de auth.tut.l.fi.in fi.C.arbi.
tut.& plenè per Bar. in l.legitimos.in prin.de legit.tutor. quia
ergo commisit in legē, non debet vti beneficio sibi concesso à
lege, quæ vult, ꝙ tutori possit remitti confectio inuentarij.&
ꝙ possit liberari, vt supra l.auxilium.de mino.& intelligitur li-
beratio a reddendo rōnē administrationis collata in tps, quo
sibi competit administratio de iure: quia de tali administratio
ne valida debet intelligi.l.4.§.condemnatū.de re iudi.& l.non
putauit.§.nō quęuis, de bon.poss.contra tab.& quæ incipit cō
petere, postquā est decreta, vt in iuribus præallegatis. Si igitur
prius administrat: quia hoc fit de facto & nō de iure: liberatio
relicta nō hēt effectū: quia nō intellexit testator de tali admi-
nistratione: quia tunc tutor est suspectus & tanquā suspectus
remoueri pōt.l.fi.C.arbit.tu.& est in dolo, per no.p Bar.in l.
2.C.de his, q ex publ.rō.li.10.vbi p illū tex.cū gl.dicit, ꝙ actus
dr̄ clā factus, qn̄ fit sine iudicis authoritate necessaria ad actū.
Et idē probatur,& ibi no.Bar. in l.1.de præd.curia.eod.lib.&
no.gl.in c.fi.de clandesti.despons.& Alex.in l.clam possidere.
in fine prin.de acq.poss.& ꝯn̄r cum clam administrauerit, dolo
sè præsumitur administrasse.l.fi.de ritu nup.ideo de huiusmo
di dolosa administratione non sensit testator.l.creditor.§.Lu
cius.ff.manda.& liberationi ab eo relictæ inest conditio ta-
cita.s.si administrationem habuerit ad iudice, argumen.l.mu-
to.§.1.de tute. Nec per hoc quod ei non fuerit decreta ad
ministratio, sed administrauerit de facto, minus tenetur redde
re rōnē: imò ad illā reddendā tenet de iure, ex quo vt dixi, a ta
li administratione nō intelligit liberatus. Et istud in terminis
vult ēt Arc.in cons.20.incip. Diligēter & maturè &c.in prin.
vbi concludit, ꝙ tutor, qui administrauit ante decretam admi
nistrationem, tenet ex mala administratione, & eius bona sūt
tacitè obligata, & ꝙ ipse & eius hr̄s tenet reddere rōnē tutelę.
l.alio.& l.fi.C.de in litē iuran.qa melioris cōditionis esse non
debet tutor delinquēs quam nō deliquens, immò deterioris,
vt probat in dictis iuribus: & qa videmus, ꝙ si ille, q non est
tutor verè, administrat negotia pupilli, obligatur perinde, ac si
tutor vere fuisset.l.1.& ibi no.de eo qui pro tuto.&c.& l.1.&
per totū.ff.eo.& eadem priuilegia in actione personali & rea-
li cōpetunt pupillo contra taliter gerentes.l.dabimus.§.1.cum
gl.de priuilegijs credito. Et per hæc rn̄detur ad aliud, de quo q
ritur.s.vtrū hæredes ser Io.An.teneantur reddere rōnem: quia
absq; dubio dicendum est, ꝙ sic: quia illis non pōt prodesse li-
beratio ab administratione, de qua in testō: qa, vt dictū est, nō
intelligit liberatus tutor, quādo administrauit de facto ac clā
& dolosè, sed quando administrauit de iure & bona fide: & ei
8 ēt decreta fuisset administratio: adhuc tn̄ reddi deberet ratio:
† quia per liberationē a reddendo rationem intelligit solum
remissa scrupulosa inquisitio. tenetur ergo illam reddere, cum
reliquorū præstatione, non obstante d.liberatione. l.si seruus
vetitus.& ibi no, doc.de leg.1.& gl.in l.cum quis decedens.in
prin.de administra.tut.& per Barto.in l.Sticho.§.seruus.de
pec.le.& in l.Aurelio.§.Caius de lib.le.per Bald.in l.cum ne-
cessitatem.C.de fideicom.& Pau.de Cast.cons.371.Ad primū
quæsitum,&c.ubi concludit, ꝙ non obstante dicta liberatio-
ne facta per testatorem, pn̄t hæredes tutoris compelli ad resti-
tuendum, quicquid ad manus illius peruenerit de bonis pupil
li, quia p̄fata liberō non se extendit ad reliqua, & quominus te
neatur ea restituere, sed solum ne scrupulosa fiat inquisitio, p
iura p̄dicta, & ut ibi per eū latius, qui p̄cisè determinat casum
9 nostrum. Et ad cōprobationē pręmissorū ēt facit. Nā† dictus
tutor fuit suspensus, qđ p̄sumit in dubio iuste factū, ēt si de p
cessu nō appareat, qa p̄sumit pro iudice. Et istud ēt p̄supponit
Bar.in d.§.si quis ipsi prætori.in 8.q. Et sicut uidemus, ꝙ pro
sn̄ia p̄sumit, licet de actis & de processu nō cōstet c.bonæ.el 1.
de elect.& ibi no.Inno.& c.sicut,& c.cum inter nos.de re iud.
& hoc ēt tenet An.de Bu.in c.qm̄ cōtra.de probat.cum cōc.de
quib.ibi per eū.& Mo.late,& est cōis opi. vt colligitur ex no.
ibi p eos: & idē ēt tenet Roma.& Ale.in l.sciendū.de verb.obl.
eo ergo modo debet p̄sumi pro tali executione: & sicut ēt dici
tur, ꝙ p decreto iudicis p̄sumit, & ꝙ sit rite & rectè interposi
tū, ēt qn̄ non constat aliter de solennitate necessaria ad actū,
ſm Spe.in titu.de emp.& vendi.§.nūc dicendū.ver.br.& Ale.
latè in d.l.sciendū, cū cōcor.de q.b.ibi p eū. Et tāto magis cum
sit publica vox & fama, ꝙ ser.Ioan.Anto. inciderit in crimen
læsæ maiestatis. Damnū ergo, qđ inde pp hoc pupillis est da-
tum, pertinet ad illum, ēt si dici posset contigisse casu fortui-
to: quia cum dolus ipsius præcesserit casum, non debet ab illo
excusari, sicut non excusatur a casu ille, qui tenetur de culpa, si
culpa p̄cessit casum.l.in reb.in prin.cōmoda.& in l.si ut certo.
§.cōmodatū.eo tit.& ibi no.gl.& allegat concordantes. Et ita
in præmissis concludo. Laus Deo.

¶ Calculatio quando propter errorem rescindatur etiam super ea interposita transactione.

S V M M A R I V M.

1 *Calculus factus ex causa trāsactionis prætextu erroris nō retractatur, sicut solutum non repetitur per condictionem indebiti. Item si sit appositum iuramentum dè obseruando. & nu. 5.*
2 *Iurans quando non possit allegare errorem.*
3 *Calculi error nō pbatur p eos, qa ptib. nō sunt electi uel a iudice.*
4 *Calculatio simpliciter facta prætextu erroris retractari potest per condictionem indebiti, etiam quòd dictum fuerit eße factā ex causa transactionis, si lis non præcessit super computatione, vel etiam si transactio verè interuenit.*
6 *Condictioni indebiti non dicitur renunciatum, licet partes promiserint non contrafacere vel venire etiam cum iuramento.*
7 *Ad illos casus, ad quos renunciatio generalis simplex non refertur, ad eos nec etiam iurata.*

Facilius

8 *Facilius succurritur illi, qui sentit damnum ex persona tertij, quam ex propria causa.*

CONSILIVM LXXI.

IN qõne, q̃ proponit̃, prima facie dicendũ vr̃, ꝙ re
uisio calculi petita cõcedi nõ debuit, & p ꝯñs nec
1 absolutio a iur̃o: † q̃a vbi ex cã transactionis fa-
ctus est calculus: tunc non põt prætextu erroris
retractari. l. 1. C. de erro. calcu. nec ẽt põt ꝓmis-
sio ꝑtextu eiusdẽ transactionis cõdici: q̃a sicut illud, qđ est so-
lutũ ex cã trãsactionis, nõ põt repeti p cõdõnẽ indebiti. l. in sũ
ma. in prin. de cõdict. indeb. sic ẽt ex dicta cã ꝓmissio facta nõ
dẽt cõdici posse: q̃a ꝓmissio & solutio in hoc ꝓcedũt a pari. l.
fi. C. ad leg. Falc. Cũ ergo in casu nr̃o sup calculo facto inter-
posita sit trãsactio, seu cũ ex cã trãsactionis facta sit ꝓ parte il-
lius approbõnis, sequit̃, ꝙ nõ põt retractari calculus, neq; trã
sactio, vel ꝓmissio infringi p ꝑdicta. Et istud vr̃ Bar. velle in l.
2. C. de iure fis. li. 10. ver. q̃ro q̃d de cõputatione facta inter pri
uatos &c. vbi cõcludit, ꝙ si inter priuatos erat lis, & fuit a iu-
dice assumptus calculator inter eos: tunc calculatio talis va-
let, & plenã fidẽ facit: qui tñ posset ꝑtextu erroris offõ iudicis
hoc committẽtis retractari vsq; ad sñiam. l. error. C. de iur. &
fac. igno. & l. arbitro. ff. q̃ satisd. cog. Si vero cõputatio facta sit
ab ipsis partib. tũc, ſm eũ, attẽdẽda sunt verba assumptionis, vt
si quidem cõtineãt calculationẽ tm̃ respectu erroris, põt qñ-
cunq; reuocari. d. l. 1. C. de erro. cal. Si vero continet pactũ vel
trãsactionẽ gñalẽ aut specialẽ: tũc faceret ꝑiudiciũ, allegat. l.
emptor. §. Lucius. ff. de pac. & l. si q̃ dẽ. C. de trãsac. & iste est ca
sus nr̃: & ex alio nõ põt dictus calculus retractari in casu nr̃o
2 p p iur̃m † de obseruãdo, & de non cõtraueniendo: ex quo põt
seruari sine interitu salutis æternæ. ca. cũ cõtingat. de iureiur.
& c. q̃uis. de pac. in 6. & probat̃ ex no. p gl. in l. 2. C. de rescin-
dẽ. ven. in c. pen. de emp. & ven. q̃ vult, ꝙ deceptus vltra dimi-
diã iusti ꝑcii nõ hẽat bñficiũ. d. l. 2. si iurauit nõ cõuenire, & ꝙ
ignorãti tũc & nõ sciẽti nõ cõceditur, vt ĩ d. iurib. no. & p ꝯñs
vult, ꝙ ꝑtextu ignorãtiæ & erroris nõ succurratur ei, q̃ iurauit
nõ cõtrauenire: cũ gl. trãseũt Doc. cõiter. Et ſm cõem opi. ẽt
d. casu errãti & decepto d. mõ nõ cõcedit̃ absolutio a iur̃o. ſm
Imo. in d. c. cũ cõtingat. ĩ 4. mẽbro, vbi dicit, ꝙ ista est cõis opi.
& per Alex. post Imo. & Roma. in l. stipl̃o hoc mõ cõcepta. de
verb. ob. & in cõs. 25. 1. vol. Accedit ẽt: q̃a partes ipse fuerũt ꝯ-
fessæ cõputationẽ fuisse iustã & rectè factã, & deinde cũ iur̃o
partes ꝓmiserũt oĩa & singula in instr̃o cõtenta rata, grata &c.
& in aliquo nõ cõtrafacere, venire &c. iur̃m intelligitur ẽt in-
terpositũ sup ipsa ꝯfessione: & sic est ꝑinde, ac si iuratum esset
oĩa & singula fuisse vera, quo casu iurãs errorẽ nõ põt allega-
re: quia veniret ꝯtra ꝓpriã confessionẽ iuratã, & sic detegeret
suã turpitudinẽ, vt probatur ex no. per Ant. de But. in c. cũ cõ-
tingat. in 7. mẽbro. & cũ quo trãsit in effectu ibi Imo. in 8. mẽ-
bro, & in c. ad nostrã, circa fi. de emp. & vend. & in l. nemo põt
de leg. 1. vbi dr̃, ꝙ licet cõtra cõtractũ simulatũ & iuratũ pos-
sit opponi exceptio simulationis, vt not. glo. & Doc. in l. 3. C.
plus vale. qđ agi. si tñ iuratũ sit, oĩa & singula fuisse vera: tũc iu
rãs nõ audit̃. & dicit Imo. ꝙ istud de mẽte Bar. in l. fi. C. de nõ
nu. pec. ¶Nec præmissis obstare vr̃, ꝙ ex relatione quorundã
3 videatur † de errore calculi cõstare: quia illi nõ fuerũt ad hoc
electi ab ambabus partib. nec a iudice deputati, sed ab altera
parte tm̃. Iõ cõputatio hẽt nullũ effectũ. ſm Bar. in d. l. 2. C. de
iure fisci. dũ dicit, ꝙ si facta sit ab illo, ad cuius offm̃ nõ spectat
ꝙ effectũ nõ hẽt, p totũ ti. si a nõ cõpe. iud. & dr̃ ad illum nõ
spectare, si ad hoc non sit deputatus a lege vel a iudice, aut ab
ambabus partibus, vt apertè colligit̃ ex no. per Bar. in d. l. 2.
¶Sed præmissis nõ obstãtib. q̃ iudicio meo nõ obstãt, cõtrariũ
4 est verius. Nã clarũ est, ꝙ vbi interuenit † simplex calculatio, ꝙ
tũc ꝑtextu erroris põt & debet retractari, d. l. 1. C. erro. calc. &
ibi per oẽs, & p Bar. in d. l. 2. C. de iure fisci. lib. 10. et vbi facta
calculatione interuenit promissio, illa põt reuocari et rescindi
per cõdictionẽ indebiti, p d. l. 1. in fi. ubi est casus, quia eadẽ fa
cilitate, qua simpl̃r approbauit cõputationẽ, eadẽ facilitate ꝓ
misit. l. doli. versi. diuersum. de noua. et l. fi. §. idẽ q̃siuit. de cõdi-
ctio indebi. et per Bar. in l. si ex cautione. C. de non num. pec.
Ex quibus sequitur, ꝙ in casu nr̃o põt cõdici pactum, et pro-
missio, si dicat̃ et probet̃, ꝙ error fuit in calculando ¶Nec ob.
ꝙ conuentio inter partes appelletur ẽt transactio: q̃a aut post
litẽ motã sup ꝯputatione ꝑcedẽti et iã facta: aut q̃a contendit̃
de illius valore, et an sit rite aut rectè facta. Et tũc si sup hmõi
lite trãsigat̃, nõ ꝑt ꝑtextu erroris calculus retractari, d. l. 1. C. de
err. calcu. iũcta gl. in ver. si res. Et istud ẽt tenẽt oẽs ibi, et iste ñ
ẽ casus nr̃: q̃a sup lite mota sup calculo nõ est facta trãsactio,
sed tũc pẽdet: si vero ꝯputatio fit ex cã trãsactionis, et tũc demũ
valet si lis erat mota, vel moueri sperabat̃. l. 1. ff. de trãsactio. cũ
ibi no. Et iõ cũ ĩ casu nr̃o nõ eẽt adhuc lis mota t pe calculi in
str̃i sup inde cõfecti, nec speraret̃ moueri, trãsactio nõ potuit
fieri, et improprianturt uerba instrumenti ſm gl. in d. l. 1. de trã
sactio. et probatur in iuribus in ea allegatis. Et vbi isto casu di-
ci posset, ꝙ trãsactio valeret: quia tñ (ut dixi) non fuit facta su
per lite iam mota uel mouenda super calculo iam facto, sed po
tius iste calculus fuit factus ex cã transactionis: ut quia ex d. cã
ad illũ deuenerunt, et in illo consenserunt: nihilo minus isto
casu põt transactio, et quicquid ex ea est sequutum repeti per
condictionẽ indebiti, ut probatur in d. l. 1. C. de erro. calcu. in
fi. dũ uult promissionẽ, q̃ ex calculo descẽdit, repeti posse. idẽ
ergo ea. rõne est dicẽdũ in d. trãsactione. Et hoc uult Bar. ex-
pressè, cũ quo alii simpl̃r trãseũt in d. l. 1. C. de errore calculi.
ubi sequitur Pet. et cõcludit, ꝙ error non uitiat transactionẽ,
siue sit error expressius in ea, siue non, q̃a error, qui est in cã,
nõ impedit consensum, ut per totũ titulũ de cõdic. indeb. sub-
dit, ꝙ põt esse, ut siue sit expressius error in transactione, siue
nõ: in eo qđ est erratũ, succurratur parti læsæ. Exẽplũ, dicit il-
le de errore expresso, ut quia petebas trigiuta, et est conuentũ
ut darem tertiam partẽ: et promisit. 15. pro tertia parte quan-
titatis petitæ: quia ergo hic est error expressus computationis,
succurritur parti læsæ doli exceptione, sed si fuissent promissa
quindecim simpl̃r, et in trãsactione nõ fuisset facta cõputatio:
tunc error nõ est cõmissus in trãsactione, sed apparet ex eo qđ
agebat: quia nõ tractabatur nisi de tertia parte promittẽda: &
fuit expressum de medietate, & tũc poterit cõdici liberõ, & op
poni exceptio, ſm Bar. & eadẽ rõne poterit cõdici promissio.
Põderandũ est ergo in primis illud d. Bar. inquantũ dicit, põt
aũt esse, siue sit expressus error in trãsactione, siue nõ in eo qđ
est erratũ, succurritur parti læsæ: quia hmõi verba innuunt,
ꝙ qñq; ẽt nõ succurritur post transactionẽ parti læsæ. Et istud
verũ, s. qñ lis erat sup calculo præcedenti: & erat dubiũ, an es-
se rite & rectè factus, quo casu calculus & lis super illo dr̃ esse
cã trãsactionis: quia tũc prætextu erroris nõ receditur a trãsa-
ctione. d. l. 1. vers. si res, ſm gl. & oẽs ibi. Et est rõ, vt dicit Iaco.
Butrig. quia hic non cadit error calculi. Et de isto casu sensit
Bar. vt dixi: sed vbi mediãte transactione calculus vel approba
tur, & in dubiũ nõ reuocatur: vtrum sit rite & rectè factus, &
tunc Bar. vult in distinctè, ꝙ parti læsæ succurratur, & vno mõ
qñ error est expressus in transactione, & alio mõ qñ nõ est ex
pressus, videlicet per cõdictionẽ indebiti, quamuis vtroq; ca-
su trãsactio sit valida, & sic drĩam non facit inter hanc transa-
ctionẽ & simplicẽ aliã quãlibet promissionẽ, q̃ cõdici põt rõ-
ne erroris, vt dixit text. in fi. d. l. 1. & Bal. etiã ibi in fi. dicit ꝙ ita
vult Pet. Iac. But. Bar. & Ang. & alii nõ cõtradicũt. Nec Bal. ab
hac opi. recedit, qñ nõ est expressus error in trãsactione, in rñ-
sione, q̃ facit ad illũ tex. in fi. & cũ hac opinione ẽt trãsit Alex.
& quãuis videatur dicere, ꝙ Doctores velint, ꝙ trãsactio erro
re facta non possit rescindi, per illũ tex. in ver. si res. tñ hoc nõ
dñt in trãsactione, ex qua fit calculus, vel per quã calculus ap-
probatur: imò volunt, vt dixi, ꝙ rescindatur indistinctè præ-
textu erroris, sicut dr̃ de promissione in illa lege, & ꝙ ille tex.
in ver. si res. inlelligatur de trãsactione, q̃ fit, qñ lis est sup cal-
culo, & qñ calculus impugnat̃, ut dicit glo. in d. uer. si res. & ẽt
Ang. & clarè: rõ drĩæ fuit superius assignata. ¶Nec ꝑmissis ob-
5 stat † dũ dicebat̃, ꝙ sicut solutũ ex cã trãsactionis nõ põt repe-
ti tãquã indebitũ. d. l. in summa. ita ẽt nõ dẽt repeti posse illud
qđ est promissum: q̃a d. l. in summa, loquit̃, qñ fit trãsactio, ut
a lite discedatur: quia si ẽt nihil debeatur solutũ nõ põt dici in
debitũ: q̃a non est solutũ tãquã debitũ uerè, sed ut discedatur
a lite, a qua uerè est recessum, ut ẽt ibi declarant Mod. Sed in
casu nr̃o promissio ex cã transactionis est facta tanq̃ de re de-
bita, & nõ ut discedatur a lite: iõ põt cõdici & rescindi transa-
ctio, sicut alia q̃libet ꝓmissio, ſm ꝑdictos Doct. Nec ob. qđ
no. Bar. in d. l. 2. C. de iure fisci. dum uult, ꝙ trãsactio & pactũ
faciat ꝑiudiciũ. quia debet intelligi, qñ transactio fit sup erro-

re calculi, de quo errore est lis, & quo, & non de trāsactione vel pacto, qua mediante vel quo fit calculus, vel approbatur: alias
6 Bar. q ēt loqt de pacto, diceret cōtra tex. ī d. l. 1. in fi. ¶Nō† ob. ēt iuramentū: nā, vt dixi, promissio & transactio reuocatur, & repetit per cōdictionē indebiti, illa ergo clā, de qua in fine instrumēti, videlicet, quæ oīa & sing. ꝓmiserūt dictæ partes hr̄e rata & firma & nō contrafacere vel venire, nō refertur ad cōtradictionē indebiti, nec per illā clām intelligitur illi renuncia tū, vt est casus valde no. in l. fi. §. idē quæsiit de condic. indebit. & ibi no. oēs. Quāuis ergo facta sit ēt promissio de nō cōtrauenīēdo cū iur̄o: tñ iur̄m nō refertur ēt ad d. cōdictionē indebiti: & in illo nō p̄iudicat, sicut nec simplex ꝓmissio de cōtrauenīēdo: qa iur̄m lītat & restringit ex natura actus, sup quo interponit. l. fi. C. de nō nu. pec. Cū ergo, vt dixi, simplex ꝓmissio de nō cōtrauenīēdo ex defectu cōsensus excludatur a cōdictione īdebiti, tāq̄ de illa nō fuerit cogitatū ī renūciatione ista gn̄ali: ita ēt rōne iur̄i sup ea īterpositi nō dēt iurās excludi qa iur̄m nō auget ꝯsensum, f̄m Bar. in l. si ꝓ eo. in fi. de fideiuſ. Et istud decidi vr̄ quasi ī teris ex no. ꝑ Bar. ī l. 4. §. q̄sitū. si qs cau.
7 in fi. vbi cōcludit, ꝙ † ad casus, ad quos nō refertur simplex renūciatio gn̄alis, de qbus ibi, nō refertur ēt si sup ea iur̄m sit īterpositū, ꝑ d. l. fi. C. de nō nu. pec. & ꝑ l. fi. in prin. ad munic. & l. fi. q satisd. cog. & cū eo trāseūt Doc. ibi, & in l. 1. C. cōmoda. & in c. 1. eo. ti. vbi Io. And. dicit, ꝙ gn̄alis renūciatio nō validat ꝑ iur̄m. qn̄ nō valeret rōne deficiētis cōsensus, q nō suppletur per iur̄m. d. l. fi. C. de nō nu. pec. & c. quemadmodū. de iureiur. & idē tenēt alii in locis alleg. per Alex. in d. §. quæsitū. & dato ꝙ ēt ꝑ ꝑ iur̄m non posset iurans cōtrauenire: debuit tñ concedi absolutio petita cōstito summariè de errore calculi, f̄m Bal.
8 in d. l. fi. C. de nō nu. pe. & in d. l. fi. qui satisd. cog. ¶†Nec ob. qd̄ no. in l. 2. C. de rescin. vend. & in c. pe. de emp. & ven. quia illud est, qn̄ qs incurrit damnū, & læditur ex persona tertii, puta calculatorū: & in casu nostro, f̄m Alex. consi. 125. 1. vol. dum rn̄det ad. l. si libertus. de ope. lib. sed in contrario quis læditur ex cōtractu, & ex facto proprio: iō nō mirū si difficilius ei succurratur, f̄m eū: & idē ēt si pars cū altera parte calculasset: qa nō pōt decepto imputari, si credidit alteri, secū calculanti, & ēt minus est illi imputandū, q̄ si credidisset tertio. l. 1. in princ. ff. de eo. per quē fa. erit. cū ꝯcord. de quibus ibi plenè per Alex. Nec ob. dū ēt dicebat, ꝙ pars cōfitetur rōnē & calculationē esse verā & iustè factā, ad quā cōfessionē iur̄m ēt porrigit. Et quāuis ꝑ hoc dicatur promissum & iuratū nō cōtrauenire dictæ cōfessioni: nō tñ dr̄ iuratū calculū & cōfessionē p̄dictā esse verā qa nō iurauit oīa & singula fuisse & esse vera, prout loquitur Ant. & Imo. in locis cōtrariis, sed iurauit oīa & singula hr̄e rata & firma, & nō cōtrauenire &c. q̄ verba solū impōrtāt, ꝙ nō cōtraueniet calculo & cōfessioni, q̄ promissio ēt iurata, vt dictū est, nō excludit iurantē à repetitionem indebiti ex defectu cōsensus. d. §. idē q̄siit. sicut ꝑ simplicē ꝓmissionē de nō cōtraueniendo calculo, & per dictā simplicē cōfessionē nō excluderetur a dicta repetitione, f̄m Doc. in d. l. 1. q volūt, ꝙ illa lex locū ēt hēat in cōfitente: & hoc qa dicta ꝓmissio & cōfessio hēt in se tacitā cōdōnē, si cōtrariū, hoc est, si de errore aliter nō apparebit. Et vbi ēt ex hoc capite noceret iur̄m: nō tñ esset denegāda absolutio, f̄m Imo. in locis in cōtrariū allegatis. & Alex. in d. l. nemo pōt. q vult, ꝙ q iurauit oīa & singula esse vera, debeat absolui ad finē, vt de simulatione cōtractus possit dicere. Ex omnibus igitur præmissis satis clare constat, ꝙ est malè iudicatum, & ita arbitror concludendum. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac forte eadem causa consuluit, supra consi. 134. vol. 1. vbi vide quod annot. Hier. Zanch.

¶Confessio facta parte absente, probata etiam per testes, quando non præiudicet.

SVMMARIVM.

1 *Confessio geminata plenè probat.*
2 *Confessio etiam parte præsente in contractu facta non inducit dispositionem sed solam probationem, & geminatam obligationem, secus si parte absente. nu. 4.*
3 *Confessio in iudicio parte absente facta quādo operetur effectū.*
5 *Duæ confessiones factæ parte absente non coniunguntur.*
6 *Plures probationes imperfectæ, qn̄ cōiungātur, vt plenè probēt.*
7 *Producens scripturam vel testes sine aliqua protestatione tenetur illis stare & pro se & contra se.*

CONSILIVM LXXII.

1 SVPER eo, de quo quæritur, vtrū cōfessio† geminata facta parte absente ꝓbet: de qua clarè vr̄ cōstare ex depositione triū testium, vt verū fatear. Prima facie satis substiti, quasi ꝙ videretur dicēdū, ꝙ sic, ex no. ꝑ Bart. in l. cū scimus. C. de agric. & icēsi. lib. 11. quem ad hoc allegat Alex. in l. capite quinto. de adult. & Fel. in c. si cautio. de fi. instr. & cū Bart. trāsit ēt Pau. de Cast. in l. Publia. §. fi. ff. depo si. & Ro. in l. nuda. in prin. de don. & in cōs. 290. In casu ꝓpositæ cōsultationis &c. & ita ēt in specie vult Pau. de Cast. in cōs. 84. Quòd p̄fata sn̄ia &c. qa f̄m eū, sola vnica cōfessio facta absente parte inducit semiplenā ꝓbōnē, vt no. in d. l. capite quinto. & ꝑ Bar. in l. admonēdi. de iureiur. ergo duæ cōfessiones faciūt duas semiplenas probōnes, q̄ debēt simul iungi ad ꝑficiendū vnā plenā probōnē. c. fi. cū ibi no. de success. ab intesta. & ꝑ no. per Bar. & alios, in d. l. admonēdi. ¶Sed postea diligentius intuēdo cognoui, ꝙ in cōtrariū est
2 veritas. Et est p̄mittēdū, ꝙ† cōfessio facta in cōtractu ēt parte p̄n̄te nō inducit dispositionē: & sic ex ea nō orit oblō & actio. d. l. Bublia. §. fi. & ibi ꝑ Bar. & alios, & no. Bart. in l. ex hac scriptura. in vlt. col. de don. sed solū inducit probationē, vt ibi: hoc aūt, s. ꝙ d. casu cōfessio nō inducat dispositionē procedit & locū hēt, qn̄ est simplex & vnica cōfessio, sed si sit geminata & facta parte p̄n̄te, tūc inducit oblōnē. Et isto casu loquitur Bart. sine dubio in d. l. cū scimus. qui nō dicit, ꝙ cōfessio facta fuerit absente parte, sed solū dicit hoc mō, videlicet, ex hoc versic. līrari p̄n̄t oēs leges dicentes, ꝙ verba enūciatiua nō inducūt dispositionem, & ēt in cōtractibus prolata nō sunt obligatoria, & in fine eiusdē legis dicit. Itē cōfessio facta in nō figura iudicii, licet nō præiudicet ei: tñ si bis emanauerit, forte ita præiudicaret, sicut ea, q̄ est facta in figura iudicii: hoc vr̄ velle sequēs gl. Et quāuis Bar. ēt nō loquat expresè de cōfessione facta in p̄n̄tia partis, sed simpl̄r de cōfessione: nihilo minus eius dictū dēt de necessitate intelligi, qn̄ pars erat p̄n̄s, & acceptauit confessionem expresè vel tacitè: qa vbi fuisset pars absens, nō posset inducere dispositionē & ꝓducere oblōnē & actionē: qm̄ nō cōtrahitur vel quasi inter absentes nisi per nunciū vel epistolā, nec absenti aliter oblō & actio acquiritur. l. consensu. in prin. de actionib. & oblōnib. l. absenti. in prin. don. & l. 1. §. fi.
3 de cōtrahen. emptio. Et istud cōfirmat† ex intētione Bart. qui vult, ꝙ dicta cōfessio geminata æquipolleat cōfessioni factæ coram iudice in forma iudicii, vt ēt probat ibi, & prout dicit Roma. in d. l. nuda. in prin. & in d. consi. 290. in qb. locis arguit de cōfessione geminata ad cōfessionē iudicialē: sed qn̄ fit cōfessio in iudicio parte absente, nihil operatur nisi iudex tanquā publica persona acceptet dictam confessionē pro absente, f̄m Cy. in auth. sacramēta puberum. C. si aduersus don. per Bart. & alios in l. postquā liti. C. de don. Ergo extraiudicialis confessio geminata facta absente parte non pōt inducere dispositionē, si nō fuit acceptata solenniter per aliū noīe absentis, aliàs sola geminatio plus operaretur, quā calor iudicii ꝯtra p̄dictos & cōtra Pau. de Cast. in d. cōs. 84. qui sil̄r ꝑ no. per Bar. in d. l. cū scimus. arguit de cōfessione geminata ad iudicialē quantū ad hunc effectū, vt inducat dispositionē: vnde simplex geminatio nō debet aliqd operari, si nō sit accepta pro absente in forma valida, sicut cōfessio facta in figura iudicii nō hēt iuris effectū si per iudicē nō sit noīe absentis acceptata. Et per hanc ēt rōnem clarè probatur, ꝙ non solū geminatio non prodest ad oblōnē, qn̄ confessio extraiudicialis facta fuit in absentia partis, sed nec ēt prodest ad probationē: qa cōfessio facta in iudicio absenti nō prodest ēt quantum ad effectū probōnis, si nō sit acceptata a iudice: vt traditur in locis præalle. Ergo nec ēt extraiudicialis confessio geminata sine valida acceptatione facta ꝑ absente nō pōt hr̄e dictū effectū probōnis, de quo agit in p̄n̄tiarū, & de quo non loquitur Bar. in d. l. cum scimus. sed de alio, de quo supra. Nec sil̄r Pau. de Cast. in d. l. Publia. §. fi. qui transit cū Bar. in d. l. cū scimus. loquit de cōfessione facta parte absente, sed simpliciter de cōfessione, & an ꝓducat obligationē: & iō intelligi dēt, ꝙ loquatur de illa, q̄ facta fuit p̄n̄ti & acceptāti, vel de illa, quæ facta fuit in ep̄la, de qua ibi in tex.

quem

quem litat ꝑ no. ꝑ Bar. in d.l. cũ scimus. ꝙ epistola missa absẽti idẽ operatur, ꝙ partis pñtia, dummodo cõstet, cuius manu sit scripta, ẜm Bar. in d.l. nuda. de dona. in vlt. col. Et silr Rom. in d.l. nuda. & in d. cõsilio in contrarium allegato, ꝙ transit cũ Bar. in ꝑdicta l. cũ scimus expressè maximè in d. consilio loquitur de confessione facta parte pñte: & vult, ꝙ si sit geminata, ꝙ probet: quamuis sit facta sine causa, sicut iudicialis ẽt ꝓbat, licet sit sine causa, ẜm gl. in l. 1. ad fi. de interrogato. actio. quia vna æquiparatur alteri, ꝑ no. per Bar. in d.l. cũ scimus. & sic illũ intelligit in cõfessione facta pñte parte: & sic manifestè & plus ꝙ notoriè cõstat, ꝙ Bar. malè allegat ad hoc ꝙ confessio gemin. facta extra iudiciũ in absentia partis ꝓbet: qa de tali cõfessione nõ loqt, nec de illa intelligi põt, ꝑ ea, ꝙ superius dicta sunt. Et ꝗuis Pau. de Cast. in cõs. 84. dicere videat, ꝙ extraiudi-

4 cialis † cõfessio geminata facta parte absente probet, nõ ꝗdẽ ꝑ no. ꝑ Bar. in d.l. cũ scimus. sed ꝑ aliã rõnẽ quã superius retuli: tñ hoc affirmat, sed loquit dubitatiuè, per verbũ vr. Nec etiã illud est verum: qm̃, vt dixi, plus nõ põt, quã iudicialis cõfessio ẜm ꝑdictos, quæ cõfessio facta in iudicio ẽt, vt est dictũ, in hoc non præiudicat, si per iudicem nõ acceptetur pro absente, ẜm Bar. in d.l. postꝙ liti. & Cy. in d. auth. sacramenta puberũ, ergo nec extraiudicialis geminata, quæ non fuit tũc legitimè acceptata, & ꝙ in hoc nõ bene sentiat Pau. de Cast. & ꝙ sua rõ nõ procedat rõne probatur. ¶Nam sicut cõfessio, qñ per duos testes probatur, facta in pñtia partis, probat plenè, d.l. Publia. §. fi. & l. gñaliter. C. de non nu. pec. sic si probetur per vnũ testẽ tm̃, facit semiplenam probationẽ, per no. per Bar. in d.l. admonẽdi. & istud in specie fatetur idẽ Pau. de Cast. in cons. 280. incip. Viso processu &c. & in cons. 333. incip. Visa petitione &c.

5 & † sic non minus probat vnus testis, qui deponit de confessione facta in absentia: qm̃ confessio probat tm̃ semiplenè vtroque casu: & tñ si vnus testis deponat de confessione, puta mutui facta in pñtia, & alius de confessione ex ea. causa facta alio loco & alio tꝑe, & per ꝯñs licet quælibet confessio probetur semiplenè: tñ non coniunguntur dictæ cõfessiones ad effectũ plenæ probationis: immò d. testes tanquam singulares nõ probant plenè, ẜm Ant. de But. in c. licet ex quadã. de testi. in pen. col. & in c. fi. antepe. col. de consue. per no. per Cy. in l. 2. C. ꝙ sit longa consuet. cuius contrarium esset dicendum, si vera esset ratio Pau. de Cast. in d. cons. dum vult, ꝙ duæ confessiones factæ in absentia partis debeant coniungi: quia quælibet earum probat semiplenè, per no. per Bar. in d.l. admonendi. Nã & in ꝯsu præcedenti confessio quælibet semiplenè etiam probat: & tamen coniunctio earum non habet locum. Nec refert, quòd illo casu testes sint singulares, & in alio casu quælibet confessio facta in absentia probetur per duos testes: quia (vt dixi) isto casu confessio probata per duos testes plus non ꝓbatur, quàm confessio in pñtia probata tm̃ per vnum testẽ, sed sunt paris potentiæ: ideo vtroque casu non dẽt vna cũ alia coniungi ad finem plenæ probationis. Nec obst. not. per Bar. in d.l. admonendi. quia ipse loquitur, qñ concurrunt plures probationes imperfectæ, quæ differunt numero & specie, sicut probatio vnius testis de veritate, & probatio famæ, vel ꝓbatio confessionis facta per duos testes in absentia partis, & probatio confessionis per vnum testem factæ in pñtia. Nam isto casu dictæ probationes non tm̃ differunt numero, sed ẽt specie: quia confessio in pñtia effectu differt, qñ probatur plenè a confessione facta in absentia ẽt plenè probata: sed qñ sũt

6 plures † probationes imperfectæ, quæ numero tm̃ differunt & non specie: tunc non coniungunt ad effectum plenæ probationis, sicut qñ probant diuersæ confessiones in pñtia, & ꝗlibet per vnum testem tm̃, vel qñ duo testes deponunt de vna confessione facta in absentia, & alij duo de alia similiter facta in absentia, & est ratio: quia isto casu d. confessiones eiusdem speciei intelliguntur factę, vt quis habeat plures probationes, secundum Bart. in l. triticum de verbo. oblig. cum quo alij transeunt, per l. Sempronius. de leg. 2. propterea non debent coniungi, vt ex eis resultet vna tantum probatio: quia actus agẽtiũ nõ debet operari vltra intentionẽ eorum. l. si qs nec cãm, & l. rogasti. ĩ prin. si cer. pet. Et isto casu loquitur etiã Cyn. in d.l. 2. quæ sit longa consue. quem ẽt refert & sequitur Bal. in d.l. Publia. §. fi. in lect. ant. Sed qñ probationes imperfectæ differunt numero & specie: vna intelligitur fieri ad coadiuuandũ alterã: idcirco coniunguntur ad effectum vnius perfectæ ꝓbõnis, ẜm Bar. in d.l. admonendi. qui ita debet intelligi. ¶Secundo princ. dictæ duæ confessiones extraiudiciales factæ in absentia partis non probant alia rõne. Nam Dñicus vnus ex testibus deponit, ꝙ Bernardinus cõfessus fuit, ꝙ fuit, ꝙ Baptista posuerat in societate de capitali ducatos 90. & ipse Ber-

7 nardinus duc. 40. & subdit dictus testis, † ꝙ Bernardinus etiã dicebat, ꝙ qlibet extraxerat de suo capitali nõ exprimendo aliter quãtitatẽ. Nõ põt igit acceptari cõfessio Bernardini, ď qua deponit de testis in eo, ẜm gl. fi. iuncto tex. in d.l. Publia. §. fi. & expressius istud ẽt ibi vult Pau. de Cast. dicẽs, ꝙ vbi in epist. cõtinet ꝑ scribẽte: tenet ille, qui epist. approbauit simplr, nõ solũ acceptare, ꝙ faciũt cõtra scribẽtẽ, sed ẽt ea ꝙ faciũt pro ipso scribẽte, vt dicit gl. ibi, ꝙ est verũ, ẜm eũ, qñ pars simplr acceptauit epist. sed si illã acceptasset, quatenus facit ꝑ se & nõ ꝯ: tũc ẜm eũ, hẽt locũ distinctio Bar. in l. Aurelius. §. idẽ qsiit. de lib. leg. ꝙ facit drĩam inter capitula cõnexa & separata. Et prædicta, ẜm eũ dẽ Pau. de Cast. sunt vera in cõfessione vel scriptura partis aduersæ, sed manu alterius: tunc remittit ad no. ꝑ Inn. in c. cũ venerabilis. de except. Cũ ergo pars aduersa approbauerit simplr dictũ istius testis, & sine vlla protestatione: qa ab illa fuit productus & ad eius instantiã examinatus, sequitur, ꝙ cõfessionẽ, de qua deponit, tenet acceptare ẽt pro illa parte, ꝙ facit pro ipso Bernard. cõfitente: nec isto casu, in quo non ꝑcessit protestatio, hẽt locũ dist. Bar. in d. §. idẽ qsiit. ẜm Pau. de Cast. post gl. in d. §. fi. Quia ergo Bernardinus dixit ẽt, ꝙ qlibet extraxerat de capitali nõ expressa ꝗtitate. Et ĩ hoc de extractione stãdũ ẽ dicto Bernardini, iõ rõne ĩcertitudinis testis iste nihil ꝓbat. l. vbi aũt nõ apparet. §. ꝙ illud aut illud. de ver. ob. Cũ. n. ignoret ꝗtitas extractionis, intelligi nõ põt quãtũ in societate remãserit de capitali. Vñ cũ ꝓbatio istius testis nihil releuet. non dr cõfessio illa, de qua ipse deponit, & quã dicit factã fuisse in domo sua, ꝓbata ꝑ duos testes, sed solũ ꝑ primũ testẽ, ꝙ vltra Dñicũ, vt dixi, nihil probat quo ad cõfessionẽ factã in d. domo, nec hẽt aliũ cõtestẽ, nec ꝑ illũ solũ probat ẽt ad effectũ semiplenæ probõnis. l. vbi numerus. de testib. & c. in omni negocio. eo. tit. tũc. n. cõfessio ꝑ vnũ testẽ semiplene probaret, si de illa, ꝙ facta sit in pñtia, deponeret: quia illa si probaretur ꝑ duos, sufficeret ad plenã ꝓbõnẽ, d.l. Publia. §. fi. sed qa ꝯfessio facta parte absente & ꝓbata ꝑ duos testes nõ facit, nisi semiplenã ꝓbõnẽ, ꝑ no. in d.l. capite quinto. si ꝑ vnũ tm̃, probet, nõ sufficit ad d. semiplenã ꝓbõnẽ, ꝑ ea, ꝙ hñr in d.l. admonẽdi. Alia igit cõfessio facta in apotheca, de qua deponũt testes, remanet sola, ꝙ nõ ꝓbat plenè, vt sępe dictũ est. Nec ẽt ꝓbõ istius & alterius cõfessionis releuat alia rõne: qa testes dñt ꝙ Bernardinus posuerat in societate de capitali ducatos 90. nec dr quo tꝑe posuerũt. Vñ istud dictũ verificat, ẽt si d. ꝗtitatẽ posuisset in societate per diẽante petitã diuisionẽ societatis: & sic ꝓbõ ista nõ cõcludit, ꝙ ab initio societatis cõtractæ dictũ capitale fuerit in ea positũ: qm̃, vt dixi, põt ẽt d. testiũ verificari in quocũq; tꝑe posteriori, vt ꝓbat ex not. per Bar. in l. Celsus de vsuc. circa vlt. col. ꝑ tex. in l. 1. §. qď aũt. de aqua quoti. & æsti. cũ quo trãseũt doct. ibi, & in c. licet cãm. de ꝓbõni. Quia igitur ignoratur, quo tꝑe & quãto tꝑe hoc capitale fuerit in societate, ad illud ꝑꝑ incertitudinẽ tꝑis non est habenda cõsideratio in diuisione societatis: sed diuisio debet esse æqualis, ac si de capitali aliquo non constaret. l. si non fuerit. pro socio. Et ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ quando opponi non possit.*

2 *Creditor confessus aliquid sibi deberi, non per hoc cõfitetur sibi plus nõ dẽri, nisi adiecerit dictionẽ taxatiuã, vel subintelligat.*

3 *Minor summa quãdo in pacto exprimitur, dictio taxatiua subintelligitur, nisi in confessione enunciatiuè exprimatur.*

4 *Exceptio non numeratæ pecuniæ cessat, quando in confessione fuit expressè appositum pactum de non petendo.*

CONSILIVM LXXIII.

Circa id, de quo quærit, videlicet, vtrum dñs Augustinus opponere possit exceptionem non numeratæ pecuniæ, su pfluis omissis arbitror, ꝙ nõ. Aut. n. elapsi sũt dies. 30. a die, qua cõfessus ẽ sibi solutũ fuisse

certas quantitates: & certum est, quòd excipere non pōt de pe
1 cunia nō numerata: † quia creditor, qui confitetur, sibi solutū vel numeratum a debitore intra illud tempus, solùm d. excep. potest opponere, & non vltra. l. in ɔ̃tibus vers. super cæteris. C. de non num. pec. & no. in l. gñaliter. eo. ti. & in l. si ex plurib. in prin. de solu. Sed alia rōne dr̃, ꝙ ēt intra d. tps non potuit d. excep. opponere, & vsq; ab initio in prædictis summis sibi præiudicauit. ¶Nam aduertendum est, ꝙ p̄dictus creditor primò fuit cōfessus d. quātitates a debitore vel ab alio eius noīe recepisse: & deinde narratur, qualiter remanet creditor de quadam alia summa: & ꝑpea D. Nicolaus noīe matris p̄dicto creditori promisit soluere d. summam, in qua d. mr̃ remansit debitrix in certis terminis, de quib. in instr̄o &c. Et sic per pactū fuit facta promissio de soluendo dictam aliam quantitatē, in qua dictū fuerat, Augustinū remansisse creditorem, qđ pactū de soluēdo hēt in se dictionē taxatiuā virtualiter, q̄uis non fuerit expressa, & est perinde ac si dictum fuisset, ꝙ D. Nicolaus promisit soluere tm̄ modo d. quantitatem in d. terminis. Quod aūt hæc fuerit intentio partiū ex præcedētib. manifestè colligitur: qm̄, vt dixi, creditor confessus fuerat recepisse partem q̄titatis ab initio debitæ: & ꝙ remāserat creditor de minori summa, q̄ summa minor, in qua dictū fuerat, illum remāsisse creditorē ꝑ pactum & stipꝛonem fuit promissa. vñ stante d. confessione de parte recepta & ꝙ de residuo remanserat creditor: intentio partium fuit absq; dubio, ꝙ pactū de soluendo contineret tm̄ & solúmodo residuū: quia ex præcedentib. sequentia declarantur. l. qui filiabus. in princ. & l. si seruus pluriū. §. fi. de leg. 1. Et
2 vltra prędicta istud dēt † ex alio probatur. Nā licet vbi creditor confitetur hr̄e debere a debitore centum, per hoc non vr̄ confiteri, ꝙ plus hr̄e nō debebat, & sibi per hoc non præiudicet, quin petere possit maiorem summam, si de illa appareat illum esse creditorē, nisi in ɔfessione prædicta expresse fuerit apposita dictio taxatiua: vt q̄a ɔfiteat se hr̄e debere centum tm̄, ut no. gl. Bar. & doct. in l. si quidem. C. de transf. & l. rōnes. C. de fi. instr. illud tm̄ procedit, & est verum, qñ minor summa ꝓfertur, & de illa fit mentio enunciatiuè, & ꝑ modum ɔfessionis, &
3 est secus, quādo † dicta minor summa ponit̄ in pacto & in conuentione, ut probatur in l. rogasti. §. si tibi. & ibi no. Bal. si cer. pet. ibi not. dr̃, ꝙ si dedero decē, vt nouē reddas: nam in hoc pacto de reddēdo nouē, subītelligitur dictio, tm̄, vt colligitur ex seq. in quibus dr̃, ꝙ ille ipso iure nō tenet̄ vltra nouem. Vnde ſm Bal. ibi est no. ꝙ vbi summa minor exprimitur in pacto, ꝙ subītelligit̄ dictio taxatiua. & ad idē all. tex. in l. pen. in fi. de act. emp. & no. in l. si uenditor hominis. in prin. eo. ti. secus aūt qñ de dicta minori summa fit mentio enunciatiuè, & in confessione, quo casu ſm eum procedit, & habet locum, quod hr̄ in d. l. si quidem & in d. l. rationes. Quia ergo in pacto & in promissione de soluendo est minor summa deducta: tale pactum habet in se virtualiter dictionem taxatiuā, & est perinde ac si D. Nicolaus nomine matris promisisset soluere tm̄modo & duntaxat d. summā in terminis expressis: & tanto magis sic vr̄ actū ꝑꝑ præcedentia, ex quibus declaratur, vt dixi, ꝙ talis fuit intentio partium, & per ɔ̃ns cum dicta promissio de soluendo sit limitata ad certam summam, seu facta sit taxatio de certa summa: actum vr̄, ꝙ D. Augustinus plus petere nō possit. d. l. rogasti. §. 1. & no. Bar. in d. l. si quidem. Quamuis ergo posset opponi exceptio non num. pecuniæ: si solum D. August. fuisset confessus habuisse & recepisse partem pecuniæ debitæ, per d. l. in contractibus. versi. super cæteris. C. de non num. pec. Quia tñ ēt in casu nr̄o fecisse dr̄ pactū de non petendo, dr̄ inesse dictæ ꝓmissioni factæ taxatiua iuris interpretatione, vt dixi: iō vsq; ab initio fuit exclusus a petitione residui, d. l. rogasti. §. si tibi. & sic d. excep. ēt intra 30. dies nō potuit opponi. ¶Nec † obstat p̄dictis, si dicat̄, ꝙ vbi creditor ɔfitetur debitorem non teneri: vr̄ fecisse pactum de non petēdo. l. tale pactum. in prin. de pactis, & per Barto. in l. non solùm. §. si liberationis. de lib. leg. & tñ habet tunc creditor exceptionem non num. pec. intra dictū tps, secundum Iac. Butr. Bald. & Ang. in d. tale pactū, in prin. quia ad istud rñdetur. Et primò, ꝙ immo in casu proximo non hēt locum d. except. sed solum qñ creditor confessus est se habuisse & recepisse, & non qñ fatetur debitorē non teneri ſm Pau. de Castr. in d. l. tale pactum, & in d. l. in contractibus. §. 1. & in d. l. generaliter. qui dicit hoc esse etiam de mente Bart. in d. l. si ex pluribus. in prin. ¶Vel secūdo rñdetur, ꝙ prædicti loquūtur, qñ pactum tacitum de non petendo resultat ex confessione creditoris: sicut qñ confitetur debitorem non teneri. Nam quia cōtra cōfessionē expressam exceptio cōpetit, intelligitur tacitè factum pactum, si d. except. non opponatur, vel opponi non possit ꝑꝑ lapsum t̄pis, sed qñ pactum non resultat ex confessione creditoris, sed ex dispositione & ex promissione facta taxatiuè de minori quantitate, vt in casu nr̄o: tunc nō competit, nec competere potest d. except. quia illa solum conceditur creditori, qñ confitetur. d. l. in cōtractibus. & iure cautum non reperitur, ꝙ concedatur, qñ per alium modum, quā per cōfessionem fecit pactum de non petendo. Nam si expresse pactū fecisset de non petēdo maiorem summam: certissimi iuris est, ꝙ d. except. hr̄e nō posset dictus creditor. l. iurisgentium. §. igitur nuda. & l. si vnus. §. pactus ne peteret. de pac. idem ergo qñ aliter & per æquipollens fecit dictū pactū & alio modo, quā mediante confessione. Si ergo ageretur de excludendo D. Augustinū ex confessione tm̄ de recepto: tunc intra. 30. dies sibi competeret d. exceptio non num. pec. Sed quia dr̃, ꝙ conuenit vt prædicta minor summa tm̄ & duntaxat solueretur: vr̄ liberasse per pactum debitorem a residuo, & ideo vsque ab initio non competit dicta exceptio, & ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Præceptum de soluendo ex proprio iudicis motu nullum est, etiā stante statuto, quod recognita scriptura quis compellatur ad soluendum.*
2 *Exceptio nullitatis pōt opponi ēt extra tēpus a statuto inductū: quando est euidens exactio, & iudex potest ex officio supplere.*
3 *In summarijs non procedit iudex parte non petente.*
4 *Statutum, quod recognita scriptura fiat præceptum de soluendo & obseruando, quando locum non habeat.*
5 *Statutum si disponat, instrumenta habere executionem paratā. Statuti via locum non potest habere, quando agitur de interesse, quod legi non potest, sed venit ex iuris interpretatione.*
6 *Confessioni actoris potius standum est contra se etiā quòd de confessione contraria rei constaret, etiam cum iuramento.*
7 *Cōtra præsumptionem iuris & de iure admittitur probatio per confessionem partis etiam fictam & præsumptam.*
8 *Pecuniæ, verbum in sn̄ia strictè accipitur ꝓ pecunia numerata.*
9 *Pars in secunda sententia in expensis cōdemnanda, licet primā pro se obtinuerit, ex quo constat de illius iniquitate.*
10 *Sententia secunda dicitur nulla, quæ primam nullam reformat: eodem enim vitio, quo prima, laborat.*
11 *Nullitas secundæ sententiæ potest proponi etiam in parte tātū.*
12 *Statutum excludens exceptionem nullitatis contra duas sententias conformes non excludit euidentem nullitatem ex actis.*

CONSILIVM LXXIIII.

Clarissime ac iustissime dn̄e iudex in causa Ludouici de Bononia veritati magis adhærens, quàm pompæ verborum, attingā, quæ magis ad rem cōferunt, & necessario concludūt aliis omissis. Dico igitur in primis primum præceptum de soluēdo d. Ludouico de Bononia factum ad instantiā nullius, sed ex
1 proprio † iudicis motu fuisse & esse nullū, & ɔ̃nr quiquid exinde est sequutum: quia quamuis statutū velit, ꝙ recognita scriptura, si nihil opponatur debeat compelli ad obseruandū ea, quæ continetur in scriptura: si vero opponatur solutionis aut satisfactionis exceptio, assignet̄ sic opponēti terminus. 20. dierū ad soluendū & obseruandū cōtēta in ipsa scriptura: tñ talis compulsio, vel tale præceptū ad soluendū fieri non pōt per iudicem parte non petente: quia tale statutum recipiēs interpretationem à iure cōi: vt illud minus lędat, iuxta. l. 2. cum vulga. C. de noxa. hēt in se tacitā conditionē, si fuerit petitum. l. 4. §. hoc aūt iudicium. & ibi per oēs, de dam. infe. nec ibi aliquo pa
2 cto reperit̄ † ꝙ iste sit de casibus, in quib. iudex ex offō supplere possit: & quāuis per aduersam partē alleget̄, ꝙ amplius dici de nullitate dicti præcepti non possit, ex quo elapsa sunt t̄pa assignata ad dicendū de nullitate per statutum sub rubrica de appellationib. interponendis &c. tñ ex pluribus, q̄ dici possent & allegari, hoc non obstat, sed sufficiat pro rñsione vnū concludens, videlicet, ꝙ statutum vel quælibet alia dispositio tollens

lens nullitatē, nunq̃ vr̄ tollere nullitatē, q̄ euidēter apparet ex actis. ita voluit Old. in cōs. 106. incip. Quod literæ executoriæ &c. & Bal. & Sali. in l. j. C. ne lice. tertiò prouo. & Imo. in l. si expressim. aūp. char. vbi all. ad idē dn̄os de Rota de appel. & Roma. & Alex. in l. de pupillo. §. qui opus. de ope. no. nun. & in l. si verò. §. de viro. in 32. fal. sol. ma. & Cardi. in clem. vnica. de seque. posses. & Pet. de Anch. in con. 222. incip. In Christi nomine &c. De iure cōi &c. in vltimo fundamento dicens, ꝙ quāuis statutum generaliter reiiciat oēm nullitatē non oppositā vel deductā infra quintū diem, sicut loquitur statutum hic: tn̄ non vr̄ reiecisse nullitatē, quæ euidēter apparet ex actis, puta si actus esset gestus sine citatione: imò iudex ex offō debet supplere circa talem nullitatem, ex quo de tali nullitate cōstat ex actis, parte nō opponente. per no. in l. vbi pactum. C. de trāsa. & per Inn. in c. 1. de off. vica. & vnū in principio d. cōsilii dicit in proposito. ꝙ si sn̄ia fuit nulla ex defectu citationis, ꝙ taxatio expēsarū, quæ dr̄ executio illius sn̄iæ, sir̄ erit nulla: q̄a talis nullitas cōcernit sn̄iam, & quæ postea sequuta sunt. c. auditis. de procu. & per no. ꝑ Bar. in l. quærebatur. de re iud. Si ergo p̄ceptū factū ad instantiā nullius fuit & est nullū, de quo euidēter constat iudici ex sola actorum inspectione, vt dictū est: ergo sn̄ia inde lata, quæ dr̄ executio illius præcepti, prout ēt disponitur in statuto de scripturis priuatis, in quo dr̄, ꝙ præceptum illud elapso termino, de quo supra exequatur, est nulla: & sic d. consiliū Pet. de Anch. vr̄ emanatū ad decisionem casus nostri: hoc idem ꝙ nullitas, quæ colligitur ex inspectione actorū, non dicatur sublata per statutū quantūcunq; gn̄aliter tollens nullitatē, tenēt Mod. in l. 4. §. cōdēnatum. de re iud. & alii in locis, de quib. ibi per eos, & Alex. in cons. in 77. 2. vol. circa pe. col. & ꝙ iudex ēt elapso termino præfixo ad dicēdū de nullitate possit, vbi est euidēs, de facto supplere, vltra supra allegata tenet Bal. in l. si vnus. §. pactus. in 15. col. de pactis. & in l. planè. in fi. de pe. hær. per no. in d. l. vbi pactū. & idē dicit Ant. de But. in c. cū dilectus. de consue. itaq; manifestè patet, ꝙ ipsum præceptū, & q̄cq̄d. inde ex eo est sequutum, est nullū. Nō obstāte statuto, qđ talē nullitatē, de qua ꝯstat ex īspectione actorū, non vr̄ tollere. Sed ēt dato, ꝙ de nullitate præcepti dici nō posset, ꝙ nequaquā admittendū est: tn̄ ex quo sn̄ia inde lata ꝑ executione dicti p̄cepti est nulla, vt patet ex no. per Pet. de Ancha. in d. cons. & de cuius nullitate intra t̄pa statuta est dictū: ideo necessario pronunciandum est, illam sn̄iam fuisse & esse nullam: & istud fundamentum ex duplici capite mihi vr̄ tutissimum & concludens iudicio meo apud quemlibet sani capitis.

3 ¶†Nec ob. ꝙ cā sit summaria: quia in summariis ad vtilitatem partis non procedit iudex parte non petente: quia hoc iure cautū nō reperit: ideo standū est regulæ, iuxta no. in l. oīs diffinitio, de reg. iur. & q̄a ēt in summariis requiritur petitio, sup qua ferri possit certa sn̄ia, clem. sæpe. & ibi per oēs, de ver. sig. & ꝑ Bar. in extrauag. ad reprimendū, in ver. figura. & licet possit pronunciari iuxta petita: vt ibi dr̄: tn̄ iudex iste non pronūciauit iuxta petita: quia aliud est petere, ꝙ scriptura recognoscatur, quia hoc fieri pōt ad finē, vt volens postea agere habeat iura sua in prōptu, & aliud est p̄cipere, vt soluat, qđ cōtinetur in scriptura: vel dato millies, quòd petiisset sibi solui, quod in scriptura cōtinebat: tn̄ q̄n iudex præcipit Ludouico, vt solueret, debuit hoc facere parte petēte, & nō aliter. Quis. n. ignorat, ꝙ si aliquid peto mihi dari, ꝙ non obstante petitione, de qua in libello, nō potest postea fieri præceptum vel ferri sn̄ia, nisi parte instāte: itaq; dato millies ꝙ petiisset sibi dari contenta in scriptura: non tn̄ petiit præcipi. Aliud. n. est petere sibi dari (& esto ꝙ hoc interuenerit) & aliud est peti, ꝙ condēnetur, vel ei fiat præceptū de soluendo, qđ factum nō est: ideo præceptū nullū: nō ergo dico præceptū nullū ex defectu libelli non producti, sed ex eo, ꝙ parte nō petēte factum fuit præceptū: & ista palpantur manibus.

4 ¶†Secundo principaliter dico concludendū vt supra, quia intentari nō potuit via dicti statuti dispo nentis, ꝙ recognita scriptura fiat sibi præceptum de soluendo & obseruando contenta in dicta scriptura. In scriptura autem, de qua agimus, nō ꝓmisit Ludouicus aliquid soluere: ergo p̄cipi ei, ꝓut factū est, ꝙ nō intēdit hoc ad cōseruationē contētorum in scriptura, fieri nō potuit. Si aūt pars aduersa non nititur ex promissione de soluendo ipsius Ludouici, sed agit ad repetitionem ex capite causæ non sequutæ, & hoc fieri nō potuit, q̄a cū ꝯtus societatis sit nominatus, in eo nō h̄et locū dicta repetitio. l. fi. cum ibi no. per oēs. ff. de ꝯdi. ob cau. immo dato ꝙ esset contractus nominatus mistus cum innominato, vt quia esset factus ob aliquā cām extrinsecam. tn̄ nisi finaliter fuisset initus ob illā cām, non h̄ret locum repetitio ex illo capite, vt ꝑ Bar. & alios, ī d. l. fi. & multo minus ex capite pœnitētiæ. l. sicut. cū vulg. C. de actio. & obl. sed dato millies ꝙ ex dicto capite h̄ret locū repetitio: tn̄ isto casu non verificarent verba statuti: quia talis repetitio fit ad resolutionē, nō aūt ad obseruationē promissorū, vt per Bar. in l. si militē. C. de condict. ob cau. & iō tale p̄ceptū nō esset factū ad obseruantiā contentorum in scriptura, & sic cessarent verba statuti, ideo debet cessare eius dispositio. l. 4. §. toties. de dā. infec. l. id aūt. in prin. de administ. tutor. Si vero vult petere hanc summā pro interesse suo, ad quod liquidandū producat scripturā: & hoc ēt casu intētari nō potuit via statuti. Rōne. n. interesse expresè ꝓmisi nō: quia de aliqua promissione interesse nō apparet in scriptura. Ad interesse vero, qđ solet succedere, eo quia non facta nec impleta sint promissa nō: q̄a licet teneat quis ad interesse ex legis dispositione, si n̄ fecit. l. stip̄ones nō diuidunt. ver. Celsus. ꝗ ver. ob. tn̄ istud ad īteresse nō cōtinet ī scriptura, ex quo illud legi

5 nō pōt oculis corporeis. pōt † fieri præceptū de eo qđ expresse ꝯtinet in scriptura, ita ꝙ legi possit: nō aūt de eo qđ ītellectualiter & ex legis dispositione ex scriptura seu ꝑ ꝑ eā resultat. ita ī sīli, & fere in terīs Ant. de Bu. in c. trāslato. de ꝯsti. dicēs, ꝙ si ex forma statuti instr̄a hūt executionē paratā, ꝙ ad īteresse expresse ꝓmisū ī instr̄o illo prius liq̄dato, poterit intētari via executiua statuti, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. 1. in fi. de leg. 2. Si verò instr̄o ꝓmiserat factū, qđ nō fecit, licet ex nō facto obligeť ad interesse, illud tn̄ ītereē peti n̄ poterit via executiua statuti: q̄a ex quo legi nō pōt in instr̄o, non dr̄ in eo ꝯtineri, nec esse pars: cū quo trāsit D. Ale. in d. l. 1. ff. de leg. 2. faciūt no. ꝑ Bar. in l. 1. in prin. ff. ꝗ his q̄ in testa. delē. Si verò petit dictā pecuniā, eo q̄a filius Ludouici & Bonifacius eū fraudauerint, de quorū fraude ꝓmisit Ludouicus, & hoc ēt nō pōt agēdo hoc mō: q̄a debet probare de fraude illorū, ut in terminis ꝑ Bar. in l. q̄ sub ꝯdōne, de ꝯdi. & demon. debebat ergo petere, ꝙ p̄dicti redderent rōnes, ꝙ si facere recusasset, fuisset ꝓbata fraus p̄sumptiuè, iuxta no. in l. 1. §. offō. de tut. & rat. dist. Præterea q̄tum est respectu Bonifacij pars aduersa cepit agere cōtra illū, ergo pateat sibi via, quā elegit. Nō ēt ex eo, ꝙ filius Ludouici nunquā administrauerit, aliq̄d expēderit: uel aliq̄d receperit ergo de eius fraude ꝯstare nō pōt, nec ad reddenda aliq̄ rōnē cōpelli dēt: petat ergo ex quocūq; capite d. pecuniā, siue ex capite cāę nō sequutæ seu tanquā interesse, seu q̄a sibi sit promissa eius restō, siue q̄a Bartholomæus & Bonifacius fraudē cōmiserint, patet manifestè: ꝙ agere eo mō, quo egit. s. intētādo viā statui ꝓ recuperōne ipsius pecuniæ, nō potuit: q̄a isto casu cessant uerba statuti. Si. n. uolebat seruare verba statuti, debebat fieri p̄ceptum Ludouico de faciēdo promissa, videlicet de mittēdo filiū ad emēdū, & ad alia faciēdū, de q̄b. in scriptura: quia sic ꝯtineret, ꝙ seruaret cōtēta in scriptura, nō aūt repetitionē pecuniæ: quia de reddēda pec. nullū verbū fuit dictū in scriptura: imò expresè cautū, ꝙ nō redderet, ex quo voluerūt ꝑtes, ꝙ cōsumeret in frumento

6 emēdo, & hoc fundm̄ est ēt tutissimū. ¶†Ex alio quoq; capite dico sn̄iam iniustā & iniq̄: q̄a licet Lud. recognoscēdo subscriptionē videat fateri habuisse & recepisse d. pecuniā, ex quo in scriptura dr̄, ꝙ habuit & recepit, tn̄ ex hoc nō ꝓbat vera numeratio, ꝑ no. in l. si ex cautione. C. de nō nu. pec. & in c. si cautio, de fi. instr. Sed q̄uis ex cōfessione de recepto, ex qua cōfessione licet post bieniū, vel ēt in casu nr̄o incōtinēti ꝓbet p̄sumptiuè numerō: tn̄ huic ꝯfessioni stādū nō est, ex quo ex libris ꝑ aduersam partē ꝓductis, q̄ vr̄ oīa fateri in eo ꝯtēta esse vera, iuxta no. ꝑ Bal. in l. alia. C. de his quib. vt idig. patet, ꝙ pecunia nō fuit Ludouico numerata, sed soli Bonifacio. Et hoc ꝯstat ēt ex rn̄sione partis aduersę facta cuidā positioni, ī qua ꝯtinet, ꝙ Bonifacius & Bartholomæus filius Ludouici iuerūt vltra montes ad emēdum frumētū & ille rn̄det illos habuisse d. 600. ducatos. Si ergo illos habuit Bartholomæus & Bonifacius, ergo Ludouicus eos non habuit, nec volo, ꝙ huic confessioni stet pro eo, inquantū dicit, illos dedisse Bartholomæo, sed uolo, ꝙ stet ꝯ se inq̄tū necessariò infert, ꝙ illos nec in totū nec pro parte dedit Ludouico de Bononia: quia illa responsio uirtualiter

hoc in se includit. Cũ ergo per cõfessionẽ actoris cõstet de nõ numerõne, eius cõfessioni ꝯ eũ est standũ, gl. est in terminis in l. in ꝯctib. in prin. & ibi Bal. C. de nõ nu. pec. ẽt si ille, ꝗ cõfessus est recepisse, iurasset soluere, vt no. concludit Ant. de But. in c. qa pleriq;. 8. col. de immu. eccl. multa in sĩli adduci possent, &
7 ꝑsertim † qa ꝯ præsumptionẽ iuris & de iure admittit ꝓbatio in ꝯriũ ꝑ cõfessionẽ partis, iuxta no. ꝑ Cy. & alios in auth. sed iã necesse. C. de donatio. ante nup. & ꝑ gl. in corpe vñ sumit, & latè ꝑ Mod. in l. inter stipulãtẽ. §. 1. de verb. obl. ẽt vbi talis cõfessio esset ficta & ꝑsũpta vt singl̃r voluit Bar. in l. ab sentẽ. de pę. Iniquitas quoq; al̃r detegit. Nã fuit Ludouicus cõdẽnatus ad soluẽdũ trecẽtos ducatos, & ad restõnẽ reliquorũ: ap ꝑlone aũt reliquorũ venit debitũ ex administratione, vt ꝑ gl. no. in l. cũ seruus. de cond. & dem. ergo per hoc implicitè vr̃ cõdẽnatus ad reddẽdã rõnẽ administrationis, sed nõ apparet Ludo. nr̃m administrasse: ergo non tenetur ad reddendã aliquã rõnẽ, iuxta l. qdã. in prin. de eden. cum sim. Præterea si vult, ꝙ reddat rationem, qũo potuit eũ ꝯdẽnare ad restitutionẽ 300. qñ in reddenda ratione hr̃ rõ receptorũ & expensarum. d. l. cũ seruus. vbi est casus. & iõ nullo pacto stare hoc põt, qa non vellet, ꝙ in hac rõne reddenda venirent data & accepta, ex quo vult, ꝙ accepta ante omnia restituantur. Aliter etiã de iniquite constat: qa constat, ꝙ Ludouico Magnano fuerunt consignata frumenta: tũ quia hoc probatur ex bulletis & libris gabellarũ, quibus datur plena fides, vt per Bar. & alios, in l. quædã. §. nummularios. de eden. tum quia per plures contestes probatur, Ludouicũ prædictum vendidisse de frumento existente super granarijs conductis cõi nomine, nõ aũt tm̃ de eo qđ domi habebat, & eidem soluisse precium. Et quamuis inquantum deponunt de solutione, forte eis nõ staretur: quia ex hoc com modũ expectãt: tñ inquantũ dñt emisse, hoc est ꝯ eos, ex quo aliter de solutione nõ cõstat, & eis est standũ, iuxta no. ꝑ Bar. in l. deferre. §. idẽ decreuerunt. de iure fisci. tũ ẽt quia hoc constat ex eius cõfessione, vt probẽt plures testes examinati inter eũ & Bonifaciũ: qui clarè deponũt, D. Ludouicũ Magnanum fuisse cõfessum, ꝙ ei cõsignat frumẽta societatis, & ꝙ ab eo est plenè satisfactũ, qui testes licet inter alios examinati, semiplenè tñ ꝓbãt, vt ꝑ Bar. in l. admonẽdi. circa 14. col. de iureiur. & alios. in c. fi. eo. ti. Et licet ibi dicat Bar. hoc esse verũ, si testes illi nõ potuerũt iterũ examinari, aliàs secus, tñ nõ obstat: qa volẽti dicere, ꝙ eos potuit Ludouicus nr̃ iterũ examinare, & sic ꝙ fuit negligens, dẽt hoc probare. l. idẽque. in prin. ff. pro soc. & ibi Bar. per eũ, in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. vlt. col. de ope. no. nun. & magis ad propositũ in l. tutor, qui repertoriũ. §. pen. de administrat. tut. & in l. ab hostibus. §. fi. ff. sol. matr. & alij in aliis locis, de quibus ibi per Mod. de qua ẽt cõfessione cõstat per vnũ ex testibus nostris examinatum Papiæ, qui sĩl r semiplenè probat, iuxta no. in d. l. admonendi. ex quibus duab. semiplenis probationibus plenè probatr̃, ꝙ Ludouico Magnano fuerunt cõsignata frumẽta societatis, & ꝙ ei satisfactũ est a Bonifacio, ergo occasione eiusdẽ societatis eidẽ in nihilo tenetur Ludouicus nr̃: quia ex quo solus Bonifacius receperat illos. 600. ducatos, ipse solus tenebatur. l. actione. §. si cõis pecunia. ff. pro socio. ergo ex tali satisfactione facta per Bonifaciũ plenè satisfactũ est Ludouico Magn. respectu oĩum sociorũ: quia per hoc vr̃ fateri à Bonifacio recepisse. 600. ducatos, ad quos ipse solus tenebatur, aliàs nõ diceretur Bonifacius satisfecisse: quinimmo Ludouicus Magnanus solus est ille, qui tenetur reddere rõnẽ frumẽti, & libros rõnum ostendere, qđ si nõ facit, nobis deferẽdũ est cõtra eũ iurm in litẽ, iuxta tradita ĩ d. l. 1. §. offõ. de tute. & rõ. distrahen. & in d. l. quædam. in prin. de eden. vltra qđ dicimus, ꝙ ex quo deducta fuerunt frumenta vsq; ad ripã Padi, vt ẽt non negat pars aduersa, dñr adimpleta adimplenda pro parte nr̃a, ex quo non probatur aliter, ꝙ Ludouicus & alii administrauerint, nec testes ĩter istas partes examinati dicũt, ꝙ aliquis istorum tenuerit claues horreorũ, licet forte quidã ex testibus examinatis inter partem aduersam & Bonifaciũ aliquid forte de hoc diceretur: qđ tñ non vidi: tñ nihil ad rem: quia inter istos non plenè probatur, vt patet ex prædictis. Præterea Ludouicus Magnanus confitetur plures quantitates frumenti recepisse: & tñ hoc non seruatur Ludouico in sententia, ergo iniqua. Et si diceret, ꝙ appellatio
8 ne pecuniæ † reseruatæ in sententia veniunt, quæ consistũt põdere, numero vel mensura, per no. in d. l. 2. §. creditũ. si cer. pet. tñ istud est largo modo & impropriè, vt ibi dicit gl. & in snĩa, quæ est stricti iuris, verbum, pecunia capi debet propriè & strictè, non aũt largè. l. Herennius. §. Caia. de euict. & per Bart. in l. 1. C. si plures vna senten. Concluditur ergo ex oĩbus. ꝓdictis & quolibet prædictorum, ꝙ dicta snĩa est nulla, & ꝙ nulla declarari debet, ꝗ non pñt reformari, ex quo defectus est in processu. c. dilecti. de emp. & vẽ. & ibi oẽs, & ꝑ Bal. in l. 2. C. de rescind. vend. secus aũt ubi esset nulla ꝑ ꝑ defectum, ꝗ inesset ipsi snĩæ: ubi dr̃. Et casu quo esset aliqua, ꝙ nullo modo concedo,
9 dico † ꝙ est iniqua: & pronunciandum est malè iudicatũ & benè appellatum, in oẽm euentũ partẽ aduersam in expensis cõdẽnando, licet primã sententiam obtinuerit pro se, ex quo de iniustitia apparet non tm̃ ex nouiter deductis, sed ẽt ex primis actis, iuxta no. ꝑ Io. And. in c. iuris ignorantia. de reg. iuris. in 6. & per Inn. in c. finem litibus. de dolo, & cõtuma. & per Bar. & alios in l. generaliter. §. 1. C. de iureiu. cũ similibus. Et ita cõcludo in prędictis, semper saluo &c.

¶ De eadem materia, ideo non signatur numerus.

10 SEntentia iudicis appellationis dicitur nulla, inquãtũ processit † reformando: quia snĩa ex ineptitudine processus nulla, ut fuit prima, sicuti ex ꝓmissis patet, reformari non potest. cap. cum dilecti. ubi per oẽs, de emptio. & uendi. & Bal. in l. secunda 14. qõ. C. de rescind. vẽd. Itẽ qa ubi defectus, qui reddit primã snĩa nullã, nõ cessat in secũda, illa sĩl r est nulla, ſm Imo. in l. si expressim. de appellatio. & Mod. Perusi. in ca. dilecto. de appellat. 41. qõ. sed prima fuit nulla: qa nõ fuit petitũ ꝙ condemnaret ad restitutionẽ reliquorum: immo nec Ludouico de Bononia de hoc factũ fuit ꝑceptũ ergo non valuit tanquã difformis petitioni, l. fi. C. de fideicõmiss. liberta. qui defectus nõ cessat in secũda, ergo & c. ¶ Item qa prima fuit nulla ex eo: quia non potuit intentari via executiua statuti: qa huic casui uerba eius nõ conueniunt, ut dictum est supra, & qa intentando viã executiuam non potuit nec primus, nec secundus iudex illum cõdemnare ad restitutionẽ reliquorũ, seu ad reddendam rõnẽ, nulla alia facta liquidatione: qa ad id qđ nõ est liquidum, nec in processu est liquidatũ, agi nõ põt via executiua: ut per Bar. & oẽs in l. 1. in fi. de quo oẽs defectus non cessant respectu secundæ snĩæ: igitur nulla. ¶ Nec ob. si dicatur, ꝙ si secunda est nulla, ꝙ prima remanet firma, & sic exequi debet: qa rñdetur,
11 quod de nullitate † secundæ est dictum in parte reformata tm̃, prout licuit, ex quo capitula sunt diuersa. l. etiã. §. si ex cã. & ibi no. de mino. & in l. ampliorẽ. C. de app. & in c. si duobus. extra eo. ti. nec ob. dictio maximè, quæ videtur implicare, ꝙ etiam sit nulla in 1. parte: quia ut sustentetur libellus in fauorem libellãtis, verba impropriant, & eius declarationi statur. l. si quis intentione ambigua. de iudi. stante ergo declaratione Ludouici, verbũ maximè, dẽt exponi ꝓ tm̃, vt aliàs fit in c. ad abolẽdũ. de fil. presby. in l. orõne. de fer. in l. fi. §. sin autem liber. C. de test. manu. nec obst. etiam ꝙ expressæ sint aliquæ rõnes inferentes snĩam in totũ nullam: qa rõ ampliet dictũ. l. cum pr̃: §. dulcissimis. de leg. 2. quia vnã tm̃ est prosecutus, seu illas respicientes tm̃ partẽ reformatã: vt expressè protestatus est & licuit, arg. l. 3. §. fi. de appel. & ꝑ Bar. in d. l. si expressim. Itẽ aliàs detraxit, vt licuit, iux. no. in l. edita. C. de eden. Præterea licet secunda esset nulla: tñ prima nõ posset exeq.: qa quã primũ ab ea fuit appellatũ, fuit extincta. l. 1. §. fi. ad Turpil. & ibi Bar. not. in l. furti. §. 1. de infami. in l. 1. de re iud. maximè ꝑ Mod. & in l. postulãte. in prin. ad Treb. ꝗ nõ reuiuiscit, nisi qñ fingit nõ appellatũ: ut quia applo est deserta. l. fi. §. illud. C. de tẽp. app. & no. doc. in d. locis. cũ ergo snĩa ista nõ sit nulla ex eo ꝙ fuerit applo deserta, ergo q̃uis ex alio defectu nulla: tñ prima ꝑ applõne remanet extincta, & hoc ꝑsupponunt oẽs, dicentes, ꝙ ubi sunt tres snĩę conformes, põt in multis casib. dici de nullitate vltimæ snĩæ, puta si est nulla ex defectu iurisdõnis, iux. gl. in clẽ. 1. de sequestra. pos. & fruc. & ubi de nullitate apparet ex actis, ut dr̃ in locis, de quib. supra in proximè allegatis: & tñ præsupponũt expressè, ꝙ primæ snĩæ nõ remaneant firmæ, nec ꝙ possint exequi: immo etiam casu, quo de nullitate primæ partis dictum fuisset, & ẽt prima esset firma remansura casu, quo secũda in toto esset nulla: tñ si uerè est ualida, prout est in prima parte,

non

non obstãte ꝓfessione eius, qui illã dicit nullã, poterit eã iudex cõfirmare, ſm Bal. in l. 1. C. qñ prouo. nõ est necesse. ꝑ tex. in l.
12 Seiæ amicę. de aur. & arg. leg. ¶Prædictis ẽt non† ob. ꝙ vbi duæ sunt sñiæ ꝯformes, de nullitate dici nõ põt ex forma statuti: q̃a ex quo de nullitate constat euidenter ex actis, de tali nullitate nõ intellexit statutũ, vt patet ex allegatis in præcedentib. alleg. & maximè, vbi causat̃ nullitas à libello, vt in casu nr̃o, vbi non fuit petitũ, ꝙ redderet rõnes vel reliqua: vt in specie ꝑ Moder. Perusi. in d. c. dilecto. q. 52. limit. 8. Itẽ nõ sunt conformes, quia prima cõdẽnat ad reddendũ reliqua, quorũ appellatione venit debitũ ex administratione: vt ꝑ gl. in l. cũ seruus. de cõd. & dem. Secunda ad reddendũ rõnes: & si dicatur, nõ potest videri condemnatus ad reliqua, quin videatur prius condẽnatus ad reddi tionẽ rõnum: dico, ꝙ non sufficit tacita cõdemnatio; vt hr̃ in l. 1. C. si aduer. rem iud. præterea potuit condemnari ad reliqua reddita rõne per Bonifaciũ & Bartholomeũ, de quorũ fraude promisit Ludouicus, & qui verè tñr reddere rationem: quia ipsi administrarunt & pecunias habuerunt: vt patet ex confessione geminata partis aduersæ; non autem ex eo, ꝙ voluerit Ludouicum de Bononia reddere rationes, qui ad hoc tenebatur: & sic nõ infertur necessario, ꝙ primus cõdẽnauerit illũ ad reddẽdã rationẽ, prout fecit secundus: immo prima cõtinet dationẽ, secunda uero factũ & dationẽ. d. l. cũ seruus. Itẽ prima nõ vult, ꝙ in reddenda ratione hẽatur rõ datorũ & acceptorũ, ex quo vult, ꝙ ante oĩa soluat. 300. duc. Itẽ ꝙ cõputentur tm̃ pecuniæ cõfessatæ per partẽ aduersam. Secunda vult, ꝙ datorum & acceptorũ rõ hẽatur, & ꝙ ꝯputent̃ nedũ pecuniæ, sed quãtitates frumenti cõfessatæ per partẽ aduersam. appl̃one. n. pecuniæ nõ venit frumentũ, vt in præceden. alleg. tactũ est. & sic patet, ꝙ secũda sñia est nulla, quinimmo ẽt iniqua: tũ quia Bonifacius solus habuit pecunias, & administrauit, a quo pars aduersa fatet̃ sibi satisfactũ, ergo non tenet̃ Ludouicus, vt supra ẽt tactũ est: tũ ẽt quia Ludouicus nõ tenet̃ reddere rõnẽ, qui non administrauit, nec promisit administrare: sed Bonifacius, qui administrauit, tenet̃ rõnẽ reddere: & si apparebit de eius fraude, tenebit̃ tũc Ludouicus vti promisit: ex persona ẽt filii non tenetur rõnes reddere, ex quo fuit ab omnib. socijs ad hoc præpositus. l. planè. ff. pro soc. sed tm̃ eo casu, quo de eius fraude constaret ꝑ ꝑ expressam promissionẽ Ludouici nr̃i. De trecentis aũt ducatis cognosci nõ potest, ex quo ab eis fuit Ludouicus absolutus in primo capite sñiæ, quod transiuit in rẽ iudicatã, ex quo aliquis ab illo nõ reclamauit: vt no. in d. l. ampliorem. & in d. c. si duob. & patet ẽt, ꝙ Ludouicus ad illos cõdẽnari non potuit tam ex dictis in præcedentib. alleg. quam in istis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Laceratio scripti existentis penes creditorem probat liberationẽ etiam si alia reperiantur alibi idem continentia.*
2 *Liberatio inducitur ex traditione instrumenti facta debitori, licet reperiatur etiam apud notarium. nu. 4.*
3 *Laceratio instrumenti non probat liberationem, quando ab initio in iudicio fuerit productum integrum, & ex confessione partis constat de debito, & quæ sit ratio.*
5 *Liberatio ex cancellatione inaduertenter facta non inducitur.*
6 *Laceratio instrumenti si probatur semiplenè, est deferendum iuramentum in supplementum.*
Iuramentum in supplementum defertur reo, quando illius probationes non sunt contrariæ plenis probationibus actoris.

CONSILIVM LXXV.

1 IN cã vertẽte inter Ioannẽ a Curte, & Geminianũ Pignatã, vr̃ prima facie dicendũ, ꝙ ex laceratione scripti existentis penes† creditorẽ probetur liberatio ꝓsumptiuè. l. fullo. §. qui tabulas. de fur. & ibi no. Bar. in l. q. chyrographũ. de prob. & facit. l. Labeo. cũ l. seq. & cum ibi no. ff. de pac. & hm̃oi præsumptio sufficit ad plenã probationẽ, ſm Cy. in l. si de possessione. C. de proba. Ray. Bal. Ang. Fulg. & Alex. in d. l. Labeo. & Ant. de But. in c. ecclesia, ut lit. pend. & præcipuè isto casu, s. qñ instr̃m reperitur cãcellatũ vel laceratũ penes creditorẽ. d. l. qui chyrographum. vbi hoc est expressum. & d. l. fullo. §. qui tabulas. & est ratio: quia tũc præsumit̃ laceratio vel cancellatio facta de voluntate creditoris, penes quem reperit̃ prædictum instr̃m, ſm Bar. & alios in l. si vnus. C. de testa. & Bar. in l. ꝓximè. de his q̃ in testa. delẽ. & Bal. & Pau. de Ca. in l. 1. eo. tit. Pau. de Ca. in d. l. Labeo. ac ẽt laceratio facta ꝓsumit per eũ, penes quẽ reperit̃ instr̃m. l. maiorẽ. cum gl. & ibi ꝑ Cyn. Bal. & Sal. C. de fal. & non tm̃ ꝑdicta vñr procedere, qñ unum reperitur tm̃ instr̃m de debito: sed ẽt si sint plura instr̃a, & vnum solùm sit laceratum vel cancellatũ, per no. ꝑ Bart. in d. l. Labeo. in fi. vbi vult, ꝙ si de eodẽ debito sint plura instr̃a, & unũ tradat̃ debitori per creditorem ꝙ ex hoc probatur liberatio: quia vnũ reputat̃ instr̃m in plurib. chartis. l. vnum. C. de testa. & cum Barto. transeunt alij, & Salic. in d. l. si de possessione. & Ant. de But. in d. c. ecclesia. & facit, qđ no. Bar. in l. fi. de his q̃ in test. delen. vbi vult, ꝙ inducitur
2 † liberatio per traditionem instr̃i factã a creditore ipsi debitori: quamuis originale remanserit apud notarium. & ideo quamuis Geminianus in iudicio acceperit præceptũ in confessum, & sic ex actis constet de debito; q̃a tñ postmodũ instr̃m fuit laceratum: non minus tñ per hoc probat̃ liberatio, ut ꝓbat̃ per prædicta. ¶Sed prædictis non obstãtib. ꝯrium arbitror uerius. Nam (vt dictum est) Gemin. in iudicio confessus est debitum, & accepit præceptum in confessum, ex qua iudiciali confessione & ex ꝓcepto cõstat de debito. l. si debitori. de iudi. & facit. l. 1. C. de non nu. pecu. Quãuis igit̃ postmodum creditor lace-
3 rasset vel cancellasset † instr̃m, & de hoc constaret: ex tali cancellatione vel laceratione non probat̃, neq; inducit̃ liberatio nec curo, vtrũ sit facta nouatio vel non: quia quò ad hunc effectum in hoc non est uis: & ita in terminis decidit Bar. in l. 1. si tabu. testa. exta. vbi ex illo tex. no. ꝙ sufficit instr̃m non esse cãcellatum nec vitiatum tp̃e, quo producitur in iudicio. & ideo ſm eũ licet postea reperiatur vitiatum, non nocet. Vñ si reperitur in lib. notarij, talis produxit instr̃m non cãcellatum neq; vitiatum, si postea reperiatur cãcellatum, non nocet: q̃a sufficit fidẽ imponi chartulæ ĩ initio. l. fi. C. de fi. instr. qđ dicit Bar. esse tenẽdũ mẽti: & cũ eo trãsit Bal. ĩ l. nr̃am. C. de testi. ubi dicit hoc esse verũ, si instr̃m fuit in actis registratũ saltẽ substantialiter. nã ipsa acta ſm Bal. subrogant̃ loco originalis scripturæ, & eãdẽ vim hñt: & ex eis põt sumi exẽplũ tanq̃ ex originali: & illud exẽplũ ꝓbat, ꝙ nõ eẽt, si diceret̃ exẽplũ exẽpli. l. eos. §. super his. C. de app. & ut ibi lati⁹ ꝑ eũ. Cũ ergo cõstet de ꝓductione instr̃i nõ lacerati, cuius tenor ĩ effectu probatur ex cõfessione & actis: q̃uis deinde laceratũ reperiat̃, hoc creditori nõ nocet: & põt esse rõ: q̃a vbi p̃t capit alia cõiectura ex cãcellatione, laceratione & redditione ĩstr̃i facta debitori, cessat ꝓsumptio liberatiõis, ſm Ang. in d. l. si unus. C. de test. & Alex. in d. l. Labeo. & in cõs. 58. Viso processu cãæ tã principalis. in ult.
4 col. 2. vol. qñ igit̃ † su ꝑuenit noua spẽs ꝓbõnis mediãte ꝓductione & ꝯfessiõe facta ĩ iudicio: quãuis instr̃m laceretur, hoc factũ fuisse potius ꝓsumitur; q̃a aliter & alio mõ põt debitũ ꝓbari, quã animo liberandi debitorẽ, facit. l. cũ de indebito. de ꝓba. & l. si cum aurũ. de sol. Et nõ ob. qđ no. Bar. in d. l. Labeo. in fi. & in d. l. fin. de his q̃ in test. delen. q̃a ipse loq̃tur, qñ de eodẽ debito extãt plura instr̃a, q̃ reputant̃ pro uno, & ex quib. resultat una species ꝓbonis: tũc. n. cancellando vnũ ex illis uel restituẽdo ꝓsumitur, ꝙ intẽtio creditoris fuerit, ꝙ cãcellatio hẽat̃ ꝓ facta in totũ, sed vbi post instr̃m ꝯfectũ su ꝑuenit noua spẽs ꝓbõnis & diuersa a præcedenti: tũc dicta præsumptio cessat, & cãcellatio facta ꝓsumitur, quasi ꝙ creditor de alia specie ꝓ
5 bõnis su ꝑueniẽte fuerit ꝯfisus. ¶Secũdò † principal̃r ex cancellatione nõ inducitur liberatio, qñ fuit inaduertẽter facta: ut est expressum in d. l. si unus. C. de testa. & in d. l. 1. de his quæ in testa. delẽ. ꝙ aũt in casu nr̃o incõsultè & ꝑ errorẽ instr̃m fuerit laceratũ ꝑ ipsum Geminianũ debitorẽ, & non ꝑ creditorẽ, per duos testes est clarè ꝓbatũ. Et quãuis dicat̃, ꝙ unus ex illis est domesticus, & ꝙ non ꝓbat semiplenè ꝑ l. 2. C. de testi. & in c. l̃ris. eo. tit. negari tñ nõ põt, q̃n hoc sit ꝓbatũ plusquã semiplene: ex quo cũ uno teste ex oĩ p̃te idoneo ꝯcurrit alius, q̃uis sit
6 domesticus: & iõ creditori volẽti ꝓbare, ꝙ laceratio† nõ fuit ꝯsultè, sed ꝑ errorẽ facta: dẽt deferri iur̃m in supplemẽtũ ꝓbõnis: ut deciditur ex not. ꝑ Bar. in d. l. admonẽdi. de iu. iur. in vlt. char. vers. q̃ro, qđ si actor ĩtẽtionẽ suã ꝓbauit, &c. vbi ꝯcludit, ꝙ si actor ꝓbet plenè suã intẽtionẽ, & reus suã ĩtẽtionẽ semiplenè: & ꝓbões nõ sint ꝯriæ sed diuersæ: ut q̃a actor ꝓbauit mutuũ ꝑ duos testes, & reus solonẽ ꝑ vnũ testẽ ꝙ hẽbit locũ iura-

iuřm in supplementũ probõnis, & erit deferẽdũ reo ſm intentionem Bar.& hoc expressè vult Pau.de Cast.& Mod.qui hoc latius prosequuntur. Vñ q̃uis ex laceratione instrĩ iuris præsumptione plenè probetur solo, quando est facta consultè: si tñ probetur semiplenè, ꝙ facta fuit per errorẽ: istæ probões non sunt contrariæ sed diuersæ, ideo reo debet deferri iuřm in supplementum probationis: & ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Testis proxeneta ab vna parte tantum productus nõ est idoneus, maximè quando tractat de se exonerando.*

2 *Ex solutione facta administratori non probatur, pecuniam esse uersam in vtilitatem domini.*

3 *Producens librum, videtur fateri vera esse in eo contenta in cõnexis, licet in parte & partibus produxerit, nec potest pro parte acceptare, & pro parte non.*

4 *Confessioni producentis librum magis statur, quam dicto testis aliter dicentis.*

CONSILIVM LXXVI.

VIDERETVR fortasis prima facie dicendũ, ꝙ lĩa cãbii, de qua agitur, sit valida, & ꝙ sit exequẽda tanquã illud, qđ obiicitur minimè obstare videaẽ. Nã opponiẽ, ꝙ fuit facta ad cõmodum D. Hermetis de Bentiuolis: & ꝙ ad illum tñ emolumentum peruenit, & nõ ad D. Albertũ de Carbonensib. qui illã cõscripsit. & ex hoc infertur, ꝙ nõ valuit, & ꝙ nõ ꝓbat: cum reperiatur cõfecta tpe interdicti, & ꝙ non fuit conualidata ex confirmatione Sanctissimi dñi nostri superuiuentis post interdictũ sublatũ: qa cõfirmat acta & gesta nõ tñ ad honorem, cõmodũ & vtilitatẽ Bentiuolorum & sequacium. ¶Sed ad hoc rñderi videtur posse de facili, negãdo fuisse & esse probatũ, ꝙ dicta litera cesserit ad vtilitatẽ D. Hermetis, & nõ ipsius scribẽtis. Non. n. per testes illud inuenitur ꝓbatum: quia nullus dicit pecuniã peruenisse ad D. Hermetẽ, nec testificaẽ aliquis, ꝙ viderit ei dari dictã pecuniã, vel solui. Solum. n. vnus testis dicit, ꝙ pecunia & aliæ res fuerũt traditæ Dñico Costæ, q nõ ꝓbat:
1 qa est vnicus. l. vbi numerus. de testib. c. in oĩ. eo. tit. & † qa mediator & proxeneta, qui nõ est testis idoneus, qñ ab vno tñ ꝓducitur. c. 1. & ibi no. de testib. in 6. & per Spe. & Io. And. in tit. de teste. §. 1. ver. q d de proxeneta &c. & Ant. de But. in c. insuꝑ, eo. ti. & in c. dilectorũ. de testi. cogẽ. & in c. dilecti. de ele. & ꝑsertim in casu nostro, in quo tractaẽ de se exonerãdo: dũ dicit, quod D. Albertus commisit, ꝙ de pecunijs & reb. fieri deberet, prout ipse testis deponeret, & propterea testificãdo, ꝙ fuerũt cõsignatæ D. Dñico ad instãtiã ipsius testis, per hoc se exonerat: iõ nõ probat, iux. no. per Bar. in l. deferre. §. idẽ decreuerunt. de iure fisci. ꝙ ẽt se exoneret, declarabitur inferius. quinimmo vbi ẽt plures testes idonei deponerent, ꝙ solo fuisset facta d. Dñico, & ꝙ ille esset administrator oĩum bonorũ & rerũ D. Hermetis. adhuc tñ nõ diceretur probatũ ex hoc, ꝙ d. D. Hermes senserit commodũ: quia ex solõne facta administratori ex aliqua cã, puta ex mutuo, nõ probatur pecuniã esse versã in vtilitatẽ dñi, vt puta ciuitatis vel ecclesiæ: nisi aliter aliud ꝓbetur. l. ciuitas. & ibi plene per oẽs. ff. si cer. pet. & no. in auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosc. eccl. & plenè per oẽs, in c. 1. de depo. Et si fortè dicatur satis esse, ꝙ peruenerit pecunia & cõmodum ad dictum Dominicum ad effectũ, de quo quæritur: ex quo est de sequacibus Bentiuolorum: & qui tanquam talis est bãnitus, cũ gesta ad eorum vtilitatem nõ sint firmata, sed remaneant nulla & inualida. ¶Ad hoc rñdeẽ primò, ꝙ non est probatum, nisi ꝑ dictũ mediatorẽ, ꝙ ille habuit pecunias, q (vt dixi) ex plurib. nõ probat: & cuius dictum nõ coadiuuaẽ ex aliqb. aliis indiciis & cõiecturis: quia si quæ sunt cõiecturæ: illæ oẽs tẽdunt potius ad demõstrãdũ, ꝙ litera cõcernat cõmodũ
2 D. Hermetis, quã d. Dñici. Præterea † quis ẽt numeratio & solo probaretur facta d. Dñico & ad eius vtilitatẽ, hoc tñ nihil obstaret: qa dicta litera cãbii, ex qua agitur, nõ fuit cõfecta ad cõmodũ d. Dñici, vt ẽt fateri videtur filius hæres D. Alberti, q allegat ꝙ fuit facta ad cõmodũ & vtilitatẽ D. Hermetis, & nitiẽ hoc probare ex multis adminiculis deductis & allegatis ex parte dicti rei cõuenti. Et ideo vt possit dici nulla: est necesse probare, ꝙ cõmodum peruenerit ad illum: quod (vt dixi) ex præmissis non probatur, nec ẽt ex aliis: hoc est ex præcepto facto D. Alberto, ꝑ dños Octoguerræ: qa q̃uis præcesserit præceptũ, & litera fuerit facta: nõ tñ probatur, quòd ex ea D. Hermes cõmodũ fuerit consecutus, & tanto minus: quia (vt dr̃) dictũ præceptũ probatur falsum: cũ nõ fuerit scriptũ nec subscriptũ manu. P. Scanelli: & tñ in eo aliter dr̃. Præterea vr̃ cõstare, ꝙ imò cõmodũ literę ꝑuenit ad D. Albertum tã ex cõfessione eius, de qua in litera, quã ẽt ex cõfessione eius filii & hæredis, q produxit librũ actoris, in quo ꝯtinetur, ꝙ pecuniæ & res traditæ fuerũt proxenetæ pro eo & de eius volũtate. & cũ libro consonat ẽt dictũ eiusdẽ proxenetæ, q attestatur, ꝙ D. Albertus cõmisit, quòd de eis disponeret secundũ volũtatẽ illius. per productionẽ aũt dicti libri videtur producens fateri contenta in illa esse vera. l. Publia. §. fi. ff. depo. & not. Inno. & alii, in c. venerabilis. de excep. & Bar. in l. post legatũ. in prin. de his quib. vt indig. & Bal. in l. cum precũ. C. de libe. cã, cum cõcor. ¶Nec obst. quòd
3 fuerit productus † liber in parte & partib. qa hoc nõ obstãte ꝓbat in connexis cõtra producẽtem, ſm Bar. in d. §. fi. & probatur ex no. ꝑ eundẽ in l. Aurelius. §. idẽ quæsijt. de libe. lega. & per Doc. in d. c. venerabilis. Cum igitur vna sit partita dicti libri & oĩa in ea contenta sint connexa, non potuit producens illã pro parte acceptare, & pro parte non. Et propterea probat ꝯ eũ sicut pro illo, & idẽ vult ẽt Bal. in l. 1. C. de eden. col. vlt. & in rub. C. de fi. instr. vers. sequitur videre de scripturis sociorũ &c. & Pet. de Ancha. in cle. 1. §. 1. de vsu. D. Abb. in c. bonæ. el 2. de
4 postu. præla. & in c. 2. de fi. instr. & huic cõfessioni † producentis est magis standũ, quã dicto testis aliter dicentis, ſm Inno. in c. cũ cõtingat. de offi. deleg. & Bart. in l. 2. §. creditum. ff. si cert. pet. & præsertim qa (vt dixi) tractat de exonerando, non tm̃ ꝑ prædicta, sed ẽt quia in dicto libro cõtinetur, ꝙ ipse habuit, & recepit ex aliis ẽt nullo modo vr̃ probari intẽtio rei; quia sunt à remotis. ¶Sed præmissis non obstantibus contrariũ puto verius. Constat. n. ꝙ die 12. Septemb. fuit factum præceptum D. Alberto sub pœna mille duc. per d. D. Octo, ꝙ deberet facere vnam literam cãbii duc. 300. D. Francisco de la Sciappa pro d. D. Hermete, & ꝙ eadem die d. D. Albertus fecit dictam literã d. D. Francisco pro d. summa, præsumitur ergo, ꝙ mandatũ ꝑcesserit, ex quo ad impositionem pœnæ cõminatæ nõ fuit processum: & quia verisimile est, ꝙ D. Albertus paruerit metu dictæ pœnæ: & sic ꝙ illã voluerit euadere & nõ incurrere, prout de facili incurrisset, si nõ paruisset, per no. per Bar. in l. codicillis. §. instituto. de le. 2. Ac ẽt qa virtute dicti præcepti erat astrictus dictã literã facere: iõ præsumitur facta post mãdatũ, & sic eo tpe, quo debuit fieri, arg. no. per Bar. & Doc. in l. cũ seruus. de verb. obli. vbi ꝑ l. fi. C. de alimẽ. pu. præstan. dicit, ꝙ expẽsa, q̃ reperitur facta, vel opus factum, licet non constet à quo, tñ præsumitur factum ab illo, qui facere tenebatur. & cum Barto. transeunt alii, de quib. ibi per Alex. latè. sic igitur præsumitur ẽt factũ in dubio eo tpe, quo fieri debuit, arguendo de tpe ad ꝑsonã: clarius ẽt hoc ꝑcipitur ex eo, ꝙ dictũ præceptũ ꝑsumitur factũ ad instãtiã D. Hermetis, vt statim dicã, ad quod nõ instetisset, si literã prius habuisset. Et ex hoc ẽt infero, ꝙ talis litera ꝑsumiẽ facta ad cõmodũ D. Hermetis, & ꝙ ex hoc probatur, ꝙ cõmodũ ꝑuenit ad eũ: quia præsumiẽ, ꝙ vigore mãdati præcedentis facta fuerit. & per ꝯñs ꝙ facta fuerit vt in mandato cõtineẽ: quia (vt dixi) non poterat aliter D. Albertus verisilr̃ euitare pœnã cõminatã, prout satis cõstat ex qualitate personæ pro qua erat factũ, ex qualitate mandantis: & ꝙ mandatũ ꝑsumitur ẽt factũ ad instantiã D. Hermetis, vt probatur ex no. ꝑ Guid. de Suza. in l. ad peremptoriũ. de iudi. vbi dicit, ꝙ citatio ꝑsumitur cõmissa & facta ad instãtiã partis, cuius interest, & cũ eo trãsit D. Ant. & alii cõiter, in c. 1. de iudi. pro quo Are. ẽt ibi alle. no. per Bar. in d. l. cũ seruus. ¶Et vltra ꝑdicta, ꝙ dicta litera ꝑsumatur facta pro implendo mandato præcedenti, probatur ex not. per Bar. & Doct. in l. qui in aliena. §. si is qui putat. de acq. hær. vbi concluditur, ꝙ emptio sequens præsumatur facta cõtemplatione mandati præcedentis, & noĩe mandãtis: & tanto magis in casu nr̃o, ex quo litera incontinenti post mandatũ fuit confecta, arg. l. si ventri. §. in bonis. de priuileg. credit. & ex his in consequentiã præsumi debet, ꝙ facta fuerit eo mõ, quo cõtinetur in ꝑcepto & pro D. Hermete, & ad eius cõmodũ: ꝑsertim: qa (vt dixi) facta fuit incõtinẽti: & ꝑpterea ex vicinitate actus sic debet præsumi, ꝑ d. §. in bonis. & per no. per

per Bar.& doc.in l.2. C.de repud. hæred. & ſi dicatur, ꝙ hoc
poteſt ꝓcedere quò ad mandantẽ, vel illũ, pro quo factũ fuit
mandatum, & mandatarium, & nõ quò ad D.Franciſcũ, q cõ-
traxit cũ D.Alberto mandatario, ſm Bar.& doct.in d.§. ſi is q
putat.& Alex. in l.1.§.nunciatio.de oper.no.nun. & ſic ꝙ nõ
dẽt p̄ſumi in p̄iudiciũ D.Franciſci, ꝙ cõmodũ dictæ literę p-
uenerit ad D.Hermetẽ: ad hoc rñdetur, ꝙ eſt verũ, ꝙ nõ præ
ſumitur mandatarius feciſſe in dubio noĩe mandantis quantũ
ad hoc, ut inter mandantem & eũ, qui cũ mandatario contra-
xit, detur actio mãdati: ſed de hoc ad pñs non quæritur, ſed ſo
lũ vtrum p̄ſumatur ſimpl̃r, & quò ad oẽs, ꝙ peruenerit ad D.
Hermetẽ cõmodũ dictæ literæ: non quidẽ ad effectũ, vt detur
actio inter illum & D.Franciſcũ, ſed ad alium effectũ: i.ad in-
ualidandũ & ad annullandũ dictam literã & ad excuſandum
D.Albertũ aduerſus D.Franciſcum.& eſt dicendũ ꝙ ſic: quia
oritur p̄ſumptio hmõi ex p̄cepto p̄cedente & ex litera facta
incontinenti, iõ poteſt allegari cõtra D.Franciſcum, & quẽli-
bet alium: qa præſumptiones iuris contra oẽs ſunt liquidiſsi-
mæ probationes: ut not. in l.ſi tutor petitus.C.de peric.tuto.
& facit.l.licet Imperator.de leg.1. Confirmantur ẽt p̄dicta ex
no.per Bar.in l.admonendi, de iud.iur.char.pen. verſi. quid ſi
teſtis deficiat in dicto &c.vbi cõcludit, ꝙ ſi probo, ꝙ petijſti
a me decem mutuò, ꝑ duos teſtes: & per alios ꝓbo, ꝙ nume
raui, ſed non recordantur de quãtitate, ꝙ ex his ſimul iunctis
poterit iudex iur̃m deferre. Sic ergo & in caſu nr̃o, ex quo p̄-
ceſsit p̄ceptum ad inſtantiã D.Hermetis, & litera reperitur cõ
fecta de eadem quantitate, & eidẽ perſonæ, de qua in præce-
pto, debet oriri præſumptio, ꝙ cõmodũ ꝑuenit ad D.Herme-
tem, ſicuti p̄ceptũ fuit & mandatum: q̃uis aliter nõ appareat,
ſicut in caſu Bar. oritur præſumptio ex ſolo actu numeratio-
nis: q̃uis nõ appareat aliter de quãtitate numerata, & ꝙ nume
rauit quis quãtitatẽ, quæ ab eo prius fuerat petita. ¶Nec obſt.
ꝙ Bar. uelle uideatur, ꝙ probatio non ſit plena, niſi deferatur
iur̃m actori in ſupplemẽtũ probationis: qa ĩn caſu noſtro ad
ſunt aliæ coniecturæ, q̃ non minus debent operari, quã iur̃m:
qm̃ in p̄cepto committitur, ꝙ litera fiat ꝓ D. Hermete & ad
eius commodũ ſub pœna & quidem magna, & cũ cõminatio-
ne: & incõtinenti litera conficitur de eadẽ quãtitate & eidem
perſonæ, de qua in præcepto. iõ ex his præſumitur, ꝙ ẽt com-
modum peruenerit a D.Hermetẽ, & maximè cum non ſit ꝓ-
ceſſum ad impoſitionem mulctæ, & pœnæ comminatæ, ꝓut
veriſimiliter factũ fuiſſet, ſi aliter ſecutum fuiſſet: & ꝑpea ex
his vr̃ plenè probari, ꝙ vtilitas dictæ literæ ꝑuenerit ad Do.
Hermetem, & vbi prædicta non ſufficerent ad plenã ꝓbatio-
nem: dico, ꝙ ex alijs adminiculis & indiciis dicta probatio co-
adiuuatur & perficĩt. Et primò: quia poſt quandam aliam li-
teram cambii factam per D.Albertũ & ad inſtantiã d.D.Her-
metis Mattheo de Marſchalchis reperĩt ſcriptũ manu eiuſdẽ
D.Alberti, qualiter dicta lr̃a facta Mattheo ea die fuit ſibi red
dita per D. Hermetẽ: & ꝙ voluit, ꝙ faceret loco illius alterã
D.Franc.de la Sciappa de eadẽ quantitate duca.300. & ꝙ pro
miſit illũ ab hac indemnẽ cõſeruare, ſicut a prima. Cũ ergo in
hac ſcriptura atteſtatur D. Albertus feciſſe hanc literã ad cõ-
modũ D.Hermetis, ex quo dicit illum promiſiſſe de identita-
te, & ꝙ fuit ſubrogata loco primæ, ſil̃r facta pro eodẽ, & pro
qua eandem ꝓmiſsionem fecerat D. Alberto: talis ſcriptura
D.Alberti defuncti facit præſumptionem ꝓ eius hr̃de, ut pro
batur ex no. ꝑ Bar. cũ quo alii tranſeunt in d.l.admonendi.ver
ſi.circa ſm &c.vbi concludit, ꝙ ſi in libro rõnũ alicuius defun
cti reperiatur aliquid ſcriptũ ꝓ ipſo ſcribente, ꝙ inducit pre-
ſumptionẽ ꝓ eius hærede, ſi defunctus fuerat bonus uir. indu
cit ad hoc l.rõnes.C.de ꝓba.& quãuis Bald.ibi dicat, ꝙ dictũ
Bar. ꝓcedit, qñ hoc ſcriptum inuenitur in libro rõnũ, in quo
continentur data & accepta: ſecus autem qñ aliquid eſſe ſcri-
ptum in quodam folio pro ipſo ſcribente: cũ quo ẽt cõcordãt
Mod.oẽs, in d.l.admonendi.tñ in caſu nr̃o ꝓcedit & habet lo
cum dictũ Bar. qa alia cõcurrunt, q̃ arguunt, ꝙ in hoc ſcriptu
ra contineat uerum. Et primò adeſt reſtõ literæ factæ D. Mat
theo pro ipſo D.Hermete, q̃ erat de eadẽ quantitate duc.300.
q̃ reſtituta præſumitur D.Alberto per d.D.Hermetem, cui ſe
mel fuerat tradita: ex quo reperitur apud D.Albertum, ſecun
dũ Bar.& doct. cõiter, in l.2.ff.de pac.ſi.n. hæc vltima nõ fuiſ-
ſet ad vtilitatẽ D. Hermetis: veriſimiliter primam non reſti-
tuiſſet: quia nõ præſumitur, ꝙ voluerit carere commodo il-
lius: ſi hanc non habuiſſet, arg.l.cũ de indebito.de prob. ¶Se-
cundò, ꝙ ueritatẽ contineat ſcriptura D.Alberti, declaratur
ẽt ex ſcripto Dñici Coſtæ requirentis dicta die 12. D. Alber-
tum, ut uellet dictam lr̃am facere: quia hoc erat ad propoſitũ
D.Hermetis. Et ꝑpea ſicut liber rõnum inducit præſumptio-
nem ꝓ hærede ſcribentis: ita ſcriptura ẽt in ſimplici folio dẽt
idẽ operari ſtantib. aliis adminiculis: quia eſt eadẽ & maior ra
tio, quæ præſumptio, quæ oritur ex dicta ſcriptura, ſic coad-
iuuata cũ aliis præſumptionibus inducit plenam probationẽ,
ſm Bar.in loco præall, de quib. aliis præſumptionib. ſatis ap
paret ex prædictis. Et adhuc iſtud cõfirmatur ex atteſtatione
illius mediatoris, qui dicit, ꝙ pecuniæ & res fuerunt traditæ,
& conſignatæ D.Dñico Coſtæ, q ſimilia et alia agebat pro D.
Hermete, cuius erat ẽt familiaris & domeſticus: ut eſt proba-
tum per alios teſtes. Si ergo ad D.Dñicum peruenerunt, qui
erat gñalis negotiorum geſtor & adminiſtrator bonorũ, prę-
ſumitur, ꝙ ẽt fuerint cõuerſæ in vtilitatẽ D. Hermetis.l. fi. ff.
de exerci.vbi hr̃, ꝙ ſi adminiſtrator priuati accepit pecuniam
mutuò, ꝙ obligatur dñs eo ipſo, ꝙ creditor tp̃e numeratio-
nis oſtendit, ꝙ dño imminebat neceſsitas: quia ex hoc præſu-
mitur, ꝙ pecunia fuerit conuerſa in vtilitatem dñi: ſecus au-
tem in adminiſtratore perſonæ priuilegiatæ: qa tunc oporte
ret aliter ꝓbari rem eſſe verſam in eius vtilitatẽ: ut no. in au-
then.hoc ius porrectũ.C.de ſac.ſan.eccl.& ita ẽt cõcludit Bar
to.in d.l.fi.& in d.l.ciuitas.in fi.ff. ſi cer. pet. & alij cõmuniter
& canoni. ẽt cõiter in c.1.de depo.& maximè Imo.ibi, ꝙ autẽ
D. Hermeti immineret neceſsitas dicto tp̃e clarè ꝓbatur ex
præcepto dictorũ dñorum Octo facto ad inſtantiã d. D.Her
metis. & tanto magis eſt ſic dicendum & præſumendũ in caſu
noſtro, ex quo facta dicta ſolutione & conſignatione d.Domi
nico d.D.Hermes ceſſauit petere de cetero literam a D.Alber
to, & non eſt proſecutus pœnam cõminatã in præcepto, quã
veriſimiliter proſecutus fuiſſet, ſi in eius vtilitatẽ dictæ res &
pecuniæ non fuiſſent conuerſæ, vt ſæpius dictũ eſt. Iſtud etiã
comprobatur ex no.per Bar.in l.eũ qui.§.fi.ff. cõmo. vbi not.
dicit, ꝙ ſi quis tanquã nuncius alterius petit aliquid, ꝙ ei põt
credi ẽt ſine literis, ſi erat ſolitus mitti in ſim. negocijs. Et ſic
in dubio præſumitur miſſus d.Dñicus a d.D.Hermete, ꝓpte-
rea præſumitur, ꝙ ad eum dictæ pecuniæ peruenerint: & ẽt
ſatis ad eum dicuntur perueniſſe eo ipſo, ꝙ ſunt conſignatæ
d.Dñico, qui (vt dixi) ad hoc preſumitur deſtinatus. ¶Nec ob.
ꝙ mediator & proxeneta non ſit legitimus teſtis: qa repelli ſo
let ea rõne, ꝙ præſumitur affectare, ꝙ negotiũ, in quo ſe in-
terpoſuit, habeat effectũ, ſm doc. in locis in ꝯtrariũ allegatis:
quæ rõ ceſſat in caſu nr̃o: quia non depoſuit ſuper negocio,
& contractu, in quo fuit mediator: qm̃ utraq; pars fatetur, li-
teram fuiſſe factam, pecunias ac alias res fuiſſe ſolutas & con
ſignatas per D.Franciſcũ: & ſic conſtat, ꝙ cõtractus habuit
effectum eo modo, quo fuit tractatum ꝑ proxenetam, ſed ſo-
lũ agitur de probãdo, ad cuius cõmodũ ceſſerit ſolutio & cõ-
ſignatio: & ex hoc mediator non expectat laudem, vel vitupe-
rium, quia ſiue fuerit facta cõſignatio D.Alberto, vel D. Her
meti, aut eius nuncio, per hoc non impeditur effectus ſui cõ-
tractus; nec per hoc dr̃ aliquid deponere tendens ad ꝑfectio-
nem actus geſti, cũ (vt dixi) non negetur factũ & executio ac
perfectio illius. Quinimmo talis atteſtatio ipſius mediatoris
tendit potius ad annullationem actus geſti: quia ſi uerum eſt,
ꝙ fuerit conſignatio facta d.Dñico, ex hoc ſequitur annulla-
tio literæ & omnium dependentium ab ea, ꝑ ea quæ ſubiiciẽ-
tur inferius. Et propterea eſt quò ad hoc idoneus teſtis, ſicut
videmus in iudice, qui non eſt integer teſtis in his, quæ geſta
ſunt coram eo, ſm Inno.Hoſt.& oẽs, in c. cum a nobis.de te-
ſtibus.& Bar.& alios, in l.ne in arbitris.C.de arbi.& tñ contra
eum & ꝯtra geſta ab illo probat, ſm Cald.Anto. Imo.& Abb.
in d.c.cũ a nobis.& ſic & proxeneta probat iſto caſu: cũ (ut di
xi) depoſitio eius dirigitur non ad validitatem, ſed ad annul-
lationem eius actus, in quo ſe interpoſuit, qui non præſumit
optare, ꝙ ſit nullus, ſed potius, ꝙ ſit validus & efficax, ſm do-
cto.in contrarium alleg. ideo hoc caſu ceſſat omnis cauſa ſu-
ſpicionis. Præterea ẽt iudex de geſtis coram ſe eſt legitimus te
ſtis & perfectus: qñ ex ſuo teſtificatu expectat laudem, ſm
Io.And.in addi.Spe.in tit.de teſte.§.opponitur.ver.quid ſi ad-

ministrator &c. & Ant.de But.in d. c. cum a nobis. cum ergo ꝓxeneta non expectet laudem, vel cōmodũ ex ſuo teſtificatu per ea quæ dicta ſunt,non repellitur. ¶Nec inſuper obſt.dum dicebatur, ꝙ tractabat de ſe exonerando: & ꝙ ex hoc capite poterat repelli,per no.per Bart.in l.deferre.§.idem decreuerunt.de iure fiſc.quia hoc non eſt verum. Non.n.exonerat ſe ab hærede D.Alberti: quia ille fatetur, ꝙ res & pecuniæ peruenerunt ad d.Dñicũ,& eo mediante ad D.Hermetẽ de volũtate patris ſui,licet coacta: & ſic ex hoc proxeneta excuſatur, & non ex ſuo proprio teſtificatu: & ſimiliter non ſe exonerat a D.Franciſco teſtificando dicto modo: quia vbi cõtra eũ poſſet D.Franciſcus agere, non minus teneretur, ſi datæ fuerint de eius mandato d.Dñico, q̃ ſi eſſent ei traditæ: quia primo caſu ẽt dñr illi conſignatæ.l.1.§.ſi iuſſerim.de acq. poſ. & ſic inquantum dicit, ꝙ fuerunt datæ Dñico illo ſic volente & mandante: quãuis ꝓbet,non ex hoc ſe exonerat,ſed potius ſe grauat,quia teſtificatur,ꝙ ſibi facta fuit conſignatio: qa non refert, vtrũ ſibi, vel alteri eius iuſſu fuerit facta traditio. d.§.ſi iuſſerim.& l.quarundam.eo.tit.& quãuis ipſe ſolus non ꝓbet plenè.d.l.ubi numerus.de teſtib.tñ ſemiplena ꝓbatio inducit̃ quæ ex alijs multis,de quib.ſupra cõpletur & perficitur,ꝑ no. in d.l.admonendi.& ꝑ docto.in c.cũ cãm. de prob.et ibi dicit Bal.ꝙ in probationibus ſurgit opinio ex diuerſis coniecturis tendentibus ad eandem cõcluſionẽ,& hñtibus cauſas & ſimilitudines & conſonantias conteſtes inuicem colligatas, ꝑ tex. in l.qui ſnĩam. C.de pœnis.ibi,in vnum conſpirantes, concordantesq; rei finem &c. et refert Bald.ꝙ Oldr.dixit, ꝙ vbi vna probatio inſufflat in alteram aliquid fidei, ita ꝙ animus iudicis plenè informatur: tales probationes non dñr ſingulares nec diſcrepantes. facit ẽt,quod no.Bar. in l.1.§.item Cornelio.de qõ.& Bal.in l.2.C.de excu.tuto.& tex.in c.ad audientiã. de præſcri.quem multũ no.Imo.ad hoc, ꝙ vna probatio ſuſtinetur ꝑ alteram: & ṗſertim hoc habet locum in curia mercatorum,in qua proceditur de æquitate: & de bono & æquo,ſecundũ Bar.in l.ſi fideiuſſor.§.quædã.& in l.quintus.ff.manda. Bal.& Sal.in l.ſi pro ea.C.eo.tit. Nã tunc ſufficit probatio ꝑſuaſiua:& ex ea poteſt iudex ſuã conſcientiam informare, ſm Bal.in l.ſolã.ad fi.C.de teſti.quem ẽt ad hoc alleg.Aret. in cõſi.127.vbi idem tenet.¶Poſtquam ergo probatum eſt, ꝙ commodum dictæ literę peruenit ad D.Hermetem,& ꝙ facta fuit ad eius vtilitatẽ,ſequitur ꝙ nõ ualet: quia facta fuit tpe interdicti,quo tpe ex ordinatione ſummi Pontificis nihil validè poterat geri:& ſublato ẽt interdicto dicta nullitas durat; qa Papa tm̃ approbat ea, quæ acta & geſta non ſunt ad commodũ, & vtilitatẽ Bentiuolorum & ſequaciũ.ea ergo,quæ geſta ſunt ad vtilitatem eorum,& ex quib.ẽt in præteritum cõmodũ perceperunt: quãuis de pñti ceſſet,remanent irrita,& nulla,ſicuti ẽt iam propediem plenius conſului: & qa non credo hoc in præſentiarum in dubium reuocari; ideo vlterius iſtud nõ ꝓſequor. ¶Sed plus dico,ꝙ ẽt interdicto & diſpoſitione ceſſante ſummi Pontificis, ꝙ de iure cõi litera hmõi non debet hr̃e effectũ. Nã, ut ſæpe dictũ eſt,factũ fuit ṗceptũ ſub pœna mille ducatorum d. D.Alberto,ut faceret dictã literã D.Frãciſco pro ipſo D.Hermete.Ex hoc igitur conſtat, ꝙ facta fuit ꝑ metum & impreſſionẽ dicti magiſtratus, et ꝙ talis metus fuit iuſtus.l.ſi per impreſſionẽ.C.quod met.cau. ubi hr̃, et ita ibi volunt doct.ꝙ qñ quis a iudice cogitur uendere,quòd per metũ dr̃ id feciſſe eo ipſo,ꝙ probatur, quòd iudex minatus eſt, uel contra eum ferre ſnĩam,uel quòd ꝓcedet contra eum de maleficio.nec ſm doct.iſto caſu eſt neceſſe ꝓbare metũ, qui caderet in conſtantem virum,videlicet mortis, vel cruciatus corporis: quia tunc reſcinditur contractus condictione ex illa lege non actione, quod met.cau. et qđ ibi dicit̃ de uenditione, per l.ſeq.extenditur ad quemlibet alium contractum, ac etiã non ſolũ,qñ cõtrahitur cum iudice inferente metũ, locũ hẽt, quod ibi dr̃: ſed ẽt qñ ꝯhitur alio tertio iudice inferente dictũ metum,ſm Pau.de Caſt.in d. l. ſi per impreſſionẽ. quæ eſt lex pen.qa hoc ẽt caſu loqui poteſt d.l.ſeq.et fin.et hoc ſm eum, quantùm ad reſcindendum cõtractũ & non quò ad pœnam, de qua in d.l.pe.et idem probatur in l.non intereſt.eo.ti. et in l.cũ exceptione.§.in hac.ff.quod met.cau.ubi hr̃, quòd cõtractus initus per metũ reſcinditur: nec refert a quo fuerit adhibitus metus,ſ.a contrahente,vel a tertio,nec ẽt refert,vtrũ cõtrahens cum illo,qui paſſus eſt metum a tertio, fuerit ſciens, vel ignorans,& ibi redditur rõ.et no.gl.et omnes,in d.l.nõ intereſt.ſi tñ ille tertius metũ inferens non eſſet iudex, requireretur forte metus cruciatus corporis uel mortis: qa reſcinditur tunc contractus actione quod metus cauſa: ſed qñ inferẽs eſt iudex, ſicut in caſu nr̃o: qa tunc locum habet cõdictio ex d.l.pe.et fi.ſufficit alius metus,de quo ſup.uel ſiſis,puta,quòd iudex ſit comminatus inferre magnam pœnam pecuniarã caſu quo non faciat,ſicut comminati ſunt D.Octo.d. D.Alberto.et probatur ex no.per Bar.in l.creditor.in fi.ff.de ſolu.dum dicit,quòd debitor vnius dr̃ coactus alteri ſoluere, qñ factum eſt ordinamentum pœnale et graue de hoc, et ꝑ ꝯñs ille eſt tutus exceptione aduerſus ſuum creditorẽ, qa dictũ ordinamentum eſt iuſtus timor,alleg.l.fi.§.1.cũ ſeq.ff.quod me. cau. & l.1.§.q̃ onerandæ. quarũ rerũ actio non detur, & alia iura. Et in effectu vult Cy.in l.2.C.quod met.cau.et Bal.in l.falſus.pe. col.C.de fal.et in l.oẽm.in fi. C.ad Tert.vbi dicit, ꝙ metus ſtatuti eſt terribilis,et no.Abb.in c.dilec.el 2.in pe.no. de ſimo.et Mod.in c.1. de off. deleg. & tanto magis ꝓcedunt ṗdicta et locũ hñt, ex quo d. D.Herm.erat de numero d. dñorũ Octo, et ſic ẽt ipſe tanq̃ vnus de illis ṗcepit,ut clarè & in term. deciditur per Pau.de Caſt.in d.l.nõ intereſt. C.quod met. cau. ubi illum tex. inducit ad id quod dicit ſe vidiſſe ſæpe de facto. nã iſti,q dñantur,qñ volunt extorquere pecuniam ab uno ſubdito eorum, qui non habet pecunias ad manum, faciunt ipſum carcerari, & compellunt ad faciendũ venditionẽ poſſeſsionis ſuæ cuidam alii pecunioſo,qui libenter emit; & credit emere ſecurè:poſtquam ipſe non cõmittit violentiam,& ſoluit pecuniam illi carcerato, uel aliter recipienti pro eo: & poſtea ille dñans aufert ab eis.& dicit Pau. de Caſt. illo anno cõſuluiſſe, ꝙ ipſe compulſus poſsit recuperare ab hoc emptore, & emptor non recuperat precium a venditore: qa non fuit conuerſum in vtilitatem eius,& ibi rñdet ad l.qui in carcerem. ff. qđ met.cau. Et iſte eſt formaliter caſus nr̃, qa licet Do.Albertus non fuerit carceratus:non tñ minus fuit coactus, nec minus timere debuit ꝑꝑ præceptum pœnale factum ad inſtantiã D. Hermetis,qui ẽt illud fecit vnà cum alijs, & qui prius inſtiterat ſolus, vt d. Albertus faceret dictam literã, ſicut colligitur ex ſcripto Dñici Coſtæ agẽtis noĩe D.Hermetis, & ex ſcriptura D.Alberti,de qua ſupra & ex dicto unius teſtis, q noĩe D. Hermetis nunciauit D.Alberto,ut dictã literam facere deberet. Nã illius ẽt rogitus hẽbatur pro iuſſu, iuxta not.in l.1. in prin.ff.quod iuſſu.& ideo D.Albertus eſt tutus exceptione aduerſus D.Franciſcum.l.metum.§.ſed qđ ṗtor.ff.qđ met. cau. Nec ſm Pau.de Caſt.tenetur ṗſtare id, qđ D. Franciſcus dedit: quia in eius vtilitatem non fuit conuerſum,ſed D.Hermetis.& quãuis non alleget, hoc vult gl. cũ qua alij tranſeunt in l.1.C.de ṗſcr.30.vel 40.anno.q̃uis aliud eſſet, ſi ad eum peruenisſet.d.l.3.& per Pau.de Caſt.& Alex.in d.l. pen. ¶Nec ob.dũ dicebatur,ꝙ immo conſtat,commodũ perueniſſe ad Do. Albertũ ex propria confeſsione, de qua conſtat, nedũ ex dicta litera cãbij,ſed ẽt ex alia,q̃ reſultant ex ꝓductione libri D.Frãciſci.l.Publia.§.fi.ff.depoſi.& per no. in c.venerabilis. de exce. qa ex ꝓbationibus factis apparet, ꝙ D. Albertus non habuit pro ſe,& ad ſui vtilitatẽ,ſed pro vtilitate & cõmod. D.Hermetis: q̃uis ergo in litera fateatur habuiſſe & recepiſſe, & hoc ſit verum,vt quia de eius mandato fuit facta ſolutio alteri, ſicut ẽt in libro D.Franciſci aſſeritur,vt ſtatim dicam. d.l.1. §.ſi iuſſerim.ipſe tñ non retinuit, & nec ad proprium cõmodum recepit,ſed alienũ. Confeſsio ergo de recepto, de qua in litera, verificatur in actu ficto:qa ipſe non recepit vere, ſed fictè:qa eius iuſſu fuit alteri facta ſolutio & cõſignatio.d.§. ſi iuſſerim. & hoc ẽt fatetur D. Franciſcus in libro ſuo, dum in eo dr̃, E per lui el tutto a Piero Fiorentino ſenſale &c.Nam & in actu ficto pñt verificari verba inſtr̃i,ut per Bar.poſt Iac.de Are.in l.prædia.de acq.poſ. qui in hoc non reprehenditur, & per eũ in l,ſingularia.verſus fi.ff.ſi cer.pet.Et ex his ẽt cõſtat, ꝙ non ob.confeſsio,quæ dr̃ reſultare ex productione dicti libri:quia in libro non continetur, ꝙ D. Albertus receperit verè, ſed alius pro eo,& ſic fictè. Et quãuis liber loquatur de Petro mediatore,& nõ de Dñico Coſta: nihilo minus partita ipſius libri põt verificari in actu ficto: & ſic ꝙ Petrus habuit fictè, & non verè; vt quia de eius cõmiſsione fuerit datum & ſolutum

d.Do-

d. Dominico.d.§.si iussierim. Et ꝑpñs. productio habet in se confessionem de receptione ficta a Petro & non uera eo mō quo supra, quia talis cōfeſsio, quæ pōt intelligi in actu vero & ficto, dēt interpretari, ꝑut est fauorabilius ꝑducenti & confitenti, ſm Bar. in l. si quis intentione ambigua. in fi. de iu. quod ēt ꝑcedit, ſm Bal. ibi absq; alia declaratione cōfitentis. & idē tenet Alex. in l. scire debemus. in prin. de verb. obl. & tanto magis, ex quo per Petrū mediatorem deponitur, ꝙ ipse recepit dicto modo ficto: id est, ꝙ Dñicus habuit & recepit de cōmiſsione eius, ſm quā depositionem debet intelligi cōfeſsio, quæ resultat ex productione libri, sicut ex probationib. interpretatur libellus ambiguus absq; alia declaratione, ſm Inn. in c. cū dilectus. de ordi. cogni. & Spec. in tit. de libe. concep. §. nūc videndum. ver. sed ꝙ si ex his. & ꝑ Alex. in terminis in l. naturaliter. §. nihil cōe. de acqui. poſſ. circa 5. lect. ¶Nec ob. ꝙ dictū testis & partis non debeat reduci ad cōcordiā: quia verum est in confeſsione vnius ex testibus alterius partis: & ita ꝑpriè loquitur Inno. in d. c. cum contingat. de offi. deleg. sed confeſsio vnius declaratur ex testibus & ꝓbationib. ꝓductis & factis ab eodē, & sic vt concordet cū illis; ut dr̄ in dictis locis. ¶Postremò non obst. dum dicebatur, ꝙ præceptū dictorum dñorum Octo videbatur falsum: qa nō erat scriptum nec subscriptum manu eius cancellarij, qui in subscriptione noīatur: qa non dicit in ea, ꝙ ille scripserit, nec ꝙ se subscripserit propria manu, sed dr̄ in illa simpliciter P. Scanellus cancellarius mandato, &c. potuit ergo talis noīatus ēt per alium scribere & se subscribere, & ita ꝑsumendū est ꝑ ꝑ sigillum authenticū dñorum Octo; quia per illud vīr approbare omnia contenta in scriptura esse vera, ſm Bar. in l. quæ dotis. sol. mat. in fi. & Alex. ibi in fi. & Bal. in l. 2. C. de reb. alie. non alie. per illū text. & illud sigillum, quod pertinebat ad dictum magistratū ꝑsumitur in dubio appositum ab illo, ſm Aret. in l. ad testium. §. pen. in fi. ff. de testa. per c. tertio loco. de probat. & l. maiorem. C. de fal. cum ibi no. ¶Præterea dicta schedula, in qua continetur præceptū, nō minus probat, & non minus fidē facit: quāuis cancellarius sit manu alterius in ea subscriptus, & hoc ꝑ ꝑ sigillum dicti magistratus, ut concludūt Ioan. And. D. Ant. & clarius Imo. in c. post ceſsionem. de proba. vbi dīt, ꝙ si literæ ordinarij hñt subscriptionē testium; non tñ manu ꝑpria eorum, sed alterius faciunt fidem, si sint sigillatæ authentico sigillo. Nā videntur scriptæ de voluntate sigillātis, ſm D. Abb. in c. 2. de fide instrum. & Aret. in d. §. pen. & propterea cōcluditur, ꝙ dicta litera cambij non subsistat, & quòd non mereatur executionem. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Libris mercatorum quando fides non adhibeatur.*

2 *Statutum si disponat, quòd post decem annos libris mercatorū fides non adhibeatur, valet, cum post illud tempus non tollat petitionem & probationem via ordinaria.*

3 *Socij qui simul vnam negotiationem exercent, quilibet pro parte sua agere potest, & conueniri. nec ex eo, quod vnus sit minor alter iuuatur.*

4 *Minori priuilegium conceſsum non communicatur cum socijs maioribus non diuidis; secus in indiuiduis.*

5 *Liber rationum potest quò ad vnum socium probare, & quò ad alterum non, indiuiduis.*

CONSILIVM LXXVII.

VISO statuto mercatorum ciuitatis Bononiæ, & his q̄ proponuntur in facto: prima facie dicendum vī, ꝙ libri producti non faciāt fidem in fauorem D. Dionysij: quia licet libris mercatorū
1 † detur plena fides ex priuilegio & per eorū statutum: limitatur tñ priuilegium prædictum, & restringitur, ad tp̄s decem annorum, & disponitur, ꝙ ultra dictum tempus fidem non faciant pro scribente. & in hoc certum est, prædictum statutum valere: quia post tempus ꝑdictū fit reditus, ad ius cōe, ſm quod pro scribente, vel pro alio libris ꝑdictis non est fides adhibenda. l. exemplo. C. de prob. & not. Bart. cū quo alii cōiter transeunt in l. admonendi. de iureiur. cū concor. de
2 de quibus ibi. Nec † hic cadit illa dubitatio, vtrum ualeat statutum, per qđ præscribitur debito spatio decem annorum etiā cùm mala fide, de quo per Bar. in l. oēs populi. de iusti. & iur. & per doc. in c. fi. de præscrip. quia in casu nr̄o statutū non inducit, ꝙ ꝑscribatur debito, sed probationi introductæ per statutum & priuilegium, qđ in probando cōceſſerat, limitat & ad tp̄s certū restringit. & ꝑpterea non ꝓhibet post dictū tēpus debitum peti & exigi, & illud probari poſſe per alios modos a iure cōi introductos: sed aufert facultatē ꝓbandi ꝑ dictos libros, quā statutū ex priuilegio cōceſſerat: & sic elapso dicto tp̄e fit reditus ad ius cōe. & istud probatur ex no. ꝑ Bal. in l. plane. ff. quo falso tuto. auth. vbi dicit, ꝙ si instr̄m hēat ex forma statuti executionem vsque ad decē annos tm̄: ꝙ elapsis decem annis adhuc poterit produci in vim probationis uia or
3 dinaria, licet non vi executionis. ¶Et quāuis ꝑdictum † statutum mercatorum excipiat minores & viduas, quib. non vult prædictam præscriptionem nocere durante tp̄e minoris ætatis: tamen hoc non debet prodeſſe D. Dionysio, quāuis hēat actionem cōem cum minore. Nam dicta actio non competit in solidū cuilibet, sed pro parte tm̄, ſm Bar. in l. eandē. in prin. & in 7. q. de duob. reis, vbi concludit, ꝙ si duo socii exercent simul, & per se vnam mercantiam, vel vnā negotiationem, quilibet tenetur, & quilibet agit pro parte, ꝑ l. si tñ plures. de exerci. & cum eo transeūt alii cōiter, Fulg. Pau. de Cast. & Alexā. in l. si vnus. in prin. ff. de pac. & reprehendunt Ang. ibi aliter dicētem per illum tex. ad quem rñdet Bar. in loco præal. qa ergo dicta actio ꝯtra debitores cōes diuiditur inter creditores: ꝑpte-
4 rea priuilegiū competens vni † rōne minoris ætatis, non communicatur alteri, ſm gl. cōiter approbatam in l. 1. C. si in cōm. eademq; cau. q̄ vult, ꝙ priuilegium, quod minori cōpetit, socio eius maiori non profit: qñ sumus in diuiduis, sed in indiuiduis ꝓdeſſe poterit, per l. si cōem. in prin. quēadmo. ser. amit. qui tex. ꝑpriè loquitur in ꝑscriptione. & vult, ꝙ sicut non currit contra minorem, non currat ēt contra maiorem hñtē fundū cōem cū illo, & hoc quia agitur de præscribēda seruitute, q̄ est indiuidua. l. 1. §. si vsusfructus. ad leg. Falci. vbi ergo ageret de ꝑscriptione rei diuiduæ, quæ eſſet cōis inter minorē & maiorē, sicut in casu nr̄o, contra maiorem curreret: quamuis contra minorē currere nō poſſet. & ita ēt Pau. de Castr. in d. l. si cōem. vult, ꝙ hēat ille tex. locū in indiuiduis tm̄. & idē etiā vult Io. And. in c. 1. in fi. de iu. patro. lib. 6. in nouel. dicēs, ꝙ ꝯtra laicum hñtē ius indiuiduum cōe cū ecclesia, non ꝑscribit minori spatio 40. anno. sicut nec contra ecclesiam per d. l. si cōem. secus si ꝑscribatur diuisim ius laici stāte iure ecclesiæ ꝑ iura, q̄ ibi alleg. et eodē modo distinguit Abb. in c. de quarta. de præscri. et est ēt de mēte Inn. in c. ueniens. eo. tit. ꝑut illum ibi declarat d. Abb. Et idē ēt volunt Mod. in c. 1. eod. tit. et ſm hanc distinctionē intelligi debēt, q̄ ibi circa hoc allegantur ꝑ eos, et idē ēt vult Rom. in consi. 155. In causa ꝓmiſſo, &c. Et pro ꝑdictis facit, quod no. Bar. in l. Titia. §. fi. de leg. 2. dū vult, ꝙ priuilegiū conceſſum filio per consuetudinem, videlicet ꝙ vxor, quæ relicta sit dña et vsufructuaria filio instituto habeat solū alimēta, iuxta no. in auth. quod locū. C. si secun. nup. mul. non ꝓsit extraneo cohæredi ipsius filii: et iō ſm eū, quantum ad filium, prædicta verba important alimenta, et pro parte extranei habebit vsumfructū: quia cū fauore filiorū sit introductū, ꝙ habeat alimēta tm̄, non extenditur ad extraneum, alle. l. hac consultiſsima. §. ex imperfecto. C. de testa. et idē cōfirmatur ex not. ꝑ Spe. in ti. de cler. coniu. ver. quid si clericus vbi latè firmat, ꝙ si clericus coniugatus viuit in cōione cum fratrib. licet ipse non teneatur ad onera in patrimonialib. tñ fratres eius tenentur: quia ſm eum materia recipit diuisionem. & ꝑ alia, de quib. ibi per eū. ¶Et ꝑ opi. prædicta optimē facit text. in l. si ex duob. de neg. gest. vbi dr̄, ꝙ si vnus ex duob. socijs alicuius negotiationis prohibuit ꝑ tertium negotia geri, ꝙ ꝓhibitio talis illi soli prodest, & non socio. et ideo negotiorum gestor agere tm̄ poterit contra illum, qui non ꝓhibuit: et hoc qa quilibet obligatur pro parte et non in solidū: ideo denunciatio vnius alteri non prodest, ſm Bart. quia ita declarat illam legem in l. si ex duob. in 6. q. de duob. reis. et facit. l. de pupillo. §. si plurium. de oper. no. nun. ¶Vltimò probatur ista opin. per tex. in l. fi. C. de duob. reis. vbi hr̄, ꝙ īterruptio præscriptionis facta per interpellationē, vel alio modo, ab vno ex pluribus reis credendi prodest ēt alteri, et prout etiā vult Bart. in d. l. si ex duob. in pen. col. et in 11. q. et sic post talem interruptionem

nem contra aliquem nõ p̄ſcribitur per debitorẽ: & hoc quia quilibet hẽbat actionẽ in ſolidum.l.2.eo.ti.ſecus ergo in duobus hñtibus actionẽ cõem competentem cuilibet ꝓ parte: qa facta interruptione ab vno, hoc nõ prodeſſet alteri: & ſic præſcriptio curreret cõtra illũ, qui interrumpit & nõ contra aliũ, vt bene probatur in d.l.ex duob. ſocijs. & in d.§. ſi pluriũ. & ex no.per Bar.in d.l.ſi ex duob.in 6. q. Ergo & in caſu nr̃o cũ actio competat cuilibet pro parte, licet ſit cõis, põt currere p̄ſcriptio contra vnum: hoc eſt contra D.Dionyſium.& nõ cõtra alium minorẽ. Quinimmo ẽt ſi duo ſint in ſolidum obligati: dummodo nõ ſint propriè, ſed quaſi duo rei: ſicut duo magiſtratus, non habet locũ, d.l.fi.ſi pupillus alterum.in fi.de admi.tuto.& ibi not.Bar.& Bal.in d.l.fi.ergo in duobus creditoribus, qui non ſint propriè duo rei.d.l.fin.locũ non habet, qa vtroque caſu loquitur.¶Nec ẽt inconueniens eſt, ꝙ † debitum
5 probetur ex eadem partita libri quò ad vnum, & quò ad aliũ non l.filius.§.ſequens qõ.de fal.cũ ibi nota. vbi hr̃, ꝙ ſi notarius ſibi & Titio aliquid adſcribat in teſtõ, ꝙ non ꝓbat quò ad ipſum notariũ: quia quò ad illum p̄ſumitur falſum, ſed quò ad Titium fidem facit, & ei totum debetur, & ſic ẽt pars notarij per ius accreſcendi. Et ibi ẽt dicit Bar. ꝙ ſi notarius confecit inſtr̃m ad ſui cõmodum & Titij, ꝙ nõ probat reſpectu notarij ſed fidem facit reſpectu Titij. Sicut ergo in caſu noſtro non inconuenit, ꝙ liber ꝓbet poſt decem annos pro minore; & non pro alio, qui habet actionẽ cõem cũ illo. ¶Sed p̄miſsis non obſtantibus contrarium puto verius: & p̄mitto, ꝙ aliqđ eſt indiuiduum ſui natura, ſicut eſt ſeruitus.d.l.1.§. ſi vſusfructus.ad legem Falc.& l.4.§.Cato.de verb.obli.eſt & aliud indiuiduum ex iuris diſpoſitione, licet ſui natura poſsit diuidi: vt probatur ex no.per Bar.in l.grecè.§. illud. de fideiuſ. vbi ẽt dicit, ꝙ aliquid eſt indiuiduum ex intentione partium, per l.Pedius.de arbit. vnum ergo capitulum libri, vel ſcripturæ quãtũ ad fidem & probationẽ dr̃ indiuiduum iuris diſpõne: quãuis naturaliter diuidi poſsit.l.Aurelius.§.idem quæſijt.de libe. lega.& ibi not.Bar.& Bal.in l.1.in 2.col.C.de confeſ.ver.qđ ergo in codicib. &c.vbi concludit, ꝙ ſcriptura mercatoris continens vnum factum eodẽ contextu: vt quia mercator dicat in libro, vendidi vnam petiam panni pro decem mihi ſoluendis, diuidi non põt; quia eius extrema copulata præcedunt: & qa non poteſt intellectus hunc contractũ intelligere, niſi intellectus capiat rem certam & precium determinatum.& idẽ ꝓbatur in l.ẽt.§.1.de mino.& ex no.per Bar.in l.fi. ff. de iuriſd.om.iud.poſt gl.vbi concludit, ꝙ ſnĩa continens vnum capitulum non poteſt pro parte valere, & pro parte non: & ideo ſi iudex qui poterat de ſumma minori cognoſcere, iudicet de maiori ſumma: ſnĩa in totum erit nulla.l.in hoc iudicio. fam. erciſ.& l.pe.C.qñ prouo. non eſt neceſ. & ſic cenſetur illud capitulũ indiuiduum. Et expreſsius ibi hoc dicit Alex. dum rñdet ad contrarium, ꝙ vtile per inutile non vitiatur.l.1.§. ſi ſtipulanti.de verb.obl.quia ſm eum, ille tex.loquitur in contractibus diuiduis; ſed iudicia ſunt indiuidua.d.l. in hoc iudicio. & idem dicit Alex.poſt Cy.Bal.& alios, in l.1.in fi. C. de erro. calc.& dum dicit, iudicia eſſe indiuidua: intelligendũ eſt ex iuris diſpoſitione: quia ſumma & quantitas in exẽplo p̄dicto naturaliter diuidua eſt, & probatur ex no. p Bart.in l.1. C. ſi aduer.rem iudi.& in l.1.C.ſi in cõi eademq; cau.vbi vult, ꝙ ſnĩa ex poſtfacto poſsit eſſe diuidua, quod nõ eſſet, ſi ab initio indiuidua eſſet naturaliter.& idem eſt in caſu.d.l.grecè.§.illud. vbi ſi fideiuſſor ſe obliget in ſumma maiori, q̃ principalis, nõ obligatur in aliquo, & ſic ẽt illo caſu in maiori ſumma nõ eſt minor rõne formæ introductæ a iure, quæ eſt indiuidua: vt ibi per Bar.& tñ illa ſumma maior naturaliter diuidi põt. & cõfirmatur, qa vnum & idẽ capitulũ nõ debet diuerſo iure cenſeri, ſicut nec vna res, & ꝯñr non debet diuidi, arg.l.eũ qui ædes. de vſuca.¶Et præmiſsis ergo ſequitur, ꝙ quælibet partita libri continens vnum debitum & vnum factũ, ex qua, ſeu per quã oẽs ſocij ſunt creditores creati, dr̃ eſſe vnum capitulum, ſm Bar.in d.§.idẽ quæſijt.& per ꝯñs, ꝙ eſt indiuiduum ex diſpoſitione iuris, reſpectu, & quò ad effectum probationis, de quo agitur, & ſic ꝙ non magis, aut minus debet probare ꝓ uno, quam pro alio ex dictis ſocijs: qa ergo ſumus in indiuiduis, maior ex perſona minoris cõſequitur vt contra eum non currat præſcriptio d.l.ſi cõem.in prin.quẽad.ſer.amit.qui propriè loquitur iſto caſu, & p no.per Inn.in d.c.veniens. de præſcrip. & per Abb.in d.c.de quarta.cũ concor. de quib. latè per Moder.in c.1.eo.tit.& quãuis.d.l.ſi cõem.loquatur de ſeruitute, q̃ eſt indiuidua ſui natura, vt dixi: nihilominus ꝓcedit ẽt & locũ hẽt in quolibet alio indiuiduo ex legis diſpoſitione, prout vult expreſsè Sal.in auth.qđ locũ.C.ſi ſec.nup.mul. in 3.col. ver.q̃ro iuxta prædicta &c.ubi loquitur de vſufructu diuiduo vt dixi, ſui natura rõne ſubiecti perſonarũ.d.§. ſi vſusfructus: quia tamen eſt indiuiduum in caſu, de quo ibi per eũ rõne denunciationis & formæ: eodem mõ debet denunciari in perſona vnius ſicut alterius, & in vtroque eandẽ ſpeciem retinere: quia ſm eum, in indiuiduis de non priuilegiato adiuncto priuilegiato iudicatur, vt de priuilegiato, alle.l.præcipimus.§.eodem iure.C.de appel.ergo & in propoſito. & ſic vult, ꝙ iſtud ſit uerum indiſtinctè in indiuiduis quacunque rõne. & idem probatur ex no.per D.Maria.in c.2.de mutu.peti. circa 3.col. verſi.octauò fallit.vbi refert & ſequitur Ant. de Pratoueteri, in l.1.in fi.quæ ſent.ſine app.reſcin.vbi voluit, ꝙ ſi plures ſint inquiſiti, & vnus ex eis clericus petat ſe remitti ad iudicẽ eccleſiaſticum, oẽs alij laici debent ſecũ remitti, ad eundem iudicẽ, per d.l.ſi cõem.quia continentia cauſæ non dẽt diuidi.l.nulli. C.de iud.& ſic vult, ꝙ illa lex procedat in eo, quod eſſe dẽt indiuiduum ex iuris cenſura, quamuis diuiſio naturaliter fieri poſsit, prout in caſu illo perſonarum & iudicii poterat fieri diuiſio.¶Et idẽ eſt apertè de mente gl.& Bar.in d.l.1.C.ſi in cõmu.eademq; cau.Nam poſtquam per glo. & Bar. concluſum eſt, ꝙ indiuiduis priuilegium vnius alteri non prodeſt per illũ tex.& ꝙ in indiuiduis alteri proſit, p d.l.ſi cõem.ad primũ opponitur.d.l.1.C.ſi vnus ex plur.app.& d.l.ſi quis ſeparatim. §.fi.de app.& gl.rñdet, ꝙ illa iura loquuntur in indiuiduis: & ſic ꝙ concordant cũ d.l.ſi cõem.voluit dicere, ſm Bar. ꝙ ſnĩa diffinitiua eſt indiuidua, iõ non poteſt pro parte valere, & ꝓ parte non: meritò vnius appellatio alteri ꝓdeſt, & ſic gl.hoc modo declarata vult, ꝙ in ſnĩa, q̃ eſt indiuidua tm̃ per legẽ, & quæ naturaliter diuidi poteſt tam reſpectu p̄ſonarũ.l.non idcirco.de iud.quam rerũ, q̃ continentur in illa, vt dixi: vnus cõſequatur beneficium et cõmodũ ex perſona alterius: ſicut cõtingit in indiuiduis per naturam.& quãuis Bar. dictã ſolu. gl. non teneat: iſtud eſt, quia negat ſnĩam ex poſt facto indiuiduã eſſe: ſed vbi ex poſt facto eſſet indiuidua ſicut ab initio a gl.non recederet, et tamen ẽt tũc indiuiduum non cauſaretur a natura, ſed a legis diſpoſitione.et idẽ ẽt ſentit clarè in ſua ſolutione, ad contrariũ: dum dicit, ꝙ eſt ſpãle in cauſa appellationis: qñ vna eſt cauſa et vna ratio defenſionis vtriuſque, et eſt ratio ſm eum, quia ſtudere debemus, vt ſnĩa ſit indiuidua, inquantum poſſumus: licet poſsibile ſit, ꝙ ex poſtfacto diuidatur: tñ principaliter debemus ſtudere, vt ſit ĩdiuidua, inquãtum poſſumus: vt l.in hoc iudicio.famil.erciſ. et ſic vult Bart. ꝙ ex perſona vnius conſeruetur ius alterius, non ſolũ in indiuiduis per naturam et in his, q̃ indiuidua ſunt ſm legis diſpoſitionem, ſed ẽt in his, q̃ poſſunt eſſe diuidua de iure, ſi tñ talia ſint, quæ indiuidua conſeruari debeant: inquantum fieri põt, ꝓut in ſnĩa, quæ licet ex poſt diuidi poſsit: tamen facere debemus, quantum poſſumus: vt ſit ẽt remaneat indiuidua. ¶Iſtud etiam comprobatur ex no.per Bar.in l.ſi emãcipati.C.de colla.in 2.oppo.vbi vult, ꝙ emancipatus ex perſona alterius exiſtentis in ptãte conſequatur commodũ collationis: quia reputantur ꝓ uno corpore, quia patrẽ ambo repræſentant, q̃ ratio habet locũ in caſu noſtro. nam durante ſocietate & tp̃e, quo contractum fuit debitũ, pro vno corpore habebantur ratione ſocietatis, ſm Bal.in rub.C.pro ſoc.qui ex hoc infert, ꝙ nõ tm̃ põt agi noĩe ſingulorũ, ſed ẽt ſocietatis noĩe. & quãuis p mortem alterius finita ſit ſocietas, l.actione.§.morte. pro ſoc. qa tñ actiones contra debitores non ſunt diuiſæ: adhuc ſunt cões, vt ea l.§.ſi poſt diſtractã.pñt.n.res ẽe cões inter aliquos, licet inter eos non ſit ſocietas.l.vt ſit pro ſocio actio.ff. ꝓ ſoc. qa ergo eſt vna actio cõis & vna cã & vna ratio agendi, debẽt reputari ꝓ vno.d.l.1.C.ſi vnus ex plu.& d.l.ſi quis ſeparatim. §.fi. de appel. & ꝯñr maior ex perſona minoris debet retinere priuilegium in probando debitum conceſſum per ſtatutũ: & præſertim, quia hoc, de quo agitur, ex diſpoſitione legis reputatur indiuiduũ: vt eſt dictũ: et etiam ſtatim ueniet dicendũ, ¶Nec obſt. allegata in contrarium. Et primò dum dicebatur,

quòd actio competit cuilibet pro parte, per nota. per Bar. in l. eandem. in prin. de duob. reis, in 7. q. & per alios in l. si vnus. in prin. de pact. & in his, quæ sunt diuidua maior ex persona minoris commodum non sentit. l. 1. C. si in cõm. eademq; cau. cum ibi not. per gl. & doct. qm̃ vt ẽt in præcedentib. tactũ est: non agitur de præscriptione actionis: qa statutũ non excludit creditorem ab actione mediante præscriptione decẽ annorum, sed solũ a facultate ꝓbandi per libros & non ab alia ꝓbatione, adeo ꝙ post decem annos adhuc potest agere & debitũ ꝓbare per aliud genus probationis, vt probatur ex no. ꝑ Bal. in l. planè. quod falso tuto. autho. de quo ẽt in præcedentibus mentionem feci. ¶Quia ergo agitur de prædicta facultate ꝓbandi ex cursu t̃pis auferenda, sicut non aufertur, quò ad minorem: ita non debet auferri maiori circa vnum & idem capitulum libri ex persona minoris, adeo ꝙ sicut quælibet partita dicti libri, quæ dr̃ vnum capitulum, ſm Bart. in d. l. Aurelius. §. idem q̃sijt. ꝓbat pro minore: ita debet ẽt probare pro maiore: qa quãtum ad hunc effectum probationis, uel alium similem est indiuiduum, per no. per Bar. in d. §. idem quæsijt. & per Bal. in d. l. 1. C. de confes. & per doct. in l. fi. de iuris. om. iudi. & in l. 1. C. de erro. calcu. & ideo in indiuiduis nõ præscribitur cõtra maiorem ex persona minoris. d. l. si cõem. in prin. queadmo. serui. amit. q̃ locum ẽt habet isto casu, vt latius fuit deductũ superius. ¶Nec in casu nr̃o statutũ intelligitur disponere de maiore habente actionem cum minore: & qui cũ illo est creditor in uno & eodẽ capitulo libri, quia cum unum capitulum per legem sit indiuiduum, ut sæpe dictũ est, debemus studere quantũ possumus, ꝙ remaneat indiuiduum, ſm Bart. in d. l. 1. C. si in cõmu. eadẽque cau. Et ideo verisimile non est, ꝙ statutũ isto casu voluerit inducere diuisionẽ vnius & eiusdẽ capituli, & sic ꝙ pro parte ꝓbet & ꝓ parte non, cõtra ꝓdicta, & contra. l. eum qui ædes de vsuca. l. 2. C. de noxa. & c. cũ dilectus. de consue. Non ob. dũ in contrarium allegatur, qđ not. Bar. in l. Titia. §. fi. de leg. 2. quia primò dici põt, ꝙ Bar. malè loquatur, & contrarium tenet Sal. in d. auth. qđ locũ. & vbi opi. Bar. fit vera, adhuc non obst. dum vult, ꝙ legatũ vsusfructus, quò ad partẽ extranei intelligatur ꝓpriẽ, & quò ad filium significet alimenta: qa licet dictũ legatũ sit vnum capitulũ, non tñ agitur de diuisione ipsius capituli, nec de fide eius diuidẽda, sed de diuisione rei contentæ in ipso capitulo, i. vsusfructus est diuiduus. d. §. si vsusfructus. meritò in hoc, quod est diuiduum, extraneus non consequitur cõmodũ ex persona filij d. l. 1. Sed in casu nr̃o non agitur de ꝑscriptione rei, i. actionis cõtentæ in capitulo, q̃, vt dixi, est diuidua, sed agitur de ipso capitulo & de fide illius, q̃ est idiuidua. d. l. Aurelius. §. idẽ quęsijt. cũ concor. præalle. Præterea & tertiò in casu Bar. agitur de iure nouo quærendo ipsi extraneo ex persona minoris: vt. s. consequatur vsumfructũ & alimenta præstet solũ, sed in casu nr̃o agitur de iure quæsito conseruando ipsi maiori ex persona minoris: nam ante t̃ps decem annorum decursum liber fidẽ, & planã probationem faciebat ꝓ vtroque, & sic ẽt ꝓ D. Dionysio. hoc ergo qđ semel habuit, agit conseruare ex persona minoris, qđ fit facilius: qa ẽt in idiuiduis vnus ex socijs de nouo non quærit alteri. l. si vnus ex socijs. de seruit. rust. præd. & l. ꝓprium. in fi. ff. commu. præd. & tñ ius quæsitũ cõseruat. l. nõ satis. quemad. ser. amit. & d. l. si cõem. & ideo si agatur ꝓ seruitute constituenda, sñia condemnatoria lata pro vno nõ prodest alijs socijs, ſm Bar. in l. 2. §. ex his. in fi. de verb. obli. ꝑ l. ꝓ parte. de serui. & tñ sñia lata pro vno, qñ agitur de seruitute cõstituta conseruanda aliis prodest, ſm eum per l. loci corpus. §. si fundus. si serui. vendi. & cũ eo in hoc transeunt alii. ¶Et per prædicta rñsio ẽt colligitur ad no. per Spec. in ti. de cle. coniug. ver. quid si clericus. quia loquitur in his, q̃ sunt simpliciter diuidua, & prout ipse fatetur: & eodẽ in casu loquitur. l. si ex duob. de nego. gest. sed hic agitur de fide & probatione vnius & eiusdem capituli, quæ est indiuidua, vt dixi: & silr rñdet ad aliud, dum dr̃, ꝙ interruptio ꝑscriptionis facta per vnũ ex pluribus creditorib. non prodest alteri, & sic ꝙ præscriptio currit contra vnum & non cõtra alium in actione inter illos cõi, per no. per Bar. in l. si pupillus alterũ. de admi. tut. qui vult, ꝙ d. casu locum non habeat. l. fi. C. de duo. reis. qm̃ illud est; quia actio illorum, de cuius præscriptione agitur, est diuidua: cum res, ad quam competit, diuidatur, ſm Dy. & Bar. in l. 4. §. Cato. de verb. obl. sed isto casu: vt sæpe dictũ est, ꝑscriptio per statutum non inducitur contra actionem & obligationem, sed cõtra probationẽ libri, cuius fide respectu cuiuslibet capituli de iure est indiuidua: ideo ex persona minoris non currit cõtra maiorem. d. l. si cõem. ¶Nec ob. dũ cõtra hoc postremò dr̃, ꝙ immo potest vnum & idem capitulum ꝓbare quò ad vnum, & non quò ad alium: sicut qñ in testõ notarius sibi & alteri simul adscribit vnum legatũ, quod dicit esse vnum capitulum: & tñ non probat quò ad notarium, & quò ad alterum sic. l. filius. §. sequens q. de fal. quia licet fides vnius & eiusdẽ capituli dẽat esse indiuidua ꝑ ꝓdicta: quia tñ hoc non ꝓuenit a natura sed a legis dispositione: ideo põt lex ex causa inducere diuisionem prædicti capituli quantũ ad probationem. Nã quia notarius, qui sibi adscripsit, vel instr̃m ad proprium cõmodũ confecit, suspectus est. l. nullum. & l. oĩb. C. de testi. rõnabiliter lex statuit, ꝙ pro illo instrumentũ non ꝓbet, sed pro alio, in quo cessat dicta rõ. Fatẽdũ est ergo, ꝙ lex possit, si uult, introducere, ꝙ vnum & idem capitulum scripturæ publicæ, uel priuatæ pro uno ꝓbet & non pro alio: & sic. d. §. sequens qõ. cum ibi no. loquitur in casu certo: sed in dubio lex non vr̃ illud velle, nisi hoc exprimat. Nam lex potuisset ẽt facere, ꝙ appellatio vnius alteri non prodesset: & tñ hoc non fecit, sed cõtrarium statuit. d. l. 1. C. si vnus ex plur. & hoc quia sñia ex iuris dispositione est indiuidua: & ideo lex studet, quãtum põt, vt remaneat indiuidua ẽt ex post facto, ſm Bart. in d. l. 1. C. si in commu. eademq; cau. & ideo qa in casu nr̃o sumus in dubio, fieri debet interpretatio, ꝙ non sequatur diuisio probationis in vno & eodem capitulo. Et præsumendũ est, ꝙ talem diuisionem voluerit statutum inducere, sed potius cõtrarium d. l. 1. C. si vnus ex plur. & per Bart. in d. l. 1. C. si vnus ex plur. Nec ẽt. d. Dionysio nocet, ꝙ minor renunciauerit liti, & instantiæ: & ꝙ protestatus sit nolle, ꝙ agatur suo nomine: quia postquam ei ex persona minoris semel fuit ius q̃sitũ, quãtũ ad hoc: vt contra eum non currat ꝑscriptio, sibi nocere põt, ꝙ minor agere nolit: ut est casus clarus in l. si post mortem. §. fi. de bon. poss. contra tab. vbi hr̃, ꝙ instituti quibus apertum est edictum & ius contratabulandi quæsitum ex persona præteriti possunt contratabulare, etiam si præteritus nolit bonorum possessionem petere. Cum. n. dicit tex. semel beneficio aliorũ ad id beneficium fuerint admissi: iam non curant, petant illi nec ne bonorum possessionem: & ibi ẽt Bar. & idem probat in iurib. ibi allegatis in gl. Et proptera concluditur, ꝙ præscriptio statuti non nocet. d. Dionysio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Contra confessionem in scriptis factam nõ admittitur probatio contraria per testes, nisi opponat exceptionem simulationis, nisi ad declarationem examinentur.*

2 *Die anteriori potest fingi factus contractus consensu partium, licet hodie fiat, nisi agatur in præiudicium tertij.*

3 *Verba instrumenti in actu ficto possunt verificari, vt falsum euitetur.*

4 *Scriptura licet sit de substantia, declaratio tamen potest fieri per duos testes.*

5 *Contra propriam confessionem quis venire potest, quando est facta contra leges.*

6 *Exceptio simulationis si ex forma statuti non opponitur, tamen si actus annullatiua rectè opponitur, cum exceptio nullitatis a statuto non reycitur. nu. 9.*

7 *Turpitudinem suam allegans auditur, cum tractet de damno euitando & alter de lucro, vel vterque de damno, vel quando actus est contra leges.*

8 *Statutum prohibens aliquam exceptionem posse opponi contra literam cambij non censetur reijcere exceptionem nullitatis, vel quæ causetur ex inhabilitatione personæ.*

9 *Simulationis exceptio prohibita opponi per statutum, quando possit opponi.*

10 *Statutum prohibens summam excedentem libras centum probari per testes, non habet locum, quando per indirectum probatur de maiori summa.*

11 *Papa ex iusta causa quando possit derogare statutis confirmatis à sede Apostolica.*

12 *Improbatio facta per principem eorum, quæ gesta sunt & facta ad commodum alicuius: comprehendit etiam commoda de præterito.*

CONSILIVM LXXVIII.

PROSEQVENDO ordinem dubiorum, allegatur in primis cōtra D.Iacobum, ꝙ non debet audiri tanquā contrarius.l.1.C.de furt. dicendo literam cābij fuisse factam tpe interdicti, cū cōtrarium scripserit manu propria, & in scriptura ali
1 ter confessus fuerit: & istud pōt confirmari,quia † cōtra confessionē in scriptis factam non admittitur probatio in cōtrarium per testes,sed dūtaxat per aliam scripturam. l. cum de indebito.in fi.ff.de prob. & l.gñaliter.in fi.C.de non nume. pec. quod habet locū,siue scriptura sit de forma,siue ad probationem tm̄ sit facta,ſm Bal.Sal.& Pau.de Castr. post antiquos in d.l.gñaliter.quicquid ibi Bar.dicat,contra quem est ēt glo. cū qua Bar.transit in l.testium.C.de testi. ¶Sed ad istud rñdetur, ꝙ quis auditur,& ad probandum admittitur ēt per testes contra propriam confessionem ēt in scriptis redactam: qñ opponit exceptionē simulationis,ſm gl.1.in l.illicitas.§.veritas.de offi.præsid.& Iacob. Butr.& Bal.in d.l.gñaliter. & Bal. & Sal. in l.1.C.plus val.quod agitur.Bal.& Ant.c. cum Ioānes. de fide instrum.& D.Flor.in l.de ætate.de prob. in d.l.cū de indebito.vbi dicit ita tenendum.& ponit exemplum, qñ in scriptura quis confitetur vendidisse,& postea vult ꝓbare fuisse actū, ꝙ esset pignus. Nā potest, qa fatetur oīa scripta fuisse dicta, sed aliter inter partes conuenisse: & sic non venit directò cōtra scripturam: & ita est in casu nostro. Nam qui scripsit, fatetur ꝙ de consensu partium dicta dies fuit descripta in ipsa litera,quamuis dicat,ꝙ re vera posteriori tpe interdicti, & sic ꝙ alio tpe attēta veritate litera fuit confecta.Quòd aūt de cō
2 sensu partium,vbi aliud non obstaret, & fraus † cessaret, potuerit dies anterior apponi,& per ꝯns fingi, ꝙ litera certa die fingatur retro facta, ꝓbatur in l.huiusmodi.& in l.si Titius.in prin.de verb.obl.vbi probatur,ꝙ possunt cōtrahentes facere, ꝙ stipulatio habeatur pro facta,ut ex retro & obligatio nata: & dicto modo fingit hoc lege permittente: qa aliter fingere non potest.l.si forte.de cast.pecu. ut declarat Bar. in l.si is pro emptore.de vsuc.circa penul. char. versi.ad aliud de facto &c. vbi allegat dicta iura.& l.lecta. in fi.si cer. pet. & sic permittit lex dicto casu, quia in præiudicium proprium & non alienū partes sic conueniunt,ſm Are.in prin.d.l.si Titius.& in terminis nostris hoc ꝓbatur in l.repetita.ff. de ꝓba. vbi ponitur casus, ꝙ in scriptura facta posteriori tpe fuit ꝑ cōtrahentes apposita dies anterior: & ibi dicitur ꝙ quò ad ipsos non dicitur falsum continere: secus quò ad tertium, in cuius fraudem sic fuit factum. Et propterea,quia ille, qui scripsit literam, fatetur de cōi cōsensu fuisse appositā diem, quæ in illa inuenitur descripta: per hoc confitetur eodē die ipsam literam, ſm fictionem fuisse scriptam: & tm̄ negat,ꝙ fuerit scripta, ſm veritatem.debet ergo admitti ad probandum, ꝙ litera in qua dicit, ꝙ die tali fuit scripta,dēt intelligi,ſm fictionem,& non ſm veritatem:& ꝙ ita senserunt partes ꝑꝑ conuentionem inter eas præcedentē: quia istud non est impugnare dictam scripturā, nec ēt confessionem in eo contentā: quia verba scripturæ possunt intelligi de scriptura, seu de confessione fictè facta dicta die & non de vera.l.prædia.& ibi no.Bar. de acq. poss. vbi di-
3 cit,ꝙ verba instri † possunt verificari in actu ficto, ut euitet falsum. Et quamuis in exemplo ibi posito per eum alij nō trāseant cum illo,tñ dictum est in se verum: vt probatur ex not. per Bar.in l.singularia.circa pen.col. si cer. pet. præsertim dū alleg.l.si procuratori pñtis.de uer.obl.cum quo alii transeunt magis cōiter.ſm Alex.qui etiam pro opi.Bar.alleg.not.ꝑ glo. in l.iurisgentium. §. quod ferè.ff.de pac. & ideo cum dicatur, quòd litera cambij quò ad diem debet intelligi ſm fictionem & ſm quòd simulatè conceptum est,& non ſm veritatem:qa illa attenta,quæ præualet,litera fuit scripta tpe interdicti, debet admitti probatio per duos testes ſm prædictos, per totū titulum.C.plus vale.quod agitur &c. quia per hoc non dr̄ qs directò venire contra scripturam. Istud etiam confirmatur; quia cum dicatur,quòd die descripta in litera fuit fictè & non uerè litera confecta, dr̄ agi de interpretatione & declaratione,videlicet vtrū mentio & expressio diei intelligatur vel intel
4 ligi debeat verè uel fictè:ideo † huiusmodi declaratio fieri potest per duos testes.l.hæredes palam,§.si quid post.ff. de testa. cum ibi not.vbi testamentum etiam in scriptis potest declarari sine scriptura coram duobus testibus, & sic scriptura, quæ est de substantia testamenti prædicti,non est necessaria in declaratione ipsius.& ideo dicit Imo.ibi, ꝙ licet in appellatione ab interlocutoria debeat exprimi causa grauaminis in scriptis. c.1.de appe.lib. 6. poterit tñ sine scriptura declarari. Et pro hoc allegat ibi etiam Aret.in l.quoties.in prin. de hęr.inst.per quem dicit ibi Ange. ꝙ error testamenti in scriptis potest per testes probari,de quo ēt per Cy.& alios,& latius per Alex.in l.errore.C.de testa.& in terminis nostris voluit Bald.in l.1.C. plus valere quod agitur.vbi dicit,ꝙ interdum testes adducuntur ad declarationem instrumenti: & tunc admittitur talis ꝓbatio per text.in d.l.hæredes palā.§.sic igitur.ꝙ isto casu quāuis contra confessionem in scriptis factam non admittatur ꝓbatio per testes:admittitur tñ,qñ agitur de declaratione ipsius confessionis,quæ multipliciter potest intelligi:quia,vt dixi,nō venit scribens directè contra confessionem,sed dicit suam cōfessionem quò ad diem debere intelligi mediante fictione. Et ꝙ debet attendi veritas: & sic suam confessionem simpliciter non negat, nec contra eam venit,sed aliter eam interpretatur, quàm sonat pars aduersa, & ſm interpretationē possunt verificari verba instrumenti,per nota.per Bart. in l. prædia.et in d.l.singularia. Et ꝑpea interpretatio et declaratio talis debet admitti per testes: nec est in hoc quis contrarius: et sic cessant
5 oīa adducta in ꝯtrarium.¶Rñdetur et tertiò,ꝙ quis† pōt venire contra proprium factum: et per cōseqūēs ēt cōtra ꝓpriam confessionem: qñ dr̄ facta contra legē verè, vel ꝑsumptiuè.l. quemadmodum.C.de agrico.et censi.lib.11.et no.Barto.in l. post dotem.de adoptio.Ideo cum dicatur, ꝙ dies fuit expressa in fraudem legis continentis interdictum sanctis. Dñi nr̄i,dēt admitti ad ꝓbandum hanc fraudem ēt per testes: qa per hoc lr̄a redditur nulla et inualida,ut ꝓbatur ex no.per glo.et Bar. in l.iurisgentium.§.quod ferè.de pac.quæ dicit,ꝙ contra tenorē instrumenti non admittitur ꝓbatio ꝑ testes. d. l. generaliter.quæ hoc casu loquitur: sed cōtra solennitatē instri sic, & hoc qa tunc tractatur de instro annullando. Idē ergo et in casu nr̄o,in quo obiicitur cōtra validitatem ipsius lr̄æ, potius q̄ contra tenorē: qa adest eadē ratio. ¶ Nec ob. ꝙ ex forma sta-
6 tuti † non possit opponi exceptio simulationis: qa simulatio, de qua agitur,circa tp̄s,annullat ipsam literam cambii, et reddit inhabiles ꝑsonas ad actū,de quo in illa: et sic in effectu dr̄ exceptio nullitatis,q̄ non est reiecta: et aliud esset,qñ esset circa actum contentum in litera,ex qua non resultaret nullitas literæ,nec personarum inhabilitas,vt dicetur plenius circa ter-
7 tium dubium.¶Contra † ꝑdicta tñ aliud obstare videtur: quia non videtur audiendus d.Iacobus allegādo fraudē: qa allegat suam turpitudinem, quod non licet ēt excipiendo contra illū quoque,qui fuit particeps criminis, nisi ille tractaret de lucro et excipiens de damno euitando, ergo non debet excipiens audiri. ¶Sed ad istud ēt rñdetur. Et primò, ꝙ contrariū ꝓcederet,qñ excipiens de lucro tractaret: tunc.n.non audiretur cōtra actorem tractantē de damno euitando, quo casu loquunt̄ iura allegata ꝑ Bar.videlicet.l.viro atque vxore. sol. matr. et l. apud Celsum.§.Marcellus.de damno infec.¶Sed qñ excipiens ēt tractat de damno euitando,sicut in casu nostro, tunc auditur excipiens allegando suam turpitudinem, qa in pari cā est potior cā rei,q̄ actoris.l.Arrianus.de acti. et obli.l. fauorabiliores.de reg.iur.et hoc ēt vult Bal.in repe.l.2. de iureiu. circa x.chartam.vers. quo ad ſm.vbi concludit,ꝙ si quis vult allegare turpitudinem suam agendo ad rescindendum actum turpem,pōt,si tractat de damno,et aduersarius de lucro.Et idem qñ vterq; tractat de damno: sic ergo dicti casus æquiparantur in agente,et ad eius commodum: dicto casu eodem modo, et multo magis æquiparari debent ad commodū rei excipientis. ¶Secundò rñdetur, ꝙ reus pōt allegare suam turpitudinem,ēt si sit ipsius tm̄: qñ ipso iure non tenetur, si exceptio est uera, ſm Bal.in loco præalleg. prout est in casu nostro, allegat d.l. quemadmodum.C.de agric.et censi.ergo multo magis potest
1 isto casu contra principem fraudis,uel ſm Bal.in d.l. loquitur. eo casu, quo fit aliquid cōtra illud, qđ respicit fauorē publicū

Et

Et istud ẽt occurrit in casu nostro, q̃a prohibitio summi Pontificis ad id tendit. Istud ẽt ꝓbatur ex not. per Bal. in l. si creditorib. C. de ser. pign. dat. manumiss. vbi dicit, ꝙ si factum est turpe, vel aliàs iuri contrarium & inpossibile, ita ꝙ non põt ratificari: licitum est allegare legis interdictum & propriam turpitudinem, ꝑ no. in l. a diuo Pio. de ritu nupt. & sequũtur Moder. in d. l. iusiurandũ. §. fin. & iste est casus noster. ¶Secũdò opponitur, ꝙ non debet scribens audiri: q̃a omnis exceptio nititur a statuto quibusdam exceptis, inter quos non connumeratur ista, de qua agitur, ad quod r̃ndetur, ꝙ mediante exceptione opposita litera cambii annullat, & redditur nulla: q̃m si verum est, ꝙ fuerit confecta t̃pe interdicti, & ꝙ aliàs dies in
8 fraudem fuerit † apposita: non valet dicta litera ex prouisione, & ordinatione Apostolica: q̃ irritat, & annullat instra & scripturas quascunq; hm̃oi. Igitur exceptio, per quam dicitur de nullitate ipsius literæ, non intelligitur a statuto reiecta: q̃a si est nulla, non dicitur litera. l. 4. §. condemnatum. de re iud. in l. non putauit. §. non quis. de bonorum poss. contra tab. Nã verba statuti loquentis de litera cambij non uerificantur in ista, s̃m Bar. in d. l. 1. §. & parui. quod vi, aut clam. ubi concludit, ꝙ si statutum reijcit oẽs exceptiones contra istrumentum excepta exceptione falsitatis & solutionis, ꝙ nihilo minus poterit opponi exceptio, ꝑ quam concluditur, ꝙ instrumentũ nõ est publicum, uel ꝙ est nullum; q̃a si est nullum, non põt dici instrumentũ, de quo loquitur statutum ꝑ iura ꝑdicta. ideo oportet cõstare & liquidari, vtrũ instr̃m sit publicum, vel non, & idem tenet Bar. in l. diuus. de test. mil. in l. 2. §. ꝑtor ait. ff. qui satisd. cogan. vbi dicit, ꝙ si statutum vult, ꝙ instr̃m dẽat mitti exequutioni, & contra illud aliqua exceptio non possit opponi, ꝙ intelligitur, dũmodo instr̃m subsistat, & confirmatur ex not. ꝑ Ange. & Moder. in l. non erit. §. dato. de iureiur. vbi ex no. per gl. dicit, ꝙ statutum reijciens omnem exceptionẽ non intelligitur remouere exceptionẽ nullitatis. & idem in effectu vult Bal. in l. eos. §. ne temere. C. de appel. dicens, ꝙ in materia odiosa statutum loquens de exceptione, non tollit exceptionem nullitatis. illa. n. non est exceptio ꝓpriè, s̃m Bal. in l. 1. circa medium. C. de iur. & fac. ignor. & ideo, s̃m eum, si statutum ponit terminum ad excipiendum, poterit post terminum dici de nullitate. & idem dicit in effectu in l. scire oportet. §. fin. de excusa. tuto. ¶Præterea tale statutũ mercatorum non intelligitur reijcere exceptionem, quæ resultat ex inhabilitatione ꝑsonæ, q̃ non potest obligari: vt ꝓbatur ex no. ꝑ Io. And. in addi. Spe. in tit. de senten. §. vt aũt. circa prin. dicens, ꝙ statutũ reijciens oẽm exceptionem contra instr̃m, non excludit exceptionem resultantẽ ex inhabilitatione personæ in instr̃o contẽtæ, quæ obligari non poterat. Et ꝑ hoc facit. l. tutor. §. prodigus. de iureiur. quẽ ad hoc ibi ponderat Rom. Sed in casu nr̃o persona scribentis contenta in scriptura & ẽt illa, cui ꝓmittitur, est inhabilis ad obligandum, & ad acquirendum obligationẽ; quia inhabilitata est ex dicta dispositione Apostolica: ergo potest opponi & excipi: q̃a fuit litera confecta t̃pe interdicti: quia ex hoc resultat exceptio inhabilitatis personarũ ꝑdictarum. ¶Tertiò in cõtrariũ allegatur, ꝙ exceptio, q̃ obijcitur, est in effectu simulationis, q̃ a statuto reijcitur, q̃a allegatur fingi & simulari, ꝙ litera sit facta t̃pe habili & ꝓmisso: cum re vera
9 fuerit confecta t̃pe inhabili & ꝓhibito. ¶Sed † ad istud ex ꝓmissis satis colligitur r̃nsio: nam excipitur q̃nq; de simulatione circa illud, quod in scriptura, vel instr̃o, seu in litera continetur, puta ꝙ actus, sicut est venditio, de qua in instr̃o, nõ fuit celebratus: sed alius contractus, puta pignus, vel ꝙ partes nullum contractum voluerunt facere: quãuis aliter appareat scriptum: & isto casu possit ꝓbabiliter dubitari, an talis exceptio posset opponi, & iste non est casus noster. Q̃nq; & secundò simulatio dr̃ esse circa t̃ps, a quo pendet validitas & inualiditas literæ, & habilitas personarum contrahentium. Et isto casu exceptio hm̃oi non dr̃ ꝑ verba statuti reiecta, quantũcunque sint v̄ba & prægnantia: q̃a hæc nihil aliud significat, & importat: nisi quòd litera est nulla, & ꝙ personæ fuerunt inhabiles quò ad obligationẽ, de qua ĩ illa, & ꝑ ꝯns dr̃ in effectu opponi exceptio nullitatis, & de nullitate opponi, q̃ per statutum, vt dixi, non est sublata, quæ eius verba verificari nõ p̃nt in litera cambij, quæ non sit valida. Et istud ẽt in terminis voluit Bal. in l. 1. in fi. C. plus vale. quod agitur, vbi quærit. an possit opponi exceptio simulationis stante statuto, ꝙ contra instrumentũ nulla possit opponi exceptio, & concludit, ꝙ aut simulatio ꝓbanda obijcitur contractui, & non põt opponi, per no. ꝑ Bar. in d. §. & parui. aut obijcitur rogitui tabellionis: ut quia dicitur, ꝙ rogitus fuit simulatus: & tunc põt opponi, dicendo. n. quòd notarius fuit simulatè rogatus, q̃a finxerunt rogare: cum non intenderint rogare, uel dicendo, ꝙ testes simulatè sunt adhibiti: quia per hoc dicitur, ꝙ instr̃m nõ est instrumentũ, q̃a deficiũt substantialia instrumenti. i. rogitus, vt in auth. de tabel. §. nos aũt. & ideo, s̃m eum in proponente & opponente debet diligenter inspici modus excipiendi. Et cum Bal. transit Imo. in c. cum Ioannes. de fide instrum. & dicit hoc esse bene notandum. Sic ergo in casu nostro dẽt admitti exceptio, per quam concluditur, literam non ualere. & istud est ẽt de mente Barto. in d. §. & parui. dum dicit, ꝙ in casu prædicto põt opponi contra solennitates instrumenti: ut sunt anni Domini, subscriptio notarij, & indictio. Sed cõtra illud, q̃d in instrumento continetur, nõ põt opponi exceptio simulationis: quia ꝑ hoc instrumentũ non desinit esse instrumentũ publicũ. ¶Et per ꝑdicta remouetur & tollitur, quod quarto loco in contrarium dicitur: quia immo d. Iacobus dẽt admitti ad probandum nullitatem & inualiditatẽ ipsius literæ & omniũ contentorum in ea: q̃a, ut infra declarabitur, facta fuit ad com-
10 modum Bentiuolorum. ¶ Quintò † deducitur ẽt in cõtrariũ, quòd non debet admitti ꝓbatio in contrarium: quia agitur de ꝓbanda summa excedente quantitatem librarum cẽtum: quia hanc ꝓbationẽ statutũ ꝓhibet & reprobat. Si. n. ꝓbarẽt illud, q̃d ꝓponitur remaneret do. Iacob. liberatus a tota quãtitate contenta in litera cambij. ¶Sed ad istud etiam r̃ndetur, ꝙ statutum debet intelligi, q̃n directò producuntur testes ad probandum quantitatem illam maiorem, puta eius promissionem, uel illius solutionem. Sed locũ non habet, q̃n per indirectum intendit quis ꝓbare, ꝙ non tenetur ad illam summã: sic in casu nostro, in quo non producuntur testes ad probationẽ quantitatis directò, sed ad ꝓbandum, ꝙ litera non valet tanq̃ facta t̃pe interdicti. Et quamuis ex hoc remaneat quis liberatus a summa, de qua in litera: t̃n ꝓbatio talis dẽt admitti, ut uoluerũt do. Anto. & Imo. in d. c. cũ Ioannes. de fide instr. ubi dicunt, ꝙ si statutum non admittat ꝓbationem contra instrumentum, ꝙ quis admittitur ad ꝓbandũ, q̃n non vult ꝓbare factum directò: sed directò solennitatẽ facti non interuenisse, per quod annihilatur factum in iuris effectu, per ea, q̃ not. gl. in cle. 1. de ꝓba. in verbo, fecisse. & idem tenent alii in locis ibi alleg. per Moder. & dicit Domin. in c. filii. de hæreti. in 6. ꝙ q̃n lex, vel statutũ dicit, nõ admitti ꝓbationẽ in contrariũ, intelligitur de probatione directò contraria, non autẽ de illa, per quam remanet elisa intentio aduersarii. & dicit hoc esse singulariter notandũ: quia quotidie occurrit. ¶Sextò opponitur,
11 ꝙ † per clausulam, de qua in literis Apostolicis, non intelligitur esse derogatum statutis mercatorum, q̃ sunt per Papam approbata & confirmata cum clausula, quòd confirmatio habeat vim contractus, & ꝙ ipsis statutis derogari nõ possit, nec derogatũ esse intelligatur, quib. non videtur per Papam posse derogari: q̃a a contractu suo nõ põt discedere ẽt de plenitudine potestatis. c. 1. de ꝓba. & per Cy. in l. digna vox. C. de legibus. ¶Ad quod r̃ndetur, ꝙ quamuis statutis mercatorum nõ sit derogatum per dictas literas: illi t̃n prius fuit derogatum ꝑ præcedentes continentes interdictũ, & quæ remanet firmæ in ijs, q̃ gesta reperiuntur ad commodum Bentiuolorum. Nã in primis est apposita clausula derogatoria, nedũ ad ius commune, sed ẽt ad omnia statuta, & ad alia quęcunque facientia in contrarium ẽt confirmata, si rectè memini, a sede Apostolica, perinde ac si de eis esset facta specialis mentio de verbo ad verbum. nã hm̃oi derogatio omnia tollit, & sufficit. l. omnes. C. de ꝑscr. 30. vel 40. ann. & ibi no. Ang. in l. diuus. §. licet. de iure codic. & Bal. in tit. de pac. Constan. in ver. non obstante. & per Ant. de But. plenè in cõsi. 2. ac ẽt põt princeps dictis statutis derogare non obstãte sua cõfirmatione, q̃ dicĩt habere vim cõtractus: quia potest Princeps ex noua & iusta causa infringere cõtractum, s̃m Bal. in l. fi. ff. de sena. & Imo. post d. Anto. in c. cum M. de constit. col. 4. & Fel. in c. 1. de ꝓba. circa 4. col. ver. quintò declaratur. & s̃m ipsos causa ingratitudinis dicitur iusta, per l. fi. C. de reuoc. don. & ꝑ quam causam emanauit inter-

interdictum & reuocatio.s.p.p rebellionē & crimen læsæ maiestatis,quarum causarū nulla iustior, nulla ꝓbabilior. faciūt no.per doc.in l.fi.C.si contra ius,vel vti.publ.& in c. quæ in ecclesiarum.de const.vbi cōcluditur,ꝙ ex causa princeps pōt priuare quem iure suo & dñio,per l.item si verberatu. §. 1. de rei vendic.& l.Lucius.ff. de euic. & quia hæc rñsio est verissima, & clara,ideo aliter non insisto.¶Non omitto ēt, ꝙ confirmatio prædicta non operatur,ꝙ non possint per Papam reuocari statuta, q̄ ēt nō potuit sibi hanc facultatē adimere. l. si quis in principio testamenti.de lega.3.& sic cōfirmationi inest cōditio, nisi reuocetur ab illo qui de iure pōt reuocare, vt optimè probatur in l.cum quis decedens.§.1.de leg,3. vbi dicitur, ꝙ si legatum factum promisit hæres soluere de voluntate testatoris,si reuocatur legatum per testatorem,quod non debetur ēt ex promissione,& sic illa habet cōditionē tacitam, si nō fuerit reuocatum,de quo ēt per Bar.in l.fi.de sol.Sicut ergo dicto casu promissio facta de voluntate testatoris, q̄ nihil aliud est,q̄ confirmatio legati,habet dictam conditionē: ita & in casu nostro,& sic intelligitur habere vim cōtractus,quousq; durant statuta,& non fuerunt reuocata. ¶Septimò & vltimò ꝓponitur in contrarium,ꝙ breue Apostolicū non validat acta, & gesta ad cōmodum Bentiuolorum, sed hæc litera non cedit ad eorū cōmodum,sed ad beneficium illorum de Fundacia, & vbi ēt in ꝯñtiam ad Bentiuolorū cōmodum cederet, hoc non debet attendi,sed illud, quod principaliter agitur. l. si quis nec causam.in l.rogasti.in prin.si certum pet.Nec debet ēt cōsiderari,ꝙ pecunia iam soluta ꝑ dictos de la Fundacia cesserit ad commodum Bentiuolorum: quia de illa non agitur, sed de illa,quæ fuit promissa per literas cambij, qua non soluta Bentiuolijs,non sentirent incōmodum, sed solū ipsi de la Fundacia.¶Circa hoc est aduertendū. Et primò in facto; quia dr̄ & super hoc ꝓbatio offertur,ꝙ pecunia soluta per illos de la Fūdacia fuit principaliter soluta ad commodū Bentiuolorum,& ꝙ illi non soluissent, nec erant soluturi, nisi habuissent literas

12 cambij.¶Sic̄r † est aduertendum,ꝙ Papa oīa inter quoscunq; ēt cum Bentiuoliis acta, facta & gesta: non tñ quò ad ipsorū Bentiuolorum, & sequaciū, qui ad præsens cū eis e Bononia exiuerunt,honorem,cōmodum, & vtilitatem valeant &c.per illa ergo verba, & principia ꝑteriti t̄pis.s.acta, facta & gesta, iūnctis sequentib. improbatur, q̄ gesta sunt de præterito & facta ad commodum Bentiuolorum,& per ꝯñs illa,q̄ semel cesserunt ad cōmodum eorum,quāuis ēt de ꝑsenti non cedāt,q̄a ex natura dictorū verborū satis est, ꝙ semel cōmodū attulerint,quamuis de ꝑsenti non afferant,ex quo sunt ꝑteriti t̄pis. l. 1.§.fi.quod quisque iur.& per Bar. & doc. in l.centesimis.§. fi,& quia sufficit semel fuisse factum & impletū, quāuis illud non duret.l.si quis hæredem.& ibi plenè per oēs.C. de insti.& substi.& in l.in substōne.de vul.& pup.dr̄ ergo & ꝓbatur, ꝙ dicta litera cambij facta fuit ad cōmodum Bentiuolorum: q̄a aliàs & aliter non erant recepturi pecunias; ergo illa non approbatur: q̄a isto casu nō approbare,est improbare,iuxta not. per Bar.in l.quo enim.ff.rem ra.hab. Considero igitur ꝓ pleniori intelligentia aliquos casus. Primus est,q̄n aliquid fuit actum cum ipsis Bentiuoliis tendens ad eorum incommodum: & tunc istud est approbatum,puta si promisissent, vel ex aliquo contractu se obligassent: nam promissio & obligatio cōtra eos est confirmata:q̄a hoc est ad eorum incommodū: quāuis ēt prius ex contractu cōmodum reputasset, qui in hoc & q̄ntū ad hoc,non approbatur. Aliq̄n & secundo inter alios ciues aliquid fuit actum vel gestum, & si quidem Bentiuolos non tangebat. Et illud absque dubio approbatur, si verò continebat cōmodum eorū,& adhuc durat, & hoc improbatur: si verò simul commodū attulit,& eis profecit: quamuis de ꝑsenti non ꝓficiat: & similiter hoc improbatur: probatur ex illo participio acta,gesta & facta,& dixi supra. ¶Et ꝙ sit verū, ꝙ acta inter alios ciues non sint approbata, si cesserūt ad cōmodū Bētiuolorū, ꝓbatur ex illis verbis, videlicet īter quoscūque ēt cū Bentiuolis acta,facta & gesta,non tamē ad Bētiuolorum & sequacium cōmodum &c. natura.n.illius aduersatiuę,non tñ, est inducere repetitionem omniū præcedentium, s̄m Bal in l.omnes populi.de iusti.& iure,& per no. in §.item lapilli.insti.de rerū diui.et Alex.in l.si filius a patre.ff.de lib. et posth.et sic non confirmat inter quoscunque. Et cum Bentiuoliis acta,facta et gesta ad cōmodum Bentiuolorū et sequacium.nā in odium eorū,qui inter se egerunt, et gesserunt aliquid ad vtilitatē prædictorū, Papa non approbat, sed improbat illud. Et ꝑpea litera facta ad cōmodū Bētiuolorū illis de la Fundacia non est approbata,sed improbata: quāuis de præsenti Bentiuolorū non intersit: quia satis est, ꝙ fuerit origo et causa,ꝙ Bentiuolii cōsequuti sint pecunias,quas aliter et alio modo non erant percepturi. ¶Nec ob.si dicatur, ꝙ in consequentiam et non principaliter commodū habuerunt: quia dicta litera et eius confectio fuit necessarium antecedēs ad cōsequutionē et receptionem pecuniarū, quas Bentiuolii perceperunt,quia(vt dictum est) probabitur, ꝙ sine illa non poterant dictas pecunias consequi: et ideo de isto antecedenti necessario inducatur,ꝓut de eo,quod sequitur ex illo.l. illud. in prin.et l.nec is.§.fi.de acq.hær.et l.ad legatū.et l. ad rem mobilem.ff.de ꝓcu. nam illud venit in mandato, quāuis sit stricti iuris.l.diligenter. ff.manda. vt in dictis iurib. Et ꝑpa Papa improbando gesta ad cōmodum Bentiuolorum intelligit ēt improbare illud,quod habet se, ad illud commodū per viam antecedentis. nā si de præsenti aliquid cederet ad cōmodum eorum, absque dubio hoc improbaretur, et omne antecedens ad illud, ergo eodem modo si quid semel fuit factū ad cōmodum prædictorum ēt antecedēs ad illud, et quod fuit causa illius commodi irritatur et annullatur,quamuis de præsenti nō operatur: quia, vt dixi sæpius, satis est quòd semel fuerit causa cōmodi,ꝓut verba præteriti t̄pis sig̃nant et important.Et prędicta confirmātur ex no.per Bar. in l.ambitiosa.ff. de decr. ab or.fac.versi.secunda regula etc.ubi concludit, ꝙ habentes arbitrium super aliquo, possunt statuere et facere oīa antecedētia ad id,super quo habent arbitriū, ꝑp quæ ad illud perueniri pōt per iura allegata,et per l.2.de iurisd.om.iud.exēplum dicit ipse,habentes arbitrium super abundantia uolunt statuere,ꝙ rustici non possint in ciuitate retineri pro testimonio vltra unam diem,vel ꝙ rustici non cogantur venire ad ciuitatem pro custodia: ista causa ne cultura agrorum deseratur: certè dicit Bar.ꝙ fiat abundantia, est principale, super quo habent arbitrium,qđ aūt rustici non vexentur, est quoddam præambulū, seu antecedens,per quod peruenitur ad illud, ergo potuerunt facere:et de hoc dicit esse casum in l.2.ff.de nundi.et alia etiā similia exempla ponit Bar.in dicto loco. Sic ergo et in casu nostro improbatio operatur non tm̄ in ijs, q̄ principaliter gesta sunt ad commodum Bentiuolorū,sed ēt quò ad ea, q̄ præcesserunt tanquam antecedens ad illud. ¶Et ex his omnib. cōcludo,ꝙ debeant admitti probationes et ubi essemus in dubio, adhuc idem esset, ne veritas occultetur: quia non est restringenda facultas probandi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura priuata per se sola, an faciat semiplenam probationem, quæ perficitur ex depositione plurium testium, qui dicāt, scripturam illam esse manu talis, vel saltem faciant indiciū, vt in supplementum deferatur iuramentum.*

2 *Testes, qui non fuerunt præsentes, nec viderunt scribere deponentes scripturam aliquam esse talis, nihil probant: quia non deponunt per aliquem sensum corporeum respectu dictæ scripturæ. nu.4.*

3 *Testes deponentes, quòd præsentes fuerūt, cum scriptura fieret, & vidisse illam scribere, tantùm semiplenè probant.*

4 *Comparatio literarum qualiter fieri debeat, vt probet.*

5 *Iuramentum in defectum probationis nō defertur, quando causa est magna.*

CONSILIVM LXXIX.

QVO ad primum dubium,quod ꝓponitur in ordine,videtur prima facie dicendum, ꝙ scriptura † priuata,de qua quæritur,faciat per se solā semi-

1 plenam ꝓbationem: vt voluit Bart. in l.scripturas.in fi.C.qui poti.in pig.hab.dicens, ꝙ priuata scriptura non habens ēt subscriptionem partium nec testium, semiplenam probationem inducit: & ita s̄m eum intelligitur gl.in l.admonendi.de iureiur. & idem clarè sentit Ant. de But. in c.fi.eo.tit.dū dicit,quòd facit tantam præsumptionē, quòd poterit deferri iuramentum in supplementum ꝓbationis, qđ

vtique

vtique deferri non posset, si minus, qui semiplenam probatio nem faceret, ſm glo. in l. 3. §. minor. in ver. leuior. de mino. & in l. fi. in prin. quod met. causa. & Bar. in d. l. admonendi. in vlt. col. quæ semiplena ꝓbatio suppletur & perficit ex depositione plurium testium deponentium, ꝙ dicta scriptura est manu Danielis ex eo: quia notitiam habent de literis & scripturis manu illius confectis, & q̃a fecerunt cõparationem ex alijs scripturis manu eiusdem scriptis. Quamuis. n. debeant testes deponere, ꝙ fuerunt præsentes, quando fuit scripta: & quòd viderunt illam scribere quò ad effectum plenæ probationis, vt probatur in §. quis igitur. in auth. de instr. cau. & fi. & ibi not. & no. gl. magna in auth. & si contractus. C. de fide instr. & ibi Iac. But. & Bar. in l. nuda ratio. de dona. & in d. l. admonendi. & Bal. in auth. sed nouo iure. C. si cer. pet. & Ange. in l. comparationes. C. de fide instr. & Ant. de But. & Abb. in c. 2. extra eo. tit. & Alex. in consi. 74. aliàs 76. Ponderatis his. de quib. in the mate &c. 3. vol. & in consi. 80. Viso processu causæ &c. 4. vol. tamen quò ad effectum semiplenæ probationis vr̃, ꝙ satis sit, testes deponere eo modo, quo in casu reperiuntur deposuisse, videlicet quòd cognoscunt dictam scripturam esse manu Danielis per experientiam, quam habent de scriptis ab eo, & quia viderunt illum sæpius scribere ea ratione, qua sola comparatio facit semiplenam probationem. d. auth. & si ꝯtractus. & ibi Bar. & per eum & alios, in d. l. admonendi. Nam non minus est fallax ꝓbatio per comparationem, quã per dictã depositionem testium. & hoc ēt sentit Alex. in consi. 181. In causa & lite vertente coram arbitris &c. 2. vol. dum dicit, ꝙ ex comparatione literarum, & ex dicta attestatione, seu depositione testium facta modo prædicto intelligi potest doctri. Bar. in d. l. & si contractus. C. de fide instru. vbi voluit, ꝙ demum probatur plenè scripturam esse manu alicuius, si testes hoc affirmēt: & sic facta comparatio adeo, ꝙ alterum ēt si incipias a primo, non sufficeret. Si ergo ſm Alex. dictum Bar. est intelligendũ, qñ testes non deponunt, ꝙ viderint illum scribere: sed ꝙ hoc sciunt per experientiam, quam habent de literis manu illius: quia illum pluries viderunt scribere: ergo vult, ꝙ ex tali depositione resultet simplena ꝓbatio: quia aliàs non esset ꝑfecta ꝓbatio, vt dicit Bar. ¶Præterea vbi testimonium prædictorũ non sufficeret ad semiplenã probationem, negari saltē non potest, quin faciant aliquod indicium & qualemqualem præsumptionem: ita ꝙ aliquid additur semiplenæ probationi resultãti ex sola scriptura, vt dixi in prin. & sic reperitur plusq̃ semiplenè ꝓbatum, scripturã esse manu Danielis, idcirco Laurentio debet posse deferri iuramentum in supplementum probationis, ēt si quantitas habito respectu ad qualitatem personarũ diceretur magna: q̃a in causis etiam magnis, puta in criminalibus & in actione famosa dictum iuramentũ defertur, quãdo est plus, quã semiplenè probatum, ſm Sali. in d. l. admonendi. in pe. col. per c. fi. eo. titu. & hoc etiã voluit Rom. ibi super gl. in ver. ex actu. in fi. & Ale. in l. 3. in prin. eo. tit. & vbi adhuc etiã ꝑdicta cessarent, adhuc intentio actoris videtur posse iuuari: qm̃ plures ex prædictis testib. dicunt fecisse comparationem literarum, per quam iudicant & cognoscunt, ꝙ dicta scriptura est manu Danielis, ex qua comparatione resultat ad minus semiplena probatio: vt habetur in locis præalleg. Si igitur est saltem semiplenè probatum, ergo in supplementum probationis iurm est deferendũ. d. l. admonendi. & in l. in bonę fidei. cũ materia. C. eo. & d. c. fi. ¶Sed tñ ꝑmisis non obstan. contrariũ arbitror verius de iure. Nam dicta scriptura sola, & per semiplenam probationem nõ facit, sed minus, & solũ aliquã præsumptionē, ſm Bar. in d. l. admonēdi. circa 6. col. ver. circa primũ. cũ quo transeunt alij cõiter: & d. Ant. Imo. & Abb. in d. c. 2. de fide instr. vbi hoc probatur, ſm eum, dum tex. dicit, talem scripturam non esse alicuius firmitatis. Si. n. semiplenã probationem faceret, aliquam firmitatem haberet: quia iuramentum
2 in † supplementum deferri posset. Et similiter testes recepti non probant nedũ plenè, vt hr̃ in locis superius allegatis, sed nec etiam semiplenè. & hoc voluit in terminis do. Pet. Philip. Corneus doct. Perusinus præstãtiss. in consi. 63. In hac consultatione &c. 3. vol. quia ex quo non deponunt respectu scripturæ, de qua agitur, per aliquem sensum corporeum, nihil probant. l. qui testamento. §. fi. de testa. l. testium. C. de testi. ſm eũ nullus dicit, ꝙ testes sic deponentes probãt semiplenè: immo tex. in auth. de instru. cau. & fide, semper loquitur de testibus, qui fuerunt ꝑsentes ipsi scripturæ priuatæ: vt patet in d. §. si quis igitur. & seq. §. sed & si quis aũt. & §. si quis tñ quisquã. & absq; dubio hoc est de mente Bar. explicitè & clarè in d. auth. & si contractus. & in d. l. nuda. ac ēt in d. l. admonendi. cũ quo transeũt Fulg. Sal. & Pau. de Cast. dũ volũt, ꝙ per testes tm̃ nõ probetur plenè, scripturam esse manu alicuius, ēt si dicant fuisse ꝑsentes, qñ illam scripsit, & vidisse illam scribere: sed
3 † ad plenam ꝓbationem perficiendam necessaria sit etiam literarũ cõparatio, & sic præsupponunt prædicti, ꝙ testes tunc semiplenè probent dũtaxat. & cũ Bar. trãsit ēt Ant. de But. & Abb. in d. c. 2. & Bald. in d. auth. sed nouo iure. & d. do. Pet. Phil. in allegato consi. & Are. in consi. 64. Diligenter & mature &c. & Soci. in consi. 174. In cã do. Lisæ &c. si ergo volunt, ꝙ testes demum ꝓbent semiplenè, qñ dicunt fuisse ꝑsentes, & uidisse scribere ꝑ rõnem, de qua per eos in dictis locis: ergo qñ constat illos ꝑsentes non fuisse, absq; dubio ꝑsupponunt, ꝙ nõ resultet semiplena probatio: aliàs ēt isto casu simul cũ cõparatione probaretur plenè, ꝙ ꝑdicti negant. Et quamuis aliqui velint, ꝙ testes, qui fuerunt ꝑsentes, & dicunt vidisse scribere, plenè probēt: tñ inquantum Bar. negat, ꝙ testes, qui non deponunt de visu, sed de credulitate, & ſm iudiciũ suum nõ ꝓbēt semiplenè, non hẽt ꝯdictorem. Nã, ut dixi, dũ Bar. vult, ꝙ ꝑdicti testes, de visu deponentes solùm ꝓbent semiplenè: negare dr̃, ꝙ hanc semiplenã ꝓbationē inducat depositio testiũ, qui non viderunt, nec præsentes fuerunt: & in hoc vltimo nõ reperitur, q̃ contradicat Bar. licet in ꝑcedenti ꝯdictores inueniat. Et ista opi. de iure est ēt verior, quia dicti † testes, q̃ non
4 uiderunt, sed affirmant scripturam esse manu alicuius per experientiam, quam habent: & q̃a viderunt illum sæpius scribere, testificari non dñr, sed iudicare: & iõ nihil ꝓbant, ſm Inn. & doct. in c. cũ causam. de testi. & Bar. in l. 1. C. de vsur. cum nõ allegent cãm concludentem: qm̃ de facili possunt decipi, cum inueniantur plurimi, qui cõsimilē scripturã sciunt fabricare. §. si quis igitur. & plenè per doc. in locis prælleg. & optimè ad hoc facit, quod uoluit Bar. in consi. 92. In qõne vertente inter do. Simonē &c. vbi dicit, ꝙ testi deponenti super ætate ex aspectu nõ creditur: q̃a istud est potius iudicare, quã testimonium perhibere, allegat no. per Inno. in d. c. cũ causam. quē refert & sequitur Bal. in l. solam. C. de testi. Confirmatur ēt conclusio ꝑmissa. Nã ꝙ scriptura sit manu alicuius semiplenè tm̃ probatur per solã comparationem lr̃arum, ſm doc. in locis prælle. ad quam literarum cõparationē eliguntur periti per iudicē, q̃ iurant & referunt iudici, vel fit ab ipso iudice, & alia sunt etiã necessaria, maximè circa scripturam, ex qua sumitur comparatio. d. l. cõparationes. & d. auth. & si ꝯctus. & statim diceretur. Si igitur ꝑdicta oĩa sunt necessaria ad effectum semiplenæ ꝓbationis: ergo necessariò infertur, ꝙ testes, qui non viderunt nec præsentes fuerunt, & sic qui non deponunt ꝑ aliquē sensum corporeũ, sed ſm eorum iudicium, nõ ꝓbant semiplenè: cũ non sint periti, uel non sint ad hoc ꝑ iudicem electi, tãquã periti, & maximè nulla per eos facta legitima comparatione. Quia si pro dicta semiplena probatione testimonium omniũ deponentium, ꝙ cognoscunt scripturã esse manu talis ꝑ experientiã, quã habent de literis suis: & quia illum sæpius uiderũt scribere reciperetur: raro necesse esset ad comparationem deuenire; qm̃ quasi semper inuenirentur testes tales & dicto modo deponentes. Nec ēt dici põt, ꝙ uirtute comparationis factæ a dictis testib. resultet dicta semiplena probatio, quia non facta solenniter & legitimè ex eo: quia prædicti ad hoc per iudicem non fuerunt electi, nec iurauerunt tanquã periti, sed tãquam testes d. l. comparationes. Et quia scriptura, ex qua dicunt comparationem fecisse, non est talis, ex qua sumi de iure potuerit: Quoniam oportet, quòd talis scriptura sit manu Danielis & subscripta a testibus quorum duo ad minus testificentur, quòd illam uiderunt scribere, uel saltē per cõparationē ꝓbetur, ꝙ subscriptiones sint manu dictorum testium: ubi sic non deponerent: quia non extarent: aut debet sumi cõparatio ex scriptura actorum iudicialium, si ad acta conscribenda Daniel quãdoque fuisset deputatus, uel ex scriptura publica ipsius, si erat notarius, uel ex scriptura, quã hæres Danielis in iudicio produxisset, tãquã manu eius scripta, aut ex scriptura illius recōdita in archiuio publico, uel etiã ex scriptura, quã

reus confitetur eſſe manu Danielis: ut probatur in d. l. com-
parationes.& ibi ꝑ Nic.de Neap.& Bal.in auth.ad hæc.eo.ti.
& ꝑ Abb.in d.c.2.de fide inſtr.et Alex.in d.conſi.76.3.uol.et
ſic ex oĩbus p̃dictis conſtat, ꝙ non dr̃ ꝓbatum ẽt ſemiplenè,
ꝙ dicta ſcriptura ſit manu d.Danielis:et ꝑ ↄ̃ns ꝙ Laurẽtio nõ
5 poteſt,nec debet deferri iurm̃ in defectum † ſemiplenę proba
tionis:et ubi ẽt ſemiplenè probatum eſt,ꝓut vtiq; non eſt,ad-
huc dictũ iurm̃ non eſſet p̃ſtandum : quia magna poteſt dici
hæc cauſa, in qua dictum iurm̃ non defertur, ſm̃ glo. et doct.
in d.l.admonendi. relinquitur tñ arbitrio & iudicio ipſius iu-
dicis,qui dẽt cõſiderare qualitatem & conditionẽ perſonarũ,
ſm̃ Bar.et doc.in d.l. admonendi. et quia ad allegata in cõtra-
rium ex præmiſsis colligitur euidens rñſio: ideo aliter ſpecia-
lius rñdere non eſt neceſſe, et ſic per hæc ad primum dubiũ
remanet rñſum. ¶Venio ad ſecundũ quæſitum, utrum. ſ. poſ-
ſit do.Maria petere ducatos octingentos relictos ſibi per auũ
maternum et do.Laurentius totidem ei promiſsos per eundẽ
ex dicta cauſa.& vr̃ ꝙ ſic; quia qñ hæres extraneus eſt inſtitu-
tus, non vr̃ iſta promiſsio facta animo compenſandi cum do-
te,& ſic põt vtrũq; exigi: vt ꝓbatur ex no.per Bal. Cuma.Ro
ma.& Alex.in l.ſi cum dotẽ.§.ſi pater.ſol. mat. Nam quamuis
pater legando filiæ videatur reliquiſſe animo cõpenſandi cũ
dote ab eo exacta,& filiæ debitæ: hoc tñ fallit,ſm̃ p̃dictos qñ
hæres extraneus fuiſſet inſtitutus : quia tunc vtrũq; filia cõſe-
quitur.ar.l.fi.C.commu.vtriuſque iudi. ſic ergo & in caſu no-
ſtro eadẽ rõne videtur dicendũ.¶Præterea auus,qui legauit ex
cã dotis, non erat debitor neptis, nec ex dicto legato:quia vi-
uente teſtatore ei nullum ius fuit quæſitũ.l.vnica.§.1.C. de ca
du.tol.no.Bar.in l.is poteſt.de acq.hær. nec etiã ex diſpoſitio-
ne legali ad ipſam dotem tenetur: ꝗa auus maternus neptẽ nõ
tenetur dotare,ſm̃ Alex.in l.1.ſol.mat. col. 5. in prin. dum in
dicto auo materno ſaluat gl.in l.fi.C.de do.promi. Si ergo de-
bitor non eſt poteſt videri aĩo compenſandi promiſiſſe: ſicut
feciſſe præſumitur,qñ filiæ legat dotem promiſſam.l. hmõi.§.
cum pater.de lega.2.l.filia legatorum.C.de lega. quia cum pa-
ter eſſet debitor dotis ex diſpoſitione legis, & ſic ex cauſa do-
tis. l. qui liberos. de iure dot.p̃ſumitur in dubio id feciſſe aĩo
compenſandi,vel ſoluendi ex illa cauſa,ſm̃ doct.in dictis locis.
& in d.l.ſi cum dotem.§.ſi pater.& in auth.præterea.C.vñ vir.
& vxor.quæ ratio,vt dixi,ceſſat in caſu noſtro. ¶Sed tñ p̃miſ-
ſis non ob.contrarium abſq; dubio arbitror verius : & memi
ni ꝙ requiſitus pro parte d.do.Laurentij hoc anno conſulue-
re nolui,ꝙ vtraque ſumma peti poſſet : & hoc per text. in l.fi-
lia legatorum.C.de leg.vbi dicitur, ꝙ ſi pater prius legauit ex
cauſa dotis,& quantitatem legatam in dotem dedit, ꝙ ex cau-
ſa legati non poteſt agi, quaſi videatur ſoluiſſe pro implemen
to legati : & quãuis ille tex. loquatur in patre ſoluente : idem
tñ eſt in promittente quantitatem legatam pro dote: & ita in-
ter iſta differentiam non facit in terminis Imo.in l.hmõi.§. cũ
pater.in prin. dum dicit, ꝙ ſi quantitas ex cauſa dotis legatur,
ſoluatur,vel promittatur pro dote,ꝙ ex legato agi non põt,ꝑ
d.l.filia legatorum.Idem etiam dicit ibi Alex.in 2.col. ver.ter-
tius articulus &c.& eſt ratio,quia ſicut ſolutio dicto caſu intel
ligitur facta pro implemento legati, ſm̃ Bald.in d.l. filia.ita &
promiſsio intelligitur facta loco implementi, ut probatur ex
no.per Bar.in l.petens.in j.lectu. C.de pac.& clarius in l.lecta.
ſi cer.pet.dum concludit:ꝙ ſi pactum nudum præcedat,& ſta
tim ſequatur ſtipulatio,ꝙ ex pacto non oriatur actio: quia vi
detur appoſitum pro implemento ſtipulationis,per l. ſi ita fue
ro ſtipulatus.§.fi.cum l.ſeq.de nouatio.quę tamen loquitur in
datione præcedente. ¶Item non ob.ꝙ tex.in d.l.filia.loquatur
in patre dante in dotem quantitatem,quam legauerat ex eadẽ
cauſa,quia idem in quolibet extraneo, qui non tenetur dota-
re,vt eſt caſus,& ibi Bar.& omnes,in l.Lucius.de leg.2.quæ lo
quitur in extraneo legante,& tñ ſi ſoluat, adhuc viuens ſoluiſ
ſe præſumitur pro implemento legati, & per hæc ad quædam
in contrarium allegata colligitur rñſio. ¶Non ob. etiam dum
dicebatur,ꝙ ex quo extraneus eſt inſtitutus, debet vtrũq; poſ
ſe exigi,per no.per Bal.Roma. Cuma. & Alex.in d. §. ſi pater.
quia,primò hoc negari poteſt,& in cõtrarium eſt glo. in l.Ti-
tia.§.qui in vita.de leg.2.in ver.veriſimile.dum gl. dicit maxi-
mè: & ibi eam ad hoc ponderat Imo. idem tenet Alexã.in d.l.
huiuſmodi.§.cum pater.in 1.col.& ad d.l.fi.C.comm.utriuſq;
iud.poteſt rñderi, vt ꝑ Alex. in d.l.ſi cum dotẽ. §. ſi pater. vel
dici põt,ꝙ prędicti loquuntur, qñ pater debitor filiæ legauit
ſimpliciter: quia tunc in aĩo cõpenſandi reliquiſſet. Sed in ca-
ſu noſtro prius legauit ex cã dotis: deinde promiſit ex eadem
cauſa: ideo ſumus in caſu certo, ꝙ noluit duplicare p̃ſtationẽ
quantitatis,ſed ꝙ præſtationẽ legati impleuit, ſicut qñ ſoluit
ꝓ dote illud,quod ex cauſa dotis legauerat prius.d.l.filia.& tã
to magis cum non ſit auus debitor dotis legatæ : ideo facilius
promiſsio & ſolutio videtur facta ex cauſa dicti implementi.
d.l.Lucius. ¶Non ob.ẽt poſtremò, ꝙ non poſsit videri ꝓmiſ-
ſio facta animo compenſandi: cum debitor non eſſet auus le-
gans,quia fateor,quòd non ſit facta animo compenſandi, ſed
animo implendi legatum p̃cedens : ſicut qñ ſequitur ſolutio
teſtatoris legantis,qui nõ erat legatario obligatus.d.l.Lucius.
Et ex p̃miſsis ſatis infertur ad aliud, videlicet, an debeat dom.
Laurentius & eius vxor abſoluere hæredem ſoluentem tam a
promiſsione dicti Danielis,quã ab ipſo legato. Nam per com
promiſsionẽ do.Danielis legatum fuit impletum,vt in præce-
dentibus dixi,& ſic hæres remanſit a legato liberatus, & ſolu-
tione ſequuta erit impleta,& ſic ſublata ꝓmiſsio & obligatio
deſcendens ex ea: ideo tenentur p̃dicti ſpecialem abſolutionẽ
a dicto legato & ꝓmiſsione facere. l. ſi plures apochis. C. de
fide inſtr.& in l.ſi datam.de lib cau.q̃ iura ad hoc allegat Bart.
in l.cum Aquiliana.ff.de tranſa.& hæc de ſecundo quæſito ſuf
ficiant. ¶Quò ad tertiũ dubium, in quo quæritur,vtrum do.
Laurentius teneatur dare fideiuſſorem pro quãtitate dotis dã-
dæ,aut dictam quantitatem inueſtire,rñdeo breuiter, ꝙ fide-
iuſſorem de dote conſeruãda dare non tenetur.l.1. & 2. C.ne
fid.do.den.Nec ẽt de dote reſtituenda, ut ꝓbatur in d.l. 2. in
ver.nullam fideiuſsionem &c.no.glo.in d.l.1.& idem ſentit in
l.ſi conſtante.§.quoties.ſol.mat.& ibi doc.ſequitur Bar. Pau.
de Ca.Nic.de Neap.Raph.ꝗ dicit hãc eſſe cõem opi.& Alexã.
& Ray.& Bar.in prin.illius legis.in 5. oppo.Inno.& Anto. de
But.in c.per veſtras.de dona.inter vir.& vxo.& Spec. eo. tit.§.
fi.ver.illud.niſi d.do.Laurentius eſſet pauper : quia tunc fide-
iuſſorem cogeretur præſtare:aliàs apud mercatorem ad hone
ſtum lucrum eſſet dos collocanda.d. c.per veſtras. de don. in-
ter vir.& vxo.& ibi docto.& per Bar.& alios,in d. §. quoties.
Sed eſt aduertendum : quia, ut ex themate colligitur, d.dom.
Laurentius eſt filiusfamiliàs, quod ſi ita eſt, eius pater de iure
cogitur ꝓ filio facere donationẽ ꝑꝑ nuptias nurui ſuę eiuſdẽ
quantitatis,q̃ fit pro ſecuritate dotis.l.fi.C. de do. promiſſ. &
vbi de cõſuetudine talis donatio nõ fiat,cogitur bona ſua obli-
gare ꝓ dicta dote danda filio,ſm̃ Bar.& doc. in l. ſi cum dotẽ
§.tranſgrediamur.ſol.mat.& ibi etiam ſubdit, ꝙ ſi filius patre.
ſolũ cõſentiente dotem reciperet. ex hoc ſolo bona patris in-
telligerentur obligata per iura, quæ ibi allegat : & habent etiã
locum p̃dicta,ſi d.do. Laurentius eſſet emancipatus, ſm̃ Pau.
de Caſt.& Alex.in d.§.tranſgrediamur. ¶Quartò quæritur, an
hæredibus,vel fideicõmiſſariis dom. Danielis aſsignari debeat
terminus ad faciendum dari ducatos 36.ab hæredib. ſer Pere-
grini,vel teneantur ſtatim dictam quantitatem dare de hæredi
tate do.Danielis.& an do.Maria tunc teneatur dictis hæredi-
bus actionem cedere ꝓ recuperanda dicta quantitate: & uide
tur quòd dicti cõmiſſarii in aliquo p̃dictorum non ſint audiẽ
di. Nam promiſsio fuit pura, ideo ſtatim tenetur ꝓmittens.l.
eum qui.§. quoties. de verbo.oblig.& licet factum cõtineat,
ꝗa tñ eſt momẽtaneum: idem eſt,quod in obligatione dandi,
ſm̃ Pau.de Caſt.in l.ſi ſtipulatus es opus.de verb. obl.licet vbi
factum ſucceſsiuũ ↄtineret: tunc tp̃s ineſſet, vt ibi in tex. Quò
verò ad ceſsionem eſt aduertendũ : quia ubi dicta quantitas
eſſet ab hæredib.do.Danielis præſtanda d.do.Mariæ creditri-
ci & hæredi matris ſuę:tunc illa teneretur actionẽ ſuam cede-
re,ut bene ꝓbatur in l.Stichum.§.ſi mãdato.de ſolu.& ex no.
plenè per Dy.& Bar.in l.Modeſtinus.eo.tit.Sed in caſu noſtro
ex promiſsione,de qua agitur dicta quantitas a dictis hæredi-
bus in effectu debetur d.Laurẽtio:& ab hæredibus ſer Peregri
ni debetur do. Mariæ tãquam hæredi matris : & ſic eſt debita
duob. diuerſis perſonis & ex cauſis diuerſis.Et ꝑꝑea quamuis
ſoluatur dom.Laurentio ex dicta promiſsione,non debet cogi
do.Maria,q̃ pecuniam non habuit, dictam ſuam actionem cè
dere : cum ſua magis interſit dictam quantitatem habere, quã
quòd ſit mariti ẽt ex cauſa dotis:ꝗa hoc ultimo caſu eſt in do-

minie

minio mariti,& maritus commodum consequitur: sed si esset apud do.Mariam titulo hæreditario: de illa poterit disponere & in vita,& in morte,& ea interim vti & frui: & ppea nulla subest ratio,ꝗ cogi possit ad cedendũ actiones suas:cũ quãtitatem sibi debitam ab alio non cõsequatur,sed quamuis modis,de quib. in dicto dubio, prouidere non possit dictis commissarijs & hæredib.do.Danielis,tñ est eis aliter ꝓuisum quò ad hanc quantitatẽ.Est.n.aduertendũ, ꝗ do. Daniel promisit ꝑ hæc verba,Itẽ gli prometto & obligo farli dare &c.& sic intelligitur promisisse se facturum, ꝗ Pereginus dabit &c. quæ promissio velut continens factum proprium, valet: vt est casus in §.si quis alium.insti.de inu.stip.& in l. stipulatio ista. in prin.& in l.inter stipulantem. in prin.de verb. obl. effectus autem ipsius promissionis est, ꝗ ille, qui sic promittit: si facit, quicquid potest,vt detur vel fiat,excusatur, ẽt si non sequatur datio,vel effectus, adeo ꝗ non cõmittitur obligatio ad interesse,vel ad pœnam,vbi fuisset ꝓmissa,ꝭm glo. no. & ibi doc. in c.ex rescripto.de iureiur.& per d.Anto.de But.& Abb. in c. Gemma.de sponsa. & est gl.in c.super literis.eo.tit.& idem tenet Rom.in d.l.stipulatio ista.in prin.& Are.in l.si ita stipulatus.§.possum.eod.tit.& est ratio,ꝭm prædictos: q̃a difficultas superueniens, excusat a mora.l.si vehenda.§. idem iuris. ad legem Rho.de iact.Satis est ergo pro impleméto dictæ promissionis, ꝗ p̃dicti hæredes & commissarij faciant quicquid possunt instando extraiudicialiter apud hæredes dicti Peregrini, & eos rogando,vt velint dictam quãtitatem soluere & præstare d.do.Laurentio, & postquam erit ꝓbatũ, ꝗ p̃dicti sic insterint, & fecerint quicquid potuerint: remanebunt liberati, ẽt si aliquis effectus non sequeretur: & sic non poterit succedere obligatio ad interesse, vt hr̃ in locis p̃allegatis. & si forte allegaretur dictos hæredes & cõmissarios fuisse in mora, quæ purgari non possit, istud esse non potest: quia in mora constitui non potuerunt,cum successerint in locum alterius, antequam scriptura authentica de dicta promissione illis fuerit ostensa.l.si quis inficiatus.& ibi Bart.ff.depositi. & ꝑ eum in l. quod te.si cer.pet.& in l.nõ solũ. §. morte. de ope.no. nun.cũ concor. Cũ igitur non sit ꝓbatum ẽt semiplenẽ, vel saltẽ plenẽ,ꝗ scriptura,cuius vigore agitur,sit manu d.Danielis,vt plenẽ fuit ostensum supra in primo dubio,est impossibile,ꝗ mora fuerit contracta: & sic ꝗ successerit obligatio ad interesse.

¶Circa quintum dubiũ,uidelicet,an dom. Maria possit petere supplementum legitimæ,si quidem loquimur de iure commu ni,est dicendũ,ꝗ sic,q̃a nepti ẽt ex filia debetur legitima, qđ patet, q̃a si sine cã prætereatur, testm̃ est nullum ipso iure. §. aliud quoque capitulum,in authen.vt cũ de appel. cogno. Itẽ si exhęredetur,vel cum causa prętereatur,hẽt querelã:ut not. glo.in §.exhęredatos.in auth.de hære.& Falc.per Bar.& doct. in auth.ex causa.C.de lib.pręt.& in l.filio p̃terito.de iniu.rup. & irri.testa.ergo ei legitima debetur.aliàs testm̃ non esset nullum,nec querelari posset.l.si quis filiũ.& l. omnimodo. C. de inoff.test.& in l.Papinianus.§.qm̃ aũt quarta.ff. eod. & declarat Barto.& Doct. in l.Gallus.§.& quid si tm̃.de lib. & posth. & satis probatur in §.neq; illo.in auth.de trien.& semi.& in authen.de hær.ab intest.in prin.vbi hr̃: ꝗ nepos ex filia succedit simul cum nepote ex filio, sublata dr̃ia sexus & agnationis & cognationis. Si igitur minus hẽt,quã sit legitima, põt supplementum petere.d.l.omnimodo.& l.scimus.§.repletionem.eo. tit.Et quamuis auus maternus prohibuerit amplius illam petere posse ẽt occasione legitimę,& neptis legatum agnouerit: non tñ excluditur ex hoc a petitione dicti supplementi: q̃a talis prohibitio non valet:vt est tex.no.in §.Cęterum.in auth.vt cũ de appel.cog.sicut ẽt de legitima oẽ aliud grauamen reijcit l.qm̃ in priorib.C.de inoff.test.& istud ẽt uoluerũt Bal.Sal.& Pau.de Cast.in l.si qñ.§.& gñaliter.C.de inoff.test.Bal.& Pau. de Cast.in l.omnimodo.in prin.& Bal. in l. hac edictali. C. de secund.nup. Ange.in l.iubemus.C.ad Treb.Imo.in l. quod de bonis.§.cum fideicommissum.ad leg.Falc.& Alex.cõsi.68. Super primo dubio &c.1.vol. & in aliis plurib. cõsil. & memini, ꝗ hoc anno super hoc consului in fauorem d.do. Mariæ: sed si rectẽ sum memor mihi p̃supponebatur, ꝗ ex forma statuti Vicentini non excludebatur ab intestato; sed ꝗ eramus in terminis iuris cõis: in hoc aũt puncto nunc transmissio dicitur, ꝗ ex forma statuti Vicentini,succedit solùm in tertia parte. Et vbi ita esset: tñ adhuc vr̃ dicendum,ꝗ possit petere supplemẽtum totius legitimæ sibi debitę de iure cõmuni, quia agnati vel alij,qui ab intestato eam excluderent, non sunt instituti in testamento, sed extranei. Et propterea institutis dictis extraneis,si dicta neptis fuisset p̃terita: cum causa habuisset querelam,iuxta.no.in §.exhæredatos.stante ẽt p̃dicto statuto,vt colligitur ex no.per Bar.in l.1.§.si pater.de coniungen. cũ emanci. lib. dum concludit,ꝗ si ex forma statuti masculus excludat filiam, & a testatore sit masculus exclusus & alius institutus: tunc masculus non obstabit filię volenti venire per querelam: & sic ex remedio oriente post aditam hæreditatem.l.Papinianus.§.si conditioni,de inoff.test. quia eo tpe masculus hr̃ pro mortuo. ¶Sic ergo in casu nostro neptis exhæredata uel p̃terita,cum causa,agit solũ querela,quæ oritur post aditam hr̃ditatem: & sic eo tempore, quo masculus ab intestato per statutũ vocatus,est perfectẽ exclusus: ideo sola superexistentia masculi non debet illam impedire. Si ergo dictis casib. neptis habet querelam: ergo debet ẽtiã casu nostro posse ad supplementum agere.d.l.omnimodo.et d.l.si quis filium. & per Barto.& docto.in d.§.& quid si tm̃.Et istud etiam in terminis vult Pau. de Cast.in consi.348.In puncto quæritur &c. vbi concludit, ꝗ filia exclusa per superexistentiam masculi,non prohibetur condito testamento agere ad supplementum legitimæ: si insti tutus sit & exclusus agnatus: secus aũt si vocatus ab intestato fuisset institutus,vt ibi per eum, referentem sic etiam ꝑ alios fuisse consultum.Et comprobatur; quia per petitionẽ supplementi non reducitur res ad causam intestati: ideo statutũ qđ loquitur ab intestato, non debet eo casu locum habere ex testamento,ꝑ no.ꝑ Imo.Are.& Moder.Sen.in d.§.&quid si tantũ. ubi concludunt, ꝗ stante statuto, ꝗ filia non succedat extantibus masculis,poterit condito testõ, in quo sint extranei instituti,filia p̃terita ꝯtratabulare testm̃,& per ꝯtabulas succedere: q̃a tunc non reducitur res ad causam intestati.Et ꝓ ista opi.consuluerunt Nellus,& multi aduocati Florentini,vt referunt p̃dicti Moder.ibi,& opi.istã ẽt sequitur Roma. in l. vt liberis.C.de colla.& quamuis Alex.in d.§.& quid si tm̃. aliter dicat,qñ filia in p̃tãte esset p̃terita,per l.1.in §.si pr̃.ideo sicut p̃terita dicto modo, uel exhæredata habet querelam,debet etiã supplementum totius petere posse,vt dixi.Præterea Alex.in d. §.& quid si tm̃.sequitur ẽt opi.p̃dictorũ: ubi dicto casu, quo extranei sint instituti, & filia esset emancipata: q̃a tũc posset contratabulare: cũ eo casu reducatur res ad causam intestati: vt ibi per eum,qui idem tenet in l.filiæ dotẽ.C.de colla. q̃ ratio ẽt in casu nostro militat, cũ per petitionẽ supplementi non reducatur res ad causam intestati: ideo non debet impediri per superexistentiam masculi uocati a statuto, ex quo fuit exclusus a testatore. Venio nunc ad sextum & vltimum dubium. Et compendiosẽ ac conclusiuẽ loquẽdo rñdeo,ꝗ si legata pia, & non pia excedunt vires patrimonii, ꝗ primo facienda est quædam detractio, per quam legata reducantur ad uires patrimonii.l.si post missionem.& l.in quantitate.§.fi. ad leg.Fal. & hanc diminutionem patiuntur ẽt legata ad pias causas, ꝭm Ange.Imo.Pau.de Cast.& Alex.in d.l. si post missionẽ. & Ange.& Imo.in l.in ratione.§.quod vulgò.& Ange. & Imo. in d. l.in quantitate.§.fi.eo.ti.& Bar.in auth.sed in ea.C.ad leg. Fal. & hoc nisi legata facta ad pias causas uel aliqua ex eis considerentur in speciebus hæreditariis, quia tunc illa præstanda essent integrẽ,etiam absq; hac diminutione & reductione ad vires patrimonii,ꝭm Ang.in l.si certarum.§.si miles.de testa.mili.& Alex.in l.sed si non seruus.quam legit cum præceden.§.si incertam, ad leg.Fal.post autẽ dictam diminutionem & reductionem ad uires patrimonii Falcidia non detrahetur de legatis piis.auth.similiter.C.ad leg.Falc.de aliis autem factis diuersis personis poterit Falcidia detrahi: non tamen ꝗ detrahatur de non piis illud, quod de legatis piis detrahi non potest: & sic hæredi tm̃ nocet,ꝗ legata pia non possint defalcari: non autem nocet alijs legatarijs,secundũ Sal.& Pau.de Ca. in d.authen.similiter.quamuis Bar.in d.auth.sed in ea.uideatur dicere, ꝗ hoc etiam legatarijs noceat: sed hoc non est uerum, ut ostendit,& declarat Alex.in l.ex asse. ad Treb. post Barto. ubi dicit,hoc etiam fuisse de mente Imo.ibi,& alij idem tenent in locis ibi per eum allegatis. Et per hæc ad omnia quæsita remanet responsum. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Confessus ex inordinato processu damnari potest.*
2 *Confessio extraiudicialis ad inquisitionem & ad torturam sufficit.*
3 *Inquisitio ita demum est nulla non præcedēte diffamatione, vel alijs indicijs, quando de nullitate reus opposuit, aliàs valet processus.*
4 *Confessio circa alia, quàm ea, de quibus quis tortus interrogatur, spontanea esse dicitur.*
5 *Indicium sufficiens ad torturam, est, quando quis erat malæ cōditionis, & consuetus talia facere.*
6 *Ex sola confessione furti quis condemnari potest, etiam si aliter de furto commisso non constet, quod in alijs delictis secus est.*
7 *Confessio generalis delicti sola non sufficiat ad inquirendum vel puniendum.*

CONSILIUM LXXX.

PUTO ꝙ omnino do. Potestas ab eo, de quo quæritur, debeat absolui & sine dubio. Qm̄ licet statutū annullet confessionem factam non præcedente inquisitione: istud tn̄ intelligendū est, quantū ad condēnationē: quia ꝑꝑ statutū ex tali ꝯfessione non poterit dam
1 nari, prout de iure cōi cōdemnari potuisset, † quia ex inordinato processu pōt confessus damnari, ſm Inn. in c. qualiter & qn̄. de accu. & Bar. in l. si confessus. de custod. reo. cum cōcord. Sed quātū ad formandum inquisitionem statutum non loquitur, nec intelligi debet, vt minus lædat ius cōe. l. 2. C. de
2 noxa. & c. cum dilectus. de consue. & qa talis † cōfessio facta coram iudice ante inquisitionem debet saltem habere effectū extraiudicialis confessionis, q̄ sufficit nedum ad inquisitionē, sed ad torturam, secundùm glo. in l. capite quinto, de adul. & in l. ictus fustium. de his qui no. infa. Et ꝙ statutū ita sit interpretandum, probatur euidenter & clare. nam confessio facta coram iudice incompetenti non valet, nec sufficit coram iudice competenti, ad quem remitteretur confessus per iudicem incompetētem. c. at si clerici. in ver. aliquatenus. de iud. & not. Bar. in l. diuus. la seconda. de cust. re. & in l. magistratus. de iurisd. om. iud. Et tamen hoc intelligendū, ꝙ non probet, & nō valeat quò ad condemnationem: sed quò ad indiciū & instructionem operatur coram iudice competenti, adeo ꝙ poterit cōfessus poni ad torturam, & cogi ad perseuerandum in dicta cōfessione, ſm Bal. no. in d. l. magistratus. & Ange. in l. 1. C. de confes. vbi etiam alleg. glo. in d. l. capite quinto. & in d. l. ictus. & idem vult Ang. in disput. Astensis miles. & est cōmunis opi. ſm Alex. in d. l. Magistratus: sicut ergo iura, quæ dicunt dicto casu confessionem nō valere, restringuntur modo prædicto: ita etiam statutum, quod annullat confessionem factam ante inquisitionem debet eodem modo intelligi, & restringi: quia interpretationem a iure cōi recipit, vt in dictis iuribus. Cum ergo reus ante inquisitionem fuerit confessus delictum, potuit ex tali confessione contra illum inquisitio formari, quia talis confessio extraiudicialis sicut sufficit ad torturam, vt dixi, multo magis sufficere debet ad inquisitionē, per quam agitur de minori præiudicio. Nā etiam nulla fama præcedēte potest formari inquisitio, si præcedunt alia indicia, & illis deficiētibus sufficit, & requiritur diffamatio, ſm Ang. in tract. malefi. in versi. fama publica præcedente. in 1. col. ¶Nec ob. ꝙ furta non fuerint aliter verificata, quia quò ad inquirendū istud non est necessarium: quoniam, vt dictum est, sola confessio extraiudicialis ad hoc ēt sufficeret: immo ēt isto casu dicta sola confessio sufficeret ad cōdemnationē absq; eo, ꝙ aliter de furtis constaret, vt dicetur statim. Sed vltra prædicta & prædi
3 ctis cessantib. valuit inquisitio, quia † illa demum est nulla nō præcedēte diffamatione, vel alijs indicijs: qn̄ reus opponit de nullitate: aliàs valet processus. c. fi. de accu. in 6. per quem tex. ita ēt dicit Ang. in d. tract. super verbo prædicto, col. 3. ver. & sic bene not. &c. Cum ergo iste reus copiam indiciorum nō petierit, & de nullitate non opposuerit, processus valuit. ¶Stante igitur validitate inquisitionis & processus potuit iste reus inquisitus condemnari: quia post inquisitionem iterum delicta est confessus sponte. Et quamuis præcesserit tortura: tn̄ pro
4 vno † speciali furto tm̄ fuit tortus, & de illo interrogatus: & pro alijs furtis non fuit ad torturam positus, sed illam sponte confessus. Et ista cōfessio dr̄ spontanea ēt ꝑcedente tortura, ex quo non ad hoc, sed ꝑpter aliud fuit adhibita. Et amplius dixit, quā interrogatus fuerit in ipsa tortura. l. 1. §. diuus. versi. & si dum. de quæsti. vbi hoc expressum. & qn̄ cōfessio est spōte facta, & sine tormentis, sola sufficit ad condemnationē, & absq; alia ratificatione, ſm glo. & Bar. in l. 1. §. diuus. de q̄st. & Bar. in l. j. in fi. de custo. reo. & alij, quos ibi refert, idem tenēt: & tanto magis probat ista cōfessio: qa postmodū ex interuallo fuit ratificata ad tribunal iuris: nec pōt dici, ꝙ nō valeat tāquam facta post torturā, quæ præcessit sine indicijs. l. pen. de quæst. quia ēt si ita esset: tn̄ ista confessio valeret: qa, vt dixi, pro vno solo furto fuit tortus, & de illo solo in tortura interrogatus: alia verò furta fuit confessus bis & ter sponte: & ꝑꝑ illa ad torturam non fuit positus, neq; de illis interrogatus: iō sponte dr̄ confessus. d. §. diuus. ēt facit. l. 1. §. hoīes. vi bo. rap. Præterea ēt ad torturam pro illo furto fuit positus ex legitimis indicijs: qm̄ iste erat homo vilis & infamis infamia iuris: ex quo fuerat aliàs de furto inculpatus & punitus in abscisione aurium. l. 1. de his qui no. infa. ideo ex forma statuti sub rubrica de tondolo & tormentis, potuit toqueri: quia Ptāti datur libera licentia ponendi tales ad torturam: & ēt ex hoc solo de iure cōi potuit torqueri, ſm Bart. in l. fi. de q̄st. vbi vult,
5 quòd † sufficiens indicium ad torturam sit, qn̄ quis erat malæ conditionis, & erat consuetus talia facere, per l. de minore. §. plurimùm. eo. ti. & l. non omnis. §. a Barbaris. de re mil. ¶Præterea sicut per confessionē, quę ꝑcessit inquisitionē, potuit inquisitio formari, vt dictū est, ita ēt dicta confessio sola fuit sufficiens indicium ad torturam pro furtis, de quib. in dicta confessione: quia illa quantū ad hoc habet vim extraiudicialis cōfessionis, vt ēt tactum est, quæ extraiudicialis confessio est indicium sufficiens ad torturam, vt no. in d. l. capite quinto. & in d. l. ictus fustium. & talis confessio facta etiam in tormentis, ex quo reus in illa perseuerauit, & ex interuallo apud tribunal ratificauit, dicitur spontanea, & sufficit ad condemnationem. d. §. diuus. ¶Cum igitur per spontaneam confessionē factam post inquisitionem validā cōstet de delicto, potuit reus ex hac sola confessione damnari, non solū de iure cōi, vt not. glo. Bar. in d. §. diuus. sed ēt ex forma statuti disponentis, ꝙ cōfessio facta post inquisitionē p̄iudicet cōfitenti. quod procedit ēt, si processus quò ad alia nō fuisset rite formatus per ea,
6 quę dicta sunt supra, in prin. ¶Nec ob. si dicatur, ꝙ † ex sola cōfessione non potuit damnari, nisi aliter constet delictū fuisse commissum, per l. 1. §. item illud. ad Sill. cum ibi no. per Bar. & per eum in l. fi. in prin. de quæst. vbi vr̄ requirere istud ēt ad effectum inquisitionis formandæ: prout ēt vult Bal. in addi. Specu. in tit. de sent. & Bal. in auth. sed nouo iure. C. de fur. & Ange. in l. certum, de confes. quia ad istud primò r̄ndetur, ꝙ p̄dicta non habent locū in furto, & sic de furto ex sola cōfessione pōt damnari, ēt si aliter non constet furtū fuisse cōmissum, secundū Bal. in l. 3. §. eiusdem. de testi. in addi. ꝑ l. cū seruus. de cōdi. ob cau. & ibi Bal. limitat ēt prædicta alijs duob. modis, quē refert Ang. de Ari. ad tract. Ange. de malefi. super verbo prædicto. char. pe. ver. tu aūt in hac materia adde, ꝙ Bar. hoc non dixit &c. ¶Secundò r̄ndetur, ꝙ sola confessio sufficit, si sit verisimilis: ſm Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cler. per l. 1. §. si quis vltro. de quæst. & idē vult Ang. in l. 1. C. de cōfes. & pro verisimili ponderat, qn̄ confitens erat homo malæ vitę, prout erat iste, de quo agitur, qui, vt dixi, ēt aliàs fuit de furtis inculpatus & punitus: vnde ex hoc sine dubio resultat sufficiens verisimilitudo. d. l. non omnis. §. a Barbaris. de re mil. &
7 per Bar. in d. l. fi. de quęst. ¶Tertiò r̄ndetur, ꝙ aut quis † confitetur in genere non specificando rem furatam, uel personam, a qua sit subtracta, uel confitetur hominem occidisse, & illum non nominat, vel nominat ignotum, & tunc talis confessio sola non sufficit, nec ad inquirendū, neque ad puniendum, nisi constet prius delictum esse commissum. & isto casu loquitur Bar. in d. l. fi. de quæst. qui loquitur de inquisitione generali. & ita etiam loquitur Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. qui format q̄onem, qn̄ quis simpliciter & in gn̄e cōfitetur cōmisisse plura furta diuersis locis & diuersis tēporib. & r̄ndet, quòd non sufficit talis confessio: quia est gn̄alis, & incerta, cum nō

constet de reb. subtractis, subaudi per dictam confessionē. allegat d. l. 1. §. itē illud. ad Silla. Si verò confessio sit specialis, vt q̃a confiteatur quis furto subtraxisse talē rem a tali, vel occidisse talem hominē, puta Titium, & tunc ex hac sola confessione pōt damnari, & inquisitio formari, vt ꝓbatur ex no. ꝑ glo. in d. l. capite quinto. & istud est ēt de mente glo. & Bart. clarè in d. l. 1. §. diuus. qui dicunt, ꝙ ex sola confessione sponte facta potest quis damnari, prout ēt dicit Gand. in tract. malefi. sub rub. de quæsti. & tor. Nam, ſm illum, talis confessio sufficit ēt ad condemnandum, & dicit, ꝙ ista est cōis opi. & ēt distinctionem prædictā expressè facit Ang. in d. l. certum. de confes. vbi dicit primò, ꝙ ille tex. est optimū argumentum, ꝙ si aliquis cōfessus est in iudicio occidisse hoīem, & nō apparet corpus hominis interemptum, tanta est huius cōfessionis incertitudo, ꝙ non pōt ex hac confessione damnari, subdit tñ Ange. ꝙ cōtrarium vr̃ sentire gl. in l. inde Neratius. §. fi. ad leg. Aquil. dum dicit, ꝙ adeo standum est dictæ confessioni, ꝙ nisi ꝓbetur homo viuere, damnandus est confitens: & rñdet Ang. dicens, ꝙ vbi fuit confessus se certum & determinatū hominē occidisse de cuius vita facile pōt liquere, tam confitenti, quā eius animę defensio reseruari. & ista opi. mihi vr̃ æqua, dicit Angel. aliàs puersis esset aperta via malignandi. & subdit ēt, ꝙ alio casu vidit Perusij seruari contrarium tp̃e do. Nicolai de Torellis de Prato, qui inquisiuit contra tres, q̃ assocauerunt in clanis & suspendit oēs. Quia ergo in casu nostro confessio non fuit generalis, sed specialis, tam respectu rerū subtractarum, quā ꝑsonarum, a quib. fuerunt subtractæ, sine dubio potuit ex sola cōfessione iste condemnari. ¶ Et ex his resoluuntur ea, q̃ allegantur pro & contra in addi. ad dictum tractatū circa hoc in eodē vers. fama publica. circa vlt. char. versi. tu autē circa hāc materiam adde ꝙ Gandi. &c. vbi ēt allegatur Ang. in d. l. certum. in contrarium. & sua distinctio est pro nobis. & ideo de facili in errorem quis incurret, si allegata ibi in fronte non videret, & rectè ponderaret. Ex quib. mihi vr̃, ꝙ iste do. Prætor calumniosè & malignè fatigetur, & ꝑsecutionē patiatur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria quid sit.*
2 *Actio iniuriarum pro modica dari debet iniuria.*
3 *Verbum vel factum indifferens in dubio debet potius trahi, ad honorem, vel locum, quàm ad iniuriam.*
4 *Pęna corporalis pro iniuria verbali, non magna, imponi nō debet, & hoc casu procurator admitti debet.*
5 *Extensiua interpretatio causa pœnæ, vel intellectus absurdi vitandi permissa est ex identitate, vel maioritate rationis.*
6 *Pœna capitis ei, qui Potestati alapam dedit, imponi potest.*
7 *Dictans non comprehenditur sub dispositione loquente de eo, qui scripsit.*
8 *Statutum loquens in personam de delinquente, in mandante locum non habet.*
9 *Periurium quod nemini nocet, Deum solùm habet vltorem.*

CONSILIVM LXXX.

VISA inquisitione, ac statutorū & decretorū verbis diligenter ponderatis, & alijs oīb. quæ proponuntur tam in facto, quā in iure ꝑ clariss. dominos aduocatos, dubium quò ad primum prima facie contra inquisitos facere vr̃: quia iniu-
1 ria † vel offensa dr̃ esse, quicquid ad iracundiam prouocat, ſm Bar. in l. licitatio. §. quod illicitè. de publi. per tex. de pace Con-
2 stan. in prin. Et pro † modica ēt iniuria datur actio iniuriarū, quæ infamat, vt ꝓbatur in c. cū te. de re iud. & ibi no. cōiter doct. cōtra gl. & ille tex. loquitur ēt de iniuria verbali. Et dicit ibi Bal. ꝙ iniuria verbalis pōt esse ita grauis, ꝙ mereretur pœnam corporalem. insti. de iniurijs. §. pœna. ex quib. sequi vr̃, ꝙ ex scriptura, de qua in inquisitione, illata dicatur iniuria dño aduocato fiscali, & officiali Illustriss. do. Marchionis: q̃a ex illa prouocatur meritò ad iracūdiā: & ꝙ ꝑp illam inquisiti meritò sunt puniendi, & quidē grauiter: & quia iniuria talis dr̃ atrox ex qualitate personæ: q̃a doctor est & in dignitate constitutus, ac principis officialis. l. prætor edixit. §. atrocem. de iniu. & insti. eo. §. atrox. & C. eo. tit. l. atrocem. Et quia pœna, quæ venit imponenda, est arbitraria, potest per iudicem imponi pœna ēt corporalis, ut no. in §. in summa. eo. titu. & hac ratione videtur, ꝙ pro inquisitis non debeat admitti procurator, vt est casus in l. fi. C. de iniu. vbi solū excipiuntur illustres, & qui supra eos sunt. & idē dr̃ insti. eo. §. fin autem criminaliter. & declarat Bar. in l. pe. §. ad crimen. de pub. iud. Et tāto magis, q̃a ex decreto Marchionali vr̃ pœna corporalis & mortis imponi, & ꝙ decretum loquitur indistinctè, et sic vr̃ etiā locū habere in casu nostro, cum iniuria illata, vt est dictū, sit punibilis de iure. ¶ Sed præmissis non obstātib. cōtrarium puto verius. Et præmitto, ꝙ verba, de quibus in dicta scriptura, etiā si per inquisitos falsò dicatur fuisse scripta per dom. Hieronymum Scopulum, sui natura non sunt iniuriosa, quia indifferēter potuit per dictos inquisitos scribi, & dici ad laudem & honorem d. do. Hieronymi. & ēt ad eius infamiā, tanq̃ se iactauerit de doctrina, diuitijs, & honoribus habitis & habendis vltra modum, vt probatur ex no. per Cyn. & Ange. in l. si non conuitij. C. de iniur. vbi dicunt, ꝙ aliquod factum sui natura quandoque est iniuriosum, & q̃nque factum ad utrūq; indifferens: puta si dicam, aliquem aduocatum excellentem, qui re uera sit ignarus: vel si dicam, clericum bonū & honestum, qui sit dissolutus. Nā si sic dicatur ironicè & per antiphrasim iniuria est: si verò recto animo nulla est iniuria, immo est cōmēdatio. Sic ergo & in casu nostro potuit per inquisitos dici d. Hieronymū sic scripsisse, et scriptura tanquam ab illo scripta aliis ostendi, ad effectum, ut publicaretur, & ostenderetur iactātia d. do. Hieronymi: et ēt recto corde, et sic pro honore, et cōmendatio eiusdem. Et quamuis in inquisitione proponatur, ꝓdicta fuisse dicta et scripta aīo, et intentione iniuriādi d.
3 do. Hieronymum, tñ istud non præsumitur, sed potius † est ꝑsumendum, ꝙ causa honorandi sic fuerit factum, ſm ꝓdictos. Et subdit Ang. in d. l. si non conuitii, ꝙ apparebit ex actis, an reus debeat condemnari: unde si non ꝓbatur, ꝙ aīo iniuriādi factū fuerit, reus debet absolui: q̃a illa verba trahi possunt in substantiā & sensum curiositatis & iocositatis. l. præses. de pœ. et l. Arrianus. de actio. et obl. et idem uoluit Bar. in consil. 108. In qōne, quę vertitur inter do. Nicolaū &c. vbi circa finē concludit, ꝙ q̃n vnum verbum potest se habere ad iniuriam, & ad illum sensum, ꝙ capi dēt in sensu, ex quo iniuria inferatur, per d. l. præses. & ꝓbatur ex no. per glo. in l. iurisgentium. §. quod ferè. de pac. quæ vult, ſm quod ēt ex ea no. Bald. quod ubi unum & idem uerbum pōt importare falsum, & non falsum, ꝙ sumi debet significatio, per quam falsum excludatur. Si ergo non probabitur in processu, ꝙ fuerit a prædictis scriptum & dictū ad infamiam do. Hieronymi, inquisiti ueniūt absoluendi, etiam si ex confessione prædictorū simpliciter constaret, ꝙ ipsi scripsissent: nec ēt condemnari possunt ex illo capite, ꝙ scripturam inuentam non lacerauerint, iuxta d. l. 1. C. de famo. libe. tamen quia de hoc non inquiritur, & quia illud, quod in scriptura narratur, non est sui natura iniuriosum, ꝓut esse dēt, ut habeat locū d. l. 1. & vbi ēt cōstare posset, ꝙ scriptura facta, & per prædictos ostensa animo iniuriandi, adhuc tñ pœna capitalis non posit imponi, aut corporalis: quia nō obiicit aliquod crimen d. Hieronymo, ex quo ille puniri posset taliter, ēt si verū esset: immo nihil quod sonet in delicto punibili ei ascribitur. Et quāuis pœna arbitraria posset locū habere. d. c. cū te. de re iud. iuncto d. §. in summa. insti. de iniur.
4 nihilo minus † non dēt & non pōt de iure iudex isto casu imponere aliquam pœnā corporis afflictiuā, sed solū pecuniariā: q̃a hæc verbalis iniuria. s. dicere, ꝙ do. Hieronymus immoderatè se iactet de prædictis, est iniuria lęuis & pecuniariter castiganda, vt probatur in d. c. cum te. vbi ille, qui dixit animo iniuriandi equum suum non esse minoris precii, quàm capillos alicuius, fuit condemnatus in decem solidis, & talis iniuria per Papam dr̃ esse minima, vel nulla. Et quāuis ista, de qua agitur, posset dici aliqualiter grauior, tamen non potest dici magna, adeo, quòd arbitrari debeat iudex de pœna corporis afflictiua, sed imponi deberet pœna pecuniaria aliqualiter maior: quia iudex debet arbitrium suum informare, secundū pœnas statutas in similibus criminibus. c. tuæ. de pœ. & q̃a pœna dēt corrispōdere qualitati & quātitati criminis. c. non afferamus. 14. q. 1. & l. respiciendū. de pœnis. Et ꝓpea, q̃n ex qualitate facti expressa in inquisitione ꝑstat, ꝙ non dēt iudex ex arbitrio sibi

tendi: cum puniatur eadem pœna, qui præſtitit opē poſt deli-
ctum, ſi adhuc nō ſit finitum, ſed duret. d.l.eos. ꝑ hoc tñ nō fit
quominus dicto caſu dicatur minus aggrauari. Nam ēt quan-
tum ad puniendum in plus, vel minus ipſum præſtantē opem
de iure cōi nō diſtinguitur, vtrum principalis eſſet aliàs factu-
rus, vel nō, ſm Bar. in l. nō ſolum. §. mādato. de iniur. Et tamē
qñ principalis non erat aliàs facturus, tunc opem præſtās ma
gis videtur deliquiſſe, quā ſi fuiſſet facturus: quia primo caſu,
& non ſecundo, ipſe deliquit, & cauſa fuit, quòd alius delin-
queret, ar. d.l. 1. C. de rapt. virgi. in verſi. quæ multo magis, &c.
Quia ergo ita voluit ius cōe, illi ſtādum eſt. l. proſpexit. ꝗ & à
6 quib. Sed qñ ſtatutum † loquit̄ indefinitè de p̄ſtante opē, vel
auxilium augendo pœnā delicti tam reſpectu principalis quā
opem p̄ſtantis, tunc dēt reſtringi, vt non comprehēdat omnē
modum p̄ſtandi opem, ſed reſtringatur ad illum, qui fuit cau-
ſa delicti, vt dicit Salic. vel ſi non fuit cauſa, ſaltē eſſe potuit ꝑ
7 rōnem, quā allegat. ſ. quia † omnium particularium ſub inde-
finita comprehenſorum nō eſt eadē ratio. Et ꝓbatur ex not.
ꝑ Bar. in d.l. omnes populi. in 3. q. principa. ubi dicit, ꝙ indefi-
nita prolata a ſtatuto æquipollet vli in his, in quib. eſt eadem
ratio, quia, ſm mentem ſtatuti, iſta eſt congrua interpretatio.
Et in caſu noſtro prædicta tanto magis ſunt vera; quia ſtatu-
tum dicit, ꝙ oīa ſtatuta in criminalib. edita loquentia de fa-
ciente, aut committente extēdantur ad mandantem, vel auxi-
lium, aut fauorē p̄ſtantē &c. Quæ verba de faciēte, aut cōmit-
tente, cum ſint p̄ſentis t̄pis ſignificant rem imperfectā: ut nō.
in l. arborib. §. fi. de vſufruc. ꝑ Bal. in l. ſi fugitiui. C. de ſer. fugi.
& ſic ſtatutū loquitur de p̄ſtante auxiliū delicto nondū ꝑfe-
cto. ergo cū ſit pœnale, & odioſum non dēt extendi, ēt ex idē-
titate rōnis. c. odia. de pœn. in 6. & l. cū quidā. de lib. & poſth.
& non dēt trahi ad dandū auxilium poſt delictū ꝑfectū, ſicut
dr̄ factū eſſe perfectum poſt ꝯtrectationē, & emptionē rei fur
tiuæ. l. qui ea mente. de fur. quamuis hēat tractum ſucceſsiuū,
vt q̄a duret, donec durat p̄ſtatio, & hoc Bar. ēt non negat, ſed
concedit in d.l. furtū. Nec ēt p̄ſtans opem cōprehenditur ſub
ſtatuto, de pœna cōmittētis furtum vel robariam &c. quia lo-
quitur in perſona: ideo in præſtante auxilium non pōt habe-
re locū: q̄a igitur ſub ſtatuto nō cōprehēditur p̄ſtās opē poſt
delictum, nec ad illum extenditur tacitè, vel expreſsè: Propte
rea non pōt Iſaac puniri pœna ſtatuti, q̄a caſus iſte tāquā o-
miſſus dēt remanere in diſpoſitione iuris cōis, ſm qđ imponi
non pōt aliqua pœna corporalis, iuxta no. per Bar. in l. capita-
lium. §. famoſos. de pœnis. ꝑ alios in auth. ſed nouo iure. C. de
furtis. ſi qua ergo pœna imponi pōt, erit extraordinaria; cū a-
gatur criminaliter. l. fi. ff. de fur. ēt in arbitrādo dēt ēt iudex eſ-
ſe moderatus, & diſcretus, & habere reſpectum ad pœnam, q̄
pro furto non manifeſto uenit applicanda parti, q̄ nō excedit
duplum rei furtiuæ: & tñ ipſa pars offenditur principaliter, &
reſpublica ſecundariò ſaltem, ſm ordinem naturæ, iuxta not.
per Bar. in l. ambitioſa. de decr. ab ordi. fac. & in proœ. Cod. vbi
ita declarat expreſsè. Et ita concludendum puto.

SVMMARIVM.

1 *Falſum committens, etiam in ſcriptura priuata, pœna falſi tenetur.*

2 *Statutum loquens in faciente delictum, habet etiam locum in mandante.*

3 *Vtens ſcienter falſo inſtrumento pœna falſi tenetur, & præſumitur ipſum illud fieri feciſſe.*

4 *Falſi crimen ſine dolo committi non poteſt.*

5 *Faciens ſcribi inſtrumentum falſum ab eo, qui in dolo nō eſt, falſi non tenetur.*

6 *Falſi quis non tenetur, vbi commiſſum non cadit in aliquod caput legis Corneliæ de falſis.*

7 *Falſum quando non nocet, nec nocere poteſt, punibile non eſt.*

8 *Confeſſio vt ex retro facta in ſecundo inſtrumento non præiudicat habenti alterum inſtrumentum ab eodem.*

CONSILIVM LXXXIII.

VISA inquiſitione formata contra ſer Dñicū de
Correzarijs, ac ſtatutis ciuitatis Ferrariæ, & om
nibus diligenter ponderatis: vr̄ prima facie dicē
dum, ꝙ dictus inquiſitus veniat cōdemnandus.
1 Nā de iure ille, qui † falſum cōmittit in ſcriptu-
ra ēt priuata, tenetur pœna falſi. l. ſi quis decurio. C. de falſ. &
ibi no. Bal. in l. damus. eo. tit. & l. 1. §. qui rōnibus. ff. eod. & etiā
ita ſtatuto cauetur, ꝑ quod falſificanti, vel conficienti falſam
ſcripturam priuatam imponitur pœna ducentarū librarū. Et
quāuis loquatur de illo, qui falſificat, vel falſam confecerit, vr̄
tñ, ꝙ ēt locū habeat in illo, qui ſcribi, vel confici fecit: ſicut d.
2 ſer Dñicus, qui ēt inquiritur, ꝙ fabricari fecerit &c. Qm̄ † ſta-
tutum loquens in faciente delictū, hēt ēt locum in mandante,
ſm Barto. in l. quemadmodum. C. de agri. & cenſi. lib. 11. &
Bal. in l. Gallus. §. ꝙ ſi is. de lib. & poſthu. & Bal. & Ange. in l. ſi
ſeruum. §. p̄tor. de acq. hær. vbi ſtatutū locum nō hr̄et ī mādā-
te, ꝯtra eū locū hr̄et pœna iuris cōis, ſi eēt certa: aliàs punire-
tur extra ordinē, & arbitrio iudicis. l. 1. de crimi. ſtellio. ſm Sa-
li. in l. non iō minus. C. de accuſ. in 6. q. & Imo. & Aret. in d. §.
p̄tor. & q̄a ēt inquiritur idē ſer Dñicus de vſu dictæ priuatæ
ſcripturæ, quam ꝓduxit corā Prætore Adriæ, vr̄ ꝙ ēt de hoc
3 tanq̄ de alio diuerſo delicto puniri dēat: quia † q̄ ſcienter vtit̄
falſo īſtr̄o, vel alio ſcripto priuato tenet̄ de falſo. l. diuus. ff. de
fal. & l. ſi quis falſos. C. eo. tit. & ex hoc, ꝙ ſit vſus dicto ſcripto
p̄ſumitur ēt, ꝙ illud fieri fecerit ſer Dñicus, niſi oñdat autho-
rem, ſm Bal. & Iac. But. notabiliter in l. maiorem. C. de falſi. ꝓ
quo facit. l. iubemus. ſm vnam lect. C. de prob. ſm Alexan. qui
hoc ſequitur in conſ. 77. in 1. vol. & quia pro tali vſu certa pœ
na nō eſt impoſita à ſtatuto, ex forma alterius ſtatuti pęna ve-
nit imponenda arbitrio d. Ptātis, qui potuit inquirere de hoc,
quāuis nō corā ſe, ſed coram alio iudice alterius teritorij uſus
fuerit d. ſer Dñicus p̄dicto ſcripto falſo, ſm Bart. in d.l. diuus.
¶ Sed his & alijs, q̄ adduci poſſent, nō obſt. contrariū abſq; du
bio puto verius, q̄a dictus ſer Dñicus non ſcripſit, nec fieri fe-
cit ſcriptū falſum, nec ēt vſus fuit ſcripto falſo, ꝙ aūt falſum
non ſcripſerit manifeſtè conſtat, quia ipſe non ſcripſit, ſed a-
lius, videlicet Hieronymus Raxetus, vt ex fine eiuſdē ſcripti ꝓ-
batur: & ēt vt in ipſa inquiſitione proponitur, & aſſeritur. Nec
falſum fieri fecit, vel mādauit: quia d. Hieronymus qui ſcripſiſ
4 ſe dr̄, in dolo non fuit: ergo ille falſum non cōmiſit, qđ † ſine
dolo cōmitti non potuit. l. nec exemplum. C. de falſis. & ita de-
5 ciditur † ex no. per Bar. in l. ſi quis obrepſerit. de falſis. in verſi.
ſecundò q̄ro de q̄ōne &c. ubi q̄rit, quid ſi pars dedit notario
ſchedulam continentē falſum, vt illam poneret in actis, ſm cō
ſuetudinem loci, quā bona fide notarius ſcripſit in actis publi
cis credens illam eſſe veram, & ꝑꝑ hoc pars obtinuit ſnīam ꝓ
ſe, an ex hoc poſſit puniri de falſo. Et concludit, ꝙ aut accuſa
tur iſte de falſo, hoc eſt, ꝙ fieri fecit falſum inſtr̄m, & hoc nō
eſt verum; q̄a cum notarius, q̄ ſcripſit, non fuiſſet in dolo, ipſe
non fecit falſum inſtr̄m: ergo nec ille fecit fieri. l. ſi is qui rem
pigno. §. ſi tu Titiū. de fur. & hoc eſt vtile ſcire, ſm Bar. ꝑꝑ ſta
tutum ciuitatis, quo cauetur, ꝙ fieri faciens falſum inſtr̄m pu
niatur magna pœna: quia in illo, de quo ſupra nō hēt locū pœ
na ſtatuti, cui verba eiuſdem nō conueniunt: & idē tenet Bar.
in ꝯſi. inci. Tudertinus q̄dā &c. & cū Bar. tranſit Bal. in l. iube-
mus. in fi. C. de ſac. ſan. eccl. & Abb. in c. quāto. de his, q̄ fiunt a
p̄la. & quāuis Bar. in loco præal. dicat, ꝙ licet ille nō teneatur
de falſo, tanquā fieri faciens inſtr̄m falſum, punit̄ tñ de falſo,
& puniri pōt tanquā obrepſerit Prætori, & obtinuerit ſnīam
pro ſe, per illam legem, & ꝑ c. licet ad regimen. §. illos quoque
extra eo. tit. ergo ēt puniri debet in caſu nr̄o. d. ſer Dñicus tan
quam obrepſerit dicto ſer Hieronymo. Et ꝑꝑ hoc obtinuerit
ſcriptum illud priuatū, & ita etiā de illo, q̄ ſuggeſsit notario,
vult Alex. in d. conſi. 77. In cauſa accuſationis &c. in 1. vol. per
not. ꝑ Bar. in locis præal. & per Abb. in d.c. quanto. de quo vr̄
inquiſitus dictus ſer Dñicus, dum dr̄ in inquiſitione, ꝙ cōpo-
ſuit &c. quod verbum importat obreptionē, quam feciſſe di-
cit̄ ipſi ſer Hieronymo ſcribēti. ¶ Nihilo minus ad hoc & iſto
mō non dr̄ aliquo pacto dictus ſer Dñicus falſum cōmiſiſſe:
qñ eſt aduertendū, ꝙ in ſcripto ſolū ꝯtinetur, ꝙ comes Bor-
ſus Calcagninus confeſſus eſt ſe teneri, & obligatū eſſe in cer
ta quantitate pecuniarū dicto ſer Dñico, & eſſe eius verū de-
bitorem pro pecunijs, & reb. ab eo acceptis poſt celebrationē
cuiuſcunq: inſtr̄i facti inter dictas partes, renunciando exce-
ptioni nō habiti, & nō recepti &c. & cū ꝓmiſsione &c. & ſub
obligatione omnium bonorū &c. & cū pacto, ꝙ ſcriptum ha-
beat vim publici inſtr̄i, & ꝯ illud nihil poſsit opponi &c. Quæ
omnia, & ēt alia in dicto ſcripto cōtenta fuerunt & ſunt vera,
quia

quia verum est & verissimũ, ꝙ dictus comes Borsius cõfessus fuit, promisit, & pactus fuit in omnib. & per omnia, vt in dicto scripto continetur, & prout ēt ipse fatetur: vt subscriptione eiusdē co. Borsii ad dictum scriptũ probatur: & hoc ēt non negatur. Si ergo omnia narrata & contenta in scripto p̄dicto sunt vera, sequitur primò, ꝙ dictus ser Dñicus nõ obrepsit falsum dicto ser Hieronymo scribēti, & ꝙ scriptũ non obtinuit per obreptionē, quia (vt dixi) falsum nõ exposuit scribenti, sed verũ. ¶Secundò sequitur ēt ex præmissis, ꝙ dictus ser Dñicus nõ est vsus scripto falso, & ꝙ non obrepsit Prætori Adriæ: quia scriptum non potest dici falsum, ex quo ille, qui scripsit, non fuit in dolo: vt est sæpe dictum. Et quia, cum sint vera, quæ in scripto continentur, & narrantur, dici non potest etiam, ꝙ sit obreptum Prætori & expositum falsum ex productione dicti scripti. Et quātũcunq; etiam esset verum, ꝙ comes Borsius esset debitor dicti ser Dñici de quantitate, & ex causa, de qua in dicto scripto, nihilo minus adhuc contenta in scripto nõ sunt falsa, immo sunt vera: qm̃ verũ est comitē Borsium fuisse cõfessum & alia fecisse & promisisse, quæ reperiuntur scripta. Vnde ex hoc ꝙ comes Borsius nõ sit debitor verè, nõ sequitur ꝙ cõfessio non sit facta, nec ēt sequitur, ꝙ alia, de quib. in scripto, sint falsa, & non vera, sed solummodo sequitur, ꝙ cõfessio co. Borsij non continet verum, etiam ꝙ cõfessio facta est ex falsa causa. Et istud est verissimum & manifestè patet ad sensum & ad oculũ. ¶Et propterea licet verũ sit, ꝙ dictus inquisitus nullas pecunias, nullaq; bona pro vestib. faciendis, nec aliter, & alio modo dederit, & crediderit per se, nec per alium, seu alios eius nomine post factũ calculũ, & saldum rationis prædictum celebratum a die 7. Septembris. 1519. vsque ad diem 25. eiusdem mensis, &c. prout latius in dicta inquisitione deducitur & cõtinetur: tñ per hoc nullo mõ sequitur, ꝙ dictus ser Dominicus composuerit, fecerit, aut fieri fecerit scriptum falsum, vel ꝙ falso scripto vsus fuerit, aut ꝙ obrepserit Prætori cum scriptum ipsum non sit falsum, & cũ vera sint, quæ fuerunt exposita scribenti, atque etiam cum sint vera omnia, quæ reperiuntur scripta: quia certum est, & verum, ꝙ comes Borsius cõfessus fuit & promisit &c. de qua confessione & promissione comitis Borsii, quæ verè interuenit, scribenti fuit expositũ & scriptũ confectum: vñ cũ quicquid fuit dictũ scribenti, & quicquid ab illo reperitur scriptũ, sit verum, sequitur ꝙ dictus ser Dñicus non potest ex aliquo capite puniri de falso: sed ab inquisitione contra eũ formata venit absolutè & indistinctè absoluendus. Nã, vt dictũ est, vb aliquid non sit verũ, sola confessio co. Borsii, quæ verè facta fuit, nõ continet in se verũ, & sic ex scripto probatur vera confessio. & quamuis ipsa non contineat verum, & facta sit ex falsa causa, non tñ per hoc scriptũ, vel ɔtenta in scripto sunt falsa, sicut qñ de cõfessione de recepto facta sub spe futuræ numerationis conficitur instr̃m, non dr̃ instr̃m esse falsum, nec contenta in illo dicuntur falsa: quia solum de confessione attestatur instr̃m, & non de veritate cõtentorum in ipsa confessione, etiam si in illo dicatur, ꝙ confessus sit omnia fuisse & esse vera: quia hoc totum dr̃ esse de confessione, & non de veritate confessionis, s̃m Barto. qui ita declarat plenè in l. si ex cautione. C. de non nume. pec. nec ille, qui recepit dictam confessionem de recepto non continentē verum, dr̃ fieri fecisse instr̃m falsum, aut obripuisse falsum, vt probantur hæc omnia instit. de lite. obl. per totum. & C. de nõ nu. pec. etiam per totum: & maximè ex no. per Bart. in d. l. si ex cautione. Et si forte dicatur, ꝙ saltem ser Dñicus dicitur falsũ commisisse persuadendo comiti Borsio, vt confiteretur illud qđ non erat verum tāquam illi obrepserit. Ad istud facile etiã respondetur ꝙ ex quo dictus comes Borsius fuit sciens, & sciēter confessus, non potest ser Dñicus dici in aliquo dolo: quia volenti & scienti non fit dolus, neque fraus. l. cũ donationis. C. de transactio. nam qñ quis scienter confitetur indebitum sicut fecit comes Borsius, non imputatur recipienti talem confessionem, immo præiudicat confitenti ad commodum recipientis: quia ille præsumitur voluisse donare. l. cuius per errorem: de reg. iur. & plenè no. in l. j. ff. de cond. indeb. ¶Præterea vbi ēt esset delictum ex parte recipientis dictam confessionē, de hoc non inquiritur contra ser Dñicum, sed de alio, videlicet, ꝙ composuit, fecit, aut fieri fecit falsum scriptum quia omnia sunt falsa: vnde de alio delicto non comprehenso in inquisitione non posset sequi condemnatio etiam si constaret de illo. l. habebat. in prin. de instito. & plenè no. Bar. in l. denunciasse. §. quid tñ. de adult. Item quis non tenetur de falso, vbi com-
6 missum non cadit in aliquod c. l. Corneliæ de fals. s̃m Cardinalem in c. fi. de crimine falsi. & Alex. in consi. 74. in primo vol. Sed iste casus non reperitur inter capita dictæ legis, ergo &c. ¶Et quamuis præmissa sufficiant pro absolutione dicti ser Dominici, adhuc tñ ex alio, cessantibus etiam præmissis, non põt puniri de falso. Nam dr̃, dictũ ser Dñicum fieri fecisse dictum scriptum, vel illud composuisse animo & intentione fraudandi d. Contugonem, vt illum excluderet a locatione illi facta p̄ dictum comitem Borsium. Quamuis igitur istud fuisset etiam
7 verum, nihilo minus pœna falsi non haberet locum: quia †falsum non est punibile, quando non nocet, & non potest nocere: vt probatur in l. damus. cum ibi no. in gl. C. de falsis, & ita tenēt ibi. Cy, Bar. Bal. & Sal. & no. Bal. in l. fi. per illum tex. quod falso tuto. autho. & idem vult latè Pet. de Ancha. in consi. 23. Visa inquisitione &c. & Alex. in dicto consi. 74. in primo vol. qui dicit etiam, ita tenere Tancre. de Corneto in sua compendiosa, sub octaua rub. q. 5. ver. præterea quæritur, quidam &c. dicens, ꝙ si quis composuit scripturam scienter, ex qua redactum est instr̃m, ꝙ non punitur de falso: quia illa est scriptura priuata quæ nullam fidem facit, allegat. d. l. damus. Hãc opi. ēt tenet Soc. in cõsi. 185. In facto præsupponitur, &c. & latius in seq. consi. vbi considerat quatuor casus tanquam diuersos, ex quib. tolluntur omnia quæ allegari possunt in contrarium, & quem aliter non refero breuitatis causa, & quia põt videri facile. Quod autem hoc scriptum non noceat & nocere non possit dicto ser Contugoni, quamuis videatur continere confessionem factam ad probandum, vt ex retro, primo probatur: quia ad hoc vt ex scripto priuato præiudicari possit prætendēti ius ex instr̃o publico etiam sequenti, necesse est, ꝙ illud scriptum habeat subscriptionem trium testium: quia tunc, quantum ad hoc dicitur habere vim publici instr̃i, vt est casus in l. scripturas, C. qui potio. in pigno. habe. Sed istud scriptum est a duob. tantum testib. subscriptum, ergo non potuit ex illo aliquod præiudicium fieri dicto ser Contugoni habenti etiam causam a dicto comite Borsio. Quamuis etiam comes Borsius se subscripserit, hoc non est in consideratione; quia non se subscripsit tanquam testis, sed tanquam pars, prout etiam vult Pau. de Cast. in consi. 393. In causa ser Ludouici, &c. vbi dicit etiam prædicta esse vera quamuis comes Borsius recognouisset suam subscriptionem, & confessus fuisset contenta in scripto esse vera: quia talis confessio etiam ad effectum probandi, vt ex retro, & recognitio debitoris nõ potest alteri præiudicare prius habenti cãm etiã ab eo. l. Seia mancipia. in prin. ad Velleia. l. si quis in graui. §. primo. ad Silla. & in auth. sed iam necesse. C. de don. ante nup. Et vltra eum istud melius probatᷣ
8 ex no. † p Bar. in l. repetita. ff. de fide instr. vbi dicit no. ꝙ si quis in scriptura ēt publica confecta hodie, confiteatur recepisse iã est annus sub obligatione omnium bonorum cētum mutuò, ꝙ talis confessio non præiudicat alteri creditori anteriori habenti hypothecam, allegat. l. si superatus. de pigno. Et istud ēt vult. gl. parua in d. l. scripturas. in ver. decernimus. Et hoc per alia etiam latius prosequitur Pau. de Cast. in d. consi. qui etiam dicit, ꝙ d. l. scripturas, ne dum habet locum, qñ agitur de præiudicio alterius respectu hypothecæ, sed etiam qñ agitur de p̄iudicio alterius iuris quęsiti ex publico instrumento. Vnde qñ non habet subscriptionem triũ testium non aufertur præiudicium alteri habenti causam ab eodem per posterius, qñ de iure suo constat ex publico instr̃o. Si verò alius habuit causam prius, & tũc si postea confiteatur se debitorem alterius in scriptura priuata, & ēt in instrumento publico nihil probaret, & in nullo præiudicaret illi, de cuius iure anteriori constaret, ēt si talis cõfessio facta esset vt dixi, vt ex retro: quia diceretur & confiteretur, ꝙ iã sunt decē anni, ꝙ habuit & recepit &c. prout dicitur factũ in casu nostro, per no. per Bar. in d. l. repetita. & per alia de quib. supra. Et iõ cum hmõi scriptum priuatum non nocuerit, nec nocere potuerit ser Contugoni, sequitur ꝙ de falso ser Dñicus nõ potest puniri, nec tanquã fieri faciens, nec rõne vsus, quia ex tali ēt vsu non potuit nocere alteri. Sed re vera, vt est dictum, ex aliquo capite non põt dici falsum cõmisisse: quia omnia quæ fecit & dixit, sunt vera, & si in aliquo

veritas

veritas deficit. Istud contingit solũ circa confessionem co. Borsii, cuius confessio dici potest non continere veritatem, si facta sit ex falsa cã: non autem dici potest ex hoc vel ex alio, ꝗ scriptum sit falsum, vel ꝗ ser Dñicus fieri fecerit vel composuerit scriptum falsum, vel ꝗ alio modo alicui obrepserit. Et ita indubitanter concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus, qui ex forma statuti impune occidi potest, an occidi etiam possit impune extra territorium bannientis. vide num. 4. & 6.*

2 *Contumax, qui ex forma statuti pro confesso habetur, intelligitur non ipso iure, sed requiritur declaratio saltem super contumacia.*

3 *Statutum simpliciter loquens de delinquente, comprehendit etiã subditum extra territorium suum delinquentem.*

4 *Occidens bannitum in territorio alieno, vbi id per statutum licet puniri non potest in loco suæ originis, vel domicilij.*

5 *Iudex loci originis quando possit quærere de delicto commisso in alieno territorio à suo subdito, de quo coram iudice loci, vbi commissum fuit delictum, quæsitum & pronunciatum fuit.*

7 *Dictio, ob, & dictio, propter, causam remotam significant.*

8 *Extensio aliàs prohibita permittitur, vt absurdum euitetur.*

9 *Iudex domicilij pro delicto extra territorium commisso per viã inquisitionis procedere non potest.*

10 *Pœna pro delicto imponi debet secundum statutum loci commissi delicti, non autem originis.*

CONSILIVM LXXXIIII.

De plurib. quæritur, sed primò videndum est, an bãnitus, qui extra territorium fuit occisus, potuerit impune occidi ex forma statuti Ferrariensis. Et vr̃ 1 †dicendũ ꝗ n on, præsertim ex duob. Et primò: q̃a statutum loquitur de illo, qui occidit vel vulnerauit in ciuitate Ferrariæ, vel eius districtu aliquem, qui sit in banno. Quia igitur statutum se restringit ad illum, qui occisus fuit in ciuitate & districtu Ferrariæ, locũ non hẽt qñ bannitus occidit extra illum districtũ & territoriũ ſm Bar. in l. cunctos populos. C. de summa Tri. pe. col. versi. mihi non vr̃ &c. vbi dicit, ꝗ statutum, quod loquitur limitarẽ de eo, qđ fit intra territoriũ locum non hẽt in his, quę fieret extra per l. si vero. §. de viro. sol. matri. & vbi etiam statutũ simpliciter loqueretur, intelligi tñ deberet de bannito occiso intra territorium statuentium: q̃a bannum extra territorium non afficit personam, secundũ Bal. in l. 1. C. de hæred. instit. col. pen. dicens ẽt, ꝗ extra territoriũ redigitur ad instar cuiuslibet alterius priuati, per l. cum vnus. §. is qui. de bon. autho. iudi. posiden. Et dr̃ ſm eum, a certa parte bannitus, s. in aliis locis in quib. liberas ædes habet. ¶Secundo: quia dictum statutum permittens impune occidi bannitũ loquitur de illo, qui sit in banno ob tale delictum ꝑꝑ quod puniri potuisset pœna mortis, non tñ ob illud delictum fuit bannitus, sed propter contumaciam; ideo in illo statutum non hẽt locũ: qm̃ aliud est, ꝗ quis banniatur ob delictũ, de quo dicta pœna venit imponenda: & aliud est, ꝗ banniatur ꝑꝑ contumaciam, vt latè declarat Bal. in l. 1. C. de hære. inst. quinimmo 2 vr̃, ꝗ ẽt non constet de delicto: quia †licet dictus contumax, & bannitus si non comparuerit in termino præfixo, habeatur ꝓ confesso ex forma statuti, non intelligitur tñ, ꝗ habeatur pro confesso ipso iure, sed requiritur declaratio saltem super cõtumacia, ſm Pau. de Cast. in consi. 23. Super primo &c. ꝑ no. ꝑ gl. in l. 2. §. ꝗ si actor. C. de iura. calum. & ꝑ Bar. in l. eius qui delatorem. in prin. de iur. fis. ¶Nec obstare vr̃, ꝗ occisus esset bannitus de territorio, in quo homicidium fuit commissum q̃a licet in illo territorio occidens puniri non posset, nihilo minus in loco originis vr̃ puniẽdus. l. 1. & 2. C. vbi de crimi. agi opor. nec debet attendi territorium, in quo aliquid fit, sed solum locus, vbi conuenitur, i. an illo loco sit licitũ vel illicitum. l. nõ solum. §. & qui & l. propter litem. de excu. tut. bannũ. n. extra territoriũ non porrigit effectum, vt dictum est, ſm Bal. in d. l. 1. C. de hære. inst. & ideo, quia in loco homicidii occisus alibi nõ erat bannitus, debet posse puniri. ¶Nec ẽt obstare vr̃, ꝗ iudex territorii, in quo homicidium fuit cõmissum, cęperit de delicto prius recognoscere, & ꝗ super eo sit lata sñia: quia ex quo pœna non fuit imposita, non prohibetur contra delinquentẽ iudex domicilii procedere, ſm Bar. in l. sepulchri. de sepul. vio. & Ant. de Butr. & Imo. in c. de his. de acc. & Iac. de Belu. in d. l. 1. C. vbi de crimi. agi opor. & vr̃ ẽt, ꝗ debeat condemnari ſm dispositionem statuti originis & non ſm ius cõe, vel ius municipale loci ipsius delicti, ſm Ang. in l. fi. de iurisd. om. iud. & in disputatione, Bononiensis in sua ciuitate bannitus &c. in primo dub. quia si per statutum imponeretur expresse certa pœna delinquenti extra territorium, deberet statutum seruari. l. 3 fi. de decr. ab ord. facien. Si ergo potestas† ligandi subditum extra territoriũ competit statuenti, ergo statutũ simpl'r loquens dẽt illũ cõprehendere. l. 1. §. gñaliter, de leg. præst. & l. de precio. de publ. Et ꝑpea, ſm eũ, nõ est vis, vtrum statutum specialiter loquatur de delicto cõmisso extra territorium, vel loquatur gñaliter & indistinctè, & ista opinio vr̃ etiam probari in l. si quis hoc genus. C. de episc. & cleri. vbi iudex secularis punit delictum commissum in ecclesia ſm legẽ suã, & tñ delictum illud non est cõmissum in suo territorio. ¶Sed præmisis nõ obarbitror, ꝗ inquisitus veniat ex toto absoluendus: nam, vt in facto proponitur, iste occisus erat bãnitus in loco homicidii, & ex forma illius statuti poterat impune offendi. Stante igitur tali statuto ille, qui in d. loco occidit talem bannitũ, nõ dr̃ delictũ aliquod commisisse, ſm Bar. in l. vbi pactũ. C. de transa. & Bal. in l. 1. §. 1. ne quis eum. & tanto magis nõ est delictũ, si statutũ dicat, ꝗ bannitus licitè vel impune possit occidi, ſm Bal. in l. decuriones. in fi. C. de infa. quia quod licet, non est maleficium, ſm eũ, ꝑ l. is qui aggressorem, ad leg. Corn. de sica. & loquitur ẽt Bald. qñ bannitus occideretur ex priuata inimicitia, & cũ eo trãsit Io. de Ana. in c. si perfodiens. de homi. vnde in loco, in quo fuit occisus, puniri non potuit occidens: quia quod fit lege permittente pœnã nõ meretur. l. Gracchus. C. de adul. 4 ergo † etiã in loco originis puniri nõ debet: quia sicut inspicitur in contractib. locus, in quo fit quantum ad ipsius solennitatem & validitatem & obligationẽ inde surgentem. l. si fundus. §. 1. de euic. & no. Bar. & alii, in l. cũctos populos. C. de sũ. Tri. ita in delictis debet inspici locus, in quo fit actus. l. omne. de iud. & facit, quod no. Bar. in l. 2. de eo quod certo loco. dum reprobat gl. ibi. & ita per istam rõnem in terminis tenet Nellus in tract. bannito. in secunda parte secundi temporis. q. 56. ¶Nec ob. dum dicebatur, ꝗ occisus non habebatur pro bannito extra illud territorium, a quo fuit bannitus: quia verũ est, vbi extra illũ locum fuisset occissus. Nam si fuisset occissus alibi, vbi non erat bannitus, potuisset occidens in illo loco puniri, ſm Nellum in loco præalle. in fi. d. q. & vltra eum idem ẽt tenet Pet. de Anch. in c. canonũ. statuta. de cõsti. in char. 12. ver. 3. principaliter. & Imo. in cle. pastoralis. de re iud. sed qñ occidit in loco, a quo est bannitus: tunc ille locus tm̃ attendit quo ad pœnam & obligationem inde surgentẽ, & nõ tm̃ quo ad illum sed vbiq;, & sic ẽt quantũ ad forũ originis & domicilii ꝓ prædicta. Secundo nõ potest iudex originis de hoc homicidio inquirere: quia de eodẽ delicto fuit ẽt in loco, vbi cõmisit homicidiũ inquisitus & absolutus ex causa: quia non deliquit. Nã 5 aliqñ† corã iudice loci ipsius delicti quæritur de delicto, & iudiciũ inchoatur, & dubitatur, vtrũ lite pendente possit iudex domicilii vel originis cognoscere. ¶Aliqñ & secundo quæritur an lata sñia cõdemnatoria per primũ iudicem contra accusatũ vel inquisitum contumacẽ possit procedi coram secundo iudice, & de istis loquitur Bar. in d. l. sepulchri. de sepul. viol. & de hoc nihil ad rem nrãm. ¶Quandoq; vero & tertio lata est sñia absolutoria pro accusato uel inquisito per primũ iudicẽ, vt in casu nostro, & tunc de eo. delicto non potest amplius quæri coram secundo iudice originis. l. hos accusare. §. iisdẽ. de accu. & in c. de his. eo. ti. & est ratio: quia qñ quis est condemnatus in vno loco & facta est executio: vt quia pœna sit soluta, non potest amplius cõtra eũ de eo. delicto per alium iudicem procedi: quia de delicto eiusdem hominis non debet pluries quæri l. licet. §. possumus. ff. nau. caupo. stabu. & c. cum non ab homine. in fi. de iudi. ſm Bar. in d. l. sepulchri. Sicut ergo accusatus, qui soluit condemnationẽ, nõ potest in alio foro accusari, ita ẽt si sit absolutus in vno foro: quia sñia condemnatoria, postquam pœna est soluta, hẽt vim sñiæ absolutoriæ. l. si quis cum totum. §. planè. de excep. rei iudicatæ. & non tantum prædicta procedũt, qñ primo quis fuit accusatus criminaliter, sed etiam si contra illum fuit processum per viam inquisitionis, &

& fuit absolutus,ſm Bar. in d.§.iisdem quia ſm eum ,inquiſitio ſuccedit loco accuſationis,per ea quæ habentur in l.2.§.ſi publico.de adult.idem ſm eum tenet Inn.in c.cum dilectus de elec.& idem tenet Ang.qui etiam allegat Inno.in loco prædicto,in l.non cogendum.§.qui ita.de procu.& Anto. de But.& Abb.& alii,in d.c.de his.de accuſa.& eſt cõis opin.& per prædicta patet,ꝙ nõ ob.no.per Bar.in d.l.ſepulchri. qa loquitur, qñ pendẽte iudicio coram primo iudice ſecundus cępit inquirere,vel qñ ſñia condemnatoria fuit lata per primum iudicem contra reum contumacem , quæ non potuit executioni mandari:imò Bar.determinat potius pro nobis in quantũ vult , ꝙ ſi ſententia condemnatoria per primũ iudicem lata habuiſſet executionem,& pœna fuiſſet ſoluta,ꝙ de eo crimine non poſſet amplius alius iudex originis quærere : quia dicta ſñia condemnatoria, quæ habuit executionem æquiparatur ſñiæ abſolutoriæ,& hẽt eandẽ vim , & prædictæ ſñiæ iudicantur a pari. d.§.planè,prout etiam declarat Io.de Ana. & Are. in propoſito noſtro in d.c.de his.de accu.& iſta ẽt rõ concludens eſt iudi

6 cio meo.¶Tertiò †debet abſolui inquiſitus: quia ex forma ſtatuti originis permiſſum eſt occidere bannitum in ciuitate vel diſtrictu Ferrariæ,ſi ſit bannitus ob delictum,propter quod ſi in fortiam cõis veniret mortis pœnam pareretur. &c. ¶Cum igitur iſte, qui dr̃ occiſus , fuerit in ciuitate Ferrariæ bannitus potuit occidi impune,ẽt extra territorium Ferrarienſe,ſecũdũ Nellum in dicto tract.& in parte præallegata. q.57. quia quo ad municipium Ferrarienſe illa pœna perſonalis comitatur illum quocunque vadat.allegat Docto.in d.l.cunctos populos. & Bal.ita ibi determinantem in ſpecie in Are.occidente Aretinum in territorio Florentino,non.n.attenditur ſm eum territorium , ſed ſolum an ſm locum conuentionis ſit licitum vel permiſſum,allegat.l.nõ ſolum.qui.& l.propter litem.de excu. tut.& dicit eſſe caſum in l.3.§.transfugas.ad leg.Cor.de ſica.& ꝙ ita ſeruatur.¶Nec ob.ꝙ iſte fuerat bannitus ob contumaciã & non ob delictum,ꝑꝑ quod veniret imponenda pœna mor

7 tis:quia quãuis ſtatutũ dicat ob tale delictũ &c.† tñ illa dictio ob,ſignificat cauſam remotam,& differt a dictione,ex,quæ ſignificat cauſam proximam,ſecundũ Bar. in l.nõ dubium circa vlt.col.C.de legib.& in l.eo tꝑe.§. ſeruus de pecul. ſicut etiam dicitur de dictione ꝑꝑ, quæ non differt in hoc à dicta dictione ob,ſm Barto.in dictis locis.& Bal.in l.1.C.ſi ſeruus extero.

[¶Cum ergo iſte eſſet inquiſitus de furto ,pro quo ex forma ſtatuti veniebat imponenda pœna mortis, & citatus fuerit cõtumax, licet ex contumacia fuerit bannitus & illa fuerit cauſa proxima ipſius banni,furtum tñ, de quo inquiſitus fuerat , & cuius occaſione citatus fuerat,extitit cauſa remota ipſius banni : & propterea in tali bannito ſtatutum habet locum . Non ob.etiam , ꝙ ſtatutum loquitur de bannito occiſo vel offenſo in ciuitate,& diſtrictu Ferrariæ,quia intentio ſtatuti non fuit, ꝙ quis Ferrariæ puniri poſſet , ſi bannitum offenderet extra eius territorium,ſed de offendente in ciuitate, & diſtrictu ſtatutum fecit mentionem, vt poneret caſum,in quo actus nullo modo puniretur:quia tunc non poteſt homicidium puniri in ciuitate Ferrariæ,nec alibi:hoc eſt, in loco originis vel domicilii ipſius offendentis,vt dictum fuit ſuperius. Sed ſi offenderetur bannitus extra dictum diſtrictum, quamuis offendens Ferrariæ puniri non poſſet in loco tñ, in quo offendit puniri potuiſſet,vt etiam dictum eſt . & quantum verba ſtatuti ſtant reſtrictiuè,& limitatiuè reſpectu loci. quaſi ꝙ ſtatuentes voluerint declarare , ꝙ abſolutè volebant delictum commiſſum extra dictũ locũ remanere impunitum: quia hoc facere non poterant.l.fi.de iuriſ.om. iud. non aũt voluit ſtatutum excludere alium locum quantum ad hoc:vt puniri poſſit offendens in ciuitate Ferrariæ,aliàs ſequeretur,ꝙ ſi Ferrarienſis in territorio dictæ ciuitatis offenderet bannitum , ibi non puniretur , & ſi illum offenderet extra illud territorium,poſſet Ferrariæ rõne originis,& domicilii puniri.d.l.1.& 2.C.vbi de cri.agi opor.ꝙ eſſet abſurdum: quia primo caſu rõne delicti & ratione domicilii in loco ſortitur forum,& alio caſu ratione originis tantũ, Vnde congruentius,& facilius deberet primo caſu poſſe conueniri,& puniri Ferrariæ,ꝙ̃ in alio caſu:quia duo vincula ſunt fortiora.aut.itaq;.C.cõmu.de ſucceſſio. pro tali igitur abſurdo euitando debet capi dicta interpretatio , quamuis ex ea ſe-

8 quatur extenſio extra locum:quia † vbi extenſio eſt prohibita; tñ permittitur vt abſurdum euitetur, ſm Alex. in l.ſed ſi hac.§. liberos de in ius vocã. nam & diſpoſitio teſtatoris reſtricta ad certum tꝑs ẽt odioſa,ſicut eſt prohibitio alienationis, extenditur extra illud tꝑs,ſi ratio prohibitionis reſpicit omne tꝑs, ſm Bar.in l.pater.§.fundũ,de leg.3. ergo, & diſpoſitio ſtatuti dẽt extendi extra locũ reſpectu loci Ferrarienſis,in quo ſubeſt eadem & maior nõ permittendi offenſionem banniti: & quamuis iſto caſu non ſit rõ expreſſa , non tñ minus debet extenſio quantum ad hoc eſſe permiſſa, qñ aliàs ſequeretur abſurdum: quia tali caſu veriſimile eſt, ꝙ ſtatuentes ita declaraſſent, ſi interrogati de hoc fuiſſent,vt no.ꝑ gl.& Doct. in l.tale pactũ.§. fi.ff.de pactis . Nec etiam ob. ꝙ bannum extra territotium nõ afficiat perſonam , & ꝙ extra illud non dicatur bannitus , ſm Bal.in l.prima. C.de hære.inſti.quia illud procedit ſolum quãtum ad forũ alterius territorii , & non quantũ ad forum loci, in quo quis eſt bannitus,vt etiam dixi ſupra.¶Stantibus igitur præmiſſis fruſtra de alio quæritur,videlicet vtrũ debeat inquiſitus puniri ſm formam ſtatuti originis vel loci , in quo commiſit homicidium;qm̃(vt eſt dictũ)aliqua pœna illi non venit imponenda.Sed vt petenti morem geram,dr̃,ꝙ caſu,quo eſſet puniendus,vel locum haberet pœna iuris cõis,vbi in dicto loco ſtatutum ſuper hoc aliquid non diſponeret. Circa quod eſt

9 primò aduertendũ † ꝙ ſolet eſſe dubiũ,vtrum pro delicto cõmiſſo extra territoriũ poſſit iudex domicilii procedere ꝑ viã inquiſitionis,& Old.in diſputa.quam refert & ſequitur Ioan. And.in additio. Spe.de competen.iudi.ad ti.§.1. in addi.incip. Antequam.ver.longè plus Odofre.&c.tenuit ꝙ non,& Bald. ſimiliter in addi.Spe.in ti.de ſent.col.12.ver.ſñia lata ex inquiſitione &c.& Bal.in d.l.cunctos populos.in reperitio. magna, charta antepenul.ver.de ſecundo membro &c.etiam ſi ſtatutũ dicat,ꝙ de oĩ maleficio poſſit inquiri: qa debet intelligi de maleficio cõmiſſo in territorio , ſed de commiſſo extra territoriũ poterit ſolũ procedi per viam accuſationis , ꝙ̃ eſt permiſſa de iure cõi,& inquiſitio non regulariter,vt no.in d.l.2. §.ſi publico.de adult. Verũ quia aliqui tenent contrarium in locis infe-

10 rius allegandis , in hoc præcipuè vim non facio,ſed † dico, ꝙ quamuis procedat inquiſitio, ꝙ imponi non poteſt pœna ſtatuti loci originis, ſed debet locũ habere pęna ſtatuti loci commiſſi delicti,vel iuris cõis, vt voluit Bart.in d.l.cunctos populos.char.pen.ver.item quæro, quid ſi ſtatuto hoc nõ caueatur &c.maximè per id quod habetur in l.1. C.vbi ſenato. vel clari. & in l.ſi fundus.de euictioni.& l.cũ vnus.§.1.de bo.auth. iud. poſ.& expreſsius in capit.animarum.§.1.de conſtit.iu 3.& refert ꝙ quantum ad caſum noſtrum idem tenuit Odofre.& Albe.de Gandi.in fine ſui operis maleficiorũ,& idem tenet Iaco. de Belu.in l.1.C.de emancip.libe.& Bald.in d.l.cunctos populos.in vlt.char.in lectura ordina.Et etiam Salice.ibi verſ.vndecima quæſtio eſt &c.& Bal.in l.ſecunda. C.de eunu.& in repetio.l.neganda. in 4.col. C.qui acc.non poſ. & in l.fi. de iuriſd. om.iud.in 2.q.& Pet.de Anch.in repetitio.c.poſtulaſti.de foro compe. in quinta oppo. & ibi reſpondet ad l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſco.& cler.trib.modis,& iſtam etiam opinionẽ latè proſequitur & tenet Alex. in conſi. 111. in 1. vol. vbi etiã refert dictas reſponſiones Pet.de Anch.in d.c.poſtulaſti. ad dictam l.ſi quis in hoe genus.& ipſe reſpondet ad rationes Ang. tenentis contrarium in d.l.fi.de iuriſ.om.iud. & in dicta diſputatio.Bononienſis &c.in primo dubio, quem aliter non refero:quia videri poteſt facile, qui etiam dicitur prædictam opinionem eſſe communem, & ꝙ ab ea non eſt recedendum , vt traditur in locis vulgarib.Et propterea concluditur ex præmiſſis,ꝙ homicidium hoc nõ eſt aliquo modo punibile in aliquo loco, & quòd ibi puniri deberet ꝙ non eſt concedendum , ꝙ pœna ſtatuti Ferrarienſis non haberet locum, ſed pœna ſtatuti loci ipſius homicidii. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Opinio vehemens veritati conſona idem quod ueritas operatur. & vide num.12.*

2 *Bannitus ad ciuitatem reuerſus, & per multos menſes a principe toleratus,an pro rebannito haberi debet,vt impune occidi non poſſit.vide num.9.& 15.*

3 *Inſtrumenta notarij putatiui,qui ſe pro notario geſſit,ſciente,et patiente ſuperiore ,qui eum creare tabellionem poterat , non valent.*

valent. & vide num. 11.

4 *Rebannitus sub conditione, ea adueniente gratia non fruitur, nisi condi tionem extitisse per iudicem fuerit declaratum.*

5 *Prodigus, cui bonis interdictum erat, si reuertatur ad sanos mores an ipso iure sub curatore esse desinat, cesset q; interdictio.*

6 *Pœna, quæ ipso iure imponitur, ita demum locum habet, si id propter quod imponitur, commissum fuisse per sententiam declaretur.*

7 *Vt perueniri possit ad pignorum captionem contra tertium possessorem vel fideiussorem non sufficit, si de excussione iam facta constet, nisi eam legitime factam esse per sententiam constet.*

8 *Occisores banitorum, qui fuerunt rebanniti, quando in culpa esse dicantur, ob non requisitionem factam de rebannitione.*

10 *Tolerantia Papæ in non puniendo legem transgredientes, an dispensationem inducat.*

13 *Error communis ius non facit, quando ad fuit defectus solennitatis a lege requisitæ in electione facienda.*

14 *Postliminij ius locum non habet in redeunte in ciuitatem qui traditus fuerat hostibus ob percussum eorum legatum.*

18 *Animus in continuando non inducit matrimoniũ de nouo, quod ab initio propter errorem non valuit.*

CONSILIVM LXXXV.

IN proposita q̃one vr̃ prima facie dicendũ, Simonem non potuisse impune offendi & occisores de homicidio teneri, & debere cõdemnari: quia quamuis dictus Simon fuisset semel pro delicto homicidii bannitus, nihilo minus ex indulgentia principis fuerat restitutus seu rebannitus, de qua constat, & quamuis de libro bannitorum nunquã fuisset cancellatus, per hoc tñ occisores nõ excusantur: quia ex quo dictus Simon ad ciuitatẽ reuersus, & receptus cõi opinione hẽbatur & reputabatur pro rebannito, talis † opinio cõsona veritati idẽ operat,
1 quod certitudo, vt probatur ex notatis ꝑ gl. in l. si quis extraneus. §. sciendum. de acq. hæred. de qua exclamat ibi Bal. dicẽs, ꝙ multa sunt, de quib. nõ potest haberi vera certitudo: tñ vehemens opinio iuncta cum veritate idẽ operatur ꝙ certitudo, & fuerunt verba Oldra. in d. §. sciendum. & ꝙ vehemens opinio habeatur pro scientia, vult etiam gl. in l. 2. §. pen. in verbo, scire, vti possi. & in l. paterfami. in verbo, scit, de hære. inst. quã no. ibi Bal. & Imo. & Bar. in l. qui bona. §. qui alieno. de dam. infec. & facit, quod notatur in l. si tutor petitus. C. de pericu. tuto. & c. cum tua. qui matrimo. accu. possunt. & per Bar. in l. is potest de acq. hær. ver. nunc videamus, in quibus locis habetur, ꝙ scĩa probatur per famã. Si ergo dicti occisores intelligũtur sciuisse dictum Simonẽ fuisse rebannitum, ergo puniri debent, nec excusantur, quamuis de libro bannitorum non esset cancellatus ẽm Bar. post antiquos, in l. pen. de adul. & Io. And. in regula, cum quis, in mercuria. lib. 6. & in addi. Spe. in rub. de oblig. & solutio. in fi. & Iac. But. in l. de ætate. §. ex cã. de interr. act. Ray. & Iaco. de Are. in l. 1. §. si omnes. de ventre inspicien. ¶Secundo alia ratione hoc confirmatur. Nam licet etiam dictus Simon nõ fuisset ex gratia per principem exprese rebannitus, ex † quo tñ ad ciuitatem est reuersus, & per multos men-
2 ses per principẽ toleratus, & cũ illo conuersatus, ac ad seruitia illius receptus, videtur ex hoc affidatus, & rebannitus, vel pro rebannito debuit haberi, & ideo non potuit offendi ẽm Sali. notabi. in l. nullus. per illũ tex. C. de iude. & Io. de Ana. in c. sicut extra eo. ti. & vltra eos reperio ꝙ idem prius tenuit Oldra. in quodam consi. quem refert & sequitur Nellus in tract. banni. in 3. parte, secundi tpis. q. 84. vbi quærit, an bannitus ex forma statuti, qui reuersus est ad ciuitatem, & ibi stetit longo tempore, sicut ciuis existens de consi. & alia faciens. quæ alii ciues faciunt, potuerit impune occidi, & per plura determinat ꝙ non. ¶Et primo vigore publicæ auth. quia ille habebatur vt alii ciues. Ne ergo sub eius prætextu decipiatur, idem dẽt de ipso sicut de aliis ciuib. iudicari, arg. l. 1. C. de his qui ven. æta. impetra. Et quia cũ cõem cum aliis vitam duceret, eandem sentire debet in legib. disciplinam. c. recolentes. de statu monacho. & cum eadem pericula experiretur, iuxta quoque eadem sibi vendicare debet l. 1. circa prin. de bono. pos. ex testa. mili. & cũ per similisq; militia sit, iustũ vr̃ eisdem priuilegiis gloriari. l. iubemus. C. de proxi. sacro. scri. ¶Secundo dicit ipse, facilius pœna remittitur, quam priuilegium auferatur, eo ꝙ vnum est fauoris & gratiæ, alterũ verò supplicii & pęnæ. l. fi. de const. prin. & l. cum quidam de lib. & posth. Sed habitus in cõi contrarius veritatis tollit priuilegium. l. si quis partem. ad Macedonia. & l. si quis ignorans. ff. locati, immo & aliquando facit cessare ius cõe. l. itẽ apud. §. si quis virginem. de iniuriis. & l. sed si accepto de iure fisc. ergo multo magis tollit pœnam ex banno inflictã. ¶Tertio mouetur: quia sicut substantia veritatis actũ aliquem reddit illicitum, ita & opinio cõis quanquam iuri sit cõtraria. Sicut ergo si verè bannitus non fuisset, non licuisset occidere, sic nec qñ verè erat bannitus cõi opinione in cõtrarium se habente. l. cũ quidã. versi. ꝙ si ipse. de acq. hæredi. vbi ẽm eũ, hoc probatur apertè, & no. l. ventre. eod. ti. ¶Quarto, quia error publicus facit ius. §. testes. institu. de testa. & l. Barbarius, de offic. præto. & l. 1. C. de testa. & l. Labeo. in fine. de supellec. lega. Et præsertim debet hoc casu ius facere tam fauorabile, tam benignum. s. vt impune quis occidi non possit, sicut nec alii ciues. Talis namq; error immutat aliqñ statum alicuius: nam de seruo incapace ciuilium actuum facit capacem. l. 1. §. & qui. C. de lat. li. tollen. Et vltra prædicta adducit postea aliam rõnem in proposito: quia si aliquis pulset Legatum hostium traditur hostib. vt seruus eorũ fiat. l. vlt. ff. de legatio. & no. in l. 3. §. fi. de capt. Pone ergo, ꝙ talis pulsatus, & hostib. traditus reuertitur ad nos, si non recipitur, non recuperat iura ciuitatis: si autem recipitur ea recuperat: sic & in proposito cum hic bannitus rediens receptus fuerit, & in omnib. tractatus vt ciuis, iura aliorum ciuiũ debet habere. ¶Confirmo præmissam opinionem.
3 †Nã quamuis dubia videatur qõ, vtrũ valeat instra a notario putatiuo, vt per Doc. in c. 1. de fid. instr. & in d. l. Barbarius. & in d. l. 1. C. de test. nihilo minus qñ ille, qui non erat notarius, gessit se pro tali patiente & sciente superiore, qui illum tabellionem poterat creare; tunc valent gesta ab eo, ẽm Ant. de But. in d. c. 1. de fid. inst. per c. consultationib. de iure patrona. & facit, qđ no. Bal. in l. 2. C. de sent. vbi concludit, ꝙ si quis gessit se pro delegato sciente, & patiente ordinario, ꝙ præsumitur delegatio, ꝑ l. 1. §. magistrũ de exerci. & per illum tex. dicit etiam Gulie. in l. 1. de neg. gest. ꝙ ille, qui se gerit pro locumtenente alicuius, illo sciente & patiẽte intelligitur ab illo tacitè ad hoc deputatus: ex quo Simon, principe sciente & patiẽte, & qui potuit eũ rebannire, stetit in ciuitate, & sub eo militabat. Et tanto magis prædicta procedunt: cũ præcesserit gratia, de qua cõstat, & sic authoritas superioris: quia cũ cõis error facit ius, q̃uis veritas op. contrarietur. d. l. Barbarius quæ propriè isto casu loquitur. ẽm Doct. cõiter ibi: & in d. l. 1. C. de testa. cum cõcor. de quib. ibi per Alex. ¶Et adhuc prædicta confirmantur. Nam eo ipso ꝙ princeps, qui potuit dispensare & rebannire, recepit d. Simonem ex certa scientia pro milite in ciuitate & ad eius tutelam & defensionem, vr̃ secum dispensasse, & illi bãnum remisisse, sicut dicimus, ꝙ vbi superior ex certa sciẽtia ꝓmouet inhabilem ad aliquod officium, ꝙ per hoc vr̃ secũ dispẽsasse, ẽm Inn. d. Ant. de alios in c. præterea, de testi. cog. & idem sentit. in c. diuersis salariis. de cler. coniug. & sequitur Abb. in c. fraternitati. de scisma. & probatur in l. quidam consulebant, & ibi no. Doc. de re iud. & in l. idem Vlpianus de excus. tut. ¶Sed præmissis non obst. contrarium de iure puto verius: nam certum est, ꝙ Simon pro homicidio fuit bannitus: quia de banno constat ex publicis documentis: & quia in libro banitorũ tanq̃ bannitus erat descriptus, prout per testes dr̃ esse probatum: quia libri incendio sunt consumpti & perempti, potuit ergo offendi ex forma statuti, de cuius validitate non dubitatur: & per ꝓñs intentio occisorum est fundata. Sola igitur difficultas est in r̃ndendo ad allegata in cõtrarium. Non ob. ergo gratia, & indulgentia principis: quia illa fuit condõnalis: qm̃ remisit bannũ habita prius pace ab offensis, & sic si habuerit vel habebit pacem. l. testatore. de cõd. & dem. & per Bar. in l. 1. eo. ti. iux
4 ta fi. Quamuis itaq; † prius habuisset pacẽ, & de illa nunc constaret ex iustro publico, tñ per indulgentiam & gratiam non desiit esse bannitus, & ei non potuit prodesse antequam per iudicem esset declaratum, condõnẽ illã extitisse, et sic pacem habuisse, prout in terminis decidit Nellus in d. tract. bannitorũ, in 3. parte secundi tpis. q. 79. vbi quærit, quid si post bannum facta sit lex, ꝙ omnes banniti debeant rebanniri, qui seruirent duob.

duob.mēsib.in exercitu suis sumptib.vel dicebatur, ꝙ essent a banno liberati. Si quis ergo fecit id, quod lex mandat, an erit statim liberatus,& mox desinat esse bānitus. Et dicit,ꝙ aut dicta lex vult,ꝙ ipso iure sit liberatus, aut simpliciter dicit,ꝙ sit a banno liberatus,prout in casu nostro,& tunc dicit illum nō esse rebannitum, nisi sequatur declaratio, ꝙ id factum sit, ꝙ fieri debuit,per no.per Inno.in c.bonæ.de æta.& quali. Ante n.quam facta sit declaratio,ſm eum,incertum est,an sic factū sit,& ideo id certum esse debet.l.hoc iure.& l.ita stipulatus. de ver.obl.Nec ob.dicit ipse,vt in proposito, ꝙ lex sit semper certa.l.cum quid. §.quod dr̄. de acq. hæred. quia illud verum est quantum ad sententiam legis. Quo vero ad sn̄iam hominis,q̄ hic requiritur,non est ita,vt ibi & in l.antiqui.si pars hære.pet. Et per istam rōnem declaratur, ꝙ non est dr̄ia hoc casu inter conditionem de præterito,vel de futuro:quia omnino ēt tunc declaratoria requiritur post condōnem purificatam, quo tpe idē est,prout de cōdōne de præterito. l.in tps in prin.de hære. instit.& nedum d.sn̄ia declaratoria est necessaria,ſm Nellum in loco preall.qn̄ agitur de priuatione iuris,& sic de re odiosa, vt vr̄ loqui Inno.in d.c.bonæ. & Bart.in l.eius qui delatorem. in prin.de iure fisci,& in l.2.§.ꝙ si actor.de iur. cal. Sed etiam qn̄ tractatur de extinctione pęnæ,vt in casu nostro. Et istud ēt vltra eum melius probatur ex no. per Bart. in l.is cui bonis.de verb. oblig.ver. quæro aliquis ad sanos mores &c.vbi quærit,

5 †an si prodigus, cui erat bonis interdictum, reuertatur ad sanos mores, desinat ipso iure esse sub cura, & extinguatur interdictio,& post Iac.de Aret.concludit, ꝙ si erat manifestum ad sanos mores rediisse,ipso iure cessat interdictio. Si vero nō sit manifestum, tunc sn̄ia declaratoria est necessaria: & tn̄ hoc casu non agitur de priuatione iuris,sed de extinctione odii,sicut in casu nostro,& cum Bar.transit ibi Pet.de Anch. Pau.de Cast.& Alex.& Bal.in l.1.in fi.de curato.furio.& in l.2.C.qn̄ prouoc.& ſm Alex.in d.l.is cui bonis.

6 †requiritur dicta declaratoria,qn̄ non est manifestum, ēt si dicat quid ipso iure fieri, per c.cum ſm.de hære.in 6.& quamuis nō dicat,hoc vult Bal. in l.si quis maior.C.de trāsa.qui dicit, ꝙ quamuis dicatur ibi, ꝙ periurus efficitur infamis ipso iure, tn̄ non hr̄ pro infami: antequam sit declaratum per sn̄iam,ꝙ venit cōtra iurm̄,per d. l.eius qui delatorem.& per no. in simili in auth.de tabel.§.pe. &cum eo transit ēt Alex.circa vlt. col.per not.per Arch.& Io. And.in c.1.de homic.lib.6.qui singulariter dicunt, ꝙ oīa iura mundi,quæ dn̄t,pœnam imponi ipso iure,debent intelligi,dū modo sequuta sit sn̄ia declaratoria per quam declaratum sit fuisse commissum id,pp quod veniebat imponenda illa pœna alias illa pœna effectum & executionem non habebit,per plura iura,& maximè per tex.in d.c.cum ſm. & idem tenet Bal.in c.1.de feudo sine culpa non amitten. & in auth. qui semel. C. qūo & qn̄ iud.col.pen.& in auth.hoc amplius.C.de fideicom. Comprobantur ēt prædicta:quia vbi aliquid conditionale deducitur,debet prius conditionis purificatio liquidari, ſm Bal. in l.cū testō.C.de test.manu.& in l.si q dē.C.de except. p l.hoc hoc iure.de ver.ob.q̄ addicit singularē.Et idē ēt no.Ale. in d.l. hoc iure.q̄ legit cū l.in illa.Et quāuis Ang.Imo. & Ale. in l.ita stipulatus.in no.dicāt, satis liquidari per probationes absque alia sententia declaratoria: nihilo minus hoc non obstat:quia in casu nostro de implemento conditionis Simon nullam fecit probationem in iudicio,antequam occideretur,prout fieri debuit ad effectum vt offendi non posset. Præterea, ꝙ immo ēt d.casu necessaria sit declaratio,tenuit Ray. Ang.& Imo. in l.q Romæ.§.Augerius.de ver.obl.& vbi ēt alia opinio esset verior illa tn̄ procedit & locum habet quo ad eum, qui proponit vel deducit: sed quo ad tertium,& quo ad effectum agendi contra tertium,sicut in casu nostro, semper d.sn̄ia declaratoria est necessaria.ſm Alex.in d.l.ita stipulatus.in 3.col.per no.per Bart. in l.stipulatio.§.habet.de ope.nou.nunc.vbi vult quod ad hoc

7 †vt perueniri possit ad captionem pignorum contra tertiū possessorem,vel cōtra fideiussores,non sufficiat constare de excussione iam facta,sed est necesse ēt, ꝙ per sn̄iam declaretur, excussionē esse legitimè factam. Et cum Bar.transit ibi Roma. & Ang.in auth.de fideius.§.2.& ibi refert Iac.de Are. idem tenere in tract.excussio.idē ēt tenet Bal.& Sal.in auth.hoc si debitor. C.de pign.& Bal.in l.pen.C.ad Treb.Pau.de Cast. & Alex.in l. exitus.de acq.poss.Et ideo cum Simon gratiam sibi concessam non produxerit,& de pace habita fidem non fecerit,nec sit pnunciatū & declaratum, pacem habuisse,non potuit, nec gaudere debuit cōmodo ipsius gratiæ, sed quo ad oēm iuris effectum remansit bannitus,& vt bānitus tractari potuit: ſm Nellum in loco prællega.& pn̄r potuit ex forma statuti impune offendi,præsertim quia in rescripto non dr̄,ꝙ habita pace ipso iure sit rebannitus,& idem ēt si sic diceretur,tn̄ adhuc idem esset,vt probatur per prædicta,quicquid Nellus hoc casu sentiat

8 in d.tract. in qōne prælleg. Nec † ēt dici pōt, occisores fuisse in culpa non perquirendo & inuestigando,per no. per Bar.in d.l.pen.de adulte.& per Pau. de Cast.in l.si duo.de acq. hær.& in cons.34.quia prædicti loquuntur, qn̄ verè quis erat rebannitus,sicut qn̄ quis simpliciter est restitutus:nam tunc imputari potest occisori,si non perquisiuit. Sed in casu nostro gratia fuit conditionalis, quæ nihil operatur ante declarationem iudicis, vt dictum est,ideo nihil imputandum est occisorib. si nō requisiuerunt,quia ēt si inuestigassent,& de tali gratia notitiā habuissent,bannitum impune occidere potuissent. Imputandum est ergo Simoni,qui gratiā non pn̄tauit,quā primum potuit,& declarari non fecit cōdōnē impletā, ar. l.hæc conditio. la picola.de cond.& demon.ꝙ si factum fuisset, & antequā de libro bannitorū cancellaretur,fuisset occisus, tūc de culpa occisor teneretur:quia nō perquisiuisset,ſm prædictos, qui hoc

9 etiam casu loquuntur.¶Non ob.ēt dum†secundo prin.dicebatur,ꝙ nō potuit offendi, ex quo fuit per plures menses toleratus,& a principe,& a toto populo,per alleg.in contrarium,& maximè per Sal.in d.l.nullus.de iude.Oldr.& Nellum: quia in proposito possunt tres casus considerari. ¶Primus est,qn̄ bannitus in ciuitate promouetur ad honores & actus sciēte & patiente superiore,q pōt illū rebānire, quibus est incapax bannitus,puta qa creatur decurio,vel de prioribus ciuitatis, de qb. esse nō pōt bannitus durante banno.l.ordine,ad municip.l.2. in prin.& l.ad tps.de decurionib.& quia desiit esse ciuis. l.amissione.§.qui deficiūt.de capitis diminu.& per Barto.in disputa. incip.Statuto Lucanæ ciuitatis &c.& Doc.in l.1.C.de hæredibus instit.& isto casu loquitur Old.in consi.in contrarium allegato. & Nellus in dicto tractatu, vt colligitur ex themate & ex titulo qōnis:& pōt eorum opinio esse vera,nō quidē per rōnes suas,quibus inferius rn̄debitur, sed quia princeps vel populus hn̄s iura principis,promouendo bannitum ex certa sciā ad gradū,quem bannitus assumere prohibetur,intelligitur cū illo dispensare,& illum rebannire.l.quidam consulebant.de re iud.& ibi per Doc.& l.idem Vlpianus.de excu.tut & per Inn. in c.peruenit.de testib.cogen. & in c.veniens. de fil.presbyter. & ibi per D.Ant. & Abb. & in c.fraternitati.de scisma.¶Secundus casus est, qn̄ superior bannitum simplr̄ tolerauit, & passus est illum stare in ciuitate, & isto casu non intelligitur rebannitus,nec affidatus,quicquid dicat Sal.in d.l.nullus. vt clarè probatur ex no.per D.Ant. & Abb.in c.veniens. de fil.presbyter.vbi dn̄t,ꝙ actus principis,qui est in agere, inducit dispēsationem,vt in casu præcedenti. Sed si sit in pati, & negatiuus non inducit dispensationē: quia talis actus non est tantæ virtutis in exprimendo consensu & voluntate, quantæ est affirmatiuus,ſm gl.notab.in c.cū accessissent.de constit.& Inno.in c. cum olim.el 3.de restit.spolia.vbi dicit, ꝙ licet per actum affirmatiuum coram iudice a quo videatur ab appellatione recedere.c.solicitudinem.de appel.& c.relatū.de offic. deleg. secus tn̄ per actū sonantem in pati.quod dicit dn̄s Anto. esse perpetuò notandū.¶Secundo idē euidenter probatur ex no.per D.Ant. & Abb.in c.quia circa.de consang. & affi. & per Abb.in c.cum

10 iam dudum. in fi.de electio. † quærunt,an simplex tolerantia Papæ in non puniēdo transgredientes legem, excuset, & inducat remissionem & dispensationē.Et ad propositum cōcludūt, ꝙ si lex ab initio fuit recepta & obseruata,& deinde consuetudo contraria superueniat sciente & patiente superiore, ꝙ lex superioris tollitur, si consuetudo sit rationabilis & gn̄alis.c.fi. de consuetud.Sed vbi consuetudo non est cōis, quia aliqui seruant,& aliqui non,tunc si maior pars obseruat,non inducitur per tolerantiam,sed per patientiam dispensatio,& trangressor non excusatur. d.c.cum iamdudū excipit aūt d.Abb. in d.c.qa circa.vnum casum,arg.l.Barbarius. de offō pto. qui conuenit casui præcedenti.s.qn̄ superior cum inhabili fecit actum affirmatiuum.Cū ergo statutum,de quo agitur,videlicet ꝙ bannitus

tus

tus poſsit impune offendi,ſit receptum,quamuis princeps ali-
quem bannitum ſciat & patiatur ſtare & habitare in ciuitate,
per hoc tñ non dr̃ ſublatum ſtatutũ, nec cum bannito diſpen-
ſatum,nec tranſgreſſor excuſatur, ex quo conſuetudo gñalis
11 & cõis non eſt in contrariũ.¶Nec† ob.præmiſsis,quod voluit
Ant.de But.in c.1.de fide inſt.dum dicit, ꝙ ſi quis ſe gerat pro
notario ſciente & patiente principe, ꝙ valent geſta ab eo: &
probant perinde,ac ſi fuiſſet creatus tabellio,per c.conſultatio
nib.de iure patrona.quia ſm D.Abb.in d.c.1. & rectè hoc nõ
eſt verũ: qa per principem nihil actum eſt affirmatiuè ſed ne-
gatiuè duntaxat:ideo non vr̃ approbaſſe,nec diſpẽſaſſe,ꝑ not.
in d.c.veniens.& in d.c.cum olim.& ſubdit Abb. ꝙ ẽt contra-
rium ſentit Inn.iñ c.nihil.de elec.¶Nec obſt. ſm eum tex.in d.
c.conſultationib.quia loquitur de poſſeſsione bona fide quæſi
ta,aliàs non valeret pñtatio,vt ibi notatur.Secus qñ non con-
ſtat de vſurpatione,per no.per Inn.in c.2.de in integrum.reſt.
Et ſimiliter non obſtat,qđ no. Bal.in l.2.C.de ſent.& Gul.in
in l.1.de neg.geſt.per l.1.§.magiſtrũ.de exercito. qa loquũtur
in illo,qui eſt capax de iure actus ab eo geſti, & qui gerit actũ
tanquam repreſentans illum, de cuius præiudicio agitur, quẽ
actum de iure non erat ille prohibitus facere,quo caſu loqui-
tur Inn.in c.ex parte de cani.de reſcript. & latè Alex. in l.ſæpe.
de re iud.& in l.2.§.voluntatẽ. ſol.matr. poſt Imo. & de mate-
ria ẽt in l.quæ dotis.ſol.mat.ſed nos loquimur,qñ aliquis facit
nomine proprio id,cuius eſt incapax, de iure prohibitum: ita
ꝙ fieri non poteſt, nec valere ſine authoritate & diſpenſatio-
ne principis.¶Nec ob.tex.in l.nullus.C.de iude.per quẽ moue
tur Sali.quia ibi ſolum dr̃, ꝙ vltionem non habet quilibet pri
uatus contra criminoſum & ſcelerib. implicitum, quod eſt cõ
cedendum regulariter.Sed in caſu noſtro vltio eſt cuilibet per
miſſa per ſtatutum, ſic per illud eſt ab illa lege receſſum: imò
gl.ibi probat contrarium, dum dicit, ꝙ non licet alicui ſibi ius
dicere,vt ibi,niſi in caſibus a iure permiſsis:inter quos iſte ca-
ſus connumeratur ex prouiſione ſtatuti. Nec ẽt huic conclu-
ſioni obſtant allegata per Old. & Nellum in loco ſuperius al-
legato:quia dũ primò dicit, ꝙ bannitus debet eſſe ſecurus vi-
gore publicæ authoritatis &c. Quia hæc rõ procedit ſolũ, qñ
ſuperior promouiſſet bannitũ ad actũ, cuius erat incapax, &
ſic qñ actus ſonat in agere:ſecus aũt ſi ſonat in pati duntaxat,
per prædicta. Non ob.ẽt tex.in l.3.quæ incipit, ſed ſi in patrẽ.
in prin.ad Macedo.quem ſecundo loco adducit, quia ad illum
tex.rñdet Inn.in c.nihil.de elect.dicens, ꝙ ibi ſpeciale eſt in Se
natuſconſ. Macedoniano, quod eſt odioſum & inductum in
odium fœnerantium.Et ita ẽt dicit Ant.de But.in d.c.nihil. &
Alex.in conſ.138.in prin.6.col.1.vol.Illo igitur caſu: quia ceſ
ſat ẽt odium.ſed iſto caſu veritas attenditur:quia ſm eum,deli
ctum & pœna euitatur:ſicut ẽt ꝑꝑ hoc cõis opinio in caſu di-
12 ctæ.l.2. Tertio non ob. ꝙ † cõis opinio veritati cõtraria facit
ꝙ actus ſit illicitus, & ſic ꝙ bannitus licitè non poſsit offendi,
arg.l.cum quidam.verſic.ſi ipſe.de acq.hære. quia hoc eſt verũ
quo ad actum non prohibitum de iure, & in quò ſuperioris
decretum non eſt neceſſarium,ſm Ant.de But. in repetitione.
d.c.conſultationib.verſic. venio ad ſm.ſ.qñ datur &c. qui hoc
modo rñdet ad l.1.C.de teſta. vbi eodem modo cõis vſus atten
ditur,ſed vbi diſpenſatio ſuperioris & decretum exigitur, ſi-
cut in caſu noſtro: tunc cõis opinio ſola nihil operatur, per l.
Barbarius.de officio prætor.l.Herennius.de decurionib.& cũ
hac reſponſione tranſit ẽt Alex.in d.l.1.in fi.& in dicto conſi.
in 8.col.Et per hoc colligitur reſponſio ad aliud.ſ.ꝙ commu-
nis error facit ius, d.l.Barbarius. quia illo caſu interuenit au-
thoritas ſuperioris, & ſic defectus ſolum erat ex parte electi
ſm Doc.cõiter ibi:& per Alex.latè in dicto conſ.Nec dicatur,
ꝙ in caſu noſtro etiam cum errore cõiter venit authoritas &
reſcriptum principis:quia gratia non fuit ſimplex & pura,ſed
conditionalis:ideo nihil operari potuit,antequam ex declara-
tione iudicis conſtiterit,conditionẽ fuiſſe impletam per ea, q̃
in præcedentib.dicta ſunt. Ex quo ergo gratia non habuit vel
hr̃e non potuit effectum,perinde eſt, ac ſi non fuiſſet cõceſſa.
l.quoties.qui ſatiſda.cogantur, & bene probatur per ea, quæ
dicit Iac.de Belu.in diſput.incip. Cauetur aliquo iure &c.quã
ponit poſt.l.ſecundam.C.quõ & qñ iud. & cum eo trãſit Ale.
13 in d.conſ.col.5. vbi concludit,† ꝙ ſi quis non põt eligi ad di-
gnitatem,niſi ſeruata certa ſolennitate, & eligatur præter de-
bitam ſolennitatem,ꝙ geſta ab eo lo go tp̃e nõ valẽt, nec iſto
caſu cõis error facit ius:ſecus, ſm eum, ſi ſit defectus in mate-
ria,puta in perſona electi:quia ſit incapax,d.l.Barbarius: quia
maior eſt defectus formæ q̃ materiæ.l.an inutilis. in princi.de
acceptilatio. & in caſu noſtro gratia peccat in forma, quæ, vt
dixi,non operatur,niſi ſequatur ſnĩa iudicis declaratoria. Po-
14 ſtremò non ob.vltima† ratio Old.dicentis,ꝙ traditus hoſtib.
quia eorum legatum percuſſit,qui efficitur ſeruus hoſtium.l.
fi.de leg.& no.in l.3.§.fi.de capt. recuperat ciuitatem & liber-
tatem,ſi ad ſuã ciuitatem reuertatur, & recipiatur iure poſtli-
minii.quia hoc iure non probatur,& nõ eſt verum: quia poſt-
liminiũ introductum ex æquitate & pro eis,qui per iniuriam,
ab extraneis detinentur.l.poſtliminium.in prin.de capt.ſed nõ
per iniuriam, immo iure permittente in caſu prædicto tradi-
tus hoſtib.eſt factus ſeruus eorum, & ꝑꝑ eius demeritum. d.
l.fi.ergo in eo nõ habet locũ ius poſtliminii. Et ꝙ alia rõne lo-
cũ hr̃e non põt:quia non eſt captus ab hoſtib.in libello nec in
pace.l.poſtliminium.& l.in libello.in prin.eo.ti.& ibi per Bar.
aliàs ſi argm̃ procederet,ſequeretur, ꝙ bannitus ſtatim ꝙ in-
traſſet fines ciuitatis,recuperaret iura ciuitatis,ſicut ea recupe
rat captus & ſeruus hoſtium iure poſtliminii. d.l.poſtliminiũ.
§.poſtliminio.quod eſt falſum:imò ex quo expulſus & diffida
tus eſt tanquam hoſtis patriæ.d.l.amiſsione.§.qui deficiunt.ꝑ
reditũ iura ciuitatis recuperare nõ põt,ſicut nec transfuga hẽt
ius poſtliminii:quia hr̃ in numero hoſtium, vt dicit tex.ad lite
ram in d.l.poſtliminium.§.transfugæ.Et propterea cõcluditur
15 ꝙ iſto ſecondo caſu põt bannitus impune offendi.† Tertius
caſus eſt,qñ cum bannito reuerſo ad patriam princeps partici
pat,& aliquẽ actum facit,ad quẽ potuit bãnitus deputari abſ-
que diſpenſatione:vt quia eũ pro milite aſſumpſit, ſicut in ca-
ſu noſtro contingit.& ſimiliter iſto caſu bannũ non eſt remiſ-
ſum,ſed bannitus remanet quo ad oẽm effectum: vt conclu-
dit Imo.in d.l.quidã cõſulebat.de re iud.col.3. dicens,ꝙ prin-
ceps ſcienter promouendo inhabilem intelligitur cũ eo diſpẽ
ſare,per allegata ſuperius,ſecus ſi alium actum facit, intellige,
ſ.ſolitũ fieri cũ inhabili,allegat clem.ſi ſummus.de ſent.excom
municatio.cum ibi no.per gl.in verbo approbare. & cũ Imo.
tranſit etiam Alex.ibi in 2.col.pro quo alleg.ẽt text.in l.liber-
tus aduerſus.de in ius voc.per quẽ dicit ibi Ange.Pau. de Caſt.
Rom.& alii, ꝙ ſi Papa dat iudicem delegatum excommunica.
per hoc tñ non intelligitur illũ abſoluere,nec ẽt diſpenſare, ꝙ
poſsit agere:& ideo, vt dixi, ex hoc ꝙ Simon militauerit ſub
principe,dici non põt,ꝙ fuerit liberatus a banno, vel diſpenſa
tus ꝙ poſsit ſecurè in ciuitate morari: quia ſic fieri potuit ſine
diſpenſatione.Et iſtud ẽt cõfirmatur efficacius per text. in l.1.
in fi.C.q & a qb.ꝑ quẽ dicit ibi Bar.ꝙ ſi prodigus, cui erat bo
nis interdictum,& curator datus,fuit aſſumptus ad decuriona
tũ,vel inter priores ciuitatis, ꝙ per hoc non dr̃ reuocata inter
dictio:& hoc quia(vt ibi vr̃ in tex.) potuit contingere,ꝙ vrgẽ
tib.neceſsitatib.ciuitatis fuerit ĩhabilis aſſumptus.Et ꝓpterea
ex tali actu de neceſsitate non ſequitur reuocatio interdictio-
nis:quia nõ probat hoc eſſe &c.l.nõ hoc.C.vñ cognati.& c.in
præſentia.de probationib.quod dicit Bar.eſſe ſumme notãdũ.
& hoc ẽt multum cõmendat & ſequitur Pau.de Caſt.Et ad ꝓ
poſitũ nr̃um aliud nõ poſſet adduci accõmodatius:quia per il-
lud apertè probatur,ꝙ quamuis Simon per principẽ ſit aſſum
ptus ad militiam, per hoc tamen non ſequitur, ꝙ bannum ſit
remiſſum & extinctum: quia hoc factum fuit ex quadam ne-
ceſsitate,de qua apparet ex reſcripto ipſius principis, qui exi-
mit eũ a banno:nedũ ſub cõditione,de qua ſupra, ſed ẽt ea le-
ge,vt ei gratis inſeruiret pro milite durante guerra. Sed dato
etiam ꝙ bannitus receptus & toleratus per plures menſes di-
ceretur ſecuritatẽ conſequutus & offendi non poſſet, vt dicit
Salic.in d.l.nullus.& eſſet vera opinio Old.in d.conſi. tamẽ in
caſu nr̃o aliter eſſet dicendum ex duob.Et primò: quia ipſi lo-
quũtur,& dictũ eorũ intelligi dẽt, quando fuit ſimpliciter aſ-
ſumptus,& receptus nulla imminente neceſsitate, vel actum,
ad quem banniti ſunt inhabiles,ẽt ſi neceſsitas imminet, pro-
ut quando eſt actus,ad quẽ promoueri quis non põt, niſi ſit
ciuis.ſed in caſu nr̃o bellum vrgebat,& princeps militib. indi-
gebat,ac tali tp̃e paſsim vtuntur,qui bello præſunt,opera bo-
norum & malorum,& ẽt bãnitorũ,iuxta illud. Nulla fides,pie
taſque viris,qui caſtra ſequuntur.Ideo non eſt dicendũ,nec ꝑ
ſumen-

sumendũ, ꝙ princeps bannitum militantem voluerit rebanni re, & ei bannũ remittere, sed potius dissimulare vrgente necessitate, & ex qualitate temporum, per no. per Bar. & Pau. de Cast. in d.l. 1. qui & a quib. qui hoc quasi in terminis decidit, dũ vult, vt dixi, ꝙ non sit sublata interdictio, per hoc, ꝙ prodigus sit de priorib. factus: quia potuit hoc ex necessitate contingere. Si ergo sic dr̄ illo casu attenta solum possibilitate, & in actu, in quo regulariter non solent admitti, nisi sapientes, multo magis est idem dicendum in casu nostro, in quo de vrgenti necessitate apparet. Et quia Simon fuit assumptus ad actum, ad quem nõ minus mali quã boni recipiuntur: ideoq; dici nõ põt, ꝙ isto casu simplex tolerantia inducat rebannitionem & bãni remissionem. Secundò rñdetur retenta ẽt opinione Sali. & Old. & considero, ꝙ in casu nostro præcessit gratia cõdonalis, s. habita pace: & sub modo. s. ꝙ Simon seruiret gratis principi durante bello. Si ergo princeps illum recepit ad militiam, hoc fecit prætextu gratiæ iam concessæ, & sic illum non admisit tanquam bannitum, sed velut tanquam rebannitum & restitutum mediãte dicta gratia, quam verisimiliter credere debuit princeps habuisse effectũ, & pñr fuisse ꝑ iudicẽ declaratũ cõdõnem, sub qua fuit cõcepta, adimpletã fuisse, primum probatur arg. l. post dotem sol. matr. ꝯm sextam lecturam Dy. vbi habet, ꝙ ille, qui suscepit mandatum, si gerat postea actum simpliciter, id fecisse præsumitur, in dubio virtute præcedentis mãdati, & in l. qui seruum, & ibi Bart. de interrogatori. actio. & per eum in l. 3. §. idem quæri. de manumis. & in l. qui in aliena. §. is qui putat, & ibi per Moder. de acq. hære. & per eos in l. 1. §. nũciatio. de ope. no. nunc. & in d. l. post dotẽ, cum concordan. de quib. in dictis locis. vnde idẽ in casu nostro. Sed ꝙ admisso & receptio Simonis in dubio dicatur facta prętextu dictæ gratiæ & præcipuè, quia facere cępit, i. militare, prout facere debuit ex forma rescripti. Et est aliud, videlicet ꝙ verisimiliter princeps credere debuerit, declaratum fuisse gratiam purificatam, probatur: quia aliter Simon securitatem nõ habebat, & sic nõ erat verisimile, ꝙ periculo vitæ se exponeret, & in banno remanere voluisset, præsertim cum in precib. pacem præcessisse diceretur: quia si talis præsumptio capitur pro bonis. l. cum de indebito. de probat. & l. si aurũ. de solutionib. fortius capi debet, vbi de vita agitur: & quia non præsumitur quis delinquere. l. meritò. ff. pro soc. prout delinquebat Simon ante declarationem iudicis stando in ciuitate: quia adhuc erat in banno. Cũ ergo fuerit Simõ admissus & in dubio receptus prætextu grẽ, & sic tanquã rebannitus, & ad patriam legitimè restitutus, dici non põt, ꝙ tolerantia diuturna inducebat de nouo remissionem & securitatem: quia non aderat animus restituendi, nec securitatem præstandi de nouo: cũ, vt dixi patientia non esset ad hoc ordinata. Nec ob. ꝙ animus in continuando possessionẽ inducat acquisitionem de nouo, ꝯm Bar. & Docto. in l. 3. in prin. de acq. pos. quia solus animus retinendi possessionem sufficit ad illius acquisitionẽ, vt ibi declarat Bart. sed talis animus non sufficit ad rebannitionem & ad banniti restõnem: quia agitur de reuocatione banni, quod reuocari non põt sine animo reuocandi, & qui animus in casu nostro abest, ex quo fuit Simon receptus prætextu gratiæ iã concessæ, & nõ eo proposito, vt cõcederetur de nouo, & bene probatur per ea, quæ dicit
16 Pet. † de Anch. in consi. 220. incip. Multa dubia &c. vbi concludit, ꝙ animus in continuando non inducit matrimonium de nouo, quod ab initio propter errorem non valuit: quia ad matrimonium contrahendum requiritur animus contrahendi, & non sufficit animus continuandi, quamuis aliud sit in possessione, ꝯm eum, qui respondet ad no. per Bar. in d. l. 3. in princ. eo modo, quo dictum est: & sic patet, ꝙ gratia præcedẽs nihil operat, & ꝙ subsequẽs tolerãtia nihil inducit, ac ẽt ex premissis constat, ꝙ occidentes Simonẽ non fuerunt in culpa, quãuis fuisset admissus, vel fama esset, & communis opinio, ꝙ esset rebannitus: quia cum veritate non cõcordat, ex quo ex gratia non erat rebannitus: tunc enim prædicta possent operari, quando cum veritate concurrerent: quia quamuis illam occisores ignorassent, in culpa fuissent non perquirendo, ꝯm Bar. in d. l. pen. de adulte. cum concordantib. de quib. supra. Et idcirco concluditur quod prædicti occisores non possunt puniri ordinariè nec extra ordinem, sed quod debent simpliciter absolui. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Falsum sine dolo non committitur.*
2 *Error potius, quàm dolus præsumitur.*
3 *Vsus falsorum testium differt ab eorum productione, quò ad pœnam.*
4 *Producens vel vtens falsis instrumentis de petitorum consilio non excusatur. & vide num. 9.*
5 *De iure communi pro falso quis causam non amittit, nisi quando circa acta falsum committit.*
6 *Inducens testes ad probandum capitulum, quod is falsum esse sciebat, in falsi crimen incidit.*
7 *Producens falsos testes super falso capitulo ignorantiæ prætextu se excusare non potest.*
8 *Statutum prohibens ignorantiam allegari valet.*
10 *Doctoribus iura, non autem facta, interpretari concessum est.*

CONSILIVM LXXXVI.

VISA accusatione de falso instituta contra Nicolaũ & Pinamontem, vr̄ prima facie dicendum, ꝙ aliquo modo non possint puniri de falso. Certũ est. n. ꝙ sñia condemnatoria lata contra testes ꝑ eos productos illis non nocet. l. 2. C. de fi. instr. & ibi per oẽs, & per Cy. in l. 1. C. de adul. Nec ẽt ex nouo processu contra prædictos inchoato debent puniri. Nam ex sola productione non dicuntur falsum commisisse, nisi scienter ad hoc fuerint producti, & tam ex forma statuti quam de
1 iure communi: quia † falsum, de quo agitur, non committitur sine dolo. l. nec exemplum. C. de falsis. & not. Barto. in l. quid sit falsum. ff. eod. tit. qui dolus non põt cadere in ignorantẽ, vt probatur ex diffinitione doli, de qua in l. 1. §. dolum. de dolo. & ideo ignorans non delinquit. l. ex maleficiis. §. longè minus. de actio. & oblig. & l. gñali. C. de tab. lib. 11. & ignorantia in producente præsumitur. l. verius. C. de prob. Et prædicta probãtur magis in specie ex notatis per gl. in l. fi. C. si minor se maior. dixer. quæ est notabilissima, ꝯm Bal. ex qua infert, ꝙ nõ sequitur, sunt falsi testes, ergo producens commisit falsum: q a produci pñt ab eo, q credidit capitula vera & testes veros. Nã super facto alieno potuit probabiliter errare: oportet ergo, ꝯm eum, ꝙ aliter probetur falsitas testium & aliter probetur falsitas producentis, si quis eum de falso arguat, quod dicit esse notabile. Et sic præsupponit Bal. idem esse ẽt si testes sint producti super falso capitulo continente factũ alienũ, & error ꝑ-
2 sumatur potius † quam dolus probatur etiam in l. pen. de his q sibi ascrip. in test. & per not. per Barto. in l. quoties. §. 1. de hæredib. instit. vbi vult, ꝙ si aliter reperiatur scriptum per notarium, quã fuerit dictum ꝙ præsumitur in dubio, ꝙ sit scriptum aliter potius per errorẽ quã per dolũ. Et idem isto casu, de quo agitur, vult Pau. de cast. in d. l. 2. C. de fide inst. vti etiam allegat Gandi. in tract. de maleficiis, sub rub. de falsar. qui idem
3 dicit in testib. productis. Et vbi etiam probaretur † scienter fuisse testes productos ad testificandum falsum, adhuc tamen nõ deberent puniri ex isto processu: quia non sunt accusati de productione, sed de vsu: quod est aliud delictum separatũ & distinctum a primo. l. si falsos. vbi hoc est expressum. C. de falsis. & non est eadem pœna, sed diuersa, vt ibi in glo. Ideo cum vnum delictum sit deductum, & aliud probatum, non potest sequi condemnatio. l. prætor. §. docere. vi bono. rap. & l. denunciasse. §. quid tñ. de adul. cũ ibi plenè notatis per Bart. Nec etiã pro vsu dictorum testiũ venit imponenda aliqua pœna ex forma alicuius statuti: quoniã statutum sub. rub. de pœna producentis falsum instrumentum vel falsos testes &c. non punit vsum instrumenti falsi vel testium, sed illum qui scienter produxit falsum instr̃m vel falsos: quod delictũ, vt est dictum, differt ab alio, d. l. si falsos. Et quamuis noua reformatio ad istud statutum loquatur ẽt de illo qui vtitur falso instrumento vel falsis testib. tamen vult, ꝙ ille, qui ad interrogationẽ respondit velle vti, non puniatur si post dictã rñsionem dicat se ignorasse falsitatem, & de sua ignorantia constiterit, nisi habuerit tempus ad deliberatè respondendum, & responderit se vti velle, quo casu ignorantia non prosit. Quia igitur non fuit prædictis assignatus terminus ad respondendum delibertatè, quamuis dixerint, se velle vti dictis testibus nullam tamen pœnam mereantur:

rentur: quia dixerunt postmodum ignorasse dictam falsitatē, & de ignorātia illorum etiam constat, vt vult statutum eo ipso, quòd non probatur contrarium, ſm gl. in l. si cui. §. iisdem. de accusationi. & hoc propter præsumptionem iuris, quæ est pro ipsis. d. l. verius. C. de probatio. quæ onus probandi transfert in aduersarium. l. cū de indebito. in princ. de prob. Et istud ēt præsupponit Ange. & Sali. in d. l. si falsos. qui dñt, ꝙ de iure cōr parum releuat, ꝙ producenti fuerit assignatus terminus ad rñdendum, & respondeat velle vti, nisi diceretur ꝙ de falsitate fuit instructus, vel ꝙ instrui potuit, & noluit. Et sic præsupponitur, ꝙ ignorantia præsumitur etiam potest terminum assignatum ad deliberatè rñdendum. Nec etiam dicta reformatio in hoc disponit contrarium, sed vult ꝙ isto casu ignoranti non prosit: quæ tñ in casu nostro dēt prodesse, licet habuerint prædicti terminum ad respondendum: qm̄ ipsi consuluerunt peritiores, & ſm consilium eorum responderunt velle vti, vnde debent excusari, dato ꝙ aliàs debuissent puniri ex forma di
4 ctæ nouæ reformationis, sicut excusatur ille, † qui produxit vel vsus est falso instrō de consilio peritorum. ca. ad falsariorum. cum ibi no. in gl. de crimine fal. & per Sal. in l. maiorē. C. eo. ti. ꝙ probatur ex no. per Bar. in l. bonorū. de bon. pos. ti. generali. qui vult, ꝙ ille, qui consuluit peritum, debet excusari, ēt si habuit malum consilium, & idem vult Bald. & Alexan. in l. iuris ignorantia. C. qui admitti. quando quis consuluit saltem duos peritos, vt factum reperitur in casu nostro. Et ex hoc apparet, quod pro vsu falsorum testium aliqua pœna isto casu de iure etiam communi nom venit imponēda. Et a qua etiā ꝑ dictam nouam reformationem est recessum: qui vult, ꝙ in his terminis quis nullam pœnam patiatur, vt dictum est superius.
5 † & præsertim non possunt puniri in amissione causæ: quia de iure communi pro falso causam quis non amittit, nisi quando in actis & circa acta iudicii falsum committit. l. in fraudem. §. quoties. cum ibi not. glos. & Bart. de iure fisci, & Bar. in l. falsum. C. si ex fal. instr. & in l. 1. §. 2. de calum. & Bal. in l. fin. C. de pœna. iudi. qui malè iud. & in l. qui testamento. de excusa. tut. & Ang. in l. 1. de his quæ in test. delen. & glo. in c. cum venerabilis. de relig. domib. per Imo. & Alexan. in l. diuus. de re iudic. ¶Sed prædictis non obstantibus contrarium arbitror verius. Nam prædicti Nicolaus & Pinamontes produxerunt falsum capitulum, & super dicto falso capitulo testes per illos producti, & qui ad eorum instantiam fuerunt examinati, deposuerunt falsum; propterea ex hoc inciderunt in falsum, vt determinat Bar. in d. l. si falsos. C. de falsis. dicens quòd si quis induxisset testem ad probandū aliquid falsum: quia articulus de se cōtinebat falsitatē, tūc incidit in falsum ex eo, ꝙ eum scienter produxerit, & fecit eū dicere falsum testimoniū: quod ēt procedit, ſm intentionē Bar. quamuis producens non fuit interrogatus, vtrū vti velit vel nō, dictis testib. & pœnā non euitaret, licet ēt dixisset, eis nolle vti: quia delictū cōmissum in producēdo erat consumatū, vt ibi in gl. ¶Et si forte dicatur, ꝙ Bart. dēt intelligi. qñ capitulū falsum concernebat factū propriū producentis circa qđ non cadit præsumptio ignorantiæ: sed sit secus, qñ continet factū alienū, circa quod ignorantia præsumitur. d. l. verius, vt in casu nr̃o, qđ satis cōstare vr̃ ex verbis Bar. dū dicit, ex eo ꝙ eū ad hoc scienter produxerit &c. & sic præsupponit scientiam ex parte producentis, quæ non præsumitur, qñ de facto alieno est capitulum. d. l. verius. Et idem clarius videtur Bald. dicere in d. l. fina. C. si minor se maior. dixe. quem retuli supra. ¶Ad istud respondetur, quod immo dictum Bart. est indistinctè verum, & sic siue capitulum concernat factum proprium, siue alienum: quia vtroque casu scientia præsumitur, & Bart. etiam illam indistinctè præsupponit & præsupponi debuit, quia ille, qui capitulauit, debuit instructus venire, nec capitulum nisi instructus debuit producere: quod si non fecit, est in culpa, & contra eum vel in eius odiū præsumitur scientia, vel habetur pro sciente, sicut dr̃ de actore, qui nō excusatur, etiam in facto alieno ab ignorantia: quia debuit instructus ad agendum venire. l. qui in alterius. in fi. de reg. iu. & no. Bar. in l. cum filius. §. in hac. de verbo. oblig. & prout isti dicuntur actores in isto actu, & quantum ad ipsum actū capitulandi quamuis sint rei in negocio principali, quemadmodum reus in exceptione dr̃ actor. l. 1. de exceptio. & sic vtroque casu est eadem rō. Et ita etiam dictum Bart. intelligit indistinctè Ang. in tractatu maleficiorū ī ver. falsario. col. 19. uer. & scias, ꝙ ita cōmittit &c. dicens, ꝙ in testib. si quis vult vti, nō incidit in falsum, nisi ꝓposuerit aliquid falsū, sup quo petierit testes examinari: qa tenet eo ipso, ꝙ testes sup dictis capl̃is ꝓduxerit, licet postea nolit vti dictis attestationib. tñ incidit in falsū: & ita ſm eū, subtiliter intelligēdo vult Bart. in d. l. si falsos. qđ dicit esse nota. dignum. Et idem tenet Pau. de Cast. in d. l. 2. C. de fide instrõr. vbi ɔcludit, ꝙ si testes deposuerunt falsum, si quidem super falso articulo ꝓducto a parte, nō prodest parti abstinere ab vsu testificationis suæ: qa ponendo articulū falsum, fecit deponi falsum: sed si super articulo vero testis aliquā falsitatem admisit, pōt abstinere ab vsu: & habent locū prius dicta ꝑ eum. Et sic Pau. de Cas. & Ang. indstinctè loquuntur, & simpliciter ꝓsupponūt, producentē falsum capl̃um incidere in falsum, si testes sint falsi: & ꝑ ɔ̃ns ꝙ ex parte producentis ꝓsumit̄ scientia, vel ꝙ hr̃ pro sciente. ¶Nec obst. quod no. Bald. in d. l. fi. C. si minor se maior. dixe. dum dixit, ꝙ possunt ꝓduci ab eo, qui credidit capl̃a vera & testes veros. Nā super facto alieno potuit probabiliter ignorare &c. quia q̄uis ꝓsupponat Bal. credidisse producentem vtrūq; esse verū: quia loquitur copulatiuè, & ꝙ errauerit: nec tñ dicta verba ꝓsupponunt, nec ex illis sequitur, ꝙ errauerit circa vtrūq;: qm̄ credere potuit, vtrūque esse verū, & errare: quāuis capl̃a essent vera, dummodo testes essent falsi: qa verum est dicere, ꝙ errauit credendo vtrūque copulatiuè esse verū, cum alterū, hoc est vltimū, esset falsum. l. si hæredi plures. de cōdō. institutio. & l. si is qui ducēta. §. vtrum. de reb. dub. Et quod etiam ista fuerit intētio Bald. patet ex gl. ibi, quam ponderat, quæ solùm loquitur eo casu, quo testes sint falsi, & ex qua ēt no. Saly. ꝙ ex hoc, ꝙ testes fuerint falsi, non probatur, ꝙ producens commiserit falsum: qa, vt dicit gl. potuit credere illos dicere verum. Et ꝓp hoc seu habendo respectum ad dictū testiū dixit Bal. ꝙ super facto alieno potuit producens probabiliter errare. ¶Quia ergo, vt ex præmissis colligitur, prędicti dicuntur falsum commisisse producendo falsos testes super capl̃o falso, potuit habere locū pœna statuti sub rub. de pœna producentis &c. Et quamuis illa nō posset imponi: quia non sunt accusati de productione falsorum testiū, sed de vsu, per allegata in ɔ̃rium: de ipso tñ vsu puniri possunt, ex quo eadē pœna imponitur per dictā nouam reformationē: quoniā interrogati dixerunt velle uti dictis testib. quo casu vult dicta reformatio, ꝙ constito de falsitate rñdens puniatur, vt supra. Et q̄uis postmodum in eadem reformatione subijciat. Si verò talis vtēs facta dicta interrogatione vel rñsione dicat se ignorasse falsitatē, & de sua ignorantia constiterit, nullam pœnam patiatur &c. Nihilo minus ex hac parte prædicti non excusantur: quia ad hoc vt excusentur, hoc casu reformatio requirit, ꝙ de ignorantia vtentis & rñdentis ɔstet. Nec isto casu dici pōt, ꝙ de ignorātia dicatur constare eo ipso: ꝙ non apparet de scientia, qua nō ꝓbata præsumitur ignorantia
7 d. l. verius. C. de probationi. † qm̄ ex quo ꝓducti fuerunt falsi testes super capl̃o falso, & ab hoc, vt dictū est, excusari nō pñt ꝓtextu ignorātiæ per l. qui in alterius. §. fi. de reg. iur. ꝑ no. per Dy. Bart. & alios, in l. cum filius. §. in hac. de ver. obl. ɔ̃r etiam circa vsum non pōt cadere probabilis & excusabilis ignorantia, nec isto casu præsumitur ignorantia, seu præsumptio ignorantiæ a lege non admittitur, ex quo in actu præcedēti, s. productionis ɔ̃ eum præsumitur. Præterea statutum hoc casu ad excusandum ipsum vtentem duo requirit copulatiuè, videlicet si facta responsione dicat se ignorasse falsitatē, & de sua ignorantia constiterit &c. Nam si intentio statuti vel reformationis esset, ꝙ de ignotantia constaret, eo ipso ꝙ non probatur cōtrarium, sufficeret primum, hoc est, ꝙ diceret se falsitatem ignorasse: quia ex hoc solo diceret̄ de ignorātia constare, si cōtrarium nō probaretur, ꝑ notata in d. l. si cui. §. iisdem. de accusatio. Cum ergo velit vltra hoc dicta reformatio, ꝙ ēt ɔstet de ignorantia, requiritur, ꝙ aliter probetur, q̄ ex dicto partis, vel aliter q̄ ex dicta ꝓsumptione iuris. Et fortassis ea rōne: qa cū ꝓcesserit interrogatio, ꝓsumitur, ꝙ deliberata fuerit respōsio, ꝑ notata in l. in emētis. C de ɔ̃hen. emptio. & ꝑ Bar. in l. gerit, de acqui. hære. col. 2. ver. circa primū &c. & ꝑ Bar. & alios, in l. serui electione. in princ. de leg. 1. Et sic ꝙ fuerit ēt rñsio facta ab instructo, uel ab illo q̄ instrui noluerit, cū interrogatus potuerit & debuerit, si erat incertus terīm petere ad se informandum,

dum,antequã rñderet:quia paria sunt, ꝙ qs fuerit instructus, vel ꝙ instrui noluerit,cũ potuerit, ₰m Ang.& Sal. in d.l.si falsos.ꝙ probatur in l.1.§.sed & Arist.qđ vi aut clam.Quia ergo nõ cõstat de ignorantia rñdentis aliter & alio modo,& vt requirit reformatio,debet puniri de solo visu, & scđm formã dictæ reformationis,cuius pœna locũ etiam hẽt ex alia parte eiusdẽ, videlicet dũ subiicit, nisi habuerit tempus ad deliberatè rñdendũ, & rñderit se velle vti, quo casu ignorantia non prosit &c. prout isto casu dr̃ habuisse tp̃s ad deliberatè respondendũ, cũ ex interuallo post interrogationẽ tam primã quã secundã fuerit facta rñsio,potuit.n.tempus haberi ad deliberatè respondẽdum dupliciter.Et primò,qñ ad hoc terminus a iudice fuit expresè assignatus. Secundò, qñ re ipsa & sine expressa termini assignatione ex interuallo post rñsionem fuit facta & expectata responsio. Et vtrũq; casum comprehendit reformatio seu nouum statutũ,quod simpliciter loquitur de respondente, q. habuit tp̃s ad deliberatè rñdendum.Et sic non restringit se ad casũ,in quo terminus certus ab initio fuerit ad hoc ꝑ iudicẽ assignatus:sed loquitur simpl̃r de illo,qui habuit tp̃s &c.qđ põt intelligi mediante assignatione termini ab initio facta per iudicem, vel quando interrogatus distulit per interuallũ rñsionem, & ad rñdendũ fuit expectatus per iudicem.& in hoc iste casus differt a præcedenti casu dictæ reformationis, quæ loquitur de illo,qui interrogatus rñdit:quia debet intelligi,qñ incõtinenti & absq; interuallo fuit facta rñsio. Et ideo,quia omni casu quo respondens habuit terminũ ad deliberatè respondẽdũ,habet locũ eadẽ rõ, debet reformatio, quæ simpliciter loquitur & & indinctè in hac vltima parte vtrumque casum cõprehendere,l.j.§.& generaliter.de legatis præstandis. & l.de ꝑcio.de publicia.Et qa vult,ꝙ non prosit dictis casib. ignorantia,dr̃ prohibere,ꝙ non possit allegari ignorantia.Et hoc potuit

8 dicta reformatio facere;quia valet † statutũ prohibens allegari ignorantiã,secundũ Bar.in l.diuus.la prima.in princ.de falsis,& Bal.in l.1.C.de legi.& Abb.in c.ad falsariorũ.de crim. falsi,nã hoc casu statutum vr̃ sciam præsumere & pedem firmare:ideo non põt ignorantia probari,præsertim per assertionẽ partis ẽt iuratã,₰m Pau.& Domini. in c.eos.de tẽpo. ordi. in 6.per tex.in c.vidua.de regula.de quib.per Feli.plenè in c.2.

9 de const.†Nec ẽt præmissis obstat,dum dr̃,ꝙ isti accusati,qui cõsuluerũt peritiores,debẽt excusari per no.in d.c.ad falsariorũ.de falsis.& per Sal.in d.l.maiorẽ. C.eodẽ.cum aliis concordantib.quia contrarium habet locum quantũ ad excusandum aliquem ab errore iuris:vt quia est dubium, vtrum instr̃m vel rescriptum Papæ ex illius inspectione appareat falsum,vel nõ. d. c.ad falsariorũ. de quo etiam loquitur Saly. in d.l.maiorem. Hoc enim.i.ipsum cognoscere ex sola inspectione, an instr̃m vel rescriptũ sit falsũ cõsistit in iure:iõ in his quæ iuris sunt excusatur quis,si peritiores consuluit: sed quãdo est dubium facti,sicut contingit, qñ testes deposuerunt falsum, & de falso non potest apparere ex depositione illorũ: quia non sunt varii, nec contrarii,sed simpliciter deponunt contra veritatẽ,qđ apparere non potest,nisi ex aliis probationibus extrinsecis,&

10 postea faciendis:quia doctorib. † concessum est iura interpretari,non autem ea quæ sunt facti.l.si ex plagis.§.in cliuo.ad legem Aquiliam.& l.Arethusa.de statu hom.& ibi not.Dyn. & Alex.in l.post dotem.solu.matr.in pen.col.Nam, vt ipse dicit, ẽt princeps facile potest in facto errare c.2.de constitutioni.in 6.Quid.n.ad cognitionem peritorum pertinet, vtrum hoc,super quo isti testes deposuerunt,in facto esset verum uel falsũ, cũ ex lectura eorũ hoc intelligi non posset, sed penderet a cõtrariis probationib. nondũ factis,sed faciendis. Propterea producens dictos testes,& dictis illorũ vtens,debuit se aliter super facto informare,& ab illis, q. verisimiliter debebãt veritatem scire,postquã fuerit interrogatus an testib. vellet vti pro veris, cũ protestatione ꝙ pars intendebat illos de falso redarguere, & maximè cũ ẽt habuerit tp̃s ad deliberatè rñdendũ. Et post ꝙ reformatio nõ vult, ꝙ prosit ignorãtia,s.facti,ideo ab illa, ẽt si peritos consuluit, non potest excusari: tum quia statutũ omnem excusationẽ repellit, tum quia,vt dixi, super facto nõ excusat consilium peritorum, sed tantummodo super dubio iuris,ẽt si fuit malum consilium,vt habetur in locis in contrarium allegatis.Et ex præmissis ad omnia contraria potest colligi responsio facile, Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Executio sententiæ super actione personali latæ contra tertium possessorem fieri aliqua ex causa non potest.*
2 *Iudex cognoscens de causa criminali,ita demum potest incidenter de ciuili cognoscere, si id ab eo per partem petitum fuerit.*
3 *Libellus offerri debet, quando iudicis officium nobile imploratur.*
4 *Sententia super damnis & interesse certa esse debet, aliàs non valet.*
5 *Statutum prohibens dici de sententiæ nullitate respectu tertij locum non habet.*
6 *Officium iudicis & actio differunt.*
7 *Verbum,agere,denotat quòd ordinariè agatur.*
8 *Tenuta ex forma statuti capi non potest in bonis alienari prohibitis.*

CONSILIVM LXXXVII.

SVER eo,de quo quæriẽ, omissis superfluis dicã quid de iure sentio. Præmittendo primò,

1 † ꝙ de iure communi non põt fieri executio sñiæ latæ super actione personali contra tertium possessorem, siue cęperit possidere ante litẽ motam,siue post, qñcunq; ante executionem, & siue condemnatus dolo desierit possidere,siue sine dolo,₰m glossam & Bar.in l.a diuo Pio.§.si super reb. de re iud. cum quo transeunt Doct. cõiter, vt ibi per Alex.plenius, & per notata per Bart. in l.creditores. de pignorib.in illa quæstione, vtrum ius exequendi trãseat ad singularem successorẽ, ex quo sequitur,ꝙ statutum sub rubrica,de sententiis,laudis,& præceptis executioni mandantis &c. qđ in hoc disponit contrarium,est cõtra ius cõe. Executio ergo sñiæ de qua agitur, fieri non potest de iure cõi contra istos tertios possessores, nec etiam ex forma dicti statuti, quod istũ casum non comprehendit,& ad quem nõ debet fieri extensio, cum sit contra ius commune,vt dixi.l.præcipimus. in fi.de appellationib.& l.sancimus.in fi.C.de testamen. Primum autem videlicet ꝙ iste casus nõ comprehendatur sub statuto probatur:nam disponit, ꝙ si factum fuerit personale, detur tenuta creditori de bonis condemnati vsq; ad quantitatem contentã in sñia vel præcepto & expensarum factarum & faciendarũ, quæ tenuta dari possit & debeat, & adiudicatio fieri in & de bonis,quæ fuerint dicti debitoris, vel per eũ possessa pro suis & tanquam sua t pe oblationis libelli,seu qualisqualis petitionis factæ contra eum etiam si sint possessa per tertium possessorem etiam non facta excussione &c.Nam statutum hoc mãdans exequi sñiam, intelligi debet & intelligitur de sñia valida,vt est expressum in l.4.§.condemnatum de re iudi. Sententia aũt,de qua agitur,fuit nulla, & de qua statutũ nõ loquitur, & hoc ex duplici capite. Et primò quia, vt in themate colligitur,iudex procedens ex inquisitione & ex officio incidenter cõdẽnauit delinquentẽ ad interesse & dãna vulnerati nulla ipsius vulnerati sup hoc ꝑcedẽte petitione,qđ facere nõ potuit:

2 qa quis iudex, † qui de crimine cognoscit, possit incidenter de causa ciuili cognoscere, & reum, puta furem ad restitutionem rei condemnare, vel vulnerantẽ ad interesse, iux.l.interdum.§.qui furem.de fur. cum ibi notatis per Bart. hoc tamen est verum,& intelligi debet,qñ pars petiit,& super hoc iudicis officiũ implorauit,vt expresè præsupponit Bar.in d.§.qui furem.dũ vult,ꝙ formetur libellus,in quo petatur,reum puniri & condemnari,& rem mihi restitui: tunc enim secundum eũ dr̃ agi criminaliter per viam accusationis, & implorari ciuiliter officiũ iudicis super restitutione. Et idem ẽt vult Ang. in l. 1.in fi.C.qñ ciuil.act.crimi. præiudic. vbi concludit,ꝙ qs põt criminaliter accusare,& officio iudicis petere sibi restitui dãna,expensas,& interesse.l.qui crimen.C.qui accusa.& d.§.qui furem.& ita practicatur, ₰m eum,quia in libello criminali cõcluditur delinquentem de delicto puniri, & condemnari secũdum formam iuris & statutorum cum refectione dãnorum, interesse & expensarum,& cum restitutione ablatorum.Et sic Ange.vult expresè, ꝙ debeat præcedere petitio ad damna & interesse vel ad restitutionem rerum ablatarum.Nec dicatur, ꝙ prædicti loquantur, quando criminaliter agitur per viam accusationis quo casu debet produci libellus super crimine. l.libellorum.de accusa.& quòd sit aliud,quando iudex procedit

dit per inquiſitionẽ: quia cõcedo, ꝙ prædicti loquãtur, qñ agi
tur modo prædicto. Et hoc iõ quia tunc libellus procedit & ꝓ
cedere debet, ſed qñ proceditur per inquiſitionẽ, tunc nihil a
iudice eſt petitum per offenſum, ideo tunc nõ põt virtute ſo-
lius inquiſitionis, ſi aliter incidenter non adeatur, & officium
eius imploretur, reum condemnare ad damna &c. nec de illo
crimine ciuiliter cognoſcere. Et vbi ẽtꝗ per viam accuſationis
procederetur, & peteretur ſolũ reũ puniri & cõdẽnari, & non
peteretur implorato iudicis officio, ꝙ cõdemnaretur ad dam-
na & ad reſtitutionem rerũ ablatarũ, tunc non poſſet iudex di
cto caſu ſine dubio, ad iſta accuſatum cõdemnare. Et hoc quia
iudicis officiũ, quod tũc cõpetit, nõ dẽt impartiri per iudicem,
niſi fuerit petitũ. l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. de dam. infec. Nec iſte
eſt de caſib. exceptis, de quib. ibi per Doct. Et iſtud confirmat̃,
3 quia † vbi imploratur officiũ iudicis nobile, ſicut imploratur
iſto caſu: ſm Bar. in d. §. qui furẽ. & Ang. in d. l. 1. & Bar. expreſ
ſius in l. 2. vi bon. rapt. debet libellus offerri, ſicut qñ proponi
tur actio. c. fi. de offic. iudi. & no. Bart. in rub. de interro. actio.
& latius in l. ne quicquam. §. vbi decretũ. de officio proconſu.
& leg. Si ergo libellus omittatur, proceſſus & ſñia non valet,
auth. offeratur. C. de litis conteſt. & notatur in l. prolatã. C. de
ſent. & fatuus eſt iudex, qui pronunciat ſuper non petitis, l. fi.
C. de fideicommiſſa. liber. Secundo dicta ſñia ad damna & in-
tereſſe eſt nulla, rõne incertitudinis. Nam quamuis qñ agitur
ad intereſſe petitio poſſit eſſe incerta: quia illius certificatio
non pendet a poteſtate actoris, ſed a ſubtilitate iudicis: tñ ſñia
4 † ſuper dãnis & intereſſe debet eſſe certa, & quantũ interſit, de
bet probari, antequã feratur ſñia, vt eſt caſus in §. curare. inſti.
de actio. iuncta gl. fi. & notat expreſsè Bar. in l. 2. C. de ſenten.
quæ ſine cer. quan. & no. per oẽs in l. certi condictio. in prin.
ff. ſi cer. pet. Et propterea iſto caſu non ſufficit probare & de-
clarare, quantum interſit in executione ſñiæ, ſed hoc ſolũ fieri
põt in caſib. in quib. valet ſñia incerta, ꝙ qñ ſit, notatur ĩ dictis
locis allegatis, & in l. 1. in prin. ff. de eden. Et quia ex præmiſſis
dicta ſententia eſt notoriè nulla, & de nullitate cõſtat ex actis,
& ipſa ſententia non meretur executionem, etiam ſi ſtatutum
poſt certum tps prohibeat dicere de nullitate, per notata per
Bal. in l. ſi vnus. §. pactus. de pac. cum concordantib. de quib. ꝑ
Alex. in l. 4. §. condemnatum. de re iud. & in l. de pupillo. §. qui
opus de operis noui nun. & latius per Philip. in c. dilecto. de
5 appellationib. in 52. & 54. q. Præterea † ſtatutum non habet lo
cum reſpectu tertii, qui non impeditur dicere de nullitate, &
ad quem ſtatutũ nõ porrigitur, per no. Imo. poſt Pau. in cle. 1.
de re iudi. vbi vult, ꝙ illa clementina non habeat locum in ter
tio opponente de nullitate trium ſententiarum, & de quo ibi
per Car. in 4. q. Alia ẽt rõne nõ obſtat dictũ ſtatutũ: quia vult,
ꝙ tenuta poſſit dari contra tertium poſſeſſorem, dum modo
fiat in bonis, quæ fuerunt de bonis debitoris, vel per eum poſ
ſeſſa pro ſuis, & tãquam ſua tempore ablationis vel qualiſqua-
lis petitionis. Si ergo ante ſententiam nõ fuit productus libel-
lus, vel non præceſſit aliqua petitio partis, huic caſui non con
ueniunt verba ſtatuti, ergo nec eius diſpoſitio. l. 4. §. toties. de
dam. infec. & l. id aũt. in prin. de adminiſtra. tuto. & per no. per
Iaco. Butrig. & Saly. in l. mancipia. C. de ſer. fug. qui dñt ꝙ ſi ſta
tutum velit, ꝙ turbans aliquem in poſſeſsione puniatur in cẽ-
tum & teneatur reſtituere poſſeſſionem, & nõ habebit locũ
in merè turbante, ſi nõ expulit poſſeſſorem: quia in talẽ nõ po-
teſt cadere pœna reſtitutionis poſſeſſionis, quam imponit ſta
tutum copulatiuè cum alia pęna pecuniaria: & ſic huic caſui
non pñt conuenire verba ſtatuti. Et cum prædictis ẽt tranſit
Alex. in d. §. toties. & in rub. ſol. matri. Nec ſtatutum põt verifi
cari in petitione executionis factæ poſt ſñiam: quia ſtatutũ ꝓ-
ſupponit, ꝙ tertius tpe petitæ executionis poſſideat, & ſic nõ
pñt tũc verificari illa verba ſtatuti. ſ. per eum poſſeſſa pro ſuis
& tanquã ſua tpe oblationis libelli vel qualiſqualis petitionis
&c. Præterea illa verba, tpe oblationis libelli, ſolum verifican-
tur in libello producto ante ſententiam: quia qñ petitur execu
tio iudicis officio libellus non producitur. l. a diuo Pio. §. ſi ſu-
per reb. de re iud. & ibi per Bar. & per eũ in l. intra. eo. tit. & eſt
opinio magis cõis: propterea verba ſequẽtia, vel qualiſqualis
petitionis, intelliguntur ẽt de illa, quæ præceſsit ſñiam ex na-
tura illius alternatiuæ, vel, quia vna pars alternatiuæ declarat
alteram partem alternatiuæ dubiam. l. 1. de reb. dubiis. & ibi
notat Bar. & alii. Tertio ẽt non obſtat ſtatutũ: quia dum loqui
tur de illo, qui agit perſonali, nõ verficatur in illo, qui implo-
rat iudicis officium, vel qñ ex officio iudicis fit condemnatio,
6 quia † aliud eſt actio, & aliud officium iudicis, quod ab actione
differt, ſm Bar. in l. Quintus, de auro & argen. lega. & in l. 1. de
iuriſd. om. iudi. & ibi per Alex. Nam actio perſonalis præſup-
ponit obligationem. l. licet. §. ea. obligatio. de procuratori. &
officium iudicis nullam præſupponit obligationem. d. l. Quin
tus. & l. qui per colluſionem. de actio. empt. Cum. n. ſtatutum
ſit contra ius, non fit extenſio de caſu ad caſum. l. ſi verò. §. de
viro. ſolu. matr. cum vulgarib. In caſu autem noſtro nõ datur
actio perſonalis, ſed officium iudicis competit, ſm Bar. in d. §.
qui furem. & in d. l. 2. vi bo. rapto. & Ang. in d. l. 1. in fi. C. qñ ci
uil. actio præiudi. crimi. Ergo ſtatutũ hoc caſu non habet lo-
cum: & etiam debet ſtatutũ ceſſare alia ratione: quia dum di-
cit, qñ actum eſt perſonali, dẽt intelligi illud verbum, actum,
qñ agitur principaliter & non qñ incidenter vel in cõſequen-
tiam, & prout incidenter iſto caſu agitur & agi põt ad intereſ
ſe, ſm Bar. & Ang. in locis præallegatis, arg. l. rogaſti. in princ.
& l. ſi quis nec cauſam. ſi cer. pet. & bene facit. l. 1. de autho. tu-
7 to. & ex † eodem verbo, actum probatnr, ꝙ ſtatutum non lo-
quitur de officio iudicis, quia verbũ, actũ, denotat ꝙ ordina-
riè agatur. l. licet. §. ſi plures. & vbi gl. de procu. & per gloſſam
in l. 1. in prin. de edendo. & per Bar. in d. l. intra de re iud. cum
concordantib. de quib. ibi per Alex. ergo non verficatur, ꝙ de
bet implorari officium iudicis, qđ non eſt remedium ordina-
rium, ſed extraordinarium. l. cũ filius. cum gloſſa, ſi cer. pet. cũ
concordantib. de quib. ibi per modernos, & per ꝯñs nõ dr̃ agi
8 ordinariè. Alia ẽt † ratione de iſtis bonis non põt capi tenuta,
videlicet quia per teſtatorem ſunt prohibita alienari. vñ ratio
ne iſtius prohibitionis nõ põt fieri immiſsio in poſſeſsionem,
ſm Bald. in auth. ei qui. C. de bonis autho. iudicis poſſid. vltra
mediũ. verſi. quæro nunquid in reb. prohibitis alienari &c. vbi
concludit, ſi res prohibita alienari ſubiacet reſtitutioni, ſtatim
ꝙ fit alienatio, vt in caſu noſtro, ꝙ in illa non poteſt fieri im-
miſsio. Nec poteſt tenuta capi occaſione Trebellianicæ, quia
qñ teſtaror prohibuit alienationem intelligitur prohibita Fal
cidia & Trebellianica, auth. ſed & in ea. C. ad leg. Falcid. & ibi
per Bal. & Salyc. Et ſimiliter non debet dari tenuta occaſione
legitimæ. quia quamuis in illa non poſſit per prohibitionem
grauari. l. qm̃ in priorib. C. de inoffic. teſtam. iſtud tñ eſt verũ,
qñ prohibitio eſt perpetua, ſed qñ filius eſt prohibitus ad tps,
puta vſque ad 40. annos, vt in caſu noſtro: tunc etiam quo ad
legitimam valet prohibitio, & alienatio facta de legitima
non valet, et per conſequens nec datio tenutæ, ſecundum
Pau. de Caſt. in conſ. 224. incip. Viſis & conſideratis & c. quia
talis prohibitio facta ad tempus continet prouiſionem filio-
rum quorum infirmitati voluit pater prouidere, arg. in l. fidei-
commiſſi. §. cum Polidius. de vſuris, & l. ſi ita relictum. §. Pega
ſus. de leg. 2. Et ideo cũ tendat prohibitio ad fauorem filiorũ
etiam hodie non reiicitur de legitima l. filiis matrem. & ibi per
Doct. C. de inoffic. teſta. & per Bar. & Doct. in l. cum ex filio.
de vulg. & pup. & in l. multi non notæ. de libe. & poſth. Et pro
pterea ſtatutum diſponens generaliter ꝙ tenuta capi poſſit de
bonis debitoris etiam poſſeſſis a tertio, non habet locum in
rebus prohibitis alienari: quia recipit interpretationem a iure
communi. l. 3. C. de noxalib. & c. cum dilectus. de conſue. & ſta
tutum recipit illas exceptiones, quæ ſunt inductæ de iure com
muni ſecundum Bal. in l. 1. de feriis. in fine princ. Et ita conclu
dendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ius præoccupationis aquæ duabus rebus concurrentibus amittitur.*
2 *Quaſi poßeßio aquæ ducendæ admittitur per non vſum vnius anni, vel prioris æſtatis.*
3 *Animus & mala fides ex extraiudicialiter dictis probatur.*
4 *Minor confeſſus aduerſus confeſſionem ſuam non reſtituitur, niſi de læſione probet.*
5 *Principis conceſſio de aqua ducenda, ſine tertij præiudicio facta intelligitur.*
6 *Priuilegium conceſſum etiam cum alterius damno, de modico intelligitur: aliàs non valet etiam cum clauſula, motu proprio.*

proprio: nec ſufficit mentio generalis de præiudicio tertij.

7 *Verba reſtringuntur, ne quis indebitè damnum patiatur: etiam ſi diſpoſitio aliàs nihil operetur.*

8 *Conceſſio de ducendo aquam per alienum intelligitur, dummodo de precio domino ſatisfiat.*

9 *Princeps dominio aliquem priuans cum cauſa, debet ei precium ſoluere.*

10 *Exemplatio facta ſine cauſæ cognitione, & parte non citata, non facit fidem.*

CONSILIVM LXXXVIII.

DE duob. principaliter eſt videndum circa caſum
propoſitum. Et primò de poſſeſſorio, in quo iu-
dicio meo, non pōt actor, videlicet illuſtr. D. Al
bertus Pius cōtra comitem Io. Boiardum obti-
nere ſine dubio, ex quo non probauit, nec pro
bare pōt, vt proponitur, ꝙ hoc anno aut priori æſtate aquam
duxerit. l. 1. in prin. & §. deinde. de aqua quoti. & æſtiua. & iō
non ſufficit, ēt ſi probaretur, ꝙ anteriori tpe dictā aquam du
xerit: quia prætor non tuetur aliquē in quaſi poſſeſſione du-
cendi aquam, niſi eum, qui duxit eā eo anno, vel priori æſtate,
ſm Bart. in l. quo minus. de flumi. in 15. q. & ibi concludit, ꝙ
1 quis ēt ius † præoccupationis ipſius æquæ amittit duob. con-
currētib. Primò videlicet qñ ædificium, quod reperitur factū,
eſt ita dirutum, ꝙ aqua recipit ſolitum curſum, arg. l. naturale,
de acq. rer. do. prout in caſu noſtro aquam ſuum primum cur-
ſum recepiſſe conſtat. Secundo, qñ tanto tpe differt quis refi-
cere ædificium, quod illam quaſi poſſeſſionem ducendi aquā
vr̄ reliquiſſe. l. fi. de vſucapio. Et hoc accidit, ſm Bar. ad propo-
ſitum ſi quis aquā in ſuo naturali curſu labi permittet per an-
nū, vel per tm̄ tp̄s, ꝙ tranſierit prior æſtas, quod patet: quia ꝓ-
tor non tuetur aliquem in quaſi poſſeſſione ducendi aquam,
niſi illum, vt dixi, qui eam duxerit eo anno vel priori æſtate, vt
in iurib. præallegatis. Et quamuis ad amittendum ius præoc-
2 cupationis vtrumq; ſit neceſſariū tñ † ad amiſſionem quaſi poſ
ſeſſionis hoc vltimum tm̄ ſufficit, vt ē t clarè ibi Bar. præſuppo
nit, & qua amiſſa modo prædicto non poteſt actor obtinere
in poſſeſſorio. Et ideo non ſufficit actori, ꝙ probauerit qñq;
aquam duxiſſe per locum, cuius proprietas pertinet ad reum,
niſi probet, ꝙ eo anno vel priori æſtate aquā duxerit: ꝙ ſi pro
baret, tunc contra prohibentem ducere, aut reficere locum, ꝑ
quem ducitur, interdictū poſſeſſoriū de aqua quoti. & æſtiua,
poſſet cōpetere, ſm Bar. qui hoc caſu loquitur in d. l. quo mi-
nus. in 10. q. in fi. & vt prędictum interdictum competat & de
tur, adhuc etiam requiritur, ꝙ eo anno vel priori æſtate quis
aquā duxerit, nō vi, clā, vel precariò, vt in iuribus præallegatis.
Et propterea eſt neceſſe, ꝙ habuerit ius aquæ ducendæ, vel ꝙ
ſaltem putet ius ſe habere: & ſic ꝙ ille, qui duxit in bona fide
fuerit. d. l. 1. §. hęc interdicta. & §. Ariſto. ꝙ aūt actor aquā non
duxerit iure ſuo, & ꝙ nō putauerit in ducenda aqua ius habe-
re ex literis ſuis declaratur & probatur: in quib. reus rogatur,
vt ei complacere velit, ꝙ certam menſuram aquæ ducere poſ-
3 ſit pro quadam imminenti neceſſitate. Ex hoc † enim ꝙ actor
extraiudicialiter dixit, & ſcripſit, animus eius probatur, & ma
la fides, ſm glo. in l. Fulcinius. §. quid ſit latitare. in ver. animus
ex qui cauſis in poſſeſ. eatur. & in l. apud Celſum. in prin. in gl.
2. de doli excep. & Ang. in l. eum qui. §. publiciana. de publ. vbi
dicit ex confeſſione malam fidem probari. Nec ēt actor excu-
ſari pōt rōne minoris ætatis: qa eo ipſo ꝙ minor eſt confeſſus,
4 non probatur, ꝙ ſit læſus: ſed vt reſtituatur aduerſus † cōfeſſio
nem, neceſſe eſt aliter probare læſionem: quia patet cōfeſſio-
nē eſſe verā, ſm Spe. in tit. de in integ. reſtitu. §. 1. in vltima col.
verſi. ſed nūquid eccleſia &c. per l. nam & poſtea. §. ſi minor. de
iureiu. Et idē tenet Cy. in l. vnica. C. de confeſ. & eſt etiā de mē
te Bal. ibi, & Sal. in vlti. charta. Et idē tenet Ant. de But. in c. fin.
de cōfeſ. & Ale. in d. §. ſi minor. dicēs, ꝙ aut ex qualitate cōfeſ-
ſionis apparet de læſione cōfitentis: vt quia per illam ſibi ob-
eſt, vt quia cōfitetur ſe fideiuſſiſſe pro alio, vel obligaſſe bona
ſua pro alio, quo caſu ex hoc ſolo probatur læſio: quia melius
eſt ſoluere, quam ſolutū repetere. l. 3. de compenſatio. & tunc
datur minori reſtitutio, ēt ſi aliter non probetur læſio. Et iſto
caſu procedit, qđ no. gl. cū qua alii tranſeunt in c. 2. de reſti. in
integ. lib. 6. ſed ſi ex ꝯfeſſione ſola nō apparet de læſione, vt qa
cōfeſſus eſt Titium ſibi non debere: & tunc non reſtituitur mi
nor, ſi alio modo læſio non probetur. Et iſto caſu procedit, ꝙ
dicit Spe. & alii, & eſt caſus noſter: quia minor cōfeſſus eſt ſibi
ius aquæ ducendæ abſq; rei confeſſione nō cōpetere, & de læ-
ſione ēt nō dr̄ apparere ex priuilegio principis producto, & in
quo ſit præcipuè vis: & quia, vt oñdetur ſtatim, ex eo non tri-
buitur facultas ducendi aquā per fundū alienū ſine licentia &
voluntate dñi. Et ſic quamuis ex flumine publico potuerit vir
tute dicti priuilegii aqua extrahi: in alienū tñ non potuit aqua
immitti, nec per alienū duci ſine licentia dñi: & iō debuit impe
trari ſtante ēt validitate priuilegii, prout cum licētia per alios
fuit ducta ad terrā Carpi, nec quidē gratis, ſed cū ſolutione cer
tæ quantitatis, vt cōſtare pōt ex plurib. inſtr̄is, per quos etiam
non fuit quæſita quaſi poſſeſſio aquæ ducendæ: quia cōceſſio
ducendi prædic. facta fuit per modum cuiuſdam facultatis. l. 1.
§. hoc interdicto. de iti. actuq; priua. & licet Bar. ibi ī principio
dicat, ꝙ ſufficit, ꝙ qs ſemel vſus ſit ductu aquæ, per dictā. l. 1.
§. quod aūt. de aqua quoti. & æſti. hoc tñ non habet obſtare:
qa illud eſt verū, qñ qs vſus fuſſet iure ſeruitutis, & ab illo, qui
credebat ſe hr̄e ius ducēdi, & ſic bona fide: ſed eſt ſecus, qñ ob
tenta licentia a dño prædii territorii aquā duxit, & pro ea ſol-
uit: qa tūc cōſtat, ꝙ nō habuit animū quærēdi poſſeſſionē aꝗ
ducēdæ: & ꝙ nō credidit ad eū ius ducendi pertinere. Vnde ſi-
ue proprio, noīe ſiue alieno, per prædictos fuerit aqua ducta,
hoc nihil operat̄ in hoc iudicio poſſeſſorio per prædicta. Quò
verò ad petitoriū idē eſt dicendū, vt ſ. actor obtinere non poſ
ſit, quia quāuis ex priuilegio principis & Cæſaris, de quo dicit̄
apparere ex flumine publico ēt nauigabili, vel intrāte in aliud
flumen nauigabile, ex principis conceſſione poſſit aqua extra-
5 hi, vt in l. quo minus. de flumi. nihilo minus † intelligitur cōceſ
ſio hmōi ſemꝑ facta ſine præiudicio tertii. l. 2. §. merito. & §. ſi
qs a principe, ne quid in loco publi. & l. 1. §. ſunt qui putāt. ne
qd in flumi. pub. & no. Barto. in d. l. quo minus, in 2. q. & in 1.
oppo. & dicit Bal. in ti. de pace Cōſt. in ver. in detrimētū. per il
lum tex. ꝙ cōceſſio principis de aquis publicis ſemper intelli-
gitur facta ſine præiudicio eius, cui facta eſt prima conceſſio,
alleg. l. Labeo. §. 1. fami. erci. & facit. l. nec auus. C. de emanci. li
be. & l. cū filius. de teſt. mil. & c. quamuis. de pactis. in 6. & no.
in c. ad aures. de reſcr. in gl. 1. & in c. ex multiplici. in ver. inten
tionis. de decim. cū aliis multis concordātib. Quāuis igitur Im
perator de flumine Situlæ cōcedat facultatē extrahēdi vnū ca
nale, ſeu aquæductū, vbicunq; vobis placuerit, & pro quanti-
tate aquæ ꝗ volueritis, & magis vobis expedire duxeritis &c.
nō tñ ꝑ hoc cōceſſiſſe ītelligit̄, ꝙ ꝑ fundū alienū poſſit aqua
duci, ſine licētia dñi ipſius loci, ꝑ quē vult quis illā ducere: qa
hoc ſine iniuria accolētiū nō poſſet eſſe d. l. 1. §. ſunt q putāt,
& d. §. meritò. & §. ſi qs a principe. & bñ probat̄ in l. 3. in prin.
de acq. rer. do. vbi hr̄, ꝙ licet qs de iure alienū fundū poſſit in-
gredi gr̄a aucupandi & venandi, hoc tñ intelligitur, niſi a dño
prohibeatur. Et ſic licentia conceſſa a lege dicto caſu de intrā
do in alieno, intelligitur ſi nō ſequatur dñi prohibitio. Vnde
& in caſu nr̄o vr̄ licētia cōcedi extrahēdi & ducēdi aꝗ ꝑ quē-
cūq; locū. ſ. propriū ipſius impetrātis vel ꝑ alienū, ſi dñs cōſen
tiat, aut ſaltē nō cōtradicat. Et ſi dicat̄, ꝙ hoc eſt verū, niſi ſit ꝯ-
ceſſū vt cū alieno incōmō poſſit aqua ꝯduci. d. §. ſi qs a princi
pe. & prout cōceſſū eſſe vr̄, ſicut ex verbis amplis & ꝑgnātib.
6 dicti priuilegii apparet. † Ad iſtud rñdet̄, ꝙ ēt ſi expreſsè dice-
ret̄, ꝙ cū dāno alterius priuilegiū cōcedit̄, intelligeret̄ de mo-
dico dāno, ſm gloſſam ibi cōiter apꝓbatā, ſm Ang. & vbi vel-
let cū magno ꝑiudicio aliorū conceſſionē princeps tribuere,
hoc facere nō poſſet ſine cā, vt ibi ēt eſt de mēte gl. & notant
Doctores in l. fi. C. ſi cōtra ius vel vti. publ. & in c. quæ in eccle
ſiarum. de cōſtit. & quātū ad præiudiciū modicū ſolū pōt ope-
rari gñalis cl̄a, nō obſtāte, de qua in priuilegio, quæ nō auget
neque ampliat gr̄am, per notata per gl. in cle. j. de præben. quæ
ēt per clauſulā, motu proprio, nō augetur: qa qñ de ꝑiudicio
tertii agitur, nihil operatur, ſm Cald. & Imo. in c. mandatū. de
reſcri. cū cōcordantib. de quib. per Moder. & in c. ad aures. eo.
tit. Præterea ad hoc vt cum incommō alieno, ēt modico, dica-
tur facta conceſſio, oportet, ꝙ hoc exprimatur ſpecialiter, vt
quia dicatur, non obſtante præiudicio tertii, quamuis præiudi
cium aliter non exprimatur, neque perſona cui debeat præ-
iudicari: quia iſta diceretur expreſſio ſingularis, vt proba-
tur,

tur,si rectè animaduertatur in d.§.si quis a principe.& præsupponit hoc expresse Pau.de Cast.in l.Titius.in prin.col.1.de libe.& posthu.sed non sufficit expressio gn̄alis, quæ facta fuit in casu nostro, in quo de præiudicio tertii non fit mentio specialis.& prout inter prædictas expressiones facit etiam Bart. differentiam in l.si quis in principio testi.de leg.3.& in d.l.fin. C.si contra ius.& in extrauag.ad reprimendū.in vers.non obstan.in l.1.in prin.de vulg.& pup.& quod ex verbis generalibus.non intelligatur concessio simpliciter facta cum præiudicio tertii,probatur ex no.per Oldr.in consi.268.Qō est,vtrū &c.vbi concludit, ꝙ priuilegium de non soluendis decimis de quibuscunq; possessionib.quia agitur de præiudicio tertii,debet intelligi de decimis,in quib.ecclesia non sit in quasi possessione eas percipiendi,licet ei sint debitæ:secus in decimis,quas percipit ecclesia actualiter, quia de his non intelligitur priuilegium per plura,de quib.ibi per eū.Et idcirco in casu nostro illud verbum vbicunque volueritis &c.debet restringi taliter,ꝙ non dicatur concessio facta in præiudiciū tertii:quia hoc fieri potest intelligendo dicta verba, ꝙ aqua ducatur per loca propria:vt quia illa emat cōducens,si non sint sua, vel per aliena dn̄o permittente, vel non reclamante: & maximè cum adhuc operetur concessio, per quam aqua pōt extrahi de dicto
7 flumine,qđ de iure nō licuisset.d.l.quo minus,etiā verba† restringuntur,ne qs indebitè damnum patiatur, etiam si ex hoc dispositio nihil operetur.secundū gl.quā ad hoc notat Pau.de Cast.& Moder.in l.fi.§.in ꝯputatione.C.de iure delib.Et istud puto verissimum,& apud me nō habet dubium. Et est etiam aduertendum, ꝙ illud verbum vniuersale solum, refertur ad locum,in quo ab initio extractionis debet aqua extrahi,& nō ad locum per quem postmodum debet duci. Nam dicitur, de flumine Situlæ accipiatis,seu accipi & extrahi faciatis vnum canale seu aquæductū vbicūq; vobis placuerit &c.& sic datur libera facultas eligendi locum in ipso flumine, vt.s.ex quacunq; parte fluminis possit aqua extrahere, sed quo ad locum, per quem aqua extracta duci debeat, non vtitur priuilegium verbis vniuersalib.sed simpl̄r hoc modo videlicet ꝙ canale cōducat,fluat,discurrat,dirigat, & aquam hm̄ōi discurrere facit vsque ad castrū Carpi.& sic hæc verba nō importāt, ꝙ per alie-
8 nū locum possit conduci aqua.Et vbi † ēt per alienum locum vellet princeps aquam duci,& facere hoc posset,intelligeretur tn̄,dommodo conducens domino prædii vel loci de precio satisfaciat, vt est casus in l.venditor.§.si constat.ff.commu.prædio.ibi,satisfaciat domino &c.& est bonus tex.in l.seru.C.ꝓ quib.cau.serui lib.acci.per quem dicit ibi Bal. ꝙ si ciuitas vult facere aliquā fossā per agrum alienum, debet ei soluere precium.& subdit,ꝙ licet princeps priuet aliquem dominio suo,
9 non tn̄ gratis.& ideo † quamuis dicatur, ꝙ princeps cū causa pōt quem priuare dominio rei suæ.l.item si verberatum.§.1. de rei ven.& l.Lucius.de euic.Hoc intelligitur,dummodo soluat precium,ẜm Arch.in c.per principalē.9.q.3.per tex.in d.l. serui.& idem vult Bal.& Ang.in d.l.itē si verberatū.& no.in l. si locus.ff.quemadmo.serui.ami.& per Bar.in l.fi.§.Titius.de pign.actio.& quia non tm̄ interest rei conuenti ratione loci, per quē aquā actor vult ducere, sed ēt prætendit interesse non leue ex aliis causis, saltem quò ad dictum interesse proueniēs aliunde,ad quod verba concessionis trahi non pn̄t, dr̄ cōcessio nulla,ex defectu intentionis principis, qui non vr̄ in alio præiudicare,quamuis ēt præiudicasset, & præiudicare potuisset in vno,puta circa dn̄ium,& cōmoditatē loci, per quem dēt aqua duci.Ex quibus omnib.manifestè cōstat,ꝙ ius aquæ ducendæ actori nō cōpetit per locū alienum,& sic ꝙ ēt in petitorio debet succūbere:& tanto magis prædicta habent locum,si exemplum priuilegii manu alterius sit transumptum, prout
10 esse audio:quia† cum exemplatio facta fit parte non citata,fidem non facit,ẜm oēs in c.fi.de fi.instr.& in c.Albericus,de testi.& in auth.si quis in aliquo.C.de eden.cum concord.de q.b. per Moder.in dictis locis.& idem si facta sit sine iudicis authoritate,& sine eius causæ cognitione, quæ ad hoc etiam est necessaria.d.c.fi.Et prædicta locum etiam habent,si priuilegium exemplatum fuisset aplurib.notariis,ẜm Spe.in ti.de instr.edi. §.ostenso,quem refert & sequitur Bar.& alii in d.auth.si quis in aliquo.ex omni igitur capite debet dici,ꝙ reus veniat absoluendus.Et ita concludo.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas adiecta verbo, secūdum tempus verbi debet intelligi. & vide nu.7.*

2 *Conditio,sub qua quid dispositum est,si ea tempore dispositionis erat impleta, & disponens implemento & de effectu tantum cogitabat,pro adimpleta habetur.*

3 *In laudo sicut in sententia fit stricta interpretatio.*

4 *Prouisio testatoris vel contrahentis facta in vnum casum, ad alium extenditur,in quem prædicti verisimiliter prouidissent, si de eo cogitaßent,vel interrogati fuißent.*

5 *Conditio voluntaria per æquipollens adimpletur, quando testator de effectu cogitauit.*

6 *Substitutio compendiosa de filio facta, quandocunque decesserit,ex propria verborum significatione vulgarem continet.*

8 *Conditionem sufficit semel impletam esse, etiam si implementū non duret.*

CONSILIVM LXXXIX.

VISA & intellecta facti serie vr̄ dicendū prima facie, ꝙ non sit extincta seruitus per laudum imposita,in quo dr̄, Paulus per se & suos hæredes habeat seruitutem itineris,actus,& viæ &c.tamē cōditione & pacto,ꝙ qn̄cunque dictus Paulus aut eius hæredes acquisierit quocunque domum dicti Baldi, ꝙ tunc & eo casu residuum totius dictæ domus, quam infra cōsignabimus,dicto Bernardino & Thomæ sit libera,& exempta,& penitus absoluta ab oīb.dictis seruitutib.& dictæ seruitutes,vsus, & cōmoditates intelligantur tunc peremptæ & finitæ &c.quamuis ergo d.Clara vxor dicti Pauli eo adhuc viuēte dictā domum Baldi acquisierit,& deinde hæres dicti Pauli fuerit,per hoc tn̄ nō vr̄,ꝙ seruitus prædicta sit finita: quia nō verificantur illa verba dicti laudi, videlicet, aut eius hæredes acquisierint &c. quæ important, ꝙ t pe acquisitionis quis sit
1 hæres:quia qualitas† adiecta verbo determinatur ẜm tp̄s verbi.l.in delictis.§.si extraneus.de noxa.& l.Titius.de testa.mili. & ꝓpea licet d.Clara fuerit hæres Pauli,vt dixi:quia tn̄ domū Baldi acquisiuit,antequam hæres esset, non pōt dici acquisita ab illius hærede,& per ꝯn̄s nō euenit casus,per quē debeat extinqui seruitus,& finiri.Et quia ista est potissima rō,quæ posfit pro ista opi.allegari,vlterius non insisto: quia ad alia quæ sunt leuiora, ex infra dicendis colligi poterit clara rn̄sio. ¶Sed hoc non obstante contrarium iudicio meo est dicendū.Nam, vt in facto proponitur,do.Clara fuit hæres Pauli.Qāmuis ergo viuente, d.Paulo & antequā illius hæres esse posset domū Baldi acquisierit,hoc sufficit ad effectum, vt seruitus, de qua
2 agitur extincta dicatur:vt†probatur in l.hæc cōdō.§.fi.de condi.& demō.vbi dr̄, ꝙ legatū factū sub cōdōne,si nauis ex Asia venerit,vel si legatarius factus erit pubes, ꝙ cōdō hr̄ pro impleta, si t pe testi ignorante testōre venerat nauis, vel ille pubes erat.& hoc locū hēt nedū in ꝯdōne casuali,vt ibi, sed ēt in mista.l.si ita sit scriptū.§.fi.de leg.2.& no.gl.in d.l.hæc cōdō.in prin.in ver.post testm̄.iuncto tex.& est rō:quia dicto casu testator vr̄ cogitasse solū de ipso implemēto.& de eius effectu, non aūt de mō,vel t pe,vt probat tex.in d.l.hæc cōdō.in princ. ibi,impleri solūmodo cōdōnem voluerit, nō aūt exegerit qn̄. & ita ēt declarat Cuma.& Soc.in ea.l.§.fi.& Soc.in l.2.in prin. eo.ti.& per eū in d.l.hæc ꝯdō.in prin.in 4.nota.vbi dicit,ꝙ qn̄ testator ignorauit cōdōnem impletam ante testm̄,tunc debet legatū,non ex eo ꝙ conditio fuerit formaliter impleta, sed ex eo,quia lex præsumitur, ꝙ si testōr sciuisset cōdōnē impletā, legasset purè,& allegat tex.in l.tale pactū.§.fi.cū ibi no.de pac. Nā licet dictæ cōdōnes sint appositæ per verba, q pn̄t esse præteriti & futuri t pis,in vltimis tn̄ voluntatib.capiuntur in futuro.l.solemus.& ibi per Bar.de cōd.& dem.iō nō pōt dici cōditio formaliter impleta,qn̄ implementū præcessit testm̄ testatore ignorāte,& hr̄ pro impleta: quia de effectu testōr cogitauit,ẜm Doc.in dictis locis,& præcipuè Cu.in d §.fi.quia in casu nr̄o arbiter cōcessit seruitutē parti, quę obuenit Paulo: qa aliàs ea parte nō potuisset vti cōmodè,& voluit,ꝙ dicta seruitus extingueret,qn̄cūq; Paulus, aut hęres eius domū Bal.vicinam acquisiuerit.dicitur arbitrum ad effectum habuisse respectum,& de effectu cogitasse, & sic considerauit acquisitionem

tionem dictæ domus, pp quã nõ indigebat amplius dicta ser-
uitute, nõ aũt cõsiderauit, qñ acquireretur: & ideo licet sit ac-
quisita p D. Clarã antequã esset hæres: tñ cõditio apposita in
laudo, s. si Paulus aut hrdes, qñcunq; acquisiuerint, haberi dẽt
pro impleta, & dr̃ seruitus extincta. Nec dici põt, ꝙ prædicta
habeant locũ in vltimis voluntatib. in qb. fit lata interpretatio.
3 l. in testis. de reg. iu. & nõ in laudo, qđ interpretatur strictè † si-
cut sñia. l. Herenius. §. Caia de euict. & l. j. C. si plur. vna senten.
quia imò ẽt procedũt quæ dicta sunt in casu nr̃o: vt probatur
ex no. p Bar. in l. 2. de condi. & dem. vbi vult in terminis, ꝙ d. l.
hæc cõdõ. §. fi. cum seq. & qđ ibi hr̃, locũ habebat ẽt in cõtra-
ctib. & sic ẽt in illis cõdõ impleta tpe cõtractus, si cõtrahẽtes
ignorẽt, hr̃ pro impleta, ₰m eũ, p d. §. fi. & tñ ẽt in cõtractib. fit
interpretatio stricta. l. quicquid astringẽdæ. de verb. obl. & cõ-
4 firmatur prædicta p † tex. in l. Titius. §. Lucius. de lib. & posth.
vbi, probatur, ꝙ prouisio testatoris cõcepta in vnũ casum ex-
tenditur ad aliũ, in quẽ testõr verisimiliter prouidisset, si de eo
cogitasset, vel si de eo interrogatus fuisset, & ad hoc ẽt illũ tex.
allegat Bar. in l. Gallus. §. & qd si tñ. de lib. & posth. & probat
ex no. per gl. in d. l. tale pactum. §. fi. de pact. quæ idẽ dicit: & q̃
habet locũ nedũ in vltimis voluntatib. sed ẽt in statutis, in cõ-
tractib. & in qualibet alia dispositione, ₰m Bald. & Ang. ibi, &
bñ facit, qđ no. voluit Io. And. in addi. Spe. in rub. de secũ. nup.
vbi concludit, ꝙ si maritus legauit vxori centũ fruenda toto tẽ
pore vitæ suæ, & post eius mortẽ substituit Titium, ꝙ statim
ꝙ vxor transiuit ad secunda vota, admittitur Titius non expe-
ctata morte vxoris: quia testõr Titium post mortẽ vxoris voca
uit: quia putauit, ꝙ ad secunda vota nõ deberet vxor transire,
& si de hoc cogitasset illum, in illum casum ẽt substituisset, &
sic dr̃ cõdõ adimpleta per æquipollens, alleg. l. mulier. in prin.
ad Treb. & l. si mater. C. de inst. & subst. & sic loquitur Io. And.
5 ẽt in cõdõne voluntaria, quã vult adimpleri posse p æquipol-
lens, qñ testator cogitauit de effectu, & idẽ tenet Bart. in auth.
quod locũ. C. si secun. nup. mulier in quibusdã lect. & Pau. de
Cast. & Alex. in d. l. si mater. & Pau. de Cast. in l. si q̃s hæres ita.
de acq. hære. & Alex. & Moder. in d. §. & quid si tñ. & facit, qđ
in simili no. Sal. & Pau. de Cast. in l. ambiguitatem. C. de vsufr.
pariter ergo & in casu nr̃o, in quo arbiter cogitauit de effectu
debet haberi cõdõ pro impleta, & ad istũ casum debet trahi lau
6 dũ, & istud † ẽt deciditur ex no. per Bar. in l. centurio. de vulg.
& pup. circa med. vers. quæro, vtrũ substõ compendiosa facta
per verbũ cõe vulgarem contineat &c. vbi dicit, ꝙ illa substitu
tio compendiosa, si filius decesserit sine filiis, vel qñcunq; de-
cesserit, ex propria verborũ signatione continet vulgarẽ: quia
intelligitur siue decedat ante testatorẽ, & post eius mortem,
& ante testm̃, siue post, alleg. d. l. nec conditio. §. fi. de condi. &
demõ. Cum ergo dicatur in laudo, ꝙ qñcunq; dictus Paulus,
aut eius hæredes acquisierint &c. dicta verba importãt, ꝙ ser
uitus extinguatur, siue hæres acquisierit antequã esset hæres,
vel postea. Nec ob. si forte dicatur, ꝙ Bart. loquitur, qñ testa-
tor dixit, qñcũq; filius decesserit, & sic qñ qualitas adiecta ver
bo aderat tpe mortis filii, quia immo si decesserit post mortẽ
patris, tunc non erat filius: quia per mortem patris desiit esse
talis, & factus est paterfamiliàs. l. pronunciatio. §. familiæ. de
verb. sig. Præterea si dictum esset, qñcunq; hæres meus decesse
rit, sine dubio procederet, quod dicit Bar. & sic substõ locũ ha
beret, ẽt si hæres viuo testatore mortuus fuisset. l. vnica. §. pro
secundo. C. de cad. tol. & tñ tpe quo decessit, adhuc hæres nõ
erat. Sic igitur & isto casu, q̃uis d. Clara tpe acquisitionis hr̃s
adhuc non esset: quia tñ postmodũ fuit hæres Pauli, satis dr̃ ve
rificari ille sermo, videlicet, qñcunq; Paulus aut eius hæredes
acquisierint &c. quia dicta verba præcipuè pp illud verbum,
qñcunq;, comprehendunt omne tps. Et adhuc istud confirma
tur p tex. in l. in substõne. de vulg. & pup. vbi hr̃, ꝙ per illa ver
ba, quisquis mihi hæres erit, sit hæres filio meo, admittitur ille,
qui semel fuit hæres, licet hæres esse desierit, antequã pupillus
moreretur, & tñ ad illud tps referũtur prædicta verba substõ-
nis. Sicut ergo in casu illo sufficit, ꝙ qualitas præcesserit tẽpus
verbi, cui adiicitur, ita ẽt debet esse satis, vt sequatur sicut in ca
7 su nostro. Nec ob. ₰m Pau. de Cast. ibi, ꝙ † qualitas adiecta ver-
bo debeat determinari ₰m tps verbi, vt in iurib. supra in ꝯriũ
alleg. quia ₰m eum, contrarium procedit in qualitate, quæ est
necessaria ad actũ, sed qualitas, de qua ibi, non erat necessaria
ad actũ substõnis, & sic non erat isto casu necessaria ad re-
solutionem seruitutis cõstitutæ: quia quemadmodũ dicta sub
stõ fieri potuit sine conditione, ita ẽt resolui potuit, & extin-
gui seruitus volente arbitro aliter quã sub dicta cõditione. vel
₰m Are. ibi illa verba, quisquis mihi hæres erit, nõ determinãt
tps mortis ipsius pupilli, sed illud verbum, erit, qđ non impor
tat aliquod tempus determinatum, sed indeterminatũ, & iõ sa-
tis est, ꝙ semel fuerit hæres, nec erratur de tpe, & ad hoc alle-
gat ẽt no. per Bar. in l. ex facto. in prin. de vulg. & pup. sed in le
gib. in contrariũ alle. qualitas respicit determinatũ tempus: vñ
requiritur, ꝙ adsit illo tpe, & ex hoc ẽt in proposito ad con-
trarium datur rñsio: qm̃ qualitas importata per verbum hære
des, de qua in laudo determinat verbum acquisierit, quod nõ
est significatiuum actus disponendi, nec per illud significatur
tps, quo dispositio. i. laudum sumit effectũ, sed sigñat aliud tẽ-
pus separatum ab his, & indeterminatũ: quod expresse patet
ex illo verbo, qñcunque, per quod omne tps includitur, argu.
no. in l. balista. ad Treb. & propterea non requiritur, ꝙ dicta
qualitas adsit aliquo tpe determinato, sed est satis, ꝙ aliquãdo
reperiatur adesse, nec curatur de tempore, vt colligitur ex no.
per Bar. in d. l. ex facto. in tertio casu, dum allegat d. l. in substi-
tutione. & ibi etiam hoc vult clarius Are. vt dixi. Et per hæc cõ
trarium remanet sublatum, vt est dictum. Nec etiam ob. ꝙ d.
Clara posset de dicta domo disponere inter viuos, & in vltima
voluntate, quo casu quia obuenit Paulo, indigeret dicta serui
tute. Quia etiam hoc potuisset contingere, si dictam domum
acquisiuisset, postquam fuit hæres Pauli, quoniam etiam tunc
potuisset illam vendere, & in testamento liberè relinquere, &
tñ certum est, ꝙ isto casu fuisset seruitus extincta: vnde suffi-
8 cit, ꝙ conditio † semel fuerit impleta, etiam si implementũ nõ
duret. l. si quis hæredem. C. de insti. & substi. & d. l. in substitu-
tione. Et ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus discontinua in alienatione facta per contractum tacitè imposita non intelligitur, secus si per vltimam voluntatem: seruitus vero continua indistinctè tacitè in parte alienata imposita intelligitur.*

2 *Seruitus continua dat formam & statum rei: aden ut re vendita ea res debeatur, prout est.*

3 *Seruitus continuam causam habens quantum ad iuris effectum non differt a seruitute, quæ causam permanentem habere dicitur, quodque de vna dicitur in altera etiam locum habet.*

4 *Ex ficta constitutione vera dos & vera seruitus causari possūt.*

5 *Statutum de dote constituta loquens, habet locum in dote tacitè constituta.*

6 *Paria sunt quid facere tempore habili vel inhabili conferendo in tempus habile.*

CONSILIVM XC.

AD ea, quæ alias adduxi in fauorem magistri Frã-
cisci, reperio nunc rñderi, sed rñsum non est cõ-
gruum. Dr̃. n. primò, ꝙ seruitus habens etiã cau
sam continuam & permanẽtem nõ intelligitur
regulariter imposita parti vẽditæ, per l. in vendẽ
do. de cõtrah. emp. & ꝙ dicta regula fallit in seruitute tigni im
mittendi & oneris ferendi. l. binas. la 2. de ser. vrb. præd. & ibi
Pau. de Cast. l. quod conclaue. de dam. infec. & per Bar. in l. qc-
quid. ff. commu. præd. & assignatur ratio specialitatis videlicet
ne vrbs deformetur ruinis. l. senatus. & l. cetera. §. j. de lega. 1.
Sed ista responsio non procedit aliquo modo: quia exceptio,
quæ fit a dicta regula non debet restringi ad seruitutem tigni
immittendi & oneris ferendi, sed habet locũ in omni actu ser-
uitutis habentis cãm continuam, & d. l. in vendendo. locum
1 † habet in seruitute habente causam discontinuam, quæ in cõ-
tractib. non intelligitur tacitè imposita, & in hoc differunt cõ-
tractus ab vltima volũtate, ₰m Bar. in l. binas. la j. de seru. vrb.
præd. sed qñ agitur de seruitute habente causam continuam,
tunc nõ fit dr̃ia inter cõtractus & vltimas voluntates, sed indi-
stinctè intelligitur tacitè imposita in parte alienata. vel in par-
te retenta, ₰m Bar. in l. 1. ff. de seru. leg. Imo. Roma. & Pau. de
Cast. in d. l. quod conclaue. qui gñaliter loquuntur de seruitu
te habente cãm continuã, & non specialiter de seruitute tigni
immittẽdi, & oneris ferendi. & istud ẽt vult Bar. expresse in d.

l.binas.la j.in fi.vbi dicit,ꝙ si sit seruitus tigni immittendi, vel oneris ferendi & similia,eo ipso ꝙ venditur vel legatur,intelligitur res vendita vel legata cũ illo onere , per d.l.qđ cõclaue. dũ ergo Bar.dicit similia,apparet , ꝙ nõ restringit se ad seruitutẽ tigni immittẽdi vel oneris ferendi, sed includit ẽt alias similes seruitutes , quæ dñr similes, in quib. est eadẽ rõ.l.qui liberis.in prin.de vulg.& pup. & ibi no. Ang.& oẽs Moder. ꝑut eadẽ rõ est in oĩbus aliis seruitutib.hñtib. cãm continuam. Non.n.illa rõ.s.ne vrbs ruinis deformetur, est vera,sed alia rõ
2 hẽt locũ.Nam qñ est actus† seruitutis habentis causam continuã ex illo res ipsa accipit formam , & assumit sibi quendam statũ & faciem operis,iõ intelligiť res vel pars rei vẽditæ in eo statu,in quo nũc est,vt est casus,iũcta gl.in d.l.1.in fi. de seru. leg.dř.n.in tex.ꝙ si legetur taberna, vt nunc est, ꝙ intelligitur imposita seruitus illius actus hñtis cãm permanentem . & dicit ibi gl.fi. ꝙ in dubio ẽt intelligitur datũ legatũ , prout nunc res est,nisi probetur cõtrariũ , per eandẽ l.in prin.quæ loq̃tur de seruitute hñte cãm continuã, quæ ẽt hẽt locũ in cõtractib. ſm Bar.ibi,& sic expresſè ibi determinatur,ꝙ in dubio res intelligiť vẽdita vel legata,prout nunc est:& ex hoc intelligiť imposita seruitus hñs causam continuam : quia ex illa res ipsa vel pars rei accipit formam & statũ, seu quandã faciem, quæ rõ nõ tm̃ hẽt locũ in seruitute tigni immittendi, vel oneris ferendi,sed ẽt in qualibet alia seruitute hñte continuam cãm puta stillicidii,& eadem rõne luminis recipiendi: esset.n.fatuũ dicere,ꝙ vendita parte domus,in qua caderet stillicidiũ alterius partis,ꝙ illud deberet amoueri,si nõ esset expresſè reseruatũ, & ꝙ nõ intelligatur ĩ dubio dicta seruitus ꝯstituta, & tñ vrbs nõ deformatur per rationẽ stillicidii , maximè qñ põt alio loco conuerti, quo casu adhuc seruitus dř imposita , sed dicta rõ non hẽt locũ in seruitute habente cãm discontinuã , puta viæ vel itineris:q̃a ex illa res ipsa non accipit formam, nec statum aut faciem operis: ꝓpea intelligatur pars vendita in eo statu, in quo est, tñ nõ intelligitur imposita dicta seruitus. Nec ꝑdictis obst.ꝙ iura loquantur de seruitute tigni vel oneris ferendi:quia hoc dictũ fuit gratia exẽpli , & exẽpla nõ restringunt, sed declarant regulã.l.dãni infecti stipulatio.de dam.infe.Nec ẽt ob.ꝙ Bar.in d.l.quicquid. solũ de illa loquatur:quia supple tur dictũ eius per id,qđ ipse dixit in d.l.binas. in fi.vbi ẽt idẽ dicit de similib.& ꝑ hoc ẽt rñdetur ad dictũ Pau. de Cast.in l.binas.la 2.de ser.vrb.præ.q̃a eodẽ mõ eius dictũ venit supplẽdũ, & tanto magis:q̃a allegat no.ꝑ Bar.in d.l.1.de serui.leg.q̃ loq̃tur indistinctè de qualibet seruitute hñte cãm cõtinuã.& idẽ ẽt facit Pau.de Cast.in d.l.quod cõclaue. Scđa rñsio est ẽt minus rõnabilis,dũ dř,ꝙ Bar.in d.l.1.& Doc. in l.qđ cõclaue.loquũtur in seruitute habẽte cãm permanentẽ,sicut est seruitus tigni,& oneris ferendi,non aũt in seruitute habente cãm continuã & quæ differt a præcedẽti,ſm Bar.in d.l.foramen. qm̃ li
3 cet† vna sit diuersa ab altera,vt ꝑ Bar.ibi,tñ in effectu,& quantum ad iuris effectũ seruitus hñs causam ꝯtinuã , nõ differt ab alia,quæ dř habere cãm permanentẽ,sed quod de vna dř,locũ ẽt hẽt in altera.d.l.foramen.& hoc non negat ibi Bar. & in l. 2.C.de serui.immo tex.in d.l.foramen. appellat seruitutẽ stillicidii, & aliam similem habentẽ vsum interpellatũ perpetuã & non continuã,& quantũ ad id,de quo agitur, Bar.in d.l.1.nõ facit hãc dřiã:dũ dicit,ꝙ tex.hic loquitur de domo sustinente onus seruitutis habentis cãm cõtinuam . & dũ rñdet ad d.l.in vendendo.dicens, ꝙ loquitur in seruitute , quæ non hẽt cãm continuã,ex qua rñsione cõstat clarè,ꝙ intentio Bar.est,ꝙ solũ sit dřia inter seruitutẽ habentẽ cãm cõtinuam & discontinuam:& nõ inter cãm permanentem & cõtinuã . Istud ẽt vult Imo.in d.l.qđ cõclaue. in fi.vbi non loquitur de seruitute habente cãm permanentẽ,sed de habẽte cãm cõtinuã.& vult, ꝙ illa intelligatur imposita, & ꝙ in hoc differat a seruitute habẽte cãm discontinuã,& nõ ab habẽte cãm permanentem. & idẽ vult ẽt Pau.de Cast.qui primo dicit,ꝙ ille tex. loquitur in seruitute habente cãm continuam & permanentem,& deinde loquitur alternatiuè de seruitute habente cãm permanentẽ , vel continuam,& sic quantũ ad hoc nõ est dřia inter vnam & alteram,& quantũ ad effectũ iuris , sed dřia solũ cõsistit in vsu facti. Atq; ẽt idẽ apertè dicit Rom.ibi,qui facit differentiã inter seruitutẽ habentem cãm perpetuam & momentaneam, quod aliud non importat, nisi ꝙ seruitus habens cãm cõtinuam differt in hoc ab illa,quæ habet cãm discõtinuã.Et si prædicta differentia quantũ ad hoc procederet,seruitus stillicidii recipiẽdi nõ diceretur imposita,qđ nullus concederet:quia quamuis stillicidium sit permanens,illud nõ est seruitus, sed instrumentũ ad vsum seruitutis, quæ seruitus cõsistit in recipiendo aquã cadentẽ ex stillicidio. Præterea seruitus luminis recipiendi dicitur ẽt habere cãm permanentẽ,& non minus quã tigni immittendi: quia continuo recipitur lumen ex fenestra,si facto hoĩs non impediatur, & tam de nocte quã de die , & licet de nocte minus recipiatur,tñ ex toto non impeditur:vñ ex hoc non dicitur vsus impediri: quamuis minus possit percipi : vt est expressum in d.l.binas.& ibi no. Bal.& Ang. nec est in cõsideratione,ꝙ fenestra possit claudi:quia tunc lumen non impediretur ex natura seruitutis,sed per accidens,& facto hoĩs, aliàs ẽt seruitus tigni immittendi & oneris ferendi nõ diceretur habere cãm perpetuam: quia ẽt vsus ille posset impediri hoĩs facto, & sic clarè cõstat,ꝙ ista rñsio non est iuridica,& contra mentem Docto.Tertiò rñdetur,ꝙ statutũ vult, ꝙ fenestra nõ possit retineri in muro proprio, qñ aliunde quis põt lumen recipere,ergo multo minus in cõi.Nec obst.ꝙ statutum dicat,nisi quis habeat fenestram iure seruitutis &c. quia intelligitur de seruitute expresſè cõstituta, & nõ tacitè:sicut dř, ꝙ statutum disponens,ꝙ maritus lucretur dotẽ cõstitutam,non habet locũ in dote cõstituta tacitè sed expresſè,ſm Rom.consi.314.In casu propositæ consultationis &c. Sed nec ista rñsio procedit aliquo mõ:quia statutũ non loquitur de seruitute constituta, quo casu posset dubitari , vtrum intelligatur de constitutione ẽt tacita vel de expressa tm̃,sed loquitur statutũ de eo, qui hẽt fenestram iure seruitutis,quæ verba proprie verificantur, siue habeat tacitè siue expresſè:quia vtroq; casu verè habet,& non fictè:quãuisetiam constõ tacita esset ficta,& non vera:quia ex
4 ficta constitutione põt† vera dos causari, & vera seruitus:sicut etiam ex ficta traditione acquiritur vera possessio. l.certè.§.1. de præc.& no.Bar.in l.ab emptione.in fi.de pac.& in l.si is qui
5 pro emptore.in vlt.char.de vsuca.Præterea falsum est,†ꝙ statutum loquens de dote constituta nõ habeat locũ in dote constituta tacitè,immo ẽt locũ hẽt illa,ſm Pau. de Cast. expresſè in l.si mulier.sol.matr.qui dicit, ita consuluisse, & ita iudicatũ fuisse.& idem vult Raph.Cum.in consi.109.D.Ioanna de Mediolano &c.qui vult, ꝙ statutũ de dote lucranda locũ habeat, nedum in dote expressa , sed etiam in tacita & præsumpta:q̃a & illa est dos verè,nec contrarium dicit Rom. in d.consi.114. Secundo dixi , ꝙ ex conuentione facta inter do.Baptistam & magistrum Franciscum de diuidendo domum per eos emendã cũ cõmodis & incõmodis erat imposita seruitus de qua agitur arg.d.l.1.in fi.de serui.leg. Ad quod ẽt pars aduersa conatur rñdere. Et primò,ꝙ non põt dici ex hoc seruitus imposita: q̃a isti tꝑe conuentionis adhuc non erant dñi: quia domũ non emerant. Sed ista rñsio cũ reuerentia est friuola:quia dicta cõuentio de diuidendo cum cõmodis & incõmodis fuit collata in tp̃s post factam venditionem, & sic post dñiũ quæsitum , & sic perinde est,ac si post emptionẽ, & postquam erant dñi fa
6 cta fuisset cõuentio,quia paria † sunt,aliquid facere tꝑe habili vel tempore inhabili,& conferre in tempus habile. l.in tẽpus. in prin.de hær.inst. Et minus ẽt procedit secũda rñsio,ꝙ dicta verba possunt intelligi de seruitutibus iam impositis, quæ debebantur huic domui ab aliis domib. vicinis , vel quæ debebantur ab ipsa domo vicinis ędibus,qm̃ istud est contra tex.in d.l.1.ff.de serui.leg.vbi probatur,ꝙ per illa verba, vti nũc sunt, intelligitur etiam imposita de nouo seruitus , habens causam continuam alteri domui,vel alteri patri domus eiusdem domini,quem tex.in alio consi.induxi ad propositum nostrum. Ex quibus clarè apparet,ꝙ allegata prius pro parte magistri Francisci sunt vera , & quòd ex responsionibus prædictis non sunt sublata. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus pactione & stipulatione constituitur.*

2 *Originale quando differt à scriptura authentica data a notario parti, statur originali.*

3 *Alternatiua posita inter genus & speciem stat expositiuè, ponitur que pro id est.*

4 *Differentia est inter seruitutem luminum, & seruitutem, ne luminibus*

minibus officiatur, quæ ex modo loquendi, & ex qualitate loquendi discernuntur.

De natura aduersatiuæ dictionis, sed, est, quòd qualitates casus præcedentis in sequenti repetitæ intelligantur.

CONSILIVM XCI.

SVPER his, quæ proponuntur, prima facie dicendũ vr̃, quod in curtili, de quo agitur, nõ possit ædificari: vt vr̃ probari ex diuisione, & ex verbis illis, videlicet, hac tñ lege & conditione apposita, ꝙ ipsa do. Catharina, vel sui hæredes vllo vnquam tpe, per se vel alios mõ aliquo non possint obscurare, & ædificari facere in curtili dictæ domus, adeo ꝙ ex fenestris, quæ sunt in sponda cõi præfata, lumẽ haberi nõ possit, sed ipsum curtile spatiosum, & sine aliquib. obstaculis stare hẽat & debeat &c. Ex quib. verbis cõstituta vr̃ seruitutis, ne luminib.
1 †officiatur, q̃ dẽt cõstitui pactione & stipulatione. §. fi. insti. de serui. per quã vicino vr̃ quæsitũ ius, vt nõ liceat D. Catharinæ altius ædificare, atq; ita minuere lumina ædificii vicini. l. luminũ. in fi. de seru. vrb. præ. & l. inter seruitutes. eo. ti. ibi, ne lumina cuiusquã obscuriora fiãt, quodcũq; igitur faciat ad luminis impedimentũ, ꝓhiberi põt &c. & seruitus ẽt altius non tollendi ex verbis prædictis cõstituta, ex quo sonãt, ꝙ in curtili non possit ædificari, & ꝙ curtile remanere dẽat spatiosum, & sine aliquib. impedimẽtis, & ꝑpea si in illo ædificetur, debet opus tolli & abradi sumptib. ædificãtis. l. si in ædibus. C. de seru. & q̃ ẽt sic potuit imponi. l. & q. duas. de seru. vrb. præd. Sed istis nõ
2 obstantib. cõtrariũ puto verius. Et præmitto prius, ꝙ † vbi est differentia inter originalem. i. matricẽ scripturã notarii, quæ remansit apud eũ, & scripturã in authenticã formã datã parti, ꝙ stãdũ est scripturæ originali & matrici: vt legit & no. in aut. de tabellio. in §. illud. & in l. si q̃s ex argentariis. §. prætor. & ibi no. Bar. & alii, de edẽ. & per Bar. in l. Sempronius Proculo. de leg. 2. & in l. si librarius. de reg. iu. & Bal. in l. Imperator. de statu ho. & Ant. de But. & Abb. in c. ex lr̃is. de fide inst. Quia igit̃ verba instr̃i releuati, de quib. supra in quibusdã reperiunt̃ differre a verbis prothocolli, & cui est magis stãdũ, vt dixi, ideo circa expositionẽ & declarationem verborum illius insistã, in quo dr̃. hac tñ lege, ꝙ d. do. Catharina, & sui hr̃des nõ possint per se vel aliũ obscurare vel ædificari facere in curtili dictæ domus, & sic inter verbũ obscurare, & verbũ ædificari facere, ponit̃ alternatiua vel, & in instr̃o in publicã formã redacto, apposita est copula, &, quia ergo verbũ ædificari facere, est speciale, & verbũ obscurare, est gñale: quia sub illo cõtinetur oĩs modus obscurandi proueniens ẽt aliũde, quã ex ædificio, puta si ibi ponerent̃ arbores, vel quid aliud, ꝑꝑ qđ obscurarentur lumina, & quæ plãtatio arborũ nõ dr̃ ædificiũ, nec continetur sub prohibitione ædificãdi. l. ædificia. de seru. vrb. præd. idcir-
3 co dicta alternatiua † posita inter genus & speciẽ stat expositiuẽ, & ponitur pro, id est. l. 2. cũ gl. in prin. & ibi no. Bar. ad leg. Aquil. & per gl. & Bart. in l. vbi pactũ. C. de transac. & quamuis dicat Bar. hoc esse verũ, qñ de mente disponentis apparet, & aliàs intelligat̃ spẽs exempta ab illo gñe. l. 1. de reb. dub. nihilo minus ẽt de mente in casu nr̃o satis constat. Nã vbi nõ caperetur dicta dictio expositiuẽ, sensus dictorũ verborũ esset, ꝙ nõ possent obscurari lumina, nedũ ædificãdo, sed ẽt quolibet alio mõ, ꝑꝑ gñalitatẽ illius verbi, nõ possit obscurare: sub quo includi põt, vt dixi, quilibet alius modus obscurãdi, & ꝑpea alia verba sequentia. s. sed ipsum curtile vacuum, & sine obstaculis stare debeat &c. redderentur superflua: quia (vt ẽt dicetur inferius) intelligit̃ actũ: vt curtile stet vacuũ, & sine obstaculis ad effectũ, vt lumẽ non impediat̃ ꝑꝑ aliquod obstaculũ ẽt cõsistens in non ædificãdo: & sic repeteret̃, quod dictum fuisset prius: qm̃ verba relata paulò ante importarent per oĩa idem, si dicta alternatiua non caperet̃ expositiuẽ: quia igit̃ superfluitas debet euitari, vt in 1. cõst. C. debet alternatiua exponi, pro id est, vt in præcedẽtib. ꝰm hanc expositionẽ intelligitur D. Catharina prohibita eo modõ, quo dicet̃ infra, obscurare lumina ædificãdo in curtili, & in ver. seq: auget prohibitio, & intelligitur prohibita generaliter ꝑ quẽcũq; aliũ modũ obscurare dicta lumina, & qui alii modi nõ poterant contineri sub prima prohibitione spãli, vt dixi: & hoc mõ tollitur superfluitas & euitat̃: stante ergo dicta expositione dictæ alternatiuæ, verbũ obscurare hr̃ pro nõ apposito, & est perinde ac si dictũ fuisset, ꝙ d. do. Catharina & sui hæredes nõ possint ædificare in curtili dictæ domus, adeo ꝙ ex fenestris cameræ, quę sunt in sponda cõi, lumẽ haberi nõ possit &c. quæ verba sigñant, ꝙ mediante ædificio fieri nõ possit, quominus habeatur lumen, & importãt, ꝙ dicatur imposita seruitus illa, ne luminib. officiatur, q̃
4 differt, & † est diuersa a præcedenti. l. luminum. vbi est casus, de serui. vrb. præd. Nam aliud est dicere luminib. officiatur: quia hoc importat, ꝙ lumina nõ possint minui, & hoc fieri nõ põt, & si facta tali diminutione lux cõmodẽ haberi posset: quia verũ est, lucẽ diminutã fuisse, ex quo non capitur pro illa quantitate, quæ prius capi poterat. d. l. luminũ. & est aliud dicere, ꝙ lumẽ haberi possit per fenestras cameræ: vt in casu nostro, & tũc dr̃ seruitus luminũ, & ideo quamuis ædificando, & altius tollendo minuantur lumina, si tñ adhuc cõmodẽ lumen percipiatur, nõ dr̃ fieri, quominus lumẽ haberi possit per fenestras, & ꝑ ꝯñs nõ põt ædificans prohiberi: quia nõ fit cõtra prohibitionẽ, vt verba sonant, & talis dr̃ia quo ad hũc effectũ probat̃ in d. l. luminũ. & ibi gl. dicit, ꝙ in plus se hẽt seruitus, ne luminib. officiat̃, quã seruitus luminũ: quia, vt ibi dicit Bar. & clarius Pau. de Cas. primo casu aliquid fieri nõ põt, ꝑ qđ de lumine, qđ habeo, aliq̃d diminuat̃, posito ꝙ habeã vltra quã expediat, sed in sc̃do casu põt altius ædificari ꝑ illũ, qui dẽt seruitutem, dummodo reseruet tm̃ lumen, qđ sufficiat, & ideo ex hoc infert Pau. de Cast. ꝙ si in pariete habeo plures fenestras, & ꝑ vnã tm̃ habeam lumen, qđ sufficit, ille, qui cõstituit seruitutẽ luminũ, poterit nihilo minus ædificare & auferre lumina aliarũ, & reseruare vnã, quæ sufficiat: non sic in eo, qui dẽt seruitutẽ altius nõ tollẽdi, vel ne officiat luminib. domus: quia nullam earũ claudere poterit quia ergo nõ fuit prohibita D. Catharina luminib. officere, nec actũ est, ꝙ luminib. officiatur, nõ dr̃ cõstituta seruitus illa, ne luminib. officiatur, sed solũ seruitus luminũ: quia D. Catharina prohibita est ædificari facere, adeo ꝙ ex fenestris cameræ, quæ sunt in sponda cõi lumẽ haberi non possit &c. quæ verba important hoc solũ, ꝙ lumẽ habeatur, iõ continere dñr seruitutẽ luminũ, per quã agitur, vt lumẽ vicinus excipiat. i. recipiat, vt ad aliam partẽ domus ꝑ dictas fenestras possit peruenire. Vñ ex mõ loquendi, & ex qualitate sensus verborũ discernit̃ seruitus, ne luminib. officiatur a seruitute luminũ: quia si importãt in effectu, ꝙ lumina non minuãtur, siue sint negatiuẽ concepta. s. ne officiatur, siue affirmatiue: vt quia actum sit, ꝙ cõseruẽtur lumina, quod remanere debeant in eo statu, in quo reperiuntur, dr̃ seruitus, ne luminibus officiatur. si verò actũ sit verbis affirmatiuis, siue negatiuis, ꝙ quis habeat lucẽ vel illam consequatur, dr̃ seruitus luminũ: quia tunc de lumine non diminuendo non agitur, sed de lumine, qđ sufficiat recipiẽdo, & ideo si promittat quis nõ auferre lumẽ, vel nõ facere, quominus possit vicinus lumẽ habere, vt in casu nostro, dicitur seruitus luminum constituta, ac si concessum fuisset affirmatiuẽ, quod lumen habere possit: q̃a vtroq; casu est idẽ sensus ĩ effectu, q̃ dẽt attẽdi, & nõ cõceptio verborũ negatiua, vel affirmatiua: qm̃ ex verbis negatiuis põt capi sensus affirmatiuus, & ẽ͂: vt no. in l. fi. §. fi. ꝑ gl. de doli excep. & in cle. fi. de rescr. & ꝑ Bart. in l. nec codicillos. C. de codi. & in l. inter stipulantẽ. in prin. de ver. obl. cũ cõcor. de quib. ibi ꝑ Moder. & sic q. promittit nõ ædificare, quo minus lumẽ habere possim, intelligit̃ promisisse, ꝙ mihi lumẽ habere liceat: istud ergo qđ a iure subintelligit̃, affirmatiuẽ cõcipit̃, licet verba sint negatiuẽ cõcepta, & hoc melius probat̃ ex no. per Bar. in l. si prius. de ope. no. nun. in 5. oppo. 2. partis, dũ declarat, ꝙ confessoria dr̃ præponi verbis affirmatiuis respectu eius, ꝙ a iure subintelligit: q̃uis expressio verborũ sit negatiua. & idẽ ẽ͂ in negatoria ꝰm eũ. Nec dici põt, ꝙ sit ẽt cõstituta seruitus altius nõ tollendi ex hoc, ꝙ actũ sit, ꝙ D. Catharina nõ possit obscurare vel ædificari facere in curtili dictę domus &c. q̃a hmõi verba moderantur, & limitãtur per subsequẽtia. dũ dr̃, adeo ꝙ ex fenestris cameræ, q̃ sunt in spõda cõi præfata, lumẽ haberi nõ possit &c. & sic ꝓhibita est facultas ædificãdi nõ q̃dẽ absolutẽ & simpl̃r, sed qñ ex hoc lumẽ ex dictis fenestris hẽri nõ posset: & iõ qñ lumẽ, qđ sufficiat, nõ auferat̃, ædificari nõ ꝓhibet̃: q̃a modus nõ excedit̃. l. nõ modus. C. de serui. & ex hoc seq̃tur, ꝙ ẽt si ꝓmisisset D. Catharina nõ obscurare, & ædificari nõ facere, & sic ẽt copulatiuẽ, prout ĩ exẽplo exten-

extēſo cōtinet, ꝙ adhuc illa ꝓmiſsio de nō obſcurādo nō ob ſtatet:qa ꝑ dictū ver. adeo, qđ venit ēt ad determinationē & limitationē huius promiſsionis,declarat,ꝙ obſcurare nō poſ ſit,ita ꝙ lumē haberi nō poſsit : vñ nō eſt actū ſimplr, ꝙ non poſsit obſcurare,& ꝯñr ꝙ nō poſsit luminibus officere,ſed ſo lū qñ ꝑ hoc lumē haberi nō poſſet,& hoc aliud nō ſignat,niſi ꝙ lumē habeat,& ſic ꝙ ſeruitus luminū conſtituta dicatur:vt ex præmiſsis colligitur,quib.ēt non refragatur ſequēs ille ver. videlicet,ſed ipſum curtile vacuū,& ſine obſtaculis ſtare hēat, & debeat &c. quia hoc intelligi dēt cū repetitione præcedētis qualitatis & moderationis.ſ.adeo ꝙ ex feneſtris cameræ lumē
5 haberi nō poſsit.& †hoc ꝑꝑ naturā illius aduerſatiuæ,ſed cuius natura eſt,ꝙ qualitates caſus præcedētis intelligātur repetitæ in ſequenti,ſm Bal.no.in l.oēs populi. de iuſt. & iu.circa 11.col.dum dicit,q̃ ſtatutū volens, ꝙ ſtantibus maſculis fœminæ ab inteſtato non ſuccedant. Cōdito verò teſtō filiæ ſint cōtentæ quocunque relicto ſibi facto a patre: nam dicit hanc vltimam particulam, propter illam aduerſatiuam, verò, debere intelligi cū repetitione præcedentis qualitatis.ſ.ſtantibus maſculis,allegat no.in §.item lapilli. inſti. de rer.diui. Itē quia cū ſit cōiunctio copulatiua, licet ſit aduerſatiua,dicit̄ repetitiua, arg.l.Seiæ.§.Caio.de fun.inſt. & cū eo tranſit Alex.in l.filius a patre.in pe.col.de lib.& poſt.dicens,ꝙ Bal.nō allegat aliū tex. in caſu aduerſatiuæ, & ꝙ non putat aliū reperiri hoc apertius dicentē:& ideo putat verba Bal.eſſe bene no. Sed pro hoc allego tex.vbi apertius iſtud probatur in l. cū aūt. cū gl.pe. de leg. 2. Nā in fi.l.præced.dr̄, ꝙ ſi pars hæreditatis legat̄, ꝙ deduci nō debent precia manumiſſorum, nec funeris impēſa.deinde ſubdit in l.ſeq.cū aūt pars bonorū legatur,preciū manumiſſorū deducit̄,& gl.ſubaudit,& nō tm̄ funeris impenſa,vt colligit̄ ſm gl.ex illa dictione,aūt,quæ eſt in prin.legis,& ſic vult,ꝙ ex illa aduerſatiua inducatur repetitio eius,quod fuit dictū in ꝓcedentib.& ideo in caſu noſtro curtile dēt ſtare vacuū, & ſine obſtaculis ita ꝙ lumen haberi poſsit. In curtili ergo ædificari pōt,ſi modo lumen concedat̄.d.l.non modus.& per hunc ver. dr̄ actū,ꝙ fieri non poſsit, quominus habeat̄ lux, ædificando vel alio quocunq; mō,& ſic venit ampliatiuè ad præcedentia, ex quib.erat actū,ꝙ ædificando tm̄ fieri nō poſſet: quominus lumen ex feneſtris perciperetur: quia ergo prohibitio de ædificando nō includebat aliū modū,per quē fieri potuiſſet,quominus lumen haberi poſſet.l.ædificia.de ſeru.vrb.præd.& dixi ſupra,iō additus fuit ille verſ.per quem augetur prohibitio:vt dixi.Si ergo tm̄ lumen per feneſtras cameræ capiatur, qđ ſufficiat cōſtructo ædificio,de quo agitur, prout audio, ꝙ pōt cōmodè ſufficere,pars aduerſa cōqueritur iniuſtè, & de aliis feneſtris nō eſt curandū: quia pro feneſtris cameræ tm̄ cōſtituta eſt ſeruitus luminū:vt ex originali ſcriptura probat̄:nec eſt curandum,ꝙ in exemplo releuato aliter dici videatur:quia(vt dixi) prothocollo ſtatur, & ideo ad alias feneſtras ſeruitus nō porrigitur:vt eſt caſus in l.ſeruitus.de ſerui.vrb.prædi.in j.reſponſo.& probatur in d.l.non modus. C.de ſeruitu.& ita arbitror concludendum non obſtantibus allegatis in contrarium, quibus eſt reſponſum. Laus Deo.

ADDITIO.

In hoc fere eodem caſu conſuluit & Dec. conſi.201. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenta de antiquo inter alios confecta probant confinia, & alia.*
2 *Fama ſola in antiquis plenam probationem facit.*
3 *Teſtes de vniuerſitate pro illa admittuntur, quando vt ſinguli commodum non capiunt.*
4 *Subditus pro ſuo principe regulariter eſt idoneus teſtis.*
5 *Subiectio oculorum eſt ſpecies probationis.*
6 *Teſtes non omnino idonei habilitantur & ſupplentur per alios multum fide dignos.*
7 *Poſſeſſio ex fructuum perceptione probatur.*
8 *Teſtes de maiori tempore vt 60.ann.deponentes,dicuntur conteſtes de minori vt 40.deponētium: licet alij pauciores de alio minori,puta 10.deponant.*
9 *Ex inſtrumentis antiquis etiam inter alios confectis probatur, de quo territorio ſit locus,qui vertitur in dubium.*
10 *Longum & antiquum tempus dicitur non ſolum centum annorum,ſed etiam iudicis arbitrio.*
11 *Probantibus duobus æqualiter de poßeßione,qui titulum oſtendit, obtinet.*
12 *Expreßis confinibus,quicquid inter illa eſt, conceſſum dicitur.*
13 *Per priuilegia antiqua valentis concedere probantur confines, & iuriſdictio.*
14 *Indefinita in teſte non æquipollet vniuerſali.*
15 *Teſtes inter alios recepti,quando ſunt mortui,regulariter faciūt ſemiplenam probationem.*
16 *Teſtibus veriſimiliora iurique conſona deponentibus, magis creditur.*
17 *Exemplatio fieri debet parte citata a iudice, vt exēplatū ꝓbet.*
18 *Probatio vera & clarior, priuilegiatam & obſcuriorem confundit.*

CONSILIVM XCII.

IN hac cauſa confinium vertente inter illuſtrem com.Achillem & homines de Vaſtalla ex vna,& illuſtr. do. Marchionem Mantuæ, & homines de Regiolo ex altera, vr̄ prima facie dicendum, ꝙ ſit rectè pronunciatum & laudatum per dictū illuſt.do.Marchionem ad ſui conſilii relationem:qm̄ ex multis inſtr̄is antiquiſsimis confectis iam annis centum, & ēt antea per longum tempus canale Bondeni aſsignatur pro confine territorii Vaſtallæ. & primo de hoc conſtat ex priuilegio comitiſſæ Matildis conceſſo de anno 1102.quarto die mēſ.Iun. in terra Mirādulæ. ¶Secundò ex quadam ſn̄ia lata inter nobiles de Nauallaria,& illos de Vaſtalla lata de ann.1471.die 22. menſis Aug. nam & hæc ſn̄ia dr̄ de antiquo lata, cū annis 40. elapſis,& vltra ſit lata:quia dictum tp̄s dicitur de antiquo,ſm Ant.de But.in c.veniens.el 1.de teſtib.& in c.quid per nouale. de verb.ſig.& Dominic.in c.1.de præſcri.in 6. Quamuis ergo
1 dicta inſtr̄a † de antiquo ſint inter alios confecta, probant tm̄ confinia,ſm Bal.Sal.& Moder.in l.cū aliquis.C.de iure delib. & probatur in c.cū cām.in fi.de prob.& ex no.per gl.in c.cum olim.de cenſi. & ſubinde ꝙ dictū canale Bondeni diuidat territorium Vaſtallæ & Mantuanū ſeu Regioli : vr̄ ēt probari ex quibuſdam teſtib.receptis de antiquo inter hoīes Vaſtallæ,& Regioli de anno 1423. qui deponunt, ꝙ dictum canale diuidit territorium Vaſtallæ a territorio Mantuano. & licet videātur deponere de auditu:quia tn̄ de antiquo ſunt recepti, & qa ēt de facto antiquiſsimo agitur,& agi dr̄, qñ de confinib.tractatur,ſm Are.in conſ.43.col.pen.iō prædicti teſtes probare vñr,per ea quæ hn̄r in l.ſi arbiter.de prob.& in l.2.§.idem Labeo.de aqua plu.arc.& coadiuuatur ēt eorum teſtimonium ex dictis aliorū teſtiū,qui ſunt in hac cauſa recepti ad inſtantiam partis aduerſæ,qui dicunt,dictū canale Bondeni diuidere territorium Vaſtallæ à territorio Regioli, prout dici audierūt a ſeniorib. & ꝙ ita tentum & reputatum fuit a circunſtantib.& cohabitantib in locis circūuicinis. Ex hoc.n.fama probari dicitur,vt probatur in l.1.C.de teſta.quā ad hoc allegat Bart.in l.de minore.§.ſi plurimū.in vlt.q.de qō.& prout ēt concludit Alex.in d.l.1 in 1.col.& præſertim quia ēt vnus ex dictis teſtibus dicit,ꝙ iſtud tenebatur & reputabatur a maiori parte vicinorū,per ea quæ hn̄r in dictis locis. & in l.3.§.eiuſdē. de teſti.
2 quæ fama ſola in antiquis † facit plenam probationem, ſm gl. in l.at qui natura. §.cum me abſente. de neg. geſt. ſm ꝙ eam ſaluat Ang.& intelligit ibi,& in l.qui dam in ſuo.de cond.inſt. & in l.Titius q.b.mo.pig.vel hyp.ſol.& idē ēt vult Inn. in c.veniēs.de ver.ſig.& Bal.in auth.quas actiones.in fi. C. de ſacroſ. eccl. & in l.cū ſuper.C.de rei ven.& in l.proprietatis.C.de proba.& Ant.de But.& alii,in c.veniens.el 1.de teſti.& dicūt ēt ꝓdicti teſtes, ꝙ dictū canale Bondeni trāſibat per cāpū magnū, & diſcurrebat per locū dictū,la Tamarola : vbi extant veſtigia vſq; ad locū noīatū, la Chiauega del Mazabo, & in hoc dictū eorūdem teſtiū demonſtratur eſſe ſatis veriſimile ex priuilegio Caroli regis Franciæ in ea parte, qua donat eccleſiæ Regiēſi quoddā terrenū,qđ coniacet in Luzaria cū piſcationib.per Padū & Bondenum &c. vñ ex quo Bondenū reperitur ēt eſſe in territorio Luzariæ, ſatis eſt veriſimile, ꝙ tranſeat ꝑ valles cū diſcurrat ex alio,& aduerſo latere vallium, vt dicūt omnes teſtes,

testes,& ꝓbatur ex priuilegio dictæ comitissæ Matildis, dũ dicitur in illo, ꝙ territorium Vastallæ diuiditur a Parmensi per flumen Dististi & Bondeni cũ eius decursione vsque locũ crucis &c. Et qui locus crucis est vltra dictas valles ex opposito Luzariæ: vt ex dictis oĩum testium de hoc deponentium colligitur, ex quo priuilegio ẽt ꝓbari vr̃, ꝙ ab illo latere d. Bondenum non trãsit vltra dictã crucem, & ꝓut ẽt dicunt testes. Et ꝑpea est verisimile, ꝙ transitum faciat ꝑ valles ad aliã partem earundẽ, sicut ẽt testificantur ꝑdicti, & vt ẽt ꝓbari vr̃ ex priuilegio eiusdem Comitissæ, in quo narratur, ꝙ castrum & curtis Vastallæ distinguitur inter curtẽ Luzariæ, & per totũ discursum gurgi, & eius decursiones in Bõdenum &c. & sic cõstat, ꝙ ẽt Bondenũ reperitur ẽt ab alia, & sic ab vtraq; parte dictarũ vallium, qđ non esset, si per valles ꝑdictas non transit. Nec vr̃ dici posse, ꝙ dicti testes nõ ꝓbent tãquã suspecti, cũ sint de Regiolo, cum quib. litigatur: quia cum ad eos nullum pertineat commodum: vt ẽt ipsi attestantur, & ꝓbantur: q̃a valles locantur noĩe illustriss. do. Marchionis, vt ex libris eius productis eius noĩe apparet, non debent repelli tãquã de Regio-
3 lo: quia † singuli de vniuersitate possunt esse testes pro ea, si vt singuli non capiunt commodũ: ut no. glo. in §. cogitandum. in auth. de mona. & Io. An. in c. cũ nuncius. per illum tex. de testi. & per doc. in l. sed si hac. §. qui manumittit. de in ius vo. & l. in tñ. §. vniuersitatis. de rer. diui. & ꝑ oẽs in c. insuper. de testi. cũ concor. de quib. ibi. Nam cum commodũ, vel incommodum non spectet ad ꝑdictos, sed ad d. Marchionẽ tñ, nõ dr̃ testificari in causa propria, sed in causa dicti Principis. l. 1. §. impropria. qñ appel. fit. nec tãquã eius subditi debent repelli: q̃a sub
4 ditus pro † suo principe est testis idoneus, ₰m Spec. in ti. de statu mona. §. 1. ver. 12. & Io. And. & Imo. in c. in literis. de testib. & maximẽ qñ non subest ꝑsumptio, ꝙ princeps inferat violentiam testi, nisi testificetur suo modo, ₰m Are. in d. c. in literis. Et confirmantur adhuc prædicta ex quadam sñia lata de anno 1365. in qua pro cõfinib. vallium dr̃, ꝙ a meridie est boscum S. Michaelis, a sero Bondenum, & de subtus vallis de Regiolo &c. & sic ibi vr̃ probari, ꝙ Bondenum diuidit ualles Regioli ab alijs vallibus, & de quo Bondeno, tãquam sit iuxta valles, fit mentio ẽt in alio priuilegio antiquissimo, & adhuc ꝑdicta coadiuuantur. Nam dñi de cõsilio prælibati principis fuerunt super loco, & viderũt vestigia Bondeni, tã in vallibus quam extra, & in locis, de quib. in dictis priuilegijs, & instrumentis, & de quib. fit mentio a testib. quod facere potuerunt & debuerunt, & illis credendũ est. l. si irruptione. §. fi. ff. finium
5 regun. nam talis subiectio † oculorum est species ꝓbationis, ₰m Odof. ibi, & de quo per Cy. in l. 3. C. eo. in 2. q. ¶Ex præmissis ergo saltem simul concurrentibus constare videtur, ꝙ cõfinia sint iustẽ posita per sñiam Illust. dom. Marchionis: q̃a in confinibus est speciale, ꝙ probentur per argumenta, ₰m Ioã. Andr. in c. si Papa. de priuil. in 6. & ideo quamuis ẽt probatum esset per illos de Vastalla, ꝙ fuerint in possessione vltra dictũ canale Bondeni versus Regiolũ, nihilominus, quia dñr potius occupatores, potuit iudex illis præcipere, ex quo sibi constat de finibus, vt alieno se abstineant, & dño quod suum est restituatur. d. l. si irruptione. in prin. finium regun. Præterea per testes non solũ partis cõtrariæ, sed per illos de Vastalla probat, ꝙ ẽt illi de Regiolo simul cum illis de Vastalla piscabantur in campo magno, & sic non minus ex parte illorum de Regiolo ꝓbatur possessio vallium versus Regiolum vsq; ad campũ magnum inclusiuẽ, quã ꝑdictorum de Vastalla vltra dictũ cãpũ magnum: vnde quia constat de finib. ad fauorem illorum de Regiolo ẽt eorum possessio vsque ad dictos fines dẽt reputari iustior, per ea q̃ hñr in c. licet causam. de ꝓba. & per Bart. in l. si duo. in prin. vti posſid. ¶Sed ꝑmissis nõ obstan. iudicio meo contrarium est verius. Et primò quò ad locum Tamarolæ nõ videtur esse dubium, ꝙ melius dicitur esse probata possessio co. Achillis: quia per plures testes dicitur, ꝙ per eum possessus fuit dictus locus, & possessio partis aduersæ probetur per pauciores. Item quia testes co. Achillis sunt meliores, cũ pro maiori parte sint forenses, & qui non prætendunt aliquod in-
6 teresse pecuniarum, uel affectionis, & ex † quorum persona habilitantur ẽt alij testes de Vastalla casu, quo non essent oĩno idonei, per no. ꝑ Bal. in l. si quis ex argentariis. §. 1. de eden. vbi per illum tex. dicit no. ꝙ si alter ex duobus testib. non sit ex toto integer: vt quia sit infamis infamia facti, & alius sit multũ fide dignus, ꝙ ambo faciunt plenã fidẽ: quia integerrima fides vnius supplet imperfectionẽ alterius, de quo ẽt ibi ꝑ Alex. & idem tenet Bal. in l. 1. C. de test. & Sali. in l. in bonæ fidei. C. de reb. credi. dñr ẽt meliores testes co. Achillis: q̃a de actib. possessoriis melius deponunt, dum dicunt, ꝙ uiderunt in dicto loco arare, fœnũ colligere, pascular, & ligna facere, ex quibus
7 † resultat ꝓbatio possessionis. l. Titia. & ibi no. doc. de sol. & l. litibus. C. de agr. & cens. lib. 11. & l. uim facit. de vi, & vi ar. & in l. 2. C. de acq. pos. & testes cõtrarii solũ deponunt de incisione stroparum, & talis vnicus actus põt ẽt dici permissus aliquib. de Regiolo gratia amicitiæ, & sic videtur, ꝙ ex illo solo non probetur possessio, ex quo cõstat, ꝙ alius possidebat, per no. per Bar. in l. 1. §. hoc interdicto. de itin. actuq; priu. Cũ ergo per plures & meliores testes probata dicatur possessio co. Achillis, illa censetur iustior, & præferri debet, per no. in l. ob carmen. §. fi. de testi. & per Bar. in l. si duo. in prin. ff. vti possid. & per doc. c. licet cãm. de proba. dicitur etiam iustior possessio dicti co. quia testes sui ꝓbant de antiquiori possessione dicti loci, q̃ testes cõtrarii. Nã Dñicus de Luzaria deponit de possessione annorum 60. & Lucas similiter de Luzaria deponit de annis 40. & aliqui ex testibus de Vastalla deponunt ẽt
8 de tempore annorum 60. & vltra, quamuis † ergo in tempore sint varii: nihilo minus saltẽ ꝓbatur de dicto tempore annorum 40. quia in maiori tẽpore, de quo alii deponunt, istud ẽt inest, ideo in illo alii dñr esse concordes: quamuis ẽt aliqui numero pauciores deponant de minori tempore: vt ꝓbatur ex no. per Sali. in l. 2. C. de rescin. uendi. vbi vult, ꝙ si vnus testis deponit de quinque, alius de decem, & alius de quindecim, ꝙ non tñ probatur summa minor, sed ẽt media; q̃a in illa media cõcordant plures, & vnus tñ, hoc est ille, qui deponit de summa minori, discordat ab illis: vñ per hoc non infringitur dictũ aliorum, qui sunt plures. c. in nostra. de testib. & d. l. ob carmẽ. §. fi. & idẽ eadem ratione qñ multi deponerent de summa minori, sed illi qui concordant de summa maiori sunt plures numero, vt in casu nostro, ₰m Sali. in d. l. 2. & est ẽt ibi de mente Bal. & istud ẽt sequitur Are. in consi. 65. & idem tenet in l. ex facto. §. item quæro. de vulg. & pup. vbi adducit aliam rõnem, videlicet, quia testes, qui deponunt de minori quantitate, non vñr negare de maiori. l. cum furti. & ibi per Bar. de in lit. iur. & per not. per Bar. in l. fi. §. qui indiuisam. de leg. 2. & vbi dicerentur negare, astruerent negatiuam, iõ aliis affirmantib. esset magis credendum, ₰m glo. in c. 1. de præscr. in 6. & Bar. in l. diem proferre. §. si plures. de arbit. & in l. hæredes palã. in prin. de testa. quia ergo testes contrarium deponunt de possessione, quę non excedit tẽpus 20. annorum, ista possessio iunior ꝑsumit clandestina, & iniusta. d. c. licet cãm. de ꝓba. & no. Bar. in d. l. si duo. in prin. vti possi. & non tñ de possessione dicti co. constat ex præmissis, sed ẽt ex instr̃is antiquis ꝓbatur, ꝙ dictus locus Tamarolæ est de territorio Vastallæ. Et primo ex instrumento uenditionis factæ Bonecto de Bonetis de Luzaria de anno 1412. in quo venditur quædam petia terræ posita in territorio Vastallę in quarterio de Mazaboue in loco dicto, ad Bonẽcurtũ &c. & in quo quarterio Mazabouis est dicta Tamarola. & ꝓbatur ex alio instrumento uenditionis 1120. in quo similiter uenditur q̃dam petia terræ iacens in territorio Vastallæ, vbi dicitur in Mazaboue inter aggerinos &c. qui locus, vt
9 dixi, dicit, la Tamarola, ex quib. instrumẽtis † antiquis inter alios etiam confectis probatur, vt dixi superius, ꝙ dictus locus est in territorio Vastallæ, per ea, quæ habentur in cap. cum olim. de cẽsi. & per Bal. & doc. in d. l. cum aliquis. C. de iure delib. & per Aret. in consi. 42. & quia, vt ẽt dictum fuit, confinia & territoria ꝓbantur per argumenta, ₰m Io. And. in d. c. si Papa, de priuil. in 6. & si forte dicatur, ꝙ hoc vltimum instrumẽtum non dicitur antiquum, cum non excedat tempus centum annorum, ₰m Abb. & Imo. in c. veniens. el 1. de testi. & Imo. in l. 2. §. idem Labeo. de aqua plu. arc. & Inn. in c. veniens. de testi. & est cõis opi. ut refert et sequitur Alex. in d. l. cum aliquis. et in plurib. consi. relatis ibi per Moder. ex quo sequitur, ꝙ tale instrumentum, quod non est antiquum: cũ sit inter alios confectum, non ꝓbat confinia, ₰m glo. quæ in hoc cõiter approbatur in d. l. cũ aliquis. Nec sufficit primum instrumẽtum antiquum, sed requiruntur plura: ut est de mente Bal. in d. l. cum aliquis,

aliquis.dum dicit,ꝙ per talia inſtrã ꝓbatur cõis opi. quæ cõ-
munis opi.non cauſatur ab vnius dicto,ſm Bar.in l.admonẽ-
di.de iureiur.& ꝓbatur in c.licet ex quadam.de teſtib.& iſtud
ẽt vult ibi Aret.& Soci.in conſi. 267. in 4. colu. qui ita decla-
rant dicta Bal.& Sal.in d.l.cum aliquis. ¶Ad iſtud tñ reſponde
tur, ꝙ etiam ſecundũ inſtrumentum poteſt dici de antiquo :
cum reperiatur confectum fuiſſe minus iam annos centũ vix
10 per duos annos: quia† quando dicatur longũ & antiquum tẽ
pus, relinquitur etiam iudicis arbitrio,ſm Alex.in conſi.4.2.
vol.arg.l.1.in fi.de iure deliber. & adducit etiam not. per Bar.
& Cyn.in l.ſi quidem.C.ſolu.matr.vbi dicunt, ꝙ ꝓbatur,quẽ
eſſe mortuum eo ipſo, ꝙ probatur vitam eius exceſsiſſe centũ
annos, & ſubdunt,ꝙ ẽt probatur per famam,quãdo mors eſt
de antiquo,ergo nõ intelligunt antiquum tp̃s eſſe ſolum a cẽ-
tum annis vltra: quia per curſum centum annorum, tm̃modo
mors eſt verè ꝓbata,& vltra eum, ꝙ iſtud relinquatur iudicis
arbitrio,vult ẽt Io.An.& do.Ant.in c.illud.de p̃ſum. & Anto.
de But.in c.qm̃ cõtra.circa medi.de ꝓba. & Soci. hoc ẽt tenet
in conſi.89.In cauſa agitata &c.in 3.col.in 1.vol. & ſm cũ ne
mo arbitrabitur,quin tp̃s 60.annorum non ſit antiquum, at-
tenta breui hominum vita hodierno tp̃e. & maximè quia de-
ducenda eſt ętas illa infantilis,in qua ignoratur quicquid vide
tur.l.1.C.de fal.mone. multo ergo magis in caſu noſtro idem
dici debet,in quo lapſi reperiuntur anni quaſi centũ. Accedit
ẽt: quia in loco p̃dicto Tamarolæ co.Achilles reperitur habe
re titulum, qui plurimum operatur,vt paulò poſt dicetur. Et
eadem ratione melius probatũ reperitur ex parte co. Achil-
lis & hominũ de Vaſtalla poſſeſsio loci,in quo eſt poſita gra-
datia Biſona,quia de hoc ſui teſtes deponunt ſpecificè,& quò
ad hunc locũ nihil reperio ꝓbatum in contrariũ. Et idem di-
co quo ad Corium Garzeti, cuius poſſeſsio ẽt melius probat̃
pro parte illorum de Vaſtalla:qm̃ teſtes ſui quò ad hunc locũ
in ſpecie ſunt plures & meliores teſtes,& qui melius deponũt,
& plenius de actib. poſſeſſorijs. & qm̃ potius hoc conſiſtit in
facto,vlterius dicta ſingulorũ teſtium non recenſeo.Nec etiã
dici poteſt,ꝙ dicti teſtes non ſint idonei: q̃a maior pars illo-
rum non eſt de Vaſtalla, & illi ẽt, qui ſunt de dicto loco, non
debent repelli,ex quo valles ſunt cõis Vaſtallæ,& noĩe dicti cõ
munis locantur, & ſic ſinguli ex illis non capiunt cõmodum,
ſed tm̃ oẽs, vt vniuerſi,per ea, q̃ in præcedentibus fuerunt di-
cta. Quantũ verò ad alia loca, de quib. ẽt eſt contẽtio, videli-
cet campi noui, & campi magni,& lamę de Coriis & Saliceti,
per vtráq; partẽ ꝓbata videt poſſeſsio ęqualiter; q̃a utriuſq;
partis teſtes dicunt,ꝙ hoĩes de Regiolo, & de Vaſtalla indif-
ferenter piſcabantur in dictis locis nomine illorum, quorum
ſunt dictæ valles. Sed tñ ẽt ſi ita ſit, nihilo minus poſſeſsio ex
parte illorum de Vaſtalla eſt iuſtior, & alia reputatur iniuſta,
& ꝓpea prædicti de Vaſtalla debent obtinere: quia ubi ꝓba-
11 tiones † vtriuſq; partis quò ad poſſeſsionem ſunt ęquales, il-
le obtinet,qui titulum oſtendit, tanquã dicatur habere melio
ra & potiora iura.l.1.C.de edi.di.Adri.tol.& d.c.licet cauſam.
& ibi per doct.& per Iac.de Are.& Iac.de But.& Cy. in l.1.C.
vti poſsid.& Bar.in d.l.ſi duo.in prin.eo.tit. & in ſpecie in ca-
ſu noſtro.ſ.qñ agitur de confinibus, hoc ẽt voluit Aret.in d.
conſ.in fi.Cum ergo pro parte co.Achillis ſit probatus titulus
ſuorum authorum, de quo conſtat ex priuilegio Caroli quar
ti conceſſo do.Giberto de Corrigia,dẽt co. Achilles obtinere
Nam in dicto priuilegio conceditur ſibi & ſuis fratrib. caſtrũ
Vaſtallę iuxta foſſam Runchaliæ ex parte vna, Padum ex alte-
ra,caſtrum Regioli ex altera & caſtrum quondam Gramigna
tii ex altera &c.cum toto eius territorio, & cum oĩb. ſuis val-
12 lib. &c.quia † ergo caſtrum Regioli datur pro confine, quod
caſtrum dicitur ambitu terminari. c. ſi ciuitas.de ſent. excom.
in 6.& l.quicunq;.C.de fun.limi.lib.11.& no. Bart.in l. 2. de
verbo.ſign. quicquid reperitur inter Regiolum & Vaſtalla di
citur eſſe conceſſum.l.æde ſacra.de cõtrahen.emp.& not.Bal.
in rub.C.de ꝯhen.emp.in 22.q.& Io.An.in addi.Spe. in tit.de
emp.& uendi.§.ſciẽdũ.in addi.inci.Hic q̃ritur, ſi venditor &c.
& doc.in c.per tuas.de dona.Et confirmatur p̃miſſa: quia ubi
13 fit mentio† de vna re tanquã de diſtrictu vnius ciuitatis vel ca
ſtri in priuilegiis conceſsis ab illo,qui ſuper iuriſdictione poſ-
ſet diſponere per huiuſmodi priuilegia maximè antiqua pro-
bantur confines & iuriſdictio: vt ꝓbatur ex not. per glo. in d.

c.ſi Papa.de priuil.in 6. quam approbat Anto. de Butr. & oẽs
Moder.in c.fi.de ſucceſ. ab inteſt. & in iſtis terminis ita cõclu-
dit Are.in d.conſi.42.in prin.& Soci. idem dicit per oĩa in cõ-
ſi.116.In cauſa cõitatis. quãuis de Are. in d. conſi. non faciat
mentionem. Et ꝓpea ex priuilegio dicti Caroli ſupremi prin
cipis probatur intentio co.Achillis, ẽt ꝙ priuilegium dicitur
antiquum,ex quo iam annis nonagintaquatuor,vel circa,fuit
conceſſum,per ea,q̃ paulò ante fuerunt allegata,& vbi etiam
eſſet nouum in caſu noſtro,pareret eundem effectũ: cũ ſit ꝓ-
bata poſſeſsio,non minus ex parte illorum de Vaſtalla, quàm
illorum de Regiolo: quia cum priuilegium p̃dictum quãtum-
cunq; nouum tribuat co.Achilli titulum, poſſeſsio eius p̃ſumit̃
iuſtior,vt ſuperius dixi: tunc.n.deberet attendi, utrum priui-
legium eſſet antiquum,qñ ex illo ſolo pars inniti uellet, & de
poſſeſsione ſua non appareret, ꝓut eſt de intentione omniũ
de hoc loquentium in locis prædictis. ¶Supereſt ergo ſolùm
congruè reſpondere ad ea, quæ in contrarium uidentur ur-
gere prima facie.Non ob.igitur,dum primò dr̃, ꝙ ex antiquis
inſtrumentis conſtat, ꝙ canale Bondeni aſsignatur pro cõfi-
ne territorii Vaſtallæ: q̃a per hoc non ſequitur, ꝙ loca,ſuper
quib. contenditur,ſint de territorio Regioli. Nam ex priuile-
gio Comitiſſæ Matildis ſolum argui põt, ꝙ Bondenum ſit ꝓ
confine inter territorium Vaſtallæ & Luzariæ,& Parmẽſi,ſed
ꝙ diuidat territorium Vaſtallæ,et Regioli,ex dicto priuilegio
non poteſt colligi,et ẽt minus obſtat ſnĩa,q̃ allegatur in con-
trarium,quia in illa non dicitur, ꝙ Bondenum diuidat ualles,
de quib. agitur. Sed de Bondeno exiſtente extra illas, in illis
fit mentio,& magis dubitatiuè quã aſſertiuè: quia dicitur in il
la,ꝙ canale quoddam appellatur,il Bondeno, per illos de No
ualaria: & per illos de Vaſtalla aſſeritur,ꝙ nõ appellatur Bon
denum,ſed Bagnolum, et quãuis in eadem ſnĩa hoc modo di-
catur,uidelicet,ſeguendo drieto al canale del ditto aſſerto Bõ
deno ſopraſcritto per ꝯfine de eſſe parte uerſo Mazabo &c.ni
hilominus hæc uerba non important,nec poſſunt importare,
ꝙ canale p̃dictum faciat tranſitum per campum magnũ uer-
ſus Mazabo,q̃a a latere uallium,ubi dicitur Mazabo, non poſ
ſunt eſſe confines Noualariæ et Vaſtallæ, quia alia territoria
intermediant ab illo latere, et tñ ſnĩa uult, ꝙ ſequendo dictũ
canale uerſus Mazabo,per certum ſpatium, iuxta illud appo-
nantur confinia inter Vaſtallum et Noualariam,et ꝓpea uer-
ba ſnĩæ intelligũtur de canali, quod eſt ab alia parte uallium,
et uult,ꝙ ſequendo illud, uerſo Mazabo, hoc eſt uerſus illam
regionem,in qua reperitur Mazabo exiſtente ex oppoſito, &
vltra valles,ponantur cõfinia.Præterea cũ vix ſint anni 40.uel
parum vltra,ꝙ lata ſit dicta ſnĩa,non dr̃ eſſe de antiquo: vt ꝑ
Moder.in d.l.cum aliquis,vbi dicunt,hac eſſe cõem opin.& ꝑ
ꝯñs non probat confinia, de quib. fit mentio in illa enunciati-
uè,ex quo eſt inter alios lata,ſm gl. Bart. Ang.& docto.cõiter
in d.l.cum aliquis.& tanto minus,q̃a in illa dr̃, aſſerto Bonde-
no &c.ex quo verbo conſtat,ꝙ non dr̃ pro certo,nec affirma-
tiuè,ꝙ ſic denominetur dictum canale. ¶Non ob.ẽt teſtes an
tiquitus examinati, quia ſolũ deponunt,ꝙ audierunt,ꝙ cana
le Bondeni diuidebat territorium Vaſtallæ a territorio Regio
li: q̃a non declarant,in quo loco decurreret Bondenum diui-
dens dicta territoria, ideo non probant: quia põt eſſe, ꝙ de-
currebat vltra Tamarolã. & quamuis Ioannes Martini dicere
videatur,ꝙ dictum canale erat in terra Mazabonis, & ꝙ ortũ
habebat iuxta,quoddam caſamentum, quod erat in illo loco,
tñ in hoc eſt ſolus, & ideo de loco nõ probat. l. vbi numerus.
de teſti.immo cum dicat, ꝙ habebat ortum in terra Mazabo-
nis,ex hoc ſequitur, ꝙ non tranſibat per campum magnum:
& per ꝯñs,ꝙ nõ diuidebat valles eo modo, quo dr̃ in ſnĩa do.
Marchionis. Præterea non ꝓbant dicti teſtes; quia oẽs depo
nunt de auditu auditus.l.teſtium.cũ ibi not.C.de teſti.ẽt ſi ſit
factum de antiquo, niſi tunc cum tali teſtimonio de auditu cõ
currat fama cum aliis adminiculis,ſm Io.Ant. Abb. & Imo.in
c.licet ex quadam.de teſti. quæ fama in caſu noſtro non dicit̃
probata,quia licet teſtes p̃dicti dicant, ꝙ tentum fuit, & repu
tatum ab hominib.circumhabitantibus,ꝙ canale Bondeni di-
14 uidat territorium Vaſtallæ & Regioli, tñ † illa indefinita ab
hominibus, vel per homines prolata a teſte, nõ æquipollet u-
niuerſali: q̃a dictum eius debet de neceſsitate concludere: &
ideo cũ poſsit in duob.verificari.l.inter illam.de verb.ſig.ideo
non

non probant, ꝙ a maiori parte esset tentum, & reputatum, & per consequens fama non potest dici ꝓbata, ſm Inn. & Abb. in c. auditis. de pſcr. & Oldr. in consi. 100. In executione &c. & Pet. de Anchar. & Imo. in c. quāto. de his quæ fiunt a præla. & Alex. in consi. 7. & in consi. 110. 1. vol. & est cōis opinio. solus enim vnus ex dictis testibus dixit, ꝙ tenebatur, & reputabat a maiori parte hominum &c. sed non ꝓbat famā, qa est solus. c. in omni negotio. de testib. ¶Nec ob. tex. in l. 1. C. de testa. qa loquitur de illo, qui tenebatur ab oīb. ꝓ libero &c. sed in casu nostro verbum indefinitum ꝓlatū a teste hoc nō significat, vt est dictum. Præterea dicti testes dicunt duo. Et primò, ꝙ Bōdenum transit per campum magnū. Secundò, ꝙ ab hoīb. vicinis tenetur & reputatur, ꝙ Bondenū diuidat Regiolū a Vastalla. nō dicūt ergo, teneatur & reputetur, ꝙ Bondenum trāseat per dictum campum magnum, sed simpliciter, & in gñe ꝙ diuidit &c. qđ esse pōt, ēt si non transeat per cāpum magnū, sed per alium locum, de quo infra, ex quo sequitur, ꝙ fama nō ꝓbat, ꝙ Bondenum transitum faciat specialiter ꝑ certum locū, puta per campū magnum: quia ergo ꝓbatio famæ quò ad locum certū est dubia, fieri dēt interpretatio ꝯ ꝓducentē. c. in pſentia. de ꝓba. & per Bar. in l. inter stipulantem. §. 1. de verbo. obl. Non probant ēt dicti testes ex alio: qm̄ pro parte illorū de Vastalla ꝓducti sunt mihi testes recepti ꝑ do. Io. Moresinum in causa vertente inter pdictos de Vastalla, & illos de Nouallaria, quorum sex ad minus deponunt, ꝙ Bondenum se cōiungebat cū caua apud S. Michaelē, & simul cum ea discurrebat vsq; ad locū Saliceti, & ab ipso vsque ad Bagnū Galdranæ, & deinde vsque ad locū noīatum castrū Gramignani ꝓpe Te-
15 stā, & qui testes licet sint recepti inter alios: qa tñ sunt † mortui, & amplius non potuerūt examinari, faciunt semiplenā ꝓbationem regulariter, ſm Bar. no. in l. admonendi. de iureiur. circa vlt. car. ver. quæro quid si dicta testium &c. cum quo trāsit Ang. in l. 2. C. de eden. & Ant. de But. & Abb. in c. fi. de iureiu. & Ant. in c. quāuis. de re iud. Nam testes ꝯrij, qui, vt dixi, solum deponunt de auditu, nō ꝓbant plus quā semiplenē, ēt in factis antiquis: vt colligitur ex no. per doc. in d. c. licet ex quadam. dum volunt, ꝙ concurrere ēt debeat fama, quæ facit semiplenā ꝓbationem, vt no. in d. l. admonēdi. & in l. 3. §. eiusdē. de testi. cū concor. Confundetur ergo dictū istorū testiū partis aduersæ per alios testes, qui de Bondeno aliter deponunt: quia sūt plures & meliores testes; ut habetur in d. l. ob carmē. §. fi. & in c. in nostra. de testi. & quia deponunt verisimiliora, quā testes contrarii: qm̄ si Bondenum transiret ꝑ campū magnum ad clauicam Mazabouis, vt ipsi dicunt, aqua decurreret ad loca altiora: vt in facto proponitur ꝯ eius naturam: q̄ solet naturaliter discurrere ad loca iferiora. l. 1. §. fi. de aqua plu. ar.
16 vñ cæteris parib. stādum est † testib. dicentib. verisimiliora, secundū Inn. & alios, in d. c. auditis. de pręscr. & illa sunt verisimilia, quę magis consonant iuri cōi, ſm eos. & idē tenet Inno. in c. licet. de proba. & in c. in nostra. de testi. cum aliis concor. de quib. ꝑ Moder. in d. c. auditis. & ꝑ pdicta ēt rñdetur ad aliud, dum dicebatur, ꝙ per inspectionē loci cōstabat iudici, ꝙ Bondenum discurrebat per magnum campū: qm̄ ex quo ꝑ dictū locum ad pſens non currit, nec trāsit, hoc videri, & oculis subiici non potuit, & quāuis dicatur, ꝙ uiderunt vestigia canalis Bondeni: tñ ꝙ illa essent vestigia dicti canalis non cognouerunt, nisi ex dictis dictorū testium, q̄ nihil ꝓbant, & qui reprobantur per alios testes examinatos ꝑ dictum Do. Io. Moresinum, vt est dictum. Nec pdictis obst. dum dicebatur, ꝙ ex priuilegiis antiquis cōstabat, ꝙ Bondenum erat ex utroq; latere vallium, & sic, ꝙ erat necesse, vt transiret per valles, ut dñt testes de Regiolo: quia ēt testes examinati ꝑ d. Do. Io. ēt fatentur, ꝙ trāsibat Bondenū ad aliam partē vallium ad castrū Gramignani iuxta testam, quæ est dominorum de Corrigia, sed dicunt, ꝙ diuertebat ad illum locum ꝑ aliā uiam & non ꝑ campum magnum. & vbi ēt hoc non dicerent, satis esset, ꝙ ꝑ aliū locum magis versus Regiolum potuisset valles trāsire, ꝓut poterat, sicut ex pdictis colligitur, & ideo quamuis ex priuilegiis apparere possit, ꝙ Bondenū esset ex utraque parte vallium, non tamen ex illis ꝓbatur, ꝙ transiret per cāpū magnum, ex quo potuit ꝑ dictum locum facere transitum, quia non ꝓbat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. l. non hoc. C. vñ cogn. l. neque natales. C. de prob. & in c. in præsentia. eod. tit. de certo. n. loco. s. campi magni solū deponunt pdicti, quorum testimoniū nō est congruum, vt dixi. Nec ob. quòd in priuilegio Comitissæ Matildis dicatur, quòd Bondenum discurrit usque ad locū crucis: qa per hoc non sequitur, quòd postmodū inter cāpū magnū, neq; ēt negatur, quòd non decurrat ēt ad S. Michaelem, & deinde ad Salicetū ꝑ alueum cauæ: qa illa uerba enunciatiua dicti loci crucis, nō stāt taxatiuē, nec excludūt alium locū remotiorē. sicut ēt qñ ꝓfertur certa summa enunciatiuē, non subauditur dictio taxatiua, nec maior summa dicitur exclusa, vt not. gl. & doc. in l. rōnes. C. de ꝓb. & Bart. in l. si quidem. C. de transac. & in l. cum furti. de in lit. iur. & Bald. & Alex. in l. rogasti. §. 1. si cer. pet. Ex præmissis quoq; rñdetur ad aliud, dum dicitur, quòd ex quadam sñia ꝓbatur, & ex quodā priuilegio antiquo, quòd Bondenum est iuxta valles, & quòd diuidit illas inter illos de Vastalla & Regioli: qa licet ēt iuxta dictas valles, & dicatur ēt in dicta sñia, a sero Bōdenum, & de subtus valles Regioli &c. per hoc tñ nō sequitur, quòd decurrat Bondenū ꝑ campum magnum: potuit ergo vallis Regioli esse de subtus, & tñ quòd Bondenum non transiret ad aliā partem vallium ꝑ dictum cāpum magnum, sed per alium locum, de quo supra & de quo deponunt alii testes. Et ad vltimū etiā ex præcedentib. colligit rñsum: quia quāuis in cāpo magno piscaretur ēt per hoīes de Regiolo, possessio tñ illorū de Vastalla in d. loco, & de qua constat ꝑ eosdē testes, est iustior rōne tituli, de quo facta est fides, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. si duo. in prin. vti. posid. & per doct. in c. licet cām. de ꝓba. nec de aliquo titulo partis contrariæ est facta probatio: qa priuilegia ꝑ eam ꝓducta cū sint inter alios facta, titulum dictæ parti non tribuunt, nec alicui, a quo possit dici, qđ habeat cām. Et quæ priuilegia ēt non ꝓbant ex alio: quia exempla solū sunt producta, quæ
17 † fidē non faciunt, nisi exēplatio fiat de mandato iudicis, & iudex inspiciat & auscultet, an cū originali cōcordet, & pars, cuius īterest, fuerit citata. auth. si quis in aliquo. & ibi Bar. & omnes. C. de edē. & in c. fi. & ibi ēt per oēs, de fide instr. & ſm do. Card. per hoc reprobantur insinuationes instrumentorū, q̄ quotidie fiunt parte non citata. & hoc gñaliter est verum, ſm eum: siue instrumentū sit exemplandū, siue scriptura sit sumēda de archiuio, & qūocunq; exemplatio sit faciēda, si pars cuius interest, non sit citata, fidē non facit: & ex alio ēt nō obstāt oēs ꝓbationes cōtrariæ. Nam, vt satis ex ꝓcessu, & ex pmissis colligitur, quò ad confinia ꝓbatio partis aduersę per testes est solū de auditu: & per instrumenta inter alios confecta. Et quamuis quò ad ꝓbandum confines antiquos talis probatio posset sufficere, tamen rīr ꝓbatio hmōi non est congrua, vt habetur in d. l. testium. C. de testi. & l. sæpe. de re iud. & per totū. C. res inter alios acta &c. & per consequens dicto casu de iure speciali recipitur, vt not. in l. oīs diffinitio. de reg. iur. & hoc ēt in specie fatetur Io. An. in d. c. si Papa. de priuil. in 6. Quia ergo de aliis confinib. castri Vastallæ constat per priuilegiū Caroli productum ꝑ comitem Achillē, ex quo resultat vera probatio confinium, ſm Ant. de But. & Mod. in c. fi. de succes. ab intest. & Are. in d. consi. 42. & Soc. in consi. superius allegato,
18 ista † ꝓbatio vera confundit ꝓbationem contrariam priuilegiatam, quamuis ēt priuilegia ꝓducta per partē aduersam sint antiquiora, vt ꝓbatur ex no. per Vinc. & Cald. in c. 2. de cland. despon. vbi dicunt, ꝙ manifestum matrimonium præiudicat clandestino, ēt si habeat pro se unum testē, & famam. Et cum prædictis ēt transit Abb. dicens, ꝙ ubi ꝓbatio aptior concurrit cum fama, & uno teste, ꝙ tunc stādū est ꝓbationi clariori, & meliori. licet ēt fama et testis deponant de tꝑe anteriori. et erit dictū satis notabile, ſm Abb. ꝙ si quis ꝓbat cū uno teste et fama de suo titulo anteriori, et alius probet ꝑ testes idoneos de titulo citeriori, ꝙ iudicandum erit ſm hanc probationem clariorem. Idē ergo est formaliter dicendum in casu nostro, qa ꝓbatio cōfiniū, quæ fit per priuilegiū comitis Achillis, est clarior, cum de iure cōi et non speciali fidē fecerat, et contraria ꝓbatio sit specialis, et irregularis, et magis quā probatio famæ, de qua Abbas loquitur, et quæ sui natura, et regulariter facit cum vno teste plenam probationem, ut traditur in d. l. admonendi. de iureiu. et in fi. eo. titu. ex quo priuilegio probatur ēt, ꝙ alia loca, de quib. contendit, et præcipuè Salicetum est de iurisdictione Vastallæ, et comprobatur etiam ex dicto omnium testium receptorum per do. Io. Moresinum, qui

de

de hoe apertè & clarè testificantur, qui ꝓbant eo modo, quo
dixi, & coadiuuant ꝓbationē resultare ex dicto priuilegio Ca
roli, vt ēt per Arc.in d.consi.42.& idem probatur ex relatione
d.do.Io.Moresini, q̄ est loco sententiæ, in qua dicit, ꝙ dicti de
Vastalla habuerunt & tenuerunt semper in dictis temporibus
dictum locū appellatum il Salepeto, pro termino, qui diuidit
territorium Vastallæ a territorio Noualariæ &c. quæ relatio,
seu sñia ēt inter alios lata in hoc iudicio facit semiplenam ꝓ
bationē ad fauorem ꝑdictorum de Vastalla, ſm Bar.no.in d.l.
admonendi.in vlt.char.& in ver.præallegato, cum quo alij trā
seunt in locis ēt superius allegatis. Et ꝓpea tam ex dicta sñia
quā ex prædictis testib. inducitur plena probatio quò ad dictū
locum Saliceti, per ea quæ sunt in d.l.admonēdi. & eo magis,
ex quo cum prædictis concurrit etiam priuilegium Principis,
vnde cōcluditur ex omnibus præmissis, ꝙ est malè laudatū, &
benè reclamatū pro parte ꝑdictorum de Vastalla. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Actio personalis ex pacto oriens ad singularem successorem an transeat. & vide nu.15.*
2 *Seruitus sola promissione non constituitur, sed traditio, vel pro traditione patientia requiritur.*
3 *Successoris appellatione venit vniuersalis, non autem singularis.*
4 *Priuilegium per actum contrarium.*
5 *Molendinum inferius si prius sit ædificatum, non potest ædificari aliud superius, per quod inferiori naturale commodum scilicet aquæ auferatur: potest tamen auferri commodum concursus molentium. & vide nu.13.*
6 *Contractus a principe, vel populo habente potestatem legis condendæ celebratus, vim legis & statuti habet quò ad omnes subditos. & nu.8.*
7 *Contractus principis vel ciuitatis non solùm vim legis habet, sed etiam est irreuocabilis.*
9 *Concedens non præsumitur velle derogare iuri tertij, si de illo nō sit facta mentio.*
10 *In concessionibus gratiosis facienda est mentio de quolibet iure, etiam modico.*
11 *Clausula non obstantibus in contrarium facientibus, non sufficit ad tollendum ius alteri quæsitum: sed requiritur clausula specialis, de qua ibi.*
12 *Priuilegium non tollit primum contrarium, si de illo non sit facta mentio.*
14 *Obreptio plus nocet quàm subreptio.*
16 *Ratione iuris personalis opus nouum nunciari potest.*
17 *Qui sibi præiudicat quò ad aliquos, patiendo eos aliquid contra se facere, quò ad alios sibi præiudicasse non censetur.*

CONSILIVM XCIII.

SVPER eo, de quo quæritur, prima facie dicendum vr̄, ꝙ illi de Herculanis ius prohibendi nō
habeant Vrseum de Vrsis volentē ędificare molendinum ex concessione sibi facta ꝑ Reuerendiss. do. Gubernatorem, & per magnificum regi
men ciuitatis Bononiæ; qa quamuis aliàs per cōe & populū
dictæ ciuitatis venditum fuerit molendinum, della Canonica,
Laurentio, & mercadanti de Cospia, cum pacto ꝙ aliud mo-
lendinum infra quatuor milliaria a clusa fluminis fieri nō pos
sit per dictū cōe, nec per quemlibet alium viceregem dicti cō-
munis, vel alium quemcunq; ex licentia, priuilegio, vel decre-
to regiminis cōis Bononien. aut alicuius præsidentis regimini
eiusdem ciuitatis, absq; cōsensu & uoluntate ipsorum empto-
rum, vel suorū hæredū & successorum &c. Nihilo minus istud
pactum non transit, nec transire pōt ad dictos de Herculanis,
qui non sunt hæredes, nec successores vr̄es dictorū emptorū:
1 quia † actio personalis, q̄ oritur ex illo, non transit ad singula-
rem successorem.l.1.§.si hæres.ad Treb.& l.fi.§.fi.de cōtrahē.
emp.& in specie hoc ꝓbari vr̄ in l.si sub vna.§.fi.de verb. obl.
vbi dicitur, ꝙ si quis ad fundū stipuletur seruitutem, & ante-
quam constituatur, fundus alienetur in totum, vel ꝑ parte, ꝙ
euanescit stipulatio. & idem probatur. l. pluribus. §. & si pla-
ceat.eo.ti.& in l.pro parte.de seruit. Nam & in casu nostro nō
est aliqua seruitus constituta, sed solum ex pacto, & stipula-
tione orta personalis obligatio, quæ seruitus sola promissio-
2 ne † non constituitur, sed requiritur ēt traditio, vel patiētia, q̄
habetur loco traditionis.l.si ego.§.1.de publi. & l. quoties. de
seruit. sicut ēt dñium rei corporalis non transfertur ex solo ti-
tulo, sed requiritur ēt traditio.l.cū res. C. de ꝓb. & l.traditio-
nibus.C.de pac. Nec ob. ꝙ actū sit, molendinum non posse fie
3 ri ēt sine licentia hæredū & successorū: qa † appellatione suc-
cessoris intelligitur de vl̄i, & non de singulari.l.quædam.§.ni-
hil.de eden.& per Bal.in l.emptorem.C.loca.cum concord.&
hoc verum, ēt si sit facta mentio de hæredib. & successoribus,
quia intelligitur de hæredib. de iure ciuili, de successoribus de
iure prætorio, vl̄ibus tñ, ſm Imo.in l.quod dr̄.de verb.obl. in
pen.col.cū quo transit ibi Alex.in antepe.col.& in d.§. nihil.ꝑ
l.stipulatio ista, in prin.cum glo.in versi. cæterorū. de ver. ob.
Præterea prædicti de Herculanis non reperiuntur habere cau
sam a dictis emptorib. mediatè, vel immediatè, nisi pro quar-
ta parte. Et pro qua parte pro indiuiso non potest acquiri ser
uitus.d.l.pro parte.de seruit.& d.§.& si placeat. ¶Cæterum di-
citur ēt, ꝙ non ob. dicto pacto, alia molendina fuerūt ædifica-
ta intra dictum spatium. ex quo ergo dicti emptores vel cau-
sam ab eis habentes passi sunt sic fieri, & non cōtradixerunt,
4 vr̄r suo iuri renunciasse, sicut dr̄, ꝙ per † actū ꝯrium perditur
priuilegium.c.cū accessissent.de consti.& l.2. C. de iure domi.
impetran.& per Bar.in l.1.C.de his qui spon.mune. sube.libr.
12.& facit.l.vsum aquæ.C.de aquæduc. vbi habetur, ꝙ vtens
priuilegio strictè, non potest postea eo vti largè, ſm Barto.&
5 Ange.ibi. Nec dici † pōt, ꝙ habeant prædicti ius prohibendi de
iure cōi eo prætextu, ꝙ ex molendino de nouo passuri sint dā-
num: quia minuetur concursus molentiū, ſm Bald.in l.1.in
13.opp.C.de sent.quæ ꝓ eo, quod interest. vbi dicit, ꝙ si mo-
lendinum inferius est prius ædificatū, non pōt ædificari aliud
superius, per quod auferatur inferiori cōmodū naturale.i.cō-
modum aquæ, quæ est cōis, vel publica. Sed bene pōt auferri
cōmodum concursus molentiū, quia istud est in ptāte eorum,
qui molunt, & sic non est de iurisdictione molēdini, allegat
tex.in l. libertus negotiationes. de ope. lib. & idem ꝓbatur ex
no.per Bar.in l.quo minus.in fi.de flumi. vbi dicit, ꝙ si per ędi
ficium, qđ ego facio, ędificium vicini non incōmodatur: sed
dicit, ꝙ damnum patitur ex eo, ꝙ minus portabit de frumen-
to prædium suū, & sic minus lucrabitur, ꝓp hoc non potero
ꝓhiberi, ꝑ l.quæro, de iure pat.& l.fi.de obsequi.& ꝙ quis nō
possit impediri molendinū cōstruere ea rōne, quia concursus
molentium alterius molēdini minuatur, voluit ēt Signor. Me
diola.consi.34 incip. Ex quodā flumine pub.&c.& in alio cō-
silio posito inter consilia Bal.in 3.vol.consi.38.inci. Casus ta-
lis est, Cōe & hoīes de villa Frāca &c.& Alex.in consi.193.in-
ci. Considerātis verbis instrumēti &c.2.vol.& Alb.de Rosa.in
l.si manifestè.in fi.C.de serui.& loquitur in terminis fortiori-
bus de duob. fratribus.s.habentib. molendinum cōe, quorum
vnus concessit alteri, vt aquam cōem ducere posit ad sua ꝑ-
dia, absque tñ damno molendini cōis, vnde vult, ꝙ ille cui fa-
cta est concessio hmōi, posit in suo prædio nouum molendi-
num ædificare, dūmodo commodum aquæ nō auferatur mo-
lendino cōi. quamuis auferatur cōmoditas euntiū ad primū
molendinū: qa concursus molentiū, in quib. est ptās ire, & nō
ire, non est in consideratione. item quia non dicitur damnifi-
cari, qui lucrum perdit, & bene ꝓbatur in l.Proculus.de dam.
infe. Et alia rōne agi non potest contra de nouo ædificantem:
quia cum eo negotium non est gestum, sed cū cōi & populo
Bonoñ. Ex venditione ergo facta ab illo & ex ꝓmisionibus
de qb. in illa, obligatur emptorib. & suis successoribus, & cō-
tra singulos de populo, qui nihil promiserunt, non cōpetit a-
ctio.l.si vnus.§.ante omnia.de pac.& in rubro & nigro. C.res
inter alios ac. ¶Sed præmissis non obstan. cōtrarium puto ue-
6 rius, & ꝑmitto † ꝙ iste contractus celebratus a populo, & cōi
dictæ ciuitatis, vel a repræsentantib. dictum populum cū con
sensu, authoritate, et approbatione Reuerēdiss. dñi Legati ha-
bet vim legis et statuti quò ad oēs subditos ꝑdictæ ciuitatis, et
perinde est ac si de oībus pactis appositis in dicto contractu
fuisset factum statutum, quod fuisset confirmatū et approba-
tum ꝑ prædictum Reuerendiss. Legatum.l.pe.C.de don.inter
virum et vxo.et l.Cæsar.de publ.et per Bart. in dictis locis. et
per Bart.in l.ciuitas.in 1.col.ff. si cer. pet. vbi dicit, ꝙ omnia
pacta

pacta appoſita in ↄtractu principis,vel populi,q poteſt legem
vel ſtatuta condere,poteſt pro lege allegari cõtra ſubditos . &
cum Bar.tranſeũt doc.magis cõiter,& Bal.& Pau. de Caſtr.in
l.1.in prin.de conſti.princ. Ex hoc igitur ſequitur, ꝙ quilibet
de populo dicitur ꝓhibitus,& ꝓhiberi potuit ædificare aliud
molendinũ,infra terminũ p̃dictũ, ẽt cum licentia dicti regimi
nis,perinde ac ſi talis ꝓhibitio facta fuiſſet p ſtatutũ cõfirma
tum per ſuperiorem, qđ quidem fuiſſet validum in eorũ p̃iu-
dicium.l.vendito r.§.ſi conſtat.ff.cõmu.p̃d.& l.Antiochenſiũ.
de priuil. cred.& ibi no.Bar.& per eũ in l.toties. de pollicit.&
per Bal.in conſi.129.inci. Quatuor ſunt. vbi vult, ꝙ alicui ex
priuilegio, vel cõſuetudine p̃ſcripta competere poſsit ius & fa
cultas,vt ſolus hẽat hoſpitium in tali loco,p d.l.venditor.& p
l.fi.de vſuca.& l.ſi quiſquã.de diuer. & tempo.p̃ſcr. talis tunc
alios volentes facere hoſpitium poterit ꝓhibere, quos nõ poſ
ſet,ſm Bal.ceſſante d.priuilegio,vel cõſuetudine, & quamuis
quis poſsit diſcedere a lege,quã fecit , & nemo poſsit ſibi legẽ
imponere a qua non liceat diſcedere.l.ſi quis in prin.teſtamen
7 ti.de leg.3.tñ † populus vel princeps a lege lata contractu ſuo
mediante non poteſt diſcedere,nec poteſt illam reuocare,ſm
Bal.in d.l.1.de conſti.prin.vbi dicit,ꝙ cõtractus factus a prin-
cipe,aut a ciuitate,vel ab alio,qui poteſt legem condere, nõ ſo
lùm habet vim legis, ſed ẽt ligatur lege conuentionis , & con-
tractus,licet aliàs ſit ſolutus legib.l. digna vox. C. de legi.& l.
princeps.ff.eo.& iſtud ẽt vult in effectu Ant.de But. in c.1.de
ꝓb.vbi dicit,ꝙ contractus principis,vel alterius, q põt legem
condere,dicitur habere vim legis quò ad ptãtẽ & neceſsitatẽ
ligandi alios,ſed in veritate eſt lex priuata,quaſi dicat,ꝙ eſt fa-
cta.d.caſu tanquã priuato, & ideo conſiderari debet vt priua-
tus reſpectu ſui ipſius: et ppea non põt a contractu tali diſce-
dere,nec ſucceſſor ſuus.d.c.1.de prob.et ibi p oẽs, Cy. et Bal.
in l.digna vox. quia vt priuatus contraxit et ut priuatus obli-
gatur.et ppea non potuit Reuerendiſſ.D.Vicelegatus vnà cũ
magnifico regimine priuilegiũ concedere d.Vrſeo,reclaman-
tibus & inuitis illis de Herculanis et contra cõuentiones et pa
cta, de quib.in d.contractu venditionis:quia hoc eſſet diſcede
re a contractu celebrato a communi , & a populo ciuitatis p̃di
ctæ,ꝙ non licet facere, vt patet per prædicta. Nec etiã regimi
ni prædicto intelligitur data ptãs veniendi contra ea quæ ge-
ſta ſunt a dicto populo,et cõi.l.ſi hoĩem.ff.mand.et no.Bar.in
l.ambitioſa.de decre.ab ordi.faci.in 3. col. Et per p̃dicta col-
ligitur rñſio ad illud,qđ vltimo loco in contrarium fuit allega
tum,videlicet,ꝙ ex contractu orta erat ſolùm actio cõtra vẽ-
ditorem.i.ipſum cõe et populũ ex dicto contractu: et non cõ
tra ſingulares de populo,cũ qb.negotium non fuit geſtũ.l. ſi
vnus.§.ante oĩa.de pac.et in rubro et nigro. C. res inter alios
8 acta.quinimmo † etiam contra alios datur condictio ex lege,
ex quo quantũ ad illos contractus iſte, vt dixi , habet vim legis
et ſtatuti.l.j.de ↄdi.ex lege,et ibi p Bar.Nec valuit ſecũda con-
ceſsio facta dicto Vrſeo,vbi ẽt non deficeret ptãs . Sed eſt etiã
ex defectu voluntatis nulla,tanquã ſit ſubreptitia.Cũ de dicta
venditione et pacto,de quo in illa,non ſit facta mẽtio,ſ.ꝙ nul
lus poſsit ædificare intra quatuor milliaria molendinum,et ꝙ
9 nulli hoc poſsit , vel debeat concedi etc. Quia † concedens nõ
p̃ſumitur velle derogare iuri tertij, maximè ſi de illo nõ ſit fa-
cta mentio c.quãuis.de reſcr.in 6.& l.nec auus.C.de emancip.
lib.& l.impuberi.C.de admin. tuto. adeo ꝙ ſm Compoſtola-
num in c.cãm,q̃ de reſcri.cum quo tranſeunt alij, ſi Papa con-
fert alicui beneficium cum clauſula non obſtante collatione
alteri facta,intelligitur dicta clã de collatione inualida tm̃, ne
alteri præiudicetur:& operatur dicta clã,ꝙ literæ non reddã-
tur ſubreptitiæ eo prætextu, ꝙ non ſit facta mẽtio de colora-
ta poſſeſsione alterius , ꝓut redderentur ſine dicta clauſula ,
iuxta no.in c.cum nr̃is.de conceſsio.p̃ben. & dñt ẽt doc. in d.
c.cãm.ꝙ ſi concedatur gratia alicui p Papam, cum clã, ꝙ alijs
p̃feratur, intelligitur niſi alteri ſit ius quæſitũ. Et confirmatur
10 quia † in conceſsionibus gratioſis facienda eſt mẽtio de quo-
libet iure,ẽt modico.c.ſi proponente.de reſcri.& c.ſi motu ꝓ
prio,de præb. in 6. ẽt ſi tale ius non eſſet omnino efficax , ſm
Inno.Car.& Ant.de But.in c.in noſtra.de reſcr. & ad propoſi
tum dicit Pau.de Caſt.in conſi.158. incip. Viſo & examinato
puncto &c.ꝙ ſi eps̃ primò conceſsit feudum vni , & deinde p
Papam alteri concedatur, ꝙ non valet ſecunda conceſsio : qa
non præſumitur, Papam voluiſſe tollere ius quæſitum ex con
ceſsione Epiſcopi,cum de illo mentionem non fecerit, nec de
prima conceſsione d.c.quamuis.& c.fi.de conceſsio. præb. in
6.& per no.per Bar.in l.toties.de pollicit.& l.2.§.meritò. & §.
ſi quis a principe.ne quid in loco pub.& idem de aliis duab. ta
lib.conceſsionib. factis ab Imperatore , & a ſummo Pontifice
per plura concludit Alex.in conſi.3.in 5.vol.& facit ẽt, quod
no.Bar.in l.prædia.C.locatio prædi.ciui.vel fiſca.lib. 11. aliàs
ſub rub.C.de diuer.prædi.vrba.& ruſti. vbi dicit no. ꝙ ſi prin
ceps conceſsit primò rem vni , non põt eandem alteri conce-
dere,ẽt motu proprio, niſi dicat non obſtante conceſsione fa
11 cta tali per docto.c.ſi motu proprio. Nec ob.clã † nõ obſtan-
te,de qua in priuilegio conceſſo dicto Vrſeo ; quia per illã ſpe
cialiter tm̃ derogatur ſtatutis cõtrarijs, & non huic cõtractui,
qui differt a ſtatuto ſimplici: quia habet miſturã ẽt cõtractus,
& pp hoc eſt irreuocabilis,& in hoc a ſimplici ſtatuto differt ,
vt dixi.Nec ſufficit illa clauſula, & alijs in contrarium facienti
bus , quia cum agatur de præiudicio alterius in iure quæſito
ex contractu,lex cõis derogat omnib.priuilegiis,vel reſcriptis
contrariis.l.quoties.C.de preci.Impera. offer.& ꝓpterea ne-
ceſſaria eſt clauſula ſpecialis nõ obſtante , vel quia ſaltem dica
tur,non obſtante lege contraria : qa iſtud eſt ſp̃aliter loqui.l.
ſi quis in prin.teſtĩ.de leg.3.ſed qñ dicitur nõ obſtantib.in cõ
trarium facientib.hæc eſt derogatio gñalis, quæ non ſufficit ,
ſm Bar.in l.reſcripta.in fi.C.de preci.Imper.offeren. & in ex-
trauag.ad reprimendũ.in ver.non obſtantib.& per doct. in c.
nonnulli.in prin.de reſcrip.& in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.de
12 leg.1.Et ad confirmationem p̃dictorum facit: quia † ſm pri-
uilegium non tollit primum contrarium, ſi de illo nõ ſit facta
mentio,ſm Inno.& alios,in c.veniẽs.de p̃ſcrip.& Abb.& Mo
der.in c.1.de reſcr.& dicit Bal.in l.quæ ex relatione.C.de legi.
per illum tex.ꝙ ſi princeps cõceſsit alicui benemerito caſtrũ,
ꝙ illud eſt ſibi defendendum.& ſi alius poſtea iſtud caſtrũ im
petraret, talis impetratio eſſet ipſo iure nulla , & præſumere-
tur ſubreptitia. ¶Et non tm̃ poteſt dici ſubreptitia dicta impe
tratio Vrſi,ſed etiam obreptitia,ꝙ eſt plus , cũ ſit ẽt narratum
falſum,hoc eſt,ꝙ molendinum de nouo conſtruendũ non ce-
debat in vicinorum vel alterius cuiuſcunque perſonæ damnũ,
ſeu p̃iudicium, ꝙ non eſt verum : quia ex quo ius quæſitũ eſt
ex contractu,iſtis de Herculanis aufertur vel diminuitur ↄtra
voluntatem eorũ,& dñr damnũ pati & præiudiciũ.l.fi.de uſu,
13 & habita.& inſti.de acti.§.præterea,& quãuis † dictum ſit ſu-
perius,ꝙ non dicitur damnum pati quis , qñ minuitur nume-
rus euntium ad ſuum molendinum per conſtructionem noui
molendini : tamen illud ꝓcedit , qñ in hoc non eſt ius q̃ſitum
alicui ex contractu, vel ex priuilegio , ſed aliàs ſecus.immo ẽt
ſi non minueretur numerus prædictorum, ex quo tñ compe-
tit ius ex dicto contractu, ꝙ alius habere non poſsit molendi
num in dicto loco ſine eius voluntate,diceretur damnum pati
ex hoc ſolo,ꝙ conſtruatur contra voluntatem eius,ẽt ſi aliud
intereſſe pecuniarium non prætendat.d.l.fi.& d.§.præterea.&
14 ꝙ † plus noceat obreptio , quæ committitur per expreſsionẽ
falſi,quã ſubreptio,quæ inducitur tacendo verum,uoluit Inn.
cum quo alii cõiter tranſeunt,in c. cum dilecta. de reſcriptis .
Nec refert,ꝙ ſubreptio,vel obreptio fuerit doloſa, vel nõ: qa
indiſtinctè vitiat priuilegium,ſm Ioan.And.ibi,Anto.de But.
& Imo.in c.in literis.eo.tit.Iaco.But.& Cy.in d.l.p̃ſcriptione.
Nec obſtant ẽt alia in cõtrariũ allegata. & primò dum dicitur,
ꝙ non fuit aliqua ſeruitus conſtituta, ſed ꝙ ſolũ fuit actio ꝑ-
ſonalis quæſita, quæ ad ſingularem ſucceſſorem nõ potuit trã
ſire.l.fin.de contrahen.emptio. & quia per alienationem mo-
lendini fuit ſtipulatio extincta.l.ſi ſub vna.§.fi.de verbo.oblig.
15 quia † aliquando quis ſtipulatur animo conſtituẽdi ius in re,
ſicut qñ qs ſtipulatur ſeruitutem, & tunc per alienationẽ rei
in totum,vel ꝓ parte ante cõſtitutam ſeruitutem extinguitur
in totum ſtipulatio.d.l.ſi ſub vna.§.fi.& l.pro parte. de ſeru. &
alia rõne: qa res deuenit ad eum caſum,a quo incipere nõ po
teſt.d.l.plurib.§.& ſi placeat. Aliqñ verò ſtipulatur aliquid ꝓ
re,non tñ animo conſtituendi ius reale, ſed volo , ꝙ perſona
tua ſit obligata p̃ſonæ meæ ad patiendũ ductionem aquæ ad
domum meam: & tunc tranſit actio ad ſingularem ſucceſſo-
rem per ceſsionem.l.fluminum.§.adiicitur. de dam. infec. & l.
damni.§.emptor.eod.tit.& hoc ẽt vult gl.ſm ꝙ eam declarat,

& fal-

& saluat Bar. in d. l. si sub vna. §. fi. & iste est casus noster: quia inquantum actū est, ꝙ ipsum cōe non possit ædificare molendinum, obligauit se cōe prædictum ad hoc nō factum, & ideo in dubio videtur voluisse emptor constituere ius personale, & non reale, s̄m Bar. in d. §. fi. dum dicit, ꝙ qn̄q; ꝑmissor nihil concedit, sed ꝑmittit se non impedire, & sic ꝑmittit factū negatiuum, sicut & in casu nostro, & tunc cōtrahitur obligatio merè personalis, vt in terminis gl. ibi: & allegat ēt l. si pro fundo. C. de transac. si verò promittit cōcedere, ꝙ possit ducere aquam, & isto casu Bar. se remittit, vt ibi per eum. & hoc non pertinet ad casum nostrum; quia ꝑmissio, de qua agitur, non est de concedendo aliquid in futurū, sed est simpliciter de non faciendo, vt dixi: & de ꝓhibendo alios, ꝙ non faciant, & quò ad illos est lex, vt dictū est, ꝑ no. ꝑ Bar. in d. l. ciuitas. & virtute legis alij prohibentur ędificare. Et nō quò ad aliqua seruitus quò ad illos, vel ꝑ illis dicatur ꝑmissa. ꝑdicto ergo casu, quo ius personale dr̄ constitutum, & non est actum de constituendo iure reali, si stipulator alienat rē, pro qua stipulatus est, & tpe uenditionis, & traditionis cedat actiones contra ꝑmissorem, in emptorem transfertur actio, & cessione mediante, s̄m glo. Bar. & doc. cōmuniter in d. §. fi. sine qua ad singularē successorem non posset transire. d. l. 1. §. si hæres. ad Treb. & d. l. fi. §. fi. de contrahen. empt. Et ideo cū in casu nostro filius & hæres Laurentij, qui emit a dicto cōi, locauerit quartam partem dicti molendini cuidam Francisco, cū pacto, ꝙ intelligatur d. pars vendita, tunc ēt eo casu, quo Franciscus solueret ducatos mille dicto locatori pro precio dicti molēdini, & qui locator ēt ex nunc prout ex tunc cessit oīa sua iura cōtra dictum commune, & alios, facta dicta solutione ꝑdicto filio, & hr̄di Laurentij venditori. Ex hoc ergo sequitur, ꝙ actio personalis, & omne ius competens cedenti fuit trāslatum in cessionariū successorem singularem, & ad eius hæredes, q̄ sunt ꝑdicti de Herculanis: postquā ꝑ Franciscū fuit solutum dictū precium, & per consequens ꝙ illi habent ius ꝓhibēdi dictum Vrseum uolentem ædificare nouum molendinum. Nec obst. dum dicebatur, ꝙ ꝑdicti de Herculanis non habent cām a dictis emptoribus nisi pro parte, & ꝙ pro parte non potest acquiri seruitus. d. l. ꝓ parte. q̄a, vt dixi, non agitur de seruitute constituenda, sed de acquirendo iure ꝑsonali, quod cuilibet emptori competebat insolidum, & quod ēt ad quemlibet hr̄dum suorum in solidū fuit translatū: quia continet factū indiuiduum, s. ꝙ commune non ædificabit, & ꝙ non ꝑmittet alios ædificare. l. 2. §. ex his. de verb. obl. & l. hr̄des. §. an ea. fami. ercis. Et propterea

16 † rōne istius iuris potuerunt opus nouum nunciare. l. de pupillo. §. si plurium. el 2. de ope. no. nun. & quamuis ibi dicatur, ꝙ vnus ex plurib. dn̄is non possit nunciare, intelligitur, ꝙ hoc pro alijs, & quò ad cōmodū aliorum non possit, sed pro interesse suo valet nūciatio, & si spernatur in totum, opus demolitur, s̄m Bart. & alios. Item non ob. ꝙ alij intra dictū spatium molendina ædificauerint: q̄a per hoc nullum ius quæritur aliis; qm̄ potest esse, ꝙ alii ædificauerunt de volnntate & licentia emptorum & successorum suorum: & sic licitè: quia illis permittentibus & volentib. expresè, vel tacitè poterūt fieri alia molendina ex pacto expresso. vnde qn̄ aliquid fieri potuit licitè, præsumendum est in dubio, ꝙ factum sit modo licito. l. meritò. ff. pro soc. & not. declarat Bart. in l. non solum. §. sed vt ꝓbari. de ope. nou. nunc. & ideo quāuis alia molendina reperiantur ædificata per alios, cum ꝑsumatur, ꝙ hoc factum sit de licentia ꝑdictorum, non dr̄ ex hoc, ꝙ aliquib. gratiam fecerint, & quam facere potuerunt, quò ad alios sibi ꝑiudicasse. l. 1. de consti. prin. & inst. de iure nat. gen. & ciui. §. sed quod

17 principi. Et vbi † ēt alij fecissent illicitè & quò ad istos sibi ꝑiudicassent dicti emptores, tn̄ quò ad alios non amisissent ius prohibendi, ꝑ no. per Abb. in c. cum accessissent. de consti. vbi dicit, ꝙ si habens priuilegium naturale immunitatis sponte acceptet & subeat aliquod munus, nō præiudicat sibi quò ad alia, nec etiam in illo, de nouo eligatur ad illud, ꝑ l. voluntarie. C. de excu. tuto. idem ergo est dicendum quò ad alias personas d. l. si vnus. §. ante oīa, de pac. & probatur ex no. per Bar. in l. 1. §. si quis aūt ꝑ p. de iti. actuq; priua. cum concor. Vltimò non ob. dum dicitur, ꝙ non competit ius prohibendi ex hoc, ꝙ minuatur numerus eorum, qui soliti sunt ire ad hoc molendinum, per allegata in contrarium: quia illud non procedit, qn̄ ex contractu, lege speciali vel priuilegio sit alicui concessum, ꝙ solus in loco possit habere molendinum. l. venditor. §. si cōstat. communia prædiorum, & in præcedentib. est dictum. Et ideo videtur concludendum, ꝙ sit pronunciandum, dictis de Herculanis competere ius prohibendi, & quòd dicto Vrseo non competat ius ædificandi. Laus Deo.

ADDITIO.

Vide not. ad Alex. consi. 194. vol. 2. col. 1. ibi Alex. consi. 193. vult dicere 194. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, super, aliquando exponitur, id est vltra. vide nu. 3.*
2 *Molendinum super flumine publico, quod non est nauigabile, & super eius ripa licitè ædificari potest: dūmodo id fiat sine iniuria vicinorum.*
4 *A verborum proprietate in dubio non est recedendum.*
5 *Extensio eorum, quæ sunt contra ius commune, fieri non debet.*
6 *Prohibitus in flumine molendinum ædificare non prohibetur extra flumen vel in ripa ædificare.*
7 *Molendinum antiquum, cui nouæ postæ, & nouæ molæ adduntur, non dicitur de nouo fieri: sed idem censetur esse, quod prius erat.*
8 *Molendini appellatione venit ius aquæ, clausa, fistulæ, & canales.*
9 *Molendinum, in quo sunt plures molæ, vnum tantùm, & nō plura molendina censentur.*
10 *Rei appellatione in dubio de tota intelligitur.*
11 *Mistum sub simplici non comprehenditur, si non participat magis de simplici, quam de alio.*

CONSILIVM XCIIII.

IN hac qōne, vtrum sit licitum D. Dn̄ico ampliare molēdinum per eum tn̄ possessum, & nouas postas & rotas dicto molendino addere: & prima facie videtur dicendum, ꝙ non: quia quāuis licitè aquam ducat & extrahat de flumine publico pro dicto suo molendino, tn̄ non debet posse vti dicta aqua pro molendino construendo de nouo. l. si manifestè. C. de serui. & facit. l. non modus. eo. tit. & tex. in l. vsum aquæ. C. de aquæduc. lib. 10. quem tex. no. ibi Bar. cōtra illos, qui vtuntur priuilegio sibi concesso multū strictè, qui non possunt postea eo vti m̄gis largè. Et tanto minus potest d. D. Dn̄icus nouas postas & molas de nouo addere dicto suo molendino ex quo princeps in venditione aliorum molendinorum conuenit & concessit ad vtilitatem & commodū emptorum, ꝙ non sit licitum alicui personæ ædificare, nec facere ædificare molendinum aliquod frumenti super flumine Sapis exclusa deorsum vsque ad pontem Marturani, sine expressa licentia & consensu dictorum emptorum & suorum sociorum &c. Quia ergo princeps prohibuit molendinum suꝑ dicto flumine construi, illud fieri non potest, quamuis ante dictā ꝓhibitionem id fieri potuisset iure ꝑmittente, vt probatur in l. quo minus. de flumi. vbi habetur, ꝙ ex flumine publico non nauigabili licet aquam ducere, nisi senatus vel princeps vetet. Et sic patet, quòd princeps potest ꝓhibere id, qđ est licitum de iure gētium. Et quamuis ædificium molendini iam constructi augeatur, & de nouo in totum non ædificetur, tamen dr̄ nouum molendinū, & præsertim cum nouæ postæ & molæ de nouo adiiciantur. Et per consequens opus istud sub dicta prohibitione continetur, vt ꝓbatur in l. 1. §. opus. de ope. no. nun. vbi dicitur, quòd opus nouum facere vr̄, qui vel ędificādo, uel aliquid detrahendo pristinam faciem operis mutat. Sicut ergo detrahendo dicitur nouum opus facere, ita & addendo operi iam facto, & istud etiam importat verbū illud vel ædificādo, ḡnaliter sumptum. Et istud ēt vult Alex. ibi in summario, ꝑterea molendinum dicitur a molendo & sic a molis, sine quib. molere nō potest, arguēdo ab ethymologia vocabuli. l. 2. §. appellata. si cert. pet. cum concor. s̄m Bal. in c. 1. §. si quis de manso. in vlt. colu. de contro. inuesti. & per hoc infert, ꝙ extrahens molēdinum de flumine Tisini sine molis non incidit in pęnam statuti ꝓhibentis de dicto flumine molendinum extrahere, cū quo trāsit

Alex.in l. 1.in prin.de acq.poss. & p oñs vr, q addendo nouas molas dicatur noua molendina cõstruer e, quasi q tot dicantur molendina, q sunt rotæ & molæ.arg. l. scire debemus. in prin.de verbo.obl. Nec ẽt ob. q istud molendinum non con-
1 struatur super flumine Sapis, sed vltra dictũ flumen: quia † ẽt dictio super, pt exponi, i. vltra. l. diuortio. §. quòd in anno.ver. item si, locati.& in l. 1 .ff.de peri.& commo.rei venditæ. & per Alb.de Ros.in suo dictionario in verbo, super. & per Alex. in consi.1.allegando. ¶ Sed præmissis non obstantib. contrariũ iudicio meo est verius. Et præmitto, quòd licitè d. D. Dñicus tenet molendinũ in loco, de quo agitur, quia aliàs suis authorib. fuit venditum per camerã Apostolicam, vt probatur ex literis Apostolicis & ex verbis illius narratiuis, p no.in cle.literas.de pb. & longissimo tempore fuit possessum, & similiter ad illud licitè ducitur aqua ex flumine publico, & de iure com muni, ex quo flumen non est nauigabile. d. l. quo minus. de flumin. & ẽt ex vsu tanti temporis, cuius initii memoria non est in contrarium.l.hoc iure.§. ductus aquæ. de aqua quot. &
2 æsti. put ẽt vult Bar.in d.l.quo minus.in 2.q. Quinimmo† super prædicto flumine non nauigabili & eius ripa posset de iure cõi molendinum construi: quia flumina & vsus ipsorũ sunt publica.l.riparũ.de rerũ diui.& declarat Bart.in d.2.q. dũmodo fiat sine iniuria vicinorũ, sm eum, & non dicitur quantùm ad hoc pati iniuriam vicinus, si propter hoc non acquiratur lucrum, dũmodo damnum non sentirent, vt ibi ẽt dicit Bart. per l.fi. C.de codi.& l.qui autẽ, in prin. q in frau.credi. & cum prædictis ẽt transit Alex.in consi. 184. Consideratis verbis instrumenti &c.2.vol.& dicit ẽt Bal. vt refet Alex.in d.consi. in rub. de re.diui. quòd habens prædium iuxta ripam fluminis nauigabilis possit in ripa dicti fluminis construere molendinum, dummodo aquam non diuertat ad impediendũ vsum nauigii, multo magis ergo põt D. Dñicus in fundo proprio vltra ripã fluminis ædificare molendinum: & extrahere aquã de dicto flumine, quod non est nauigabile, pro vsu & necessitate dicti molendini, sine iniuria vicinorũ. Et istud non habet dubium attento iure cõi & vsu tanti temporis, cuius initii memoria nõ est in contrarium, vt est dictũ. Sola igitur vis est in respondendo ad allegata in contrarium. Non obst.igitur, quòd princeps & superior prohibuerit facere molendinum intra certum terminũ, intra quem iste locus est cõprehensus: quia immo phibitio non extẽdit se ad locum istum, sed solũ cõceditur, quòd non sit licitum alicui personæ ędificare molendinum aliquod frumenti super flumine Sapis &c. Cum ergo molendinũ istud non ædificetur super dicto flumine, sed vltra dictum flumẽ, & in loco distanti ab ipso flumine, phibitio illud non cõprehẽdit, nec ad aliud se extẽdit, qm̃ illa verba super flumine &c. ex propria significatione verificantur solum in molẽdino, qđ fit iuxta flumen, et super alueo dicti fluminis, ita quòd molendinum habeat se tanquã superficiem ad alueum & ad aquam fluminis.l.1.§.item videamus.& §.sed si supra ædes.ff.vti.poss.
3 Et quamuis † qñq; dictio supra, vel super, significet vltra, vt in iurib.contrariis, & in auth.de nupt.§.illud quoque, & per Alexan.in d.consi.tñ rõne subiectæ materiæ capitur ibi dicto modo & impropriè, & in casu nostro aliter & alio modo.l.si vno.
4 in prin.locat.& l.insulam.de pscr.verb. Et † a proprietate verbi in dubio non est recedendũ.l.non aliter.in prin. de leg.3.& maximè isto casu, in quo dicta phibitio cõstructionis molen-
5 dini est contra ius cõe, † qñ iniuria nõ infertur vicino, q̃ non dicitur inferri, qñ vicino solũ aufertur lucrũ, & non infertur damnum, vt in præcedentib.dictũ est. Et ideo ad istum casum dẽt extendi.l.cum quidam.de libe.& posth.l.pręcipimus.in fi. C.de appe.& l.sancimus.in fi.C.de test.& in specie istud deter
6 minat Alex.in consi.præal.col.pe.vbi † cõcludit, q phitus cõstruere molendinum in flumine Rheni nõ phibetur illud ædificare extra dictũ locũ, nec ẽt in ripa ipsius fluminis: qa illud, qđ fit in ripa, non dr̃ factum in flumine.de flumi. & vbi ẽt verba essent dubia, & dictio super flumine, posset capi dictis duobus & ẽt alijs diuersis modis, tñ interpretatio debet sumi contra dictum emptorem, qui se fundat in illis verbis. Et constructor noui molendini fundet se de iure cõi.l. veterib.de pac. & l.stipulatio ista.§.in stipulationib.cũ ibi no.de verb.obl. & ita ẽt in specie, & præcisè in casu nostro determinat Alex. in eod. consi.& in loco prædicto: qui apertè & formaliter decidit casum nostrum. Et per hoc rñdetur ad aliud, videlicet, q licet ędificium molendini de nouo in totum non cõstruatur, sed solũ augeatur, tñ dicitur nouũ molendinum.l.1.§. opus. de ope. no.nun.quia quamuis istud concedatur, tñ d.D.Dñicus de iure cõi posset de nouo molendinum in d.loco cõstruere: & ad aliud ex dicto flumine aquam ducere.d.l. quo minus. cum ibi no.per Bar. Nec est verum, q princeps illum phibuerit molendinum in d.loco construere: quia sub prohibitione d.locus non comprehenditur. Et ad dictũ locũ prohibitio non exten-
7 ditur, vt per prædicta verba. ¶ Et alia ẽt rõne † in casu nostro non habet locum dicta prohibitio, quia molendinum de nouo non construitur, sed iam constructũ augetur. Et istud augmentum non dicitur nouum molendinum, sed dicitur pars molendini iam constructi, ita q continetur sub molendino iã constructo, & per se, & tanquam quid diuersum ab illo non consideratur, nec reputatur, vt pbatur in l.quod in rerũ. §. si quid post.de leg. 1 .vbi habetur, q si fundus legatus sit a testatore auctus: augmentũ illud cedit legato fundi, q non esset, si augmentũ illud esset pars separata, & qd diuersum a fundo legato. Et idẽ probatur in l.si ex toto.in prin.eo.tit. Et p hoc facit optimè tex.in l.si in testõ.de vulg.& pup.vbi pbatur, q augmentum obueniens per ius accrescendi parti meæ continetur appellatione propriæ partis, & ex illo tex.infert Cyn. Bal. Ange.Imo.& alii Mod. q si testator plurib. reliquit domũ, & phibuit quemlibet alienare partem propriã, q non poterit qs ẽt alienare illud augmentum, quod accessit parti per ius accrescendi. Et ita dicunt fuisse determinatum Florentiæ, & idẽ pbatur in l.si mihi & tibi.in prin.& ibi nota.Bal. & Alex. de leg. 2. Nec ob. q ille, qui auget opus iam factũ, dicitur nouũ opus facere.d.l. 1.§.opus.de ope.no.nun.qa illud pcedit, & habet locum quantũ ad illud edictũ, sm Pau.de Cast.ibi, aliàs secus, vt pbatur ex prædictis. Vel secundo rñdetur, q licet dicatur ille qui auget nouum opus facere, informiter tñ, non dicitur facere nouum molẽdinũ, nec opus nouum formiter & diuersum ab opere aucto. Nam stant ista simul, q quis augendo dicatur nouum opus facere simpliciter loquendo, & nõ dicatur in specie nouum molendinum facere: quia pars aucta licet sit opus nouum, non est nouum molendinum, sed pars molendini iam constructi. Nec ex eo, q addantur nouæ postæ & nouę molæ, dicitur nouum construi molendinum; qm̃ solũ molæ non constituunt molendinum, sed construitur ex molis & alijs ædificiis simul, q patet: quia molæ molendini, qñ sunt ibi applicatæ, iudicantur immobilia, sicut tegulæ tectorũ: qa vna cõtignatio est.l.eum qui ædes. de vsucap. & ita ẽt dicit Bal. in
8 c.contingit. in fi.de do.& contu. Et dicit † ẽt Bal.in c.significãte.de rescr. q appellatione molendini venit ẽt ius aquæ. Item clusa molendini, & fistulæ & canales: vnde, sm eum, si uẽdo simpliciter molendinum, veniunt pdicta, p l. si aquæductus. cũ l.seq.de contrahen.emp. dicens ẽt, q illa lex ad hoc est valde no. q ille tex.vult, q prædicta oĩa. veniãt appellatione mo
9 lendini, ẽt si p p siccitatem molere non † possit molendinum, ergo est vnum, licet molæ sint plures habito respectu ad ædificium domus, qđ est vnum, & ad aquæductum, & ad ius aquæ ducendæ, q similiter est vnum: quia eadem aqua in quantitate sufficit & non augetur. Et clusa similiter est vna, & ex his omnibus & etiam ex ipsis molis fit vnum corpus integrale, & vnum totum.d.l.qui ædes.& quæ molæ considerãtur, vt accessorium ad ipsum totum, & non per se nec principaliter, q patet: quia (ut dixi) licet sint res mobiles, reputantur tñ immobiles, qñ sunt molendino applicatæ. Et ad instar regularũ respectu domus, & ideo dictæ plures molæ reputantur p vna, habito respectu ad ipsum totum, quod est vnum, sicut plures res venditę vnico precio reputantur pro vna per respectũ ad precium, quod est vnum. sm Bar.in d.l.scire debemus.in prin. de verb.obl.ad intellectum.l.si duos.de contrahen. emp.& tãto magis procedunt pdicta, si sm cõmunẽ vsum loquendi molendinum dicatur vnum, ẽt qñ sub eadem contignatione sunt plures molę, qui debet attendi.d. l. librorum. §. q tñ Cassius. de leg.3.& no.Bar.in rub.de oper.no.nunc.cum cõcor. de qbus ibi plenè p Alex. phibitio ergo de ædificando, & faciendo ædificare molendinum loquitur de molendino, quod ædificatur in totum de nouo: vt verba sonant, q̃ sunt indefinita. l. si pluribus in prin.de leg.2. & dicetur ẽt statim. Et propterea locum

eum non habet, nec extendi debet ad augmentum molendini iam constructi: quia istud augmentum non est nouum molẽdinum diuersum a primo, sed est pars illius, q̃ per se nõ cõsideratur: sed simul & vnà cum molẽdino aucto. Et ꝓ hæc ad oĩa contraria remanet rñsum, & confirmantur ẽt præmissa. Nam prohibetur ædificari molendinum, q̃ verba verificãtur ꝓpriè, qñ ædificaretur molendinũ in totum, & nõ qñ pro parte: quia
10 † appellatione rei in dubio intelligitur de tota, vt no. gl. in l. si rem. in prin. de rei vendi. & ꝓbatur in l. de pupillo. §. qui nunciat, de ope. no. nun. & ibi not. Bar. & alij, vbi ẽt dicit Alexã. ꝙ ista est commu. opi. ergo non possunt verba prohibitionis verificari in molendino aucto: quia nõ dr̃ tunc molendinũ ædificari in totum, sed solũ ꝓ parte aucta. Et ꝓbatur in l. legatis vxori. de leg. 2. vbi in legato facto vxori de reb. cã sui paratis, non veniunt res paratæ pro parte gratia vxoris, sed quæ sunt paratæ in totum. Et hoc quia appellatione rei paratæ intelligitur de tota re, ſm Bar. ibi. & probatur ẽt in l. hoc legatum. de leg. 3. ex quib. iurib. ẽt solet dici, ꝙ verba intelliguntur simpliciter, & non ſm quid, ergo ꝓhibitio intelligitur de molendino simpliciter ædificato, & non ſm q.d, hoc est ꝓ parte & pro
11 parte non. Et ꝑ† p̃dicta iura dicit ẽt Ro. & Alex. in l. 2. in prin. de verb. oblig. ꝙ vbi fit mentio solũ de vno simplici, sub illo non comprehenditur mistum, si magis non participat de illo simplici quã de alio. Vnde & in casu nostro sub prohibitione de ędificando molendino in futurũ, non continetur molendinum prius constructum, & postea auctum: quia istud est mistum, quod ẽt magis participat de constructo in præterito, q̃ in futuro, & si prædicta habent locum in materia fauorabili, puta in legatis, vt in iurib. prædictis, multo magis procedunt in hac prohibitione, quæ est contra ius & strictè interpretanda, per ea quæ dicta sunt supra. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit etiam Dec. consi. 373. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Vicinus sciens & patiẽs per 30. annos fieri aliquid in ripa sua, consentire videtur, adeo vt ille licitè dicatur fecisse & factum habere.*
2 *Seruitus tigni immittendi habet causam perpetuam: & præscribitur spatio. 10. annorum etiam sine titulo ab habente bonam fidem. & nu. 10.*
3 *Riparum proprietas eorum est, quorum prædijs adhærent: vsus vero publicus.*
4 *Clusæ vel tigni immissio, fieri nõ potest in vicini ripa eo inuito.*
5 *Possidens prædia prope ripam fluminis, propria authoritate potest destruere ab alio in ea fabricata, vel immissa.*
6 *Ius immissum vel ædificatum habendi, acquisitum occupatione, vel præscriptione amittitur, si dirutum fuerit ædificium, & res redijt ad pristinum statum, ac per annum negligentia reędificandi durauit.*
7 *Seruitutem in certo loco habenti variare licitum non est.*
8 *In ripa fluminis cuilibet ędificare non licet, nisi principis authoritate.*
9 *Scientia & patientia tempore rei gestæ requiritur, quando per scientiam & patientiam quis sibi præiudicare censetur.*

CONSILIVM XCV.

QVAERITVR, vtrum ad cõmodũ sui molendini possit quis in flumine publico facere clusam, & tigna, & alia ad hoc necessaria immittere in ripa vicini, q̃ est in contra, eo inuito. Et prima facie dicendũ vr̃, ꝙ sic. Et primò tex. in l. fluminum. in prin. de dam. infec. vbi dicitur, ꝙ vsus littorũ. s. fluminum, ſm glo. publicus est, & ꝙ in his licet cuilibet publicè ædificare, & destruere. Secundò hoc ꝓbatur rõne. Nã vsus riparum publicus est, sicut fluminis. d. l. fluminum. & l. pen. de flumi. ergo in illis cuilibet est liberum immittere, sicuti licet aliud onus in illis imponere, insti. de re. diui. §. riparum. & l. ri-
1 parũ. ff. eo. Tertiò † isto casu præcipuè prædicta vñr: vera: qm̃, vt in facto ꝓponitur, iste in dicta ripa vicini iam ann. 20. clusam applicauit, & in eam immisit, ac per multos annos illam in dicto loco retinuit sciente vicino & patiente, vnde ille vr̃ consensisse & sibi præiudicasse. Et per ꝯñs ille, qui immisit, censetur licitè habuisse, ſm Bart. in l. quominus. de flum. in 10. q. ar. l. Labeo. de aqu. plu. arcen. & l. qui bona. §. si quis iuxta. de dam. infec. & ꝓbatur ex no. per Bar. in l. q̃ dotis. in fi. sol. mat. vbi concludit, ꝙ sciens & tacẽs in actu diformi: vt puta, q̃a intras in possessionẽ meam, vel accipis de reb. meis & taceo: dr̃ consentire, ẽt si nullus contractus p̃cessit, qñ agitur de modico præiudicio, ꝓ d. l. Labeo. & d. §. si quis iuxta. & l. Sabinus. cõmu. diui. & l. quã Tuberonis. §. sunt quidam. de pecu. vel saltẽ dicitur ius immittendi & retinendi tigna q̃situm p̃scriptione,
2 nam † hm̃oi seruitus sic immittendi tigni in pariete vicini hẽt cãm perpetuam. l. foramen. de seru. vrb. præd. & ibi not. Bart. ideo cũ tigna immissa fuerint, & retenta in ripa vicini ꝓ decem annos, & vltra eo sciente & patiente, tanto tp̃e fuit q̃sita seruitus, ẽt sine titulo. l. si quis diuturno. si seru. vendice. & l. 2. & ibi plenè no. C. de seru. Sed p̃missis non ob. cõtrariũ arbitror
3 omnino verius. nam † riparum ꝓprietas est illorũ, quorũ p̃dijs adhærent. d. l. riparum. ff. de re. diui. & d. §. riparum. instit. eod. vsus autem eorum est publicus, ut in dictis iurib. Vnde ille qui habet vsum vel vsufructũ, non potest inuito dño in eius prædia nouum opus uel ædificium facere. l. nouum. & l. vsu
4 fructuarius nouum. de vsufr. ergo † nec in ripa vicini põt clausam facere, vel immittere eo inuito. Et ita in specie per hãc rationem tenet Bar. in d. l. quominus. de flum. in 7. q. & in d. l. fluminum. in prin. de dam. infec. & cum eo transit Ang. & Raph. Cuma. & idem tenet Bar. in l. maritus. per illum tex. de acqui.
5 rer. domi. & Bal. in l. si manifestè. in fi. C. de serui. & ſm † Bart. in d. l. quominus. non solũ per iudicem destruetur, sed ẽt propria authoritate põt destrui ꝓ illum, qui est in possessione dictæ ripæ. l. quemadmodum. §. 1. ad l. Aquil. & l. si vitem. §. qui ad ianuam. quod vi, aut clam. Et nedũ incontinenti post immissionẽ, sed ẽt ex interuallo, quia cum turbetur continuè, dicitur semper fieri incontinenti, ſm Bar. in l. 1. §. interdictũ. vti posi. & Moder. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. de acq. poss. Quinimmo si ripa fluminis adhęreret viæ publicæ, adhuc est idem, ſm Barto. in ea. l. quo minus. in 8. q. quia dño p̃dij via non est impedimento, quin ad eum pertineat ꝓprietas ripæ. d. l. maritus. de acq. rer. do. & no. gl. in d. §. riparũ, insti. eod. tit. Et vbi per immissionem & immissi retentionẽ in ripa vicini
6 fuisset immittenti ius quæsitum, ex quo tñ † clusa fuit destructa penitus, & in totũ, & vltra annum neglexit illam reficere, omne ius suum amisisset. l. fi. de vsucap. vbi hr̃, ꝙ p̃scriptio longi temporis non iuuat contra tenentes ædificia in locis publicis, quominus ædificio diruto & ad pristinã formã redacto, eo que derelicto alius eum impedire non possit. Et illum tex. Barto. inducit ad q. & pertinenter ad casum nostrum, pone, dicit ipse, ꝙ habuit molendinum in flumine, & abundãtia aquarũ illud destruxit totum, non reficio: alius venit supra vel infra, & vult facere molendinum tali modo, ꝙ noceat meo, si uellẽ reædificare, an possim ꝓhibere. circa quã q̃onem considerat Bar. ꝙ vnum est, aquã ducere, ſm per talem locum ducere, tertium impedire vicinum meum aquã ducere: primi duo casus, quos Bar. ꝓsequitur, ad rem nõ pertinent. Sed quò ad tertiũ, hoc est quò ad ius impediendi vicinum, vt quia nolo, ꝙ uicinus meus occupet: q̃a mihi noceret, tunc ſm eum sumus in casu d. l. fi. Et quò ad hoc, dicit ipse, si sumus in reb. inanimatis, & qñ factum est ædificium, & est dirutum, quis ꝓhiberi põt, ne reędificet duob. concurrentib. s. ꝙ reuertatur in pristinũ statum, & ꝙ derelinquat possessionem, quam habebat, & sic tunc dñium amittit, & dicitur negligere & ꝓ derelicto habere, ſm Bar. qñ per annum supersedit. Et cũ Bar. transit. Ange. ibi, Imo. & Pau. de Cast. & alij cõiter. Et idem latius tenet Barto. in d. l. quominus. in 15. q. Pari igitur rõne in casu nostro si quod habuit in ripa dicti fluminis ex immissione tignorum & clusæ, illud dicitur amisisse, ex quo clusa funditus fuit diruta: & locus recuperauit primã littoris seu ripæ speciẽ, & per annum & vltra neglexit dictã clausam reædificare, ꝑ q̃ quæ videtur eam pro derelicto habuisse. Nec. n. quantũ ad hoc refert, vtrum ius istud fuisset quæsitũ per occupationem, vel per p̃scriptionem. d. l. fi. vel alio quocunque modo. Et quia p̃supponitur, ꝙ in alio loco diuerso intendit pars aduersa dictam clusam facere, & tigna in ripa contraria eiusdem vicini immittere,

re, certum eſt, ꝙ prohiberi pōt, ēt ſi ius aliquod quæſiuiſſet
in loco, in quo prius dicta cluſa fuit conſtructa ex tacito con-
ſenſu vicini ſcientis & patientis: q̃a non extenditur ad aliū lo-
7 cum, nec † variatio loci admittitur. l. ſi cui via. de ſerui. & faciūt
no. per Bar. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. de itine. actuq; pri-
ua. Et ꝑ doc. in auditis. de præſcr. & ideo ſicut ſi cluſam in ripa
vicini nūquam habuiſſet, & in ea nihil immiſiſſet, de nouo im-
mittere non poſſet inuito vicino, vt per Bart. & alios, in locis
ſuperius allegatis, ita ēt in alio loco diuerſo a primo non pōt
dictam cluſam facere, tangēdo ripā vicini, quia quò ad hunc
locum perinde eſt, ac ſi cluſa in dicto flumine nūquam fuiſſet
facta, vt in iurib. prædictis. ¶ Reſtat ſolum rn̄dere ad allegata
8 in contrarium, q̃ pro maiori parte ſunt ſublata. Non ob. † igi
tur primò tex. iuncta gl. in d. l. fluminū. in prin. de dam. infec.
q̃a ad illum tex. reſpondet ibi Bar. dicēs, ꝙ licet cuilibet publi
cè ædificare, vt in tex. dr̄. ſ. principis authoritate: aliàs non pōt
ędificari. ¶ Nō ob. dum ſecundo dicitur, ꝙ riparum vſus eſt pu
blicus, quia hoc conceditur, ſed per hoc non ſequitur, ꝙ rōne
dicti vſus quis poſſit opus & ædificium facere ripa, cuius do-
minium pertinet ad alium, vt ꝓbat Bar. in d. locis, ſed vſus ſo-
lùm verſatur & ꝓdeſt quò ad ea quæ neceſſaria ſunt ad vſum
fluminis, videlicet ꝙ ad ripam poſſint naues ligari, & retia ſic-
cari, ita ꝙ non impediatur vſus nauigationis, vel piſcationis,
ſm̄ Bal. in rub. de re. diui. col. 5. ver. itē ex his apparet &c. Ter-
tiò non ob. quòd in ripa fuerit immiſſum & ædificatū vicino
ſciente & patiente, quia primò ſcientia nō p̄ſumitur, niſi pro-
betur. l. verius. C. de ꝓb. & quia habitabat in ciuitate, non p̄ſu
mitur ſciuiſſe, q̃ facta ſunt in rure ēt a vicino, vel a coniūcto.
l. Titius. §. Lucius. & ibi no. doc. de libe. & poſth. & faciūt no.
per Bart. in l. is pōt. de acq. hære. & quamuis longo tp̄e cluſa
permanſerit in flumine & notorium vel manifeſtum eſſet, ꝙ
tangebat ripam vicini, & ꝯn̄r præſumatur, ꝙ hoc tranſiuerit
in eius notitiam, iux. no. in l. ſi tutor petitus. C. de pericu. tut.
tamen ex hoc non probatur ſcientia vicini tempore negotij
9 geſti, vt eſt † neceſſarium, ſm̄ Bart. in d. l. quæ dotis. in fi. ſolu.
mat. ſed ſolū probatur, ꝙ poſt negotium, i. poſt cluſam cōſtru
ctam ſuperuenit ſcientia, quæ an ſufficiat, & præiudicat Bart.
ſe remittit ad no. per eum, in l. quo. n. rem ratam habe. vbi con
cludit, ꝙ ſi ſimplex ſcientia ſuperuenit, illa non præiudicat,
ſed non approbare eſt improbare, per iura quæ allegat. Et da
to, ꝙ ex ſcientia, & patientia vicinus diceretur tacitè conſenſiſ-
ſe, immittens tn̄ omne ius ſibi quæſitum amiſit poſt ædificiū
penitus dirutum: concurrente negligentia anni & vltra, in re-
ficiendo cluſam, quā ex curſu dicti tp̄is videtur habuiſſe ꝓ de
relicto. d. l. fi. de vſucap. cum ibi no. per Bar. & per eum in d. l.
quo minus. Et per hoc ēt rn̄detur ad aliud, videlicet, ꝙ ius ſit
quæſitum præſcriptione immittendi & retinendi tigna in ripa
vicini pro dicta cluſa conſtructa & conſtruenda: quia etiā ſi
ita eſſet, q̃a tamen cluſa fuit in totum & penitus deſtructa &
eam neglexit reficere, inelligitur illam & omne ius ad illam cō
petens ꝓ derelicto habuiſſe. d. l. fi. vbi hoc eſt expreſſum. Præ-
terea nō eſt verū, ꝙ aliqua præſcriptio ſit decurſa ꝑ ꝑ malam
fidem ædificantis, qui ſciuit, vel ſciuiſſe præſumitur, ꝙ de iure
ſibi nō licebat in ripa vicini iſtud facere, ſm̄ Bar. in l. ſed ſi lege
§. ſcire. de petitio. hr̄d. & in l. non fatetur. de confeſ. & vbi etiā
erraſſet in iure, talis error non prodeſſet ad præſcriptionem.
l. nūquam. in prin. de vſuc. & propterea ꝓprietas ripe propter
malam fidem præſcribi non potuit. c. fin. de præſcr. & c. poſſeſ
ſor malæ fidei, de regu. iur. Nec etiam p̄ſcripſit ſeruitutem im-
mittendi tigna & ſimilia, quia quamuis in præſcriptione hn̄te
cauſam continuam non requiratur titulus. d. l. ſi quis diutur-
10 no. debet tamen † probare, ꝙ ille, qui allegat p̄ſcriptionem,
motus fuerit ad credendum ex iuſtis cauſis, ꝙ ſibi ius ſeruitu-
tis competebat, & ſic ꝙ erat in bona fide, ſecundū Bar. in l. 2.
C. de ſerui. & Cy. in l. 1. eod. tit. & Bar. in l. 1. §. ſi quis autē ꝓ-
pter. de itine. actuq; priua. & probatur in l. hoc autem iure. &
in l. ſi ædes. de ſerui. vrba. prædio. & per Bar. in l. ſequitur. §. ſi
viam. in prin. de vſuca. Et vbi etiam ius eſſet quæſitū ex præ-
ſcriptione, ꝙ omnino eſt falſum: non poſſet tamen præſcri-
bens in alio loco fluminis cluſam de nouo facere, immittendo
in ripa vicini eo inuito; q̃a non extēditur p̄ſcriptio vel cōceſ-
ſio de loco ad locū, ꝑ no. ꝑ Bart. in d. l. 1. §. ſi quis hoc interdi-
cto. & dictū eſt ſup. Et ita concludo circa p̄miſſa. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Canale factum ad latus fluminis publici, quo ducitur aqua per priuatorum loca, priuatum eſſe dicitur.*

2 *Molendinum ſuperius ædificari poteſt, non obſtante molendino inferiore, cui impedimentum affertur: ſi locus, per quem decurrit aqua, ſit priuatus. & quis id faciat, vt ſibi principaliter proſit.*

3 *Diminutio lucri ob concurſum molentium in cōſideratione nō habetur.*

4 *Molendinum inferius ædificari non poteſt ſiue in publico ſiue in priuato, ſi per illud reſtagnaretur aqua, quæ ſuperiori molendino prius ædificato damnum afferret, & vide nu. 7.*

5 *Aedificium fieri non poteſt in flumine publico in præiudicium ædificij prius licitè ędificati, ſiue in loco ſuperiore, ſiue inferiore.*

6 *Reſtagnans aquam habetur pro immittente in alienum.*

CONSILIVM XCVI.

PRIMO quæritur, vtrum molendinū de nouo cō-
ſtrui poſſit in loco inferiori, inuitis & contradicen-
tibus hominib. caſtri Bologneſij, habentib. molē-
dinum in loco ſuperiori eiuſdem canalis, & videtur
1 prima facie dicendum ꝙ ſic: eſt † enim ſciendū, ꝙ canale, qđ
appellatur Formula, vel de iure Incile. l. 1. C. de aquæduct. lib.
11. & l. 2. §. Incile. de riuis. qđ fit ad latus fluminis publici, &
per qđ ducitur aqua, dicitur eſſe locus priuatus, ſi currat aqua
per loca priuatorū, ſm̄ Bart. in l. quo minus. de flumi. in 12. q.
Et idem vult Bal. in effectu in l. 4. C. de ſerui. & in c. cum om-
nes. de conſt. ver. pone, ꝙ publico &c. Et quāuis canale iſtud
eſſet per loca cōis, & hominū dicti caſtri, non tn̄ diceretur pu
blicum, ſed vniuerſitatis. l. in tm̄. §. vniuerſitatis. iunctis legib.
p̄cedentib. de rer. diui. & inſti. eo. §. vniuerſitatis. cum præce-
dentib. Et ſic quātum ad ꝓpoſitum hr̄ pro priuato: qm̄ ipſa
vniuerſitas perſonam vnius repræſentat. l. mortuo. de fideiuſ.
& l. proponebatur. de iud. perinde eſt ergo quò ad id, de quo
agitur, ac ſi tranſiret per locum cuiuſlibet priuati: q̃a igitur
iſte ductus aquæ non eſt publicus, licere debet in loco infe-
riori dn̄o dicti loci ꝯſtruere molendinum de nouo, ēt ſi impe-
diat molendinū ſuperius conſtructū, ſi principaliter facit, ut
ſibi ꝓſit, & non ad æmulationē, nec principaliter ad damnū
dn̄i ſuperioris. l. fluminū. §. fi. & l. Proculus. de dam. īfec. & ꝓ-
2 batur † ex no. ꝑ Bar. in d. l. quo minus. in 1. q. vbi cōcludit, ꝙ ſi
habeo molendinum infra, & alij faciūt molendinū ſupra, ita
ꝙ me impediunt, ꝙ illud licitè facere poſſunt, ſi locus, ꝑ quē
decurrit aqua, ſit priuatus, & faciens agat ſibi principalr̄ pro-
deſſe ꝑ iura p̄alleg. Et idē tenēt ibi Oldr. Ray. & Alber. & Cyn.
Bal. & Sal. in l. ſi manifeſtè. C. de ſeruit. & Bal. in rub. de re. di-
ui. in 3. col. & l. item lapilli. in 2. col. eo. tit. & in ca. 1. §. ſi q̃s de
manſo. de controuer. inueſtitu. & in d. c. cum oēs. & in l. 1. in
13. opp. C. de ſenten. q̃ pro eo quod intereſt. Quemadmodū
ergo poteſt quis in parte ſuperiori fluminis priuati de nouo
cōſtruere molendinū, ēt ſi p̄iudicet molendino inferiori prius
conſtructo: eadē rōne debet in parte inferiori de nouo poſſe
cōſtrui, cū p̄iudicio molendini ſuperius prius conſtructi, dū-
modo principaliter intendat ſibi ꝓdeſſe, & ꝓut in dubio p̄ſu
mitur, ꝙ eo animo faciat, & nō principaliter vt alteri noceat,
ſm̄ glo. no. cū qua alii tranſeūt in d. l. fluminū. §. fi. & facit qđ
no. idem Bar. in d. l. quo minus. in 14. q. vbi determinat, ꝙ ille
qui primò habuit molendinū ſupra, pōt tp̄e æſtatis & ſiccita-
tis facere recollectam aquæ, ꝯdicente illo q̃ habet molendinū
infra qn̄ hoc facit ob ſuam vtilitatem, & nō principaliter, vt al
teri noceat. ¶ Et p̄ſertim p̄dicta procedunt, qn̄ intereſſe molē-
dini ſuperioris in hoc ſolum uerſaretur, q̃a minueretur con-
3 curſus molentium ad illud, & ſic minus lucrabitur, qm̄ † tale
intereſſe & diminutio talis lucri non eſt in ꝯſideratione, ſm̄
Bar. no. in d. l. quo minus. in 11. q. in fi. l. quæro. de iure patro
n̄a. & l. fin. de obſequi. & idem tenet Bal. in d. l. 1. in 13. op. C.
de ſen. q̃ ꝓ eo qđ intereſt. & Albe. in d. l. manifeſtè. q̃a cōcur-
ſus molentium, in quo eſt ptās ire, vel non ire, non eſt in cō-
ſideratione. ¶ Sed iſtis nō ob. contrariū arbitror verius. Nam,
vt in puncto præmittitur, extat molendinū cōis, & hominum
dicti caſtri Bologneſij in parte ſuperioris dicti canalis, per

quod aqua deducitur ex flumine publico. Itẽ ꝓponitur, ꝙ si super territorio Salaroli cõstrueretur nouũ molendinũ in loco destinato, quòd aqua adeo restagnaret, seu redundaret, ꝙ molendinum dicti cõis prius ædificatũ superius pateretur incõmodũ, ita ꝙ inundaret, & facile sicut prius molere nõ posset, cũ damno dicti cõis nõ modico. Vnde † ex his sequitur, ꝙ
4 inferius, & in loco, de quo supra molendinũ de nouo cõstrui nõ potest, ꝯdicentib. hominib. dicti cõis, ꝓut decidere videtur in terminis Bar. in d.l. quo minus. in 3.q. vbi quærit, quid si fiat molendinũ infra in flumine, ꝑ quod aqua restringatur, ita quòd impedit molendinũ, qđ est superius, an licitè id fieri posit. Et arguit ad partes, & tandem cõcludit quòd nõ: siue ædificetur in publico, siue in priuato, qñ ante aqua currebat liberè & damnum nõ dabat, ꝑ not. in l.2.§. idem Labeo. aliàs incipit, si quis in suo ne quid in lo. pub. & cũ Bar. alij ꝯcordãt, & nullus ꝯdicit. Et iste est ꝓpriè casus noster: quia inferius quis vult in loco nõ publico ædificare molendinũ de nouo restringendo aquã ad damnum molendini superioris, & q̃ prius currebat liberè, & damnũ dño loci inferioris nõ afferebat: iõ id fieri nõ põt, ſm Bal. in loco præal. Et confirmatur ex no. ꝑ eundem Bar. in ea.l.11.q. vbi quærit, q̃d si quis in flumine publico fecit clausuram, seu clusam, vt dr̃ in vulgari, iure permittente ſm terminos.q. ꝑcedentis: an vicini inferiores vel superiores poterunt illum ꝓhibere: & tandẽ cõcludit, ꝙ si inundantur loca, q̃ non sunt ad vsum publicũ destinata, & vicinorum damnum sit non modicũ; vt q̃a ædificium, qđ prius vicinus habebat, vel ager, destruitur, & tunc ꝓhibere poterit per interdictum, ne quid in flumine pub. quodcunq; dãnũ ex mutatione cursus aquæ cõtingat. l.1.§. ꝙ aũt, ne quid in flumi. publ. & l. hoc iure.§.1. de aqua quot. & æsti. idem est ergo dicendum in casu nr̃o, in quo est eadẽ rõ. Et si forte dicatur, ꝙ Bar. in d. locis loquitur & intelligi debet, qñ quis restringendo aquam ẽt in suo loco priuato dãnum dabat publico, vt quia ex hoc viæ publicæ inundabantur, vt in casu d.l.2.§. si quis in suo. quã Bar. alleg. in d.3.q. vel quandò quis priuabatur lucro, & cõmodo, qđ capiebat ex loco, vel flumine publico, vt in casu d.q.11. ꝙ secus sit, qñ quis ædificãdo in suo principaliter vt sibi ꝓdesset, auferebat alteri cõmodũ, qđ capiebat ex suo loco priuato, vel q̃ habetur ꝓ priuato, vt in casu nostro, per ea quæ habentur & no. in d.l. fluminũ.§. fi. quo casu vr̃ Bar. loqui in d.l. quo minus. in 1.q. qui allegatur in ꝯrium. Ad istud rñdetur, ꝙ ẽt hoc vltimo casu, quo quis ædificat molendinũ de nouo in loco priuato inferiori non potest istud facere, si incommodetur, vel destruatur ædificium prius superius factũ in eodem canali priuato, vel non publico: qñ prius aqua liberè decurrebat, & dãnum dño inferiori non inferebat, vt in casu nostro. Et hoc ꝑ no. per gl. in d.§. si quis in suo. in ver. vtrumque quæ ad hoc allegat. l.1.§. sed & apud Seruium. & l. in summa. §.1. de aqua plu. arc. quæ iura in suo fundo prohibent quẽ priuato inferiori restringere & arrestare aquam, q̃ solita erat currere, aut quæ liberè de iure currere debebat, qñ ꝑ hoc inundatur fundus dñi superioris, & illi damnũ infertur, vnde debet intelligi dictum gl. ſm leges, quas allegat, vt dicit Bar. in l. non solũ.§. si liberationis verba. de lib. leg. & ꝑ ꝯñs ꝙ in suo loco inferiori nõ licet restringere aqua, quæ prius liberè currebat, & damnũ illi nõ dabat, ad præiudicium & incõmodũ ædificij superioris positi sup eodẽ aquæductu priuato, vt est expressum superius, & clarius apparebit ex rñsionib. ad ꝯtraria. Nõ ob. igitur primò, quod no. Bar. in d.l. quominus. in 1.q. q̃a ꝓ solutione cõsiderandi sunt duo casus principales. Primus est,
5 qñ ædificatur vel † ædificatum est in flumine publico, & tunc indistinctè nõ potest q̃s ædificare de nouo in ꝑiudicium prioris ædificij licitè constructi, siue sit in loco superiori, siue in loco inferiori, & ita ẽt vult Bal. in d.1. & 3.q. per rõnẽ per eũ redditam in eadem.1.q.s. quia nõ potest quis alteri auferre lucrũ, qđ percipit ex publico. l.2.§. meritò. ne q̃d in loco publ. q̃ locũ habet dictis casib. Et similiter tunc nõ põt ædificare, si aliter & alio modo damnum non leue inferat vicinis superiorib. vel inferiorib. ſm Bar. in ea. q.11. Secundus casus principalis est, qñ in flumine priuato, vel nõ publico q̃s prius fecerit molendinũ licitè, & isto casu si alius velit aliud molendinũ facere de nouo in suo loco superiori, põt, ẽt si iferiori noceat, si modo principaliter intendat sibi ꝓdesse, secus si intenderet alteri nocere, ſm Bar. in d.1.q. qui isto casu loquitur. Si verò construere velit de nouo in suo loco inferiori molendinũ, per qđ aqua restringatur, ita ꝙ impedit molendinũ prius cõstructum superius, & tunc indistinctè non põt. Et sic ẽt si id faciat, nõ vt noceat alteri, sed vt ꝓsit sibi, modo aqua prius currebat liberè & damnum sibi nõ inferebat, vt in casu nr̃o, ꝑ no. in d. l.2. si quis in suo. & ꝑ Bar. in d.l. quo minus. in 3. q. in fi. q̃ isto casu loquitur, & rõ diuersitatis põt esse duplex, q̃a primo casu, s. qñ quis vult in suo loco superiori de nouo ædificare, dicitur cõmodũ, qđ ex suo ꝓuenit vicino inferiori auferre, i. commodũ aquæ, q̃ erat dñi loci superioris, postquam suum intrauit l.2.§. idem Labeo. de aqua quoti. & æsti. q̃ de loco illius decurrebat ad locũ inferiorẽ, & istud fieri põt licitè, si nõ fiat animo nocendi, sed vt sibi ꝓsit. d.l. fluminum.§. fi. de dam. infec. Sed secũdo casu qñ de nouo ædificatur molendinũ inferius, & ꝑ illud aqua restringitur, ita ꝙ impedit molendinũ, qđ est prius cõstructũ superius, vt in casu nr̃o, tunc aufert de nouo faciens superiori dño cõmodũ, qđ ei ꝓuenit aliunde, & non ex re ipsius volentis de nouo facere, qm̃ ad molendinũ prius constructum superius nõ deriuatur aqua ex loco inferiori, sed ex superiori, vel ex publico. Et ꝓpterea licet non faciat ad æmulationẽ, sed vt sibi principaliter ꝓsit, non põt molendino superiori nocere, q̃a non põt quis in suo facere, ẽt vt sibi ꝓsit, qñ alteri aufert cõmodũ, qđ nõ ex suo sed aliunde ꝓuenit ad illum, vt ꝓbatur in d.§. fi. & ita ẽt ibi declarat Pau. de Castr. & in l.1.§. idem aiunt. de aqua plu. arcen. Secunda rõ diuersitatis ẽt reddi põt, q̃a qñ q̃s superius de nouo vult ædificare molendinum, nihil immittit in alienum, ideo facit licitè, ẽt si inferiori molendino noceat, dũmõ non fiat animo nocendi. d.§. fin. sed alio casu quo ædificatur iferius de nouo, si aqua restagnet, & restringatur ꝙ molendinũ in parte superiori factũ inundetur, dicitur ille, q̃ ædificat, in locũ alienum immittere, videlicet ipsam aquam, cuius cursus impeditur, & in loco superiori retinetur inuito dño. Ideo istud nõ licet: q̃a non potest quis in suo ædificare indistinctè, qñ immittit in alienum. d.§. fin. & ibi per omnes. & si dicatur, ꝙ tunc non dicatur in alienum aquã immittere, sed aquam non recipere, ꝙ est aliud. d.l.2.§. si q̃s in suo. aliàs inci. Idem Labeo. rñdetur, ꝙ illa fuit opi. Labeonis, q̃ ibi reprobatur, & ibidem determinatur iuncta gl. in ver-
6 si. vtramque. ꝙ † ille qui restagnat aquam, habetur ꝓ immittente in alienum: qñ prius liberè currebat, & prius damnum ex tali cursu non patiebatur; vt in casu nr̃o. ¶Sed ꝑdictis videtur obstare, qđ no. idẽ Bar. in d.l. quo minus. in 14.q. vbi q̃rit, q̃d si vnus habet molendinum supra, & alius infra, & ille qui habet supra tp̃e æstatis, & siccitatis vult facere recollectam aquæ, ꝯdicente illo, q̃ habet infra. ex eo, q̃a suum molendinũ indiget minori aqua, q̃d iuris? Et vr̃ Bar. loqui qñ extant molendina in flumine priuato, q̃a arguendo ꝓ parte affirmatiua allegat, ꝙ formula est sua, ergo postquam aqua est in suum, de ea debet posse facere, quod vult. l.1.§. idem Labeo. de aqua quoti. & æsti. & tandem circumscripta omni conuentione, & consuetudine concludit, ꝙ aut molendinum inferius fuit con structum prius, & tunc ille, qui habet supra aquam, continere non potest, ne alterius ædificiũ incommodetur, ꝑ ea q̃ dicta sunt per eum 1. q. aut ille, q̃ habuit ædificium supra primò illud habuit, & tunc põt aquam continere ob suam vtilitatem, ꝓ hoc allegat, q̃ dixit in 3.q. secus si vult aquam retinere solũ, vt noceat, per l.1.§. denique. de aqua plu. arcen. & sic vult Bar. primò sine distinctione, ꝙ non possit aqua retineri ad incõmodum molendini inferioris prius cõstructi, qđ videtur cõtra not. per eum in d.1.q. quamuis ea alleget pro se, dum vult, ꝙ molendinũ in flumine priuato possit de nouo construi superius, & ꝑiudicari inferiori, quãdo quis intendit sibi prodesse. Item & secundò vult, ꝙ quando molendinum superius est prius constructũ, ꝙ tunc distinguatur, an velit sibi ꝓdesse, aut alteri nocere per ea, quæ dixit in 3.q. Et sic videtur velle, ꝙ dicta distinctio sit adhibenda in casu d.3.q. per relationem ad illam, scilicet quando nouum molendinum fit inferius in præiudicium superioris, & per cõsequens, ꝙ in casu nr̃o psit de nouo inferius cõstrui, si q̃s hoc faciat, vt sibi prosit. ꝙ videtur contra superius dicta. Sed est dicendũ, ꝙ Bar. in hac q.14. loquatur, qñ superius molendinũ erat solũ ædificatum in priuato, ꝓut ipse ꝑsupponit, & molẽdinum inferius erat in flumine

ne publico. Et quandò in alueum publicum aqua reintrabat iuxta id, quod ēt dicit idem Bar. in 12. q. in fi. Et ideo remissio facta per eum ad 1. & 3. q. determinat, & respicit illud, quod ipse dixit in d. locis de molendino præterito in flumine publico, cui præiudicabitur. Et ſm hoc primū dictū in d. q. 14. concordabit cum his, quæ dicta sunt in 1. q. & vltimū dictum ēt
7 probatur ex dictis per eum in q. 3. dum dixit, ꝙ † non pōt fieri molendinū in parte inferiori fluminis publici, quando impeditur molendinum primò superius factum, sicut ergo non potest dicto modo impediri, ita ēt non pōt impediri alio modo: hoc est per cōtradictionē habentis molendinum inferius & volentis ꝓhibere, quo minus recolligantur aquæ tempore siccitatis pro necessitate molendini prius facti in parte superiori: quia, vt dicit Bart. in d. q. 14. est vtroq; casu eadem rō. Et aliter intelligendo Bar. & referendo illum ad ea, q̄ dixit de molendino posito in flumine priuato, in alijs prædictis. q. non concordaret cum ibi dictis, sed potius ꝯdiceret: & quia non agitur solùm de præiudicio prioris & superioris molēdini cōsistente in concursu molentium, qui minuetur, de quo Barto. loquitur in 11. q. qui vltimò in contrariū allegatur, sed etiam in alio præiudicatur, s. quia superius molendinum inundaretur & inundari posset, quia aqua restagnaretur: ideo rōne huius præiudicij, quod posset inferri, & quod non esset modicū, concluditur per no. per Bar. in d. 3. q. & ꝙ non possit cōstrui nouum molendinum. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Non potest videre in iudicium venisse id, quod post iudicium cœptum accidisset: sed noua interpellatione opus est.*
2 *Magis creditur duobus testibus affirmātibus, quàm decem negantibus. nu. 8.*
3 *Testis deponens de negatiua non iuncta cum affirmatiua nō probat, sed suspectus est de falso.*
4 *Testes de vniuersitate, quando probent, & quomodo & quā fidem faciant.*
5 *Verisimile non est, quem velle suum iactare.*
6 *Identitas rei non præsumitur: & quid in identitate actuum.*
7 *Dubia probatio debet interpretari contra producentem.*

CONSILIUM XCVII.

VISO processu agitato inter cōe & hoīes Mondulphi & Bartholomæi Baldassinū, & oībus diligenter ponderatis, videtur prima facie dicendum ꝙ dicto Bartholomęo liceat facere clusam in flumine Cæsani, & in loco designato per eū
1 nuitis illis de Mondulpho, quia pro parte eius per plures testes ꝓbatum est, ꝙ in loco prædicto fuit ædificata clusa per hoīes castri Scapezani, a quib. dictus Bartholomæus habuit cām, & paulò post sniam latam cōtra dictos hoīes, & ꝙ in eodem loco ꝑmansit, & retenta fuit a dicto t pe & citra, & qui locus tunc erat in inferiori parte fluminis, & post clusam illorum de Mondulpho. Et quāuis aliquid obijci posset contra personas dictorum testium, numerus tñ eorū, qui satis excedit numerū de iure necessarium, supplet talem defectū, ꝑ no. ꝑ gl. & Iac. But. in l. 3. in prin. ff. de testi. & Imo. in l. qui testō. in prin. de testa. Nec ēt ob sniam latam in fauorem illorū de Mondulpho contra dictos hoīes castri Scapezani, in qua ꝓhibentur facere clusam in dicto flumine in præiudicium illorū de Mondulpho: quia cum ab initio constructio dictæ clusæ illis non præiudicaret nec damnum inferret, de nouo fuit q̄situm ius illis de Scapezano retinendi clusam in loco præoccupato, mediante dicta clusa in flumine ꝑdicto: & ꝙ ius ꝑoccupationis non fuit amissum, quāuis clusa fuerit destructa impetu fluminis, ex quo dictus Bartholomæus hñs cām ab illis de Scapezano intra annum refecit, vel erat paratus reficere, si nō fuisset ꝓhibitus ab hominib. de Mondulpho, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. quo minus. de flumi. in 15. q. ꝑ Bar. & alios in fi. de vsuca. Et ꝑpea snia non ꝑiudicat hoīnib. castri Scapezano in hoc iure
1 q̄sito, & superuenienti post sniam, quia non pōt videri † in iudicium venisse id, quod post iudicium incœptum accidisse: sed noua iterpellatione opus est, vt dr in l. nō pōt. de iudi. & multo minus pōt dici venisse in iudiciū id, quod accidit post iudiciū finitū: ut in casu nrō. Vñ sequitur, ꝙ si illi de Mondulpho post ius ꝑoccupationis quæsitum illis de Scapezano fecerunt clusam in loco inferiori, ꝙ non potest prohibere illos retinere, & de nouo facere clusam in loco superiori, & occupato licitè & iure ꝑmittente, quantūcūq; ꝑiudicetur & damnū inferatur molendino eorum. Et confirmatur hoc: quia snia, quæ prohibet damnum inferri ꝑdicto molendino, intelligitur reb. in eodem statu permanentib. l. quod Seruius. de cond. ob cau. & c. quēadmodum. de iureiu. & ꝑ ꝯñs nō ꝑiudicat snia in iure superuenienti, & de nouo quæsito. ¶Nec ēt ꝑdictis obstare videtur: si dicatur, ex parte illorū de Mondulpho esse ꝓbatū ex aduerso, ꝙ clusa illorum fuit semper in eodem loco, in quo nunc reperitur, & ꝙ nūquam fuit in loco superiori designato per Bartholomæum aliqua clusa hoīum de Scapezano, sed illam semper habuerunt inferius. Et ꝙ dictis testib. numero & idoneiorib. sit magis credendū, quā testib. contrariis de Scapezano. c. in nostra. cū ibi no. de testib. & per not. in l. ob carmen. §. fi. ff. eo. tit. qm̄ cū ꝑdicti testes illorum de Mondulpho deponant super negatiua, inquantū dñt, ꝙ in ꝑdicto loco designato non fuit aliqua hoīum de Scapezano, & testes contrarij super affirmatiua deponant dicentes, ꝙ in dicto loco semper fuit clusa facta ab initio, postquā fuit destructa prima clusa eorundem, pro executione sniæ latæ contra eos, istis est ma-
2 gis credendū, ēt si sint pauciores & minus idonei † quia magis creditur duob. testib. affirmantib. quā decem negantibus vt no. gl. in d. l. diem ꝓferre. §. si plures. de arbi. & Inn. in c. veniens. & in c. quid ꝑ nouale. de verb. sig. & Io. And. in regula, sine possessione. in 4. q. de reg. iur. in 6. & Abb. in d. c. ī nostra: & Imo. in c. super hoc. ad fi. de renun. & Rom. in l. in illa. in fi. de verb. obl. & coadiuuantur ēt testes Bartholomæi examinati in secunda instantia per alios testes eiusdem receptos in prima instantia inquātum deponunt, ꝙ clusa illorum de Scapezano distabat initio a clusa ꝑdictorū de Mondulpho ꝑ vnā cannā, & ꝙ nunc clusa istorū de Mondulpho, & a quatuor annis citra, est inferius, & distat a primo ꝑ 10. cannas, vñ necessariò sequitur, ꝙ clusa hoīum castri Scapezani, q̄ solū distabat ab alia clusa ꝑ vnā cānā, remanserit in loco superiori, si a dicto t pe citra clusa ꝑdictorū de Mondulpho est ꝯstructa inferius ꝑ octo vel x. cannas. Et quò ad hoc testes alterius partis recepti in eadem prima instantia non contradicunt. Sed ꝑmissis nō ob. puto ꝯrium esse de iure verius. Et quia decisio huius cōtrouersiæ in totū pēdet a ꝓbationib. & depositionib. testiū, de virib. eorū erit principaliter tractandū. Præmitto tñ, ꝙ intentio illorū de Mondulpho est fundata ex snia lata in fauorē dictorum hoīum cōtra cōe, & hoīes de Scapezano, ꝑ quā illi ꝓhibentur in flumine Cæsani facere clusam & ędificare ad ꝑiudiciū & damnū molendini illorū de Mondulpho, ꝓut ꝑiudicaretur & damnum inferretur dicto molēdino, si clusa construeretur in loco designato per dictū Bartholomæū, vt deponunt testes illorū de Mondulpho examinati in prima instantia, & istud ēt nō inficiatur ꝑ partē aduersam, sed allegatur ꝑ eam, ꝙ ex iure superuenienti dictis hominibus de Scapezano post dictam sniam, licuit illis in loco designato clusam retinere, & de nouo facere, per ea q̄ superius allegata sunt pro parte dicti Bartholomæi & auctorum eius, ꝙ an sit verum, est videndū, dr ꝙ non: quia ex parte hoīum de Mōdulpho est ꝓbatum ꝑ testes ꝑdictos in secunda instantia, ꝙ in loco designato ac propinquo retro saltē per plures annos non fuit aliqua clusa, nec aliquod eius vestigiū, & hoc clarè deponit Grego. Albanesius primus testis, qui dicit, ꝙ ab anno 1518. vsq; ad tp̄s depositionis fuit sæpius in loco conuersatus. Et ꝙ in illo nulla apparuit clusa, neque vestigia clusæ, sed fuisse planiciē, prout est de præsenti. Et dico bene et diligenter vidisse loca ꝑdicta, & nulla clusa in loco ꝑdicto, vel alio loco ibidē propinquo apparebat ꝑ annos sex & vltra, & non fuit, nec est possibile, quòd si dicta clusa fuisset ibi, vel in loco ꝓpinquo, quin t pe ꝑdicto vidisset & sciuisset, & quòd dictis t pib. dictus Bartho. neque eius authores aliquam clusam non ꝯstruxerint: sed aqua fluminis in sua libertate remāsitt, & fluebat, secundū cursum naturalē. Nā iste testis in hoc optimè ꝓbat: quia nō deponit simpliciter super negatiua, sed ēt deponit de affirmatiua cōtraria: nō solū dicit, ꝙ in illo loco nulla apparebat clusa: sed addidit illa verba affirmatiua, videlicet sed fuisse planiciē, prout est de præsenti. Et ēt inquantū subiungit, ꝙ dictis t pib.

dictus Bart. neque eius authores aliquam clusam non construxerunt, sed aqua fluminis in sua libertate remansit, & fluebat, ſm cursum naturalem &c. q vltima verba sunt affirmatiua qtum ad sensum, & sonum verborum, ideo testis pbat plenè p no. p Bal. in c. si quis p 30. si de feu. fue. cōtro. inter dom.
3 & agn. vbi dicit no. q testis deponens † de negatiua non iuncta cū affirmatiua, non pbat, sed est suspectus de falso. d. c. cū ecclesia Sutrina. de cau. poss. & propri. vt si testis dicat, q vidit per 30. annos Titiū non possidere, secus si deponat de negatiua, & etiam de affirmatiua cōtraria: vt quia dicat, q vidit per 30. annos Titiū non possidere, sed Martinum, nam tunc probauit per oīa. & cū Bal. trāsit Alex. in l. 1. in prin. si qs ius dicē. non obtēp. & ex alijs ēt dictus testis pbat ēt si deponeret de mera negatiua, vt dicetur infra rñdendo ad contraria. Et non ob. si dicatur, q ante dictū tps, de quo deponit pdictus testis, potuit esse clusa in loco designato, p quam duceretur aqua ad molendinū illorū de Scapezano: quia ēt si ita fuisset, nihilo minus in eodem loco nunc nō liceret dicto Barth. facere clusā, per quam damnū inferretur molendino de Mondulpho, qa licet ab initio ius poccupationis acquisiuissent pdicti de Scapezano, p ea q dicta fuerūt supra, in prin. illud tñ amisisset, ex quo clusa eorum fuit in totū & funditus destructa, & per annum stetissent, q illam de nouo nō cōstruxissent. l. fi. de vsuca. cum ibi no. per Barto. & alios, & per eum in d. l. quo minus. in 15. q. & subdit ēt dictus testis, q illi de Scapezano nunquā extraxerunt aquam ad eorū molendinum, & nullā clusam fecerunt nisi in loco inferiori, & de subtus clusam, quā habent in præsentiarū illi de Mondulpho in capite vallati. Et licet hoc loco simplr super negatiua videatur testis deponere, cōcludenter tñ probat, ex quo subdit, q nō est verisimile nec possibile, q si hoīes de Scapezano tenuissent clusam in d. flumine, & aquam duxissent ad eorum molendina, in loco superiori supra clusam illorum de Mondulpho, quia ipse testis vidisset, sciuisset & bene cognouisset: vt dicetur & pbabitur infra. Et quemadmodum probat primus testis eisdem rōnibus pbat ēt secūdus, & alij testes, q aut deponunt de negatiua coniuncta cum affirmatiua, aut si de simplici & sola negatiua testificantur, de illa deponunt p verba vltimo loco relata. Et ita & aliter q cōcludenter pbant, vt dicetur statim. ¶ Et qa isti testes non sunt de vniuersitate Mondulphi, sed forenses, melius pbant q testes Bartholomæi, qui sunt de vniuersitate Scapezani, a qua d. Bartholomæus habuit cām. Et quamuis testes de vniuersitate
4 probent † in fauorem illius, qñ ex suo testificatu non capiunt commodum, vt singuli, & in particulari. c. cum nuncius. de testib. & traditur in c. insuper. eo. titu. & per Bar. & alios, in l. in tantum. §. vniuersitatis. de re. diui. & in l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in ius voc. illud tñ procedit, qñ contrarium nō pbatur per alios testes. Sed vbi probaretur contrariū p testes pductos, ēt alterius vniuersitatis, q non essent de illa vniuersitate, vt in casu nostro, tunc cæteris paribus minus creditur testi. deponentib. pro sua vniuersitate pp aliqualem affectionem, q reddit eos impares, ſm Abb. & Mod. in d. c. insuper. Quintò pōt dici indistinctè, & sic ēt primo casu, q testes de vniuersitate non sint integri, & q non faciant plenam fidem, ſm Anto. de But. in d. c. cum nuncius. qui ita intelligit no. per Archi. 14. q. 2. in sum. & Bal. & Alber. in d. l. in tm. §. vniuersitatis. & Moder. d. §. qui manumittitur. Istud tñ non est necessariū, ex quo probatur contrarium, vt dixi, per alios testes, qui non sunt de vniuersitate Mondulphi, & qui tanquam magis idonei & minus suspecti sunt præferēdi, per prædicta & per d. c. in nostra. de testib. vbi habetur, q si testes actoris & rei deponunt contraria, q præualent digniores & magis idonei. Et illi etiam pferuntur, q verisimiliora deponunt, d. c. in nostra. & ibi p omnes, prout isto casu verisimiliora dicuntur deponere testes de Mondulpho, quā testes contrarij, qui dicunt, q clusa illorum de Scapezano erat superius, & clusa illorum de Mondulpho inferius, q illi de Mondulpho si voluissent, commodè facere clusam potuissent in loco superiori, prout prius habebant, si in hoc vltimo fieri potuisset commodè, non est verisimile, q homines de Mondulpho construxissent clusam de subtus clusam illorum de Scapezano, cum magno eorum damno: quod
5 ex hoc sustinerent, ut dicunt omnes sui testes: † quia non est verisimile, q quis velit suum iactare. l. cum de indebito. de pba. & l. si cum aurū. de solutio. & eo maximè quia prædicti de Mondulpho nūquam voluerunt pati, q homines de Scapezano haberent clusam in superiori parte fluminis, per quam damnum sentirent. Et pp hoc fuit legitimatum, & in eorum fauorem fuit lata sententia. Sciebant. n. vel scire debuerunt illi de Mōdulpho, quòd si clusam suam fecissent inferius, quòd clusam aliorum superiorem, & quam dicunt eorum testes ēt ab initio fuisse in loco designato, non potuisse, vt prohiberetur, neque vt destrueretur agere, qa per præoccupationem, ius retinendi clusam in dicto loco quæsitum fuisset hominibus de Scapezano, quod duraret & non tolleretur per sñiam, ex quo fuit quæsitum, postquam fuit lata. l. non potest. de iudi. vnde non est credendum, quòd voluerint sibi præiudicare. Ex alio ēt prædicti testes de Scapezano non probant. Nam primi quinque testes, & etiam decimus dicunt, quòd clusa illorū de Mondulpho semper fuit in loco superiori, & vsque ad tempus inundationis anni præcedentis. & item dicunt, quòd Bartholomæus post emptionem ab eo factam vsus est dicta clusa, quòd dicta clusa semper permansit in eodem loco, in quo ab initio fuit constructa, & vsque ad tempus dictæ inundationis, non tamen dicunt, quòd ille locus, in quo erat dicta clusa, & locus designatus, & ostensus per Bartholomæum, sit vnus &
6 † idem: & quæ identitas loci, quæ non præsumitur, debuit pbari, sicut non præsumitur identitas rei, ſm Ioan. And. in c. auditis. de præscr. qui loquitur propriè in testib. deponentibus equum esse mortuum, vt non probent de equo, de quo est qstio, nisi aliter appareat, quòd deponant de illo. & idem etiam vult Alexan. in consi. 118. In causa & lite &c. 1. vol. licet aliud sit quò ad identitatē actuum, ſm eum. Et idem probatur ex no. p Bar. in l. Celsus. in fi. de vsucap. vbi concludit, quòd si unus testis deponit, Titium possedisse per decē annos, & alius etiam dicat, illum possedisse per annos decem, quòd non est probata possessio decem annorū: quia potest intelligi, quòd testes non deponant de eisdem decem annis, sed de diuersis. Idem ergo dicendum est quò ad locum per eadem rationem: & cum Bar. transit etiam Ant. de But. & Abb. in c. licet. de pbat. quamuis ergo post inundationem prædicta clusa illorum de Mondulpho esse cœperit in loco inferiori, quā esset dicta clusa hoīum de Scapezano, vt dicunt pdicti testes, non tamen sequitur, quòd refici possit dicta clusa in loco designato per Bartholomæum: quia non est probatum, quòd fuerit in illo loco, in quo erat ab initio, vt dixi. & quæ non potuit alibi reædificari, ēt intra annum, si inferatur præiudicum molendino de Mondulpho, tam de iure cōmuni, q vigore sñiæ pro eis latæ, quæ quò ad alia loca, in quib. non constat ab initio fuisse constructā clusam, licitè habet effectū, qa in alijs locis p occupationē non fuit post sñiam ius quæsitū hominib. de Scapezano, sed solū in illo loco, q fuit licitè occupatus ab initio, vnde in loco designato non pōt reædificare: qa non pstat, quòd ille sit locus prius occupatus, nec quòd in illo fuerit facta, & permanserit clusa hominum de Scapezano: nec in alio loco superiori potest construi, si inferatur damnum molendino de Mondulpho: qa non apparet per dictos testes, in quo loco superiori præcisè & specialiter esset clusa destructa, & prout constare debuit: aliàs rōne incertitudinis loci deficit intentio hominum de Scapezano, & tam de iure quā per sñiam prohibētur facere clusam in loco superiori, per quā piudicetur molendino de Mondulpho. Et minus pbat nonus testis, qui dicit, vidisse clusam illorum de Scapezano esse constructam in loco per mediam cannam, vel circa inferius, q sit locus per dictum Bartholomæum designatus: qa quò ad locum contradicit aliis trib. testib. pcedentib. qui dicunt dictā clusam præcisè fuisse cōstitutā in loco designato per Bartholemeum, l. qui falsa, vel varia. C. de fals. & p Bar. in l. eos. in prin. ff. eo. & quia est vnicus quò ad dictum locum. Vndecimus ēt testis nō pbat pro parte pducente, sed potius cōtra eam: dicit. n. quòd clusa illorū de Mōdulpho fuit in loco superiori per quatuor cannas, & semper fuisse & stetisse in loco superiori, & supra dictā clusam illorū de Scapezano, & quòd paulatim retrocessit, & fuit redacta quasi in pspectu clusæ illorū de Scapezano, & sic hucusq; deponit dictus testis p illis de Mondulpho, & q̄uis postea dicat, q postquā dicta clusa illorū de Mōdulpho, fuit redacta ad locū, i quo nūc est clusa illorū de Scapezano, faciebat

ciebat effectum suum, nõ tñ dicit, ꝙ ista clusa antecederet clusam illorum de Mondulpho: sed debet intelligi, ꝙ faciebat effectũ suum in loco inferiori, in quo semper fuit posita, vt paulò ante dixerat idẽ testis, sed ideo dixit, ꝙ faciebat effectũ suũ: quia potuisset de hoc dubitari, ex quo ꝓximè dixerat, ꝙ clusa illorũ de Mondulpho retrocessit, & redacta fuit in conspectu alterius clusæ de Scapezano. Vñ ꝓꝑ vicinitatẽ potuisset esse dubium, vtrum clusa inferior impediretur facere effectum suum, nisi dictus testis hoc declarasset. Et quãuis ẽt dictũ ipsius testis posset interpretari pro producente, negari tñ non potest, quin possit interpretari ẽt contra eum & eo mõ quo
7 dictum est, & sic ꝙ dictũ istius sit ambiguũ, & iõ dẽt † dubia probatio interpretari contra ꝓducẽtẽ.c.in præsentia. de ꝓb. & ꝑ Bar.in l.inter stipulantẽ.§.1.de verb.obl. & tanto minus ꝓbat iste testis, q̃a dicit non bene recordari, an dicta clusa steterit in loco designato ꝑ dictũ Bartholomæũ ꝑ ea, q̃ sup. proximè dicta sunt. Alij verò testes, videlicet. 6.7.8.9.10.& 11. dicunt, ꝙ in loco designato ꝑ Bartholomæũ fuit clusa molendini de Scapezano, sed p̃dicti ẽt non ꝓbant, q̃a ꝯ̃rium deponunt testes illorum de Mondulpho, quib. est magis credẽdũ: per rões superius allegatas, & q̃a sunt plures numero. d. c. in nostra. de testib. Nec ob. dum dicebatur, ꝙ numerus testium de Scapezano supplebat defectum, ꝑ no. in l.3. in prin. de testi. q̃a illud ꝓcedit, q̃ñ non ꝓbatur cõtrariũ: sed q̃ñ per plures & idoneiores testes alterius partis ꝯ̃rium est ꝓbatum, tũc alia ꝓbatio ꝯfunditur, & succumbit, ꝑ d.c. in nostra. cũ ibi plenè no. & ꝑ hæc etiã tollitur aliud, videlicet, ꝙ sñia non p̃iudicat quò ad ius de nouo acquisitum illis de Scapezano. l. nõ debet. de iudi. quia negatur, ꝙ aliqđ ius sit de nouo q̃situm post sententiam illis de Scapezano, & cõtrariũ ꝓbatur ex dictis testiũ illorum de Mondulpho, quib. est magis credendũ. Nec ẽt ob.
8 ꝙ † isti testes deponant super negatiua & testes ꝯ̃rij super affirmatiua. & ꝙ ꝑꝑ hoc illis sit magis credendum, ꝑ no. in l. diẽ ꝓferre. §. si plures. de arbi. quia deponẽtes super negatiua iuncta tñ affirmatiua æquè bene ꝓbant, ꝓut faciunt plurimi tẽstes de Mondulpho, & dixi supra, ꝑ no. per Bar. in c. si quis ꝑ 30. si de feu. fue. cõtro. inter do. & agna. & Alex. in l. 1. ff. si quis ius dicen. non obtẽpe. & idẽ ẽt vult ad ꝓpositum nr̃m Are. in d.c. in nostra. Item negatiua æquè ꝓbatur sicut affirmatiua, q̃ñ testes dñt & rõnem reddunt, ꝙ nõ potuisset esse vel fieri, quin vidissent, vel sciuissent, ꝓut hoc modo deponunt omnes testes illorum de Mondulpho, ₰m gl. sing. in §. si verò absint. in auth. de hær. & Falci. & istud vr̃ sentire Bald. in c. 1. in fi. de contro. inuest. & quãuis idem Bal. in l. 2 C. de rescin. ven. ad fi. & in l. ad testium. in vltim. col. C. de test. & Imo. sub dubio forte in l. inter pares. de re iudi. aliter dicere videantur. Are. tamen dicebat in voce, vt refert Feli. in d.c. in nostra. ꝙ opi. gl. obtineretur in practica, q̃a est cõis, & dicit Felin. ꝙ istã opi. tenet ẽt Card. in consi. 27. Tertiò respondetur, ꝙ negatiua, super qua deponunt prædicti testes, est coarctata loco & tẽpore, iõ probant, quia potest cadere in sensum testis sicut affirmatiua: vt probatur ex no. per gl. quã ad hoc ponderat Barto. in l. Pantonius. §. 1. de acq. hære. & istud est ẽt, quod voluit Bar. & Bal. in d. §. si plures. & Bal. in l. cũ hi. §. si integra. de transac. & Ant. de But. in c. bonæ. el 1. de elect. Ex q̃b. puto concludẽdũ, ꝙ sit bene iudicatum, & malè appellatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *In concessionibus priuilegiorum non est de necessitate citandæ pars, cuius interest. num. 24.*
2 *Flumina & eorum vsus de iure gentium sunt publica.*
3 *Priuilegium speciale, quando deroget generali.*
4 *Princeps de plenitudine potestatis posset in præiudicium illorũ quibus iam delata erat hæreditas, legitimare filium, etiã post mortem patris. nu. 6.*
5 *Matrimonia debent esse libera, & quando possunt restringi.*
7 *Concessione facta a principe, intelligitur facta sine iniuria alterius. nu. 13. & 15.*
8 *Iudici dicenti ex causa facere creditur.*
9 *Princeps an possit tollere, quæ sunt iuris diuini, & gentium & dominium. nu. 23.*
10 *Verba, non obstantibus quibuscunq; in contrarium facientib. quid operentur. nu. 11. 16. 20. & 21.*
12 *Quando quis possit ædificare molendinum inuito domino inferioris molendini in flumine.*
14 *Subreptio vitiat omnia priuilegia, & beneficia principum.*
17 *Quilibet timens turbari in possessione, debet implorare officiũ iudicis.*
18 *Papa mandans alicui beneficium conferri non obstante collatione alteri facta, intelligitur de inualida.*
19 *Clausula, ex certa scientia, quid operetur. nu. 25.*
22 *Concessio facta, in qua princeps venit contra factum propriũ vel prædecessoris sui, præsumitur obtenta per importunitatem.*

CONSILIVM CXVIII.

QVIA per priuilegium concessum nobilib. de Sacrato dicitur derogari iuri cõitatis Regii, ideo an ita sit, & in hoc per concedentem fieri potuerit, in dubiũ reuocatur, et sic de virib. eiusdem priuilegij quæritur, et prima facie dicendum videtur, ꝙ licet aquæductus, et ẽt ipsę aquæ pleno iure pertineant & sint dictæ cõitatis, ꝙ ꝑ Illustr. ducem Ferrariæ nihilo minus ad petitionem et cõmodũ p̃dictorũ potuerit ꝓhiberi dictæ cõitati intra vnum milliare a molendino p̃dictorum nobilium ædificare aliquã molendina, vel alia ædificia in & super seu iuxta canale, & aquæductum p̃dictum. Nam de uoluntate principis in specie prohibentis, ẽt de plenitudine ptãtis dictæ cõitati ex priuilegio satis apertè constat, cuius tenor quantũ ad hoc debet attendi, & inspici. c. porrò. & c. accepimus. de priui. & per Spe. in tit. de dispen. §. postremò. ver. sed illud q̃ritur &c. de qua voluntate cõcedentis ex dicendis inferius etiam apparebit clarius. & de cuius voluntate vr̃ dici non posse ex defectu citationis dictæ cõ-
1 munitatis, quia in concessionib. gratiarũ, & priuilegiorũ † nõ est de necessitate pars, cuius interest, citanda, ₰m Bald. in l. 2. C. de temp. app. dicentem, ꝙ in concessionib. principũ citatio non est de essentia: sed bene requiritur in processu ad vlteriora, & ₰m Bal. in l. nam ita diuus. de ado. q̃ñ priuilegium conceditur, non est de more, neq; de iure, ꝙ aliquis citetur, q̃a est donum superioris, alleg. l. libertos. de in ius uoc. et c. eum qui. de præb. in 6. et idem tenet in rub. de rescr. et in l. fi. C. q̃b. res iudi. non no. et in l. fi. ad fi. C. de fru. et lit. expen. et probatur ex no. per Inn. in c. Alber. de testi. et in c. nisi cũ pridẽ. ad fi. de renun. dum dicit, ꝙ in dispensationib. nõ requiritur citatio aduersarij. Et idẽ tenet Imo. in d.c. nisi. et in c. dilecta. in vlti. col. de confirma. vti. vel inuti. et dicit Rom. consi. 369. Circa primum etc. hanc doctrinã eẽ no. ꝙ cum princeps ex plenitudine ptãtis, seu ex certa scientia facit alteri gratiam, non est necesse citari ad eius validitatem eos, quib. ex ea infertur præiudicium. Et facit, qđ no. glo. et doc. in c. cum olim. de iud. dũ vult, ꝙ in impetratione literarũ nõ sit necesse citare aliquẽ: et ea ratione, ₰m Bal. q̃a iste nõ est actus iudicii ꝯ̃dictorii, sed est q̃dã donatio, alleg. c. licet eps̃. de ꝓb. in 6. Et silr̃ vr̃, ꝙ inualiditas non possit allegari ex defectu ptãtis ꝯcedẽtis, q̃a ꝑ hoc nõ priuatur cõitas dñio aquæ, nec ꝓrietate aquæductus. Sed solũ tollitur q̃dam facultas aliquid faciendi, puta ædificandi in futurum. Et q̃ ꝑ principẽ põt auferri, vt videtur esse casus l. quo minus. de flum. nam flumina et eorum vsus et iura sunt publi-
2 ca, † et iure gentiũ licitũ est cuilibet de ijs aquã ducere. institu. de re. diu. §. flumina. et §. riparũ. et in l. riparum. ff. eod. et not. Bar. in d. l. quo minus. in 2. q. & tñ princeps potest absolute ꝓhibere, ne de tali flumine extrahatur aqua. d. l. quo minus quãuis sine causa non possit in iure q̃sito iure gentium vr̃ p̃iudicare, vt ꝑ doc. cõiter in c. q̃ in ecclesiarum. de consti. qđ alia ratione non uidetur d. casu principi permissum, nisi q̃a ꝑ talem ꝓhibitionẽ non tollitur ius q̃situm de iure gentiũ, sed quædã facultas & ius ad rem concessum iure p̃dicto. Et istud ẽt satis probatur ex no. per Abb. in c. 1. de rescr. vbi concludit, ꝙ aut per priuilegium generale est acquisitũ ius in re in qualibet specie contenta sub genere, & tunc † priuilegium spãle nõ dero-
3 gat g̃nali, ne in specie derogetur iuri q̃sito in re, puta cũ Papa concedit oẽs decimas alicuius parochiæ, & hoc casu procedit gl. in regula, generali. de reg. iur. in 6. aut per priuilegium g̃nale non est acquisitum ius in re in qualibet specie, sed ad rem. & tunc ꝓcedit dictum Hosti. ibi: q̃ vult, ꝙ ꝑ priuilegium spãle derogetur g̃nali, ꝑ illũ tex. nã ꝑ priuilegiũ, ꝙ possit appellari

in qualibet causa non est acquisitũ ius in re, sed facultas appellandi in futurũ. idem cum datur alicui facultas conferendi beneficia certi loci. nam debet valere, ſm speciale, qđ nõ irrogat tm̃ ꝑiudicium. Tertiò idẽ ꝓbatur ex no. ꝑ Bar. in l. 2. C. de iur. & fac. igno. in l. 1. C. de iure ann. au. in l. Deo nobis. in fi. C. de epis. & cle. in c. dño Guerrã. in tit. hic fini. lex Conra. & in l. nã
4 ita diuus. de adop. in quib. locis cõcludit, ꝙ princeps† de plenitudine ptãtis, etiam post mortẽ patris, potest legitimare filium in præiudicium eorum, quib. erat iam delata hæreditas: & quibus erat q̃sita facultas adeundi, quáuis sit secus post hæreditatẽ aditã, & dñium acquisitũ. & idẽ vult Pau. de Castr. & alij Mod. in l. Gallus. §. & quid si tm̃. de lib. & posth. & Alexã. in l. cũ hr̃des. in prin. de acq. poss. idẽ igitur eadẽ rõne in casu nr̃o potuit auferri dicta facultas cõitati, ex quo dñium remanet saluum ꝑ d. Ducẽ de plenitudine ptãtis, qua dicit velle vti, & qua vtitur expresse, & ꝓut ẽt vr̃ ea vti potuisse cõtra suos subditos: quia in terris suis tenet locũ principis, & vti põt clã, non obstante, vt ꝑ Io. And. in tit. de instru. editio. §. porrò. in addi. incip. Hæc subsťõ. in fi. & Oldr. in cõsi. 231. inci. Vt eius, de quo quæritur &c. & Pau. de Cast. in consi. 227. inci. Super primo dubio &c. vbi facit differentiam inter magistratũ tẽpalem & perpetuum: quia primus non põt legi derogare, ẽt si sit Legatus, vt no. in c. fi. de hære. in 6. & hr̃ in cle. ne Romani. de elect. alius verò si quidẽ hẽat officiũ ecclesiasticũ, vt eps, & similiter non potest, si non habeat officiũ tẽporale ꝑpetuum, vt sunt reges & duces. Et tũc q̃a in suo territorio est loco principis põt legi derogare, & rõnem assignat, vt ibi per eũ latius, & idem vult Rom. in consi. 59. Ad discutiẽdã veritatẽ. in quinto & sexto dubio. & dicit ẽt Bal. in auth. hoc amplius. C. de fideicom. ꝙ rex est lex aĩata in suo regno, & ꝙ legi cõi derogare potest, & facit, quod not. Bald. in l. exemplo. C. de prob. & in l. receptitia. C. de consti. pecu. & idẽ tenet Alex. qui in specie loquitur de duce Ferrariæ in cons. 1. col. 9. 5. vol. Et idẽ ꝑsuppo nit in cons. 101. in 1. vol. vbi ẽt loquitur de eodem. sicut ergo vti põt clausula non obstante, ita ẽt potuit vti ptãtis plenitudine: quia ea vti dr̃ princeps, qñ in sua dispositione apponit dictam clausulam, non obstante, ſm Bal. in l. testm̃. C. de testa. & Anto. de But. & Imo. in c. quæ in ecclesiarum. de cõsti. & Alexan. in l. quãquam. C. de testa. mili. ¶Et tanto magis procedũt ꝑdicta, quia per tale priuilegiũ concessum prædicto Sacrato, non aufertur in totum facultas & potentia construendi molendina super dicto aquæductu, vel iuxta dictum canale: sed solũ restringitur, & modificatur: vt. s. fieri non possint intra vnum milliare: extra ergo illum locum facultas ædificandi reseruatur: & ideo quáuis per dictum principem non potuisset in totum auferri, potuit tamen dicto mõ restringi, & modificari: sicut videmus, ꝙ licet matrimonia debeant esse libera, &
5 † eorum libertas non possit impediri nec ꝑ hoĩem nec per legem. l. Titia. in prin. de verb. obl. c. 1. & c. Gemma. de sponsa. ꝑt tñ restringi respectu loci. l. cum ita legatum. de condi. & dem. & respectu tẽpis. l. sed si hac. §. fi. & ibi ꝑ Bar. eo. tit. & facit l. in hoc iudicio. §. si conuenerit. cõi diui. & similiter quò ad certas personas põt restringi libertas matrimonij, ſm Bart. in l. 1. C. de murilegu. lib. 11. & Bal. in l. 1. §. ius naturale. de iusti. & iur. & Cald. & Card. in d. c. Gemma. & Roma. in rub. sol. mat. & similiter videmus, ꝙ licet non possit auferri in totum libera testamenti factio. l. stipulatio hoc modo concepta. de verb. obl. potest tñ auferri quò ad quædam bona, ſm Roma. & Alex. ibi, in 2. col. per d. l. cũ ita legatum. Hinc ẽt videmus, ꝙ facultas vẽdendi, & disponendi de re ꝓpria, q̃ dẽt esse libera. l. in re mandata. C. mand. põt restringi ꝑ hoĩem, ꝑ legem, & per statutũ, & ꝓhiberi extra certum genus personarum. l. dudum. C. de cõtrahen. emp. & ibi not. & in l. filiusfa. §. diui. de leg. 1. vbi ẽt ponit Bar. de statuto, ꝙ non possit fieri alienatio in forensem. & in l. si ita quis. §. ea lege. de verb. obl. cũ suis cõcor. Talis. n. modificatio videtur læsionẽ modicam inferre, vt satis cõstat per
6 prædicta, ideo principi sic licuit facere ẽt † sine cã: q̃a in iure ẽt quæsito põt præiudicare, si læsio sit modica. l. quoties. C. de ꝑci. l. impe. offer. & not. oẽs in d. c. quæ in ecclesiarum. & facit. l. thesaurus. ad exhibendũ. immo ẽt priuato licitum est aliũ modicè lædere, qñ ex hoc capit magnam vtilitatem, vt not. in l. 1. §. sunt qui putãt. ne quid in flu. pub. & per Bar. in l. quo minus. de flumi. in 11. q. multo ergo magis licuit principi dictã communitatem modicè lędere ad vtilitatem tertij, & non ad ꝓpriã. Quinimmo vr̃, ꝙ princeps prælibatus potuisset si voluisset in totũ ius & dñium aquæ auferre a dicta cõitate: quia põt princeps ꝓhibere, ne aqua ex flumine pub. extrahatur, licet si nõ prohibeat, extractio ꝑmittatur. d. l. quo minus. de flumi. & vbi flumẽ est nauigabile, vel intrat aliud nauigabile, nõ potest ẽt ab initio extrahi sine eius licentia: vt ibi dr̃, qđ ẽt locum habet in cõitate, q̃ vellet aquã extrahere, ſm Bal. in rubr. de rer. diui. in 4. col. & intelligitur de illo principe, ꝑ cuius territorium transeunt dicta flumina. Nam licet flumina nauigabilia, vel quæ faciunt aliud nauigabile, dicantur de regalib. & ad supprenum principẽ pertineant. c. 1. quæ sint rega. istud tamẽ est verũ in vñi, sed in particulari sũt illius ciuitatis, vel principis, ꝑ cuius territorium transit flumẽ, ſm Bald. in l. si plures. C. de condi. inser. & ideo ab illo petenda est licentia. & idem vult Alex. consi. 294. Cõsideratis verbis instrumenti &c. 2. uolu. Et dato ẽt ꝙ ex cõcessione & permissione principis dicta aqua fuerit extracta de dicto flumine, nihilo minus potuit ꝑ principem ꝓhiberi constructio molendini eo modo, quo factum est, ad effectum, ut alteri noceat, ꝓut ad hunc finem di
7 cta ꝓhibitio fuit facta: quia concessio illa facta † cõitati, intelligitur sine iniuria vicinorum. l. 2. §. meritò. & §. si quis a principe. ne quid in loco pub. ꝓut in specie ẽt vult Bar. in l. quo minus. in 1. q. & Bal. in tit. de pace Constan. circa. 25. col. vbi per illum tex. in versi. detrimentum. infert ad concessiones aquarum quas quotidie faciunt principes, quia intelliguntur reseruata iura, & cõmoditates eius, cui prima concessio facta est, al leg. l. libero. §. 1. famil. ercis. & facit l. nec auus. C. de emanc. liber. & l. cum filius. in fi. de testam. mili. & c. quáuis. de rescr. in 6. Et ꝓpꝑea videtur, ꝙ talis ꝓhibitio facta sit ex iusta & rõnabili cã, ex qua in iure ẽt quæsito põt ꝑ principẽ ꝑiudicari. l. itẽ si verberatum. §. 1. de rei vend. & l. si vendicator. §. constat. cõmunia ꝑdio. & ꝑ oẽs in l. fi. C. si contra ius. vel vtil. publi. & in d. c. quæ in ecclesiarũ. qđ ẽt locũ habet in inferiore a principe, ſm glo. in c. constitutus. de relig. domi. in versi. a quocunque. & 25. q. 2. per gl. in summa. & Bar. in proẽ. ffor ũ. & in l. q̃cunque. & in l. fi. C. de fi. instr. & iu. hast. fisca. lib. 10. & Alex. in d. cõsi. 101. qui in specie loquitur de principe Ferrariæ, & in consi. 218. 2. vol. & ẽt in dubio, vbi de causa non apparet, ex iusta tamen cã princeps moueri ꝑsumitur, ſm Cy. & doct. in d. locis. et tãto magis, q̃a nedũ princeps allegat cãm spãlem, de qua supra, sed ẽt gñaliter dicit ex alijs iustis & bonis causis, et respectibus sic statuisse et ordinasse. Ex quib. ẽt verbis ꝓbatur, ꝙ rõnabiliter motus fuerit. nã ĩ hoc eius dicto statur ꝑ no. ĩ cle. 1. de ꝓba. et in c. nonnulli. in gl. pe. de rescr. et ita ꝑ hæc tenet Alex. in d. consi. 101. qui spãliter loquitur de hoc principe, & qñ in suis literis, ex quib. alteri aufertur priuilegium, exprimit cãm rõnabilem. Et vltra cum ꝓbatur melius ex no. ꝑ l. ambitiosa. de decr. ab ordi. faci. versi. visis & examinatis dictis regulis &c. vbi cõcludit, ꝙ si illi habent arbitrium a populo, faciũt suas ꝑtationes, ex quibus inferunt illud, qđ statuitur ꝑtinere ad eorum arbitrium, ꝙ illis creditur, quia talia non solẽt committi nisi grauib. & honestis ꝑsonis, per l. 1. de offi. præfec. ꝑto. & per no. in cle. 1. de prob. & licet loquatur gl. in Papa, in eo est speciale, ꝙ non possit admitti probatio in contrarium: sed quò ad alios inferiores cõtrariũ põt ꝓbari, ſm Bar. qui ẽt dicit, ꝙ nec in istis, ꝑ q̃b. ꝑsumitur, locũ hẽt. l. si forte. in prin. de castr. pec. & idem probatur ex no. ꝑ Gul. Alber. & Alex. in
8 l. 1. de offi. eius &c. dum dñt† ꝙ iudici dicẽti se ex causa facere, creditur. & idẽ probatur ex no. ꝑ Pau. de Ca. in l. cũ hi. §. si prætor. de transac. vbi dicit, ꝙ pro decreto ꝑsumitur, qñ iudex exprimit, ꝙ causa cognita illud interposuit. Et hoc casu intelligit dictũ Spe. de quo ibi per eũ, et cũ eo transit Alex. in l. sciendũ. de verb. obl. col. 9. qui respondet ad dictã l. si forte. q̃ videbatur facere in contrariũ, eo modo, quo rñdet Bart. in loco ꝑdicto, licet de eo mentionẽ non faciat. Fortius ẽt videtur dici posse, ꝙ vbi de dicto flumine cõitas ꝑdicta ex principis ꝯcessione extrahat aquã nedũ dictã concessionem potuerit restringere, et modificare, sed ẽt sine aliqua causa in totũ tollere: q̃a põt princeps priuilegiũ a se cõcessum liberè reuocare. c. in nostra. de iniur. & no. gl. in c. decet. de reg. iur. in 6. & Anto. de But. Car. Abb. & oẽs, in c. nouit. de iudi. & Bald. de pac. Constan. in uer. in oĩbus. & in l. qui se patris. C. vnde lib. & Ange. in l. Anthiochensium,

chensium.de priuil.cred.qui expresse dicit, ꝙ sine causa poterit reuocari, quem etiam sequitur Alex. cōsi.218.2.vol.inci. Nec arguendi sumus &c. Præsertim quando stetit in simplicibus terminis priuilegij: sicut est priuilegiū exemptionis & immunitatis. Et eadem rōne priuilegium extrahendi aquā de di
9 cto flumine: & † quia princeps ea q̄ non sunt inducta de iure diuino,naturali,vel gentiū tollere potest,ēt sine causa, cū clausula non obstante, & ex certa scientia, ēt si agatur de graui alterius p̄iudicio, ꝑm gl.& Doc.in l.fi.C.si cōtra ius,vel vti.pub. & in l.quoties.& in l.rescripta.C.de p̄ci.Impe.offer.& Inn.& alios,in d.c.quæ in ecclesiarum.& est cōmu.opi.ꝑm Alex.in l.3.§.si is pro quo.qđ quisq; iur.& facit,qđ dicit Bald.in l.fi.C.sen.rescin.non pos.s.ꝙ quædam iura quæruntur de iure gentium ēt contra principis voluntatē,vt sunt dñia.Et ista nō pōt auferre sine causa,secus in his,q̄ sunt de iure ciuili, vt sunt iudicia, & sñiæ.nam in istis est potētior authoritas principis, inferens, ꝙ licet ex sententia sit quæsitū dominium, tamen valet rescriptum principis cum clausula non obst.sñia. & ex ea perdere ius & dominium: quia venit consecutiuè ad sñiam, vnde rescisso principali rescinditur accessoriū.l.1.§. ex cā. de mino. & ideo Pau.de Cast.in l.cum hæredes,in prin.de acq.pos.& in l.3.ff.de testa.vult, ꝙ princeps legitimando post mortē patris & hr̄ditatem eius aditā possit auferre dñium sine causa quæsitum ex aditione: q̄a talis modus acquirendi fuit inuentus a iure ciuili,vt ibi. multo igitur magis in casu nostro debet posse auferri concessio facta dictæ cōitati, & priuilegium extrahendi aquam de dicto flumine: quia a principe ꝓcessit: & q̄a ius de iure gentium non est q̄situm: sed quædam facultas tm̄, ut superius fuit dictum. Nec etiam tale priuilegium concessum illis de Sacrato videtur dici posse surreptitiū, seu obreptitium quasi ꝙ non habuerit princeps notitiam de iure,qđ cōpetit dictæ cōitati in dictis aquis,& in ipso aquæductu, tam ex priuilegijs,& decretis principum dictæ ciuitatis, quā ex sententijs & ex aliis multis causis: q̄a satis apparet, ꝙ intentio principis fuit velle p̄iudicare in iure quæsito dictæ cōmunitati,qūocunque,& ex quacunq; causa,ex quo princeps ex certa scientia,de plenitudine potestatis, & non obstantibus omnibus & singulis alijs dictis rōnibus factis,statutis, prouisionibus & ordinationibus,seu reformationibus dictæ ciuitatis, aut cōmunis,in contrarium loquentib. seu disponentib. quomodolibet, & aliis quibuscunq; in contrarium facientibus ac si de eis & quolibet eorum fieret specialis mentio,& etiam si talia essent, quę clausulam specialem derogatoriam exigerent, quam voluit ha
10 beri pro expressa in amplissima forma. Nam † per illa verba, non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus generalia,& vniuersalia,ꝓbatur, ꝙ princeps cogitauit de oībus iurib.dictæ cōitatis in genere.l. qui iure militari. de testa. mil. & l.sub p̄textu specierum.C.de trānsac.& probatur ex no. per Bal.in c.Imperialem.de prohi.feu.alie.in prin.dum dicit, ꝙ si feudum sit concessum pro quibuscunque hęredibus,ꝙ veniūt ēt extranei, qui ex natura feudi non solent admitti: & etiā venit legatarius,qui largo modo hæres dr̄.l.id tempus.§.1.de vsucap.& cum eo transit Alex.in l.Gallus.§.ēt si parente. de libe.& posth.& in l.si patroni. ad Trebel. quamuis ergo de omnib. iurib. dictæ cōitatis non fuit princeps informatus, ad tollendū vitium surreptionis sufficit in genere cogitatio talis secundum Pau.de Cast.in consi. 221.Super puncto isto.in fi. q̄ surreptio ēt tollitur per clausulam ex certa scientia, secundū gl.in c.3.de fil.presb.& Io.And.in c.olim.de verb.sign. & probatur ex no.per Bar.in l.conficiuntur.§.codicilli.de iure codi. & per Bal.in l.fi. C. sent. rescin. non pos. & in proœmi. feu. in 2.char. voluit ergo princeps iurib. dictæ communitatis dero
11 gare, † & illi iure ēt quæsito præiudicare, ex quo vsus est plenitudine potestatis,& clausula non obstante,ꝑm Anto.de Butri.& Imo.clarius in d.c.quæ in ecclesiarum.per no.per glo.& Cy.in d.l.fi.C.si contra ius,vel vti.pub. & idem tenet Alexā.in d.consi.101.& 218.in quib. ēt concludit,ꝙ per prædicta satis sufficienter dicitur derogatum omnibus priuilegiis dictæ cōmunitatis: quāuis de illis non sit facta mentio specialis, alleg. Fed.de Sen.consi.47. Habita super casu prædicto &c. & Pau. de Cast.in l.si mihi & tibi.§.in legatis.de leg.1. & Imo. in l.licitatio.§.quarum.de publi.& idem etiam tenet Anto. de But. in consi.2. vbi dicit, ita esse de stylo curiæ. Et vltra prædicta, ꝙ valeat priuilegiū prædictum,in terminis uidetur uelle Abb. & Philip.in c.significante.de appe.in 1.no.vbi dicunt per illū tex. ꝙ alicui habenti molendinū in loco,acquiri potest cōsuetudine,vel ex priuilegio,ꝙ alius non possit ibi habere molendinum,& ꝓbatur in l.venditor.§.si constat.commu.prædi. & & in l.quisquam.de diuer.& temp. præscr. ꝑ quæ iura dicit ēt Bal.in consi.464. inci. Quatuor sunt &c.ꝙ alicui ex consuetudine,vel ex priuilegio pōt competere, ꝙ solus habeat hospitium in tali loco,ita ꝙ poterit alios prohibere, & vbi etiā priuilegium huiusmodi concessum dictis de Sacrato esset nullū, vel ex alio capite illi prodesse non posset: nihilo minus ꝑ ꝑ cōfirmationem summi Pontificis factā ex certa scientia & de potestatis plenitudine sortiri debet effectum: q̄a talis confirmatio facta de actu inualido diceretur noua cōcessio Papæ.l.adoptio non iure facta.de adop.Et probatur ex no.per Bart. in l. & q̄a de iurisd.om.iud. ꝓut ad ꝓpositum vult Alex. in consil. 30.in 3.col.5.vol. & talis confirmatio generalis comprehendit dictū priuilegium, etiā si sit concessum in p̄iudicium tertij: q̄a cum clausula,ex certa scientia,tollat vitium surreptionis,non potest allegari,ꝙ confirmātis intentio solū fuerit cōprehendere priuilegia iusta & non iniusta,de quib.nō habuit scientiam,prout in terminis firmat Alex.in consi.41.in fin.5. vol.per no.per doc.in c.examinata.& in c.pen.de confir. vti. vel inuti.& per Bar.in d.l.conficiuntur.§.codicilli.de iure codicil.& in l.sed & si quis.§.quæsitum.in fi.si quis cautio.per illum tex.& in l.si dari.de verb. obl. & per Bal.in l.mater. C. de rei uend. Sed præmissis non obstantib. quæ re vera non obstant,contrarium iudicio meo est dicendum.Nam canale, per quod ducitur aqua,non dicitur esse publicum, sed priuatum, ꝑm Bart.in d.l.quo minus.in 12.q.& in trac.alluui. & de alue. per l.1.§.fluminū.& §.si fossa.de flum.& etiam(ut in facto ꝓponitur) ductus aquæ p̄dictus, p̄cipuè in loco, super quo est contentio,est ipsius communitatis,& aquæ ex flumine publico extrahuntur,vel iure permittente, vel principe concedente,iuxta d.l.quo minus.cum ibi plenè no.ꝑ Bar. quo fit, vt dicta aqua & dñium eius efficitur dictæ cōitatis statim,ꝙ per dictum flumen exiuit & in suum aquæductum intrauit.l.1.§.permittitur.& l.lucro.de aqua quot.& æsti. Cuius. n. alueus priuatus est,eius quoq; aqua priuata est.l.1.§.2.de flumi. ꝑm Bal. in c.cum oēs.de consti.ver.pone,ex publico &c.& Alex.in cōsi.108.In causa et lite vertente.2.vol.et est satis apertè de mēte Barto.in d.l.quo minus.in 12.q. sicut ēt flumina publica in particulari dñr earum ciuitatum, per cuius territorium transeunt,vt dixi supra ꝑm Bal.in l.si plures.C.de condi.inser.Et ꝓpterea ab eis petenda est licentia extrahendi aquam ꝑm eum, vñ ex hoc sequitur,ꝙ licitum est dictæ cōitati sup p̄dicto suo
12 aquæductu priuato in superiori parte molendina † et alia ędificia facere,inuito dño molendini inferioris, ꝑm gl. et docto. in l.si manifeste.C.de serui.et in l.si quis ex argentarijs.§.1.de eden.& Bar.in d.l.quo minus.in 1.q.& in l.1.§.sed & si.de aqua quot.et æsti.et Bal.in d.c.cū oēs.et in rubr.de rer.diui. in 3.col.ver.et nota.et in l.item lapilli.in 2.col.eod.tit.et in c.cū ecclesia Vulterana.de elec.in quib.locis concluditur, ꝙ quando flumen est priuatum,sicut est canale,de quo agitur, nō potest ille,qui ędificat,vel molendinū in suo facit, prohiberi ab alio,qui eodē in flumine inferius vel superius habuit aliud molendinū prius,ēt si hoc sibi noceat,dūmodo molēdinū de nouo non construatur ad æmulationem,et principaliter ad damnum alterius,ꝙ in dubio non præsumitur,ꝑm doc.in d.locis, et Dy.in l.fluminū.§.fi.de dam.infec.et idē vult Alex. in consi. 194.Consideratis verbis instrumenti etc.2.vol.quāuis hoc verum non sit simpliciter,qñ flumen esset publicū,vt hr̄ in d.locis,et p̄cipuè in casu nr̄o hoc ꝓcedit: q̄a per hoc cōitas solitū aquæ cursum nō diuertit,nec diminuit,aut impedit: et quantum ad hoc molēdino inferiori nihil detrahit. Et q̄uis ꝑ hoc cōcursus molētiū minui possit, ꝑ hoc tñ p̄dicti de Sacrato nō dñr pati dānum, sed dñr potius p̄dere lucrū, cuius occasione non possunt cōstructionem alterius molendini cōitatis impedire,ꝑm Bal.in l.vnica.in 13.op.C.de sen. q̄ ꝓ eo, qđ interest. vbi cōcludit,ꝙ quis pōt cōstruendo nouū molēdinū ēt in flumine publico auferre alteri molendino cōcursum molētium: q̄a istud est in potestate eorum qui molunt. Et sic non est de iurisdictione molendini, alleg.l. libertus negotiatoris.de ope.

lib.& fortius vult Albe.de Ros.in d.l. si manifestè. C. de serui. ꝙ si quis concesit alteri: vt aquam cōem posit conducere ad ꝓpria ꝑdia sine damno molendini cōis, ꝙ non obstāte pacto poterit in ꝓprio ꝑdio molendinū ædificare, quamuis eo mediante minuatur cōcursus molentiū ad cōe molēdinum: quia nō dr̄ damnū ex hoc afferri, sed lucrum ꝑdi, & q̃a nō cōsideratur diminutio dicti cōcursus, ex quo in ꝑtāte molentiū est ire & non ire ad illud molēdinū. Et istud ēt bene ꝓbatur ex no. ꝑ Bar.in d.l.quominus.in 11.q.& ꝑ no. ꝑ Bar. in d. loco. istud

13 ēt voluit Alex.in d.consi.194.vol.2. ¶ † Et ꝑ hæc nō ob. ꝙ cōcessio facta a cōitate debeat intelligi sine iniuria alterius, & damno.l.2.§.meritò.& §.si quis a principe.ne q̃d in loco pub. q̃a ꝙ ex nouo molendino minuatur cōcursus molentium ad primum, non dicitur iniuria inferri neq; damnū: vt ex ꝑmissis colligitur. Ex quib. ēt aliud tollitur, s. ꝙ non est verisimile, ꝙ princeps cōcesserit aquā cōitati cū ꝑiudicio sui lendini, vel habentiū cām ab eo quib. tenetur, ꝑ Bal.in c.1.§. si quis de manso, de contro.inuest. q̃a loquitur Bal. q̄n aqua minuebatur, vel auferebatur in ꝑiudiciū cōducentis, & sui molēdini: quo casu dr̄ damnū pati. & istud est considerabile, ꝼm doc. in dictis locis, q̄d in casu nostro non contigit: q̃a quò ad vsum aquę cōsuetū molendinum inferius non incōmodatur, & licet ex hoc forte molentium cōcursus posit minui, hoc non dēt cōsiderari ꝑ ꝑdicta, & facit, quod no. Cy. Bald. & alij, in l.1.C.de serui. vbi dn̄t, ꝙ si quis longisimo tp̄e iuit ad molendinū alicuius, ꝙ ꝑ hoc nō poterit in futurū cōpelli ad molendū in tali molēdinō, ꝑꝑ reditum dicti molendini: q̃a ille iuit ꝑ modum facultatis. Et idē tenet Cy.in l.2.C.q̄ sit long.cōsue.& Abb.in c.Abbate S.Siluani.de ver. sig. Et hoc nisi illi cōsueti ire ad dictum molēdinum fuissent ꝑ dn̄m illius prohibiti ire ad aliud, & illi acquieuissent per longisimū tp̄s: quia tunc in futurum possent cogi vigore ꝑscriptionis.l.si quis diuturno.si ser.uēd. & per ea q̄ plenè hr̄ in d.l.1.& 2.C. de seru. ꝓut determināt Abb.& alii, in d.c.significāte.de appel.q̄ dicūt, & maximè Philip.nō præcedēte tali ꝓhibitione nō acquireretur hoc ius negatiuum, ēt spatio tanti tp̄is, cuius initii memoria nō extitit in contrariū. Et eodē modo tp̄e non potest acquiri, ꝙ solus habeat molendinum in flumine publico, vel priuato, nisi ꝓcedat dicta ꝓhibitio, & prohibiti longisimo tp̄e acquieuerint, ꝼm doc.in d.c.significante.& idē vult Bal.in d.l. itē lapilli. in 3. q. vbi q̄rit, an quis ꝑscribere posit, ꝙ ipse solus habeat molendinum in tali villa, & arguit ꝙ sic, per l.si quisquam. de diuer. & tēp.præscr. q̄d est verum, ꝼm eum si prohibuit alios facere, & illi acquieuerunt: quia a die inhibitionis incipit ꝑscriptio currere, & hoc modo poterit sibi acquirere, ꝙ solus posit in loco molendinum habere in præiudicium vicinorum. Et erit, secundū Bal. seruitus prædialis, q̄ tn̄ ex cā publicæ vtilitatis poterit infringi.l.fi.de vsucap.& propterea dici non pōt, ꝙ ꝑdicti de Sacrato posint impedire constructionem molēdini inchoati per dictam cōitatē iure alicuius præscriptionis, vel cōsuetudinis, aut ex cursu alicuius temporis, quia prius prohibitio aliqua eorum non procesit, cui dicta cōitas acquieuerit: sed inhibitioni p̄nti, & de qua agitur, contradixit. Ex ꝑmissis igitur constat, ꝙ intentio cōitatis dicitur fundata, & ꝙ oīs difficultas residet solū in priuilegio cōcesso illis de Sacrato. Q̄d

14 ex multis dico non valere † & primò cessante cōcedentis voluntate. Nā sicut rescripta ad beneficia vitiantur ipso iure ꝑꝑ surreptionē, c.constitutus.& c.ad aures.de rescri.& ibi no.Inno.in cle.1.de præb.& no.Inn.Io.And.& alii cōiter in c. ad audientiam.de rescri.ita ēt uitiat ipso iure alia priuilegia, & beneficia principum, secundum Bal.in d.l.ꝑscriptione. C. si contra ius, vel vtil.publ.& Abb.post alios, in d.c.ad audientiā, per l.j. de nata.rest. quod est verum ꝼm Abb.ēt si per ignorantiam & simplicitatem fuit commissa surreptio, quia satis est, ꝙ princeps non fuisset verisimiliter concessurus, si cessaret surreptio alleg.c.cōstitutus.eod.tit.& idem tenet in c.super literis.de rescri. Nā, vt in themate proponitur, ex priuilegiis, decretis principū, & gratiis constat, ꝙ aqua, de qua agitur, dn̄ium eius est dictæ cōitatis, & ꝙ de ea ad libitū disponit: prout ēt ex præcedentib. ꝓbatur, dum dicitur, ꝙ statim ꝙ de flumine publico extrahitur, & in aquæductu seu canali ipsius cōitatis ingreditur, ꝙ dictæ cōitatis efficitur, quia ergo ad petitionē dictorū de Sacrato priuilegium contrariū fuit cōcessum de iure dictæ

cōitatis nulla facta mentione, dicitur esse surreptitiū: & ꝑn̄r ipso iure nullum, quia in istis cōcesionibus gratiosis de quocunq; iure tertii ēt modico faciēda est mētio, aliàs redduntur surreptitiæ & nullæ.c.si proponente.& c.si motu ꝓprio. de rescrip.in 6.ēt tale ius non esset oīno efficax: vt no.Card.& Anto.de But.in c.in nostra.de rescrip.& idē vult ēt Alex.in consi.

15 3.5.vol.col.2.ver.tertiò quia &c.& ēt est in dubio † præsumēdum, ꝙ iuri prædictæ ciuitatis princeps derogare noluerit. d. l.2.§. meritò. & §. si quis a principe ne quid in loco pub. & l. nec auus.de emanci.lib.& l.impuberi.de admin.tut. & c. quāuis.de rescr.in 6.quāuis ēt ageretur de ꝑiudicio eius modico, ꝼm glo.in c.cū olim.in verbo præiudicium.de cōsuet. quā ibi ad hoc ponderat Dn̄ic.& hoc tanto magis ꝓcedit, ex quo ius in dicta aqua cōpetit ex priuilegiis & decretis antecessorum istius vltimi, & moderni principis, q̄ cōcesisse dicitur priuilegium prædictum illis de Sacrato, q̃a verisimile est, ꝙ difficilius reuocasset priuilegia, & cōcesiones suorū antecessorum, quā aliorū inferiorū, si de illis notitiā habuisset, vt per plura iura probat egregiè Rom.in consi. 327. incip. Istæ sunt rōnes &c. qui hoc latè prosequitur & infert, ꝙ si de concesione ꝑdecessoris nō sit facta mentio spālis, ꝙ per clausulas generales derogatorias nō intelligatur princeps, vel Papa voluisse derogare concesioni & priuilegio sui prædecessoris, ut in iurib. ibi per eum allegatis, quę aliter non refero gratia breuitatis. De surreptione ēt apparet manifestè ex falsa suggestione, & narratione partis aduersæ, q̄ fuit conquesta de innouatione quadā facta ad instantiā dictæ cōitatis per officiales dn̄i ducis. Et ꝓpea timere, ꝙ ēt in futurum temere ac de facto aliqua alia molendina siue ædificia in canali, seu aquæductu construere & facere audeant &c. Ex quib. verbis clarè apparet, narratū fuisse, & principi expositum, ꝙ de iure licitum sit dictæ cōitati construere noua molendina in dicto canali, quod sanè est falsum, vt ex præcedentib. est probatum. Et super hoc ēt, quod est falsò expositū, princeps videtur suam fundare intentionē, dum prohibet per cōitatē dicta molendina posse de nouo construi ad effectum, vt molendino partis aduersæ non officiatur, attentis maximè iurib. instrumentis & decreto illius &c. Et sic præsupponit, ꝙ ex dictis iurib. non liceat cōitati ꝑdictæ aliq̄d innouare, q̄d est falsum de iure: quia immo licitè sibi licet in dicto canali proprio ædificia construere. Et quāuis concedens vtatur verbo maximè, ac subiiciat, ꝙ ex aliis iustis & bonis de causis animum nostrum mouentib. &c. Et sic non uideatur se restrinxisse ad cām in specie expressam, ꝑ no. ꝑ Iac.But.in l. 2. §.ignominiæ. de his q̄ no. infa. nihilo minus ad illā cām falsā per partē aduersam in suis precib. expressam vr̄ princeps principaliter habuisse respectum, & ꝑ illā, i. vt iurib. ꝑtis ꝯriæ nō præiudicetur, temere & de facto cōcesisse priuilegium. Et ꝓpterea non dēt valere tanquā surreptitium, per not. ꝑ Pau. de Cast.in d.cōs.221.in fi.vbi no.concludit, ꝙ aut princeps legitimat spurium qualitercunq;, & ex quocunq; coitu natū, & ꝑ hmōi verba ḡnalia implicitè vr̄ cogitasse de oīb. defectib. q̄

16 essent † vel eē possent in eius origine, & oēs vr̄ tollere uoluisse. Vn̄ posito, ꝙ ignorauerit, q̄ & quales eēnt, tn̄ ex quo fuit ꝓpositi oēs tollere, si sciuisset, iō oēs intelliguntur eē sublati, & legitimatio valet.l.qui iure militari. de testa.mili. Sed vbi unus defectus solū in precib. fuisset expressus, & alii suppresi, tūc nō obstātib. verbis ḡnalib. ad expressum videretur habuisse respectū, & nō ualet legitimatio. Et isto casu ꝼm eū intelligitur, q̄d Old.voluit in cōsi.247. Factū tale est, q̄dā rex &c. & iste est casus noster, quia in ꝓcib. partis aduersæ fuit expressa vna cā falsa. Et de iuribus dictæ cōitatis nihil fuit dictū. Iō princeps illius rescribens ad illā cām expressam principaliter intelligitur habuisse respectū, q̄ cum sit falsa, priuilegium redditur ipso iure nullum non obstantib. verbis aliis generalib. sub quibus aliæ causæ qualitercunq; possent dici cōprehēsæ, ꝓut declarat Pau.de Cast.in loco præal. & multo magis sic est dicendum in casu nostro, in quo agitur de ꝑiudicio cōitatis in iure iam quæsito, & alio casu de ꝑiudicādo per legitimationē in iure quærendo, quod facilius tollitur.l.qui aūt.in prin.de his, q̄ in frau.credi. & ideo ꝑlatus pōt ecclesiæ præiudicare in quęrendis, & non quæsitis, ꝼm Inno.in c.fraternitatis.de dona. & doc.in c.uerum.de condi. cū concor. Et per hæc patet responsum ad vnum, q̄d allegatur in contrariū, videlicet, ꝙ princeps inge-

in gñe cogitauit omnibus iurib.cõitatis derogare:quia hoc eſt
falſum,vt eſt dictũ.poſſet ẽt dici, ꝙ verbis narratiuis d.dñi du
cis,& cuiuslibet inferioris a principe nõ ſit ſtandũ, ſm Card.
in conſi.128. In qõne quæ vertit &c. qui loquitur de comite
virtutũ potentisſimo Duce Mediolani, per c.cum a nobis.de
teſti. & hoc præcipuè põt eſſe verũ quantum ad probandũ iu-
ſtã cauſam actus ab eo geſti in præiudiciũ iuris quæſiti alteri,
ſicut in caſu noſtro:quia in tali inferiore iuſta cauſa nõ præſu
mitur in dubio,vt dicetur inferius. propterea eius dicto reſpe
ctu cauſæ nõ eſt ſtãndum,aliàs de facili factum ſuum poſſet iu
ſtificare ad præiudiciũ tertii.vbi verò nõ ageretur de iure quæ
ſito per eum auferendo,tunc procedere poſſet qđ voluit Bar.
in l.ambitioſa.de decre.ab ordin. fac. & in cõtrarium allegata.
& vbi etiam dicto caſu ex verbis narratiuis inferioris iuſta cã
probaretur: hoc intelligi debet,qñ cauſa ab eo fuit ſpecialiter
expreſſa:quia tunc probari põt cõtrariũ,ſm Bart.in d.l. ambi-
tioſa.ſed vbi gñaliter debet moueri ex iuſtis & b onis cauſis,ſi-
cut in caſu noſtro, tũc ſecus indubitanter puto ex mente Bar.
in loco præalleg.quia iſto caſu non daretur facultas probandi
contrarium,quã Bar.concedit, ex quo in ſpecie ignoratur cã,
ex qua moueri potuit.ſicut dr̃,ꝙ negatiua nõ coarctata eſt im
probabilis,vt hr̃ in l.actor quod aſſeuerat.C.de proba. & ſi ali
ter diceretur,eſſet in facultate dicti inferioris,ꝙ dicto caſu cõ-
tra eius aſſertionem probatio non amitteretur.ſ.caſu quo ge-
neraliter diceret moueri ex iuſta & rationabili cauſa, contra
mentẽ Bar.in d.l.ambitioſa.ne ergo auferatur,vel auferri poſ-
ſit facultas probandi cõtrariũ,dictæ gñalitati nõ eſt ſtandũ.ſi-
cut etiam nõ admittitur libellus gñalis,ne reo adimatur facul-
tas deliberandi,vtrum cedere velit vel contendere.l.1. in prin.
cũ ibi no.ff.de eden.& ſicut ẽt ad hunc effectum in nunciatio-
ne debet exprimi ſpãlis cauſa ſm Bar.in l.1.in prin.de ope.no.
nunc.in 6.q.Secundo ẽt rñdetur.Nam pars aduerſa in preci-
bus deduxit,timere, ꝙ dicta cõitas in futurũ audeat temere &
de facto aliqua molendina ſuper dicto canali indebitè & iniu-
ſtè ædificare,& propterea ne id cõtingere poſſit, petit dictam
cõitatẽ prohiberi &c.Vr̃ ergo pars cõtraria exponere, quali-
ter timet turbari ſuper poſſesſione ſui molendini indebitè &
iniuſtè per dictã cõitatẽ,& ne turbetur & vt turbari nõ poſſit
17 imploraſſe officiũ,& auxilium principis, ſicut † quilibet, qui
timet turbari in ſua poſſesſione, poteſt iudicis officium implo
rare,ne turbetur.l.ſi ſuper poſſesſione.C.de tranſac.& ibi no.
Bal.& alii,& bene probatur in l.3.in fi.C.qui bo. ce.pñt,& ex
no. per Bar.in l.fi.in prin.ff.quod me.cau.& per Guli.& Bart.
in l.illicitas.§.ne potentiores.de offic.præſid.Quia igitur dicta
cõitas poterat ædificare ſuper dicto canali impediendo vel re-
tinendo curſum aquæ, ita & taliter,ꝙ molendinũ prædictorũ
inferius molere non poſſet, vt conſueuerat, quod facere non
licuiſſet:quia(vt dictũ eſt) nõ eſt veriſimile, ꝙ princeps aquã
conceſſerit cõitati in præiudicium ſui molendini, per no. per
Bal.in d.§.ſi quis de manſo.ideo de iſto caſu intelligitur quere
la dictorũ de Sacrato, & ad iſtũ caſum habuit reſpectũ, nõ aũt
qñ iure permittente, & in caſu licito molendinũ cõſtrueretur
per cõitatẽ, ſicut qñ circa curſum aquæ nullũ præſtatur impe
dimentũ,vt eſt ſuperius dictũ, & eodem modo interpretanda
eſt principis conceſſio, vt.ſ.prohibuiſſe intelligatur eo caſu,
quo modo prædicto illicitè & in damnũ molendini inferioris
ædificaretur, prout etiã verba cõceſsionis ſonant,ex quib.ꝓ-
hibetur cõitas ædificare, ne in aliquo dicto molendino poſſit
officere,vel aliquid innouare:aut iurib.ſuis præiudicare: & in
dubio ẽt verba debeant referri ad talem innouationem iniu-
ſtam faciendam per communitatem,per no.per Bar.in l.j. ver.
quæro teſtator mandauit &c.C.de his quæ pœ.no. vbi cõclu-
dit,ꝙ ſi teſtator grauat hæredem,ne moleſtet vxorẽ, intelligi-
tur de moleſtia,quæ fit malo animo & malo modo, per no. ꝑ
gl.in l.ſi ſeruum.§.prætor.de acq.hæred. & cũ eo tranſit Alex.
in l.quod de bonis.§.1.ad leg.Falc.& eſt tanto magis ſic inter-
pretandũ in caſu iſto: cũ agatur de iure iã quæſito cõitati au-
ferendo per no.per Cõpoſto. & Doc.in c.cauſam quæ, de re-
18 ſcri.vbi vult,ſi Papa mandat alicui beneficiũ cõferri † non ob-
ſtante collatione alteri facta,ꝙ intelligitur de inualida & non
de valida,per quam alteri eſſet ius quæſitum. & per Alex.in d.
conſi.35.vol. & ad ædificia conſtruenda intra vnum milliare
princeps ſe reſtrinxit, nõ quidẽ vt extra illud ædificari poſſet,
cũ damno & iniuria molendini inferioris, nec ẽt vt infra ter-
minũ præfixũ prohibitio haberet locũ, qñ dicto molendino
nõ inferretur præiudiciũ quò ad aquæ curſum. Sed ſic prohi-
bitionem reſtrinxit habito reſpectu ad id, quod erat forte veri
ſimile,ſ.ꝙ ſi ædificaretur intra dictũ milliare, poſſet molendi-
nũ inferius circa ſolitũ aquæ curſum pati detrimentum. & iõ
vbi taliter infra dictũ terminum ædificetur, ꝙ prædicto molẽ
dino & eius dño dãnũ nõ inferatur,ceſſat prohibitio ex men-
te principis,arg.l.pater.§.fundũ.cum ibi no.per Bar. de leg.3.
nec eſt curãdũ,ꝙ auferri poſſit lucrum per prædicta. & quia
ẽt de tali diminutione lucri nõ ageretur minus, qñ vltra vnũ
milliare modicũ ſpatii interuallũ ędificaretur,& tñ propter ta
lem lucri diminutionem prohibitio locũ nõ hr̃et, arg.l.Impe-
rator.de poſtulan.& l.ſi ita quis.& l.qui plures.de vulg.& pu-
pil.Et mediante tali interpretatione ceſſant oĩa: quia ſic fieri
potuit,& debuit attentis inſtrumentis, iurib. & decretis illorũ
de Sacrato,& ex aliis cauſis & reſpectib. ex quib.princeps dici
tur eſſe motus.Et ad hunc effectũ tendit & dirigitur ac reſtrin
gitur clauſula,ex certa ſcientia,& clauſula, nõ obſtantib.oĩb.
in contrariũ facientib.quæ ſequitur,vt.ſ.per illã derogetur il-
lis omnib.dũtaxat:quib.mediãtib. dicta cõitas prætẽdere poſ-
ſet ſibi licere molendina & ædificia de nouo conſtruere cũ dã
no inferioris molendini, ad quod damnũ & præiudiciũ prin-
ceps ſolũ habuit reſpectũ, ſicuti ex verbis eius facile deprehen
ditur: non aũt clauſula prædicta dr̃ derogare iuri ædificandi,
quod competit cõitati ſine dãno vicini, ẽt ſi ab eo dicatur lu-
crum auferri,vt prædixi.Et hoc bene probatur ex no.per Cõ-
poſto.& Doc.in d.c.cauſam quæ.quia ſicut volunt, ꝙ clauſu-
la non obſtante collatione, referatur ad collationem nullã: vt
minus alteri præiudicetur,ſic & in caſu noſtro clauſula,nõ ob
ſtantib.in contrariũ facientib.debet intelligi ſicut proximè di
xi.Pręterea per clauſulã non obſtante,& ex certa ſcientia, de-
rogatũ eſſe intelligitur iuri tertii,qñ hoc fieri potuit,& ſurre-
ptio tollitur ita demũ,qñ proceſſum eſt cũ cauſæ cognitione,
& nõ aliàs:vt vr̃ eſſe ex mente Inn.in c.1.de tranſac.& in c.1.&
2.de confirmat. vti.vel inutili,prout expreſsè tenet Spe.in tit.
de leg.§.nunc oſtendendũ.ver.18. & Io.And. poſt Pau.in cle.
paſtoralis.de re iud.& Arch.50.diſt.pertinentes. & Rota deci.
139.incip.Item ꝙ Papa cõfirmando.& Soc. idẽ tenet per præ
dicta in cõſil.164.incip.Viſa bulla Bonifacii &c. qui ẽt ſecun
19 dò rñdet,ꝙ d.clauſula ex certa ſcientia,nihil † operatur,niſi in
his,in quib.præſumitur principem habuiſſe ſcientiã:ſicut ſunt
ea quæ cõſiſtunt in iure,& nihil operatur in his, quæ ſunt fa-
cti,de quib. princeps præſumitur non habuiſſe ſcientiam,ſm
Bal.in l.fi.C.ſenten.reſcin.nõ poſ. & probatur ex no.per Inn.
in c.cũ te.de æta.& quali.& Io.And.in c.porrecta.de cõfir.vti.
vel inut.& alleg.ẽt Bal.in quodam conſilio dicentẽ, ꝙ per talẽ
clauſulã non præſumit̃ in dubio,principẽ voluiſſe derogare iu
ri alterius,ar.l.reſcripta. C.de prec.Impe.off.& dicit ẽt Soc.ꝑ
has rñſiones eo anno vidiſſe ita fuiſſe conſultum per ſolennes
aduocatos cõſiſtoriales.Et poſtremo ẽt rñdet,ꝙ ſicut princi-
palis cõceſsio facta præſumitur ſub illa tacita condõne,ſi præ-
ces veritate nitant̃.c.2.de reſcri.ita & prædictæ clauſulæ adia-
centes intelliguntur ſub eadẽ cõditione appoſitæ,arg.gl.no.in
l.ſi patronus.§.ſi patronum. ff.ſi quid in frau.patro. & l.fi. ff.
de cõſti.pecu.prout eam pro no.alleg. Bal.in l.ſi abſentis. C.ſi
20 cer.pet.† Nõ operant̃ ẽt dictæ clauſulæ gñales in caſu noſtro
alia ratione.præcipuè,quia cum dicta cõitas ius dicatur habe-
re in iſtis aquis ex conceſsionib.priuilegiis & decretis princi-
pum Eſtenſium, non præſumitur prædeceſſorũ ſuorũ priuile
giis iſte princeps voluiſſe derogare, & cõtra factũ eorũ veni-
re. Et propterea dictæ clauſulæ referri debent ad iura, ſi qua
cõpetunt cõitati aliũde & nõ ad illa quæ cõpetunt ex cõceſsio
nib.prædeceſſorum dicti principis,ſm Rom. in d.conſi.327.
Iſtæ ſunt rõnes &c.Nec ob.verbũ quibuſcũque. vniuerſale &
geminatũ,& quod no.Bal.in c.Imperialem.in prin.de prohi.
feu.alie.per Feder.qui allegatur in cõtrariũ: quia tũc ſignifica
tio dicti verbi nõ reſtringit;& per illud veniunt ẽt maiora ex-
preſsis,qñ ſumus in fauorabilib.puta in feudo,prout ẽt loqui
tur Bal. quod dr̃ gr̃a & beneficiũ, & latè interpretandum,ſm
Bal.in proœ.feu.col.4.verſ.Viſo ergo &c.& Alex.in l.Gallus.
§.inſtituens.in fi.de lib. & poſthu.ſed in materia ſtrictè inter-
pretanda & odioſa,tunc ſub illo verbo nõ veniũt ea,q̃ ſunt di-
uerſæ

uersæ speciei, vt probatur in l.si fugitiui.in versic. qualibet alia
pena.iuncta gl.C.de ser.fug.Et ideo cũ princeps deroget pro-
uisionib.statutis & ordinationib.dictæ ciuitatis Regii, sub illis
verbis sequentib. s.& quibuscunq; aliis in contrariũ facientib.
non continetur concessio facta dictæ ciuitati ab alio, puta à
princib.Estensib.quæ specie differt a specificatis:cum materia,
de qua agitur,sit strictè interpretanda:quia de præiudicio ter-
tii agitur.Et ita declarat, & distinguit Soc. in l.quidam relega-
tus.circa 2.col.cũ seq.de reb.dub. & pro hoc vltimo vltra cum
facit,quod voluit Oldr. in consi.168. Quæstio est,vtrum &c.
vbi dicit,ꝙ priuilegiũ de nõ soluendis decimis de quibuscunq;
possessionib.quia tendit ad præiudiciũ tertii, debet intelligi,
de decimis possessionum, in quib.ecclesia nõ erat in quasi;pos
sessione percipiendi, & non de illis,quas percipiebat actuali-
ter.Et alleg.optimũ tex.in l.si mihi Mæuia.§.fi.de leg.3.vbi fit
similis restrictio de verbo prædicto vniuersali & geminato.pa
ri ergo rõne & in casu nostro restringi debet modo prædicto.
Nec Alex.in cõsiliis in contrariũ allegatis prædictis contradi-
cit: dum vult, ꝙ per gñalẽ derogationem dicatur sufficienter
derogatũ priuilegiis: quia ipse loquitur,qñ dictũ esset non ob
stantib.quibuscunq; priuilegis. Et sic qñ de illis est facta ex-
pressio,licet gñalis,sed qñ de priuilegiis nõ fit mẽtio: vt quia
21 dr̃, non obstantib. quibuscunq; in † contrariũ facientib. tunc
p hæc verba nõ intelligitur iuri cõpetenti ex priuilegio,& iure
spãli derogatũ fuisse,vt no.gl. & Bar.in l.3.C.de silẽtia.lib.11.
& Bar.in extraua.ad repri.in ver.nõ obstantib.& Bal.in l.non
plures.C.de sacros.eccle.Pau. de Cast.Imo.& Alex.in l.si mihi
& tibi.§.in legatis. de leg.1. cum aliis concor. de quib. ibi per
Alex.in fi. & idẽ tenent omnes in c.1.de rescrip. cũ concor.de
quib.ẽt ibi latè per Mod. quinimmo est dubitabile, vtrũ p illã
clausulam non obstantib.priuilegiis, ẽt si de illis esset facienda
specialis mentio,sit sufficienter priuilegio derogatũ. Et multi
tenuerunt cõtrariũ prout latè declarat Felyn. in c.accedens.de
præscrip.& maximè prædicta in casu nostro sunt vera, in quo
cõcurrũt ea,de quib.supra videlicet quia quædam sunt expres-
sa specialiter diuersæ speciei,ideo sub verbis generalib.non ve
nit priuilegiũ cõcessum cõitati. Et quia illud habuit ab ante-
cessorib. istius vltimi Ducis, qui non præsumitur per verba
quantumcunq; gñalia cõcessiones reuocare, ſm Rom.in cõs.
22 prælleg. † Sed talis concessio facta dictis de Sacrato præsu-
mitur potius obtenta per impunitatem & circumuentionem:
quia vbi princeps venit contra factũ suum,aut sui prædecesso
ris,præsumitur circumuentus:& posterius gestum nõ valet.c.
cum olim.& ibi per oẽs,de re iud.& talis pręsumptio est iuris,
& de iure,non admittens probationem in contrariũ, ſm Inn.
& oẽs ibi,quod locũ habet ẽt si secũda cõcessio contraria pri-
mæ facta sit motu proprio, ſm Abb.in eo.c.& Imo.in c.man-
datũ.de rescrip.col.pen.& iõ dicit Rom.consi.298. Circa præ
missa.ꝙ si rex Arragoniæ donauit primo rem vni, & eandem
successor suus donat alteri,præsumitur circumuentus, & secũ
da donatio non valet, per tex.in d.c.cum olim.vbi dicit esse ca
sum expressum. & propterea derogatio gñalis cũ clausula ex
certa scientia,& de plenitudine potestatis, vt dictũ est, nõ dẽt
referri in dubio ad priuilegia cõitati ꝯcessa per maiores istius
dñi Ducis,ex verisimili mente eius:quia vt dicunt Doc. ex de-
fectu intentionis præsumitur, ꝙ venire noluit contra factum
proprium,& sui prædecessoris,& dici potest, ꝙ qua facilitate
fuit circumuentus in priuilegiando per illos de Sacrato, eadẽ
etiam facilitate ab eis fuit circumuentus in apponendo dictas
clausulas generales.l.doli.vers.diuersum.de nouat.& pulchrè
per Bar.ad propositũ in l.fi.§.idem quæsiit.de condi.indeb. Et
sic ex plurib.& variis causis,quæ colligi facile pñt, ex præmis-
sis probatur, ꝙ priuilegiũ istorũ de Sacrato est nullũ ex defe-
ctu voluntatis concedentis,& ad omnia,quæ circa hoc in con
trarium sunt allegata, responsio ex prædictis colligitur clara.
Secundo principaliter dr̃ hoc priuilegiũ nõ valere ex defectu
potestatis:nã est aduertendũ, ꝙ licet dicta cõitas ex priuilegio
possit extrahere aquã de flumine publico,& sic antequã extra
hatur, dicatur solum mediante tali priuilegio quæsita quædã
facultas in futurũ.Nihilo minus postquã aqua intrauit aquæ-
ductũ ipsius cõitatis,dr̃ hr̃e dñium aquæ,& canalis,vt in præ-
cedentib.tractatũ est. Ex priuilegio ergo concesso prædictis
de Sacrato non agitur de auferendo facultatem extrahendi
aquam de flumine:q̃a hoc facere dicta cõitas nõ est prohibita
sed agit de auferendo cõitati vsum rei ꝓpriæ.i.canalis,& aq̃,q̃
23 sua est,postquã illud intrauit.Et hoc facere † non potuit prin-
ceps sine causa: quia sicut dñium auferre nõ põt sine causa le-
gitima,vt per omnes,in d.c.quę in ecclesiarũ.de consti. & in d.
l.fi.C.si contra ius vel vtil.pub.& hoc q̃a est de iure gentiũ.ea-
dem ratione non põt ẽt tollere vsum rei,& liberam facultatem
disponendi de re propria, quæ cõpetit alicui ratione dñii sine
causa:quia talis vsus, & potestas vtendi causatur a dicto dñio.
Et sic ẽt conceditur eodem iure gentium,vt colligitur clarè ex
diffinitione dñii, de qua per Bart. in l.si quis.in §.dñia.de acq.
pos.& hoc ẽt procedit,quamuis modus quærendi sit de iure ci
uili,& ideo dñium, quod est quæsitum ex aditione hæredita-
tis,quæ est de iure ciuili.l.3. de testa. nõ potest per principem
tolli sine causa: quia dñiũ ẽt per talem modũ ciuilẽ inuentum
est de iure gentium:vt latè probat Alex. ex mente aliorum,de
quib.ẽt supra feci mentionem in d.l.Gallus.§.& quid si tantũ
de lib.& posth.& in l.cũ hæredes.contra Pau. de Cast.in prin.
de acq.pos.& Aret.in d.l.3. de testa. vnde licet dominiũ istius
aquæ sit apud cõitatẽ ex priuilegio principis, & sic modus ac-
quirendi proueniat ab illo, nõ tñ põt auferre sine causa vsum
dictæ aquæ,nec illũ impedire,vt probatur per prædicta,& per
ea quæ concludit Are.in c.nouit.de iudi.dicens,ꝙ illud, quod
ibi volunt Doc. s. ꝙ princeps possit priuilegiũ ab eo conces-
sum reuocare per c.in nostra.de iniur.locũ hẽt,qñ stetit ĩ sim-
plici priuilegio,vt in priuilegio exemptionis, & immunitatis.
secus si aliquod ius ex eo quæsitum fuisset de iure gentiũ, per
ea quæ hñr in c.q̃ in ecclesiarũ. & idẽ tenet Bal. in l.si cũ mihi.
de do.& Abb.in d.c.in nostra.& Card.in repet.c.perpẽdimus.
de sent. excom. quinimmo nec inferior a principe potest sim-
plex priuilegium ab eo concessum reuocare, ſm Imo.post D.
Ant.in d.c.q̃ in ecclesiarũ.& Abb.in c.at si clerici.§.de adul. de
iud.dũ loquitur de statuto epi priuilegiantis subditum. & Bal.
in d.l.2.in 6.col.C.de serui.ver.no.ꝙ plenitudo potestatis &c.
dicens, ꝙ solius principis est auferre priuilegium a se datũ. Et
idẽ tenent Mod. in d.c.cũ olim.nec ẽt in tali inferiore a princi
pe præsumitur iusta causa, sed est necesse, ꝙ de illa appareat:vt
probatur ex no.per Inn.in c.cũ ad monasteriũ.de sta.mo.& in
c.dudũ.de elec.in c.veniẽs.de fil.presby.& Abb.in d.§.de adul-
terijs.& in c.præterea.de testi.cogen.& Bal.in l.si test m. C.de
testa.& Imo.in l.quidam cõsulebãt.de re iud. & in c.de multa.
de pręb.& ꝑsertim hoc est verũ, qñ processit ad actũ in ꝑiudi-
ciũ tertij causa non cognita. Quia ẽt tunc non ꝑsumitur iusta
causa in principe:vt est de mente Inn.in c.1.de transac. & Spe.
in tit.de leg.§.nũc ostendendũ.ver.18.& Io.And.in cle.pasto-
ralis.de re iud.& Arc.50.dist.pœnitẽtes. & tenet Rota in no-
uis conclu.139.Item ꝙ Papa confirmando &c.Soc. in d.cõsi.
164.in 3.col.ver.sed ad ista &c.Nec ob.ꝙ princeps dicat sic fe
cisse iustis & bonis respectib.& causis: vt dictũ fuit in ꝑceden-
tib.in quib.ẽt fuit declaratũ,ꝙ nulla ex constructione molẽdi
ni cõitatis fit iniuria illis de Sacrato. Et propterea ꝙ eorũ con
templatione prohibeatur cõitas illud construere, nõ est iusta
causa prohibitionis. Et per hæc ad multa,q̃ allegantur in con-
trarium,colligitur respõsum satis clarum:quia dũ dr̃,principẽ
posse reuocare suũ priuilegiũ,hoc nõ procedit, ꝙ in casu nr̃o
non habet locũ per ꝑdicta. Et similiter non obstat, dum dr̃,ꝙ
constat de voluntate propter clausulã de plenitudine potesta
tis,& ex certa scientia: quia licet ẽt voluntas adsit, ptãs tñ de-
ficit. Et similiter non ob.dum dr̃, ꝙ dñium potest auferri, qñ
modus q̃rendi est de iure ciuili,vel qñ princeps fuit causa,ꝙ il
lud acquireretur:cũ cõtrariũ est verũ, & in contrariũ est cõ-
mu.opin.vt est proximè dictum. Nec ẽt ob.ꝙ princeps possit
prohibere,ꝙ aqua de flumine publico extrahat.l.quo minus.
de flum.quia illud est ex eo:quia aqua non est propria illius vo
lentis extrahere,& de tali prohibitione nũc non agitur, sed de
prohibitione vsus & cõmoditatis aquæ,q̃ propria est cõitatis,
& in pleno eius dñio statim ꝙ exiuit flumen publicũ & eius
canale intrauit, & hoc fieri non potuit sine causa. Nec etiam
ob.ꝙ vsus aquæ fluminis publici pertineat ad quẽlibet de iure
gentiũ, & tñ princeps possit vsum prohibere.d.l.quo minus.
& hoc quia cõpetit per modũ facultatis: quia (vt dictum est)
quamuis talis vsus cõcedatur de iure gentium nõ est tñ circa
aquam propriam volentis vti, sed circa aquam alienam.i.pu-
publicam

blicam cōpetit:ideo facilius principi conceditur, ꝙ talis facultas per eum tollatur, sed in casu nostro aqua est in dominio solius cōitatis, vnde ratione dñij ius vtendi & disponendi de d.aqua est magis acquisitū ipsi cōitati: ideo difficilius potest auferri. Aliis ēt modis rñdent Mod. ad dictam l.quominus. in prin.sed magis placet prædicta rñsio. Nec de tali facultate, q̄ cōpetat de occasione dñii, & de iure gentium loquitur etiam Abb.in c.1.de rescrip.qui allegatur in cōtrariū, sed de facultate apprehendendi, quæ cōceditur a lege. Et similiter nō ob. ꝙ per statutū pōt prohiberi alienatio in forensem: quia illud fit ex causa reipublicæ, vt colligitur ex no.per Bar.in l.si quis pro eo.in fi. de fideiuſ. nec ēt testator sine causa potest prohibere. l.filiusfamiliâs. §.diui. de leg.1. Præterea in testatore & in cōtrahētib.illud admittitur: quia tpe prohibitionis sunt dñi rei prohibitæ: ideo circa rē suā pñt talē legē imponere, sed aliud est, qñ prohibitio fit dño a tertio. Non ob.insuper, ꝙ per priuilegiū posſit vni acquiri, ꝙ ipse solus posſit habere molendinū in tali loco, ſm Doct. in c.significante.de appell. quia istud pōt esse verū, qñ ex causa iusta alicui hoc esset concessum. & isto modo debet intelligi dictum prædictorum. Nam Bal.qui idē tenet in d.consi.454. allegato in contrarium:ad hoc alleg. ēt.l.venditor.§.si cōstat.cōmu.prædio. & ille tex. loquitur, qñ ex causa publicæ vtilitatis dño aufertur vsus & cōmoditas rei propriæ: ſm Ang.ibi & Doct.in d.c.quæ in ecclesiarū.ideo dictū eius debet intelligi ſm legem quam allegat, vt not. Barto. in l.non solū.§.si liberationis verba.de lib.leg. Non ob.quoq; ꝙ nō agatur de auferendo vsu aquæ in totū, sed ꝙ solum moderatur & restringitur, & sic ꝙ agatur de modico præiudicio, quod ēt sine causa, pōt princeps auferre.l.quoties.de preci.Impe.offe. & sic dr̄ de matrimonio & de testamēti factione, quæ restringitur, sed non aufertur: quia libertas matrimonii & testandi restringitur ab homine, puta a testatore nō quidē præcisè, sed causatiuè: vt in locis in contrariū allegatis. A statuto vero vel a principe non potest restringi præcisè sine causa, sed iusta demū causa subsistente, vt per doct.in c.1. de sponsa. & in c.Gemma.eo.tit. Nec est verū, ꝙ agatur de modico præiudicio, ex quo in certo loco canalis, hoc est intra vnum milliare aufertur in totū cōitati potestas ædificandi, & sic ei præiudicatur circa vsum & cōmoditatē dñii. Nā vbi præiudiciū est circa dñiū, dr̄ magnū, ſm Bar.in l.cū de in rem verso. de vsur. & in disput. Mulier hñs magnū patrimoniū &c.& Doct.in l.si certis annis.C.de pact. Nec isto casu loquitur. d.l.quoties. sed qñ præiudiciū cōsistit in tpe, & sic qñ ius nō aufertur sed differtur; quia magnū dānū non est in mora modici tpis.l.si debitori.de iudi.& istud optimè probatur ex no.per Ray. Ange.& Doct.cōiter in l.iuris gentium. §.fi.ff.de pac. dū volūt, ꝙ licet maior pars creditorū debitori nō existenti soluendo posſit cōcedere inducias quinquennales, & in hoc minori parti præiudicare.l.fi.C.qui bo.ced.poſ.nō tñ pōt dicta pars maior creditorū remittere totū debitū, nec aliquā eius partem debitori, vel eius hæredi post aditā hæreditatē: quamuis in hærede, qui adhuc nō adiuit, sit aliud, quantum ad remisſionē partis debiti, per rōnem quæ ibi assignatur, & quæ ad propositū nostrū nō adaptatur. & sic ex hoc probatur, ꝙ diminutio cuiuslibet partis in substantia dr̄ magnū præiudiciū auferre, & non illa quæ cōsistit in tpis dilatione non magna. Secundo non valuit tale priuilegiū parti aduersæ cōcessum, & ad prædictæ cōitatis præiudiciū ex defectu citationis, vt probatur ex no. Bar.in l.2.C.de temp.appel.& circa hoc multa dici posſent pro & cōtra: sed ꝙ in tali cōcesſione priuilegii, per quod aufertur ius ter-
24 tii, & quod est decisiuum controuersiæ, sit† citatio necessaria, per plura in terminis voluit Soci.in d.consi.164. per Anto.de But.& Imo.in cle.pastoralis. de re iud. Card. & Abb.in c.1.de cau.poſ.& propr. cū multis aliis concord.ibi allegatis in versi. quintus casus &c.vbi dicit hanc esse commu.opin. Nam ſm eū aut mediante priuilegio deciditur illud, de quo inter partes cōcluditur, & tunc requirit̄ citatio partis quæ ex hoc læditur. & iste est casus noster: quia orta controuersia & discordia inter cōitatē & aduersam partem princeps per suū priuilegiū decidit & determinat prout sibi videtur: & ex illis verbis colligitur, videlicet statuentes, declarantes, & decernentes, iunctis præcedentibus vbi de controuersia prædicta etiam mentio habetur. Si verò priuilegium non est litis decisiuum, sed donatio quædā, tunc nō est necessaria citatio, & procedunt isto casu omnia, quæ quantū ad hoc sunt in contrariū allegata. Ex q̄bus dicebatur, ꝙ in concesſione priuilegii citatio nō requirebatur. Et quamuis non dicat, idem vult Are.in d.l.Gallus.§.& quid si tm̄.in pen.col.vbi rōnē cōcludentem assignat. Nam si princeps in iure quæsito de iure gentium non potest præiudicare sine causa, vt sæpe dictū est, non potest de dicta causa constare nisi parte citata. l.pen. C. si per vim vel alio mo. Et quia ex quo dicta causa est fundamentū suæ potestatis, debet de illa sibi liquere.l.hoc aūt.§.rectè defendi.& ibi no.Bar. ex quib. cau.in poſ.ea.& per eū in l.multū.de condi.& dem. Nec obst. no.per Inn.in c.nisi cum pridē.de renun.quē superius in contrariū allegaui, cū concor. vbi dr̄, ꝙ in dispensatione & in concesſione priuilegiorū nō est citatio necessaria: quia ſm Aret. prædicta loquuntur & procedunt in gratia, quæ fit in præiudicium iuris positiui, quod pōt princeps tollere sine aliqua causa, ſm Doc. in d.c.quæ in ecclesiarū. Et sic rñdet aliter quam Soc.ad contrarium, & fortè melius. Non obst.ēt confirmatio summi Pontificis ex certa scientia, & de plenitudine potesta-
25 tis:† quia cū nō habuerit notitiā, ꝙ ex priuilegio confirmato præiudicetur tertio in iure quæsito, nihil operatur dicta confirmatio, ſm Bal.in l.1.ff.de consti.prin.qui propriè loquitur de confirmatione, nec clausula prædicta aliquid operatur, sicut clausula motu proprio, qui tollit surreptionem.c.si motu proprio.de præb.in 6. nihil operatur in præiudiciū tertii, ſm Ant.de But.Imo.Abb.& oēs in c.causam, quæ.el 2.de testi. cū concor.de quib.ibi plenè per Mod.Solū.n.ſm Doct.tollit surreptionē, sed non operatur cōtra verisimilē cōcedētis. Nec ēt clausula ex certa scia operatur validitatē actus inualidi, qñ prīceps ignorat illū esse inualidū, ſm Pau. de Cast. in consi.159. Quæstio vertitur.in fi.alleg.not.per Bar.in l.1. de condi.inde. Et idē in effectu vult Bal.in l.impetrata.C.sent. rescin.nō poſ. cum concor. de quib. per Alex.in l.4.§.quæsitum si quis cau. & in l.si dari.de verb.obli. & generalis confirmatio priuilegiorum nihil prodest priuilegio iniusto, ſm Bal.post Cyn.in l.cū oportet.in prin.C.de bo.quæ lib.& in l.nec damnosa. C.de p̄ci.impe.offe. & in l.1. C.de monopo. & in l.1.de his qui sunt sui vel alie.iur.& in c.1.in prin. per quos fi.inuest. sub hac ergo generali confirmatione non includitur hoc priuilegium iniustum & nullum. Et etiam probatur ex no.per Inno. in c.dudum de deci. dicentem, ꝙ confirmatio Papæ super actu partim valido & partim non, refertur ad validum, quod alibi non reperitur, secundum Anto.de But.ibi, & per Alex. in l.& quia. de iuriſ.om.iud. Cōcluditur ergo, ꝙ priuilegium & confirmatio nihil operantur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Furor & dementia quomodo probetur, & an per dationem curatoris dicatur probata.*
2 *Ad hoc vt interdictio facta prodigo habeat effectum, requiritur præconizatio.*
3 *Statutum loquens de curatore prodigi, non debet extendi ad curatorem furiosi.*
4 *Pro decreto iudicis in dubio præsumitur.*
5 *Datio curatoris facta furioso valet, si postea re vera appareat de furore.*
6 *Minor ætas ex donatione tutoris vel curatoris probatur.*
7 *Propter proclamationem factam scientia præsumitur.*
8 *Per diuiſionem factam an fideicommisſo censeatur renunciatum: & num.10.*
9 *Clausula ad habendum, tenendum, & posſidendum, quid operetur & num.11.*
12 *Verba, liberè, & pleno iure, quid operentur.*

CONSILIVM XCIX.

PRAESVPPONITVR ꝙ Annibali tanquā mētecapto fuit datus curator ante testm̄ ab eo
1 conditum.† Vnde quæritur, vtrū ex hoc solo dicatur probari dementia vel furor. Et prima facie vr̄ ꝙ non: per Sali.in l.si minorē.in fi.C.de in integ.resti.mino.vbi quærit, quid si quis petiit sibi curatorem dari, vt authoretur in quodā contractu, & ita cū eius authoritate & iudicis decreto immediate contraxit cū Titio, vult probare

bare se fuisse minorem t pe illius contractus per instrumen-
tum dictæ dationis curæ & contractus prædicti: quæritur, an
possit & rñdet Sal. ꝙ sic, contra eũ, cũ quo tunc contraxit: sed
contra alios non, per regulã res inter alios acta. Itẽ quia actus
ille est voluntarius, & non in iudicio celebratus nec cum ali-
quo cõtradictore, & subdit in q. seq. ꝙ sñia declaratoria facit
ius quò ad oẽs, qñ cũ legitimo cõtradictore lata fuit. l. si cum
non iusto. de collu. detegen. aliàs nõ. Et istã opi. tenet ẽt Alex.
in consi. 21. in 1. vol. vbi per no. per Sal. in loco prædicto con-
cludit, ꝙ minor ætas non probatur ex hoc solo, ꝙ alicui tanq̃
minori datus sit curator, & ad hoc ẽt ponderat verba Bal. in l.
2. §. quod obseruari. de iura. calum. Eadẽ ergo rõne, ex sola da-
tione curatoris non debet probari furor, vel dementia. Et ẽt
in casu isto vr̃, ꝙ non valuerit dicta datio, & interdictio bono
rum: quia ex dispositione statuti reperitur pro forma, ꝙ inter
dictio bis præconizetur per ciuitatem, quod factum non fuit
isto casu, ergo est nulla. l. cũ hi. §. si prætor. de transac. Præterea
in datione curatoris facta furioso requirit causæ cognitio. s.
an sit furiosus vel nõ. l. obseruare. de cura. furio. Et ideo s̃m Ia-
co. Aret. & Bal. ibi iudex debet adhibere medicos, qui hoc co-
gnoscant. l. semel. C. de re mil. lib. 12. quod hic factũ non fuit.
Sed istis non obstantib. contrarium arbitror verius. Et primò
præsuppono, ꝙ valuit datio curatoris, ẽt nõ citato dicto Anni
bale, s̃m Ang. Imo. & Pau. de Cast. in l. is cui bonis. de verbo.
oblig. & probatur ex no. per Bar. in l. qui habet. in §. quolibet.
de tutel. s̃m Alex. qui idem tenet in curatore dato furioso in
consi. 86. Visis dubitationib. &c. 2. vol. in prin. Nec ob. statutũ
requirens, ꝙ bis præconizetur interdictio: quia loquitur qñ
prodigo interdicitur bonis, & qñ illi curator datur, & tale sta-
2 tutũ in hoc est contra ius cõe: †quia ad hoc vt interdictio fa-
cta prodigo habeat effectũ, non est necessaria dicta præconi-
zatio, s̃m Alex. in d. l. is cui bonis. de verb. obli. qui rñdet ad l. si
pupillus. §. præscribere. de instito. quẽ Pau. de Cast. ibi allega-
3 bat in contrarium. Et propterea cũ loquatur† statutum de cu-
ratore dato prodigo, & de interdictione illi facta, non debet
extendi ad curatorem furiosi. l. præcipimus. in fi. C. de appell.
& l. sancimus. in fi. C. de testa. & per no. in auth. quas actiones
C. de sacrosan. eccle. Nam furiosus & prodigus per omnia nõ
conueniũt: quia furioso statim per legem est interdicta admi-
nistratio per legẽ, sed per iudicẽ, s̃m gl. 1. l. 1. de cura. furio. gl.
Bar. Ang. & Pau. de Cast. in l. is cui bonis. de verb. obl. Dy. Bar.
Bal. Ang. & Imo. in l. is cui. de testa. & est cõmu. opi. Non ob.
dũ dr̃, ꝙ curator dari debet furioso causa cognita, videlicet an
4 sit furiosus vel non. l. obseruare. de cura. furios. † quia pro de-
creto iudicis præsumitur in dubio, ꝙ ex iusta & rationabili
cã fuerit interpositum, & ꝙ omnes solẽnitates interuenerint
in contractu, s̃m Spe. de empti. & vendit. §. nunc dicendũ. el 1.
ver. breuiter &c. Et prout paulò post latius dicam. Secundo rñ
detur, ꝙ dicta datio curatoris valuit, etiam si constaret, ꝙ de
furore iudex aliter nõ inquisierit, ex quo probatum fuit post-
modũ, & ẽt pronunciatum ꝙ Annibal t pe primæ dationis cu
ratoris erat fatuus, vt probatur ex no. per Bal. in auth. matri,
& auiæ. C. qñ mul. tut. of. fung. põt. vbi dicit, ꝙ in datione tu-
toris datiui satis est, s̃m rei veritatem, ꝙ actus factus a iudice
fieri debuerit: licet qñ actus gestus fuit non constiterit iudici
de veritate: nõ citatis ẽt illis, qui aliàs debuissent citari in actu
contentiosæ iurisdõnis. Quia in actib. voluntariæ iurisdictio-
nis magis attenditur veritas postea apparens, quam ꝙ non fue
rit facta iudici probatio t pe actus gesti, vt ibi per eũ. & ita etiã
per prædicta in terminis nostris vult Alex. in d. consi. 86. Visis
dubitationib. 2. vol. in prin. vbi expresse concludit, ꝙ datio cu
5 ratoris facta furioso valuit† licet non constaret, ꝙ fureret, tũc
iudici dũmodo appareat postea, ꝙ re vera constet, ꝙ dicto tẽ
pore aderat furor. Quinimmo ẽt si verè non fuisset furiosus,
adhuc tamen datio curatoris valeret secundum Alex. in d. cõ-
sil. in 2. col. per no. per gl. & Docto. in l. 1. C. de curat. furio. &
Bar. in d. l. si cui bonis. quia quẽ esse furiosum non prouenit a
natura, secundum gl. & Bar. in d. locis Bar. Bal. in l. Seiæ de tu-
to. & cura. da. ab his. Sal. in l. si putas. C. de peti. hæred. ergo ma
gis valere debet, qñ ex post constat, ꝙ furiosus erat. De tali au
tem dementia deponunt testes per actus, & per verba quæ cõ
ueniunt fatuo, & quæ probant, etiam si sint in actibus & ver-
bis singulares, vt plenè declarat Alexã. in d. consi. quem aliter
non refero. Postquam ergo apparet, ꝙ valuit datio curatoris,
ex hoc etiam solo probatur, ꝙ Annibal erat mentecaptus, per
no. per Bal. & Ang. in l. cum te. C. de prob. qui dicũt, ꝙ minor
ætas alicuius probatur ex hoc, ꝙ illi datus fuit tutor vel cura-
6 tor: † & quamuis Alex. in d. consi. 21. 1. vol. videatur aliter sen
tire, per no. per Sal. in l. si minorem. C. de in integ. rest. min. tñ
authoritas Bal. & Ang. præualet in practica. nec ẽt Bal. in l. 2.
§. quod obseruari. C. de iura. calum. quem pro se alle. Alex. ne-
gat, ꝙ ex datione curatoris probetur minor ætas. Præterea Sa-
li. loquitur de curatore dato ad vnum actum puta ad vnum
contractum, & ad quo tendunt suæ rationes, quæ cessant in
curatore generali, de quo agitur. Item Sal. loquitur in curato-
re dato minori, sed aliud est in curatore gñali dato prodigo,
furioso Et istud est clarè de mente Bar. in d. l. is cui bonis. dũ
dicit, ꝙ si datus sit curator alicui tanquã minori, qui nõ sit, nõ
valet datio. Sed si detur curator alicui tanquã prodigo, qui nõ
sit, valet datio. Diuersitatis aũt rõ est, s̃m Bar. quia esse pupil-
lum vel adultũ declarat natura: sed esse prodigum declarat iu
dex, & ad illũ pertinet declaratio, & iõ facit ius, quod iudex di
cit, & sic Bar. per hæc vltima verba vuult, ꝙ datio dicti curato
ris, quæ fit à iudice, facit ius quo ad oẽs, sicut & aliàs. l. ĩgenuũ.
cum materia. de sta. ho. & idẽ dicit Bar. in l. Seiæ egressæ. de tu
to. & cura. dat. ab his. Idẽ ergo qñ curator datĩ furioso, in illo
hẽt locum eadem ratio, s. quod ad iudicem spectat inquirere
& declarare, an sit furiosus. l. obseruare. de curat. furio. Et ista
opi. confirmatur ratione, quæ locum habet etiam in curato-
re dato ratione minoris ætatis, videlicet, quia (vt dixi) pro iu-
dicis decreto p̃sumitur, & ꝙ fuerit interpositum ex vera, & iu
sta causa, s̃m Spec. de emp. & ven. §. nunc dicendũ. el 1. ver. br̃.
per tex. in l. si quidem. & l. si præses. C. de prædi. min. & c. in p̃-
sentia. de renuncia. & idẽ tenet Bal. in l. quæcũq;. §. si. de publ.
in l. si p̃ses. C. qũo & qñ iud. & in l. quicunq;. C. de bo. quæ lib.
& in l. nõ aliter. de adopt. & Ang. in l. sciendũ. in vlti. col. in re-
peti. & Alex. ibi de ver. obl. quia s̃m eum ẽt in actu voluntariæ
iurisdõnis p̃sumitur pro iudice. l. manumissio ꝑ lictores. de ma
nu. vindi. & l. ab ea parte. de ꝓba. Et per istã rõnẽ istud in ter-
minis vult Sal. in d. l. cũ te. C. de prob. col. ult. vbi ponendo exẽ-
plum dicit, ꝙ si iudex dat tutorẽ Titio vt pupillo, vel curatorẽ
vt adulto, certè præsumit prouidere, & rẽ sic esse, donec ꝓbe-
tur ɔ̃rium, s̃m Dyn. ꝙ aũt si ꝓbetur maior, an datio curatoris
valeat, ꝓsequitur Sal. de quo nũc nõ agitur, & subdit Sal. pau-
lò post. Itẽ habes ex prædictis cautelã, ut qui sunt dubij de ęta
te maiori vel minori, faciant sibi curatores dari, ut si casus eue
nerit, ꝙ restitutio fuerit necessaria, facilius probẽt ætatem. &
quãuis aliter dicto cõsi. ponderet ista verba vltima Sal. in ɔ̃riũ
quasi velit, ꝙ nõ probetur ætas plenè ꝑ dationẽ curatoris, sed
facilius: tñ intentio eius fuit, ꝙ per hoc fiat facilius plena pro
batio de ætate, ut etiã prius dixerat, dũ dixit, ut proximè retu-
li, ꝙ p̃sumitur pro iudice, & rem sic esse, donec ꝓbetur ɔ̃riũ. &
tanto magis iustificatur probatio dementiæ ꝑ testes & declara
tionẽ iudicis, quæ postea fuit, & quæ ẽt refertur retro ad tem-
pus primæ datiõis curatoris. Vñ saltẽ isto casu, qũo p̃sumptio,
q̃ oritur ex decreto, adiuuatur ex dicta probõne & iudicis de-
claratione, sine dubio plenè probatur dementia & fatuitas An
nibalis. Accedit ẽt: quia ex modo testandi apparet de fatuita-
te, cum instituerit mulierẽ extraneam, & impudicã, & fratrẽ ex
cluserit, s̃m Bal. & Ang. in d. l. furiosum. & Alex. in d. consi. 86.
Sed præmissis dr̃ obstare diuisio facta inter Annibalẽ, & eius
fratrem, per quã vr̃ frater eius saltem tacitè fateri, Annibalem
fuisse sanæ mentis, & habilẽ t pe diuisionis, ex quo diuisit cũ il
lo tanquam cũ hoĩe sanę mentis, vt probatur ex no. per Bal. in
l. 2. §. quod obseruari. C. de iur. cal. vbi per gl. ibi dicit, sis caut',
vt non litiges cũ curatore eius, quem putas maiorẽ: quia ape-
ris sibi viam ad restõnem in integrũ, cum præsumatur minor
p̃sumptione iuris, ex quo habet curatorẽ, & sic vult Bal. ꝙ liti
gans cũ tali fatetur eũ esse talẽ, ergo idem in ɔ̃hente. Itẽ domi
nus Carolus fatetur, ꝙ dictus Annibal hæreditatẽ patris adi-
uit, & ꝙ bona possedit vsq; ad mortẽ, ergo fateri dr̃, ꝙ erat sa
næ mentis; quia aliàs dictus actus facere non potuit. l. in nego
cijs. de reg. iur. & ex hoc requiritur, ꝙ cũ ex confessione d. Ca
roli probetur ɔ̃ eũ t pe diuisionis, & an Annibal erat sanę men
tis, præsumitur ẽt, ꝙ in eodem statu erat t pe testamenti, & sic
ꝙ testm̃ fuit validum, s̃m Bald. Ang. & alios, in l. furiosum. C.
qui

qui testa.fac.pos. Ad hoc tñ rñdetur, ꝙ istud posset esse verũ, si aliter non probaretur, ꝙ Annibal fuisset furiosus tempore diuisionis:sed ex quo apparet, ꝙ ét tunc erat mente captus, vt probatur per testes,& quia ita est ét pronunciatũ,& per iudicē declaratũ,non valuit diuisio, neq; testm̃ : & ita apertè probatur ex no. per Bal. in d.§.quod obseruari.qui postquam dixit, ꝙ si quis litigat cũ aliquo tanquam cũ curatore alicuius, præsumitur illũ esse minorem. subdit immediatè se credere ꝙ si probaretur maior ætas, eo ipso appareret de creatione cura toris fuisse nullam, & non posse ex hoc consequi aliquam viã ad integrũ restõnem petendã. l.Seiæ. de tuto. & cu.da. ab his. ergo econuerso, licet quis contraxerit cum aliquo tanquã cũ hoie sanæ mentis,& ex hoc præsumeretur, illum esse talem:si tñ probatur,illum fuisse fatuũ,pro fatuo debet haberi, & tractari, & idem ét si do. Carolus confessus fuisset expresse, D. Annibalem tpe diuisionis fuisse sanæ mentis: quia stante depositione testiũ,& iudicis declaratione in contrarium nõ præiudicaret illa confessio do.Carolo per prædicta. & pro hoc.l. in confessionibus. & l.qui seruum. de interrog. acti. & l.inde Neratius.§.fi.ad l.Aquil.Præterea confessio ista non probatur per instrm̃ illud,in quo continetur:ex quo alius notarius, qui ét de dicta diuisione rogatus fuit,de dicta cõfessione in suo instrumento nullam facit mentionem,vt bene probatur in l.Pedius.de arbi.vbi si fit cõpromissum in duos,& vnus sit inhabilis & incapax, etiam quo ad alium non valet compromissum, & sic vtile illo casu vitiatur per inutile: quia actus ille est indiuiduus ex intentione partiũ,hoc est,quia non sunt partes cõfisæ de vno tantum,ſm Bar.in l.græcè.§.illud.de fideiuſ.& Doc. cõiter in l.j.§.sed si mihi.de verb.ob. Idem ergo & in casu isto, in quo fratres voluerunt,duos notarios esse rogatos de dicta diuisione : quia de vno solo nõ sunt confisi : propterea in eo, in quo vnus solus plus dixit, sibi non creditur. & facit, quod no.Bal.in l.falsus.in antepen.col.ver.ad tertiã particulam &c. cũ seq.C.de fur. vbi concludit,ꝙ si quis producit duo mandata in diuersa forma confecta eadem die,nec apparet de prioritate vel posterioritate,ꝙ præualet illud, quod tribuit minorē bailiam,per l.Sempronius Proculo.de leg.2. & l.diem proferre.§.si plures. de arb. sic & in casu nostro debet atendi instrm̃ quo ad dictam cõfessionē, in quo de illa non fit mentio : quia propter hoc dr̃ minus continere quàm aliud.Nec obst.ꝙ do. Carolus dicat Annibalem adiuisse hæreditatem patris, & bona hæreditaria possedisse vsq; ad mortem: quia licet ex tali cõfessione dicatur constare, ꝙ tpe aditionis fuerit sanæ mentis, non tñ dicitur confessus, ꝙ esset in tali statu tempore diuisionis & testamenti.l.at si quis.§.plerique.de religi.& sum.fu.nec etiam præsumitur in eodem statu perseuerasse, ex quo probatum est de superuenienti furore:quia contra præsumptionem iuris admittitur probatio in contrarium. l. cũ de indebito.in prin.de prob. nec ét ex hoc ꝙ possederit Annibal vsq; ad mortem,probatur, ꝙ tpe diuisionis & testamenti esset sanæ mentis:quia qñ adiuit, potuit acquirere possessionem, quam retinuit,licet furor superuenerit.l.si is qui animo. de acq.pos.quã tñ de nouo post furorem acquirere non potuit.l.1.§.adipiscimur.de acq.pos. Non ob. præmissis, ꝙ dicatur nũc appellatũ a prædictis decretis ꝓ partē aduersam tanquã hæredem Annibalis,sicut vr̃ ab illis posse appellari.l. 1. §.solent. qñ appe.sit. quia aut dicit Annibalem fuisse sanæ mentis,& ille fuit exclusus a facultate appellandi per lapsum temporis, iuxta auth.hodie.C.de tempo.app.& no.in c.non solũ.de appel. in 6.& per Bar.in l.2.de appel.rec. & per no.per omnes in l.arbitrio. qui satisd. cog. Et quamuis tempus currere non incipiat nisi a die scientiæ, ſm Bal. in j.col. & per eum in l.si ab eo.C.qũo & qñ iudex per gl.Bar.& alios in l.1.§.fin.qñ appel.sit.tñ dr̃,ꝙ saltē vltimum decretum, in quo ét primum fuit confirmatum, fuit notificatum dicto Annibali, & etiam vbi dicta notificatio nõ reperitur facta,aliter tñ transiuit in notitiam d.Annibalis,hoc
7 est† propter proclamata facta in locis publicis de dicta datione curatoris,& bonorũ interdictione,ex qua præsumitur sciētia,& no.l.si pupillus.§.proscrib.de instito.& per Pau.de Cas. in d.l.is cui bonis.de verb.obl. & etiam talis scientia & notitia sufficit absq; alia notificatione,vt no.in cle.causam.de elect.& l.1.§.fi.de act.emptio.& l.1.§.fi. de do.præleg. Ergo Annibal fuit exclusus adhuc viuens a facultate appellandi:hæres etiam eius appellare non potest tanquam hæres,nec etiam tanquam alius, quia sua non interest aliter vel alio modo. l.a sententia. de appel.& l.2.in prin.de appel.reci. Si vero dicatur Annibalē tunc temporis verè fuisse mente captum, & sic,ꝙ tanquam fatuus non habuit notitiam de dictis decretis:quia æquiparatur absenti,& ignoranti.l.2.§.furiosus.de procu.& l.2.§.furiosus. de iure cod.& l.sed si vnius.§.filio.de iniur.& pars,quæ hoc allegaret,seipsam excluderet:quia testm̃ talis nõ valeret.l.furiosum.C.qui testa. fac.pos. Præterea si appellatio procederet iudicium inchoatum staret in suspenso,& nõ posset fieri immissio in possessionem petitam pēdente dicta appellatione: quia nihil debet innouari.l.1.& per totum.nil no.appel.pend.& d. c.non solũ,de appel.in 6.Item non ob. ꝙ dicta decreta nõ fuerint registrata,& incamerata:quia statutum loquitur in sentētia,quę differt a iudicis decreto,ſm Bar.in l.nec quicquã.§.vbi decretũ.de offi.procons.& leg.& ad hoc, quia statutũ tanquã exorbitans nec exceditur,per no.in auth.quas actiones. C.de
8 sacros.eccl.Restat videre,vtrũ per† dictam diuisionem factam inter do. Carolũ & Annibalem dicatur renunciatum fideicõmisso.Et in effectu isto casu videtur prima facie dicendũ,ꝙ di
9 catur remissum.Et primo per † illam clausulam ad habēdum, tenendum,possidendum,& quicquid do.Carolo & Annibali, ac eius hęredib.de dictis bonis sibi,vt supra,pro diuiso assignatis,& qualibet eorũ parte & iure deinceps placuerit perpetuò faciendũ &c.propter quam clausulam secuta alienatione non potest ille,in quem facta fuit alienatio inquietari iure fideicõmissi,siue diuidentes fuerint scientes,siue ignorantes ipsius fideicommissi, ſm Bart. cũ quo alij transeunt in l.qui Romæ.§. duo fratres.de verb.obl. per l.si fundum per fideicommissum. de leg.1.Quia ergo Annibal instituit hæredem extraneũ, dicit alienasse bona sibi assignata in diuisione.l.si quis prioris. §.cęterum.C.de secun.nup.& l.peto. §.fratre.de leg.2. per Bar.& alios in l.si ita quis.§.ea lege.de verb.ob.propterea non potest hæres inquietari iure fideicommissi,ſm Bar.in loco præal.Secundò istud confirmatur, nam cuilibet fuit assignata propria portio liberè & pleno iure, per quę verba videtur etiam remissum fideicommissum,per no.per Pau.de Cast.in l.mater.C.ad Tert.vbi dicit,ꝙ ille,ad quē pertinet pleno iure, potest de illa facere,quicquid vult in vita,& in morte.ex no.per Bal.in l.fœminæ.§.illud.C.de secun. nupt. qui dicit, ꝙ plena proprietas est illa, quæ habet in se proprietatem & vsumfructum, & ius alienandi,& dominium absolutum, vt dictum est,cũ potestate alienandi. Si ergo per prædicta verba permissa est alienatio etiam in morte, ergo per dictam hæredis institutionē dicitur remissum fideicommissum relictum post mortem,& facit,qđ vult Alex.in consi.209.Viso summario &c.in 2.vol.vbi cõcludit, ꝙ per talia verba videtur quis renũciasse iuri hypothecæ, quod habebat in re.Et per illa verba videtur concessum mandatum cum libera ſm Bar.in l.creditor.§.Lucius. manda. & in l.procurator, cui libera. de procu. ideo potuit fieri alienatio, ſm eum.Et tanto magis prædicta procedunt:quia apparet, ꝙ prædicti diuidentes habuerunt scientiam fideicommissi.quod probatur : quia legata facta in testamento paterno soluerunt matri & sorori eo modo, quo continetur in dicto testõ, ſm
10 Bar.in d.§.duo fratres.in 3.q. Quib.non † obstantib.contrarium est verius.Nam per simplicem diuisionem certum est,ꝙ non intelligitur renunciatum fideicõmissum.l.cũ pater.§.hæreditatem.de leg.2.ꝙ est verũ,si in diuisione apposita sit clausula de non contraueniendo diuisioni,ſm Bar.& Doct.communiter,in d.§.duo fratres.in 1.& in 2.q.& in l.tres fratres. de pact.Præterea de hoc frustra quæritur,cũ sit probatum, & cõstet,ꝙ Annibal tempore diuisionis esset mēte captus, & sic ꝙ diuisio non valuit.l.in negocijs. de regu.iur. & ex hoc solum tolluntur etiam allegata in cõtrarium. & ad quæ etiam potest
11 rñderi,ét si diuisio fuisset valida.Non ob.igitur,ꝙ † per clausulam ad habendum,tenendum &c.dicatur data facultas alienandi,ſm Bar.& alios,in d.§. duo fratres . in 8.q.quia loquitur, qñ verba fuerunt magis pinguia, videlicet ad habendum & alienandum:& sic qñ specialiter conceditur licentia de alienando,ꝙ factum non reperitur in casu nostro, sed solum dictũ fuit gñaliter, & quicquid placuerit perpetuò faciendum. Primò ergo secuta alienatione non potest emptor inquietari iure fideicommissi,vt dicit Bar.in d.8.q.non quidem,quia renuncia-

nunciatum sit fideicommisso, sed virtute mandati ad inuicem dati de alienando, per iura alle. per Barto. & præsertim per l. si mandato Titij, alias si mandassem tibi. ff. mand. ꝙ patet manifestè, quia Bar. vult, ꝙ hoc sit verũ, siue diuidentes fuerint sciẽtes, siue ignorantes. Et tñ qñ sunt ignorantes, non dr̃ renunciatum, nec renunciari potest fideicommisso. l. de his. de transac. & l. 1. §. 1. quemad. test. aper. & per Barto. in d. §. duo fratres in pluribus locis. & præsertim. in 4. & 6. q. & in l. tres fratres, de pact. Sed alio in casu, quo non fuit dictum in specie ad vendendum & alienandũ, sed gñaliter quicquid illi placuerit perpetuò faciendũ & c. verbũ illud, placuerit, importat arbitrium boni viri. l. Thais. §. sorores. de fideic. li. & ꝑ Bar. in l. si sic. in prin. de leg. 1. cum concor. de quib. ibi per mod. ideo per dicta verba non dr̃ cõcessum speciale mandatũ ad alienandum in præiudiciũ fideicommissi, neq; gñale mandatũ cũ libera, sed simplex mandatũ generale, ẜm Bart. expressè in l. creditor Lucius mand. virtute cuius non dr̃ concessa potestas alienandi. l. mãdato gñali. de procu. & ibi per Bar. & per eũ in l. præced. Vel secundo põt r̃nderi, ꝙ ẽt si dicta verba. s. quicquid placuerit, importarent licentiam alienandi, sicut qñ dictũ fuit ad vendendũ, & alienandum, ꝙ intelligitur de alienatione inter viuos, quæ præuenit casum mortis grauati, in quẽ fideicommissum fuit collatũ, & non de hæredis instõne: quia licet sit alienatio, tñ confertur post mortem testatoris: quia eo viuente non habet effectum, ẜm gl. in l. illa instõ. de hære. instit. & sic dicto casu euentus fideicommissi præuenit dictã alienationem. Ideo per dictam institutionem non præiudicatur fideicommissario, & cui fit præiudiciũ, qñ alienatio præcessit, antequã cederet & veniret dies fideicõmissi, ẜm Bart. in d. 8. q. & non qñ sequitur. Et istud comprobatur. Nam qñ quis est rogatus restituere, q̃cquid supererit, t̃pe mortis potest alienare de bonis subiectis restitutioni. l. Titius. ad Trebel. & in auth. contra rogatus. C. eod. tit. & tamen intelligitur de alienatione inter viuos, & non de illa quæ fit per vltimam voluntatem: quia tunc bona sic alienata dñr extare tempore mortis: quia ante mortem grauati non dñr alienata, ẜm Raph. & Alexan. in d. l. Titius. sic ergo & in casu nostro concessio de vendendo & alienando intelligitur de bonis venditis & alienatis tempore mortis. Et dato ẽt ꝙ intelligeretur de alienatione facta in vltima voluntate, tamen locũ solum haberet, qñ fit titulo singulari, puta legati: & non ex titulo vniuersali institutionis. Et est ratio: quia primo casu ad singularem successorem non transit onus fideicõmissi. l. 1. §. si hæres. ad Treb. & l. fi. §. fi. de contrahen. empt. sed ad hæredem transit, ideo instõ in dubio intelligitur facta ẜm illius naturam: & sic cũ onere fideicõmissi, arg. l. stipulatus. in prin. de vsu. & l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. Non ob. etiã
12 ꝙ pars† sit cuilibet assignata liberè & pleno iure: quia illud verbum, pleno iure, potest aliud importare, quam renunciationem fideicommissi. s. ꝙ assignatio dicatur facta quantum ad proprietatẽ & vsumfructũ, ẜm Bal. in d. l. mater. C. ad Tert. immo hoc verbũ verificatur in illo, qui solũ haberet directũ dñium, ẜm gl. in l. Iulianus. §. Iulianus. el 2. de rei vend. quam ibi multũ no. Ang. & dicit ẽt ibi Bal. referendo Bar. de Capua, ꝙ si hæc verba, pleno iure, ponantur absolutè, ꝙ significant proprietatem, & possessionem: secus si ponantur respectiuè, vt ẽt in casu nostro: quia tunc p̃nt verificari in directo dñio tãtum: vnde valet libellus habentis dñium solũ directũ, si dicat rẽ ad eũ spectare pleno iure: quia intelligitur respectu illius, sicut qñ dicit, ꝙ vna ecclesia pertinet ad aliũ pleno iure: quia intelligitur quantum ad temporalia & spiritualia: & non iure proprietatis & dñij: quia verba intelliguntur ẜm subiectam materiam. Et similter aliud verbũ. s. liberè, non importat isto casu mãdatũ cũ libera, ex quo refertur ad rẽ, cuius dñium est translatũ in illum, cui res conceditur pleno iure, & liberè. l. 1. §. tua aũt gratia. ff. manda. & possunt hmõi verba importare mandatũ cũ libera, qñ esset factũ gratia mandantis, & circa negocium, quod pertineret ad mandantem, quo casu loquitur Bart. in d. l. creditor. §. Lucius. & in l. procurator, cui libera. de procu. In casu aũt nostro verbũ liberè, significat, ꝙ bona assignantur libera ab omni seruitute: quia nõ dr̃ res libera, qñ debetur seruitus: quia per illã de iure minuitur, ẜm Bar. in l. Meuius. §. fundo. de leg. 2. in fi. & in l. 2. §. 1. de act. empt. Item dicta verba p̃nt importare, ꝙ verba assignata non sunt alicui hypothecata: quia alia non dicerentur liberè assignari. l. creditori fundũ. §. prædiũ. de act. empt. & l. emp. & l. ex prædiis. C. de euic. & per Alex. in d. consi. 209. 2. vol. Quia ergo prædicta verba p̃nt multipliciter intelligi, & importare aliud quã renũciationẽ fideicõmissi: vel aliud quã licẽtiã alienãdi bona subiecta restõni fideicõmissi: iõ ꝑ illa nõ dr̃ fideicõmisso renũciatũ, nec fideicõmisso alio modo præiudicatũ: q̃a ẽt illud, quod subiacet restitutioni, potest dici ad aliquem spectare pleno iure. d. §. idẽ Iulianus. cũ l. seq. & hoc ẽt no. ibi Ang. & istud etiã probatur clare ex no. per Bar. in d. §. duo fratres. in 6. q. vbi q̃rit, an per illa verba posita in diuisione, ꝙ vnus remittit alteri omne ius quod habet, vel habere sperat in dictis bonis, videatur remissum fidecommissum a sciente. Et concludit, ꝙ aut dicta verba p̃nt referri ad alias causas, ex quib. contrahentes tẽpore diuisionis sperabant habere in futurum aliquod ius in dictis bonis: puta ex aliquib. contradicentibus præcedentibus, & tunc non referuntur ad ius, quod dependet ex testõ: quia verba gñalia non referuntur ad ius, quod dependent ex illo, per no. in l. tres fratres. de pac. & quia nõ possunt dici cognita & inspecta verba testamenti, ex quo de illo non est facta mentio. Si verò dicta verba nõ possent referri nisi ad ius pendens ex testamento: quia non aderat ius ex alia causa in spe: & tunc intelligitur fideicommisso renunciatum, perinde ac si de illo nominatim esset facta mentio. l. 2. de lib. & posth. & ita in præmissis concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Amicitia æquipollet affinitati, & amicus agere potest pro amico sine mandato.*

2 *Extraneus repetit expensas factas pro pupillo, nisi fuißet magnus amicus patris.*

3 *Frater potest expensas communi nomine in recuperatione rei communis facta a fratre pro rata petere.*

4 *Ratione coniunctionis donandi animus non præsumitur, sed tãtum consensus.*

5 *Frater tamen præsumitur modicam expensam donare.*

6 *Retentio rei permittitur propter expensas in rei vtilitatem factas, puta retentio castri pro expensis in illius recuperatione.*

CONSILIVM C.

NARRATVR in themate, ꝙ Fabritius & Marcellus fratres fuerũt spoliati quodã castro, pro cuius recuperatione Fabritius in litigando cõi noĩe multas expensas fecit, & pro inuestitura accipienda, ac ẽt in opugnando & expugnando, ac etiã in defendendo dictũ castrũ expugnatum. De duob. quæritur, & primo, vtrũ d. Fabritius possit a fratre dictas expensas repetere pro rata. Secundo, an Fabritius possit vti retentione dicti castri, quousq; dictas expensas recuperauerit. Quò ad primum vr̃ prima facie dicendũ, ꝙ expensas recuperare non possit d. Fabritius: quia rõne coniunctionis, & consanguinitatis præsumitur illas fecisse animo donandi. l. si seruus cõis. §. 1. de dona. inter vir. & vx. & istud. s. ꝙ rõne coniunctionis præsumatur donatio per illum tex. vult gl. in l. quæ dotis. sol. mat. Secundo idem probatur in l. ex duob. §. Titiũ. de neg. gest. vbi frater, qui filiam sororis aluit respectu pietatis a sorore nõ repetit: & in dubio vr̃ hoc fecisse dicto respectu pietatis, ẜm glo. in l. is qui amicitia. eo. tit. Tertio istud confirmatur per l. 1. in fi. C. de neg. gest. vbi dr̃, ꝙ ille, qui sumptus fecit pro affectione domestica, nõ põt vlla ratione illos repetere. Quarto ad idem facit d. l. is qui amicitia. ff. de neg. gest. vbi hr̃, ꝙ expensæ factæ ꝑ pupillo in lite pro dando tutore, vel pro remouendo illo tanquam suspecto per amicũ patris ipsius pupilli, non possunt ꝑ illũ repeti. Si ergo rõne amicitiæ non repetuntur sumptus, ita
1 ẽt cessare debet repetitio ratione cõsanguinitatis: quia † amicitia æquipollet affinitati. l. 2. qui pe. tut. & probatur ex no. ꝑ Cy. & Sal. in l. exigendi. C. de procu. vbi volunt, ꝙ amicus agere possit, ꝑ amico sine mandato: sicut põt cõiunctus ꝑ coniũcto, vt ibi, & idem vult Guli. in l. sed & hæ. in prin. de procu. & Bar. in l. non solũ. §. qui alieno. eod. tit. cũ concor. de quib. per Alex. in d. l. exigendi. & ea rõne, ẜm prædictos: quia affectio pariter cadit in vtroq;, & ꝑꝑ quam coniunctus agere potest sine mandato. Et multo magis erit idẽ tenendo opi. aliorum, qui

qui volunt, ꝙ licet coniuncto concedatur, ꝙ agere possit sine mandato, hoc tñ non permittitur amico, vt voluit Ray. in d.l. exigendi. quia potentior est coniunctio sanguinis quã amicitiæ: qm̃ faciliter tollitur amicitia.l.3.in fi.de adim.leg.nõ autẽ tollitur ius sanguinis. l. ius agnationis, de pac. cum quo multi transeunt, de quib. per Alex.in loco præall. Si ergo, ꝑm prædictos, potentior coniunctio sanguinis & affectio, quæ oritur ex illa, quam coniunctionis affectio, quæ causatur ex amicitia: ex hoc sequitur, ꝙ sicut sumptus facti respectu amicitiæ non repetuntur.d.l.is qui amicitia.de neg.gest.multo minus repeti poterunt sumptus facti per fratrem rõne consanguinitatis. Vltimò ad confirmationem prædictorum facit, quod no. Bar. in l.2.C.de neg.gest.vbi dicit, & cũ eo transeũt alij, ꝙ si extra-
2 neus facit expensas† in lite pro pupillo, regulariter potest illas repetere, fallit nisi præsumi posset cõtrarium ex qualitate personæ: puta si ille, qui sumptus fecit, erat magnus amicus patris pupilli: quia illos repetere non poterit: quia illos fecisse vr̃ affectione paterna, alleg.l.1.eo.tit.& d.l.is qui amicitia. ergo multo magis, vel saltem pari ratione frater ratione consanguinitatis præsumitur expensas fecisse animo donandi, per ea quæ dicta sunt in præcedentibus. Quibus non obstantib. contrariũ, est omnino concludendũ, & ꝙ possit Fabricius pro parte expẽsas repetere, propriè isto casu voluit in terminis Alex. in cõsil.168. Requisitus vt breuibus.&c. vbi quærit, quid si vnus ex duob. fratrib. recuperauit castrũ manu armata occupatũ a Se-
3 nensibus, an † poterit a fratrib. pro rata expensas repetere? Et concludit, expensas esse reficiendas, & hoc si fecit ille expensas cõi nomine, secus si suo nomine tñ. l.fi. si is contra quem. C. de ædific.priu.l.si quis putans.§.siue aũt, cõmu.diui.allegat ẽt. l.qui aliena.§.fi.de neg.gest.& subdit, ꝙ in dubio præsumitur cõi noĩe fecisse, cum [illegible] spectaret ad vtrumq;, nec posset pro parte [illegible], qui sumptus fecit, expediri, quin etiam expediretur pro parte fratris, ad hoc l.post mortem.§.1.l.fi.qñ ex fac.tuto.& probatur ꝑm Alex. quia alràs sequeretur, ꝙ ille voluisset donare partem expensæ, quod in dubio non est præsumendum.l.cũ de indebito.de proba. l.si cum aurum.de solu.& l.eleganter.§.qui reprobos.de pig. act.vel esset præsumẽdu, ꝙ ille habuisset aĩum vsurpãdi partem fratris. d.l.si is contra quem. quod non est in dubio præsumendum.l. meritò.pro soc.& c.fi.de præsump. ꝙ autem isto casu per Fabricium factæ fuerint expensæ cõi nomine ẽt præsupponitur in puncto.quod ẽt est verũ, si cẽpit cõi nomine, agere: quia talis qualitas censetur repetita in aliis actib. sequentib. etiam simpliciter factis, per no. per Bar.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de verb.obli.in pen.col. & in l.qui seruum.per illum text. cum gl. de interrog.act.& per Alex.in l.1.§.nunciatio. de ope. no.nun. & ẽt in dubio censetur fecisse cõi nomine, ꝑm Alex. in d. consi. & vltra eum ista opi.confirmatur: quia frater, qui facit expensam in persona vel in reb. fratris, non censetur fecisse animo donandi, sed repetendi.l.si pro fratre. & l.ob negocium.de nego.gest.& istud etiam vult ibi Pau.de Cast.& Alex. in l.si filius.eo.tit.& l.qui aliena.§.fi.& in l.si communes ædes. ff.eo. intelligendo illa iura distinctè.& istud vult Bar. expressè in l.quæ dotis.sol.matr.col.3.qui dicit, ꝙ in fratre non præsumitur animus donandi, per l.cũ quis decedens.§.nupturam.de
4 leg.3.& per l.cũ maritus.§.fi.de pact.dot.Non † ob.ergo, dum primo dr̃, ꝙ ratione coniunctionis præsumitur animus donandi, ꝑm gl.in l.quæ dotis.sol.matr.per l.si seruus cõis. de dona.inter vir.& vx.quia illa gl.reprobatur ibi ꝑ Bar.cũ quo trãseunt Doct.cõiter, qui dicit, ꝙ ratione coniunctionis pręsumitur solũ consensus.d.l.si seruus.& ex illo consensu præsumpto inducitur donatio, quæ etiam induceretur in extraneo cõsentiente, & qui in hoc solũ differt a coniuncto: quia ille præsumitur consentire, sed in extraneo cessat illa præsumptio. Et iõ oportet, ꝙ de consensu illius aliter constet & subiungit Bart. vt dixi proximè, ꝙ in fratre non præsumitur animus donandi, per iura præall. Non ob.secundo.l.ex duob.§.Titium. de neg. gest.quia ex no.ibi per gl.colligitur rñsio, quæ dicit, ꝙ ex qua-
5 litate expensarũ põt præsumi, ꝙ frater† habuerit animum donandi, iuxta l.vtrũ.de don.inter vir. & vx. vbi distinguitur inter magnam expensam, & modicam. Et ideo de modica intelligitur ille tex.ex mente gl. & ad hoc etiam illam glos. ponderat Alex.in d.l.ob negocium.C.de neg.gest.in fi.& idem vult Ro. in d.l.quæ dotis. Non ob. l.1.in fi. C.de neg.gest.& in l.is qui amicitia.ff.eo.quia dicta iura loquuntur de amico patris illius pro quo fuerunt factæ expensæ:& est rõ: quia tunc videtur expensas fecisse pietate paterna, ꝑm Bar.in d.l.2. C.de neg. gest. & sic dñr factæ tanquam a patre. Sicut ergo pater illas non repeteret.d.l.filius.eo.tit.ita nec iste: sed si ille, qui fecit expensas, esset amicus illius, pro quo expensas fecit, & non patris illius, tunc ex tali amicitia non præsumeretur animus donandi magnã expensam: quia cessat prædicta ratio. sicut frater non præsumitur donare fratri ratione coniunctionis quæ est potẽtior quam vinculum amicitiæ, vt dixi supra. Et per hoc datur rñsio ad no.per Bar.in d.l.2. C.de neg.gest. quia loquitur de amico patris pupilli, & non de amico illius, pro quo fecit sumptus, & inter quos, vt dixi, est diuersa ratio. Secũdo ẽt põt ad prædicta rñderi, ꝙ aut constat, ꝙ frater, qui fecit expensas, non repetit, ẽt magnas.d.l.ex duobus.§.fi.d.l.1.C.de nego.gest. & idem in amico, qñ apparet, ꝙ sumptus fecit per amicitiam patris, & pietate paterna.d.l.is qui amicitia.& facit l.si paterno. C.de nego. gest. vbi vitricus, qui præstitit alimenta priuigno paterno affectu, expensas non repetit.& facit etiam l.alimenta.eod.tit. sed in dubio omnes prædicti vr̃ sumptus fecisse animo repetendi, attenta tñ qualitate expensarum. s. vtrum sint magnæ vel paruæ, iuxta l.vtrum.de don.inter vir.& vx. & no.in d.l.ex duob.§.fi.& ita in terminis declarat & intelligit Alex.d.iura in consi.110. Videtur prima consideratione &c.2.vol.circa secũdum, videlicet, vtrum habeat locũ retentio castri, donec per alium fuerit satisfactũ de expensis pro rata: & omissis argumentis dicendũ est, ꝙ possit dictum castrum retineri, quousq; dictæ expensæ fuerint restitutæ, per no. per Bar. in l.si non sortem.§.si centum. de cond.indeb. dum concludit ad propositũ,
6 ꝙ quis† potest vti retentione propter expẽsas factas, vel aliud debitum contractum propter vtilitatem ipsius rei, per l.in rebus.§.possunt. ff.commo. & l.Paulus. de doli excep. & l. si in area.de cond.inde.& idem volunt Doct.in l.fin. C.commo.& maximè Bal.ibi, & per eum in l.1.C.si ob chyrogra.pecu.& in l.in restituenda.per illum tex.C.de peti.hære.& vltra istos idẽ probatur in l.cum fundus.iuncta glo.de vi, & vi arm.vbi hr̃, ꝙ colonus, qui fecit expensas in re conducta, vt facere potuit.l. colonus.ff.loca.potest fundum retinere, donec fuerint expensæ sibi restitutæ.& ad idem est tex.in l.qui iniuriæ.§.fi. de fur. Et quod possit habere locum retentio castri pro expensis factis in recuperatione illius, vult in specie & in terminis Ioan. de Ana.in consi.32. Vltra alia dubia &c. qui de prædictis non facit mentionem, sed per alia, de quib. ibi per eum, quamuis Moder.in d.§. si centum. alleget dictam decisionem per contrarium, & malè: quia immo vult, quod non teneatur quis restituere, antequam sibi restituantur expensæ, & hoc clarè probatur per prædicta. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Expensæ factæ durante communione, an possint repeti pro rata spectante ad alterum fratrem, & quæ, ibi multa.*
2 *Stipendia debent communicari inter fratres, si sit omnium bonorum societas.num.4.*
3 *Donatio facta a patre in filium in dubio censetur facta ob benemerita.*
5 *Secundum naturam est, vt benefacienti benefaciamus.*
6 *Secundum naturam est, vt quem sequuntur incommoda, sequãtur & commoda.*

CONSILIVM CI.

PRAEMISSA diligenti consideratione, & omnibus maturè pensatis, videbatur prima facie circa dubium, quod proponitur, ꝙ dñs Ioannes co-
1 mes repetere posset omnes expensas, quas † allegat fecisse durante cõione cũ fratre, & ad cõem vtilitatem de suis stipendiis, & propriis pecuniis & hoc pro rata spectante ad dictum suum fratrem, siue tales expensæ factæ sint in reb.cõibus.l.si cões.de neg.gest.& ibi gl.dũ dicit, itẽ no.ꝙ expensas pro parte socii repeto, vt hic, siue sint factæ in cõi lite.l.qui aliena.§.fi.eo.tit.l.ex parte.in prin.famil. erc.siue ẽt debitũ cõe solus soluerit, pro parte repetit.l.siue pro fratre.

C.de neg.gest.& idem si expensum sit pro victu cõi, & in ali-
mentis familiæ cõis,vt probatur in l.ex duob.§.fi.eo.ti.& hoc
procedit,si expensa non sit modica, vt ibi in gl.dũ alle. l.vtrũ.
de don.inter virum & vx.& per Rom.in l.quæ dotis. sol.matr.
& Alex.in l.si negocium.in fi.C.de neg. gest.& sic ẽt circa præ
dicta determinat Bal.in l.filiæ.in 2.col. C.fami.erc. ver.3. no.
&c. dicens,not.ꝙ si vnus frater, puta maior natu ponit lucra
sua, & pecuniã in aptatione patrimonij cõis, vel emit boues
pro colendis possessionib .noĩe suo & fratrũ, ꝙ ista expensa,
recuperari põt a fratrib.pro eorũ portione. & pro concor.alle
gat.l.ex duobus.de neg.gest. vbi,ſm eũ,text. loquitur ad literã
de fratre faciente expensas in reb.cõibus.& subdit Bal. nõ cre
dere,ꝙ expensas in reb. cõibus. & subdit Bal.non credere, ꝙ
expensas alimentorũ imputaret fratribus, nisi fecisset tanquã
administrator eorũ,vel fecisset cũ protestatione, vt ff.de neg.
gest.l.Nesennius.vel appareat alia coniectura, ꝙ non animo
donandi:vt quia reditus bene sufficiebant fratrib.ad alimenta.
Sed quamuis prædictis cessantib.videatur Bal. velle, ꝙ pecu-
nia expensa pro alimẽtis in dubio videatur donata. hoc tñ est
intelligendũ, si expẽsa fuit modica:secus aũt si fuisset magna,
vt probatur in d.l.ex duob.§.fi.cũ gl.& prout vult Ro.& Alex.
in dictis locis. quinimmo Pau.de Cast.in d.l.si negocium vo-
luit,ꝙ talis expensa indistinctè repetatur, & sic ẽt si sit modi-
ca per illũ tex.indistinctè loquentẽ:quia illa distinctio,quę fit
inter magnã & paruã expensam, hẽt locũ inter patrẽ aut ma-
trẽ & filium:sed inter fratres cessat indistinctè præsumptio,ꝙ
vnus videatur voluisse donare. Alex.vero ibi vult, dictã distin
ctionẽ ẽt inter fratres locũ habere vt dixi,per no.in d.l.ex duo
bus.§.fi.ſm quã procedit,quod voluit Bal.in d.l.filiæ.dũ loqui
tur de expensa alimẽtorũ.& vltra Alex. hac distinctione. s.an
expensa sit parua, vel magna, vtitur etiam Bal.in l.si paterno.
C.de neg.gest.& in terminis nostris sic firmat Ang. & Pau.de
Cast.in l.fi.C.de colla. vbi concludunt, ꝙ si post mortem pa-
tris remanserunt duo filii in cõione, & vnus habens magnos
reditus de suo patrimonio consumauit in necessarijs ad vitam
vniuersæ domus,ab alio esse refundẽdũ pro parte, si sumptus
sint magnæ quantitatis:quia non est verisimile illũ donasse.de
proba.l.cũ de indebito.secus si quantitas esset parua. Nam rõ
sanguinis,& affectio præsumptionẽ donationis inducit.l.cum
quid.cũ gl.si cer. pet. & ꝙ repetitio competat in casu nostro,
voluit ẽt Alex.in d.l. fi. C.de colla. dicẽs ꝙ si quis agat contra
fratrem ex illo capite,& ex illa causa:quia expendit vltra dimi-
diam,quam subire tenebatur,& competit repetitio:quia in so
cietate particulari si vnus expendit plus quam alter, potest re-
petere. l.socius q in eo.ff. ꝓ soc.cũ l.seq.l.si vnus.si quid vnus.
eo.tit.Istud ẽt confirmatur ex no.per Bal.in l.si paterno.C.de
neg.gest.vbi quærit, quid si sint duo fratres rustici simul com
morantes,quorũ vnus habeat plures filios,& alter aliquẽ filiũ
non habeat, & fit impensa de cõi nunquid possit ab eo,qui fi-
lios nõ habet,aliquid repeti.& dicit ꝙ non,si aliqua opera re-
cipiebatur ab illis pueris, maximè quæ esset digna alimentis.
sed si non recipiebatur ab eis aliqua notabilis opera: tunc be-
ne posset repeti saltem a parte pupillorũ,per no.ibi,& in l.ali-
menta.eo.ti.Cum igitur do.Ioannes comes,qui de proprio dr
expensas fecisse, nihil in recõpensationẽ receperit, debet illas
posse repetere pro rata pertinente ad fratrẽ. Nec ob. videtur,
si forte dicatur,ꝙ d.Ioan.comes plus expendit de cõi patrimo
nio, vel de reditu illius, quam frater suus propter maiorem
expensam suorũ famulorũ & equorũ, quæ excedebat notabili
ter id, quod frater pro se & sua familia necesse habebat de cõi
erogare. Quia qñ fratres hñt cõe patrimonium, & de illo vel
de creditu eius fit expensa,non est habenda ratio, ꝙ vnus ha-
beat maiorem familiam quã alter, vel ꝙ occasione vnius expẽ
datur plus quã alterius:& ideo in diuisione,vel post,nõ potest
qui minus expendit,ab alio aliquid petere. l.si socius pro filia.
ff.pro soc.& in terminis firmat hoc Pau.de Cast.in d.l.fi. C.de
collat.vbi refert, ꝙ ista qõ accidit in hac ciuitate Paduæ inter
duos fratres, quorũ vnus habebat maiorẽ familiam quam al-
ter,qui erat sine vxore & filiis, & in diuisione petebat refundi
sibi quatenus alter plus expenderat de cõi pro sua familia,cõ-
tra quẽ,dicit ipse allegabatur.d.l.si socius pro filia.& ista pars,
ſm eum,approbatur per bonos & graues viros, licet quidam
maligni suaderent contrarium ponendo scandalum inter fra-
tres. Et per hoc facit,quod in fortiorib. terminis vult Bald.in
d.l.fi.vbi quærit, quid si vnus ex plurib. fratrib. post mortem
patris in cõione remanentibus, habens proprium & separatũ
patrimonium,puta bona materna, expẽdat omnes reditus in
cõib. expensis, nec appareat, qua intentione,an poterit illos
pro rata ab alio repetere,& concludit ꝙ non:quasi ꝙ videan-
tur cõicati vel donati, per tex. in c.1.§.si duo fratres.de duob.
fra.de no.benefi.inuest.& cum eo simpliciter transit Raph.&
Roma.& hoc cõmendant,& putant menti tenendũ. Idem er-
go fortius dici debet,& præsumi, qñ ab vno plus reperitur ex-
pensum,quam ab alio de cõi patrimonio, vt in casu nostro,vt
s.tunc qui minus expendit,ab alio quicquam repetere nõ pos-
sit.Sed tñ præmissis non obstantib.contrarium est de iure ve-
rius.& pro veritate inquirenda præmitto, ꝙ omnes expensæ
imminentes occasione militiæ,puta in famulis, equis, & in si-
milib.spectabant ad d.do.Ioaanem comitem tantum: nec fie-
ri debebãt de suo,& fratrum suorũ cõi patrimonio:si eas non
erat facturus cessante militia, seu casu, quo miles non fuisset.
Istud aũt si probatur: quia ex quo inter dictos fratres nõ erat
societas omnium bonorũ,non tenebatur sua stipendia prædi
ctis do.Io.Co.fratrib.cõicare, & prout non cõicabat, sed illa
pro se potuit retinere,ac retinebat,vt præsupponit gl.in l.cum
duob.§.si inter fratres. ff.pro soc.quæ vult, demum stipendia
cõicari deberet:si inter † fratres sit societas omnium bonorũ.
2 Sicut ergo lucrũ contingens prætextu militæ spectabat in totũ
ad d.do.Io. comitem, ita & omne damnum emergens ex eadẽ
causa militiæ ad illũ duntaxat debuit pertinere:quia ſm natu-
rã est,vt illũ sequant̃ incõmoda,quẽ sequunt̃ cõmoda:& eꝝ.l.
ſm naturã.de reg.iur.Præterea acceptãdo militiã obligauit se
onerib. militarib. l.si duo. de acq.hær.ex quo ergo solus se ad
dictas expensas obligauit,ipse solus de suo,& non de cõi patri
monio eas tenebatur subire, cum hoc sui contemplatione fe-
cerit,& non societatis intuitu,sicut si cõtraxisset aliud æs alie-
nũ,& rem vel pecuniam non conuertisset in cõmunem vtilita
tem,sed id ad proprium cõmodũ cessisset,ipse solus teneretur.
l.iure societatis.ff.pro soc.& no. Doct. in l.omne æs alienum.
ff.eo.tit.Nam recipiendo pecuniam & stipendium propter mi
litiam,& ob id ad dictas expensas, & alia onera se obligando
expressè vel tacitè similiter debet solus teneri,cũ id, quod con
sequitur occasione obligationis contractæ, non cedat ad com
munem vtilitatem, sed ad propriam ipsius recipientis, & hoc
iudicio meo nõ hẽt dubium, & cuilibet debet videri rationabi
le & æquum. Hoc igitur stante & præsuppolito, ꝙ dictæ ex-
pensæ militares non essent cõiter, nec de cõi patrimonio mi-
nistrandæ,esd per d.do.Io.Co.solũ, & ex suo stipendio adim-
plendæ,ex inde infero,ꝙ cũ dictas expensas frater etiam susti-
nuerit, & de cõi patrimonio exhibuerit voluntariè, ꝙ ab illo
repeti non potest per do.Io.comitem, quod per illũ de suo sti
pendio reperitur expẽsum in reb.cõib.vel ad cõmodum cõio-
nis & fraternitatis,vel pro fratre & eius familia. Quia dicti fra
tres adinuicem cõicasse intelliguntur quicquid eorum quili-
bet pro altero erogauit,seu quilibet eorũ erogasse pręsumitur
pro altero,animo potius donandi quẽ repetẽdi. Et propterea
nec expensæ militares factæ de cõi, quæ de proprio stipendio
do.Ioannis comitis debuerunt fieri,ab eo possunt repeti: nec
ipse a fratre vel eius hæredibus repetere potest,quod pro vni-
uersa eorum familia, vel pro rebus cõibus præstitisse constite
rit de dicto eius stipendio. Istud autem probatur in primis ex
no.per Bal.in d.l.si paterno affectu.C. de neg.gest.vbi vult, ꝙ
si vnus ex fratrib.rusticis sit sine filiis, & alter multos habeat
filios,ac fiat expensa de cõi,ꝙ poterit,qui est sine filiis,a fratre
repetere,quatenus plus est expẽsum pro sua familia, si a dictis
alimentis,tunc nihil a fratre poterit repetere:quia illarum ope
rarum ratio est habenda. & idem tenet Ange. in l.ex duob.de
neg.gest.per l.si id quod.§.1.de don. inter vir.& vx. Sicut ergo
plus impensum non repetit frater, propter dictas operas, seu
propter commodum dictarum operarum, quod econtra rece
perit:sic in casu nostro nõ debet do.Io.co.quod de suo ad cõ-
munem vtilitatem,vel pro fratre, aut eius familia subministra
uit repetere,si tantundem a fratre ad eius commodũ suscepit,
& subministratum extitit. & hoc etiam in terminis voluit do.
Pet.de Vbal.de Perusio in suo tract.de duob.fratri.in 23. q.6.
partis principalis,vbi concludit,ꝙ illud plus,quod est expen-

ſum de cōib.reditibus, poterit ab alio repeti,niſi ille tantundē
præſtitiſſet,per no. per Bal.in d.l.ſi pr̄no.ad idem facit, quod
vult Sal.in l.ſi patruus.col.pe.C.comm.vtri.iudi.vbi cōcludit,
ꝙ ſi vnus ex fratrib.ſimul habitantibus ſit aduocatus, & alter
mercator,& vnus alteri conferat lucra obuenientia ex merca
tura & ex aduocatione, ꝙ inter eos dr̄ contracta ſocietas il-
lorum lucrorum conſumptorum : & ſic pro præterito tēpo-
re,ſed non futuro:quia aliquis eorum in futurum cogi nō po-
terit ad cōicandū lucrum ſuum:fatetur tñ,ꝙ ſi illo anno vnus
cōicat,tenet̄ ēt alius ſua cōicare,ex quo in cōicatione recepit
aliena.Sic ergo dicamus,ꝙ cū quilibet dictorum fratrū inue-
niat̄ de ꝓprio fratri cōicaſſe,ꝙ in perſona cuiuslibet eſſet re-
petitio : quaſi ꝙ ſocietas inter illos contracta intelligat̄ in eo,
quod hincinde per eos expenſum comprehendit̄.Ad idē ēt fa
cit,quod vult Bal.Rapha.& Roma.in d.l.fi.C.de collat.vbi cō-
cludunt,ꝙ ſi vnus ex plurib.fratrib.ſtans in cōione bonorum
pr̄norū cū aliis de fructib. & reditib. ꝓprij & ſeparati patri-
monij fecerit cōes expenſas,non poterit aliquid petere: quia
licet ꝓprietas non ſit cōicata,fructus tñ conſumpti iure ſocie
tatis cōuiuendi cōicati cenſent̄, alle.d.c.j.§.ſi duo fratres. aliàs
eſt in c.2.de duob. frat.de nouo benefi. inueſti. & idem tenet
Ang.ī d.l.ex duobus.& iſta eſt cōis opi.ſm Alex.in d.l. fi. Qua
ergo rōne fructus ꝓprij patrimonij expoſitos ꝓ cōibus ex-
penſis frater non repetit a fratre,eadem rōne non debet repe-
tere pecuniam expenſam in dictam cauſam redactam ex mili-
tia,tanquam ſit fructus illius:quia non eſt dare rōnem diuerſi
tatis.Confirmantur prædicta : quia aut frater do. Ioannis di-
ctas expenſas pertinentes ad cauſam militiæ factas ex fructib.
cōis patrimonii non intelligit̄ feciſſe aīo donandi:cū ſint ma-
gnæ, arg.no. in locis in contrarium alleg.& tunc earum com-
peteret repetitio aduerſus d.do.Io.comitem,vt dicunt doc. in
dictis locis : & ſic expendenti eſſet conſultū per viā repetitio-
nis non minus q̄ do.Io.co.aduerſus fratrem,vel vſque ad con
currentem quantitatem admitteretur compenſatio : quamuis
ēt alter fructus expoſuiſſet,& alius pecuniā:q̄a ex quo fructus
deſierunt extare,debēt eorum æſtimatio,& ſic hincinde debi-
ta eſt quantitas,& pōt habere locū compenſatio,vt not.in l.di
uortio.§.ſi ob donationes.ſol mat.Si vero expenſæ pertinen-
tes ad cauſam militarem in dubio intelligant̄ factæ aīo donan
di ꝑ ſuperius allegata : & ſimiliter ex parte d. Io. comitis p̄ſu-
mitur donatio remuneratoria.l. ſi verò non remunerandi. §.
idē Papinianus.ff.man.faciunt no. ꝑ gl.& doc.in l.ſi donatio-
ne.C.de collat.quæ vult,ꝙ ubi præceſſerunt merita filij ergæ
3 patrē,ꝙ † donatio patris erga filium in dubio præſumit̄ facta
ob merita præcedentia:& ſic ualet,quæ aliàs non valeret.l.do
nationes quas parentes.C.de don.inter vir. & vx. & idem no.
glo.in l.quæ dotis. ſol.mat.dum dicit, quòdin dubio præſu-
mitur donatio ꝑꝑ donationem ab eo receptam,per d.§.idem
Papin.facit,qđ vult Bar.in l.ſiꝗ ante nuptias.eo.tit.vbi conclu-
dit, ꝙ ſi q̄s ſponſalia ꝑ verba de futuro ꝯhat cū muliere, quæ
ſit maior,& ante matrimonium cōtractū eam ducat ad domū,
ac onera matrimonii ſuſtineat, ꝙ interim lucratur fructus rei
traditæ noīe dotis: non quidē ex titulo dotis, qui adeſſe non
pōt,vbi nō ſubeſt matrimoniū.l.fi. C.de dona.ante nup.l.3.de
iure dot.ſed ex titulo præſumptæ donationis:qm̄ mulier, quæ
beneficium recepit a viro, vr̄ fructus eidem ex cauſa remunera
tionis donaſſe : quia benefacienti benefacere debemus.l.ſed ſi
lege.§.cōſuluit.de pet. hære. & hoc caſu ſaluatur, quod voluit
Cy.in l.ſi pro te.C.de do.ante nup.ſic ergo in propoſito, ſi di-
cimus, ꝙ expēſas famulorum & equorū exhibuerit d.Hector,
quæ ſpectabant ad cām militarē,gratia cōicandi & donādi, cū
illas poſſet euitare,vt ſuperius dixi,eodē modo eſt præſumen-
dū,ꝙ do. Io. comes voluit donare, qđ ab eo eſt expenſum de
ſuo ſtipendio:quia iſta præſumptio oritur ex beneficio, quod
recepit a fratre.d.l.ſi vero. §.idem Papi. & per Docto. in locis
præal.& vbi ex parte vnius non eſſet donatio, nec eſſet etiā ex
parte alterius.Et propterea tunc hincinde daretur repetitio &
haberet locū diſpenſatio,ſicuti ēt dictū eſt.prædicta locū hn̄t,
qn̄ inter prædictos ſocios nō fuerit ſocietas omnium bonorū.
ſi verò omnium bonorum ſocii fuiſſent,facilius ēt prædicta ꝓ
cederent: quia d.Io.co. eo caſu obligatus fuiſſet ſua ſtipendia
4 †cōicare.d.l.cū duobus.§.ſi inter fratres.cum gl.& hoc clarius
voluit Bal.& Sal. in l.ſi patruus. C. com. vtriuſ.iudi. dicentes,
ꝙ non cōſideretur in caſu prædicto, an vnus lucretur plus q̄
alius,vel plus ponat in cōibus vſib.quam alius,vel plus expen-
dat quam alius: quia talia in ſocietate generali non attendun-
tur,ſed omnia ſunt æqualiter perficienda, vt ff. pro ſoc.l.ſi ſo-
cius pro filia.Nunc ſupereſt rn̄dere ad allegata in contrariū, &
in primis nō ob.dū dicebatur, ꝙ frater repetit oēm expenſam
factam in reb.cōibus,& circa perſonam fratris & ſuæ familiæ,
ſi modo expenſa nō ſit modica:quia hoc procedere poſſet, vbi
d.Io.comes ſolus de proprio expendiſſet.Nam iſto caſu ceſſat
oīs præſumpta donatio.l.cū de indebito.de prob.& ita decla-
rāt ēt Ang.& Alex.in d.l. fi. C.de collat. ſed vbi tantundem vel
plus recipit a fratre,prȩſumitur hincinde collatorū facta cōio,
& reciproca donatio,vt colligitur ex no.per Bal.in d.l.ſi pr̄no.
affectu.C.de neg.geſt.& per Ang.in d.l.ex duobus. ff.eo.tit.&
5 quia ſm naturam eſt, vt bene facienti † benefaciamus.d.l.ſed ſi
lege.§.cōſuluit.de pet. hær. ideo īter prædictos fratres mutuò
& viciſſim liberalitatē exercentes præſumitur donatio.d.§.idē
Papi.& no.in d.l.ſi donatione.C.de colla.& in l.quæ dotis.ſol.
mat.& per Bar.in d.l.ſi ante.eod.tit.Quinimmo vbi circa perſo
nam fratris & ſuæ familiæ,puta in neceſſariis ad victum,ſolus
d.Io.comes expendiſſet:adhuc tñ illud repetere nō poſſet, ex
quo in cōione bonorū pr̄norū permanebant,& ad vnum pa-
nē & vinū viuebant,ſm Bal.Raph.& Rom.in d.l.fi.C.de colla.
cuius opi.eſt cōmu.ſm Alex.ibi.& per Ang. in d.l.ex duobus.
quamuis aliter dici poſſet,vbi dicta cōio ceſsaret,& conueniē-
di ſocietas, quo caſu quædam allegata in cōtrarium procedūt,
& dato ꝙ d.do.Io.co.intelligeretur cōicaſse vel donaſse, quod
de ſuo expēdit, ex aduerſo quoq; d.D.Hector expenſas, quas
exhibere non tenebatur,repetere poſset,& hincinde cōpenſa-
tio facienda eſset,vt ſupra eſt plenius tactum.Et per prædicta
rn̄ſio colligitur ad no.per Bal. in l.filiæ. C.fa.erc.quia vt dixi,
Bal.loquitur,qn̄ vnus dūtaxat ex fratrib. expendit, & a fratre
nihil recepit:& hoc ēt caſu loquunt̄ Ang.& Pau.de Caſ.in l.fi.
C.de collat.adducti & allegati pro parte contraria,& Bal.in d.
l.ſi paterno.ſ.eo caſu,quo a filiis fratris operas non recepit:ſed
vbi illas fuit cōſequutus,tunc vult earū rōnē habendā, & ceſſa
re repetitionē.& hoc facit pro,& nō cōtra: quia & in caſo nr̄o
habuit do.Io.co.tantundē & plus a fratre.Nec huic ob.dū po-
ſtremò dicebatur, ꝙ d.Hector expenſas, quas fecit, reperitur
feciſse de fructibus cōis patrimonii, & propterea,ꝙ illas face-
re tenebatur,& eas repetere,non pōt,& ꝙ earū non ſit haben
da rō,ꝑ d.c.1.§.ſi duo fratres.de duob.frat.de no. bene inueſt.
& per no.ꝑ Bal.& ſequaces in d.l.fi.C.de collat.quia hoc pro-
cedere poſset,ſi tales expenſæ nō imminerēt ex cā militiæ. Sed
quia d.do.Io.co.habuiſset maiorem familiam, non quidē cau
ſatam ex aliqua obligatione,& ex ſuo facto vel contractu: ſed
quia habuiſset vxorem & maiorē numerū filiorū, & ſic hoc a
caſu potius contigiſset,ſed ex quo incœpit militare, obligauit
ſe ad expenſas famulorū & equorū, ꝑꝑ quas ēt recipiebat ſti-
pendiū,quod pro ſe retinebat, & in proprios vſus conuerte-
bat.Ideo ipſe ſolus ad expenſas imminētes ob id tenebatur:tū
quia eſt ſm naturā,ꝙ incōmodū recipiat ex ea cā,ex qua lucrū
capit. d.l.ſm naturā. de reg.iur. & quia obligationē cōtractā
ad dictas expēſas ipſe ſolus tenetur implere & ſoluere, ex quo
hoc non concernit communem vtilitatem, nec tendit ad com-
modum commune. d.l.iure ſocietatis. ff. pro ſocio, nec iſto
caſu aliquo modo loquitur Bal.& alii, in d.l.fin.ex quibus om
nibus circa præmiſsa concludo, ſicut ex iam dictis deprehen-
ditur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ratione conſanguinitatis donatio præſumitur.*
2 *Incertitudo non vitiat in dote & alimentis.*
3 *In neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit.*
4 *Compenſatio eſt quædam ſolutio.*

CONSILIVM CII.

CIRCA dubium,de quo quæritur,videtur ꝙ do.
Angela tanquā hæres Io.mariti ſui repetere, vel
conſequi non poſsit expenſas, quas fecit Io. cir-
ca Benedictum fratrē ſuū:quia ratione ſanguinis
1 †præſumitur id factum animo donandi.l.ſi ſer-
uus cōis.de dona.inter vir.et vxo.et no.Bar.in l.cū quid.ſi cer.

pet.in q.de eo,qui dixit, tolle istam pecuniam. Et hoc magis procedit,q̃n expédit frater circa personã fratris,puta in alimẽtis,sicut in casu nr̃o, sicut dicimus in alimentis præstitis a matre.l.aliméta.C.de neg.gest.cui quantũ ad tales expensas æquiparatur frater.& ideo,quod dr̃ de matre,locũ haberet in fratre ſm Gul.& Bal.in l.Nessennius.de neg.gest. & Bal.in l.filiæ. C. fam.erc.in 2.col.cũ quo simpliciter transit Alex.in l.si filius.in fi.C.de neg.gest.& probatur in l.ex duobus.§.si Titiũ.cũ gl.fi. ff.eo.tit.quã allegant prædicti.Sed præmissis non obst.contrarium puto verius.Nam Ioannes in diuisione recepit a patre ẽt partem bonorum, quæ de iure cõi peruenire debuisset ad Benedictum.Et promisit illi in necessitatib.subuenire, & de omnib.necessariis ei prouidere.Ioannes ergo alendo pomodũ dictum Benedictum,& expendendo circa personam eius,hoc fecisse præsumitur in dubio,ex causa promissionis præcedentis. l.triticũ.de verb.oblig.& quamuis tex.ille loquatur in simplici promissione facta sine causa,vt.s.præsumatur facta ex causa p̃cedẽti,idẽ tñ est in simplici datione vel traditione,vt.s.ex cã p̃cedenti in dubio credatur facta,quia datio & promissio æquiparantur.l.fi.C.ad leg. Falc.& per prædicta hoc ẽt in terminis voluit Alex.in l.a Titio.in vlt.col.de ver.ob. dũ limitat.l.nunquam nuda.de acq.rer.do. Nec prædictis ob. q̃ Io. esset obligatus,nõ quidẽ simpl̃r, sed prout quidam declararet, & sic q̃ ante illam declarationem non erat obligatus tanquam sua p̃missio esset conditionalis.l. fi.C. de contrah. emp.& l. si quis
2 arbitratu.de ver.obl.Quia† prædicta locum non hñt in alimẽtis, nec in dote, quorum promissionem incertitudo non vitiat,ſm Bar.& doc.in l.j.ff.sol.matr.& Alexa.& mod.in d. l. si quis arbitratu. sicut etiam dr̃ in legatis relictis ad arbitriũ tertij: quia non sunt conditionalia,sed pura.l.j.de leg.2.Idem ergo fauore dotis & alimentorum: & hoc modo etiam arguit Bar.in l.post dotem.sol.mat.Si ergo ex causa prædicta alimenta ministrauit,ex qua teneri credidit,cessat præsumptio dona-
3 tionis: quia in necessitatib. nemo † liberalis existit. l. ad rem legatã.de adim.leg.q̃ ẽt procedit,si adsit solum necessitas,ſm opi.quia cum ab aĩo pendeat credulitas obligationis,attenditur opi.ſm Bar.in l.si is qui putat.de acq.hær. & quia etiã donatio non præsumitur,vbi alia potest coniectura locum habere.l.cum de indebito.de prob.& l.si cũ aurum.de sol.& hoc ẽt in terminis nostris voluit Bal.in d.l.filiæ. C. fami.erci.dicens, q̃ alimenta non præsumunt̃ aĩo donandi per fratrẽ p̃stita, q̃n subest alia coniectura,nec ẽt extra causam alimentorũ est verũ,q̃ rõne consanguinitatis indistinctè præsumatur donatio, ſm Bar.& doc.in d.l.quæ dotis.sol.mat. qui spãliter loquit̃ in fratre,& rñdet ad l.si seruus cõis.de do.inter vir.& vx.Non p̃t ergo Bñdictus,vel hæres suus in donatione aliqua præsumpta se fundare: quia,vt dictũ est, præsumptio donationis cessat. Nec pôt a dictis expẽsis se excusare virtute promissionis ipsius Ioannis,de qua in diuisione.Quia cã,p̃p quã p̃misit, non est sequuta,iõ non tenet.l.2.& pe.& per totũ. de cõd. ob cau.l.2. §.fi. de donat. & quia ex quo illã promissionem impugnauit, nõ p̃t ex ea se fundare,vt in reg.ex eo.de reg.iu.in 6.& l. Papinianus §.meminisse.de inoff.test.& no.Bar.in l.post legatum in prin.de his quib.vt indig. & hoc ẽt locũ hẽt in alia instãtia, maximè inter easdem personas,& in eadem causa, vt.s.nõ possit in ea actu impugnato quis se fundare, q̃n impugnans obtinuit,ſm Inn. & do.Ant.in c.cũ olim.de censi.& ibi ẽt dicit, q̃ nõ pôt se fundare in tacita confessione Ioannis, vel sui hæredis,q̃ resultat ex p̃ductione dictæ diuisionis, allegãdo ad hoc Inn.in c.cũ venerabilis.de excep.quia reprobato & annullato instr̃o intelligit̃ ẽt reprobata dicta confessio accessoria,& cohæsiua ad instrumentũ. Et p̃ prædicta ad oĩa in ɔ̃riũ allegata colligit̃ rñsio clara,poterit ergo do.Angela nedũ consequi dictas expensas agendo,sed ẽt excipiendo:quia cũ sit condemnata ad fructus legitimæ,qui sunt consumpti, & sic cũ teneat̃ ad eorũ æstimationẽ, poterit de quantitate sibi debita occasione dictarum expensarũ opponere exceptionem compẽsationis, vt no.in l.diuortio.§.ob donationes.ff.sol.matr. quæ opponi potest etiam post sententiam ad impediendum executionem. l.2.C.de compensa.quia ſm Bal.& Sal.ibi:qui compensat, vr̃
4 exequi cum † cõpensatio sit quædam solutio.l.si debitori.qui pot.in pig.hab.& l.si peculiũ §.q̃ si hæredi.de sta.libe. & idẽ vult glo. & omnes doc. in c.suborta.de re iudi. & gl.in c.cum Io.de fide instr.& Bal.in l.peremptorias.C.senten.rescin.non po.cum concor.de quib.per Mod.in d.c.suborta. Non.n.per talem exceptionem dr̃ male iudicatum, & sic nõ impugnatur sententia,sed executio modificatur: ideo post sententiam obiici non prohibetur.l.ex diuerso.§.fi.& ibi Doc.sol.mat.& l.Nessennius.de re iud.& per Bar.in l.1. C.de iur.& fac.ign.idcirco in hoc puncto cõcluditur,vt ex p̃missis colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Contractus a minore factus,non seruata forma, an valeat, & an præsumatur dolo factus.& nu.6.& 9.*
2 *Propter dolum præsumptum iuramentum non ligat.*
3 *Quando aliquid directò non permittitur,sed prohibetur, permittitur tamen,quando venit in consequentiam.*
4 *Per legem ciuilem potest induci præsumptio doli & fraudis.& num.8.*
5 *Cõtractus iuratus an annulletur per statutum, & dicitur,quod non neque directò,neque indirectò.& nu.7.*
10 *Confirmatio statutorum refertur ad valida,non ad inualida.*
11 *Clausula,omnia & singula,quid operetur.*
12 *Iuramentum quando debet præstari tactis euangelijs, vel alijs scripturis.*
13 *Minor ætas solum probatur per scripturas.*
14 *Statutum exorbitans, & contra ius non debet extendi.*
15 *Minor qui contrahit cum aliquo bona fide: & iurauit se maiorẽ non potest dicere contractũ non valere ratione doli, nec ex defectu solennitatis.*
16 *Detegens suam turpitudinem non debet audiri.*

CONSILIVM CIII.

PONDERATIS omnibus, de quib. in themate, primo videndum est,& quidem non ab re, an iste cõtractus fuisset validus,quamuis de hoc nõ quæratur etiam si minor iste non iurasset se maiorẽ. & videt̃ prima facie dicendũ,q̃ nõ:quamuis ille iurauerit omnia & singula firma & rata habere, & in nullo ɔtrafacere vel venire &c. Ex quo non fuit seruata forma,quæ a statuto traditur in cõtra-
1 ctib.minorũ.& † qua nõ seruata statutum annullat contractũ, ẽt si iurm̃ interuenerit, quod præsumitur a statuto per fraudẽ & dolũ extortũ, & minorẽ inductum dolo ad iurandũ &c.p no.per Bar.in l.omnes populi.de iust.& iu.in 3.q.prin.vbi dicit,q̃ q̃n statutũ disponit, q̃ contractus minorũ ẽt iuratus nõ valeat sine cõsensu duorũ cõsanguineorũ,sed præsumatur initus dolo, seu q̃ intelligatur minor inductus dolo ad contrahẽ-
2 dũ:tũc valet statutum,& cõtractus non sortitur effectũ: quia p̃p præsumptum† dolum iurm̃ non ligat. c.cũ cõtingat. de iureiur.& c.licet mulieres.eo.tit.lib.6.& c.2.de pac.eo.lib.& idẽ tenet Bal.in l.non dubiũ.C.de legi.Bal.& Sal.in auth.sacramẽta puberũ.C.si aduers.vend.& Pet.de Anch. in c.canonum statuta.de cõsti.in 6.q.prin.& Card.in d.c.cum contingat.& Pet. de Anch.in consi.331. Visis facti narratione &c.& Imo.vr̃ ẽt cũ Bar.transire in d.c.2.& Pau.de Cast.in l.fi.qui satisd.cog.& Alex.in consi.151.Viso themate &c.6.vol.dicens ẽt, q̃ ista vr̃ esse cõis opi. & q̃ nõ obst.rõ quorũdam tenentium cõtrariũ: qui dicunt,q̃ per indirectum permitteretur laicis statuere super iur̃o,q̃ directò facere non possunt,ſm Host.& Io.And.in c.quemadmodũ.de iureiur.contra reg. cũ quid vna via.de reg. iur.in 6.q̃m licet quando aliquid directò non permittatur,sed
3 prohibeatur,tamen permittitur,quando venit† in consequentiam necessariam alterius actus permissi,ſm Dy. & Bar.in l.1. in prin.de author.tut.per illũ tex.& l.si vnus.§.illud.de pact.& per no.per Cy.in l.3.C.de iud. sed in proposito per legem ciui-
4 lem potest† induci præsumptio fraudis.& doli.l.Lucius.§.omnes.quæ in frau.cred.l.Iulianus.§.si venditor.de act.empt.l. si non conuicii. C.de iniu.& l.1. C.ad leg. Cor.de sica.& l.dolum.cum ibi no.C.de dolo.ergo si permissum & licitum est inducere præsumptionem doli in actu, resultat in consequentiã necessariam, q̃ iuramentum interueniens in tali actu, in quo censetur esse dolus,non est seruandũ,& sic per hoc non aperitur via periuriis.d.l.fi.qui satisd.cogan.iuncto d.c.2.de pact.& d.c.cum contingat. Vel secundo potest respondere, secundum Alex.per.not.per Dyn.in d.c.cum quid.q̃ illud,de quo ibi,locum haberet, quãdo aliquid prohibetur in odium ipsius prohibiti.

habiti.l.ſcire oportet.§.ſi mater.de tuto. & cu.da. ab his.l.non
eſt ambigendũ.§.vbicunq;.de bon.poſſ. ſecus ſi ob odium pro
hibentis.l.1.§.ſed videndũ. de ſucce. edic. & l.quoties duplici.
de reg.iur.cum aliis alleg.per Dy.in d.c.cũ quid.ſed ꝙ ſtatuen
tes prohibeantur ſtatuere, non fit in odium ſtatuentium rõ
ne alicuius delicti vel alterius odii, ſed ſolum ratione defectus
cauſæ efficientis:quia ad illos nõ pertinet tractare de ſpiritua
lib.vel depẽdentib.ab eis.c.2.& c.5.de iud. & cũ prædicta opi.
Bar.in d.l.oẽs populi. tranſit etiam Alex. in cõſi.196. Perſpe
ctis narratis &c.in 6.vol.vbi ſimiliter rñdet ad contrarium,de
quo in d.c.cũ quid vna via.& plus etiam dicit Alex. in d.conſi
5 liis,ꝙ qñ ſtatutum annullat † contractũ non ſeruata certa ſo
lennitate,põt ẽt diſponere,ꝙ nõ valeat iurm, per no. per Bal.
in d.l.oẽs populi.& in d.l.non dubiũ. & in l.pactum.C.de col
la.in 1.col. in 6.& 21.q.& in c.1.§.item,ſacrã. de pace iura. fir.
& per Imo.in d.c.cũ contingat.in 3.membro,cũ aliis concor.
de quib.ibi per eum latius. Sed præmiſſis non obſtantib.con
trarium puto verius,& incipiendo ab eo,quod vltimo loco eſt
6 allegatum in contrarium, dico,ꝙ qñ contractus † minoris eſt
nullus ex defectu ſolennitatis validatur iuramento.auth.ſacra
menta puberum.C.ſi aduerſ.vend.& ibi hoc ẽt tenet gl.cũ qua
cõiter tranſeunt Doct. & probatur in d.c.cũ contingat. vbi ẽt
Doct.idem tenent,& in c.quamuis.de pact.in 6.Nec ẽt dictus
contractus iuratus poteſt annullari per ſtatutũ ẽt ſi verba ꝓ
7 hibitiua † ſtatuti referantur ad perſonã minoris, ſm Fulg.Sal.
& Pau.de Caſt.in d.auth.ſacrã puberum. Ant.de Butr.Ioan.de
Lig.Imo.& Abb.in d.c.cũ contingat. & Pau.de Caſt.in l.fi.qui
ſatiſd.cog.& Cum.in l.ſi qs pro eo.in prin.de fideiuſ.licet Bar.
ibi aliter dicat.& prędicta opi.contra Bar.eſt cõis,ſm Alex.in
conſi.126.1.vol.qui idem tenet. & idem ẽt vult Are. in conſi.
52.In cauſa magiſtri Blaſii &c.qui etiam dicit, hanc eſſe cõem
opi.per rationes,quas prædicti allegãt latè in dictis locis:quæ
videri poſſunt.& idem eſt etiam,ſi ſtatutum annullaret expreſ
ſe iuramentum quia hoc facere non poteſt principaliter diſpo
nendo ſuper iuramento,ſm Barto. in l.oẽs populi.in 2.q.3.q.
prin.de iuſt.& iure.& cano. communiter in d.c.cũ contingat.
& Pau.de Caſt.in d.auth.ſacramẽta. & Alex. qui idem tenet in
conſi.69.Viſo inſtrõ &c. 1.vol. & in conſi. 38. Viſa petitione
Antonii de Roma &c.3.vol.vbi dicit opin.Barto.in hoc in d.l.
omnes populi.eſſe commu.& Are.in conſ.8.& per hæc patet,
ꝙ opi.Bar.contraria,& ſequacium, in multis locis, de quib.ꝑ
Alex.in cõſiliis in contrarium allegatis, non eſt vera. & ad ra
tiones prædictorum reperitur rñſum in locis ſupra dictis, &
maximè per Alex.Reſtat ergo videre, an ſtatutum per indire
ctum poſſit tollere vires iuramenti interpoſiti ſuper cõtractu:
puta fingendo vel præſumendo, ꝙ contractus dicatur factus
per dolum,vel metum:& quamuis Bar.in d.l.omnes. in q.præ
dicta teneat ſic,cũ quo multi in contrarium allegati tranſeunt,
tñ in caſu noſtro contrarium eſt verius. Nam Bart.loquitur,
qñ ſtatutum fingit,vel præſumit circa contractum, & ſic circa
actum temporalem,cui annexus eſt actus ſpiritualis,hoc eſt iu
ramentum: ſed in caſu iſto ſtatutum principaliter præſumit,
vel fingit circa actum ſpiritualem.i.circa iuramentum, præſu
mendo illud per fraudem & dolum extortum,& minorem do
lo inductum ad iurandum,vt in themate mihi tranſmiſſo con
tinetur, ideo ſtatutum non potuit circa iuramentum præſu
mere ad effectum,vt iurans non obligetur ad obſeruantiam iu
ramenti,ſm Abb.qui ita no.declarat dictum Bar. in c.eccleſia
S.Mariæ.de conſti.dicẽs, ꝙ non valet lex ciuilis præſumptiuè
diſponens in materia ſpirituali,ẽt ſi non reperiatur lex canoni
ca in contrariũ:quia cũ de iſtis non poſſit ſęcularis cognoſce
re,multo minus poterit ſtatuere:& ad hoc allegat Fed.in con
ſil.69.Apparet quædam lex &c.vbi dicit,non valere ſtatutum
laicorum,per quod ex certis coniecturis contractus præſuma
tur vſurarius,cũ quo ẽt tranſit Abb. in d.c.cũ continga t. circa
16.col.& Pau.de Caſt.in conſi.71.Viſis & ponderatis.& ſub
dit Abb.in d.c.quæ in eccleſiarum.ꝙ iſtud eſt, qñ ſtatutũ prin
cipaliter diſponit circa actum ſpiritualem:ſecus ſi diſponat ſu
per actu temporali, cui ſit annexus ſpiritualis. qui ita intelligit
& ſaluat dictum Bar.in l. omnes populi. cũ quadam tñ reſtri
ctione,vt ſtatim dicam.& ſic vult Abb.manifeſtè,ꝙ dictũ Bar.
procedat,quando præſumptio ſtatuti eſt circa contractum, &
non qñ eſt ſolũ circa ipſum iuramentum,pręſumendo.ſ.illud
eſſe extortum per dolum.& quamuis Pau.de Caſt.in conſ.98
Notandũ eſt,videatur intelligere,ꝙ Bar.velit ſtatutum valere
qñ ẽt fingit expreſsè ſuper iurõ:tñ re vera Barto.loquitur, ut
refert Abb.in loco præal.et ẽt in caſu,quo Bar.vellet,quod di
xit Pau.de Caſt.tñ ipſe fatetur,ꝙ de dicto Bart.eſt dubius,per
d.c.cũ quid vna via. & ſic inclinat in hanc partem, ꝙ tunc ſta
tutum non valeat.Et dato ẽt, ꝙ ſolum præſumptio ſtatuti ver
teretur circa contractum iuratum, & non circa iuramentum,
adhuc tñ nõ valeret ſtatutum,ſm Ray.& Alber.de Roſ. in d.l.
omnes populi.& Pau.de Caſt. in d.auth. ſacramenta puberũ.
& præſertim iſtud eſt verum, niſi ex iuſta cauſa apparenti &
veriſimili ſtatutum præſumat,ſm Abb.in diſpo.ſtante ſtatuto
&c.vbi dicit,ꝙ ſtatutum præſumens ſimulationẽ ad irritandũ
iuramenta minorum, debet habere apparentem & veriſimi
lem cauſam ſuſpicandi ſimulationem: & cauſa non apparente
non valet,eſt aũt iuſta cauſa, ſi in loco illo ex frequenti homi
num malitia conſueuerunt tales ſimulationes vſitari, et idem
tenet Ant.de Bu.in d.c.cũ contingat.et ibi etiam per Abb.et ꝑ
eum in d. c. eccleſia S.Mariæ. quia aliàs poſſet lex præſumere
ſimulationem in fraudem iuramenti.et allegat Anto.de But.in
d.cũ contingat.et idem ẽt vult Abb.in conſ.71. Quinq; dubia.
in 1.vol.et diſpu.prædicta.et iſtud confirmatur. Nam Bart.in
d.l.omnes populi.& in q.præallegata vult, ꝙ licet non valeat
ſtatutum diſponens,ꝙ ſi creditor intra 10.annos non petierit
debitum,excludatur, & hoc propter malam fidem debitoris.
Si tñ ſtatutum fingeret illum contractum eſſe ſimulatum, va
leret ſtatutum, quia tũc excluderetur peccatum, nihilo minus
Abb.in dicta diſput.ſtante ſtatuto municipali &c.char.3. verſ.
ex quo concluditur &c.per plura concludit cõtrarium. & ſic,
ꝙ ſtatutum nõ poſſit inducere dictam præſcriptionem cum
8 mala fide,præſumendo † ſimulationem,& idem vult Bal.in au
then.ad hæc.C.de vſur.col.5.quia authoritas ſtatuti nõ poteſt
eneruare rationem naturalem,& ipſam veritatem per quæcũ
que verba loquatur,ſiue diſponendo,ſiue fingendo. Nam ſem
per veritas præualebit,ex qua cauſatur denunciatio euangeli
ca.allegat Innoc.in c.quia plerique.de immu.eccl.& idem vult
etiam Abb.in c.quod clericis.de fo.comp.niſi ſtatutum præſu
meret dictam ſimulationem ex cauſa rationabili.& Pet.de An
char.in reg.poſſeſſor.de reg.iur. in vlt.char.dicens, ꝙ contra
hens,qui ſcit nullam ſimulationem interueniſſe in contractu,
non eſt tutus a peccato,licet ſtatutum illam fingat.quod ergo
dicitur de ſtatuto inducente præſcriptionem cum mala fide,
præſumendo ſimulationem,idem eſt dicendum de ſtatuto pręſumente fraudem,vel dolum in contractu minoris iurato. Et
ſic,ꝙ vtroq; caſu ſtatutum non valeat, præſertim quando de
apparenti,& iuſta cauſa non conſtat: quia iſtos duos caſus æq
parat Bar.in d.l.omnes populi. & quod dicit de vno, dicit etiã
de alio.& per prædicta ſatis conſtat, ꝙ iſta eſt magis cõis opi.
et maximè canoniſtarum quib. eſt ſtandũ in hac materia iurĩ:
quicquid dicat Alex.in cõſiliis in ꝯtriũ alleg. Et adhuc iſta opi.
confirmatur: quia ſi ſtatutum ſimpliciter præſumeret dolum
vel fraudem, & de iuramento non faceret mentionem,intelli
geretur ſtatutum, qñ ſuper contractu non eſſet appoſitum iu
ramentum,& ad caſum,in quo non eſſet iuratum, reſtringere
tur,per no.per gl.in d.auth.ſacramenta.et ſentit Io.And. in ti.
de ſent. §.vt autem verſ. hoc autem notandũ etc. vbi refert ita
diſputando tenuiſſe Nic.de Mat.et Iac. de Belui. et idem vult
Fed.in conſi.272. Factũ tale eſt etc.et Alex.conſi.37. Viſo &
oportunè diſcuſſo etc.col.antep.2.vol.Si vero ſtatutum loqui
tur etiam de contracta iurato,et tunc ſtatutum dicitur ordina
tum directò ad irritandum iuramentum: quamuis præſumat
ſuper contractu,et circa cõtractum: quia talis præſumptio re
ſpectu ſolius cõtractus,iurõ circumſcripto,non eſt neceſſaria
ad annullandũ cõtractũ principaliter:quia abſq; præſumptio
9 ne eſt nullus,ex quo præſupponitur † ſolennitatem ſtatuti, vel
iuris cõis non fuiſſe ſeruatam.l.cum hi.§.ſi prætor.de tranſac.
Ideo ad huc effectum non poteſt dici, ꝙ talis præſumptio ſit
inducta a ſtatuto.l.quia ratio. de condi.inſtit.et per Bart.in l.
non dubium.C.de legi.et per conſequens neceſſariũ eſt dice
re,ꝙ præſumptio inducatur ad effectum tollendi vires iurĩ, ex
quo ad aliud, vel ad alium effectum non poteſt dicta præ
ſumptio referri, argu. l.2.de libe. et poſthum. et l.fundus qui
locatus.de fund. inſtr. Cum ergo dicta præſumptio ſit ordi-

nata ad tollendũ iuramentũ,statutũ dr̃ dare materiã delinquẽ di,qm̃ per illud aperitur via periuriis: quia ergo dictum statutum dat materiã delinquendi, non valet,per no. per Bar.in l. cũ lex.de legi.& hac rõne dicũt et cõiter Docto. in l.pen.ff.de test.non valere statutũ, ꝙ spurius succedat patri. & ex hoc sequitur,ꝙ ad c.cũ quid vna via. quod allegatur contra Bart.nõ est bene rñsum per Alex. in consiliis allegatis in contrarium, per no.per Dyn.& Bar.in l.1.in prin.de iureiur. quia illud,qđ ibi dr̃,non procedit, qñ per illud quod venit in consequentiã, daretur materia delinquendi,per prædicta,& arg.l.conuenire. de pac. dota. & in l.iure gentiũ. §.illud.de pact.præterea dicta rñsio põt procedere,qñ super illo cõsequenti potuisset per legẽ sic directò & expressè statui,ꝙ nõ est in casu nostro,in quo ex inhabilitate personæ non põt laicus super iuro disponere directò.Nam sicut,de iuramento,vel alio actu spirituali non potest ẽt incidẽter conoscere.c.tuæ. de ord. cogni. & c.lator.qui fil.sint leg. multo minus põt super hoc ẽt in consequentiã disponere,ſm Abb.in d.consi.71.& prædicta procedũt ẽt si statuta fuissent nedum ab epõ, sed ẽt a sede Apostolica confirma
10 ta:dicta confirmatio † referretur solum ad statuta valida, & non ad illa,quæ disponunt super iuramento , quæ sunt inualida,per no.per Doc.in l.legata inutiliter.de leg.1. & in specie ꝑ Alex.in cõsi.50.Viso instrumento.2.vol.maximè dum allegat no.per Inn. Io.And.& Ant.de But.in c.dudum. de deci. & idẽ tenuit super eodem met casu Aret.in cõsi.8.Nec solus eps posset cõfirmare statutum laicorum tollens vires iuramenti directè vel per indirectũ,per no.per Spe.in tit.de leg.§.nunc ostẽdendũ.vers.24.& est etiam dicendũ, ꝙ isto casu statutum non præsumat dolũ vel metũ,prout etiam dicetur inferius. Sed ꝓsupposita validitate statuti,de qua non quæritur,in dubiũ reuocatur,vtrũ minor, qui in contractu ipso iurauit se maiorẽ, admitti debeat ad probandũ minorẽ ætatem ad effectum , vt possit dicere contractũ nullũ.Est igitur primo videndũ, an dicatur iurasse se maiorem, & conclusiuè loquendo indubitanter credo,ꝙ sic. Nam in principio instrumẽti dr̃, ꝙ Odoricus asseruit se maiorẽ,nec ibi dr̃, ꝙ iurauerit se esse talem . sed in fine contractus & instrumẽti ponitur hæc clausula, videlicet, & vlterius ad maius robur, & testimoniũ omnium & singulorum præmissorum prædicti dñi cõtrahentes manib. tactis scripturis ad sancta Dei euangelia iurauerunt prædicta omnia & singula per se dicta & promissa suprascripta in hoc præsenti instrumento contenta fuisse, & esse vera, singula singulas & congrua congruis referendo, & illa firma,rata, grata habere, tenere,attendere,obseruare, & adimplere, & in nullo contrafacere sub pęna periurii &c. Cum ergo iuratũ sit,oĩa & singu-
11 la esse vera &c.ista clausula refertur†etiam ad assertionẽ Odorici dicentis se maiorem. & ita in specie præsupponit Petr. de Anch.in consil.128. Legitur in canone &c. ad hoc tamen nihil allegat. & facit etiam , quod de clausula dicit in simili Are. in consi.17.& idem vult Alex.consi.17.in 1.col.3.vol.dicens, ꝙ dicta clausula refertur ad oĩa , quæ principaliter seu accessorie in ipso instrumento narrata fuerunt.per no. per Bart.& omnes,in l.si cui serui.§.si filio. de leg.1.arg.l.fin. de fideicom. libe.pro ista opi.allego gl. in c.vt circa.in princ.de elec.in 6.in vers.omnia & singula quæ vult, ꝙ si quis iurat omnia & singula esse vera, & quod clausula hmõi refertur ad delictum, & ad omnes qualitates & circunstantias delicti specificati. & in casu nostro istud nullum habet dubium duplici respectu . Et primo dũ dicitur, & alterius ad maius robur & testimoniũ præmissorũ &c. certum est autem,ꝙ si dicatur per hoc minorem iurasse se maiorem , istud tendit ad maius robur contractus.l. si alterius.C.si mi. se maio. dixerit. ergo ad dictam minoris assertionem debet etiam referri hoc iuramentum . Secundo,qa iurauit omnia a se dicta & promissa fuisse vera . Nam sub illo verbo,dicta, comprehẽditur simplex assertio minoris,per tex. vbi hoc est expressum , in l.sciendum. §. dictum, de ædil. edic. vbi dicitur,ꝙ dictũ intelligitur,qđ verbotenus pronunciatur, & nudo sermone finitur.& ibi ẽt declaratur , ꝙ dictũ differt a promisso,& in quo differat: vnde cum iurauerit a se dicta & promissa esse vera , & obseruare , possunt dicta verba referri nõ solum ad contractum,& ad contenta promissa in illo:quia contractus,& alia oĩa venerunt appellationẽ promissorũ:sed ẽt referri debet ad illam simplicem assertionem, quæ appellatur dictũ,qđ differt a promisso.d.§.dictũ.et per quæ hæc tolluntur oĩa, quæ adduci possent in contrariũ , et ad primũ dubiũ remanet rñsum.Super secũdo,an†iurandũ sit tactis euan-
12 geliis,an verò sufficiat,ꝙ præstetur tactis aliis scripturis.et cõcluditur super hoc,ꝙ aut defertur ex necessitate , sicut est iuramentũ solenne,ꝙ deferri dẽt de iure,puta testi,vel iuramentũ calumniæ,vel ex forma statuti: et tunc dẽt præstari tactis sacrosanctis euangeliis. 1.q.7.quoties cordis oculus.11.q.1.testimonium.per Host.& Docto.in c.& si Christus.de iureiu.& Pau.de Cast.in l.iurari.in prin. eo.ti. allegat gl.in c.vt circa. de elec.in 6.nisi esset cõsuetudo, ꝙ præstetur super aliis scripturis: quia tunc standum esset cõsuetudini , ſm Abb. in d.c.& si Christus.per c.fi.de cõsue.Si verò iuramentũ differtur voluntariè a parte parti,vt in casu nostro,sufficit iurare super alio libro:quia habet respectus ad euangelia,ſm gl.in auth.iusiurã. in prin.in ver.quatuor.quæ ẽt dicit, ꝙ cõsuetudo ita interpretatur.& de cõsuetudine idẽ dicit gl.in cle.1. de hær. & idẽ dicit Pau.de Cast.& Alex. in d.l.iurari. cũ aliis concor. de quib.ibi per eos:quia ergo de cõsuetudine iuratur tactis ẽt aliis scripturis,illi est standũ,ſm prædictos,quinimmo si minor iurauit se maiorem non tactis ẽt scripturis , sed verbaliter tantum , hoc sufficit quantũ ad hoc , vt nõ possit minor probare se minorẽ per testes,sed solũ potest tunc ꝓbari minor ætas per instr̃m. l.si alterius.& ibi per glo.& alios.C.si mi.se mai.dixe . Sed an si dixerit se maiorem iuro corporaliter præstito excludatur nedum a beneficio restõnis in integrũ,sed ẽt a iure dicendi contractum nullum ex defectu solennitatis requisitæ a statuto. & vr̃ quòd possit probare se minorem ad finem,vt possit dicere de dicta nullitate contractus,ſm Io. And.in Spe.in ti.de sentẽ. §.vt aũt.in prin. qui refert Nic. de Matta. quem sequitur, disputando tenuisse,quòd dicto casu minor sit tantum exclusus a beneficio restitutionis in integrum,per d.l. si alterius. & nõ a facultate dicendi instrumentum nullum,de quo non loquit̃ lex prædicta.& idem ẽt tenet Pau.de Cast.in d.l.si alterius,quã legit cum præcen. & cum ista opinio. transit ẽt Romanus in consi.12.Viso facto proposito,&c.Sed præmissis non obstã. in casu isto contrarium arbitror verius.& in primis dico,ꝙ ẽt
13 si minor ætas posset probari ad † effectum dicendi contractũ nullum,non tñ probari posset per testes, sed solùm per instrumentũ,per d.l.si alterius, à qua circa modũ ꝓbandi nõ est recessum per statutum,qñ ille,qui iurauit,postea vult dicere se minorem esse:vnde quò ad probandum minorem ętatẽ ẽt dicto casu,& ad effectum prædictum locum hẽt.d. l. si alterius, ſm Pet.de Ancha.in consi.228.Legitur in canone &c.col.2.q. etiam dicit hoc esse certum.Et alia rõne non p̃t etiam isto casu probari minor ætas per aliquod genus probationis ; quia non tantũ iurauit iste minor se esse maiorẽ, sed etiam omnia iurauit & singula firma,rata & grata habere & adimplere, & in nullo contrafacere vel venire &c.& sic fuit duplex iuramentum, s.de p̃nti,& de futuro.Ideo ex hoc vltimo iuramento de futuro repellit a iure dicendi contractũ nullũ,auth.sacramẽta puberũ.C.si aduer.vendi.& ibi no.per gl.& doc.magis cõiter,quæ locũ habet ẽt eo casu,quo minor non iurauit se maiorem.quæ maior ætas ꝑ ꝑ iuramentũ illius præstitum tꝑe contractus ꝓbari non põt,nisi doceat se errasse,vel contrahentẽ secum sciuisse illum esse minorem.sed opi.Io. And. posset forsan esse vera,qñ solùm iurasset se esse maiorem,ſm Pau. de Cast.in consi.141.Visis & consideratis &c. Nec ob. ꝙ statutum prædictum præsumat iuramentum illud de futuro fuisse extortum per dolum uel metũ : quia,vt superius dictũ fuit & probatum,per statutum laicorum non potuit sic præsumi ad effectum tollendi uires iuramenti, nisi ex iusta causa , q̃ debet extrinsecus ꝓbari,& aliter quã ex verbis narratiuis & assertiuis ipsius statuti,ut dicit ẽt Abb.in d.consi.71. unde, ſm Pau. de Cast.in d. consi.ex duobus capitibus simul iunctis, hoc est duplici iuramento prædicto excludi debet Odoricus,qui non excluderet ex altero tm̃,arg.l.Gallus.§.ille casus.đ li.& posth. qm̃ si iurasset solùm se maiorem, per illud non impediretur dicere contractum nullũ : quia directò ad hoc non tendit illud iuramẽtũ.Nec ẽt ex alio tm̃ de futuro non prohiberetur probare minorem ætatẽ; quia super illa non fuit iuramẽtum interpositũ:sed ex vtroq; iuramento simul iũcto,nõ dẽt audiri volendo pobare minorem ætatẽ . Quinimmo ẽt si primũ non

non fuisset præstitum, excluderetur ēt per vltimū: quia per illud contractus fuit validatus non obstante defectu formæ.d. auth.sacramenta puberū, non obstante ēt statuto præsumente iurm fuisse extortū dolo vel metu: quia hoc vt dixi, fieri nō potuit sine iusta & apparenti causa, quæ præsumptio doli inducitur per statutū, quod solū præsumit circa iurm de futuro interpositū super contractu, & nō circa iuramentū aliud de præsenti, per per quod iurauit se maiorē quia non est sup cōtractu interpositū, nec parte illius, sed præcedit contractum, nec ad illud debet statutū extendi, arg. l.3.§.hæc verba. cū ibi no.de neg.gest.ſm Abb.in consi.71. Quinq; dubia &c.Et hac ēt rōne dici pōt ꝙ statutū, quod præsumit dolū super iuro de futuro & interposito super contractu, non habeat locū qñ simul concurrit iurm de præsenti & de futuro, vt scilicet tunc cesset præsumptio statuti ēt quo ad prædictum vltimum iurm de futuro: quia statutum loquitur de iuramento præstito ab illo, qui contraxit tanquam minor, & qui minorem se dixit. & non qñ contraxit tanquam maior & iurauit se maiorem:

14 qm̄ statutum hoc exorbitans & contra ius non † debet extendi ad istum casum omissum.l.quicquid adstringendæ. de ver. ob.& in quo est diuersa rō: quia qñ simpliciter minor iurauit non cōtrauenire ꝯtractui & promissa implere, contrahens cū illo est certus de minori ætate.& quantū ad hoc nō decipitur. Sed alio casu, quo iurat se maiorē cōtrahens, cū illo facilius inducitur ad cōtrahendū, qui forte aliàs nō cōtraxisset, si sciuisset illū esse minorē, vel saltē credendū, ꝑ cōtrahendo formam statuti, quā omisit, credēs assertioni & iuro aduersarii nō omisisset, si minorē illū sciuisset: quia præsumptio est, ꝙ noluerit facere cōtra legē, arg.l.meritò. pro soc.& per not. per Bart.& clarius per Soc.in l.cū senatus.de re.du. & est præsumendū, ꝙ voluit facere actū validū, per no.per Bar. in l.Sciæ. §.Caio. de fun.instr.arg.l.quoties.de verb.obl.nec illi pōt imputari, ꝙ minori asserenti se maiorē crediderit; quia ei, qui credidit assertioni aduersarii, nō pōt imputari, ꝙ fuerit nimiū credulus.l.2.cū gl.qñ act.de pecu.est annal.& probatur in l.1.in prin. de eo, ꝑ quē fact.erit, cū gl.& ibi ꝑ Bar.& alios, & per eū in l.errore.C. de iur.& fac ign.& l.nō fatetur in prin.de cōfessis, & in l.Celsus de vsucap.& ista rō, iudicio meo, ad ꝑpositū est verissima, quæ tanto magis procedit, si minor in dubio præsumatur iurasse per dolū, de quo statim dicetur: quia non est rōnabile, ꝙ statutū voluerit præsumere in fauorē dolosi, ꝙ iurm de futuro interpositum super contractu præsumatur per dolū vel metum extortū: quia daret materiam deierandi, & delinquendi: ꝙ ēt facere non pōt, vt dixi. Præterea qñ minor per dolū iurauit se maiorē, & ille, qui secū contraxit, erat in bona fide, tunc

15 † valuit contractus rōne doli, nec pōt nunc minor ex defectu solēnitatis dicere contractū nullū, ſm Nic.de Matta.quem refert & sequitur.Io.And.in d.tit.de sent.§.vt aūt.in prin. per l.1. §.an in pupillum.ff.deposi.& idē vult Pet.de Anch. in d.consi. 227.& Abb.in d.consi.71.& dicūt ēt prædicti, ꝙ in dubio minor præsumitur animo decipiendi alterū iurasse se maiorē, ꝑ no.per gl.in d.l.si alterius. quæ idem tenet.& quamuis Pet.Cy. & Bar.dicāt cōtrarium, alia tñ opi.vr̄ verior, ſm Pau. de Cast. in d.consi.quam ēt sequitur Spe.de resti.in integ. §.2.versi. sed nunquid contra hoc &c.Et in casu nostro præcipue istud est verū, ex quo incontinenti, & intra triduum (vt narratur) cœpit cōtrarium hoc est se minorem dicere, qm̄ ex tali temporis breuitate præsumi debet, ꝙ dolosè est mentius, arg.l.si ventri.§.in bonis.de priui.credi. per Barto.in l.2.C.de repu.hæredi.& in l. post contractū. de dona. Sed ēt dato, ꝙ iurauit se maiorē per errorem, vel per simplicitatem, & ita præsumatur in dubio, ſm opinionē Bart.& antiquorum in d.l.si alterius: tamen obligatur dicto iuro, adeo ꝙ nō potest contrauenire absq; reatu ꝑiurii, ſm Imo.in d.c.cum contingat. versus finem tertii membri.sicut ēt dicitur de iuro per metum extorto per ea, quæ hn̄r in c.si vero.de iureiur. & per Inno.in c.ad aures, quod metus cau.Et licet dubitet Imo.in loco prædicto, & in c.cum causam. de empt. & vend.an ratione talis erroris debeat concedi absolutio a iuramento per episcopum, tñ in casu nostro non debet concedi, attento ꝙ dictus Odoricus prius venit contra iuramentū, & fuit periurus allegando se minorem contra illud, ꝙ iurauit absolutione prius non impetrata: quia absolutio non debet concedi ei, qui prius venit contra iurm, ſm Fede.consi. 30.Factum proponitur &c.& Imo. in c.debitores.de iureiur. & Abb.in c.2.eo.ti.cum cōcordantiis, de quibus ibi per Mod. & ita ēt per prædicta concludit Alex.in specie.d.cōs.17.col.j. qui loquitur de illo, qui iurauit per errorē.& vult, ꝙ ante absolutionem obtentā non possit venire contra iurm: & ꝙ si cōtraueniat, non possit postea absolutio cōcedi. vnde quamuis sit vera opi.Io.And.in d.§.vt autē.s.ꝙ ille, qui iurauit se maiorē, solum excludatur à beneficio restitutionis, & nō a iure dicendi cōtractū nullū ex defectu solēnitatis. Istud tñ debet intelligi, qñ fuit prius absolutus, vel saltem habilitatus quo ad effectū agendi, vel probandi se minorē, per no per Old.in consi. 120.& Pau.de Cast.in consi.216.Circa primū &c.sed vbi antequam absoluatur, dicat & probare velit se minorē, non debet per iudicē audiri, sed repelli: ne sit author ꝑiurii, vt ibi ꝑ Pau. de Cast.& in d.cōs.141.& probatur ex no.per Bar.in l.vbi pactum.C.de transa.vbi vult, ꝙ si ille, cui factū fuit pactū de nō petendo, promittat & iuret de illo pacto nō opponendo, nihil dicere, vel opponere, vel in iudicio nō allegare, tūc iudex non audiet illū cōtra suū iurm, alleg.d.auth.sacra puberū.Et ex alio ēt nō dēt isto casu Odoricus audiri allegando se minorem cōtra proriū iurm: quia non solum iurauit se maiorē per illam clausulam, oīa & singula dicta fuisse & esse vera, sed etiam iurauit oīa et singula dicta rata, grata habere, tenere, attendere, et obseruare, et in nullo contra facere &c. sic dicitur iurasse, ꝙ nō allegabit se minorē, et ꝙ nihil opponet de minori ætate: quia aliàs nō diceret habere rata, et grata per eū dicta etc.et sic iurauit se maiorē et ēt iurauit, ꝙ nō allegabit se minorem. Volendo ergo venire cōtra hoc vltimum iurm, prout venire dicitur, allegando se minorē, nō dēt audiri per iudicē, ſm Bar. quasi in terminis in d.l.vbi pactum. nec isto casu loquitur Io. And.in loco præalleg.sed solum qñ iurauit simpliciter esse maiorē, et nō qñ iurauit ēt nō allegare se esse minorē, et de minori ætate non opponere.et istud ēt probatur ex no. per Imo.et Alex.in l.nemo pōt.de leg.1. et in l.Seius et Augerius. ad leg. Falc.per Abb.et Imo.in c.ad nostrā.de emp.et vend.vbi dñt, ꝙ licet simplex iuramentū simulatū, per gl.in l.3.C.plus vale. qđ agi.Si tñ iurauit ēt oīa, et singula fuisse et esse vera, non debet audiri contra propriū iuramentū: quia allegaret suā turpitudinem, ꝑ no.per Bar.in l.fi.C.de non nu.pec.et in l.aliàs.de iureiur.ergo idē formaliter in casu nostro: vt.s.simplex iuramentū de maiori ætate non excludat iurantem a iure dicendi nullū. Si tñ iurauit ēt oīa et singula fuisse et esse vera, non debet audiri per ꝑdicta, et per no.per Roma. in consi.326. In præsenti consultatione etc. vel saltem antequā audiatur, debet peti absolutio ab hoc vltimo iuramento, et de inde ēt ab alio, per no. per Bal.in repetitio.l.2. de iureiur. circa 10.char. vers. quo ad istā primā.q.etc.et Bal.et Imo.in l.hæc scriptura.de cōd. et demon.et Fel.in c.debitores.de iureiur.col.pe ver.tertio q̄ro etē. ꝑ Imo.in d.l.nemo pōt, et in d.c.ad nostrā. Vltimo dici ēt pōt, ꝙ Nic.de Matta.et Io.And.in loco præallegato loquūtur, qñ minor iurauit simpliciter se maiorē, quod est intelligendū, qñ iurauit verbotenus.et ēt Iaco. de Belui. quē ēt refert Io. And. loquitur, qñ non fuit iuratū, vt ēt dicit Pau.de Cast. in d.consi. 141.et Cor.in consi.121.in 3.vol. Sed qñ iuramentū fuit corporaliter præstitum, tunc iuranti nullū superest auxilium. d.l. si alterius.in fi.quæ verba vniuersalia excludunt iurantem, ēt a

16 iure dicendi nullum, ſm eū.† Quia ergo Odoricus non debet audiri cōtra propriū iuramētū, vt est clarè probatū, nō dēt admitti ad probandū minorem ætatem, parte contradicente: q̄a detegeret suum periuriū, et suā turpitudinē. no. ꝑ Bart.in d.l. aliàs.de iureiur. et satis probatur ex no.per Bal. et Sal.in d.l.fi. C.de nō nu. pec. Nec ēt debent admitti saluo iure impertinentiū, et nō admittendorū, statuto ētnō obstante, vt dictū est rōne iuramenti, cōtra qđ qui vult venire nō debet audiri, ꝑ ꝑdicta. Nec isto casu loquitur statutum: quia aliàs daret materiā delinquendi, et nō valeret, vt supra dixi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Vsura pro concurrente quantitate & interesse omni iure est permissa.*

2 *Si debitor ad certum diem non soluit, & ideo creditor sub vsuris capiens, licitè eas capit.*

3 *Intereſſe lucri ceßantis debetur, quando perſona erat ſolita negcciari, & num.7.*
4 *Pactum de non petendo habet vim donationis.*
5 *Ignorantia iuris in debit non præſumitur.*
6 *Poſt moram intereße præteritum debetur.*
8 *Delinquendi occaſio euitanda eſt.*
9 *Ratihabitio non retrotrahitur in præiudicium iuris quæſiti illi contra quem ratificatur.*
10 *Intereſſe de futuro quando peti poßit.*

CONSILIVM CIIII.

CASVS, de quo quæritur, in terminis deciſus vr̄ per Alex. in conſ. 219. aliàs. 223. incip. Super titulo q̄onis. 2. vol. per rōnes infraſcriptas. Et pri-
1 mo; quia vſura † pro ꝯcurrenti quantitate intereſſe ſiue quatenus inter omni iure eſt permiſſa, ſm glo. in c. peruenit. in verſ. ſeruent indemnē. de fideiuſſo. & probat in c. conqueſtus. & in c. ſalubriter. cum ibi plenè no. de vſur. & no. in l. 2. & per Cy. in auth. ad hæc q. pe. & ibi per Bal. C. eo. ti. cū igitur do. Rambertus debitor in duca. mille promiſerit creditori illum indēnem conſeruare a liuellis ſolutis & ſoluendis occaſione petiæ terræ, quā dictus creditor poterat affrancare pro dicta quantitate ducatorū mille: & per hoc a dictis liuellis ſe liberare, dici nō pōt. ꝙ hmōi promiſſio ſit vſuraria; cū creditor ex ea lucrū non capiat, ſed ſolū euitet damnū, ꝙ cōfirmatur ex no. per Inno. & alios, in c. 1. de vſur. qui vult,
2 ꝙ † ſi debitor ad diē certum non ſoluat, & ꝑꝑ hoc creditor pecuniā ſub vſuris capiat, ꝙ creditor eas licitè capit. Ad idē adducit: quia ſi ille, qui pecuniā dēt ſub vſuris, alteri mutuet tantundē, cū pacto, ꝙ illū cōſeruet indemnē ab vſuris, ad quas tenetur mutuans fęneratori pro eadē quātitate, donec ſibi fuerit reſtituta pecunia, nō dr̄ vſurarius, ſm Arch. 14. q. 3. c. vſura. Io. Cal. Car. & Pet. de Anch. in c. nauiganti. de vſur. Pet. de Anch. in regula, peccati. de reg. iur. in 6. in 9. q. Sal. in d. auth. ad hæc. in 16. q. & Laur. de Rod. in trac. de vſur. q. 33. quia dicta promiſſio de indēnitate nō eſt facta, vt extorqueatur vſura, ſed vt dānū euitetur, per d. c. peruenit, & c. cōqueſtus. quod p̄ſertim eſt verū, ſi mutuās erat paratus ſoluere pecuniā fęneratori, ſm Cald. Pet. de Anch. & Sal. quia non tenebatur amico inſeruire cū ſuo dāno. 23. q. 5. & ſi nō licet. & l. naturalis. de præſc. ver. & ſic cū pecunia nihil germinet, ceſſant oēs rōnes vſurā prohibentes, de quib. per Inn. in rub. de vſur. & Pet. de Anch. in d. regula, cū aliis allegatis per Alex. in loco prædicto. Si ergo creditor d. Ramberti erat paratus affrancare pro dictis ducatis mille, & ſolutionē liuelli euitare, potuit licitè promiſſionē prædictā indēnitatis recipere. & an ſic eſſet facturus, ſuo ſacramēto declarari, cū iſtud pēdeat ab eius aīo, vt no. in c. ſignificaſti. el j. de hom. in § aliæ. inſtit. de actionib. & in cle. p̄nti. de cenſi. Et iſta opi. pōt ēt ex aliis cōfirmari vltra eum: & primo ex no. per Bal. in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. in auth. ei qui iurat. col. 10. C. de bo. auth. iu. po. & in l. diuortio. in princ. ſol. matr. vbi vult, ꝙ licet mulier poſt annū ſoluti matrimonii nō poſſit alimēta petere, ꝑꝑ tn̄ morā, quæ contrahitur per lapſum diei tacitè, vt no. in l. ſi mora. ſol. matr. poterit petere intereſſe damni emergentis. d. §. exactio. ver. ſin aūt pro tp̄e, ergo, quo d. Rābertus fuit in mora, tenetur ad dictū intereſſe, in qua fuit rei ipſa abſq; vlla interpellatione durante minori ætate ſui creditoris. l. Titia cū teſtō. §. vſuras. de leg. 2. l. curabit. C. de act. emp. l. in minorū. C. de in integ. reſtit. mi. & ēt poſt interpellationē, iuxta no. in l. ſi ex legati cā. de verb. obl. & in l. mora. in prin. de vſur. quę contra d. Rambertū probantur ex verbis enūciatiuis inſtr̄i trāſactionis. l. optimā. C. de contrah. & cōmit. ſtip. & qa cum iur̄o eſt confeſſus omnia & ſingula ſupraſcripta fuiſſe & eſſe vera, quæ clauſula refertur ad oīa ēt incidēter dicta, vt ꝓbatur ex no. per gl. in c. vt circa. de elec. in 6. in ver. oīa & ſingula: & ex not. per Doc. in c. 2 de ordi. cogni. dum loquuntur de illa clauſula, ſuper quib. omnib. & ſingulis &c. quæ interpellatio ēt facta a negociorū geſtore dicti creditoris fuit ſufficiens ad ꝯſtituēdū debitorē in mora, ſm gl. in l. ſi ſeruū. §. nūc videamus de verb. obl. Secundo ad idē & magis in terminis facit, ꝙ voluit Pau. de Caſt. in l. diuortio. in prin. ſol. matr. vbi dicit, ꝙ ſi vxor poſt annū ſoluti matrimonii alleget, ꝙ fuiſſet emptura fundū, ex quo veriſimiliter erat tot fructus perceptura, poterit tale intereſſe petere, allegat. l. ſociū qui in eo. in prin. cū ibi no. pro ſocio. idē ēt voluit Pet. de Anch. conſ. 148. & hoc vltra eos voluit Bal. in l. fi. C. de pet. hær. vbi quærit, an ille, qui pecuniam recipit, aliquod intereſſe promittere poſſit, & determinat, ꝙ ſic, hoc eſt lucrū, quod ex pecunia percipi poſſet, ꝑ no. in c. ꝑ veſtras. de do. inter vi. & vx. vel q̄tū colligi poſſet ex emptione prædiorū, id eſt ex fructibus, ſi prædia emerentur, allegat. l. ita aūt. in prin. de adminiſtratio. tuto. potuit ergo do. Rābertus promitttere ſuo creditori, qui ex pecunia debita erat empturus prædiū, & qui ex hoc poterat a liuello liberari, promittere indēnitatē a præſtatione dicti liuelli, & ſe obligare ad eius præſtationem. facit etiā quod vult Pau. de Caſt. Alex. in l. diuus. ad leg. Fal. vbi colligūt ex no. per Bar. ibi, ꝙ in caſibus, in quib. olim currebāt vſuræ poſt morā, tenebatur hodie debitor ponere pecuniam ad licitū quæſtū; & ēt ad illud, quod potuiſſet creditor licitè percipere, per no. in d. c. per veſtras. ꝙ ēt voluit Bal. in l. 1. in fi. C. de cōd. indeb. ad quod ēt faciunt no. per Bar. in l. tutor qui repertoriū. §. qui poſt. & §. ſequent. de admi. tut. vbi dixit, ꝙ quamuis poſt morā non poſſit aliquid peti ꝓ vſura, pōt tn̄ pro intereſſe, hoc eſt fructus, quos percipere potuiſſet ex fundo ſi emptus fuiſſet ab illo, qui emere tenebatur.
3 Vltimo comprobantur: † nā ēt debet intereſſe lucri ceſſantis, & illud qđ quis veriſimiliter fuiſſet lucratus, qn̄ perſona erat ſolita negociari. l. 3. §. fi. & ibi not. ff. de eo quod cer. lo. & per Bar. in l. j. in vlt. char. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt, &c. per Imo. Pau. de Caſt. & alios mod. in prin. d. l. diuortio. & no. in c. conqueſtus. & ibi do. Abbas de vſur. ꝙ locum hr̄et, non ſolùm ſi intereſſe lucri ceſſantis petatur poſt moram, ſed etiā ſi deducatur in pacto durante termino, & ante moram, dummodo non ſit in fraudem vſurarum, & aliis quibuſdam cōcurrentibus, ſm Hoſt. in c. ſalubriter. de vſur. declarat Pet. de Anc. in d. regula, peccati verſ. ſexto q̄ro & c. iuxta fi. q. Si eſt ergo ſic in intereſſe, quod conſiſtit in lucro, multo magis intereſſe dāni emergentis debet deduci poſſe in pacto ante moram. l. fi. C. de codicil. l. fi §. licentiam. C. de iur. delib. quod etiam probat ex no. per Abb. in d. c. ſalubriter. dum vult, ꝙ ſocer, qui habuit dilationem in ſoluenda dote, poſſit ab initio promittere certā quantitatem annuam, ſi erat gener ſolitus mercari: quia hoc non capit gener tanquam lucrum, ſed tanquam intereſſe. Quinimo Imo. in l. in inſulam. §. vſuras. ſo. mat. voluit indiſtinctè, talem promiſſionē valere. Nam ſm eum, aut promittit ſocer aliquid pro vſura, & promiſſio non tenet: quia vſuræ ſunt ꝓhibitæ: aut promiſit pro alimentis & promiſſio valet. l. ſi pater. §. j. & l. 4. de pactis do. & idem ſi ſimpliciter promitttatur quid annuum, vt actus potius valeat. & cum eo tranſit Alex. Eſt ēt in caſu nr̄o ad vnum aliud aduertendum; quia dn̄s Rambertus ante tranſactionē ſoluerat liuellos prætenſos pro ſuo creditore, quos repetere poterat act. neg. geſt. l. ſoluendo. de neg. geſt. cum ibi no. vbi allegantur cōcordantes, & plenè per doc. in l. fi. C. eodem, promittendo ergo indemnitatem pro dictis liuellis decurſis & iam ſolutis, videtur feciſſe pactum de non
4 petendo, quod † habet vim donationis, vt nota. in l. ſi quis obligatione gn̄ali. de regu. iur. per Bar. in l. Modeſtinus. de don. per Imo. in l. Aquilius. eo. ti. ꝑ Bal. & Ang. in l. contra iuris. §. fi. de pac. & eſt cōis opi. ſm Alex. in l. creditori. C. de pac. qn̄ ꝓ-
5 mittens ſciebat ſe poſſe petere, prout † in dubio præſumitur; quia ignorantia iuris non debet præſumi ſm Bar. in l. ſed ſi lege. §. ſcire. de petitio. hær. ceſſare ergo debet repetitio, ēt ſi loco vſuræ præteritę fuiſſet facta promiſſio: quia vbi poſt vſuras iam ſolutas debitor facit pactū de non petendo eas, & liberat debitorem, valet liberatio, & ceſſat repetitio, ſm Fede. de Sen. cōſ. 84. & Laur. de Rodul. in trac. de vſur. q. 8. quamuis ſit ſecus in pacto de nō petendo, antequā vſuræ ſoluerent̄. c. ad noſtrā. el. 2. de iureiur. & in c. tuas dudū. de vſur. Sed p̄miſſis non obſtantibus contrarium verius arbitror, & in hoc puncto aliter ſentio. & quia ꝓmiſſio. d. Rāberti reſpicit tā p̄teritum tp̄s, q̄ futurū: & ſic qa agit̄ de intereſſe præterito & futuro, iō ꝑ prius eſt videndum, qn̄ hn̄da ſit rō & præteriti intereſſe & futuri: præſertim quia circa hæc vn̄r doc. loqui variè & cōfusè: ac ēt, quia materia eſt ſatis periculoſa. Si ergo poſt morā quærimus de intereſſe præterito, ſi quidem conſiſtat in damno, & de illo
6 conſtet, oēs vn̄r concordare † ꝙ illud debeatur, & peti poſſit per not. in l. 2. C. de uſur. in l. curabit. C. de act. emp. et plenè

nè in d.c.cõqueſtus.& per Doc.in c.ſalubriter.de vſur.& ꝑ gl.
in d.c.peruenit. de fideiuſ. quo caſu non requirunt ẽt Doc. vt
probetur,ꝙ creditor damnũ non fuiſſet paſſus, ſi pecuniã ha-
buiſſet,ſed eo ipſo,ꝙ conſtat de damno, & præſumitur, ꝙ id
nõ incurriſſet,ſi debitor ſoluiſſet,quamuis ſit aliud quò ad lu-
crũ ceſſans,vt ſtatim dicetur: & hoc quia nõ eſt par rõ dãni &
lucri.d.l.fin.C.de codici.ſi verò intereſſe conſiſtat in lucro,&
idem,ſi creditor erat ſolitus negociari,per no.in l.3.§.fi.de eo
7 †quod cer.loc.& ſic ẽt volunt Doc.locis proximè alleg.& Bar.
in l.j.C.de ſen.quæ pro eo,quod intereſt.in vlt.char.& omnes
Mod.in l.diuortio.in priu.ſol.matr.& Imo. in l.in inſulam. §.
vſuras.eo.tit.ſi nõ erat ſolitus negociari, vñr doc.velle, ꝙ non
habeatur rõ prædicti intereſſe,ſed in contrarium facit, quod
voluit Bar.in d.§.vſuras.& in l.at qui natura.§.non tm̃.de neg.
ge.dũ vult,ꝙ maritus,qui ſupportauit onera matrimonii,poſ
ſit poſt morã petere intereſſe dotis nõ ſolutæ, quod intereſſe
cõſiſtit in lucro;quia ẽt ſoluta dote oĩno dicta onera ſuſtinuiſ
ſet:prout ẽt cõcludit & declarat Ale.in d.§.vſuras. & quamuis
Imo.ibi velit, ꝙ opi.Bar.procedat ſolũ in marito ſolito nego-
ciari,tñ opi.Barto. indiſtinctè eſt cõiter approbata,vt ibi dicit
Raph.& colligitur ex cõcord.ibi alleg.per Alex.& hoc per tex.
in d.c.ſalubriter. vbi idem cõiter tenent Doc. & ẽt Alex.idem
voluit in conſi.74.5.vol.vbi dicit,opi.Bar.eſſe cõem,a qua nõ
eſſet recedendum in iudicando & conſulẽdo, vt hr̃ in locis vul
garib.in cõtrariũ ẽt facit,quod voluit Pau.de Caſ.in d.l.diuor
tio.in prin.& Pet.de Anch.in d.conſi.148.& Bal.in d.l.fi.in fi.
C.de pet.hær. vbi volunt, ꝙ mulier poſt annum ſoluti matri-
monii poſſit agere ad intereſſe lucri ceſſantis, ſi erat ſolita ne-
gociari,vel ſi probaret,ꝙ erat emptura prędiũ,ex quo fructus
percepiſſet veriſimiliter.Nã ẽt hoc vltimo caſu intereſſe con-
ſiſtit in lucro,vt eſt de mente prædictorũ,qui prædictos duos
caſus copulant,& æquiparant.& cõſtat ex eo,ꝙ mediante ta-
li emptione aliquid adeſt; quia commodũ fructuum cõſequi-
tur.& hoc voluit Alex.apertè in d.l.diuortio. dũ tenet contra
prædictos:quia ſm eum,emere fundum,non eſt mercari,cum
non ſit actus quæſtuarius,ſm Bar.in l.legatis.in prin.de leg.3.
& allegata per prædictos loquũtur,dicit ipſe,in eo,qui ſolitus
erat mercari.Cũ ergo velit, ꝙ dicto caſu intereſſe non debea-
tur ea rõne quia nõ erat creditor ſolitus lucrari,ſenſit clare,ꝙ
cõſiſtat in lucro;quia ſi ageretur de dãno, deberetur ceſſante
dicta ratione, ſm eundem in d.§. vſuras. & in hoc rectè ſentit
Alex.& concordat cũ prædictis,ſed dũ vult,ꝙ huius lucri non
ſit hñda rõ,ab illis diſcrepat.pro qbus facit,quod no.Bar.in d.
l.tutor,qui repertoriũ.§.ſi quid poſt.de admi.tu.vbi dicit,ꝙ ſi
tutor fuit negligens in emendo prædium ex pecunia pupilli,
ꝙ ad intereſſe tenetur, hoc eſt ad fructus, quos percepiſſet,ſi
prædiũ emiſſet, & ſic ẽt Bar. vult,ꝙ iſtius lucri habeatur rõ in
fauorem eius,qui nõ eſt ſolitus negociari,quorũ opi.ſeruare-
tur in practica ꝑp authoritatẽ prædictorũ. Et propterea quã-
uis ſcriptum non reperiam, puto hoc caſu ſic concludendum,
videlicet,ꝙ aut verè vel præſumptiuè nõ ꝯſtat, ꝙ creditor fuiſ
ſet lucratus, & intereſſe non debetur, & hoc ẽt voluit Pet. de
Anch.in d.conſi.non.n. ſufficit allegare, ꝙ creditor tm̃ lucrari
potuiſſet,ſi pecuniam habuiſſet:quia hoc non præſumitur, ſi
aliud nõ probetur.l.in bello.§.factæ,de capti.ſi verò probetur
ꝙ creditor fuiſſet lucratus,& lucrũ indiſtinctè debetur. Iſtud
aũt probari põt primò præſumptiuè, puta ſi conſtet,ꝙ credi-
tor erat ſolitus negociari. nã ex conſuetudine.eius declaratur,
ꝙ eſſet lucraturus,ſi morã nõ fuiſſet paſſus,arg.l.ſi ſeruus plu
riũ.§.fi.de leg.1.l.pe.in prin.de alim.& cib.leg.ẽt facit.l.vel vni
uerſorũ.de pig. act. & quia in materia probationũ valet argm̃
à cõiter accidentib. l.neq; natales. & ibi plenè no. C. de prob.
& idẽ ſi pecunia debita erat deſtinata ad lucrũ.ſicut eſt dos de
bita marito:q̃ ꝑp ꝓmittit onera matrimonii.l.pro onerib.C.
de iur.do.veriſimile eſt ergo,ꝙ ſi maritus illã habuiſſet, ꝙ illa
mediante & ex cõmodo vel lucro illius onera ſupportaſſet. ex
quo(vt dixi)ad hoc erat ordinata & deſtinata.& hoc eſt,quod
forte ſentit Pau. de Caſt.in d.§. vſuras. dicens, ꝙ præſumptio
eſt contra moroſum,& pro marito, ꝙ ſi dotẽ habuiſſet,tm̃ ex
ea licitè lucratus fuiſſet,ꝙ ſufficeret ad ſuſtinendũ onera. Nõ
enim pro marito magis, quã pro alio creditore nõ ſolito ne-
gociari orietur dicta præſumptio,niſi eſſet dicta deſtinatio.&
ꝑpea ſoluatur opi.Bar.in d.§.vſuras. cõiter approbata.vbi au
tẽ eſſet probatio præſumptiua de intereſſe lucri ceſſantis,nul-
la eſt hñda conſideratio,niſi conſtet verè, ꝙ oĩno lucraturus
erat, vt quia probetur, quod erat omnino empturus fun-
dũ, ex quo fructus tãtæ quantitatis veriſimiliter percipere po
tuiſset,quo caſu loquũtur Pau.de Caſt.Pet.de Anch. & Bal.in
locis præallegatis,qui ẽt præſupponunt,ꝙ de hoc nõ ſit ſtãdũ
dicto creditoris ẽt iurato, ſed ꝙ ſic ſit capitulandum,& aliter
probandũ. Nec ob.ꝙ in his,quæ ab animo alicuius pẽdẽt, ſit
ſtãdũ eius dicto per allegata in cõtrariũ: quia in caſu nr̃o hoc
nõ cõceditur,vt materia delinquẽdi euitetur. ſi.n. ſecus eſset,
daretur creditori materia per indirectũ extorquẽdi vſuras q̃a
8 ſemper poſset allegare, ꝙ erat empturus prædiũ.† vt ergo oc-
caſio delinquendi euitetur iſto caſu, dicto eius nõ ſtatur. arg.
l.conuenire.de pac.dota.& l.ſi vnus.§.illud.de pact.& facit,ꝙ
no.Bar.in l.cum lex.de leg.& hoc quaſi in terminis voluit Cy.
in l.ſi quis in conſcribẽdo.C.de epiſ.& cleri.vbi dicit,ꝙ nõ va
let promiſsio de ſtando ſimpl̃r dicto, vel iuramento aduerſa-
rij;quia ille inuitaretur ad delinquendũ, & quãuis Bar. in l.fi.
de præto.ſtipu.dicat contra Cy.promiſsionẽ valere: quia ne-
gat illo caſu quẽ inuitari ad delinquendũ,quia eius dictũ ini-
quum põt reduci ad arbitrium boni viri.tñ in caſu nr̃o habet
locũ rõ Cy.quia ceſsat reprehenſio Bar.& ſic videtur Bar.con
cedere,ꝙ vbi quis ad delinquendũ poſset inuitari,non debeat
eius dicto ſtari.& iõ dicit Ang.& Pau.de Caſt.in l.pactũ inter
hæredem.ff.de pac.poſt Inn.in c.cum P.tabellio. de fi. inſtr. ꝙ
nõ valet pactũ de ſtãdo priuatæ alicuius ſcripturæ: quia dare-
tur materia delinquendi.d.l.cõuenire. Colligitur ergo ex præ
miſsis,ꝙ cõſideratur,quem eſſe ſolitũ negociari, nõ quidẽ ad
originẽ obligationis lucri ceſſantis, ſed duntaxat ad illius pro
bationẽ;q̃a ex tali vſu præſumptiuè probatur,ꝙ creditor erat
lucraturus.& vbi aliter idẽ probatur vere vel præſumptiuè re-
petitio datur ad illud intereſſe: aliàs aũt ſecus niſi ex legis di-
ſpoſitione,puta ex natura officii,vel alia cã teneretur quis cõ-
modũ alterius lucrari.quo caſu procedit,qđ no.Bar. in d.l.tu
tor,qui repertoriũ.§.qui poſt.& §.ſequitur.& in l.diuus.& ꝙ
hr̃ in c.per veſtras.de do.inter vi.& vx.& declarat Bal.in l.1.in
fi.C.de cond.indeb.Per prædicta igitur patet, ꝙ ante promiſ-
ſionẽ do. Ramberti ille non tenebatur ex mora vel ꝑp morã
cõſeruare indemnẽ ſuum creditorẽ a liuellis decurſis: quia in-
tereſſe,quod hoc prætextu poterat cõſiderari,cõſiſtebat in lu
cro: qm̃ nihil aliud allegari poterat ex parte creditoris, niſi ꝑ
directũ dñium fundi emiſſet,ſi pecuniam habuiſſet, quod in-
tereſſe nõ debetur, ni ei qui ſolitus eſt negociari, ſm Alex.in
terminis in d.l.diuortio.in prin.ſo.mat.vbi voluit contra Pau.
de Caſt.ibi,& ſupra retuli,ꝙ mulier,quæ paſſa eſt morã in do
te,non audiatur petendo intereſſe eo prætextu, ꝙ fundũ erat
emptura,ex quo tot fructus poterat percipere, niſi negociari
fuiſſet cõſueta.& ſic directo cõtradicit his, de quibus in dicto
cõſilio in contrariũ allegato. & idẽ eſt etiã dicendum tenẽdo
opinionem Pauli de Caſt.Baldi,& Pet.de Anch. quæ procedit
(vt dixi)qñ probareturverè & certitudinaliter,ꝙ creditor erat
empturus fundum ex pecunia debita,ſi moram nõ fuiſſet paſ-
ſus:quia hoc caſu tractat de intereſſe lucri ceſsantis: quia licet
fundũ nõ emerit creditor, & ſic liuellos ſoluere debuerit, nõ
tamen per hoc dicitur pati damnũ:quia pro dictis liuellis tan-
tundem, hoc eſt fructus ex fundo alieno ſuſceperat. & ſic tm̃
adeſt,quantum abeſt:prout volunt prædicti, & ipſemet Alex.
vt ſupra fuit oſtenſum: ꝑpea non ſufficit conſtare, ꝙ creditor
potuerit lucrari,ſed debet probari, ꝙ dicto modo erat lucra-
turus,& lucrũ facturus,ſm prædictos. adeo, ꝙ nõ ſtatur eius
dicto,nec creditur eius iuro, ſicuti etiã in præcedentibus fuit
probatum.& per hæc tolluntur quaſi omnia, quæ in contra-
rium allegantur:quia procedunt & locum hñt, aut in intereſ-
ſe de præterito damni emergentis,quod debetur eo ipſo,ꝙ dã
num probatur.& ſic ſi conſtet,ꝙ creditor potuit damnum eui
tare abſq; eo,ꝙ aliter probetur, ꝙ illud nõ incurriſset,ſi pe-
cuniam habuiſset.vel etiam procedere pñt contraria in inter-
eſse lucri ceſsantis, ſi non probetur verè, vel præſumptiuè,ꝙ
creditor erat omnino lucraturus, ita ꝙ iſto caſu non ſufficit
apparere,ꝙ lucrari potuerit, vt ex præmiſsis colligitur. Præ-
terea poſtquam creditor dñi Ramberti deſiit eſse minor,mo-
ra irregularis contracta rõne minoris ętatis ceſsauit.d.l.Titia.
§. vſuras. de leg. 2. Nec ẽt per interpellationem negociorum

gestori fuit aliqua mora contracta, ex quo credito erat diuersi fori, ſm Bar. & Doct. cōiter in d. l. si seruum. §. nūc videmus. de verb. ob. Nec casu isto aliquid pōt operari ratihabitio eius, ex quo actus interpellationis fuit nullus, ſm Bar. in d. l. obseruare. in prin. de off. procons. & Imo. in c. prudentia. de off. deleg.
9 Et quia ratihabitio† nō trahitur retro in præiudiciū iuris quęsiti illi, cōtra quem ratificatur, ſm gl. in c. ratihabitionē. de reg. iur. in 6. sed d. Ramberto prius per interpellationem erat quæsitum ius repetendi liuellos, ergo &c. Itē ex quo dictum ius est sibi quæsitū, res non est in eodē statu: ergo nō pōt trahi retro. l. si vxor. §. si quis vxorē. & ibi Bar. de adul. cū concor. alleg. per Alex. consi. 73. 5. vol. vbi in terminis propriè dictis modis ad hoc rñdet. Postremò non ob. dū dicebatur, ꝙ post liuellos, & sic post vsuras solutas d. Rambertus in effectu liberauerat creditorē ab illis liuellis & sic ab interesse vel vsuris, quæ liberatio valuit ſm Fed. de Senis consi. 84. & Lau. de Rodul. in d. trac. q. 8. Quia hoc pōt esse verū, qñ liberatio, vel pactum est liberaliter factū, ſm prædictos: sed in dubio, id est an processerit ex liberalitate vel nō, est recurrēdū ad coniecturas, ſm Io. And. in addi. Spe. in tit. de vsur. §. 1. in prima addi. magna. In casu aūt nostro dicendū, ꝙ potius factum sit in fraudem vsurarum, quam sponte, & ex liberatione, ideo non valet, ꝙ coniecturari pōt & præsumi ex eo, ꝙ creditor concessit dilationem do. Ramberto ad soluendum sortem debitam. Nam vt ille dilationem consequeretur, præsumitur promisisse de idemnitate: & sic ex necessitate potius causatiua, quam ex liberalitate, quę in dubio non debet præsumi, vbi pōt alia coniectura capi. l. cū de indebito. de prob. l. si cum aurū. de sol. & per Io. And. in d. addi. & eo magis: quia non tñ promisit pro liuellis decursis, sed ēt pro futuris sub eadē determinatione & cōceptione verborum. Et ideo sicut promissio futuro tpe fuit facta prætextu dilationis, ita ēt est dicendum de tpe præterito, vt æqualis sit determinatio vtriusq; tpis. l. si legatarius. §. fi. vbi est tex. no. & ibi per Bar. de leg. 3. facit. l. iam hoc iure. cū similibus, de vulga. & pup. Et pro prædictis ēt bene facit quædā similis coniectura ponderata per Io. And. in d. loco, cū quo per omnia trāsit Lau. in d. trac. q. 62. dicens, ꝙ remissio vsurarum iam solutarū non valet, si debitor erat ex alio cōtractu obligatus in solidū cū aliis, & creditor poterat illum insolidum conuenire, & totū ab eo exigere: nā vr̄ tunc remissio facta: vt cō rei prius conueniantur, & ipse præseruetur: ita ergo est dicendū in casu nostro, vbi subest eadem ratio. Postquā vidimus de interesse
10 de præterito, restat videre, qñ† promittit vel peti possit interesse de futuro. Circa quod dicēdum arbitror, ꝙ aut tractamus de interesse damni emergentis, & promitti potest, si erat certū ꝙ creditor damnū non incurrisset, si pecuniā habuisset: quo casu procedit, quod voluit Arch. 14. q. 3. c. vsura. dum dixit (& supra retuli) ꝙ recipiens mutuū, pōt promittere indemnem conseruare mutuantē ab vsuris, ad quas fęneratori tenebatur pro eadē quantitate. Nam hoc verum est, si cōstat, ꝙ mutuās erat paratus pecuniam illā soluere fęneratori, & ab vsuris se liberare, ſm Doc. supra in prin. alleg. Si verò nō erat certum, ꝙ creditor damnū non incurrisset, & tūc aut fecit, quicquid potuit: vt pecuniam debitā exigeret & idē: quia dictum interesse promitti potest & exigi: secus autem si neglexit & exigere nō curauit, vt probatur ex no. per Imo. & Roma. & Alex. in d. l. diuortio. in prin. vbi concludūt, ꝙ mulier post morā pōt ab hæredibus viri petere alimenta pro futuro tpe, si fiat, quicquid potuit ꝓ exigēda dote, & nō potuit de facto ꝓhibita. Sed si exigere dotem neglexit, tunc aliquid pro futuris alimentis petere non poterit: etiam ꝙ nō habeat vnde se alat. Et sic si tractet de damno euitādo, pro qua distinctione Rom. inducit. l. Titia. de sol. Imo. allegat no. per Bar. in l. 1. C. de sen. quæ sine certa quātitate, vbi vult, ꝙ vsuræ futuri temporis demum peti possint & in iudicium deduci, si creditor procurauit exigere sorte, & nō potuit, aliàs secus: quia. n. potest esse, ꝙ mulier dānum incurrisset, etiā si dotē exegisset, & sic non est certum, ꝙ damnū euitasset, ideo excluditur a petitione futuri interesse: si neglexit dotē recuperare. Et idē multo magis est dicēdū, si tractatur de interesse futuro lucri cessantis, vt scilicet illius petitio non concedatur, & promissio nō valet, si creditor in exigendo fuit negligēs, & nō cōstet, ꝙ omnino fuisset lucraturus: si verò cōstet saltē præsumptiuè, ꝙ erat lucrū certū percepturus in futurū, & valet promissio certa per no. per Host. & Abb. in c. salubriter. Abb. in c. fi. eo. ti. & Pet. de Anc. in c. peccati venia. ī ver. ꝑalleg. si verò de quātitate lucri ab initio nō pōt cōstare, & valebit incerta promissio: vt probatur ex no. per Imo. & Mod. in d. l. in insulā. §. vsuras. vbi volūt, ꝙ si gener ab initio det socero dilationē in soluenda dote, & promittat interim alimēta præstare, ꝙ valebit ꝓmissio. nā illo casu nō agit maritus de lucro vt declarat ibi Alex. post Imo. & dixi. supra. Itē lucrū illud ex dote erat ꝑcepturus ꝑsumptiuè; q̄a erat ad hoc ordinata. vt ēt dixi in ꝑcedentib. iō nō valet dicta promissio, q̄ cōcordat oīno cū lucro sperato. sed si socer ꝓ quātitate dicti lucri incerti ꝓmitteret quātitatē certā, puta sex pro centenario expressè pro alimētis, vel simpl̄r, vr̄ magis dubiū. Et quamuis Imo. idē dicat: tñ Docto. cōiter in d. c. salubriter. vnr̄ simpliciter hoc casu tenere cōtrariū, & forte melius: quia non videtur esse in potestate partium taxare interesse futurum nondum exortum, ſm Pet. de Anch. in d. consi. 149. vbi ēt dicit, ꝙ eo casu, quo vsura est prohibita, & promitti non pōt, ꝙ etiam noīe alimentorū aliquid promitti non poterit, tanquam hoc dicatur in fraudē factum, cum quo ēt transit Alex. in d. l. diuortio. in princ. sed si socer promitteret genero certam quantitatē annuā pro vsura, non valeret promissio, ſm Imo. in d. §. vsuras, ergo non debet valere dicta promissio facta pro alimentis. Ex quibus declaratur in proposito, an promissio d. Ramberti de soluendis liuellis decurrendis loco futuri interesse, valeat: & est dicendum ꝙ non. Quia, vt in præcedentibus dixi, interesse hoc non consistit in damno, sed lucro; qm̄ eo prætextu promittitur; quia creditor fuisset fundum empturus, si pecuniā habuisset, ſm Pau. de Cast. & Alex. in d. l. diuortio. nec est certum, ꝙ creditor do. Ramberti se affrancasset, & a liuellis se liberasset: ideo cū sortem exigere potuerit & neglexerit, non est habenda ratio dicti interesse. per no. per Imo. & Mod. in d. l. diuortio. in princ. & quia pro tali interesse lucri cessantis præteriti & iam decursi non tenetur debitor, si non probatur verè vel præsumptiuè, ꝙ creditor superlucratus fuisset, & præsertim de illo, quod cōsequi potuisset ex emptione fundi: si non probatur, ꝙ erat creditor omnino empturus fundum ſm Petrū de Anch. & Pau. de Cast. in locis superius alleg. quinimmo ſm Ale. in d. l. diuortio. est isto casu necesse constare, ꝙ persona sit solita negociari. idem ergo fortius dicēdū est, ꝙ ad tale interesse futuri tēporis nōdū creati, nec inesse producti, vt colligitur ex no. per Pe. de Anch. in d. consi. & re vera opi. Alex. in d. l. diuortio. post Pau. de Cast. directò contradicit, & contrariatur consi. Alex. præallegato, per quæ ēt apertè colligitur responsio ad allegata per eū, & ad quædam alia; quia loquitur de interesse damni emergentis de præterito, vel de futuro, a quo constabat, debitorem debuisse liberari, si pecuniam habuisset, vel de interesse lucri de futuro, quod percepturus erat omnino creditor, sicuti constabat ex vera vel præsumpta probatione, quo casu loquitur Pau. de Cast. in d. l. diuortio. Pet. de Ancha. in d. consi. Bal. in d. l. fi. C. de pet. hær. Host. in d. c. salubriter. Pet. de Anch. in d. regula, peccati venia. & Abb. in c. fi. de vsur. qui loqūtur, vt dixi, in illo, qui erat solitus negociari, qui propter vsum & consuetudinem præsumitur in futurum lucrari posse, & debere, per ea, quæ dicta sunt in præcedentibus. ad hoc ergo vt interesse, de quo agitur, posit haberi rō, esset necessarium probari, ꝙ creditor. d. Ramberti erat empturus directū dñium ꝑdii, ſm opi. Pau. de Cas. & Pet. de Anch. & ēt ꝙ esset solitus negociari, ſm opi. Alex. in d. l. diuortio. Nec isto casu creditoris dicto vel iuramento simplici standū est, vt probaui. Et confirmatur ista opi. quia. d. Rambertus habuit a creditore dilationē ad soluendū sortem. Ideo non debet promissio valere de soluendo interesse, pendente dilatione, per no. per Doc. cōiter in d. c. salubriter. & in d. §. vsuras dū dñt, ꝙ promissio soceri de soluendo aliquid annuatim pendente dilatione concessa a genero, regulariter non valet. & ita per no. in dictis locis concludit, & vult etiam Alex. in d. consi. 319. aliàs. 223. dum respōdet ad no. per Doct. in d. c. salubriter. dicens, ꝙ in casu, quo ibi loquuntur Doc. debitor a creditore habuit dilationem, prout etiam contingit in casu nostro: sed in casu suo secus, qñ enim dilationem concedit, vr̄ hoc fecisse tam gratia interesse quam contemplatione debitoris iuxta ea, quæ habentur ex no. in l. qui Romæ. in prin. de verborum obligationibus. Et ꝓpea cōcludo,

cludo, ꝙ promiſsio d.do.Ramberti ſit illicita, tãquam in fraudem vſurarum facta, & ſic id, quod eſt ſolutum ꝓ liuellis, poſſit repeti.c.debitores. de iureiur. verum quia iurauit, creditorem indemnem conſeruare, & adueniẽte termino ſortem ſoluere, non poteſt propter iuramentum id, quod eſt ſolutũ cũ ſorte compenſare.c.ad noſtram.& ibi doc.de iureiur.vel ſolutionem liuelli in futurum euitare, antequam abſoluatur a iuramẽto, vel antequam fuit coactus creditor remittere, & remiſerit dictũ iuramentum: iuxta ea, q̃ habentur in c.1. & in d. c.debitores.de iureiur.antequam igitur cõtraueniat, a iuramẽto curet abſolui & liberari. & ita cõcludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante reus abſolui debet.*
2 *Teſtis qui deponit dum ſe exonerat, probat.*
3 *Ille, qui furtim cædit arbores, tenetur de intereſſe.*
4 *Teſti deponenti de facto ſuo non creditur, niſi in fauorem alterius.*
5 *Singularitas in teſte qualiter attendatur.*
6 *Deponenti de actu a ſe geſto non creditur.*
7 *Mandatum malæ fidei non excuſat.*
8 *Deponens deliquiſſe de mandato alterius, deponit etiã cõtra ſe.*

CONSILIVM CV.

IN cauſa vertente inter Iacobum agentẽ ex vna, & Io.Baptiſtam reum conuentum ex altera, videtur dicendum prima facie, ꝙ reus ſit abſoluẽdus per illam regulam: † ꝙ actore non ꝓbante
1 reus debet abſolui. l. qui accuſare. C. de eden. l.actor.C.de prob.& l.ei qui dicit.ff.co.Quòd aũt ĩtẽtio actoris nonſit probata, ſatis cõſtare vr̃ ex proceſſu: qm̃ ſinguli teſtes producti pro parte dicti Iacobi actoris, ſolũ deponũt de mandato ſibi facto per do. Io. Baptiſtã de incidendo ligna in ſaliceto do.Iacobi & de exportando dicta ligna alibi teſtis autem qui deponit de mandato ſibi facto nihil probat, vt vr̃ eſſe caſus in l.1.C.de manda.prin.vbi vult tex. ꝙ non ſtetur aſſertioni ſimplici alicuius in quacunque dignitate conſtituti, de mandato ſibi facto a principe.& facit.l.in omnibus.C. de teſt. & quod no.Hoſt.Ang.Abb.& Imo.in c. qm̃ cõtra. de proba. vbi volunt, ꝙ notarius non poſſit eſſe rogatus de cõmiſsione ſibi facta, & ꝙ illi non credatur. Et idem tenet Io.An.in regula, cum quid vna via.in mercuria.& Bal.in l.iuriſiurandi. C.de teſti.& Abb.in c.fraternitatis.de teſti. Ange.& Imo.in l.2.§. ſi dubitetur. quemadmod.teſt.aperian.Bal.l. ad egregias. de iureiu.allegat.d.l.1.& d.l.oĩbus.Secundò iſta opi. confirmatur. Nam iſti teſtes, qui inciderunt ſalicetum tractant de ſe exonerando, quia ſi verũ eſſet, ꝙ mandato do.Io. Baptiſtæ ligna inciſiſſent, contra illos per Iacobũ agi nõ poſſet: ſed excuſarẽtur ſm̃ gl.in l.in rem.§.tignũ.de rei vend.& ibi ꝑ Bar.& Ang.
2 vnde † dictis teſtibus, qui ex ſuo teſtificatu exonerantur, non creditur, ſm̃ Bar.in l.deferre. §. idem decreuerunt. de iure fiſ. ꝑ d.l.oĩbus.C.de teſti.& l.nullus.ff. eo. tit. & idẽ ẽt vbi ex tali mandato non excuſarentur: quia cum & ipſi quoque deliquerint ſuſcipiendo mandatum rei turpis. l. ſi remunerandi.§.res turpis.ff.manda.cui nõ debuit pareri.l.2.ff. de noxa. & ſic mãdatarii ẽt fuerint principes criminis, non probatur contra Io. Baptiſtam mandatorem, & eiuſdem delicti participẽ.c.veniẽs.
3 ſecundò de teſt.& plenè no.in l.fin.C.de accu. ¶ † Sed ꝑmiſsis non obſtantib. cõtrarium puto verius. Nã ille, qui furtim vel clam, id eſt, dño ignorante incidit arbores in fundo alieno, tenetur ad intereſſe, deducto precio lignorum inciſorum, ſi ligna non aſportauit.l.faciẽda.ff.arbo.fur.cæſa.& ſi ligna aſportauit lucri cauſa, tenetur actione furti.l.furtim.2.eo.tit.& nõ ſolum tenetur ille, qui incidit & aſportauit, ſed ẽt ille qui mandauit.l.furtim.la 1.§.fi.eo.tit.ꝙ aũt do.Io. Baptiſta mandauerit incidi & aſportari ligna, probatum eſt per plures teſtes, & quamuis deponant de mandato illis facto, vr̃ tamen, ꝙ in hoc ſint teſtes idonei, vt in terminis firmat Alex. in conſi. 88. pen. col.ver.præterea ẽt &c. 5.vol.per no.per Bar.in l.ex ſnĩa.de teſta.tu.& per Bal.in l.iudices.C.de fi.inſtr. ſicut dicimus in arbitratore, q̃ de negotio ſibi commiſſo põt teſtificari, vt plenè no.in c.2.de arb.& per Bar.in l.ne in arbitris.C. eo. tit. & in l. ſi duo ſocietatem.§.arbitrorũ.pro ſoc.& pro hoc ẽt facit, quia iſti teſtes deponunt de eorum facto, hoc eſt de mandato ab
4 illis ſuſcepto a d. Io. Baptiſta † & a maſſario villæ eius nomine, quo caſu vni ẽt ſoli creditur in fauorem alterius. l. q̃ro, de ædil.edic.cũ ibi no.ꝑ quem tex.ita ẽt voluit Pau. de Caſt. in l. ſeruos.C.de teſt.in l.quicũque.in fi.C.de ſer.fug.in l.1.§. 1. ſi ex noxa.cau.aga.& in conſ.333.Viſa petitione &c. & in conſi.352.Viſis actis &c.& Sal.in l.ſi quis decurio. C.de fal. in 4. opp. Nec ob.l.vbi numerus.ff.de teſti.& l.iuriſiurãdi. C. eo. quia loquuntur illa iura, qñ deponit teſtis de facto alieno ſm̃ Pau.de Caſt.qui etiam dicit, ꝙ non ob. ꝙ tex.in d.l.quæro. §. fin. requirat alia indicia: quia ille tex.loquitur in ſeruo, q̃ debet torqueri, ſed teſtimonium hoĩs liberi tñ valet, quantum teſtimonium ſerui cum tortura, & quamuis Alex.in d.l.1.§.1. ſi ex no.cau. aga. teneat contrarium, tñ in caſu noſtro poteſt procedere dicta opi. quia cum dicto cuiuſlibet teſtis concurrunt ẽt aliæ ꝑſumptiones: qm̃ aliqui teſtes deponunt de auditu, qui faciunt indicium, ſm̃ Archi.33.q.5.hoc iure. & Rom. in l.ſi verò.§.de viro.ſo.mat.& ẽt alii teſtes dñt, ꝙ aliqua ligna fuerunt conducta ad domum d.Io.Bapti. Stantibus igitur dictis indiciis, habet locum.d.§.fi. ꝑterea in caſu nr̃o vnus ſolus non deponit de mandato, ſed plures teſtificãtur de illo, & plures teſtes concurrunt in hoc, ꝙ mandatum habuerint a dicto Iac.& quamuis quilibet videatur deponere de ſuo mandato, q̃a non poteſt eſſe ꝙ oĩbus, vel pluribus ſimul fuit factũ unicum mandatum, & cuilibet ſeparatim, quo caſu eſſent ſingulares, in dubio tñ intelliguntur potius de vno & eodem mandato deponere, vt ꝓbatur ex no.per Bal.in l.2.vlt.col.C.de bon. poſ.ſm̃ tab.vbi dicit, ꝙ ſi ſeptẽ teſtes deponunt de teſtamento, & quilibet dicat, ꝙ fuit rogatus, & ꝙ fuit præſens, & nullus deponat de præſentia, vel rogitu alterius, & ſic quilibet videatur de rogitu ꝓprio, & de propria ꝓſentia deponere, & ꝑ cõſequens videantur ſingulares, tñ probant, q̃ ſingularitas at-
5 tenditur † penes effectum rei, & non penes effectum ſciendi. & ex hoc dicto Alex.in d.l.in fi.ꝑt colligi, ꝙ vbi teſtes poſſunt eſſe conteſtes ſicut ſingulares, ꝙ in dubio ꝓſumuntur potius conteſtes, quàm ſingulares, Et ceſſantibus ẽt ꝑmiſsis adhuc ex aliis probatur mandatum dicti Io.Baptiſtæ. nam plures ex teſtibus actoris, & maximè priores deponunt non ſolũ de mandato ꝓprio, ſed ẽt de mandato facto pluribus aliis, & præſertim illis de Burgo.licet ergo quilibet non ꝓbaret ꝓprium mãdatum probat tñ mandatum factum aliis, de quo mandato ẽt facto alii plures ſunt conteſtes, dum dicunt, ꝙ ſibi & aliis pluribus hominib. de Burgo ꝑſentib. Io. Baptiſta mandauit &c. Et ſic clare ex hoc conſtat, quòd iſti ſunt cõteſtes, & ꝙ deponunt de vno & eodem mandato, & de quo ẽt clarius cõſtat ex depoſitione plurium teſtium deponentium, quòd Io. Baptiſta equeſter acceſsit ad locũ, in quo fuit facta inciſio lignorũ, & quòd ꝑcipiebat hoĩbus ibi aſtantibus, quòd feſtinanter inciderent, & quòd currus lignis onerarent, & illa exportarent. Et ſic manifeſtè apparet, quòd teſtes non tñ deponunt de mãdato proprio, ſed ẽt de mãdato facto aliis, & quòd in hoc plures ſunt conteſtes, & duo ẽt ſufficiant. Nec ex teſtibus cõtrariis ꝓbatur negatiua, ſcilicet, quòd non mandauerit, & quòd ad dictum locũ non acceſſerit, quòd aliter non proſequor, q̃a de hoc non poteſt dubitari ꝓbabiliter. Nec obſt. allegata in contrarium. Et primò.per Hoſt.& alios, in c. qm̃ cõtra. de ꝓba. quia loquitur de notario aſcribente ſibi aliquod officiũ, vel aliquã ꝓtatem, quam non habebat, & ex qua ſequitur vali-
6 ditas actus a ſe geſti. Ideo non eſt teſtis idoneus, ſicut † quando iudex deponit de geſtis a ſe tẽdentibus ad validitatẽ actus ab eo geſti, ſm̃ doc.in c.cũ a nobis.de teſti.& Inn.in d.c. 2.de arb. & quia vbi quis deponit ſuper aliquo facto, vel omiſſo, ex quo poteſt ſibi aſcribi laus, vel vituperium, non eſt teſtis idoneus, ſm̃ Io.And.in Spec.de teſte.§.1.ver. ſed pone adminiſtrator &c.Et idem qñ ex proprio teſtimonio conſequitur aliud cõmodũ, d.l.1.C.de manda.prin. & d. l.oĩbus. C. de teſti. quod non eſt in caſu noſtro, quia ex diſpoſitione proprij mãdati non agitur de ꝓdictis in fauorem ipſius teſtis. Nec aliquis ex dicto mandato excuſatur a dicta inciſione, quia omnes ſciebant ſalicetum eſſe Iacobi, vt ex atteſtationib. illorum appa-
7 ret & ſic quia non erant in bona fide, † mandatum illos non excuſat.l.2.de noxa.& d.§.rei turpis.quia gl.in d.l.in rem.§.tignum. de rei vend. loquitur de mandatario, qui fuit in bona fide,

fide, ſm Bar.& Ang.in §.quibus.in auth.vt oẽs obed.iud. Im.
& Roma.in l.de pupillo.§.nunciationem,de ope.no.nunc.&
ſic non eſt verum, ꝙ iſti teſtes tractent de ſe exonerando, ſed
potius deponunt contra ſeipſos. Et ideo non obſt. quod not.
Bar.in d.l.deferre.§. idem decreuerunt. de iure fiſ.& ꝯñr debet
quilibet ꝓbare, ẽt de ꝓprio mandato, quemadmodum credi-
tur iudici, vel arbitro, qñ deponit contra id, qđ veriſimiliter
deberet adiuuare, vt quia illud tendit in validitatẽ ſuæ ſñiæ, ſm
Inn.Abb.& Imo.in d.c.2.de arb. & Cald.Ant.Imo.& Abb.in
c.cũ nobis.de teſti.Et cõfirmatur: nã qñque quis poteſt inter-
rogari de mãdãte cõmitti crimẽ. l.prius. ad Silla. & eius aſſer-
tio contra mandantem in criminalib. facit pſumptionem, ſm
gl.& doc.in d.l.fi.C.de accu.& hoc quia ille, qui dicit deliquiſ
8 ſe † de mandato talis, deponit ẽt contra ſe: & ideo in ciuilibus
ꝓbaret plenè, ſm Sal.in d.l.fi. Et per hoc non obſt. dum dici-
tur, ꝙ iſtis teſtibus non creditur, qui ſunt participes criminis,
per no.in l.fi.C.de accu.q̃a ſm Sal.ibi, illud procedit in crimi-
nalibus: ſed ſecus, quando agitur ciuiliter.d.l.q̃ro.§.fi. & d.l.
quicunque.C.de ſer.fu.quia in criminibus requiruntur pro-
bationes clariores.l.ſciant cũcti.C. de prob. Cõcluditur ergo
ex pmiſsis, ꝙ Io.Bap.dẽt cõdemnari ad intereſſe. Laus Deo.

SVMMARIVM

1 *Compenſatio obijci non poteſt, quando debitum eſt in diem incertum.*
2 *Duobus propoſitis, ſi affirmatiuè vni reſpondetur, alterum cenſetur denegatum.*
3 *Relatio inducit repetitionem cum ſuis qualitatibus.*
4 *Scripti illi dicuntur, qui poſſunt legi.*
5 *In dubio non eſt recedendum a propria ſignificatione.*
6 *Priuatio præſupponit habitum.*
7 *Dicta in præfationibus, an cenſeantur repetita in cõtractibus.*
8 *Errore iudicis ſententia eſt nulla.*

CONSILIVM CVI.

QVO ad primum, de quo queritur, videlicet vtrũ
do. Philippus poſsit do. Donato opponere ex-
ceptionẽ cõpenſationis, prima facie vr̃ dicendũ
ꝙ non: qm̃ d.do.Donatus fuit cõdemnatus ad
reſtitutionem pcij rerũ venditarũ ꝓ rata ſpectã
te ad d. do. Philippum, cũ hoc tñ, ꝙ eo pcio ille vti & frui va-
leat eius vita tm̃ durante, iuxta cõuentionẽ &c. Quia igitur p-
cium pdictum ex conuentione, & ex ſñia exigi nõ põt a d.do.
Donato in vita, non debetur purè, ſed in diẽ incertũ. Iõ ſi pe-
1 tat, quod ſibi de pſenti † debetur a do.Philippo, non pt ei obij-
ci compenſatio.l. ꝙ ſi in diem. de cõpen. vbi hoc eſt expreſsũ.
¶Sed hoc non obſtante contrarium puto verius. Et eſt pmittẽ
dũ, ꝙ in cõuentione, q̃ pceſsit inter do.Io. Franciſcũ patrẽ d.
do.Philippi. & d.Donatum, narratur primò, ꝙ d.do.Io. Fran
ciſcus offerebat d.Donato partem bonorum, ſi patienter fer-
ret.d.do.Io.Franciſcũ ꝓſequi litẽ inchoatã, & ſuo iure vti. &
ꝙ d.do. Donatus acquieuit & cõſenſit, ꝙ ius ſuum proſequi
poſſet liberè, & ꝙ pp hoc nolebat partem aliquam dictorum
bonorum, ſed ꝙ nollet moleſtari in vſufructu dictorũ bono-
rum ꝓ pterito & ꝓ futuro: ſed illum retinere donec vixerit,
& ꝙ alienationes p eum factæ de quibuſdam bonis ratifica-
rentur, ſalua tñ reſtõne pcii ꝓ rata ſpectãte ad d.do.Io.Fran-
ciſcũ reſeruãdo vſumfructũ ipſius pcii, vt ſupra d. d. Donato
in vita ſua tm̃, vt ſupra Et ſic in his cõſiſtebat petitio.d.do.Do
nati, ſeu pdicta p eũ petebantur ab ipſo.d.Io.Frãciſco, qui fuit
cõtentus, & ita ꝓmiſit ſua ſponte p hæc verba, videlicet de fa
re tutte le infraſcritte coſe &c.videlicet, primò ratificare, & ex
nunc ẽt ratifica le ditte alienationi fatte tutte hauẽdo le quì p
expreſſe, come a lui note, & vtilmente fatte ad effetto però di
conſeguire il pcio, p quello ſe gli aſpetarà, vt ſupra &c. Eſt igi
tur aduertendũ, ꝙ licet in petitione. d. Donati contineretur,
ꝙ alienationes ratificarentur, ſalua reſtõne pcii faciẽda. d.Io.
Franciſco, & ꝙ vſumfructus dicti pcii apud illũ remaneret eo
viuente: nihilo minus.d.do.Io.Franc. pdicta oĩa in dicta pe-
titione contenta non conceſsit, ſed illã reſtrinxit p illa verba
ſubſequentia.ſ.e contento & coſi promette di fare tutte le in-
fraſcritte coſe &c, videlicet primò ratificare, e coſi ex nunc ra-
tifica &c. ad effetto però di conſeguire il pcio p quello ſe gli
aſpettarà &c.& ſic conceſsio do.Io.Franciſci & eius rñſio nõ
fuit ſimplex & indeterminata, quo caſu intelligerentur cõceſ-
ſa oĩa, de quib.in petitione pcedenti, ſm Bar.in l.1.ad leg. Iul.
maie. p §.pterea.inſti.de inuti.ſtip.& Abb.in c.2. de treug. &
pac.& Bal.& Abb.in c.inter dilectos de fid.inſtru. & Anto.de
But.in conſi.33. Quia hic agitur &c.ſed fuit limitata ad ratifi-
cationem, & ad reſeruationẽ pcii, & ad petitionẽ vſusfrctus di
cti pcii non fuit rñſum: immo dictus vſusfructus intelligitur
denegatus, ex quo in reſponſione & in cõceſsione de pdictis
tm̃ fit mẽtio, & non de illo; quia vbi petitio eſt indetermina-
ta, & cõceſsio determinata, vr̃ reſtricta petitio ad illa, q̃ conti-
nentur in ipſa coceſ.d.c.inter dile.ver.cæterũ.de fi.inſtr. & ibi
per Abb.& clar.per eum.in d.c.2.de treu.& pa. Et iſtud ẽt ꝓ-
batur ex illis verbis, uidelicet, contentò & coſi promette tut-
te le infraſcritte coſe &c.in quib. ſubintelligitur dictio taxati
ua, tm̃, ex quo ſunt diſpoſitiua, & eſt perinde ac ſi dictum fuiſ-
ſet, ꝓmette ſolamente le infraſcritte coſe.l.rogaſti. §. ſi tibi. ſi
cer.pet.& ibi no.Bal.& Ale.licet aliud ſit, qñ verba ſunt enun
ciatiua, ſm eos, p no. p gl.& alios, in l.rõne.C.de fi.inſtr.& in
l.ſi quidem. C.de tranſac. vnde dictio taxatiua affirmatiuè ſub
intellecta affirmat illud, quod ponit, & omne aliud excludit,
ſm Bar.in l.1.in prin.ſi quis ius dic. non ob tẽp. p not. in l.1.
C.de pat.pot.& in l.ob æs.C.de pd.mino. Et cõfirmatur, quia
2 vbi duob.propoſitis, affirmatiuè rñdetur † ad vnum, aliud in-
telligitur eſſe negatum, vt ꝓbatur ex no.in l.& ſi ſine.§.ſed qđ
Papi.de mino.& ibi not.Bal.& faciunt no.in c.nonne.de præ-
ſum. Et ſi forte dicatur, ꝙ conceſsio ipſa habet relationem ad
petitionem: qm̃ dr̃, ad effetto però di conſeguire il precio, per
quello ſe gli aſpettarà, ut ſupra &c. quaſi ꝙ reſeruatio precij
intelligatur facta ſub forma, de qua in ipſa petitione. Et ſic cũ
hoc, ꝙ vſusfructus illius precii remaneat apud.d. Donatũ eo
3 viuente, pp dictam relationẽ, vt ſupra, † q̃ inducit repetitio-
nem cum ſuis qualitatib. ſm Bar.in l.ſi quis ſeruum.§.fi.de le.
2.l.1.§.fi.ſi fam.fur.fece.dicatur, & in l.ſanctio legũ.de pœnis.
& quia illa dictio, vt ſtare uidetur limitatiuè.l. edita. cũ ibi no.
per doc.C.de eden.& per Bar.in extrauag. ad reprimendum,
in verb. ꝓut.& p ꝯñs ꝙ dicatur reſeruatio p recii cũ illa limi-
tatione, de qua in petitione Do.Donati, ſ. ꝙ vſusfructus illius
apud eum remaneat. ¶Ad iſtud rñdetur, ꝙ in caſu iſto pdicta
non poſſunt procedere, quia d. Io. Franciſc. e contento pro-
mette ſua ſponte fare tutte le infraſcritte coſe &c. Sub hac igi-
tur ꝓmiſsione ſolum continentur ea, q̃ inferius ſcripta ſunt,
& q̃ oculis corporeis legi poſſunt, & nõ q̃ intellectualiter &
tacitè pcipi poſſunt ex natura & propria ſignificatione illius
verbi, infraſcritte.l.1.in prin.de his q̃ in teſt.delen.et prout in
pulchra qõne concludit Barto.in l.qui liberis.§. hæc verba.de
vulg.et pup. vbi quærit, q̃d ſi teſtator ſubſtituit p hæc verba,
ſi talis deceſſerit, ſubſtituo hæredes meos infraſcriptos, et de
mum inſtituit pauperes eligendos et nominandos per aliquẽ,
vtrum pauperes illi admittantur ex illa ſubſtitutione, et ponde
4 rat illam dictionem, infraſcriptos: quia † ſcripti dñr illi, q̃ poſ
ſunt legi, nõ qui poſſunt intelligi.d.l.1. pauperes autem electi
non poſſunt legi in teſtõ, licet ex teſtõ comprehendantur: &
ideo concludit, ꝙ ſi aliqui alii ſint heredes inſtituti in teſtamẽ
to, ad quos poſsit referri verbũ illud, ĩfraſcriptos, ꝙ dicti pau
peres electi non poſsint ex dicta ſubſtitutione admitti, quia
5 illi non ſunt propriè ſcripti: et † in dubio non eſt recedendũ
a ꝓpria ſignificatione.l.non aliter.in prin.de leg.3.et cũ Bar.
tranſeunt cõiter doct.et Imo.in l.ſi quis filiũ.§.1. de acq. hær.
Relatio ergo importata per illam dictionem, ut ſupra, iſto ca
ſu non poteſt importare repetitionem neq; etiam limitatio-
nẽ eo modo, quo dictum eſt, quia aliàs in conceſsione et ꝓ-
miſsione per d.Io.Franciſcum contineretur illud, qđ non eſ-
ſet inferius ſcriptum, et quod legi non poſſet cõtra uerba ip-
ſius ꝓmiſsionis, de quib. ſupra: qm̃ illud quod mediãte rela-
tione intelligitur repetitum, non eſt verè ſcriptum, nec oculis
corporeis legi põt, ſed potius intellectu pcipitur, et pro ex-
preſſo et ſcripto habetur, et fingitur.l.Titia.§.fi.de ver. obl.et
ibi expreſsè no.Are. ꝙ id, quod exprimitur in diſpoſitione p
relationem ad aliud, non dr̃ ꝓpriè exprimi, ſed p fictionem,
vnde à ꝓprietate verborum in caſu noſtro multo minus eſt
recedendũ, q̃ in caſu Bar.qui loquitur in vltimis voluntatibus

& nos

et nos in contractib.in quib. ꝓceditur strictius.l.quicquid a-
stringendæ.de verb.obl.et in quib. fit interpretatio cõtra illũ,
qui se fundat in verbis,ut no.in l.veterib. de pac.isto igitur ca
su dictio illa ut supra stat declaratiuè.Cum.n.d.Io.Francisc.ra
tificet alienationes factas,et reseruet sibi precium,& non dica
tur,de quib.reb.alienatis, ꝑ dictã relationem ad p̃cedentia de
claratur, quarum rerum alienationes ratificentur, et quarum
precium reseruetur,et sic ẽt dici põt,ꝙ inducat repetitionem
bonorũ & qualitatũ suarũ, et quòd ad illa res limitetur et re-
stringatur ratificatio,et p̃cii reseruatio.et sic hoc respectu tñ
dici ẽt p̃t,quòd dicta dictio,vt supra repetat et limitet, non au
tem respectu vsusfructus p̃cii ẽt petiti a d.D.Donato, qui est
quid separatum et diuersum, et de quo non est inferius facta
mentio explicitè, ita quòd possit legi ad oculum: aliàs si ver-
bũ illud,ut supra induceret talem repetionem cum effectu:qa
inter illa verba,infrascritte,& vt supra,induceretur repugnan
tia,qa per primũ uerbũ esset denegatus vsusfructus,ꝑ no. per
Bar.in d.l.q liberis.§.fi.& ꝑ aliud verbum concederetur : vñ
vt tollatur repugnantia & contrarietas, debet capi interpreta
tio p̃dicta.§.qb. in prima consti.C.& per no.in l.scripturæ.C.
de fide instr.& in c.imputari.eo.tit.& ꝑ no. ꝑ Bar.in l.fi.§. idẽ
q̃ sijt. de condi. inde. Et minus ẽt dici põt, quòd vsusfructus
dicti p̃cii contineatur sub sequẽti promissione d.Philippi de
non molestãdo do.Donatum in vsufructu,casu, quo aliquid
ad eum ꝑueniat,vel obtineat contra d. Donatum, vel eius fi-
lium, quia loquitur de vsufructu aliorũ bonorũ ꝑcepto & ꝑ-
cipiendo ꝑ d.Donatum, quẽ pretẽdebat ad eum ꝑtinuisse rõ-
ne patriæ ptãtis,qđ patet manifestè ex illo verbo, non lo mo-
lestare in lo vsufrutto predetto,ma lassarlo lui.d.Donato &c.
quia verbum illud,nõ lo molestare, & ẽt aliud verbum lassar-
lo,p̃supponit,ꝙ vsusfructus tũc perciperetur ꝑ d. Donatum
6 quia priuatio,q̃ importatur ꝑ dicta verba, præsupponit † ha-
bitum.l.manumissiones.de iusti.& iur. & l. decẽ.de verb. obl.
Et idem probatur ꝑ illa verba inferiora, & anchora per tutto
lo vsufrutto del tẽpo passato &c.qa dictio,anchora, implicat.
l.ẽt.ff.sol. mat. Et iõ sicut de vsufructu p̃terito aliorũ bonorũ
loquitur,sic ẽt de futuro eorundem bonorum, & hoc non ha
bet dubium.¶Non ob. ẽt præmissis ꝙ † dicta in præfationib.
7 intelligantur repetita in contractibus d.l.Titia. §. idem rñdit.
de verb.obl.& in l.itẽ quia.de pact.quia ꝓcedit illud, qñ dicta
fuerunt ab ambobus contrahentib. & consequentib. sed hic
a solo.d. Donato fuerunt proposita & petita, & cui consensit
do.Io.Franciscus solum quantũ ad illa,q̃ reperiuntur inferius
scripta,vt probatur ꝑ p̃dicta,inter q̃ non est illud,de quo agi-
tur,quia igitur in hoc non adest cõsensus do.Io.Francisci, ad
illud non tenetur.l.1.de pac.& l.consensu.in prin. de actio.&
obl.cũ vulg.¶Ex p̃missis ergo cõstat, ꝙ vsusfructus dicti pre-
cij non ꝑtinet ad d. Donatum, & ex ipsa cõuentione partium
purè est debitum d.Philippo filio & hæredi d.Io.Francisci, ex
quo non habet diem,vel conditionẽ.l.eum qui calẽdis.§.quo-
ties.de verb.obl.vnde sequitur,ꝙ sñia rectè & ritæ fuit lata, in
quantum d. do. Donatus fuit cõdemnatus ad dictũ p̃cium ꝓ
portionibus ad d.do.Philippum spectantib. Sed inquantũ de-
claratur,ꝙ do. Donatus vti & frui possit dicto precio eius vi-
ta tñ durante,iuxta conuentionẽ p̃dictam,quam,vt supra,ob
seruandam declarauerũt ipsi iudices, in hac parte fuit iniusta,
& nulla, & de iniustitia & iniquitate euidenter apparet ex iã
dictis. De nullitate verò ex infrascriptis. Cũ. n. adiudicetur u-
susfructus dicti p̃cii.d.Donato per relationẽ expressam ad ip-
sam conuentionẽ,ꝑ quã non debetur,sed potius ꝑ illam a di-
cto vsufructu excluditur, vt ꝑ p̃dicta colligitur, ex hoc dicta
sñia est nulla,qa vbi iudex expressè refert ad acta qb.inspectis
8 expressè apparet de errore iudicis,†tunc sñia est nulla,ſm Bar
to.in l.1.C.de erro.cal.per l.1.§.1.quæ sent. sine appe. rescin.
& ar.l.ait.p̃tor.§.1.de re iud.cũ quo trãseunt alii, Imo. & Ale.
in l.ex diuerso.§.fi.sol.mat.Et confirmatur, quia quando iu-
dex in sñia dicit,qa per A.& B. ꝓbatum est mutuum. vt patet
ex actis,ideo condemno, tunc si illi deposuerunt, nihil scire,
non valet sñia: quia cõstat de errore,qui habetur pro expres-
so ꝑꝑ relationem ad acta.d.l.ait p̃tor. §. 1. sicut ẽt vitiat error
calculi,d.l.1.ſm Ant.de Butr.& Abb. in c.inter cæteras. de re
iud. & isto casu saluant dictũ Inn. qui idem voluit in c.quoniã
cõtra.de ꝓbationib.Et idẽ tenet Imo.in c.in præsentia. de re-
nunc.& Abb.in d.c.qm̃.& Im.in l.si is ad quẽ.de re iud.& Ale-
xan.in d.l.ex diuerso.§.fi.sol.mat. ¶Secundò nõ valet dicta sen
tentia rõne contrarietatis & repugnantiæ: qm̃, vt dictũ est,iu
dices adiudicant vsumfructũ dicti p̃cii.d. Donato, & volũt cõ
uentionem obseruari, ꝑ quam,vt ẽt dixi,excluditur a dicto u-
sufructu.l.vbi repugnãtia.de reg. iur. & in sñia in specie ita ẽt
vult gl.in c.cũ ergo.in ver.possunt.10.q.3.& Io. And.in c.nul
lus ex consi.de reg.iur.in 6.& Bal.in l.1.C.de fur. & Alex. in l.
iudex postquam. de re iud. Et quãuis statutũ ẽt ꝓhibeat dici
de nullitate : tñ locum non habet, qñ sñia est nulla ꝑꝑ perple
xitatem & repugnantia,ſm Bal.& Ang.in l.tale pactũ.§. q ꝓ-
uocauit.de pac. Et similiter,statutum cessat,qñ sñia est euidẽ-
ter nulla ꝑꝑ errorem, de quo constat per expressam relatio-
nem ad acta,ſm Philipp.in cap. dilecto. de appella.in 53.q. &
in 8.limitatione.Et quia licet per tres sñias cõformes nõ pos-
sit dici regulariter de nullitate,cle.1. de re iud. Si tñ constet de
euidenti nullitate,poterit adhuc dici sñia nulla, ſm Bald. in l.
si vnus.§.pactus. de pactis. cũ concordantib. de quibus ꝑ Ale
xan.in l.de pupillo.§.qui opus.de ope.no.nunc.in l. 4.§.con-
demnatum. de re iud.& in consi.77.In causa & lite &c. 2. vol.
& in consi.77.aliàs.75.in 3.volu. Et qñ denegatur ẽt facultas
appellãdi,põt appellari a sñia manifestè iniqua, ut traditur in
d.c.inter cæteras.de re iudi. & in c. ex conquestione. de resti.
spol.& ꝑ Bal.in l.1.C.si de momen.poss.fue.appel. immo tũc
hac ẽt rõne est nulla, p̃sertim si tꝑe ipsius sñiæ apparet de no
toria iniquitate,ſm Abb.in d.c.inter cæteras. cum concor. de
quibus ibi per Mod.Quia igitur ex oĩbus p̃missis clarè cõstat,
ꝙ d.Donatus,vt ẽt dixi superius,est debitor purè dicti precii,
ex quo in conuentione non est dies,vel conditio.d.l.eum qui
calendis.§.quoties.de verb.obl. Ex hoc sequitur, ꝙ d.do.Do-
nato poterit obiici cõpensatio, casu quo reperiatur creditor
do.Philippi.l.2.& per totum de compensatio.Et per hoc etiã
ad contrarium remanet responsum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Hæres mitti debet in possessionem bonorum,quæ tempore mor tis possidebantur per defunctum,etiam si non sint illius.*
2 *Ex sola inuestitura non constat de authoris dominio.*
3 *Filia legitimata non succedit iure hæreditario in bonis emphyteuticis ecclesiæ.*
4 *Verba enunciatiua instrumenti, referentia aliquid contineri in alio instrumento,probant inter easdem personas : etiam si aliter illud instrumentum non producatur.*
5 *Qui viro digno & notabili credidit, excusandus est.*
6 *Mandatum probatur, quando ostenduntur instrumenta domini ad causam facientia.*
7 *Emphyteusis finita per per mansionem in possessione & solutionem reuocata non dicitur.*
8 *Confessio in emphyteusim quomodo a locatione discernatur.*
9 *Contractus non inducitur,neque cognoscitur ex nomine, sed ab effectu,& de nomine non curatur.*

CONSILIVM CVII.

SVPERFLVVM est, in iudicio meo, quærere de
mãdato ꝓcuratoris,q inuestiuit comitẽ Gerar-
dũ,quia ẽt si de illo non constet oĩno, isti comi
tes sunt mittendi in possessionẽ. Nam certũ est,
ꝙ comes Annibal bona, de quibus agitur, pos-
sidebat solus & ex inuestitura ab eo recepta. Quamuis ergo
1 † eo mortuo in illis bonis ex tenore inuestituræ non possint
dicti comites succedere,& ad alium deberent ꝑtinere,tñ mit-
tendi sunt in possessionẽ. ꝑ no.ꝑ glo.& omnes,in l. fin. C. de
ędic.diui.Adri.tol.dum vult,ꝙ hęres dẽat mitti in possessionẽ
bonorum,q̃ tꝑe mortis possidebãtur per defunctum ẽt si nõ
sint illius,sed alterius. Nec obst.ꝙ de eisdẽ bonis comes Frã
ciscus fuerit de nouo inuestitus, & sic ꝙ habuerit possessio-
nem & titulum a dño, quia per hoc ista eius filia & hæres nõ
habetur pro legitima cõtraditrice,ex duob.& prout aliàs fuit
2 dictum in rñsionibus ad alia dubia. Et primò † quia de domi-
nio authoris comitis Francisci non constat ex sola inuestitu-
ra ab eo recepta,ſm Dyn.& Bar. in l. rem legatam. de adi. leg.
& Spe.de loc.§.nunc aliqua.ver.52.& 168.Alex.in l.rem alie-
nam.

nam. in prin.sol.mat.& in consi.12.Viso ꝓcessu &c. 4.volu. vbi dicit,hanc esse cõem opinionem, & prout de dño ꝓprio, vel authoris dẽt constare,ad hoc,vt tertius dicatur ꝯtradictor
3 legitimus,ẜm Bar.in d.l. fi. ¶Secundò † dicta filia nõ pôt contradicere; q̃a in his bonis emphyteuticis ecclesiæ non succedit iure hæreditario,nec vigore inuestituræ,cum non sit legitimè nata,sed legitimata,ẜm Bal.in l.generaliter.§.cũ aũt. C. de insti.& subst.cũ concor. Et ideo,q̃a ipsa titulũ non habet in istis bonis,nec dñium, iõ non debet cõtradicendo audiri, ẽt si pater eius fuisset contradictor legitimus, & ille titulum habuisset a dño,& possessionẽ: qm̃ ipse tunc ꝯtradicere potuisset;q̃a illi cõpetijsset exceptio dolo facis petẽre,qđ restituturus es, q̃ exceptio obstat agẽti rẽmedio illius.l.fi. vt ẽt ibi ad ꝓpositum declarat Bar.q̃ exceptio filiæ eius non p̃t competere; q̃a titulum & dominiũ non hẽt, nec hr̃e pôt, tãquam incapax. Et sic actores dñr dolo petere, qđ ei sunt restituri: quia illi non venit facienda restitutio aliqua, nec ẽt illa dẽt audiri, si dicat, ꝙ restitutio est facienda alteri,id est ecclesiæ,ẜm Bar.in l.si socer. §.Lucius.sol.mat.Cũ ergo in hoc iudicio possessorio intentio istorum comitum sit fundata ex sola institutione & testõ co. Annibalis ex possessione illius t̃pe mortis, nõ est quò ad hoc quærendum de mandato illius,qui inuestiuit co.Gerardũ, q̃a immissio in possessionẽ non petitur solũ virtute inuestituræ, sed p̃cipuè ex testõ co.Annibalis,vt dictũ est.Sed ex abundanti dr̃,ꝙ constat de mãdato p̃dicto. Nã illa verba enunciatiua, de quibus in instr̃o inuestituræ co.Gerardi, videlicet, & de cuius mãdato ꝯstat ex instr̃o &c.a me notario viso, & lecto &c. quãuis indistinctè nõ ꝓbent mãdatũ, nisi producatur instr̃m, ẜm doc.in auth.si quis in aliquo.C.de eden.tñ ẜm Bar. Bal. &
4 omnes ibi, ꝓbant † inter easdem personas,per l.optimã. C.de contrahen.& commit.stip.& absq; eo,ꝙ aliter mandatum ꝓducatur,ẜm p̃dictos,Ang.& Alex.in l.sciendũ.de verb. obl.er go multo magis ꝓbant inter hæredes co.Gerardi,qui oẽs repræsentant illum,& quilibet ꝓ parte,vt no.in l.1.§. fi. de p̃to. stip. Cũ ergo isti comites & filia co. Francisci sint hæredes co. Gerardi mediate.l.fi.C.de hær. insti. inter illos ꝓbat cõfessio eiusdem comitis,q̃ resultat ex dictis verbis enunciatiuis,nec filia do. Francisci pôt cõtradicere dictæ confessioni in præiudicium aliorũ hæredũ.d.co.Gerardi: q̃a oẽs illi (vt dixi) repræsentant illũ.vñ sicut co.Gerardus non posset allegare defectũ mandati respectu illius, qui secum contraxit tãquam procurator in præiudicium ecclesiæ, p̃ no.p̃ doc.in dictis locis,minus vnus ex hæredibus suis,qui illum pro parte sua repræsentat,potest contra aliũ hæredem repræsentãtẽ co. Gerardi ꝓ alia parte opponere de mandato,q̃a tenetur pro parte,pro qua est hæres,illius factũ approbare.l. cum a matre. cũ ibi not. C. de rei ven.Et si de mandato non posset opponere contra illum, qui contraxit cũ co.Gerardo,& qui p̃sens erat,vt dictũ est, quanto magis non debet audiri, si de mandato opponit contra aliũ hæredẽ co.Gerardi, q̃a inducitur quodãmodo q̃dã repugnãtia,qm̃ dicti hæredes, qui omnes repræsentant vnũ, adinuicẽ contrariantur. & vna persona repræsentata sibimet ipsi vr̃ cõtradicere,contra l.vbi repugnantia.de reg.iur.accedat p̃dictis,
5 qualitas personæ inuestientis,q̃ erat ep̃s & patriarcha, † quæ plurimũ debet operari,iuxta no.per glo. in l.Titio fundus. de condi.& demon.dum vult, ꝙ quis excusetur, si credidit viro notabili & digno. Et tanto magis ẽt qñ coadiuuatur testimonio notarij legalis,vt in casu nostro,atque ẽt q̃a co. Gerardus postea fuit toleratus & admissus tãquam conductor, quãdiu vixit, & post eius mortẽ filij sui. Et licet ex diuturnitate temporis sola nõ p̃sumatur mandatũ ẜm Alex.post Bal.quẽ ibi allegat in l.qui in aliena: in prin.de acq.hær.tñ omnibus aliis cõcernentibus p̃sumi & ꝓbari debet mandatum.Et puto,ꝙ aliquis iudex prudens & circumspectus, & qui ad veritatem intenderet, hanc cauillosam exceptionem non admitteret. Et p̃dicta cõfirmantur. Nam do. Andræas tãquam procurator co.Francisci comparuit coram dño Abbate, vt renouarertur, & in actis enunciatur,qualiter. co. Gerardus fuit inuestitus p̃ agentes noĩe abbatiæ, & habetur relatio in specie ad instr̃m renouationis: vnde dictus Abbas p̃sens & non contradicens videtur confessus, ꝙ renouatio fuit facta ab habente p̃tatem. Itẽ dictus ꝓcurator p̃duxit instrumentũ dictæ renouationis noĩe.co.Francisci,vnde dictus comes videtur confessus oĩa in instrumento ꝓducto cõtenta vera fuisse,p̃ no.p̃ doct. in c.cũ venerabilis.de excep.Est.n.p̃sumendum, ꝙ dictum instrumẽ
6 tum habuit a co.Francisco † & ꝙ illud ꝓduxerit de voluntate illius,qđ ꝓbat ex no.p̃ Inn.in c.p̃tera.de off.dele. vbi vult, ꝙ mandatũ ꝓb etur, qñ ostendũtur instr̃a dñi faciẽtia ad causam principalem,& sic p̃sumitur,ꝙ a dño illa habuerit.Et idẽ vult Bal.Ang.Imo.& Pau.de Cast.in l.Mæuia.in prin. sol.ma. & Alex.in l.1. C. de ꝓcurato. cũ concord. Et istud est ẽt fundamentum tutißimũ.Et vlterius dico, ꝙ inuestitura & renouatio comitis Gerardi ꝓbatur aliter quàm per p̃dictũ instrumentum. Nã certum est,ꝙ semel fuit inuestitus ad 29.annos, cũ pacto de renouando. Quamuis ergo intra dictum tempus non fuisset renouatus expresè, ex quo tñ finito dicto tẽpore in possessione permansit,& soluit cõtinuè, intelligitur ex hoc renouatus tacitè.l.itẽ quæritur.§.qui impleto.ff.loc.Et si dicatur,ꝙ ille tex.non habet locũ in contractib. requirẽtibus scripturã,p̃ no.Bar.ibi,& ꝓut requiritur in emphyteusi, vt no.gl. in l.1.C.de iure emphy.cum concor. de quibus ibi p̃ Mod. & per doc.in c.potuit.de loc.& ꝓut hac rõne Bald. in spẽ in l.1.
7 C.qñ non peten.par.in pe.col.vult ꝙ non intelligatur † facta renouatio post emphyteusim finitam. Ad istud rñdetur, ꝙ
8 ista † non fuit concesio in emphyteusim, sed fuit locatio ad longum t̃ps,quod patet; quia soluebat pensionem correspondentem fructibus. Et istud etiam vult Bal.in c.literæ. de dilati. cum quo transeunt Mod.in d.l.1.col.7.vbi concluditur, ꝙ si locatio sit perpetua & pensio parua,præsumitur in dubio cõcesio in emphyteusim. Si verò pensio corrñdeat fructibus, tunc erit locatio,allegat no.per gl.in l.1.de superfic. Et quantum ad hoc,ꝙ requiritur scriptura, & quod dictũ est de renouatione, differt dicta locatio ad longum t̃ps ab emphyteusi, sicut ẽt differt in multis aliis,de quib.per Mod.in d.7.colu.Et quamuis ẽt in instr̃o appellaretur emphyteusis, tñ de hoc nõ
9 est curandũ,quia cõtractus † non inducitur,neque cognoscitur ex nomine,sed ab effectu,& de noĩe non curatur, per no. per gl.in d.§.2.& per Bar.in dispu.incip.Publicanus &c. Et ad propositum istud est expressum in l.si vno.in prin.ff.locati.Et etiam in instrumento dicitur,ꝙ conduxit &c. Ex quibus omnibus cessat obiectio facta sine dubio,iudicio meo.Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Per secundum mandatum a primo eidem concesso recessum videtur.*
2 *Sermo vniuersalis ab homine prolatus aliquam restrictionem non recipit.*
3 *Mandatarius sine speciali mandato rem ecclesiæ emphyteuticam ad eam reuersam in emphyteusim concedere non potest.*
4 *Concessio in emphyteusim quando in signum recognitionis modicum soluitur, datio est, & a Baldo beneficium appellatur.*
5 *Si in aliquo procuratorio constituatur procurator ad iudicia cũ reuocatione omnium procuratorum sub quacunque verborũ forma constitutorum, solùm reuocatum intelligit ur mandatũ aliorum ad iudicia, non autem ad negotia.*
6 *Data comiti potestate statuta reuidendi cũ potestate confirmandi ea,si comes aliqua improbet, reliqua approbare videtur.*
7 *Emphyteuticus contractus sub annua pensione celebratur.*
8 *Locatio ad longum tempus locatio est.*
9 *Consueta veniunt in generali mandato.*

CONSILIVM CVIII.

DE duobus quæritur, & primò, vtrum per secundum mandatum datum Ioanni,intelligatur a primo mandato recessum eidem concesso. Et prima
1 facie † videtur dicendum ꝙ sic,per no. per glo.1. in l.si quis cũ ꝓcuratorio.§.fi.ff.de ꝓcur.quæ vult,ꝙ per secũdum mandatum datum eidem videatur a primo recessum, & ibi hoc etiam vult Bal.in fi.& est de mente Bar. in l. cum procurator.§.1.de ope.noui nunc.dum allegat d.§.fi.& est præcipuè verum, qñ secundum mandatum est diuersum a primo, vt in casu nostro,ẜm Ang.& Pau.de Cast.in d.§.fi. & Alex. in d.l.cum ꝓcurator.§.1.Secundò istud ꝓbatur ex verbis reuocationis,dum dicitur,ꝙ reuocauit omnes & singulos ꝓcuratores &c.a quibus verbis vniuersalib. nullus excluditur: & sic

etiam sub eis primum mandatum datum eidem Ioanni continetur. l. Iulianus. in prin. de le. 3. & no. Bar. in l. generali. §. vxo-
2 ri. de leg. 3. dum dicit † no. ꝙ sermo vniuersalis ꝓlatus ab homine nõ recipit aliquam restrictionem. & facit, quod no. Bal. in c. Imperialem. in prin. de prohib. feu. alie. per Fede. dũ vult, ꝙ sub concessione feudi facta ꝓ quibuscunq; hæredib. includantur ẽt hæredes extranei, qui aliàs non succedunt in feudo, ac ẽt legatarius, qui largo modo est hæres. l. id tẽpus. in prin. de usucap. cum quo etiam transit Alex. in l. si patroni. in princ. ad Treb. & in l. Gallus. §. etiam si parente. de lib. & posth. & tãto magis cum dixerit, omnes & singulos: qa huiusmodi verba geminata solent plus operari, vt no. ꝑ gl. in c. vt circa, de ele. in 6. in ver. omnia & singula. Et ex his põt inferri ad ſm dubium, videlicet vtrũ dictus Ioãnes potuerit inuestiri de re, deuoluta ad ecclesiam ꝑꝑ alienationem emphyteutæ factam irrequisito dño. Nam vigore primi mandati non potuit cessante voluntate ꝑꝑ dictã reuocationẽ, nec ẽt virtute secundi deficiente ptãte: qm̃ in secundo mandato nõ datur difficultas, nec spãliter, nec gñaliter, ut ex inspectione mandati colligitur ideo ad hunc casum non extenditur. l. diligenter, manda. & ca.
3 cum dilecta. de rescrip. Et quia cum † dicto casu inuestitura de re ad ecclesiam reuersa sit quædam alienatio, hoc fieri non potuit sine spãli mãdato. l. ꝓcurator totorũ. ff. de ꝓcur. Et qa ẽt talis concessio in emphytheusim est donatio, qñ in signum recognitionis soluitur modicum, ſm Bar. & Mod. in l. si mihi
4 & Titio. de verb. obl. & † eam appellat beneficium Bal. in l. 2. C. de iure emphy. & in l. vnica. §. in primo. C. de cadu. tol. Et ꝑpea fieri non põt sine spãli mãdato. l. contra iuris. §. fi. ff. de pact. l. filiusfa. in prin. & §. sed. n. de dona. Sed præmissis nõ obstãtib. cõtrarium puto uerius. Nã dñs reuocauit omnes & singulos per eum ad sua negotia infrascripta hactenus qualitercunque constitutos procuratores &c. Quamuis ergo talis reuocatio sit gñalis respectu personarum, & sic sub illa cõprehendatur Ioannes, nõ tñ est gñalis quò ad ea, quæ continent in mandatis ꝑcedentib. sed reuocatio restringitur ad negotia infrascripta: & sic quò ad illa tm̃ intelligitur a mandatis præcedentib. recessum. Quò verò ad alia negotia inferius in hoc ultimo mandato nõ specificata, mandatum prius factũ nõ intelligitur reuocatũ. Et quamuis inferius dicatur, omnemq; potestatẽ eis, aut eorũ alteri qualitercunque datam, seu attributam ab ipsis & eorum quolibet abstulit &c. & sic ẽt reuocatio videatur gñalis, & uniuersalis respectu ptãtis. Nihilo minus verba hmõi vł̃ia restringuntur ad negotia infrascripta. Et est sensus, ꝙ oẽm ptãtem qualitercunq; datam & attributam, s. circa negotia infrascripta, de quib. paulò ante dixerat, abstulit, arg. l. fi. §. cui dulcia. de vino, triti. oleoq; leg. & ita in terminis
5 vult Rota † decisio. 256. incip. Si quis cõstituat &c. in nouis. vbi concludit, ꝙ si quis constituat plures procuratores in solidum ad iudicia, & negotia in vno ꝓcuratorio, & postea constituat alios ad iudicia cum reuocatione oĩum ꝓcuratorũ suorum sub quacunque forma verborũ cõstitutorum, ꝙ per hoc videtur solũ reuocasse mandatum aliorum ad iudicia, & non mandatum ad negotia. Rõ est, quia duo diuersa vñr esse mãdata, & licet vnum sit reuocatum, tñ stat reliquum. Et clausulæ hmõi gñales, ſm Rot. ciuiliter sunt intelligendæ, ꝑ d. l. fi. §. cui dulcia. Et confirmatur ex no. per Rom. in l. damni. §. si is qui. de dam. infec. vbi dicit, ꝙ si constituo te ꝓcuratorẽ in causa, quã habeo cum tali, & ad oẽs alias causas, ꝙ intelligitur, quas habeo cum illo, allegat Bar. in l. qui habet. §. fi. de tuto. Et istud in casu nostro multo magis est dicendũ ꝑꝑ illa verba immediate sequentia, videlicet spãli adiecta ꝓtestatione, ꝙ si qd ꝑ eos, aut eorũ alterum, in, & circa negotia infrascripta suo nomine fieri cõtigerit, illud sit, ꝓut esse voluit, nullius roboris, vel momenti &c. Et sic ẽt in sequentibus se restringit ad infra scripta negotia, vnde tam ex sequentib. q̃ ex præcedentib. dicta verba gñalia declarantur dicto modo. l. qui filiab. in prin. & l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 1. Et ꝑdicta ẽt alia rõne confirmantur. Nam per dicta verba vltimo loco relata dñs constituens voluit, ꝙ si quid fieri contigerit in & circa negotia infrascripta, illud esset nullius roboris vel mo menti. Et sic solũ improbauit gerenda circa negotia infrascrip ta: ergo approbare ex hoc intelligitur, q̃ gerentur circa alia prius demandata,
6 argu. l. cũ ꝑtor. in prin. de iud. & ꝓbatur ex no. † per Dyn. in l. legata inutiliter. in prin. de leg. 1. vbi concludit, ꝙ si data sit potestas comiti reuidendi statuta castri cũ ptãte confirmandi & infirmãdi ea, & q̃dam statuta comes improbet, ꝙ ꝑ hoc videtur reliqua approbare. Et idem tenent Bar. Bal. Ang. & Mod. arg. d. l. cum prætor. & l. tribunus. §. 1. & ibi ꝑ Dy. & Bal. de testa. mili. Cum ergo in primo mãdato tam ad iudicia, quã ad negotia multa comprehendantur, q̃ in secũdo non continentur, & inter alia, ꝙ ꝓcurator bona deuoluta & reuersa ad monasterium ex quacunque causa possit alteri locare, & in emphyteusim concedere vsque in tertiam generationem: sequitur, ꝙ ꝑ ſm mandatũ non intelligitur quãtum ad hoc recessum, si in secundo dicatur, hoc non fuisse cõcessum: & iõ d. Ioãnes aut substitutus ab illo, potuit inuestituram, de qua agitur, facere virtute primi mandati, si eandem ptãtem non habuit in mãdato sequenti. ¶Insuper dico, ꝙ dictus ꝓcurator potuit dicta bona ad liuellum, & in emphyteusim concedere virtute secundi mandati ꝑꝑ illa verba, scilicet ac ad firmã, seu canonicã pensionem personæ seu personis, ac ad tp̃s, & tp̃a, & ꝓ pcio seu precijs, ꝓ quo seu quibus eidem ꝓcuratori videbitur & placuerit dandum & cõmittendũ &c. sub quorum verborum generalitate contractus liuelli, & emphyteuticus cõtinetur, qui
7 celebratur † sub pensione annua, vt oẽs declarãt in l. 1. in prin. C. de iure emphyteu. & ꝓ̃sertim, quia prius concesserat ẽt potestatẽ locandi, q̃ intelligitur ẽt de locatione ad longum tem-
8 pus, qa † & ipsa est locatio. l. 1. & 2. si ager vectig. vel emphy. peta. & ita ẽt vult Alex. in consi. 28. in 4. vol. & idem ꝑ̃suppo nit in consi. 17. in eo. vol. vnde ꝑdicta verba sequentia, vt aliquid operentur, non possunt referri nisi ad concessionem ad liuellum, vel in emphyteusim. Et ꝑpea perinde est ac si de dicta concessione facta fuisset mentio expressa. l. 2. de libe. & posthu. l. fundus, qui locatus. de fundo instruc. & ꝑ ꝯñs mandatum quantum ad hoc non dicitur generale, sed speciale mandatũ. Et per hoc tollitur, quod in cõtrariũ allegatur. Nec obstat, ꝙ facultas sit data concedendi ad tp̃s, & non in tertiã generationem, quasi ꝙ vna differat ab alia, vt ꝑ̃supponit Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. 5. quia immo & illa, q̃ fit in tertiam generationem est ad tempus & non perpetua, & vt etiã dicit ibi Spec. sed est ad tempus incertum, & in hoc differt ab illa, q̃ facta est ad tempus certum, & de hac differentia intelligitur dictum Spec. Et vbi generale mandatum dici posset, tñ sub eo contineretur facultas, de qua agitur, quia sic fieri consueuit ꝑ dictum constituentem vel per agentes ꝓ monasterio, aliàs nec ipse emphyteusim concedere potuisset, vt legitur & notatur in c. ex parte. de feud. & in c. ut super. de reb. eccle.
9 non alie. & per Alex. consi. 9. in 3. vol. qm̃ ea quæ sunt † cõsueta, veniunt in generali mandato. l. solutum. §. fi. cũ l. seq. & ibi per Bar. de pig. act. & l. si pignore. §. fi. eo. tit. & per Bar. in l. si procurator. de iu. fisci. & Ang. in l. bene a Zenone. C. de quadrien. ꝑ̃scr. & in l. 2. de iurisdi. om. iudi. & Abb. ĩ c. 2. de precar. per illum tex. & ubi etiam hoc, de quo agitur, in hoc vltimo mandato non contineretur, saltem virtute primi mandati ualuit cõcessio in emphyteusim, quod mãdatum quãtũ ad hoc, vt dixi, non inuenitur reuocatũ. Et ita concludo. Laus Deo

SUMMARIUM.

1 *Quarterium ciuitatis statuta condere potest circa ea, quæ ei incumbunt, & circa bona sua.*
2 *Contractus celebratus ab eo, qui habet potestatem legis condẽdæ, habet vim legis, & pacta in eo contenta pro lege allegari possunt, & vide nu. 11.*
3 *Alienatio contra legem facta prohiberi & annullari potest.*
4 *Statutum disponere potest, quòd res alienata contra eius prohibitionem ipso iure proximiori coniuncto applicetur.*
5 *Alienandi facultas regulariter per pactum auferri non potest quò ad dominij translationem, quod fallit, vt ibi.*
6 *Confirmatio principis ex certa scientia & plenitudine potestatis non solũ corroborat actum confirmatum, sed etiam extenditur vltra in eo contenta.*
7 *Cautela apponitur in pacto de non alienando, de qua ibi.*
8 *Dominij translationem impedit promissio de non alienando sub hypotheca bonorum speciali. & vide nu. 25.*
9 *Alienatio nulla redditur virtute iuramenti appositi in pacto*

de non alienando, sed vide nu. 26.

10 *Inferior a principe, ciuitatibus & populis exceptis, statuta cõtra ius commune condere non potest.*

12 *Statutum contra legem habentem clausulam derogatoriam nõ valet.*

13 *Statutis absolutè alienationem prohibentibus derogatũ est per l. dudum. C. de contrahen. emp.*

14 *Lex reprobans simpliciter consuetudinem contrariam, tam inductam quàm inducendam reprobare intelligitur.*

15 *Certa scientia principis operatur solùm in his, quæ sunt iuris, non autem in his quæ sunt facti, quorum notitiam non habuit.*

16 *Clausula, motu proprio, non præiudicat tertio, vbi non apparet de scientia principis.*

17 *Confirmatio principis de aliquo actu, ex certa scientia, vbi referri potest ad actum, qui est contra ius, & actum qui est secundùm ius, ad hoc, non ad illud refertur.*

18 *Rescriptum contra legem habentem clausulam derogatoriam, non valet, nisi de ea fiat mentio specialis.*

19 *Argumentum de pacto ad statutum, & econuerso, quomodo valeat.*

20 *Translatio dominij per contractum ipso iure fieri non potest sine traditione vera vel ficta.*

21 *Decretum iudicis super instrumentis interpositum, ad valida tantùm refertur.*

22 *Per sententiam iudicis sine traditione dominiũ nõ transfertur.*

23 *Iudex non potest prohibere alienationem quò ad dominij translationem.*

24 *Ex verbis resolutiuis contractus quis dominio non priuatur.*

27 *Vtile per inutile vitiatur, quando quid contra, vel in fraudem legis fit, vel quando quis damnum pateretur, si actus pro parte valeret.*

CONSILIVM CIX.

VIDETVR prima consideratione dicendũ, ꝙ alienationes factæ contra conuentionem ipso iure non valeant, & ꝙ dñium rerum ipso iure sit translatũ in ꝓximiores ipsius alienantis de quarterio Marengi ciuitatis Alexandriæ. Et primò:
1 quia cum † dictum quarterium facere possit statutũ circa ea, quæ incumbunt dicto quarterio, & circa bona eiusdem, secundum Bar. cum quo alij transeunt in l. omnes populi. in 3. q. 1. q. princip. de iusti. & iure. & Pet. de Ancha. in c. canonum statuta. in 11. charta. ver. in secunda quæstione licet &c. de cõsti. contractus diuisionis Fraschettæ & pactum de non alienãdo dictam Fraschettam inter eos initum dicitur habere vim legis
2 & statuti: quia vbi contrahitur cum eo † qui habet ptãtem legis condendæ, dicitur ille ɔtractus vim legis habere. l. pe. C. de don. inter vir. & vxo. l. Cæsar. de publica. & ita vult Bar. in l. ciuitas. si cer. pet. qui infert ex hoc in proposito, ꝙ pacta, q̃ fiunt in hmõi contractibus, possunt allegari pro legibus & statutis contra ciues, ac ẽt no. infert, ꝙ si consilium facit sindicũ ad obligandum cõe, & singulos de cõi, ac bona eorũ, ꝙ singuli poterunt perinde conueniri, ac si super hoc fuisset factum statutum. & cum eo transit Ang. & Fulg. & idẽ tenet Bart. in l. 4. §. actor. de re iud. & in d. l. sicut, in prin. quod cuiusq; vni. no. & Bal. in l. 1. §. quibus. eo. titu. & Raph. & Aret. in l. continuus. §. cum quis. de verb. oblig. Si ergo talis conuentio, & pactum de non alienando ꝑ illos de dicto quarterio, est lex inter ipsos, er
3 go potuit † tali pacto annullari & prohiberi alienatio, sicut fieri posset per legem vel statutum, vt per totum tit. de re. eor. & in l. lex quæ tutores. C. de admi. tut. & inst. quibus alie. licet uel non, in prin. cũ multis similibus. & ꝑ docto. in l. ea lege. C. de
4 condict. ob caus. & in l. si ita quis. §. ea lege. de verb. obl. ac † ẽt potuit inducere, ꝙ res alienata ipso iure accresceret ꝓximiori coniuncto, vt patet ex no. ꝑ Io. And. in additio. in rub. de rerum permuta. dum vult, ꝙ statutũ disponere possit, vt res alienata in forensem cõtra ꝓhibitionem statuti applicetur fisco. quod maximè est verum respectu eorũ, q fecerunt statutum, vel qui consenserunt statuto verè vel interpretatiuè, ſm eundem in c. si. de immunita. ecclesiæ l. b. 6. & pro hoc facit glo. in c. cũ aliquibus. de rescr. in 6. q probat, ſm Dominic. & Imo. in c. cum omnes. de constit. ꝙ singuli de vniuersitate ẽt carente iurisdictione, sicut est istud quarterium, ſm Bar. in d. l. oẽs populi. possunt obligare se adinuicem sub pœna ad obseruantiã suorum statutorum: potuerunt ergo singuli de dicto quarterio loco pœnæ pacisci, ꝙ res alienata cõtra prohibitionem alteri applicetur, & ꝙ in illum ipso iure dñium transiret: quia quamuis ꝑ pactum, qđ in finibus meri pacti remanet, ipso iure regulariter dñium non transferatur. l. traditionibus. C. de pactis. Ex pacto tñ habente vim statuti & legis est secus. l. fin. C. de sac. san. eccle. l. cum hæredes. in prin. de acq. poss. & plenè not. in l. si fundum. de fundo dot. ¶Secundò facit. Nã ẽt dato, ꝙ ista diuisio & pacta, de quib. in ea, non valerent in vim legis vel statuti, sed in vim contractus tñ, adhuc tñ dictæ alienationes factæ contra ꝓhibitionem contrahentium valere nõ de-
5 bent in casu nr̃o. Quia quamuis † per pactũ regulariter auferri non possit facultas alienandi, quo ad impediendum dominij translationem. l. nemo. de pact. & per doct. in d. l. ea lege. & in §. ea lege. & in l. filiusfamiliàs. §. diui. de leg. 1. dicta tñ regula fallit in multis casibus. Et primo qñ cum prohibitione hominis concurrit ẽt prohibitio legis. §. sanctissimas. in auth. de aliena. & emphy. & no. gl. in c. verum. de condi. apposi. & in c. licet. de iureiur. in 6. & Bal. in l. 1. in 8. oppositione. C. de pact. Imo. & Mod. in d. §. diui. & est ibi de mente Bar. per l. 2. C. de vsuca. pro empr. & ꝑ Bald. in c. 1. §. ꝑterea. de capit. Conra. Et ꝓpterea ꝑ pdicta dicit Alex. in l. quidam testõ. §. fi. ad Trebel. ꝙ ideo alienatio rei subiectæ restõni fideicõmissi facta cõtra prohibitionem expressam testatoris non ualet, ſm glo. no. in l. cum pater. §. libertis. de leg. 2. & Pau. de Cast. & Moder. in l. Marcellus. §. res quæ. ad Trebel. quia ꝓhibitio testatoris concurrit cum tacita ꝓhibitione legis. Cum ergo dictum pactum de non alienando fuerit per illustrissimum ducem Mediolani confirmatũ, & sic cum duplex prohibitio, cõtrahentium, l. & legis concurrat, dicta alienatio non debet valere. Nã dicta cõfirmatio eius, qui legem põt condere, uim legis dr̃ obtinere. d. l. pen. C de donat. inter vir. & vxorem. & d. l. Cæsar. de publi. ꝓ hoc facit: quia natura confirmationis est dare robur confirmato, ſm Bal. in l. aduersus. C. si aduersũ rem iudic. Et ideo quamuis simplex pactum non possit dñij trãslationem impedire: debet tñ quò ad hoc ex confirmatione robur assumere: qa ꝑ hoc confirmatio extendi non dicitur extra illud, quod in actu confirmabili continetur, quæ extensio, ſm Bald. ibi, non ꝑmittitur, & per eundem in l. noĩationes. in fi. C. de appe. & in c. 1. in prin. ꝑ quos fiat inuesti. vbi alleg. no. per Inn. i c. dudũ. de decim. facit ẽt, quod no. Bal. in l. fi. C. de testam. tut. vbi dicit, ꝙ confirmatio superioris supplet defectum solennitatis, defectum formæ, & defectum ꝑsonæ. Hoc ergo pactum non habens vim impediendi translationem dñij ex defectu ꝑsonæ contrahentis, vim in hoc auget ex dicta confirmatione. Et tan-
6 to magis cum facta † sit ex certa scientia, de plenitudine potestatis, vt patet ex ea. Nam ex sola inspectione hoc ꝓbatur secundum gl. fi. in cle. 2. de rescr. quam ad hoc alleg. Imo. in l. fin. in 7. col. a quib. appel. non licet. Et idem dicit Inno. in c. pñti. in prin. de rescrip. & Bal. in c. super qõnum. §. ꝑterea. de offic. deleg. quo casu non solũ roboratur actus confirmatus, sed ẽt extenditur vltra illud, quod in eo continetur, ſm Bal. in terminis in c. ex parte. in fi. de consti. & in d. l. noĩationes. in fi. vt est ẽt de mente Bal. in d. c. 1. per quos fiat inuestit. ¶Secundò dicta alienatio non debet valere. ꝑꝑ iudicis decretum interpositum ex voluntate contrahentium. Nã ſm Bal. in l. fi. C. de pac.
7 inter empt. & vend. qñ fit † pactum de non alienando, cautela est, ꝙ fiat ꝑsente iudice, & authorante, ac ẽt interdicẽte partibus alienationem, per l. si quis sciens, de cõtrahen. emp. & ꝑ eandem legem Bar. etiam in d. §. diui. vult, ꝙ ꝑceptum iudicis impediat dñij translationem. ¶Tertiò: quia in casu alienationis faciendæ actum est, ꝙ translatio dñij facta in alienantem mediãte diuisione resoluatur ipso iure, cũ dictũ sit, & talis sit ipso iure & facto priuatus perpetuò omni iure & commodo dictæ Fraschettæ: quo casu ſm Bal. post antiquos in d. l. ea lege. dñium transfertur in tradẽtem, & alienatio impedit, sicut contingit in pacto legis cõmissoriæ & addictionis in diem, vt no. in l. 1. ff. de dona. in hoc ergo pacto debet idẽ ius esse, cum sit eadẽ rõ. l. illud. ad leg. Aquil. & sic dñium dictæ rei alienatæ ipso iure retransferri debuit in ꝓximiorẽ ipsius alienantis, sicut est cõuentum, q̃uis talis cõuentio sit ẽt collata in tps alienationis ꝑfectæ, vt vr̃ esse casus in l. si cũ venderet. de pig. act.

vbi

vbi dicitur, ꝙ ſi creditor debitore non ſoluente rem pignora-
tam vendiderit, cum pacto, ꝙ debitori liceret rem reemere,
poterit debitor ex tali pacto precium offerre, & rem uendica
re, & ſic dñium in eum ipſo iure transferatur: vnde dicit ibi
Pau. de Caſt. ꝙ q̃uis illud non ſit pactum legis cõmiſſoriæ, vt
no. gl. iuncto tex. in l. 2. C. de pac. inter emp. & vend. tñ opera-
tur tranſlationem dñij ſine traditione ad inſtar dicti pacti le-
gis cõmiſſoriæ, & addictionis in diem, vt ibi latius ꝑ eum. Si-
cut ergo ex pacto creditoris potuit ipſo iure dñium in alium
iam tranſlatum per vẽditionem ipſum debitorẽ retransferri,
eodem modo alienatione ẽt ſequuta cõtra ꝓhibitione potuit
ex pacto agi, vt ipſo iure dñium trãſiret ad agnatos proximio-
res alienantis. Facit ẽt, quia agi põt, vt dñium, ſit apud aliquem
vſque ad tp̃s, & illo tpe ipſo iure in tradentẽ retrãsfertur. l. fi.
C. de lega. ꝑ quam legem ita dicit Bal. in terminis noſtris in d.
l. ea lege. ergo fieri potuit, ꝙ poſt alienationem dñium tranſi-
8 ret ad alium, & ſic ad agnatum ꝓximum. ¶ Quartò † vr̃ impedi
ri dñij translatio, quia facta fuit ꝓmiſsio de non alienando
ſub hypotheca oĩum bonorum. l. ſi creditor. §. fi. de diſtra. pig.
& no. Bar. in d. §. diui. & in d. §. ea lege. et in d. l. ea lege. et in d.
l. nemo. de pac. et in d. l. qui abſenti. et ꝑ alios ẽt in dictis locis,
et dictam dominii tranſlationem impedit nedum hypotheca
ſpecialis rei alienatæ, ſed ẽt gñalis omnium bonorum, ſm Pa.
de Caſt. in d. §. ea lege. et Alex. in conſi. 59. Viſo themate etc.
9 in 5. vol. Quintò † dicta alienatio vr̃ reddi nulla virtute iura-
mẽti appoſiti in dicto pacto de nõ alienãdo: tum quia ille, q̃
iurat, põt p̃cisè compelli ad factum, ſm gl. in l. ſi pecuniam. de
condi. ob cau. et do. Ant. et Abb. in c. veniens. de iureiur. et per
Abb. in c. ꝑ tuas. de arbit. tum quia iur̃m impleri dẽt in forma
ſpecifica. c. ad noſtram. et ibi no. de iureiur. Quamuis ergo il-
le, qui alienat contra ꝓhibitionem, ſoleat ad intereſſe teneri,
vt no. in locis præalleg. tamẽ vbi iurauit, nõ dẽt ſufficere p̃ſta-
tio intereſſe, quia hoc implemẽtum non eſt in forma, ſed per
æquipollẽs. Et ꝑ hæc, ac ẽt ꝑ quædam alia Are. in d. §. ea lege.
tenet, ꝙ virtute iur̃i ꝓhibeatur et annulletur alienatio. Sextò
p̃dicta cõfirmantur. Nam in caſu noſtro nõ ſolum alienãs cõ
ſenſit, vt res alienari nõ poſſet, ſed ẽt ille, in quẽ fuit alienatũ,
ſi erat de dicto quarterio, cũ oẽs ſimul diuiſerint et conuene-
rint ꝙ dicta alienatio fieri non poſſet. Quando igitur vni de
dicto quarterio cõtra ꝓhibitionẽ alienatur, cũ tam alienans
quam acquirens cõſenſerint, ꝙ alienatio nõ ualeret reſpectu
illius q̃ cõſenſit, nõ dẽt alienatio valere, q̃a ſicut ex cõi cõſen
ſu cõtrahentiũ a cõtractu iam perfecto diſcedi põt. l. iuriſgen
tium. §. adeo. et l. ab emptione. de pac. ita cõi cõſenſu põt mul-
to magis fieri, ꝙ alienatio faciẽda impediat, et nõ ualeat, arg.
l. a patre furioſo. de his qui ſunt ſui, vel alienetur. quemadmo
dum impediretur, quando uterq; fuiſſet ꝓteſtatus, ꝙ aliena-
tio facienda nõ ualeret. l. qui in aliena. §. Celſus. de acq. hær. l. ſi
debitor. §. 1. quib. mo. pig. uel hypo. ſol. regula ergo, qua dici-
tur, ꝙ per pactum nõ põt dñii tranſlatio impediri, locum ha-
bere uidetur, quando alienãs tm̃ cõſenſit, ꝙ alienari nõ poſ-
ſit, ſecus aũt, quando promiſsioni de non alienãdo cõſenſit ẽt
uolẽs acquirere, quia tunc dẽt impediri trãſlatio dominii, &
dẽt acquiri ꝓximiori agnato alienãtis, ut conuẽtum eſt per
utrũque. d. l. ſi cũ uẽderet. & facit l. quoties. C. de don. quę ſub
modo. Sed p̃miſsis non obſtantibus contrariã ſñiam ꝓbabi-
liorem puto, & veriorẽ: eſt igitur (vt ex p̃miſsis colligitur) de
duob. videndũ. Primò, vtrum dictum pactũ de non alienan-
do tãquam vim legis habẽs, vel ſtatuti dñii translationem im-
pediat. Secundò, an vi ſimplicis pacti, vel contractus poſsit di
ctam alienationem impedire. ¶ Circa igitur primum dico, hoc
pactum valere non poſſe in vim ſtatuti: & ↄñr prohibitio alie
nationis in eo contenta non põt dici legalis: q̃a conuentio p̃-
dicta de non alienando eſt contra ius cõe. d. l. nemo. de pact. l.
in re mandata. C. manda. atque ẽt dũ cauetur, ꝙ dñium rei alie
natæ ipſo iure tranſeat in agnatum proximiorem alienantis,
contradicit iuri cõi. d. l. traditionibus. C. de pac. Inferior autẽ
10 † a principe, exceptis ciuitatibus & populis eiuſdem non poſ
ſunt ſtatuta condere contra ius cõe. l. formam. C. de off. præt.
c. cum inferior. de maior. & obed. & in c. quod ſuper his. eod.
tit. & no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de elect. in fi. & Old. con-
ſi. 259. incip. Impugnatur electio &c. & gl. in c. cum dilectus.
in ver. conſtitutionum. de conſue. & bene facit, quod not. glo.
in c. fi. de hær. in 6. in verſi. figura. & per Hoſt. & Io. An. in ca.
fi. de officio archipre. ꝑ Ant. de But. & Imo. in c. 1. de tranſlat.
præla. & in d. c. quod ſuper his. & legiſtæ maximè Bald. in d. l.
oẽs populi, in quinta col. & in l. nulli. C. de ſenten. & ꝑ Alex.
conſi. 106. incip. Perſpectis his &c. in prima col. ſecundo vol.
& in l. 1. in prin. quod quiſque iuris, & per alios in locis, de q̃-
bus ibi per eum. Cum ergo dictũ quarterium totum populũ
non repræſentet, vt ꝑ Bart. in d. l. oẽs populi. in 3. q. primæ. q.
principalis, non põt condere ſtatutum etiã ſuꝑ rebus ꝓpriis
contra ius cõe: & ꝓpterea condere ſtatutum non põt perti-
nere ad deciſionem cauſarum, ſm Bart. ibi, quia iuriſdõ eſt a-
pud totum populum, non autem apud dictum quarterium,
ſine qua tale ſtatutum fieri non poteſt, ſm eum ibi, ꝑ no. in l.
1. de iuriſd. om. iud. Similiter ergo dictum quarterium iuriſdi
ctione carens non debet poſſe cõtra ius cõe ſtatuere: quia ſi-
cut legem condere eſt iuriſdictionis, ꝑ no. in d. l. 1. cum con-
cordantib. de quibus ibi ꝑ Ale. ita & legem tollere, arg. l. eius
eſt nolle, de reg. iur. & l. nolle. & l. is poteſt. ff. de acq. hær. & p̃-
ſertim quia alii inferiores, exceptis ciuitatib. ut dixi, habentes
ẽt iuriſdictionem talia ſtatuta condere non poſſunt. Poteſt er
go tale quarterium ſtatutum in concernentib. adminiſtratio-
nem rerum ſuarũ p̃ter ius, puta qualiter pecunia cõis expen-
di debeat, non autem contra ius condere, & ita loquitur Bar.
in d. l. omnes populi. Et ꝑꝑea dici non poteſt, ꝙ pacta de non
alienãdo, & ꝙ dominium ipſo iure in ꝓximiorem tranſeat,
habeant vim legis vel ſtatuti, quia verſatur circa ea, in quibus
dictum quarterium non habet poteſtatem ſtatuendi. Secunda
rõne non poſſunt dicta pacta vim legis obtinere, quia ſuperio
rem recognoſcit quarterium p̃dictum, & primò Illuſtriſs. Du
cem Mediolani & totum populum Alexandriæ. Quod autem
11 dr̃ † ꝙ contractus celebratus ab habente ptãtem legis condẽ
dæ habet vim legis, locũ habet in eo, qui ſuperiorẽ non reco-
gnoſcit de iure vel de facto, ſm Alex. in d. l. 4. §. actor. de re iu
di. & in d. l. ciuitas. ſi cer. pet. ꝑ no. per gl. in l. 1. in ver. deroga-
ri. de fer. q̃ ſm Ang. ibi ꝓbat, ꝙ licet ſñia principis habeat uim
legis, ſecus tamen eſt in ſñia inferioris habentis ẽt poteſtatem
condendæ legis. Ergo idem eſt dicendum in contractu. Ter-
tiò non poſſunt hæc pacta vim legis habere, vel ſtatuti, quia
12 vbicunque † lex cõis habet cluſulam derogatoriam, ſtatutum
contra talem non valet, quia hoc caſu intelligitur ſtatuendi
ptãs ablata, ſm Bar. in d. l. omnes populi. in 3. q. 4. q. prin. Sta-
13 tutis † aũt ſimpliciter & abſolutè ꝓhibentib. alienationẽ tã-
quam irrationabilib. & iniuſtis eſt derogatum, ꝑ l. dudũ. C. de
contrahen. emp. igitur valere non poteſt. Nam dicta lex leges
p̃teritas dictã ꝓhibitionem cõtinẽtes, nedum reprobat, ſed ẽt
futuras, maximè hoc caſu, & hoc vult ibi Saly. dum dicit, ꝙ cõ-
ſuetudo generaliter reprobata permitti põt in certis caſib. per
illum textum cum gl. & ſic intelligit, ꝙ ſtatuta futura per illam
legem ita abſolutè ꝓhibentem alienationẽ intelligunturꝑ di-
ctã legem reprobata. Et hoc etiam clarius dicit, dum immedia
tè ſubdit, ꝙ aliud eſt prohibere, vt res extra conſortes non poſ
ſit alienari: quia hæc eſt grauis iniuria. Et hoc ſtatutum in fu-
turum faciendum eſt reprobatum: aliud eſt, ꝙ poſsit in quẽ-
cunque alienari, ſed ꝙ conſortes vſque ad certum tp̃s admit-
tantur ad reuocandum ꝓ eodem precio. Et quia hoc eſt rõna
bile, non intelligitur ei derogatum, ſm Cyn. ibi. Cum ergo in
caſu noſtro ꝓhibita ſit alienario voluntaria nedum. extra cõ-
ſortes, ſed ẽt in ipſos conſortes, & neceſſaria ſimiliter extra cõ
ſortes ſit ꝓhibita, dr̃ grauiſsimam iniuriam continere, ꝑꝑea
huic ſtatuto dicitur derogatũ per illam legẽ. Et idẽ ẽt ibi Pau.
de Caſt. & ꝙ illa lex ſtatutis futuris dicatur derogare, tenet ẽt
in terminis Cy. in l. 2. in 5. qõ. prin. C. q̃ ſit lon. conſue. vbi di-
14 cit, ꝙ † ſiue expreſsè reprobet conſuetudinem inductã, ſiue
ſimpliciter conſuetudinem cõtrariam, tunc nõ valet conſue-
tudo inducta, vel inducenda, allegat dictam l. dudum. & idem
tenet Imo. in l. 3. de teſta. & Abb. in c. 2. de probationi. & iſta
eſt cõis opinio, vt patet in locis allegatis ꝑ Alex. in l. ſi mihi, &
tibi. §. in legatis. de le. 1. & ꝑ Moder. poſt D. Abb. in d. c. 2. de ꝓ
batio. in quarta col. vbi dicunt, hanc eſſe cõem opinionem. Et
rõ eſt, quia ſi damnatur conſuetudo, ꝑ hoc apparet, ꝙ eſt irra-
tionabilis, & per ↄñs non poteſt de nouo cõtra ius commune
introduci. c. fi. de cõſuet. q̃ rõ locũ habet, ſiue cõſuetudini de-
rogetur gñaliter, ſiue ẽt cõſuetudini p̃teritæ, ſm doctores in
locis

locis allegatis,vbi supra per dictos modernos,de quibus aliter spālem mentionē non facio, qa in dictis locis facile inueniri possunt, q̄ opinio multo magis hēt locum in statutis ēt futuris,ſm Pau. de Cast. in d. §. in legatis. cū quo alij moderni ibi transeunt ꝑ rōnem,de qua ibi per eos.Sed his oībus ostare videtur confirmatio principis ex certa scientia, & de plenitudine potestatis,quæ in vim legis valere p̄t: quia ptās condendæ legis est apud eum, & qui in terris suis idem pōt, quod imperator vniuersaliter,ſm Pau. de Castr. qui in specie loquitur de duce Mediolani in consi.227.incip.Super primo dubio &c.& ideo quāuis dictum pactum de non alienādo valere non possit in vim statuti ex defectu potestatis personarum, vt quia iurisdictionem non habent,vel quia superiorem recognoscunt: hæc tū cessant in ipsa cōfirmatione. Itē clausula derogatoria, de qua in d.l.dudum.huic confirmationi non vr̄ obstare; quia ex quo de plenitudine ptātis est facta, tollit dictam legē habētem clausulā derogatoriā,vt colligitur ex nō.per Bal. in procmio Decr. ver. Gregorius. in 4. col. dum dicit post Collectarium,ꝙ qn̄ Papa scribit de plenitudine ptātis,nihil p̄t opponi, qđ annihilet gratiam,nisi rescribatur contra ius gentiū, cuius transgressio crimen inducat, ꝑ q̄ verba inferunt q̄dam in specie,ꝙ rescriptum cū clausula,de plenitudine ptātis,tollit omnem legem contrariam,habētem ēt clausulam derogatoriam. ¶Sed tū ad hoc p̄t responderi,& est aduertendum,quia diuisionem,de qua fit mentio in precibus,cōfirmat, ꝓut iacet de verbo ad verbum: & istud nō nocet, q̄a pactum cōtinens prohibitionem alienationis rei diuisæ,differt a diuisione,& est quid separatum ab ea,vt colligitur ex no. ꝑ Bar.in l.Aurelius. §.idem q̄sijt.de lib.leg.per Bar.& doct.in l. 3. §. filius.de lib. & posth. Itē confirmat oīa contenta & specificata in instr̄o diuisionis. Et quamuis per hoc videatur ēt se referre ad dictā prohibitionem: istud tū est falsum ex plurib. Et primò.quia in p̄cib. narratur duntaxat, qualiter Fraschetta fuit diuisa,& sic de diuisione tm̄ fit mentio, ac solū petitur cōfirmatio dictæ diuisionis.

15 De pacto verò ꝓhibente alienationē nihil narratur,nec† eius cōfirmatio petitur: & ideo ad dictum pactū, de quo princeps notitiam non habuit,confirmatio ēt ex certa scientia se nō extendit,& dicta clausula nihil operatur in his, q̄ sunt ignorata, ſm Pau.de Cast.no.in consi.159.incip. Qō ista vertitur. in fi. bene facit,qđ no.Bal.in l.impetrata.C.sent. rescin. non posse. vbi dicit,ꝙ certa scientia principis operatur solùm in his,quæ sunt iuris,de quibus p̄sumitur princeps habere notitiam, non autem operatur in his,q̄ sunt facti, vt sunt statuta & consuetudines,qđ dicit esse no.& ꝑ p̄dicta ita ēt in terminis nostris cōcludit Alex.consi.122.circa fi.incip. Viso puncto &c. 2. vol. & consilio sequenti.Confirmatur ex his, q̄ dnr̄ ꝑ do. de Rota in tit.de confir.vti.vel inutili.decisione j.in nouis, vbi volunt, ꝙ certa scientia non prosit in defectu substātialium, puta incōpetētiæ iudicis,vel falsitatis narrationū,quod intelligit Do. in c.1.de transac.qn̄ de tali defectu substantiali non fuit narra

16 tum principi. Simile † videmus in clausula, motu ꝓprio &c. quæ non præiudicat tertio vbi non apparet de scientia principis,vt no.Rota de rescr.concl.65.Car.consi. 317. ad fin. & in consi. 41.inci Sāctissimus,& Imo.in c.mādatum.pe.col.de rescrip.& Abb.in c.ad aures.& ibi latè per mod.8.col.eo.titu.&

17 hæc est prima rn̄sio concludens.Secundò rn̄detur,ꝙ vbi†cōfirmatio ēt ex certa scientia pōt referri ad actū, qui est contra ius,& ad actum, qui est ſm ius, nunquam operatur in casu, q̄ est cōtra ius,ſm do. Anto.not.in c.dudum. de decim. dicens, ꝙ alibi istud rarò inuenies. & illū adducit ēt in proposito Alexan.in d. consilio. Cum ergo possit confirmatio referri ad diuisionem,quæ non est contra ius,circa illam tm̄ operari dēt, & non circa dictum pactum,ēt si confirmans de eo habuisset notitiam,cum illud sit contra ius. d.l.nemo.de pac. & d. l. dudum.& patet ex præcedentibus,ac ēt ex sequentibus, pro hoc facit optimè, qđ notanter dicūt Bar.& Bal.in l.1. in princ. de his,qui sunt sui,vel alie.iur.per glo.ibi,& Roma. & Mod. in l. quod seruus.de acq. poss. vbi volunt, ꝙ si princeps confirmet oīa priuilegia,vel statuta concessa collegio,vel ciuitati,ꝙ non dnr̄ confirmata statuta,vel priuilegia iniusta,& tamen erat cōcepta illa confirmatio vr̄: quamuis igitur oīa descripta & specificata in dicto instr̄o confirmentur, intelligi tū debet de cōtentis & descriptis in eo iustè, non aūt referri debet ad dictū pactum iniustum & iniquum.d.l.dudū. ¶Tertiò dr̄, ꝙ immo dicta confirmatio cum clausula,ex certa scientia,& de plenitudine ptātis,non tollit.d.l.dudum.habentem clausulam derogatoriam,vt apertè vult d.Abb.in c.nonnulli.in prin. de rescr.& illum ad hoc ponderant Moder.ibi in 4.fallen.ad primam regulam.& hoc tenet, & ad idem allegat Pet. de Anch. in consil. 311.incip.Tres dn̄i magnifici.versus finem. Et ideo quamuis

18 dictum pactum ēt confirmaretur expressè, tū dicta † confirmatio non valeret: quia rescriptum contra legem habētē clausulam derogatoriam non valet,nisi de illa lege fiat mentio specialis.d.c.nonnulli.in prin.& ibi doct.& in c.eam te.de æta.& qual.& in c.fi.de rescr.in 6. igitur patet, ꝙ prohibitio alienationis non impeditur ex eo, ꝙ dicatur facta per legē, sed dato ēt,ꝙ tale pactum,vel eius confirmatio in vim statuti,vel legis valeret,tū huic statuto,vel legi non esset standum,ex quo nunquam fuit vsu statuentium cōprobatum,vt concludunt primi dn̄i consulentes. Et vltra eos in terminis vult hoc Alex. in consi. 18.inci.Visis capitulis &c.in 2.vol. vbi dicit in specie, ꝙ intelligitur derogatum pacto habenti vim legis, sicut est pactū illius,qui potuit legem condere, qn̄ per decem annos est seruatum contrarium,allegat no. ꝑ doct.in c.1.de treug.& pace. Superest nunc videre de secundo principali dubio, videlicet nunquid impediatur vigore pacti. Et similiter est dicendum ꝙ non,allegatis in contrarium non obstantib. ꝑ d.l.nemo. de pact.& quia,vt ꝓximè dictum est,statutum etiam totius ciuitatis simpliciter & absolutè ꝓhibens alienationem non valeret,igitur nec pactum potest valere,quia si pactum valeret,va

19 leret ēt statutum,quia † de pacto ad statutum valet argumentum affirmatiuè,ſm Imo.& Moder.in l.alia.§.eleganter. solu. mat.& ꝯn̄r valet ēt de statuto ad pactum negatiuè,incipiendo a statuto: & sic quod non potest fieri per statutum,nec etiam per pactum: aliàs hoc modo argm̄ non valeret ēt affirmatiuè incipiendo a pacto: negatiuè verò incipiendo a pacto non valet regulariter,quia nō sequitur,non potest fieri ꝑ pactum,ergo nec ꝑ statutum,ſm Bar.in d.l.oēs populi.in 3.q.prin. quia plus pōt statutum,q̄ pactum,ut latè ostendit Bal. in l.de quibus.2.col.de legi. & ꝙ dictum pactum quò ad impediendam dn̄ij translationem non valeat, tenent oēs in d. l.ea lege.& in d.§ ea lege.& in dicta l.filiusfamiliàs.§.diui.& in d.l. qui absenti.nec in alium potuit transferri, tum quia translatio facta est post alienationem perfectam,cū dicatur,ꝙ ille,qui alienauerit &c. ac etiam ꝙ pars alienata &c. & sic per participium p̄teriti t̄pis,quod in relatiuum resoluitur,& verbum dicti temporis,ſm gl.in cle.1.in ver.dignitatibus.de p̄ben.& Bar. in l. Cēturio.in ea q̄one,qn̄ sunt substituti pauperes Christi, de vulg. & pup.quæ trāslatio post dictam alienationem perfectam fieri non potuit.l.si Stichus seruus de manumis. testa. & ꝑ Bart.

20 & alios in locis præalleg. atque ēt quia † sine traditione vera vel ficta, puta cōstituto, non potuit ꝑ uiam contractus dicta pars in alium ipso iure transferri,ēt si facta esset translatio, statim ꝙ ad actum alienationis deuentum esset,ſm doct. maximè Bar.in dictis locis, vbi vult expressè, ꝙ hoc casu ita demū dominii translatio impediatur,si prohibitus dicto casu adueniente constituit se alterius noīe possidere, & non aliter. Et est ratio,quia (vt statim dicetur) ꝑ uiam contractus non pōt ipsum dominium in alium transferri, & hoc etiā clarè firmat Pau.de Cast.in consi. 146. incip. Super puncto &c. in primo dubio. Sola igitur difficultas est in respondendo ad allegata in contrarium. Non ob.igitur primò, ꝙ in casu concurrit ꝓhibitio legis, i. principis cōfirmantis & ꝓhibitio hominis &c. Quia negatur,ꝙ confirmatio concernat pactum de non alienando,vt per plura est superius demonstratum. Item ꝓbatū est,ꝙ talis confirmatio vbi ēt pactum respiceret, nō ualeret, quia est contra legem habentem clausulam derogatoriam,de qua non est facta spālis mentio,ut fieri debuit. Non ob.dum secundò dicebatur, ꝙ ꝓhibitio est confirmata iudicis decreto,ꝑ no.ꝑ Bar.in d.§.diui.& ꝑ Bal.in l.fi.C.de pac. inter emp.

21 & vend. Et primò: q̄a licet † dictum decretum sit interpositum sup oīb. & singulis instrumentis,intelligi debet de instrumentis validis, quia sicut confirmatio principis non includit actum,qui est cōtra ius,si pōt referri ad actum de iure ualidū, ſm Inn.& D.Ant.in d.c. dudum.de deci. ita & hoc decretum iudicis,& eius verba ḡnalia referri tm̄ debent ad ea, quæ sunt

validè

validè facta, & ad illa restringi: non aũt ad ea, quæ sunt cõtra ius. Item restringi debet & referri ad oĩa & singula iusta & honesta, non aũt ad dictũ pactũ iniustum & in se continens grauem iniuriã. d.l. dudum. sicut dixi supra allegando Bar. & Bal. in l. 1. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, ꝙ confirmatio priuilegiorum & statutorum non porrigitur ad statuta, vel priuilegia iniusta, vel dici põt, ꝙ ad dictũ pactum referatur ẽm tñ iuris interpretationem, & sic ꝙ videatur ꝑ iudicem confirmatũ quantũ ad effectum actionis personalis, quò ad interesse agi potest, & ad pœnam, ẽm gl. & doct. in d. l. ea lege. cum concor. de quib. supra non autem quantũ ad effectum impediendi dñij translationem, cum de iure quò ad hunc effectum pactum non valeat, vt sæpe dictum est. sicut dicimus, ꝙ testator in dubio videtur se velle conformare cum dispositione statuti, ẽm Bar. in l. hæredes mei. §. cum ita. ad Trebel. cum concor. de quib. per Moder. in l. Gallus. §. quidam rectè. de liber. & posthu. facit ẽt, quod notanter dicit Bar. in l. vxorem. §. qui testamento. de leg. 3. vbi vult, ꝙ pater, qui stipulatur sibi & filiæ dotem reddi, videatur in dubio stipulari, ẽm iuris ordinẽ: quãuis verba aliter sonent. Et hæc videtur optima & rationabilis responsio. ¶Secundò potest responderi, ꝙ quamuis alienatio ꝑꝑ dictum decretum esset nulla: tñ in agnatum ꝓximio-
22 rem non esset dñium translatum: quia per sniam iudicis † sine traditione dominium non transfertur, ẽm gl. in §. fi. instit. de offic. iud. & not. Bar. & alij in l. ex hoc iure. de iustit. & iure. Et ideo iste rei vendicatione agere non potest contra ementem nec etiam alia actione, vt dicetur inferius. Similiter nec alienans poterit agere contra emptorem, quia non potest venire contra factum proprium, vt habetur in l. post mortem. de adoptio. & no. in l. 2. §. ꝙ si in patris. solu. matr. & in c. diuersis palatiis. de cleric. coniug. & per doct. in c. nostri. de elect. cum concord. nec etiam ius agendi poterit in alium mediante cessione transferre, sicut ꝑꝑ decretum alienatio facta primo non valeret, ita nec ista cessio continens alienationem dictæ rei ꝓhibitæ alienari. Et sic patet, ꝙ acquirens est tutus aduersus oẽs, etiam si contractus, ex quo acquisiuit, est nullus. Et
23 ista responsio similiter est concludens. ¶ Tertiò † põt rñderi, ꝙ immo iudex non põt prohibere alienationem quò ad impediendam dominii translationem, ẽm Inno. in c. Raynaldus. de testa. Nicol. de Matta. Bal. & Sali. in d.l. ea lege. & Imo. & Alex. in d. §. diui. vbi respondent iurib. allegatis per Bar. & Bal. in locis in contrarium alleg. ¶Non obst. tertiò, ꝙ actũ sit: vt dñii translatio facta ipso iure resoluatur, & ad agnatum proximum reuertatur, ad instar pacti legis commissoriæ & addi-
24 ctionis in diem, quia non est verum † quòd ex verbis resolutiuis contractus quis ipso iure priuetur dominio, exceptis dictis pactis legis commissoriæ & addictionis in diem. in quib. spãle est, ꝙ ipso iure dominium ad tradentem reuertatur, qđ non est in aliis secundũ Bar. & Ang. in l. 1. in fi. de dona. per l. pen. C. de ædili. act. & ibi Raph. hanc dicit esse communẽ opi. & idem tenet Ang. & Imo. in l. naturaliter. in prin. de vsucap. & Are. in d.l. qui absenti. §. 1. de acq. pos. & Alex. latè in consi. 10. 1. vol. præterea verba resolutiua collata sunt in tempus alienationis perfectæ, vt supra dixi, quo casu non potest locum habere opinio contraria, ẽm Iac. Butr. in l. traditionib. C. de pac. & Sal. in d.l. ea lege. & Alex. in d.l. q absenti. §. 1. Nec huic solutioni ob. d. l. si cum uenderet. de pignorat. acti. qa creditor, qui uendidit cum pacto, ꝙ ablato precio rediret res ad debitorem, non videtur transferre dñium, sed ius pignoris, ꝙ patet: qa dictum fuit, ꝙ debitori liceret recipere rem, quæ verba, s. rem suam, significant, ꝙ voluit transferre pignus, & non plenum dñium. & ita est ibi de mente Fulgo. & clarius hoc firmat Alex. in d. cons. 10. circa fi. vel vltra eum dici põt, ꝙ illud ꝓcedit, qñ pactum de dominio transferendo est appositũ in fauorem prioris dñi, secus autem qñ apponitur in fauorẽ tertij, sicut in casu nostro, quia dicto casu huic dominium ex pacto quæri non potest, & ita dicit Aretin. & inter prædicta differentiam facit in d.l. qui absenti. §. 1. per tex. in l. quoties. cum gl. C. de don. quæ sub modo. verius tamen est, quod etiam in ipsum dominum non possit ipso iure dominium retransferri, vt statim dicetur. ¶Non obst. etiam, ꝙ agi possit, vt dominium apud aliquem sit ad tempus, & quòd post tempus ad alium transeat ipso iure, per l. fi. C. de leg. quia hoc est falsum in casibus, in quibus dominium fuit translatum sine traditione, sicut in casu nostro: nam per diuisionem dominiũ non transfertur sine traditione, nisi inter diuidentes societas fuisset omnium bonorum: vt ꝑ Bar. in l. & ideo. de condi. furt. & ꝓpterea non potest ex pacto ipso iure retrãsferri in alium sine traditione, ẽm Pau. de Cast. & Are. in d.l. qui absenti. §. 1. & Alexan. latius in d. cõsi. 10. Nec ob. l. fi. C. de leg. quia ẽm ꝓdictos loquitur in vltimis voluntatibus, in quib. potuit testator dominium ipso iure transferre. Et quamuis ipsi non dicant, in terminis hoc vult Barto. in l. 1. in 2. q. de condi. & demon. ubi dicit, quòd dictio extinctiua, sicut est dictio usque, vel donec, si apponuntur circa ius dominii, quandoque extinguunt ipso iure, vt in vltimis voluntatib. l. fi. C. de leg. & est rõ, quia testator potuit ipso iure transferre dominium. In contractibus verò non extinguunt ipso iure, & est ratio, dicit ipse, qa per contractum hoc regulariter fieri non potest. l. ea lege. C. de cõdic. ob cau. l. fi. C. de rebus alien. non alienan. & sic Barto. ibi ca-
25 sum nostrum decidit in specie. Nõ ob. dum dicebatur † quartò, ꝙ impediebatur dominii translatio ꝑꝑ hypothecam bonorum l. si creditor. de distra. pign. quia hypotheca generalis non sufficit, sed requiritur specialis rei prohibitæ alienari, ẽm Barto. in d.l. qui absenti. §. 1. Imo. Ro. & Are. ibi, & idem vult Bal. in d.l. ea lege. in 3. col. & Imo. in d.l. si ita quis. §. ea lege. & Alex. in l. si filio. §. si vir in quinquennium. sol. matr. & ista est cõis opinio: a qua ut habetur in locis vulgar. non est recedẽdum. Præterea dato, ꝙ dominii translatio impediretur, tamẽ in proximiorem agnatum transferri nõn potuit ipso iure per. contractum, & sic ille agere non posset, similiter nec alienans posset contrauenire, nec alteri cedere, ut superius est dictum.
26 Non ob. ẽt † quintò iuramentum, quia per hoc dñii translatio non impeditur, quamuis iurans sit periurus, ẽm Inn. in c. dilecto. de præb. & Arch. in c. si a sede eo. tit. lib. 6. & Spe. in ti. de empt. & uend. §. tertio loco, versi. quid ergo, & idem in ꝓposito vult D. Abb. in c. intellecto. de iureiu. quia ẽm eũ actus pendens a mera voluntate valet contra iuramẽtum, quamuis periurium quis incurrat, per no. per Io. And. in regula. quod semel, de reg. iur. dum uult, ꝙ per ẽm testm̃ primum reuocetur: quamuis testator iurasset primum non reuocare, de quo etiam per Bar. in l. si qs in prin. testamẽti, in princ. de leg. 3. & ꝑ doct. in l. stipulatio hoc modo ꝯcepta. de verb. obl. Confirmatur hæc opi. ex no. ꝑ glo. in c. fi. de procu. in 6. q̃ uult no. ꝙ quis possit procuratorem reuocare, q̃uis cõtrarium iurasset, erit tñ periurus, ẽm gl. & ꝑ hoc in ꝓposito ẽt infert Alex. in d. consi. 18. secundo vol. ꝙ si duo conuenisẽt, nũquam se diuidere, quæ simplex conuẽtio nõ valet. l. si cõueniat. §. in hoc iudicio. famil. ercis. quãuis iuramẽtum interponatur, poterit nihilo minus contraueniri & diuisio peti: licet incurratur periuriũ, & ista est cõis opi. qcquid dicat Are. §. ea lege. Nec ob. ꝙ qs ꝓcisè ꝯpelli possit ad factũ iuratũ, & ꝙ iurm impleri debeat in forma specifica: qa hoc est verum, qñ factũ nõ dependet a mera uoluntate faciẽtis, secus aũt qñ in nuda uoluntate cõsistit, sicut est ꝓcuratoris reuocatio, & alienatio rerũ, & diuisio bonorũ, quia sicut non põt quis suæ uoluntati hãc legẽ imponere, & liberum arbitrium ꝑdere sine iuramẽto. Ita nec per iuramẽtum tolli põt, & impediri, ut clarè colligitur ex ꝓdictis. Non ob. dum dicebatur ultimò, ꝙ nedũ alienãs, sed ẽt acquirẽs consensit, ꝙ alienatio nõ teneret, & ꝙ ꝑꝑ cõsensum acquirentis in eum nõ dẽt dñium transferri: qa aduertendũ est, ꝙ alternatio uoluntaria est in quẽcunq; ꝓhibita, siue sit de dicto quarterio, siue sit extra dictum quarteriũ: quãtum ergo ad illos, qui sunt extra dictũ quarteriũ, dicta rõ cessat, & sic in illos dicta ꝓhibitione non obstante trãsferri posset dominium, ut ex ꝓdictis colligitur, sicut ergo quantũ ad eos, qui non sunt de dicto quarterio, hoc pactum non ualet, & est inutile: ita ẽt non debet ualere quantùm ad eos, qui sunt de quar
27 terio: quamuis pacto cõsenserit: quia quando † aliquid fit in fraudem legis, siue contra legem, utile uitiatur per inutile. l. si libertus. §. penul. de iure patro. per quam ita dicit Bald. in l. certi condictio. §. quoniam. si cert. pet. & Imol. & Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta. de uerb. obl. & Imo. in l. quod dicitur. in fi. eo. tit. cum ergo sub unica prohibitione, & pacto nõ alienando includãtur illi de quarterio, & extranei, & quò ad oẽs, si unum pactũ dicendum est, ꝙ ex quo non ualet quò ad

ad extraneos,quia eſt ꝯtra legẽ.d.l.nemo.de pactis.& d.l.dudum.C.de contrahen.emp.ꝙ ẽt vitiatur quò ad illos de quarterio. Præterea vbi quis damnũ ſentit, ſi actus ꝓ parte valeret,& ꝓ parte non,veriſimile eſt,quòd voluerit vtile vitiari ꝑ inutile,ſi per hoc damnum euitetur.l.cum eiuſdẽ.de edil.edic. per quam ita tenet Alex.in l.1.§.ſed ſi mihi. de verb. obl. in 1. q.Sed ſi hoc pactum de non alienando quò ad extraneos, qui non conſenſerunt,nõ valeret, & quò ad alios de quarterio ſic, ſequeretur , quòd poſſet Fraſchetta alienari in extraneos , & in illos de quarterio non,& ſic ipſi damnum incurrerent contra intentionẽ eorũ,qui voluerunt ſibi ꝓuidere, vt dicta Fraſchetta nũquam exiret de dicto quarterio, & ſ̃m hoc haberet neceſſe extra illud exire,nec poſſet in eo remanere, ideo inutile pactũ quò ad extraneos debet ẽt vitiari quò ad illos de quarterio q̃a damnum ex hoc euitabunt: q̃m & ipſi acquirere poterunt dictam Fraſchettã.d.l.ſi eiuſdem.& facit.l. qui duos.cũ gl.de contrahen.empt.& l.ſi non ſortem.§.ſi centum. de condi.indeb.vbi datio in ſolutũ vitiatur in totum, ne vterq; damnum incurrat, quod contingeret ex cõione. facit ẽt q̃a quãdo aliquid eſt indiuiſibile ex intentione partium,vtile vitiatur ꝑ inutile.l.Pedius.de arb.& declarat Bar.in l.Grecè.§.illud.de fideiuſſ.& per Moder.in d.l.1.§. ſed ſi mihi. Nã (vt in dictis locis declaratur) veriſimile non eſt,quòd in caſu.d.l.Pedius, voluerint partes ſtare arbitrio vnius tñ,& quòd de illo tñ confiderint,cum duos elegerint: ita in ꝓpoſito non eſt veriſimile, quòd voluerint Fraſchettã alienari poſſe in extraneos , & non in illos de quarterio, & propterea in totum dictũ pactũ dẽt vitiari : ne reſultet aliquid contra intẽtionem contrahentium. Alio modo & rectè poteſt ẽt reſponderi,quòd non impediatur dñij tranſlatio,quamuis acquirens dictæ ꝓhibitioni conſenſerit,q̃a ſicut ille,q̃ promiſit non alienare,non pot ſibi hanc legem,q̃ eſt contra eius liberum arbitrium , imponere : ita nec etiam acquirere volens potuit ſibi interdicere ptãtem acquirendi,q̃ a libero pendet arbitrio,q̃a vtroque caſu eſt eadem ratio.Nec ob.l.iuriſgentiũ. §. adeo. & l. ab emptione. de pac.vbi ab emptione perfecta cõi conſenſu diſcedi põt, q̃a ibi apparet de contrario ſenſu partium , nec per hoc imponitur neceſsitas,per quam tollatur liberum arbitriũ,ſed in caſu noſtro alienatio non valeret contra eorum intentionem,ẽt ſi apparet,quòd voluiſsent alienationem valere,& ideo q̃a legẽ ſibi imponunt,a qua diſcedere non poſſent, pactum non valet. Non obſt.ẽt quòd contractus valere non debeat, quaſi proteſtati uideantur inter ſe,quòd cõtractus inter eos faciendus nõ valeat,q̃a hoc procederet,vbi talis eſſet ꝓteſtatio, a qua diſcedere liceret . Sed quando ꝓteſtatio neceſsitatem inducit & liberum arbitrium erripit,tunc non valet,vt patet ex no. in d.c. ſi.de ꝓcu.& in d.l.nemo.de pac.& quamuis ẽt tale pactum in vim ſimplicis proteſtationis valeret,a qua recedere liceret, ab ea diceretur receſſum per alienationem deinde factam ex interuallo.l.cum plures.§.locator horrei,ff.loca.ſ̃m.cõem intellectum,vt no.Bar.& alij,in l.pacta nouiſsima.C.de pac.& in l. non ſolũ.§.morte. in prima ſpecie ꝓteſtationis. de oper. noui nun.cũ concord.de quibus per Moder.in dictis locis. Non poſſunt igitur proximiores agnati alienantis agere rei vendicatione,vt dictum eſt,nec aliqua actione perſonali , quia non ſunt ſtipulati ab acquirente, ſed tñ ab alienante, & poſt alienationem perfectam. Et ideo d.l.ſi cum venderetur.non obſt. etiam inquãtum loquitur de actione perſonali, quia ille, qui acquirebat, ꝓmiſit creditori ſtipulanti ꝓ debitore , quo caſu ſtipulatio facta alteri valuit,q̃a fuit interpoſita ſuper re ipſius debitoris,vt ibi dicit Bar.& in l.ſtipulatio iſta.§. ſi ſtipuler. de uerb.obl.Sed in caſu noſtro acquirens nihil ꝓmiſit , ſed alienans tñ,& idem in caſu l.quoties.C. de dona.quæ ſub modo. ac ẽt illo caſu alteri vtilis actio ꝑſonalis q̃ritur ſine ſtipulatione,quia illud eſt ſpeciale fauore exercẽtis liberalitatẽ,ſ̃m Bar. & doct.in d.§.ſi ſtipuler.Itẽ ibi fuit actum,ꝙ donatarius alteri obligaretur,ſed in caſu noſtro ſecus , ſed fuit tñ conuentũ, ꝙ dñium in alium ipſo iure tranſiret, quod fieri non potuit , vt ſupra dixi,& ꝓbatur ẽt in d. l. quoties. Ad pœnam quoque agere non poſſunt: quia eis non fuit ꝓmiſſa,nec ẽt ad intereſſe,quia eorum nihil intereſt: quod patet: quia ẽt ſi inter viuos non fuiſſet facta dicta alienatio, potuiſſet tñ alienans vnũ hæredem extraneum,q̃ non eſſet de quarterio,inſtituere, ad quẽ portio Fraſchettæ ipſius alienantis tranſiuiſſet non obſtante ꝓhibitione,& ſic ꝓximiorem hoc mõ priuare potuiſſet,quia quamuis ẽt ſit ꝓhibita alienari in vlt. voluntate titulo vñi , tñ quantũ ad hoc talis ꝓhibitio facta in contractu nõ valet , q̃a per eã cogeretur ꝓhibitus, ſi vnũ , qui non eſſet de quarterio inſtituiſſet,decedere ꝓ parte teſtatus & ꝓ parte inteſtatus cõtra.l.ius nr̃m.de reg.iur.& ita in terminis tenet Pau. de Caſtr. in conſi.146.incip.Su ꝑ pũcto &c.in quarto dubio. Nec obſt. quod ipſe cõcludit in primo dubio: q̃a loquitur ibi, qñ in vlt. voluntate facta fuiſſet alienatio tit.ſingulari, & nõ vñi ꝯ ꝓhibitionem alienationis hñtem ſpãlem hypothecam, quo caſu dñij tranſlatio impediri potuiſſet,ꝑ ea q̃ ſupra dicta ſunt:non nõ aũt quò ad effectum,vt in aliũ trãſiuiſſet dñium ſiue cõſtitutio: vt ẽt eſt ſuperius oſtenſum. & ita in ꝓmiſsis concludo.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua dictio , poſita inter genus & ſpeciem, in coniunctam reſoluitur .*

2 *Conditiones duæ quæ veniunt ad determinationem vnius ſubiecti , ambæ impleri debent .*

3 *Diſpoſitioni negatiuæ plura continenti contrafieri dicitur, etiã ſi in vno tantùm contrafiat .*

4 *Alternatiua dictio inter genus & ſpeciem poſita , in coniunctã non reſoluitur, quando diſpoſitio negatiuè concepta eſt .*

5 *Precij mẽtio arguit tã locationis, quàm venditionis contractũ.*

6 *Iuramentum habet vim clauſulæ, rato manente pacto .*

CONSILIVM CX.

VIDETVR prima facie, ꝙ ex ſola locatione bãci non ſit facta cõtra factum: & per ꝯñs ꝙ pœna non ſit cõmiſſa.Q̃m declaratũ eſt, ꝙ ſi dictæ partes voluerint contractare,ſeu vendere & alienare eorum & cuiuſlibet eorũ domos,& banca, teneantur inuitare eos & quẽlibet eorũ adinuicem & viciſsim, q̃ vendere voluerint,& dare parti volẽti ꝓ iuſto ꝓcio, & ꝓcio quod poſsit hr̃i ab alijs ꝑſonis &c.Iſta igitur declaratio ĩcipit a ꝓcedẽti cõditione,& ipſum inuitare & denũciare ꝑ volẽtem vendere eſt in obligatione ſub cõditione, ſi voluerit cõtractare,ſeu vẽdere & alienare,& † q̃a illa alternatiua,ſeu,poſita inter verbũ ꝯtare,qđ eſt genus,& verbũ vendere , qđ eſt ſpẽs,
1 reſoluitur alternatiua in cõiũctã.l.ſæpe.ver.& cũ dicimus &c. de verb.ſig.& ibi Bar.& l.Quintus.§.ſi.de auro & arg.leg.& ꝑ Bar.in l.1.& l.ſi is q̃ ducenta.§. vtrum.de reb.dub. quod.n.dicitur in locis ꝓdictis de alijs alternatiuis, locũ ẽt habet in hac alternatiua,ſeu ex quo nõ agitur de legato,ſ̃m Bar.in l.ſi quis ita.de auro & arg.leg.eſt ergo perinde ac ſi dictũ fuiſſet. ſi voluerit cõtractare,& vẽdere &c.& ſic diſpõ & cõuentio ſequẽs
2 facta dr̃ copulatiuè ſub duplici cõditione: iõ † neceſſe eſt , ꝙ ambæ conditiones impleantur: q̃a veniunt ad determinationem vnius ſubiecti.l.ſi hr̃di plures.de cõſti inſti.& per Bar. in d.§.vtrum.& in l.1.in prin.de iuſti.& iu.& in l.ſcire debemus. in prin.de verb.obl.vñ ſequitur, ꝙ non eſt ſatis contractare, ſed oportet ẽt uendere,tãquam illa verba , ſi voluerit contractare,ſeu vendere,exponantur, i.ſi voluerit contractum uenditionis facere,prout fit ſimilis expoſitio in d.l.ſæpe. in verſic. præalleg. quia illa verba,dedi aut donaui &c.de q̃b. ibi,exponuntur ꝑ gl.1.ex cã donationis dedi, & ꝑ ꝯñs ꝑ ſolã locationẽ banci,nõ põt dici contrafactũ,nec pœnã fuiſſe commiſſam,& ẽt ex ſequẽtib. ꝓbatur, dũ diſpoſitio loquitur de eo,q̃ uendere voluerit : nam per hoc declaratur , ꝙ in conditione tñ eſt poſita uenditio , q̃a recipit cõditio interpretationẽ a diſpoſitione,cui accedit,ar.no.in d.§.vtrum.& in §.cũ ita. in ead. l.ꝑ gl.& doc.& quia de precio fit mentio, in dubio intelligitur de contractu uenditionis.l.1.C.de præd.cur.lib.10. ¶Sed tñ contrariũ verius arbitror.ſi.n.laudum,vel arbitramẽtum vlterius nõ ꝓcederet forte id,qđ in contrarium allegatur,obſtare poſſet,ſed poſt prædicta ſubijciuntur hæc verba.Et ꝙ non poſsit dare,nec contractare,vel vendere,& alienare alijs ꝑſonis , niſi prius facta dicta requiſitione,& inuito,& caſu, quo foret ꝑ ipſas partes cõtrafactũ &c.Nam hoc loco,nõ poſſe cõtractare,vel vendere,non ponitur in cõditione , vt paulò ante factũ fuit,ſed in diſpoſitione: & requiſitio eſt in cõditione , q̃ prius fuit in diſpoſitione: q̃a illa dictio, niſi, facit cõditionẽ iſto caſu,

su,vt colligitur ex no.per Bar.in l. 1.de condi.& demon. & sic
partes obligantur ad non cõtractandũ, vel ad non vendendũ:
qa ergo alternatiua ẽt hoc casu resoluitur in coniunctam, ex
quo posita est inter genus & speciem p iura pallegata, perin-
de est,ac si dictum fuisset,ꝙ non possit contractare, nec ven-
3 dere,nisi prius facta dicta requisitione & inuito: quia † igitur
conuentio,& dispositio pcedens est cõcepta negatiuè, & plu-
ra continet copulatiuè,ad hoc vt adimpleuisse & contrafecis-
se non dicatur,oportet,ꝙ neutrum fiat, & sic ꝙ non contra-
ctet,& nõ vendat: & si in vno ꝯtrafaciat, & alterũ adimpleat,
pœna cõmittitur:vt est casus in d.l.si is qui ducenta.§.cum ita.
ſm qđ ibi gl.ponit casum,& in d.§.vtrum.ſm ẽt glo.& Barto.
ibi.& in istis ẽt locis dicitur,ꝙ vbi stipulatio præcedens cõce-
pta negatiuè continet plura copulatiuè,ꝙ quãuis sequẽs stipu
latio pœnalis cõcipiatur alternatiuè,quod erit idem: quia illa
sequitur naturam principalis,& per illam limitatur, & decla-
ratur.Et ppea quia Simon est obligatus non ꝯtractare, & sic
in genere aliquem contractum nõ facere,& in specie nõ ven-
dere: incidit in pœnam locando bancũ: qa per hoc dicitur ꝯ-
tractasse.l.Labeo.§.contractũ.de verb.sig. quãuis non vendi-
derit: qa (vt dixi) ad euitandũ pœnam fuit necesse neutrum
facere,vt in dictis iurib.¶Nec ob.allegata in contrarium: quia
loquuntur,quando plura facta in conditione copulantur af-
firmatiuè: tunc.n.vt cõmittatur pœna,requiritur,ꝙ vtrũque
fiat,nec sufficit ad cõmissionẽ pœnæ, ꝙ in vno tñ sit contra-
factum.d.l.si hæredi plures.& l.si quis ita stipulatus fuerit. de
verbo.obl.sed vbi ad plura quis tenetur copulatiuè ex disposi-
tione concepta negatiuè sub pœna,tunc non sufficit vnum nõ
esse factum,sed requiritur neutrum factum esse,vt ibi, & in d.
§.cũ ita.& in d.§.vtrum.& ideo quãuis isto casu ipsum ꝯtracta
re, & vendere fuerit in conditione primò positũ affirmatiuè,
tamen postmodum non contractare,& non vendere,fuit po-
situm in dispositione, per quam partes tenebantur neutrũ fa-
cere,& ideo mediante cõtractatione aliter quã per venditionẽ
pœna promissa casu,quo fuerit contrafactũ,fuit cõmissa.Nec
etiam per prædicta ob.dum dicebatur,ꝙ illa verba cõtractare
seu vendere,sint exponendi.i.contractũ venditionis facere, p
l.sæpe.cũ gl.de verb.sig. quia talis expositio est necessaria, quã
do alternatiua inter genus & species ponitur affirmatiuè:quo
niam si dicatur,dedi aut donaui,& dictio,aut,resoluatur in cõ
iunctam,& sic requiritur cõcursus, vt dicitur in d. l. Sæpe.de
necessitate dẽt exponi.i.ex cã donationis dedi.& idem affirma
tiuè,si voluerit concursus copulatorum non posset habere lo
cũ,nisi exponerentur hæc verba. i. contractum vẽditionis fa-
4 cere. Sed quando prolata † sunt negatiuè; vt quia disponitur,
ꝙ quis non possit cõtractare,& non vendere.datur cõcursus,
si non vendit.& alium contractum nõ facit, ideo nõ est opus
exponere.i.contractum venditionis nõ facere, immo sumi nõ
dẽt talis expositio,quia ſm illam verbũ contractare, esset su-
perfluum,& superfluitas dẽt euitari, si põt commodè fieri. l.si
qñ.in prin.de leg. 1.& c.si Papa.de priui.in 6. prout potest di-
cto casu, intelligendo,ꝙ contractus venditionis in specie, &
quilibet alius in genere sit phibitus. ¶Non obst.ẽt postremò,
dum dicitur,vbi fit mentio de precio,intelligitur de contractu
5 venditionis in dubio.l.fin.C.de præd.cur.lib.10. quia † immo
ẽt tunc intelligi põt de contractu locationis. l. si quis ante. in
fi.de acq.poss.& ibi no.doc.& maximè Alex. & hoc pcedit in
casu isto pcipuè, in quo de venditione fit mẽtio in specie, &
de contractu in genere,de quo per Bar.in dispu. incip. Luca-
næ ciuitatis &c.& ppea concluditur, ꝙ pœna, de qua in lau-
do,est cõmissa,tam per prędicta,quã per alia,q̃ per clarissimũ
do. Consultorem deducuntur & allegantur. Et insuper etiã
dico,ꝙ filij Vitalis possunt non tñ agere ad pœnam, sed etiã
non tenentur soluere dicto Simoni ducatos decẽ singulo an-
no,ad quos fuerunt condemnati, quia ex quo Simon ex parte
sua non adimpleuit laudum,vt quia locauit bancum, antequã
inuitaret pdictos,an vellent conducere pro eodem precio nõ
tenentur ẽt hæredes pdicti soluere dictam quantitatẽ: nec p
parte sua adimplere; cum ista capitula sint connexa,& corre-
spectiua: qm̃ fuerunt prædicti ad dictã quantitatẽ condemna
ti,quia ex aduerso si non poterat locare, vel alienare nõ requi
sitis dictis hæredibus,& pp alia,de quibus in dicto laudo,ca-
pitulo tertiò,& ibi plenè per docto. de iureiur. & l. cũ propo-
nas.& ibi ẽt per doct.& maximè per Alex.C.de pac. potuerũt
ergo dicti hæredes a solutione annua ope exceptionis se de-
fendere: vt in dictis iurib.& ẽt pœnam cõmissam exigere,quã
uis regulariter non possit quis vtrũque consequi.l. rescriptũ.
§.si pacto.de pac.tñ isto casu est secus, rõne iuramenti a parti
6 bus pstiti,quod habet † vim clausulæ,rato manente pacto.l.si
quis maior.& ibi no.doc.C.de transac.iuncta. l. cũ proponas.
eo.tit.& quãuis Alex.ibi dicat,ꝙ hoc locum non habet in iu-
ramento apposito in compromisso,per auth. decernimus. C.
de arbi.tñ in casu isto in cõpromisso non fuit iuratũ, sed post
arbitramentum iam latum de consensu partium dictæ partes
iurauerunt oĩa capitula suprascripta seruare, & adimplere, &
sub pœna ducat.centum. Præterea d.auth. locum habet in ar-
bitramento,vt ibi per Bal.& ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Papa simpliciter alienandi licentiam concedente capituli con sensus non requiritur.*
2 *Consensus capituli expressus requiritur de iure communi in alienatione perpetua, per prælatum facta.*
3 *Consensus facta mentione, de expresso intelligi debet in dubio.*
4 *Consensus præsumptus ex temporis diuturnitate verus & expressus consensus non dicitur, nisi etiam scientia interuenerit,cum diuturna patientia.& num.6.*
5 *Iussus vbi requiritur, præsentia cum taciturnitate sufficit.*
7 *Vbi iudicis decretum interpositum est, omnia solenniter acta præsumuntur: etiam quando requirebatur pro forma consensus verbis expressus.*
8 *Ex edicto in loco publico proposito scientia probatur.*
9 *Consensus capituli, qui requiritur in alienatione rei ecclesiasticæ, ante & post alienationem præstari potest.*
10 *De tractatu capituli fieri debet instrumentum ab alienatione separatum.*
11 *Mandatum per æquipollens adimpleri potest. & vide nu. seq.*
12 *Aequipollens casus dicitur, ex quo resultat idem effectus: licet quò ad verba differat.*

CONSILIVM CXI.

QVAMVIS egregiè per clarissimum do. Con-
sultorem sit conclusum,& ad omnia, quæ obij-
ciuntur congruè responsum. Adhuc tamen vi-
detur instari posse, ꝙ consensus capituli requisi
tus ex forma rescripti non dicatur legitimè pba
1 tus. Nam † licet non fuisset necessarius dictus cõsensus, si Pa-
pa simpliciter licentiam alienandi concessisset, secũdùm Bal.
in l.2.C.de præd.mino. per illum tex. qui enim habet verbum
superioris, non indiget verbo inferioris, secundũ Bald. quia
tamen Papa expressè reseruauit consensum capituli,& voluit
illum adhiberi, propterea a forma tradita non potest recedi.
2 c.cum dilecta.de rescr.& l.diligenter.manda.& † quia consen
sus capituli, qui requiritur de iure communi in alienatione
perpetua, facta per prælatum.c.cum nos, de his, quæ fiunt a
præla.&c.debet esse expressus,& non sufficit,quòd sit tacitus
c.1.de reb.eccl.non alie.in 6.& no.doct.in c.1.de his,q̃ fiunt a
præla. sine consensu Cap.eodem mõ de expresso consensu de-
bet intelligi rescriptum tãquam recipiat interpretationem a
iure communi,& ꝙ secundũ illud intelligatur.c.licet,de pbẽ.
3 c.causam quæ.de rescrip. & quia vbi † fit mentio de consensu
in aliqua dispositione, in dubio intelligitur de expresso, ſm
Are.in l.2.§. voluntatem. sol. mat.circa prin. per illum tex. &
idem probatur in auth.quod locũ.C. de colla. in ver. consen-
sit.quem etiam ad hoc allegant doc.in l. si cum dotem. §.1.so-
lu.matr.& Alex.in l.non solũ.eo.ti.& in d.auth.quod locum.
Cum ergo consensus expressus sit necessarius,tacitus,& præ-
sumptus non sufficeret,puta præsentia cum taciturnitate,se-
cundùm Io.And.in c.fi.de iud.in 6.per illum tex.& Bald.in l.
fi.§.necessitatẽ.C.de bonis quæ lib.& Alex.in d.auth. quod lo
cũ. & idẽ probatur ex no. per Bal. cum quo alij transeũt in d.
§.voluntatem,dicens,ꝙ si ex forma statuti requiritur consen
sus duorũ propinquorum in contractu mulieris,vel minoris,
ꝙ non sufficit ppinquos esse præsentes,& nõ contradicentes
p illum tex.in ver.videri cõsensisse,qđ importat fictionẽ.l. 1.
§.deiecisse.de vi,& vi arma.q̃ fictio in statutis non habet locũ,

ſed attenditur veritas.l.3.§.hæc verba.de neg.geſt.& l.fi. C.de his qui veniam ęta.impetr.qua ergo rōne talis tacitus, & præſumptus,aut fictus conſenſus,qui cauſatur ex pſentia, & taciturnitate.d.§.voluntate.& l.qui patitur.manda. & plenè traditur per Bar.& alios,in l.quæ dotis.ſol.matri.non ſufficit, eadē
4 ratione † non debet ſufficere cōſenſus, q̄ pſumitur pſtitus ex temporis diuturnitate, quia nec ille eſt uerus conſenſus, nec expreſſus,ſicut nec in caſu pcedenti,ſed eſt fictus,aut ſaltē præſumptus, vt probatur in l.qui in aliena.in prin. ver.ſed & ſi.de acquir.hæred.quòd fictionem importat l.cōficiuntur. in prin. cum gl.in ver.creditur de iure codicil.& l.retro. de cap. & per Bar.in l.ſi is qui pro emptore.de vſucapionib.in 7.col.& idem pbatur in l.ſi filius.C.de petit.hæred.in ver. vtpote.i. quaſi, q̄ dictio eſt no.improprietatis.l.ſi cum dotē.§.fi. ſol. matr. & ſic
5 quamuis ex dictis iurib. probetur, quòd iuſſus & conſenſus patris præſumatur,tamen etiam ex eiſdem legib. probatur, ꝙ non eſt expreſſus,nec verus, ſed tacitus & pſumptus, qui ſufficit in caſu illarum legum: vbi agitur de iuſſu,qui differt a ſimplici cōſenſu,ſm Bar.in l.ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acq. hæred.& in ſpecie pbatur hæc differentia: nam vbi cōſenſus eſt neceſſarius,non ſufficit præſentia cum taciturnitate, vt dictum eſt,& tamen ſufficit pro iuſſu pſtando. Et quamuis de hoc dubitet Pau.de Caſtr.in d.§.iuſſum. in fi. tñ pbatur clarè ex no.per Bar.in l.gerit.in fi.de acq.hæred. ubi cōcludit, ꝙ ſi pupillus facit actum, qui non poteſt fieri citra ius, et nomen hæredis,præſente tutore et tacente, ꝙ non inducitur aditio, et ea rōne,q̄a authoritas tutoris, q̄ debet interuenire, requirit verba: ut no.in l.3.de auth. tut. q̄ ratio ceſſat in iuſſu, qui debet pſtari filio p patrem,q̄a ēt ſine verbis interponi poteſt, puta nutu,et qui tunc dicitur eſſe expreſſus, ſm glo.in l.item quia.de pac.cū ergo ad iuſſum uerba non ſint neceſſaria,ſentit Bar.a rōne ceſſante,ꝙ ſufficiat ēt præſenti a patris cum taciturnitate,et ſic iuſſus in hoc potius æquiparatur mādato. d. l. qui patitur,ſed non ſufficeret,q̄n conſenſus eſt neceſſarius, ſecundū doc.ſuperius allegatos. Non eſt igitur mirum,ſi ex diuturnitate tpis iuſsus pſumitur pceſſiſſe,vt in iurib. pdictis: ex quo ſufficit,ꝙ interueniat tacitè, et conſenſus non pſumitur, quia debet eſſe uerus et expreſsus. ¶ Sed iſtis non obſtantib.
6 contrarium eſt uerius,& ꝙ vbi expreſsus, et † uerus conſenſus requiritur, ēt probetur ex ſcientia et patientia diuturna: ultra allegata per D.conſultorem,ēt in terminis uult Alexā.in d.l.2.§.uoluntatem.ſol.matri.ubi poſt Bal.cōcludit. Primò ꝙ ubi in contractu minoris, uel mulieris requiritur conſenſus, ꝙ non ſufficit pſentia illorum cū taciturnitate, quia nō eſt uerus conſenſus,hoc tamē limita(dicit Alex.) niſi interueniſset ſcientia et patientia diuturna,per no.per Bal.in d.l.ſi filius,et in d.l.qui in aliena.et ſic eo caſu quo Alex.poſt Bal. prius dixerat,ꝙ conſenſus debet eſse expreſsus,et uerus, uult, ꝙ ſufficiat ſcientia,et diuturna patientia; quia idem operatur ſm eū, quòd expreſsus cōſenſus, et iſtud ēt explicitè et expreſsè ultra ipſum uult Bar.in d.l.gerit.in fi.uerbis.de acq. hær. Nam prius dixit,quòd authoritas requirit uerba, et quòd dēt uerbis expreſsis interponi,per no. in l.3. de auth.tut.et ſic requirit de neceſsitate conſenſum uerbis expreſſum.Et tñ Bar.poſt modū ſubdit,ꝙ ſi diu teneret tutor, vel pupillus rē hæreditariā,puta domū,ꝙ oīa pſumerentur ſolenniter acta,p d.l.ſi filius.& cū Bar.tranſeūt alij.Et iſtud cōfirmatur: q̄a † vbi inter
7 poſitum eſt iudicis decretū,oia pſumuntur ſolenniter acta,ſecundū Spe.in tit.de emp.& vend.§.nunc dicendum.el 1. verſi. breuiter.cū quo alij trāſeunt,de q̄bus per Alex.in l.ſciendū.de verb.obl.& tñ pſumptio hēt locum,ēt q̄n p forma requiritur cōſenſus expreſſus ēt verbis: ſicut eſt authoritas tutoris,ſecūdū Alex.in d.l.ſciēdum dū rñdet ad l. quæcunque. §. fi. de publ. & idē debet operari pſumptio,q̄ inducitur ex tpis diuturnitate,q̄ non eſt minus efficax.Non ob.allegata in cōtrariū, q̄a licet vbi requiritur cōſenſus expreſſus, nō ſufficiat tacitus, qui oritur ex præſentia cū taciturnitate: ſufficit tñ pſumptus conſenſus,q̄ probatur ex tpis diuturnitate, q̄a idē operatur, qđ conſenſus expſſus,& expreſſo æquiparatur, ſm Alexā. in d.§. voluntatē.per d.l.ſi filius.& d.l.qui in aliena.in prin.& vbi caſus fictus vel pſumptus æquiparatur vero p legē: tunc diſpoſitio,q̄ loquitur in caſu vero,trahitur ad fictū,vel pſumptum, ſm Io.And.in c.fi.de cōſuc.in 6.de quo ēt ibi per Dñic. in antepe.col.Si ergo vbi nō ſufficit ꝯſenſus expſſus,ſed eſt ēt neceſſe,ꝙ exprimatur verbis ex diuturnitate tpis, omnia pſumuntur ſolenniter acta,ſm Bar. in loco præalleg. multo magis ſic eſt pſumendum,q̄n ſufficit cōſenſus expreſſus ſine verbis, puta nutu: vt no.in d.l.itē q̄a put in caſu nro ſufficeret. ¶ Nec ob.vt dicit Barba.in d.l. ſciendū. ꝙ ſtipulatio nō pſumitur ex diuturnitate tpis: quia requirit verba.l.1.in prin. de verb.obl. q̄a non agitur tunc de ſolēnitate pſumēda, quæ requiritur ad actum,ſed de ipſo actu in ſubſtantia pſumendo,& non de qualitate ad actum,ſicut eſt ſolennitas extrinſeca: vñ licet ſubſtantia actus nō pſumatur, dicta tñ ſolennitas ad actū bene pſumitur.Et ꝙ patientia diuturna interuenerit iſto caſu, & ſic ꝙ ca-
8 nonici † ſciuerint, pbatur ex edicto pppoſito,in quo de tali alienatione,& de oib. geſtis erat facta mētio, & ꝙ in notitiā pſumitur tranſiuiſſe, vt eſt caſus vltra allegata in conſi. in l.ſed & ſi pupillus.§.pſcribere.de inſtit.& ibi dr̄, ꝙ ille, qui allegat ignorantiā edicti affixi in loco publico,non auditur.& de hoc eſt ēt caſus in cle.cauſam.de elec.& vbi fama ſit pbata,pſumitur ēt ex hoc ſcientia canonicorū.c.quanto. de pſump. & not. Bar.in l.Celſus.de vſuc. & in l.is pōt.de acq.hær. ¶ Et prædictis ēt non ob.dum dr̄,ꝙ ex inſpectione inſtrumenti apparet, ꝙ conſenſus canonicorū non fuit adhibitus,p no. p Bar. in l. hi qui ad ciuilia.C.de app. Quia licet ad hoc ſit rectè reſponſū p do.conſultorem,eſt ēt aduertendum,ꝙ licet ſoleat eſſe q̄ō, q̄n requiratur conſenſus tertij ad actum, vtrum debeat interuenire in ipſo actu,de quo per Alex.in d.§. iuſſum. & p Imo.
9 latè in c.cū nos. de his quæ fi.a præl.tamen conſenſus † capituli,qui requiritur in alienatione rei eccleſiaſticæ, poteſt præſtari ante & poſt,ſm doc.in d.c.cū nos. & maximè per Imo. ibi. Si ergo potuit pcedere,& ſequi ex inſpectione inſtrumenti vēditionis,in quo non apparet de dicto conſenſu neceſſario,nō pbatur defectus conſenſus,q̄a potuit præcedere, & ſequi dictum contractum,& de illo potuit fieri inſtrm ſeparatū,ſicut
10 dicitur de tractatu capituli, q̄ dēt † pcedere, vt.ſ.de illo fieri debeat inſtrumentum ſeparatum ab alienatione, ſm Spe.in ti. de loca.§.2.ver.& ſcias &c.& Pau.de Caſt.conſi.81.inci. Sup eo.& Imo.in c.1.de his,q̄ fi.a pl.& Alex.conſi.174.vol.Quia igitur pbatio iſto caſu,q̄ fit p inſpectionē inſtri, nō cōcludit: non releuat.l.neque natales.C.de pba.& c.in præſentia.eo.titu.& ꝯfirmatur ex no.p Alex.in d.l. ſciendū. dū vult ꝙ ſolennitas ſubhaſtationis,quæ non poteſt interuenire tpe ꝯtus,pſumatur pceſsiſſe p p decretū interpoſitū in actu, p quo decreto pſumitur.& iſto caſu, ſm cū non hēt locū qđ dicit Bar. ibi p l.1. C.de fide inſtr.& iure haſtæ fiſc.lib.10.& ſic vult, ꝙ nedum q̄n eſt dubium,ſed ēt q̄n eſt certū, ꝙ tpe ꝯtus nō interuenit ſolennitas neceſſaria pſumatur ꝙ præceſſit, q̄n poterat pcedere ergo & in caſu noſtro ex diuturnitate tpis ex qua nō minus,quā in decreto præſumuntur oīa ſolēniter acta,debet pſumi,ꝙ cōſenſus,de quo non apparet, ex inſtro alienationis præceſſerit,vel ſequutus fuerit: cū præcedere potuerit, & ſequi, ſicut dixi.immo ex dicto inſtrumēto nō pbatur, ꝙ tunc non fuerit pſtitus dictus conſenſus: quia potuit de eo fieri ſeparatum inſtrumentū eodē tpe per eundem, vel alium notarium. Circa aliud dubium, vtrum alienatio fueri nulla, ex quo non fuit depoſitum precij factum apud mercatorem, iuxta tenorem literarum,ſed pro precio conuento fuit alia res data in ſolutum tāquam nō fuerit ſeruata forma in literis tradita. Et arbitror indubitanter, quòd ex hoc capite non poſſit dici de nullitate: quia (vt in dictis literis declaratur) mandatur fieri depoſitum precij ad effectum, vt cōuertatur in emptionem prædiorum. Si ergo precium promiſſum conuerſum fuit ſtatim in prædio mediante datione in ſolutum, fuit
11 † adimpletum mandatum per æquipollens, quod ſufficit, vt eſt caſus in l.fi.§.fin.ff. manda.& illū tex.ēt ad hoc allegat Bar.
12 in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.de lib.& poſth. caſus † autem dicitur æquipollens & ſimilis,quando reſultat idem effectus, licet quò ad verba differt.l.qui liberis.in princi.& ibi no.Bald. Ange.& omnes Moder.de vulg.& pup.& iſtud etiam confirmat latius Areti.in d.§.& quid ſi tantum.& quòd poſsit mandatum per æquipollens impleri probatur ēt in l. ſi quis mihi bona.§.ſed quid ſi mandauit.de acq.hær.immo vtilius fuit eccleſiæ ſtatim cōuertere preciū in re immobili, & antequā exigeretur,q̄ tenere pecuniā odioſam apud depoſitarium, ideo ad hunc

hunc actum, per quem conditio ecclesiæ fit melior, extẽditur mandatum: vt est casus in ea.l.si quis mihi bona.§.sed si corã & ibi not.doct.& ꝓpea rectè conclusum est, ꝙ cõtractus iste, de quo agitur, non potest dici nullus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Facultas testandi, etiam super vna re singulari, per hominem auferri non potest.*

2 *Pactum de non alienando valet tantùm ad hoc, vt contrafaciẽs ad interesse teneatur: non quò ad impediendum dominij trãslationem.*

3 *Prohibitio alienationis facta sub speciali bonorum hypotheca dominij translationem impedit, si fiat alienatio.*

4 *Dominium per viam contractus absque vera, seu ficta traditione transferri non potest, secus est per viam vltimæ voluntatis.*

5 *Heres factum defuncti approbare tenetur, sed vide nu. 13.*

6 *Conditio, non extantibus filijs legitimis, & naturalibus, deficit per superexistentiam filij legitimati.*

7 *Legitimatur quis non minus per professionem, quàm per oblationem curiæ principis secularis.*

8 *Libera testandi facultas tolli non dicitur, si aliquid supersit, de quo quis possit disponere.*

9 *Arbitramentum non plus potest quàm pactum.*

10 *Factum vasalli alienantis irrequisito domino, ex quo feudo priuatur, filijs suis, non autem alijs agnatis nocet.*

11 *In contractu potest poni clausula derogatoria legati faciendi, quæ operatur idem ac si in vltima voluntate posita esset, & est irreuocabilis.*

12 *Quod potest fieri in vltima voluntate minus solenni, potest etiã in contractu fieri.*

14 *Legatũ rei ꝓhibitæ alienari valet, vt debeatur eius æstimatio.*

CONSILIVM CXII.

VISO themate ꝓposito, & dubijs ex eo formatis, circa primũ, in quo quæritur, an conuentiones de non alienãdo bona immobilia, & de succedendo inuicem, valeant. Nã prima conuẽtio de non alienando bona immobilia extra dictos fratres paciscentes, & descendentes eorum, inquantum continet prohibitionẽ de non alienando, ẽt ꝑ vltimam voluntatẽ, saltem quò ad hoc nõ videtur valere: tãquã contra bonos mo-
1 res, ex quo tendit ad † impediendam potentiã testandi, quam homo auferre non potest etiã super vna re singulari.l.si qs in principio testamenti.de leg.3. vbi testator non potest sibi legem imponere, vt legatum non reuocet, vel plus non leget. & hoc quia per illam voluntatem auferre sibi liberam testãdi factionem, cuius libertatis ptãs non a nobis, sed a lege depẽdet: sicut ergo quis non potest directò disponere testando super habilitate testandi, ita nec contrahendo, aliàs posset de facili lex circũueniri. & ita in terminis ꝓ prædicta vult Ang. consil. 66.inc.Comes Robertus &c.sed ẽt dato ꝙ talis cõuentio valeret, tamen ex ea non impediretur dñij trãslatio in legatariũ:
2 quia prohibitio alienationis † facta in contractu valet tñ ad finem: vt contrafaciens teneatur ad interesse, & non quantũ ad impediẽdum dominij translationem.l.si ita quis.§. ea lege. de verb.obl.& in l.ea lege.& ibi plenè no. C. de cond. ob cau. maximè cum non interuenerit aliquid vltra ꝓhibitionem simplicẽ, ꝑ qđ dñij translatio soleat impediri, iuxta ea, q̃ plenè dicuntur per doct. in dictis locis, & in l.qui absenti.§.1.de acq. poss.& in l.filiusfamilias.§.diui.de leg.1.quamuis.n.dicta prohibitio facta fuerit sub hypotheca oĩum bonorũ, tñ talis hypotheca generalis non facit, ꝙ dicta ꝓhibitio dñij translatio-
3 nem impediat, sed requiritur† specialis hypotheca.& ita loquitur tex.in l.si creditor.§.fi.de distrac. pig. ꝓut tenet & declarat Bar.& Moder.in d.l.qui absenti.§.j.& Bal.in d.l.ea lege.3.col. & Imo.in d.§.ea lege. quicquid ibi dixerit Pau. de Cast. & hãc opi.tãquam communem sequitur etiam Alex.in l.si filio.§.fin. ff. sol. mat. Non potest ẽt dici dñij translationem impediri ex dicta prohibitione facta in contractu, ex eo quia actum sit, ꝙ si contingat aliquem vendere, alienare, donare, vel testari, ꝙ ipso iure & facto dicta res alienata redeat, & redire debeat in cæteros fratres: quasi ꝙ in hoc conueniat cum prohibitione facta in vltima voluntate fauore alterius, ꝑ quam dñii translatio impeditur: quia ad illum, cuius contemplatione est facta, dominium ipso iure transit.d.§.diui.cum ibi plenè no. ꝑ doct.
4 quia † per viam contractus fieri non põt, vt in alium dominiũ transferatur, non interueniente constituto, vel alia ficta traditione, prout in simili vult ẽt Pau.de Cast.& Are.in d.l. qui absenti.§.1.& idem vult Bar.quem ipsi non allegãt in l.1.de cõdi.& demon.in 2.q.prin.dum allegat no.in d.l. ea lege. & l.fi. C.de reb.alie. non alie. & in terminis nostris clarè hoc firmat Pau.de Cast.in consi.146.incip.Super secundo puncto &c.secus aũt per uiam vltimæ voluntatis.l.a Titio. de fur. cũ similibus. Si ergo non obstante dicta prohibitione dñium rerũ relictarum transiuit in legatarium, nil obstat quominus legatũ consequi debeat, dato ꝙ contrafaciens ad interesse obligetur, ad qđ etiam in casu nostro obligari nõ potest, ex quo alii fratres vocati in casu alienationis sunt hæredes, & sic sibi ipsis obligati esse nõ possunt ad interesse, sed ẽt cessantib. prædictis, & sic in casu, quo ꝓhibitio valeret, ẽt respectu vltimæ voluntatis ac dominii translatio impediretur, adhuc tñ legatum sor-
5 tiretur effectum: quia † ex quo alii fratres alienantis vocati in casu dictæ alienationis sunt hæredes, tenentur factum defuncti approbare: quamuis hæreditatem adiuerint cum beneficio inuentarii, per regulam, de qua in l. ex qua persona. de regu.iur.& no.doc.in l.fi.§.in ꝯputatione.C. de iure delib. & in l.cũ a matre.C. de rei vend. & ꝙ vocatus in casu alienationis, si sit hæres ꝓhibiti, non posit venire cõtra alienationem, ꝓbatur expresè: & ibi est casus in l.filiusfa.§. cum pater. de le. 1.& ibi no.doc.& allegant rationem, de qua supra. Quantum autẽ ad pactum de futura successione factum inter dictos fratres similiter est dicendũ, ꝙ nõ valeat inter priuatos: tum q̃a uotũ captãdæ mortis inducit: tum q̃a aufert liberam testamẽti factionem, quia conuentum est, ꝙ vnus alteri succedat in bonis, & hæreditate ꝑmorientis: & sic in vniuersum ius.l. hæreditas.de reg.iur.& ꝙ nõ valeat, ꝓbatur in l.licet.C. de pact. & ibi no.omnes, & ꝑ Ang. in consi. ꝑalleg. Præterea alii fratres ex dictis cõuentionib. vocantur, nõ extantibus filiis legi-
6 timis, & naturalib. & sic sub cõditione, q̃ in casu † nostro per superexistentiã filii legitimati dicitur defecisse, ₰m Ioã. An.in addi. Spe.in tit.de success.§.fi.in fi.& Ang.in dispu.inci. Nobilis quidam gñe &c.& Ant.de But. in c. per venerabilem. circa med.qui fil. sint leg.& alii sequntur, quos refert Alex.in l.generaliter.§.cũ aũt.C.de insti.& subst. vbi dicit, hanc esse cõem opi.& in consi.21.vol.& hanc etiam dicit esse cõem opi. Imo. in l.ex facto.in prin.de vulg.& pup. & in l.ex facto.§.si qs rogatus.ad Trebel. De legitimatione autem superstitis filii, nedũ apparet rescripto principis, sed ẽt ex professione religionis, facta viuente patre, per quam solam ꝓfessionem non minus le-
7 gitimatur † quis, quam per oblationẽ curiæ principis secularis, ₰m Bal.sing.in l.1.in 4.col. & in lec. nou. in repe. C. de sacrosan.eccl.quem ẽt refert, & sequitur Alexã.in rub. de ope. noui nunc.in 5. col. ¶Sed tamen ꝑmissis non obstãtib. cõtriã sententiam puto veriorẽ, & pro habenda ueritate considerandum est, ꝙ in primo instrumẽto trãsactionis approbato per do.Sigismundum & fratres duo capitula principalia & separata cõtinẽtur.in primo cõtinetur ꝓhibitio alienationis cuiuslibet.i.tam inter uiuos, quã in ultima voluntate bonorum immobilium et iurium. In secundo verò cõtinetur, ꝙ altero decedente sine filiis legitimis, et naturalib. alii superuiuentes succedãt in bonis, et hæreditate defuncti, quãuis igitur in hoc pactum nõ valeat, cum sit de vl'i futura successione: valet tamẽ conuentio de nõ alienãdo, de qua in ꝑcedenti capitulo: quia
8 † ex quo sub dicta ꝓhibitione non continentur bona mobilia, nõ põt dici per talem cõuentionẽ ablatam esse liberam testãdi factionẽ, arg.not. in l. fi. C.de pac.et in l. stipulatio hoc modo concepta. de verb. obl. in q.de donatione oĩum bonorum, quia si aliqua reseruãtur præsentia, vel futura, valet: quasi per eam non tollatur libera testamenti factio: quamuis ergo in certis bonis, puta immobilibus, et iurib. interdicatur libera testãdi facultas dictis fratribus, q̃a tñ in eis nõ stat vniuersalis successio, ex hoc nõ ĩfirmatur pactũ, & cõuẽtio, & ita ꝑ prædicta in specie, et in terminis firmat Pau.de Cast.in d.cõsi.146.in prin.¶Cõfirmãtur ꝑdicta ex his, q̃ voluit Ale. in consi.59.in 5.vol.vbi ĩ primo dubio ꝯcludit, laudũ valere, in quo conti-

continetur, ꝙ altero ex cõpromittentib. moriente sine filijs, oĩa bona perueniát ad aliũ: quia ꝑ morienti fuit reseruata facultas testandi in certa quantitate, & ideo valet, quasi ꝑꝑ dictam reseruationem non dicatur auferre liberã testamẽti factionem. allegat no. per Bart. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. dũ vult, ꝙ donatio præsentium, & futurorũ reseruata certa re, vel quantitate non dicatur auferre testamenti factionem: & ideo valet, & quamuis Alex. non dicat, idem in terminis voluit Ang. in consi. 5. inci. Andreas Ioãni &c. ꝑ d. l. fi. C. de pac. quod ergo dr̃ in laudo, locũ ẽt hẽt in pacto: cũ dicatur quędam trãsactio, & vigorẽ sumat a facto, & a consensu partium. in auth. si verò cõtigerit. C. de iudi. & in corpore vnde sumitur & hinc dicit Bar. in d. §. diui. ver. quæro, an ꝑ sñiam arbitri &c. ꝙ per sñiam arbitri prohibentis alie nationẽ nõ impeditur do-
8 minij translatio, sicut nec pacto, q̃a arbitramentum † sumit vires ex pacto, ideo nõ põt plus q̃ pactum. l. non distinguemus. §. de officio. de arbi. & in l. 1. C. eo. & nõ solũ dicta conuentio est valida, quantum ad obligandũ contrafacientẽ ad interesse, iuxta no. in d. l. ea lege. sed ẽt quantũ ad impediendũ trãslationem dñij: q̃a bona prohibita alienari, s. immobilia fuerũt specialiter hypothecata. In fine. n. dicti instr̃i pro obseruatione ꝓmissorũ, non solũ obligauerunt ipsę partes gñaliter omnia sua bona præsentia & futura, sed in specie obligauerũt oĩa sua bona mobilia, & immobilia, præsentia, & futura, & sic cũ bona immobilia cõprehensa sub ꝓhibitione fuerint spãliter hypothecata, ex hoc infertur, ꝙ ex alienatione facta ꝯtra ꝓhibitionem non transfertur dñiũ, ꝑ d. l. si creditor. §. fi. de distrac. pig. & per Bar. in d. l. qui absenti. § j. & in d. §. diui. & ꝑ doc. in d. l. ea lege. & in d. §. ea lege. Nec ẽt dici potest, ꝙ in casu alienationis excluduntur alij fratres, vel descendentes ex eis, per superexistentiam filij legitimati, q̃a alij fratres simpliciter vocantur facta alienatione contra prohibitionẽ, non aũt sub cõditione non existentium liberorũ. Dr̃. n. in instrumẽto, & qua-
9 tenus † contingat per aliquem, vel aliquos ipsorum aliter vendere, vel alienare &c. ipso facto venditio, vel donatio, vel vltima voluntas, factæ aliter q̃ prædictum sit, sint ipso iure & facto nullæ, & nullius valoris, vel momenti, & res vendita, donata, alienata, vel testata, ꝑter formam prædictam, vt supra ipso iure & facto redeat, & redire debeat in ipsos cæteros fratres, aut ab eis, vel altero eorum descendentes, &c. & sic apertè patet, ꝙ filij alienantis contra ꝓhibitionem nõ sunt in conditione positi, sed in conditione ponuntur quãtũ ad ea, q̃ ponuntur in sequenti capitulo diuerso, & penitus separato, cõtinente pactum de futura successione. Factum ergo patris alienantis nõ obstante prohibitione nocet filiis suis, & in re alienata dictis filiis ꝑferuntur transuersales. Nec mirum, q̃a in simi-
10 li videmus, ꝙ † factũ vasalli alienantis irrequisito domino, ex quo feudo priuatur, nocet filiis. c. 1. si vasal. feu. priue. & c. si uasallus culpam. si de feu. fuer. cõtrouer. inter do. & agna. & tñ non nocet aliis agnatis, ꝭm gl. in c. 1. §. hæc quoque. de succes. feu. & Andr. de Isern. in c. Imperialem. in prin. de ꝓhib. feud. alien. per Feder. & in d. c. 1. si vasal. feu. priu. & in c. 1. de alien. feudi pater. & Iaco. de Belui. & Bal. in c. 1. §. denique. quæ fuerit prima cau. beneficii amit. & est cõis opinio, ꝭm ꝙ prolixius prosequitur Alex. in consi. 30. incip. Quoniã omne datũ &c. in 1. volu. & est ratio, ꝭm Andr. de Iser. in d. c. 1. §. denique. & Bal. in l. qui se patris. C. vnde liber. quia persona patris & filii censetur vna & eadẽ. l. fi. C. de impub. & ali. substi. l. cũ scimus. C. de agric. & censi. lib. 11. secus in agnatis. l. 2. §. fratris. si q̃s aliquem testa. prohibu. Item potest esse ratio, secundũ Bald. in l. lege 12. tabularum. C. de legi. hære. quia filius non potest venire ad feudum, nisi sit hæres patris, qui feloniam commisit, ideo sibi nocet: vt est casus in c. 1. an filius, vel agn. secus in agnato, q̃ ad feudum venit, ẽt si non sit hæres vltimi decedentis, vt ibi, ergo &c. & hoc casu loquuntur ea, quæ no. in l. emãcipatum. ff. de senato. & in l. adoptiuum. §. fin. de in ius voc. & in l. diui fratres. de iure pat. quas rationes approbat etiam Alexan. in d. consi. quæ casui nostro conueniunt. & Nã & in casu nostro patris, & filii persona censetur eadem. Itẽ alienatione etiam non facta non posset filius ad rem cõprehensam in ꝓhibitione venire, nisi etiam esset hæres patris: quia non est ad dictam rem alio iure vocatus, ideo non inconuenit, ꝙ alienatio patris facta contra prohibitionem illis noceat, & agnati vocentur ex pacto. ¶Secundò, ꝙ dictum legatũ factum vxori non valeat, ꝓbatur: qm̃ in ipso contractu transactionis apposita est clausula derogatoria ad sequentem vltimam voluntatem: quia actum est, ꝙ si alienatio quo quomodo fiat, ẽt per vltimam voluntatem extra dictos fratres, vel descẽdentes eorum, ꝙ dicta vltima voluntas sit ipso iure nulla, virtute igitur
11 † dictæ clausulæ non potest dictum legatum factum vxori valere. l. si mihi & tibi. §. in legatis. de lega. 1. l. si quis in principio testamenti. de leg. 3. & quamuis quantum ad tollendum effectum institutionis necesse sit, ꝙ clausula derogatoria posita in voluntate solenni, & ex qua posset hæreditas adiri: quia non potest hæreditas adimi in voluntate minus solenni. l. 2. C. de codic. tñ quantum ad impediendum legatum faciendum, põt dicta clausula poni in voluntate minus solenni, quia in ademptione legatorum non requiritur tanta solennitas. l. si ita scriptum. in prin. & ibi no. de lega. 1. & in l. datum. C. eod. & in l. fideicommissum. C. de fideic. & ita in terminis vult Bar. in d. l. si quis in principio testamenti. ver. quæro, quid de prima voluntate &c. & quamuis loqui videatur, qñ dicta clausula apponitur in vltima voluntate minus solenni, & non in cõtractu:
12 sicut in casu nostro: tñ illud, qđ fieri potest in † vltima volũtate minus solenni: sicut institutio inter liberos, vel ad pias causas, potest etiam fieri in ꝯ̃ctu, ꝭm Bart. singulariter in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. & Alex. in d. l. licet. C. eo. sed dicta cl̃a derogatoria ad legata futura apponi potest in voluntate vltima minus solenni, ꝭm Bar. vbi supra, ergo quò ad dicta legata potest ẽt poni in contractu. Præterea Bar. loquitur in clausula derogatoria, quæ non aufert in totum, vel in parte testamenti factionem, quia ab illa potest recedi. d. l. si quis in principio testamenti, sed nos loquimur de clausula derogatoria, quæ reuocari non potest per solum testatorem, quia deducta fuit in pacto & in ꝓmissione facta alteri, ex quo fuit alteri quæsitũ, & per quam quò ad certa bona aufertur testamẽti factio, quoniam hoc fieri põt in contractu: vt clarè volunt Pau. de Cast. Ang. & Alex. in consiliis præalleg. dum concludunt, ꝙ per pactum de non alienando certa bona per vltimam voluntatem, & laudum, ꝙ de certis bonis testari non possit, dicatur liberã testandi facultatem auferre quò ad dicta bona, & sic ꝙ vltima voluntas nõ valeat, quia igitur ꝑ pactum actum est, ꝙ vltima voluntas facta contra prohibitionem non valeat, per hoc dicitur in dictis bonis immobilib. ablata facultas legandi extraneis, & per cõsequens legatũ factum contra dictũ pactũ derogatorium nõ ualet: ẽt si testatorẽ pœniteret dictæ derogationis, quia solus non põt a dicta ꝓmissione recedere. l. sicut. C. de act. & oblig. Secus aũtẽ quãdo clausula derogatoria simpliciter apponitur sine pacto, vel ꝓmissione. d. l. si quis in principio testamenti. ¶Superest nunc allegatis in cõtrariũ rñdere. Non obst. igitur in primis, ꝙ conuentio de non alienando ẽt per vltimam voluntatem non valeat, tãquam auferens testamenti factionem, quod fieri nõ potest. d. l. si quis in principio testamenti. & prout voluit Ange. in cosi. 66. quia, vt dicit Alexan. in d. consi. 59. Ang. loquitur, qñ dicta facultas testandi auferretur quò ad oĩa bona, & sic vniuersaliter, secus aũt qñ reseruantur aliqua, de quib. possit liberè disponere, sed tñ ista rñsio non vr̃ tuta, quia Ang. idem vult, ẽt si dicta facultas testãdi esset ablata super vna re tñ, per d. l. si quis in principio testamenti. Quia dicendum est, ꝙ in hoc vltimo Ange. malè loquitur, & contra no. per Bar. in d. l. stipulatio hoc modo cõcepta, & ꝯ̃ eũ tenet ipsemet Ang. in d. consi. 5. & Alex. in d. consi. 59. & Pau. de Cast. in d. cõsi. 146. Nec ob. d. l. si quis in principio testa. ꝑ quam mouetur Ang. q̃uis doc. non rñdeant, q̃a ibi nõ abstulit q̃s sibi ꝑtãtem legãdi cũ altero ꝯtrahẽdo, sed solus ordinauit non posse liberè legare. In casu autẽ nr̃o alteri, cuius interat, ꝓmisit nõ legare certa bona in extraneos, iõ q̃a alteri ex dicta ꝓmissione est ius q̃sitũ, nõ hẽt locũ pœnitẽtia. Nõ ob. dũ secũdò dicebatur, ꝙ ex tali ꝓhibitione facta in ꝯtractu nõ impeditur dñij translatio, q̃a ex ꝑdictis patet rñsio, tũ q̃a adest hypotheca specialis suꝑ bonis ꝓhibitis alienari, quo casu dominii trãslatio impeditur. d. l. si creditor. §. fin. de distrac. pig. & per Bar. in locis præalleg. tum q̃a non tm̃ est facta simplex ꝓhibitio de nõ alienãdo: quo casu loquũtur ꝯtraria. Sed etiam appositum est pactum derogatoriũ ad faciendã alienationem, per quod alienatio sequẽs ipso iure redditur nulla, & consequenter

consequenter impeditur dñij translatio, iuxta no. in l. non dubium. C. de legi. & ꝑ Bart. & alios, in l. 1. §. si vir. de acq. poss. & quáuis in certo fratres ipso iure dñium rei alienatæ non transeat: qa hoc fieri non põt per contractũ, vt in contrario dictũ est: nihil tñ ad rem, quia satis est, ꝙ legatarius non sit dñs, & ꝙ ex legato nullo agere non possit. ¶Non ob. etiã, ꝙ alij fra-
13 tres † vocati in casu alienationis sint hæredes, & sic ꝙ nõ possint venire contra factũ defuncti, per l. filiusfamiliàs. §. cum pater. de leg. 1. quia ille tex. loquitur in ꝓhibitione simplicis alienationis facta a testatore: nos aũt loquimur in prohibitione deducta in contractu, & in quo appositum est pactum derogatorium ad alienationem futuram, ratio diuersitatis est, qa qñ testator ꝓhibet rem alienari, & legari extra familiam, si cõtra ꝓhibitionem legetur, quamuis dñium non transferatur. d. §. diui. & quantum ad dñij translationem non dicatur alienatio ipso iure valere, iuxta not. in l. cũ pater. §. libertis. de lega. 2. tñ
14 vltima voluntas valet, & † tenet quantum ad hoc, vt hæres grauatus præstare rem prohibitam alienari, teneatur ad æstimationem illius rei: sicut videmus, ꝙ si legetur res minoris, vel res dotalis, vt ẽt res ecclesiæ, quæ est ꝓhibita alienari a lege secundũ Bar. in d. §. ea lege. quamuis ipsa res non debeatur, & quò ad ipsam rem non valet legatum, valet tñ, vt æstimatio rei debeatur, ꝭm Bar. in l. dotalem. de testa. mil. & Bal. & Sol. in l. cum alienam. C. de lega. & per oẽs in l. apud Iulianum. §. fi. de leg. 1. & magis in casu nostro, in quo facta est prohibitio a testatore, debetur æstimatio, quam si legata sit res ꝓhibita alienari a lege, quia potentior est prohibitio legis quá testatoris, ꝭm Bar. & alios in d. §. ea lege. quia ergo hoc casu legatum, & vltima voluntas non est simpliciter nulla: non est mirum, si hæres non potest impugnare factum defuncti, quod nõ fuit simpliciter nullum. d. l. cũ a matre. & in d. l. ex qua persona, & qa sicut testator potuisset legare rem hæredis. l. vnum ex familia. §. si rem. de leg. 2. ita ẽt potuit legare rem a se testatore debitã hæredi. d. l. vnum ex familia. §. sed si vno. & ibi no. Bart. Sed qñ ꝓhibitio fit in contractu, maximè cum pacto derogatorio. vltima voluntas ipso iuro est nulla, qa per pactum potuit sibi ipsi quis auferre testandi licentiam quò ad quædam, vt dixi, q̃ non potest per testatorem ipsi hæredi simpliciter auferri, ar. l. nemo potest. de leg. 1. & ideo cum vltima voluntas sit nulla, non potest ex ea legatarius quicquam cõsequi, nec tenetur hæres factum testatoris, ex quo nõ oritur actio, vel exceptio, approbare, vt no. vult gl. & ibi doc. in l. Lucius. sol. mat. ¶Vltimò non obst. superexistentia filii legitimati, qa, vt dictum est, filij non sunt positi in conditione respectu ꝓhibitionis alienationis, immo si fiat contra prohibitionem, alii fratres vocantur, siue extent filii contrafacientis, siue non, sed sunt positi in cõditione quò ad pactum de succedendo reciprocè, in quo non facio vim; qa non expedit, & ꝙ differt a primo de non alienãdo, quia primũ non aufert testãdi facultatẽ quò ad bona mobilia, sed vltimum dictam facultatẽ aufert vt̃r. Laus Deo.

ADITIO.

In hac eadem causa consuluit Ias. consi. 211. vol. 2. Alc. consi. 676. & uide Nat. cõsi. 474. col. 4. Menzar. cõsi. 21. pag. 20. Circa med. Hier. Zãc.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri compromissarij a partibus tantum eliguntur.*
2 *Leges specificè disponentes super ecclesiis, ecclesiasticisq; personis, etiam si illis non noceat, de honestate seruandæ nõ sunt.*
3 *Clericus vtens decreto iudicis sæcularis non dicitur se, quò ad decisoria, ei subiecisse: si voluntariè vsus fuerit, sicut de litigante dicitur. & nu. 15.*
4 *Dispositio, quæ non valet quò ad vnam partem, nec etiam quò ad aliam partem aduersam valere debet. & vide nu. 13.*
5 *Statutum, quod contra clericum non valet, non valebit etiam in eius fauorem.*
6 *De forma sustantiali appellationis est, quòd ad superiorem appellatur.*
7 *Papa in terris Imperij circa temporalia non dicitur superior iudicis secularis.*
8 *Pœna legalis committitur, si de facto tantùm sit contra factũ, licet actus sit nullus, nisi nullitas ex formæ defectu procederet. & vide nu. 17.*
9 *Appellatio proponi debet coram iudice a quo: curia tamen Romana non rijcit tales appellationes. & vide nu. 18.*
10 *Delegatus a principe suam sententiam exequitur, arbitri verò compromissarij laudum exequitur ordinarius.*
11 *Ordinarij sententia, qui per errorem vt delegatus iudicauit, nõ valet.*
12 *Non recognoscentes superiorem: immo etiam inferiores habẽtes potestatem statuendi contra iura possunt causam committere appellatione remota, & pęnam appellanti imponere, quæ committitur, etiam si appellatio sit nulla.*
14 *A decreto, seu statuto iniquo appellari potest; quamuis non sit nullum.*
16 *Clericus ex pacto statutis laicorum se sumittere potest.*
19 *Delegatus a principe aliquando arbiter appellatur.*

CONSILIVM CXIII.

EX multis videtur, ꝙ pœna, de qua agitur non sit cõmissa, & primò: qa decretum do. Antianorũ videtur nullũ ex parte monialiũ, quib. nõ potuit facultas appellandi, & dicendi de nullitate auferri: nec pœna imponi, quæ illis cõpetebat de iure cõi: quia electi verè non fuerunt arbitri cõpromissarij, qui so-
1 lum † eliguntur a partibus, ꝭm Spe. in tit. de arbi. §. 1. in princ. & ꝓꝑ hos non habent iurisdictionẽ, quá priuati dare nõ possunt. l. priuatorum. C. de iurisd. om. iudi. sed habent tm̃ notionem. l. ait p̃tor. in prin. de re iudi. & l. notionem. de verb. sign. sed erant delegati, ex quo per Antianos fuerunt electi: qa delegati a superiore possunt ẽt arbitri appellari. l. arbitrio. ꝭm vnam lect. approbatam, qui satisd. cog. quò ergo ad moniales decretum non valet tanquã sit contra libertatẽ ecclesiasticam, & præcipuè cũ spãliter ꝓhibeat moniales appellare, ꝑ ea q̃ habentur in c. ecclesia S. Mariæ. de consti. & maximè per
2 Abb. in lec. & in repe. dum dicit, ꝙ leges † quæ specificè disponunt suꝑ ecclesiis, & ecclesiasticis ꝑsonis, ẽt si illis non nocẽt, vt sunt leges. C. de sacros. eccl. & de episc. & cler. non sunt de honestate seruandæ, ꝓꝑ defectum ptãtis in statuente, & ꝓꝑ argm̃ superioritatis, quod denotaret obseruantia illarũ legũ, & alleg. Inn. in c. 1. de reb. eccl. non alien. in 6. & idem qñ nocent vt in casu isto vult Bar. in l. 1. C. de sum. trini. versi. quin-
3 tò quæro. Et quamuis moniales † sint vsæ dicto decreto: tñ ꝓꝑ hoc quò ad decisoria non dñr se subiecisse dicto decreto: sicut videmus, ꝙ clericus agendo cõtra laicum in foro sęculari nõ dr̃ se subiicere in decisoriis statutis illius fori, quia dicitur adire iudicẽ sęcularem, vt faciat sibi ius ꝭm ius cõe, & non ꝭm ius municipale, quod non habet illum ligare, ꝭm Abb. in cap. quod clericis. de foro comp. quæ ratio videtur habere locum, ẽt in casu nostro, qa ergo posse appellare & non appellare a diffinitiua respicit decisoria, ꝭm Anto. de But. & Abb. in d. ca. quod clericis. & ꝑ Phili. in c. vt debitus. de appel. ideo quantũ ad hoc decretum non ligat dictas moniales: sicut ergo nõ va-
4 let quò ad † illas, ita ẽt in hoc valere nõ dẽt quò ad laicos aduersarios: quia illis esset iniuria, & dicerẽtur lædi. l. minor 25. annis cui fideicommissum. de mino. quod non videtur cõcessum Antianis: quia in gñali ptãte illis attributa non venit, ꝙ statuere possint cũ alterius iniuria. l. 2. §. meritò. & §. si quis a principe. ne quid in loco pub. & istud videtur in terminis decidi ex no. ꝑ Bar. in l. ambitiosa. de decre. ab ord. faci. in 3. regula. ver. quid si in prædictis, & circa prædicta &c. vbi q̃rit, an illi, qui habent arbitrium super pacifico statu ciuitatis, possint facere statutum, ꝑ quod litigantes cõpellãtur ad cõpromittendum, & concludit, ꝙ sic: qa ꝑ hoc aliqua pars non dr̃ lædi, quáuis perdat beneficium appellandi. l. diem ꝓferre. §. stari. de arbi. cũ possit tangere actorem, sicut reũ, & ecõtra. l. de fideicõmisso. C. de transa. & subdit Bart. ꝙ si statutum expressè tolleret beneficium appellandi, & petendi restõnem in integrũ, ꝙ valeret quò ad restõnẽ, quæ conceditur rõne erroris, vel alia, quæ vniformiter tangere põt vtrũque litigantẽ: sed ad restõnem, quæ impetratur ex causa minoris ætatis, non põt porrigi, ẽt si exprimeretur, qa tunc manifestè ius vnius partis, id est minoris læderetur, ita ꝙ non alterius, arg. d. l. si minor. & istud est de mente Bar. in proœ. C. cũ ergo decretum auferens beneficiũ appellandi quò ad moniales nihil operet̃ quò ad aliã partem, non põt ẽt valere, quia læderetur, qđ Antiani facere non potuerunt vigore arbitrij illis concessi. ¶Et istud

5 etiam deciditur † ex no. p Abb. in c. qđ clericis. de foro cõpe. in antepe. col. vbi p no. p Cy. in l. 2. C. de consti. pecu. vult, ꝙ qñ qđ est inter clericũ & laicum, eo casu, quo statutũ non valet contra clericũ, non valebit ẽt in eius fauorem: cũ statutum fuerit editũ, vt esset lex cõis ipsis subditis litigantibus, non aũt vt non suppositus iurisdictioni possit eo vti in fauorẽ suũ cõtra subditũ, & non in eius pίudiciũ, qa hoc nunquam fuit de mente statuentiũ, cũ lex debeat esse cõis. 4. dist. erit aũt lex. Et confirmatur: quia æqualitas inter partes debet seruari, in l. fi. C. de fruc. & lit. expen. & ideo si clericus litigat in foro seculari in terris Imperii, non potest appellare ante sñiam: qa hoc respicit ordinatoria, ẜm Ant. de But. & Abb. in d. c. quod clericis. sicut nec laicus. l. ante sñiam. C. quorũ appel. non recip. & vt æqualitas in iudicijs seruetur, non est cõueniens, ꝙ pro parte vnius possit appellari, & pro parte alterius non: vñ eo casu, quo licet vni appellari, vel non, ita licebit, vel non licebit alteri parti, ẜm Phil. in c. si duobus. §. 1. in prin. de app. arg. c. 2. de mu. peti. Alia rõne quò ad vtrãq; partem decretũ fuit nullũ, quia quamuis statutũ gñaliter compellens litigantes ad compromittendũ valeat, vt p no. in locis pdictis, secus tñ est, quando certæ personæ coguntur compromittere, ẜm Bal. in 1. cõsti. C. §. quibus. in fi. p l. si priuatus. qui & a quib. & l. toties. de pollici. ¶Secundò principaliter non potuit pœna cõmitti: qa appellatio interposita ad summum Pontificem fuit nulla. d. c. si duobus. & hoc ex defectu formæ substantialis: nã ꝙ appel-
6 letur ad superiorem, est † de forma substantiali appellationis,
7 ẜm gl. in c. 2. de ꝯsue. in 6. & mod. in rub. extra de app. sed † Papa in terris imperij non dicitur in tpalib. superior iudicis secularis quia ibi non hẽt exercitiũ iurisdictionis, ẜm doct. in c. nouit. de iudi. in c. licet. de fo. comp. & in c. per venerabilẽ. qui fil. sint leg. ergo appellatio ad eum fuit nulla ex defectu dictæ formæ, & pñr non debet pœna committi, quia quãuis pœna
8 legalis † committatur, si de facto tñ sit ꝯfactũ. l. 2. cum gl. C. de epis. aud. & ibi no. Iac. But. Bal. & alii, qui pprie loquuntur de illo, qui appellauit de facto, & contra phibitionem legis, si tamẽ actus sit nullus ex defectu formæ, & sic ex alia causa, quã ex legis phibitione, pœna non cõmittitur, ẜm Bal. in d. l. 2. dicens, ꝙ si mulier prohibeatur contrahere sine consensu propinquorum, & absq; dicta solennitate vendat rem emphyteuticam sine consensu dñi, quam sub pœna priuationis phibetur vendere. l. fi. C. de iure emphy & c. potuit. de loca. ꝙ dicto casu pœna illa legalis non cõmittitur, quia ẜm eum, verbum venditionis, absolutè prolatum non comprehendit venditionem nullam ex defectu formæ. l. 4. §. condemnatum. de re iud. & facit, qđ not. Bar. in l. si filium. §. si quis bonorum. de leg. p̃stan. ex alio ẽt est nulla dicta appellatio pp defectum formę:
9 quia appellandum est † coram iudice a quo. l. 2. §. dies. quãdo app. sit & tenet glo. in c. suggestum. de app. & pbatur in c. fi. eod. tit. & hoc ibi tenet Inn. & alij, vt ibi latè per Phil. sup gl. 2. & quamuis in absentia possit appellari ex cã metus, vel qñ non potest haberi copia iudicis, vt ibi: ad hoc tñ, vt tũc valeat appellatio, debet præcedere ꝓtestatio. d. c. fi. & ibi p oẽs, quæ non pcessit in casu nostro, & cõsequenter, cum forma deficiat, non debet cõmitti pœna, ẜm Bal. in d. l. 2. & est de mente Bart. expresse in l. quid ergo. §. cũ aũt. de his, qui no. infa. dum vult, ꝙ ex actu nullo committatur demum pœna, si habeat debitam formam, aľs secus, & idem ẽt apertius vult in l. si quis legatum. in prin. de fal. & est rõ: quia pp defectum formæ deficit substantia rei. l. Iulianus. §. si quis rem. ad exhiben. Tertiò principaľr hæc pœna nõ potuit cõmitti; quia (vt est dictũ) isti arbitri electi p do. Antianos nõ fuerũt arbitri cõpromissarij: sed delegati, & tñ non processerunt, nec sñiam tulerunt ut delegati, sed ut cõpromissarii. quod ẽt constat ex eo, ꝙ petita fuit
10 executio coram ordinario, qui exequitur † laudũ arbitri cõpromissarii. l. cum antea. §. 1. C. de arbi. & no. Bar. in l. a diuo Pio. §. 1. de re iudi. sed delegatus a principe propriã exequitur sententiam. l. fi. in fi. C. de iud. & ibi no. doc. & in §. si uerò. secundum unam solu. gl. in auth. de exhib. reis, & c. significasti. de offi. del. & ita cõiter tenent doc. in d. l. a diuo Pio. in prin. qa ergo sñia fuit lata tanq̃ ab arbitris cõpromissarijs, cũ nõ essent, dicta sñia nõ ualuit, per no. p Host. Io. An. Imo. & Abb. in
11 c. cũ ex officii. de pscri. q uolũt, ꝙ si ordinarius † p errorẽ iudicauit ut delegatus, cũ nõ eẽt, sñia nõ ualet, & idẽ tenẽt alii, de q. b. ibi latè p moder. Cũ igitur sñia sit nulla ex defectu ptatis, potuit nõ obstante decreto impune dici de nullitate: qa p illud nõ intelligit reiecta nullitas, q̃ ꝓuenit ex defectu ptatis: ut in terminis vult Ang. & Alex. in l. nõ erit. §. dato. de iureiu. dicẽs, ꝙ si statutũ uelit, ꝙ cõtra laudũ nõ possit opponi exceptio nullitatis, ꝙ nõ intelligit reiecta pdicta nullitas, p no. in cle. j. de sequestr. poss. & fruc. & idẽ bene pbatur ex no. p Bar. in l. 2. §. ptor. qui satisd. cog. Sed quãuis prædicta multũ uideãtur urgere: nihilo minus uř, ꝙ de iure pœna sit cõmissa. Et p̃mitto, ꝙ p dños Antianos Lucenses potuit cã cõmitti, appella
12 tione remota: sicut per † quemlibet alium principem nõ recognoscentem superiorem, ẜm Abb. & Phili. in c. pastoralis. de appel. & Rom. in rub. de arbi. in 4. col. p. no. p Bal. in l. 2. C. de serui. & aqua. & exemplificat in dño Florentino, & idem etiã vult Bar. in l. j. a quib. appel. non licet. immo ẽt idem põt inferior, habẽs ptãtem statuendi cõtra iura, ẜm Bal. in l. fi. quorũ appel. & Pa. de Ca. consi. 225. Sup primo dubio &c. & ibi rñdet ad not. in c. fi. de hæret. in 6. & liťr potuerunt prædict i pœnam imponere appellanti, sicut per legem qñq; imponitur p hibito appellare. l. 2. C. de epis. aud. & l. ab executore. in fi. C. quorum appe. non reci. quæ pœna ẽt committitur: quamuis appellatio sit nulla, ẜm gl. 1. in d. l. 2. nam appellatio ab interlocutoria, quæ sub pœna ibi prohibet, est nulla. d. l. ante sñiam. C. quorum app. nõ recip. & tñ pœna committitur, ẜm gl. Iac. But. Bal. & alios, qui dicunt, ꝙ pœna legalis committitur, licet de facto solũ sine iuris effectu sit contrafactum, per l. eum qui duas. de adulte. & talis pœna venit ẽt fisco applicanda, ẜm Bal. in terminis in d. l. 2. licet aliud sit in casu illius legis: quia lex ẜm eũ processit vlterius. & idẽ probatur ex no. per Bar. in l. agraria. de term. mo. & quia a sñia fuit simpliciter appellatũ, & de nullitate dictũ, a tota intelligitur appellatum: & in totũ dicitur nulla, ẜm Bart. in l. fi. C. qñ ꝓuo. nõ est necess. & Ant. de But. in c. cum Ioãnes. de fide inst. & Phil. in d. c. si duobus. in prin. de appel. Ex præmissis ergo sequitur, ꝙ in casu nostro pœna dicatur commissa. Sola igitur difficultas est in respon-
13 dendo ad allegata in cõtrariũ. Nõ ob. igitur † primò, dum dř, ꝙ decretum non ualuit: quia quamuis etiam decretum ex parte monialium ex defectu ptãtis esset nullũ, ualere tamen potuit quò ad laicos subditos: sicut etiam uidemus, ꝙ statutum laicorum circa decisoria in foro sæculari ualet quò ad laicum, qui conuenitur a clerico: & tamen non ligat clericum, secundum Abb. in c. quod clericis. de foro compe. uer. quandoque statutum dat modum decidendi &c. Nec obs. quòd arbitrium datum Antianis intelligitur sine iniuria alterius, secundũ Bar. in d. l. ambitiosa. quia in facto dicitur, ꝙ hmõi decretum fuit a consilio generali & a toto populo cõfirmatum, apud quem est plenitudo ptãtis. & est verisimile: quia non potuissent Antiani de plenitudine ptãtis causam committere appellatione remota, nisi interuenisset dicta confirmatio, uel nisi apud eos esset dicta potestas suprema: ut no. in d. c. fi. de hære. in 6. siue ergo hoc dicatur factum a toto populo, uel ab habente illam potestatem, quam habet totus populus, & tunc decretum ex parte laicorum non potest dici nullum ex defectu potestatis: quia populus in sua ciuitate habetur loco principis quò ad omnia, secundum Bar. in d. l. ambitiosa. ver. circa materiam p̃sentis legis. cum seq. & isto casu loquitur Bar. in ea. l. in loco in contrarium allegato, sed de illis, qui habent arbitrium a populo, & non plenum, & absolutum, & quamuis inquum sit & iniustum, quòd una pars possit appellare, & altera non, tamen
14 propter hoc decretum nõ est nullum, sed ualet, licet † ab eius iniquitate potuisset appellari, vel querelari. c. cum oẽs. de constit. & ibi hoc uolunt cõiter doct. & Ang. in l. 2. in prin. quod quisque iur. per illum text. & præsupponit idem Bar. in l. oẽs populi. in fi. 5. q. prin. de iust. & iu. & per hoc rñdetur ad no. p Bal. in §. quib. in 1. consti. C. dũ uult valere statutum generale de compromissis faciendis, & quod non potest fieri statutũ, ut certæ personæ compellantur compromittere, quia intelligi debet, quòd tale statutum tanquam iniquum possit irritari: non autem quòd ipso iure sit nullum. ¶Et similiter non ob. ꝙ statutum ex defectu voluntatis non ualeat, ẽt quò ad laicos, cum ualere non possit ad moniales, quia intentio statuentis fuit quòd lex inter litigantes esset æqualis, ẜm Abb. in d. c. qđ clericis, quia Abb. loquitur per uerbum forte, vř contra illud

quod

quod proximè dixerat ex mente aliorum. ſ.ꝙ in deciſoriis ſta-
tutum laicorum in vtroq; foro ſeruatur contra laicum & nõ
contra clericum,& inæqualitas habet locum. Et per prædicta
etiam non ob.ꝙ ſi vni non licet appellare,ꝙ alteri non debet
licere, ſm Phil.in d.c.ſi duobus. per c.2. de mu.peti. quia hoc
eſt verũ de honeſtate, & ita in dubio intelligitur eſſe ſtatutũ,
ſed tñ valet ſtatutum principis,per quod vni & non alteri de-
negatur facultas appellandi, licet ſit iniquum,& irritandũ, &
potuiſſet ab iniquitate talis ſtatuti appellari ad Papam,qñ ſta-
tuens non recognoſcit ſuperiorem de facto, ſm Doct.in d.c.
15 ſi duobus.Preterea dici poteſt,quod† ẽt iſto caſu moniales nõ
potuiſſent appellare,ex quo vſæ ſunt dicto decreto: quia reci-
piendo illud pro ſe, debent etiam illud recipere contra ſe,arg.
c.cum olim.de cenſi.& regulæ,ex eo.de reg.iur.in 6. Nam cle-
ricus qñq; ex neceſsitate litigat coram aliquo iudice laico, &
tunc ſtatuta illius loci, quæ reſpiciunt deciſoria, contra eum
non habent effectum: & tamen contra laicũ conuentum pro-
ſunt clerico,vt habetur in d.c.quod clericis.& eſt rõ:quia non
videtur ſe clericus ſumittere dictis ſtatutis,agendo contra lai-
cum coram dicto iudice, ex quo hoc facit ex neceſsitate. c.ſi
clericus laicũ.& c.cũ ſit generale.de foro. comp. iuncta l.rem
legatam.de adim.leg.Si verò voluntariè aditur iudex laicus per
decretum deputatus, & a cuius ſententia ex forma decreti vel
ſtatuti non poſsit appellare:& tunc clericus videtur ſe ſummit
tere dicto decreto.Et ſic potius vi pacti, quam vi decreti liga-
16 tur clericus:& qui ex†pacto poteſt ſe ſubmittere ſtatutis lai-
corum,ſm Abb.in conſi.33. Quia quinq; dubia &c. in 2.vol.
Et iſtud probatur ex no.per Bal.in l.de quibus. de leg. ver.6.
quæro &c.vbi dicit,quod clericus, qui vult vti beneficio ſtatu
ti dẽt eo vti cũ ſua forma,vnde ſtante ſtatuto, ꝙ inſtra mandẽ
tur executioni,niſi ſint elapſi decem anni,clericus,qui vult vti
tali ſtatuto, debet eo.vti intra 10. annos, quib. elapſis vtatur
iure communi & idem vult Bal.in l.1.in fi.C.de contrah.emp.
nam dicto caſu clericus elegit volũtariè viam executiuam, cũ
poſſet agere ordinariè.iõ tenetur formã ſtatuti obſeruare. Et
ideo idem in caſu noſtro,in quo moniales egerunt voluntariè
corã iudice deputato per decretũ, appellatione remota: quia
poterant agere corã ordinario ante decretũ,& poſt illud:quia
non potuit inuitis monialib. iudicẽ dare appellatione remo-
ta:quia hoc non fuit petitũ ab eis. d.c.eccleſia S. Mariæ. cum
materia,& per Bar.in d.l.1.C. de ſumma trini.Non dicitur er-
go mediante tali decreto pars aduerſa lædi,& inter partes inę-
quales induci; quia ſi moniales non fuiſſent vſæ d. decreto,
& ſic non egiſſent coram iudicib.ab eo deputatis,neutra pars
amiſiſſet beneficiũ appellationis.Si aũt eo utãtur, nõ tm̃ pars
aduerſa ꝓhibetur appellare,ſed ẽt dictæ moniales,& hoc po-
tius ui pacti & uolũtariæ ſubmiſsionis,q̃ ui decreti. quod pa-
ctum quia eſt tacitũ,nõ requiritur pñtia partis.l.2.& l.ſi cre-
ditores.C.de pac.& ibi notant doc.Non obſ.ſm,dũ dicitur,ꝙ
appellatio fuit nulla ex defectu formæ multiplr, & ꝙ ex hoc
nõ dẽt committi pœna,per not.per Bal. in l.2. C. de epiſ.aud.
17 cum alijs cõcor.quia aut pœna apponitur † rõne intereſſe, &
loquitur Bal.in l.2.aut rõne delicti, & loquitur Bart.in l. quid
ergo.§.cum aũt.& in l.ſi quis legatum.de falſis. quia ſi eſt defe
ctus in forma,non eſt delictum,ſm Bar. propterea ceſſat pæ-
na.Si uero apponatur pæna rõne contemptus,ut in caſu nr̃o,
& tunc cõmittitur pœna: q̃uis appellatio ẽt peccet in forma:
quia ẽt per talem appellationẽ contẽnitur iudex, & ſuperior,
& nõ minus q̃ per appellationẽ ualidam:ſicut videmus, ꝙ pæ
na cõuentionalis cõmittitur indiſtinctè, ſi cõtrafiat de facto,
qñ tale factum affert incõmodũ.l. ubi pactum. & ibi per Bar.
in fi.C.de trãſact.& in l.cõtinuus.§.cũ quis. de uerb. obl.quia
ſecundũ eũ,tunc vr̃ cogitatum de facto:quæ rõ locũ hẽt in ca
ſu nr̃o:quia hæc pœna,quæ imponitur appellanti,& ſic nõ pa
renti ſñiæ arbitri,uel iudicis, dr̃ apponi rõne contemptus.l.ſi
quis rem.& ibi no.de arbi.iõ cogitatum ur̃ de contemptu,qui
contemptus cauſatur, non minus ſi pareatur & appelletur de
facto,quàm ſi nõ pareatur,& ſic appelletur de iure:quia utro
que caſu iudex & ſuperior contemnitur,immo magis ſi de fa-
cto reclametur,ut bene probatur ad propoſitũ in l. ab execu-
tore.in fi.cũ gl.C.quo.appel.non rec.nam oĩs, qui non curat
& ſpernit,dicitur contemnere,ſecundum Io.An.poſt Arch.in
c.1.de appel.in 6.ſuper gl.in uer. contempſerit. Et propterea
etiam uidemus,quòd pœna, quæ apponitur pro contemptu,
per contemptum facilius committitur, & exigitur: quia vna
cũ ipſa re præſtatur, quod regulariter prohibetur. d.l.ſi quis
rem.cum gl.Item in ea indiſtinctè non attenditur intereſſe, vt
per Bar.in l.2. §.illud.de verbo.obl. per d.l.ſi quis rem.ſed in
alia pęna diſtinguitur,vt ibi per eum.Vel dici poteſt ꝙ ſi actus
peccet in forma ſimpliciter,& abſolutè,non committatur pœ
na,vt in contrariis.Sed qñ appellat à iudice ſęculari ad ad Pa-
pam, non peccat tunc appellatio in forma ſimpliciter:quia Pa
pa eſt ſuperior ſaltem habitu,licet ſit ſecus quò ad exercitium
vt no Doc.in c.nouit.& in locis ſuperius alle. quia ergo reſpe-
ctu habitus dicta appellatio habet formam, pœna debet com-
mitti:quia videmus,ꝙ ẽt talis habitus operatur, ꝙ valeat con
ſuetudo,ꝙ appelletur dicto caſu ad Papam. d.c.ſi duobus. &
ibi no. omnes,& tñ conſuętudo ꝙ appelletur ad illum,qui nõ
ſit ſuperior actu vel habitu, non valet ſm gl.in d.c.2.de con-
ſue.Et ſic conſtat,ꝙ talis habitus ſuperioritatis operatur iuris
18 effectum.Et nõ ob.ꝙ ſit† appellatum in abſentia iudicis,quia
ex quo appellatum eſt ad Papam, curia nõ reiicit tales appella
tiones,quicquid ſit de iure,ſm Lap.alle.39. qui refert Spec.in
tit.de app.§.qualiter.& Phil.in c.fi.eo.tit.in gl.2.in fi.Non ob.
vltimo,ꝙ electi pronunciauerunt vt arbitri:cum eſſent dele-
gati,et ſic ꝙ non valeat ſñia ex defectu poteſtatis, per no.per
Doct.in c.cum ex officii. de præſcrip. quia non iudicauerunt
vt arbitri compromiſſarii, ſed vt arbitri et arbitratores electi
a dominis Antianis,et ideo verba impropriantur, et dicuntur
vt delegati pronunciaſſe.ſicut etiam verbum,arbiter,vel arbi-
trator,prolatum in decreto, ad quod habetur relatio capitur
19 pro delegato,qui†poteſt arbiter dici, qñ electus eſt à ſuperio
re,tanquam bonus vir.d.l.arbitrio.qui ſatiſda.cog. ſecundum
vnam lecturam,et ibi per Bar.et alios.Et tanto magis:quia ver
ba impropriantur,vt ſententia valeat,vt no.in l.et puto.famil.
erciſ.Nec obſt.ꝙ petita ſit executio coram ordinario: quia li-
cet pars in hoc errauerit, ſententia tamen prius lata non irrita
tur,ex quo pronunciante error aliter non deprehenditur. et
per hæc ſatis videtur concludi poſſe, pœnam fuiſſe commiſ-
ſam. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *De ſtylo curiæ,& de iure communi eſt,quòd poſtquam cauſa ſe-
mel per appellationem ad curiam eſt deuoluta, licet dicatur,
& ſit deſerta appellatio,ſemper remaneat ibi tractanda.*

2 *Appellatione commiſſa,ſi ea deſerta vel iuſtificata ſit,ad quẽ
pertineat negocij principalis cognitio,diſtingue vt hic:& nu-
me ſequen.*

3 *Verba dubio per eum modum, per quem inſunt, prolata intelli-
guntur.*

4 *Dictio,cum,acceſſoriè copulat,dictio verò, &,principaliter con
iungit.*

5 *Expreſſio eius,quod tacitè ineſt,nihil operatur,niſi expreſſio fiat
aliter quàm inſit.*

6 *Differentia eſt, an de nullitate ſententiæ dictum ſit incidenter,
an principaliter.*

C O N S I L I V M CXIIII.

PRO rñſione ad ea, quæ allegantur contra iſtos
religioſos,dicitur per clariſſ.do.aduocatum eo-
1 rum de ſtylo curiæ eſſe,ꝙ † poſtquam cauſa ſe-
mel per appellationem ad curiam eſt deuoluta,
ꝙ licet appellatio dicatur et ſit deſerta, ꝙ ſem p
remanet ibi tractãda.et alleg.deciſ.Rotæ 11.in nouis. Et iſtud
approbo:quia ẽt idem dicit Rota deciſ.114.Maior pars etc.et
321.Si appellatus.ſimiliter in nouis,vbi cõcluditur ꝙ ẽt ſi ap-
pellationi fuiſſet renunciatum expreſsè vel tacitè, ꝙ tñ nego-
gocium principale debet ibi tractari. et idem dicit Rota deciſ.
612.ꝙ ubi auditor etc.et in antiquis. et gid.Bella. Aedeciſ.Ro
tæ.37. vbi ponit rõnem,et cãm talis ſtyli, et conſuetudinis,et
dicit,ꝙ ubi unus auditor pronunciauit ſuper deſertione,com
mitti poteſt alteri auditori cauſa principalis: quia tunc ceſſat
conſuetudo,ſed extra Rotam non committitur: et idem dicit
deciſ.129. Qñ appellatur etc. dicens ubi appellatur a grauami
ne de partibus,uel ab auditore Cameræ, ꝙ in Rota omittitur

articulus

articulus appellationis altera parte, vel vtraq; hoc petente, &
hoc quia ipsi nunquam remittunt causam, siue pronuncietur
bene processum, siue male: sed semper remanet causa in pala-
tio terminanda. & idem dr̄ in decis. 520. Consilio &c. & ibi te-
net, ꝙ nō tm̄ sit de stylo, sed etiam de iure. & hoc probat Bella
mera per multas rōnes, quas aliter non refero. Sed ēt cessanti-
bus pręmissis arbitror, ꝙ in casu nostro cognitio negocii prin
cipalis pertineat ad rotā de iure omni stylo cessante. Nam cō-
missa fuit auditori appellatio vnà cū negocio principali coniū
2 ctim, & diuisim. Si ergo † quæritur, vtrum deserta vel non iusti
ficata appellatione, cognitio negocii principalis spectet de iu-
re ad eundem auditorem: vel ad quemlibet alium iudicem ap-
pellationis. Considerandū est primò, ꝙ vbi simpliciter fuisset
commissa appellatio, nulla de negocio principali facta men-
tione, tunc cognitio dicti negocii demū spectasset ad iudicem
ad quem, si appellatio iustificata fuisset, c. vt debitus. de appel.
& c. exhibita. in fi. & ibi no. de iud. qñ igitur cōmittitur appel-
latio & expresse cum ipso negocio principali, hoc potest con-
tingere multipliciter. Et primò qñq; fit cōmissio sub hac for-
ma. Committimus causam appellationis cum ipso negocio
principali &c. & tunc si talis commissio fit extra Rotam, arbi-
tror ꝙ expressio hmōi negocii principalis nihil operetur: tan
quam facta sit per eum modum, per quem inest. l. 3. de leg. 1.
& l. nō rectè. C. de fideius. & quia verba rescripti in dubio intel
liguntur ſm ordinem iuris. c. causam. de rescr. & facit l. Gallus.
§. 1. de lib. & posth. ſm vnum intellectum approbatum. & no.
per Bar. in l. vxorem. §. testamento. de leg. 3. & no. per eum in
l. hæredes mei. §. cum ita. ad Treb. & in l. vt iurisiurandi. §. si libe
ri. de ope. lib. vbi hr̄, ꝙ verba testatoris, & contrahentium in-
terpretationē hn̄t a iure cōi, & ſm ordinē, & dispositionem
iuris communis intelliguntur, & in dubio † ēt verba intelligun
3 tur prolata per eum modū per quē insunt, ſm Bal. in l. vnica.
§. videamus. C. de rei vx. act. per l. post dotē, ſm vnam lecturā.
sol. matr. cum quo transit Alex. in d. l. 3. vbi ēt ad hoc ponderat
verba Pau. de Cast. ibi, in lec. Bono. quamuis Are. qui de prædi
ctis mentionem non facit, in hoc aliter dicere videatur, in l. li-
ber homo. §. decem. de verb. obl. qui tn̄ fatetur ad propositum,
ꝙ superfluitas toleratur, qñ illud, quod inest, exprimitur. &
isto casu potest procedere opi. mod. in d. c. vt debitus. dicētiū,
ꝙ appellatione non iustificata non cognoscit iudex ad quem,
de negocio principali, licet de illo sit facta commissio. Si vero
commissa sit appellatio modo prædicto auditori sacri Palatij,
tunc deserta vel non iustificata appellatione dici potest forte,
ꝙ de iure ad illum spectet cognoscere de negocio principali.
& tunc verificabitur opi. Phil. in d. c. vt debitus. qui istud indi-
stinctè voluisse vr̄. Et est ratio diuersitatis inter istos duos ca-
sus: quia qñ simpliciter auditori causa appellationis committi
tur sine expressa cognitione negocii principalis, etiam si pro-
nunciet bene appellatum, & malè iudicatum, ad illū non deuo
luitur de stylo dicta negocii cognitio sine noua commissione:
vt dr̄ in decisionib. Rotæ collectis per do. Bernardū de Bisigne
to, sub rub. de app. decis. 11. Appellatum est &c. vnde si com-
mittatur auditori appellatio cum negocio principali, dicitur
facta expressio aliter quam inesset, attento dicto stylo, qui hr̄
pro lege. l. de quibus. ff. de legi. merito si appellatio deseratur,
vel nō iustificetur, etiam tunc negocium & cognitio eius ad di
ctum auditorem pertinet: quia verba debent simpliciter intel
ligi, & indistinctè. l. 1. §. & generaliter. de leg. præst. & non ſm
iuris ordinem: quia ab illo est recessum de stylo: nisi forte di-
catur, ꝙ Papa rescribens in dubio intelligatur habuisse respe-
ctum ad iuris ordinē in gn̄e: ſm quē demū iustificata causa ap
pellationis de negocio principali cognoscit iudex appellatio-
nis: & maximè quia mediante hac interpretatione fit reditus
ad ius cōe, quod est fauorabile, ſm gl. in c. statutum. in ver. di-
numerandū. de rescr. in 6. & quia rescriptū minus exorbitat a
iure cōi: & quia etiā satis operatur expressio, ex quo per illam
receditur a stylo palatii, sed quia iste non est casus noster, ideo
circa illum non est nunc aliter insistendū. Qñque, & secundo
committitur appellatio & negocium principale, & sic median
te copula &, & in hoc iste casus differt à præcedenti, vbi per di
ctionem, cū, negocium principale coniungitur: & tunc firmi-
ter credo, ꝙ de negocio principali possit simul cognosci cum
ipsa appellatione: & sic non iustificata etiam causa appellatio-
nis: & ɔñr ꝙ etiam appellatione deserta iudex ad quem cogno
scat de illo: quia isto casu facta est expressio dicti negocii, ali-
ter quam insit: qm̄ qñ simpliciter appellatio committitur, in-
est accessoriè, & in cōsequentiam, ꝙ de dicto negocio cogno-
scatur: & ideo si causa appellationis committatur cum nego-
cio principali, dr̄ tunc facta expressio eo modo, quo inest: qa
4 dictio, cū, copulat † accessorie. l. 1. & 2. de pecu. leg. & no. Bar.
in l. Titiæ. §. nihil. de leg. 1. & propterea tunc nihil operatur ex-
pressio: sed qñ committitur negocium principale per copulā,
&, dicitur facta commissio de illo æquè principaliter: quia hoc
modo coniungit dicta copula, & in hoc differt a dictione, cū,
5 vt no. in dictis locis: quia † igitur tunc facta fuit expressio aliter
quam insit, operatur expressio, vt est casus in l. 1. ff. si penden.
app. mors interu. nam publicatio bonorum venit accessoriè
ad sententiam capitalem: idcirco si condemnetur quis ad mor
tem, & eius bona publicentur, expressa publicatio bonorum
operatur, vt ibi: quia de bonis est facta publicatio per copulā,
&, & sic æquè principaliter, & ɔñr alio modo quam inesset. d.
l. 1. secus autem esset, si condemnatus fuisset capitaliter cū pu-
blicatione bonorū: quia tunc diceretur publicatio bonorum
facta eo modo, quo inesset, & nihil operaretur. Et ista declarat
Bar. in d. l. 3. de leg. 1. dū oppo. de d. l. 1. & idē probatur in l. si
stipulatus. in prin. de vsu. In casu. n. de quo ibi, operatur exp̄s-
sio eius, quod inest: quia inerat accessoriè in obligatione rem
dari: & fuit facta expressio æquè principaliter per copulā, &,
ſm Raph. & Sal. ibi, qui etiam ad hoc allegat. d. l. 1. si pen. app.
Et confirmantur prædicta ex no. per Bar. in auth. ingressi. C.
de sacros. eccl. vbi dicit, ꝙ multū refert, vtrū quis monasterio
se dedicet cum bonis suis, vel ꝙ dedicet se, & sua: quia primo
casu nihil operatur expressa dedicatio bonorum, tanquam fa-
cta per eū modum, per quem inest: quia etiam sine illa, bona
sequentur ingressum accessoriè. Sed operatur alio casu expres-
sio: quia facta fuit dedicatio bonorū æquè principaliter, & sic
aliter quam inesset. Aliquando, & tertiò committitur appella-
tio cū negocio principali, coniunctim, & diuisim: vt in casu no
stro. Et tunc est etiam dicendū, vt in casu præcedenti: quia isto
casu ſm intentionē rescribētis dictio, cū, cōiungit vtroq; mō,
videlicet accessoriè & æquè principaliter: & ita illa dictio, cū,
exponitur dicto modo per verba sequentia, videlicet coniun-
ctim, & diuisim. & si de negocio principali fit expressio alio
modo, quam insit. dū. n. dicitur diuisim, hoc verbum potest
intelligi ſm iuris ordinē, & sic, ꝙ de negocio cognoscatur se-
paratim eo casu, quo non sit iustificata appellatio, sed dum di
citur, coniunctim, illud verbū aliud de necessitate importat:
quia aliàs redderetur superfluū, contra l. si qñ. in prin. de leg. 1.
& c. si Papa. de priu. in 6. vnde necessario significat ꝙ simul &
eodē tpe possit de vtroq;: quia est de natura coniunctionis. l.
si duobus. §. 1. de leg. 1. & l. vnica. §. his ita. C. de cad. tol. & no.
Doct. in l. Gallus. §. 1. de lib. & post. Si igitur potest de vtroq;
simul cognoscere, & sic facta sit expressio aliter quam insit, se-
quitur, ꝙ quamuis sit deserta appellatio, ꝙ durat cognitio su-
per negocio principali: quod vltra prædicta probat egregiè.
Nam si a sententia simpliciter appelletur incidenter et acces-
soriè intelligitur dictum de nullitate. l. Carmelia pia. de iure
pat. sed si dicatur, dico sentētiam nullam, & si qua est appello:
tunc de nullitate intelligitur æquè principaliter, & non inci-
denter, ſm Iac. de Butr. in l. 1. C. qñ prouo. non est necesse. &
est de mente Bar. & expressius Imo. in l. si expressim. in prin. de
app. quia, secundum Imo. quando coniunguntur per copulā,
vtrumq; dicitur principaliter expressum, & deductum, alleg. l.
si cui. cū ibi no. de fun. instr. et no. per gl. in c. querelā. de simo.
Nec ob. ſm eū, ꝙ expressio eius, quod tacitè inest, nihil opera
tur: quia dicto casu facta fuit expressio aliter quā inesset: qm̄
illud, ꝙ inerat incidenter, fuit expressum æquè principaliter.
& idem tenet etiam Phil. in c. dilecto de app. in 44. q. & proba-
tur dicta opi. per d. l. 1. si pend. app. mors interue. & per alia, de
6 quib. supra in casu præcedēti. Vnde † sequitur ex præmissis, ꝙ
qñ simpliciter appellatur, quo casu, vt dixi, nullitas incidenter
deducitur, si appellatio deseratur, censetur etiam deserta cau-
sa nullitatis. Sed alio casu qñ de nullitate dicitur æquè princi-
paliter cum appellatione, tunc deserta appellatione durat in-
stantia causæ nullitatis: quæ est longior, ſm Bar. & Imo. in d. l.
si expressim. & Bal. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. de pac.

in

in 13.q.Imo.& Abb.in d.c.dilecto.de appe. cũ quib. ẽt transit Phil.in vlt.char.q.58. quemadmodum ergo dicto casu deserta appellatione, de qua fuit dictũ principaliter, durat instantia, & cognitio, & in casu nostro, in quo de causa appellationis, & de negocio principali potuit cognosci, coniunctim, & sic æquè principaliter, & aliter ac alio modo quam inesset, quamuis sit deserta appellatio, non dicitur extincta, & perempta facultas & potẽtia cognoscendi de negocio principali: quia quod operatur actualis deductio nullitatis cũ appellatione in prædicto alio casu, idẽ debet operari potentia cognoscendi de negocio principali vnita æquè principaliter in rescripto potentia cognoscẽdi de causa appellationis.l.Labeo.de sta.lib.Et ꝓpterea quia cognitio negocii principalis est adhuc apud iudicem ad quem, non est, appellatione deserta, reuersa ad iudicem a quo. Et ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium & possessorium retinendæ, cumulari non possunt. & vide num.9.*

2 *Contra Imperatorem vel Ducem non præscribitur, nisi spatio centum annorum. vide num.7.*

3 *Quando agitur causa petitorij & possessorij simul: si actor melius probat de possessione, & reus melius de dominio vel quasi, vt quia habet titulum, reus possessionem actori restituere non tenetur. & vide num.10.*

4 *Per consuetudinem ius publico acquiritur, per præscriptionem vero priuato.*

5 *Consuetudo per cursum 40. annorum præscripta dicitur, quæ ẽt contra Papam sufficit; quamuis contra eum requiratur centenaria præscriptio.*

6 *In præscriptione 30. annorum titulus non requiritur, sed bona fides sufficit, quæ ex dicto tempore præsumitur.*

8 *Priuilegium non valet in illius præiudicium, qui bona fide posidet; si de eius possessione non sit facta mentio, licet aliquod ius in proprietate non habeat.*

CONSILIVM CXV.

VISO processu agitato inter cõe, & homines de Gauazeto ex vna, & Bernardinũ ex altera: videt̃ primò dicendum, ꝙ libellus & petitio dictorum hominum nõ procedat: qm̃ agunt petitorio, & possessorio retinendæ: quia dicunt, dñium terrarum, de quib. agitur, ad eos pertinere, & in eorum posses-
1 sione esse, ac molestari a d.Bernardino. q̃ duo iudicia non possunt cumulari, nec simul intentari ratione contrarietatis: cum agendo rei vendicatione dicat actor, reũ posidere, & agendo d. possessorio retinendæ, dicat se posidere. l.ordinarii. & ibi no.C.de rei vend. & l.incerti. C.de interd. & ibi per Bart.in l.si de vi.ff.de iudi.& per Bar.in l.naturaliter.§.nihil commune.de acq.pos.in 4.cõbina. actores ergo prædicti tanquam contrarii debent repelli, vt dicitur in dictis locis. per l.1. C.de fur. Et dato ꝙ libellus procederet, tñ videtur, ꝙ obtinere non possint in petitorio, nec in possessorio: quia.n.dominium eorũ nõ est probatum, ideo reus in petitorio est absoluendus.l.1.C.de alie. iud. mu. cau.fac. Nec potest dici dñium fuisse quæsitum
2 præscriptione: quia contra cameram † ducalẽ non præscribitur minori spatio centum annorum, de cuius cursu nõ cõstat isto casu, ꝭm Alex.in cõs.84.1.vol.qui propriè loquit̃ de Duce Mutinæ: sicut ẽt aliter nõ præscribitur contra Imperatorẽ, ꝭm Ang.in l.cũ pridẽ.C.cõia de vsuc.& in l.sicut.C.de præscr. 30. vel 40.ann. In possessorio quoq; non possunt etiam dicti homines vincere, ẽt si constaret de antiquiori eorum posses-
3 sione, ex quo agitur de petitorio & possessorio † simul, vt dixi: & reus probauit titulum, vt probatur ex no.per Cy.in l.incerti.in 2.q.vers.secundo casu qñ econtra &c. vbi vult, ꝙ qñ agit̃ causa petitorii, & possessorii simul, si actor melius probat de possessione, & reus melius de dñio, vel quasi; vt quia titulum habet, debet iudex pronunciare super vtroque, hoc est in possessorio pro actore, & in petitorio pro reo. & isto casu reus, q vicit in petitorio, non tenetur restituere possessionem actori, qui obtinuit in possessorio: quia illi obstaret exceptio, dolo facis, quod restituturus es.l.dolo.de doli exce. no ergo pronunciatur pro actore super possessorio, vt possessionem consequatur, sed vt sciatur, quis teneatur ad expensas.l.vtiq;. de rei vend.& idem tenet Io.And.& alii in c.pastoralis.de cau.pos.& prop. & ita ẽt consuluit Alex. Mutinæ in consi.45. Visa facti narratione.2.vol.vbi cõcludit, ꝙ licet actor, qui egit petitorio & possessorio simul, probauerit de antiquiori possessione: & propterea debeat in possessorio pro eo ferri sententia ad effectum expensarum, vt dixi, tñ pro reo, qui probauit titulum, & possessionem, etiam iuniorem debet ferri sententia in petitorio: & ꝓp hoc non tenebitur restituere possessionem actori, cui obstat tũc dicta exceptio, dolo facis petere &c. Istud procedit, ꝭm Alex. ẽt si titulus rei conuenti recentior sit & iunior possessione actoris.l.siue aũt.§.si duob. de pub.inducendo vt ibi per eum, qui hoc latè prosequitur: & ex alio nõ potest isto casu dictũ cõe obtinere: quia quando quis agit interdicto retinendæ, non sufficit, ꝙ probet de antiquiori possessione: sed est ẽt necesse, ꝙ deducat, & articulet, ꝙ aduersarius posidet clam respectu suæ possessionis, aliàs obtinere non potest: quia in dubio præsumitur clam posidere respectu proprietatis, ꝭm Bar.Imo.& alios, Mod.in l.si de eo.§.fi.de acq.pos. quod in casu nostro minimè reperitur factũ, & propterea reus hoc respectu, ẽt in possessorio venit absoluendus &c. Sed prædictis non obstan. contrarium arbitror verius. Nã per multos testes, nedum examinatos per Paulũ de Picelbeclariis massariũ Mutinæ, sed etiam in pñti iudicio, & qui non sunt de vniuersitate, probatur, ꝙ homines dicti cõis soliti sunt pasculare cum bestiis, & vti foueis ad aliũ similẽ vsum per annos 40. & vltra decursos: ẽt antequam Bernardinus esset inuestitus a camera, & priusquam inciperet dictos homines molestare, vt colligitur ex dictis testiũ, & ex tempore, de quo deponunt, & ex ætate in qua dicunt constitutos esse, quorum depositiones aliter non refero; quia facile cuilibet intuenti potest notũ fieri. Dico igitur, ꝙ ex istis dr̃ probata consuetudo pasculandi, & alius similis actus faciendi in dictis foueis, & ꝙ ex tali consuetudine dictis hominibus vt singulis, & vt vniuersis fuit ius pasculandi quæsitum. & ideo prohiberi non posunt, etiam si dictæ fouęę sint ducalis cameræ quò ad dñium, & proprietatem, vt est casus in l.venditor.§.si constat.ff.cõmũ.prædi. vbi dicitur, ꝙ consuetudine induci põt, ꝙ cuilibet liceat in fundo tuo te inuito lapidicinas cędere: ita ꝙ vsus necessarius lapidis prohiberi, & interdici non posit: & quamuis tex. loquatur de consuetudine cędendi, dato certo precio dño fundi: hoc tñ non importat iuris ministerium, sed facti contingentiam. Et illo casu pariter
4 & nostro dicitur cõsuetudo; quia per cõsuetudinem non † acquiritur ius priuato, sed in publico vndecunq; causetur: etiam si ius trahatur ex priuato, ꝭm Doct.in c.fi.de consue.& maximè per Abb.in pen.col.per tex.in d.§.si constat. quem allegãt, & ꝭm prædictos in hoc differt a præscriptione, per quam non acquiritur ius publico, sicut fit per consuetudinem: sed priuato, siue illud trahatur ex publico, siue ex priuato. & idem vult Io.And.in c.cum dilectus.eo.ti.& dicunt etiam prædicti, ꝙ in alio differt præscriptio a consuetudine: quia in illa requiritur titulus, & non in ista: quia hoc iure cautũ non reperitur. Et dicitur præscripta consuetudo per cursum 40.annorum, secundũ gl.& Doc.in d.c.fi.quæ etiam sufficit tunc contra Papam.
5 cle.ne Roma.de elect. quamuis † contra eum requiratur præscriptio centenaria, ꝭm Ant.de But.& Dñic. in d.c.fi. & Mod. in c.ad audientiam.de præscr.in pen.col.uer. limita tertio &c. Quia ergo dicti homines vltra annos 40. etiã antequã dictus Bernardinus aliquod ius in dictis foueis prætenderet soliti sũt pasculari facere dictas bestias, & alios similes actus facere ius quæsitum publico, ex consuetudine ẽt contra cameram ducalem, a qua vel ab habentib. causam ab ea nõ posnnt prohiberi de iure: quamuis etiã dñium decretũ remanserit apud cameram, vt est casus in d.§.si cõstat.& dr̃ cõstituta seruitus pecoris pascendi.l.2.§.in prædiis.de seru.rust.præd.& insti. de serui.§. in rusticorum, quæ est realis vel personalis, iuxta not. in l.pecoris pascendi, de seru.rust. prædi. & in l.vt pomum.de serui. tit. gñali. & appellatione pecoris veniũt ẽt animalia. l.legatis. §.pecudib.de leg.3.& l.2.ad leg. Aquil. et sicut aliis modis constituitur dicta seruitus, vt dictis locis, ita etiam per consuetudinem acquiritur.l.1.§.fi.de aqua plu.arc. Secundo ẽt dici põt, ꝙ dicto cõi quæsitum sit dominium dictarum terrarum per

præ-

præscriptionem ad minus 30.annorū, cū tanto tempore & vltra possederit: vt probatur ex depositione dictorum testium,
6 & in † qua non requiritur titulus.l.si quis emptionis.C.de præscrip.30.vel 40.ann.& no.in c.1.de præscr.in 6.sed sufficit bona fides, quæ præsumitur ex cursu dicti temporis.l.fi. C.vnde vi.& ibi no.Bar.& Sal.Inn.in c.2.de resti.in integ.super glo.in versi.monachis.& Io.And.in addi.Spe.in tit.de teste.§.nunc videndū.in 1.addi. magna,vers. itē opponūt &c.per l.3.§.si seruus.de acq.pos.& idē tenet Bald.in rep.l.1.C. vnde vi.col.4.& Ang.in l.pen.C.quib.non ob.lon.temp.præscr.& Ant. de But. in c.cum ecclesia.col.vlt.de cau.pos.& prop.& in c.sæpe.de resti.spol.Abb.in c.si diligenti. de præscript. Alex. consi.110.1. vol.& consi.151.in fi.2.vol.& in 58.incip.Attentis verbis &c.
7 3.vol.& Are.in cons.54.in fi.quæ præscriptio † dicti temporis sufficit etiam contra ducalem cameram,per no.per Bar.in l.cū sponsus.§.in vectigalibus. de publ. vbi dicit per illū tex.ꝙ licet iurisdictio præscribi non possit contra Romanam ecclesiam, nisi spacio centū annorū,tñ contra vnum comitem,qui habet iurisdictionem ab ecclesia,potest præscribi legitimo tempore. Idem ergo,& in duce, qui hanc rē,de qua agitur habuit ab Imperio:& idem vult ēt Ang.in l.1.in pen.col.C.de anna. except. Tertio ēt dr̄, ꝙ nullū ius cōpetit Bernardino in dictis foueis prætextu alicuius inuestituræ factæ a ducali camera: etiam si dictum commune non præscripsisset, & ius pasculandi etiam per consuetudinem non acquisiuisset.Quia cum fuerit saltem in possessione ultra 30.annos,ex cuius tp̄is cursu bona fides p̄sumitur, ut dixi: inuestitura p̄dicta non ualuit ipso iure tanq̄ subreptitia: ex quo de dicta possessione colorata non fuit mētio facta.c.2.in prin.de deci.in 6.cū gl.in uers.possidebat. ubi
8 hr̄,ꝙ priuilegium † nō ualet in preiudiciū illius,qui bona fide possidet,si de eius possessione nō sit facta mētio:licet aliq̄d ius nō habeat in ꝓprietate.& idē probat in c.dudū. de priuil. & ibi not.doc.& in c.cū nr̄is.de conces.p̄b.& ibi ēt p doc.& multo magis hoc ꝓcedit,si dicto cōi sit q̄sitū dn̄ū præscriptione, uel seruitus pecoris pascendi consuetudine,de qua nō sit facta mētio;q̄a non præsumit cōcedens uoluisse p̄iudicare tertio. l. 2.§.meritò.& §.si quis a principe. ne q̄d in loco publ. nec potuisset hoc facere sine iusta cā,ut tradit in c.quæ in ecclesiarū. de consti.& in l.fi.C.si cōtra ius uel uti.pub. unde ex hoc sequitur,ꝙ in possessorio retinēdæ,q̄d ēt est intentatum, ut est dictū,dēt actor obtinere: q̄a de eius antiq̄ori possessione apparer,q̄ præsumit iustior quā possessio Bernardini iunior: q̄a illa præsumit clādestina.c.licet cām.de proba.& ibi p oēs,& p Bar.in l.si duo.in prin.uti poss.& in l.1.C.eo.ti.Solū igit restat rn̄dere ad allegata in contrarium.Non obst. igitur primò, ꝙ
9 non † potuit cumulari petitorium cum possessorio retinendæ,rōne contrarietatis.l.incerti.C. de interdic. & l. ordinarij. C.de rei uēdicat.Quia immo talis libellus procedit: quia pars de hac contrarietate non excepit, nec iudex libellum reiecit, ſm Bar.in d.l.nāliter.§.nihil cōe.de acquir.pos.in 2.q.prin.ibi concludit,ꝙ si impedit concursus rōne cōtrarietatis,& illa sit in eodem iudicio,& nō opponat p parte,aut nō reijciat libellus p iudicē:ualebit ꝓcessus,si unum ex cōtrarijs eligat actor, uel ꝓsequat, & sup illo erit iudicandum, per l. 2.§. quia aūt. quo.lega.prout sup possessorio tm̄ vr̄ in casu nr̄o solùm processum,sicut ex positionib.colligitur & ex probōnib.Preterea in casu nr̄o procedit summariè, de plano, sine strepitu & figura iudicii ex forma rescripti:nō non debet attendi inepta conceptio,& conclusio libelli:si mō ex narratione pōt apparere, q̄d uoluerit actor,ſm Bar.in extrauag.ad reprimendum.in versi. sine figura.per tex.in cle.sæpe.de uer.sig.in uer.iuxta petitionis formam, inducendo vt ibi per eum. & plurimum etiam quò ad hoc operatur clausula, omni meliori mō &c. de qua in fi.libelli,per quam apparet,ꝙ actor noluit se restringere ad specificata,ſm Bal.in l.vinum.si cer.peta. & Anto. de But.in c.examinata. de iudi. circa med.& in cap. literæ.de dila. Cum ergo actor se non restrinxerit ad prædicta uirtute alterius clausulę, videlicet, super quib. omnib. & singulis &c.intelligitur actor deduxisse oē ius,quod colligi potest ex narratis,ſm Doc.in c. 2.de ordi.cogni.& tanto magis hoc est verum: cū procedatur summariè:quia possessorium intentatum:cum de possessione sit facta mentio in narratione, & non de dn̄io in specie, sed in genere de iurib.antiquis dicti cōis,sub quib.uerbis includi potest,ētius pascendi quæsitum per consuetudinē, ꝙ cumulari potest cum possessorio retinendæ: quia est separatum a dn̄o, & est seruitus,ut dixi.Et sic non ob.regula contrarietatis;quia possessorium datur possidenti,qui turbatur: & petitorium.i. confessoria datur similiter possidenti.l.& si forte.§. sciendū.si serui.uend.& ita ēt declarat Bart.in d.§.nihil commune.in prima combinatione,versi.tertiò videamus &c. & in seq. combina.& seq. Cæterum petitorium, & dictū possessorium potest ēt cōcurrere,q̄n intentantur dicta remedia diuersis respectib. ſm Bar.in dictis locis,vt quia ago rei vendicatione rōne naturalis possessionis, quæ est apud reum. l.officium. de rei vend. & possessorio rōne ciuilis,quæ est apud me, quæ turbatur per retentionem naturalis,vt no.in l.clam possidere. §.fi. eod.tit. quia ergo Bernardinus dicit se liuellarium,& per ꝯn̄s ꝙ possidet naturaliter tm̄:vt no.in l.3.§.ex contrario.de acq. pos.potuit occasione suæ naturalis conueniri rei vendicatione, & ēt contra eum potuit agi interdicto,vti possidetis,ratione possessionis ciuilis existentis apud actorem, qui in ea dicitur turbari per retentionem naturalis, vt dixi.Non ob.ēt dum dicitur, ꝙ vbi libellus procedat,nō pōt actor in petitorio obtinere:quia immo per præscriptionem 30.vel 40. annorū fuit dn̄ium quæsitum,quæ sufficit contra dictam cameram ducalem; quia solum agitur de præscriptione iuris, quod habet a principe, ſm Bal.in d.l.cum sponsus.§.in vectigalib.de publi. Si.n. ageretur etiā de acquisitione iuris competentis imperio, a quo camera causam habet,tunc requireretur spatiū centum annnorum,vt no.in c.audientiā.de præscr.vel q̄n ageretur de præscriptione alterius rei, respectu cuius camera superiorē nō recognosceret,prout loquitur Alex. in consi.in contrarium alleg. Et dato ꝙ præscriptione nō esset quæsitū dn̄ium dictarum terrarum, esset tñ quæsita seruitus pecoris pascendi consuetudine vel p̄scriptione: in qua consuetudine sufficit tempus 40. annorum contra Papam & Imperatorem, vt in præcedentib.dixi. Item
10 † non ob.dum dicitur, ꝙ in possessorio non pōt actor obtinere,ēt si de eius antiqua possessione constet contra reū,qui possidet cum tit. per no.per Cy.in l.incerti.C.de interdic.& Alex. in consi.45. 2.vol. Quia in casu nostro non probatur dn̄ium rei conuenti ex solo tit. l.cum res. C. de prob. nec talis titulus probat quasi dn̄ium, sed requiritur ēt possessio vacua: vt per Doctor.in d.l.cum res. & quæ vacua possessio non fuit tradita,cum dicti homines prius essent in possessione,& ab ea nunquā ceciderint,sed in illa semper perseuerarint. l.2.§.vacua.de act.empt.Si.n.ille, qui titulum habet possessionem vacantem apprehendisset bona fide, tunc de quasi eius dominio constare posset,& habet locum tunc illud, quod allegatur in contrarium,sed est secus,q̄n res ab alio possidebatur, vel detinebatur,vt in casu nostro:quia tūc possessio eius,qui habet titulū, non dicitur vacua per prædicta. Præterea titulus rei allegatus fuit nullus:quia inuestitura impetrata a camera per obreptionem nō valuit,vt ēt superius tactū fuit.Et casus etiā quo dn̄ū, vel quasi ex parte rei esset probatū, tñ ex parte actoris diceret probata seruitus pecoris pascendi: & quasi possessio illius, q̄ debetur in fundo alieno & nō in proprio. l. iure communi.de serui.rust.præd.& l.vti.frui.in prin.si vsufru.peta.cuius virtute non potest prohiberi, nec molestari, vt superius probaui. Non ob.vltimo, ꝙ nō sit deductum nec articulatum, ꝙ reus clam possideat respectu possessionis ipsius actoris, per no.in d.l.si de eo.§.fi.de acq.pos. Quia cū de antiquiori possessione agētiū sit probatum,clarū est,ꝙ possess io rei præsumitur clādestina.d.c.licet cām.de prob. Nec dici pōt,ꝙ isto casu sit clādestina respectu proprietatis ipsius actoris: quia reus negat illum dn̄m,& dicit rē ad eū spectare iure dn̄ii & possssionis.q̄a ergo negat actorē dn̄m,allegare non potest, ꝙ possideat clā respectu proprietatis.& sic est necesse fateri, ꝙ clandestina sit possessio respectu possessionis antiquioris, de qua constat: & quia qui negat,amittit præsumptionem, quæ erat pro eo contra partem aduersam.l.cū de indebito.de prob. & not.Bart.in d.§.nihil commune. in 3.lec. Et tanto magis hoc procedit in casu nostro,in quo proceditur summariè: quia tali casu in libello possunt omitti solennitates,quæ aliàs sunt necessariæ:vt per Bar.in d.versic.sine figura.& in cle.sæpe.de prob.& saltem quo ad petitorium intentatum ratione dominii, vel seruitutis pascendi non refert qualiter, & quomodo clā possideat reus,

&

& hoc nullus negat.l.1.C.de alie.iud.mu.cau.fac. & l.officiũ, de rei vend. de qua seruitute ad minus videtur sine dubio constare, quæ fuit quæsita per consuetudinem, vt est in præcedentib.probatum. Et propterea sequitur ex præmissis, ꝙ est malè iudicatum, & bene appellatum. Laus Deo.

¶Collectæ, quæ ciuib.& aliis exteris imponuntur, an possint esse maiores in exteros, & cõsuetudine vel statuto hoc induci possit: & quomodo illas præstare teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Villa tenetur contribuere simul cum ciuitate in collectis.*

2 *Consuetudine induci potest, quòd vnus pro alio soluat collectas, sicut quòd vnus pro alio corporaliter puniatur: uel debitum soluat. & num.9.*

3 *Consuetudine induci potest, quòd forenses ad collectas teneantur, & munera personalia. & nu.11.*

4 *Consuetudo collectandi an inducatur tanto tempore, quod sufficiat ad præscriptionem, vel cuius memoria non sit in contrarium. & num.12.*

Tempus, cuius initij memoria non existat solum requiritur in his, quæ principi sunt reseruata.

5 *Collectæ, quæ imponuntur per principem tempore belli, debent per æs & libram imponi.*

Pauperes seu facultatibus lapsi non tenentur ad impositiones.

6 *Laudum est stricti iuris, ideo non extenditur ad casum in eo non expreßum: remanet enim in dispositione iuris communis. & num.19.*

7 *Extensio non admittitur ad casum, in quo non sit eadem ratio.*

8 *Verba sententiæ licet improprientur, vt saluetur, non tamen vt extendatur.*

9 *Rustici pro ciuibus non debent grauari præstare collectas, nec consuetudine seu statuto induci potest: nisi subsit iusta causa.*

Statutum, quòd quis pro alio teneatur, demum valet, quando subest causa legitima.

10 *Statutum, quòd quis pro alio corporaliter puniatur, non valet, nec consuetudo.*

11 *Argumentum de toto ad partem non valet, si non militat eadem ratio.*

13 *Collectas imponere, quando sit de reseruatis principi.*

14 *Verba enunciatiua prolata per modum rationis disponunt.*

15 *Ex qualitate & quantitate oneris iniuncti declaratur etiam, ex qua parte commodum spectare debeat.*

16 *Pœnam, quam quis ex re mea consequutus est, quando mihi teneatur restituere.*

Pœnam, quam consequitur communitas ex delicto commißo, iure debet esse communis cum omnibus, qui dictam rem reficere vel restaurare tenentur.

17 *Vectigalia fluminum percipiens ipse tenetur suis sumptibus ipsa flumina purgare, & reficere, nõ autem subditi, aliàs secus.*

18 *Consensus illius requiri debet, de cuius præiudicio tractatur.*

19 *Ambasciatores vel legati qui dicuntur.*

20 *Collecta de iure imponi non potest pro facienda donatione principi.*

21 *Collecta quomodo imponenda pro satisfaciendis ambasciatoribus vel alijs similibus expensis communibus.*

CONSILIVM CXVI.

VISA, ac bene intellecta longa facti serie, circa primum videtur prima facie dicẽdũ, ꝙ homines districtuales ciuitatis Tridẽtinæ possint collectari, & grauari eo.modo, quo hactenus factũ est, vt.s.illi contribuant duas partes ex trib. & aliam
1 tertiam partem ciues dictæ ciuitatis. Nam † de iure uilla tenet̃ contribuere in collectis simul cum ciuitate, cui subest: ut no. per gl.in §.si quis igit.in uerbo, ꝓsoluãt. in auth. q̃b. mod. nã. effi.sui, quã hoc mõ intelligit Imo.in l.4.§. actor. de re iu. Et quamuis deberent huiusmodi collectæ imponi per æs & librã, per no.per Bar.ibi, et in l.1.C.de mulie.& in quo loc. lib. 10. & per Bal.in l.ẽt.in fi.C.de execut.rei.iudi.cum concor.de quibus infra. Quia tamen consuetudo est inueterata, ꝙ dicti rustici cõtribuant duas partes ex trib.illa debet seruari; quia indu-
2 ci potest per consuetudinem, ꝙ † vnus pro debito alterius teneatur. c.2.de delict. pue. immo potest consuetudine induci, ꝙ vnus puniatur corporaliter pro alio, vt est gl.no.23.q.5.c. cum homo.in ver.suppliciũ.& no.Pet.de Anch. & Imo.in rubr.de fideiuss.sicut ẽt valet statutũ, ꝙ quis obligetur et teneatur pro debito alterius: vt no gl.in rub. C.de decre.decurio.li. 10.Bal.Ang.& Imo.in l.lex Cor. de vulga.& pup. cum cõcor. de quib.per Alex.ibi, qui dicũt, ꝙ ita est tenendum, & ꝙ ita cõ-
3 muniter tenetur. Nam etiam contra forenses, qui de iure † nõ tenentur ad collectas.l.rescripto.§.fi.de muneri.& hono.l.munerum.§.patrimonio. eo.tit. & vtrobiq; per Bar. & l.libertis. §.sola.& ibi no.Bar.ad municip. & no. gl.in rubr. C.de mune. patrim.lib.11.valet consuetudo, ꝙ pro bonis possessis in loco possint collectari, ſm Bart.in l.1.C.de au.coro.lib.10.vbi per illum tex.dicit, ꝙ licet munera, etiam personalia non possint imponi forensib. fallit tamen nisi de antiqua consuetudine sit obseruatum contrarium. Dicitur autem consuetudo antiqua,
4 q̃n lapsum est tm̃ tempus, quod † sufficiat ad præscriptionem, ſm gl.in c.gñali.in,vers.de nouo. & in vers. antiqua. de elec.in 6.& ita in terminis nostris per prædicta concludit Alex.in cõsil.68.2.vol.dicens ẽt propter hoc, ꝙ ad inducendum consuetudinem collectandi necessarium non est tempus, cuius initij memoria non sit in contrarium, & illud etiam comprobat. Nã statui põt etiam per inferiores, ꝙ collecta imponatur forensibus pro reb.possessis in territorio statuentium, ſm Bal.in l.1. C.de sent. quæ pro eo quod interest. ergo non est de reseruatis principi.ex quo infertur, ꝙ ad inducendũ consuetudinem collectandi, non requiritur dictum tp̃s in his solum, quæ principi sunt reseruata, ſm Ant.de But.Imo.& Abb.in c.fi.de consue. sicut ergo valet consuetudo quò ad personas, quib.de iure cõi non potest, collecta imponi, ita etiam per consuetudinem induci põt, ꝙ rustici, qui tenentur de iure contribuere, magis grauentur quam pñt de iure, arguendo de toto ad partem. l.quæ de tota.de rei vendic. Sed istis non obstantib. contrariũ
5 omnino est dicendũ. Nam † exactiones, quæ imponuntur dictæ ciuitati per Imperatorem tempore belli, debẽt imponi de iure per æs & libram, & sic pro mensura patrimonii, ſm Bart. & Doct.in l.4.§.actor. de re iud. & in d.l.1. C. de mulie. & in quo loco.& per Bal.in d.l.1.C.de mulie.& in quo loco.& per Bal.in d.l.etiam.in fi.cũ concor.de quib.per Alex.in d.§.actor. Et propterea clarum est, ꝙ de iure non pñt dicti districtuales cogi ad contribuendum duas partes ex trib. q̃n collecta imponitur ex dicta causa. & dicit etiam Bal.in d.l.etiam. ꝙ pauperes, q̃n nota est eorum paupertas, & q̃n dietim laborant pro victu quærendo, non tenentur, nec illi, qui lapsi sunt facultatibus. Vnde ſm eum gl.in l.indictio.C.de anno.& trib. lib.10.dicit, ꝙ propter paupertatem fit nouum æstimum, & ꝙ exacto debent se habere paternali modo, ꝙ non seruatur contra istos pauperes rusticos, sed immo ab illis leonina fit exactio. Minus etiam possunt cogi dicto casu ad dictas duas partes ex tribus vigore sententiæ arbitralis, latæ per Reuerendissimum D. Ep̃m Tridẽtinum. Quia licet in primo capitulo dicti homines fuerint condemnati ad dandum pro defensione dñi ep̃i, & ecclesiæ suæ, de trib.peditib. armatis, seu stipendiariis, duos vel tres, & ciues vnum tantummodo, nihilominus alia onera imponẽda ex alia causa, & aliis personis, puta ab Imperatore, nõ sunt dicto modo diuidenda & præstanda: quia sententia, vel
6 laudum est stricti iuris, & non † debet extendi extra casum in eo non contentum.l.Herennius.§.Caia.de euic.& l.Paulus.de re iud.& l.1.C.si plu.vna senten. & no.Bar. in l.Iulianus.in 3. col.de cõd.indeb.& in l.sicut.§.sed si promisit. quib.mod.pig. vel hypothe.sol. sed casus in sententia omissus remanet in dispositione iuris cõis.l.si extraneus.de condi.ob causam. l.commodissimè.de lib.& posth.& l.si cum dotem. in prin.sol.mat. & per ꝯñs collecta, quæ imponitur ex causa diuersa, vel ꝓ exactione facienda ab Imperatore, debet imponi per æs, & librã, ſm ꝙ debet imponi de iure communi: & non prout imponi mandatur in primo capitulo dicti laudi: quia (vt dixi) certo casu tm̃, & pro necessitate.d. episcopi sic fuit pronunciatum. & ideo non debet fieri extensio, q̃n imponitur collecta pro exactione faciẽda ab altera persona, puta ab Imperatore. l.si vnus §.ante omnia.ff.de pact.& l.si vero.§.de viro.sol. matr. Et tanto magis cessat extensio: quia in laudo assignatur ratio, quare
7 facta † sit hmõi distributio, per quam rustici magis grauantur

ciues,

ciues, videlicet, quia putauit arbiter ciuitatē esse caput totius
status ecclesiæ suæ, & principale membrum, ideo noluit ali-
quo tempore ciuib. & incolis suis depopulari, imò pro ipsius
defensione voluit eam remanere plenam & bene fultam &c.
quæ rō restringit ipsam cōdemnationem ad casum expressum
in quo habet locū d. ratio, & extendi non debet, vbi dicta ratio
cessat: quia sicut ratio expressa ampliat dictum: ita etiam illud
restringit ad limites rōnis & limitatum parit effectum. l. cum
pater. §. dulcissimis. de leg. 2. & l. in agris limitatis. de acq. rer.
dom. & quia extēsio debet fieri ad casum, in quo nō militat ea-
dem ratio. l. Papinianus exuli. de minorib. & l. naturaliter. §. ni
hil cōe. de acq. pos. l. inter stipulātem. §. sacram. ver. sed hæc dis-
similia, de verb. obl. & ideo licet verba sententiæ possint im ꝓ-
8 priari ad † effectum, vt saluetur, ſm gl. in l. & puto. fam. ercisc.
non tamen impropriantur: vt snīa amplietur, & extendatur:
quia stricti iuris est, vt colligitur ex no. per Abb. ī c. auditis. de
rescrip. & ad hoc ibi ponderatur per Fel. in princ. & idem vult
Ang. in consi. 235. punctus &c. & no. Abb. in c. dilectus. per il-
lum tex. de offic. ord. & Bald. in l. 1. C. qn̄ prouo. &c. & Pau. de
Cast. consi. 47. Visis omnibus &c. Nec etiā prædicti homines
possunt grauari ad duas partes ex trib. vigore antiquæ consue
tudinis. Quia ꝙ rustici cogantur soluere illud, ad quod ciues
tenentur & collectentur vltra debitum ad exonerationem ci-
uium, est graue nedum legib. sed ēt naturali æquitati contra-
9 rium, vt † est casus in l. 1. C. vt nullus pro alie. vicar. deb. tenea.
lib. 11. qui propriè loquitur de rusticis, qui pro ciuib. non de-
bent grauari. Consuetudo ergo contraria, quia est contra na-
turalē æquitatē, dr̄ irrationabilis, & ꝑ consequens non valet. c.
fi. de consuet. Nam & statutum, ꝙ quis pro alio teneatur &
obligetur, demū valet in præiudicium subditorū, causa legiti-
ma subsistente: sicut qn̄ pater obligatur pro delicto filii: quia
inest causa, vt retrahatur quis a delicto: quamuis nō subsit cul-
pa patris. ſm Bal. in l. sancimus. C. de pœn. & Imo. in l. cū filius.
in prin. de ver. obl. & Alex. in l. sæpe. de re iudi. in 2. char. & vbi
non subesset causa, statutum non valeret, ſm prædictos, & ꝓ
batur in l. toties. cum ibi no. per Bar. de pollici. & in l. Antio-
chensium. de priuil. cred. ergo pari ratione non valet consuetu
do, ꝙ dicti rustici contribuant vltra debitum ad exonerationē
ciuium, quæ est irrationabilis, & contra naturalem æquitatē,
vt dixi: quia quod non potest fieri per statutum, non potest ꝑ
consuetudinem introduci, ſm Inn. in c. 1. de consue. & Bal. in
c. 1. qui feu. dare pos. Nec ob. allegata in cōtrarium. Et primò
tex. in c. 2. de delic. puero. quia loquitur tex. ille, quando con-
suetudo puniebat patrem pecuniariter pro delicto filii, quo ca
su, vt dictum est, licet esset culpa patris, subest tn̄ causa præsum
pta, vt scilicet remoueatur facilius filius a delinquendo. sicut dr̄
de statuto idem disponente, vt dicunt Docto. in locis prælle.
Sed in casu nostro non subest aliqua causa, etiam præsumpta:
immo per legem præsumitur irrationabilis in dubio. d. l. 1. C.
vt nullus pro alie. vic. &c. Non ob. ēt gl. 23. q. 5. c. cum homo.
quia in casu illo fuit fideiussor corporaliter punitus pro deli-
cto principali: quia dicit gl. potius inspicitur factum, vel con-
suetudo loci, quam ius, hoc est, quod ille fuit de facto punitus,
vel ſm consuetudinem loci, quam tn̄ glos. non dicit, ꝙ valeat,
nec est necessarium illam consuetudinem valere quantum ad
effectum, de quo in tex. ſm etiam intentionem gl. ꝙ patet: qa
vult, ꝙ etiam tex. habeat locū, quamuis fuerit de facto puni-
tus, & absq; vlla cōsuetudine, idem ergo quando fuit punitus
occasione prauæ, & irrationabilis consuetudinis, et ꝙ sit talis
patet manifestè: quia non valet statutum, ꝙ quis corporaliter
10 † puniatur pro alio, ſm Bal. in l. 1. C. ne fil. pro parte: & Sal. in
l. si filius. eo. ti. Bal. & Sal. in rub. C. res inter alios act. & Pet. de
Anch. in c. canonum statuta. de consti. vers. quęro vlterius, scri
ptum est in lege diuina &c. & Alex. in d. l. sępe. ergo non debet
ēt consuetudo valere, vt est dictum supra, & quia statutum &
consuetudo nō differunt penes causam efficientem, ſm Bald.
in l. 1. in 2. col. C. quæ sit lon. consue. Bar. in l. de quib. de legib.
ver. quæro, nunquid de esse consuetudinis &c. Et ita etiam de
bet intelligi, quod no. Pet. de Anch. in d. c. fi. de fideius. qui sim-
11 pliciter allegauit dictam gl. Præterea non ob. etiam † ꝙ ex con
suetudine possint imponi collectę forensib. qui de iure non tē
nentur: & sic si ille, qui ad nihil tenetur, pōt obligari per con-
suetudinem, multo magis ille, qui de iure tenetur contribuere
pro parte. l. quæ de tota. de rei vend. quia illa consuetudo non
est introducta sine causa: & propterea ēt valet statutum cōtra
forenses, ſm Bal. in d. l. 1. C. de sent. quæ sine cert. quan. quia,
ſm eū, sicut statutum potest disponere, ꝙ quilibet, qui colit,
vel coli facit ibi prædium, soluat. quasi faciendo ibi colere præ
dia, videantur cū cōi illo quasi contrahere. & quia dicit ipse, ex
quo gaudent possessionib. conueniens est, ꝙ soluant onera. al
leg. no. in d. l. 1. C. de mulie. & in quo loc. & ex his causis valet
etiam consuetudo: quia & in ea locū habent. Sed in casu no-
stro nulla subest iusta causa, ꝙ isti homines rustici, qui minus
possident quam ciues, in plus grauentur; sed est istud non tm̄
contra ius ciuile, sed etiam contra ius naturale. d. l. 1. C. vt nul-
lus &c. quia ergo non est vtroq; casu eadem rō, nō valet argu-
mentum de toto ad partem. l. si aliam. de solut. & ibi per Bart.
12 & per eum in l. cui vsusfructus. de vsufru. lega. † Præterea ad
hoc vt consuetudo liget forenses ad collectas, oportet quod
sit consuetudo tanti temporis, cuius initii memoria non sit
in contrarium, secundum Bar. in d. l. 1. C. de mulie. & in quo
lo. & in l. cū neq;. C. de incolis. & Alex. in cons. 45. vol. quia ta
lis consuetudo habet vim priuilegii. c. super quibusdam. §. præ
terea. de ver. sig. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. cū ibi no. de aqua
quot. & æsti. Nec ob. quod idem Bar. in l. 1. C. de auro coro. ve
lit, ꝙ sufficiat consuetudo antiqua; quia hoc vltimum verbum
declaratur ex no. per Bar. in aliis locis præall. vbi requirit, con
suetudinem esse tanti temporis, cuius initii memoria non sit
in contrarium. & quamuis Alex. in d. consi. 68. in 2. vol. videa-
tur aliter dicere, tamen in cons. 52. præallegato, in 5. vol. tenet,
13 quod dixi. † Nec ob. ꝙ imponere collectas non sit de reserua-
tis principi, vt dicit Alex. ex eo quia per statutum ad illas pos-
sunt ciues grauari, vt dixi: quia istud solum habet locū, qn̄ col-
lecta imponitur pro necessitate ipsius vniuersitatis: quia tunc
vniuersitas potest illam imponere, & super hoc statutum fa-
cere: sed qn̄ imponitur pro vtilitate publica, puta pro onere
imposito ab Imperatore, & tunc imponi non pōt per vniuer-
sitatē absq; licentia principis, vel dēt imponi ab ipso principe:
& sic tunc est de reseruatis principi, ſm Bar. in d. l. 1. C. de mu-
lie. & in quo loco. Bar. & Bal. in l. 1. §. quod si nemo. quod cuius
que vniuer. nomi. Alex. in l. 4. §. actor. de re iud. Et ideo saltem
quo ad talem collectam, cuius impositio est de reseruatis prin
cipi, non valet statutum, neq; consuetudo: nisi esset tanti tem-
poris, cuius initii memoria non sit in contrarium, per no. per
Ant. de But. Imo. & Abb. in d. c. fi. de consue. Quò verò ad illā,
quæ imponeretur pro necessitate ipsius vniuersitatis, forte ꝓ
cedere posset, quod dicit Alex. in d. consi. 68. sed de hac non lo
quimur, sed de alia. Quinimo quantum ad grauādum rusticos
in plus debito, vt ēt dixi, non valet consuetudo, ēt tanti tempo
ris, cuius initii &c. quia est iniusta, & irrationabilis. d. c. fi. & c.
1. & 2. de consue. in 6. & in hoc differt a consuetudine, per q̃
forenses grauantur: quia illa non est sine causa, propter quam
etiam statutum valet, vt est dictū. Et hæc sufficiant, quantū ad
primum capitulum dictæ sententiæ, & laudi. Circa vero ſm
capitulum, non est dubitandū, ꝙ dicti exteriores, seu distri-
ctuales tenentur solum ad duas partes ex trib. expensarū faciē-
darū in foueis & vallatis tendentib. ad fortificationem & de-
fensionem dictæ ciuitatis, vel pro rostris vltra Athesim: simili-
ter qn̄ opus tendit, & ordinatur ad dictam fortificationem &
defensionem eius ciuitatis & fortilitiorum. Et ratio redditur,
quare prædicti sic grauantur: quia homines dictarum villarū,
negocia & laboriera sua vt plurimum expediunt cum perso-
nis, & bobus eorum. Ciues autem cum pecuniis, & sic cū gra-
14 uiorib. expensis. Quia † ergo hmōi verba sunt enunciatiua, ꝓ
lata per modum rationis disponunt: vt no. per gl. & Bar. in l. si
socer. §. Lucius. sol. mat. & in l. ex hac scriptura. de dona. & Bal.
in l. ex his. C. de testa. mili. Et importāt, ꝙ dicti exteriores pn̄t
onus eis iniunctum cum personis, bobus & currib. adimple-
re, vbi opus indigeat ministerio, & opera personarum, &
animalium. & vbi facta æstimatione operarū suarum reperia-
tur, ꝙ ad duas partes ex trib. totius expensæ, nō possunt cogi
ad aliquam solutionem pecuniæ: quia reperiuntur in totum
satisfecisse: & sic sunt liberati per præstationem eius, quod de-
bent, instit. quib. mo. tol. obli. in prin. Si vero operæ præstitæ a
dictis hominib. non ascenderent ad duas partes ex trib. tunc te
nerentur in quantitate supplere: quia laudum vult, ꝙ omis-

ne

no duas partes ex trib. contribuant, sed concedit, ꝙ in operis possint satisfacere, si sint necessariæ tot operæ, quæ ad æstimationem totius expensæ debeant ascendere. Et ubi tot operæ ꝑ dictorum hominum non essent necessariæ, aut illas nollent, uel non possent præstare: a residuo non liberantur, immo cõdemnant, & supplere tenentur usque ad duas partes totius expensæ. Quò ad tertium capitulum eiusdem laudi, in quo continet, ꝙ ciues pro medietate, & exteriores pro alia medietate ꝯtribuant ad expensas, de quib. in illo, & maximè circa põtẽ: indubitanter est dicendum, ꝙ illa uerba, de quib. in fi. dicti capituli, uidelicet, per quã nostram sñiam nõ intẽdimus, nec aliqualiter uolumus absolutos esse hoĩes de alijs locis totius nostri epatus, & iurisdictionis Tridentinæ, qui partem suam cõtribuere consueuerunt pro reparatione dicti pontis, & eius a principio cõstructione &c. sunt in laudo apposita, nedum ad fauorẽ ciuium, sed ẽt dictorum exteriorum. ex quo sequit̃, ꝙ illud, qđ uenit ab aliis hominib. aliorũ locorũ ꝑstãdũ, & contribuendũ, non dẽt cedere solum ad commodum ciuiũ, sed ad cõem utilitatẽ eorũ, & ꝑdictorũ exteriorũ. qm̃ cõstat ex teno re dicti laudi, ꝙ arbiter in hac parte nõ intendit ciuib. tm̃ faue
15 re, sed ẽt exteriorib. Et † istud probat̃ egregiè in l. quoties. ad Treb. & in l. utrũ. §. fi. de reb. dub. ubi hr̃, ꝙ ex qualitate & quãtitate oneris iniũcti hr̃dib. declarat̃, ex qua parte sint uocati ꝑ fideicõmissum. Nã si unus ex plurib. hr̃dib. sit grauatus suis cohæredib. partem suam restituere, dicti cohr̃des intelliguntur uocati ex fideicommisso pro portionib. hr̃ditarijs, nisi dicti cohr̃des sint uocati sub conditione, si aliquid dederint grauato; quia tũc si onus de dãdo illis sit impositũ æqualiter per fideicommissum, æqualiter ẽt uocati intelliguntur, q̃uis ex dispari bus partib. fuerint instituti. Quia igit̃ ciues, & exteriores fuerunt in tertio capitulo æqualiter grauati, ex qualitate istius oneris declaratur, quòd arbiter uoluit, ꝙ cõtributio, quæ uenit faciẽda per homines aliorum locorum, debet æqualiter ad cõmodum ciuium, & exteriorum cedere. & bene facit tex. in §. illud. instit. de societ. facit etiam. l. secundum naturam. de regul.
16 iur. † Quantùm uerò ad pœnam, quæ percipitur ex delicto cõmisso in ipso ponte per transeuntem, uidetur magis dubium: quia ex forma statuti pro dimidia applicatur cõitati Tridenti. iõ est cõitatis, & uniuersitatis, nec debet cogi ad distribuendũ pœnas, quas exegit cõitas in refectione pontis: quàmuis ad expensam dicti pontis alii concurrant: sicut hæres, qui bona fide possidet pænas, quas consequutus est occasione rei hæreditariæ, non tenetur hæredi restituere. l. at ubi. de pet. hær. nec uẽditor, q. ꝑꝑ rem uenditam percepit pęnam, antequàm res eẽt tradita, tenetur illam emptori restituere. l. uenditor ex hæreditate. de hær. uel acti. uend. Sed tamen contrarium æquius arbitror, & uerius. Nam dicti exteriores, & alii concurrunt ad expensam in conficiendo & reficiendo pontem pro dimidia. Omnis ergo pœna legalis & a statuto imposita ex delicto commisso in ipso, debet per dictam communitatem contribui ad expẽsam necessariam ipsius pontis: & ad commodum omnium, q. expensam in ponte tenentur facere, per not. per Bart. in l. prætor. §. 1. de bo. autho. iud. possi. ubi declarat, an, & quãdo quis teneatur mihi restituere pœnam, quam consequutus est ex re mea, q̃ est mihi restituenda. & ad ꝓpositũ dicit, ꝙ si pœnam ꝯsequitur ex dispõe, legis, & tunc aut illam cõsequitur propter delictum commissum in ipsam rem, ut in damno dato, & tũc mihi debet illa pœna restitui. l. euicta. de pet. hær. aut ꝑꝑ delictum commissum in personam suã occasione rei: ut quia fuit iniuriatus propter rem: & tunc illa non debet mihi restitui. l. si quis seruum. de ædil. edic. & l. at ubi. de pet. hær. aut ꝑꝑ delictum, quod respicit usum rei: ut in furto, in quo in solo usu delinquitur, & tunc pœnam nõ tenetur restituere. l. is qui rem. loca. & istis ẽt duob. ultimis casib. loquitur. d. l. uenditor ex hæreditate. Et sic non obstant leges allegatæ in contrarium: quia in casu nostro imponitur pęna a lege municipali propter delictum commissum in ipsam rem, i. in ipsum pontem. Et quàmuis Bar. loquatur, quando ex re mea mihi restituenda pœnam quis consequutus fuit, quòd in casu nostro non contingit, tñ est in isto casu eadem rõ, cum iste pons sit constructus & manuteneatur ad usum publicum, ideo rationi & æquitati cõuenit, quòd dicta communitas, quæ exigit pœnam propter delictum commissum in ipsum pontem, sola non capiat hoc lucrum: sed debet aliis etiam prodesse, qui concurrunt ad expensam pontis simul cum communitate, & ideo quàmuis ex forma statuti debeat communitati pœna ꝓ parte applicari, intelligitur tamen acquiri cum hoc onere, ut teneatur illa postmodum ad commodum ẽt aliorum, & pro utilitate communi contribuere ad refectionem pontis: quia sicut omnes grauantur in expensis: ita omnes debent de lucro, quod percipit ex delicto commisso in ponte, participare. l. ẜm nãm. de reg. iur. & l. nam & natura. de cond. indeb. aliàs per indirectum ciues euitarent in totum, uel pro parte expensam refectionis, ad quam tenentur ex laudo, & in onere non essent æquales cum exteriorib. contra intentionem arbitri. Et adhuc ista opi. fortius confirmatur, & melius probatur ex nõ. per Io. de Platea in l. 1. C. de primati. Alex. lib. 11. ubi singulariter not. ex il
17 lo tex. ꝙ illi, qui † recipiunt vectigalia fluminum, & maris a nauigantib. & transeuntib. tenẽtur suis sumptib. de publico ea facere purgari, & reficere, nõ aũt tenentur subditis suis sumptibus: iuxta regulam iuris, qui sentit onus, lib. 6. si autem non ꝑcipiunt uectigalia, dicit ipse, tunc subditi suis sumptibus reparare tenentur, prout inde utilitatem percipiunt. l. ad portus. C. de ope. pub. cum multis aliis ibi allegatis per eum. & ultra eũ, pro hoc etiam facit, quod no. Arch. 25. q. 3. si quis peregrinus. & Bal. in c. 1. in prin. qui feu. da. pos. & in c. 1. §. conuenticulas. de pa. firmam. vbi dñt, ꝙ isti comites & barones tenentur ciuitates suas & stratas, in quib. colligunt pedagia, tenere securas a latronib. aliàs tenentur ad emendationem dãni, & alleg. Bal. no. per gl. in l. ne quid. de incen, rui. nau. & ibi per Bar. Sic igit̃ & pœna, quæ exigitur per cõitatem ꝑꝑ pontẽ à transeuntib. & percutientib. in illa debet conuerti in refectionẽ & reparationẽ pontis. Quinimmo ex hoc vltimo colligitur, ꝙ ẽt dñs loci quatenus ei dicta pœna applicatur, pro parte teneatur ꝑ rata ad impensam, est tamen magis clarum in cõitate; quia ex intentione laudi est, & arbitri, ꝙ non sit melioris conditionis quò ad pontem, quàm sint exteriores, & ideo vtraque pars de lucro sicut de damno debet participare. Nec ob. laudum; quia inquantum ciues, & exteriores pro dimidia condẽnat ad hanc impensam, debet intelligi, quatenus non posit fieri de publico, quia per communitatem, vel uniuersitatem non potest, nec debet collecta imponi, qñ habet bursam cõem, sed solum quando nihil habet, vt no. in l. 1. §. ꝙ si nemo. quod cuius. vniuer. per Bar. & alios, in d. l. 4. §. actor. de re iud. & tanto magis si statutum superuenit post laudum, quia cessante causa oneris, debet cessare onus, sicut cessante causa odij vel fauoris cessat odiũ & fauor. l. Titia. §. usuras. & ibi per Bar. de leg. 2. Sup sexto cap. eiusdem laudi pro informatione deducuntur. Et in primis declarari petitur, an vbi de mittendis ambasciatorib. tractatur, homines exteriores, quorum sindici sunt uocandi pro interesse eorum ex forma dicti laudi possint liberè contradicere ex quo expensa, quæ ꝑꝑ hoc uenit faciẽda, debet concernere honorem & utilitatem cõem ambarum partium. Secundò quæritur, qui dicantur ambasciatores, quorum occasione expensę pertineant ad ambas partes. Tertiò etiam dubitat̃, q. d, & quantum teneantur contribuere dicti exteriores pro expẽsa dictorum ambasciatorum. Illud ergo præmittendum est, ꝙ ubi tractatur de expensa excedẽte summam decem ducatorũ, ꝙ sindici dictorum hominum sunt ad hoc adhibendi, & uocãdi, nisi periculum esset in mora, & celeritatẽ requireret, quia tunc ciues de expensa pñt deliberare, sed tenentur postmodũ illud, quod est actum & deliberatum exteriorib. notificare, si ergo dicti homines requisiti & uocati, uel quib. fit notificatio in casu prædicto, hñt iustam causam contradicendi, pñt sine dubio contradicere, quia ad alium finem non requiritur eorũ pñtia, qm̃ si eis inuitis possent ciues deliberare, etiam deberent posse illis ignorantib. l. qui põt inuitis. de reg. iur. & l. 4. §. illud de fideicom. liber. immo ẽt si in laudo nõ fuisset expressum, ꝙ deberẽt dicti homines requiri, tñ erant requirendi de iure, ex quo eorum interest ꝑꝑ laudum grauans illos vltra
18 ius cõe, ẜm quod, ut dixi, & dicet̃ inf. debebant † hæc onera imponi per æs & libram ciuib. & exteriorib. & poterant contradicere, si habebant iustam contradicendi causam. l. 1. §. cum dr̃, cum ibi no. per gl. ff. si cui plus quam per legẽ Falc. & l. creditor. C. de distr. pign. & per not. per Bar. in l. alio. de alimen. & ciba. lega. uers. quæro, an hæres sit requirendus &c. ubi de

hoc

hoc plenè, & no.per eum, facit l.Theopompus cũ ibi no.per Bar.de do.præleg.& l.hac edictali.§.omnib. C.de secun.nupt. si verò non haberent dicti hoĩes cõtradicentes iustam cãm cõ tradicendi, tunc haberentur pro cõsentientib. l.dotẽ. cum ibi no.per Bar.sol.matr.& quãuis dici soleat,ꝙ stat pro rõne voluntas.l.quia poterat.ad Treb.tñ illud non habet locũ in reb. cõib.vel in his quæ alium lædũt,vel lædere pñt,ẜm Bar.in l.do tem.Est verũ,ꝙ si contingat,dictos hoĩes cõtradicere,ꝙ antequam grauentur,vel grauari posint, ꝙ prius debet examinari per superiorẽ cã ꝯdictionis,vtrum sit iusta,vel iniusta,& super hoc pronunciari,ẜm Bar.in loco prællegg. per l.si cum do tem.§.eo autem tp̃e.eo.tit. & de hoc ẽt ibi plenè per Barto. & alios:& erit iusta causa contradictionis,si expensa,de qua tractatur,cõem vtilitatẽ partiũ non concernit:quia laudũ requirit,ꝙ expensa debeat talis esse. ex quo sequitur, ꝙ si missi fuerunt ambasciatores ad principem pro licentia conducendi vinum liberè ad partes Alemaniæ, & hoc ad vtilitatẽ ciuiũ principaliter tendat,ꝙ hmõi expensa ad solos ciues debuit pertine re:& ꝙ de ea non debuerunt dicti exteriores participare,cum cõem ambarum partium honorem,& vtilitatem non concernat,vt vult laudum,quæ verba laudi, s.quæ cõem ambarũ partium concernant honorem,& vtilitatem, debent exponi.i.qñ de honore,& vtilitate quælibet pars participat æqualiter, vt ꝓbatur ex no.per gl.in l.si vt certo.§.si duob.vehiculum. ff.com mo.ex qua probatur,ẜm Bar.ibi,ꝙ idẽ est dicere cõi periculo, & cõiter, & ꝙ quilibet teneatur pro parte. idem ergo econtra s.ꝙ paria sint dicere ad cõem vtilitatem, & honorem ambarũ partium, & ꝙ quælibet pars consequatur honorem & vtilitatem pro parte.i.pro dimidia & æqualiter. l.nomen filiarum.§. portionis verbo.de verb. signi.& hæc de primo. Quo vero ad
19 ẜm,videlicet,† quia laudum loquitur de alia expensa facienda in ambasciatorib.& quæritur,qui dicantur esse ambasciatores & præcipuè an sub hoc verbo contineantur illi, qui agunt cãs in curia principis noĩe cõitatis Triden. & vr̃ ꝙ sic, per text.vbi videtur esse casus in l.2.C.de legatio.quæ propriè loquitur de istis,qui suscipiunt defensionem causarum,& qui a ciuitate ad hoc missi sunt in curia principis, & tñ dñr ambasciatores,vt ꝓbatur ex titulo, sub quo posita est dicta lex. l.Imperatores.de in diem addic.qm̃ ille titulus de ambasciatorib. loquitur, vt ex rubr.probatur,& in ea no.per gl. Sed istud iudicio meo minimè verum est.Nam,vt declarat gl.in d.rub. cum qua alii transeunt,illi dicuntur legati simpliciter,qui a ciuitate, vel ex prouincia mittuntur ad principẽ,& alii sunt legati.ẜm quid, & nõ simpliciter,sicut legatus proconsulis & legatus Cæsaris, q. capite pro præside.l.diem functo. de offi.asses. vel legatus ecclesiæ,de quo in ti.extra de off.lega. & illi qui mittuntur a priuatis,licet sint nobiles dicuntur nuncii, vel missi ẜm gl. Sub prima igitur specie legatorũ,prout sunt illi,qui in ciuitate vel ꝓuincia mittuntur ad principem, ambasciatores continentur: qm̃ illi,q. vulgo ambasciatores appellantur, de iure legati nominãtur,vt probatur ex no.per Bar.in l.fi. C.de legatio. vbi ex illo tex.qui loqtur de legato no.ꝙ ambasciatores debent portare literas suæ ambasciatoriæ. & idẽ colligitur ex no. per Bar. in l.fi.ff.eo. ti.de lega.vbi no. ex illo tex. qui similiter loquitur de legato,ꝙ ambasciator non põt capi pro represaliis. Vnde, vt ex præmissis colligitur, illi qui propriè dicũtur legati & ambasciatores,qui mittuntur a ciuitate vel prouincia ad principẽ pro negociis ciuitatis,vel prouinciæ expediendis, tñ extraiudicialiter.& probatur etiã in l.fi.§.legati.de mune.& hon.vbi di citur,ꝙ legati mittuntur ad sacrariũ principis:& ꝙ solent accipere viaticũ, quod appellatur legatiuũ, & eius officiũ dicitur esse munus personale.Sed illi, qui eliguntur a ciuitate ad agendam,vel defendendã certã cãm,dñr sindici.d.l.fi.§.defensores. & istud ẽt est munus personale, & de istis intelligi põt. d.l.2. C.de legatio.lib.10.ẜm primũ intellectum gl.ibi,in ver.defen sionem.dũ dicit sindicus ergo erat,vel erant,per d.§. defensores.& ẜm hoc Bar.ibi ẽt figurat casum, & sic loquit̃ de legato impropriè, & largo mõ: quia sindicus differt a legato propriè. d.l.fi.§.legati.iuncto §.seq.Vel secundò potest intelligi. d.l. de illo, qui defendebat cãm ciuitatis apud principem, uel in eius curia sine strepitu: & sic extraiudicialiter negotium ciuitatis agebat,& ẜm hunc intellectum text.ille loquitur de legato ꝓpriè,& de tali debet intelligi sñia,dũ loquit̃ de ambasciatorib. i.legatis: & non de illis,q. mittuntur ad agendum uel defendẽdum in iudicio:quia illi dñr propriè sindici.d.§. defensores.& ideo ex laudo non tenentur exteriores contribuere ad expensas talium sindicorum,& hmõi cãrum;quia(vt dixi)verba sen tentiæ,& laudi debent debent capi propriè non aũt largo modo.Et idẽ dico de aliis expensis faciendis ob alias causas, non comprehensas in laudo,sed quò ad illas standũ est dispõni iuris cõis.d.l.cõmodissimè.de lib.& posth.& l.si extraneus.de ꝯ-
20 dic.ob cãm.Illud tñ certum est,ꝙ†exteriores nõ tenentur cõ tribuere ad domũ factũ,vel faciendũ,ẽt principi,vel alicui suo adhærenti:quia ex tali causa non põt de iure imponi collecta, ẜm Bar.in terminis in d.l.1.C.de mulie.& in quo loco.& in d. l.1.§.ꝙ si nemo.& Alex.in d.l.4.§.actor.de re iud. quia tale decretum,ẜm Bar.est ambitiosum, & nõ valet.l.ambitiosa.de de
21 cre.ab ordi.facien. Quantum verò ad tertium,videlicet † quo modo debeat contribui ad expẽsas pro ambasciatorib. qñ destinantur ad honorẽ & vtilitatem cõem ambarum partium,& quia in laudo hoc nõ declaratur specialiter & expresè dici nõ debet,ꝙ exteriores teneantur pro duab.partib.ex trib.vel pro dimidia, sicut superius in aliis negociis taxatum reperitur, q̃a de casu ad casum non debet extẽdi dictũ laudũ,sed casus omissus,vt est dictũ, remanet in dispõne iuris cõis. vbi ergo cõitas nõ habeat bursam cõem,poterit imponi collecta,iux. no.in d. l.4.§.ꝙ si nemo.quod cuius.vniuer.no.per gl.& Bar.& ꝑ eum & alios,in d.l.4.§.actor.de re iud. & debebit imponi per æs, & libram,hoc est pro mensura patrimonii cuiuslibet, ẜm quosdam Mod.Perus.in d.§.actor.qui in specie loquuntur de collecta imponenda pro expensis faciendis in ambasciatorib. per no.per Bar.ibi,qui idẽ dicit de alia expensa simili.& idẽ vult in l.indictiones.per illum tex.C.de anno.& tri.lib.10.& in l.1.C. de apo. pub.& in l.1. C.de mulie. & in quo loc. & in l.per Bithiniam.C.de immu.nemi.conce.eo.li.& in l.ne quid.de incẽ. rui.nau.Bal.& Imo.in l.cohæredi.§.cohæres. de vulg. & pup. & Bal.in l.etiam.C.de vsu.rei.iud. Et etiam dicto modo regulariter debet imponi, qñ ob aliquam aliam necessitatem de iure imponeret collectã,de qua in laudo nõ sit facta mẽtio, ẜm Doc. in locis præall. Nec aliqua consuetudo contraria valere põt,per quam exteriores reperiantur grauati soluere onus, ꝙ ad ciues debebat pertinere, & maximẽ cũ nõ sit tanti temporis,cuius initii memoria nõ sit in cõtrariũ; q̃a,vt dictũ fuit in ꝓcedentib.irrõnabilis est,& contra naturalẽ æquitatẽ. Atq; ẽt ex præmissis patet satis clarè,ꝙ sententia lata contra istos homines exteriores est minus iusta,& ꝙ ab illa fui rõnabiliter reclamatum,& ad superiorem appellatum.Et ita concludo.

¶Clerici an teneantur ad collectas pro bonis patrimonialib.nouiter acquisitis,stante statuto ꝙ illæ præstentur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro bonis patrimonialib. nouiter acquisitis tenetur soluere collectas perpetuas, & vniformes: temporales autem & variabiles non, & num.3.4 & 9.*
2 *In collectis perpetuis ab initio oritur obligatio & hypotheca ꝓ toto futuro tempore, sicut in tributis vel indictionibus, maximè stante statuto, vel cõsuetudine, quòd bona sint obligata pro collectis, & quòd transeant cum onere suo. & nu.6.*
3 *Clericus non tenetur ad collectas extraordinarias, & ordinarias, sed variabiles.*
Collecta extraordinaria quæ dicatur, & quæ ordinaria.
4 *Collecta imposita personæ pro rebus, etiam quòd sit certa et perpetua, non transit ad clericum, vt in patrimonialibus teneatur. & num.5.*
Idem in collecta reali imposita ab inferiore. & nu.5.
6 *Hypotheca pro collecta ab inferiore imposita non oritur: quia caret fisco, nec personalis trãsit ad singularem successorem, secus in superiore.*
7 *Obligatio legalis seu statutaria magis æquiparatur vltimæ voluntati, quam contractibus.*
8 *Hypothecaria non competit contra rem in ecclesiam translatã etiam quod bona pro collectis soluendis essent ex dispositione statuti hypothecata.*
9 *Indictum quia imponitur personæ pro rebus non transit ad ecclesiam etiam a superiore impositum idem in pedagio.*

CON-

CONSILIVM CXVII.

1 VIDETVR prima facie, ꝙ † clericus pro bonis patrimonialib. nouiter acquisitis teneatur ad collectas: vt vr̃ casus in l. de his. C. de epis. & cler. qui de hmõi bonis loquitur, ꝑm doct. & maximè Sal. ibi Quod vr̃ præsertim verũ, qñ onus collectæ est perpetuum, & certũ, ita ꝙ nõ variatur, sed vniformiter præstetur singulo anno, vel mense, ꝑm Bal. in tit. de pace Const. in ver. in perpetuũ. vbi dicit, ꝙ si possessio per ecclesiam acquisita erat ascripta dare pro solido, & libra ad collectas, & tunc res illa est onerata, & cũ illo onere transit: qua de re clericus, ad quẽ peruenit, soluere tenetur. & hoc verũ, ꝑm eũ, si talis descriptio, quæ sit pro solido & libra, sit certa, & perpetua: quia pro talib. collectis bona sunt hypothecata: immo sunt supposita quodammodo seruituti cuidã. Ideo ad quemcunq; transeunt, cũ onere suo transeunt. ff. de act. emp. l. in venditione. Secus aũt, dicit ipse, si ꝑ varietatem negocii immittitur. Nam incertę obligationi hypotheca accedere nõ põt. Et iõ hmõi onus nõ vr̃ durare, postquã ꝑuenit ad ꝑsonã priuilegiatam. c. vnico. de iure patro. lib. 6. Et ita dicit tenere Spe. in tit. de cler. coniug. vers. ad huius aũt articuli. & Arch. & Io. And. in c. 1. de immu. eccle. lib. 6. qui vñr in effectu dicto modo distinguere in qõne præmissa, cũ quib. ẽt transit Bal. in l. neminem. C. de sacros. eccl. & Pau. de Cast. in l. placet. eo. tit. & Rom. in l. si publicanus. §. 1. de publi. & idẽ tenet etiã Ang. in consi. 24. incip. Ecclesia nõ tenetur & c. vbi per omnia idem dicit, & dicto modo distinguit. Et cõfirmatur ista
2 opi. † Nã pro tributis ab initio oritur obligatio, & hypothecaria pro toto futuro tempore: quia certũ est, & perpetuum, ꝑm Pau. de Cast. in l. Imperatores. de publica. quæ rõ locũ habet in collecta certa & perpetua, cũ pro illa bona sint ẽt hypothecata, ꝑm Pau. de Cast. in d. l. Imperatores. & in l. apud Iulianũ. §. hæres. de lega. 1. & Bald. in l. 1. §. ꝙ si nemo. versicu. super secundo. & in d. tit. de pace Const. in vers. in perpetuum. & ꝙ hoc casu locũ hẽat prædicta rõ, apertè sentit etiam Pau. in d. l. Imperatores. qui dicit rationẽ prædictã cessare in collect, quæ nõ habet certã & determinatã præstationẽ. Si ergo prius q̃ ad clericũ res transiret, hypotheca erat orta, sequitur rẽ: ẽt si trãseat ad clericũ vel ad ecclesiam, ꝑm Iac. Bu. & Bal. in d. auth. itẽ nulla cõitas. C. de epis. & cler. Et prædicta opi. est ẽt de mẽte And. de Iser. in c. 1. quæ sint rega. in vers. extraordinaria collatio & c. vbi dicit, ꝙ fiscales regni dñt, ꝙ collecta est munus patrimoniale, & ordinariũ: quia indicitur omni anno personæ pro reb. C. de indi. l. 1. lib. 10. & sic ꝑm eũ vocatur collecta; quia colligitur in possessionib. pro modo facultatũ: & videtur in effectu esse idẽ quod in indictione. Vñ ꝑm Bal. ibi i vlt. col. quamuis collectio imponatur personæ pro reb. ꝑm gl. in l. rescripto. §. fi. de mune. & hon. Si tñ collectæ sunt ordinariæ, collectiones idem sunt quod indictũ, ꝙ dicitur esse munus patrimoniale. l. indictiones. C. de anno. & tribu. Et subdit Bal. ꝙ hoc est vtile scire ad discernendũ, an ad eas soluendas teneantur nõ subditi pro suis possessionib. Et cum Bal. videtur simpliciter transire Alex. consi. 52. circa fi. 5. vol. quamuis de aliis præallegatis mentionem non faciat. Et ultra eum pro hoc ultimo facit, ꝙ no. idẽ Bal. in l fi. C. sine cen. uel reliq. ubi dicit, ꝙ si ex forma statuti singulo anno debent solui decem pro qualibet tornatura, ꝙ munus hoc dicitur tributũ: sicut qñ de quinquẽnio in quinquẽniũ prouinciales soluunt aurũ uel ferrum, ut no. in rub. C. de indic. lib. 10. Si ergo tributum est, ergo cũ hoc onere trãsit res ad clericũ. d. l. de his. C. de epis. & cler. & ibi Doct. & in d. l. placet. Et hoc ẽt cõfirmatur ex no. per Iac. But. & Sal. in d. l. placet. dũ uolũt, ꝙ ecclesia teneatur soluere indictũ, & probari uidetur in l. 1. C. de indic. et i l. fi. C. de exac. trib. eo. lib. & tñ imponitur personæ pro reb. sicut collecta, ut not. in d. rub. de indi. & in d. l. indictiones. Si ergo collecta sit certa & perpetua, de ea est idem dicendum eadẽ rõne. l. illud. ad legem Aquil. Et prædicta opi. tanto magis procedit, ubi ex dispositione statuti bona essent obligata pro collectis, ꝑm Pet. de Anch. in consi. 304. incip. Hoc statutũ & c. & facit, quod not. Bar. in d. l. placet. in d. l. rescripto. §. fin. ubi idem uult, qñ bona essent alio modo affecta. Atq; ẽt est idem multo magis, si consuetudo sit in loco, ꝙ bona posita in æstimo transeant ad clericos cum dicto onere, per no. per Bar. in l. 1. C. de mulie. & in quo loco, lib. 11. in l. 3. C. de incol. lib. 10. & in l. j. C. de au. coro. eo. lib. ubi uult, ꝙ non subditis, puta forensib. possit propter consuetudinem collecta imponi pro possessionib. positis in loco, quamuis de iure pro illis ibi non possint collectari. l. libertis. §. sola. & ibi Bar. ad municip. d. l. rescripto. §. fi. et in l. numerũ. §. patrimoniorum. eo. tit. et utrobiq; per Bar. et per gl. in rub. C. de mune. pat. lib. 10. et idẽ tenet latè Alex. in d. consi. 52. et in consi. 68. uol. 2. Sed tñ præmissis nõ obstantib. contrarium
3 de iure puto uerius. Et in primis certũ est, ꝙ nõ tenet † clericus ad collectas extraordinarias, quæ non sunt certæ, sed uariãtur, ꝑm ꝙ imminet necessitas. l. 1. et auth. item nulla cõitas. C. de episc. et cler. et no. oẽs, in l. de his. eo. tit. et in d. l. placet. dicũtur autem extraordinariæ propriè, qñ imponuntur nulla lege generali præcedente, sed singulæ leges fiunt singulis tpib. ita ꝙ nõ durat lex, nisi quãtum durat necessitas: quia ergo extra generalem ordinem imponuntur, dñr extraordinaria munera, ꝑm Bal. et Sal. in d. l. fi. C. sine cen. uel reliq. Si uerò lex, uel ordinatio generalis præcedat impositionem, tunc dicitur ordinarium munus, quod imponitur ex illa generali ordinatione, ẽt sit sit uariabile, et uniformiter non imponatur, ꝑm prędictos. et tunc etiam qñ uariatur, ad clericum non transit pro futuro tpe, ꝑm Specu. in d. titu. de cle. coniug. versic. præalleg. Host. & Ioan. Andr. in d. c. 1. de immu. eccl. in 6. et alios, de quib. supra, qui isto casu loquuntur. Vbi autem haberet dictum onus certam et perpetuam præstationem, tunc aut est reale, sicut tributum, et ad ecclesiam transit, et ad clericum. c. si tributum. 11. q. 1. et d. l. de his. et ibi Doc. in d. l. placet. et per Bar. in d. l. rescripto. §. fi. et Spe. et alios, in locis prædictis. Quamuis. n. hoc casu persona obligetur, ut probatur. in l. Imperatores. in princ. de publ. et ibi Bar. quia tamen hoc contingit in consequentiam: quia res principaliter afficitur, hoc nõ consideratur, ut declarat Pau. de Cast. in l. inter debitorem. de pac. Et isto casu non loquimur: quia prædia Italica non sunt tributaria, ꝑm gl. C. sine cen. uel reli. et in l. 1. C. de anno. et tribu. lib. 10. Et ubi per statutum efficerentur de nouo tributaria, ecclesiæ statutum non preiudicaret, tanquã in fraudem factum ꝑm Bal. et Sal. in d. l. fi. et in d. l. placet. et ibi per alios, cõiter contra Bart. et Ro. in d. l. si publicanus. et Abb. in c. non minus. de immu. eccl. et in c. fi. de ui. et honc. cle. et Car. in repe. c. perpendimus. de sent. excom. uer. uenio ad tertium etc. et Mod. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. in 5. q. prin. de cõsti. Aut munus prædictum certum, et perpetuum imponitur personæ pro reb. sicut imponitur collecta regulariter, ut no. in d. §. fi. et per Bar. in d. l. placet. Et iste
4 casus uidetur magis dubius, per alleg. in contrarium. † Sed adhuc isto casu dico, ꝙ non tenetur ecclesia, nec clericus, ut probatur in d. l. 1. C. de epis. et cler. et in auth. itẽ nulla cõitas. in c. quãquam. de censi. lib. 6. in c. non minus. de immu. eccle. et in d. c. 1. eo. tit. lib. 6. intelligendo dicta iura indistinctè. prout loquuntur indistinctè. Et hoc ẽt uoluit gl. in d. l. placet. dũ dicit, quod illa lex est correcta, etiam quo ad munus ordinarium, cũ qua ẽt transit Bar. et alii cõiter, dummodo imponatur personæ pro reb. prout dicitur imponi collecta, ꝑm Bar. per not. in d. §. fi. quæ gl. ẽt procedit, et est uera in munere reali, puta tributo ordinato ab inferiore: et nõ a principe, ꝑm Bal. ibi per d. auth. itẽ nulla cõitas. cum quo transit ẽt Pau. de Cast. per d. l. 1. C. de epi. et cler. et sic loquuntur de præstatione certa et perpetua; quia aliter tributum esse nõ posset. et idẽ ẽt tenet Pau. de Cast. in l. 1. §. 1. de publi. qñ dictus inferior recognoscit superiorẽ. et Rom. in d. l. si publicanus. §. 1. Bal. etiam in d. l. placet. idem tenet in uer. quæro iuxta hoc etc. ubi dicit, ꝙ de hoc est gl. ord. quod si res, q̃ est in æstimo cõis deueniat ad ecclesiam, ꝙ ecclesia nõ tenetur ad collectã: nisi ad retro indictã, ad quã ideo tenetur: quia est onus iã formatum. ita ꝑm eum no. gl. in l. incola. ad municip. Idem igitur si perueniat ad clericũ, qui in hoc nõ differt ab ecclesia pro bonis patrimonialib. d. l. 1. et d. auth. item nulla cõitas, et per Spec. et sequaces in locis præall. et clarius per D. Ant. in c. 1. de consue. ubi refert de facto dixisse, ꝙ sicut nõ pñt collectari res ecclesiæ, ita nec patrimonialia clericorum, quem sequitur Imo. ibi, et idem tenet D. Anto. in d. c. non minus. in 3. no. et Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. col. 4. in gl. 2. ubi plenè declarat, an, et quando patrimonialia clericorum gaudeant priuilegiis competentibus. clerico pro bonis ecclesiæ. Idẽ quoq; apertius dicit Sal. in ea. l. placet,

cet.in vlt.col.dũ cõcludit, ꝙ qñq; munus imponitur personæ
ꝑ res: puta ꝙ quilibet soluat certũ quid pro libra æstimi: &
hoc qñq; sapit naturã ordinariorũ, sicut qñ singulis mẽsib.vel
annis debet solui certũ quid sine tpis pręfinitione: qñq; est me
rè extraordinaria.prout cõtingit, si ex casu repẽtino impona-
tur collecta,& ab his dicit Sal.ecclesia quouis modo est immu
nis.d.auth.itẽ nulla cõitas. quæ ẽt loquitur de clericis & de bo
nis per eos acquisitis,& sic vult explicitè,vel apertè, ꝙ a colle-
ctis certis & perpetuis ecclesia & persona ecclesiastica sit exẽ-
pta.& idẽ voluit D.Abb.in d.c.non minus.de immu.eccle.ver.
tertiũ fuit &c.dũ indistinctè dicit, ꝙ munus, quod imponitur
personæ pro reb.nõ trãsit in ecclesiã.Eandẽ opi.ẽt clarè firmat
5 Bar.in consi.180.Si aliqua possessio &c.vbi† determinat, ꝙ si
aliqua possessio sit descripta appreciata,& allibrata in æstimo
cõis,& trãseat ad clericũ,ꝙ ille nõ tenet̃ ad collectas.Mouetur
primò: quia nullũ munus extraordinariũ põt imponi clerico.
d.l.1.C.de epis.& cler.ergo ad collectã,q̃ ab inferiore imponi
tur,clericus non tenetur: quia munus extraordinarium dr̃,ex
quo lege,Senatusconsulto,vel principis cõstitutione nõ impo
nitur,ſm Bar.ibi per l.1.C.de vac. mu.pa.lib.10. & per eũ in l.
licitatio.§.fi.de public.& præsertim qñ imponitur per statutũ
cõditũ a priorib.vel antianis,& nõ a toto populo,ſm Bar.in l.
hi,qui.de iure immu.quamuis aliter ibi dicere videatur,qñ im-
poneretur per statutum cõditum a toto populo,quod est intel
ligendũ,qñ populus nõ recognosceret superiorẽ: aliàs secus,
per no.per Bar.in d.cons.& in d.§.fi.cũ Bar.per istã rõnẽ tran-
sit Bal.in l.1.§.ꝙ si nemo.quod cu.vni.vers. super quarto pun
cto,q̃ rõ locũ habet siue collecta sit perpetua,& certa, siue sit
incerta,& varietur ĩ tpe.Nã oĩ casu dr̃ extraordinariũ munus,
si authoritate inferioris imponatur: & hoc est ẽt, quod sentit
Bal.& Pau. de Cast. in d.l.placet. quos prius retuli: quamuis
Bal.& Sal vt ẽt dixi,aliter dicere videantur in d.l.fi.C.sine cen.
vel reliq.Secundo mouetur Bar.in d.cõs.quia collecta est mu
nus,qđ imponitur personæ ꝑ reb.ideo ciuib.tñ & incolis im
poni põt.d.§.fi.& ibi no.& no.in rub. C.de anno.& trib.ergo
clericis,q nõ sunt subditi,nõ põt imponi, q̃ rõ similiter ꝓcedit
in collecta certa,& perpetua.Qm aut obligatio oritur tempo-
re,quo imponit,& nõ prius:nõ põt clericus,ad quẽ res iã fuit
translata, per legẽ ciuilẽ de nouo obligari:& ꝯñr cessante obli
gatione personali,cessat ẽt hypothecaria,ſm Bar.in d.consi.&
Iac.But.Sal.in d.auth.item nulla cõitas.& Ro.in d.l.si publica
6 nus.§.1.Aut† nascitur obligatio personalis ab initio legis con-
ditæ pro toto futuro tempore: & illa non põt transire ad cleri
cum singularem successorẽ.l.1.§.si hæres.ad Treb. l.fi.§.fin.de
contrah.emp.Nec ẽt hypothecaria comitatur ipsam rẽ: quia
de iure cõi nõ orit hypotheca ꝓ collecta imposita ab inferio-
re,qui nõ hẽt iura fiscalia: sicut nec pro alio debito eiusdẽ. l.2.
C.de iure reipu.lib.10.& per Bar.in l.1.C.de debi. ciui.& in l.
1.C.quo quisq; ord.conue.& ita per prædicta voluit ẽt Are.in
d.l.apud Iulianũ.§.hæres. de leg.1.& præsupponit ẽt Bal. Iac.
But.& Sali.in d.auth.itẽ nulla cõitas.& Pet. de Anch. in d.cõs.
304.dum format qõnẽ,qñ statutũ erat in loco,ꝙ bona essent
obligata pro collectis:secus autem quando ille, cuius autho-
ritate collecta imponitur,fiscum haberet:quia tũc bona essent
fisco obligata.l.1.C.in quib.cau.pig.taci.contrah.& d.l.Impe-
ratores.de publica.& ibi Pau.de Cast.qui loquitur hoc casu &
in l.inter debitorem.de pact.& in l.2.C.sine cen.vel reliq. Præ
terea non vr̃ verũ, nec dici posse, ꝙ actio personalis ab initio
nascatur pro toto futuro tempore,ẽt qñ collecta est perpetua
& certa,immo pro annis futuris videtur quis obligatus con-
ditionaliter & sub cõdõne teneri, videlicet si res sua permansit
vsq; ad diẽ solutionis faciẽdæ:propterea nõ obligatur,& obli
gatio nõ cõmittitur:sed in alium idoneum res trasferatur: sed
possessor per legẽ de nouo obligatur.d.l.fi.& ibi no.oẽs. C.si-
ne cen.vel reli.& per Bar.in l.incola.ad munici.Quot ergo sũt
anni,tot sunt obligationes,& pro sequentib.sunt cõdõnales,
sicut dicitur de legato annuo. l.in singulos. & l.cum in annos.
de annu.leg. & quamuis aliud sit in stipulatione annua.l.si Sti
7 chum.de verb.oblig.& in l.senatus.§.fi.de dona.tñ † obligatio
statuti,vel legalis de qua agitur,æquiparatur magis ultimæ uo
luntati:& sic legato annuo,quam cõtractui,ſm Bar.per gl.ibi
in l.1.C.de his quib.ut in dig.Bart. l.non solum.§. morte.col.
pen.& ibi per Imo.de ope. no.nun.& Bar. in l.in cognitione.
ad Silla.Bal.in l.& si post tres.col.5.si quis cau.& in titu.de pa
ce Constan.in ver. in criminalibus. & Alexan. in l.ea demum.
C.de colla. & ita etiam arguit Socin.in proposito in d. l.si Sti-
chum.§.stipulatio.& in specie hoc firmat in consi.243. incip.
In præsenti consultatione &c.& sic videtur, quod in hoc non
differat tributum a collecta,quicquid dicat Pau.de Cast.in d.l.
8 Imperatores. Et per hoc † infertur, ꝙ ẽt si pro collectis impo-
nendis essent bona hypothecata ex forma statuti,quod hypo-
thecaria non competat contra rem translatam in ecclesiam:
quia cum tempore translationis non esset orta adhuc actio
personalis.l.cedere diem,de verb. sign. similiter hypothecaria
oriri non potuit.l.fideiussor. obligari. in princ. de fideiuss. Et
quamuis postea adueniẽte tempore obligetur ille, qui transtu
lit in ecclesiam,tanquam in personam minus idoneam dicatur
facta alienatio:& si non dicatur isto casu defecta, sed purifica
ta cõditio,per ea quæ no.Bar.in d.l.incola,per authen.sed peri
culum.C.sine.cen.vel reli.& ibi ẽt per Bal. & alios, & per Ro-
ma.in d.l.si publicanus.§.1. Nihilo minus hypotheca in ipsa
re prius translata, & alienata in clericum, vel in ecclesiam,
postea oriri non potuit, quia non erat res tempore purifica-
tæ conditionis, & in dominio alienantis.l.1.C. de iure fis. lib.
10. nec conditio ista trahitur retro in præiudicium ecclesiæ,
cum sit potestatiua. l.qui balneum. & l.potior, qui potio.in
pign.hab.Et ista opi.confirmatur, per rationem quam assig.
Rom.in d.l.si publicanus.§.1.Nam,ſm eũm,aut statutum ex-
presè disponit,ꝙ hypotheca habeat effectum contra clericũ,
& non valet,per auth.cassa.C.de sac.san.eccle.& c.nouerit. de
sent.excom.aut loquitur gñaliter, & tunc non includit eccle-
siam,nec clericum,per ea quæ hñr in l.cunctos populos.C.de
sum.tri.Præterea,ſm Pau.de Cast.in d.l.placet.in fi.pro tem-
pore,quo res est apud ecclesiam,non põt hr̃e locum hypothe
ca cõtra ecclesiam:quia videretur aliàs statutum factũ in frau-
dem,per no.per Bal.in d.l.fi. C. sine censu vel reliq. & quamuis
Bart.in d.l.placet.& in d.l.rescripto.§.fin.sentiat oppositum,
& Pet.de Anch.in d.cons.tñ cõis opi.est in contrarium, vt ꝑ
Mod.in d.l.placet. Aliis etiam rationibus vtitur Bar.in d.cons.
de quib.ibi per eum latius. Et ꝙ loquatur etiam eo casu, quo
collecta erat certa & perpetua, constat manifestè ex rñsione
data per eum in fine consilij ad omnia iura facientia in contra
rium,dum dicit, ꝙ loquuntur in tributo,& onere merè reali:
sed collecta imponitur personæ pro rebus,& sic solùm drĩam
prædictam assignat: & non ꝙ tributum hẽat præstationẽ cer-
tam, & collecta incertam.immo uoluit Bar.in d.cons. ꝙ etiã
onus tributi hodie nõ transiret ad ecclesiam,nec ad clericum,
per no,per gl.in d.l.placet.& tñ est certum,& perpetuum, &
quamuis aliter dicant doc.in locis præalleg.tñ sic uolũt in tri-
buto imposito a principe: quia est munus ordinarium,& rea
le,quæ rationes cessant in collecta,etiam certa imponenda au
thoritate inferioris: quia tunc est munus extraordinarium,
& imponitur principaliter personæ propter rem, secundùm
Bar.& dixi sup.& cũ Bar.in d.cons.transit ẽt Pau.de Cas. in d.
l.placet.in fi.& in l.inter debitorem.de pact.& Rom.in d.l.si
publicanus.§.1.& Dñi.in d.c.1.de immu.eccle.lib.6. Nec ob.
allegata in contrarium.Et primò tex.in d.l.de his.C. de episc.
& cler.quia ſm oẽs ibi loquitur in tributo. Itẽ non ob. quod
Bal.& Ang.in locis allegatis in contrarium velint, ꝙ collecta
certa & perpetua transeat ad ecclesiam:quia illud posset forte
9 procedere,qñ esset † imposita a republica non recognoscente
superiorem, & a toto populo; quia tunc dici posset munus
ordinarium,vt dixi in præcedentib.Sed ubi imponitur per in-
feriorem,est extraordinarium,ad quod clericus non tenetur,
ſm Bart.in d. cons.& quia ad tributum impositum authorita
te inferioris non tenetur clericus,ſm Bal.& Pau.de Ca.in d.l.
placet.& ratio põt esse illa,quæ per Bar.assignatur in d.consi.
Præterea in collecta, q̃ principaliter imponitur personæ pro-
pter rem, ẽt si sit certa & authoritate superioris imponenda,
non procedit opinio contraria: per iura & rationes præall.&
contrarium præsupponunt,& volunt oẽs allegati ꝓ hac vlti.
parte.& ideo Alex.in d.cõs.52.principal.se fundat cõtra forẽ-
sem in consuetudine;& non in dicto. Bal.alleg.in cõtrariũ.Et
probat;quia indictum hẽt præstationem certã & perpetuam,
vt no.in rub.de indi.& est hodie munus ordinarium.l.1.eo.ti.
& tamen quia imponitur personæ pro rebus, vt ibi not. & in
l.in-

l.indictiones.C.de anno. & tribu. non trāsit ad ecclesiam, ſm Pau.de Caſt. in d.l.placet. quicquid ibi dicāt Iaco. But. & Sal. Nec ob.ratio prædictorū, qui mouentur: quia indictū hodie eſt munus ordinarium.d.l.j.C.de indi.Nam per hoc non ſequitur,ꝙ ad eccleſiam,vel ad clericum tranſeat hoc onus, ex quo imponitur perſonæ pro reb.quod patet:quia pedagiū eſt munus ordinariū,qn̄ imponitur authoritate ſuperioris, ſm Bar. in d.l.licitatio. §.fi. de publ. & tn̄ ad illud nō tenetur clericus: quia imponitur perſonæ pro reb.ſm Bar.in d.l.1.eo.tit.oportet ergo ꝙ munus ſit ordinarium reale, ad hoc ut ad clericū tranſeat,ſic ēt tributum impoſitū authoritate principis. Secus aūt ſi imponatur perſonæ pro re, vt in indicto,vel in collecta, & pro opi.Pau.de Caſt.contra prædictos eſt gl. in d.l.1.dū remitt ſe pro ſolutione cōtrarii ad l.fi.C.de exa.tribu. vbi gl.uult in vlt.ſolu.ꝙ illa iura non loquantur de eccleſia, vel vbi eccleſia ad indictū teneretur,illud eſt, ſm Bal. in d.l.fi.quia imponitur ciuitati pro prædiis ſingulorum, ſed non tenetur ad id, ꝙ venit imponendū ſingulis pro eorū prædiis. Non ob.ēt,quod voluit Bal.in d.l.fi.C.ſine cen.vel reliq.dū dicit. ꝙ ſi ex forma ſtatuti debent ſolui ſingulo anno decē pro qualibet tornatura,ꝙ hoc eſt tributum:quia immo imponitur perſonæ pro re, ſicut indictū,quod allegat Bal. pro opi. ſua. & ſic illud ſimile, quod adducit,facit contra eum. Præterea Bal.non dicit, ꝙ eccleſia teneatur ad dictū munus: immo contrarium dixit in d. l.placet. qn̄ tributū imponitur ab inferiore.& Pau.de Caſt.ibi, & in d.l.1.de publi.Non ob.ēt,quod voluit Spe. in ti. de cleri. coniug.& alii præallegati:quia quamuis dicant,ꝙ onus collectæ imponendæ non tranſeat ad clericū,quia eſt incerta, & variabilis:per hoc ſolū dn̄t ſecus eſſe in tributo,& non in alia collecta certa:quia ex aliis cauſis & rationib.illa ēt non poteſt trāſire ad clericū,vt dictū eſt. Et hoc eſt ſatis, quamuis non poſſit habere locū rō Spe.& aliorū,iuxta no.in §.affinitatis.inſtit. de nup.Non ob.poſtremò cōſuetudo, quæ allegatur in contrarium:quia non valet contra clericum.d.auth.item nulla cōitas & per Abb.in d.c.non minus.in verſ. præalleg. & hoc quia etiam non pn̄t clerici per ſtatutum laicorum obligari ad collectas.auth.caſſa. C.de ſacroſ. eccl. & plenè hr̄ in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de Conſti. Sed contra forenſes valet dicta conſuetudo,vt habetur in locis cōtrariis:quia etiam bonis ſuis poteſt collecta imponi per ſtatutum loci,ſm Bal.in l.1. C.de ſenten. q̄ pro eo quod intereſt; quia ſicut poteſt ſtatutū diſponere,ꝙ omnes ingredientes portam ſoluant:ita pōt diſponere, ꝙ quilibet,qui colit,vel coli facit ibi prædiū,ſoluat:quaſi ꝙ faciēdo ibi colere prædiū videatur quaſi cōtrahere cū illo cōi.ꝙ cum eo tranſit Alex. in d.cōſi.52. & conſi.68. quæ rō ceſſat in eccleſia vel clerico: quia nec perſona, nec res in illum tranſlata eſt de iuriſdictione ſtatuentium.Et ideo dicit Pau.de Caſt.in l. inter debitorē. de pac.& in d.l.placet. ꝙ licet non poſſit imponi collecta forenſib. quia perſona non eſt ſubdita: tamen poterit reb.eorum imponi; quia res ſunt de iuriſdictione ſtatuentium.Sed ſecus in reb.quæ tranſierunt ad clericum, quia ſunt exemptæ a iuriſdictione eorum.

¶Seruitus paſcendi an præſcribatur tanto tempore, cuius memoria non extet in contrarium, ſi præſcriptio ſemel per litis conteſtationem ſit interrupta.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus habens cauſam diſcontinuam acquiritur tanto tempore,cuius memoria non extet in contrarium,etiam contra eccleſiam.& num.17.*

Seruitus paſcendi pecora dicitur habere cauſam diſcontinuam.

2 *Bona fides non præſumitur ab initio in præſcribenda ſeruitute, niſi ex curſu tanti temporis, cuius memoria non ſit in contrarium: quæ allegata præſumitur, etiam quòd poſſeſſio ſit contra ius.*

3 *Longum tempus quod ſit,relinquitur arbitrio iudicantis.*

4 *Bona fides ex curſu 30.annorum præſumitur,etiam ſi non adſit titulus.*

5 *Præſcriptionis interruptio per litis conteſtationem trahitur ſolum ad præteritum:non enim impeditur de nouo inchoari,maximè per hæredes.& nu.13.*

6 *Mala fides cauſata ex litis conteſtatione dicitur præſumpta, quæ hæredi non nocet, licet vera noceret, & quid in ficta.nu. 14.& 18.*

7 *Allegans iuſtum titulum in ſeruitutib. poteſt illum probare per curſum 10. vel 20. annorum, etiam de iure canonico, ſecus ſi vſus ſeruitute,ſe fundaret in præſcriptione.& nu.16.*

8 *Titulus ex tanto tempore,cuius memoria &c.præſumitur,etiā ſi non allegetur, & probatur, etiam ſi de magno præiudicio tractetur.& num.17.*

9 *Eccleſia non reſtituitur aduerſus probationem tituli ex tanto tempore,cuius &c.*

Curſus tanti temporis,cuius memoria non ſit in contrarium,habet vim conſtituti: nec probari poteſt indebitum, ſeu læſio aliqua.

10 *Probatio contra curſum tanti temporis &c.quando non admittatur.*

11 *Poſſeſſio ex locatione & penſionis receptione probatur: etiam in præiudicium tertij.*

12 *Ius paſcendi quando dicatur competere iure ſeruitutis, vel obligationis perſonalis.*

13 *Mala fides defuncti nocet de iure canonico vniuerſali ſucceſſori.*

15 *Iuris præſumptio dicitur liquidiſsima probatio.*

CONSILIVM CXVIII.

VISA, & bene intellecta facti ſerie,& his q̄ abundè & copioſè allegātur in iure per clariſsimū D. conſultorem ac oīb.diligenter ponderatis: mihi videtur contra eccleſiā Anglouen.plurimū vrgere curſus tanti tp̄is, cuius initii memoria nō eſt
1 in contrariū.Quia † tanto tp̄e acquiritur ſeruitus hn̄s cauſam diſcontinuam.l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aqua plu.arc.& ibi no.p gl.& alios, ī l.ſeruitutes.la 2.de ſeru.Abb.in c.de quarta. de præſcr.& facit.c.ſuper quibuſdā.§.præterea. de verb.ſig. Et prout ſeruitus paſcendi pecora, de qua in l.pecoris. de ſerui. ruſt.præd.dr̄ hr̄e cauſam diſcōtinuam.l.foramen. cum ibi no. de ſeru. urb.præd. & præſcriptio tāti tp̄is currit ēt contra eccleſiam,nedū inferiorē.d.c.de quarta.ſed ēt cōtra eccleſiā, nedū inferiorē.d.c.de quarta.ſed ēt contra Roma.C.de ſacroſ.ec
2 cl.Et quamuis bona † fides requiratur ab initio.c.fi.de præſcr. & c.poſſeſſor.de reg.iur.in 6.quæ non præſumitur, qn̄ agitur de præſcribenda ſeruitute. ſm Bart. in l.1.§.2.de itine.actuq; priua.Cy.& alios,in l.1.C.de ſerui.& in c.ſi diligenti. de præſcr.& eſt cōis opi.ſm Abb.qa quælibet res præſumitur libera. l.altius. C. de ſerui. Nihilo minus tollitur dicta præſcriptione tanti temporis cuius initii memoria non ſit in cōtrarium, ſm Ant.de But.in c.peruenit.de cenſi.in fi.col.8.vbi dicit, ꝙ licet ex longa poſſeſſione præſumatur titulus.l.cum de in rem verſo.de vſu.nō tn̄ præſumatur bona fides: quia bona fides exigitur ab ipſo principio,& tp̄s ipſum datur ſolū in fine, & ſic nō ſufficeret:cū exigatur a principio vſq; ad finē continuatam.& & ſubdit,credo tn̄,ꝙ ſit poſſeſſio tanti tp̄is,cuius initii &c. ꝙ iuſta præſumitur poſſeſſio ad hoc, quod no. de præſum. c.illud.Nec ob.dicit ipſe.c.1.de præſcr.lib.6. qđ exigit bonā fidē: quia exigi bonam fidem, intelligitur verè uel præſumptiuè. & hoc ibi tenet Anch.in uer.bona fides. ſecundum eum, immo plus credit Anto. de Butr. ꝙ de iure canonico eo ipſo ꝙ quis longo tempore ſtetit in poſſeſſione,ſi allegat bonā fidem, illa præſumatur,quantūcunq; poſſeſſio ſit contra ius,& quod di-
3 catur † longū tp̄s,relinquitur abitrio iudicantis. Et ad hoc allegat Inn.in c.2.de reſt.in integ.& ibi Arch.dicit,ꝙ pōt intelligi de 40 annis.Et ſic expreſsè Ant.de But.in loco præalleg.uult, ꝙ ēt de iure canonico habeat locū præſumptio bonæ fidei ex ſolo curſu longiſsimi temporis,etiam ſine titulo: & præſertim qn̄ eſt tempus,cuius initii &c.dicit etiam Ant.de But. c.eccleſia.de cau.po.& propriè.in col.ult. ꝙ in poſſeſſione cōtra ius requiritur titulus, aut longum tempus, ut præſumatur bona fides.& idem tenet in c.ſæpe.de reſt.ſpolia. & Io.And. in Spe. de teſte.§.nunc dicendū. in prima addi.magna. uer. itē opponunt &c.per l.3.§. ſi ſeruus. de acq. poſ. & idem probatur ex no.per Bar.& Sal.in l.fi. C.unde ui.& Abb. in c.ſi diligenti.de
4 præſcrip.ubi uolunt, ꝙ † ex curſu 30.ann. ēt ſine titulo præſumatur bona fides.& Bal.uult etiam idem in repetitione.l.1.colum.4.C.unde ui.& Ang.in l.pen.C.quib.non ob.long.temp. præſcr.& Alex.conſi.110.1.uol.& conſi.151.in fi.2.uol.& in

consi.59. Attentis verbis.3.vol.& Are.consi.154.in fi. Nec p̄-
5 dictis vr̄ obstare, † q̄ iā anis 150.& vltra, fuerit interrupta p̄-
scriptio p litis contestationē: quia effectus interruptionis so-
lum operatur quò ad tēpus præteritū de iure ciuili, & non
impedit inchoari in futurū de nouo præscriptionē. l.cū notis-
simi. §.fi. C.de præscrip. 30.vel 40.ann. & per Bar.ibi in prin.
Nec ēt de iure canonico, s̄m Abb.in c.illud.de præscrip. quia
præscribens vr̄ iustè arbitrari, deserto rem iudicii non fouere
iustitiam, & sic obiicere scrupulū ex litis contestatione inie-
ctū. Et hoc præsertim est verū, q̄n moriūtur illi, cōtra quos lis
fuit contestata.l.qui in alterius.ff.de reg.iur. per Bart.in l.pōt.
de vsuca.quia tunc per alios existentes in bona fide poterit p̄-
scriptio inchoari de nouo, s̄m Imo. in d.c.illud per Dy. in re-
6 gula possessor.de regu.iur.in 6. Et istud confirmatur: q̄a † ma
la fides, quæ causatur p litis contestōnē, est præsumpta, & nō
vera, vt no.in l.nemo.C.de acq.pos.per gl.in c.fine possessione
de reg.iur.in 6.& in c.1. 16.q.3. quāuis ergo vera mala fides
defuncti noceret hæredi, ēt de iure canonico, s̄m q̄ voluit An
to.de But.& Abb.in c.si diligenti. de præscrip. & alii & plures,
de quib.ibi per Mod.& per Alex.in l.Pomponius.§.cū quis.de
acq.pos. præsumpta tn̄ mala fides hæredi nō nocet, s̄m Pau.de
Cast.in l.nūquā.in prin.de vsuc.per gl.in l.tutor rerū.de admi.
7 tu.& cū eo trāsit Alex.in d.§.cū quis.† Et prædicta procedunt,
q̄n pars aduersa se fundaret in præscriptione: sed ex alio pōt ēt
se tueri.s.allegando titulū, ex quo ius pascendi cōpeteret, si titu
lus ille verus esset, qui pōt probari p̄sumptiuè ex cursu longi
t̄pis, p no.per gl.in d.l.seruitutes.de seruit.q̄ vult.q̄ licet serui
tus hn̄s cām discontinuā non possit præscribi spacio cētū an-
norū.vt ibi not. in l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aqua quoti.&
æsti.hoc tn̄ procedit, q̄n ille, qui vsus est seruitute, fundat se in
p̄scriptione: sed si allegat se habere iustū titulū a dn̄o, qui pas-
sus est, illū poterit probare p̄sumptiuè per cursum longi t̄pis
10.vel 20.anno.qui sufficit ad hoc.& idē tenet Bar. in d.l.ser-
uitutes.& in l.cū de in rē verso.de vsur.& in dispu. Mulier ha-
bens magnū patrimoniū.&c.Bar.& Imo.in l.1.§.fi.de aqua pl.
arc.Inn.& Abb.in d.c.si diligenti.de præscr.Ant. de Butr.post
Io.And. in d.c.peruenit.de censi. Et istud ēt locū habet cōtra
ecclesiam quò ad temporales, s̄m Sali. in l.cum de in rem uer-
so.de usur.in 7.q.& Ant.de But.in d.c.peruenit. col.14. dicēs
q̄ sufficit tēpus 10. uel 20.annorum, etiam de iure canonico
contra ecclesiam: quia licet tempus sit augmentatum usq; ad
40.anno. in præscriptionib. rerum ecclesiæ. d.c. de quarta. tn̄
aliud est, quantum ad probationem tituli allegati, q̄ est sepa-
ratum à tempore præscriptionis, ut patet ex præmissis. Vnde
ad mutationem ultimi non sequitur mutatio primi. l. præci-
pimus.C.de appel. uel saltem contra ecclesiam sufficiunt ann.
8 40.ut est de mente gl.in d.c.peruenit.† Et tanto magis proba
tur titulus allegatus ex cursu tanti temporis, cuius initii, &c.
quia ex tali tempore præsumitur, ēt si non allegetur titulus
maximè specialis: quia habet in se titulum.s.constituti.d.§.du-
ctus aquæ.p rout ēt uult Cy.in l.certis annis.C.de pac.in pen.
q.Ang.& Pau.de Cast.ibi.Bart.in d.l. cum de in rem uerso. &
Io.And.& alii, in c.peruenit.de cens. Et ex dicto tempore pro-
batur titulus contra patientem, ēt si agatur de magno illius p̄-
iudicio, s̄m Ant. de But. in c.peruenit.char. pe. quamuis tunc
secus esset, si minori tempore passus esset, iux.no. per Bart.in
9 d.l.cum in rē uerso.& alios, in d.l.si certis ann. Nec † aduersus
probationem tituli allegati ex dicto tempore poterit ecclesia
restitui ex aliquo capite: quia cursus eiusdem temporis habet
uim constituti, & sic perinde est, ac si seruitus fuisset rite, & re-
ctè constituta.d.§.ductus aquæ.& d.c.super quibusdam.§.præ
terea, cum ibi no.& obtinet uim legis.l.1.§.fi.& l.2.in princ.&
l.fi.de aqua plu.arc. Et quia non potest probari indebitum, &
per consequens nec læsio post cursum tanti temporis, cuius
initii &c.secundum Ant. de But.in d.c.peruenit. de censi.col.
10 18.vbi concludit † q̄ aut quis deducit tempus, ut causam, quæ
rens saltem mediate, q̄ pōt in personali: ut quia allegatur tem
pus ad probationem cōsuetudinis, cuius initii, &c.et quia tūc
materia non habet se declaratiuè, aut probatiuè, sed inducti-
uè.d.§.ductus aquæ. non admittitur probatio in contrarium.
Et idem dicit in reali, quando habet comites ad præscriptio-
nem; quia ibi causa operatur inductiuè.igitur figit pedes, & sic
non admittitur probatio, et sic intelligit.c.fi.de consue. et isto
etiam casu intelligit glo.in c.seruitutum. 18. q. 2. uidelicet in
realib.habentib.causam discontinuam: quando allegatur vsus,
& consuetudo: ut causa producens ex tanto tempore, cuius
initij, &c. Si verò tempus deducitur in iudicio, vt causa decla-
ratur, & probans, & tunc admittitur probatio in cōtrarium:
quia ius habet se tantum præsumendo. Et cōprobatur ex not.
per And.de Iser. in ca.1.quæ sint rega.in 3.col.vbi dicit, q̄ cō
suetudo & vsus tanti temporis, tantum potest, quantum Im-
perator cum causa, & faciunt not.per Bart. in l.quo minus. in
2.q.de flumi.& in l.si publicanus.§.fi.de publica. Præterea de-
negatur restō, quia à die completæ læsionis, & præscriptionis
elapsum est quadriennium.c.1.de rest.in integr.li.6. Nec po-
test modernus prælatus prætendere ignorantiā, ex quo priui-
legia, & processus ecclesiæ reperitur habere penes se.l.non est
ferendus.de transf.cum ibi no.per Bal. & Ang. & probatur ex
no.per Bar.in l.fi.quemad.test.ape.& per Alex.in l.si ita stipu
latus.§. Chrysogonus.de ver.ob.in 1.char. Et quo de p̄nti re-
periuntur penes illum, præsumuntur etiam retro fuisse apud
eundem.per no.per Bal.in l.si magr̄atus. de magist.conueniē.
Et in istis consistit tota vis, iudicio meo. Quib.tn̄ non ob.con
trarium puto verius. Et præmitto in primis, q̄ sicut in puncto
narratur, reueren.episcopus ecclesiæ Anglon. omni tempore
retro fuit, & est de p̄nti in possessione pascuorū Anglon.ter-
ritorii, ex quo illa singulis annis locauit, & pensionem perce-
11 pit: quia † ex locatione, & pensionis receptione, probat̄ pos-
sessio ēt in preiudicium tertii, s̄m Bar.Imo.& Are.in l.qui uni
uersas.§.quod per colonum.de acq.pos. & Ang. in l. quædam
mulier.de rei vend. Et de titulo etiam dictæ ecclesiæ cōstat ex
priuilegio & donatione Cæsaris: ex quo etiam, & ex possessio
ne longissimi temporis probatur p̄scriptio, & per cōsequēs
dn̄ium ecclesiæ dictorum pascuorum.auth.nisi tricennalis.C.
de bo.mater.& per no.per doc.in l.rem quę nobis.de acq.po.
12 Est etiam præmittendum, q̄ † ius pascendi potest competere
iure seruitutis tantummodo q̄n quis habet fundum vicinum,
ad cuius commodum & vtilitatem oues suæ depascuntur in
fundo alieno.d.l. pecoris pascendi.de serui.rust.præd. Et ubi
non habet dictum fundum, vel ad commodum fundi non de-
pascuntur, non pōt ius pascendi competere iure seruitutis: sed
pōt quæri ius personale, & deberi ius pascendi ex oblatione
personali, s̄m gl.in d.l. pecoris.& gl.in l.si quis binas ædes. de
vsuf.& p no.per Bar.& alios, in l.vt pomū.de serui.& in l.Me-
la.§.fin.de alim.& cib.lega. Quamuis ergo in dictis pascuis cō
sueuerint hoīes Tursii oues suas pascere, tn̄ non constat, nec
constare pōt, q̄ ante primū iudiciū contra illos motum, quod
dr̄ fuisse tempore reginæ Ioannæ, p̄scripserint, uel ius pascē
di acquisiuerint alio modo. si ergo p partem aduersam allege
tur præscriptio post illud t̄ps, & non constet, q̄ ad utilitatem
fundi uicini oues depascantur in pascuis ecclesię: sine dubio
non potest ex hoc capite obtinere: quia tanto tempore, ēt cu-
ius initii, non potuit seruitus realis, vel personalis acquiri: si-
cut etiam non potuisset p contractum, vel ultimā uoluntatē
concedi: ut tradit in locis præall.& hoc, quia non concurrunt
necessaria ad acquisitionē seruitutis, s̄m gl. & doc.ubi sup. Et
q̄a ēt agi posset de p̄scriptione dictæ seruitutis, quæ diceretur
prius inchoata, fuisset tn̄ per litis contestationem postea in-
terrupta. Et q̄uis deinde potuisset de iure ciuili deserta instan
13 tia, de † nouo inchoari p̄scriptio, & finiri tm̄ spacio, 40.anno.
d.l.cū notissimi.§.fi.C.de præscr.30.vel 40.annor.& p Bar.in
prin.illius legis, & Ant.de Bu.in c.illud.de p̄escr.tn̄ de iure ca
nonico dicto casu non potuit amplius, etiam usq; ad mille an.
p̄scribi: q̄a p litis contestationem p̄sumitur possessor esse in
mala fide, & de iure suo titubare, s̄m gl. 16.q.3.c.1.& in c.fine
possessione.de reg.iu.in 6. An.de Bu. Imo. & doc. cōiter in d.
c.illud & quāuis Abb.istud reuocet in dubium, tn̄ fatet, q̄ d.
opi.gl.est cōiter approbata. Et ideo ab opi.cōm. in consulen-
do & iudicando non est recedendum, ut traditur in locis vul-
garib. Et quod ius canonicum in hac materia est seruandū: ut
no.in d.c.possessor.de reg.iu.in 6.& per Bar.in l.priuilegia.C.
de sa.san.eccl. Nec ob. q̄ Imo.in d.c.illud, dicat, q̄ licet nō pos
sit inchoari p illos, contra quos fuit lis contestata, poterit tn̄
per successores eorū, qui fuerūt in bona fide, de nouo inchoa
ri p no.per Dy.in c.possessor. de reg. iu. q̄a imò etiam de iure
canonico mala fides defuncti nocet vl̄i successori, s̄m Ant.
de Bu.

de Bu.& Abb.in c.si diligenti.de præscr.Abb.in c.nihil.& Imo. in c.fi.eo.ti.col.3. quia hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti.c.fi.de sepul.& idem tenet Pau.de Cast.in l. 3. & in l. sequitur.§.hæres.de usuca.Bal.in auth.ad hæc.C.de usur.Bald. & Alex.in l.Pomponius.§.cum quis.de acq.pos.Rom.cōs.149. & 201.Abb.cons.16.Quidam habens 2.uol.Alex.consi.84.In causa vertente &c.i.uol.in consi.4.2.uol. & consi. 39. eo.uol. incip.Visis scriptis.& quāuis multi transeant cū Dyn.de quib.
14 in dictis locis,uerior tñ vř ista contraria opi.Nec ob.ꝙ† mala fides,quæ inducitur per litis contestationem,sit præsumpta, & non uera,per no.in l.nemo.C. de acq. pos. quæ præsumpta mala fides defuncti non nocet hæredi,sed ficta,ſm Pau.de Castr.in l.nunquam.in prin. de usucap. & Alex.in d. §. cum quis. quia loquitur Pau.de Cast.in ficta,& non in præsumpta mala fide defuncti, sicut contingit,qñ errauit quis in iure: ut expressè ēt dicit Pau.de Castr.quæ fictio præsupponit ueritatē in cōtrariū: ut no.gl.in l.unica.§.accedit.C.de rei uxor.act. Et ꝑut ſm ueritatem est in bona fide ille,qui errat in iure,ſm glo.quā Pau.de Cast.alleg.in l.tutor rerū.de admi.tu.per l.sed si lege.§. scire.de peti.hær.licet quantum ad præscriptionem fingatur esse in mala fide. d.l.nunquam. sed per litis contestationem non fingitur,ꝙ possidens sit in mala fide: & sic non præsupponitur,ꝙ uere sit in bona fide:sed præsumit̃,ꝙ cęperit de iure suo titubare,& in mala fide esse: vt no.in d.l.nemo.& in d.c.1.16. q.3. & in d. c. super possessionc. quæ præsumptio cadit super dubio & non super certo,ut no.in d.§.accedit. Propterea isto casu præsumpta mala fides defuncti nocet successori vniuersa
15 li;sicut uera:quia†iuris præsumptio dř liquidissima probatio, ut no.glo.in l.si tutor petitus.C.de peri.tu.quam ad hoc alleg. Imo.in l.quæsitum.de re.iud.in l.in tp̃s.§.2. de hær. inst. & l. si ita quis institutus hæres fuerit excepto fundo.eo.ti.& probatur in l.1.ſm unam solu.& ibi no.Ang.C.de test.mil.& facit.l. licet imperator.de leg.1.Secundò etiam rñdetur ad no. ꝑ Dy. in d.c.possessor.ꝙ iam annis. 150. uel circa,fuit lis contestata contra dictos homines.& etiam iterum iam sunt anni 25.ut p̄supponitur in themate. Ab illis ergo, qui tunc uiuebant, non potuit inchoari præscriptio,etiam de iure ciuili, durante instātia illius litis,secundùm Abb. in d.c.illud. nec etiam post finitā instantiam potuit ab eisdem de iure canonico inchoari de nouo,ꝑꝑ præsumptam malam fidem superuenientem mediante litis contestatione, secundùm gl.& doc. communiter in locis superius alleg.Si ergo dicatur,ꝙ successores eorum cœperunt præscribere,& ꝙ per illos præscriptio fuit completa: oportet constare,ꝙ post mortem illorum, contra quos fuit lis contestata,& post instantiam desertam,decursi sint 100.an.antequā inchoaret̃ ſm iudicium; quia istud tp̃s est necessarium ad p̄scriptionem seruitutis habentis causam discontinuam.d.l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aq.pl.arc.& d.l.seruitutes.2.cum gl. de seru.ti.gñali.nam p̄sumūtur vixisse vsque ad 100.an.l.fi.C. de sa.san.eccl.& iō illi de Tursio, qui se fundant in morte p̄dictorum,tenentur illam probare,ſm Bar.in l.si quidem.C.so.mat. & in l.1.§.si quis negat.quemad.test.aperian.Et similiter quia ēt fundant se in dicto tp̃e,illud præcisè ꝑbare tenentur.l.eum actum.cum ibi no.de neg.gest.& l.matrem. C. de proba.& no. Ang.in l.2.de peti.hær.& faciunt no.per Bart.in l. non solum. §.sed ut probari.de no.oper.nun.Et prædicta procedunt, ut dixi,qñ pars aduersa fundaret se in præscriptione seruitutis iuris pascendi,q̃ seruitus,vt dixi,p̄scriptione ēt centum annor. non potuit q̄ri: si non pabulantur oues ad commodū alicuius fun
16 di.Si verò pars intentionē non fundaret in præscriptione,†sed in titu.& concessione ualida seruitutis iuris pascēdi, casu quo pro commodo fundi uicini de pascantur oues,uel iuris personalis,ꝙ ēt cōstitui,& ex tit.p̄t concedi:si ad cōmodū fundi vicini non depascantur: & tp̃s p̄dictum induceret ad ꝑbationē tituli prædicti.Et adhuc dico,ꝙ p̄sumptio & probō tit. cessat isto casu ꝑꝑ malā fidē partis aduersæ,q̃ cāta fuit ꝑ litis contestationē:vt no.in l.nemo.C.de acq.pos.cum concor. de quib. sup.q̃a ad hoc,vt ex tp̃e p̄sumatur,& probetur tit.oportet, ꝙ ex dicto tp̃e iustificetur possessio,vel quasi ſm An.de Bu.in d. c.peruenit.in 20.col.versi.sed est dubium quantū tempus &c. quæ isto casu non iustificatur,ex quo ꝑꝑ malam fidem ortam ex litis contestōne nō pōt esse possessio iusta; vt dř clarè in d. l.nemo.Et idē probatur ex no.per eundem in eo c.ult.char.vbi dicit,ꝙ finis iuris canonici in ꝓhibenda p̄scriptione malæ fidei fuit,occurrere p̄scriptioni cū peccato,& acquisitioni, quæ nō fieret ex bona fide:quia oē quod nō fit ex fide, malū est.c. fi.de præscrip. oīs ergo acquisitio ſm eū cum annexione non bonę fidei,per ius canonicū est inhibita.Si ergo hoc ultimū est uerum. s.ꝙ oīs acquisitio cum annexione non bonæ fidei per ius canonicū sit prohibita, sequitur, ꝙ sicut de iure cano.non pōt vllo tp̃e currere præscriptio,si fuit prius per litis contestationem interrupta,& hoc ꝑꝑ malam fidē,& ꝑꝑ peccatū,ut sæpe dictum est: eadem rōne præcedente tali interruptione non præsumitur,neq; probatur tit.iustus:ēt ex cursu tāti tp̃is, cuius initii memoria non sit in contrariū q̃a aliàs acquisitio con cederetur saltem per indirectū cū peccato.Nā sicut ista præsūptio malæ fidei,q̃ oritur ex interruptione iudiciali,nō tollitur spatio dicti tp̃is ad effectū præscriptionis, vt dictū est: & hoc, q̃a cōstat de mala fide:ita ēt & eadē rōne nō tollit̃, neq; purgatur cursu eiusdē tp̃is de iure canonico ad effectū præsumendi & probandi iustū titulū. Et quāuis ex p̄dictis colligi possit rñsio ad oīa in cōtrariū allegata, nihilo minus rñdēdo sp̄alius, nō ob.ꝙ seruitus hñs cām discontinuā præscribatur spatio tāti tp̃is,cuius initii,&c.q̃a aut nō cōstat,ꝙ ad cōmodū fundi ui
17 cini oues depascerentur,& dicto † tp̃e nō potuit seruitutis q̄ri:aut probabitur,ꝙ ad utilitatē dicti fundi sic fuerit factū. Et alia rōne non ob.cōtrariū; quia illud hēt locū, qñ præscriptio nō fuit per litis cōtestationē interrupta: sed qñ inchoata p̄scriptio interrūpitur dicto mō;tunc nō pōt inchoari de nouo,neq; ad mille an.finiri, ſm glos.16. q.3.c.1. & in d.c.sine poss.& est rō diuersitatis;q̃a isto casu ultimo per dictā litis contestōnē probatur,ꝙ semel fuit in mala fide. l.nemo. cū ibi no. C.de acq.pos.Vnde cū simus in casu certo, nō inducitur ex cursu dicti tp̃is p̄sumptio bonæ fidei,per no.in d.l.j.§.accedit. C.de rei vxo.& p̄ñr ex ullo tp̃e nō pōt præscribi.c.possessor. de reg.iu. in 6.& c.fi.de præscri. sed primo casu ex aliquo actu uerè, uel præsumptiuè non apparet de mala fide:sed sumus in dubio,super quo cadit præsumptio, vt no.in d.§.accedit. ꝑpea tunc ex cursu tanti tp̃is, qđ habet uim constituti præsumitur titulus & bona fides vsq; ab initio & cōtinuato tp̃e.d.§.ductus aquæ. & per Ant.de But.in d.c.peruenit.Non ob.dum dř,ꝙ licet interrupta præscriptione per litis contestationem non possit de iure canonico inchoari præscriptio per illos, contra quos fuit interrupta præscriptio: poterit tñ inchoari per successores eorum,qui sunt in bona fide.& quib.non ob. mala fides defuncti de iure canonico,ſm Dy.in d.c.possessor.& Bar. in l.cū hæredes.de diuer. & tempo. præscri. cum quo multi alii transeunt: quia vt superius tactum est,Ant.de Butr. & Abb.in d.c.si diligenti.de præscrip.tenent contrarium, & quam plurimi alii superius allegati: & quorum opinio etiam vř de iure verior, vt patet ex no.per Doc.in dictis locis,& maximè per Alex. in d.l. Pomponius.in §.cum quis.& in dictis consiliis: qui respondet oībus allegatis in contrariū.Et dato ēt ꝙ opi.Dy.esset verior, tñ non probatur,nec probari poterit, ꝙ successores prædicti vsi fuerint dictis pascuis tāto tp̃e, ꝙ potuerint præscribere ius seruitutis, vel ius personale acquirere in dictis pascuis: per ea quæ latius sunt in præcedentib.deducta.Non ob.ēt aliud vide
18 licet†ꝙ ex cursu tanti tp̃is, cuius initii &c. probatur seruitus iuris pascendi: uel saltē ius personale fuisse constitutum ex iusto & legitimo titulo per ea, quæ traduntur in l.cum de in rē verso.& in l.si certis an.& in d.c.peruenit. quia istud similiter procedit, quando possessio iustificatur ex illo titulo præsumpto,secundum Ant.de But.in d.c.peruenit. quod esse nō pōt, qñ semel lis fuit contestata contra illum,qui fundat se in dicto titulo: quia propter talem litis contestationem possessio, vel quasi,non potest esse iusta,nec legitima:vt expressum est in d. l.nemo. C.de acq. pos. Et quia ex tali contestatione inducitur mala fides,& per illam constat de mala fide.d.l.nemo. & ꝑ no. in d.c.sine possessione,& in d.c.1.16.q.3. omnis acquisitio. & sic etiam per istum modum,sicut per alium impeditur,ſm Anto.de Butr.in d.c.peruenit.in loco præalleg.Et ita concludendum puto. Laus Deo.

¶Lignorum incisio an censeantur permissa, si quis habeat facultatem utendi & fruendi:uel prohibita,ex quo quis prohibetur damnum dare.

SVMMARIVM.

1 *Clausula generalis & specialis si in eadem dispositione ponan-*
tur, sub generali non continetur specialiter dispositum, secus si
in diuersis: tunc enim concurrunt.
2 *Damni appellatione generaliter venit omne damnum, etiam in*
cisio arborum.
Dictio, nec, non inducit repetitionem qualitatis præcedentis di-
spositionis.
3 *Species & genus si ponantur in eadem oratiooe, enumeratio spe*
cierum quando dicatur esse ex abundanti.
4 *Generi per speciem quando dicatur derogari: & enumeratio spe*
cierum fiat gratia determinationis.
5 *Verba vti & frui, significant factum, non aũt ius vsusfructus.*
6 *Consuetudo contra ius onerosa non extenditur ad alia loca, nec*
ad alias personas.
7 *In dubio est contra producentem interpretatio facienda.*
8 *Testis de vniuersitate non est idoneus in his, quæ sunt ad singu-*
lorum commodum.
9 *Sermo indefinitus prolatus à testibus non æquipollet vniuersa-*
li, sed in duobus verificatur.
10 *Consuetudo quando non dicatur inducta, nec etiam probata.*
11 *Seruitus habens causam discontinuam non præscribitur, nisi*
ex cursu tanti temporis, cuius memoria in contrarium non
existat.
12 *Quasi possessio in seruitutibus non quæritur sine patientia ad-*
uersarij:

CONSILIVM CXIX.

IN cã, & lite vertente inter cõmunitatem, & hoĩes
de Sanallo ex vna, & vniuersitatem ac hoĩes vil-
læ Fundi ex altera requisitus, vt cõsulam decisi-
uè, q̃ sint, & esse debeant partes dñi iudicari dẽn-
tis. in primis ad oĩa, q̃ proponũtur in facto, & de
inde ad ea q̃ allegãtur in iure per vtrãq; partẽ diligentia aĩad-
uerti, & quãtum in me est, id, quod verius est & æquitus per-
quisiti: & quanquam hincinde dicãtur multa, in paucis tñ cõsi
stit difficultas. Et iõ circa ea tm̃modo, quæ ad rẽ pertinẽt, insi
stam, & aliena prætermittã. Est igitur primo animaduertẽdũ,
ꝙ primũ capitulũ laudi, su ꝑ quo cõtẽdit & in quo vtraq; pars
intentionẽ suã fundare conatur, ẜm verba est gñale, quò ad lo
ca posita intra terminos designatos, & quò ad personas dicta-
rũ cõitatũ, & quo ad tp̃s. Quia hincinde concedit oĩb. & sin-
gulis vbiq;, & vndiq;, perpetuis tp̃ib. pasculare: circuire, & ẽt
vbiq; buscare, vti, frui, & gaudere. In mõ aũt fruendi reperitur
disparitas: quia hoĩb. de Fundo cõceditur, ẽt malgas facere, ꝙ
illis de Sanallo denegatur: & sic in hoc exceduntur: sed in alio
ipsi excedũt hoĩes de Fundo: q̃a ẽt cum aĩalib. magnis, pñt pa-
sculare: ꝙ illis de Fundo nõ cõceditur: sed solũ cũ paruis pecu
dib. permittitur: sed gñalitati huius capituli respectu locorum
derogatur per aliud capitulũ spãle quo ad loca posita inter di
ctos cõfines, ꝙ incipit. Itẽ post hoc dicimus. &c. In quo decla-
ratur, ꝙ prædictæ ambæ partes, vna pars alteri in suis bonis ꝓ
priis vel affictitiis nõ audeatur, nec ꝓsumant pasculare, nec dã
nũ in his facere sub pœna &c. Certũ extũt, ꝙ respectu bono-
rũ propriorũ, & affictitiorũ, de quib. spãliter disponit̃ in hoc
posteriori capitulo, derogatum intelligitur præcedenti capitu
lo gñali: adeo ꝙ gñalis dispositio nõ refertur ad loca specifica-
ta: sicut nec ad casum specificatũ, ẜm Dy. & Bart. in l. 1. §. 1. de
1 ope. no. nun. cum quo alii transeunt, vbi dñt, ꝙ † qñ in eadem
dispositione ponitur clausula gñalis & specialis, ꝙ sub generali
nõ cõtinetur casus specialiter promisus, per l. sanctio legum.
de pœ. & l. doli clausula. de ver. ob. secus aũt q̃d dictæ clausulæ
ponerentur in diuersis dispositionib. quia tunc concurrẽt, sed
est dubium, vtrum, sicut in bonis propriis, & affictititiis per
hoc capitulũ speciale est prohibita pasculatio, ita ẽt sit prohibi
ta lignorũ incisio. Et est dicendũ ꝙ sic, per illa verba non au-
deant pasculare, nec damnum &c. Nam illud verbum dam-
2 num dare, † est generale, & tot habet species, quot sunt modi
dandi damnum: & continet sub se damnum illatum ex incisio-
ne arborum, secundum Bar. in terminis in l. 1. de publi. Item
illa dictio, nec, licet sit copulatiua. l. si quis stipulatus fuerit. x.
aureos. de uerbor. significatio. & ibi not. Docto. & Barto. in l.
sæpe. de uerb. sig. tñ nõ inducit repetitionem qualitatis præce-
dẽtis dispositionis, ẜm Bar. in l. si cui dulcia. de vi. tri. oleoque
leg. qui reprehendit Dy. aliter dicentem in c. generi. de regu.
iur. in 6. & vbi etiam dictum Dy. locum haberet in copula &,
de qua loquitur: tñ aliud est in dictione, nec, quæ est etiã im-
plicatiua. & sic perinde est, ac si dictum fuisset, nec etiã aliud
damnum dare, secundùm Bar. in l. si finita. §. si de vectigalibus
de damn. infec. in uersicu. sextò quæro &c. ad intellectum. l. 3.
C. de bo. dam. quo casu, s. qñ dictum fuisset explicitè, nec etiam
aliud damnum dare, clarum vr̃, ꝙ laudum habuisset respectũ
ad omne aliud damnum diuersum ab expresso. Et comproba
tur ex no. per Bar. in l. quæsitum. §. si quis fundum, de fun. in-
3 stru. dum concludit † ꝙ qñ in eadem oratione ponitur spe-
cies & genus substantiuum & determinatum inter res, ꝙ enu
meratio specierum præsumitur facta ex abundanti, & nõ grã
determinationis: qñ non determinat verbum uel participiũ
significatiuum generis, prout contingit in casu nr̃o per illum
tex. Et adhuc istud confirmatur ex verbis illis sequentib. eius-
dem capituli, videlicet, & si una pars in his friuolo, ac proter-
uo, & violenti animo damnum inferetur, similiter infrascriptã
pœnam soluere debet, & damnum soluere &c. ex hoc. n. ꝙ de
damno simpliciter loquit̃ & sine adiuncto: prout etiam fecit
proximè, & ex modo inferendi damnum, s. per vim: cõstat ꝙ
non habuit respectũ tm̃ ad damnum illatum ex pasculatione:
sed etiam ad aliud damnum per violentiam illatum: quia talia
sunt subiecta, qualia prædicata demonstrant: & ecõtra. l. fun-
dum. in pri. & ibi no. Bar. de fun. inst. Sed an in omni parte an-
ni prohibita sit pasculatio, & arborũ incisio in bonis propriis
& affictitiis, adhuc remanet dubium ꝑ ꝑ exceptionem, quę po
nitur in eodem capitulo spirituali. dum in eo dr̃, exceptis illis
diebus & mensib. videlicet a festo S. Michaelis Archang. in Se-
ptemb. vsque ad festum S. Georgij militis in Aprili, prædictæ
ambę partes quietè, pacificè, & perpetuò in propriis bonis, &
affictitiis, pratis, & grezicis, in illis metis, terminis, & signis si-
tis pasculare, circuire, vti & frui pñt & dẽnt, sine omni impe-
dimento, & contradictione &c. Et est clarum ꝙ his dieb. exce
ptis ꝓmissum est vtrique parti in dictis bonis propriis, & affi-
ctitiis pasculare, & circuire, sed dubitatur an etiam incisio li-
gnorum sit permissa, dictis dieb. exceptis. Et arbitror ꝙ nõ: q̃a
hoc non importat verbum pasculare, nec ẽt verbũ circuire, vt
ex ꝑcedentib. colligit̃: vbi verbũ illud, & illud verbum s. busca
re ponunt̃ tanq̃ diuersa: & ꝑ q̃ sequentia declarant̃. l. q̃ filiab.
in prin. & l. si seruus pluriũ §. fi. de le. 1. & q̃a significatio illius
verbi circuire est circumire. l. 2. §. quod diximus. ver. at si quis.
ff. si q̃s cau. s. pasculando. ar. l. sed si adiiciat̃. pro soc. non. n. re-
perit̃, ꝙ verbũ istud ad incisionẽ arborũ ꝑtineat, nec de illo
loquit̃. l. cędere. §. 1. & l. furtũ. §. siue aũt. ar. fur. cæsa. sed de ver
bo cingere, q̃d est diuersũ, vt patet ex diuersitate noĩs. l. si idẽ
C. de codicil. nec ẽt verbũ, cingere, ꝑtinet ad totalẽ incisionẽ
verborũ, de qua agit̃: ut no. gl. in d. l. cædere. §. 1. Et similiter
hoc loco verbũ, vti & frui, nõ cõcedit facultatẽ incidẽdi: sed si-
gnificatio illius gñis in portata ꝑ illud uerbum, dẽt restringi
ad alia eiusde qualitatis, cuius sunt ꝑcedentia spãliter exp̃ssa.
& quò ad ea, q̃ sunt eiusdẽ qualitatis, ampliat concesionem,
4 ꝑ l. fi. §. cui dulcia. de uino, tri. oleoque leg. ubi probatur, † ꝙ
si præcedat enumeratio specierũ, & sequatur genus ꝑ aliq̃d
adiectiuum naturaliter positũ, ꝙ generi ꝑ specie derogatur ĩ
aliquo, uidelicet q̃a dẽt restringi illud genus ad res eiusdẽ qua
litatis, cuius sunt res expressæ: & adiectio gñis ampliat in his, q̃
sunt eiusdẽ speciei. Et est rõ, ẜm Bar. ibi: q̃a tale adiectiuũ req-
rit substantiuum: iõ dẽt intelligi de substantiuo eius qualitatis,
quã testator expresserat in alia parte ipsius testĩ illi coniuncta.
Et q̃ rõ locũ hẽt in casu nr̃o: q̃a uerbũ illud, uti, & frui, signifi
catiuũ gñis ꝑ se nihil importat, sed rõne adiuncti: quia ergo re
q̃rit, ꝙ illi aliud adiũgatur, dẽt fieri adiectio actus eiusdẽ quali
tatis, cuius sunt actus ꝑcedentes spãliter exp̃ssi, & quò ad illos
genus ampliabit. Et ꝑ ꝯseq̃s sub dicto verbo gñali, nõ includitur,
ꝙ possint ligna incidere: q̃a iste est actus diuersæ qualitatis, &
speciei: sed sub illo continetur, ꝙ possit etiã malgas facere, de
quo non fuit facta hoc loco spãlis mentio, qui actus tendit, &
ordinatur ad actum pasculandi, & habet connexitatem cum il
lo de quo prædixit: & sic dr̃ esse satis eiusdem qualitatis. Et
per hoc patet, ꝙ istud uerbum nõ est superfluũ, sed ꝙ operatur
multum.

multũ.Nã & in alio ꝓcedẽti capitulo,ſub quo,vt dixi, ſolũ includũtur alia loca, quæ nõ ſunt propria,neq; affictitia, hoĩb. de Fundo conceditur ſpecialiter malgas facere:ꝙ hominib.de Sanallo denegatur expreſsè. In ſequẽti ergo capitulo idem intelligitur conceſſum dictis hoĩb. in locis propriis & affictitiis per verbum illud generale, vti & frui: quia hoc non fuerat expreſſum ſpãliter.Prædicta ẽt cõfirmãtur.Nã in ꝓcedẽtib. nunquã ſub illo verbo,vti & frui,includitur facultas incidendi: & hoc eſt certũ, qñ dr̃,ꝙ poſsint paſculare,circuire,malgas facere,buſcare,vti & frui &c.quia actus buſcandi ſpãliter cõceſſus nõ includit̃ ſub verbo,vti frui, gñali, qđ ſequitur. d.l.doli clã. & per alia iura,ĩ quib. dr̃,ꝙ ſpecies derogat gñi,de qb. ꝑ Bar. plenè in d.l.quæſitũ.§.ſi quis fundũ.de fund.inſtru.immo tunc genus reſtringitur ad ſpecificata, & enumeratio ſpecierũ intelligitur facta gratia determinationis:quia cũ oẽs actus ſint ſpecificati,genus nõ poteſt in alio verificari.
5 Nam illa † verba,vti & frui,ſignificãt factũ,& actus conſiſtentes in facto:& nõ ius. i.ſeruitutẽ vſusfructus:quæ nõ eſt cõſtituta, ſed q̃ritur quoddã ius debitũ perſonis,per no. per Bar.poſt gl.in l.Mela.§.fi.de alimẽ.& cib.leg.Et pariter in aliis locis eiuſdem primi capituli, in quib.diſponitur,ꝙ certo tempore anni hoĩes de Fundo debeant ſuas pecudes ducere ſuper certis mõtib. & ꝙ ibi poſsint paſculare,malgã facere,circuire, vti & frui:ſub hoc vltimo verbo nõ includitur facultas buſcandi,quia ꝙ dicto tempore debeant pecudes duci in dictis locis, nõ diſponitur ad effectũ buſcãdi,ſed paſculãdi:qm̃,vt dixi,talia ſunt ſubiecta qualia prædicata demonſtrant. Et quia erat prius ſpãliter cõceſſa ẽt quãtũ ad iſta loca facultas buſcandi, in alia clauſula eiuſdem primi capituli,nõ continetur ſub dicto genere.d.l.doli clauſula. de verbo.obl.& per no.per Dy.& Bar.in d.l.1.§.1.de ope.nou.nun. Cum ergo in præcedentib.vt dictũ eſt,ſub illo verbo gñali,vti & frui,nõ includatur actus buſcãdi:dicendũ eſt, ꝙ ẽt in ſequẽtib.non comprehendatur: quia per præcedentia declarantur ſequentia.vt dixi.in d.l.qui filiab.in prin. & dicit Bar. in d.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.el 1.ad Treb.ꝙ ſi in præcedentib. ſit facta ſimpliciter, ꝙ intelligitur de naturalib. ẽt in caſib.in quib. appellatione filii non ſolet naturalis comprehendi,per dictam l.qui filiab.Quia igitur in locis propriis,& affictitiis, non licet paſculare,nec damnum dare,per quod verbũ generale intelligitur prohibita inciſio lignorũ, & quo ad hanc prohibitionẽ lignorum non intelligitur receſſum, niſi certis menſib. exceptis ſequitur,ꝙ hoĩb. de Fundo non licet incidere ligna in aliqua parte anni in dictis locis propriis, & affictitiis dictorũ hominũ de Sanallo.Et fruſtra etiam diſputatur,vtrũ hominib.de Fundo ſit quæſitum ius incidendi, conſuetudine, vel præſcriptione: quia non eſt probata aliqua conſuetudo, vel præſcriptio.Teſtes. n.illorum de Funndo nihil probant.Nam illi de S. Laurentio,& vltimus teſtis alterius villæ,inquantũ deponũt de inciſione illorũ de Fundo in loco, de quo agitur, deponũt
6 de auditu:&† conueſtudo alterius villæ,de qua deponunt, cũ ſit contra ius,& oneroſa,nõ extenditur ad alias perſonas, neq; ad alia loca, ſm̃ Innoc.in c.fin.de offic. Arch. & Abb.in c.cum inter vniuerſas.col.1.de elec.& per Cy.in l.1. C.quæ ſit longa conſuetu.& faciunt no. per Bart.in l.1. §. ſi quis hoc interdicto.de itine.actuq; priua.Præterea dicti teſtes nõ deponũt clarè,vtrũ hoĩes vnius vniuerſitatis poſsint incidere in locis propriis hoĩum alterius cõitatis, de quo agitur in caſu noſtro:ſed ſimpl'r dñt, ꝙ larices ſunt cões. & ꝙ vicini pñt incidere.quæ verba pñt importare, ꝙ larices, q̃ ſunt in bonis hoĩum vnius vniuerſitatis, ſint cões inter homines eiuſdem vniuerſitatis: & ꝙ illi de eadẽ vniuerſitate poſsint incidere. & hoc eſt etiam magis veriſimile:& ita intelligendo iſti teſtes nihil probarent: quia de hoc nõ quæritur: ſed an illi de vniuerſitate poſsint incidere in bonis hoĩum alterius vniuerſitatis:ſiue ſint illa bona in eadem villa,ſeu territorio, vel in alio diuerſo, & ſeparato.
7 †In dubio igitur facienda eſt interpretatio contra producentem c.in præſentia.de prob.& per Bar. in l.inter ſtipulantẽ.§. 1.de ver.ob.cũ concor.de quib. ibi per mod. Nec ẽt probant alii teſtes de villa,vel caſtro Fundi in fauorem ſuæ cõitatis: q̃a ex quo ſinguli percipiunt commodum, & cauſa, ſuper qua deponunt,reſpicit commodum ſingulorum,non ſunt idonei, ſm̃ Io.And.Ant.de Butr. & Imo. in c.cum nuncius. de teſtib.
8 vbi dicunt,ꝙ† ſi eſt quæſtio de paſcuis,vel de nemore,in quibus ſingulorum beſtiæ paſcuntur,vel ſinguli ligna incidunt teſtimonium illorum non admittitur ſicut in cauſa propria repellerentur. l.oĩb.C. de teſtib.& idẽ vult Bart. in l.in tantum. §.vniuerſitatis.de rer. diui. & in l.ſed ſi hac. §. qui manumittitur.de in ius voc.& idem Bal.& Salic.in l.parentes. C.de teſta. poſt Cyn.vbi loquitur de paſcuis, in quib. beſtiæ ſingulorum paſcuntur gratis.& Bal.in c.tertio loco.de prob.de quo etiam per mod.in c.inſuper.de teſt. qui idem tenent. ¶Præterea eſt aduertendum,ꝙ Simon quondam fidelis teſtis illorum de Fũdo dicit,ꝙ iam ann.25.fuit famulus in villa Fundi, & ꝙ ipſe fuit ad buſcandum,& incidendum in loco dñe;& ſic deponit de ſua tm̃ inciſione.Sequens verò teſtis,ſ.Thomaſius dicit, ꝙ iam annis.30.habitauit in villa Fundi,& ab illo tp̃e illi de Fũdo buſcarunt,& inciſerunt in monte dñæ.Et inquantũ dicit,
9 ꝙ illi de Fundo &c.iſte † ſermo indefinitus verificari poteſt in duob.l.inter illam,de verb.ſigni.& hoc modo capitur, qñ ꝓfertur a teſtibus,& non æquipollet vniuerſali: quia probatio debet de neceſsitate concludere, ſecundùm Old.in cõſi.100. an executiones &c.Pe.de Anch.& Imo.in c.q̃ãto.de his quæ fiunt a præl. & Alex.in l.reſcriptum.in prin.de pac.Item non dicit, ꝙ in pratis propriis illorum de Sanallo inciderint: ſed ſimpliciter,quòd inciderunt in monte dñæ. Minus etiam ꝓbat ſequens teſtis,qui loquitur per ſermonem indefinitum:& qui dicit,quòd iam ann.20.fuit in uilla Fundi,& incidit,& vidit alios incidere &c.quamuis enim deponat de tẽpore, quo fuit in dicta uilla,non tamen deponit de tempore inciſionis. Sequens etiam teſtis,ſ.Ioannes de tempore inciſionis & de ip
10 ſa inciſione nihil dicit. Sequitur ergo,quòd † conſuetudo nõ dicitur probata,ex quo non probatur,ꝙ omnes homines,vel maior pars hominum de Fundo inciderint per ea quæ habentur in l.de quib.ff.de legib.& in l.1.quæ ſit longa conſuetu.& in c.fi.de conſuetu.Et quia conſtat de contradictione illorum de Sanallo: & ſic de diſſenſu apparet: & non de tacito conſẽſu illorum, ideo etiam ex hoc capite conſuetudo induci non potuit, quæ oritur ex tacito conſenſu populi. Et quia etiã de tempore non conſtat, quod eſt neceſſarium ad inducendum cõſuetudinem,de quo etiam per doc.in dictis locis. Et ꝓpter hoc etiam minus probatur præſcriptio, per quam non acqui-
11 ritur † ſeruitus habens cauſam diſcontinuam, ſicut iſta: niſi ex curſu tanti temporis,cuius initij memoria non ſit in cõtrarium,ſm̃ gl.& doc.in l.ſeruitutes.ff.de ſerui.& in l.2. C. eo. & in l.1.§.ductus aquæ.de aqua plu.ar. de quo tempore nõ cõſtat.& minori tp̃e etiam alia rõne non potuit præſcriptio currere:quia cum illi de Sanallo non ſint paſsi,ſed cõtradixerint, ſine illorum patientia non potuerunt illi de Fundo eſſe in
12 † quaſi poſſeſsione, ut traditur in l. 1. & 2. C. de ſerui.& ſine qua poſſeſsione præſcriptio non procedit.l. ſine poſſeſsione. de uſucap.Et ꝓpea etiam non ſufficit iſto caſu allegatio tituli,ex quo non probatur quaſi poſſeſsio 10.anno. quæ (ut dixi) quæri non poteſt ſine patientia aduerſarij,de qua non cõſtat,ſed contradictione.& ſic iſto caſu non poteſt hr̃e locũ illud quod dicit Bar.in d.l.ſeruitutes. & in l.1.§. fi. de aqua plu. ar.& doc.in l.ſi certis annis.C.de pac.Concludo igit̃,& conſulo partes d.iudicis fore,& eſſe in pronunciando,& declarando, nullũ ius competere hoĩb. de Fundo in aliqua parte anni incidendi ligna,& buſcandi in bonis propriis,& affictitiis hominum de Sanallo,poſitis intra terminos,& confines,de quibus in laudo lato inter dictas partes.Item dico, & cõſulo partes ab expenſis eſſe abſoluendas. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Forum originis voluntate,vel alio modo amitti non poteſt.*

2 *Ciuis in loco originis munera ſubire tenetur, quamuis alibi habeat incolatum,& domicilium habitationis.*

3 *Ciuis originarius ex domicilij mutatione, priuilegia, quæ ciuibus conceduntur,non perdit.*

4 *Forum originis concurrens in perſona eiuſdem, cum foro domicilij,vel incolatus,præualet necne.vide num.8.& 11.*

5 *Ciuis,qui a loco originis in alium cum omnib. bonis ſe tranſtulit, ad munera perſonalia vel mixta in loco originis non tenetur,municepſque eſſe deſinit.*

6 *Municeps non eſt,qui omnia munera,ſcilicet patrimonialia,et perſonalia non ſuſtinet.*

7 *Repræsaliæ concedi non possunt ei, vel ad eius commodum, qui licet ciuis sit, municeps tamen non sit: & conuerso, concedi nõ possunt contra eum. & vide num. seq.*

9 *Subditi propriè dicuntur, qui ratione domicilij subditi reperiuntur.*

CONSILIVM CXX.

VIDERETVR fortasſis prima facie dicendũ, ciui origine Placentino potuerint repræsaliæ cõcedi, quãuis iã annis 25. alibi cũ oĩb. bonis transtulerit domicilium, & munera in loco originis non subierit, nec subeat de præsenti. Qm̃ forum
1 †originis retinet, quãuis alio domicilium transtulerit & incolatũ: quia voluntate vel alio modo perdi, vel amitti non pōt. l. assumptio. in prin. ad muni. l. origine. & ibi gl. C. de munici. & origi. lib. 10. ẽt si locus originis esse vilissimus. l. fin. & ibi no. eo. ti. & hoc nõ tm̃ quo ad temporalia sed etiam quò ad spiritualia. c. 3. de tẽpo. ordi. lib. 6. & per Abb. in c. 1. de fo. compe. Quod etiam procedit, quãuis in d. loco originis per se vel aliũ munera nõ subeat: quia licet ex hoc desinat esse mnniceps, ciuis tñ propriè remanet ꝯm Bar. in l. 1. col. pen. ad muni. Propte
2 rea† munera personalia in loco originis subire tenetur, quãuis alibi habeat incolatum, & habitationis domicilium, ꝯm Bart. in l. assumptio. §. 1. probatum in d. l. 1. 2. & fi. C. de munic. & origi. & no. gl. in l. ciues. C. incolis, eo. li. aut igitur nõ fuit vocatus ad dicta munera in loco originis, & sibi nõ potest imputari: quia per eum nõ dicitur stetisse. l. fi. §. 1. quorum lega. aut requisitus fuit contumax, & adhuc potuerunt sibi concedi repræsaliæ, ꝯm Bar. in trac. repræsal. in 2. q. 4. q. prin. vbi concludit, ꝙ ciui nõ facienti factiones potest ciuitas denegare repræsalias, per l. sed si prætorem. §. sed si dum decreto. ex quib. cau. maio. sed vbi ciuitas taceret, hoc aliàs ei opponere non posset, arg. l. 2. C. de iure emphy. cũ ibi no. & in l. 2. cum gl. si ager vecti. vel emp. pet. & in hoc differt ciuis ab incola, ꝯm eum: qa sola voluntate perficitur obligatio inter ciuẽ & ciuitatẽ, quæ mutari non potest. d. l. assumptio. & subdit, ꝙ ille, qui petit repræsalias vt ciuis, debet probare se ciuem. Secũdo præmissa cõ-
3 firmantur: quia† ciuis originarius ex mutatione domicilii nõ perdit priuilegia, quæ ciuibus conceduntur, vt no. gl. in d. l. pe. de sena. & Bar. in l. fi. §. idem rescripserunt. ff. ad muni. inquantum vult, ꝙ mulier, quæ nupta est extra locũ originis suæ, nõ desinat esse ciuis originis, quo ad commoda, & fauores, dummodo per id nõ separetur a seruitiis viri, & propterea, ꝯm eũ, gaudebit statutis ciuitatis, vnde est oriunda. Tertio facit: quia
4 †quotiescunq; in persona eiusdem concurrit forum originis, & forũ domicilii, vel incolatus, forum originis præualet, & ꝓfertur. l. libertus. §. præscriptio. ad munici. & no. gl. in d. l. 1. C. de munici. & origi. li. 10. & in d. l. ciues. Ergo in casu nostro dẽt attendi magis locus originis, quam domicilii, & habitationis. Facit ẽt: quia cã naturalis ꝓfertur accidentali. l. qui hẽt. in prin. de tute. & maximè qñ cã naturalis & accidẽtalis nõ repugnãt, licet repugnẽt effectus earũ, vt ibi per Bar. sed ꝙ quis ciuilitatẽ naturalẽ retineat, & accidentalẽ de nouo acquirat, non repugnant. d. l. 1. & 2. C. de muni. & orig. & no. in d. c. ciues. ergo quo ad effectũ, de quo quærimus, ciuilitas originalis ꝓualet. Sed tñ præmissis non ob. contrariam sententiam veriorem ar-
5 bitror: nã† ciuis iste originarius, qui in loco originis bono nõ hẽt, vt in puncto præmittitur, sed ad alium locũ cum oĩb. bonis se transtulit, non tenetur in loco originis ad munera patrimonialia, nec ad mixta: sed ab illis ipso iure se liberauit transferendo alio incolatũ cũ bonis, ꝯm Bar. in d. l. assumptio. §. 1. & & Bal. in d. l. 1. C. de municip. & origi. & probatur in l. 1. C. de mulieri. & in quo loco, & ibi plenè no. per oẽs li. 10. Quamuis igitur ciuis sit loci a quo originẽ ducit, & ad honores & munera personalia ibi trahi possit, per allegata in contrariũ: municeps tñ esse desiit, ex quo in originario loco alia munera patrimonialia videlicet & mixta cũ aliis ciuib. nõ subit: sed ab illis ipso iure se liberauit, vt dixit, transferendo aliò domicilium cũ oĩb. bonis, prout iure permittente facere potuit. l. domiciliũ, & ibi Bar. ad muni. & per eũ in d. l. assumptio. §. iuris prudentib. & probatur in d. l. 1. 2. & fi. C. de muni. & origi. Ad hoc ergo, vt quis municeps dicatur, non sufficit, ꝙ munera subeat personalia in loco, sed necesse est, ꝙ oĩa alia munera ẽt faciat. d. l. 1. in prin. ad muni. & hoc est, quod voluit Bar. in d. l. 1. col. pen. dũ concludit, ꝙ ille, qui munera non sustinet, municeps nõ appellatur: quia repugnat allusio vocabuli, quamuis ciuis
6 propriè dicatur. †intelligit ergo, ꝙ ille, qui nõ subit omnia munera, & sic ẽt patrimonialia & mixta nõ dicatur municeps: qa si ciuis est propriè, vt ipse dicit, ad personalia munera vocatur, & compellitur: vt superius dixi, & tñ dicit illũ non esse in municipẽ: & hoc, qa ab aliis munerib. ipso iure & iure permittẽte se liberauit, & ꝑpea qa oĩa munera cũ aliis nõ subit municeps dici nõ pōt, vt probatur in d. l. 1. in prin. ibi, vt munera nobiscũ facerent & c. perinde ac si diceretur, vt oĩa munera, qa inde finita æquipollet vñi. l. si plurib. in prin. de leg. 2. & ibi not. Cũ ergo ciuis iste origine Placentinus desierit esse municeps ciui
7 tatis Placentiæ, ex hoc† infero, ꝙ ei seu ad eius cõmodũ nõ potuerunt cõcedi repræsaliæ, per no. ꝑ Bart. in d. trac. repræsalia. in 2. q. 9. q. prin. vbi cõcludit, ꝙ repsaliæ cõcessæ ꝯ Florentinos nõ potuerũt exerceri ꝯ ciuẽ Florẽtinũ habitãtẽ alibi, si non subit munera in ciuitate Florẽtiæ, per se, vel aliũ: quia municeps nõ est. d. l. 1. in pri. ad munic. & idẽ tenet Bar. in l. prouinciales. de verb. signific. & per Bar. & Pau. de Cast. post antiquos in l. si eadem. de off. assesso. & Imo. in rub. sol. mat. & ibi Alex. in 3. col. q. dicit, hanc opi. esse comm. & alii idẽ tenent in locis ibi allegatis per eun. & sic quamuis ẽt ciuitas originis taceat: alius tñ id est ipse captus poterit allegare, ꝙ munera non subiit, & ꝙ municeps esse desiit, & idem opponere poterit ciuitas domicilij habitationis vendicando, vel suum ciuem captum defendendo: iuxta no. per Bar. in l. j. §. per hanc. de rei ven. & in l. de iure. in prin. ad muni. Nec ob. ꝙ sit propriè ciuis, vt dicit Alex. quia nudum nomen ciuilitatis sibi nocere non debet, ar. l. 2. §. sed si sint sui. ad Cert. ꝯm Bal. in rub. C. si a non cõpe. iud. Nec ob. si dicatur, ꝙ immo non est nudo noĩe ciuis, cum ibi possit conueniri, si ibidem reperiatur: & ad munera personalia ibi etiam trahi possit. Quia ex quo ab illo loco se subtraxit, inquantum potuit, & quantum in eo fuit, debet excusari, ar. l. mulier. §. pe. de cond. instit. & eius, quod no. Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. de condi. & dem. dum concludit, ꝙ filia, cui fuit per patrem dos assignata in testõ, vel inter uiuos cõtinebitur sub statuto excludente filiam dotatam: quia quàmuis ante matrimonium propriè dotata non dicatur. l. fi. C. de do. ante nup. Statis tñ dotata dici pōt, ex quo pater in eã actũ dotandi exercuit, quantum in eo fuit. d. §. pe. Similiter non ob. ꝙ in eo loco originis munera personalia teneatur subire: quia per hoc tm̃ municeps non remanet, quia oportet oĩa munera illum in ciuitate subire ad hoc, ut municeps dicatur: sicuti dixi superius. & quamuis quidam nouissimi in d. rub. sol. matr. ad hoc aliter rñdere conent, rñsionẽ tñ eorum non refero: quia non est vera, nec ad propositum: & quia præcedens ueritatem continet: sicut igitur ciuis originarius, qui cum oĩb. bonis ab originali domicilio recessit, etiam si ciuitas originis taceat, nõ pōt pro repræsaliis capi ea rõne: quia oĩa munera in dicta ciuitate non facit: sic eadem rõne ei, & pro eo non potuerunt repræsaliis concedi: & quilibet extraneus, cuius intersit, de hoc poterit conqueri: quia non dẽt petere posse, cuius contrariũ non esset postulaturus. l. pe. C. de sol. l. si ea lege. C. de vsur. quẽadmodum uidemus, ꝙ sicut contra incolam, qui munera non subeat, repræsaliæ non conceduntur, nec exercentur ꝯm Bar. in d. trac. in 1. q. prin. sic ẽt pro eodẽ incola non sustinenti onera non pñt, nec debent concedi, ꝯm eundẽ ibi in 1. q. 4. q. prin.
8 Secundò † pro hac parte facit, quia in isto cõcurrit duplex domicilium, s. originis & incolatus. Si ergo quærimus, quod ꝓualeat, & quod in proposito magis attendi debeat, recurrendum est ad ea, q̃ no. ponit Bal. in l. cũctos populos. in repetitio. Paduana, col. 4. super verbo, Chrianorum. qñ in una, eademq; ꝑsona concurrit domicilium originis, & incolatus: ut puta, qa Placentinus origine habet incolatũ hic Paduæ. primò arguit, ꝙ debeat appellari Paduanus, per illum tex. & per l. prouinciales. de uer. sig. & l. si eadẽ. de off. assesso. & l. 1. §. bestias. de postu. & ad hoc allegari possent oĩa iura, q̃ uolunt, ꝙ magis attẽdatur causa accidentalis, q̃ naturalis. In contrariũ tñ allegat, ꝙ appellari debeat Placentinus: eo ꝙ debemus hẽre respectu potius ad qualitatem naturalem, seu naturam, quam ad accidentalem; quia, quod naturaliter dicitur, magis propriè dr̃. l. qui

habet.

habet.de tute.l. fin. C. de his qui veni. æta. impetraue. l. filio quem pater.de lib. & posth.& de condi.& demon.l. fideicommissum. Tertiò ēt allegat, ꝙ vtrumque domicilium attendi debeat, qa idem iuris esse uidetur de origine,& de domicilio. l.1.C.ubi de cri.agi opor.demum soluit Bal. quòd aut loquimur in materia indifferenti,& attendatur utrũque forum.d.l.1.& probatur in l.3. de off. præsi. Aut in materia differenti, & tunc aut ratio subiectæ materiæ cõcernit originē, & importat originem,arg.d.l.qui hēt.cum similib.aut concernit domicilium,& importat domiciliũ.d.§.bestias.cũ concor.Qualiter autē hoc cognoscatur,an materia sit differens, uel indifferēs, & quid concernat, idē Bal.distinguit,ꝙ aut in actu,de quo agitur,persona consideratur in se, id est pp se, & importat originem. Exēplum,dicit statutũ,si qs offenderit Placentinũ &c. Aut cõsideratur extra se, id est, qa consideratur accidēs in psona magis,quã ipsa persona. Exemplum,si imponatur collecta,quæ imponitur personis pp res, uel si indicantur repræsaliæ, quia etiam simile onus imponitur personæ pro rebus, et non arctat meros originarios : quia isti non tenentur ad talia,nisi in subsidium,ut l.neminē.C.de sac.san. eccl. & hãc doctrinã Bal.etiam refert & sequitur d.Marianus in c. fi. de for. compe.ver.quintò principaliter quæro &c.& Fel. ibi in fi. pe. char.ver.in gl.pe.&c.& d.Io.Bap. Caccialupus in repe.d.l. cũctos populos. in 20.char.Ad propositum igitur, cũ velit Bal. ꝙ vbi agitur de repręsaliis contra aliquos indicendis, psona dicatur considerari extra se, & ꝙ consideretur accidens in persona magis, quam ipsa psona, & ppea, ꝙ merus originarius non includatur. Sic in concedendis repræsaliis alicui, merus originarius non dēt audiri, qa similiter hoc casu persona considerari dēt extra se,id est accidēs magis esse dēt in consideratione,quã ipsa persona. Et quãuis Bal.loquatur de repręsalijs passiuè, idē tñ est de repræsaliis actiuè,de quib. agimus. Quia sicut non conceduntur contra originarium nõ sustinentē onera,ꝭm Bar.in d. 2.q.7.q.prin. & alios in locis præall'e. & iõ in his persona dicitur considerari extra se,& pp accidens principaliter. sic ēt non conceduntur nec concedi debent,ei vel pro eo,qui non sustinet onera,ꝭm eundem Bar.in d.1.q.4.q.prin. & ppea,quia in illis concedendis hr̄ respectus, vtrum ille, qui petit,& instar,vt concedantur,oĩa munera subeat,vel non, minus hoc casu,quã in illo, de quo loquitur Bald. persona venit consideranda extra se,& magis pp accidens,quã pp personã, & ꝯñr locus originis quantũ ad effectum,de quo agimus,non debet attendi: sed locus domicilii,& incolatus. & ista ratio,ni fallor est concludens & vera. Et confirmatur: qa in dubio habetur respectus magis ad domicilium habitationis, quã ad domicilium originis,ꝭm gl.in c.statutum.§.cum verò.in ver.vnã dietam,de rescr.in 6.& facit gl.in c.psenti.de pb. in 6. & vtrobique infert Domini.repræsalias concessas contra certos homines intelligi de subditis rõne domicilii tm̃: & hinc est † ꝙ
9 subditi pprie dicuntur, qui rõne domicilii reperiuntur subditi,ꝭm gl.in cle.1.de for.compe.in fi.ver.subditos. cum qua ibi transeunt omnes.& Abb.in c.pe.& in c.proposuisti.eod.titu. Superest est nunc ad allegata in contrarium respondere. Non ob.igitur in primis, quòd forus originarius sit immutabilis, quia sicut hoc non sufficit, quantum ad hoc, vt merus originarius capi posit, si ibi omnia munera non subit: sic non debet sola origo sufficere,vt ei,& pro eo posint concedi repræsaliæ, qa,ut fuit dictum, nõ debet posse petere, quod non esset postulaturus contra se.d.l.pe.C.de sol.pterea quãuis ciuis remaneat,municeps tamen esse desinit.d.l.1.in prin. & ibi Barto.in pe.col.Ad hoc ergo, vt indicantur, vel concedantur repræsaliæ,non sufficit aliquem ostendere esse merè originariũ, sed oportet ostendere, illum esse municipem,vt pbatur ex pdictis.& hoc, quia persona consideratur extra se,id est magis pp accidens in persona,videlicet pp ipsa munera, ideo mera origo circa prædicta non debet attendi,sed locus habitationis & incolatus,in quo munera subeat,ꝭm Bal.& sequaces in d.l. cunctos populos. Non ob. ēt quòd in loco originis teneatur subire munera personalia,per ea,quæ hñr in l.assumptio.§. 1. cum concor.Quia hoc non sufficit ad hoc, vt municeps dicatur,sed,vt, dictum est, necesse est, quòd oĩa munera, & sic ēt patrimonialia faciat,& mixta.d.l.1.in prin. dum de munerib. loquitur indefinitè.Et probatur clarè ex no.p Bar. ibi col. pe. & in d.tracta.in q.parte.inquantum vult,quòd municeps esse desinat,qui nõ sustinet onera,quãuis propriè ciuis remaneat, & ppea, ꝙ pro repræsaliis detineri non posit rõne originis tm̃,& sic præsupponit illũ ad onera personalia teneri, ex quo dicit,illum esse ciuem pprie,vt habetur in d.l.assumptio. §.1. & tamen illum negat esse municipem,& hoc non alia rõne,nisi quia ad reliqua munera non tenetur. Nõ. n.personalia sunt in consideratione per se, quia ab oĩb. onerib. transferēdo alio domicilium, se exemit, quantum in eo fuit, & ideo ex quo fecit,quicquid potuit,vt ab originali domicilio, & eius oneribus se liberaret, non debet etiam quo ad commoda, vt municeps tractari.Non ob.ēt,quod vult Bar.in d.tract. in 2. q.4. q.prin.dum concludit,ꝙ pro ciue originario,qui sit etiã contumax in soluendo collectas,possunt cõcedi repræsaliæ, quia non loquitur Bar.de illo, qui aliò transtulit domiciliũ cũ oĩb. bonis,sed de illo,qui in loco originis domicilium habebat,uel saltē bona,quamuis domicilium haberet alibi,et sic de illo, q in dicto loco oĩa munera pstare tenebatur, sed in pstãdo tm̃ erat contumax: & per consequens de eo, qui de facto tm̃, & non de iure municeps non erat. Quia per solam contumaciã in soluendo verè municeps esse non desijt ipso iure,ex quo de iure ad collectas compelli poterat,et iõ de tali contumacia extraneus non põt opponere,si ciuitas taceat, qa de iure tertii, et sic ciuitatis nõ põt tertius opponere, qñ non est ipso iure exclusiuum iuris petentis,quo casu loquitur.l.2.cũ gl. si ager vecti.vel emphy.peta.iuncta.l.2.C.de iure emph. quam Bart. allegat in loco prædicto,& in l.2.de exce.rei iudi.sed nos loqmur qñ ipso iure fuit liberatus a munerib. patrimonialib. & mixtis,& non ob.contumaciam,sed iure permittente.sicut cõtingit,qñ a loco originis cum omnib.recessit,vt habetur in d. l.rescripto.§.j.& per Bal.in d.l.j.C.de municip. & origina. & probatur in l.j.& ibi no.C.de mulie.& in quo loco.li.10.& pterea isto casu quilibet,cuius interest,põt opponere, ꝙ municeps esse desiit,ex quo ipso iure exclusiuum iuris ipsius petentis,vel impetrantis repræsalias:ut per Bart. in d.l.2.de exce.rei iu.& hac rõne,si iudicatur contra aliquos,non pñt exerceri contra meros originarios non facientes munera in loco, ꝭm Bar.in loco præallegato:quia tales, & ēt ciuitas domicilij pñt opponere, ꝙ desierunt esse municipes loci originarii, & sic de iure dicti loci: quia est ipso iure exclusiuum iuris agentis,prout etiam superius fuit dictum latius. Non ob.insuper, ꝙ meri ciues originarij non perdant priuilegia cõcessa ciuib. ꝭm Bar.in l.fi.§.idem rescripserunt, ad muni.quia hoc non negatur: qm̃ ciues propriè remanent ꝭm eundem in d. l. 1.col. pe.sed alicui,neque contra aliquem conceduntur repræsaliæ, ex hoc tm̃,quia sit ciuis:sed quia est municeps,& sic, quia oĩa munera subit,secundùm doc.in d.locis,& maximè,ꝭm Bal.& & sequaces in d.l.cunctos populos.& ppea cum desinat esse municeps ille, qui cum omnib. bonis aliò transtulit domicilium,ꝭm Bar.in d.pe.col.ei,& in eum repræsaliæ concedi non
10 pñt.Non † ob. ꝙ magis debeat attendi forum originis,quàm domicilii,qñ datur concursus.l.libertus.§.præscriptio.cũ cõcor.quia illud procedit,qñ agitur de munerib.personalib.quę significant originem;quia in eis persona consideratur in se,id est pp se.Sed ubi agitur de represaliis alicui concedendis, uel aliquibus indicendis,persona consideratur extra se:id est consideratur accidens in persona, cuius occasione conceduntur repræsaliæ actiuè,& passiuè,ꝭm Bal. in loco præallegato. Et per hoc rñdetur etiã ad.l.qui habet,in prin. de tute. & ad no. per Bart.ibi,& ad pdicta sic etiam rñdet d.Io.Bap.in d.l.cunctos populos.in loco præallegato.Ex quib.tandem concluditur,ꝙ huic ciui origine Placentino, qui alio iamdiu cum oĩb. bonis domiciliũ transtulit,& qui municeps in totũ esse desiit, non potuerũt de iure cõcedi repræsaliæ in ciuitate Placentiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Minæ potentum, vel superioris quando inducant iustum metum & quando concurrit timor reuerentialis.*
2 *Metus iustus propter infamiam facti non inducitur.*
3 *Officium iudicis quando competat metum passo, & quid si iurauit,& vide nu.27.*
4 *Minæ subsequentes inducunt iustum metum, quando præcessit factum atrox, puta relegatio.*

Rex

5 *Rex licet habeat iuſtum titulum, in aliquo poteſt dici tyrãnus.*
7 *Metus amittendi dignitatem & commodum ſui, & ſuorum, dicitur iuſtus, pluſquam amiſſio lucri.*
8 *Indignatio magni principis dicitur atrox pœna.*
9 *Præceptum ſub pœna indignationis importat priuationẽ feudi & in clerico beneficij.*
11 *Metus amittendi ſpem lucri quærendi, dicitur iuſtus.*
11 *Epiſtola plenè probat intentionem ſcribentis, ſi appareat eius manu ſcripta, vel ſigillum habeat.*
12 *Metus tanquam difficilis probationis probatur ex indicijs, & ex epiſtola tertij, alijs concurrentibus.*
13 *Literæ habentis poteſtatem legis condendæ habent vim legis.*
14 *Renunciatio etiam metu facta, ipſo iure valet regulariter. quod limitatur nu. 24 & 26.*
15 *Iuramentum operatur, vt contra actum metu geſtum veniri non poſſit, niſi obtenta abſolutione.*
16 *Et relaxari debet tantùm, quando metus eſt iuſtiſſimus.*
17 *Proteſtatio clandeſtina in actu pendente a voluntate duorum, nihil operatur.*
18 *Proteſtatio tollitur per actum contrarium ex interuallo cum alio celebratum.*
19 *Epiſcopus propria authoritate ſe transferens ad aliam eccleſiã vtraque priuatur, licet primam, ſed inualidè renunciauerit.*
20 *Mandatum ipſo iure vitiatur propter iuſtum metum.*
21 *Procuratoris conſtituti propter iuſtum metum reuocatio, etiã non intimata tenet.*
22 *Iuramentum de habendo rata geſta per procuratorem, intelligitur durante mandato, & tollitur per præcedentem proteſtationem.*
23 *Renunciatio epiſcopatus admitti non debet, etiam ſpontanea, niſi ex iuſtis cauſis.*
25 *Proteſtatio clandeſtina quando vitiat actum ſequentem contrarium pendentem a voluntate duorum.*
28 *Metus non purgatur durante eadem cauſa, & tunc proteſtatio non tollitur per actum ex interuallo.*
29 *Dictum ſupra numero 19. limitatur, niſi per iuſtum metum ſe transferat.*
30 *Præſumptio delicti eſt euitãda, vbi alia coniectura capi poteſt.*

CONSILIVM CXXI.

QVIA principalis qō pendet ab hoc præſertim, an iuſtus metus ꝓbetur ex his, q̄ in themate deducuntur, iō de hoc prius videndũ eſt. Et prima facie videtur dicendũ, ꝙ de iuſto metu conſtare non dicatur. Quia licet dici ſoleat, ꝙ minæ potentum inducant iuſtum metum. l. fi. ff. quod me. cau. & not. gl. & doct. in l. metũ. C. eo. cũ concor. hoc tñ verum eſt ex qua
1 litate perſonarũ minantium, quia † ſi ſolẽt ſæuire poſt minas, cauſant iuſtum metum: aliàs minæ non excuſant, ſm Abb. in c. 1. de off. deleg. in 2. no. per no. per Bart. in d. l. metum. & in l. ad inuidiam. eo. tit. & per Imo. in c. cũm matrimonij. de off. deleg. & ex hoc infert ad propoſitum, ꝙ ad hoc, vt minæ, vel terrores mariti, vel p̄lati inducant iuſtum metũ in vxore, vel ſubdito, debet diſtingui modo prædicto: & ſic dẽt intelligi & limitari, quod legitur & no. in l. 1. §. quæ onerandæ. qua. re. ac. non detur. & ſic præciſè loquitur Abb. de minis ſuperioris erga ſubditum. & idem tenet Abb. in c. 2. quod me. cau. poſt no. ubi cõcludit, ꝙ rogamina, & verba comminatoria regulariter nõ inferunt iuſtum metum, q̄a metus conſiſtit in atrocitate facti, d. l. metum. & d. l. ad inuidiam. Iſtud, dicit ipſe, fallit in tyranno, qui ſolitus eſt ſæuire in eos, q̄ non parent rogationib. & pari rõne qñ minas ad effectum perducunt. & hoc idẽ dicit Bald. in d. l. metum. nam, ſm eum, minæ ex qualitate perſonæ ꝓbant iuſtum metum, vt quia eſt potens, & cõſueuit illas deducere ad effectum, & ſicut illa duo requirit copulatiuè, & iſtud ẽt videtur de mente Bar. in l. 3. ff. ex quib. cau. maio. vbi dicit, ꝙ ex minis infertur iuſtus metus, qñ ſunt illatæ a perſona veriſimiliter timenda: vt a quodam tyranno. l. Fulcinius. §. 1. ex quib. cau. in poſ. ea. vel ab alio hoīe peſtilentioſo. l. 1. C. ſi quis Impera. maledixe. & ſic põderat ẽt Bar. qualitatem potẽtis minantis: vt quia ſit tyrannus, ꝙ non eſt dicendum de Chriſtianiſsimo Rege. Et ꝑpea videtur, ꝙ ex minis ſimpliciter ab eo illatis iuſtus metus non dicatur ꝓbari: niſi ẽt probetur, ꝙ ſolitus eſt minas exequi, ẽt qñ p̄cipit & mandat aliquid iniuſtũ. nec. n. ſufficeret probare ſimpliciter, ꝙ minas cõſueuerit exequi, quia poteſt eſſe, ꝙ hoc facit iuſtè: ſicut qñ comminatur aliquid ex iuſta & legitima cauſa, vt colligitur ex no. per Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. de ope. no. nun. in 8. q. vbi concludit, ꝙ ad hoc, vt quis per metum dicatur non appellaſſe, non ſufficit, ꝙ iudex cõſueuit hoīes incarcerare, quia hoc poſſet facere iuſtè, & ſic non eſſet iuſta cā timoris. l. quid ſit fugitiuus. §. 1. de ædil. edic. nã iuris executio nõ habet iniuriam. l. iniuriæ. §. 1. de iniu. & l. 3. in prin. quod met. cau. & declarat ẽt Io. An. & alij, in c. cũ dilectus. quod me. cā, cauendũ dñt, ꝙ cõminatio excõicationis non cauſat iuſtum metum, qñ fit ex iuſta cauſa. Ad hoc ergo, ut ꝓbatio cõcludat, ſm Bar. eſt neceſſe ꝓbare, ꝙ cõſueuit incarcerare contra ius: ita ergo & in caſu noſtro dicendum videtur. ¶Sed ẽt dato, ꝙ minæ inducerẽt iuſtum metũ, hoc tñ procedit, & habet locum, qñ ex illis cauſatur metus mortis, vel cruciatus corporis, l. ĩterpoſitas. C. de tranſac. & in l. 1. §. fi. cum plurib. ſeq. & pręſertim in l. metum. la 2. quod met. cau. & c. cũ dilectus. eo. tit. tunc. n. dr̄ metus, q̄ cadit in virum conſtantem, & conſtantiſsimum, vt in dictis iurib. Ex literis aũt regis minatoriis, de quib. in themate, non videtur, ꝙ talis metus ingeratur, quia non minatur mortem, neque corporis cruciatum, ſi non fiat renunciatio epiſcopatus Placentini, ſed ſolũ per literas ad Reuerendiſs. Legatũm Rothomageſem deſtinatas cõminatur, ꝙ Reuerendiſs. Epiſcopus cum vniuerſa eius familia priuabitur oī honore, & cõmodo regio, q̄ priuatio corpus non afficit, neq; infert damnũ pecuniarium, ſed ſolũ aufert lucrum, & ideo quãuis timor amiſsionis patrimonii diceretur iuſtus. d. c. 2. quod met. cau. ſecus tñ videtur, quando ſolũ timetur amiſsio lucri, q̄a ubi quis amittit ſpecie lucri, non dr̄ dãnum pati. l. Proculus. de dam. infec. Nec ob. ꝙ talis priuatio ſequi non poſſet ſine infamia dictæ familiæ: quia ex quo ſequi non poterant ex iuſta cauſa, non pote
2 rat dici infamis ĩfamia iuris, ſed facti dũtaxat. † & ꝑꝑ quã infamiã facti nõ inducitur iuſtus metus. l. nec timorẽ. in prin. cum gl. ff. quod met. cau. & ſimiliter obſtare nõ videtur minor metus, quã mortis, vel cruciatus corporis, facit ꝙ ſuccuratur officio iudicis: quãuis ceſſet actio, qđ metus cauſa, vt no. in d. c. cũ dilectus. per gl. & doc. & ꝑ Bar. in l. 1. §. quæ onerãdæ. qua. re. ac. nõ de. ꝑ illum tex. cũ gl. & per doct. in d. l. interpoſitas, quia non videtur iure cautum, ꝙ metus conſiſtens in amiſsione lucri dicatur iuſtus, ẽt quãtum ad iudicis officium implorãdũm, ſed ſolũ qñ ſubeſt timor dñi. Præterea vbi non ſubeſt timor mortis, vel cruciatus corporis, ſm gl. & doc. in dictis lo
3 cis, ceſſat actio, qđ metus cauſa. † & ceſſat ẽt iudicis officium ſi quis in actu p̄ſtitit iuramentum, ſicut in caſu noſtro inuenitur p̄ſtitũ, ſm d. Abb. no. in c. cum dilectus, ꝑ illum tex. & ꝓpterea ſm eum, illud, qđ ibi dicitur in gl. videlicet, ꝙ ꝑꝑ minorem timorem officio iudicis ſuccurritur metũ paſſo, habet locum, ſi ille non iurauit, ſi aũt iuramentũ interuenit, aliquod remedium iuranti dicto caſu non cõpetit, & hoc ẽt voluit Rot. deci. 463. inci. Dubitatur, an valeat &c. vbi concluditur, ꝙ reſignatio iurata beneficii ꝑꝑ liberationẽ fratris incarcerati nõ valet, & debet caſſari ita demũ ſi ꝓbetur, ꝙ niſi clericus renũciaſſet, fratres, & parentes ſui fuiſſent in carceribus mortui. Nec ẽt ex primis literis regiis directis magno magiſtro in Italia de metu ſufficienter videtur conſtare, quia non requirit, ꝙ d. ep̄s renunciet, ſed ꝙ relegetur diocœſi Aſtenſi. hæc aũt relegatio fuit pœna tranſlationis impetrata abſque eius licentia, non aũt ſic factũ fuit, ut renunciaret, & patet ex literis regis, ꝑ quas reuerendus d. ep̄s fuit reſtitutus: & ſir̄ cõminatio de ſuſpendendo illum ab officio ſenatorio, & de incarcerando, non tendit, ut renunciatio ſequatur, ſed facta fuit in pœna cõtumaciæ & inobedientiæ, in non eundo intra terminum aſsignatum ad locum relegationis, & ꝑpea talis cõminatio facta ad vnũ effectum, de quo ſupra, porrigitur ad aliũ. l. at ſi quis. §. plerique. de religio. & ſumpti. fune. quinimmo non ſolũ iuſtus metus non videtur probatus ꝑ p̄dicta: ſed conſtare videtur & ꝓbari de libera, & ſpontanea ceſsione ex literis Papæ, qui atteſtatur hanc ceſsionẽ ſponte & liberè fuiſſe factam, & cui in hoc creditur, ꝑ no. in cle. 1. de prob. & ibi in ſpecie dicit Pau. & Imo. ꝙ ſi Papa narrat renunciationẽ eſſe factam corã

ſe

se per procuratoré, ꝙ probatur, illum fuisse ꝓcuratoré: idem ergo, si dicat illam fuisse liberam, & spõtaneam, & ꝓbatur ex no. ꝑ doc. in c. nonnulli. §. 1. de præscr. & in c. cum a nobis. de rescr. ¶Sed tñ ꝑmisis non ob. contrarium proculdubio puto verius. Nam Rex Christianissimus audita trãslatione facta de reuerendo d. epõ Astensi ad ecclesiam Placentinam, absq; eius licentia, adeo hoc ægrè tulit, quòd ꝑ suas literas ad dictũ magistrum generalem iussit eum relegari in diœcesi Astensi cum cõminatione, quòd si ad dictum locũ intra biduum non accederet, in carceré detruderetur, & ab officio Senatoris suspenderetur, idq; effectũ est, quia igitur dicta relegatio species est carceris & seruitutis. l. Titio centum. §. Titio centum. de condi. & dem. & l. 2. de lib. ho. exhi. & sic, q̃a ꝓcessit factum atrox. d. l. nec timoré. infra, qđ me. cau. & per Bar. in l. de pupillo. §. si
4 quis ipsi ꝑtori. de ope. no. nun. † minæ subsequentes inducũt iustum metum, vt est casus, & ibi no. oẽs in l. metum. C. quod me. cau. & per hoc tollitur primũ contrarium, dum dicebatur, quòd minæ potentis non sufficiunt, nisi ꝓbetur, quòd illas solitus sit exequi, quia id locum habere põt, qñ minæ solæ ꝓcesserunt, sed secus est, vbi ad actum est deuentũ, q̃a ex quo iniustè est passus, iuste timuit ne sibi contingeret deterius. d. l. me-
5 tum. & ꝓsertim hoc verũ est: quòd † quãuis rex iustum hẽat titulum. in hoc tñ actu tyrannus põt dici, ẜm Bar. in trac. de tyrannide. ver. octauò q̃ro &c. vbi declarat, quòd qui habet iustum titulum ex parte exercitij, tyrannus põt dici, & ideo eius minæ, tãquam cuiuslibet tyranni, iustè potuerunt timeri: maximè cum iam iniustã incœpisset sæuire: hoc est resoluendum d. epm relegare, quia satis ex hoc dicitur cõstare, quòd minas ad executionem ꝓduxisset, ut in regula, semel malus, de reg. iur. in 6. Præterea dum dicitur, ꝙ solæ minæ potentis iustum nõ arguunt metũ, si aliud non ꝓbetur: illud est verũ, si ꝑ illũ
6 cui minatus est, reuerentia non debeatur. † Sed ubi illi debetur honor & reuerentia, si ẽt accedunt minæ, ex his oĩb. iustus inducitur metus, ẜm Bar. ꝓpriè in terminis nostris in d. l. 1. §. q̃ onerandæ. qua. re. ac. nõ detur. Nã dũ gl. ibi vult, ꝙ clericus, qui renunciat ꝑbendæ metu & reuerentia epi, vel mulier hypothecæ metu mariti põt reuocare: hoc intelligit Bar. & Ang. qñ minæ ꝓcesserunt, & sic, ẜm ꝑdictos, metus reuerentialis, si ꝓcedunt minæ, dr̃ iustus absque eo, ꝙ ille, q̃ minatus est, exequi minas solitus sit, ꝙ patet, quia volunt, ꝙ solus metus reuerentialis non sufficiat, nisi ꝓcedant minæ, vel verbera. Cũ ergo differentia nõ faciãt hoc casu inter minas, & verbera, sufficit, de minis constare, absque dicta alia ꝓbatione, sicut sufficiet de verberibus ꝓcedentibus apparere. d. l. metum. & idẽ vult ẽt Imo. & alij, in c. cãm matrimonij. de off. deleg. & d. An. in c. cũ virum. de regula. & Bar. in d. l. ad inuidiam. C. qđ me. cau. cum cõcor. de quib. ꝑ Alex. in d. l. interpositas, & in l. si cũ dotem. §. eo autem t p̃e. ff. so. mat. ex quib. apparet, ꝙ ista est com. opi. & istud ẽt voluit Bar. expressius in d. l. de pupillo. §. si quis ipsi ꝑtori. de op. no. nun. in 5. q. vbi dicit. ꝙ ille, qui dicit ꝑ metum non appellasse, poterit metum ꝓbare, si ꝓbet, ꝙ iudex cõsueuit appellantes a gestis per eum incarcerare, & eis iniurias, & violentias inferre, & sic ex qualitate personæ, ẜm eum, hoc ꝓsumitur. l. in bonæ fidei. in prin. de rei vend. l. argentum. commoda. vel quia, subdit Bar. minatus erat sic facere. l. metũ. cum gl. fina, quæ est no. ad hoc. C. quod me. cau. & per ꝯñs vult Bar. clarè, ꝙ qualitas personæ superioris attendatur, qñ minæ nõ præcesserunt, & ꝙ vbi minæ interuenerunt, illæ sufficiãt ad ꝓbationem metus, ꝙ patet, quia Bar. alternatiuè cõsiderat qualitatem, & consuetudinem iudicis, vel ꝙ minatus sit, & sic non exigitur ad ꝓbationem metus vtrũq; copulatiuè, sed alterum sufficit. l. plerũque. in fi. de iure do. Nam ex quo ille, qui minatur, est superior, & reuerentia debetur illi, sufficit potentia nocendi. idem etiam vult. d. Abb. in c. fi. de appel. dũ quærit, quo modo probabitur, ꝙ quis per metum iudicis nõ est ausus appellare, & rñdet, metum ꝓbari, si iudex minatus sit, quòd pessimè eum tractaret, si appellaret, quòd intellige, dicit ipse, si talis erat iudex, de quo poterat timeri, vel ꝓbabitur metus, ẜm eum, si iudex erat solitus appellantes malè tractare. & sic vult, quòd vbi iudex est talis, de quo poterat timeri, eius minæ inducatur iustũ metũ, & tunc non sit necesse, quòd attendatur, an consueuerit minas exequi, quòd patet, quia de hoc vltimò facit mẽtionem alternatiuè, & ꝑ ꝯñs nõ est necesse, quòd concurrat cum primo. d. l. plerũque. Quamuis igitur dictus reuerendus d. eps, quia clericus non est subditus regi. c. si. diligen-
7 ti. cum simi. de foro. comp. q̃a tñ erat Senator regius, & † honorem ex hoc cõsequebatur, & cõmodum non paruum, iustè timuit minas regis de priuando illum hac dignitate, & cõmodo, tam præsenti, quã futuro: & a quo liberè poterat priuari, ac ẽt iustè timuit priuationẽ aliorum de vniuersa eius familia, qui magnis honorib. & cõmodis potiebantur, ac ornabantur a regia maiestate, cuius erant subditi, ẜm Bar. in d. §. si quis ipsi ꝑtori. in 9. q. ꝑ l. hæres meus. §. fi. de condi. & demon. & l. isti. quidem. in fi. qđ met. cau. & dicit, de hoc esse casum in cle. 1. de excessi. ꝑla. & probatur in l. sciant cuncti. de elec. lib. 6. & per no. per gl. in c. 2. ver. quomodolibet. de sen. excom. cũ concor. de quibus ꝑ Alex. in d. §. si quis ipsi ꝑtori. & in proposito hoc volunt explicitè doc. in c. super hoc. de renun. dicentes, ꝙ si scholaris existens in studio renunciauit beneficio per metũ, qui inferebatur suis in patria, ꝙ renunciatio dicitur ꝑ metum facta, & quamuis talis metus amittendi officia, & alia cõmoda non sufficiat ad dandum actionẽ, quod me. cau. per allegata in contrarium, sufficit tñ ad hoc, vt officiũ iudicis cõpetat, ꝑ no. in d. c. cum dilectus. & in d. l. interpositas. Nec obst. dum dicebatur, quòd agitur de lucro perdendo, & non de damno euitando, quia immo honoris, & dignitatis amissio ꝓfertur cuicũque lucro, & sic est grauius dignitatẽ amittere, quã lucrum ꝑdere, vt est no. in l. Iulianus. si quis omissa cau. testa. q̃ loquitur de eo, q̃ omisit honorem proprium, id est titulũ institutionis, qui dicitur honorabilis, ẜm gl. ibi ꝑ ꝑ lucrum, ideo dicitur in dolo. & ad hoc ẽt illum tex. allegant doc. in l. reprehendenda. C. de insti. & substi. idem multo magis de eo, qui amisit dignitatẽ senatoriã, vel similẽ, quæ est maior. l. quisquis. C. ad l. Iul. maie. & no. in rub. ff. de senato. & hoc vult glo. in d. c. cum dilectus, dum dicit, quòd metus honoris est iustus, & iustior esse uidetur, quã timor amissionis bonorũ, q̃ ẽt iustus reputatur, ẜm glo. ibi. d. l. Iulianus. & d. l. reprehẽdenda. & ibi
8 no. doc. † Nam incurrere indignationẽ tanti regis, qui erat superior, & ꝑ ꝑ quam sequi debebat priuatio, dicitur esse q̃d magnum, & atrox pœna, vt probatur in extrauag. qui sint rebelles. in fi. vbi Imperator cõtrafacientes vult incurrere indignationem suam, & pœnam pecuniariam, per qđ patet esse grauissimum incurrere indignationem sui principis, & quãuis illud verbum indignationem, nullum alium effectum hẽat, nisi vt verbum sonat, q̃a importat, ꝙ Imperator ex hoc facto non exhibeat se gratiosum, vt ibi declarat Bar. tamen hoc non reputatur parum: immo magnũ, & maximũ incommodũ & piudicium. Nec aliter dẽt iudex arbitrari, cuius arbitrio relinquitur, quando metus iustus dicatur, vel iniustus, ẜm glo. communiter approbatam in d. c. cũ dilectus. & ind. l. interpositas. im-
9 mo † vbi aliquid ꝓcipitur sub pœna indignationis, hoc importat priuationem feudi, ẜm gl. in c. 1. §. porrò. q̃ fue. pri. cau. bene. amit. & in clerico importat priuationẽ beneficij, ẜm Bald. ibi, & in l. 1. C. de epi. & cle. ver. no. ꝙ ĩ literis Apostolicis &c. & de quo ꝑ eundẽ Bal. in auth. statuimus. in 2. col. eo. ti. Præterea de lucro iã q̃sito & radicato, sicut est illud, de quo agitur, iudicamus prout de damno, ẜm glo. in l. 1. §. si quis aũt ꝑ ꝑ. de itine. actuq; priua. & Cyn. & Bald. in l. cum sponsæ. C. de dona. ante nup. & Bal. & Moder. in l. non amplius. in prin. de leg. 1.
10 † Quinimmo timor amittendi spẽ lucri quærendi ingerit iustum metum, vt clarè concludit Io. And. & in d. c. cũ dilectus. quod met. cau. vbi dicunt, quòd metus perdendæ spei ꝓmotionis est iustus, ꝑ c. cum uenissent. ver. ipse autẽ. de inst. Si ergo iustum metum inducit timor amittendi beneficium, quod sperabat quis consequi in futurum, multo magis metus amittendi officium, & dignitatem quam quis consequens est, dicitur iustus. Nec ob. quòd ꝑ ꝑ iuramentum talis metus non reputetur iustus, ex quo non est metus mortis, vel cruciatus corporis, ẜm Abb. in d. c. cum dilectus, quia iuramentum nõ fuit ꝓstitum in ipsa resignatione, vel renuntiacione, sed in constitutione ꝓcuratoris, & in mandato facto ad resignandum, quod reuocatum fuit, & quod reuocari potuit non obstante dicto iuramento, vt inferius declarabitur plenius. Quia igitur ex præmissis constat, quòd metus, de quo agitur, est iustus: vidẽdum est, vtrum ex literis regijs dictus metus sit ꝓbatus, & superfluit omissis concludendum arbitror, quòd sic. Nam ex dictis

ctis literis probatur, quòd rex cōmisit, reuerendum d. epm relegari, & ab officio suspendi: & ubi non pareret, incarcerari. et ex alijs quoque datis reuerendissimo do. Legato probatur, quòd intentio regis erat, quòd solus Malabaila possessionem ecclesiæ Placentiæ obtineret, et quòd nisi reuerendus d. Antonius Triultius literas dederit ĩ curia Romana, ita quòd dictus Malabaila expeditus esset, ꝙ taliter ꝓuideret, ꝙ ipse, & eius familia vniuersa nūquā haberet honores neq; vtilitates ab eo, adeo ꝙ oīb. tam citra, quā vltra montes innotesceret, q̃ ęgrè
11 tulerit &c. † qa epistola plenè ꝓbat intentionem scribentis si apparet eius manu scripta, vel habeat sigillū regis. l. Publia. §. fi. & deposi. & declarat Bar. in l. nuda. de don. & doc. in c. 1. de fide instr. & in l. admonendi. post Bar. de iureiu. ꝙ aūt dictæ literæ fuerint executæ, & intimatæ dicto reuerendo do. Antonio regis iussu, constat ēt ex narratis in themate: qm̄, vt dicitur, de ꝑcepto sibi facto noīe magistri gn̄alis, ad quem primæ literæ dirigebantur, fuit rogatus publicus notarius, & ꝑceptū in scriptis fuit transmissum, cum instructione literarū regiarū. Et similiter, ꝙ fuerat relegatus, & ab officio suspensus, constat ex alijs literis regijs, ꝑ quas reuerēdus d. Antonius restitutus fuit ad gratiam regis: in q̃b. atteſtatur rex, illum prius in diocœsi Astensi relegasse, & ab officio suspendisse. Et ex quib. etiā literis ꝓbatur, ꝙ iussu regio cōstituit ꝓcuratores ad renunciādum, & ꝙ adimpleuerat, quod eius noīe illi iussit reuerēdiss. d. Legatus, & ꝑ pn̄s ꝓbant litteræ posteriores, ꝙ reuerendiss. d. Cardinalis literas regias sibi directas intimauit reuerendiss. do. Antonio, & ꝙ ꝑcepit noīe regis, quantum in dictis literis continebatur. Et si forte dicatur, ꝙ epistola ꝓbat contra mittentem, & non cōtra tertiū, hoc est Malabailam. l. sæpe. de re iud. & C. res inter alios acta, ꝑ totū. Ad hoc rn̄detur, ꝙ isto casu satis ꝓbatur cōtra dictū tertium multis cōcurrentib. Nam ex literis sanctissimi. D. N. constat, ꝙ instantissimè fuit sua sanctitas requisita a rege, vt ecclesiam Placētinā ꝑdicto Malabailæ conferret. ꝑꝑ quod satis declaratur, ꝙ ēt ad instantiam dicti regis renunciatio præcessit. Præterea est ēt iuris ꝓsumptio, ꝙ dicta renūciatio non fuerit spontanea, sed potius coacta. c. super hoc. & ibi per doc. de renun. Et ꝑpea ex dictis literis regijs iuncta dicta præsumptione iuris satis dicitur de metu
12 & impresione apparere. Et præsertim quia † metus, tāquam sit difficilis ꝓbationis, ꝓbatur ex indicijs, ſm Bal. de pace iur. firman. §. item sacramenta. in 1. col. per c. bonæ. de elec. & cle. pastoralis. de re iud. & allegat Inn. in c. bonæ. de appe. & ꝑpea dictæ literæ regiæ & præiudicium Malabailæ dn̄t metum ꝓbare, ſm Rotam decis. 433. in nouis. vbi vult, ꝙ per literas institutionis epi, in quib. narrat, Titium instituisse ad præsentationem Seij patroni, ꝓbetur præsentatio facta per patronum, ēt in præiudicium alterius, per plura, & præsertim ꝑꝑ difficultatem ꝓbationis, vt ibi per Rotam in fi. & hoc tanto magis locū habet in literis regis, arg. l. 1. de offi. præfe. præt. Et quia literæ
13 regis † & cuiuslibet habentis ptātem legis condendæ habent vim legis ſm Ang. in l. sed si lege. §. cæterū. de peti. hær. & probatur in l. 1. de consti. prin. ¶Tertiò videndum est stantib. præmissis, an renūciatio valuerit, & quicquid inde sequutum est, vel saltem an oīa veniant retractanda. Et prima facie dicendū videtur, ꝙ oīa gesta sint valida, & debeant effectum sortiri. Nā
14 † renunciatio facta etiam metu valet ipso iure, vt probatur, in c. Abbas. quod met. cau. & illum tex. ad hoc ponderat Abb. in 2. no. Abb. & Imo. idem tenet in c. ad aures. eo. ti. & Imo. in c. super hoc. de renunc. col. 17. ver. item ēt videtur esse casus &c. per illum tex. ſm vnum intellectum glo. & idē tenet Rota conclus. 374. inci. Fuit dubitatum &c. in nouis. præterquam in casu cle. multorum. §. sanè. de pœn. vbi ponitur casus specialis, in quo resignatio facta per metum est ipso iure nulla. s. qn̄ quis a dn̄o temporali est captus, & detentus, donec resignet beneficium, quod in casu nostro contingere non videtur, quoniā, vt dictum est, relegatio non fuit facta ad hunc effectum, sed in pœnam impetratæ translationis sine licentia regis, ꝓut dicitur in eius literis. Nec ēt vsque ad tempus resignationis fuit retentus reuerendus do. Antonius, vt requirit ille tex. sed erat relaxatus sine aliqua custodia, & extra locum relegationis petita fuit, & resignatio facta: ideo resignatio dici non potest facta a detento, & incarcerato, per no. per Bar. in l. qui in carcerem. quod me. cau. & sicut dicitur, ꝙ confessio non dicitur facta metu tormentorum, qn̄ est facta extra locum, & conspectum tormentorū, ſm Bar. in l. 1. §. diuus. de qō. & Cyn. in l. fi. C. eo. & Ioan. An. in c. cū in contemplatione. de regu. iur. Iaco. But. Bal. & Ang. in l. 2. C. quod me. cau. cum cōcor. de quibus
15 ibi ꝑ Alex. Et præsertim videtur hoc casu † renunciatio valida, non obstante metu ꝑꝑ iuramentum de non contrauenīēdo: quia qui per metum renunciat beneficio cum iuramento de non contrauenīendo, seu de non repetendo illud, non potest postea ad illud redire. c. ad aures. & c. ad audientiam. quod met. cau. & ibi no. & maximè non obtenta prius absolutione a dicto iuramento, vt habetur in dictis locis, & in ca. si verò de iureiur. Quæ isto casu nō videtur concedenda, quia relaxatio
16 iuramenti † occasione metus tunc cōcedi, & fieri debet, quādo metus est iustissimus. d. c. si verò. vt quia cadebat in constātem virum, sicut cadere dicitur eo casu tm̄, quo subest timor mortis, vel cruciatus corporis, ſm Abb. in d. c. cum dilectus. quod met. cau. per illum textum. ¶Nec vn̄r protestationes ꝓdesse, nec renunciationem annullare, quia ꝓtestatio † clan-
17 destina nihil operatur in actu, qui pendet a voluntate duorū, sicut est renunciatio beneficij, & ꝑcipuè epatus. c. admonet. & c. nisi cū pridem. de renun. sed requiritur, ꝙ transeat in notitiam alterius partis, ſm Bar. in l. non solū. §. morte. de oper. no. nun. in prima specie ꝓtestationis, ver. circa secundū &c. ꝑ l. codicillis. §. 1. de leg. 2. & l. si debitor. §. 1. q̃b. mo. pi. vel hyp. sol. & l. cum in plures. §. locator horrei. ff. loca. & cum eo transeunt alii, & idem vult Bar. & alii, in l. qui in aliena. §. Celsus. de acqui. hær. & doc. in c. cum M. de constit. Nec ēt tacita reuocatio procuratoris valuit, ex quo non transiuit in notitiam illius, vel eius, in cuius manibus erat faciēda resignatio, vt est casus in cle. j. de renun. & no. doc. in c. quidam. eo. ti. in antiq. & idem in quolibet alio procuratore, ſm Bart. in d. §. morte. in versi. præced. & per omnes in c. ex parte decani de rescr. in d. cle. j. & ubi talis renocatio ualeret, nihilominus per proprias literas datas summo Pontifici, & reuerendiss. do. Cardinalib. reuerendus do. Antonius renunciauit: quæ renunciatio fuit acceptata, & propter quam potuit episcopatus alteri con-
18 ferri. Præterea a protestatione † intelligitur recessum per actum contrarium factum ex interuallo cum alio. l. cum in plures. §. locator horrei. loca. ſm intellectum Bar. cū quo alij trāseunt in d. §. morte. & doct. in l. pacta nouissima. C. de pac. & in d. c. cum M. quod est intelligendum, quando porrigitur ad actum factum ex interuallo: sicut qn̄ uerba protestationis respiciunt futurum: vt est de mente Bar. in d. §. morte. & in d. §. Celsus. & declarat Alex. in d. l. pacta nouissima. & Aret. in l. Titia. §. idem respondit. de uer. obl. & vbi renunciatio non valuisset, dictus tamen reuerendus D. Anto. ad ecclesiam Placentinam redire alia rōne non posset, videlicet quia ad Astensem se transtulit, & in ea administrare incœpit. Si ergo a Placentina ecclesia non erat absolutus, & liberatus; ex eo quia renun-
19 ciatio non ualuerit, vtraque debet carere. sicut quilibet † alius episcopus, qui propria authoritate de sua ecclesia se transfert ad aliam, utraque priuatur: ut casus in c. quanto. de transla. prelato. Nec debuit iuuari, ꝙ licentiā habuerit a Papa, ex quo sciebat illam fuisse concessam occasione renunciationis inualidæ, quam Papa credebat ualidam, & sponte factam, per quā renunciationem nullam ab ecclesia Placentina non fuerat liberatus, ſm Io. And. in d. c. quanto. per c. quod in dubiis. de renuncia. Sed præmissis non ob. contrariū de iure puto uerius: & ꝙ nedum dicta renunciatio ueniat annullanda, sed ꝙ etiā ipso iure sit nulla, maximè ex infrascriptis. Et primò: quia mādatum ad renunciandum non ualuit ꝑꝑ protestationem præcedentem, quæ remouit consensum ab actu. d. l. qui in aliena. §. fi. de acquir. hære. quę protestatio quamuis clandestina ualuit isto casu: & ipso iure reddit actum nullum, per not. per Pau. de Cast. in d. §. fi. per Ant. de But. & Abb. in c. tua nos. de spons. & paulo post dicetur latius. Et ubi † etiam protestatio non præcessisset, adhuc non ualuisset propter iustum metum, de quo constat, qui ipso iure mandatum reddit nullum: quāuis regula sit in contrarium, ſm Host. in d. c. abbas. quod metus cau. cum quo transeunt communiter doct. vt fatetur Abbas per c. accedens. de procur. & hoc uerum, si non iurasset. Et dato ꝙ mandatum valuisset: quia tamen procurator ad renunciandum fuit reuocatus, non ualuit renunciatio tanquam

facta

facta ab illo, qui ad hoc mandatum nō habuit. De reuocatione aūt, vt in puncto ꝑmittitur, poterit constare per duos testes, q̄ adhuc viuunt subscriptos cuidam scripturæ priuatæ, q̄ numerus sufficit. l. vbi numerus. ff. de testi. & c. in omni nego tio. eo. tit. ¶Nec ob. ꝙ & reuocatio non teneat, nisi transeat in notitiam ꝓcuratoris, vel illius, cui fit cessio. cle. 1. de renunc. quia illud est verum, vt ibi dicitur, q̄ñ constitutio ꝓcuratoris
21 fuit facta sponte. † secus ergo vbi facta fuit per motum iustū, ꝯm gl. cū qua alij transeunt super dicto verbo, sponte, & de quo iusto metu constat in casu nostro, vt præmissum est, & sic est ibi casus iuxta. d. gl. ꝙ reuocatio ꝓcuratoris constituti ad renunciandum valet, antequam transeat in notitiam illius, & eius, cui renunciatur, q̄ñ iusto metu ꝓcedente fuit ad hoc ꝓcurator constitutus. ¶Nec ob. ꝙ Papa asserat renunciationem fuisse factam sponte & liberè, quia suæ assertioni in hoc statur, quādiu cōtrarium non probatur. & nihil nocet, si aliter rem se habere ostendatur: ꝓut ostendi potest, & ꝓbari, ꝯm Pau. Anto. de But. Imo. in d. cle. 1. de ꝓba. Et per hoc non ob. ꝙ Papa similiter narret, ꝙ renunciatio facta sit per certū procuratorem, quia licet ex hoc probetur, ꝙ ille fuerit ꝓcurator, ꝯm gl. Ant. de But. Imo. Abba. & Moder. in d. c. nōnulli. §. 1. de rescrip. ꝓbari tñ pōt oppositum, ex quo hoc concernit factum alienum, & non proprium Papæ, vel factum corā se. Cum igitur isto casu iustus metus, & reuocatio procuratoris ꝓbari possit, dicta assertio, sequuta dicta ꝓbatione, nō
22 nocebit. † Nec ob. iuramentum, ꝙ constituens omnia & singula habebit rata & firma &c. quia hoc iuramentum intelligitur rebus in eodem statu permanentibus, & sic durante mandato, ꝯm gl. in c. quemadmodum. de iureiuran. & Bal. in l. clari. C. de fideicom. & facit. l. fi. & quod ibi no. Bal. & Rom. qui satisda. cogan. Quinimmo vbi iurasset cōstituens nō reuocare procuratorem, adhuc reuocatio valeret, licet periurus, ꝯm glo. no. in c. fi. de procurat. in 6. Præterea iuramentum nō obligat, & non valet ꝓꝓ protestationem præcedentem, quæ derogat iuramento, & quæ facit abesse consensu. d. l. qui in aliena. §. Celsus. de acqui. hære. quia ergo non habet consensum iuramentum non est obligatorium. l. fin. C. de non nume. pecu. & d. c. quemadmodum & c. pe. eo. ti. & colligitur ex no. ꝓ Barto. & docto. in l. sed & si quis. §. quæsitum, si quis cau. & in c. j. de cōmoda. Nec ēt validatur acceptatio renunciationis & cōsequenter ꝓuisio alteri facta, ex eo, quia Papa videatur allegare alias causas, ex quib. motus fuit: videlicet, q̄a reuerendus do. Antonius non curauit acceptare possessionē: & considerationem ēt Christianissimi regis, qui suæ sanctitati instāter supplicauit &c. Quia dictam possessionem non accepit, quia non potuit, & quia timuit, ac timere debuit: & similiter habuit cōsiderationem summus Pontifex ad preces regis: quia ignorauit iustum metum renuncianti per regem fuisse illatū, quæ oīa si sciuisset, renunciationē non admisisset, vel saltē difficilius. ideo renunciatio & oīa inde sequuta non valent. c. postulasti. de rescriptis. & no. in c. ex literis. eo. ti. Quinimmo dicta renunciatio de episcopatu non debuit admitti, ēt si fuisset spontanea, & oīa quæ narrantur in literis summi Pontificis fuissent vera. Quia quicquid sit in alijs beneficijs inferiorib.
23 † non debet admitti renūciatio episcopatus per summū Pontificem, ēt si sit libera & spontanea: nisi ex certis & legitimis causis. c. nisi cum pridem. de renuncia. & ibi causæ enumerantur, inter quas non sunt illæ, de quibus in dictis literis. & ideo cum talis renunciatio de iure nō debuerit admitti, facilius debet reddi nulla, & cassari. Et similiter non videntur obstare literæ ipsius reuerendi do. epi, per quas declarauit summo Pontifici & reuerendissimis do. Cardinalibus, ꝙ cedebat sponte & liberè dicto epatui. Quia Papa nō acceptauit talem cessionem & renunciationem factam per seipsum in dictis literis, de quibus Papa nullam facit mentionē, sed solū narrat, ꝙ per procuratorē in manibus suis sponte & liberè cessit, & sic hāc cessionem per procuratorem factam admisit: quæ nō valuit, quia reuocatus erat ꝓcurator prius: & non illam, de quibus in dictis literis, & sic hæc ēt non valuit. d. c. admonet. de renuncia. & facit. l. multum. C. si quis alteri, vel sibi. & c. cū super. de off. deleg. Sed ēt dato, ꝙ vtraque renunciatio fuisset admissa & acceptata, nihilo minus ēt illa, quam fecit renuncians ꝓ ꝓ-
24 prias literas non valuit. Quia † quamuis valeat renunciatio facta per metum, vt in iuribus in contrarium allegatis, illud tamen procedit, q̄ñ aliqua ꝓtestatio non ꝓcessit, sed vbi ꝓcessit ꝓtestatio, quæ declarat cōsensum abesse ex cā metus, sicut in casu nostro, tunc renunciatio est ipso iure nulla, quia con sensum non hēt. d. l. qui in aliena. §. fi. de acq. hære. & sic cessat ratio, ꝓꝓ quam iustus metus ipso iure nō annullat renunciationem, videlicet, q̄a habet cōsensum: q̄m volūtas coacta, voluntas est. l. si mulier. §. si metu. quod me. cau. & declarant do. in d. c. Abbas. & in c. ad aures. de renunciatio. & istud etiā voluit in terminis Pau. de Cast. in d. l. qui in alien. §. fi. de acq. hære. dicens, ꝙ licet actus factus per metum ipso iure nō sit nul-
25 lus, sed veniat rescindendus: † si tamen ꝓcessit ꝓtestatio etiā clandestina, actus ēt pendēs a voluntate duorū celebratus ꝓ metum erit ipso iure nullus, quia dicta ꝓtestatio remouet cōsensum ab actu, hoc tñ intelligit, & declarat circa fin. q̄ñ iusto timore imminente nō fuit ille palam ausus ꝓtestari, sicut cōtingit in casu nostro. allegat. Bald. in l. clari. C. de fideicom. & no. per Barto. in d. l. de pupillo. §. si quis ipsi ꝑtori. de ope. no. nun. & C. de his, qui per me. iu. non app. in rubro, & nigro. & extra de appella. c. si iustus metus, & ꝙ isto casu actus sit ipso iure nullus, est de mēte Bal. Ang. & Imo. in d. §. fi. per ea, quæ habētur in c. 1. quod met. cau. & per Inn. in c. cūm matrimonii. de off. deleg. vt fatetur ēt Alex. in d. l. pacta nouissima. C. de pac. qđ dicit esse not. ꝓꝓ eorum authoritatem. Et quāuis hoc sibi nō videatur placere ea ratione, quia licet ꝯm eum ꝓtestatio duret, quousque durat causa metus, vt in iuribus allegatis per eos: nō tñ ꝓbatur, ꝙ ꝓbatio aliquid vltra operetur, & sic reddat actum ipso iure nullum, quæ ratio fragilis est, quia si valet ꝓtestatio clam facta, & durat, vt ipse fatetur, ergo remouet consensum ab actu, sine quo actus valere non potest. l. 1. ff. de pac. & istud ēt vult Anto. de But. Abb. in cap. tua nos. de sponsal. vbi dicunt, ꝙ talis ꝓtestatio ꝓꝓ defectum consensus ipso iure vitiat actum pendentem a volūtate duorum. Et similiter quamuis Alex. in d. §. fi. dicat, ꝙ dictum Pau. de Cast. ibi, & de quo paulò ante mentionē feci, non ꝓcedat, q̄ñ actus celebratur cum tertio, & metus infertur a tyranno: sicut euenit in casu isto, quia ꝯm eum iure nō ꝓbatur, ꝙ tunc ꝓtestatio clam facta infringat actum pendentem a voluntate duorum quinimmo, dicit ipse, Bal. sentit contrarium in d. l. clari. C. de fideicom. Nihilo minus videtur absque dubio verius, ꝙ actus ipso iure nō ualeat, & ꝙ Pau. de Cast. sentiat melius, q̄a idē est de mente Anto. de But. & Abb. in d. c. tua nos. dum dicūt, ꝙ si ꝓcedat ꝓtestatio in absentia partis, vestita iusta causa, puta metus, ꝙ matrimonium sequens ipso iure non valet, & intelligūt ibi moder. & in d. l. pacta nouissima, q̄ñ ille ꝓtestās timuit metum inferi a tertio & nō muliere, cum qua matrimonium fuit contractum. Et quod istud sit verum, ratione probatur: quia vbi quis gerit actum cū tertio, nō ꝓꝓ metum illius, cum quo actus geritur, sed ꝓꝓ metum tyranni, actus ille rescinditur, etiam si aliqua ꝓtestatio nō ꝓcessit. l. fi. C. quod met. cau. & declarat Pau. de Cast. et Alex. in l. penul. eo. titu. & ꝓbatur in terminis nostris in c. Abbas. quod me. cau. & ibi no. docto. ꝙ remedium competēs ex edicto, quod met. cau. non solùm competit cōtra inferentē metum, sed etiam contra tertiū possessorem, et idem ꝓbat̄ in c. seq. et magis in terminis in c. ad audientiam, qui tex. loquitur specialiter de illo, qui metu regio renunciauit beneficio. Sicut ergo metus illatus a tertio nocet illi, cum quo actus geritur, perinde ac si ipse metum intulisset quantū ad effectum rescindendi actum, q̄ñ nulla ꝓcessit ꝓtestatio: eodē modo iustus metus illatus a tertio debet operari, ꝙ ꝓtestatio faciat abesse consensum in actu postea gesto cū alio, et perinde ac si ab illo metus fuisset illatus, & quāuis Bal. in d. l. clari. in fi. dicat, quòd in casu. d. l. qui in alien. §. Celsus. agatur de indemnitate ꝓtestantis, & nō de alterius ꝓiudicio: non tñ voluit facere differentiam inter metum illatū ab illo, cum quo contrahitur, vel a tertio, sed differentiam facere intēdit inter actum pendentē a voluntate vnius, vt in d. §. Celsus. et actum pendētē a voluntate duorum, quia isto casu d̄r agi de ꝓiudicio alterius cōtrahētis, ideo videbatur, quòd clandestina ꝓtestatio facta, ēt ꝓ metum illius non annullaret actum, sicut annullatur in casu d. §. Celsus, q̄a illo casu nō agitur de alterius ꝓiudicio, sed de indemnitate tm̄ ꝓtestantis. Sed ista differentia solū est vera, q̄ñ ꝓtestatio non est vestita

causa

causa metus, quia tunc vno casu valet facta clam, & alio casu non, vt per Bar. in d. §. morte. & per doct. in d. l. pacta nouissima, & maximè per Alex. sed qñ fit ex causa metus, & quis per metum non audet palam ꝑstari, tunc etiam in actu pendente a voluntate duorum operatur protestatio, sicut qñ pendet a voluntate vnius, ꝭm Bal. Ang. Imo. & Pau. de Cast. in d. §. Celsus. & Anto. de Butr. & Abb. in d. c. tua nos. & est commu. opi. & ēt vera, vt patet per ꝑdicta. ¶Est ēt ipso iure nulla dicta cessio, & renunciatio alia rõne: quia reuerẽdus D. Episcopus fuit relegatus, & per ꝯñs potest dici captus, & detentus. d. l. Titio centum. §. Titio centum. de condi. & demon. & d. l. 2. de libe. ho. exhib. & quamuis extra locum relegationis cesserit, seu ꝑcuratores ad cedendum constituerit, tñ nõ erat relaxatus adhuc, nec a relegatione liberatus, sed solũ licentiatus, vt ire posset ad regem, & hoc satis constat ex literis regiis, in quib. asserit D. Epm relegasse, & ꝙ illum restituit ad gratiam: quia cessit, ac voluntati suæ paruit, & sic probatur, ꝙ prius non fuerat restitutus. Cum ergo non posset ad alia loca diuertere, puta Mediolanum redire, tꝑe quo ꝑcuratores constituit ad renunciandum, adhuc dicebatur detentus, quia adhuc non erat relictus in libertate naturali. l. 3. §. Nerua. de acq. pos. præsertim in versi. itẽ feras. in l. qui neque. §. 1. & ibi glo. quæ allegat cõcordan. de verb. signifi. & per Bar. in l. qui in carcerem. quod met. cau. Et ex hoc sequitur, ꝙ renunciatio ipso iure fuit nulla. d.
26 cle. multorum. §. sanè. de pœnis. quia quamuis † regulariter facta per metum valeant ipso iure, fallit tñ, quando quis fuit captus, & detentus à laico, donec renunciaret, ꝭm doct. in dictis locis, & in d. §. sanè. Et ad hunc effectum satis constat, ꝙ fuit detentus ex dictis literis regiis, & ꝗa facta cessione fuit restitutus. ¶Et dato ēt ꝙ dicta renunciatio fuisset aliqua, nihilo minus veniret rescindenda per actionem, quod metus cã. ex quo ad hunc finem fuerat relegatus renuncians, & sic in vinculis quodammodo positus. l. nec timorem. quod met. cau. nec refert, vt dixi, quòd ab alio hoc factum sit d. c. Abbas. cũ seq. & d. l. fi. C. quod me. cau. & per Moder. in l. penul. eo. tit. Nec ob. dũ dicebatur, ꝙ talis relegatio non fuit facta ad hunc effectũ, sed in pœnam translationis obtentæ sine licentia regis, prout ex literis eius declaratur. Quia ex his, quæ sequuta sunt, ꝓbatur, ꝙ ēt facta fuit, vt resignatio sequeretur: quia ad id fuit nomine regis requisitus, & monitus: & restitutus post resignationem. Cum igitur resignatio, & cessio fuerit causa restõnis, ex hoc sequitur, ꝙ detinebatur, vt resignaret, ꝗa ex his indiciis animus & intentio regis ꝓbatur, vt no. in l. Fulcinius. §. ꝗd sit latitare. ex quib. in pos. ea. per gl. in verbo, animus. & in l. apud Celsum. in prin. de do. excep. & vbi ex edicto, quod met. caus.
27 non posset peti rescissio, saltem ꝑp † minas ꝑcedentes competit iudicis officium, per not. in d. c. cum dilectus. quod me. cau. & in d. l. 1. §. quæ onerandæ. qua. re. ac. non detur. Quod etiam locum hẽt, ēt si nulla ꝑcessisset protestatio, dumodo de metu de minis constaret, quia regulariter actus per metum gestus rescinditur ꝓbato metu: licet nulla ꝑcesserit ꝓtestatio, secundũ glo. & docto. in c. 1. quod met. cau. per Moder. in c. fin. in prin. de appel. & Pa. de Cast. in d. l. qui in aliena. §. Celsus. Nec iuramentum obstat, quia non fuit ꝑstitum in renunciatione facta per seipsum, seu per literas proprias, sed tñ in constitutione ꝓcuratoris, qui fuit ante renunciationem reuocatus, & qui, vt dixi, reuocari ēt clam potuit: ideo iuramentum nõ obligat ad obseruantiam eius, quod ille gessit, & quia non valuit mediante protestatione ꝑcedenti, q̃ remouit cõsensum ab ipso iuramento, vt plenius est dictum in ꝑcedentib. Nec etiam dici
28 potest, ꝙ metus fuerit † purgatus, ꝗa viuente rege semper durauit eadem causa metus, ꝭm Bar. & docto. in l. 2. C. quod met. cau. & in c. 1. eod. tit. & Inno. in c. causam matrimonij. de offi. deleg. Bal. Ang. & alios, in d. §. Celsus. & ideo protestatio, durãte eodem metu, trahitur ad actum factum ex interuallo: nec tollitur per actum contrarium, ꝭm doct. maximè in dictis locis. & sic allegata in contrarium non habent locum, qñ facta est protestatio ex cã, q̃ duret tꝑe actus, ꝭm ꝑdictos. Præterea dicitur purgari metus ex post facto ad effectum, vt actus meticulosus non posit impugnari & rescindi propter metum, quando valuit ab initio. d. l. 2. Sed quãdo ab initio fuit nullus, sicut in casu nostro, non potest allegari, metum esse purgatũ ad finem, vt actus ab initio nullus reconualidetur, vt in regula, quæ ab initio. ff. de reg. iur. & istud est certissimi iuris. Nec ob. dum dicebatur, ꝙ reuerendus D. Anto. erat priuatus utraque ecclesia, per c. quãto. de translatio. ꝑlator. Quia in casu illius c. pœna non imponitur ipso iure, sed venit imponenda ꝑ sñiam, ꝭm Io. And. & docto. ibi, qui ēt dñt, ꝙ in episcopo locum non habet text. in c. eum qui. in prin. de præben. in 6. & hoc etiam sequitur Domini. in d. c. eum qui. in prin. Nec etiã venit per sñiam priuandus, quia locum habet pœna priuationis ꝑp auaritiam & ambitionem, vt dicit tex. in d. c. quanto.
29 Et q̃ ratio cessat in casu nostro: † quia ex quo de metu cõstat, & qui durabat, quando ad ecclesiam Astensem redijt, præsumitur, ꝙ sic fecerit potius per metum, quã ꝑp auaritiã & ambitionem † quia ꝑsumptio delicti est euitanda, qñ capi potest
30 alia coniectura. l. meritò. pro socio. & bene probatur ex no. ꝑ Bar. in l. gerit. de acqui. hære. dum concludit, ꝙ per non factũ inducitur aditio, vt tollatur delicti ꝑsumptio, per d. l. meritò. & idem etiam vult in disputa. incip. Debitor in diem &c. & Alex. in l. non hoc. C. vnde cogna. Cessante igitur causa pœnæ, & odij, debet odium cessare. l. Titia. §. vsura. de lega. 2. & quia cessante dolo non debet pœna locum habere. l. aliud est fraus. de verb. sign. l. pater Seuerinam. in prin. de condi. & demon. & ibi no. Barto. Ex his omnib. colligitur aperta responsio ad omnia allegata in contrarium. & est responsum ad omnia, de quibus quæritur, & propterea concludo, vt ex præmissis colligitur. Laus Deo.

ADITIO.

In hac eadem causa consuluit Dec. consi. 219. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter raptorem & raptam de iure ciuili non potest contrahi.*
2 *Matrimonium contractum paulò post metum illatum, vel ex interuallo, durante eadem causa metus, ipso iure nullum est.*
3 *Matrimonium metu contractum per copulam subsequentem non reconualidatur, quando etiam ad hoc mulier coacta fuit, & de hoc non est dubium: aliàs secus. vt nu. 14. & 15.*
4 *Metus ex cantu, vel risu sequenti non purgatur. & nu. 10.*
5 *Consensus mulieris raptori præstitus nihil de iure ciuili operatur.*
6 *Procuratorio procurator nomine agere non potest, antequam mandatum suscipiat, & de eo notitiam habeat.*
7 *De præsenti in præteritum non præsumitur, quando aliqua præsumptio, vel coniectura est in contrarium.*
8 *Præsumptio illa capienda est, per quam delicti suspicio cessat, & per quam maius delictum euitatur.*
9 *In maleficijs non credulitas, sed veritas attenditur.*
11 *Confitens persuasionibus aduersarij in integrum restituitur, etiam post sententiam probato errore.*
12 *Confessio coram principe metu esse facta dici non potest.*
13 *Confessio tendens ad separationem matrimonij per copulam cõsumati non valet.*
15 *Metus purgatur ex eo, quòd mulier habuit voluntatem cohabitandi, quæ præsumitur, si mulier, cum posset aufugere, nec aufugit.*

CONSILIVM CXXII.

1 MATRIMONIVM, de quo agitur, omni iure nullum videtur. Cum enim † præsupponatur dom. Barbaram a do. Iulio fuisse raptam, constat, ꝙ de iure ciuili matrimonium inter prædictos non potuit contrahi. l. raptores. C. de episc. & cler. l. 1. C. de rap. virg. & insti. de pub. iud. §. Item lex Iulia. Et idem videtur esse de iure canonico, quia quodcunque vi atroci fit, id quoq; vi fieri videtur. l. 1. ff. quod met. cau. Si ergo ex ꝑdicto raptu iustus metus dicitur illatus dictæ do. Barbaræ, dicitur etiam matrimo-
2 nium paulò post per metũ cõtraxisse, quia cum post† modicũ tempus matrimonium sit contractum, ꝑsumitur ex vicinitate actus, ꝙ idem metus insit matrimonio, secundũ Pet. Cy. Ray. & Alex. in l. 2. C. quod met. cau. arg. l. si ventri. §. in bonis. de priuil. credi. & quia cũ adhuc inuita retineretur a dicto Iulio, durabat eadem causa metus, ideo dicitur inesse matrimonio ꝯtracto etiã ex interuallo, ꝭm Inn. & alios, in c. 1. q̃d met. cau.

Bart.& doct.in d.l.2.etiam in l. si ob turpem. ff. de condi. ob turp.cau.Bal.Ang.& Moder.in l.qui in aliena.§. fi. de acquir. hær.& ꝓbatur in l.qui in carcerem.cũ ibi no. quod met. cau. vbi habetur,ꝙ cõtractus factus inter carceratũ iniuste,& detinentem,dicitur factus metu.Idem ergo,& in contractu matrimonii in casu nostro, quia do. Barbara detinebatur iniustè in carcere priuato per do.Iulium, cũ quo contraxit matrimoniũ. Et q̃ metus ipso iure annullat matrimoniũ,ſm gl.& Abb. in d.c.1.quod met.cau.& doc. cõmuniter in c.cum locum. de sponsa.cũ concor.de quib. ibi. Nec per copulam videtur pur-
3 gatus metus,quia † matrimonium contractum per metũ non ratificatur, neq; conualidatur per copulam subsequentẽ, quãdo ad hoc mulier fuit ẽt coacta,ſm Inn.& Abb. in c. insuper. qui matri.accus.pos.Vincen.Anto. de But. Abb. & alios in c. cõsultationi.de spons.& ꝙ per vim fuerit mulier cognita, ꝓbatur ẽt ꝑ p̃dicta hoc est ex vicinitate actus:& q̃a durabat eadem causa timoris. & istud in terminis videtur velle Anto. de But.in d.c.id quod,de sponsa.ubi uult,ꝙ cohabitatio, q̃ sequitur matrimoniũ contractum per metũ, purget metum,& cõualidet matrimonium,ut ibi,debet esse spõtanea,et si esset meticulosa,non sufficeret,q̃a metus non purgatur instante eodẽ metu. sint ergo cauti ꝓbantes,dicit ipse, ꝙ concludant eam voluntariè cohabitasse, aliàs ex quo metu traducta est si non appareret aliter,satis præsumeretur ipsam ex p̃cedenti metu cohabitasse meticulosè, nisi aliquid extrinsecus appareret, per quod probaretur,ipsam non cohabitasse meticulosè,nisi longa fuisset cohabitatio,per illũ tex. quia tũc crederetur, ꝙ ha-
4 buerit oportunitatem fugiendi. Nec obstare † videtur, quòd post matrimonium contractum do. Barbara petierit instrumentum ad sonandum,ꝙ sonauerit,& cantauerit, ac d. Iuliũ ad cantandum inuitauerit: ac ẽt illum in sponsum, & maritũ nominauerit,q̃a ex his metus præcedens non purgatur,ꝑ no. per Abb. antiquum,& modernum in c.super hoc.de renun.q̃ per no.per Inn.ibi dicunt terminatam fuisse q̃õnẽ talem:quædam puella,cum iret ad ecclesiam,fuit rapta,& in domũ inclusa,q̃ vocatis testib. a raptore fuit desponsata, & restituta libertati : dicebat,ꝙ non cõsensit,quia rapta. & quamuis ex aduerso diceretur,ꝙ consensit,allegando forte,ꝙ risit, & similia : ꝑ hoc tñ non concluditur necessariò, ꝙ consenserit: cum pendeat a mentis arcano. Et illud ẽt sequitur Imo.q̃n apparet de metu, non debet quis admitti ad ꝓbandum spontaneam voluntatem directè,ſm Inn.no.ibi.Nec de spontanea voluntate do.Barbaræ videtur constare ex literis suis, q̃ ante rapinam dicuntur transmissæ dicto do.Iulio, & in quib. consentire videtur rapinæ ex causa matrimonij contrahendi cum illo,& dare
5 modum rapiendi, quia talis † consensus de iure ciuili nihil operatur,tãquam a raptore seducta p̃sumatur.d. l. raptores. C. de episc.& cle.& d.l.1.C. de rapt. virg. & idẽ isto casu videt̃ de iure canonico,quia licet vbi mulier cõsensit, & p̃cesit tractatus matrimonij,raptus non dicatur committi,& matrimoniũ contractũ cum raptore valeat. c. pe. de rapto. Istud tñ solum ꝓcedere,& habere locum vr̃,q̃n constaret,ꝙ ante rapinam d. Iulius dictas literas recepisset, & de illis scientiam,& notitiam habuisset, sed vbi de receptione præcedenti, & de scientia nõ appareat, raptus non põt dici factus causa matrimonij,sed po-
6 tius cã libidinis. Sicut † ẽt dicitur,ꝙ ꝓcurator non habet mãdatum, nec dicitur ꝓcurator velle agere ꝓcuratorio nomine, antequam mandatũ suscipiat, & de illo notitiam habeat,secundũ Rotam deci.145.Si procurator, in nouis,& per p̃n̄s d. Barbara dicitur per vim abducta & non voluntariè,quia cum cõsenserit abduci ex causa matrimonij,& de qua do.Iulius notitiam non habuit, & fuerit per eum rapta ex alia causa, scilicet libidinis, huic rapinæ factæ ex alia causa nõ dicitur do. Barbara cõsensisse,sicut ẽt protestatio facta ex vna causa,non porrigitur ad aliam cãm.l.at si quis.§.plerique, de in ius vo. & per Bar.in l.non solũ.§.morte.de oper. no. nun.in 1.arti. prin. Et prout ẽt satis in proposito declarat Are.in l.qui in aliena.§.fi. de acq.hære.Nec ex hoc,ꝙ dictæ literæ repertæ sint apud do. Iulium,ꝓbatur,ꝙ illas receperit ante rapinam,per no. ꝑ Bal. in l.si quis adulterij.C.de adult.& per Sal.in l.ex persona.in fi.
7 C.de ꝓb.vbi † dicunt, ꝙ ex præsenti non p̃sumitur in præteritum,nisi q̃n aliqua p̃sumptio, vel coniectura est in contrarium.d.l.ex persona.cũ glo.quo casu loquitur & Old. & Bal. in l.1.§.si magistratus.de magi. cõue. & ideo qui dn̄s est de p̃senti, non præsumitur retro fuisse dn̄s, quamuis hoc allegetur: nisi ꝓbetur.l.& quæ nondum.§. quod dicitur. & l. 1. de pig.de quo ẽt per Alex.in consi.16.in 1.col.5.vol. Ad hoc ergo,vt rapina dicatur facta de voluntate mulieris,& causa matrimonij,necesse est ꝓbare, ꝙ literas receperit dn̄s Iulius, & ꝙ de illis notitiam habuerit ante raptum.¶Sed his non obstãtib. quæ verè non obstant iudicio meo,contrarium verius arbitror. Nam ꝙ do. Barbara contraxerit matrimonium uoluntariè,& non per metum cum do.Iulio,ꝓbatur ex his,quæ dixit ante raptum, & ante matrimonium: & ex his,q̃ dixit post, dum esset adhuc apud d.Iuliũ, & ẽt ex his, quæ dixit postquã sub custodia d.Iulij esse desijt. De primo autẽ constat ex literis dictæ d.Barbaræ,in quibus,vt dixi,inuitat.d. Iulium ad raptum, & de t̃pe, & de modo illum instruit ac de matrimonio cum illo contrahendo tractatum continent,& hæc sufficiunt ad hunc effectum, vt non dicatur rapta, & vt matrimoniũ sit validum.c.pen.de rapto.vbi hoc est expressum.¶Nec ob.dum dicebatur non constare,ꝙ d.Iulius dictas literas receperit, & ꝙ de illis notitiam habuerit ante raptum. Quia ex quo literæ reperiuntur apud eum,p̃sumitur,ꝙ illas receperit, & de illis notitiam habuerit ante raptum : & ꝙ rapuerit occasione dictarum literarum,vt ꝓbatur ex no.per Soc.in l.2. de condi.& demon.in vlti.col.ver.aliquando & quartò &c.vbi prius dixerat,ꝙ si nauta promisit portare res in naui, & in naui fuerint positæ illo sciente,ꝙ debetur vectura, si verò illo ignorante, & tunc virtute contractus,& ꝓmissionis non debetur. Sed si dubitetur, an res fuerint positæ in naui a nauiculario, vel eo sciente,an verò eo ignorante,& concludit Soc. ꝙ detur actio ex promissione,quia ex quo factum reperitur,præsumitur ex p̃cedenti causa factum,arg.l.quædam mulier.de rei uend. per no.per Bar.in l.cum solus.prope fi.de vsucap.& in l. triticum. de verb.obl. Eadem ergo rõne in casu nostro debet præsumi, ꝙ raptus fuerit factus ex causa, & tractatu p̃cedenti, & consequenter præsumitur in dubio, ꝙ de literis p̃cedentib. habuerit scientiã d.Iulius,apud quem repertæ sunt dictæ literæ. Et confirmatur hoc ex no.per Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres. in 3.q.de verb.obl.cum quo alii transeunt,dum dicit, ꝙ scientia testamenti ꝓbatur, q̃n filii diuiserunt inter se hæreditatẽ, ꝓut deferebatur illis ex testamẽto, & non ꝓut successuri erãt ab intestato. Vnde & isto casu scientia literarum p̃sumitur,ex quo factũ fuit,ꝓut in illis continetur. Præterea p̃sumendum
8 est,ꝙ ante raptum d.Iulius receperit literas : quia † mediante tali p̃sumptione quamuis delictum non tollatur in totum, saltem minuitur.d.c.pe.de rap.Et ideo sicut capi debet præsumptio,per quam cessat delicti suspicio.l.meritò. pro soc. ita capienda illa præsumptio, per quam maius delictum euitatur, ſm Bar.in l.hæ.n.in prin.de suspec.tu.& l.si p̃ses,de pœ.Bal. in l.si.C.de ædil.act.& Are.in consi.31.& per cõsequens præsumendum est,quòd rapta fuerit d. Barbara post literas receptas a dicto do.Iulio,per no.ꝑ Bar.in l.non solũ.§. sed ut ꝓbari,de ope.no.nun.vbi concludit,quòd aliquid in dubio præsumitur factum tempore ꝑmisso, potius quàm t̃pe prohibito, ad finem ut delictum euitetur in totum.l.meritò.Ergo idem est dicendum ad effectum, vt ex duob. delictis minus delictũ p̃sumatur cõmissum ꝑ p̃dicta. Sed dato ẽt, quòd ante rapinã d.Iulius literas non receperit, & quòd earum tenorem ignorauerit; quia tñ ſm veritatem do.Barbara rapi voluit, & con-
9 sensit,debet † attendi veritas, & ignorantia dn̄i Iulij non põt allegari cõtra eum,vt est casus in l.inter oẽs.§.rectè.de fur. vbi dicitur,quòd furtum non committitur per illum, qui credidit inuito dn̄o rem subripere,si ille consensit, & ibi not. Bart. qui per hoc infert,quòd ille,qui occidit bannitum, qui ex forma statuti poterat impune occidi,nõ punitur,si rectè erat bãnitus: quamuis ignoraret illum esse bannitum, quia in maleficiis non attenditur credulitas,sed ueritas, & idẽ dicit Bart. in l.genero.de his q̃ no.infa.ꝑ d.§.rectè.& ꝑ l.fin.de cri.expil. hære.& insti.de obli.q̃ ex delic.§.placuit,& ibi respondet ad l. 2.de condi. & demon. & alia iura in contrariũ allegata, ꝙ ibi allegatur ignorantiam ad incõmodum ignorantis, quantum ad hoc ut lucrum perdat, & non ad effectũ vt pœnam incurrat, quamuis ergo do. Iulius crediderit d.Barbaram inuitã rapere, quia ignorabat eam consensisse:tñ raptum non cõmisit,

ex

ex quo illa prius voluit, & pp̄ n̄s matrimonium contractum cum ea valuit.d.c.pen. de rapto. Et istud puto tutissimum fundamentum, si aliud non ostendatur in contrarium. Et si forte diceretur, has literas fuisse scriptas post rapinam ad persuasionem d.Iulij, quamuis fingantur prius scriptæ: istud esset ꝓbandum, q̄a hoc non est p̄sumendū.d.l.meritò. ¶Secundò † dixi
10 cōstare, ꝗ d. Barbara matrimoniū cōtraxit voluntariè ex his, q̄ dixit, & fecit post raptum, & matrimoniū contractū, q̄m dicitur constare & ꝓbatum esse, ꝗ post despōsationē fecit multa signa lætitiæ, petendo videlicet instrumentū ad sonandum, sonando & cantando, ac etiam inuitando maritum ad cantandum, & illum de osculando. Vnde ex huiusmodi gestis ꝓbatur animus, vt no.in l.Fulcinius.§.1.de bo.autho.iu. po. in gl. in ver.aīus, & in l.apud Celsum. in prin.in gl.2. de do. excep. ¶Nec ob.quod no.doc.in c.insuper.de renun.quia illud, quod dicunt, ꝓcedit, q̄n puella rapta prius ꝓuocata ostendisset signa lætitiæ: quia tunc potuit fingere, & ita p̄sumendū est instante eadem causa metus, pp quam expediebat forte simulare. Sed q̄n ipsa vltro, & sponte, ac nemine instāte ad hos actus lætitiam indicantes accessit: ex illis apparet, ꝗ non timuit, & ꝗ voluntariè matrimonium contraxit, vt bene ꝓbatur in l.de minore.§.tormenta.de qō.dum ibi consideratur, qua constantia, & qua trepidatione quis respondeat. Sicut ēt cōfessio sponte facta, & nemine instante est efficacior contra confitentem,
11 quā si facta sit ꝑsuasione aduersarij: quia isto vltimo casu datur restitutio in integrum, ēt post sententiā ꝓbato errore, sed primo casu, s̄m Bar.in l.error.circa primā col.C.de iur. & fac. ign.& Bar.& alios, in l.1.in prin.de eo, per quem fac.erit, cum concor.de quib. ibi per Alex. Et propterea ēt si rapina nō fuisset facta de voluntate do.Barbaræ, valeret matrimonium cum raptore, quia prior dissensus postmodum transiuit in consensum: & quod antea displicuit tandem incœpit complacere.ca. fin.de rapt.& non tm̄, ꝗ dictus superuenerit tp̄e matrimonij ꝓbari potest ex his, q̄ præcesserunt matrimoniū: sed ēt ex his, quæ sequuta sunt.l.si seruus pluriū.§.fi.de leg.1.Et sicut videmus, ꝗ mens testatoris fuerit excludere matrem ex tacita pupillari, non solum pōt ꝓbari ex his, q̄ dixit ante testm̄, s̄m Bar. in l.2.in prin.de vulg.& pup.col.pen. Sed ēt ex his, quæ dixit post testm̄, ēt ex interuallo, s̄m Bal.in l.precibus. C. de impu. & al.subst.circa 3.col.& Imo.in c.Raynutius. de testa. in materia pupi.substi. Tertiò dictū est, ꝗ ex his, q̄ do.Barbara dixit cessante causa metus, ꝓbatur, ꝗ matrimonium liberè contraxit. Nam, vt in facto præsupponitur, coram do.Gubernatore Mediolani confessa est matrimonium voluntariè contraxisse
12 cum do.Iulio, quæ confessio pōt † dici meticulosa pp præsentiam dn̄i Gubernatoris, q̄ facit cessare oēm suspicionem, secūdum Bar.in l. frater a fratre. in vlt. char.versi.tertiò est videndum &c.de cond.indeb.allegat.l.fin.in prin.ff.quod met.cau. & facit l.transactionem.cum ibi no.ꝑ Bar.& alios.C. de transac.& dicunt ēt doc.in d.c.insuper.de renun. ꝗ actus factus in præsentia iudicis, p̄sumitur voluntarius, qui aliàs ꝑ metum p̄sumeretur factus, ex qua confessione ꝓbatur animus dictæ puellæ tp̄e cōtracti matrimonij, s̄m gl.& Bar.in d.l.Fulcinius. §.quid sit latitare. in verbo, animus, quæ declaratio animi parte ēt absente potuit fieri, vt no.in l.Pomponius.de nego.gest. & per Bar.in l.quo.n.rem rat.hab.Nec huic primæ confessioni derogatur, vel detrahitur per aliam confessionem cōtrariā, factam apud matrem.l.generaliter.C.de non nume.pec. & q̄a
13 † prima confessio est pro matrimonio, & secūda tendit ad separationem matrimonii consumati ꝑ copulā, ad quam etiam postremò tendit ipsa do. Barbara, ideo non valet, s̄m Host.& oēs doc.in d.c.pe.de rap.& ꝓbatur in c.super eo. & ibi ēt per doct.de eo qui cog.consang.vxo.suæ.Sed ēt dato, ꝗ do.Barbara contra eius voluntatē fuisset rapta, & matrimonium contraxisset ꝑ metum, adhuc tm̄ tenet matrimoniū, ex quo per copulam fuit consumatū, quia ꝑ hoc metus p̄cedens intelligitur purgatus.cap.consultationi. de sponsal.& c.2.de eo, qui duxit in matri.&c.& c.insuper.qui matri. accus.pos. Nec ob.quòd præsumatur do.Barbara per vim cognita durante eadem causa timoris, vt no.in d.cap.insuper, quia immo consensit in copulam, ex quo dr̄ esse probatum, ꝗ illa inuitabat do. Iuliū ad dormiendum secum.& sic cum ipsa etiam q̄nque prouocaret, & non prouocaretur ad copulam, cessat dicta præsumptio.sicut tollitur, q̄n mulier rapta potuit aufugere, & non aufugit: etiā si cohabitatio fuisset modica, vt plenè not. in c. ad id q̄d. de sponsa. non.n. minus debet operari talis prouocatio mulieris ad copulam, q̄ facultas discedendi. Præterea aduertendū puto, ꝗ aut post matrimonium contractum per metum copula fuit voluntaria, & hoc constat: & tunc sine dubio conualidatur matrimonium etiam ab initio nullum: vt in iurib. prēalleg. Aliq̄n, & secundò constat, ꝗ mulier per vim, vel iustum metum fuit cognita, & tunc nihil operatur copula: nec purgatur metus adhibitus in matrimonio, s̄m doc.in d.c.insuper.&
14 in d.c.consultationi. Quandoque † & tertiò sequuta est copula, & metus, & dubitatur vtrum voluntaria fuerit uel coacta: & isto casu præsumitur voluntaria, licet etiam mulier rapta matrimonium contraxerit per metum, & adhuc esset sub custodia rapientis, & ita determinat Abba. expressè in c. ad id
15 quod.in fi.de sponsa.vbi quærit, an † ad purgandum metum, qui interuenit in matrimonio necessaria sit cohabitatio anni cum dimidio: ut ibi dr̄ in tex.& post Hos.r̄ndet, ꝗ non: sed sufficit, ꝗ cohabitauerit uoluntariè, prout fecisse præsumitur, q̄n potuit aufugere & non aufugit: quia in matrimonio sufficit solus consensus. Vnde ex quo sponte cohabitauit cum viro, vt cum marito, videtur approbasse matrimonium, ꝑ c.vnicum.de despon.impu.lib.6.& subdit Abb. ꝗ iudex habet considerare quantitatem moræ, & oportunitatem fugiendi, et si interim intercessit copula, omnino præsumitur pro cōsensu: nisi probaretur per vim extorta.d.c.consulationi.cum ibi no. et in c.ex literis.inf.tit.propxim. Ecce ꝗ Abb.loquitur, quādo mulier post metum illatum adhuc cohabitabat cum uiro: et utrum ex tali cohabitatione purgetur metus, uel non: distinguit, considerando quantitatem moræ, & oportunitatem fugiendi: sed si sequatur copula, dicit, ꝗ oīno præsumitur pro consensu: nisi probetur per vim extorta. quod verbum, omnino, exponitur, i.sine distinctione, ut no.in l.si cum exceptione.§.quatenus.quod met.cau.& sic dicto casu vult, ꝗ indistinctè, i.siue cohabitatio fuerit modica, siue longa, siue habuerit facultatem fugiendi, siue non, & sic durante adhuc eadem causa metus, præsumat̄ pro consensu.& istud vr̄ etiam velle Hosti.quem refert, & sequitur Ant.de Bu.in d.c.ad id quod.dum dicit, ꝗ si copula interuenerit, illa sola sufficit. & idem etiam videtur uelle Abb.post Vincentium in d.c.consultationi.qui dn̄t, ꝗ per copulam purgatur metus, nisi mulier probet, ꝗ per vim fuit cognita.& sic uidetur requirere ueram & extrinsecā probationem uiolentiæ ad istum actum. Nec est mirum: quādo per copulam matrimonium contractum per metum præsumptione iuris, & de iure intelligitur approbatum, & ratificatum d.c.consultationi. sicut etiam ex longa cohabitatione oritur præsumptio iuris, & de iure approbationis eiusdē matrimonij.d.c.ad id quod.& ibi no.Anto.de But. quæ in hoc æquiparatur copulæ subsequenti, ut no.glo.in c.de illis. el 2.de despon.impu.& in d.c.insuper. Et ideo prædictis casib. nō admitteretur ꝓbatio in contrarium directa, s. ꝗ matrimonium non sit ratificatum, vel approbatum, ut clarè ꝓbatur in d. ca. consultationi, & in d.c.ad id. Sed ꝑ indirectū posset ꝓbari cōtrarium, videlicet, ꝗ cohabitatio, vel copula fuit ꝑ vim, vel metum exorta, s̄m doc.in dictis locis, quemadmodum aliàs dicta ꝓbatio directa non admittitur contra p̄sumptionem iuris, & de iure, q̄ resultat ex sponsalib. & copula subsequenti, & sic ꝓbari non potest, ꝗ matrimonium non sit contractū. c.is qui fidem.eo.tit.sed per indirectum sic: videlicet, ꝗ copula fuit ꝑ vim extorta, s̄m Ant.de But. & alios ibi. Et hoc est verum, q̄n dicta ꝓbatio indirecta est vera ꝓbatio: sed si sit præsumpta, non admittitur. Et ꝑpea quamuis verè ꝓbari posit, quòd longa cohabitatio fuerit violenta, ut dicunt doc.in d.c. ad id.nō tn̄ ꝓbatur, ꝗ ꝑ vim, vel metū mulier cohabitauerit, ex hoc solū, quòd matrimonium fuerit metu contractum, & quòd eadem causa timoris durauerit, quia hmōi p̄sumptio, q̄ ex hoc aliàs oriri consueuit, vt no.in d.l.2.C.quod me.cau.cōfunditur ꝑ p̄sumptionem contrariam iuris, & de iure. d. c. ad id.cum ibi no. ꝑ doc. Similiter igitur, quemadmodum directa ꝓbatio nō admittitur isto casu, hoc est, quòd matrimonium metu contractum non sit ratificatum.d.c.consultationi. eodē modo non admittitur ꝓbatio indirecta, q̄ non sit vera, sed p̄sumpta: & cōsequenter licet ꝓbari posit verè, quòd copula fuit

fuit per vim extorta, ſm doct. in eo. c. non tñ iſtud ꝓbatur ꝑſumptiuè ex hoc tantùm, videlicet, ꝙ matrimonium fuerit metu contractum, & ꝙ cauſa metus duraret tp̃e copulæ. Et hoc ꝑꝑ præſumptionẽ iuris & de iure, quæ oritur ẽt per indirectũ in contrarium ex dicta copula. Nec iſto caſu locũ habet, quod no. in d. l. 2. C. quod met. cau. ſed qñ tp̃e actus durat eadẽ cauſa metus, & non oritur præſumptio iuris, & de iure, quòd per illum actum ſequentem, metus qui interuenit in actu pręcedenti, intelligatur purgatus. Sed contra ꝑdicta facit: quia ſicut cõtra præſumptionẽ iuris & de iure admittitur ꝓbatio in contrarium per veram cõfeſsionẽ: ita ẽt admittitur per fictã, ſm Bar. in l. abſentem. de pœn. in prin. ergo ſicut vera ꝓbatio per indirectum admittitur cõtra dictam præſumptionem: ita etiam debet admitti præſumpta. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus non amittit ea, quæ ſunt iuris communis, ſed ea tantùm quæ ſunt propria ſuæ ciuitatis: & in hoc ſecundo æquiparatur deportato.*

2 *In confiſcatione non veniunt bona, nec iura poſt confiſcationẽ acquiſita, & vide nu. 7.*

3 *Fiſcus poteſt hæreditatem bannito delatam, cuius eſt capax de iure communi, tanquam ab indigno auferre, ſed vide nu. 5.*

4 *Conditio, quæ neceſſaria eſt ad actus validitatem, quamuis impoſſibilis ſit de iure, non reijcitur.*

6 *Indignus ſucceſſionis quis non cenſetur, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

8 *Paria ſunt, quòd conditio ſit neceſſaria ad actum, vel ad actus effectum.*

9 *Conditionem impoſſibilem vitiari, introductum eſt fauore vltimæ voluntatis conſeruandæ.*

CONSILIVM CXXIII.

QVAMVIS Guliel. Bar. Bald. & alij, in l. ſi qua pœna. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. velint ꝑ illum tex. ꝙ ſi filius viuente patre ſit bannitus, ꝙ mortuo deinde patre, viuente adhuc filio eius, legitima non applicetur fiſco: quia cum filius per bannum ſublatus ſit de medio alteri proximiori defertur ſucceſsio, vt ibi dr̃, & ſic fiſcus excluditur. Nihilo minus hoc aſ-
1 ſumptum non vr̃ verum, quia † bannitus ꝑꝑ bannum nõ redditur incapax ſucceſsionis, & alterius iuris delati de iure cõi ex teſtamento, vel ab inteſtato: ſed ſolũ amittit ea, q̃ ſunt ꝓpria illius ciuitatis: & quãtum ad illa æquiparatur deportato: ſed ea, q̃ ſunt iuris cõis retinet, & in hoc differt à deportato, q̃ amittit iura ciuium Romanorũ, ſm Bar. in diſpu. Lucanæ ciuitatis ſtatuto. & in l. amiſsione. §. qui deficiũt, de cap. dim. & in l. 1. C. de hær. inſt. & eſt com. op. ſm oẽs mod. ibi, & ꝑpterea ſm Bar. & alios bannitus eſt capax hæreditatis, quæ defertur de iure cõi tam ab inteſtato, q̃ ex teſtamento. & ſic non eſt verum, ꝙ dicatur ſublatus de medio: & ꝙ alius poſt bannũ ſucceſſerit loco eius, quia non deſinit filius bannitus eſſe in ptãte patris, q̃a patria poteſtas eſſet de iure cõi, ſicut ẽt hac rõne patre bannito filius non deſinit eſſe in ptãte, ſm Nellum in tracta. banni. in 1. par. 2. temp. q. 20. ¶Nec ob. d. l. ſi qua pœna. & l. 1. §. fi. de bo. poſſ. cõtra tab. quia loquitur in deportato, vel in ſeruo pœnæ, q̃ amiſit oĩa, q̃ ſunt iuris ciuilis, & deſiit eſſe in ptãte patris, & ſic primũ locũ tenere deſijt: à quo in hoc, vt dixi, differt bãnitus, q̃ pot ẽt impune offendi, & hoc ẽt ſatis ſentit Pau. de Caſt. in d. conſi. 32. qui vim facit non ſolũ in banno ſimplici, ſed in alio ſtatuto, quod reddit expreſsè bannitũ incapacem bonorũ immobilium exiſtentium in territorio. Vnde ex ꝑdictis infertur, ꝙ relictum vnius aurei factũ ab auo mortuo nepoti bannito valuit, & ꝙ illi competit ius agendi ad ſupplementũ legitimæ, quod conceditur de iure com. l. omnimodo. C. de inoff. teſt. quæ legitima ẽt ſuppletur in ſubſtãtia ipſo iure, antequã petatur, ſm Sal. in l. ſcimus. in prin. C. de inoff. teſta. & quãuis ad fiſcum non tranſeat virtute publicationis om-
2 nium bonorum facta adhuc viuente auo, q̃a † in confiſcatione non veniunt iura futura, nec bona poſt confiſcationẽ q̃ſita, vt no. gl. in l. non ad ea. de condi. & dem. & ꝓbatur in l. ſi tibi mãd uero. §. is cuius. ff. manda. & in l. eius. qui. §. 1. de teſt. & in l. ex facto. §. Iulius. Longinus. de vulg. & pup. & ibi ꝑ Cyn.

Bal. & Alex. in l. 2. C. de præſcr. fiſcus tñ põt ab hoc bannito legitimã de nouo quæſitã auferre velut ab indigno, ſm Bart. in
3 d. l. 1. in fi. C. de hære. inſt. vbi † vult, ꝙ q̃uis bãnito poſsit poſt bannum hæreditas deferri ex teſtõ, & ab inteſt. de iure com. & illius ſit capax, & illam poſsit adire, & acquirere: poterit tamẽ fiſcus ab illo velut ab indigno hæreditatẽ auferre. Idẽ ergo dicendum eſt de legitima, q̃ vt dixi, eſt ipſo iure ſuppleta, & quãuis non ſit bannito acquiſita cum effectu ante acceptationẽ, attamen poteſt etiam ius delatũ, & nondũ quæſitum auferri per fiſcum ab aliquo tanquã ab indigno, & ſic dictũ Bar. procedit in hæreditate tã delata quã adita, vt ꝓbatur in l. cũ fiſco, ad Silla. & no. glo. & doct. cõmuniter in l. recuſare. §. ſi fiſco. ad Trebel. & per gl. in l. eam quam. C. de fideicõ. in 11. fall. Quinimò videtur, ꝙ etiam fiſcus conſequi poſsit dimidiam hæreditatis relictæ per fideicõmiſſum dicto bannito, ſi quo tempore dictus bãnitus redire & ſtare ſecurè poterit in ſtatu Illuſtriſſimi ducis Vrbini cũ ſua bona gratia & eiuſdẽ ducis ſucceſſorum. Quia ergo dictum fideicõmiſſum relictũ eſt ſub cõditione, q̃ pendet a voluntate principis, q̃ reputatur impoſsibilis. l. apud Iulianum. §. fi. de leg. 1. debet talis cõditio reijci de fideicommiſſo. l. 1. cum materia. de condit. inſt. & ſic cum fideicõmiſſum remaneat purum, poterit fiſcus illud a bannito tãquã ab indigno auferre, licet adhuc non ſit reſtitutũ, ſed tantummodo delatũ per prædicta. Nec ob. reſponſio quædam, dum
4 dicitur, ꝙ † huiuſmodi conditio eſt intrinſeca, hoc eſt neceſſaria ad validitatem actus, ideo quamuis ſit impoſsibilis, de iure non reiicitur: ſicut dicitur de filio ſpurio inſtituto ſub conditione, ſi legitimabitur, q̃ a principis poteſtate pendet, & reputatur impoſsibilis, ſm Bar. in l. Gallus. §. ẽt ſi parente, de libe. & poſth. in fi. & tñ nõ reiicitur, q̃a aliter inſtitutio de ſpurio nõ poteſt eſſe valida, & ſm Bal. qui ita declarat, in l. 1. in 6. q. C. de inſti. & ſubſt. & Alex. in d. l. apud Iulianum. §. fi. & videtur ꝓbari in le. quidam relegatus. de reb. du. ſm Soc. ibi. Quoniam falſum eſt, ꝙ iſta conditio ſit neceſſaria, ad ualiditatem dicti actus: q̃m fideicommiſſum potuit purè huic bãnito relinqui, & valuiſſet, ſi purè relictũ fuiſſet, ex quo defertur ex teſtamẽto valido de iure cõi, ſm Bar. & alios, in d. l. 1. C. de hære. inſti. & in aliis præallegatis locis. Sed ꝑmiſsis non obſtantib. cõtrarium eſt verius. Nam legitima, vel fideicõmiſſum etiam ſi ſit purum, q̃ uel quod defertur, aut acquiritur poſt bannum, non cõtinetur ſub publicatione omnium: quoniam, vt dictũ eſt, quærenda in futurum non veniunt in confiſcatione præcedẽte, vt in iuribus præallegatis, per no. in d. l. non ad ea. de condi-
5 tionib. & demon. cum concor. Nec † etiam a bannito bona poſſunt auferri tanquã ab indigno de iure cõmuni, quia hoc non reperitur iure cautum. Nec etiam ex forma ſtatuti, q̃a ſtatutum hoc non dicit, & ita vult Bal. in d. l. 1. C. de hære. inſt.
6 quia † ſm eum, nemo eſt indignus, niſi in caſib. a iure expreſſis, & ideo qui dicit aliquẽ eſſe indignum, dẽt hoc probare. l. ab ea parte. de probatio. & cũ Bal. in effectu tranſit Alex. in d. l. 1. in fi. & licet dicat, ꝙ poſſunt occupari bona talis banniti, ſi poteſt impune offendi, hoc tñ non cõceditur ſolũ fiſco, ſed ẽt cuilibet alteri, ſm Alex. & quia per alium, i. per hæredem bona hæc prius reperiuntur occupata, ad illum pertinent, ꝓut ẽt fatetur Ale. & cũ opi. Bal. tranſit ẽt Nellus in dicto tracta. in 1. par. 2. tempo. q. 39. nec Bar. firmat cõtrarium, ſed loquitur ꝑ verbũ forte, & ſine lege, et multo minus fiſcus tanquam quilibet alius põt occupare bona ſubiecta reſtitutioni fideicõmiſsi vr̃s, quia ex quo non ſunt adhuc re, vel verbo reſtituta, dñium eſt apud heredẽ. l. reſtituta. in prin. ad Trebellia. & cũ nõ ſint bona banniti, ſed hæredis, occupari non poſſunt: nec etiam fiſcus agere poteſt ad reſtitutionem, ẽt ſi fideicõmiſſum dicatur purum reiecta dicta conditione, tanquam de iure im-
7 poſsibile: quia † dixi quæſita poſt bannum, nõ pñt cõfiſcari, ẽt ſi habeant ortũ de ꝑterito, ꝑ no. in d. l. non ad ea. & in d. l. ex facto. §. Iulius Longinus, de vulga. et pup. et ꝑ Bal. in d. l. 1. in pen. col. multo minus ergo publicatio dẽt trahi ad futura, q̃ non oriuntur ex ꝑteritis, ſed ex noua cã, ut in caſu noſtro. l. ſi tibi mandauero. §. is cuius. ff. mãda. et hoc non habet dubium. Præterea arbitror, ꝙ iſto caſu non reiiciatur dicta cõditio, q̃a quãuis non ſit neceſſaria ad actũ: quia fideicõmiſſum potuit bãnito relinq̃ purè, ut dictũ eſt, ſi tñ bona venirẽt in ꝓfiſcat ione, vel ſaltẽ poſsẽt a bãnito ꝑ fiſcũ auferri tanq̃ ab ĩdigno, ſm

opi.Bar.in d.l.1.in fi.dicta conditio esset saltē necessaria ad effectum actus: quia fideicommissum non potest aliter effectū habere, ꝯm intentionem testatoris, qui voluit, ꝙ cedat ad commodum nepotis banniti, & non fisci, & quantū ad hoc intentio testatoris dēt attendi, ꝯm Bar.in l.3.de lega.1.dum respon
8 det ad l. in conditionib. de condi. & demonstr. & † paria esse videtur, ꝙ conditio huiusmodi sint necessaria ad actum, vel ad effectum actus, per no. ꝑ Bar.& alios, in l. Gallus. §. & quid si tm̄.de lib.& posth. Vnde sicut vno casu non reijcitur, scilicet quando est necessaria ad actum, ꝯm Bal. & Alex. in locis præallegatis, ita etiā reiici non dēt alia casu. Et alia rōne arbitror,
9 ꝙ † non sit reiicienda: quia ꝙ conditio impossibilis vitietur, & non vitiet, introductum est fauore vltimæ voluntatis, & ꝓ conseruanda voluntate testatoris, ꝯm Bar.& doc.in l.1. de cōdi.insti. quod non esset in casu nostro, si reijcietur cōditio ad effectum, vt bona peruenirent ad fiscum; qm̄ hoc non tenderet ad conseruandum, sed ad impugnandum voluntatē testatoris, qui conditionem apposuit ad finem excludendi fiscum a dictis bonis, & vt ad illum peruenire non possent, & ꝙ a nepote per fiscum non possent auferri, quod ergo fauore testatoris & suæ voluntatis introductum est, non debet retorqueri in eius odium.l.quod fauore. de legi. ꝓut in odium redundaret, si conditio reiiceretur ad cōmodū fisci, & ideo non dēt conditio ista reijci, nec ēt debet vitiare vltimam voluntatem, sed eius fauore debet potius illam suspendere, & sicut suspendit, & non vitiat, neque vitiatur, qn̄ hoc cedit ad fauorem testatoris, & vltimę voluntatis: sicut accidit, qn̄ conditio ista est necessaria ad validitatem actus, ꝯm doct.in locis præalleg. Nā & tunc non vitiatur, neque vitiat: quia hoc tendit in fauorē vltimæ voluntatis, & cōtrarium in eius odium, eadem ergo ratione idem est dicendum in casu nostro. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit etiam Dec.consi.348.in 2.conclu.& Socin.Iun.& Curt.Iun.vt ibi annot. Hier.Zanc.

SVMMARIVM.

1 *Filia spuria sub aliqua dispositione de filijs loquēte non comprehenditur.*
2 *Potestas legitimandi, extantibus filijs legitimis, & naturalibus, specialiter & expresse concedi non debet.*
3 *Legitimatio, in cuius petitione nō fuit expressum de filijs, quos quis ex matrimonio habet, non valet: tanquam subreptitia, & vide nume 9.*
4 *Filius legitimatus verè non est filius legitimus, & naturalis, sed fictè. vide nu.6.& 11.*
5 *Numerus, xij. liberorum immunitatem a collectis & onerib. etiam de iure communi præbet: & hoc procedit etiam in liberis legitimatis.*
7 *Legitimatus in omnibus et per oīa legitimè nato æquiparatur.*
8 *Legitimatio retrotrahitur ad natiuitatis tempus.*
Priuilegium immunitatis propter numerum duodecim liberorum concessum conualidatur per legitimationē filij naturalis.
10 *Subreptitium non dicitur priuilegium, in quo expressum non fuit id, quod notorium est.*

CONSILIVM CXXIIII.

CIRCA illud, de quo quæritur, vr̄ prima facie dicendum, ꝙ priuilegium immunitatis cōcessum D.Pietro Antonio non valeat, & non possit sortiri effectum tanquam subreptitium, l.sed si hac. §.patronum.de in ius voc.c. super literis. & c.postulasti.de rescriptis.qm̄ principi exposuit, habere filios duodecim, inter quos erat filia spuria, cuius qualitatem, & cōditionem non expresit, qua expressa dictum priuilegium non impetrasset, qa nec ēt de iure cōpeteret, qa spuria filia nō est no-
1 minanda.auth. ex complexu.C.de incest.nup. Ideo † non cōprehēditur sub aliqua dispositione de filiis loquente, secundū Bar.& alios in l.ex facto.§.si quis rogatus.ad Trebel. & Ioan. And.in addi.Spec.in rub.qui filij sint legitimi.alleg.Guido de Suza.in d.auth.ex complexu. & facit, quod no.glo.in l.qa semper. de in ius voc. Quinimmo ēt propter naturales filios tātum immunitas petita non competit.l. 2. §. 1. & ibi not.C.de exac.trib. Nec iuuare uidetur superueniens legitimatio: quia actus ab initio inualidus, ex post facto, & tractu temporis validari non potest.l.quæ ab initio.de reg.iur.l.1.§. filius. de leg. 3.& dicit Bal.in l.eam quam.C.de fideicom.col.9.versi. ex his apparet &c. Quòd si pater leget filio spurio, & deinde illum legitimet, ꝙ legatum ab initio nullum. d. auth. ex cōplexu. non reconualidatur. Præterea videtur, ꝙ legitimatio, de qua agi-
2 tur, non valeat: & sic ꝙ Thomasia adhuc sit spuria: quia † comiti specialiter, & expresse nō cōceditur ptās legitimandi, extantib. filiis legitimis, & naturalib. sicut concedi dēt, ad hoc vt dicto casu legitimare possit: adeo ꝙ sub gn̄alib. verbis, & ꝑgnantib. dicta potestas nō includitur, ꝯm Bal.in l. cum filius. de testam.mili.in l.4.§.quæsitum.si quis caut. & sentit idem in c.domino guerram. in titu. hic fin.lex Conra. & sequitur Pau. de Cast. & Aret.in l.Gallus.§.& quid si tm̄. de liber.& posthu. & Pau. de Cast. consi. 23. Super eo, quod primo loco quæritur. & Alex.in consi.69.vel seq.pe.col.2.volu. & vbi etiam comes ptātem legitimandi habuisset, adhuc tn̄ legitimatio non
3 valeret. Qm̄ pater, qui † preces obtulit, quot filios ex matrimonio haberet, nō expresit: ꝓpea legitimatio tanquā subreptitia valere non potuit, ꝯm Io.An. in addi.Spec.in tit. de suc.ab intestato.§. 1.ver.item scias &c.& Pau. de Cast. & alios Mod. in d.§.& quid si tm̄. & quamuis comes concedat, ꝙ cum alii filiabus legitimè natis succedere possit non tn̄ ꝑ hoc apparet, ꝙ de masculis filiis notitiam habuerit, & ꝙ illis extantib. legitimare voluerit, plus ēt videtur dici posse, ꝙ priuilegium non ualeret, ēt si dicta Thomasia, antequam impetraretur, rite legitimata fuisset, si in dicto numero filiorum legitimatā contineri, aut connumerari pater non expresisset. Quia cū in multis legitimatus differat a legitimè nato.c. naturales. si de feu. fue. controu.inter do.& agna.& in auth.quib.mod. nat. effici.sui. §.filium.& §.qm̄ variæ & per Bal.in c.per tuas.de maio. & obed.& Alex.in l.ex facto.§. si quis rogatus. ad Treb. circa fin. & in d.l.sed si hac.§.patronum.princeps si hoc sciuisset, priuilegium difficilius concesisset, ideo nō valet.d.c.postulasti. de rescri.& per oēs in d.c.super literis.eo.ti.& quia, vbi ꝑꝑ filios priuilegium conceditur, intelligi dēt de filiis legitimè natis, &
4 non de legitimatis, qa † hi verè non sunt legitimi, & naturales, sed fictè: vt in auth.quibus mo.na.effi. sui. §. & gn̄aliter. & d. §.filiū.& ita ēt dixit Iaco.Butr.in procе.C.& Iac.de Belu. in §. tribus.in auth. quib.mod.nat.effi.sui.Bal.& Ang.in l.fi.de his qui.ue.æta.impe.& in l.2.C.de iure annu.aure.Bal. & Imo.in l.si ita quis.§.is cui.de leg.2.Benedict.de Plumb. in disput.inci. Statuto Pisano. & Roma.in l.si is, qui pro emptore.de vsuca. Et idcirco dictum priuilegium contra ius intelligitur de uero filio legitimo, & naturali, & non de ficto.d.l.fi.C. de his, q. ve. æta.impe.& d.§.is cui.facit l.3.§.hæc uerba. de nego.ge Sed præmisis non obstātib. cōtrariū uerius arbitror. Nam nume
5 rus † duodecim liberorum immunitatem a collectis & oneribus præbet, ēt de iure cōi.l.si quis decurio.la 2.& ibi no. C.de decurio.lib.10.inter quos sunt connumerandi ēt legitimati ꝑ
6 rescriptum, quoniam sunt uerè † legitimi, & naturales, ꝯm Barto.in d.l.si is qui ꝓ emptore.in 2.q.prin.uer.item quæritur circa prædicta &c.& probatur ex no. per eum in l.si maritus. §.legis.de adul.& sequitur Bal.in l.nuper.C.de nat. lib. in d.l.3.§. hæc uerba.de neg.gest.et ꝓbatur in §.liceat.et in §. si quis igitur.in auth.qb. mod.nat.effi.leg.& in auth.quib. mod. nat.effic.sui.§.qm̄ uariæ.§.reliqui.et §.illud. et hinc est, ꝙ conditio, quæ debet impleri in forma specifica. l. qui hæred.in prin. & l.Mæuius.de cond.et demon. si de filiis legitimis et naturalib. loquitur, in legitimatis uerificatur, ꝯm Iac.de Are. quē refert & sequitur Io.And.in addi. Spe.in ti.de success.ab.intest.§.fin. in fi.Bald.& Moder. in l. Gallus. §. si eius. de lib.et posthu. et Ang.in disput.Nobilis quidam genere. Albe. in l. generaliter. §.cum autē.C. de instit. & subst. cū concord. de quib. ibi per Alex. in consi.2.in 1.uol.ubi dicit, hanc esse cōem opinionē. Et dato etiam, ꝙ legitimatus non esset legitimus uerè, adhuc tamen patri propter illam competeret immunitas, sicut ꝑꝑ fi-
7 lium legitimè natum. Quia in omnibus † & per oīa æquiparatur filio legitimè nato: vt probatur in iurib. proximè allegatis. ratione ergo adæquationis, quod attribuitur legitimo, intelligitur legitimato attributum.l.1.de leg.1.et hac rōne in simili qōne utitur ēt Ang.in consi.71.incip. Arbiter & arbitrator &c. ista.n.est extensio passiua, quæ est permissa, ꝯm Alex. in d.

in d.consi.2.per l.1.§.lex Falcidia.ad leg. Falci. & magis in specie hoc confirmatur:nam immunitas cocessa ingenuo compe tit etiam restituto ad ius ingenuitatis per ius annul.aur.l.cum ex oratione.de excus.tuto. & tñ ille non est ꝓpriè ingenuus, & verè.d.l.sed si hac.§.patronum.& plenè no.in l.2.C.de iure annu.aure.vbi habetur, ꝙ in multis differt ab ingenuo. Multo igitur magis immunitas concessa ꝑ filios legitimos & naturales competere debet etiam ꝑ legitimatos legitimis adequatos,etiam si nō sint propriè legitimi. Sicut ergo priuilegiū immunitatis competens de iure cōi ꝑ numerum filiorū legitimorum & naturalium competit etiam propter legitimatos: eodem modo & priuilegium immunitatis a principe concessum competere debet propter dictos legitimatos:siue sint verè & proprie legitimi,siue impropriè,& fictè.Quia vbi ius cōmune vult per omnia idem esse in casu ficto, quod est in casu vero,sicut contingit in proposito,vt in iuribus prædictis, statutum,& eadem ratione priuilegium simpliciter disponens in illa materia locum etiam habet in casu ficto, secundū Roma. & Alex.in l.qui se patris.col.19. C.vnde lib. per c. cū dilectus. & c.ad audientiam.de cle.non residen. & præsertim, quando disponit in materia iuris communis,sicut loquuntur dicta iura,secundū Do.Anto.& Abb.ibi, prout in materia iuris communis disponit dictum priuilegium immunitatis, quæ etiam, vt dixi, per ius commune conceditur habenti. 12.filios.d. l. si quis decurio. Per hæc igitur constat,& ꝓbatur,ꝙ vbi Thoma sina ante priuilegium fuisset legitimata, quòd in numero liberorum connumerati debuisset. Restat autem videre, an dictū priuilegium confirmetur legitimatione deinde superuenien-
8 te,& arbitror dicendum,ꝙ sic: quia † legitimatio trahitur retro ad tempus natiuitatis: & sic tempus immunitatis concessæ fingitur fuisse naturalis,& legitima,secundū Bar. & docto. in d.§.& quid si tantum.& propterea dicta fictione attēta debet priuilegium reuiuiscere. quod etiam comprobatur authoritate Ang.& Imo.in l.si alienum.§.in extraneis.de hærc. inst. vbi volunt, ꝙ institutio de filio spurio, quæ fuit nulla ab initio,reconualidetur, si adhuc viuente testatore legitimatur, & hoc quia vsque ab initio legitimus fingitur,& cum eis concordat Alex.in d.l.Gallus.§.instituens,& vltra eos istud confirmatur ex no.per Bar.in l. 2.de vulg.& pup.col.3.ver. item quæro quòd si aliquis filius &c. vbi no.concludit, ꝙ substitutio pupillaris facta filio naturali,quæ non ualuit ab initio,cum non esset in potestate,vt ibi,recōualescit per legitimationem principis sequutam post mortem patris, & quia legitimatus nihil differt a legitimo,ut dixi: & quia legitimo trahitur retro, pari ergo rōne est dicendum, ꝙ conualidatur ab initio inualidū. Et si forte dicatur, ꝙ legitimatio non potest trahi retro in ꝑiudicium principis,sicut nec cuiuslibet alterius tertii, ꝓm glo. & docto.in d.§.& quid si tm̄, prout traheretur,si per hoc priuilegium reuiuisceret, quia gabellas non exigeret: ad hoc respondetur,ꝙ istud solū posset esse verum, vbi ageretur de gabellis præteritis,& quæ inceperunt deberi ante legitimationē, sed quò ad futuras,& quò ad eas,quæ in futurum possent exigi,vel deberi,non dicitur agi de iure quæsito aufferēdo,sed de iure quærendo: cum nullo iure debeantur antequā superueniat,vel occurrat casus,per quem ad denunciandum & soluēdum teneantur. In hoc igitur iure quærendo potuit præiudicare legitimatio, & quò ad illud trahi retro, quia in tali iure potest princeps,vel habens ptātem ab eo,ēt sine causa præiudicare,ꝓm Bal.in l.2.C.de iuris & facti igno.in c.domino guerram.in ti.hic fi.lex Conra.in l.Deo nobis.C.de episco.& cler. & Alex.& alios Moder.in d.§.& quid si tm̄.Præterea etiā in iure q̄rendo priuilegium omnino ꝑiudicat, quia non de iure cōmuni competebat.d.l.si quis decurio.& ideo frustra fuit impetratū.l.q̄ sub conditione.§.fi.de cond.inst.uel gratia dubitationis tollendæ,aut quia de facto ius cōe non fuisset obseruatum l.qui mutuam.si cer.pe.l.quæ dubitationis.de regu. iur. & declarat Bar.in simili in l.priuile.C.de sacrosf.eccl. dum loquitur de confirmatione priuilegii validi.¶Non ob.allegata in cōtrarium.& primò, ꝙ priuilegium ab initio non valuerit, q̄a planè hoc cōceditur, sed per superuenietem legitimationē assum psit vigorem,ꝑ allegata superius,& q̄a trahitur retro actus validatus,qui aliàs non validetur.d.l.1.§.si filius.de leg.3.& sic non obst.¶Nec ob.ꝙ ꝑ legitimationē sequentem non validetur legatum ab initio nullum,ꝓm Bal.in d.l.tāquā, q̄a hoc est falsum,& contrarium tenet Bal.& Pau.de Cast. in l. cætera.in prin.de leg.1.Bar.in l.1.col.3.de reg.Cato.& Alex.in d.l.Gallus.§.instituens.Non ob.insuper dum dicebatur, legitimationem non valere ex defectu potestatis ipsius legitimantis, quia
9 † quamuis explicitè non concedatur facultas legitimādi extātibus legitime natis: ex eo tñ ꝙ in priuilegio est cl'a non obstantib. legib. quib. cauetur, ꝙ spurii legitimari non possint sine consensu parentum,filiorum, & legitimorū hæredū &c. constat manifestè,ꝙ intentio principis fuit,ꝙ comes dictis filiis extantibus legitimare possit, quia frustra derogaretur legibus requirentib. consensum filiorum.quamuis.n.dicta clausula non obst.non augeat gratiam,per no.in cle. 1. de præbē. declarat tñ intentionem circa consensum,ꝓm Bal. in d. l. eam quam.col.10.ver.pone, quidam &c. vbi determinat, quòd si quis legitimetur simpliciter,vt spurius, & sit icestuosus & spurius simul,ꝙ legitimatio non valebit,nisi ex clausula, non ob. non appareat de mente contraria,vt quia dicat, non obst. l. si quis incesti.C.de secun.nup.& §.fi.in auth.quib. mo. na. effi. sui.quia ꝓm eum ex hoc declaratur intentio cōcedentis, allegat.l.fi.in prin.C.de ind.vidu.tollen.& c. 1.de no. for. fide. & cum eo transit Alex.consi.61.Nobilis vir &c. 1.vol. istud etiā est de mēte Bal.in l.fi.quia illustris.in 1.col.C.ad Orficia.Quia per hoc respondetur ad illud,qđ limitationi obiiciebatur, videlicet,quòd erat subreptitia,quia non fuerat comiti narratū filios,præsertim masculos legitimè natos extare,q̄a per eandē clausulam repetitam in legitimatione per ipsum comitem ꝓbatur,quòd illis etiam extantib. voluit legitimare, ꝓm Bal.in locis præalleg. Præterea in ciuitate Mutinæ debebat esse notorium tempore legitimationis, quòd D. Pet. Anto. habebat
10 plures filios vtriusq; sexus ex legitimo matrimonio.Nō† redditur ergo legitimatio subreptitia,si non fuit expressum ꝙ in loco erat notorium,quia de eo ꝑsumitur comes ibi morā trahens habuisse notitiam, vt probatur per id quod uoluit Fede. de Sen.in tract.de re.permu.colu.3.q. 4. & Pet.de Perusio,in tract.eiusdem ma.col.17.ibi,quæro tertiò &c.vbi dicunt,ꝙ si non fit mētio de reseruatione,quam fecit Papa, literæ nō sūt subreptitiæ,quando erat plurimū generalis, & nota in curia, ita quòd est verisimile,eam Papā sciuisse, quos refert & sequitur Feli.in d.c.super literis.col.7.ver.tertia regula.& in c.1.de re iud.in tertia ampliatione.nam ꝓm Bal.in l.2.in fi.C. quæ sit long.consue. princeps ꝑsumitur scire consuetudines multum generales,præsertim loci, in quo residet, nec illas licet ignorare,ꝓm Bal.in rub.de cōsue.rec. feud. & idem in effectu uult Bar.in extrauag.ad reprimen.in versi.non obstantib.&c.ad fi. & hoc magis procedit,si comes, qui legitimauit, erat affinis, vel vicinus d.Dom.Petri Anto.quia præsumitur sciuisse id, de quo quæritur.l.octaui.unde cogn.l.de tute.C.de in inte. rest. mino.et plene per doct.in l.1.ff.si cer.pet.Item non obst.dum dicitur,ꝙ priuilegium non ualuisset, ēt si legitimatio præcessisset,nisi de qualitate filii legitimati mentio facta fuisset, quia cum ab aliis in multis differat,princeps concessisset difficilius si hoc sciuisset. Quia hoc vltimū negatur, ex quo de iure cōi competebat priuilegium,ut dictū est,denegasset princeps cōcedere id,quod de iure cōi competebat,arg.l.merito. pro soc.
11 Postremò † non ob.quòd legitimatus non sit filius verè,et ꝓpriè,et ꝙ de legitimis verè priuilegium debeat intelligi, quia istud negari potest,qm̄ Barto.in d.l.si is pro emptore voluit, quòd verè legitimus dicatur. Et dato, quòd esset fictè legitimus,ex quo tñ in effectu non differt a legitimis, immunitas patri concessa ꝑ legitimos cōpetit ēt ꝑ legitimatos.l. cū ex oratione.de excus.tu.et per Alex.in d.consi.2.vol. 1. Et ꝑpea concluditur,quòd dictus D.Pet.tam de iure cōi, quàm ex tenore priuilegij immunis est et exemptus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Princeps priuilegium immunitatis concedere potest.*
2 *Collectæ propriè dicuntur, quæ personæ pro rebus imponitur.*
3 *Onus collectarum, quod pertinebat ad eos, qui nunc sunt exempti, alijs accrescit, sed quando hoc procedat, uide nu. 4.*
4 *Quod remedium competat aduersus priuilegium principis alicuius damnum concessum.*
5 *Inferiores ab Imperatore, et Papa non possunt in aliquorū, vel* reipu-

reipublicæ præiudicium concedere exemptionem.
6 *Exemptus munera sponte suscipiens, sine vlla protestatione exemptionis, priuilegium amittit.*

CONSILIVM CXXV.

VISO priuilegio exemptionis concesso illis de Romandellis, & verbis eius diligenter ponderatis, videtur absque dubio dicendum, quòd priuilegium immunitatis potest princeps concedere, ſm Io.And.& alios, in c.2.de imm.eccle.& habetur in l.vacuatis.C.de decu.lib.10. & ꝓbatur in l. medicus. de ꝓfeſ. & medi.& in l.1.C.de superindic.lib.10. & per totũ de iur.immu.& in c.accedentes.de præscr. Et similiter ex hoc priuilegio ꝓdicti vñr exempti ab illo onere, qđ imponitur ꝑ æstimum, & per æs & librã: quia spãliter immunitas conceditur a
2 collectis quæ † collectæ propriè dicuntur illæ, q̃ imponuntur personæ pro reb.& sic modo ꝓdicto.l.rescripto.§.fi.& ibi per gl.& Bar.de mune.& honor.& ꝑ doc.in l.placet.C.de sac.san.eccl.& Bar.in l.2.C.de mulie.& in quo lo.lib.11.& in consil. 180.inci.Si aliqua possessio &c.& An.de Iser.in c.1.quæ sint reg.vbi inquit, ꝙ fiscales regni dñt, ꝙ collecta est munus ordinarium, quia indicitur omni anno personæ pro reb.l.1.C.de indic.lib.12.& ſm eum vocatur collecta: q̃a colligitur in possessionib. pro modo facultatũ, & dicit Bal.in auth.defuncto, C.ad Tertul. ꝙ quantitas impositionis respicit de directo rẽ, & necessitas soluendi respicit personam: ideo ꝑꝑ hoc collecta dicitur imponi ꝑsonæ pro reb. de quo aũt per Bar.& Moder. in l.4.§.actor.de re iudi.& per Abb.in d.c.2. de immu.ec
3 cle. Cum ergo per † priuilegiũ principis sint à dictis collectis exempti, & ab alijs oneribus in quibus in priuilegio: videtur ꝙ onus, ad quòd isti fuissent obligati, ad alios ꝑtineat & aliis accrescat.l.ab oĩbus, in prin.& ibi no.Bar.de leg 1.& not. Bal. post Guliel.in l.si vnus.§.sed si gñaliter.ff.de pact.& bene ꝓbatur ex no.per Bar.in l.qui quadringenta.in princ.ad leg. Falc. vbi per illum tex.dixit, ꝙ si testator grauat vnum ex multis legatis præstari integrè, & sine vlla diminutione: & de alijs hoc non dixit, ꝙ hoc non cedit ad damnum hr̃dis, sed aliorum legatorum: quia falcidia hæredi non diminuetur, sed id qđ detrahendum fuisset de illo legato aliis accrescet: & ex aliis per hæredem detrahetur.& hoc ẽt locũ habet hodie, ſm Alex.ibi, quamuis possit prohiberi falci.auth.sed cum testator.C.ad le. Falc.q̃a in dubio videtur testator potius in hoc alia legata grauare, quã Falcidiam minuere, & vbi etiam aliquis eorum munera sponte suscepisset, nulla ꝓtestatione præmissa, quo casu solet sibi quis præiudicare, & priuilegium amittere, l.1.& ibi Bar.C.de his, q̃ spon.mune.sub.lib.12.si tñ iste erat minor, aduersus hanc tacitã renunciationem sibi succurritur: saltem mediante in integ.resti.l.1.cum gl.C.de in integ.resti. mino. in 1. solutione. Sed istis non obst. contrarium puto verius. Nã in facto præmittitur, ꝙ ex collectis impositis per dictum cõmune princeps consequitur cõmodum, & ꝙ imponuntur ẽt pro
4 satisfaciendo principi eximenti. Quo † stante dico, ꝙ onus, qđ ad exẽptos pertinuisset cessante exẽptione, non dt aliis accrescere: sed ad damnum principis cõcedentis exemptionẽ cedere: si ad eum spectat cõmodum collectarũ, siue si ex collectis & muneribus quæ imponuntur per dictum cõe, princeps eximens ꝓdictos emolumentum capiat. Quia dum dicitur, ꝙ onus, à quo quis eximitur per priuilegiũ aliis accrescit: procedit & habet locum, q̃n priuilegium tendit ad præiudicium tertii, puta ꝓ soluendo salario pãti, quia tunc ne illa damnum patiatur, & ne salarium auferatur, vel diminuatur, aliis accrescit id, in quo exemptus absoluitur, & liberatur, & ea rõne, q̃a nõ præsumitur, ꝙ eximens voluerit illi tertio præiudicare. l.2.§. meritò. & §. si quis à principe. ne quid in loco public. Sed vbi collecta imponitur ad commodum ipsius eximentis, sicut dicitur fieri in casu nostro: tunc ad illius damnum cedere debet exemptio, & ꝑꝑea minuitur præstatio consueta, & per alios non suppletur, ſm Spec.& Io.And.in tit.de censi.§.2. versicu. quid si vniuersitas &c.& Io.And.in c.2.de immu. eccl. Gulie. & Bal.in d.§.sed si generaliter. & Guliel.in l.auus. de pact. sequitur Pau.de Cast. qui dicit vidisse ita de facto seruari. Roma.in d.l.4.in prin.de re iud. Imo.& Pau.de Cast.in d.l.ab omnibus.in prin.de leg.1.& quamuis collectæ imponerentur nõ tñ pro principe, vt illi præstetur, quod singulo anno ꝑstari consueuit, & debuit, sed ẽt ꝑ aliis necessitatib. dicti cõis, adhuc tamen idem esset, quia satis est, ꝙ de his collectis princeps eximens participet, & ꝑ parte commodum capiat, quia lata est facienda interpretatio cõtra concedentẽ.l.fi.de consti. prin.& c.cum dilecti. de don.& sunt ista in præiudicium alterius.d.§.meritò, & c.quamuis.de rescr.in 6.& ꝑꝑea est interpretandũ, ꝙ isti dicantur exempti in præiudicium ipsius principis eximentis, & non ipsius cõis, & hoĩum dictæ terræ Lugi, & ꝑ cõsequẽs, ꝙ onus, quod ad exemptos pertinere potuisset, ad alios non transeat: sed ꝙ tanto minus ꝑstetur principi de eo, qđ ei cõsueuit præstari, quantũ est illud, quod exemptis per priuilegium est remissum. Quia est eadem ratio sic interpretandi, siue collecta imponatur & principi eximenti in totum prętetur, siue pro parte, ut ex præmissis clarè colligitur. Sed dato ẽt, ꝙ princeps nihil esset ꝑcepturus, sed solũ imponerẽtur collectæ pro aliis necessitatib.dicti communis, adhuc tamen aliis de dicto cõi huiusmodi exẽptio nocere non deberet. Quia, vt ẽt in facto ꝑsupponitur, mediante tali immunitate alii nimium grauarentur, & aliis damnum satis notabile inferretur: vnde priuilegium non tenet tendens ad noxam, ſm Cardi.in cle.præsenti.in vlt.q.de censi.& ibi refert, idẽ tenuisse in c.accedentes.de ꝑscr. vbi dicit, quòd si multi per priuilegium Apostolicum eximantur à procurationib. legatorum, ita quòd alii nimium grauantur, quòd reliquus clerus põt resistere, ne soluat totã procurationẽ, & appellare expressa hac causa in appellatione: quia enormiter ex hoc grauãtur, & debebat princeps hoc viso priuilegia reuocare tanquam tendentia ad noxam.d.c.suggestum. Abb.verò in d.c.accedentes, dicit
5 † quòd aut exemptio est cõcessa motu ꝓprio principis, & nõ videtur, quòd appellatio sit interponenda, q̃a à dispositione principis non licet appellare.9.q.3.cuncta per mundũ.& c.ꝑ principalem, sed si nimium grauat, debet implorari medium à principe, cuius interest decernere de suis priuilegiis, ut not.in c.cum venissent.de iu.& in d.c.suggestum, si verò fuit concessa immunitas ad instantiam exempti, sicut in casu nostro: & tunc dici potest, quòd cõcessio emanauerit per ambitionem, vel importunitatem impetrantis, & quòd si princeps sciuisset cũ ꝑiudicio aliorum non concessisset: maximè cum sint cõtra rempublicam, & à iure damnata.l.fi. C. si contra ius, vel vtili. publ.& d.l.vacuatis.C.de decur. lib. 10. & si talis exceptio nõ mittitur secundũ Abb.poterit appellari, ar.c. super eo. de offi. deleg.& sic Abb.ꝑsupponit, quòd isto casu priuilegium sit nullum, & idem in effectu vult Imo.in d.l.oĩbus, in fi.prin. dicẽs, quòd remedium erit, quòd illi de clero adeant Papã, quòd ꝓuideat. Nam ſm cum reuocandum est priuilegium, quod nimis tendit ad noxã.d.c.suggestum. Et sic patet, ſm oẽs, quòd tale priuilegium, ꝑ quod cõmunitas nimium læditur, non ua
6 let, vel ꝙ est reuocandum. † Tertiò ꝓdicta confirmantur, q̃a tunc onus, quod pertinebat ad exemptum, accrescit aliis: quãdo exemptio cõceditur à Papa, vel ab Imperatore. Si verò immunitatem concedant alii reges, principes, & barones, non habentes iura Imperii, licet possint eximere aliquem in eorum ꝑiudicium: non tñ in ꝑiudicium aliorũ, & reipublicæ, secundùm Abb.in d.c.accedentes.per d.l.vacuatis. cum ibi no. ꝑ gl. & Bart.& per.no. per Bar.in l.2.de iure immuni. & quamuis postea subiiciat Abb. quòd hoc facere posset ẽt inferior cum causa: hoc procedit, q̃n eã respiceret vtilitatem publicã, sicut loquitur Bar.quem alleg.in d.l.vacuatis.s.q̃n immunitas concederetur venientib.ad habitandũ de nouo in loco, vel q̃n cõcederetur doctori, uel medico: aliàs non, ſm Bart. Et ſm ꝓdicta intelligenda sunt, quæ superius sunt allegata: dum in principio dicebatur, ꝙ princeps põt immunitatẽ concedere, ẽt in præiudicium aliorum, quia illud est uerum in Papa, uel in Imperatore: sed alii non possunt, nisi ex causa ꝓdicta. Et similiter dũ dicebatur, ꝙ onus, à quo liberatur exemptus, aliis accrescit: quia hoc verum, si collecta imponitur ad cõmodum alterius, & non eximentis: sed q̃n imponitur, vt principi eximenti ꝑstetur in totum, vel pro parte: tunc exemptio minuit ꝑstationẽ debitã principi, & nõ grauãtur alii, vt superius dictũ est. Et ẽt q̃n per talẽ exemptionẽ enormiter alii læderentur, priuilegiũ, aut nõ valet, aut reuocari dẽt: ẽt eo casu, quo ꝯcedẽti priuilegiũ nihil ꝑstatur: sed alteri, puta Pr̃ãti, ſm docto.in locis alleg.

alleg.& sic per prædicta rñsum remanet ad oĩa in contrarium allegata,& sic concluditur, ꝙ onus collectandi, à quo prædicti de Rondanellis fuerunt exempti, ad alios non transit: nec
7 alijs accrescit,& vbi † post priuilegium soluissent illi, qui non sunt minores,vel pares minorũ nulla ꝑmissa ꝓtestatione,clarum est,ꝙ priuilegium amisissent.d.l.1.cũ ibi no.ꝑ Bar. C.de his qui spon.mune.sube.& facit,quod no.Ang.in l.1.§. si quis tutor.ff.qñ appellan.sit,vbi ꝑ illum tex.dicit,ꝙ si exemptus ꝑ priuilegium sciat se describi in libro soluẽtiũ collectas,& non appellet,ꝙ priuilegium amittit,de quo ẽt ꝑ Alexã.consi. 101. 1.vol.Et si quamuis minori proprium factum in hoc non posset nocere,factum tñ patris illi posset obesse, qa nõ potest vti priuilegio, nisi tanquã hæres patris, vt patet ex lectura illius, ad quem non potuit transire, si in pesona defuncti erat extinctum,& iõ cõcluditur vt ex præmissis colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Collectæ de iure communi forensibus imponi non possunt,sed secus est de consuetudine Italiæ.*

2 *Papa vel Imperator cassans statuta,vel consuetudines non dicitur cassare, quæ iuramento confirmata sunt, & absque animæ periculo seruari possunt.*

3 *In his, quæ sunt propriè de actis, creditur simplici scripturæ notarij,etiam sine testibus: quantum verò ad alia, quæ non sunt de actis, testes requiruntur, etiam si facta sint coram iudice sedente pro tribunali.*

4 *Per promissionem soluendi collectas nõ intelligitur quis renunciare immunitati in futurum concedendæ.*

5 *Collectæ non soluuntur singulo anno vniformiter,sed solutio variatur,secundùm casus occurrentes, imminentesque necessitates.*

6 *Iuramentum ad casum non porrigitur, qui in pacto simplici non continetur.*

7 *Iudex ad declarationem suæ sententiæ faciendam debet partem citare.*

CONSILIVM CXXVI.

SVPER dubio,de quo q̃ritur, prima facie dicendũ dr̃,ꝙ illi de Pelizariis teneãtur subire onera, & collectas pro terris,quas tenent, & posident
1 in terra Pupilli. Quãuis † enim de iure cõi forenses non teneãtur ad collectas, q̃ imponuntur ꝑsonæ pro reb.l.rescripto.§. fi. de mune. & hono.& l. libertus. §.sol. ad municip. valet tñ statutum, & consuetudo,ꝙ forensib. imponantur collectæ,ẜm Bal.in l.1.C. de senten. q̃ ꝑ eo, qđ interest, ꝓferun.& dicit Barto.in l.1.C.de mulie.& in quo lo.lib. 11.ꝙ in Italia in oĩb. ciuitatibus imponuntur collectæ forensib. ꝑ bonis in territorio possessis, & idẽ dicit Bal. in l. ẽt.C. de execu.rei iudi.& facit,qđ not. Bar.in l.1.C.de aur.corona.lib.10.vbi ar.illius tex.dicit,ꝙ licet de iure forenses non possint cogi ad munera ꝑsonalia,si tñ de cõsuetudine antiqua sit obseruatum cõtrariũ,poterit illis indici tale munus,&ideo poterit indici onus custodiæ,ẜm Bar.& circa ꝑdicta ita etiam concludit Alex.in cõsi.52.5.vol.& in consi.101. 1. vol. qđ in casu nostro magis ꝓcedit, ex quo ꝑdĩcti de Pelizariis ꝑ pactũ iuratum se obligauerunt cõi,& hoĩbus Pupilii ad soluendum certam quantitatem noĩe collectarũ pro bonis existẽtibus in territorio,& valet pactũ,qa qđ põt fieri ꝑ statutũ, vel cõsuetudinẽ,aut ꝑ legẽ,põt ẽt fieri ꝑ pactũ.l.nõ ĩpossibile. de pact. l.ex ꝑtorio.& l.neque pignus. §. priuatorũ, de regu.iur.cũ ibi No.¶Nec ob.vr̃, ꝙ ciuib. ꝑmanentib. sit cõcessum priuilegiũ immunitatis post dictũ pactũ,qa non porrigitur ad illos, qui ex pacto.& ex ꝓpria ꝓmissione teneãtur ad collectas, ꝑ no. glo.in cle.dudũ.de sepul.q̃ vult,ꝙ dispositio tollẽs pacta non tollit pacta confirmata.Cũ ergo ꝑdicti tenerẽtur ad collectas, & nulla interueniẽte ꝓmissione, saltẽ de cõsuetudine, vel forma statuti,nõ vr̃ Papa cõsuetudini ꝑdictæ pacto cõfirmatę voluisse derogare, & tãto minus cũ pactũ fuerit iurõ firmatum,
2 ꝑ no. ꝑ gl.in c.cũ non deceat.de elec.in 6. ꝑ quã † dicit Ange. in l.1.§.q̃ onerandæ.qua.re.act.nõ datur,ꝙ licet Papa, vel Imperator casset cõsuetudines & statuta, nõ tñ dicitur cassare statuta iurõ cõfirmata,q̃ pñt seruari absq; periculo aĩæ,cum qua transit Io.And.in d.c.cũ nõ deceat.& in c.1.de fil.psby.eod.li. & Abb.ĩ c.1.de his,q̃ fi.a pla.& Imo,in c.dilecto.de ꝓb. & Alexan.cõsi.27.in fi.1.vol.& in consi.37.in 8.col.2.vol.& in cõsi.38.3.vol.Visa petitione Antonii de Roma &c. vbi ꝑ ꝑdicta cõsuluit,ꝙ literę salui conductus nõ habeant locũ & nihil operentur quò ad debitũ iuratũ ex defectu intẽtionis ipsius cõcedentis,& ꝑ hoc facit tex.cũ ibi no. in c. cõstitutus. de rescr. vbi ꝓbatur,ꝙ dispositio non trahitur ad actum iuratũ, & idẽ vult Alex.in l.1.in prin.ad l.Falc. Sed ꝑmissis non obstãtibus contrariũ puto verius,& primò, si copia cõuentionis facta cũ hominib.de Pupilio tradita est mihi ĩtegra,dico, ꝙ ex scriptura hmõi non ꝓbatur dicta conuentio, quia non hẽt formam instr̃i publici, cum nõ hẽat solennia, q̃ in instr̃o sunt necessaria,& de q̃b. in auth. vt ꝑpo.no.Imperato.in princ. & in l.iurisgentiũ.§.ꝙ ferè. de pact.& in c.1.de fi.instr. Nec ob. ꝙ dicta conuentio sit facta corã Ptãte Pupilii sedente ꝓ tribunali:
3 quia † quãuis in his,quę sunt ꝓpriè de actis,credatur simplici scripturæ notarii,ẽt sine testib. ẜm gl.Bal.Ant.de But.Imo.& Abb.in c.qm̃ contra falsam.de ꝓba.& Bar.in l.1.§. editiones. de eden.& Bal.in rub.de fi.instr col.2.& gl.2.in l. gesta. C. de re iudi.& Bal.in l.in donationib.C.de dona.nihilo minus quãtum ad alia,q̃ non sunt de actis,requiruntur testes, quãuis facta sint coram iudice ꝓ tribunali sedente, ẜm Lap. alleg.81. inci.Nõ valuit.vbi concludit,ꝙ nõ ꝓbatur,quẽ fuisse ꝓcuratorẽ ex hoc solo, ꝙ constitutus fuerit apud acta: nisi subscripti sint testes,& idẽ dicit in subdelegatione, & idẽ tenet Ant. & Abb.in d.c.qm̃ cõtra.q allegãt ẽt Inn. in c.cũ in iure. de off. deleg.qui dicit,ꝑ acta ꝓbari ꝓductionẽ instr̃i: sed non tenorem illius,nisi aliter fuerit solenniter exẽplatũ, & idẽ vult expressius Bal.in d.rub.C.de fi.instr.in 2.col. dicẽs, ꝙ scriptura ꝑ notariũ,vel duos viros,de q̃b.in c.qm̃. ꝓbant ea, q̃ sunt ꝓpriè de actis: non aũt alia, vt est ꝓcuratio & cõtractus, q̃ fit apud acta,& idẽ sentit Bal.in l.sancimus.C.de test.ver. itẽ no. & istã opi.latè tenet Are.in c.post cessionẽ.de ꝓba.Et quamuis idem Are.in d.c.qm̃.teneat cõtrarium,ꝑ text.in l. oĩum. & in l.sanci.C.de test. vbi ꝓbatur, ꝙ testm̃ factũ apud acta non exigit solẽnitatẽ testiũ. Itẽ quia rõ d.l.in donationib. videlicet ꝑꝑ multitudinẽ hoĩum, & pñtiam iudicis habet ẽt locum in aliis,quã in actis. Verũtamẽ ꝑcedens opi.est magis cõis,a qua in iudicãdo, & consulẽdo nõ est recedendũ, vt traditur in locis vulgarib. Nec ob.d.l.oĩum, & in l. sanci. quia ẽt illo casu requiruntur ad minus duo testes,vt est de mente gl. ibi, & expressius idẽ vul Bar.Bal.Sal. & Alex. ibi. Nec ob. ꝙ ꝑsumatur ibi adesse.copia ꝑsonarũ,qa nõ sufficit,ꝙ adsint fortuitò,saltem quantũ ad numerũ duorum testium,qui debent interuenire,in quolibet actu de iure diuino.l.diuus.de test.mil. iũcto. c.in omni negotio.de testi.in l.vbi numerus.ff.eo. Non ob. ẽt d.l.in donationib. quia ẜm Lap.Ant.de Bu.& Abb. in locis ꝑalleg.intelligitur,ꝙ testes se non subscribãt, notarius autẽ eorum noĩa subscribat,vt ibi latius ꝑ eos. Et ꝑpea cũ in scripta mihi exhibita nõ sint appositi testes, nõ ꝓbat tanquã scriptura priuata.l.exẽmplo.C. de prob.Si ergo nõ probatur dicta cõuentio,perinde est ac si nõ constaret.l.duo sunt Titii,de testa. tute.& ꝑ cõsequens dicti de Pelizariis tanquam ciues Parmæ debent gaudere priuilegio immunitatis cõcesso ciuib. Parmæ. Et dato,ꝙ ꝓbaretur dicta conuentio,adhuc tñ prædicti gaudere debent priuilegio dictæ immunitatis, ex quo illud superuenit post dictã conuentionẽ. Nã tpe,quo facta fuit dicta ꝓmisio,ꝑsupponitur, ꝙ ꝑdĩcti de Pelizariis erunt obligati ad collectas pro bonis,q̃ habebãt in territorio Pupilii,uel ex forma statuti, vel ex antiqua consuetudine ꝑ ea, quæ dicta sunt supra pro parte contraria. Vnde quia sciebant se cogi posse, præsumendum est,ꝙ ꝑꝑ hoc se obligauerunt ad dicta onera. l.nouissimè,cum ibi no.ꝑ Bal.ff.quod fal.tu.autho. Si ergo superuenit priuilegium immunitatis concessum ciuib.Parmensib. finita fuit cã ꝓmisionis, ideo dẽbet ẽt finiri ꝓmisio in effectu,& ope exceptionis: sicut finita cã priuilegii finitur priuilegium,& similiter finita causa odii finitur odium.l.Titia.§.usuras.cum ibi no.ꝑ Bar.de lega. 2. Secundò confirmatur ista o-
4 pin.nam † per talẽ ꝓmisionem non intelliguntur ꝑdicti uoluisse renunciare immunitati in futurum cõcedendæ, qa istud est donare,ꝙ non ꝑsumitur quis facere velle.l. cum de indebito.nec de isto casu, nec de immunitate cõcedẽda ꝑsumit̃ cogitatũ,qa cũ hoc pẽderet a ptãte, & volũtate principis, reputat̃ impossi-

impoßibile.l.apud Iulianū.§.fi.de leg.1.& l.continuus.§.cum quis.cū ibi no.de verb.obl. Vnde de hoc,qđ verisimiliter non erat concedendum, non ꝑsumitur cogitatū, sicut nec de casu insolito.l.fistulas.§.frumenta.de contrahen.emp.& no. doct. in l.4.§.q̄sitū.si quis cautio.Et si de isto casu fuisset cogitatum, verisimiliter ꝑdicti in hunc euentum voluissent obligari. vnde perinde est,ac si casus iste a dicta promißione fuisset exceptus,per not.per glo.in l.tale pactū.§.fi.de pact.& no. doct.in l.Titius.§.Lucius.per illū tex. de libe. & posth. Tertiò est aduertendū,ꝙ ꝑdicti non obligauerunt se de nouo ad collectas, ad quas tenebantur prius, sed obligationē ꝑcedentem, q̄ erat
5 incerta,reduxerunt ad certam quantitatem. Nam cum † collectæ non soluantur singulo anno vniformiter, sed solutio varietur s̄m occurentiam casuum, & necessitates imminentes, vt no.ꝑ gl.in l.rescripto.§.fi.de mune. & hono.& ꝑ Bart. in l. 1.quod cuiusque vni.no.& in l.1.C.de mulie.& in quo lo. lib. 11.per Bar.& alios,in l.4.§. actor. de re iud.conuenerūt ꝑdicti,cum hominibus de Pupilio soluere omni anno certā & determinatam quantitatē pro æstimo terrarum suarū,& ꝓ collectis,ad quas erant obligati ꝓ terris possessis in territorio Pupilij. Et sic ꝑ dictam ꝓmissionem nō cōtrahitur obligatio ad collectas simpliciter,nec ex dicta ꝓmissione de nouo obligantur ꝑdicti: quia ad hoc non tendit, nec ordinatur dicta ꝓmissio: sed per illam tātummodo quātitas collectarū incerta, ad quam tenebantur,certificatur,& ad vniformem,& certā præstationē reducitur,& subrogatur loco præstationis incertæ,& difformis,seu variabilis. Et sic ꝓmissio non versatur circa substantiā,& collectas simpliciter, sed circa qualitatem & solutionē, seu respicit potius executionē obligationis prius cōtractę ad collectas ex consuetudine & ex forma statuti. Et ꝓpterea cū se nō obligauerint illi de Pelizariis simpliciter ad collectas, sed obligationem ꝑcedentem limitauerint & reduxerint, siue restrinxerint ad certum modū, ꝑ ꝑ hoc nō debent excludi a priuilegio immunitatis superuenienti, & ꝑsertim: quia ꝑcedentē obligationem restrinxerunt ad dictam certam quantitatē, vt sibi ꝓdessent & s̄m eorum intentionē: & sic ad eorū vtilitatē tendit dicta cōuentio potius,quam ad damnū: q̄m per illā redduntur certi de eo,quod soluere tenentur singulo anno,& sic euitantur cōtentiones,discordiæ, ac vexationes, quæ aliàs potuissent oriri de facili, & ꝑ ꝑ illam amplius non possunt fraudari,prout prius poterant facile: & ꝓut ciues plerūque fraudantur per rusticos: q̄n tenentur ad collectas incertas, s̄m existentiam,& imminentiam casuum, ꝓut docet experientia rerum magistra.& quāuis ēt ex tali conuentione potuissent dicti ciues damnum pati,& quia forte poterat euenire, ꝙ ad minus fuissent obligati,si dicta promissio non interuenisset: ex hoc tamen non dn̄r lædi, ex quo potuerunt lucrū cōsequi.l.de fideicōmisso.C.de transa.& ibi no.Pau.de Cast.& Alex.in l. si pater puellæ.C.de inoff.test. Cū ergo s̄m intentionē dictorū ciuium facta fuerit ad illorum cōmodum dicta conuentio,nō debent excludi a priuilegio immunitatis contra intentionem eorum.l.quod fauore.de legi.& quia inducta ad augmentum non debent operari diminutionem; & econtra l. legata inutiliter.de leg.1.Nec ob.allegata in cōtrariū, & primō nō obst. ꝙ dictum priuilegium immunitatis non porrigitur ad illos ciues,q̄ per pactū se obligauerunt ad collectas,arg.no.ꝑ glo.in cle.dudum.de sepul.& quia non videtur princeps voluisse ꝑiudicare in iure alteri q̄sito ꝑ dictū.l.2.§.meritò.§. si q̄s a principe. ne quid in lo. publ. q̄a tale pactū nō tollitur per principē,neq; per priuilegium illius, sed nihil operatur: quia ad hunc casum,de quo non fuit cogitatū ꝑ ꝓmittentē, nō trahitur,& q̄a finita causa ꝓmissionis in effectu finita est ipsa promissio,vt ꝓbatur ex his,q̄ allegata sunt ꝓ hac vltima parte. Et ꝑ prædicta ēt rn̄detur ad aliud, dū dr̄, ꝙ pactū fuit iuratū, & ꝙ in dubio ꝯcessio principis nō porrigitur ad actū iuratū, ꝑ no.in c.cū non deceat.de elect.in 6.& per tex. in c. constitutus.cum ibi no.per oēs de rescr.quia conceditur,ꝙ actus iuratus ex concessione principis non tollatur,vel impediatur,sed dicitur,ꝙ pactum ēt iuratū ex intentione contrahentium non includit istum casum: & sic priuilegiū principis hūc casum nō includit,sed nō includitur,q̄a ꝑ cōtrahentes de illo cogitatum
6 non fuit, quantūcunq; iurauerint: q̄m † iur̄m nō porrigitur ad casum,q̄ in pacto simplici non contineretur.l.si.C. de non nume.pecu.& no.Bar.in d.l.4.§.quæsitum.in fi.& in l. si q̄s ꝓ eo.circa fi.de fideiuss.q̄a s̄m eum iur̄m non auget, nec extendit cōsensum,alleg.d.l.fi.& probatur in l.fi.qui satisd.cog. sed, vt dixi, in simplici pacto non diceretur cogitatū de isto casu, ergo iuramentum quō ad illum non operatur, ꝙ priuilegium exemptionis non ꝓfit ex defectu intentionis ipsorum cōtrahentium,qui de hoc casu ēt iurando non dn̄r cogitasse: & q̄a iuramentū intelligitur rebus sic stantib.c.quemadmodum. & ibi no.de iureiur.Nec ob.declaratio dicti gubernatoris, quia
7 † non valuit,ex quo pars,q̄ læditur,citata non fuit, s̄m Bar. in terminis in l.ab executore.in prin.de appel. dicens, ꝙ quāuis iudex possit suam sn̄iam declarare,ut ibi: tamen ad dictā declarationem dēt pars citari,nec quantum ad hoc s̄m habet locum.l.hæredes palam.§. sed si notā. de testa. Item dicta declaratio fuit iniqua: vt probatur per prædicta. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Habens duodecim filios excusatur a muneribus tam personalibus, quàm patrimonialibus.*

2 *Statutum, quod generale est, iniquum dici non potest.*

3 *Clausula, non obstante, in priuilegio posita non sufficiat ad tollendas leges, vel statuta habentia clausulam derogatoriam: nisi de eis specialis mentio sit facta.*

4 *Papa confirmans statuta non videtur ea confirmare, quæ sunt contra se, vel contra libertatem ecclesiasticam.*

5 *Quomodo constet confirmationem aliquorum priuilegiorum, ex certa scientia fuisse factam.*

6 *Confirmatio statutorum non trahitur ad ea, quæ sunt iuri contraria, vel iniusta.*

7 *Exceptio non facit, quòd ea, quæ non comprehendebantur sub regula ante exceptionem, nunc comprehendantur.*

8 *Reprobans aliqua statuta, non videtur alia, quæ erant inualida approbare.*

9 *Princeps per generalia verba non videtur iura specialia, nec priuilegium speciali iure conceßum tollere.*

10 *Inferior, puta præsidens, potest derogare statuto, etiam confirmato a Papa, quãdo per eam derogationem fit reditus ad ius commune.*

11 *Clausula, pro expreßis sufficienter habentes, in precibus inserta, iuncta responsione, fiat, vt petitur, sufficit etiam eo casu, quo fieri debuit specialis mentio.*

CONSILIVM CXXVII.

1 QVAMVIS de iure † cōmuni ille, qui hēt 12. filios, excusetur a muneribus nedū ꝑsonalib. sed etiam patrimonialib.l.si quis decurio. C. de decurio.lib.10.& ibi hoc vult glo.Bar.Anto.de Baru.Io.de Plat.& Barto.in l.semper.§. demonstratur de iure immu.Nihilo minus videtur,ꝙ immunitas,de qua agitur,cesset stante statuto in ciuitate Cesenæ: quo cauetur, ꝙ nemo cuiuscunque gradus, dignitatis, seu conditionis existat,possit,seu valeat excusari a muneribus de quib. ꝑdixerat: nec ab illis intelligatur exemptus,quocūq; priuilegio sit fulcitus.Et ꝙ aduersus ꝑdicta nullum priuilegiū,nullaq; immunitas concedi, seu impetrari possit, seu valeat: & aduersus prędicta cōcessio,seu impetratio non valeat ipso iure. Nullaque aut lege ciuili,seu municipali possit,seu q̄s valeat se tueri, sed sint priuilegia ipsa, & immunitates,seu iura priuilegiata cōtra ꝑdicta nulla, & nullius effectus & vigoris &c. Et ꝙ statutū a summo Pontifice fuit confirmatū ꝑ ꝑea de eius validitate nō
2 videtur dubitandum. Et cum † gn̄ale sit,non pōt dici iniquū, & si auferatur priuilegium immunitatis,cōcessum de iure cōmuni,s̄m Bar.in l. Antiochēsium.de priui. credito.& in l.omnes populi. de iusti. & iure.licet aliud esset, si statutum esset factum contra vnū,per quod illi ꝑiudicaretur, s̄m Barto. per l.si priuatus.qui & a quib. & l.toties.de pollicitatio.& ideo dici non potest,ꝙ tanq̄ iniquum non comprehendatur sub generali confirmatione: iuxta no. per Bar.& Bal.in l.1.ff. de his qui sunt sui,vel alie.iur.Et ex dicto statuto tollitur ēt priuilegiū immunitatis ꝯcessum de nouo d.Dn̄ico,q̄m ꝑ illud statutū derogatur oīb. priuilegiis in futurū impetrādis,&aufertur facultas impetrādi,& ꝯcedēdi priuilegiū,& annullatur & cassatur, ideo non valet.l.si quis in principio testī.de leg. 3.& l.si mihi,

3 mihi,& tibi.§.in legatis.de leg.1.¶Nec† ob.illa clausula priuilegij, videlicet non obstantib. &c. quia cũ statutũ ꝑdictũ hẽat clausulam derogatoriam ad priuilegia, nõ sufficit dicta clausula gñalis: sed de illo statuto debuit fieri spãlis mẽtio,& ꝑ not. per Bar.in d.l.si quis in principio testi.in l.fi.C.si cõtra ius, vel vtil.publ.& per Moder.in d. §. in legatis. & magis in specie ꝓbatur.Nã qñ conceditur immunitas a publicis functionib. cõtra ius cõe,q̃a leges de talib. onerib. loquentes habent clausulam derogatoriã ad rescripta in cõtrariũ.l.vacuatis.C.de decurio.lib.10.iõ de dictis legib. in rescripto dẽt fieri mẽtio, secũdũ Abb.in c.2.col.pen.de immuni.eccle.alleg.Bar.in d.l.vacuatis. & idẽ tenet Pet.de Ancha. in cõsi.261.in q. q̃ vertitur &c. & in consi.390.Visis diligenter iurib.&c. Idem ergo in isto casu, in quo statutũ derogat priuilegiis immunitatis.Nec ẽt potuisset inferior, q. priuilegiũ immunitatis cõcesit spãliter derogare dicto statuto cõfirmato a superiore, quia in gñali sua cõmisione nõ cõprehenditur,ꝙ posit venire contra factum superioris.l.qui hoiẽm.cum ibi no.ꝑ Bar.ff. manda. & per eũ in l.ambitiosa.de decre.ab ordi.facien. Nec ẽt põt inferior vti clausula,non ob.ꝑ no.in c.fi.de hære.in 6. cũ concor. Præterea vr̃,ꝙ saltẽ immunitas nõ cõpetat ẽt de iure cõi ꝓ reb. quæ deferuntur gratia negociãdi: sicut ẽt clerici, q. sunt immunes & exẽpti de iure cõi,nõ gaudent dicta imunitate ꝓ reb. de latis cã negociãdi.cle.p̃nti.& ibi no.de censi.& c.quamq̃. eo. tit. lib.6.a contrario sensu,& eodem mõ rescriptũ nõ dẽt includere dictũ casum:q̃a recipit interpretationẽ a iure cõi.c.licet. de ꝓben.& c.cãm q̃,de rescr.cũ concord. de q̃b. ibi plenẽ ꝑ Mod. ¶Sed istis non ob.iudicio meo cõtrariũ est verius. Nã iure cõmuni ꝑꝑ numerũ 12.filiorũ,ꝭm opi.magis cõem, quis est immunis ab oĩb. munerib. tã patrimonialib. seu a collectis quibuscunque,quã a personalib. ꝑ gl. & doc. in locis superius alleg.Et hoc admittunt oẽs in decutione, vt. s. dictus numerus 12.filiorũ illũ excuset.d.l.si quis decurio. & ibi ꝑ Bal.& gl. in l.1.C.qui nu.libe.lib.10.prout est d.Dñicus, ex quo est de cõsilio ciuitatis,ꝭm gl.& Bar.in rub.C.de decur.eo.lib. Sola igitur difficultas versatur super statuto,de quo supra.Sed nõ ob. quia inquantũ derogat priuilegiis impetrandis a principe, & ꝓhibet immunitatẽ concedi posse,& illam annullat,statutum per se in hoc non valet: quia non potuit inferior ligare superiorem.c.venientes.de iureiur.& cle.ne Romani.de elec. Non ob. cõfirmatio summi Pontificis: q̃a non trahitur ad hoc statutum,ꝑ quod ptãs denegatur impetrãdi, & cõcedendi immunitatẽ a superiore: & per qđ immunitas ab illo cõcessa annullatur,vt ꝓbatu rex no.per Bal.in c.venientes. de iureiur. pen.
4 col.vbi dicit† ꝙ Papa non intelligitur cõfirmare statuta cõtra se. & hoc ẽt ꝓbatur ex no.ꝑ eundẽ Bal.in l.de quib. de legi.colum.3.in ver.sed nũquid &c. vbi concludit,ꝙ Papa confirmãdo statuta non intelligitur confirmare illa statuta,q̃ sunt cõtra libertatem ecclesiæ. Et ea rõne,q̃a ille,qui mãdat,nõ videt mãdare contra se ipsum.l.creditor.§.fi. ff.manda. q̃ rõ formaliter locũ hẽt in casu nostro,alleg.ẽt Bal.tex.in l.si peculiũ. §. sicut. de pecu.leg.qui facit ẽt ad casum nostrũ, inquantum ibi dicitur,ꝙ si peculium legetur seruo, ꝙ in illo nõ cõtinetur illud, quod dñs debebat seruo ex causa peculiari, ergo nec in cõfirmatione cõtinetur statutum, quod tendit ad p̃iudicium superioris. Et dicit d.Io.Bap.de S.Seuerino in d.l.oẽs.char.3. se cõsuluisse ꝑ illud dictũ Bald.ꝙ cõfirmatio statutorũ certi castri intelligitur sine dãno populi confirmantis: & fortius ẽt voluit Io.An.in c.cũ instantia.de censi.prope.fi.ꝙ Papa nõ posset priuilegiare aliquem,ne veniat ad eum,vel ne posit eũ excõmunicare: ergo nec ẽt põt cõcedere,ꝙ ab eo non posit impetrare. Nihil operatur ẽt confirmatio, nisi facta sit ex certa scientia,ꝭm Alex.in consi.59.Viso instrumento &c.1.volu.& Are.in consi.8.ꝑ no.ꝑ Inno.in c.1.de transac.& ꝑ no. ꝑ Bar.
5 in l.priui.C.de sac.san.eccle.& in l.si cõstat.C.de app.de† qua dicitur constare,qñ hoc exprimitur in cõfirmatione, ꝑ id qđ habetur in c.si motu. de præben. in 6. vel q̃a de talib. statutis apparet factam mẽtionẽ, vel quia tenor statuti est incertus in confirmatione,ꝑ no.ꝑ glo.in c.pastoralis.§.ꝑterea.de off. deleg.& per doc.in c.porrecta.de cõfir.vtil.vel inutil. & vt latius ꝑ prædictos in dictis locis,& dicit ẽt Alex. in d. consi. ꝙ confirmatio non trahitur ab illa,q̃ sunt iuri cõtraria, alleg. Bal.in c.1.ꝑ quos fiat inue.q.ꝑ hoc adducit no.in l.si qua..C.de fun & salt.rei domi. lib.11. Nec ẽt ꝭm Alex.trahitur ad iniusta & illicita, ꝑ no.per Cy.in l.cũ oportet.in princ.in 1.oppo. C. de bo.q̃ lib.& Bar.in l.1.de his,qui sunt sui,vel alie.iu.Ex quib.se
6 quitur, ꝙ ista † confirmatio non trahitur ẽt ad aliã partẽ statuti eiusdẽ,inquantũ aufert priuilegiũ cõcessum de iure communi ex cã ista,s.ꝑꝑ numerum 12.filiorũ, vel alia similia. Et dicunt ẽt Alex. & Are.in d.consiliis, ꝙ ẽt si Papa in confirmatione exciperet q̃dam statuta,puta illa,q̃ sunt contra libertatẽ ecclesiæ,ꝙ per hoc sub confirmatione nõ includuntur illa statuta,q̃ sub illa non cõprehenderentur, si dicta exceptio facta
7 non fuisset, quia licet exceptio confirmet regulam † in casib. non exceptis.l.quæsitum.§.denique. de fund.instr. & in §. qđ autẽ. in auth.de non alie.non tamen facit, ꝙ regula & gñalis dispositio cõprehendat alia,quæ non cõprehendisset, si nulla exceptio facta fuisset.l.gñali.§.vxori.de leg.3.& ibi no.Barto. in l.Lucius.§.plurib. ad Treb. & ibi per Bar. & ẽt ꝑ cũ in l. 1. de reg.iur.in fi. Et propterea etiã in casu isto statutum prædictum non intelligitur confirmatum: quamuis in confirmatio
8 ne q̃dam alia fuissent excepta. Et quia ꝭm Alex. q̃uis † reprobatur quædam, non tñ videtur voluisse approbare alia inualida,nisi illa omnino fuerint discussa per Papã,ꝭm Bal.Imo. & Moder.in l.legata inutiliter.de leg.1.post Bart. ibi per illũ tex. quod dicit Bal.esse no.dignum. & in dubio intelligũtur discussa,si fuerint sibi lecta,aliàs non,ꝭm Bal. & alios.& dicit etiam Pau.de Cast.ibi,ꝙ superior reprobando aliqua statuta, videtur inualida confirmare, si sciebat esse inualida: aliàs non alleg.in arg.l.si quis ita.§.fi.de testa.tute.Et ex alio ẽt nõ obstat dicta confirmatio per illud, quod no.vult Inn.Io.And.& Anto.de But.in c.dudum.de deci.vbi per illum tex.dicunt, ꝙ cõfirmatio,quãtumcũque faciens mentionẽ de qualitate actus, in quo erat vitium, & defectus,etiam si non sit facta confirmatio in forma communi, sed simpliciter per verbum, confirmatio tamen potest referri ad actum,qui erat nullus, & ad actum,qui erat aliquis,debet referri in dubio talis confirmatio ad actum,qui erat aliquis. Et istud dictum ꝭm Anto.de Butr. de facili non reperitur alibi. Cum ergo ista confirmatio generaliter facta posit trahi ad statuta, quæ sunt aliqua, & ad illa quæ sunt inualida & nulla: debet trahi solũ ad ualida,& ꝑ consequens ad statutum,de quo agitur, non porrigitur, quia est nullum,& ita in specie respondet ẽt Alexã. in d.consi. 59. Prædicta ẽt confirmantur. Nã quis ꝑꝑ numerũ 12.filiorum est imunis ex priuilegio,& de iure spetiali,cũ regulariter munerib. publicis quis non excusetur.d.l.vacuatis.C. de decur.li. 10.Cum ergo per statutum reuocentur priuilegia exemptionis cõpetentia quibuscũque ẽt de iure cõi: cõfirmatio gñalis non dẽt trahi ad dictam reuocationẽ priuilegiorum factã per
9 statutũ,quia per generalia verba non videtur† princeps tollere iura spãlia,nec priuilegium spãli iure concessum.l. decurionib. C.de silentia.lib.11.& ibi no.Bar.& per Bald.in d. cap. 1. in fi.quo tem.mil.qui reputat illum tex.cum glo. ad hoc singularem.& idem dicit Bal.in l.non plures.C.de sac.san.eccle.ubi dicit, ꝙ per legem generalem nunquam derogatur priuilegio speciali, seu singulari, nisi de eo fiat mentio, per d. l. decurionibus,& idem no.Bal. in l.fi.C.si contra ius,vel vti.publ.& in 2.constitutione Codicis.versi.si qua verò. per illum tex. & idẽ vult Bal.in l. 1.ff.de consti. prin. in 1. col. Et ꝑpea dicta confirmatio generalis non debet trahi ad dictum statutũ, ꝑ quod reuocatur priuilegiũ exemptionis. Et dicit etiam Bal. in d.l.1. de constitutio. princ.quòd si quis dat, vel confirmat, semper debet intelligi saluo iure alterius.l.authoritatem. & l.meminerint.C.vnde vi. Vnde ex præmisis sequitur,ꝙ d.do.Dominicus est exemptus de iure communi per iura superius allegata, & cui immunitati non obstat statutum, quia ad illud, ut est dictum non trahitur confirmatio, rationibus de quibus supra & per consequens non valet statutum, si cõfirmatio fuit necessaria. Et vbi etiam per illud statutum immunitas auferretur,& auferri posset, tñ immunitas cõpeteret ex priuilegio concesso à Reueren.D.Præsiden. Romandiolæ, qui potuit illam concedere non ob. dicto statuto, quia per illud non potuit auferri facultas superiori cõcedendi de nouo immunitatem ex priuilegio d.c.venientes.de iureiu.& d.clemen.ne Roman. de elec. Et ad quam partem statuti, per quam prohibetur impetratio à superiori concedendi dictum priuilegium,& per quam illud annulla-

annullatur, confirmatio non trahitur, ꝯm Bal.in d.c. venientes.& in d.l.de quibus & dictum est superius. Et casu etiã quo ad hanc partem statuti traheretur confirmatio, adhuc tñ pri-
10 uilegium concessum à d. D.præsiden. valeret: † quia potuit derogare statuto ẽt confirmato ꝑ Papam, qñ ꝑ suum priuilegium fit reditus ad ius cõe, vt ꝓbatur ex no.per Bar.in l. omnes populi.de iust.& iu.vbi vult, quòd populus possit solus reuocare statutum confirmatum à superiore, qñ ꝑ hoc fit reditus ad ius cõe, ꝑ l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.& l.2.de iniu.rup.& irri.testa.& ꝑ c. cum accessissent. de consti. & ibi de hoc latè ꝑ Moder. qui ẽt ad hoc allegant Bal. in l.ex placito.C.de re.permu.ubi dicit, quòd si Papa cum causa specifica confirmat statutum, puta quòd pater possit relinquere spurijs, quòd istud statutum est Papale, fauore tamen populi, & ideo posset pœnitere & redire ad ius cõe, & plura alia similia alleg. Moder.in d.c.cũ accessissent.& ꝓsertim not. per Abb.in c.veniens.de ꝓscri.qui dicit, quòd prælatus per pactum, vel renunciationem pôt præiudicare ecclesiæ, qñ ꝑ hoc fit reditus ad ius cõmune: siue sit ꝓiudicium leue, siue sit graue, per c.1. de pac. in 6. Et quia iura volunt, grauatum dicto numero filiorum indistinctè esse immunẽ, d.l.si quis decur.& d.l.semper.§.demonstratur.& ẽt quia per priuilegium generaliter conceditur, & indistinctè immunitas cõpetit, ẽt si negocietur, & pro reb. ex causa negociationis, & non tñ competit immunitas ꝓ munerib. personalib. sed etiam ꝓ patrimonialib. vt no.in d.l.locus. & inter patrimonialia, & realia munera est etiam solutio vectigalium, & gabellarum, ꝯm Bar. in l.1.C.de mulier.& in quo loco.lib.11.& Abb.in c. nõ minus. de imm.eccl.Quinimò Bar.in l.1.§.ad fi.de public. vult quòd vectigalia, pedagia, & similia non sint munera realia: sed personalia, quæ imponuntur personæ ꝓ reb. cum quo trãsit simpliciter Imo.& Roma.et à quib.munerib. personalib. est immunis quis ꝑ ꝑ dictum numerum filiorum, ut dixi. Nec ob. quòd clerici, qui sunt immunes à dictis munerib. si negocientur, non sint exempti.clem.præsenti.de censi.quia clericis negociatio est prohibita: & quia negociari sunt ꝓhibiti.c.1.& c.2.& per totum, ne cle. vel mona.& c.fi. de vi.& hone. cle. vbi redditur dicta ratio, quare clerici negociatores tenerentur ad gabellas. Et per ꝓdicta patet ẽt, ꝙ non ob. alia in contrarium allegata, videlicet, ꝙ D.Præsidens non potuit tollere statutũ à Papa cõfirmatum: ꝙ non possit vti clausula, non obstant, quia, vt dixi, fallit, qñ fit reditus ad ius cõe. Et vbi non tolleretur statutum per priuilegium dñi præsidentis tñ: quia tñ ẽt fuit cõfirmatum ꝑ Reueren. d. Camerarium de mãdato summi Pontificis, remaneret ex hoc sublatum: quia ꝑ ꝑ dictã cõfirmationem diceretur priuilegium Papale, ꝯm Bal.in d. l. ex placito, & ꝓbatur ex no.per Bar.in l.& quia.de iuris.om. iud. Nec etiam obst. ꝙ statuto debuit derogari spãliter, & non generaliter, ex quo habet clausulam derogatoriam ad priuilegia in futurum concedenda à superiore, quia talis derogatio statuti in præiudicium superioris non valuit, nec ad illã porrigitur confirmatio summi Pontificis, vt est ꝓbatum in ꝓcedentibus. Et vbi valeret ẽt talis statuti derogatio, adhuc tñ ꝑ priuilegia ꝓdicta immunitatis diceretur statuto sufficienter deroga-
11 tum: † qm̃ in precibus est illa clausula, tenore præmissorum, & oĩa alia hic forsan exprimenda pro sufficiẽter expressis habendo &c. Et est rescriptũ, concedimus, & mandamus, vt petitur &c.quod rescriptum, vt dixi, est confirmatum authoritate sedis Apostolicæ, & ideo perinde est, ac si specialiter fuisset derogatum dicto statuto, vt in terminis cõcludit Anto. de But.in consi.2.vbi ꝓpriè vult, ꝙ clausula, pro expressis habẽtes &c.de qua in precibus iuncta responsione illa, fiat vt petitur, sufficiat etiam eo casu, quo debuit fieri specialis mentio, per iura, & rõnes, quæ allegantur per eũ, ad quẽ me remitto.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum rem manifestam facit: vide hic accumulata ad hoc propositum, & vide nu.6.& 13.*
2 *Probatio præsumpta probatio proprie non est.*
3 *Matrimonium clarius probatum præiudicat matrimonio minus clarè probato.*
4 *Legitimos filios esse probatur ex probatione cohabitationis masculi, & fœminæ, per quam cohabitationem legitimationis fauore matrimonium præsumitur.*
5 *Matrimonium clandestinum dicitur, quod contractum non est in facie ecclesiæ, & conuocatis amicis, licet de eo fuerit factum publicum instrumentum.*
6 *In probando matrimonio ab alijs, quàm ab ipsis principalibus minus concludentes probationes sufficiunt.*
7 *Quasi possessio filiationis quomodo probetur.*
8 *Cautela aduocatorum in faciendis articulis de filiaticne.*
10 *Fama sufficit ad transferendum onus probandi in aduersariũ.*
11 *Ad probandam communem opinionem & famam est curandum de singularitate testium.*
12 *Testis multum dignus supplet defectum testis minus digni.*

CONSILIVM CXXVIII.

QVAMVIS in facto, & iniure copiosè, & accuratè ꝑ ꝓstantiss. doc. oĩa, q̃ ad rem pertinẽt, videantur deducta: nihilo minus adhuc vnum ꝓsertim facere vr̃ dubium. Nam de matrimonio contracto inter d.Bernardinum & d. Catharinã constat ex instr̃o publico. Vnde ex hoc videtur, ꝙ matrimoniũ non possit dici clandestinum, ꝑ no.per Bar.in l.1.in prin.
1 in 1.q.de ope.no.nun.vbi vult† ꝙ instrumentũ faciat rem manifestam, per c.cum olim.de verb.sig.& probatur in l.fi. in versi.manifestum.cum glo.C.de reb.cred.& idem tenet ẽt Bal. in l.generaliter.C.de sac.san.eccle.& Inn.in c.ex insinuatione.de appel.& in c.2.de confir.vti.vel inuti.& facit tex.in c.licet causam.de proba.vbi ꝓbatur, ꝙ illud dicitur constare euidẽtissimè, de quo constat ex instrumento publico.ibi, euidentissimè per instrumentum constat, & illum tex.ẽt ad hoc no.Anto. de But.& dicitur ẽt illud euidens, qñ ꝓbatur per instrumentum publicũ.c.cũ dilecti.de donat.in ver. ex tenore instr̃i euidẽter apparet, & ibi no.Abb.& ẽt dr̃ patens, qñ adest instr̃m.c.cum olim.de censi.& ibi per Abb.in vlt.not.& dicit Bald.in l. 2. de sta.ho.ꝙ instr̃m est veritas apparẽs, ꝓbatio ꝓbata, & non ꝓbatio ꝓbanda: & iõ non indiget disceptatione fori. & idẽ in effectu dicit Bal.in l.2.C.qñ fis.vel priua.& in l. quoties. in fi. de iud.& in auth.q semel.C.qũo & qñ iud.& ꝙ vbi de actu cõstat ex instr̃o publico, non dicatur factum clam, uel in fraudẽ, ꝓbatur in specie in l.nõ intelligitur.in prin.de iur.fisci. in ver. neq; testõ, neq; codicillis &c.iunctis sequentib. Ex his ergo sequitur, ꝙ cũ de hoc matrimonio ↄstet manifestè & clarius, quã de alio matrimonio, quod prius dicitur cõtractũ inter d. do.Catharinã, & Ioannẽ, de quo apparet cõcludenter, ꝙ istud dẽt ꝓualere, ẽt si de anteriori cõstaret ꝓsumptiuè: quia ꝓbatio ꝓsumpta non est ꝓbatio ꝓpriè, l.Lucius. & ibi no. Bar.de cond.& demon.& in l.1.C.de fi. instr.& iure hast.fisca. lib.10. & no.Ro.& alij Moder.in l.2.C.de test.mili. Quia vera ꝓbatio, q̃ fit per instrumentũ, tanquã clarior & fortior dẽt ꝓualere, ar.no.in l.ob carmen.§.fi.de testi.& in d.c.licet cãm.& ma-
2 gis in spẽ ꝓbatur † ex no.ꝑ Vincen.& Abb.in c.2.de clan.despon.vbi dñt, ꝙ quãuis de priori matrimonio clandestino cõstet per vnum testem, & famã, ex q.b. solet fieri plena ꝓbatio ꝑ no.plenè in l.admonẽdi.de iureiu.si tñ de matrimonio alio sequenti cõstet plenè, & clarius, vt in casu nostro: tunc vltimo non ꝓiudicatur, q̃a probatio vltimi est clarior & aptior, & ex hoc infert.d. Abb. ꝙ si quis ꝓbat cũ vno teste, & fama de suo titulo anteriori: & alius ꝓbet ꝑ testes aptos de ti.citeriori: & idem si ꝓbet ꝑ instrumentũ, ꝙ iudicandũ est ꝯm ꝓbationem clariorẽ. Et istud ꝓsertim ꝓcedit in casu nostro, in quo nullus testis reperitur, qui de priori matrimonio ꝓbet verè, hoc est, ꝑ visum, vel auditũ, vel per alium sensum corporis.l.qui testõ. §.fi.de test.sed solũ deponit de auditu, uel de fama, aut de tractatu matrimonii, ex quo nõ pôt resultare vera ꝓbatio matrimonii, sed ꝓsumptiua, iuxta no.in c.illud.de ꝓsump.& in terminis nullus contradicit. Et vbi ẽt inter d. Bernardinũ & d. Catharinam nõ probaretur matrimoniũ, filii tñ essent legitimi, ꝑ no.ꝑ Abb.in c.lator.qui fil.sint leg.dicens, ꝙ ad probandũ,
4 quẽ esse legitimũ, est facilis modus, quia† satis est, vt probetur ꝙ sit natus ex masculo & fœmina simul habitantib. quia fauore legitimationis ꝓsumitur inter illos matrimoniũ, sed respectu ipsorũ viuentiũ Canon potius ꝓsumit stuprũ, ut in c. aliter.30.q.5.& hoc vt inducatur ad palã ↄtrahẽdũ, ita ꝯm Abb. colligitur ex no. ꝑ gl. ibi. Quib.tamẽ nõ ob.cõtrariũ puto verius.

rius.& in primis præmitto, ꝙ hoc vltimū matrimoniū, qđ dr̄ cōtractum inter D.Bernardinū & D.Catharinā, nō dr̄ cōtractū palā,sed dicitur clādestinū : quāuis ad illius probōnē pro-
5 ducatur instr̄m†publicū,ex quo nō fuit cōtractum in facie ecclesiæ,hoc est cōuocatis amicis,& s̄m consuetudinem patriæ, iux.plenè no.per scribentes,in c.cum inhibitio. de cland.desp. vt deciditur ex no.per Bar.in l.nō intelligitur.§.tacitè. de iure fisc.Vbi primo dicit,ꝙ actus,de quo apparet instr̄m publicum, nō uidet̄ factus clā,ꝑ ean.l.§.1.quod dicit esse tenendū menti,ad ea q̄ dn̄r i l.fi.de rit.nup.vbi habet̄, ꝙ aut matrimonium sit clā,& p̄sumit̄ fraus:aut palā,& tunc secus.vnde si de matrimonio sit factum publicum instr̄m,nō p̄sumitur fraus, quod vr̄ durū,s̄m Bar.vnde putat, ꝙ ēt si publicū instrumentū esset factū,tn̄ celaretur,prout fit quotidie,vt ipse Bar. dicit, ꝑ notarios amicos tenēdo in secreto,tunc dr̄ factum clā: quia illud dicitur fieri clam,quod taliter sit,vt non possit deuenire in notitiam aduersarii.l.clam possidere.in prin.de acq.pos.& l.prohibere.§.clā.quod vi aut clā.& idē tenet Ang.& Imo.in l.in ta-
6 citis.de leg.1.vbi†dn̄t videri factum palā,& bona fide, qn̄ extat instrumentū publicū. d.l.non intelligitur.§.1. quod est intelligendū,s̄m eos,nisi esset scriptura publica secretè facta:puta coram testib.multū domesticis & corā notario multū amico,& eis forte coniuncto, vt secreto teneretur, vt sæpe fit,& prout factū propriè reperitur in casu nostro, in quo testib. & notario,prout ipsemet attestatur, delatum fuit iuramentū, vt nemini panderetur,Et cōproba. hoc ex no. per Bar. in l.2. C. si ex publi.rat.lib.10.ubi ad propositū dicit, ꝙ si aliquid consueuit fieri publicè de consuetudine,ut matrimoniū : & aliqs fecerit corā duob.testib.dicitur factū clā,alle.d.l.fi. de ri.nup. & quia clā dicitur fieri,quicqd taliter fit, quod non possit venire in notitiam eius, cuius interest.d.l.clam possidere. Quia igit̄ matrimoniū,de quo agitur,nō fuit cōtractum publicè,& s̄m consuetudinē ciuitatis, sed corā paucis testib. & notario: matrimonium hoc absq; dubio dicitur clā factū.Et tanto magis, cum fuerit impositum notario & testib. vt illud tenerent secreto:& ex quo D.Bernardinus etiam nunquam fuit usus dicto instrumento in iudicio uel extra,qn̄ dicebat, matrimoniū contraxisse cum D.Bernardina: quia ex hoc constat de animo cęlandi.d.c.clā possidere.Secundo præmitto,ꝙ est probatum aliud præcedens matrimonium inter Ioannem & D.Catharinam:de quo constat primò ex attestatione D.Mariæ Mauroceno nobilis Venetæ, quæ deponit,ꝙ D.Ioan. & D.Catharina nominabant & appellabat se pro marito & uxore, & tanquam tales simul habitabant,& adinuicem se tractabant & ꝑ marito & uxore tenebantur & reputabantur ab omnib. de domo patris,& etiam ab ipso patre d.D.Mariæ.Et similiter Gratiosa altera testis deponit,ꝙ ab omnib. reputabantur in Torcello pro uiro & uxore, & ꝙ de hoc est publica uox & fama; & ꝙ uelut tales habitabant simul.Idem etiam deponit Bartholomea,ꝙ ab omnib.in Torcello,& per totam uiciniam D.Io. & Catharina reputabantur pro marito & uxore. Et Clara altera testis etiam deponit,quòd tripudauit ad nuptias prędictorum quando D. Catharina ex ciuitate Venetiarum ducta fuit Torcellum ad domū dicti Ioannis.Et quamuis prædicti testes non uideantur deponere de idētitate personæ,hoc est, ꝙ Catharina, de qua deponunt,sit illa, quæ dicitur desponsata per D.Bernardinum: nihilo minus propter identitatem nominis præsumitur eadem,s̄m Bar.in l.si quis seruū.§.si inter duos,de leg.2.& l.si in rem.de rei ven.& Alex.in l.2.de lib.& posth. Et si forte dicatur,ꝙ ex sola cohabitatione, maximè quæ non sit diutina decem annorum & ex nominatione & tractatu ac etiā fama non probatur matrimonium.c.illud.de præsum.cum ibi plenè no.per Abb.nihilo minus dici potest,quod prędicta sufficiant concurrentib. aliis adminiculis in præiudicium partis aduersæ. Nam per plures testes deponitur de confessione D. Catharinæ.l.quod dixit & pluries confessa fuit, quod contraxerat cum dicto Ioanne; & quamuis dicti testes sint singulares,& deponant de confessione facta in absentia partis,tamen adminiculantur plurimum, præsertim cum personæ sint ualde honestæ & legales:ut est quidā sacerdos, ac etiam unus ex fratrib.D.Bernardini, & alii.Et quia etiam probatū est, ꝙ D. Bernardinus & D. Catharina ēt fecerunt diligentem inquisitionem,maximè in Torcello, ad quē propter hoc se contulerunt, vtrum d.Ioannes viueret, vel mortuus esset,ꝙ ad alium finē non fuit factum, nisi vt ipsi scirent, an solutū esset matrimonium inter ꝑdictos:accedit etiam,quia per testes etiam ꝓbatur,ꝙ D.Bernardinus dicebat,ꝙ matrimonium non cōtrahebat cū D.Catharina:quia erat intricata,intelligendo hoc ꝓuenire ex matrimonio contracto clam & occultè inter D. Bernardinum & D.Catharinam, ex quo actu occulto oritur præsumptio doli & fraudis.d.l.fi. de ri.nup.& per Bart.in d.l.non intelligitur.§.tacitè.de iur. fisc.& sic ꝙ fuerit dictum matrimonium contractum per eos clam;quia essent conscij præcedentis matrimonij contracti per D.Catharinam cum Ioanne.Vnde his omnib.coniecturis & pręsumptionib.concurrentib.cū cōtractu,cohabitatione & fama,probatur plenè matrimoniū ēt s̄m Doct.Abb.qui ita determinat, & oēs ēt alii consentiūt. Secundo r̄ndetur,ꝙ licet ex prædictis matrimonium plenè nō
7 probaretur,illud tn̄ procederet,& † posset esse verum,qn̄ ageretur de matrimonio probando inter ipsos principales contrahentes:vt quia Ioannes peteret illam, tanquā vxorem, vel illa Ioannem,veluti maritum.Sed qn̄ non agitur inter illos de tali matrimonio sed inter alios,vt in casu nostro,in quo agitur de matrimonio prædicto Ioannis,& D.Catharinæ, inter magnificum D.Marcum,& filios D.Bernardini: tunc ex prædictis.s. cohabitatione,& nominatione,tractatu,& communi opi.probatur matrimoniū s̄m Inn.in c.veniens.de verb. sign. vbi etiā videtur velle,ꝙ sufficiat cōis opin. & idem tenet D.Abb.in c. ex transmissa.de rest.spol. in antepen.col.& est ratio diuersitatis,s̄m prædictos:quia primo casu agitur de facto proprio ꝓbādo, quod persona principalis dēt hr̄e probationes magis paratas,quam alius.Tertio etiam r̄ndetur, ꝙ quamuis ex præmissis matrimoniū quo ad proprietatem,& in substantia non probaretur,probatur tn̄ quasi possessio iuris matrimonialis.& sic ꝙ D.Ioannes & D. Catharina erant in quasi possessione dicti iuris coniugalis:vt probatur ex no.per Bar.in l.1.§.1.de qō.& in l.nō nudis.C. de proba.& in l.1.C.quo.bo.& ibi dicit,ꝙ aduocati faciunt duos articulos:vnum de proprietate filiationis: & alium de quasi possessione,& qualiter prædicta probentur, declarat idē Bar.in l.1.§.idē per contrarium.de lib.agno.& in
8 l.fi.de prob.& dicitur†probata quasi possessio filiationis,si ꝓbetur,ꝙ talis tractabat talem vt filium,vt ibi no.Bar.& in aliis locis præall.in dictis ergo duob.articulis, dn̄t talē esse filium, & hic concernit proprietatem.Itē dn̄t,ꝙ hēbatur, & tractabatur vt filius:& iste respicit quasi possessionem, & dicit Bart. ꝙ sufficit probare hunc articulum possessionis filiationis: quia propter quasi possessionem transfertur onus probandi contrarium in aduersarium,vt no.in l.non nudis.& in l.nō epistolis.C.de prob. & idē si probetur, quòd cōi opi. Titius reputabatur filius Sempronii:nā hoc sufficit,absq; eo ꝙ fuerit a Sempronio tractatus tanquam filius,s̄m Iac.Butr. in l.quidam.de prob.per l.cū de lanionis.§.asinam. de fun.instr. & ideo dicit,
9 ꝙ cauti aduocati†faciunt tres articulos, videlicet vnū de filiatione,alterum de quasi possessione, vt dictū est:& alterum,ꝙ s̄m vulgi opi.reputabat̄ eorū filius. & si aduocatus nō poterit vnū articulū ꝓbare saltē ꝓbet aliū,& sufficit,& idē tenet An. de Butr.in c.transmissæ.qui filii sint legit.vbi dicit,ꝙ sola communis opi.absq; tractatu parentum sufficit: quia per hoc dicit̄ probari fama,alleg.d.§.asinā. & idē videtur esse de mente Bar. in l.de minore.§.si plurimum,in vlt.col.de q.vbi dicit,ꝙ fama
10 est sufficiens ad transferendum † onus probandi in aduersarium:qn̄ quis est in quasi possessione alicuius qualitatis.puta seruitutis,vel libertatis.l.si mater. C. ne de sta. defun. & idem colligitur ex no.per Bar.in l.si prius.de ope.no.nun. in 5.opp. 3.partis.& dicitur probari cōis opi.qn̄ testes deponunt, ꝙ Titius reputabatur pro filio talis a cognoscentib.eum,s̄m Doct. in l.1. C.de testa. & idem si dicatur, ꝙ in ciuitate,vel in vicina reputabatur pro tali,vt ibi:per no.per Bar.in d.§.si plurimum. Et idē si testis dicat scire;quia vicinus:quia ille præsumitur scire facta vicini,per no.per Bart.in l.1.si cer.pet.cum concor.de quib.ibi per Mod.& in specie per Alex.in cōsi.51.in 1.vol.vbi de prædictis latè loquitur, & circa prædicta concludit modo
11 prædicto.Nec s̄m eum † curandū est,etiam si testes essent singulares:quia ad probandum communem opi.& famā non est curandum de singularitate testiū s̄m Bar.in d.§.plurimū. vers. sed quid si testes diuersi &c.& Inno.in c.qualiter & qn̄. de accus.

cus.& Spe.de inquisitio. §.nũc tractemus.ver.super probatione aũt &c.& Bal.in l.1.C.de testa.per no.in l.ob carmẽ.§.fi.de test.cum si.& Alex.ẽt in d.consi rñdet ad no.per Bar.in l.filiũ diffinimus.de his qui sunt sui vel alie.iur. qui poterat in cõtrarium ponderari, vt ibi plenè per eũ, ad quẽ me remitto. Et ꝙ cõis opi.sufficiat, vltra eum voluit ẽt Inn.in d.c.veniẽs.de ver. signi.qñ qõ nõ vertitur inter ipsos principales, sed inter alios, vt in casu nostro, per rationem superius redditam. Qua ergo ratione ex quasi possessione filiationis transfertur onus probandi contrarium in aduersarium: eadem ratione idẽ est dicẽdum de quasi possessione iuris ipsius matrimonii. Nam quãuis maritus non possit agere possessorio recuperandæ tanquã spoliatus contra vxorem, quasi illam possedisse non dicatur, nisi probet titulum.c.ex transmissa. & c.ex parte de restit.spol. tñ quando de coniugio non agitur inter ipsos principales, sed inter alios, dicitur probari titulus & quasi possessio ex tractatu, & fama, uel cõi opi.per no.per Innoc.in d.c.veniens.& per Abb.in d.c.ex parte præterea inter ipsos principales non procedit iudicium possessorium recuperandę quò ad effectum, vt mulier reuertatur ad virum ꝑꝑ periculũ animæ. Sed qñ agitur de alio effectu est dare quasi possessionem iuris matrimonialis: quamuis vxor ipsa tanquã libera persona non possit possideri: quia licet non possideat maritus ipsam personam liberã. l.qui vniuersas.§.1.de acq. pos. est tamen in quasi possessione ipsius iuris matrimonialis: sicut pater potest esse in quasi possessione filiationis, ẜm Bar.& Doct.in locis præalleg.& tamen filium, quia est homo liber, possidere nõ potest.§.1.& ita etiã tenet Io. de Lign.& alii cõiter in d.c.ex parte. & idem vbi probaretur, ꝙ vir cognouisset mulierẽ tanquam vxorem: quia ẽt tunc diceretur esse in quasi possessione vinculi coniugali quò ad oẽm iuris effectũ, & sic ẽt in possessorio reintegrandæ, ẜm Inn.& Host.in d.c.ex parte.& Abb.in vlt.col. Vnde ex præmissis omnib.satis constat, ꝙ primũ matrimonium, vel quasi possessio eius probatur: quod sufficit, si non probetur contrariũ: ex quo sequitur, ꝙ sequens matrimonium inter D.Bernardinũ & D.Catharinam non valuit, ẽt si sit probatum: quia eodem tempore non potuit esse nupta duob.insti.de nupt.§.affinitatis. Nec ob.si forte dicatur, ꝙ dictæ mulieres non probãt
12 tanquam infames, & viles, ac suspectæ: quia ex † quo de prædictis etiam deponit d.D.Maria nobilis & testis integerrima, per illam fides aliarum comprobatur: & aliæ habiles redduntur, ẜm Bal.in l.si quis ex argentariis.§.1.de eden.vbi per illum tex.dicit no.ꝙ si vnus testis nõ sit integer ratione infamiæ: & alius sit multũ fide dignus, ꝙ dicti testes plenè probãt: quia fides vnius supplet defectũ alterius.& idem tenet Bald.in d.l.1. C.de testa.& Sal.in l.in bonæ fidei C.de reb.ere.& Rom.in cõsil.290. in casu propositæ consultationis &c. & in consi.486. Secundo rñdetur, ꝙ testes de prædictis deponentes sunt plusquam duo, & sic excedunt numerum necessariũ: ideo ratione numeri tollitur suspicio & inhabilitas, quæ aliàs repelleret testes, vbi essent tantum duo, ẜm Iaco. But. in l.3.in prin. de testi.per no.per gl.ibi in versic.numerus.& idem tenet Imo.in l. quidam testamento.in prin.de testa. Nec ob. allegata in contrarium: & primò ꝙ ex instrumento probatur matrimonium non esse clandestinum: quia immo isto casu, in quo fuit occultatum & actum, vt staret in secreto, dicitur matrimonium clãdestinũ, ẜm Bar.in d.l.nõ intelligitur.§.tacitè. & Ang. & Imo.
13 in d.l.in tacitis.de leg.1 Nec ob.ꝙ instrumentũ† inducat manifestum, & ꝙ dicatur euidenter constare & patens esse illud, de quo apparet instrumentum, ut in locis in contrarium alle. Quia illud est uerum, quando nihil opponitur contra instrumentum, sed quando fuit oppositum, ut in casu nostro: & est suspicio contra illud, tunc cessant prædicta, ẜm Imo. & Alex. in d.l.1.in prin.de oper.no.nun. Nec obst.etiam dum dicitur, ꝙ ex fama & tractatu non probatur matrimonium, per c.illud.de præsump.quia ad illum tex.superius fuit simpliciter rñsum, & probatum, ꝙ matrimonium probatur & quasi possessio uinculi coniugalis in casu nostro. Postremò non ob. dum dicitur, ꝙ filii D.Bernardini sint legitimi, etiam si de matrimonio illius non appareret, per not.per Abb. in d.c.lator. qui filii sint legi.quia illud procedit in casu dubio, ut s.fauore legitimationis tunc præsumatur matrimonium inter uirum & uxorẽ cohabitantes. Sed qñ constat & probatur, quod inter illos nõ fuit, nec esse potuit matrimonium, sicut quando apparet, ꝙ mulier erat alteri nupta: tunc cessat dicta præsumptio: quia in incertis nõ certis locus est coniecturis.l.continuus.§.cũ quis. de uerb.oblig. Item prædicta procedunt, quando cõiuges sunt pares: secus qñ est inter illos disparitas, ꝑ no. ꝑ Bar.in disput. incip. Habeo filiũ naturalem &c.cum quo transit Bal. in d.c.illud.& Ang.in auth.ut lice.matr.& auiæ.§.1.& Pet.de Anch.in consi.225. Ex omnib. igitur præmissis uidetur concludendũ, ꝙ sit malè iudicatum, & bene appellatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum retinendæ datur ei, qui molestatur in quasi possessione iuris incorporalis.*

2 *Quasi possessio, quæ durauit 30.annis, iusta præsumitur, & ex ea oritur præsumptio bonæ fidei.*

3 *Ratum habere non possumus actum, qui amplius integer non est.*

4 *Quod ab animo pendet, per testes probari non potest, nisi quatenus reddant causam scientiæ, etiam non interrogati.*

5 *Possessio quomodo acquiratur vniuersitati per ipsius homines.*

6 *Iudicium petitorium & possessorium retinendæ accumulari possunt ratione iuris incorporalis.*

7 *Interdictum retinendæ pro verbali turbatione non competit.*

8 *Interdictum retinendæ non datur aduersus turbantem exercitiũ illius iuris, in cuius quasi possessione quis se esse asserit: sed alia remedia competunt, vt ibi.*

9 *Quasi possessio iuris incorporalis nil aliud est, nisi quidam vsus cum patientia aduersarij.*

10 *Ad probandum præscriptionem iuris dandi licentiam pasculãdi non sufficit titulum diuturnã et quasi possessionem dandi licentiam allegare, nisi probetur licentiam ex allegata causa datam esse.*

11 *Si singuli homines villæ pasculauerunt in nemore, tanquam nemore vniuersitatis, ea possidere & præscribere intelligitur.*

12 *Verbum, homines, non est collectiuum, sed indefinitum.*

CONSILIVM CXXIX.

IN causa & lite vertente inter co.Paulum de Manfredis ex vna, & cõmune & homines de monte Caulo ex altera: videtur prima fronte dicendũ, quòd illicitè turbetur d.co. Paulus in quasi possessione concedendi licentiam forensib. pasculãdi super pascuis existentibus in territorio montis Cauli. In qua quidem possessione reperitur esse, & prout in ea etiam longo tempore genitor suus dicitur fuisse: sicuti per plures et multos testes videtur plenè probatum fuisse: quoniam sicut possidenti, si turbetur in sua possessione, datur interdictum retinendæ.l.1.in prin. & per totum. ff. vti pos. &
1 instit.de interdict.§.retinendæ.sic † ẽt cõpetit ei, qui molestatur in quasi possessione iuris incorporalis.l.quoties, de seruit.& no.in d.l.1.in prin.& not.in c.2. de in integ. resti. Quinimmo cum hoc factum, de quo agitur, habeat cãm discontinuam, quia factum hominis est necessariũ.l.foramen. de ser. rusti. prædi. videtur, ꝙ sufficiat simplex vsus facti absque vlla quasi possessione, ẜm Bar.in d.l.1.§.hoc interdicto. de itin.actuque priui.ver.vlterius q̃ro, utrum habeam necesse probare &c. Nec refert, ꝙ dicatur, dictum cõmune esse in possessione dictorum pascuorum, & ꝙ sua possessio sit antiquior, quia licet in dubio ex hoc dicta quasi possessio co. Pauli posset ꝑsumi clandestina.c.licet cãm.de proba.& per Bart. in l.si duo.in prin.vti pos.& in l.1.in fi. eo. tit.tamen in casu nostro ex diuturnitate tꝑis cessat dicta ꝑsumptio clãdestinitatis, quia cum
2 † comes Paulus, & sui antecessores dederint licentiam prædictam forensibus et illi vsi sint dicta licentia scientib. et patientibus dictis hominibus per 30.annos, et ultra, ut testes deponunt, dicta quasi possessio ꝑsumitur iusta, et oritur ꝑsumptio bonæ fidei. l.fi.C. unde vi, et ibi no.Bar.et Sal.et Inn.in d.c.2. de rest.in integ.et Io.And.in addi.Spec.in tit. de teste.§.nunc uidendum.in 1.addi.magna.uer.Item opponunt &c. & Bal.in repeti.l.1.C.unde ui, in 4.col.& Ang.in l.pen.C.quib.nõ obst. long.temp.præscrip.et Ant.de But. in c.cũ ecclesia.in ult.col.

de cau.poss.& prop.col.vlt.& in c.sæpæ.de resti.spol.& Abb.in c.si diligenti.de præscr.& Alex.in consi.110.1.vol.& in consi. 151.in fi.2.vol.& consi.58.incip.Attentis &c.3.vol.& Are.in consi.154.in fi. Et quod plus est, si allegetur seruitus constituta, titulus allegatus probatur ex vsu & patientia longi temporis: etiam si seruitus habeat causam discontinuã, ẜm gl. & Bar. in l.1.§.fi.de aqua plu.arc.& Bar.in disput. Mulier habens magnum patrimonium &c. & in l.cum de in rem verso. de vsu. Bar.& alios cõiter in l.si certis annis. C. de pact. Secus autem in dictis locis dicitur, si ex præscriptione, & ex solo tempore se tueret: quia tunc requiritur cursus tanti temporis, cuius initii memoria non sit in contrarium. l.hoc iure. §.ductus aquæ, de aqua quo.& æsti. & per Bar. in l.2. C.de serui. Et sic etiã ex hoc capite dicta quasi possessio non potest dici clandestina: quia ex dicto titulo præsumpto oritur bonæ fidei præsumptio. l.pen.C.de euic.& per Bar.in l.Celsus.de euic. Præterea ex parte dicti cõis non reperitur probata aliqua possessio: quia quãuis testes sui dicant, homines dicti loci solitos esse per longũ tempus pasculari facere bestias suas in dictis pascuis, tanquam in rem dicti commmunis; per hoc tamen non probatur, ꝙ prędictum commune possideat: quia si actum fuit ab illis vt singulis: quia ad commodum singulorum vsi sunt dictis pascuis & qui vt singuli differunt ab vniuersitate. l.in tantum. §.vniuersitatis.de re.diui.& l.sed si hac. §.vniuersitatis. de in ius voc. Et quia etiam nomine proprio vsi sunt, prout præsumitur in dubio. l.magis.de sol.cum non constet de mandato dicti communis, quod etiam ex aliqua temporis diuturnitate interuenisse non præsumitur, ẜm B.l.in l.1.C.de reb.alie. non alie. Et ideo non sufficit ratihabitio: quia quod meo nomine nõ est gestũ, non possum hr̃e ratum. l.si pupilli. §.sed si ego.de neg. gest. & l.1.§.sed & si.cum ibi no.de ui, & ui arma. Et quia ratihabitio
3 superuenit, postquã illi † de Manfredis cęperunt esse in dicta quasi possessione, non potest illi obesse: quia res non est integra. l.bonorum.rem ra.hab.& ita in simili vult Anto. de Butr. in c.cum uenissent.de rest.spol.in fi.vbi dicit, ꝙ si ille, qui alieno nomine possidet, expellatur, antequam ratum habeat ille, cuius nomine possidetur, ꝙ ei nõ prodest ratihabitio postea superueniens, & ideo sibi non datur remedium recuperandæ. & alleg.dños de Rota per d.l.bonorum.& idem vult Bal. in c. 1.in prin.quo tempo.mil.& Alex. in l.quod meo.in princi.de acq.pos.vbi etiam ad hoc alleg.no. per Bar.in l.si vxor. §.si qs vxorem.de adult.& licet in casu nostro non fuerint expulsi dicti homines a com.Paulo, satis tamen est, ꝙ ante ratihabitionẽ cęperit esse in quasi possessione: quia quantum ad hoc dici possunt dicti homines expulsi, & ꝙ nõ si res integra: & sic locum habet ratio prædictorum, per d.l.bonorũ.& ꝙ per testes deponentes de vsu nemorum & pascuorũ per bestias hominum villæ non probetur possessio uniuersitatis, in terminis vult etiã Corn.in consi.46.in 3. vol. qui rñdet ad gl. in l.sicut §. si quid vniuersitati.quod cuiusq; vniu.no. quæ prima facie videbatur facere in contrarium: qm̃ ẜm eum gl.nihil firmat, & potius inclinat, ꝙ per hoc non probetur possessio vniuersitatis, prout ipse latius declarat in d.consi. dicens etiam, ꝙ Pau.de Cast.in d.§.idem sentit. Nec ob. ẜm eum, ꝙ testes dicant, ꝙ dicti homi
4 nes cum bestiis pascularent tanquam in re dicti cõis: quia † cũ hoc pendeat ab animo, non potest probari per testes: quia nõ cadit in sensum directũ eius, nisi quatenus reddit causam sciẽtiæ, etiam nõ interrogatus, ẜm Inn.in c.causam. de test.& Bar. in l.qui testamento.§.fi.de test.& in l.de minore. §. tormenta. de q.& in trac de teste.& Doc.in l.solam.& in l.testium. C.de test. Nec per hoc, ẜm eum. ꝙ sic fecerint tanquam in rem dicti communis, dicitur factum eius nomine: propterea non potest per ratihabitionem acquiri possessio dicto communi, vt prædixi: & qui etiam vult, ꝙ non sufficiat, si res non sit integra: vt quia ille, qui alieno nomine possidebat, desiit possidere per d.l.bonorum.licet de Ant.de But. & de aliis superius alle. non faciat mentionem. De hoc dubio etiam plenè tractat, & loquitur Cœpo.in tract.de seruit.rusti.prædi. sub. de serui.iuris pascendi, in 7.col.vers.sed dubiũ est, qualiter probetur &c.
5 in quo tandem † concludit, ꝙ ita demum per dictos homines pascuis utentes possessio quæritur vniuersitati, quando prædicti hoc fecerunt nomine dictæ vniuersitatis: & de mandato vel scienta vniuersitatis, vel regentium ipsam, per l.1.§.fi.cum l.seq.de acq.pos.& l.municipib.de cond.& demon. iuncta.l.ꝗ patitur.ff.mand.quia sine animo non quæritur possessio. l.3. in prin.de acq. pos. qui animus esse non potest apud administrantes vniuersitatem, nisi fuerint scientes. Et propterea in practica sis cautus, dicit ipse, vt articules, & probes, quòd administrantes sciuerint tales nomine uniuersitatis suæ possidere. Et subdit, ꝙ si simpliciter singulares personæ vsæ fuissent dicto nemore, vel iure pasculandi sine mandato, & scientia vniuersitatis, vel regentium eam: quod tunc distiguendum aut sunt usi nominibus propriis, et hoc constat. & clarum est, ꝙ non quæritur uniuersitati. d.l.sicut.§.j. quod cuiusque uni. no.& idem, quando sunt usi nominibus propriis, & uniuersitatis, vel uniuersitatis tantum. & hoc non constat: quia paria sunt non esse, vel esse & non apparere. l.duo sunt Titii. de testa.tut.aut constat, ꝙ vsi sunt uniuersitatis nomine absq; mãdato & scientia: & finaliter tenet, ꝙ tunc non sit quæsita possessio vniuersitatis, per d.l.1.§.fi.cum seq.iuncta gl.de acq.pos. & iste esse videtur casus noster. Nec etiam fama, de qua deponunt testes, aliquid operatur: quia non dicunt famam esse, ꝙ dictum commune possederit: sed esse de testificatis per eos: ꝙ, vt dixi, non deponunt de actu vniuersitatis possessorio, sed singulorum: & quia etiam per illos fama non probatur: quia in causa scientiæ dicunt, ꝙ audiuerunt dici publicè: & hoc verificari potest, si fuit dictũ ab uno solo publico: & sic non probatur necessario, ꝙ dictũ sit maiori parte, ẜm Bart.in d.§.tormenta.& idem uult Bar.in l.3.§.eiusdem.de test.& in l.Labeo. de suppel.lega. Sed præmissis non obstantib. aliter concludendum puto. Et primò, quia prædicti comitis Pauli actoris non est probata intentio: quo fit, ut actore non probante reus sit absoluendus. l.qui accusare. C.de eden. l.actor. C.de prob.& l. ei qui dicit.ff.eo. Nam ipse proponit, ꝙ est in possessione uel quasi dandi licentiam forensib. pasculandi cum bestiis suis super dictis pascuis, & introducendi illos super illis &c. & ꝙ licuit ei facere, tam ex consuetudine inneterata, quam ex forma priuilegiorum, & statutorum, &c. Videtur ergo actor simul
6 deducere possessorium retinendæ, & petitorium, † quę iudicia possũt simul cumulari ratione iuris incorporalis, de quo nũc agitur, ẜm Bar.cũ quo alii transeunt in l.naturaliter.§.nihil cõmune.de acq.pos.in prima combi. vers.tertio uideamus &c.& in l.1.C.uti posid. Quò igitur ad possessorium, super quo ẽt est iudicatum, dico ꝙ remedium illud non competit. Nam cõqueritur actor, ꝙ uidetur allegari per homines de monte Caulo, ꝙ ei non liceat forensib.dare licentiam &c.& sic agit inter-
7 dicto retinendæ † pro verbali tantum turbatione, pro qua nõ competit de iure, ẜm Inn.in c.2.de restit. in integ. & Bar.in l. 1.§.huius interdi.ff.vti posi.ubi dicunt, ꝙ contra diffamatorem, vt quia dicit, me esse malæ fidei possessorem, uel me non habere iurisdictionem in tali loco, non competit interdictum uti posidetis, directum uel utile, excepto uno casu, ẜm Bar. ꝙ ad rem non facit; quia non est probatum ex parte actoris illud, quod per Bar.requiritur. Et idem uult Imo.in c.audita.de resti.spoli.Imo.Roma.& Alex.in l.si prius.de ope.no.nun.super quinta opposi.Bar.primæ partis.ubi dicunt, ꝙ per simplicem contradictionem in iudicio non dicitur quis turbari in sua possessione: & propterea ex hoc non datur interdictum, uti posidetis, nisi reus contenderet se posidere: quia tunc clarum esset, ꝙ prædictum interdictum competeret, per no.in l. 1.C.uti posid. Ex eo ergo ꝙ prædicti homines de monte Caulo negẽt cõpetere comiti Paulo ius dandi licentia dictis forensib.& illos introducendi in dictis pascuis: quia illa est simplex turbatio uerbalis, non datur contra eos dictum remedium possessorium, ẜm prædictos. Nec etiã ex eo ꝙ dicti homines dicant se posidere dicta pascua. Quia hoc non contradicit intentioni actoris, qui non dicit, se esse in possessione dictorum pascuorũ, & sic rei corporalis: sed dicit se esse in quasi possessione dandi licentiam, & introducendi forenses, & sic iuris incorporalis, & cuiusdam seruitutis. Et in quasi possessione dicti iuris & seruitutis non dicunt se esse prædicti homines: sed solum negant dictum ius incorporale actori competere. Et per consequens licet quælibet pars dicat, & contendat se posidere: tñ possessio allegatur circa diuersa, & non circa idem, quoniam, ut dixi, actor deducit quasi possessionem iuris incorporalis, & reus contendit se posidere rem corporalem,

lem,hoc est,ipsa pascua: quæ differt in substantia a dicto iure incorporali,& seruitute in ipsa re.l.j.in fi.de rer.diuis.& insti. de reb.corpo. & incorpo. in prin. Non dr ergo turbari actor in sua quasi possessione a reo, qui non contendit se esse in dicta quasi possessione,quamuis dicat se pascua possidere: quia istud est aliud,& diuersum ab illo,quod actor deducit & proponit in libello ,& istud est verissimum & non habet dubiũ. Nec ẽt ex eo,ꝙ dicti homines in suis exceptionibus confiteantur expulisse forenses,habentes licentiam a dicto comite de dictis pascuis,& hoc etiam dicatur per testes probatum esse,pôt competere contra illos dictum remedium possessorium.Quo
8 niam † mediante tali expulsione,casu etiam quo constet de illa,non dicitur comes Paulus turbari in quasi possessione dãdi licentiam,vt quasi in terminis decidit Bar.in l.j.§. huius interdicti.ff.vti possi. vbi quærit, pone, ꝙ cõe istius ciuitatis est in quasi possessione iuris eligendi Potestatem in ciuitate Spoleti, & commune Spoleti turbat istud commune in illa quasi possessione,an contra illos competat istud interdictum: & respondet Bart.ꝙ istud turbare pôt contingere diuersis modis: primo modo non admittendi electum, & non obediendo sibi,& isto casu non turbatur in quasi possessione iuris eligendi:sed magis ille electus,seu istud commune turbatur in exercitiis illius iurisdictionis,hoc est,potestariæ. Et ideo non hẽt locum hoc interdictum , sed esset recurrendum ad confessoriam vtilem, seu ad vtilem in rem.l.j. §. per hanc. de rei vend. vel ad officium iudicis: nam interdictum nunquam habet locum,secundùm Bar.quando subditus contradicit superiori, sed quando alius cõtenderet se habere iurisdictionem in subditum: tunc cõtra illum alium daretur interdictum.l.3.§. hoc autem interdictum.de lib.homin. exhib. Sic igitur & in casu nostro dicendum est, quòd licet dicti homines non admiserint, vel expulerint forenses habentes licentiam,non tñ dicitur comes Paulus per hoc turbatus in quasi possessione iuris dandi licentiam:sed prædicti forẽses,seu co.Paulus dicitur magis turbari in exercitio illius iuris. Et ideo contra dictos homines subditos non datur prædictum interdictum: & diceret commune hoc turbari in quasi possessione iuris eligendi ẜm Bart. quando illi de Spoleto elegissent alium , & tunc daretur huic communi,qui perseuerauerint in eligendo , hoc interdictum.Et idem in casu nostro,qñ prædicti homines dedissent licentiam forensib. quia tunc turbassent comitem Paulum in sua quasi possessione iuris dandi licentiam,ꝙ non est factum. & ideo contra illos cessat interdictum . Et ex alio prædictum remedium non datur comiti Paulo: quia non probatur nec ꝑ testes,nec per instrumenta, ꝙ fuerit in quasi possessione iuris
9 dandi licentiam:quia† in istis iurib.incorporalib. non est aliud quasi possessio , nisi quidam vsus cum patientia aduersarii.l. quoties.de serui.& l.2. C.eo. & ibi per Bar. & per eum in d.§. huius interdicti.qui loquitur de quasi possessione iuris eligẽdi.Quamuis ergo probatum sit,ꝙ comes Paulus,& eius pater dederit licentiam forensibus , hoc non sufficit ad acquirendũ quasi possessionem dicti iuris,debuit etiam probari, ꝙ dicta licentia fuit data dictis homninib.scientib. & nõ contradicentibus,quod vltimum non est probatum,nec sufficit probasse, ꝙ dicti forenses iuerint, & steterint in dictis pascuis scientib. dictis hominib.& patientib. quia ex hoc actu non probatur quasi possessio comitis Pauli,sed potius exercitium iuris dandi licentiam,ẜm Bar.in d.§.huius interdicti, ratione cuius non datur interdictum,ẜm eum . Præterea licet sciuerint & passi sint dicti homines stare forenses in dictis pascuis,non tamẽ ex hoc sequitur,ꝙ scirent, ꝙ habuerint licentiam a nobilib. de Manfredis , & ꝙ illius licentiæ prætextu steterint in dictis pascuis: quia isti sunt actus diuersi,& diuerso tempore ac loco & a diuersis personis facti . Ideo de vno non potest ad aliud inferri, arg.l.Papinianus exuli.de mino.& l.naturaliter.§.nihil cõmune.de acq.pos. Nec ob.dum dicebatur , ꝙ sufficit simplex vsus facti absque vlla quasi possessione,ex quo id, de quo agitur,habet causam discontinuam,ẜm Bar.in l.1.§. hoc interdicto. de iti.actuq; priu. quia illud procedit in seruitutib. realibus , sed non in iure incorporali, quod debetur personæ: quia tale ius est continuum,licet quasi possessio sit discontinua, de quo iure non agitur,ẜm Bar.in l.1.in prin.vti posid. Præterea cum non possit interdictum vti posidetis competere:quia non est in quasi possessione , non datur etiam interdictum de itinere actuq; priuato:quia vt illud competat , debet probari , ꝙ quis sit vsus triginta dieb.& ꝙ sit vsus iure seruitutis.l.1.§.hoc interdicto.de itin.actuq; pri.& ibi no.per glossam,& Bar.ꝙ isto casu non est factum. Et similiter non potest comes Paulus in pętitorio,hoc est,in confessoria , vel alio simili remedio obtinere:quia de constitutione alicuius seruitutis,vel acquisitione alterius iuris realis non constat.Nec dici potest, ꝙ præscriptione sit quæsita seruitus:quia ad talem præscriptionem requiritur spatium centum annorum.l.hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua quoti. & æsti. & hoc quia habet causam discontinuam: cum requirat factum hominis. l.foramen. de seru. rust. præd. prout etiam vult Bar.in d.l.2.C.de serui.prout etiam de seruitute pecoris pascendi vult etiam Cœpola in d.tract.& sub pręallegata rub.in 8.col.ver. sed dubium non potest esse &c. Nec ob.ꝙ titulus allegatus per co.Paulum, puta priuilegiorum, ꝓbetur ex possessione longis temporis, ẜm eum,vt dictum fuit in præcedentib.quia,vt etiam paulò ante dixi, non est probatum,ꝙ prædicti nobiles fuerint in quasi possessione dandi licentiam:cum non appareat,ꝙ fuerit data dictis hominib.sciẽ-
10 tib.& patientib.Secundo respondetur,ꝙ † non sufficit allegatio tituli,& diuturna quasi possessio dandi licentiam,nisi capituletur,& probetur,ꝙ licentia fuit data ex causa allegata,vt ꝓbatur ex no.per Sal.in l.si certis annis. C.de pac.in 1.q. & in l. cum de in rem verso.de vsu.in 1.q.vbi quærit,vtrum in terminis illius legis sit necesse capitulari & probari per actorem , ꝙ ex causa allegata in libello singulæ protestationes fuerint factæ,an vero sufficiat probare simpliciter præstationem decennalem, & dicit hanc quæstionem non esse tactam , & concludit,oportere capitulari & probari per actorem , ꝙ singulæ ꝑstationes dicti longi temporis fuerunt factæ ex causa allegata in libello,in quo dẽt allegari & exprimi causa tituli & obligationis dictæ solutionis annuæ:quia aliàs,ẜm eum,probatio annuæ solutionis esset dubia: & sic non releuaret.c.in præsentia. de prob. quæ ratio etiam in casu nostro habet locum sine dubio,& cum Sali.transit etiam Alex.in consi.113.in 1.vol. Tertio dicitur , ꝙ debet allegari titulus spiritualis , & non sufficit dicere,ꝙ ius competit ex causa priuilegiorum in genere , non exprimendo a quo, & quando concessum sit priuilegium : ꝙa licet ex diuturna quasi possessione præsumatur titulus allegatus:contra tamen talem præsumptionem admittitur probatio in contrarium,ẜm Cyn. in d.l.si certis annis. in 10.q. & Pau. de Cast.ibi,Bal.in l.2.C.de do.promis.Io.And.in c.si.de causa pos.& propri.& Alex.in d.consi. Si ergo sufficeret allegatio tituli generalis,& determinata , facultas probandi contrarium auferretur aduersario,quod non est permittendum, & probatur ex no.per Bar.in l.1.in prin.de opẽ.no.nun.in 6.q.vbi vult ꝙ causa,quæ debet exprimi in renunciatione , vt ibi no. debet esse specialis,& ꝙ generalis non sufficiat:sicut non admittitur libellus generalis,ne auferatur reo facultas deliberandi,vtrum cedere uelit uel contendere,vt traditur,in l.1.in princ.de eden. Et per hæc tollitur unum, de quo supra, uidelicet, ꝙ ex titulo præsumpto ex temporis diuturnitate possessio actoris præsumitur iusta,quia istò casu non probatur titulus ex cursu temporis,per prædicta. Pręterea de hoc,quod respicit petitorium, frustra nunc quæritur, quia agitur de iustitia primæ sententiæ in causa appellationis, quæ solum lata est in possessorio & nõ in petitorio.Et non tantum homines prædicti de monte Caulo debent absolui,ex eo ꝙ actor non probauit , quod intẽdit, ut dictum est,sed etiam quia ubi de quasi possessione illius cõstaret,probatio dictorum hominum præualet,& quia est antiquior,probationem contrariam confundit, quia illa præsumitur clandestina.c.licet causam de probat. & per Bar.in d.l.si duo.in prin.uti poss.& per Doc.in l.1.C.eo.& probatur ꝙ fit etiam clandestine ab illis, eo ipso quod aduersarius non probat, quod clam ab alio posideat,quia sufficit,ꝙ iustè timere, uel suspicari debuerit,controuersiam sibi moueri ab aduersario,licet de alio fuerit suspicatus.l.si is qui in puteum. §.si quis, dum putat.quod ui aut clam.& declarat Bar.in l.1.§.fi.uti possid.Et quod dicti homines ut uniuersi possederint, probatur per omnes testes,qui dicunt, ꝙ homines de monte Caulo tenuerunt bestias in dictis pascuis , et quod inciderunt ligna in nemorib.tanquam in re dicti communis , secundum Bal .in l.

sicut.

11 sicut.§.si quis vniuersitati.dicens, ꝙ † singuli homines villæ pascularunt in nemore tanquam in nemore vniuersitatis, ꝙ intelligitur ipsa vniuersitas possidere,& præscripsisse,licet nõ appareat de mandato istorum:quia patientia vniuersitatis habetur loco mandati.l.qui patitur.ff.mand.Et istud etiam sequitur Are.& Soc.in l.j.§.fi.de acq.poss.& quamuis Cor.in cons. in contrarium allegato dicat,ꝙ gl.ibi hoc nõ dicat: tñ Bal. de quo mentionẽ facit,hoc dicit explicitè,qui non hẽt ꝯdictorẽ: cũ quo ẽt pdicti transeunt.Nec ẽt Pa.de Cast.in d.§. aľr sentit isto casu. Licet.n.dicat, ꝙ vniuersitas ꝑ dictos hoĩes retineat possessionem: non tñ negat,quin ẽt de nouo q̃ratur ex tacito mandato,quod ex patientia vniuersitatis inducit, vt dicit Bal. sed de retentione dixit Pa. de Ca.quia quò ad ipsam mandatũ non est necessariũ,vt probatur in iurib.per eũ allegatis.Et dũ dr̃,ꝙ per hæc,ꝙ ille actus sit factus tanquam in rẽ vniuersitatis,non sequitur,ꝙ sit factus noĩe vniuersitatis:qm̃ licet noĩe proprio, & ad proprium commodum actus ille pasculãdi sit gestus: quia tñ factus dicitur de mandato vniuersitatis, ex tali actu ei fuit quæsita possessio, ꝑinde ac si mandatum vniuersitatis expressum præcessisset. Et ideo non est necessaria ratihabito,& de illa quæritur frustra, prædicto mandato præcedente,quod ex patientia vniuersitatis & scientia probatur,de qua constat,ex quo oẽs hoĩes dicti loci vsi sunt dictis pascuis modo prædicto. & quamuis hoc fecerint tunc tanquam singuli; quia tñ ipsimet sunt de vniuersitate, & illã repræsentant, qñ sunt collegi aliter congregati,eorum scientia,quæ adhuc durat,dicitur esse scientia vniuersitatis,ut no.in l.2.de acq. poss. ex qua causatur tacitum mandatum,vt est dictum . Est.n.impossibile,ꝙ illud,qđ est factũ ab eis, veluta singulis, ꝙ postmodũ illud ignorent tanquam vniuersi, qñ sunt collegialiter conuocati.Et præsumitur ẽt scĩa uniuersitatis ex uicinitate loci,cũ actus,de quo agit,fuerit gestus in ipsamet uilla. c. quosdam.&c.quanto.de præsum.& no.gl.in auth. de test. in prin. & ibi ꝑ Ang.& per Bar.in l.j.si cer. pet. & Alex. in l. is pôt. de acq.hær.Et q̃a ẽt de hoc erat fama, vt dñt testes, ꝑ ꝗ quã oritꝑsumptio scĩæ.c.cũ in tua.qui matr. accus.pos. & no. in l.si tutor.C.de peric.tut.& per Bar.in d.l.is pôt. Et simpliciter ꝑ eã constare dicitur,ꝙ dicti hoĩes pascularunt tanquã in re cõis, per prædicta.& quia aĩus eorum quò ad hoc probatur ex cõiecturis,ſm gl.in l.Fulcinius.§.quid sit latitare.in uer. aĩus, ex quib.cau.in pos.ea.& per gl.in l.apud Celsum.in prin.de doli excep.Nec obstat,dũ dicitur,ꝙ testes non probant famam,de qua deponunt,si interrogati dicant,ꝙ audierint publicè dici, per not.Bar.in locis superius allegatis : quia hoc non videtur verum. & contrariũ consuluit Dy.ut refert & sequitur Bal.in l.hæredes palã.in prin.de test.& Bal.in l.testium.C.de testib. & Sal.in l.ea quidem.C.de accus.qui dicit ita fuisse consultum Bononiæ.& Rom.in l.de pupillio.§.si quis riuos. de oper. no. nunc.qui ad hoc ẽt allegat Bal.in conclusionib.iuris:& per ꝑdictos rñdetur ad rationem Bart.in cõtrarium . Præterea , ex quo super prædictis deponunt decem testes,& ultra concorditer,præsumitur,ꝙ id,de quo testificant,sit notorium facti, ſm Bal.no.in auth.quod locum.in fi.C.de colla.quia,ſm eũ, decem hoĩes faciunt populum. alleg.no.in l.ea quidem.C.de accu.& per ꝯñs præsumitur scientia.& per illud notorium ꝓbatur, ꝙ tanquam in rem cõis dicti homines pascularunt , ꝑ ea,quæ traduntur in locis præallegatis. Et ideo patet ex præmissis,ꝙ dicti hoĩes sunt vsi dictis pascuis,velut re vniuersitatis,illa sciente & patiente : vel saltem scientib.his , qui regunt vniuersitatem,quo casu Cæpola in loco in contrariũ allegato fatetur, ꝙ probata sit possessio uniuersitatis prout etiam voluit Bal.in l.sicut.§.si quid uniuersitati.quod cuiusque vniuer. no.& ad ea,quæ in contrariũ allegantꝑ Cor.in suis consiliis, est clare rñsum.Sed dato ẽt, ꝙ non ꝓbaretur possessio dicti cõis, ꝓbaretꝰ tñ possessio singulorũ,de quib.testes deponunt clare,ꝙ sufficit ad repellendum actorem: qñ sua petitio porrigitur ꝯ hoĩes de monte Caulo : quod verbum designat sin-

12 gula corpora,& non collegium,vel uniuersitatem : quia non est collegiũ,sed indefinitum,ſm Ol.in consi.100.In executione.& Pet.de Anc.in c.quãto.de his,q̃ fi.a præl. Alex.in l.rescriptum.in prin.de pact.ubi dicit,hoc procedere in dispositione hoĩs referentis actũ de ꝑterito, vt in casu nostro . Et similiter dicti hoĩes non tm̃ vt vniuersi,sed ẽt ut singuli constituerunt sindicũ & procuratorem, vt colligitur ex instr̃o mãdati in plurib.locis.Et primò ibi.constituunt, creant, & solenniter ordinãt suos,& dicti cõis,& hoĩum villæ prædictę veros,legitimos & indubitatos prouocatores, sindicos &c. Inquantum ergo dr̃,suos & dicti cõis,apparet , ꝙ cõstituunt pro eis vt singulis, & pro ipso cõi:quia copula, & , ponitur inter diuersa , vt notatur in rub.de iur.& fact.igno.& idem probatur in alia parte, dũ constituitur procurator ad causas,quas dicti constituentes dictis nominibus,& cõe,& hoĩes villæ prædictæ &c.& sic non tm̃ de causis cõis, sed ẽt ipsorum constituentiũ vt singulorum fit mentio.Et rursus ẽt inferius dicitur.Item specialiter & nominatim ad ipsorũ constituentiũ dictis noĩbus ac cõis,& hoĩũ ratificandũ &c.Et iterũ inferius ibi,ad beneficium, vtilitatẽ & fauorem dictorum constituentium dictis noĩbus & cõis, & hominum &c.per quæ patet, ꝙ non tm̃ nomine cõmunis , sed ẽt pro singulis conceditur mandatum tã ex natura copulæ, ut dictũ est:& ẽt quia altera , & prima pars copulata redderetur superflua:ꝙ esse non debet.l.si qñ.in prin. de leg.1.& c.si Papa de priuil.in 6.& præsertim cum semper præcedat verbum significatiuũ personarum,singulorum, & sequatur illud , quod importat collegium,& vniuersitatẽ.l.si seruus cõis ita stipularetur.de stip.ser.& per Io.Aut.& alios in c.qm̃ abbas.de offic. deleg.Quia igit contra singulos hoĩes petitio dirigitur, & ꝓceditur,vt dixi;& ẽt vt singuli constituerunt procuratorem,dicuntur ẽt tanquam tales esse in iudicio:& quia ad minus de illorum antiquiori possessione constat,illa præsumitur iustior, & possessio comitis Pauli clandestina ab eis.ꝙ probatur eo ipso,ꝙ non probat,ꝙ sit clãdestina ab alio,ſm Bar.in d.l.1.§.fi. in fi.uti poss.propterea dẽt actor succumbere . d.c. licet cãm. cũ cõcor.cũ ẽt sit deductum & capitulatum, ꝙ possessio actoris sit clandestina respectu possessionis dictorũ hoĩum : vt ẽt fieri debuit,iuxta no.per Bar.& Doct.in l.si de eo. §.fi. de acq. poss. Nec obst. ꝙ ex cursu 30. annorum inducatur præsumptio bonæ fidei.l.fi.C.vnde vi.cũ ibi no.per Bar. quia illud ꝓcedit,qñ alius nõ cõtendit se possidere de pñti , licet possederit in præteritum:sed qñ ille dicit, & ꝓbat se possidere , & de illius antiquiori possessione appareat,tũc possessio aduersarii non iustificatur ex tempore 30.annorũ,vel ulteriori,vt expressè probatur in d.c.licet cãm.ubi hr̃, ꝙ possessio 50. annorũ ꝑsumit vitiosa:q̃a altera pars de anteriori possessione 60. annorũ probauerat.Et istud ẽt sentit Bar.in l.Celsus. de usuca.uer. sed cõtra hoc uĩ &c.Et per prædicta ẽt remanet rñsum ad oĩa, quæ allegantur in contrariũ.Ex quibus cõcludendũ arbitror, ꝙ sit malè iudicatum,& benè appellatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de præsenti per quæ verba contrahatur.*
2 *Testis minus idoneus non admittitur ad probandum matrimonium clandestinum. & vide num.9.*
3 *Infamia tribus modis contrahitur.*
4 *Ad probandam copulam carnalem sufficit attestari de actib. venereis.& ibi vide de quibus.*
5 *Dictio,circa,importat tempus incertum, & indeterminatum, & modicum.*
6 *Ad euitandum periurium,& vt probent,interpretandi sunt testes,vt loquantur de diuersis temporibus.*
7 *Infamis non est idoneus testis contra,nec pro matrimonio:idem in paupere.& num.10.*
8 *Infamis de facto quis dicatur.*
9 *Testis non satis idoneus,quando possit admitti.*
11 *Testes totidem pro matrimonio,quot sunt illi,qui sunt cõtra matrimonium,præferuntur: si cætera sint paria,aliàs secus.*
12 *Testes in causa matrimonij,etiam post conclusum in causa recipi possunt.*

CONSILIVM CXXX.

MATRIMONIVM, de quo agitur, uidetur sine dubio probatum per duos testes,uidelicet Nicolaum, & eius uxorem Peregrinam, qui deponunt,ꝙ Ioan. Antonius dixit Marię,Io te voglio, & cosi ti accetto per mia moglie.& quod ex aduerso Maria dixit.Et io te uoglio,& accetto per mio marito . Et in his uerbis fina-

1 finaliter concordant, ex quib. contrahitur† matrimonium per verba de præsenti, ſm Io. And. & alios, in c. literis. el 1. de spons. vbi volunt, ꝙ si dicat quis, placet te desponsare, vel tecum contrahere matrimonium, licet tu idem rñdeas, non erit matrimonium per verba de præsenti: quamuis aliud sit, si dictum fuisset, te desponso, vel accipio te in vxorem, vel per similia verba. &

2 quia † istud matrimonium fuit clandestinum, vt probatur ex no. in c. cum inhibitio. de cládest. desp. & sic eius probatio est difficilis, prædicti testes sunt idonei: quamuis aliàs non essent omnino integri, vel ratione paupertatis, vel ex alia simili causa: ſm Are. in cõsi. 13. vers. ex prædictis infertur &c. vbi concludit, ꝙ pauper licet sit suspectus, per ea quę habentur in c. si qui. testium. de testi. & per Bar. in l. 3. in prin. ff. eo. & in l. ex libero. in prin. de quæst. admittatur ad probandũ matrimonium clandestinum: quia est difficilis probationis, ex quo fit occultè, per no. per Io. And. in titu. de teste. §. 1. vers. item ꝙ fuit &c. & per no. per Doct. in c. super eo. de eo, qui cogno. consang. vx. suæ. Et faciunt no. & quæ hñr in c. super eo. el 2. de testib. & in c. veniens. el 2. eo. tit. in l. consensu. C. de repu. & in l. quoties. C. de naui. lib. 11. & per Abb. in c. decætero. de testib. per Bar. & Moder. in l. in illa. in fi. de verb. obl. in quibus locis traditur, ꝙ in his, quæ fiunt occultè, & in quib. probatio est difficilis, testes, qui aliàs essent minus habiles reputantur idonei. Et ideo Bar. & Doct. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. volũt, ꝙ infamis, etiam iuris, in subsidium saltem cum tormentis possit esse testis, de qua infamia non constat † isto casu: quæ contrahitur,

3 ſm Bal. in c. testimonium. de testi. trib. modis, videlicet ipso facto in certis casib. a iure expressis, ꝙ esse non potest isto casu: quia aliquod delictum non est plenè probatum contra istos testes, ex quo possit infamia irrogari ipso iure. Fama. n. de qua deponitur, plenè non probat delictum. l. 3. §. eiusdem. & ibi no. de testib. & c. veniens. el 2. eo. tit. & notatur in l. admonendi. de iureiur. cum concord. Item contrahitur dicta infamia ꝑ sententiam diffinitiuam. Item & ex genere pœnæ. l. 2. §. ignominiæ. de his qui no. infa. quæ omnia cessant isto casu. Et licet et dici posset, ꝙ isti testes essent infames infamia facti: nihilo minus non repellentur, ſm Bar. in l. Cassius. de senato. & in l. 3. §. duæ causæ. de Carbo. edic. & præsertim cum agatur de probando matrimonio occulto & clandestino, ad cuius probationem, vt est dictum, admittuntur testes, qui aliàs essent minus idonei. Et ideo dicto casu infamia facti non debilitat dictum testis: sicut nec quælibet alia qualitas, quæ aliàs minueret fidẽ testis. Et vbi etiam matrimonium de præsenti per dicta verba non probaretur, ꝙ omnino est falsum, sed tantummodo matrimonium per verba de futuro: quia tamen copula fuit postmodum subsequuta, sponsalia transiuissent in matrimoniũ de præsenti. c. veniens, & c. is qui. de spon. de qua† copula deponũt

4 dicti testes dicentes, ꝙ illos hinc ad paucos dies viderunt in eodem lecto scrizantes, & facientes alios actus præambulos, & propinquos ad copulam, per no. in specie per Bal. in l. testium. in vlt. col. C. de testi. qui dicit, ꝙ magis creditur testib. dicentibus puellam esse corruptam: quia viderunt eam in lecto cum iuuene, quam negantibus. Et bene facit c. literis. de præsumpt. ubi probatur, ꝙ etiam si testes non viderunt unum supra aliũ, sufficit attestari de actibus venereis: puta vidisse solum cum sola, vel nudum cum nuda in locis secretis, & no. per gl. in l. Caii Cassii. de fideicom. lib. & per Abb. plenè in c. præterea. de testibus. Nec etiam minus probant dicti testes ex eo, ꝙ ambo, vel alter essent post parietem: quia satis est, quod viderint & uidere poterant prædictos per diuersa foramina: immo si uidissent per unum foramen, adhuc copula probaretur; quia est actus successiuus, ſm gl. in c. nihilo minus. 3. q. 9. & Io. And. in Spec. de teste. §. iam de interrogatoriis. ver. quid si vnus. & Bal. in d. l. testium. in fi. & Abb. in d. c. præterea. Et sufficeret etiam ad ꝓbandum matrimonium testimonium de auditu, mediante tenui pariete: quamuis testes non vidissent contrahentes, dummodo notas habuissent uoces contrahentiũ, ſm gl. in l. in summa. §. idem Labeo. de aqua plu. arc. Ant. de Butr. & Imo. in c. 2. de consue. & Imo. in d. c. præterea. de quo in l. si non speciali. C. de test. nec etiam testimonium dicti Nicolai & suæ uxoris uidetur reprobari per testes partis aduersæ: quia primi duo, ꝗ dicunt, ꝙ eadem die circa horam 24. associauerunt Io. Francis. cum ad domum dictæ Mariæ, & ꝙ tunc non fuerunt prolata per eos aliqua uerba importantia matrimonium de præsenti: & ꝙ proferri non potuissent, quin audiuissent: sed ꝙ Ioannes Franciscus recessit iratus, propter hoc non uidentur contradicere testib. deponentib. pro matrimonio, & dicentib. ꝙ circa dictam horam 24. fuit contractum matrimonium: quia circa eandem horã fieri potuit illud, quod deponitur a testib. utriusque partis:

5 quoniam † illa dictio, circa horam, importat tẽpus incertum, & indeterminatum. c. fi. de despons. impu. & ibi per Ant. de But. & alios, per eum in c. literæ. de dila. Gul. & Alex. in l. & si post tres. si quis cautio. & importat modicum tempus, secundum gl. in d. c. fi. & quod sit modicum, pendet a iudicis arbitrio. l. 1. in fi. de iure delib. & intra quod modicum tempus potuit matrimonium contrahi, & etiam sequi illud, quod dicunt testes deponentes contra matrimonium. Ad euitandum

6 ergo† contrarietatem testium, & non solum ut euitetur periurium, sed etiam ut probent, præsumendum & interpretandũ est, ꝙ loquantur de tempore diuerso, & successiuè, ꝙ contingere potest circa horam 24. in huiusmodi actib. momentaneis, sicut ad eundem finẽ præsumitur pluralitas actuum. c. cum tu. de test. & notat Bar. in l. Gallus. §. ille casus. de libe. & posthu. & in l. in insulam. §. 1. sol. matr. Imo. & Alex. latè in l. inter stipulantem. §. 1. de uerb. obl. Et prædicta procedunt, siue testes producantur ab eadem parte, siue ab utraq;, ſm gl. & Abb. in c. in nostra. de testib. & Imo. in locis præallegatis: & præsertim talis interpretatio facienda est in fauorem matrimonii, & cui fauendum est, & pro quo in dubio est interpretandum & præsumendum. d. c. uidetur, qui matr. accus. pos. & ibi per Host. & Doct. & probatur in l. in ambiguis. de iure do. Et eodem modo respondetur ad alios testes examinatos post conclusum in causa, & qui nituntur probare, ꝙ Nicolaus deponens pro matrimonio dicta die non erat in domo, sed in foro circa horam 24. quia circa eandem horam, non tamen eodem momento, sed diuerso potuit esse in utroque loco, cum loca sint uicina & parum distantia: & facit, quod no. Bar. in l. in operis. ff. loca. ubi uult per no. ibi, ꝙ aliquid dicatur factum simul, licet factum fuerit successiuè eodem die. Sic igitur circa horam 24. possunt dici facta esse plura successiuè tamen: præterea isti testes ultimi non uidentur probare: cum deposuerint post conclusum in causa. c. cum dilectus. de fide instr. Sed prædictis nõ obstantib. contrarium arbitror uerius: & in primis præmitto,

7 ꝙ infamis† de facto non est idoneus testis, nedum contra matrimonium: quia tũc debet esse omni exceptione maior, & sic ꝙ nihil ei possit opponi. c. 1. cum ibi no. per gl. & Doct. de cõsang. & affin. et in c. super. q. matr. accus. pos. et ibi notant Doc. Sed nec etiam pro matrimonio: quia ubi de illo agitur causa dicitur esse grauis, ut no. gl. in c. mulieri. de iureiur. et facit c. nõ debet de consang. et affin. et notant Doct. in l. 3. in prin. de iu-

8 reiur. Item† præmitto, ꝙ ille dicitur infamis infamia facti, qui est notatus apud bonos et graues uiros. l. non debet. de dolo. l. honori. de obsq. prout declarat Bal. in d. c. testimonium. de testib. ubi dicunt, ꝙ ex ipso facto oritur talis infamia etiam non sequuta sententia, ut probatur in d. l. honori. Quia ergo testes Io. Antonii dicunt, et concludenter probãt, publicam uocem esse, et famam in castro S. Martini, ꝙ Peregrina uxor Nicolai aufugit, et discessit a marito, et quod uenit ad dictum castrum cum Ioanne Francisco de Bamoriis iuuene de Corrigia cum quo habitauit, et habitat, et quòd ab illo carnaliter cognoscitur, dicta mulier de adulterio infamatur. Et quamuis per solã famam delictum illud non probetur, saltem eius opinio, et fama aggrauatur, adeo quod ex hoc oritur infamia facti, ut probatur in d. c. testimonium. et ibi expressè vult hoc Card. dicẽs, ꝙ ad infamãdum aliquem de facto requiritur, ꝙ opinio eius sit aggrauata apud tot, quot sufficiat ad probãdum infamiã, & requiritur maior pars personarum loci, per no. in c. cum oporteat. de accusa. et in hoc nullus contradicit. Et tanto magis, quia contra mulierem pernoctantem extra domum mariti est præsumptio, ꝙ fuerit carnaliter cognita, ſm Ang. in §. minores. in Auth. de nup. per tex. in l. fi. C. de repu. et qua pernoctatione etiam multipliciter est plenè probatum, ex qua rationabiliter potuit oriri opinio sinistra contra illam. Et eadem infamia laborat etiam Nicolaus eius maritus, qui notatur de lenocinio: quoniam per eosdem testes probatur, publicam uocem et famam esse, quod consentiat, et patiatur dictam suam uxorem carna-

carna-

carnaliter cognosci, & prostitui a dicto Io.Francisco, & ꝙ ita tenetur,& reputatur ab omnib. eũ cognoscentib. Ex quib.sequitur,ꝙ per dictum Nicolaum,& Peregrinam eius vxorem, non est plenè & sufficienter probatum matrimonium inter prædictum Io.Antoniũ,& Mariam:quia in causis,ẽt ciuilibus grauib.prout est in cã matrimonii,infames ẽt de facto nõ probant,ſm Bal.in c.ad nostram.de proba. Et ita ẽt per istam rationem vult in proposito Alex.consi.152.5.vol. Nec ob.dum dicebatur,ꝙ in subsidium testes de facto infames admittũtur:
9 quia ad hoc†rñdet Alex.in d.consi.Et primò,ꝙ istud est verũ, qñ alii testes non reperirentur ex natura actus,uel ex regulari natura facti alii testes uerisimiliter non pñt occurrere: unde ad probandum ea,quæ geruntur in capitulo, admittuntur illi, qui sunt de capitulo.c.ueniens.el 2.de testi. quia ex natura regulari eorũ,quæ geruntur in capitulo, est, ꝙ non adsint extranei:sed est secus,qñ ex natura regulari possunt alii testes occurrere:licet casualiter nõ interuenerint.& ita ẽt declarat An. de But.& Imo.in c.tertio loco.de prob.& per gl.ibi,quã multũ ad hoc no.Quia ergo ex natura regulari ipsius matrimonii est,ꝙ possint,& debeant admitti testes idonei:non debent recipi infames in subsidiũ:Vel secundò, dicit Alex.in d.consi.testes minus idonei debẽt in subsidium admitti, qñ nihil põt imputari producenti, sicut qñ quis fuit vulneratus coram testib. qui nõ essent omni exceptione maiores: sed qñ fuit in culpa, ut quia potuit adhibere testes ad actũ, ad quẽ deliberatè & ex proposito procedit: tunc est sibi imputandũ,si se nimiũ arctauit.l.2.§.si quis cautio.& l.si fideiussor.§.1. qui satisd. cog.est igitur imputandũ Mariæ, si testes idoneos nõ adhibuit, uel de facili testes aliàs suspecti possent fieri habiles,et reperio, ꝙ ẽt ultimam rñsionem dat ad cõtrarium Maria. in consi.17. Supradicta causæ positio &c.ubi determinat,ꝙ ad probandũ matrimoniũ illo casu domestici nõ sunt testes idonei ẽt in subsidium: quia mulieri potest imputari,cur nõ adhibuit alios testes non suspectos:cũ potuerint adhiberi, & debuerint,cũ iura canonica abhorreant matrimonia clandestina,& illa prohibeant sub pęna, & regulariter contracta præsumantur adulterina:vt traditur plenè in c.1.& 2.& in c.cũ inhibitio.de clandesti.desp.& dicit Maria. ꝙ ita ẽt tenuit in c.in literis.de testi. & ꝑpea apparet ex prædictis,ꝙ Are.in cõsi.in cõtrariũ alleg.minus rectè sentit:quia ad ea, quæ allegantur per eum, prædicti rñdent eo mõ,quo dictum est.et rectè.Secundò ẽt dicti testes
10 nõ sunt idonei:quia†sunt pauperes,et personæ viles,et humiles,ac vitæ inhonestæ, ſm Maria.in d. consi. per no.per Spe.in tit.de teste.§.1.ver.item ꝙ est pauper etc. et dicit ita consuluisse do.Hono.de Peru.et probatur ex no. per Bar. in l.ex libero. in prin.de qõ.et confirmatur:quia in cã criminali certũ est, ꝙ talis pauper nõ est testis idoneus,ſm Io.And.Ant. de But.Im. in c.si qui.de testi.per id,quod hr̃. 3.q.4.§.si testes.vers.item testium.et sequitur Alex.in consi.15.3.vol. quemadmodum ergo in causa criminali repellitur,ita ẽt ĩ cã matrimonii,quæ ꝑꝑ sui grauitatem æquiparatur criminali,ſm Maria. in d.consi.et Alex.in allega.consi.152.et in consi.144.in 2.vol. Isti igitur sunt repellendi:quia sunt pauperes non solũ respectu facultatum,sed ẽt respectu morum:quia non sunt honestæ vitæ,et cõuersationis,vt probatur per prædicta:et per no. Bal. in l.si qui testium.C.de test.et in l.humilẽ.C.de incest.nup.vbi dicit,ꝙ ille ẽt dr̃ pauper, qui laborat malis morib. et istud ẽt non negat Are.sed concedit in dicto consi.& Maria.in loco præalleg.Nõ ob.ẽt prædictis, ꝙ pro matrimonio admittatur mater, & alii domestici aliàs minus idonei.c.super eo. de testi. & in c.videt̃. qui matr.accus. pos. quia illud procedit stante paritate conditionis viri,& mulieris de quorũ matrimonio agebatur,quo casu cessat causa suspicionis in matre,cum ex tali contractu non accedat honor,vel incrementum filiæ,ſm Doct.in dictis locis. Sed vbi testis est turpis notæ & vitæ, non cessat ratio suspicionis.d.c.in literis.& in l.3.in prin. de testib.ſm Alex.qui ita rñdet in d.consi.152.Tertiò,dictum prædictorum testium confunditur per testes Ioan.Antonii. Nam duo examinati primo loco depõnũt,ꝙ dicta die circa horã 24. iuerunt cũ Io.Antonio ad domum Mariæ,cũ qua ipse fuit alloquutus ipsis audientibus,& intelligentib.omnia eorum verba, quæ ad matrimonium non erant congrua:& dicunt,ꝙ solum fuit inuitatus ad illud contrahendum per Mariam,& ꝙ mater eius primo recusauit velle illa hora illud cõtrahi,& ꝙ tandem assentiebat̃, dũmodo contraheretur in præsentia vnius sacerdotis, sed Io.Antonius recusauit,& iratus & in discordia discessit, & subdunt, ꝙ aliqua verba ad matrimonium cõtrahendum congrua tunc dici nõ potuissent,quin audiuissent.Ex dicto igitur istorum ꝓbatur concludenter,ꝙ tunc,dũ essent cum Io.Antonio,matrimonium inter prædictos non fuit contractum:per ea,quæ dicẽtur statim,& dũ restringunt se ad tempus, quod est circa horam 24.de quo ẽt deponunt Nicolaus & Peregrina, & sic contradicunt istis.l.optimam. C de contrahen. & commit.stip.& istit.de inuti.stip.§.item verborum.Nec ob.dũ dicebatur, ꝙ ꝑ prius & paulò ante potuisset matrimonium contrahi, & tñ diceretur contractum circa horam 24.quia illa dictio, circa,nõ significat momentum tp̃is,sed tp̃s successiuum, licet modicũ. Quia istud stare non põt isto casu:qm̃ si paulo ante contractũ fuisset,de nouo per Mariam,& eius matrem non fuisset Ioan. Antonius inuitatus ad nuptias contrahendas,nec in discordia recessisset, nec tot verba super matrimonio contrahendo prolata fuissent verisimiliter, nec etiam Maria recusasset se tangi, prout fecit:quia Nicolaus, & eius vxor dicit,ꝙ post matrimonium clandestinum passa fuit se tangi. Per ea ergo,quæ dicta, & gesta fuerunt in præsentia dictorum testium Io. Antonii,satis, apparet, ꝙ prius nullum inter prædictos fuit contractum matrimonium,& licet fuisset possibile: nullo tñ modo erat verisimile.Interpretatio ergo hmõi, & concordia testium, quæ distat a uerisimili,non est admittenda.c.quia verisimile de præsum.& quia quod est longè a verisimili, est quædam falsitatis imago,ſm Bal.in l.1.C.de seru.fugi.& minus etiam dici põt,ꝙ potuerit contrahi matrimonium paulo post tempus, de quo deponũt dicti testes:quia ipsi dicunt, ꝙ continuè fuerunt postea cum Io.Antonio vsq; ad horam tertiam noctis, & iuerũt
11 per alia loco dicti castri.Et quamuis†isti deponant contra matrimonium,& alii pro eo,& sint in pari numero, ꝑꝑ ꝙ videbatur præsumendum pro eis fauore matrimonii.c.fi.de re iud.& d.c.uidetur.qui matr.accus.pos. siue.n.iudicibus discordantibus in prolatione sententiæ, illa præualet, quæ profertur pro matrimonio. d. c. fin. ita etiam præferuntur testes qui deponunt pro illo, ſm Bald. in c.1.§.promotiones.in titu.hic finitur lex Conrad.& in l.cũ magistratus. & in l.fi.C.quan. ꝓuo.non est necess.Nihilo minus illud procedit cæteris parib.ꝙ non est in casu nostro:quia testes Io.Francisci sunt legaliores, & honestioris vitæ, & conuersationis:vt est probatũ,ideo præferri debent.c.in nostra. & ibi per oẽs de testib. & no. in l.ob carmen.§.fi.de testi.itẽ alii testes sunt infames saltem de facto, vt dictum est,& isti non:ꝑpea istis est magis credendũ:quia ẽt si taliter infames non repellerentur a testimonio: quia tñ aliqualiter sunt suspecti, maior fides est alii adhibenda,ſm Are. in consi.præalle.ubi concludit,ꝙ quamuis qualitas paupertatis per se nõ repellat testem:quia nõ est de genere malorum,eis tñ præferuntur diuites contradicentes:quia nõ carent in totũ suspicione.Et ex alio magis est credendũ testib.Io.Antonii:qa deponunt uerisimiliora;quia cũ Maria sit vilissimæ conditionis,& nedũ pauper,sed inops,verisimile non est, ꝙ Io.Antonius,qui in prædictis longè distat ab ea,illam duxerit in vxorẽ contra honorem,& commodũ proprium. testib.ergo deponẽtib.verisimiliora,est magis credendu:vt dicunt oẽs Doct.in d. c.in nostra.Et istud etiam magis confirmatur ex alia depositione eorundem testium,& alterius. & sic trium deponentiũ, ꝙ circa horam 24.Io. Antonius venit ad plateam in qua erat Nicoalus,& inde discessit,& iuit ad domũ Mariæ: & ꝙ dũ Io. Antonius sic esset absens,Nicolaus.& Io. Franciscus de Corrigia semper steterunt in eadem platea absente dicto Io. Antonio,& vsque ad eius reditum,& etiam postea, vsq; ad dimidiã horam noctis,& ultra;ꝙ non potuit Nicolaus a dicto tempore esse alibi:quia illum viderunt continuè in dicto loco, & cũ illo,et cum illo steterunt, et sic concludenter probant hanc negatiuam coarctatam loco, et tp̃e.d.l.optimam. et d.§.item verborum.et no.in l.Pantonius. §.1. de acq.hær. et per Bal.in l.actor.C.de proba.et quia de illa deponunt per medium affirmatiuæ:qm̃ dicunt,ꝙ Nicolaus non potuit dicto tp̃e esse alibi:quia fuit continuè in platea,ideo non minus tunc negatiua est probabilis,quam affirmatiua,ſm Bal. in c.si quis per 30.si de feu.fue.cõtro.inter do.et agn.Et propterea isto casu deponentes

nentes de affirmatiua non præferuntur: sed debet qualitas testium,& numerus ponderari, & sic etiam isti testes Io. Antonii præferri: quia sunt digniores & plures, ſm Bal. in l. cum hi. §. si integra. de transa. Bar. & Bal. in l. diem proferre. §. si plures. de arbi. Ant. de But. in c. bonæ. el I. de elec. Are. & Mod. in d. c. in nostra. Et ex istis de positionibus apparet ēt, ꝙ paulò antequam Io. Antonius iret ad domum Mariæ, ꝙ Nicolaus non erat in domo,& per ɔ̄ns, ꝙ non potuit esse præsens alicui matrimonio prius contracto: qm̄ isti testes dicunt, ꝙ Io. Antonius antequam iret ad dictam domum iuit in plateã, vbi erat d. Nicolaus,& Io. Franciscus, & ꝙ post modicũ interuallum recessit,& ꝙ iuit ad dictam domum,& sic constat, ꝙ parum ante dictum recessum,& post d. Nicolaus non erat in domo, & per ɔ̄ns, ꝙ non potuit esse testis in matrimonio. Nec obstat, ꝙ istæ vltimæ attestationes sint receptæ post conclusum in causa: quia, vt ex præmissis apparet, inducuntur testes ad reprobandum per indirectum testes contrarios, & licuit ēt post publicatas attestationes, vt est casus propriè in his terminis, in c. ex
12 tenore de testib. & ibi per doc. & quia speciale est in † causa matrimonii, vt possit iudex tunc ex officio recipere testes, etiam super capitulis directo contrariis ꝑꝑ periculum animæ, ſm Host. no. Abb. & alios, in c. sicut ex literis. de spon. per illũ tex. in fi. Et confirmatur: quia in hac causa proceditur summariè, cle. dispendiosam. de iudi. sicut ergo potest iudex in talib. causis ex officio post cõclusum in causa partẽ interrogare, ſm gl. in c. sæpe. de verb. sig. ita ēt poterit testes ex officio recipere. & ita ēt per istam rationẽ tenet Rota decis. 9. inci. Nota, ꝙ postquam. in antiquis. & idem facit decis. 9. in nouis. & hoc ēt tenet Rom. in l. admonendi. de iureiur. Nam si fauore matrimonii sñia nunquam transit in rem iudicatam. c. tenor. & c. lator. de re iud. & eiusdem fauore possunt recipi testes post publicatas attestationes. c. series. de testib. & no. in c. 1. de consang. & affin. & per Bal. in auth. nunc si hæres. C. de litig. multo magis dēt iudex ex officio post conclusum in causa testes & probationes recipere posse,& ex præmissis ad omnia, quæ allegantur in contrariũ, remanet responsum. Et puto concludendum pro dicto Io. Ant. & illũ fore & esse absoluendum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Pater iudicis officio filiam dotare tenetur, etiam si filia sine cõsensu patris nupserit.*
2 *Offensa non solum per scripturam, sed etiam per alia indicia remissa intelligitur, de quibus hic vide. & num. 7.*
3 *Filia, quæ peccauit in corpus suum, si viuente parte pœnitentiã egit, an ab eo ali & dotari debeat. & vide num. 8.*
4 *Maritus, qui ob malam tractationem, & expulsionem vxoris excluditur a lucro statuti, si eam postea bene tractare incipiat ad illud restituitur.*
5 *Dos filiæ denegari non potest ex hoc solo, quòd indigno nupserit.*
6 *Regula, quæ habet, quòd ex quacunq; causa filia exhæredari potest, ex eadem ei dos denegari potest, negatiua non procedit.*
9 *Officium iudicis, quod competit ad dotis constitutionem, ad hæredem an sit transmissibile. & vide num. seq & num. 12.*
10 *Dos post solutum matrimonium constitui de nouo non potest.*
11 *Statutum, quo cauetur, vt maritus, decedente vxore sine filijs, succedt, strictè est interpretandum.*
12 *Actio filiæ competens ad dotem constituendam, ad hæredem non transit.*
13 *Statuto prohibente dici de nullitate sententiæ, non tollitur, quin dici possit de nullitate notoria, & euidenti.*

CONSILIVM CXXXI.

CONSIDERATIS his, quæ in facto proponuntur,& in iure allegantur, de duobus principaliter est vidẽdum. Et primò, vtrum do. Camilla, quæ nupsit sine consensu patris, nulla dote cõstituta, dum viueret, agere potuerit contra patrẽ ad constituẽdum dotem. Secundo dato, ꝙ sic an ex quo in matrimonio decessit, antequam ageret, ius agendi ad constituendum dictam dotem transmittere, ius potuerit ad suum hæredem. Circa primum videtur prima facie dicendum, quòd officio iudicis potuerit d. do. Camilla petere dotem a patre. Nam
1 certum est, quod pater † iudicis officio tenetur filiam dotare. l. qui liberos. de ritu nup. & l. fin. C. de dot. promis. not. glo. Bal. Ang. Imo. Pau. de Cast. & alii Moder. in l. si socer. in princip. solu. matr. & est de mente gl. in l. si mulier. §. cum proponeretur. ad Trebel. dum dicit, quod pater est quasi obligatus ad dotem, ad quam tenetur, etiam si filia nupta sit, nulla dote constituta, secundum glos. in l. obligamur. §. lege. de actio. & obliga. Bald. Ange. Imo. Pau. de Cast. & Moder. in l. I. solu. matrim. & Bald. in authen. res quæ. C. commu. de leg. & in l. fin. C. de sentent. quæ sine cert. quant. & in d. l. qui liberos. in lectu. & Pau. de Cast. in d. l. si socer. & hoc est verum, etiam si filia nupsit sine consensu patris, in c. hoc sanctum. 31. q. 2. & in c. de raptoribus. 36. q. 1. quia quamuis consensus patris de iure ciuili sit necessarius. l. eum qui, aliàs Paulus, de statu homi. & l. si vt proponis. C. de nup. tamen de iure canonico dictus consensus nõ requiritur, d. c. hoc sanctum. Nec potuit do. Camillæ dos denegari eo prætextu, quod peccauerit in corpus suum cum Petro Paulo, antequam cum illo cõtraheret matrimonium: quia
2 ex quo pater † illam postea visitauit in infirmitate, videtur omnem iniuriam sibi remisisse, per not. per glos. in §. fin. instit. de iniur. per not. per Bal. in l. ipsius. C. famil. ercis. vbi argu. illius text. dicit, quod si inimici faciunt sibi grata seruitia, vel postea vt amici inuicem conuersantur, præsumitur inter eos facta concordia: quia offensa non solùm remittitur per scripturam, sed etiam per alia indicia: ut ibi. & allegat etiã no. in d. §. fi. insti. de iniur. & dicit etiam Bald. not. in l. filio, quem pater. de lib. & posth. ꝙ per salutationem intelligitur facta reconciliatio cum inimico, per tex. in c. oẽs. 23. q. j. & c. cum Adrianus. 63. dist. cum quo simpliciter transit Alex. in l. 1. ff. de pact. ꝑꝑ ergo reconciliationem superuenientem, & iniuriæ remissionẽ obligatur pater de nouo ad dotem. l. 2. §. fi. cũ seq. de adimen. leg. & per no. per Ange. Imo. Pau. de Cast. & moder. in d. l. filio, quem pater. qui dicunt, quòd si ciuitas ꝑꝑ inobedientiam fuit a principe bannita, & postea reconciliatur, ꝙ bannũ ces-
3 sat, & intelligitur remissum. Præterea † licet filia, quæ peccauit in corpus suum, non debeat ali, neque dotari a patre: si tamen viuo patre pœnitentiam egit, ali debet & dotari, ſm Spe. qui filii sint leg. §. pen. vers. quid si filia peccauit. & ver. quid si pœnitentiam egerit & c. & Bal. in l. si filia. C. de inoffi. test. Ant. de But. & alios in c. Quintauallis. de iure iur. in 3. col. & Alex. in l. 1. sol. matr. per l. imperialis. C. de nup. & in c. ferrum. 50. dist. Et satis do. Camilla dicitur pœnitentiam egisse, ex quo cõtraxit postea matrimonium cum dicto Petro Paulo, & sic discessit ab illicito, & inhonesto coitu, per no. per Bald. in l. si filia. C. de inoff. test. qui vult, ꝙ si mulier turpiter uixit, & deinde se correxit, ac ad honestam vitam reuersa sit, ꝙ non dēt reputari turpis persona: quia vltima consuetudo est inspicienda. l. Mela. §. 1. de alim. & cib. leg. Et istud confirmatur: quia li-
4 cet maritus, qui expulit † vel malè tractauit vxorem, excludatur a lucro dotis delato a statuto, ſm Bal. in l. 1. §. sed scimus. C. de lati. liber. tol. & in l. quod in uxorem. C. de nego. gest. ꝑ l. si ab hostib. in prin. sol. mat. & ibi not. Alex. & Bald. in auth. dos data. C. de dona. ante nup. tñ si maritus cœpit postea vxorem bene tractare, re integra ad lucrũ restituitur: vt probatur in l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. sol. mat. & ita ex illo tex. colligit Imo. & Alex. in d. l. si ab hostibus. in prin. qui etiam pro hoc allegat no. per Bal. in d. l. si filia. Et per p̄dicta ēt dr̄, ꝙ quãuis do. Camilla nupsisset indigno, ꝙ dotari debuisset a patre: quia licet filię, qñ nubit indigno, possit dos denegari, ſm Bal. in d. l. 1. sol. mat. ꝑ l. 3. §. si emancipatus. de bon. poss. contra tab. ex quo tñ per patrem fuit iniuria illi remissa, vel quia pœnitentiam egit viuente patre, non debet ei dos de-
5 negari. Quinimmo cessantib. etiam prædictis, filiæ † non pōt dos denegari ex hoc solo, ꝙ nupsit indigno, ſm Imo. in c. accedens. de procur. quia cum hodie ista non sit iusta causa exhæredationis, & quantũ ad hoc. d. §. si emancipatus. sit correctus ꝑ §. causa. in auth. vt cum de appel. cog. non debet ēt esse iusta causa denegandi dotem, licet possit minui. & cũ eo transit ēt Alex. in d. l. 1. sol. mat. & pro hoc facit: quia de iure canonico pōt filia cuicunq; vult nubere, & sic ēt indigno. c. pen. de spons. ergo non debet ei dos tunc denegari, sicut non pōt exhæredari: quia metu priuationis dotis mulier indigno nõ nuberet, & sic illi auferretur per indirectum libera facultas nubendi.

bendi.Sed istis non obst.contrarium puto verius.Quia cum d. do.Camilla antequam nuberet,peccauerit in corpus suum,ex hoc potuit exhæredari.d.§.causas.in auth.ut cũ de app. cogn. & in auth. sed si post.C.de inoff.test.pari ergo ratione & multo magis potuerunt alimenta,& dos per patrem illi denegari, ꝭm Spe.qui filij sint leg.§.pen.uers.quid si filia peccauit &c.& Bal.in l.fi.C.de dot.promis.& Alex.in d.l.j. sol. mat. & quia ẽt nupsit indigno, ut proponitur in facto, potuit per patrem in totum dote priuari: ut uoluit gl.in d.c.de raptoribus.Bald.in d.l.1.Ant.de But.in d.c.accedens.& gl.in c.cũ causa.de rap. cũ qua ẽt transit Abb.ibi,& Bal.in l.si pr.C.de sponsa. & in l. nec filium.C.de nupt.& Ale.cons.97.Principalis dubitatio. 1.vol. & dixit Ias.in l.2.§.quod si in patris.col.pen.in addi.sol.matr. ꝙ ista est cõis opin. & vltra istos ita etiam deciditur expresse ex no.per Bart.in l.si cum dotem.§.transgrediamur.sol. matr. vbi cõcludit,ꝙ in locis,in quib.de consuetudine non fiunt donationes p.p nuptias,ꝙ pr̃ tenetur obligare bona propria pro dote filii,& dotem promittere:quod est verum,ꝭm Bart. si filius accepit personam honestam in vxorem:sed si accepisset ꝑsonam non congruam,sed vilem,tunc pater non tenetur promittere pro filio: immo ꝭm ista tempora ista erat iusta causa exhæredationis.d.l.3.§.si emancipatus.& sic vult Bart. ꝙ licet quantùm ad exhæredationem.§. ille sit hodie correctus, tamẽ ẽt hodie dicta causa remanet iusta,quantùm ad aliud,s.ꝙ non teneatur pater obligare se ad restitutionem dotis pro filio.Pari igitur rõne erit iusta causa denegandi dotem filiæ.Quamuis

6 .n.ex † omni causa,ex qua filius,uel filia põt exhæredari,possit dos etiam denegari,ꝭm Bal.in auth.res quæ.C.commu.de lega.& in d.l.fi.C.de do.promis.non procedit tñ negatiuè dicta regula, vt,s.ex qua causa non põt filia exhæredari, non possit ẽt dos denegari: immo ex oĩ causa, ex qua olim filius poterat exhæredari,ẽt si hodie non sit iusta causa exhæredationis,põt filiæ dos denegari,& sic quantùm ad exhæredationem solùm iura antiqua corriguntur,per d.§.causas.sed non quantùm ad alia,in quibus agitur de minori præiudicio, sicut est priuatio dotis,& alimentorum,vt est de mente prædictorum,& maximè Bar.qui sic præsupponit expresè in d.§.transgrediamur.nã per exhæredationem filia priuatur a toto & perpetuò: & sic agitur de maiori præiudicio, & per denegationem dotis de minori,& ad tp̃s: quia mortuo patre non excluditur filia, saltem a legitima,nec etiam impeditur nubere,ex quo maritum inueniat sine dote.Et per hæc patet,quòd responsio Imo. & Alex. ad d.§.si emancipatus.non procedit. immo videtur, ꝙ ex hoc tm̃ quòd filia nupsit sine consensu patris,ꝙ possit ei dos denegari,etiam si nupsisset condigno: quia ex tali causa olim poterat exhæredari.d.§.causas.& d.auth.sed si post.C. inoffi.test.& ibi no,Pa.de Ca.qui etiam dicit,ꝙ ille tex.non est correctus ꝑ ius canonicum,quamuis disponat, ut etiam dixi superius, ꝙ filia possit liberè nubere sine consensu patris:et licet quãtùm ad exhæredationem non firmem dictum Pa.de Cas. contrariũ vult Abb.in c. 1.despon.impub.et in consi.12.tamen quãtùm ad priuationem dotis filiæ,opi.Pa.de Cas.est uera:quia agitur de minori & temporali præiudicio, ut dixi. Sola igitur uis est in respondendo ad allegata in contrarium. Non ob.igitur,dũ dicitur,quòd pater,qui in extremis uisitauit,et cadauer ad funus associauit,dicatur iniuriam remisisse, et quòd intelligatur facta reconciliatio:quia contrarium probatur ex no.per Ant.

7 de But.in c.olim.de iureiur.qui dicit,quòd per † solam salutationem videtur salutans solùm remittere rancorem,non autẽ actionem iniuriarum, per l.si tibi.§. quædam, cum ibi notatis per Bar.de pact.quam decisionem alleg. etiam Alex. in l. filio quem.de lib.et posth.contra Bald.ibi,et pręsertim in casu nostro istud procedit,ex quo filia,quando pater illam visitauit,laborabat in extremis. Nam cum tunc nulla subesset spes salutis, verisimile non est, quòd pater uoluerit eam restituere ad dotem,vel ad hæreditatem,qua erat indigna.cum non esset uerisimiliter patri successura:nec a patre dotem petitura: ut probatur in d.l.filio,quem pater.ubi habetur, ꝙ si pater arroget filium, quem prius exhæredauerat,quòd non intelligitur iniuriam remisisse: nec ab exhæredatione recedere uoluisse, et rationem ibi assignat Pau.de Cast.cum quo transit Alex.quoniam non est uerisimile,eum impugnare uelle uoluntatem, et testamentum suum.l.3.de test.mil. quod impugnare uideret, si sublata esset exhæredatio per arrogationem:quia testm̃ reperiretur nullum ex præteritione filii. Eadẽ ergo ratione dicendũ est, ꝙ in casu nostro pater dicatur solũ rancorẽ remisisse, non aũt ꝙ voluerit restituere ad dotem, vel ad successionem, quam amiserat.cũ nõ sit verisimile, ꝙ de hoc cogitauerit eo tẽpore,quo filia erat in extremis,& in articulo mortis, & per q̃ mortem debebat a ꝑdictis excludi, ẽt si filia non fuisset ingrata,arg.l.Titio cum moreretur. de vsufruc.lega. & l.si cum moriar. de vsufructu. Non obst.etiam, quòd filia pœnitentiam

8 † egerit, & ꝙ ẽt ex hoc capite filiæ non possit dos denegari,ꝑ allegata in contrarium: quia non videtur verũ, ꝙ filia ex sola pœnitentia subsequenti recuperet ius,quod amisit,sed est benè digna venia,& ꝙ illi remittat̃ iniuria ab offenso,& hoc est, quod dr̃ in d.l.Imperialis. C.de nup. cum concord. & isto etiã modo debet intelligi,& declarari dictum Spe.& sequacium in locis in contrarium alleg. & ita ẽt colligitur expresse ex no. ꝑ Bar.in l.acceptam. C.de vsur.in 19.q.vbi quærit,quid si scholaris fuit priuatus matricula,quia rectori non obediuit,vnde rector eum sententialiter priuauit,postea vult pœnitere,& condignam pœnitentiam agere, nunquid debeat in matricula rescribi, & arguit, ꝙ non, propter authoritatem priuationis.in contrarium vr̃ ꝑ æquitatem moræ purgationis, & pro ista parte dicit ipse,videtur expressum in l.1.§.sed & si cui per contumaciam.de coll.bono.& in c.ex literis.de constit.& tandem concludit, ꝙ si est priuatus, non debet de iure rematriculari, sed de gratia bene debet recipi. & sic vult Bal. clarẽ, ꝙ solum propter condignam pœnitentiam priuatus nõ restituatur:sed ꝙ de gratia dignus est restitutione.& benè probatur,vt dixi,in d.l.Imperialis.quam Bal.non alle. præterea in casu nostro do. Camilla quantum ad patrem, & erga illum non dicitur egisse pœnitentiam nubẽdo Petro Paulo indigno: immo ex tali actu dicitur patrem iterum, & de nouo offendisse:vt est expressum in d.l.3.§.si emancipatus, nec aliter apparet de condigna pœnitentia ipsius do.Camillæ.Non ob.ẽt,ꝙ non possit dos auferri nec minui si filia nubat indigno, etiam sine consensu patris, cum hoc facere possit iure permittente, & secundum dispositionem iuris canonici: & quia alias per indirectum tolleretur libera facultas contrahendi matrimonii, quæ non debet arctari metu pœnæ.l.Titio centũ.§.1.de condi.& demonst.quia ex quo potest aliis condignè nubere, non dicitur restringi facultas nubendi, ex hoc ꝙ nubendo indigno priuatur dote. l.cum ita legatum.cum seq.de cond.& demon. Deuenio ad ꝭm,videlicet qñ transmiserit filia ad hæredem ius agendi ad constituendam dotem:dato & concesso,ꝙ filiæ competeret dictum ius agendi,antequam nuberet.Et videtur prima facie dicendũ

9 ꝙ sic:quia iudicis † officium, quod competit ad constitutionẽ dotis.d.l.qui liberos.de ritu nuptia. & vt dictum est supra, est transmissibile ad quemcunque hæredem sicut actio: vt probatur in l.non solum. de resti.in integr. & l.minor autem. §.fi. & ibi not.de mino. & ita etiam propriè in termis nostris præsupponit Are.in consi.17. Cum igitur Petrus Paulus fuerit hæres ab intestato.do.Camillæ uxoris suę,quæ decessit sine filiis, ex forma statuti terræ Vitalianæ, potuit agere eo modo, quo egit ad constituendum dotem dictæ suæ uxori,contra patrem illius:ex quo enim præsupponitur, quod do. Camillæ adhuc uiuenti cœperat competere officium iudicis contra patrem, tanquam quid hæreditarium, potuit ad hæredem transmitti cum ipsa uniuersali successione: sicuti in simili de iure deliberandi declarat Bar.in l.qui duos,de reb.dub.uer. quæro,hæres primus &c.Præterea ex quo iudicatum est, patrem do.Camillæ mortuæ, teneri ae constituendum dotem eius marito, & hæredi,frustra nunc quæritur, utrum dictum iudicis officium ad hæredes transmittatur cum ex dicta sententia appareat pronunciatum, quod sic, & cui standum est, ex quo transiuit in rem iudicatam,etiam si sit iniusta, & contra ius litigatoris.l.1. §. item cum contra sacras, quando appell. sit. & l.2. C. quando appell. non est neces. & pro cuius executione competit actio iudicati,& aliud iudicis officium.iux.l.miles. §.iudicati.cũ ibi not. de re iud.Quibus tamen non obstan.contrarium puto uerius.Et præmitto, quod dos non potest esse sine matrimonio.l.3.de iur.dot.et l.fi. C.de don.ante nup.quia ergo morte d.Camillæ fuit solutum matrimonium,impossibile est, quod dos constituatur.et quamuis quãdo matrimonium præcessit,

posſit eo ſoluto dos eſſe,vt probatur in rub.ſol.mat. & ibi no. Pau. de Caſ.& alii mod.& l.ſi marito.§.1. & ibi per Bar.& ꝑ eũ in l.ſi pater ignorans . eo.tit. Iſtud procedit in dote conſtituta matrimonio cõſtante:qm̃ retinere põt nomen dotis,quod ſemel aſſumpſit,quamuis matrimoniũ poſtea ſoluatur. ſed † ꝙ

10 matrimonio iam ſoluto posſit dos cõſtitui de nouo,non reperitur de iure cautũ,& eſt contra regulas iuris. d.l.3. & d.l.fi.ſicut ẽt videmus, ꝙ hypothecaria non poteſt de nouo oriri ſine actione perſonali.l.fideiuſſor obligari, in prin. & ibi per Bart. de fideiuſ. & tñ durat poſt extinctam obligationem perſonalẽ.l.fi.in princ.de ſolu.l.ſi ſine hærede.de admi.tut.l.ſi debitor. in prin.ad Treb.& l.intelligere.C.de luitio.pigno. & ibi ꝑ doc. facit.l.patre furioſo. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Iſtud ergo officium iudicis, quod cõpetit filię ad dotẽ conſtituendã cõtra patrẽ,ex parte filiæ eſt perſonale:quia eius morte finitur , ſiue ante matrimoniũ decedat,ſiue eius morte matrimoniũ cõtractũ ſoluatur,& ex parte patris eſt in rẽ: quia onus dotandi trãſit ad eius hæredẽ,ſm̃ Bar.in l.poſt dotem.ſolu.matr.in 2.q.& in l.ſicut.§.ſi debitori.quib.mod pig.vel hypothe. ſolu. & Bal. in l.fi.C.de dot.promiſ.& Pau. de Caſt.in d.l.ſi ſocer. in princ. ſol. matr. ſicut ẽt officiũ iudicis quod pro alimentis competit filio cõtra patrẽ.l.ſi quis a liberis.in prin.& ibi no.de lib.agno. ex parte filii eſt perſonale,& eius morte finitur.l.3.in princip. de alim.& cib.leg.& ex parte patris & debitoris eſt in rẽ ; quia ẽt ad hæredes trãſit onus alendi.l.libertis quos.§.1.eo.ti.& ita ẽt declarat Bar.in l.3.§.Cato.de ver.ob.in vlt.col.qui ẽt adducit ſimile de vſufructu,ꝙ ex parte ſtipulatoris eſt ꝑſonalis: quia eius morte finitur.inſtit.de vſufru.§.finitur.& ex parte promiſſoris eſt in rẽ.l.vti frui.§.1.de vſufru. & l.5.§.reo. de fideiuſ.& pro iſta opi.videtur caſus in l.1.§.pe.ver.cæterũ.de vſucap.pro dote.vbi dicitur, ꝙ ſi matrimonium ceſſat , vſucapio pro dote ceſſat:qm̃ dos nulla eſt.& quamuis gl.ibi dicat, ꝙ intelligitur tex.qñ matrimonium ceſſat de iure , & de facto:tñ hmõi verba gloſ. & tex.poſſunt verificari, non tm̃ qñ nullum præceſſit matrimonium:ſed ẽt quando matrimonium præceſſit, & ſolutum fuit nulla adhuc dote conſtituta , & ideo cum loquatur generaliter , debet intelligi generaliter. l. 1. §. & generaliter. de leg.præſtan.& iſtud puto veriſſimum: & omnino abſurdum puto dicere:ꝙ ꝑ filia,quæ deceſſit ante matrimoniũ,vel poſt, nulla adhuc dote conſtituta, vel petita trãſmittat ad hæredem ius agendi ad conſtituendũ dotẽ de nouo , cũ nullũ extet matrimoniũ,vel extare posſit in futurum cum dicta muliere mortua:licet nomen , & priuilegia dotis retineat ſoluto matrimonio,ſi præceſſit dotis cõſtitutio,vt dixi.Et iſto caſu,quo filia in matrimonio moritur:ceſſant oẽs rõnes, ꝑꝑ quas doct.dicunt ꝙ filia,ẽt nupta,debet dotari a patre. i.ꝑꝑ onera matrimonii. l.aſſiduis.C.qui potio.in pig.habean.& quia mulier dotata melius a viro tractatur.l.fi. C.ad Velleia. qñ ergo matrimonium ſoluitur morte vxoris ſine filiis,vt in caſu noſtro , ceſſant omnia onera matrimonii.Item non ſubeſt ſpes, ꝙ vxor poſt mortem melius tractetur a viro:ceſſante ergo cauſa fauoris ceſſare debet fauor.l.quoties.C.de priuil.ſchola.lib.11.ſicut econuerſo,ceſſante cauſa odii,ceſſat odium.l.Titia.§.vſuras. de lega.2. & ibi per Bar.Secundo idem probatur alia rõne,ſed prius præ

11 mitto,ꝙ ſtatutũ† quo cauetur , ꝙ vxore decedente ſine filiis, maritus in totũ ſuccedat vxori : eſt contra ius cõe.l.1. C. vnde vir & vxor.ideo ſtrictè eſt interpretandũ,& vt minus lædat ius cõe,ꝙ̃ fieri põt,& ab ipſo iure cõi debet recipere interpretatiõẽ.l.2.C.de noxalib.& c.cũ dilectus.de conſue. & not.in l.fi.§. in cõputatione.C.de iur.delib.Secundo ꝑmitto, ꝙ mortua filia in matrimonio , dos profectitia reuertitur ad patrem , ẽt ſi filia habeat habeat hæredem ab inteſtato,& prout habere põt, ſaltem hodie.in d.auth.de hære. ab inteſt. in prin. & iſtud eſt verũ,ẽt ſi extent filii , qui ſint hæredes matris,ſm̃ opin.magis verã de iure,& magis cõem,ſm̃ Bar.& alios cõiter in l.poſt dotem ſol.matr.in 5.q.licet opi.Marti.ſit,ꝙ extantib. filiis hæredib.dos ad illos pertineat,& ſeruetur de cõſuetudine,de qua ꝑ gl.in d.dos a parte profecta.C.ſol.mat.& ꝑ Bar. in loco præalleg. Statutũ ergo , qđ refert ſucceſſionem vxoris marito, filiis non extantibus,debet reſtringi ad vxorẽ,quę ſit ſui iuris,& qñ eſt non in poteſtate patris,quantũ ad effectũ, vt in dote profectitia nõ ſuccedat maritus vxori:quia ſicut ius cõe deferens filiis hæreditatẽ matris,in auth.de hære.ab inteſt.in prin. nõ includit dictã dotem profectitiã, qñ mater decedit in matrimonio,ſm̃ opinionem cõem & magis veram,vt dixi: ita ẽt ſub ſucceſſione vxoris delata marito,filiis non extantib.per ſtatutum non debet includi dos profectititia filiæ exiſtentis in poteſtate patris, ſed debet ad patrem redire , & maritus in aliis bonis ſuccedere, ſicuti de iure cõi,& ceſſante conſuetudine ad patrẽ reuertitur dos profectitia ; & non tranſit ad filios, & hæredes vxoris cũ vniuerſitate bonorũ,ſed in aliis bonis tñ ſuccedunt: qm̃(vt dictũ eſt) ſtatutũ debet recipere interpretationem a iure cõi.d.c.cum dilectus. Si ergo vbi iſta d.Camilla fuiſſet dotata a patre,dos profectitia debuiſſet ad illum redire:quamuis ẽt maritus ei ſucceſſiſſet ab inteſt.ex diſpoſitione ſtatuti: quia,vt dictum eſt , quãtũ ad iſtũ caſum a iure cõi non eſt receſſum ꝑ ſtatutũ,neq; per conſuetudinem,multo minus debet pater cogi mortua filia in matrimonio ad conſtituendũ marito & hæredi filiæ dotẽ de nouo.d.l.Titio cũ moreretur . & d.l.ſi cũ mo

12 riar.de vſufr.Tertio prædicta opi.cõfirmat.Nã † filiæ in poteſtate concedit in priuilegiũ,vt agere posſit contra patrẽ ad dotẽ cõſtituendã,ſm̃ Alex.in d.l.mulier.§.cũ proponeretur . ad Treb.qui regula iuris,de qua in l.lis nulla.de iudi. eſt in contrariũ.Iſtud ergo priuilegium,quod filiæ conceditur, cũ perſona illius extinguitur. & ad hæredẽ nõ tranſmittitur , vt probatur ex no.per Bar.in l.quia tale.ſol.ma.cũ quo alii cõiter tranſeũt, & maximè Ale.vbi in illa q.vtrũ priuilegiũ tranſeat ad hæredẽ, concludit,& ad propoſitũ:ꝙ aut priuilegiũ continet expulſionẽ alicuius iuris,rei,vel actionis,vt in caſu noſtro,in quo filio conceditur iudicis officiũ cõtra patrẽ, & tunc tranſit ad hæredẽ: quatenus facta fuit executio in vita, & non vltra, arg.l.defuncta.de vſufru.vt ibi per eum : quia ergo filia adhuc viuente non fuit facta cautio dicti priuilegii in totũ , vel pro parte, ad hæredẽ eius non potuit tranſire . & idẽ eſt de mente Bart.in l. poſt dotem. in vlt.col. ſol.matr. Item alia ratione debet ẽt extingui hoc priuilegiũ morte filiæ:quia ceſſat cauſa priuilegii ꝑ mortẽ illius.Illud.n.cõceditur,vt ẽt tactũ eſt,vt filia posſit nubere.d.l.qui liberos.& ſi eſt nupta,vt melius tractetur a viro,l. fi.C.ad Velle.vel per alias rationes,de quib.in d.l.aſſiduis.C.q. pot.in pig.hab.quæ oẽs ceſſant, qñ filia moritur in matrimonio ſine filiis:iõ dẽt ceſſare priuilegiũ.d.l.Titia. §. vſuras. & ibi per Bar.de leg.2. & iſtud ẽt iudicio meo eſt illud , quod ſentit Dy.& Pet.quos refert Bar.in d.l.quia tale.qui dicunt,ꝙ aut ꝑſona eſt cauſa priuilegii,& non tranſit ad hæredẽ : vt ibi.Si verò perſona nõ ſit immediata cauſa priuilegii,ſed læſio, uel naturalis æquitas & ad hæredem tranſit.d.l.non ſolum.de in integ. reſt.& l.hæredes.C.ad Velleia.quæ uerba in effectu non intẽdunt aliud , niſi quod aut morte finitur, cauſa priuilegii, ſicut quando perſona eſt cauſa immediata illius, et prout etiam in caſu noſtro finitur , et dixi , & non tranſit ad hæredes.ſecus autem alio caſu:quia eadem ęquitas,& læſio durat ẽt poſt mortem illius,d.l.nõ ſolũ.& ad quam ex hoc colligitur rñſio, uel rñdetur ex mente Bar. in loco præalleg. ꝙ qñ inducitur exceptio,ut in caſu d.l.hæredes.aut defenſio, ut in d.l.nõ ſolum.& ad hæredes trãſit:ſed eſt aliud,qñ inducitur conceſſio alicuius iuris:ut in caſu iſto . Iſtud ergo priuilegium ex parte filiæ eſt perſonale,& eius morte finitur: per prędicta.& ex parte patris eſt in rẽ: quia onus dotandi tranſit ad eius hæredem, ſm̃ Bar.in d.l.poſt dotem.in 2.q.in l.ſicut. §. ſi debitori. quib. mod.pig.vel hypoth.ſol.& Bal.in l.fi.C.de do. promiſ. & Pau. de Caſt.in l.ſi ſocer.in princ.ſolu.matr.quemadmodum etiam officium iudicis,et etiam actio , quod pro alimentis competit filio contra patrem,ex parte filii eſt perſonale,et eius morte finitur.l.3.in princip.de alim.et cibar.leg.et ex parte patris, qui debet,et tenetur,et eſt in rem. l.libertis quos. §. 1. eod. titu.et prout declarat in l.4.§.Cato.in ult.colum.de uerbo. oblig.qui idem dicit in uſufructu . Et ad confirmationem prædictorum bene facit.l.non ſolum. §.morte . de oper. noui nunc. cum ibi no.per Bar.ubi habetur, ꝙ nunciatio noui operis finitur morte nunciantis , et alienatione : et ea ratione : quia finitur ius prohibendi.i.cauſa prohibitionis,ſecundum Iaco. de Are.Oldra.et Bart. in 1.colum. Cauſa autem prohibitionis , ſecundũ eum,eſt uoluntas prohibentis,quæ uoluntas per mortem ceſſat re integra , ſicut dicitur de mandato . Item ius , quod habet prohibitus, eſt etiam cauſa prohibitionis , et dictæ ambæ cauſæ finiuntur alienatione . et ideo ex parte nunciantis eſt

in

in persona ipsa nunciatio: & ex parte eius, cui nunciatur res
est transitoria ad hæredem, secundùm Bart. Nec obstat, quod
in causa nostra pronunciatum sit, hæredi & marito do. Camil
læ esse constituendam dotem per eius patrem, & quòd dicta
sententia transiuerit in rem iudicatam. Quia cum sit impossi-
bile, quòd dos de nouo constituatur soluto matrimonio mor
te filiæ, quæ constitui non potest, nisi matrimonium subsit de
præsenti, vel esse speretur in futurum, vt est dictum in præce-
dentibus, sententia tanquam continens quid impossibile, est
nulla, sicut etiam non valet stipulatio, quando promittitur
res, quæ non est, nec esse speratur in rerũ natura. insti. de inut.
stip. in princ. nec etiam valet vltima uoluntas, quando possi-
bilitas adiicitur per modum dispositionis. l. apud Iulianum. §.
fi. de leg. 1. idem ergo est in sententia, siue æquiparetur vltimæ
voluntati, siue contractui, ut etiam vult Imo. & Alexan. in l. si
impossibilis. de verb. obl. Nec etiam prædictis obstat, si forte
ex forma statuti, vel decreti non posset dici de nullitate huius
13 sententiæ: quia dicto casu ad † impediendum executionẽ po-
test opponi exceptio nullitatis, quando de nullitate sententiæ
constat notoriè, & euidenter, secundùm Bald. & Sal. in l. 1. C.
ne liceat tert. prouoc. vbi dicũt, quòd si qui dicunt, quòd licet
non possit de iure dici de nullitate contra tres sententias: cõ-
formes. clem. j. de re iudi poterit tamen, quando tertia senten
tia est euidenter nulla, excipi de nullitate. & idem vult Oldra.
in consil. 106. Quod literæ executoriæ. & Imo. in l. si expres-
sim. in pe. char. de appel. & Rom. in l. de pupillo. §. qui opus. de
ope. no. nun. de quo etiam ibi per Alex. & per eum in l. 4. §. cõ-
demnatum. de re iud. & in consil. 77. In causa & lite &c. in 2.
vol. & in consi. 75. in 3. vol. & dicit etiam Bald. in l. si vnus. §. pa
ctus. de pact. ꝙ si exceptio nullitatis reiiciatur per statutum, ꝙ
excipi potest de nullitate, si de illa constet euidenter. & istud ẽt
concludit, & late prosequitur Philip. in c. dilecto. de app. q. 52.
& 53. & dicunt docto. in dictis locis, nullitas dicitur euidens
& notoria, quando de illa constat ex ipsa sentẽtia, vel ex actis.
& presertim ex libello, ad quem sententia dicitur habere taci-
tam relationem, secundùm Bart. & dicũt doc. in l. j. C. de erro.
calc. & prout in casu de tali nullitate apparet, tum ex senten-
tia ipsa: quoniam condemnatur d. Diomedes ad constituen-
dam dotem marito d. Camillę pręmortuę, tanquam eius hære
di: & in ipso libello deducitur, quòd prædicta Camilla deces-
sit in matrimonio sine filiis nulla dote prius constituta a pa-
tre, & ab eius marito & hærede petitur dos de nouo cõstitui,
& ad quem libellum sententia habet tacitam relationem, vt di
xi. Cum ergo illud, quod petitur, & ad quod d. Diomedes con
demnatur, sit impossibile: quia dos non potest de nouo consti
tui, quando matrimonium non præcessit, nec esse speratur in
futurum, euidenter apparet de impossibilitate, et consequen-
ter de nullitate, per no. per Imo. Aret. et Alexan. in l. impossi-
bilis. de verb. obl. Et dato etiam, quòd de nullitate dici posset,
et quòd sententia haberetur ista pro ueritate, et sic quòd d.
Diomedes posset cogi ad constituendum dotem: nihilo mi-
nus quia ex primis sic constat, quòd de iure nulla debuit dos
constitui, ex eo quia peccauit in corpus suum, et quia nupsit
sine patris consensu, vt in præcedentib. fuit plenè probatum:
ideo iudex in executione debet dotem taxare, quanto minus
fieri potest. Et ideo debet dotem constituere in uno nummo,
quæ taxatio, quam sibi iudex reseruauit, valebit, ex quo istud
matrimonium est dignum tali dote, et non maiori. sicut dici-
mus, quòd licet locatio facta in uno nummo non ualeat. l. si
ante de. acq. poss. si tamen res sit digna tali mercede, valet loca
tio. l. si vsufructus. de iure dot. et ibi no. et no. glo. Bar. et doc.
communiter, in d. l. si ante. uel saltem poterit, et debebit dos ta
xari, et constitui in uno ducato. in quo sine dubio ualet loca-
tio, et venditio, secundùm Ale. in d. l. si ante. Et si hoc petatur,
non dicitur sententia impugnari, sed eius executio moderari.
et ita peti potest per sententiam, quæ transiuit in rem iudica-
tam, licet ad illam impugnandum nihil opponi possit. l. perem
ptorias. C. sen. rescin. non pos. et ita concludũt Bar. Bal. et alij
in l. 1. C. de iur. et fac. igno. et in l. ex diuerso. §. fi. sol. matr. cum
concor. de quib. ibi per Alex. et ad alia, quæ allegantur in con-
trarium fuit superius responsum, et maximè ad l. non solum.
de in integ. res. Et ita in præmissis puto cõcludendũ. Laus Deo.

ADDITIO.

In hoc signanter casu, sed inter alias personas, nouè etiam consuluit Hier. Gabr. consi. 53. sed contra videtur Alex. consi. 169. nume. 4. vol. vij. Vide Fanuc. de Luc. dot. gl. 10. num. 53. num. viij. Reprobatur a decis. Pedem. (licet dicat hoc consi. esse 138.) 124. nu. 2. in 2. dub. Vide Fanuc. fol. 460. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Confessio de dote recepta, constante matrimonio facta, spe futuræ numerationis facta præsumitur. & vide num. 7.*
2 *Simulatio contractus allegari non potest, quando quis iurauit omnia, & singula esse vera. & vide numero 8. vbi quid de hærede.*
3 *Donatio simplex inter virum & vxorem iuramento confirmatur. & vide num. 11. & 13.*
4 *Simulatio contractus est duplex, & aliud ius est in vna, quam in altera.*
5 *Iuramentum supplet defectum insinuationis donationis.*
6 *Statutum simpliciter loquens actum iuratum non includit.*
9 *Iudex in notoriis supplere potest pro parte.*
10 *In fauorem animæ quis potest suam turpitudinem allegare: idẽ est, si aduersarius erat in pari causa turpitudinis: idem est, si iam turpitudo erat directa: vt num. 12.*
14 *Iuramentum præstitum super respicientibus præiudicium publicum, seruari non debet.*
15 *Agens ex vna causa, & aliam probans obtinere non potest.*
16 *Iuramentum non extendit, nec auget consensum.*
17 *Ex donatione absenti facta, quam alius eius nomine acceptauit, actio non oritur, nisi secuta ratihabitione.*
18 *Donatio inter virum & vxorem excedent quingentos aureos ex defectu insinuationis, in totum nulla redditur.*
19 *Auth. res quę. C. commu. de leg. non habet locum in dote, de qua verè non constat.*

CONSILIVM CXXXII.

VISA confessione D. Petri de Ronchadelis, de do
te recepta librarum duodecim millium Imperia-
lium, & instrumento dictæ confessionis diligen-
ter ponderato, videtur prima facie, ꝙ D. Barbara
eius vxor agere possit ad repetitionem dictæ quantitatis. Quia
1 † dicta confessio facta constante matrimonio, facta præsumi-
tur spe futuræ numerationis, ſm Dy. in consi. incip. Quæritur,
vtrũ instrumentũ dotis. & Bart. in l. assiduis. C. qui po. in pig.
habe. & Ang. in consi. 5. incip. And. Io. &c. & Sal. in l. quod de
suo. C. de dote cau. non nu. Imo. Areti. Roma. & Alex. in l. si di-
uortio, de verb. ob. vbi refert Bal. ita consuluisse per plura, de
quib. in dictis locis, in quib. ẽt rñdetur ad ea, quæ videbantur
in contrariũ facere: & hãc opinionem tanquam cõem sequun
tur ẽt mod. in l. 1. sol. mat. & iõ cũ lapsum sit tps concessum ad
opponendũ exceptionẽ non numeratæ dotis, datur repetitio,
perinde ac si de vera cõstaret numeratione. l. fi. & auth. ibi po
sita. C. de dote cau. non nu. vbi gl. declarat, ꝙ hoc ẽt locum ha
bet, qñ emanauit confessio cõstante matrimonio. Quinimmo
videtur ꝙ talis confessio præiudicauerit vsq; ab initio: quia iu
rauit. d. Petrus omnia & singula confessata & contenta in in-
strumẽto fuisse & esse vera, & quod re vera habuit & recepit.
Nam quamuis simplex confessio cum promissione iurata de
restituendo non tollat exceptionem non numeratæ pecuniæ,
vel dotis. l. fi. C. de nõ nu. pe. tñ qñ iuratũ est super ueritate, pu
ta contenta in instrumento esse vera, tũc nõ dẽt audiri volens
excipere, & cõtrarium probare, ſm Bal. & Salic. no. in d. l. fi. &
Alex. in l. Seius & Augerius. in fi. ad legem Fal. & consequẽter
isto casu talis confessio habetur pro veritate. & probat nume
rationẽ verè: quia nõ auditur iurans, qui periurium & suã tur-
pitudinem vellet allegare. Et ppea in hac rõne uidetur inferri,
ꝙ ista confessio nõ possit dici simulata, & facta animo donan
2 di. Et † hoc ẽt uult D. Anto. in c. cũ contingat. de iureiur. in 8.
mẽbro. dicens, ꝙ simulatio non põt allegari, qñ quis iurat oĩa,
& singula esse uera. Nec isto casu, ſm eum, habet locũ gl. in l.
emptione. C. plus uale. quod agi. quæ uult ꝙ iuramentum nõ
firmet cõtractũ simulatũ, sed procedit, qñ quis simpliciter pro
misit nõ cõtrauenire. & idẽẽt tenet Im. ibi in 7. membro, & in
c. ad nostram. in fi. de emp. & uend. Imo. & Alex. in l. nemo po
test. de leg. 1. & in l. Seius & Augerius. Et dato ẽt ꝙ huiusmodi

confessio præsumeretur facta animo donandi, adhuc tñ præ-
3 iudicare vr: quia quamuis simplex †donatio inter vi.& vx.non valeat per totum ti.ff.& C.de don.inter vir.& vxo.iuramento tñ firmatur, ƒm Bar. in l.si quis pro eo.in prin. de fideiuſ.& in d.l.Seius & Augerius. Fed.de Senis in consi.140. per id quod habetur in auth.sacramenta puberum. C.si aduer. ven. & in c. quamuis.de pac.in 6.& in c.cum contingat.de iureiur.& ibi latè hoc etiam tenet do.Card.Ant.de But.Imo. & Abb. Gul.de Cuneo in l.sed si possessori.§.item si iurauero.de iureiuran. & Ang.in l.pe.§.mulier.sol. matr. & Raph. in d.l.si quis pro eo. & Imo.in l.si quis inquilinos.§.fi.de leg.1.Pau.de Cast. in l.pacta quæ contra.C.de pact.& ista est côis opi.ƒm Alex.in conſ. 8.in 2. vol. vbi idem dicit in donatione facta inter patrem & filium in potestate, & pro ista opin. refert plures consuluisse in d.l.Seius & Augerius.& pro eadem opi. consuluit etiã Are. quam dicit esse communem in consi. 74. incip. Diligenter & maturè ponderatis &c.per plura, de quibus ibi latè per eum. Et si dicatur, ꝙ prædicta habent locũ in expressa,& vera donatione,& non in præsumpta, & simulata, sicut est, quando vnũ agitur,& aliud simulatur: tunc iuramentum nihil operatur, secundùm gloſ.in d.l.emptione.C.plus valere, quod agitur.& Bal.in l.1.C.de oper.lib.& in l.fi.qui satisd.cog.& Pau. de Castro in l.contra legem, de legi.Ant.de But.Imo.& Abb. in d.c. cum contingat. Nihilo minus istud obstare non videtur; quia
4 duplex † est simulatio. Primò & propriè, quando inter partes agitur, ꝙ aliquis contractus non intelligatur factus. Secundò quando in veritate fit aliquis contractus, & alius simulatur: vt notat Bar.in l.emptor.de aqua pluuia arcen.& in l.post côtractum.de don.& in consi.incip.Petrus Nicolæ &c.Primo casu locum hñt prædicta, & hoc quia consensus in totum abest, ideo iuramentum absq; consensu nihil operatur. Quia sicut contractus est simulatus, sic & iuramentum est simulatè præstitum. Et ita declarat Bal. & Sal. in d.l.emptione. & Anto.de But.& Imo.in loco statim allegando. Alio verò casu, de quo agitur quia donatio in veritate facta dr, quãuis simulatè aliud exprimatur, iuramentum obligare videtur ad id, quod verè agitur quia in eo partes consenserunt, prout voluit Abb. in d. c.cum contingat. præcipuè in quarto casu: quia ex quo, ƒm eũ, agebatur, ꝙ actus aliquo modo valeret, & aliter quã exprimeretur in foro contentioso, compelli debet ad obseruantiam iuramenti: quia præsumendum est, ꝙ noluerit abuti iuramento. c.estote de reg.iu.& quia iuramentũ habet vim clausulæ, ꝙ si non valet, quod ago, vt ago: valeat vt valere pôt.c.ad nostram. el 3.de iureiur.& l.cum pr.§. filius mrem.de leg.2. istud etiam clarè sentit Imo. in d.l. Seius & Augerius. in fi.ad leg. Falc.vbi dicit, ꝙ isto casu satis est non venire contra id, quod in veritate est gestum.& sequitur Alex. ibi. & sic præsupponunt clarè, ꝙ quamuis possit simulatio allegari ad effectum, vt quis non teneatur obseruare, quod est expressum; tñ tenetur ad obseruantiam eius, quod tacitè,& verè agitur. Et si adhuc dicat, ꝙ iuramentum confirmat donationem, bñ est promissorium de futuro: secus qñ est assertorium de præterito, vt quia maritus confitetur habuisse,& recepisse matrimonio constante nomine dotis: vt in casu nostro: quia hoc casu cũ lex præsumat confessionem esse factam vxori animo donandi,& sic in fraudem, illico apparet de periurio iuris præsumptione, ƒm Pet.& Cy.in l.1.in fi.C.de sacroſ.eccl.& Bar.in l.cum quis decedens. §.Titia.de leg.2. per illum tex.& per l.qui testiũ.de prob.& idẽ sentit Io.And.in add.Spec.in rub.de don. inter vi.& vx.& Bal. in d.c.cũ contingat.& ibi expressius, & latius per Imo. in 10. mẽbr.& per Alex.in l.si donatione.C.de coll.similiter ad istud rñderi posse vr, ꝙ prædicti loquuntur, qñ maritus simpliciter confessus fuisset,& iurasset se habuisse,& recepisse. Nam tunc iuramentum esset tm̃ de præterito & simpliciter assertorium, sed in casu nostro nedum confessus est recepisse &c. sed ẽt ꝓmisit & iurauit restituere,& nõ contrafacere, vel venire ex aliqua causa expressa vel tacita: & sic isto casu iuramentum non tm̃ est de præterito,& assertorium, sed ẽt promissoriũ,& de futuro,& iõ inquantum promisit,& iurauit restituere dictã quantitatem vr ꝙ iurm hoc de futuro obseruare côpellatur: qa seruari pôt sine interitu salutis æternæ. d.c.cũ contingat. & vbi ẽt ab initio non valuisset dicta pſumpta,& tacita donatio, cẽsetur tñ morte mariti confirmata.l.pen. C.de don.inter vir.& vxo.ƒm Pe.& Cy.in d.l.1.C.de sacroſ.eccl. & Bar. in d.§.Titia. & Alex.in d.l.si donatione.in 3.col.cum seq.& quamuis requiratur traditio, vel aliquid, qđ sit loco traditionis ad confirmationẽ dictæ dõnis.l.Papinianus. & ibi no.de dona. inter vir.& vx.côfessio tñ prædicta hr loco traditionis: vt no. in d.l.quod de suo. Nec ob.defectus insinuationis, quæ est necessaria ad dictam confirmationem.l.antepe.C.de don.inter vir.& vx.quia
5 iuramentũ†tollit et supplet hũc defectũ insinuationis, ƒm Io. And.in add.Spe.in tit.de inst.edi.§.porrò.in vlt. add.et Ang.in l.sancimus.in fi.C.de dona. et Fed.de Senis in consi.281. inci. Casus talis etc. et Bal.in d.c.cũ contingat.et latè idẽ tenet Imo. in 10.membro, et istam opi.tenet ẽt Alex.in côsi.21. in 3.vol. et Are.in consi.2.maximè per d.c.cũ contingat. et in dictis locis rñdent ad oĩa, quæ per aliquos allegantur in côtrariũ. Nec ob.statutum Cremonense: quia solum annullat augmentum dotis, nisi de illo appareat actualiter. Ideo saltem talis côfessio pindicaret vsq; ad summã primo loco in dotẽ côstitutã. Præterea statutũ non loquitur, qñ in instro continente confessionẽ est appositũ iurm: quia tũc, sicut validatur donatio inter vir. et ux.quæ sine iuramẽto est nulla de iure côita confessio, et promissio dicti augmenti nulla, ex forma statuti dẽt iuramento firmari.d.c.cum contingat.et pſertim; quia cũ iuramento renunciauit oĩ legũ et statutorum dictæ ciuitatis auxilio. Præ-
6 terea†statutum illud simpľr loquens nõ includit actum iuratũ: sed dẽt intelligi, nisi in tali promissione interuenerit iuramentũ, ƒm Io. And.in add.Spe.in tit.de proba.§.vt autem.vers hoc autem nota etc.vbi ẽt côcludit, ꝙ si statutũ simpliciter dispoñit, ꝙ adultus contrahere non possit sine consensu duorũ consanguineorũ, et cũ iuramẽto se obligat, ꝙ tenebitur ad obseruantiam iuramenti. per d. c. cum contingat. vbi idẽ tenet etiã Ant.de Bu.Imo.et Abb.Fulg.et Sal.in auth.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.et Raph.et in l.si quis pro eo, in prin.de fideiuſ.et Alex.in consi.39.inci. Visa petitione Antonii de Roma etc.in vlt.dub.in tertio vol.et dñt etiam Doct. in dictis locis, ꝙ si statutum expresè vellet iuramẽtum reprobare, ꝙ nõ posset.et alii idem volunt in variis locis allegatis per Alex.in d. consi.et facit gl.no.in c.cũ nõ deceat.de elect.in 6.quæ vult, ꝙ dispõ etiam Papæ in dubio non trahitur ad actum iuratum.et idem uult Ang.per dictã gl.in l.1.§.quæ onerandæ.quarum rerum actio non detur, et probatur in c.constitutus, et ibi glo.et doct.de rescrip. et per Alex.in d.consi. in 2.dubio. et in consi. 225.in 2.vol. Nec etiam obstare videtur, ꝙ bona D.Petri subiaceant restitutioni fideicômissi: quia quantum est pro legitima et Trebellianica, pro dote potuerunt obligari, auth. res q. C.communi.de lega.et ubi ad dotem restituẽdam nõ sufficiat, de aliis bonis satisfieri doti debebit, vt ibi dicitur, et non tantũ habet locum tex.in dote constituenda, sed etiam in restituenda, ƒm gl.ibi: quod est ẽt uerũ in dote, quam recipit filius post mortem patris: et sic post fideicommissum iam impositum, ut est ibi de mente Bal.Ang.et Saly.prout plenius ostendit, et tenet Alex. consi.77. incip. Visis et ponderatis etc. quarto vol. Sed præmissis non obstantib. contrarium de iure arbitror ue-
7 rius. Nam talis† confessio facta constante matrimonio præsumitur isto casu facta ex causa donationis potius, quàm spe futuræ numerationis: per quã renunciationem colligitur ꝙ sub spe prædicta non fuit talis côfessio facta, secũdum Imo.et Roma.in l.si constante.in prin.solu.matr.Alex.et Are.in d.l.si diuortio.de uerb.obli.et Soc.in l.1.sol. matr. ubi autem extaret simplex confessio sine dicta renunciatione, dici posset, ꝙ tunc esset facta potius sub spe futuræ numerationis: quia ubi cadere potest alia coniectura, cessat præsumptio donationis.l.cum de indebito. de prob. et l.si cum aurum. de solu. et isto casu procedit, et locum habet alia opi. de qua in præcedentibus, ƒm prædictos. Remanet ergo dubium, utrum ad dictam quantitatem côfessatam agi possit actione de dote, quãuis secundũ ueritatem non sit dos constituta, sed donatio tacitè contracta.cum iurauerit dictus Petrus omnia et singula esse uera etc. quasi quod non possit turpitudinem suam, id est periurium allegare: nec etiam eius hæres: ut etiam de hærede est casus in l.si creditoribus.C.de seruo pig.dat. manu. et in l.uenditrici.C.de reb. alie. non alien. quam ad hoc allegat etiam Socin. in d.l.1.solu.matri.colum.17.uer.quinta, et ult.conclusio etc.
8 Sed est †dicẽdum, ꝙ isto casu simulatio possit allegari per hæ-
redem

redem d. Petri, quam etiam ipse allegare posset, si viueret, dicto iuramento non obstante, prout voluit Soc.in d. l. prima., sol.mat.colum.pen. & ad id, ꝙ quis non possit allegare propriam turpitudinem, nec hæres turpitudinẽ defuncti, respondet tripliciter. Et primo, ꝙ cum pars posset iurm remittere ad suam vtilitatem præstitum.c. 1.de iurei.pari ratione potest remittere exceptionem periurii, surgentem ex iuramento ad sui vtilitatem præstito, vnde si allegatur simulatio, & opponatur de periurio, replicari poterit, ꝙ periurium remisisse videtur, ex quo simulationi consensit: & omnia in instrumento apponi ad simulationis corroborationem.& ista fuit etiam consideratio Imo.in dict.cap.cum contingat.in loco præallegato.Secundò respodet, ꝙ ex quo maritus tractat de damno, & vxor, quæ fuit particeps, vel agens pro ea, turpitudinis, tractat de lucro, potest excipiendo illam repellere, ſm Bar.in l. 1. iusiurandũ quod.§.fi.de iureiur. Tertiò, dicit ipse, ex inspectione instrumenti iuris præsumptione constat de simulatione, ex quo cõfessio emanauit inter personas suspectas: vnde marito satis est allegare ius non competere absque eo, quod aliter exciperet de simulatione, arg.no.per Bart. in l. eum qui ita.§. qui ita, de verborum obligationibus & refert ita etiam alias consulendo dixisse, subscribendo se cuidam consilio genitoris sui: quod cõsilium reperitur inter consil.Do.Maria. nu. 67. sed vltra eum ista vltima solutio pōt aliter confirmari. Nam, vt ipse dicit, ex facie instrumenti apparet, ꝙ actio de dote, uel ex causa, & titulo dotis non competit, vel saltem de hoc constat iudici, opposita exceptione simulationis: ideo potest de illa reus excipere: quia admittitur quis ad allegãdum propriam turpitudinẽ, quando ex hoc constat actori actionem non competere, secũdùm Ioan. And.no.in c. inter dilectos. de fide instru. dum respondet ad c.ex tenore.de conces.præbend. cum quo trāsit D. Cardi.ibi.quia, ſm eum, vbicunque actor caret actione, iudex ex officio potest eum repellere, quamuis reus eum non repelleret, per no. in l.ubi pactum. C. de transac. & hoc secundùm D.Abb.in d.c.inter dilectos.tolerari potest in notoriis, in qui-
9 bus iudex supplet, per no.per Inno.in ca. 1.de offi.vicar.& faciunt no.in l. 1.C.vt quæ desunt aduo.& in l.age.C. de transa. & quamuis Pet.de Anch.in d.c.inter dilectos.contrarium velit, cum quo simpliciter transit Imo. tñ ratio sua videtur parũ obstare. Nam ſm eum ubi iudex impartitur officium sum, debet moueri æquitate suadente.l.quod si Ephesi.de eo qđ cert. loco.quæ non subest, qñ iudex se interponit ad commodum dolosi, sed istud videtur falsum, & contra no.per Bart.in l. ita stipulatus.la grande.in ul.col.de ver.obl. vbi concludit, cõcordando opi. Oldra. & Ray. ꝙ si stipulatio pęnalis nouet primã ope exceptionis, ꝙ solum contingere pōt post moram: quia pęna prius non committitur.l.lecta. si cer.pe.& l. 1.§.itẽ si ita. ad legem Fal.& l.si pœnam, quando dies leg.ced.& tunc illud, quod est in principali promissione, adhuc est in petitione cum effectu exactionis, si reus non excipiat, & de nouatione nõ opponat, si verò nouatio facta sit ipso iure, & tunc id quod est in promissione principali, non est in petitione cũ effectu exactionis: quia in quacunque parte iudicii.l.si reus paratus. de proc. & quia iudex videt dicto casu actorem actione carere, ẽt si reus nihil opponat, debet eũ ex officio repellere, per no. in d.l.ubi pactum, & sic Bar.vult clarè & expressè, ꝙ iudex officium suum interponat repellendo actorem, qui caret actione in fauorem rei morosi, & qui fuit in mora, & sic deliquit ergo pari rōne in casu nr̃o, in fauorẽ rei, quamuis iurauerit, debet iudex repellere hanc mulierem agentem sine actione, & ꝑsertim cum illud, quod petit, non possit salua conscientia retinere: adeo ꝙ ſm Imo.in d.c.cum contingat.& Soc.in locis ꝑallega.posset maritus contrauenire, allegando simulationem per viam denunciationis. Euangelicæ, ad exonerationem con-
10 scientiæ aduersarii: quia in fauorem † animæ potest quis suam turpitudinem allegare: vt no.in d.c.inter dilectos.& in c.tertio loco.de ꝑsump.& ꝑ hoc vr̃ tolli alia rō Alex.in d.l. & iusiurandũ.§.fi.dum dicit, ꝙ iura prohibentia allegari turpitudinẽ suam tanquam benigniora debent ꝑferri aliis iurib. uolentib. iudicem posse, vel debere ex officio repellere agentẽ sine actione: qa ex quo ille, qui petit retinere, non potest sine peccato: quia furtum recipiendo scienter, indebitum cõmittit. l. falsus. §.sed si is.de fur. ac ẽt qa dando iuramentum illi, quẽ sciebat periurare, grauiter peccauit.c.ille qui, &c.qui exigit. 22. q. 5. quia, vt ibi dicitur, occidit animã iurantis, & in hoc uincit homicidam. Et ꝑpea videtur benignius, ꝙ isto casu actor repellatur, & comprobatur ex solutione, quam dat Alc.ad d. c. ex tenore, dicens, ꝙ in casu illo auditur allegans suam turpitudinẽ: quia aduersarius actor erat in pari causa turpitudinis: sicut ẽt dicitur esse in casu nostro, cum, vt dictum est, turpiter iuramẽtum detulerit, vel turpiter ratum habeat iuramentum eius nomine ꝑstitum: ac ẽt ad indebitum turpiter agat ut colligitur ꝑ prædicta. Et ad confirmationem prædictorum bene facit qđ no.voluit Bal.in l.si vnus.§.pactus.de pac.col.10.& in l. planè. in fi.de peti.hær. ubi dicit, ꝙ licet ex forma statuti non possit de nullitate opponi, tñ si iudici constat de ipsa nullitate, nõ intelligitur iudex prohibitus supplere circa dictam nullitatem, per no.in d.l.ubi pactum.& facit, quod no.Bar.in l.post legatum.in prin.de his quib.ut indig.& Ant.de Bu. in c.cum dilectus, de consuet. circa medium, ubi dicit, hoc max. procedere, qñ agitur de publica vtilitate, ergo ex quo in casu nostro, iudici cõstat de periurio, poterit actorẽ repellere, quãuis reus nõ possit periuriũ allegare, et præsertim, qa præsumptio oritur ĩ fauorem publicũ.i.occasione donationis inter uir. et uxo.quę est prohibita fauore publico saltẽ secundario, ſm Barto.in l.si quis pro eo.in prin.de fideius. sicut ẽt iudex supplet in dote.l. si cum dotem.§.eo aũt tpe.sol.matr.et hoc fauore publico, ſm Doc.ibi.et tñ in dote versatur fauor publicus, non principaliter, sed tñ secũdario, ſm Bar.in d.l.si quis pro eo. et in l.j.sol. mat.& ibi per oẽs. & in d.c.cum contingat. Aliter ẽt ad contrarium pōt rñderi. Nam prædictum iuramentũ, s.oĩa, & singula fuisse vera, est de præterito: & iuris præsumptione constat, & apparet de periurio: quia causa dotis expressa in cõfessione, & ipsa confessio præsumitur simulata, & facta aĩo donãdi, & hac
11 rōne, s. † quia de periurio constat, donatio tacita non firmatẽ ex dicto iuramento, ſm Cy.in d.l. 1.in fi. de sacrosanct. eccl. & Bar.in l.cũ quis decedens.§. Titia.de le.3.& Imo.latè in d.c. cũ contingat.& Alex.in l.si donatione.C. de collation. cum concord.de quibus ibi per eum, & dixi supra, & per Aret.in consi. 74.incipien. Diligenter & maturè &c.col.3.in princip. versic. primum est &c.dicens esse in hoc differentiam inter iuramẽtũ promissoriũ, & assertoriũ: quia in iuramẽto assertorio pōt qs dicere falsum, quod lex ꝑsumit de facili inter personas suspectas, ꝑ ea q̃ habẽtur in l. 1.C.de natu. libe.& ꝑ Bal. & mod. in l quidã cũ filium, de hære.inst. quia ergo asserens aliquid falsum, quamuis per hanc assertionem sibi possit aliqñ præiudicare, non tñ potest facere, ꝙ falsum sit verum: idcirco lex in fraudem sui nõ admittit talem confessionem, sed in iuramento promissorio non pōt esse falsum tpe iuramenti: ideo obligat iurantem in præiudicium sui, & illi est imputandũ, quare sic iurauerit.& ibi latius per eũ. Si ergo de periurio constat iuris præsumptione, vt per prædicta probatur, ergo sua turpitu
12 do remanet detecta, & per † cõsequens pōt illã allegare, sicut quilibet alius, qñ eius turpitudo detecta reperitur, ſm Bar. in d.l.& per iusiurandũ.§.fi.Bal.& Sali.in d.l.fi. C.de non nu.pec. & Alex.in d.l.nemo potest.in fi.ubi dicunt, ꝙ licet ille, qui iurauerit oĩa esse vera, non possit exceptionem non numeratæ pecuniæ opponere: si tñ admissus cõtrarium probauit, illi succurritur: quia turpitudinem iam defectam potest allegare: vt dictum est. Sicut ergo qñ per alias probationes periurium est detectum potest quis dicere se periurasse: eo modo idem est dicendum, quando de periurio constat iuris præsumptione, quæ dicitur liquidissima probatio; vt no. in l.si tutor petitus. C.de pericu.tut.& l.licet Imperator. cum concord. de lega. 1. Nec ob.no.per Bal.& Sali.in d.l.fi.vbi volunt, ꝙ stante tali iuramento de veritate non possit quis exceptionem non numeratæ pecuniæ opponere, & tamen sine iuramento præsumptio iuris est, ꝙ enumeratio non præcesserit, & per cõsequẽs videtur, quod iuramentum prædictum tollat iuris præsumptionem, quia illud est in casu Bald. quia præsumptio inducitur fauore confitentis. Si ergo iurat omnia esse uera, tollitur dicta illa iuris præsumptio: quia per confessionem partis tollitur etiam præsumptio iuris, & de iure, ut not. in authen. de æqualita.do.§. 1.& per Cyn. in authen. sed iam necesse. C. de donationibus, ante nuptideo præiudicat confitenti. Sed in
13 casu nostro præsumptio † donationis, & simulationis oritur,

tur,non quidem in fauorem mariti cõfitentis, sed ne fraus fiat legi prohibenti donationẽ inter virum & vxorem,& ad euitandũ fraudem de contractu ad contractum,iux.no.per Bal.post Dy.in l.non dubium.C.de legib. & consequenter in fauorem legis & sic publicum, hoc est,ne legis dispositio eludatur,& ꝑ fraudem & machinationẽ euitetur & tollatur:ideo dicta confessio mariti iurantis omnia & singula esse vera, non tollit dictã præsumptionẽ introductã,non ad sui cõmodũ, sed in eius odium,& in fauorẽ legis,vt dixi, & iuris publici:quia iuramentum præstitum ab aliquo alteri præiudicare non potest.c.sicut & c.intellecto.de iureiur.& declarat Bar. in l.Titia. §. Imperator.de leg.2.& Bal.in l.1.C.de inoff.donat.& in l.hac edictali. in prin.C.de secundis nuptiis,& doct.in c.fi.de donationib.Et
14 hac ratione iuramentum præstitum super his,quæ respiciunt præiudicium publicũ,non debet seruari.c.si diligenti, de foro compet.Et istud deciditur ex no.per do.Ant.de Butr. & Abb. in c.cum venissent.de institutionib.vbi dicunt, ꝙ quando præiudicium tertii est separabile à præiudicio iurantis,ꝙ iurans tenetur iuramentũ seruare.Si verò sit inseparabile,puta,quia ꝑiudicium ecclesiæ separari nõ possit à præiudicio prælati iurãtis:& tunc iuramentum non est seruandum,& iste est propriè casus noster: quia si iuramentum mariti cõfitentis seruaretur: præsumptio inducta in fauorem legis præsumentis confessionem esse factam in fraudem, in effectu tolleretur & locum nõ haberet: quia quod in confessione continetur, præstaretur. Quia igitur:vt ex præmissis colligitur, constat de periurio mariti iuris præsumptione, quæ non est per iuramẽtum sublata, de periurio apparet manifestè,d.l.licet Imperator & sic est turpitudo detecta;potest iuras,vel eius hæres simulationem allegare,iuramento prædicto non ob.Nec obst.quod not.d.Ant. Imo.& Abb.in d.c.cum contingat.& in c.ad nostram.de emp. & vend.;& per Alex. in d.l.nemo potest. & in l.Seius & Augerius.in fi.ad legem Falcid.vbi habetur,ꝙ iurans prædicta omnia,& singula &c.non potest contrauenire: quia ipsi loquuntur,& dictum eorum procedit,quando non est turpitudo detecta per veras probationes,nec per iuris præsumptiones: vt quia sumus in casibus, in quibus non præsumitur contra id, quod asseritur,& iuratur: sed qñ sumus in dubio. At aliud est in casu nostro,in quo,vt dictum est, præsumit lex simulationẽ in ipsius legis fraudem:quæ præsumptio non tollitur iuramẽto,vt dictum est. Et ista, iudicio meo,est verisima responsio. Constat igitur ex præmissis,ꝙ actione de dote,vel ꝙ ex causa dotis agi non potest, etiam si confessio donationem contineret validam,& ꝙ agens ex tali causa debet succumbere:quia q̃
15 agit ex vna causa,puta,dotis,& aliam,puta,donationem probat:non potest obtinere.l.habebat.in prin.de instito.actio.& no. Inno.in c.ex parte abbatissæ.de priuile. & Barto. in l.1.in prin.ff.de edendo & Spe.in tit.de censi. §.qualiter. ver. quid si is,&c.& Bal.in l.2.C.de codicillis.& in l.per hanc.in princ.C. de tempo. appellatio. & per Antonium de But. in c.dilecti. & in c.examinata.de iudiciis.cum concor.de quib.in dictis locis. & per Paulum de Cast.in l.si is ad quem. de acq. hæred.sed ẽt vlterius dicitur,ꝙ donatio tacita,& in fraudem facta non subsistit nec ex ea debetur,quod promissum inuenitur. Nam clarum est,ꝙ donatio inter virum & vxorem, etiam expressa nõ valet ipso iure:vt per totum titulum.ff. de donationib.inter virum & vxorem. Et quamuis expressa donatio firmetur iuramento,vt dictum est,secus tamen est in hac tacita, & simulata donatione. Nam per iuramentum assertorium de præterito satis constat, quod non firmatur dicta simulata donatio: quia iuris præsumptione, vt dictum est, constat de periurio,per notat.per Cy.in d.l.1.in fi.C.de sacrosf.ecclesiis,& Bar. in d.l.cum quis decedens.§.Titia.de leg.3. & per Alex. in d.l.si donatione.& per Aret.in d.consilio.Solum dubium in hoc casu facit:quia maritus iurauit restituere, & non contrafacere, uel venire:& sic in hac parte iuramẽtum est de futuro, in quo verè,vel præsumptiuè dici non potest periurium inesse: & cõsequenter videtur obseruari debere: vt bene probatur vltra prædicta ex no.per Bar.in l.fin.C.de non nu.pec. Nam ibi habetur,ꝙ si quis cum iuramento confiteatur habuisse, & recepisse,quod iuramentum est de præterito:& quo mediante,nõ probatur numeratio,si tñ renunciat exceptioni non numeratæ pecuniæ, & iuret non contrauenire, secundum Bartolum non poterit illam opponere: quia veniret cõtra iuramentum. Et sic vult Bar. ꝙ quamuis iuramentum sit de præterito, quo ad quid, si tamen est etiam de futuro: vt quia promittat etiam in futurum facere,& non contrauenire, ꝙ tenetur iuramentum hoc,quod respicit futurum,obseruare.Sed tñ in casu nostro aliud dicendum est,in quo unum exprimitur. s.dotis receptio,& aliud agitur.s.donatio.qñ ergo isto casu iuratur restituere,& nõ contrafacere,vel venire, hoc iur̃m refertur ad causam,quæ in instrumento exprimitur: & non ad id, quod tacitè & simulatè concipitur. Et sic super donatione tacita nõ interponitur. Et ideo iurasse maritus dr̃ restituere dictam quantitatem ex causa dotis expressa in confessione,& non ex causa donationis præsumptæ: prout in casu nostro ex verbis instr̃i clarè colligitur,in quo dr̃, ꝙ do.Petrus iurauit oĩa & singula in præsenti instr̃o cõtenta,maxime promissa,cõfessatã,& obligata per ipsum,vt supra,fuisse & esse vera &c. Nã verba hmõi absq; dubio referunt duntaxat ad ea, quæ in instr̃o exprimuntur,& ad causam,de qua in illo: & nõ ad donationem,q̃ simulatur:quia illa nõ põt dici in instrumẽto, ex quo in eo nõ exprimitur,sed virtualiter tm̃ inest ex mente partiũ,ƒm gl.in l.iurisgentiũ.§.quod ferè. de pact.cum concor. de quibus ibi per Moderniores,& in c.translato.de consti.;& facit l.1.in princi. de his,q̃ in test.delen. Et ꝙ not. Bar.in l.qui liberis.§.hęc verba.in fi.de vulg.& pup. & ideo qñ postmodum subiicitur, & non cõtrafacere vel venire, per interpositam personã &c. Silr̃ refertur ad promissionem expressam in instr̃o,& apparenter, & non existenter factam: quia virtus copulę hoc importat et significat: quia sicut vna pars alternatiuę alteram partem declarat.l.1.de reb.dub.sic et pars ꝓcedens, vel verba ꝓcedentia, q̃, vt dixi, respiciunt cãm, quæ in instrumento exprimitur,et non quod tacitè agitur,declarant dictam partem sequentem, seu uerba sequentia copulata, quæ respiciunt futurum. et sic ꝙ intelligitur maritus promisisse obseruare ex cã in instrumẽto expressa,ƒm Rom.in consi.331.incip.Præmissorum doctorum etc.et Soc.in d.l.1.in 1.no.de reb.dub.et adhuc istud confirmatur:quia,vt dixi, certum est, ꝙ iuramentũ assertorium ad contenta et descripta tm̃ in instrumento refertur. Ergo et promissoriũ sequẽs in ꝯsitiam alterius præstitũ.nam promisit adimplere et non contrauenire: q̃a iurauerat cõtẽta in instr̃o esse vera,arg.l.cum principalis.de reg.iu. et gl.in l.si patronus. §.fi.si quid in frau.pa.quæ vult,ꝙ iuramentũ interpositum accessoriè reguletur ƒm naturam principalis: et tanto magis q̃a iuramentũ fuit semel præstitũ.igitur sicut quò ad id, quod de ꝑterito continet,ad descripta solũ in instrumẽto refertur; ita ẽt et inquãtũ refertur ad futura.l.iam hoc iure,de vulg.et pup. et l.si legatarius.§.j.de leg.3.et ibi no.Bar. Et ꝓpea cum iur̃m sit interpositũ super vna causa.s.expressa nõ extenditur ad aliã subintellectam,et tacitam.l.si actor. et ibi uo.Bar.et oẽs de iureiur.et quia iur̃m est stricti iuris.c.fi.de iureiur. Ideo extendi nõ debet.l.quicquid astringendæ.de uer. ob. Quinimmo ẽt dictum iur̃m in dubio refertur ad illud, quod in instrumento exprimitur.et nõ ad id, quod subintelligitur; vt clarè colligit̃ ex dictis Ant.de But.in d.c.cũ contingat.in 7.casu,vbi concludit,ꝙ si cõtractus sit verè simulatus:vt quia agitur,ꝙ nihil sit; et tunc q̃a consensus deficit, iuramentũ nihil operat̃. Et hoc casu procedit gl.in l.emptione.C.plus valere quod agitur etc. Si uerò simulatio fit de uno contractu ad alium, sicut in casu nostro.Et idẽ dicit ipse,quia cõtractus apparẽs, in quo abest cõsensus rõne iuramẽti nõ erit seruãdus:si aũt agatur, vt apparens obseruetur, nõ quidẽ respectu ipsius sed alterius,de quo tacitè agit̃. Et tunc iuramentũ est seruãdũ ƒm distinctionem, de qua ibi per eum. Vult ergo, ut colligitur ex secundo casu, iuncto tertio, ꝙ demum seruetur iuramentũ appositũ super cõtractu apparenti,qñ certũ est et cõstat, ꝙ est interpositum ad effectũ ut seruetur,quod uerè agitur,et nõ ut adimpleatur, quod simulatè concipitur.Et sic,ꝙ in dubio iuramentũ refert̃ ad cãm expressam et non ad subintellectam.et ideo idẽ in casu nostro,in quo aliter nõ apparet, quid actum sit,at cũ eo transit ẽt Imo.in 6.membro. Nec do.Abb.in d.c.cũ contingat. in quarto casu,negat,quin iuramentũ in dubio sit,et intelligatur appositũ potius super cõtractu apparẽti q̃ sup existenti, imò hoc expressè concedit:sed vult,ꝙ debeat obseruari ꝯctus in apparẽti,donec seruetur,quod tacitè actum est.ꝙ non videt̃ aliquo

quo modo verũ:quia,vt dicit Ant.de But.& Imo.in apparenti deficit consensus.Si ergo ita est,qũo cogi pôt virtute iurĩ qs ad obseruantiã cõtractus apparentis,donec impleatur , quod tacitè agitur.Nec ob.ꝙ iurm habeat vim clausulæ, vt actus valeat omni meliori modo:vt dicit Abb. per l.cum pater.§.filius matrem. de leg.2. quia intentio iurantis se astringere virtute iurĩ,ad effectũ vt tolleretur in effectu illa præsumptio.s.ꝙ senserit de cõtractu prohibito, & ad finẽ,vt simulatio non posset detegi.Et ideo cũ iurm sit interpositũ ad hunc finem,vt simulatio non posit allegari, & per pñs ꝙ non posit detegi fraus fa
16 cta legi,ꝑpea non hẽt hoc casu vim dictæ clausulæ:quia † iuramentũ nõ extendit,nec auget consensum,ſm Barto.in d.l.si quis pro eo.in 7.membro.Nec prædictis ẽt ob.quod no.Imo.& Alex.in d.l.Seius & Augerius.in fi.dum dicunt, satis esse,ꝙ obseruetur,quod in veritate est gestum, quasi velit , ꝙ ad hoc iurm referatur,& non ad id,quod simulatè concipitur quia ipsi loquuntur,& dictum eorum verificatur,qñ id qđ tacitè agitur, per se validũ est absq; iurõ,puta si tacitè agitur,ꝙ sit venditio,& fingatur donatio.nam ſm eos iurõ non obstante poterit allegari simulatio,& erit satis implere contractum venditionis, non quidem virtute iuramenti, sed quia talis cõtractus verisimilis sui natura est necessitatis.l.sicut. C.de act. & obli.& l.in commodato.§.sicut.ff.commo.Et dato ꝙ oẽs prædicti vellent referatur ad id quod tacitè agitur & non ad id,quod simulatè concipitur:tñ in casu nostro secus:quia hoc iuramentum tam de præterito quã de futuro est semel præstitũ,& quò ad quid. s.respectu præteriti sine dubio respicit contenta solũ & descripta in instrumẽto Idẽ est ergo dicendũ quo ad aliud, ut illud non censeatur diuerso iure , & ut æqualis sit determinatio,& ẽt uirtute copulæ , ac ẽt accessorii , ut supra dixi,quo casu loquuntur prædicti,sed qñ iuramentũ est duntaxat de futuro,& stat per se.Nec ẽt ob.ꝙ do. Ant.& Imo.in d.c.cum cõtinga t.dicãt debere obseruari contractum apparentem, qñ iuratum est,oĩa & singula esse uera &c.quia,ut dixi,ipsi loquũtur eo casu, quo turpitudo & periurium non detegitur per probationes extrinsecas: nec per iuris præsumptionem: sicut in casu nostro constat de turpitudine.i.de periurio iuris præsumptione,ideo pôt allegari simulatio:& ẽt ex aliis causis, de quib.supra plenius . Et ꝑpea quia iuramentum de futuro nõ respicit tacitam,& præsumptam donationem, factam inter uirum & uxorem,idcirco non ualuit ab initio.Et alia ratione iuramentum non operatur ualiditatem dictæ donationis : quia
17 maritus†promisit cum iuramento restituere uxori absenti.Et quamuis pro ea pater & notarius sit stipulatus,tñ ex tali stipulatione nõ quæritur,nisi ratihabitio sequatur,ut no.in l.si ego. de neg.gest.& notat.Bar.& Bal.in l.nec ei.§.1.de ado. quia ergo dũ maritus uixit,uxor ratum nõ habuit,ille non fuit uxori efficaciter obligatus: nec contra eum uxori quæsita est obligatio. Si ergo illo mortuo uult ratum habere , non cogitur eius hæres adimplere uirtute iuramenti : quia ad eum uirtus iuramenti non transit:quia est personale.c.ueritatis.& ibi per Inno.& Doc.de iureiur.Ex simplici ergo promissione non obligatur:quia non ualuit,nec ex iuramento:quia ex quo contractum non firmauit uiuente marito: quia uxor ratum non habuit,iuramentũ ad hæredẽ non transit:nec dici pôt,ꝙ ratihabitio , quæ postea sequuta est, post mortẽ uiri trahatur retro. l.fi.C.ad Maced. quia talis fictio nõ operatur quò ad uinculũ iuramenti,ut no.in c.pen.de iureiur.Et postremò nõ ob.ꝙ talis tacita & præsumpta donatio sit saltem morte confirmata.l. antepe.C.de dona.inter uir.& uxo.quia ad hoc,ut confirmet, si excedat quingentos aureos,requirit insinuationem. d.l.pe. ideo ultra dictam summam non potuit morte confirmari , ut ibi,& l.si quis argentum. C.de dona. quinimmo ẽt in totũ est nulla:quia quamuis alia donatio infra dictos quingentos au-
18 reos ualeat,ẽt si non sit insinuata.d.l.si quis argentũ.secus†tñ in illa,quæ fit inter uirum & uxorem:quia ꝑ ꝑ defectum insinuationis in totum non ualet,ut est casus singularis in d.l.antepe.quam ibi ad hoc no. Salic.& pro hac parte aliàs cõsuluit Soc.& fuit consilium approbatum a collegio Pisano,ut ipse refert in l.1.sol.matr.in prin.pen.char.& propriè loquitur in casu nostro. s.quando tacita donatio oritur ex confessione de dote recepta.Nec potest dici facta ex causa scilicet dotis , quæ donatio ex causa nõ requirit isinuationẽ:quia imò est simplex & pura,ut ibi declaratur latius per eũ. Nec obst.iuramentum: quia,ut latè probatum est, non est interpositum super hac tacita donatione,sed solũ super causa dotis expressa & simulata. Et quia iuramentum nihil operatur quo ad hæredẽ,ut dixi,ex quo nõ firmauit donationem uiuente marito : quia uxor ratũ non habuit.Vnde contrariũ habet locũ,qñ donatarius cõsensit uiuente donatore . Quantum aũt ad bona fideicommisso subiecta non præiudicat dicta confessio de dote recepta , nec
19 auth.†res quæ.habet locũ in ea : sed qñ de dote constat uerè, ſm Sòc.in d.l.1.sol.matr. qui refert ẽt ita tenuisse in l.filiusfamiliàs.§.diui.de leg.1.Et probatur ratione necessaria:quia creditores mariti possunt opponere exceptio.non nu.do.l.si cui. C.de non nu.pec. & per mod.in l.1. nec fideicõmissarius potuit currere tps,de quo in l.fi. C. de do.cau.quia uiuente marito nõ potuerũt agere.l.fi. C.de anna. exce. Et multo minus noceret donatario , si d.Petrus alteri prius bona sua donasset: quia,ex quo essent alienata,nõ potuisset postea hæc bona alteri hypoothecare.l.neq; pignus.de reg.iu.& l.1.C.de iure fisci. lib.10.Et per prædicta remanet rñsum ad oĩa allegata in contrariũ.Et iõ cõcludit,ꝙ ad quãtitatẽ,de qua in cõfessione,agi nõ pôt,nec ex causa dotis,nec ex cã donationis . Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Res donatæ sponsæ,vel eius marito a sponsæ consanguineis,post eius mortem ad ipsius sponsæ hæredem pertinent.*

2 *Statutum de dote data loquens in promissa tantum locum non habet.num.7.*

3 *Maritus non lucratur partem dotis nondum traditæ ex forma statuti loquentis de dote data , nisi promittens fuerit in mora per interpellationem constitutus.*

4 *Statuto disponente , quòd maritus lucretur dimidiam partem dotis,& aliam dimidiam restituat,etiam in dote promissa tãtum locum habet.*

5 *Pactum de non petendo,donatio est,& dicitur cõtinere donationẽ rerum in pacto cõtentarum , adeo vt indigeat insinuatione.*

6 *Vna pars ex copulatis alteram copulatiuæ orationis dubiam partem declarare debet.*

CONSILIVM CXXXIII.

VISIS statutis ciuitatis Veronæ pertinentib. ad casum de quo quæritur,& oĩb.diligenter cõsideratis, uidetur prima facie , ꝙ donaria promissa, & nondũ tradita , nõ pertineãt ad hæredes uiri ꝑmortui.Nã de iure cõi ẽt si tradita fuissent marito,ꝑ hæredes restitui deberent, per no.ꝑ Bar. in l.sed si plures.§.in arrogato.de uulg.& pup.ubi concludit, ꝙ enxenia do
1 nata sponsæ per suos†consanguineos,sicut fuit in casu nostro, spectet ad illã mortuo marito,& nõ ad hæredes illius. Et hoc casu nullus ꝯdicit, imò ẽt si esset talis donatio , de qua agitur, facta marito(quod me latet,quia instrumentũ donationis nõ uidi,ut expediens erat) adhuc pertineret ad uxorẽ : quia sicut donatio facta sponsæ a cõsanguineis mariti tanquã facta eius contemplatione ad illũ.& ad hæredes eius pertinet, ſm Bar.in d.§.in arrogato . Et licet in hoc sit uariatũ per Doct. tñ Alex. ibi sequitur & defendit opi.Bar.sic ecõtra, facta sponso ꝑ cõsanguineos sponsæ ad illã dẽt reuerti & spectare.Et præsertim in casu nostro,in quo res promissæ ex causa donationis spõsæ solũ cõueniunt,ideo ex qualitate rerũ uidet promissio facta cõtemplatione sponsæ,prout ẽt cõsiderat Ang.in d.§.in arrogato.Nec obstare uñr statuta ꝑdicta:quia dũ uñr uelle, ꝙ hæredes mariti non teneantur uxori restituere aliqua donaria, exceptis annulis: cũ quib.fuit gandiata,intelliguntur de donariis traditis,in quib.cadere pôt restõ, & non in promissis tm̃ : quia uerba dictorum statutorũ disponentiũ, ꝙ maritus & hæres eius non teneantur ad restitutionẽ,donariis promissis nõ cõueniunt:quia in eis non cadit restõ , cum apud maritũ non inueniantur . Et pñr ẽt ad restõne promissorũ nõ potest sequi liberatio, de qua statuta loquuntur; quia priuatio præsupponit habitum.l.decem,de uerb. obli. l.manumissiones.de iusti. & iu.Et ad hoc facit optimè, quod ponit Alexan. in l.sed hoc ita.de re iud. quam legit cum præceden. ubi concludit, quod stante statuto , quod mortua uxore in matrimonio uir lucretur dimidiam dotis, & alteram dimidiam restituere tenea-

tur, ꝙ tale ſtatutum non habebit locum in dote promiſſa, ſed tm̄ in dote data: quia in ea ſolùm cadit reſtitutio, & non in ꝓmiſſa, ideo aliquam partem dotis promiſſæ non lucrabitur,
2 perinde ac ſi expreſsè diſponeret de dote data: quo † caſu in dote promiſſa locum non haberet, iux. nō. per Bar. & alios, in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſ. eccle. & refert etiam Alex. in loco præalleg. ꝙ ita voluit Saly. in l. ſi conſtante. per gl. ibi. C. de donat. ante nuptias. Idem etiam volunt modernio. Senen. in l. de diuiſione. ſol. matr. Et pro hoc allegò gl. 2. in l. fi. C. ſol. matri. dum dicit, ꝙ ſi dos eſſet ſolùm promiſſa, non repeteretur: & confirmatur ex no. per gl. in l. mancipia. C. de ſeru. fugiti. in ver. ad uocādum, quæ vult, ꝙ verbum, reſtituat, de quo in tex. non poteſt verificari, niſi in eo, qui deliquit cū effectu: & ſic habet rem, ad cuius reſtitutionem obligatur in pęnā, per quā infert ibi Iaco. Butr. & Bal. ꝙ ſi ſtatutum vult, vt turbās aliquē in poſſeſſione puniatur in centum, & ablata reſtituat, & aliqs turbet, & nihil auferat, ꝙ non incurrit pœnam ſtatuti de dictis centum: quia verificari non poteſt ſtatutum quò ad caput reſtitutionis. Sicut ergo in eo, quod reperitur duntaxat promiſſum, non cadit, nec cadere poteſt reſtitutio: ſic verba ſtatuti diſponentis maritum, vel eius hæredem non teneri ad reſtitutionem, verificari non poſſunt in illo, cui eſt facta tm̄ promiſſio: quia liberari non poteſt a reſtitutione, ad quam non tenetur, ideo ēt ceſſat in donariis promiſſis ſtatuti diſpoſitio. l. 4. §. toties. de dā. infec. l. id aūt. in prin. de adminiſt. tut. Nec etiam videtur dici poſſe, ꝙ donaria in caſu noſtro habentur pro traditis quia promiſſor fuerit in mora re ipſa conſtitutus, eo ipſo ꝙ maritus incipit onera matrimonij ſuſtinere. l. curabit. C. de actio. emp. & per gl. Bar. & Doct. cōiter in d. l. de diuiſione, & ſic cum ſteterit per promiſſorem, perinde eſt, ac ſi fuiſſent tradita. l. iure ciuili. de cōdō. & demonſtr. l. in executione. §. fi. de verb. oblig. qm̄ etiam ſi mora re ipſa eſſet modo prædicto contracta, adhuc tn̄ lucrū donariorū a ſtatuto delatum non haberet locū: ex quo, vt dixi, loquitur de datis, & non de promiſſis,
3 ſm̄ Pau. de Caſt. in d. §. ſanè. dum vult † quòd ſi maritus ex forma ſtatuti lucratur dotem datam, ꝙ dotem promiſſam demū lucrebitur, ſi promittens fuit in mora mediante interpellatione expreſſa, vel tacita: puta per curſum diei: quia tunc habetur pro data: ex quo per illum ſtetit: ſecus dicit ipſe, ſi ſolum maritus onera incœpiſſet ſuſtinere, quo caſu mora tantum re ipſa contrahitur: quia tunc pro data non haberetur quò ad effectū lucri delati à ſtatuto. Et idē teneant prædicti moderniores Senenſes in d. l. de diuiſione. Et dn̄t, ꝙ iſtud eſt de mente Bar. in d. §. ſanè, & ſm̄ eos probatur ex no. per gl. in d. l. de diuiſione, quæ vult, ꝙ dicta mora irregularis non operetur quo ad lucrum fructuum percipiendorū. Ergo idem in lucro ſtatuti, præterea promiſſor ēt re ipſa non eſt in mora. quia aliquos fructus ex reb. promiſſis non percepit. Item quia non vxor, ſed alius promiſit, ſm̄ gl. & Bar. in d. l. de diuiſione. Sed tn̄ præmiſſis non ob. contrarium uerius arbitror. In primis moueor ex his, quæ voluit Ang. in conſi. 180. incip. Præmitto ad euidē
4 tiam &c. vbi † cōcludit, ꝙ ſi ſtatutum velit, ꝙ maritus lucretur dimidiam dotis, & ꝙ alteram dimidiam reſtituere teneatur: ꝙ prædictum ſtatutum in dote promiſſa etiam habebit locū: quia ratio dicti lucri, ſ. onera matrimonii nō minus locum habet in promiſſa, quam in dote data. Nec ob. ſm̄ eum, ꝙ ſtatutum mandet reſtitui partē: & ſic ꝙ videatur ſolum loqui de data & non de promiſſa, ſuper quā non cadit reſtitutio d. l. fi. C. ſol. matr. cum gl. 2. quia primo diſpoſitio procedit abſolutè de lucro dotis, vnde illa verba, ibi, reſtituere teneatur aliam dimidiam &c. intelligo. dicit ipſe, ꝙ fiat reſtitutio dotis dimidiæ, qn̄ contingeret dotē eſſe datam. Et ita intelligendo venirent implicatiue, & facerent pro, nō contra. Et ſic uult, ꝙ dū ſtatutū primò dicit, ꝙ maritus dimidiā lucret̄, intelligat̄ abſolutè: hoc eſt de dimidia dotis, tā promiſſæ quā datę: & qn̄ ſubiicit, & dimidiā reſtituere teneatur, hæc pars intelligat̄, & verificetur ſolū eo caſu, quo dos fuit data: ſic ergo in caſu nr̄o cū ſtatutū deferat marito lucrū donariorū ꝑꝑ onera mr̄imonii, ſicut & lucrū dotis, iux. no. ꝑ gl. & Doc. maxi. mod. in l. ſi donaturus. §. fi. ff. de condictio. ob cām. ead. rōne qua lucratur tradita, ea rōne dēt lucrari promiſſa: quib. ēt verba ſtatuti præſertim vltimi loquentis explicitè de donariis pn̄t conuenire, dū ſic loquitur. Et ꝙ aliqua mulier, vel eius hæres non poſſit petere à marito, vel eius hr̄de reſtōnem de aliqb. donariis, eidem mulieri factis, ſeu portatis, tam ex parte viri, quā ex parte mulieris &c. Nam ſtatutū huculq; videtur ſolum loqui de datis, vel traditis, deinde ſubiungit, ſed ipſa donaria ſint, & eſſe intelligantur mariti, vel eius hæredis matrimonio diſſoluto &c. hæc autē cl̄a, quæ immediate ſequitur, ſimpliciter diſponit, ꝙ maritus lucretur donaria, & ꝑꝑea eam intelligendo abſolutè includit tam data quàm promiſſa: prout intelligi dēt. ex quo in oīb. eſt ead. rō, prout ēt Angel. interpretatur ſtatutum in caſu econuerſo, etſi dicatur, ꝙ illa uerba ſequentia, videlicet, ſed ipſa donaria &c. ſtant relatiuè ad præcedentia, & ſic ꝙ relatio pręcedentiū dēt intelligi facta cum oīb. ſuis quali. l. à filio. §. teſtator, cum ſeq. de alim. & cib. leg. & per Bar. in l. ſi quis ſeruum. §. fi. de le. 2. rn̄deo, ꝙ cum in caſu noſtro ſit ead. rō in præmiſſis donariis, quæ eſt in traditis, ꝙ dicta relatio dicitur eſſe ſimplex, & in genere, & non in ſpecie: ſicut eſt & aliàs. l. 3. & ibi glo. in verbo, eadem. de nego. gen. & ibi mulier, quæ damnauit, ſaluauit &c. Scd̄o modo rn̄det ēt Ang. in d. conſi. ad ſtatutū prędictū, intelligendo, vt dixi, ꝙ loquatur in dote promiſſa, ꝙ hēat locum reſtō obligationis, quæ fieri poteſt per pactum de nō petendo, vel ꝑ acceptilationē. ſicut dicimus in oīb. illis, quib. liberatio legatur, agunt. n. vt liberentur modis prædictis, & dicto modo reſtituitur eis promiſſum, de condictio. ob cām. l. ſi quis accepto. de libe. lega. l. 3. §. nunc de effectu. & l. ꝙ nihil. & vltra eum confirmatur: quia remittere eſt dare. l. ſi mulier. & ibi no. oēs de condic. ob cau. & in l. peculium, in prin. & ibi no.
5 Bar. de pecu. & † ſimpliciter pactū de non petendo dicitur datio, ſm̄ Bal. in l. 1. in 1. col. C. de bo. mater. per gl. in l. ſiue apud acta. C. de tranſactio. quem ad hoc allegat Alex. in l. ſi quis ꝓ fundo. eo. ti. in conſi. 20. in 5. vol. & hinc etiam videmus, ꝙ pactum de non petendo dicitur continere donationem rei deductæ in pacto, adeo ꝙ indiget inſinuatione: ſicut ſi res fuiſſet ex cauſa donationis tradita, ſm̄ gl. in l. ſi quis obligatione. de reg. iu. gl. & Bar. in l. Modeſtinus. de dona. Imo. in l. Aquilius. eo. ti. Alex. in l. ſi creditori. C. de pact. cum concord. de quib. ibi per eum. quæ rn̄ſio conuenire pōt ēt in caſu noſtro: quia dum ſtatutum dicit, ꝙ maritus nō teneatur reſtituere, vel ꝙ vxor non poſſit petere reſtitutionem inquantum hoc refertur ad donaria promiſſa, intelligitur, ꝙ non teneatur liberare promittentem pacto, vel acceptilatione, vel ꝙ ab eo non poſſit peti dicta liberatio: & ſic intelligitur de reſtitutione oblationis. Et per conſequens actio orta ex promiſſione remanebit marito, uel eius hæredi ſoluto matrimonio ſalua, & habebit effectum exactionis, nec poterit opponi de liberatione facta, vel facienda, nec exceptio dolo facis petere &c. ut ſtatim dicetur. quam reſponſionem in caſu noſtro efficacius confirmo. Nam primū ſtatutum vult, ꝙ mortua vxore in matrimonio maritus lucretur medietatem dotis datæ, & etiam promiſſæ. Et deinde ſubiungit, ſi verò maritus prædeceſſerit mulierem, liberis cōibus ſimiliter non extantib. ꝙ mulier integram dotem percipiat, & nihil vltra dotem hæredes mariti reſtituere teneantur &c. dū ergo dixit, ꝙ mulier integram dotem percipiat, ſm̄ propriam ſignificationem illius verbi percipiat, loquitur ſtatutū, de dote tm̄ data: quia ſi ſolùm eſſet promiſſa, non diceretur mulier illam percipere, ſed retinere, ſecundum Angel. in terminis in d. conſil. Et tamen cum ſtatutum prius dixiſſet, ꝙ vxore præmortua maritus lucretur partem dotis etiam promiſſæ, dicendo poſtmodum, ꝙ mortuo marito uxor integram dotem percipiat, intelligitur etiam de promiſſa: quia ſtatutum vult, mulierem hoc caſu percipere, quòd in caſu contrario maritus erat lucraturus. Et verbum illud, percipiat, uerificatur in actuali, & propria perceptione, quæ procedit de manu mariti, quando dos erat data, & in liberatione, qua mediante promiſſa, dos intelligitur percepta. d. l. ſi mulier. & d. l. peculium. ſicut ergo verbum percipiat, dicto modo exponitur, & intelligitur: eod. modo dicendum eſt de uerbo, reſtituere, poſito in ſeq. clauſula, & copulata, ibi, & nihil vltra dotem hæredes mariti reſtituere teneantur &c. ut ſcilicet maritus intelligatur liberatus ab actuali reſtitutione, quando apud eum erant donaria vltra dotem: & à liberatione faciēda, quādo donaria tantum erant promiſſa: quia verbum, reſtituere, poſitum in ſequenti oratione declaratur per uerbum percipiat, poſitum in præcedenti, cui ſequens copulatur, argu. leg. 1. de rebus dub.

dub. vbi habetur, ꝙ verbum dubiũ positũ in vna parte alternatiuæ declaratur per aliud, positum in altera parte alternatiuæ. Eadem † igitur rõne vna pars ex copulatis, alteram copulatiuæ orationis dubiam partem declarare debet, ꝑm Roman. no. in consi. 131. incip. Præmissorũ doctorum &c. et Moder. Senenses in d. l. 1. in primis verbis, ubi ẽt dñt, ꝙ hoc non tantũ ꝓcedit in verbis dubiis ꝓlatis à testatore, ut ibi: sed ẽt in verbis legis, uel statuti dubiis, per l. utrum. cum ibi no. per Ang. de peti. hæredi. Et illud, quod uoluit Ang. in d. cõsi. scilicet, ꝙ statutum ꝑdictum uerificetur in dote ꝓmissa, non obst. uerbo restituere. uoluit ẽt Sali. in d. l. si ꝯstante. C. de dona. ante nup. quãuis Alex. in d. l. sed hoc ita. & ꝑdicti Modern. Senenses in d. l. de diuisione. aliter, & malè eum referant. Nam primò arguit Sali, ꝙ locum non habeat in dote ꝓmissa, not. ibi, & in l. mancipia. C. de seruis fugi. & demum subdit, ad oppositum facit, quia dare, & ꝓmittere sunt paria. l. fi. in fi. C. ad legem Falcidiam. & quia sola ꝓmissione mulier dicitur dotem habere. l. cũ postea. §. 1. uer. si is. de admin. tu. & ibi no. et C. de rei. uxo. actio. §. accedit. et hæc pars est uerior &c. hæc ille. Et sic manifestè concludit idem, quod Ange. Et ista opinio rursus cõfirmatur in casu, de quo agitur. Nam, ut secundo statuto cõstat, lucrum habet locũ in donariis eidẽ mulieri factis, et sic in his, quæ sunt apud illam, et ab ea tenẽtur, et possidẽtur constante, et soluto matrimonio, et tamẽ si fuissent uxori tradita, et ab ea possessa, uerbum, restituere, propriè illis nõ põt cõuenire, quia ad restitutionem illorum maritus, statuto ẽt cessãte, con uer[illegible]i nõ poterat: qa ille non possidebat, et per consequens non posset ꝓpriè à restõne per statutum liberari, ad quã non tenebatur, qa restõ solũ cadit in eo, q̃ tenet, uel possidet. l. qui restituere, de rei uendi. Et ubi negaretur, quòd statutum locũ habeat in dictis donariis existentib. apud uxorem, sed quòd solũ uendicat sibi locũ in eis, quæ ab hærede mariti tenentur, et possidentur, quia hoc solũ casu uerificari potest propriè uerbum, restituere, uel restitutionem, de quo in statuto: hoc sanè non esset cõcedendũ, quia est contra mentem statuti. Et quia elusoria de facili redderetur eius dispositio, & cõmodè effectum sortiri nõ posset: qm̃, ut plurimũ, et cõiter donaria traduntur uxori, et ab illa tenentur, et custodiuntur matrimonio constãte. Ne igitur mortuo marito illa perderet, et ut illa retinere posset, exportari faceret extra domũ mariti, illo nondũ mortuo, & hoc mõ hr̃s ab eorum excluderetur lucro. Ad hũc casum igitur cessantib. etiã verbis, dẽt fieri extensio, ne statutũ remaneat elusoriũ. l. si stipulatus fuero per te non fieri. de verbo. obl. c. si ciuitas. de sen. excom. in 6. no. in c. quãquam, de usur. eo. lib. & per Barto. in l. oẽs populi. in 4. q. 6. q. prin. de iu. & iu. cum concor. Si ergo ꝓ dicto absurdo euitãdo permissa est extensio, vt est dictũ, facilius dicere debemus, vt dictũ absurdũ cesset, ꝙ illa sequens clausula statuti ꝑdicti, vꝫ, sed ipsa donaria sint, & esse intelligantur mariti, vel eius hæredis, stet absolutè & ꝙ relatio, de quia in ea, sit simplex, vt dixi superius: quia quãuis in dubio relatio dẽat in specie, & propriè fieri. l. Iulianus. & ibi no. Bar. de hær. inst. tñ ꝑm eundẽ ibi, ne resultet iniquitas. & absurdũ, relatio intelligitur simplex, & impropria, ꝓ no. in d. l. 3. C. de neg. gest. Si igitur erit simplex relatio, & dicta clausula stat absolutè, sequitur, ꝙ sub illa inciduntur ẽt donaria ꝓmissa: quia appellatione donariorum simpliciter illa veniunt. §. perficiũtur. inst. de don. sicut ẽt appellatione dotis cõprehenditur dos ꝓmissa, ẽt in statuto, concedente marito lucrum dotis. l. ex more. in fin. C. de pac. cõuen. l. mulier. in prin. iuncta gl. de cond. insti. l. si marito. §. 1. & ibi Cuma. & Paul. de Cast. sol. matr. l. si donaturus. §. fi. & ibi per Pau. de Cast. & Ale. de condi. ob cau. & per eos in l. sed hoc ita. de condi. ob cãm. & in §. dotes. in auth. de nup. & ibi per Ang. in consi. 77. Statutũ loquitur simpliciter &c. Alia ẽt rõne ꝑdictam conclusionẽ cõfirmo. Nam certũ est, ꝙ ex ꝓmissione donariorum, soluto matrimonio, ipso iure cõpetit hr̃dib. mariti actio, ẽt si aliquod lucrum illis non deferretur ꝑ statutum, sed tunc donaria exacta tenerentur vxori tradere, vel ei actionem cedere: vel repelleretur exceptione illa, dolo facis petere, qđ statim restituturus eis, qñ ad ꝓmittẽtẽ deberent redire, vt est casus, & ibi plenè per oẽs in l. si socer. §. Lucius. solu. matr. Stante igitur dicto statuto prohibente vxorem petere restitutionem, si hæres mariti agit ex dicta ꝓmissione, ꝓut agere põt, vt dixi, non poterit repelli dicta exceptione, dolo petis &c. Quia falsum est, ꝙ sequuta exactione sit aliquid restituturus: imò petitio restitutionis ꝓhibetur per statutum. Et similiter sequuta actio ne non poterit vxor, vel alius restõnem petere statuto vetante. Et sic patet, ꝙ hæres mariti consequitur donaria ꝓmissa vir tute statuti, Et ꝙ verbum restituere, de quo in illo, non facit, quo minus statutũ in eis possit verificari. Si. n. hæres mariti vellet condictione oriente ex statuto agere ad donaria ꝓmissa, tãquam per statutum sibi debita, forte non posset per allegata in contrarium: quia ꝓ illis ex statuto non oritur actio, sed retentio, sed dico, ꝙ illa põt petere de iure cõi virtute promissionis factæ marito: nec põt impediri exactio cum effectu: q m̃ nõ potest repelli dicta exceptione, dolo facis petere, qđ restiturus es: quia falsum est, ꝙ sit restiturus post exactionẽ: & hoc vir tute dicti statuti. Nec similiter põt agere ad restõnem: quia per statutum ab ea repellitur, & sic in effectu agit, & exigit actione descẽdente ex ꝓmissione, & exactũ postea retinet vir tute dicti statuti. Et per cõsequens cũ post exactionẽ, quæ nõ potest impediri, vt dixi, donaria apud illum reperiantur: verba statuti succedunt, s. ꝙ restituere non teneantur: & sic propriè verificantur. Est ergo uis in modo agẽdi, qa si ageret hæres conditione ex statuto, forte non posset, quasi ꝙ statutũ nõ operetur, antequã apud maritum donaria inueniantur, sed agendum est actione orta ex ipsa promissione, quæ durat: nec põt repelli aliqua exactione, vt dixi, & postquam exegit, retentionem cõsequitur beneficio statuti ꝓhibentis vxorẽ petere restõnem, ad quã agere posset, vbi statutũ nõ esset. d. §. Lucius. Et ista ratio, iudicio meo, est fortis, & valida, per quam præcipuè deueni in hanc sñiam. Et vbi ꝓmissor esset in mora per interpellationẽ, aut cursum diei, res ẽt esset clara: ẽt si statutum loqueretur tm̃ de donariis marito datis, quia post dictã moram ad hunc effectum haberentur ꝓ traditis, ne melioris conditionis esset morosus, q̃ ille qui impleuit. l. nõ solum. de
7 noxa. l. Seruius. quod vi, aut clam. Sicut † hac rõne statutũ de dote data lucranda locũ habet ẽt in promissa post morã, ꝑm Bar. in consi. 132. inci. statuto ciuitatis Eugubij &c. & Paul. de Ca. in d. §. sanè. & Alex. in d. l. sed hoc ita. & nouis. in d. l. de diuisione. Vtrum aũt ꝓmissio diem hẽat, vel non, me latet: qa vt dixi, illam non vidi. Et quãuis ad allegata in contrarium per ꝑdicta satis remaneat responsum: tñ spãlius rñdendo. Nõ ob. dum dicebatur, ꝙ lucris ꝓmissis non conueniebant verba statuti loquentis de restõne: quia ad hoc rñdet Ang. in d. consil. ut superius retuli: ac ẽt dixi, ꝙ in casu nr̃o verbũ restituere, poterat referri ad liberationem pp verbũ, percipiat, positum in ꝑcedenti parte: & quia clausula secundi statuti stare debet absolutè, & facere simplicem relationem ꝓ absurdo euitando, ꝓ no. ꝑ Bar. in l. Lucius. de hæredi. insti. ꝑm quem intellectum verba comprehendebant donaria ꝓmissa. Præterea vbi uerbũ restituere, ꝓferretur affirmatiuè, vt quia maritus cogeretur ad restitutionem, ꝓcedere forte possent allegata in contrariũ. Sed in casu nr̃o illud verbum ꝓfertur negatiuè: qa disponitur, ꝙ maritus non tenetur restituere, vel ꝙ vxor nõ possit ad restõnẽ agere, pp ꝙ hæres mariti põt conueniri ad ꝓmissa actione ex contractu: nec põt impediri exactio cũ effectu pp statutũ ꝓhibens restõnem, ut dixi supra latius, & sic aliud est, ꝙ grauetur maritus restituere: & aliud, ꝙ à restõne liberetur: quia hoc vltimo casu actio, quæ competit, habet effectum ad vtilitatem mariti, pp statutum, & eius verba possunt verificari: sed alio casu non cõpetit actio marito ex contractu, vel ex statuto: imò oritur contra eum. ideo cessat dicta ratio, & sic verba statuti nõ possunt directè, vel per indirectum uerificari. Et sic concludo, ꝙ possunt donaria ex alio ꝓmissa exigi cũ effectu retentionis. Et ista opin. etiam nititur maiori authoritate, quia eam tenet Ang. & Saly. in locis alleg. nec est de contraria authoritate Alex. curandum in d. l. sed hoc ita. quia solũ refert Sali. in d. l. si constante. qui dicit oppositum eius, ad qđ allegatur, & ita resideo. Laus Deo.

ADDITIO.

Col. pen. ver. alia. contra ipsemet Ruin. supra consi. 197. vol. 1. vbi vide quod annot. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Datio in solutum vim emptionis & venditionis habet.*

2 *Aestimatio rerum in dotem datarum emptionem facit, nisi actum*

actum sit, quòd hæ reddantur, vt nu 4.

3 *Interpretatio ea capienda est, per quam contrarietas & repugnantia euitatur.*

5 *Res, quæ necessariò soluenda est, in obligatione esse dicitur.*

6 *Res data in dotem inæstimata dicitur data talis simpliciter, nõ quò ad quid.*

7 *Per actum sequentem incompatibilem præcedente protestatione ab ea recessum intelligitur: secus si actus cum ea sit compatibilis.*

CONSILIVM CXXXIIII.

QVANTVM ad id, de quo q̃ritur, prima facie dicendũ vr̃, ꝙ quantitas, & pecunia solũ dicatur esse in dotẽ, & non species, vel possessio, de qua agitur. Et hoc primò ꝓbari vr̃ ex priori instr̃o: ibi, quam dotẽ dixerunt esse libras ter mille &c. ex quib. verbis apparet, ꝙ in pecunia fuit tota dos constituta, quamuis ergo dicta possessio sit data in solutum pro parte ex
1 causa dotis consistentis in quantitate, habet † tñ dicta in solutum datio vim emptionis, & vẽditionis. l. si p̃dium. C. de euic. & l. eleganter. in principio. ff. de pig. actio. & plenè. no. in l. libera. C. de senten. ex quo sequitur, ꝙ dicta possessio fuit æstimata pro illa quãtitate, ꝓ qua fuit in solutum data: & ꝙ talis æstimatio facit emptionẽ. Et comprobatur ex eodem instr̃o, ibi, residuum verò, ꝙ sunt libræ noningentę, debet solui in rebus immobilib. inæstimatis: videlicet in vna possessione, quę est &c. per quæ verba ꝓbatur, ꝙ dicta possessio fuit æstimata, & ꝙ æstimatio ascendit ad libras noningentas: & ꝙ dicta quantitas est in obligatione, & non ipsa possessio: sed est solum in solutione, vt colligitur ex illo verbo, debet solui, & ex illa clausula posita in præcedentibus videlicet soluendas: vt dixerunt, modis & temporib. infrascriptis inter denarios & res immobiles inæstimatas &c. & idem ꝓbatur ex sequẽti instr̃o in quo dicitur, dotem esse librarum trium millium, in qua imputari dẽt dicta possessio æstimata concorditer libris octingẽtis quinquaginta. Et sic apertè ex illo ꝓbatur, ꝙ tota dos cõsistit in quantitate, & dicta possessio fuit æstimata: vnde sequitur, ꝙ soluto matrimonio agi non potest ad restitutionẽ pos-
2 sessionis: sed ꝙ sola quãtitas põt peti: qa vbi † simpliciter res æstimata datur in dotem, sola æstimatio debet reddi: qa in dubio facit emptionem. l. quoties. C. de iur. do. hoc ibi tenet Bal. & alij, & gl. in l. si inter virum. eod. tit. ubi dicit Bal. ꝙ dicto casu vnus contractus occultatur. s. emptionis, & alius exprimitur, videlicet dotis: & celeri manu de vno transit in alterũ: ut aliàs habetur in l. singularia. ff. si cer. pet. ¶Nec ob. ꝙ in primo instrumento dicatur, ꝙ soluenda sit dos inter denarios, & res immobiles inæstimatas &c. et in reb. immobilibus inæstimatis &c. Et istud etiam in dicto instrumento repetitur, qa cum actum esset, ꝙ certa petitio quantitatis librarum trium milliũ solueretur in rebus immobilibus inæstimatis, videlicet in una possessione &c. Intentio contrahentium non fuit, ꝙ dicta possessio intelligeretur data in dotem, simpliciter inæstimata: qa aliàs instrumentum contineret in se repugnantiam, & cõtrarietatem: quia si pro certa quantitate debet insolutum dari, vt in eod. instrumento continetur, sequitur, quòd ꝓ illa quantitate intelligitur æstimata, & vendita, d. l. si prædium. & no. in d. l. libera. Et similiter cõtrariaretur alteri instrumẽto, in quo dicitur, ꝙ fuit concorditer æstimata: vt ergo euitetur, & tollatur hmõi contrarietas, illa pars, in qua dicitur, ꝙ solui debeat in reb. ĩmobilib. inæstimatis: videlicet in vna possessione &c. debet intelligi, vt dicta possessio detur ꝓ dicto residuo absq; eo, ꝙ æstimetur, vtrum valor verus ipsius possessionis ascendat ad quantitatem dicti residui. Et sic erit sensus, ꝙ residuũ, quod in possessione venit soluẽdũ, sit æstimatio dictæ possessionis: & sic ꝙ ꝓ hac æstimatione intelligatur data in dotem. Et ꝙ sit inæstimata quò ad dictum residuũ, i. ꝙ pro illo detur
3 in solutum absq; alia æstimatione, qa † illa interpretatio est capienda, per quam contrarietas euitatur, & repugnãtia. §. quibus in 1. constit. C. & l. scripturæ. cum ibi no. C. de fid. instru. & in c. imputari. eo. tit. & per Bar. ad propositum in l. fi. §. idẽ quæsijt. de condi. indeb. Et ad confirmationem prædictorum facit ẽt, qđ no. gl. & Bar. in l. si quis stipulatus fuerit decem in melle. de solu. vbi habetur, ꝙ si dicatur, ꝓmittis decem, q̃ solueре possis in melle, quod mel dicitur esse in solutione & non in obligatione: qa illud verbum, in melle, non adiicitur, neque refertur ad verbum obligatiuũ. s. promittis, sed ad verbũ obligationis executiuum, quod importat solutionẽ. Quia ergo dicitur in instrumento dotem esse libras ter mille soluendas inter denarios, & res immobiles inæstimatas: & rursus atq; iterum dicitur, ꝙ residuum debet solui in reb. inæstimatis, & sic hoc verbum vltimum referatur ad verbum executiuum obligationis, & significans solutionem, dicendũ est, ꝙ res inæstimata sit in solutione, & non in obligatione, vnde sequitur, ꝙ peti non potest, neque exigi, & quòd de reb. inæstimatis fit mẽtio non quidem ad finem, ut sit fundus dotalis, sed ad aliũ effectũ, de quo supra, vel saltem dicendum est, ꝙ sit in electione debitoris soluere pecuniam, vel fundum. Et ꝙ hunc effectũ operetur æstimatio ipsa, & conuentio, ꝙ in reb. immobilibus inæstimatis fiat solutio: sicut qñ res æstimatę dantur in dotẽ, pacto apposito, ꝙ eædem res reddãtur, vel earum æstimatio. Nam si expressè sit alicui reseruata electio, in dubio competit viro: & tñ dicto casu vtrũq; erat in obligatione. Multo ergo magis in casu isto, in quo fundus est solũ in solutione, dẽt viro electio cõpetere, & habetur ꝓ inæstimabili quò ad hoc, vt possit solui viro volente. l. miles. §. decem. de re iudi. quod non esset, si in obligatione non esset fundus, sed sola quãtitas. Præterea vbi ẽt actum esset de dando possessionem inæstimatam in dotem, qa tñ postmodum ꝑ interuallum fuit dicta possessio æstimata, & in dotẽ data, ĩtelligitur à protestatione præcedenti recessum per actum contrarium, & ex interuallo factũ. l. cũ in plures. § locator horrei. ff. loc. & per no. per Bar. & docto. in l. pacta nouissima. C. de pac. per Imo. Pau. de Castr. & Alex. in l. ita stipulatus. de verb. obli. Sed p̃missis non obst. cõ-
4 trarium arbitror verius, & est † præmittendum, ꝙ æstimatio non facit desinere fundum esse dotalem: qñ non facit emptionem, & prout non facit, qñ actum est, ꝙ fundus reddatur pro eodem precio, ꝓ quo fuit æstimatus. Et ideo dicto casu res, & non æstimatio est in dotem: & ad rem, solu. matr. est agendũ: & ad æstimationem taxatam demum deuenitur, quãdo res culpa mariti deterioratur, ut hæc oĩa habentur in l. si inter virum C. de iur. dot. & ibi per gl. Cy. Bar. Bal. & Sali. & idem no. gl. & docto. in l. in reb. eo. tit. & est tex. in l. fi. C. de pact. dota. & no. doct. in l. si æstimatis. solu. matr. & eo modo non facit emptionem æstimatio, quando res dantur in dotem hoc pacto, ut dictæ res restituantur, si extant habita rõne augmẽti, & diminutionis, & si non extant, quòd reddatur earum æstimatio. Et ꝑ consequens dos dicitur consistere in ipsis reb. & nõ in æstimatione. d. l. si æstimatis. & l. æstimatæ. sol. matr. & ibi not. ꝑ glo. & docto. & probatur in d. l. si inter uirum. Dicitur æstimatio facere emptionem, & esse in dotem, & non res æstimata, quãdo res tradita æstimatur, & agitur, quòd æstimatio ipsa uxori solu. matr. reddatur, quia tunc uidetur maritus ab uxore rem emere, & æstimationem illi dedisse, & demum eandem in dotem recepisse. l. plerũque. §. si ante. de iur. dotium. & l. unica. §. sed nouissimi. C. de rei uxo. actio. & ibi plenè not. & declarat Bal. in l. quoties. C. de iur. dotiũ. Et ĩ dubio ẽt p̃sumitur, quòd emptionem faciat æstimatio, & sic quòd in dote censeatur esse, & non ipsa res, s̃m Bal. in d. l. quoties. per illum text. & not. glo. in d. l. si inter uirum. eo. tit. His igitur p̃missis dico, quòd in casu nostro fundus datus in dotem non fuit æstimatus, saltem tali æstimatione, q̃ facit emptionẽ, ut ꝓbatur ex illo primo instrumẽto dotali: ibi, uidelicet, quam dotem dixerunt esse libras ter mille marchesanorum soluẽdas, ut dixerunt, modis, & temporibus infrascriptis, inter denarios, & res immobiles inæstimatas &c. Nam participium illud soluendas, resolui põt duob. modis. i. quæ solui possint, & ex parte constituẽtis dotem, tunc esset in facultate soluendi res inæstimata: & sola quantitas librarum trium millium, in obligatione. d. l. si quis stipulatus sit decem in melle. & ibi no. & dixi superius. Secundo modo exponi potest uerbum illud, soluendas. i. q̃ debeant solui. Et sic per uerbũ, debet, importans necessitatem, & ita re solui debet illud participium, hoc secundo modo, ut ꝓbatur ex sequentib. uerbis instrumenti: ibi, residuum uerò, quod est, quòd libræ noningentæ debent solui in reb. immobilibus, inæstimatis, uidelicet in una possessione &c. Etiam ibi, q̃ libræ noningentę in dictis rebus inæstimatis debent solui &c. Quia

igitur

igitur in sequentib. solutionib. adijcitur uerbum, debet, ex illis declaratur, quòd participium, soluendas, resolui debet per idem uerbũ.l.qui filiab.in prin.& l.si seruus plurium.§.si.ff.de
5 le.1.& l.utrum.de peti.hær.Cum igitur† solui debeat res immobilis inæstimata, uidelicet dicta possessio, de necessitate dici non potest, quòd sit solũ in solutione, sed est dicẽdũ, quòd sit in obligatione, ut patet ex diffinitione obligationis, quæ dicitur esse iuris uinculũ, quo necessitate astringimur alicuius soluendæ rei, ſm nostrę ciuitatis iura.insti. de obli. in prin. Et istud est ẽt, qđ uult Bar.in d.l. si q̃s stipulatus sit decẽ in melle. in uer.aduertatis &c.ubi differentiam facit, utrum illud uerbũ in melle, de quo in tex.fuit relatum ad uerbum obligatiuum, hoc est, ꝓmittis facere solutionem in melle. Et tunc mel dicitur esse in obligatione. Et est ratio, q̃a tunc illud cogitur soluere, aut ad uerbum obligationis executiuum, ut decem, q̃ debes, dabis in melle. Et tunc, ſm eum, resoluitur uerbum illud decem dabis in melle, in uerbo significante facultatẽ, & nõ necessitatẽ soluẽdi, ut.s.posis, uel liceat facere solutionẽ in melle, & sic remanet tm̃ in solutione. Et isto casu loquitur gl.ibi. Sed in casu nostro quamuis uerbum illud, res inæstimatas, uel reb. inæstimatis, uideatur ẽt referri ad uerbum executiuũ, q̃a tñ ad illud sit relatio mediante uerbo, debet, importante necessitatem, non põt dici res in facultate soluendi, sed in obligatione, perinde ac si relatũ esset ad verbum ꝓmissiuum, vt patet ex dicta diffinitione obligationis. Et istud paulò post clarius Bar. determinat, dum dicit, ꝙ si esset ꝓmissa aliqua certa species, vt ꝓmittis dare decem in tali fundo, vt in casu nostro; quia tunc mea interesse põt, habere fundum ẽt ꝓ iusto precio ꝑ aliquam affectionem: tunc tm̃ esset in obligatione, s. dare decem in illo fundo.l.& si æquo.ff.de leg. 1. pari ergo rõne in casu nostro, cum actum sit, ꝙ ꝓ libris noningentis solui dẽat certa possessio, hoc tm̃ intelligitur esse in obligatione. Nec refert, vt dixi, ꝙ ad verbum importãs solutionẽ sit facta relatio, ex quo fit, mediante verbo importante necessitatem, q̃a ẽt tũc totum dr̃ esse in obligatione. Ex his igitur cõstat clarẽ, ꝙ fuit constituta dos pro parte in d.possessione, & ꝙ fuit inæstimata: vt ꝓbatur ex illo verbo, inæstimatas, & inæstimatis, qđ refertur ad dictam possessionem, ꝓ modũ qualitatis. Et ꝑ ꝓdicta colligitur rñsio ad primũ, quod allegatur in cõtrariũ, dũ dicebatur, ꝙ dos fuit cõstituta in pecunia, & ꝙ ꝓ parte illius fuit possessio data in solutum, q̃ in solutum datio est quædam uenditio.l.si prædium.C.de euict.q̃m, vt ꝓbatũ est, immo dos fuit cõstituta, ẽt in d.possessione inæstimata, nec est verum, ꝙ fuerit data in solutum pro certa quantitate. Et licet dictum sit, ꝙ dos esset librarum trium millium, fuit ẽt dictũ, ꝙ solui deberet modis infrascriptis inter denarios, & res immobiles inæstimatas videlicet &c. Et ꝙ residuum, qđ sunt libræ noningentæ, debet solui in reb. immobilib. inæstimatis. Itẽ, & ꝙ dictæ libræ noningentæ in dictis reb. immobilib. inæstimatis debẽt solui, q̃ verba significant, ꝙ hoc totum, qđ debet solui in reb. immobilib. inæstimatis sit in obligatione, ſm Bart. in d.l.si q̃s sit stipulatus decem in melle. Est ergo sensus, ꝙ dos librarum trium millium solui debeat in quantitate pro parte & ꝓ alia parte, de qua supra, in re immobili inæstimata. Vnde pro illa parte, pro qua debet solui res inæstimata, non dicitur dos cõstituta in quantitate, nec dicitur quantitas in obligatione: sed illa res certa inæstimata, sicut q̃n ꝓmitto soluere decem in certo fundo, decem non sunt in obligatione: sed fundus, ſm Barto.in loco præalleg.& est dictum superius. Itẽ non obst. ꝙ in sequenti instrumento dicatur, dotem esse librarum trium millium, in qua imputari debet dicta possessio, q̃ fuit concorditer æstimata libras octingentas quinquaginta &c. quia inquantũ dicitur, ꝙ dos est librarum trium millium, subintelligitur tñ, ꝙ solui debeant, partim in pecunia, & partim in reb. immobilibus inæstimatis, ſm tenorem primi instrumenti, per qđ declaratur vltimum, & suppletur: ꝑsertim vt contrarietas euitetur.l.1.§.& parui.cum glo.& ibi no. Bar. quod vi, aut clam. ar. l.non ad ea.de condi.& demon.& ꝑ no.per Bar.in d.l.si.§.idẽ q̃sijt.de cond. indeb. & stante tali suppletione, dr̃ possessio ẽt in obligatione, & non quãtitas, pro qua debet solui, vt sæpe dictum est. Et inquantum dicitur, ꝙ possessio fuit æstimata concorditer libras octingentas quinquaginta, talis æstimatio non fuit facta, vt faceret emptionem, sed ad alium & diuersum finem. Nam cũ prius actum fuisset, ꝙ residuum, hoc est libræ noningentæ solui deberent in reb. inæstimatis.i. in dicta possessione, æstimatio ꝓdicta fuit facta, vt videretur an eius valor ascenderet ad dictũ residuum: & an esset tanti valoris. Nõ aũt ad effectum, vt faceret emptionẽ, & sic fuit data in dotem inæstimata, vt in primo instrumento continetur. Et ad hoc vt fundus sit dotalis, & vt in fundo dos cõstituta esse dicatur. Et æstimata fuit: vt in alio instrumento dicitur, non quidẽ, vt per talem æstimationem fundus desinat esse dotalis, nec vt æstimatio faciat emptionẽ, sed vt cognoscatur, an valor possessionis ascendat residuum dotis. Cum ergo facta sit æstimatio ad aliũ finem, quã vt faciat emptionem, non dicitur æstimatio esse in dote, sed ipsa res æstimata, per ea quæ in euidenti sunt dicta. Nec obst. dum dicitur, ꝙ in dubio emptionẽ facit æstimatio.l.quoties.& ibi no.Bal.C.de iure do. q̃a in casu nostro nõ sumus in dubio, sed in certo: ex quo in primo instrumẽto cõtinetur, ꝙ in reb. immobilib. inæstimatis pro parte debeat solui dos promissa. Nam ꝙ res sit inęstimata, ad aliũ effectum nõ fuit actum, nisi vt fundus in dotẽ datus remaneret dotalis, ideo hoc dẽt haberi ꝓ expresso, arg.l.2.de lib. & posth. & l. fundus qui locatus de fun. instr. Nec ẽt dici põt, ꝙ æstimatio sit facta, vt augmentum, & diminutio possessionis spectet ad virum, vt in d.l.si æstimatis.& l.æstimatæ.ff.sol.matr. quia, ut
6 dixi, cũ actum † sit, quòd res soluantur inæstimatæ, intelligitur, quòd inæstimatæ remaneant simpliciter, & nõ quò ad q̃d & quò ad q̃d non.i.respectu augmenti, & diminutionis sint æstimatæ.l.hoc legatum.ff.de leg.3.vnde de necessitate dicendũ est, quòd æstimatio sit facta ob aliam causam, de qua supra & non vt desinat res dotalis esse, et quò ad quid. Et iste sensus iudicio meo est verissimus, & ſm ꝓdicta tollitur oĩs cõtrarietas, & cessat omnis repugnantia. Et alia interpretatio, de qua supra, non est vera, inquantum dicebatur, quòd res inæstimata erat danda ꝓ residuo dotis, non ad effectum, vt remaneret dotalis, sed ut cederet in solutum ꝓ dicto residuo, absq; eo quòd æstimaretur, vtrũ esset tanti valoris, vel non. Q̃m immo fuit postmodum æstimata ad istum finem, & quia repertum fuit, quòd tanti valoris non erat, in quãtitate fuit suppletum, vt patet ex secundo instrumento. Et minus ẽt ꝓcedit alius sensus, videlicet, dum dicebatur, ꝙ cũ actum sit, quòd res inæstimatæ soluantur, & deinde sequuta sit æstimatio: & sic cõtrariũ eius, quod prius fuit actum, quòd videbatur tradita electio viro restituendi res ipsas, vel earum æstimationem, arg.l.plerũque.§.fi.de iure dot.quia illud ꝓcedit, quando alternatiuè fuit ꝑ virum promissa restõ rei, vel æstimationis. Et ideo in alternatiuis electio est debitoris, ut ibi dicitur. Sed in casu nostro ex parte viri fuit promissa restõ dotis simpliciter. Et dos ipsa ꝓ parte consistit in certa specie, & q̃ ꝓ dicta parte sola est in obligatione ex parte mulieris ꝓ qua dos fuit constituta, ꝑ not. ꝑ Bar.in d.l.si q̃s stipulatus fuit decem in melle. Et quamuis ꝓ parte contraria ẽt ponderentur verba Barto. nihilo minus nõ contradicit, sed imo concordat cũ prædictis, prout etiam fuit
7 declaratum in præcedentib. Non ob.etiam, quòd per † æstimationem factam de dicta possessione intelligatur recessum a ꝓtestatione ꝓcedenti de dando in dotẽ res immobiles inæstimatas per l.cũ in plures.§.locator horrei.ff.loca.& ꝑ not.ꝑ doct. in l.pacta nouissima.C. de pact. & Mod.in l.ita stipulatus. de verb.obl.& ꝑ c.solicitudinẽ. de appel. Quia non est verum, ꝙ dicta æstimatio sit contraria ꝓtestationi ꝓcedenti, q̃a illa fuit facta ad vnũ effectũ.s.ut fundus remaneret dotalis, & æstimatio ad alium effectũ, videlicet ut intelligeretur, quanti ualoris esset ille fundus, & an valor ascenderet ad residuum dotis, ut actum est superius, q̃a ergo actus sequens est compatibilis cũ ꝓtestatione ꝓcedenti, ẽt si factus sit ex interuallo, nõ tollit ꝓtestationem, ſm Bal.in l.item q̃a.de pact. in fi. per illum tex.& per l. Titia.§.idem respondit. de uerb.obl. Et cũ eo etiam transit ibi Aretinus, ubi uerò actus est incompatibilis cũ protestatione, tunc locum habet, quod allegatur in cõtrarium, secundùm Bal. & Are. concluditur ergo, quòd soluto matrimonio restituenda sit possessio in dotem data. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex testem repetere potest, vt declaret dictum suum.*
2 *Sententiæ verba a libello declarationem accipiunt, ad quem senten-*

[library stamp: BIBLIOT... UNIVERSI...]

sententia tacitè refertur.

3 *Sententia prolata per verba incertitudinis certa dicitur, si ex actis probatorijs certa reddi potest.*

4 *Sententia ratione impossibilitatis nulla est.*

5 *In obligationibus dandis, si res sit petita, & in ea facta condemnatio, quæ res sit perempta, executio fit in æstimatione.*

6 *Dicens de sententiæ nullitate potest, hoc non obstante, ex ea quãdoque commodum consequi. & nu. 10.*

7 *Iudex ex eo, quod a parte impugnatum est, se fundare potest, quamuis pars non posset.*

8 *Notoria iniustitia sententiæ eam reddit inualidam.*

9 *Mora, quæ inchoauit in defuncto, in hæredem continuatur.*

CONSILIVM CXXXV.

VISO processu satis intricato causæ vertentis ĩter
dñm Virgilium ex vna, & do. Hieronymũ & fra-
tres ex altera, videtur primò, ꝙ cõmissio execu-
tionis instrumenti cõtra dictos fratres ꝓ corbib.
nonaginta duab. ad rõnem librarum quatuor Bonon. ꝓ sin-
gula corbe importet, & ꝙ verba eiusdem sigñent in effectu,
ꝙ d. do. Virgilio assigẽtur quantitas dicti frumenti ꝓ æstima-
tione librarũ quatuor ꝓ qualibet corbe, & sic ꝙ teneatur illã
recipere, & pro dicto precio sibi cõputare, ut colligi vr̃ in ter-
minis ex no. p Bar. in l. si stipulatus fuero decẽ in melle. de so-
lut. in 2. col. dũ concludit, ꝙ si ꝓmittis dare decem in melle ad
rationem vnius floreni pro quolibet cado, seu mẽsura: hoc to
tum dicitur esse in obligatione: & sic præsupponit, ꝙ illa ver-
ba ad rõnẽ vnius floreni ꝓ quolibet cado importent preciũ,
& estimationẽ dictæ mensuræ: qm̃ Bar. dicit tunc esse taxatã
certam quantitatem mellis: & sic ꝓ decem veniunt soluendi
decem cadi: aliàs quantitas mellis non esset certa, & p ꝯñs ꝙ
quælibet mensura venit præstanda sub dicta æstimatione. idẽ
ergo important in casu nostro illa verba. s. ad rõnem librarum
quatuor pro singula corbe. Ex his ergo sequitur, ꝙ verba di-
ctæ sñiæ sũt clara, & ꝑ ꝑea, ꝙ malè fuit petita declaratio eiusdẽ
l. ille, aut ille. §. cũ in verbis. de lega. 2. nec ẽt videtur nulla: quo
niam petita fuit executio instrumenti pro corbib. nonaginta
duabus frumenti, & ꝓ eo pluri, quod valuit a tp̃e moræ. Vn-
de iudex volens cõmittere executionem ꝓ p̃dictis omnib. fru
mentum, in quo fuit cõmissa executio, æstimauit, intendẽs sa-
tisfacere petitioni actoris in totum, si æstimaretur p̃dicto mõ
frumentum: & ideo videt sñia & executio satis cõformis pe-
titioni: & quamuis quælibet corbis frumenti nõ esset eiusdẽ
valoris, sed longè minoris & vilioris precij, & sic iudex graua
uerit p̃dicta æstimatione p̃dictum do. Virgilium, & ꝑ hoc
non dicitur dicta sñia nulla: sed dicitur iniqua, & lata cõtra ius
litigatoris. l. 1. §. itẽ cũ contra sacras. qñ appel. sit. videtur, ꝙ di-
ci non possit de nullitate, nec ẽt de iniquitate, q̃a trãsiuit in rẽ
iudicatam, cũ non fuerit intra tp̃s debitũ appellatum. Quædã
alia adduci possent, q̃ parum vrgent, quæ omitto, & quib. rñ-
debitur inferius. Quibus tñ non obstantib. aliter concluden
dum puto, & est p̃mittendum primò, ꝙ illa verba, videlicet, ra
tione librarum quatuor pro singula corbe, possunt habere
duplicem sensum. Primus est, ꝙ in qualibet corbe fiat execu-
tio sub dicta æstimatione, & sic ꝙ per iudicem taxatum sit pre
cium, pro quo debeat p̃stari & recipi frumentum, prout dictũ
est supra, p no. p Bar. in l. si stipulatus fuero decem in melle.
Secundus sensus est, ꝙ quælibet corbis, in qua venit faciẽda
executio, sit p̃dictæ æstimationis, & tanti valoris, ꝙ eius pre-
cium ascendat ad dictas quatuor libras. Et differt iste vltimus
a primo, q̃a ẽm primum diceretur iudex appreciasse, & æsti-
masse frumentum, quod non ualet tantũdem, ac ẽm aliũ sen-
sum, non dicitur sic fecisse, sed voluisse, ꝙ soluatur frumentũ,
quod ẽm veritatem sit p̃dicti valoris, & sic ꝙ debeat esse tale,
quod ascendat eius valor ad dictam summam, ẽm æstimatio-
nem cõem, non quidem facta per eum, sed faciendã tp̃e actua
lis executionis & p̃stationis. Quod aũt p̃dictus duplex intel-
lectus possit cadere sup p dictis verbis, satis per se patet, & etiã
ꝓbatur ex no. p Bar. in l. 2. de duob. re. per illum tex. cum glo.
vbi dicit, ꝙ si sit articulatum, quòd Titius cognouit Bertã vio
lenter, & testes dicant, contenta in articulo esse vera, ꝙ p hoc
intentio testatoris non est probata, quia illud verbum, violen-
ter, à teste ꝓlatum potest intelligi duob. modis, actiuè & pas-
siuè, aut ꝙ Titius intulerit violẽtiam mulieri, vel ꝙ mulier in-
tulerit violentiam ipsi Titio: ideo facienda est interpretatio
contra ꝓducentem. c. in præsentia. de prob. & cũ Bar. trãsit ibi
Ang. dicens remedium esse, ꝙ iudex ex officio suo repetat te-
stem, ut declaret eius dictũ, & qũo intellexerit verbũ, violen-
1 ter, qđ † facere põt ẽm gl. in auth. de testi. §. quia verò. & Bar.
in l. repeti. in prin. de duo. re. & cũ Bar. ẽt transit Alex. in l. 1. in
prin. de acq. pos. in 5. no. pariter ergo in casu nostro verbum,
ad rationẽ librarũ, põt exponi passiuè. i. ꝓ precio, & æstima-
tione, ẽm primum sensum de quo supra & actiuè, hoc est, ꝙ
precium & æstimatio sit librarum quatuor pro qualibet cor-
be, ẽm alium sensum. Cum igitur dicta verba exponi possint
dupliciter, potuit peti declaratio dictæ sñiæ, & debuit declara-
ri. l. ab executore. in prin. cum ibi plenè no. de appel. sicut põt
testis ex officio interrogari ad declarationẽ sui dicti, qñ vtitur
simili verbo, ẽm Ang. in d. l. 2. Et quãuis denegata sit declara-
tio, & illa amplius peti non possit, postquã deserta est appella
tio interposita a dicta denegatione: tñ adhuc verba prædicta
cõmissionis executionis in dubio dẽt intelligi secundo modo,
& sic ꝙ iudex dicatur cõmisisse executionem ꝓ corbibus no-
naginta duab. frumenti, ad rõnẽ librarũ ꝓ singula corbe. i. ꝙ
pro qualibet corbe precium, & valor sit librarum quatuor, qđ
probatur, q̃a inquantum iudex committit executionẽ instru-
menti, dicitur ad illud se referri, in quo de æstimatione & pre-
cio illius nulla fit mentio, sed solum illa in libello, seu petitio-
ne solũ deducitur, quia petitur executio ẽt pro eo pluri, quod
ualuit frumentum a tp̃e moræ, & quãtũ plus ualuerit est ꝓba-
tum, hoc est, ꝙ fuit ualoris librarũ quatuor pro qualibet cor-
be, q̃a ergo fuit deductũ & probatũ, ꝙ ualuit plus, & ad illud
2 plus agitur, verba sñiæ † recipiunt declarationem ex libello, ad
quod sñia refertur tacitè, ẽm Bar. & doc. ĩ l. 1. C. de erro. calc.
& facit quod no. Bar. in l. p̃ses. de pœ. ubi per illum tex. vult,
ꝙ si in sñia dictũ sit, uim fecisti, q̃ verba sunt ambigua: q̃a pos-
sunt intelligi de vi publica, uel de vi priuata, ꝙ debet subaudi-
ri, uim fecisti. s. tibi obiectã, & sic tacitè referuntur ad libellũ,
3 & per illũ declarantur. Et similiter † sñia incerta declaratur ex
actis ꝓbatorijs, hoc est ex confessionibus & testibus, & ideo
si dicatur redde quod debes, quantitate, non expressa, si ex ꝓ-
bationib. constat, quantũ dẽt, sñia dicitur certa, & ualet, quia
declaratur ex illis, ẽm Bar. in l. pe. C. de sent. quæ sine cer. quã-
ti. & in l. ait p̃tor. §. 1. de re iud. unde & in casu nostro dicẽdũ
est, ꝙ iudex in sñia, in qua de æstimatione cuiuslibet corbis
frumenti est facta mentio, habuerit respectum ad æstimatio-
nem deductam, & petitam, & etiam probatã, q̃ concordant cũ
æstimatione iudicis in quãtitate, & ꝯñr ꝙ uoluerit in effectu
committere executionẽ ꝓ frumento, & ꝓ eo quod plus ua-
luit a tp̃e moræ. Sicut ẽt facere debuit. l. uinum. cum materia,
si certum petatur, & ideo uerba sñiæ debent intelligi secundũ
ultimum sensum, de quo supra: tanto magis, quia aliàs dicta
sñia esset nulla, ut dicetur infra, & ideo ẽt si dictus sensus esset
improprius, esset capiendus, q̃a ut sñia potius ualeat, quã pe-
reat, uerba eius impropriantur, ẽm glo. no. in l. & puto. famil.
erciscun. & si dicatur, ꝙ ẽm prædictum intellectum executio
diceretur cõmissa in reb. q̃ non reperiuntur in rerum natura,
qm̃ tempore sñiæ non inueniebatur frumentũ, quod pro qua
4 libet corbe ualeret libras quatuor & † rõne impossibilitatis
sñia esset nulla, ẽm Bal. in l. 1. C. de senten. & Imo. in l. centesi-
mis. §. fi. de uerborũ oblig. & Alexã. in l. impossibilis. eod. titu.
Ad istud respondetur ꝙ tp̃e, quo plus ualuit frumẽtum post
moram, tunc in obligatione erat frumentum dicti ualoris, &
hoc non habet dubium. Quamuis ergo dictus ualor postmo-
dum decreuerit, & desierit posse p̃stari corbis frumẽti eiusdẽ
precij, nihilo minus peti potuit frumentũ, qđ sit tanti precij,
& reus condemnari ad illud, quod tãtũdem ualeat; & licet nõ
inueniatur tale frumentũ, poterit fieri executio in frumento
pro parte, & pro residuo precij in quantitate. Quemadmodũ
5 in obligationibus dandi, re perempta post moram peti † põt
ipsa res, & fieri condemnatio ad dictam rem peremptam, quo
casu executio fit in precio & in æstimatione. l. si seruum. §. fin.
& ibi p Bar. & alios, de uerb. obl. Et quamuis ille tex. loqua-
tur, qñ in obligatione est certa species: tñ idem est, qñ fru-
mentum, uel uinum est in obligatione, ẽm Bart. in d. l. uinum.
in fi. Vnde in casu nostro, in quo est cõmissa executio per iu-

dicem,

dicem, dēt fieri actualis executio in frumento ꝓ rata, & pro residuo in æstimatione. Et præsertim, qa ēt ex parte reorum instatur, quòd fiat actualis executio dictæ commissionis. Et si iterum dicatur, quòd actor non potest petere dictam executionem, quia sñiam impugnauit, & de nullitate eius dixit: unde non debet commodū consequi ex eo, quod impugnauit. l. Papinian. §. meminisse. de inoff. test. & reg. ex eod. de reg. iur. lib. 6. & quia si sñia est nulla, ut actor ꝓponit & allegat, execu
6 tionem non meretur. l. 4. §. cōdemnatū. de re. iud. Ad istud † ēt rñdetur, quòd actor pōt ab impugnatione desistere, & executionem dicto modo fieri petere, ẜm Bar. in l. post legatum, in prin. de his q̄bus, ut indignis, per dictū. §. meminisse. & per l. alia. C. eod. & ibi ēt ꝑ Bal. & Ant. de But. in c. cum olim. de cen si. Itē pendente impugnatione, & q̄ pendet in casu nostro, potest quis ex ea se fundare, ẜm Compost. & oēs scribentes in c. capitulum. de rescriptis, ꝑ rōne, de qua ibi ꝑ eos. Et ꝑdicta ꝓcedunt ꝑcipuè, qa talis impugnatio actoris non fuit acceptata ꝑ reum: immo fuit contradictum, ꝑ not. ꝑ glo. in c. cū uenissent. de eo q̄ mitti, in possessio. q̄ ꝓbat, quòd actus gestus in iudicio non nocet, si non fuit acceptatus, sed impugna
7 tus per aduersarium. ¶Præterea, & tertiò, † iudex ex eo, quod est impugnatum potest se fundare, quamuis pars non posset ẜm Inno. in d. c. cū olim. & Bar. in d. l. post legatum, & Abb. in d. c. capitulū. cum concordant. de quib. ibi ꝑ Fel. in fallen. ad dictam regulam, ex eo. et de qua ibi latè per eū, & quia ista sine dubio fuit iudicis intentio, dēt iuuari, & qa est iuri consona huiusmodi interpretatio, iudex dēt, qui dēt ueritatē adiuuare & sequi illam amplecti. Sed ēt dato, ꝙ non posset, vel non deberet fieri executio dicto modo, et quòd intelligeretur ꝓnunciatum, ꝙ quælibet corbis frumenti tp̄e executionis præstandi deberet æstimari libras quatuor, et quòd ad dictā æstimationē dēt actor frumentum recipere, quamuis esset uilioris precij: tunc esset dicendum, ꝙ talis sñia dicto modo interpretata esset nulla qm̄, vt dictum est, ex instr̄o apparet, ꝙ frumentum simpliciter deberetur, & ꝙ in illo de æstimatione, vel precio non fit mentio. Et sic ꝙ est debitum ad mensuram, nō habita consideratione ad valorem. Item ex ꝓbationibus manifestè liquet, ꝙ post moram auctum est preciū frumēti vsq; ad libras quatuor, & ꝙ istud augmētum cedit ad damnū debitoris, & nō creditoris, & ꝑ cōsequēs, ꝙ condemnari dēt quanti plurimi fuit à tp̄e moræ, d. l. vinū. si cer. pet. si ergo esset commissa executio ad frumentum, ita ꝙ recipiatur à creditore ꝓ precio librarum quatuor ꝓ qualibet corbe, manifestè cōstat, & notoriè de iniquitate sñiæ, & de iniustitia, qa longè minus valet, vel nō est ꝓbatum, ꝙ sit tanti valoris, & ꝑ ꝯñs actori aufertur facultas cōsequendi illud plus, qđ valuit frumentū à tēpore moræ mediante huiusmodi sñia, quod fieri non debuit, sed vltra frumentum debuit actor consequi quanti plurimi ualuit à tp̄e moræ, vnde ꝑꝑ euidentiam iniustitiā, & iniquitatē
8 est ipso iure nulla, quia † notoria iniustitia sñiæ eam reddit inualidā, vt latè ꝓbat D. Abb. in c. interposita. de re iud. & Imo. in c. in præsentia. de renuncia. & in clem. si appellationem. in fi. de appel. & in c. cum dilecta. in vlt. col. de rescri. & in c. qm̄ cōtra. de proba. & ibi ēt per Abb. & Card. in clem. 1. §. fin. de fo. compe. allegat Inno. in c. cū Bertoldus. de re iud. cum alijs cōcor. de q̄b. per Fel. in d. c. inter cæteras. in pen. & vlt. col. vbi ēt rñdet ad ea, q̄ allegantur in contrarium. ꝑterea frumentum soluendum non potuit ꝑ iudicem æstimari habito respectu ad tp̄s præsens: qa hoc non fuit petitum ab aliqua partium. Et ideo licet iudex ex officio posset rem æstimare, ēt si valor eius non sit ꝓbatus: iux. not. in l. si quod ex Pamphila. de leg. 2. tñ non debet officium suum impartiri, nisi sit petitum. l. 4. §. hoc autem iudicium. & ibi plenè no. de dam. infect. & non tm̄ vitiatur sñia respectu æstimationis, sed ēt in totū, qa sñia est indiuidua. l. in hoc iudicio, fami. erciscun. idcirco vtile vitiatur per inutile, ẜm Cy. Ray. & alios, & maximè Alex. in l. 1. C. de errore calculi, in fi. & vbi etiam annullaretur respectu æstimationis, deberet fieri executio in quātitate frumenti expressa, & in nouo iudicio posset peti illud, quod plus valuit à tp̄e moræ, & quamuis Bar. in d. l. vinū. in fi. dicat, ꝙ duæ sñiæ non feruntur, nisi in arbitrariis, & non isto casu: nō negat, quin possint ferri: sed solū intendit, ꝙ nō sit necesse, ꝓut volebant quidā, quos reprehendi. Sed istud nō est necesse aliter ꝓsequi, postquam in totū esset nulla, & propterea potuit peti, vt factum est, quod declaretur nulla, & ꝙ reformetur in melius, ẜm Barto. in l. si vt ꝓponis. la 1. C. quo & qñ iudi. & ꝑ Bar. & alios, in l. si expressim. in prin. de appel. & ꝑ ista rñdetur clarè ad q̄dā, q̄ dicuntur allegari in contrarium. Non ob. igitur, ꝙ sñia pro parte fuerit approbata: quia de aliqua approbatione expressa, vel tacita non apparet: immo cōtrarium constat, & qa de nullitate patet ex causis ꝑdictis, cessat aliud, dum dr̄, de aliqua nullitate non constare. nec refert, ꝙ nō sit nulla, ex eo, ꝙ nō sit conformis libello, ex quo, & ex aliis causis ꝓbatur euidēs nullitas. Nec ob. ꝙ hæres non fuit in mora: qa habet iustam causam ignorandi. l. si quis inficiatus. depositi. & ꝑ Bar. in l. qđ
9 te. si cer. pe. quia † debitor principalis ante mortem cœpit esse in mora, q̄ continuatur in hæredem, ēt ignorantem, ex quo nūquam fuit purgata, & sic non agitur ex mora hæredis, & q̄ inchoauerit ab hærede, sed ex mora defuncti, q̄ à defuncto cępit, & quæ durat post mortē, ꝑ ea quæ habentur in l. cum filius. §. in hac. & in l. ad diem. de ver. obl. & minus ēt verum est aliud, qđ ꝓponitur, & allegatur, videlicet, ꝙ reformatio sñiæ pōt peti solū per illum, q̄ dicit validam, & non per illum, qui dicit de nullitate: qa cum illam impugnet, nō debet ex ea iu-
10 uari, qa † immo solū ille, qui dicit sñiam nullam, pōt eius reformationem petere: & non ille, q̄ dicit eam validam, secundum Bar. in d. l. si vt ꝓponis. & in d. l. si expressim. dicens, dictio nullitatis deuoluit negocium principale ad superiorem, sicut appellatio, & sic ille, qui dicit de nullitate, & qui appellat, petit reformationem. Et non ob. ꝙ impugnet sñiam: qa ēt ille, qui appellat, idē facit, & tñ petit sñiam in melius reformari. l. 1. de appel. & ideo vtroque casu auditur: qa licet sñiam impugnauerit, non tñ petendo ꝙ reformetur, vult iuuari ex sñia impugnata: sed ex alia sñia ferenda de nouo, ꝙ enim ille, qui dicit sñiam valere, cum illam approbet, petere nō potest, ꝙ reformetur, vel emendetur, vel corrigatur. Sed tanq̄ cōtrarius esset, si non appellauit, & in rem iudicatam transiuit, uel ēt post tp̄s appellationis decursum in effectu, adhuc liceret appellare, si admitteretur petitio reformationis, quod est somnium, nec faciunt ad propositum no. in l. si finita. in princ. de dam. infec. qa in casu, de quo ibi, non petitur reformatio hęc, correctio, vel emendatio. d. l. 1. de appel. sed petitur confirmatio actus validi, & istud peti pōt: ēt per illum, qui dicit actum validum. Nec ob. dum dicitur, quòd prius petiit actor declarari, & interpretari. & ideo, ut copula in medio posita esse dicatur inter diuersa, iux. not. in rub. de iur. & fa. ign. debet capi verbum interpretationem, pro correctione, vel emendatione: & ꝓut exponitur aliàs. l. 1. §. qui operas. & ibi per Barto. ad Ter. & per Barto. in l. omnes populi. de iusti. & iud. qa isto casu dicta verba idem significant, & est inculcatio verborum, sicut & aliàs. l. pediculis. & l. Labeo. de au. et arg. leg. quod ꝓbatur, quia petitur declarari, & interpretari expressa causa, quia sententia est dubia, et obscura etc. quia declarat et restringit verba petitionis. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. et no. Barto. in l. pater. §. fundum. de leg. 3. facit. l. regula. post prin. et ibi no. Barto. de iur. & fact. ign. vbi idem dicitur econuerso. Item petitur, sentētiam declarari, & interpretari, adeo ꝙ hm̄oi sententia remaneat clara, & clarè eam possit exequi. ex quib. ēt verbis seq. declaratur intentio actoris, quòd instat ad declarationem tantum. l. qui filiabus in prin. & l. si seruus plurium. §. fin. de leg. 1. Cum. n. tam in præcedentib. quā in seq. allegat, ꝙ sententia est dubia & obscura, & non dicat, eam esse nullā, aut iniquam, dici non potest, quòd voluerit eam corrigi, quia de correctione tantū agit, quando de nullitate, vel iniquitate agitur, & non quando dicitur, quòd est dubia sñia, vel obscura, & ob hanc causam petitur declarari & interpretari, cū hoc vltimū verbum idem importat cum primo, ꝓut importare potest, ut no. in d. §. qui operas. & per Bar. in d. l. omnes populi. & hoc non habet dubium. Concluditur ergo, ꝙ dicta sñia est exequenda, ita & taliter, quòd D. Virgilius in effectu tā in frumento, quàm in pecunia consequatur libras quatuor ꝓ qualibet corbe frumenti, uel saltem est reformanda tanquam nulla, adeo quòd mediante noua sententia consequatur corbes nonaginta duas frumenti, uel circa, & quantiplurimi fuit à tēpore moræ: puto tamen verius & æquius, ꝙ fiat executio modo prædicto. Laus Deo.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Soluto matrimonio morte vxoris, ſi dos marito nondum ſoluta fuit pater tantùm, non autem filij matri ſuccedentes, ad eam agere poſſunt.*
2 *Agens ex vna cauſa, & probans aliam obtinere non poteſt.*
3 *Fructus percepti à marito poſt ſolutum matrimonium computari debent in ſortem.*
4 *Inſtrumentum probat contra producentem illud, ſimpliciter & abſque vlla proteſtatione.*
5 *Punctus ſtat loco copulæ.*
6 *Soluta oratio ſtare poteſt copulatiuè & alternatiuè.*
7 *Proponens duas cauſas in libello, vnam tantùm probare pōt, nec ad vtramque probandam ſe aſtrinxiſſe dicitur.*
8 *Pater agens vnà cum filijs, videtur illis conſenſum præſtare.*
9 *Pacto appoſito, quòd vxore ſine filijs decedente, dos ad dotantē reuertatur, actum videtur, vt ea cum filijs decedēte, dos apud ipſos remaneat, tanquam matris hæredes.*
10 *Pater conſentiens filijs, vt agant, videtur eis cedere actionem, quæ cedi debuerat.*
11 *Donatio in dubio ratione affectionis & coniunctionis præſumitur.*
12 *Mors quando eſt fundamentum partis aduerſæ probari debet.*
13 *Fructus in actionibus bonæ fidei à tempore moræ debentur.*
14 *Solutio à debitore ſimpliciter facta in dubio computatur cū eo, quod debetur ex cauſa vſuraria.*
15 *Solutio in duriorem cauſam cedit.*

CONSILIVM CXXXXV.

VISO proceſſu agitato inter do. Orlādum, ac filios eius ex vna agentes, & d. Faberium & fratres de Formeminis reos conuentos ex altera ſe defendentes: prima facie dicendum videbatur, ꝙ dicti conuenti veniāt abſoluendi à petitis ex pluribus rōnibus & cauſis: & primò: quia ſaldum, cuius virtute agitur, fuit cum dicto do. Orlando agente dūtaxat noīe ſuo & non filiorum factum. Et ꝑ pa ipſi ſoli quæſita fuit actio & nō filiis, ꝓ quib. non eſt ſtipulatus. Cum igitur per ipſum d. Orlandum & filios agatur, vr̄ pater agere ꝓ dimidia, & filij ꝓ alia dimidia. l. reos. §. cum in tabulis. de duob. reis. l. 1. C. ſi plu. vna ſnīa. iuncta. l. interdum. in prin. de hæredib. inſtituen. Et ideo d. D. Faberius & fratres rei conuenti debent abſolui a dicta dimidia per filios dicti Orlandi petita: quia nemo experitur ſine actione. l. ſi pupilli. §. videamus. de neg. ge. quinimmo vbi ēt ex inſtrumēto dotali ageretur, ſola actio patri compete-
1 ret, quamuis dicti filii eſſent hæredes matris, quia † vbi adhuc dote non ſoluta marito ſoluitur matrimonium morte vxoris, actio ad exigendum dotem ꝓmiſſam hæredibus illius non cōpetit, ſed marito ſolū, qui tenetur, quod exegit dictis hæredib. poſtea præſtare, aut eis actionem cedere, vt eſt caſus in l. ſi ſocer. §. Lucius. ſol. mat. ſed ēt vbi filiis actio competeret, adhuc agere non poſſent, quia in bonis aduentitiis, in qbus vſufructus quæritur patri, actiones cōpetentes filio ſolus pater mouet, & exercet. l. 1. C. de bon. mater. l. fi. §. vbi aūt. el 1. C. de bo. q̄ libe. Secundò d. Orlandus & eius filii agentes obtinere non poſſunt: quia ſaldum factū cum d. Bonino, vno ex dictis fratribus conuentis ab aliis fratribus ſuis impugnatur & erroneū allegatur, & ideo d. D. Bonino, qui ceſsit liti, nocere tm̄ debet dictum ſaldum, cuius occaſione agitur, & non nocet aliis ſuis fratribus non habentibus ratum eius factum. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact. l. ſi actionem. C. eo. nec videtur dici poſſe, ꝙ ad dotem: & ſic ad quantitatem petitam teneantur ex ꝓmiſsione paterna: vt conſtat inſtrumēto publico producto in actis:
2 quia non agitur ex illa ꝓmiſsione, ſed ex dicto ſaldo, & † ꝓpterea quamuis ꝓbetur ex alia cauſa, & alio contractu dotē eſſe debitam, tn̄ actor non poteſt obtinere. l. habebat. in prin. de inſtitu. & per Bar. in l. 1. in prin. de edendo, & doc. in c. examinata. de iud. & Paū. de Caſt. & Alex. in l. is apud quem. in fi. de acq. hæred. Tertiò facit: nam d. Orlandus ex bonis ſuis cōſignatis per ducatos trecentos poſt dictam ſummā perceptā, de qua perceptione conſtat ex inſtrumento publico rogato de anno 1485. die 12. menſis Nouembris adhuc percepit fructus ex dictis bonis, vſq; ad annum 1495. ergo dictos fructus teneturin ſortem cōpenſare. l. 1. & 2. C. de pig. actio. conſignatio. n. ex conuentione, & pacto ſoluta dicta quantitate fuit reſoluta, & hypotheca. l. ſi rē alienam. §. oīs. de pig. actio. & ꝑ pea iſto caſu maritus non lucratur fructus, ſed locū hēt. c. ſalubriter. & quod ibi habetur, de vſuris, qa immo ēt ſi adhuc duret
3 conſignatio, & pignus, tn̄ † fructus percepti per d. Orlandum poſt mortem vxoris deberent in ſortem cōputari: quia tunc deſijt teneri ad onera matrimonii, qđ morte vxoris fuit ſolutum. & ita tenet Io. de Ana. in d. c. ſalubriter. col. pen. de vſur. vbi dicit ſuper hoc vidiſſe qōnem de facto. & faciunt, quæ plenè no. ꝑ oēs in l. diuortio. in prin. ſol. matr. & per Bar. & alios in l. in inſulam. §. vſuras. eo. tit. & idem dicēdum eſt de aliis bonis pignoratis. Sed tn̄ p̄miſſis non obſtan. contrariā ſententiām veriorem arbitror, & moueor: quia intentio actoris eſt fundata ex inſtrumēto dotali ꝓducto ꝑ partem aduerſam, in quo apparet de ꝓmiſſione dotis facta d. Orlando ꝑ patrē reorum, cuius ēt ſunt hæredes, quia ipſi partem dictæ dotis ſoluerunt poſt mortem patris, ſicut ex confeſsione eorum cōſtat, & ex publico inſtrumento: & ſic fecerūt actum, qui citra ius & nomē hæredis fieri non poteſt. l. pro hærede. §. Papinianus.
4 de acq. hær. & plenè per Bar. in l. gerit. eo. tit. & quod † inſtrumentum dotale fidem facit, & ꝓbat ēt contra partem aduerſam illud ꝓducentem, ex quo illud ꝓduxit ſimpliciter, & abſq; vlla proteſtatione: ſicut apparet ex actuali ꝓductione, de qua in proceſſu, & ideo pōt ex illo cōdemnari, ſm̄ Inn. & oēs in c. cum venerabilis. de excep. & Barto. in l. poſt legatum. colu. 2. de his qb. vt indig. & Bal. in l. ſcripturæ. in prin. de fi. inſtru. & l. cum precum. ad fi. C. de lib. cau. & Inn. in c. cū olim. de cenſi. Lapum alleg. 119. Quæro pone &c. poſt principium, & Roma. in conſi. 329. ad fi. & conſi. 350. col. 9. Non ob. quod agitur ex ſaldo, & ex ꝓmiſsione, de qua in eo, & ſic ꝙ non ſufficiat ꝓbare aliam cauſam tm̄. d. l. habebat. de inſt. quia illud ꝓcederet, qn̄ ex ſaldo tm̄ ageretur, ſed in caſu noſtro agitur ex duplici cauſa, videlicet ex cauſa dotis & ex ſaldo, dum in libello ſic dicitur, in qb. tenetur ex reſiduo dotis quondam vxoris p̄fati d. Orlandi, ex calculo facto cōcorditer &c. Nā oratio p̄dicta appellatur ſoluta, qa illud uerbum ex calculo, nō ſtat qualificatiuè, ſed principaliter & diſpoſitiuè. Nam prius dixit, ex reſiduo dotis tenetur, q̄ dictio, ex, ſignificat cauſam immediatā. l. 1. §. ex incendio. de incen. rui. naufr. & ꝑ Bar. in l. non dubiū. C. de legi. cum cōcor. & rurſus, ac iterum dicitur ex calculo facto cōcorditer. & ſic alia cauſa obligationis allegatur, & ideo dicta oratio ſoluta habet uim copulatiuæ, & debet fieri pun-
5 ctus ante illud verbum, ex calculo, qui † punctus eſt loco copulæ. l. triplici. de verb. ſig. & no. gl. in l. precia rerum. ad le. Fal. & in l. cum duob. §. ſi in cocunda. ff. pro ſoc. & in l. cum in teſtamento. §. 1. de hæred. inſtit. & in l. pen. de vari. & extraordi. cogni. & in l. ſigna. C. de ſpecta. lib. 11. et ſic perinde ac ſi dictū fuiſſet, in quib. tenetur ex reſiduo dotis uxoris quò ad d. Do. Orlandi, & ex calculo facto concorditer &c. quo caſu clarum eſſet, ꝙ duæ cauſæ. ſ. dotis, & calculi intelligerentur deductæ
6 copulatiuè. Dicta † ēt oratio ſoluta non pōt ſolū ſtare copulatiuè, ſed etiam diſiunctiuè, & alternatiuè. l. ſæpè. de uerbo. ſign. & ibi no. per Bar. & ꝑ eum in l. ſtipulationes nō diuiduntur. in 7. q. de verb. obl. ſm̄ quam interpretationē ēt habemus intentum: quia perinde eſſet, ac ſi dictū fuiſſet, ex reſiduo dotis, aut ex calculo etc. & illa interpretatio ēt dēt magis capi, q̄ facit in fauorem libellantis. l. ſi quis intentione ambigua. de iudic. et ꝑ Bar. in d. l. ſæpe. Si. n. actor voluiſſet ſe ſolū in calculo fundare et ex eo tm̄ agere, dixiſſet, in quib. tenetur ꝓ reſiduo dotis ex calculo &c. Sed dicendo, ex reſiduo dotis, & nō ꝓ reſiduo, non pōt dici, ſalua rōne recti ſermonis, & ſm̄ congruā gramaticam, ꝙ dictum reſiduum, dicat actor deberi ex calculo, quia dictio, ex, adiecta verbo illo, reſiduo dotis, ſignificat idem quòd dictio, ex, coniuncta verbo, calculo, & ideo eſt capienda interpretatio, ꝑ quam euitetur mala grāmatica. l. Plautius. de au. & arg. leg. et q̄ tendat in fauorē agentis, d. l. ſi qs in-
7 tentione ambigua. Cum † ergo duæ cauſæ deducantur in libello copulatiuè, aut alternatiuè, ſufficit unam ꝓbare, nec videtur actor aſtrinxiſſe ad ꝓbandam utrāq; cauſam allegatā, ſm̄ Bar. et doc. in l. diuus. de re iud. et in c. licet cām. de ꝓb. cū concor. de quib. ꝑ Moder. in d. locis. Quod aūt dicti rei conuenti teneantur ex cauſa, et ex reſiduo dotis, patet ex dicto inſtrumento

ſtrumento

strumento dotali ꝓducto ꝑ partem aduersam, si non ꝓbetur solutio, & si dicatur, ꝙ in illo instrumento ꝓmissio dotis fuit facta d. Orlando & non filiis, & ꝯñr quòd filii agũt sine actione: rñdetur, ꝙ immo dos non fuit solũ ꝓmissa d. Do. Orlando: nam in prin. instrumenti dicitur, ꝙ d. Adam maritauit nobilem ac honestissimam D. Cynthiam suam sororem spectabili d. Orlando ac nomine dotis dare ꝓmisit ducatos auri quadringentos: & ꝓmisit dare de puncto in prolis &c. & sic ꝓmissio ista est impersonalis, quia nõ dicitur, cui d. Adam ꝓmittat, sed dicta impersonalitas inferius declaratur in ea parte instrumenti, ubi dicitur, & cum pacto, ꝙ quandocunque dñs Adam, aut sui hæredes dabunt trecentos ducatos d. D. Orlando, & d. Cynthiæ, aut eorum heredib. ꝙ debeat restituere &c. Et sic ex hoc patet, ꝙ ex hac parte declarantur verba impersonalia instrumenti, prolata in principio, uidelicet ꝙ promissio dotis sit facta d. Orlando, & d. Cynthiæ. ex quo postea declaratur, ꝙ solutio fieri debeat d. Orlando & d. Do. Cynthiæ, q̃a per sequentia declarantur p̃cedentia, & ecõtra. l. si seruus plurium. §. fi. et l. filiab. in prin. de leg. 1. & l. vtrum. de petitio. hære. Cum igitur ꝓmissio sit facta p̃dictis, et cuilibet ꝓ dimidia actio ꝓ dimidia competit filiis d. Cynthiæ, tanquam hæredibus matris, pro qua dimidia tñ agunt, et pro alia dimidia pater eorum, ex quo petitur condemnari ad dandum d. Orlãdo, et filiis eius: quia cum de eis in libello sit facta mentio collectiuè, vt detur dimidia tantum eorum nomine petita, et alia dimidia nomine patris, et est casus in l. interdum. in prin. de hæred. insti. et in l. si quis Titio. de vsufruc. accrescen. ubi. n. ꝓmissio solũ d. Orlando facta fuisset, sibi soli competiisset, et non vxori, nec filiis eius. l. si pro te. C. de dona. ꝑ An. sed ex quo intelligitur facta vtrique, potest vterque agere, sicut ex legato dotis agit vir, et vxor. l. Titio centum. §. Titio genero. de condi. & demon. & ibi no. quod. n. illo casu operatur fauor legati. hic operatur expressa conuentio. Nec p̃dictis obstat, ꝙ licet actio esset filiorum ꝓ dimidia, tamen exercitium erat tñ patris, ut vř casus in l. fi. §. vbi aũt. il primo. C. de bon. quæ lib. q̃a quamuis solus pater potuisset agere tanquã administrator filiorum, potuerunt ẽt filij agere cũ consensu patris, ſm Sal. & Raph. in l. 1. C. de bo. mater. & videtur pater hoc casu consen-

8 tire, ex quo agit † vnà & simul cum filijs, ſm Bar. in l. cum pater. §. libertis. de le. 2. per illum tex. Bal. in l. si liqueat. C. de inof. donat. Alex. in l. si constante. §. si vxor. sol. mat. Abb. in c. cũ in cũctis. de elec. quinimmo vbi actio fuisset ẽt solius patris, ad-

9 huc tamen iudicium ꝓcederet ẽt quò ad filios. † nam in dicto instrumento actum est, ꝙ vbi dom. Cynthia decederet sine filiis, ꝙ dos reuertatur ad dotantem, ergo a cõtrario, si decedat cũ filiis, ĩtelligitur actum, ꝙ dos remaneat apud dictos filios, tanquam hæredes matris. l. inter socerum. §. cũ inter. de pact. dota. ſm intellectum Bar. & Iaco. de Are. l. si cũ dotẽ. in princ. quem ibi ꝓbat Alex. sol. matr. & in l. post dotem. eod. tit. Bald. in l. 2. C. de hære. vel actio. ven. & in l. auus. de pact. dotal. & in l. si extraneus. de cond. ob cau. & in l. quod scitis. C. de bon. q̃ lib. Pau. de Cast. in prin. d. l. si cum dotẽ. & ideo pater tenebatur cedere actionem dictis filiis hæredibus matris. d. l. si socer. §. Lucius. solu. matri. ¶Cum igitur permittat filios nomine ꝓ-

10 prio secum agere ad dictam dotem, & sic consentiat, † ut agat nomine ꝓprio, vt dixi, ex hoc solo inducitur cesio, & actionis vtilis trãslatio, ex quo p̃cedebat causa, ex qua tenebatur pater cedere, vt dictum est. Sicut in rebus corporalibus, si præcedat causa habilis ad translationẽ dñij, & apprehẽdat quis rẽ sibi debitam patiente debitore, præsumitur apprehendisse ex dicta causa, & ex ea transfertur dñium, & possessio. l. quædã mulier. de rei vend. l. 2. C. de acq. poss. Sic etiam dicẽdum est in actione mota ꝑ filios patre patiente & consentiente, quam tenebatur cedere: quia qđ operatur apprehensio dictæ rei corporalis dicta causa p̃cedẽte, idem operatur apprehẽsio ipsius actionis p̃dictis concurrentib. vt no. in l. fi. qñ fiscus, vel priua. & in l. pe. ff. de donat. & Bar. in l. 1. C. de actio. & obl. hinc etiã videmus, ꝙ per traditionẽ instrumenti inducitur cesio, secundum Bal. in l. fi. C. quando fiscus, vel priua. per l. 1. C. de dona. & facit, qđ no. Bar. in d. l. cum pater. §. libertis. de leg. 2. & Bal. in d. l. si liqueat. Satis ergo ꝓbatum est, esse fundatam intẽtionem agentium, & sic tam patris, quam filiorum contra dictos reos conuentos. Superest nunc ad allegata in contrarium congruum accommodare responsum, & ad primum dum dicebatur, ꝙ filiis nõ competebat actio virtute saldi facti cum patre agente nomine suo, & non filiorum, ex p̃dictis responsio patet: quia actionem habent ex instrumento dotali, virtute ꝓmissionis factæ æqualiter patri, & matri, cuius sunt hæredes. Itẽ & illam habent virtute tacitæ cessionis, casu quo eis nõ cõpeteret ex stipulatione materna. Et similiter ex præcedentib. ad secundum colligitur responsio: quia quamuis alii, qui saldo non interfuerunt, & qui ratum non habuerunt, non obligentur ex eo, tenentur tamen tanquam hæredes patris ex ꝓmissione dotis facta ab eo: de qua constat ex dicto instrumẽto, quod fidẽ facit contra eos, ex quo illud simpliciter produxerunt, ſm Inn. & alios, in d. c. cum venerabilis. de except. Nec est verũ, ꝙ ex saldo tñ non agatur, sed ex causa dotis, & ex dicto saldo, & sic ex duplici causa copulatiuè, vel alternatiuè, sicut significat oratio soluta: de qua in libello, ut superius latè demonstraui. Non ob. insuper exceptio solutionis & satisfactionis, quia tam ex instrumentis, q̃ ex cõfessionibus reperio dñm Orlandum recepisse duc. 376. item ducatos 400. & duc. 25. ꝑ amissionem vnius adamantis. & sic in summa ducatos 81. ita ꝙ adhuc restãt rei debitores in dictis ducatis 100. vno excepto, qui deficiunt ad summam duc. 900. ꝓmissam nomine dotis. Nec ob. ꝙ eius vxor habuit quasdã vestes, quas do.

11 Orlandus est confessus valere quinquaginta: quia † cum eas habuit do. Cynthia a matre, vt ẽt testes dicunt, & non cõstet ex qua causa eas receperit, p̃sumitur, ꝙ eas donauerit, quia licet mulierũm genus dicatur auarissimum. l. sed si ego. ad Velleianũ tñ ꝑ affectionẽ paternam mater in dubio tradidisse p̃sumitur ex cã donationis, ſm gl. ibi. Item & rõne simplicis cõuentionis, ſm d. gl. q̃ allegat. l. fi. C. de nat. lib. & l. 1. §. 1. de tute. & ratio. distrah. & idẽ tenet Bar. in l. cum quid. si cer. pet. in illa q. qñ quis dixit, tolle istam pecuniam. vbi concludit rõne coniunctionis donationem in dubio p̃sumi: simplicem & nudam traditionem in dubio p̃sumi factã tunc ex dicta causa, ꝑ l. si seruus. de dona. inter vir. & vxo. cum quo ibi transeũt alii: & Ant. de Bu. in c. si cautio. de fide instru. cum concord. de q̃bus ꝑ Mod. in d. l. cũ quid. & facit, quod no. idẽ Bart. in l. quæ dotis. sol. ma. ꝑ d. l. si seruus. Nec ob. si dicatur, ꝙ cessat p̃sumptio donationis, ex quo mater alteram ex dictis vestib. alteri filiæ prius dederat ꝓ certo precio, quin ꝙ uideatur matri ĩter filias voluisse æqualitatem seruare. l. cum pater. §. dulcissimis. & §. euictis. de leg. 2. quia hoc quod obiicitur, nõ ꝓbatur: nã altera filia testis examinata, q̃ deponit, ꝙ sibi uestem p̃dictam mater non donauerat, sed uendiderat, nõ ꝓbat, quia est sola, & unica. l. vbi numerus. de testi. c. in omni negotio. extra eod. tit. Alia aũt testis solũ deponit circa hoc de auditu, & sic nihil probat. l. testium. cũ ibi no. C. de testib. cum suis vulg. concor. Præterea dato, ꝙ ẽt datæ fuissent dictæ uestes ꝓ certo precio, adhuc tñ non obstat hoc: quia dictas vestes non recepit a do. Adam, qui solus erat debitor ex causa dotis, & nõ mater eius, quæ vestes simpliciter tradidit, & non noĩe filii. Et ꝓpea non põt per hoc debitor liberari, ex quo nõ reperitur datio facta noĩe suo, nec ẽt ex cã dictæ dotis: sed potius ex causa vẽditionis contractũ inter matrem & filiam, & ideo solũ ex dicto cõtractu uenditionis teneretur matri ad precium: nec dici põt, ꝙ rei conuenti sint hæredes auiæ paternæ, & ꝙ uelint hanc quantitatem eis tanquam hæredib. debitam compensare cum quantitate petita, & hoc ex duplici causa, & primò, quia non reperio ꝓbatum, ꝙ dicta eorum auia sit mortua, q̃ p̃sumitur

12 uiuere. l. fi. C. de sacros. eccl. maximè cũ mors † sit fundamentum intentionis partis aduersæ. & not. per glo. & doc. in l. 1. §. si quis neget. quẽadm. test. aper. & in l. sed si de succes. de acq. hære. & per Bar. in l. si quidem. C. sol. matr. Secundò: quia cõpensatio non fit ipso iure, sed est necesse, ꝙ opponatur compensationis exceptio. & no. in l. si constat. & in l. fi. C. de compens. & in §. in bonæ fidei. insti. de actio. q̃ exceptio, in hoc ꝓcessu non reperitur opposita, nec ẽt recõuẽtio facta, & ꝓpea debitum, ad quod agitur totum uel pro parte, ex hoc non est sublatum, uel extinctum. ¶Postremò non ob. ꝙ dñs Orlãdus post solutionem duc. 300. pro quib. bona fuerunt sibi consignata, adhuc ex eis fructus percepit per annos decem: quoniam est animaduertendum, ꝙ de anno 1464. facta fuit in instrumento dotali consignatio dictorum bonorũ, & fuit actũ,

quòd

quòd elapſo anno fructus dictorum bonorum tanq̃ fundi do
talis ꝑtinerent ad dñm Orlandum,q̃ conuentio valet d.c.ſalu
briter.de vſur.& tñ anno elapſo non ꝑcepit fructus , ſed ſolũ
eos percipere inchoauit de anno 1481. vt ex partium confeſ-
13 ſione cõſtat de qua in capitulis,ſeu in poſitionib. & ſic † a tꝑe
moræ contractæ ꝑ lapſum dicti anni.l.magnam.C.de contra-
hen.& cõmit.ſtip.fructus ꝑcepti vſque ad ann.1481. ſiue eo-
rum æſtimatio debentur d.do.Orlando : quia in actionib. bo
næ fidei debentur fructus ꝑcepti a tꝑe moræ.l.videamus.§.ex
cã.de vſuris.& ibi gl.in verbo,cõicandi.q̃ dicit, ꝙ moroſus te-
netur de ꝑcipiẽdis,& probatur in l.Iulianus.§. ſi fructibus de
actio.emp.& no.gl.& doc.cõiter in l.ſi filius.§.fi. de verb. obl.
cũ actio,qua agitur ad dotem ꝓmiſſam,ſit bonæ fidei.l.vnica.
§.ſed ſi nõ ignoramus. C. de rei vxo.acti. §. fue. inſti.de actio.
Quod ergo ꝑceptum eſt poſt ſolutionem dictorũ duc.300.in
dubio dẽt imputari cum fructib. debitis d. do. Orlando poſt
moram partis aduerſæ,vel cum earum æſtimatione, non autẽ
14 computari dẽt cũ ſorte principali: ſicut † videmus,ꝙ vbi ſors
debetur ex obligatione principali,& uſura ex obligatione ac-
ceſſoria , ſolutio a debitore ſimpliciter facta in dubio deputa-
tur cum eo, quod debetur ex cã vſuraria,& nõ cum ſorte prin
cipali.l.ſi vſuras.C.de vſuris.no.in l.1.C.de ſolu.& ꝑ Bar. in l.
1.& in l.cũ ex pluribus. de ſolu. idem eſt ergo in caſu noſtro :
quia dicti fructus debiti poſt moram ſuccedunt loco vſurarũ,
& in eis per oĩa eadẽ ratio:qm̃ ſolutio ĩ dubio cedit in eo , qđ
occaſione vſuræ debetur , quãuis obligatio ad ſortẽ ſit durior
odio ipſius debitoris,q̃ ex mora paſſus eſt vſuras currere , ſm̃
Bar.in d.l.1.in fi.quæ rõ in caſu noſtro militat,ex quo ex mo-
ra debitor ad fructus tenetur,qa igitur qđ ꝓbatam d. D.Or-
lando occaſione fructuum ꝑceptorum & qui percipi potue-
runt poſt dictam moram excedit æſtimationẽ fructuum per-
ceptorũ poſt dictã ſolutionẽ duc.300.meritò ſors nõ extenua
tur. Secundo rñdetur,ꝙ dicti doc.376.in dubio vñr ſoluti ꝓ
illis ducatis quingentis ſoluẽdis annuatim, vſq; ad ſummã du
catorum quingentorum, qui ẽt ex cauſa dotis debẽtur, vt ꝓ-
batur ex verbis inſtrumenti in ver. Item p̃factus d. dñs Adam
ꝓmiſſit dño Orlando, & d. dñæ Cynthiæ ducatos auri quin-
gentos &c. Nã dictio,item, eſt repetitiua cãæ, de qua in prin.
inſtrumenti,& in p̃cedenti capitulo. & ſic ꝓmiſſio dictorum
ducatorum quingentorum intelligitur facta ex eadem cauſa
dotis.l.Seio.§.Caio.de fun.inſtr.& ꝑ Bar. in l. in repetẽdis. de
lega.3.& in l.1.in prin.de publica.qa ſine cã ꝓmiſſio nõ poſ-
ſet eſſe valida.l.2.§.circa.de do.except. ꝙ igitur dicta quãtitas
dictorum duc. 376. videatur in dubio ſoluta pro illis ducatis
quingentis, ꝓbatur ex duob. Et primò quia ꝓ duc. 300. pri-
mò promiſſis, & pro quib. bona fuerunt conſignata. d. Adã
fuerat liberatus,& deſierat eſſe debitor ꝑꝑ conſignationẽ di-
ctorum bonorum, quorum dñium erat iam trãſlatũ in d. Or
landum,antequam cõſtaret dictos duc.376.fuiſſe ſolutos.Nã
ꝙ actum ſit de dñio transferendo & non de pignore cõcedẽ-
do,patet ex verbo,cõſignauit, quod importat trãslationẽ do-
minii,quando p̃cedit cauſa habilis: ſicut in caſu noſtro,& cõ-
cludit Bar.quaſi in terminis,in l.ſi cõſtãte in 2.q.vlt. par.prin.
ſol.matr. cum quó alii tranſeunt ibi & in locis allegatis ꝑ Mo
der. & ſic vř dicta bona in ſolutũ data ex cã dotis ꝓ aliis duc.
300.prius ꝓmiſſis ex eadem cauſa.Quod ẽt in caſu noſtro ꝓ
batur euidentius,qa actũ, ꝙ ꝑcipiantur fructus tanquam fru
ctus fundi dotalis,cuius dñium eſt apud maritũ. l. doce ancil-
lam.C.de rei vend. & ꝑꝑea ꝑ dationẽ in ſolutũ fuit liberatus
a dictis ducat.300.inſti.quib.mod.tol.oblig.in prin.& reman
ſit debitor d. Adam in aliis duc. quingentis. Et ideo in dubio
ſolutio prima de dictis duc.376. videtur facta pro illa quanti
tate, in qua inſtabat debitor,& pro illa, ꝓ qua ſemel fuerat li-
beratus.quamuis ex pacto poſſet bona in ſolutum conſigna-
ta recuperare, ſoluendo quandocunque duc.300.quia cauſa,
ex qua remanet debitor,abſque dubio eſt durior,qa poteſt ad
15 ſoluendum compelli, & ex alia extincta non. ideo † in durio-
rem cauſam cedit ſolutio, ꝑ ea q̃ habentur in d.l.1.& in d.l.cũ
ex pluribus de ſolutio.& iſta reſponſio eſt vera, & neceſſaria .
Secundò hoc confirmatur , quia quamuis obligatio ad dictos
duc.300. ꝓ quibus fuerunt bona conſignata,duraret,tanquã
cõſignatio facta fuiſſet ex cauſa pignoris, adhuc tñ ſolutio vi-
deretur facta ꝓ dictis ducatis quingentis : quia cum vtraque
quantitas ſit debita eodem tempore, & ꝓ vtraque certa bo-
na ſint pignorata,hoc reſpectu cauſa vnius nõ poteſt dici du-
rior altera,quamuis etiã plura bona pro vna fuerint pignora-
ta , quã ꝓ altera. ſicut vna obligatio non dicitur durior alte-
ra,quamuis ſit maior quãtitas,vel ꝓ ea ſoluãtur maiores vſu-
ræ,ſm̃ Bar.d.l.cum ex plurib. verſi. quandoq; dicetur cã gra-
uior &c.& in ver.ſextò dicitur &c. ſed quia obligatio ꝓ duca
tis quingentis eſt antiquior,ideo in dubio ꝓ ea videtur facta
ſolutio duc.376.Nam cauſa iudicatur antiquior non habito
reſpectu ad tꝑs contractus, ſed ſolutionis faciendæ, ſm̃ Bart.
in d.uerſi.ſextò dicitur &c.& ideo illa,pro qua prius ſolui dẽt,
in dubio cedit ſolutio,ſm̃ eum,per l.ſi ex plurib.§.fi. eod.titu.
vbi eſt caſus. Sed ſumma ducatorum quingentorũ prius ſol-
ui debebit, qa ſingulo anno tenebatur debitor ſoluere duca-
tos 500.& aliam ſummam duc.300. poterat ſoluere quando-
cunque, nec certo tꝑe cogebatur , ſed ad libitum ſolutionem
poterat differre ex pacto . Ideo pro dictis ducatis quingentis
prius ſoluendis uidetur ſoluta quantitas ducat.376. & iſta eſt
etiam optima & concludens reſponſio. Non poſſunt etiã fru
ctus percepti ex rebus pignoratis pro dictis ducatis quingen-
tis extenuare ſortem,quia quãdiu fuerunt percepti , antequã
integrè ducati quingenti fuerunt ſoluti , nũquam fructus cõ-
putantur in ſortem,etiam ſi nõ ſit actum, ꝙ ſint mariti, & eſt
caſus in d.c.ſalubriter. & ideo poſt ſolutionem dictorum du-
cat.376.adhuc integri fructus rei pignoratæ ad d. Orlandum
pertinuerunt, & ubi aliqui eſſent percepti poſt mortem uxo-
ris ſuæ,adhuc non extenuant ſortem, ſi ſunt computãdi cum.
fructib. debitis.d.Orlando poſt moram debitoris,qui omnes
iſtos excedunt,qa ſunt multorum annorum circa 20.Ex qui-
bus oĩb. concludo dictos reos cõdẽnandos fore . Laus Deo

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſio de dote recepta à marito conſtante matrimonio facta an creditori futuro præiudicet,cum num.4.& per totum conſilium .*

2 *Donatio expreſsè facta inter virum & vxorem iuramento validatur.& nu.7.*

3 *Confeſſio de dote recepta conſtante matrimonio cum renunciatione exceptionis non numeratæ dotis, animo donandi facta præſumitur, & in fraudem legis .*

5 *Mulier,quæ nupſit duob. viris, quibus dedit dotem diuerſam,ſi tertio nubat abſque dotis conſtitutione expreſſa,iuris præſumptione cenſetur conſtituta dos proximè præcedentis matrimonij .*

6 *Confeſſio de dote recepta ante matrimonium facta etiam cum renunciatione exceptionis non numeratæ dotis, animo donandi facta præſumitur.*

8 *Quando actus eſt ſimulatus , non valet renũciatio exceptionis nullitatis,etiam cum iuramento .*

CONSILIVM CXXXXV.

QVAESTIO quæ ꝓponitur , in hoc verſatur ,
vtrum confeſsio de dote recepta facta à marito
conſtante matrimonio præiudicet futuro credi
1 tori,& ꝓbet cõtra illũ , uidetur prima † facie di-
cendũ ꝙ ſic. Et primò ex no.ꝑ Bar.in l.aſsiduis.
§.exceptis.C.qui potio.in pign.hab.vbi vult,ꝙ tacita hypothe
ca habeat locum ꝓ dote confeſſata cum oĩb. ſuis priuilegiis ,
ſi ſit renunciatum exceptioni non numeratæ dotis : vel ſit la-
pſum tempus ad opponendũ dictã exceptionem, ꝓut in caſu
noſtro dictæ exceptioni reperitur renunciatum: ergo præiu-
dicatur futuro creditori , perinde ac ſi de dote appareret nu-
meratio. Secundò idem magis in ſpecie probatur ex not. per
Bar.in auth.ſed iam neceſſe.C.de donatio.ante nup. ubi dixit,
ꝙ confeſsio de dote recepta facta ꝑ maritum conſtante matri
monio nocet futuris creditoribus, ꝑ l.1.C.de iure fiſc.lib.10.
niſi ex indiciis probetur, ꝙ ſit facta in fraudem creditorum ,
per l.ſi maritus.qui & à qb. Tertiò: qa ẽt ſi dicta confeſsio p̃-
ſumitur facta animo donandi,iuxta l.quod de ſuo.C. de dona
tio.ante nuptias, ꝓut voluit Io.And.in Spec.in rubr. de dona-
tio.inter virum & vxorem,& Bar.in l.ſi diuortio.de uerb.ob.
cum concordantib. de quib. ibi ꝑ Alex.q̃ idem tenet , qñ fuit
renunciatũ exceptioni non numeratæ dotis,vt in caſu nřo,&
prout

prout etiam tenet ibi Aret. & Imo. in l. si cõstante. in prin. col. pen. sol. matrimo. nihilo minus dicta præsumpta donatio ualuit ab initio inter uirum & uxorem, propter iuramentum super ea interpositum, de quo iuramento constat ex instrumẽto, in quo maritus cõfessus fuit recepisse ex causa dotis libras
2 quatuor mille quadringentas. nã † & donatio expressa facta inter uirum & vxorem validatur iuro, ſm Bar. in l. si quis pro eo. in fine prin. de fideiuss. & in l. Seius & Augerius. ad legem Falc. & ibi Alex. dicit pluries consuluisse pro hac opinione. Et idẽ tenet Albe. & latissimè Imo. in cap. cum contingat. de iureiurando, qui respondet oĩb. rationib. contrariis, & istã opinionem tenet Aret. in consilio 704. incipien. Diligẽter, & maturè &c. & dicit illam esse communẽ. Et tanto magis hoc ꝓcedit, ex quo maritus iurauit omnia & singula fuisse & esse uera, quia quando iuratur hoc modo non potest opponi simulationis exceptio, quia excipiens allegaret turpitudinem suã, ut probatur ex no. ꝑ Bal. & Sali. in l. fi. C. de non nume. pecu. & in specie hoc ẽt vult Imo. in l. nemo põt. de leg. 1. & in l. Seius & Augerius. ad leg. Fal. & per Alex. etiã in dictis locis. & Imo. in c. ad nostram. de emp. & ven. & in d. c. cum contingat. Si ergo donatio fuit ab initio ualida, præiudicatur futuro creditori in eo, quòd donatum est. d. l. 1. C. de iure fis. lib. 10. Sed præmissis & aliis non obstantib. cõtrarium puto verius. & ꝑmitto, ꝙ non cõstat de numeratione dotis, sed de confessione dotis receptæ factæ per maritum cõstante matrimonio. Nã quãuis in instrumento dicatur, ꝙ maritus fuit confessus & cõtentus se ab vxore ibi præsente, dante & soluente ac constituẽte in dotẽ & ꝓ dote ac dotis noĩe, & occasione dotis suæ habuisse & recepisse, & tñ per illa verba, dante & soluente, non ꝓbatur numeratio, sed dicitur esse illud totum de confessione, ſm Bar. & alios, in l. si ex cautione. C. de non nume. pecu. ꝑ
3 rõnem quam ibi allegat. Cum † ergo talis confessio facta sit constante matrimonio, & renunciatum sit exceptioni nõ numeratæ dotis, dicta confessio ꝓsumitur facta animo donandi: quia dici non potest, ꝙ tunc facta fuerit sub spe futuræ numerationis, & renunciatũ fuerit dictæ exceptioni, ſm Imo. in d. l. si cõstante. in prin. col. pe. Are. & Alex. in d. l. si diuortio. de ver. obl. & Are. in consi. 86. Diligenter cõsideratis &c. Soc. & Moder. in l. 1. solut. mat. & per ꝯñs talis confessio, ſm ꝑdictos, q̃a est in effectu donatio, non valuit inter virum & vxorẽ, etiã in præiudicium mariti. l. 1. & per totum, de dona. inter virum & vxorem, nec ẽt dicta donatio tacita, quæ resultat ex tali cõfessione, firmatur iuramẽto: quia est simulata, & in fraudem legis facta ſm Io. And. in addi. Spec. in rub. de don. inter virum & vxo. & Cy. in l. 1. in fi. C. de sacrosan. eccl. & Bar. in l. cũ quis decedens. §. Titia. de le. 3. & in l. Aurelius. §. fi. de lib. leg. & Bal. in l. 1. C. de inoff. do. & Sal. in l. hac edictali. in princ. q. 7. C. de sec. nup. & Soc. in l. 1. solut. matr. char. pe. ver. secunda conclu-
4 sio &c. Si ergo marito † confitenti nõ ꝑiudicat dicta cõfessio, multo minus ꝑiudicare poterit creditori, ẽt futuro, ſm Imol. in d. l. si constante. & alios, in locis præal. nã dicta mulier non põt excludere dictũ creditorẽ habentẽ obligata bona mariti, nisi rõne dotis prius cõstitutæ, & hypothecę ꝯ̃ctæ in bonis mariti occasione dictæ dotis. Si ergo dicta cõfessio quo ad maritum est inefficax & inualida, sequitur ꝙ ius pignoris, quod venit accessoriè ad dictam confessionẽ in persona mulieris non potest subsistere: q̃a non põt introduci accessorium sine principali. l. fideiussor obligari. in prin. de fideius. & ibi no. & in l. si mihi, aut Titio. de fideius. & in l. si spõsus. §. si vxor viri. de don. inter vir. & vx. si vitiatur & annullatur ius principale cõtra maritum, vitiatur ẽt illud, qđ venit in ꝯñtiã. s. cõtra creditores mariti. l. 3. §. qui hẽt. de seruit. rusti. prædi. & d. l. si sponsus. §. 1. & in ꝓpriis terminis ita ẽt cõcludit, & firmat Alex. in cõsi. 142. Viso ꝓcessu. in 5. vol. vbi in specie determinat, ꝙ cõfessio de dote recepta facta constãte matrimo. cẽsetur facta aĩo donandi, & in fraudẽ legis, maximè si sit renunciatum exceptioni nõ numeratæ dotis. & ꝑ pea, ſm eũ, sicut nõ ꝑiudicat marito per superius allegata: ita ẽt non ꝑiudicat creditorib. nedũ ꝑteritis, sed nec ẽt futuris ꝑ ꝑdictam rõnem, & ꝑ no. ꝑ Bal. in rub. de reuoc. his q̃ in fraudem credi. vbi vult, ꝙ qñ allegatur, & ostenditur, ꝙ cõtractus inter ꝑsonas suspectas, puta inter virũ & vxorẽ, est simulatus tunc talis actus non nocet, ẽt futuris & postea creatis creditorib. allegat no. in l. 2. C. de rep. & idẽ dicit Sal. in l. ignoti. in 4. q. C. de reuoc. his, q̃ in fraudẽ credi. & est expressè de mente Bar. ſm Alex. in l. 1. C. de iure fis. lib. 10. ver. opp. ꝙ creditores futuri &c. Et magis ad ꝓpositũ nostrũ istud ꝓbatur ex no. per Bar. in l. si constante. in prin. sol. matr. in 4. q. vltimæ par. prin. in fi. vbi vult, ꝙ si maritus cõstante matrimonio cõfitetur dotẽ recepisse, & pro illa dote confessata restituere bona sua vxori, matrimonio adhuc constante propter vergentiam viri ad inopiam: si quidem dos fuisset in reb. mobilib. præsumptio iuris est, ac ẽt de iure, ꝙ adsit fraus, & nullo modo præiudicat creditorib. per dictam auth. sed iam necesse. C. de don. ante nup. Et quia Bar. loquitur de creditorib. simpliciter & indistinctè, sensit de futuris ẽt creatis post, quam de præteritis, ſm Alex. in d. consi. Nam ſm eum si præiudicaret indistinctè marito dicta cõfessio facta cõstante matrimonio, deberet etiam pari rõne præiudicare creditoribus post confessionem creatis, ante iudicium inchoatum per mulierem contra maritum vergẽtem ad inopiam. Et si dicto modo intelligatur Bar. ꝑ eum in terminis casus noster deciditur: quia sicut qñ pro dote confessata fit datio in solutum marito vergenti ad inopiam per vxorem constante matrimonio, non præiudicatur creditorib. etiam futuris, nec illis etiã præiudicare debet datio in solutum facta marito ꝑ iudicem ex eadem causa non citato creditore: q̃a factũ iudicis repræsentat factũ vxoris, & perinde est, ac si ab vxore facta fuisset datio in solutum. l. si ob causam. de euic. Nec ob. d. auth. sed iam necesse. vbi in casu, de quo ibi, præsumitur fraus solum in fauorẽ creditorum ꝑteritorum, & non futurorũ: quia ſm Alex. in loco præalleg. post Imo. in d. l. si constante. ille tex. nõ loquitur, qñ de augumento dotis consistentis in pecunia constaret per solam & simplicem confessionem mariti: sed quãdo per testes, vel per instrumentum constabat de actuali traditione rerum mobilium facta marito per vxorem pro dotis augmento. Et ſm Alex. ꝙ hoc sit verum, ꝓbatur ratione posita in d. l. cum quis decedens. §. Titia. de leg. 3. vbi ꝓbatur, ꝙ confessio facta inter personas, inter quas non poterat cadere donatio, præsumitur facta in fraudem. Et isto casu, quo confessio præsumitur facta in fraudem, & animo donandi, dicit ẽt Are. in d. consi. 86. in vlt. col. ꝙ opinio Bar. in d. l. si cõstante. est vera, & ꝓut animo donandi facta præsumitur etiã ſm cũ qñ fit constãte matrimonio, & renunciatur exceptioni non numeratæ dotis, vt in casu nostro. Et adhuc ista opinio quò ad casum nostrum cõfirmatur alia ratione. nam mulier ista prius habuit duos alios viros, quib. constituit diuersam dotem, & deinde contraxit matrimonium cum tertio, ab initio nulla dote con-
5 stituta: & ideo † contrahendo simpliciter matrimonium sine vlla expressa dotis constitutione t̃pe cõtracti vltimi matrimonii iuris ꝓsumptione tacitè censetur cõstituta dos proximi ꝓcedentis matrimonii. l. pen. §. si vxor. solu. mat. & ibi not. omnes. l. dotem. de iure dotium. l. cum maritus. §. Titius. de pact. dota. & no. Cyn. in auth. sed quamuis. C. de rei vxo. actio. in 3. q. & Bar. in disput. mulier habens magnum patrimoniũ &c. cõfessio igitur mariti de maiori quantitate, & quatenus excedit dotem præcedentis matrimonii, facta cõstante matrimonio tendit ad augmentum dotis tacitè cõstitutę t̃pe cõtracti vltimi matrimonii: quando, vt dixi, nõ excessit dotem matrimonii præcedentis; ergo cõfessio tendens ad augendũ dotem prius tacitè constitutam, iuncta cũ renunciatione dictæ exceptionis non numeratæ dotis, multo magis est suspecta, & minus nocet, q̃ confessio simplex de dote recepta, q̃ tẽdat ad cõstituendum dotem de nouo, iuncta ẽt dicta renunciatione facta constante matrimonio. Quia facilius debet præsumi, ꝙ augmentum dotis sit factum in fraudem, & aĩo donandi, quã noua cõstitutio dotis. Nam matrimonia totaliter non cõsueuerunt esse sine dote: lex ergo post dotem semel constitutam præsumit augmentum suspectum, quasi sit factum sine causa, ex quo ex prima dotis cõstitutione maritus fuit cõtentus, quæ ratio locũ nõ hẽt in noua dotis cõstõne. Et ꝙ ita sit clarè ꝓbatur: qm̃ qñ fit dotis augmentũ, ẽt si appareret verè de numeratione, vel traditione rerum mobiliũ, tñ augmentũ est suspectũ, & nõ ꝑiudicat creditorib. præteritis. d. auth. sed iam necesse, & tñ secus esset in constitutione dotis de nouo, si appareret de numeratione. d. l. assiduis. & est indubitatũ. & ita ẽt declarat Are. in d. cõsi. 86. col. pe. si ergo concessio facta cõstãte

matrimonio cũ renunciatione exceptionis non num. dot. qñ
tendit ad cõstituendũ dotẽ de nouo, est adeo suspecta, ꝙ non
præiudicat marito, nec creditorib. ẽt futuris, ẜm Alex. in con
si. superius allegato, Bal. & Sali. in locis per eũ allegatis: multo
magis debet dici facta aĩo donandi & in fraudẽ creditorũ, etiã
futurorũ, qñ cõcessio & renũciatio facta cõstante matrimo-
nio fit ad augendũ dotem, vt in casu nostro: quia tunc magis
est suspecta, ẜm Are. in d. consi. Nec ob. d. auth. sed iam neces-
se. quia illo casu ideo augmentum nocet dictis creditorib. p̃-
teritis, non futuris. Quia vt dicit Imo. in d. l. si constante. &
Alex. in d. consi. ille tex. loquitur, & locũ habet, qñ de actuali
traditione, vel numeratione verè ꝯstabat per testes, vel instru
menta: vnde illo casu, quo de augmento apparet, solum præ
sumitur suspectum & in fauorem creditorum præcedentium,
& non futurorũ; neque mariti, cui ẽt præiudicatur, ẜm Bart.
ibi. Sed quando extat solũ confessio de augmẽto dotis, & est
renunciatum exceptioni non numerati augmenti, tũc oritur
maior suspicio donationis, & fraudis: ꝓpea non præiudica-
tur creditoribus ẽt futuris, sicut nec marito: & illud est etiã,
quod sensit Bar. in d. l. si cõstante. & idẽ est ẽt apertè de mente
Areti. in d. consi. 86. ¶ Non obstant allegata in contrarium, &
primò no. per Bal. in l. asiduis. qui pot. in pig. hab. vbi p̃sup-
ponit, ꝙ concessio de dote recepta, ẽt si sit renunciatum exce
ptioni non numeratæ dotis, non præsumatur facta aĩo donã-
6 di: quia † dictũ Bar. est verũ, & intelligi dẽt, qñ confessio fa-
cta fuit ante contractũ matrimonium, quo tpe nõ dr̃ fieri in-
ter personas suspectas: quia tunc ualet donatio inter virũ &
vxorem, ẜm Bal. qui ita declarat in rub. C. de priuil. do. & Imo.
in d. l. si constante. Are. in d. consi. 86. col. 2. ver. & ideo ꝓ ve-
ritate &c. & Soci. in d. l. 1. sol. mat. char. pen. versi. quarta cõclu
sio. in fi. qui dicit ita sæpius cõsuluisse. Non ob. no. per Barto.
in d. auth. sed iam necesse, quia Bar. ibi non loquitur de cõfes-
sione augmenti facta per maritum cõstãte matrimonio, sed lo
quitur in terminis illius tex. s. qñ de augmẽto cõstat verè. Et
quo casu, vt supra dixi p̃iudicat marito: ideo nocet ẽt futuris
creditorib. per l. 1. C. de iure fis. sed qñ de dote, vel augmento
dotis solum constat per cõfessionem mariti factam constan-
te matrimonio, & qui renunciauit exceptioni non numeratæ
dotis, nõ præiudicatur tũc marito, ꝓpea ẽt cõfessio tunc cre-
ditorib. ẽt futuris non præiudicat. ¶ Tertiò non ob. dum dice-
batur, ꝙ quamuis præsumatur dicta cõfessio facta animo do-
nandi: debuit tñ donatio talis iur̃o firmari, ẜm cõem opi. quia
7 † illud procedit in vera, & expressa donatione, & nõ in præ-
sumpta, q̃ dr̃ resultare ex dicta cõfessione dotis facta a mari-
to constante matrimonio. Et ratio diuersitatis: quia primo
casu iuramentũ est interpositũ sup eo, quo est de futuro, s. de
adimplendo & seruando in futurũ illud, quod est promissum,
unde tũc iur̃m obligat: quia seruari põt sine interitu salutis
æternæ. c. cũ contingat. de iureiu. & idem qñ iur̃m est de præ-
terito, sicut, qñ iuratur oĩa, & singula fuisse vera &c. & aliqua
præsumptio fraudis nõ est contra iuramentũ, & seu qñ p̃sumi
non põt, ꝙ sit interpositum in fraudẽ legis, ꝑ no. ꝑ Bal. & Sal.
in l. fi. C. de non num. pec. per Imo. & Alex. in l. nemo põt, de
leg. 1. & in l. Seius & Augerius. ad legẽ Falc. & per Imo. in c. ad
nostram. de empt. & vend. Sed qñ iuramentũ de præterito est
p̃stitum inter personas suspectas, & sic p̃sumptio fraudis est
contra iuramentũ, & ꝙ actus, sup quo iuramẽtũ interponitur,
est factus in fraudẽ legis, sicut qñ maritus ꝯstãte matrimonio
confitetur dotem habuisse, & iurat oĩa & singula fuisse uera;
tunc iuramẽtũ non obligat, & p̃sumpta donatio, q̃ oritur ex
dicta confessione, non firmatur iuramẽto, ẜm Cyn. in d. l. 1. in
fi. C. de sacros. eccl. & Bar. in d. l. cũ quis decedẽs. §. Titia. de le.
3. cũ concord. superius allegatis. Et est rõ: quia dicto casu p̃-
sumptio fraudis non tollitur ꝑ iuramentũ. Stãte igitur tali p̃-
sumptione apparet, ꝙ iurans illico est periurus, & iõ nõ tene-
tur ad obseruantiam iuramenti. q̃ ratio cessat, qñ iuramẽtum
est de futuro, qa tunc dicta p̃sumptio cessat. & idẽ qñ est de
p̃terito, si non sit p̃stitũ a persona suspecta, & super actu, qui
p̃sumatur factus in fraudẽ legis, ẽt si alia iuris p̃sumptio esset
contra iurantẽ puta in fauorẽ ipsius iurantis, qa illa tũc tolle-
retur ꝑ iuramentũ, ut in casu Bal. & Sal. in d. l. fi. C. de non nu-
me. pec. & ita ẽt declarat Imo. licet nõ ita ꝑfectè, in d. c. cũ cõ-
tingat. in decimo mẽbro, & Alex. in l. si donatione. C. de colla.
& Aret. in d. consi. 74. Diligenter & maturè &c. Et alia rõne
in casu nostro illud iuramẽtum de p̃terito & assertiuũ. s. om-
nia, & singula fuisse vera, non obstat, licet ẽt p̃iudicaret iurã-
ti, quia ille repelleretur allegando cõtractum, vel cõfessio-
nem simulatam, & in fraudem legis factam, quia non audi-
retur, eo qa detegit turpitudinem suam, ẜm Bal. & Sal. in d. l.
fi. Imo. & Alex. in locis p̃allegatis. Quæ rõ cessat cõtra credi-
torem mariti, qa allegando fraudẽ & simulationẽ mariti tur-
pitudinẽ suam non allegat, sed alienam. Et quamuis isto casu
maritus iurauerit non solũ omnia & singula fuisse vera, sed
ẽt attendere, obseruare, & adimplere, & sic iuramentũ est non
solum de p̃terito, sed ẽt de futuro, qa tñ ipse actus principalis
vnà cũ iuramento assertorio & de præterito. i. ipsa confessio-
ne de dote recepta, est simulatus, omnes aliæ promissiones ac
cessoriæ, quamuis iuratæ p̃sumuntur simulatæ per not. ꝑ Bar
8 to. in d. l. nemo põt. de leg. 1. dum † dicit, ꝙ qñ actus est simu-
latus, non ualet renunciatio exceptionis simulationis, quia ẽt
p̃sumitur dicta renunciatio, & omnia alia in contractu cõten
ta esse simulata. Et hoc verum est, ẽt si exceptioni simulatio-
nis renunciatum esset cũ iuramento ẜm Imo. & alios Moder.
ibi: quia dicta renunciatio, q̃ præsumitur simulata, non firma
tur iuramento, per no. in l. 3. C. plus uale. quod agitur, unde
cum in casu nostro confessio tanq̃ simulata non firmetur per
illud iuramentum, uidelicet oĩa & singula &c. iurata ẽt ꝓmis
sio de obseruando, & non de contraueniendo, præsumitur si-
mulata. Concluditur ergo ex omnibus præmissis, ꝙ dicta cõ-
fessio dotis non præiudicat creditori, quamuis factus sit cre-
ditor post dictam confessionem. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Frater dotans sororem viuẽte patre præsumitur fecisse animo gerendi negocium patris, vnde pater tenetur de in rem verso.*
2 *Onus dotandi filiam transit ad eius filium post mortem patris non tanquam filium, sed tanquam hæredem.*
3 *Si pater legauit dotem filiæ, & viuus eam dotauit, legatum nõ debetur.*
4 *Quantitas relicta pluries ob causam non reiterabilem, non debetur, nisi semel.*

CONSILIVM CXXXVIII.

PROPONITVR in themate, ꝙ pater in testamento
reliquit filiæ pro dote trecenta, & ꝙ filius testatoris
patre adhuc uiuente, pro sua sorore a patre (ut di-
ctum est) in testamento dotata promisit Titio lib.
1500. post mortem patris, si sororem suam acciperet in vxo-
rem, quam etiam patre viuo Titius desponsauit. Quæritur er-
go, vtrum dictus Titius cõsequi debeat illud, quod relictũ est
vxori suæ per patrem ex causa dotis, & ẽt quantitatẽ quã pro-
misit frater dictæ vxoris soluere post mortẽ patris Titio sub il
la conditione, si sororẽ suam duceret in vxorem. Pro decisio-
ne igitur quæstionis, omissis superfluis præmitto, ꝙ si filius vi
1 uente patre † ad quem spectat onus dotãdi filiã. l. qui liberos.
de ritu nup. & l. fi. C. de do. promi. dotet sororẽ suã, ꝙ hoc di-
citur in rem patris uersum: & pater obligatur de in rẽ uerso
illi, cui per filiũ dos fuit ꝓmissa & talis dos censetur profecta
a patre, & perinde est, ac si pater filiam dotasset: ut est expres-
sum in l. & ideo. §. fi. cum l. seq. de in rem ver. & quamuis tex.
ibi dicat, hoc esse uerum, si filius hoc fecit eo animo, ut nego-
cium patris gereret, tñ hoc non dicitur ad finem, ut in dubio
non præsumatur dictus aĩus: sed ad ostendendũ, ꝙ non fecit
suo noĩe, ẜm Alber. immo in dubio videtur dotasse aĩo gerẽ-
di negocium patris, ut est casus in l. profectitia. §. si filius. el 1.
de iure dotiũ. & licet ille tex. loquatur, quando filius dotauit
filiam suam uiuente auo dictæ filiæ, tamẽ idẽ quando dotauit
sororem suam, uiuẽte patre, ut dixit tex. in d. l. & ideo. §. fin. cũ
l. seq. nec refert, ꝙ filius promiserit soluere post mortem pa-
tris, quia adhuc dicitur geri negocium patris, & in rem patris
versum, & est perinde, ac si pater dotem promisisset, conferẽ-
do solutionem post mortẽ suam. d. §. si filius. & expressius ca-
sus iste deciditur ea. l. §. si filius. el 2. q loquitur de filio, q pro-
misit dotẽ viuẽte patre, & eã soluit post mortẽ p̃ris, & licet ibi
dicatur ꝙ filius ꝓprium æs alienũ soluit: tñ ẜm glo. ibi cõiter
approba-

approbatam hoc ꝓcedit, qñ filius soluit tanquã de bonis suis ꝓprijs,& non tanq̃ de bonis aui,& hoc cõstabat. Sed potuit soluere tanquam de bonis hæreditariis, & illã deducere a cohæredib. tanquã soluerit æs alienum.s.hæreditariũ, ſm gl.& sic patet, ꝙ ex ꝓmisſione filii pater erat obligatus, quatenus pater erat dotaturus,&tenebatur filiã dotare, nec refert, ꝙ loquitur ille tex.qñ filius dotauit filiam,dãdo uel ꝓmittẽdo:q̃a (ut dixi)idẽ est,qñ sororẽ dotauit dicto modo.§.fin.cũ l.seq.et quamuis ẽt qñ filius promiserit dotem pro sua filia uiuo patre,diceretur post mortem patris de suo soluisse,& teneretur de suo soluere: quo casu loquitur d.§. si filius. illud est: quia filius, qui successit patri, factus est diues, & onus dotãdi filiã transiuit ad eum,& factũ est æs ꝓprium:& sic non tenetur ut hæres,sed ut pater,ſm Aret.in cõsi. 117. sed in casu nostro filius ꝓmisit dotẽ pro sorore,ad quam ipse non tenebatur, sed pater, & † post mortẽ patris non tenebatur ẽt ex dicta ꝓmisſione,vt frater: sed vt hæres patris: quia onus dotandi filiam alicuius transit post mortem patris ad filium,eius,non tãquã ad filium,sed tanq̃ ad hæredẽ patris, & sic est onus hæreditarium,ſm Bar.in l.post dotẽ.sol. mat.cũ concor. de quib. ibi ꝑ Alex.in 2.q.Secundò præmitto, ꝙ illa ꝓmisſio facta per filiũ sub illa conditione,si sororem suam duxerit in vxorem, facta intelligitur ex causa dotis,& pro dote,ex quo facta est sub cõmemoratione matrimonii.l.quod autẽ.cũ gl.vbi est casus, de iure dot.& ꝓut vult Alex. Imo.& Moder.in l.1.sol.mat. His igitur sic ꝑmisſis,ex illis infertur, ꝙ Titius consequi debet solũ illud, quod sibi fuit ꝓmisſum: & non illud, qđ vxori suæ

3 fuit in testamento patris relictum pro dote,vt† ꝓbatur in l.filia legauit, & deinde adhuc viuus in dotem dedit illud, quod legauit,ꝙ legatũ nõ debetur,& hoc ꝑcipuè est verũ, qñ legatum ꝑcedens factũ fuit pro dote,ſm Bar. ibi,& in hoc cõcordant alij cũ Bar.& idem tenet Bar. & alii cõmuniter, in l.huiusmodi.§.cum pater.de leg.1.& idẽ dñt doct. cõiter etiam si legatum factũ fuisset simpliciter,non expressa causa dotis,quãuis Bar.hoc casu aliter dicat, & ista opinio etiam ꝓbatur in l. Lucius.la prima.de leg.2.& ibi ẽt ꝑ Bar. vt si dicatur, ꝙ ꝑdicti loquantur,qñ pater legauit, & deinde dotauit. Sed hic legatũ factũ pro dote fuit relictũ a patre,& dos fuit ꝓmissa a filio,& sic nõ ab eodẽ,sed ab alio: quia,ut dixi,ex quo pater erat obligatus filiã dotare. ex ꝓmisſione filii obligatur marito filiæ de in rem verso.d.l.& ideo.§.fi.de in rẽ verso. & vr̃ dos promissa per filium a patre profecta & ꝯstituta.d.l. ꝓfectitia. §. si filius. de iure dot.& per ꝯñs perinde est, ac si ꝓmisſio facta fuisset a patre,& sic habent locũ ꝑdicta. Et istud ẽt ꝓbatur ex notatis per Pau.de Cast.in consi.64.incip. Videtur dicendũ. in princ. vbi concludit, ꝙ si mulier in testamento sit dotata a patre, & deinde eidem relinquatur dos in testamento filii,ꝙ non poterit mulier consequi vtrumque legatũ, sed semel tm̃. Nec obst. ſm eum, ꝙ qñ quantitas legatur in testamentis diuersorũ, ꝙ ex vtroque testamẽto debeatur legatũ.l.planè.§.1.de leg.1.q̃a illud ꝓcedit in testamentis penitus diuersorũ,sed aliud est,qñ relinquitur in testõ defuncti, & hæredis. qui reputatur idẽ, & ideo idẽ est ac si in testõ eiusdem relictũ fuisset,ſm glo.in d.§. 1.super versi.duorum.per l.huiusmodi.§.si Sempronius. eod. tit.quæ ratio ẽt habet locũ in casu nostro,in quo,vt est dictũ, ꝓmisſio filii censetur ꝓmisſio patris.d.§.si filius,& quia filius censetur eadẽ ꝑsona,tum quia filius.l.in suis, de lib. & posth. & q̃a fuit hæres patris.in auth. de iureiu.a moriẽ.ꝑsti.in prin. Nec ob.ẽt ſm Pau.de Cast. ꝙ vbi quãtitas pluries legatur in testamẽto eiusdem,ꝙ pluries debetur: qđ est fortius.d.§. 1. q̃a illud est verũ ſm eũ, qñ quãtitas relinquitur simpliciter: sed

4 † qñ relinquitur ob certã cãm nõ reiterabilẽ,puta ꝓ dote, nõ debetur nisi semel,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.cũ cẽtũ,iuxta finẽ, de adimen.leg.qui ad hoc allegat.l.libertis,quos. in prin. de alimen. & cib.leg. & rñdet Pau.de Cast.ad q̃dã,q̃ aliàs videbantur facere in ꝯtrũ,vt ibi latius ꝑ eũ.Quia ergo in casu nostro ꝓmisſio est de maiori quãtitate, quã sit legatũ factũ a patre ꝓ dote,qđ non excedit summam trecentorum ducatorum,cum extarent tres filiæ: quod legatum peti non potest. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Maritus tenetur vxorem suam in eius seruitijs existentem alere etiam si sit indotata.*

2 *Alimentorum appellatione veniunt medicinæ a marito vxori præstandæ.*

3 *Maritus an teneatur alere vxorem infirmam, quæ in eius seruitio esse non potest.*

4 *Frater tenetur sororem alere, quæ non habet vnde se alat.*

5 *Maritus propter inopiam non tenetur medicũ adducere ad vxorem infirmam.*

6 *Pauper dicitur, q non hẽt in bonis vltra aureos quinquaginta.*

7 *Consuetudinis prauæ prætextu quis a pœna excusatur.*

CONSILIVM CXXXIX.

VISIS processibus agitatis inter Benedictũ, & Zaninum fratres de Canonizano ex vna agentes: & Antonium de Banafinis ex altera se defendentẽ, ac visis his, q̃ copiosè & accuratè in iure ꝓponũtur ꝑ vtraq; parte ꝑ clarisſimos doct. atq; ẽt visis literis illustrisſimi & excelsi dñi Ludouici de Gõzaga me requirentis, vt rñdere debeã, q̃d sup lite inter dictas partes vertente sentiã de iure. Quare omnib. maturè & diligẽter ponderatis,& vt dñationi suæ satisfaciã, absq; multiloquio mihi vr̃,ꝙ dictus Antonius sit a petitis absoluendus. Et ꝙ cõtra eũ malè fuerit iudicatũ, ꝑcipuè ex infrascriptis. Et in pri-

1 mis ꝑsuppono † ꝙ maritus tenetur alere vxorẽ suã, & in eius seruitio existentẽ,siue fructus dotis ad alimẽta sufficiant, siue non,& ẽt si eam duxerit sine dotẽ ſm Inn.in c. per vestras. de donatio.inter virũ & vxo. Cy.& Bal.in l.ꝓ onerib. C. de iure do.nec isto casu distinguitur,vtrum uxor hẽat aliunde, vnde se alat,vel non,& sic ꝓcedunt ꝑdicta, siue habet bona, aut patrem diuitem,vel alium,qui de iure solet obligari ad alimẽta, vt est de mente Bar.& doct.in l.quod in uxorẽ.C.de neg.gest.

2 & ibi declarat Ale.in fi.ꝙ appellatione † alimentorũ, ad quæ maritus tenetur dicto casu,veniũt ẽt medicinę.l.verbo victus. de verb.sign.& no.Bar.in l.legatis.de alimen.& ciba.leg.Dyn. Ang.Imo.& Ale.in l.sicum dotẽ.§.sin autẽ in sæuisſimo.solut.

3 matr.cũ cõcor. de q.b. ibi per eũ. Si † uero uxor sit infirma adeo grauiter,ꝙ esse non posſit in uiri seruitio, ꝓut in casu,de quo agitur, & tunc si est dotata, tenetur maritus ad prædicta quatenus fructus dotis sufficiunt d.l.si cum dotẽ.§.sin autem in sæuisſimo.sol.mat.Si autẽ non sufficiunt, vel si est penitus indotata,tũc si hẽt aliunde,vñ posſit curari,vel hẽt patrem diuitem,qui ad hoc tenetur,tũc maritus vltra fructus dotis non tenetur expendere in ea curanda.d.l.qđ in vxorẽ. Si verò non sit alius,ad quẽ spectet hoc onus,nec hẽat vxor aliunde, tunc maritus de suo tenetur expẽdere.leg.quod si nulla. de religio. & sumpt.funer.& declarat ẽt Bar. & doct.in d.l.quod in vxorem.& d.§.sin autem in sæuisſimo. In ꝓposito igitur infertur ex ꝑmisſis,ꝙ Antonius nõ fuit obligatus expendere ultra fructus dotis, quos videlicet ꝑcepit, uel ꝑcipere potuit ex dote durante infirmitate,q̃a residuum fructuũ, ẽt eiusdem anni retinet maritus ꝓ expensis quotidianis residui t pis, & anni. Et hoc quia dicta eius vxor dicto t pe habebat fratres,q tenebantur expendere in ea curanda, deductis his, q̃ ex fructib. dotis ꝑcipi potuerunt ꝑ maritũ: q̃ sicut existente patre, ad eũ hoc

4 onus ꝑtinet dicto casu,ſm doc.in dictis locis: eodem † modo patre nõ existẽte,tenetur frater sororẽ alere,si non hẽt, unde se alat.l.cũ in plures. §. pe.de ami.tu.no.gl.& Cy.in l. non omni.C.eo.& Bal.in auth.res q̃.C.cõmu.de leg. & ꝓbatur in l. q filium.ubi pup.edu.de.ꝑ Ale.in l.1.soluto matr. & ideo Bart. in d.l.quod in xorẽ. prius dixit,qñ extat pater, deinde dicit, si aũt nullus alius erat &c.& sic ad patrẽ se nõ restrinxit.Et Pau. de Cast.ibi idẽ dicit de matre: q̃a ergo fructus dotis, q t pe infirmitatis percipi potuissent, nõ poterant sufficere ꝓ medicinis & ꝓ expensi medici,nec ẽt ꝓ expensa cibi, & potus: cum dos esset tenuis, expensa talis ad eũ non pertinuit, sed ad fratres uxoris,ẽt si maritus potuisset eam facere, immo si dictam expensam fecisset,potuisset illã a fratrib. repetere ꝑmisſa protestatione.d.l.quod in uxorem. in culpa igitur Antonius non fuit,si in medicinis,& in medico expensas nõ fecit:quia hoc facere non tenebatur,sed fratres uxoris culpandi sunt, q dictas expensas non ministrarũt, ad quas de iure tenebantur, ut per ꝑdicta ꝓbatur. Et ꝑpea ad ꝓpositum non faciunt, q̃ habentur in l.si ab hostib.§.si vir,solut.mat.quia q̃ ibi dñr,locum habent eo casu, quo maritus ꝓ vxore infirma tenetur indistin-

ctè expendere: sicut qñ fructus dotis ad hoc sufficiũt, vel qñ mulier nihil habet, nec patrem, nec alium, ad quem spectare posit dictum onus, & ex hoc capite cessat omnis disputatio, quæ fit inter aduocatos partiũ, q. laborãt circa hoc, vtrũ Antonius esset pauper, & impotens, vel non. Qm̃ dato millies, ꝙ talem expensam facere potuisset, tñ ad eam t pe dictæ infirmitatis vxoris non tenebatur: q.a ad illã non sufficiebãt fructus dotis, sed fratres vxoris, qui agunt, erant ad talem expensam obligati. ¶Ex alio ẽt dictus Antonius excusatur, scilicet rõne paupertatis. nam † vt dicit Pau. de Cast. in d. §. si vir. maritus tenetur medicum adhibere, vt ibi volunt doct. qñ hoc põt cõmodè facere, per l. idemque. ff. pro socio. & istud est rõnabile & verissimum; qm̃ sicut excusatur maritus ex alio impedimento, puta quia medicũ habere non potuit, eodem modo dẽt excusari, qñ pp inopiam illum conducere non potuit. Quod autẽ pauper esset, & impotens ex testibus constat, qui dicunt, quòd non habet in bonis vltra valorem quadraginta ducatorũ. nã ille † dicitur pauper, qui non habet vltra aureos quinquagintã in bonis. l. nonnulli. de accu. & intelligitur illa lex de aureis, quorum septuagintaduo faciunt vnam librã auri. l. fi. C. de suscep. & arca. lib. 11. & no. gl. in l. fi. in princ. C. cõmu. de leg. & Cy. in l. si quis ꝓ redemptione. C. de dona. Nec ob. ꝙ aliqui testes dicant, ꝙ erat colonus partiarius, qui bene viuebat ₰m cõditionẽ suã: quia per hoc non sequitur, ꝙ potuerit expensas facere ꝓ medicis & medicinis, licet. n. laborando quæreret victum, non tñ per hoc apparet, ꝙ vltra victũ tm̃ superesset, ꝙ tales expẽsas facere posset. Et istud ꝓbatur ẽt ex no. ꝑ Raph. & Imo. in l. si maritus in id. solu. matr. per Imo. & Ang. in l. Nesennius. §. fi. de re iud. Bal. in l. 2. C. quod cum eo. & Alexã. in l. maritum. sol. matr. cũ concor. de quib. ibi per eum. vbi concludunt, ꝙ maritus pp beneficium, vt nõ teneatur vltra quã facere posit, põt deducere tm̃, ꝙ posit viuere salua sua dignitate. Et ꝑ pea ex hoc, ꝙ posit viuere cõmodè, ₰m suam conditionem, non reputatur diues, nec ꝙ expensam, q̃ venit ab extra, posit supportare. Et tanto magis quia aromatarius examinatus deponit, ꝙ matri Antonii dedit aliqua ꝓ dicta Dorothea infirma, & ꝙ tunc non soluit: sed soluere distulit, quod verisimiliter non fecisset, si Antonius pecunias habuisset. Nec dubitandum arbitror, vtrũ paupertas Antonii sit ꝓbata: q.a satis de illa constat euidenter ex testium ẽt utriusque partis depositione. ¶Et tanto magis debet excusari Antonius pp † cõsuetudinẽ instantẽ: qm̃ a pœna quis excusatur, ẽt ꝑtextu paruæ cõsuetudinis. ₰m gl. no. in c. cũ venerabilis. de consue. faciunt no. in l. plagii. C. ad leg. Flauiã de plagia. ex quo. n. hoc lucrum defertur pp onera matrimonii, vt no. per gl. & doct. in l. si donaturus, in fi. de cond. ob cau. satis dici põt, ꝙ agatur de pęna. In præcedentib. tamen & præcipuè in prima rõne, maiorem vim facio. Absque igitur multiloquio cõcludendum arbitror vt ꝑmisi, ꝙ do. Antonius a petitis debeat absolui. Laus Deo.

(Margin numbers in this passage: 5 at "pertatis. nam †"; 6 at "ille † dicitur pauper"; 7 at "tione. ¶Et tanto magis".)

SVMMARIVM.

1 *Filia renuncians cum iuramento iuribus sibi competentibus in bonis paternis & maternis, prætextu alicuius læsionis absolutionem a iuramento petere non potest.*
2 *Renunciatio iurium generalis trahitur ad ius requirens specialem renunciationem, quando illud tantùm ius renuncianti cõpetebat, & vide nu. 9.*
3 *Dictio, liberè, idem importat, quod sine distinctione.*
4 *Filia etiam diues a patre dotanda est.*
5 *Donatio facta, etiam corroborata iuramento, per susceptionẽ liberorum reuocatur.*
6 *Donatio ob causam non reuocatur per liberorum susceptionẽ, nisi in eo, in quo causam lucratiuam sapit.*
7 *De animo donandi quando constare dicatur.*
8 *Habens hypothecam ius in re habere dicitur.*
10 *Metus reuerentialis præsumitur in fratre, sicut etiam in patre, & marito.*
11 *Iuramẽtũ extortũ per metum reuerentialem relaxandum est.*

CONSILIVM CXL.

CIRCA casum, de quo quæritur, prima facie dicẽdũ videtur, ꝙ D. Antonia sit penitus exclusa a dote, vel a supplemẽto dotis, & ꝙ occasione illius minimè posit agere contra fratrem, vel cõtra hæredes illius, & hoc virtute renunciationis iuratæ de iurib. sibi competentibus in bonis paternis & maternis pro certa quantitate, per c. quamuis. de pact. in 6. & c. cum cõtingat. de iureiur. & auth. sacramenta puberum. C. si aduers. uendi. nec prætextu alicuius † læsionis põt peti, vel cõcedi absolutio a dicto iuramento, ₰m Arch. in d. c. quamuis. per illum tex. in versicu. omnimodo. & Bal. in l. fi. ff. qui satisd. cog. & Imo. in d. c. cum contingat. in 4. membro. & in l. cum vir. de vsuc. & in c. Quintauallis. pe. col. de iureiu. Domi. & Imo. in d. c. quamuis. Alexan. in consi. 42. consi. 125. 1. vol. & in l. stipulatio hoc modo concepta. de verb. obl. & ꝑdicti reprehendunt Pet. de Anch. & quosdam alios dicentes aliter, ac rõnibus eorum rñdet, quorũ dicta non refero: quia longũ esset & laboriosum. Nec videtur prædictis ẽt obstare, quòd sicut non excluditur q.s a legitima per generalem renunciationem: nisi de illa sit facta mentio specialis. l. si quando. §. generaliter. C. de inoff. test. & ibi no. Bal. Sal. & alii, ẽt si super renunciatione generali sit interpositum iuramentum, quia non auget cõsensum, ₰m Are. in l. 1. §. si quis ita. de verb. obl. sic ẽt non debeat d. Antonia excludi a dote, vel a supplemento congruæ dotis cũ in renunciatione specialiter mẽtionem de ea nõ fecerit: quia loco legitimæ subrogatur, ₰m Pau. de Cast. consi. 131. inci. Licet ista domina Lisa &c. Quia ad † hoc rñdetur, & primò: quia d. Do. Antonia aliud ius contra fratrem nõ habebat in bonis paternis, nisi occasione dotis sibi debitæ, ꝓ qua dicta bona erãt sibi obligata ex forma statuti. Ideo cũ verba renunciationis non posint ad aliud ius referri, perinde est, ac si specialiter & nominatim fuisset renunciatum iuri agẽdi ad dictum supplemẽtum. l. 2. de lib. & posth. & l. fundus, qui locatus. de fun. instr. & in simili hoc vult ẽt Barto. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. obl. in 6. q. vbi concludit, ꝙ licet verba gñalia renunciationis non referantur ad ea, q̃ dependent ex testamento. l. tres fratres. de pac. cũ ibi no. si tñ remittit vnus alteri omne ius, qđ habet, vel habere sperat in reb. diuisis, intelligitur remisisse ius fideicõmissi, si t pe diuisionis nõ habebat spem ex alia causa quam ex fideicõmisso, ꝑ d. l. 2. Secus verò si ex alia cã spem habebat per allegata in ꝯrium. ¶Secundò respõdetur, ꝙ d. do. Antonia renunciauit omnib. & quibuscũque iurib. sibi cõpetentib. & c. quæ verba uniuersalia & geminata includũt ẽt ius cõpetens ad supplemẽtum dotis, arg. no. in l. balista. ff. ad Trebel. & per Bar. in l. scimus. C. de agri. & censi. & faciunt. no. per Bal. in c. Imperialẽ, in prin. de ꝓhi. feu. aliena. per Fed. & in l. 1. in 24. q. de re. diui. dum uult, ꝙ feudũ receptũ ꝓ hæredibus quibuscunq;, cõprehendat ẽt extraneũ, ad quem feudũ ex sui natura nõ transit. c. 1. §. & si clientulus. de alien. feud. & ẽt legatarius, qui largo modo dicitur hæres. l. id tp̃s. in prin. de vsuc. & cũ eo trãsit Alex. in l. si patroni. in prin. ad Treb. & in l. Gallus. §. ẽt si parente. de lib. & posthu. & idẽ ꝓbatur ex no. ꝑ Barto. in l. gñali. §. vxori de vsufr. leg. dum dicit, ꝙ sermo vniuersalis ꝓlatus ab homine nõ recipit restrictionẽ, per l. Iulianus. in prin. de leg. 3. Præterea & tertiò. d. Do. Antonia liberè, & generaliter absoluit, & liberauit Andreã fratrẽ suũ ab omni eo, & toto, qđ ipsa domina ab eo, & in eius bonis petere, cõsequi, aut exigere posset, quomodocũq; qualiter cũque, & quacunque rõne uel cã &c. Pondero † enim primò, verbum illud liberè, quod importat idẽ, ꝙ sine distinctione, ₰m Bal. in l. precib. in pe. col. C. de imp. & aliis subst. & quãuis loquatur de uerbo, pleno iure, tñ plenũ & liberũ idẽ importat. l. fideicõmissa. §. q̃ q̃. de leg. 3. & no. Bar. in l. alio. de ali. & cib. leg. circa medium. Si ergo absoluit sine distinctione, ergo ius cõpetens ẽt ex causa ꝑdicta intelligitur remissum. Idẽ põdero uerbũ quomodocunque & qualitercunq; &c. quod est geminatũ & vniuersale, ꝑ ea q̃ proximè dicta sunt. Itẽ & illud verbũ, quacunque ratione vel causa, ꝑ no. ꝑ Bal. & Alexã. in l. si domus. §. de euic. in prin. de leg. 1. vbi dicunt, ꝙ licet uenditor de euictione non teneatur, quando sequitur, & imminet ex sñia arbitri. l. si dictum. §. si cõpromisero. de euic. si tamẽ de euictione ꝓmittatur, qũocũq; res euincatur, ẽt dicto casu vẽditor tenetur, ꝑ no. ꝑ gl. in l. cũ pœna. ff. de arb. Sed ꝑmisis, & aliis nõ obstãtib. ꝯtrariũ de iure arbitror uerius. Nã, ut in facto ꝓponitur, dos debita. D. Ant. ex forma statuti in bonis p̃rnis excedebat duplũ eius, qđ in effectu a fratre est ꝯsecuta: qm̃ reperitur ab illo dũtaxat ꝓ dicta dote & occasione illius habuisse tantũ libras

(Margin numbers in this passage: 1 at "textu alicuius † læsionis"; 2 at "mina Lisa &c. Quia ad †"; 3 at "que rõne uel cã &c. Pondero †".)

bras trecentũ,residuũ verò.s.libras quingentas, consecuta est
pro dote materna,& sic tanquã æs alienũ fratris ipsius,vt not.
Bar.in l.vt iurisiurandi.§.si liberi.in fi.de ope.lib. & per Bal. in
l.liberti,libertæque.C.eo.q̃ quantitas debita do.Antoniæ pro
dote materna nõ minuit dotẽ sibi debitam in bonis paternis.
4 Quia † filia ab illo, uel ab eius hærede est dotanda congruè,&
si illa sit diues.l.fi.C.de dot.pro.& p oẽs maximè Moder.in l.
1.ff.sol.mat.Remissio ergo & absolutio facta per d. Do.Anto
niam fratri in eo,quod excedit summã dictarũ librarũ trecen
tarũ,quas illa recepit,donationẽ sapit,& cõtinet. l. si sponsus.
§.circa.de don.inter vi.& vxo.& no.gl.fi.in fi.in l. si quis dona
tionis.ff.de contrahen.emp. & pbatur optimè in l. contra iu-
ris.§.fi.ff.de pac.in vlt.rñso.vbi habetur, q pactũ de nõ peten
do demũ non dicitur continere donationẽ, qñ paciscens tan
tũdem,vel maius cõmodũ consequitur. Ergo vbi cõtinet mi-
nus,in residuo dr̃ donatio.& no.in l.si quis obligatione.de re-
gu.iur.& no. p Bar.in l.Modestinus. in prin. de dona. cũ alijs
concor.de quib. p Alexã.in l.creditori.C. de pac.& in l.si mu-
5 lier.ff.de condi.ob cau. Si † ergo dicta liberatio, & absolutio
in dicto excessu est donatio: ergo per superuenientiã libero-
rum fuit reuocata.l.si vnquã.C.de reuo.don. & per Bart. in l.
Titia.§.Imperator.de leg.2.& in l.si totas.& ibi p alios. C. de
inoff. don.& in l.1.eo.tit.& doc.in c.fi.de don.Nec ob.q su-
per hac absolutione, & liberatione sit appositum iuramentũ,
quia eo non obstante adhuc p superuenientiã liberorũ reuo
catur: qa nõ operatur in præiudiciũ tertii, & quia tacita con-
ditio,sub qua intelligitur facta donatio,videlicet nisi filios su-
sceperit,inest ẽt iuramento.l.fi.C.de nõ nu.pec. & ita tenet ẽt
Bar.in d.§.Imperator. dicens sic consuluisse cũ do. Recupera-
to de S.Miniato,& Francis. Tigri. de Pisis, & idẽ tenet Bal.&
Sal.in l.1.C.de inoff.do.Imo.in d.c.fi.& Io.An.in addi. Spe.in
rub.de don.& in tit.de instr.edi.§.porrò.in vlt.addi.Are.in cõ
si.24.Et similiter locum habet d.l. si vnquã. nedũ qñ donatio
est facta libero,vt ibi dicitur in tex.sed ẽt qñ fit cuilibet extra-
neo,ſm gl.& doc.cõiter ibi,& ĩ d.c.fi.& Bal.in d.l.1.C.de inof
fi.dona.qcquid ibi dicant Gul.& Bal.in l.si cũ vel in vtero. C.
de testa.mil.cõtra quẽ tenet ibi Ro.& in l.Titius.in prin. de li-
be.& posth.& nedũ ẽt habent locũ p̃dicta,qñ maior pars fuit
donata sed ẽt qñ donatio est infra dimidiã,siue ↄsistat in quo-
ta,siue in certa re,vel quantitate,vt pbatur in d.l.si vnquã. in
ver.aliqua parte &c. iuncta gl.in cle.1. de fo.com. quã sic in-
ducit Imo.in d.c.fi.& idem tenet Bal.in d.l.si vnquam. Roma.
in d.l.si cum vel in vtero. Are.in d.l.Titius.Ful.consi. 225.inc.
Visa p̃dicta facti contingentia &c.& ibi refert, q idẽ cõsuluit
do.Io.Pet. cũ multis aliis doct. solennibus. idem quoq; tenet
Alex.in cõsi.inferius allegãdo: & est de mẽte Bar.in d. §. Im-
perator.& p̃dicta opi. pcedit,dũmodo res, vel quãtitas nõ sit
modica,ſm p̃dictos.Quo casu pcedere põt opi.Bal. cõtrariũ
tenentis,in d.l.1.& in d.l.si cũ vel in vtero.& in auth. ex cã.C.
de lib.p̃t. Non obstat quoque,q ista absolutio,& liberatio, q̃
non sit donatio simplex,sed ob cãm.i. ob certã quantitatẽ fa-
6 cta, in qua † donatione ob cãm locũ non habet.d.l. si vnquã.
ſm Bal.& Ang.ibi,Bal.& Moder.in l.2.C.de pac.& Old.con-
si.5.inci. Titius dedit &c.& Ro.in l.si pater.§.fi. de do. & in l.si
verò.§.de viro.in 48.fall.sol.matr.& in consi. 27.inc. Pro de-
cisione &c.Quia immo in eo, q donatio ob cãm sapit causam
lucratiuam,habet locũ d.l.si vnquã.& ideo a trecentũ libris su
pra ista liberatio dicitur donatio, & in ea debet habere locum
d.l.ſm Alex.in quodã consi.non impresso,quod inc. Confide
ratis his,q̃ in themate narrantur &c.mouetur,qa licet dona-
tio ob merita valeat inter patrẽ & filiũ,vt habetur.in l.si dona
tione.C.de col.hoc.tñ intelligitur vsque ad mẽsuram merito-
rum,sed abinde supra non valet tanquã simplex.& pura dona
tio,ſm Bar.in l.frater a fratre.de cond.indeb. & in l. si qs pro
eo.§.1.de fideius.& in auth.vnde si parens.& ibi ẽt p Bal.C.de
inoff.test.Sal.in l.filiæ licet.C.famil.erc.& ideo indiget ĩsinua
tione,ſm Bal.in l.illud.C.de sacrosan.eccl. & Ioã. An. in addi.
Spe.in rubr.de re.eccl.non alie.& Old.in cõsi.339.inc. Ad ha-
bendum &c. & Imo. in l. Aquilius. de don.adducit & allegat
no.per Cy.in l.fi.C.de pac.& Bal.ibi in 2.col.cũ quo transit ẽt
Fulg.vbi dicunt,quod si quis vendidit pro modico precio rem
ualentem multum, animo donandi, q quatenus sapit dona-
tionem reuocabitur per superuenientiam liberorũ. d. l. si un-
quam. Nec obstat,q prædicti loquantur, quando constabat
7 de animo donandi, qa † vbi illud,quod remittitur, excedit il-
lud,quod percipitur, in dubio p̃sumitur aĩus donandi: vt col
ligitur ex no.per Bal.in proœ feu.col.6.versic. pro intellectu
locorum &c.vbi concludit,q feudũ cõcessum ob certum ser-
uitium põt appellari gratia, & beneficiũ, quãdo facta compa
ratione concessionis, & p̃stationis seruitii participat magis de
lucro.Cum quo transit ẽt Alex.in l.Gallus.§. instituens. in fi.
de lib.& posth.pro quo allegat no.per Bar.in l. Aristo. de do-
na.& in l.si mihi et Titio.de verb.obl.inducendo, ut ibi latius
per eum.Accedit ẽt: quia donatio reciproca inter coniuges
in eo,quod est inæqualis,dicitur propriè donatio: & non ua-
let,ſm Sal.in l.1.C.de don.ante nup.et quòd ẽt in casu nostro
dicatur reuocata renunciatio in eo, qđ continet remissionẽ
debiti liquidi p susceptionem liberorum, tanquã dicatur do-
natio,tenet ẽt Soc.in consi.225.inci. Visa prædicta facti con-
tingentia.& in consi.295.In causa contra filios.&c. col.4.ver
si.tertiò quia donatio &c.ubi refert, sic fuisse consultum per
doc.Perusinos.Et pro hac parte consuluit D.Pet.Phil.Cor.in
consi.11.in 1.vol.Et fuit super facto, super quo cõsuluit etiã
do.Alex.in p̃dicto consi.non impresso. Secundò,& principa-
liter dicta renunciatio & absolutio non nocet do. Antoniæ,
quominus petere possit supplementum dotis. Nam mortuo
patre tenebatur frater & cogebatur illã dotare ex forma statu
ti: & sic iure actionis,hoc est condictione ex statuto,ſm Pau.
de Cast.in l.si socer.in prin.sol.ma.& in d.consi. 131. in princ.
& Alex.in consi.7.vol.2.Renunciãdo ergo do.Antonia omni
bus iurib.cõpetẽtib. in bonis & hæreditate intelligitur renun
ciasse iuri reali,qđ habebat in bonis.s.hæreditariis, & iuri qđ
habebat in hæreditate,hoc est in iure illo uniuersali, quia hæ-
reditas differt a bonis hæreditariis.l.1.C. de euict.non autẽ di
citur renunciasse iuri personali cõpetenti ad dotem: qa illud
non est in bonis,sed contra personam.l.1.§.si hæres.ad Treb.
l.fi.§.fin.de ↄh.emp.& insti.de actio.§.1.& expressè no.Bar.in
l.1.§.quod autem. de superfi. nec ẽt est ius cõpetens ad hære-
ditatẽ,q̃ differt ab ipsa dote,q̃uis et ipsa sit ius uniuersale, ſm
doct.in rub.sol.mat. et ad p̃dicta faciunt no. p Bart.in l.ut iu-
risiu.§.si liberi.de ope.lib.in fi.et Old.in consi.297. incip. Do
Stella etc.Nec ẽt obstat,q statutum uelit eam dotari in bonis,
quia per hoc ius in bonis nõ constituitur, sed ad bona fratris
obligatur personaliter,sicut si rem propriã promisisset,uel uẽ
didisset.Nam ad illam rem teneretur,quæ est in bonis eius:et
tamẽ ius non haberet creditor in bonis,nec in illa re. d.§.fi.de
cõtrahen.empt.Item p̃dictis non obstat, qđ voluit Bal. in l.li-
berti,libertæq;, dum dicit,q cedendo quis ius, qđ hẽt in bo-
nis,vr̃ ẽt sensisse de eo,quod sibi debitũ erat tãquã æs alienũ,
si cessio ad aliud referri nõ põt.d.l.2.de libe.et posth.vel si ce-
dẽs recepit precium, qa in casu nostro põt referri renuncia-
tio ad aliud ius,q̃ ad actionẽ personalem.i.ad ius hypothecæ,
quod competebat do.Antoniæ quæ habebat bona hypothe-
cata ex forma statuti pro dote,et pro alimẽtis sibi debitis a fra
tre antequam in matrimonio collocaretur, et sic ad ius, quod
ipsa habebat in bonis et hæreditate. put verba sonant pprie:
8 quia † qui habet hypothecã,dicitur habere ius in re.l.eos.C.q
pot.in pig.hab.et §. item Seruiana. insti. de act. et not. Barto.
in d.§.quòd autem.et in l.si filio.§.si vir in quinquenniũ.solu.
matr.Ex hoc.n.quòd remissa sit hypotheca, nõ intelligitur ta-
men renũciatũ actioni personali,et iuri principali.l. etiã. cum
ibi not.C.ad Vellei.et in l.si pignus.ff.de his quę in frau.cre.&
no.Bar.in l.1.§.1.qb.mo.pig.vel hyp.sol.& qa precium,quod
Do.Antonia recepit,nõ cõuenit doti sibi debitæ: qa illa exce-
dit in quantitate notabili,iõ pro ea non intelligitur receptũ,
ẽt ſm Bal.in loco p̃allegato,p no.in d. §. qđ autẽ. Et similiter
non obstat,q in eodẽ instrumento inferius liberauerit fratrẽ
ab omni eo,& toto,qđ ipsa ab eo,& in eius bonis petere, con
sequi,aut exigere posset &c.quia copulatiuè est facta libera-
tio ab omni eo, quod petere posset ab eo & in eius bonis: &
sic nõ operatur quò ad id,quod tm̃ potest ab eo,peti: sed quò
ad id, quod poterat copulatiuè peti ab eo, & consequi in eius
bonis,& sic solum circa ius reale, & ius quod Dom. Antonia
habebat in bonis,circa qđ copulata possunt cõcurrere. l.si hæ
redi plures.de cõd.inst. Et istud ẽt ↄfirmatur: qa ibi fit relatio
ad superiora, dũ dr̃, & quacunq; rõne uel causa,vt supra &c.

& ideo per talem relationem restringuntur sequentia ad ius in bonis, de quo prædixerat, & sic requiritur cõcursus copulatorum, ꝑ no. per Bar. in l. si quis seruum. §. fin. de leg. 2. & in l. sanctio legũ. ff. de pœ. & in l. 1. in fi. prin. si fami. fur. feci. dica. nec per illa verba, quacũque rõne, vel causa &c. ampliatur renunciatio ad ius personale, sed dũtaxat referuntur ad ea, quæ sunt eiusdẽ gñis cũ præcedentibus, ₰m Oldra. in d. consi. 297. ver. quintò, si verba &c. per l. fi. §. cui dulcia. de vi. tri. oleoque leg. præsertim cũ hoc fieri possit salua rõne recti sermonis, alias secus. l. sub prætextu. C. de transac. ac ẽt magis: quia †

9 in dubio fit interpretatio, vt gñalis renunciatio non referatur ad dotem, sicut nec ad legitimã, nisi de ea sit facta specialis mẽtio, ₰m Pau. de Cast. in d. consi. 131. arg. l. si quando. §. & gñaliter. C. de inoff. test. & est de mente Bal. in d. l. vt iurisiurandi. & in d. ver. sed dubitatur &c. in prin. dũ allegat. d. l. si qñ. & Gul. in l. de his. ff. de transa. & facit l. fin. in prin. C. de iure dot. ex qua not. ibi Sal. ꝙ dispositio ẽt gñalis non cõprehendit causam dotis eius fauore. Nam obstat ẽt expressio verborũ vniuersaliũ, & geminatorum: quia illa operantur vt veniant omnia, & q̃cunque, quæ possunt comprehendi ex natura sermonis. l. qui habebat. & ibi no. Bart. de leg. 3. sed actio personalis non põt comprehendi ex natura sermonis: quia non est ius in bonis, vel hæreditate, vt dixi, ergo per illa verba non includitur in renunciatione, & per hæc responsum est ad cõtraria. Tertiò potest ex alio do. Antonia iuuari. nã ipsa minor erat, & mulier tẽpore renunciationis, & a fratre gubernabatur, & cũ illo cohabitat, his igitur concurrentib. p̃sumitur inducta ad renunciãdum metu reuerentiali, iuxta l. 1. §. quæ onerãdæ. ff. qua. re. ac.

10 non detur. Nam sicut metus reuerentialis † præsumitur in patre, & marito, vt ibi. & per Bar. & doc. in l. si cũ dotem. §. eo autem tempore. sol. mat. eadem rõne p̃sumitur in fratre maiore, cũ quo soror, q̃ est minor, cohabitat, & qñ ab illo gubernatur, vt ꝓbatur in l. 1. in fi. C. si qua. prædi. põt. & in l. 1. cũ ibi no. ꝑ Bal. C. si rect. ꝓuin. & melius in l. 1. ne licc. poten. & ibi ꝑ Bar. vbi dixit, ꝙ prohibitio illius legis, & pœna apposita imploranti suffragium potentis, locum hẽt ẽt in officiali suo, vel domestico, quia est eadem ratio. & ꝓbatur clarius in l. rei iudicatæ. §. fi. cũ l. seq. sol. mat. vbi habetur, ꝙ priuilegiũ concessum marito, & hoc ratione reuerentiæ maritalis. l. 1. §. cũ aũt. C. de rei vxo. act. conceditur etiam socero, in quo reuerentia inest. & ꝑ ista in terminis concludit Are. in consi. 24. ꝙ ita p̃sumitur in casu nostro metus reuerentialis in fratre, sicut in patre, & in marito. Nec p̃dictis obst. ꝙ dictus metus nõ præsumitur, nisi præcedant minæ, ẽt si magnum quid dimittatur pro modico. l. interpositas. cum ibi no. per Bar. C. de transac. & in l. ad inuidiam. C. quod met. cau. & in d. §. quæ onerandæ. cũ aliis concor. de quib. per Alex. in d. l. interpositas. & in l. cũ dotem. §. eo autem t pe. so. mat. quia illud verum est regulariter, sed quãdo adest enormis læsio, & persona est minor, & mulier, tunc istis concurrentib. ẽt minis nõ p̃cedentibus, præsumitur metus reuerentialis, ₰m Pau. de Cast. qui sic concludit, in consi. 176. inci. Contra superius consulta &c. & idẽ per plura probat Aret. in d. consi. 24. & concludit Pau. de Cast. in d. consi. ꝙ talis mulier p̃sumitur suasionibus patris inducta ad sic renunciandũ. & idem est dicendũ de fratre, in quo, vt dixi, adest idẽ metus reuerẽtialis. & hoc ex natura rei gestæ. i. ex nimia lęsione eius, arg. l. superstitẽ. C. quod me. cau. ibi, si immodicè lęsa est, & ex qualitate personæ. s. quia minor. l. 1. ff. de min. & quia mulier. l. 2. ad Velleia. Nec ẽt, ₰m eũ, obstat, ꝙ præsentia iudicis & cõsanguineorum tollat præsumptionẽ metus. l. 1. & ibi per Bar. C. de prædi. curia. & in l. transactionem. C. de transact. q̃a illud verum, nisi ex euidenti ac enormi læsione cõtrarium appareat quia nulla est maior ꝓbatio, quã per facti euidentiã, vt no. Inno. in c. proposuisti. de ꝓbat. & facit de inoff. test. l. si pars. cũ similibus. Nam fuit interpositum decretũ ex abrupto. nec apparet, ꝙ aliqua discussio facta fuerit, vel cãæ cognitio interuenerit, ideo decretũ parũ operatur, ₰m eum. l. cũ hi. §. p̃tor. de transact. Et istud cõfirmatur vltra eũ. nã hmói remissio debiti liquidi in excessu est donatio, ut dixi, ideo p̃sumitur ex hoc, ꝙ in decreto non interuenerit cãæ cognitio, ₰m Bald. in l. 1. C. si aduer. dona. vbi dicit, ꝙ non põt dari curator ad donandũ, q̃ debet dari ex iusta causa. In donatione aũt nulla potest subesse iusta causa, quia donare est perdere. l. ab agnato. de manu.

l. contra iuris. §. fi. de pac. & l. prohibere. §. planè. quod vi, aut clam. ideo non valet datio. & ex hoc ostenditur, ꝙ in casu nostro datus fuit curator sine cã: & p̃nr ꝙ absq; ea interpositũ fuit ẽt decretũ super renunciatione. Et similiter p̃dictis non obst. c. quãuis. de pact. in 6. quia ₰m Pau. de Cast. in d. consi. iõ illo casu nõ p̃sumitur metus: quia filia nõ fuit enormiter læsa: quia pater dotauit filiã de suo, & voluit, ꝙ filia dote cõtenta non haberet regressum ad bona sua: certè pater poterat illi auferre bona sua testando, si dos sufficiebat ad legitimã, vel si nõ sufficiebat, parum restabat. Nimirũ si ꝑ contractũ id facere potuit, non. n. auferebat filiæ, qđ erat ipsius filiæ, sed id, qđ futurum erat, si non abstinuisset, quod facilius fieri potest l. patre furioso. de his qui sunt sui, vel alie. iu. potisimè cũ pater ꝑ aliũ modũ potuisset auferre, vt dictũ est, & sic nullã iniuriam faciebat filiæ, quæ nullũ ius formale habebat in bonis patris eo viuente. l. 1. §. sed nec impuberi. de colla. bo. Sed nõ sic in casu suo, pariter & nostro: q̃a frater nihil dedit de suo, sed partem paruã de eo, quod erat sororis, & nixus est residuum auferre: vnde, ₰m Paulum, nõ põt videri, cũ qua conscientia hoc fecerit, & sine dubio in foro conscientiæ dẽt agere pœnitentiã de tam callido cõmento. Præterea dicit ipse, cogitet vnusquisque, qualiter vna puella nondum nupta existẽs in manibus patris, & eadẽ rõne in manib. fratris maioris orbata parentib. sciuerit aut potuerit, vel ausa fuerit cõtradicere patri, vel fratri tale quid poscenti. vnde sufficit fundare intentionẽ istius puellæ in iustitia naturali, quam vnusquisque mẽte sua sentit, vel sentire põt. l. scire oportet. §. sufficit. de excu. tut. Ad cõfirmationẽ p̃dictorũ, & maximè rõnis datæ ad d. c. quãuis. facit: quia illo casu per superueniẽtiã liberorũ non reuocatur dicta renunciatio, vt ibi ꝓbatur, iuncta gl. fi. & præsupponunt doc. in l. qui superstitis. de acq. hær. & in l. pactũ. C. de colla. dum quærũt, an talis renunciatio noceat filiis, & in specie hoc ẽt vult Alex. in consi. 29. incip. Clarè, subtiliter. in vlt. col. 3. volu. Et hoc quia filia fuit exclusa ꝑ renũciationẽ dicto casu a iure q̃rendo: sed in casu nostro exclusa fuit mulier a iure iam quæsito. Et ꝑpea patet, ꝙ ille tex. loquitur alio casu, & in quo est diuersa ratio. ꝑpea Pau. de Cast. in præallegato cõ

11 si. conclud t, ꝙ † iurm tãquam extortum ꝑ metum est relaxandũ, & ꝙ remissione secuta, cõtractus remanet inualidus, vel saltem iudicis officio rescindẽdus est, iuxta no. in d. §. quæ onerandæ. & loquitur ẽt Pau. qñ puella sciebat, quantum lædi poterat. multo igitur magis in casu nostro, in quo p̃sumitur ignorantia, ₰m Bal. in l. 2. C. de rescin. vend. Et ꝓbatur per ea, q̃ no. in l. quisquis. eo. tit. Et ita ẽt in puella, quæ ignorauit modũ læsionis, vult Alex. in d. consi. nõ impresso, vbi cõcludit isto casu iurm esse relaxandum, allegat Pet. de Anch. & Imo. expresius, & Dominic. in d. c. quamuis. nec isto casu, ₰m eum, loquitur auth. sacramenta puberũ. C. si aduers. ven. sed in minore, qui certam quantitatẽ donauit, & sic qñ sciuit q̃d, & quãtum donaret: q̃a scienti & volenti nõ infertur dolus & deceptio. l. cum donationis. C. de transactionib. Et ideo qñ mulier, & minor est immodicè læsa ex renunciatione facta ei, a quo gubernatur, & cui verisimiliter habebat reuerentiã, sępe consultum vidi per excellentissimos uiros, & maximè per Soci. Felin. & alios, ꝙ iuramentum sit relaxandũ, & hoc ẽt uoluit Pet. de Anchar. in pluribus consiliis, & maximè in consi. 180. inci. Visis diligenter &c. in consi. 331. Visa p̃senti narratione &c. in consi. 441 Visa copia. in consi. 366. In supradicta quittatione &c. & consi. 383. Retento ordine dubiorum &c. do. Anto. in consi. 45. incip. Dña Honorabilis &c. Calderi. in consi. 8. in tit. de iurciur. inci. Duæ puellæ &c. Fed. de Sen. consi. 194. An do. Margareta &c. Et ꝑpterea ex omnib. præmissis, & ex quo libet præmissorum concluditur, ꝙ do. Antonia potest petere supplementum congruæ dotis. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa contra consuluit Rimin. cõsi. 388. vide Soc. Iun. latè consi 145. vol. 1. cum ibi annot. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Dos primæ vxoris debet conseruari filijs ex ea post mortem patris.*

2 *Papa confirmans statuta potest super iuramento disponere.*

Renuncians

3 *Renuncians vni iuri non excluditur ab alio iure sibi ad eandem rem competenti. & vide nu.7.& nu.9.*

4 *Princeps sæcularis iuramentum remittere non potest.*

5 *Confirmatio Papæ simplex, & generalis non refertur ad statuta disponentia contra iuramentum, vel ei derogantia.*

6 *Ratihabitio actus inualidi tacitè inducitur per taciturnitatem decennij.*

7 *Renunciatio facta iuri, quod quis ex vna causa tantùm putabat sibi competere, trahitur etiam ad ius aliud, quod verè ex alia causa competit.*

8 *Maior 25. ann. præsumitur ignorare actũ esse nullum, nisi sit iurisperitus.*

9 *Renuncians bonorum possessioni, an videatur renunciare iuri adeundi de iure ciuili.*

CONSILIVM CXLI.

IN quæstione proposita, videtur prima facie dicendum, ꝙ do.Maria possit de iure petere & cõsequi libras quingentas, ad quas agit, ex quo Iulianus eius pater transiuit ad secunda & tertia
1 vota. ideo cum † dictam quantitatẽ habuit a do. Lucretia eius prima vxore, & matre d. Do.Mariæ debuit conseruari eidem dominæ Mariæ, & ad eam peruenire post mortem patris. l.generaliter. C. de secun.nupt. nec videtur excludi per renunciationem iuratam: quoniam dicta renunciatio nõ valuit; quia illa erat minor, & ex forma statuti Rauennæ in tali renunciatione vltra iuramentũ requirebatur cõsensus duorum consanguineorum, quod statutum valere vr̃, ex quo forma non seruata annullat actũ, & fingit ac pſumit minorem dolo inductum, secundum Barto. in l. omnes populi. de iusti. & iur. in 2.q.3.q.princip. Et q̃uis in terris Imperii hoc posset in dubium reuocari, tñ in terris ecclesiæ statutum annullans cõtractum iuratum ex causa, puta ꝓp fragilitatem ætatis, vel sexus videtur validum, si fuit per Papam cõfirmatum: & prout confirmari debet. maximè secundũ opin.gl. & Ant. de Butr. in c.quod clericus. de foro comp. quæ voluit, ꝙ laici in terris ecclesiæ non possint condere statuta sine licentia Papæ, & sic ꝙ l.omnes populi. non habeat locum in terris prædictis. Et ꝓpterea dictum statutum, saltem per dictam confirmationem
2 validatur: quia Papa † confirmans, potuit super iuramento disponere, præsertim cum causa, vt no. per glo. 5. q. 6. authoritatem. & per gl. & doc. in c.5. de iureiur. & per Inno. in c.cũ inter. de renun. & in c.venerabilem. de elec. & Specu. in titu. de leg. §.nunc ostendendum. ver. 24. ¶Secundò non obstat dicta renunciatio, ẽt si sit valida: quia in ea dicitur, ꝙ D.Maria fuit per notarium certiorata, ꝙ dicta quantitas ad eam ꝑtinebat ex hæreditate materna, & illa renunciauit omni iuri sibi competenti occasione prædicta &c. & cuicũque quãtitati sibi debitæ iure hæreditario. Et sic dicitur renunciasse iuri sibi competenti in dicta quantitate occasione hæreditatis maternæ. igitur do.Maria non excluditur: q̃a hæc quantitas ad eam pertinet, ẽt si non sit hæres matris, vt est casus in auth. hæres. C. de
3 secun.nup. & in corpore vnde sumitur. Et ideo † cum non agat tanquam hæres matris, nec dicat dictam summam ad eam pertinere iure hæreditario, sed ex legis dispositione, nõ excluditur, nec repellitur per dictam renunciationem, per not. per Bar. in l.ut iurisiurandi. §.si liberi. de ope.lib. & per Bald. in l. liberti, libertæq;. C.eo. quando.n. quis renunciat vni iuri, per hoc non excluditur ab alio iure sibi competente ad eandẽ rẽ. l.nec is. §.fi. de acq.hær. l.suum. C. de iure delib. vnde quamuis do.Maria renunciauerit iuri sibi competenti, occasione dictæ hæreditatis, per hoc non excluditur ab alio iure, quod ei competit ex legis ꝓuisione, quamuis nõ sit hæres. Et similiter do. Maria non potuit excludi pſcriptione 30. annorum: q̃a hoc tempus non incœpit currere, nisi a morte Iuliani patris sui, a quo tempore dictũ tp̃s triginta annorum nõ est completũ, vt est casus in auth. de nup. §.sed quod sancitũ est &c. Et probatur ex regula quæ habet, ꝙ non ualenti agere non currit præscriptio. l.fi. C. de anna. excep. & ꝓut agere non potuit dom. Maria ante mortem patris. d.l.generaliter. C.de secun.nup. ꝓterea Iulianus fuit in mala fide: tum quia renunciatio non ualuit, vel quia saltem ad hoc ius non hæreditarium nõ porrigitur: ideo præscriptio currere non potuit. c.fi. de præscr. & ibi doct. communiter hoc tenent. & Ang. & alii, in l. sequitur. §.si uiam. de vsucap. quicquid dicat Bar. ibi. Sed præmissis non obstan. contrarium ꝓcul dubio puto verius, & in primis dico, ꝙ renunciatio facta per do. Mariam valuit: & hoc virtute iuramenti. auth. sacramenta puberum. C. si aduer. uend. quæ ẽt locũ habet in donatione ẜm gl. Bar. & docto. ibi: & plenè ꝑ omnes in c.cũ contingat. de iureiur. nec statutum hoc casu annul
4 läns contractum valet: quia † etiam princeps sæcularis illud remittere non potest, d.c.venerabilem. de elec. & c. nouit. de iud. & per Hosti. in c.quemadmodum. de iureiur. & per doct. in d.auth. sacramenta. & Bar. in d.l.omnes populi. in q. præalleg. & per alios in locis inferius allegandis. ¶Nec obstat, quòd hoc casu dolus fingatur, vel præsumatur a statuto: quia quãuis Bar. dicat, statutum tunc valere, nihilo minus Rayne. ibi, & Alber. tenent contrarium, quia quod est laicis directò ꝓhibitum. s. disponere super iuramento, cõcederetur illis ꝑ indirectũ, cõtra regulam, cum quid vna uia. de reg.iur. & hãc opi. contra Bar. tenent ẽt Ant. de But. Imo. & Abb. in d.c. cũ contingat. & Abb. latè in dispu. inci. Stante statuto &c. & hoc nisi ꝓbaretur dolus aliter, quàm ex præsumptione statuti, uel nisi probaretur, ꝙ minores in loco cõmuniter per dolũ uel fraudem inducantur ad contrahendum, ut ibi latius per eos, & idem tenet do. Abb. in consi. 71. 1.vol. incip. In hac causa &c & quamuis in casu nostro statuentes in principio statuti dicãt & narrent ita fuisse solitum fieri: tamen ẜm Abb. in d. consil. huiusmodi verbis enunciatiuis nõ est credendũ, cõtra iura canonica per no. ꝑ Bar. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. & in l.si forte. de castren. pec. & in l.sciendum. de verb.obl. oportet ergo, ẜm eũ quòd hoc extrinsecus probetur: quinimmo, ẜm eum, si bene ponderentur verba istius statuti, statuentes vidẽtur dubitasse de vero dolo, dum volunt, ꝙ fingatur & præsumatur minor dolo inductus. Est enim ponderandũ illud uerbum, fingatur, nam fictio cadit super certo: & præsumptio sup dubio, vt no. in l. vnica. §.accedit. C. de rei vxo. act. & per cano. in c.is qui fidem. de sponsa. & sic hoc casu volunt statuentes fingere dolũ, ubi non est: quod facere nõ potuerũt in præiudicium iuramenti. Et ex hoc clarè arguitur, ẜm Abb. ꝙ nõ habuerunt sufficientem causam præsumendi dolum, aliàs nõ fuissent vsi verbo importante fictionem. Nec obstat etiã con
5 firmatio Apostolica: quia † simplex & generalis confirmatio non refertur ad statuta disponentia aliquid contra iuramentum, seu derogantia iuramẽto, vt not. concludit dom. Aret. in consi. 13. incipien. Abunde satis &c. præcipuè per no. per Specu. in titu. de leg. §.nunc ostendendum. versi. 18. vbi vult, ꝙ si Papa confirmat beneficium alicui collatum etiam cum clausula, supplentes omnem defectum, de plenitudine potestatis, ꝙ talis confirmatio operatur, vbi actus esset nullus ex defectu solennitatis nõ seruatæ, secus si esset nullus ex inhabilitate ꝑsonæ, puta q̃a quis esset excõicatus, vel illegitimè natus, vel aliũ defectũ naturalẽ pateretur: quia defectus surgens ex inhabilitate personæ non videtur sublatus, allegat etiam Aret. not. per Inno. Ioan. And. & Moder. in c. 1. de transactio. inducẽdo, vt ibi plenius ꝑ eum. Et hoc præcipuè est verum, si in confirmatione est apposita illa clausula, quæ communiter apponi solet in confirmatione statutorum. s. nisi si qua reperiẽtur cõtra libertatem ecclesiæ &c. quia ẜm Aret. per hoc apparet, ꝙ Papa non confirmauit ex certa scientia, ex quo verbum illud, reperientur, sonat actum in futurum, prout ibi probat latius. ¶Sed dato etiam, quòd statutum esset ualidum, & renunciatio fuisset inualida, nihilo minus reconualidata est taci
6 ta ratihabitione dom. Mariæ, quia † quotiescunq; minor facit ꝯtum inualidũ, puta quia vendidit prædium sine decreto, si tñ postq̃ factus est maior taceat per quinquenniũ, & non ꝯtradicat, vel si prædium donauit & per decenniũ tacuit, hmõi silentio & taciturnitate confirmatur uenditio & donatio: veluti ex tacita et pſumpta ratihabitione, vt est casus no. in l.fi. C. si maior fac. alie. ra. ha. & ibi no. & in rub. eiusdem ti. Ergo eode mõ si non ualuit liberatio facta ex cã donationis, ꝓp non seruatã formam a statuto traditam, dẽt induci dicta ratihabitio, et per eam liberatio confirmari, ex quo do.Maria intra decennium a morte patris non reclamauit, sed tacuit. Et probat hoc ẽt clarius ex not. per Alex. ibi in addi. vbi refert fuisse consultũ, ꝙ si iu-

si iudex interdixit administrationem alicui ad certũ tps, & ille interim alienet, ac finita interdictione intra quinquenniũ nõ contraueniat, ꝙ validatur alienatio ex dicta ratihabitione tacita, & ꝑsumpta per illum tex. Ex quo ergo ex his constat, ꝙ renunciatio valet, nunc restat uidere, an ꝑ eam excludatur ex toto do. Maria, & dicitur, ꝙ sic. nã quantitas librarũ quingentarũ petita nõ debetur iure hæreditario, d. authẽ. hæres. nihilominus alio iure peti non possunt, qđ ꝓbatur. nã do. Maria renunciauit omni quantitati, q̃ sibi deberetur iure hæreditario, & occasione hæreditatis maternæ, ex eo, ꝙ à notario fuit certiorata oĩa sibi deberi ex hæreditate materna: & sic ad ius sibi cõpetens dicto iure, se restrinxit: non ad effectũ, vt ius aliũde competẽs sibi reseruaret, uel retineret: sed quia credidit ex a-

7 lio capite † sibi ius nõ cõpetere, & ideo talis renunciatio, & liberatio trahitur & porrigitur ẽt ad illud ius, quod sibi verè cõpetebat, ex alia causa, & ex alio capite, ꝑ no. ꝑ glo. in l. tale pactũ. §. fi. de pac. q uult no. ꝙ istud habeatur ꝓ expresso, & statuto, quod verisimiliter statutũ fuisset, & expressum, si de hoc fuisset q̃situm & cogitatũ. Et hoc, ẜm Bal. & Ang. habet locũ, nedũ in vltimis voluntatibus, sed ẽt in cõtractib. & in rescriptis, & ꝓbatur in l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posth. & ibi no. Bal. & alii in l. fi. C. de posthu. hęr. inst. Dubium aũt nõ est, ꝙ si do. Maria certiorata fuisset, ꝙ dicta quantitas erat sibi debita in pœnã binubii, et nõ iure hæreditario, ꝙ eodẽ modo renunciasset iuri suo, q̃a nõ subest rõ, q̃a difficilius renunciare debuisset, ꝑsertim quia dici nõ potest, ꝙ renũciauerit iuri cõpetenti iure hæreditario, q̃a sciebat illud sibi non cõpetere, & sic ꝙ uideatur voluisse actum nugatoriũ facere. l. an inutilis. in prin. de accep. quia ex quo mulier est, & erat tunc minor, ꝑsumitur potius, ꝙ errauerit in iure, ẜm gl. in auth. de incest. nup. in prin. & in l. si adulterium cũ incestu. in prin. cũ ibi not. ꝑ Bar. de adult. & ꝑ Alex. in l. iustè possidet. de acq. pos. quinimmo Rapha. in d. l. an inutilis. vult indistinctè, & sic ẽt, ꝙ ma-

8 ior ꝑsumatur in dubio ignorare actũ eẽ nullũ, † nisi sit iurisperitus, per l. leges sacratissimæ. C. de legi. cũ quo videtur transire Alex. & Moder. in l. 1. §. si quis ita. de verb. obl. Sed in muliere, & minore, hoc non hẽt dubiũ, vt est dictũ: & tanto magis, q̃a sic fuit a notario certiorata, cui verisimiliter debuit credere. ar. no. per gl. in l. Titio fundus. de condi. & demon. & ideo cũ crediderit do. Maria ius habere solum ex cã hæreditaria, ad illud se restrinxit, & non eo ꝓposito, vt aliud ius verè competens retineret, cũ aliud ius habere ignoraret. idcirco verisimile est, ꝙ si notarius declarasset, quod ius illi cõpetebat, q̃a pater ad secunda vota transierat, ꝙ eidem iuri renunciasset, & ꝑ ꝯñs debet haberi ꝓ expresso, ẜm glo. & doct. in d. §. fi. Nec ob.

9 ꝙ † renunciatio facta vni iuri, nõ porrigatur ad aliud. d. l. nec is. §. fi. q̃a illud ꝓcedit & locum habet, q̃n alicui ex duplici causa verè ius competit, & scit sibi competere: tunc. n. renunciatio limitata & ad vnũ ius restricta ad aliud non porrigitur: q̃a valet & satis operatur in expresso, q̃n ab illo, quod exprimitur renuncians excluditur: sed vbi ex vna causa tñ ius competit, & renuncians credit illud habere ex alia causa, tunc non attenditur falsa expressio, ꝓut in casu nostro, in quo ius non competit iure hæreditario, sed in pœnam binubij duntaxat: sed renunciatio operatur in iure, quod cõpetit verè, vel renunciatio nil operatur. Nam in iure expresso nõ, q̃a illud nõ cõpetebat, nec in alio: quia renunciatio non loquitur de illo, q̃ ratio, ut dixi, cessat in casu ꝑcedenti: ideo vt actus valeat præcipuè isto casu, verisimile est, ꝙ ad illud habuerit respectum: & ideo habetur ꝓ expresso, vt notatur in d. §. fin. & optimè ꝓbatur in l. cum tale. §. falsam. de condi. & demon. & ex not. ꝑ Bar. in l. demonstratio falsa. §. 1. eo. ti. vbi dicit, ꝙ falsa causa, q̃ nõ est obligatoria, non dicitur cohærere legato, sed dicitur impulsiua, & non finalis. Sed causa finalis & proxima dicitur liberalitas, & illa non uitiat, etiam si per errorem exprimatur, q̃a ꝑsumitur, ꝙ testator erat omnino relicturus, ẽt si sciuisset. ꝑ dictũ. §. falsam. Et quod dicitur in legato, ẽt dicto casu locum habet in cõtractu, vt subdit Bar. ibi, & ẽt Alex. in l. si diuortio. in princ. de verb. obl. & iste est casus noster, quia causa, ex qua dicitur ista quantitas deberi, cum non sit obligatoria, non fuit finalis causa renunciationis, sed mera liberalitas, q̃ etiam in instrumento exprimitur, ideo non impeditur effectus renunciationis, per prædicta. Præterea ex principio instrumẽti, & ex prooemio renunciationis, colligitur, ꝙ renunciauit filia: q̃a a patre fuit congruenter dotata, quod etiã inferius in eodẽ instrõ reperitur, & ex quo ꝓœmio colligitur finalis rõ. l. fi. de hære. instit. l. cum hi. in principio. de transactio. & facit. l. regula post principium, de iuris & facti igno. Quotiescunque aũt quis renunciat iuri, expressa causa gñali, extenditur renunciatio ad aliud ius, cui causa & rõ adaptatur: q̃a illa ampliat dispositionẽ. l. cũ pater. §. dulcissimis. de leg. 2. Et ideo in casu nostro dẽt porrigi ẽt ad ius competens in pœnam secundi coniugii, ex quo cã renunciationis non minus illi cõuenit, & ꝓbatur ex not. per Bal. & Sal. in d. l. suum. C. de iure deliberan. Nã ibi dicitur, ꝙ

10 ille, qui † renunciat bonorum possessioni, non excluditur a iure ciuili: hoc autem fallit, ẜm ꝑdictos, nisi renunciasset bonorum possessioni expressa cã: q̃a hæreditas est damnosa. Nã tunc etiam intelligeretur repudiasse de iure ciuili, ꝓut colligitur ex expressione causæ. Et cũ eis transeunt ẽt alii, Rom. Are. & Alex. ĩ d. l. nec is. §. fi. & ista videtur pura veritas, & vera intentio contrahentium, a qua nec iudex, nec consultor dẽt declinare, sed eam adiuuare. Et per prædicta ad omnia, quæ allegantur in contrarium, remanet responsum. Et demum concluditur, quòd hæres dicti Iuliani debet absolui. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Eligendi data potestate alicui, an post electionem semel factam possit iterum eligere.*

2 *Peccatum in forma quando dicatur.*

3 *Incertitudo de iure canonico actum indistinctè non vitiat.*

4 *Paria sunt non arbitrari, & nulliter arbitrari.*

5 *Renunciando liti, renunciatum esse instantiæ dicitur.*

6 *Per recessum à transacti ne, non fit, vt quis possit redire ad eandem instantiam: sed alia inchoanda est.*

7 *Recusans ex parte sua transactionem adimplere, ipso iure omni commodo ex ea proueniente est priuatus.*

CONSILIVM CXLII.

CIRCA q̃õnem propositam puto, ꝙ transactio, de qua agitur, non possit effectum sortiri, & ꝙ nullum possit ꝑiudiciũ inferri Innocẽtio, & fratri, q̃a aut æstimatio facta per arbitratores electos non valuit, ꝓut ẽt allegatur ꝑ partem aduersam, & tunc clarum est, ꝙ ex tali ęstimatione nulliter facta non dr̃ contractus transactionis ꝑfectus, & qui intelligitur factus sub tacita conditione: si ꝑdicti æstimauerunt melioramẽta. l. fi. C. de contrahen. emptio. & no. Bar. & alii in l. si quis arbitratu. de verb. obl. q̃ conditio non intelligitur impleta per dictam æstimationem nullã: quia perinde est, ac si facta nõ fuisset. l. 4. §. condemnatum. de re iudica. & le. non quæuis. de bono. possessio. contra tabu. Nec etiã potest dicta ęstimatio fieri, & per ꝯñs dicta cõditio nõ poterit amplius impleri, ex quo alter ex arbitratoribus electis super contractu ꝑficiendo est mortuus, & sic non potest amplius æstimare, q̃a a persona dicto casu non receditur. d. l. si quis arbitratu. vbi hoc est expressum, quando arbitrator per mortem desiit posse arbitrari, nec pòt alius, arbitrator, q̃ viuit solus, de nouo ęstimare. l. Pedius. de arb. Itẽ expirauit ptãs, & facultas æstimãdi, ẽt si ambo viuerẽt, ex quo ambo semel æstimauerũt melioramẽta, quãuis talis æstimatio fuerit nulla, ꝑ no. Bar. ĩ l. 2. de optio. leg. ubi q̃rit

1 † quid si aliquib. sit data facultas eligendi ptãtem, & illi eligãt sed electio nõ valeat: an iterũ poterũt eligere: & cõcludit post Iac. de Are. & Pet. ꝙ aut electio tenet, & tunc functi sunt officio suo. Et non poterunt iterũ eligere. l. iudex. de re iudi. aut electio non tenet: & tũc aut habẽt electiõnẽ iure ꝓprio, & iterum poterunt eligere. d. l. 2. aut habent electionẽ iure alieno, & tunc aut fuit peccatũ in forma electionis, & iterum eligere poterunt, & perinde ac si non elegissent. l. quid tñ. in prin. de arbi. aut fuit peccatum aliter, & licet electio non ualeat, iterũ eligere non poterunt. l. præses. & l. si vt proponis. C. quomodo & q̃n iud. deinde Bar. in loco præalleg. declarat, quomodo cognosci poterit, an quis habeat dictam ptãtem eligendi iure suo, vel iure alieno. & postquã declarauit, ex quib. verbis hoc cognosci possit, subiungit, ꝙ si verba essent dubia & ambigua puta quia dicatur, ꝙ tales eligãt ptãtem: & isto casu si quidẽ cõmittitur illis vnus actus tm̃, puta electio præsentis ptãtis in dubio

dubio debet intelligi, ꝙ faciant authoritate cõis committentis
prædictis talem electionem: & ipsi sunt tanquam nudi mini-
stri. Secus si committetur vniuersaliter, ut ꝙ priores possint
semper eligere. Potestatem, per rõnes & iura allegata per eũ.
Cum igitur in casu nrõ duo sint à partib. electi, ut per eos de-
beant æstimari melioramenta facta per illos de Buchis super
possessione, de qua agitur, verba hmõi dñr ambigua, & du-
bia, vt manifestè colligitur ex no. per Bart. in d. l. 2. & per con-
sequens, ſm eum. non hñt facultatem æstimandi iure suo, sed
iure alieno, & sunt tanquam nudi ministri. Et ꝑpea per illorũ
æstimationem semel factã, & nulliter, functi fuerunt officio
suo. d. l. præses. & d. l. si vt proponis. & cum Bart. transit etiam
Ale. in l. serui electione. in fi. prin. de leg. 1. cũ concor. de quib.
ibi per eũ. Nec dici põt, ꝙ æstimatio sit nulla, ex hoc ꝙ sit pec-
catum in forma æstimandi. quo casu vult Bart. ꝙ iterum pos-
2 sit fieri æstimatio vel electio, ꝑ l. quid tñ. de arbi. quia ſm † in-
tentionem Bart. dr̃ peccatum in forma, qñ illi, quibus data est
potestas eligendi, vel æstimandi, non seruassent fines, & for-
mam commissionis & mandati, prout propriè loquitur. d. l.
quid tñ, in prin. quam Bar. ad hoc allegat, & ſm quam debet
intelligi di. Bar. iux. no. per eum in l. non solum. §. si liberatio-
nis. de li. lega. & ideo, quia æstimatio ista nõ est contra formã
commissionis factæ arbitratoribus, non dr̃ peccatum in for-
ma æstimationis: quãuis ex alia causa possit dici nulla. Præte-
rea etiã qñ ex defectu formæ actus extraiudicialis factus iure
alieno est nullus, ita demum põt iterum & de nouo fieri, vt di-
cit Bar. qñ fuit peccatum in forma ignoranter: sed ubi forma
scienter fuisset omissa, tunc ille diceretur functus officio, ſm
Abb. in c. causam quæ. de ele. per c. cum dilecta. de rescr. q̃ scia
in dubio præsumeretur. quia error iuris, de quo tunc ageret,
non præsumitur, ſm Bar. in l. sed si. l. §. scire. de pe. hæ. & in l. nõ
fatetur. de confes. in prin. Nec ꝓdictis ob. quod no. Inn. in c. in
literis. de of. dele. quia dictũ eius habet locum, qñ est data ali-
cui ptãs prouidendi. Nam tunc ex actu nullo non est functus
officio: qm̃ uerum est, tunc non esse prouisum ſm Bar. in d. l.
2. Et per hoc etiam rñdetur ad vnum, quod prædictis uideba-
tur obstare. nam licet actus annulletur, si arbitrator electus su
per contractu perficiendo, arbitrari nõ possit. d. l. si quis arbi-
tratu. & hoc ratione incertitudinis. l. si stipulatus. inf. eod. hoc
tñ solùm vr̃ hr̃e locum de iure ciuili, sed secus de æquitate ca-
3 nonica, ſm † quã indistinctè non uitiat incertitudo, sed illa
certificat arbitrio boni viri. i. iudicis, & quemadmodũ de iure
ciuili fauore dotis incertitudo non uitiat. l. cum post. §. gene-
ro. de iur. do. ſm Arch. qui ita notanter determinat. 1. q. 1. c.
sunt nonnulli. & Ant. de But. & Abb. in c. ex parte. de deci. di-
centes ẽt, ꝙ istud seruaretur in vtroq; foro, & sequitur hoc ẽt
Alex. in d. l. si stipulatus. in 3. col. qui dicit hoc legistis esse cõi-
ter incognitum. Et ita ad propositum nostrum ẽr cõcludit So
ci. in d. l. si quis arbitratu, in fi. verbis, vbi uult, ꝙ de æquitate
canonica non habeat locum illa lex, & sic ꝙ in promissioni-
bus, & contractib. recedatur a persona, quia si de æquitate ca-
nonica indistinctè incertitudo non uitiat: & ea rõne qua in-
certitudo non uitiat fauore dotis, ſm ꝓdictos: eodẽ modo di-
cendum est, ꝙ sicut fauore dotis receditur a persona. d. §. ge-
ner. & not. oẽs in d. l. si q̃s arbitratu. ita ẽt indistinctè de æqui-
tate canonica recedatur a persona: & ꝙ d. §. gener. de iure ca-
nonico indistinctè habeat locum. Et ꝑ ꝯñs vr̃, ꝙ quãuis vnus
ex illis æstimatorib. electis sit mortuus, ꝙ recedi possit a per-
sona illius, & ꝙ facultas æstimandi translata fuerat ad iudicẽ.
Et q. ẽt aliàs põt rem æstimare: si ualor rei non sit probatus. l.
si quod ex Pamphil. de le. 2. & ibi no. Bar in l. 1. C. de sen. q̃ pro
eo qđ interest. Nã ꝓdicta possent forte procedere, & locũ ha-
bere, qñ prædicti æstimatores electi dicta melioramenta non
æstimassent, quia tunc nullo mõ functi fuerunt officio, & sic
mandatũ illi datũ non fuit impletum: sed quia æstimatur, & ꝑ
æstimationem etiam nullam functi fuerunt officio, vt proba-
tur per prædicta, non debet recedi a persona: & a qua solum
receditur in casibus a iure permissis, quando arbiter non vult,
vel aliquo impedimento superueniente non põt arbitrari, ut
traditur in d. l. si quis arbitratu. & in quib. casib. spãlib. a perso-
na non recederetur casu, quo arbitrando ẽt nulliter facultatẽ
arbitrandi amitteret. Et hoc quia tunc cessat & tollitur ptãs
arbitrandi ex dispositione, & ex mente saltem tacita conceden-
tis, qui non censetur voluisse, ꝙ arbitretur, nisi semel. d. l. præ-
ses. & d. l. si vt proponis. Sed qñ non arbitratur aliquo modo;
quia non vult, vel quia non põt, ex propria voluntate ipsius,
vel ex legis dispõne amittit facultatem arbitrandi. d. l. si quis ar-
bitratu. ideo tunc certis casib. de iure ciuili, & indistinctè de
æquitate canonica receditur a persona. Et ideo etiã sequitur,
ꝙ si dicta æstimatio fuit nulla, ꝙ renunciatio facta liti & cau-
sæ non habet effectum: quia intelligitur facta sub tacita condõ
ne, si per arbitratores electos fuerit arbitratum, ſm Bal. in l. si
diuersa. C. de transac. & Alex. in consi. 22. in prin. 2. vol. Et pa-
4 ria sunt, † quantum ad hunc effectum, non arbitrari, vel nulli-
ter arbitrari. d. l. 4. §. condemnatum. & d. §. non quæuis. Quin-
nimmo vr̃, ꝙ licet renũciatio facta causæ, id est, iuri deducto
in iudicio, vt traditur in l. postquam liti. C. de transac. non in-
telligatur renunciatũ, per no. per Bal. in d. l. si de certa. qui lo-
quitur de renunciatione facta iurib. parti competentib. Renũ
5 ciatio facta instantiæ, & † cui dr̃ renunciatum per renũciatio-
nem factam liti. d. l. post. quam liti. cum ibi no. per Bar. & per
alios, remanet firma, & valida: adeo ꝙ actor qui renunciauit,
non põt amplius redire ad instantiam inchoatam, sed hẽt ne-
cesse de nouo illam inchoare, per no. per Pau. de Cast. & Alex.
6 in d. l. si diuersa. vbi post Bar. quærunt, quid † si à transactione
sit recessum, an actor possit redire ad primam instantiam, & il
lam prius inchoatam prosequi, an verò necesse habeat de no-
uo litem inchoare, & concludunt, ꝙ aut in transactione renũ
ciatum est instantiæ, liti, vel causæ, sicut in casu nostro, & tunc
instantia ipso iure est finita. d. l. postquam. Et ideo actor habet
necesse inchoare nouam instantiam. Sicut ergo istud proce-
dit, qñ ex conuentione est recessum à transactione, eadẽ rõne
idem est dicendum, qñ transactio alio modo, & ex alia cã non
põt habere effectum: vt quia cõdõ, sub qua tacitè, vel expressè
fuit cõcepta, defecit. vt fecit in casu nostro. d. l. fi. C. de contrah.
emp. Nec quantum ad instantiam renunciatio illi facta intelli-
gitur facta sub illa tacita condõne, si electi fuerint arbitrari:
quia agitur tunc de modico, & reparabili præiudicio: licet di-
cta renũciatio sit simplex, & pura, sed quò ad renunciationem
aliorum iurium subintelligitur dicta condõ, ſm Bald. in loco
prælle. quia agitur tunc de maiori, & irreparabili præiudicio:
quia actio & obligatio & exceptio semel extincta non reuiui-
sceret, & actor renuncians perpetuò remaneret exclusus. l. cũ
res. §. aream. de solu. sed alio casu licet non possit ad primam
instantiam redire, põt tñ aliam de nouo inchoare. Si vero dica-
tur, ꝙ æstimatio facta per dictos arbitratores verè fuit valida,
7 adhuc minus pars aduersa ex illa põt se fundare: quia † non ad-
impleuit contenta in dicta transactione iurata, & illã adimple
re recusauit, ac illã impugnauit: iõ ipso iure fuit priuatus om-
ni commodo dictæ transactionis, vt est expressum in l. si quis
maior. C. de transac. & statim fuit in mora pars aduersa ex eo,
ꝙ voluit litigare. l. nemo rẽ suam. §. 1. de verb. ob. & no. Bar. in
l. si seruũ. §. nũc videamus. & in l. qui Ro. §. Seia. co. tit. Nam eo
ipso, ꝙ Innocentius instituerit, ꝙ pars solueret quantitatem
taxatam per prædictos arbitros, dr̃ semper interpellasse aduer
sam partem. Et ex hac ẽt interpellatione fuit in mora, ſm Bar.
in d. §. Seia. Et ꝑpea, vt dixi, propter moram in seruando pro-
missa in transactione iurata pars nõ põt ex dicta transactione
iuuari: quia omni commodo illius fuit priuata ipso iure. d. l. si
q̃s maior. Et iõ cõcluditur, ꝙ ex omni capite dicta transactio
non est in consideratione, & ꝙ Innocentius, & res, de qua agi-
tur, est in eo statu, in quo erat ante transactionem. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Confessus capituli ad conuentionem factam per eiusdem procu ratorem, operatur, quòd ea sit realis ex parte monialium, & obligatio ad successores.*

2 *Procurator in perpetuum constitui potest, sed quandocunq; pos set reuocari. vt num. 7.*

3 *Dominus pro parte pro indiuiso tot um fundum locare potest, si tale negocium pro parte expediri non possit.*

4 *Possessio probatur ex locatione, & mercedis perceptione, etiã in præiudicium tertij.*

5 *Possessio ciuilis ex longi temporis negligentia amittitur.*

6 *Paria sunt dicere, facias meo nomine, & procuratorio nomine.*

8 *Non seruanti contractum ab alio non seruandus est.*

Manda-

9 *Mandatum alicui factum sub nomine dignitatis, ad successorẽ non transit, idem est in compromisso.*
10 *Dictio. in perpetuum, & dictio, semper, exponuntur, id est, dum viuit. quandoque, id est, vsque ad centum annos.*
11 *Legatum vsusfructus in perpetuum relictũ ciuitati, vel ecclesię cetum tantum annis durat.*
12 *Contra præsumptionem iuris admittitur probatio in contrariũ per partis confessionem.*
13 *Mala fides hæredis qualiter probetur.*
14 *Ecclesia contra præscriptionem restituitur.*
15 *Tempus petendæ in integrum restitutionis ecclesiæ non currit, nisi a die læsionis, & scientiæ.*
16 *Maior aduersus præscriptionem restituitur ex clausula, si qua mihi iusta causa.*
17 *Priuilegium speciale per verba generalia non tollitur.*
18 *Statutum laicorum quomodo contra libertatem ecclesiasticam esse dicatur. & num. 20.*
19 *Socrus inuito socio re communi vti potest: si alterius socij non interest.*

CONSILIVM CXLIII.

VISO instrumento transactionis, & compositio
nis factæ inter Abbatem, & noĩe abbatiæ & sin
dicũ monialiũ, noĩe sui monasterii: prima facie
vr̃, ꝙ ex parte monialium transactio fuerit ab
initio valida: & ꝙ aliquo modo nõ posit impu-
gnari, vel irritari. Nam est actũ inter partes ex iusta & rõnabi-
li cã, ꝙ facultas locandi pascua quædã tam diuisa quam indiui
sa ipsarũ partiũ in perpetuum spectet, & pertineat ad dictum
abbatem. Quia ergo non est facta alienatio rei immobilis ip-
sius monasterii, trãsactio, & cõuentio ualuit sine alia solenni-
tate: ex quo sindicus monasterii habet speciale mandatum ad
1 transigendũ. Et † quia sequuta est ratihabitio capituli, quæ suf-
ficit, vt no. in c. 2. de transac. & facit c. per tuas. de arbi. & talis
cõsensus capituli potuit operari, ꝙ cõuentio sit ex parte mo-
nialiũ realis, & ꝙ obligatio trãsiuerit ad succedentes in locũ
earũ. ẜm Ant. de But. in c. pe. ne præla. vi. suas. qm̃, ẜm eũ, qñ
contractus fundatur in persona cõuentus, nõ variatur ꝑsona
contrahens. Ideo supposita validitate cõtractus mortuo præ-
lato, successor tenetur stare ei, quod fecit capitulum: quia cõ-
trahens & eius persona isto casu non variatur. Et prius dixit
Ant. de But. in eo. c. ꝙ ad validitatem talis cõtractus, & ad in-
ducendũ realitatem ex consensu dicti capituli, solennitas tra-
ctatus non est necessaria: & quia, vt dixi, non agitur de alie-
natione rei ecclesiasticæ: sed dictæ moniales dicuntur tan-
tummodo constituisse dictum abbatem procuratorem vel
sindicum ad locandum, & quem facere uoluerunt vel po-
tuerunt. cap. edoceri. cum ibi plenè notatis. de rescript.
2 Et † etiam in perpetuum potuit constitui procurator, vt est ex-
pressum in l. & in perpetuum. ff. de procur. quæ cõtinuatur cũ
l. 1. eo. tit. sine quo mandato expresso potuisset ẽt abbas loca-
re dicta pascua indiuisa: quia ad hoc erant destinata, & com-
modè pro parte tm̃ pro indiuiso locari non poterant, ẜm Bar.
in l. & hæc distinctio. §. cum fundum. ff. locati. vbi notanter
3 † dicit, ꝙ dñs pro parte pro indiuiso põt locare totum fundũ,
si vtiliter faciat: quia tale negociũ est, quod pro parte expedi-
ri nõ põt, allegat. l. hæredes. §. si vnus. famil. erci. & melius vltra
eum probatur in l. si quis putans. §. 1. cõi diuidun. & cum Bar-
tolo transit etiam Alex. & Roma. in l. de pupillo. §. si plurium.
de ope. no. nun. intelligendo tñ mandatum de locando ad mo
dicum tempus, quod est permissum, & nõ de locatione ad lõ-
gum tempus, quæ est regulariter prohibita: quia est alienatio
iuxta ea, quæ habentur in clemen. 1. de reb. eccl. non alien. &
in c. nulli. de reb. eccl. non alien. Et quia ecclesia ex conuentio-
ne hmõi non fuit lęsa, sed vtilis potius fuit monasterio, nõ da-
tur restitutio, c. 1. de restit. in integ. cum ibi plenè no. & in l. nã
& postea. §. si minor. de iureiuran. & etiam talis restitutio non
daretur: quia tempora non largiuntur, cum lapsum sit qua-
driennium a tempore læsionis, intra quod peti debuisset, cle-
men. 1. de in integ. resti. Sed plus etiam videtur dici posse, vide
licet, quod dominium in totum per præscriptionem sit quęsi-
tum abbatiæ. Nam, vt in themate proponitur, solus abbas no-
mine proprio, & abbatiæ totum locauit, per centum annos,
& vltra, & dictio nomine pẽsionem recepit. Ex qua locatione
4 & † mercedis perceptione, probatur possessio ẽt ad præiudi-
cium tertij, ẜm Ang. in l. quædam mulier. de rei uendic. & Bar.
& clarius Imo. & Aret. in l. qui uniuersas. §. quod per colonũ.
de acq. poss. & quamuis, ẜm prædictos, istud sit uerum, nisi ter
tius tempore locationis probet se possedisse, per l. quamuis. §.
1. eo. tit. & l. Pomponius. ff. quib. mo. vsufruc. amit. & de posses
sione monialium posset constare ex locatioue & perceptione
pensionis ante transactionem factam cum dicto abbate: nihi-
lo minus, ex quo postmodum abbas tantum locauit, & merce
dem percepit nomine abbatiæ per dictum tempus, & sic con-
ductor rem tenuit continuè pro ipsa abbatia, & moniales ne-
glexerunt ad ipsam rem accedere per longum tempus, & non
contradixerunt, sed tacuerunt, ab omni sua possessione ceci-
5 derunt; quia ex † negligentia longi temporis amittitur posses-
sio ciuilis, ẜm gl. in l. licet. C. de acq. poss. & in §. quos autem.
instit. de vsucapi. gl. Bar. & alios in l. si de eo. §. si forte. de acqu.
poss. & longum tempus dicitur esse decem annorum. l. fideicõ
missa. §. Aristo qui & a quib. & declarant doct. cõiter in d. §. fi.
& maximè Alex. quia ergo possessio monialium saltẽ post de-
cennium a tempore, quo abbas nomine suo cœpit locare, ab
oĩ possessione ceciderunt: quæsita fuit post dictum tempus
possessio abbati, mediante locatione subsequenti, & mercedis
perceptione, perinde ac si ab initio qñ abbas cœpit locare, pos
sessio monialium uacasset. Et quo casu, s. qñ possessio est ua-
cans tempore locationis, & solutę pensionis, locatori acquiri-
tur possessio. d. §. quod per colonum. cum ibi not. per glos. &
alios, immo, secundùm Aretinum, ex sola locatione probatur
tunc possessio, si colonus tanquam talis ingressus fuit fundũ.
Quia per locationem videtur committi colono, ꝙ ingrediat
fundum nomine nostro. unde sic ingrediendo acquirit nobis
possessionem tanquam quilibet procurator. l. 1. §. per procu-
ratorem. de acq. possess. spacio igitur quadraginta annorũ po
tuit abbatia contra aliam ecclesiam præscribere cum bona fi-
de, & sine titul. c. illud. de præscri. iuncto c. 1. eo. ti. lib. 6. & no.
Cy. Bal. Sal. Pa. de Ca. & cõiter alii post glo. in auth. quas actio
nes. C. de sacros. eccle. quicquid dicat ibi Bart. & ex cursu dicti
temporis præsumitur etiam bona fides, secundùm Inno. in c.
2. de resti. in integ. & Bart. & Salic. in l. fi. C. unde ui. & Abb. in
c. si diligenti. de præscri. maximè in successore illius primi ab-
batis, qui transegit cum monialibus, & qui præsumitur igno-
rare ius monialium, & transactionem factam inter eas, & ab-
batem. l. qui in alterius de reg. iur. nec mala fides dicti primi ab
batis nocet successori in bñficio, ẜm gl. & Abb. in c. de quarta.
de præscri. & Abb. in c. 2. eo. & in c. cura. de iu. patr. Imo. in c.
fi. de pręsc. in 3. co. nisi successor de illa habuerit sciam, quo ca
su intelligitur, & saluatur gl. in c. 2. de ope. no. nunc. ẜm Anto.
de But. ibi: nec etiam fuit interrupta præscriptio iam comple-
ta ex hoc, ꝙ vltimus abbas locauerit cũ pacto, quòd soluatur
monialibus quarta portio: quia completa præscriptio interrũ
pi non põt, secundùm Abb. in c. auditis. circa fin. de præscrip.
unde stante tali præscriptione sequitur, ꝙ moniales remanẽt
exclusæ ab omni suo iure: & ꝙ nihil ab abbate possunt pete-
re: & ꝙ alteri non potuerunt dicta pascua concedere. Sed his
non obstantib. aliter et alio modo concludendum esse puto.
Et est primò aduertendum, ꝙ ex tali conuentione, et transa-
ctione, ex qua datur facultas abbati, ꝙ ipse solus posit locare
nomine abbatiæ, et nomine monialium, dicitur abbas consti-
6 tutus procurator ab ipsis monialibus: quia † paria sunt dicere,
quòd facias meo nomine, et procuratorio noĩe, per not. in l. j.
§. nunciatio. per glo. et Bart. de oper. no. nun. et facit. l. 1. ff. mã
7 da. hoc † ergo mandatum potest, et potuit quandocunque in
præteritum reuocari, quamuis fuerit constitutus, procurator
in perpetuum, vt in specie determinat Abb. in c. edoceri. de re-
scri. vbi dicit, quòd licet posit ęconomus, et officialis perpe-
tuus constitui per prælatum, ut ibi no. Inn. poterit tñ reuocari
ad libitum, allegat not. per Bart. in l. cum precario. ff. de preca.
vbi voluit, quòd si constituo procuratorem hoc pacto, ut nõ
liceat mihi reuocare, ꝙ non ualeat pactum, per illam legem,
quod uerum est: etiam si pactum illud fuisset iuramento fir-
matum, ẜm glo. in c. fi. de procur. in 6. Ang. et Imo. in l. Stichũ.
§. vsumfructum. de solu. et Roma. in l. alia. §. eleganter. so. mat.
et in l. 1. §. si stipulãti. de uerb. obl. et facit, quod notat Io. And.
in

in regula,quod ſemel.de reg.iur.in 6.et per omnes moder.in l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.de verb. obl. Et ideo quamuis dictæ moniales promiſerunt nunquam dicta paſcua locare,& non venire cõtra, & ſemper & in perpetuum omnia adimplere,& quod per hmõi verba,vel alia, de quib.in ipſo contractu intelligeretur actum,ꝙ non poſſet reuocari mandatum: nihilo minus tali pacto non obſtante potuit, & poteſt reuocari liberè,& etiam abſque metu pęnæ,ſm Ang. & Im.in d.§.vſumfructũ.Secundò † non compelluntur dictæ moniales ſtare dicto cõtractui:quia non fuit pro parte abbatis obſeruatus.Nã fuit actum,ꝙ locaret nomine ſuæ abbatiæ, & monaſterii dictarum monialium:& tñ locauit ſemper nomine ſuo, & abbatiæ tantum:& ſic exceſsit fines mandati.l.diligenter. manda.& c.cum dilecta.de reſcri.Si.n.eo modo locaſſet, moniales a poſſeſsione ſuæ partis non cecidiſſent: & contra eas aliqua perceptio non potuiſſet currere. Quia ergo non adimpleuit abbas pro parte ſua, ei nõ eſt adimplendum. l.cum proponas. C.de pact.& not.Bal.in l.æde.in vlt.col.C.locati.vbi concludit,ꝙ ſi conductor rẽ ſibi locatam vendidit vt proprietarius, ꝙ põt expelli:quia dr̃ in ipſa re malè verſari reſpectu contractus: quia facit id,quod eſt contra naturam contractus.l.fi.C.de acq.poſ. Ergo idem & in caſu noſtro eſt dicendum,cum abbas,qui debuit locare,etiam nomine monialium,locauit totum nomine

8 (marg. at "fructũ.Secundò")

9 proprio.Tertiò non obſtat dicta tranſactio:quia facultas † locandi in perpetuum conceſſa abbati expirauit per mortẽ eius: quamuis ſub nomine dignitatis data fuerit,vt deciditur ex no. per Bar.in l.qui liberis.§.hæc verba.de vulg.& pup.vbi quęrit, an compromiſſum factum in aliquem abbatem ſub nomine dignitatis tranſeat ad ſucceſſorem in dignitate.& arguit ꝙ ſic, per c.qm̃ abbas,de offic.deleg.& per no.in l.& quia. de iuriſd. omn.iud. & in l.tale pactum.§.fi. de pac. Sed tñ contrariũ determinat per illum tex.vbi ſubſtitutio facta ſub nomine appellatiuo per illa verba, quiſquis mihi hæres erit &c. non tranſit in eos, in quos non cadit affectio, licet ſuccedant in nomen appellatiuum:ita ẽt in qõne iſta. Vnde ſm Bar. ſicut compromiſſum non tranſit ad hæredem.l.diem proferre.§.1.de arbit. ſic nec ad ſucceſſorem in dignitate. & ita etiam ſm eum tenet Inn.in c.fi.de off.deleg.Nec obſtat,ꝙ de delegatione facta ſub nomine dignitatis,dicit Bar.quia illud eſt verum,qñ aliqua iuriſdictio committitur.Sed in quæſtione prædicta fuit commiſſum exercitiũ,ſeu aliquis actus, vt compromiſſum, & ſimilia, quæ rationes Bar. formaliter locum habent in quo non fuit commiſſa iuriſdictio,ſed exercitium vel aliquis actus. Et quia etiam iſto caſu mandatũ de locando non tranſit ad hæredem. l.ſi quis alicui.§.morte.ff.mandati.& inſt.eodem. §.item ſi adhuc.Ergo non debet etiam tranſire ad ſucceſſorem in dignitate.ſicut arguit Bar.in qõne prædicta,cum quo tranſit Bal.Ange.Imo.& Pau.de Caſt.Nam ſm Imolam,actus iuriſdictionalis eſt actus, qui ſolet fieri ratione, & occaſione peritiæ, quæ præſumitur eſſe in habente dignitatem,arg.c.ſtatutũ.de reſcr. in 6. quæ ratio locũ habet in ſucceſſore eiuſdẽ dignitatis. Sed nudum miniſterium facti nõ committitur, propter peritiam: ſed ratione affectionis, & confidentiæ, quæ habetur de certa perſona:ideo commiſsio non egreditur perſonam in caſu noſtro.& idem etiam tenet Bal.in l.fi. C.de hære.inſtit.in 26.oppoſi.Quia in compromiſſo opponitur pœna,quæ etiam in caſu noſtro eſt appoſita, & in pœnis non receditur a perſona.l. multa.de cond.& demonſt.Et quia ſm eum, natura compromiſſi eſt magis perſonalis, quàm delegationis. d.c.quoniam abbas.quæ ratio etiam militat in caſu noſtro:qm̃,vt dixi,eſt ẽt perſonalis natura mandati,quod finitur morte.Et eandem opinionem tenet etiam Bal.in l.fi.§.ſed & ſi quis.C.communia de leg.& in auth.ſi tamen. C. de temp. & reparationib. appell.& in l.fi.C.de relatio.& in c.1.de inueſti. in mari. fa. vbi concludit,ꝙ compromiſſum factum in regem Francorum per ducẽ Sabaudiæ non tranſiuit in ſucceſſorem, & de eodem compromiſſo ponit etiam Bal.in c.1.qui feud.dare poſ.& in d.c.fin. de offic.deleg.& eſt communis opinio,vt etiam dicit Alexander, & reliqui moderni in d.§.hæc verba, & moderni in d.c. quoniam abbas.qui reſpondent ad ea, quæ in contrarium allegantur per aliquos.Nec obſtat, quòd in caſu noſtro actum ſit, ꝙ abbas habeat ſemper & in perpetuum ius locandi: quia hæc

10 verba † exponuntur,& exponi debent.i.dum viuit.l.& in perpetuum.iuncta glo.ff.de procur.& defenſorib. vbi habetur,ꝙ procurator poteſt conſtitui in perpetuum: & gl.exponit. i.dũ viuit,per l.1.ff.pro ſocio.& idem eſt dicendum de verbo,ſemper;quia idem importat,ꝙ dictio,in perpetuum.l.fi.cum glo. ff.ad legem Pompeiam de parricidiis.& ſic dũ dicitur,ſemper, & in perpetuum, eſt inculcatio verborum: vel copula,ſtat expoſitiuè,iuxta no.per gl.in l.2.in prin.ad leg.Aquil. & facit,ꝙ no.in rub.C.de ſeruitutib.& aqua. Ratione enim ſubiectæ materiæ debent dicta verba dicto modo exponi. d.l.& in perpetuum.cum gl.vbi hoc eſt expreſſum.Ex quo,vt dictũ eſt,quantum ad hoc nihil operatur expreſsio nominis dignitatis: nec eſt curandum, ꝙ mediante tali expoſitione alterum ex dictis verbis remaneat ſuperfluum,per no.per Bal.in rubr. C. de cõtrahen.empt.in 19. & in l.1. C.commoda. vbi, declarando illud,ꝙ verba debent aliquid operari,dicit,ſaluo ꝙ verba intelligantur ſm naturam contractus, vel rei deductæ in cõtractu. allegat no.per Imo.in c.in literis.de proba. & ita etiam declarat Alex.in ſpecie in conſi.21. in 4.col. ver. non obſtat &c.5. vol.Quarto ſaltem dicta facultas locandi, & conceſſa in perpetuum abbati, fuit finita ſpatio centum annorum. Sicut † dicto tempore finitur legatum vſusfructus,vel legatum annuũ, factum ciuitati in perpetuum, quia illa dictio exponitur vſque ad centum annos,ſm Bar.in l.ſi vſusfructus municipibus.ff.de vſufr.leg.& Alex.in l.2.in prin.ſo.matr.& latius in conſi.68.in 1.uol.ubi refert Iac.de Are.& alios antiquos ita tenuiſſe dicẽs etiam hanc eſſe cõem opinionẽ,quam etiam tenet Pet.de Ancha.in c.fi.de teſtam.& vltra eum, idem etiam uoluit Federic. de Senis in conſi.12.dicens,ꝙ uerbum, in perpetuum, debet exponi uſque ad centum annos: quia talis ætas conſideratur, quando aliquid relinquitur conuentui,uel ciuitati.l.fi. C.de ſacroſ.eccl. quam legem etiam allegat Bar. in loco prædallegato. Et quamuis quidam faciant differentiam inter legatum perpetuum uſusfructus,& legatum annuum:in quo dicunt prædictam opinionem non habere locum, ut etiam tenet Soc.in l.2. §.fi.ad legem Falcid.Tamen mandatum hoc conceſſum abbati in perpetuum nõ debet differre a legato uſusfructus relicto ciuitati perpetuo:in quo oẽs conueniunt, ut dicatur durare uſque ad centũ annos.& ea ratione,ſm aliquos in d.l.2. in prin. ſol.matr.ne proprietas remaneat inutilis. l.cum antiquitas.C. de uſufru.quia ſicut inconueniens reputať, ut proprietas ſemper remaneat nuda & inutilis: ita etiam inconueniens eſt, ꝙ dñs in perpetuum,& infinitum remaneat priuatus facultate diſponendi de re propria: quia iſtud eſt contra ſubſtantiam, & diffinitionem dominii.l.in re mandata. C.mand. & per Bar.in l.ſi quis ui. §.differentia.de acq.poſ.in definitione dominii. Et ideo conceſsio de locando in perpetuum data dicto abbati ſub nomine dignitatis,quæ nunquam moritur.c.ſedes apoſtolica.de reſcrip.in 6.& c.qm̃ abbas.de offic.deleg.debet finiri ꝑ curſum centum annorum eadem ratione,qua finitur legatum uſusfructus perpetuum relictum ciuitati uel eccleſiæ. in quo, ut dixi nõ contradicant alii.Ex præmiſsis igitur conſtat, ꝙ dicta tranſactio monialibus,uel habenti cauſam ab eis, non obſtat:nec etiam præſcriptio illas excludit,quæ inchoare nõ potuit uiuente illo abbate,qui tranſegit:quia in mala fide fuit. c. fi.de præſcr.& c.poſſeſſor malæ fidei.de reg. iur. de qua cõſtat ex confeſsione dicti abbatis, ſm Ang.in l.eum qui. §.publiciana.de publici. quæ facit ceſſare præſumptionem bonæ fidei, quæ inducitur ex curſu 30.annorũ, iuxta nota.per Bar.& Sal.

12 in l.fi.C.unde ui.& dixi ſupra: quia nedum † contra præſumptionem iuris, ſed etiam de iure, admittitur probatio in contrarium per confeſsionem partis,ſm gl.in auth. de æqualita.do.§.illud.Cy.& Bal.in auth.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante nup.& Bar.in l.abſentem.in prin.de pecu.cum concord. Et dicta mala fides continuaretur,etiam in quolibet eius ſucceſſo

13 re,ſi † conſtare poſſet, ꝙ habuiſſet ſcientiam de dicta tranſactione.Et prout de dicta ſcientia ſatis conſtaret,ſi apud ſucceſſores inſtrumentum tranſactionis fuiſſet,per no.per Bar.in l. 1.§.fi.quemadmodum.teſtam. aper. per Bal. & Ang.in l.nõ eſt ferendus.de tranſac. Et etiam mala fides ſucceſſoris probaretur,ſi fama eſſet,ꝙ dicta paſcua in totum, uel pro parte eſſent dictarum monialium, ſm Bellamer. qui propriè loquitur de ſucceſſore in beneficio,deciſ.138.incip. Si unum &c. & facit, quod no.Bar.in l.Celſus.de uſucapionibus.& Bal.in l.indicia, C.de

11 (marg. at "tuum abbati")

C.de rei vend. & est verisimile, ꝙ successores fuerint scientes: quia de scientia vltimi apparet, qui locauit hac lege, vt quarta portio solueretur monialib. sicut actũ fuit in transactione, vt probatur ex nota.per Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres. de ver bo.obl. in 3.q. Si ergo iste magis remotus de hoc scientiam habuit, proximior verisimiliter creditur idem sciuisse. Et vbi etiã esset completa præscriptio, tamen ecclesię monialium daretur
24 restitutio in integrum: quia † ecclesia contra præscriptionem restituitur, ẜm gl.in auth.de ecclesiasticis titulis. §.pro temporalibus.& gl.in c.placuit.16.q.3.& Host.in summma, de resti. in integ.§.& quoniam.versic.fi.& Spe.eod.tit.§.1. versicu.hoc autem notandum &c.Anto.de Butr.& Abb.in c.1.de præscriptionib.Abb.in c.auditis. eod.tit. & in consi.33. Quidam iam defunctus.in 1.vol.Pau. Cardi. & Imo. in clem.1.de restit. in integ.Imo.in c.fi.de præscrip.& Roma.consi.123.incip.Circa primum dubium &c.& consi. 166. incip. Viso diligenter &c. ad fi.& consi.408.incipien.Cum præsupponatur &c. & est de mente gl.Bar.& expressius Pau.de Cas.in auth. quas actiones. C.de sacrosf.eccle.Et est communis opi.Nec obstat, ꝙ dicta restitutio nõ fuerit petita añ quadrienniũ a die læsionis,& completæ præscriptionis, vt peti debuit, dicta cle.1.& traditur in
25 locis præallegatis: quia † dictum tempus ab initio est vtile, & non incipit currere nisi a die læsionis & scientiæ, ẜm Bal. in l. falsam.C.de falsis.& Card.in clem.1.in 25.q.& Abb.in c.cum literis.de restit.in integ.& in dicto consi.33. & Alex. in consi. 89.2.vol.& in consi.63.3.vol. & de quo etiam per modernos in d.c.j.de præscrip.& in d.auth.quas actiones.Quamuis ergo sciuissent moniales, ꝙ pascua sui monasterii locarentur per dictum abbatem, ignorarunt tamen & ignorasse præsumuntur, ꝙ locauerit nomine suo,& abbatiæ tantum: quia in facto alieno præsumitur ignorantia.l.verius.C.de proba.& l.fi.pro suo. immo debuerũt moniales potius credere, ꝙ locaret etiam nomine monasteri sui, vt tenebatur: & sic ꝙ non delinqueret.l. meritò.pro socio.quod si fecisset, præscribere non potuisset: quia non possedisset.l.sine possessione.de vsucapio.Sed possessio retenta fuisset per dictas moniales, mediante facto abbatis, tanquam earum procuratoris, d.l.1.§.per procuratorẽ. de acq.pos.Et per hæc infertur, ꝙ vbi moniales non possent restitui aduersus præscriptionem ex priuilegio specialiter concesso ecclesiæ, ad similitudinem minoris.l.j.C.si aduer.vsucapi.ꝙ saltem debent restitui ex clausula generali, si qua mihi iusta
26 causa.sicut ex isto capite, † quilibet etiam maior ratione ignorantiæ restituitur aduersus præscriptionem, ẜm gl.iuncto textu l.fi.C.de præscr.longi temp.& ibi per Ang.& gl. in l.si partem.§.1.quemadmo.seruit.amit.& in l.1.C.de patria potest.& Bar.in l.1 §.si quis autem propter. de itinere, actuq; priua.& in l.cum filius.§.in hac.de verbo.oblig. cum concordantib. de quib.ibi per Alexandrum, & per modernos in c.vigilanti. de præscriptio. Et quamuis aliqui limitent prædictam opinionẽ, vt non procedat in præscriptione quadraginta annorum, per textum in l.omnes.C.de præscriptio.30.annorum, vbi dicitur ꝙ taliter præscribens est plenissima munitionẽ securus.ex quibus verbis videtur denegari restitutio, per nota in l.ait prætor. §.permittitur. de minori. quem textum ad hoc adducit Alex. in d.§.in hac.& in consi.151.& 163.2.vol.nihilo minus contrarium est verius:& ꝙ contra talem præscriptionem detur ẽt restitutio, præsupponit,& vult Abb.in d.c.vigilanti.& Imo.in d.c.fi.in pen. char. Et confirmatur ista opinio: quia etiam minor aduersus talem præscriptionem restituitur.l.fi. C.in quib. caus.in integ.rest. non est necessaria. Et istam opinionem tenet etiam Ang.in l.annus.de calumniat.& Alex.in cons.84.incip.In causa vertente &c.in 1.vol.& in consi.269.ad fi.in 2.uolum.ubi dicit hanc opinionem esse communem, & respondet ad d.l.omnes. ꝙ illa lex determinatur per alia iura, & sic procedit, quando ille, contra quem præscribitur, non esset impeditus, aliàs secus.Vel responderi potest, ꝙ per uerba generalia non tollitur beneficium restitutionis speciali iure concessum, secundum gl.in c.coram fœlicis, de restitu.in integrum. Sicut
27 † non tollitur aliud priuilegium speciale per uerba generalia. l.decurionibus.C.de silent.lib.11.no. Bal. in c.1. quo tempore miles.& in l.nõ plures.C.de sacrosf.eccl. Et talis responsio colligitur etiam ex not. per Aret.in l.Pamonius. in prin. & in 5. colum.de acquir.hæred.Ex quibus sequitur, ꝙ moniales potuerunt cedere iura sua, & alium de dictis pascuis inuestire, seruatis seruandis. Et quod talis inuestitura in effectu potest, & debet subsistere de iure. Quò uerò ad aliud, de quo dubitatur, utrum moniales, uel habens causam ab eis debeat præferri aliis in locatione facienda per abbatem ex dispositione statuti laicorum disponentis, ꝙ debeat consors præferri. Et prima facie uidetur ꝙ non: quia tale statutum est contra ius cõmune.l.dudum.C.de contrah.emp.ideo non potest etiam clericos, uel bona ecclesiarum includere: quia esset contra libertatem ecclesiasticam: contra quam non possunt laici statuere. c.fi.de ui.& hon.cler.& c.1.de immu. eccle.in 6.& illa statuta
18 † dicuntur contra libertatem ecclesiæ: ex quib. impediuntur clerici facere ea, quæ sunt sibi concessa de iure communi, ẜm Anto.de But.& Imo.in c.ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. & in c.cum terra. de elec. & Bal. in repeti.l.cunctos populos.C. de sum.trin.uer. nunc de tertio membro &c. & Fulg.in auth. cassa.C.de sacrosf.eccl.igitur cum per tale statutum tollatur illud, quod a iure communi conceditur.d.l.dudum.& l.in re mãdata.C.manda.quantum ad clericos,& bona ecclesiarum, dicitur esse contra libertatem ecclesiasticam.& ideo cum sit generale, in dubio debet restringi, ut personas ecclesiasticas,& bona ecclesiarum non contineat .per no. per Bar. in l.si quis sub conditione.de cond.insti.& Bal.in l.fi.§.in computatione. C. de iure deli.& Ant.de But.in c.tua.el 1.de deci.in prin.& Abb. in d.c.ecclesia.et Lap.alleg.30.Sed istis non obstan.uidetur uerius, ꝙ in bonis communibus pro indiuiso debeant moniales, uel habens causam ab eis, præferri aliis uolentib.conducere, et saltem de iure communi, et circumscripta etiam dispositione dicti statuti, per no.per Soc. qui ita determinat in l.serui electione.§.1. de lega.1. uersicu.secundus casus &c. vbi concludit, quòd si duo habent domum communem pro indiuiso, et unus uelit stare in portione sua, et partem alterius conducere, et ille uelit illam alteri locare, ꝙ ille poterit cogi ad locandum socio. Et primo ponderat ad hoc uerba Bal. in l.1.C. qui testam.fac.pos. dum dicit, ꝙ tenetur recipere mercedem, uel conductorem. Mouetur etiam ratione, quam putat concludere. Nam ille, qui uult stare in re cõmuni, potest aliquod interesse prętendere, uel ratione alicuius utilitatis, uel ratione affectionis. Sed ille, qui uult pro pecunia locare, si socius eandem pecuniam uult dare, non potest probabile interesse præ-
19 tendere, ar.l.nũmis. cum ibi no.de in litem iuran.sed † regula est, ꝙ socius inuito socio potest uti re communi, si alterius socii prohibentis non interest, ẜm gl. communiter approbatam in l.Sabinus, commu.diui.et bene facit in l stipulatio.§.fi. de ope.no.nun.& quod per illum tex.dicit Bar. in d.l.serui electione.§.1. Ergo &c. quæ ratio formaliter etiam concludit in casu nostro.quæ non tantum militat inter clericos, et bona ecclesiarum, ex quo canon non contradicit.c.1. de ope.no.nun. & c.si in adiutorium.10 dist. & no.do. Abb. in c.inter alia.de immu.eccl. & Host. in c.fi. de sol & Abb. & alii in d.c.ecclesia
20 sanctæ Mariæ.in lec.et in repe.et † dicit in specie, ꝙ lex rationabilis non contradicens canoni, et generaliter loquens dicitur præiudicialis clericis, et ecclesiis: quando est apta afferre semper incommodum, secus si potest habere aliquando commodum, et aliquando incommodum. Et ideo lex disponens de contractib.puta locato, deposito, et similib. Ex quo non ꝯdicit canon, seruatur quò ad ecclesiam, adducit.d.c.1. de ope. no.nun.et c.1.vt li.pen.cum simi. ubi Papa per leges ciuiles iudicat inter clericos.et licet lex aliquando noceat clerico, puta condemnato ex deposito, tamen aliàs prodesse posset sibi agẽti ex deposito. In casu igitur nostro idem est dicendum multo magis, in quo lex ciuilis isto casu non potest nocere ecclesiæ uolenti locare, sed potest ei prodesse, quando conducere uellet rem communem. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta inualida appellatione instrumentorum non ueniunt.*
2 *Notarius in dubio rogatus non præsumitur.*
3 *Notarius non potest extendere & in publicam formam redigere imbreuiaturas alterius notarij prædefuncti, nisi appareat scriptæ de nota illius, & quòd ille fuerit rogatus.*
4 *Notarius authenticans rogationes alterius notarij non potest aliquem*

aliquem defectum circa substantialia supplere: nec potest abbreuiaturas, ex quibus intelligi non potest, quid significent publicare.

5 *Nullitas patens semper potest opponi, etiam quòd exceptio nullitatis simpliciter reijceretur.*

6 *Extensio fieri debet secundum consuetudinem notarij prædefuncti.*

7 *Instrumenta executionem paratam non habent.*

8 *Instrumentum publicum dicitur, quod habet requisita à lege: vt ibi.*

9 *Imbreuiatura notarij quæ sit in folio distincto & per se, reperta in prothocollo notarij, fidem facit: & est authentica.*

10 *Promissio vna & eadem esse præsumitur, licet ad ea reperiantur duæ scripturæ: quando conueniunt in loco, tempore, & præsentib. eisdem testibus.*

11 *Abbreuiatura notarij mortui potest publicari ab alio notario authoritate iudicis, vel consuetudinis: etiam si non fuerit ab illo subscripta.*

12 *Soluens, & incontinenti pecuniam retro accipiens, simulatè soluisse dicitur.*

13 *Compensatio nō admittitur de pecunia debita in quantitate ad debitam in specie.*

14 *Iudex ex officio potest se informare de stylo & consuetudine.*

15 *Literæ subreptitiæ impetratæ per taciturnitatem, ita demum sunt nullæ, si de subreptione opponatur.*

16 *Consuetudo contra actus substantiam & diffinitionem non valet.*

17 *Actum nullum faciens nil facere dicitur.*

18 *Extensio passiua locum habet etiam in statutis correctorijs.*

19 *Nihil esse, & non apparere, per regulam æquiparata sunt à iure.*

CONSILIVM CXLIIII.

VISIS his, quæ in themate deducuntur accuratissimè, videtur prima consideratione dicendū, huiusmodi instrumentum, iuxta formam statuti Mutinensis, non mereri executionem: quia statuta loquentia de instrumentis exequendis non
1 includunt instrumenta inualida, quæ † non merentur habere nomen instrumenti. l. non putauit. §. non queuis. & ibi hoc firmat Bar. ff. de bon. pos. contra tab. facit l. 4. §. cōdemnatum. de re iud. & no. etiam Bar. in l. 1. §. & parui. ff. quod vi, aut clam. & per Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de sent. prola. §. vt autem, in addi. incip. cum hac. &c. & Bal. in l. si causam. C. de execu. rei iudic. & Sal. in l. ita nobis pudor. C. de adult. cum concord. Sed ex pluribus instrumentum hoc redarguitur nullum: ergo &c. Primò. n. eius detegitur nullitas, eo quia ex originali non authentico fuit extractum, in quo & rogitus, & nomen, seu subscriptio, & signum notarii non erat appositum: sine quibus omnibus instrumentum non potest esse validum, & autenticum. §. nos autem. in authen. de tabellio. & ibi no. & in c. cum P. tabellio. de fid. inst. & in l. 2. C. de conueni. debi. lib. 10. & ibi
2 no. Bal. & in aliis locis, quæ omitto. Nec † in dubio præsumitur notarius rogatus, vt magis cōmuniter dicitur in c. 1. de fid inst. & per Bar. in l. secundum. ff. de verb. ob. cum quo alii transeūt, & alii in aliis locis, de quibus in dictis locis per moder. Et hoc maximè procedit, vbi non constat, quis scripserit imbreuiaturam: sicuti est in casu nostro. hinc etiam dicit Bal. in l. Lucius. in prin. de testam. mili. ꝙ imbreuiatura notarii carente signo tabellionatus non facit fidem, allegat. §. oportet. in auth. de fide instr. & quædam alia. & idem repetit in rubr. C. de fide instrum. in 12. col. vers. sed tertio quæritur, nunquid imbreuiatura &c. & cano. in d. c. cum P. tabellio. & idem vult Barto. in l. si quis ex argentariis. §. si initium tabularum. ff. de æden. dum vult, ꝙ si scriptura est in filcia, vel quodam folio de per se, non faciat fidem: si est sine subscriptione, & signo notarii. Et idem sequitur ibi Bal. Ang. & Imo. in d. l. sciendum. in ult. col. Est. n. necesse, ꝙ rogatio, & prothocollum habeat omnia, quæ debet habere instrumentum, aliàs fidem non facit, ut notat Io. And. in addi. Spe. in tit. de instrumentorum editio. §. videndum restat. super versi. & not. ꝙ tabellio &c. in addi. incip. vbi hoc no. &c. Quibus sic stantibus istud extensum ex dicta imbreuiatura per alium notarium remanet nullum, & non authenticū:
3 quia † ad hoc vt tabellio non rogatus ex commissione sibi facta possit in publicam formam imbreuiaturas alterius notarii prædefuncti redigere, requiritur inter cętera ad exemplationem, ac publicationem, ꝙ reperiatur de nota defuncti scriptura notarii, ita colligit Ant. de But. in c. cum P. in 1. no. & ibi. d. Abb. cum ergo ex inspectione dictæ imbreuiaturæ non appareat, ꝙ ser Gaspar de Montalto fuerit de ea rogatus, videtur impossibile, alium notarium illam potuisse redigere in publicam formam. Et idem voluit Bal. in rub. C. de fid. inst. in loco, de quo supra, & expressius Bal. Ang. & Imo. in l. Gallus. §. idē credendum. de li. & posth. ubi dicūt hoc maximè procedere, si originalis notarii in publicam formam redigitur per alium notariū q̄ p eū, qui fuit de ipsa rogatus, arg. no. per gl. in l. Pōpo. scribit, si frumentum. §. fi. de rei ven. & in l. inter stipulantem. §. 1. de verb. obl. facit ad idem, quod no. Io. And. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. ostenso. super versi. quid si abbreuiatura, &c. in addi. incip. in ver. sequenti ad materiam huius &c. conclu-
4 dens † ꝙ notarius authenticans rogationes alterius notarii, nō potest aliquem defectum circa substantialia supplere: quia cū talis defectus à principio reddiderit actum nullum. l. cum hi. §. si prætor. de transa. nihil potest tabellio supplere: cum solus princeps validet inualidum, iux. no. per gl. in c. quanto. de trāsa. cum concor. de quibus in ea. Et ita refert fuisse publicè disputatum, vt ibi latius per eum, cum quo transeunt alii, in d. c. cum P. sed, vt dixi, rogitus, subscriptio, & signum notarii sunt de substantia instrumenti, & de solennitate: qua omissa, illud vitiatur, ergo per alium non potuit talis defectus suppleri. Et idem in effectu voluit Ang. in consi. 218. incip. Punctus talis est. reperitur quædam imbreuiatura &c. & Pau. de Cast. in cōsil. 14. incip. Ad primum quæsitum. Et idem tenet d. Alex. in cōsil. 153. in 2. vol. in quib. consiliis concluditur in effectu, ꝙ imbreuiatura, cui deficit signum, & nomen notarii, si est in quodam folio distincto, & de per se: non potest per alium authenticari etiam ex generali commissione iudicis. Nec ob. quod in prothocollo dicti ser Gasparis authentico reperiatur quædā notula de hac promissione Thomæ: quia illa est adeo obscura, & abbreuiata, ꝙ ex ea percipi non potest, quid inter partes actum fuit. Et ideo eo modo, quo factum est, extendi non potuit: quia notarius, qui redigit instrumentum in publicam formam, non habet addere, uel diminuere, nisi prout in prothocollo continetur, vt in auth. de tabellio. §. pen. & no. in d. c. cū P. & per Ang. in d. l. Lucius. in prin. de testam. mil. & ideo Spe. in d. §. ostenso. ver. quid si abbreuiatura. concludit, ꝙ si imbreuiatura est adeo abbreuiata, ꝙ nescitur, quid dicat, ꝙ non potest publicari. Et est casus, secundum vnam lecturam, in l. quicquid astringendæ. & ibi no. Bar. & alii, de verb. oblig. Ex prædictis itaque videtur concludendum, ꝙ istud instrumentum nō sit executioni mandandum, dato etiam ꝙ elapsi sint. 15. dies,
5 intra quos exceptiones non sint terminatæ: quia † nullitas patens potest semper opponi: etiam vbi simpliciter exceptio nullitatis reiiceretur, vt no. Bal. & Salic. in l. 1. C. ne lice. tertio pro uo. & in l. si vnus. §. pactus. 15. col. ff. de pact. per Imo. in l. si expressim. ff. de appell. & in l. de pupillo. §. qui opus. de oper. no. nun. cum aliis concordantib. per dn̄m Alexandrum in l. 4. §. cōdemnatum. de re iud. Et dato etiam ꝙ lapsus dicti termini excluderet reum ab opponendo nullitatem, potest tantum circa eam iudex ex officio supplere: vt no. concludit Bal. in d. §. pactus. & in l. planè. in fi. de peti. hære. per no. in l. vbi pactum. C. de transac. & per Ant. de Butr. in c. cum dilectus, de consuetudine. Secundo detegitur nullitas istius instrumenti ex eo, quia à reo productum est instrumentum, in quo fuit probatū, qualiter apud Bostillum actualiter fuit deposita pecunia, quam petit: dum sic in eo dicitur, quod Thomas dedit, & deposuit penes dictum Antonium præsentem & acceptantem &c. at in instrumento, cuius petitur executio, dicitur totum oppositū. Cum ergo prædicta instrumenta in hoc habeant repugnantiam, in hoc saltem ambo redduntur nulla. l. scripturæ. C. de fide instrum. quæ non tantum habet locum, vbi instrumenta contraria ab eodem producuntur: sed etiam a diuersis, vt ibidem per Sal. post Cy. in l. in exercendis. eo. tit. & ideo tanquam nullum executionem non meretur. Tertio ad idem facit: quia dato quòd per alium notarium in hoc releuari potuit & ex-
6 tendi: debuit † tamen talis extensio fieri secundùm consuetudinem

dinem notarii prędefuncti,vt per Bar.in l.argentarius.in prin.
ff.de eden.& per Doc.in d.c.cum P.per Bar.& Cy.in l.contra-
ctus.C.de fid.inſtrum.& in d.l.Gallus.§.idem credendum .&
per Alex.in conſi.38.in 2.vol.de qua debuit fieri fides,vt ibi p
eum,ſubiungentem, ꝙ per inſtrumentum vnius oſtenſionis
notarii prædefuncti non diceretur eius ſtylus probatus, qui
vnico actu non probatur,vt ibidem latius per eum.Cum ergo
multæ clauſulæ maximi momenti inſtrumento ſint appoſitæ,
ſequitur ex prædictis, ꝙ eo modo , quo factum eſt , publicari
non debuit . Quarto de nullitate huius inſtrumēti apparet eui
denter ex eo , ꝙ regiſtratum non fuit intra tempus à ſtatuto
taxatum. Et ideo defectu formæ dicitur nullum : qui tempora
conſtitutionis non ſeruat,non dicitur formam ſeruare,ſecun-
dum Bal.in auth. quæ ſupplicatio. C.de preci. Imper. offeren.
Nec videtur,quod regimini licuit diſpenſare contra ſtatutum:
quia cum ſtatuta condere non poſſit,ſaltem perpetua , vt per
Bar.in l.omnes populi.in 4.q.1.q.prin.de iuſt.& iure.non de-
bet etiam ea poſſe tollere:quia eius eſt nolle , cuius eſt & vel-
le,& econtra.l.nolle adire.de acq.hære.& in regula, cuius eſt
velle.de reg.iu.De diſpenſatione autem principis non cōſtat,
nec de ea verbis notarii eſt credendum,iuxta no. in auth.ſi qs
in aliquo.C.de edendo.& in c.quoniam cōtra falſam,de prob.
per Bal.& Ang.in l.ſciendum. de verb. obl. Ceſſantibus etiam
prædictis,videtur ex alio capite non eſſe procedendum ad aſſi
gnationem termini octo dierum : quia ita demum poteſt iu-
dex illum aſſignare,ſi intra terminum.15.dierū pronunciaue
rit ꝯ reum excipientem:ſiue nihil pronunciauerit in confuſo:
per quam pronunciationem dicitur pronūciatum aliquid,nō
tamen contra reum dicitur pronunciaſſe: quia eſt adeo obſcu
ra,ꝙ elici non poteſt ex ea,quid iudex voluerit.ergo iſte caſus
tanquam omiſſus debet remanere in diſpoſitione iuris com-
munis,iuxta.l.commodiſſimè.de lib. & poſthu.& in l.ſi extra-
7 neus.de condic. ob cau. ſm † quod inſtrumenta executionem
non merentur.l.minor 25.annis cui fideicommiſſum.ff.de mi
no.vbi melior eſt tex.de iure,ſm Ang.in l.ſi cum dotem.§. eo
autem tempore.ſol.matr.& in l.ait prætor.§.1.de re iud. vbi ēt
illum tex.notat ad hoc.& ideo cum ſtatutum dicat , ſiue nihil
pronunciauerit,videtur intelligendum;quia penitus omiſit iu
dex pronunciare;non autem quando pronunciauit in confu-
ſo: quia licet talis ſententia tanquam incerta de iure non eſſet
valida,eam tamen vt validam recipit conſuetudo loci. Et ideo
aliquid pronunciari dicitur.Nec ob.ſi diceretur, quod ex quo
intra decem dies non fuit declarata, prout exigit ſtatutum , ꝙ
omiſſio declarationis trahitur retro ad tempus pronunciatio
nis:adeo ꝙ à principio cenſetur omiſſa. arg.eorum quæ nota.
Ioan.And.in addi.Spe.in tit.de teſte.§.nunc videndum.verſic.
hoc autem.per Bal.& Pau.de Caſt.in l.hæredes palam. §.ſed ſi
notam.ff.de teſta.quia reſpondetur , ꝙ cum ſtatutum iſtud ſit
contra ius commune , deberet propriè & ſtrictè interpretari,
ſm Ang.& alios,in d.l.ait prætor.§.1.de re iu. & in l.ſi cum do
tem.§.eo autem tempore.ſol.ma.Hinc etiam dicendum,ꝙ ſta-
tuta deberent intelligi, vt minus quàm poſſint lędant ius com
mune. l.ſi ſerui veſtri.C.de noxa.c.cum dilectus.de conſue. &
plenè no.in l.fi.§.in computatione.C.de iure delib. cum infini
tis ſimilibus , quæ hic tranſcribere laboriorum foret potius q̃
ſubtile. Et quod iſto caſu non diſponat ſtatutum, patet ex infe
rioribus verbis eiuſdem:dum ſubiungit, ꝙ pars a dictis pronū
ciationib.& omiſſionib.poſſit appellare. Sed vbi ſententia eſt
in confuſo lata,ibi non cadit appellatio,cum degrauamine nō
conſtet, ergo de intentione ſtatuti non fuit iſto caſu prouide-
re.Confirmantur prædicta ex his, quæ in alio ſtatuto continē
tur,in quo diſponitur , ꝙ poſt dictam ſententiam in confuſo
latam iudex intra terminum decem dierum,eam declaret.Si.n.
talis ſententia haberetur,pro omiſſa,de qua loquitur ſtatutū,
dum dicit,ſiue nihil pronunciauerit,fruſtra tractaretur de alia
declaratione,quinimmo incōtinenti eſſet reo aſſignandus ter
minus octo dierum ad ſoluendum, prout fieri diſponit ſtatu-
tum,ſi nihil pronunciauit iudex. Cum ergo poſt.15. dies decē
dies ad declarandum ſententiam.15.die latam, ſequitur quod
in confuſo pronunciare , & nihil pronunciare ſunt diuerſa .
Quia quando nihil eſt intra decem dies pronunciatum,imme
diate debet aſſignari terminus octo diecrum ad ſoluendum
quod non facit iudex , ſi in confuſo pronunciauit : ſed adhuc
ſpectatur curſus decem dierum, intra quos poteſt ſententiam
declarare.iſta ſunt in effectu,quæ primo aſpectu , contra An-
tonium videbantur vrgere.Quædam alia adduci poſſunt,quæ
omitto:quia ſunt leuia , & ex inſpectione proceſſus tolluntur
clare. Sed præmiſſis non obſtantib. puto petitioni actoris eſſe
deferendum,& natura iſtud inſtrumentum validum fore : nō
8 autem nullum aperiam.Inſtrumentum†enim dicitur publicū,
ſi eſt publica manu ſcriptum,& in ſolenni forma, interuenien
tibus his,de quib.no.in l.generali. C.de tabu.lib.10. cum aliis
ſupra alleg.c.2.& ibi notant Doct.de fid.inſtr. no.plenè Spec.
in tit.de inſtrumen.editio.§.nunc videndum reſtat &c.in prin.
vt per Nicolaum Alexandri de Peruſio in repetitione.l.ſi quis
ex argentariis.§.ſi initium tabularum. ff.de eden. quam quidā
attribuunt Bar.circa principium.Cum ergo Gandulphus, qui
ſcripſit inſtrumētum,cuius petitur executio,non negetur no-
tarius,immo hoc confiteatur in exceptionibus , licet dicatur,
ꝙ non habeat poteſtatem releuandi, & adſint in eo omnes ſo
lennitates requiſitæ de iure,vel conſuetudine,iſtud inſtrumen
tum dicitur publicum, & ualidum quantūcunque per prædi-
cta non potuit extendi:quia hoc non facit, quo minus dicatur
validum:licet etiam fidem non faciat.Dicitur ergo inſtrumen
tum publicum de eo,quod non fuit actum,& hoc in terminis
firmat Bar.in l.1.§. & parui. quod vi aut clam. vbi dicit, quòd
licet contractus ſit ſimulatus, tamen inſtrumentum eſt publi-
cum de contractu ſimulato.Nam,vt in præceden. q.aperit, ad
hoc ut inſtrumentum ſit publicum,ſufficit,ꝙ ad ſint ſolenni-
tates,de quib.in d.l.generali. demus etiam , quòd inſtrumen-
tum publica manu conſcriptum non debita forma ſit falſum,
& conſtat.certè hoc dicitur ualidum & publicum , licet fidem
non faciat. Satis enim eſt ad ualiditatem inſtrumēti,ꝙ habeat
in ſe debitam formam,& ſuas ſolennitates,vt plecè no. Bar.in
l.ſi quis legatum.in prin.ff.de falſis.dicitur.n.nullum deficien
te forma licet ſit uerum:falſum non eſt;quod non eſt:ſed ſi eſ-
ſet,aliquid eſſet,ſecundum Bal.in l.ſi quis teſtibus.in 4.col.C.
de teſtib. allegat dictam l.ſi quis legatum. ut per eum in l.non
dubium.in 7.oppo.C.de teſta.ita ꝙ videretur potius, non re-
ctè,quam rite factum eo caſu,quo poteſtatem publicādi illud
non habuiſſet,iux.no.in d.§.non quæuis.Inſuper dico,ꝙ non
ſolum eſt ualidum,ſed etiam uerum, & plenam fidem facit,&
ꝙ ex generali conceſſione ſibi a iudice data licuit & illud extē
dere eo modo,quo factum eſt. Nam,ut in facto præmittitur,
9 hæc†imbreuiatura erat in quodam folio diſtincto , & per ſe,
quod tamen folium erat in prothocollo ſer Gaſparis authen-
tico incluſum,propter quod dico imbreuiaturam hanc in pro
thocollo notarii prædefuncti authentico repertam fidem face
re,& authenticam eſſe. Et per conſequens ꝙ extendi potuit
ſtante dicta iudicis licentia, ita in terminis firmat d.Alexan. in
conſi.153.incip.Redemptoris noſtri inuocato ſuffragio,uide
tur prima conſideratione dicendum,in 3.col.2. uol. ubi con-
cludit, ꝙ ſi imbreuiatura reperiatur ſine nomine & ſigno no-
tarii,ſi eſt in folio diſtincto,& filcia,fidem non facit . Nam,di-
cit ipſe formaliter, ſi in quinterno & prothocollo reperta fuiſ
ſet,in quo in principio eſſet nomen notarii, uel in fine ſubſcri
ptio,ſatis eſſet,per id, quod legitur in l.ſi quis ex argentariis.§.
ſi initium tabularum.de edendo.cum ibi not.per Bart.Bald.&
Ang.hæc ille. Cuius uerba punctualiter,& clarè decidunt ca-
ſum noſtrum.Fortius dico;quod licet etiam extra prothocol-
lum reperta fuiſſet,in caſu tamen noſtro fidem faceret . Nam
ex quo prothocollum manu ipſius notarii prędefuncti ſcriptū
ſimul cum hac abbreuiatura fuit productum, per comparatio
nem literarum probatur,& iudici conſtat,quod talis abbreuia
tura fuit manu dicti ſer Gaſparis ſcripta, cuius etiā manu erat
prothocollum ſcriptum,ut per Barto.in l.1.§.ſi quis neget.ff.
queadmo.teſtam.aper.& per Bal.in l.comparationes. C. de fi.
inſtrum.in 7.col.& in l.in exercendis.eo.tit.certum eſt etiam,
ꝙ in prothocollo ſer Gaſparis de promiſſione Thomæ repe-
ritur abbreuiatura authentica,& licet ſit ita abbreuiata,ꝙ ne-
ſcitur,quid uelit,tamen prædictis concurrentibus, illa imbre-
uiatura prothocolli potuit extendi;quæ,ut dixi,licet ſit obſcu
ra iuxta certitudinem , tamen recipit ab illa , quæ manu ipſius
reperitur ſcripta in folio diſtincto, quantunque non ſit authē
tica.Ita in propriis terminis firmat.Spe.in tit.de inſtr.editio.§.
oſtenſo.verſ.quid ſi abbreuiatura.vbi in propoſito quærit,q̃d
ſi ab-

si abbreuiatura est ita abbreuiata, ꝙ nescitur, quid velit dicere &c. & demum cõcludit, ꝙ si per scripturam præcedentem, vel sequentem, vel aliam, dicit ipse, eadem manu cõfectam in simili, vel eodem cõtractu, poterit fieri fides, bene poterit publicari, arg. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 1. & l. cum de lanionis. §. asinam. de fund. instr. Vide etiam Pet. de Anch. in consil. 243. incip. Prius de iuribus. &c. Cætera. n. subiungit ille, quę ibi deficiunt, quæ cõtinẽtur sub &c. vel sub aliis signis, cum his præsumptionibus. iudicis authoritate supplebuntur: secus autem quãdo talia iudicia deficerent, cum quo transit ibi Ioan. And. Cum ergo, vt dixi, in authentico prothocollo reperiatur imbreuiatura de promissione Thomæ, quamuis ita sit ibi abbreuiata, ꝙ ex ea colligi nõ possit, quod velit dicere; ex quo tamẽ reperitur alia scriptura manu eiusdem, & de eadem promissione, de qua in prothocollo fit mẽtio, infertur clarè, ꝙ publicari potuit. ꝙ autem illa alia, quæ est clara, sit manu eiusdem, probatur, & constat eo modo, quo supra dixi, s. per comparationẽ literarum iam factam, vel quæ fieri possit de nouo, casu quo facta non esset.
10 quod † etiam sit facta super eadem promissione, de qua loquitur prothocollũ, est præsumptio, ex quo vtraque loquitur de promissione Thomæ, & cõueniunt in loco, & in tempore, & consequentib. eisdem testib. Non. n. præsumitur, ꝙ Thomas bis diuersis promiserit, sed eidem, & semel; cũ pluralitas nõ præsumatur. l. fi. cum sim. C. de reb. cred. & ꝙ ex his præsumatur eadem promissio absq; eo, ꝙ aliter probetur, ꝙ fuerit vna tm̃, tenet expressè. d. Abb. in c. cum Ioãnes. 2. col. de fid. instr. vers. no. quod vbi testes viderunt. & est de mente Imo. in l. planè. in prin. ver. quid autem quando apparet &c. de leg. 1. & Alex. in consi. 105. 3. col. 2. vol. dicẽtes, ꝙ no. per Bar. in l. 2. §. si quis neget. in fi. quemadmo. test. aper. & in l. hæredes palam. in prin. de testa. & in l. 2. C. de bon. pos. ſm tab. vbi per alios, procedunt, vbi non constaret de identitate loci, temporis, & testium, aliàs secus. Et hoc videtur etiam de mente Bar. vbi supra, si quis diligenter animaduertat, & quod Specu. loquatur eo casu, quo illa alia scriptura non sit authentica, est manifestũ; quia aliàs quæstio sua esset de indubitabili, ex quo secundum illam aliam authenticam claram posset fieri extensio, licet secundum illam vltra modum abbreuiatam non posset, nec diceretur per præsumptiones, & indicia cõstare de rogitu notarii, immo de eo cõstaret per claram & apertam probationem. Possunt & tertio prædicta confirmari ex his, quæ voluit Cy. in l. contractus. in fi. C. de fid. instrum. quem ibi sequtur Bal. in 3. col. versic. sed quomodo cognoscam &c. Et ibi clarius Sali. in 6. q. vbi voluit apertè & clarè, ꝙ † dato ꝙ in rogatione, vel abbreuiatura non sit subscriptio notarii, vel eius signum, tamẽ potest publicari notario mortuo, interueniente iudicis, aut statuti, vel consuetudinis authoritate, per no. in d. c. cum P. tabellio. & licet istud dictum. d. Alex. in d. consi. 154. dicat esse duntaxat verum, vbi constaret, ꝙ notarius de illo cõtractu fuisset rogatus, quocũq; modo cõstaret, siue per testes, siue aliter tantum præsumptiue: saltem dicitur constare de rogitu ser Gasparis. Ex quo. n. de promissione Thomæ in prothocollo authentico fecit mentionem, licet obscurè, tamen ex hoc probatur, ꝙ de quadam promissione facta per Thomam fuit rogatus, sed cum nõ appareat, quod Thomas fecerit aliã promissionem, nec præsumatur, vt dixi, necessariò est dicendum, ꝙ illa promissio, de qua loquitur prothocollum, sit illa, de qua idẽmet in alia scriptura sua manu confecta attestatur, arg. l. 2. ff. de lib. & posth. & eorum quæ not. Bar. in l. qui Romæ. in §. duo fratres. in 6. de verb. oblig. & præsertim, vt dixi, cum ista abbreuiatura non authentica non differat ab illa, de qua in prothocollo, neq; in loco, neq; in tempore, neque in testib. Itaq; videtur ex omnib. prędictis, & ex quolibet eorum, ꝙ sine dubio dictum instrumentum potuerit extendi, & publicari, prout factum est. Ex quib. omnib. patet, ꝙ sumus in casu statuti loquentis de instrumentis exequendis. Superest modò adductis in contrarium respondere, & ad ea quæ primo loco allegabantur ex præmissis patet responsio: quia validum est & authenticum: non autem nullum est, aut falsum, ut in contrario præsupponitur. Non ob. quod secundo loco adducitur, quod ista duo instrumenta in hoc capitulo tanquam repugnantia sint nulla: quia ubi patens repugnantia potest aliqua subdistinctione iuuari, tunc nõ nocet: vt cõcludũt oẽs in istis terminis in d. l. scripturæ. C. de fid. instr. & in aliis locis ad aliud propositum, quæ omitto. Nam ex quo per testes instrumentarios probatum est, ꝙ Antonius nihil recepit in depositum, verba primi instrumenti confessionem duntaxat de recepto probãt: nõ autem reale, & actuale depositum, per ea quæ modo dixit Bal. in l. unica. circa 9. col. C. de cõfes. ubi inquit, ꝙ si in instrumento dicatur, Titius confessus est se habuisse, & recepisse cẽtum a Ioanne Antonio de Medoladante & mutuante in præsentia mei notarii &c. licet ista uerba probẽt actualem & realem mutuationem. Si tamen per testes probetur mutuationẽ non interuenisse. nihilo minus instrumentum illud non dicetur falsum. sed illa uerba dicuntur uenire accessoriè ad ipsam confessionem, & apposita de consuetudine notarium. Cum ergo in proposito appareat Bosellum nihil in depositum recepisse, omnia uerba significantia actuale depositum, dicuntur uenire accessoriè ad ipsam confessionem de recepto deposito tantum: cui confessioni per aliud instrumentum dicitur esse de uoluntate partium derogatum, & ab ea recessum, cui standum est. Stant ergo simul, quod Antonius confessus fuerit se habere certam quantitatem in depositum, quam in ueritate nõ habuit, & ꝙ Thomas agnoscendo bonam fidem, ut debuit nõ obstante dicta cõfessione, promiserit soluere dictam quãtitatem ipsi Antonio. uidetur. n. cõfessio Boselli facta spe futuræ promissionis: ut in simili no. Bar. & alii in l. pe. §. fi. sol. mat. quod etiam actuale depositum per dictum instrumentum nõ probetur, ultra prædicta satis colligitur ex no. per Bar. & alios in l. si ex cautione. C. de non num. pec. Idem uult, ꝙ notarius in instrumento dicat, ꝙ Titius fuit confessus habuisse, & recepisse centum, quæ habuit & recepit, ꝙ ex istis uerbis non probatur actualis mutuatio, nisi subiungatur in præsentia mei notarii, & testium infrascriptorum: quia totum illud potest esse de confessione. quamuis ergo in proposito dicatur in primo instrumento, quod Thomas dedit, & deposuit penes dictum Ioannem Antonium de Bosellis præsentem, & acceptantem, ac confitentem. & tamẽ ex dictis uerbis non uidetur probari reale depositum, irregulare. n. quod sit in pecunia numerata, iuxta l. Lucius. & l. dies sponsaliorũ. ff. deposi. non probatur: quia ad hoc, ut mutuatio probetur, requiritur, quod notarius attestetur, quod in ueritate quis habuit, et recepit in præsentia eius, & testium, ut per Bar. & alios, in d. l. si ex cautione. & in l. singularia. ff. si cer. pet. Ex illis etiam uerbis non probatur regulare depositum, quod consistit in specie, seu in pecunia in specie deposita, ex quo non dixit notarius, quod Thomas dederit & deposuerit in præsentia sui, & testium: sed tantum dixit, ꝙ dedit & deposuit. Quia ea ratione, qua defectus horũ ultimorum uerborum operatur, quod illa uerba dedit, & recepit, non concludant actualem numerationem, quamuis souẽt in facto: eadem ratione dẽt operari, ꝙ in casu nostro illa uerba, dedit, & deposuit, necessario non significent tale depositũ: sed tantum confessionem de recepto, cui per aliud instrumentum, ut dixi, dicitur esse derogatum: quinimmo uidetur, quod prima confessio tanquam simulata sit nulla: ex quo incõtinenti ab ea per aliud instrumentum est recessum, arg. eorum quæ no. Bar. in l. per diuersas post medium. C. manda. uersi. quæro,
12 quid sibi in ueritate soluit. & uult † ꝙ ille qui soluit, & immediate pecuniam solutam rehabuit, dicatur simulatè soluisse. Et idem ibi tenet Bal. in ult. q. & in l. ab Anastasio. eo. tit. & in l. cũ oportet. in prin. in 6. col. de bo. quę lib. & in l. fi. C. de usu. quia soluisse non dicitur, qui incontinẽti recipit solutum. l. qui sic. de solu. ita ille, qui confessionem, quam recipit, incontinenti remittit. dicitur simulatè illam recepisse. Fortius dico, ꝙ etiam casu, quo per primum instrumentum probaretur actuale depositum. & ꝙ per testes insrumentarios nihil esset probatum, ꝙ adhuc instrumentum continens promissionem de soluendo, deberet executioni mandari: & sic quod hæc instrumẽta essent compatibilia. nam indubitatum est, quod non probatur, quod depositum fuerit factum ad numerum, per not. in d. l. si ex cautione. & supra dixi, si quod ergo depositum probatur, regulare depositum probatur: & sic ꝙ pecunia fuerit in specie deposita: stant ergo simul, ꝙ Thomas in specie dictam quantitatem deposuit, tamen promiserit eidem illa soluere: quia deponere, & soluere sunt diuersa per depositum. n. transfertur dominium: secus autem per solutionem, hinc est, ꝙ qui promittit,

mittit, seu tenetur soluere aliquam quantitatem, deponendo eandem penes creditorẽ, non liberatur, vt in specie firmat Bar. in l. 1. ff. de cust. reo. quamuis ergo in specie, & actualiter dictã pecuniã deposuit Thomas, ex quo tñ eandem promisit soluere, debet soluere transferendo dñium in creditorem: nec liberatur dimittendo in specie depositam penes creditorem: quoniam, vt dixi, deponens non dicitur soluere. cum ergo promiserit de soluendo non sit liberatus: quamuis penes Antonium sit pecunia deposita, concurrens ad summam promissam, nihil impedit quo minus instrumentum, in quo se debitorem cõstituit Thomas, non debeat executioni mandari. Nec potest dici inducta compensatio: tum quia exceptio compensationis non est opposita, vt exigitur, iux. no. in §. in bonæ fidei. institu. de act. & in locis statim allegandis. Præterea† de pecunia debita in quantitate ad pecuniam debitam in specie, non admittitur compensatio, vt no. gl. in d. §. in bonæ fidei. & ibi sequitur Dy. & glo. in fi. C. de compensatio. quam ibi sequitur Guil. de Cu. Iaco. Butr. & Richar. de Sali. & gl. in l. cum fundus. §. seruũ tuum imprudens. ff. si cert. pet. cum qua transit ibi Bald. in lec. antiqua, Sali. Roma. & Bal. in l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. Et licet quidam contradicant, tamen in practica non esset tutum recedere ab opi. gl. maximè tot magnis authoribus cõprobata. per no. per Iaco. Butr. in l. 1. C. qui pro sua iurisdic. & per Bar. in consi. incip. Andreolus. & Bal. in l. 1. de vulg. & pupil. & in l. cum hæreditas. C. deposi. & in l. 1. C. de pœna iudi. & per Ang. in l. 2. ff. de accu. in præcedentibus tñ facio maiorẽ vim. Sed dato ẽt ꝙ ista instrumenta incompatibilia essent, non refert: quia per instrumentarios testes diceretur primum instrumentum reprobatum: & sic standum esset secundo instrumẽto. Quo casu non loquitur d. l. scripturæ. nec doc. ibi sed ibi no. habent locum, vbi nõ cõstat, cui magis sit standũ. Non ob. ꝙ tertio dicebatur. s. ꝙ non sit extensum ſm consuetudinem notarii prędefuncti: quia faciliter istud tollitur: nec licet aliquę clausulæ accessoriæ ad ipsum negocium principale essent etiam adiectæ, quæ adiici non debuissent: ex hoc tamen promissio de soluendo nõ vitiaretur; sed illæ duntaxat clausulæ pro adiectis non haberentur. Quia circa narrationem promissionis, & negocii principalis inter notarium rogatum, & alium non cadit diuersus stylus, & difformitas in effectu, licet in verbis possent vti stylo diuerso: aliàs esse præsumeretur falsitatem in notario extendente: si prẽsumeretur, ꝙ factum aliter extenderet in effectu, quàm extensus fuisset prædefunctus, cõtra. l. meritò. ff. pro socio. Et ideo vitiatis ẽt illis clausulis accessoriis, debet omnino promissio executioni mandari, quæ ex hoc nõ vitiatur, argumento not. per Inn. in c. fraternitatis. extra de hæreti. per oẽs, in l. si falsis instrumentis. C. de transac. & in aliis locis, de quib. ibi per mod. vbi hr̃, ꝙ si instrumentũ in parte est falsum, alia tñ pars non vitiatur. Præterea, & secundo dico ꝙ de hoc stylo, & consuetudine a partib. alleg. licet ẽt nõ sit notoria, pôt† iudex se ex officio informare, vt signanter voluit Bar. in l. 3. §. l. Iulia. de testib. vbi dicit, ꝙ potest se informare a tabellionib. & idem vult Cyn. in l. 2. ver. quia circa hoc, qñ consuetudo &c. C. quæ sit longa consuetudo. & Ant. de Butr. inc. si. de consu. & facit, quod ipse idem no. in c. tua. in fi. de spõ. in c. vestra. de coha. cle. &c. Potest ergo iudex ex officio quærere de stylo ipsius ser Gasparis, & si de eo non poterit apparere, at quærere a tabellionib. de stylo cõi, ſm quem licuit extendere, de priuato ipsius notarii prædefuncti non apparente, vt no. in locis in contrarium allegatis. Non ob. quod quarto loco in contrarium allegabatur, videlicet ꝙ instrumentum hoc non fuerit registratum intra tempus a statuto præfixum; quia istud tollitur per rescriptum principis secundo loco concessũ Gandulpho, vbi generaliter conceditur facultas registrandi instrumenta, de quibus fuit rogatus ser Gaspar, quanquam elapsum sit tempus statuti. Nec impetrando illud habuit necesse facere mentionem de primo, in quo princeps generalem illã facultatem registrandi denegauerit: quia etiam si de primo habuisset princeps notitiam, in concedendo tñ secundo nõ fuisset difficilior, ideo taciturnitas primi nõ vitiat secundum. c. postulasti. & c. ex literis. de rescrip. Pendet. n. ab arbitrio iudicis animaduertere, vtrum primæ literæ, seu rescriptũ sit tale, quo commemorato difficilior fuisset secunda impetratio: cum super hoc dari nõ possit certa doctrina, ſm Abb. in c. 2. in 2. col. de dolo & contu. & Nemini aũt dubium esse debet, ꝙ si princeps habuisset notitiã de primo rescripto, ꝙ in concedendo secundo non fuisset difficilior. Præterea† literæ subreptitiæ impetratæ per taciturnitatem nõ sunt ipso iure nullæ: sed ita demum euacuatur, si de subreptione opponatur. c. si aũt, & c. plerumq;. de rescr. & per oẽs in c. cęterũ. eo. ti. nisi sint beneficiales, de quo in c. ad audientiam. el 2. eo. tit. & contra istud secundum rescriptum ser Gandulpho concessum nihil reperio oppositũ &c. quinimmo dico, ꝙ licet de licentia registrandi non appareret, tñ ex quo per longum tps mansit in registro, antequã hoc ei opponeretur, ex diuturnitate dicti temporis præsumitur registratũ de licentia principis ad hoc necessaria, arg. l. si filiusfa. C. de pet. hære. & l. qui in aliena. §. 1. de acq. hæred. ubi dicunt doc. in proposito, maximè iuniores, ꝙ si disponat statutũ, ꝙ mulier non posset contrahere sine cõsensu propinquorum, ꝙ licet reperiatur mulierem cõtraxisse, nec appareat de cõsensu, ex diuturnitate tñ tpis præsumuntur oĩa solẽniter acta, per Bal. & alios, in l. 2. §. voluntatem. ff. sol. mat. multa infinita circa hoc adduci possent, quæ omitto, ne superfluis allegationib. occupem membranas. Non ob. quod ultimo loco adducitur in contrarium: & ꝙ in casu nostro non verificantur verba statuti, dum in eo dicitur, si pronunciatum fuerit contra reum, siue nihil pronunciauerit &c. quia ex quo pronunciatum est in confuso, non dicitur contra reum pronunciatũ: nec etiam dicitur nihil pronunciatũ; quia immo talis sñia est aliquid: quia dico, ꝙ immo propriè nihil dicitur pronunciatũ, & sic sumus in casu, quo statutũ disponit, qñ nihil pronunciauit iudex. Ad quod ostendendũ præmitto, qualiter talis sentẽtia incerta de iure cõi est nulla sine dubio. l. pen. in fi. C. de sententiis quæ sine cer. quan. Item ex eo quia continet repugnantiam, vt no. Io. And. in regula, nullus. de reg. iur. Bar. in l. Paulus. la 1. in fi. de re iu. Bal. in l. 1. C. de fur. in 9. col. Item quia est alternatiuè lata, est nulla: ſm glos. in l. si pupillus. §. si prætor. in versi. quid ergo. de reb. eorum. Præmitto etiam qualiter induci consuetudine non potest, ꝙ talis sñia incerta sit valida: quia †consuetudo cõtra substãtiã, seu diffinitionem, vel descriptionem actus non valet c. 2. & ibi per gl. & oẽs, de cõsue. lib. 6. vbi dicitur, ꝙ appelletur ad eundem, vel ad minorem iudicẽ, non valet consuetudo: cum appellatio sit minoris ad maiorem iudicem prouocatio. Cum igitur sententia sit iudicis diffinitio, controuersiæ finẽ imponens, cõdemnationem, vel absolutionem continens, vt no. per doctor. in l. 1. de re iu. & per Spec. in tit. de sententia & his quæ sententiam seq. & hmõi sententia in confuso lata non ponat finem cõtrouersiæ, sequitur, quod cõsuetudine validari nõ potest. Ergo esset contra substantiam, diffinitionem, vel descriptionem sententiæ, vt per se patet. Bene admitto, ꝙ induci consuetudine possit, ꝙ talis sententia, secuta demum declaratione, fingatur a principio fuisse ualida: & istud est propriè, quod admittit consuetudo Mutinensis, sed antequam declaretur, nõ inducit cõsuetudo, ꝙ interim sit ualida. Quia ẽt, ut dixi, hoc inducere nõ potest, sed posteaquam fuit declarata, bene fingitur per cõsuetudinẽ retro ualida, quæ tñ a natura similiter erat nulla. Quanquã ẽt cõsuetudo uellet, ꝙ interim ualeret. Nec obst. si diceret, ꝙ si a principio fuisset nulla, ꝙ deinde declarari nõ posset ut per Bal. in l. hæredes palã. §. sed si notã. de test. quia istud ꝑcedit de iure cõi. ut factus nullus nõ possit de iure cõi declarari: sed bene induci potest cõsuetudine, ut sñia a principio nulla declaretur: & ꝙ ipsa sententia in esse fingatur declaratio. Cũ ergo ista sñia a principio fuit nulla, nec amplius fingi possit retro ualida per consuetudinem, ex quo intra tẽpus a statuto præfixum non fuit declarata: & sic cum amplius declarari nõ possit, sequitur, ꝙ fuit, & est nulla sine spe alicuius reconualescentiæ. Ex quo infero, ꝙ nihil propriè dicitur fuisse pronunciatũ: quia pronunciatio nulla nõ est, nec hẽt nomen pronunciationis. l. 4. §. condemnatũ. & l. nulla. de re iud. hinc est, ꝙ licet de sententia ualida debeat impetrans facere mentionem, si tñ sententia est nulla, eius taciturnitas non obest, ſm Abb. post Host. in c. periurus. in 3. col. de do. inter ui. & uxo. & in proposito dicit Pau. de Cast. in consi. 197. ꝙ ponens condemnatum, intelligitur de condemnatione ualida, per d. §. non quæuis. etiam si aliquo statuto esset prohibita omnis interpretatio ad statuta. Intelligitur. n. extensiua, nõ autem declaratiua, ut ibi latius per eũ. Et dicit Bal. in

in l.ea quidem.C.si mancip.ita fuerit alien.& per illum tex.ꝙ frustratorium factum pęnam efficaciter non committit,quia ex nihilo nihil fit,allegat Philosophū.Plurima adduci possent,
17 quæ breuitati studens omitto.& ꝙ† ille,qui actum nullum facit,nihil dicatur facere, ultra ꝑdicta comprobo ꝑ tex.vbi,iudicio meo,est casus in l.fi.in fi.ff.quādo dies vsufr.,l.ced. ubi ille, qui nulliter agit,eo quia agebat sine actione , ut ibi declarabat gl.nihil dr̄ facere,secus aūt si repelli posśit exceptione , q̄a tūc eo ꝙ habet actionē,mero iure dr̄ aliquid agere,sed male agit , ut ibi dicit tex.Ecce qualiter ille tex.aperit manifeste,quod ille qui nulliter agit,nihil facit.Ergo qui nulliter pronunciat , nihil dr̄ pronunciare.Et sic in casu nr̄o verificantur illa verba, si ue nihil pronunciauit.Et de hoc ēt gl.in §.ex eo.in ver.nullum instit.quib.modis test.infir.quę no.dicit, ꝙ proprie imperfectum nihil est,improprie uero,secus,ut latius in ea.Fortius dico,ꝙ ēt si sn̄ia talis iure cōsuetudinario ualeret,ꝙ adhuc hr̄et isto casu locum statutū de instr̄is exequendis,quia ex quo non apparet,quid fuerit pronunciatum,nec amplius apparere pōt, statutum disponens,q̄n nihil est pronūciatum, debet extendi ad casum,q̄n est pronunciatum,qđ sit pronunciatum,non appareat,quia ex quo paria sunt aliquid non esse,uel esse & non apparere.l.duo sunt Titij.cum si.de test.tu.illa diceretur extē-
18 sio passiua procedens a r̄a iuris antiqui,ꝙ† extēsio in statutis est permissa.l.1.§.lex Fal.ff.ad legem Fal.& ꝑ Bar.in l.2.ff.de l. 1.Quod aūt ista sit extensio passiua, colligitur ex no. ꝑ mod.ī l.qui in alien.§.iussum.de acq.hęr.& in l.1.C.qui admit.in quibus lo.per gl.& Doc.cōiter dr̄, ꝙ hodie filius ēt ignorante patre pōt hæreditatem sibi delatam adire.quamuis tex.in l. fi. in prin.C.de bo.q lib.corrigens ius antiquum hoc concedat filio p̄re duntaxat reclamante,tn̄ Doc.per regulam, qui potest inuitis.de re.iur.uolunt idem,q̄m pr̄ est ignorans. Nec ob. ꝙ in correctoriis non debeat fieri extensio, quia regula iuris antiq debet ēt seruari in correctoriis,quia appellatur extensio passi
19 ua,quæ in statutis est permissa.Cum † ergo non esse,uel esse, & non apparere idem sit, ex regula iuris antiqui , sequitur, ꝙ statutum corrigens ubi nihil sit factum,corrigit etiam,ubi factum sit,& quod sit factum non apparet. Videmus ēt , ꝙ ubi duo sunt casus a iure antiquo per uiā regulæ æquiparati,ꝙ lex noua corrigens in uno ex ęquiparatis casib. dicitur colligere & in alio,ut est gl.in auth. & eo non obseruato. C. de testam. quam ad hoc pro sing.all.Imo.in l.si uero.§.de uiro.in 5.fallen.quam ponit circa extensionem,quæ fit in correctoriis. solu.ma.cum ergo ista duo nihil esse,uel esse, & non apparere , sint per uiam regulæ æquiparata.d.l.duo sunt Titii.bene etiā facit text.in l.quoties.ff.qui satis.cog.igitur statutum corrigēs ius cōe eo casu,quo nihil est pronunciatum, dicitur etiam corrigere,ubi non apparet,quod pronunciatum fuit.Et ideo concludendum est,quod in effectu nihil est pronunciatum , ꝑut debent intelligi uerba cuiuslibet dispositionis.le.3.§.hæc autē uerba statuti in casu nostro habent locum.Confirmantur prædicta euidentissime ex uerbis statuti,in quo dicitur , ꝙ si reus intra terminum 5. dierum sibi assignatum ad opponēdum cō tradixit,seu aliquas exceptiones opposuit, tunc dictus iudex causas contractus,& ipsas exceptiones examinet,& examinare debeat intra terminum 15. dierum. Cum igitur statutum mandet iudici , quod terminet exceptiones intra dictum terminum,datur manifestè intelligi, quòd dum postmodum subiungit immediate, quòd si iudex intra illum terminum pronunciauerit contra reum,uel nihil pronunciauerit,&c. quod statutum intelligit, nihil esse pronunciatum intra illum terminum , si exceptiones non sunt terminatæ , etiam ubi esset sine effectu pronunciatum . Quia ex præcedentibus in quibus imponitur iudici, quod intra dictum terminum exceptiones terminet,uidetur intelligi , quæ fuerit in sequentibus mēs statuti. leg. qui filiabus in princ. & in leg. si seruus plurium.§. fin.ff.de leg. 1.Cum ergo per hanc sententiam non sint exceptiones terminatæ,ergo ex mente statuti nihil dicitur pronunciatum.Et istud ultimum iudicio meo sufficeret ad tollendum contrarium,quod etiam per præcedentia tollitur euidentissime.Nec ob.ꝙ statutum uelit,ꝙ ab istis omissionib. posśit appellari,& sic ꝙ non uideatur disponere casu , quo in confuso sit pronunciatum,quo casu appellari non potest, cū de grauamine non constet,quia licet statim lata sn̄ia in confuso nō posś sit appellari,istud nō est ex eo ꝙ sn̄ia interior sit aliqua, uel eo ꝙ non habeatur pro totali omissione , sed ex eo quia possibile est,ꝙ sn̄ia,quæ interim est nulla,secuta declaratione reconualescat.Et ideo istas spes reconualescētię operatur,ꝙ interim appellari nō posśit,& ꝙ ēt nō posśit asśignari terminus 8.dierum ad soluendū,sicut in simili uidemus,ꝙ possibilitas recōualescēdi testm̄ de iure ciuili tollit primū testm̄.l.cū in secūdo.in prin. iuncta gl.& Doc.de iniusto ru.test.& per Bar.in l.filio præterito.in vl.col.eo.ti.& ī l.si filius q ī ptāte. de lib. & posth. Ex hoc ergo non sequitur,ꝙ non dicatur in totū omisśū, sed ꝑ ꝑ recōualescentiā possibilē,ut dixi. Et ideo omissa postmodū declaratione,si reus fecisset instantiā, ut declaret, potuisset appellari . Et omissa tali declaratione, pōt asśignari terminus 8. dierum , q̄a ex quo amplius nō secūdario est spes recōualescēdi , dr̄ nūc omissum,& nihil pronunciatum,& ēt nihil retro propriè fuisse pronunciatū per prædicta , aliàs si ita nō intelligeremus, sequeretur, ꝙ etiā si sententia post.15.dies t ꝑe tn̄ debito fuisset declarata contra reum,quod nō haberet locū statutū, quia ex quo ante declarationē non poterat dici contra reū pronunciatum,uel nihil esse pronunciatum,nō possent verificari illa uerba statuti,disponentis ꝙ a talibus pronūciatis,uel ꝑmisśionib. posset appellari. Et si diceretur,declaratio trahitur ad sn̄iam,& & ei inesse vr̄,eodē mō dico omisśiōe secuta cōstat,ꝙ retro nihil fuit pronunciatū,nō dico ꝙ trahatur retro, quia non est necesse,ex quo retro nunquā ualuit sn̄ia,vel ēt dato ꝙ retro traheretur,idē esset.Nec ob.qđ trahi retro sit per fictionē, quæ non hēt locū ī statutis,q̄a r̄ndetur, ꝙ ubi fictio inducitur a statuto, sicut in casu nr̄o,semper in eo hăbet locū , ut per Imo.in d.l.1. §.lex Falc. ad leg.Falc. aliàs sequeretur ꝙ cum declaratio trahatur retro ad tp̄s sn̄ię per fictionem,ꝙ ēt isto casu non hr̄et locū dispositio dicti statuti,quod non est dicendum.Quibusdā alijs, quæ leuia sunt,omitto r̄ndere,tū quia ex serie facti , & processus remanent sublata, tum quia quæstio coram literatissimo viro agitur . Et ita in prædictis concludo . Laus Deo .

SVMMARIVM.

1 *Confeßio debiti facta sine causa non valet.*
2 *Adiudicatio iudicis facta ex falsa causa non ualet. & nu.5.7.*
3 *Alimenta in dubio censentur per matrem donata filio.*
4 *Compensatio regulariter non fit,nisi opponatur ab homine.*
6 *Etiā in bonis ecclesiæ licet ingredi virtute adiudicationis factæ.*
8 *Pœna adiecta quantitati in fraudem vsurarum censetur apposita.*
9 *Vsuræ in toto iure prohibitæ sunt.*
10 *Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.*
11 *Ad ualiditatem confeßionis satis est, quòd aliqua causa præsumi poßit.*
12 *Debitum præscribi non potest ex defectu temporis,et malæ fidei.*

CONSILIVM CXLV.

CIRCA dubium, qđ proponitur, vr̄ prima facie dicendū, ꝙ adiudicatio ī solutum facta magistro Bartholomæo fuerit & sit nulla, tanquā facta occasione debiti librarum sexcētarum, de quo non
1 apparet,quia † confesśio & promisśio, quæ allegatur tanquā facta sine causa,non ualet. l. cum de indebito. de prob.c.si cautio.de fid.instr.l.2.§.circa.de don.excep. Et ꝑp̄ns
2 † adiudicatio iudicis & decretum,uelut facta , uel factū ex falsa causa vr̄ nullum.l.cum uero,§.subuentum.de fideic.liber.l.j. §.hæc verba.ne vis fiat ei.l.magis puto.§.pen. de re.eo.per Bar. & Doc.in l.iustè posśidet.de acq.pos.& in l.si is ad quā.de acq. hæred.Secūdo,etiam casu,quo confesśio, & promisśio esset valida,vr̄ adiudicatio nulla,quia facta fuit pro libris sexcentis . Et verè fratres magistri Bartholomæi non erant debitores in tota dicta summa, q̄m ut in instr̄o narratur , ipsi soluerunt libras 209. pro dote sororis,ad quam etiam dictus magister Bartholomæus tenebatur pro rata ex testamento paterno , in quo fuit legata. Et ꝑpterea ille erat debitor fratrum suorum, quatenus illum liberarunt a dicta dote . Nec videtur dici posse, ꝙ dos fuerit ab illis soluta animo donandi, iuxta l.unicam.§ accedit. C.de rei uxo.actio.quia illud procedit, & locum habet, quando alius non erat obligatus ad dotem . Sed ubi ad dotem alius

tenetur,dos mulieri non præsumitur donata,sed data animo,
& proposito repetẽdi ab illo,qui tenebatur dotare,sm Pa.de
3 Ca.in cõs.120.inc.Si dicta Cornelia,&c.sicut dicimus† ꝙ ali-
menta in dubio censentur aĩo donandi præstita per mrẽm. le.
alimenta.C.de neg.gest.nisi ille habeat prẽm, qui alere teneat,
quia tunc ab eo repetet,qđ pstitit mr̃ pro alimentis. l. Nesen-
nius.& ibi no.ff.eo.ti.Præterea, ex quo dicti fratres dotantes
erãt debitores magristri Bartholomæi,dotem soluisse vr̃,aĩo
potius compensandi,quã donandi.sicut nõ intelligitur uoluis
se donare mulieri eius debitor,qui eam dotauit,sed potius cõ
pensare voluisse.l.vxorẽ.§.pater naturalis.de l.3.cum ibi no.p
Bar.& ad propositũ nostrũ.p Pa.de Ca.in cõs.122.inc.Ad pri
4 mũ rñdet,&c.Et quãuis † rr̃ nõ fiat cõpensatio,nisi apponat
ab hoĩe,ut no.in l.si cõstat.C.de compensa.& in bonæ fidei. in
stit.de act. in casu tñ nostro ipso iure cõpensatio fuit facta,ex
quo magr̃o Bartholomæo creditori fratrum suorum fuit pro
missa pœna dupli.Illud ergo , quod magistrer Bartholomæus
debebat suis fratrib. occassione dictæ dotis solutæ,fuit ipso iu-
re cõpensatũ cum debito eorũ,in quo fuit pœna opposita,sm
5 gl.cõiter approbatam in d.l.si cõstat.Ex quibus sequitur† ꝙ di
cta adiudicatio in solutum facta repetitur pro summa seu quã
titate,quæ in totũ non erat debita, & pñr in totum reddit nul
la.l.si non sortẽ.§.si centũ.& ibi no.Bar. & Pa.de Ca.de cond.
indeb.& Bar.in l.certi cõdõ.§.si qm̃.si cer. pe. & ibi refert Bar.
ita consuluisse.Et idẽ tenet Rom.in l.si is ad quem.de acq. hæ.
& in l.1.§.si quis ita.de uer.ob.Raph.Cuma.& Alex. in d.l.iu-
ste possidet.Quædam ẽt alia obijci possent contra dictã adiu-
dicationẽ,q̃ omitto,quia leuia sunt,& q̃a ex dicendis inferius
apparebit rñsũ. Sed præmissis nõ obst. contrariũ absq; dubio
puto verius,qm̃ certũ est,ꝙ uirtute pacti executiui, de quo in
instr̃o,licuit creditori propria authoritate ingredi in domo &
6 apotheca,de quã agitur,quamuis esset clericorum,†quia ẽt in
bonis ecclesiæ licet sic ingredi virtute talis In̄iæ, sm Host. Io.
And.& Card.in c.verum.de for.cõpet.& Card.in c.perpendi-
mus.de sen.excõ.Bar.& Sal.in l.quis curialis.C.de episc.& cle.
& Bar.in l.creditores.in 1.q.C.de episc.& cler.& Bar.in l.cre-
ditores in 1.C.de pig.& Sal.ibi in 10.q.& Bar.in cõs.96.inc.Di
co partes iudicis esse tales,&c.Et quamuis Inn.in d.c. verũ.ali
ter dicat,tñ cõis opi.est contra eũ.Præterea in bonis patrimo-
nialib. clericorũ cessat rõ sua,similiter potuit agi,& cõueniri,
ꝙ creditor rẽ captã habeat emptã.vel in solutũ iusto pcio.le.si
fundũ.§.fi.de cõtrah.emp.& p Bar.in d.l.creditores.in 2.q.&
no.in l.1.C.de pac.pig.Ac ẽt potuit iudicis officium implora-
ri,ꝙ eligerẽtur æstimatores,ad quorũ electionem potuit pro-
cedi summatim causa cognita,ac ẽt peti , ꝙ declaretur iustum
precium,sm Bar.in d.l.creditores.præall.in ul.col.& Sal.ibi in
fi.ver.Et sic apparet,ꝙ iure cõi procedi potuit ad hanc adiudi-
cationẽ.Et ideo tollit unum quod allegabatur in contrarium,
.s.ꝙ contra clericos non habet locum statutum dans modum
procedendi,quia concordant cum iure cõi.Non obs.igr̃,dum
7 dicebatur , † ꝙ non ualuit adiudicatio facta pro debito par-
tim uero,& partim falso.d.l.si non sortem.§.si centum.de con
di.inde. Cum compensatio isto casu ipso iure fuisse pro parte
inducta, p p pœnam promissam magristro Bartholomæo , ut
no.in d.l.si constat.quia talis adiectio pœnæ non ualuit.Et sic
perinde ac si apposita non esset.l.quoties.qui satis.cogan.l.4.
§.condemnatum.de re iud.& l.non putauit.§.si quæuis.de bo.
pos.contra tab.& ꝙ ita sit,probatur.Nam dicti fratres promi
serunt soluere dictam quantitatem lib.sexcentarum,seu consi
gnare tantam partem bonorum suorũ mobiliũ & immobiliũ,
quæ sufficiat pro dicta quantitate promissa.quamuis aũt videa
tur promissa quantitas,& spẽs alternatiue,per no.per Bar. in
l.si quis ita.de aur.& arg.leg.& in l.si is qui ducenta.§.utrum.
de reb.dub.utrunq; tñ non est isto casu in obligatione,sicut es
se solet regulariter.l.si duo.de ver.ob.l. illud,aut illud.de con-
stituta pec.Sed sola quantitas & non spẽs est solum in faculta-
te soluendi. Cum spẽs sit incerta,& non sit certa res promissa
sed incerta,vt est casus no. & ibi declarat Bar.in l.si quis stipu
tus sit decem in melle. de solu : Cum ergo sola quantitas sit in
8 obligatione , † pœna inuenitur dictæ quantitati adiecta , ideo
non ualet.Quia censetur in fraudem usurarum apposita , siue
quis solitus sit fœnerari,siue non,& siue sit apposita in contra
ctu mutui,aut in alio quocunq.l.cum allegas.& ibi not. C. de
usur.& l.Iulianus.§.idem Papinianus.& ibi hoc firmat glo.de
ãh.empt. & tenet Iaco.But. in l.pecuniæ.§.1.de usur. ponde-
rans ad hoc subtiliter illum text. Et idem tenet Ioan. And. in
addi.Spec.in ti.de oblig.& solu.§.ante omnia. uersi. sequitur,
&c. Ang.Imo. & moder.in le. stipulatio ista.§.alteri.de uerbo.
obl.cum aliis concord.de quib.ibi per Alex.in consi.46.incip.
Paucis utar,&c.& consi.seq.4.uol. ubi de hoc latissime, & in
quib.locis prædicti dñt hanc opi.esse communem. Et propter
ea cum pœna non possit committi,nec exigi,cessat compensa
tio ipso iure ex hoc capite. Potest ergo locũ habere glo.in d.l.si
constat. sm dispositionẽ iuris ciuilis, secundũ quam usuræ erãt
permissæ usq; ad legitimum modum , & usque ad quem pote-
rat apponi pœna , quia eatenus non poterat dici in fraudem
9 usurarum adiecta. † Sed cum hodie tam iure ciuili,quam cano
nico usuræ sint in totum prohibitæ, ut no.in authen.ad hęc.C.
de usu.& in l.1.C.de sum.tri.pęna in totũ reprobatur, tanq̃ ap
posita in fraudem usurarũ,sicut ẽt in simili declarat Bart. in l.3.
§.fi.de annu.leg. Secũdo rñdetur, ꝙ dicta dos intelligit̃ i dubio
soluta aĩo donãdi,potius q̃ gerendi negociũ fratris,p regulam,
de qua in d.§.accedit.Nec ob.l.Nesennius.de neg.ge. quam in
cõtrariũ alleg.Pau.de Cast.in d.cons.120. Quia primo dici po
test,ꝙ ille tex.loquitur in alimẽtis,de quib.ad dotem in hoc nõ
procedit argm̃, quia quilibet fauore dotis præsumitur uoluisse
mulieri donare.d.§.accedit. & tñ si alimẽta sint præstita ab alio
quã ab ascendente,uel descẽdente,nõ psumitur in dubio dona
tio,sed cõpetit repetitio,sm gl.& Doc.cõiter in l.si paterno. C.
de neg.gest. sicut etiam in aliis de alimentis ad dotem non pce-
dit argumentũ,ut latẽ probat Alex. in l.1.ff.sol.mat. Sicut ergo
dicto casu facilius præsumitur donatio dotis,quã alimẽtorum
quo ad personã,quæ dotẽ vel alimenta percepit,ita debet faci-
lius præsumi in fauorẽ tertij,qui tenetur dotare,quã illius, qui
tenetur alimẽta præstare. Vel rectẽ põt dici,ꝙ d.l.Nesennius.
locũ non habet in coniuncta personã,qñ expensa fuit modica,
sm Pet.Cy.& Alex.in d.l.alimẽta.C.de neg.gest.ubi dñt, ꝙ isto
casu mater non repetit alimenta pręstita filio ab eius patre,per
l.si quis a liberis.§.mater. cũ gl.de lib.agn. & sic sm pdictos,tũc
locũ nõ habet d.l.Nesennius.& illud,qđ dñt pdicti in mr̃e, lo-
cum etiã habet in transuersali,& sic in fratre,qui modicam ex-
pensam fecit pro fratre,ut voluit Rom.sub dubio forte in l.quę
dotis sol.mat.per l.utrum.ff.de do.inter uir.& uxo.pro quo est
tex.cum gl.in l.ex duob.§.Titiũ.ff.de neg.gest. quæ glo.iuncto
tex.uult,ꝙ d.l.utrum.habeat locum ẽt in transuersalib.& istud
clarẽ uult & tenet Ale.in l.si negotiũ.C.de neg.gest. in fi. cõtra
Pau.de Cast.Cũ ergo q̃titas dotis,ad quã tenebatur magr̃ Bar-
tholomæus esset modica,s.librarũ quadraginta, vr̃ in dubio.d.
a dictis fratrib.solo animo potius donandi, quam gerendi eius
negotium,quia quilibet pro eo inuenitur soluisse solũ libras vi
ginti . Et eadem ratione dicere possumus, ꝙ cessauerit animus
cõpensandi cũ eo quod debebat fratri,psertim alio ẽt cõcurrẽ-
te,videlicet q̃a post solutionẽ dotis confessi sũt se debitores in
libris sexcentũ, quas soluere promiserunt nulla facta deductio
ne dictarum librarum quadraginta prius solutarum ex causa
dictæ dotis. De cuius solutione facta etiam fuit mentio in di-
cto instrumento. Si.n.animo cõpẽsandi soluissent,verisimiliter
tanto minus pmisissent, & solutũ de summa librarum sexcen-
tarum deduxissent,vel saltem ex hoc apparet, ꝙ non debet in-
duci ipso iure compẽsatio,si appositio pœnæ fuisset valida. Nã
licet confessio sequuta fuerit ad probationem,promissio tamẽ
de soluendo sub pœna fuit facta ad augendum obligõnẽ præ-
cedentẽ.Et ideo cũ ante eam de debito hincinde non esset ipso
iure inducta cõpensatio,dici nõ dẽt, ꝙ statim post promissio-
10 nẽ debitũ ipso iure fuerit per cõpensationẽ sublatũ † quia in-
ducta ad augmentum,nõ dẽnt operari diminutionem.l.legata
inutiliter.de leg.1.& sic isto casu non põt habere locum, ꝙ no.
in d.l.si constat.quæ ratio cessat, ubi post solutionẽ dotis dicti
fratres a magr̃o Bartholomæo libras sexcentum recepissent,&
earũ restitutionẽ promisissent sub pœna,quia hoc casu dici nõ
potest,ꝙ promissio facta fuisset ad augendũ obligationẽ,quæ
non præcedebat. Non ob.insuper,dũ dicitur,ꝙ confessio & p
missio nõ valuit tanquam facta sine cã,quia immo de causa sa-
tis apparet ex instr̃o,in quo narratur, ꝙ dictas libras sexcentũ
expenderunt pro dote sororis,& in ædificando in domo, & in
alijs necessarijs ipsorũ,&c.& sic per hoc cõstat, ꝙ confessi sũt
rece-

11 recep isse ex causa dictarũ expensarum imminentiũ. Nã ad validitatẽ confessionis satis est, ꝙ aliqua causa præsumi possit. l. triticum. cũ ibi no. per Bar. de uerb. obl. maximè qñ de ea est cõfecta scriptura, ẜm Bal. ĩ rub. C. de fide inst. circa ulti. char. uer. Sed quæro, qd si in libro mercatorum. ubi dicit, ꝙ sufficit ꝓbare cãm coniecturalẽ ad cõfirmationẽ scripturæ, aliàs requiret aperta probatio, si scriptura non esset, ut. ff. de probat. l. instra. ẜm Nic. de Matta. quod dicit esse no. facit ẽt, qđ no. Io. And. in add. Spec. in rub. de deposi. cũ quo transit Do. Anto. & Abb. in c. si cautio. de fide instr. vbi dicit, ꝙ si ĩ libro nũmularij reperit scriptũ, debeo Titio centũ nõ exp̃ssa causa, nõ subintelligit cã depositi, uel alia, nisi ex p̄cedentib. p̄sumatur causa, allegat. l. si q̃s ex argẽtarijs. §. si initium. de eden. & l. Titia. §. idem rñdit. de verb. obl. Et melius ꝓbatur in d. l. triticum. & cã q̃libet sufficit, ẽt si non sit obligatoria. l. a Titio. de uerb. obl. & ibi no. Doc. & Bal. in l. gñaliter. C. de non nu. pec. in 4. q. & in l. pactum dotali. in 17. q. C. de colla. ubi dicit, ꝙ sufficit causam esse persuasiuã, uel impulsiuam, allegat etiam. l. creditor. §. 1. ff. manda. & ex his probatur, ꝙ dicta domus cũ apotheca est solius mag̃ri Bartholomæi, & nõ cõis, & ꝙ ab illo solo possidet. Nec ob. ꝙ alij f̃res ĩ ea habitauerint, ꝙ hoc factũ p̄sumit iure familiaritatis. l. q. iure familiaritatis. de acq. poss. & ibi in terminis hoc decidit Pau. de Ca. ubi loquitur ẽt in fortiorib. terminis per illum tex. & p no. per Inn. in c. bonæ. el grãdc. de postu. præl. & in c. cum ecclesia. de cau. pos. & proprie. & idẽ uult ẽt Pa. de Ca. in cõs. 167. in ci. In causa, quã magn. D. Titius, &c. in 3. col. & p hoc sequit, ꝙ ẽt dictus mag̃r Bartholomeus possidet solus oẽs res existentes in domo ab eo possessa, si nõ apparet de possessione alterius. l. clauib. ff. de cõtrah. emp. ex qua possessione ꝓbatur ẽt dñium, qđ in p̃nti causa deducitur incidenter, ut est casus in terminis in l. j. ff. fam. ercis. & not. in l. quidam in suo. de condi. institutẽ. & Bar. in l. si prius. in 2. oppositione tertiæ par. de ope. no. nun. Et sic quo ad istas res mobiles fuit etiam malè iudicatum. Quo
2 uero ad aliud debitum libr. 100. idem dico, quia † certum est, ꝙ illud non est sublatũ præscriptione de iure cõi, primo ex defectu t pis. 30. an. l. sicut. & l. omnes. C. de p̃scri. 30. vel 40. an. & propter malam fidem. c. fi. de præscri. & ibi per Doct. communiter cõtra Bar. in l. sequitur. §. si viã. de vsucap. contra quẽ ẽt ibi tenent mod. & Doc. cõiter. Nec ẽt statutum prodest clerico, qui non põt uti beneficio statutorum, ex dispositione alterius statuti. qđ statutũ valet, quia auferre põt priuilegiũ clerico ex alio statuto, nec p p hoc dr̃ contra libertatẽ ecclesiasticã, ẜm Bal. & Sal. in l. si quis curialis. C. de epis. & cler. Bal. in auth. cassa. C. de sacrosan. eccl. & in l. de quib. de legi. quia ẜm eũ, qui nõ impendit beneficium, nullam facit iniuriam. Ac ẽt subdit Bal. in d. l. de quib. ꝙ si statutum nõ faceret mentionem de clericis, sed simpliciter diceret, ꝙ non subditi non gaudeant beneficio statutorum, ꝙ adhuc clerici includuntur, quia generalis est determinatio statuti, & nulla ratio cogit contrarium dicere, ꝙ est in proposito notandum. Nec obst. ꝙ statutum priuilegiati etiam hæredem, dum vult, quòd possit iurare, qui est laicus, & sic in eo cessat ratio prædicta. Quia licet hæredi quãdoq; competat ex propria persona, quod non competebat defuncto. l. Lucius, & ibi no. Bar. sol. mat. tamen hæredi tanquam hæredi non debet plus tribui quã defuncto. Et ideo statutum intelligitur de hærede illius, qui poterat uti beneficio statuti, & non de hærede clerici, & maximè quando hæres uult vti adminiculo defuncti, id est cursu temporis in uita clerici, ideo persona defuncti est in consideratione, ar. l. Pomponius. §. cũ q̃s, de acq. pos. Ex quo. n. vt haberes, & sicut rep̃sẽtãs defunctũ uult iurare, ꝙ statutũ est in vera persona clerici, dẽt habere locũ in p̃sona eũ rep̃sentãte, & sic in ficta persona eiusdẽ clerici, arg. l. filio quẽ pater. de lib. & posth. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Actio de euictione non prius datur, antequam res emptori auferatur. & nu. 5. & 7.*
2 *Tenuta data biennio euanescit.*
3 *Superuenienti extrinseca causa quis causam possessionis sibi mutare potest. & nu. 5.*
4 *Solutione debitori facta pignus liberatur.*
5 *Vbi certum est, emptorẽ ius non habere, potest etiã ante sententiam domino rem tradere, & de euictione agere.*
8 *Ratione incertitudinis sententia non ualet.*
9 *Verba ambigua sententiæ debent interpretari contra illum, qui se fundat in uerbis.*
10 *Mala fides præscriptionem impedit.*

CONSILIVM CXLVI.

MVLTA obijciuntur cõtra D. Io. Matthęũ Colũbum agẽtẽ de euictione, & p̃sertim quatuor. Et primo, ꝙ de euictione nõ cõpetit actio, ex quo contra eũ non fuit facta executio s̃nĩæ latæ cõtra, eũ
1 quia q̃uis emptor sit cõdemnatus, antequã tñ † res ab eo auferatur, actio de euictione nõ dat. l. hr̃e licere. de eui. & l. qui rẽ. C. eo. & l. si seruũ. in prin. & ibi no. de act. emp. & no. gl. in l. atq natura. §. cum me absente. de neg. gest. & Ale. in consil. 4. in prin. 3. vol. Nec ob. ꝙ actor fuerit missus in possessionem domus petitæ prætore authore, quia illa missio fuit nulla ex defectu formæ traditæ a statuto. Non fuit ergo translata possessio, ex quo tenuta nõ fuit rite data, ẜm gl. Bar. & Doctores in l. iuste possidet. de acq. pos. secus aũt esset, ẜm Doc. bi, qñ rite, sed non recte fuisset a p̄tore concessa. Præterea ex quo do. Io. Matthæus sp̃ remansit in domo, & ea usus est, & ad illã nunq̃ accessit, qui in possessionem est missus, videt illã habuisse pro derelicto, ẜm Ang. & Imo. in l. si finita. §. si quis metu. de dam. inf. ubi volũt, ꝙ si missus in possessionẽ ex primo decreto passus sit debitorẽ, contra quẽ facta sit immissio, rẽ tenere, & fructus p̄cipere p bieniũ, ꝙ talis immissio & eius effectus tollitur, q̃a ꝓ derelicto eã habere videt. Et plus dicit Bal. & Ang. ꝙ si immissus in possesionem ex primo decreto indistincte
2 † stetit per biennium, ꝙ ad rem nõ accessit, ꝙ tenuta illa euanescit, per l. fi. C. de bonis auth. iud. pos. Et idem vult Ang. in l. clã possidere. §. qui ad nundinas. de acq. pos. & Ale. in cõs. 23. 3. vol. Et non videtur habere dubium, etiam in illo, qui cœpit possidere uigore tenutæ concessæ pro executione rei iudicatę quando stetit per decennium, & ultra, ꝙ ad ipsam rem nõ rediit, quia per tantum temporis spatium inducitur obliuio, & amittitur possessio, per ea quę traduntur plene in l. si quod. §. fi. de acq. pos. & per Ang. in d. §. si quis metu. Et similiter non videtur obstare, ꝙ d. Io. Matthæus satisfecerit actori agenti hypothecaria, per tex. in l. si seruus. in fi. prin. de euictio. quia ille tex. loquitur, quando res aliena fuit uendita, & emptor actori soluit litis & rei æstimationem, quo casu mutauit sibi causam dominij, causa extrinseca superueniente. & sic rõ cœpit tenere ex noua emptione, ut ibi dicitur in tex. Nam sicut superuenien
3 te extrinseca † causa potest quis sibi mutare cãm possessionis l. 3. §. illud. & ibi plene notatur, de acq. pos. sic etiam potest dicto casu sibi mutare causam dominij, d. l. si seruus. & not. gl. in l. fundo, ad legem Falcidiam. Sed in casu nostro actum fuit hypothecaria tantum contra dominum Matthæum & sic res ab eo empta non erat actoris, & non fuit soluta æstimatio rei, quia res ad actorem non pertinebat iure dominij, sed fuit solutum, quod sibi debebatur quantitate actione personali. Et iõ non mutauit, nec mutare sibi potuit isto casu dominus Ioan. Matthęus causam dominii, quia quo ad illud aliqua causa non superuenit, nec potuit rem retinere iure pignoris competen-
4 te actori, quia † solutione facta debitori fuit pignus sublatum. leg. si rem. §. omnis. de pignor. action. Et quia, cum dominium rei esset ipsius. dom. Ioan. Matthæi, non potuit res propria illi esse obligata. leg. neque pignus, de regulis iuris. ¶Sed antequam ulterius procedam, ad istud respondetur, prę-supposito quòd intentio domini Ioan. Matthæi sit fundata, si congrue respõdeatur ad obiecta. Dicitur ergo, quod ex quo dictus dom. Ioannes Matthæus satisfecit creditori agenti contra eum hypothecaria, quod ex hoc capite sibi competit actio de euictione. Nam quando quis emit rem a debitore, & de precio satisfit creditori, emptor succedit in locum illius creditoris. Et licet pignus non duret, quia solutione fuit extinctum, dicto §. omnis. tamen in effectu potest se tueri aduersus omnes, quemadmodum potuisset creditor uigore suæ hypothecæ. leg. penul. cum glo. C. de his qui in priu. loco cred. succeser. & leg. qui a debitore. qui poti. in pign. hab. Si ergo conceditur ei, qui emit a debitore, & sic de nouo acquirit, multo magis hoc concedi debet ei, qui prius a de

bitore emerat, si postea pro cõseruatione rei emptæ creditori contra eũ agenti hypothecaria, de propria pecunia satisfaciat, quia melioris conditionis esse debet, uel saltẽ æqualis ille, qui soluit creditori, ut rem a debitore emptam conseruet & retineat, quam ille, qui rem pignoratam emit de nouo, arg. l. patre furioso. de his qui sunt sui uel alieni iuris. Et quia non est dare rationem diuersitatis. l. illud. ad leg. Aquiliam. & facit. l. 1. C. si antiqui. credit. & quod no. gl. & Bar. in l. Arist. quæ res pig. ob. pñt. quæ vult, ꝙ idem sit in quolibet extraneo, qui ẽt non emisset, si modo actum sit, ꝙ loco creditoris succedat. sicut etiã in casu nostro actum est, ut satis probatur ex instrumento celebrato inter dominum Io. Matthæum, & dictum creditorẽ. Cũ ergo mediante dicta solutione do. Io. Matthæus successerit in locum dicti creditoris, licet etiam pignus non duret, & uti possit contra quoscunque iure competente dicto creditori, ac si hypotheca non esset extincta, potuit sibi ex hac superueniẽti causa possessionis causam mutare, & sic desinere possidere ex causa emptionis ꝓcedentis, & possidere ex persona creditoris, cuius ius habetur pro nõ extincto, quo ad hunc effectũ, & quo ad effectus omnes alios similes uel dissimiles, probatur ꝑ ꝓdicta, & sic semetipse euicit do. Ioannes Matthęus, & euincere potuit possessionẽ dictæ domus, vnde sibi dat actio de euictione, ac si a creditore, & a quolibet alio fuisset euicta dicta possessio, d. l. si seruus. in prin. de euictionib. & per gl. in d. leg.
5 fundo. ad legem Falc. quę uult in specie, † ꝙ ex cã extrinseca superueniente mutare quis sibi possit cãm dominij, & possessionis ad effectum, ut a se ipso dicatur euicisse, & ut de euictione possit agere, & idẽ ꝓbatur in l. si tamẽ. & in l. si rẽ. de euictioni. Et ꝑ hæc patet, ꝙ d. l. si seruus. probat optime pro ipso domino Ioãne Matthæo, quia licet loquat̃ in eo, qui sibi mutauit cãm dñii, idem tñ est, qñ iurepermittente sibi mutauit cãm possessionis, ut in casu nostro, in quo cõpetit de euictione actio, quamuis euicta sit sola posessio, cum ẽt de illa facta sit promissio, ut patet ex instrumento venditionis, & prout notat Bar. & Doctores in l. uenditores. de ver. obl. & Bar. magis ad propositum in l. rõ. in prin. de act. emp. & Alex. in l. stipulatio ista. §. si qs forte. de verb. obl. Minus ẽt obst. qđ ꝑ partẽ aduersã allegat̃, videlicet, ꝙ tex. in l. si seruus. solum habet locum, qñ facta fuit executio a iudice, qm̃ istud absq; dubio non est uerum, & cõtra illũ tex. qui se fundat in hoc tm̃, s. ꝙ emptor ex noua emptione, & sic ex noua cã incepit rẽ habere. Quæ verba significãt, ꝙ ille a seipso dicitur euicisse, & hoc sufficit, ut de euictione agi possit, ꝑ no. in d. l. fundo ad l. Falc. Lata ergo sñia cõtra emptorẽ, si soluat litis æstimationẽ, ẽt ante iudicis executionẽ, de euictione competit actio, perinde ac si facta fuisset a iu
6 re executio. Et est rõ, † quia vbi certũ est, emptorem ius nõ habere, põt ẽt ante sñiam domino rẽ tradere, & de euictione agere, ẜm gl. & Bar. in d. l. at qui natura. §. cum me absente. de neg. gest. & gl. in l. in l. emptorẽ. in prin. de act. emp. gl. & Bal. in l. si cum qõ. C. de euic. & est cõis opinio ẜm Ale. in d. §. si quis forte. circa finẽ. Multo ergo magis idẽ pt emptor facere post sñiã quæ trãsiuit in rẽ iudicatã, ẽt ante executionem, & prout fecisse dicitur breui manu, quando ex cã extrinseca, sicut qñ soluit litis æstimationẽ, mutauit sibi cãm dñij, uel possessionis. d. l. si seruus. qm̃ aduersario fingitur res uel possessio tradita, & ab illo ex alia causa de nouo acquisita, iux. l. singularia. cũ ibi not. si cer. peta. Et per hæc respondetur ad aliud, uidelicet dum dicitur, ꝙ sola sñia non sufficit, ut agi possit de euictione, ni executio sit subsequuta, d. l. habere licere. de euictionib. & c. qa nõ
7 † est necessarium, ꝙ executio sit facta a iudice, sed ẽt satis est, ꝙ post sñiam res ab emptore sit tradita uere, vel ficte, per no. in d. §. cũ absente. & in d. l. emptorẽ. Et ubi executio iudicis uel traditio ptis saltem ficta non interuenisset, sed apud emptorẽ ex eadem prima emptione res permansisset, tunc actio de euictione locũ nõ haberet, & qđ in contrariũ allegat̃, procedere posset. Et sic ẽt non obstat, ꝙ executio iudicis fuerit nulla, qa non est curandum de illa, ex quo dominus Ioãnes Matthæus soluendo creditori, dicitur & intelligit̃ rẽ tradidisse, & ab illo rẽ breui manu de nouo recepisse. Et sic̃ respõdet̃ ad aliud, dũ dr̃, ꝙ ille, qui fuit missus in tenutã, dicitur eam pro derelicto habuisse, & effectum illius euanasse. per no. per Bar. & Ang. in d. l. si finita. §. si quis metu. de dam. infe. Quia ẽt si ita sit, nihilo minus quia Dominus Ioannes Matthęus postmodum creditori satisfecit, illi possessionem tradidisse intelligitur, & ab illo eã de nouo acquisiuisse, fictaq; traditio, & noua acquisitio sufficit, vt competat de euictione actio. d. l. si seruus, in prin. & per no. in d. l. fundo. & ꝙ quantitas per illũ data fuerit etiã occasione debiti prædicti, expressè patet ex illis uerbis instr̃i ex quibus promittit nõ agere ẽt occasione dotis maternæ, & c. Et per hoc tollit̃ ẜm, de quo obijcitur, s. ꝙ soluit do. Ioannes Matthęus ꝑ debito, cuius occasione cõtra eũ fuit actum hypothecaria. qa apertè probatur cõtrariũ, per dictũ instr̃m. Et per hæc rectè inuenti resoluta remanet prima & secũda obiectio. Tertio principaliter contra do. Ioannẽ Matthæũ exceptio rei iudicatæ opponitur, cum ex sentẽtia cõstare dicat, ꝙ pars aduersa aliàs fuit absoluta a petitione de euictione facta ꝑ eundẽ, & contra eandem personã, per l. cum queritur, cũ legib. seq. de excep. rei iud. Sed ad istud breuiter rñdetur, ꝙ imo ex sententia prædicta nõ apparet, ꝙ de euictione huius domus actũ fuerit & ꝙ pars fuerit absoluta a petitione de euictione. Solũ. n. iudex absoluit a petitis ꝑ do. Ioan. Matthæũ ser Antonium Succullum assertæ domus sibi euictæ, per do. Dorothæã Zilij, & per dictũ Antoniũ sibi Ioan. Matthæo vẽditæ, ut latius in processu. & hoc ex causa, & causis, de quib. in illo, & c. Non ergo importãt de necessitate uerba prædicta, ꝙ actũ fuisse intelligat̃ de euictione cõtra dictũ ser Antoniũ, sed solũ in illa fit mẽtio enunciatiuè in gñe de petitione facta contra illum per do. Ioan. Matthæum, a qua absoluitur. Remanet ergo incerta absolutio, quia non constat, q̃ & qualis esset ipsa petitio ad quã fit relatio. l. in testamento.
8 la 1. de cond. & demon. & rõne † incertitudinis non ualet sñia. §. curare. insti. de act. & l. 2. C. de sent. quæ sine cer. quanti. Nec ob. illa uerba sentẽtiæ, videlicet assertæ domus sibi euictæ, & c. quia si sine aliqua subauditione intelligantur, & capiãtur dicta verba, sensus erit, ꝙ ser Antonius sit absolutus a petitis assertæ domus euictę, & c. & sic ꝙ domus euicta petebatur, & ꝙ ad eã agebatur per do. Ioan. Matthæum prima actiõe. Quod si factũ fuit, merito iudex uenditorẽ absoluit, qui post euictionẽ conueniri non põt prima actione ad rem vẽditã, quia ab illa fuit liberatus ꝑ traditionẽ semel ab eo factam, ẜm glo. cõiter approbatã in auth. sacra puberum. C. si aduer. vendi. gl. Bar. & alios, cõiter in l. ab emptione. de pact. & Bar. in l. Aristo. §. fi. de dona. cũ concordan. Quia ergo nunc agitur de euictione, & sic noua actione, & quæ competit ex alia causa, ẜm Bar. in d. l. Aristo. §. fi. nõ obstat rei iudicatæ exceptio. l. & an eadem. de excep. rei iudi. & idem si ad illa uerba sñiæ, s. assertæ domus sibi euictæ, & c. subaudiatur illud verbum, occasione, vel ex causa, sine qua subauditione inepta est loquutio. Et sic sensus sit, ꝙ ser Antonius sit absolutus a petitis per Ioan. Matthæum occasione, uel ex causa assertæ domus euictæ. Nam & etiam tunc de necessitate uerba non important, ꝙ de euictione fuerit actũ, sed importare pñt, ꝙ ꝑ domum euictam, vel ꝙ ex causa domus euictæ domus ipsa fuerit petita. Et quia, ut dixi, hoc fieri non potuit, reus absolui debuit. Et sic in sententia deducitur euictio enunciatiuè pro causa petitionis aliud continentis, & non ut declaretur in petitione euictionem contineri. Cum ergo verba dictę sentẽtię
9 ad minus † sint ambigua, & habere possint illum sensum, quẽ dixi, debent interpretari cõtra illum, qui se fundat in verbis, ut not. in l. veteribus. de pac. & l. stipulatio ista. §. in stipulationib. de uerb. oblig. Quarto in contrarium allegatur præscriptio, saltem statutaria, ad quod etiam rñdetur clarè. Nam, ut sæpe dictum est, de euictione non oritur actio, nisi res sit ablata, adeo ꝙ non sufficit sententia condemnatoria. Quia ergo antequam do. Ioannes Matthæus satisfaceret actori, non erat adhuc orta actio de euictione, ut in præcedentib. dicitur, & per partem cõtrariam nõ negatur, nõ potuit prius præscriptio currere. Et istud in terminis decidit Bar. in d. l. Aristo §. fi. de do. ubi cõcludit, ꝙ actio ex empto ex cõtractu orit̃ ab initio, & sequuta euictione oritur noua actio ex ipsa euictione. Et effectus est, dicit Bar. quia contra emptorẽ volẽtem agere de euictione, nõ incipit currere præscriptio ab initio cõtractus, sed demũ post euictionem, quia prius nõ est nata actio. Et cõfirmat̃ ꝑ tex. cũ gl. in l. j. C. de anna. excep. Dicitur enim in textu, ꝙ actio ꝓ socio tollitur præscriptione, ꝙ est verum, ẜm gl. post finitã societatẽ, quia prius non oritur, ideo citius non incipit præscriptio currere. Et cum glo. transeunt alij. Præterea alia ratione nõ habet locum præscriptio, quia ser Antonius Sucullus fuit in mala

fide

10 fide,q̃ impedit † pſcriptionē,nedum iuris cōis.c.poſſeſſor malæ fidei.de reg.iu.in 6.& c.fi.de pſcr.ſed ēt ſtatutariā,vt p Bar. l.omnes populi.de iuſt.& iu. & per Doc.maxime Imo.ī d.c.fi. vbi ēt traditur cōiter,ꝙ hoc ēt locū hēt in pſcriptione iurium, & actionum,vt p Ang.& Mod.in l.ſequitur.§.ſi uiam.de præſcr.quicquid ibi dicat Bar.q̃ mala fides ſer Ant. nocet ēt hæredib.eius exiſtentib. in bona fide,& volentib. inchoare præſcriptionē,ēt de æquitate canonica,ſm quā tenetur hęredes exonerare cōſcientiā defuncti,ſm Ant.de But. Imo.& Abb.in c. ſi diligenti.de præſcr.& Pau.de Caſt.in l.3.& in le.ſequitur.§. hæres.de vſuca.Rom.& Alex. in l. Pomponius. §.cum quis.de acq.poſ.vbi Alex.dicit pro hac opinione pluries cōſuluiſſe.Et idem vult in conſi.84. 1.vol.& in plurib. alijs conſilijs relatis per Fel.in d.c.ſi diligenti.vbi ēt refert Rom. & Abb.in cōſiliis. & ꝙ hæres bonæ fidei non pſcribat p p malā fidē defuncti, ēt qñ ſtatutū inducit pſcriptionem,voluit in terminis Ale.in conſi.99.4.volu.Nam tale ſtatutū recipit interpretationem a iure cōi in hoc,vt.ſ.intelligatur, qñ pſcribens eſt in bona fide, ſm Ale.in conſi.185.2.vol.in ſecundo dubio.Eadē ergo rōne aliā ſimilē recipere debet interpretationem a iure cōi,vt.ſ.non dicatur loqui,neq; intelligatur, qñ hæres vult præſcribere,& defunctus fuit in mala fide.l.2.C.de noxa.& c.cū dilectus. de cōſue.Et ex his tolluntur omnia,quæ in contrariū allegantur.Et merito concluditur, ꝙ iuxta petita per dominum Ioannem Matthæum eſt pronunciandum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *De euictione quis non tenetur,quādo res fuit ablata de plenitudine poteſtatis,& nullo iuris & ordine ſeruato,& quando.*
2 *Semo generalis caſus inſolitos non comprehendit.*
3 *Verba illa,pmitto defēdere de iure,et de facto,qūo intelligātur.*

CONSILIVM CXLVII.

VISO processu agitato inter magiſtrū Ioānnem Mareſcalcum de Medula agēte ex una,& do.Andreā, & ſer Petrū Matthæū fratres & reos cōuētos ex altera & omnibus q̃ deducunt, & hincinde allegant in facto, & in iure mature ponderatis ad deciſionē eius,de quo q̃ritur,omiſſis ſuperfluis deueniā pſertim,quia conſiliū petit deciſiuū, qđ reddi poſſet abſq; aliquib.iuris allegationib.Quia igitur poſt uēditionē,& traditionē poſſeſſiōis factā dicto magiſtro Ioāni,vel filio ſuo, eius nomine per dictos fratres,ac ēt poſt uenditionē, & traditionē factā per eundē magiſtrum Ioānē alteri, ablata fuit dicta poſſeſſio huic ſecundo emptori, & reſtituta dō. Auguſtino Valerio
1 p cōmiſſariū Medulæ ex mādato ſanctiſſimi.D. N. nullo † iuris ordine ſeruato,& de plenitudine ptātis,dico ꝙ dicti d. Andreas, & frater non tenent dicto magiſtro Ioanni de euictione,vt eſt caſus quaſi in terminis in l.Lucius.ff.de euict. ubi dr, ꝙ emptor,qui partē precii intulit,non excuſatur,ſi ad reſiduū cōueniatur,ex eo ꝙ ex principali præcepto dicatur poſſeſſiones emptas partim diſtractas & partim ueteranis in pmia aſſignatas,quia iure cautū eſt, futuros caſus euictionis poſt ꝯtā emptionem ad uenditorē non pertinere.Et hoc procedit poſt traditionem rei venditę,ſm Azo.vt ibi in gl.quem ēt refert gl. & Bar.& ſequitur in l.ſi fundus.ff.loc.uel ſm Io.tex.in d.l.Lucius.locum habet, qñ ſine culpa uenditoris fuit fundus publicatus,ut refert gl.in d.l.ſi fundus.ver.nam & ſi. Si uero publicatus fuiſſet ex delicto venditoris,tūc locū haberet tex. in d.ver. nā & ſi,vbi dr,ꝙ uēditor tenetur tm̄ ad precium, & quamuis gl.in d.l.Lucius. videatur referendo dictam opinionem Ioan. dicere,ꝙ ille tex.pcedat,qñ ex delicto emptoris facta fuit publicatio,& ꝙ tex.in d.l.ſi fundus. locum habeat, qñ præceſſit delictum uenditoris, nihilo minus ad hunc effectum delictū emptoris non eſt neceſſarium,ſi venditor non deliquit,ſm gl. in d.l.ſi fundus,quæ vult,ꝙ emptor fuerit in delicto, dummodo abſit ex parte uenditoris.& ita ibi Pau.de Ca. latè hoc modo declarat dictam gl.& ſequitur. & ſatis aperte probatur in d.l.Lucius.in ratione ibi reddita.Et licet gl.vt dixi,ibi dicat ſecundum Io. ꝙ emptor fuit in delicto,non tamen negat, quin ſit idem,qñ non deliquit, dummodo ex parte etiam uenditoris delictum non præceſſerit,ſicut uoluit gl.& Pau.de Caſt. q. hoc proſequitur latius in d.le.ſi fundus. Et iſtud etiam aperte uult Bal.in d.leg. Lucius.in ſummario,dum illum tex.ſummat hoc modo,uidelicet,euictio procedens de plenitudine poteſtatis Imperatoris non officit uenditori. quæ uerba importent, ꝙ delictū non ceſſit,quia aliàs publicatio facta fuiſſet de poteſtate ordinaria,& non de poteſtatis plenitudine.Si ergo venditori ad precium competit actio, quando res empta aufertur emptori,in caſib.prędictis, multo magis ī caſu noſtro poſt traditionem rei uenditæ, & in quo abſq; delicto dictorum fratrum uenditorum reſtituta fuit poſſeſſio dicto dom.Auguſtino ex principali precepto, periculum debet pertinere ad emptorem, & uenditori exceptio competere. leg.inuitus. §. cui damus. de reg.iur.& in l.1. §.quod ait.de ſuperfi. Et tanto magis hoc procedit iſto caſu, in quo venditor in ſe ſuſcepit vnum caſum,qui reputatur fortuitus,& de quo in l. ſi per imprudentiā.de euic.ideo de alijs cenſetur actum,vt non teneatur.l.cum prætor.in prin.de iudi. immo ſi gñaliter ēt in ſe caſus fortuitos
2 ſuſcepiſſet,iſte caſus ſub verbis nō cōtineretur,quia † de inſolitis non intelligeret ſermo gñalis.l.fiſtulas.§. frumenta.de contrahē.emp.& no.Bar.& Doc.in l.4.§.quæſitū.ſi quis cauti.Caſus aūt iſte,qui pendet a plenitudinis ptāte principis nedū reputatur inſolitus,ſed ēt impoſſibilis.l.apud Iulianum. §.fin.de leg. 1.& ad propoſitū,ita ēt declarat Bar.in l.Gallus.§. nunc de lege.de lib.& poſth.in fi.dicens,ꝙ Scæuola,qui prouidit omnib. caſib.ex quib.poterat rumpi teſtm̄ præteritione filij, non prouidit de filio legitimato, quia cū legitimatio pēdeat a poteſtate principis,reputatur impoſſibilis.d.§.fi.& per ꝯñs de illo nō cogitauit,nec eſſe debuit in conſideratione.Et ex his reſpondetur ad quædam verba inſtri,quæ ponderantur in contrariū,videlicet,ꝙ venditores promiſerunt in ſe ſuſcipere litem,qōnem,aut cōtrouerſiam,&c. Quia licet intelligi poſſet, vt dr,etiam de cōtrouerſia extraiudiciali, per not.in l.Lucius. §.tres hæredes. ad Trebel.nihilo minus ſub tali ſermone generali non continetur iſte caſus inſolitus, & quodammodo impoſſibilis. Præterea poſſunt etiam dicta verba intelligi de lite, qōne, & controuerſia iudiciali,p no.per Bar.in l.amplius non peti.rem ratā habe. & p Doc.in l.cauſas,uel lites.C.de tranſa. & in ſpecie probatur in l.controuerſia.C.de euict.Et ita in hac ſignificatione iſto caſu rōne ſubiectæ materiæ debet capi.l.ſi ſtipulatus. in princ.de uſur.& l.inſulam.de præſcr.uerbis.Et conſequēter non intelligūtur de controuerſia extraiudiciali illata de facto,pro qua nō agitur de euictione.l.fi.C.de act.emp.vbi eſt caſus. Et iſtud etiā probatur ex not.per Bar.& Doct.in l.ſtipulatio iſta.in prin.de
3 uerbo. obliga. ubi quærit † quid ſi uenditor promiſit aliquem defendere de iure, & de facto, an teneatur, ſi emptor per uim expellatur.& reſpōdet ꝙ dicta uerba poſſunt multis modis intelligi,hoc eſt, ſi moueatur lis in iudicio de iure, uel de facto, & euincatur de iure vel non,l.pater. in princip.de dote præleg. Secūdo,quòd in iudicio faciat ea,quæ facti ſunt, hoc eſt,aſſiſtere apud tribunal,poducere teſtes,ſoluere expenſas.Tertio pōt intelligi de iure, & de facto, hoc eſt armata manu reſiſtere & recuperare.Sed iſte tertius modus non debetur ex natura contractus.d.l.fin.& l.permiſceri.§.ſi.ſecundum unam lecturam, de acq.poſ.ad hunc tertium caſum non porriguntur.d.l. ſtipulatus.Ergo intelligitur ſecundū naturam contractus, & vbi ēt p uim dicatur,& de facto iſta poſſeſſio ablata ab emptore,nō tenetur venditor de euictione,nec iſte caſus continetur ſub dicta promiſſione,ſecundum Bar.in d.l.ſtipulatio iſta.Nec obſtat ſi forte dicatur, ꝙ ubi dicta uerba intelligerentur modo prædicto,ſecundum naturam contractus, ꝙ alterum ſaltem ex dictis uerbis remaneret ſuperfluum,contra.l. ſi quando.in prin. de leg. 1.& c.ſi Papa.de priuil.in 6.quia ſuperfluitas toleratur, qñ fit reſtrictio ex natura actus,vel rei deductæ in contractu, ſm Bar.in rub.C.de cōtrah.emp.in 9.q.& in l.1.C.commo. & Ale.in terminis noſtris euictionis in cōſ.31.col.3.& ſeq.verſic. nec obſtat,ꝙ verba,&c. 5.uol.Et ex notatis ēt per Bart. in d.l. ſtipulatio.in prin.apparet,ꝙ non obſtat pactum,per qđ conuenitur ꝙ uenditor non poſſit opponere,quod emptori facta ſit iniuria uel iniuſtitia,quia illud intelligitur,quando hoc contingit facto iudicis procedentis iudicialiter, iuxta d. leg. ſi per imprudentiam.& non qñ extra iudicium emptor per uim expellitur, & maxime ex præcepto principis iuſto uel iniuſto, ut colligitur clare ex præmiſſis. Et non obſtat, quod primus em-

emptor fuerit ſecundo emptori condemnatus, a quo fuit ex principali præcepto ablata poſſeſſio, & aſsignata domino Auguſtino. Quia an rectè fuerit ſic iudicatum, poteſt facile colligi ex his, quæ dicta ſunt, nec exemplis eſt iudicandum. l.nemo.C.de ſenten. Concluditur ergo, reos conuentos fore & eſſe per dominum iudicem a petitis abſoluendos, & quia magiſter Ioannes ſecundo emptori fuit condemnatus, iuſtam habuit cauſam litigandi contra ſuos authores. Præterea dico partes ab expenſis eſſe abſoluendas. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Vbi non eſt electa induſtria perſonæ, nec eſt quis perſonaliter aſtrictus, poteſt per ſubſtitutum adimplere.*
2 *Actus confirmatus a Papa ex certa ſcientia, dicitur actus ſedis apoſtolicæ.*
3 *Delegatus, ab ordinario demandato principis, dicitur delegatus ordinarij.*
4 *Epiſcopus cogi poteſt tenere, & conſtituere uicarium.*
5 *Vicariorum ſpecies quot ſint.*
6 *Habenti tutorem quando tutor dari poſſit.*
7 *Auaritia ſenum propria.*
8 *Papæ aſſerenti aliquid ex certa & propria experientia credē dum eſt.*
9 *Clauſula, motu proprio, facit ceſſare uitium ſubreptionis.*
10 *Circa ea, quæ ſunt de iure diuino, in principe præſumitur cauſa, nec poteſt probari contrarium.*
11 *Princeps an contra ius diuinum, & naturale diſpenſare poſſit.*

CONSILIVM CXLVIII.

VISIS quibuſdā libellis ĝrijs circa dubiū, de quo quæritur, ex his profecto, & vt verum fatear, ſtomachatus ſum, ſuperfluis igitur p̄termiſsis, vtrū ſit ĝ regulā beati Franciſci, ꝙ fratres minores de obſeruātia habeāt loco miniſtri gn̄alis, & aliorū miniſtrorū Vicariū gn̄alē, & alios prouinciales vicarios, & an ſalua cōſcientia poſsint ac debeāt illis obedire, & nō dictis miniſtris, & cōpendioſè loquendo conſtanter teneo, & nullatenus dubito, ꝙ dictis vicariis ſit parendū duntaxat iure permittente, & regula non ꝓhibente. Et præmitto, ꝙ regula non mādat, ꝙ dictus miniſter gn̄alis ꝑ ſe, ſeu perſonaliter adminiſtret nec ex aliis in dicta regula expreſsis conſtat, ꝙ electa ſit induſtria perſonæ ipſius Miniſtri in gubernando & adminiſtrando ꝑ ea, q̄ habentur in c.fi.de offi.del.& in locis ĵ.allegandis. quo fit, ꝙ ipſe generalis Miniſter, ſi uoluiſſet ante prouiſionē Apoſtolicā, potuiſſet dictis fratrib. de obſeruantia uicarios propo-
1 nere, quia ubi non eſt electa † induſtria perſonæ, nec eſt quis perſonaliter aſtrictus, p̄t per ſubſtitutum adimplere, prout ordinarius ꝑ delegatū. l.ſæpe.de off.pręſid.& hr̄ in d.c.fi.ac ēt per vicariū de iure canonico.c.2.de offi.vic.& c.fi.eo.ti.c. cū commiſſum.& ſeq.& c.fi.de hæret.in 6.licet aliud ſit de iure ciuili. §.nullā.in auth.de defenſo.ciu.& de mand. prin.§.eos.& ut iudi.ſine quoquo ſuffrag.§.nulli quoq;.& per Alex.in rub.de offi.eius, cui manda.eſt, &c. Et idē in aliis ſimilibus, ut poſsint alteri vices ſuas cōmittere, ut per Bar.& Doc.in l.continuus.§.ſi ab eo.de verb.obl.& in c.1.in fi.& c.fi.de proc.& l. ſi procurator.ff.man.& dicto caſu nō fuiſſent duo capita, nec religio fratrū minorū diuiſa, quia pro uno reputat̄ vicarius, & ille cuius uices gerit.C.de offi.eius qui uic.alte.ger.l.1.& 2. C.de offi.vi. c.1.lib.6.l.1.§.qui mandatam.& l.ſi præto.de offi.eius cui mā.& c.l.more.de iuriſd.om.iud.& l.fi.C.ubi & apud quē, facit l.1. §.deieciſſe.de ui, & ui arma.& in regula, qui per aliū.de reg. iu. in 6.& per Bar.in l.filius.de lega.& ſic ſolus Miniſter gn̄alis ſolū fuiſſet caput, & ſub dicto ſolo capite tota religio fuiſſet. & hoc non habet dubiū, nec ēt inficiatur ꝑ partē contrariam. Si igitur ſic eſt dicto caſu, idē eſt ēt dicendū in præſentiarum, q̄q̄uis uicarii cōſtituātur dicto Miniſtro inuito, ac a fratribus eligātur, quia tn̄ a dicto Miniſtro cōfimātur, & ab eo ſpecialiter adminiſtratio illis demādetur, nō minus dici debēt uicarii Miniſtri. ex quo (ut dixi) eos cōfirmat. & ſpecialiter demādat iuriſdictionē, ut probatur ex notatis ꝑ gl.in c.cū ueniſſent.de te
2 ſtib. † q̄ vult, ꝙ actus confirmatus a Papa ex ſcientia dr̄ actus ſedis Apoſtolicæ, & probatur in c.ſi apoſtolicæ. de p̄b.li.6.& ex notatis per Bal.in l.ex placito.C.de rer.perm.ubi dicit, ꝙ ſi Papa cōfirmat ſpecialiter unum ſtatutum, ꝙ dicitur ſtatutum Papæ, ſecus ſi generaliter ſtatuta populi confirmaret, nec etiā ex eo, quod confirmet & mandet coacte dictus Miniſter, & ex iuſſu, ac ex mandato apoſtolico, dicuntur minus uicarii ipſius Miniſtri, nec minus perſonam repreſentant, nec propter hoc dici poſſunt uicarii Apoſtolici, ut eſt caſus in leg. ſi quis.de app.& in l.fin.a quibus appel. non licet. ubi habetur,
3 quod delegatus † ab ordinario de mandato principis dicitur delegatus ordinarii, & non ipſius principis mandantis & cogentis. & ibi notant Angel. Raph. Imol. & alii. Et propterea iſto etiam caſu unum dicitur caput religionis. nec dicitur religio diuiſa propter hoc, ſed adhuc remanet integra, q̄a uicarius perſonam dicti Miniſtri repræſentat, & ambo pro uno reputant̄, & amborū vnū eſt & idem offm̄, & non officia diuerſa. l.1.§.ſi a præfecto.de leg.3.& ibi Bart. dicens ꝙ officiū vicegerentis & illius, cuius uices gerit, eſt unū, & idē. Et confirmātur p̄dicta efficaciter ex dictis d.Abb.in c.quoniam. de offi.or.
4 vbi concludit notanter, † ꝙ eps̄ cogi pōt tenere & cōſtituere vicariū, ꝑ tex.in c.in noua. 16.q.7. Et tn̄ ēt caſu, quo coactus illum hēat, adhuc vicarius dicitur repræſentare perſonam epiſcopi, & per illum dicitur epiſcopus facere, & hoc quia non poteſt epiſcopus, ſecundum eum, ſolus prouidere, quantumcūq; ſit diligentiſsimus, arg.c.fi.de offi.archi. ſic eadem ratione potuit cogi Miniſter ſibi conſtituere vicarium, quia pro omnib. fratrib. dictæ religionis auctæ, & quidem latiſsime commode prouidere non poſſet. ſicut etiam videmus, ꝙ cogitur quis in eccleſia parochiali quandoque habere uicarium perpetuum, ſicut quando dicta eccleſia eſt annexa præbendæ vel dignitati c.extirpandę.§.qui uero.de prębē.& ibi per oēs. & hoc quia rector principalis ei deſeruire non poteſt, & etiam talis uicarius perpetuus in adminiſtratione præfertur principali rectori, cuius uices gerit, ſecundum Paul.in cle. 1.de offi. uic.& ibi etiam Imo.col.2.uer.quęro, quod ius habeant tales vicarij, &c. & ſi de his, quę ſpectant ad eum, non poteſt dictus rector eo inuito diſponere, nec in his ſe interponere. ideo non eſt ēt mirū, ꝙ vicarius repræſentet perſonam Miniſtri generalis, & ꝙ de his, quę ſpectant ad illum, non ſe interponat dictus Miniſter. Et per hæc patet reſponſio ad multa, quæ in contrarium allegantur, videlicet, ꝙ iſtis non conuenit diffinitio uel deſcriptio vicarij, qui multipliciter ſe opponūt Miniſtro gn̄ali, quia quæ allegantur, procedūt in uicario temporali, & uoluntarie electo, nō aūt in vicario perpetuo ex neceſsitate. Nā, vt dixi, iſte poteſt ſe opponere ei cuius uices gerit, nec de uno ad alterum poteſt inferri, ſecundum do. Abb.in d.§.qui uero, col.4. neque
5 etiam minus proprie dicitur uicarius, † quia quatuor ſūt ſpecies vicariorum, ſecundum Pau.Card.Imo.& omnes, in cle. j. de off.vic.& Abb.in d.§.qui uero. Et idem etiam puto, ꝙ Miniſter intra triduum volet vicarium confirmare, & iuriſdictionem demandare, quo caſu cum dicta poteſtate habetur pro cōfirmato, tanquam uicarius dicti Miniſtri, authoritate ſedis Apoſtolicæ. Nam adhuc vnū & idē eſt offm̄, ſm̄ Bar.in d.§.ſi a præfecto. qui loquit̄ eo caſu, quo vicegerens ſit deputatus a ſuperiore. Et probatur ꝑ ea, quæ vult Abb.in d.c.qm̄. dū dicit, ꝙ ſi eps̄ nollet vicariū conſtituere, ꝙ ab archiep̄o cōſtitui poterit, per d.c.in noua. & tn̄ ēt hoc caſu non diceretur minus ep̄m repræſentare. d. c.1. quamuis non ab ep̄o, ſed a ſuperiore eſſet datus, immo magis vr̄ repræſentare hoc caſu illū, cuius vices gerit, vt colligitur ex nota. per Bar.in l.filius, de leg. dū dicit, ꝙ vicerector creatus a rectore non gaudet immunitate conceſſa rectori, per illum tex.& l.vicarijs.eo.tit. ſecus ſi ſit factus vicerector ab vniuerſitate in locū rectoris mortui, uel abſentis, per l.fi.C.ut digni.or.ſerue. Et ſic hoc vltimo caſu magis repræſentat perſonā illius, cuius vices gerit. Ita ergo in Vicario generali conſtituto a ſuperiore in locū dicti Miniſtri ex cā abſentiæ, vel alia ſimili, quæ in caſu nr̄o ſubeſt, vt dicet paulo poſt. Et ſic ex his omnib. liquido conſtat & probatur, ꝙ qui obedit huic Vicario, dr̄ obediētiam dicto Miniſtro gn̄ali præſtare, quia offm̄ eorum non eſt diuerſum, ſed unum, & idem, & pro eadem perſona reputantur, quia dictus Miniſter repræſentatur per Vicarium, & conſequenter nec uerba, nec mēs regulæ offenduntur, qm̄, ut dixi, uerificant̄, ſiue Miniſter per ſe, ſiue per Vicarium uoluntarie, aut coacte conſtitutum adminiſtret, quia depu-

tatus

tatus ad actum, sicut est dictus Minister non intelligitur per regulam astrictus per se illud adimplere: cum non sit electa industria personæ, aut non sit ad id personaliter astrictus, per superius allegata. Sed dato et quod prædicti vicarii non repræsentarent dictum Ministrum, & non constituerentur subrogatiuè loco eius, sed equè principaliter cum illo: adhuc tñ per Papam hoc fieri potuisset, maximè ex causa, quamuis etiam a Deo dicta regula fuisset data: quia iuri et diuino potest ex causa addi vel detrahi, vt plenè per omnes in c. quæ in ecclesiarum. de cōstitutio. sicut videmus, quod quamuis habuit habenti † tutorem
6 alius tutor dari non possit. l. si sororis. C. qui da. tut. po. & C. in quib. casib. haben. tuto. & c. l. licet. si tñ pupillus latum habeat & diffusum patrimonium in diuersis prouinciis, potest iudex alium tutorem dare, non quidem earundem rerum, sed administrationem diuidere. l. propter litem. §. fi. de excu. tu. & no. in §. interdum. insti. de cura. & in l. propter. C. in quib. casib. hab. tu. & c. & vbi diffusum & latum esset patrimonium et in eadē prouincia, vel ex post facto sit auctum, potest tutori prius dato curator adiungi. d. l. propter, & l. fi. eod. tit. quo casu poterit etiam administratio inter eos diuidi. l. 3. §. fi. cum l. seq. de admin. tu. & l. 2. C. de diui. tu. Sic ergo propter auctam religionē & propter latum & diffusum numerum fratrum, & præsertim non eodem modo religionem obseruantium, potuit summus Pontifex Ministris adiungere vicarios eligendos de illis, qui perfectius dicuntur obseruare regulam, vt aliis eiusdem professionis, & pariter obseruantib. præessent. Et hoc modo arguendi de ditione tutoris ad electionem prælati vtitur etiam gl. in c. licet. Et facit, quod dixi de epo, vt. s. cogatur ex cā simili vicariū sibi constituere, fm d. Abb. in d. c. qm̄. de off. ord. hoc et forte factū fuit, & fieri potuit propter malos mores dictorum Ministrorum, & propter auaritiam eorū, vel nimiā effrenatam ambitionem, ex qua oriuntur discordiæ scismata, & vagatio & dissolutio. c. fi. de rescrip. lib. 6. & no. Card. Pet. de Ancha. & Imo. in cle. 1. in prin. post antiquos, de regula. Et dicunt, quod hæc est illa, per quam tituli de simo. & aposta. & ne cleri. vel monac. & de vsur. sunt sepulti. & ab hoc vitio alia procedunt. de constitutionib. c. nam cōcupiscentiam. Et dicunt ad propositum, quod in medicantib. potissime locum habet, qui, prout magis se cogitant reb. destitutos, magis sine maturitate appetunt senium, in
7 quib. licet senescentib. cetera † senescant, sola auaritia iuuenescit. de præsumptionib. c. cum in iuuentute. Volens igitur summus Pontifex religiosorum quieti consulere, & etiam ipse attestatur, vt facere debuit, d. cle. 1. in princ. & ibi Doct. notant, & in cle. 1. de excessib. prælatorū, & maximè istorum: quia per ordinem minorum & prædicatorum fides fuit illuminata, ecclesia exaltata. c. nimis. de excessib. prælato. & no. gl. in d. ca. 1. versic. sanè. de regu. in 6. consultè voluit prouidere, quod hi, qui sunt laxioris vitæ, curam non habeant, nec do illis se interponāt qui sunt vitæ arctioris: quia quamuis sub eadem religione omnes militent, propter tamen diuersitatem morum, & diuersam viuendi normam, videntur diuersas quodam modo regulas profiteri. ideo fuit prouidendum, quod prædicti non præsint alis; quia coniungi non possunt, quib. studia & vota sunt diuersa: vt dicit tex. in d. c. in noua. 16. q. 7. Et propterea laicus nō pōt esse vicarius, vel œconomus epi pp diuersitatem professionis, & morū, vt ibi dicit tex. & quia videmus, quod prælatus nō debet eligi, nec est honestū, quod eligatur de aliena ecclesia, quandiu reperitur idoneus in ead. c. obitum. & c. nullus inuitis. 61. distin. & 85. distin. Florentinorum. per gl. & Doc. in c. cum inter canonicos. de elec. alias si sic proinde non fuisse ordinatū, potuissent contingere de facili, quæ solent euenire, quando mendicantes transeunt ad non mendicantes: qm̄, vt experientia docet, fm Card. in d. clem. 1. in prin. dicti mendicantes seminant discordias, & scandala, & faciunt partialitates volentes quodam modo omnib. dominari, & intendentes suo sensui. Et hoc, fm Pet. de Ancha. ibi, quia sapientiores se credunt: & ideo uolunt se ad alios regere suo sensu contra c. ne innitaris. de cōstitutionib. Vnde, fm eundem, dicitur Prouer. 26. Vidisti sapiētem sibi videri, magis illo spem habebit insipiens. Et hoc, subdit ille, causatur a superbia, per quam sunt indomiti, contra quos scribit Gregorius, super† a mēs ad ea quæ nō appetit, nullis exhortationib. flectitur, ad ea vero quæ appetit, sponte cogi quærit. Et dicit etiam vidisse episcopos quam plures de ordine mendicantium omnes iuristas comparentes coram eis pro causis inimicos, & exosos habere. Vituperant enim iura, quæ penitus ignorant: &, vt dicit Paulus, suo sensu volunt causas expedire, & nesciunt. Et prout ibi hoc latius ipse prosequitur. Quod autem ex huiusmodi causis moti sint, vel similibus, & cōcilium constant. & Eugenius Papa, satis constat ex ipsorum assertione, & ex priuilegiis ab eis concessis dictis fratribus de obseruantia, & ex confirmationibus eorundem: & præsertim ex uerbis assertiuis dicti Papæ Eugenii, ibi. Cum igitur ex præfata institutione status quietem, fugata vagationis materia sacro studio attentionem, personarum augmentum, & plurima bona, ut certa experientia didicimus ipsis fratrib. de obseruantia nuncupatis, nec non Christianæ religioni, ex ipsorum exemplari vita accessisse intelligamus: & plura dño concedente in futurum euenire speretur, si eadem institutio futuris temporibus perseueret & c. Quib. uerbis narratiuis est standum, quæ probant iustam, & legitimam præcessisse causam, ex quo sup illis fundatur intentio Papæ: licet et essent ex facto alieno, ut uoluit gl. dñs Abb. & Moder. in c. non nulli. §. 1. de rescr. saltem donec probetur contrarium, & non adsit præsumptio contraria, per clem. unicam. de probationib. & idem tenet Lapus allegatione 7. Nam quod religioni Christianæ, ut asseritur, ex hoc accedant cōmoda, iustificatur cā: quia publicam utilitatem concernit. l. item si uerberatum. de rei uend. & l. uenditor. §. si constat. communia prædio. & per Bar. in proem. ff. orum, in princ. & Bal. in d. l. præscriptione. C. si contra ius uel util. publ. & doc. in d. c. quæ in ecclesiarum. Et hoc etiam a fortiori est uerum, qn̄ uerba Papæ non sunt simpliciter narratiua, sed assertiua, fm Io. And. & d. Ant. Imo. & Abb. in d. §. 1. puta, dñt ipsi, si asserat, talem esse procuratorem quia per tales literas probatur illum procuratorem esse, & uidentur uerba assertiua, fm Imo. ibi si dicatur, conquestus est nobis talis procurator, de cuius mandato constitit nobis. Verba aūt essent narratiua, qn̄ nō fuisset adiecta illa clausula, de cuius mandato & c. Sic igitur in casū nostro uerba summi Pontificis absq; dubio non sunt narratiua tantum, sed assertiua: cum dicat, certa experientia didicimus & c. Quinimmo dñr assertiua facti proprii ipsius Papæ, uel coram ipso Papa, cum dicat didicisse experientia certa. quod non esset, nisi plenè, & uerè ipsemet expertus fuisset, & informationē recepisset, ar. c. 2. de off. ord. in uersic. sciat pro certo. quo no. doc. & præsertim d. Ant. quod quis dicitur scire pro certo illud, quod sit ut homo per sensum corporeum, non ut Deus. nec propriè dicitur sciri pro certo, quod quis nouit per confes-
8 sionē alterius. † Cum igitur attestetur Papa de propria experiētia, & certa, & sic de facto suo, uel de facto coram eo: suæ assertioni in hoc est sibi adeo credendum, quod non potest probari cōtrarium, fm gl. in d. cle. 1. de prob. Fede. cons. 117. incip. Casus talis est, Ioannes pñtauit & c. ubi concludit, quod si Papa narrat et in rescripto, quod talis sibi significauit, quod non poterit probari illum non fuisse in curia: quia asserit de facto coram se, per d. cle. 1. cum ibi no. de proba. & cum eo transit Lap. in d. allegatione. et Imo. & mod. in d. c. nonnulli. §. 1. Nec propterea quod uicarius addatur ministro, religio scinditur, sed administratio solum diuiditur, arg. d. l. 3. §. fi. ff. adm. tu. & l. 2. C. de diui. tute. & a uerbis regulæ ex causa superuenienti per superiorem potuit recedi, quod mens non dicitur offendi, sicut etiam prætor dispositionem testatoris non sequitur ex superuenienti causa, uel ex antiqua testatori incognita. d. l. 3. §. quamuis. & in l. utilitatem. & l. in confirmando, de confirman. tuto. & l. 1. §. 1. ubi pupil. educa. debe. & per Bar. in l. nemo potest. de leg. 1. quēadmodum dicto casu procurator uenire potest contra gesta domini, aliàs secus notabilis, in l. si hominem. ff. mand. Et per hoc tolluntur plurima, quæ in contrarium allegantur. Et primo, quod Vicarius non ordinarius sit per falsi expresionem impetratus & per importunitatem, pro quo adduci poterat text. in d. cap. in dicta, de regula. in 6. qui propriè loquitur de importunitate mendicantium: cum aliis concordantibus. de quibus ibi per glos. quoniam in casu nostro probatur concludenter, & uerè, causam legitimam præcessisse ex uerbis assertiuis Papæ, quibus ut dixi, est adeo standum, quod non potest probari contrarium. Et tanto magis: quia priuilegium Eugenii motu proprio fuit concessum, quæ clau-
9 sula † motu proprio, tollit & cessare facit uitium subreptionis.

nis.c.si motu proprio.de præben.in 6. & operatur ꝙ q̄ in du-
bio præsumūtur impetrata per importunitatē, ſm gl.in c.j.in
verbo,noſcantur.de conſtit. in 6. intelligantur deliberatè, &
absq; aliqua importunitate cōceſſa, ſm Bal. in l.quod fauore.
C.de legib.& d.Abb.in c.accedētes.de præſcri. Quinimmo vbi
Papa cām non expreſſiſſet adhuc tn̄ si aliqua iuſta cauſa imagi
nari poſſet,ſicut eſt illa, ꝙ religio ſit magis aucta; quia & plu-
rimū exercuerit,vel propter ambitionē,aut auaritiā miniſtro-
rū,& diuerſitatē morū,& viuendi normā,& ſic ad maiorē,que
tem,& trāquillitatē dictorū fratrū de obſeruātia,adhuc ex illa
10 Papā motū fuiſſe præſumeret:quia † ēt circa ea, q̄ ſunt de iure
diuino,cā p̄ſumitur in principe,ſm D.Anto.& Imo. in c.2.de
renunci. dicēs, ꝙ nō pōt opponi diſpenſatio a Papa ſup iura-
mento vel voto, ꝙ diſpenſatio fuerit ſine cā, qa illa p̄ſumitur
in foro cōtentioſo,ſm eos,& maximè verū eſt,qn̄ aliqua ima
ginari pōt:ſicut in caſu noſtro,ſm Imo. poſt do. Ant. in c.nā
concupiſcentiā.de conſti.& maximè qn̄ eſt facta cōceſſio mo
tu proprio,ſm Roma.conſi.431. incip. Omnipotentis &c. ꝙ
indultū Petri &c.& hoc adeo procedit, ꝙ nō pōt probari con
trariū,ſm Cy.in d.l.præſcriptione.& D.Ant. in d.c.quæ in ec-
cleſiarū.& ibi ēt Imo.& Abb.& hoc magis procedit,qn̄ cā per
Papā exprimitur,ſm Are.in l.Gallus.§.& quid ſi tm̄. col.ante-
pen.de lib.& poſth.In foro aūt conſcientiæ fateor, ꝙ nō eſſet
parendū principi,vel Papæ, qn̄ pars ſciret aliquam cauſam nō
ſubeſſe,ſed vbi ignorat,excuſatur,ſm Inn.in c.inquiſitioni.de
ſent.excō.& Imo. in d.c.quæ in eccleſiarū. & Pet.de Ancha.in
repe.c.ſi pp.in 2.& 3.opp.de reſcrip.in 6.Similiter ad aliud,ꝙ
obiicitur,ex p̄cedentib. colligitur rn̄ſio, videlicet ꝙ procura-
ta ſeparatio,& vicariorū creatio eo p̄textu,q meliores ſint il-
li de obſeruantia,nec ex dicta cā concedi debuit: quia ſatis eſt,
prælatū eſſe bonū, licet poſſit inueniri melior aut optimus.c.
cū nobis olim.& c.cū dilecti. & quia meliori præfertur ēt bo-
nus,ſi magis pōt prodeſſe eccleſiæ. & quia ēt quidā ſunt mali
hoīes,& tn̄ ſunt boni prælati.&c.Nā hæc oīa cōcedo & cōfir-
mo authoritate beati Tho.quodlibeto ſexto,ann.11.vbi dicit,
ꝙ licet eps in cōferendo beneficio debeat præferre meliorem
bono.8.q.1.c.licet.tn̄ pōt quis dici melior dupliciter.vno mo
do ſimpliciter,qui eſt ſanctior,plus habēs de charitate: & alio
mō dicitur quis melior quo ad quid,vn̄ aliqn̄ cōtingit aliquem
eſſe meliorē ſimpliciter,qui tn̄ non eſt melior quantū ad hoc,
ꝙ beneficiū percipiat: quia alius forte pōt eccleſiā magis iuua
re,vel cōſilio doctrinæ,vel auxilio potētiæ,vel quia diutius ſer
uiuit in eccleſia. nō ergo tenetur eps dare meliori ſimpliciter,
ſed quo ad hoc,ſm eū,dixit ēt archieps Florē.in 3.parte.3.par
tis ſuæ ſummæ, in rub. de ſtatu ſummi Pontif.ꝙ cōtingit ali-
quos aſſumi ad pontificatum, qui nō ſunt boni hoīes, ſunt tn̄
aliqn̄ boni prælati: pp prudentiā,& ſcientiā,quæ cōferūt ad re
gimē aliorum: & in hoc,ſm eū,apparet ſingularis prouidentia
Dei,qui regit eccleſiā ſuā mediantib.ēt malis miniſtris. Et pro
hoc bonus tex.in §.fi.in fi.83.di.vbi dicitur, ꝙ prædicatio cri-
minoſi ſacerdotis nō dēt cōtemni:quia teſte Hieronymo.ſicut
liſciuium per cinerē humidū fluens lauat,& nō lauatur,ita bo
na doctrina animas credentiū lauat a ſorde peccatorum.Nam
quamuis iſta,vt dixi,ſint in ſe vera,nō tn̄ eſt negādū, quin lau-
dabiliter potuerit quæri ac cōcedi prælatus,qui ſit melior ſim
pliciter,& quātū ad hoc,ſicut multi tales inueniuntur inter di
ctos fratres de obſeruātia, qui nedū pp prudentiā & ſapiētiā,
ſed ēt exēplo vitæ laudabilis pn̄t ſubditis prodeſſe, ſicut tolera
tur, ꝙ ſufficiens eligatur ad prælaturā,& tn̄ melior & optimus
eſt eligēdus,d.c.licet ergo. & 63.diſ. Metropolitano. & 25.di.
§.nūc aūt.& notat gl.magna in fi.in c.cum inter canonicos de
electi.Et tanto magis ſi ſit eiuſdē profeſſionis, vel de eadē ma-
gis percipiet,vt ēt dixi ſupra. Et iſta fuit ēt cauſa ſufficiens ꝙ
Papa hoc cōceſſerit: quia concernit vtilitatē Chriſtianæ reli-
gionis,& ſic cōmodū publicū. Et quia ēt quælibet alia rōnabi
lis cā ſufficeret, ēt ſi vtilitatē publicam nō cōcerneret,vt eſt de
mente doctorū in l.præſcriptione.C.ſi. contra ius vel vtil.pub.
& in d.c.quæ in eccleſiarū.de cōſtit.dū ſimpliciter dn̄t, ꝙ ex cā
11 pōt princeps † diſpenſare cōtra ius naturale vel diuinū. Et ma-
gis explicitè hoc voluit Are. ex mente prædictorū in l.Gallus.
§.& quid ſi tm̄.circa pen.col.de lib.& poſthu.Ex quib.omnib.
concludo,vicarios dicti ordinis eſſe legitimos prælatos, & il-
lis eſſe parendum in quocunque foro. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio arbitrio iudicis facienda eſt, quando partes non concordant.*
2 *Ab his, quæ arbitrio iudicis committuntur, an appelletur.*
3 *Reducto laudi arbitri boni viri committitur.*
4 *Diuiſio an incommoda vel irrationabilis ſit, ex oculorum inſpectione fieri debet.*
5 *Nulla melior probatio eſt, quam per facti euidentiam.*
6 *Diuiſio prohibetur, ſi ſine damno fieri non poteſt.*
7 *Verbum, omnimodo, importat præciſam neceſſitatem.*
8 *Vtilitas communis vtilitati priuatæ præferenda eſt.*
9 *Laudum iniuſtum, & contra ius non valet.*
10 *Iurans non reclamare à ſententia arbitri, intelligitur iurare, ſi fuerit rectè iudicatum.*
11 *Iudex ex inſpectione loci damnum æſtimare debet.*
12 *Iudex in adiudicatione non poteſt vni rem alterius adiuuare.*
13 *Pars diuiſa, ſemper minus valet, quàm ſi vnita eſſet cum toto.*

CONSILIVM CXLIX.

QVAESTIO vertitur,vtrū validè,& iuſtè fuerit
facta diuiſio domus per do.Noſicā arbitrum, &
arbitratorem a partib. electum ad diuidendum.
Et videtur ꝙ diuiſio non poſſit dici nulla,etiam
ſi domus cōmodè diuidi nō potuiſſet:præſertim
1 dicto modo: quia qualiter & † quomodo fieri debeat diuiſio,
relinquitur iudicis arbitrio,qn̄ partes non cōcordant l.nō am
plius.§.fi.cum l.ſeq.quæ incipit,pōt.de leg.1.Et ſatis ēt proba-
tur,inſtit.de off.iud.§.pe. Quantumcunq; igitur diuiſio ſit in-
iuſta,non eſt tn̄ nulla.l.1.§.itē cū contra ſacras.quan.appe.ſit.
2 Nec ēt uidetur,quod poſſit appellari:quia ab his † quæ iudicis
arbitrio cōmittuntur,nō appellatur,ſm Inno. in rub.de fer.&
3 Bal.in l.2.quo & qn̄ iudex.& † reductio laudi committitur ar
bitrio boni uiri.l.ſi ſocietatē.§.arbitrorū. pro ſocio, hac rōne
nō pōt appellari à ſn̄ia iudicis,corā quo fuit petita reductio ad
arbitrium boni viri,ſm Bar.in l.1.de leg.2.alleg.Inn.in extra-
uag.præſenti.de reſcr.Et idē tenet Io.And.in addi.Spe.de app.
§.in quibus.uer. quid ſi conuenit.& Sali.in d.§.arbitrorū.& in
l.cum antea. C. de arbi. & Ang. in l.arbitro. qui ſatiſd.cog.&
Abb.in c.Quintauallis.de iureiur. Et propterea hac rōne in ca
ſu noſtro uidetur prohibita appellatio a ſn̄ia iſtius iudicis, co-
rā quo fuit petita reductio laudi ad abitrium boni uiri. Et qa
partes iurarunt nō reclamare,& nō appellare,uidetur ꝙ dicta
reclamatio,& appellatio nō debuerit admitti: quia renuncia-
tio ualuit.l.fi.C.de temp.app.l.1.§.2.a quib.appella.non licet.
& notant oēs in dictis locis. & no.gl.in c.ſi diligenti.de for.cō
pet.& quia ēt de iniquitate dictæ diuiſionis, ſeu laudi diuiſo-
rii nō eſt probatum, uidetur ex hoc capite malè appellatum:
& quia dn̄s cōſultor in ſuo conſilio deciſiuo, per plura cona-
tur oſtendere, ꝙ non ſit probatū de iniquitate, ſuas rōnes hoc
loco nō referam:ſed inferius de ſingulis fiet mentio, & ad ſin-
gulas reſpondebo.Quibus tn̄,& aliis oīb.non obſtantib. arbi-
tror, ꝙ laudū fuerit iniquum,& ꝙ iniuſta fuerit diuiſio, ac ēt
ꝙ illa poſſit dici nulla.Nā, ut ex dictis teſtium ēt utriuſq; par-
tis probatur, ꝙ in illa tertia parte domus,quę aſſignata fuit D.
Deodato & fratrib. non inuenitur locus, in quo poſſit ſcala
collocari cōmodè:quo fit, ut ſine illa locus ſuperior eiuſdem
domus reddatur inhabitabilis, aut camera, ſeu locus inferior
deſtruatur, & inutilis reddatur. Et etiam dicta pars eſt adeo
anguſta,& in illa admodum deficiunt neceſſaria: ꝙ,ſm pn̄tem
ſtatum,& formam rei, nō poteſt commodè habitari,maximè
per dictos fratres.Et ut omnes concludunt reb.ſtantib. prout
ſtant,non potuit dicto modo prædicta domus diuidi commo
dè.Et iſtud etiam poteſt probari ex inſpectione loci,qui ſubii-
ci poteſt oculis ipſius iudicis, & ex inſpectione illius intellige
4 re,& iudicare,an incōmoda & † irrationabilis ſit dicta diuiſio.
l.ſi irruptione.ff.fi.regun.& notat Cyn. in l.3.C. eod.in 2.q.
& ſeq.& dicit Bal.in l.contra negantē.in fi.C.ad leg.Aquil.al-
legando Azo. in ſumma illius tituli, ꝙ iudex debet inſpicere,
& id quod ſibi apparet per aſpectum, debet pronunciare:ergo
aſpectus derogat cuicunq; alii generi probationis, ſecundum
5 eum.Et dicit Inno. in c.propoſuiſti. de prob.quod † nulla eſt
melior probatio, quam per facti euidentiam.& talis probatio

per

per facti euidentiam admittitur, ẽt post testium publicationẽ, ẜm Bal. in l. si quis testib. C. de testib. & Roma. in l. si verò. §. de viro. sol. matr. 32. fal. & ex tali ꝓbatione facienda ꝑ inspectionem oculorũ poterit apparere de euidẽti & manifesta iniquitate laudi diuisorii, ꝑ not. ꝑ Bar. in l. 1. in prin. de ope. no. nun. in 1. q. vbi quærit, quomodo possit esse certum, nũciãtem nõ habere ius nunciandi ad effectũ, vt nunciatio tanquam iniusta possit sperni. Et ad ꝓpositum rñdet, ꝙ hoc indicat euidentia facti: vt puta, qa nũciãs nihil habet ibi ꝓpe, cui deberi possit seruitus: & ꝑ ꝯñs nullum timet damnũ. l. nõ solũ. in princ. eo. tit. Et istud dicit ipse, facit rem manifestam, alle. c. cũ olim. de verb. sig. & q̃tum ad hoc cũ Bar. cõcordant oẽs. ¶Ex quib. patet ꝙ arbiter non potuit, & nõ debuit dicto modo diuidere: qa ex tali diuisione dicta domus, vel saltẽ dicta tertia pars notabiliter est deteriorata, vt est expressum in l. nõ amplius. §. 6 fi. de leg. 1. vbi dicitur, ꝙ legata † parte bonorum hæredi, conceditur in his rebus partẽ dare, q̃ sine damno diuidi pñt. Sin autem naturaliter indiuisæ sint, vel sine damno diuisio earũ fieri nõ põt, æstimatio ab hr̃de omni mõ pſtãda est: & sic hæredi pcisè ꝓhibetur diuisio, qñ fieri nõ põt sine dãno, vt ꝓbatur 7 ex illo verbo, † omnimodo, qđ importat pcisam necessitatẽ, ẜm gl. insti. de ꝯtrahen. emp. §. pcium. & facit, qđ no. gl. & Bar. in l. si cũ exceptione. §. quatenus, qđ me. cã. & tex. in c. si iudex. in fi. de off. del leg. in 6. & in c. si beneficia. de pben. eo. lib. & ibi per Arc. & Io. And. Sicut ergo hæredi, cui datur à lege ptãs diuidendi, ꝓhibetur diuisio in casu pdicto: ita ẽt ꝓhibetur iudici, in quo est eadẽ rõ. Et ꝓbatur in §. pe. insti. de offi. iudi. vbi ꝑmittitur diuisio fundi ꝑ regiones, si cõmodè fundus recipit diuisionem. A cõtrario ergo sensu nõ licet, si id fieri non põt cõmodè. Et idẽ ꝓbatur à cõtrario sensu in l. 1. in fi. C. cõmuni diui. ibi, ꝙ si sine cuiusquam iniuria diuisio pdii commodè fieri poterit &c. Et dicit Azo, in summa. C. cõi diui. §. in cæteris. ita formaliter. In cæteris aũt reb. diuisio, vel adiudicatio erit facienda à iudice, in primis sequente id, in quo cõsonãt omnes socii. Secũdò, ꝙ oĩbus non vni tm̃ sociorum vtilissimum 8 est. Nam † cõis vtilitas est pferendã priuatæ. ff. cõi diui. l. iudicem. & de re. iu. l. si cõuenerit. ff. ꝓ soci. l. actione. §. Labeo. Si ergo ꝑ vna parte agatur hac actione, veluti fundo, & iste fundus cõmodam recipiat diuisionem, eius partes singulis debet adiudicare & si vnius pars pgrauari videbitur, is inuicem certa pecunia alteri cõdemnandus est: æstimatis reb. iusto pcio. ff. cõi diui. l. itẽ quæuis. §. fi. ꝙ si cõmodè diuidi nõ põt, veluti homo, vel mulus, de quo actum est. totus vni est adiudicãdus: & is inuicẽ alteri certa pecunia est cõdemnandus insti. de offi. iudi. §. ꝙ si de vna re, &c. Hoc aũt vltimum, quod dicit Azo de hoĩe & mulo, intelligitur dictũ grã exẽpli. Et quia in his absolutè & indistinctè diuisio nõ cadit cõmodè: qa earum rerũ diuisio corrumpit subiectum, & dissoluit totum integrale, nõ autẽ sentit Azo, ꝙ diuisio fundi, vel domus non possit habere incõmodũ, uel dãnum: immo sentit cõtrarium, vt colr̃ ex illis verbis, si fundus cõmodam recipiat diuisionẽ. Ex quib. ꝑsupponitur, ꝙ reperitur fundus, q cõmodè diuidi non possit, quia habet se ad esse: & non esse. l. q ꝓmisit. de cõdi. inde. Et dicit ẽt Bal. in l. sancimus. C. de dona. ꝙ qñ res non põt diuidi sine deterioratione, nõ debet diuidi, ꝙ dicit esse notãdũ ꝓ iudicibus diuidentibus. Quia igitur dicta diuisio domus est iniusta, & contra ius: ut manifestè ꝓbatur ex pmisis, ab eo potuit appellari, ẜm Bal. in l. officium. C. cõi diui. ubi dicit, ꝙ modus diuisionis relinquitur iudicis arbitrio, & officio. unde licet diuideret iniustè, valet tamẽ diuisio. Sed si quis est grauatus appellet, vt ff. familiæ ercisc. l. quædã mulier. Et ẽt in casu nostro diuisio fuit nulla ꝑꝑ formam cõpromissi, secũdũ quã 9 tenebatur de iure iudicare, quo† casu laudũ iniustum, & contra ius latum nõ valet, ẜm Bar. in l. diem ꝓferre. §. stari. de arb. quia excessit fines mãdati, & cõpromissi, ꝙ non licuit. l. nõ distinguemus. §. de off. de arbi. l. diligenter. manda. & cũ eo transit Imo. & Abb. in c. Quintauallis. de iureiu. & in c. ex insinuatione. de rescr. Imo. in c. fi. de emp. & vendi. Ang. & Fulg. in l. 1. C. de arb. Sali. & Floria. in l. si societatẽ. §. arbitrorum, ꝓ socio, & Rom. in rub. de arb. in 6. col. quãuis aliqui in hoc aliter sentiant, tñ opinio Bar. & est cõis & approbata cõiter. Quamuis. n. in diuidẽdo, & in modo diuidendi iudex habeat arbitriũ & ꝑꝑ hoc de iure cõi nõ sit nulla, vt dixi: sicut ẽt non est nulla de iure cõi quælibet alia sñia lata contra ius litigatoris. d. l. 1. §. itẽ cum contra sacras. qñ appel. sit tñ à libero arbitrio iudicis nõ pendet diuisio, nec põt iniquum æquo pferre: sed intelligitur de arbitrio boni viri. l. si libertus. de oper. lib. & l. 1. de leg. 2. Et ideo si iniquè arbitretur: ab eius arbitrio recedi tur, & appellari põt, vt ẽt fatetur Bal. in d. l. ad offm̃. ꝑ d. l. quædam mulier. q appellatio nõ permitteretur, si à libero arbitrio iudicis penderet modus diuidendi, ẜm Inn. in d. rub. de feriis. qui hoc modo debet intelligi, ẜm Ale. in d. l. 1. de leg. 2. & ẜm eum, si simpliciter arbitrio cõmittatur iudicis, intelr̃ de arbitrio boni viri, per dicta iura: & ideo tunc põt appellari. l. si qua pœna. & ibi per gl. & Bar. de verb. sig. & glo. in c. super his. de accus. & ibi ẽt per doc. & aliis locis alleg. ꝑ Alex. & ꝑ hoc tollitur prima ratio allegata in contrarium. Et ideo cum iniqua diuisio sit contra ius, & habeatur pro iniqua de iure, quamuis sit valida, ẜm ius cõe dicitur esse nulla, qa est contra formam cõpromissi, ẜm quam debet arbiter, vel arbitrator pronunciare de iure, sicut & aliud quodlibet laudum iniquum, quod ẜm ius cõe est ualidum, stante dicto cõpromisso est nullũ & inualidum, ẜm doct. in locis supra alleg. Et prædicta apparebunt ẽt magis vera ex rñsionibus ad alia contraria. Nõ obstat igitur, quod primo loco in contrarium allegatur: quia ad illud supra rñsum proximè reperitur. Nõ ob. ꝙ iurauerint par-10 tes † nõ reclamare: quia intelr̃ hoc, si iustè fuerit laudatum. d. l. si libertus. & per Bar. in d. §. arbitrorũ. & per doc. in d. cap. Quintauallis. Præterea promissio iurata de non reclamando à laudo intelr̃ de ualido: & non habet locũ, qñ est nullum, ut in casu nostro, quia tunc non est laudum, & per ꝯñs nõ dicitur cõtrauentum. l. nõ putauit. §. non quæuis. de bo. pos. cõtra tab. & l. 4. §. condemnatum. de re iud. & ꝓbatur ex not. ꝑ Bar. in l. 1. §. & parui. quod vi, aut clam. & ex not. per gl. & Bal. in l. ita nobis pudor. C. de adul. & in l. nam & postea. §. dato. de iureiu. & in l. 2. §. ꝙ ait. & ibi ẽt per Bar. qui satis. cog. & ubi ẽt ꝓmisissent partes non dicere de nullitate, quia tñ nullitas est manifesta & notoria, de tali non intelligeretur ꝓmisio ẽt iurata: sicut nullitas, qñ per ius cõe, uel per statutum reiicitur, nõ intelr̃ reiecta nullitas euidens & manifesta, ẜm Bal. in l. si vnus. §. pactus. de pac. & Bal. & Sal. in l. 1. C. ne lic. ter. prouo. cum concor. de quib. per Ale. in d. §. cõdemnatum. & in l. de pupillo. §. qui opus. de ope. no. nunc. & in cõsi. 76. In causa & lib. 2. vol. & in consi. 77. aliàs. 75. 3. vol. Et idem qñ tollitur facultas appellandi, quia põt appellari à sñia manifestè iniqua. c. inter cæteras. & ibi no. doct. de re iud. & no. in c. ex cõquestione. de rest. spol. & per Bal. in l. 1. C. si de momenta. pos. fue. appel. Et non obst. ẽt allegata per dñm consultorem, inquantum negat esse ꝓbatum, ꝙ ista diuisio sit incõmoda ea incommoditate, q̃ sit cõsiderabilis in hac materia, quia quamuis testes ꝓbarent, ꝙ sit incommoda. D. Deodato, & fratribus, põt tñ alteri esse cõmoda. Et ideo ẜm eum iura indistinctè considerant incommoditatem, & indiffinitè ideo loquuntur, quando nõ potest res diuidi quò ad aliquem. Nam ad hoc respondetur, ꝙ immo testes vtriusq; partis ꝓbant, ꝙ oĩb dicta pars esset inutilis, quia si ædificetur, & scala de nouo construatur, pars inferior inutilis redditur: & si nõ fabricetur, ad partẽ superiorem non habebitur aditus, & sic erit inhabitabilis. Præterea iura, q̃ dicunt, ꝙ fundus non debet diuidi regionibus si cõmodè fieri non põt, habuerunt respectum ad incommoditatem in specie, & ẜm qualitatem personarum diuidentiũ, & non in genere, argumento. l. plenũ. §. equitii. de vsu & habi. Et de hoc est casus in l. iudicem. ff. cõi. diui. vbi dicitur ad literam, iudicem in diuidendis prædiis, quod oĩb. vtilissimum est, uel quod maluerint litigatores, exequi conuenit, & optimè facit. l. actione. §. Labeo. pro socio. ibi, semper. n. non qđ priuatim interest vnius ex sociis seruari solet, sed qđ societati expedit: & sic dicta iura habent respectum ad commoditatẽ & vtilitatem diuidentium, non aliorũ. Et ita ꝑ prædicta iura dicit Azo, in summ. C. communi diui. in ver. in cæteris quem ẽt superius retuli. Et probatur expressè in d. l. nõ amplius. §. fi. ubi uult tex. ꝙ non fiat diuisio, qñ non potest fieri sine damno: & prout isto casu sine damno, & quidẽ non paruo, facta fuit, sicuti ex prædictis apparet, & ex infra dicendis. Et dicit gl. fin. in l. seq. ꝙ iudex considerat, qđ vtrique expedit. Nec ob. dum dicitur ꝙ ut plurimum facta diuisione est necesse expẽdere in parte diuisa

diuisa: quia aliter non solet cõmoditatẽ afferre: quia vbi agitur de impensa modica, hoc põt admitti. l. 1. §. sunt qui putãt. & ibi no. ne quid in flu. publi. Præterea dicta pars non potuit signari. d. Deodato sine eius damno, ꝙ apparet: quia attento præsenti statu dicta pars est nullius, vel modicæ vtilitatis. Et ꝙ status pñs debet attendi: quia ſm illud tps actio formatur, & condemnatio, seu diuisio moderatur. l. Pomponius in negociis, de neg. gest. & no. Bal. in l. 2. in vlt. col. C. de rescin. ven. ver si. sed pone, quidam dicebat &c. & hoc. s. ꝙ de damno cõstet, sufficiat ad ostẽdendum diuisionem fieri nõ potuisse hoc modo. d. l. non amplius. §. fi. de leg. 1. & in aliis iurib. prealle. Et ꝑ hoc onus ꝓbandi contrariũ transfertur in aduersam partem. Nec dicitur ꝓbari cõtrarium ꝑ suos testes, ꝙuis dicant, ꝙ dicta pars poterit cõmodè habitari, si ampliabitur, & ꝙ ampliari poterit, si expendantur libræ. 400. quia ex dictis istorum testium nõ apparet, ꝙ ex assignatione istius partis. d. Deodatus euitet damnum: qm̃ si ista pars vnita cũ toto valebat lib. 500. nunc considerando illam per se, non valet dimidiũ dictę æstimationis. Et hoc modo damnũ est considerandũ, videlicet, si pars separata à toto valeat lõgè minus, ꝙ valeret prius, vt etiã no. Bal. in l. 1. C. cõi diui. & Bar. in l. vxorem. §. agri plagã. in fi. de leg. 3. Nec ob. dum dicitur, ꝙ testes nõ ꝓbant tale damnũ:
11 quãuis dicant, ꝙ fuit deteriorata in magna quantitate: † quia ex inspectione loci, & ex quantitate ipsius partis põt damnũ iudex ex officio æstimare. l. si qđ ex Pamphila. de le. 2. ex qua no. ibi Bar. ꝙ licet in iudicio de valore rei nõ sit ꝓbatum, iudex ex officio suo dẽt æstimare. alleg. ẽt l. sp. §. in hoc interdicto. quod vi, aut clam. cũ ibi no. & no. per docto. in l. 1. C. de sent. ꝙ pro eo quod interest, & ibi ẽt de hoc per Bar. in fi. Item ex testibus ẽt partis aduersæ constat, ꝙ dicta pars non põt cõmodè habitari sine expensa magna, habito respectu ad ipsam rem, & ad dictam partẽ; & sic de damno euidenti ẽt ex hoc apparet: & maximè, ꝙa licet dicti testes dicant, ꝙ cõmodè poterit habitari, non tñ cõstat, ꝙ talis expensa sit vtilis. Nam esse põt, ꝙ mediante tali expẽsa redderetur habitabilis dicta pars, & tamen non erit vtilis expensa: ꝙa si alienaretur, facilè non inuenirent emptorem, ꝙ præseruaret dictos fratres à damno expensæ, & valoris dictæ partis, in quo erat vnita cũ toto. Ista enim debuerunt ꝓbari: quia sunt fundamentũ partis aduersę: ꝙ dicit damnũ non inferri: de quo euidenter apparet & notoriè, maximè ex inspectione, vt in ꝑcedentib. dixi, si aliud non ꝓbetur cõcludenter. Potuit. n. dictis fratrib. vtilius esse, ꝙ tota domus adiudicaretur parti aduersæ, recepto uero precio suæ tertiæ partis: cum quo vnà cũ expensa lib. 400. facienda potuissent emere aliam domum magis vtilẽ, ꝙ diuideretur ꝑ medium, refuso precio à dictis fratrib. pro eo, quod habuissẽt de alieno. Et absque dubio arbitror, ꝙ alterũ de duob. vtilius fuisset dictis fratribus & sine dãno alterius partis: de quo põt iudex facile informari, & ꝑ veritate, & iustitia debet super loco ipso informationes recipere, vbi sit dubius, & ꝑut ẽt arbiter diuisorius facere debuit, qui id, quod vtilius fuit vtriq; parti, debuit sequi. d. l. iudicem. cõi diui. & d. l. adeo. §. l. abeo. pro socio. Non ob. ẽt alia rõ, in qua fit tãta vis, videlicet, ꝙ sicut vna pars, cui adiudicatur tota res, debet in pecunia alteri parti satisfacere: ita ẽt non põt cõqueri, si in parte ei assignata ꝑꝑ incõmoditatẽ cogitur magnã expensam facere. Et licet ista rõ dicatur concludẽs, tñ parum valet iudicio meo, quia qñ fit adiudicatio in totum: ille, cui adiudicatur totum, non patitur damnum, cum totam rem hẽat ꝑ iusto precio, sed qñ assignatur pars inhabilis ad habitandũ damnũ patitur, ꝙa pars considerata, ſm pñtem statũ, non est eiusdem, sed minoris valoris quàm esset vnita cum toto, & põt esse facilè, ꝙ dictũ damnum non reparatur, ꝙuis expendatur ꝑ illa amplianda. Quia talis expensa non est semper vtilis, & plerũq; in magna parte amittitur, & absque dubio vtilius fuisset, vel totam domũ cõsequi, vel alteri parti totũ adiudicari, vt dictum est. Præterea est aduertendum, ꝙ qñ vni tota res adiudicatur, precium qđ alteri parti refundit, loco partis illius succedit: ita ꝙ partẽ suã quodãmodo habere vř, & sic res ipsa diuisa in partes discretas censetur, ſm Areti. in d. l. non amplius. §. fi. de leg. 2. qui ita declarat. & ꝓbatur vltra eũ in l. itẽ quãuis. §. 1. cõi diui. vbi formaliter ista rõ redditur. & istud ẽt uult Bar. quem non alleg. in l. cum Aquiliana. de transf. vbi cõcludit, ꝙ arbiter diuisorius nõ
12 † potest assignare vni rem cõem cum hoc, ꝙ alteri parti det aliam rem propriã: quia ad aliam rem non cõem nõ põt apponere manum. l. non distinguemus. §. de officio, de arb. sed circa rem, de qua cõtenditur, põt se intromittere iubendo dari rem, vel pecuniam pro re, insti. de offic. iud. §. officium. & l. si cũ in fundo. §. si fundus. de iu. do. pecunia est. n. per quã oẽs aliæ res æstimãtur. l. si ita fideiussorem accepero. de fideius. & sic alia res esse non videtur, ꝙ dicit Bar. esse menti tenendum. Et facit optimè tex. in l. ꝑpemodum. de verb. sig. vbi dř ad literam, prope modũ rem ꝑstat, ꝙ æstimationem soluit. Quæ ratio cessat in casu nostro, in quo tertia pars fuit assignata dictis fratribus, pro iure eis competente in dicta domo, ꝙ per se considerata est inutilis, & ꝙ vtilis fieri non põt sine damno, & expensa magna. & ꝙ hoc casu non succedit loco alterius rei, ꝙa dicti fratres pro pecunia illa expẽdẽda nihil habent ab alia parte, immo minus habent quã habere debuissent, ꝙa suo' portio vnita cũ toto erat maioris æstimationis, ꝙ sit postquam separatam fuit, & ideo constat, ꝙ assignari hoc modo non potuit grauando dictos fratres ad expensam non modicam. Et ꝙa in tali expensa non potuit illos grauare cũ non succedat loco rei, sicut etiam non potest ad aliam rẽ non cõem apponere manum. l. arbor. §. de vestibulo. commu. diui. & ꝑut expressè est ẽt de mente Bar. in loco præalleg. & istud sufficeret ad victoriam dictorũ fratrum. ¶ Non obstat etiam postremò dũ
13 dicitur quòd diuisio non põt fieri sine damno, quia † pars diuisa semper minus valet, quàm valeret vnita cũ toto, ſm Bald. in l. 1. C. commu. diui. ꝙa vbi damnũ est modicũ, ut dixi, illud toleratur ꝑꝑ necessitatem, ꝙa aliter non potest fieri diuisio, sed diuisio prohibetur fieri cum damno non modico. d. l. non amplius. §. fi. per quem tex. confunditur manifestè ꝙdã responsio. d. consultoris ad iura prohibentia fieri diuisionem de re, ꝙ non patitur cõmodam diuisionem: qm̃, ſm eum, loquuntur de re, quæ sui natura diuidi nõ potest in partes discretas, sicut est homo, mulus, molendinũ, & alia huiusmodi, qm̃ cõtrariũ dř apertè in d. §. fi. dum dicit tex. sin autem naturaliter indiuisæ sint, vel sine damno diuidi non possint &c. & sic primò loquitur de dictis rebus, & secundò de qualibet alia re diuidua sui natura, quia illa alternatiua ponitur inter diuersa, ut no. in rub. de iuris & facti igno. & idem probatur in d. l. 1. C. cõmu. diui. & in d. §. officium. insti. de offi. iudi. vbi præsupponitur, ꝙ fundus quandoq; non posset diuidi commodè. Et propterea concluditur, quòd est male iudicatum, & bene appellatum, & quòd laudum diuisorium venit annullandum, & irritandum.

SVMMARIVM.

1 *Actio personalis spatio, 30. ann. tollitur.*
2 *Dictiones quandocunque, & perpetuò, non tollunt præscriptionem, & nu. 6. & 16. & de dictione, omni tempore, nu. 5. 10. & 11. vbi de dictione, semper.*
3 *Alternatiua resoluitur in coniunctam, quando ponitur inter personas honoratas.*
4 *Licet per pactum simplex non possit renunciari exceptioni præscriptionis, tamen cum iuramento valet renunciatio. nu. 9.*
7 *Verba quantũcunque generalia quando recipiant restrictionẽ.*
8 *Hæredum appellatione quando veniant extranei.*
12 *In dubio quod minimum est, intelligitur promissum, & quomodo procedat.*
13 *Præscriptio sine bona fide currere non potest.*
14 *In præscriptione longissimi temporis de iure canonico requiritur bona fides.*
15 *Error iuris in præscriptione longissimi tẽporis nõ sufficit nu. 16.*
17 *Ex cursu triginta annorum bona fides præsumitur.*
18 *Mala fides de æquitate canonica nocet hæredi, qui tenetur purgare conscientiam defuncti.*

CONSILIVM CL.

EX his, ꝙ in facto proponuntur, & in iure allegãtur prima facie dicendũ vř, ꝙ exceptione ꝑscriptionis. 30. ann. d. Carolus excludatur, quia tanto
1 t pet actio personalis, ꝙ oritur ex pacto de retrouendendo tollitur, ſm Ang. in consi. 55. inci. Gulielmus & Franciscus &c. per l. sicut. & l. si quis emptionis. C. de ꝑscr. 30. vel 40. ann. & fortius etiã uoluit Petr. de Anch. in consi.

in consi.332. Visis diligenter actis &c. q̄ dicto casu ad p̄scri-
bendum sufficiat decennium per rationes, de quib. ibi per eū.
& cū quib.mod.simpliciter transire videntur in l.petens. C.de
pac.in 4.col.& Fel.in c.quæ in ecclesiarum.de consti.in 2.limi
tatio.ad secundam regulam, q̄ per non vsum amittatur priui-
legiū & maximè qn̄ decursū est tp̄s.30.ann. & in rub. de p̄scr.
Et p̄dicta ēt vn̄r vera, qn̄ super dicto pacto iur̄m est interposi
tum, s̄m Ang.in d.consi.quia sicut simplex pactum habet in se
tacitam conditionem, si intra triginta annos fuerit petitum p
p̄dicta, ita etiam inest iuro.l.fi.C.de non nu.pec.& l. fi. C. qui
satisd.cog. Nec etiā renunciatum intelligitur exceptioni præ-
scriptionis ex eo, q̄ sit facta promissio de retrouēdēdo ad om
nē instantiā & requisitionē do.Francisci & suorū hæredū &c.
s̄m Imo.in l.cum stipulatus sim mihi, o Procule.de verb. obl.
quia talia verba sonant potius in quandam monitionem, & di
cuntur expressa per eum modum, per quem insunt: ideo nihil
operantur.l.3.de le.1.& idem, licet dictū sit, qn̄cunq; ipsi do.
Francisco placuerit &c. vt sentit Ang.in d.consi. qui loquitur
qn̄, quotiescunq; precium redderetur, fuit facta promissio, q̄
verba æquipollent, & in effectu nō differunt a verbis proximè
2 relatis. Et q̄ p illā dictionē, qn̄cunque, nō † sit p̄scriptio sub-
lata, p̄batur ēt in c.1.cū gl.in ver.qn̄cunque, de feu. dato inui
cem leg.commis.prout ēt vult Roma.in l.1.de vsuc. qui ēt ad
hoc alleg.Bal.in l.q̄ si nolit.§.si quis ita.de ædi.edic.q ēt con-
tra Ang.ibi vult, q̄ ex pacto de non cōtraueniendo perpetuò
non excludatur præscriptio. Quia, s̄m eum, dictio illa, perpe-
tuò, non tollit ēt p̄scriptionem longi tp̄is. alleg. l. prætor ait.
§.hoc interdictū perpetuò, cum gl.de ope.no.nun.& l.1.cum
glo.pro socio.& p̄batur in l.1.de iure dot.vbi dictio, p̄petuò,
accipitur, id est constante matrimonio.l.2.in prin.sol. matr.&
ibi no.Alex.dicens, q̄ dicta dictio capitur vario modo, s̄m su
biectam materiā. Nec ēt obst. q̄ p̄missio de retrouendendo
facta fuerit do.Francisco, aut suis hæredibus: quasi q̄ in per-
sona hæredum sit alia p̄missio a p̄missione facta defuncto ex
natura alternatiuę, & per ꝯn̄s, q̄ etiam cōtra hæredes debeat
inchoari præscriptio, cū ab illis incipiat actio, & sic q̄ ꝯtra eos
non sit cōpleta, cum triginta anni a morte. d. Francisci nō sint
decursi, quia ex quo p̄missio de retrouendendo transit ad hæ
redes stipulatoris, ēt si de illis non sit facta mentio.l.2.C. de
pac.inter emp.& vend.cum glo.nihil operatur, q̄ de hæredib.
sit facta mentio, & ideo contra hæredes nō inchoatur præscri
ptio, s̄m Bar.qui ita in terminis concludit contra Pet. in l. sti-
pulatio ista.§.si quis ita. de verb. obl. Nec refert, q̄ loquatur
Bar.qn̄ copulatiuè quis stipulatur pro se, & suis hęredib.quia
ex quo hæredes non vocantur eodem tp̄e, sed ordine succes-
siuo, s̄m Bar.in l.Gallus.§.1. de lib. & posth. quia viuēs hære-
dem non habet, copula dicto casu habet vim alternatiuæ. l. cū
pater.§.pe.de leg.2.& per Bar.& doc.in d.§.1.& vbi dicto ca-
3 su copula staret p̄priè, alternatiua † ēt in casu nostro resolue-
retur in coniunctam, ex quo posita est inter personas honora
tas.l.cum quidam.de verb.obl.& ibi per Barto. & doc. cōiter:
& probatur per rōnem Bar.in d.§.si quis ita, dum dicit, q̄ si sti
pulatio, q̄ incępit a defuncto, poterat ad hæredes transire, nō
potest ab hæredibus incipere, q̄a esset inutilis.l. qui bis idem.
de verb.obl.nec s̄m eum est in consideratione interesse præ-
scriptionis per ea, q̄ dixi in d.l.qui bis idē. Quæ ratio hēt locū
siue stipulatio sit concepta copulatiuè, siue alternatiuè. Et simi
liter non obst. q̄ iuramentum habeat vim litis cōtestationis,
& q̄ perpetuet actionē ad annos 40. sicut perpetuatur litis cō
testatio, s̄m Bar.in l.nam & postea.§.si is qui. de iureiu. q̄a lo-
quitur Bar.de iuramento decisiuo, & de præterito. de quo p
Bar.in l.2.eod.tit.ad quam se remittit, sicut qn̄ quis cū iura-
mento ad delationem alterius confitere se debitorem, p̄ut ēt
intelligunt alii, & præsertim Alex. in d.§.si is qui. & idem quā-
do iurasset quis omnia & singula fuisse & esse vera, q̄a tunc
ēt dr̄ decisiuum, s̄m Imo.in l.naturaliter.in prin. de vsuca. nō
autem loquitur Bar. nec dictum eius p̄cedit in iuramēto p̄-
missorio de futuro, prout est iuramentū de obseruādo oīa &
singula &c.de quo in istrumēto, q̄a nō reperitur, q̄ huiusmo
di iuramentū habeat vim litis contesta. Sed p̄missis non obstā
4 tibus contrarium puto verius. Et præmitto, q̄ licet † per sim-
plex pactum non possit ēt expressè renunciari exceptioni p̄-
scriptionis, s̄m doc.cōiter, in l. nemo potest.de leg.1. cum iu-
ramento tn̄ valet renunciatio, s̄m Alex.in d.l. nemo potest. p
c.cū contingat.de iureiu.nec contrarium dicit Ang.in d.con-
si.55, quia in casu suo ipse p̄supponit q̄ vnū est falsum, vt dice
tur infra, videlicet, q̄ verba importātia infinitatē sine iuramē
to non importabant renunciationē præscriptionis, sed inerat
tacita cōditio, si fuerit petitum intra ann. 30. vnde si illud, q̄d
p̄supponit, esset verū, cū consensus partium ad tp̄s certū esset
limitatus, iuramentum non extenderet consensum.d.l.fi.C.
de non nume.pec.& declarat Bar.in l.si quis pro eo.in 8.mem
bro.de fideiuss. sed vbi renunciatio p̄scriptionis continetur in
verbis, tunc Ang.ēt innuit a cessante rōne per eum allegata, q̄
iuramentum ualidet dictam renunciationē. & isto casu p̄ce-
dit, q̄d Alex.dicit in d.l.nemo potest. Quod ergo in casu no-
stro voluerit iurans præscriptioni renunciare ex multis colli-
gitur, & primò p illa verba ad oēm ipsius do.Francisci instan-
tiam, & requisitionē, ac beneplacitū, & qn̄cunque ipsi do. Frā
cisco placuerit &c. s̄m Ang.in l.cū stipulatus sim mihi, o Pro-
cule.de verb.obl.vbi loquitur, qn̄ quis promittit soluere in ca
lendis, & abinde in antea ad oēm petitionē &c. & quærit, an
talia verba importent: ut creditor agere possit p̄petuò, nulla
tp̄is p̄scriptione obstante &c. Et pro decisione remittit se ad
no.in l.1.ff.de cōcussio.vbi gl.quam ēt ibi no.Ang. vult, quòd
5 illa † verba, omni tp̄e, tollant p̄scriptionē.& sic Ang. remittē-
do se ad dictam gl. idem sentit in casu nostro: in quo est appo
sita dictio, qn̄cunque, denotans p̄petuitatē tp̄is, & quamuis
Imo. ibi aliter dicere videatur, q̄a dicta verba, s̄m eum, moni-
tionē quandam important per eū modū, per quem inest: ta-
men ista ratio posset solū esse uera in casu, quo ipse loquitur,
scilicet qn̄ simpliciter dictū fuisset, & abinde in antea ad omnē
petitionem &c. sine dicta dictione, quandocunque, sed nō p̄-
cedit, si sit expressa, quia tp̄s, quod inest, intra quod peti pōt,
de iure est limitatū vsque ad annos 30.d.l.sicut. sed verba p̄di
cta significant p̄petuitatem & omne tp̄s ēt longius continē-
tur. Ideo expressio reperitur facta aliter quā insit: ideo debēt
operari.d.l.3. Et per hoc ēt tollitur secunda ratio Imo.dum ar
guit de p̄missione annua, contra quam p̄scribitur.l.cum no-
tissimi.§.pe.de præscr.30.ann. q̄a licet actū sit, q̄ singulis an-
nis soluatur, non tn̄ est actum, q̄ post 30.ann.differri possint
omnes petitiones p̄ annis præcedentibus. Et prædicta opi.
ac ēt rn̄sio ad argm̄ Imo. p̄batur in terminis ex no. per Bart.
in l.si quis reum. de custo.reo.vbi vult, q̄ licet simplex fideius
sor de iudicio sisti liberetur lata sn̄ia s̄m gl.ibi. si tn̄ p̄misit p̄-
sentare reum, quandocunque placuerit iudici, tenebitur etiā
6 post sn̄iam, quia † p p illam dictionem, quandocunque, non
est dicto casu fideiussor de iudicio sisti: quasi dicat, q̄ cum il-
lud verbum significat infinitatem, dicitur expressio facta ali-
ter quā insit. Et per hoc rn̄detur ad rōnem Bal. tenentis con-
trarium in l.qui crimen.in 3.q.C.qui accu.qui dicebat, quòd
ista stipulatio est prætoria: ideo debet interpretari, s̄m mentē
prætoris, q̄ est, vt teneatur vsque ad sn̄iam, & sic in effectu u-
titur argumento, quo ēt utitur Imo.in d.l.cū stipulatus. sed ex
rn̄sione p̄dicta tollitur, quā rn̄sionem ēt dedit in effectu ad ar
gumentū Bal.Alex.in l.2.§.fi.qui satisd.cog.qui tenet cū Bart.
in d.l.si quis reū.cū quo ēt transit Ange.in l.quòd si nolit.§.si
quis ita.de ædil.edi.qn̄ fuit expressa dictio illa, quandocunq;
quia aliàs esset superflua, s̄m eum, & Ro.in l.Græcè.§.& post
litem, de fideiuss. unde ex hac doctrina apparet, quòd uerbum,
qn̄cūque, importat infinitatem tp̄is, & q̄ extēditur p̄missio
p p illud ad aliud tp̄s, ad quod non porrigitur promissio sim-
plex. Nec ob.alia rō Imo.quam etiam allegat Bal. contra Bar
7 to.in d.l.qui crimen. uidelicet, quòd † uerba quantumcunq;
gn̄alia recipiunt restrictionem.l.1.C.de sacrosan.eccl.q̄a hoc
p̄cedit in dispositione legis gratia cōtrarietatis euitandæ, sed
dispositio hominis gn̄alis, nullā recipit restrictionem, s̄m Bar.
in l.generali.§.uxori.de leg.3.& Bal.qui ita distinguit, in l.fi.in
1.col.C.sine cen.uel reliq. & p̄batur ex no.per Bal.in c.Impe
8 rialem.de prohi.feu.alie. p Fed.dum uult, quòd licet † in feu-
dis appellatione hæredum non ueniant extranei.c.1.§.& si
clientulus.de alien.feu.& traditur per doc.in l.Gallus.§.ēt si
parente.de lib. & posth. si tamen facta sit concessio pro hæ-
redibus quibuscūque, tunc ēt ueniunt extranei, & sic non fit
restrictio ad descendentes rōne prædicti uerbi uniuersalis, &
idem uult Bal.in l.1.de rer. diui. & cum eo transit Alex. in l. si

patroni.

patroni.in prin.ad Treb.qui ēt facit differentiā,utrum profera tur ab hoīe vel a lege.& idem tenet in l.ēt,in fi.prin.sol.ma.& in d.§.ēt si parēte.& in l.si filius a patre.§.fi.eo.ti.de lib.& post hu.& facit etiam,quod no. vult Bal.cum quo transit Ale.in l. domus.§.j.de leg.1.ubi dicit, ꝙ licet re euicta ꝑ sniam arbitri non teneatur quis de euictione.l.si dictū.§.si compromisero. de euic.hoc fallit,qñ est promissa euictio,qñocunq; res euinca tur,alleg.no.per gl.in l.cū pœna.de arb.quemadmodum ergo istis casib.dictio geminata plus operatur circa res, quam si dispositio fuisset simplex,ita & in casu nr̄o dēt plus operari circa tempus.& facit,quod no.glo.in l.balista.ad Treb.& in cle. 1.de re iud.Et ex his patet,ꝙ Ang.in d.consi.55.qui vr̄ contra rium velle,non bene sentit, quia qñ uerba significant infinitatem,vt in casu suo,& nostro,non est verum,ꝙ insit tacita con ditio,si fuerit petitum intra ann.30.vt ipse dicit.& ꝑ cōsequēs ꝙ ēt iurō insit.Et contrarium ēt uult expresse idemmet Ang. in l.1.de vsuca.& bene,quem statim referam,dum dicit,ꝙ ille q̄ promisit perpetuo soluere,non pōt ꝑscriptionem opponere vbi esset facta sine iurō,non esset nulla ex defectu uoluntatis, q̄ adest,ideo iuramentum ualidat pactum, quia cessat rō Ang.

9 Nec ēt obstat,ꝙ † ꝑ pactū nō possit tolli præscriptio, ut dicit Imo.in d.l.cum stipulatus.per no.per Bar.in l.nemo pōt.de le ga.1.quia istud procedit in pacto simplici,& hoc concedit nō quidem ex defectu uolūtatis,vt dixi,sed potestatis. & iō vbi pa ctum est iuratū,tūc est validū,ſm Alex.in d.l.nemo pōt, & ꝑ hoc rōsio colligitur ad no.per Bal.in d.l.ꝙ si nolit.§.si quis ita. dum dicit,ꝙ fuit iudicatum, præscriptionem obstare, quāuis promiserit quis qñcūq; soluere,quia,vt ipse dicit,hoc non fuit per illum tex.sed propter alias causas,& sic potuit esse ea rōne quia pactum erat simplex,& inualidum, quam etiam rōnem prius allegat,quæ cessat in casu nostro rōne iuramenti,vt dixi. Nec ob.gl.in c.j.de feu.dato in uicem leg.commisso. quia illo casu,de quo in text. dr̄,ꝙ poterit quandocunq; soluere pacto non obstante,quia ergo uerbum quandocunq;, refertur ad exceptionem pacti, & ad illam solum remouendam respectu illius,uerbum,qñcunq;,importat infinitatem,& quo ad hoc facit pro,& non contra,sed quo ad aliam exceptionem, puta ꝑscriptionis,nihil operatur,quia verbū prædictum non fuit expræssum ad hunc effectum, nec ad remouendum tp̄s simpliciter, sed secundum quid.s. respectu exceptionis pacti. & ita est expresse etiam de mente gl.ibi.Secundo principaliter probat, ꝙ sit renunciatum præscriptioni per illa uerba,uidelicet, quæ omnia,& singula,&c. promiserunt dictæ partes perpetuo fir-

10 ma,rata,& grata habere,tenere, attendere,& † obseruare, & non contrafacere,vel uenire,&c. secundū Ang. in terminis in d.l.1.de usuca.a quo Imo.non discordat,qñ pactum esset validū,sicut est in casu nostro.sed qñ non valeret, quia nō esset iuratum,tunc,ut dixi,ex defectu potestatis, & non uoluntatis,esset inualidum.Et istud comprobatur ex no. per glo.& Ang.in d.l.1. de concus.ubi hr̄,ꝙ per illa verba est ꝑscriptio remota. & quamuis loquatur in dispositione legis, quæ pōt ꝑscriptionem tollere,secundum Alex.in d.l.cum stipulatus sim mihi, o Procule.de uer.obl.idem tñ est,qñ hoc est deductū in pacto iu rato,ut dictum est.& per hæc patet,ut etiā dictum est,ꝙ Ang. in d.consi.55.non bene loquitur,& ꝙ bona rōne non mouet. Sicut ergo qñ quis promittit soluere oī tp̄e, non obstat ꝑscriptio,ita etiam qñ promittit soluere perpetuo.Quia hoc uerbū comprehēdit omne tp̄s l.cum debere columnam.de seru. vrb. præd.uel saltem includit tempus centum annorum,per not.ꝑ gl.in l.2.§.hoc edictū perpetuum.ne quid in loco publ.q̄ uult, ꝙ perpetuum dicatur illud, quod durat usque ad centum annos.& illam gl.approbat etiam Ang ibi.Et probatur ex no. ꝑ Bar.in l.si vsusfructus.de vsufr.leg.ubi dicit: quod fieri dicitur perpetuo,quod sit usque ad centum annos, cum sit longissimum uitæ tempus.l.fi.C.de sacrosan.eccl.& sic concedi potest ꝙ non sit sublata præscriptio centum annorum isto casu per prædicta.& argu.no.per Ang.in l.1.C.de anna. excep. & in l. omnes.in fi.C.de præscr.30.ann.& in l.1.C.ne rei do.vel tem plo.dicens,ꝙ licet in aliqua dispositione dicatur nulla tp̄is præscriptione obstante,non tamen erit remota præscriptio cētum annorum,& idem vult Angel. in d.l.nemo potest.per l.1. cum gl.C.de præscr.30.ann.& melius probatur secundū Ale.ibi,in auth.vt de cætero.§.pen.iuncta gl.quam etiam ad hoc ibi no.

Ang.& qđ per talia uerba sit præscriptioni renunciatum, vult etiam Maria.consi.86.col.pen.uersi.2.probatur,&c. quamuis

11 de prædictis mentionem non faciat.Nec ob. quod † aliter,& alio modo capi possit dictio,perpetuo,secundum subiectā materiam,quia illud est verum,quando profertur a lege,& ut euitetur contrarietas.& correctio alterius legis,ut in legib.in contrarium allegatis.& per hoc patet responsio ad not. per Bald. in leg.j.solu.mat. ubi per illum tex.iuncta l.in rebus.C.de iure dot. uult, quod dictio, semper, non tollat præscriptionem, quia ex hoc sequeretur contrarietas inter illas leges. Ideo dictio sēper,exponitur aliter. Et isto casu loquitur etiam text.in l.in cognitione.in fi.ad Silla. Sed vbi in specie non reperitur cōtrarium dispositum,hoc uerbum, vel simile prolatum etiam a lege,tollit præscriptionē,secundum gl. in d.l.j. de concus. quæ est contra decisionē Bal.& idem quando dictio,perpetuo profertur ab homine,vt,scilicet tunc non restringatur contra propriam significationem, per ea quæ dicta sunt de præceden-

12 tibus.Et confirmatur, quia licet in dubio † illud, qđ est minimum,intelligatur esse promissum.l.apud Iulianum.§.scio.de le ga.1.& l.si ita sit scriptum.eo.ti.illud est tamen verū, nisi aliud sit ex propria significatione vocabuli, quæ debet attendi, secūdum Bar.not.per illum tex.in l.si is qui ducenta.in prin.de reb. dub.& Alex. in d.l.si ita. Quamuis ergo respectu temporis dictio,perpetuo,possit capi per plus,& minus,tamen quando ꝓfertur ab homine, debet attendi signatio, secundum quā plus

13 continet,quia est propria.Ex alio quoque non potest † obstare præscriptio,quia sine bona fide non potest currere, ut in regula,possessor.de reg.iur.& in c.fi.de præscr.qđ est verum, nō tantum quando agitur de præscriptione rei corporalis,sed etiā si tractetur de præscriptione actionis personalis,secundū Ang. in rep.l.1.C.de iud.Ang.Rom.in l.sequitur.§.si viam.de vsuca. quicquid ibi dicat Bar.cōtra quē ēt tenet Ant.de But.consi.45. D.Honorabilis,&c.Bal.Imo.& Mod.in d.c. Et ista est communis opin.vt ibi dicitur.& licet.d.Abb.ibi,& in c.qđ clericis. de for.cōp.concordando opi.dicat,ꝙ aut debitor tenebatur debitum offerre, ēt nulla interpellatione præcedente, & tunc vera sit opin.prędicta.aut offerre non erat astrictus, si non erat interpellatus,& tunc vera sit opi.Bar.cōtraria in d.§.si viā.isto casu debitor non est in culpa,& ex quo ab eo non petitur,& probabiliter præsumere pōt,vel ꝙ creditor vult remittere, uel maiorem gratiam facere.Et sic non est debitor in mala fide, licet sciat se debitorē esse, cum quo simpliciter trāsire videtur Soci. in cons.203.Capiendo primū dubiū,&c. qui dicit ēt ita consu luisse genitorē suū. Nihilo minus alia opi.indistinctè,& sic etiā isto vltimo casu est vera,secundum Imo.in d.c.fin. quia ex quo debitor scit se obligatū,& vult liberationis cōmodū acquirere ex tp̄e,hoc nō pōt facere sine peccato,nec pōt imputare creditori negligentiā,ex qua sensit cōmodū.l.cū in fundo.§.1.de iure dot.Et quia tex.in auth.vt eccl.Ro.qui iuncta gl.loquitur de præscribēte actionē,dicit simpliciter, & indistinctè illū peccare.Præterea Abb.in d.c.fi.fatetur, ꝙ dicto casu cōtra debitorē hēt locum denunciatio Euāgelica,ex quo sequit̄,ꝙ est in peccato.c.nouit.de iud.cuius cōtrariū dixerat prius,& cū possit cōueniri in foro ecclesiastico, multo magis poterit repelli exceptione malæ fidei in foro ciuili, quia exceptiones descendentes ex æquitate canonica debet iudex sæcularis admittere, ca. 2.de excep.in 6. & istam illationem ad propositum etiam facit Pet.de Anc.in cōs.5.ad fi.& cū Imo.ēt transit Fel.in d.c.fin. & istud sine dubio ēt est de mente aliorū tenentiū cōm.opi.& contrariū ēt præsupponit Ant. de But.in.d.cons.45. Et confir-

14 matur ista opin.rōne,iudicio meo,cōcludenti.Nā † de iure canonico in ꝑscriptione lōgissimi tp̄is requiritur bona fides.c.1. de ꝑscr.in 6.quis ergo debitor,a quo nō petitur, possit credere,ꝙ creditor velit sibi grām facere, vel debitū remittere, quia tñ de hoc non est certus,sed dr̄ potius dubius,non potest præscribere.Quia ille,qui ab initio dubitat, inchoare præscriptionem non pōt, licet inchoatam bona fide possit perficere, ſm Bart. in l.naturaliter.in prin.de vsuca. & ea rōne,q̄a qui ab initio dubitat,nō dicitur esse in bona fide,quæ est necessaria ad inchoandum ꝑscriptionem,ſm Bar.per d.c.1.& propterea error

15 iuris in tali † præscriptione longissimi temporis non sufficit, etiam de iure canonico,ſm gl.in c.2.de his quæ fi.a præl.& in c. apostolicæ,de don.& in c.cura.de iur.pat.& Anch.in c.quia cogno-

gnouimus. 10.q.3.& Pau.& Io.de Ligna.in cle.1.de reb.eccl.nõ alie.& Abb.in c.de quarta.de præſc.& in c.cum non liceat. eo. ti.& Pau.de Caſt.in conſ.74. Quia fruſtra diſputat, &c. circa fi.& Ale.conſi.73.2.vol.& hoc quia, vt dixi, bona fides ab initio eſt neceſſaria, quam non dr̃ hr̃e, qui errat in iure, quia error iuris non inducit bonam fidem poſitiue, ſed ſolũ facit malam fidem abeſſe, quod non ſufficit in pſcriptione, ſm Cy.in l. ſi quis emptionis.C.de preſcr.30.ann.& Bart.in l.ſed ſi lege.§. ſcire.de pet.hær.& quamuis Imo.& Pau.de Caſtr.in l. Celſus. in prin.de vſuc.& Imo.in ca.de quarta, & in c. fi.in 3.col.de pſcr.alter in hoc uideatur uelle, pcedens tñ opi. eſt verior, per rõnẽ pdictam, & ẽt communior. Præterea quamuis error iu-
16 ris in † præſcriptione lõgiſsimi tẽporis ſufficeret, illud eſt, qa aliquo reſpectu, ſ. fructuum bonam fidem inducit, ſm glo. & Bar.in l.ſi fur.§.1.de uſuca.& in d.§.ſcire.vñ taliter errãs dr̃ in bona fide, & licet non ſit ita iuſta, ſicut illa, quæ requiritur in præſcriptione longi temporis, in qua titulus eſt neceſſarius, tñ in præſcriptione lõgiſsimi temporis ſufficit, ut declarat Pa.de Caſt.in d.l.Celſus.q rõ in caſu nr̃o non hẽt locum, qm̃ iſte debitor nullo modo põt dici in bona fide, ex quo ex aliquib.coniecturis non põt apparere, ꝙ creditor debuerit ei debitum remittere, & pręſumptio iuris ſit in contrariũ.l.cum de indebito. de proba. Nam in iure errans firmiter credebat ita eſſe. ſed in caſu nr̃o ſecus, ſed dubitabat, an ita eſſet, & potius credere debuit, ꝙ creditor exigere vellet.d.l.cum de indebito. Nec ob. ꝙ
17 † ex curſu.30.ann.præſumatur bona fides, ſm Bar.& Sal. in l. fi.C.vnde vi.& Inn.in c.2.de in integ.reſt.cum concor.de qb. p Ale.qui idem tenet in cõſ.110.1.vol.& in conſ.151.in 2.vol. & in conſi.59.Attentis verbis, &c. 3.vol.& Aret.in conſ.154. in fi.quia hoc poſſet rõnabiliter negari, & dato ꝙ illud ſit verũ, tñ certum eſt, ꝙ emptor, qui fecit pactum de retrouendendo, fuit in mala fide, dũ vixit.& iõ præſcriptionem nõ inchoauit, nec finiuit, quia eo uiuente non ſunt decurſi anni.30. Aut ergo eius hr̃s allegat præſcriptionem ex perſona ſua tm̃, & ab eo inchoatam fuiſſe, & non ſunt decurſi.30.anni. Aut vult vti
18 acceſſione temporis defuncti, & eius † mala fides de æquitate canonica nocet hæredi, quia tenet̃ exonerare conſcientiam defuncti.c.fi.de ſepul.& ita tenet Ant.de Bu.in c.cura, de iure patro.& Bal.in auth.ad hæc.de uſu.Ant.de But. Abb. & Im.in c. ſi diligenti.de pſcrip.Bal.Ro.& Ale.in l. põponius.§. cũ q̃s.de acq.poſ.& dicit Ale.ibi, quòd pro iſta opi.ſæpius conſuluit, & plura eius conſilia refert Fel.in d.c.ſi diligenti.ad quem me remitto, qui etiam dicit, hanc opi.eſſe communem.Illud ergo, ꝙ dicit Ang.in conſ.contrario, debet intelligi, quando uiuente emptore erant decurſi.30.anni, quia p curſum dicti t pis pſumitur bona fides, ſecundum Bar.& ſequaces in d.l.fi.uel qñ eo iam mortuo tempus prædictum fuit decurſum, quia hæres, q fuit in bona fide, ſi non probetur ſcientia.l. qui in alterius de reg.iur.potuit præſcriptionem inchoare & finire, aliàs autem ſecus. Nec ob. ꝙ Pet.de Anch.in dicto conſ.332.velle videatur quod ad hanc præſcriptionem ſufficiant decem anni, & ſic ꝙ in caſu noſtro ab hærede potuit præſcriptio inchoari, & finiri: quia iſtud non eſt uerum, & ut eſt dictum, Ang.vult contrarium in dicto conſ.Et non obſt.dum Pet.de Anch.primo dicit ꝙ venditor, cui factum eſt pactum de retrouendendo, quã primum potuit, debuit precium dare, arg.l.hæc conditio. de cõd. & demon. quia illa lex procedit in conditione cõſiſtente in faciendo, & quando eſt facilis, & ſine ſumptu.& eſt ſecus in cõditione, quæ conſiſtit in dando, ſecundũ Pet.& Cy.in l.ſi plures. de cõd.inſer.& hæc opi.eſt uera ſm Im.in d.l.hęc conditio.qñ quantitas appoſita in cõdõne nõ eſt minima attẽto emolumẽto rei.Secus uero quando dicto reſpectu eſſet minima, quo caſu procedit, quod ibi uult gl.& Bar.Item illa lex loquitur in ultimis uoluntatib.& non habet locum in contractib.ſecundum gl.Bar.& Soc.ibi. Præterea quamuis dẽt impleri, quam primũ põt, non tamen ſequitur, ꝙ per lapſum decennii fuerit quis negligens in dando & numerando precium, quicquid dicat Pet. de Anch.quia põt eſſe, ꝙ non numerauit, quia non potuit, & quia precium paratum non habuit, unde ad cõueniẽdum eius negligentiã nõ ſufficit probare curſum t pis, ſed eſt pbare neceſſe, ꝙ commode reemere potuit intra dictum tempus, & pcium ſoluere, & quòd ſic facere neglexit. Et alia rõne non ob. d.l. hæc cõdõ. quia cũ actũ ſit, ꝙ qñdocunq. emptor ad arbitriũ venditoris teneatur retrouendere pro eodẽ precio. p illã
19 † dictionẽ qñcunq. vr̃ data licentia, vt poſſit, non ſolum quam primum potuit, ſed ẽt poſtea reemere, & ſic partium conuentione actũ dr̃, ꝙ non eſt neceſſe conditionẽ poteſtatiuam impleri, quamprimum poſſit fieri, licet Pe. de Anch. etiã iſto caſu aliter ſentiat, & male, ut probatur p pdicta. Et eſt caſus in l.ita ſtipulatus.ver. ꝙ ſi ab initio de ver.obl. Nam in ſtipulatione de iudicio ſiſti, ineſt dies declaranda iudicis arbitrio, ſi non fuit a partib.expreſſa.l.die, in prin. qui ſatiſd.cog. & p Bart. in d.l.ita ſtipulatus.in 3.opp.primæ partis.Et tñ qñ actũ eſt, ꝙ quis quacunq. die ſiſtat tunc intelligitur appoſita alia dies, quæ placet promiſſori pp illud verbum, quacunq. d.ver. ꝙ ſi ab initio.ſm cõem intellectum, & per Bar.ibi in 10.op.eiuſdem primę partis.Et per hoc etiam reſpondetur ad tex.quẽ Pet.de Anch. allegat in contrarium in l. ꝙ ſi nolit.§.ſi quid ita.de ædil.edic.quia vt ibi dicitur, agi poteſt, ꝙ in perpetuum poſſit emptor a contractu recedere, & hoc quia illa præſcriptio, de qua ibi, eſt fauorabilis, ſcd̃m Bar.in l. 1.de vſuca. Imo.& alios in l. nemo poteſt.de leg.1.& prout actum dicitur in caſu noſtro propter illud verbũ, qñcunq. vt probatur ex no. per Doc. in locis ſuperius alleg. & in d.uer. ꝙ ſi ab initio. Et etiam expreſſe præſupponit Bal.in d.§.ſi ita.ꝙ in caſu illius legis, per dictionem quã docunque dicatur renunciatũ præſcriptioni, de qua ibi, cui, vt dixi, renũciari poteſt, ſecus autem in præſcriptione inducta in odium negligentis, cui renunciari ſimplici pacto non poteſt. Si igitur præſcriptio decem annorum ſufficeret in caſu noſtro per d.§.ſi quid ita.ſequitur, ꝙ per prædictam dictionẽ, importantẽ perpetuitatẽ, dicitur tali pſcriptioni renunciatum, & ꝙ illi potuit renunciari pacto ſimplici, & magis quando ſup illo interpoſitũ fuit iurm̃. Præterea non eſt verum, ꝙ ille tex.faciat ad propoſitum, quia loquitur, quando reſolutio contractus ẽ poſita in uoluntate emptoris per legem ex certa cauſa, ſed in caſu noſtro non reſoluitur contractus ad petionem emptoris, ſed venditoris potius, cui fit pactum de reuendendo, & ſic ex partium conuentione, & non ex legis diſpoſitione, nec etiam tũc dicitur, agi de cõtractus reſolutiõe, ſed de celebratiõe noui cõtractus, hoc eſt de noua emptione, & vẽditione ex pmiſſione de retrouendendo, quæ continet factum.l. conſilio. in fin. de cura.furio.ex qua oritur actio perſonalis.Et ideo ſicut alteri actioni deſcendenti ex cõtractu & pmiſſione nõ pręſcribit̃ minori ſpatio 30.ann.d.l.ſicut.& l.omnes.de pſcri.30.ann.ita nec huic.Et propterea dictũ Pet.de Anch. abſq. dubio non eſt in his terminis verum.& merito.Fel.in d.c.quæ in eccleſiarum. de conſti.dixit, ꝙ illud non audet affirmare. Et vbi ẽt præſcriptio eſſet decurſa, ſi tamen nõ apparet ex pceſſu, ꝙ do. Carolus hæres patris, cui factũ fuit pactum de retrouendendo, habuerit ſciẽtiã de illo, dẽt aduerſus talẽ pſcriptionem ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cã, in integrũ reſtitui, ſm glo.in l.1.C.de pat.poteſta.& probatur ex no.per Bar.in l.1.§.ſi quis ãt p p.de itine.actuq. priua.& in l.cum filius.§.in hoc.de verb.obl. cum concor.de quib.ibi per Alex.& per Doc.& maxime Mod.in c. vigilanti, de præſcr.& hoc etiã habet in præſcriptione.30.anno.ſm Abb.in d.c.vigilanti.& Imo.in c.fi.eo.ti.& Ale. in conſ. 83.1.uol.ubi dicit, hanc opinionem eſſe communem. & in cõſ. 169.2.vol.in quibus etiam locis reſpondet ad l.omnes.C.de pſcr. 30. vel 40. ann. quæ uidetur probare contrarium, quem aliter non refero, ſed concludo, quod ex pacto debet fieri retrouenditio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Coloni partiarij perpetui, qui per longiſsimum tempus coluerũt an poſſint expelli.*
2 *Fama ſemiplene probat,*
3 *Fama ſola in antiquis probat.*
4 *Tempus de antiquo quod dicatur.nu.17.*
5 *Soluens longo tempore tanquam emphyteuta, præſumitur res in emphyteuſim conceſſa.*
6 *Emphyteuſis poteſt concedi in feudum ſine licentia domini.*
7 *Actioni communi diuidundo præſcribitur ſpatio 30.ann. adeo quod poſt illud tempus cogitur quis in communione remanere.*
8 *Locatio non poteſt dici contracta, ubi non præſtatur penſio, & pecunia.*

9 *Societas quomodo contrahatur.*
10 *Per pactum communio perpetua prohibetur.*
11 *Per præscriptionem non potest tolli ius petendi diuisionem. numero 20.*
12 *Actio communi diuidundo competit etiam ratione doli, & culpæ.*
13 *An ex cursu 30. ann. locatio probetur.*
14 *Titulus an probetur, per diuturnam præstationem.*
15 *Ex diuturnitate temporis quando præsumantur omnia solenniter acta.*
16 *Sicut duæ fictiones non possunt concurrere, ita nec duæ præsumptiones.*
18 *Verbum in perpetuum, quomodo accipiendum.*
19 *Ad cognoscendam quidditatem contractus debet attendi forma ineundi, & præstationis modus.*

CONSILIVM CLI.

VISO prolixo processu agitato inter illust. comitem Frãciscum Taurellum ex vna agentẽ, & quãplurimos eius colonos partiarios de Borepto, & castro Gualterio ex altera, reos conuentos videt̃ prima facie dicendũ, ꝙ prædicti rei tanquam co-
1 loni † perpetui non possint expelli, qm̃ pro parte reorũ satis vr̃ abũde probatũ, ꝙ ipsi, & sui antecessores coluerunt terras, de quib. agitur, p ann. 40. & vltra, rñdendo de parte tertia tantum fructuũ dño dictarũ terrarũ, vñ ex cursu tanti temporis probata vr̃ locatio perpetua pro dicta fructuũ quantitate, & per ꝯñs sequitur, ꝙ habent iustã cãm denegandi restõnẽ, vt in terminis decidit Bald. & Ange. in l. male agit̃. C. de præscr. 30. vel 40. ann. vbi dicunt, ꝙ si locatio facta fuit pro vno anno, vel biennio. & deinde colonus, vel inquilinus stet per annos. 30. in possessione soluendo mercedem continuo, & pp hoc velit excludere actionẽ ex locato, hoc ptextu, quia in perpetuũ sit locata, tunc ₰m eos, aut soluit vniformiter eãdem mercedem, puta singulis annis decem, vel dimidiam, aut decimam partẽ fructuũ, vt quia erat colonus partiarius, & erit verũ, ꝙ non poterit conueniri ex locato, vt restituat detẽtionẽ, nõ ex eo ꝙ cõtra actionẽ pscripserit, sed quia probata solutione dictæ mercedis per tps longissimũ pbat̃ ẽt ꝙ est colonus uel inquilinus ppetuus. & iõ nõ poterit cõueniri, nec reali actiõe, nec ẽt interdicto vti possidetis, quia habet iustã cãm denegandi deponere possessionẽ, ex quo est colonus ppetuus. Si vero præstatio mercedis nõ fuisset vniformis. puta quia pro mercede pstabatur, qñq. pecunia, qñq. frumentũ, & qñq. plus, & qñq. minus, & tunc dicunt prædicti, per tales actus distormes non induceretur dicta probatio, per l. hæc iura cum l. seq. de serui. rust. prędi. Et ita etiam cõcludit in effectu Guliel. in d. l. male agitur. quem ẽt refert & sequitur Bal. in l. oẽs. eo. ti. dicens, ꝙ si colonus in colonia stetit per 30. annos & dñs velit eũ expellere, & ipse velit soluere pẽsionẽ perpetuo, quia dicat pscripsisse ius colonatus, ꝙ nõ credit hoc cõtineri sub verbis. l. sicut. eod. tit. sed obstabit præscritio. 40. ann. dummodo semper uniformiter colonus soluerit mercedẽ, secus si difformiter soluit, & per singula tpa variauit, & ita ₰m Bal. sentit Guliel. in d. l. male agitur. & tanto magis io casu nostro dici põt, ꝙ sit probata perpetua locatio, ex quo p quãplures testes pbatur, ꝙ publicè dr̃ tenetur, ꝙ dictæ terræ pdictis hominib. fuerunt datæ ad extirpandũ per d. Erasmũ de Triultio, & ꝙ illis fuerũt in perpetuũ concessæ sub annua præ-
2 statione tertiæ partis fructuum. Quæ † fama saltem probat semiplene, iuxta no. in l. 3. §. eiusdem. de testib. & in c. veniẽs. co. ti. & in l. admonendi. de iureiu. cũ concor. & sic quamplurimũ adiuuat iuris præsumptionem, de qua per Bald. in locis prædictis. & quæ etiam causat bonam fidem, vt not. Barto. in l. Celsus. de vsuca. & per Ant. de But. in c. peruenit. de censi. & Doc.
3 in c. si diligenti. de præscrip. Quinimmo in antiquis † etiam sola fama probat, ut no. in l. at qui natura. §. cum me absente. & ibi per Ang. de nego. gest. & per eum in l. Titius, quibus mod. pign. vel hypo. sol. ubi dicit ita obtinuisse de facto. Et idem vult Inn. & Ant. de But. in c. venis. & in c. quid per nouale de uerb. sign. & Bal. in l. cum super. C. de rei. uend. & in l. proprietatis. C. de prob. & in l. exemplo. eo. ti. & in l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. & in l. conuenticulam. C. de episc. & cler. & in au-
4 th. quas actiones. C. de sacrosan. ecc. & dicitur tempus † de antiquo, quando excedit annos. 40 prout dicitur excedere in casu nr̃o quantum ad id, de quo agitur, ₰m Ant. de Bu. in d. c. ueniens de testi. & in d. c. quid per nouale. dicens ẽt, ꝙ tunc sola fama probat plene. & idem tenet Ale. in cons. 4. & in cõs. 187. 2. vol. Secundo ad confirmationem prædictorum facit, quod uoluit Ang. in l. qui in aliena. in prin. de acq. hær. & Bal. in l. 1. col. 3. C. de fideicom, & in l. 1. col. 2. de rer. diui. dum dicunt, ꝙ
5 si quis soluit longo tempore tanquam emphyteuta, ꝙ psumit res in emphyteusim concessa, quamuis non appareat de cõcessione, per ea, quæ habetur in l. cum de in rem verso. & ibi per Bar. de vsu. & in l. litib. C. de agri. & censi. & subdit Ang. in d. l. qui in aliena. ꝙ in casib. in quib. per pstationem diuturnam psumitur factam fuisse concessionem in emphyteusim, ꝙ psumitur talem concessionem in perpetuum factam. & idem uoluit in l. prætor. §. 1. de eden. qñ solutio fuit facta per 30. annos & dicit hoc esse mente Guliel. in d. l. male agitur. & idem vult Ang. in l. cum notissimi. C. de præscr. 30. anno. & Bal. in l. 2. C. de iure emphy. & in c. fi. de feu. dato in vicem leg. commis. & licet hæc bona sint recepta in emphyteusim per authores dicti comitis Francisci ab ecclesia Parmẽsi, vr̃ tñ ꝙ absq; eius licentia potuerint alteri ad liuellum, vel in emphyteusim concedi, si-
6 cut potest † emphyteusis concedi in feudum per emphyteutã sine licentia domini, ₰m Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. vers. 129. & Im. in c. potuit. de loca. col. 15. & ea rõne, ₰m eum, qua potest donari sine licentia pdicta, vt no. p gl. cõiter approbatã in d. l. 1. C. de iur. emph. & per Doc. in l. si domus. §. fi. de leg. j. & in d. l. potuit. Et dato etiam ꝙ licentia domini fuisset necessaria, tamen in casu nostro pp cursum 30. ann. & pstationem tanto tempore factam, omnia præsumuntur solenniter acta, ₰m Spe. qui proprie isto casu loquitur in d. §. nunc aliqua. ver. 142. & probatur in c. peruenit. cum gl. de emp. & vend. p quã dicit Imo. ibi, ꝙ ad inducendum præsumptionem consensus psonæ, qui non apparet interuenisse in actu, si agatur de eius pjudicio, requiritur spatium. 30. ann. Et hoc ẽt concedit Ale. in d. l. qui in aliena. in prin. ẽt si ille ignorauit, & de illius magno præiudicio agatur. Tertio prædicta comprobantur per text. in l. cũ satis. §. cum aũt. C. de agri. & censi. lib. xj. vbi dr̃. ꝙ si quis p annos. 30. stetit in fundo tanquã colonus, ꝙ inde recedere postea non põt, sed conditioni colonariæ est allig. & eiusdem conditionis sunt eius filii, quamuis omnes remaneant liberi. & subdit tex. in uer. caueant, ꝙ domini possessionis non debent dictis colonis molestiam, uel iniuriam inferre, aut ueterẽ cõsuetudinem redituum immutare. aliàs tenentur dñi cõtrafaciẽtes ad interesse, & sic loquitur tex. de colono, qui certam quantitatẽ fructuũ pstabat singulo anno. & uult, ꝙ non possit molestari, & pꝯñs ꝙ non possit expelli nec consuetudo fructuum pstandorũ. Quarto facit, quia actioni † cõi diuidundo pscribit̃
7 spatio. 30. ann. adeo ꝙ post illud tps cogitur quis in cõione p manere, ₰m gl. in l. j. C. de anna. excep. p illum tex. ubi idem dr̃ de actioue pro soc. quãuis p pactum hoc fieri non possit. l. in hoc iudicio. §. si cõueniat. ff. cõi diui. pari ergo rõne post dictũ tps debet quis compelli pmanere in locatione. Et potuit hoc ius colonis quæri præscriptione, licet hmõi bona per dñm iure emphyteutico recognoscantur ab ecclesia, p Bar. in l. cũ spõsus. §. in vectigalib. de publ. dicens, ꝙ licet iurisdõ nõ possit pscribi contra Romanam ecclesiam, nisi spatio centum annorũ, contra unum comitem habentem iurisdõnẽ ab ecclesia respectu utilis dominij currit pscriptio cõis tpe, per illum tex. & idẽ uult Ang. in l. j. C. de anna. excep. Sed præmissis non obstanti-
8 bus, contrarium puto uerius. Et præmitto † ꝙ inter dñm & colonos prædictos dici non potest cõtracta locatio expsse, vel tacite, ex quo pensio non præstatur. nec est consueta pstari in pecunia numerata. l. j. §. si quis seruũ. & ibi no. deposi. l. si uir vxori. de dona. inter vir. & uxo. & l. naturalis. §. at cũ do. de pscrip. verbis. Nec etiam dici põt contractus innominatus, de quo in l. si olei. C. loca. qa ille tex. loquitur, qñ certa quãtitas fructuũ in genere præstatur singulo anno, puta quia pmisit qs decem cados olei, vel decem saccos frumenti, ₰m Bar. in l. si merces. §. uis maior, in fi. loca. & ibi ẽt per Pau. de Cas. & Bar. in l. si apes §. j. de fur. dicitur ergo in casu nostro inter dominum, & colonos istos partiarios contracta societas, quia pstant certam quotam, puta tertiam partẽ fructuũ ex certo fundo, quẽ colũt, ut probatur in d. l. si merces. §. uis maior. & ibi not. Bar. in ultim. col.

col. dicens ꝙ isto casu non agitur actione ex locato, vel condu-
cto, sed actione pro socio. Et ꝙ finitur eisdem modis quib. fini
tur q̄libet alia societas. Et idē uult Bar. in d. l. si apes. §. j. & Ro.
in l. si filiosa. §. 1. sol. mat. & Abb. in c. ꝓp sterilitatem. de loca.
9 & quæ societas, nedū † expresse, sed etiam tacite potuit contra
hi, ẜm Iac. de Are. Old. Richar. & Bar. in l. Titium & Mæuium.
§. altero. de admi. tu. & Bar. in l. j. §. si quis autem ꝑp. de itinere
actuq; priua. Cy. & Bal. in l. si patruus. C. cōi. utriusq; iudi. Nā
cum sit contractus, qui celebratur consensu. l. qui admittitur.
& l. plane. pro soc. & l. consensu. in prin. de act. & obl. pōt con-
sensus talis declarari non solum uerbis, sed ēt factis. l. de quib.
de legib. & l. Paulus respondit. rem ra. hab. & non minus dr̄ so
cietas contracta ex eo, ꝙ partes fructuū sint inæquales. l. si nō
fuerint. ff. pro soc. & dicit Pa. de Cast. expresse. in d. §. vis maior
ꝙ ille tex. qui loquitur de colono partiario, & socio, procedit,
qn̄ p̄statur certa quota fructuū ex fundo, puta tertia, dimidia,
vel quarta. Ex præmissis ergo sequitur, ꝙ d. comes Franciscus
non cogitur permanere in dicta societate, sed pōt illi solus re-
nunciare. l. actione. §. diximus. ff. ꝓ soc. & insti. eo. §. manet. &
ꝙ dr̄ ibi de qualibet alia societate ad effectū vt finiat̄, de quo
agitur locum ēt habet in ista, de qua tractat, ẜm Bar. in d. §. vis
maior. Nec potest dicta facultas renunciandi aliquo temporis
spatio tolli, ut concludit gl. cum quo transeunt alii in d. l. 1. C.
de anna. excep. in uer. pro soc. ꝑ plures rōnes, quas aliter nō re
fero. Et militant etiam aliæ rōnes, per quas cōcluditur ibi com
muniter contra aliam gl. ꝙ ullo t̄pe non præscribitur contra
facultatem petendi diuisionē rerū cōium, quarū prima est, ẜm
10 Guil. & Sal. quia ꝑ pactum prohibetur † cōio perpetua. d. l. in
hoc iudicio. §. si conueniat. cōi diui. ergo fortius, vel saltem pa
riter ꝑ præscriptionem nō pōt impediri diuisio, quia p̄scriptio
æquiparatur pacto. l. 1. C. de serui. immo per pactū aliqua re-
mittuntur q̄ non p̄scribunt̄. l. nam satis. §. si is fundus. quemad.
serui. amit. & quia rōnes, quare non ualet pactum, ꝙ cōio re-
maneat perpetuo, uidelicet, quia excitat discordias. l. cum pater
§. dulcissimis. de leg. 2. & q̄a quod cōiter possidet̄, ut plurimū
negligitur. l. 2. C. qn̄ & quib. quarta pars de. lib. x. militant & lo
cum ēt hn̄t in p̄scriptione. Secundo dicunt Doct. præscriptio-
11 ne † non tolli ius petendi diuisionem, quia qn̄ socii simul pos-
sident, & fructus communiter percipiūt, unus alium recogno
scit in socium. & hoc quotidie euenit. Ergo neutri eorū p̄scri-
ptio currit, sicut nec creditori, quamdiu vsuras recipit. l. cum
notissimi. §. sed & si quis. C. de præscri. 30. ann. Tertio, q̄a actio
12 cōi † diuidundo competit etiam rōne doli, & culpæ. Sed si ille
qui rem fatetur esse cōem, recusat eam diuidere, remittit dolū
Ergo ea die nascit̄ actio, ꝙ sic ei non est p̄scriptū, ẜm Cy. Bar.
& alios, & alia ēt ꝑ Sal. allegantur in d. l. 1. C. de anna. exce. qui
ēt subdit, ꝙ omnes p̄dictæ rōnes, ex quib. dr̄, ꝙ ꝑ p̄scriptionem
facultas petendi diuisionē rei oīs non tollitur, concludunt ēt
& probant, ꝙ p̄scriptione nō tollit̄ facultas, & potentia renun
ciandi societati. Et istud ēt clarius apparebit ex r̄nsionib. ad ea
q̄ in contrarium allegantur, ad quas deuenio. Non ob. igit̄ dū
13 primo † dr̄, ꝙ ex cursu. 30. probata dr̄ locatio perpetua, ꝑ no.
ꝑ Bal. & Ang. in d. l. male agitur. quia quantum ad locationem
& conductionem ꝓprie, & ꝓ qua merces & pensio præstatur
in pecunia numerata pōt dicta opi. procedere, q̄a locatio hu-
iusmodi in perpetuum pōt fieri, arg. §. adeo. insti. loca. & digno
scitur ab emphyteutico contractu ex quantitate pensionis, q̄a
si est modica, dicetur in emphyteusim concessio, si uero corre
spondet fructib. erit locatio, ẜm Bar. in c. literæ. de dila. arg. no.
per gl. in l. 1. §. j. de superfi. & idem qn̄ esset facta pro certa fru
ctuum quantitate in gn̄e, & non specie, quia licet non sit tunc
ꝓprie locatio. d. l. si olei. est tn̄ similis locationi. l. j. §. si quis ser
uum. ff. loc. sed in colono partiario non potest esse vera opi.
Bal. & Ang. quia, ut dixi, inter illum, & dominum non dr̄ loca-
tio, & conductio contracta, nec locum hēt inter illos actio lo-
cati, & conducti, sed actio pro socio, quia dn̄r socii. d. §. uis ma-
ior. & ibi per Bar. cum concor. de quib. supra. ideo quia pacto
fieri non pōt, ꝙ talis societas sit perpetua. d. l. nulla. pro so. ꝑp
ea spatio ēt longissimi t̄pis non tollit ptās renunciandi socie-
tati, & discedendi ab illa, sicut nec a qualibet alia societate, secū
dum gl. & omnes in d. l. j. C. de anna. excep. quia ista ijsdem mo
dis finitur, quib. & aliæ, secundum Bar. in d. §. uis maior, & sic
cessat rō, q̄ militat in locatione. & ista mihi vr̄ rō concludens,

& necessaria, quamuis Bal. & Ang. loquantur de colono par-
tiario, & minus recte, iudicio meo, quia istud est euidentur cō-
tra intentionem Bar. & sequacium in d. §. vis maior. iunctis no.
per gl. & Doct. in d. l. 1. C. de anna. excep. dum dicitur, ꝙ inter
dn̄m & colonū partiariū est societas, & non locatio, & ꝙ ab a-
lijs societatib. in aliquo non differt, & in quibus alijs cursu t̄pis
non pōt impediri, nec auferri facultas dissoluēdi, vt no. per om
nes in d. l. 1. & sic patet, ꝙ in hoc opi. commu. est in contrariū.
Nec mirum ꝙ Bal. quantū ad effectū, de quo agitur differentiā
non faciat inter illum, qui colit nūmis, uel pro certa quantita-
te fructuum in genere, & partiarium colonum, quia idē Bal. in
l. certi. C. loca. in 3. q. tenuit, ꝙ ille non dicatur socius, & ꝙ nō
differat ab illo, qui colit numis vel pro certa quātitate frumēti
in genere, nō habito respectu ad certū fundū, iuxta no. ꝑ Bar.
in l. eū qui. in prin. de his quib. vt indi. Nec ẜm Bal. ob. §. vis ma
ior. quia est quædā societas velata, sub cōtractu locationis in-
clusa, quæ naturā sapit locationis & cōductionis, & non socie-
tatis. & si hoc esset verū, dictū Bal. in d. l. 1. posset habere locū,
sed quia hoc, ꝙ Bal. dicit in d. l. certi. est falsū, & contra Bar. &
communem opi. vt dixi, iō sicut in hoc vltimo Bald. minus re-
cte sentit, ita etiam illud ꝙ in d. l. 1. voluit, est clare contra intē-
tionem aliorum. Et per prædicta ēt tollitur aliud, dum dicitur,
14 ꝙ titulus † istius perpetuæ concessionis allegatus probat̄ per
diuturnam præstationem. l. cum de in rem verso. de vsu. cum
ibi plene. no. & l. litibus. & ibi per Bar. C. de agri. & censi. li. 11.
& per Doc. in l. si certis annis. C. loca. quia ex quo contrahi nō
potest societas vera, vt sit æterna, non potest ēt hoc operari p̄-
sumptio, quæ plus non pōt quā veritas. l. filio quem pater. de
lib. & posth. & vbi præsumeretur aliter contracta, nō valeret,
sicut non valet, quando per pactum sic expresse est actū, quia
ut est dictum, præscriptio non potest plus operari quā pactū
conuentum, & expressum. Sed dato etiam ꝙ opin. Bal. & Ang.
in d. l. 1. in colono partiario posset procedere, nihilo minus ad-
huc non obstaret, quia dictum eorum haberet locum, quando
res esset talis, quæ perpetuo locari posset, sed procedere nō po
test in his rebus in emphyteusim domino concessis ab eccle-
sia Parmensis, quia talis emphyteuta non potest rem sine li-
centia domini alteri in emphyteusim concedere, secundū Spec.
in d. §. nunc aliqua. ver. 125. & Io. And. in addi. & Imol. in dict.
c. potuit. col. 10. & Bal. in auth. nisi rogati. C. ad Treb. & in leg.
cum essent. §. per plurium. de serui. rusti. præd. & idem dicendū
est de locatione ad longum tempus vt. s. fieri non possit, sine li-
centia dn̄i. ẜm Imo. in d. c. potuit. super 3. gl. & Alex. in cōs. 131.
aliàs 108. 3. vol. inci. Visis narratis. in fi. quia ergo de iure non
potuit fieri talis locatio ad longum t̄ps, non est ex tēporis diu-
turnitate præsumendū, ꝙ fuerit facta, vt satis clare colligitur ex
no. per Alex. in d. l. in aliena. in prin. de acq. hær. dum declarat
dictum Ang. ibi dicentis, ꝙ illis casib. in quibus ex diuturna p̄-
statione præsumitur concessio in emphyteusim, ꝙ præsumat̄
talis facta in perpetuū, nam hoc est verum, ẜm Alex. qn̄ agitur
de p̄sumenda concessione facta a priuato, secus qn̄ ageretur de
concessione facta ab ecclesia, quia in dubio ẜm eum non præ-
sumitur facta, nisi vsq. ad tertiam generationem, ẜm formam.
§. emphyteusim. in auth. de non alie. & ibi per Ange. & Bal. in l.
2. C. de iure emphy. & Ant. de But. in c. in præsentia. de proba.
Pari ergo ratione, non debet præsumi locatio facta ad longum
tempus, ex quo iure permittente fieri non potuit. Nec obst. ꝙ
15 ex † diuturnitate temporis præsumantur omnia solēniter acta.
l. qui filius. C. de peti. hære. & d. l. qui in aliena. in princ. quia ad
hoc dupliciter respondetur. Et primo quod illud procedit, quā
do vere constaret de concessione facta in perpetuum, sed quia
de illa non apparet uere, sed dicitur probari ex diuturna p̄sta-
tione, non p̄sumitur tunc solennitas extrinseca ex diuturnitate
temporis, quia concurrerent duæ præsumptiones, videlicet, q̄a
præsumeretur locatio, vel concessio facta in perpetuū ab em-
phyteuta: & præsumeretur etiam solennitas necessaria, & sic ꝙ
præcesserit licentia episcopi, & capituli Parmensis, qđ non est
concedendum. l. 1. cum ibi no. C. de dot. promis. & bene pro-
batur ex no. per Bar. in l. iurisgentium. §. quinimmo. & l. si tibi.
in prin. de pac. cum quo transeunt communiter Doc. vbi vult,
quod licet ex pacto nudo de donando hodie oriatur actio. l. si
quis argentum. C. de dona. illud tamen est verum, quando pa-
ctum est expressum, secus vero si sit tacitum, quia concurrerēt

duo specialia, contra no. in d. l. 1. qn̄ donō p̄sumeretur, cōtra. l. cùm de indebito. de prob. & pactum nudum produceret actionem, de hoc ēt per Alex. in l. a Titio. in prin. de ver. obl. & ꝙ dr̄
16 de † duabus fictionib. vt non possint simul concurrere, locū etiam habet in duab. præsumptionib. scd̄m Alex. in l. si rem aliquam. vltra med. de acq. pos. Secundo respondetur, ꝙ authoritas superioris, vel alterius necessaria pro solennitate præsumitr̄ demum ex tēporis diuturnitate, qn̄ de scientia, & patientia illius qui debet authoritatē præstare cōstat vere, vel p̄sumptiue. Quo etiam casu loquuntur iura prædicta, secus uero si de tali scientia non appareat. Et ita vult no. & ad propositum Alex. in consi. 9. inci. Viso themate suprascripto, &c. 3. vol. Nam, dicit ipse, si episcopus iurat nō alienare inconsulto Romano Pontifice, non pōt sine eius licentia alienare. vt communiter traditur in c. 1. de his quæ fiunt a præla. sine consen. c. per gl. & Doc. in c. 1. de reb. eccl. non alie. cum cōcor. Si ergo nō apparet de sciētia Papæ, dici ēt non potest, scd̄m eum, ꝙ eius tolerantia faciat præsumere illius consensum, vt ibi latius per eum. & hoc etiam multū commendat, & sequitur Fel. in ca. sicut. de re iud. in ult. char. Quia ergo, & in casu nostro est prohibita alienatio sine consensu episcopi Parmensis, qui cōcessionem, de qua agitur, præsumitur ignorasse. l. verius. C. de proba. dicendum est, ꝙ ex cursu temporis nō p̄sumatur eius consensus, & tanto magis in casu nostro præsumitur ignorantia. Quia, vt dictum est, de huiusmodi concessione nō apparet uere, sed p̄sumptiue. Nec dici pōt, ꝙ scientia ꝓbetur ꝑ publicam vocem, & famā, quia dicta fama non est probata, quilibet. n. testis dicit, ꝙ publice dici audiuit, & quidā dn̄t, ꝙ publice dici, & teneri audiuerunt de concessione perpetua facta dictis colonis per dictū do. Erasmum. vn̄ per hoc fama nō probatur scd̄m Bar. in l. de minore. §. plurimum. de q. & in l. 3. §. eiusdē. de testi. & in l. Labeo. de suppell. leg. quia illud, ꝙ dr̄ ab vno in loco publico, dr̄ publice. & eadē rōne illud, ꝙ in dicto loco publico tenetur, dr̄ publice teneri. & sic per talia verba non probatur cōcludenter, ꝙ ita dicatur & teneatur a maiori parte populi, prout fieri dēt, ad hoc ut fama dicatur probata, ut habetur in locis prædictis. & fortius loquitur Bar. videlicet, qn̄ testes dicerent expresse, ꝙ est publica vox, & fama, sed pro rōne dn̄t ꝙ audierūt publice dici, & cum Bar. transit ēt Bal. in l. de quib. de legi. & Ant. de But. & Imo. in c. cum oporteat. de accu. & Floria. in l. si arbiter, de proba. & Are. in l. hæredes palam. in prin. de testa. præsertim qn̄ est præsumptio, ꝙ testis ignoret, quid sit fama, sicut est in casu nostro q̄a oēs sunt rustici, & imperiti, per no. ꝑ gl. in auth. de incest. nup. in prin. & etiam satis ex eorū dictis apparet, ꝙ non audierunt a maiori parte populi, sed a quibusdā solum, quos nominauit. Ex his patet, ꝙ præsumptio cōcessionis, nō probatur ꝑ famā, quia de illa non cōstat legitime, & quia ēt sola non sufficit ad plenā probationē, vt hr̄ in d. §. eiusdem. cum concor. & quamuis probet in antiquis, tn̄ in proposito tp̄s dr̄ antiquuum
17 † qn̄ lapsi sunt centum anni, & non sufficit cursus. 40. anno. scd̄m Inn. in c. veniēs. el j. de testibus. & Spe. in tit. de prob. §. j. ver. valet etiam, &c. & in ver. & no. & Imo. in l. 2. §. Labeo. de aqua plu. arc. & in d. c. veniens. & ista est communis opin. vt refert & sequitur Alex. in l. cum aliquis. C. de iure delib. & ꝓ ista opi. ēt pluries consuluit, & etiam ibi referunt nouissi. quicqd dicatur in locis in contrarium allegatis. Sed etiam dato ꝙ per testes probaretur plene, uel per famā, ꝙ hæc bona fuissent cōcessa in perpetuū ad colēdū certis ꝑsonis, & antecessorib. istorum colonorum præsentium, nihilo minus adhuc possent isti per comitem Franciscum expelli. Quia, ut dixi in præcedentib. inter dn̄m Erasmum, & prædictos fuisset cōtracta societas, &
18 non locatio. d. §. vis maior, & ideo illud † uerbum in perpetuū quo utruntur testes, debet exponi, usque ad uitam rōne subiectę materiæ. l. 1. ff. pro soc. sicut etiam exponeretur, quando q̄libet alia societas probaretur facta in perpetuum secundum Floria. in d. l. in hoc iudicio. §. si coueniat. communi diui. & nouissi. in l. si non sortem. §. si centum. de condi. indebi. qui dicūt talem societatem ualere, exponendo illud uerbum in perpetuum, ut est dictum, per d. leg. 1. iuncta l. nulla. pro soc. secus autem quando uoluissent partes, quòd societas ulterius etiam duraret in infinitum. d. l. nulla. cum ergo antecessores præsentium colonorum sint mortui, & etiam dom. Erasmus sit mortuus, & postremo dom. Catharina, & dom. Paula a quibus comes Franciscus causam hēt, sint mortuę, sequitur, ꝙ dicta concessio etiam perpetua, quæ fuit societas, est finita, etiam per mortem unius socii tantum. l. actione. §. morte. pro soc. & insti. eo. §. morte. quia quib. modis finitur societas q̄libet, eisdem modis finitur illa, quæ cōtrahitur cum colono partiario, ꝓm Bar. in d. §. uis maior. & qui expresse dicit, ꝙ nō trāsit ad hæredes. & in d. l. si apes. §. 1. de fur. Præterea ex alio cessat obiectio, quoniam isti non allegant locationem perpetuā, sed dicūt hęc bona in illos pleno iure fuisse translata cum onere soluendi tertiam partem. & sic præsumpta locatio non probatur, ex quo præsumptio non allegatur. l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. de adul. & per Bar. in l. cum q. d. si cer. pec. cum cōcor. Nec ēt p̄dicta translatio pleno iure probatur ex t p̄is diuturnitate. Quia cum quota fructuum in specie, id est ex fundo certo natorū p̄staretur singulo anno, ex tali p̄statione, & ex qualitate, & modo soluendi, qui conuenit societati, & colono partiario. d. §. vis maior. societas ꝓbatur, & non alia cōcessio allegata, arg. no. per gl. in l. 1. §. quod aūt. de superfi. & ꝑ no. per Bar. in dispu. incip. Publicanus. dum vult, ꝙ ad cogno-
19 scēdam † quidditatem contractus debeat attendi forma ineundi, & præstationis modus. Quia ergo ex qualitate præstationis annuæ ꝓbatur societas, & quod uolunt prædicti, steterunt in fundo tanquam coloni partiarii, cessat præsumptio alterius tituli, quæ demum habet locum, qn̄ sumus in dubio, & non constat de alio titulo vere, vel præsumptiue, & qn̄ titulus ab uno tm̄, hoc est a recipiente allegatur, vel a p̄stante solum, a quo ēt allegari potest, ut probatur ex notatis ꝑ Bal. & Ang. in d. l. male agitur. & est de mente aliorum in locis p̄alleg. Et clare vult hoc Sal. in d. l. cum de in rem uerso. q. 6. sed ubi una cā allegatr̄ & alia probatur, vel præsumitur, illa debet attendi, quæ minus nocet, & quæ est uerisimilior l. semper in stipulationib. & l. in obscuris. de reg. iu. præsertim, quia præsumptio, quæ est pro allegante, ꝑp tp̄is & præstationis diuturnitatem, non est iuris, & de iure, sed pōt probari contrarium. ꝓm Cy. in l. si certis annis. C. de pac. in d. 10. q. & ibi per Pau. de Cast. & Bal. in l. 2. C. de dotis promis. & Ale. in consi. 113. j. vol. & contrarium dr̄ ꝓbari per aliam præsumptionē, ut no. in l. diuus. de in integ. resti. & iō cum sit uerisimilius, ꝙ isti steterint in fundo tanquam coloni partiarij, & sic tanquam socii, & hoc minus noceat comiti Francisco, qui etiam hanc cām allegat, præsumi dēt magis cā per eum allegata, quam illa, quæ per aduersarios allegatur. & ꝙ sit megis verisimilis causa, q̄ ꝑ actorem deducitur, nedum ex qualitate præstationis & solutionis probatur, ut dixi, sed ēt, quia cum bona essent emphyteutica, & ab ecclesia recognita, & non verisimile, ꝙ pleno iure fuerint concessa, vt dr̄ ꝑ reos cōuētos, cū hoc non licuerit facere, nec potuerit fieri impune. Et ꝑpea cū capi possit alia coniectura, ꝑ quam euitatr̄ delictū debet capi. l. merito pro soc. & istud puto verissimum. Propterea non sufficit ad probationem causæ allegatæ probare simpliciter diuturnam pręstationem, sed probari etiam debet, ꝙ facta fuit ex illa causa allegata, aliàs probatio non cōcluderet, secundum Sal. in d. l. si certis annis. & in d. l. cum de in rem uerso. in j. q. & Ale. in d. consi. 112. & in casu nostro non reperitr̄ factum per aduersarios. Nec ob. quod alienauerint de istis bonis iure proprio, ut dicitur esse probatum, quia per hoc nō sequitur, quod soluerint tanquam pro re propria, nec quòd recipiens ex causa tali receperit, prout est necessarium, ut sibi p̄iudicetur, quia ignorasse p̄sumitur tales alienationes. l. verius. C. de proba. & quia res inter alios acta, & c. l. sæpe de re iud. Et per prædicta colligitur etiam rn̄sio ad ea, quæ no. Ang. in d. l. q. in aliena. in prin. cum conco. dum uult, quòd ex diuturna præstatione præsumatur concessio in emphyteusim perpetuam, quia illud non habet locum in societate, quæ non potest in infinitum, & ultra uitam contrahi expresse uel tacite. Et quia dictum Ang. non habet locum in rebus ecclesiæ, secundum Ale. ibi, & superius retuli. & per alia etiam allegata proxime colligitur contrarium istud non ob. Non obstat. ēt tex. in l. cū satis §. cum autem. C. de agric. & censi. li. 11. vbi ille, qui coluit ꝑ 30. cogitur in colonia permanere. & quod non pōt a domino molestari, quia ille tex. loquitur, quando per actum, vel per scriptum prius quis se allegauit, aliàs solus cursus dicti temporis nō sufficit, nec pactū tm̄, uel scriptura solum, sed oīa similiter iuncta operantur dictos effectus, ꝓm gl. & Doc. ibi. Præterea il

la

la lex non habet locum in filijs dictorum colonorum,nisi sint
cōcepti post pscriptionem finitā cōtra patrē,ſm Bar.& alios
ibi. Quia ergo non est probatū,ꝙ isti,qui nūc cōtendunt, ste
terint super dictis bonis per 30.ann.vel ꝙ fuerint nati & con
cepti post completam præscriptionē cōtra suos antecessores,
ēt ex isto capite dicta lex in istis nō pōt locū habere.Non ob.
20 ultimo,dum dr̄,ꝙ † facultati petēdi diuisionem prescribatur
spacio 30.ann.vt no.gl.in d.l.1.C.de anna.excep.quia illa glo.
est falsa,& per plures rōnes a Doc.ibi reprobata,ubi per gl.&
oēs concluditur, ꝙ potestati renūciandi societati ullo tpe nō
pscribitur. Nec ob.ꝙ in tex.dicatur, ꝙ actioni pro socio spa-
cio 30.an.præscribatur,quia hoc est verum,qn̄ est nata,quod
est finita societate,ſm gl.& Doc.sed societate durāte præscri-
ptio non currit,ut ibi dr̄.Nec ēt præscriptione dici pōt, ꝙ ius
vtilis dn̄ij contra dn̄m Erasmum,& successores suos sit pscri-
ptum,iux.no.per Bar.in l.cum sponsus.§.in uectigali . de pu-
blicia.quia ex præscriptione non nititur pars aduersa, sed ex
concessione ab initio facta.& quia isti soluerunt quotam fru
ctuum ex fundis,quos coluerunt tāquam coloni partiarii. d.
§.vis maior.dicuntur recognouisse.d.Erasmum tanquam do-
minum,& socium,ideo non potuerunt ullo tempore præscri
bere dominium,ſm Doc.in d.l.1.C.de anna.exce. Et propte-
rea concluditur,ꝙ comes Franciscus iure permittente potest
dictos colonos remouere. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ad hoc ut licentia de ingrediendo propria authoritate data creditori per debitorem,possit exerceri,oportet, quod debitum sit liquidum.nu.9.*
2 *Dictio,dummodo,quid requirat,& cuius sit naturæ.nu.3.*
4 *Ad hoc,ut effectum habere possit pactū de ingrediendo propria authoritate,est necessarium,quod mora præcedat.*
5 *Tenuta pro maiori parte facta,quam debeatur,nulla est nu.10.*
6 *Creditor,qui potest propria authoritate ingredi,si de urbanitate adeat iudicem,citatio necessaria est, & aliter facta non tenet.*
7 *Conditio in legatis non retrotrahitur.*
8 *Ex actis & probationibus inducitur notorium.*
11 *Vtile per inutile quando uitiatur.*

CONSILIVM CLII.

IN cā vertente inter Scipionē Caualarinū ex vna
& hæredes Antonii Mariæ Caloræ , seu eorum
tutorē ex altera,vr̄ prima facie dicendū, ꝙ non
licuerit.do.Scipioni uti pacto executiuo de quo
in instrumētis productis , & ꝙ tenuta capta vi-
gore dicti pacti ex plurib. sit nulla . Et primo, quia,ad hoc ut
1 † lnīa de ingrediendo propria authoritate data creditori per
debitorē posſit exerceri,oportet,ꝙ debitum sit liquidum,se-
cus āt si ex partium conuentione non erat liquidū,ſm Bar. il
l.creditores.in 1.q.prin.C.de pig.vbi concludit, ꝙ si promisit
nō cōuenire sub pœna,sub obligatione omniū bonorū,& ap
posito pacto executiuo,ꝙ illud exercere nō poterit creditor,
nisi prius liquidetur,pœnam esse cōmissam, & sic cōdōnem,
sub qua fuit promissa,esse adimpletā,& purificatam,ar.l.1.de
exec.rei iu.& l.si cū nulla.ď re iu.& ſm cū liquidari debet par
te citata solenniter libello dato,& lite cōtestata.l.in cāæ.§. cā
cognita. de minorib.& sic vult , vt liquidandum sit debitū per
iudicē,& per snīam declaratoriam.Idē ergo in casu nostro di
cendum vr̄,in quo promisit Antonius Maria finito anno resti
tuere lib.sexcentas,dummodo dicta quātitas inuestiretur,&c.
aut dummodo dictus Scipio pstet unū idoneū expromissorē
&c. & aliter & alio mō dictus Antonius Maria dictas pecu-
2 nias exbursare non teneatur,&c.Nā† dictio illa,dūmodo req
rit de necessitate,ꝙ existat illud,cui iniungitur, ad hoc ut di-
spō posſit effectū sortiri,ſm Io.And.in c. ex tuarum.de auth.
& usu pal.per illū tex.in ver.dūmodo.& regula,nullus ex cōs.
de re.iu.per l.impuberib.in prin.de adm.tu. & idē tenet Alex.
3 in l.1.in prin.in 2.no.ad leg.Fal.Et confirmatur,quia illa† di-
ctio inducit modum,ſm Bar.in le. quib. dieb.§.Termilius.de
cond.& dem.per l.cum ab eo.de contrah. emp. Creditori er-
go ante præstitam fideiussionē de modo implendo ob.exce-
ptio ēt in contractib.l.in sulā.§.fi.ff.loc.iuncta.l.is cui. & l. cū
in testamento. de fideic.liber.& per Bar.in d.§.Termilius. er-
go debitor, cui exceptio competebat,non potuit in mora cō-
stitui per interpellationē ante impletū modū, & sic ante pstī-
tam satisdationem de inuestiēdo pecunias, uel pstitum fideius
sorem de euictione.l.lecta.& ibi no.Bar.& alii, si cer.pe. Et si-
militer illa uerba, nec aliter nec alio modo , faciunt condōnē,
secundum Bald.in auth.ingressi. C.de sac. sanct.eccle.per not.
in leg.si quidem.de exceptio facit, quod not.idem Bal. in cap.
1.§.fi.in ult.col.quæ fuerit prima causa benefi.amit. & Abb.in
cap.2.de feud.& ideo uidetur,ꝙ uia executiua , quæ competit
conuentione,non poterit locū habere,antequā declaratū esset
per iudicē,dictū Scipione adimpleuisse dictā conditionē,tanq̄
prius debitū non dicatur liquidū,ſm Bart.in d.q.3. Et hoc cō-
probatur ex notatis per Bal.in l.cū testō.in fi.C.de testa.manu-
mis.ubi dicit,ꝙ licet instr̄a guarentigiata , quæ hn̄t conditionē
verè purificatam,dicantur pura,& non conditionalia, ad execu
tionē tn̄ deueniri non pōt , donec liqueat iudici , conditionem
esse purificatam,per l.hoc iure.de verb.obl.& per quā legē dicit
ēt Bal.in l.si quidem.C.de excep.ꝙ cū aliquid conditionale de-
ducitur in iudicio,debet purificatio conditionis liquidari. & ad
hoc illum tex.dicit singularē, & cum eo transit Alex. in d.l.hoc
iure. quā legit cum l.in illa.Nec,vt dixi,videtur aliter de imple-
mento conditionis constare , nisi hoc declaretur per sententiā
iudicis.& voluit ēt Iac. de Are. cū quo transit Ray. & Imo.in l.
qui Romæ.§.Augerius. de verb. obl. Secundo non dicitur quo
ad effectum,de quo agitur,debitum fuisse liquidum tpe tenutæ
acceptæ,prout esse debuit,quoniam mortuo debitore facta est
executio vigore pacti executiui contra filios,tanquā contra hæ
redes,antequā liqueret illos hæredes esse,& non licuit, quia cō
stare prius debuit illos esse successores patris, & iudici liquere,
illis ēt citatis,ut colligit ex no.per Bar. in d.l.creditores. in 4.q.
princ.ver.si vero tale pactū apponitur,&c.& per Inn.in c.quia
V. de iud.Et quamuis prædicti loquātur de successore singula-
ri. idē tn̄ est dicēdum de uniuersali,ſm Are.in terminis nostris
in consi.21.per no.per Bald. in l.per diuersas.C.mand.in 10.q.
ubi dicit,quòd licet ex forma statuti posſit fieri executio,& ca-
ptura personæ debitoris principalis sine alia citatione, non ta-
men fieri debebit de hærede eius, nisi prius sit citatus ad dicen-
dum an sit hæres, quia priusquam fiat executio,debet liquida-
ri persona,cōtra quā fit.Et ultra Ar.hoc ēt cōfirmatur ex no.p
Ang.in l.oratione.§.1.ff. de fer. & in l.4.§.si ex cōuentione. &
in l.ex contractu.de re iud.& in repe.l.1.C.de iud.& in d.l.cre
ditores in fi.C.de pig.& Bal.in repe.l.tale pactū.§.qui prono-
cauit.de pac.in 10.q.& Imo.in l.intra.de re iud.ubi concludūt,
ꝙ vbi sententia . uel instrumentū posset executioni mādari si-
ne citatione,dēt intelligi,qn̄ executio peteretur contra condē-
natum,vel in instr̄o descriptum,secus si contra eius successorē
per no.in d.l.oratione.in prin.& per Inn.in d.c.quia V.& cum
prædictis transit etiam Alex.post Pau.de Ca.in l.postulāte. in
prin.ad Treb. Et sic ēt pro libris quadringentis vr̄ , ꝙ non po-
tuerit pactum executiuum hr̄e effectum p rōnem prædictam.
4 Tertio facit.Nam † ad hoc ut effectū habere posſit pactum de
ingrediendo propria authoritare,est necesse,ꝙ præcedat mo-
ra.l.debitoris.& ibi no.C.de pig.& no.in l.quæsitum.co.ti.&
declarat Bart. in d.le.creditores. in 3.q.prin. ver. item quæro,
quando debitū,&c.de qua mora non constat in casu nr̄o. Nec
ob.tacita interpellatio , quæ fieri dr̄ per cursum diei.l. magnā.
C.de contrah.& com.stip.quia ubi ex hoc mora posset dici cō-
tracta intelligeretur remissa p interpellationem expressam, &
ius exequēdi vr̄ remissum, ꝙ ex prima mora incepit compete-
re,ut probat,& ibi no.per gl. & Bar.in l.Aemilius.ff.de mino.
vbi hr̄ , ꝙ per secundam interpellationē dr̄ a prima recessum ,
& mora præcedens remissa,& per Alex.in l.cum procurator.
§.1.de ope.no.nū.vbi dicit hoc esse uerum,quādo ex mora ius
ad diuersam rem oritur,quia tunc si pecunia petatur,dicto iu-
ri renunciatum intelligitur . Et confirmatur ex not. per glo.in
l.2.C.de iu.emph.& in c.potuit.de loca.quæ vult,& cōmuniter
approbatur,ꝙ si dn̄s recepit pensionē præteriti tpis , vr̄ remi-
sisse ius expellendi emphy. propria authoritate,& sic ius exe-
quendi,quod ex mora quæsitum erat,per l.post diem. de lega.
commis.& l.commissoriæ,C.de pac. inter emp. & uend. Idem
ergo in casu nostro. Nec refert, quod non receperit creditor,

sed solum petierit, quia sola petitio quo ad hũc effectum sufficit, licet non sit sequuta solutio, ut no. in d. l. post diem. & probatur ac ibi no. in d. l. Aemilius. Et ẽt per interpellationem expressam mora nõ vr̃ cõtracta, quia creditor plus debito petijt. l. in fideic. in prin. de vsur. & ꝑ Bar. in l. qui solidum. in prin. de l. 2. Et iõ dr̃, ꝙ si plus debito petatur, licet totũ negare, ſm gl. in c. 2. de confes. lib. 6. in c. pręsentiũ. de testi. eo. lib. & per Spe. in tit. deposi. §. 5. ver. in secundo uero exẽplo, &c. & de li. cõte. §. 1. in prin. & Iac. Bu. & Bal. in l. 1. C. co. ti. & Bal. in l. 2. §. qđ obseruari. de iur. calũ. & in l. ex facto. §. 2. de vulg. & pup. & in l. ea quæ. C. de cond. indc. Præterea quo ad libras sexcentas nõ potuit mora contrahi ꝑ interpellationem tacitã, uel expressam, q̃a conditio, sub qua tenebatur debitor soluere, non erat ĩpleta, nec sufficit eius uerbalis oblatio, q̃a debuit fideiussor actualiter offerri, ſm Imo. in l. si dubitetur. de fideius. Nec obst. subseq̃ẽs actualis oblatio fideiusoris, quia quamuis incontinenti hoc fieri posset ad effectũ purgandi morã ꝓcedentẽ, ſm Im. in d. l. si dubitetur. & Alex. in l. si mora. sol. mat. tñ hoc fieri nõ potuit ad effectum, ut mora dicatur contracta, ut ex retro, de quo effectu agit in casu nostro, quia hoc est odiosum, & aliud est fauorabile. & maxime quia res non erat integra tp̃e dictæ oblationis. Cum debitor prius obtulisset, & deposuisset pecuniam debitam, ꝙ prodest ad impediẽdã moram, & ad illã purgandã. l. illud. de peric. & com. rei uend. l. sequitur. §. de illo. de uerb. ob. & per Bar. in l. acceptã. C. de vsu. & iõ cũ debitoris interiit, non licuit actori ẽt intra modicũ tp̃s morã purgare, ſm Bar. & Doc. in l. si insulã. de uer. ob. facit l. bonorũ. rẽ ra. hab.

5 Quarto † ꝙ tenuta nõ ualeat, cõfirmat, quia fuit capta ꝓ maiori quantitate, quã deberet in ueritate, iõ ex hoc in totũ redditur nulla. l. si non fort ẽ. §. si centũ. & ibi no. Bar. de cõd. inde. & ꝑ Bal. in l. certi condict. §. qñ. si cer. pet. & Raph. & mod. in l. iuste pos. de acq. pos. & Ro. in l. si is ad quẽ. de acq. hæ. Quin

6 to, & ultimo pro hac parte facit, quia † creditor licet posset ꝓpria authoritate ingredi, & tenutam capere, quia tñ adiuit iudicẽ ex urbanitate, citatio partis fuit necessaria, & aliter dicta licẽtia fuit nulla, ſm Bar. in d. l. creditores. in 5. q. prin. in prin. & Bal. in l. 1. de execu. rei iud. & in l. 2. C. de iu. emph. Sed ꝓmissis non obstantibus, contrarium arbitror de iure uerius, & sic ꝙ licuerit dicto Scipioni ꝓpria authoritate ingredi possessionem rerum, de quib. agitur, & apud se iusto ꝑtio retinere, & hoc uirtute pacti, de quo ĩ dictis ĩstrumẽtis, & appositi ad executionem iuris realis. i. hypothecę bonorũ debitoris. & q̃ ẽt debitor constituit se precario nomine dicti Scipionis, & hæredũ suorum possidere, &c. Quod quidẽ pactũ ualet, & hẽt effectũ ut uerba sonant, ut plene habet in d. l. creditores. & maxime ꝑ Barto. ibi in 2. q. vbi declarat de effectu dicti precarii, & an potuerit agi, ꝙ bona habeat creditor empta, uel insolutũ ꝑ iusto ꝑcio. l. 1. C. de pac. pig. & cum eo ẽt concordat Sal. Et ꝙ ẽt exerceri potuit contra successorem vniuersalẽ, & hoc vbi sit maior ſm eundẽ Bar. ibi in 4. q. prin. uer. quid in successore uniuersali, &c. Si uero sit pupullus, sicut in casu nostro, Bar. remittit se ad no. per Cy. in auth. quas actiones. C. de sacros. eccl. in 5. q. ex cuius doctrina determinatur, ꝙ in casu nostro executio, & pactum fieri possit, & habeat effectũ, ẽt cõtra pupillũ hæredẽ ubi ad propositum cõcludit post Pe. ꝙ priuilegiatus succedẽs non priuilegiato non utitur priuilegio suo in obligationibus, si cõceditur priuilegium respectu personæ singularis, puta rõne minoris ætatis, & obligatio committatur propter non fieri ut quia non soluatur ad diem, sicut in casu nostro, per no. in l. cum filius. §. in hac. de uer. ob. & per hoc infert, ꝙ si promisit rusticus soluere certa die pecuniam mutuatã sub captione pignorum, & ei succedat uidua, quæ dicta die non soluat, ꝙ nõ habebit ius declinandi forum, & ꝙ cõtra eam habebit locum pactum de pignoribus capiendi, quia illa habet priuilegiũ intuitu suæ personæ. iõ dicto casu non poterit uti dicto suo priuilegio. Et idem eadem rõne est dicendum in casu nostro. Et multo magis, quia cõstituit debitor se possidere precario nõie d. Scipionis, ꝑp quod ciuilis possessio fuit translata in eũ, ſm Bar. in d. 2. q. iõ rõne suæ ciuilis potuit ingredi propria authoritate, & uti licentia sibi data, etiam contra pupillum, qui se defendit iniuste, ex quo fuit in mora. l. si ex legati cã. cũ le. seq. de uer. obl. sicut etiam hoc casu contra singularem successorem, & quẽcũq. possessorẽ hoc facere posset ꝑp dictũ precariũ, ꝙ aliàs non liceret, si appositum in instr̃o non fuisset, ut declarat idẽ Bar. in eadem. l. creditores. in 5. q. ver. itẽ dubitatur, quid de successore singulari, &c. Ex his igitur cõstat, ꝙ Scipio hẽt suam intentionem fundatam ex instrumento, iuxta l. cum precib. C. de prob. Restat igitur solum ad allegata in contrarium dare cõgruum rñsum. Non ob. igitur in primis, dũ dicebatur, ꝙ debitor non tenebatur pure, & simpliciter soluere libras sexcentas, sed dũmodo inuestirent, vel dummodo idoneus expromissor ꝑstaret. Et per consequens ꝙ pactum executiuum, nõ poterat habere locum, quia debitum adhuc non erat liquidũ, ꝑ allegata in contrarium, quia quamuis tenuta prius nõ debuerit capi, & ab initio fuerit nulla, ex quo tamen pendente processu fuit per D. Scipionem fideiussor oblatus actualiter, dicta tenuta ex hoc dicit iustificata, & conualidata & dẽt habere effectum ꝑinde, ac si oblatio ꝑdicta fideiussoris præcessisset, vt est casus in l. si rem alienam. §. fi. de pig. act. Nam pignoratitia actio nõ competit, nec oritur, nisi ꝑ debitorẽ prius soluatur, uel pecunia debita actualiter offeratur, ut ea. l. §. omnis. & tamen si debitor dicta actione agat, antequã soluat, uel offerat, iudicium procedit, & condemnatio sequitur, si post litem cõtestatam sequatur oblatio, & libellus, & petitio, ac processus iustificatur per dictam oblationem superuenientẽ pendente iudicio, adeo ꝙ non est opus nouo libello, ſm Bar. in l. si Titius. de uer. obl. & hoc quia superuenit ius lite pendente ex causa de præterito, ſm Bart. in d. §. fi. & in l. non põt. de iud. & facit. l. si mandauero tibi. ĩ prin. ff. mand. Et ideo, ſm eum, in d. §. fi. si ex causa legati ago rei uendicatione, si pendente conditione & lite cõtest. purificetur conditio, iustificatur, & ualidatur processus. Nec dici põt, ꝙ hoc

7 contingat, quia nõ retrotrahatur conditio, † quia in legatis cõditio non trahitur retro. l. si mater. §. eandem. de exce. rei iudi. l. j. §. si serui. ad Silla. & declarat Bar. in l. si is qui pro emptore. in 5. q. prin. de vsuc. Sic ergo debet tenuta iustificari, ex quo facta fuit oblatio fideiussoris ex post facto, per quam debitor fuit in mora constitutus, & sic ex quo ius superuenit ex causa de præterito. & hoc nõ negat Bar. in d. l. creditores. sed solũ cõcludit, tenutam ab initio non ualere, ꝙ cõceditur, sed dicitur, ꝙ si pendente iudicio super tenuta ius exequendi superueniat ex causa de præterito, ut q̃a purificetur cõditio, ꝙ tenuta ex post facto cõualidatur. sicut sufficit, ꝙ actio post litẽ contestatã ex dicta causa incipiat cõpetere, q̃uis ab initio litis nõ cõpeteret. d. §. fi. Nec ob. dũ dicebatur, ꝙ dicta oblatio operari nõ põt dictũ effectũ, ex quo debitor prius obtulerat debitum, & sic ꝙ res desierat esse integra, quia tale depositũ tanquã non legitimè factum nil operatur. Nã ipse tutor pupilli deponẽs depositariũ elegit, ꝙ fieri non potuit. l. 2. ſm vnã lecturã. C. de vsu. debuit ergo deponi pecunia in æde sacra, vel apud illũ, quẽ iudex elegisset, & aliter nõ ualet. l. acceptã. C. de vsur. & ibi hoc ẽt uoluit Bart. ĩ fi. & bene probatur, in l. si reus paratus. de procurato. qđ est uerũ, si depositũ fiat in iudicio, sicut in casu nr̃o, si aũt fiat extra iudiciũ, põt deponẽs eligere illũ, de quo oẽs diligentes confidisset, ſm Bar. in l. si soluturus. de solutio. qui isto casu dẽt intelligi, ut ibi per Alex. in addi. q̃uis corrupte inueniatur scriptũ. & hanc ẽt differentiam facit Bal. in d. l. acceptam. in 1. co. Preterea in casu nostro Scipio creditor huic deposito nõ consensit, & fideiussorem obtulit, ac alium depositarium elegit. Et iõ ex quo fecit, & adimpleuit, qđ promiserat, debuit debitor pecuniã soluere, uel deponere apud illũ, quẽ elegit credito, ẽt si extraiudicialiter depositum fuisset factum, ſm Iac. de Are. & Pau. de Ca. in d. l. si soluturus. qui dñt, ꝙ debitor nõ põt eligere, qñ creditor alium elegit, apud quem uult debitã pecuniã deponi. & est uerissimũ & rõnabile, quia ex quo tenebatur debitor soluere, postquam pro parte sua creditor satisfecerat, non sufficit, ꝙ deponat debitor apud alium creditorẽ inuito, quia hoc non est soluere. Et cõfirmatur. Nã in casib. in quib. verbalis oblatio sufficit, de q̃b. per Rom. Imo. & Ale. in l. si mora. sol. ma. si tñ creditor post talẽ verbalẽ oblationem rñdeat se paratũ accipere, tollitur effectus pręcedentis oblationis, ſm Imo. in l. si mora. so. ma. & ſm Alex. ibi, idem uoluit Bar. in l. pen. ff. de distr. pign. arg. l. aut qui aliter. in princ. quod ui aut clam. & l. 1. §. sed si maritus. de lib. agnos. Sic ergo in casu nostro tollitur depositio debitoris, & eius effectus, ex quo debitor incontinenti adimpleuit, & aliàs depositarium obtulit. Item non obstat, dum etiam circa hoc dicebatur, quod requiritur declaratio iudicis, ad hoc ut debi-

debitũ dicat liquidũ,& per ɔ̃ns,ꝙ prius nõ potuit pactũ executiuũ habere locũ,ƒm Bar.in d.l.creditores.in 3.q. quia hoc non vr̃ verũ,immo satis, ꝙ pendente processu probetur cõditionẽ impletã esse,sicut cõtingit in casu nr̃o.& ita ɔtra Bar.tenet Sal.in d.l.creditores.in ii.q.per rõnes efficaces,de quib.ibi per eũ.qđ cõprobatur ex no. ꝑ Ang.in l.ita stipulatus.de ver. ob.nã qñ stipulatio debuit cõmitti, postquã aliquid desiit posse fieri.tex.ur̃ velle,ꝙ non cõmittatur,nisi quãdo fuerit declaratũ,id fieri nõ posse.& sic vr̃ requirere sñiam declaratoriã.& tamẽ Ang.ibi tenet contrariũ,qa,ƒm eũ,incontinẽti , cũ verũ est conditionẽ impleri nõ posse,agi poterit,qa cessit,& venit dies.l.cedere diẽ.de verb.sig.& sic satis est,ꝙ declaratio fiat in ꝓcessu per probationes,vt sic deueniri possit ad cõdẽnatoriã sicut in simili dicit in excussione bonorũ faciẽda ꝫ princip. lẽ, vt possit agi contra fideiussorẽ,vel tertiũ possessorẽ,quia non est necesse pronũciare excussionẽ esse ltime factã,dũmodo in processu cõstet esse factã,ut no.per gl.in l.pen. in uerbo,cõtumacis.C.ad Treb.& firmat Iac. But.in auth.hoc si debitor.C. de pig.& de quo ꝑ Bar.& alios,in l.stipulatio.§.habet.de ope. no.nunc.& cũ Ang.transit Imo.Are.& Alex.in d.l.ita stipulatus.in 2.co.ver.no.ex ver.nec ante,&c.& in l.qui Romæ.§.Au
3 gerius.eo.tit.quia † ex actis, & probationib. inducitur notorium,ut no.in c.significauerũt.in ver.liquere,de test.& ꝑ Bar. in l.i.in prin.in 1.q.de ope.no.nun.cum concor.& hoc modo intelligitur.l.hoc iure.de uerb.ob.vt.s.probari debeat purificatio conditionis,& ꝙ hoc constet iudici, & hoc est satis absq; alia eius declaratione. Secundo principaliter ad contrariũ respõderi põt,ꝙ quãuis ab initio, & ante actualem oblationẽ fideiussoris tenuta non ualuerit, tamẽ ex quo in ea cõtinuauit post fideiussorẽ oblatũ,ex hoc dr̃ de nouo capta,quia ille animus in continuando in tenuta,& possessione inducit acquisitionem de nouo,ƒm Bar.& Doct.cõiter in l.3.in prin.de acq. poss.liquidatio ergo,& purificatio conditionis præcessit hanc secundam,& nouam tenutam,quæ probatur, & inducitur ex animo continuandi,ut dixi, & sic uigore illius deueniri debet ad electionem æstimatorum.Nec etiam, ut dictum est,alia declaratio iudicis fuit necessaria,& maxime,quia tp̃e huius ultimæ tenutæ erat manifestum,& notorium, cõdõnẽ fuisse impletam , quia de oblatione actuali fideiussoris constabat ex actis,quæ inducũt notorium.c.fi.de cohabi.cler.& mulic.c.cũ olim.de ver.sig.no.Inn.in c.insinuãte.de appel.& in c.per tuas de testi.Et ubi tp̃e captæ tenutæ manifestum est conditionem esse purificatam,tunc fatetur Bar.in d.q.3. aliam declarationẽ non esse necessariam,per l. 1.C.si mancip.ita fuerit alien. Non
9 obstat secundo,dum dicebatur,non potuisse deueniri† ad executionem,antequam liquidaretur,pupillos esse hęredes,quia satis est,ꝙ sit hoc in processu ipsius tenutæ liquidatum,tum ꝑ prædicta,& per ea quæ no.Pau.de Cast.in cons.19.in antiqs, ƒm nouam impressionem,incip.Supradictæ exceptiones.& c. ubi concludit, ꝙ licet captura cõmitti non debeat, nisi iudici de debito liqueat,si tamen debitor prius capiatur, poterit captura iustificari,& effectum habere,si debitum suberat uere. de quo postea appareat in iudicio, in quo captura impugnatur per rõnes,de quib.ibi latẽ per eũ, ꝙ ultra eum melius probatur per tex.in l.si §.fi.quod met.cau.ubi probatur, ꝙ si executio non sit rite facta,& petatur executio retractari , ꝙ non erit retractanda,si ille,ad cuius instantiam fuit facta, offert se probaturum incontinenti de debito,& hoc quãdo poterat fieri executio,sed aliquid fuerat omissum,quod erat necessariũ , secundum Ang.& Imo. in l.a diuo Pio.§.in uenditione.de re iud.Pau.de Ca.& Ale.in l.si cum nulla.eo.ti. Et ideo cum in casu nostro esset permissa executio uirtute conuentionis & pacti,quamuis debuisset liquidari persona hæredis,non tamẽ retractatur executio,sed debet cõfirmari,si hoc liquidatur in ꝓcessu.facit etiam,quod no.Bar.in d.§.in uenditio.dum all.d.l. si.§.fi.quod met.cau.& d.Abb.in c.ꝙ ad consultationem.de re iud.Secundo rñdetur, ꝙ contraria possunt habere locum , qñ est appositum simplex pactum de ingredien do propria authoritate,sed ubi ultra hoc est etiam appositum cõstitutũ,uel precariũ,tũc põt creditor ingredi rõne possesionis existẽtis apud eum,absq; eo ꝙ aliter liquidetur persona possidentis, adeo ꝙ potest creditor uti pacto executiuo,ẽt contra singularem successorẽ,antequã sit liquidatũ,illũ habere cãm a debitore, q̃uis hoc prius esset liquidandum,si constitutum, vel precarium in instrumento non fuisset appositum,ƒm Are.in d.cõsi.21.quia ille q possidet ẽt ciuiliter tñ, põt ingredi contra quemcunq;, & a quocunq. habeat cãm,iux.no.per Bar.in l.1.C.vñ ui, & in l.clam possidere.§.qui ad nundinas.de acq.poss.& in d.l.creditores.& iõ non releuat probare,a quo habeat cãm,q rõ ẽt militat contra uniuersalem successorem,qñ siue sit hæres,siue nõ, potest creditor possidens ingredi propter ciuilem possessionem quam habet.iõ frustra petitur,quod prius liquidetur,illũ esse hæredem.Non obst.dum tertio dicebatur,ꝙ ante moram debitoris fuit capta tenuta,ꝙ non licuit,secundum Bart.in d.l. creditores.Quia immo quo ad libras quadringentas mora præcessit per interpellationem tutoris.d.l.si ex legati cã.cum l.seq. de uer.ob.nec quo ad dictam summam interpellatio plus debito continebat,quia quot erant debita,& instrumenta,de quib. in dicta interpellatione, tot censentur interpellõnes.l.scire debemus.in prin.de uerb.ob.immo etiam per cursum diei mora fuit contracta.d.l.magnam.C.de contrah.& committ.stip.si debitor ante diem erat mortuus,quia cum eius morte.esset societas.soluta lege,inter causas.§.morte.ff.pro soci.& instit.cod.§. morte. dici non potest, ꝙ elapso die esset renouata iuxta conuenta in instr̃o,& maxime cum minore,per no.per Bar.in l.Titium,& Mæuium.§.altero.de admi.tutor.& in l.si patruus.& ibi per alios.C.cõi.utriusq;.iud.Nec huic ob. ꝙ per sequentem interpellationem expressam dicatur recessum a mora prius cõtracta per interpellõnem tacitã diei,ut no.in l.Aemilius. de mino.Quia illo casu ius de nouo ortum ex mora, & sublatum ex superuenienti interpellatione nõ renouatur ex mora subsequenti,quia actum est,ꝙ semel tantum contractus resoluatur,& nõ sæpius.l.boues.§.hoc sermone.de uer.signi.Sed in casu nostro, quamuis ius exequendi ortum ex prima esset sublatum ꝑ subsequentem interpellationem, quia tamen per eam noua mora committitur,ex ea ius exequendi renouat,quia actũ vr̃, ꝙ oriatur,vel concedatur,quoties mora contrahitur,quia aliter conuentio non põt habere effectum,ƒm intentionẽ contrahentiũ cum creditor suum non sit adhuc consecutus , licet secus sit in casu ꝓcedẽti.iõ isto casu locũ nõ hẽt.d.§.hoc sermone.ƒm Bal. in l.inuitus.C.de procu.& idem sentit in l.fideicom.§.1.de leg. 3.cũ cõcor.de quib.per Fel.in c.2.col.pe.uer.fallit quinto,&c. de treug.& pac.& probatur clare ex no. in d.l.2.C.de iure emph.& in d.c.potuit.Nam quamuis per petitionem uel receptionem pensionis præteritæ uideatur renunciatum iuri exequẽdi, qđ competebat contra emphyteutam,ut ibi no.absq; tñ dubio si emphyteuta deinde constitueretur adhuc in mora ꝑ lapsum triennii,de nouo ius expellendi reuocaretur.Quinimmo in casu nr̃o dici potest,ꝙ adhuc duret prima mora,& eius effectus. Quia ubi tolleretur per nouam interpellationem,per eandem incontinenti reuocaret mora eiusdẽ effectus per ꝑdicta.iõ ꝑcedens non dẽt tolli,sed durare,arg.l.qui sic.de sol. & quia ex eodem actu .i. ex eadem interpellatione non dẽt extingui mora, & oriri cum eodem effectu,sicut nec econtra.l.Titio cum moreretur.de usufr.leg.Et propterea est isto casu interpretandũ, ꝙ interpellando noluerit moram remittere,sed augere,sicut & alio casu dicit Ale.in d.l.cum procurator.§. 1. Et similiter quo ad aliam quantitatem fuit contracta mora per interpellationẽ nec obstat,ꝙ plus debito dicatur petitum,quia dicto casu non contrahit mora , nisi creditor cõtra debitorẽ excipiẽtẽ offerat se paratum recipere partem debitam,ƒm Bar.in l.qui solidũ.in prin.de leg.2.Imo. Rom.& alios Mod. in l.1.§.si stipulanti.de ver.ob.sed in casu nostro creditor interpellans obtulit se paratũ computare quicquid acceperat igitur rõne partis plus petitę nõ impeditur mora.Non ob.insuper, ꝙ non potuit mora contrahi,ex quo creditor poterat exceptione repelli,ex eo quia fideiussorem non præstiterat de mõ implendo, vel q de euictione promitteret.Quia quamuis ab initio & tp̃e interpellationis mora nõ fuisset mox & statim contracta,tanquam facta tp̃e incõgruo.l.cũ filius.§.fi.de uer.obl. sequuta tñ postea oblatione fideiussoris,incępit debitor esse in mora,qa ad hoc tp̃s trahitur interpellatio ꝑcedens.l.fi.C.q admitti,&c.ubi probatur, secundũ vnum itellectũ gl.ꝙ agnitio bonorũ possessionis facta tp̃e incongruo operatur effectũ suum tempore cõgruo sine noua agnitione.& ibi ponderat Rom.& Sal.in 1.q.& etiam Alex.Et hoc in casu nostro propter dictam oblationẽ, per quam osten

ditur, ꝙ durat animus ab initio adhibitus. Præterea ex quo postea tpe fideiussoris oblati dixit Scipio uel eius procurator, se paratum pecunias per se, vel alium recipere, ex hoc dr̄ de nouo interpellasse debitorem. Sicut qn̄ creditor dicit, indigeo illa pecunia. l. & eo mō. & l. ēt hoc mō. de lega. 1. & ibi Bar. & ꝑ cū in l. non solum. §. morte. de ope. no. nun. in tertia specie protestationis, & ꝑ Cy. in l. in minorum. C. in quib. cau. in integrū rest. nō est necessaria. Dicta igit̄ tenuta, quæ ꝓcesſit morā, iustificatur ex mora superueniente, pendente iudicio, quia ius exequendi superuenisse dr̄ ex cā de ꝑterito. d. l. si rē. §. 1. Et propterea debet confirmari, & non retractari, prout forte veniret retractanda, qn̄ superueniret ius exequendi ex noua cā, puta ex sententia post executionē lata, per no. per Imo. & Roma. in d. §. in uenditione. & Pa. de Ca. & Ale. in d. l. si cum nulla. de re iud. vel dici pōt, ꝙ post morā ex post sequutam mediante dicta oblatione fideiussoris noua tenuta intelligitur capta, vbi ꝑcedens non cōualidaretur, quia animus intrantis in continuādo operatur acquisitionē de nouo, per no. ꝑ Bar. & Doc. in d. l. 3. in prin. de acq. pos. & ideo hæc tenuta, quæ de nouo dr̄ capta debet saltem confirmari, & ad effectum perduci. Non ob.

10 tertio, ꝙ sit capta pro quantitate maiori, quā deberetur, & sic ꝙ in totū sit nulla. l. si non sortem. §. si centū. de condic. indeb. & ibi per Bar. Quia illud procedit in tenuta iudiciali, & per iudicem data, sed in extraiudiciali secus, sicut est illa, quæ capit̄ uigore pacti, quia ualet dicto casu pro mensura debiti, ut ꝓbatur in l. 1. §. si duæ. in fi. ff. quo. l. ubi hr̄, ꝙ si is qui potest iuste ī gredi possessionē partis rei, ingrediatur totam rem, reuocatur tm̄ ingressus pro illa parte, pro qua fuit iniustus, & ita ēt tenet Are. in l. certi condictio. §. qm̄. si cer. pet. & in l. 1. §. si stipulanti. de uer. obl. & in l. iuste possidet. de acq. pos. ubi rōnē diuersitatis assignat, quia in extraiudicialibus regula est, ꝙ utile nō uitiatur per inutile in his, quæ sunt separabilia. l. 1. §. Trebatius. de aqua quot. & æstiua. Secus in decreto iudicis, quod in una quantitate & in uno capitulo est indiuiduum sicut sn̄ia, ut habetur in l. 1. C. si adue. rem iud. Idem quoque uoluit Raph. Cuma. in d. l. iuste possidet, ubi hanc dr̄iam facit, respondendo ad dictū. §. si centum, ubi probatur, ꝙ error in quātitate non uitiat in totum dationem insolutum extraiudicialem, inducēdo ut ibi per eum, post. d. Christo. de Casti. & seqtur ēt hoc Ale. ibi col. 5. in fi. Nec prædictis obs. ꝙ ēt in casu nr̄o Scipio sit ingressus authoritate iudicis, quia illa nihil operatur, & non ualet, ex quo pars non fuit citata, & sic perinde est, ac si propria authoritate ingressus fuisset Scipio, & absq. licētia iudicis, ſm Bart. ī d. l. creditores. in 5. q. circa principium. & iō in possessione per iudicem est confirmandus, ſm eum, per l. 3. §. missum. ad Carb. Præterea quoad debitum librarum quadringētarum non est erratum in quantitate. ideo respū illius summæ nō potest ex hoc capite tenuta allegari nulla. Nec ob. ꝙ res sit maioris ualoris quam sit debitum, quia etiam ex hoc nō uitiatur ingressus. l. fi. & ibi no. Bal. C. de iure domin. impetr. & per Alex. in d. l. iuste possidet. Et per prædicta colligitur etiam respōsio ad ultimum, in quo dicebatur, tenutam nullam ex defectu citationis, cum fuerit capta iudicis authoritate, quia solus actus iudicis annullatur, & non ingressus, qui potuit fieri sine iudice, secundum Bar. in d. 5. q. Et confirmatur, quia ubi in actu potest aliquid omitti, si interponatur, & minus solenniter. ꝓpter hoc actus non redditur nullus. l. 1. in prin. C. de rei uxo. actio. no. in l. uinum. in fin. glo. magnæ. si cer. pe. & per Bar. in l. 1. in in prin. de eden. cum concordantib. Et sic concluditur, ꝙ Scipio in tenuta est confirmandus, & esse deueniendum ad electionem æstimatorum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, qui intra debitum tempus non fuit cōsecratus, an sit ipso iure nullus. & nu. 5.*

2 *Per lapsum temporis ad petendam consecrationem alia beneficia ipso iure uacant. nu. 7 & 8.*

3 *Facilius quis punitur ipsa re, in qua deliquit, quam in alia.*

4 *Homicidium superueniens nō priuat episcopum, sed requiritur sententia.*

7 *Extensio cessat, ubi induceretur legum correctio.*

9 *Vtrum episcopus intra tempus debitū per suam negligentiā nō consecratus fecerit fructus episcopatus suos. nu. 11. & 13.*

10 *Ex titulo, quem quis scit posse rescindi, non præscribit, tanquam malæ fidei possessor.*

12 *An episcopus, qui per suam negligentiam fuit in mora petendi consecrationem, possit fructus aliorum beneficiorum suo facere.*

14 *Extensio in dispensatione fit, quando illa aliter locum habere nō potest, & quando. nu. 17.*

15 *Extēsio quando in pœnalibus sit licita.*

16 *Ex homicidio & alio delicto graui, quando clericus sit deponendus, & qua puniatur. nu. 21.*

18 *Dispensatio stricte interpretari debet, & quando.*

19 *Vtrum episcopus, qui iurauit tempus non petijt cōsecrationem, adeo factus sit inhabilis, ut de episcopatu suo in aliū facta trāslatio ualeat. nu. 20.*

22 *Translatio facta a sciente habet uim dispensationis.*

23 *Subrogatū debet sapere natura eius, in cuius locum subrogatur.*

CONSILIVM CLIII.

1 PRosequendo ordinem dubiorum vr̄ circa primū prima facie dicendum, ꝙ † ep̄s, qui intra tempus debitum non fuit consecratus, sit ipso iure priuatus, & primo per tex. in c. quam sit. §. fin. de elect. in 6. iuncta glo. vbi habetur, ꝙ electus in episcopum non petiit cōfirmationem inter tres menses, ipso iure est priuatus omni iure sibi per electionem acquisito. Ergo idem videtur eadem ratione, si debito tempore non petiit consecra-
2 tionem. Secundo hoc probatur. Nam † per lapsum temporis ad petendum consecrationem, alia beneficia, circa quæ nō deliquit, vacant ipso iure. cum in cunctis. §. cū vero. de ele. in ver. libere. & ibi no. Doc. ergo multo magis idem dici debet de ip-
3 so episcopatu, in quo deliquit, quia facilius † quis punitur in ipsa re, in qua delictum commisit, quam in alia, in qua non peccauit. l. Paulus. ad legem Falc. & l. rescriptum. ff. de his quib. vt indig. & ex hoc sequitur, ꝙ fructus suos non fecit, postquam fuit ipso iure priuatus secundum gl. in d. c. quā sit. §. fi. Sed istis & aliis non obstantib. contrarium est de iure uerius, per tex. in c. qm̄. 100. dist. ver. si uero. vbi loquitur de ep̄o. & uult tex. ꝙ si intra tres menses ep̄s per negligētiam nō consecretur, ꝙ cōio ne priuatur, quousque loco cedat, aut se consecrandū offerre nō differat, & sic est in eius electione, aut loco cedere, aut moram purgare, quam si non purgat intra alios duos menses, nec alibi consecrationis donum participat. immo iudicio sui Metropolitani cedat. & sic isto casu ꝓcise cogitur cedere, ergo nō est priuatus ipso iure, quia cedere nō posset, qđ nō hr̄et. l. traditio. de acq. rer. dom. & l. decem. de verb. ob. ꝙ ēt declaratur ex præcedenti uersi. dum uult tex. ꝙ intra tp̄s purgandi morā cedat, aut se consecrandum offerre non differat. Nam & hoc loco verbum, cedat, significat illum nō esse priuatū, quia post priuationē frustra se consecrationi offerret. Quia si desijsset ipso iure esse ep̄s, consecrari non posset. Nec post executionē factā a lege mora purgatur. l. si is cui. de le. 1. & notat Bar. i. d. l. si insulā. de ver. ob. in 4. q. Sicut igit̄ uerbū, cedat, in uer. ꝓcedēti, significat ep̄m non esse priuatū, idē oportet in ver. seq. qa una pars legis alteram declarat. l. utrum. & ibi no. Ang. de pet. hær. & idē ēt probat̄ in c. inter corporalia. de transla. præl. ubi est idē tex. & ibi ēt tex. subiungit, ꝙ dicto casu ep̄s cedere nolit, ꝙ deijcitur, & ꝙ talis cessio, & deiecto nō fit sine authoritate sedis Apostolicæ. Si ergo deiicitur, ergo non est priuatus, quia deiici non posset. l. nā & si. uer. post defectū. de iniu. rup. & irri. testa. & hoc no. oēs in d. c. & sic de hoc primo q̄sito est i-
4 bi casus clarus. Nam nec per homicidiū † superueniens, priuat̄ ipso iure, sed requirit̄ sn̄ia, ſm Inn. in c. cum nostris. de conces. præb. & ibi Abb. in fi. qui idē dicit de alia irregularitate, ꝑ c. cle-
5 ricum, ne cle. vel mona. & ibi ēt no. Abb. Non obstant † allegata in contrariū, & primo tex. in d. c. quam fit. §. fi. quia loquitur in episcopo duntaxat electo, ꝙ si intra tempus cōgruum cōfirmationē non petiit. ideo priuat̄ ipso iure, & sic facilius, q̄ matrimoniū spirituale cū ecclesia adhuc non est ratū, sed solū initiatū. ita ꝙ ab eo pōt recedi sola uoluntate electi. c. cum inter. elec. & c. fi. de transla. præla. & ibi plene no. & propterea regulariter adhuc non habet administrationem c. nihil. de elec. sed post confirmationem dictum matrimonium est ratum, & indisso-

dissolubile.d.c.inter corporalia.& ibi not.& plenè no.in c.fin. de transla.præla. ideo difficilius dissoluitur. Dispositio igitur. d.c.si.quàm sit.§.si.quæ est pœnalis,de electo nondum confirmato non debet trahi ad cõfirmatũ,qui fuit in mora recipiendi cõsecrationẽ.c.quia.de reg.iur.in 6. & maximè stante diuersitate rõnis.l.Papinianus exuli.de mino.& l.naturaliter.§.nihil cõe. de acq.pos. & d.c.inter corporalia.ac etiam magis,cũ cautũ sit alibi, ꝙ ex tali mora cõfirmatus nõ sit ipso iure priuatus,

6 sed ueniat priuãdus.Propterea † cessare dẽt extẽsio,ne inducatᷣ legũ correctio,ut no.in auth.quas actiones. C.de sacrosᷣ.eccle. & plenè per repetentes in l.si vero.§.de viro.sol.mat. & qđ dictũ est de epo confirmato,idem est de illo, quẽ Papa pronunciauit epm,quia non indiget alia confirmatione,quia illa ꝓuisio hẽt vim cõfirmationis. & idẽ in omni electo a confirmatore,ᷤm Inn.in c.cum olim.in prin.de cau.po.& gl.i c. 1.de elec. in 6.& in c.vt circa.eo.tit.& Abb.in c.ea te.de rescr.& Imo. in

7 c.auditis.de elec.Non ob.dum secundò dr̃,ꝙ ꝑ † dictã negligẽtiam confirmatus ipso iure amittat alia bñficia.d.c. cum in cũctis.§.j.quia episcopatus difficilius amittatur, quam aliud beneficium.& hinc est, ꝙ acceptans ᷤm beneficium curatũ ipso iure priuatur primo, iuxta tex.in c. de multa. de præb.sed hoc non habet locum in episcopatibus,ᷤm Inn.& alios, in c.cũ nostris.de concesᷤ.præb.Io. And.& alios,in c.quanto. de transla. præla.dicentis, ꝙ si eps transtulit se ad ecclesiam, sine licentia Papæ non priuatur priori ipso iure,sed venit priuandus & idẽ dicit, qñ fit renunciatio , & inualidè. c. quod in dubiis. de renuncia.remanet ergo ᷤm eũ adhuc eps prioris ecclesiæ,& clerici illius adhuc ei tenentur obedire,donec priuetur ꝑ sñiam, & hoc dicit procedere in epatibus,quibus renunciari non põt sine licentia Papæ, & etiam religionis fauore. Sed in beneficiis curatis hodie seruari debet,quod hr̃ in d.c.de multa. quæ decisio, & decisionis rõ vltra prædicta probat , ꝙ in casu nostro dicatur eps ipso iure priuatus,sed ꝙ per sententiam sit priuandus . Et ꝙ de aliis beneficiis dr̃, non trahitur ad episcopatum ꝑꝑ diuersitatis rõnem.Et forte ẽt dici põt,ꝙ eo casu,quo episcopatus habet alia beneficia,quæ vacant ꝑꝑ moram commissam in petendo consecrationem , ꝙ isto casu nedum non sit priuatus episcopatu ipso iure, sed ꝙ ẽt non sit priuandus , qa cum semel sit punitus in amissione dictorum beneficiorũ,nõ debet de eodem crimine sæpius quæri.l.j.§.pe.nau.caup.sta.& faciunt no.in l.senatus.de accu. Et sic non debet de nouo puniri , sed ad consecrationem cogi, & compelli. & vbi nolit,ꝙ tunc ex hac noua contumacia possit priuari sicut ante dispositionem.c.quàm sit.§.fi.de elec.in 6.non priuabatur quis si intra tres menses non petebat confirmationem, sed debebat cogi ad illam petendam & ad consecrationẽ,& vbi recusaret,priuari poterat,vt ibi in gl.& per Inn.in d.c.cum in cunctis.Nam

8 iura contraria, in quib.probatur , quòd † episcopus,qui intra tps statutũ non recepit per negligentiam cõsecrationis donũ, non loquuntur eo casu,quo per talem negligentiam passus sit aliam pęnam. Videtur ergo,ꝙ procedant & intelligantur, qñ talis non habebat alia bñficia, quibus potuerit priuari ipso iure.& præsertim quia tex.in d.c.cũ in cunctis.solùm imponit dictã pœnã priuationis aliorũ bñficiorũ ipso iure.& ꝙ epatu debeat priuari,nihil dicit, ꝓut verisimiliter expressisset,si locum hr̃et.d.c.inter corporalia.Vñ cũ odia sint restringenda,& iure cautũ nõ reperiatur,ꝙ isto casu pœna priuationis habeat locũ illa dẽt cessare,quia ꝓ omni negligentia ꝑlatus non est priuandus.d.c.nihil.& ibi no.Doc.de elec.nec dicta pœna imponitur nisi expsse a iure exprimatur scđm gl. 15.q.8. in summa.& est tex.in §.cũ igitur.in auth. de non elig.secun.nub.quem ad hoc alleg.Bal.in authẽ.ex testõ. C. de secun.nup. Circa secundum

9 dubium † utrũ.s. eps per suam negligentiam intra tps debitũ non consecratus fecerit fructus epatus suos. Et prima facie videbatur fortassis dicẽdum, ꝙ non. Quia quamuis requiratur sententia declaratoria,per ea q̃ in præcedenti dubio allegãtur, hoc tamen locum non habet quoad fructus , sed a die pœnæ impositæ debentur,ut probatur in auth. de ince. nup.in prin. & ibi gl.& Ang.Io.And. & Doct. in c.fœlicis. de pœnis , in 6.

10 Secundo hoc cõfirmatur.Nam † ex titulo quem quis scit posse rescindẽdi,nõ præscribit tanquam malæ fidei possessor.l. in causæ. la 1. §. interdum . cum seq. de mino. quem ad hoc allegat . Imo. in c. apostolicæ. de dona.& Alex. in consi.44.aliàs 46. Circa præsentis consilii materiam. in fin. 5. uolu. Et ubi non procedit usucapio,non procedit etiam fructuum acquisitio , secundum glo. nota. in leg. 1.C. si quis rem minor.&c. & ibi eam not. Bald. & de hoc est etiam tex. in leg. cum quis. de condit. ob causᷤ. ubi habetur , quod si donatio causa mortis , ex qua dominium erat translatum , ex post facto rescinditur,quod res donata cum fructibus repetitur , ex qua notab. ibi Ange.& Alexand. quòd ex titulo rescindibili non paratur acquisitio fructuum . & adhuc pro hac parte melius facit text. in leg. 1.C. de his quibus ut indign. ubi probatur , quod indignus,qui venit priuãdus hæreditate,semper est malæ fidei,licet sit dñs.Et propterea tenetur ad fructus integros, quos percepit,quæ illo casu non incurritur ipso iure, sed per sñiam.l.his consequenter.§.1.& ibi per gl.fam.erc.& ad idem bene facit.l.uideamus.§.in Fauiana.de vsu. vbi hr̃ , ꝙ si alienatio facta in fraudem creditorum,quæ valuit,rescĩdatur, ꝙ res repetitur cum omnib.fructib.perceptis ante rescisionem. Ergo & eps,qui venit priuãdus ex mora debet teneri ad fructus quos ante priuationem percepit. Sed in casu nostro eps venit priuandus,& sic eius titulus est rescindendus.Ergo titulus iste non sufficit ad fructuũ acquisitionem,sicut non prodest ad ꝑscriptionem.Sed prędictis non obstãtibus,contrariũ arbitror

11 verius.† & tenendo.ꝙ isto casu non debeat eps priuari epatu, prout dixi in præcedenti dubio,cessarent omnia in contrariũ allegata.Si uero tenemus,ꝙ locum habeat pœna priuationis, tũc quæstionem istam in terminis decidit Gulie.de Cun.in d. l.1.C.de his quib.vt indig.per illum tex.inductũ,ut supra, dicẽs,ꝙ si feudatarius cõmittit feloniam , põt priuari feudo.vel clericus ꝑꝑ quod possit priuari beneficio,licet quousque sint priuati habeant ius in re,tñ postquam erunt priuati tenebuntur omnes fructus restituere,quos perceperunt,vel percipere potuerunt a die commissę feloniæ,vel delicti,siue sint fructus consumpti siue extantes,siue factus sit locupletior, siue nõ. & cum eo transit Ang.& Pau.de Cast.nec ad hoc facit,ᷤm eum, melius alia lex,ideo est perpetuo menti tenenda . sed tñ ad idẽ est similis tex.in l.eum qui.ff.eo. vbi fructus perceptos ante litẽ motã tenetᷣ restituere ille,a quo aufertur hæreditas,tanq̃ ab indigno,quia tacite accõmodauerat fidem suam. & cum prædictis trãsit ẽt Ale.in d.l.j.Antequam ergo eps sit priuatus, fructus quos ꝑcepit,retinere põt,ᷤm prædictos, qñ interim est eps,& clerici ecclesiæ suæ tenentur ei obedire,ᷤm Io.And. & Doc.in d.c.quanto.de transla.præl. si aũt sequeretur priuatio tunc aliud esset.Quia ᷤm pręðictos Doc.teneretur ad fructus perceptos ante priuationem,& post delictum commissum,immo in casu nostro vr̃,ꝙ teneatur ẽt ad illos,quos percepit ante morã,quia omni tpe vr̃ fuisse malæ fidei possessor,ut probatur in d.l.1.Nam & ibi hæres tenetur ad fructus , quos ẽt ꝑcepit ante moram in uindicando nec est defuncti,tanquã uidetur fuisse malæ fidei possessor vsq. ab initio . Si autem non ueniret priuandus ex mora,seu ꝑꝑ non factum,sed ex alio delicto consistente in facto,puta ꝑꝑ homicidium, tũc ad fructus perceptos post delictum teneret.Quia qñ fuit in mora implẽ di illud,quod tenebatur facere ab initio concessi beneficii,& acquisitæ hæreditatis,priuatio trahitur retro,sed alio casu nõ. & in hoc procedit,quod dicunt Doctor.in d.leg.1. Differt ergo iste,qui per sñiam venit priuandus,ab illo qui est ipso iure priuatus, qui illi etiam ante sñiam declaratoriam non potest licite fructus retinere,ut dixi supra,per no. per glo.& Anton. in d.auth.de ince.nup.in prin.& Io.And.& Doc.in c.fœlicis . de pœn.in 6.Sed iste,antequam per sententiam sit priuatus, licite fructus percipit & retinet, quia habet ius in re . & ita etiã expresè vult Inn.in cap.cum nostris.in prin. de concesᷤ.præb. dicẽs,homicidæ,ꝙ & irregulares iuste tenent dignitates , quousque renuncient,uel deponantur . & per hæc tolluntur omnia,quæ allegant in contrarium,quæ procedunt , & loquũtur post priuationem,& rescissionem tituli. Sed antequam sequatur priuatio , vel rescisio , ille quia habet ius in re , facit fructus suos,& illos,iure permittente,percipit , & retinet durante titulo. Restat nunc videre de tertio quæsito , in quo con-

12 sistit maior dubitatio,uidelicet † an eps,qui fuit in mora petẽ di consecrationem,fructus aliorum beneficiorum fecerit suos & ante illos possit de iure retinere.Et prima facie videtᷣ,ꝙ nõ quia uacarũt beneficia,& illis fuit priuatus ipso iure ex mora

in non petendo consecrationem, intra tps debitũ, adeo ꝙ con ferri potuerunt, nulla ét præcedente snia declaratoria, ut probatur in d.c.cum in cunctis.§.cum vero.de elect.in uer.libere & ibi Doc.& est similis text.in c.de multa. de præb.& ibi not. Abb.& in c.1.in fi.de hom.in 6.iuncta gl.in ver.liberè.Si ergo uacat ipso iure, sequitur, quod fructus nõ fecit suos, sed ad eorũ teneturrestitutionẽ, ét absq; ulla declaratione, secũdũ glo. in d.c.quã sit.§.fi.de elec.in 6.Quinimmo eos adhuc restituere teneretur, si declaratoria sententia esset necessaria, quia vbi talis snia declaratoria pœnæ a iure ipso iure impositæ est necessaria, iuxta c.cũ secũdũ.de hær.in 6.cũ ibi no.hoc tñ nõ habet locum respectu fructuũ, quia retineri ét non possunt ante declarationẽ, ut uoluit gl.& Ang. in d.auth.de incest. nup. in prin.Io.And.& Doc.in d.c.fœlicis.de pę.in 6.Cy.& Bal.in auth.incestas.C.de incest.nup.& Maria.in c.iudæi.el 2.de iudæ dicens, quod in hoc utile, ꝙ constitutio puniat ipso iure, quia interim delinquens etiam nõ declaratus nõ facit fructus suos, per prædicta. Nec obstat, ꝙ in præcedenti dubio dictũ sit, ꝙ ante priuationem fructus percipiantur, & retineantur licite,
13 † quia illud locum habet, qñ pęna venit imponenda a iudice sed qñ imponitur ipso iure a lege, licet etiam sequi debeat iudicis declaratio, fructus quis non facit suos ante declaratoriã. Et ista differentia probatur etiam ex no.per Abb.in c.1.de consti.& latius in c.dilecti.de arbi.dicentem, ꝙ quamuis lex in foro conscientiæ non sit seruanda quo ad pœnam ab ea imposi tam, sed satis sit, ꝙ sacerdos imponat pœnitentiã, pro delicto, secundũ glo.2.q.2.fraternitas.hoc tamen locum nõ habet, qñ pœna imponitur a lege ipso iure. Quia tunc quis retinere nõ posset bona publicata cum bona conscientia, quia ius est statim quæsitum fisco, vt no.in l.commissa.de pub. Cum ergo dicta beneficia isto casu uacent ipso iure, vř ꝙ eps sit irregularis sicut quibet alius intrusus. 16. q.7. si quis deinceps. 7.q.1.factus.& c.seq.& per Spe.in tit.de dispensa.§.iuxta.ver.15.intrusus, &c. Nec prodesse videtur episcopo dispensatio, ꝙ possit etiam post consecrationem retinere prædicta beneficia, quia intelligitur dispensatum eo casu, quo consecratio sit obtenta, vel petita intra tempus debitum, ex quo etiam isto casu satis operatur dispensatio, sine qua post dictam cõsecrationem factam legitimo tempore non potuisset dicta beneficia retinere, ut not.in d. c. cum in cunctis.§.cum uero.& hoc probatur in leg. si quando.in prin.cum ibi no.C.de inof.test. ubi dicitur ꝙ si princeps rei qui non poterat testari liberam testamenti factionem concessit, quod tenetur testamenti solennitatem obseruare, quæ per dictam dispensationem non intelligitur remissa, ex quo operari potest circa personam testãtis, q̃ prius erat intestabilis. Et præsertim hoc est in casu nostro dicendũ, quia si petiit, & obtinuit debito tempore consecrationem, nõ deliquit. Si uero fuit in mora, delictum commisit, propter qđ alia beneficia uacant ipso iure. Ideo dispensatio concessa eo casu, quo uacant beneficia sine delicto, non debet trahi ad casũ, in quo uacat, propter delictum, quia utroque casu non est eadem ratio. Et alia ratione non est in dubio præsumendum, quod uoluerit Papa dispensare in hunc casum, quia per talem dispensationem daretur materia delinquendi, id est negligendi petere confirmationem intra tempus a canone præfixum, ut probatur ex not.per Bart.in leg.cum lex.ff.de legi.ubi concludit, quod si statutum disponit, quod quilibet bannitus in pecunia debeat exbanniri, soluendo quinque pro centenario, non habebit locum in bannitis post statutum, sed in præteritis, & licet de natura legis sit dare formam futuris negotiis.le. leges.C.de legi. & c.fi. de const. hoc tamen locum non habet isto casu.& hoc quia aliàs daretur materiadelinquendi. Et ubi etiam utroque casu esset eadem ratio dispensandi, ac etiam si esset minor ratio in casu expresso, & maior in casu omisso, adhuc tamen cessaret extensio, quia dispensatio est odiosa, & stricte interpretanda, ét si neminem lædat ꝑter ius commune. & ideo in ea cessat argumentum a pari, uel de maiori ad minus.c.fi.de transla.præla.& c.cui de non sacerdotali.de præbẽ. in 6.no.Host.& alii in c.postulasti.de rescr.cum conc. de quibus ibi late per Mod. Sed quamuis prædicta multum uideantur obstare, nihilo minus contrarium uidetur concludi posse Nam, vt dictum est dispensatum fuit, uti posit alia beneficia retinere, etiam post consecrationem, unde tenendo, ꝙ ille, q̃ est in mora suscipiendi dictam consecrationem, non sit priuãdus, si habeat alia beneficia, prout tactum est in præcedẽti dubio, & puto uerum ex hoc sequitur, ꝙ eps si non est propter moram priuandus, non excluditur a dono consecrationis, sed adhuc post moram potest illã petere, quia demum priuatur hoc dono, quando est deponendus, vt dicit tex.in d.c.quoniã. 100.distinctio. Stante igitur dicta dispensatione, dico ꝙ etiã non uacant alia beneficia, qm illa uerba, ꝙ alia beneficia possit retinere, ét post cõsecrationem hře possunt duplicem sensum, primus est, ꝙ intelligatur de consecratione superuenien te, antequam dicta beneficia uacent de iure, & sic antequã epa sit in mora petendi consecrationem.& ꝑm hunc sensum dispẽsatio operaretur solum post tps consecrationis, & non prius, quia añ moram illa poterat de iure cõi retinere. alius potest esse sensus, ꝙ intelligatur de consecratione simpliciter, & indistinctè, & sic ꝙ post consecrationem susceptam, nedum ante moram, sed ét post moram, quæ, ut dictum est, isto casu nõ est ꝓhibita, sed permissa, possit bñficia retinere. Nam ex gñalitate uerborum, & attento sono illorum, non minus includitur consecratio facta uno tpe q̃ alio. Et secũdũ hanc interpretationem intelligeretur tacite dispensatum, ꝙbeneficia ex mora in petendo consecrationem non uacarent, quia si vult Papa, ꝙ post consecrationem susceptam etiam post moram retineantur, necesse est, ꝙ prius non vacent, quia si uacarent, per consecrationem superuenientem non daretur retentio iuris, sed facti duntaxat, de qua non sensit Papa, quia est cũ delicto. l.si procurator.de condi.indeb.cum concord. Ad id ergo, ꝙ est antecedens necessarium, si verba generaliter intelligantur, &
14 non restringantur † facienda esset extensio quæ est permissa etiam in dispensatione, qñ illa aliter nõ põt effectũ habere, ut probatur ex no.per gl.1.& Abb.in c. quia in tantum. de præb. & ꝑ Ant.de But.in c.cum in cunctis.& Pet. de Anch. in cle.1. ver.5.opp.de concef.præb. Et quamuis regulariter dispensatio debeat restringi, vt minus lædat ius cõe, quando aliquid põt operari, ꝑm Doc.in d.c.postulasti prout satis operaretur in casu nostro si ét primus sensus caperet, puto tñ, ꝙ alius, & sic secundus sensus sit sumendus, ꝑm quem verba gñaliter capiuntur, & nõ restringuntur magis ad cõsecrationẽ vnius tpis, quã alterius, quia mediante tali interpretatione licet recedatur magis a iure cõmuni, nihilo minus per eam euitatur pœna priuationis aliorum beneficiorum, quæ committi solet ex mora cõmissa in petendo consecrationem. Et propterea talis interpretatio dicitur potius fauorabilis quã odiosa, quia per eã non includitur odium, sed excluditur, quia pœna euitatur, ideo in dubio est capienda.l.præses.& l.si de interpretatione. de pœn.si-
15 cut etiam videmus. † ꝙ licet in pœnalib.non sit extensio licita.d.c.odia.de reg.iu. in 6.& l.cum quidam. de libe. & posth. hoc tñ procedit, qñ mediante extẽsione agitur pœna incurrenda. Sed si agatur de pœna uitanda, extensio est permissa, ꝑm Imo.in l.si vero.§.de viro.solu.mat.ver.3.casu principali, &c. saltẽ ꝑm eũ, ut iam factũ excusetur a pœna, licet ante factũ tutius sit abstinere, per id qđ no.Io.An.in c.nihil.de ele.sup gl. licet fines.& in c.statutũ super gl.1.eo.ti.in 6. & c. significauit. de iud.super gl.1.& in cle.de priu. & cõprobatur hoc per tex. in c.ex parte.3.de dec. vbi priuilegiũ de decimis cõprehẽdit ét noualia.ex quo no.d.Abb.ꝙ priuilegium cõtra ius cõe, & alteri nociuũ debet intelligi prout verba sonant, & importare pñt ex proprio, significatu uerborũ, & hoc, secũdũ eũ, quia tunc nõ fit extẽsio, sed prohibetur restrictio cõtra propriũ significatũ uerborum. Nã cõcedẽdo decimas alicuius uillæ uerba nõ magis important decimas ꝑsentes, q̃ noualium. Si ergo uerba priuilegii odiosi, sui natura restringibilis, quia est contra ius, & ꝑiudicium tertii non restringuntur, sed generaliter intelliguntur, quamuis ex hoc odium amplietur, Multo magis in casu nostro uerba dispensationis generalia non debent restringi, sed generaliter intelligi ad exclusionẽ odii. Et propterea dũ dicitur, ꝙ retinere possit alia beneficia, etiam post cõsecrationẽ debet intelligi susceptam, tam post morã, quia (ut dixi) nõ est isto casu prohibita, quam ante mortem, quia hoc importãt uerba, si non restringantur. ex quo sequitur, ꝙ intelligitur dispensatum, ꝙ beneficia non uacent ex mora commissa ante consecrationem, tanquam super antecedẽti necessario, per ea quæ habentur in locis præallegatis.& ꝑut ét uult Abb.in d.c.

ex parte.in l.nō.ꝙ priuilegium odiosum hoc modo possit extendi. Si aūt dicatur,ꝙ post morā nedū sit ipso iure priuatus alijs beneficijs,sed ꝙ ēt episcopatu uenit priuandus,quo casu nec ibi,nec alibi debet consecrari.d.c.qm̄.& d.c.inter corporalia.& sic dici non pōt,ꝙ uerba dispēsationis intelligant post consecrationē de iure prohibitā,sicut retenta hac opi.esset illa quæ superueniret post morā,tunc stante tali dispensatione adhuc uacare nō debent dicta bñficia alia rōne,& ex alio capite.

16 Et ꝑmitto,† ꝙ licet pro homicidio, & quolibet alio crimine graui clericus sit deponēdus.c.tuæ de pęnis.nihilominus post depositionem pōt circa bñficiū secū misericorditer dispēsari. c.2.de cle.pugn.in duel.Et si ēst corrigibilis,debita est dispēsatio talis,ſm Host.cū quo transit Io.de Ana. si remaneat clericus in seculo,ſm vero d.Abb. secū dispensat de gratia, & hoc fauore ordinis clericalis,& pñr in fauorē publicū,ne.s. in eius opprobriū cogatur clericus mendicare,ſm gl.ibi.& ꝑ ea quæ hñr in c.si diligenti.de fo.compe. Si ergo dispensatum est, ꝙ post consecrationē susceptā ante morā alia bñficia possit eps retinere,quæ ꝑ consecrationē superuenientē debebant uacare,ut no.in d.c.cū in cūctis.§. cū uero. sine quib. potuisse eps comode uiuere,debet talis dispensatio ex maioritate rōnis ex tendi ad casum,in quo erant uacatura beneficia ex mora commissa in petendo cōsecrationē, quia vbi ꝑꝑ talē morā priuari potuisset epatu,ille subiacebat restitutioni cum fructib.interim perceptis.l.1.de his quib.ut indig. & dictum fuit in præced.dubio.Et sic ex illis uiuere non poterat,quia restōni subiacebant,ut dixi.Ne ergo in opprobiū dignitatis epalis mendicare cogeretur, sicut bñficia de nouo sibi ex debito gratiosē essent concedenda.d.c.2.multo magis dispensandū erat, ꝙ alia beneficia,quæ prius habebat,& circa quæ non deliquit,possit retinere.l.patre furioso.de his qui sunt sui.uel alie.iur.Et facilius ēt quam alio casu,quo debebant de iure uacare,per superuenientem consecrationem.& in quo fuit dispensatum.Quia, vt est dictum, sine eis mendicare non cogebatur, si retinebat

17 epatum.Nec obst.† ꝙ non debeat dispensatio extendi ad casum,qui non continetur sub uerbis,ſm hanc ultimam opi. ꝑ ea q̄ hñr in d.c.postulasti.Quia in casu nr̄o permissa est extēsio,cum agatur de pœna euitanda, & sic de odio excludendo, per ea quæ dicta sunt supra. Et per hæc cessant multa, quæ in contrarium sunt allegata.Quia fortassis possent locum habere cessante hac dispensatione,quæ est cā, ſm primam opin.ꝙ uerba non restringantur,uel ſm aliam,ꝙ extendantur ad ca-

18 sum,de quo agitur.Et similiter non ob. ꝙ † debeat dispensatio stricte interpretari,qn̄ potest aliquid operari,per no.in l.si qn̄.in prin.C. de inof. test. cum conc.quia hoc non habet locum,qn̄ agitur de pœna euitanda.Sed tunc uerba gn̄aliter capiuntur,si fieri potest,& non restringuntur,immo ēt extēduntur.Nec ob.dū dr̄,ꝙ dispensatio expressa est facta in casu,quo beneficia debebant absq; delicto uacare.Ergo non porrigitur ad casum,in quo uacant ꝑꝑ delictum,quin ꝙ utroq; casu nō sit eadem rō,quia ſm unam,hoc iste primam opi. et casus habet se tanquam antecedens necessarium ad ipsam dispensationem,ideo ad illum permissa, & necessaria est extensio. Et ſm aliam in casu omisso militat maior rō, ſm ꝙ proxime est declaratum.Et ex qua maioritate rationis extensio est permissa, qn̄ agitur de pœna euitanda. Nec postremo ob. ꝙ si in casu, de quo agitur, dispensatum diceretur, materia delinquendi, hoc est consecrationem differendi,daretur,cōtra no.per Bar. in l.cum lex.de legi.quia siue teneamus opi.ꝙ post morā non debeat epatu priuari,qn̄ habet alia beneficia, quæ in pœnam uacant ipso iure,& sic dispensatio extendatur ad hunc casum, tanquam ad antecedens necessarium,siue dicamus, ꝙ utraq; pœna concurrat,& ꝙ fiat extensio ad alium casum separatum ex maioritate rōnis,utroq; casu non est in consideratione, ꝙ propter hoc episcopus forsan differat consecrationem, quia intentio dispensantis non fuit ad hoc ordinata.l.si uehenda.§. idem iuris.ad leg.Rhod.de iac.l.non omne.de statu lib.& per Bar.in l.si decesserit.qui satisd.cog.& hoc probatur ex no.per Ang.in dispu.nobilis quidam genere, dum concludit, ꝙ filius lītimatus excludit substitutum,sub illa conditione,si grauatus decesserit sine filiis lītimis,& naturalib.Nec ob. secundum eū ꝙ grauatus non habens filios ex legitimo matrimonio inuitetur propter hoc ad illicitum coitum,ut mediante legitimatione postea excludat substitutum,quia licet grauatus sic faciat,hoc tamen non debet attendi,quia intentio testatoris nō fuit directo ad hoc ordinata.& cum hanc ratione transit etiā Alex.consi.2.in responsione ad 7.argumentum,in 1.uol. Præterea tenendo,ꝙ concurrat utraq; pœna,licet una tolleretur mediante dispensatione, ut quia non uacarent alia beneficia per mortem,quia tñ ad alia pœna priuationis,quę grauis est, durat,eius timore non differret eps cōsecrationē petere,sicut qn̄ non hēt alia bñficia, quo casu hēt locum dicta pœna priuationis,& nō alia.Et bene faciūt no.per Bar.in l.2.§. exercitus.de his qui no.infa.Bar.autem in d.l.cum lex.loquitur, qn̄ pœna ad modicum deducitur,ita ꝙ pro illo modico verisimiliter non abstinebit quis a delicto. Nunc de quarto,& ultimo dubio videndū est, in quo ēt versari videtur difficultas nō mo

19 dica.Dubitatur ergo † utrum eps, qui intra statutum tēpus a canone ad petendum consecrationem, non petijt sit irregularis,uel factus inhabilis,adeo ꝙ translatio facta de illo ad aliū episcopatum non ualeat. Et prima consideratione dicendū videtur, ꝙ factus sit inhabilis, ita ꝙ priuari debeat episcopatu impetrato,& alibi,& in alio loco esse non possit episcopus,vt vr̄ esse casus in d.c.qm̄. 100.dist. & in d.c.inter corporalia.de transla.præla. ubi dicitur, ꝙ differens post dictum tp̄s, & de quo in dictis iuribus,consecrationem petere,nec ibi,nec alibi donum consecrationis percipiat,&c. quæ verba significāt, ꝙ deponitur ab impetrato,& fit inhabilis ad aliū epatum, ꝓut etiam intelligit dn̄s Præpositus in d.c.qm̄.& probatur in c.super eo.de elec.ubi habetur, ꝙ cassata electione propter delictum personæ,fit ineligibilis,nedum ad eandem,sed etiam ad aliam ecclesiam.& in c.postquam.50.dist.Et ideo translatio, non facta mentione de dicta inhabilitate, tanquam subreptitia nō ualuit.c.2.cum gl.de filiis presb.& probatur ex no.per Abb.in c.2.de conces.præb. Vbi vult,ꝙ si quis in pœnam sit factus inhabilis ad beneficium ex delicto,puta quia sit institutus ad beneficium uiuentis, ut ibi in tex. Si postmodum illud impetret,postquam uacat,non ualebit collatio, si non sit facta mentio de tali delicto,& impedimento.Quia si Papa illud sciuisset,ita de facili beneficiū non contulisset d.c. postulasti de rescr.sicut etiam dixit de homicida,qui non priuatur beneficio prius obtēto, & tñ noua impetratio facta ab illo non ualet,ſm Abb.in d.cum nostris,de cōcess.pb.in fi. Et istud secundo cōfirmatur.Nā omnis,qui uenit ex delicto deponēdus, sicut eps,qui intra tp̄s debitū cōsecrationē non petiit d.ca.qm̄. & d.c.inter corporalia.est irregularis,ſm Spe.in tit.de dispensa.§.iuxta.ver.item omnes casus,&c.vbi dicit,ꝙ omnes,qui impediunt promouendos,& dicunt iam promotos, ꝙ pęnam depositionis merentur,irregularitatem incurrunt. Si ergo nō sit facta mentio de hac irregularitate,non ualuit dicta translatio, tanquā subreptitia.d.c.2.cū gl.de fil. presby. Sed istis non obstantib.adhuc pōt in casu nostro dici contrarium.Nā hoc casu

20 quo † episcopus habet alia beneficia,si per negligentiam intra debitum tempus consecrationem nō petijt, in pœnam alijs beneficijs ipso iure priuatur.d.c.cum in cunctis.§.cum uero. sed ꝙ isto casu sit etiam priuādus episcopatu,hoc ibi non dicitur, nec alibi. Si.n.priuandus esset, hoc uerisimiliter dixisset tex. in d.§.cum vero,ut ēt dixi in primo dubio.Et istud ēt in simili pōderat & considerat Io.de Ana.in d.c.2.de cler.pugn.in due.Nā

21 † quamuis clericus pro homicidio sit detrudendus in monasterio.c.tuæ. de pœ. tamen dicit,ꝙ in casu d.c.2.scilicet, quando commisit homicidium per alium, ſm consuetudinem patriæ suæ,quæ non excusat,forte nō habebit locum dicta pœna, sed solum illa,de qua in illo tex.quia ibi de alia pœna non est facta mentio.Et sic quia in d.c.2.homicidium fuit commissum,secūdum dictam consuetudinem. Et quia ibi non fit mentio de alia pœna,de qua in d.c.tuæ.uult,ꝙ illa cesset,& c.tuæ.tunc locum non habeat.Sic ergo & in casu nr̄o,quia tex.in d.c. cum in cunctis.§.cum vero.loquitur in episcopo,qui habebat alia beneficia,debet habere locum tantum pœna,de qua ibi, & non alia, scilicet priuationis episcopatus,de qua non fit in illo tex.mentio.sed in d.c.quoniam.& d.c.inter corporalia. quæ iura nō debent intelligi in d.casu. d.§. cum uero. sed illo casu debet cogi, ut consecrationem recipiat, aut loco cedat, & ubi pręceptum superioris non adimpleat, ex hac noua mora, & contumacia poterit priuari,prout in simili declarat Inno.in d.cap. cum

in cunctis.& gl.in d.c.quā sit.§.fin.de elec.Et sic tunc priuatio aliorum beneficiorum ipso iure,& priuatio episcopus,quæ fieri debet per sñiam, non imponitur ex uno & eodem delicto, sed ex diuersis, ꝙ fieri pōt ꝙ debet.l.si adulteriū cū incestu.in prin.de adul.& declarat Bar.in d.l.senatus de accu.Sed ꝓ uno delicto,i.pro mora cōmissa in impetrando cōsecrationē intra tēps debitu,satis est, ꝙ imponatur vnica pœna,s.ꝙ aliis beneficijs ipso iure priuetur.d.§.cum vero.nec debet amplius de eo delicto quæri.d.l.1.§.pen.nau.caup.sta.& prout dixi in primo dubio.Et non tm̄ cessat dicta pœna priuationis ipsius episcopatus, qn̄ actualiter fuit ipso iure priuatus dictis aliis beneficijs,sed ēt qn̄ potuit priuari,& qn̄ hæc pœna habuit locum tm̄ in potentia,quis in actu non habuerit effectū ꝑ dispēsationē,sicut in casu nostro.Nam nec tunc loquitur tex. in d.c.qm̄ & in d.ca. inter corporalia.s.qn̄ de iure cōi poterat hr̄e locum alia pœna.Et ideo illa iura pœnalia extra casum suum nō sunt extendenda.d.c.odia.Quia ergo in casu nostro eps̄, qui intra tēps non petiit consecrationē,de iure non est priuandus,vt colligitur ex præmissis,non fuit ꝑ hoc factus irregularis,nec aliter inhabilis,quia irregularitas causatur a priuatione facienda vel iā facta,vt i iurib.in contrarium allegatis. Et ex hoc sequitur,ꝙ ualuit translatio,siue alia beneficia uacent ex dispensatione,quia eps̄ nō erat priuandus,vel deponendus.Et ideo cū esset habilis,trāsferri potuit,& aliqua subreptio commissa nō fuit, licet de mora in petendo consecrationem facta mentio non fuerit,quia si beneficia uacarunt, satis fuit punita, & per pœnam deleta,& abolita. Et si non uacant ex dispensatione, non erat punibilis in utroq. casu,ēt si Papa sciuisset,translationem non denegasset. Et hoc apud me dubium non habet,tenendo dictam opi.quam puto de iure ueram, ꝙ isto casu cesset,& locum non habeat pęna priuationis,& cessant tunc omnia in contrarium allegata,in quib. deducitur, & ponderatur inhabilitas,& irregularitas,quæ cessat,ut dixi. Sed tenendo ēt, ꝙ ex mora in petendo consecrationem ueniret epatu priuandus.Et sic quāuis esset factus inhabilis,& irregularis,adhuc tn̄ dici potest,ꝙ translatio ualuerit, & ꝙ ex surreptione non irritetur ipso iure.Nam ubi Papa sciuisset,fateor ꝙ translationē simpliciter denegasset,vel eam ita de facili non concessisset, ꝑ
22 allegata in cōtrariū,& hoc † quia talis translatio facta a sciēte habuisset uim dispensationis. Et per ꝯns translatus plene & irreuocabiliter fuisset consequutus ecclesiam,ad quam esset trāslatus,ut no.in c.statutum.in uer.literarum.de rescr.in 6.& ꝑ gl.in d.c.quam sit.de ele.in 6.& Doc.in c. ex tenore.de æta.& qual.per Ang.& Imo.in l. quidam consulebat. de re iud. & ꝑ Bal.in leg.imperialis.§.similes.C. de nup.dicentem,ꝙ si Papa promouet spurium ad episcopatum ex certa scientia, ꝙ uidetur eum natalibus restituere.& ad hoc allegat glo.in c.cum autem.40.dist.Sed tamen non denegasset translationem,cū hoc ꝙ eadem pœna priuationis locum hēat,& duret quo ad ecclesiam, ad quam fuit translatus, quæ locum hēat quo ad ecclesiam a qua fuit translatus quia facta translatione cum eadem pœna, potest eadem facilitate etiam priuari hac noua ecclesia,qua poterat priuari prima.Et ꝑpea non interest,utrum sit hoc modo translatus, uel non respectu ipsius priuationis. & pro hoc facit l.pe.cum ibi no.per Bar.de peti.hær.ubi dicit, ꝙ tertius superueniens non impedit executionem sententiæ contra condemnatum possidentem,quia sua non interest, ꝙa ea facilitate,qua ille tertius poterat rem a condemnato auferre,eadem facilitate poterit ab alio. allegat Inn.in cap.ueniens. de testi.& idem uult Bart.in l.ita tamen. §. quoties.ad Treb.& in l.a diuo Pio.§.si super rebus.de re iud.Nec est in consideratione,quod forte pinguius sit beneficium, ad quod est translatus,quia ex quo sequi potest, & debet priuatio fructus etiam integros cogetur restituere, d. leg. 1.de his qui.ut indi.Quia ergo Papa certificatus non denegasset uerisimiliter translationem cum sua causa,idest cum eadem pœna priuationis,si ignorat,intelligitur translatio eo modo facta quo illam concessisset,si sciens fuisset.Et sic ualide, quamuis reuocabiliter.Quia, ut dictum est, Papa certificatus hoc uerisimiliter non denegasset,& consequenter intelligitur recessum per dictam translationem & subrogationem a prima ecclesia, sed non a
23 Papa, † tanquam subrogatum sapiat naturam in hoc eius, in cuius locum subrogatur. leg. si eum. §. qui iniuriarum. si quis cautio. licet enim quo ad pœnæ commissionem non recedatur a persona.leg. multa.& ibi per Barto. de conditio.& demonst. tamen quoad rem standum est regulæ,de qua in d.§. qui iniuriarum. iuxta not. in leg. omnis diffinitio. de reg. iur. Aut ergo agitur de simplici collatione, & per Papam ignoranter facta inhabili, & non ualet collatio, & quia cum talis collatio non sit facta per modū subreptionis, si esset valida haberet effectū irreuocabilem,ꝙ si Papa sciuisset,verisimiliter nō fecisset.Si uero agitur de translatione,& sic de subrogatione facta de inhabili, & quantum ad effectum ut transferat ius irreuocabile,& idem per eandem rōnē, & istis casib.habent locū, quę allegantur in contrarium.Sed quantū ad effectū ut habeat idem ius,ꝙ habebat translatus in priori beneficio, ualet translatio, quia Papa talē translationem uerisimiliter non denegasset,si certificatus fuisset.& propterea in casu nostro ualuit ipso iure translatio,& per eam fuit ius quæsitum,ꝙ durat, donec sequatur priuatio.Et sic idem ius consequitur translatus,ꝙ habebat in priori ecclesia,antequam transferretur,ex quo sequitur ꝙ renunciatio facta per impressionem & pro uitio alteri facta non habuerit effectum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Vtrum episcopus, qui est in quasi possessione prælationis, in ea sit tuendus, an uero possit ante litem motam, uel lite pendente sua quasi possessione spoliari, uel in eo turbari. & nu.6.*
2 *Spoliato pro quasi possessione iuris incorporalis datur remediū recuperendæ. & nu. 9.*
3 *Spoliato quasi possessione datur i nterdictum vnde vi.*
4 *Quælibet res præsumitur libera, donec probetur contrarium.*
5 *Per cursum 30. annorum præsumitur bona fides.*
7 *Cuilibet licet incontinenti iniuriam propulsare.*
8 *Ius decimandi potest quæri præscriptione tanti temporis, cuius non extat memoria. & nu. 11.*
10 *Veritas, quæ est ex præterito, infert in præsenti, nisi contrarium probetur.*
11 *Consuetudo irrationabilis, scandalosa, & contra bonos mores non ualet.*
12 *An inferior in aliena diœcesi possit acquirere præscriptionē, & usum insigniorum episcopalium.*
13 *Quæ sunt ordinis episcopalis, non possunt acquiri ēt præscriptione temporis, cuius initij non extet memoria.*

CONSILIVM CLIIII.

QVIA aliàs consului,ꝙ reuerendissimus dn̄s eps̄ Brisinen. in sua diœcesi præsertim pręcedere debebat de iure reuerendissimum episcopū Tridentinum,non obstante quacunq. præscriptiōe, vel consuetudine cōtraria. Nūc uero quæritur vtrū
1 † prædictus do.episcopus Tridentinus,qui asseritur esse in quasi possessione prælationis,in ea sit tuēdus,& an possit ante litē motā,vel lite pendente sua quasi possessione spoliari, uel in
2 ea turbari. Et prima facie vr̄ dicendū ꝙ nō, † quia ēt pro quasi possessione iuris incorporalis spoliato datur remedium recuperandæ,de quo.3.q.1.c.reintegranda.vt probatur ex generalitate illius canonis. & in c.cum ecclesia.de cau. pos. & proprie. & est tex.in c.accedens.el 1.ut lite non conte. & per oēs ibi. & probatur in c.querelam.de elec.& ibi per Inn.& similiter etiā
3 competit, † & datur spoliato dicta quasi possessione interdictum unde vi, vt declarat Bart. in l.3.§.unde vi.de vi, & ui ar. & si turbetur quis in ea, datur interdictum, uti possidetis.leg. quoties.de serui.& l.2.in fi.si serui.vend.& no.in l.1.in prin.ff. vti possi. & si agatur contra existentem in quasi possessione, debet ei caueri, ꝙ pendente lite non molestabitur in sua quasi possessione.leg.penult.de aqua quot.& ęsti. & not.gl.in leg.1. in prin.de iti actuque priua. & Bart. in l.1.in 7.q.de noui ope. nunci.Nec refert,quod ista quasi possessio sit iniusta, & cōtra iuris dispositionem,quia etiam prædo in sua possessiōe est tuēdus.l.si quis ad se fundū,C.ad l.Iuliam de vi.& quia existens in quasi possessione seruitutis non potest expelli, neque turbari, vt traditur in locis præallegatis, & tamen præsumptio iuris est
4 cōtra possidentē,quia † quælibet res præsumitur libera,donec probet cōtrariū.l.altius.C.de serui.& l.fi.§.pe.ꝙ vi aut clam.& hac rōne talis quasi possessio nō releuat ab onere ꝓbandi seruitutem,

uirtutem, quia fundata eſt intentio negantis ſeruitutē deberi,
vel cōſtitutā eſſe,dū p̄ſumptio iuris ſit pro eo,ꝙ ſit libera, ſm
gl.in l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur. cum qua alij tranſeunt , ſi ſerui.
vend.& per Bar.& Doc.in l.ſi prius.de ope.no.nun.in 2. opp.
tertię partis.Præterea ex quo,ut aſſertitur,prędictus do.epiſco
pus Tridentinus longo tempore fuit in quaſi poſſesſione præ
lationis, ſua quaſi poſſeſsio dr̄ iuſtificata ex tp̄is diuturnitate,
ſm Pa.de Ca.in d.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.ſi ſer.uend.ubi dicit
ꝙ licet exiſtens in quaſi poſſesſione ſeruitutis,ex hoc non rele
uetur ab onere probandi,ut dixi,hoc tamen fallit,niſi ꝑ longū
tp̄s puta decem annorū,quaſi poſſediſſet.vn̄, ſm eum , quāuis
eccleſia per plures annos pēſionē annuā percepiſſet pro aliqua
re, tanq̄ ab emphyteuta , & ſic eſſet in quaſi poſſesſione perci-
piendi , ꝑ hoc tn̄ non releuatur eccleſia ab onere probādi rem
eſſe emphyteuticā,ſi negetur, quia hoc ius eſt quædam ſpecies
ſeruitutis.l.ſi tibi homo.§.fi.de leg. 1.ꝙ eſt verum,ſm eū , niſi
ſolutio facta fuiſſet longo tp̄e decē annorū,quia tūc releuaret
eccleſia ab onere probandi,& transferetur in aduerſariū,per l.
ſi coloni.C.de agri.& cenſi.lib. 11. & per no.per Cy. in l.cōpe-
rit.in fi.C.de præſcr. 30.vel 40.ann.& per Spe.in tit. de loca .§.
nunc uero aliqua.uer.63.Sicut ergo dicta quaſi poſſesſio lōgi
tp̄is , quoad effectū ꝓbationis , facit ceſſare præſumptionem
iuris contrariam , ita etiam tolli debet dicta præſumptio ad fi-
nem,ut conſeruetur quis in ſua quaſi poſſesſione,& ne posſit
expelli,aut turbari.& iſtud ēt ſentit Inn.in c.ij.de reſt.integ.&
expreſsius hoc vult Ant.de Bu.in c.literis,de reſti.ſpo.ubi con
cluditur communiter,ꝙ in beneficialibus non poteſt quis ob-
tinere in remedio reintegrādæ,niſi iuſtificet ſuam poſſesſionē
& varijs modis dicitur iuſtificare. & inter alios ſecundū Ant.
de Bu.eſt iſte,ſ.qn̄ quis diu fuit in poſſesſione,& allegat Inno.
in d.c.ij.& Abb.etiam ab hoc nō diſcedit,& ſecundū cū idē ſē
tit I.ap. alleg.6. & iſtud etiam innuit glo. in c.cū veniſſent. de
inſti.& maxime hoc habet locū , qn̄ quis in quaſi poſſesſione
5 fuit † per 30.annos,quia per curſum tanti tp̄is bona fides p̄ſu
mitur.l. fi. & ibi per Bar.& Sali. C. vnde vi.& Bal.in repe.l. 1.
C.eo.ti.in 3.col.& Ang.in l.pen.C.quib.non obſt.long.temp.
præſcr.& Ant.de Bu.in d.c.cū eccleſia.col.pe.& in c.ſępe.de re
ſti.ſpol.& Abb.in c.ſi diligenti.de præſcr.& Alex.in conſi. 110.
j.uol.& in conſi.151.in fi.ij.uol.& in conſ.59.inc. Attentis uer-
bis,&c.3.uol.& Are.conſ.154.in fi. Et tanto magis iſtud pro-
cedit,ſi d.epiſcopus Tridentinus fuit in quaſi poſſesſione a tā-
to tp̄e citra,cuius initij memoria non extet in contrariū.c.1.đ
p̄ſcr.li.6.vbi hr̄,ꝙ curſus tanti tp̄is iuſtificat quaſi poſſesſionē
illius, cōtra quē eſt pręſumptio iuris,ſicut titulus. Et iō iſto ca
ſu nō habet locū.c.ad decimas.de reſti.ſpol.nec tex.in c. cū per
ſonæ.de priuil.ꝙ patet,quia tex.ille vult,ꝙ pro poſſeſſore, vel
quaſi ſufficiat titulus coloratus,qui ad prę ſcriptionē ſufficiat.
idē ergo operari debet curſus tāti tp̄is.d.c.j. Sed præmiſsis nō
obſtantib.contrariū iudicio meo eſt dicēdū.Et eſt præmitten-
6 dū id,ꝙ in alio cōſilio fuit tactū,† ꝙ ita demū potuit quæri hu
iuſmodi quaſi poſſesſio,de qua agitur,ſi apparere poteſt,quod
epiſcopus Tridentinus ſic præceſſerit ex iure proprio, uel ſibi
debito,per no.Inn.in c.bonæ.el grande.poſt prin.de poſtu.p̄-
la.uel ſaltē probetur , ꝙ per triginta uices ad minus epiſcopus
Triden.fuit epiſcopo Briſi.in eius diœceſi præpoſitus,aliàs aūt
præſumitur, ꝙ præceſſerit potius iure quodam familiaritatis,
ꝑ no.ꝑ Bar.in l.j.§.ſi quis hoc interdicto. de iti.actuq. priua.
& per Ang.in repe.l.ſi quis ui.§.differentia.in 3. col. de acqui.
poſ.Iſto igitur caſu,quo dicitur,do.epiſcopū Tridentinum nō
eſse in quaſi poſseſsione prelationis,ſ.qn̄ nō apparet,ꝙ prę ceſ
ſerit ex iure proprio,uel ſibi debito,uel ſi non conſtet,qđ præ
ceſserit,& prępoſitus fuerit ad minus triginta uicibus, clarum
eſt,quod in futurum prohiberi poteſt per epiſcopū Briſinēſē,
ne illum antecedat , uel prę cedat in propria diœceſi,in qua eſt
maior quocunq; alio non habente iuriſdictionem in illa , per
not.per Abb.in c.ſane.de offic.ordin.cum concord. de quibus
in priori conſilio.& hoc probatur ex not. per Innoc. in c. cum
eccleſia.de cau.poſseſ. & proprie. ubi dicit , ꝙ ſi quis per ma-
gnum tempus pranderet in domo amici ſui , poſset deinde-
prohiberi , quia non videretur hoc fecisse animo quærendi
ſibi , nec ille uideretur paſſus animo præiudicandi , ſed po-
tius ex amicitia,& familiaritate . & ubi epiſcopus Tridentinus
uellet præcedere inuito epiſcopo Briſinenſi, diceretur eum
turbare in ſua quaſi poſſesſione iuriſdictionis,& dignitatis,rō
ne cuius in illo loco habet ius prælationis. Ideo illi poſſet de
facto reſiſti,ſm gl.in l.1.in prin.de iti.actuq; prin.& Bar.in l.1.
7 §.interdictum.uti poſ.per rōnem,quia † cuilibet licet iniuriam
incontinenti propulſare.l.vt uim.de iuſt.& iur.& l.ſcientiam.
§.qui cum aliter.ad l.Aquil.& dicor ſemper incontinenti face
re,quando me turbas,& quia,ſecundum Bar.propria authori
tate tollere illud,quod ſit in meo a me poſſeſ.propter quod in-
quietatur mea poſſesſio.l.ſi uitem.§. qui ad ianuam.quemad-
modum. ad leg. Aquil. Et ubi etiam probetur quaſi poſſesſio
domi.epiſcopi Tridentini, adhuc tamen non eſt in ea tuendus
quia eſt contra ius,& illi ius,& natura reſiſtit.& pro ep̄o Briſi
nenſi eſt iuris preſumptio.quod patet quia mediante tali poſ-
ſesſione non poteſt quæri ius iſtud prælationis conſuetudine,
vel p̄ſcriptione longisſimi temporis,ēt ſi fuit præpoſitus a tāto
tempore,cuius initii memoria non exiſtat in contrarium, vt la
te,& plene fuit probatum in alio conſilio, ad quem quantum
ad hoc me remitto , de quo etiam dicetur aliquid in rn̄ſionib.
ad contraria. Et probatur & eſt quaſi expreſſum, in c.ad deci-
mas.de reſt.ſpol.lib.6.vbi ſpoliatus quaſi poſſesſione deciman
di in aliena parochia ab illo,pro quo eſt iuris præſumptio,nō
eſt reintegrandus,quia uerisſimile eſt,quod illam acquiſierit in
iuſte,quæ prę ſumptio,& veriſimilitudo non eſt minus contra
epiſcopum Tridentinum , qui hactenus præcesſit epiſcopum
Briſinenſem in propria diœceſi,quia iſtud eſt magis de iure ꝓ
hibitum,quam decimas in aliena parochia percipere.ꝙ patet,
8 † quia iſtud ius decimandi poteſt quæri præſcriptione tanti tē
poris,cuius initii memoria non ſit in contrarium.c.1.de præ-
ſcr.in 6.Et tamen hoc ius prælationis non acquiritur ex uſu di
cti tp̄is,ut alias diximus.Et propterea dicit Bal.in l.naturaliter
§.nihil commune.de acq.poſ.per d.c.ad decimas. quòd vbi p̄-
ſumptio iniuſtæ poſſesſionis eſt fundata de iure communi cō-
tra agentem poſſeſſorio recuperandæ , obſtat exceptio defe-
ctus proprietatis, & dominii. cum quo etiam tranſit Alex. ibi
in 6.fallen. Et per hoc dicit, quod ſi commune Bononiæ agit
poſſeſſorio recuperandæ ad caſtrum poſitum in alieno ter-
ritorio , quod poterit repelli exceptione dominii , quia præ-
ſumptio iuris eſt contra dictum commune. Et hoc præſertim
uerum,quando præſumptio talis,quæ eſt contra actorem,ori
tur in fauorem rei.& ſic per illam fundatur intentio eius de iu
re communi,prout contingit in caſu noſtro,ſecundum glo. in
d.c.ad decimas.& in d.c.1.de præſcr.in 6.& Abb.in c.in literis.
de reſti.ſpol.Et propterea non obſ.quòd prædo ſit reſtituēdus
d.l.ſi quis ad ſe fundum.C.ad l.Iuliam de vi. quia hoc eſt uerū
antequam conſtet eum eſſe prædonem.Nec auditur ſpoliator
& non admittitur ad hoc probandum ante reſtitutionem.Sed
ſi ex confesſione ſua conſtaret,quod eſſet prædo,non eſſet re-
tegrandus,ſm Inno.& Anto.de Butr. in c.1.in literis.de reſti.
ſpo.cum quibus etiam tranſit Abb.quando ex tali confesſione
fundaretur intentio ſpoliatoris , ut quia de eius dominio ex ea
appareret per no.in d.c.ad decimas . unde quia in caſu noſtro
conſtat de iniuſta poſſesſione domini epiſcopi Tridentini iu-
ris p̄ſumptione,& ex illa eſt fundata intētio dicti epiſcopi Bri-
ſinēſis non habet locum reſtitutio,quia nec tali caſu reintegra
retur prædo,ut dixi.Et non tantum repellitur epiſcopus Tridē
tinus ſi tanquam ſpoliatus ageret poſ.recuperādæ,ut dixi. Sed
etiam adhuc exiſtens in poſſesſione poteſt in ea per epiſcopū
Briſinenſem de iure turbari, quia talis poſſesſio iuris præſum-
ptione de iure turbari,quia talis poſſesſio iuris præſumptione
eſt iuſta.d.c.ad decimas.& d.c.1. unde præſummitur iniuſte ac
quiſita ab aduerſario ius habente. Et ſic præſumitur clandeſti
na,uel precario conceſſa ab eo,ſecundum Anto.de But. in d.c.
literis.qui ex hoc infert,ꝙ talis,ſi ageret interdicto uti posſide
tis, ſuccumberet,& probatur ex no.per Bar.poſt gl.in l. 1.§.fi.
ff.uti posſid.& in l. 1.C.eo.titu.ubi concludit,ꝙ ſi ſolus actor
posſidet ab aduerſario vi,clā,vel p̄cario,nō poterit obtinere in
poſſeſſorio retinēdæ,q̄a reus,q̄ ēt nullo mō posſidet,pōt illū
turbare iure permittente.Et nō tm̄ pōt incontinenti, ſed ēt ex
interuallo illum moleſtare,& in hac,ſm Bar. differt expulſio,
quæ dēt ſequi incontinenti.l.3.§.eū igitur. de ui, & ui arma. a
turbatione quæ pōt ſequi ex interuallo,vt vult etiam glo.in d.
locis,ꝙ eſt no.ſcđm eum.Et ꝓpter ae quia,vt dictū eſt,p̄ſum-
ptio eſt,ꝙ dictus epiſcopꝰ quaſi posſideat,iniuſte ius p̄latiōis
a do-

a domino episcopo Brisinensi, puta precario, ꝭm d. Ant. in d. c. in literis, qui loquitur indistincte de quolibet possessore, ꝯtra quem sit iuris præsumptio, & cui nõ cõtradicit ẽt Abb. quando talis præsumptio fundat de iure intentionẽ aduersarij, sicut fit, qñ est pro illo, vt in casu nr̃o. Ex hoc sequitur, ꝙ põt turbari ẽt ex interuallo prædictus do. eps Tridentinus ꝑ do. episcopũ Brisinensẽ, & de his oĩb. est casus in c. cum ꝑsonæ. in fi. de priui. in 6. vbi dr̃, ꝙ si ille, qui allegat exẽptionẽ contra ordinariũ, ostendat priuilegium, ꝙ per se ad plenũ nõ sufficiat. Si tamen tale sit ꝙ cãm præscribendi præbeat, non turbetur in sua quasi possessione libertatis, non vi, clam, vel precario acquisita. Si uero priuilegium aliquod non ostendatur, cum intentio ordinarij de iure communi sit fundata, sua iurisdictione uti potest libere. & sic isto casu vult, ꝙ possit ille in sua quasi possessione turbari, & quod in illa non debeat tueri, ut probatur ex illa aduersatiua, si vero, quæ inducit diuersitatem in iure, & in facto. l. hoc amplius. §. de his autem. de dam. inf. e. unde cum in præcedenti casu dicatur, quod non turbetur, in sequẽti permitti, quod turbari possit ratione, de qua in tex. quia præsumptio iuris est ꝓ ordinario, & contra possidentẽ. Ideo iniusta præsumitur tunc possessio respectu ordinarij, hoc est, ꝙ ab illo possideat aduersarius ui, clam, vel precario, prout dicit Ant. in d. c. in literis. Vñ potest turbari de iure ab ordinario, per no. per Bar. & gl. in d. §. fi. & in d. l. 1. & non tantum incontinenti, sed etiam ex interuallo, ut ibi, & etiam lite pendente, ꝭm Abb. & Card. in c. 1. ut lite pend. & dicit Pet. & Cy. in l. si solennibus. C. de fide instr. quod quasi possessio alicuius iuris, ꝙ haberi non potest sine concessione priuilegij, non releuat ab onere probandi, per d. ca. cum personæ. quæ etiam non releuat, ut ibi dicitur quoad alia, de quibus supra. Et istud euidentius constare poterit ex rationib.

9 ad contraria. Non ob. igitur dũ primo dicitur, † ꝙ spoliato datur remedium reintegrandæ pro quasi possessione iuris incorporalis, & interdictum retinendæ, si turbetur in ea, per no. per Bar. in l. 3. §. unde ui. de ui, & ui ar. & per l. quoties. de ser. etiam si præsumptio sit contra possidentem, per no. in l. sicuti. §. sed si quæratur. si ser. vendi. quia ad hoc colligitur responsio ex dictis Bal. in l. Titia. sol. ma. ubi no. dicit, quia aut status, quem indicat quasi possessio non potest naturaliter ab origine inesse, & tũc refert, an possit inesse de iure communi, sine præiudicio tertij, aut non possit inesse nisi de iure speciali. Primo casu dicta quasi possessio releuat ab onere probandi illud, quod incidenter deducitur, sed non releuat, si de illo principaliter agatur. allegat no. in d. §. sed si quæratur. Secundo casu, quando statu, quẽ indicat possessio, non potest inesse, nisi ex priuilegio cum alterius iniuria. & tunc possessio nunquam releuat ab onere pro

10 bandi, † quia habet contra se præcedentem necessariam ueritatem, quæ ex præterito infert in sequenti, nisi contrarium probetur, allegat d. c. ad decimas. de resti. spo. lib. 6. & hoc ultimum dicit Imo. in d. l. Titia. esse no. de qua etiam per Bal. in leg. non ignorat. C. qui accusa. & loquitur tex. in d. c. ad decimas. etiam in iudicio possessorio. Sicut ergo ad effectum, de quo supra. fit differentia inter prædictos duos casus, sic etiam facienda est talis differentia ad propositum nostrum, & est dicendum, quod aut status, quem indicat dicta quasi possessio, contra quem est præsumptio iuris, potest acquiri de iure communi, sicut est seruitus, & tunc in ea quasi possessione quis est tuẽdus. & quoad iudicium possessorium simpliciter prodest, liceat habeat iuris præsumptionem contra se. Et in petitorio habeat locũ prædicta distinctio, s. utrum dominium deducatur principaliter, uel incidenter, secundum Pau. de Cas. in d. §. sed si quæratur. Si uero status, quem indicat dicta quasi possessio, non potest acquiri nisi ex priuilegio, & cum iniuria alterius, & tunc illa non releuat in petitorio, neque in possessorio, nec est quis in dicta possessione tuendus. d. c. ad decimas. & d. cap. cum personæ. & iste est casus noster, quia ius præcedendi, quem indicat quasi possessio prelationis, in qua esse dicitur d. episcopus Tridentinus, non potest acquiri in aliena diœcesi contra episcopum eiusdem nisi ex priuilegio, & cum iactura d. episcopi, ut plene probatum est alio consilio. Ideo si d. episcopus expellatur, uel turbetur in sua quasi possessione, illi competere non potest remedium possessorium, nisi de priuilegio doceat, ut in iuribus prædictis. ¶ Secundo etiam responderi potest ad contrarium, ut colligitur ex no. per Bal. in l. 1. in fin. C. de seru. ubi dicit, ꝙ in casu d. c. ad decimas. non currit præscriptio sine titulo, quia ꝑsumptio, & dispositio iuris erat in genere. & in specie s. ꝙ decimę in diœcesi Perusina spectant ad epm Perusinum. Sed non est ita in materia seruitutum, quia licet certa sit iurisgentium dispositio, s. ꝙ res sit libera, non tñ est certa in spetie cum iure ciuili multa prædia debeãt seruitutem, unde & in casu nostro, quia in genere, & in specie dispositio iuris est certa, scilicet, ꝙ eps in sua diœcesi est maior alio, & ꝙ debet alteri ꝑferri, nõ competit ei remedium aliquod possessorium. Vel tertio dici potest, ꝙ licet quælibet res præsumatur libera, illa tñ ꝑsumptio est modica. Et iõ faciliter tollitur ex aliis coniecturis, vel cursu longi temporis. l. cũ de in rem uerso. de usu. & hac rõne in ꝑscriptione seruitutis non requiritur titulus. l. si quis diu turno. si serui. vendi. Sed illa præsumptio, de qua in d. ca. cũ ad decimas. est magna, & de facili non tollitur. præterea non currit præscriptio sine tit. d. c. 1. de præscr. in 6. & ita dicit, & declarat Abb. in c. si diligenti. de præscri. quæ iuris præsumptio etiã in prin. casu nostro est fortior. Iõ ẽt hac rõne remedium possessorum non datur possidenti. d. c. ad decimas. Et isto casu nõ hẽt locum tex. in l. penulti. de aqua quot. & æsti. ubi dr̃, ꝙ cauẽdum est existenti in quasi possessione, ꝙ non molestabitur lite pendente, quia illud procedit, qñ status, quẽ indicat illa quasi possessio, potest acquiri de iure communi, sine iniuria alterius, sicut est seruitus. Sed est secus in casu nostro, in quo non potest acquiri status, quem indicat quasi possessio, nisi ex priuilegio, & sine alterius iniuria. d. cap. cum personæ. & per not. per Abb. in d. c. 1. ut lite pen. vel in casu nostro ꝑscriptio est certa in genere & in specie, & præsumptio magna. sed in l. pen. ꝑsumptio est tantum certa in genere, item est modica, ut colligit per prædicta. Nec est uerum, ꝙ isto casu quasi possessio iustificetur ex diuturnitate longi, vel longissimi temporis, etiam 40. annor. & ꝙ tollatur contraria iuris præsumptio, ut est casus in d. c. ad decimas. Sed diuturnitas temporis põt operari prædictum effectum, qñ status, quem indicat quasi possessio, acquiri põt de iure communi. sicut est seruitus, vel ex priuilegio, sine tamen iniuria alterius, puta beneficium ecclesiasticum. & hoc casu loquitur Paulus de Cas. in d. §. sed si q̃ratur. Anto. de But. & Abb. in d. c. in literis. dum dicit, ꝙ in beneficialibus dẽt iustificari possessio per eum, qui agit remedio reintegrandæ. Et ꝙ dr̃ possessio iustificata, si fuit diuturna, per no. per Iun. in c. 2. de rest. in integrum. nam etiam si beneficium, de quo agitur, non posset acquiri sine priuilegio & dispensatione, quia tamẽ hoc fit sine iniuria & præiudicio alterius, diuturnitas temporis iustificat possessionem, vel dici potest, ꝙ in quasi possessione seruitutis diuturna quasi possessio tollit præsumptionẽ cõtrariam, etiam sine titulo. l. si quis diuturno. si seruitus uẽdicetur. quia tunc agitur de leui præiudicio, ꝭm Imo. in c. si diligenti. col. pe. & in c. fi. in 8. col. de præscr. & Pet. de Anch. in regula, sine possessione. de reg. iur. in 6. & Ro. in l. sequitur. §. si uiam. de vsuca. Sed quia isto casu agitur de honore, præiudicium nõ dr̃ leue, quia præfert honor commodo pecuniario. l. Iulianus. si quis omissa cã testamenti. l. reprehendenda. & ibi no. Doct. C. de insti. & substi. Nec ꝑmissis ob. ꝙ ad minus cursus tanti tẽporis, de cuius initio non extat memoria in contrarium, iustificat quasi possessionem iuris, quod non potest inesse sine priuilegio, & iniuria tertii. d. ca. 1. de præscri. in 6. iuncto. d. c. ad de-

11 cimas. † Quia ille tex. non habet locum eo casu, quo illud, de quo agitur, est irrationabile, & contra bonos mores. Et qñ induceretur corruptela, vt probatur in c. j. de consue. lib. 6. iũcta gl. 2. quæ hoc modo tacite rñdet ad. c. j. de præscr. Et ꝓut dr̃ ẽe irrationabile, ꝙ minor præferatur maiori, ꝑ no. per Host. Io. Andr. Anto. de Butr. & Imo. in c. j. de maio. & obed. vbi dñt, ꝙ consuetudo non ualet, ꝙ minor pręferat maiori. Et ꝙ ꝑscribi non põt tanquam irrõnabilis, per d. c. j. de consue. prout ẽt tenet Are. in consi. 23. in fi. quia ꝭm eum talis consuetudo est scãdalosa, destructiua ueritatis & contra rõnem naturalem. 97. di stin. ad hoc. & 93. dist. legimus. est etiam contra bonos mores. per ea quæ hñtur in l. alia. §. eleganter. sol. mat. & prout in alio consi. dixi plenius. Et ꝑpea casus dicti tp̃is non põt operari, ꝙ illud, quod est irrõnabile, efficiatur rõnabile. d. cap. j. & 3. de consue. in 6. Sicut etiam ille, qui est incapax alicuius iuris, non præscribit illud ex cusu temporis, de cuius initio memoria non existit ꝭm Io. Mona. in c. 2. de præb. lib. 6. & Abb. in c. quanto.

de

de consuet.& in c.nouit.de iudi. Anto.de But.in c.peruenit,de censi.Bal.in l.omnes.in fi.C.de psc.30.ann.Abb.in c.causam q de pscr.& Car.cons.88. Capitulum ciuitatis,&c.vbi concludit ꝙ laicus dicto tempore non potest decimandi ius præscribere quia est incapax illius. Sic igitur inferior sine cã legitima non potest acquirere ex cursu tanti temporis contra maiorem & superiorem ius prælationis. Quia (vt dixi) istud est irrationabile,scandalosum,& contra naturam, quod tanto tempore non põt fieri rõnabile.d.c.1.de consuetu.& põt dici quodammodo rõne premissa quo ad superiorem incapax dictæ prælationis. Et propterea istis casib.non hēt uim priuilegii, & concessionis lapsus temporis prædicti,& sic non hēt locum tex in c.sup quibusdam.§.præterea.de ver.sig.quia qđ non est rationabile, vel est contra bonos mores,non est verisimiliter impetrabile, & reputatur impossibile.l.filius.de cõdi.inst.& iõ hac rõne nõ psumitur tunc priuilegium vel titulus ex cursu tanti temporis. d.c.1.& 2.de consuetu. in 6. Nec etiam ob. † ꝙ inferior possit in aliena diœcesi acquirere per præscriptionem vsum insignio rum episcopalium denotantium superioritatem ex cursu dicti temporis.d.l.vt lit.pen.& ibi p Host.& Doct. Et similiter, ꝙ alia omnia iura epalia consistentia in iurisdictione possit pscribere in diœcesi aliena.c.auditis.&c. cum olim prescrip.quia p hoc non prefertur talis inferior episcopo in sua diœcesi, nec ius reuerentiale episcopus amittit, sed solum iurisdõnem,q si bi competebat,vñ non reputat irrationabile, neq; contra bonos mores,ꝙ illam inferior acquirat,q tñ p hoc non efficitur eps,quia quæ sunt ordinis epalis,acquirere non efficitur eps, quia q sunt ordinis epalis,acquirere non potuit,etiã tanto tempore,cuius initij memoria non extet in contrariũ.c.quanto.& ibi per Doc. de consue.& p eos in d.c.auditis. Quia ergo eps nõ amisit,q sunt ordinis epalis,remansit solus eps & tanquam maior,ius reuerentiale ergo in inferiorem retinuit,ꝑm Ant.de But.& Abb. in cap.cum contingat. de for.compe.vbi dñt,ꝙ si inferior uult quærere territorium tanquam separatum ab epo ut faciat caput in eadem ciuitate,seu diœcesi,& non põt,quia, ut ibi dicit Arch.& Io.Andr.alius inferior non põt dici hēre territorium,nec cõsuetudo posset hoc operari.ꝙ in eadem ciuitate,vel diecesi essent in solidum duo capita,quia esset quasi mũstrum, per not.in d.c.quanto. Si aũt inferior uult quærere territorium quasi sub epo & ut eps habeat uniuersalē iurisdõnē, saltem in habitu,& inferior hēat eam quasi sub eo,licet in exercitio excludatur eps. Et hoc est possibile,secundum prædictos sicut contingit in exemptis, & talis habitus iurisdõnis,|qui reseruatur epo,multum operabitur,ꝑm Abb.in d.c. cum cũ contingit.quia unum caput recognoscetur principlr in eadem diœcesi,quia ab isto inferiore poterit appellari ad epm, tanquam ad maiorem,arg.c.Romana.§.1.de appell.& alios etiam effect⁹ considerat Abb.in d.loco.& sic ex his constat,ꝙ ius prælationis dictis casibus non amittit episcopus,sed adhuc ius reuerentiale retinet in sua diœcesi,contra inferiorem. Ex quib.concluditur tam in petitorio, quam in possessorio, prout colligitur tam ex præcedentibus, quam ex his quæ in alio consilio deducuntur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Patriarcha de iure prefertur presbyteris cardinalibus.*
2 *Cardinalis etiam non episcopus præcedit episcopum.*
3 *Preferri debet ex duobus æqualibus in nomine dignitatis,qui illam habet in nobiliori loco.*
4 *Consuetudo attenditur in sessionibus,prelationibus, & huiusmodi,nisi sit irrationabilis.& nu.18.*
5 *Quasi possessio prælationis, etiam in aliena diœcesi queritur per patientiam episcopi illius loci.*
6 *Bona fides ex cursu.40.annorum presumitur, sed fortius tempore immemorabilis.*
7 *Episcopus in aliena diecesi pro priuato reputatur, ideo potest ibi puniri,si delinquat.*
8 *Episcopus quilibet licet aliàs maior,reputatur minor alio episcopo in propria diecesi.*
9 *Prescriptio contra ius commune non perficitur,nisi tempore immemorabili.*
10 *Quasi possessio alicuius iuris quãdo quæratur per unicum actũ, uel requiratur per plures,saltem triginta.*
11 *Præscribi non potest,etiam tempore immemorabili,quod minor præcedat maiorem.*
12 *Consuetudo irrationabilis nullo tempore præscribitur.*
13 *Consuetudo facilius inducitur, quam subscriptio.*
14 *Præscribi non potest ius obedientiæ contra prælatum,uel superiorem,etiam tempore immemorabili.*
15 *Ius reuerentiale etiam pacto remitti non potest.*
19 *Consuetudo,uel statutum non ualet, vbi non ualet pactum.*
17 *Prohibita simpliciter alienari per pactum, prohibentur præscribi.*
19 *Prælatus inferior quomodo possit consuetudine acquirere ius prælationis contra capitulum ecclesie maioris.*

CONSILIVM CLV.

QVIA de iure prælationis contentio oritur inter reuerendissimos dominos episcopos, uidelicet Brisinensem,& Tridentinum,& quæritur quis illorum in diœcesi Brisinẽsi in sessionib.& in similibus sit præponendus,vr̃ prima facie dicendum ꝙ Tridentinus episcopus primo de iure cõi sit præferendus, quia est suffraganeus Patriarchę Aquilegiensis,qui Patriarcha
1 † de iure præferri dēt presbyteris Cardinalib. ut probatur in c. cõstitutis.el 1.de appell.in subscriptione,quæ facit ius, ut no. gl.in c.quorũdã.de elec.in 6.& no.in cle. 1.de elec. & ita etiam p pdicta tenet Domini.in c.episcopus.ad fi.17.dis. Ergo mul-
2 to magis epo præferri dēt idem Patriarcha,cũ † Cardinalis etiã non episcopus præcedat episcopũ,ꝑm Io.And.& Imo.in c.dilectus.el 1.de preb. Card. & Abb.in c.ecclesia. lo 2.in vl. col. de elec.& ꝓbatur ex no.p Bar.in l.1.§.si quis,circa prin.de appel. per Host.& Domin.in c.1.de offic. lega.in 6. & in c. quanquã 2.q.7. Propter ergo sedem patriarchalem,sub qua est diœcesis Tridentina,dicta diœcesis reputatur nobilior quã Brisinensis.
3 Ergo dēt episcopus Tridentinus præcedere,† quia vbi concurrunt duo æqualis dignitatis quoad nomen,tũc ille dēt pferri, qui habet dignitatē in loco nobiliori, quãuis ēt sit ordinatus per posterius,ut ꝓbatur ex no.p Inn.in c.3.de sepul.ubi vult, ꝙ canonicus ecclesiæ cathedralis præferat canonicis alterius ecclesiæ,& ꝓbatur in l.1.C.de pri.cor.vrb. Rom. lib.12. Et ita etiam concludit Dom.in d.c.episcopus. Item venit ēt de iure pferendus episcopus Tridentinus, quia magis est priuilegiatus, ꝑm gl.in c.accusatus.§.sane.de heretic.in 6.quæ dicit, ꝙ magis priuilegiatus debet præferri. Secundo principaliter debet idem
4 episcopus præcedere, scilicet occasione consuetudinis, † quæ in hoc plurimum põt, & quę attendi dēt in sessionib.& prælationib.vt no.in c.legimus.93.dist.per gl.in ver.nec altera,ꝙ dicit Bal.in c.cum olim.de cõsuetu.p illũ tex.ꝙ consuetudo designat loca sedendi,& dicit etiam Bal.in l.obseruare.§.antequã. de offi.procon.& leg.similiter per illum tex.quod circa ista attenditur consuetudo, quæ etiam seruari debet in diœcesi Brisinensi,etiam si solum extra illam Tridentinus præcedere esset consuetus,quia in honoribus deferendis attenditur cõsuetudo locorum vicinorum.d.c.cũ olim,vt ibi no.Doc.& tanto magis si etiam in Brisinensi diæcesi ille consueuit præferri, quia etiã in illo loco valida est talis consuetudo, ut probatur ex no. per gl.& Doc.in c.dilectis.in prin. de appel. quæ vult,cõsuetudine introduci posse,ꝙ inferior ecclesiã superioris interdicat, uel a diuinis suspendat. in qua cõsuetudine non requiritur titulus, ēt si sit contra ius,ꝑm Io.And.in c.3.de cõsuet.lib. 6. quia non reperitur iure cautũ. Sed potius probatur cõtrariũ,ꝑm eũ,in c. fi.de consue.& in hoc differt a præscriptione cõtra ius,dicit ipse,in qua titulus est necessarius.c.j. de præscript. in 6. & cũ eo transit ētAbb. in d.c.fi. Et ꝙ dicta cõsuetudo valeat, uoluit ēt Fely.in c.cũ non liceat.de prescrip.in prin.dicens,ꝙ licet capitulũ maioris ecclesiæ, debeat præcedere prælatum inferioris ecclesiæ etiam in sua parochia,tamen valeret consuetudo contraria,probatur ēt ex no.p Imo.in c.2.de cõsu. lib.6. cum quo transit ibi Domi.in prin.dicēs,ꝙ valet ꝯsuetudo cõtra ius superis accedēte patiẽtia illius,cui preiudicatur,p no.Inn.in c.cum olim.3.de restit.spol.& in c.dilectus.de cape. mona. ex quo igitur patiente domino episcopo Brisinensi in eius diœcesi fuit dominus episcopus Tridentinus prepositus,& in loco honora
5 biliori collocatus, † ille dr̃ esse constitutus in quasi possessiõe prælationis,per no.per Inn.in d.c.olim, ubi dicit, ꝙ si episcopus

pus in aliena diœcesi exercet iurisdõnē,sciente & patiente epo ipsius loci, ꝙ ille amittit quasi possessionem illius iuris,& trāsfertur in aliū,ēt si sic patiatur ex pusillanimitate.arg.l. & si forte.§.1.si seruit.uend.& l.si ergo.§.1.de publicia.& cum eo transeunt alij.Et propterea ubi etiam ageretur de præscriptione dicti iuris,mediante tali quasi possessione potuit dictū ius prælationis in dicta diœcesi Brisinensi præscribi longissimo tempore,
6 re, etiam sine titulo † cum bona fide,quæ sola sufficit,ut plene no.in c.si diligenti.de præscrip.q̃ ex cursu 30. annorum præsumitur.l.fi.& ibi no.Bar.& Sal.C.uñ vi.Bal.in rep.l.1. in 4.col. eo.ti.& in l.pe.C.quib.non ob.long.temp.pſc.& Ant. de But. in c.cum ecclesia.pe.co.de cau.pos.& proprie.in c.sæpe,de resti.spol.& Abb.in d.c.si diligenti.& Inn.in c.2.de resti.in inte. & Io.And.in addi.Spe.in ti.de teste.§.nunc uidendum. in 1.ad di.magna,uer.item opponunt,& Ale.in consi.151.in fi.2.vol. & in consi.59.Attentis uerbis.5,uo.& Are.in consi.154.in fi. & tanto magis pdicta procedunt in præscriptione tanti temporis,cuius initii memoria non existit.c.1.de præscr.in 6. Cursus enim tanti temporis habet vim priuilegii.c.super quibusdā.§.ptерea.de ver.sig.& l.hoc iure.§.ductus aquæ. de aqua quot. & æsti.cum ibi no.tunc enim sufficit allegare aliquem titulum ꝓbabilem ex spacio dictis temporis,ꝭm Sali.in l.vectigalia.C.nova vecti.per no.in l.cum de in rem verso.de vsur. & per Alex. consilio.6.j.volum.& Archid.in dict.capit.j. de præscrip.in 6. Sed istis,& aliis non ob.contrarium arbitror uerius.Et primo dr̄,ꝙ de iure communi Reuerend.D.eps Brisinēsis in sua diœcesi præcedere dēt Reuerendis.D.epm Tridentinum,quia in dicta diœcesi quo ad illius epm,& eius respectu est priuatus, † & ꝓ priuato reputatur,sicut dr̄ de præside,qui postquam suam ꝓuinciam excessit,priuatus est.l.3.in prin.de offic.ord.& in c.j. de rapto.in fi.& ex hoc infert una cum aliis,ꝙ si eps delinquat in diœcesi alterius,ꝙ poterit ab illo puniri.Et eo.modo archiepiscopus poterit puniri in territorio epi,qui nō sit suffraganes delinquis,ꝭm Arch.& Domi.3.q.6.c.j.& Pe.de Anch.in re peti.c.postulasti.in 6.opp.de for.compe.& Domi.in cap.2.de cōsti.Et pro hoc est tex.iuncta glo.in l.apud eum.de manumis.ti. gene.quæ dicit,ꝙ quilibet iudex in suo territorio est maior altero,& ꝑ illam dicit ibi Ang.ꝙ quilibet magistrunculus in suo territorio est maior altero,ex quo infert,ꝙ ptās Florentinus poterat conueniri Perusij coram iudice damnorum datorum, qui est vilissimus magr̄atus.Et idem in effectu tenet Pe.de Anch.in cle.j.in j.no.de fo.comp.vbi dicit,ꝙ si Patriarcha,primas & quicunque archiepiscopus delinquat in ista diœcesi Bononień.ꝙ poterit puniri per episcopum Bononiensem.ex† quib.
8 colligitur,ꝙ licet episcopus Tridentinus simpliciter & absolute esset maior,tamen in territorio Brisinensi est minor episcopo illius diœcesis, & ꝙ in illa reputatur ut priuatus , & ꝑ ōns ꝙ in dicta diœcesi dēt Brisinensis episcopus præferri de iure communi.& hoc nullum videtur habere dubium. Est ergo videndum,utrum prætextu præscriptionis,vel cōsuetudinis Tridentinus in dicta diœcesi sit præponendus,& arbitror dicēdū ꝙ non.Quia aut agitur de præscriptione,prout agi vr̄, ex quo tractatur de iure quærendo priuato.f.episcopo Tridentino cōtra priuatum,hoc est contra episcopum Brisinensem, & nō de iure quærendo publico,& in communi,quo casu diceretur cōsuetudo,ꝭm Ioan.And.in c.cum dilectus.& in c. fi. de consue.
9 & in c.3.eo.ti.lib.6.& † quia talis præscriptio esset contra ius commune,ut ex præmissis colligitur clare, sine titulo non potuit procedere minori spacio temporis,de cuius initio memoria non extaret,ut est casus in c.j.de præscri. in 6.prout in terminis etiam sic concludit Host.& Abb.in c. j. ut lite non contestata,& alia ratione minori tēpore præscriptio non posset ꝓcedere,nisi probaretur,ꝙ Tridentinus episcopus ad minus triginta uicibus fuerit prælatus, quia aliàs non diceretur fuisse in quasi possessione prælationis,sine qua præscriptio non procedit. leg. sine possessione. de vsucapio. ut probatur ex nota. per Bartol.in leg.j.§. hoc interdicto. de iti. actuque priua. in princip.dicens,quod aliquando actus fieri potest per modum
10 facultatis , & amicitiæ , ut ire per fundum alienum,& † tunc ad acquirendum possessionem seruitutis itineris requiritur, quod ad minus usus sit. triginta diebus, ut ibi in tex. aut non potest intelligi ille actus concessus per modum facultatis , ut ducere aquam per fundum, quia constitutum non est, quod hoc permittatur, nisi ei , qui habet ius faciendi. Et tunc sufficit vnicus actus ad acquirendum possessionem.l. 1. §. quòd autem . de aqua quot. & æsti. Et hoc infert ꝙ si commune huius ciuitatis pateretur aliquem esse in consilio, ꝙ per hoc non est in possessione illius iuris , nisi ex frequentia actuū ad minus 30.Sed si pateretur illum esse de priorib.vel illum semel proponere in consilio,tanquam cōsiliarius, ex unico actu acquireretur quasi possessio illius iuris.d.§.quod autem.& idē dicit in cæteris actib.ut ex qualitate actus sufficiat unus actus , vel requirantur plures,& idē tenet Ang.in repetitio.l.si quis.§. differentia de acq.pos.col.4.Sicut ergo ꝑ hoc, ꝙ quis fuerit in consilio ex permissione communis, non acquiritur quasi possessio ipsius iuris,nisi ex frequentia actuū ad minus.30.Et hoc quia cōsueuit sic cōcedi iure familiaritatis, & amicitiæ. Ita ex hoc ꝙ Tridentinus ꝑcessit Brisinensem in sua diœcesi,non cōstituitur in quasi possessione istius iuris , nisi ex dicta actuum frequentia,quia & hoc plerumq. solet concedi iure familiaritatis,& amicitiæ.Nā vt experientia,quæ est rerū magr̄a,docet,sæpe contingit,ꝙ maior in domo propria honorat, & præponit forensem minorē , sic igitur & dictus episcopus Brisinēsis pati potuit,ꝙ in sua diœcesi Tridentinus præcederet,vt illum honoraret tanquam forensem, & quodā iure familiaritatis . Et pro hoc facit,ꝙ eleganter no.Inn.in c.bonæ.el grande.de post.prælа.post prin.vbi dicit,ꝙ debet constare,ꝙ ille,qui vsus est re aliena,vel iure alieno,fuerit usus iure proprio,vel tanquam sibi debito,aliàs uidetur usus iure familiaritatis.& sequitur Pau.de Cas.in l.qui iure familiaritatis.de acq.pos.in consi.163.inci.In cā,quā magnificus.d.Titius,&c.Quinimmo ēt tanto tempore, cuius initij memoria non existat in cōtrariū , non potuit istud
11 ius prælationis quæri præscriptione,ꝙ sic probatur.Nā † cōsuetudine tāti tpis nō pōt induci, ꝙ minor præcedat maiorem, quia procedit ex quadā vecordia,seu stultitia,& ambitione, vt probatur in c.legimus.in prin.91. dist. Et ideo potius est corruptela, quæ est omnino extirpanda , quia est contra primum gradum humilitatis ad salutem necessarium. Primus.n.gradus humilitatis est deferre maiori,& non præferre se æquali,ꝭm gl. no.in cle. 1.de religio. do. in vers. humilitatis.& ita ēt cōcludit Abb.in cons.21 j.vol.Cum ergo talis cōsuetudo sit contra ius cōe,& de ambitionis radice procedat,dr̄ corruptela.& non valet etiā si sit obseruata a tanto tpe , cuius initij memoria nō sit in cōtrariū.c.1.de consue.lib.6.ubi habetur,ꝙ cōsuetudine tāti temporis induci non pōt, ꝙ canonici eiusdem ecclesiæ habeant duos personatus aut duas dignitates uel præposituras, seu administrationes , aut duo officia , absque dispensatione sedis Apostolicæ,quia corruptela est,cum sacris sit canonibus inimica & de ambitionis radice processerit.Secundo idem probatur in clem. in plerisque. de elec. vbi reprobatur consuetudo , per quam sine licentia Papæ prouidetur ecclesiæ cathedrali , clero, & populo carenti , de religioso etiam licentiato a suo prælato . Et si consentiat in tantæ ambitionis pœnam, dicit text. sub religionis aut monasterij sui prælato sic degat humilis,iaceatque prostratus, quod nullus eidem in religione sua,vel extra ad statum honoris uel administrationis cuiuslibet sit ascensus. Et sic patet, quod dicto casu ratione ambitionis reprobatur consuetudo,& etiam si sit tāti temporis , cuius initij memoria non existit in contrariū,ut probatur ibi in ver. quacunq;. Et ita tenet Zenze.& Card.in 3.no.quia secundum prædictos non est rationabilis.c. fi. de consuetu. quare autem rationabilis non dicatur , ex prædictis colligitur . Tertio istud deciditur in terminis per Hostien.Ioan. And. Ant. de Butr. & Imo.in c.1.de maio.& obe.ubi quærunt, an valeat cōsuetudo, ꝙ minor preferatur maiori,& iunior seniori,& respondent ꝙ
12 non nisi ratione dignitatis,vel officij.† Et quia est irrationabilis,non potest præscribi talis consuetudo ꝭm prædictos, per id ꝙ habetur in c.fi.de consue.& in d.c.1.eo.tit.in 6.unde allegando ad hoc.d.c.1.de consue.lib.6.velle dicuntur,ꝙ non valet,ēt si de memoria cōtra non appareat,quia dictum Doc.intelligit secundū legem,quam allegat,vt no.Bar.in l.nō solum.§. si liberationis verba.de liber. lega. & facit text. in cap.ex tuarum. de autho.& vsu pallij.ubi reprobatur consuetudo,ꝙ archiepiscopus extra suā prouinciam utatur pallio,quia hoc denotat quādam superioritatem ꝭm Doc. ibi. Si ergo cōsuetudo etiā tanti temporis,cuius initij memoria nō est in cōtrariū,ꝙ minor ꝑcedat

dat maiorem, non valet, vel ius prælationis minori contra maiorem queri non potest dicta cõsuetudine, eadem rõne & mul
13 to minus potest quæri præscriptione, quia facilius † consuetudo introducitur, q̃ præscriptio. ꝙ patet, quia in præscriptione contra ius requiritur titulus. c. 1. de præscrip. in 6. & non in cõsuetudine, secundum Io. And. & Doc. in dicto c. fi. Et confirmatur, quia consuetudo præscribitur. d. c. fi. & tamen dicto casu p̃scribi non põt dicto tempore. d. c. 1. de consue. in 6. & per Doc. in dicto. c. 1. de maio. & obedi. Sicut ergo consuetudo tunc nõ põt præscribi, ita nec tale ius prelationis. Et istud expresse sentit gl. 2. in d. c. j. de cõsue. in 6. quæ dicit, ꝙ si illa cõsuetudo, de qua ibi, fuisset legitima, ꝙ propter cursum tanti temporis titulus nõ fuisset necessarius. c. 1. de præscrip. eo. li. sed quia fuit corruptela, cursus dicti tẽporis non prodest. Et sic vult clare, ꝙ id, ꝙ dr̃ in c. j. de præscr. locũ non habeat, qñ corruptela inducerretur, vel p ꝯsuetudinẽ, vel per præscriptionẽ, de qua loquitur ille tex. quia gl. rñdendo ad illũ tex. de quo tacite op. differentiã non facit inter consuetudinẽ quoad hoc, & præscriptionem in substantia, sed in qualitate, s. vtrũ agatur de corruptela inducenda vel nõ, mediante consuetudine, vel præscriptione, vnde sicut corruptela nũ dr̃, nec appellatur cõsuetudo accedente ẽt tpe, de cuius initio non extat memoria d. c. 1. de cõsue. in 6. & in c. sequenti. & ibi no. ita nec ẽt dici potest, nec nominari dẽt præscriptio, ex mente gl. in d. c. 1. dũ dicit, ꝙ hoc casu locũ nõ habet tex. in d. c. j. de p̃scri. in 6. Et istud etiã confirmat, quia
14 subditus † non præscribit obedientiã cõtra prælatũ, uel superiorẽ abdicatiue. c. cũ non liceat. de præscr. & intelligitur etiam de p̃scriptione, de cuius temporis initio memoria non extat in cõtrariũ, ut patet ex no. per Abb. dum reprehendit not. per Bar. in l. infamẽ. de publi. iud. in fi. & in l. hostes. de capti. cuius dictũ intelligitur accedente cursu tanti temporis, iuxta. c. super quibusdam. §. præterea. de ver. signi. & no. p Bar. post Dy. in l. si publicanus. §. in vectigalib. de publica. cum cõcordan. Et istud etiam est de mente Archid. Io. An. & Dominic. in c. cũ beneficio. de prebend. in 6. vbi dicunt, ꝙ licet per actũ cõtrarium perdatur priuilegiũ, iuxta plene no. in c. cum accessissent. de cõsti. Si tamen in illo sit clausula decreti, non amittitur, licet longo tpe cõtraueniat priuilegiatus, quia præscriptio induceret vitiũ inobediẽtiæ, cõtra q̃, vt dixi, nõ præscribitur, ꝙ est no. ſm Domi. quia consuetudo q̃tocũq. tpe seruata, tunc nõ ualet, nisi detur scientia, & expressus consensus principis, vñ ex illo verbo, quantocunque tempore, &c. apparet, quod intelligitur de illo, de cuius initio non extat memoria. Sicut ergo non potest a superiore per præscriptionem auferri obedientia, sic etiam non põt acquiri cõtra superiorẽ ius prælationis, quia p hoc priuaretur iure reuerentiali. Et propterea episcopus Tridentinus est priuatus diœcesi Brisinẽsi & qui in ea dẽt reuerentiam, & obedientiã episcopo illius loci, vt in p̃cedentib. dixi, non potuit p̃scribere, vel cõsuetudine acquirere ius prælationis in diœcesi prædicta. Et multo minus, quia non tm̃ priuaret episcopũ Brisinensem reuerentia sibi debita, sed ẽt superior inferiori reuerẽ
15 tiam præstaret. Et cõprobatur præmissa, quia nec pacto † ius reuerentiale remitti potest. l. alia. §. eleganter. sol. matr. ex quo infert ibi Ang. Imo. Rom. & Alex. ꝙ si ecclesia sit exempta & liberata per episcopum, ꝙ nihilo minus adhuc tenetur episcopo reuerentiam præstare. & idem voluit Old. & Bal. in l. fi. C. de bo. li. per illum tex. & probatur in l. sed si hac. §. patronum. de in ius voc. & ibi ẽt per Alex. sicut ergo per pactum in hoc non præiudicatur, ita isto casu consuetudine, vel præscriptione ẽt tanti tẽporis, de cuius initio non extet memoria, præiudicari nõ põt ꝙ multipliciter probatur. Et primo, quia tale pactũ nõ ualet, quia est contra bonos mores. d. l. alia. §. eleganter. & ibi p Bar. & do. ex hoc ergo intelligitur, ꝙ ꝯsuetudo, vel præscriptio non põt esse legitima, sed corruptela, quæ non iuuatur, nec roboratur cursu dicti temporis. d. c. j. cum ibi nota. de const. in 6.
16 cũ cõcord. de quib. supra. Secũdo, quia ubi non ualet † pactũ, quia sit contra bonos mores. non ualet etiã statutũ, vel cõsuetudo, secundũ glossam in rubrica, C. de decre. decurio. li. 10. & ꝑut declarat Bar. in l. omnes, populi. in 3. qõ. principa. de iust. & iur. & Docto. in cap. fina. de consuetu. qua ergo ratione tunc ualet argumentum de pacto ad statutum, uel consuetudinem, eadem ratione ualere debet de pacto ad præscriptionem. Ter-
17 tio † quia prohibita simpliciter alienari per pactum, propter qđ impeditur dominij translatio, non possunt præscribi, ſm Bar. in l. ubi lex, de vsuca. & Abb. in c. cũ non liceat. de præscr. sed per pactum absolute prohibetur remissio iuris reuerentialis, & sic eius alienõ est indistincte prohibita. d. §. eleganter. & d. l. sed si hac. §. patronũ. de in ius uocan. Ergo ẽt dicti iuris prohibita est præscriptio. vbi ãt alienatio esset prohibita sine certa solennitate, qua interueniẽte ualeret, ut in reb. minorũ, & ecclesiæ, tunc nõ ualet argumentũ de pacto ad præscriptionẽ, quia licet res minoris, uel ecclesiæ nõ posit sine solẽnitate remitti per pactũ, nec alienari, põt tñ præscribi, ſm Bar. in l. fi. C. in quib. cãis in inte. rest. nõ est necessa. & Abb. in d. c. cum nõ liceat. & Imo. & mod. in filiusfamiliãs. §. diui. de leg. j. Ex præmissis ergo cõstat, ꝙ tã consuetudine, q̃ p̃scriptione nõ potuit quæri ius prelationis cõtra d. episcopũ Brisinensem in sua diœcesi, per d. episcopũ Tridentinũ. Restat nũc ad allegata in cõtrariũ rñdere, quæ tñ ex preallegatis satis remanent sublata. Non obst. igitur primo, dũ dr̃, ꝙ d. eps Tridentinus de iure cõi est preferendus, quia si hoc esset uerum, ꝙ tñ non conceditur, tñ in diocesi alterius proprio episcopo illius non dẽt præferri, q in illa reputatur priuatus. d. l. 3. de of. præsid. immo, ut etiam dictum est, patriarcha Aquilegiensis in ea non esset præferẽdus. Non ob. secundo, dum dr̃, ꝙ ex consuetudine uel præscriptio-
18 ne debeat præferri, † quia talis consuetudo in diocesi Brinẽsi tanquã irrationabilis non ualet, nec ẽt iuu t cursu temporis, qđ cuius initio non cõstat. d. c. j. col. 2. de consue. nec isto casu locũ habet text. in c. j. de præscr. lib. 6. secundum gl. 2. in d. c. j. & per consequens etiã ius prælationis in dicta diocesi Brixinensi cõtra episcopum illius non potuit queri præscriptione, vt etiam probatur in cap. cum non liceat. de præscriptione, & per plura de quib. supra. Et ex hoc ẽt sequitur, ꝙ in diuturnitate dicti temporis non probatur titulus allegatus isto casu, quia illud, super quo titulus allegatur, est irrationabile, & corruptela, iõ cessat p̃sumptio tituli allegati, quæ aliãs solet oriri ex cursu dicti temporis, ut colligitur ex præmissis. Et maxime ex not. p gl. in d. c. j. & per Car. in d. clem. in plerisque. de ele. & per Docto. in c. j. de maio. & obe. quamuis. n. iura, quæ principi competunt, acquirantur tanto tẽpore, c. super quibusdam. §. præterea. de uer. si. & in l. hoc iure. §. ductus aquę. de aqua quo. & æsti. ius tamen p̃lationis per minorẽ non acquiritur cõtra maiorẽ, nec præscribitur contra obedientiã superioris debitã, ſm Doc. in d. c. cũ non liceat. quia hoc est contra bonos mores, ut dixi. Et per hoc respondetur ad no. per Imo. in d. c. 2. de consu. in 6. dũ dicit, ꝙ ualet cõsuetudo cõtra ius superioris scientis, & non contradicentis, quia uerũ est quoad iura illi competentia. d. §. super quibusdam. sed non quoad prælationem, nec quoad ius reuerentiale. Et similiter per istud respondetur ad not. per gl. in c. dilectis. de appel. quæ uult, ꝙ cõsuetudine induci põt, ꝙ inferior interdicat ecclesiam superioris, quia illo casu agit de præscriptione iurium cõpetentium episcopo, quæ, ut dixi, consuetudine, & præscriptione queri pñt. Nec ob. qđ dicit Fe-
19 li. in d. cum non liceat. in prin. uidelicet † ꝙ prælatus inferior in sua parochia põt per cõsuetudinem acquirere ius prælationis contra capitulũ ecclesiæ maioris. ꝙ de iure dẽt præcedere, quia illud potest esse uerum rõne dignitatis, in qua sit dictus prælatus, uel ratione loci. s. parochiæ suæ, aliãs autẽ hoc dictũ non potest esse uerum, quia contrarium uult Host. c. j. de maio. & obe. & supra dixi, de quib. mentionem non facit, nec etiã consuetudo locorum uicinorum in dicta diœcesi Brisinensi est seruanda, ex quo contra eam in eodem loco est ius commune: secundũ Doc. in d. c. cum olim. de consue. & ideo isto casu non habet locũ ille tex. sed quando ius commune non contradiceret, ut ibi per Doc. Propterea concluditur, ꝙ Reuerẽdis. D. episcopus Brisinensis in sua diœcesi Reuerendis. D. episcopo Tridentino debeat præferri. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus si non habeat patrimonium, præsumitur acquirere, quod acquirit, ex bonis ecclesiæ.*

2 *Vtrum archiepiscopo liceat sede uacante occupare bona quæsita ex bonis ecclesiæ.*

3 *Cardinalis, & legatus contra ius prohibitorium disponere non potest.*

4 *Lega-*

4 *Legatus non poteſt uti, clauſula non obſtante.*
5 *Cum tractatur de præiudicio alterius nõ modico, requiritur clau ſula non obſtante.*
6 *Ex priuilegio rex poteſt habere beneficia, et effici capax ſpiritualium.*
7 *Conſuetudo, quod prælatus non poſſit res eccleſiæ alienare, quando ualeat.*
8 *Conſuetudo laicorum in præiudicium eccleſię non ualet, nec ſtatutum ubi plura de conſuetudine.*
9 *In Papa prę ſumitur cauſa ration abilis.*

CONSILIVM CLVI.

PRIMO videndum eſt, utrũ archiepiſcopus Stri
gonienſis mortuo ẽpo Ianoenſi, & ſic vacante ſe
de, occupare potuit bona a dicto ẽpo dimiſſa. &
pro deciſione huius qõnis primo quærendũ eſt,
utrũ pecuniæ, q̃ dr̃ dimiſſæ p ẽpm & p archiepi
ſcopum occupatæ, dicant̃ q̃litæ, & in dubio redactæ ex bonis
1 eccleſiæ, vel aliunde. & ſi quidem conſtet, q̃ dictus ẽps † non
hẽbat p̃rimoniũ, præſumitur pecunia de bonis eccleſię q̃lita. c.
j. de pecu. cleri. & ibi per Doc. & in c. 3. eo. ti. & idem qñ p̃rimo
nium fuiſſet tenue, & reditus eccleſiæ ampli, ſm Abb. in c. 3. q̃
p̃cedit pręcipue, ſi quantitas pecuniæ ſit magna, ut præſuppo
nitur. & vbi ẽt conſtaret, epiſcopum habuiſſe p̃rimonium, ſi ta
men eccleſia ſit in poſſeſſione, præſumit̃ pro ea, niſi uere, uel p̃
ſumptiue p̃bet̃ contrariũ, ſm Io. An. & alios communiter in
d. c. 1. & c. 3. per In. & Card. in c. quod in officiis. de teſta. & in cõ
ſil. 79. Thema. tale eſt, &c. & per Doct. in auth. licentiam. C. de
epiſco. & cler. dicit ibi Sali. ad propoſitum, q̃ ſi tempore mortis
epiſcopi erant intra domos epiſcopatus, in quib. habitabat epi
ſcopus, quãuis poſt mortem fuerint exportatæ, p̃ſumendæ ſũt
eccleſiæ, quia vt pſona repſentata dr̃ domus poſidere, at illa q̃
ſunt intra ędes ab aliquo poſſeſſas præſumentur eſſe illius. l. 2.
C. ne uxor pro marito, & l. 1. C. de priui. fiſ. cum ibi notatis, &
hoc ſolum ſufficeret ad fundandum intentionem eccleſiæ, ſm
Sali. pro quo melius facit, quia mortuo prælato non dr̃ uacare
poſſeſſio eccl'ę. ſed dicitur eẽ apud Chriſtum vel vniuerſalẽ ec
cleſiam, ſm Inn. & Doc. in ca. cum ſuper. de cau. poſſeſſio. & p
prietat. & Bal. in l. non minus. de hr̃dib. inſtituẽ. & Bar. in l. j. §.
fi. de acquirẽ. poſſeſ. Quia igitur in caſu noſtro t pe, quo iſtæ pe
cunię fuerunt aſportatæ, erant in domo epiſcopatus, ex oĩ capi
te præſumuntur fuiſſe eccleſiæ, & nõ hr̃dum ipſius epi. Ex quo
ſeq̃tur, q̃ erant ſucceſſori in bñficio reſeruandæ c. q̃a ſæpe. de
ele. in 6. & cle. ſtatutum. eo. tit. & in c. fi. de offi. ordin. eo. lib. &
q̃ ad hæredẽ epiſcopi ex teſtõ, vel ab inteſtato non p̃tinent, ut
ibi, & 12. qõne. j. ſunt manifeſtæ. & tradit̃ in dicta auth. licentiã.
His igit̃ ſic p̃miſſis deuenio ad id, de quo q̃ritur, videlicet utrũ
2 † archiepiſcopo licuerit ſede vacante eas occupare, & eſt dicen
dum q̃ non, vt clare decidit in d. c. fi. de of. ordin. ubi prohiben
tur epi, vel eorum ſuperiores, id eſt archiepiſcopi ſm gl. ibi, va
cantib. dignitatib. prioratib. pſonatib. vel eccleſijs q̃buſcunq;
ſibi ſubiectis bona morientib. eorum rectorib. vel miniſtris in
ipſis inuenta, ſiue vacationis ipſorum t pe obuenientia occupa
re, aut in ſuos vſus quoquo mõ conuertere, ſed debent in utili
tatẽ eccleſiæ conuerti, uel ſucceſſorib. fideliter reſeruari. & iſte
tex. differt a c. quia ſæpe. de elec. eo. li. in hoc, q̃a ille non loquit̃
de ẽpo, uel eius ſuperiore q̃ occuparet bona uacante eccleſia,
ſed de c. conuẽtu, uel ſingulari perſona eiuſdẽ. Itẽ & de bonis
cathedralium, regularium aut collegiatarũ eccleſiarũ vacãtib.
ſed prohibitio, de qua in d. c. fi. comprehendit oẽs pſonas eccle
ſiaſticas, & bona quarũcũq; eccleſiarũ vacãtiũ, vt p̃bat̃ in prin
cipio & in fine dicti. c. & per Arch. ibi, & Io. And. dũ exponunt
ver. rectorib. de quo in tex. id eſt prælatis. Nec etiam potuit di
3 ctus archiepiſcopus tanquã Cardinalis, † & legatus de latere di
cta bona occupare, quia contra ius prohibitoriũ, de quo in d.
c. fi. in uer. prohibemus, diſponere, uel ſtatuere nõ põt. Bal. in l.
j. in fi. de offi. præfec. præt. p no. p Io. An. in c. nemo deinceps.
de elec. in 6. in nouella. Itẽ non poteſt legatus auferre bona v
nius eccleſiæ ẽt dando alteri, ſm Feder. de Senis cõſi. 200. inci.
Qđ p̃mutatio, &c. & Car. in conſ. 65. Thema. tale eſt, plebs ſan
Mariæ de Cento. & Rom. in conſi. 37. incipiente. Viſo puncto
&c. & eſt de mente Bal. in c. j. qui feu. dare poſſ. verſi. quæritur
de legato, &c. Multo ergo minus poteſt bona unius eccleſiæ
4 vſurpare, & in proprios vſus cõuertere. Præterea † legatus nõ
põt vti clauſula nõ obſtãte, nec legi derogare, ut no. gl. in c. fi. đ
hæreti. in 6. & in clem. ne Rom. de elec. & no. Imo. & Alex. in l.
nemo põt. in prin. de leg. 1. cũ cõcor. de quib. ibi per eum. & di
cit Abb. in c. fi. de confir. utili. uel inutili, in 2. no. q̃ omnia ten
dentia ad uiolationẽ iuris ſunt prohibita legato, per no. in d. c.
fin. Cũ igitur a iure ſit prohibita occupatio bonorum eccleſiæ
uacantis, ut in iuribus præallegatis, non poteſt legatus a dicto
iure diſcedere. Et præſertim, quia ad derogationem talis iuris
5 † cum agatur de præiudicio alterius nõ modico, neceſſaria eſt
clauſula non obſtante, ẽt in principe, vt cõiter cõcluditur in c.
nonnulli. in prin. de reſcr. & per d. Ant. in c. j. eo. ti. & in c. quæ
in eccleſiarũ. de conſtitutio. & Bar. in extrauag. ad repri. in ver.
non obſtantib. & Io. And. in c. j. de exceſſ. præla. lib. 6. cũ cõcor
dan. de quibus per Alex. in l. 3. §. ſi is pro quo, q̃ quiſq. iur. qui
hãc opinionẽ dicit eſſe cõem, & hoc pp clauſulam derogato
riã legis ad hm̃õi reſcripta. l. quoties. C. de precib. impe. off. &
qua clauſula, nõ ob. nõ põt vti legatus, ut dixi. Sed quia ex par
te archiepiſcopi allegatur, q̃ fuit liberatus, & abſolutus a rege
Vngariæ, qui dicitur hoc facere potuiſſe, quia ex inueterata cõ
ſuetudine reges mortuo ẽpo, p̃nt bona per eũ dimiſſa apprehẽ
dere, & de illis diſponere, ſi epiſcopus non ſit teſtatus, aut ſi te
ſtm̃ non fuerit a rege cõfirmatũ. Vñ ſecundo eſt uidendũ, utrũ
ex hoc capite archiepiſcopus poſſit ſe iuſte excuſare. Et prima
facie vr̃ dđm q̃ ſic, p text. in d. c. fi. de off. ord. ubi approbatur
cõſuetudo, per quam bona dimiſſa a prælato mortuo, ſede ua
cante ad aliũ pertinent. Et idẽ probatur in clem. ſtatutum. uer.
cæterum. de elec. Et confirmatur rõne. Nã ius diſponendi de
dictis bonis ſede uacante potuiſſet ex priuilegio regi, & laico
6 quęri. Nam † regi põt collatio beneficiorũ concedi, & ex priui
legio capax ſpiritualium fieri, ſm gl. in c. Imperium. 10. diſt. &
25. q. 2. in ſumma. in fi. & Io. And. in Spe. in tit. de leg. §. nũc tra
ctemus verſ. ſed nũquid legatus, &c. & Inn. in c. q̃ ſicut. de elec.
& Abb. in c. cãm. de pſcri. cũ cõcord. de quib. ibi plene p mod.
Multo magis igitur ex priuilegio poteſt cõcedi laico, q̃ de fru
ctib. eccleſiæ uacantis, uel de pecunia redacta ex eis, poſſit ad li
bitum diſponere, quia fructus, & pecunia ex illis redacta non
ſunt ſpirituales, quamuis dependeant a ſpiritualib. ſecundũ gl.
in c. quamuis. de deci. & probatur in c. 2. de loca. Quemadmo
dum ergo acquiri potuit ius diſponendi de prædictis ex priui
legio, potuit etiã acquiri ex cõſuetudine, quia illud, q̃đ eſt quæ
ſibile per priuilegiũ, eſt ẽt quęſibile per præſcriptionem uel cõ
ſuetudinem. c. duo ſimul. de off. ord. & c. cũ contingat. de foro
comp. per Oldr. in conſ. 172. incip. Quia omnes, &c. in prin. &
Car. poſt Lapum in clem. 2. de religio. domib. & Abb. in c. acce
dentes. de præſcriptio. Et præſertim iſtud uidetur uerum, ſi ſit
conſuetudo tanti temporis, cuius initij memoria non ſit in cõ
trarium, quia illa habet uim priuilegij. c. præterea. §. ſuper qui
buſdam. de uerb. ſignifi. & l. hoc iure. §. ductus aquę. de aqua
quot. & æſtiua. Et probatur ex not. per Card. & Imol. in cap.
7 paſtoralis. de donationi. dicens † quod licet non ualeat conſue
tudo, quod prælatus poſſit alienarę rem eccleſię ſine conſen
ſu capituli, ſecundũ gl. in cle. fi. in uer. conſentiente, de reb. ecc.
non ali. fallit tñ qñ eſſet conſuetudo, cuius initij memoria non
ſit in contrarium per iura præall. & ſimiliter quamuis non ua
leat conſuetudo minuens ſolennitatem inductam a canone in
alienatione rei eccleſiaſticæ, per tex. cum gl. in c. cum cauſa. de
re iudi. & in c. j. de conſtit. ualebit tamen, ſi ſit conſuetudo tan
ti temporis cuius initij memoria non ſit in contrarium, ſecun
dum Card. in clem. 2. uerſ. 8. quæro, &c. de rebus eccle. nõ alie.
8 Sed iſtis non obſtantibus † contrarium arbitror eſſe uerius.
Quoniam talis conſuetudo laicorum in præiudicium eccleſiæ,
& clericorum non ualet, ſicut non ualet ſtatutũ. c. eccl. S. Mar.
& c. quæ in eccleſiarum, de conſt. & in authen. caſſa. C. de ſac.
ſan. eccl. Nam penes cauſam efficientem non differt ſtatutum
a conſuetudine, ſecundum Bal. in l. 1. in 2. col. C. quæ ſit long.
conſue. & Bar. in l. de quib. de leg. uerſ. ſed nunquid de eſſe con
ſuetudinis, &c. & Abb. in c. j. in j. not. de conſuetu. poſt Inn. &
Bal. in c. j. qui feud. dare poſſunt. & iſtud, ſcilicet, q̃ conſuetudo
laicorum in præiudicium eccleſiæ non ualeat, uult etiam Cyn.
in l. 2. in fi. C. quæ ſit long. conſue. & Io. de Lign. Ant. de Butr.
Card. & Imo. in c. q̃ clericis. de for. compe. niſi eſſet cõſuetudo
miſta clericorum, & laicorũ, ſm prædictos. Quo caſu loquitur
tex.

tex.in c.cum cauſa.de re iud.& ibi ꝑ Abb.in 3.no.& ꝑ eum in
c.cum veniſſent.de eo qui mit.in poſ.cau.rei ſeruan. & probať
ẽt ex no.per Bal.in auth.hoc ius porrectũ.C.de ſac.ſanc.eccle.
vbi vult,ꝙ conſuetudo laicorum, per quam minuitur ſolenni
tas in alienatione rei eccleſiaſticæ non ualet indiſtincte ſicut
non ualeret ſtatutum.d.c.eccleſ.S.Mar.& per hoc infert, non
valere ſtatutum Seneſe, ꝙ hoſpitale teneatur ſingulo anno alie
nare pro certa quãtitate. Et præſertim iſtud eſt verum, ex quo
huiuſmodi conſuetudo eſt directo ſuper rebus eccleſiæ. Item
& irrationabilis,& eccleſijs,& eccleſiaſticis perſonis oneroſa,
ſm Bar.in l.cũctos populos.C.de ſum.tri.verſi.quinto quæro,
vtrũ ſtatuta,& conſuetudines laicorũ,&c.vbi concludit,ꝙ aut
ſtatutũ,vel conſuetudo eſt directo ſuper eccleſijs,vel rebus ec
cleſiaſt.& nõ ualet,qa nõ pertinent ad iuriſdictionẽ cõcedẽtis.
c.eccleſia S.Mariæ,aut ſimpliciter loquitur, & nõ præiudicant
eccleſijs,vel clericis quoad ea, quæ ſunt eis in priuilegium con
ceſſa.d.aut.caſſa.quo vero ad ea quæ cõpetunt illis de iure cõi,
& tunc ẽt idem,ſi nõ ſit honeſta.d.c.cũ ueniſſent.c.cũ cã.ubi,
ſm eũ,cõſuetudo reprobatur,qa erat irrationabilis, vt ibi no.
ſecus ãt ſi eſſet honeſta, ſm Bar.in hoc ẽt ultimo Doc. magis
cõiter tenẽt contra Bar.in locis ſuperius allegatis.& in d.c.ec-
cleſia ſanctæ Mariæ,& dicit ẽt Imo.in c.ad noſtram.de proba-
tio.ꝙ cõſuetudo laicorũ non ſeruatur in foro eccleſiaſtico, ẽt
ſi ſit irrationabilis,ꝑ d.c.eccleſia.Nec ob.tex.in c.ad noſtram.
per quẽ Abb.aliter vř dicere,quia loquiť ſm Imolã.& mod.de
cõſuetudine promiſcua inter clericos & laicos.Prædicta etiam
confirmantur.Nã reprobatur cõſuetudo,ꝙ quis non conſtitu
tus in dignitate eccleſiaſtica,& non habens iuriſdictionẽ rõne
prædictæ dignitatis in eccleſijs vacantib.poſſit bona,quæ ſunt
apud eccleſiã uacantẽ occupare, & ſibi appropriare, aut aliter
de illis diſponere.d.c.quia ſæpe.& d.cle.ſtatutũ.de elec.& quã-
uis gl.in dicta cle.uelit,ꝙ intelligatur ſolũ reprobata conſuetu
do præterita & non futura, tñ contrariũ eſt uerius, & contra
illã gl.tenet etiã Pau.ibi Lap.& Imo.& contrarium uult glo.in
cle.ſi vna,de reb.eccle. non alie.Ant.de But.& Imo.& Abb. in
c.ſi.de conſue.& Abb.in c.2. de proba.& eſt de mẽte Bar.poſt
Dy.in l.ſi mihi,& tibi.§.in legatis de leg.1.& iſtã opi. ſequitur
ẽt ibi Alex.quã dicit eſſe cõmunẽ,& prout multi alij tenent ꝑ
eũ allegati,& licet iura prædicta,uidelicet tex.in d.c.quia ſæpe.
& in d.cle.ſtatutum. loquantur de ꝑſonis eccleſiaſticis occupã
tib.bona ꝑdicta,ut no.in c.ſi.de offi.ordi. & hoc quia pœna de
qua ibi,laicis non conuenit. Nihilo minus quantum ad prohi-
bitionem,de qua ibi,& quoad hoc vt conſuetudo non ualeat,
locum etiam habent ſaltẽ extenſiue in laicis,qa maior eſt rõ ꝓ
hibẽdi laicos occupare dicta bona eccleſiaſtica qui ſunt minus
capaces,ꝙ clerici,per no.Io.An.& alios,in d.c.ſi.de conſue. ubi
dñt,ꝙ conſuetudo iudicatur rõnabilis,uel irrationabilis,qñ in
ſimilib.caſib.eſt a iure approbata uel improbata.& ſic uolunt,
ꝙ qñ reprobatur cõſuetudo vno caſu, ꝙ intelligatur ẽt repro
bata in alio caſu ſimili,& dř caſus ſimilis,in quo ſit eadem,uel
maior ratio.l.qui libertis.in prin.& ibi no. Ang.& alij,de uulg.
& pup.Et iſtud rõne confirmatur. Nã conſuetudo talis repro
batur,quia danũ affert eccleſijs, ut probatur in d. c. quia ſæpe.
ibi,in earum graue diſpendium, & iacturã, quæ rõ etiam mili-
tat in laico occupante. Ideo ẽt quoad eum,& in eius fauorem
non ualet.c.1.de conſue.ubi reprobatur generaliter conſuetu
do,quæ affert graue damnum eccleſiæ.Itẽ cõſuetudo in ꝑdicto
caſu reprobatur,quia eſt irrationabilis,ſm gl.in c.1.de conſt.ĩ
6.in verſ.expreſſe, quæ ad hoc alleg. d. c. quia ſæpe.ergo indi-
ſtincte non ualet,& ſic etiam quoad laicos.c.fin. de conſue. &
hoc etiam procedit in cõſuetudine tanti temporis, cuius initij
memoria non ſit in contrarium,ut probatus in d.c. quia ſæpe.
in ver.quibuslibet conſuetudinib.&c.& in d.clem.ſtatutum.in
ver.conſuetudine qualibet contratria non obſtante,&c.& hoc
ex natura illius verbi uniuerſalis,& geminati, quibuslibet, aut
qualibet,ſecundũ Card. in cle. in pleriſq.§.fin. per illum tex.de
elec.& ultra eum,iſtud etiã eſt expreſſum in cle.2. in ſi. de reb.
eccl.non alie.in ſi.in uer.quamuis cõſuetudine nõ obſtãte.iun
cta gl.quæ dicit,ꝙ ꝑ illa uerba dãnatur cõſuetudo,ẽt cuius ini
tij memoria non exiſtit in cõtrariũ. Quæ etiã conſuetudo tãti
temporis damnata intelligitur,& reprobata ex qualitate ipſiuſ
met.ſ.quia eſt irrationabilis.d.c.quia ſæpe.iuncto.d.c. 1.de cõ
ſue.& prout no.gl.pe.in d.c.1.de conſti. nam quia tunc eſt po

tius abuſio,& corruptela quã conſuetudo,damnatur,& repro
batur,etiam ſi ſit tanti temporis,cuius initij memoria nõ ſit in
cõtrariũ,ut eſt expreſſum in c.1.de conſue.li.6. & iſtud vult ẽt
expreſſe Abb.in c.ſi.de conſue.uerſ.quinto requiritur, ſm gl.
&c.ubi concludit,ꝙ non ualet conſuetudo dicti temporis,qñ
conſuetudo ſimpliciter tollitur propter eius irrationabilitatẽ,
quia ratio eſt quaſi cauſa formalis ipſius conſuetudinis forma
autem dat eſſe rei, ut in c.quia propter. de elec. & iſtud ẽt uult
Card.in d.cle.2.in ſi.de reb.eccleſ.non alie.ubi dicit,ꝙ ſi repro
beř ſimpliciter conſuetudo,& ſine uerbo uniuerſali,ꝙ intelli-
gitur ẽt de cõſuetudine prædicti tꝑis, quia indefinita æquipol-
let uniuerſali.Et confirmatur,quia qñ ꝑcedit derogatio ad con
ſuetudinẽ,ſequẽs cõſuetudo eſt irrationabilis,ſm Alc.in d.l.ſi
mihi,& tibi.§.in legatis.iõ non põt ualidari curſu tꝑis.d.c.j.de
cõſuet.in 6.& in c.ſi.eo.tit.in antiquis.quamuis in præſcriptio
ne aliud dicatur,ut.ſ. ſublata præſcriptione non intelligitur de
ꝑſcriptione centũ annorũ,ut notat gl.& Ang.in auth.ut de cæ
tero.§.pen.& Ang.in l.nemo poteſt.de leg.1.cum cõcordanti-
bus.de quib.ibi per Alex. in ult. col. quia in ꝑſcriptione ceſſat
rõ,quæ militat in cõſuetudine,quæ dẽt eſſe rõnabilis, alius nõ
ualet.d.c.ſi.Et ex no.per Abb.in loco prædicto colligitur rñſio
ad illud,ꝙ primo loco in ꝯtriũ allegatur.ubi dixit,poſſe attẽtari
ꝙ in eis,in quib.Papa põt facere laicos capaces, ꝙ tunc induci
poſſit conſuetudo, ut laici poſſint attentare ſpiritualia. & ad
hoc etiã tendit argumentũ,ꝙ ſuperius ſit in cõtrariũ.Sed Abb.
intelligit,ꝙ illud procedat,qñ Papa ſciuit conſuetudinem indu
ci,& non contradixit,& idem ẽt dicit Abb.ex mente Anto. de
But.in c.accedentes.in 1.col.de præſcrip.& in conſi. 65. Quæ-
dam eccleſia non curata,&c.ad ſi.uel ſm Abb. in d.c.ſi conſue
tudo impediť ꝑp irrationabilitatẽ,quaſi dicat,ꝙ talis irratio-
nabilitas ceſſat, quando ex priuilegio Papæ laico eſſet facta cõ
9 ceſſio,quia † in eo præſumitur cauſa rationabilis, ut plene tra-
ditur in c.quæ in eccleſiarum.de conſti. & in l. fin. C. ſi contra
ius uel util.publ. & iſtud aperte probari uidetur in d.c.1.de cõ
ſue.in 6. ubi quo ad id, de quo in tex.conſuetudo dicti tempo
ris nihil operatur,& tamen ex priuilegio eſt quæſibile. Præte-
rea illud,ꝙ eſt quæſibile per priuilegium, põt quæri per cõſue
tudinem non reprobatam a iure, ſed ubi lex improbat conſue
tudinem,ut in caſu noſtro,& ſicut dictũ eſt proxime,non põt
conſuetudo introduci,& tñ priuilegium ualeret,ſm gl in c.1.
de cle.ægro.in 6.& probatur clare in c.1.de conſue.eod.li. vel
eſt dicendum,ꝙ inquantum conſuetudo detrahit obedientiæ
ſuperiorum,uel uniuerſalis eccleſiæ Romanæ, aut aliarum ec-
cleſiarum,ut in caſu noſtro,nõ ꝓdeſt cõſuetudo,& tamẽ pro-
deſt priuilegiũ,ſm Ant.de But.in d.c.accedentes. de præſcrip.
no.per gl.11.diſt.catholica.& 93.diſt.illud.& 100.diſtin. cõtra
morem.& loquitur etiam Ant.de But.de conſuetudine, cuius
initij memoria,&c.ut in caſu illius.c.in quo non prodeſt præ-
ſcriptio tãti temporis,ſm eundem.& Abb.in c. cum ex officij.
de præſcrip.& Abbas in cap.cum inſtantia. de cenſi. ex alio e-
tiam nihil operatur dicta conſuetudo. quare quamuis laicus
ſit capax fructuum eccleſiæ uel pecuniæ redactæ ex fructibus
per nota in c.quamuis.de decimis.non tamen eſt capax iuris di
ſponendi in perpetuum de dictis rebus, ut probatur ex nota.
per Ant. de Butr.Card.& Imo. in c.2.de loc.ubi dicunt,quod
laico poteſt locari fructus decimæ ad modicum tempus, ſed
non poteſt ei locari ius ipſum decimandi, quia eſt incapax di-
cti iuris nec etiam poſſunt locari fructus decimæ ad longum
tempus,quia ex tali locatione transfertur ius utile.quod nõ ca
dit in laicum.c.cauſam.de præſcrip.Pari igitur ratione rex non
eſt capax iuris diſponendi in perpetuum, & ad libitum de reb.
dimiſſis per epiſcopos mortuos, quia tale ius eſt quid ſpiritua
le,cuius non eſt capax laicus.Ideo etiam ex curſu temporis, cu
ius initij memoria non ſit in contrarium, non potuit fieri ca-
pax,nec data tali incapacitate,curſus dicti temporis habet vim
priuilegij,ſm Ioan.And.in c.2.de præſcrip.in 6.& Abb. in ca.
quanto.in primo notab.de conſue.& in c.ad aures.& in c.cau-
ſam.de præſcr.cum concordan.de quibus ibi per mod.in prin
cip.In quibus locis concluditur,quod præſcriptione, uel con-
ſuetudine dicti temporis non poteſt per laicum quæri ius ſpi-
rituale, nec fieri capax dicti iuris. Et per hoc reſpondetur ad
tex.in c.ſi.de offi.ord.in 6.& in clemen.ſtatutum.de elect. ubi
approbatur conſuetudo huiuſmodi,quia prædicta iura loquũ

tur

tur in prælato, qui capax est dicti iuris, sed in alio clerico con
suetudo talis reprobatur. d. c. quod sæpe. de electi. in 6. & mul-
to magis censetur reprobata in laico, in quo est maior rō, & qa
incapax est dicti iuris, & per alia, de quib. supra. Ac etiam per p̄
dicta colligitur responsio ad aliud. s. q consuetudine tanti tp̄is
initii memoria non sit in contrarium, pōt induci, q prælatus
possit alienare rem ecclesiæ sine consensu capituli, ẜm Doc. in
c. pastoralis. de don. & per quam minuit̄ solennitas iuris in alie
natione dictæ rei ẜm Card. in cle. 2. de reb. eccl. non alie. q istis
casib. nō datur incapacitas iuris in alienante. Præterea nō hn̄t
locū p̄dicta, vbi consuetudo est reprobata, qa tūc induci nō p̄t
ēt cōsuetudo dicti tp̄is, vt est supius pbatū. & quia ista est cō-
suetudo laicorū, q̄ non valet in p̄iudicium ecclesiæ, ut est dictū.
Sed cōtrariū loqtur in consuetudine clericorum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio facta ab arbitris habet uim condemnationis.*
2 *Arbiter non potest exequi suum laudem, sed eius executio perti net ad ordinarium.*
3 *Pactum nudum non producit actionem interesse.*
4 *Adiudicatio, in qua nō interuenit traditio, dicitur potius promis sio de dando in solutum.*
5 *In dubio non uidetur quis sibi causam possessionis mutasse.*
6 *Emptor secundus, cui tradita fuerit res, præfertur priori empto- ri.*
7 *Actio personalis non transit in legatarium, sed hæres tenetur ce dere actionem.*

CONSILIVM CLVII.

VISO compromisso, & laudo, de quo agitur, & cō
siliis clarissimorum Doc. duo occurrūt, q̄ vr̄r cō
sultationem dubiam reddere, primū est, quia ar-
bitri prius declararunt Antonium & fratres esse
debitores dn̄æ Lapatiæ in quantitate florenorū
1 auri octingentorum quinquaginta, † q̄ declaratio hēt vim con
demnationis, & per inde operatur, ac si prædicti in dicta quan
titate fuissent condemnati. l. quid tamen. §. 1. de arbi. & ibi not.
Bar. & l. si p̄tor. in prin. & ibi etiam Bar. de iud. & in hoc ualuit
laudum. deinde concesserunt, & adiudicauerunt pro satisfactio
ne dictæ quantitatis. d. Dom. Lapatiæ bona dictorum fratrum
de quib. in laudo. Ista aūt concessio & adiudicatio nō pōt dici
condemnatio, quia (ut dixi.) condemnatio in dicta quantitate
præcesserat, pro qua & in cuius satisfactione facta fuit consi-
gnatio & adiudicatio prædictorū bonorum. Et sic dicta adiudi
catio fuit potius executio, & in solutum datio pro quantitate,
2 pro qua p̄cesserat condemnatio. & quāuis † arbiter nō possit
exequi suū laudū, sed executio ptineat ad ordinariū. l. cū antea
§. 1. de arb. & no. Bar. & Doc. in l. a diuo Pio. §. 1. de re iud. Hoc
tamen uerum est parte inuita uel ignorante, sed ea uolente &
consentiente ualet executio, non tāquā simplex executio laudi,
sed tanquam quælibet datio in solutum extraiudicialis, quæ vr̄
facta ab ipsa parte mediante persona arbitri, seu per arbitrum
de mandato partis, quam ab ipso arbitro. Et idē qn̄ talē adiudi
cationem pars ratā hēt, quia illa trahitur retro, & comparatur
mandato. l. fi. C. ad Maced. Cū igitur in casu nr̄o p̄cesserit con
demnatio ualida in quantitate, & p satisdatione bona dictorū
fratrum fuerint adiudicata dictę D. Lapatiæ dictis fratrib. rati
ficantib. non uideo, cur dicta adiudicatio non ualuerit tanq̄ da
tio in solutum, sicut in solutum pro dicta quantitate dicta bo
na a dictis fratrib. dari potuissent, & ualuisset datio. Quia, ut
dictum est, mediante dicta ratificatione, ipsi vr̄r in solutum de
disse. Et pro hoc facit quod no. Bal. & Mod. in l. si constante. §.
si maritus. sol. matr. & Bal. in l. si liqueat. C. de inoffi. dona. ubi
dn̄t, q si maritus & uxor simul in eodem instrumento donant
fundum q in totū erat mariti, q non solū transibit dominum
pro parte ex donōne facta a marito, q pro dimidia tn̄ donasse
intelligitur. l. reos. §. cū in tabulis. de duo. re. sed ēt in totū, quia
uxor intelligitur aliā partē donasse de uoluntate, & mandato
mariti. Ergo & in casu arbitri dicātur in solutū dedisse, multo
magis d̄ mādato dictorū fratrū, ex quo habuerūt. Et p ɔn̄s dēt
dicta in solutū datio hr̄e effectū. Si. n. aliqua sn̄ia cōdēnatoria
ad q̄titatē nō p̄cessisset, sed arbitri ɔdēnassēt dictos fratres ad
dandum & cōsignandū dicta bona pro dicta quantitate debita
vel si adiudicassent dictæ D. Lapatiæ eadē bona pro certa q̄tita
te sup qua nulla sn̄ia cōdēnatoria p̄cessisset, uel quæ vim con-
dēnatorię hēret, quo casu dicta adiudicatio idē esset, q ɔdēnō,
istis casib. forte dici posset, q laudū nō ualeret tāquā latū sup
re nō deducta in cōpromisso, p no. per Bar. in l. cū Aquiliana.
de trāsac. cū ɔcordā. de qb. in cōsilijs, & ēt tūc forte ratificatio
nō operaretur, q laudū tāquā laudū valere posset, sed solū tan
quā pactū nudū, iux. no. p gl. & alios, in l. 2. C. cōm. utriusque
3 iud. q † pactū nudū actionē nō pducit. l. iurisgētiū. §. igitur nu
da. de pactis, put in proposito declarat Pa. de Ca. in d. l. 2. Sed
qn̄ p̄cessit sn̄ia valida super quātitate, & arbiter p satisfactiōe
dictæ quātitatis assignat, & adiudicat bona cōdēnati creditori
ipso cōdēnato hn̄te ratū, tunc talis cōsignatio nihil aliud est, q̄
in solutū datio facta de mādato ɔdēnati, sicut in casu nr̄o, quæ
valere dēt, sicut si inter partes facta fuisset, & sine arbitro, quia
uolente creditore aliud pro alio solui potest. l. 2. §. j, & ibi no. si
cer. pet. quæ rō cessat alio casu, in quo nō fuit reus in pecunia
cōdēnatus, sed in specie, de qua nō erat cōpromissum, ideo nō
pōt dici, q adiudicatio sit facta pro executione laudi, & loco
dationis in solutū, & quāuis per illā uerbalē dationem in solu
tum non sit translatum dn̄ium in dn̄am Lapatiam, sicut nec ex
quolibet alio titulo sine traditione, ut no. in l. cū res. C. de pb.
Quia tn̄ dicta dn̄a Lapatia legauit suis fratrib. dicta bona, quæ
eidē tenebātur tradere vigore dictæ dationis in solutū, uidetur
ejs legasse liberationē. l. apud Iulianū. §. si Titius. & ibi not. de
leg. j. Et ɔn̄r fingitur, q illi tradiderint hæredib. dn̄æ Lapatiæ
dicta prædia ex cā adiudicationis. Et q breui manu eadē bona
receperint a dictis hr̄dib. ex cā legati, arg. l. uel. §. quoties. & l.
nuptura. de iure do. & no. in in l. singularia. si cer. pet. Et sic me-
diante dicta fictione dn̄iū fuit acquisitū dictis hr̄dib. & transla
tū in dictos legatarios. Secundo cessantib. ēt p̄dictis vr̄, q filio
dicti Ioānis sit aliter consultū. Nā negari non pōt, q dicta bo-
na nō essent hypothecata. d. do. Lapatiæ pro quantitate, in qua
dicti fratres sunt cōdēnati pp expressam hypothecā, de qua in
cōpromisso pro obseruatione eorū, quæ per dictos arbitros
erant terminanda. Legando ergo dicta dn̄a bona, quæ erant si-
bi hypothecata, legasse vr̄ ius, q hēbat in illis, & sic hypothecā,
& pignus, sicut qn̄ quis legat rē, ad quā hēt actionē personalē,
videtur legasse dictā actionē. d. l. apud Iulianum. §. idem Iulia-
nus. de le. j. Et consequēter actio hypothecaria saltē vtilis fuit
translata in filium Ioannis legatariū, ēt sine cessione, ar. l. ex le
gato nominis. C. de leg. qua mediante debet posse dicta bona
a tertijs possessoribus uendicare, & illa loco pignoris retine-
re, donec ei fuerint soluti dicti octingenti quinquaginta duca-
ti debiti testatrici, quos uidetur uoluisse pertinere ad legata-
rium, cui reliquit rem hypothecatam. l. Iulianus. in princip. de
leg. 3. iuncta glos. Sed tamen istis non obstantibus adhuc cre-
do, conclusionē dn̄orū consulentiū esse uerā. Nam licet dicta
adiudicatio sit in solutum datio, & dicatur facta de mandato
dictorum fratrum, ac etiam ualeat, ac si ab eis fuisset facta, ab
ea tamen non fuit translatum dominium sine traditione, per
4 no. in d. l. cum res. Nec ēt ex ea est nata actio, quia † dicta adiu
dicatio, & in solutum datio, quæ a fratribus dicitur facta, me-
diante ratihabitione, ex quo non interuenit traditio, dicitur
promissio de dando in solutum quam in solutum datio, sicut
dicitur de donatione, qn̄ incipit a promissione, quia nō dr̄ do-
natio, sed promissio de donando, ẜm Bar. in l. iurisgentium. in
prin. de pac. & in l. fi. de cond. ob. cau. & Ang. in l. si quis argen
tum. §. fi. C. de don. & ideo cum ista promissio sit nuda, & sine
stipulatione, non producit actionem. d. §. igitur nuda. Nec ob.
dum dicitur, quod intelligitur relicta liberatio, & sic q dicti
fratres finguntur tradidisse dicta bona, quæ erant solutioni pa
rata hæredibus do. Lapatiæ. Et ab illis eadem bona breui ma-
nu recepisse titulo legati, quia hoc posset esse uerum, quando
appareret, quod dicti fratres acceptassent legatum, & illa bo-
5 na retinuisse ex causa legati. Sed † in dubio non uidentur sibi
causam possessionis mutasse, per regulā. l. in bello. §. factæ. de
capti. Nam per non factum dicti fratres debitores. i. per non
solutionē dictorū prædiorū debitorum, nō uidentur acceptas
se legatum, ex quo per istud non factum nō incidunt in moram
uel in delictum, cum non tenentur in diem, ideo in mora con
stitui non potuerunt sine interpellatione. l. si ex legati causa, de
ver.

uer. obl. & probatur ex no. per Bar. in dispu. debitor in diem. & in l. gerit. de acq. hę. cum concor. de quib. per Alex. in l. nō hoc. C. unde cogna. ubi concluditur, ꝙ si debitor in diem certam institutus heres a creditore, ante diem non soluat, uidetur per hoc non factum, adiuisse hæreditatem, quia aliàs incideret in moram, quæ est delictum. Ideo præsumitur, ꝙ potius uoluerit adire, quam delinquere. l. merito. pro socio. q̃ rō cessat, quãdo non esset debitor in diē, per cuius aduentum mora non possit contrahi. Nam tunc nō induceretur aditio per non solutionē, ut sine dubio est de mente omnium in dictis locis. Ergo etiam in casu nostro per retentionem rei debitæ nō uidetur debitor legatarius agnouisse legatum, ex quo tenebat in diē, & sic non fuit cōstitutus in mora per dictã retẽtionē. Cum ergo dñium nunquã fuerit translatũ in D. Lapatiã, nec in eius hr̃dē ex dicta ꝓmissione de dando dicta bona in solutũ, sequitur, ꝙ illi, qui emerunt a Ioanne, sunt ꝑferendi dictæ dñæ Lapatię, & cui libet hñti cām ab es, quãuis promissio, & assignatio in solutũ ei facta ꝓcesserit, sicut in duob. ementib. cōtingit, si ei sit prius res tradita. l. quoties. C. de rei uen. & l. siue aũt. §. si duob. ff. de publicia. & sic cōtra dictos emptores agi non pōt rei uen. quia ipsi sunt dñi, nec actione personali, quæ nō trãsit contra singu larē successorē. l. j. §. si hæres. ad Treb. & l. fi. §. fi. de contrah. em pt. Nec a filio Ioannis legatario possunt ēt dicti emptores cō
7 ueniri hypothecaria, † quia si in re legata cōpetat testatori solũ actio personalis, illa non transit in legatarium ipso iure, sed tenetur hr̃s illã cedere. d. l. ap ud Iulianũ. & idē Iulianus. de l. j. & ibi Doc. & per Bal. in l. ex legato nominis. C. de l. qui dicit, ꝙ legatario non cōpetit ēt utilis. Itaq; in casu nr̃o propter legatũ nō pōt agi hypothecaria, quia eadē rōne, qua legatario non ac quiritur actio personalis cōpetens defuncto ipso iure, eadē rō ue ei nō acquiritur hypothecaria sine cessione. Non omitto ēt circa prædicta, si forte dicatur, ꝙ uirtuti, de quo in cōpromisso, fuit translatũ dominiũ in d. Lapatiã, q a ad id rñsũ est, & recte per alios, ꝙ constitutũ non est appositũ super reb. per arbi tros adiudicādis, sed super reb. pignoratis, & hypothecatis per partes pro obseruatione promissorũ, & sic mediãte cōstituto uolerũt tradere res pignoratas, & possessionē earũ trãsferre in creditorē, q ēt possidet, quãdo res pignorata ei uere tradit, iux. no. in l. j. §. ꝑ seruũ corporaliter. de ac. pos. Et ꝓpterea una cũ aliis concludendũ puto, ꝙ dicti emptores sint absoluendi.

SVMMARIVM.

1. *Defectus formæ quando uitiet actum, & quando possit renunciari ei.*
2. *Actus contra prohibitionem legis quando ualeat.*
3. *Forma non potest esse sine subiecto.*
4. *Non minus annullitur actus factus contra prohibitionem legis uiuæ, quam mortuæ.*
5. *Verba, nullam obtineant roboris firmitatem, quid operentur.*
6. *Actus factus ex defectu personæ, ratificari non potest.*
7. *Requiritur scriptura ad probationem gratiæ, nec potest per testes probari.*

CONSILIVM CLVIII.

REVERENDISSIME domine, requisitus vt respondeam, quid super casu transmissio de iure sentiam fideliter reuerendissimæ d. uestræ referam, quantum in me est, ad omnia quæ proponuntur in facto & in iure diligenter animaduerti, atq. ēt illa sæpius reuolui, & demum quantũ ad rē pertinet, cōsiderãdũ putaui, ꝙ aliquãdo forma ad actum requiritur in
1 fauorē certæ personæ † Et tūc actus ex defectu formæ est ipso iure & simpliciter nullus, nec subauditur condō, si uoluerit. Si cut dr̃ de testō, in quo filius in ptãte est ꝑteritus. inst. de exhær. lib. in prin. & l. si filius qui in ptãte. de lib. & post. & ibi ꝑ Doc. cōiter. prout etiam magis cōiter uolunt Doct. in l. posth. C. de bo. pos. contra tab. Sed an possit ille huic formæ in fauorē sui renũciare, videtur magis dubiũ. Et ꝙ non possit, ita ꝙ actus ab ab initio sit ualidus, probatur ex no. per Bar. Bal. Sal. & Pau. de Cast. in l. si quãdo. § fi. C. de inof. test. Vbi cōcludũt, ꝙ testm̃ nō ualet, ēt si filius cōsentiat suæ ꝑteritioni. Et hoc ꝓpter defectũ formæ. Et idem tenet Imo. in l. si quis posthumos. §. si filium. de lib. & posth. & Are. in d. l. si filius qui potestate. sed cōtrariũ uoluit Ang. cũ quo trãsit Ale. in d. §. si filiũ. ꝑ l. non putauit. §. si quis sua manu. de bo. pos. contra tabu. qui nō ob. quia ſm Imo. in casu illo forma fuit seruata. & hanc opi. ultimã tenēt ēt Bal. & Pau. de Cã. in l. filio præterito. de iniusto, rupt. & irri. testa. q etiam tex. nō ob. quia loquitur de approbatione filij facta post testm̃, & quæ de æquitate ꝑtoria facit testm̃ reconualidare. & ratio diuersitatis esse potest, quia filius ab initio, & patre adhuc uiuo facilius consentiret suæ ꝑteritioni, quã post hæreditatem delatam, sicut hac rōne non potest filius uiuente patre successioni paternæ renunciare. l. pactũ. C. de collat. & tñ pōt hæreditatem delatam repudiare. Et forte æquitas, quæ introducitur il lo casu, non extenderetur ad alium casum, ut est de mente Are. in l. si filius, qui in potestate. Barto. tñ in l. 1. §. si filius. de leg. 3. uult indistinctē, ꝙ actus nullus ex defectu formæ introductæ in fauorem certæ personæ possit per illam approbari, per d. l. filio præterito. sed istud non prosequor. Quia annullatio isto casu, in quo est defectus formæ, non est pœna, ſm Bal. in l. de quibus, ĩ 2. col. de leg. prout est in casu nostro, in quo actus annullatur ex alio, ut dicetur infra. Et quia dicto casu approbatio actus nulli cōceditur ad dãnum filij, & non ut ex illa cōmodum cōsequatur, sed hic de cōmodo approbantis agitur, & sic ille casus nihil habet cōe cum isto. Aliqñ, & secũdo res, reuertitur ad dñm ipso iure ꝑ ꝑ aliquod maleficium, & hoc casu subintelligitur, si uoluerit. l. 2. C. de iure emphy. & l. 2. cum ibi no. si ager vecti. uel emphy. peta. & hanc regulam ponit Bal. in l. fi. C. de reuo. dona. Et idem si reuertatur ad dñm ex aliquo alio euentu. l. 2. ff. de lege cōmisso. atq; etiã est idē, qñ actus est ipso iure nullus ex qualitate ipsius actus, & ex delicto aduersarij, sicut qñ dolus dedit causam contractui bonæ fidei, qui ipso iure est nullius momēti potius ex qualitate contractus, q̃ fauore decepti. l. l. 3. §. fi. pro soc. & tñ hoc est uerum, si deceptus uoluit, ut no. ꝑ gl. & Doc. in l. eleganter. in prin. de do. & ꝑ gl. in l. in causæ. la 2. in prin. de min. & in l. iurisgen. §. ꝑtor ait. & ibi per alios, de pactis, & probatur in l. Iulianus. §. si quis a colludente. de act. emp. Et quia etiam dicto casu approbatio. ex qua purificatur dicta conditio, tendit ad incommodũ, ideo nec ille casus facit ad ꝓ-
2 positum. † Qñq; & tertio actus fit contra prohibitionē legis, ēt annullatur in fauorē certæ personæ, & isto casu consensus il lius nihil operatur, si ulterius non sit processum. c. dilecto. de præben. cũ ibi no. per Doc. qui isto casu loquitur, & hoc etiam vult Imo. in l. ex facto. in prin. de vulg. & pup. & mod. in c. cum accessissent. & in c. cæterum. de rescrip. & probatur ex no. ꝑ gl. in l. a diuo Pio. de ri. nup. quã Bal. allegat in plurib. locis ſm ꝑdictos mod. Et ultra eos illã ēt pro singulari allegat Bal. in l. 1. C. plus uale. quod agi. & Alex. in d. l. iurisgentiũ. §. prætor ait. ꝑ quã ēt dicunt, ꝙ ubi lex prohibet, & sic resistit contractui, non ualet ēt nolente illo, in cuius fauorē annullatur. Et sic limitantur ea, q̃ dicta sunt in ꝓcedenti casu, de dolo dante cām contractui bonæ fidei. Nec istud contingit ex eo, ꝙ lex uideatur introducere formã, qñ apponit decretũ annullatiuũ ſm Bal. & Do. in l. 1. de lib. & posth. quia dictũ Bal. procedit, qñ actus non est simpliciter prohibitus, sed datur certus modus a lege, quo obseruato actus potest ualere, tunc. n. decretum annullatiuũ inducit formam. Sed ubi lex simpliciter & indistinctē prohibet actum fieri per decretũ annullatiuũ, tunc non pōt formã indu-
3 cere, † quia forma tanquã qualitas nō pōt esse sine subiecto. l. eius qui in prouincia. si certũ pet. & ꝙ subiectũ dari, & esse nō ꝑt stante dicta prohibitione. Et istud ēt clarē præsupponit Bal. in loco ēt statim allegãdo. Alia est ergo rō, quia hoc casu, quo annullatur actus rōne prohibitionis, annullatio dr̃ esse pœna, ſm Bal. in l. non dubium. C. de leg. in 2. col. ꝑ l. senatus. de act. emp. Sed ubi annullatio actus contingit ex defectu formæ, uel modi, tunc non est pœna, ſm Bal. cum quo etiam transit Abb. in c. 2. de constit. & Pet. de Anch. in c. 1. de cōst. in 8. char. versi. iux. prædicta quæro, &c. Quia ergo in casu isto rōne prohibitionis pœna imponitur, ipsa actus annullatio q, ut dixi, est pœna, dr̃ principaliter fieri in odiũ ipsius prohibiti, & secũdario in fauorē alterius, ſm Aret. in l. Gallus. §. ꝙ si is. de libe. & posth. Ideo per illũ pœna remitti non pōt, quia dēt attendi, qđ principaliter agit. l. rogasti. & l. si quis, nec cām. si cer. pe. & istud forte sensit Abb. in d. c. dilecto. licet ita non declaret, dũ dicit, ꝙ su

perior vr̃ hr̃e pro illicito,qđ fieret in cõtrariũ. & ꝑ ista opi.ul tra ꝓdictos adduco,q̃a legi ꝓhibitæ ꝑ q̃ annullat̃ actus,renũciari nõ p̃t per illos, in quorũ fauorẽ facta eſt ꝓhibitio & annullatio,ſm gl.approbatã in l.1.C.ne fideiu.do.dẽ.& ibi dicit Bar.ꝙ non p̃ot renunciari ꝓcepto.& idẽ uult Bart.in l. de his. de trãſac.Idẽ ergo per oĩa dicendũ eſt in caſu nr̃o,vt ſ.dñi ſecretarij non poſſint renunciare prohibitioni factę in eorum fauorẽ ſecretario domeſtico,ꝙ ãt ille ſit ꝓhibitus clare conſtat ex bulla Leonis ibi.Eis nihilominus ſub excõicationis latæ ſententiæ ĩhibẽtes,ut quãuis breuia,&c. Et in pęnã inferius annullat ẽt breuia per eũdẽ facta,nec eſt facienda dr̃ia inter prohibitionẽ legis mortuæ,& ꝓhibitionẽ principis. Quia non minus
4 annullat̃ actus factus ꝯtra ꝓhibitionẽ Papæ, quã factus cõtra prohibitionẽ legis.c.1.ver.adijciebatur.de cõceſsio.p̃b.in 6.& per Abb.in c.dilectus.el.2.de p̃b.Et ſi dicat̃ attẽtis ꝓdictis,non potuiſſet ſecretarius domeſtic⁹ expedire breuia, ẽt ſi ad hoc ꝑ alios fuiſſet deputatus,ꝙ non vr̃ verũ,quia immo p̃nt expediri per collegiũ,vel per aliquẽ,vel aliquos per dictum collegiũ deputatũ,vel deputatos,ut continetur in eadem bulla. Et de quo collegio eſt ẽt dictus ſecretarius domeſticus, quo ad titulum & emolumenta,ut ex tenore bullæ Alexãdri colligitur.Ad hoc reſpondetur,ꝙ non obſtante dicta prohibitione ad id potuiſſet deputari,quia quantũ ad hoc Papa ulterius proceſsit, ꝙ dicta deputatio añ actũ,vel in ipſo actu fieri poſsit,ſed poſt actũ factũ cõtra ꝓhibitionẽ nõ p̃ot renunciari dictæ prohibitioni, nec inualidũ validari,per prædicta & ẽt per alia. Nam expeditio dictorũ breuiũ fuit nulla ipſo iure,ut probatur ex illis verbis,de quib.in bulla Leonis,ſ.ſubſcripta,& expedita nullius roboris & momenti ac partib.illas concernentib. minime ſuffragari poſſe,quæ verba important ipſo iure.c.ordinarii.in fin.de off.ord.in fi.& ibi no.Archid.& idem uult Card.conſ.137.Ad quendam in carcerem,&c.qui pro hoc etiam allegat.le. ſi quis
5 Sẽpronium.de hær.inſt.& comprobatur,† q̃a illa verba,nullã obtineant roboris firmitatem,quæ equipollent prædictis, important ipſo iure,ſm Dom.in c.cæterum.de reſcr.per c.ne captandæ.de conceſsio.præbẽ.in 6.Illud ergo,quod eſt ipſo iure nullum,non p̃ot ratificari per dominos ſecretarios,ſm Bal. in l.obſeruare.§.poſt hæc.ver.circa tertium,&c.de of.conſul. vbi dicit,ꝙ illud,quod eſt in ſuſpenſo vel in pendenti p̃ot ratificari.l.licet.de iud.non aũt illud,quod eſt ipſo iure nullũ, allegat. l.fi.cõmu.prædio.& alia,de quib. ibi per eum.Et pro hoc facit quia quod non eſt nomine meo geſtũ,non poſſum hr̃e ratum ad mei cõmodũ.l.ſi pupilli.§. ſed ſi ego,de neg.geſt.ſed ad præiudiciũ iuris mei ſic.l.1.§.ſed & ſi.de ui,& ui ar.& ibi per Bart. Et iſtud alia rõne procedit quo ad omnes expeditiones factas, ſaltem poſt primam,quia per primam fuit excõicatus ipſo iure per bullam Leonis,ergo breuia expedita poſt dictam excõicationem non potuerunt ualidari per cõſenſum, & ratificationẽ dictorũ dñorum ſecretariorum,per no. per Bal.in d.§. poſt hæc.dum dicit, ꝙ ad hoc vt valeat ratificatio, perſona dẽt eſſe talis celebrans actũ, in quo actus poſsit cadere ſuo, vel alieno nomine. Si aũt perſona geſtoris eſt ab illo comercio penitus ĩterdicta,nõ p̃ot id,quod fecit,ratificari, ut quia hr̃ticus impetrauit nomine meo bñficium eccleſiaſticũ,ar.l.1.§.qui aduerſus.de poſt.uel bannitus egit in iudicio,cuius perſona eſt nulla ipſo iure ſm ſtatutum ciuitatis.Idem ergo in excõicato, qui dicta breuia expediuit,& qui eſt inhabilis ad hoc offm̃.c.poſt ceſſionem.cum ibi no.de prob.& per Abb.in c.pertractandis, de iu.cal.& facit.c.decernimus.de ſen.ex.in 6. & ꝙ geſtũ ab excõicato non poſsit ratificari,tenet ẽt Fel.in d. c. poſt ceſsionẽ. in 2.col.Nec eſt verũ,ut ipſe dicit,ꝙ An.de Bu.& Abb.ibi teneãt contrariũ,ſed loquũtur de excõicato abſoluto,& uolunt, ꝙ licet fuerit ꝯſtitutus procurator durante excõicatio.& cõſtituẽs perſeueret in ead.volũtate poſt abſolutionẽ,ꝙ ualẽt geſta per eũ poſt abſolutionẽ,tanquã de nouo dicatur cõſtituẽs ꝓcurator.aliàs ꝓdicti dicerẽt contra deciſ.Bal.in d.§.poſt. de quo ip
6 ſi,& Fel.nõ faciunt mẽtionẽ.&† quia cũ actus poſt excõicationẽ factus ſit nullus, non ex defectu conſenſus, ſed ex defectu perſonę,non p̃ot ratificari.ſm Inno.& Doc.in c.prudentiã.in prin.de of.del.& Bar.in l.licet.de iud. Sicut ergo per ratificationẽ dñorũ ſecretariorũ nõ tollitur dicta excõicatio,per no.per Bar.in l.1.§.& poſt operis.de ope.no.nun.Ita ẽt nõ conualidãtur geſta per eũ.Et ꝙ inualidum ualidari nõ poſsit per eorũ approbationẽ,probatur ẽt vltra prædicta ex no.per Bar.in d.§.& poſt operis, ubi quærit, ꝙ ſi ad petitionẽ creditoris ſit debitor poſitus in banno, an poſsit exire de bãno creditore volẽte ſine iudice,& ad propoſitũ cõcludit, ꝙ qñq; bãnũ cõtinet aliqđ tedioſum in fauorẽ creditoris, ut non audiatur reus ad ius, niſi ſoluat,& tũc p̃ot tolli ſimplici cõuẽtione, ſicut res iudicata ar. illius.§.Quandoq; continet aliquid pœnale preciſe,vt ſi nõ ſolueret centũ vſq; ad calẽdas,ſoluat̃ ĩ cõi ducentũ noĩe pęnæ, vel ſit priuatus officio,vel ſimilia,tunc poſtq̃ incidit in bãnũ, non poteſt tolli partiũ ſola conuẽtione,quia alteri eſt ius quæſitũ.l. iuriſgentiũ. §.ſi paciſcar.de pac. Et iſte eſt caſus nr̃: qm̃, vt dixi, annullatio actus dicitur eſſe pœna, prout latè per Alexand. poſt alios,in l.turpia. de leg.1. Et quo ad eam eſt ius quæſitum ipſi Papæ cõcedenti gratiã,quæ ex ipſa expeditione nulla nõ po
7 teſt ꝓbari, ſed ſolũ † per ſcripturam validam, & q̃ requirit̃ ad probationẽ gr̃æ, quæ per teſtes probari non p̃ot, ſm Io.And. & Arch.in proę.6.& per Dom.in §.vniuerſitati.& Bal.in l.humanum.C.de legi.cũ concor.de quib.ꝑ Mod.in rub.de conſti. hoc ergo,ꝙ non probetur gr̃a cõceſſa,cõcedentis intereſt, & nõ ſolum dominorũ ſecretariorum.Et quantum ad hoc,ius dr̃ quæſitum concedenti,ergo ſine illius cõſenſu nõ p̃ot actus nullus ualidari. Quia ergo,ut ex ꝑmiſsis colligitur, expeditiones domini ſecretarii domeſtici ſunt nullæ, quicquid occaſione earum percepit,dr̃ acquiſitum iniuſte, ideo lucrum hoc iniuſte q̃ſitum aliis non venit communicandum,ꝑ no.ꝑ Io.And.in Spe. in ti.de actore.§.1.uerſi.aduentitium.ubi uult,ꝙ licet filius in aduentitiis quærat vſumfructũ pr̃i,tñ ſi ex vſuris,vel alia cã iniuſta,acquiſiuit uſumfructum,vſusfructus pr̃i non quæritur, per l.quod autem.ꝑ ſoci.& l.quod ſeruus.de acq.poſſ.vbi hoc bene probatur.& dicit Bar. in d.l.quod ſeruus.per illum tex.cũ quo alii tranſeunt,ꝙ ſi filius ex pecunia profectitia pr̃is vſuras acquiſiuit,ꝙ illas nõ quærit patri,nec pr̃e mortuo tenetur eas communicare fratrib.Et idẽ vult Bar.in l.cũ oportet.in princ. C.de bo.quæ li.& Bal.in aut.ex teſtõ.C.de colla.ubi dicit idem de quæſitis per filium ex ludo cum pecunia pr̃is,& quamuis q̃tum ad uſuras quæſitas ex peculio profectitio Bal. aliter dixerit in l.1.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.tamen opi.ꝓcedens eſt communis,& ab ea in conſulendo non eſt recedendum, ut traditur in locis vulgarib.Præterea rõ q̃ aſsignatur ꝑ Bal. in filio, ceſſat in caſu noſtro, in quo ille qui acquiſiuit lucrum illicitum eſt capax acquiſitionis. Et prædicta procedunt quo ad expeditiones factas in Italia, quo uero ad illas, quæ factæ dicuntur in partibus Hiſpaniarum, credo dici poſſe, quod illæ ſint ualidæ, & quod nihilo minus etiam lucrum in totum ꝑtineat ad dictum ſecretarium domeſticum, quia cum tunc Adrianus ſummus Pontifex ibi eſſet,& alios ſecretarios ſecum non haberet, potuit ſuo domeſtico ſecretario dictas expeditiones committere,immo uidetur,ꝙ ad illum ſolum de iure ſit deuoluta facultas expediendi breuia, & alia huiuſmodi, per text. in l.vbi abſunt.de tuto. & cura.da. ab his.ubi dicitur,ꝙ qñ abſunt illi,qui tutores dare poſſunt,decuriones dare iubentur tutores.& ibi Bar.ex illo tex. infert ad multa. Et primo ꝙ ubi in ciuitate non eſt iudex appellationum, ꝙ ad decuriones eſt appellandum.Item ꝙ mortuo epiſcopo iuriſdictio deuoluitur ad capitulum. Et mortuo Papa ad collegium Cardinalium.Et idẽ etiam uult Bal.ibi,qui etiam dicit, ꝙ per illum text. declaratur unũ dictũ Inn.volentis,ꝙ apud ciuitates nõ ſit iuriſdictio, nec imperiũ.Nã illud eſt verũ ſm Bal.niſi in defectũ magiſtratuũ, quia tũc penes conſules ciuitatis eſt iuriſdictio, & imperium. Si ergo propter abſentiam magiſtratus iuriſdictio deuoluitur ad decuriones,qui aliàs illam non habebant,ſic etiam poteſtas expediendi deuoluta fuit ad ſecretarium domeſticum propter abſentiã aliorum. Et quia hoc caſu fuit dicta facultas ad illum in totũ deuoluta,ille ſolus dẽt habere lucrũ.Et ubi etiam tales expeditiones non ualuiſſent, qđ non credo, haberent locum dicta in præcedentib.Ex quib.concludendũ puto,ꝙ lucrum ꝙ percepit ſecretarius domeſticus in Italia,& extra, nõ teneatur alijs communicare. Laus Deo.

SVMMARIVM

1 *In donatione an requiratur innocatio Imperatoris, uel Papæ, & nume. 10.*

2 *Ad*

2 *Ad hoc ut scriptura tabellonis faciat fidem, requiritur, quod fue rit ro gatus. & nu. 11.*
3 *Ad hoc, ut scriptura notarij ualeat, requiritur, quod fuerit corã partibus publicata.*
4 *Notarius, qui redigit instrumẽtum in formam publicam, nihil debet addere, vel diminuere.*
5 *Defectus substantialis reddit actum nullum a principio.*
6 *Donatio ultra quingentos aureos non ualet sine insinuatione. nume. 15.*
7 *Re integra a contractu donationis discedi potest.*
8 *Clausula dantes, & cedentes, &c. renũciationem fideicommissi inducit.*
9 *Per institutionem hæredis dicitur facta alienatio.*
12 *Prothocollum, uel imbreuiatura quando fidem faciat.*
13 *Verbum, actum, rem perfectam significat.*
14 *Notarius subrogatus an possit aliquem defectum corrigere, vel aliquid addere.*

CONSILIVM CLIX.

DONATIO, de qua agitur, nõ vr̃ ꝓbari ex scri
ptura exhibita, q̃a nõ ur̃ publica, nec authẽtica.
Et primo, ex defectu solennitatis requisitæ de iu
1 re cõi, vel de cõsuetudine, † qm̃ non præponitur
inuocatio Dñi, nec Imperatoris, aut Papæ, in au
th. vt præpo. no. impera. in prin. & p no. in l. gñali. C. de tab. lib.
10. & in l. iurisgentium. §. quod fere. de pac. Card. & Abb. in c.
1. de fid. inst. Inn. & Ant. & Imo. in c. 2. eod. ti. per Bar. & Doc.
2 in rub. de ope. no. nun. cum conc. Secundo, quia † ad hoc, ut
scriptura tabellionis faciat fidem, est necesse, ꝙ de actu fuerit
rogatus. §. nos aũt. in authen. de tabell. & ibi no. & in c. cum P.
tabellio. de fid. instr. Nec de aliquo rogitu apparet isto casu, q̃
ẽt non præsumitur in dubio, ẜm Inn. & alios, in d. c. 1. de fid. in
str. Bar. & Doc. cõiter in l. sciendum. de ver. obl. quicquid dicat
gl. in d. §. nos ãt. Item requiritur subscriptio notarij, de qua ẽt
hic non apparet. l. 2. C. de conuenien. fis. debito. li. 10. & ibi no.
Bal. in auth. de tabe. in prin. & in l. cõtractus. C. de fid. inst. & in
auct. de inst. cau. & fid. §. sed instrm̃. & ca. inter dilectos. de fid.
inst. & no. gl. in d. l. 1. C. de tabu. & Spe. de inst. edit. §. instrumen
tũ. vers. item quod non est a tabellione, &c. & vers. item ꝙ nõ
est signatum, &c. & dẽt apponi nomẽ notarij, ẜm gl. in d. §. sed
si instrã. & Io. An. in Spe. de instrum. edi. §. breuiter. vers. 1. Præ
3 terea † ad hoc, vt scriptura notarij probet, non sufficit, ꝙ ab il
lo fuerit scripta, sed oportet, ꝙ fuerit coram partib. publicata
l. fideicommissa. §. 1. & ibi no. Bar. & oẽs, de l. 3. & de qua publi
catione non apparet isto casu. Et confirmantur prædicta, quia
rogatio debet habere omnia, quæ requiruntur in instrumẽto,
ẜm Io. An. in Spec. de instru. editio. §. videndum restat, &c. su p
4 versi. & no. ꝙ tabellio, &c. Et † notarius, qui redigit instrumẽ
tum alterius notarij in publicam formam, nihil debet addere,
vel minuere. §. pe. ĩ auth. de tabell. & no. Ang. ĩ l. Lucius. ĩ prin.
de test. mil. vbi no. ex illo tex. ꝙ non est standum imbreuiatu
ræ notarij, si non sit in publica forma scripta & dicit etiã Bald.
in d. l. Lucius. ꝙ imbreuiatura notarii non facit fidem, si in illa
non sit signum tabellionis, alleg. in auth. de fid. instr. §. oportet
& l. nemo. de of. assess. & l. decernimus. de aquæductu. li. 11. &
idem no. Bal. in rub. C. de fid. instr. ver. tertio quæritur, nunq̃d
imbreuiatura, &c. Et ad idem facit, qđ no. Io. And. de inst. edi.
§. ostenso. super versi. quid sit abbreuiatura, &c. & uer. seq. ubi
concludit, ꝙ notarius, cui concessum est authenticare, & publi
care rogationes alterius notarii, non potest aliquid addere cir-
5 ca substantialia, nec aliquem defectum supplere, † quia cum ta
lis defectus a principio reddiderit actum nullum. l. cum hi. §. si
prætor. de trans. non potest talis tabellio aliquid supplere, q̃a
solus princeps ualidat inualidum. 3. q. 1. hoc quippe, & ita, ẜm
eum, fuit disputando conclusum per quendam D. Attauantem
de Flor. & sequuntur Doc. in d. c. cum P. tabel. vnde per alium
notarium non potuit nomen notarii, qui dicitur rogatus, ex-
primi. & item volũt ẽt expressè Bal. Ang. & Imo. in l. Gallus. §.
idem credendum. de lib. & posth. & prædicta p̃sertim ꝓcedunt
attento ꝙ scriptura, de qua agitur, non reperitur in quaterno,
seu libro prothocolli rogationũ notarii, sed in quodã folio de
per se, & ꝙ solũ dicit̃ fuisse repertũ in quadã filcia, ĩ qua dr̃ esse
aliquas alias rogationes notarij. Et ideo talis scriptura, quæ re-
peritur in folio, & de p se, & in filcia, non dr̃ auth. nec releuari
põt in publicam formam, ẜm Bart. Bald. & Ang. in d. l. si quis ex
argẽtarijs. §. si initium tabularum. de eden. & Imo. in l. sciendũ.
de ver. obl. in ult. col. & Alex. qui ita in terminis istis concludit,
per prædicta in cons. 153. Videtur prima cõsideratione, &c. 2.
6 uol. Et ex alio vr̃ † ꝙ non valeat, saltem in totum & ultra quin-
gentos aur. dicta donatio, uidelicet propter defectum insinua-
tionis. l. sancimus. C. de don. & quãuis renunciatũ sit legi requi-
renti talem solennitatem, tñ renunciatio hmõi non vr̃ valere,
nec iurõ firmari, ẜm Guliel. Bal. & Alber. in l. illud. C. de sac. san.
eccl. & dicit Imo. in l. Modestinus, de dona. ꝙ istud est de men-
te Bar. ibi dum se remittit ad no. per eum, in l. si quis pro eo. de fi
deiuss. & ibi idem etiã tenet Ang. & in consi. 179. ubi dicit hoc
esse uerũ, ẽt in donatione facta inter cõiunctos, & inter fratres.
& de qua nunc agitur, per l. data. C. de donatio. & Pau. de Cast.
in cons. 100. & Roma. consi. 12. Et istud procedit, quãuis dicta
donatio facta sit a clerico laicis, per no. per Abb. in c. ꝙ clericis.
de foro compet. ubi uult, ꝙ si lex, uel statutum irritet donatio-
nem non insinuatam, qñ excedit certam summã, ꝙ nõ ualebit,
si facta sit clerico per laicũ, per d. l. sancimus. eadem ratione er-
go idem est dicendum, qñ fit laico per clericum. & probatur. ex
Bal. in auth. cassa. C. de sac. san. eccl. versi. 5. quæro, &c. ubi uult,
ꝙ licet statutũ annullet testm̃ non registratum, ꝙ tñ locũ ha-
beat in clerico instituente laicum, quia laicus per suum factum,
id est, quia non fecit registrari testm̃, põt priuari hæreditate, si-
cut priuaretur non vindicãdo necem defuncti. l. in cognitione.
ad Silla. cũ quo etiam transit Abb. in c. ecclesia sanctæ Mariæ.
de constit. in repeti. col. pen. versi. 2. q. &c. quamuis maior sit du
bitatio, si clericus instituisset alium clericum, uel ecclesiã, quæ
ratio Bal. militat in donatione facta per clericum laico, quia ad
instantiam solius donatarij laici potuit insinuari, ut probatur
in l. cum te. C. de donati. ante nup. & ibi not. Bald. & in authen.
eo decursum. eo. ti. & Bald. in l. in hac. C. de donatio. & Ang. in
d. consi. 179. Visis prædictis instrumentis, &c. in fi. & Alex. cõs.
157. Viso instrumento donationis, &c. col. 3. & sic donatarius
laicus dicitur excludi facto proprio. Et dato ꝙ in totum ualuis
set ab initio dicta donatio. videtur tamen, ꝙ ab illa sit recessum
cõi consensu ex post facto, quoniã prædicti donatarij, & dona-
tor uenientes ad diuisionem bonorum cõium promiserunt si-
bi inuicem & vicissim litem, q̃õnem, molestiam, aut controuer
siam aliquã per se, vel alium in ipsis reb. in diuisis aut diuiden-
dis, uel earum parte non inferre, & oẽm litẽ, molestiam, vel q̃-
stionem in se suscipere, &c. Vnde ex tali promissione videtur re
7 cessum de communi concordia † ab ipsa donatione, prout fieri
põt re integra solo cõsensu. l. ab emptione. de pact. & l. iurisgen
tium. §. igitur eo. tit. ꝙ autẽ intelligatur recessum a dicta dona-
tione ex ꝓmissione tali, probatur ex no. per Io. And. in Spec. in
tit. de testa. §. in primis. ver. quid si duob. &c. ubi vult, ꝙ per ta-
lẽ promissionẽ dicatur renunciatũ fideicõmisso. Et ꝙ a prædi-
cta donatione sit recessum, ꝓbatur ẽt clarius ex alia clausula se-
quenti posita in eadẽ diuisione, uidelicet dantes, & cedentes si
bi inuicẽ dicti ꝯhentes, & vicissim oĩa iura, & actiones reales,
& personales vtiles, & directas, tacitas, expressas & mixtas, quæ
& quas oẽs seu unus eorũ hñt, habebãt, uel hr̃e possent, seu spe
rarent in bonis in partẽ alicui ipsorũ consortum obuentis, po-
nentes se se in locũ suũ, & se se procuratores irreuocabiles, ut
in rem suam cõstituentes, ut amho, iure, & actionib. prædictis
dicti contrahẽtes, & quilibet ipsorũ pro parte sibi obuenta pos
sint agere, petere, consequi & se tueri, & quæcũq; alia facere, &
exercere, queãdmodum facere potuissent ante pñtem contra-
8 ctũ, &c. Nã & per talẽ † clausulam inducitur renũciatio fideicõ
missi, ẜm Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de ver. obl. in 8. q. cũ
quo alij cõmuniter transeunt. & Alex. in cons. 8. 5. uol. & quã-
uis Bar. dicat, ꝙ si alienatio non sit subsequuta, ꝙ ex tali ꝓmis-
sione nullum promittenti paratur præiudicium, per l. sicut. §.
superuacuum. quib. mod. pig. vel hypothe. solui. Nihilo minus
in casu nr̃o interuenit alienatio, ex quo donator fecit testamen
tũ, ubi de alienatione fit mentio permissiuè, expressè vel taci-
tè, & non omnes donatarios, sed aliquos ex eis hæredis insti-
tuit, seu explicitè vel implicitè, uenit etiam institutio hæredis.
l. si quis priore. §. cæterum. C. de secun. nup. & no. Bar. in l. si ita
quis. §. ea lege. de ver. obl. & in l. peto. §. fratre. de leg. 2. Et ita in

ſpecie quò ad caſum nr̃m concludit etiam Alex.cõſ.180. Viſo,
& mature diſcuſſo &c.2.vol.col.4.in fi.cum prin.ſequen.vbi ſe
9 quitur opi.Bar.in d.§.duo fratres.in 8.q. Et vult † ꝙ per inſti-
tutionem hæredis dicatur facta alienatio,& per ꝯñs ꝙ ex clau-
ſula prædicta ſit renũciatum fideicommiſſo.Et quòd alienatio
hmõi ſufficiat,probatur etiã ex no.per Bart.in l. a filia. in prin.
ad Trebel.& per Alex.ibi,& ex no. per Bal.in auth.contra roga
tus.C.eo.ti.& quamuis Alex.& Cuma.in l.Titius.ff.ad Treb.vi-
deatur tenere contra Bal. tñ rõ illorum in caſu nr̃o non habet
locum,ſed rõ Bal.quæ extra caſum ſuum tanquam verã appro-
bat Alex.in d.l.a filia.in prin.Sed his non obſtantib. contrariũ
de iure puto verius.Nam de donatione conſtat publico inſtr̃o,
ex quo cuiuſlibet donatarij fundatur intentio . Quia in dubio
inſtrm̃ præſumitur validum,& ſolenne.l.cũ precib.C.de proba.
& l.ſi poſt diuiſionem,& ibi ẽt no.Bart.C.de iur. & fac. ignor.
& ideo dicit Bal. in c.1.§.inſtrm̃. de no.feud.ꝙ ex inſtr̃o publi-
co duæ oriuntur pręſumptiones.imò.duæ probationes,ſ.ꝙ ſit
verum,& ꝙ ſit ſolenne. Sola igitur difficultas reſtat in rñden-
do ad allegata in contrarium.Non obſt.igitur primò dum dici-
10 tur,ꝙ inſtrm̃ non eſt ſolenne, ex eo † ꝙ non præponatur no-
men Imperatoris,vel Papæ,vel non inuocatur diuinum nomẽ,
prout fieri dẽt de iure, vel conſuetudine, vt traditur in locis in
contrariũ allegatis.Quia ſi dicta ſolennitas reperiatur appoſita
in aliquo alio inſtr̃o poſito in eadem filcia,intelligitur etiam in
hoc repetita.d.l.ſi quis ex argentariis.§.ſi initium tabularũ. de
eden. Nec ob.ꝙ Bar.Bal.& Ang. ibi dicere videãtur, ꝙ repeti-
tio,de qua ibi,non videatur locum hr̃e,qñ inſtrumentũ eſt po-
ſitum in filcia, quia prædicti loquuntur de repetitione tp̃is.i.
menſis,vel diei,quod tp̃s eſt variabile.iõ quò ad illud ceſſat re-
petitio,per rõnem quam allegant, quæ locũ non hẽt in ſolenni
tate,de qua agitur.Põt ẽt ſcd̃ò rñderi,ꝙ licet talis imbreuiatu-
ra per ſe non faciat fidẽ,ex quò non hẽt oĩa ſubſtantialia, non
tñ per hoc ſequitur,quin poſsit releuari in publicã formam, vt
paulò poſt dicetur.Et multo minus obſtat cõtrarium, ſi extet
conſuetudo,& prout puto extare,ꝙ imbreuiatura poſſit extẽ-
di in publicam formam .Et ꝙ fidẽ faciat, ẽt ſi in ea ſit dicta ſo-
lennitas omiſſa. Nã talis conſuetudo valet,& põt facere inuali
dam ꝓbationem,validam.c.cum dilectus.de fi.inſtr. & per oẽs
in c.2.de probat.cum cõcord.de quib.ibi per moder. Nõ obſt.
11 ſcd̃ò dum dicit,ꝙ ex ipſa imbreuiatura † non apparet de rogi-
tu,neque de nomine ipſius notarij,& ꝙ in dubio rogitus non
præſumitur,per no.in.§. nos autem.in auth. de tabellio. & per
Bar.in l.ſciendum.de ver.obli.Quia imò de rogitu conſtat iſto
caſu, ex quo propria manu notarij defuncti reperitur ſcriptũ,
actum in tali loco &c.Nam per hæc verba probatur, ꝙ inſtru-
mentum fuit publicatum, quia verbum illud ſignificat rẽ ꝑfe-
ctam ſm̃ Pau.de Caſ.in l.ſi is qui.de teſta. ꝗ ad hoc allegat Bal.
in auth.quod ſine.C.eo.ti.Si ergo illa verba important publica-
tionem,ſequitur,ꝙ qñ dicitur,actũ in tali loco perinde eſt,ac ſi
dictum fuiſſet, ꝙ inſtrumentũ fuit publicatũ, quo caſu ex hoc
dicit ẽt ꝓbari,ꝙ notarius fuit rogatus,ſm̃ Bar.cũ quo alii trã-
ſeunt in d.l.ſciẽdũ.de verb.obli.dũ vult, ꝙ ſi notarius dixit pu-
blicaui,quod ex tali verbo dicatur rogitus probari,allegat tex.
cum gl.in d.§.nos autẽ in auth.de tabellio.Et præſumitur roga
tus a partib.contrahentib.quamuis hoc non ſit expreſſum,ſm̃
Bar.in loco p̃allegato in fi. Et ſic ẽt ex dictis verbis ſcriptis ma-
nu notarij apparet de ſubſcriptione eius, & ex eo ẽt ꝙ reperi-
tur in filcia aliarum ſuarum rogationem, apparet, a quo fuerit
ſubſcripta.Et per prædicta etiam colligitur reſponſio ad aliud,
ſ.ꝙ ſcriptura notarij non eſt publica, nec fidem facit, ſi nõ fuit
publicata coram contrahentib.Quia,vt dictum eſt,de publica-
tione conſtat per illa verba,actũ in tali loco, ſm̃ doc.prælleg.
Item non obſt.quòd imbreuiatura debet habere ſignum nota-
rii, & omnia quæ requiruntur in inſtrumento publico, quia
imò talis imbreuiatura ſine ſigno,& aliis eſt efficax,vt ex ea ſu-
mi poſſit inſtrumentum authenticum per notarium,cui com-
miſſæ ſunt rogationes notarii defuncti,vt voluit Cy.in l. con-
tractus. C. de fi.inſtr. & aſſerit ita de conſuetudine ſeruari. &
iſtud etiam clarius vult ibi Sal.in 6.q.vbi quærit,an per proto
collũ,ſchedam,vel rogationem poſſit probari?Et rñdet ſm̃ Ia.
de Are.ꝙ ſic, ſi hẽt oẽs proprietates inſtr̃i publici,puta milleſi
mũ,diem,& menſẽ,ſubſcriptionem notarii cũ eius ſigno.& cæ
tera reqſita de iure,vel de conſuetudine,aliàs nõ ꝓbat.Sed po-
ne,dicit Sal.ſubſcriptionẽ notarij,vel ſignũ nõ hr̃e,& notariũ
mortuũ eſſe,ita ꝙ inſtr̃m nõ põt leuari,videt inſtr̃m deficere,
ꝗa manu eiuſdẽ notarij debet eſſe ſcriptũ. Sed eſt dicendũ ſm̃
Sal. ꝙ authoritate magr̃atus debet cõmitti alicui notario fide
digno,vt leuet inſtrumẽtũ publicũ de rogationib.notarij mor
tui,arg.l.1.de off.conſu.allegat Cy.ibi,& tex.cũ gl.in d.c.cũ P.
tabellio.& dicit ẽt Salicet.ꝙ ita ſeruat cõſuetudo, vñ & in caſu
noſtro potuit uel poterit ex licẽtia ſibi attributa a ſtatuto, vel
a iudice ex rogationib.notarij defuncti in publicã formam re
leuare hoc inſtrumẽtũ donationis. Et iſtud ẽt vult Ale. in cõſ.
14.Viſis & conſideratis.6.vol.per not.per Cy.& Sal.in loco p̃
alle.& per no.per Bal.in l.fideicommiſſa.§.1.de l.3.vbi vult,ꝙ
ex abbreuiatura poſſit fieri inſtrumentũ publicum per nota-
rium ſubrogatũ loco defuncti notarij,licet nõ habeat ſubſcri-
ptionem notarii,neq. ſignum,per dictã.l.1.de offi.cõſu.& per
d.c.cum P.tabellio.& hoc uerum,ſecundum Bal.ſi illa imbre-
uiatura redacta ſit in mundum,& nullum appareat ibi uitium
ꝗ̃uis deficiat ſubſcriptio, & ſignũ notarii. nam authoritate iu
dicis põt perfici.d.c.cum P.& ſubdit Ale.d.conſi. ꝙ licet Doc.
aliq̃do reuocent in dubium, & uarie loquantur ſuper illo arti
12 culo,† videlicet,an ipſum prothocollũ uel imbreuiatura fidẽ
faciat,non hñs oĩa ſigna inſtrumenti,ſ.ſubſcriptionẽ notarij,
& ſignũ tamen nemo negat,ꝙ non poſſit ex ea ſumi inſtrumẽ
tũ ꝑ notariũ,cui cõmiſſæ ſunt rogationes notarii defuncti,ut
põt,ſm̃ Alex.ex no.per Io.And.in Spec.de inſtr.editio.§. uidẽ
dum.verſ.& not.ꝙ tabellio,&c. & clarius per Ant.de Butr.&
Abb.in d.c.cum P.tabellio.& Iac.de Belu.in auth. de tabellio.
& ita procedit,ſm̃ Alex.qđ no.Bal.& Ang.in l. Lucius.de teſt.
mil.& Bal.in rubrica,de fid.inſtr.col.3.qui ẽt ſuperius allegan
tur pro contraria parte.Quia licet dicant,ꝙ imbreuiatura no-
tarij non facit fidem,ſi ibi non ſint oĩa requiſita ad inſtrumen
tum,non tamẽ negant,ꝙ non poſſit ex illa ſumi inſtrumẽtum
publicũ,ꝑ notarium ſubrogatum loco alterius notarii defun-
cti.& pro eadem opi.Ale.inferius in eo.conſi.col.4.ver.ad p̃di
cta ẽt bene facit,& allegat no.per Pau.de Caſt.in d.l.ſi is, de te
ſta.qui dicit,ꝙ ſi in breuiaturis notarij reperiatur aliqua ſche
dula continens teſtm̃,& nomina teſtium,& nõ poſita ad librũ
ordinarium notarij,& quæratur,an debeat publicari, ſi mor-
tuus ſit notarius,& concludit,ꝙ ſi de manu notarii ſit ſcriptũ,
actum in tali loco,&c. prout cõtingit in caſu noſtro,præſumi
13 tur,ꝙ fuerit lecta,& publicata coram teſtib. † Quia illud ver-
bum,actum,ſignificat rem perfectam,per no.per Bal.in d.aut.
quod ſine.& ſic,ſm̃ Alex.Pau.de Caſt.videtur velle,ꝙ ſine alia
ſubſcriptione valeat dicta imbreuiatura.Et eſt aduertendum,
quia lectu.Pau.de Caſt.in libris impreſſis eſt cõiter corrupta,
dum loquendo de ſchedula notarij dicit, & remiſſa ad librum
ordinarium notarij,&c.quia vult dicere,& non remiſſa, & ſic
negatiue debet ſcribi,& non affirmatiue,aliàs. q. non haberet
dubium,& ita Alex.in d.conſ.refert verba Pau.de Caſt.negati
ue. Et per prædicta patet, ꝙ quamuis in d. abbreuiatura non
præponatur nomen Imperatoris,uel Papæ, vel non inuocetur
nomen Domini nr̃i,per hoc tamẽ non ſequitur quin poſſit ꝑ
alium notariũ releuari in publicã formã,quia ſicut quãdo defi
ciunt alia,quę non ſunt minus de ſubſtantia inſtrumenti,ut eſt
ſubſcriptio,& ſignũ, põt ex tali imbreuiatura aſſumi publicũ
inſtrumẽtũ:ita ẽt fieri põt quando p̃dicta deficiunt. Nec obſ.
14 † ꝙ non poſſit notarius ſubrogatus aliquid de ſubſtantialib.
addere,neq.aliquẽ defectum ſupplere,ſm̃ Io.And.in Spe.de in
ſtr.edit.§.oſtenſo.uerſ.quid ſi abbreuiatura,&c.quia concedi-
tur,ꝙ debeat extendere imbreuiaturam, ut iacet, & illi nihil
poſſit addere,tamen per hoc nõ fit,quominus poſſit notarius
conficere ſcripturam, habẽdo formam inſtrumenti publici de
eo,quod in ſchedula notarii mortui ſcriptum reperitur. Et ꝑ
prædicta etiam conſtat non obſtare aliud. dum dicebatur, qđ
ſchedula notarii, quæ reperitur in filcia, & non in libro pro-
thocolli,non eſt auth.& non poteſt extendi per not.per Bar-
to.Bald.& Angel.in d.§.ſi initium tabularum. quia iſtud non
eſt verum,& contrarium probatur ex prædictis, quicquid di-
cat Alexan.in conſi.153.2.volu.& contrarium uult,& melius
idem Alexand. ut dixi,in d. conſi. 14.6.uolu. & maxime iſtud
eſt uerum,quando apparet, quod notarius ſcripturam publi-
cauit coram partibus, & quod de ea fuit rogatus, ut in caſu
noſtro.nec Bartol. & alii in d.§. ſi initium tabularum, loqui-

tur isto casu, sed quando imbreuiatura non hẽt diem uel mensem quia, secundum eos, ex scripturis præcedentib. non intelligitur repetita, per rationem quam allegant, quæ cessat in casu nostro, in quo fuit annus, mensis, & dies appositus, unde licet aliæ solennitates requisitatæ, sicut est signum, & subscriptio, non intelligantur repetitæ, & sic totaliter habeantur pro omissis, tamen scripta potest redigi in formam publicam, quia satis est, ꝙ notarius, qui releuat, in sua releuatione solennitates nõ
15 omittat. Item non obst. dum dicitur † quod ex defectu insinuationis non potuit ista donatio ualere ultra quingentos aureos. leg. sancimus. C. de donat. Quia imo ualuit, ex quo legibus requirentibus insinuationem fuit expresse renunciatum cum iuramento. Et ualuit dicta renunciatio iurata, ex quo iuramentum seruati potest sine interitu salutis æternæ. c. cũ cõtingat. de iur. & hãc opi. tenet ibi Bal. Abb. & Im. qui rñdẽt oĩb. rõnib. quæ allegari pñt pro parte cõtraria, & istã opi. tenent Io. And. in Spe. de inst. edit. §. porro. in vlt. add. Fede. de Se. in cõs. 181. & Abb. ĩ disp. inci. Statuto ciuitatis Senarũ, &c. & pro ista opi. aliãs fuit cõsultũ ꝑ plures Doc. vt refert Ale. in l. nemo põt. de l. i. qui ẽt sequit̃ istam opi. in cons. 4. 12 & 31. I. vol. & latius in cons. 21. Attentis his, &c. 3. vol. Are. in cõs. 2. & consi. 18. & cæteris, latius hoc prosequitur. & ẽt tenet Socin. in cons. 77. In pñti consultatione. & dicũt ẽt oẽs ꝑdicti, ꝙ ista est comm. opi. & ideo ab illa non est recedendũ in iudicando, ut traditur in locis vulgarib. quam aliter non prosequor, quia hoc esse superfluũ, & laboriosum, ex quo de hoc late tractat̃ in locis præall. ad quæ de facili hr̃ aditus. Non ob. postremo, dum dicebatur, ꝙ dr̃ esse renunciatum donationi, & ab ea recessum per clas appositas in instrõ diuisionis. Quia primo non est verum, ꝙ dicatur a donatione recessum per promissionem de non mouendo adinuicem litẽ, & qõnem, &c. quia quicquid dixerit Io. And. in loco in contrarium allegato, non est ẽt verũ, ꝙ per talem promissionem dicatur renunciatum fideicommisso, vt est de mente Doc. cõiter, in d. §. duo fratres. ubi ẽt Ale. facit mentionem de illo d. Io. And. & illud ex mente aliorum nõ approbat & eius decis. non ob. ẽt alia rõne, ut statim dicam. Et similiter non obst. dum dicebatur, ꝙ per aliam clausulam seq. est renunciatum donationi, sicut est fideicommisso. per nota. per Bar. in d. §. duo fratres. in 8. q. Quoniam aduertendum est, quòd in casu illo non fuerunt donata bona in specie, sed donauit quis cuilibet donario certam quantitatem in genere, & usq. ad summam librarum quindecim millium. Vnde clausulæ prædictæ diuisionis non referuntur ad quantitatem donatam, sed ad bona consistentia in spẽ, de quib. facta fuit diuisio, quoniam promiserunt non mouere litem, & qõnem super dictis reb. diuisis. Item cesserunt sibi adinuicem omnes actiones, tam personales quam reales, quæ habebant, & habere possent & sperarent in bonis in partem alicui consortum obuentis, ponentes sese in locum suum, & sese procuratores irreuocabiles, & in rem suam constituentes, &c. & sic manifeste patet, ꝙ promissio est de lite non mouenda super rebus diuisis, & cessio de actionibus competentibus in bonis diuisis, & de his non agitur, quia bona diuisa non fuerunt donata, nec de illa facta fuit donatio, sed de dicta quantitate in genere, quæ differt a rebus diuisis consistentibus in specie certa. leg. plane. §. primo. de leg. 1. Et ideo ad dictam quantitatẽ donatam non porrigitur dicta promissio, uel cessio facta de alia re. leg. si unus. §. ante omnia. de pact. Et licet donator dederit licentiam donatariis propria authoritate capere in solutum de bonis propriis ipsius donatoris, usque ad quantitatem donatam, non tamen sequitur, ꝙ dicta bona fuerint donata, sed uoluit, ꝙ aliud pro alio capi possit in solutum, iux. leg. 2. §. creditum. si cer. pe. Et sic noluit per hoc dicta bona in obligatione, sed tantum in solutione, sicut etiam contingit ꝙ de iure cõi pro quantitate debita põt species debitoris in solutum dari, & tamen illa nõ est in obligatione. l. a diuo Pio. §. si pignora. cum seq. de re iud. & in auth. hoc nisi debitor. C. de solu. Et propterea istis donatariis consultum est contra hæredes donatoris actione personali, quæ competit ad dictam quantitatem, & ad quam est agendũ, & non ad bona eiusdem donatoris in specie, quia (ut dixi) illa non fuerunt donata, & quamuis tot non essent bona in hæreditate, quæ ascenderent ad dictam quantitatem, tamen propter hoc non minus ualuit donatio in tota quantitate donata, quia difficultas præstationis non liberat debitorem. l. continuus. §. illud. de uerb. obl. Cum ergo donator dum viueret, esset obligatus ad totam quantitatem, & in tota dicta quantitate debitor etiam si in bonis tantum non habuisset, quod ad quantitatem donatam ascendere potuisset, sequitur, ꝙ hęredes illius ad totam dictam quantitatem tenentur, etiam ultra uires hæreditarias, ex quo inuentarium non fecerunt. l. fi. §. & si præfatã. iuncta glos. parua. C. de iure deliberan. Et ita in præmissis concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *An statutum prohibitorium certę solennitatis porrigat effectum extra territorium. & nu. 3.*
2 *Quo ad solennitatem inspicitur locus contractus.*
3 *Statuta non debent esse elusoria.*
5 *An ubi statutum dat formam, debeat seruari locus contractus.*
6 *Statutum prohibens alienationem in forensem ualet.*
7 *Venditor potest præiudicare primo emptori, si secundo uenditori rem tradat.*
8 *Princeps potest præiudicare in iure quærendo, etiam sine causa.*
9 *Constitutio declaratoria trahitur ad præterita.*

CONSILIVM CLX.

PRIMO videndũ est de ualiditate donationis, secũdo de ualiditate testamenti. Circa primũ vr̃, ꝙ donatio valuerit, non ob. statuto existente in castro Arceti. Quia cũ donatio facta fuerit Mutinę, necesse nõ habuit donãs seruare formã statuti dicti loci, in quo habebat domiciliũ, disponẽtis ꝙ non ualeat donatio excedens summã librarũ viginti, nisi facta fuerit corã Potestate dicti castri, & ad banchũ iuris, probatur ex no. per Bart.
1 in l. 1. C. de sum. trin. in 6. q. vbi vult, ꝙ † qñ statutũ est ꝓhibitori ratione certæ solennitatis, prout in casu nostro, in quo nõ prohibet̃ simpl̃r quis simpliciter donare, sed prohibetur tm̃, si nõ interueniat solẽnitas ꝑdicta: tunc statutũ nõ porrigit effe-
2 ctũ extra territoriũ. Quia quo † ad solennitatem seruandam inspicit̃ locus ꝯtus, nõ aũt locus vnde est persona cõtrahens. l. si fundus. de euic. & l. 1. C. de emancip. liber. Si uero statutũ simpl̃r inhabilitaret ꝑsonã, & esset fauorabile, ut qa disponeret, ꝙ minor non possit facere testamentum, decipiat, vel ꝙ maritus non possit uxori relinquere, tunc ligaret subditũ, etiam extra territorium secus autem si esset odiosum, ut ibi latius per eum. Et ita declarat Are. in cõsi. 54. & hoc cõcludit, ꝙ si mulier sit prohibita ꝯtrahere certa solennitate, puta uxor sine cõsensu mariti, ꝙ cõtractus extra territorium ualet omissa dicta solẽnitate, & ꝓ hoc allegat ẽt no. ꝑ Bal. in l. fi. ff. de iurisd. om. iud. & rephẽdit Pe. de Anch. q. aliter dixit in c. 1. de const. Sed ꝑmissis nõ ob. ꝯtrariũ iudicio meo est verius, & ꝓ veritate considerãdi
3 sunt aliqui casus. Primus est † qñ statutum disponit circa actũ principaliter dando formã, & in ipsũ actũ agit, ut quia dicit, ꝙ non ualeat testm̃ vel instrm̃, nisi duo notarii de eo sint rogati, vel ꝙ non ualeat ꝯtractus celebratus cũ minore sine consensu ꝓpinquorũ aut ꝙ donatio nõ ualeat, nisi facta sit corã Potestate, & bãcũ iuris, & tũc attẽdit̃ locus ꝯtus, & ꝓpea statutũ porrigit effectũ ad contractum celebratum extra territoriũ. & isto casu loquitur Bar. in loco superius allegato. Et ẽt idẽ vult in effectu in ea. l. in 1. q. Non. n. in casu prædicto statutum inhabilitat directo personã, sed actui faciendo in loco dat formam & solẽnitatẽ, ut cõtractus, uel donatio fiat cũ cõsensu ꝓpinquorũ uel coram tali iudice, ut in casu econuerso, uidelicet quãdo statutum habilitat, declarat Bar. in d. l. j. in fi. 3. q. ad intellectũ. l. j. C. de emancip. liber. Et iste non est casus noster. Secundus casus est, quando statutum loquitur in personã, illã inhabilitando, & tunc aut inhabilitat eam indistincte, & simpliciter, ut qa ꝓhibet minorem absolute testari, uel maritũ uxori relinquere & statutum porrigit effectũ extra territoriũ, adeo ꝙ subditus extra locum statuti non potest actũ gerere, si statutum sit fauorabile, ut prædictis exemplis, s̃m Bar. cũ quo alij transeunt cõiter in d. 6. q. Et similiter iste non est casus noster. Quia quis nõ prohibetur donare simpliciter & indistincte, sed immo ꝑmittitur, dummodo seruet solennitatem statuti. Si uero loquitur in personam, non quidem inhabilitando illam simpliciter, & in-

indiſtinctè,ſed ſm quid,ſ.ſi nõ ſeruabit certam formã in actu, puta qa prohibeat mulierẽ cõtrahere,vel mulierẽ ſine cõſenſu propinquorũ,vel maſculũ aut mulierem donare , niſi donatio ſit facta corã Poteſtate,& ad bãchum iuris.& iſte eſt caſus nr̃, quẽ non tangit Bar.in d.l.1.circa quã Bal.ibi in repetitio. & in lec.variauit.Verius tñ vr̃, ꝙ ſtatutum hoc porrigat uires extra territorium,& ſic ꝙ cõtractus celebratus ꝑ ſubditum extra locũ ſtatuti non ſeruata forma a ſtatuto tradita non ualeat. Quia eſt fauorabile,& introductũ, ne fraus in in donatione cõmittatur,ſeu ut donatarius non fraudetur.l.data.C.de don. & ideo, qua rõne in caſu præcedẽti ſtatutum inhabilitat ſubditũ ẽt extra territorium,eadẽ rõne & iſto caſu,quia licet pſonã non inhabilitat ſimpl̃r,ſicut in caſu pcedenti,ſed ſm quid, qa ẽt dat formam,ut dixi,tñ principaliter intendit perſonã inhabilitare & in d.l.1.C.de ſum.Trin.in 3.col.ver.hoc.n.dico,quamuis in repetitione qñq; põderet inhabilitationem perſonæ, qñq. formã.Et pro iſta opi.conſuluit ẽt Bal.& Pet.eius frater in cõſ.incipien. Vtrum contractus,&c. vbi concludunt,ꝙ ſtãte ſtatuto Aſiſij, ꝙ nulla mulier poſsit bona immobilia alienare ſine cõſenſu duorum propinquorum, non poterit etiam extra territorium mulier alienare,non ſeruata forma dicti ſtatuti, quia dictum ſtatutum eſt fauorabile conſulens fragilitati mulierũ ideo ſeruari debet etiam extra territorium, ex quo inhabilitat perſonam,ſicut ſi prohiberet minor in dicta ciuitate,non poſſet adultus in aliqua parte mundi contrahere ſine authoritate curatoris.l.ſi curatorem habens.C.de in integ. reſti.min. nam ſubditus lege municipali,ubique eſt ſubditus.l.ex ea. de poſtulan.& ibi not.unde perſona,quę non poſſet contractum facere in ſua patria,non poſſet etiam alibi illum facere,aliàs ſeque

4 retur abſurdum† ꝙ ſtatutum de facili eſſet eluſorium.Quia ſubditus poſſet,quando uellet contrahere,territorium exire. leg. mercatores.C.de commer.& merc.& l.2.C.de eunuch. & hoc conſilium Bald. refert etiam,& ſequitur D.Io.Baptiſta de ſancto Seuerino in d.leg.1.C.de ſum.Trin.in 18.char.col. 1.& ibi etiam in col.præcedenti conſiderat dictos caſus,& inter eos facit prædictam differentiam.Idem etiam tenet Pet. de Anch. in repetitio.c.canonum ſtatuta.de conſt.in 12.q.prin.uer.hic cadit quæſtio diſputata,&c.ubi refert,ꝙ ita diſputauit D. Zach. Triuig.Venetus.Et iſta eſt cõm.opi.vt colligitur ex præmiſsis. Et quamuis prædictus D.Zach. limitaret,quando contrahens cum prohibito ſtatutum ignoraret, ſicut forenſis ne ille decipiatur,tamen hoc eſt contra mentem aliorũ,quia ex quo ſubditus eſt inhabilis,non poteſt contractus in eſſe deduci.l.is cui bonis.de verb.oblig.Præterea hæc limitatio locum non poteſt habere in contractu donationis,quia licet ſit nulla,donatarius tamen non circumuenitur,quia damnum non patitur,ſed ſolum à lucro excluditur.l.Proculus.de dam.infec. Nec eſt uerũ illud,quod dicit Are.in d.conſi.54.ſcilicet quod Bart. aliter dicat iſto caſu in d.l.1.in 6. q. quia,ut dictum eſt,loquitur Bart. quando ſtatutum diſponit circa formam actus principaliter, & in perſonam non loquitur,ut in exemplis, de quibus ſupra, in primo caſu.Sed in caſu noſtro loquitur in perſonam, & illam principaliter inhabilitat forma non ſeruata, quo caſu, ſecundum prædictos, perſona eſt inhabilis etiam extra territorium, perinde ac ſi ſtatutum fauorabile perſonam inhabilita-

5 ret indiſtinctè & abſolutè. Nec obſtat, ꝙ† ubi ſtatutum dat etiam formam, ꝙ debeat ſeruari locus contractus.d.l.ſi fundus de euictio.quia illud eſt verũ,quãdo principaliter de ipſo actu loquitur,& actui dat formam, quamuis ſecundario inhabilitet perſonam,ut in primo caſu.Sed aliud eſt, quando ſecundario dat formam actui, & principaliter inhabilitat perſonam, vt in caſu noſtro,ut colligitur clare ex not.per Bart. in d.l.1.in fin.3.q.dum reſpondet ad leg.1. C. de emanci.liber. Cum ergo iſte cõtractus ſit nullus, & contra legem, ex eo non potuit transferri dominium.l.non dubium,cum ibi not.C.de legi. & not.Barto.& Doct.in l.1.§.ſi vir.de acq.poſ.Nec ẽt ex conſtituto trãslata fuit aliqua poſſeſsio, quæ ex illo demum transfertur,quando contractus ualet.l.quod meo,in princi. de acqui. poſ.Sed ubi non ualet contractus,tunc conſtitutum tanquam acceſſorium non ualet,& ſic aliqua poſſeſsio non transfertur ſecundum Bal.in l.ex teſtamento.C.fideic.& Ale.in d.§.ſi vir, per alia plura.de quib.ibi per eum.& per conſequens dici non poteſt,ꝙ donatarius præſcripſerit,l.ſine poſſeſsione, de uſucapio.& quia ante tp̃s finitum ſuperuenit ſtatutũ prohibens rẽ alienari in forenſem, ꝑ quod ẽt præſcriptio impeditur, quia ubi alienatio eſt per legẽ prohibita, præſcriptio etiam non põt currere.l.ubi lex.& ibi no.de vſucap.& in terminis hoc uult Alex.in d.§.ſi vir.& hoc quo ad primũ dubiũ . Nunc uidendũ eſt de ualiditate,& de effectu teſtamenti.& in primis præmittendũ eſt,ꝙ ſtatutũ prohibens alienationẽ in forẽſem valet, & præcipuè ſtatutũ hoc, de quo agitur, qui a loquitur in rem, dũ dicit, ꝙ de aliqua quantitate terrarũ non poſſit per quãcunq; perſonã fieri alienatio, &c. quas res potuerunt ſtatuẽtes afficere hoc onere,ne alienarentur, ſicut & alio onere reali.l.reſcripto. §.1. de mun.& ho.& per no.per Inn.in c.poſtulaſti.de fo.cõp.Et ita ẽt in propoſito noſtro concludit Pau.de Caſt.in conſi.195.inci. Poſſet quis,&c.& probatur ex not.per Bar.in d.l.1. C.de ſacroſanct.eccl.in 6.q.dum concludit, ꝙ ſi ſtatutum loquitur de re, quod porrigit effectũ extra territorium, quia potuit prohibere tranſlationem,& alienatiõnẽ in quocunq; loco rei exiſtentis in territorio.Allegat inſtit.quib.alie.lic.vel non.in princ.Sicut ergo porrigit ſtatutũ effectũ dicto caſu ad locum nõ ſubditũ, ità etiam potuit effectũ porrigere ad perſonã non ſubditã, & ſic impedire in eum translationem dñij rei exiſtentis in territorio.immo etiam ſi prohibitio eſſet in perſonam ſubditi,ut qa prohiberetur ſubditus alienare in forenſem, adhuc ſtatutũ ualeret, qa ſubditũ in hoc potuit ſtatutum inhabilitare,ſm Pau. de Ca.in d.conſi.& probatur ex no.per Bar.in loco prædicto, dum dicit,ꝙ ſtatutum loquens in perſonam poteſt inhabilitare ſubditũ extra territorium,ſi ſtatutũ ſit factum eius fauore.Ergo etiam quo ad forenſem. Et ſic poteſt perſonam ſubditã inhabilitare.Quinetiam ſi prohibitio dirigeretur in perſonam forenſis,ut quia prohiberetur acquirere,adhuc ſtatutum uidetur ualere,ut præſupponit Bar.in l.multum. de verb.oblig.in l.uentre.de acquir.hære.ver.tertius caſus,&c.& in l.ſi.§. idem reſcripſerunt.ad municip.& videtur probari in l.ſi in emptione. §.1. de contrahen.empt.ibi,mores ciuitatis,&c. & in l.in quorũ.de pign.& in l.j.C.ne lice.habita.lib.11.Et hoc quia virtute correlationis uidetur etiam ſubditus prohibitus alienare,uel ipſa res prohibita.l.fi.de accepta.& l.1.C.de cupr.lib.10. Non põt etiã dici ſtatutum inualidum inquantũ prohibeat talem alienationẽ ex teſtamento, quaſi ꝙ dicatur auferre liberam teſtamenti factionem,quia immo illam non aufert, ex quo tantum prohibetur translatio terrarum in forenſem ex teſtamento, & ab inteſtato. Quia de alijs bonis poteſt ſubditus liberè teſtari quo ad omnes perſonas,per no.per Bar.& Doc.in l.ſtipulatio hoc modo concepta.de verb.obli.ubi dicunt, ꝙ licet non ualeat donatio omnium bonorũ præſentium & futurorum,quia aufert teſtamenti factionem valet tñ ſi donans aliquid ſibi reſeruauit, de quo teſtari poſsit, quia in eo libera teſtandi facultas retinetur, & ſic in totum non amittitur. Reſtat ergo ſolum uidere, vtrum ſtatutum hoc dicatur obſtare,ex quo conditum eſt poſt teſtm̃, & mortẽ teſtatoris.& breuiter eſt dicendum,quòd in caſu noſtro mediante tali ſtatuto impediatur in forenſem translatio,quia expreſsè uult,quòd locum etiam habeat in præteritis,quod facere potuit ſtatutũ.clc.2.de iudi.& no.Bar.in l.omnes populi.de iuſtit. & iure. in 2.q.quintæ.q.prin. & per Doc. in c.fin.de conſtitutionibus. Nec obſtat ſi forte dicatur,quòd hoc eſt uerum in præiudicium ſubditorum,ſed non in præiudicium forenſis,cui ante ſtatutum ius erat quæſitum,& cui nõ potuit ſtatutum præiudicare. l.fina. de iuriſd.omn.iudic. Quia ubi per forenſem ante ſtatutum fuiſſet hæreditas adita,dubitari probabiliter poſſet, utrum etiam ex cauſa potuiſſet dominium ſibi quæſitum auferre,ſed ex quo ante ſtatutum non adiuit, & ſic in re ius quæſitum non fuit, ut narratur in ſcripturis mihi exhibitis, potuit ſtatutum ad præterita trahi quantum ad effectum,ut forenſi non quærantur dictæ terræ,quia, ut dictũ eſt,ſtatutum loquitur in rem prohibendo rei alienationem.Et ideo antequam ſequatur aditio, & ſic antequam ſit quæſitum dñium,potuit ſtatutum dictarum rerũ exiſtẽtium in territorio prohibere translationem dñij in forenſem,quãuis prius illi eſſet ius quæſitum ad rem,per no.per Bart. in d.l.j.C.de ſum.tri. in 6.q.& per rõnem, quam ibi aſsignat. Et magis in ſpecie per Pau.de Ca.in d.cõſi.195.Et quamuis pdicti nõ loquant̃,qñ ſtatutũ ſequitur,ſed præcedit,tñ in caſu nr̃o licet ſequatur teſtm̃, & mortem teſtatoris, præcedit tñ aditionem,& ſic acquiſitionẽ,

Et

Et ideo cum adhuc non sit res acquisita foresi, quis sit delata, potuit statutum prohibere translationem dominii in dictũ forẽsẽ,& rei, q est de iurisdictione statuentiũ, hãc legem imponere. Et sic hẽt ẽt isto casu locũ rõ pdictorũ, quẽmadmodum pri
7 uatus, q rẽ duob. uẽdidit uel donauit,† põt primo in iure q̃sito ad rẽ ex contractu illi piudicare,& a dicto iure illũ excludere si secũdo prius rẽ tradat. l. quoties. C. de rei uend. l. siue autẽ. §. si duob. de publ. Sicut ergo priuatus carens iurisdictione, pt dicto casu primũ cõtrahẽtẽ excludere a iure quæsito solũ ad rẽ, & hoc quia adhuc erat dominus, eodẽ mõ statutũ supueniens, potuit forensi in iure delato, piudicare circa rẽ sui territorii,& subiectã suæ iuridõni. Quia. n. añ adita hæreditatẽ pos
8 se statutũ hæredi piudicare in iure quærẽdo, certũ est,† sicut põt priceps ẽt sine cã, ẽm Bal. in l. Deo nobis. C. de epis. & cler. in l. 2. C. de iuris & fac. ignor. & per mod. in l. Gallus. §. & q̃d si tñ. de li& posth. qđ ẽt procedit, si statutũ sequat delationẽ & ad pterita se referat, ẽm Bar. in d. l. oẽs populi. i uer. palleg. & in l. 1. §. si. ad Tertullia. Et quãuis specifice nõ loquutur đ forensi, tamẽ idẽ est, siue statutũ pcedat delationem, siue sequatur, ante tamẽ aditã hæreditatẽ, & non minus quã possit priuatus ex nouo cõtractu, & traditione alium excludere a iure quæsito ad rẽ ex anteriori cõtractu. d. le. quoties. & dicto. §. si duob. Et quemadmodũ ẽt q̃s põt hypothecare spãliter, uel generaliter rẽ, quã prius alteri donauit, & adhuc nõ tradidit, & sic isto mõ in iure ad rem alteri quæsito piudicium inferrre,& hoc rõne dominii existentis adhuc apud eum. l. 1. iuncta glo. C. de iure fisc. lib. 10. Vnde ab istis terris forensis hæres institutus excluditur. Nec isto casu confiscantur, quamuis statutũ disponat, q si cõtra factũ fuerit, quod fisco applicentur. Quia in quantum statutum respicit etiam præterita, hoc locum hẽt so
9 lum quo ad actũ annullationis,& non quo ad pœnam. † sicut uidemus, q constitutio declaratoria trahitur ad præterita. vt in auth. de fili. ante dota. inst. na. §. 1. & not. gl. fi. in prin. in data sexti libri. & oẽs in d. c. fi. de const. Et tamẽ ad pterita non trahitur respectu pęnæ, ut probatur in c. 1. iũcta. gl. in vers. de cætero, de vsur. quam ad hoc ẽt ponderat d. Abb. & idẽ tenet Anto. de But. Abb. & Imo. in d. c. fi. cum conc. de quib. ibi late p Fel. in 4. limit. ad secundam fallen. regulæ ibi traditæ. Præterea cum prohibita sit alienatio,& successio per statutum, pœna; quæ imponitur, si fuerit contra factum, nõ hẽt locum, nec dr̃ commissa ante traditionem, vel successionem,& actualem apprehensionem rerum. Sicut uidemus, quod pœna priuationis, quæ imponitur emphyteutæ alienati irrequisito domino, locum non habet, nisi sequatur traditio, ẽm Spec. in tit. de loc. §. nunc aliqua. versi. 195. & Ioan. And. & Anto. de Butr. & alios in cap. potuit. de loca. & Alex. consi. 173. 2. vol. Et ideo concluditur, q actor in istis bonis nullum ius habet, & quod reus est absoluendus. Laus Deo.

SVMMARIVM

1 *Substitutus & uicegerens, administrat periculo eius, cuius uices gerit.*
2 *Præponens aliquem territorio, tenetur ex delicto per eum commisso.*
3 *Sciens aliquem gerere pro suo procuratore, videtur tacite mandasse.*
4 *Delegatus uenit appellatione uicegerentis.*
5 *Filius censetur magis ut filius, quam ut procurator patris administraße.*
6 *In facto momentaneo ignorantia præsumitur.*
7 *Vbi quis potest duplici iure actum gerere, in dubio uidetur eligere mitiorem, & æquiorem uiam.*
8 *Testis unicus quando tractat de facto suo, an faciat plenã fidẽ.*
9 *Affinitas tollit doli præsumptionem.*
10 *Confessio principalis in una causa quando faciat fidem in alia, inter easdem personas.*
11 *Inter contrarias sententias arbitrorum quæ seruanda.*
12 *Ex simplici locatione possessio non probatur.*
13 *Ex fructuum perceptione prossessio probatur. & nu. 15.*
14 *Hæreditas non adita an ad filios transmittatur.*
16 *Ratihabitio demum operatur re integra.*
17 *Sententia lata super re principali, an præiudicet in fructib.*
18 *Verba libelli debent interpretari secundum subiectam materiã & in fauorem libellantis. & nu. 19.*
20 *Neligere culturam culpa leuis est.*
21 *Capienda est semper interpretatio, per quam quis euitat moram.*
22 *Emphyteuta an possit irrequisito domino donare, & cedere. & nu. 24.*
23 *Quoties res non potest alienari propter prohibitionem legis, si etiam interueniat prohibitio hominis alienatio non ualet propter duplicem prohibitionem.*

CONSILIVM CLXI.

QVO ad primum, de quo quæritur, uidelicet, utrum dom. Iacobus teneatur hæredibus d. Azonis ad dimidiam rerum ablatarum nomine contrabanni d. Bernardino de Sesso, per quondã do. Ludouicum filium dicti d. Iacobi. Et primo uide
1 tur facie dicendum, q sic,† quia substitutus & uicegerẽs administrat piculo eius, cuius uices gerit. l. nullus. i fi. & l. neminẽ. no. Bal. C. de episco. & cler. facit. l. decreto. in fi. C. de admi. tut.
2 Sicut uidemus etiam† q præponens aliquem territorio, tenet de delicto cõmisso per illũ in officio, ut declarat Bar. in l. 1. in prin. de incen. rui. nau. & Potestas tenet de facto assessoris, vt hr̃ in l. 2. quod quisque iuris. Et episcopus de delicto vicarij, ẽm Arch. & oẽs, in c. si eps. de offi. ordi. & Rotam decisio. 24. in nouis. incip. Vtrũ eps teneatur, &c. Quod aũt do. Iacobus filiũ cõstituerit in castro Roli suum locũtenentẽ ex dictis testium colligitur, qui clarè attestantur, & deponunt, q dictus D. Lud. diu se gessit,& publicè in dicto castro pro locũtenente patris, illo ẽt psente, sciẽte,& non ɔdicente, p p quæ vr̃ pater tacitè illũ pposuisse, ẽm Guliel. de Cu. in terminis, in l. 1. in prin. de exerci. dicens, q si quis gessit se pro locumtenente superioris, illo sciẽte,& patiente, q ex hoc uidetur superior tacitè mandasse, per d. l. 1. §. magistrum. facit. l. si pupillus. §. j. de insti. & l. j. §. scientiam. de tributo. & idem sequitur Alexã. cons. 157. 2. uol. Facit ẽt, qđ notãter uult Inno. in c. ex parte decani. de rescriptis. ubi
3 uult † q si sciat quis alium gerere pro suo procuratore in iudicio, q de gestis per illũ tenetur, quasi uideatur tacitè mãdasse, quod maximè procedit, qñ coniuncta persona agit pro cõiuncta, sicut in casu nostro, ẽm Cy. in l. inuitus. in 1. q. C. de procu. atque ẽt in quolibet extraneo, si illo sciente,& patiente, atq; psente gerat aliquis nomine eius, ut uoluit Guid. de Suza. in l. licet. C. de procura. & Bald. in l. j. ff. de neg. gest. & quamuis huic actui, de quo agitur, non fuerit præsens, nec de eo tunc scientiã habuerit, sufficit tamen, q in illo psente, & sciente patre, alios oẽs actus iurisdictionis tunc occurrentes gesserint. Et eadẽ specie iurisdictionis, sub qua iste includitur, quia ex hoc vr̃ dedisse mandatũ uniuersale. Et sic ad oẽs actus in futurũ faciendos in eadẽ specie, in qua se exercuit, ita q non est necesse, q de scientia patris in alijs particularibus actib. appareat. ut probatur ex no. per Pet. Cy. & Sali. in l. 1. C. de emanc. libe. ubi uolunt, quòd per consuetudinẽ dicatur quæsita iurisdictio in tota una specie iurisdictionis, in omnibus, & singulis suis actibus quamuis ea vsus fuerit in aliquib. tñ, sequit Ant. de But. in repetitio. c. fi. penul. col. de cau. pos. & propric. & Bal. in l. 2. C. de serui. & aqua. & in disputatione inc. Apulus. & in l. Imperiũ. uers. circa octauum. de iurisd. om. iud. & Alex. in cõs. 68. col. antep. cũ sequẽ. Facit, qđ no. In. in c. cũ dilectus. de c. mona. ubi vult, q si superior sit in quasi possessione iurisdictionis,& alius illo sciente, & patiẽte exerceat iurisdictionẽ in uno tñ de populo, aĩo quærẽdi possessionẽ iurisdõis in toto populo, q illã acquirit in totũ, per rõnes, de quib. ibi p cũ,& magis ad propositũ dicit Bald. in l. si q̃s diuturno. si seruitus vẽdi. q si quis pscripsit iurisdõem in loco, q poterit aduenas ibi delinquẽtes punire, quãuis cõtra eos nunq̃ fuerit usus possessione: dr̃ aũt hr̃e animũ q̃rẽdi iurisdõnẽ in totũ, qñ hoc exprimit. Cõfirmant pdicta p tex. in l. 2. i prin. & §. 1. ad muni. cũ cõcordãtib. de quib. ibi in gl. ubi de gestis p filiũ electũ ad officiũ publicũ authoritate,& utilitate tenet pr̃, q psens nominationi filij nõ ɔtradixit. Sed tñ pmissis nõ obst. contrariũ de iure uerius esse arbitror. Et primo, q̃a id, qđ fecit D. Lud. habitãs cũ patre, id fecisse potius psumit iure familiaritatis, quã vicegerens patris, p id qđ no. Pau. de Ca. in l. qui iure familiaritatis, de acquir. posses. ubi dicit, q cum dominium

quarundā terrarū spectaret ad filiū primogenitū ex testamēto paterno, & ille cū fratrib. post mortē patris stetisset simul, & in bona cōcordia per 20. vel 30. annos ponentes simul Potestatē in dictis terris, ac si dñium æqualiter ad oēs spectasset, fuit dubitatū, vtrū primogenitus diceretur suo iuri in dictis terris renunciasse. Et refert cōsulendo dixisse ꝙ nō, quia nō uidetur talia passus aīo renunciādi, nec ēt illi hoc fecisse aīo quærendi dominiū, sed potius grā fraternitatis, & bonæ concordiæ, ac familiaritatis, per illā legē, & ꝑ alia, de quib. ibi per eū. Aut ergo volumus, ꝙ D. Lud. fuerit vicegerens patris, ita ꝙ illi fuerit quæsita iurisdictio ordinaria, sicut quæritur, & competit vicegerenti propriè. l. 2. & ibi nota. C. de eo qui vicem alter. gerit. & no. in c. Romana. in prin. de appell. in 6. & in l. præcipimus. in prin. C. eo. ti. & in c. 2. de offi. iud. in 6. & per Inn. & alios, in c. 2. ne prælā. vi. suas, & in l. ne quicquam. §. vbi decretum. de offi. procons. & legat. & moder. in rub. de offic. eius cui māda. est iurisdictio. & istud esse non potest. Quia ex quo, ut dixi, se exercuit iure familiaritatis, non videtur pater habuisse animum aliquod ius transferēdi in filium, nec illi videtur habuisse animum aliquod ius quærendi, ut colligitur ex prædictis, sicut quæsiuisset, si ordinarius fuisset. l. more. & ibi Bar. & Doc. de iurisdictione omnium iudicum. Aut dicimus, ꝙ fuit delegatus, & sic ꝙ tacitè fuit

4 sibi mandata iurisdictio vniuersalis in illo loco, prout † quandoq; delegatus uenit appellatione vicegerētis, ſm gl. no. in cle. 2. de rescrip. & Bar. in l. 1. §. fi. a quib. appellare non licet. & Bal. in rub. de offic. deleg. & Ang. in d. l. præcipimus. Et istud etiam stare non potest, quia cū iure familiaritatis dicatur iurisdictionem exercuisse, secundū Pau. de Cast. cessat hoc casu præsumptio taciti mandati, ut est de mente omnium, in d. l. qui iure familiaritatis. ubi præsupponunt sine dubio, ꝙ ille qui actum gerit familiaritatis iure, etiam sciente, & patiente illo, ad quē negotium pertinet, non dicatur tacitè mandatum suscepisse, aliàs Doctores dicerent, quòd ille gessisse videretur procuratorio nomine, & non familiaritatis iure. Et sic intelligunt, ꝙ magis, ut procurans, id est, ut negotiorum gestor, quam ut procurator gessisse dicatur. Et hoc est expresse de mente Are. ibi dum allegat. l. si cum una. de neg. gest. & quod habetur in l. 3. §. 1. cōmuni diuid. Videtur ergo pater id filio permisisse potius tan-

5 quam filio, quā vt procuratori, † & filius, magis quam ut ꝓcurator patris administrasse. Cum igitur tacitè non dicatur constitutus vicegerens, nec demandata sibi uniuersalis administratio, sequitur ex hoc, quòd subditi non compellebātur huic parere. Item sequitur & aliud, quòd pater ex gestis per filium non tenetur, nisi quatenus sciuit, & prohibere potuit, quia ex quo vt dictum est, non fuit uniuersaliter præpositus per patrē, teneri non potest de quolibet actu ex hoc capite, quia illū præposuerit uniuersali administrationi. Si ergo obligatur, hoc cōtīgit propter consensum tacite præstitū in quolibet actu particulari gesto per filium. Et sic quatenus sciuit, & prohibere potuit, eatenus tenetur, & nō ultra, iuxta, l. fluminū. §. quamquam. de dam. infec. & l. 2. in pri. de noxa. & quia uidemus, ꝙ ex delicto cōiuncti, uel familiaris tenetur ita demū ille, ad cuius commodum delictū reperitur cōmissum, qñ ille sciuit, & prohibere potuit. c. constitutis. el. 1. de testi. & declarat Alex. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. post Bart. ibi in 10. q. de oper. no. nūc.

6 & subdit, ꝙ in facto † momentaneo ignorantia præsumitur, ꝑ no. per Bal. in l. qm sororem. C. de iure deliberādi. ut ibi latius, & in locis ibidem per eum allegatis. Cū itaq. non appareat, qđ D. Lud. bona, tanquam ceciderint in cōmissum, abstulerit D. Ber. sciente D. Iac. patre suo, hoc non dicitur factum de uoluntate eius, ēt tacita, & propterea non dēt ex facto filij teneri hæredib. D. Azonis, ut in toto titulo. C. ne filius pro parte. Secundo principaliter pro hac ꝑte facit, quia quamuis D. Lud. fuisset locūtenens patris, tñ actū, de quo quæritur, potuit etiam ut priuatus facere, maxime ex forma statuti concedentis, ut in themate narratur, certum præmium inuentori contrabāni, & ideo in dubio quantum ad effectum, ut D. Iac. ex facto illius non obligetur, uidetur bona occasione contrabanni abstulisse,

7 ut priuatus, & non ut locumtenens, quia † ubi quis duplici iure potest actum gerere, semper vr̄ in dubio uiam mitiorem, & æquiorem elegisse. Et ideo si in vna & eadē ꝑsona cumulata sit potestas arbitri, & arbitratoris, uidetur in dubio ꝓcessisse ut arbitrator, quia hoc est æquius. Quia a sententia eius poterit petī reductio. l. si societatē. §. arbitrorū. pro soc. & non vt arbitrer, quamuis eius sñia sit efficacior. l. diem proferre. §. stari. de arbi. ita tenet Bal. & Ang. in l. si seruus. pluriū. §. fi. de l. 1. & Bal. in l. non codicillum. C. de test. & Sal. in l. cum antea. C. de arbi. & Bal. in l. 1. eo. titulo, & Ang. in dispu. incip. duo adinuicem litigantes, &c. col. pen. dicens ita seruari. & Pe. de Anch. in cle. sępe, de verborum signifi. ult. col. & Alex. consi. 13. 2. vol. & ista est communis opi, quamuis Bal. contrarium dixerit in l. si miles qui destinauerat. de test. mili. & Alex. in d. l. si seruus pluriū §. fi. Cessante aūt maiori æquitate, altero casu uidetur actus gestus efficaciori, & ualidiori, modo. l. 3. ff. de test. mil. & per Alc. in d. §. fi. & ideo actus ab aliquo gestus pręsumitur fortassis gestus ut a iudice potius quam ut a priuato, quamuis vtroq; modo geri potuerit, qñ per talem interpretationem alius non obligatur, sed potius liberatur. Et hoc casu procedat, qđ no. Bar. & Bal. in l. si quis in graui. §. utrum. ad Silla. & Bal. in l. genero. de his qui no. infam. quamuis igitur domi. Ludouicus tacite esset locumtenens creatus, licet quantum ad hoc ut lucrū nō capiat, posset dici, illum in hoc, de quo agiť, gessisse se pro locūtenente, tñ quo ad effectū, vt pr̄, & sic alius teneatur ex facto illius, dicēdum est, ꝙ in dubio ꝑsumatur fecisse, vt quilibet priuatus; nec enim inconuenit, ꝙ ad sui ꝑiudicium eius factū vno mō cōsideretur, & quo ad ꝑiudiciū alterius, aliter, & alio modo. Sicut contingit in plurib. delinquentib. quia qñ agitur de illis puniendis, puniuntur ut plures, & pro plurib. reputantur. l. si plures. de iniu. Si uero tractatur de puniendo alio ꝑ illos plures, & tunc illi omnes pro uno reputantur regulariter, ut per totū tit. si fami. fur. fec. dica. & in l. cum si exhibuissent. §. fi. & ibi Bar. no. de publ. & per Bar. in l. si in rixa. ad l. Cor. de sica. Tertio, dato ꝙ ꝓdicta cessarēt, tamē hr̄des d. Azonis agere nō potuerunt, quia rei uendicatio, quæ competit pro reb. quæ inciderunt in commissum, durat quinquennio tantū, ita ꝙ post illud tps agi non potest. l. ij. & ibi omnes. C. de vectig. & commis. & per Bar. in l. commissa. §. fi. de publi. Et quamuis prædicta loqui uideanť contra illū, qui gabellā, fraudauit, tamen eadē est rō contra quemlibet possessorem dictarū rerum. Et iō ex quacunq; cā ꝑuenerint ad do. Ludouicum, post quinquennium agi non potest contra eū, nec contra patrem eius. Item nec ob. ꝙ hic sit facta executio, ex quo bona sunt ablata, quia inciderint in commissum, quasi ꝙ hoc casu prædicta locū nō habeant. Quia executio facta non fuit per do. Azonem, sed ꝑ dom. Ludouicum tantum, & nomine proprio. Et dato etiam nomine dom. Azonis bona abstulisset, ex illo tamen actu nullum ius quæsitum fuisset domino Azoni, nisi post secutam ratihabitionem, iuxta not. in l. si ego. de neg. gest. quæ sequi debuit intra quinquennium, intra quod agi potuit. Nec sufficit, quod postea interueniat. l. bonorum. ff. rem ra. haberi. Quarto, non possunt hæredes dom. Azonis obtinere, quia contra bannum, cuius occasione agunt contra dom. Iacobum, nō est probatum. Quamuis enim dom. Bernardinus dicat, ꝙ non acceperit bulletam, non tamen probat ex duplici capite. Et pri-

8 mo, quia est unicus. leg. vbi numerus. de testi. cap. in omni negotio. eod. tit. Et licet de facto proprio deponat, quo casu uoluit Pau. de Cast. in consi. 333. incip. In causa uertente, &c. & in consi. 370. incip. Visis actis, &c. & leg. seruos. de testi. quod solus facit plenam fidem, per leg. quæro. §. fin. cum ibi not. de ædi. edic. Et idem tenet Salic. in leg. si quis Decurio. in 4. opin. per illum text. C. de fal. Contrariū tamen & verius uoluit Inn. in cap. cum dilectus, de accu. & Bar. in consi. incip. In quæstione proposita, &c. & sentit idem Cy. in d. leg. si quis Decurio. 4. opp. dum dicit, quod est speciale in officiali, ut sibi soli ratione officij credatur, & Ant. de But. in c. cū a nobis. col. pe. ver. octauus casus, &c. de testi. & Alex. in leg. 1. §. si absens. ff. si ex noxa. cau. aga. vbi ad allegata in opp. respondet. Alia etiam ratione non probat, quia licet bulletam non acceperit, ut ipse deponit, ex hoc tamen non sequitur necessario, quod res inciderit in commissum, quoniam & si excusari non posit, tanquam uerisimiliter ignorauerit statuta illius loci, ut forensis, eo quia communiter in aliis locis Italiæ sunt huiusmodi statuta. leg. fin. §. licet quis. & ibi Bart. de public. & declarat Barto. etiam per illum tex. in le. 1. col. 5. uer. quæro, quid de delictis forensis, &c. C. de sum. tri. & Bald. in leg. leges sacratissimæ in fin. C. de legi. excusari tamen potuit ex alio capite. Nam ad

hoc ut res in commissum cadat, requiritur dolus non profi-
tentis.d.leg.fin.§. diui quoque fratres. ac etiam in dubio dolus
præsumitur.ſm Bal.in d.l.leges.tamen in casu nostro cessat p̄-
sumptio doli, ratione coniunctionis, & affinitatis, quę erat in-
ter dominũ Bernardinũ, & dominos Roli, ratione cuius proba
biliter credere potuit, dictos dominos esse permissuros, ut libe
re, & sine prohibitione & solutione aliqua pedagij transire pos
set sicut dicimus, ꝙ ille, qui probabiliter credidit dominum p-
missurum, non committut furtum.l.inter omnes.§.recte. & in
9 l. pui re commodata.in prin.ff. de fur. † Quod autem coniun-
ctio, & affinitas sit coniectura, quæ tollat doli præsumptionē,
probatur ex no.in l.j.C.ad leg.Corn.de sica.ubi habetur, ꝙ p
pter illam homicidiũ non præsumitur dolo factum. Et qua rō
ne legatum rei alienæ ignoranter factum coniuncto debetur,
& non alteri.l.cum alienam.C.de leg. ita fuit uerisimile, ꝙ con
iuncti nouerint dicti dñi transitum esse liberum, cum etiam rō
ne coniunctionis de facili donatio præsumatur.l.si seruus com
munis.de do.inter vir.& vxo.& no. Bart.& alij, in l. quæ dotis.
sol.ma.Et dato etiam ꝙ do. Bernardinus semiplene probaret,
non tamen eius probatio suppletur perfectè p alios testes, qui
omnes dñt, ꝙ dictæ res ablatæ fuerunt pro contrabanno, dño
Ludouico sic dicente. Et sic probant cōfessionem do. Ludouici
dicentis, ꝙ dicta bona auferebat rōne contrabanni, non autem
directo deponunt contrabannũ fuisse factũ. Et quia aliud est,
ꝙ pro cōtrabāno fuerint ablata, arg.l.mercis.de uerb.sig. dicta
ergo confessio non probat ēt semiplene in præiudicium do.
Iacobi, præsertim quia facta est inter alios, & in absentia dom.
Azonis, quia quãuis cōfessio facta parte absente semiplene pro
bet contra confitentē, iuxta no.in c.si cautio.de fide instr.& in
c.fi. de succe.ab inte. Secus tamen est in p̄iudicium do. Iacobi,
sicut dicitur de confessione uolũtaria procuratoris, quæ facta
ēt præsente parte nō p̄iudicat domino, vt per Bar.& alios, in l.
certum.§.sed an ipsos.de confes.& per Doct. in c. 1. ut lite non
contest. Multo ergo minus pręiudicat, & sic non semiplene, si
20 fiat absente parte, & inter alios.immo, ꝙ plus est, † licet confes
sio principalis in vna causa fidem faciat in alia causa inter eas-
dem personas, secundum Bal.in l.2.C.de eden.& Io.And.& a-
lios, in c.per inquisitionē, de elect.aliud tamen est in confessio
plene domino præiudicare, prout no.voluit Compost. & Ioa.
And.in d.c.per inquisitionem.& Spe.in ti.de confes.§.nunc vi-
dendum.uer.sed nunquid confessio, &c.& Ant.de Bu. & Imo.
in d.c.j. vt lite non contest.& Alex.in d.l.2.pen.col.Præterea &
alia rōne nō potuit dominus Iacob.ex defectu probationum
condēnari, quia mensura veluti ablati non est probata, nec ēt
pondus serici, prout probari debuit, ad hoc ut sequi possit con
demnatio, ut est casus iuncta gl.in l.1.§.si quis argentum.ff.de-
po.& in l.si in rē, in prin.& ibi Bar.de rei uend.& no.gl.in l.in
actione.in prin. de fur. Nec hoc casu dici pōt, ꝙ stetur iurō par
tis aduersæ de pondere & de mensura, iuxta no.per Bar. in d.l.
actione.& in d.l.j.§.si cista.& per Doc.in c.fi.ꝙ met.cā.eo ma-
xime, quia non fuit præsens ablationi dictarum rerum, nec pō
derationi, aut mensurationi, & sic cum non sit certa, iurare nō
potest, ut nō. per glos. & Doct.in l.in bonæ fidei.C.de iureiu-
ran.& no.gl.& Bar.in l.maritus.in princ. de adult.& Bart.in l.
admonendi.in pen.col.de iureiu.& Alex. consi.71. incip. Cla-
rissime domine, &c.3.vol. Non potuit etiam do.Iac. condem-
nari ad æstimationem ueluti, vel serici eadem ratione, quia
testes dicunt ignorare mensuram, & pondus, ideo est impos-
sibile, quod de uero ualore totius rei deponant, & probent,
quamuis etiam in alijs causis non probent, quas omitto, quia
non expedit. Et ex his ad allegata in contrarium responsio pa-
tet. Sed tamen specialius respondendo non ob. ꝙ d. Ludouicus
fuerit locum tenens patris, & ꝙ ex facto illius teneatur pater,
quia allegata in contrarium loquuntur in gerente se pro locũ-
tenente, qui non habitabant cum illo, cuius uices gerebat, sed
cũ filio habitante cum patre secus est, quia vr̄ exercuisse iuris-
dictionem iure familiaritatis, ſm Pa.de Ca.in d.l.qui iure fami
liaritatis, quæ pręsumptio cessat, vbi cum illo non habitaret, se
cundum omnes ibi. Itē & secundo allegata in contrarium pro
cedunt, qñ actum quis gerere poterat nomine alieno tantum,
secus autē quando potuit gerere nomine proprio, quia suo iu
re vr̄ quis fecisse, saltem quoad effectum, ut alter pro illo non
obligetur, ut latius supra fuit dictũ. Præterea esto, ꝙ locũtens

fuisset, tñ do.Iac.non tenetur, tum quia contra eum intra quin
quennium non fuit actum, tum etiam quia intentio actoris nō
est sufficienter probata. Sicuti etiam superius est ostensum. Ve
nio nunc ad ſm dubium, in quo vr̄ prima consideratione dicen
11 dum, † ꝙ inter contrarias sentētias arbitrorum illa de iure sit
iustior, qua condemnatus est do. Iacob.ad restitutionem dimi
dię partis cuiusdã petiæ terræ, tanquam de bonis dominæ Mag
dalenæ. quoniam de possessione dictæ do. Magdalenæ plene vr̄
probatum, & maxime per tertium testem in ordine deponentē
de locatione facta dom. Magdalenam patri ipsius testis, eo prę
sente, & ꝙ occasione dictæ locationis portauit dictæ dominę
12 Magdalenæ oua & caseũ. Quamuis † enim ex simplici locatio-
ne possessio non probet.l.ad probationem, & ibi Bart.C.loca.
& in c.inter dilectos.de fi.instr. secus tamen est qñ probat ēt,
ꝙ conductor soluit pensionem, ut p gl.& omnes, in l.qui uni
uersas.§.quod per colonum.& in l.quamuis, §.2.de acqu.poss.
per Bal.& Ang.in l.quædam mulier.de rei vendi. Idem ergo di-
cendum est, quando colonus partiarius de fructib.locatori rñ-
det, qui uice pensionis funguntur. Idem quoq; probat quintus
testis, dum dicit inter alia, ꝙ D. Magdalena ibat quandocunq;
ad dictam terram, & ꝙ ipsum testem tãquam colonum primũ
interrogabat, quomodo se haberet, per quem actum, id est per
ire, & agere, probatur possessio, ſm Bal.in l.indicia.col. ult.C.
de rei uendica.& Alex.consi.134.in fi.4.col.1.uolu. De eadem
possessione deponit etiam clare nonus testis, & rationem red-
dit, quia uicinus, arg.l.octaui.vnde cogna.& l.de tutela.C.de in
integrum rest.mino.& no.Bar.& alii, in l.1.ff.si cer.pe.& in l.is
potest.de acquir.hære.& si dicatur, ꝙ dicti testes sunt singula-
res, adhuc istud non nocet, quia per testes etiam singulares p-
batur possessio, vt no.in l.ob carmen.§.fi.ff.de testi.& p Bald.
in d.l.actor.in 3.col.C.de proba.cum suis concordantibus. Prę
terea quamuis propter singularitate semiplenam tantum face-
rent probōnem, sicut unus tãtum, nihilo minus suppleretur ex
probōne aliorum deponentium, publicam uocem & famam
fuisse, ꝙ do. Magdalena possidebat, ut no.in l.3.§.lege Iulia.de
testi.& per Bar.& omnes in l.admonendi. de iureiur. Quæ pro
batio etiam coadiuuatur ex attestatione aliorum deponentiũ
de auditu, ſm Bal.in l.pe.in 4.oppo.C.de condi.infer. in lec.an
tiqua. Sunt etiam plures alii, qui cōcorditer affirmant, qualiter
13 quidam Albertus nomine do. Magdalenæ percipit fructus, † ex
qua fructuum perceptione probatur possessio.l.Titia. de solu.
& habetur in l.3.fi.reg.in l.litibus.C.de agri.& censi.& in l.2.p
Bar.C.de acq.poss.& quamuis requiratur ratihabitio illius, cu
ius nomine percipiuntur, vt no.in l.si ego.de nego.gest.tamen
hæredes do. Magd. ratum habere potuerunt, vt per Bar.in l.pe.
rem ra.hab.& per Dy.in c.ratum.de reg.iu.in 6. Siue ergo actũ
sit interdicto adipiscendæ, siue petitione hæreditatis ex probō-
ne dictæ possessionis, videtur, quod dimidia spectet ad hæredes
do. Azonis, ex cuius persona successerunt do. Magdalenæ.l.&
non tantum.de peti.hæred. Sed tamen præmissis non obst.con
trarium puto uerius proculdubio. Et pręsertim quia ex parte
agentium non est sufficienter probata eorum intentio. Agunt
enim ut hæredes do. Magd. mediante persona patris.& tamen
non reperio in processu probatum, nec allegatum, ꝙ do. Azo
14 frater do. Magda.adiuerit † hæreditatem sororis, quam non a-
ditam transmittere nō potuit ad filios l.unica.§. in nouissimo.
C.de cad.tol.l.1.C.de his qui ante aper.tab. per locum a specia
li. Ex quo ergo transmitti non potuit, do.Iac.cohæredi accre-
uit, quod ius accrescendi impedit filios do. Azonis uenire etiã
per edictum successorium, ut no.in l.unica.C.quando non pe.
par.& probatur in l.meminimus.circa med.C.de legi.hære.&
ibi not.Bal. Et dato etiam quod constaret, d. Azo. adiuisse, ad-
huc tamen idem est dicendum, quia non est legitime probatũ
quod tempore mortis D. Magdalenæ possideret. Nec ob.in cō
trarium allegata primo depositio tertii testis, quia locatio, de
qua deponit, per se non sufficit, ut dictum est ad probationem
posses. Non ob.etiam inquantum dicit respondisse de ouis, &
caseo, quia isti non sunt fructus rei immobilis, de qua agitur,
sed rerum mobilium, siue se mouentium. Et ideo quamuis ex
tali actu probaretur possessio dictarum rerum mobiliũ, ex qui
bus dicti fructus sunt percepti, non tamen per hoc dr̄ quæsita
possessio alterius rei immobilis, sicut ex apprehensione unius
rei, puta hæreditarię, non acquiritur possessio alterius rei sepa-
ratæ,

ratæ,& æque principalis.l.1.§.veteres. de acq.posses. & notat gl.Bar.& oẽs,in l.3.in prin.eo.ti.Non est ergo verum,ꝙ probetur per testem hunc,ꝙ ultra locationẽ probetur perceptio fructuum,quia non deponit de fructib.rei immobilis locatæ,sed de fructib.alterius rei.Non obst.ꝙ per actum eundi,& agendi,de quo deponit quintus testis, ꝓbetur possessio, ſm Bal.in d.l.indicia.quia cõtrariũ tenet Iac.But.in l.incerti.C.de interdict.quem refert & sequitur Bal.in l.post sententiam. col. vlt.
15 C.de senten.uers.& no.&c.ubi dicit,ꝙ ire,& agere non † probat possessionem,sed perceptio fructuum alio non possidẽte. Et ista opin.vr̃ verior,quia allegata per Bal.in d.l.indicia. non probant.Mouetur enim per no.in l.stipulatio ista.§.hæc quoque.de uerb.oblig.ubi hoc non dicitur,sed solum ad propositũ vult Bar.post gl.ꝙ ex detentione probetur possessio præsumptiue. Quod autem per ire agere probetur detentio, ut præsupponit Bal.non dicitur ibi. Et ideo non potest præsumptiue per talem actũ probari possessio.Et dato etiam ꝙ per ire,agere probaretur detentio,& consequenter possessio ex ea præsumeretur,ut præsupponit Bal.ut dixi,allegando no.in d.§.hæc quoque,illud procedere,qñ cõstaret,ꝙ alius non detineret.Sed qñ cõstat alium detinere,sicut in casu nostro,ut apparet ex attestatione eiusdem testis dicentis, quod ipse tanquam colonus dictam rem detinebat,est impossibile,quod per ire & agere, detentio, probetur, & successiue possessio per illam, quia duo non possunt eandem rem detinere, sicut nec possidere.l.4.§. ex contrario.& ibi etiam Bar. de acq. pos. ex detentione etiam dicti testis non probatur possessio D. Magda. quia non probat,ꝙ ibi esset tanquam colonus D.Magda.Nonus ẽt testis nõ probat,quamuis de casu scientiæ deponat,quia vicinus. Quia hæc rõ solum concludit, quando est vicinus rõne habitatiõis, & nõ rõne fundi,sicut in casu nr̃o,ſm Bar.in l.si tertius.in pri. de aqua plu.arcen.Præterea super interrogatorijs dicitur aliter nescire,nisi quia audiuit, & sic quamuis alius dicta ratio, quia vicinus,præsumptiue concludat,dicta tamen præsumptio cessat,ꝙ testismet declarat, ꝙ tanquam uicinus percepit per solũ sensum auditus,illud ꝙ erat perceptibile per uisum,& ideo nõ probat,sicut si de auditu simpliciter deposuisset.l. testium. C. de testibus. Non probant etiam alij testes deponentes, quod Albertus nomine D.Magda.recipiebat fructus, quia, ut dictũ est, per hoc non probatur possessio Do. Magdalenæ, ex quo non probatur mandatum præcedens, uel ratihabitio sequens, ut habetur in d.l. si ego. Nec ob. quod hæres possit habere ratum,quia ita demum quis habendo ratum,possessionem acqrit,si tempore ratihabitionis ille, qui possessionem apprehendit,adhuc possideret,secundũ Inn.& Ant.de Bu.in c. cum ve-
16 nissent. de resti. spolia. † quia ratihabitio demum operatur re integra.l.bonorum.rem ra.habe.& no.Dyn.& Bar.in l.si uxor. §.si quis uxorem.de adulter.& alij in l.fi.C.ad Macedonia.& in terminis per prędicta hoc uult Alex.in consi.110.j.uol.ubi proprie loquitur de hæredibus illius, cuius nomine quidam laborant quandam petiam terræ, & concludit, ꝙ hæredibus non prodest ratihabitio,per rationem præallegatam.Non obst.insuper testimonium aliorum de fama deponentium, quia illa non probat plene, ut habetur in locis præallegatis in contrarium.Sed dato ꝙ debuerit D.Iacob.condemnari ad restitutionẽ dimidiæ dictę terræ,superest tertio uidere, utrũ ad fructus, qui percipi potuerũt potuerit D.Iacobus condẽnari,nõ obstãte generali absolutione arbitrorum facta a petitis hincinde per utramq.partem.Et vr̃,ꝙ ad dictos fructus cõdẽnari potuerũt, per no.per gl.& Bar.in l.ex diuerso.§.1.de rei uendi.ubi uolũt
17 ꝙ a condemnato ad restitutionem rei † possint de nouo fructus peti.Et ꝙ sententia lata super ipsa re præiudicet ẽt in fructib.Nec obstare vr̃ exceptio rei iudicatæ uirtute dictæ absolutionis gñalis,q͂a referri dẽt ad petita.l.si p̃ses.& ibi no. Bar.de pœ.& iõ cum fructus simpliciter sint petiti vr̃ petitio,& consequenter sñia intelligi de perceptis tm̃,& non de percipiendis, & sic fieri interpretatio,ut contineat ꝙ est minus, arg.d.l.præses. & facit.l.apud Iulianum.§.scio.de lega. 1. & l.nummis. de leg. 3. Quamuis itaque a perceptis sit absolutus, non uidetur obstare exceptio rei iudicatæ, si petantur fructus, qui percipi potuerunt, ad quos malæ fidei possessor tenetur.l.domum. C. de rei vend.l.si nauis.in fin.ff.eodem.& not.in leg.ex diuerso. in princ. eod. titu. sicut succumbenti in petitione certæ rei, ad quam agebat quis tanquam hæres,non ob. exceptio rei iudicatæ,si agat petitione hæreditatis, & sic uniuersaliter, & hoc qñ primo succubuit,quia non probatum,ut præsumitur in dubio. l.Iulianus uerum debitorem,de cond.inde. & ita declarat Bar. post gl.in l.si quis cum totum.§.fi.de excep.rei iudi.Sed istis nõ obstantib.contrarium indubitanter puto uerius.Et primo,q͂a ex quo fructus sunt indiffinite petiti,censentur petiti,& ꝓcepti & percipiendi,tum quia etiã super percipiendis factæ sunt probationes,& de his aliqui testes actoris deponunt, ex quibus ꝓbationib.libellus ambiguus declaratur ſm Inno. in c. cum dilectus.in glo.in uer.instantiam.de ord.cogn.& Spe.in ti.de libe. concep.§.nunc uidendum. uers. sed nunquid ex his. & Raph. Imo.Rom.& Alc.in l.scire debemus.in princ. de uer. oblig. & quia si debebantur percipiendi, prout declarauit D.commissa-
18 rius,in dubio fructus qui debebantur, † uidentur in petitione comprehensi, quia uerba libelli intelligi debent & interpretari ſm subiectam materiam,secundum Bart.& ibi clarius ꝑ Mod. in l. naturaliter.§.nihil cõe.in 5.lec.de acq.pos.faciunt no.in l. semper in stipulationib.de reg.iu.iuncta.l. cum de indebito.de proba.facit.l.cum eorum.C.de sñijs & interlo.&c. ubi ꝓbat, ſm Bal.ꝙ in petitione venit,qđ est de natura petitorũ.& idẽ dicit Ale.in l.si idem cum eo.§.fi.de iuris.om.iu.Nec ob. d.l.si p̃ses.quia illud procedit in pœnalib.& odiosis.Confirmat ẽt hoc
19 † quia uerba libelli interp̃tari sem ꝑ dẽnt in fauorem libellantis,ẽt aliter non declarãtis,ſm Bal.in l. si quis intentione ambigua.de iud.Raph.in d.§.nihil cõe.& sequitur Ale.ibi,qñ cõstat ꝙ talis interpretatio utilior est actori.& idem uult Alex.in d.l. scire debemus.circa fi.prin.Secundo moueor,quia licet a ꝑceptis fuisset tm̃ absolutus, tñ in percipiendis obstaret exceptio rei iudicatæ.Quia quãmuis percepti a ꝑcipiendis differant per plus,& minus,ac ẽt qualitate,nõ tñ in proposito dñr res diuersæ,sed dicuntur vnum & idem corpus, & sic absolutoria super vna,parit exceptionem rei iudicatæ super altera,si sit eadem cã & eadem conditio personarum,vt est casus in l.& an eadem.in pri.de excep.rei iud.pro hoc etiam facit,quia si illud,quod est in primo iudicio decisum,venit examinandum in alio iudicio, non obstat exceptio rei iudicatæ,quamuis agatur ad diuersam rem,ut probatur in d.l.si quis cum totum.§.generaliter.& ibi not.Pau.de Cast.& per eundem in l.cum quæritur.eod.titu.In primo autem iudicio fuit decisum,fructus non deberi,ergo de percipiendis quæri non potest in alio.Tertio prædicta conclusio confirmatur, quoniam fructus percepti & percipiendi ut plus & minus differrent,& sic videntur habere ut pars & totũ. Si igitur fuit absolutus D.Iac.a perceptis, dicitur a parte totius, absolutus. quantum est ergo respectu dictæ partis obstabat exceptio rei iudicatæ, & sic non potuit ad omnes percipiendos condemnari,sed deductis perceptis a quibus fuerat absolutus. Quia absolutoria lata super parte quamuis super toto exceptionem rei iudicatæ non pariat, ut aperte sentit Barto. in auth. at qui semel.colum.penul.C.de proba.& Pet.quem refert Bar. in l.si quis cum totum.l.fin.in parte tamen a qua fuit reus absolutus obstabit,ſm prędictos,& clarius per Aretin.in d.leg.scire debemus.in prin. Quarto facit. Nam & si malæ fidei possessor teneatur ad fructus,qui singulariter percipi potuissent per petitorem,d.l.si nauis.in fi. & per Bart.in d.l.si domũ.C.de rei uen.tamen condemnatus fuit D. Iaco. ad illos qui percipi potuerunt cõiter,ut de se patet clare, & in dubio de his tantũ iudex sensisse vr̃,ſm Bar.ibi,ar.not. in l.2. C.de rescin.uendi.sed fructus, quos D.Iaco. percepisse constat expositio nisi. partis contrariæ,& ex respõsionib.D. Iac. & a quib.per arbitros fuit absolutus,p̃sumunt ẽt tales quales percipi potuissent cõmuniter.Ergo hi a quibus fuit absolutus per arbitros, & in quibus per commissarium fuit condẽnatus, non differunt in aliquo. Quod aũt non minus ꝑceperit D. Iac. quã cõiter percipi po-
20 tuisset,probatur,culturam † negligere,est leuis culpa.l.si mora.& ibi not.Alex.col.ma. Ergo præsumptio est, ꝙ D.Iaco.coluerit, sicut quilibet diligens fecisset, quia facienda est interpretatio,per quam delictum euitetur,ar.l. merito. pro soc. facit,ꝙ no.Bar.in l.gerit.de acqui.hære.in illa.q.utrum per non
21 factum inducatur aditio,dum vult † quod capienda sit pręsumptio, per quam quis euitet moram.& per Doct. in l. non hoc. C.vnde cogna.facit etiam,quod habetur in l.non solũ.§.sed ut probari.de ope.no.nun. Qui vult ergo dicere,ꝙ non perceperit

rit,quantum communiter percipi potuit,dēt hoc docere.Quia præsumptio iuris transfert onus probandi in alteram partem. l.ab ea parte.de prob.Et ex his ad allegata in contrarium colligitur responsio. Quia dum dicebatur, ꝙ fructus percipiendi, non erant petiti, negatur, ut patet ex primo fundamento ultimæ partis. Et dato ꝙ percepti essent petiti, tamen quia solum differrent per plus & minus a percipiendis,ac etiam quia illud, ꝙ est in primo iudicio decisum, non uenit examinandum in secundo iudicio, ob.exceptio rei iudicatæ,vt dictum est secundo loco,quinimmo percepti, a quib.dicitur absolutus ab arbitris,non differunt etiam quantitate ab his, in quibus fuit condemnatus per cōmissarium,vt dixi ultimo loco. Vel saltem negari non potest,quin de percipiendis debeant deduci percepti, a quibus fuit absolutus. Sicut absolutoria lata super parte parit exceptionem rei iudicatæ respectu dictæ partis, quando deinde agitur ad totum,per ea quæ tertio loco dicta sunt.Quarto quæritur,quis ex arbitris rectius iudicauerit, quorum vnus cōdemnauit d.Iacobum ad relaxandum in totum d. Francisco petiam terræ pertinentem quoad utile dominium illis de Locha,& alter in dimidia tantū. Et uidetur fortassis primo aspe-
22 ctu dicendum, ꝙ sic, † quia emphyteuta irrequisito domino potest donare,ſm gl.in l.fi.C.de iure emph.Et quamuis multi aliter dixerint,tamen opi.gl.cōiter tenetur,ſm ꝙ refert Bal. in l.si domus.in fi.de leg.j.& in l.vsufructu.sol. mat. & idem dicit Imo.in dictis locis.Quam opi.quamplurimi sequuntur,de q.b. per mod.in d.§.fi.& per oēs post gl.in c.potuit.de loc.& si opponatur,ꝙ sicut donatarius non pōt induci in possessionē sine lnīa domini,aliàs donans cadit a iure suo,ſm Doc.in dict.locis ita uidetur,ꝙ nō licuerit cedere actionem & ius,ꝙ habebat cedens in dicta re absq. prædicta lnīa,quasi idē operetur cessio ī istis iurib.incorporalib.ꝙ operatur traditio in reb.corporalibus.l.is cui.§.fi.ut in po.leg.& per Bal.in l.si ea.co.2.C.de vsur. respondetur, qđ istud est uerum quoad translationem actionis,ut quia sicut traditio operatur dominij translationem, ita cessio actionis acquisitionem.Sed tamē cessio non operatur, ut dominium quęratur,sicut operatur traditio,ut no.gl.in l. r. fa.ercis.& Spe.in ti.de cessio.act.§.i.uer.sed quid si tibi cessi rei vendicationem,&c.& sentit Bar.in l.si culpæ.& in l.si ager. de rei uend.& Bal.in l.fi. C.de hære. uel act.uend.& in l.1.in 8.q. C.de act.& obl.& per Alex.in l.seruum filij.§. eum qui chirographum.in fi.de leg.1.Præterea quamuis etiā dominiū rei per cessionem trāsiret,tñ nō caderet donans pp hoc a iure suo,qa nō dñt Doc.in locis alle.in cōtrariū, ꝙ in translatione dñij sit necessaria lnīa domini.Sed in actuali & vera traditione,ad finē ut cōtra donatariū possit dñs sibi cōsulere,cōpellēdo illum ad accipiendū inuestiturā. Et iō quāuis emphyteuta donasset, & constituisset se noīe donatarij possidere,propter hoc non caderet a iure suo,q̄ uis dominiū trāstulisset,iux. no. in l. ab emptione.de pac.dūmō actualiter non tradiderit sine lnīa domini cum non minus sit domino consultum,quam si donasset tātū, nec fictè tradidisset. Non vr̄ ēt, ꝙ expressa prohibitio de non alienando aliquid operetur, qa ex quo titulus donōnis est simpliciter pmissus, dicta prohibitio facta ī cōtractu nō impedit translationē dominij,nec alienationē impedit sed contra prohibitū agi pōt ad interesse,ut plene no.in l.ea lege. C. de cond. ob.cau.& in l.si ita quis.§.ea lege.de uer.ob.& propterea ur̄,ꝙ Ang.in d.l.fi.qui vr̄ contrarium dicere,male loquatur.Nec ob. l.1.in prin.eo.ti.quasi sentiat,ꝙ sit spāle in illo contractu, ut pacta oīa seruentur,quia ille tex.non probat,ut declarat Ale.cōtra Spec.in simili in l.stipulatio,§.si stipuler.de uer.ob.& in l.ex facto.§.si quis rogatus.col.8.ad Trebell.præterea Ang.loquitur, quando est quis prohibitus uendere, & quocunque alio titulo transferre,quę ultima uerba uniuersalia uidentur etiam referri ad donationem. Sed secus est, qñ simpliciter est prohibitus transferre utile dominiū in alterū sine licentia,sicut in casu nostro,quia vr̄ prohibuisse in casib.de iure non permissis, quasi sit expressio facta per eum modum, per quem inest.l. 3. de leg.1.ut in dubio præsumitur,secundum Pau.de Cast.ibi, & ibi Are.per illum in l.liber homo.§.decem.de uerb.oblig.Item non obst. quod in potentiorem dicatur facta alienatio, quod est prohibitum, ut not.in d. le.fin. prout dicitur ille, qui non est facilis facultate conueniendi, iux. not. in l.2. in princip.ff. qui satisd.cog. & no.Spec. in titu. de loc.§. nunc aliqua. uersi.

116.Quia,ut ex confessione utriusq; partis apparet, consuetudine introductum est,ꝙ uedō fieri possit alteri ex dominis Roli,altero non requisito. Idem ergo multo magis dicendum est in donatione,quæ facilius permittitur,ut habetur in d.l.fi.quæ extensio tanquam passiua,& proueniens a regula,de qua in c. cui licet.de reg.iur.in 6.est permissa.l.j.§.lex Fal.ad legem Fal. & ī spē firmat hoc Im.in l.si uero.§.de viro.col.6.1.fal.in exorbitātib.so.ma.alle.no.in l.1.C.de pac.qui fi.distra.ubi lex,quæ pmittit pr̄i uendere filium pp necessitatem famis, extenditur ad pignorationem,quę facilius pmittit,& p no. p Bar. in l.nec
23 in ea.§.ius occidendi.de adulter.Sed † tamen pmissis nō obstā. contrariam snīam puto veriorē. Moueor,quia quoties phibet a lege regulariter alienari,si interueniat ēt prohibitio hoīs pp duplicem prohibitionem non ualet alienatio,ēt in casib.in quib.aliàs de iure ualuisset,ut est tex.in §.sanctissimas in auth. de alien.& emphy.per quem hanc regulam tradunt Im.Raph. & Alex.in l.filiusf.§.diui.in 1.col.de leg.1.& de hoc est gloss.& ibi Doc.in c.verum. de condi.appo. Cum ergo res emphy. sit prohibita alienari irrequisito dño.d.l.fi. & d.c. potuit.propter prohibitionem,de qua in inuestitura, non poterit etiam donari, quamuis donatio ualuisset cessante prohibitione expressa. Et pro hoc facit quasi in terminis,quod no.uoluit Bald.in c.1. §.præterea.de capi.Conra.ubi dicit,quòd licet feudatarius possit alteri infeudare sine licentia domini,quæ regulariter est necessaria in alienatione per eum faciēda, si tamen prohibita est alienatio rei feudalis ab initio per dominum,non poterit uirtute dictæ prohibitionis etiam infeudare,alle.in arg.no.in l. 4.§. quæsitum.si quis cau.& per d.§.sanctissimas. Ex quibus infert Ale.not.in l.quidam testamento.§.fi. ad Treb. quod quamuis alienatio rei subiectæ restōni fideicommissi ualeat irreuocabiliter,si fiat ab ignorante ignoranti.l.fi.de leg.2.Tamen hoc nō procedit,quando prohibitio alienationis est facta expresse a testatore,quia cum regulariter dicta alienatio non teneat irreuocabiliter.l.fi.§.sin autem sub genere.C.de cadu.tollen.expressa prohibitio impedit eā in casibus spālibus in quibus de iure ualuisset. Sicut ergo stante dicta prohibitione ualere non potest alienatio, ita nec cessio, quæ prohibita censetur, ubi alienatio prohibetur, ut plene per Bartol. post Dyn. in leg. potest pupillus.de autho. tuto. & per Docto.post Bart. in l.1.§. fuit quæsitum.in fin.ad Tre. & ad allegata in contrarium colł ex
24 præmissis rñsio. Non ob.igitur † ꝙ donatio valeat domino irrequisito,quia hoc non procedit,vbi alienatio sit expresse prohibita,ut est dictum.Nec ob.ꝙ prohibitio non annullet alienationem,per no.in d.l.ea lege.quia illud procedit in prohibitione simplici,secus uero ubi concurrit prohibitio legis & hoīs.d. §.sanctissimas.sentit gl.& Bar.in d.l.ea lege.dum alle.d.§. Et p hoc tollitur aliud, videlicet,ꝙ non sit dominium translatum p cessionem,quia hoc non facit,ꝙ cessionarius agere possit stante dicta duplici prohibitione,legis scilicet & hominis.Non ob. insuper dum dicebatur,dictum Ang.non probari per l.1.C.de iure emphyt.quia saltem probatur per d.§. sanctissimas. Non obst. etiam, quod de consuetudine sit permissa alienatio facta uni ex dominis sine consensu alterius.Quia de tali consuetudine non apparet, quando res est expresse prohibita alienari, quæ est fortior, quam simplex prohibitio legis, ut ex præmissis colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Legatum reuocatum intelligitur per capitalem,seu grauissimam inimicitiam superuenientem.*
2 *Verba,quæ stant in simplici genere maledictionis. iniuriosa nō dicuntur,nisi deueniatur ad denominationem alicuius delicti, etiam in genere.*
3 *Grauis uel leuis offensa quæ dicatur,præter mortem et membri abscissionem,est in iudicis arbitrio.*
4 *Copula probari dicitur ex eo, quod quis usus est habere brachia ad collum mulieris.*
5 *Turpis lusus cum muliere dicitur,si quis admoueat manus pectori illius,uel quid simile agat facto,non uerbis tantum.*
6 *Legatum quando dicatur ademptum per iniuriam illatam testatori.& nu.seq.*
7 *Dispositio testatoris non uitiatur ex eo capite,quod aliàs nō fuisset*

set relicturus, nisi ex expressione falsæ causæ appareat de errore testatoris.

8 *Quisque scire præsumitur, quæ geruntur in domo sua.*

9 *Indigno hærede instituto existente, cui pars eius applicetur.*

10 *Legatum factum propter bene merita non reuocatum intelligitur in casibus in quibus alias ademptum præsumitur, propter offensam.*

11 *Testis deponens de mera negatiua nõ coarctata, præsumitur falsum dicere.*

12 *Libellus infamatorius sine insertione loci, & temporis non procedit.*

13 *Libellus generalis in summarijs non procedit, quando peccaret nimia generalitate. adeo ut defensio reo auferretur.*

14 *De præterito non præsumitur in præsens ad inducendam delicti præsumptionem.*

CONSILIVM CLXII.

CLARISSIME domine iudex, in cã D. Magdalenæ de Bursetis procedã breuius, & clarius quã potero. Circa igitur intentionem nostram fundãdam aliter non insistam, quia fundatur ex testamento solenni. l. cum precib. C. de prob. superest itaq; oppositis respondere. Non ob. igitur in primis, ꝙ ista mulier offenderit testatorẽ ꝓferendo cõtra eum uoces infaustas, quas si testator sciuisset, verisimiliter non legasset, ut dicunt testes. Sicuti ergo si legatum præcessisset, ex hoc diceretur tacite ademptum. l. si inimicitiæ. ff. de his quib. ut indig. per gl. Bar. & Bal. in l. fideicommissum. C. de fideic. & per Bart. in l. 1. ff. de his quib. ut indig. ita præcedente offensa, quam si testator verisimiliter sciuisset, non legasset, legatum non uidetur debitum. l.
1 falsa. §. legato falsam. de condi. & demõ. Quia † ad hoc rñdetur, ꝙ ad hoc vt inducatur tacita legati reuocatio, requiritur, ꝙ superueniat capitalis, aut grauissima inimicitia. l. 3. §. fi. de alim. l. & ibi Bar. declarat, quomodo prædicta capiantur, secus uero si superuenit leuis offensa, ut ibi dicit tex. Sed hmõi uerba capitalem inimicitiam non sunt apta cãre, seu grauissimam, vt patet ex no. vbi supra igitur, &c. Quinimmo fortius dico, ꝙ nullam inferunt iniuriam uel offensam, ut est gl. no. Bar. & alii, in l. tur
2 pia. in prin. de leg. 1. quæ uult, ꝙ † uerba, quæ stant in simplici genere maledicendi, nõ dicantur iniuriosa, puta si dicatur, aliquem esse impium, ingratum, & pessimum hominem & similia, adeo ꝙ statutum puniens iurantem non comprehendit ꝓferẽtem talia uerba. & idem no. Bar. in l. 3. in prin. de li. & post. Sed uerba prolata ab hac muliere sunt huiusmodi, quia dicebat testatorem esse, uno babione, uno suchunazo, vno feminere, ergo nihil offendunt. Bar. autem. ubi supra non tantum negat dicta uerba esse diffamatoria, sed negat etiam esse iniuriosa, s. quando statum in simplici genere maledicendi. Si uero discendat quis ad nominationẽ alicuius delicti, quod in genere obijciatur, & non in spẽ, seu in indiuiduo, puta quia dicatur aliquẽ esse homicidam in adulterum, spuriũ, &c. licet non dicat quem occiderit, uel quam adulterauerit, uel ex quo, vel qua quis sit natus, & in quo loco, & quo tempore prędicta fuerint facta, bene dicitur inferri iniuria, & offensa. ita loquitur Bar. in dict. locis. & qui aliter diceret, non recte saperet. In terminis autem nostris non est aliquid obiectum testatori de præmissis, ut patet ex lectura testium. Nec etiam recte dicitur, quod prædicta procedunt quantum ad hoc, ut causetur actio iniuriarum, secus autem quantum ad inducendum priuationem legati. quo casu & si non possit agi contra offendẽtem, ut quia illud, quod fecit, uel dixit, fuit factum licite, & lege permittente, quamuis non honeste, tamen inducitur priuatio, quasi sufficiat, ꝙ iuste testator ꝓuocetur ad iram, ut est casus, & ibi Bart. in l. 1. ff. de his quib. ut indig. Quia rñdetur, ꝙ quamuis in casu. d. l. 1. ille offendens ad aliquid non teneatur, tamen testator ex eo, ꝙ ei obiiciebatur, veniebat grauissime puniendus. Accusauit enim testatorẽ, ꝙ erat negociator illicitæ mercis, pro quo facto imponit pœna mortis & publicatio omnium bonorum. l. 1. C. q res ven. non pos. &c. Et sic quamuis ex parte offendentis nõ uenit pœna, ex parte tamen accusati, & offensi veniebat imponenda pœna grauissima. & dicebatur hæc offensa nedũ grauissima sed capitalis d. l. 3. §. fi. & ibi Bar. Et in casu nostro, nec ex parte mulieris dicentis, nec ex parte eius contra quem fuit dictũ, poterat pœna inferri, ergo d. l. 1. nihil facit ad propositum, aliàs. d. l. 3. §. fi. de adi. leg. quæ vult ademptionẽ non sequi ex leui offensa, nũquã haberet locũ, leuiorẽ. n. offensam non uideo, grauissima. n. offensa, & capitalis põt inferri, etiam si inferens faciat licite & iure ꝑmittente dummõ ex parte eius, cui fit, sequatur uel ademptio uitæ, uel omnium bonorũ, puta si quis accusaret aliquẽ de homicidio, accusans. n. dũmodo non faciat hoc calumniose, facit hoc licite. Et tamen accusatus diceretur pati grauissimam iniuriam. Et ex hoc inter istos diceretur capitalis inimicitia orta, adeo ꝙ accusans priuaretur legato sibi facto ab accusato. Et ita loquitur, d. l. 1. de his quib. ut ind. & Bar. ibi, & sic non discordat cum. d. l. 3. §. fi. de adi. leg. bene facit, ꝙ no. Bar. in l. non solũ. §. si mandato. de iniur. & Ang. in l. leuia. de accu. vbi dicunt, aliquid esse graue, uel leue ex qualitate pœnæ inferendæ. hinc dicit Alex. cõs. 203. 2. uol. ꝙ filius, qui dixit, patrẽ proditorem, cum ex tali delicto veniat quis decapitandus, poterit exhæredari. At ubi tale quid obijcitur, ex quo nec agens, nec patiens veniret puniendus, ut in casu nostro, absque dubio offensa aut dicitur nulla, aut leuis. Et ista est pura ueritas, sicus Deus est Deus. Nec etiam est uerum, ꝙ d. l. 3. §. fin. de adi. leg. loquatur, ubi testõr sciuit iniuriam sibi factam, & non mutauit, secus ubi ignorauit: quo casu siue sit grauis, siue sit leuis, non debetur, quando testõr si sciuisset, non legasset. Quia immo, d. l. 3. habet etiam locũ ubi quis ignorauit leuem offensã, quia lex iterpretatur, ꝙ si sciuisset hoc testator, nõ reuocasset. Non ob. no. in l. fideicommissum. & in d. l. j. quia in casibus illis iniuria fuit grauissima, ut ṗdixi. Alia insuper põt dari, concludens rñsio ad hoc, quã infra subijciã rñdendo ad aliud obiectum, q̃ per illã oĩa tolluntur. Nõ ob. l. si inimicitiæ, quia exẽplificando illã legẽ, s̃m gl. ibi videlicet, ꝙ legatarius dixit testatorem cucurbitam, quod significat uxorem testatoris adulterasse, & ꝙ in vulgare dicitur, becco. c. 1. §. j. quib. mod. quis feu. priu. verba fuerũt grauia & ualde iniuriosa, s̃m Bar. in l. itẽ apud Labeonẽ. §. ait ṗtor. de iniu. Nec ẽt testes, q̃ dñt, ꝙ si testator sciuisset, nõ legasset, ꝓbãt, ut infra ostẽdatur. Nõ ob. ẽt inquantũ prædicti testes dñt, ꝙ dicta mulier ꝓferebat uoces infaustas, & verba turpia contra testatorẽ, sicut dr̃ in d. l. si inimicitiæ. quia ex eorũ dictis cõstat, ꝙ non intelligunt, quæ dicãtur uoces infaustæ, ex quo postea dñt, ꝙ verba per dictam mulierẽ fuerunt prolata, quæ non sunt infausta, ut ex prædictis cõstat. bene facit, ꝙ no. Bal. & Mod. in l. j. ff. si cer. peta. dum dñt, ꝙ si testis deponat Titium mutuasse, deinde appareat eum non intelligere quid sit mutuum, ꝙ non probat. Item prędictis non ob. si dicatur, ꝙ illa uerba, scilicet, ꝙ testator solicitabat meretrices sanctæ Agnetis sunt specialiter probata, quia esto, ꝙ sit verum, tamen talia uerba, uidelicet tu uai dietro a puttane, non inferunt nisi leuem iniuriam, non autem grauissimam, vel atro-
3 cem, ergo remanet legatum. Quæ. n. † dicatur leuis uel grauis offensa præter mortem, uel membri mutilationem statur arbitrio iudicis, secundum Inn. in c. cum illorum de sententia excõmunica. quis ergo hanc iniuriam, si iniuria est, non iudicabit leuem, uel leuiorem, sane non uideo. Secundo ad priuandam hãc mulierem obijcitur principaliter, quod cum esset concubina testatoris, ut dicitur, testes probare, ꝙ habuit rem cum multis alijs, & ꝙ impudice, & inhoneste uiuebat, ideoq. saltem ex hoc capite uenit priuanda. Sed respondetur negando ꝙ aliquis cõcubitus illicitus sit probatus, hoc. n. attestantur duo testes, Dominicus. s. & Ioannes Baptista. qui absque dubio sunt singulares, quoniam ambo deponunt de diuersis coitibus, hoc est unusquique de suo coitu. Nec obstat quod Fran. Cagnacinus dicat uidisse dictum Ioã. Baptista cum brachijs ad collum dictæ
4 Magdalenæ, ex † cuius dicto dicitur probari copula, per not. per Bart. in l. capite quinto. de adulte. & in l. 2. ff. de fur. & per Doct. in c. literis. & in c. tertio loco. de præsumptionibus, cum similibus, quia esto quod per talem actum probaretur copula tamen debuit talis actus, & tale indicium probari per duos testes, ut not. glo. & omnes. in l. fi. C. fami. ercis. Franciscus autẽ in hoc est solus, ergo, &c. Ioan. enim Baptista non deponit de isto actu, de quo deponit Franciscus, sed tantum dicit pluries cognouisse dictam Magdalenam, quod autem ex istis suis verbis inferatur, ꝙ tenuerit brachia ad collum, in loco & eo tempore, de quo Franciscus, esset diabolicum dicere. Præterea ex sola deosculatione etiam per duos testes probata non præsumerem

merem copulã, ubi post dictã osculationem recessissent se inuicem deosculantes, sed qñ in eodem loco secreto remansissent. Franciscus át dicit uidisse Io. Baptistã tenentẽ brachia ad collũ d. Magdalenæ, quos cũ uidisset se diuiserũt, & recesserũt, ex quo recessu ostenditur manifeste, ꝙ simul nõ coierũt. Itaq. quãuis pſumptione iuris oscula probẽt copulam, tamen potest probari cõtrariũ. Probatũ át dr̃ contrariũ plus quã concludenter, quando testes dicunt, ꝙ post oscula se uicissim deosculantes statim recesserint, ut dicit Franciscus, nec dicatur, ꝙ potuit coitus præcessisse, quia, ut dicũt Doc. in dictis locis, tales actus sunt præludia ad copulã futuram, non át sunt finis copulæ præteritæ. Nec dicunt ex talib. actib. probari copulam præcisisse, sed sequutã fuisse, quæ in casu nostro sequi non potuit, ex quo inde recesserunt. Et tanto minus ꝓbatur copula ex tali actu in casu nostro, ex quo Franciscus deponit, ꝙ isti erant in loco, in quo cuilibet patebat aditus. Nõ. n. erãt in camera clausi, sed in loco, vbi Franciscus sine impedimento & obstaculo potuit ire, ut fuit. ex quo arguitur, ꝙ verisimiliter in illo loco non cognouissent se carnaliter, quia timuissent ibi posse deprehendi. Ad hoc. n. vt ex talib. signis probetur copula, necesse est probare ꝙ faciebant in abdito, & in secreto, & in loco, in quo verisimiliter de facili non potuissent deprehẽdi, puta in clausa, ut dñt Doc. in dictis locis. Michael uero, nihil probat de his, qa singulariter dicit, ꝙ vidit Magdalenã iocari cũ Dominico & idẽ blãdiri, & in hoc est unicus. Præterea deponit de signis nihil inferẽtib. Præterea rõne naturali deprehenditur, ꝙ isti testes mentiũtur, inquantũ deponunt, Magdalenã fuisse concubinam. Nam omnes dicũt, ꝙ Beltramus erat bonæ famæ, & cõscientiæ. quo át tenendo concubinã, ꝙ est prohibitum in lege, potuisset esse bonæ cõscientiæ. Si ergo, vt ipsi dñt, erat bonæ cõscientiæ, & ꝓut fuisse pſumitur. l. merito. ff. pro soc. Ergo cõcubinarius, non erat, ꝓ hoc optime facit, ꝙ ponit d. Io. de Ana. in c. in ciuitate. de vsur. vbi dicit, ꝙ quamuis licitũ sit contrahentib. inter se decipere citra dimidiã iusti precij, tñ semel Ferrariæ obtinuit qđ talis contractus rescinderetur, quia fecit interrogare decipientem, an esset bonus vir, qui respondit, ꝙ sic, ex cuius responsione postea intulit, ꝙ quamuis contrahentibus sit licitum inuicem decipere, tamen bono uiro non conuenit, secundum gl. in l. semper in conuentionib. de reg. iu. & iõ obtinuit ex hoc contractam rescindi, ergo idem punctaliter in casu nostro. Nam ex quo non conuenit hmõi uiro bonæ conscientiæ tenere concubinam, colligitur, ꝙ testes mentiuntur dicendo, quod uir bonæ conscientiæ est concubinarius. Bene etiam facit, quod notat Bald. in c. porro. quæ fuerit prima causa benefi. amit. & Ange. per gl. ibi in l. si cũ exceptione. §. actione. ff. quod metus cã. ubi dicit, quod quidam testes deponentes, quod uiderunt aliquid fieri de nocte, fuerunt conuicti rõne naturali, quia interrogati, nunquid Luna luceret, rñderunt, quod non. Ergo falsum deposuerunt dicentes uidisse de nocte aliquid, quæ aufert facultatem uidendi, ita in terminis in casu nostro, isti testes cõuincuntur de mendacio ratione naturali, quia deponunt, Beltramum fuisse concubinarium, deinde dicunt, ipsum fuisse bonæ conscientiæ, quæ duo simul esse non possunt. Non obst. insuper, ꝙ dicitur de turpi lusu, quia turpis lusus non est proba-
5 tus, qñ † enim dicatur q̃s turpiter ludere, declarat glo. in c. 1. §. 1. quib. mod. quis feu. priue. s. quando quis habuisset manus ad pectus mulieris, uel simile quid fecisset, hoc autem non est probatum, nisi per testes singulares. Solus enim Frãciscus Cagnacinus de hoc deponit, alij uero non sunt huic contestes qa non deponunt de huiusmodi actibus sed de his, quæ non inferunt necessario aliquem turpem lusum. Turpis autem lusus non dicitur ex solis uerbis. sed ex factis, quæ maiorem inferũt iniuriam, quam uerba, vt in d. §. 1. expresse per Bal. qui dicit illum tex. pœnalem loquentem in faciente, non habere locum in loquente turpiter. Et eadem ratione dicendum est, quod ille tex. loquens in eo, qui turpiter ludit cum uxore, nõ habeat locum in ludente turpiter cũ concubina, quamuis habeat, & habere locũ possit in eo, qui carnaliter cognouit cõcubinã, ꝓ rõnẽ redditã ibi per Bal. s. qa timetur perturbatio sanguinis in concubina, quæ ratio cessat, ubi tantum interuenit turpis lusus. igitur ille text. pœnalis loquens de turpi lusu cum uxore habito, non debet extendi ad ludentem turpitur cum concubina. Respondetur etiam ad omnia opposita aliter, considerando ꝙ casu quo hęc oĩa tam dicta quam facta sint uera, ꝙ in-
6 teruenerunt ante testamentum conditum. Aut † ergo talia sciuit testator, aut ignorauit, aut sumus in dubio. Primo casu, scilicet si sciuit, & res est clara, quia post iniuriam, quam sciuit sibi illatam, legando vr̃ iniuriam remisisse, sicut dicitur remissa per solam salutationem, per tactum manus, & per actum bibẽdi in eodem vase, ut per Bal. & Alex. in l. 1. ff. de pac. De scientia autem maxime illorum verborum, quæ dicunt infausta ipsius testatoris, deponunt duo testes, Morandinus, scilicet & domina Bonissima, qui dicunt, Magdalenam quandoque protulisse dicta verba in faciem ipsius testatoris. Et quidam alii dicũt, qđ dicta verba proferebantur iocose, & sic sine animo iniuriandi. De scientia uero concubitus apparet, quia testes dicunt, quod publice, & communiter dicebatur, quod faciebat se carnaliter cognosci, & hoc maxime in domo ipsius testatoris. Præsumit autem, quod testator sciuerit ea, quæ publice, & communiter dicebantur, præcipue in domo ipsius, secundum gl. in l. si tutor petitus. C. de pericu. tuto. & per Barto. in le. Celsus. de usucap. cum uulga. Igitur postea legando uidetur iniuria remissa. Secundo uero casu, scilicet quando constaret testatorem talia ignorasse, & idem concludo, scilicet quòd legato non veniret priuanda ista mulier, quia omnes leges, quæ priuant legatariũ tanquam testator dicatur tacite mutasse uoluntatem, loquuntur, ubi offensa fuit illata post legatum. & ita loquuntur omnia iura de hoc. ff. & C. de his quibus ut indi. Nec ob. l. aufertur §. 1. & l. cum quidam. & l. Claudius. cum l. seq. ff. de his quibus ut indig. in quibus probatur, quòd indignitas commissa ante testamentum priuat, quia in hoc aduertendum. Nam aut quæritur, utrum legatarius priuetur tanquam indignus, quo casu hæreditas, vel legatum applicatur fisco, vel aliter sine facto suo ex legis dispositione. Et admitto, ꝙ indignitas ante testamentũ istud operatur, quia ex quo eis legari non potuit, debet ab eis auferri, & ita loquuntur leges præallegatæ. Aut quæritur, nunquid legatarius priuetur legato, ex tacita reuocatione testõris, tanquam tacite mutauerit uoluntatem. iuxta. d. l. 2. §. fi. de adi. leg. quo casu legatum non applicatur fisco, sed remanet penes hæredem. Et isto casu audacter dico, quòd de hoc quæri non potest. Et talis quæstio non procedit, nisi ubi offenditur testator post legatum, & ita loquuntur omnia iura loquentia in ꝑdicto casu. Et ratio est manifesta, quia ubi tractatur, nunquid testator tacite mutauerit uoluntatem, hoc quæri non põt, nisi ubi post testamentum contigerit tale quid, ꝙ cãm dederit mutationi. ubi autem illud erat iam factum tempore testamẽti, fatuum est quærere, nunquid post testamentum mutauerit uoluntatẽ ꝓꝑ illud, qđ factnm erat ante testamentum. Et ꝙ ista sint diuersa, ꝙ quis priuetur tãquam indignus, vel tanquam voluntas sit tacite mutata, patet ex not. per Bart. in d. l. si inimicitia. & in l. fin. eo. tit. & in l. hæreditas. C. eo. Propter ergo facta, aut dicta ab ista muliere ante testamentum, si quidem venit priuanda tanquam indigna, quo casu, vt dixi, legatum ueniret fisco applicandum. & de hac indignitate non potest hæres opponere, cum sua non intersit, sed cogitur soluere, saluis iuribus fisci contra illã, gl. est singu. in l. his ꝯñr. §. 1. ff. fam. ercis. & per Bar. in l. fi. ff. pro hærede. & per Bal. & Mod. in l. si aliena, so lu. mat. Si uero quæritur, an ueniat priuanda ex hoc, qa si testõr illa sciuisset, non legasset, iuxta. l. falsã. §. legato falsam. de condi. & demon. inquirendum est, quomodo sciri posit, an testator eẽt legaturus nec ne, cũ hoc in eius animo consistat? circa qđ Bar. in l. demonstratio falsã. §. 1. de cõdi. & demon. ver. quarto quæro, qñ quis dẽt ꝓbare, cõcludit hoc ex cõiecturis ꝑpẽdi, ex qualitate ꝑsonarũ, & rerũ, & adeo ꝙ si sumus in legatis, pſumẽdum, est ꝙ aliàs fuisset relicturus, nisi legata absorberent quasi totum patrimoniũ, qui non est casus nr̃. immo ex qualitate legantis, & rei legatæ legatum dr̃ paruum, iuxta no. per Bar. & alios in l. admonendi. de iureiu. & in l. in bonæ fidei, C. eo. & in c. si. extra eo. ubi tangitur, quæ dicatur magna, vel parua quanti-
7 tas. Quinimmo † fortius dico, ꝙ illa cõsideratio, utrum si testator fuisset aliàs relicturus necne, hẽt locum, & considerat tantum, ubi ex expressione falsæ causæ apparet de errore testatoris, at ubi de errore non appareret ex expressione falsæ causæ quamuis de eo tacite cõstaret, nunquam uitiatur dispositio ex eo capite, ꝙ aliàs testator non fuisset relicturus, casus est in l. si instituta. §. fi. ff. de inoffic. test. iuncta. l. fi. ff. de hær. inst. & ibi no.

no.Bar.dum oppo.d.l.si instituta.& ibi etiam expressius Im.in
casu ēt nr̄o nulla cā falsa fuit expressa,ergo,&c.Si.n.testōr dixis
set,quia Magdalena in corpore suo mihi fuit fida,iō sibi lego ,
deinde fuisset ꝓbatum illam causam esse falsam, tum uidendū
esset,vtrum fuisset relicturus.quo casu etiam esset dicendū , ꝙ
sic,ex quo agit de legato modico,per no. p Bar. in d.§.1. sed cū
legauerit nulla expressa cā , ēt si ageretur de toto patrimonio ,
non vitiaretur actus ex hoc,ꝙ aliàs non fuisset relicturus.d.l.si
instituta.§.fi.& per Bar.ubi supra.Nec tollitur ista mea respon
sio ex hoc,ꝙ dicatur in casu isto,non fuit motus testōr ex falsa
cā,sed vera,quia ista erat concubina dilecta,tn̄ ignorabat offen
sam,quam si sciuisset non legasset. Nam aūt istam replicationē
non intelligo,aut pars aduersa putat nos dormire.Si enim mo
tus est ad legandum,quia ista erat concubina simpliciter , non
habito respectu vtrum esset fida,& honesta,necne,& legatum
debetur,quamuis inhoneste uixerit,quia nō legat pp honesta
tē,sed tantum quia cōcubina,quæ concubina fuit quamuis in-
honeste vixerit.Si uero sibi legauit,quia credebat esse concubi
nam fidam,& honestam,& talem qualem decet,si postea repe-
riatur inhoneste vixisse,ergo legatum est factum ex falsa cā in
mēte retenta.ergo ꝙ alias non esset relicturus,nihil ad propo-
situm.& uelle dicere,habuit odio personam , nihil est,quantū
ad effectum,ut possimus nos scire , vtrū minus esset relicturus
necne.Sed vtrum esset relicturus aut non,in oī casu,& indistin
cte recurrendum est ad dicta p Bar.in d.l.fi.& in d.§.1.q non se
parat , nec distinguit in proposito aliter , quam supra dixerim,
& istud profecto quamuis dicatur per partem aduersam, nihil
penitus facere,non euitabitur in æternum.Cautela est.n.ad iu
dicem circumueniendum,ubi responsum non inuenit,rē sper-
nere.Minus etiam ob.ꝙ dicat̄ p testes expresse probari,ꝙ si te
stōr sciuisset,non legasset,quia nihil probant.ad eos.n. nō spe
ctat iudicare,utrū testōr esset aliàs relicturus,necne,sed ad iudi
cē ex coniecturis,ut p Bar.in d.§.j.vbi āt testis iudicat,sibi non
creditur,ut p Bar.& oēs,in l.1.C.de vsu. Tertio vero casu vide
licet si sumus in dubio,utrum sciuerit,vel ignorauerit,p̄sumen
dum est,ꝙ sciuerit ex eo,q̄a hęc oīa dnr̄ p testes fuisse dicta,&
3 facta in domo ipsius testōris.Quo † casu p̄sumit̄ quis scire ea q̄
gerunt̄ in eius domo.l.cōsensu.C.de repu. c.cōstitutus. de res.
in inte.in terminis per illa iura idem dicit Pe.de Anch. in cons.
169.inc.Visis diligenter puncto & contentis in eo,&c.& tanto
magis cū,vt testes dn̄t,hæc oīa essent nota illis de domo,igitur
facilius potuerunt transire in notitiā p̄risfam.& p̄sumptio est,
ꝙ transiuerint. Si ergo iuris præsumptione ista oīa sciuit, ergo
postea legando vr̄ offensam remisisse,per ea quæ superius dicta
sunt in primo casu.Non ob. vltimo,ꝙ sit probata vita impudi-
ca & inhonesta ex actib.& verbis impudicis,& ideo ꝙ isti mali
mores inducunt priuationem.l.1.C.de sec.nup.iunctis no.per
Bal.in l.3.ff.de test.& per Mod.in l.hr̄ditas.C.de hsi quib.ut in
dig.quia satis patet rn̄sum ex p̄dictis. Nam de actib.aliquib.nō
est probatum sufficienter.Verba aūt tm̄ nō sufficiunt,vt p̄dixi,
immo ēt actus extra copulam in concubina nō sufficerent , q
de ea ad vxorem,de qua vxore loquitur . d.l.1.non valet argm̄,
nisi ubi timetur sanguinis ꝑturbatio,& sic casu quo copula se-
quatur,immo possumus dicere, ꝙ nunquam liceat arguere de
vna ad aliam,quicquid dicat Bal.q̄a coitus cū vxore alterius est
punibilis,quia adulterium committitur.Et tn̄ coitus cū cōcubi
na alterius nō est punibilis,sicut nec cū qualibet alia meretrice
vt est casus,& ibi no.Bar.in l.si vxor.§.1.ff.de adul.Preterea.l.j.
C.de sec.nup.loquitur de uxore,quæ iniuriauit testōrem post
testm̄ & eius mortem,nos loquimur , de eo qđ actum est ante
testm̄,qui casus ex plurib.nihil hn̄t cōe, sicuti ex præmissis col
ligitur.Itē ꝑm Bal.& Mod. vbi supra.l.1.C.de se.nup.hēt locū,
9 ubi quis est indignus propter malos mores ciuiles , secus † vbi
indignus est pp verū delictū,q̄a tūc applicatur illud,qđ aufert̄
fisco.Dicta.n.l.1.loquitur,vbi vxor nupsit intra annum luctus
quod a iure ciuili est prohibitum.In casu aut nostro,si probata
esset vita inhonesta,vt dr̄,hi mali mores essent mali mores na-
turales,& contra ius diuinum, & sic ueniret priuanda ex vero
delicto , ergo hoc legatum veniret applicandum fisco . Quod
etiam aperte sentit Bart.in l.fin.ff.de his quibus vt indig. in sua
distinctione,vbi concludit in proposito,quod si quidem venit
quis priuandus,ex eo,qđ contingit añ testm̄, si quidē non con
tingit hoc ex mutatione status legatarii , sed ex alia causa , &
tunc si sine sui culpa , & fisco non applicatur , aut sui culpa, &
iste est casus noster,& tunc fisco applicatur regulariter.dicit ip
se,in casu.l.1.C.de sec.nup.nec iuuat dicere,ꝙ Bar.loquat̄, vbi
legatarius ante testamentum factus est incapax legati relicti a
testatore,quia istud est directo contra Bar.in d.l. cum hæredi-
tas.in dist.ver.si vero instituatur hæres capax,indignus tamen,
&c.ubi concludit,ꝙ si quidem institutus est capax,sed est tamē
indignus , quod si quidem indignus ē delicto suo,uel culpa,&
tunc aut respicit iniuriam certæ personæ, & illi applicatur.l.pe.
C.de leg.ubi facta fuit iniuria hæredi. Si uero non respicit iniu
riam certæ personæ, applicatur fisco.l.Papinianus.§.meminis-
se.de inof.test.nec dicatur ꝙ in casu nr̄o fiat iniuria certæ ꝑso-
næ,i.testōri,quia Bar.intellexit,ꝙ fiat iniuria certæ personæ,q̄
non sit testōr,sed alia,ut patet in d.l.pen.intellexit aūt culpam
uel delictū non respicere iniuriam certæ personæ, ēt quādo fie
ret iniuria soli testōri,ut patet in §.meminisse.quē allegat, ubi
filios querelauit indebite testamentum,ꝙ testatoris est iniuria
patet etiam ex.l.2. C.de his quibus ut indig. vbi testator tantū
iniuriabatur ab hæredib.non uendicantib.eius necē,& illo ca
su fisco applicatur.Ex hoc igitur infertur,ꝙ siue ꝓbati sint ma
li mores,siue ēt esset probata copula,uel ēt prius,si quidem ꝓ-
pter hoc delictum uel culpam allegatur, legatariam priuatam .
ꝙ istud legatum deberetur fisco.Si ergo fisco ueniret applican
dum,de iuribus fisci,& de tali indignitate ad commodum pro-
prium,nec fisci, non potest hæres , uel priuatus opponere q̄a
sua non interest , ut est gl.in d.l. his consequenter.§.1.ff.fami.
ercis.cum alijs concor.præallegatis.Si uero dicitur legatum nō
deberi ex alio capite,s.quia si testator sciuisset,non fuisset reli-
cturus,& ex hoc priuari non debet,ut ex præallegatis luce cla
rius colligitur. Nec isto casu loquitur aliqua lex.ff.& C. de his
quibus ut indig.sed hēt locum materia.l.fi.ff.de hæred. inst. cū
ibi no.per Doct.& per Bar.in l.demonstratio falsa.§.1. de con
di.& demonstratio.Tituli enim illi loquuntur,quando propter
culpam, ex qua indignus quis efficitur , quam ante testamentū
commisit, vel post,uel ex eo ꝙ factus est incapax sui culpa,vel
sine culpa , uel quando aliquid est commissum post testamen-
tum,ex quo lex præsumit cessare uoluntatem testatoris,& in-
ducit tacitam reuocationē,at ubi aliquid ante testamentū con-
tingit ignorante testatore,propter ꝙ a iure nō priuatur,sed di
citur non deberi,ex hoc ꝙ si testator sciuisset,non legasset,ista
est alia materia,quæ tractatur in locis prædictis.Ex quibus om
nibus luce clarius,iudicio meo patet,ꝙ istud legatum debetur.
10 Quod ēt comprobatur ex eo,ꝙ factum est propter † beneme
rita,vt dicit testator, quæ etiam sunt per testes probata qui di-
cunt, ꝙ mulier ista habebat curam omnium bonorum intus ,
& extra,& se circa omnia bona testatoris exercebat.Ex hoc au
tem licet de offensa aliqua constaret,non posset priuari,quam
uis essemus in casibus in quibus aliàs regulariter legatum dice
retur tacite ademptum,sicut donatio ob merita superueniente
ingratitudine non reuocatur.l.si pater.§.pe.de don.not.Bal.in
l.si cum tibi.de dolo.Ex quo,enim aderant merita erat obliga-
tus testator ad legandum.l.sed si lege.§.consuluit.& ibi no. de
peti.hære.& ideo propter talem offensam non cessasset legare.
Non ob.insuper,ꝙ ista mulier multa bona abstulerit ante mor
tem,& post ipsius testatoris.Quia testes circa hoc uarij sunt,&
contrarij in multis,ex quibus liquide apparet,ꝙ mentiuntur.
Nam Dominicus,qui dicit vidisse Magdalenam exportasse sac
chetas plenas drapamentis,est singularis,quia nullus alius di-
cit uidisse ipsam Magdalenam exportasse.Franciscus de Alano
dicit uidisse , ꝙ Magdalena fecit exportare tres saccos plenos
drapamentis, quorum duos uidit apertos.Item ꝙ duo fuerunt
exportari prima vice,& vnus alia uice.Sequens uero testis no-
mine Bruscus dicit, qualiter unus saccus tantum fuit apertus ,
& ꝙ alij erant clausi,sed quod drapamenta uidit per foramen.
Primus uero dicit duos fuisse apertos,qualiter autem per fora
men uideri potuerit,ꝙ sacchi essent drapamentis pleni,non ꝑ
cipio.Igitur conuincuntur rōne naturali de mendacio per præ
dicta.Franciscus uero Cagnacinus dicit,dictos saccos exporta-
tos fuisse p fratrē Magdalenæ,& alij per rusticum.Item ꝙ pri
mo fuit exportatus unus saccus tantum,secundo loco duo, a-
lij uero dicunt totum econtra.Præterea Magdalenæ erant re-
licta linteamina,& zenzalare per testatorem,quæ potuerunt es
se ista drapamenta,& etiam præsumuntur.l. merito.ff.pro soc.

Et quamuis ex his non potuissent impleri tres sacchi, tamē testes non concludunt, fuisse plenos drapamentis, quamuis.n. duo essent aperti, non tñ sequitur, ergo omnia viderunt. Poterunt.n.in summitate sacchi esse drapamenta, & in medio, & in fine esse panni a dorso Magdalenæ. Item prope illud foramē, p ꝙ viderunt, potuerūt esse drapamenta, & in alijs locis dicti panni a dorso proprij ipsius Magdalenæ, ꝓbatio ergo dubia non releuat, c. in præsentia, cum vult. de prob. Itē Frācíscus de Alano dicit, ꝙ dicta bona nō potuissent esse alterius, quam Baptistæ, ex quo fuerūt exportata de eius domo, propter ꝙ redarguitur de falso, q̄a quamuis bona exportata de domo alicuius ꝓsumerentur illius, tamen pōt esse, ꝙ sint alterius, immo ex hoc bona reperiātur in domo alicuius, nō probatur dñium uere uel præsumptiuè, vt patet ex no. in l. si rem aliquā. de acq.
11 pos. & in l. rē alienā. de pigno. actio. Cū ergo † de negatiua mera nō coarctata deponat, ꝓsumitur falsū dicere. c. cum ecclesia Sutrina, de cā possessio. & proprie. & ꝑ Bal. in c. si quis per triginta. si de feudo fuerit controuer. inter do. & agna. & per Ange. in l. 1. §. docere. ff. ne uis fiat ei. Præterea ex quo mulier ista palam & præsentib. illis de familia Beltrami, & Baptistæ exportabat hæc bona, iudicet, quis, an subtraheret, & an passa fuisset subtrahere. quæ.n. fiunt palam, præsumuntur facta bona fide. l. si cū similib. de ritu nup. Tu ergo mag^s scire potes, præsertim cū isti testes sint domestici, & familiares. Præterea reconuenit hæc mulier conditione furtiua, ex quo dicitur in recōuentione, ꝙ plurima bona abstulit dolose, contra uolūtatē Beltrami, & Baptistæ eius filij. l. in re furtiua. de condi. furti. vel reconuenitur actione in factū, quę datur loco actionis furtiuę, ubi nō est probatum agētē ad rē furtiuā, esse dominū, iuxta no. in l. & iō. §. fi. eo. tit. & in l. manifestissimi. §. cū in secunda. C. de fur. q̄ actiones saltē de facto infamāt. l. honori. de obseq. patr. ꝓstan. & not. in l. cessat. de actionib. & obligationib. In casib. autē in
12 † quib. actio intētata infamat, ēt de facto nō procedit libellus, nisi inseratur locus & tēpus, iuxta. l. libellorum. de accusationibus. l. itē exigit. de do. l. prętor edixit. in prin. & ibi Bar. de iniurijs. & in l. edita. vbi ꝑ alios. C. de edē. sed in libello reconuētionis deficiūt prædicta, ergo, &c. Itē peccat in alio dictus libellus, quia in illo non sunt specificatę res, quæ dicūtur subtractæ, nec earum qualitates, quæ debuerunt exprimi & specifice, casus est clarus in l. in actione furti sufficit. in prin. ff. de fur. & per Bart. in l. 1. in fi. dum allegat d. l. 1. ff. si certum petat. hic autem nec in libello, nec in capitulis fuerunt deductæ res certę, & specificæ, ergo corruit libellus, & si dicatur ad vtrumque, ꝙ in causa procedit ur summarie, nedum conuentionis, sed etiam reconuentionis. c. fi. cum ibi no. de mutu. peti. ergo non fuit necesse exprimere locū & tēpus, ut in specie ꝑ Alex. consi. 63. uol. Item in huiusmodi causis procedit libellus generalis. cle. sæpe. cum ibi no. de uer. sig. replicatur, ꝙ esto, ꝙ hic summarie procedat in utraq. causa, tamen non videtur uerum, ꝙ ubi agitur actione famosa, uel alio remedio, propter quam in libello debeat locus & tempus inseri, quod quamuis summariè procedatur, nō debeant prædicta interuenire. & hoc aperte videtur uelle Bar. in extrauag. ad reprimen. in uer. per accusationem, ubi concludit, quod quamuis in crimine lęsę maiestatis procedatur summarie, sine strepitu, &c. ut in tex. d. extrauag. dicitur, tamen accusatio inepta non procedet, nec ualebit, nisi sit solennis, ergo sine loco, & tempore non reciperetur, prout in terminis etiam no. Barto. in l. viro atque uxore. ff. soluto matrimo. in fin. Item
13 † quamuis dici soleat, ꝙ in summarijs libellus generalis procedit, tñ fallit, nisi sit oppositū de nimia generalitate, ꝓut fuit factum hic, secundum Alex. nota. consi. 32. quarto uolu. ubi declarat, in quo consistat specialitas, quæ est in summarijs, & refert ita fuisse iudicatum per iustissimum uirum Bononię. Et ē rationabile in casu nostro, quia huic mulieri diceretur ablata defensio, si staretur eius sacramento de rebus ablatis, iuxta. l. si quando. C. unde vi, & in c. fi. ꝙ met. cau. Non enim posset probare, quod tales res, quas generaliter dicit ablatas, esse in pōtate, & domo ipsius Baptistæ, q̄d potuisset utique si fuissent specialiter designatæ in libello, aut saltem in capitulis. Non enim dico quod si probetur furtum, quod sit necesse specificare res subtractas, quia illas fuisse furatas potest probari iuramento. ut habetur in dictis locis. Sed dico, ꝙ bene debent specialiter peti & designari, ut reus possit se defendere, & de hoc est casus clarus in d. l. in actione furti sufficit. de fur. & ꝙ ubi summarie proceditur, non debeat, nec possit esse tacita generalitas libelli, vt reo auferatur defensio. Clare hoc & in terminis firmat Bar. in d. extrau. ad reprimend. in ver. figura. & alii in dicta clemen. sæpe. & sic ex hoc firmiter ostenditur, quòd talis libellus sustineri non potest. De æstimatione an sit probata, nō loquor quia absque dubio non est probata: ideo circa eam aliter non laboro. Illud etiam, quod de marsupio dicitur, est ridiculosum cum tempore, quo traditum fuit do. Magdalenæ, nō probetur aliquid in eo fuisse. Nec obstat, quod probatum dicatur, testatorem semper esse solitum habere in marsupio duca. 25. & mo
14 netam sancti Ludouici: ideoque quòd † de præterito præsumitur in præsens. l. siue possidetis. cum materia. C. de probationibus, quia multę responsiones dari possent, sed vna sufficiat, videlicet quod illud locum non habet ad inducendam præsumptionem delicti, immo ista præsumptio, quòd quis non præsumatur delinquere, iuxta. d. l. merito. ff. pro soc. tollit tanquam potentior aliam præsumptionem. & sic facit, ut de præterito in præsens non præsumatur, Doctrina est Bar. no. in l. relegati. ff. de pœnis. facit, quod habetur in l. non solum. §. sed vt probari de ope. no. nun. & per Bar. in l. gerit. de acq. hær. in illa quęstione, vtrum per actum negatiuum inducatur aditio. & per alios in l. non hoc. C. unde cognati. Et ita in præmissis concludo, vt ex præmissis colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Rei uendicatio an detur filijs, & hæredib. pro reb. dotalib. matris contra eius secundum uirum, de hypothecaria non est dubitandum. & nu 5. & 8.*
2 *Dominium rei dotalis ipso iure transire ad filios vxoris, intelligi debet de filijs eiusdem matrimonij.*
3 *Statutum editum ab episcopo uel inferiore non ualet, si est cōtra ius commune expresse disponens, et specifice circa illum casum secus si ius commune non specifice disponeret.*
4 *Dos quando est in re immobili, an exigi debeat in loco cōtractus an domicily uiri.*
6 *Missus in possessionem ex primo decreto tenetur stare colono.*
7 *Sententia lata contra colonos non nocet domino ignoranti, neq; in proprietate, neque in possessione.*
9 *Citari quis potest a iudice extra territorium ad effectū, ut actor mittatur in possessionem ex primo & secundo decreto.*

CONSILIVM CLXI.

CIRCA illud, de quo quęritur, videlicet, q̄d remedium competat illustr. filiabus & hæredib. quondam illust. d. Blanchæ contra eius secundū uirum illustr. d. Marchionem Finarii pro rebus immobilibus ei datis in dotem, & existentibus partim in territorio Mediolani, & pro parte in territorio Papiensi inter clarissimos. do. aduocatos Mediolani dubitatum satis
1 & uariatum inuenio. Quos tamen reperio † in hoc conuenire, quod possit agi rei vendicatione, quia licet dictæ res fuerint æstimatæ, dicta tamen æstimatio non facit emptionem, sicuti pulchre per eos deducitur, & probatur. Et propterea dominium ipso iure retranslatum fuit in dictas filias, & hæredes. l. in reb. C. de iure dot. Et dato etiam ꝙ æstimatio talis esset, quę emptionem facere posset, adhuc tamen idē, quia licet tunc contra tertios possessores præsertim non detur rei vendicatio, nisi in subsidium d. l. in reb. cum gl. communiter approbata, nihilominus ex quo d. Marchio ꝓ aliis bonis non potest facile cōueniri, nec facile exigi, habetur ꝓ nō idoneo, ar. no. in l. 2. in prin. qui satisdare cogantur. & ex hoc inferunt, ꝙ agi possit dicta actione reali contra colonos, & practicari. l. 2. C. vbi in rē actio. aduertatur tamen, quia bona dantur æstimata do. Marchioni pro se suis hæredibus, & cui, vel quib. dederit. Quæ vltima verba important, ꝙ dicta bona possit alienare, vt est tex. in c. 1. de feud. non habente propri. natur. feud. & per consequens videtur, ꝙ talis æstimatio faciat emptionem, quia si fundus datus in dotem, remaneret dotalis, non posset alienari. l. lege Iulia. & per totum, de fund. dota. Sed quamuis hoc omnibus placeat, cū reuerentia tamen mihi hoc non placet, etiam si fundus esset dotalis. Quoniam de iure antiquo redibat ipso iure dominium

ad uxorem soluto matrimonio, sed trāsibat ad hæredes viri, vel remanebat apud ipsum uirum. l. quædam. de acq. rerū domi. & l. 1. de fundo dota. & l. si dotis. C. de iure do. sed per d. l. in rebus hoc est immutatum in persona ipsius mulieris. Ergo hoc priuilegium ei concessum non debet transire ad eius hæredes, & sic illi non pnt uendicare. l. quia personale. sol. ma. & ita ꝑ istā rōnem determinat singulariter Bar. in l. Nesēnius. §. fundum, de re iud. vbi concludit in terminis, ꝙ dominium rei dotalis ipso iure transit in mulierem sol. ma. morte viri, vel diuortio, ſm dispōnem iuris ciuilis. sed ad hrdes mulieris non trāsit, si soluatur mrīmoniū morte uxoris, ut in casu nr̄o. Et cū Bar. transeūt
2 ibi cōiter Doc. & quāuis † Ale. ibi dicat, ꝙ Bart. dēt intelligi de hr̄dib. extraneis, & non de filiis. & idem uelit in l. si mora. solu. ma. in 2. col. per no. in l. 1. C. de priuileg. dot. & per Doc. in l. ēt so. ma. & per tex. qui in dictis locis allegatur, in l. assiduis. §. exceptis, C. qui potio. in pig. hab. Nihilo minus limitatio Ale. intelligitur de filiis eiusdem mr̄imonii, nec ipse de aliis loquitr̄, qm̄ priuilegium, qd̄ ad extraneos non transit, sed ad filios, ad illos qui sunt ex eo mr̄imonio transire dicit̄, & nō ad alios natos ex altero mr̄imonio. sicut sunt istæ. d. Blanchæ, ut probatur in d. §. exceptis. & no. Bar. & Doc. communiter contra gl. ibi in d. l. ēt, cū concor. de quib. ibi ꝑ Ale. in primis verbis, qui oñdit, hāc esse cōem opi. in quocunq; priuilegio. & item dnt Doc. in d. l. 1. C. de priuileg. dot. & forte dictum Ale. ēt nō est verum in filiis eiusdem matrimonii. Quia ex quo vult lex exp̄sse, & specifice, ꝙ de iure antiquo dominium non transferatur in uxorem, ius nouum in hoc corrigens in muliere nō dēt extēdi ad filios l. si uero. §. de uiro. so. ma. sed ubi fauore dotis in aliquo casu receditur a regula iuris, sub qua ēt cā dotis poterat includi, tunc procedit, qd̄ dr̄ in dictis locis, s. ꝙ priuilegiū cōpetat filiis eiusdem matrimonii, cū ius antiquū nō disponeret cōtrariū spāliter, sed gn̄aliter. Quia facilius recedit̄ & tollitur certo casu ius antiquū, qn̄ gn̄aliter loq̄tur, q̄ qn̄ aliquid disponit spāliter, ut ꝓbatur ex no. ꝑ Imo. in c. ex tuæ. de cleri. non resi. vbi pulchre
3 † concludit ꝙ statutū contra ius editum ab epo, vel ab alio inferiore, non ualet, si statuit contra ius cōe in eo, qd̄ est expresse & specifice dispositū. & ita ſm eum intelligit, qd̄ not. Io. Andr. in rub. de electionib. si uero statuit contra ius, sed nō in eo qd̄ sit expresse, & specifice a iure dispositum, & tūc statutū valet, si sit rōnabile, ex quo ius commune specifice nō disponit in casu illo, licet contineat̄ sub regula, ut probat̄ per glo. in cle. hi qui. de ætate, & qualitate, q̄ isto casu loquitur secundum eum. Et bene facit. l. item apud Labeonem. §. hoc. edictum. de iniuriis. Præterea in iurib. contrariis extensio est facta ad filios eius matrimonii in certis casib. ꝑ hētē ꝑtātem legis condēdæ. sed hoc nobis non licet isto casu, in quo ius antiquum non inuenitur correctum, prout ēt dicit Bar. in l. iubemus. §. sane. C. de sacrosan. eccl. in l. diuus. §. 1. de falsis. Alia etiam præsupponitur opi.
4 s. † ꝙ. d. Marchio conueniatur in loco contractus, & quamuis hæc sn̄ia uideatur contra tex. in l. exigere dotem. de iud. tamen ille tex. in proposito non uidetur obstare, quia illud est ex eo ꝙ maritus vr̄ destinasse solutionem in loco sui domicilii & nō in loco contractus, cum non esset ibi permansurus, ideo in loco destinatæ solutionis debet conueniri. l. contraxisse. de actionib. & obligation. & prout declarat Bar. & Doc. in d. l. exigere q̄ rō solū locum habet, qn̄ dos in quātitate consistit, vel in alia re mobili, sed qn̄ data est in dotem res immobilis in loco contractus, non uidetur alibi destinata solutio, si res erat inæstimata. Et propterea uidetur, ꝙ isto casu locum habeat tex. in c. Romana. §. contrahentes. de for. compe. in 6. & no. in c. fi. ꝑ domi. Ant. eo. ti. in antiquis, & Mod. in c. dilecti filij. eo. ti. Sed tamen in casu nr̄o hanc opinionem firmare non auderem, ꝓpter generalitatem. d. l. exigere dotem. quæ uidetur indistincte locum habere ea ratione, quia uxor sequitur forum viri, vt ibi uidetur dici, & quia contraxisse dr̄ tanquam maior, ideo tunc rōne cōtractus non sortitur forū. l. hæres absens. §. fin. de iudicijs. & d. c. Romana. §. neque. & ꝑ Bar. in d. l. exigere, quæ ratio est generalis ad omnem rem datam in dotem. Præterea ista opi. nō posset locum habere, quo ad bona existentia in territorio Papiensi, in quo contractus non fuit celebratus. Quia actione personali non pōt quis conueniri in alieno territorio ratione rei, secundum Bar. in l. fin. C. vbi in rem actio. & Inno. Ioan. And. & Abb. in c. postulasti. de foro compet. vbi dicunt, quod non potest quis pignoratitia cōueniri rōne rei sitæ in loco, quia illa
5 est actio personalis. Videtur ergo † tutius, & securius agere hypothecaria, quæ moueri potest dupliciter. Primo contra ipsos colonos, & qui non possunt opponere exceptionē excussionis quia illa posident debitori, & nullo modo sibi, & sic effectus iudicij fundatur contra principalē, q̄a non tā ipsi, quā is, cuius nomine possident uel tenent, conuenitur. l. 2. C. ubi in rē actio. & ita formaliter dicit Sal. in auth. hoc si debitor. C. de pig. ver. 6. quæro, &c. & sic allegando. d. l. 2. constat, ꝙ loquitur in colono. Item ꝙ ēt. d. l. 2. hēt locum, qn̄ agitur hypothecaria, & videtur ibi probari, quia loquitur simpliciter, qn̄ agitur actione reali, prout realis est actio ēt hypothecaria. l. pignoris. ff. de pignorib. & l. pignoris. C. eo. cū concor. de quib. ibi in glo. Aut ergo nominabit colonus dominū, & seruabitur forma ibi tradita, & vbi nō cōpareat, fit missio in possessionem, ut ibi dicitur. Sed
6 vr̄, ꝙ hoc parum prodesse posit, q̄a, ſm Pa. de Ca. ibi. ꝑ ꝑ hoc nō dēt amoueri cōductor. Et quāuis nihil alleget, sed dicat ita credere, de hoc tamē est casus in l. in uenditione. §. 1. de bonis authoritate iudicis possiden. & no. Barto. in l. si filio. §. si uir in quinquēniū. sol. mat. quia cū missus in possessionem ex primo decreto, ſm eum, non acquirat plenum ius, cogitur stare colono, & quia est successor necessarius. Nec ēt potest agere cōtra colonos ad pensionē sine cessione, ſm Ang. in d. l. in uenditione. §. j. per no. per gl. magnā in fi. in l. diuortio. in prin. sol. mat. sed dici potest, ꝙ immo hoc casu missus in possessionem possit exigere pensionem a dictis colonis utili actione, ex quo d. Marchio est talis, qui de facili per aliquem cogi non potest ad cedendum, ſm Bar. in d. l. diuortio. in fin. prin. per l. j. de act. & obli. & l. 1. §. fi. de instito. qui hoc casu limitat not. per gl. ibi. Si uero coloni non nominarent dominum, tunc esset magis du-
7 bium. Quia † sententia lata contra colonos non noceret domino ignoranti, neq. in possessione, neq. in proprietate, ſm Inno. Host. & Io. And. in c. quoniam frequenter. §. ꝙ super, & d. Ant. in §. fi. ut lite non cōtest. & Bar. Bal. & Ang. in l. officium de rei vend. Bart. & Bal. in d. l. 2. C. ubi in rem actio. & Alex. in l. peregre. §. quibus. de acq. pos. & l. sæpe. antepe. char. uel seq. de re iud. Sed tunc posset authoritate iudicis, coram quo causa agitabitur notificari domino ad instantiam agentium iudiciū motum contra colonos, ad effectum ut transeat in eius notitiā & ut non posit prætendere ignorantiam, quę notificatio non habet vim cautionis, quia non arctat, ideo fieri potest absenti. & existenti extra territorium, ſm Ang. in disp. inci. Bononiensis, &c. per. l. item ueniunt. §. petitam. de peti. hær. & per no. per gl. magnam in l. j. in prin. de pact. quia notificatione facta præiudicatur domino in possessione, si non comparebit & efficietur de reo actor, per no. in dictis locis. & maxime per Alex. in
8 d. l. sæpe. Vel secundo, & † forte tutius poterit agi directa hypothecaria contra d. Marchionem coram iudicib. ubi res sunt positæ, quarum rerum occasione dictus dominus Marchio ibi sortitur forum, si agatur dicta actione, quæ, ut dixi, est realis. l. fi. C. ubi in rem actio, & c. fi. de fo. compe. est uerum, ꝙ Pau. de Cast. in d. l. fi. vult, ꝙ ita demum sortiatur forum in loco, rōne rei, si ibi inueniatur, sicut dicitur de illo, qui ratione cōtractus sortitur forum in loco. d. l. hæres absens. §. fi. Sed hoc non puto uerum, quia iura hoc casu uolunt indistincte, ꝙ possit quis in loco, ubi res est sita, conueniri, & etiam hoc simpliciter, & sine distinctione dicunt Doctores. Nec mirum, ꝙ quis ratione rei quam posidet in alieno territorio plus grauetur, quam ratiōe simplicis contractus. arg. l. rescripto. §. fi. de munc. & hono. & eorum quæ plene scribit Bart. in l. 1. C. de mulie. & in quo loco. lib. 11. Pręterea negari non potest quin do. Marchio possit conueniri, & casu quo fit contumax, debent actrices mitti in possessionem ex primo decreto, sicut etiam fit quando quis ratione contractus conuenitur, quia etiam quis, si ibi non inueniatur, conueniri potest ad effectum, ut patiatur primum decretum, in rebus existentibus in territorio citantis, si sit contumax. d. §. contrahentes, & tunc, ut dixi. potuerunt agere vtili, etiam sine cessione contra colonos. Modus autem citandi erit per nuncium, & literas iudicis, coram quo agitur. Quia
9 quo ad effectum ut bona † distringantur, & sic ut mittatur actor in possessionem ex primo & postea ex secundo decreto, potest iudex per proprium nuncium citare extra territorium, ut cōmuniter concludunt Doctores in d. §. cōtrahentes. per illum

lum text.& dom. Anto.& Abb. in c.fi. de foro compet.& Maria. in c.dilecti filii, eod.tit. Item poterit per iudicem Mediolani citati per edictum, secundum formam statuti, &c. dubio tñ an statutum debeat restringi ad illos, qui sunt absentes ꝑ malitiam, iuxta cle. 1. de iud.& ꝑ ea quæ traduntur plene in ca.qm̃ frequenter. §.porro.ut lite non cõtest. ut sic recipiat interpretationẽ a iure cõi, vel intelligatur de his, qui facile inueniri nõ pñt, ut traditur in dictis locis.& per ea quæ dicit Alex.in simili in consi.9 2 .vol.si tñ tale statutum habuit interpretationem ab vsu, quod intelligatur passim & indistincte illa est seruanda.l.minime.de legibus. Nec obst.aliud statutum sub rubr. de iure reddendo, &c. quia illud statutum iudicio meo, loquitur in actore, & non in reo, ut si illi agenti in ciuitate Mediolani seruetur idem ius, quod Mediolanensibus seruatur in domicilio illius, & satis sic sonant omnia uerba dicti statuti, sed præcipue colligitur hoc, dum dicit, ius reddatur non subdito iurisdictioni ius, dicentium Mediolani, & eius ducatu, uel qui non tenetur subire forum ius dicentium Mediolani, &c. Non conueniunt ergo hæc uerba reo forensi conuento legitime & iure ꝑmittente, puta ratione contractus, vel rei Mediolani, quia licet esset forensis, tñ subiiceretur iurisdictioni iudicis illius loci. Sed verificantur simpliciter in actore forensi, qui agit uolũtarie, & qui nullo modo suppositus est. Et aliud statutum de mõ citandi forenses, loquitur in reo, & sic non sunt cõtraria & ubi ẽt essemus in dubio, capienda esset ista interpretatio rõne contrarietatis euitandæ. per no.in l.scripturæ.C.de fide instr.& in c.imputari.eo.ti.& in c.cum tu.de tes.& Bart.in l.oẽs populi.de iusti.& iure.& ubi etiam ambo statuta loquerentur in reo, tñ illud sub rubrica de iure reddendo, &c. limitaretur ꝑ & sic intelligeretur saluis his, quæ dicta sunt in alio statuto de citatione forensis: Quia non est uerisimile ꝙ unum statutum uelit aliud corrigere, ut bene probatur ex no.per gl. & Bar.in l.1.§.& parui.quod ui aut clam.& per Doct.in l.ita nobis pudor.C.de adul.sed ex quo põt fieri citatio ꝑ nũciũ, cautius est seruare illum modũ, nisi dicat, ꝙ seruando formã statuti, poterit ad diffinitiuã ꝑueniri ex dispositione illius, sed nõ de iure cõi, quia lis nõ põt contestari.l.fi.§. illud.C.de tẽpo. app.& ꝑ ea q̃ habẽtur in l.si finita. §.Iulianus.de dã.inf.& ita sentio, saluo tamen aliorum saniori iudicio, &c. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Pactum, quod interuenit confectioni contractus, licet in instrumento scriptum non reperiatur, potest probari per testes.*
2 *Testibus impugnantib. potius creditur, quam adiuuantib. instrumentum, si impugnantes numero excedunt. Item potius creditur affirmantibus licet paucioribus quam negantib. quod intellige, ut nu.7.*
3 *Hæredes non possunt per suum pactum, uel transactione tradi tur præiudicare, quin possint conuenire omnes.*
4 *Testes recepti post processus publicationem, fidem non faciunt.*
5 *Aduocatus præsumitur dicta testium, quorum notitiam habuit retulisse parti.*
6 *Mediator non dicitur esse idoneus testis.*

CONSILIVM CXLVII.

VISA prius transactione, & deinde toto ꝓcessu vr̃ prima facie, ꝙ onus ęris alieni non pertineat ad Iacobũ, & eius cõsortes, qui recepta certa q̃titate totam hr̃ditatẽ d. Bernardini apud alteram partem dimiserunt, sicut etiam ad hr̃dẽ vniuersalẽ onus æris alieni pertinet, & non ad institutũ in certa re, vel q̃titate.l.quoties.C.de hæredi.inst.& l.ex facto.la grãde.ff. eo. Et tanto magis, quia fuit inter transigentes expresse conuẽtũ, ꝙ hæreditas apud ꝑdictos remaneret cum cõmodo & incommodo, & specialiter cum onere soluendi dotes, de quib.agit.
1 Et quamuis in instrumento † non reperiatur scripta ista cõuẽtio, probatur tñ per tres testes, instrumentarios ex quatuor, & ꝑ alios quinq; testes, qui non sunt instr̃arii, ꝙ tp̃e celebrati instrumenti fuit expresse dictũ & conuentũ, ut cõmodum & incõmodum dictæ hr̃ditatis spectaret ad ꝑdictos, & ẽt onus soluendi dictas dotes. Et iõ quãuis dicta cõuẽtio non ꝓbet̃ ex instr̃o, probatur tñ ꝑ dictos testes. Et in hoc illis est standum, vt est casus expressus in c.cum Ioannes. de fide instrumen. vbi dicitur, ꝙ in instrumento dicebatur simpliciter, ꝙ talis vendiderat domum, & per testes fuit probatum, ꝙ venditio fuit conditionalis. vnde ex hoc venditio non dicitur esse pura, sicut ex instrumento videbatur probari, sed conditionalis, propter depositionem testium.& dicit ibi Inn. ꝙ ex hoc, seu ꝙ ex tali probatione non reprobatur instr̃m, sed statur instr̃o, & testibus. Quia, s̃m eum, qñ testes dicunt, rem se aliter habere, quam sit scriptum, aut factum, sic se habendo contradicit instrumento. Et tunc per duos testes reprobatur instr̃m. Aut factum sic se habendo non contradicit instrumento, sed potius in scriptura probatur omisso, & tunc instrumento statur, & testib. ut in casu d.c.cum Ioannes. pariter & in nostro, quasi ꝙ illud, de quo deponunt testes, præsumantur per notarium ex errore omissũ & idem tenent alij, & Saly in l.in exercendis. C. de fide instrumen. immo indistincte, quando aliter reperitur scriptum per notarium, quam fuerit dictum, ad illum excusandum pręsumitur potius error, quam dolus, secundum Bar.in l.quoties.§.sed si non.de hæred.institu. per illum tex. quod maxime est uerum secundum Bald.& Imo.si constet, q̃d notarius aliàs fuit legalis & bonus, secus autem si probaretur malus. Nec obs. quod etiã aliqui testes sint producti, qui deponere videntur, ꝙ tempore celebrati instrumenti non fuit facta mentio de cõmodo vel incõmodo, nec de dictis dotib. sed solũ fuit dictum, prout reperitur scriptum, quia testibus contrarijs uidetur magis standum, tum quia sunt plures numero, per no.in l.ob carmẽ.§.fi.de testi.& in c.in nostra.eo.titu. & hoc vult in his terminis Ang. & Imo.in l.1.§.si quis neget.quemadmod. test.aper.& Sal. in d.l. in exercendis.ubi dicunt expresse, quod si impugnantes instru-
2 mentum, † excedunt numero coadiuuantes illud, quod stabitur impugnantibus per no.in dictis locis.& quia, ut dixi, tres ex instrumentarijs dicunt aliter fuisse dictum quam scriptum, illis videtur magis credendum, quia fuerunt rogati & ad hoc vocati, & sic præsumitur, ꝙ magis fuerint intenti, Pręterea isti cõtradicentes deponunt de affirmatiua, coadiuuantes vero de negatiua, dicentes ꝙ de commodo uel incommodo nihil fuit dictum, nec aliter dictum quam scriptum ideo magis affirmantibus quam negantib. etiã plurib. est credendum, s̃m gl.in l.diem proferre.§.si plures.de arb.& Inn.in c.super hoc.de renun. & ĩ c.quid per nouale.de verb.sig.& magis ad propositum. ꝑ no. ꝑ Inn.& Ant.de But.in d.c.cum Ioannes.vbi dicit, ꝙ duobus testi.& pro instrumento & affirmantib. magis creditur quã pluribus cõtradicentib.& negantib. per no.in dictis locis. eadem ergo ratione idem in casu econuerso, vt.s. affirmantib. contra instrumentum magis credatur, quam coadiuuantib. etiam si coadiuuantes essent numero plures. Præterea cessantibus etiam pręmissis altera ex dictis mulieribus constante adhuc matrimonio agere non potest ad repetionem dotis, quia actio de dote regulariter non est nata matrimonio durante.l. in reb. §. oẽs. C.de iure dot.& ibi no. ꝑ gl.& in l.cum notissimi.§.illud.& ibi etiam no.C.de præscrip.30.vel 40.anno.& no. Bar.& Doc.cõmuniter in l.si constante.§.primo.solu. matri.cum concord.de quibus ibi, vbi etiam concluditur, quod morte soceri, qui erat obligatus ad dotem, contra eius hæredes non competit actio de dote, constante adhuc matrimonio, ergo nec etiam competere debet contra hæredes.d.Bernardini. Sed præmissis non obstantibus aliter puto concludendum, & quantum ad mulierem viduam agentem ad repetitionem dotis certum est, q̃d illi competit actio.l.2.in princ.sol.matr.& orta est etiam contra hæredes.d.Bernardini, qui potuit se obligare ad partem dotis cum fratre suo.l.fin.C.de do. cau.non nu.& per no.per Bar.& Doct.in l.si constante.§.quoties.sol.mat. Quod autem rei cõuenti sint pro parte hæredes.d.Bernardini, & ꝙ eius hæreditatem adiuerint, probatur ex confessione illorum, & quia egerũt & partẽ hæreditatis petierunt tanquam hæredes illius, ut no.in l.fi.de interrog.act.& l.pro hærede.§.Papinianus.de acqu.hęre.& quamuis ex transactione receperint certam quantitatem & se abstinuerint residuo, non tamen desierunt esse hæredes, quia qui semel est hæres, non potest amplius desinere esse hæres.leg.& si fine.§.sed quod Papinianus. de mino. & l. sicut. C. de repud. hære. & illa quantitas sibi assignata in transactione successit loco portionis hæreditarię illis debitæ, per not. per Bar.in l.1.§.quod habebat. de bono.posses.cõtratab.in 4.q.&

Bal.in l.pactum.C.de colla.& per hæc respondetur ad illud, qđ primo loco in contrarium allegatur. Ex his ergo omnib. sequitur, ꝙ rei conuenti tenentur ad partem dotis petitam, ꝙ est verum, etiam si esset per pactum conuentum, ꝙ onus istius dotis,& ęris alieni non pertineret ad illos, sed solum ad alios co-
3 hæredes. Quia per pactum † & transactionem dictorum hæredum præiudicari non potuit creditorib. quin possint agere cõtra omnes, nec cogi potuerunt, ut agant contra unum, vel aliquos tantum, ut est casus expressus & uulgaris in l. pacto successorum.C.de pac.& sic quantum ad dictam mulierem petentem dotem frustra quęritur, an inter cohæredes sit actum, ꝙ commodum & incommodum, & onus soluendi dotes pertineat tantum ad vnam partem, & non ad aliam, quia siue sit ita inter eos conuentum siue non, hoc creditoribus D.Bernar. nõ præiudicat, nec per hoc fit, quominus, agere possint, & debeãt contra omnes cohæredes. Propterea dicitur, ꝙ dicta conuentio, s. ꝙ commodum & incommodum pertineat ad prædictos non probatur per instrumentum, & hoc est certum. Nec etiã
4 per testes, quia ex quo fuerunt † recepti post publicationem processus, non faciunt fidem: secundum Io.An. & Ant. de But. in c.constitutus.de testib.Inn.in c.vltra tertiam, eo.ti.Abb.Im. & Mod.in c.fraternitatis.eo.ti.& Bal.in l.per hanc.C.de temp. appe.Bar.in auth.at qui semel.C.de proba.& Host.in summa, de testi.§.vtrum.uer.dicas,&c.& licet aliqui tenuerint contrarium: de quo per Ale.cons.84.4.vol.tamen præcedens opi.est magis communis, & in casu nřo cessat rõ, ꝑ quam mouet Alexa.pręcipue in d.consi.ex quo iudex declarauit, ꝙ testes nullã faciunt fidem, casu quo de iure non debuerint recipi. Et dato ẽt ꝙ post publicatum processum adhuc testes probarent, hoc tamen habet locum, qñ testificata non essent didicita uere vel præsumptiue sed ubi pars didicit testificata ẽt pręsumptiue, tũc non admittuntur ꝑꝑ timorem subornationis.d.auth.at qui semel.& ibi per omnes, & in c.fraternitatis.cum concor.de quib. in dictis locis.qui timor subornationis subest in casu nostro, ex quo aduocatus partis examinauit testes receptos ante pu-
5 blicationem processus, unde præsumitur, ꝙ † dicta illorum, de quib. habuit notitiam, retulerit parti, ut est expressum.in d. auth.at qui semel.ibi, nec percũctatus est testationes ipse, nec aliquis aduocatorum eius,&c.& ibi hoc etiam uult Bar. & idẽ dř in §.quia uero.in auth.de testib. Nec refert, ꝙ dicta iura loquantur, qñ aduocatus percunctatus est, id est qñ legit attestationes.quia eadem est rõ, qñ ipse examinauit, quia nõ minus tunc dř percunctatus. Et probatur clare etiam ex not.per Bar. d.auth.dum uult, ꝙ si pars fuit præsens examinationi testium, quòd post publicatum processum non possit super eisdem capitulis nouos testes producere propter timorem subornationis, & paria sunt, ꝙ pars fuerit præsens, uel quòd eius aduocatus audierit examinari testes, sicut paria sunt, quod pars percũctata sit dicta testium, vel eius aduocatus.d.auth.at qui semel. & d.§.quia uero, & nedum non probant prædicti testes rõne præmissa, sed etiam alii producti ante publicationem processus, quia quasi omnes attestantur, ꝙ fuerũt mediatores ad di-
6 ctam transactionem. Et mediator † non est testis idoneus, ut gl.in c.Romana.de testibus.in 6.& ꝓbatur ꝑ locum a speciali. & ibi no.gl.in c.1.eo.ti.& lib. Et idem tenet Bar.in l.omnibus. C.de testib.& latius in l.deferre.§.idem decreuerunt. de iure fisci.& Anto.de Bu. & Imo.in c.cum a nobis.de test.quod ẽt verum est.si nullum sentiat commodum, & hoc ꝓpter affectionem, quam præsumitur habere, ut illud, quod tractauit sortiatr̃ effectum, ſm Io.And.Ant.de But.& Im.in c.dilectorũ. de tes. cogen.qui dñt, ꝙ ẽt uolens non admittitur, nisi ab utraque parte producatur, & reprobant gl.in §.qm̃.in auth. de testi. idem etiam tenet Imo.in l.si cui legetur.§.si Titio.de leg.1.& in c.ex literis.de transac.post alios, & Alex.in consi.13.1.vol.col.ante pe.qui etiam dicit, hanc eẽ communem opi. Nec ob. dum dicebatur, quod isti fuerunt rogati & sic approbati, quia negatur, quod in hoc, quod in instrumento dř omissum, fuerint rogati sed tm̃ quo ad illud, de quo in instrõ constat de rogitu. Et qtũ ad adiuuandum instrumentũ non differunt instrumentarii ab aliis secundum Inn.& Doct.in c.cum Ioannes.& Sal.in d.l.in exercendis. Item nõ ob. ꝙ testes contrarii sint plures, quia, vt est dictum, illi qui fuerunt examinati post publicatum processum, nihil probant. Et perinde est, ac si examinati non fuissent, atque etiam alij tanquam mediatores dẽt repelli, & ꝓñr
7 adiuuantes instřm sunt præferendi. Nec obs. ꝙ † isti qui sunt pro instrumento, deponãt sup negatiua, & alij super affirmatiua, quia immo isto casu testib. negantib. creditur, & dictum eorum alijs præfertur, non minus quã si deponerent super affirmatiua, quia remouent actũ a sensu, dicentes non solum non scire, sed ẽt scire, ꝙ hoc est, ſm Bar.in d.§.si plures.& Bal. in c. ecclesia Sutrina.de causa pos.& proprie.qui dicunt contrarium procedere, qñ negatiua non est æque probabilis sicut affirmatiua. Et ꝙ in casu nostro super negatiua testes ꝑdicti cõcludũt, cõstat, qa dñt, ꝙ nihil dictum fuit de commodo uel incommodo tempore celebrati instrumenti, & ꝙ hoc dici non potuisset, quin audiuissent, ut no.gl.in auth.de hære.& falci.§.si vero absint.& no.Dy.Bar.& Ang.in l.1.§.1.de itinere, actuq. priua. & Io.And.in c.bonæ.de elec.& Bal.in l.actor.C.de prob. Vltimo nõ ob. ꝙ illa mulier, quæ est nupta, non potuerit agere ad dotem cõstãte matrimonio, quia actio nõ est nata, quia saltem eius socer, si aliud nõ obstet, illã poterit petere a suis cohæredibus quia pater dotẽ filij, qñ diuidit cũ suis cohřdib. dẽt percipere, & ab illis eam consequi, quia ibi dẽt esse dos ubi sunt onera matrimonij, vt est casum in l.si filia.§.hoc amplius.uer.nec solum vxoris,& c.ff.fam.ercis. Et ita in primis concludendum puto, uti colligitur ex rationib. prædictis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Aedificium solo cedit, sed uide nu. 4.*
2 *Aedificans bona fide in re aliena, qui titulum habet ædificium tollere potest. sed uide nu. 5.*
5 *Aedificãs in solo publico nemine contradicente debet soluere salarium; nec cogitur deponere ædificiũ, si publico usui nõ obsit.*
6 *Aedificij facti in solo alieno æstimatio quando debet solui, quod tempus inspiciatur, quo ædificatum est, an præsens.*
7 *Aedificans in re aliena debet compensare fructus cum expẽsis.*

CONSILIVM CLXV.

1 AEDIFICIVM, de † quo agit, vř solo cessisse. l.2.C.de rei vend.§.ex diuerso, inst. de rer.diui.l. obligationum fere.§.placet.de act.& obl.l.fin.de superfi.& l.qui dominum.ad leg.Aquil.& iõ si solũ erat illorũ de Maluitijs, ædificium est eis acqsitũ. Si uero solũ erat publicum, reipublicæ fuit ædificium acqsitum, & deinde per dationem in solutũ in prædictos de Maluitijs translatũ, & vbi ẽt ædificãs expẽsas deducere posset, vř tñ, ꝙ cũ eis debeant cõpensari fructus interim ꝑcepti.l.si emptor. in prin.& l.sumptus. de rei vẽdic. vel ꝙ solũ ꝑmissũ sit sibi ædificiũ tollere, & ꝙ expẽsas nõ possit deducere.l.senatus.§. Marcellus.de le.1.vbi dř, ꝙ si maritus in hortis uxoris ædificauit, ꝙ
2 tpe restitutionis põt ędificiũ detrahere, per quẽ † tex.dicit ibi Alex. ꝙ quilibet habens titulum in re aliena, & in ea ædificans bona fide põt ædificium tollere, qa hoc fit ex causa necessaria, nec illud perdit, qa hoc non facit gratia donandi.& pro hoc ẽt allegat.c.1.§.si clientulus.in ti.hic finitur lex Conra.& l.sed addes.§.si inquilinus.ff.loc. & l.si aliena. alius incipit Iulianus.de rei vẽd.& iõ quamuis ẽt ędificans habuisset titulum in hoc loco alieno, nihilo minus sibi non cõpetit retentio, donec sibi satisfiat, sed si qđ remedium sibi datur, cõsistit in ablatione, & detractione ædificij, si mõ fieri põt sine dãno dñi.d. §. Marcellus. Sed tñ præmissis non obstantib. contrariũ de iure puto verius. Nã bona dictorũ de Maluitijs fuerũt publicata, & antequã ad patriã & ad bona essent restituti, ædificiũ hoc fuit factum. Si er-
3 go solũ tunc erat publicũ † mediante dicta cõfiscatione, & isto casu quia fuit in eo ædificatum nemine contradicente, non debuit deponi, si publico usui non obst. Sed debuit uectigal imponi, quod solarium appellatur, eo quod pro solo imponitur, ut est casus in l. 2.§. si quis nemine. ne quid in loco pub. & sic patet, quod dicto casu ædificans non priuatur ex toto dicto ædificio, nec eius commodo, sed solum ei debet iniungi pensio. Quamuis igitur dicti de Maluitijs sint restituti ad bona, non tamen debent lucrari ex tali restitutione cum damno, & iniuria alterius.d.l.2.§. merito.& §. si quis a princi. & consequenter ædificans non dẽt priuari ædificio ex tali restitutione, nec cogi debet ad destructionem illius, ne vrbs deformet̃ ruinis. d.

§.si

§.si q̃s nemine.& l.cæterá.in prin.de l.1.& paulo post dicetur, sed tenẽtur ꝑdicti de Maluitijs aut expẽsas ædificii refundere, vel restõnẽ soli recipere cũ sua cã, hoc est cũ facultate imponẽdi pensionẽ ꝓ solo dũtaxat, sicut poterat añ dictã restõnem facere respublica.ar.l.Põponius, §.cũ q̃s, de acq.pos. Scđo plus dr̃, ꝙ est locus retẽtioni, donec sit pro expẽsis satisfactũ. Nã, vt ꝑsupponit, ꝑdicta bona de Maluitiis cõfiscata, donata fuerunt Illus.D.Io.de Bentiuolis,& qui post dictã donõnẽ ædificauit sup dicto solo,& sic sup suo ædificium cõstruxit. Quamuis igr̃ ex post facto dicti de Maluitijs ad omnia bona sint restituti, in hoc solo non habet locũ retentio, donec ꝓ expensis sit satisfactũ, ut probatur in d.l.senatus.§.Marcellus.de l.1.Nã ſm Bar.& Doc.illo casu maritus hẽt facultatem tollendi ædificiũ, q̃a factum fuit per maritum in fundo dotali tpe, quo erat dñs,& iõ non cessit solo, q̃uis fundus ille esset restitutioni subiectus & ꝑ illũ tex.dicit ibi Pet.Bal.Ang.Imo.& Alex. ꝙ ubi
4 subest † aliqua cõiectura, ꝙ quis nõ ædificauit animo donandi, ꝙ ædificium non cedit solo, puta quia hẽt aliqđ ius in re, sicut emphyteuta, qui finita emphyteusi sine culpa, non amitti ædificium. Secus aũt si emphyteusis finita fuisset culpa emphyteutæ.l.2.C.de iure emph.& idẽ tenet Cy.& Bald.per illũ tex. in l.2.C.de rei vend.& probaẽ in d.§.ex diuerso.& sequitur ẽt
5 Ale.in l.1.§.nunc videamus.de ope.no.nun.& q̃uis † tex.in d. §.Marc.cõcedat facultatẽ tollendi ædificiũ, non tñ cõcedit retentionẽ, donec pro expẽsis ædificij sit satisfactũ. & illud est, ſm Do.cõiter q̃a ædificatũ fuit in uilla, sed vbi factũ fuisset in ciuitate, nõ daretur facultas tollẽdi ædificiũ ne vrbs deformetur ruinis, ſm cõem opi. q̃uis Imo. ibi aliter dicat, sed tũc daẽ retẽtio,& repetitio expensæ. Et istud ẽt probatur in l.domus. alias, domos.de le.1.ubi dicitur, ꝙ si hæres in re, q̃ sub cõdõne erat subiecta restitutioni, ædificauerit,& deinde purificeẽ ꝯdõ, ꝙ hæres expẽsas deducit,& hoc ſm Doc. q̃a tpe quo ædificauit, erat dñs,& sic non ꝑsumiẽ donandi aĩus. & ibi ẽt probatur
6 † singulariter, ꝙ non debet æstimari ædificiũ ſm tp̃s, quo fuit ædificatum, nec ualor illius tp̃is dẽt attẽdi, quia ædificans tũc erat dñs,& interim vsus est ædificio, sed dẽt æstimari habito respectu ad tp̃s restitutionis.& ita ad hoc illũ tex.no.Iac.de Are. Bar.Bal.Ang.Im.& oẽs alij mod.& hoc procedit, nedũ si æstimatio decreuisset, sed ẽt si aucta fuisset, ꝙ contingere põt ſm qualitatẽ tpum, vt ibi declarat Ang.& alij mod. Et per prædicta remanet rñsum ad iura, quæ probant, ꝙ ædificium cedit solo. Quia loquuntur, qñ sciens rẽ alienã ędificauit tanq̃ in re propria, & non animo obligandi sibi aliquem,& locum non hñt, quando quis ædificauit eo tempore, quo habebat ius in re quãuis illa subiaceret restitutioni. Quia in dubio præsumitur ędificasse animo repetendi expensas adueniente casu restitutionis.d.l.domos.& ibi not.gl.& Doc. Et similiter est responsum ad aliud, s. ꝙ non licet expensas petere, sed solum ædificiũ tollere, quia in contrarium est casus in d.l.domos.& ad §. Marcellus, est responsum,& probatur ẽt ex no.per Bar.in l.in fundo.de rei vendic. ubi concludit, ꝙ si bonæ fidei possessor fecit expensas utiles, ꝙ illas deducit & repetit, si dominus eas erat facturus, vel si erat vendidurus rẽ,& expensas nõ facturus. Si vero nõ erat facturus, nec vẽditurus,& tunc aut dñs est adeo diues, ꝙ potest dictas expensas reficere,& ad eas tenetur, ut probatur ibi a contrario sensu. Et iste est casus nr̃. Aut dñs nõ poterat expensas restituere,& tunc permittitur bonæ fidei possessori opus tollere, ſm ꝙ in illo tex.dicitur. Nec obst. ꝙ dicit Ale.in d.§.Marcellus, quia illud, quod dicit, non probatur in illo tex. ſm communem intellectum. & intellectus suus est contra Doc. communiter, nec est in se verus, nisi secundũ dis. Bar.
7 in d.l.in fundo. Nec etiam obst. quod † fructus debeãt cum expensis compensari.l.sumptus.de rei uend.quia illud verum est qñ quis fecit expensas in re simpliciter aliena, sed quãdo fecit expensam in re propria, sicut in casu nostro, tunc non computantur fructus in expensis, quamuis etiam res subiacet restitutioni,& casus restitutionis superuenit, secundum glo. notat. in lege emptor.in princ. de rei uend. quam ad hoc allegat etiã Bald.Ang.Imo.& Alex.in d.l.insulam.§.j.sol.mat.& Ale.in d. l.domos, quia cum interim ille, qui fructus percepit, sit dominus, illos facit suos.& multo magis in casu nostro prædicta locum habent, quia tempore quo facta fuit expensa, res non subiacebat restitutioni ex aliqua causa considerabili, sed superuenit restitutio ex gratia principis,& casu insperato,& qui præuideri non potuit, quia reputabatur impossibilis.l. apud Iulianum.§.fi.de leg.1. Ex quib. concluditur, ꝙ retentio conceditur, donec æstimatio ædificii pręstetur.d.l.in fundo,& per alia de quibus supra. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Pacti executiui uirtus, an habeat uires contra singularem successorem.*
2 *Argumentum sumi non potest ex lege factum narrante.*
3 *Legatus de latere non potest statutum condere contra ius commune, nec etiam potest statuta tollere, maxime confirmata a sede Apostolica.*
4 *Dispositio principis contra legem,& in præiudicium singulariũ personarum non ualet, etiam ex certa scientia, nisi apponatur clausula, non obstante.*
5 *Pactum factum a ciuitate cũ aliquo, habet uim legis quo ad subditos,& pro lege debet ab eis custodiri,& potest allegari tanquam statutum,& uide nu.seq.*
6 *Ciuitates subiectæ temporali iurisdictioni ecclesiæ possunt statuta condere, etiam contra canones, absque authoritate,& cõfirmatione superioris.*
7 *Sententia principis habet vim legis, secus est in recognoscente superiorem.& uide nu.8.*
8 *Aptitudo præualet,& attendi debet, non autem actus.*
9 *Quod dicitur, principem vel statutum posse alteri præiudicare cum causa, non restringitur ad causam publicam, sed sufficeret etiam causa rationabilis, respiciens utilitatem priuatam.*
10 *Statutum ciuitatis confirmatum a superiore potest per solam ciuitatem reuocari, absque authoritate superioris.*

CONSILIVM CLXVI.

FRVSTRA q̃ritur, ac disputatur, an l.bene a Zenone. C.de quadr. pręscr. succurrat acquirenti a camera Bononiensi contra Neapolionẽ, qm̃ in ꝯ̃ctu permutationis celebrato inter dictam cameram,& eundem Neapolionem fuit expresse conuentũ, ꝙ in casu euictionis ei liceret propria authoritate, &c. rem permutatam,& traditam apprehendere,& in eius tenutã, & corporalẽ possessionẽ ingredi,&c. tam pro sorte, quam pro pœnis, damnis & interesse, ẽt ad quemcunq; successorem transierit singularem vel vtilem, quæ semper tanquã affecta oneri antedictæ obligationis cũ suo onere transeat,&c. Cum ergo cõuenerit dicta camera:& ordinauerit, ꝙ dictus Neapolio possit vti licentia,& pacto executiuo ꝯ̃ successorem ẽt singularem ipsius cameræ in re acquisita a dicto Neapolione ex ꝯ̃ctu permutationis, sequitur ꝙ camera, q̃ alienauit dictam rem, noluit vti priuilegio dictæ legis isto casu. quæ in priuilegium principis, vel fisci alienantis principaliter sic statuit,& non ipsius acquirentis, vt in eadẽ lege dr̃.in fi. Et ꝓ pea dicta camera uoluit,& potuit dicto priuilegio renunciare.l.si quis in cõscribendo. C.de pac.& de epis.& cle. Circa aliud igitur dubium versatur,
1 videlicet, vtrum virtus † dicti pacti executiui uires habeat, uel habere possit contra dictum successorem singularẽ. Et vr̃ prima consideratione dicendum, ꝙ non, per no.ꝑ Bar.in l.creditores.C.de pig.versi.item dubitatur, ꝙ de successore singulari &c. vbi tandẽ cõcludit, ꝙ si pactum prædictum apponatur ad executionem obligationis personalis, non poterit contra talẽ exerceri, nisi alienatione facta in fraudem, rescissa per iudicẽ. §.item si quis in fraudem.inst.de act. Si uero apponatur pactũ ad executionẽ pignoris,& debitũ in instr̃o cõtentũ non sit liquidũ, non poterit pactum exerceri contra illũ, qui habet cãm a debitore.l.si mater.§.fi.de excep.rei iud. In casu autem nostro fuit pactum appositum,& factum in casu euictionis,& sic ad executionem obligationis personalis, ideo vires non porrigit ꝯ̃ singularem successorem, ꝯ̃ quem etiam non haberet executionem, quamuis ẽt ad executionem iuris realis pignoris fuisset appositũ. Quia debitum, i. ipsum interesse, ad quod cõitas se obligauit,& ad quod de iure tenetur, in ipso instr̃o non est certificatum,& sic nõ est liquidũ, ut dicit Bar.in loco predicto & tanto magis prædicta procedunt, quia extat statutũ in ciui

tate Bononiæ ſub rubrica,deciſio ſuper pacto de ingrediendo &c.quo cauetur,ꝙ dictum pactũ uires nõ porrigat, & effectũ non habeat cõtra ſingularem ſucceſſorem.Nec obſ.ꝑdictis,ꝙ in ꝑmutatione ſit cautũ,ꝙ ẽt cõtra illũ poſſit exerceri, ꝙ i eũ res tráſeat,tanq̃ affecta oneri dictæ oblıgõnis, qm̃ huiuſmodi pactũ,& conuentio non põt nocere dicto ſingulari ſucceſſori non cõſentiẽti expreſsè vel tacite.l.ſi vnus.§.ante oĩa.ff.de pac. Nec ſimiliter obſt.quædã prouiſio locũ tenentis reuerendiſſimi Domini Legati,quæ videt̃ hanc formã paciſcendi dare ſpecialiter in ꝯtractu tranſactionis,quaſi ꝙ uideatur tale pactum approbare,& illi robur dare, & ſic ex diſpoſitione legis executionem habeat,ẽt ꝯtra illũ,qui cãm habet a debitore. Quia de pacto ꝑdicto dicta prouiſio loquitur,non quidem diſpoſitiue & intentione illud vel aliud approbandi,vel validandi,ſed fidẽ tñ facit de ſtylo hactenus obſeruato in d. ꝯtractu ꝑ notarios Bonon.ſm̃ quem ſtylum vult, ꝙ in dubio ꝯ̃tus permutationis intelligatur celebratus,ẽt ſi per notarium inſtrũm, aut originale non fuiſſet extenſum,& ſic ſuper hoc ſolum diſponit,videlicet,ꝙ inſtrũm abbreuiatũ intelligatur extẽſum , & ꝙ pro extenſo habeatur ſm̃ ſtylum antiquum, quem ſtylũ ẽt dicta ꝓuiſio narrat,& qualr̃ ſe habeat declat.Quãuis igr̃ de ſtylo eſſet concipere pactũ executiuum,ẽt ad ꝑiudiciũ ſingularis ſucceſſoris,nihilo minus per hoc iſtud pactũ,uel aliud non dr̃ appro-

2 bare,& ualidaſſe ſeu roboraſſe.Quia† quotieſcunq; lex narrat factum,puta ſtylum, ut in caſu noſtro , ex ea non poteſt ſumi argumentum,nec ex hoc dr̃ conſtitui lex,ſm̃ gl.no.gl.in l.1.C. qñ non peten.partes,in 3.lec.& no.gl.in c.auditis.de electionibus,& in c.2.de dolo & contum.lib.6.& ibi no.Domin. & in c.1.de rer.permuta.& idem no.Io.And.& can.in c.dilecto.de præben.& in c.publicato,de elect.d.Ant.& Im. in c.cum apoſtolica.de his quæ fiunt a præla.ſine conſenſu.c.ubi idẽ debent de uerbis enunciatiuis,cum aliis concor.de quib.per mod.in l. 1.& per Ale.in l.qui ſe patris.C.vnde liber.& in l.1.de offi.eius cui manda. eſt iuriſdic.& præſertim in caſu noſtro, quia dicta prouiſio non ponit,nec narrat ſtylum propter pacta,de quib. in eo,ſed propter aliud,i.vt abbreuiatura intelligatur extenſa, ſecundum ſtylum prædictum. & ſic principaliter emanauit ad declarationem abbreuiaturæ,& non ad approbationem dictorum pactorum, & ubi uicegerens, ac etiam Legatus uoluiſſet dictum pactum roborare & ualidare in præiudicium ſucceſſo-

3 ris ſingularis,non potuiſſet.Quia Legatus de latere † non põt ſtatutum concedere contra ius commune, ſecundum Hoſt.& Io.And.in c.fi.de offi.arch.per illum tex.& no.Io.And.in add. Spe.ſuper rub.de elec.& not.Doc.maxime Ioan.de Imo. in le. ex duob.§.fi.de vulg.& pup.& Ale.conſi.17.Viſo inſtrumẽto, &c.quarto uol.& bene probatur in l.1.C.de offi. præf.præto. orien.vbi idem dicitur de præfecto præto.per quem text.dicit etiam Rom.conſi.38.incip.Viſo puncto. ꝙ Legatus de latere non poteſt contra ius ſtatuere,nec etiam ſtatuta tollere, maxime ſi ſint per ſedem Apoſtolicam confirmata,per leg. ſi hominem.ff.mandati.& per no.per Bar.in le. ambitioſe.in 3.col.de decr.ab ordi.fac.Et tanto minus hoc facere poteſt Legatus in præiudicium alterius,auferendo ius quæſitum alteri, puta ſucceſſori ſingulari,per not.in c.fi.de hæreti.lib.6.per gl.no.& facit,quod no.gl.in cle.ne Roma.de ele.& vbi ex ſpeciali conceſſione poſſet Legatus iuri , & ſtatutis etiam confirmatis a Papa derogare,adhuc tamen per dictam prouiſionem dici non poteſt fuiſſe derogatum iuri communi,& municipali.Quoniam non tantum lex tolleretur,ſed etiam dicto ſucceſſori præiudi-

4 caret,qui pacto ꝑdicto non cõſenſit.vbi ãt † diſponitur cõtra legẽ,& in præiudicium ſingularium perſonarum,non valet diſpoſitio etiam ex certa ſcĩa, niſi ẽt apponatur in ea clauſula nõ obſtante,ſm̃ Bal.in procemio feudorum.col.10.verſi. item dicit Andræas.allegat no.in §.fi.in auth.quib.modis natur. effici.ſui.& idem tenet Saly.late in l.fi.C.ſi contra ius vel util.publ.ubi allegat l.3.§.fi is pro quo.ff.quod quiſque iur.cum concordantib.de quib. ibi plene per Alexan.qui dicit hanc opinionem eſſe communem. Cum ergo in prouiſione prædicta non ſit appoſita clauſula prædicta , non obſtante,nec clauſula , ex certa ſcientia,ſequitur,ꝙ ius commune & municipale non tollitur,quo ſublato,tertio grauiter præiudicaretur per pr̨dicta. Et ſic remanet concluſio,ꝙ pactum executiuum locum habere non poteſt contra hñtem cauſam a Camera. Sed præmiſſis non obſtantib.contrariam ſñiam arbitror ueriorẽ.Conſidero namque,ꝙ permutatio fuit facta inter dictũ Neapolionem,& repræſentantes populũ Bononiẽſem,& ſeu habẽtes mandatũ

5 ab illis,ex quo ſequit̃,ꝙ oĩa† pacta,de quib.in illo,quo ad ſubditos dñr habere uim legis,& pro lege debent a ſubditis cuſtodiri,ut ꝓbatur in l.pen.& ibi per Bar.C.de donat.inter virum & vxo.& in l.Cæſar.iũcta gl.in uer.legẽ.ff.de publi.& ibi nota. Bar. & per eum latius in l.ciuitas.ff.ſi cer.pet.in 1.col.vbi dicit ꝙ pacta,q̃ apponũtur in ꝯtractib.cum ciuitate,poſſunt allegari in iudicio tãquã ſtatuta ꝯtra ciues ciuitatis,& ꝯtra oẽs, quos ligant ſtatuta.Et per hoc ẽt dicit,ꝙ ſi cõſiliũ ciuitatis facit ſindicum ad obligandum cõe & populum, & ẽt ſingulares perſonas,& res,pro aliquo ꝯtractu cõis, ꝙ ſingulares ꝑſonę ita potuerũt cõueniri,ſicut ſi de hoc eſſet factũ ſtatutũ.Nõ.n.ſm̃ eũ hoc caſu ex ſolo contractu procedit obligõ, quia cum alia perſona ſit populus,& aliæ ſint perſonæ ſingulares populi, nõ poteſt unus alterum obligare.ſed hoc procedit ex ui legis,quia talis contractus obtinet uim legis,vt dictũ eſt.Et idem vult Bar. in leg.4.§.actor.de re iud.& in l.ſicut.in princ.quod cuiuſque vniuerſit.nomine. Angel.& Fulgo.in dicta.leg.ciuitas , & Romã.& eſt etiam de mente Bal.ibi,& in l.1.C.ne fil. ꝓ patre.Et idem tenet Cuma.in l.continuus. §. cum quis, de uerb.obliga. & Roma. Et ſic iſta eſt opinio magis communis, a qua non eſt recedendum.Sic ergo & communis Bonon.porrigit uires pactum, ceſſorem populi,& communis Bonon.porrigit uires pactum,

6 ex ui legis potiũs,quã ſimplicis pacti,cum populus ille † poſſit legem condere.l.oẽs populi.de iuſt.& iu.& quæ de iure nõ indiget ẽt confirmatione ſuperioris , ſm̃ Bart.& Bald.ibi in 1.q.& Petr.de Anch.in c.1.de conſtitutionib.in vltima.q.1.q.principal.& Abb. in c.ꝙ clericis. de foro cõpe.circa fi.vbi concludit, ꝙ ciuitates ſubiectæ temporali iuriſdictioni eccleſiæ pñt facere ſtatuta ẽt contra canones,abſq; authoritate, & confirmatione ſuperioris,per dictam.l.oẽs populi,& per not. per Io.And. in addi.Spe.in rub.de conſti. Item & fortius valere debẽt cõtra ius ciuile,ꝑut in caſu nr̃o.Et idem ẽt vult ibi dñs Ang. qñ cauſa inter laicos tractatur corã iudice ſęculari , quãuis ſentire videatur,ꝙ vbi tractaretur cauſa corã iudice eccleſiaſtico, ꝙ ſtatuta contra canones,non ſint obſeruanda, ſi non ſint cõfirmata,per no.per gl.ibi.Prædictis tñ duo vñr obſtare,& primo,ꝗa ꝑdicta concluſio procedit,qñ ex cõtractu obligarentur oẽs de populo, ſecus qñ pacta tenderent in præiudicium vnius,vel aliquarum particularium perſonarum, ſecundum Fulg.& Rom. in d.l.ciuitas. ſicut non valet ſtatutũ in præiudiciũ alicuius priuati.l.ſi priuatus. qui & a quib. l.Antiochenſium, de priuileg. credit.& not.Bar.in l.toties.de pollicita. Secundo ob.quia opinio prædicta videtur ſolum vera in ciuitatibus non recognoſcentibus ſuperiorem & locum non habet in illis,quæ ſuperiorem recognoſcunt,ſicut recognoſcit ciuitas Bononiæ,ſecundũ

7 Alex.in d.l.ciuitas.per no.per gl.in l. 1.§.1.de fer.† quæ vult,ꝙ licet ſententia principis habeat vim legis. l.fin.C.de legib.ſecus tamen eſt in ſententia inferioris,& illam ad hoc põderat Ang. & approbat,& etiam moderni. Sed ad primum reſpondetur,ꝙ pactũ,de quo agitur , habitu & aptitudine potuit omnes ciues comprehendere, & ſic hoc attento , ſtatutum fuit generale, & quamuis actualiter ille,qui ſucceſſit,ſolũ patiatur præiudiciũ ,

8 tamen aptitudo † præualet,& attendi debet. le.Labeo. de ſtatu lib.no.in §.his verbis.inſti.ad leg.Aquil. in l.vendicatio. de rei ven.& in l.ſi pater mulieris.§.fi.de iure dot. Non ob.ẽt,qđ no. gl.in d.l.1.de fer. quia glo.loquitur in ſñia inter duos lata,q̃ de alijs nõ loquitur,iõ nõ facit legẽ inter illos,de quib.nõ loquit̃, niſi ſit lata a principe.In ꝯ̃tib.verò idẽ, qñ pacta reſpiciunt ſolũ cõmodũ,vel in cõmodũ cõtrahentiũ.Sed vbi in cõtractu apponuntur a cõtrahentib.pacta in præiudicium aliorũ ſubditorum abſentium,tunc hñt uim legis quo ad ſubditos cuiuſcũq; vel populi ſic paciſcentis,etiam ſi ſuperiorẽ recognoſcat,dum modo poſſit ſtatuta condere. Et ita procedit, & loquitur Bar. in d.l.ciuitas , vt patet ex exemplo ſuo , de quo ſupra , & ex his quæ habentur, in d.l.Cæſar. de publica. Nam pacta facta inter ciuitatem , & conducentes gabellas in præiudicium ſubditorũ habent uim legis contra eos , & pro lege debent cuſtodiri. Et ſic eſt etiam in propoſito , quia in contractu tranſactionis fuit appoſitum pactum expreſſe in præiudicium ſingularis ſucceſſoris , aptum comprehendere quemlibet ſubditum. Ideo obli-

obligatur ui legis,& statuti.Sed, ut dixi,secus esset,qñ pacta nõ tenderent ad obligãdum alios subditos,sed ciuitatem , & aliam personam secum contrahentem,quia cum pactum tũc fiat præ iudicium vnius,uel certarum personarum , non potest habere vim legis,d.l.si priuatus,per Fulg.Roma.& Alex.in d.l.ciuitas. Et in his terminis loquitur & procedit,ꝙ notatur, in d.l.1. de fer.uidelicet in sententia inferioris lata contra unũ, uel in præiudiciũ aliquorũ. Propterea vim legis hr̃e nõ põt quo ad alios, sicut haberet, ubi a principe lata esset . Et ista est uerissima responsio,quæ est apertè de mente Bar.& per quã sua opinio saluatur & defenditur,& quæ est simpliciter approbata ẽt in ꝯctu cuiuslibet inferioris,dummodo possit statutum condere, quia in eo etiam habet locum ratio Bar.sicut in principio,& ita etiã hoc casu illam tenet, & sequitur Are. in d.l.continuus. §. cum quis. de uerb.oblig.ubi ẽt aliter rñdet ad glo.in d.l.1.§.1.dicẽs, ꝙ illud est ex eo,quia prætor processit ex abrupto, & sine causæ cognitione, ut patet ex textu ibi, per socordiam, &c. Et ex ꝑmissis ad allegata in contrarium clara & aperta colligitur responsio.Nam verum est,ꝙ de iure cõmuni, & ex forma statuti nõ potest ex simplici pacto fieri executio propria authoritate contra singularẽ successorem, ut hr̃ in locis allegatis in ꝯriũ. sed vbi habes pactũ vim legis uel statuti,executio dr̃ tunc permissa,nõ ꝑ pactũ,sed per statutũ,per qđ potuit cõcedi ꝯ subditos dictũ ius exequendi,ꝑsertim ex causa.ſm Bar.in d.l.toties. & in d.l.Antiochensiũ, q̃ subesse dicit in casu nostro,qñ licentia de ingrediendo fuit cõcessa ꝯtra rẽ,q̃ prius fuit sua,in casum euictionis.& sic quia aliã rem amisit,quam loco dictæ suæ rei ex titulo ꝑmutationis habuit,q̃ causa satis põt dici rõnabilis,
9 & digna,quis non respiciat publicã† utilitatẽ,qa Bar. in l.toties. de polli.& in l.Antiochensium.de priu.cred. & Doctores in c.quæ in ecclesiarum.de constit.& in l.fi.C.si ꝯtra ius vel vti. pub.qui dñt,ꝙ princeps & statutum põt præiudicare alteri cũ cã,non restringunt se ad causam publicam,iõ sufficit ẽt alia rationabilis cau a,respiciens ẽt utilitatẽ priuatã . Et ita ẽt declarat Are.in l.Gallus.§.& quid si tantum.de libe.& posth.col.pe. ubi ad hoc inducit.l.fi.C.de repudia.hær.Et vltra eum idem ẽt sentit Bal.in d.l.fi.col.ultima.C.si contra ius,&c.dũ simpliciter dicit,ꝙ statutum hoc potest ex causa probabili & digna. Nam ex dispositione priuatorum,& de iure communi habet executionẽ contra singularem successorẽ,si debitum sit liquidũ,ſm Bar.in d.l.creditores. eodẽ mõ & alio casu dẽt ex forma statuti,pactũ posse exequi contra eundem, maxime adueniente dicto casu,& sic ex dicta cã.Et tanto magis qđ sic statuitur,antequam res perueniat ad singularem,qñ potuit statutum,& pactum habens uim legis dictæ rei onus istud imponere,vt.s.cõtra eam in casu prædicto fieri possit executio , etiã si ad alium interim transeat,ac perueniat,sicut fieri potest pactum in præ iudicium ecclesiæ in alienatione rei,& antequam res efficiatur ecclesiæ,per quod etiam alienatio resoluatur, ut notatur in c. verum.de conditio.appo si.facit, quod notatur in l. si ita quis. §.ea lege,de cond.appositi.& tex.in c.cum dilectus.de consuetud.& ibi notãt Doct. Et per hoc etiam tollitur aliud,quod obiici posset,videlicet ꝙ a contractu suo non potest princeps vel populus recedere.cap.1.& ibi per Doc.de probationib.& per Cy. & alios,in l. digna uox. C.de legi.'quia vbi contractus præcessisset,forte pactum in præiudicium contractus ꝑcedentis non ualeret,per præallegata, quia tũc esset in præiudicium singulorum,& certarum personarum,quibus etiam per statutum non potest inferri præiudicium,d.l.si priuatus.sed in casu nostro ꝑcesſit pactũ,& ideo dedit legem cõtractui faciẽdo cũ quocunque,idcirco valet, quia hanc legẽ aptã cõprehendere oẽs facere potuit circa contractum futurum, & sic ꝙ ius quæreretur contrahentib.certo modo, de quo cum nõ fuerint certificati populo alienante,possunt contra eum ad interesse agere.l.1.§.fi.de act. empt. Et propterea per hoc pactum initum cum ciuitate,statutum,de quo supra,intelligitur sublatum , &
10 reuocatum , etiam si fuisset per Papam confirmatum . † Quia ex quo dicta confirmatio non fuit necessaria,ut dixi in ꝑcedẽtib.nihil addit statuto cõfirmatio ꝑdicta,nec ex ea statutum efficit Papale.Et ꝑpea in eius reuocatione superioris authoritas non fuit necessaria,ut probatur in l.omnium.C.de testa.& ibi Bart.not.ꝙ statuta confirmata per rectorẽ ducatus Spoletani possint per populum reuocari sine cõsensu dicti rectoris . Et ad loquitur in terris ecclesiæ,& cũ eo transit Fulg.Sal.Pau.de Cast.& Ale.& Pe.de Anch.in repetitione.c.1.de cõst.vers.sed hic incidenter quęro,vtrũ in reuocatione, &c. & probatur in c.dilecto.de præb.& ibi no.D.Abb. ꝙ statuta collegii cõfirmata per superiorem pñt per solũ collegium reuocati.Et probat etiam in c.cũ accessissent.de const.& per Inno.in l.ex facto.in prin.de vulg.& pup.in 2.co.Et ꝙ intelligitur reuocatum in casu nostro per hoc pactum habens vim statuti contrariũ prædicto statuto,ſm Bar.in l.omnes populi.in 4.q. prin. circa prin. Præterea statutum,quod allegatur in contrarium,loquitur de simplici pacto executiuo,& non est actum inter contrahentes ꝙ exerceri possit etiam contra singularem successorem. Istud ergo per dictum statutum non improbatur, sed per ius commune, quando contractus est celebratus inter priuatos . Sed quando per populum contrahentem sic est actum,pactum habet uires contra habentem causam ab illo ac si ita per statutum fuisset ordinatum , & per consequens a iure communi hoc casu intelligitur recessum, dic. leg. omnes populi . Et sic concluditur , ꝙ dictus Neapolio potest uti pacto executiuo propria authoritate contra illum, qui acquisiuit a dicto populo Bononiensi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iniuste lata contra uenditorem non nocet emptori.*
2 *Patri aſſerenti donaſſe filio propter eius merita non creditur.*
3 *Iusta causa an regulariter in principe præsumatur.*
4 *Papa non potest tollere ius quæsitum non subditis,sicut Imperator non potest præiudicare personis ecclesiasticis.*
5 *Loco circunscribuntur personalia,sicut actiones personales.*
6 *Debitor speciei soluendæ alteri sine culpa,& ex iusta causa,liberatur,& quid in debitore quantitatis,& nu.7.& 9.*
8 *Quando ex ordinamento metus præsumatur impressio.*

CONSILIVM CLXVII.

VISO ꝑcepto pœnali facto ꝑ illustrissimũ dominum Carpi D.Mãfredoto,videtur,ꝙ licet in executione dicti præcepti soluerit domino Sigismũdo id,quod debebat D.Francisco,non sit liberatus ab isto . Nam cum sit debitor in quantitate, periculum spectat ad eum.l.incendium.C.si cer. pe. Quamuis ergo coactus fuerit alteri soluere,quia tamen fuit ad hoc cõpulsus iniuste,hoc creditori non dẽt nocere , sed debitori , si-
1 cut † sñia iniuste lata contra uenditorem non debet nocere, emptori.l.si per imprudentiam,de euict. & hoc quia ad uenditorem post contractũ,spectat periculum casus fortuiti.l.necessario.ff.de peric.& commo.rei vend.& l.1.C.eo.ti.& cui æquiparatur factum iu dicis iniustum,secundum Bar.in d.l.si ꝑ imprudentiam.quæ rõ ẽt militat in casu nostro. Nec obs.ꝙ in ꝑcepto dicatur, dictum Dñm moueri ex iustis & rationabilib. causis contra D.Franciscum creditorem ad sic præcipiẽdum , quia in hoc sibi non creditur.l.si forte.de pec.cast.& probatur ex notatis per gl.& Doc.in l.si donõne.C.de coll.in quantum
2 uult,ꝙ non † stetur assertioni patris donãtis filio propter materia,nisi de mente aliter probetur,per d.le.si forte,& faciunt no.per Bar.in auth.si quis in aliquo.C.de eden.in fin.cum concordantib.de quib.in dictis locis.Et hoc ẽst uerum,præsertim cum dictus D. Franciscus non sit eius subditus . Nam & licet
3 † iusta cã regulariter præsumatur in principe,ſm Cy.in l.fi.C. si contra ius uel utili.publ.& in l.rescripta.C.de precib.imper. offeren.in 3.& 4.q.& Doc.in c.quæ in ecclesiarum. de consti. hoc tñ est uerum respectu subditorum tm̃ , non aũt respectu aliorum,ſm D. Abb.ibi per no.per Inno.in c.inquisitioni. de sen excommu.ubi dicit,ꝙ si Papa mandat laico sibi non subiecto temporaliter,quod alicui det rem suam,non tenetur obedire,si non constat de legitima causa obediendi.Allegat etiam Abb.clem pastoralis. de re iudicata.& ubi etiam de iusta causa posset apparere, adhuc non potuisset domino Francisco non subiecto ius suum auferri , per nota. per Paul. de Castr. in consilio 285. incipien. Primum dubium procedit , &c. ubi notanter concludit,quòd Papa non potest laico non subdito temporaliter, etiam cum causa auferre rem suam per rescriptum , cum talem actum iurisdictionalem non possit in

ipsum exercere,c.per venerabilē,qui filij sint legit.&c.licet ex suscepto.de foro cõp.& facit,qđ vult idem Pau.de Cast.in cõsi.217.Præsupposito sine præiudicio,&c. dicens, ꝙ Papa non
4 põt tollere ius † quæsitum non subditis, ꝑ legem ēt canonicã, sicut ec̃tra non põt præiudicare Imperator ecclesiis,vel ecclesiasticis ꝑsonis in iure q̃sito,per legem Imperialem,ſm Inn.in c.nouit.de iud.Et idē dicit Pa.de Ca.in consi.158. Viso & examinato puncto.Et ad propositum etiam concludit ibi,ꝙ licet assertioni Papæ,& verbis suis narratiuis & enunciatiuis credatur,ita & probõ in cõtrariũ non admittitur,ut notatur in cle.1.de probat.istud tñ est verum,ſm eũ,in ꝑiudiciũ subditorũ, quib.præiudicare potest.sed non procedit,& locum nõ habet in ꝑiudiciũ eorũ,qui non sunt subditi Papę t pa?r, & quib. nõ põt ius q̃sitũ auferre.Multo ergo minus in casu nostro faciũt fidē dicta verba enunciatiua,de quib.in ꝑcepto,prolata ab inferiore in præiudicium creditoris non subditi.Nec obst.ꝙ bona immobilia, quorum occasione præstatur pensio in pecunia,sint in territorio Carpi,quia actio personalis,quæ competit creditori ad pensionē promissam,ꝑꝑ hoc non censetur esse in illo territorio ſm Bal.in l.1.ff.de statu ho.dicens, ꝙ si q̃s donat,quicquid hēt Perusii, ꝙ in donõne non veniunt actio-
5 nes personales,quas donans ibi habebat,quia † locus,seu territorium non circunscribit illa incorporalissima prout sunt actiones ꝑsonales,alleg.l. Caius.de leg.2. & l.fi.C.de præscriptio.longi temp.& l.fideicommissum.§.tractatum. de iud.& l.hac edictali.§.his illud.C.de sec.nup.& l.prĩceps bona.de ver. obl.Et idem etiam tenet Ale.in consi.311.1.uol.vbi etiam hoc probat ex notatis per Bal.in l.1.C.de commer.& merca. ut ibi latius per eum. Si ergo nomen debitoris non cohæret territorio domicilij debitoris,ergo non potuit dominus illius loci ꝑiudicare in illo creditori,etiam non subdito. Et per ꝯñs præceptũ fuit iniustũ,ideo creditori non potuit nocere,ad quē non spectat periculũ.d.l.si per imprudentiam. Scđo cõfirmatur di-
6 cta opinio.Nam licet debitor speciei† soluendo alteri sine culpa,& ex iusta cã,liberetur a debito,secus tamē est in debitore quantitatis,vt est gl.singularis,quam approbat Dyn.& Bar.in l.si quis uxori.§.apud Labeonem,de fur.pro qua Aret.cõs.35. in prin.allegat tex.cum ibi no.per gl.Bar.in l.Imperator.§.fi.de transact.ubi patet,secundum unum intellectũ, ꝙ solutio facta heredi putatiuo bonæ fidei possessori non liberat debitorem, nisi pecunia illi soluta ad uerum hæredem postea peruenerit. Ergo & in casu nostro non debet liberari debitor quantitatis quamuis alteri soluerit prætextu iustę causæ,i. ex præcepto superioris.Et similis distinctio fit in l.lectos.cũ.l.sequen.&.seq. per gl.de per.& commo.rei uend. ubi habetur, ꝙ periculum pertinet ad uenditorē,quando res est uendita in genere,& est secus,quando species est uẽdita,quæ ad hoc allegatur per Bar. in l.creditor. de solutio.dicẽs, ꝙ quãdo debitor iniuste est exactus a superiore, ꝙ eo casu,quo exegisset a debitore cuiuscũq; alterius,non liberatur debitor quantitatis. Et iste uidetur casus noster. Sed prædictis non obstantibus,contrariũ puto verius. Nam de præcepto pœnali facto domino Manfredotto per superiorem apparet, qui mandat alteri solui illud, quod debetur domino Francisco iustis,& rationabilib.causis,quib. dicitur moueri dictus do.Carpi contra dictum dominũ Franciscum.Et licet ex assertione eius nonprobetur iusta causa per allegata in contrarium,nihilo minus ex illis verbis ꝓbatur, ꝙ in iniuriam Domini Francisci factum est præceptum,q̃a quo animo sic fecerit,probatur ex his,quæ dixit extra iudiciũ,parte etiam absente,secundum gl.in l.Fulcinius. §. quid sit latitare.ex quibus causis in possessio.ea. in verbo,animus. quam ēt ibi no.Bar.Et idem probatur ex notatis per glo.in l. apud Celsum in princ. de doli exceptio. Quia ergo ex prædictis uerbis probatur, quòd præceptum est factũ in iniuriam creditoris,
7 liberatus fuit † debitor ex solutione alteri facta,leg.si merces. §. culpæ. ff. locati:& prout per illum tex.uult Bar.cum quo alij communiter transeunt leg. creditor. in princ. de solutionibus.& per l.pen.in princ.sol.ma.& l.Paulo Callimacho.§.fin. de lega. 3. & l. libertos. §. Lucius.de annuis leg. ubi concludit,quòd debitor etiam in genere exactus a superiore, puta a republica iniustè, & per uim,remanet liberatus.Et de ui sibi illata probatur,& constare dicitur,ſm Bar. eo ipso ꝙ ostendit ordinamentum ciuitatis factum super hoc pęnale & graue,ꝑ l.fi.§.1.& seq.quod met.cau. & l.1.§. quæ onerandæ. quar.rer. actio.non de.& per ea quæ tradunt in l.interpositas. C.de transactio.& pro hoc etiam allegat notata in l.Fulcinius. §. quid sit latitare.per gl.de qua supra feci mentionem, ad probãdum, ꝙ ex verbis,de quibus supra, cõstabat, ꝙ præceptum in iniuriam creditoris fuit emanatum. immo sentit Bart.allegando notata in prædicto.§.ꝙ eo ipso,ꝙ constat de tali præcepto,etiam sine dictis verbis,ꝑsumatur in dubio,ꝙ in iniuriã creditoris factum fuerit.Et istud tenet etiam Imo. in d.l.creditor. ex mente Bart. quamuis Ang.ibi videatur aliter sentire,& ꝙ dicto casu sequatur liberatio,voluit etiam Bar.in tracta. de tyran. in 7.quæstio. dicens, ꝙ si tyrannus a debitore reipublicæ exegit, & qui metum inferre potuit,siue minacem feruorem ratione iurisdictionis,quam exercet, licet de facto,tunc debitor soluendo ei, uel eius officiali liberatur,per iura prędicta.Et quia ex violẽtia exactionis,quæ fit a debitore,fit iniuria ciuitati, cuius ipse est debitor.ipse.n.ipsam ciuitatem tyrannizat, & ideo culpa ciuitatis videtur cõtingere.d.l.si merces.§.culpa.& d.l.pen.in prin.so.ma. sed q̃n quantitas debita in gñe perit culpa creditoris, liberatur debitor ope exceptionis. l.qui decem.in prin.de solutio.ergo, &c.Et quibus verbis manifeste etiam colligitur, quòd intẽtio Bar.fuit,vt in dubio videat̃ illo casu facta exactio in iniuriã creditoris,dum sic dicit,videlicet, ipse in ciuitate tyrannizat, & iõ culpa eius vr̃ contingere,&c.Sicut ergo culpa ēt in iniuriã ciuitatis dr̃ facta exactio,ex hoc tm̃,ꝙ exactor illam tyrannizat,ita etiam q̃n præceptũ pœnale & graue fit de facto debitori, satis ex hoc solo constare dr̃, ꝙ factum fuit in iniuriã creditoris,ex quo exactio fit veluta debitore suo,& non simpliciter. Et hoc magis est dđm,q̃n ꝑcipitur debitori,nõ tm̃ ꝙ soluat, quo casu loquitur Bar.sed ēt ꝙ suo creditori soluere nõ debeat,ut in casu nr̃o,q̃a cũ ꝓhibeat̃ ēt creditori soluere, ex hoc declaratur, ꝙ ad eius iniuriã prohibitio est facta,& culpa creditoris dicit̃ hoc cõtingere,siue ꝑcesserit cãm,siue non,d.§.culpæ.& ibi no. & ꝑ Bar.in d.l.pen. in prin.sol.mat.& ꝙ ex tali præcepto & or-
8 dinamento † metus ꝓbetur.& impressio,voluit ēt Bart.in dicto tractatu,& in q̃one ꝑallegata, ꝑ l. nouissimē, ꝙ falso tuto. authore.& Ange. & Imo.in l.liber homo, in princ. per notata ibi,de heredibus insti.& Bal.in d.l.falsus.C.de furtis.& Cyn.in l.2.ꝙ met.cã.& dicit Bal.in l.omnem. C. ad Tertull.qđ metus statuti est terribilis.Nec refert,ꝙ creditor iste non esset subditus eius,qui fecit perceptum debitori,q̃a ex hoc solũ infert̃, ꝙ præceptũ fuit iniustũ, & ꝙ creditori non potuit de iure ꝑiudicari.Sed ꝑ hoc non sequit̃ q̃n debitor liberetur, si sit subditus. Nã & ubi creditor est sub Imperio præcipientis, ex ꝑcepto ēt iniusto,& de facto emanato liberatur debitor,ſm Bar.in dictis locis,& tamen de iure nõ poterat creditori præiudicicare, sed debitor excusatur tunc,q̃a culpa creditoris exigit, d.§.culpæ. Quæ rõ ēt locum hēt,q̃n creditor est alterius fori. Et istud ēt clare sentit Bar. in d.tracta.in q.7.dicens,ꝙ si debitor solueret tyranno,qui metũ inferre non posset,ut quia esset alterius ciuitatis,ꝙ tunc nõ liberat̃,ꝑ ea q̃ habent̃ in l.si vrbana. de condict.indeb.& ꝑ Inn.in c.nihil.de elec.sed demũ liberaret̃ debitor,q̃n tyrannus põt ei vim inferre,seu minacē feruorē, rõne iurisdõnis,quam exercet,licet de facto,ut q̃a erat subditus sibi Et sic Bar.ponderat solũ,utrũ debitor sit subditus, uel non.Et hoc non ponderat̃ ꝑ Bar.ex parte creditoris,q̃a nõ minus exactio violenta cãri põt culpa creditoris non subditi, q̃ excusat debitorem,ac nõ minus cadit in nõ subditũ, q̃ in illũ,q̃ est subditus. Et prædicta hẽnt locum, ēt si iurasset debitor soluere, quia iuramentũ obligat,& hēt effectũ reb.sic stãtib.l.fi. qui satisđ.cog.c.breui, de iurei.no.gl.in c.quemadmodum.eo.ti.Superueniẽte ergo iusto metu ꝑꝑ quē cogitur debitor alteri soluere,ille excusatur ēt a ꝑiurio, & in iuramento intelligitur ēt excepta authoritas superioris.ca.veniens.de iureiurand.& l.fi. ad municipal.& per Alex.in d.l.fin.qui satisdar.cogan. Et ꝑdicta apparebunt ēt magis vera ex r̃sionib.ad cõtraria,ad quas deuenio. Non obst.igitur in primis,ꝙ iniustitia facta debitori quantitatis,ad quem spectat periculum casus fortuiti. leg.incendium. C. si cert.peta. peruenire non debeat ad creditorem, sed ad debitorem,per d.leg.si per imprudentiam.de euictionibus quia ille text.loquitur,quando sñia fuit iniusta, sine culpa partis,& locum nõ haberet: q̃n eius culpa & in eius iniuriam lata fuisset, ſm Bart.in l. exceptione.de fideiusso.quia ergo in in-

iniuriam creditoris fuit factum præceptum in casu nostro, ut superius fuit dictum, ideo excusatur debitor, & ad creditorem pertinet periculum, d.§.culpæ.& per Bar.in locis præalleg. Nec
9 etiam obstat gl.in l.si quis uxori.§.apud Labeonem.de fur.†ubi distinguitur inter debitorem speciei, & quantitatis, quia loquitur gl. quando res debita in genere fuit accepta a priuato, quo casu Bar.in d.l.creditor.etiam fatetur, ꝙ debitor tunc non liberetur. Sed secus est, quando a superiore exigitur. Et ratio colligitur secundum eum per l.2. §.fin. cum seq.si quis cau. secũdo respondetur, ꝙ tn casu glo. dicta res non fuit accepta in iniuriã creditoris, quia ille qui accepit, illam accepisset, si cuiuscunq; alterius fuisset. Nam & ubi preceptum in iniuriam alicuius non fuisset factum, ut quia superior accepit a debitore simpliciter, & accepisset cuiuscunque fuisset, tunc Bartolus etiam fatetur, ꝙ debitor quantitatis non liberaretur, sed debitor speciei sic, per l.lectos.& sequentib.cum gl.de peric.& commo.rei uend. & l.Lucius. de euic.& l.item si verberatum. §.1. de rei uend. & l.fi. §.fi.de pig. actio. Sed quando culpa eius præcedente perijt pecunia debita, tunc liberat debitor.d.l.q. decẽ.in prin.de solutio.& per Bar. ĩ locis ꝑalleg. quæ dr̃ in casu nr̃o interuenisse eo ipso ꝙ debitor fuit cõpulsus soluere in iniuriam creditoris, q. uis ille non fuit causa iniuriæ, ut notatur, ĩ d.§.culpæ, & ꝑ Bar. in d.l.penult.in princ. Quinimmo ego puto, ꝙ ẽt isto casu liberaret debitor ope exceptionis, uidelicet si præceptũ fuisset factũ simpliciter, vt q.a illud fecisset superior cuiuscũq; fuisset debitor, ꝑ no. ꝑ Cy.Bal.& Sal.in l.si de fundo.C.loca.ubi volunt, ꝙ debitor ẽt quantitatis excusetur ope exceptionis, ꝑp iniuriã sibi illatã a tertio, nulla ẽt præcedente culpa debitoris vel creditoris. Et idẽ ẽt tenet Bar.in d.l.exceptione.in prin. Et multo magis debitori in specie daretur exceptio, quo casu loquitur text. in l.Lucius, de euic.& l.item si verberatũ.§.1.de rei uend.& l.fi. §.fi.de pig.actio.allegat no.per Bar.in d.l.creditor.& iura quæ ad hoc clarius allegat Bar.in d.tracta.de tyrann.in 7.q. Nec obstat prædictis, quod no.gl.& Bart.in d.l. apud Labeonem. ubi probari uidetur, ꝙ ope etiam exceptionis non excusetur debitor. ꝙ illo casu in præcedenti debitori actio quæritur cõtra tertium, ut ibi in tex. sed eo casu, quo loquitur Cyn.& alij, nõ fuit quæsita actio debitori contra tertiũ ex facto illius iniusto. pro qua distinctione est casus, in d.l.2.§.fi.cum sequentib.si q̃s cautio.ubi dicitur idem, qñ actio habetur pro nihilo, sicut qñ debitor patiatur iniuriam a superiori, ut in casu nostro, prout declarat Barto.in d.§.fin. Nec obst.l.lectos cum glos. posita in l. quod si neque. quæ cõtinuatur, quia ideo illo casu, quo res fuit uendita in genere, periculum pertinet ad uenditorem ante traditionem, quia non agitur de exceptione, sed de actione per eum acquirenda contra uenditorem ad precium, de quo effectu agitur in casu dictæ.l.si per imprudentiam. ẜm Barto.in d.l. exceptione. de fideiussorib. qui similiter distinguit, utrum agatur de exceptione, uel de actione acquirenda contra alium. Et ideo Bar.in 7.q. in casu nostro non facit differentiam inter debitorẽ quantitatis & speciei, sed solũ dicit, ꝙ eo casu, ꝙ excusatur debitor quantitatis, multo magis debet excusari debitor specie, per no.in d.l.lectos, cum seq.& per d.l.Lucius. cum aliis concordantibus. Et distinguit tantummodo, utrum culpa debitoris uel creditoris facta fuerit exactio. quando autem facta esset simpliciter, ut quia exegisset superior, cuiuscunque fuisset debitor, Barto.de hoc ibi nihil ponit, sed istud, ut dixi, deciditur ex notatis per Bar. in d.l.exceptione. Et est tũc distinguẽdum, vtrum agatur de exceptione acquirẽda, ut in casu nostro, & excusatur debitor, aut de actione per eũ acquirenda, de qua non agitur in casu nostro. Et tunc procedit distinctio, quæ fit inter debitorem quantitatis & speciei, vt colligitur ex præmissis, ex quibus etiam remanet responsum ad omnia allegata in contrarium. Et est concludẽdum, ꝙ do. Manfredotus, qui coactus soluit, remanet liberatus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis an ex confectione inuentarij præsumatur.*
2 *Per uerba hæc tenere, & habere, possessio probatur.*
3 *Factum hæredis reputatur factum defuncti.*
4 *Stipulatio alteri prodesse non potest, cuius non interest.*
5 *Clausula generalis quando referatur ad personas prius specificatas.*

CONSILIVM CLXVIII.

CIRCA casum, super quo a me petitur consiliũ decisiuum per magnificum dñm Potestatem Cesenæ, cõpendiosè, sicuti decet, me expediam. Arbitror igit, ꝙ intẽtio Camilli de Almericis sit fũdata tã in possessorio, q̃ ĩ petitorio ꝯtra abbatissam & moniales sancti Blasij, & præsertim ex inuentario Ioannis Antonii tutoris, & patrui dicti Camilli. Ex illo enim in primis probatur, ꝙ est filius & hæres ser Baptistæ, quia inuentarium confecit de bonis, & rebus, de quib.in illo, tanquam de bonis & reb. hæreditatis ser Baptistæ, & bonorum dicti Camilli, & quia eo tutore pñte per notarium & eius uerba hæres & filius denominatur, & sic tutor hoc fateri uidetur. l.optimam. C.de contrahen.& committenda stipu. Propterea ex his
1 † aditio uel immistio probatur, secundum Bar.in l.eg. gerit.column. ultima. de acquir. hæred. uersic. ad tertium, &c. & quod sit hæres etiam uniuersalis, probatur ex confessione dominę abbatissæ, & ex actib. ipsius tutoris, de quibus deponũt testes, qui fieri nõ potuerunt citra ius & nomẽ hæredis, ẜm Bar. in loco præallegato. Similiter ex dicto inuentario probat possessio dicti Camilli, dum circa finẽ dr̃, ꝙ bona ut supra descripta dictus Io.An.tutor prædictus uocauit penes se habere, tenere, &c. Nomine igr̃ pupilli confitetur se habere, tenere, & custodire, ex quo tanquam tutor & sub nomine officii sic affirmat. l.cum post.§.j.de administ.tut.l.fi.de stip.not.gl.in l.post mortem.qñ ex fac.tut.Bar.& alij in leg. 1.§.nunciat.de operis
2 noui nuncia. Ex† quibus uerbis, habere, & tenere, ꝓbatur possessio. l.habere duobus.& ibi notatur, de uerb.signi.& in l.stipulatio ista.§.hoc quoq; & §.seq.de uer.obl. & quæ possessio quæ inuenitur apud tutorẽ tutorio noĩe, acquiritur pupillo. l. 1.§.ꝑ procuratorẽ.de acq. poss. Insuper ꝑ ꝑdictũ inuẽtarium ꝓbatur ẽt dñium eiusdẽ Camilli in re, de qua agitur, cum in inuentario tanq̃ res dicti pupilli describatur, ut est casus in l.fi.C.arbitr.tute. Nec obstat, si forte dicatur, ꝙ confessio tutoris, de qua in inuentario, tã respectu possessionis, q̃ dñii ꝓbat solũ contra tutorẽ, d.l.fi. sed nõ cõtra moniales, vel alium tertiũ abñtem. Quia dictæ moniales habẽtes cãm a filiis & hæredib. dicti tutoris ex promissione & obligatione paterna, in-
3 telligũtur & titulũ & cãm habuisse a dicto tutore, quia† factũ heredis reputatur factum defuncti, ẜm gl.in l.seruus.in prin.ĩ ver.interest.de condict.furt.& ibi no.Bar.& Bal.in c.j.in fi.q. succ.tenean.& Alex.in l.stipulatio ista.in prin.de ver.ob.in 2. col. Confessio ergo dicti tutoris nocet dictis monialib. sicut cuilibet singulari successori habenti cãm ab illo, ẜm Io.And. in addit.Spe.in ti.de teste.§.nunc tractemus.in add.magn.vbi cõcludit, ꝙ successori singulari nocet possessio, q̃ ꝑcessit titulũ suum, per l.si mater.§.fi.de except.rei iudic.& l.si superatus.in prin.& ibi ẽt per Bar. Et subdit Io.And.referendo Vgolinum de Font.in quadam q̃one, ꝙ idẽ est in confessione, quoniam confessio venditoris, quæ præcessit emptionem, nocet emptori, secus si sequatur. Cum igitur titulum monialium, quem intelliguntur habere a dicto tutore, ut dixi, præcesserit dicta cõfessio tutoris, illa præiudicat monialib.& contra eas plene ꝓbatur. Et si dicatur, ꝙ inuentarium conficitur a Ioan.An. non solum tanquam per tutorem Camilli, sed etiam uelut a tutore duarum sororũ illius, & ꝙ ꝑdicta oĩa cõfitet tãquã tutor oĩũ prædictorum, & non solius Camilli, & per ꝯñs ꝙ dicta possessio ei non prodest, nisi pro tertia parte dimidiæ rei petitæ, pro ut et hoc deducit alter ex aduocatis dictarum monialium. Ad istud similiter r̃ndetur, & dicit hoc minime obstare. Nam dũ in principio inuentarii narratur per notarium, Camillum, & sorores hæredes patris esse, licet sic tutor pñs fateri uideatur. d. l. optimam. ex quo tamen dictis sororibus hæreditas patris non erat delata, per hoc non efficiuntur hæredes, nec Camillo abñti nocet, nec prodest dicta confessio, vt notatur in l.fi. de interrog.actio.& per Bar.in d.l.gerit.col.3. uer. circa ẜm, &c. Et ꝑpea ei similiter non præiudicat, dum narratur, ꝙ inuentarium fecit de bonis hæreditatis quõdam Baptistæ, & dictorum pupillorum, nec per hoc impedit, quod dici uideatur, Camillum hæredem patris pro parte, quominus sit hæres in totum, uel quo minus pro eo inducatur aditio totius hæreditatis, ex quo in totum ei defertur ex forma statuti.

l.1.& ibi p oēs,de acq.hær. Quinimmo vbi ipse tutor expresse cōfitetur,non asserit,ꝙ bona sint ipsorū pupillorū, sed ꝙ illa inuenit in bonis cōib.ipsius,& dicti quōdā ser Baptistæ, & hr̄ ditate paterna,ut patet ex uer.in primis,&c. quæ hæreditas in totum pertinet ad.d.Camillum.Non obst.ēt,qđ hr̄ in ultimo versi.dicti inuentarii,quia in principio eius solum dr̄,ꝙ tutor uocauit penes se hr̄e,& tenere,& custodire, ac soluere promisit,&c.& impersonařr,& sic non dr̄ pro quo.In dubio ergo intelligendū pro eo,pro quo debet de iure tenere,& custodire.l. post dotem.ſm tertiā lecturā,sol.matr.& dū postea in eodem ver.subiicit,& ita pmisit mihi Gaspari notario infrascripto, vt publicæ psonæ,stipulanti noīe & uice dictorū pupillorum & oīm & singulorum,quorū interest,&c. & illa restituere dictis pupillis,&c. p hoc ēt dict. Camillo non piudicatur, quia
4 hoc loco tutor nō cōfitet,sed notarius a tutore stipulat.Et† stipulatio sororib.Camilli prodesse nō interest.le.stipulatio ista. §.alteri.& l.si mihi & Titio.in prin.de ver.ob. Et si rursus dicatur,quamuis dicta stipulatio,vel confessio non possit dictis sororibus prodesse,colligitur tñ,ꝙ intētio tutoris non fuit noīe Camilli tm̄ agere,sed ēt uice & noīe dictarum sororum,arg. l. fi.de reb.eo.Et ppea possessio, q̄ nō acquiritur sine animo.l. 3.§.in amittenda.& l.quemadmodum.de acq.pos.non fuit q̄sita,nec quæri potuit in totum d.Camillo. Sed ad istud quoq; rn̄detur,ꝙ immo uoluit quærere Camillo,quicquid potuit,& debuit acquirere,pp illa uerba sequentia,s.& oīum & singulorum,quorum interest,&c.dicta bona tenere,&c. quæ uerificari non possunt,nisi in psona dicti Camilli cuius solius de pn̄
5 ti intererat,cum solus hæres esset. Et † iō q̄uis clausula gn̄alis non soleat referri ad personas prius specificatas,arg.l. doli. de ver.ob.& ibi Doc.& in l.cum qō.C.de legat.& per Bar.in l.q̄situm.§.si quis fundum.de fun.inst.tamen in casu nostro secus est,ex quo in alio verificari non potest respū pn̄tis tpis,arg.le. 2.de lib.& posth.& l.fundus qui locatus.de fundo instr.& ad propositum per Imo.in l.cohæredes.§.qui patrem.de uulg.& pup.dum rn̄dendo ad l.4.de stipulatio. seruo. dicit ꝙ clausula gn̄alis refertur ad specificata, qn̄ aliter fieri non poterat salua rōne recti sermonis. Et hoc tanq̄ in se verum sequitur Are.in d.l.doli clausula.Pręterea ubi dicta clausula ad Camillum nominatim etiam non referretur, stipulatio pro parte sororum remanet inualida,& nemini pro illa parte possessio quæreretur,igr̄ stipulatio & acquisitio respū totius si sortiatur effectū ex mente stipulantis,& promittentis, debet promissio etiam referri ad illum,arg.l.quoties.de verb.obl. & eorū quæ habentur in l.ueteribus.ff.de pactis.& in l. quoties in stipulationib. de reg.iu.Cū itaq; & possessio,& dn̄ium agentis ex inuentario probetur ēt in piudicium monialium,cessant oīa,quę allegantur contra Camillum.Nec potest dici,ꝙ cogatur habere ratū, tanquam utiliter negotium eius sit gestum per dationem in solutum dictæ rei,occasione obligationis qua & ipse tenebatur, iux.l.si procuratorē.§.si ignorantes. ff.mand.per Bar.& Doc. in l.4.§.Cato,de uerb.obl.in 8.oppo.quia non constat, ꝙ per hoc sit gestum utiliter negotium Camilli. Præterea dicta alienatio etiam facta ob æs alienum fuit nulla ex defectu formæ requisitę de iure cōi,& ex forma statuti, etiam si minori non obfuisset,sed profuisset,secundum Bar.& Doc.communiter, in l.cū hi.§.causa transactionis.de transa.Et ppea quia est nulla,aliter quam ex defectu solius consensus, non posset ratihabitione confirmari,ſm Inn.in c.prudentiam.in prin.de off.de le.per Ale.& Imo.in l.si quis mihi bona.§.iussum.de acq.hære.Prima tamen responsio est tutior.Nam forte potuit Camillus liberari aliter & commodius, quam per alienationem dictæ rei.Ideo probatum non potest dici ad eius utilitatem fuisse factum. Ex his igitur constat,Camillum esse reintegrādum in possessione pro dimidia dictę rei, de qua in petitione, ei esse restituendam.Quo uero ad fructus dicitur dictas moniales esse absoluendas propter bonam fidem,quæ causatur ex titulo,secundum Bar.in l. Celsus.de vsu.Et de hoc,scilicet quia ex hoc a fructibus debeant absolui, est casus apertus in leg. 2. C. si quis ignor. rem mi. &c. Dico igitur & consulo, partes magnifici Potestatis fore & esse in pronunciando ,& declarando,dictum Camillum, seu eius curatorem fore & esse reintegrandum in possessionem, pro dimidia petiæ terræ, de qua in eius petitione, & absoluendas dictas moniales a fructib.interim perceptis. Item dico,partes esse absoluendas ab expensis. & hoc omni meliori modo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Copula posita inter duas orationes perfectas non inducit repetitionem præcedentis capituli, quia stat continuatiuè.*
2 *Sermo indefinitus æquipollet uniuersali.*
3 *Dictio, perinde, omnimodam similitudinem inducit, vbi idem in alijs similibus.*
4 *Aduerbium, similiter, causat similitudinem.*
5 *Similia non sunt, quæ requirunt plura, & diuersa subiecta.*
6 *Responsio habet relationem ad interrogationem.*
7 *In responsione determinatè facta, an extensio facienda sit.*

CONSILIVM CLXIX.

IN quæstione ꝓposita uidetur prima facie dicendum,ꝙ pœna quingentorum ducatorum nō uideatur apposita, qn̄ in sindicatu officialium non uocatur thesaurarius, & ꝙ in hoc actu illius præsentia possit omitti,absq; metu dictæ pœnæ, quia in capitulo de hoc loquēte hoc non exprimitur, sed solū actus annullat,nec ēt pœna pdicta vr̄ posse dici repetita ex præcedētib.vel sequentib.Nā prius & in præcedenti capitulo dicta pœna per relationē ad inferiora apponitur, si in examine testium faciēdo ī causis criminalib.thesaurarius nō requiratur.Et postmodum subijcitur. & similiter quo ad sindicatum,&c. Copula
1 ergo † posita inter duas orationes perfectas non inducit repetitionē præcedentis capituli,quia stat continuatiuè. l. qui fundū.de contrahen.emp.& no.Bar.in l.Seiæ.§.Caio.de fun.instr. & in l.in repetēdis.de le.3.vbi idē dicit de actione, item,quāuis aliud dici posset,qn̄ plura ponerentur in eadem oratione, & regerentur ab eodem uerbo,quia tūc pœna posset referri ad omnia.l.quisquis.C.si cer.per.Et ita intelligitur, quod ibi not.Bal. p illū tex.Et facit,quod no.Bar.in l.doli.in prin. ff.de seruo corrup. Nec similiter pœna apposita in vltimo capitulo potest ad dictum præcedens capitulū referri,quia venit ad determinationē illius vltimi c.& non est per se posita,nec p se stat, ideo ad illud tm̄ refertur,l.fi.de reb.dub.& ibi declarat Barto.& Bald. in pulchra quæstione,in l.1.C.de leg.hære. Sed præmissis nō obstantib.contrariam suam de iure arbitror veriorē. Nam clarū est,ꝙ in primo capitulo dicitur inserta pœna ducatorum quingentorum pp illa verba,sub pœnis infrascriptis,quę operātur, ut in hoc primo capitulo dicatur de dicta pœna,quæ in ultimo capitulo exprimit,noīatim facta mentio, ſm Bar.in l.qui liberis.§.hæc verba.in fin.de vulg.& pup.ubi notanter loquitur,& cum eo transeunt alij, & p eū in cons.7. incipiente, Andræas Martini,&c.& per Ale.in l.fi.C.de hæred.inst. Nec dici pōt ꝙ fiat relatio solū ad pœnā annullationis actus, de qua in ꝓximo seq.c.qa esto,ꝙ ēt dicta annullatio eēt ꝓpriè pœna, de quo tn̄ p Bar.& Doc.in l.ptor. in prin. de ope.no.nun. & per Mod.in l.turpia.de leg.1. tn̄ in illa duntaxat adimpleri,& uerificari non potest ille numerus pluralis.l.fi.& ibi etiā per Bar.in qōne for-
2 mata per eū.ff.ad Trebellia.Et † qa cum sit sermo indefinitus, æquipollet uniuersali. l.si pluribus. in princ. & ibi plenè no. de lega.2.& in c.vt circa. de elect. in 6. Cum ergo post illud capitulum primum sequatur,& similiter quo ad sindicatum,&c.dico ꝙ inducitur repetitio pœnæ, & cuiuslibet alterius qualitatis appositæ in præcedenti capitu.& hoc uirtute illius uerbi,similiter,per quod inducitur similitudo inter primum casum, & sequentem, ideo intelligitur inducta similitudo omnimoda, & quo ad oīa.Et per ꝯns,ꝙ prohibitio sequentis capituli dicat̄ facta cum eisdem pœnis, & qualitatib.cum qb. pcedens facta reperitur,ut probatur ex no.per Bar.in extrauagā. ad reprimē-
3 dum.in uers.perinde.vbi dicit,ꝙ dictio,pinde, inducit † similitudinē p oīa,s.quo ad modū, quo ad tps & quo ad certas qualitates.Et idē,ſm Bar.in cæteris aduerbiis, & nominib.significantib.similitudinem,l.a filio.§.testator.de alim.& cib.lega.licet qnq; sit secus gr̄a contrarietatis euitandæ, p notata in l. sa-
4 crilegii. C.ad legem Iul. † Ergo illud aduerbium similiter, cāt similitudinē quo ad pœnā,& facit tex.in §. similiter.inst.de exc. & in l.prout quisq;.de sol.iuncta gl.in uerbo.æque. quæ exponit, id est,similiter.Idem clare probatur ex no.p Bar.in l.1.ff. de

de receptato.ubi cõcludit,ꝙ si ex forma statuti punitur ille,q fugit añ familiam,perinde ac si inuentus fuisset cum armis, & pro armis delatis de nocte pœna duplicatur, ꝙ etiam duplicabitũ contra fugiẽtẽ de nocte.Quia dictio,perinde, similitudinaria referẽ ẽt ad qualitatẽ pœnę, alle.d.l.a filio.§.pen. Nec ob. ille tex.in d.l. 1.qui vr̃ facere in cõtrariũ,quia ibi non refertur ad qualitatẽ gratia euitãdæ contrarietatis . Idẽ est ergo de hoc aduerbio,similiter.Et prædicta cõfirmantur. Nã ꝑ hoc aduerbiũ,similiter,vel aliud simile verbum,importans similitudinẽ, habetur respectus ad id,qđ fuit prius dispositũ, seu declarat, ꝙ sequẽs dispositio inducitur ꝑ respectũ ad ꝓcedentem,vel ꝑ
5 huiusmodi verbũ fit relatio ad præcedentẽtia.Quia † al's similitudo esse nõ posset,q̃ requirit plura,& diuersa subiecta.l.qđ Nerua.ff. depos. ꝓpea utroq; casu inducitur repetitio oĩum qualitatũ,ẜm Bar.in l.sãctio legũ.in pe.col.ff.de pœn. vbi ꝓ primo allegat.l.1.& 2.cum gl.ff.si fami.fur. fecis.dicatur.& ꝓ scđo tex.in d.l.a filio.§.testator . Et idem per eandẽ legem dicit Bar.in l.si quis seruũ.§ fi.de l.2. Et iõ cũ Bar. alleget ẽt illã legẽ in d.ver.perinde,& d.l. 1.de receptator.ubi loquit̃ de uerbo importãte similitudinẽ,oñditur,ꝙ ẽt habetur relatio ꝑ tale verbũ ad ꝓcedẽtia,vel ꝙ in sequẽtib. disponitur ꝑ respectũ ad ea,q̃ ꝓcedunt.Tertio istud cõfirmatur ex notatis per Cum. Imo.Pa.de Ca.Ale.& Are.in l.si cui.§.filio.de.l.1.vbi cõcludũt ꝙ si accusatus,ꝙ carnaliter cognouit Bertã uxorẽ Titii,& interrogatus confiteatur cognouisse Bertam carnaliter, ꝙ intel
6 ligitur ẽt confessus qualitatẽ,s.ꝙ uxor Titij,†quia respõsio habet tacitẽ relationẽ ad interrogationẽ.§.præterea.ins.de inuti. stip.Idcirco vr̃ cõfiteri factum cum qualibet eius qualitate,allegat Pa.de Cast.ẽt dictã l.a filio.§.testator.de alim.& ciba.legatis.& notatur per Bar.in d.l.1.de recepta.& in l.1. in fi.si fa. fur.fec.dica.& Ale.allegat no.per Bar.in dicta.l.si q̃s seruum. §.fi.de lega.2.& ibi respõdet ad quędã,q̃ possent adduci in cõtrarium,& maxime ad dictã.l.fin.§.Titia.cũ ibi notatis ꝑ Bar. de libe.leg. Et eandem opinionem sequitur Benedict.de Plũbin.in l.fi.de fideicommis.lib. & Bart.in consilio incipien.Statuto ciuitatis Florentiæ.per dictum.§.pręterea,& per le. si defensor,qui interrogatus.de interroga.actio.& per Bal.in le.1. in pen.col.C.de ędilici.actio.quamuis Bart.in d.§.a filio.aliter dicat & malẽ. Quarto comprobantur etiam præmissa, per no.per Anto.de Butr.in cap.1.de pactis. ubi per illum text. dicit,ꝙ si fuerint duæ dispositiones, & una habeat dependentiã ab alia,respondens principali affirmando, uidetur etiam accessoriæ respondisse affirmando.Et sic isto casu non procedit regula,de qua in c.nonne.de præsumptionib. & per hoc infert, ꝙ si quis interrogetur,an promittat centum sub pœna mille , & simpliciter promittat centũ,ꝙ uidetur ẽt promisisse pęnã. Hoc aũt procedit,quia rñsio , vt dixi, habet relationem tacite ad interrogationem. Et quãuis Imo.in c.1.teneat cõtra D.An
7 to.quasi ꝙ uideatur se restrinxisse ad id,quod † cõtinetur ĩ rñsione,rñdendo determinate,ideo non dẽt fieri extẽsio.l.quicquid astringẽdæ.de ver.ob.Tñ verius est,quod dicit D.Ant.cuius dictum probatur ex notatis ꝑ Doct.in d.§. a filio.de quib. ꝓdicti non faciunt mentionẽ.Nam & in casu,de quo ibi rñsio fuit determinata ad factum principale , & tñ uidetur ẽt fateri qualitatem annexam,& accessoriam. Et ex ibi dictis apparet, ꝙ responsio Imolæ ad.d.§.præterea.non procedit,dum dicit, ꝙ ille tex.loquitur,qñ rñsio fuit simplex,quia, secũdũ Doctores in d.§.a filio,procedit etiã,quando fuit determinatus ad factum principale,quia ad accessoria trahitur.Nec obst.d.l.quicquid astringendæ.quia,ut dixi,responsio tacite refertur ad interrogationem.Ideo,illa extenditur ad circunstãtias.l.triticũ , de uerborum obligatio.& no.Bar.in d.le.quicquid,& pro D. Ant.adhuc facit,qđ uult gl.fi.in c.postulasti.de rescriptis. quæ probat,ẜm ꝙ eam declarat ẽt ibi Ant.ꝙ ubi unum principaliter subiicitur,& aliud incidenter,per rñsionem ad id,qđ principaliter,non uidetur negari,quod venit incidenter.Nec etiã isto casu locum habet dictum.c. nonne. secundum glossam & D.Ant.Cum ergo aduerbium illud.similiter,habeat in se relationem ad pręcedentia,quia similitudo est circa diuersa,& nõ circa idem.l.quod Nerua.ff.deposi.necessario dicendum est,ꝙ in capitulo sequenti intelligatur repetita pœna,de qua in præcedenti. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Agens actione reali dominium probare debet.*
2 *Ex constitutione pignoris iudicialis quis non efficitur dominus.*
3 *Ex datione in solutum an dominium transferatur.*
4 *Emendo quis ex pecunia aliena, quando dominium acquiratur ei, uel alteri, uel præsumatur nomine alieno.*
5 *Ex non numeratione simulatio præsumitur.*
6 *Ex actu sequenti declaratur actus præcedens.*
7 *In dubio ea facienda est interpretatio, ut pœnæ commissio euitetur.*
8 *Ex ficto titulo,& traditione dominiũm transfertur.*
9 *Possessio acquiritur alicui, ingrediendo nomine suo possessionẽ.*
10 *Sine noua traditione transfertur dominium ex titulo habili in eum, qui prius rem tenebat.*
11 *Incertitudo an sicut impedit possessionem, ita impediat dominium.*
12 *Audiri non debet, qui allegat obtinuisse sententiam iniquam, quia allegat turpitudinem suam.*
13 *Error iuris non excusat.*

CONSILIVM CLXX.

EX his,quæ proponũtur prima facie dicendũ vr̃,ꝙ per vltimũ iudicẽ sit iustẽ & rectẽ ꝓnũciatũ. Nã
1 † actor agit actiõe reali,unde ex parte eius debuit probari dñiũ,uel quasi,l.1.C.de alie.iud.mu.cau. fac.Et per no.in l.cũ res.C.de proba.de quo dñio actoris,uel quasi,non vr̃ constare.Nam Petrus Paulus, cui de
2 creta fuit tenuta pro executione sñiæ arbitri, † non fuit ex hoc factus dñs,sed solum pignus iudiciale fuit constitutũ. l.1. & 2. C.si in cau.iud. Nec ex datione in solutum potuit eidem quæri dñium,quia sibi non fuit res vendita,nec in solutum data,sed alteri,idẽ Dominico Moscardino,qui actor in hac causa fuit,præcedente subhastatione uendita. Et quãuis post dictam venditionem prædictus Dominicus acceperit possessionem nomine dicti Petri Pauli , tamen nec sibi Dominico quæri potuit possessio , quia noluit. Et ꝯñr nec dñiũ quærere potuit ex solo titulo emptionis prædictæ.l.traditionib. C. de pactis. & d.l.cũ res.cũ ibi no.C.de proba.Nec ẽt q̃sita fuit possessio dicto Petro Paulo,quia ab eo dictus Dominicus ad hoc mandatum nõ habuit, nec dictus Petrus Paulus apprehensionem possessionis nomine suo factam ratam habuit.l.si cõis seruus. §.fi.de acqui.pos.& ibi no. & faciunt not. in l.si ego. de neg.gest.qui etiam non intelligitur tacitẽ ratum habuisse ex eo , ꝙ dicatur Petrum Paulum postmodum hortum possedisse, quia non constat , ꝙ Petrus Paulus habuerit notitiam & scientiam de apprehensione possessionis factæ per Dñicum noĩe suo, & ignorantia facti alieni,ẽt in procuratore præsumitur. l.fi.pro suo.no. & gl.in l.si res obligata . de leg. 1. si ergo non habuit Petrus Paulus notitiam de dicto actu,nõ põt pręsumi ratihabitio, ẜm Spec.de emptio.& uend.§.3.ver.si vero,& Pa.de Ca.cõs.350.inci.De pñti casu,&c.Et q̃uis ẽt dicto Petro Paulo fuisset quæsita possessio tñ ei dñiũ,vel quasi nõ potuisset quæri,ex quo titulum non habuit,q.a,ut dixi,ipse non emit,sed Dominicus nomine ꝓprio. l.nunquã nuda.de acqu.rer.domi.& no.in d.l.cum res. & in.§. aliæ.inst.de act.& quamuis etiam resoluta sit vẽditio facta Dominico,ex eo,quia preciũ nõ soluit intra terminũ statuti, quo casu statutum vult,ꝙ intelligatur vẽditio facta creditori,nõ tñ fuit Petro Paulo quæsitũ dñiũ ex illa sola ficta uenditione,siue traditione,qm̃,ut dixi, apprehẽsio eius noĩe facta ꝑ Dñicũ nihil in ꝓposito operatur,ex quo non ꝓcesſit mãdatũ,nec est secuta ratihabitio Petri Pauli,qui nedũ non habuit ratũ,sed etiã expſse cõtradixit,renũciãdo oĩb.gestis ꝑ eũ cõtra Beneuenutũ & cõfitendo se iniuste sententiã obtinuisse cõtra eũ,q̃ cõfessio sibi ꝓiudicat,per no.ꝑ Inn.in c.quia pleriq.de immu.eccle. qui vult,ꝙ si quis confiteatur aliquid consecutum per sententiam iniustam,ꝙ poterit compelli per iudicem ad illud restituendũ, sequitur Bal. in auth.ad hæc.C.de usu. Bald.& Imo. in l.si quis hæres instituatur.de hær.inst. & Alex.in l.si seruus plurium. in prin.de leg.1. Ex præmissis ergo sequitur, ꝙ licet postmodum in alio iudicio Dominicus egẽrit contra Petrum Paulum ad certam quantitatem , & in executione sententiæ cõtra eũ latæ

pro rata fuerit dicto Dominico in solutū data petia horti, de qua agitur, ꝙ dicto Dominico ēt ex hac adiudicatione nō fuit quæsitum dn̄ium, vel quasi. Quia ex his, quæ acta sunt contra dictū Beneuenutum eius debitorē & dn̄m dicti horti, nō fuit dn̄ium trāslatū ī dictū Petrum Paulū, ut colligitur ex p̄missis. Et ideo in dictū Dn̄icum habentē causam a dicto Petro Paulo
3 †mediante dicta datione in solutum, non potuit transferre dominium. l. traditio. de acq. rerum dom. Et alia etiam rōne, & sic de dn̄io Petri Pauli appareret, videlicet quia post dictam in solutum dationem dictus Dominicus non fuit missus in possessionem, sine quo dominium, ēt præcedente titulo, non potuit acquiri. l. cum res. Nec sufficit, ꝙ ante dictam in solutum dationem dictus Dominicus acceperit tenutam, uel nuncius ꝓ eo, quia ad acquisitionem dominij non sufficit, ꝙ quis ex primo decreto fuerit missus in possessionē, sed est necessaria noua immissio, qn̄ concessum fuit ſm decretum, ſm gl. in §. fi. insti. de off. iud. & ubi ēt illa prima immissio sufficeret, tn̄ in casu nostro nihil operatur, qm̄ tenuta fuit accepta pro quantitate librarum. 65. Quia ergo fuit incerta rōne loci, & quotæ, nō pt operari translationem dn̄ij, ſm Bar. & Doc. in l. 3. incertæ. de acq. pos. & Ang. in l. locus. eo. ti. Sed his non obstantib. contrarium iudicio meo est omnino dicendum. Nam, ut proponitur in facto, Petrus Paulus pro executione laudi contra Beneuenutū missus fuit in tenutam petię horti dicti debitoris condēnati, & demum facta subhastatione fuit uendita dicto Dominico Moschardino tanquam plus offerenti. Et præcisè pro illa quantitate, in qua dictus Beneuenutus fuit condēmatus, ac postmodum ad instantiam procuratoris Petri Pauli fuit inductus dictus Dominicus in possessionē noīe dicti Petri Pauli dicti horti. Reb. igitur sic stātib. dr̄ primo ꝙ do. Petrus Paulus creditor præsumitur emisse dictam petiā hortiuam per mediā & suppositam personam dicti Domini, quāuis ex instrō apparcat, ꝙ d. Dn̄icus emit noīe ꝓprio, ꝑ tex. vbi est casus, in l. multum. C. si quis alteri uel sibi, ubi q̄ritur, quid si reperitur in in-
4 strumento † ꝙ uxor emit de pecunia mariti, an dn̄ium q̄ratur, sibi, uel marito? Et r̄ndetur, ꝙ aut vxor emit reuera pro se, pro ut in dubio p̄sumitur, ex quo eius nomē reperit descriptū ī instrumēto, & dominiū quærit vxori, sed si ex cōiectura apparet ꝙ maritus emit pro se, & ꝑ interpositam personam uxoris, faciendo apponi fictiuè & simulatè nomen uxoris in instrumento, & tūc dominiū quærit marito, nec curatur, ꝙ appareat ex instrumēto, ꝙ uxor emerit. & cōiecturæ ſm Bal. possunt colligi a priori, a posteriori. & ab utroq; simul iuncto. A priori, qn̄ cōstat ꝑ probationes ita fuisse actum & conclusum inter uirū & vēditorē. Et istud ēt concedit Bar. ibi. A posteriori, qn̄ post cōtractū vxor hoc fatetur agnoscendo bonā fidē. Et ab vtroq; simul, qn̄ probatur, ꝙ uir numerauit p̄ciū, licet nomen uxoris tm̄ esset descriptum in instrumento, & possessio fuit tradita uiro, & ipse fructus percepit, & aliàs cōmoditates rei solus habuit quæ cōiecturæ non minus efficaces cōcurrunt in casu nostro. Nā in primis tenuta ex primo decreto fuit concessa Petro Paulo, & Dominicus, cuius nomen tanquam emptoris describitur in instrumento, p̄cium nunquā soluit, sed emisse reperitur pro quātitate, quæ p̄cisè debebatur Petro Paulo creditori, & sic constat in effectu, ꝙ ex pecunia Petri Pauli, vel sibi debita emptio facta fuit, qui Dominicus accipiendo possessionem noīe Petri Pauli tacite videtur fateri, p̄cedētia eius noīe fuisse gesta, qm̄ si secundum ueritatem eius nomine emisset, uerisimiliter alieno nomine, hoc est Petri Pauli, possessionem ingressus non fuisset, sed nomine proprio accepisset, arg. l. cum de indebito, de prob. & tanto magis hoc procedit, si apparere possit, ꝙ Petrus Paulus fructus perceperit, & solus per aliquod tēpus commodum habuit, unde saltem ex vtroq; simul iuncto probatur fictio & simulatio. Et ꝙ Dominicus non emerit nomine proprio, sed nomine Petri Pauli, sicut in casu Bal. in d. l. multum. cum quo transit Saly. & Pa. de Cast. Et quamuis hoc casu non appareat, ꝙ Petrus Paulus precium numerauit, sicut in casu Bal. aliud tamen æquipollens interuenit, quoniam, vt dixi, Dominicus, cuius nomen in instrumento describitur, aliquod precium nunquam soluit, ꝙ emisse reperitur pro quantitate, quæ præcisè debebatur Petro Paulo, & ex cuius quan-
5 titatis identitate iuncto alio, scilicet † quod alia non fuerit facta numeratio per ipsum Dominicum, est præsumenda simulatio, argument. notab. per Bartol. in leg. cum certum. de adimend. legat. quinimmo facilius debet oriri dicta præsumptio, quam in casu Bald. quia ipse loquitur, quando traditio facta fuit marito ex quo uxor, quæ emisse reperitur, nec tacite, nec expresè fateri videtur se emisse pro marito, & ad illius instantiam. Sed isto casu Dominicus, qui emit nomine Petri Pauli, & ad instantiam sui procuratoris missus fuit in possessionem, unde ex his tacite uidetur fateri, ꝙ re uera pro se non emit, sed pro Petro Paulo, & de eius uoluntate & mandato, quę sola cōfessio, secundum Bald. sufficit ad probandum simulationem, vel saltem ex omnibus his simul iunctis, scilicet ꝙ Dominicus precium non soluit, & quod emerit pro quantitate precisè debita Petro Paulo, & quod nomine Petri Pauli ingressus sit possessionem, & ad instantiam procuratoris sui, ex quo actu Dominici resultat tacita cōfessio eiusdem, ꝙ fuerit ad omnia interpositus a dicto Petro Paulo, & absque dubio debet præsumi simulatio & fictio, & ꝙ dictus Petrus Paulus interposuerit Dn̄icum ad emendū, & ꝙ emerit per illum, per d. l. multū. cum ibi no. per Bal. Sal. & Pau. de Ca. ēt si non appareret, ꝙ Petrus Paulus fructus percepisset, quia quāuis istud ponderetur per prædictos, tn̄ loquuntur, qn̄ facta fuit traditio marito simpliciter & directo. Sed isto casu facta fuit Dominico recipienti noīe Petri Pauli, & ad instantiam sui procuratoris, qđ est plus. Quia Dominicus sic recipiendo, vr̄ tacitè fateri, ut dixi, ꝙ etiā
6 emerit nomine Petri Pauli, & quia † ex hoc actu sequenti declaratur actus præcedens, arg. l. si seruus plurium. §. fi. & l. qui filiab. in prin. de leg. 1. quæ omnia cessant in casu Bal. Accedit ēt, quia taxa producta per partē aduersam apparet, ꝙ Petrus Paulus soluit expensam pro subhastatione, & venditione, unde ex hoc etiā oritur cōiectura, ꝙ ipse emerit per alium, & alia etiam coniectura oritur ex quodam libro producto, &c. Et prædicta adhuc confirmantur. Nam ubi Dominicus nomine proprio emisset ex forma statuti incidisset in pœnam, ex quo preciū non
7 soluit intra terminū præfixum a statuto Ripę. † In dubio ergo. facienda est interpretatio, qua mediante euitetur pœnæ cōmissio. l. præses. & l. si de interpretatione. de pœnis. & sic præsumēdū est, ꝙ nomine Petri Pauli, & de ei⁹ mandato emerit. & hinc est, ꝙ in dubio præsumitur facta solutio potius pro obligatione pœnali, quā pro alia. & sic fit interpretatio, per quā euitet pœna, ut declarat Bar. in l. cū plurib. de solu. Secundo principaliter cōstat de dn̄io Petri Pauli. Nā constat ꝑ statutū Ripæ, ꝙ si ille q. emit ad hastā, preciū nō soluerit intra 15. dies, ꝙ cadat ab omni iure suo, & ꝙ in pœnā incidat, ac etiā ꝙ emptio intelligatur facta a creditore, & ꝙ ille habeatur ꝓ emptore, ex quo ergo Dn̄icus intra dictum terminum non soluit precium, emptio ipsa hr̄ ex dispositione statuti pro facta ab ipso Petro Paulo creditore, & sic ille dicitur habuisse fictum titulū in ipso hor
8 to. † ex quo ficto titulo, & vera traditione transfertur dn̄ium, sicut ex vero titulo, & traditione vera, ſm Bart. & Doc. in l. si rē aliquam. de acq. poss. de qua vera traditione facta Petro Paulo ēt constat ex processu. Qm̄, ut ex illo apparet, fuit missus in possessionem ex primo decreto ante uenditionem. Et hoc sufficit ad translationē dn̄ij, superueniente postmodū titulo habili ad hoc. l. qua rōne. §. interdū. de acq. re. do. & inst. de rer. diui. §. interdū. Et dicetur ēt inferius allegādo Bar. in l. si finita. §. Julian. de dam. infec. unde siue dicamus præsumi simulationē, & ꝙ Petrus Paulus emit per interpositam personam Dn̄ici, nō fuit necessaria ratihabitio apprehensionis possessionis factæ per Dominicum nomine Petri Pauli. Quia cum præsumatur interpositus Dominicus per illum ad emendū, per ꝯn̄s ēt præsumitur, ꝙ hoc fecerit de mandato Petri Pauli, & ꝙ mandatū censetur ēt habuisse ad accipiendum tenutam per ea, quæ dicentur statim. Et multo minus fuit necessaria ratihabitio, si dicatur, quòd Petrus Paulus ex proprio ficto titulo, qui resultat ex statuto, & ex præcedenti traditione ei facta, factus fuit dominus. Quia ergo Petrus Paulus præsumitur emisse per interpositam personam ab eo, & sic per procuratorem constitutum ad emēdum, ut est dictum, intelligitur etiam dictus procurator, s. Dominicus habuisse mādatum ad recipiendū traditionem, & ad ingrediendū possessionem, ex quo dicta traditio venit accessoriè ad dictum contractum. Et est sequela illius, ut probatur in l. cuiuscunq;. §. non tantum de instito. quem tex. ad hoc ēt alleg. Aret. in l. Gal-
9 lus. §. & quid si tātum. de lib. & posth. † Et quia est ēt ingressus dictus

dictus Dñicus nomine Petri Pauli possessionem, q̃sita fuit po sessio eidem d.l.1.§. per procuratorem. & consequenter dñiũ, vel quasi.d.l.cum res.cum ibi no. Postquam ergo constat ex p̃missis, ꝙ dominium fuit quæsitum Petro Paulo, ex his sequit, ꝙ etiam postmodum translatum fuit pro mensura debiti in dictum Dominicum, cum facta fuit adiudicatio, & in solutum datio in executione sententiæ latæ contra ipsum Petrum Paulum.l.pen.C.de euictio. Nec obstat, ꝙ post dictam dationem in solutum non fuit sequuta traditio, quia immissio præcedens primo decreto sufficit, nec est necessaria noua immissio quando secundum decretum interponitur, secũdum Bar. post Dyn.in l.si finita.§.Iulianus.de dam.infec.ver.quæro iux.illud &c.quia factum iudicis & partis æquiparãtur.l.si ob causam,
10 C. de euic. & C.si in cau. iudic.l.1. † sed sine noua traditione transfertur dominium ex titulo habili in eum qui prius rem tenebat.l.qua ratione.§.interdum, de acq.rerum dom. & inst. de rer.diui.§.interdum.ergo & isto casu, & ad gl.in §.fi.inst.de of.iud.rñdent, ꝙ procedit, quando antea quis non erat in possessione. Et pro hoc Bar. ẽt alle.l.quamuis, iuncta.l.si proprietarius.& l.prætor.§.eum qui.eo.ti. Nec etiam ob. ꝙ immissio sit incerta rõne loci & quotæ, per no. per Bar.in l.3.§.incertæ.de
11 acq.poss.† quia licet talis incertitudo impediat acquisitionem possessionis, non tamen impeditur acquisitio dominii.l. q̃ de tota.§.incertę.de rei uendi.prout etiam Soc. in d.§.incertę.& ad cuius acquisitionem translatio possessionis non est necessaria, sed simplex ingressus sufficit.l.si fundum.de fund. dota.vel forte propter dictam incertitudinem detentio, quæ ex primo decreto quæritur, & non possessio.datur.non impeditur. qđ patet, quia hodiè fit pro mensura debiti, & sic pro parte incerta rõne loci & quotæ, ut in auth.ei qui.C.de bo.autho.iud.po. & in §.si uero.in auth.de exhiben.re.& not.gl.& omnes, in d.l. si finita.§. Iulianus; quæ detentio; & etiam sine ea simpliciter ingressus sufficit ad acquisitionem dominii absq; translatione possessionis.l.si fundum.de fundo dot.& no.glo.& Doc.in in l.j.§.item acquirimus.vers.sed & per eum. de acq. poss. Vel tertio dici põt ꝙ intelligatur concessa quota pars rei pro mensura debiti, & ꝙ quota illa dicatur certa per relationem ad debitum. Et licet ab initio apud nos quota sit incerta, apud tamẽ legem certa est, per ea quæ hñr in l.cum quidam.§.quod dr̃.de acq.hær. Et hoc sufficit, vt etiam præsupponit Soc.in d.§.incertæ. Et per prædicta colligitur rñsio clara ad omnia, quæ allegãtur in contrarium. Nam dum primo dr̃, ꝙ uenditio fuit facta Dominico, & non Petro Paulo, rñdetur, ꝙ Dñicus iuris præsumptione emit nomine Petri Pauli, & de eius mandato. Et ꝙ uirtute dicti taciti mandati potuit ei res tradi, ꝑut illi fuit tradita recipienti nomine dicti Petri Pauli. Et propterea, ex quo de mandato constat præsumptiue ad emendum, & ad recipiẽdum traditionem, quæsitum fuit dominium dicto Petro Paulo, nec fuit necessaria aliqua ratihabitio. Et etiam ex alio constat, ꝙ dominium fuit quæsitum Petro Paulo, quia ut dixi, statutum uult, ꝙ non soluto precio per emptorem intra certum terminum, ille cadat a iure suo, & ꝙ uenditio habeatur pro facta ab ipso creditore. Si ergo fingitur creditor emisse ex hoc ficto titulo, uera tradõne ei prius facta, quando fuit missus in possessionem ex primo decreto, dominium fuit translatum ꝓm Bar.& Doc.in l.si rem aliquam.de acq.pos.per l.1.de cõd. indeb.& l.cuius per errorem.de reg.iur.quæ præcedens immissio ex primo decreto sufficit absq; noua traditione tpe secũdi decreti, ut dixi.per consequens ẽt, ut dictum est, in Dñicũ potuit transferri dñium ex adiudicatione ei in solutum facta contra dictũ Petrũ Paulum, ut dictum est supra proxime. Nec ẽt obstat, ꝙ Petrus Paulus confessus sit, ꝙ iniuste obtinuerit cõtra Beneuentum, & ꝙ dationi in solutum renunciauerit, &c. Quia quamuis in præiudicium ipsius Petri Pauli confessioni esset standum, per no. per Inn.in c.qa pleriq;, de immu.eccl.tñ in præiudicium Dominici, cui prius erat quæsitũ dñium, nihil
12 opat talis confessio † nec quantum ad p̃iudicium tertii dẽt audiri ille, qui dicit obtinuisse sñiam iniquam, quia allegat turpitudinem suam, ꝓm gl.quam no.Dy.Bal.& alii, in l.si seruus plu riũ.in prin.de leg.1.& idem tenet gl.in l.stipulatio ista §.1.de ver.ob.in uers.successores, & Bar.in §.si quis forte.in ea.l.& q̃uis, ꝓm Ale.in d.l.si seruus.gl. debeat intelligi, ut quis non audiatur ad commodum sui, idem tamen est quantum ad præiudicium tertij, quia ius suum non potest ab eo auferri sine facto suo.l.id ꝙ nostrum.de reg.iu. Et istud est ẽt de mente Ale. in d.l.si seruus. dum concedit, ꝙ solum noceat confitenti, per no.per Inn.in d.c.quia pleriq. Et istud apertissimè confirmat. Nam confessio uoluntaria, & extraiudicialis authoris, i. Petri Pauli non nocet successori, id est Dominico, qui habet causã a Petro Paulo, ꝓm Io.An.in addi.Spec.in tit.de confessis.§.nũc videndum.ver.quid si confiteor, &c.Petr.& Cy.in l.1.C.de cõfes.in 7.q.& Ant.de But.in c.cum super.de re iudi. Per prædicta etiam patet, ꝙ non obst. exceptio præscriptionis, quia Beneuentus fuit in mala fide, ex quo sciuit, vel scire debuit domi-
13 nium esse translatum in Petrum Paulum.† Nec error iuris excusat.l.nunquam.in prin.de vsuc.quia licet faciat malam fidem abesse, non tamen inducit bonam fidem, quæ requiritur positiue in tali præscriptione, vt declarat Bar.in l.sed si lege.§.scire. de peti.hær.qui etiam dicit, ꝙ ille, qui allegat errorem iuris, debet illum probare, quia in dubio præsumitur scientia.l. leges. C.de leg.quæ mala fides Beneuenuti nocet etiam suo successori, auth.malæ fidei.C.de præscr.long.temp. Et per hæc ẽt colligitur responsio ad ea, quæ per vltimum iudicem allegantur ad iustificandum suam sententiam, ex quib.apparet per eum fuisse male iudicatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Debitor alterius exactus a tyranno in iniuriam creditoris, an liberetur.*
2 *In iniuriam creditoris quando exactum præsumatur.*
3 *Debitor soluens authoritate iudicis plenissimam consequitur liberationem.*
4 *Debitor soluens putatiuo creditori, etiam sine iudice liberatur.*
5 *Per clausulam, non obstante, princeps potest tollere ea quæ sunt iuris ciuilis, etiam sine causa, et in graue præiudicium alterius numero 12.*
6 *Vbi debitor inuitus exigitur a priuato non liberatur.*
7 *De euictione contingente ex iniustitia iudicis uenditor non tenetur.*
8 *Causa iusta excusat a contumacia.*
9 *Actio semel extincta non reuiuiscit.*
10 *Debitor quando de casu fortuito teneatur.*

CONSILIVM CLXXI.

VISIS consilijs, & allegationibus hincinde factis super themate proposito, & omnibus alijs ad rẽ conferentibus, pro vtraq. parte occurrunt rationes satis vrgentes. Et primo in fauorem domini Ioan. Bernardini videtur decis. Bart. & aliorum
1 in l. creditor. de solu. † dum vult, ꝙ debitor alterius exactus a tyrãno in iniuriã creditoris liberetur, p l.Paulo Callimacho.§. fi.de leg.3.& l.liberto.§.Lucius. de annu.lega. & idem tenet in tract.de tyranni.in 7.q. Et per prædicta videtur Raph.Cu.casũ nostrum decidere in cons.185.inci.Ser Laurentius.& cum his ẽt concordat Bal.in l.falsus.C.de fur.& alij, de quib.per mod. post Bald.in l.si te bonis.C.de iure delibe. Quod autem in iniuriam creditoris fuerit debitor isto casu exactus, vltra ea quæ in fauorem debitoris allegantur, probatur clare ex not. per Imo.in dict.leg.creditor.dicens, quod si præcesserunt ordinamenta pœnalia, quod debitor talis intra certũ tempus debeat
2 soluisse, sicut in casu nostro contingit, † quod ex hoc probatur, debitorem exactũ fuisse in iniuriam creditoris, arg. le.1.§. quę onerandæ.qua.rer.act.non detur.& hoc dicit esse de mente Bart.ibi.& dicit ita pluries practicasse. Et iõ cautela est, ꝓm ipsum, ꝙ debitor non soluat nisi mandatum pœnale præcedat, sentiens ꝙ ex hoc tantũ debitor excusetur. Et sic ex dictis Imo.soluitur quædam longa disputatio primi domini consulẽtis in fauorem debitoris. Secundo pro opi.prædicta facit, quia
3 † debitor soluens authoritate iudicis plenissimam consequitur liberationem, ut nota. in leg.ait prætor.§. permittitur. de mino.& Barto.in leg. minor.25. annis ex aspectu.eod. titu.& per Bal.in leg.2.in pen.char.C. de serui. Cum ergo soluerit debitor ad commodum nobilium de Roueschale, & sic pecunia fisco soluta breui manu dicatur ad eos peruenisse.

l.singularia.cum ibi no.si cer.pe.superioris decreto,& authoritate interueniente censetur esse securus,& liberatus. Immo,ꝙ
4 † est plus,debitor ex iusta causa soluens putatiuo creditori, ẽt sine iudice,liberatur.l.1.§. si rem a seruo.ff. deposi. per Bart. & Alber.in l.vrbana.de cond.indebiti.facit etiam,ꝙ no. Gulielmus.& Bal.in l.extat.ꝙ me.cau.dum volunt,ꝙ vim inferens ex licentia iudicis interposita,etiam sine causæ cognitione, excusetur a pœna illius legis.Nec obst.vr̃, ꝙ debitor hic susceperit in se periculum casus fortuiti , tum quia non intelligitur de casu insolito, tum quia dicta expressio videtur facta,ut inerat,cum esset debitor quantitatis, ad quem periculum spectat. l. incendium.C.si certum pe.& ideo non intelligitur de casu contingẽte occasione creditoris,per no.in d.l.creditor.& ita respondet Raphael in d.consi.post Bal.in d.l.falsus.Tertio idem comprobatur vltra alios . Nam hospitali contra hunc debitorem actio tantum competebat, a qua fuit debitor per principem liberatus cum clausula,non obstante,ꝙ de iure uidetur fieri potuisse,princeps ea quæ sunt iuris ciuilis,sicut sunt actiones,tollere
5 potest ẽt sine causa,& in graue præiudicium alterius † cum dicta clausula,ut habetur per Io. And. in c.1.de excs. prælato. & in c.1.de consti.in 6.post gl.& alios,& per Doc. in c. 1. & in c. nonnulli.in prin.de rescri.& in c.quæ in ecclesiarum , de consti.& per Bar.in extrauagan.ad repri.in ver.non obstan. & per gl.in l. 1.C.de pe.bon.subla.& in l.3.§.si procurator.ff.ꝙ quisque iur.cum concor.de quib.ibi per Ale.vbi dicit hanc esse cõmu.opi.ista sunt in effectu, quæ nr̃i adduci posse in fauorẽ dicti debitoris, in quib.prolixius insistunt præfati domini consulentes. Sed ex aduerso,& sic in fauorẽ hospitalis facit,quia vbi
6 † debitor inuitus exigitur a priuato,non liberatur, secundum Bart. in d.l. creditor. & rationem diuersitatis inter superiorem & priuatum dicit colligi in l.2.§.fin. cum l.seq.si quis cautio. & sic hoc ultimo casu non liberatur debitor , quia contra priuatum habet actionem. Et quamuis competat etiam contra magr̃atum vim vel metum inferentem,tamen censentur eam non habere,quia potentioribus,&c. ut habetur in d.§.fin.& ibi per Bart. quamuis ergo fuerit iste debitor per principem per vim vel metum exactus,hoc tamen non cessit ad commodum eius, sed dictorum nobilium , ut dictum est, ex quo ducalis camera quantitatem depositam recepit pro parte precij debiti a dictis nobilibus ex emptione castri facta a dicta camera, & sic ad lucrum dictorum nobilium , & non fisci dicta pecunia fuit exacta.& consequenter ad eos censetur peruenisse.dict.leg.singularia.quia ergo ex metu illato a superiore pecunia peruenit ad priuatum , actio nedum competit contra metum inferentem , sed etiam contra priuatum,ad quem pecunia peruenit,l.si cum exceptione.§.in hac.quod me.causa.l.non interest.eod.ti.& in proposito dicit ibi Pau.de Castr. quod si quis iniuste detentus a tyranno,vt ab eo pecunias exigeret indebite, alteri rem suam vendidit, & precium ad tyrannum peruenit, quod poterit ille compulsus ab emptore rem suam repetere precio etiam nõ restituto, quamuis ille vim non intulerit,& ita dicit se cõsuluisse . Facit etiam,quod no.idem Pau.& Alex.in l.penult.eod.tit. vbi concludunt, quod vendens priuato per impressionem iudicis potest agere actio. quod me. causa, contra priuatum . Et hoc magis procedit,vbi priuatus fuisset causa met.l. metum. §. sed licet.quod me.causa.& not. in d. le. non interest.sicut contigit in casu nostro , in quo ad preces dictorum nobilium , & ad eorum instantiam compulit debitorem ad soluendum , vt ipse in suis literis attestatur,cui in hoc creditur,not.in clemen. 1.de proba.& per Docto.in c.nonnulli.in princ.de rescriptis, quia igitur ex vi uel metu illato a superiore competit actio contra dictos nobiles huic debitori , non debet liberari eadem ratione , qua non liberaretur, si a dictis nobilibus tantum per vim fuisset exactus.Quoniam iniusta fuerit exactio , ab omnibus conceditur , ex quo Dom. Hermelina , obtenta licentia a principe, castrum vendiderat, & ideo secuta euictione iniusta non tenebatur ad restitutionem precij,tum quia sic inter partes conuenerat.l. emptorem.§. fin. de actio. emp. tum quia de
7 † euictione contingente ex iniustitia iudicis non tenetur venditor.l.si per imprudentiam.de euictio. & per Barto.in leg.exceptione. de fideius. ¶ Sed prædictis quædam videntur obstare. & primo tex.in d.l.2.§.fi. si quis cauti. vbi probatur , quod compulso etiam succurritur,quando dolo & ad instantiam tertij fuit per iudicem coactus.Et tamen contra tertium sibi daretur actio,si non liberaretur,s̃m Bar.ibi,& ita per illum tex. in terminis nostris vult Raphael in d.cõs.185.ꝙ debitor exactor iniuste authoritate superioris ob iniuriã creditoris liberetur , siue hoc sit factum ad lucrum superioris tñ,siue ad commodũ priuati.Quod vltra eum vr̃ etiam Barto.sentire in d.l.creditor. dum allegat.l.liberto.§.Lucius. de annu.leg.vbi iudex cogit debitorem soluere tertio, & non sibi, & tamen liberatur . Item quamuis in casu nostro non liberaretur debitor , quia actionem habet contra dictos nobiles, cedẽdo tamen dictam actionem hospitali liberaretur,s̃m Raph.in d.cons.per no.per Bar. in d.l.2.§.fi.vbi vult Bart.ꝙ licet compulsus a priuato non liberetur,vt ibi in tex.quia tñ tenetur,quia actionem hẽt, illam cedendo liberatur,ar.l.quod debetur.de pecu.Ad hæc tñ probabiliter,& uere puto posse rñderi.Et primo ad tex.in d.§.fi.qui qui loquitur , qñ tertius, cuius dolo iudex uim intulit, erat ẽt de potentiorib.& sic erat eadem rõ,quæ est, qñ iudex ad instãtiam nullius vim intulit.Quia licet & contra tertium potentiorem,& contra iudicem competat actio, reputatur tñ non competere,quia potentiorib.&c.vt est dictum . supra. Et ita sentit Bar.ibi,ꝙ postquam dixit,ꝙ ille text. loquitur, qñ iudex dolo tertii detinuit,statim assignat rõnem quare reus liberetur, etiã hoc ultimo casu,quia potentiorib.&c.quæ esset falsa,si tertius de facili exigi posset.Et idem etiam sentit ibi gl. expresse in ve. cæterum dum exponit.s.magr̃atum.Et s̃m aliam expõnem minus etiam obstat,cum qua simpliciter alii transeunt. Et est necessarium isto modo illum tex.intelligere, quia si a priuato cõpulsus non liberatur,quia sibi cõceditur actio contra cõpellẽtem,eadem rõ militat,qñ compellitur a iudice dolo priuati,& potentioris.& cessat illa,quæ allegatur , quando iudex metum intulit motu proprio,& iõ dici non põt,ꝙ compulsus liberet, sicut liberatur, quando iudex ex proprio dolo metum intulit . & sic patet,ꝙ Raphael in d.cons.male ponderauit dictum tex. & contra glo.ibi communiter approbatam.Non ob.d.§. Lucius.q̃a similiter ibi tertius,ad cuius lucrum debitor fuit a iudice exactus,non erat priuatus,sed respublica ciuitatis, & sic est eadem rõ,quæ militat,quando ad proprium lucrum iudex exegit,sicut proxime dictum est.Non ob.insuper, ꝙ liberari dẽat debitor cedendo actionem,quia istud est falsissimum,salua pace Raph.quoniam vbi quis ex contractu celebrato cum alio,& non secum,tenetur,& est obligatus,si pp hoc habet actionẽ, illam cedendo liberatur.& ita loquitur.d.l. quod debetur , de pecu.aut tenetur quis ex proprio contractu, si propter hoc actionem hẽat.& tunc aut est debitor spẽi , & liberatur cedẽdo actionem ad speciem,si non fuit in dolo vel culpa,de qua tenetur ex natura illius contractus,quia solum tenetur,quia actionem hẽt,& non ex contractu præambulo,a quo fuit liberatus soluendo spẽm debitam putatiuo creditori sine culpa,secundũ Bar.post gl.no.in l.cum fundus.§.seruum tuum imprudens.ff. si certum pet.Et hoc casu verificatur dictum Bart.in d.§.fi.Nã in casu illo reus impeditus a priuato tenetur solum,quia actionem habet, & non ex stipulatione de iudicio sisti,quæ committi non potuit, ex quo reus ex iusta causa,id est propter impedi
8 mentum illatum a priuato non uenit , † quæ causa excusat illum a contumacia,ut probatur in leg.2.§.1.cum plurib.sequ. si quis cau.& plene not.in l. 1.§.fi.si quis ius dicen.non obtẽp. Si uero ille,qui proprio contractu tenetur,sit debitor quantitatis,& illam sine dolo uel aliqua culpa alteri soluit , quamuis contra illum non uerum debitorem habeat actionem,non tñ liberatur cedendo illã secundum Iac.Bu.Albe.Sali.Rapha.Pau. de Ca.& Ro.in d.§.seruum tuum imprudens.per gl.in l.si quis vxori.§.apud Labeonem.de fur. quicquid dicat Barto.in l.fugitiuus.de solu.& Alex in d.§.seruum.& est communis opi.cum qua etiam nouissimi ibi transeunt,& Bal.in l.falsus.circa fi.C. de fur.& Are.in consi.35.per gl.in d.§.apud Labeonem.& per no.in l.Imperatores.§.fi.de transac.& rõ est, quia non tenetur ex hoc solo,quia actionem habeat,sed ex proprio contractu,a quo non fuit a quantitate liberatus,quamuis omnis culpa cesset.l.incendium.C.si cert. peta. & iste est proprie casus noster Nam cum.d.Ioan.Bernardinus sit debitor quantitatis,ex contractu depositi non tenetur,quia actionem habet cõtra dictos nobiles.sed quia in dicto contractu se obligauit,a quo nõ fuit liberatus,omni culpa eius ẽt cessante.d.l. incendium. ideo cedendo

dendo non liberatur,& hæc est euidens responsio.Parum ergo
in hoc curandum est de authoritate Raphaelis, cum eius opin.
manifestissime ex præmissis confundatur.Sed adhuc vnū aliud
prædictis videtur obstare,quia ex quo debitor soluit ad vtilita
tem dictorum comitum de mandato principis, verisimile est,
ꝙ princeps non permisisset dictos nobiles cōueniri a dicto de-
bitore exacto, quia mutatio voluntatis eius non præsumitur.
l.cum tacitum.de prob.& sic cum esset difficile,& quasi impos
sibile,posse dictos comites conueniri,dicta actio inanis compe
tens debitori non debet impedire liberationem, ac si ad com-
modum principis fuisset facta solutio,quia est eadem rō, arg.
d.§.fin.& d.§. Lucius.inducti,ut supra.Et quamuis de pręsenti
9 cesset † dictū impedimentum,tamen actio ab initio semel extin
cta non reuiuiscit.l.cum res.§.aream.de solut.sed respondetur
ꝙ licet ab initio dictum impedimentū subesset, ex quo tamen
de pręsenti cessat,dēt actio reuiuiscere, quæ reuiuiscit iusta cā
subsistente,fm gl.in d.§.aream.& Bar.in l. Mæuius.§. duob.de
leg.2.iusta autem cā dicitur subesse,quando cessat causa extin-
guens,scd̄m Old.& Imo.in d.§.aream.Vel secundo dici pōt,ꝙ
vbicunq. cessante impedimento subest iusta cā, actio compe-
tat,ꝙ interim,& illo durante,actio non extinguatur,sed ꝙ ces
set ad tempus,scd̄m Imo.in d.§.aream.Alia insuper ratione p̄-
10 missa conclusio confirmatur.† Nam iste debitor tenetur de ca
su fortuito de iure communi, & ex cōuentione expressa. Et iō
periculum debet esse suum.Nec ob. ꝙ non videatur de hoc ca
su insolito cogitatum.l.fistulis.§.frumenta.de cōtrah. emp.&
quia ob iniuriam creditoris contigit,secundū Bald. in d.l. fal-
sus.& Raphael in d.cons.quia prima ratio est falsa;qm̄.d.§.fru-
menta.& quæ dicuntur in varijs locis per illum tex.maxime in
l.4.§.quesitum.si quis cautio.& in c. 1. de commoda. locū hn̄t
qn̄ quis ex natura contractus,uel rei debitæ non tenebatur de
fortuito,sed ex pacto, quia tunc de insolito casu non intelligi-
tur cogitatum. Sed primo casu,s. qn̄ casus uenit ex natura rei,
uel contractus, tenetur ēt de dicto casu in solito,& de omni in
differenter,& est casus in l.Lucius.de euic.& iste est casus no-
ster,in quo de casu tenetur ex natura rei,quæ perire non pōt.
d.l.incendium.Secunda ratio non obs.in casu nostro,quia etiā
de tali casu contingente ob iniuriam creditoris tenetur debi-
tor,qn̄ iniuria est illata a priuato,scd̄m Bar. in d.l.creditor,vel
a principe ad commodum priuati,quia est eadem ratio,vt pro
baui superius,nec istis casib.loquitur Bald. in d.l.falsus.sed qn̄
exigitur debitor a superiore ad sui lucrum,quicquid dicat Ra-
ph.in d.cons.Et ad allegata in cōtrarium satis ex præmissis col-
ligitur rn̄sio,& maxime ad no. per Bart.in d.l. creditor.qui,ut
dixi, loquitur, qn̄ exegit iniuste superior ad cōmodū sui. Non
11 obst.etiam ꝙ † soluens authoritate iudicis liberetur, per not.
in leg.ait prætor. §. permittitur. de mino. quia dicto casu fuit
exactio facta iuris ordine seruato, quo casu contra eū, cui sol
uitur, non competit repetitio. l. 1.C. de condictione indebiti.
Nos vero loquimur quando de facto, & sine causæ cognitio-
ne quis fuit exactus a priuato, uel ad commodum priuati per
iudicem.quib.casib.contra priuatum agi potest. d.l. non inte-
rest.ꝙ me.cau. & ibi Pau. de Cast. & in l.pen.eo.tit. Item non
obst. ꝙ soluens creditori putatiuo ex iusta causa liberetur. qa
illud procedit in debitore speciei, & non quantitatis. secundū
Doc.communiter in d.§.seruum tuum imprudens.& in alijs lo
cis præallegatis.Minus etiam ob.qđ not.Guliel.& Bald.in le.
extat.ꝙ me.cau. quia hoc dictum procedit, ubi per partes sal-
tem tacite fuit prorogata iurisdictio iudicis,secus autem quan
do processit contra contumacem, qui non uidetur iurisdictio
nem prorogare,& ita dictum pręd ictorum declarat Alex. in l.
iuste possidet.in pen.colu. de acq.poss.Non obstat ultimo qđ
12 princeps † ex certa scientia, & cum clausula,non obst. possit
tollere actionem,etiam sine causa, quia hoc est verum in præ-
iudicium creditoris subditi, sed secus in præiudiciun non sub-
diti, sicut est hoc hospitale publicum, & authoritate episcopi
fundatum,quod vna cum omnibus iurib.suis subest episcopo,
ut probatur in cle. quia contingit.in prin.iuncta gl. & ibi not.
Car.in 4.no.de relig.dom.& Ant.de But.in consi.40. sicut ui-
demus,quod licet princeps possit ex causa tollere,quæ sunt iu
risgentium, tamen hoc est verum in præiudicium subditorum
tm̄,cōtra aūt non subditos,etiam ex cā, id facere non potest ex
defectu iurisdictionis,secundum Pa.de Cast.in consi.285.inci.
Primum dubium procedit,&c.& per Mod.latius in d.ca.quæ
in ecclesiarum,quæ rō in casu nostro absq; dubio locum hēt.
Et per hæc concludo, dictum debitorem non esse liberatum a
dicto hospitali,& ꝙ suæ indēnitati succurrere pōt agendo cō-
tra dictos nobiles ad quātitatem pro eis solutam. Et casu quo
iudex pertinaciter vellet inhærere opi.Raph.Cum.authoritatē
potius quam rōnem sequendo,adhuc certissimum est, ꝙ ho-
spitale pōt a dictis nobilib.exigere, qđ ad eorum commodum
indebite cessit,ex quo ex aliquo titulo inter eos & debitorem
soluētē celebrato ex cā onerosa pecunia eis nō erat debita,sed
hospitali, ut ꝓbat̄ ī l.si me & Titiū.cum ibi no. ꝑ Bar.si cer.pe.
& de hoc est casus in terminis nr̄is in d.l.liberto §. Lucius. de
alim.& cib.le.& ita in præmissis concludo. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit Ias.consi. 26.uol. 3.vide Menoch. consi. 68.ante numerum secundum. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Contra debitorem in diem orta est obligatio, & actio ante diem certam appositam ab homine.*
2 *In pœnalibus,& correctorijs dispositum in uno ex correlatiuis extenditur ad aliud, ex identitate rationis.*
3 *Vtrum creditor possit contra tertium possessorem agere condōne ex lege fi.C.de acq.pos.non excusso principali debitore.*
4 *Paria sunt amittere possessionem,vel amittere actionem competentem pro recuperanda possessione.*
5 *L.fi.C.de acq.poss.quomodo procedat.*
6 *An danda sit restitutio appellanti per lapsum temporis.*
7 *An tempus appellationis curat ipso iure,an requiratur protestatio nu.12.*
8 *Quando causa est commissa consilio sapientis,interim non currit instantia.*
9 *Ab iniquitate legis generalis non appellatur,sicut appellatur a sententia iniqua.*
10 *Sicut pendente appellatione officium iudicis conquiescit, ita conquiescere debet pendente tempore dato ad appellandum.*
11 *Vbi causa est introducta in consistorio principis,non perit instātia.*
13 *Veritas rei uerborum adminicula non desiderat.*

CONSILIVM CLXXII.

CIRCA primum,de quo quæritur,omissis super
fluis arbitror, ꝙ dn̄s Ioannes postquam nō sol-
uit in primo termino,& iuramentum in hoc nō
seruauit,ꝙ ad integram summam conueniri po
tuerit non expectatis aliis terminis, per l.si quis
1 maior.C.de transa.& præmitto † ꝙ si debitorem in diem orta
est obligatio, & actio ante diem certam appositam ab homi-
ne,ut in casu nostro.l.cedere diem.de uer.sign. & l. 1.in fi. qn̄
dies ususfru.leg.ce.& no.glo.in l.certi cōdictio. in prin.si cer.
pe.& in l.item quia.de pac.& Bar.in l.ita stipulatus.la grande.
in 2.q.prin.de uer.obl.& est commu.opi.vt ibi per alios. & li-
cet si agatur ante diem reo competat exceptio. d.l.1. in fi.& ꝑ
Bar.in l.eum qui ita.§.qui ita.in fi. de ver.obl. nihilo minus,si
reus iurauit soluere in plurib.terminis,sicut fecit in casu nr̄o,
& non soluat in primo, cadit ab exceptione sibi competēte oc
casione aliorū terminorum,& poterit statim conueniri in soli
dum,ut probatur in d.l.si quis maior. dū ibi dicitur, ꝙ piurus
careat emolumento,quod ex pactione uel transa. fuerit conse
quutus,&c.quamuis ille text. loquatur in actore, idem tn̄ est
in reo,in his quæ ei pn̄t adaptari,secundum gl.in uer.cōsequu
tus.& probatur in l.fi.C. de fruct.& lib.expen.sicut igit̄ actor
periurus ipso iure cadit ab actione,ut ibi tex.ita etiam reus de
bet cadere ab exceptio.in qua dicitur actor,l.2.de excep. cum
2 hæc pœna ita conueniat reo,sicut altera conuenit actori. † &
quia ēt in pœnalib.& correctoriis dispositum in uno ex corre
latiuis extenditur ad aliud, ex identitate rationis, fm Bart.in
l.1.C.de cupræs.li.11.& in l.nemo,C.de sac.san.eccl. & in l. fi.
C.de indicta vidui.tol.& Petr.de Anchar. in repe. cap.1. in 6.
chart.de consti. & Abb.ī proœ. Gregoriano,& ibi ꝑ Moder.
Quo

3 Quo uero ad secūdū, uidelicet † utrum creditor agere possit contra tertium possessorem, condõne ex l.fi.C.de acq.poss.nõ excusso principali debitore, & rñdetur breuiter ꝙ sic, quia cū debitor bona sua obligauerit. & constituerit se illa creditoris nomine possidere, alienando dicta bona priuauit creditorem sua possessione.l.peregre.§.quib.de acq.pos. & quam quæsierat mediante constituto, uel precario.l.quod meo, in princ. & l.interdum.de acq.pos. & ꝓpea creditori spoliato competit remedium.d.l.fin.& condõ ex illa l.ut ibi probatur. ibi, vel quispiam alius, &c.& ibi hoc not.in terminis uoluit Iac.Bu.& idē tenuit in auth.hoc si debitor.in fi.de pigno.& in l.fi. C.de act. & obl.Qñ enim dicto casu, quo debitor constituit se possidere bona obligata nomine creditoris, agit hypothecaria ꝯ tertium possessorem. debet excussio debitoris præcedere. Sed ubi agit condõne.l.fin.excussio non est necessaria. quod dicit esse no. & idem tenet Bal.in l.1.C.de reuo.his quæ in frau. cred.& in l.1.in fi.pro soc.in lec.antiq.& alle.Vber. de Bobio, quem ēt alle.& sequitur Ang.qui idem tenet in l.2.§.hac actione.vi bo. rapt.Ang.Imo.Roma.& Ale.in l.exitus.de acq.poss.& dicit ēt Ang.ꝙ ita practicatur Bononiæ, & confirmatur ista opi. quia cum creditori competat remedium ad auocandum rem per condõnem ex lege, quodammodo vr̄ possidere. l. si quis ui. in prin.de acq.poss.vñ sicut si possideret uere, non esset opus excussione, ita etiam non erit opus isto casu, quæ rõ adducit per Are.in d.l.exitus.& pro quo facit, quod vult Bar. in l.si prius. in 1.q.de op.no.nun.vbi dicit, ꝙ paria sunt amittere actionem
4 competentem pro recuperanda possessione, per l.qui actionē. de reg.iu.& sic p̄supponit, ꝙ paria sint possidere, & hr̄e actionem ad recuperandum possessionem, ꝓut ꝓbat in d.l.qui actionem.quam allegat.& istud etiam dicit gl.in d.l.fi.in uerbo generetur.per d.l.qui actionem.& quamuis idem Aret. prius tenuerit contra prædictos, tamen rõ sua non obst.aliquo mõ. Nam dicit ipse.ſm ꝙ declaratur in l.si colonus.post gl. d.l.fin. non loquitur.qñ detinens nomine nr̄o, vere tradidit alteri possessionem.quia tunc potest nobis p̄iudicare, vt ibi dicit gl.sed loquitur, qñ quis negligentia, vel dolo dimittit possessionem, vt alius eam occupet, quo casu non perditur possessio ciuilis, sed solum naturalis, pro qua agitur condõne ex illa l.Cum ergo iura vetera dicant, ꝙ detinens noīe nostro põt nobis auferre possessionem modo p̄dicto.d.l.peregre.§.quib.nec inducāt aliqđ remedium contra possessionem sed solū contra tradētē. l.Pomponius.quib.modis usufru.amit.non videtur, ꝙ ista lex loquatur isto casu.Nec põt ēt ad hunc casum extendi, qñ ille, cui fuit res tradita, ignorauit tradentem esse detentorē, & non possessorem.quia nō subest eadē rõ vtroq; casu.Si aūt ille, cui fuit facta traditio, fuisset sciens & in dolo, tunc ſm eū posset procedere p̄dictorum opi.vt ibi ꝑ eum latius. Ad quam rõnē
5 rñdetur, † ꝙ d.l.fi.solum hēt locum, qñ detinens dolo, vel negligentia dimisit possessionem, ut alius eam occuparet, vt dicit Are.quantum ad hunc effectum vtile, cuius nomine detinebat possessionem non amittat, secus aūt si rem alteri tradat, quia tunc ille possessione priuatur, & in hoc d.l.fi.non hēt locum, ut not.in d.l.si colonus.& per Doc.cõiter in d.§.quib.sed tñ ꝓ recuperanda possessione, quam amisit ex tradõne detinentis, sibi competit cõdõ ex d.l.fi.ſm glo.ibi, in ver.gn̄etur.in fi.cum qua transeunt Doc.cõiter, & de qua Are.mentionē non facit, qui hoc negat.Et hoc est satis ad propositum, & ad fin. ut excussio non sit necessaria, qñ agitur remedio illius legis contra tertium possessorem, ut dicunt Doc.communiter in locis p̄alle.ꝙ est satis, ꝙ tradens fuerit in dolo, & ꝙ sciret alium possidere, quia hoc tm̄ põderatur in d.l.fi.quamuis ille, qui recepit, eēt ignorans.Et propterea ēt contra tertium possessorē ignorantem datur cõdõ ex illa.l.fi.& hoc uult gl.ibi in d.ver.generetur, in fi.q̄ indistincte loquitur, quicquid dicat Aret.in d.l.exitus.Ad tertium, de quo quærit, vr̄ prima facie dicendum, ꝙ ap
6 pellatio sit deserta, aliquo impedimento non ob.† & ꝙ aduersus lapsum temporis non sit danda restõ, quia ut impedito nõ currat dictum tempus cum effectu, necessaria est protestatio
7 impediti, ſm Bal.in c.ex rõne.in fi.de appel. vbi concludit † ꝙ tempus prosequendi appellationis currit ipso iure omissa protestatione, per d.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de ope. noui.nun.& per no.in l.1.§.dies.quando appell. sit. Et idem etiā uult Alc.in d.§.si quis ipsi p̄tori.Imo.in ca.cupientes.§.ꝙ si per viginti.de ele.in 6.per no.per gl.ibi, qui dicit se obtinuisse, qđ impedimento propter iudicis absentiam currat tempus ad ꝓsequendum appellationem, si omittat protestationem, & idem probatur ex no.per gl.in c.plerunque, de rescrip.& facit.quod no.Anto.de But.in d.c.ex ratione.dicens, quod appellans si accedit ad Papam, & non potest habere eius copiam, oportet, qđ protestetur, per no.in d.§.quod si per 20. & idem est de mente Ang.in d.auth.sed lis.& facit.c.fi.de appel.cum materia. Et ꝓpterea uidetur, quod licet fuerit petitum consilium sapientis, & quod committi debuerit per iudicem iuxta petitionem, tam ex forma statuti, quam rescripti, quod tempus cucurrerit interim, & antequam committeretur, si non appellans non sit protestatus, quod non stat per eum, sed per iudicem secundum Docto.in dictis locis. Et similiter impedimentum contingens in persona aduocati, alia ratione non impedit cursum fataliū, ex quo patiebatur febrem quartanam, quæ de sui natura est lõga.Ideo debuit appellans de alio sibi prouidisse, ꝙ si non fecit, negligens reputatur, & ei nõ succurritur.l.si lõgius.in prin. de iud.& ibi dicit Bar. ꝙ licet propter absentiam aduocati sit danda dilatio, hoc est verū, qñ speratur in breui reuerti, & ē secus, si diu est absuturus. Sed præmissis non obs.contrariū arbitror
8 verius. & præmitto † ꝙ qñ cā est commissa consilio sapientis, ꝙ interim non currit instantia, ſm Ale. in l.Titia.in 1.col. sol. ma.& probatur in l. 1.C.de relatio.vbi hr̄, ꝙ facta relatione iudicis officium debet conquiescere. & idem quando consilio sapientis cā est commissa. Quia ista procedunt a pari, ut ibi per Bar. & probatur ēt ex not. per eum in l.1.§. si plures.in 6.q.de exercito.& in l. 1. nil noua. appel. penden.vbi dicit, ꝙ si causa est commissa consulenda de necessitate, interim nihil debet fieri, & sic officiū iudicis cõmittentis cõquiescit, & idem est dicendum, qñ consiliū sapientis est petitum. Et venit omnino committenda cā ex forma statuti, vel rescripti, ut probatur in d.l.1. C.de rela. vbi hr̄, ꝙ non tantū facta relatione cõquiescit iudicis officiū, sed ēt qñ iudex declarauit esse referendū, per eū nihil est pronunciandū, ēt antequam referat. Illud ergo, ꝙ operatur pronunciatio de referēdo, operari ēt debet necessitas committendi causam consulendam, imposita iudici per statutū, vel per rescriptum, postquam per partem est petitum, quia non minus debet operari talis declaratio legis, vel superioris, quam iudicis, quando ante dictam declarationem non tenebatur causam committere ad sapientis consilium. Et sic isto casu, sicut primo debet iudicis officium conquiescere, quia fortior est vir
9 tus legis mortuæ, vel viuæ, quam sententiæ, † quia ab iniquitate legis generalis non appellatur, sicut appellatur ab iniqua sententia.l.si qua pœna.de ver.sign.& l.2.§. exactis.de origi.iu. & l.fi.de appel.recipien.& ibi per Bar.& per eū ĩ l.omnes populi.
10 de iust.& iur.in vl. q.5.q.prin. Et istud cõfirmatur, quia sicut pendente appellatione iudicis officium conquiescit, ita etiā cõquiescere debet pendente tempore dato ad appellandū, vt no. in d.l.1.nil noua.appell.penden. Ergo eodem modo quemadmodum cõquiescit iudicis officium, qñ causa est commissa cõsilio sapientis, vt dictum est, sic etiam conquiescat pēdente tēpore, quo dēt committi, hoc est postquam cõsilium est petitū, & est requirendum ex dispositione statuti, vel rescripti, quia q̄tum ad hoc saltem in effectu, vt iudicis officium conquiescat, prędicta procedunt a pari, per ea quæ habētur in d.l.1.C. de rela.& in d.l.1.nil no.appella.penden. & præsertim quādo cā est consulenda de necessitate, vt in casu nostro. Tertio hoc cõpro
11 batur.† nam ubi cā appellationis est introducta in consistoriū principis, non perit instantia.l.fi.§.si tamen.C.de temp. appell. ita ēt non perit, quandiu speratur, ꝙ cā in consistoriū introducatur, d.auth.sed si lis. C.de temp.appel. Igitur non debet perire post petitum consilium sapientis, quia postquam de necessitate uenit causa consulenda, speratur, ꝙ committi debeat. Et isto casu spes haberet eundem effectum, quem habet ueritas.l.pen.quibus ad lib.proclama.non licet.& not. Bart.in leg. Gallus.§.uidendum. in fin.de lib.& posthu. & quamuis in casu, de quo ibi per eum, aliter speciali ratione dicat, ratio tamen sua locum non habet in casu nostro. Nec obstā.allegata in cõtrarium, dum dicebatur, ꝙ debuit impeditus protestari, quia
12 in locis in contrarium alleg.† propter impedimentum facti, requiritur protestatio, sed quando subest impedimentum iuris, & ex illo quis est impeditus, tunc protestatio non requiritur, quia

quia

quia tale impedimentum potentius operatur, ut probatur ex no. per Doct. in l. senatus. de offi. præsi. & in le. quoties. C. de preci. Imper. offer. & in c. ex transmissa. de præscrip. ubi dicunt, quod impedito de iure non currit præscriptio ipso iure, per. l. 1. C. de anna. exce. & l. in reb. in fin. C. de iur. do. nec in dict. iuribus dicitur aliquid de protestatione, sed est secus, quando impeditur quis de facto agere, quia tunc currit præscriptio, licet detur restitutio. & in terminis nostris clarius hanc differentiã facit Pau. de Cast. in consi. 190. incip. Visis his, &c. in fi. antepen. col. ubi dicit, ꝙ ei, qui impeditus est ex decreto superioris, ipso iure non currit præscriptio, quia istud dicitur impedimentum iuris, & proueniens a lege. Et subdit, qđ etiam fuit in casu suo aliud impedimentum facti, per quod etiam illo casu non potuit præscriptio currere. Nec obst. dicit ipse, quod debuerit protestari, quia illo casu spãli ratione, de qua ibi per eum, protestatio non fuit necessaria, sic quando impedimentum iuris allegauit, de protestatione nihil dixit, sed solum quando de impedimento facti mentionem fecit, de protestatione opposuit & soluit. Cum ergo in casu nostro appellans post petitum consilium sapientis ex forma statuti, & rescripti fuerit impeditus de iure agere, ẜm Pa. de Ca. in d. consilio, tempus non põtest ipso iure currere ẽt absq. protestatione. Et alia rõne protestatio nõ fuit necessaria, quia de impedimẽto constabat ex actis, ex quib. apparebat de petitione cõsilij, & de tenore rescripti, quæ acta faciunt notorium, ut no. in c. significauerunt de testi. Cum ergo de impedimento constaret, notorie, ẽt si fuisset impedimentum facti, non fuit necesse protestari, scđm Pa. de Ca. in d. cõs. dicẽs, ꝙ ubi impedimentum fuit notorium, & cõstat, ꝙ diligẽtia nihil profuisset, nec agitur de constituendo aduersarium in mora, sed de excusando se a negligentia, prout congit etiam in casu nostro, non expediebat dictam protestationem inanem &
13 superfluam facere. † ꝙ veritas rei patens & manifesta verborum adminicula non desiderat. l. 1. C. si ut se mi. ab hæredi. absti. l. 3. C. de li. præte. nec tenetur quis facere, qđ factum non releuat, nec prodest. l. 2. §. fi. si quis in ius voc. non ierit. & l. arbiter calendis. de arb. & ꝙ non sit necessaria protestatio, qñ notorie cõstat de impedimento, voluit ẽt Aret. in consi. 163. in 3. col. uer. præterea qua æquitate, &c. de quo impedimento notoriè constaret ex sola petitione consilij, de qua constat ex actis, iuncta dispositione statuti, cuius scientia p̄sumitur quoad homines illius loci, sicut præsumitur scientia iuris cõis quoad oẽs scđm Bar. in l. ꝙ Nerua. de po. uersi. iux. prædicta quæro, &c. & cuius statuti productio ẽt non est necessaria, qñ est insertum in vol. statutorum. scđm Bar. in l. omnes populi. uersus fi. de iust. & iur. postquam ergo de impedimento notorie apparet ex causis prædictis in casu nostro, potuit omitti protestatio. & ita in premissis concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Verba enunciatiua inter alios confecta, an regulariter probent.*
2 *Fama in antiquis plene probat.*
3 *Antiquum dicitur, quod excedit annos centum, & memoriam hominum.*
4 *Enunciatiua an æquipolleat famæ.*
5 *Deponens de auditu transfert onus probandi in aduersarium.*
6 *Compromissũm, ut possit quis facere, requiritur speciale mandatum.*
7 *Parochiani quando habeant ius præsentandi clericum.*
8 *Testes de auditu non probant.*
9 *Quãdo ex appositione custodum uideatur acquisita possessio alicuius loci, & an requiratur patientia.*
10 *Scientia præsumitur ex vicinitate.*
11 *In re dubia pro possessore iudicandum est,*
12 *Apponere custodes uillæ est actus iurisdictionalis.*
13 *Non obtinet, qui ex una causa agit, & aliam probat.*
14 *Vnum instrumentum non sufficit ad probandum communẽ opinionem.*
15 *Testes deponentes die feriato in honorem Dei nihil probant.*
16 *An illi de uniuersitate possunt esse testes in causa uniuersitatis.*

CONSILIVM CLXXIII.

VISO processu, tam principalis cãæ, quam appellationis formato inter cõmune, & hoĩes villę Tiarni inferioris ex una, & commune, & homines villæ Bezechæ ex altera, uidetur prima consideratiõe dicendum ꝙ ad dictum cõe, & hoĩes Tiarni spectet & pertineat facultas apponendi custodes, & eligendi saltuarios pro custodia montis Croynæ. Et primo, quia mons prædictus est in territorio dictæ villę Tiarni, iõ ad hoĩes dictæ villæ, etiam de iure cõmuni pertinet custodia. l. ne quid, & ibi gl. in ver. a rapientib. de incend. rui. naufr. & ibi ẽt. Bar. q ẽt loquitur de villa, quæ tenetur ad custodiam. Quod autem sit in p̄dicto territorio dictus mons, probatur ex plurib. instris in cã productis, in quib. hoc narratur siue enunciatiue exprimit.
1 Et quamuis fines per dicta instrumenta † & ex uerbis enunciatiuis, de quib. in eis, inter alius confecta, regulariter nõ ꝓbentur, ẜm gl. & Doc. in l. cum aliquis. C. de iu. delibe. in l. prædiis §. Titio. de leg. 3. in l. optimam. C. de contrahen. & commit. stipu. & per Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua. ver. 57. tamen hoc locum non hẽt, qñ talia instrumenta sint de antiquo, ẜm Bal. & Sal. no. in d. l. cum aliquis, quia hmõi instra ꝓbant cõem opi. q p̄sumitur eẽ vera. l. 1. §. 1. de flum. l. cum de lanionis. §. asinam.
2 de fun. instruc. & hoc sequuntur Mod. ibi † quia fama in antiquis plene probat, ẜm Inno. in ca. veniens. de verb. sign. Bal. in auth. quas actiones. in fi. C. de sa. san. eccl. & in l. cum super. C. de rei vendi. cum alijs concor. de quib. ibi p eos, qui ẽt idem cõprobant ex aliis. & bene probatur in c. cũ cãm. de ꝓb. & ex ano. gl. 2. in ca. cum olim. de censi. idem ẽt tenet Are. cons. 42. in ci. Viso cons. elegantissimo, &c. & facit, quod no. Domini. in c. si Papa. in prin. de priui. in 6. vbi plene probat, ꝙ priuilegia Papæ plene probant enunciata in antiquis. Nam ẜm Bal. in d. c. cũ cãm. in factis antiquis nulla est melior probatio quam instrorum. Recurrit. n. ad memoriales antiquos sicut ad stipites veritatis, qui in æternum permanent. Qđ aũt instra producta
3 sint † antiqua, vel de antiquo, constat ex eo, ꝙ unum fuit cõfectum de ann. 1350. & sic excedit annos centum, & memoriam hoĩum, ẜm oẽs in d. l. cũ aliqs. p l. si arbiter. de ꝓb. Inno. in d. c. veniens. de uer. sign. & Imo. in l. 2. §. idem Labeo. de aq. pl. arcẽ. & istud instrm solum, & de per sẽ sufficere videtur ad probandũ, ꝙ dictus mõs sit de territorio dictæ villæ, p ea q̃ dicit Do. in d. c. si Papa. dum uult, ꝙ unum priuilegiũ tm̃ Papæ sufficiat
4 ad probandũ enunciatiua in factis de antiquo, quia talia † enũciatiua in d. priuilegio æquipollent famæ, ut singulariter p Io. And. in regula, non licet. de reg. iu. in 6. ad fi. & d. An. in c. fi. 9. col. de succ. ab intesta. quinimmo tps. 40. an. dr̃ antiquũ, ẜm d. Ant. in c. ueniens. de testi. el 1. & in c. quid p nouale. de ver. sig. Dom. in c. j. de resc. in 6. & Alex. consi. 4. inci. Videret inspectis his, &c. 2. vol. vñ alia duo instra inuestituræ, quorum vnum est confectum de an. 1426. & aliud 1449. in quib. similiter enunciatur dictum montem esse in villa Tiarni, dñr sufficiẽter ꝓbare id, qđ in eis enunciat p p̄dicta. Accedit ad hoc etiam alia instra ꝓducta, q̃ licet non sint de antiquo, ex quo sunt plura, inducunt uehementem præsumptionem etiam inter alias personas, ẜm Pa. de Cast. in d. l. cum aliquis. quæ multum opat, & coadiuuat probõnem aliorum instrorum antiquorum, vbi ẽt p se non sufficerent. iux. ea quæ habentur per Bal. in l. si quis ex argentariis. in prin. de eden. & tanto magis, qa ẽt aliq ex testib. receptis in cã appellationis dñt, dictum montẽ eẽ de territorio Tiarni. Et quasi omnes dñt. ꝙ hoĩes, & cõe dictæ villæ solebant eligere duos saltuarios, & illos deputare ad custodiam dicti montis, qa actus est iurisdõnalis, ut colligit ex no. p Ang. in d. l. ne quid. in prin. dum dicit, ꝙ dñi terrarum tenentur oĩ tempore custodes deputare, ue dentur dãna in suis territoriis, alle. C. de littorum & itinerum custodia. li. 12. l. 3. & idem dicit Bal. in c. 1. §. conuenticulam. de pace iura. fir. ex quo actu iurisdõnali probatur, dictum montem esse de territorio dictæ villæ, secundum Bal. in l. data opera. col. 9. uersic. super situ cadit testimonium, &c. C. qui accu. non pos. vbi dicit ꝓbari, aliquẽ locum esse de territorio alicuius ciuitatis, quando constat in illo loco ciuitatem fecisse aliquem actum iurisdictionalem. & idem vult in rubric. quæ sint rega. & in leg. 2. post med. de offic. presi. per leg. pupillus. §. territoritorium. de uerb. sig.

Nec

5 Nec ob.vr̃,ꝙ † deponant de auditu,quia saltē inducunt ꝑsumptionem talem,quæ transfert onus probandi in aduersarium, ſm Arch.in c.hoc vr̃.22.q.5.de quo exclamat Ro.sing.350.in ci.Testimonium de auditu,&c.& potisſime in casu nr̃o,vbi de probandis cōfinib.agit,dēt operari. quia in illis probandis nō requiruntur arctæ probationes.sed sufficit probō semiplena, ſm D.Card.in cle.1.in 3.oppo.de prob.alleg.d.c.cū cā.de ꝓb. multo igitur magis concurrentib.etiam alijs probationib.& adminiculis de quib.supra quia & quæ nō prosunt singula:multa iuuant,vt no.in d.c.cum cām.& per gl.& Doc.in l.2.in pri. de excu.tu.Ex alio quoq; probari videtur, ꝙ dictus mōs sit de territorio dictæ villæ Tiarni,quia ad illum habetur solum aditus, & accessus per territorium prædictum,& quia pēdet magis versus illud,per ea quæ no.per Bar. & Doc. in l. qđ cōclaue.de dam.inf.vbi concluditur,ꝙ si aliqua domus sit in diuersis parochiis,ꝙ intelligitur esse de illa parochia , ex qua habet aditus,de quo etiā glo.in c.2.de sepul.in 6.per Io. And.in add. Spe.in rub.de parochijs,& facit optime tex.in l.prædiis.§. balneum.& §.qui domum.de leg.3.vbi habetur, ꝙ balneum , vel hortus dicit esse pars domus,qn̄ ad eum est accessus dūtaxat ꝑ domum . Si ergo dicatur dictus mons esse pars villæ Tiarni,ex quo per illam est tm̄ accessus, ac ēt ex eo ꝙ magis pendet, & pluit versus dictam uillam,ut probatur ex no.per Bal.singulariter in c.cum olim.de præscri.dicens,ꝙ ubi disputatur de con finib.uillæ uel castri,intelligitur in dubio locus, de quo dubitatur,eē de iurisdōne, & territorio uillæ,cui magis adiacet, quē etiam refert & sequitur Ale.in l.si conuenerit.§.si nuda. de pignoratitia actione.Nec obstare videtur, ꝙ ēt in plurib.instrumentis productis pro parte illorum de Bezecha dicatur enunciatiue dictum,montem eē in dicta villa Bezechæ,q.a cū sint inter alios,& de nouo cōfecta nō ꝓbant enunciatum,secundum glo.Bar.& omnes,in d.l.cum aliquis.& dixi supra similiter nec compromissum, nec sn̄ia arbitralis videtur aliquid operari in fauorem dictæ villæ de Bezecha,quia lis & qō erat circa diuersum locum.videlicet super loco,qui dicitur, le coste de i sentieri,qui est pars montis Croynæ, videlicet, utrum liceret illis de Tiarno pernoctare in illo cum suis bestiis temporib.prohibitis.Sed nunc agitur de custodib.& saltuarijs deputandis ad custodiam certi loci Croynæ,qui est singularum , & priuatarum personarum, ut declarant prædicti de Tiarno in processu appellationis.Nec etiam probatur,ꝙ ꝓ damnis datis in dicto loco priuatorum,syndicus hoīum de Tiarno aliquid soluerit syndico villæ Bezechæ,sed potuit soluisse pro damno illato tempore prohibito in alia parte dicti montis,quæ est cōmunis inter dictas uillas.Nam debuit identitas loci probari , aliàs non concludit probatio illorum de Bezecha , & per ea quæ nota. Bar.in l.demonstratio falsa.in pri. de cōdi.& dem. & in l.1. C. si unus ex pluribus app. & per Ioan. Andr.& alios,in cap.auditis.de præscr. Non ob.etiam ꝙ syndici dictæ villę Tiarni, obtulerint velle stare dicto quatuor hoīum de antiquiorib.villæ Bezechæ,& ꝓ illi declarauerint,ac deposuerint in fauorē eiusdem villæ,quia id facere,& offerre non potuerūt prædicti syndici sine spāli mandato † sicut non pōt procurator cōpromit-
6 mittere uirtute generalis mandati.Sed est necesse, ꝙ ad id præcedat spāle mandatum.ſm Bar.in l.mandato.de procur. & ꝓbatur in c.per tuas.& ibi no.de arb.& per Bal.& Doc.in l.transactionis.C.de transf.Sed tamen præmissis non ob.contrariam sententiam arbitror veriorem. Nam aut dictū cōe Tiarni vult eligere saltuarios ad custodiam dicti mōtis,quia sit in quasi possessione iuris eligendi dictos custodes,iux.c.querelam.de elec. cum ibi no.per Docto.& hoc facere non potest,quia non cōstat,ꝙ fuerit,vel sit in dicta quasi possessione eligendi , nec est aliquo modo probatum, prout etiam clarius apparebit ex infra dicendis,Aut uult eligere rōne dominij , & prout quilibet dominus potest.l. si ita.§.fi. de fun.instru.& ex hoc capite minus etiam pōt.quia in illa parte,de qua cōtenditur, est priuatarum personarum , vt fatetur pars aduersa in processu appellationis.& quia de aliquo dominio dicti cōis Tiarni nō est ꝓbatum.Aut uero rōne iurisdōnis,& idem:q.a uilla, quæ subest alicui ciuitati,uel castro,iurisdōnem non hēt secundum Bar. in in l.omnes populi.in 1.q. de iust.& iu.& in l.1. de dam. infect. præterea etiam non probatur,ꝙ mons iste sit de iurisdictione dictæ uillæ Tiarni,nec ēt de territorio illius . Et dato ēt,quod de territorio esset, tn̄ cōmune Tiarni de iure cōi dictos custodes eligere,& deputare non posset,quia,vt dixi,iurisdōnē non habet,& ille actus deputandi custodes est iurisdictionis,ut ꝓbatur ex no.per Ang.in d.l.ne quid.& per Bal.in d.c.1.§.conuēticulam.de pac.iur.firmā.quos supra retuli.& in terminis per prędicta hoc firmat Alex.consi. 188.5.vol. in vlt. col. Et propterea non sequitur,est in dicto territorio,ergo ad homines illius pertinet facultas eligendi,& deputandi custodes.Sicut etiā
7 † videmus,ꝙ parochiani alicuius ecclesiæ non habent ius p̄ntandi clericū ex eo,ꝙ sunt parochiani,nisi aliàs essent patroni, uel nisi essent in quasi possessione potestandi , siue de antiqua consuetudine ad eos pertineret p̄ntatio, ſm Inn. in c.cum inter.in fi.de excep.Io.And.in c.vnico.de capel.mona.li.6. & ꝓbatur in d.c.querelam.de elect.& ibi no.Doc. Abb. Restat ergo solū uidere,vtrū prædicti de Tiarno ex cōsuetudine habeāt dictam potestatem deputandi custodes in d.loco.Et est absque dubio concludendum ꝙ non,quia de aliqua consuetudine nō
8 apparet.Nam testes partis aduersę omnes circa hoc † deponūt de auditu,& propterea non probant, vt no.in l.testium. C. de testi.in l.2.§.item Labeo.de aq.plu.arc.& in c.licet ex quadam. & c.series,de testi.Nam ad hoc vt per testes probetur consuetudo,oportet,ꝙ deponant de vsu illius actus , cuius consuetudo allegatur , & ꝙ deponant de actuum frequentia, & tēporis diuturnitate , & tales actus fuisse factos ita & taliter , ꝙ appareat interuenisse tacitum consensum populi , vel maioris partis,ſm Cy.in l.2.ver.secnudo quæritur circa hoc,quomodo ꝯsuetudo probetur,&c.C.quæ sit long.consue.Io. And.& Ant. de Bu.in c.fi.de consue.Guliel.& Bal.in l. de quib.de legi. quin etiam ſm eos requiritur,ꝙ ēt testes concordent in tempore,& in actib.aliàs tanquam singulares non probarēt. Et idem dicit Pau.de Eliaza.in dispu.incip.contra instrumētū debiti.& Ant. de But.in c.licet ex quadam.de testi.Bal.in l. 1.in fi.C. de testa. Imo.in l.inter pares.de re iud.in c. cū oporteat.de accu. & Ale. consi.45.& 196.2.vol.Et plenius ap parebit ex responsionib. ad allegata in contrarium,ꝙ intentio agentium non sit sufficiēter probata . Quinimmo ex probationibus factis per homines ville Bezechæ,satis & apertè constat,ꝙ ad illos pertinet eligere & deputare custodes in dicto monte . & in qualibet parte illius.Quoniam per prædictos plene est probatū, ꝙ sunt in quasi possessione custodiendi , seu eligendi dictos custodes , cum per instrumenta & documenta publica probetur , ꝙ saltuarij dictæ villę de Bezecha accusauerunt pro damnis super dicto monte illos de Tiarno, & ꝙ condemnationes factæ ex dicta cā
9 fuerunt a prædictis exactæ,† & sic cum custodes apposuerint, & condemnationes exegerint , scientibus, & patientibus illis de Tiarno,ac ēt officialibus illustrif.D.Venetorum existentib. in loco,fuit acquisita dicta quasi possessio.l.quoties.de seruit. l.1.& 2.& ibi per omnes.C.eo.tit.per Inno.in cap. bonæ. el 2. de postu.præl.per Ant.de But.in c.fi.de cau.possess.& proprie. Pet.de Anch.in regula,sine possessione.de reg.iu.in 6.per Barto.in l.fin.ff.vti possid. & in l.si publicanus.§. in uectigalibus. de publicanis . & ibi vult, quod constituendum quem in quasi possessione iurisdictionis spectantibus ad principem, quòd suf
10 ficiat constare pręsidem fuisse in prouincia.Quia eius † scientia sufficit, quę præsumitur ex vicinitate locorum.ca. quanto. & c.quosdam,de præsum.leg.1.post prin. de flum.l. si ita.§.fin. de fund. instruc. Ex ista igitur quasi possessione competit electio custodum, & saltuarij dictis hominibus de Bezecha , donec aliud non appareat super proprietate dicti iuris eligendi . d. c. querelam. & ibi not. Docto. de elect. Et si forte dicatur , quod dicti saltuarij non custodierunt in illo loco dicti montis de quo contenditur,sed extra dictum locum,vbi forte modus est communis dictarum villarum,& non priuatorum,vel singulorum , & sic quòd dicta quasi possessio non extenditur ad alium locum,per not.per Barto.in l. 1.§.si quis hoc interdicto. de iti.actuque priua.& Inno.in c.cum dilectus.de capel. monaco.ad hoc respondetur,ꝙ immo dicta quasi possessio est quæsita respectu totius montis,& cuiuslibet partis eius,etiam si verum esset, ꝙ saltuarij hactenus custodiuissent solum in alio loco dicti montis,ex quo non apparet,ꝙ in loco,de quo cōtenditur illi de Tiarno,uel alij apposuerint suos custodes , ut probatur ex his quæ uoluit not. d. Abb. in consi.71. incip. Casus talis,quidam clericus,&c.2.uol.ubi concludit,quod ille qui pręscripsit,

ſcripſit ius decimādi in parte fundi, videtur ēt pręſcripſiſſe, quo ad aliam partem, quæ demum fuit ad culturam redacta, per c. cum in tua. de deci. Et ſic prius in alia parte inculta, quæ ſierat ius decimandi in habitu, ne una, eademq. res diuerſo iure cenſeatur, nec pōt illi imputari ſm eum, cur ex alia parte decimas non perceperit, quia cum eſſet inculta, nil iure peruenit. Et idē vbi ēt perueniſſet, ex quo alij non fuit ſoluta, quia debetur ei, qui præſcripſit, & non quondam proprietario. d. c. cum in tua. Et ſubdit ad propoſitum, ꝙ non obſ. ꝙ præſcribens non poſſedit totum agrum quoad ius decimandi, quia ſatis dicitur poſſediſſe, ex quo unicus eſt ager, & ipſe ſolus ibi percepit decimas. Ex ho c enim videtur habuiſſe animum præſcribēdi, & poſſidēdi totum, arg. l. 3. in prin. de acqui. poſ. ubi dicitur, ꝙ qui vult poſſidere fundum, neceſſe non habet, ꝙ circum ambulet omnes glebas fundi, ſed ſufficit quamlibet partem fundi introire, dummō ea mente ſit, & cogitatione, ut uelit totum poſſidere adducit ēt, ꝙ no. Inn. in c. dilectus, de relig. dom. vbi dicit, qđ exercens vnum actū iuriſdōnalē, aīo acquirēdi iuriſdōnē vniuerſalē in loco, vr̄ illam acquiſiuiſſe, dummodo alius non ſit in quaſi poſſeſſione gn̄ali, quia tunc tm̄ acquiritur reſpū capiturum, ſeu actuum, quos exercuit. Et hoc caſu pōt intelligi, ꝙ dicit Bart. in d. l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, &c. auditis. & c. cum olim. de præſcri. Et propterea in caſu prædicto præſcribens vr̄ habuiſſe aīum reſpū totius fundi, cum ſciret alium decimas ex alia parte nō percipere, quia animus colligitur ex vnitate ſubiecti. Nam cum eſſet unus, nō eſt veriſimile, ꝙ illum voluerit ꝑ parte acquirere, ſecus aūt qn̄ eſſent diuerſi agri & diuerſi iuris per ea, quæ hn̄r in c. cum contingat. de deci. vt ibi latius per eū. Cōfirmatur vltra eū, quia ſi quis vſus eſt iuriſdictione in certis actib. acquiſiuiſſe videtur quaſi poſſeſſionē iuriſditionis in tota illa ſpecie, quamuis non fuerit uſus illa ſpē in omnibus ſuis actib. ſecundum Cy. in l. 1. in vlt. q. C. de emanci. libe. Anto. de Bu. in repetitione. c. fi. in pe. col. de cauſa poſ. & proprie. Bal. in l. 2. col. 10. C. de ſerui. & in diſpu. incip. Appulus, &c. & in leg. Imperium. ver. circa octauum. de iur. om. iu. non autem quoad diuerſam ſpeciem dicitur eſſe in quaſi poſſeſſione ſecundū p̄dictos. & Alex. conſi. 68. pen. col. 2. vol. Nec obſ. ſecundum eum, id quod legitur, & no. in c. fi. de offi. Arch. quia non poteſt fieri extenſio ad ſeparatum territorium, vel de vno iure ſeparato ad aliud, vt ibi, nunquam tamen, ſecundum Inn. impeditur fieri extenſio eiuſdem rei ad eandem, ne vna res diuerſo iure cenſeatur, alle. d. c. cum in tua. In propoſito igitur noſtro, ex quo ſaltuarij dictæ villæ Bezechę fuerunt deputati ad cuſtodiendum montem, vel partem eius, dicuntur homines dictæ villæ eſſe in quaſi poſſeſſione eligēdi ſaltuarios pro cuſtodia totius montis, ex quo non apparet, quod alij cuſtodierint aliàs partes, vel fecerint illas cuſtodire. Nec prædictis obſtat ſi forte dicatur, quod dictus mons ſit diuiſus, quia aliqua pars eſt communis dictarum villarum, & alia particulariū perſonarū. Quia ex quo modos prædictos eſt unum totum, dicta diuiſio non facit quin quaſi poſſeſſio fuerit acquiſita reſpectu totius, per no. per Bar. & Doc. in d. l. 3. in prin. de acqui. poſ. dum vult, quod qui ingreditur caſtrum animo acquirendi poſſeſſionem totius, illam acquirit, quamuis per partes diuidatur. & præſertim in caſu noſtro, in quo non agitur de acqui. poſſeſ. rei corporalis, quia quoad hoc poſſet reputari pro pluribus rebus ex quo eſt diuerſorum, ſed agitur de quaſi poſſeſſione cuſtodiendi, reſpectu cuius totus iſta mons habetur pro una re, cum ſit vnum totum vniuerſale, & alius non reperiatur in dicta quaſi poſſeſſione. Et tanto magis procedunt prædicta, vbi ſaltuarij dictæ uillæ fuerint deputati ad cuſtodiam loci, de quo agitur, & illum cuſtodierint. d. c. querelam. Et pro damnis datis in dicto loco homines dictæ uillæ condemnationes exegerint ab illis de Tiarno. Quia cum conſtet de eorum quaſi poſſeſſione,
11 † in re etiam dubia debet iudicari pro poſſeſſore, ut eſt caſus in ca. ex literis. de proba. qui proprie loquitur, quando eſt quæſtio confinium, & dicit in dubio pro poſſeſſore pronunciandum. facit. l. inter pares. cum ibi no. de re iu. Et tanto magis q̄a dicti homines de Bezecha habent etiam titulum in dicto iure cuſtodiendi. ſ. ſententiæ & laudi, in quo ſaltuarijs dictę villę datur facultas accuſandi prædictos de Tiarno. Et ꝑpea etiā ubi poſſeſſio utriq. eſſet æqualiter probata, adhuc ꝓ illo, qui oſtēdit titulū deberet ferri ſententia, ſm Iac. de Are. & Cy. in l. quo ties. C. rei uendic. & Bar. in l. ſi duo. in prin. uti poſſi. & præſertim ſi poſſeſſor ſit reus. d. l. inter pares. Et ita in terminis noſtris concludit etiam Bal. in cōſi. 420. inci. Verba principis mōtis Ferrati, &c. 1. vol. qui loquitur qn̄ inter duo communia vertitur lis de finib. & concludit ꝓ illo, qui de poſſeſſione melius probat, & pro illo qui oñdit titulum laudi, qn̄ probatio eſt dubia. & ibi etiam dicit circa prin. ꝙ confinia probantur ꝑ ſn̄ias iudicum, & arbitrorum, alle. l. inter Caſtellianum. de arb. & §. fin. inſti. de officio iudicis. Supereſt ergo ſolum ad allegata in contrarium congruum dare reſponſum. In primis non ob. ꝙ ex inſtrumentis antiquis, & uerbis enunciatiuis illorum ꝓbetur dictum montem eſſe de territorio, & pertinentiis uillæ Tiarni, per allegata ſuperius. Quia quamuis ita ſit, adhuc ta-
12 men dicta uilla non poteſt † cuſtodes apponere, & ſaltuarios cum poteſtate denunciandi, & accuſandi, quia iſte actus eſt iuriſdōnalis, ſm Ale. in d. conſi. 88. vel col. 5. vol. iō actus talis ad eam non ꝑtinet, cum iuriſdōnē non hēat, ſm Bart. in d. l. 1. de dam. infe. & in d. le. omnes populi, in 1. q. ex quo non probarunt prædicti de Tiarno hoc ſibi licere ex priuilegio, aut cōſuetudine, vel ex quaſi poſſeſſione eligendi. Præterea agunt ex conſuetudine, & petunt pronunciari conſuetudinem eſſe, ꝙ ipſi eligant duos, & illi de Bezecha vnum, & hoc, quod intēdūt & deducunt, minime probant. iō obtinere non pn̄t, ēt ſi rōne territorii, & de iure communi liceret ſaltuarios deputare, quia ex alio capite agunt, & nō ex iſto, ex quo omnes ſaltuarios eligere, poſſent, & illi de Bezecha neminē. Et tn̄ aliter dn̄t, & petunt, ſ. ſibi duos, & aliis unum licet eligere. Attenditur ergo, qđ
13 petitur, & non quod probatur, † quia non ſufficit ex una cā agere, & aliam probare. l. habebat. in prin. de inſti. & no. Bar. in 1. in prin. de eden. Inn. in c. ex parte abbatiſſæ. de priuileg. Spe. in ti. de ſen. §. qualiter. uer. quid ſi his, &c. Bal. in l. 1. C. de codi. in l. per hanc. in prin. C. de temp. appel. Ant. de But. in dilecti. & in d. c. examinata, de iu. Ang. in l. fi. C. de annal. exce. & Pa. de Ca. in l. ſi is ad quem. de acq. hære. Præterea negatur eſſe probatum, dictum montem eſſe de territorio dictæ uillæ Tiarni. Nā ut inſtrumenta dicantur antiqua ex quib. confinia probantur, oportet, quod excedant tempus centum annor. ſecundū Abb. & Imo. in c. ueniens. de teſtibus Imol. in l. 2. §. idem Labeo. de aqu. plu. arcen. Inno. in c. ueniens. de ver. ſig. & iſta eſt communis opi. ut atteſtatur & firmat Ale. in d. l. cum aliquis. C. de iure delib. Et idem uoluit in pluribus conſiliis allegatis per nouiſſimos ibi, qui hanc opinionem tanquam communē ſequuntur quicquid dixerit Ant. de But. in d. c. ueniens. & in d. c. per nouale. In caſu aūt nr̄o de uno inſtrumento ſolum tanti temporis conſtat, & hoc unum non ſufficit, ſed requiruntur plura per no. per Bal. in d. l. optimam. C. contrahen. & commit. ſtipu.
14 dum dicit † quod nnum inſtrumentum non ſufficit ad probā dum commun em opi. & ita etiam tenet Arc. & Mod, in d. cap. cū cām, de proba. & quamuis alia inſtrumenta, quæ nō ſūt, antiqua, faciant præſumptionem, ſecundum Doc. in d. l. cum aliq̄s tamen eorum probatio eliditur, & confunditur per multa alia inſtrumenta producta per illos de Bezecha, ex quib. probat cōtrarium, iuxta plene no. in c. in noſtra. de teſti. Nec etiam dicta probatio perficitur per teſtes, qui ſolum de auditu deponunt:
15 † tum quia tēpore feriato in honorem Dei iurarunt, & depoſuerunt, ideo nihil probant. l. dies feſtos, C. de fer. l. 1. ff. eo. & quibus renunciari non poteſt, c. fi. de fer. not. in l. ſi feriatis. ff. eod. Item non probant etiam ſemiplene, ſed ſolum faciunt p̄ſumptionem & indicium, ubi aliud non concurrit. & ita intelligitur, quod dicit Aret. in d. c. hoc videtur. 22. q. 5. ſecūdum Ro. in l. ſi uero. §. de viro. in vlt. col. ſo. ma. Ale. in cōſi. 77. 1. vol. Et Pau. de Caſt. conſ. 17. col. antep. Nec eſt etiā uerum, ꝙ ſufficiat ſemiplena probatio in cā confinium, quicquid dixerit Car. in d. clem. 1. de proba. quia contrarium ſentit glo. in d. l. prædiis. §. Titio. de leg. 3. & Inno. in c. cum in iure peritus, de of. deleg. & expreſſe Mod. in d. c. cum cauſam. Præterea per quatuor teſtes illorum de Bezecha eſt clare probatum, quod regula montis Croynæ ſpectat dictis de Bezecha, & ſemper facta fuit ꝑ ipſos de Bezecha. Et quamuis dictum ſit ſupra, quod ſyndici illorum de Tiarno non potuerunt ſine ſpeciali mandato ſe committere dicto iſtorum, per not. per Barto. in leg. mandato de procut. tamen dico, quod dicti teſtes probant, tanquam teſtes ſimplices, prout probarent, ſi examinati eſſent etiam ſine pa-

cto

cto de stando dicto simplici illorum. & sic vim non facio in dicto pacto, quia, vt dixi, etiam sine illo, tanquam quicunque alij testes, probant plenè, quib. non obst. ꝙ sint de vniuersitate di-
16 ctæ villæ Bezechæ; † quia ex quo ex hoc non capiunt homines dictæ villæ commodum vt singuli, sed vt vniuersi, testimonium eorum est sufficiens, & idoneum. l. intantum. §. vniuersitatis. & ibi Bar. de re. diui. per Ioan. And. & alios, in c. cum nuncius. de testi. per omnes, in c. insuper. eo. ti. cum concor. de quibus ibi per eos. & in specie, ꝙ in causa confinium admittantur testes de vniuersitate, tenet Bal. in d. consi. 420. vbi dicit, ꝙ circumcolentib. magis creditur, d. l. 1. §. 1. de flumin. Præterea vbi etiam pars aduersa produxisset plura instrumenta antiqua, adhuc tamen in casu nostro non probarent contra illos de Bezecha: quia, vt dixi, sunt in quasi possessione, & habent etiam titulum dicti iuris custodiendi ex sententia iudicis, & arbitri, ut dictum est. Ideo contra tales, & similes iustos possessores nõ habet locum dicta probatio præsumptiua, sed contra possessores præsumptiuè iniustos, secundum Inn. & Doct. communiter in d. c. cum causam. de proba. ex titulo enim iustificatur possessio, & bona fides p̃sumitur, iuxta no. per Bar. in l. Celsus. de vsuca. Non ob. insuper, ꝙ ad dictum montem sit accessus tantum per villam de Tiarno, & ꝙ ex hoc præsumatur esse pars illius villæ, per not. in l. quod conclaue, de dam. infec. & per text. in l. prædijs. §. balneas. & §. qui domum. de lega. 3. Quia etiam si ita sit, non tamen ex hoc solo hominibus dictæ villæ competit ius eligendi custodes, ex quo non est probatum, consuetum esse sic fieri, vt prædixi. vel est, & efficacius dicendum, ꝙ contraria loquuntur, quando aditus fuit ex destinatione patrisfamiliàs factus, & constitutus a cuius voluntate hoc pendebat, s̃m Bar. in d. §. qui domum. quod non est in casu nr̃o; quia talis aditus per villam Tiarni præstatur a natura, & non facto hominis. Itẽ d. §. balneas. & §. qui domum, loquitur qñ hortus, vel locus ad quem habetur aditus per domũ, est deputatus ad vsum domus, aliàs autem secus. l. olympico. de serui. vrb. pręd. & per Bart. in d. §. qui domum. imo magis deseruit dictis hominibus villę Bezechæ, cum illo habeant plures domos, quàm illi de Tiarno, vt est probatum. Accedit etiam, quia etiam ex processu constat, ꝙ aliqui montes habent accessum per aliquam villam, & tamẽ non sunt de illius territorio, sed alterius, ex quo datur intelligi, ꝙ non sunt deputati ad vsum villæ, ex qua acceditur, si aliud ostendatur. Item prædicta non obst. ex quo illi de Bezecha sunt in quasi possessione, & habẽt titulum, vt est dictum. Nam isto casu cessat omnis præsumptiua probatio, quæ oriri posset ex dicto accessu per no. per Innoc. & alios, in d. c. cum causam. Et per hæc patet responsio ad vltimum, videlicet, dum dicebatur, quòd ex quo dictus mons magis pẽdet, & pluit versus dictam villam Tiarni, quòd ex hoc præsumitur esse de territorio illius, per no. per Bald. in c. cum olim. de præscri. quia possessio & titulus illorum de Bezecha tollit dictam præsumptionem. Et præsertim quia etiam probatum est, ꝙ alij montes, qui pendent magis versus unam uillam, sunt & spectant ad alteram. & per hæc remanent sublata in contrarium allegata. Et est concludendum, malè fuisse iudicatum, & bene appellatum.

Laus Deo.

Finis Quarti vol. Consil. Caroli Ruini.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. AA.

Omnes sunt Quaterniones, præter A A. Quinternionem.

CONSILIORVM
Seu Responsorum
CAROLI RVINI
REGIENSIS
IVRISCONSVLTI
SVA TEMPESTATE CELEBERRIMI.
Tomus Quintus.

QVIBVS NVPERRIME IN HAC NOSTRA EDITIONE
Præter multa summaria quæ in alijs non reperiuntur impressionibus,
infinitisque erroribus quibus cæteræ scatebant, expurgatis,

ADDITAE SVNT DOCTISSIMAE ADNOTATIONES
Præstantissimi Iurisconsulti Domini

HIERONYMI ZANCHI BERGOMENSIS:

M D LXXXXI.

Venetijs, Apud Felicem Valgrisium.

CONSILIORVM SEV RESPONSORVM CAROLI RVINI REGIENSIS.

Tomus Quintus.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quòd liceat alicui uindictam sumere, valet: & tunc licet alios ad id congregare.*

2 *Sequaces inuadentes castrum ecclesiæ pro sumendo vindictam de inimicis, non tenentur crimine læsæ maiestatis, etiam quòd principalis animum turbandi statum ecclesiæ habuisset, si ipsi hoc ignorarunt.*

3 *Præsumptio semper capienda est, quòd actus sit factus modo licito, uel cum minori delicto.*

4 *Animus alicuius an sciuerit, uel ignorauerit probatur eius iuramento, & etiam ignorantia, maximè concurentibus verisimilibus coniecturis.*

5 *Pœna alleuianda est propter iustum dolorem principalis, etiam quo ad sequaces.*

CONSILIVM PRIMVM.

IESV Christi ac gloriosissimæ virginis nominibus inuocatis &c.¶Reuocatur in dubium, posito, non tamen concesso, ꝙ contra do. Ioãnem de Saxatello oriatur aliqua suspicio, ꝙ castrum Tausignani inuaserit, & occupauerit, animo & proposito turbandi statum ecclesiæ: & sic ꝙ contra illum procedi potuerit de crimine læsæ maiestatis, an etiam propter hoc contra alios, & præsertim contra illos de tali crimine possit procedi; & uidetur ꝙ sic: q̃a ad hoc prædicto do. Ioanni præstiterunt auxilium & fauorem: eadem ergo pęna debent puniri. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. & c. fœlicis. de pęn. in 6. et quia dicta occupatio est de genere prohibitorum. l. j. ad leg. Iul. maiest. præsumptio iuris est etiam quo ad dictos homines, ꝙ facta fuerit animo turbãdi statum ecclesiæ. Nec creditur illis dicentibus, & asserentibus, ꝙ ex alia iusta causa illud factum fuerit. l. j. C. ad legem Corneliam. de sicar. & l. si non conuitii. C. de iniuriis. & not. Bar. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. de libera. lega. ¶Sed his non obstantibus contrarium arbitror uerius. Nam præsupponitur certum fuisse et notorium, quòd illi de Tausignano fregerant pacem dicto do. Ioanni & eius adhærentibus, uel saltem quòd illam frangentibus præstiterant opem & auxilium: propter ꝙ licitum fuit, illos tanquam rebelles & bannitos occidere: ex capitulis pacis per sedem Apostolicam confirmatis. ¶Item præsupponitur, ꝙ etiam prædicti fregerant aliam pa-
1 cem inter illos, & alios homines prius factam. † Non solum ergo licuit. do. Ioanni dictos rebelles bannitos, & pacis uiolatores interficere, sed etiam eidem licuit homines ad hunc actum congregare, & secum adducere: adeo ꝙ nec ipse puniri potest de tali coadunatione: sed nec etiam ipsi coacti ad hoc puniri debent: sicut nec principalis, ẜm Iacob. Butrig. & Paul. de Cast. in l. refectionis. per illum tex. commu. p̃d. ubi dicunt, ꝙ si ex forma statuti licitũ est alicui uindictam sumere de eo, qui ipsum offendit, qđ statutum ualet ẜm eum, quia tendit ad refrenandum maleficia: & quia priuatum facit ministrum rei publicæ. l. j. C. q̃n lice. sine iudi. se uindi. ꝙ sibi licitum est congregare amicos & etiam extraneos, qui illum adiuuent: & ꝙ illi non puniuntur, sicut nec ipse principalis. & allegant gl. in l. cum fundus. de ui, & ui arm. & idem tenuit Bal. in c. fi. in 2. col. de iura. calum. quia, ẜm eum, quando conceditur, ꝙ aliq̃d impune fiat, videtur semper concessum ut illud fieri possit cõuocatis amicis, & familiaribus. l. si stipulatus fuero per te non fieri. de uerbo. obligat. & idem tenet Cæpo. in tracta. de serui. vrba. prædio. char. 23. q. dicit, ꝙ ita obtinuit in ciuitate Veronæ. & sequitur Ias. in l. j. §. fi. de oper. no. nunc. Quia igit actus occidendi dictos bannitos & rebelles non erat prohibitus, sed
2 permissus, quãtùm ad hunc actum prædicti excusantur. Nec etiam pro occupatione dicti castri debent † puniri crimine læsæ maiestatis, etiam si dom. Ioannes principalis fuisset huius propositi, ut turbaret statum ecclesiæ. Quod tamen non creditur; quia amici & sequaces ignorarunt, & præsumũtur ignorasse, ꝙ dictus principalis fuerit istius intentionis. l. uerius. C. de prob. per not. per gl. & Bar. in l. j. ff. de recepta. quæ vult, ꝙ in dubio quis dicatur receptasse furem per ignorantiam, per d. l. uerius. nisi esset notorium, ꝙ ille esset fur. Sed uerisimiliter poterunt & debuerunt credere, ꝙ castrum prędictum fuerit occupatum, ut habilius & facilius occiderentur inimici, & rebelles: ut do. Ioannes locum tutum haberet, in quo ab alijs inimicis tueri se posset: & ut faciliorem haberet aditum redeũdi ad patriam, & recuperãdi facultates suas, quibus fuerat spoliatus: & in dubio est præsumendum, quòd amici, & sequaces dom. Ioannis ita crediderint, & quòd ignorauerint quòd fuerit alterius propositi. l. meritò. pro soc. Et bene probat ex no. per Bald. in l. si prædium. C. de euic. vbi in pulchra q̃one concludit, ꝙ ad coniecturandum quo animo quis offenderit, actus sunt contemplãdi, & in dubio mitior pœna est eligenda. l. si præses. & l. interpretatione. de pęnis. Ita et in casu nostro considerari debent actus præcedentes, et qui causam dederũt ad intrandum in dicto castro, et ad illud inuadendum. Cum ergo certum sit, ꝙ causa dictæ inuasionis fuerit uiolatio pacis, occisio consortum, et quasi omnium consanguineorum, et amicorum do. Ioannis, et desolatio totius suæ domus et familiæ, ac expulsio a patria, et omnium facultatum dilapidatio, facile, et uerisimiliter credere debuerunt sequaces, ꝙ do. Ioannes eo proposito occupauerit castrum, vt in loco tuto se reciperet, et ad hũc finem et effectum, ut de inimicis commodius vindictam sumeret, et ab illis se defenderet, et ut aditum faciliorem haberet redeundi in patriam, et bona sua recuperãdi, non autem inuadendi et turbandi statum ecclesiæ: quia hoc non erat verisimile, ex quo ab ecclesia nõ fuerat ad hoc prius prouocatus, et suberat alia causa prædicta, quod enim nõ est uerisimile, non est considerabile. l. qui habebat. de legat. 3. ad hoc etiam faciunt no. per Bar. in l. nõ solum. §. sed vt probari,
3 de oper. nou. nunc. vbi vult, ꝙ † semper capienda sit præsumptio, ꝙ actus præsumatur factus modo licito, & permisso: ita & hic interpretandum est, ꝙ sequaces domi. Ioannis præsumuntur ignorasse ꝙ habuerit animum turbãdi statum ecclesiæ, p not. in d. l. j. de recep. & crediderint & æstimauerint, ꝙ ex aliis causis prædictis, quæ excusant a maiori delicto, scilicet criminæ læsæ maiestatis, prædictum castrum fuerit occupatum, & quamuis non fuerit ex toto licitũ ex prædictis causis dictum castrum occupare, & inuadere: quia tamen hoc cõtinet minus delictum, ita est in dubio præsumẽdum: quia vbi alterum de duobus prohibitis, vel delictis hẽt necessariò præsumi, in dubio præsumendum est illud delictum esse cõmissum, quod est minus, ut est tex. in l. hæc enim, & ibi no. Bar.

de suspec.tut.& in l.si præses.de pæ.& hoc ēt vult Bal. in d.l.si
prædium.C.de euict.& Aret.hanc etiam regulam ponit in cō
sil.3 1.col.pen.versic.ad secundum &c.Cum igr̄ sequaces dicti
do.Ioannis probabiliter, & uerisimiliter credere debuerint
dictum castrum fuisse occupatum ex causis p̄dictis, si allegāt
ita credidisse,& ignorasse,ꝙ dictus dom.Ioan. fuerit alterius
intentionis,& propositi,standū est assertioni eorum, & igno
rantia animi d.do.Ioānis pōt ꝓbari per iurm̄ ipsorum : q̄a in
4 † his q̄ pendent ab aīo alicuius,sicut est,an sciuerit, uel igno-
rauerit,statur iuramento suo,sm̄ gl.in c.significasti.de homi-
ci.& insti.de act.§.aliæ.& in c.præsentium.de testi. & in c. pa-
storalis.de except.& in c.si uerò.de sent.excomm. & similiter
ignorantia probatur per iurm̄ sm̄ glossam in ca.p̄sumitur. de
reg.iur.in 6.& in c.innotuit.de elect.& in c.statutum. in uer-
bo,proprium.de elect.lib.6.& no.Abb.in c.quósdam.de præ
sum.ꝙ maximè procedit in casu nostro, in quo adsint proba-
biles,& uerisimiles coniecturæ pro ipso iurante & allegante
ignorantiam,ut traditur in locis præallegatis.¶Vnde ex præ-
missis sequit̄;ꝙ prædicti sequaces ex occupatione dicti castri
non debent de crimine læsæ maiestatis puniri: ex quo animū
non habuerunt turbandi statum ecclesiæ : sed ab illis factum
sit principaliter gratia occidendi rebelles,& bannitos, & qui
licitè offendi poterant.Nec q̄tum ad illos dēt attendi animus
do.Ioannis principalis, de quo notitiam non habuerunt, &
quem non esse alterius ꝓpositi uerisimiliter, & probabiliter
credere potuerunt:& qui etiam sm̄ veritatem non creditur
voluisse statum ecclesiæ turbare, sed suam & suorum iniuriā
proseq.Nam(ut in alio consilio dixi) crimen læsæ maiestatis
non committitur ex occupatione castri,qn̄ hoc non fit prin-
cipaliter ad offensam principis;sed in consequentiam alterius
actus permissi,per no.p Nellum in tract.bannitorum.in secū
da parte secundi temp.q.13.& p q̄dam alia q̄ nō repeto,& q̄-
uis Nellus uelit,ꝙ debeat puniri extra ordinē,dictū tn̄ fuit,&
ꝓbatum,ꝙ hoc casu pp immanitatē crīs,& iustum dolorem
5 do.Ioannis,pœna † erat plurimum per iudicē alleuianda, per
tex.in l.si adulterium cum incestu.§.imperatores. de adult. q̄
alleuiatio & modificatio ēt debet fieri erga sequaces,q̄ excu-
santur rōne principalis:cū quib.durius agi non debet, q̄ cum
principali, p tex.cum ibi no.per Iac.But.& Pau.de Castr.in d.
l.refectionis.cōmu.p̄d.cum concord.de quib.sup.circa princi
pium.Intentio enim eorum principalis fuit iuuare principalē
circa actum licitum,circa quem uersabatur illius iustus dolor
quæ intentio eorum debet attendi ad excusationem illorum.
l.uerum, de fur.nec de animo.do.Ioannis, quò ad illos igno-
rantes,est curandum. Et maximè hoc procedit quò ad homi-
nes,q̄ prætendebant iustum dolorem,nedum ex persona eo-
rum,& ex iniuria illis illata:quoniam(ut præsupponitur)pau
lò ante fuerat pax cum illis facta rupta, & uiolata per illos de
Tausignano.¶Et per prædicta satis colligi potest responsio ad
allegata in contrarium,ad q̄ etiam spāliter rn̄deo. Nō obstat
igitur,cum dicitur,ꝙ dicti hoīes p̄stantes opem & auxilium
dom.Ioanni inciderunt in crimen læsæ maiestatis.d.l.quisq̄s.
q̄a negat̄,ꝙ do.Ioannes in illud crimen inciderit, per ea quæ
dicta sunt in alio consilio.& ubi ēt ꝓbaretur, ꝙ habuerit ani
mum turbandi statum ecclesiæ,ꝙ nō creditur: tamen quia de
tali animo nō constabat suis sequacibus, & qui uerisimiliter
crediderunt,& credere debuerunt,ꝙ ex alijs iustis & rationa-
bilib.causis motus fuerit,ipsi a tali crīe excusantur:quia cessat
dolus:& quorum ignorantia,ut dixi,probatur,& probari po
test per iurm̄ ipsorum.¶Nec ob.ꝙ assertioni eorū non sit stā-
dū.ex quo occupatio istius castri erat de gn̄e ꝓhibitorum.l.j.
C.ad l.Corn.de sic.& l.si non conuitij.C.de iniurijs, quia il-
lud posset habere locū,qn̄ alia presumptio,uel coniectura nō
esset p dictis hoībus,& cessat ꝯrium,qn̄ coniecturæ uerisimi
les & ꝓbabiles sunt ꝓ illis,sicut adsunt in casu nostro, quo-
niam,ut superius dictum fuit, do.Ioan.ab ecclesia non fuerat
prouocatus iustè,sed ab hominib.tm̄ dicti castri rebellibus,&
bannitis,& quia erat expulsus a patria,& bonis spoliatus:vn-
de uerisimiliter credere debuerunt, & crediderunt,quòd ca-
strum fuerat occupatum, ut facilius & tutius de inimicis su-
meretur uindicta:& ut habilius haberetur aditus ad recuperā
dum patriam & substantiam amissam. Propterea excusantur
a dicto crimine læsæ maiestatis,ex quo potest capi alia conie-
ctura minoris delicti,quamuis etiam hoc factū,id est,ipsa oc-
cupatio esset illicitum,et ꝓhibitum.d.l.si p̄ses. de pœn.et d.l.
hæc.n.de excu.tuto.cum ibi not.p Bar.et p Bal.in d. l. si præ-
dium.C.de euict.Et ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Probitum, si necessariò non sequitur ad permissum, quod non licet directò, non licet in consequentiam.*
2 *Occidens bannitum existentem in castro, licet intret per muros non incurrit pęnam.l.fi.de rer.diui.*
3 *Lex omnis quanquam præcisa ab alia distinguitur.*
4 *Crimen rebellionis, & læsæ maiestatis quando incurratur.*
5 *Voluntas & non exitus in maleficijs inspicitur. & qualiter intelligatur.*
6 *Lata culpa non sufficit in delictis importantibus dolum, maximè ubi agitur de pęna corporali.*
7 *Pœna mortis non imponitur ei, qui iusto dolore motus deliquit.*
8 *Socij excusantur congregati pro actu permisso, puta occidendi bannitos.*
9 *Sententia declaratoria requiritur in omnibus delictis, ex quibus pœna ipso iure imponitur.*
10 *Libellus est neceßarius ad executionem sententiæ legis, nisi de facto constet apertè.nu.13.*
11 *Rebellis potest a quolibet impune occidi, & pęna rebellium habet locum contra rebelles ecclesiæ.*
12 *Dictum nu.9.non procedit in pœna, quæ commodè differri non potest, ut in occisione tebellium.*
14 *Captura illicita potest facto iustificari, & similiter executio, maximè pœnæ corporalis, vt ibi.*

CONSILIVM II.

PRIMO quæritur, an magnificus do.Ioannes
Saxatellus, qui fuit ingressus castrū Tausigna-
ni et illud occupauit, dicatur incidisse in crimē
læsæ maiestatis.et uidet̄ prima facie dicendum
ꝙ sic,p l.j.ad legē Iul.maiest.in uer. loca occu-
pauerit,et facit l.3.eo.ti.in uer.arcem tenuerit iuncta gl.Nec
eo prætextu dēt excusari,ꝙ hoc fecerit, ut fractores pacis oc-
cideret,q̄uis impune possent offendi,et occidi,ex capitulis pa
cis a sede Apostolica confirmatis,p no.p Bar.post Dyn. in l.j.
1 in prin.de auth.tuto.dum concludit,ꝙ si † illud, qđ est ꝓhibi
tum,non seq̄tur necessariò ad p̄missum, tunc qđ non licet di
rectò,non licet in consequentiam.l.athletas.§.siue autem. de
his q̄ notā.infa.et l.si sponsus.§.j.de don.inter uirum, et uxo.
quia igitur potuit id,qđ erat de iure concessum,fieri absq; oc
cupatione dicti castri,non licuit illud occupare.¶Secundo idē
crimen videtur commissum ex hoc,ꝙ p̄dictus d.Ioan.sine ius
su principis exercitum comparauit,uel præparauit gratia in-
uadendi dictum castrum.d.l.3. uel saltem tenetur lege Iulia
de ui.l.2.cum seq.ff.ad l.Iul.de ui publ.et l.fin.C.eo titul.¶Sed
p̄missis non obstantibus contrarium arbitror uerius,et sic ꝙ
non dicatur.d.Ioan.in aliquod crimē ex p̄dictis incidisse, per
no.p Nellum in tract.banni.in secuda parte secundi tempo-
2 ris.q.13.ubi† q̄ritur,q̄d si uolens occidere bānitum existentē
in castro non intrauit per portam:sed per muros,et illum oc-
cidit,an ueniat puniendus:quia intrauerit per muros,pœna.l.
fi.de rer.diui.et arguit primò ꝙ sic:deinde determinat contra-
rium.Quia intrando per portas id forte facere non potuisset,
ut q̄a ille p̄sensisset,et sibi cauisset. Itē q̄a interest reipublicæ,
vt maleficia puniantur.l.ita vulneratus.ad l.Aq̄l.et sic per om
nem modum uidet̄ fuisse permissum,allegat in arg.l.et si non
sint.§.perueniamus.de auro et arg. leg. et q̄a consideratur il-
lud,pp qđ aliq̄d fit,nō illud,qđ fit.l.illud. ad l.Aquil. et l. ue-
rum de furtis.et rn̄det ad dictam legem ultimā,ꝙ loq̄tur, nisi
3 ex aliqua alia cā licita id p̄missum esse uideatur, † quasi ꝙ oīs
lex,quanquā p̄cisa sit,ab alia distinguat̄.l.vtrum.de pet.hær.et
l.non est nouum.de leg.cum ibi no.et qđ habet,de in ius vo-
can.l.q̄uis. maximè qn̄ illius occisio intrando p portas fieri
nō potuisset.l.j.C.de ope.lib.et l.j.de off.consu.et arg.l.decu-
rionum.C.de pœnis.et quod ibi no. eadem rōne idem est dicē
dum in casu nostro,cum castrū hoc non intrauerit dom.Io.et
illud occupauerit animo & intentione illud retinendi : nec in
contumeliam sedis Apostolicæ,nec gratia turbandi & uexan-
di

di & vexandi statum ecclesię, sed ꝑ sui defensione & tutione, & eo ꝓposito, ut facilius rebelles & bãnitos ac pacis uiolatores occideret: & quos impune licebat occidere. Nã † qs crimẽ
4 rebellionis & læsæ maiestatis non incurrit, nisi qñ dolo malo ꝯ prosperitatem & securitatem principis, & ut illum offendat qs intendit, & aliqd attentat. l. j. ff. ad l. Iul. maiest. & in extrau. q sunt rebelles. in uer. machinant. iuncta glo. qa ergo ad hunc finem d. dom. Ioan. Castrum ꝑdictum nõ occupauit, vt aliqd machinaret, uel moliret ꝯ principem: sed ut habilius, & facilius rebelles ipsius principis, & bannitos, & diffidatos occideret: & ab illis offendi non posset, propterea dici nõ ꝑt, ꝙ ꝯmiserit ex hmõi occupatione crimen læsæ maiestatis, uel rebellionis: † qa in maleficijs uoluntas inspicitur, & non exitus ad
5 l. Corn. de sicar. & hoc ẽt dicit ibi Bar. ad ꝓpositum in fi. dum concludit, hoc esse uerũ, qñ illud, qđ faciebat ad hoc delictũ, de quo agit, principaliter non tẽdebat, ꝑ l. q. iniurię. in princ. & l. uerum. de furtis. ubi hoc optimè ꝓbat, & iõ dicit Bar. ibi, ꝙ facta pace cũ aliquo, si qs adulterat uxorẽ alterius, uel furtum ꝯmittat, nõ dr̃ pacem fregisse, nec incidit in pœnã pacis nuptæ: qa hoc nõ fecit aĩo iniurandi: sed principaliter grã libidinis, & lucri. Quod aũt non habuerit do. Ioann. intentionem machinandi ꝯ principem, satis ꝯstat ex his, q secuta sunt incontinenti, i. ex eo, ꝙ post occisionẽ rebelliũ, bannitorum & inimicorum suorum castrum dereliqt: & ab illo recessit. l. adulterium cum incestu. §. j. de adulter. cum ibi no. ꝑ Bar. & l. si uẽtri. §. in bonis. de priu. cred. De eo ergo, qđ principaliter & ex proposito fecit, hoc est de homicidio, non tenet: qa hoc non fuit delictum: qa factũ fuit iure ꝑmittente. l. Gracchus. C. de adult. nec ex occupatione castri tenet crĩe læsæ maiestatis: qa hoc non facit: vt principi resisteret, nec ut illum offenderet, sed ex alia cã, hoc est, ut de inimicis, rebellibus, bannitis, & fractorib. pacis iustè vindictam sumeret: & ut delictum illorum non remaneret impunitum. Vñ factum non q̃ritur, sed cã faciendi inspicit, ut est exp̃ssum ĩ d. l. uerum. de fur. Est uerum, ꝙ nellus in loco ꝑallegato velle vr̃, ꝙ in casu suo ille, q ingressus est castrum ꝑ muros, possit arbitrio iudicis puniri extra ordinẽ de ipsa ascensione ꝑ muros: nõ tñ ut de maleficio doloso: qa cũ non daret oꝑam rei illicitæ, non dẽt de dolo, sed de culpa puniri, ꝑ d. l. si adulteriũ cum incestu. §. j. de adulterijs. & in l. item apud Labeonẽ. §. si qs uirgines. & l. si cũ seruo. de iniur. & melius probat in d. l. uerũ. cũ gl. Nam illo casu de furto qs non tenet, ut in tex. qa nõ fuit in dolo, sine quo furtum nõ ꝯmittit. l. j. & l. inter oẽs. §. rectè. de furtis. tenetur tamen actione legis Aq̃liæ: qa in ea venit culpa ẽt leuissima. l. in lege Aq̃. l. ad l. Aq̃. sed tñ ꝑꝑ hoc non fit, quo minus s̃nia lata ꝯ do. Ioannẽ de crĩe læsæ maiest. re ipsa, & in se non sit iniqua: qa ab hoc crĩe debuit absolui, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. j. §. nõ tm̃. si si qs a paren. fuer. manu. dũ ꝯcludit, ꝙ qñ delictũ est tale, qđ sui natura importat dolũ, sicut est istud, ut in iurib. præallegatis: † tũc
6 culpa ẽt lata nõ sufficeret, & ꝑsertim isto casu, quo agitur de pœna corporali: qa tunc tanta culpa non æq̃parat dolo. l. lege Corn. de sic. de qua lata culpa ẽt nõ ꝑt argui. d. Ioães per ꝑdicta. Iudex ergo in arbitrãdo isto casu dẽt ꝯsiderare plura, & primò, ꝙ (vt dicitur) isti fregerant pacem, erant rebelles, & banniti, qui poterant impune occidi, & ꝙ quasi oẽs, de familia & agnatione illorum de Saxatellis fuerunt crudeliter, proditoriẽ & ꝯ fidem datam interfecti. Vñ si ita est, durũ fuit. do. Ioanni, iustũ dolorem temperare. Propterea q̃uis dictum castrum occupauerit, ut suam & suorum iniuriam prosequeretur, cum eo est mitius agendũ, ꝑ tex. ualde no. in d. l. si adulterium cum incestu. §. Imperatores. de adult. ubi ille, qui interfecit vxorem reptam in adulterio q̃uis hoc ei nõ esset ꝑmisũ,
7 † excusatur a pœna mortis: qa ei fuit durum iustum dolorem tꝑare, sed si ꝑsona est humilis, dãnat ad opus ꝑpetuum. si uerò sit honesta & nobilis, sicut d. Ioã. ad tꝑs relegat, & l. j. §. fi. de sica. & ille tex. in d. §. Imperatores. ₰m Ang. ibi, est multũ allegabilis pro illis, q incidunt in aggressuram ꝯ illum inferentẽ uerba iniuriosa & contumeliosa: qa plus fecit, non quia nõ debuerit se vindicare. Multo magis ergo in casu nostro, quo ꝑcessit maior iniuria & iustior cã ꝓuocãdi. d. Ioãnem ad uindictam, & occupandi dictum castrum ad hunc finem et effectum, et ẽt mitius dẽt puniri casu quo aliqua pęna ueniat imponenda, q̃ maritus in casu. d. §. Imperatores, qa ibi, qđ ille agebat, erat delictum in se et prohibitum: qa marito non licet occidere vxorẽ in adulterio repertam. l. nec in ea. §. ius occidẽdi. e. tit. Sed illud, qđ principaliter fecit et facere uoluit domi. Ioannes: erat licitum et ꝑmissum, licet aliud, qđ in ꝯsequentiã ꝯmisit, esset de gñe ꝓhibitorũ: iõ minus dẽt puniri, ₰m Bar. in d. l. verũ. in 2. opp. Nec refert, ꝙ §. Imperatores, loquat, si maritus occiderit uxorẽ reptã in flagranti crĩe: qa q̃uis do. Ioan. ex interuallo, se uindicauerit, adhuc tñ durabat cã iusti doloris ꝑꝑ immanitatẽ crĩs, et sæuitiam horrendam, et eo magis qa (ut ꝑsupponit) aditum habuit ꝓ iustitia ꝯseq̃ẽda ad superiorem, et ab illo fuit repulsus, et qui delictum istud atrox dissimulauit, et impunitum reliqt. Durante igr̃ adhuc cã iusti doloris, non minus dẽt d. Ioan. excusari, q̃ si in ipso actu delinquendi vindictã sumpsisset, et fecisset, per no. ꝑ Bart. et Doc. in l. 2. C. qđ met. cã. † Et ex ꝑdictis rñsio colligit ad allegata in ꝯtrium: qm̃ negat, ꝙ ꝯmissum dicatur crimẽ læsæ maiestatis ex defectu intentionis ipsius. d. Ioãnis, q non fuit huius ꝓpositi, vt turbaret statum ecclesię, nec ut principem molestaret, sed dr̃ dictum castrum occupasse ob aliam cãm licitam, et permissam, q̃ potius dẽt attendi, q̃ factum ipsum. d. l. uerum. cum alijs præallegatis. Ex hoc etiam tollitur, qđ dr̃ de exercitu ꝑparato sine iussu principis: qa hoc factum non fuit principaliter grã occupandi castrum, et principem molestandi, sine dolo malo q̃tum ad hoc facta fuit dicta occupatio, iõ ex hoc crimen læsæ maiestatis non dr̃ commissum, vt est expressum in l. 2. §. hoĩes, vi bonorũ rapto. imò licuit dictos armigeros congregare ad actum principaliter faciendum, hoc est pro occidẽdo rebelles et bannitos, ac hostes principis et reipublicæ, ꝙ est licitum et ꝑmisum; vt voluit Pau. de Cast. post Iac. Butr. in l. refectionis. ꝑ illum tex. cõmu. ꝑd. et idem vult Bal. in ca. fi. in 2. col. de iura. calũ. & Cæpo. in tractat. seruit. de seru. urba. ꝑd. char. 23. in ult. col. & Ias. in l. 1. §. fi. de oper. nou. nunc. & uo-
8 lunt † ꝑdicti, ꝙ ẽt excusent̃ socii: & facit, qđ vult Bar. in l. 3. §. cũ igitur. de ui, & ui arma. & facit, qđ no. gl. in l. q. fundum. e. ti. ¶ Non ob. ẽt, ꝙ licet ꝑ obliquũ illud, qđ nõ licet directò, qñ illud, qđ est ꝓhibitum, nõ seq̃tur necessariò ad ꝑmissum, per no. ꝑ Dy. & Bar. in l. 1. in pri. de auth. tut. qa dicitur, ꝙ isto casu nõ poterat fieri illud, qđ erat ꝑmissum, i. ipsum homicidiũ cõmodè & securè. nisi occuparetur dictum Castrum, & qđ securè fieri nõ potuit, dr̃ fieri nõ posse. l. nepos Proculo. de ver. sig. Præterea q̃uis hoc fieri non potuerit impune, ut dicunt ꝑdicti: tñ nõ dẽt imponi pœna, q̃ imponitur pro crĩe læsæ maiestatis: qa crimen istud nõ fuit cõmissum, sed pœna extraordinaria & qdẽ leuis, ₰m moderationẽ iudicis est imponenda attentis, & bene consideratis circunstantiis ꝑmissis: ꝓut voluit ẽt Nellus exp̃ssè in loco superius alleg. nec istud negat Dy. & Bar. in d. l. 1. & ꝑsertim, ₰m Nellũ, cũ actus prĩcipaliter gestus sit ꝑmissus in fauorẽ publicũ, dẽt licere, qđ aliàs nõ fuisset licitum. & bene facit. l. si qs in graui. §. verũ. ver. hi quoq; ad Silla. cũ ibi no. ꝑ Bar. ¶ Nunc de scđo q̃sito est agendũ, videlicet, vtrum licuerit. d. Ioanni & suis sequacib. occidere fractores. & violatores pacis & eisdẽ ꝑstantes auxiliũ, & fauorẽ. Et prima ꝯsideratione videt dicẽdũ, ꝙ nõ: qa q̃tumcũq; in capitulis pacis a sede ẽt Apostolica ꝯfirmatis & approbatis contineatur, ꝙ violatores pacis, & q̃libet eorũ, ipso facto incurrãt pęnã rebellionis, crĩs læsæ maiestatis, & ꝯfiscationis bonorũ, sintq; extra ꝓtectionẽ oĩum Christianorũ, possintq; impune occidi, vulnerari, vel offendi, et ꝙ receptores aut fautores, aut illis publicè vel occulte auxilium ꝑstantes, eadem pœnã ipso facto in-
9 currant etc. † nihilominus ad hoc ut pœna possit cum effectu imponi, et executio fieri, debet prius ꝑcedere s̃nia declaratoria. vcꝫ, ꝙ delictum, de quo supra, sit cõmissum: quia oĩa iura mundi, ex quibus ꝓ aliquo delicto pęna imponitur ipso iure, debent intelligi, dummodo præcedat dicta s̃nia declaratoria, aliàs non habent locum ₰m Archi. et Io. And. in c. j. de homi. in 6. per tex. optimum. c. cum ₰m, de hæret. eo. lib. ubi idẽ no. ꝑdicti, et idẽ vult Bar. in auth. q semel. C. q̃uo et qñ iud. et in auth. hoc amplius. C. de fideius. et Alex. in l. si qs maior. in ult.
10 col. C. de transac. † cõfirmatur: qa ad executionẽ s̃niæ legis necessarius est libellus, ₰m gl. et Ia. de Belui. in auth. de ince. nup. in prin. et Io. And. in c. ordinarij. de off. ordi. et Bald. in c. j. de feud. sine cul. non amitten. quia non præcessit aliquod indicũ, et ibi Bal. transit cum Archi. et Io. And. in d. c. j. et magis in spe-

cie,& in terminis nostris hoc etiam voluit Arch.Im.& Dom.
in c.fœlicis.de pęn.in 6.vbi dn̄t, ꝙ illo casu,de quo ibi,& ī quo
incidit q̄s in crimen læsæ maie.& rebellionis,ꝙ hn̄t ꝯ illum lo
cū pęnæ,q̄ ꝯtinent̄ in d.c.pacis,& ēt alia, req̄ritur sn̄ia declara
toria,maximè q̄tū ad pœnā, q̄ expectant post executionem
extrinsecam,& actualē.sicut est pœna confiscationis bonorū,
diffidationis,ꝙ delinquēs possit impune offendi.¶Sed p̄dictis
nō obstantib.ꝯrium est uerius,p̄supponēdo, ut in puncto de-
ducitur,ꝙ isti,q̄ fuerunt occisi,fuerint violatores pacis:aut ꝙ
alijs,q̄ pacē violarūt,p̄stiterint opē,auxilium,uel fauorē,& sic
ꝙ in illis habeant vel hr̄e possint locū pęnæ ꝯtētæ in capitulis
11 pacis,& de q̄b.sup.† Cū igr̄ sit actū & ꝯuentū inter ꝑtes : & sit
ꝑ summū Pontificē ap ꝓbatū,ꝙ p̄dicti sint rebelles & incurre
rint pœnā rebellionis,& crīs læsæ maiestatis nedū potuerunt
impune occidi,tanq̄ hoc sit sp̄aliter & exp̄sse deductum, & cō
cessum in capitulis dictæ pacis,sed ēt de iure cōi, quo cautum
est,ꝙ rebelles possint impune occidi a quolibet.l.2.§.fin.ad l.
Cor.de sic.iuncta l.ꝓditores.de re milit.nec in hoc differt ius
canonicum a iure ciuili,immo ius ciuile censetur ab alio ap ꝓ
batū,ut p̄supponit Bar.clarè in extrau.q̄ sunt rebelles.in uers.
rebellando.dū vult,ꝙ pœna,de qua ibi ꝯ rebelles, locū hēat ꝯ
illos,q̄ rebellāt ꝯ rectores Romanæ ecclesiæ.Qm̄,s̄m eum, ca
nonistæ in talibus imitantur leges.c.j.de o ꝑ.no.nunc. & idem
vult ꝑ oīa Pe.de Anch.in ꝯs.278.incip. Ex p̄dicta facti narra-
tione &c.dicēs,ꝙ dictæ leges trahuntur ad Papam:& eius of-
ficiales,& allegat ad hoc.d.c.fęlicis.inducendo, ut ibi ꝑ eum,
& de hoc minus est dubitandū in casu nr̄o,ex quo est exp̄ssè ꝯ-
cessum & ꝑmissum,ꝙ tales possint impune vulnerari & occi
di.Nec est dubitandū,ꝙ saltem mediāte ap ꝓbatione sedis A-
postolicæ hoc potuerit ꝯcedi,maximè ex cā, & fauore publi-
co,vt ꝓbat̄ in sp̄ē in d.c.fœlicis.& not.Bart.in l.ut uim.& in l.
oēs populi.de iust.& iur.in l.2.C.qn̄ lic.sine iudi.se uindicare.
& Bal.in l.2.& in l.data o pa.C.q̄ accusa.& in l.decuriones.C.
de his,q̄ nō.infa.& Abb.post alios in c.fi.de consuet.cum con
cor.¶Nec ob.ꝙ fieri nō possit executio;nisi p̄cedat sn̄ia decla-
ratoria,ꝑ allegata ī ꝯrium.Quia imò rebellis ēt occultè p̄t oc-
cidi impune,s̄m Bar.in d.extrauag.in uerb.rebellādo, circa fi.
q̄a,s̄m eum,ipso facto incurrit pęnā,ut ibi.& subdit,ꝙ in iudi
cio,in quo ꝓcedit̄ de homicidio,liq̄dabitur,an fuerit rebellis,
arg.l. de pupillo.§.si q̄s riuos.de ope.no.nunc. & cū Bar.ēt in
12 hoc transit Pet.dē Anch.in d.cōs.278.& in isto casu † ꝑmittit̄
ꝙ rebellis possit occidi impune,sicut ꝑmittit̄ de iure cōi, ꝑ il-
lam extrau.& in casu nr̄o est ēt ī dictis capitulis pacis sp̄aliter
ꝑmissū,ꝙ p̄t q̄s occidi impune,ēt absq; declaratione p̄cedēti,
& ea rōne,ut sentit Bar.& Pet.de Anch.in dictis locis : q̄a pu-
blicè interest,ꝙ rebelles occidantur,& q̄a periculū est in mo-
ra:qm̄ aliàs possent euadere,& nō daret̄ forte alio t̄pe occasio
& facultas occidēdi,ut ꝓbat̄ in d.§.si q̄s riuos.quē allegant,&
ꝑ quē intentio eorū declaratur,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.non solum.§.
si liberationis uerb.de lib.leg.& sic isto casu,quo dilatio p̄t af-
ferre periculū,nō hēt locū,qđ allegat̄ in ꝯrium.Sed in pœna,
q̄ p̄t differri ꝯmodè,& ꝓbat̄ ēt in d.ca.cum s̄m.de hæret. in 6.
& ꝓ p̄dictis facit.l.ait p̄tor.§.si debitorē.q̄ in fraud.cred.& l.si
q̄s filio exhæredato.§.hi aūt.de iniust.rup.& irri.testa. ¶Præ-
terea in casib.in q̄b.req̄ritur præcedens declaratoria : si tn̄ fa-
cta sit prius executio:ut q̄a delinquēs sit interfectus, ꝑp hoc
tn̄ occidens non venit puniendus,dūmō in ꝓcessu liq̄det, ꝙ
occisus poterat impune occidi,& satis erit, ꝙ sequat̄ declara-
tio ut ꝓbat̄ ex no.ꝑ Bal.in d.c.j.de feu. sine cul. non amitten.
Nā postq̄ dixit,ꝙ p̄cedere dēt sn̄ia declaratoria, ꝑ not.per Io.
And.in d.c.cū s̄m.de hæret.in 6.subdit postea, ꝙ si sine aliqua
declaratione facta sit executio non erit ꝑ pea iuri ꝯria,ꝑ no.ꝑ
Inn.in c.ex rōne.de appell.ubi dicit,ꝙ in mera executione nul
la est necessaria cognitio:uel citatio:qđ dicit Bal. esse notādū.
& hoc dictum Bal.intelligit ibi Abb.qn̄ de delicto a ꝑtè cōsta-
ret,& nullū subesset impedimētū, de quo ēt in casu nr̄o cōsta
13 bat a ꝑtè et notoriè.et licet subdat Bal.ꝙ † ad executionē sn̄ię
legis sit necessarius libellus,ꝑ no.ꝑ gl.& Iac.de Belui.in auth.
de incest.nup.tn̄ hoc ꝓcedit,qn̄ de facto non ꝯstabat a ꝑtè, vt
in casu Io.An.in c.cū s̄m.& ꝓut Abb.ibi allegat ꝓ concor.oīa
p̄dicta.& cū Bal.in hoc,ꝙ executio facta sine p̄cedenti decla-
ratione non sit iuri ꝯria, & ꝙ secus sit, ꝙ tunc sequat̄, transit
ēt Alex.in consil.6.in 3.uol.in pen.col.& rōne ꝯfirmātur p̄di-
14 cta,† Nam licet captura ꝯmitti nō dēat, nisi de debito iudei
liqueat:si tn̄ debitor prius capiatur, poterit captura iustifica-
ri,& sic effectum ꝯseq̄,si debitū uerè suberat,de quo appareat
in iudicio,in quo impugnat̄ captura,ut latè cōcludit, & ꝓbat
Pa.de Ca.in cōs.19.inci. Supradictæ exceptiones etc.et ꝓ hoc
ēt facit optimè tex.in l.fi.§.fi.ff.quod met.cau.ubi probat̄, ꝙ
si executio non sit rite facta : ut q̄a nō p̄cessit sn̄ia:uel aliud ha
bens uim sn̄iæ,ꝙ nō retractabitur executio,si ille,ad cuius in-
stantiam facta est,offert se ꝓbaturum incontinenti de debito,
& illum tex.alleg.etiam Pau.de Cast.in l.si cum nulla. de re iu
dic.et q̄uis postea uideat̄ illum tex.intelligere in casu,quo fie-
ri poterat executio,sed aliq̄d fuit omissum : puta citatio. et ita
ēt intelligit Ang.et Imo.in l.diuo Pio.§.in uenditione.de re iu
di.tn̄ ēt in casu,ī quo pœna ꝯmittit̄ ipso iure, dr̄ p̄cessisse sn̄ia
legis ꝯdēnatoria,quo casu executio nō dēt retractari,q̄uis de-
claratio debuisset præcedere,si in ꝓcessu ꝯstabat de delicto,
vel dici pōt,ꝙ executio afferens ꝯmodū pecuniarium nō pōt
fieri,si nō p̄cedat declaratio, ꝓut loq̄t̄ tex.in d.c.cū s̄m,et hoc
q̄a satis o pat̄ sn̄ia legis isto casu.et q̄a dilatio non est periculū
allatura :q̄a bona,quæ sunt ipso iure confiscata, non possunt
interī alienari.l.ex iudiciorū.de accu.et no.Bar.et alij in l.post
ꝯtractū.de don.sed in pœna corporali,q̄ imponit̄ ipso iure sec⁹:
q̄a in ea non habet locum ratio prædicta. Laus Deo.

¶In crimine læsæ maiestatis an stetur assertioni principis, et
quando per mortem delinquentis extinguatur.

SVMMARIVM.

1 *Assertioni principis standum,donec contrarium non probetur maximè in extraiudicialibus.*
2 *Donatio facta a condemnato crimine læsæ maiestatis nulla est.*
3 *Citatus nō tenetur cōparere,si nō est tutus accessus ēt per procuratorē,& ipso iure nulla est citatio:cum hoc est notorium.*
4 *Aufugiens apud hostes incidit in crimen læsæ maiestatis.*
5 *Crimen læsæ maiestatis non probatur ex verbis narratiuis principis,ut bona confiscari possint, & principi acquirantur.*
6 *Papa per uerba narratiua no potest aliquem priuare culpa non probata,multo magis inferior.*
7 *Excepto Papa nulli creditur, etiam si sit magnæ authoritatis in præiudicium tertij.*
8 *Priuilegia semper intelliguntur sine præiudicio tertij.*
10 *Clausula,quòd uerba ad literam intelligātur,& ad contextum, non excludit interpretationem legitimam.*
11 *Assertioni principis statur in his,quæ corā ipso facta sunt: nec recipit probationem in contrarium,aliàs secus.*
Papæ non creditur in materia valde præiudiciali, quando non attestatur de gestis a se,uel coram se.
12 *In crimine læsę maiest.memoria non punitur, quando commissum est contra principem inferiorem:ideo morte extinguitur. Legis Iul.maie.plura capita.Et de intellectu.l.quisquis.C.ad l. Iul.maiest.*
13 *Lex pœnalis & correctoria non extēditur,etiam si in ea sit scripta ratio.*

CONSILIVM III.

VIdetur prima facie, ꝙ intentio donatoris sit fun-
data:qm̄ đ delicto crīs læsę maie. do.Leonini ꝯ-
stat ex assertione illustr. ducis Mediolan,de qua
ī literis eius ꝯtinētib.donationē factā de bonis
d.do.Leonini fr̄ib.de Bilijs,in q̄b.illum dicit re-
bellē, & reū dicti criminis,& tanq̄ culpabilē de dicto crīe cō-
dēnatū:& cuius principis assertioni standū est,ex forma decre-
ti ducalis disponētis,ꝙ rescriptis aut literis, vel declarationib.
ducalib.& uerbis eius ēt narratiuis de delicto, aut facto alie-
no,et sup q̄b.fundat̄ intētio principis,adhibeat̄ plena fides,
& q̄tū ad hoc,nihil eis possit opponi vel obijci, nec admittat̄
1 aliqua ꝓbatio in ꝯriū,† q̄b.ēt de iure videret̄ fides adhibenda
absq; decreto,saltē donec probaret̄ ꝯrium,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.am
bitiosa.de decr.ab ord.facien.ver.visis & examinatis d.regulis
etc.ubi q̄rit,q̄d si habētes arbitriū sup aliquo a ciuitate faciūt
suas præfationes,ex quibus inferunt illud,super quo statuūt,
pertinere ad eorum arbitrium,an illis sit credendum. Et pri-
primò arguit quòd non, per l. final. de exercit. et l.si forte.de
cast.

castren.pecu. Contrarium tñ determinat, & concludit, ꝙ illis
ꝓtationib. ſtandũ ſit, q̃tũ ad ipſos ſtatuentes, & ēt quò ad a-
lios, ꝑ illũ tex. inducẽdo ut ibi ꝑ eũ, & q̃a hmõi arbitria non
cõmittunt, niſi electis grauib. ꝑſonis: iõ eis ē credẽdũ ĩ eo, qđ
aſſerunt. l. 1. de off. ꝑfec. præt. & ꝑ hoc ſm eũ, patet rñſio ad
cõtraria. Præterea ſubdit ipſe in iſtis extraiudicialib. vr̃ eis cre
dendum, ꝑ no. ꝑ gl. in c. poſt ceſſionẽ. de ꝓb. & in cle. j. eod.
tit. Nec dicas, ſm eum, ꝙ ibi ſit ſpãle in Papa: q̃a fateor, ꝙ eſt
ſpãle, ne admittat̃ ꝓbõ in contrariũ in his, q̃ narrat, & q̃ pen-
dent ex facto ſuo: ſed contra iſtos admittit̃ ꝓbõ in contrariũ.
Multo magis ergo dictis literis eſt credendũ in quib. enuncia
tur de rebellione, & in quib. narrat̃, ꝙ confugit ad hoſtes, &
ꝙ principẽ ꝓſequutus eſt & ſtatum ſuum oĩ hoſtilitatis gñe,
ſuꝑ qua narratione fundat intentionẽ ſuã: & vt ex ipſa narra-
tione ſequi poſſit ꝯdẽnatio de dicto crĩe læſæ maieſtatis ad fi-
nẽ, ut donõ de bonis ꝯdẽnati fieri poſſit, ad q̃ princeps prin-
cipaliter intẽdebat, & prædicta ꝯfirmant̃ ex no. ꝑ Guil. & Al
bc. de Roſ. in l. j. de off. eius cui mand. eſt iuriſ. ubi concludũt,
ꝙ licet iudex non poſſit delegare cãm meri, uel mixti imperii,
niſi ex cã abſentiæ neceſſariæ, uel alio ſimili iuſto impedimẽ-
to: Si tñ in literis delegationis ꝑ iudicẽ aſſerit̃, ꝙ oportet ſe ab
ſentare ex cã neceſſaria, in hoc illi eſt credendum, quia lr̃is of-
ficialis credit̃. l. j. de off. præſi. & §. ſi quis cõprehenſorũ. auth.
vt nulli iud. & in l. ſi publica. §. 1. de publ. & idẽ tenet Bal. in l.
imperium. in 2. col. de iuriſd. om. iu. & in c. de cauſis. de off. de
le. & ꝑ hoc Alex. in d. l. j. alleg. gl. in c. paſtoralis. in uerb. exo-
nerare. eo. ti. & Bar. in d. l. ambitioſa. in uer. prælleg. quia er
go conſtat de dicto crĩe, ipſo iure bona do. Leonini fuerunt
confiſcata, & dñiũ in fiſcũ fuit tranſlatũ ex forma decretorũ
ducaliũ, & de iure ēt cõi fuit interdicta adminiſtrõ. l. ex iudi-
ciorũ. de accuſa. & l. fi. C. ad leg. Iul. maieſt. & ex hoc ſequitur,
ꝙ alienatio facta ꝑ do. Leoninũ de bonis, de quib. agit̃, poſt
2 ꝑpetratũ dictũ crimẽ nõ valuit in præiudiciũ fiſci, † apud quẽ
erat tũc dñiũ, & nõ apud d. Leoninũ, ſm Bar. in l. poſt ꝯctũ,
de don. ver. ſm tẽpus &c. & multominus poſt cõdẽnationẽ,
q̃ præceſſit, dicta alienõ ualuit. d. l. poſt cõtractũ, & ibi ꝑ Bar.
ver. quintũ tẽpus &c. ſed donõ facta a prĩcipe potuit ualere,
quia apud eũ tũc erat dñiũ, nec dictis donatarijs exulib. cridę
factæ ad inſtãtiã emptoris habentis cãm a d. Leonino potue-
rũt nocere, nec illos excludere: quia illis tũc ad ciuitatẽ Medio
lani nõ erat tutus acceſſus, cũ eſſent bãniti tanq̃ rebelles Gal
3 lorũ, † quia citatus nõ tenet̃ cõparere in loco ſibi ſuſpecto. c.
ex parte. el j. de appella. c. accedẽs. el 2. ut lite nõ conteſta. cle
men. paſtoralis. de re iu. l. ſciendũ. §. ſi accuſatio. de legatio. &
l. de ætate. ad Treb. & quia erat notoriũ, locũ nõ eſſe tutũ prę
dictis donatarijs, quò ad eos citatio illa per ꝓclama fuit ipſo
iure nulla. d. cle. paſtoralis. & ꝓceſſus nõ valuit. l. q̃ſitũ. cũ ibi
not. de re iu. & no. Imo. & Alex. in d. l. de ætate. & Bart. in l. cũ
prætor. §. Marcellus. de iud. Et ꝙ hmõi citatio nõ arctet bãni
tũ, uoluit ēt Ang. in diſputa. incipien. Bononienſis a ſua ciui-
tate bannitus &c. ubi dicit, ꝙ ēt non tenet̃ cõparere per pro-
curatorẽ, qñ timet citatus, nedũ inferri vim perperã, ſed ēt cũ
cã: q̃a tũc ceſſat cã timoris, & ꝓut iſto caſu timere debuit,
cũ quo tranſit Alex. in d. l. de ætate, & ſubdit Ang. ꝙ bannito
nõ põt imputari, ꝙ ſit impeditus culpa ſua, & ꝙ culpa nõ dẽt
ſibi ꝓdeſſe, q̃a dicta culpa nõ erat ad hoc ordinata. l. ſi vehen
dæ. §. 1. ad leg. Rhod. de iac. & l. nõ oẽm. de ſta. lib. & q̃uis ſta
tutum uelit, ꝙ cridæ poſt certũ tẽpus noceãt etiã abſentibus,
& ꝙ illi excludantur, dẽt tñ ſtatutũ intelligi de abſentibus, qui
ſecurè poſſunt cõparere, q̃a ita dẽt interꝑtari, vt alteri indebi
tẽ dãnum nõ inferatur. l. fi. §. in cõputatione. cum ibi no. C. de
iure delib. alias ſtatutum tolleret citationẽ, ꝙ facere non põt,
vt eſt expſſum in d. cle. paſtoralis. ver. cæterum. de re iudi. Vñ
ſtatutum gñaliter loquens nõ cõprehẽdit caſum, ſuꝑ quo ſta
tuentes nõ habebant ꝑtãtem, nec trahitur ad illicita, & prohi
bita, ſm Bar. in l. ſi q̃s ſub cõdõne, ꝑ illum tex. de cõd. inſti. &
ubi donatarii ex dictis cridis eſſent excluſi, fiſcus tamen agere
poſſet ad dicta bona alienata, ꝑ iura ꝑallegata, & cõtra quem
cridæ nõ hẽnt locum, ꝓut in ſtatuto eſt expſſum, & a quo ꝑ
ſimplicẽ donationem dñium nõ receſſit ſine traditione, q̃ in
bonis, de quib. agitur, non interuenit. l. cũ res. C. de ꝓba. & l.
traditionib. C. de pac. nec quò ad ꝑdicta videt̃ dubitandum,
vtrum cõtra inferiorẽ a principe dicat̃ cõmitti crimẽ læſæ ma

ieſtatis, q̃uis uel de hoc poſſet dubitari, quia tñ adeſt decretũ,
ꝙ ille qui aliquid molitur cõtra ꝑſonam dicti Ducis, dicat̃ cõ
miſiſſe crimen læſæ maieſtatis, ex ipſo decreto remanet deci
ſa & ſopita d. q̃õ. Et qđ crimen, ut ēt dictum eſt, ꝓbat̃ ex lite
ris principis aſſerentis, ꝙ d. Leoninus aufugit ad hoſtes, & ꝙ
eum & ſtatum ſuum hoſtiliter inſequebatur. Ex quib. uerbis,
vꝫ, inq̃tum dr̃, nos & ſtatum noſtrum &c. apparet, quòd in
ꝑſonã, & ſtatum principis molitus eſt, & ſic quòd in illo ue-
rificatur dictum decretum contra tractantes contra ꝑſonã
dñi &c. Et patet ab euentu: quia ꝑſona dicti D. Ducis fuit ab
hoſtibus capta exiſtẽte d. Leonino cum eis, apud quos ꝓſumi
4 tur malo aĩo aufugiſſe, ꝑꝑ † q̃ fugam ad eos crimen læſæ ma
ieſtatis cõmittit̃, ut eſt caſus in l. 2. ad legẽ Iul. maieſt. ibi, aut
priuatus ad hoſtes ꝑfugerit &c. Nec ēt vr̃, ꝙ morte d. Leoni
ni delictum fuerit extinctum, & quòd de illo q̃ri nõ poſſit: q̃a
(vt dixi) ꝓceſſit cõdemnatio Ducis Ludouici, & qñ hoc non
ſufficeret, eius memoria damnari poſſet ad effectum cõfiſcã-
dorum bonorum. d. l. fi. C. ad l. Iul. maieſt. & in l. ꝑced. & in
l. fi. ff. eo. & §. ꝑ cõtrarium. Inſti. de hær. q̃ ab inteſt. & Inſti. de
publ. iud. §. publica. & poterit delictum ꝓbari ex aſſertione
prĩcipis, de qua in dictis ſuis literis, ac etiam de nouo poterit
facile cõſtare, ꝓbando, ſ. ꝙ aufugit ad hoſtes, & quòd illo exi
ſtente cum eis fuit prĩceps captus. d. l. 2. ad l. Iul. maieſt. & ibi
tex. ꝓſupponit & ꝓſumit ex hoc actu ꝓhibito dolum. ¶ Sed ꝑ
5 miſſis & oĩb. aliis non ob. contrarium puto verius, & in pri-
mis eſt ꝓmittendum, quòd de iure & ceſſante decreto † duca
li non ꝓbaret̃ crimen læſæ maie. cõtra do. Leoninum ex ver
bis narratiuis do. ducis, ut in terminis decidit Car. in cõſ. 128.
In q. q̃ uertitur inter Andreã &c. ubi concludit, quòd ꝑ lite-
ras d. Comitis uirtutum nõ ꝓbat̃ crimẽ læſæ maie. ꝑ cle. lite
ris. de ꝓb. ꝑ locum a ſpeciali, ubi dr̃, ſtandum uerbis narrati-
uis Papæ, ergo ſecus eſt in aliis ut ibi. & not. gl. & hoc ꝓſertĩ
eſt uerum q̃tum ad hoc, ut poſſint bona cõfiſcari, & d. Leo-
ninus iure ſuo priuari ad cõmodum ipſius prĩcipis, ut deter
minat And. de Iſer. ĩ c. fi. quo tẽp. mil. dicens, ꝙ ſi rex uel Dux
diceret in cõceſſione feudi facta nouo vaſallo, illum, qui pri
mum tenebat feudum, fuiſſe ꝓditorem, uel ex alia culpa reũ
q̃ fuit cauſa priuandi uaſallum, ei non crederet̃: q̃a tractat̃ de
ꝯmodo ꝓprio. l. nullus. C. de teſti. & cum eo tranſeunt mod.
& idem tenet And. de Iſer. in c. 1. de capi. Corra. ubi dicit, ꝙ
lꝫ ſoli regi, uel principi plus credat̃ q̃ uni notorio. l. 2. C. qñ
decr. opus non eſt, hoc tñ eſt uerum, niſi in reſcribentib. ad
cõmodum ipſius regis, uel prĩcipis. & plus ēt uoluit Abb. in
6 d. cle. lr̃is. in fi. ubi dixit ſe putare, ꝙ † ſi Papa ꝑ ſua uerba nar-
ratiua uellet quẽ ſuo iure priuare, nõ poſſet niſi ꝓbata culpa
ꝑ c. unicum, de feu. ſine cul. nõ amitten. & cum eo trãſit Fel.
in c. q̃ in eccłarum. de ꝯſti. in uer. limita ſcđõ, ut non ꝓcedat
&c. Sed in inferiore idẽ ꝓbat̃ ĩ c. cum a nobis. de teſti. ubi hr̃
7 † ꝙ excepto Papa nõ credit̃ alicui ĩ ꝑiudicium alterius cuiuſ-
cumq; & q̃tecunq; fuerit authoritatis: & q̃a in fi. excipit ſo-
lum Papã, vr̃ includere oẽs citra eum: qm̃ exceptio firmat re
gulã in nõ exceptis, quæſitum, §. denique ex de fun. inſtru. &
no. ĩ l. ĩ his. de legi. & ita illum tex. in d. c. cum a nobis. not. ibi
Doc. ad hoc. ex hoc ergo ſeq̃t̃, ꝙ decretum ducale diſponens
ꝯrium eſt ꝯ ius cõe, & ſtrictẽ ĩterꝑtandum, & reſtringendũ.
l. qđ uero ꝯtra. & l. ius ſingulare. ff. đ legi. & ꝓſertĩ ne ꝑiudi-
cet tertio. l. 2. §. merito. & §. ſi q̃s a prĩcipe. ne qđ ĩ loco publ.
& in c. q̃uis. de reſcr. in 6. dr̃ ergo in ipſo decreto, ꝙ lr̃is & de
claratiõnib. ducalib. ꝯtinẽtib. ꝯmiſſionẽ, ꝑpetrationẽ, aut factũ
alienũ đlicti, uel aliquorũ delictorum nõ poſſit aliquaten⁹
opponi, obiici, aut allegari, quòd nõ appareat de delicto aut
ꝓceſſu, ſed ipſis lr̃is aut reſcriptis ꝓut iacent ad lr̃am, & ꝯtex
tũ credat̃, & plena fides adhibeat̃, etiã ĩ narratiuis, ſuꝑ quib.
fundat̃ intentio, ac ſi oĩa in eis narrata, & ſcripta apparent a-
ctualiter, & ꝓſumant̃ oĩa ſolenniter, recte & rite facta, adeo
ꝙ nõ admittat̃ aliqua ꝓbõ in ꝯtrarium. ¶ Vñ tenor huius de
creti & eius effectus debet interꝑtari, & reſtringi cõtra delin
q̃ntem, & in eius odium, & locum hr̃e ſolum ꝯtra illum, q̃ dr̃
feciſſe, uel deliq̃ſſe, ut. ſ. delictum uel fcm̃, de quo princeps aſ
ſerit, dicat̃ ꝓbari ꝯtra illum. ſed hmõi decretum, & ꝓbõ pri-
uilegiatiua, q̃ ꝑ illud ĩducit̃ ꝯtra ius cõe, nõ debet locum hr̃e
8 ꝯtra tertium poſſeſſorem, nec ad eius ꝑiudicium, † q̃a priuile
giũ ſemꝑ intelligit̃ ſine ꝑiudicio tertii. c. ex multiplici. de de-

ci.c.quāuis,de reſcr.in 6.& c.ſup eo.de offi.deleg. & iō vbicū que aliqđ priuilegium cōtra ius cōe ɔcedit in inſtro,illud priuilegiū ſolū intelligit eſſe cōceſſum,qñ quis vtitur illo inſtro inter eos,inter quos eſt ɔfectū. ſecus aūt ſi eo vtat contra tertiū.vñ ſi ſtatutū velit,ꝙ contra tale inſtrm nō poſsit opponi talis exceptio,hoc habebit locū,qñ ageret contra illū, cū quo cōfectū fuit inſtrm,& nō qñ ageret ɔtra tertiū, ſm Im. in l.fi. a quib.appe.nō licet.circa antepe.char.ver.aduerte tñ: qa inquantū dixit,ꝙ pōt opponi exceptio &c.Et pro hoc allegat, qđ habetur in d.c.ſup eo.de off.del.& per Ang. in l.ſi vnus.§. ante oīa.de pac.& idē vult Im.in cle.j.de re iudic.in 3.col.vbi dicit,ꝙ ſi ɔ inſtrumētū ſtatutū ꝓhibet opponere certas exceptiones,nō habebit locū quò ad tertiū, cū quo nō ē cōfectū, ꝑ id qđ ſentit gl.in d.cle.j.in verb.cōtra ſe. & qđ ibi no.doct. vbi tradit,ꝙ diſpoſitio illius clem.volentis, ꝙ nō poſsit opponi exceptio nullitatis contra tres ſñias cōformes, nō hēt locū quo ad tertiū cōparētē ꝓ ſuo intereſſe,ſi cōtra ipſum nō fuerant latæ dictæ ſñiæ.Idē ꝓbat ex no.ꝑ Bal.in l.j. C. cōmu.de leg.vbi vult,ꝙ ſtatutū tribuēs priuilegiū iſtro guarantigiato, locū hēat,qñ agitur ꝑſonali, vel hypothecaria contra ipſum debitorē principalē,ſecus ſi agatur hypothecaria cōtra tertiū poſſeſſorē:qa cōfeſsio,vel ꝓceptū non ſequitur fundū, ar.l.j. C.ſi cer.pet.& cū eo tranſit Pet.de Anch.in ca.j.de cōſti.in 6. ver.circa iſtā extenſionē &c. Et ita ēt per ꝓdicta ɔcludit Alex. in ɔſ.83.alias 91.ī tertio vol.inci.Viſo themate ſupraſcripto, & his quæ copioſè &c.in vlt.col.& qdā alia in ſimili adducūtur ꝑ mod.in d.c.ſuper eo.vbi tñ de ꝓdictis nō faciunt mentionē,& faciūt not.per eos in c.cauſam quæ.de reſcr.ubi plene concludunt,ꝙ verba priuilegij ɔtra ius cōe dēnt reſtringi, vt tertio non ꝑiudicēt.Sic igitur,& in caſu noſtro decretū di
9 ſponēs,ꝙ † ex ſimplici aſſertione,& narratione principis ꝓbetur plene dictū & factū alienū,& ꝙ nō poſsit probari contrariū dēt intelligi,& reſtringi quò ad eū,q̄ dicit deliqſſe,vel feciſſe,& qñ agitur contra illū,& nō qñ agitur cōtra tertium poſſeſſorē,ſicut in caſu noſtro;qa ad illū & ꝑiudiciū eius de
10 cretū contra ius nō hēt locū ꝑ ꝓdicta.¶Nec ob.prædictis † ꝙ clauſula,de qua in decreto,vz,ꝙ intelligant verba, vt iacēt ad literā & cōteſtū:quia ꝑ eā nō excludit interpretatio iuſta, & legitima,ſcđm Bar.in l.oēs populi.in fi.6.q.prin.de iuſt.& iu.& Bal.in auth.ſi qua mulier.C.de ſac.eccl.& in l.nō dubiū. C.de legi,& Ang.in l.ſi ita ſcriptū.de lib.& poſth.& Alex.cōſi.50.& conſ.80.primo vol.ubi dicit ita cōiter teneri.¶Secūdo dicitur,ꝙ decretū dēt intelligi,& reſtringi quo ad ea, quæ
11 geſta ſunt corā principe,qa q̄uis dicat,ꝙ†credat literis principis declarantib.ɔmiſsionē,ꝑpetrationē, aut factū alienū delicti,uel aliquorū delictorū &c.iſta verba poſſēt intelligi , & verificari in his,q̄ geſta ſunt corā eo,& ī his q̄ alibi geſta ſūt, vñ in dubio dēnt intelligi de illis,q̄ coram eo geſta ſunt, & de q̄b.potuit princeps a ſe ipſo informari,& certus fieri:qa dēt, cū ſit ɔ ius interꝑtari,ut minus lędat ius cōe q̄ fieri poſsit.l.2. C.de noxali.& c.cū dilectus.de cōſue.& tāto magis cū decretū uelit,ꝙ nō admittat ꝓbatio in ɔtrariū.Nā ex hoc declarat, ꝙ dicto mō decretū ſit interꝑtādū,ꝑ no.in cle. 1.de prob.vbi hr̄,ꝙ aſſertioni Papæ creditur, ita ꝙ nō poſsit ꝓbari ɔtrariū in geſtis a ſe,vel in geſtis ab alio corā ſe,ſm Fel.ī cōſ.117. Caſus talis &c.ſed in his q̄ geſta ſunt alibi ꝑ aliū:q̄uis ēt aſſertioni credatur: ꝓbatio tñ tūc in ɔtrariū admittit, ſm gl. in d.cle.1.& Lap.alleg.7.inci.diſputat,an litere &c.cū ergo huiuſmodi interꝑtatio ſit magis ɔformis iuri cōi, illa dēt capi.d. c.cām q̄.de reſc.& l.qro.§.inter locatorē.ff.locati. alias ſi decretū intelligeret,de geſtis ꝑ aliū alibi,cū nolit, ꝙ poſsit contrariū ꝓbari,magis crederet literis ducis,q̄ literis Papæ, vel imperatoris;quia,ut dictū eſt,qñ Papa narrat factū alienum alibi geſtū,ꝑt ꝓbari ɔtrariū.ꝙ vtiq; eēt valde abſurdū & irrationabile:vñ ꝓ dicto abſurdo euitādo dēt capi dicta interꝑtatio reſtrictiua.l.ſcire oportet.§.aliud.de excu.tut.& l.aliud. §.abſurdū.ꝑ regul.iur.& l.furti.§.pactus.de his q̄ no. infa.ex quo no.Bar.ꝙ lex ſimpliciter loquēs dēt reſtringi,ne ſequat abſurdū,& not.ēt Bar.in l.oēs populi.de iuſt.& iur.dū loquitur de interpretatione reſtrictiua,& vbi decretū intelligeret ēt de facto alieno vel delicto alibi geſto, cum ex hoc ꝑ indirectū auferat facultas ꝓbandi ɔtrariū nō valeret : qa defenſionē auferret,ɔtra clem.paſtoralis.de re iud.& ita ꝑ iſtā rōnē firmat Are.in c.cū a nobis.de teſtib.vbi vult fortius,ꝙ qñ Papa nō atteſtat de geſtis a ſe uel corā ſe ꝙ ſi mā ſit multū ꝑiudicialis, ei nō credit,ꝓut āt tenuit Cald.& Ant.de But.in c. poſt ceſsionē.de ꝓb.mouet Are.ꝑ rōnē,q̄ dicit eſſe multum ſubtilē;qa ſi dicto caſu ſtaret aſſertioni Papæ,hoc eſſe nō poſſet,niſi qa Papa de actis geſtis corā ſe recipet fidē ab alio , & iſta fides non uidetur eſſe ſufficiens ad ꝓbādum aliqd geſtū in ꝑiudiciū ꝑtis:qa dicta probō nō ꝑt recipi, niſi parte citata. c.2.eo.tit.& l.ſi qñ.C.de teſti.nec ꝑt Pontifex tollere hāc defenſionē,vt patet ī d.cle.paſto.Et q̄uis Fel.in d.c. cū a nobis. neget,ꝙ tollat defenſio:cū d.caſu poſsit ɔtrariū ꝓbari, vt ſuperius dixi,tñ in caſu nr̄o ceſſat,& locum non hēt iſta rñſio: qa decretum tollit ꝓbōnē in ɔtrarium,quo caſu Fel.ap ꝓbabare vr̄ dictā rōnē Are.Præterea Fel.nō ꝑcipit mētē eius ; qa licet poſsit ꝓbō in ɔtrarium admitti,& hoc reſpectu nō dicatur tolli defenſio:dr̄ tñ auferri alio mō, ſ.inq̄tū recipitur ꝓbatio & informatio ad ꝑiudicium ꝑtis, ipſa parte abſente & nō citata.d.cle.paſtoralis.iunctis.d.c.2.& d.l.ſi qñ.Et q̄uis in caſu,quo loquitur Are.ſint opiniones ɔtrariæ, tñ in inferiore a principe,pro quo tm̄ nō ꝑſumitur dicta rō , procedit & ɔcludit,ut.ſ.ille recipere nō poſsit informationē & probationem in ꝑiudicium partis abſentis,& nō citatæ, & multo magis qñ nō admittit probationē in ɔtrarium,ut in caſu nr̄o,qa tūc abſolute tollit defenſio,q̄ etiā a principe tolli nō poſſet. d.cle.paſtoralis.¶Ex ꝓmiſsis ergo ɔcludit,ꝙ nō probat, ꝙ d. Leoninus cōmiſerit crimen læſæ maieſtatis, etiā in ꝑiudiciū ſui:vel ſaltem non probat in ꝑiudicium tertij , hoc eſt. d.Antonij emptoris,nec etiā pōt amplius probari poſt mortem
12 dicti d.Leonini,† qua morte eius fuit extinctū delictū, etiā ſi fuiſſet crimen læſæ maieſtatis,ut ē caſus in l.ſi. ff. ad l.Iul.maie.ſolū.n.memoria pōt dānari,& bona ei⁹ ꝑnt publicari, qñ aduerſus rēpublicam Romanorum & ipſum ſupremū principem eſt molitus,vel hoſtili aīo eſt aīatus,ut ibi dr̄. & idē probatur in l.pen.C.eo.ti.Et ita eſt vult Sal.in l.ſi.C.eo.& probatur in §.publica.inſti.de publ.iud.qa ergo hoc,vz,ꝙ memoria poſsit dānari,nō hēt locū,qñ aliter & alio modo ɔmittit crimē læſæ maieſtatis.d.l.ſi.ita non hēbit locū,qñ ɔtra principē inferiorē ſubditus eſt hoſtiliter machinatus & molitus,q̄ tūcūq; ēt dici poſſet, ꝙ ſit crimen læſæ maieſtatis : qa etiā ad hunc caſum non debet fieri extenſio in exorbitantib.& odioſis.l.præcipimus.in fi.C.de app.l.ſanci. C. de teſt.& in l.cū q̄dā.de lib.& poſth.& in c.odia.de regu.iur.in 6. Et iſtud ɔcludēter probat,nā plura ſunt capitula leg. Iuliæ maieſtatis.vnū eſt,qñ ɔmittit ɔtra principē & eos,q̄ ſunt ad latus ipſius principis,& in hoc hēt locū pæna.l.qſqs.C.ad l.Iul.maieſt. Aliud qñ ɔmittit ɔtra rēpublicā Romanorū , & ī hoc locū non hēt pęna.d.l.qſqs.q̄ ſolū loqt de ꝑcedēti capitulo & in caſu præcedēti,ſm Cy.ibi,& ꝓbat in d.l. 1. cū ſeq. ubi ponuntur aliæ pœnæ,q̄ ɔmittunt ɔtra illū,q̄ venit ɔtra rēpublicā, inter quas iſta non numerat,& licet de nouo imponatur,per dictā.l.qſ quis.non dēt tū fieri extēſio in pænalib.& odioſis.& idem ēt vult.Ang.in d.l.qſquis.Nā dū tex.loqtur de filiis puniendis, hoc eſt intelligēdū ſane,ſm eum,vz in his, q̄ dānant ex hoc capite:qa volebāt violare principē,aut alios ibi deſcriptos.& hoc ēt vult Sal.in j.oppo.dicēs,ꝙ pænę,de quibus in eadem. l.qſqs.nō hñt locū,niſi in 1.capite.d.l.Iulian. & de quo ſup. & ita ēt vult expreſſè Pau.de Caſt.in l.3.C.de epiſ.audiē.& q̄uis poſtmodū dicat Sal.ꝙ locū hēat in eo, qui ɔmittit crimen læſæ maieſtatis ɔtra ciuitates & dños,qui non recognoſcūt ſuperiorē,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.hoſtes.de capti.cū quo vr̄ trāſire Ange.de Aret.ī trac.malef.in verbo:che hai tradito la tua patria: tñ de duce Mediolani non loquuntur. Nec in illo hēt locū dictū eorū,ex quo ſupiorē recognoſcit,in quo vel ſimili locum de iure non habet.d.l.quiſquis.ſecundum Bartol. clarè in extrauag.qui ſint rebelles.in uerbo,rebellando, qui dicit, quòd illa lex locum non habet in officialibus Imperatoris : puta in iſtis vicarijs perpetuis , qui exercent officium ad proprium commodum. Et ēt dictū Sal. nō vr̄ verū , & ɔtra mētē Cy. & Ang.in d.l.quiſquis.Et ɔtrariū tenet ēt Nellus in trac.bānitorū,in prima parte ſecundi tꝑis. q. 16. Et ita ēt in ꝓmiſsis latè concludit Soc.in conſ.275.In cā fratris Andreæ &c.ibi dicit hanc opinionē eſſe cōem. ſicut ergo d.l.quiſquis.quò ad pœnam de nouo impoſitā ɔtra illū,qui cōmittit in principē, nō

extenditur

extenditur ad rempublicā Romanorū, nec ad aliū: ita est dicē dū, ꝙ l.fi.ff.ad leg.Iul.maie. quæ vult ꝯtra regulas iuris, ꝙ memoria defuncti poſsit damnari, locum non habeat, nisi ꝯtra illum, qui hostiliter animatus est ꝯtra rempublicā Romanorū, & ipſum principē; q̄a vtroq; casu est eadē rō. Et tanto magis; q̄a expreſsè tex. in d.l.fi. dicit, ꝙ nō oīs, qui cōmittit crimen læſæ maiestatis post mortē p̄t damnari, sed is, qui hostiliter animatus est ꝯtra rēpublicā & principē. Cæterū si quis ex alia cā legis Iuliæ maiestatis reus sit, morte crimine liberat̄, & sic tex. restringit ſe ad p̄dictos & oē aliud caput dictæ legis excludit. & ita ēt vult Sali. in l.fi. C. eo. & hoc arbitror esse indubitatū de iure cōi. sed dubiū vr̄ oriri ex decreto cōtra tractantes ꝯtra perſonam principis, per q̄d ille, qui molitur aliquid ꝯtra p̄ſonam illustriſsimi do. ducis, declarat̄ reus crimine læſæ maiestatis, & ei imponitur pœna capitalis & publicatio bonorū, & eadē pœna in ære & in perſona imponit̄ filijs & nepotibus & fratribus ex eodē parente, & filijs fratrū & augetur pœna, de qua in d.l. quisquis. & extendit̄ ad alias p̄ſonas. ¶Sed ad hoc clarè r̄ndetur, ꝙ licet decretū velit, ꝙ q̄s incidat in crimen læſæ maiestatis, non tñ ex hoc ſequitur, ꝙ memoria eius damnari poſsit: quia stant simul, ꝙ quis crimē illud cōmiserit, & tñ ꝙ eius morte extinguatur; vt est expreſſum in d.l.fi.ff.ad leg.Iul.maie. & sicut ēt videmus, ꝙ quātuncunq; cōmittat̄ crimen prædictum, non tñ ſequitur, ꝙ ſemp h̄eat locū d.l. quisquis. sed ſolūm q̄n cōmittitur contra Imperatorē, ſ̄m doc. in locis præalleg. & p̄ſertim Soc. in d.conſi. & Pau. de Cast. in d.l.3. C. de epiſ.aud. Et p̄p̄ea quāuis. d. Leoninus erga d. ducē virtute decreti, vel ēt de iure cōi dicat̄ commiſiſſe crimen læſæ maiestatis, non tñ ſequitur, ꝙ eius memoria dānari poſsit: q̄a hoc ſolūm concedit, q̄n contra rēpublicā Romauorū vel ꝯtra Imperatorē hostiliter est animatus. d.l.fi. cū ꝯcordantib. de quibus ſup. ¶Nec ob. ꝙ ex forma decreti imponat̄ pœna delinquenti, & ēt augeat̄, q̄ imponit̄ ēt molienti contra principē, de qua in d.l. quisquis. quia licet quò ad d.l. quisquis. & quo ad pœnas & p̄ſonas, de quib. ibi sit receſſum a iure cōi: tñ quantum ad hoc, vt memoria dānari poſsit, in dicto decreto nō reperitur aliter cautū, quā a iure cōi sit prouiſum, & p̄p̄ns nō est expreſsè receſſum a d.l.fi. ad leg. Iul. maiest. & ad quā fieri nō p̄t extensio, cū decretū sit
13 correctoriū & pęnale, †ēt ex maioritate rōnis, p̄ no. in auth. quas actiones. C. de ſacroſ.eccl. & p̄ d.c. odia. de reg.iur. in 6. nec ēt lex pœnalis & correctoria simul p̄t extendi, ēt si rō eēt ſcripta in lege, vt probat̄ in cle. 2. iuncta gl. in verb. in eiſdē. de æta. & qual. & p̄ Alex. in l. si constante. in prin. ſol. mat. in 2. col. ¶Nec ēt obst. ꝙ in fine eiuſdē decreti dicat̄, ꝙ hæc ordinata cenſentur in augmentum eorum, q̄ iure cōi uel municipali ſeu decreti maiorum n̄forum circa p̄ceſſum & crimē læſæ maiestatis statuta noſcuntur, q̄ oīa in illis iurib. stabilita ī præſenti lege inſerta eſſe volumus & iubemus &c. Quia augmentum pęnæ est ſolum in eo, q̄d reperit̄ in decreto exp̄ſsū & ꝙ augmētū nō recipit extēsionē ad caſum n̄rum in ipſo decreto omiſsū, vt ēt est dictū. & q̄q̄ dicatur & oīa in dictis iuribus stabilita in p̄ſenti lege inſerta, & repetita eſſe intelligātur, tñ in aliqua lege nō reperitur, ꝙ memoria dānari poſsit simplr̄ & indistinctè p̄ crimine læſæ maiestatis, ſed ſolū q̄n ꝯ rēpublicā Romanorum, vel maiestatē imperatoris q̄s tentat & molitus est. Hæc igr̄ pœna nō intelligit̄ repetita: q̄a nō ſumus in caſu, ī quo de iure cōi poſsit imponi, imò ſ̄m ius cōe diſpo nit, ꝙ memoria hoc caſu nō dānetur, licet crimē læſæ maiestatis ꝯmittatur, a quo iure cōi ītētio decreti nō fuit recedere, niſi in eo, in quo augetur pæna, & in cæteris ius cōe conſeruare. Ad hoc ergo, vt istud intelligeretur in decreto repetitū, erat dicēdū, ꝙ pœna cuiuſcūq; capitis legis Iuliæ maiestatis intelligeretur repetita, q̄a tunc intelligeretur ēt de illa, q̄ de iure h̄et locū, q̄n ꝯtra ſolū principē, vel dictā rēpublicā delinq̄tur, ſed q̄a decretū reſpectu dicti crīs loq̄tur simplr̄ & indefinite, in hac mā odioſa īdefinita nō æq̄pollet vniuerſali. l.2. de lib. & posthu. & ibi no. doc. ſed dēt restringi, ſ̄m ius cōe. d.l.2. C. de noxalib. & c. cū dilectus. de ꝯſue. & ſic in hac p̄te decretū loq̄tur de crīe læſæ maiestatis, ſ̄m qualitatē p̄ſonæ. d. ducis. l. plenū. §. eq̄tij. de vſu & habita. & iō q̄d ſpāliter statuitur p̄ legē in principe & in alijs negatur, nō h̄et locū in p̄ſona. d. ducis. q̄a tex. in d.l.fi.ff. ad legē Iul. maiestatis exp̄ſsè vult, ꝙ p̄ crīe læſæ maiestatis aliter & alio mō ꝯmiſsū nō poſsit memoria defuncti dānari. Et p̄ p̄dicta ad allegata in ꝯtrariū colligitur r̄nſio cla-
14 ra. nā † primò nō obstat, ꝙ delictū p̄betur ex literis ducalib. q̄a hoc nō est uerū p̄ rōnes ſuperius allegatas. Nec ēt obstāt no. p̄ Bar. in l. ambitioſa. de decr. ab ord. facien. q̄a loq̄t̄ Bar. de his, q̄ erant gesta ab illis electis vel corā ſe: ut colligitur ex differentia, q̄ facit inter illos & ſummū Pontificē: vt. ſ. ſpāle sit in eo, vt admitti nō poſsit in contrarium p̄batio, q̄a hoc p̄cedit in his, q̄ ab eo, vel corā eo gesta ſunt, vt no. in d.cle. 1. de p̄bat. ergo eodē caſu loq̄tur ēt de aliis, & hoc mō r̄ndet̄ ad not. per Guliel. & alios in l. 1. de off. eius cui manda. est iuriſ. Quia igit̄ de crīe nō cōstat, negatur, ꝙ interdicta fuerit administrō do. Leonino. Nec ēt condēnatio aliq̄d o patur; q̄a nō ualuit; quia facta fuit p̄te nō citata, ut est caſus in d. clem. paſtoralis. de re iud. Nec ēt est uerū, ꝙ delictū poſsit de nouo p̄bari & memoria dānari, & p̄ ea, q̄ ſupius dn̄r, & iura, q̄ in ꝯtrariū allegantur alio caſu loquuntur, imò p̄bāt, ꝙ isto caſu delictū sit morte extinctū. Et ꝙ de illo nō sit amplius q̄rēdū, vt est clarè ostēſum. Vñ ex p̄miſsis ꝯcludēdū, ꝙ reus uenit abſoluēdus. Laus Deo.

SVMMMARIVM.

1 *Diſpō concernens publicā utilitatem nullā recipit restrictionē.*
2 *Verbū, percuſsio, lato ſumpto uocabulo cōtinet ēt uerbalem.*
3 *Pœna, quæ irrogatur filijs rei crimine læſę maiestatis, non habet locum in filio clerico.*
4 *Statutum generaliter diſponens non intelligitur in caſu, quo ſpecialiter diſponere non poſſet.*
5 *Ius ciuile permittens offenſionem uel capturam non habet locum in clericis, & permittens homicidium non habet locum de iure canonico, ſed reprobatur, & declaratur nu. 18.*
6 *Diſpoſitio generalis odioſa non comprehendit cardinales, ſed contra nu. 19.*
7 *Vigore statuti, quòd bannitus poſſit occidi, non poſſunt occidi, pater, libertus, & dominus, licet banniti.*
8 *Licet pœna committatur ipſo iure, tamen requiritur declaratoria. quod limitatur nu. 20. & 21.*
9 *Pœna iuris ciuilis contra rebelles habet locum contra rebelles Papæ, & sit approbatur a iure canonico.*
10 *Et habet locum etiam contra clericos rebelles.*
11 *Leges ciuiles regulariter ligant etiam clericos, & quando ſeruandæ ſint etiam in foro conſcientię.*
12 *Clericus debitor ſuſpectus de fuga capi pōt propria authoritate*
13 *Clericus pro delicto quando timetur de fuga poteſt capi a laico etiam priuato.*
14 *Diffidatus bannitus impune offendi poteſt: quia hoc importat verbum diffidare.*
15 *Clericus hęreticus amittit priuilegium clericale, & eum percutiens non est excommunicatus.*
16 *Diſpoſitio fauorabilior & utilior cenſetur magis ſpecialis, & aliam limitat.*
17 *Dictum ſupra nu. 3. procedit in crimine læſæ maiestatis contra principem ſecularem, ſecus contra Papam.*
20 *Licet executio contra rebellem fieri non poſſit ante declaratoriam facta tamen excuſatur, & iustificatur probando, quòd ille erat rebellis.*
21 *Sententia declaratoria requiritur contra condemnatum ipſo iure quò ad executionem continentem commodum pecuniarium alias ſecus, puta, vt ille poſſit impune offendi.*

CONSILIVM IIII.

PRoponitur in themate, ꝙ reuerendiſsim. do. Cardin. Papienſis, ac Bononię legatus, & qui dicitur occiſus per illustr. do. ducem Vrbini, fuerit proditor, & rebellis ſanctiſsimi Dn̄i nostri, & ſedis Apostolicæ: & p̄p̄ea q̄ris, si sit ita, an p̄libatus do minus dux inciderit in pęnas, de quib. in c. fœlicis. de pæ. in 6. Et vr̄ prima facie dicendū ꝙ sic, quia ille tex. loquitur indistin
1 ctè, & † p̄uiſio, de qua in illo, facta est fauore Romanæ Eccleſiæ, ac p̄ eius quiete, ut ibi in fi. & ſic ꝯcernit vtilitatē publicā. l. 1. §. huius studij. de iust. & iu. C. de ſacroſ.eccl. iō aliq̄ nō dēt recipere restrictionē. l. 3. §. ſed vtrum. & ibi no. Bar. ff. ad Silla. imò diſpō illius tex. tanquam fauorabilis est amplianda, ſ̄m 2

Io.

Io. de Ana. in c. j. de malef. Nam ſm eũ, ꝓcipaliter emananit fauore eccleſiæ, & pro illius q̃ete, & ſecundario in odiũ delinquentium. Iõ dẽt fauorabilis iudicari, per ea, quæ traduntur in l. venia. C. de in ius vocan. Et ꝑ hoc infert, ꝙ pœna illius decretalis locũ hẽat ẽt ꝯtra illum, qui ꝓtulit verba iniurioſa in aliquẽ Cardinalẽ, per illum tex. in prin. in verbo, percuſſerit,
2 q̃a verbum illud, lato ſumpto vocabulo, ꝯtinet † ꝑcuſſionem ẽt verbalẽ, ut ꝓbat̃ in c. ſane ꝑcuſſor. 45. diſ. & declarat Hoſt. in ſumma, de cler. ꝑcuſſo. verſ. q̃s dicat̃ ꝑcuſſor. & idẽ Io. de Ana. in eadẽ rub. de cler. ꝑcuſ. in prin. Idcirco in fauorabilib. verbũ ꝑdictũ erat latè interpretandum. c. cũ dilecti. de don. ¶Scd̃o iſtud ꝯprobatur. Nã q̃uis ꝓditor & rebellis principis poſſit impune a quolibet occidi. l. 3. §. fi. ad leg. Corn. de ſica. iuncta l. ꝓditores. de re mil. Iſtud tñ iuenit̃ ſolũ ſtatutũ & ordinatum de iure ciuili, iõ nõ dẽt hr̃e locũ, qđ ibi dr̃ contra clericũ. c. cum nõ ab hoĩe. & c. at ſi clerici. de iud. & ca. j. de cler. coniug. auth. ſtatuimus. C. de epiſ. & cler. & in terminis ꝓbari vr̃ ex no. ꝑ gl. in c. ſatis puerſum. 56. diſt. Nã ſm gl. q̃uis de iure ciuili ꝑ ꝑ crimen læſæ maieſtatis puniantur ẽt filii delinq̃ntis. l. q̃ſq̃s. C. ad l. Iuliam maie. pœna tñ locum † nõ hẽbit con
3 tra filiũ, q̃ ſit clericus, q̃a a iuriſdõne principis eſt exẽptus. Et q̃a ius ciuile iſtud ꝯtra clericos inducere nõ põt, in dubio ẽt ẽ interꝑtandum, ꝙ de clericis nõ loquãtur, nec intelligantur dicta iura, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. ſi q̃s ſub ꝯdõne. ff. de ꝯdõ. inſtit. ubi ꝑ
4 ea, q̃ ibi hñr dicit, ꝙ ſtatuta, q̃ † aliq̃d gñaliter mãdant, nõ porriguntur ad illicita. Exemplum, ſm eũ, dicit ſtatutum, quicunque declinauerit iuriſdõnẽ Ptãtis poſſit offendi. certe hoc nõ intelligitur de clerico declinãte. Et idẽ tenet Bal. in l. fi. §. in cõputatione. C. de iure delib. & Ant. de But. in c. tua. el j. de dec. & Lapus alleg. 30. ¶Nec obſtat, ꝙ ius ciuile intelligitur approbatum ꝑ ius canonicũ, ſi nõ reperiat̃ expſſẽ reꝓbatũ, ut not. in c. j. de oꝑis no. nunc. & in c. 2. de arb. in 6. q̃a ubi per legem
5 ciuilem ꝑmittitur, ꝙ † q̃s impune occidi poſſit, vel offendi, nõ eſt ꝑ hoc ꝑmiſſum, ꝙ clericus offendatur, aut occidatur, niſi ꝑ ius canonicum ſit hoc expreſſe conceſſum, vt probatur ex no. ꝑ gl. in d. c. ſatis peruerſum. Et hoc ẽt ſentit ſatis aptè Hoſti. in c. nuꝑ. de ſent. excõm. vbi dicit ſe non fateri, ꝙ vbi leges capturam ꝑmittunt, poſſit clericus capi, niſi detur ius canonicum expreſſum. Quinimò lex ciuilis, quæ homicidiũ aliquib. caſib. ꝑmittit, de iure canonico nedũ non vr̃ recepta, ſed reꝓbata. c. inter hæc. 30. q. 2. ubi dr̃, ꝙ ſancta Dei eccleſia mundanis nunq̃ ꝯſtringitur legib. q̃ gladiũ nõ hẽt, niſi ſpũalem, quo non occidit, ſed viuificat, & iſtud ibi vr̃ uelle Arch. & Lau. de Pi. Et ꝑpea gl. ibi dicit, ꝙ ꝑꝑ permiſſionẽ iuris ciuilis nõ excuſatur quis a peccato homicidij, niſi in caſibus exceptis a canone, & exemplum ponit in iudice. Et ꝑ hoc infert, ꝙ in foro aĩe non licet marito occidere adulterum, nec patri aliquo caſu, q̃uis ſecus ſit de iure ciuili. Et hoc ꝑſertim procedit, & eſt uerũ in terris eccleſiæ, ſm Io. de Ana. in c. 2. de homic. q̃uis in terris imperij hoc poſſit eſſe magis dubiũ, ꝙ eſt intelligẽdum reſpectu laicorum, ſed reſpectu clericorum ẽt in terris imperij lex ciuilis in præiudicium eorum quicq̃ diſponere nõ põt, per allegata ſuperius. Tertio, vbi ẽt lex ciuilis permittens rebelles impune occidi poſſe. d. l. 3. §. fi. intelligeret̃ a canone approba
6 ta: hmõi † tñ tacita apꝓbatio gñalis, non ꝯprehenderet Cardinales; cum ſit odioſa ex parte rebellium, q̃ pñt occidi, ſm Io. de Ana. in d. c. j. de maledi. vt probatur ex no. ꝑ Pet. de Anch. in ꝯſ. 295. inci. Pro clariori euidentia &c. ubi ꝯcludit, ꝙ q̃dam regula cancellariæ, q̃uis loquatur gñaliter, dẽt reſtringi, ita ꝙ nõ referatur ad gr̃as dñorũ Cardinalium, arg. no. in c. ſedes. de reſcr. cũ ꝯcor. de q̃b. ibi ꝑ eũ. & arg. text. in l. item apud Labeonẽ. §. hoc edictũ. de iniurijs. ubi videt̃, ꝙ q̃ ſpãli nota ſunt digna, niſi exprimantur, vr̃ neglecta: & q̃a ꝯſtõnes pœnales non ſunt contentæ verbis gñalib. ſed ſubiungunt, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ſiue dignitatis &c. ut in extrauag. ad reprimen. allegat ẽt d. c. fœlicis. & ibi latius per eum. Facit ẽt, qđ voluit Ro. in ꝯſ. 198. ubi dicit ꝙ clauſula, & oẽs alios, nõ ꝯprehendit Cardinales ĩ materia odioſa. Si ſic ẽ ĩ ſimplici Cardinale, multo magis hoc eſt dicẽdum in illo, qui ẽ Cardinalis & legatus: q̃a ſicut honoris ꝓrogatiua lætatur, ſic authoritate & priuilegio fungi dẽt ampliori, vt dixit tex. in c. j. de off. leg. lib. 6. & ꝑ hoc facit: q̃a q̃uis bãnitus ex forma ſtatuti poſſit impune oc
7 cidi: tñ † filius patrem bãnitum occidere nõ poterit: nec liber

tus patronum, nec vaſallus dñm, & hoc ꝑꝑ reuerentiam, quę dẽtur illis, ſm Dy. & Ang. in l. ſi adulteriũ cum inceſtu. §. liberto. de adulterijs. per illum tex. & Ang. in Auth. de inceſt. nup. in prin. & Iac. de Bel. in ca. j. in prin. hic fini. lex Corr. in feud. Eadẽ ergo rõne eſt idẽ dicẽdum in Cardinale legato, qui repſentat Papam. ¶Quarto ꝑdicta ꝯfirmantur. Nam q̃uis ꝯtra rebellem ꝑena ꝯmittatur ipſo iure. d. l. 3. §. fi. l. q̃ſq̃s. C. ad leg. Iul. maieſta. & in d. extrau. q̃ ſint rebelles. anteq̃ tñ poſſit puniri,
8 ꝓcedere dẽt ſñia declaratoria. ſ. ꝙ ſit rebellis: q̃a † oĩa iura mũdi, per quæ ipſo iure imponitur pœna, nõ hñt locum, niſi ꝓcedat declaratio, ꝙ pœna ſit ꝯmiſſa, ut probat̃ in c. cum ſm. de hær. in 6. ubi hoc dr̃ in pœna, q̃ ipſo iure ꝯmittitur contra hęreticos. ergo idem in illa, q̃ ipſo facto imponitur contra rebelles, & ꝯmittentes crimẽ læſæ maieſtatis: q̃a dicta crimina vñr æq̃parari, ut eſt de mente Ang. in l. meminiſſe. C. ad l. Iul. maieſt. & ita etiam ſpãliter in caſu noſtro firmat Arch. Io. Andr. Im. & Dom. in d. c. fælicis. maximè quõ ad pœnã, q̃ expectat poſt ſe executionem extrinſecam, & actualem: ſicut eſt pœna confiſcationis bonorum, & diffidationis, & dictam regulam tradit etiã Bal. in c. j. §. j. de feud. ſine cul. non amit. in auth. q̃ ſemel. C. quo. & quan. iudex, in auth. hoc amplius. C. de fidei com. & Do. in c. j. §. fi. de hom. lib. 6. ¶Sed ꝑmiſſis non obſtantib. ꝯtrariã ſñiam puto de iure veriorem, & ꝙ dictus Illuſtr. dom. Dux in aliquo nõ ſit culpandus, nec quoquo modo puniẽdus, ſi doceatur, ꝙ dñs Cardinalis, & legatus occiſus fuerit apoſtolicæ ſedis ꝓditor & rebellis: q̃m per hoc ipſe Cardinalis ꝯmiſiſſe dicitur crimen læſæ maieſtatis, qđ ꝯmittitur per illũ, q̃ machinatur contra ſummum Pontificẽ, ſicut q̃n machinatur contra Imperatorem, ſm Bar. in l. hoſtes. de capti. dum dicit, ꝙ ſi aliqua ciuitas reſiſtit officiali dñi ĩperatoris, vel ſummi Põtificis in terris, in quibus habet imperium: & hoc faciat ꝑꝑ principẽ, cui non vult obedire: & tunc dr̃ rebellare, & prĩcipi bellum indicere. & idẽ vult Bar. in extrau. q̃ ſint rebelles. in uerbo, rebellando. ubi concludit, ꝙ ſi quis rebellat contra rectores ꝑ Romanam eccleſiam poſitos in partibus Italiæ, ꝙ illi cõſtitutioni erit locus, cum eius imperium ſit ecclæ. ꝙ apparet; q̃a rebellat ꝯtra ꝓſperitatem imperij, ꝓ quo facit, ſm eum, q̃a canoniſtæ in talib. imitantur leges. c. j. de oper. noui
9 nun. Et ſic vult Bar. clarè, ꝙ † pœna legis ciuilis impoſita ꝯtra rebelles, locum etiã habeat ꝯtra rebelles ſummi Pontificis: & ſic, ꝙ in hoc ius ciuile intelligatur apꝓbatum per ius canonicũ. ꝙ etiã ſatis ꝓbari uidetur in d. c. fælicis. & no. in c. ad apoſtolicæ. de re iud. li. 6. per gl. in uerbo, Cardinalis. & cum Bar. tranſit etiam per oĩa Pet. de Anch. in ꝯſ. 277. inc. Ex ꝑdicta facti narratione &c. vbi dicit, ꝙ dictæ leges trahuntur ad Papã, & eius officiales: quia ſi in perſecutione & in machinatione contra unum Cardinalem dicimus, ꝙ punitur, quis ad exemplum crĩs læſæ maieſtatis. d. c. fælicis. multo fortius ſi talia cõtra ſtatum Romanæ eccleſiæ machinantur. Item, ſm eum, ſatis vr̃ fieri ꝯtra ſtatũ & tranquillitatem imperij, ſi ſit contra Romanam ecclam, cuius Imperator eſt aduocatus & defenſor: quia ſic iurat, clem. j. de iureiur. & ita etiam dicit tenere Bar. in d. verbo, rebellando. q̃ lex ciuilis & eius pœna intelligi
10 tur etiam recepta & approbata de iure canonico, etiam † cõtra clericos rebelles, de quib. loquit̃ etiã tex. in d. c. j. de oper. no. nun. quem allegãt ꝑdicti. & ꝓbat̃ in c. ſi in adiutoriũ. 10. diſt. & in c. q̃m, & c. de capellis. & c. quis aũt. cum multis ibi poſitis. Et ratio colligit̃ ex tex. in c. fin. 16. q. 3. ibi, venerandæ Romanæ leges diuinitus per ora principum ꝓmulgatę. & ꝙ leges ciuiles regulariter clericos etiam ꝯprehendant, ꝑ regu
11 la tradit Hoſt. ĩ c. fi. de ſol. & do. Abb. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de ꝯſti. ĩ lectu. & repe. & ibi de hoc latius ꝑ Fel. in j. q. prĩ. vbi etiã ponit ad regulã ꝑdictã aliq̃s limitationes, ſub quibus caſus nr̃ non ꝯtinet̃, ſed ſub regula ꝯprehenditur. Nec mirũ, ꝙ lex ciuilis intelligat̃ a canone reglr̃ recepta, & apꝓbata, q̃a ſi eſt iuſta, ꝯdita ab hñte ptãtem, & fundet ſe ſuꝑ certo, ſeruãdã eſt etiam in foro ꝯſciæ, ut no. in c. q̃ in ecclarum. de ꝯſtitu. & no. Io. And. in c. 2. de ver. ſig. & idem ꝯcludit beatus Tho. in 2. 2. q. 6. Et ꝑpea, vbi ipſo iure imponitur pæna: puta quia ipſo facto publicant̃ bona, ſicut in caſu nr̃o, non pt̃ quis cũ bona ꝯſcia bona retinere: quia ius ſtatim eſt quæſitum fiſco, ſm do. Abb. in c. j. de ꝯſtit. & in c. dilecti. de arbit. ¶Et ꝑmiſſa ꝯfirmant̃. Nã debitorem de fuga ſuſpectum pt̃ creditor ex diſpoſitione

spositione iuris ciuilis propria authoritate capere. l. ait prætot. §. si debitorē. de his, q̄ in frau. cre. & tñ. eodē modo poterit
12 clericus debitor, & suspectus capi p creditorē † ēt laicū sine metu excōicationis: nō quidē q a iure canonico sit hoc cautū expresse, sed q a eodē iure cēset approbatū ius ciuile, vt sentit Io. And. post Doc. in c. cū non ab hoīe. de iudi allegādo. d. §. si debitorē. & apertius idē voluit do. Abb. & Archi. in c. abbates. 18. q. 2. & Hos. & do. Ant. ī c. si verò. de sen. excō. dūmodo, s̄m eos, citius q̄ fieri p̄t, p̄sentet epo. & idē tenet Imo. ī c. lator. de pig. & Abb. in c. vt famæ. de sen. exc. Car. & Imo. in cle. j. de of. ord. & Imo. in c. j. de depo. & eodē mō pōt capi clericus pro
13 delicto, q̄n † timet de fuga a laico, siue sit iudex, siue priuatus s̄m Inn. ī d. c. si verò. Car. & Imo. ī d. cle. 1. q a s̄m eos excōicatio nō incurrit, nisi p peccato mortali. c. nemo. 11. q. 3. sed capiēs clericū criminosum non peccat: q a hoc facit authoritate legis. l. capite quinto. de adulteri. iūcta. l. Gracchus. C. e. ti. & q̄ nō est correcta p c. si q s suadēte. 17. q. 4. & hanc partē tenet ēt Ang. in l. si q s in seruitute. de furtis. & Bal. in §. furtorū. īsti. de obligationib⁹, q̄ ex delicto. Abb. & Are. ī d. c. cū nō ab hoīe. & pro hoc adducit Abb. in d. c. si quis suadēte. vbi p bat euidēter, ꝙ ad incurrēdū hanc excōicationē req ritur dolus, seu temeritas, vt patet dum dicit tex. Si quis suadēte diabolo manus iniecerit violentas in clericū &c. Si ergo illū capio, vt ducā ad iudicē, vt puniat, ex quo timet d̄ fuga vel aliter cōpesci nō p̄t, hic nō est diabolica p suasio, immo diuina fortitudo, vt delicta nō remaneant impunita, in quo versat vtilitatis publica, & includit ēt priuata. d. c. vt famæ. de sen. excō. vnde canō dicit lex, debet furta coercere, adulteria punire, impios de terra p dere. 23. q. 5. rex debet. & c. p cedē. & oēs dēt addiuuare legē p publica vtilitate cōscriptā, ar. 23. q. 3. nō inferenda. & maximè cū lex hoc p mittat, nec canō ꝯtradicat legi, s̄m do. Abb. in loco p al. p quā rōnē est idē punctualiter d cēdū in casu nostro. Nā pro quiete imperij, & reipublicę est per legē prouisū, ꝙ rebellis impune occidi possit. d. l. 3. §. fi. ad leg. cor. de sica. iō nō est correcta ꝯ clericū rebellē summi Pontificis, p dictū. c. si quis suadēte. sed recepta redit & approbata p iura proxime allegata, q a ꝯscripta est pro publica vtilitate adiuuāda, & pro quiete vniuersali & in dubio est p̄sumendū, sicut dr̄ de statuto permittēte occidere bānitū, s̄m Bal. in l. C. si a nō cōpet. iud. & q libet, s̄m eū, intelligit electus & deputatus executor, & minister iustitiæ. Facit ēt, qd̄ no. gl. cōiter ap p bata in l. si q s in tanta. C. vñ vi, q̄ vult, ꝙ ꝯstitutio pęnalis illius legis locū hēat ꝯ abbatē, q delig t de volūtate capituli, & collegij. Pro p dicta etiā opinione īduco tex. ī d. c. fęlicis. Nā dispositio illius decretalis. absq; dubio, īcludit clericū delinquētē: q a canones ligāt oēs, vt plenè p oēs in c. j. de ꝯsti. Itē q libet, & sic ēt clericus, qui in Cardinalē deliquit, s̄m ꝙ ibi dr̄, diffidatus est & bānitus, vt in tex. hr̄, ergo p̄t impune offendi, & occidi authoritate illius ca
14 nonis: q a † bānitus si sit diffidatus offendi p̄t: q̄m diffidare idē est, ꝙ dare licētiā cuilibet offendēdi, s̄m Bald. in l. 3. C. ad leg. Falc. Et idem vult Bal. in l. cū mulier, sol. mat. Si ergo clericus, qui machinat ꝯtra p sona Cardinalis impune p̄t etiā laico occidi. Multo fortius dicendum est, ꝙ hoc liceat, q̄n proditoriè machinat ꝯtra summū Pontificem & honorē, ac statum sedis Apostolicæ. Et p̄ir est ꝯcludendū, ꝙ lex ciuilis, q̄ hoc ꝯcedit ꝯ rebelles imperij dicat passim approbari p ius canonicū, sub qua approbatione clerici quoq; ꝯtinent. d. c. j. de ope. no. nū. cū ꝯcor. de q bus supra. Et sic p p hoc delictū p dit priuilegiū
15 clericale, sicut amittit illū, si sit hæreticus: adeo ꝙ † illum percuties non est excōicatus, s̄m Inn. in c. si uerò. de sen. excōica. & Car. in cle. 2. §. cæterū. de elec. Et ita p dicto mō in his terminis arguit similiter Pet. de Anch. in d. ꝯsi. 277. ¶ Superest igit ad ꝯtraria ꝯgruū dare responsum. Non obstat igit in primis, ꝙ d. c. fęlicis. intelligi dēat indistinctè, & ꝙ nō debeat restringi ex eo, ꝙ vtilitatē publicā ꝯtineat eius prouisio. p d. l. si quis in graui. §. sed vtrū. ad Silla. quia illo casu actus serui in arguēdo occisores erat ex toto licitus. Nō igit mirū si seruus aliàs inhabilis ad libertatē illo casu ꝯsequit p miū libertatis fauore publico, scilicet, ne delicta remaneāt impunita, s̄m Alex. ī l. si ab hoībus. in prin. sol. ma. q sic notabiliter declarat illum textum. Sed in casu nr̄o non agitur de p mio consequendo ex aliquo actu licito de dāno euitando, & ut excusetur quis a pœna p p factum, quod sonat in delictū: iō ad hunc effectum p̄t, et dēt illе tex. restringi, prout ēt clarè voluit ibi gl. in verbo percusserit. quæ vult, ꝙ illa dispositio locū hēat in illo, qui non iure fecit; quia non se defendendo, aliàs cessaret pœna, per c. significasti. de homicidijs. & sic, s̄m gl. restringit illa cōstitutio noua per legem antiquam. Sic igitur et in casu nr̄o restringi debet & limitari per dictam. l. 3. §. fi. ad leg. Corn. de sica. tacitè approbatam per ius canonicum: quæ dicto casu rōnabiliter permittit homicidium, & sic dr̄ iure factum. ideo non habet locū ille tex. s̄m gl. p dictam. Et rōne confirmatur: nā illud, qd̄ ibi hr̄ est generale quò ad personas, & speciale quò ad causas: quia in crimine læsæ maiestatis est specialiter introductū, ꝙ quilibet delinquens possit impune occidi, sed prouisio noua, de qua in d. c. fœlicis. est sp̄alis respectu p sonæ & dignitatis Cardinaliū, & gn̄alis quò ad causas: quia ex vna cā nō prohi
16 bet magis, quā ex alia. Illa igit † dispō, q̄ est fauorabilior, & q̄ maiorē cōtinet vtilitatē, p̄ualet, & aliā limitat & restringit tan quā magis sp̄alis, s̄m Bar. in extrauag. ad reprimendū. in verbo, nō obstantibus, & Bal. & Imo. in l. Gallus. §. ille casus. de lib. & posth. & in l. Titiæ textores. de leg. j. cū concordāti. de quib. in dictis locis p Alex. sed illa, q̄ p p crimen læsæ maiestatis concedit homicidiū, gn̄aliter cōtinet maiorem vtilitatem publicā. Igitur cōprehendit ēt Cardinalem & quemlibet aliū rebellē: & quò ad eū non loquit, sed limitat tex. in d. c. fęlicis. qui est editus in fauorē Cardinaliū, quo nō est rebellis. l. siue. de neg. gest. l. auxilium. in fi. de minorib. cū concordantib. de quibus ibi in gl. Et per hoc nō obstat aliud, scilicet, ꝙ dispositio illius capituli tanquam fauorabilis sit extēdenda, s̄m Io. And. in cap. j. de maledic. quia hoc non procedit respectu Cardinalis delinquentis: immo quò ad eum restringitur & limitatur, vt dictū est. ¶ Non obstat ēt dum secundò dicebatur, quòd prouisio iuris ciuilis permittentis rebellem impune occidi posse, non habet, nec habere potest locum contra clericum rebellem ex defectu potestatis, per no. per glo. in c. satis peruersum. 56. dist. quia dū illa vult, ꝙ p p crimen læsę maiestatis non puniatur filius clericus delinquentis, & sic, ꝙ in illo non habeat locum. l. quisquis. C. ad legem Iuliā maiesta.
17 quia loquitur illa glo. quando crimen † læsæ maiestatis commisit pater in principem sęcularem: iō tunc nō punitur filius clericus, quia non est subditus principis. cle. pastoralis. de re iudi. secus verò q̄n dictū crimen perpetratur cōtra summum Pontificem, & sedem Apostolicā. d. c. fęlicis. & quia tūc lex ciuilis censet approbata p ius canonicū, vt late superius fuit probatū. Et quāuis Host. in c. nuper. de sen. excō. videat,
18 velle, p clericus offendi † non possit, nisi det ius canonicum expressum: tñ hoc non est verū, quia immo iura ciuilia, quę p mittunt aliquē capi, vel offendi ex rōnabili cā, & ob publicā vtilitatē, intelligunt recepta & approbata de iure canonico: & sic ꝯ clericum per Papam intelligitur idē statutū, s̄m Doct. in d. c. cū non ab homine. de iudi. vbi do. Abb. non approbat opinionē. Host. in d. c. nuper. & ꝯtrium ēt volunt alij in cle. 1. de of. deleg. & in alijs locis in præcedentibus allegatis. ¶ Non obstat insuper, dū dicebat, ꝙ immo non est tutus in foro cōscientiæ ille, qui committit homicidiū authoritate iuris ciuilis, nisi sit iudex, per ea, quæ hr̄ in c. inter hæc. 33. q. 2. quia illud procedit, q̄n hoc fit ad vindictam & ex odio & animo fundendi sanguinem humanū, vt no. Io. And. in rub. de consti. & Bal. in l. vt vim. de iust. & iur. & Alber. ī 4. par. statutorū. q. 16. & B. Thomas. 2. 2. q. 64. secus aūt q̄n hoc facit zelo reipublicæ, & aīo exequendi statutū. Nā sicut canon ꝯcedit iudici, s̄m gl. in d. c. inter hæc. ita intelligitur cuilibet concessum, si id faciat vt minister iustitiæ. c. miles. 23. q. 5. ꝙ ergo fit a tali tanquam a ministro iudicis, dr̄ factū a iudice: quasi subrogatus sit loco illius, vt in regula, qui per aliū. & ita ēt declarat Fel. in c. q̄ in ecclesiarū. col. 4. de consti. qui ēt subdit, ꝙ standū est eius dicto, q̄n dubitatur, qua intentione fecerit, per no. in c. significasti. de homici. immo est p̄sumendū, ꝙ id fecerit eo p posito, qd̄ licitè fieri potuit. l. meritò. p soc. & per no. per Bar. in l. nō solùm. §. sed, vt probari. de ope. no. nun. ¶ Nō obstat, dum ter-
19 tiò dicebat † ꝙ vbi lex ciuilis esset ēt approbata a canone, ꝙ sub tali prohibitione generali non ꝯtinebantur Cardinales in materia odiosa, per ea, quæ voluit Pet. de Anch. in consi. 295. quia hoc iure non probatur, nec rōnes per eum allegatę sunt efficaces: vt clarè patet cuilibet rectè intuenti: immo ꝙ Cardinales

nales comprehendantur ſub verbis generalibus & in materia
ſtricta contra Pet.de Anch. voluit Arch. Io.And.& Domi.in
c.nemo.de elec.in 6.vbi dñt,ꝙ verbũ, nemo,de quo in tex.cõ
prehẽdit Cardinales.Et idẽ voluit Old.in conſ. 121.inci. Ad
propoſitũ &c.vbi hoc elegãter ꝓbat.& idẽ vult.Imo.& Fel.la
tius ĩ c.cũ in iure peritus.de of.deleg.¶ Nec ob. ꝙ ſtatutũ ꝯce
dẽs bãnitũ offendi poſſe,locũ nõ habeat in filio,volente offen
dere patrem bannitũ,per l.ſi adulteriũ.§.liberto.de adulte.q̃a
ꝯrium tenet Bart.ibi , qui rñdet ad illũ tex.Prætcrea caſus no-
ſter eſt ſatis diuerſus,& habet diuerſã rõnem;quia interficiẽs
Cardinalẽ nihil hẽt ab eo,ſicut hẽt filius a patre,libertus à pa-
trono,& vaſallus a dño. ¶ Poſtremò nõ obſtat,ꝙ pœna,q̃ ip-
ſo iure imponitur, nõ hẽt executionẽ,niſi præcedat ſñia decla
ratoria.c.cũ.ſm.de hæret.in 6.cum ꝯcor.præallegatis:q̃a im-
mo ille,q̃ eſt rebellis occultè,p̃t occidi,ſm Bar.in d.extrauag.
quãſint rebelles,in verbo,rebellando. circa finẽ,& hoc,q̃a ip-
ſo facto pęnã incurrit,vt ibi,& ſm eũ in iudicio,in quo proce
ditur,de homicidio , liquidabit an fuerit rebellis, arg.de ope.
no.nun.l.de pupillo.§.ſi q̃s riuos. & cũ Bar.ꝯcondat ẽt Pet.de
20 Anch.in d.cõſi.277.Et ad rõnẽ † cõtrariã põt reſponderi , ꝙ
quãuis executio fieri nõ debeat ante dictam ſñiam declarato
riam,& vbi prius fiat,ſit iniuſta, ſi tñ præcedat,iuſtificabitur,
& executor excuſabitur:ſi poſtea,probabitur delictũ præceſ-
ſiſſe,& attẽta veritate executionẽ fieri potuiſſe, ſicut videmꝰ,
ꝙ licet captura cõmitti ñ debeat, niſi iudici de debito liqueat,
ſi tñ debitor prius capiat, poterit captura iuſtificari,& ſic effe
ctũ hr̃e,ſi debitũ uere ſuberat,de quo poſtea appareat in iudi
cio , in quo captura impugnat , vt latè probat Pau.de Caſt.in
ꝯſ.19.inci. Supradictæ exceptiones. in j.parte. & iſtud eſt de
intẽtione Bar.in loco p̃alleg.& ꝓ hoc ẽt facit melius tex.nota
bilis ĩ l.fi.§.fi.ff.q̃d met.cau.ubi ꝓbat , ꝙ ſi executio ñ ſit rite
facta,vt q̃a nõ p̃ceſsit ſñia,vel aliud hñs executionẽ paratã, &
cũ petit executio retractari:ille,q̃ obtinuit executionem,of-
fert ſe incõtinẽti ꝓbaturũ de debito ,ꝙ nõ erit retractãda exe
cutio.& ita illũ tex. ad hoc allegat Pau. de Caſ.ĩ l. ſi cũ nulla ,
de re iud.Et q̃uis poſtea videat uelle,ꝙ ille tex. ĩtelligat eo ca
ſu,quo poterat fieri executio:ſed fuit aliq̃d omiſsũ:puta cita-
tio,q̃ nõ erat omittẽda. & idẽ ẽt dicat Ang. & Imo.in l.a diuo
Pio.§.in vẽditione.eo.tit.q̃ intelligũt illũ text.qñ p̃ceſsit ſñia.
Tñ in caſu nr̃o ꝓceſsiſſe dr̃ ſñia legis cõdemnatoria,cũ pęna
ſit ipſo iure cõmiſſa.Et q̃uis ad actualẽ executionẽ dicat,ꝙ p̃
cedere dẽt ſñia declaratoria,p hoc nõ retractat executio, ſi ñ
p̃ceſsit declaratio,dũmodo ex ꝓbatione ſupueniẽti iuſtificet
p̃cedẽs executio ; eſt verũ,ꝙ ab executione , vel a ꝓnũciatio-
ne de exequẽdo poterit q̃s tanq̃ grauatus appellare nulla p̃ce
dẽte ſñia declaratoria,iuxta l.ab executione.ff.de appel.& ea,
q̃ hñr in l.ab executore.C.quorũ appel.nõ recipiã.Et in ſimi-
li ſic ẽt declarat do.Abb.in c. quò ad ꝯſulationẽ.de re iudi.dũ
tractat de intellectu.l.a diuo Pio.§.in vẽditione.de re iudi. Et
in hoc operat vel operari p̃t diſpõ legis volentis,ꝙ p̃cedat di-
cta declaratio.¶ Vel ſecũdò p̃t rñderi,ꝙ requirit ſententia de
21 claratoria,quò ad executionẽ,q̃ † ꝯtinet cõmodum burſale &
pecuniariũ fiſci , & de illa loquit.d. c.cũ ſ.ſed vbi de cõmodo
pecuniario nõ agit. ſicut ꝙ quis impune offendat, declaratio
nõ eſt neceſſaria,& quò ad hũc effectũ loq̃t Bar.ĩ dicta extra-
ua. Et rõ diuerſitatis p̃t aſsignari: quia hoc vltimo caſu ante
ſñiam declaratoriã nihil ꝓdeſſet,dictam pęnã fuiſſe ipſo iure
cõmiſſam,& per legẽ ipſo facto impoſitã. Sed alio caſu iſta rõ
ceſſat;quia licet prius nõ poſsit executio fieri,bona tñ , q̃ ſunt
ipſo iure ꝯfiſcata,nõ pñt interim alienari.l.ex iudiciorũ.de ac-
cu.& per Bar.& Doc. in l. poſt ꝯtractum. de dona.Et iõ con-
cluditur,ꝙ Illuſt.do.dux excuſatur, & ꝙ aliqua pœna non ſit
puniendus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinario dato ſibi adiuncto non deſinit eſſe ordinarius, & in ſolidum habet ſuam iuriſdictionem tam uoluntariam, quam contentioſam , & ſolus procedere poteſt , etiam non requiſito adiuncto.*
Intellectus clem.1.de hæreti.
2 *Iudice delegato abſente quando ordinarius ſuppleat in dicta cã.*
3 *Inquiſitio facta contra auxilium & opem præſtantes,ex quibus nulla dicatur.*
4 *Citatus ad locum nõ tutum, propter delictũ citari nõ excuſatur.*
5 *Bãnitus quandc nõ admittatur ad allegandũ ſuã innocentiã per tertiã perſonã , nec iudex ex officio eius defenſionẽ ſuſcipiat.*

CONSILIVM V.

HABITA ſuper his, q̃ proponunt in facto & in
iure p clariſsimos dños cõſultores matura & di
ligẽti ꝯſideratione,et oĩb.bene põderatis, adhuc
vr̃ prima facie,ꝙ proceſſus dñi Poteſtatis Buſeti
ꝯtra inq̃ſitos ſit validus,nõ obſtãtibus his q̃ obij
ciunt,& cauſis,ex q̃bus de nullitate dr̃: quãuis enim illi fuerit
1 datus adiũctus,† nõ tñ deſijt eſſe iudex ordinarius,ſm Bar.&
alios in terminis in l. duo iudices. de re iud. et Ioan. And. et
alios i n c.fi.eo.tit.Et iõ cũ adhuc ordinarius eſſet in ſolidũ , re
mãſit iuriſdictio apud eũ.l. j.de of. cõſul.q̃ nõ tm̃ hẽt locũ in
iuriſdictione volũtaria ſed ẽt in ꝯtentioſa,ſm gl.no.cum qua
alij trãſeũt in l.ſi vni. de re iudi. & ſm quã nõ obſtat.l.duo ex
tribus.eo.ti.q̃a loquit in delegato,qui ꝓceſsit ſine alio,& cui
in ſolidũ nõ intelligit conceſſa iuriſdõ,prout ẽt declarat Bar.
in l.j.§.ſi plures.de exercito.in prima oppoſitione. Et ꝙ ſolus
ordinarius ſine adiuncto delegato procedere poſsit, expreſſe
probari vr̃ in c.p hoc.de here.in 6.ubi vr̃ eſſe caſus.& licet ibi
dicat,ꝙ debeat ſibi cõicare ꝓceſſus:illud tñ eſt,qñ ambo diui
ſim ꝓceſſerunt.Sed eſt ſecus,qñ unus ſolus proceſsit , ſm Io.
And.ibi, & Domi.Et licet ẽt iſto caſu hodie aliter eſſet proui
ſum,per cle.j. eo. ti. tñ illud procedit ſolùm in crimine hære-
ſis,aliàs ſecus ſm Car.ibi,in prin.& in ſecunda oppoſi.Et præ
cipuè potuit dñs Ptãs procedere ſine adiuncto;q̃a abſens erat
& receſsit a loco,prout in terminis decidi vr̃ ex no. p Matthe
ſi.et Imo.in d.cle. 1.de hæreti.qui dicũt,ꝙ in caſibus, in quib.
ordinarius tenet requirere delegatum adiunctũ, et econtra,
2 † ſi non p̃t vnus habere copiã alterius, p̃t ſolus procedere , ẽt
nulla p̃cedente req̃ſitione.& probat in l. ubi abſunt. de tu. &
cu.datis ab his,et p illum tex.dicit Ang.in l.ſi uacan.C.de bo-
nis vacã.lib.11.ꝙ ſi in loco conceſſa ſit alicui ſpãlis iuriſdictio
priuatiue ad ordinariã iuriſdõnẽ , & ille eſſet abſens : ꝙ ſupe-
rior et ordinarius poterit, actũ expedire, & dicit ita obtinuiſ-
ſe. Et idẽ ꝓbat ex notatis p Bal. in l.2.C.qñ fiſc. vel priu. ubi
vult,ꝙ licet ſpãlis iuriſdõ deroget gñrali,ut ĩ caſu. l.qm̃. C.de
cõuen.fiſc.debi.lib.10:hoc tñ dẽt intelligi, niſi iudex ſpãlis ſit
negligẽs:q̃a tunc iudex uniuerſalis poterit ſupplere,dicẽs hoc
eſſe de mente. d.l.qm̃. et cũ eo trãſit Aret. in l.q̃d in rerũ.§.fi.
in fi.de leg.1.Ac ẽt tãto magis procedunt p̃dicta, ex quo ad-
iunctus req̃ſitus p ſuas literas reſpõſum dedit, ꝙ in hac cã am
plius nolebat ſe intromittere, nec venire:et ꝙ p̃ſtabat ſuũ cõ-
ſenſum in procedẽdo,vt eſt caſus in d.cle.1.de hæreticis . ubi
expreſsè hr̃,ꝙ ſi delegatus adiũctus ab ordinario req̃ſitus no
lit ꝯuenire in loco,p̃t vices ſuas illi cõmittere,vel ꝯſiliũ, vel aſ-
ſenſum ſuũ illi p̃ſtare.Et q̃, ſ.uices ſuas cõmittere, & ꝯſenſum
p̃ſtare,vt poſsit ſolus procedere differunt,ſm gl.in verſ.con-
ſenſum.et alij ibi dñt,ꝙ hoc ultimo caſu ꝓcedit noĩe ſuo , ſed
alio caſu , quo vices ſuas cõmiſiſſet , ꝓcederet ẽt nomine cõ-
mittentis.l.j.§.qui mandatã. de iuriſd.om.iud. et ideo fruſtra
hic diſputat , vtrũ adiunctus potuerit ſubdelegare cãm miſti
imperij dicto dño Ptãti : q̃a nõ delegauit , ſed ſuũ ꝯſenſum tm̃
p̃ſtitit,vt procederet,ſi vellet.Et ẽt ex alio vr̃ inquiſitio nulla,
3 videlicet,quò ad auxiliũ et opẽ,de quo ẽt inquirit, †licet ſim-
pliciter in ea dicat,pręſtantes adinuicem inter ſe opẽ,auxiliũ,
et fauorem ad infraſcriptum homicidiũ et maleficiũ perpetrã
dũ etc.et aliter non exprimat , vel declaret qualitas auxilij ; vt
quia non dr̃ aſsiſtendo, iuxta no. p Bar. in l. ſi quis ſeruo.§.fi.
ff.de furtis.qm̃ aduertendũ eſt, ꝙ aliqñ per plures cõmittitur
homicidium : et tũc quilibet tenetur ut principalis , et non ut
præſtans opẽ, ſm Bar. in d.§.fi.aliqñ plures cõmittunt plura
delicta,vt q̃a quilibet infert vulnus,et contra quemlibet pro-
ceditur:et tunc vnuſquiſq; puniri põt ut principalis,& vt præ
ſtans opem:et vt tunc inquiſitio de auxilio ꝓcedat, non ſuffi
cit,ꝙ in inquiſitione dicatur,ꝙ vnus alteri præſtitit auxiliũ et
fauorẽ,ſm Bar.in d.§.fin.et ea rõne, ſm eum:quia non expri-
mitur qualiter auxilium fuerit præſtitũ:et iõ uerba debent in-
telligi in mitiorem partem.l.ſi præſes.de pœnis.et ſic intelligi
tur,ꝙ percutiendo præſtiti mihi opem, et ego præſtiti tibi ſi-
militer auxilium percutiendo, hoc eſt , quòd actus meus fuit
auxilium

auxilium tibi,& tuus mihi. Et iō debet dici, ſm eum, ꝙ præſtiterūt opem adinuicem aſsiſtendo vnus alteri &c. Aliqñ ēt & tertiò inquirit̄ ꝯtra plures de auxilio & fauore p̄ſtito ad homicidiū:qđ eſt vnū delictū,& ꝙ ꝯſtat tñ ab uno fuiſſe cōmiſſū:vt q̄a habebat occiſus tm̄ vnū vulnus mortale, & apparet ēt,ꝙ oēs nō vulnerauerūt, vt in caſu iſto:& tūc v̄r, ꝙ procedat inq̄ſitio de ope & auxilio:q̄a cum certum ſit, ꝙ oēs nō occiderunt,& oēs non vlnerauerūt, non p̄nt iſto caſu verba inquiſitionis intelligi eo modo,quo dicit Bart.in d.§.quia ceſſat oīno ſua ratio. Cum ergo dici nō poſsit, ꝙ actus vnius, id eſt vnius percuſsio fuerit alteri auxilium, & ecōuerſo,cū omnes non percuſſerint,vt dixi,neceſſe eſt,ꝙ dicta verba inquiſitionis intelligant̄ de alio actu, & ſic de aſsiſtentia, vt probat̄ ex not. ꝑ eūdem Bar.in d.§.fi.in fi.dum uult,ꝙ ſi dicatur,ꝙ præſtitit auxiliū,conſiliū,vel fauorē,ꝙ procedit inq̄ſitio,q̄a illud verbū,ꝯſiliū,ſignificans opē,de neceſsitate importat aliū actū ſeparatum ab alio prædicto,vt declaratur ibi per eum. Vnde quia & in caſu iſto oēs non occiderūt, oēs verò vulnerarunt, neceſſario ſequitur,ꝙ auxilium,de quo inquirit̄ non p̄t intelligi,ꝙ vnus percutiendo p̄ſtiterit auxiliū alteri. ſed verificatur in alio actu,ſcilicet aſsiſtēdi. Et ꝯfirmat̄;q̄a Bar.loquit̄,qñ dictū fuit,ꝙ vnus alteri p̄ſtiterit auxiliū vel fauorē.Sed iſto caſu dictū fuit,ꝙ adinuicem p̄ſtiterunt opē,auxilium, vel fauorē, ex quo ergo additū eſt verbū illud, opem. Ad hoc,vt alterū ex dictis verbis non ſit ſuperfluum,dicendū eſt, ꝙ intelligatur.ſ. aſsiſtēdo.l.ſi qñ.in prin.de leg.j.& c.ſi Papa.de priui.in 6.Quinimmo ēt ſi ab oībus fuiſſet vulnus illatum, ſi tñ vnū vulnus tm̄ fuiſſet mortale,& dictū fuiſſet ī inq̄ſitione,ꝙ ſibi dederūt auxiliū & fauorē; vt habilius dictū homicidiū cōmitteret, ſicut dictū fuit in inq̄ſitione,de qua agit̄, ꝓcederet inquiſitio, & q̄libet puniret̄ de ope & auxilio,ſm Cy. in quodā cōſ. inci. Albertus & Bartholomæus, ꝓut referūt moderniores ī add. ad trac.Ang.de malefi.in ver. dicto maleficio ſemꝑ aſtitit &c. ſecus aūt ſm Cy.ſi dictū fuiſſet ſimpliciter,ꝙ dederūt ſibi auxiliū & fauorē:q̄a cū nō ſit dictū, ꝙ ad homicidiū dederūt ſibi auxiliū & fauorē:intelligit,ꝙ ad vulnerādum tm̄ fuit datū, & nō ad interficiendum.l.interpretatione.de pœnis. & iſto caſu ꝓpriè loquit̄ Bar.in d.l.ſi q̄s ſeruo.§.fi.qm̄ in caſu ſuo nō fuit factū homicidiū,ſed a ſingulis fuit vulnus illatū,& de vulnere erat faſta inq̄ſitio,& nō de homicidio: q̄a ergo qualiter & ad q̄d in caſu ſuo nō cōſtabat,auxiliū fuerit p̄ſtitum, interpretatio in mitiorē p̄tē,fieri dēt,vt ibi ꝑ eū.Sed qñ dicta verba referunt̄ ad certū q̄d:puta ad homicidiū,vt ī caſu Cy.piter & nr̄o, tūc mediāte dicta relatione ꝯſtare d̄r in ſpecie de qualitate auxilij p̄ſtiti,& debet ꝓceſſus verè uel ficte puniri de auxilio p̄ſti

4 to homicidio. ¶ Et inſuꝑ obſtare ēt nō v̄r,dū d̄r † ꝙ ex defectu citationis ꝓceſſus ſit nullus,tanquā facta ſit ad locū notoriè nō tutū,ꝑ cle.paſtoralis.de re iud.q̄a locus inq̄ſitionis nō erat tutus rōne delicti,ꝓ quo fuerūt citati:& iō licet ad illum tutus nō eſſet acceſſus ꝑꝑ inimicitiā ꝯ̄ctā ex delicto,ꝓ quo citant̄,nō debet citatus excuſari,ſed illi dēt hoc imputari:& excuſaret̄,qñ ex alia cā nō poſſet ſecurè cōparere,ſm Bald.q̄ ita diſtinguit & declarat ī l.oēs.§.ſi uerò apparitor.C.de epiſc.& cleri.cū quo trāſit Alex.in l.de ætate.ad Treb.quē legit cū ꝓcedēti.Cōcederē tñ,ꝙ locus cuſtodiæ uel carceris, q̄ a iudice uenit deputādus,debeat eſſe ſecurus, & ideo prudēter v̄r d̄ns cōmiſſarius declaraſſe talē locū denegari non debuiſſe,& in reliquis approbaſſe geſta per dn̄m Poteſtatē: quia iuſtè v̄r uoluiſſe admittere tertiū ad allegādum & probandū cās innocētiæ: q̄a nō debuit admitti ex forma ſtatui diſponētis,ꝙ poſitus in bāno de illo exire non poſsit,niſi cōparuerit intra terminum duodecim dierū ad ſe excuſandū, & defendēdū ab his,de q̄bus ꝯ̄ ipſum ꝓcedit̄:eo cōparēte audiatur,ſi fideiubeat,uel in carcere ponat̄,aliàs nulla audiat̄ defenſio,ſed ꝓcedatur ꝯtra ipſū tanq̄ ꝯtra ꝯcumacē &c ¶ † Dum ergo in dicto ſtatuto d̄r,nul-

5 la defenſio audiat̄,d̄r ablata ēt facultas allegandi et proponendi cās innocētiæ:q̄a dicta uerba uniuerſalia prolata negatiuè, oēm ſpeciem defenſionis tollunt.l. ſi is, q̄ ducenta.§.utrū.de reb.dubijs.Et ſimiliter capiuntur uniuerſaliter reſpectu perſonarū:q̄a ſunt imperſonaliter ꝓlata:et ſic ēt repellit̄ tertius uolens ꝓponere cās abſentiæ.nec ēt iudex p̄t ex officio defenſionē aſſumere,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.1.§.et parui.qđ ui, aut clam. et in l.planè.in fi.de pet.hær.et ꝑ Bal.in l.j. C. de ꝯd.indeb. et Are.in cōſi.147.quamuis aliter dici poſſet, qñ cōuictus ꝑ ſtatutum haberetur pro cōfeſſo tm̄, et nō tolleret defenſionem per modum prædictum,per no.ꝑ Bar.in l. ſeruū quoq; §.publicè.de procu.et in l.4.§.prætor.de dā.infec.et in l.j.§.ſi quis ultro.de q̄ō.et per Are.in d.conſ. Et non ſolum tollit ſtatutū dictam defenſionem poſt terminum duodecim dierum aſsignatū bānito ꝑ ſtatutū ad cōparēdū,et ſe defendēdū, ſed ēt intra dictū terminum,anteq̄ bānitus compareat:quia prædictū ſtatutum vult,ꝙ bannitus de banno exire nō poſsit, niſi ꝯparuerit intra terminū duodecim dierū ſibi aſsignatū in ipſo banno ad ſe excuſandū et defendendū etc. Et ſic tollit potētiā bānito exeūdi đ bāno ſub ꝯdōne ſi intra dictū terminū ñ cōparuerit: q̄a illa dictio,niſi,adiecta verbo futuri t̄pis facit condōnē.l.q̄b.dieb.§.q̄dā Titio. de ꝯd.et dem.et l.fideicommiſſa. §. quamq̄.đ leg.3.et ꝑ Bar.in l.j.de ꝯd.et dem.et intelligit̄ data potētia exeūdi de bāno ſub ꝯtraria condōne,ſcilicet ſi ꝯparuerit intra dictū terminū.l.aliqñ,de cōd. et dem. et l.ſi penū.qñ dies leg.cedat.et q̄ implet̄ ſolū, ſi cōpareat perſonaliter:q̄a cū nō admittat̄ ꝓcurator.l.pen.§.ad crimen. de publ.iud. verbū illud,cōparuerit,importat cōparitionē ꝑſonalē,ſm Doc.in l. fi.C. de ꝓcu.q̄uis ergo cōpareat tertius,q̄ innocētiā alleget, et ꝓbarē uelit,ꝑ hoc nō ꝯſequit̄ bānitus potētiā exeūdi de bāno:q̄a nō eſt ꝑ hoc impleta ꝯdō,ſub qua d̄r ꝯceſſa dicta potentia,ſed eſt defecta, ſi nō cōpareat.et eſt impleta alia ꝯ̄ria conditio, ſ.ſi nō cōparuerit ſub qua adimitur potentia exeundi de bāno:et ꝯñr ī bāno cogit̄ ꝑmanere: q̄a potētia exeūdi eſt ablata p̄ciſè,ꝑꝑ uerbū illud nō poſsit,de quo in ſtatuto,qđ importat neceſsitatem,ſm Bar.et Doc.in l.Gallus. in prin.de lib. et poſth.cum concor. de quibus ibi. et ideo ab illo non p̄t eximi ex conparitione alterius uolentis de innocētia docere, quæ defenſio potuit tolli ex cā rōnabili,quamuis ſit de iure naturali,ſm Doc.in c.quæ in eccleſiarū.de conſti. et in l.fi.C.ſi ꝯtra ius uel util.publ. puta ꝑꝑ ꝯtumaciam ante bānū et poſt bannum,et q̄a h̄r pro ꝯfeſſo,et q̄a nō dicit̄ in totū defenſio,ſed reſtringi et moderari,cū poſsit perſonaliter ꝯparēdo ſe defendere,et de innocētia ꝑ ſe uel aliū docere. ¶ Sed p̄miſsis nō obſtātibus circa præmiſſa aliter puto concludendum de iure. De duobus igit̄ in p̄ſentiarū principaliter eſt tractandum,et primū,vtrū ꝓceſſus dn̄i Poteſtatis ſit nullus.Secundò,utrū de iure debuerit uel debeat admitti tertius ad allegādū et probādū cās abſentiæ.Circa primū dico, ꝙ proceſſus non ualet,ſi uera ſunt,q̄ proponunt̄,uidelicet, ꝙ d̄ns Poteſtas fuerit recuſatus ſuſpectus,et ꝙ ob hāc cām per ſuperiorē dn̄o Poteſtati datus fuerit adiunctus. Nā licet uariæ ſint opiniones,utrū ꝓceſſus factus corā iudice recuſato ualeat uel nō,ut tradit̄ in c. cū ſpeciali.de appel.et in l.q̄a poterat.ad ad ſenatuſcon.Treb. nihilominus,qñ cæptū eſt cognoſci de cā ſuſpicionis,uel electi ſūt arbitri,ꝓceſſus poſtea fact⁹ eſt nullus.l.apertiſsimi.& ibi per Ang.C.de iudi.& in c.iudex.& ibi ꝑ Dom.de of.deleg.in 6.& magis hoc eſt verū,ſi declaratū ſit,cām ſuſpicionis eſſe veram, vel iuriſdō ſit ad aliū trāſlata.l.1.C.ſi quacunque p̄d. poteſta. &c.ſecūdò req̄ris.de app.& ꝑ Doc.in d. c.cū ſp̄ali.eo.tit.& in d.l.q̄a poterat.ꝑ Alex.Quia ergo in caſu nr̄o ſuperior ex cā ſuſpicionis adiūctū dedit dn̄o Poteſtati, intelligit̄ datus priuatiuè quātū ad hoc,vt ſolus nō hēat exercitiū iuriſdōnis, ſicut habebat prius,& hoc ex natura cāæ, ſcilicet ſuſpicionis p̄ſumit̄, ut in iuribus p̄alleg. et q̄a datus eſt ad poſtulationē partis, ſm Bal.in auth.habita.C.ne filius pro pa.q̄ uult, ꝙ iſto caſu ſpeciali iudex p̄ſumatur datus priuatiuè,& per Are.in l.ꝙ in re.§. fi.de lega.j.Et per ꝯñs proceſſus dn̄i Poteſtatis & ab eo ſolo factus nō ualet.d.l.apertiſsimi.& d.c.cū ſp̄ali.& d.l.1.C.ſi quacun. p̄di.poteſta. q̄a tm̄ dēt operari priuatio quò ad partē reſpectu partis, quātū operat̄ priuatio in totū,de qua in dictis iurib.quò ad totū.l.q̄ de tota.de rei uēdi.& q̄a intelligit̄ actū, ꝙ ſolus d̄ns Ptās ꝓcedere non poſsit iſto caſu eadē rōne, qua unus ex plurib.delegatis non p̄t ſolus procedere,ſi aliud,non ſit expreſſum.l.duo ex trib. de re iud. &c.prudentiā.de of.deleg.Et ſimiliter ſicut qñ ſtatutū vult, ꝙ ſn̄ia ferri debeat cum conſilio ſapientis, non ualet ſn̄ia ſine illo, ſm Bar.in l.1.§.ſi plures.in q.4.de exercitio.ita non debet ualere proceſſus ſine adiuncto.Et facit l.item ſi unus.§.idem Pomponius.de arb.& ꝙ per illum tex.dicit Bar.in d.§.ſi plures.in 6. q. Nec ualidat̄ proceſſus dn̄i Ptātis ex eo, ꝙ non ſit exceptū uel oppoſitum,

ex quo

ex quo nõ cõparuerũt, & sic in illo non ꝯsenserunt, ſm Abb. in d.c.cũ ſpāli.q.a, ſm eũ, talis citatio tanquã temeraria nõ arctauit eos, qñ ubicunq; notũ eſt iudici abſẽti exceptionẽ cõpetere, citatio eſt nulla.l.q̃ſitum.de re iud.& no.Inn.in c.2.de dilationib. Et per ꝑdicta ſatis colligi pt rñſio ad ꝯtraria, q̃a dũ dr̃, ꝙ dñs Ptās remãſit ordinarius, ꝑ no. ꝑ.Bar.ĩ l.duo iudices. de re iud.& ꝑ Io. And.in c.fi.eo.ti.Et ꝑꝑea, ꝙ potuit ſolus. ꝓcedere.l.j.de of.ꝯſu. Ad hoc rñdet, ꝙ cũ ex cã ſuſpicionis fuerit datus adiũctus, illi fuit cõicatũ iuriſdõnis exercitiũ, & ĩ illo aſſociatus ordinario priuatiuè, ſed ĩ d.l.j.pluri b.ab initio ꝑ legẽ data fuit iuriſdõ cumulatiue, iõ q̃libet in ſolidũ põt illã exercẽre. Et iſto caſu loquit̃ ẽt tex.in c.ꝑ hoc. de hæret.in 6.q̃a inquiſitori ꝯceſſa eſt iuriſdõ cumulatiuè, & nõ priuatiuè quò ad ordinariũ: ut ibi probat̃.& hoc eſt, q̃a datus fuit in odium rei, ſm Ang.in l.teſtamẽta oĩa. C. de teſta. qui inquiſitor, quia eſt delegatus ad uniuerſitatem cauſarum, hẽt iuriſdõnẽ habitu & actu in ſolutũ ſicut ordinarius, ſm gl.cõiter approbatã in d.l. ſi cui.de re iud.¶ Nõ obſt.ẽt dũ dr̃, ꝙ ex quo adiũctus fuit abſens, ꝙ potuit ordinarius ſolus procedere, ꝑ no. ꝑ. Imo.poſt Mathe.ĩ cle.j.de hæret.& ꝑ l.ubi abſunt. de tuto.& cura.datis ab his.& ꝑ no. ꝑ Ang.in l.ſi uacan.C.de bo.uac.lib..11.q̃a ꝑdicta loquũt, qñ ordinarius nõ erat ſuſpectus, & qñ nõ fuit ex hac cã, nec ex, ꝓpria culpa priuatus: ſed qñ ex legis diſpõne ſpãlis iudex fuit datus gratia coadiuuãdi iuriſdõnẽ ordinariã, uel ex alia cã, q̃ ceſſat, ſi ſpãlis iudex ſit abſẽs, uel nolit aut non poſsit ꝓcedere, ſed iſto caſu fuit ordinarius priuatus tanq̃ ſuſpectus, & in eius odium, & ad partis inſtãtiã, q̃ durat q̃uis adiũctus nõ ſit pſens, aut ꝓcedere nolit, vel nõ poſsit. Iõ durãte eadẽ cã ſuſpicionis nõ dẽt ad eũ iuriſdõ redire ꝑ ꝑ abſentiã adiũcti: uel q̃a ille noluit ꝓcedere: quia de illo lex nõ ꝯfidit. d.l. apertiſsimi. Et pari rõne nõ potuit ꝓcedere ꝑ ꝑ conſenſũ adiuncti: q̃a iſto caſu.ſ. qñ adiunctus fuit datus; quia ordinarius erat ſuſpectus, & in eius odiũ nõ loquitur tex.in d.cle.j.q̃ allegatur in ꝯtrariũ. Et q̃a uertet ꝯ factũ ſuperioris. ꝙ facere non potuit, & hac rõne ſpãli delegare ñ potuiſſet illi, quẽ ſuperior priuaſſet.l.ſi hoĩem.ubi eſt tex.no.ff.mãdati. ¶ Et ad aliud eſt aduertendũ: q̃a in inquiſitione dr̃, ꝙ maleficiũ fuit cõmiſsũ in uia publica, cui nõ ſũt appoſiti cõfines. Si ergo in dicto caſtro ſint plures uiæ publicæ, & ad minus duæ: remanet locus incertus, qui certificari dẽt ꝑ duos ꝯfines, aliàs eſt inquiſitio nulla, ſm Bar.in l.libellorũ.de accuſa.de quo ꝑ Bar. in l.demonſtratio falſa.in prin.de cõd.& dẽ. ¶ Quò ad ſm, uidelicet, utrũ tertius ꝓ intereſſe publico poſsit cõparere, & dẽat admitti ad allegãdũ cãs innocẽtiæ & ad inſtruendũ iudicẽ pro inquiſitis ꝯtumacibus & abſentib. Et arbitror, ꝙ ſic, ꝑ l.ſeruũ quoq;.§. publicè.ſm ĩtellectũ Bar.de ꝓcura.cũ quo trãſit Pau.de Caſt. & idẽ uult Bar.& Imo. in l.pen. §. ad crimẽ.de publi.iudi.ubi ꝯcludit, ꝙ qñ abſens pt condemnari, poterit quilibet ꝓ eo allegare cãs innocẽtiæ: quia iudex ẽt ex officio poterit de dictis cauſis q̃rere, & pro reo ſupplere, et ꝙ tertius ſine mãdato poſſit cõparere dicto modo, tenet ẽt Anto. de But.Imo.et Abb. in c.ueniẽs.de acc.et Sal.in l.reos.C.eo.tit. ¶ Nec ob. ſtatutũ: q̃a loquit̃ de illo, qui poſitus eſt in bãno: unde intelligi dẽt de ualido.l.4.§.cõdenatum.de re iud.et l.nõ putauit.§.non quæuis.de bon.poſ.ꝯtab. Et ſic uult, ꝙ poſt bannũ exbanniri non poſsit, niſi cõparuerit pſonaliter: q̃a ergo potẽtia exeundi de bãno tollit̃ poſt bannũ ſub ꝑdicta ꝯditione, intelligit̃ ꝯcedere, ꝙ ante bãnũ poſsit de banno exire, ẽt ſi pſonaliter non cõpareat l.imperator.de poſtulãdo. Et ꝑñr ante bãnũ potuiſſet tertius ꝓ inquiſito abſente cõparere, et de eius innocẽtia docere quia iſtud hoc t ꝑ c ꝑ ſtatu non eſt prohibitum, ſed potius permiſſum, ut dixi. Idẽ ergo et in caſu noſtro eſt dicẽdũ; quia ſumus ante bãnum, ex quo proceſſus, et bãnũ exinde latum nõ valuit; quia paria ſunt, ꝙ nõ ſit latum, & ꝙ minus legitimè, & minus ritè latũ fuerit.l.quoties. q ſatiſ.cog.& iſta eſt reſponſio clara & aperta.¶ Nec ob.ſi forte dicat̃, ꝙ ſtatutum vult, ꝙ elapſis duodecim diebus poſt bãnũ nulla audiat̃ defẽſio: q̃a ꝑ hoc nõ tollit̃ exceptio nullitatis ſurgẽs ex defectu iuriſdõnis, ſm Bal.ĩ terminis ĩ l.reos.C.de accuſ.ꝑ gl.ĩ cle.j. de ſequeſtr. poſ.& fruct.quã ipſe ampliat ad hunc caſũ.ſ.qñ defenſio bannito tollit̃ per ſtatutũ.& cũ eo trãſit Are. in c.veniẽs.de accuſatio.in 8.col.verſ.tertiò adde &c.de qua gl. ꝑ Alex.ĩ l.de pupillo.§.q opus.de ope.no.nun.q̃ loquit̃ ẽt, qñ expreſſe reiteretur exceptio nullitatis. Et in caſu noſtro iſtud ẽt vult Ang. Pau.de Caſt.& Alex.per gl.ibi in l.nõ erit.§.dato, de iureiu.dicẽs, ꝙ ſi ſtatutũ uelit, ꝙ nulla exceptio opponi poſsit ꝯ laudũ, ꝙ intelligit̃ ſublata exceptio nullitatis, maximè ſi proueniat ex defectu iuriſdictionis, & probatur ex not.ꝑ Bar.in l.2.§.ꝑtor.qui ſatiſd.cogan. Nec et exceptio nullitatis eſt reiecta ex eo, ꝙ tollatur appellatio ex alio ſtatuto, vt probat̃ ex not.per gl.& Bal.in l.j.C.ſi de momẽ.poſſ.fue.appel.¶ Sed, qđ fortius eſt, vr̃ ẽt, ꝙ licet bannũ fuiſſet validum, ꝙ adhuc potuiſſet admitti quilibet de populo & reipublicæ & hoc pſupponit Are. in d.coſi.147.qui vult, ꝙ licet inquiſitus fuerit habitus ꝓ cõfeſſo ex forma ſtatuti, & bãnitus, q̃ tertius ſine mandato poſſit cõparere, & allegare cãs innocentiæ, nõ obſtante dicta ꝯfeſſione ficta, ꝯ quã admittit̃ probatio in ꝯtrariũ, ut ibi latius ꝑ eũ.& idẽ tenẽt Mod.in l.2.C.qui teſta.face.pñt. et Cor.in ꝯſi. 194. Licet in hac cã &c.j.vol.& in conſi.263. Viſa inquiſitione &c.tertio uol.qui ẽt loquitur, qñ inq̃ſitus eſt poſitus in bãno & habitus eſt ꝓ ꝯfeſſo. quinimmo ẽt poſt ſnĩam põt iudex ex officio ꝓbationes recipere & principi referre, ſm Sal. in l. fi.ĩ fi.C.de q̃õ.per l.j.§.fi.de q̃õ.ergo ẽt tunc admitteretur tertius: q̃a Doc.in locis pallegatis volũt, tertiũ ſine mãdato poſſe defenſionẽ aſſumere ea potiſsima rõne, q̃a iudex hoc pt ex officio facere: & tertius cõparere ẽt põt pro intereſſe publico & noĩe reipublicæ, vt ꝓbat̃ in d. §.publicè.et iſtud vult Imo. ĩ d.§ ad crimẽ.ĩ 14.col.ver. itẽ extra gl.dicẽs, ꝙ ſicut admittit̃ dñs ad defendendũ ſeruũ ꝓ crimine capitali, ſm Bar.et Doc. per l.ſciendũ, et l.ſerui.eo.tit. et l.Lucius.de appel.et Abb. ꝓ monacho, et pater ꝓ filio: q̃a eorũ intereſt nõ ꝯdẽnari monachũ, vel filiũ: ſic ẽt eadẽ rõne, ſm Imo.ciuitas poterit cõparere ꝓ ſuo ciue, ar.l.de iure.ad municip.Et ꝑꝑea, ſm eum, pt ſumere ꝯſiliũ, ꝙ coĩtas faciat aliquẽ cõparere: puta ꝓcuratorẽ pro ſuo ciue detẽto, pro quo nõ poſsit interuenire ꝓcurator et q̃uis Imo.loquat̃ de detento, tñ pſupponit, ꝙ non poſsit pro tali interuenire ꝓcurator forte ex forma ſtatuti: quia tũc aliud eſt de iure cõi, ſm Doc.ibi, et iõ eadẽ rõne poterit cõparere quis noĩe publico ꝓ ciue abſente, ꝯ quẽ procedi poſsit, et pro quo ꝓcurator interuenire non poſsit, et vult Imo.ꝙ ẽt poſsit cõitas ꝓcuratorẽ ad hoc ꝯſtituere, quia ẽt dñs, et pater põt ſeruum, vel filium defendere ꝑ procuratorẽ, ut in iurib' præallegatis. Et hoc eſt, quia ille non comparet ꝓ bãnito, nec ad cõmodum eius, ſed principaliter pro intereſſe reipublicæ. Et ꝑdicta ẽt ſunt de mente Cor.in d.conſi.144. Et idem ẽt volũt quidam alij relati ꝑ alios dños ꝯſulentes. ¶ Sola igitur eſt difficultas in reſpondendo ad ſtatutũ, diſponens, ꝙ bannitus non poſsit de banno exire, niſi cõpareat intra duodecim dies &c. Et ſic vr̃ præciſè per dicta verba, q̃ ſunt in rem & generalia de negata potentia exeundi de banno, ſi nõ cõparuerit &c. & ſic ſi dicta ꝯditio impleta nõ fuerit, vt ẽt in ꝓcedentibus tactũ eſt. Sed rñderi põt, ꝙ ſtatutum intelligitur de negata potẽtia exeundi de banno ad inſtantiam banniti, uel alterius pro eo, ſiue cõpareat ut ꝓcurator eius, ſiue ut inſtructor ſine mãdato, ad cõmodũ tñ banniti principaliter & pro intereſſe ſuo, & q̃ admitti deberet hoc mõ, ſi ſtatutũ in hoc nõ ꝯtradiceret; qñ talis inſtructor de iure pt interuenire, quoties ſnĩa pt ferri contra abſentem, etiam ſi non agatur de intereſſe publico, & ad vtilitatem publicam compareat, & etiam iudex dicto caſu præt ſupplere pro abſente, ſecundum Bar.expræſſè in l.4.§. hoc autem iudicium, de dam. infec.in 3.q.vbi dicit primo, ꝙ iudex poteſt ſupplere in his, quæ concernunt publicam vtilitatẽ priuatã, & tũc aut vult ĩducere teſtes ꝓ abſẽte, cõtra quẽ pt ferri ſnĩa. Et ſic iſto caſu, de quo agit̃, dicit explicitè Bar. ꝙ tractat̃ de priuato comodo, & licet loquat̃, qñ cã eſt ciuilis, tñ idẽ in cã criminali, q̃ in hoc a ciuili nõ differt, vt ꝑ eundẽ Bar. in eodẽ.§.in q.ſeq.& per eũdẽ in d.§. publicè. & in d.§. ad crimen q̃ nõ facit differentiã inter cãm ciuilẽ & criminalem, ſed ſolùm cõſiderat, vtrũ ferri poſsit ſnĩa ꝯtra abſentẽ vel nõ. Et ꝙ hoc ſit verũ, oſtendit̃ manifeſtè, q̃a vbi nõ põt ferri ſnĩa ꝯ abſentẽ, ꝓut nõ põt de iure in cauſa criminali.l.abſentẽ.de pœnis, dñt Doc. ꝙ non admittitur inſtructor. intelligitur ergo, ꝙ admittat̃, vel non admittatur, qñ cõparet pro intereſſe priuato, q̃a intereſſe rei publicæ compareret admittteretur, etiã ſi ſnĩa ferri non poſſet ꝯtra agentem, vt dicet̃ ſtatim. Et ſic ſtatutum iſtud operatur, ꝙ nomine abſentis, & ad eius cõmodũ

nō admittiť instructor sine mandato qui admitti debuisset dicto modo de iure cōi, sed quia tertius pt ēt cōparere pro cōitate, & pro interesse reipublicæ, ſm Doc. in locis præallegatis, & probať egregiè ex notatis per Bar. in l. vbi pactū. C. de transac. in pen. col. vbi vult, ꝙ unus de populo ad defensionem inquisiti possit comparere pro interesse reipublicæ, & quamuis dicat, ꝙ non admitteretur pro utilitate priuata, tamen hoc non contradicit prædictis: quia quantum ad hoc Bart. loquitur in terminis iuris cōis, ſm qđ sñia non posset ferri contra absentem, prout non potest regulariter de iure cōi. l. absentem. in prin. de pœnis. ut scilicet tunc non admittatur tertius pro absente. sed est aliud; qñ absens pōt condemnari ex forma statuti, ut in casu nostro, per ea, quæ dixi proximè. Et ideo isto casu, quo tertius non vult uenire pro interesse absentis, sed pro proprio, puta pater, uel dñs, uel pro interesse publico, & iste talis non intelligitur exclusus per statutum, vt probatur ex notatis per Imo. in l. fi. a quib. app. non licet. dicens, ꝙ si statutum velit, ꝙ contra tale instr̄m nō possit opponi talis exceptio, hoc habet locum, quando ageretur contra illum, cum quo confectum ést instr̄m, & non contra tertium possessorem, allegat id, quod habetur in c. super eo. de off. deleg. & quod notatur per Ang. in l. si unus. §. ante omnia. de pactis, & idem vult Imo. in cle. j. de re iudic. per no. ibi per gl. dicens, ꝙ si contra instrumentum guarantigiæ statutum non vult opponi certas exceptiones, ꝙ non habebit locum quo ad tertium, cum quo est confectum. & sequitur Alex. in cons. 83. Viso themate suprascripto. ult. col. in 3. vol. & dicit hoc esse de mente Bal. in l. 1. C. cōm. de leg. Sic igitur & isto casu statutum dicens, ꝙ non possit rebanniri, dét intelligi ad instantiā ipsius uel alterius ꝓ eo, & non qñ comparet tertius pro interesse alterius. Et hoc satis declaratur ex uerbis sequentibus eiusdē statuti, dum dicitur, quo comparente audiatur, & sic loquitur de illo personaliter postquam comparuit, ideo debet etiam intelligi statutum personaliter, qñ prius dixit, ꝙ rebanniri non possit, nisi compareat: quia una pars statuti alteram declarat. l. utrum. & ibi not. Ang. de pet. hære. Et ex alio ēt ostenditur hoc esse de mente statuti, ꝙ postq̄ dixit, ꝙ illo comparente audiatur, subiungit, aliàs nulla audiatur defensio &c. Nam illud uerbum aliàs, exponitur, id est. l. si non diuortio. & ibi notat. de nego. gest. & p Bar. in l. j. de cond. & dem. & quia oratio remanet imperfecta rōne verbi inducitur repetitio illius cum omnibus suis qualitatibus, & est perinde, ac si dictum fuisset, & illo non comparēte intra terminum duodecim dierū, nulla audiať defensio, ſm Bar. in l. Seiæ. §. Caio. de fundo instr. & in l. ī repetendis. de le. 3. quia ergo post dictum terminum statutum tollit omnem defensionem, ante illum non vr̄ tolli omnis defensio. d. l. Imperator. de postulan. Sed solum illa quæ fit ad eius instantiam, vel pro eo, & non illa, q̄ fit pro tertio pro interesse suo uel reipublicæ. ¶Et confirmatur: quia licet exceptio dilatoria non possit opponi post litem cōtestatā. l. ita demū. C. de procurato. tñ tertius pro suo interesse comparens, illā opponere pōt, ſm Ang. in l. si qs libertatē. in fi. de pet. hær. Et præsertim hoc procedit in tertio cōparēte pro utilitate publica, p notata per Bal. in l. iubemus. la j. C. de sacros. eccl. dicens, ꝙ priuilegiū quantumcūque generale; non includit casum cōtra publicam utilitatem: & ideo vr̄, ꝙ ille, qui comparuit tanq̄ quilibet de populo ante lapsum duodecim dierum, debuerit admitti ad allegādum cās innocentiæ & licet obtulerit inquisitos ad carceres, dummodo assignareť locus securus: tñ potuit in hoc absentibus inqsitis nocere, ſm Bar. in d. §. publicè. & in d. §. ad crimen. Laus D.

¶Mandans fieri homicidium, vel dans consilium, eo cōmisso quando sit puniendus.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum de occidendo per verba imperatiua & præceptiua datum censetur, & tenetur mandans, etiamsi ex interuallo delictum committatur.*
2 *Mandatum ad delinquendum quando inducatur, & quando consilium, vt quis teneatur. nu. 6.*
3 *Intellectus l. & magis. de solu.*
4 *Præsumptio. l. meritò. ff. pro soc. cessat sequuto delicto.*
5 *Maleficium, quod quis nomine suo vel alterius mandato sit commißurus, ex præfationibus cognosci potest.*
7 *Inquisitus ex una causa non probata, non punitur ex alia, licet de ea constet.*
Inquisitus ex mandato, si illud non probatur, non debet puniri ex consilio.
8 *Tempus delicti commissi, de quo in inquisitione, debet præcisè probari.*
Qualitas, quæ est fundamentum inquisitionis, est probanda præcisè aliàs delinquens absoluendus.
9 *Accusatus de homicidio certi hominis, ut puniatur, debēt de illo homine testes deponere, nec sufficit, quòd deponant, hominē ab eo occisum, & maximè quando agitur contra mandantem.*
10 *Inquisitio facta de homicidio non probatur ex eo, quòd probetur auxilium,*
11 *Testi deponenti de credulitate, etiam quòd dicat se pro certo credere, non probat.*
Mandans non tenetur de homicidio, quando est incerta persona occidentis.
12 *Mandans ut puniatur pœna extraordinaria, quid in inquisitione debeat contineri.*
F3 *Mandans non debet puniri ex sola confessione tacita delinquentis & eius contumacia.*

CONSILIVM. VI.

VIsa inqsitione formata ꝯ Marconū de Ossib. p magnificū dñm Ptātē Imolæ, & toto ꝓcessu ac oīb. maturè pensatis & diligenter inspectis, uideretur fortassis prima ꝯsideratione dicendum, ꝙ dictus Marconus ueniat ꝯdemnandus: prout in dicta inquisitione ꝯtineť, videlicet, tanq̄ ille, q mandauit duob. filijs, Bello scilicet, & Carolo, ut interficerent duos aut tres de Benatis, per illa uerba, vel æquipollentia, Taci non dicete ciancie, ma andate & amazatene doi o tre di loro, & ꝓut ēt deponūnt duo testes, qui in loco concordāt & sunt contestes. Nā,
1 ꝙ per hmōi uerba, q̄ sunt imperatiua † & præceptiua inducatur mandatū de occidendo, uoluit Bal. in l. 1. in 3. col. de seruis fugiti. ubi dicit, ꝙ vr̄ datū mandatū ad delictū cōmittendū, qñ uerba suut imperatiui modi, & sequitur eum Aret. in l. si quis mihi bona. §. sed si mandauit. de acq. hær. & faciunt no. p Bald. in l. hæc uerba, de his, q notan. infa. & ꝯ ꝓbať ex not. per Bar. & doc. in casu fortiori in d. §. sed si mandauit. ubi inducit illū tex. ad qōnem de quodā nobili Florentino. qui dixit famulo suo, qui receperat quādam iniuriā, nunq̄ redeas domū, si ego non sentiam aliqd de illo negocio: q̄riť, an dñs uideatur mandasse. & determinat, ꝙ sic p illū tex. ac ēt refert ita fuisse obseruatū & amputatū caput illi militi tpe do. Francisci de Eugubio. Idem igitur multo magis in casu nr̄o, in quo uerba sunt magis clara & aperta, & ppea vr̄, q̄ dictus Marconus teneatur tanq̄ mandans, ex quo ꝓbať p testes, ꝙ dicti filij postea interfecerunt duos de Benatis. Laurētiū. s. & Matthiolū, p no. p Bar. in l. nō solū. §. si mandato. de iniur. & p Bal. in l. nō iō minus. C. de accu. de quo homicidio ꝯstat ēt p sñiam ꝯdēnatoriā latam ꝯ prædictos ꝯtumaces: q, vt arbitror, ex forma statuti hñr ꝓ ꝯfessis & ꝯuictis. & p̄dicta nedū hñt locū, si mandatarius incontinenti, sed ēt si ex interuallo mandatum exequať, ſm Inn. in ca. ad audientiā. de homic. quia mutatio uoluntatis nō p̄sumiť. c. maiores. de baptis. & l. cū tacitū. C. de ꝓb. cū quo ēt trāsit Bar. in d. §. si mādato. & Are. in l. Titia. §. idē rñdit. de ver. ob. & Alex. in l. j. §. nunciatio. de ope. no. nū. q̄uis Roma. & malè. ſm eū, in l. q in aliena. §. is, q putat. de acq. hær. aliter dicat, qñ mandatarius exeqť ex interuallo, p no. p Inn. in d. c. ad audiētiā. q dicit oppositum, ſm Bar. & p̄dictos, & p alia, qb. rñdet Alex. in d. §. nunciatio. ¶Sed p̄missis non obst. contrariam sñiam de iure arbitror ueriorē. Et in primis moueor, qa nō ē ꝓbatū mādatū, de quo in inqsitione. Præsuppono. n. ī primis, ꝙ inter illos de Benatis & Marconū nō tm̄ erat inimicitia, sed ēt cū filijs dicti Marconi, ut satis aptè colligiť ex dictis testiū deponētiū đ mādato: & credo ēt ꝓbari posse p instr̄m, de quo deponūt dicti
2 tēstes. Aliud quoq; p̄mitto, ꝙ † qñque negociū tm̄ ptinet ad illum, ad cuius instātiā ꝯmittiť delictū: ut qa solus ē inimicus occisi, & nō occidēs, & tūc p q̄cūq; uerba ꝓuocauerit qs aliū ad delinq̄ndū, dr̄ mādasse & mandatū dedisse. Aliqñ verò negociū spectat ad illū, q deliquit ad alterius instantiā: & tunc dr̄ ex con-

consilio,& nõ ex mandato fecisse.l.2.ff.mand.& declarat Bar. in d.§.si mandato.Qñq, et tertiò negociũ spectat ad utrumq; pariter,ut qa ille,qui fecit et fieri fecit,erat inimicus occisi, & istum casum omittit Bar.in d.§.si mãdato.et tũc est dicendum, ꝙ aut ille,q̃ deliq̃t,nõ erat aliàs facturus,et hoc constat:et tũc fieri faciẽs dr̃ mandator.qa apparet illud fuisse factum solum gratia sui,d.l.2.ff.mand.Et idẽ si sumus in dubio:qa non est p̃sumendum,ꝙ delinq̃re uoluisset ille,q̃ fecit, si ꝓuocatus non fuisset,ar.l.merito.ff.ꝓ soc.Nec isto casu locum hẽt. & l. ma-
3 gis.de sol. qa p̃sumptio illius legis†tollit ꝑ aliã p̃sumptionẽ, de qua in d.l.merito,ꝑ no.ĩ l.diuus.de in integ.resti.& ꝓbat̃ ĩ l.cũ de indebito.& ibi no.Bar.de ꝓb.& isto casu loq̃t̃ Bar.ĩ d. l.si q̃s mihi bona.§.sed si mãdauit.de acq.hær. Nã illo casu nõ tñ inimicitia erat ꝯtracta cũ dño famuli:iux. l.lex Corn.ĩ prĩ. de iniur.cũ ꝯcor.sed ẽt cũ famulo,q̃ fuerat ꝑcussus.Sed qa nõ ꝯstabat,ꝙ famulus fuisset occisurus inimicum suum,in dubio vr̃ fecisse ad instãtiã dñi,& sic ĩtelligit̃ mãdasse.Si uerò ꝯstat verè vel ꝑ indicia,ꝙ delinq̃ns erat aliàs facturus,& tũc cũ negociũ ꝑtineat ad eũ sicut ad mãdantẽ,deliq̃sse vr̃ ꝯtẽplatione sui & ꝓpriæ inimicitiæ,nõ autẽ gr̃a mãdantis,uel ꝑ ꝑ mandatum p̃cedẽs.d.l.& magis.de sol.qa isto casu nõ tollit p̃sumptio, de qua ibi,ꝑ aliã,de qua ĩ d.l.meritò. ex quo ꝯstat de aĩo delinq̃ndi.& ꝓbat̃ ex no.ꝑ Bar.et Doc.in d.l.j.§.nunciat.de oper.no.nun.dũ ꝯcludit,ꝙ administrator uel ꝓcurator, q̃ gessit actũ, nõ exp̃sso noĩe officii,p̃sumitur in dubio ꝓprio noĩe fecisse, ꝑ l.3.§.et ꝙ de tutore.vers.et si q̃dẽ.qđ falso tuto.auth.et per alia iura de q̃b.ibi,vbi allegat ẽt d.l.magis.Quinimmo Bal.in l. j.C.de seruit fug.vr̃ simpl̃r velle,et sic ẽt in casu dubio, ꝙ ubi mãdans,et delinq̃ns sunt pariter inimici,ꝙ sẽ ꝑ ꝯsilium p̃sumatur potius,q̃ mãdatum.Nã ꝰm ipsum,si q̃s loquutus sit ad aurẽ,et secutum sit inꝯtinẽti homicidium,p̃sumit̃ mãdatum,si p̃cedebat capitalis inimicitia,ꝑ iura.q̃ ibi alleg. Vel ꝰm eum, si erant pariter inimici,p̃sumit̃ ꝯsilium,et sic in mitiorẽ partem, qa efficacius et durius obligat mãdatum,q̃ ꝯsilium: ut no.Io. And.in c.nullus ex ꝯsilio.de reg.iur.in 6. dũ ergo dicit, si erãt pariter inimici,intelligo,ꝙ loquat̃ de illo,q̃ fecit,et de eo,qui cõmisit,ꝙ videtur ꝯ̃ ea,q̃ ꝓximè dicta sunt,ꝑ no.ꝑ Bar.in d.§. sed si mandauit.nisi dicat,ꝙ dictum Bal.debet intelligi,qñ ꝯstabat,ꝙ q̃s erat aliàs facturus. Vel forte dici põt,ꝙ not.ꝑ Bart. in loco allegato ꝓcedunt,qñ iniuria fuit illata famulo in ꝯtumeliã dñi,et sic nõ poterant pariter dici inimici:qa iniuria prĩcipaliter ꝑtinebat ad dñm.l.itẽ apud Labeonẽ.§.si q̃s sic fecerit.de iniu.et insti.eo.tit.§.si seruus.et ibi no.iõ tunc p̃sumitur mandatum.Sed qñ pariter ꝑtinet ad utrumq; ẽt in dubio dici posset,ꝙ sit ꝯsilium,quasi p̃sumat̃ secuto delicto, ꝙ gratia sui et ꝓpriæ inimicitiæ fecerit.d.l.et magis.Nec obst.d.l.meritò,
4 qa†illa p̃sumptio cessat secuto delicto,de quo ꝯstat.Et iste est ꝓpriè casus noster:q̃m,ut est dictum, executio uindictæ ꝑtinebat nõ solum ad Marconum,sed ẽt ad eius filios, qui etiam erant inimici occisorum.Et ex dictis etiam testium constat ꝙ illi erant occisuri,mandato etiam aliquo nõ p̃cedẽte,iõ ad ꝓpriam vindictã,et ꝑ inimicitia ꝓpria dñr homicidium ꝯmisisse,et nõ ꝑ ꝑ mãdatum patris p̃cedẽs ꝑ p̃dicta.Assumptum autẽ ꝓbat̃,videlicet,ꝙ ꝯstet illos fuisse facturos absque mandato.Nam testes dñt,ꝙ postea q̃ ab ipsis testibus intellexerũt Marconus et filii,ꝙ adhuc treuga durabat,uel ꝯcordium,et fides reuerẽdissimi dñi gubernatoris,et pęna ĩter partes apposita,et ꝙ dẽrẽt stare securi,dicti filij dixerunt,ꝙ nolebãt interficere sub tali fide etc.Quę uerba demõstrãt malũ aĩum dictorũ filiorũ,et ꝓpositũ offendẽdi inimicos et ita ĩterp̃tatus ẽ Marconus pr̃ eorum,ut colligit̃ ex uerbis mox ab eo ꝓlatis, dum dixit.Taci taci nõ state a fare ciancie,ma andate et amassateue dui o tre di uoi etc.Ex illo.n.uerbo,nõ state a fare ciancie etc. demonstrat̃, ꝙ intellexit uerba filiorum significare illud, qđ ipse exp̃ssius mãdauit.Et eo magis:qa Marconus nõ apparebat multũ iratus,sed eius filii loq̃bant̃ iracundè,ut deponunt testes.Et ꝙ ex his cognoscat̃ aĩus et ꝓpositum eorum, et sic, ꝙ aliàs erãt facturi,in terminis uoluit Ang. in ꝯs.22.inci. Pro decisione q̃önis etc.q̃ ꝑ hoc alleg.l.apud Celsum. in princ. in
5 gl.in uerbo,decipiẽdi.q̃ ꝰm eum exp̃ssẽ dcidit,ꝙ an q̃s eẽt † aliàs maleficiũ ꝯmisurus,vt sic cognoscat̃,an alius sit,uel fuerit mãdator,uel p̃suasor,ex p̃fationib.malefactoris delinquẽtis ꝓbatur.et adducit ẽt optimã gl.in l.Fulcinius.qđ sit latitare.ex q̃b.cau.in pos.eat̃,in gl.q̃ incipit,hæ autẽ p̃fationes etc. Et q̃uis in casu Ang.ille delinq̃ns dixisset exp̃ssẽ,ꝙ uolebat occidere inimicũ,tñ idẽ qñ uerba tẽdũt ad idẽ, & maximè attẽta qualitate ꝑsonæ, ut qa sunt ꝓlata ab inimico, q̃ loq̃tur iratè & ꝑ iracundiã,ut ꝓbat ex no.ꝑ Bar.in d. §. sed si mãdauit. dũ loq̃tur de illo nobili,q̃ dixit famulo,nõ redeas domũ,q̃n sentiam nouũ.Nã interp̃tat̃,q̃uis explicitè nõ dicat̃, ꝙ mãdauerit ꝯmitti homicidiũ subsecutũ.idẽ ergo & in alio,& ĩ casu nostro simili.& bene ꝓbat̃ in illo tex.& in l.& eo mõ.& in l.hoc mõ.de leg.2.& ex no.ꝑ Cy.& Doc.in l.in minorũ. C. de in integ.rest.min.dũ loq̃t̃ de creditore,q̃ dixit debitori,indigeo illa pecunia &c.ut ꝑ hæc dicat̃ illũ interpellasse. Et si forte dicatur,ꝙ Ang.ĩ d.ꝯs.ur̃ sentire ꝯ̃ p̃dicta,dũ dicit, ꝙ in casu suo nõ dr̃ mãdator ille,q̃ instetit,ut maleficiũ ꝯmitteret:qa delinquẽs erat aliàs facturus:& qa ad illũ solũ,& nõ ad mandãtẽ ꝑtinebat inimicitia occisi,& sic vr̃ uelle,ꝙ nõ sufficiat, ꝙ aliàs fuisset delinquẽs facturus,nisi ẽt appareat, ꝙ ipse solus est inimicus ꝙ vr̃ ꝯ̃ p̃dicta.¶Ad istud rñdet̃,ꝙ intentio Ang. fuit excludere illũ casum,de quo ꝑ Bar.in d. §. si mãdato. quẽ allegat,s. qñ ad ipsum solũ mãdãtẽ,& nõ ad delinq̃ntem spectaret negociũ.Nã tunc p̃suasor dici non posset,sed mãdator.Nõ aũt uoluit excludere aliũ casum,vcʒ,qñ ꝯstat,utrumq; esse inimicũ. vt.s.ẽt isto casu teneat̃ alius tanq̃ mãdator,q̃uis delinquens aliàs esset facturus: qa ad hũc casum nõ habuit Ang.respectũ, nec dè illo cogitauit.Et iõ isto casu est dicẽdũ, ꝙ nõ teneatur alius de mãdato,si ꝓbat̃,ꝙ delinq̃ns erat delictũ ꝯmissurus, vt ꝓbat̃ ex rõne in p̃cedẽti assignata:q̃,iudicio meo, est uerissima & ꝯcludẽs,& in æq̃tate fundata.Et ẽt ꝓbat̃ ꝑ l.apud Celsum.in prin.cum gl.de doli excep. q̃ allegat ad ꝓpositũ in d. ꝯs.ut superius retuli.Nã actus aditionis hr̃ditatis,de quo ibi agit̃.ꝑtinebat ad utrumq; hoc est ad hæredẽ,q̃ adiuit,& ad creditores ꝓuocãtes hæredẽ ad adeũdũ:qa ex hoc habebãt, quẽ ꝯuenire possent.Et tñ si ꝯstat,ꝙ hæres erat aliàs aditurus,non tenent̃ creditores rõne doli,ut mandatores,sed ut p̃suasores, vel consiliũ dãtes,ꝰm Ang.¶Nec p̃dictis obst. ꝙ nõ distinguatur,utrum delinquens esset aliàs facturus,uel nõ,ꝰm Bar.in d. §.si mãdato.qa illud est uerũ q̃tũ ad effectũ:ut utroq; casu dicatur deliq̃sse ille,q̃ cõmisit fieri delictũ:sed hẽt locũ illa distinctio quò ad inducẽdũ diuersitatẽ delicti,idest,q̃tum ad cognoscẽdũ,vtrum q̃s debeat puniri tanq̃ mandans,uel tanq̃ persuadens,aut dans consiliũ eo casu,quo põt esse mãdatũ & consilium,sicut qñ uterq; erat pariter inimicus occisi. Vel dato, ꝙ ẽt essemus in dubio,utrũ delinq̃ns eẽt aliàs facturus, tñ dẽt p̃sumi ꝯsilium dcõ casu,quo inimici sunt ambo pariter, ꝰm Bal. in d.l.j.C.de ser.fu.& est sup.dictum latius. ¶ Non ob ẽt l.2.ff.
6 mand.ubi hr̃,ꝙ dicitur mãdatum†qñ negocium spectat pariter ad utrumq; qa illud est uerum,qñ ꝯstat,ꝙ actus ẽ gestus ꝯtẽplatione mãdati. Et ꝑ ꝑ ꝯcludit̃, ꝙ dictus Marconus non obligat̃ ex mãdato,ꝙ nõ ꝑt uelut mãdator puniri: qa de eius mãdato nõ ꝯstat,nec ẽt vt p̃suasor qa cum ꝓcedatur ꝯ̃ eum,
7 tanq̃ ꝯ̃ mandatorẽ,vt patet in prin.inq̃sitionis,in verbo,mandatorẽ,& circa medium † ibi,deinde d. Carolus & Bellus, ut dictum mãdatum exeq̃ ualerẽt &c.Quãuis ergo uerum esset, ꝙ Marconus esset p̃suasor:tñ ẽt ab hoc delicto dẽt absolui: qa est aliud,& diuersum delictum ab illo,de quo in inq̃sitione,vt ꝓbat̃ ex no.ꝑ Bar.in d.§.si mãdato. vers.videamus de ꝑsuasore &c.dum dicit,ꝙ differt obligatio, q̃ orit̃ ex mandato ab illa,q̃ descẽdit ex p̃suasione.Et ꝯfirmat ex not.ꝑ Io. And.in d.c.nullus ex ꝯsi.& Bal.in d.l.j.C.de ser.fug.dum dñt,ꝙ mãdatum efficacius & durius obligat,q̃ cõsilium. Quod nõ differt a p̃suasione,ꝰm Bar.in d.§.si mandato in fin.Quia ergo vnum delictum,hoc est mãdatum deducit̃ in inq̃sitione:& aliud ꝓbat̃,s. p̃suasio,ab vtroq; dẽt inq̃situs absolui. l.habebat. in prĩ. de instito.act.& ꝑ Bar.in l.denunciasse.§.quid tñ. ff.de adult. ¶Nec obst.ꝙ aliter videatur dicere Ang.in d.ꝯs.qa in casu suo deducebat̃ nedum mandatum,sed ẽt ꝯsilium et p̃suasio,quod nõ ꝯtingit in casu nostro.Sed dato ẽt,ꝙ de mãdato dicti Marconi ꝓbaretur,adhuc dico,ꝙ est ex alio absoluendus a pęna homicidij,videlicet,qa non est ꝓbatum delictum et homicidium fuisse secutum,ꝓut seq̃ debuit.ad hoc,ut pęna ordinaria puniri possit,ꝰm Bar.in d.§.si mãdato. Nã Macrinus primus testis non probat. et primò; quia in inquisitione dicitur delictum fuisse commissum de mense Aprilis, quod tempus

† cum

8 † cum sit de substantia,l.libellorũ.de accu.debuit ꝑ testes ꝑci-
sè probari,ut ꝓbat̃ ex no.ꝑ Bar.in d.§.quid tñ.& in c.ex teno
re.de testibus.& per Doc.in c.seq.& ꝑ Ale. in terminis,istis in
consi.21.3.vol.Quod tp̃s dicti mẽsis nõ ꝓbat̃ per dictũ testẽ
qui deponit,ꝙ fuit de mẽse Aprilis,seu Maii , de quo ꝑcise nõ
recordat̃.Et cũ loquat̃ alternatiue,nõ dr̃ certificari certitudi-
naliter de mẽse,& ꝯñr nõ ꝓbat.l.vbi aũt.§.q illud.de verb.ob.
Nõ ꝓbat ẽt alia rõne, q̃a dicit ignorare,vtrũ mortui & inter-
fecti essent dicti de Benatis,q̃a nõ cognoscebat eos,nisi q̃a in
tellexit,ꝙ erant de Benatis. Cũ ergo Marconus mandasset in
tersici illos de Benatis,debuit probari , ꝙ occisi erãt de dicta
familia,q̃a ista qualitas est fundamẽtũ inq̃rentis,cũ alias non
possit cõstare mandatum habuisse effectum,ꝑ not. ꝑ Bart.&
Doc.in l.non solũ.§.sed ut probari.de ope.no.nunc.& in d.§.
q̃d tñ.& ꝑ gl.in cl.fi.de rescri.cũ ꝯcor.& faciunt no.ꝑ Io.And.
in c.j.de homi.Et tãto magis cũ ĩ inq̃sitione ꝯtineat̃, Matthio
lũ & Laurentiũ de Benatis fuisse occisos,ideo,ut testes ꝓbẽt,
debẽt deponere illos,d̃ q̃b.in inq̃sitione, fuisse interfectos,a-
lias delictum,pro quo agit̃,nõ dr̃ probatũ,adeo ꝙ ẽt reus ac-
cusatus,uel inquisitus dẽt absolui,q̃uis ẽt testes dicerent,ꝙ vi
derũt accusatũ occidere duos hoĩes, quos non cognoscebãt,
ſm Bal.in l.data opera.C.qui accu.circa 14.col.ver.sed quid si
9 testes &c.ubi uult,† ꝙ si accusatio cõtineret,fuisse occisum Ti
tiũ Petri,& testes dicerẽt,se uidisse occidi hoĩem,& nescirent
nomẽ , re⁹ est absoluẽdus.alleg.gl.quã hoc modo intelligit in
c.libellorũ.in uerbo,Caio Seio.2.q.4. Et hoc,q̃a si nõ ꝯstat il
lum,de quo ĩ inquisitione, fuisse occisum, non ꝓbat̃ delictũ,
de quo agit̃,sed aliud diuersum ꝑꝑ diuersitatẽ ꝑsonæ. & hoc
est uerissimũ ꝑsertim in casu nostro , in quo agitur de occiso
ꝑꝑ mandatũ,q̃d nõ põt aliter ꝓbari, q̃a fuit limitatũ ad istas
ꝑsonas seu certo generi.Nec sufficit,ꝙ dicat testis,intellexisse,
ꝙ occisi erãt de Benatis,q̃a testimoniũ de auditu non est con
gruũ , vt no.ĩ l.testium.C.de testi.& probat̃ in l.qui testõ.§.fi.
ff.de test.cũ ibi no.per Bar.Et eadẽ rõne secundus testis Iulia
nus non ꝓbat,q̃ dicit nõ cognoscere illos de Benatis , nec ꝙ
occisi essent de illis,sed ꝙ tñ intellexit ab astantib. , ꝙ erãt de
illa familia,quinimmo non sufficeret,ꝙ testes affirmarent , ꝙ
interfecti erant de Benatis,nisi dicerent,ꝙ erat Matthiolus,&
Laurentius, ex quo ad illos restringit̃ inq̃sitio.Nõ ꝓbat ẽt di-
ctus testis,q̃a dicit non vidisse ꝑdictos occidere, sed solum ꝙ
uidit illos occisos, nec sufficit, ut dixi , ꝙ deponat de auditu .
Pręterea dicit,ꝙ nescit noĩa filiorũ Marconi ibi existentiũ, &
sic ꝑt esse,ꝙ inter illos non erat Carolus & Bellus, q̃ solũ ha-
buerant mandatũ a patre,sed alii,de quorum facto pater nõ te
net̃,debuit ergo ꝑsona istorum demonstrari ꝑ nomẽ ꝓpriũ ,
& aliã demõstrationẽ ad hoc,ut dicat̃ certificata.l.hac cõsultis
sima.C.q̃ testa.facere poss.& ꝑ Bar.in l.demonstratio falsa.in
prin.de cond.& dem.Et similiter cum dicat,ꝙ nõ vidit occide
re,potuerunt occidi,nõ ab illis duob.hñtib.mãdatum , sed ab
alio tertio filio,de quo testis deponit,iõ ambigua ꝓbatio non
releuat.c.in ꝑsentia.de ꝓba.& l.non hoc.C.uñ cogn.& præser
tim in criminalibus.l.sciant. C. de prob.nec dici potest , quòd
10 † dederunt auxilium vel opẽ,q̃a de hoc non inq̃rit̃,sed de ho
micidio ab eis perpetrato.ꝙ est diuersum,q̃a ille,qui ꝑstat au
xilium uel opẽ,nõ dr̃ homicida,ut no.in l.is,q̃ opẽ.& ibi Bar.
de fur.& iõ qñ inq̃rit̃ de ope uel de auxilio,aliter dẽt formari
inquisitio,ut colligit̃ ex no.ꝑ Bar.in l.si in rixa,de sica.uers. da
tis his regulis &c.Magister Ritius tertius testis ẽt ex duplici ca
pite nõ ꝓbat.primo,quia nõ dicit, ꝙ Carolus & Bellus inse-
cuti fuerint,nec ꝙ interfecerint illos de Benatis , sed solum ꝙ
nõnulli ab Ossib.insequebant̃ ꝑdictos. potuerũt ergo esse alii
de dicta familia , qui nõ habebãt mãdatum a dicto Marcono,
iõ ꝓbatio reddit̃ incerta & obscura,quia ꝑsona ꝑdictorum ,
q̃b.dr̃ mãdatũ, debuit certificari ꝑ duas certas demõstratiões
ut dixi.¶ Nõ ꝓbat ẽt dictus testis q̃tũ ad ꝑsonã Laurẽtii,q̃a di
cit eũ nõ cognouisse,sed ꝙ ĩtellexit,ꝙ erat Laurẽtius,per ea q̃
dicta sunt circa primum testẽ.Itẽ quart⁹ testis ẽt nõ ꝓbat, dũ
dicit,ꝙ Laurẽtius fuit interfectus a quodã habẽte rõcã in ma
nib.Primo,quia nõ dicit a quo fuit interfectus,& sic potuit oc
cidi ab uno,qui nõ habebat mãdatum,ꝑ ꝑdicta.Et† q̃uis dicat
11 credere ꝙ uocabat̃ Bellus,& ꝓut dicebat̃ publice ibidẽ, non
tñ per hoc ꝓbat,quia testi deponẽti de credulitate nõ credit̃,
ut probatur in §.hunc nobis. in Auth. de hęredi.& falc.& ibi
no.Ang.& Bal.plenè in l.cõuenticulã.C.dé epis.& cler.& in l.
siue possidetis.C.de ꝓb.vbi idẽ dicit,ẽt si dicat testis se ꝓ cer-
to credere, ꝑ iura q̃ ibi alleg. Præterea ex suo testificatu appa-
ret,ꝙ Laurentius fuit ab uno solo interfectus,& nõ declarat̃,
nec ꝓbat̃ a quo,quo casu.s.qñ ꝯstat homicidiũ esse cõmissum
ab vno ex plurib.& ignoratur a quo,oẽs rõne ĩcertitudinis de
bẽt absolui,ſm gl.j.in l.itẽ nulla.§.sed si plures.ad l.Aq̃l. eadẽ
ergo rõne ille,q̃ mãdauit, nõ dẽt ꝑꝑ illud homicidiũ ꝯdẽnari ,
ex quo certificari nõ ꝑt,nec demõstrari,q̃s mãdatũ fuerit exe-
cutus,ꝑsertim,q̃ñ interuenerũt alij,q̃ nõ habebãt mandatum,
sicut in casu,in quo saltẽ interuenit ẽt Achilles, vt oẽs alij dñt.
Itẽ dicit dictus testis , ꝙ vidit ꝑdictos ab Ossibus interficere
Matthiolũ,ẽt nõ ꝓbat:q̃a licet videatur hr̃e relationẽ ad noĩa
tos in inq̃sitione,& sic ad Carolũ & Bellũ,tñ inferius interro-
gatus d̃ numero ꝑcutiẽtiũ dixit ignorare, cũ multi eẽnt ĩ loco
maleficij,& sic ex hoc ultimo ꝯstat, ꝙ in principio nõ se refert
ad illos solũ,de q̃b.in inq̃sitione,sed ẽt ad alios: q̃a cũ in prin
cipio dixisset,Matthiolũ fuisse interfectũ ꝑ ꝑdictos ab Ossib.
iste sermo uerificaret̃ in illis duobus,de q̃b.in inq̃sitione,ꝙ tñ
testis inferius negat,cũ postea dicat ignorare numerũ ꝑcutien
tiũ . Pręterea ubi ẽt deponeret explicitè,Carolum & Bellum ,
uel alterũ eorũ occidisse,tñ nõ ꝓbaret,q̃a in hoc est unicus &
solus.l.ubi numerus.ff.de test. & c.in oĩ negocio.extra eo.tit.
Cũ igit̃ luce clari⁹ sit ostẽsum,nõ esse ꝓbatũ , ꝙ homicidiũ sit
secutũ,ñ ꝑt Marconus ẽt si de mãdato eius ꝯstet, puniri ꝓ di-
cto homicidio,neq.pœna ordinaria ĩposita a iure cõi,uel a sta
tuto,ſm Bar.ĩ d.§.si mãdato.& dixi.s̃.neq. ẽt pœna extraordi
naria . Et q̃uis Bar.ĩ loco ꝑallegato uelle videat̃ , ꝙ ex simplici
mãdato puniri dẽat mãdãs extra ordinẽ , qñ delictũ est atrox
& graue: Tñ ad hoc,vt dictũ Bar. ꝓcedat,& sit uerũ,est neces-
12 se,ꝙ † tũc in ĩq̃sitione ĩserat̃ locus,& tp̃s ĩ quo factũ fuit man
datũ,iuxta d.l.libellorũ.de acc.Et ita ẽt notabilr̃ voluit & d̃cla
rat Imo.ĩ l.si ut ꝓponit̃.ff.de fideius. ꝙ ĩ casu nr̃o nõ est obser
uatũ,q̃a ĩ ĩq̃sitione tẽpus & locus mãdati nõ exprimit̃,sed so-
lum homicidij ꝑpetrati.ꝙ sufficit,qñ agit̃ de imponẽda pæna
homicidij,q̃a ad hãc pænã obligat̃ ẽt mãdãs ex ipso maleficio
ꝑꝑ mãdatũ ꝑcedẽs,ſm Bar.ĩ d.§.si mãdato. sed d̃ illo oportet
ꝯstare ĩ ꝓcessu,al̃s mãdãs dẽt absolui,ſm Bar.ĩ l.si is q.§. fi.ff.
13 de fur.& ibi ẽt dicit,ꝙ nõ sufficit ꝯstare † de maleficio ex ficta
ꝯfessione delinquentis resultante ex cõtumacia delinquentis
ꝑꝑ statutũ disponẽs,ꝯtumacẽ haberi ꝓ ꝯfes. alle.no. ꝑ eum ĩ
l.denunciasse.§.fi.& in l.adulterium.§.j.de adul. Et idem uult
Bar.ĩ l.cum filius.ĩ fi.prin.de ver.obl.cum ꝯcor.de q̃b. ibi,& ĩ
specie dicit Bal.ĩ l.j.ĩ fi.C.q̃b.res iud.ñ noc.ꝙ sñia lata ꝯ̃ mãda
tarium delinquẽtẽ ñ nocet mãdãti,ꝑ l.nihil ĩterest.de sicar.Et
per hæc ad oĩa allegata ĩ ꝯ̃rium remanet ꝯgrue respõsum.Et ꝓ
pterea concludo dictum Marconum esse simpliciter absoluen
dum ab inquisitione contra eum formata. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Testes sine indicijs præcedentibus torqueri non poßunt.*
2 *Indicijs non præcedentibus,iudex ad inquisitionem,capturam, uel torturam procedere non potest,& huiusmodi actus ex indicijs superuenientibus iustificari non possunt.*
3 *Testes deponentes in tormentis,uel post torturam,nihil cõtra inquisitum probant.& nu.8.*
4 *Testis deponens de auditu auditus,non probat.*
5 *Indicium saltem duobus testibus probari debet.*
6 *Clericus notoriè licet delinquat in habitu seculari , priuilegium fori non amittit .*
7 *Iurisdictio iudicis laici contra clericum prorogari tacite uel expressè non potest a iudice ecclesiastico.*
9 *Testes deposituri contra reum inquisitum debẽt eo citato iurare.*
10 *Cautela iudicis in recipiendis testibus contra reum inquisitum.*
11 *Torqueri reus non potest,nisi data ei copia indiciorum .*
12 *Inquisitione completa,proceßus publicari,& eius copia inquisito dari debet.*
13 *Probationes factæ in uno iudicio in alio non probant contra tertium.idem dicitur de sententia.*
14 *Testis idoneus non est,etiam quoad solum indicium is,qui particeps criminis fuit.*
15 *Excommunicatus a testimonio repellitur.*

CONSILIVM VII.

CIRCA istũ processum criminalem incipiã a testib. & dico, q̃ non potuerunt torqueri sine in-
1 dicijs p̄cedentibus † q̃ habuerint notitiã veritatis,nisi fuissent p alios testes cõuicti de mẽdacio vel ipsi ante torturam vacillassent,s̃m Bart. in l. ex liberto.de qõ.& in l.unius.§.testes.eod.tit.Non.n.sufficit, q̃ in tortura,vel post torturam uacillauerint,q̃a p̄p metũ intelligit factũ,sed req̃rit,q̃ uacillatio p̄cesserit torturã.Nã indi
2 cia debent p̄cedere,& illis nõ † p̄cedentib.nõ põt iudex ad aliquẽ actũ p̄cedere: & sic nec ad capturã,nec ad torturam,nec ad inquisitionẽ.c.qualiter & q̃n.&c.inq̃sitionis.de accu. & p no.ibi p Inn.Io.And.& oẽs ibi.Nec iustificant̄ p̄dicti actus indicijs ẽt postea superuenientib.l.maritus.cũ gl.de adul. & ibi ẽt p Bar.& p Bal.in c.ad nostrã.ad fi.de p̄b.& Ale.in l.q̃ in aliena.§.fi.in fi.de acq.hęr.Nec p̄t excusari iudex, si forte dicat hoc fecisse de conscientia principis,iuxta no.per Bal. in l. nul
3 lⁱ.C.ad l.Iul.maiest.q̃a de hoc apparere debuit in actis.¶ † Ex his ergo sequit̄,q̃ testes deponentes in tormentis,vel post torturã eis illatã sine aliquib. indiciis p̄cedentib.nihil probant ꝯtra inquisitũ,& q̃ testimoniũ illorum nõ fuit ꝯueniẽs, nec cõgruũ,per no.per Bar.in l.pen.de qõ.q̃ uult p illũ text.q̃ nõ ualeat cõfessio rei uel testis facta in tormentis nullis præcedentibus indicijs,ẽt si in illa p̄seueret,& illã postea ratificet: quia p̄sumunt̄ oĩa facta metu tormentorũ,durante eadẽ cã metus, per no.p Bar.& Doc.ĩ l.2.C.q̃d metus cau. & idẽ tenet Ang. Imo.& Alex.in l.qui in aliena.§.fi.de acq. hær.& comprobantur ex no.per Bar.in l.q̃ in carcerẽ.q̃d met.cau.vbi uult,q̃ q̃n q̃s est incarceratus iniuste,q̃ non ualeat actus gestus cũ illo, ad cuius instantiã fuit incarceratus, uelut factus p̄sumptiue p metum.¶ Vnde cõstat ex p̄missis, q̃ nõ potuit ex indiciis p̄dictis p̄cedi ad capturã,nec ad inq̃sitionẽ,nec ad torturã cõtra fratrẽ Albertũ.Et ex alio ẽt p̄dicta fieri nõ potuerunt,& p̄sertim ad torturã p̄cedi nõ debuit,q̃a indicia contra illũ nõ fuerũt sufficientia. Nã primus testis nihil dicit,q̃d urgeat,uel q̃d ad suspicionẽ iudicẽ inducat cõtra illũ.Solũ.n. deponit de au-
4 ditu auditus:iõ † nõ probat,s̃m gl.& Doc.in l. testiũ.C.d̃ testibus,& probatur in c.licet.eod.tit.& in c. tua. de consangui. & affini.& ibi no.do.Abb.Alius aũt testis deponens, q̃ audiuit
5 a fratre Alberto,non probat,q̃a solus.Et ad p̄bãdum † indiciũ requirunt̄ ad minus duo testes,vt no.in l.fi.C.fam. erciscũdæ,& p Bar.in l.fi.de qõ.cum suis concor. Tunc.n.vnus testis faceret indiciũ ad torturã,q̃n deponeret de uisu; hoc est, q̃ uidit talem occidi a tali,s̃m Bar.ibi.Et ideo ex hmõi indiciis nõ legitimis frater Albertᵘ poni ad torturã nõ potuit,nec debuit. Et alia rõne hoc cõprobat̄.Nã dicti testes fuerũt recepti p iudicẽ laicũ ad indicandum,& talis processus fieri ab eo nõ potuit,nec ualuit,& illius uigore non potuit procedi contra fratrem Albertum ad capturã per iudicẽ laicũ, quãuis repertus
6 † fuerit in habitu seculari,ex quo notorium erat,illũ esse clericũ,& non fuit repertus in flagranti crimine,q̃a nõ amisit priuilegiũ fori.c.si iudex laicus,de sen.excõ.li.6.& per Im.& alios in c.j.de apost.Nec ille p̄cessus,quia est nullus, prodest corã iudice ecclesiastico.c.at si clerici.in prin.de iud. & ibi no. oẽs. Et sic ex illo processu non potuit formari inquisitio cõtra fratrem Albertum,quia testes recepti a iudice laico,ẽt si super indiciis congrue deponerent, contra eũ nõ facerẽt indiciũ corã iudice ecclesiastico.Ad hoc ergo ut iudex ecclesiasticus potuerit inquirere,& procedere,debuit nouus processus per eũ inchoari,& debuit indicia de nouo recipere,per no.p Bar.Bald. & alios cõiter in l.magistratus. de iurisd.omnium iud. & in l. diuus.de custo.reo.cũ alijs ꝯcor.de quib. p Mod.ibi.¶ Et plus ẽt d̃r,q̃ ẽt si frater Albert.corã iudice seculari cõfessus fuisset delictum,nedũ nõ potuisset puniri ab ecclesiastico ex illa confessione,sed nec ẽt confessio fuisset sufficiens indicium ad tor
7 turã,ex quo nõ potuit † iurisdictio laici prorogari tacite uel expresse.ca. si diligenti. de fo. comp. secundum Ang. qui ita determinat in l.1.C.de confess. Et idem sentit Ioan. And.in addi. Spe.in ti. de confess.§.sequitur.super uers.5.& istud etiam vult Bal. in c. cum super. de confess. & Ant.de But.in ca. dilecti.de arbi.& in c.fi.de confess.¶ & Alex. in d. l. magistratus. & ista opinio etiam comprobatur,secundum Feli. d.ca.at si clerici. 5. col. per dictum Pau.de Eliaza.in c.1.de depo.ubi dicit,q̃ clericus nunquã põt torqueri, nisi sit de crimine infamatus, licet ꝯ eum essent mille alia indicia,cum quo ẽt trãsit ibi Abb.antiquus,& Io.de Ana.in c.1.in vlt.col.de cler.p̄cusso.& Io.And. in c.cũ in ꝯtẽplatiõe.de re.iu. Quia ergo processit iudex ecclesiasticus nullis penitus p̄cedẽtibus indicijs: cum,vt dixi, testes recepti a iudice laico nõ probent,& indiciũ aliq̃d non faciant corã eo, inquisitio formata per eum contra fratrẽ Albertum nõ ualuit,nec ad actum torturæ & cõdemnationis procedere potuit.c.qualiter & q̃n.de accu.& ibi per oẽs,& etiam dictum fuit.s̄.Et quamuis coram illo frater Albertus delictum fuerit cõfessus,nõ t̃n debuit,nec potuit ex illa cõfessione facta in tormentis dãnari:q̃m,ut dixi cõfessio rei facta in tormentis,nul-
8 lis † præcedentibus indicijs,reo nõ nocet, ẽt si sit millies ratificata.d.l.pen.& ibi no.Bar.de qõ.Rom.& Alex.ĩ d.l.qui in aliena.§.fin.de acq.hær. in fi.& Alex.consi.5.& 93.col.1.¶ Acce
9 dit ẽt ad prædicta:quia † ad hoc, ut testes examinati ad indiciã dum probent,necesse est,q̃ iurent citato reo,aliàs si recipiant̄ illo inscio & nõ citato,illi nõ præiudicant,s̃m Bal.in l.fi. C.de quæstio.ubi dicit,q̃ testes examinati super inquisitione generali nõ p̄iudicant malefactori,ꝯ quẽ specialiter postea inquiritur,si ille non fuerit citatus, q̃n testes iurauerunt in inquisitio
10 ne generali.Et ideo † cauti iudices, s̃m Sali. ibi, antequã forment inquisitionem,recipiũt informationem a testibus, & in scriptis redigunt,ne postea dicãt contrariũ, & habita dicta in formatione formãt inquisitionẽ,& si pœna sit corporalis, faciunt reũ citari realiter,ne aufugiat, & faciunt deinde reũ r̃ndere inq̃sitioni,& si neget,iterato examinãt testes reo citato, & in iudicio ueniẽte,ut uideat testes iurare.& poterit tũc ipse, uel eius aduocatus ĩterrogatoria facere.l.si postulauerit.§.q̃st. d̃ adul.& istæ attestõnes p̄iudicant,& nõ primę,& ĩ totũ si plenè p̄bãt,uel si faciũt ĩdicia ꝯgrua, p̄iudicãt,quòad torturã,s̃m Sal.ĩ loco p̄alleg.& Bal.ĩ l. si tibi.de cõd. ob turpẽ cau. ¶ Quia ergo testes fuerũt examinati per iudicẽ laicũ, nõ citato fratre Alberto,illi p̄iudicare nõ potuerũt,vt torqueri posset, & q̃ ẽt quantũ ad hoc illi nõ p̄iudicassent, si fuissent repetiti a iudice ecclesiastico,si ab illo citatus non fuisset,ut clarè probat̄ ex p̄-
11 missis.Præterea copia † indiciorum nõ fuit data fratri Alberto,vt dari debuit de iure,& aliter ñ potuit, nec debuit poni ad torturã.l.custodias.& ibi no.gl.Bar.Ang. & Imo. d̃ publ.iud.
12 & no.ĩ d.c.qualiter & q̃n.de accus. Et † cõpleta inq̃sitione debuit p̄cessus publicari & dari copia ĩq̃sito, s̃m Guid. de Suza. in trac. malef.sub rub.qualiter fiat ĩq̃sitio,p l.vnius.§.cognitorũ.de q̃st.& idẽ tenet Gãdi.ĩ trac. malef.sub rubr. q̃uo cognoscat̄ p iq̃sitionẽ de maleficijs &c. q̃ quò ad fratrẽ Albertũ non fuerunt seruata.Et si forte dicat̄,q̃ aliter & alio mõ p̄cedit̄ in maleficijs ex forma statutorũ,ad hoc r̃ndet, q̃ statuta laicorũ laicos ligãt,non ãt clericos,nec valẽt quoad eos.c.ecclesia san. Mariæ.de cõst.unde ꝯ fratrem Albertum debuit p̄cedi s̃m dispositionẽ iuris cõis,& nõ statutorũ ipsorũ laicorũ.¶ Constat ergo ex p̄missis clarè,& plusq̃ manifestè, q̃ fratri Alberto nõ p̄iudicarũt p̄bationes,nec ẽt p̄pria cõfessio,& q̃ ex p̄dictis ñ potuit capi p iudicẽ laicũ, nec ẽt p ecclesiasticũ potuit torqueri,nec ẽt dãnari.¶ Et si dicat̄,quorsũ hæc:cũ dãnatᵘ fuerit frater Albertus,& ꝯ eũ facta fuerit executio,q̃ retractari ñ p̄t. ad hoc r̃ndet,q̃ p̄dicta deducũt,& p̄mittũt ad ostẽdendũ, q̃ si ꝯ inq̃situm testes, & eius ꝯfessio facta in tormẽtis nõ facit indiciũ ad torturã,nec ad ꝯdẽnationẽ,multo minus p̄bant,ac minus indiciũ faciũt ꝯ tertiũ, & sic ꝯtra fratrẽ Ioannẽ Bap. Quia
13 † regulariter p̄bationes factæ in vno iudicio,ẽt si p̄barẽt ĩter easdẽ p̄sonas,in alio nõ p̄bant ꝯ aliũ.c.ĩter dilectos.de fide instr.uer.nec attestationes.& no.p gl.& oẽs in l.2. C.de edẽ. cũ ꝯcor.de q̃b.ibi p mod.& l.2.C.q̃b.res iudic.nõ nocet. Et multo minus p̄bant ꝯ tertiũ q̃n nõ p̄bant inter easdẽ personas, vt in casu ñro.Rõnes.n.ex quib. dictũ est,q̃ p̄bationes nõ p̄iudicãt fratri Alberto, nec ipsius ꝯfessio quoad aliquẽ iuris effectũ,multo magis h̃nt locũ ꝯ tertiũ, & p̄bat̄ ex no. p Pet. & Cy.in l.2.q̃b.res iudi.nõ nocet.ubi d̃r,q̃ sñia lata sup homicidio &c. & faciũt no.per Bar.& Ange.in l.si is, q̃ rẽ.§. si tu Titiũ mihi.de fur.ubi uolũt,q̃ sñia lata ꝯ occidentẽ nõ nocet illi,cõtra quẽ p̄cedit̄ de ope,uel auxilio,& dicit ẽt Bal.in l.iuris. in fi. C. quibus res iudi. non noc. ubi dicit,q̃ sñia lata contra mandatarium delinquentem nõ nocet mandãti. Et est regula,

quòd

ꝙ cui non nocet sñia, non nocet et aliȩ ꝓbões, ꝟm Inn. in c. cãm. el j. de test. & Bar. in l. sæpe. de re iud. Et ultra ꝑdicta non nocet fratri Io. Bap. nominatio facta de illo per dictum fratrẽ
14 Albertum, q̃a particeps † criminis nõ est idoneus testis, ẽt ad solũ indiciũ ꝯtra socium, ꝟm gl. in l. filium. C. de liber. cau. & ꝓbat̃ ex not. ꝑ gl. in l. fi. C. de accu. exceptis certis casibus, de quibus in ea, inter quos casus noster nõ cõnumeratur. de quo per Bar. in l. repeti. de q. & ꝑ Doc. in c. j. de cõfess. & dicit Sal. in d. l. fi. ꝙ sola noĩatio socij inculpãtis sine alijs ꝓsumptionibus, non facit indicium sufficiens ad torturam ꝙ ẽt ꝓcedit in casibus exceptis, de quibus ibi in gl. vt ẽt vult Gãdi. in d. trac. malef. sub rub. de q̃st. & tormẽ. & Guido de Suza. in eo. tract. sub rub. qualiter reus subijciatur tormentis. Nec ẽt frater Albertus in specie potuit interrogari de socijs, quia istud nõ est quærere, sed suggerere, ꝟm gl. in l. prius. ad Silla. Cy. & Sal. in d. l. fi. & hoc qñ ꝯ aliquem non est aliqua suspicio in specie: de qua nõ cõstat in casu nr̃o. Et quãuis unus testis solus dicat audiuisse a fratre Alberto aliquid de dicto fratre Io. Bap. tñ solus non ꝓbat dictam suspicionẽ, ꝟm glo. in d. l. fin. C. fam. ercisc. & Bar. in d. l. fi. de q̃o. Et in casu nr̃o præcipue istud est uerũ rõne cõcludenti. Nã frater Albertus deposuerat habitũ, & erat apostata, & ꝑ ꝯñs excõmunicatus. c. 2. ne clerici uel monac. li. 6. & ibi no. & prout volunt Doc. in c. j. de aposta. Et ꝑ ꝑ hoc
15 † ut dicit ibi Inn. non potest esse testis, nec accusator. Nam ex hoc, ꝙ quis est excõicatus: nõ p̃t esse testis, & a testimonio repellitur. c. decernimus. de sen. exc. in 6. & c. ueniens, el 2. de testibus, & ꝑ Doc. in c. intelleximus. de iud. Ex hoc ergo solo ꝯstat, ꝙ illius dicto cõtra aliũ in aliquo nõ est standum, ẽt quãtũ ad solã capturã & inquisitionem. Nã ille, q̃ de socijs delicti loquitur, facit aliquã ꝓsumptionẽ, q̃ sufficit ad inq̃rendũ, per no. in d. l. fi. qñ ille posset esse testis, & accusare. sed qñ ab his repellit̃ certũ est, ꝙ aliq̃d indicium non facit, quãtũ ad aliquẽ effectũ. ¶ Cõcluditur ergo, & est uerũ sine dubio, ꝙ cõtra fratrem Io. Bapt. ex processu facto contra fratrẽ Albertum non põt procedi ad capturam, nec ad inquisitionẽ, nec ad torturã, nec ad condemnationem, uel priuationem, uel depositionem aliquam &c. Laus Deo.

SVMMMARIVM.

1 *Statutum patri vel auo pœnam pecuniariam imponens ob filij uel nepotis delictum ualet. Quomodo autem intelligi debeat, ut de nu. 4. cum seq.*
2 *Appellatione abstinuisse iusto metu quis dicitur, quando iudex solet male tractare appellantis consanguineos.*
3 *Statutum grauans consanguineos clericorum eorum intuitu, est contra libertatem ecclesiasticam.*
5 *Aui uel nepotis mentione in lege facta in dubio, debet intelligi de eo, qui primum locum tenet, & quando filius est de medio sublatus.*
6 *Statutum auferens patri legitimam filij delinquentis, intelligitur nisi superfit nepos.*
7 *Filij appellatione non comprehenditur nepos, quando dispositionis effectus in persona filij nonfuit consumatus, uel adhuc consumari potest.*
8 *Verba actum denotantia etiam solam potentiam includunt.*
9 *Patris appellatione auus continetur, quando nepos primum gradum tenet.*
10 *Verbum, quod capi potest in genere, & in specie, in materia fauorabili in genere, in odiosa uero in specie capietur.*
11 *Verba quantuncunque præcisa recipiunt interpretationem & subauditionem secundum subiectam materiam.*
12 *Statuti pars aliam declarat.*

CONSILIVM VIII.

VISO statuto castri Finalis, & eius uerbis diligenter inspectis, vr̃ primo aspectu, ꝙ locum habeat in casu, de quo q̃rit. Nã statutũ † hmõi, per q̃d
1 in effectu patri, uel auo imponit pœna pecuniaria ex delicto filii, aut nepotis, valet, ꝟm Bal. in l. j. C. ne filius pro patre, per gl. in rubr. de decre. decurio. li. 10. Bald. & Ang. in l. lex Cornelia. de uulg. & pup. ꝑ eandẽ gl. Bal. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. in l. si filius. C. de bon. proscr. in l. fi. §. fi. C. de usuris rei iud. Pet. de Anch. in c. 2. de delic. pueto. pro quo ponderat ibi esse tex. valde not. & per Sal. in l. si filius. C. ne filius pro patre, per Imol. & Alex. in l. cum filius. in prin. de uerb. oblig. & Alex. in l. sæpe. in j. alias in 2. char. de re iud. cũ aliis concor. de quibus ibi ꝑ eũ. & huic statuto dr̃ inesse cã, ut magis quis abstineat a delictis, ꝟm Bal. post Guid. de Suza. in l. sancimus. C. de pœnis. unde ꝟm eos, sufficit sola cã, licet non interuenerit culpa eius, qui punitur. c. qñ. §. si uero. ut lite non cõtest. Et idẽ optime ꝓbat̃ in l. iure prouisum. & ibi no. Bar. de fabri. lib. 11. & Ang. consi. 63. incip. Nobilis miles dñs Raymundus &c. bene facit, q̃d no. Bar. in l. de pupillo.
2 §. si ipsi prætori. de ope. noui nun. in 9. q. ubi † dicit, quòd debet quis iusto metu non appellasse, qñ iudex solet male tractare consanguineos appellantis ab eius sententia, per text. optimum in l. hæres meus. §. fi. de conditio. & demonst. & l. isti qui dem. §. fi. q̃d metus caus. facit ẽt, quod not. Ang. post Bal. in le ctu. antiq. in l. j. ff. in ius voca. vt cant. dicens, ꝙ statutũ grauãs
3 cõsanguineos † clericorũ eorũ intuitu, est cõtra libertatẽ ecclesiasticam, quia clerici efficiuntur timidiores, propter gl. ibi, dũ dicit, nemo unquam carnẽ suam odio habuit & cæt. & per tex. optimum in cap. sciant cuncti. de electio. & idem uult Bald. in le. j. ad fin. C. de indic. vidui. tollen. & Imola in dicta l. hæres meus. §. fi. & sic patet, ꝙ filius, vel nepos facilius abstinebit a delicto, qñ propter illud pater, vel auus punitur: quia ꝑ hoc timidior efficitur, & audacia magis reprimitur. Cum igitur statutum ꝑdictũ de auo loquatur gñaliter, quãuis correctorium sit vel exorbitans, & indebitè dãnum alteri inferat. c. j. de iniur. lib. 6. est gñaliter intelligendum, ex quo constat, ꝙ in hoc vult a iure cõi recedere, & illum, qui nõ deliquit, indebite grauare. l. j. §. & gñaliter. de leg. ꝑstan. auth. ex cã. cum ibi no. C. q̃ lib. p̃t. & auth. ex testõ. C. de colla. q̃ iura ad hoc allegat Imo. in l. si verõ. §. de viro sol. mat. col. 2. Et q̃uis aliàs lex gñaliter loquẽs restringat̃, ne quis indebitè dãnum patiat̃, vt no. in l. fi. §. in cõputatione. C. de iure delib. illud tñ ꝓcedit in dubio, vbi nõ cõstat, ꝙ lex velit alteri indebitè dãnum inferre: sed in casu nr̃o cõstat de intentione ꝯria, iõ non est recedẽdum a gñalitate. Et ꝑ ꝯñs vr̃, ꝙ auus indistinctè teneat ex delicto nepotis: & sic ẽt eo casu, quo filius sit in medio, & nepotẽ ꝓcedat in gradu. Et ꝓsertim, q̃a ꝑdicta statuti rõ vr̃ gñaliter militare, & locũ hr̃e. Et cõfirmatur ex verbis ipsius statuti dicẽtis, ꝙ præcisè volumus obseruari in filiis existentibus in potestate parẽtum &c. sicut est iste nepos, de quo agit, ĩ ꝑtãte aui. l. sic eueniet. de adulte. Cũ ergo statutum prædictum mandet illud præcisè obseruari, de quocunq; nepote existente in ꝑtãte dẽt intelligi, per no. ꝑ Bal. in l. 2. C. de exec. rei iud. vbi dicit notabiliter, ꝙ si statutũ velit verba statutorum debere intelligi ꝑcisè, oĩs exceptio intelligit̃ exclusa, quæ aliàs opponi posset, nõ obstante statuto. Idem ẽt ꝓbari vr̃ ex alijs verbis eiusdẽ statuti, ibi, quorũ patri & auo dimidiã assignamus, aliã dimidiam filijs cuiuscunq; numeri &c. Cum itaq; patri & auo copulatiuè velit dimidiam assignari, in hoc loquit̃, qñ vterq; viuit: q̃a copula requirit ꝯcursum vtriusque. l. si hæredi plures. de ꝯd. instit. ¶ Sed præmissis non obstantibus ꝯrium arbitror absq; dubio verius & æquius. Dico igr̃,
4 ꝙ statutum ꝑdictum † auferens partẽ bonorum auo ex delicto nepotis, interpretari & intelligi dẽt, qñ nepos delinquẽs primũ locũ tenet filio de medio sublato. Et hoc ex plurib. Et primò ꝑ no. per gl. quã in proposito puto no. & q̃ allegari nõ solet, nec põderari, in l. hac edictali. vers. quã obseruationẽ. in verbo, aui. C. de secun. nup. Nã postquã text. prius dixerat, ꝙ pater plus relinquere nõ põt secundȩ vxori, q̃ vni ex filijs primi matrimonij. cui minus reliquit, tex. in vers. palleg. extendit illam dispositionẽ loquentẽ de patre & filio, ad auum & ad nepotẽ: vt scilicet auus non possit secundæ vxori plus relinquere, q̃ reliquerit vni ex nepotib. ex filio primi matrimonij. vnde gl. ibi hoc verum intelligit, si p̃r dicti nepotis ꝑdecessit, & sic, qñ nepos pri-
5 mum locum tenet, q̃uis in tex. hoc nõ dicat. Et sic ex † illo tex. cũ ibi no. ꝓbatur, ꝙ vbi in lege de auo, vel nepote fit mentio, in dubio dẽt intelligi de illo, qui primũ locũ tenet: & qñ filius est de medio sublatus. Et hoc forte: q̃a illa lex est exorbitãs, & ꝯ regulas iuris, cum restringat facultatẽ disponendi de reb. ꝓprijs tã inter viuos, q̃ in vltima voluntate, contra l. in re mãdata. C. manda. & l. j. in prin. ad leg. Falc. vel quia illo casu tractat̃ de bonis aui: iõ quò ad dispõnem dictorum bonorũ qualitercunq; fiendã, vel in vltima voluntate, vel inter viuos, nepos dẽt

esse talis, quod filium repræsentet, arg. §. cum filius. Inst. de her. q. ab intest. & in §. reliquum. ver. cons. in auth. de hær. ab intest. Idem igitur formaliter est dicendum in casu nostro, in quo agitur de bonis aui dividendis, & nepotibus assignandis, & in quo statutum nedum est exorbitans, sed etiam odiosum & iniquum, secundum Doc. in locis superius allegatis. & Bal. in l. pen. C. ad Macedo. vbi dixit, quod hoc statutum est contra ius naturale, ideo in eo debet attendi significatio restrictiua, & non extensiua: ex quo infert, quod si loquitur de filio delinquente, non habebit locum in nepote, per illum tex. idem etiam dicit Bald. in l. dotis tuæ. C. de iure dot. in auth. si captiui. C. de epis. & cle. & Are. consil. 92. per d. c. j. de iniu. & dam. da. lib. 6. Quin immo in casu nostro fortius debet habere locum dicta interpretatio, quam in casu d. l. hac edictali. quia ibi agitur de commodo, & fauore nepotis: hic verò de damno & preiudicio, nedum ipsius aui, sed etiam nepotis delinquentis. Si igitur vbi de fauore nepotis agitur, de illo, qui primum locum tenet intelligitur: multo magis quando de odio eius tractatur. c. odia. de reg. iur. in 6. l. cum quidam. de lib. & posth. Et nisi fallor, pro hoc quod nostra deciditur in terminis. ¶ Secundo principaliter moueor ex no. per Bal. in l. si qua pæna. de his, qui sunt sui vel alieni iuris. in pen. q. vbi quærit, pater habet filium & nepotem ex eo, & filio bannito tenet assignare legitimam, an nepos ex eo præteritus ab auo poterit dicere testamentum nullum. & videtur, quod non: quia pater eum

6 præcedendo excludit. Vel dic, dicit † ipse, quod statutum debet intelligi si non est alius, qui succedat rationabilius, quam fiscus, arg. l. j. C. pen. fisc. præferen. lib. 10. Et sic vult Bal. notabiliter, quod statutum prædictum auferens patri legitimam filij delinquentis, locum non habeat eo casu, quo ex illo filio bannito extet nepos, qui incipit primum locum tenere. l. j. §. fi. de bonorum possess. contra tab. tanquam sit rationabilius, quod dictus nepos fisco præferatur. & ideo statutum recipit illam interpretationem, vt fiscus demum admittatur, si non sit alius, qui succedat rationabilius. Idem ergo punctualiter in casu, quo statutum velit certam partem assignari nepoti bannito per auum: quia debet statutum intelligi, nisi sit filius in medio tenens primum locum, qui rationabilius debet succedere, quam fiscus: qui sicut dicta interpretatio sumitur fauore nepotis incipientis tenere primum locum in casu Bal. eadem ratione fieri debet in fauorem filii, qui tenuit, & tenet primum locum. ¶ Tertio considero, quod licet in casu nostro statutum loquatur de auo, non tamen mentionem facit de nepote, sed filio, uel de filiis: & quamuis appellatione filii ueniat nepos, propter expressam commemorationem aui, tamen dico, quod

7 † appellatione filij uenit duntaxat nepos, qui primum locum tenet, & qui patrem sublatum de medio repræsentat, quia filij appellatione demum uenit nepos, quando dispositio effectum non consumauit in persona filij: sed ubi in persona eius effectus est consumatus, nepos non continetur, secundum Bar. in l. liberorum. de uerborum significatione. in pen. col. per l. Gallus. §. idem credendum. de li. & posthu. & arg. l. boues. §. hoc sermone. de ver. signi. Et quamuis Bar. loquatur, quando dispositio habuit effectum in persona filij: idem tamen quandiu habere potest locum, quamuis adhuc non sit effectum sortita, arg. d. §. hoc sermone. qui non minus facit ad istum casum, quam ad præcedentem, & utroque casu locum habet ratio illius text. Nam & potentia, seu possibilitas est in consideratione:

8 & † uerba, quæ alias significant actum, includunt etiam solam potentiam. l. Labeo. de statuliber. ibi, si aqua pluuia nocet, i. nocere poterit &c. & no. in §. his autem. Insti. ad legem Aqui. in l. vendicatio. de rei vend. & in l. si pater mulieris. §. fi. de iure dotium. & melius etiam facit. l. pater filio. de hæredib. instituen. & l. cum in secundo. cum gl. 2. de iniusto, rupto, & irri. test. ubi habetur, quod sicut per secundum testamentum ualidum tollitur primum, ita etiam tollitur, si possibile sit aliquo casu illud conualidari de iure ciuili, ita quod etiam illa iura locum habent, quando etiam ab initio non ualuit secundum testamentum ut est de mente Bar. post Dyn. in l. filio præterito. ult. col. Bald. & Sal. expressius in l. posthumo. C. de contratab. de quo ibi per Ale. colu. 9. uersi. iuxta prædicta est uidendum. & ex ibi dictis per eum apparet, hanc esse communem opinionem, quamuis Imo. & Pau. de Cas. aliter sentiant in locis ibi per eum allegatis. Vel saltem secundum omnes, satis est, quod secundum testamentum sit ab initio tale, quod ex eo possibile sit hæreditatem adiri de iure ciuili, quamuis possibilitas postea ad actum non deducatur, sed deficiat, ut quia conditio, sub qua fuit ultimus hæres institutus, deficiat. Et sic patet, quòd potentia & possibilitas quæ oritur ex secundo testamento, impedit effectum primi. Igitur in casu nostro, quandiu possibile est quod dispositio statuti loquentis de filio, uerificetur in filio primi gradus, locum non habebit in nepote: sicut, si filius ante nepotem deliquisset, quo casu in persona filij dispositio statuti effectum suum consumasset, & absque dubio nepote deinde delinquente, rursus non esset fienda diuisio bonorum inter auum, & nepotem, per not. per Bart. in d. l. liberorum. Nam absurdissimum esset, quod existente adhuc filio in medio, fiat diuisio cum nepote, cum possibile sit adhuc quod filius delinquat, quia iterum inter hunc filium primi gradus & patrem suum esset noua diuisio fienda, & sic ex nouo delicto filio iterato, grauaretur eius pater. Dum igitur statutum loquitur de filijs & non de nepotib. quamuis nepos includatur, includi intelligitur eo casu, quo effectus statuti non fuit consumatus, nec consumari potest in persona filii primi gradus, ut quia de medio sit sublatus, & non quandiu in eo uerificari potest uerbum filius, prolatum a statuto, sicut ubi alias de iure communi nepos uenit appellatione filij, intelligitur dicto casu solum uocatus. Et ex prædictis probatur, quia statutum recipit interpretationem a iure communi. l. si serui vestri. C. de noxalib. c. cum dilectus. de consue. Aliud est ergo, quod sub commemoratione filii contineatur nepos, & aliud est, quod de nepote explicite loquatur lex vel statutum, quia hoc ultimo casu nepos contineri potest, etiam si filius sit in medio, quamuis in casu nostro aliud esset etiam si de nepote statutum mentionem faceret, per ea, quæ dixi in primo fundamento. ¶ Quarto hoc confirmatur authoritate Bart. in l. patri. de adul. ubi no. ex illo tex. quod appellatione patris non continetur auus, quod dicit esse uerum in illa materia sic odiosa: alias sic,

9 quando † eximitur ex potestate, ut l. iusta. de uer. sig. Dum ergo dicit, si eximitur de potestate, expone. s. pater, hoc est, quando pater desinit esse in medio, & sic vult demum dicto casu appellatione patris auum contineri, quando nepos, cuius respectu sub commemoratione patris auus comprehenditur, tenet primum locum, filio de medio sublato. Qua igitur ratione auus non uenit appellatione patris, nisi eo casu, quo nepos inuenitur in primo gradu. eadem ratione quando filii appellatione continetur nepos, uel quia materia sit fauorabilis, vel quia de auo loquatur dispositio, sicut in casu nostro ita demum contineri dicitur, si primum locum tenere inuenitur. Nam & text. in d. l. iusta, quem Bart. allegat, dicto modo arguit de vno ad alterum. Et propterea sicut uno casu natura verbi prolati uerificatur, si pater de medio tollatur, ita & alio casu. ¶ Quinto corroborantur prædicta. Nam etiam si diceretur, quod nepos patre etiam existente in medio venire possit appellatione filii in casib. in quib. verbum, filius, hanc habet interpretationem: Negari tamen non potest, quin uerbum prædictum magis propriè verificetur in nepote tenente primum locum, quia personam filij repræsentat, & tanquam filius admittitur, & priuilegio filii uititur. d. §. cum filius, & d. §. reliquum, vers. cons. in auth. de hær. ab intest. & per Bar. in d. l. liberorum. in j. q. Vnde ratione huiusmodi repræsentationis censetur persona filij, sicut dicitur de hærede repræsentante defunctum. in auth. de iurein. a morien. præst. in prin. quæ ratio cessat in nepote, qui procedit a patre, & ideo magis impropriè dicitur filius, & ex significatione magis lata appellatione filij uenire posset. Cum ergo verbum, filius, quo ad nepotem, significationem habere possit magis latam, per quam omnis descendens cuiuslibet ulterioris gradus possit contineri, & significationem magis propriam & specialem, quæ uerificatur solum in descendente tenente primum locum: In hac materia nostra odiosa ad exclusionem odii capi debet significatio minus lata, & magis specialis, ut probatur in cap. Rodul. de rescri. ex quo no. ibi Anto. & Abb. quod ubi aliquod uerbum

10 reperitur † in specie, & in genere, in materia fauorabili capitur in genere, & sic late: sed in materia odiosa capitur in specie. & quamuis non dicat, hoc prius uoluit Bar. in l. talis scriptura. de le. j. in prin. ubi loquitur de uerbo, pecunia, quod strictè, largè, & largissimè capi potest, iuxta notata in l. 2. §. creditum. si cer. pe. Nam secundum ipsum, in fauorabilibus capitur in latissima significatione. l. nam quod. §. fi. ad Treb. In odiosis uero locum habet significatio stricta. l. j. ad senatuscons. Mace. iuncta. l. Iul. §. sed & mutui. Et eo magis in casu nostro sic est dicendum, quia nepos, qui primum locum tenet, dicitur habere ius in spe in bonis aui, secundum Bart. in l. is potest. de acq. hær. Item dicitur quodammodo dominus uiuente auo. l. in suis. de li. & posth. ac etiam hæres dicitur aui adhuc uiuentis. l. Gallus. §. etiam si parente. & ibi no. Doc. et ti. Sed vbi primum locum non tenet, aliud est, quia suus, esse & præteriti potest, vt per totam legem Gallus. & in l. posth. de iniusto, rupto & irrito test. Est igitur minus inconueniens, quod nepoti, qui successit in locum patris, cogatur auus per statutum partem assignare quam nepoti, qui primum locum non obtinet, & sic non est omnino eadem ratio vtroque casu. Et propterea rationabilis est prædicta

cta interpretatio,& cōprobatur manifesta ex mente dicti sta-
tuti dimidiā assignantis patri,& auo,& aliam dimidiā filiis cu-
iuscunq; numeri,& sic uult, ꝙ cū bānito & dānato in illa di-
midia ꝯcurrāt alii exist ētes in pari gradu cum eo. Nō est ergo
verisimile, ꝙ intellexerit statutum de nepotib. filio existente
in medio, q̄a alias dicti nepotes, q̄ nō deliquerunt, primū locū
non tenentes, admitterentur uiriliter ad dictā dimidiam cum
alio nepote bannito,& sic in portione illa prę ferrentur filio te
nenti primū locum,& illum excluderent, quod absurdius esse
nō posset,ut scilicet existens in gradu remotiori excludat pro
ximiorē in totum,uel pro parte.Aut,quòd cum illo cōcurrat,
ut no.in l.j.§.uocant̄ . de bon.pos. ꝯtab.in ver.ordine.l. j. §. si
quis proximior.unde cog.l.j.§.hereditas.de suis & legi.Capiē
da est igit̄ interpretatio,per q̄ dictum absurdum euitet̄.l.nam
absurdum.de bonis libe.l.scire oportet.§.aliud.de excu.tuto.l.
furti.§.pactus.de his,q̄ notan.infam.& ibi Bar.no.ꝙ verba re-
stringi pn̄t ꝓ absurdo euitādo.& facit,qđ ipse notat ī l.oēs po
puli.de iust.& iu.dum loquit̄ de interpretatione restrictiua,&
ꝑ ꝯn̄s est dicēdum,ꝙ statutum senserit duntaxat de nepote, q̄
in locū sui patris successit. ¶ Et q̄uis ex p̄missis ad allegata ī ꝯ-
rium satis colligi possit ꝯgrua rn̄sio,nihilominus rn̄dendo spe
cialius.Nō obstat primo dū dicebat̄, ꝙ statutum de auo gene
raliter loquēs dēt gn̄aliter intelligi,q̄a hoc procederet, qn̄ ꝯ-
staret ,ꝙ mens statuti fuit disponere de auo indistincte & oī
casu,ut dicit Im.in d.§.de uiro.sed in dubio uerba statuti odio-
si & restringibilis intelligunt̄ de auo eo casu,quo filius nō sit ī
medio,ꝑ no.ꝑ glo.iuncto tex.in d. l.hac edictali . Et in dubio
hoc casu tm̄ auū uoluit īdebite grauare,& nō eo casu,quo ne
pos primū locū nō teneat.Itē non loquit̄ statutū de auo & ne
pote explicitè,sed auo & filiis,quorū filiorū appellatione licet
ueniāt nepotes ꝑꝑ expressam mētionē aui,sub illo tn̄ verbo ꝯ
tinent̄ solū nepotes,q̄ in locū filij successerūt,ut in p̄cedentib.
latè fuit ꝓbatū,& p̄sertim hæc interpretatio restrictiua est ca
piēda,ne sequat̄ absurdū,de quo supra.Sicut eꝯuerso appella-
tione filii uenit nepos,ut absurdū euitet̄,qui alias nō ueniret.
l.uxorē.§.ꝯcubinę.đ leg.3.& d.l.libellorū.& ibi ꝑ Bar.ī 3.col.
& ꝑ Alex.in l.sed si hac.§.liberos. de in ius uoc. Nec ēt est ue-
rū,ꝙ in oīb.nepotib. militet eadē rō, ꝓut ēt superius fuit ostē
sum.¶Itē nō obstat, ꝙ statutū sit p̄cisè obseruandū in filiis exi
11 stentibus in ptāte parentū:q̄a verba † quātūcūq; p̄cisa recipiūt
subauditionē,& īterpretationē,ſm subiectā materiā.l. si stipu
latus sim Damā.cū gl.relata ad tex.de uer.ob.& ibi notat Bar.
& Mod.& maxime Are.dicens,ꝙ simpliciter restringunt̄, ubi
subest iusta cā restringēdi,ꝑ l.filiusfamilias.§.fin.cū ibi nota-
tis per Bar.de proc.ex hoc inferens,ꝙ Bal.in d.l.2.C.de execu
tione rei iud.in ꝯrium allegatus male loquit̄.Et ꝑꝑ eā idē Bal.
in d.l.oēs populi.col.antepe.dixit,ꝙ isto casu non intelligit̄ ex
clusa interpretatio laudabilis,per dictā.l.si stipulatus sim Da-
mam.quem ēt sequit̄ Pet.de Anch.in c.canonum statuta.iuxta
finem,de cōst.in 6.& Alex.in ꝯsi.80.j.uol. faciunt ēt notata in
l.3.§.in amittenda.de acqu.pos.per quem dixit ibi Ang.& Mo
der.ꝙ uerba præcisa recipiūt modificationē.In casu igitur no
stro interpretatio, & declaratio pręmissa nullo modo intelli-
gitur reiecta tanquā iuri consona.Et quia laudabilis est,& ho-
nesta sicut ex pręmissis colligitur clare. ¶ Postremo non obst.
ꝙ statutum copulatiue uelit partē assignari auo & patri,& sic
ꝙ præsupponat utrunq; extare,quia copula illa resoluitur in
disiunctam ex mente statuti,quæ colligitur ex proxime præce
dentibus,dum dixit,bona patris,uel aui per patrem & filios di
12 uidant̄ &c.Nam † una pars statuti alteram declarat. l. utrum.
& ibi nō.Ang.de pet.hær.l.q̄ filiabus.in prin.& l.si seruus plu
riū.§.fi.de lega.j.sicut & alias in alternatiuā resoluitur , ut ple-
nè no.& ibi per oēs in ca.2.de rescrip.Et colligitur ex not. per
Bar. & Doc.ī l.diuus.de re iud.Nā,quia dixit,bona patris uel
aui diuidātur, uoluit deinde, dū subiungit,quorū patri & auo
dimidiam assignamus &c.referre singula singulis,& sic dicere
ꝙ dimidia bonorum aui assignet̄ auo, & bonorum paterno-
rum dimidia assignetur patri , & aliter intelligere esset absur-
dum & irrationabile,vt est dictum.Ex quib.concludo,ꝙ non
habeat locum dictum statutum in casu nostro. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 Tertius cōparēs,an possit inquisitū a delicto excusare. et nu.seq.

2 Officium iudicis implorari non potest,quando lex sustulit omnē defensionem,aliàs secus,& nu.5.

3 Pater,dominus,& abbas comparentes pro filio,seruo, & monacho delinquentibus,admitti debent pro eorum interesse.

4 Statutum prohibens aliquem admitti uel audiri pro inculpato, non intelligitur patrem prohibere,uel alium,cuius intersit.

6 Statutum generale non includit casum contra publicam utilitatem, idem dicitur de priuilegio generali.

7 Probatio īter alios facta,pro alijs semiplenā probationē facit.

8 Iudex inductus ad suspicionem innocentiæ inquisiti debet a se ipso innocentiam liquidare.

9 Clausula,omni meliori modo &c.facit,ut quis in libello nō intelligatur se restrinxisse ad modum specificatum.Item facit,ut in testamento intelligatur relictum filio titulo institutionis.

C O N S I L I V M I X.

1 IN q̄ōne proposita vr̄ fortassis prima considera-
tione dicendū,ꝙ † aliquid proponi nō possit in
fauorē inquisitorum per tertium comparentem
ꝑ qđ illi excusentur a crimine & delicto.l.pen.§.
ad crim.de publ.iudi.l.seruum quoq;.§.publice.
cum ibi plenè no.de proc.& hoc magis stātibus literis ducali-
bus,in quibus quælibet persona prohibetur admitti,per quas
oīs defensio tollitur,& quælibet iustificatio repellitur,nisi per
sonaliter compareāt inquisiti,& ab hac lege quanq̄ dura disce
2 di non p̄t.l.prospexit.ff.qui & a quib.Et ꝑꝑ † q̄ iudicis ēt offi-
cium implorari nō p̄t,ut ex officio iudex recipiat informatio-
nes,ex quo ꝑ illā ēt excluditur defensio, ut colligit̄ ex no. per
Bar.in l.j.§.& parui.ff.qđ ui aut clam. & in specie ꝑ Ang. in l.
planè.ff. đ pet.hæ.vbi vult, ꝙ tertius possit cōparere,& implo
rando iudicis officium petere,ꝙ pro inquisito recipiat infor
mationes,ēt si per statutū sit prouisum,ꝙ non audiat aliq̄s vo
lens aliquā exceptionē proponere ꝓ inculpato, nisi personali
ter compareat,& in carceribus se constituat.Et idem vult in l.
quos ꝓhibet.de postulan.& in l.filiusfa.§.ueterani. de ꝓcura
to.Et hoc,ſm Ang.in d.l.planè. nisi statutū tolleret exceptio-
nes,& defensiones,q̄a tūc p̄dicta locum nō haberent.¶Prędi-
cta cōfirmant̄ . Nā p̄t tertius ēt tanq̄ procurator in fauorem
inq̄siti excipere,ꝙ occisus uel offensus erat bānitus, qn̄ ex sim
plici ꝓductione bāni est notorium , ꝙ ille offensus erat ban-
nitus,& per ꝯn̄s,ꝙ inquisitus nō deliquit.Sed ubi ex ꝓductio
ne sola banni nō ꝓbat,ꝙ ille offensus erat bannitus , sed ne-
cessaria est alia ꝓbatio extrinseca,tunc non audit̄ tertius,ſm
Cy.& Bal.in l.reos.C.de accu.& Bart.in d.l.pen.§.ad crimē.Et
ita cōiter tenet̄,refert ēt, & sequit̄ Nellus in trac.banni. in 9.
q.primæ partis secundi tēpo.vbi ēt dicit,ꝙ hoc mō intelligit̄,
& procedit,quod dicit Bar.in l.ubi pactum.C. de transac.ut.s.
tertius possit de banno occisi opponere,quando ex ꝓductio
ne banni tm̄ sit notorium,ꝙ occisus erat bannitus.¶ Sed in ca
su nr̄o licet ꝑ statutum banniat̄,& in bāno ponat̄ ille,qui mo-
uet q̄ōnem,uel cōtrouersiā S.Geminiano, ut dicetur inferius
nihilominus ex simplici ꝓductione statuti,& sic banni, nō re
manet notoriū,ꝙ Comes Gerardus esset bānitus.Sed ad istud
liquidandum requiritur ēt alia extrinseca ꝓbatio,uidelicet,ꝙ
mouerit litē & q̄ōnem dicto Sancto Geminiano,seu agentib.
pro eo,iō non debet audiri tertius uolēs excipere de bāno, &
illud ꝓducere,per no.in locis p̄alleg.¶ Quib. nō obstātib.ꝯtra
rium puto verius.Et in primis dico,ꝙ illi, q̄ cōparuerunt pro
filijs inquisiti,pn̄t & debēt admitti ad defensionē: q̄a licet vbi
ingeritur pœna sanguinis,non admittat̄ procurator uel alius.
3 d.§.ad crimē.pariter † tn̄ debet admitti ꝓ suo interesse,si ꝓce
dat̄ ꝯ filium,uel dn̄s pro seruo, uel Abb. ꝓ monaho.l. seruus.
de publi.iud. & not.Bar.in d.§.ad crimē.& in l.2.C.de accu.&
ibi ēt ꝑ Sal.& Bal.in l.reos.eo.ti.& in l.si filius.de his,qui sunt
4 sui vel alieni iur. & sic † ēt restringi & īterpretari dēt statutum
ꝓhibēs aliquē admitti uel audiri ꝓ inculpato,q̄a non intelli-
gitur pater ꝓhibitus,immo dēt admitti, quia noīe ꝓprio cō-
paret,& ꝓ suo interesse:Sed excludit̄ solum,& exclusus intel-
ligit̄ tertius , cuius nō interest, & q̄ ꝓ inquisito, & noīe illius
tm̄ comparet,& ad eius cōmodum,ut ꝓbat̄ ex not. ꝑ Bald.in
l.j.C. de excusa.ubi vult , ꝙ statutum dās executionem instrō
guarētigiato nō habet locum ꝯ tertium,& ꝑ Imo.post Car.in
cle.j.in 4.q.de re iud.dum uolunt,ꝙ ille tex. qui excludit nul-

ſitatē poſt tres ſñias conformes, locum non habet contra tertium uolentem dicere de nullitate. Et facit, ꝙ no. gl. in l. creditor, in prin. ff. mand. quæ uult, ꝙ titulus nil noua. app. pendē. non habeat locum reſpectu tertii. Et ad idē facit tex. in c. ſuper eo. de of. deleg. ubi hr̄, ꝙ clauſula, appellatione remota, non hēt locum ꝯ tertiũ uolentē appellare pro ſuo intereſſe. Nā ſtatutũ uel decretum ducale eſt reſtringendum ad terminos iuris cōis, ut minus illud lædat. l. 2. C. de noxa. c. cum dilectus. de ꝯſ. & ita fuit ēt anno præterito hic Ferrarię obtētum, ubi adeſt ēt talis ordinatio, & prouiſio ducalis. Illa enim ſatis operatur quo ad inculpatũ & inquiſitũ, qua ceſſante potuiſſet tertius cōparere nō quidem ſuſcipiēdo defenſionē, ſed iudicis officium
5 † implorando, ut reciperet informationes ex officio ſuper innocentia inculpati, ſ̄m qđ contineretur in ſchedula oblata ꝑ ipſum tertium, ſ̄m Ang. in d. l. planè. cũ conc. præalleg. ꝙ nunc facere non poſſet, poſtquam, ut dixi, tollitur defenſio. Fortius ēt arbitror, ꝙ quilibet de populo pro intereſſe reipublicę poſſit cōparere, & inquiſitos defendere: nā ille, q̄ qōnem mouet, & facti ꝯtrouerſiā ſancto Geminiano uel agentibus pro eo, dr̄ eſſe hoſtis reipublicæ Mutinēſis, cum poſſit offendi in ære & in ꝑſona, & ſit poſitus extra protectionē cōis. l. amiſſione. §. q deficiũt. de ca. dimi. & ibi ꝑ Bar. & per eũ in diſpu. inci. Lucanæ ciuitatis &c. & in l. j. C. de hær. inſt. cũ ꝯcor. de q̄bus ibi per mod. ꝙ ergo talis offendat, uelut hoſtis dictæ reip. intereſt, ut ēt fatet Bar. in d. l. ubi pactum. ergo pōt unus illius noīe, & ꝓ ſuo intereſſe ſuſcipere defenſionē ꝓ inquiſitis, ſicut pt rōne ꝓprii intereſſe pater defendere filiũ inquiſitũ, & dñs ſeruũ, uel abbas monachũ, ut in p̄cedētib. eſt dictum. Et iſtud ē, iudicio meo, quod uoluit Bar. in d. l. ubi pactum. dũ dicit, ꝙ tertius admittat ad ꝓbandũ bānũ occiſi pro defenſione inquiſiti nō audētis ꝯparere, q̄a hoc ꝯtinet publicā utilitatē, ꝙ bāniti poſſint offendi. l. j. & 2. C. q̄ñ lic. unicuiq; ſine iu. ſe uind. Nec dici pt, ꝙ Bart. ſolũ loquat, q̄ñ ex ſola ꝓductione bāni eſt notoriũ, ꝙ occiſus erat bānitus, quia hoc repugnat uerbis Bar. dũ dicit, ꝙ ille tertius ꝓduxit banum & liq̄dauit de bāno. Et ſic p̄ſuppo nit, ꝙ liquidauit aliter q̄ ex ꝓductione bāni tm̄, q̄ñ ille per ſe non poterat bannum liquidare. Iſtud ēt dicit apertius Bar. inferius: nā poſtquā declarauit, quòd admittit tertius, q̄a hoc ꝯtinet utilitatē publicā, ſubdit, q̄ñ hoc opponere ꝯtineret utilitatē priuatā non admitteret, niſi is, cuius intereſt, & ita Bar. manifeſte oſtendit, ꝙ in caſu ſuo tertius nō repellit, q̄a cōparet ꝓ intereſſe publico, quo ceſſante non audiret, ſi ſua non intereſſet. Et ꝓpea ipſe uoluit facere differētiā inter illũ, q̄ cōparet ad cōmodũ publicũ vel priuatũ, ut. ſ. primo caſu admittat, q̄uis ipſius cōparētis nō interſit, quia ſatis eſt, ꝙ interſit reipublicæ, cuius noīe ꝯparuit, ſicut admittit pr̄, uel dñs, ut dixi. Sed alio caſu, ſi ipſius tertii nō intereſt, nō dēt admitti ꝓ intereſſe inculpati uel inq̄ſiti. Et iſta abſq; dubio ē intentio Bar. Qđ ēt comprobat. Nā ſi uoluiſſet differētiā ꝯſtituere, utrũ de excuſatione vel defenſione ꝯſtet notoriè, uel nō ex ſola ꝓductione dr̄iā nō feciſſet, an id, qđ ꝓponit, & qđ in defenſione allegat, ꝯtineat utilitatē publicā, uel priuatā: q̄a ēt q̄ñ priuatā utilitatē tm̄ reſpicit, ſi tñ notoria ſit exceptio, tertius admittit ſ̄m Bar. in d. §. ad crim. circa pe. col. ver. q̄ro ꝓcurator &c. ubi dicit ī ꝓpoſito, ꝙ q̄dā ſũt exceptiones, q̄ licet opponant ad ꝓceſſũt, tñ tagũt crimē: uerbi grā opponit exceptio rei iudicatæ nō pt ꝓcedi, q̄a qđ crīe iā eſt ꝯdēnat', vel abſolutus, vel non pt accuſari q̄a īterfectus poterat īpune occidi ex forma ſtatuti. & tũc, ſ̄m Bar. aut ē notoriũ, exceptionē eē uerā, & admittit ꝓcurator, aliàs ſecus. Loq̄t ergo Bar. ēt de exceptione, q̄ opponit ad utilitatē priuatā, ſicut eſt exceptio illa rei iudicatę, & tñ ex eo, ꝙ eſt notoria, vult, ꝙ illā terti' poſſit opponere, ergo ī d. l. vbi pactũ, nō habuit Bar. reſpectũ ad notoriũ, q̄a ſi illud cōſideraſſet, idē dixiſſet, q̄ñ exceptio ꝯtinet vtilitatē priuatiuā, cuius ꝯriũ voluit ibi. & ſi dicat, ꝙ Bar. ī d. §. ad cri. loq̄t ēt, q̄ñ opponit, ꝙ occiſus potuit impune īterfici ex forma ſtatuti, & tñ q̄uis hōc ꝯtineat utilitatē publicā, vult tñ ꝓcuratorē demũ admitti, ſi qđ bāno ꝯſtat notoriè. Ad iſtud rñdet, ꝙ Bar. ibi loq̄t, q̄ñ tertius tanq̄ ꝓcurator inq̄ſiti cōparuit, & q̄ñ p̄ricipaliter oppoſuit ad utilitatem priuatam eius, ſed in l. ubi pactũ. loquit de tertio nō h̄ñte mandatũ, ſed cōparente principaliter pro intereſſe reipublicę & ad eius cōmodũ, quo caſu nō pt repelli, nec de iure cōi, nec ex forma ſtatuti ducalis, qđ (vt dixi) locũ nō hēt, q̄ñ tertius cōparet ꝓ ſuo īntereſſe, uel alterius q̄ ipſius inculpati, & preſertim q̄ñ principaliter ob publicā utilitatē uult defenſionē ſuſcipere,
6 q̄a tale † ſtatutũ q̄quā gñale nō includit caſũ ꝯ publicā utilitatē, ſ̄m Bar. in l. cũ ad p̄ſens. C. de murileg. li. 11. ubi dicit, ꝙ in verbis gñalib. ſtatuti intelligit excepta publica utilitas. facit. l. iubem'. la j. C. de ſacroſan. ecc. ꝑ q̄ dicit Bal. in 2. no. ꝙ priuilegiũ gñale indultum nō includit caſũ publicæ utilitatis ꝯriũ, de quo ēt Ro. ꝯſil. 434. vbi allegat. Et ubi ēt Bar. in d. l. ubi pactũ, nō diceret id, qđ ſ. dixi: tñ illud ī ſe eſſet verũ, vcʒ ꝙ tertius poſſet cōparere iſto caſu ꝓ intereſſe populi & reip. Mutinēſis, & ꝓ inquiſitis de bāno fidē facere, & ꝑ quaſcũq; ꝓbationes illud liq̄dare, ſicut pt pater facere ꝓ ſuo intereſſe, q̄ñ ꝓcedit ꝯ filiũ utroq; ē caſu ea rō ꝑ oīa. Nec iſto caſu hēt locũ diſtinctio doc. vtrũ de bāno ꝯſtet notoriè uel nō, ſed ꝓcedit re uera, q̄ñ q̄s cōparet noīe īquiſiti, & ad cōmodũ eius principaliter, ſicut facit procurator. & hoc apud me nullũ hēt dubiũ. quinimmo adhuc in caſu nr̄o deberet admitti tertius ēt comparens principaliter pro inq̄ſitis, ex quo iudici ꝯſtat ex actis factis pro incarcerato, ꝙ Com. Gerardus potuit impune offendi in ære & in perſona. Et q̄uis h̄mōi probatio tanq̄ facta inter alios nō faciat plenā probationē, & ſic non inducat notoriũ pro aliis,
7 † facit tñ ꝓbationē ſemiplenā, ſ̄m Bar. ī l. admonēdi. de iurei. ver. q̄ro, ſi dicta teſtiũ &c. cũ quo trāſit d. Ant. & Abb. ī c. fi. iureiu. & Abb. in c. pe. de re iud. & ꝑ Alex. in l. ſæpe, eod. tit. in fi. j. glo.
8 Cum † ergo ex productione ſtatuti facta ꝑ iſtũ iũcta dicta probatione iā facta pro alio incarcerato, iudex adducat in ſuſpicionē innocētiæ inquiſitorũ, iudex debet a ſeipſo innocētiā liq̄dare. l. ſi nō defendāt. ff. de pæ. & ita ēt uoluit Nel. in d. q. 14. in fi. alleg. in ꝯriũ. Nec ēt iſto caſu obſt. literæ ducales, q̄a ſolũ excludũt tertiũ, & illũ audiri nolũt eo caſu, quo de iure cōi nō deberet admitti: ſed ubi de iure nō repellit, excludi ꝑ dictas literas nō intelligit, tum q̄a, ut dixi, reſtrictionē recipiũt a iure cōi: tũ ēt q̄a improbāt & dānāt q̄dā ꝯſuetudinē iuri ꝯriā, & q̄ corruptelā appellāt, & ſic ꝑ eas oſtēdit, ꝙ nō intēdit princeps a iure cōi recedere, ſed illud poti' ꝯſeruare. ¶Sed p̄dictis vr̄ unũ magis obſtare, q̄a pr̄ nō cōparuit ꝓ intereſſe ꝓprio, nec alius ꝓ intereſſe reip. ſed ꝓ intereſſe noīe maſſariæ ſancti Gemi. & ſic vr̄, ꝙ ea, q̄ dicta ſunt, nō poſſint locũ hr̄e. Sed rñdet, ꝙ ēt ītereſt dictæ maſſariæ, ꝙ Co. Gerardus, q̄ illā inq̄etauit, potuerit impune offendi, cuius intereſſe dr̄ ēt publicũ, ſ̄m gl. & Arc. ī c. q̄d ergo. 14. q. 3. ꝑ l. j. §. ius publicũ. qđ iuſt. & iu. facit. l. fi. C. de ſacroſanc. ecc. Et iō ſatis eſt, ꝙ cōparuerit pro intereſſe alterius q̄ inq̄ſitorũ, q̄m, ut eſt dictũ, de iure cōi audit tertius cōparēs pro ſuo intereſſe ꝑ ſe, vel aliũ, nec excluſus intellegit ex forma ſtatuti, uel decreti ducalis. Præterea ī dicta cōparitione eſt appoſita clā, oī meliori mō &c. q̄ facit, ut libellus ſuſtineat uel interpretet eo mō, quo fauorabilius pt iuuari intētio acto
9 ris, q̄a ꝑ † eā apparet, ꝙ noluit q̄s ſe reſtringere ad modũ ſpecificatũ, ſ̄m Bar. in l. uinũ. ſi cer. pe. & no. Ant. de But. in c. examinata. circa mediũ, de iud. & in ca. literæ. de dilat. & hinc ē, ꝙ vbi apponit ī teſtō, itelligit filio uel filię relictũ titulo inſtōnis, ēt ſi nō ſit dictũ, ſ̄m Bal. in l. quoties. C. de hęr. inſt. Raph. in l. his uerbis. in prin. de hær. inſt. Pau. de Caſt. in ꝯſ. 347. inc. Sup primo p̄ũcto &c. Alex. ī l. nā qđ. §. fi. ad Treb. qđ qua clauſula ēt per Alex. ꝯſ. 6. & ꝯſi. 113. 3. vol. & in ꝯſ. 80. 176. & 180. 5. vol. Et ſic quilibet cōparentium dr̄ etiā tanquam pater, & tanquā quilibet de populo pro intereſſe reipublicæ comparuiſſe, ideo debet admitti. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMMARIVM.

1 *Inquiſitio pro forma debet habere certum locum, et tempus certum.*

2 *Locus ut certus dicatur, demonſtrari debet per appoſitionē duorum confinium.*

3 *Teſtis deponens de tempore per dictionem, uel circa, dicitur non deponere de certo & determinato tempore.*

4 *Reſponſio & confeſſio alicuius intelligi debet, ne incidat in contrarietatem.*

5 *Confeſſio delicti in iudicio ēt inordinato & inualido facta ſufficit ad condemnationem confitentis. quod intellige ut nu. 8.*

6 *Probatio reſultans ex confeſſione delicti cum qualitate, qua confeſſio ſine qualitate acceptata fuit, probatio ex præſumptione ſurgens dicitur.*

7 Delicto

7 *Delicto probato probatione presumptiua, iudex non debet impo nere pœnam ordinariam, sed illam moderari.*
9 *Testes recepti ante inquisitionem, & parte non citata, nõ probãt.*
10 *Animus probatur ex ijs, quæ quis antea dixit.*
11 *Delinquens qui fugit, potest a priuatis capi, & uinctus duci ad iudicem.*
12 *Debitor suspectus de fuga, ex quibus indicijs potest capi a creditore propria authoritate.*
13 *Concussionis delictum, quomodo committatur.*

CONSILIVM X.

VISO processu agitato contra dñm Ioannem Baptistam, & oĩa, quæ in iure pro illo allegãtur copio sè per celeberrimos dños ɔsulentes & aduocatos suos. In primis ultra ea, q̃ sunt deducta dico, ꝙ inquisitio contra illum formata est nulla ex defectu formæ. Nam sicut in accusatione pro forma debet inseri locus certus & tps certũ. l. libellorũ. in prin. de accu. ita
1 etiã debet † inseri in inquisitione, ꝙ succedit loco accusationis, ſm Bar. in l. 2. §. si publico. de adulte. & in extra. ad reprimẽdũ. in uers. per ĩquisitionem. & Ang. in conſ. 178. Visis actis &c. & Abb. in c. qualiter & qñ. de accusatio. & in c. fi. de purg. can. & Imo. in c. tuæ, de ꝓc. Et in inquisitione speciali idem tenet Sal. ĩ
2 l. ea quidem. C. de acc. Et ad † hoc, ut locus dicat̃ certus, debet demonstrari per appositionem duorum confinium. l. forma. de cens. & per Bar. in d. l. libellorum. & in l. demõstratio falsa, in princ. in 7. q. de cõd. & dem. & per Doc. in l. hac consultissima. C. qui test. fac. pos. nisi, ſm Bar. locus esset per se, & notorie certus, puta si dicatur, delictũ fuisse cõmissum in palatio Potestatis. Sed in casu nostro fuit dictum in domo do. Ioannis Baptistæ, sita in uicinia sanctorum Iacobi & Philippi Plac. nuncupatus, sancti Saluatoris. per hoc ergo, ꝙ dictũ in domo Io. Baptistæ, locus non reddit̃ certus, ex quo non fuit confirmatus. Nã etiã tex. in d. l. libellorum. qñ loquit̃ de loco, exemplificat in domo, & tñ Bar. uult, ꝙ per hoc locus non dicat̃ certus, nisi sit confirmatus, nec sufficit expressio uicinię, in qua dr̃ domus posita, q̃a ex hoc domus nõ reddit̃ certa, q̃a potuit inq̃situs in dicta uicinia hr̃e plures domos, & licet nõ ꝓ sumat̃ pluralitas actuũ. l. fi. & ibi no. Bal. C. ď reb. cred. ꝓsumit̃ tñ pluralitas rerũ, nisi probet̃ idẽtitas, ut probat̃ ex no. per Io. And. in c. auditis. de præsc. prout declarat & tenet Alex. conſ. seq. j. uol. Ex hoc ergo capite inquisitio redditur nulla. Et ex alio quoq;, q̃a in illa non fuit expressum tps certũ, hoc est, certus mensis, prout exprimi debuit. d. l. libellorũ. Nã dr̃, ꝙ in festis natalitiis proxime præteritis &c. Aut ergo festa natalitia includunt etiam diem Circuncisionis, ut continere uidentur de consuetudine, & tunc mensis delicti non est certus, quia dicta dies Circuncisionis est de uno mense, scilicet Ianuarii, & alii dies festiui, qui præcedunt, sunt de alio mense, scilicet Decembris. Ex hoc ergo aperte constat, quod non fuit expressum tempus certũ, sed ambiguum. Quia ergo inquisitio tũc est inepta, & peccat in forma, ut colligit̃ ex ꝑdictis, ꝓcessus non ualet, nec ex illo ꝑt seq̃ condẽnatio, sed reus debet absolui ab obseruatione iudicii, ẽt reo nõ opponente. d. l. libellorum. ver. ꝙ si libelli. & ibi ꝑ Bar. Si uero dicatur, ꝙ dicta dies Circuncisionis non comprehendatur in festis natalitiis, & ex alio ẽt reus debet absolui, quia ꝑ testes receptos per curiam probaret, ꝙ post dicta festa natalitia delictum fuisset cõmissum, qm̃ Ioannes secundus testis dicit, ꝙ prima die Ianuarii fuit detentus &c. Et alius testis, s. Scipio deponit, ꝙ hoc fuit post festa natalitia, si ergo festa natalitia finiuntur ante primũ diẽ Ianuarii, non ꝑt seq̃ condẽnatio, quia unũ tps ponitur in inquisitione, & de alio probat̃, & sic de uno delicto inquiritur & de alio ꝓbatur, quia uariatio circa locũ & tps facit cẽseri diuersum factũ, & diuersum delictũ: ideo reus est absoluendus, quia debet probari, ꝙ delictum sit cõmisũ tpe, de quo in accusatione uel inquisitione: & si ꝓbet̃ de alio tpe, non ꝑt sequi condẽnatio, quia alia res est, ſm Bar. in l. denunciasse. §. quid tñ. de adul. & in l. is, q̃ reus, de pub. iu. vbi uult, ꝙ licet in accusatione ď necessitate non debeat apponi dies cõmissi criminis. d. l. libellorũ. si tñ apponatur debet ꝓbari, quia ad hoc vr̃ quis se astrinxisse, ſm Richar. Malum. quẽ refert Bart. & quia, secundum eum, uariatio diei facit censeri diuersam rem. c. abbate sane, ante fi. de re iu. & facit censeri diuersum factum & maleficium, ideo non potest sequĩ condemnatio. d. §. quid tamen. vnde cũ ĩ inquisitione dicatur in festis natalitiis maleficium fuisse commissum, debuit probari, quod in dictis festis hoc fuerit factum, cum restringat se inquisitio ad certos dies, adeo, ꝙ nõ sufficeret ꝓbare, ꝙ de tali mense perpetratũ fuerit delictũ, q̃uis de die aliqua non fuerit necesse in ĩquisitione mẽtionẽ facere, ſm Bar. in d. l. is, qui reus. Et si forte dicat̃, ꝙ dictus Io. Bap. ɔfitẽdo delictũ, rñdẽdo ad inquisitionẽ videat̃ ẽt ɔfessus oẽs eius qualitates, & sic ẽt tps ipsi⁹ delicti ꝑ not. ꝑ Rapha. Imo. Paul. & Alex. in l. si cui. §. a filio. de leg. j. Ad istud rñdet̃. Et primo, ꝙ dictus do. Io. Bap. examinatus, ut testis deposuit, ꝙ festis natalitiis ꝑteritis uel circa &c. Per illã
3 ergo distinctionẽ, uel circa, apparet, ꝙ nõ deponit de certo & determinato tpe. c. fi. de desp. imp. & ibi no. An. de But. & Abb. & ꝑ eũdẽ in c. cõtinebat̃. eo. ti. & de quo Gul. ĩ l. intra utile. de min. & ĩ l. & si post tres. si q̃s cau. & Iac. de Belui. ĩ Auth. de monac. in prin. & Ant. de But. ĩ c. literæ. de dila. Quia ergo de tpe maleficij certo & determinato nõ deposuit, sed ambiguè, dicendũ est, ꝙ rñdendo ad inquisitionẽ nõ dicatur eius confessio referri ad tps, de quo in inquisitione: sed ꝙ dicatur solùm confessus delictũ, & nõ tps delicti certitudinaliter: quia rñsio
4 † alicuius & cõfessio dẽt taliter intelligi, & ĩterpretari taliter, ꝙ non incidat in ɔ̃rietatẽ, ſm Bal. in l. cum falsa. C. de iur. & fa. igno. & in l. fi. C. de iureiu. & Bal. Pau. de Cast. & Alex. in l. 2. ne quis eum. & Alex. in consi. 82. aliàs 90. Viso ꝓcessu &c. 3. vol. in fi. 6. col. nec isto casu loquit̃ ɔ̃rium: sed qñ ex confessione ẽt qualitatis non inducitur ɔ̃rietas in ɔfitente. Præterea licet dictus Io. Bapt. possit dici ɔfessus, ꝙ fecit detineri, & ꝙ detentus fuerit molendinarius & præsbyter: quia tñ alia contenta in inquisitione negauit, vr̃, ꝙ tps delicti potius cõtineat̃ sub ista negatione sequenti, q̃ sub cõfessione præcedenti: quia fiẽda est interpretatio pro rñdente, vt non videatur cõfessata intentio actoris vel interrogantis, ſm Bar. in l. si quis intẽtione ambigua. in fi. de iud. nec ẽt isto casu, s. q̃ñ alia sunt negata, contrariũ habet locũ, sed qñ quis simpliciter confitetur, & alia nõ negant̃, & maximè in casu nostro hoc procedit, ex quo d. Io. Bap. primò testificãdo de tpe deponit ambiguè, & non certitudinaliter. Vñ ad euitandum varietatem vel ɔ̃rietatẽ, nõ vr̃ rñdendo ad inquisitionẽ ɔfiteri certitudinaliter tps, de quo in illa. Et hoc ẽt ꝓbat̃ ex no. ꝑ Bar. in l. Labeo. de supel. lega. vers. sed q̃ro, q̃d si testis. vbi q̃rit, q̃d si testis primò rñdit ɔ̃tẽta in articulo esse vera, in quo ɔ̃tinebat̃ tps certũ, & certus locus, & interrogatus qũo scit, respõdit; q̃a sic cõiter dici audiuit dicere. & nõ repetit dicto tpe, vel in dicto loco, an ꝓbetur tps uel locus, & arguit, ꝙ non. Licet. n. primò dixerit, articulũ verũ esse, tñ in rõne locus & tps nõ vr̃ repetitus. l. q̃ fundũ. de ɔ̃trahen. emp. Contrariũ tñ credit Bart. q̃a si rõnẽ dicti intelligeremus de alio tpe & loco, q̃ ĩ dicto dixerit, reperitur, ꝙ dixit diuersa & varia: quia locus & tps diuersitatem inducit, & ideo puniri debet pęna falsi. l. eos. in prin. de fal. iõ ne incidat in falsum, debemus rõnẽ supplere, in quãtũ possumus. alle. c. cũ tu. de test. Ead. ergo rõne in casu nr̃o debemus rñsionem restringere, ut nõ referat̃ ad tps certũ, de quo in inquisitione, ne ɔ̃riet̃ rñdens his, q̃ de tpe ambiguè prius fuit testificatus. ¶ Sed circa ꝑdicta oritur & oriri ꝑt vna dubitatio. Nã q̃uis inquisitio possit dici inepta & nulla rõne loci vel tp̃is, ꝑ ea, q̃ superius dicta sunt, ex
5 quo tñ inquisitus † ɔfessus est delictũ, vr̃ ꝙ ex ꝓcessu inordinato possit & dẽat ɔdẽnari, ẽt si de alio tpe, & nõ de eodẽ intelligat̃ ɔfessio, per no. ꝑ Inn. in c. qualiter & qñ. de accu. & in c. Pisanis. de resti. spo. ubi vult, ꝙ ex ɔfessione delicti facta in iudicio ẽt inordinato & inualido possit q̃s ɔdẽnari, ut ꝓbat̃ in c. j. de acc. ĩ 6. & ibi not. Doc. & idẽ vult Bar. in l. si ɔfessius. de cu. re. & Abb. in c. fi. de ɔfes. & Bal. in l. mercalẽ. C. de ɔdi. ob tur. cau. & dicit idẽ Bal. in l. 2. ĩ fi. C. de re iud. ꝙ si q̃s fuerit ɔfessus in iudicio, nõ ꝑt amplius opponere de ineptitudine libelli, uel de alio defectu solẽnitatis ordinis iudiciarij, allegat Papã, hoc ẽ Inn. in d. c. Pisanis. Sed ꝑ rñsiõe est aduertẽdũ, ꝙ d. Io. Bap. nõ ɔfitet̃ simpl̃r, ꝙ fecerit detineri dictũ Io. & dictũ ꝑsbyterũ Scariotũ, sed ꝙ illos detineri fecit nõ aĩo cõmittẽdi carcerẽ priuatũ, nec aliud maleficiũ, sed aĩo dandi illos in manib. iustitiæ & Barisellí, & sic fuit ɔfessio qualificata. Et q̃uis dicatur, ꝙ qualitas possit reprobari, & sola ɔfessio delicti acceptari, per no. ꝑ Bar. in l. Aurelius. §. Caio. de li. le. & sic, quod ex tali confessione

6 ne probet̃ delictũ, nihilominꝰ† ꝓbatio, ꝗ resultat ex dicta ꝯfessione dr̃ p̃sumpta ꝓbatio, nã cũ dicta ꝯfessio ꝯtineat unũ capitulũ, ſm regulas, nõ dẽt posse acceptari ꝑ parte, ſm Bar. in d. §. idẽ q̃siit, ſed in casu nr̃o, uel simili pt̃ ꝑ parte acceptari, q̃a pũmptio est ꝯ ꝯfidẽtẽ, & ꝙ dolo fecerit. l. si nõ cõuicij. C. đ in iur. & declarat Bar. ubi s̃. ergo est ꝓbatio surgẽs ex pũmptione, ſm Abb. q in terminis ita ꝯcludit in c. auditis, de pſcr. & ex hoc infert signãter, ꝙ si q̃s ꝯfiteat̃ occidisse ad sui defensionẽ, licet possit acceptari ꝯfessio sine qualitate, & ex ꝯfessione puniri, ſm Bar. ĩ d. §. idẽ q̃siit. Bal. & Imo. ĩ l. decẽ. de verb. ob. & Bal. in l. j. C. de ꝯfes. & An. de But. in c. ex parte decani. de resc. ĩ ult. char. nihilominꝰ, ſm Abb. nõ poterit talis puniri pęna ordina-

7 ria, puta mortis, sed mitiꝰ arbitrio iudicis: q̃a† ſm eũ, ubicunq; delictũ probat̃ probatione pũmptiua, iudex nõ debet imponere pęnã ordinariã, sed illã tẽperare & moderari, allegat Inn. ad hoc in c. q̃a uerisimile. de pſump. Et idẽ uult Bal. in l. si fugitiui. C. de ser. fugi. & in l. fi. C. de ꝓb. Et istud dictũ Abb. ꝓ notabili allegat Ale. in l. nõ solũ. §. sed ꝓbari. de ope. noui nũ. Est verũ, ꝙ So. ĩ l. nõ vtiq; , de excep. istud nõ approbat in exẽplo, de quo s̃. q̃a ille, q cõfitet̃ occidisse ad sui defensionẽ, confitet̃ homicidiũ, nec ex qualitate adiecta ẽt si esset vera, nõ negat̃ homicidiũ. Sed saluat opi. Abb. in inquisito de furto, qui diceret se accepisse credens dñm permissurũ. Nã licet ẽt tunc sit pũmptio ꝯ eũ. l. qui uas. §. vetare. & ꝑ Bar. in l. inter oẽs. §. recte. de fur. tñ ex ista respõsione nõ habemus confessionẽ furti. Et ꝯñr furtũ ipsũ in sui substãtia ꝓbaret̃ pũmptiua cõfessione. & sic posset sibi uẽdicare locũ dictũ Inn. & Abb. Idẽ ergo eadem rõne in casu nostro, in quo inquirit̃ de priuato carcere. Et dr̃ in inq̃sitione, ꝙ scienter, dolosè, & appensate, & aĩo, & intẽtione infrascriptũ priuatum carcerem ꝯmittendi & perpetrãdi &c. Et respondet inq̃situs, ꝙ fecit detineri non aĩo committendi carcerem priuatum, sed illos dãdi in manib. iustitiæ & Bariselli &c. sic non confitetur maleficium, de quo inquiritur, scilicet commissum dolosè & appensate, & aĩo cõmittẽdi priuatũ carcerem, immo illud negat dũ dicit, ꝙ detineri fecit nõ aĩo cõmittendi carcerem priuatum, sed ex alia cã, & sic ex tali ꝯfessione non resultat ꝯfessio dicti criminis, qđ sine dolo nõ committit̃, cũ ex illo imponat̃ pęna mortis. l. j. C. de pri. carc. iux. no. ꝑ Bar. ĩ l. non tm̃. si quis test. lib. esse iuss. fuer. Sicut ergo q̃ñ negat̃ aĩus furãdi, furtum non probat̃ uere, sed præsumptiue ex ꝯfessione, q̃uis actus ꝯtrectationis ꝓbetur, q̃a furtum sine dolo ñ committit̃. d. §. recte. nec sine fraude. l. j. in prin. eo. tit. ita ẽt delictum priuati criminis, q̃ñ negatur aĩus illud committendi, & allegatur alia cã, q̃uis interuenerit actus detentionis, nõ ꝓbat̃ uere, sed pũmptiue, quia sine dolo actus ille non dr̃ carcer priuatꝰ, sed homicidiũ est ĩ sũba sequuta morte, ẽt si factũ sit ad defensionẽ, ꝓpea illa qualitas ex toto reiicit̃. Et qđ dictũ est de priuato carcere, idem dicendũ de aliis criminib. de q̃b. inquirit̃. Hoc igit̃ stante, ꝙ p̃dicta delicta non sint uere probata ex dicta ꝯfessione, sed pũmptiuè, sequit̃ ꝙ ex dicta ĩquisitione, ꝗ peccat in forma, & ꝗ est nulla ex defectu loci, & tp̃is, non põt sequi ꝯdemnatio, sed sequi dẽt absolutio ab obseruatione iudicii, ut probat̃ ex not. ꝑ Bar. in d. l. si confessus. de cust. reo.

8 qui dicit† ꝙ ex ꝓcessu nullo põt q̃s dãnari, q̃ñ ꝯfitet̃ delictum in iudicio prĩcipaliter & ꝑ ꝑ se, ꝑ no. ꝑ Inn. in c. qualiter & q̃ñ, de accus. qui allegat̃ in ꝯtrarium. Sed si illud ꝯfitet̃ incidenter, & in quandam consequentiã, tunc non poterit cõdemnari ex inordinato processu, & nullo, ꝑ no. ꝑ gl. in l. si filium. C. de li. cau. & idem tenet Ant. de Bu. in d. c. Pisanis, de ref. spo. & Abb. in c. cum dilectus. de or. cog. & in d. c. qualiter. Queadmodum ergo nõ pt̃ sequi ꝯdẽnatio, si accusatio sit nulla dicto casu, quo incidenter, & in ꝯsequentiã delictũ quis confitet̃: eadẽ rõne est dicendũ, q̃ñ ex ꝯfessione delictum nõ probat̃ vere, sed solũ pũmptiue. Et istud ꝓbat̃ ex no. ꝑ gl. in c. fi. de tes. in 6. ꝗ ꝓbat & ꝗ põderat ibi Dom. ꝙ ex inordinato ꝓcessu pt̃ cõfessus cõdẽnari, q̃ñ cõfessio fuit simplex & explicita. secus si fuit implĩcita, exẽplum, q̃s fuit accusatus de simonia, & ille negauit, ꝓducit testis ꝯ cum, & illi opponit̃, ꝙ fuit socius, & ꝑ hoc confitet̃ se fecisse, dicit gl. ibi, ꝙ nõ dẽt puniri ꝑ ꝑ hoc, quia deficit tela iudicii, & confessio nõ fuit simplex, sed implicita. Et idem in ꝓposito per illã gl. tenet An. Sic. & Fel. in c. at si clerici. in princ. de iud. in no. Et istud ẽt ꝯprobatur ex no. per Bal. in l. 2. §. ꝙ si actor. circa fi. C. de iu. calum. ubi dicit, ꝙ q̃ñ libellus est ineptus uel nõ concludẽs, uel continẽs defẽsionẽ rei, tunc reus non pt̃ condẽnari, siue confessio sit uera, siue ficta. Et q̃uis dictũ Bal. possit esse dubiũ, inquãtum loquit̃ de uera confessione, ꝓ allegata in contrariũ, tñ inq̃tum loquit̃ de cõfessione ficta, pt̃ uerum dicere, ut ꝓbat̃ ibi ſm eũ, & ĩ hoc Bal. nõ hẽt cõtradictorẽ. Nec põt dici, ꝙ delictũ sit uere ꝓbatũ ꝑ testes, q̃a ẽt si hoc esset uerũ, q̃a tñ inquisitio, & ꝓcessus nõ ualet, seq̃ nõ posset cõdẽnatio, nec isto casu, quo ꝓbet̃ delictum per testes. Inn. & alij ĩ locis in cõtrarium allegatis dñt, ꝙ reus dẽat condẽnari: sed solum q̃ñ delictum ꝓbat̃ ex cõfessione, alias autẽ debet seq̃ absolutio ab obseruatione iudicii. d. l. libellorum. §. ꝙ si libel-

9 li, & ibi per Bar. de accusa. ¶ Præterea & scđo isti† testes nihil ꝓbãt, quia fuerunt recepti ante ĩquisitionẽ, & parte non citata. l. si q̃ñ. C. de test. & ꝑ no. ꝑ Bal. & clarius ꝑ Sal. ĩ l. fi. C. de q. ¶ Et cessãtib. ẽt oĩbus p̃missis, & sic dato ꝙ ĩquisitio, & ꝓcessus ualuisset, adhuc tñ dico, ꝙ do. Io. Bap. uenit absoluẽdus diffinitiue. Et istud ꝓbat̃ rõne, iudicio meo, concludẽti, & necessaria. Nã ꝑ testes receptos ꝑ curiã sine dubio non probat̃ delictum pſertim cum recepti fuerint parte nõ citata, ut est dictum, & ẽt ex confessione non põt sequi condẽnatio, quia nõ fuit simplex, sed respondit ĩquisitus, ꝙ non fecit illos detineri aĩo committendi carcerem priuatum, sed eo ꝓposito, ut illos traderet ĩ manib. iustitię & Bariselli. Vñ q̃uis alio non dato dici posset, ꝙ dicta confessio posset acceptari, & qualitas, ꝗ tẽdit ad excusationem confitentis, reiici, per no. per Bar. in d. l. Aurelius. §. idẽ q̃siit. cum concor. de quib. s̃. quia tñ ex processu apparet, & per testes ꝓductos ꝑ parte do. Io. Bap. ꝓbat̃ ꝙ nõ habuit animum dictum delictum committendi, sed dãdi illos detẽtos in manib. iustitiæ, & Bariselli debet absolui, ut est casus in l. si nõ ꝯuitii. C. de iniu. ꝗ allegat Bar. in loco palleg. Nã dicti testes in sufficiẽti nu. deponũt, ꝙ statĩ d. do. Io. Bap. ꝯmisit cuidã ex suis

10 famulis, vt iret ꝓ Barisello, & illum ꝯduceret &c. Ex hoc† ergo qđ dixit extra iudicium, & in illo instanti, ꝓbat̃ aĩus illius, ſm gl. no. in l. Fulcinius. §. sed is qui. in ver. animus. de his quę in frau. cred. Dr̃. n. in tex. ꝙ animus latitantis inspicitur. & glo. subdit, ꝙ volũtas & propositum &c. l. qui iniurię. in prin. de fur. & l. diuus. ad leg. Corn. de sica. deinde glo. quærit, qualiter probet̃ aĩus latitãdi. & gl. rñdet hoc probari, q̃a istud dixit aliquib. & sic vult expressè, ꝙ animus probetur ex his, quę prius dixit, & idem vult gl. 2. in l. apud Celsum. ĩ prin. de doli excep. dicens, ꝙ animus ꝓbatur ex pfationib. ar. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. j. & ar. l. Titia. §. idem rñdit. de verb. ob. Et confirmatur istud ex no. ꝑ Bar. in l. 2. ĩ prin. de vulg. & pup. in vlt. char. ver. q̃ro ex q̃b. pũmunt̃. vbi vult, ꝙ ex his, ꝗ dixit testator extra testm̃, pũmitur, ꝙ voluit matrem excludi ex tacita pupillari. puta q̃a testator dixit, si filius meus moreret̃, nollem, ꝙ uxor mea haberet vnum obolũ, uel similia verba, arg. l. quoties, §. j. de hęr. inst. & l. si q̃s in fũdi uocabulo. de leg. j. allegat ẽt d. §. idem rñdit. q̃a ergo isto casu cõstat, ꝙ inq̃situs nõ habuit animum delinquendi, cessat dolus, & ꝑ ꝯñs puniri nõ debet de delictis, de q̃b. in inq̃sitione. d. l. ꝗ iniurię. & d. l. inter oẽs. §. recte. de furt. & d. l. diuus. & ꝑ Bar. in d. l. j. §. non tm̃, si q̃s test. li. esse ius. fuer. & ista rõ apud me optime concludit. ¶ Alia ẽt rõne non põt do. Io. Bapt. condemnari aliqua pęna. Nã molendinarius, & pſbyter Scariot confessi fuerunt, ꝙ illi abstulerãt frumentum furtiue, & sic erãt debitores illius ex delicto. Vñ si ar-

11 ripuissent † fugã, & fuissent in actu fugæ, licuisset d. Io. Bap. illos capere, & uinctos ducere ad iudicem, ſm Spe. in 3. par. in ti. de accus. uer. idem forte in debitore &c. arg. l. ait ꝑtor. §. si debitorem. de his ꝗ in frau. cred. & idem ẽt ꝓbat̃ ex not. ꝑ Bal. ĩ c. j. §. j. de pace iuram. firmã. qui etiã loquit̃ de clerico. Qđ ergo dr̃ de debitore suspecto de fuga, nõn dico de suspecto ex hoc solo, ꝙ non posideat ĩmobilia, sed ẽt ex alijs indicijs, ſm d. Io. Bap. Caccialup. in tractatu de debito. fugi. in 4. q. col. pe.

12 ubi ex mente Doctorum concludit, ꝙ licet ꝓpriat̃ authoritate capere debitorem nedũ ĩ actu fugę, sed ẽt illum, ꝗ esset ĩ fuga mentali, & ex signis colligitur, ꝙ fuga esset instãs, adeo ꝙ si tunc non interrumperet̃, periculum esset ĩ mora. Et ꝓ hoc allegat gl. in l. pen. de pig. act. ex qua not. ibi Bal. & Sali. ꝙ illud, qđ o pat̃ fuga in actu, o pat̃ in potẽtia. De signis ãt, & indiciis satis apparet ex eo, ꝙ prædicti confessi fuerunt furtum commisisse, & ꝙ de illis uehemẽter cõquerebat̃ dictus d. Io. Bap. Et quia pſonę erãt uiles & pauperes, unde si illos dimisisset, facile

cile credēdū est, ꝙ fugā arripuissent, ex quo sciebant delictum eorum ex propria cōfessione esse manifestū, & ꝙ do. Io. Bap. nō dimisisset illud impunitum verisimiliter: qa ergo licuit do. Io. Bap. ꝑdictos capere, nō dēt puniri, ex quo intra viginti horas illos dimisit. l. capite q̄nto. de adulter. & ibi ꝑ Bar. Et est ēt aduertendum: qa dici nō ꝑt, ꝙ fuerit cōmissum delictum con-
13 cussionis, qđ solum cōmittit, qñ † calumniosè q̄s pecuniam accepit, vt negotium faceret: item, vt accusaret, vel nō accusaret. l. 2. de concussio. & no. ꝑ gl. in l. j. de calumnia. Sed hic do. Io. Bap. nō accepit pecuniā ex dicta cā vel simili, sed qa erat sibi debita ex delicto. Et ēt in dubio ꝑsumit potius illā accepisse ex dicta cā, ꝑ q̄ delictum euitat, q̄ ex cā alia iniusta. l. meritò, pro socio. & ꝑ no. per Bar. in l. non solū. §. sed vt ꝓbari. de oper is, no. nun. Et q̄uis ex hoc icōsequētiā ꝑdicti fuerint relaxati, & nō traditi in manibus iustitiæ, qa tñ non accepit pecuniam do. Io. Bapt. ob hāc cām principaliter, vt illos relaxaret, sed vt cōsequeret debitū: iō attendi dēt, qđ principaliter agit, & nō in cōsequentiā. l. si q̄s nec cām. & l. rogasti. in principio, si certū pet. & ibi ad ꝓpositū ꝑ Bal. ¶ Et ēt ex ꝑmissis patet, ꝙ dñs Io. Bap. ꝓpria authoritate sibi ius nō dixit, q̄uis ꝑdicti fuerint deteti, & exacti: qa detentio nō ꝑcesit ex hac cā, nec eo ꝓposito. s. vt ius sibi diceret, sed ut deteti ad iudicē mitterent. Et ꝓpterea exactio, quæ facta fuit ex accidenti, nō est in considera tione. Ex quibus oībus concludo, & concludendum puto, qđ dictus do. Io. Bap. sit ex toto absoluendus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Marito occidente vxorem, an lucrum ad eum peruenturum, si uxor præmoriatur, pertineat ad fiscū, an uero ad hæredes mulieris. vide per totum.*

2 *Occidens eum, cui successurus erat ab intestato, priuatur successione a fisco. & nu. 3.*

4 *Res de facili reuertitur ad suam naturam primæuam, & per talem reditum non dicitur fieri alicui præiudicium.*

5 *Lucrum certæ partis dotis delatum marito præmoriēte uxore, lucrum propriè non est, sed datum intelligitur propter graues impensas, & onera matrimonij.*

CONSILIVM XI.

1 IN quæstione proposita, videlicet † vtrum lucrū dotis, qđ defertur marito vxore pręmoriēte auferatur ab eo ꝑ fiscū tanq̄ ab indigno, si uxorem interfecit, an uerò ꝑtineat ad hæredes mulieris simul cū residuo dotis. Et prima facie vr̄ dicendum, ꝙ ꝑtineat ad fiscū: primò per tex. in l. cū rō. §. fi. de bonis
2 dāna. vbi † ꝓbat, ꝙ si quis proximiorē, cui erat successurus ab intestato, interficiat, ꝙ fiscus ab illo velut ab indigno auferat hæreditatem, & sic alteri non defert successio ab intestato. Et idē ꝓbat in l. Lucius. de iure fisci. vbi plus dr̄, ꝙ etiā hæredi ipsius interfecti non pōt cū effectu succedere in bonis, quæ fuerūt occisi, sed fisco debent applicari. ¶ Secundò principaliter ꝑdicta ꝓprobant per textū in l. ei qui. de his q̄b. vt in dign. vbi dr̄, ꝙ si maritus non vindicauit necē vxoris, ꝙ lucrū dotis ab illo aufert, & fisco applicat. Idē eadem ratione, & multo magis, qñ uxorē interfecit: quia tūc magis delinquit. ¶ Tertiò facit ratio. Nā statutū defert marito lucrum dotis pręmoriente vxore in matrimonio ea ratione, q̄ in statuto exprimitur, vide licet ꝑꝑ magnas, & inordinatas expensas, q̄ fiūt a viris in vxoribus: & sic pars dotis dicto casu non defert uiro ex cā lucratiua, sed potius ex cā onerosa: propterea ad fiscū debet potius pertinere, q̄ ad hæredes uxoris, ad quos non debet hæreditas transire sine tali onere. l. j. C. si cer. pet. Aliàs aūt hr̄des ꝑdicti ex delicto mariti lucrū caperent, qa onus expensarū euitarēt: & qa lucrū hoc maritus erat habiturus, ut creditur uxoris occasione dictarū expensarū. Iō hoc, qđ marito erat debitū, non pertinet ad dictos hr̄des, sed potius ad fiscū rōne delicti. Et ꝑsertim ꝑdicta ꝓcedunt in lucro dotali, qđ defertur a lege uel statuto, ꝑm Bar. in l. si iuxta fi. de his q̄b. ut indig. uersi. quartum tꝑs &c. ubi vult indistinctè, ꝙ lucrum tunc applicetur fisco, si maritus vxorē interfecit, ꝑ d. l. cum rō. §. fi. q̄uis aliter dicat, qñ lucrum deberet ex pacto, & ex dispositione hoīs, ꝑ l. si ab hostib. §. si uir. sol. mat. & q̄ textus loquitur in lucro, ut ibi in textu est expressum. Vñ quia hoc, de quo agit, lucrum non appellat, vt dixi, in eo ille tex. non ꝑt uerificari. ¶ Sed istis non obst. contrarium est uerius. & est dicendum, ꝙ maritus in totum excludatur a lucro, & ꝙ illi non deferat: sed ꝙ in illo succedāt hr̄des vxoris cum reliquo eius patrimonio, ꝑ textum, vbi est casus in dicta. l. si ab hostib. §. si vir. qui loquit in lucro, qđ a lege defert, vt ibi in gl. no. & ita ēt tenet ibi Imo. Pau. de Ca. & reliqui moderni, q̄ reprobant dictā distinctionē & differentiā Bar. in d. l. fi. quæ fit ꝑ eum inter lucrum, ꝙ defert per statutum, vel ꝑ pactum: qa ꝑm ꝑdictos textus in d. l. cum ratio. §. fi. loquit in lucro delato ex prouisione hoīs, & text. in d. §. si vir. in lucro ꝙ defert ex prouisione legis, cuius cōtrarium dicit Bart. ¶ Sola igit vis est in rn̄dendo ad allegata in contra-
3 rium. Non obstat igit tex. † in d. l. cum ratio. §. fi. quia ille textus loquit in hr̄ditate, q̄ ab intestato defert ꝓximiori simpliciter, & purè, non āt sub ꝯdōne aliqua tacita, uel expressa: idcirco si ille, qui occidit, erat ꝓximior, hr̄ditas illi defertur, & in ea succedit, q̄ postmodum ab eo aufert ꝑ fiscum tanq̄ ab indigno. Sed lucrum dotis delatum marito per statutum, si uxor ī mr̄imonio ꝑdecedat, defertur marito sub tacita ꝯdōne, s. si matrimonium dissoluetur sine culpa mariti, l. ꝯsensu. C. de repu. & l. Lucius. sol. matr. Si ergo maritus uxorem interficiat, quia mr̄imoniū eius facto & culpa soluit, deficit ꝯditio, sub qua lucrum defert, & sic ab illo maritus excluditur: qa illi non applicatur, nec pōt applicari, ab illo non pōt tanquam ab indigno auferri, sed apud hęredes vxoris remanet, & cū Ang. transit ēt Cuma. & Alex. in d. §. si vir. in fine. Et prædicta solutio ꝑm eū est ēt de mente Bal. in l. j. C. vnde vir & vxor. & in l. eam quam. C. de fideicō. ¶ Vel aliter & secundo pōt respōderi, ꝙ lucrum dotis defertur marito per pactum, uel statutum de iure speciali, & ꝯ ius cōe, ꝑm quod dos soluto matrimonio morte uxoris debet redire ad hæredes mulieris. l. si quidem. C. solu. mat. sed hæreditas proximiori defertur de iure cōi: facilius ergo maritus excluditur a dicto lucro, si vxorē occidat, q̄ excludatur q̄s ab hæreditate illius, quem interfecit: quia facilius receditur a iure speciali, quam a iure cōi. l. eius militis. §. militia missus, de test. mili. Non est ergo mirum, si in casu ꝑdicto non defert lucrum dotis marito, & ab illo excludatur ipso facto, cum ad illud sit vocatus, vt dixi, de iure speciali, & non impediatur delatio hæreditatis & successio, licet deinde possit ꝑ fiscum auferri. d. l. cum ratio. §. fi. quæ loquit isto casu. ¶ Tertiò ēt respōde
4 ri pōt, ꝙ † in casu, de quo in §. si vir. pariter & nr̄o lucrum defert potius hr̄dibus, & apud eos remanet, quā applicet fisco. qa cum ad dictos hæredes de iure deberet pertinere, d. l. si quidem. res de facili reuertit ad naturā suā. l. si vnus. §. pactus. ver. ꝙ & in specie. de pact. Est. n. talis reditus ad ius cōe fauorabilis, ꝑm gl. in c. statutum. in verbo, dinumerandum. de prębē. in 6. & per hoc nullum dr̄ fieri ꝑiudicium fisco, ꝑm Host. & Ioa. And. in c. significauit. de censi. vbi dicunt, ꝙ licet eps non possit nouum censum imponere, pōt tñ antiquum renouare, qa ex hoc non dr̄ fieri deterior conditio ecclesiæ, si id, qđ ab initio impositum fuerat, reuertat, ꝑ d. l. si unus. §. pactus, & cum eis trāsit Ant. de But. in c. cum accessissent. de ꝯstitutio. Sed in casu d. l. cum rō. §. fi. cum occisor sit proximior occiso, si hæreditas transiret ad alium coniunctum, non esset reditus ad ius cōe, ꝑm qđ ille ante delictum proximioris non erat uocatus, sed uocaretur potius contra ius cōe, ideo ille facilius excluditur ab hæreditate, & applicatur fisco, & cui dēt applicari: ex quo proximior est indignus ex suo delicto. Nam hoc casu alteri consanguineo non fit iniuria, ex quo ad successionē non uocabatur de iure, sed in alio casu, si impediret reditus ad ius cōe, & sic excluderet hæres vxoris a parte dotis, esset hoc odiosum, cum ꝯrium sit fauorabile, ut dixi, ꝑ no. ꝑ gl. in d. c. statutum. Et sic ultra solutionē dotis ad dictā l. cum ratio. §. fi. iudicio meo rectè ad illum est responsum. ¶ Non ob. ēt d. l. ei qui. de his q̄b. vt indignis. qa illo casu non fuit uxor occisa a viro, sed a tertio. Quia igit tꝑe mortis eius uir non deliquerat, lucrum ab eo potuit q̄ri, & fuit ab initio q̄situ, merito postmodū ab illo aufertur tanquā ab indigno ex superuenienti delicto, .i. qa ex postfacto non uindicant necē defunctæ. Et ita respondet Iac. de Are. Bar. & alij in d. §. si uir. & in d. l. ei q. ¶ Non obstat, dū tertio dr̄, ꝙ statutū defert lucrū ꝑꝑ expensas graues,
5 q̄ fiunt ꝑ maritū, quia qñ † ex forma statuti uir dēt partē dotis

tis lucrari, tale lucrum intelligit̃ deferri ꝑ expensas, quas maritus patitur, & ꝑ onera matrimonij, ẽt si statuto hoc non exprimat̃, ſm glossam notabilẽ, cũ qua trãseũt Doctores cõiter in l. si donaturus. §. si. de cond. ob cãm. & maxime Bal. & alij. Et quãuis textus in d. §. si uir. appellet lucrũ illud, quod marito defert̃: tñ non est proprie lucrum, ſm Ro. in d. §. si. qui contra glossam ibi opponit de d. §. si uir. Et respondet, ꝙ textus, ut dixi, loquitur improprie. Et cum d. gl. trãsit ẽt Bal. in l. cum multæ. C. de donatio. ante nup. & i l. j. in pen. col. de donatio. inter uirum & uxorẽ. Et ꝙ nõ capiat tunc lucrum ex titulo lucratiuo, probat̃ ultra gl. in l. j. §. si uero. iuncta glossa in uerbo, donauerit. C. de impo. lucra. descr. lib. 11. & ibi illum text. ad hoc not. An. Sicut ergo qñ statutum vult maritum lucrari partẽ dotis, si uxorem interficiat, illud non applicat̃ fisco, sed redit ad hæredes vxoris, d. §. si vir. & tñ tale lucrum cẽset deferri propter expensas, & onera matrimonij, ẽt si statutum hoc nõ exprimat, ſm gl. & Bal. in dictis locis, & Are. in l. si ante. sol. matr. qui dicit hãc esse cõem opinionẽ: ita ẽt lucrum dotis dicto casu dẽt redire ad hæredes uxoris, quãuis statutum illud expsse deferat propter expensas, quas maritus sustinet, quia paria sunt, ꝙ aliquid exprimat̃, vel ꝙ tacite subintelligat̃, qñ par est virtus expressi, & taciti. l. cũ q.d, si cert. pet. & q̃a expressio eius quod tacite inest, nihil operat̃. l. 3. de leg. j. & l. non recte. C. de fideiusso. Nec mirum, q̃a expẽsæ, & onera matrimonij pertinẽt ad uirum, ẽt si statutum nullum ei deferat dotis lucrum. l. pro onerib. C. de iure dotium. & sic de iure cõi onera sustinet. Et nihilominus soluto matrimonio morte uxoris dos reuertitur ad hr̃des illius, & apud uirum non remanet. Et propterea non est inconueniens, ꝙ q̃uis expensas sustinuerit, ꝙ propter suum delictum excludat̃ a lucro una cum fisco, quia etiã si expensas fecisset, de iure communi excluderet̃ maritus & fiscus a dote, ut dixi, nec ꝑ hoc ꝓiudicium dr̃ inferri fisco, quamquam excludatur a dicto lucro, ut patet per prædicta, & quia fit reditus ad ius commune: qñ, ut etiã tactum est, dos de iure communi pertinebat ad hæredes uxoris. Quod autem ad eos dicto casu reuertatur, fiscus nullum damnum patit̃, ſm Host. & Io. And. in d. c. significauit. de censi. & Ant. de Butr. in c. cum accessissent. de const. ¶ Non obstat postremo, quod uoluit Bar. in d. l. fi. de his quib. ut indignis. quia, ut etiã superius dixi, distinctio Bar. damnat̃ communiter in d. §. si uir. per not. ibi per gl. & per tex. in d. l. cum ratio. §. si cui non bene rñdet. Et ita absque dubio concludendum puto. Laus Deo.

ADDITIO.

Vide omnino Fanuc. de Luc. Doct. gl. 14. ante nu. 4. Hier. Zanch.

SUMMARIUM.

1 *Culpa, quę alicui obijcitur, siue in agendo, siue excipiendo, siue denunciando, debet obijci certa ac limitata, alias non officit.*
2 *Testibus affirmantibus magis creditur quam testibus contrarijs negantibus etiam numero pluribus.*
3 *Verisimiliora dicuntur, quæ iuri communi consona sunt.*
4 *Potestas, qui horis statutis pro tribunali non sedet, si nulli litigantes adsint requirentes iustitiam, non dicitur contra formã statuti facere.*
5 *Pluralitas actuum non præsumitur, quod quomodo intelligatur hic uideas.*
6 *Testis deponens de inuisibili qualitate animi alterius etiam nõ interrogatus, causam dicti sui reddere debet.*
7 *Pæna iudici aliquid non facienti imposita intelligitur, si requisitus fuerit, ut faciat.*
8 *Negligentia quomodo dicatur probari, & quomodo non.*
9 *Testes de uniuersitate non probant, quando ut singuli commodũ uel damnum expectant.*
10 *Potestas proprio statuto uel proclamate non ligatur, & potest proclama suum quo ad aliquos reuocare.*
11 *Actus prohibitus fieri cum certis personis, & permißus cum alijs, in dubio censetur factus, cum quibus licuit.*
12 *Iniuria per tactum palmarum, & etiam per conuersationem amicabilem remissa esse intelligitur.*
13 *Actor ponens in libello tempus iniuriæ obtinere non potest, nisi illud probet.*
14 *Testis deponens per uerba, iudicio suo, non probat.*

CONSILIUM XII.

VISO & discusso processu agitato inter cõe & hoĩes terræ Brisilij, & D. Herculem de Vrsinis de his, quę gessit velut officialis, & Potestas eiusdẽ loci, ac ẽt uisis allegationib. clarissimi dñi aduocati dicti do. Herculis, q̃ omnia diligenter põderauit, & in aliquo non defecit: et ex quib. innocentia ꝓdicti dñi Potestatis adeo clare demonstrat̃, ut alia non indigeat demonstratione. Et propterea celerius & efficacius quàm potero pro ponam, quæ dicturus sum ad eius defensionem. Obijcitur ergo in primis generaliter, quòd statuta non obseruauit, & tertio loco, quòd fuit negligens in inquirendo contra delinquentes, & in eos condemnando. Sed hoc non obstat, quia quamuis aliqui ex testibus dicti communis deponere uideantur de negligentia dicti dñi Potestatis in administranda iustitia, q̃a tñ obiectio, q̃ fit in hoc ꝑ dictos hoĩes, & testiũ depositio est gñalis & incerta tã rõne tp̃is q̃ personarũ, quia nõ declarat̃, quib. denegauerit facere iustitiam, nec ẽt quomodo uel qualiter, iõ dicta testium non concludũt, ſm Bar. in consi. 193. incip. Cõe Lucignani &c. ubi ꝯcludit, ꝙ si pars ponat fundum damnificatũ culpa & negligentia ꝯductoris, & testes idẽ dicant nulla facta expressione, in quo fuerit commissa culpa, uel negligentia, quæ nihil probant, quia quando culpa obij-
1 citur † alicui, siue in agendo, siue excipiendo, siue denunciando ẽt obijci certa & limitata. l. ꝓtor. i prin. de iniur. & l. libellorũ. de accusa. & c. ut circa, de electioni. li. 6. & c. ꝓsẽtiũ. in prin. eod. lib. & l. denunciasse. §. q̃d tñ. de adult. & in l. aut qui aliter. §. j. q̃d vi aut clã. & similiter cõfessio, & propositio incerta nullius est effectus. l. certũ. in prin. de confes. & de interroga. act. l. de ætate. §. nihil. Præterea nõ ꝓbant dicti testes, q̃a deponũt super negatiua non coarctata saltẽ respectu. c. cũ ecclesia Sutrina. de causa posses. & ꝓprieta. & per Bar. & Doctores in l. j. in prin. ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit. Quod ãt arguere Potestatem fuisse negligentem in administranda iustitia, in se negationem habeat, demõstrabitur ẽt inferius. Et tanto minus ẽt probant, q̃a ex aduerso probatũ est, eundẽ Potestatem fuisse solicitũ, & diligentẽ circa iustitiã administrandã, iõ istis
2 testib. affirmantibus † est magis credendũ, q̃ ꝯrijs negantibus ẽt numero plurib. ſm gl. in l. diẽ proferre. §. si plures. ff. de arb. & Inno. in c. super hoc. de renuncia. & in c. ueniẽs. & in c. quid ꝑ nouale. de uerb. sig. & Abb. in c. in nostra. de test. Similiter testib. domini Potestatis est magis credendũ tanquã uerisimiliora deponentib. ſm omnes in d. c. in nostris, & probatur in c.
3 præterea. in fi. eo. ti. & in c. licet cãm. de proba. Illi † autẽ intelligũtur dicere uerisimiliora, qui deponunt consonãtia iuri cõi, vt voluit no. Inn. in c. auditis. de ꝓscriptioni. & cũ eo trãsit Petrus de Ancharano in c. j. eo. tit. lib. 6. & Rom. in rubr. de arbitris, circa octauã col. dicens, ꝙ idem uoluit Bal. in c. j. de cõtro. inuestituræ. ac ẽt idẽ tenet Spec. in tit. de teste, §. postquã. uer. quid si plures &c. & Ant. de But. in d. c. quid ꝑ nouale. Quod aũt testes domini Potestatis testificentur cõsona iuri cõi, constat ex eo, ꝙ deponũt de diligentia eius in iure reddendo, quæ de iure cõi adhibita ꝓsumit. l. merito. ff. pro socio. faciunt not. ꝑ Bar. & Doct. in l. non solũ. §. sed ut ꝓbari. de ope. noui nũc. Et alij testes contrarij deponũt ꝯ dictã iuris ꝓsumptionẽ. ¶ Et per ꝓdicta nõ obstat ẽt probatio dicti cõis super secundo capitulo, in quo dr̃, ꝙ dictus Potestas non sedit ad bancũ iuris horis ꝯgruis & ꝯsuetis, prout sedere tenetur ex forma statuti: q̃a testes hoc affirmantes non probãt hanc negatiuã nõ coarctatã tp̃e, licet ad certũ locũ sit restricta, q̃d non sufficit, d. c. cũ ecclesia Sutrina. alias reo esset ablata facultas probandi cõtrariũ ex quo de certo & determinato tp̃e non dicunt dicti testes, q̃a licet testes rei dicerẽt, ꝙ sederit, posset tñ dictũ eorũ intelligi, uel alio tp̃e, & alijs horis, ut colligitur ex not. per Bar. in l. is q̃ reus. in principio, de publi. iudi. Dictis testibus ẽt non est credendũ, quia, ut est dictũ, ꝑ testes dñi Potestatis ꝯstat de diligẽtia eius in iure reddendo, cum quib. ꝯcordat ẽt vnus ex testib. dicti cõis, iõ istis affirmantib., & uerisimiliora deponentib. maior fides est adhibenda, ꝑ ꝓdicta. ¶ Alia ẽt rõne non probant, qui dicunt, dominum Potestatẽ non sedisse ad bancum horis
4 cõgruis. Quia quãuis † sic fuisset, tñ ꝑ hoc non diceret̃ ille deliquisse, nec ꝯ formã statuti fecisse, nisi constaret, & probaret̃, quòd

ꝙ dictis horis,quib.nõ ſedit,aderant ad bancum litigãtes, vel aliqui requirentes perſonã iudicis pro iure conſequendo, ut ꝓbat in l.arbiter calendis.ff.de arbi.per quẽ textum dicit Bar. in l.itẽ illa.in princ.de cõſt.pec.ꝙ ſi Florentiæ promiſit debitor alterius fori ſoluere certa die,puta Paſchæ creditori ſimiliter forenſi,ꝙ licet debitor dicta die non uenerit ad locum deſtinatæ ſolutionis,ꝙ ꝑ hoc nõ dr̃ in mora, niſi creditor ꝓbet dicta die ad illum locum ueniſſe.Sic ergo nec Ptãs ex hoc ſolo, ꝙ hora iuris nõ uenit ad bancum,dr̃ in culpa, niſi ẽt probet, ꝙ eadem hora cõparuerunt aliqui pro iuſtitia ꝯſequenda &c. ¶ Circa uero aliud,qđ allegat ꝯ eundẽ dominum Poteſtatem quarto loco,uidelicet,ꝙ non ꝓdesſit cõtra beccarios,& piſtores delinquẽtes,dr̃ ꝙ teſtes ẽt ſuꝑ hoc nihil probant, quia nõ ꝯſtat,nec eſt probatum,ꝙ ꝓdicti deliquerint.Nã quãuis teſtes dicant, ꝙ carnes uendebant, & ſimiliter panes ad põdus non iuſtum ꝑ ꝓdictos, tamen hæc ꝓbatio non eſt ſufficiens tanq̃ incerta,& vaga,q̃a non continet certas ꝑſonas ſic uendentes, nec certum & determinatum tẽpus,nec ẽt locum,nec ẽt quib. ſit uenditum,per not.per Bart.in d.conſilio 193.& ẽt q̃a illa indefinita ꝓlata a teſtib.ſ. ꝙ piſtores & beccharij uendebant ad pondus nõ iuſtum, nõ æquipollet uniuerſali, ſed uerificat in duobus tñ piſtorib. & beccarijs.l.ille aut ille.de verb.ſign. & no.Io.And.in c.auditis.de præſcr. Qui aũt fuerint illi duo, non declaratur per teſtes,ſed eſt incertum: ideo ratione incertitudinis uitiat ꝓbatio, & non dr̃ ꝯſtare de delicto.l. duo ſunt Titij.de teſtam.tute. & ꝓbat ẽt ex ꝓdictis. & dato ẽt ꝙ teſtes loquerent de oĩbus piſtorib.& beccarijs, aut de certis in ſpecie,adhuc dicti teſtes non ꝯſtat,ꝙ deponãt de eodẽ actu uendendi.Nã quãuis dicãt, ꝙ uendiderint, tamen eſſe poteſt, ꝙ unus teſtis deponit de uenditione aliqua facta certo tẽpore, & alius teſtis de venditione alterius tẽporis, vel de facta ab alio.Idcirco tanquã ſingulares non probant, ut notat in l. ob
5 carmen.§.fi.de teſt.cũ concordãtibus † Et quãuis dicat, ꝙ pluralitas actuum nõ ꝓſumat.c.in ꝓſentia.verſi.verũ. de ꝓbationib.& c.cũ Ioannes,de fide inſtr.& l.fi.& ibi not.Bal.C.de rebus credi.& ꝑ ꝯñs ꝙ teſtes in dubio ꝓſumuntur cõteſtes, ſm̃ Bal.in l.2.C.de bonorum poſſ.ſm̃ tabu.cũ cõcordantibus.de q̃b.ibi ꝑ Moder.tñ ad hoc duobus modis rñdet.¶ Et primo, ꝙ ꝓdicta ꝓcedunt in eadem ꝑſona, ut.ſ. in ea nõ ꝓſumat actuum pluralitas,ſed ꝓſumitur rõne diuerſitatis locorũ,perſonarũ,& tꝑorũ, ſm̃ Do.Maria.Soci.in conſi.24.inci.Viſis diligenter &c.ver.tertio principaliter &c.ꝑ plura,de q̃b.ibi ꝑ cũ. Et propterea cũ teſtes deponant de venditione diuerſarũ perſonarum & non unius, & eiuſdẽ, ꝓſumit ẽt pluralitas actuũ. ¶ Secundo dr̃, ꝙ ẽt hoc caſu ꝓſumitur pluralitas,quamuis de actu eiuſdẽ deponant teſtes,& hoc rõne delicti euitandi,quo caſu non habent locum ꝓdicta,ſm̃ Aret. in l.hæredes palã.in principio,de teſtamen.col.antepenul.ubi ſaluando Bar. ibi,ꝙ pluralitas actuũ præſumitur,ut notarius a falſo excuſet ꝑ not. per Doctores ĩ c.cum tu.de teſtib. ubi uolunt per illum textũ ꝙ dicta pluralitas præſumatur ad finem,ut teſtes excuſentur a falſo. Sic igitur & in caſu noſtro dẽt pluralitas præſumi: q̃a ꝑ hmõi ꝓſumptionem teſtes reddunt ſingulares, & ꝑ hoc non probatur delictũ piſtorũ,& beccariorũ, neq; culpa & delictũ ipſius dñi Poteſtatis.Cõfirmatur ẽt ex not.ꝑ Bar.in l. Celſus, de uſucap. ubi concludit, ꝙ teſtes deponentes de ꝓſumptione ita demũ ꝯcludunt,ſi conſtat, ꝙ deponant de eodem tꝑe poſſeſſionis,alias in dubio ꝓſumerẽtur de diuerſo tꝑe deponere, & ſic ꝙ eſſent ſingulares,& cũ eo tranſit d. Ant.in c.licet cãm. de proba.& iõ ex not.ꝑ Bart.in dicto loco dixit Bal. in l.fi.in 15. opp.de edi.di.Adria.tol.ꝙ ubi teſtes poſſunt eſſe ita ſingulares,ſicut cõteſtes,ꝙ in dubio ꝓſumuntur ſingulares. quod põt ꝓſertim eſſe uerum,q̃n deponunt circa illud,qđ ſui natura eſt uariabile,& mutabile,ſicut eſt tẽpus. Et eadẽ rõne idem dicendũ de actu uenditionis piſtorum & beccariorũ, qui frequentat,variat ac multiplicat ex natura exercitij eorũ, iõ dẽt de facili ꝓſumi,ꝙ teſtes non deponant de eodem, ſed de diuerſo actu. Et ꝑ ꝯñs ꝙ ſint ſingulares. Præterea, ut tangit ꝑ dñm aduocatũ dicti dñi Poteſtatis,ad hoc ut ille teneat de negligẽtia,oportet cõſtare, ꝙ ſciuerit ꝓdictos deliquiſſe.l. ſi quis poſſeſſor.§.ſicut.de pet.hær.& no.Pau.de Caſt. & Alex. in l.ſi ſeruũ,in princ.de uerb. obl. de qua ſcientia non ꝯſtat in caſu noſtro.¶ Nec ob.ꝙ aliqui teſtes dicant eũ ſciuiſſe, q̃a nihil probant dicendo ſimpliciter,ꝙ dñs Poteſtas ſciuit, niſi ẽt nõ interrogati aſſignent cauſam dicti ſui, ex qua inferatur uere vel ꝓſumptiuẽ, ꝙ dominus Poteſtas habuit notitiã de ꝓdictis,quia
6 † ubi producit teſtis ad ꝓbandũ inuiſibilem qualitatẽ animi, ſicut ꝙ quis ſciuerit uel ignorauerit,tenet teſtis aſſignare cãm dicti ſui ẽt nõ interrogatus,vt ꝓbat ex no.per Inn.in c.cãm q̃, el j.de teſt.& per Bar.in tract.de teſte.in col.2.& Bal.in l.ſolã. C.de teſtib.& in l.furioſum.C.qui teſta.face.poſ.¶ Non ob.inſuper,ꝙ q̃nto loco obijcit dño Poteſtati,uidelicet, ꝙ neglexerit ſtratas publicas purgari,& põtes refici, uel reparari,q̃a teſtes de hoc nihil probant:tũ q̃a ſuper negatiua nõ coarctata teſtificantur, vt dictũ eſt, & quia indefinita locutio de ſtratis, & pontib. verificat in duobus,vt proximẽ dixi. Nec ꝯſtat de q̃b. ideo negligentia dñi Poteſtatis non certa & nõ limitata,ſed incerta & obſcura ratione loci,& tẽporis,& modi non ꝓbatur, per not.per Bar.in d.conſilio ſuperius allegato. ¶ Præterea illi non ꝑt negligentia imputari:q̃a nõ ꝯſtat, ꝙ fuerit requiſitus, uel interpellatus ab aliquo, cuius intereſſet,ut faceret ſtratas
7 purgare,& pontes reficere: q̃a † pœna appoſita iudici aliquid non facienti,intelligitur ſi fuerit requiſitus,ut faciat, ſm̃ Imo, poſt Ant.de But.in c.fi.ꝑ gl.ibi,de reſcr.& Bal.in c.j.§.iudices, de pace iura.firman.& de quo per Alex.in l.properandum. in principio.C.de iud.facit,qđ dicit Pau.de Caſt.in l.pcto.§.fi.de leg.2.& per glo.in l.uniuerſa.C.de pci.impera.offe.cũ concordantibus,de q̃b.ibi per nouiſſimos,& per Modernos in c.ſinautẽ.col.2.de reſcr.verſic.negligentia ꝓbat &c. ¶ Et comprobatur ex not.ꝑ Inn.in c.extirpandæ.§.q̃a uerò.de præbẽ.dicẽs ꝙ vbi pœna imponitur a iure pro negligentia, & ſic ꝑ culpa negatiua,ſeu in nõ faciẽdo cõmiſſa tꝑe non adiecto, requirit monitio præcedens,ſeu interpellatio, ad hoc ut pœna cõmittat,puta ſi priuaret quis ſi non fecerit reſidentiam, uel ſi non ſoluit collectas,ſecus ſi pœna imponatur pro facto affirmatiuo:q̃a ſm̃ eũ non facta latent, facta verò patent: de quo latẽ ꝑ Alex.in l.ita ſtipulatus.la grande.de verb.obl. & per Car. in conſi.56.inci.Dum reuerẽdus.vbi firmat ꝓ regula, ꝙ lex, vel ſtatutũ loquens de negligẽtia nõ præfigẽdo tempus, nũq̃ hẽt locũ,niſi præcedat monitio, uel interpellatio. Alijs ẽt modis ad hanc,& ad præcedentẽ obiectionẽ reſpõdet per dñn aduocatum dom. Herculis,ad cuius reſpõſiones me remitto.¶ Circa ſextũ,qđ allegatur cõtra eundem Poteſtatem, & in quo dr̃ fieri maior uis,ſ.ꝙ ille fuit negligens in ꝓcedendo ꝯ illos, qui interfecerunt milites Teutonicos,ꝑꝑ qđ coacti fuerunt hoĩes dicti cõis ſoluere quadringentos capitaneo Iacobo; Dr̃ in primis,ꝙ immo fuit diligens dñs Poteſtas in inquirendo & condemnando dictos homicidas,& delinquentes,ut ꝯſtat,& probatur ex proceſſu.Et ꝓpterea ex hoc tñ excuſatur,& excuſari dẽt a dictis ducatis quadringentis:q̃a dicti hoĩes fatẽtur,ꝙ ſi ꝯ culpabiles fuiſſet proceſſum,ꝙ capitaneus Iacobus dictã quãtitatẽ exegiſſet a dictis delinquentib. & nõ a dicto communi. Et tñ hoc non fecit,q̃uis fuerint culpabiles reperti, & cõdemnati,& ſic ꝯſtat, ꝙ nõ fuerunt ꝓdicti coacti ſoluere ꝓpter negligentiã dñi Poteſtatis,nec ꝑꝑ aliquod eius factum,uel ab eo omiſſum,ſed ꝓpter iniuriã,& violentiã dicti capitanei, q̃ pro ceſſit a facto,& culpa delinquentiũ: iõ nõ dẽt do.Poteſtati nocere,ſed dictis delinquẽtib. tñ,d.l.ſi merces.§.culpæ.ff. locati. & declarat Bar.& docto.in l.penul. in principio, ſolu. matri. Non.n.ꝑñt dicti hoĩes,quãtum ſit reſpectu dictę quantitatis, ꝙ Poteſtas fuerit negligens in exequẽdo ꝯdemnationẽ,q̃a ipſi affirmant,ꝙ dictus capitaneus exegiſſet pecuniã a delinquentib.& ꝙ ſic ꝓteſtabat,& per cõſequens nõ ꝯqueruntur ꝓdicti hoĩes de negligẽtia in exequẽdo,ſed ſolũ in cõdẽnando: quia facta condemnatione fatẽtur, ꝙ Iacobus ſine iudice executionem feciſſet ꝓ dicta quãtitate ꝯ ꝯdemnatos. Sed ẽt dato ꝙ ꝓpter negligẽtiã Poteſtatis in exequendo Iacob. exegiſſet a dictis hominib. nõ tñ ꝑꝑ hoc Poteſtas tenet ad illã quãtitatem exactẽ,q̃m dicta exactio fcã a Iacobo fuit iniuſta,& uiolenta: q̃a ad eũ de iure nõ pertinebat dicta quãtitas,uel aliquid aliud pro dicto homicidio. Nec negligẽtia dñi Poteſtatis in exequẽdo põt dici cã proxima ipſius,ſed cã remota. ꝓxima uerò fuit odiũ delinquẽtiũ.l.ſociũ,qui in eo.in pricipio, ꝓ ſocio. Et colligit ſatis clarẽ ex no.ꝑ Bar.in l.Gallus.§.ꝙ ſi is.de li. & poſth. quæ cã proxima in dubio dẽt attẽdi,& nõ remota.l.ſed ſi plures.§.in arrogato.ff.de vulg.& pup.Ideo violentia Iacobi non debet

det nocere, nec imputari posse dño Potestati, nec eius facto a scribi dictis delinquentib. tñ, quorũ odiũ, ut dixi, fuit cã proxima dictæ uiolentiæ, & per ꝯñs ipsi tenentur ad dictã quantitatẽ cõi & hominib. Brisilij: & nõ dictus Potestas, per not. per
8 Bart. in d. l. penul. in princi. Præterea † ut egregiè dicit dñs aduocatus dicti Potestatis, nõ est ꝓbata negligentia dñi Potestatis in capiendo dictos homicidas, & in exequẽdo sñiam ꝯ eos latã: q̃a licet testes simpliciter dicãt, illũ fuisse negligentẽ in capiendo, & exequendo, ꝓ hoc tñ nõ probat negligentia, allegã do Bar. in ꝯsi. 101. incipiente, charissime domine &c. q̃a ꝑm eũ testis deponens de negligentia dr̃ sup negatiua testificari: quia negligentia est priuatio diligentiæ, & oĩs priuatio est negatio, ut notatur in l. inter stipulantem. in princi. de ver. obl. Iõ cum nõ sit loco, & tp̃e coarctata, testis non probat, d. c. cũ ecclesia Sutrina, & q̃a negligentia non est quid formatũ, qđ sensu pcipiat, nec eius essentia pcipit visu, vel auditu, aut alio sensu corporeo, sed alij actus, ex quib. negligentia demonstrat, sensu pcipiuntur. Cũ ergo deponãt directo testes de negligentia, quæ non cadit in sensum corporeũ, & nõ de alijs actibus extrinsecis, ex q̃b. negligentia solet pcipi, non ꝓbãt, vt not. in l. testiũ. C. de testib. & in §. si verò absint. in Auth. de hr̃di. & falc. Præterea, ꝑm Bart. illi, q̃ dicũt simpliciter de negligentia, & rõnem non reddunt p aliquem sensum, dicunt magis iudicare p intellectũ, q̃ testificari de facto, ad ꝙ sunt adhibiti, ideo eorũ testimonium non est sufficiens ꝑm Inn. in d. c. cũ cãm. de testib. Et ad idem ego etiã allego Bart. q̃ sic concludit in l. q̃ testã. §. fi. ff. de testamen. vbi per illũ textũ, & p not. p Inn. in d. c. cũ cãm. refert dixisse in quæstione de facto, ꝙ testes, q̃ fuerũt testificati, tales fuisse negligẽtes in capiendo malefactorem, non ꝓbant aliquid: q̃a negligentia non est quid positiuum, ꝙ sensu percipiat, ideo testes dicto modo deponentes non testificantur, sed iudicant, quia debent deponere, quòd rumor erat in tali loco, quòd talis interfecerat talem. Et ideo si uoluissent homines currere, tunc potuissent capere malefactorem. ex quo sequit, ꝙ si non fecerunt, negligentiam commiserunt. ¶ Comprobãtur pdicta ex not. p Bar. in l. si ab hostibus. §. fi. ff. soluto matrimonio. & l. idemq; ꝑsonæ. & in l. tutor, qui repertoriũ. §. pen. de administratione tuto. & in tractatu, de teste. in uerbo, lata culpa, & p Io. And. in c. statutum. de rescriptis. li. 6. & per Bal. in l. iuris ignorantia. C. qui admitti. &c. ubi concluditur, ꝙ ad cõuincendum aliquem de negligentia, non sufficit probare, ꝙ non fecit, puta ꝙ medicum non adhibuit vxori infirmæ: sed est necesse ꝓbare, ꝙ facere potuit, & non fecit. Ideo in casu nr̃o non fuit satis ꝓbare, ꝙ dñs Potestas non cepit malefactores, sed debuit ẽt ꝓbare, ꝙ illos capere potuisset, si uoluisset: non tñ sufficit sic simpliciter testificari, q̃a ꝙ potuerit, & noluerit, percipitur potius intellectu q̃ sẽsu, ideo debuit assignari ratio, quę cadat in sensum, & p q̃ demonstret, ꝙ potuit, & noluit, vt quia dicant, ꝙ Potestas habebat familiã, & illi comparebant in loco, & taliter, ꝙ potuissent ab eo capi, p pdicta. Ideo testes dicti communis non sunt idonei, & tãto minus cũ sit probatũ ꝓ parte dicti Potestatis, ꝙ prædictos nõ potuisset capere, si uoluisset, q̃a illi simul ꝯgregati ac armati ibant, & ꝙ dictus Potestas non habet familiã, cũ qua illos potuisset capere. Nã ex hoc probat defensio, & legitima excusatio dicti Potestatis, ꝑm Bart. in d consi. Aliæ etiã responsiones accommodãtur p dictũ dñm aduocatũ, q̃a etiã circa hoc percurrit diligentissimè dicta singulorum testium declarando, ꝙ non ꝯcludũt, ꝙ sunt ꝯtrarij, varij, & falsarij, prout latius in allegationibus ꝯtinet, ad quas me remitto. ¶ Ad aliud, quod opponit domino Potestati, videlicet, qđ exegit pecunias a massarijs cõis ꝓ minori ualore ꝯ solitũ cursum, est ẽt responsum, ꝙ testes nõ probant dictã exactionem, nec quãtitatem exactã, ac etiã ꝙ ex aduerso ꝓbatum est, ꝙ alij camerari exegerunt dicto mõ, & propter hoc excusatur iste, qui ꝑm cõsuetuem modum exegit, vt ꝓbat ex not. per Bar. in l. j. C. de pascu. publi. li. 11. q̃ arg. illius textus dicit, ꝙ oẽ pactum initum p officiales deputatos ad vendendum gabellas cum emptoribus ꝯ solitum modum uendendi, est nullum, quia intelligitur eis cõcessa potestas, ut uendãt mõ solito, & non aliter. Eadem ergo ratione vr̃ demandatum camerario, ut exigat mõ ꝯsueto. facit. l. vel vniuersorum. de pigno. actio. ¶ Octauò dr̃ cõtra eundem dominum Potestatem
8 ꝙ coegit dictos homines ad soluendũ certam quantitatẽ pro uectura nauiũ conducentiũ guastatores versus Ferrariã indebite, & iniuste, quia onus soluendi pertinebat ad ducẽ Ferrariæ. Sed ad istud ẽt uario modo respondet per dominum aduocatũ, q̃ laborat in ostendendo, ꝙ testes ex uarijs causis non probant, & ꝙ probatũ est, hoc fuisse factũ ad cõmodum dicti cõis, casu quo de aliqua coacta solutione probaret. sed ẽt ex alio dicti testes nullo modo probant: quia, ut ipsi dicunt, fuit imposita collecta ꝓ dicta solutione. Si ergo quantitas huiusmodi repeteretur a dño Potestate p dictũ cõe, pecunia non deberet in commmuni remanere, sed restitui singulis de uniuersitate, a q̃b. fuit exacta mediãte collecta. Et sic † testes dicti cõis, q̃
9 sunt de uniuersitate ex suo testificatu, ut singuli sentiunt, & expectant commodum, ideo non sunt testes idonei, ꝑm Io. And. & oẽs in c. nũcius. de testib. & Bar. in l. in tantum. §. vniuersitatis. de rerum diuisio. & Bal. in c. tertio loco, de proba. dicens, quòd tunc testes de uniuersitate non ꝓbant, qñ vt singuli sperãt commodũ, uel qñ singuli metuunt immediatũ dãnũ, puta impositionem collectæ pro solutione debitorum cõis, allegat l. j. §. q̃b. qđ cuiusq; vni. nomi. & idem in effectu vult idẽ Bal. in c. super, de testibus, & alij quamplures, de quib. ibi per nouissimos. ¶ Ad aliud ẽt, quod deducit ꝯ dñm Potestatem, s. ꝙ denegauit sequestrum petitũ de pecunijs do. Ludouici Possetti &c. optime reperit rñsum, ꝙ nõ ꝯstat, ꝙ dictus Potestas denegauerit hoc iniuste, attento statuto terræ Brisilij, & ẽt iure cõi, ꝑm qđ sequestratio regulariter est prohibita. l. j. cũ ibi not. C. de prohi. sequestra. pec. Cũ enim potuerit iuste & iniustè denegari, fienda est interpretatio mitior, p quã euitetur delictũ, d. l. merito. ꝓ socio. Et ꝓsertim cũ sit ꝓsumptio, ꝙ iudex iuste denegauerit, q̃a pro eo ꝓsumit. l. j. C. de offi. ciuili. iudi. & l. Herennius. §. Caia. de euictio. & hinc est, ꝙ ꝓsumitur sententiam iudicis fuisse recte latã, ꝑm doctores in c. qm̃ ꝯtra. de ꝓbatio. cũ ꝯcor. de q̃b. ibi late per mod. & p Ro. & Ale. in l. sciendum. de uer. obl. ¶ Circa vero solutionẽ fẽni ipsius d. Potestatis, ad quã dicuntur dicti hoĩes fuisse iniuste coacti, est etiã responsum, ꝙ nõ est probata solutio, circa quam uariant testes & ꝯtrariãtur, quia quidã dñt fuisse solutum in totum pro parte, & quidam nihil. Præterea alia rõne non probant, q̃a cum pro solutione dicti fœni fuerit collecta imposita, ut est dictum, si repeteretur pecunia a dño Potestate, in effectu reuerteretur ad singulos de uniuersitate, & sic ut singuli ex proprio testificatu sentiunt commodum, uel ubi ex promissione deberet solui, sentiũt similiter, vt singuli damnum, iõ eorum testimonium non est congruum, ꝓut supra proxime fuit dictum. ¶ Vlterius, dũ opponit, ꝙ dñs Potestas permisit exportari bladum extra territoriũ Brisilij contra proclamata ab eo facta: quia, vt in dictis allegationib. tãgit, nõ est probatũ de aliquo proclamate, nec de aliqua extractione, nec est probata q̃titas dãni, uel pars illius allegata p dictos hoĩes, nec qua pœna debuerint puniri extrahentes, cũ nõ ꝯstet de quãtitate extracta, & sic nec ad il-
10 lã põt dñs Potestas condemnari. Pręterea, † aut loquimur de blado ipsius Potestatis extracto per ipsum, & de hoc nõ tenetur, qui proprio statuto, & proclamate nõ ligat, ꝑm Io. And. in c. ut animarũ. de ꝯsti. li. 6. Ang. Pau. de Cast. & Moder. in l. j. in prin. ff. qđ q̃sq. iur. cum concordantib. de quib. ibi. Aut loquimur de bladis extractis ab aliis sine licentia Potestatis, & similiter nõ tenet; q̃a non cõstat, ꝙ hoc sciuerit, aut cum eius licentia, & similiter nõ tenetur, quia potuit iure permittente dare licentiã extrahendi, q̃a a suo proclamate potuit in totũ & pro parte, i. quo ad aliquos recedere, & illud reuocare. §. sed naturalia. versiculo, ea verò. Insti. de iure natu. gen. & ciuili. l. eius est nolle. de regu. iur. & p Bart. in l. oẽs populi. in 4. q. 3. prin. de iust. & iure. ¶ Et p pdicta respondet ad unũ, qđ in sequenti capitulo ꝯtinet, uidelicet ꝙ Potestas cõduci fecit bladũ extra territoriũ cõtra tenorem, & formã proclamatum, quia (vt est dictũ) hoc facere potuit. ¶ Quo uerò ad aliud, uidelicet, ꝙ Potestas durante officio exercuit mercantias cõtra ꝓhibitionẽ iuris, l. pręsides. ff. si certũ peta. & l. eos. & l. quisquis. C. eo. ti. est ẽt in dictis allegationibus multipliciter responsũ: & inter alia dr̃, ꝙ officialis est solus prohibitus negotiari cum subditis, d. l. pręsides, ꝑm vnã lecturã cõem. Ex parte ergo dicti cõis debuit probari, ꝙ illi cũ quib' est negotiatus, erãt subditi. Non autem fuit satis probare simpliciter, ꝙ sit negotiat', prout deponũt testes, quia ubi qualitas est fundamentũ intentionis

tionis alicuius, illa debet probari, ut probat̃ ex not. per Bar. in l. nõ solum. §. sed ut ꝓbari, de operis noui nun. cũ quo alij trã seunt, dum vult, ꝙ si illud, qđ est probatum potest intelligi factum tẽpore uel loco prohibito, & ẽt tẽpore, & loco permisso, ꝙ in dubio vr̃ factum eo tẽpore, & loco quo fieri potuit, ut euitetur p̃sumptio delicti: & sic qualitas loci uel temporis dẽt specificè deduci, & ꝓbari, ẽm Bar. Eodẽ igit mõ qñ factũ
11 est prohibitum † cum certis ꝑsonis, puta subditis, & permissum cũ alijs, dẽt deduci, & specificè probari, ꝙ illud, qđ dicit̃ factum ꝯ ꝓhibitionẽ, fuit factum cum subditis, & non sufficit simpliciter factũ probare, qa tunc p̃sumeret̃ actũ cum ꝑsona permissa, & probat̃ ẽt ex no. per gl. i c. venerabilis. de senten. excommu. & in clemen. fi. de rescrip. & ex no. per. Bar. in l. j. in prin. ne quid in flumi. publi. & in l. denunciasse. §. quid tñ. de adulter. Et faciũt not. ꝑ Io. And. in c. j. de homici. li. 6. dũ vult, ꝙ pœna, de qua ibi, q̃ imponitur assasinãti Christianum, non habet locum, si sit simpliciter probatum, quẽdã fuisse interfe ctum, uel assasinatum, nisi probetur qualitas, de qua in textu, uidelicet, ꝙ ille esset Christianus, cum quo transit ẽt Bal. in l. si quis ad declinãdã. C. de episco. & cleri. ¶ Et per hoc ẽt rñdet̃ ad ultimum, qđ allegat̃ ꝯ eundẽ Potestatẽ, s. ꝙ tpe sui officij se absentauit ꝯ formã statuti. Nã cum ꝓhibeatur solum ire extra epatũ Parmæ, nõ sufficit ꝓbare, ꝙ fuit absens a terra Brisilij, prout factũ est, qa potuit ire in loco dicti epatus permisso, iõ p̃sumit̃, ꝙ diuerterit ad locum permissum, nisi specificè allege tur & probet̃, ꝙ locus, ad quẽ se ꝯtulit, erat extra dictum episcopatum, per no. ꝑ Bar. & Doc. in d. §. sed ut probari. ubi hoc clarè decidit. ¶ Circa aliud, uidelicet, ꝙ Potestas ꝓmiserit suũ militẽ extorquere pecunias a volentib. emere ante nonas &c. nihil est probatũ, qa de permissione dñi Potestatis nihil est ꝓbatum, nec de exactione militis, qa testes aut sunt singulares, aut eorum rõ non ꝯcludit, aut deponunt de auditu, aut in alio deficiunt, ut egregiè declaratur in dictis allegationib. ad quas te remitto. Et propterea ꝯcludit̃, ꝙ dictus dñs Potestas est absoluendus a petitione dicti cõis in oĩb. & per oĩa. ¶ Restat nũc videre de alijs querelis priuatorum. Et primò quo ad querelã Leonis Hebræi, q ꝯquerit̃ de iniusta exactione duodecim ducatorum, & de captura, est rñsum optimè per dñm aduocatũ dñi Potestatis. Et primò, ꝙ nõ probat̃ aliqua exactio, nisi ꝑ vnum testẽ, qui nõ ꝓbat, qa unicus. l. ubi numerus. de testib. & qa deponit ad cõmodum propriũ, uel tractat de se exonerando, prout in allegationibus. ¶ Rñdet̃ etiã aliter & clarè. Nã ꝙ Hebræus fecerit ꝯ pacta datiorum, ꝯstat ex propria ꝯfessione facta coram camerario, de qua apparet in processu facto corã eo, & ex capitulo pactorũ producto in hoc iudicio. Quãuis ergo Hebræus tpe, quo procedebat̃ ꝯ eum ꝑ dñũ camerarium, allegaret quasdã excusationes, tñ ad sui defensionẽ in termino sibi præfixo & assignato, nihil probauit. Quãuis ergo re uera Ioannes Antonius de Pellatis potuisset dicto Leoni dare licẽ tiã trãseundi ex arbitrio sibi attributo a dicto camerario, ut ipse asserit, & dictã licentiã Leoni concessisset: qa tñ ipse Leo in dicto processu agitato ꝯ eum corã dicto camerario nõ probauit habuisse licentiã a dicto Ioanne Antonio, potuisset iustè cõdẽnari ad id totum, qđ i d. cap. ꝯtinet̃. Si ergo ãt sñiam ꝯuenit de soluendo dictos duodecim, & eos soluit, nõ dr̃ camerarius iniustè exegisse, ex quo ei non erat facta aliqua fides de licentia sibi data a ꝑdicto Ioanne Antonio, ut dixi. Præterea, ut ẽt in allegationibus dr̃, & rectè, non est in hoc iudicio probatum, ꝙ dictus Ioãnes Antonius habuerit mãdatũ a camerario Brisilij dandi dictã licentiã. Et ꝑpea ẽt sequitur, ꝙ pro delicto potuit detineri, & carcerari, iuxta ea q̃ habet̃ in l. j. de custodia reorũ. Et ꝑ ꝯñs ꝙ nullã iniuriã passus est dictus Hebræus. Rñdet & aliter ac concludenter. Nã Hebræus ꝑp capturam agit actione iniuriarũ, nec in libello exprimit mensem, nec locum capturæ, ꝓut fieri debuit, ad hoc ut libellus procedat, & admittat. Nec ẽt probatur de certo mense, & loco, prout ꝓbari debuit, sicut statim dicet̃ circa aliã querelã. Iõ de necessitate dẽt sequi absolutio, & hoc est certissimi iuris, q̃uis in libello exprimat mẽsis, quo ipse Leo facit trãsitũ ꝑ Padũ cum piscibus, tñ eo die nõ fuit captus, sed post ꝑ aliquos dies, & dies capturæ, cuius occasione agit, in libello non i̇serit, nec locus certus, vt i̇seri debuit, ut statim dicã. ¶ Circa uero querelã dñi Peregri-
12 ni Melini agentis actione iniuriarũ, dr̃ † inter alia in dictis allegationibus, ꝙ i̇iuria i̇telligit̃ remissa ꝑ ꝯuersationẽ inter partes factã amicabiliter, post verba i̇iuriosa: & de qua ꝯstat aperte ꝑ testes, ꝑ no. ꝑ Bal. & Pau. de Cast. in l. in ipsius. C. famil. ercis. & ꝓ hoc ẽt facit, qđ not. Bal. in l. j. ff. de pact. ꝙ in lectu. antiqua, ubi no. ex gl. ibi, ꝙ ꝑ tactũ palmarũ vr̃ remissa iniuria, & cũ eo trãseunt ibi, & idem dicũt de alio simili actu & in aliis locis, de quib. ibi ꝑ Alex. Si ergo per actũ momentaneũ iniuria dr̃ remissa, multo magis ꝑ ꝯuersationẽ amicabilẽ, q̃ hẽt tractũ successiuũ, quã põt clericus exp̃sse, & tacite in sui ꝑiudiciũ remittere, ẽm Card. in cle. 1. de foro cõpe. quãuis in ꝑiudicium ecclesiæ, vel totius cleri aliud dicatur. ¶ Secũdò rñdet, & melius ac clarius. Nã in libello deducit̃ annus & mensis, ꝓut proponi debuit in actione iniuriarũ. c. tuæ. de procura. & ibi no. Doc. l. ꝑtor edixit. in prin. & ibi per Bar. & Ang. de iniur. & per Bar.
13 in l. itẽ exigit, de dolo, cũ ꝯcordan. & dictũ † tps in libello exp̃ssum dẽt ẽt probari, aliàs non põt actor obtinere, vt ꝓbatur ex no. ꝑ Bar. in l. denũciasse. §. quid tñ. de adult. & in l. is qui reus. de publi. iud. & probat̃ in l. ꝑtor. §. docere. vi bon. rapt. & in terminis nostris, s. qñ certũ tps exprimit̃ in actione iniuriarũ, voluit Alex. in consi. 213. 2. vol. vbi dicit, ꝙ hoc nõ hẽt dubiũ, & confirmat̃, qa qñ tps est de substantia, sicut in casu nr̃o, vt hr̃ i dictis locis, dẽt tps probari. c. ex tenore. de test. & ibi no. Doc. & in c. cum causam, eo. tit. ¶ Sed in casu nr̃o non est probatũ, ꝙ iniuria fuerit illata de mẽse Maij, vt in libello ꝓponit̃, ergo est impossibile, ꝙ possit actor obtinere, vt dicit Alex. d. cons. Nam
14 primus † testis dicit, ꝙ iudicio suo fuit de mense Maij. ex quo ergo affirmatiuè non deponit de dicto mense, sed dubitatiue per verbum, iudicio suo, nõ ꝓbat, ẽm Ang. in repet. l. sciendũ. de verb. obl. faciunt no. ꝑ Bar. in l. qđ tñ. §. si arbiter. de arb. & hoc ẽt vult Alex. consi. 74. 2. vol. Alij verò testes dñt, ꝙ de tpe non recordant̃. Et propterea intẽtio actoris nõ est ꝓbata, qa põt esse, ꝙ testes loquant̃ de alia iniuria facta alio mẽse: & sic de alio delicto, & non de illo, de quo in libello, ut per Bar. in d. §. quid tñ, & sic probatio actoris tanq̃ dubia interpretanda est ꝯ eum. c. in ꝑsentia. de proba. l. nõ hoc. C. vñ cogn. & per Bart. i l. inter stipulantẽ. §. j. de verb. obl. & ista est verissima respõsio. ¶ Quantum uero ad querelas Nicolæ, est ẽt responsum uerissime in dictis allegationibus. Nã quo ad primã, nõ est probatum, ꝙ pecunias receperit camerarius a dicto Nicola ꝓ minori ualore &c. Nec testes super hoc examinati ꝑ cõe probant, qa res inter alios acta, & quia non loquũtur de exactione facta a Nicola, sed ab alio, non probant ẽt, qa in hoc processu nõ sunt producti. Et ꝑp hoc ẽt si essent recepti inter easdem ꝑsonas nõ probarent, qa probatione factæ in una causa non faciũt fidẽ in alia ẽt inter easdẽ personas, nisi producãtur in alia ẽm Bar. notabiliter in l. naturaliter. §. nihil commune. in ultima char. de acquirẽ. poss. & Alex. in l. 2. in fi. C. de eden. ¶ Quo uero ad aliã querelam, in qua ꝯqueritur, ꝙ fuit captus iniuste &c. & ꝓpterea agit iniuriarũ, ultra responsiones, de q b. in allegationibus dr̃, ꝙ libellus nõ procedit, qa (ut dixi) in illo debet certus mẽsis exprimi. In dicto libello dr̃, ꝙ fuit de mense Martij, seu Aprilis, & sic alternatiue de mense est facta mentio, ideo mensis dr̃ incertus, & libellus obscurus non ualet. l. ubi ãt. §. illud. de uer. obl. Similiter in eodẽ libello debet locus certus per cõfines demonstrari, & ẽt exprimi nomen ciuitatis, uel castri, sicut in criminalib. l. libellorũ. de accusa. ẽm Doc. in locis præallegatis. & Alex. in d. consi. qđ hic nõ est factũ, quia non exprimitur, ꝙ fuerit captus in castro Brisilij, nec in quo loco ipsius castri. Nã q̃uis dicatur in libello, ꝙ fuit tractus usq; ad arcem Brisilij, potuit tñ capi nedum in castro, sed ẽt ex. nã debuit locus capturæ specialiter ꝑponi, ꝑ no. ꝑ Bart. in d. l. libellorũ. Et q̃uis ẽt testes dicerent, ꝙ fuit captus in castro Brisilij, hoc non sufficit: qa nõ sufficit ꝓbare locum, sed ẽt ꝑ partẽ in libello dẽt apponi pro forma, alias libellus est ineptus, & nõ põt seq. sñia cõdẽnatoria. d. l. libellorum. iuncta gl. singu. Insti. de obl. i prin. & dato qđ eẽt tps certum, & locus ꝯtineret i libello, adhuc tñ deberet reus absolui, qa tps. i. mensis certus nõ est probatus, quia primus testis dicit, qđ de mense Martij, seu Aprilis, & sic nõ deponit de certo tpe ꝑp alternatiuã. d. §. illud aut illud. Secundus uero testis per uerbum, iudicio suo, deponit de mense Martij, & sic nihil probat per prædicta. Alius uerò testis dicit, quòd de tempore non recordatur. Cùm ergo de certo mense non sit probatum, debet sequi absolutio, ut dictum

ctum est, prout dicit Alex.in d.consi. & propterea concluditur,quòd dictus Hercules etiam ab istis petitionibus est absoluendus. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus committens furtum tenetur post baptismum ad restitutionem rei furtiuæ.*

2 *Iniuriæ remissio in foro conscientiæ non tollit actionem ad emẽdationem damni in foro contentioso.*

3 *Iudæus furtum committens, an possit post baptismum criminaliter puniri.*

4 *In his quæ pendent ab animo statur dicto iuramento partis, nisi ex indicijs aliud iudici uideretur.*

CONSILIVM XIII.

CASVS, de quo quærit̃, hẽt duo dubia principalia. Primũ est vtrũ iudæus cõmittẽs furtum post baptismum teneat̃ ad restitutionẽ rei subtractæ. Secundũ est, utrũ corporaliter puniri possit pro furto ex forma statuti. ¶ Circa primum omissis
1 allegationibus ad partes est breuiter † cõcludẽdum, ꝙ teneatur ad dictã restitutionẽ. Quia licet per baptismum tollat̃ pœna spiritualis, nõ tñ ex eo tertius læditur, nec ius illi cõpetens, & quæsitũ ẽt ad pœnã aufertur, ₰m gl. cũ qua oẽs quò ad hoc trãseunt in c.gaudemus, de diuorti. & p̃t hæc opinio ꝯfirmari:
2 quia, † licet remiserit quis omnẽ iniuriã in foro ꝯsciẽtiæ, non tamen ꝑ hoc excludit, quin agere possit ad emẽdationem dãni in foro cõtẽtioso, ₰m gl.in c.si quis ꝯtristatus.9.dist.& Bar. in l.tibi.§.q̃dã.de pactis, & in l.nõ solum.de iniur.& Bal. in l.si domus.de serui.vrbano.p̃dio.& in c.1.§.iniuria. de pace iura. fir. Quãuis igit̃ sit absolutus per baptismum pro iniuria illata Deo: nõ tñ remanet liberatus ab emẽdatione dãni, ad quã ante baptismum tenebat̃. Et hoc est verissimũ, & ab oĩb. approbatum, ẽt casu, quo iste iudęus bona fide, & omni fraude cessante b ptismum suscepisset, ut ꝑ Doc. in loco p̃allegato, & ẽt in alijs locis allegãdis in sequenti dubio. Et de hoc ẽt, s. vtrum teneat̃ ad restitutionẽ rei, poterit iudex maleficiorum cognoscere: q̃a q̃uis de cã ciuili principaliter non cognoscat. l. solemus.§.latrũculator.de iud.tñ incidenter põt cognoscere de cã ciuili, & reũ cõdẽnare ad restitutionem rei subtractæ.l. interdũ.§.qui furẽ.& ibi Bar. de fur. & ꝑ Bal. in l.si quis ad se fundum. C. ad legem Iuliã de vi.& in l.de possessione.C.vñ vi. Et hoc quo ad primũ. ¶ Venio ad ₰m dubium, in quo versat̃ maior dubitatio, & in quo agitur de maiori præiudicio, videlicet
3 † utrum de futuro possit criminaliter puniri. & ꝙ puniri possit, tenet gl.ĩ c.qđ aũt.32.q.1.quæ vult, ꝑ baptismum tolli accusationẽ criminalẽ, & omnẽ pœnã tẽporalẽ: quãuis, ₰m eam, non tollat̃ ius excipiendi de delicto. Et ita loquitur tex.in d.c. gaudem⁹. quasi ꝙ fauorabilior sit exceptio q̃ accusatio. & idẽ vult gl.in c.qm̃.48.dist. Et hãc opinionẽ tenet Calderinus, do. Anto.& Imo.in c.de his.de accusatio.& ibi ẽt Felinus hãc opinionẽ sequitur, & allegat ẽt Archidiaconũ idẽ tenẽtẽ.l.distinctione.in sũma. ¶ Nec vr̃ mirũ, ꝙ uirtus baptismi, ꝑ qđ iudæ⁹ ad fidẽ ꝯuertitur, tollat & aboleat pœnã tẽporalẽ, sicut videm⁹ ꝙ si hæretic⁹ ad fidẽ reuertat̃, euadit pœnã mortis. c.ad abolẽdam, & ibi Doctores de hæreticis. ¶ Nec ob. tex.in d.ca.gaudemus.ĩ fine, q̃a ₰m Im.ĩ d.c.de his.loquit̃ ille tex. & hẽt locũ in iure q̃sito parti læsæ ꝑꝑ interesse proprium, sicut in debito pecuniario, ꝓut dixi in p̃cedenti dubio. Cõtrariũ vero, & sic ꝙ possit criminaliter puniri, tenent Inn.Host.do.Anto.& Abb. in d.c.gaudemus, & dominus Abb.Marianus, & Aret.in d.ca. de his.& ibi Ioãnes de Anania dicit hãc opinionẽ esse cõem. idẽ ẽt uelle vr̃ do.Card.Alexandrinus in c.deinde.25. dist. ubi ꝯcludit, ꝙ effectus pœnæ criminalis, & publicæ nõ tollit̃ ꝑ baptisinũ. vñ ₰m eũ, post baptisinũ poterit criminaliter accusari & puniri. allegat not.per Inno.in d.c.gaudemus. Et licet fortassis in arbitrio iudicis esset eligere primam opinionẽ, q̃ est mitior & æquior, ₰m Imo.in d.c.de his.arg. l.p̃ses.& l.si de interpretatione.de pęnis. Maxime cum eã teneat glo.a tot probatissimis viris approbata, & ꝯfirmata, secundũ Iacob. But. in l. j. C.qui pro sua iurisd.& ẽt Bal.in l.cũ hæreditas.C.deposi.& in l.precibus.C.de impub.& alijs substitutio.& Imo.ĩ c. cũ ꝯtingat.char.6.de iureiuran.Ant.de But.in c.j.in prin.de offi.leg. & Bal.in c.j.de natu.seu.& in auth.cessante. C.de legiti.hære. cũ concor. nihilominus ubi adessent indicia, ꝙ iudæus baptismũ suscepisset metu pœnæ, & in fraudẽ potius, q̃ intuitu Dei, pœnã tẽporalẽ, & criminalẽ euadere non deberet, ut probat̃ in d.c.ad abolendã.de hæreti.ubi hæreticus euadit pœnã tẽporalẽ, si incontinẽti & spõte reuertatur ad fidem. secus aũt, si metu pœnæ, & sic quodãmodo coacte, & in fraudẽ, ₰m do. Abb.
4 ibi. Et † q̃uis in his, quæ pendent ab animo, & consciẽtia, stet̃ dicto & iuramento partis. c.pastoralis.de excep. c.significasti. el j.de homici.& c.si uerò, el 2.de sent.excom. & no.in §. aliæ. Insti.de actio.& in l.hos accusare.§.iisdem.de accusa. Tamen ubi indicia sunt cõtra eũ, illi non credit̃, ₰m Bar. notabiliter in l.inter oẽs.§.recte.de fur. & in l.ij.§.si a pupillo, pro empt. & Io.Andr.in c.2.de ꝯst.cum similib. ex quibus indicijs dolus, & fraus probat̃.l.dolũ.C.de dolo.& per Doc.in c.si aũt, de resc. facit gl.in l.apud Iulianũ. in prin. & ibi Bar. de doli exceptione. q̃ autẽ, & qualia indicia sufficiãt, iudicis arbitrio relinquit̃. l.3.§.eiusdem.de testib.& ꝑ Bart.in l.fi.ff.de qõ.& Doc.in l.fi. C.eo.& q̃a de his in specie satis instructus nõ sum, de his particulariter non loquar: sed ꝯsciẽtiæ iudicis est relinquẽdum, qui ad oĩa prudenter dẽt animaduertere, & ꝓ ueritate eruenda diligenter laborare. Nã ubi esset diffamatus, uel de crimine accusatus, tũc forte dici posset, hoc esse sufficiẽs indiciũ ad fraudẽ p̃sumendã, ut dicit Bart.post Dy.in l.j. ff. de pœn. dũ ꝯcludit, ꝙ si q̃s in fraudẽ post delictũ efficiat̃ clericus, ꝙ hoc sibi non ꝓdest, & in fraudem hoc dr̃ d̃mũ factum, & ñ aliter, qñ prius fuerat accusatus uel diffamatus d̃ delicto, ꝑ l. fin. d̃ his q̃ sibi mortẽ ꝯsciue.in prin. Ex q̃b. in hoc ꝯcludo, ut ex p̃missis colligitur &c. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit etiam Deci. cons. 130. ubi uide quod annot. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Verba pluralis numeri in uno tantum uerificari non possunt. vi de nume. 6.*

2 *Confessio extra iudicium, uel coram iudice incompetenti, facit saltem indicium ad torturam.*

3 *Verborum interpretatio semper fieri debet, ut falsum euitetur, etiam si capienda esset propria significatio. & nu. 7.*

4 *Faciens aliquid per nuncium dicitur uerè facere.*

5 *Verba instrumenti uerificari possunt in actu ficto.*

8 *Testis deponens per uerbum, iudicio suo, uel uideter, non probat.*

9 *Instrumentum, cui contradicit unus testis instrumẽtarius, coadiuuatur per alios testes non instrumentarios, & etiam per unicum, si unicus tantum contradicit.*

CONSILIVM XIIII.

CIRCA primum q̃situm vr̃ prima facie dicendum, notarium posse de falso puniri. Quoniam certissimum est, ꝙ pœnam falsi, de qua in l.1.§.fin.de fal. incurrit, qui instrumentum falsum cõscripsit. l.si falsos.C.de falsis.l.2.ff.eodem, & per Bar.in l.quid sit falsum, eo.ti. Cum igitur in instr̃o dicatur, copijsq; ipsarum cum eis collationatis ꝑ me notariũ, & d.Martinũ p̃sbyterũ, ĩ valuis dictæ domus & ecl̃æ affixis, & affixas di-
1 missis &c. Dicta † uerba pluralis numeri uerificari nõ possunt in vna tm̃ copia auscultata seu collationata.l.fi.ff.ad Trebellia. in princ.& ibi Bar.& per eum in l.3.in princ. de annu.lega. & in l.j.de opt.lega. Facit l.ubi numerus.de testib.& regula, pluralis locutio.& ibi Ioan. Andr.in notab.de reg.iur.in 6. & per Bal.ĩ l.unica.§.sinautem.C.de cadu.tollen.cũ multis similib. ꝙ aũt una copia tm̃ fuerit collationata, & sic ꝙ falsum scripserit, ꝯstat ex ꝯfessione eius, cui stãdũ ẽ. l.j.C.de ꝯfessis.l.si debitori. de iudi.l.gñaliter.C.de nõ nu.pec.c.si cautio.de fide inst. Et ultra p̃dicta, ꝙ uerba pluralis numeri uerificari nõ possint ĩ unica copia collationata, ꝓbat̃, q̃a illud uerbũ, copiis, respicit & determinat uerbũ collatiõis, & uerbũ, dimissis, & affixis. qđ ultimũ uerbũ uerificari nõ põt in una copia affixa & dimissa ꝑꝑ pluralitatẽ locorũ, in q̃b. facta fuit affixio eodem tẽpore, de q̃b. locis, uidelicet domo & ecclesia, fit mentio in dicto instr̃o.

Sicut

Sicut ergo dictũ uerbũ copijs, in quantum determinat uerbũ affixis & dimissis, uerificari non pt in una sola copia, eodẽ mõ in una uerificari nõ põt, in quantũ determinat uerbũ collationis, q̃a una determinatio plura determinans dẽt ea pariter determinare. l. iã hoc iure. de uulga. & pup. & l. q̃uis. & l. hæreditatem. C. de impu. & aliis subst. & sic stante dicta ꝯfessione vr̃
2 de falsitate aperte ꝯstare: q̃ † ẽt facta extra iudicium, uel corã iudice incompetenti & si plene nõ probaret, indiciũ saltem ad torturã sufficiens induceret, ut not. gl. in l. capite quinto. ff. de adulte. & in l. ictus fustiũ. de his qui not. inf. & per Doc. magis cõiter in c. at si clerici. in princ. de iudi. & in l. magistratib. de iurisd. omni. iud. ¶ Sed tñ pmissis non obstantibus, ꝯtrium sentio
3 & uerius esse arbitror. Præmittẽdo, ꝙ ubi † verba possunt falsum importare, & non falsum, semꝑ fienda, & capienda est interpretatio, ꝑ quã falsum euitet, s̃m gl. not. in l. iurisgentium. §. ꝙ fere. de pact. & ibi eã not. Bal. Ang. & Bar. in l. j. C. de sacro sanct. eccl. Sali. in l. de tutela. C. de in integrũ rest. mino. Bal. in l. imperator. de statu homi. Alex. ꝯsi. 70. & cõsi. 84. 1. vol. facit l. merito. pro socio. & qđ not. Bar. in l. quoties. §. j. de hæredi. insti. & qđ idẽ not. in l. non solum. §. sed ut probari. de ope. no. nuncia. Modo in proposito verba illa instri, videlicet, ꝑ me notarium, & do. Martium &c. referri possunt ad pcedentia tantum: & erit sensus, ꝙ copiæ fuerunt collationatæ cum originali ꝑ dictum notariũ & do. Martinũ. Itẽ pt ẽt dici, ꝙ referant ad præcedentia & sequentia, cum sint in medio apposita. l. 3. §. filius. de libe. & posth. & ꝑ Doc. in l. talis scriptura. in fi. de leg. 1. & in l. si idẽ cum eodẽ. §. fi. de iurisdictione oĩum iudi. & s̃m vtrũq; sensum ex ꝯfessione notarij vr̃ apparere, & ꝯstare, ꝙ falsum scripserit. Possunt ẽt dicta uerba referri ad sequentia tantum, & nullo mõ ad pcedentia. Et sensus erit, ꝙ ꝑ notarium & do. Martinum copiæ pdictę fueruut dimissæ & affixę in dictis locis i ꝙ aũt fuerint collationatæ similiter hoc attestat notarius, sed ꝑ quem in instrõ nõ exprimit, intelligendo, ut dixi, ꝙ verbum illud, s. per me notarium &c. feratur duntaxat ad sequentia. Et s̃m hãc ultimam interpretationẽ falsum euitabit, quãuis ꝯfiteat notarius unã tantum copiam collationasse, tñ nõ sequitur, ꝙ instr̃m sit falsum, q̃a alia potuit per alium collationari, puta ꝑ ipsum dominum Martinum ipso notario p̃sente: q̃a, ut dixi, s̃m hunc vltimum sensum non dr̃ in instrõ, quis collationauerit, q̃ amplectendus est, ex quo s̃m illum falsitas euitat. Priores aũt interpretationes, ꝑ quas falsum detegeret, sunt reiiciendæ, ut patet ex pdictis, & hoc quasi in terminis cõsiderat Pau. de Cast. in consi. 134. incipiente, notãdum est &c. in prin. Nã, ut ibi narrat, in quodã priuilegio erãt q̃dam uerba importentia merum, & mistum imperium, quæ referri poterãt ad præcedentia tantum. Itẽ ad sequentia tñ, quæ in dubio dicit referri ad sequentia, quia secundum hanc interpretationẽ, beneficiũ principis latissime interpretandum auget, & ampliat, ut fieri debet. l. fi. de constitutionib. principum. cap. cum dilecti. de donationib. l. si quando. C. de bonis uacantibus. Sicut ergo uult uerba in medio posita referri ad sequentia ut fauor ampliet, ita in casu nr̃o ad sequentia tantum referri dẽnt, ut odium restringatur, q̃a non minus debet odiũ restringi, q̃ fauor ampliari. l. cum quidam. de liberis & posthumis. l. si præses. & l. si de interpretatione. de pœnis. cap. odia, de reg. iuris. in 6. & si dicat, ꝙ ipse notarius non dimisit, neq; affixit copiam ad ualuas ecclesiæ, sed Nicolaus Cortesius, ut ipse notarius attestat in sua ꝯfessione, ergo illa verba, per me notarium, & do. Martinum &c. non possunt ꝯsequentib. ꝯuenire, in quib. fit tantùm mentio de dicta dimissione, & affixione. ¶ Ad hoc respondetur, ꝙ cũ notarius fuerit ipse, qui citauerit mandantẽ dicto Nicolao, & ad dictã ecclesiã, & sic cũ ad eum notarium spectaret, & pertineret affigere dictã schedulã ualuis ecclesię, si eo præsente, & uidente Nicolaus affigit eã, satis dicitur affixa ꝑ ipsum notarium, arg. l. si procuratori præsentis. de uerbo
4 rũ oblig. facit, qđ not. Bal. in rub. C. de exercito. ubi † dicit, ꝙ ille, qui ꝑ nunciũ facit aliquid, dr̃ uere facere. Concluditur ergo, ꝙ illa verba, scilicet per me notariũ & dñm Martinum ꝑlata, cõueniunt, & cõuenire possunt sequentib. quia notarius ad ecclesiã citauit, copiã dimisit, & affixit, saltem ꝑ alium, cu-
5 ius † verba loquẽtia de dimissione, & affixione facta per eũ verificant in actu ficto noĩe eius per aliũ, qđ ultra pdicta ꝯfirmat ꝑ tex. in l. pdia. ff. de acqui. possess. ubi probat, ꝙ verba instri uerificant in actu ficto. Ex quo infert Bar. & Pau. de Cast. ꝙ si in instrõ diceret, Titius dedit & numerauit, non diceret instr̃m falsum, q̃uis probaret, ꝙ tempore instri nulla interuenerit datio uel numeratio, q̃a põt intelligi de mutuo facto mediante actu ficto, iuxta l. singularia. cũ ibi no. ff. si cer. pet. & idẽ vbi vult Bar. circa penul. colum. uersic. sumus expediti. de tex. &c. quem sequit Paul. de Cast. ibidẽ, & Alexand. in penul. col. per not. in d. §. qđ fere. & Bal. in rub. C. de fide instrum. in 8. colum. q̃uis maius dubiũ sit, qñ dixit, & dedit, & numerauit &c. uidelicet, vtrum saluari tũc possit instr̃m in ficta numeratione, de quo in dictis locis, & in c. si cautio. de fide instr. Sic ergo in casu nostro instr̃m saluari põt in dimissione facta per alium nomine notarii, quo casu fingitur notariũ dimisisse, similiter do. Martinus citauit ad domũ cũ dimissiõe copiæ affixæ ostio domus. Et ꝓpterea cũ verba pdicta ꝯuenire possint sequẽtib. debent ad sequẽtia tm̃ referri, ut falsum euitet, per allegata superius. & hoc fundamẽtum tutissimum mihi vr̃ & verissimũ.
6 ¶ Secundò pdicta principaliter confirmant: q̃a † verba pluralis numeri verificari ẽt pñt in singulari, vt est text. in l. 2. §. sed si vnus. vi bon. rapto. vbi verbum, coactis hominib. verificat & in vno hoĩe coacto. ex quo infert Bart. ac ẽt per alia iura, de quib. ibi ꝑ eum, ꝙ statutum puniens producentẽ testes falsos, verificat ẽt in producente vnum testẽ tm̃. & idẽ ꝓbat in l. 3. §. negotia. de neg. gestis. & ibi Bar. similiter infert ad prædictã q. & idẽ tenet Bal. & Mod. in l. Gallus. §. ꝙ si is. de libe. & posth. vbi similiter ꝓbat, s̃m vnum intellectum, ꝙ numerus pluralis verificari põt in singulari. & alij idẽ tenent in alijs locis, de quib. ibi ꝑ Moder. facit ẽt, qđ not. Bal. in l. j. C. de condi. inser. vbi latè prosequit, ꝙ pluralis numerus verificari pt in singulari, & facit. l. nõ est sine liberis. de verb. sig. & ꝓbat in l. j. §. deinde. iuncta gl. de postulan. in proposito dicit Card. consi. pen. ꝙ scriptura, in qua fit mẽtio de Titio, & socijs, verificat ĩ vno socio, & sic ĩ singulari, ꝑ d. l. nõ est sine liberis. & hoc maximè ꝓcedere dẽt ad falsum euitãdum, & sic ad odiũ excludẽdum, qđ vltra superius allegata ꝯfirmat ex no. ꝑ Dom. in c. q̃uis, el j. col. de p̃ben. in 6. vbi dicit, ꝙ si Papa mãdat ꝓuideri de beneficio cum clausula, si ꝑ alijs non scripserimus, & reperiretur scripsisse ꝑ vno tm̃, grã impetrãti nõ ꝑderit, & hoc ꝑꝑ ambitionẽ impetrantium, & odiositatẽ talium literarum, allegãs ad hoc Archi. ĩ c. accepimus. de æta. & qual. alleg. ẽt. c. abbate. & qđ ibi not. de verb. sig. Igitur ĩ ꝓposito, ẽt si illa verba, ꝑ me notariũ &c. referrent ad pcedentia. Et sic q̃uis verba instri sonarent, ꝙ copiæ ꝑ notariũ essent collationatæ: tñ ad falsum & odium euitãdum sermo illę pluralis verificari posset, & deberet in vna copia tm̃ collationa-
7 ta. Et q̃uis ẽt † ista sit impropria significatio pluralis numeri: tñ vbi verbũ põt s̃m ꝓprium sensum falsum importare, & nõ falsum s̃m impropriã significationẽ, dẽt capi in dubio significatio impropria, per d. §. qđ ferè. ꝑ quæ Alex. magis exp̃sse in d. l. singularia. pen. col. post Bar. & alios sequaces vult, ꝙ verba notarij verificentur potius in actu ficto q̃ in vero ad exclusionẽ falsitatis. Et sic ꝙ impropria significatio capiat, & nõ propria, ꝑ quã falsum incurritur. ¶ Nec obstat, ꝙ illud verbum copijs, referat ẽt ad illud participium, dimissis, & affixis, respectu cuius non pt uerificari in singulari, cum duplex fuerit affixio, & geminata dimissio, qm̃ non incõuenit, ꝙ illud verbum copijs, veniens ad determinationẽ unius, stet proprie, & inquantũ uenit ad determinationẽ alterius verbi, s. collationis, stet impropriè. l. 2. & ibi no. de offi. proconsu. & sic capiat tunc seu resoluat in singulari, & pcipuè, ut est sæpius dictũ, ad euitãdã p̃suptionẽ delicti. facit l. si ita scriptum. de manu. testa. ꝑ quẽ dicit ibi Benedictus d' Plumbino, ꝙ vbi ĩ vno determinabiliũ versat maior fauor: tunc nõ fit determinatio æqualis. & ꝑ Moder. in d. l. iã hoc iure. & in l. Gallus. §. j. de lib. & posthu. & ĩ l. in testõ. C. de testa. mili. & hæc sufficiãt quo ad primũ dubium. ¶ Venio ad s̃m, in quo prima cõsideratione vr̃ dicendum ex alio capite notarium posse de falso puniri. Quia ex quo testes instrumentarij dicunt, notarium nõ fuisse p̃sentẽ tpe quo dñs Martinus ad domum citauit, & ꝙ ibi nõ potuisset esse, quin illum uidissent, ex hoc instr̃m reddit falsum: q̃a deponunt super negatiua coarctata loco, & tpe, ut est casus in l. optimã. C. ad ꝯtrahen. & cõmit. stip. Præterea dato ẽt, ꝙ vnus tantum ꝯtradiceret, tñ est de numerarijs, ex quo (vt pmittit) duo tm̃ interuenerũt in citatione facta ad domum, iste solus facit, ut instrõ non credat, s̃m

Inn.

Innoc.& cõitet Doc.ĩ c.cũ Ioãnes.de fide instr.& Bar.& alios cõiter in l.j.§.si quis neget.ff.quemad.testa.ape.& ꝑ Bald.Sali. & alios in l.in exercendis.C.de fide instr.& si criminaliter agitur,hoc erit saltẽ sufficiens indicium ad torturã, ut colligit̃ ex not.Sali.in d.l.in exercendis.ubi uult, ꝙ si duo testes non instrumentarii deponant ꝯtra instr̃m,ꝙ illi non credat̃.Et ꝙ sufficiens indicium faciant contra notarium in casu criminali,ut diligens fiat inquisitio,ꝑ l. ubi. C.de fals. Sic ergo in casu nostro,ex quo ꝯtradictio unius ex instrumẽtarijs,q̃ est de numerarijs,facit ut instr̃o non credat̃,dẽt in cã criminali sufficiẽs indiciũ ad torturam facere,& ita per prædicta in specie tenet Belencinus in d.ca. cũ Ioannes. circa antepen. col.¶ Sed tñ præmissis non obstãtib.contrarium indubitanter sentio, stantib. his quæ ꝓsupponuntur. Et in primis est animaduertẽdum,ꝙ
8 vnus testis nihil probat,q̃a † deponit per uerbum iudicio suo, s̃m Ang.in l.sciendum.in 2.col.de uer.obl.Sicut ẽt deponens per uerbũ vr̃,non probat,ut not.Bar.in l.j.in prin. de uen. inspi.& in l.quid tñ.§.si arbiter.de arbi.& in l. 2. §. idem Labeo, de aqua plu.arcen.cum multis suis vulgarib.concordantib.Et propterea dicũt Doc.ĩ d.c.cum Ioãnes,& alijs locis ꝑalleg. ꝙ si testes examinati contra instr̃m dicant non recordari, ꝙ ex hoc fides instrumenti nõ minuitur. Quò verò ad alium testẽ magis ꝑcisè loquẽtẽ, q̃uis faciat uacillare instr̃m, tñ hoc non sufficit,ut notarius possit de falso puniri,q̃a in criminalib. requirũtur ꝓbationes luce clariores.l.sciant cuncti.C. de prob. Et ideo unus testis nõ sufficit, & hoc in fortioribus terminis uult Sali.in d.l.in exercẽdis.q̃uis autẽ ad torturam faceret indiciũ,ꝑ allegata in cõtrarium, tñ ad torturã non deuenitur nisi in subsidiũ,& quãdo aliter ueritas haberi nõ põt, adeo, ꝙ ubi indicia possunt aliter purgari,tortura inferri nõ potest. lege, certũ.& ibi Bart.de quæstio.Si † ergo instr̃m coadiuuetur per
9 alios testes ẽt nõ descriptos in eo,stat̃ instr̃o,& testi ꝯdicenti fides nõ adhibet,ẽt si vnus solus coadiuuaret,ex quo vnicus tantum ꝯdicit s̃m Doc.in d.§.si q̃s neget.& maxime Ang. & Imo. in d.l.in exercendis,& in d.c.cum Ioãnes. Sicut ergo per testes coadiuuãtes fidem instrumenti diminutam,ꝑ cõtradictionem unius reintegrat̃,eodẽ modo indiciũ ad torturã ortum ex dispositione illius purgat̃,q̃a sicut magis stat̃ coadiuuãti quo ad supplendã fidẽ instr̃i q̃ dicto impugnãtis,ex cuius impugnatione instr̃i fides erat diminuta, & in consequentiam oriebat̃ indiciũ cõtra notarium,eodem modo coadiuuans dẽt omnẽ suspicionẽ falsi contra notarium delere & purgare.Si igit̃ possit ꝓbari per alios testes,ẽt non descriptos in instrumento, ac ẽt per unum directo contrariũ eius, qđ testis instrumentarius deponit,uidelicet,ꝙ notarius erat ꝑsens,quãdo dominus Martinus citauit ad domum,sicut probari debet,s̃m Sali.in d. l. in exercendis,& Imo.in d.§.si quis neget. instrumentum remanebit illæsum,& notarius excusatus,& intelligo præsentẽ,si uidere & audire potuit ratione subiectæ materiæ.l.idem proferre. §.coram.de arbi.& in l.corã.de uerbo.significa.& in l.pręsens. cũ ibi not.de procur.& ex his remanet responsum ad allegata in contrarium.Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Falsum non solum scribendo,sed etiam delendo, & interlineando committitur.*

2 *Testes post publicatas attestationes in causa matrimonij ex iudicis officio recipi possunt.*

3 *Falsum in actis committens causam amittit, quod intellige ut nume.sequen.*

5 *Testis qui in uno falsum dixit, in totum reprobandus est, quod intellige, ut hic dicitur.*

6 *Testis fides non minuitur ex superueniente infamia.*

7 *Primum dictum testis sibi contrarij præualet secundo, & illi standum est,& uide nu.9.*

8 *Falsum,quod nocere non potest,punibile non est.*

10 *Testis sibi contrarius etiam in diuersis causis, & inter diuersas personas reprobatur in utroque dicto,ac de falso puniẽdus est, sed uide nume. 12.*

11 *Testis,qui pro aliquo deposuit, licet in quæstione falsi mota contra ipsum testem fateatur se falsum dixisse, non præiudicat producenti,ut minus pro eo probare dicatur.*

CONSILIVM XV.

De duob.uidendũ est.primo,utrũ Io.Ant.ceciderit a cã,& in illa debeat succũbere, q̃a circa acta dicat̃ falsum cõmisisse.Secundo an testes ad eius instãtiã examinati uelut periuri,& falsarii sint repellendi.¶ Quò ad primum vr̃ prima facie dicen
1 dum,ꝙ cãm debeat amittere, q̃a † delendo & interlineando acta dr̃ falsum commisisse,sicut scribendo committitur,vel cõmitti põt.l.j.§.q̃ in rõnib.in uer.rẽ amouerint. cũ glo. de fals. & in l.Pau.§.j.in uer.deleuerint,eo.ti.& l.si unus.in fi.C.de testa.& c.cum uenerabilis.cũ ibi not.de religio.domi.& ca.inter dilectos.de fide instr. q̃a.n.Dominicus testis bis examinatus sibi cõtradicebat,ad euitandũ ꝯrietatẽ,Io.Anto.deleuit dictũ illius sup 5.c.vltimi examinis in damnũ,& ꝑiudiciũ aduersæ partis:q̃a stante tali varietate testis,tanq̃ falsarius nihil probat, & venit de falso puniendus.l.qui falsa vel varia.de testi. & l.eos.in prin.& ibi per Bart.de fals. & plenè per Doc. in c.cũ in tua.de testi.& similiter deleuit verbũ,ad instãtiã,positũ in literis subdelegatis,ad finem,vt testes dicerentur recepti ex officio iudi-
2 cis post publicatas attestationes, ꝓut † recipi pñt & non ad instantiã partis ĩ cã m̃rimonij.c.sicut.cũ ibi not. ꝑ Host. & Doc. de sponsal.& ꝓbatur ex no. per Doc.in c.cũ clamor. de testib. dum dñt, ꝙ licet iudex inquirens ex officio possit repetere testẽ,vt declaret dictũ suum obscurũ, tñ ad instantiã ꝓsequentis inquisitionẽ hoc facere nõ poterit, nisi ille ad hoc ꝑ iudicẽ cẽt deputatus:q̃a tũc iudex ꝑ ministrũ diceretur ex officio facere. Et sic ẽt talis cancellatio potuit parti aduersæ nocere: ꝑpea Io.
3 Ant.dẽt cãm amittere:q̃a † ille q̃ ĩ actis falsũ ꝯmittit,l.ĩ fraudẽ. §.quoties.& ibi no.gl.& Bar.de iure fis. & Bar.in l.falsã,C.si ex fal.instru.& in l. j. §.2.de calum.& Bal.in l.fi.C.de pœ.iudi.qui ma.iudi.& in l.qui testõ.de excu.tut. & Ang.in l.j.de his quę testa.delen.& gl.in d.c.venerabilis.in ver.vitium falsitatis. Et q̃uis Abb.ibi,& Imo.in d.l.diuus.de re iud. intelligant istud esse verum,q̃n causa erat cum fisco,per d.l.quoties,& ꝙ secus sit,si sit cum priuato,per d.l.diuus.nihilominus ꝓcedens opinio est indistinctè vera & cõis, s̃m Alex.in d.l.diuus. Nec ob.illa lex, quia loquitur de falsitate ꝯmissa extra acta,s̃m Doc. ¶ Sed istis
4 non obst.contrarium est dicendũ.Nã † vbi actor circa acta falsum committit,etiã si intentionẽ suam probauit, cãm amitit̃, & absoluitur reus,vt traditor in locis præallegatis.Sed vbi reus cõmisit falsum dicto modo,tunc ad cõmodũ actoris a causa nõ cadit,si ille intentionẽ suã nõ ꝓbauit,vt est casus in c. olim.de rescr.quẽ ẽt tex.ad hoc allegat Alex.in d.l.in fraudem. §. quoties.in addi.ad Bart.& quãuis ẽt illo casu reo fuerit impositum perpetuum silẽtium, actore ẽt non ꝓbante, hoc tñ non cessit ad cõmodũ actoris, sed ad cõmodum publicũ, & ꝓpterea vbi causa esset cum fisco actore,& reus in actis falsum ꝯmisisset, ẽt si fiscus nõ ꝓbasset, reus forte cãm ꝑderet ad cõmodũ fisci.d. §.quoties. & illud caperet potius tanquã fiscus, & ex publicatione,& sic magis fauore publico q̃ tanq̃ actor & pars. Et isto casu ꝓcedere ꝑt,qđ dicit Abb.& Imo.in locis ꝑdictis.Quia igitur Io.Anto.qui dicitur falsum cõmisisse, est reus in hac causa matrimoniali,nõ põt cãm amittere: quia Maria, quæ agit,matrimonium nõ probauit: q̃m, vt in alio consilio deduxi & ꝓbaui,eius testes sunt infames,saltẽ infamia facti,ꝑp quã non sunt testes idonei.Et de infamia cõstat ex testib.Ioãnis Antonij:q̃a adhuc ꝓbat̃ in fauorẽ eius,q̃uis dixerint in alio iudicio, ꝙ fuerunt ab eo corrupti,& statim dicet̃ in sequẽti dubio. Et ex alio ẽt quantum ad dictã infamiã, & eius probationẽ nõ sunt repellendi:,q̃m quoad illam, super qua deposuerunt prius, non dñt falsum dixisse,nec corruptos fuisse:sed circa aliud fatent̃ mendaciũ dixisse,videlicet,ꝙ Nicolaus,q̃ ꝑ matrimonio deponit, non potuit esse ꝑsens tpe asserti cõtracti matrimonij. Quantuncunq; igit̃ esset uerum,ꝙ in hoc deposuissent falsum, ñ tñ per hoc reꝓbat̃ eorum dictum circa aliud,hoc ẽ circa infamiã dicti Nicolai, & eius uxoris, de qua prius sub alio iuro depo-
5 suerunt.Et q̃uis † dici soleat,ꝙ si testis in vno dixit falsum, ꝙ eius dictum vitiat̃ in totum,& sic in alijs capitulis ẽt separatis præcedentibus,uel sequentib.s̃m Inn.& Doc.in c.fraternitatis. de hæreti. & Bald. in l. si ex falsis. C. de transactionibus,& in l.fi.in 4.opposi.C.de edicto diui Adria.tollen. & Angel. in l.j.§.si quis simpliciter.de verb.obl.cum cõcordan. de quibus

Moder.

Moder.in d.locis.Istud tñ procedit,& habet locũ, qñ plura dicta comprehenduntur sub uinculo vnius & eiusdẽ iuramẽti. & ea ratione,ſm Doc.qa iuřm est indiuiduum, & propterea eius testimonium etiam circa diuersa uitiat in totũ . Sed in casu nřo dicti testes Ioannis Antonij bis fuerunt examinati,& bis iurarunt,& in primo examine, & sub iuřo tunc pstito deposuerũt de infamia di Nicolai & uxoris suæ.Item ẽt probant,ꝙ illa hora,&in illo loco non est verum matrimonium fuisse ꝯtum,de quo depounnt testes ꝯrij,prout latè fuit deductum & ostẽsum in priori consilio,ad qđ habeat relatio,& deinde secundo loco & sub uinculo alterius iuramẽti deponunt circa aliud, qa probare nituntur,ꝙ Nicolaus non potuit esse pñs in tali loco,& tali tpe,quia tunc erat alibi.Vñ ẽt si in hoc appareret, & ꝯstare posset,prout utiq; nõ ꝯstat,ꝙ ex ꝯfessione eorũ facta corã alio iudice, ꝙ hoc sit falsum, nihilo min⁹ primũ eorũ testimonium circa aliud & diuersum,& sub alio iuramẽto pstitũ non vitiat, & nõ annullat, qa nõ ꝑtinet,vt dixi,sub diuerso iuramẽto,& ꝑ ꝯñs cessat isto casu,& locum nõ hẽt rõ Doc.in locis pallegatis, nec eorũ decisio,quæ fundat in hoc, ꝙ licet capitula sint diuersa,iuřm tñ est unum & indiuiduũ,qm̃,ut dictũ est, primum testimonium eorũ fuit sub diuerso iuřo factum,& sic est separatũ ab alio iuramentio pstito in secundo examine . Quamuis igitur totũ ſm examẽ continens ẽt capitula diuersa uitiaret ratione vnius iuramenti & indiuidui,ut dicunt pdicti, non tñ dẽt uitiari primum examen factum sub alio & diuerso iuřo , qa isto casu ex mente oĩum, utile per inutile nõ dẽt uitiari.l.j.§.si stipulanti.de verbor.oblig.& quemadmodum,secundùm prædictos Doct.licet falsitas commissa in una parte instrumẽti totũ illud reddat falsum , tamen aliud instrumentum ab eodem notario maxime prius factũ,non pſumitur falsum.¶Nec obst.ꝙ testis, q in uno examine dixit falsum,sit periurus , & ꝙ rõne periurii debeat in alio examine repelli,c.testimoniũ de test.quia hoc ꝓcedit in eodẽ examine,& in alio sequenti.Et sic postq̃ de periurio ꝯstare cępit,& nõ quo ad aliud diuersum , qđ prius deposuit in alio examine,cũ eo tpe non esset periurus,vel de periurio non appareret, quia conditio testis inspicitur tpe depositionis,& iõ si tđe testimonii nõ erat infamia, q̃uis superuenerat ĩfamia,nõ minuitur fides.l.3.§.duæ causæ.cum gl.& ibi ꝑ Bart. de Carbo.edicto,& no.in l.3.§.lege Iulia.de testib.& ꝑ Bar.in l. j. §.si seruus.el secundo.de qõ.& dicit Bal.in c.qm̃ ꝯ.de proba.ꝙ si post iuřm & testimoniũ pfectũ superueniret nouus casus impedimẽti,nõ rescrinderetur quod consumatũ est, allegat no.ꝑ gl.in l.furti.§. j. de his qui notan.infamia.& q̃uis Bal.ĩ l.fi.in 4. oppo.C.de edic.diui Adria.tollẽ.post Old.dicat,ꝙ non refert , utrum testis deposuerit,anteq̃ esset periurus,uel post. & cũ eo transeat Alex.in d.l.si falsis.Istud tñ pdictis non obstat,qa pdicti loquũtur,qñ sub eodẽ iuřo falsum cum uero est mixtum,ut expresse colligit ex illis uerbis Bal.dicentis,qa periurus siue deponat falsum , postea verum,siue deponat uerum,postea falsũ sub unius,& eiusdẽ iuramẽti uinculo,nã totũ indiuiduale uitiatur,ſm Oldr.& prædicta puto uera,& de mente oĩum. Et si dicatur,ꝙ Dominicus,q circa idẽ id est , qualitatẽ dictæ Mariæ, sup qua deponit in utroq; examine,hr̃ ꝓ periuro in utroq; examine,quia est sibi ꝯrius,iõ ille ad minus inter easdem personas & in eadem cã in aliquo non probat. d. l. qui falsa vel uaria.de test.& d.l.eos.in prin.de fal.rñdetur,ꝙ saltem alij,qui in primo testificatu non fuerunt periuri,ꝓbant infamiam dicti Nicolai, & suæ uxoris,quæ infamia ẽt probat ex ꝓcessu facto ĩter dictũ Nicolaũ,& eius uxorẽ . Quinimmo ẽt dicta infamia probat ẽt

7 per eundẽ Dñicũ,q circa eã reperit ꝯrius, qa † prius dictũ ꝑualet,& illi est stãdum,ſm Abb.in c.cum in tua.de testib.ĩ fi.& bene facit glo.ibi,quæ dicit,ꝙ ſm dictum non valet,& in c.veniẽs. el 2.eo.tit.& idẽ ẽt tenet ibi Card. ꝙ allegat Inn.in c.ꝑterea. de test.cog.& in cle.2.eo.tit.in 11.q.vbi dixit ꝙ si testis pro utroq; examinatus est ꝯrius & periurus,nõ probat.secus si prima uice dixit unũ,& secundo contrariũ,quia stat primo dicto, ꝑ no.in d.c.ueniens.& idem tenet Aret.in c.sicut nobis.eo.ti.Quia agit de infamia pdictorũ ꝯstat ex testib. & vbi illi nõ sufficerẽt , dicta infamia clare ꝓbat ex dicto ꝓcessu,ex hoc sequitur , quod ad fauorem Mariæ non dẽt Ioan. Antonius in pœnã amittere cãm.d.c.olim,& istud tanto magis uerũ est indistinctè in cã matrĩi,qa si de matrĩo nõ est plene probatũ, nõ dẽt cogi.Io.Franciscus inuitus ad matrimoniũ contrahendũ:qa matrimonia debent esse libera.c.Gemma. de sponsali.& l.Titia,in prin.de verb.obl.& l.fi.C.de sponsa. & iõ hoc,s. ꝙ q̃s inuitus ad matrimoniũ cõpellat,nõ põt esse loco pœnæ delicti cõmissi: quia auferre liberã matrimonij cõtrahendi facultatẽ,est cõtra bonos mores: qa est ꝯ substantiã matrimonij,qđ dẽt esse liberũ:ideo nõ põt ꝑ legẽ indirectè,vel per indirectum auferri, sicut ẽt nõ põt auferri libertas testãdi ꝑ legẽ, vel ꝑ statutum : qa istud esset ꝯ bonos mores,ſm Pau.de Cast.& Alex.in l.ex facto. in prin.de vulg.& pup.& Alex.in l.stipulatio hoc modo cõcepta.de verb.oblig.& multo magis ꝓcedit hoc in matrimonio:quia esset cõtra bonos mores naturales,impedire eius libertatẽ,quę habuit ortum a iure naturali, & non artificio iuris ciuilis, sicut libertas testãdi.l.j. in prin.& multo magis nõ põt quis cõpelli ad matrimoniũ contrahendum,qñ ex coactis nuptijs oriret scandalum,vel quando vnus odio hẽt alterum , vt in casu nřo , ꝑꝑ disparitatẽ personarum, & odium cõtractum . Et hinc est,ꝙ ex tali,vel simili causa etiã ille,qui iurauit aliquam desponsare , nõ dẽt ad id cõpelli , si recusat adimplere promissa. c.requisiuit. & ibi declarant Doct. &per eos in c.ex literis.de spon. ¶ Secundò nõ põt hr̃e locũ di-

8 cta pœna:qa vbi † falsum nõ põt nocere, non est punibile.l.damus.cũ ibi no.per glo.& Bar.C.de falsis.& per Bart.in l.j.§. qui in rõnib.ff.eo.titu.& sentit idem gl.quam Doc.no.ĩ c.quanto. de iureiur.& idẽ uult Pet.de Anch. in consi.23.probatur,& ibi no. Bal.in l.fi.quod fals. tuto. aut ho. & idem tenet Alex. consi. 70.in fi.& 74.colum.penul. j.vol. & Soc. in cõsi. 185. In facto ꝓponit.Sed cãcellatio prima de depositione testis sup 6.ca.nõ

9 põt parti nocere, quia † vt dixi, q̃uis cõtradicat priori dicto,tñ vltimũ dictũ nõ ualet,& stat primo in fauorẽ ꝓducentis,ꝑ no. ꝑ Inn.in d.c.ꝑterea,de testi.cogẽ.& Car.in d.c.veniẽs.& ĩ d. el. 2.Abb.& Feli.in d.c.cum in tua.& Arc. in d.c.sicut nobis.& minus ẽt pjudicat secũda cancellatio facta de verbo ad instantiã : qa ẽt valuit facta examinatio post publicatas attestationes, nedum ex officio fauore mřimonij,sed ẽt de iure cõi:quia producũtur ad reprobãdum ꝑ indirectum testes partis aduersæ,vt est casus in c.ex tenore.de testi. qui ꝓpriè loquit in cã mřimoniali: nõ qa tunc in ea sit spãle,sed grã exẽpli, vt est de mente oĩum,q dñt,ꝙ ampliatur.l.optimã.C.de cõtrahen.& cõmit.stipu.¶Tertiò ex alio nõ debet Ioannes Antonius amittere cãm ad cõmodum dictæ Mariæ:qa ꝙ ipse deleuerit,& cancellauerit, ex actis non probatur.Et si dicatur,ꝙ hoc fuit ꝯfessus corã iudice,dr̃,ꝙ etiam si iudex ita asseret,talis ꝯfessio ꝑ eum nõ ꝓbatur,vt est casus,ſm vnum intellectum,in d.c.olim.de rescri.vbi q̃s corã iudicibus delegatis fuit ꝯfessus crimẽ falsitatis, & tñ pſupponit tex. ꝙ ille in amissione cãæ nõ possit puniri:qa Papa mandat inquiri de illo crimine,& oportuit per aduersarium crimen ꝓbari ꝑ testes:& sic,ſm Doc.ex sola ꝯfessione nõ potuit puniri:& hoc, ſm Abb.qa de cõfessione nõ ꝯstabat,nisi ex relatione iudicum, quibus nõ est credẽdum,nisi quatenus cõstaret ꝑ acta. c. quoniã ꝯ. de proba.& dato , ꝙ de ꝯfessione appareret, tñ ſm eundẽ nõ nocet,& nõ probat:qa facta fuit extra iudicium.Ex hoc no. ꝙ cõfessio facta extra iudicium nõ sufficit, vt q̃s ordinariè possit puniri de crimine.Vel non probat,dicit ipse post alios: qa facta fuit parte absente,& ideo ſm Anto.de But. & Abb. sicut in causa ciuili exigit pſentia partis, vt not.in c.fi.de ꝯfes.& in l certum.§.si quis absente.ff.eod. ita etiã requirit,qñ de crimine agit ciuiliter,qđ est verum,ſm Abb.ad effectum ciuilẽ,& ad cõmodum partis: & sic expressum est in loco pallegato, ꝙ ꝯ Ioãnem Antonium nõ probat falsum. ¶ Circa ſm vř prima facie dicendum,ꝙ illi testes,q prius deposuerunt ꝑ Io.Ant. nõ probẽt,ex quo in alio iudicio ꝯfessi sunt,ꝙ corrupti falsum dixerunt, & ꝙ velut falsarij sint puniendi,ꝑ no.per Bar.in d.l.eos. in princ.de

10 falsis.vbi † dicit per illũ tex.in tertio responso,ꝙ si testis sibi cõtrariat,ẽt in diuersis causis,& inter diuersas pſonas,ꝙ neutrum dictum valet, & ꝙ põt de falso puniri, & ita hoc modo dictum Bar.declarat & sequitur Ant.de Butr.in c.cum in tua.de testib. & Bal.in l.fi.C.de re iudica. & Pet.de Ancha.in cle.de testibus .

11 ¶Quibus non obst.contrarium est dicẽdum:Nã † vbi testis deposuit pro vno,& postmodum in q̃stione falsi mota ꝯ eum per viam accusationis uel inquisitionis,fatet dixisse falsum,talis confessio nõ preiudicat producenti, nec minus probat pro illo , vt in terminis decidit do.Abb. in consi. 16. In præsenti q̃stione fratrum,&c. 2,vol.vbi concludit, ꝙ non debet suspendi causa ciuilis inchoata , in qua testes deposuerunt ꝑꝑ accusationem falsi insti-

institutam contra testes per plures rationes. Et ꝓsertim q̃a lis inter alios mota non dẽt alij præiudicare.l.sępe,de re iud. & in rubro & nigro,res inter alios acta &c. & ad propositum ĩ l.Lucius.de his qui notantur infamia,& in c.2.de ordine cogni.Vñ ex hoc,ꝙ soli testes accusãtur, & cõuincant,nõ dẽt ꝑiudicium generari absenti,qui nõ fuit in cã ex facto alterius. Adducit ẽt no.per Bar.in l.si ueteris,q̃ est l.2.C.de fide instru.ubi expresse dicit,ꝙ si testes sint accusati,& cõdemnati de falso, ꝙ talis sñia nõ nocet producenti:& dicit ita ẽt tenuisse Richar. Malum.in quadã disputatio.prout refert,& sequit Cyn.in l.j.C. qui accusare.& ibi ẽt de hoc late per Bal.idẽ tenentẽ, q̃ dicunt, ꝙ quia nõ ꝑiudicat parti,non debet cã ciuilis suspendi per accusationẽ criminalẽ institutam contra testes tñ.Excipiat ergo quis de falso,ꝑm eos,si uult,ꝙ parti præiudicet, uel accuset producentẽ, vt dicit Bar.in d.l.si veteris.qui in effectu vult ẽt idem in d.l.Lucius.& idẽ ẽt tenet Io.And.in Spe.ĩ tit.de leg.§.restat.ver. q̃d si statuto &c. ubi refert dictam disputationẽ Richard.& cum eo trãsit,de qua mentionẽ ẽt facit,& plene eam refert & sequitur Alberic.de Rosa.in l. fi.C.si ex fals.instru. & in prima parte statuto.q.74.incipien.Modo subijcio q̃stionẽ disputatã &c.Et facit,quod not.Barto.in l.denunciasse.§.quæritur. de adulterijs. vbi uult,ꝙ sententia lata contra aliquem, ex eo ꝙ falsos testes produxit,nõ nocet testibus.Et similiter sententia lata criminaliter cõtra notarium,qui confecit falsum instrm̃,non præiudicat domino instrumenti,& idem uult in l.ꝑuaricationis.de prę uarica.vbi hoc limitat,nisi pars fuerit citata. Et ita etiam ꝑ p̃dicta tenet Alex.in l.sæpe.de re iudica.in 18.colum. uersi. ex his
12 infertur &c.Nec obstant † alegata in cõtrarium. Et primo negatur,ꝙ si testis sibi contrarietur in diuersis instãtiis, & inter diuersas personas, ꝙ nõ ꝓbet in aliqua cã,q̃a immo statur prĩmo dicto,& ab illo nõ disceditur, nec illud reprobat in ꝑiudicium producentis,ꝑm Cardin.in d.c.ueniens.el secundo. de testib.qui,ut etiam dixi,allegat Inno.in c.præterea. de testib. cogẽdis.& idem ẽt tenet Abb.in d.c.cũ in tua.in fin.& Aret. in d. c.sicut nobis.eo.tit.& ꝓ hoc facit glo.in d.c. cũ in tua. quæ, ut retuli,dixit,ꝙ ꝑm dictũ nõ ualet,& idẽ uult in d.c. ueniens. uel tenendo ꝙ dictus testis sibi contrarius etiam inter diuersos nõ probet,ut tenent aliqui, illud procedit, q̃n secundo deposuit tanq̃ testis,& in formam testis.Sed secus est,q̃n contrariũ confessus est in iudicio cõtra eũ moto, & sic tãquam pars,ut in casu nostro,quia tunc dicta ꝯfessio & sententiã postea contra eũ lata nõ præiudicat producenti,quin ꝓbet pro eo,pro quo pri⁹ deposuit,ꝑm doc.pro hac secunda parte allegatos,& hoc rõne, quæ assignatur per Abb.in d.consi. 16.Quia finis accusationis, uel inquisitionis institutę contra testẽ tendit, & est ut puniantur de falso,non autẽ ut iudex non sequatur dicta eorũ, ex quo jam deposuerunt l.2.§.pena falsi. non dẽt ergo operari aliũ effectũ maxime inter alias personas.Et quia casus noster clare deciditur per Doctores in locis prædictis,& est communis opinio, ideo aliter non insisto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1. *Notarius omittens illud, quod ad partem pertinet, uel quod ad eũ spectat, incontinenti corrigere potest errorem suum.*
2. *Notarius, qui errorẽ suum correxit, an præsumatur incontinenti, an ex interuallo correxisse.*
3. *Actus in dubio præsumitur factus loco & tempore licitis.*
4. *Iudicis assertioni creditur, maxime quando non tendit ad eius laudem, uel ad iustificandum gesta per ipsum.*
5. *Acta iudicij probari possunt per testes, & per partis confessionem, & si acta requirant scripturam, probatur per confessionem, concurrente iudicis assertione.*
6. *Paria sunt, quod reperiatur scriptum, quem aliquid fecisse, uel quod is scripserit, uel scribi fecerit, se aliquid fecisse.*

CONSILIVM XVI.

CIRCA illud, de quo quæritur, puto concludendum, ꝙ notarius potuerit errorẽ, de quo agitur,
1 corrigere.Nã † ubi tabellio omittit illud, quod ꝑtinet ad partẽ, sicut est illud, q̃d respicit substantiã negotii, tunc potest solus incontinẽti suũ errorẽ corrigere, ꝑm Bar.in l.si librarius.de reg.iur.Nam secũdum eũ, notarius & testis æq̃parantur.Si testis põt incontinenti suũ errorem corrigere,& nõ ex interuallo.cap.preterea.de testi. & in §.si qua uero.in auth.eo.tit.in gl.magna.Ergo sic & in notario, & idem uult Bart.in l.Imperator. de stat. homi. & quamuis ibi utatur hac distinctione, q̃n notarius omisit illud quod pertinet ad eum, sicut sunt solẽnitates instrumenti, idem tñ est quò ad ea quæ pertinent ad partes, quia utroque casu est eadem ratio, vt etiam dicunt Moder.in c.ex literis.de fide instr. uersi. secũda conclusio,&c. qui etiam allegant ad hoc Bal.in l.generaliter.in ult. not. C. de non num.pec.& ꝙ notarius incontinenti possit addere,& supplere, quod omisit, etiam sine iudicis authoritate, uoluit etiam Socin.in cons.277.Viso publico instrumento, &c.colum.3.uers.4.necessario præmittendum est,&c.¶Sed q̃a nõ apparet, utrũ incontinenti notarius se correxerit, uel ex in-
2 teruallo, uidendum est † utrum in dubio ꝓsumatur se incontinenti correxisse.Et vr̃ ꝙ non, nisi probetur, ꝑ not. ꝑ glo. not. in l.si unus.§.pactus.de pact.in uer.in omittẽdo.quæ uult,ꝙ licet testes deponant de interrogatione præcedente, & responsione sequente, ꝙ ex hoc non probatur stipulatio, quia non constat, ꝙ incontinenti facta fuerit respõsio, & prout sequi debuit, ad hoc vt valeat stipulatio.l.j. in princ.de verb.oblig.& cũ glo. transit Bart.& alij cõiter.& idẽ probat ex no.ꝑ Bar.in l.nam & postea.§.j.de iureiu.vbi quærit, an sufficiat probari esse iuratũ: & arguit ꝙ sic, per illum tex. ꝯtrarium tñ determinat dicens, ꝙ etiam debet probari iuramentum esse delatum. l.3. in princ.eo. titu.& incõtinẽti postea iuratũ.l.nõ erit.§.si ẽt, eo.tit. & cũ Bar. transeunt alij.& istud cõfirmat: q̃a quando tp̃s est fundamentũ intẽtionis alicuius, sicut est isto casu, illud dẽt probari.l.eũ actũ. & ibi not.de nego.gest.& l.maritum.C.de proba. ¶ Sed contrarium puto verius,& sic ꝙ in dubio ꝓsumendũ sit, ꝙ incontinẽti notarius errorẽ correxerit: q̃m vt dictũ est, incõtinẽti iure permittente põt notarius errorẽ corrigere, & sine iudicis authorite; sed ex interuallo nõ põt, nisi de errore doceat & probet corã iudice, & iudex licentiã cõcedat, vt dñt Doc.in locis pręalleg.
3 Quia † ergo vno casu cõcessa est correctio, & alio casu prohibita, in dubio est ꝓsumendum, ꝙ facta fuerit tp̃e permisso, arg.l. meritò.ff.pro socio.& ꝑ no.ꝑ Bar.in l.nõ solũ.§. sed vt probari.de ope.no.nun.ꝓsertim dũ ꝯcludit, ꝙ si accusat Titius, ꝙ vulnerauit Sempronium de mense Maij, & hoc probetur, & Titius ad sui defensionẽ dicit, ꝙ potuit offendi tanquã bannitus ex forma statuti, ac bãnum ꝓducitur factum in medio dicti mẽsis: & sic est dubium, an percussio fuerit facta ante bannum, vel post, & per ꝯñs an sit delictum, vel nõ, ꝙ in dubio dẽt intelligi, & ꝓsumi factum tp̃e, quo licuit, & tp̃e quo potuit excusari a delicto, arg.d.l.meritò.& ꝑ l.2.C.de peti.hr̃di.& cum Bar. trãseunt oẽs, & ex hoc ibi infert Alex.ad ꝓpositum nostrum, ꝙ si ꝓbetur ꝑ accusatorẽ, ꝙ Titius Seium interfecerit, & Titius ex aduerso ꝓbat, ꝙ Sei⁹ fecerat insultum ꝯ ipsum cum armis, satis dr̃ ꝓbatũ, ꝙ Titius incõtinẽti post insultũ occiderit Seium ad defensam: q̃uis nõ fuerit specificè probatũ, ꝙ fuerit incõtinẽti, nõ obstante, ꝙ illud, q̃d dr̃, vim vi posse repelli, intelligit, si incõtinẽti fiat. l.3.§.eum igitur de vi & vi armata.Q̃n ergo apparet, & ꝓbatur ꝙ interuenit cã, & posse ipsum actũ esse licitum, tunc ꝓsumit factũ in casu licito, ꝓut ẽt declarat Alex.ex mente Bar.in loco palleg.Quia ergo ĩ casu nr̃o determinatũ est a iure, ꝙ notarius incõtinẽti põt se corrigere, & hoc q̃d a iure disponit nõ est necesse deducere, nec allegare aut ꝓbare: sed hr̃ pro deducto & ꝓbato, ꝑm Bar.in l.necessarijs. de acquir.hæred. per l.j.C.si vt se ab hæredi.absti.& sic apparet, ꝙ subest vel subesse potest causa, q̃ facere põt actum, de quo quæritur, licitum: ideo ꝓsumẽdum, ꝙ correctio facta fuerit a notario incontinẽti, & tp̃e permisso. Et ideo ẽt si nõ appareat, ꝙ notarius correxerit errorẽ de mãdato iudicis, & ꝙ iudici attestanti, de dicto mãdato non crederet, nihilo minus notarius solus, & sine iudicis mandato potuit incontinẽti dictum errorem corrigere, & in dubio ꝓsumitur, ꝙ illum correxerit incontinenti, vt ꝓbat per p̃dicta. ¶ Ex quib. ẽt colligitur responsio ad allegata in cõtrarium: q̃a illa ꝓcedunt, & locum habent, q̃n non est delictũ, neq; prohibitum facere aliquid ex interuallo. Quãuis.n. responsio post interrogationem sequatur, vel iuret ex interuallo post delationem iuramẽti, ex hoc tñ delictum aliq̃d nõ ꝯmittit, sed solum actus nõ valet, vt agit, sed alio modo est validus: q̃a nõ valet vt stipulatio, sed ut pactũ nudum, vt not. Doc.in d.l.j.§.si quis ita.de verb.obl.& ideo q̃a nõ agitur

agitur

agitur de delicto, probari debet, ꝙ incontinenti interuenerit
reſponſio, vel iuramentũ, q̃a p̃ſumptio iuris non eſt tunc pro
illo, q̃ hoc allegat. ſicut eſt p̃ſumptio pro illo, q̃ allegat aliqđ fa
ctũ tp̃e licito, & ꝙ fieri nõ potuit aliter vel alio tp̃e ſine delicto
ut in caſu nr̃o. Præterea contraria hñt locum, qñ per teſtes ꝓ
bat̃ ſimpliciter, ꝙ rñſio facta fuit ad interrogationẽ uel ꝙ iur̃m
fuit p̃ſtitũ ad delationẽ. Sed ubi per ſcripturam appareret ſim-
pliciter de interrogatione & de reſpõſione, aut de iur̃o p̃ſtito,
ẽt tunc oĩa præſumerentur ſolenniter acta. Et ſic ꝙ incontinẽ
ti facta fuerit reſponſio, & ꝙ incontinenti fuerit iuratum, ſm̃
Bart. in d. §. pactus ne peteret. ꝑ §. ſi ſcriptum. inſt. de inutili. ſti
pul. & l. ſciendum. de uerb. oblig. & l. j. C. de vſur. & idẽ ẽt tenet
Alex. in d. l. nã & poſtea. §. j. quẽ legit cũ p̃ced. & idem eſt dicen
dũ in caſu nr̃o, ĩ quo de correctione apparet ex ſcriptura, & nõ
per teſtes. Et ubi etiam ex interuallo facta fuiſſet correctio, ad-
huc tñ ualeret. Nam ꝙ notarius omiſerit ſcribere, & de eius er
rore apparet ex cõfeſſionẽ partis, quæ rñdendo poſitionibus ꝯ
fitetur calculatores fuiſſe electos, & ꝙ eorũ relationi acquie-
uit, & ꝯſenſit, & ꝙ de relatione fuit rogatus ſer Franciſcus de
Sale. Si ergo non reperitur ſcriptũ, ꝙ dictam relationem appro
bauit, ꝯſtat, ꝙ notarius hoc ſcribere omiſit, ergo de errore ap-
paret, potuit notarius illum corrigere de mandato iudicis, ẽt ex
interuallo, ſecundum Doc. in locis ſuperiꝰ allegatis, de quo mã
4 dato conſtat ẽt ex aſſertione ipſius iudicis, cui† credit̃. l. ſi quis
de curio. C. de falſis. & l. magis puto. §. ne ãt. de reb. eo. ꝑ l. diuus
de custo. reo. & ibi ꝑ Bar. & p̃ſertim q̃a hoc non tẽdit ad laudẽ
iudicis, nec ad iuſtificandũ geſta per eũ, ſed ad excuſandũ, & iu
ſtificandum factũ notarii. Et ꝓpa ſumus extra caſũ, vtrũ credat̃
iudici de geſtis corã eo, de quo ꝑ doc. in c. cũ a nobis. de teſti-
bus. ꝑ Bar. & alios in l. ne in arbitris. C. de arb. qui loquũtur, qñ
iudex aſſumitur in formã teſtis, & ex diſpoſitione ſua laus ei re
ſultat, uel vituperium euitat. Et q̃uis nõ appareat, utrũ talis cor
rectio, uel mãdatũ iudicis p̃ceſſerit uel interuenerit poſt, tñ in
dubio p̃ſumendũ eſt, ꝙ p̃dicta interuenerint tp̃e licito, & ꝑmiſ
ſo, id eſt poſt probationẽ erroris, quo tp̃e, ut dixi, ẽt ex interual
lo potuit error corrigi de mãdato iudicis, ꝑ no. ꝑ Bar. & Doc.
in d. §. ſed ut ꝓbari. ¶Tertio, ceſſantib. ẽt p̃miſſis, ꝙ pars aduer
ſa conſenſerit, & acquieuerit dictę relationi factę in iudicio, ꝓ
batur aliter quam per ſcripturã notarii, vcꝫ per ſuã confeſſio-
nem ad poſitiones, ex qua acta probantur. c. fi. de proba. & ibi
5 not. & Doc. & in c. qm̃ contra. eo ti. vbi† concluditur ꝑ Inn. Ho
ſti. & alios, ꝙ acta iudicij poſſunt probari ꝑ teſtes, & confeſſio
nem partis, & quamuis Bar. in d. l. ne in arbitris, uideatur aliter
dicere, tñ ſm̃ Bal. ibi dictum Bar. procedit in actis, quæ de neceſ
ſitate requirunt ſcripturam, ſicut acta quæ ſunt de ſolennitate
iudicii, ut libellus, uel litis cõteſtatio, de quo etiam per Bal. in l.
prolatam. C. de ſen. ſed alia acta poſſũt aliter & modis alijs pro
bari: quinimmo dicta acta, quæ requirũt ſcripturã, probarent̃
ꝑ confeſſionẽ, ſi cum illa concurreret ẽt aſſertio iudicis, ut ꝓba
tur in d. c. fi. ſm̃ Are. & Moder. ibi, ꝓut cũ cõfeſſione partis in
caſu nr̃o cõcurrit iudicis aſſertio, & ideo q̃uis notarius ẽt non
correxiſſet errorẽ ſuum, nec illũ corrigere potuiſſet, adhuc tñ
de approbatione dictæ relationis cõſtaret ex dicta cõfeſſione,
& illa ſola ſufficeret ꝑ p̃dicta. Et adhuc iſta cõfirmãtur, nã paria
6 ſunt, ꝙ reperiatur ſcriptum† ꝙ pars approbauerit dictã relatio
nẽ, uel ꝙ in actis ſcripſerit, uel ſcribi fecerit ſe approbaſſe, vt eſt
tex. not. & ibi no. Bar. & Bal. in d. l. ne in arbitris. C. de arb. ꝙ pa
ria ſunt, ꝙ ſit ſcriptum, ꝙ q̃s iurauit, uel ꝙ ſcripſerit, aut ſcribi
fecerit ſe iuraſſe. Cum ergo pars fecerit ſcribi in actis ſe appro-
baſſe dictã relationẽ, perinde eſt, ac ſi notarius ab initio ſcripſiſ
ſet dictam approbationem. ¶Et ubi etiam de dicta approbatio-
ne non apparet, ſed de contradictione, ꝙ adhuc tñ dictæ rela-
tioni eſſet ſtãdum, & faceret plenam probationem. Nam dicti
calculatores fuerunt electi, & aſſumpti ad hoc, ut ẽt pars fatet̃,
& notarius atteſtatur, ideo dictæ relationi eſt ſtãdum, & per il-
lam inducitur plena probatio, ſm̃ Bar. in l. 2. C. de iur. fiſci. lib.
10. uerſ. quæro, quid in cõputatione &c. vbi cõcludit, ꝙ ſi lis ſit
inter priuatos, & aſſumat̃ inter eos calculator per iudicẽ, talis
calculatio ualet, & plenam fidẽ facit. allegat. l. 2. de uſufru. legã.
Fatetur tñ, ꝙ p̃textu erroris poſſet uſq; ad ſententiã officio iu-
dicis hoc cõmittentis. Sed de hoc vltimo nunc non agitur, & ita
circa præmiſſa concluditur. Laus Deo.

SVMMMARIVM.

1 *Legitima quamuis in qualibet re debita ſit, attamen in diuiſione facienda aſſignari debet in una, aut duab. reb. arbitrio iudicis, quod intellige, vt nu. 8.*

2 *Princeps non poteſt a donatione, vel alio contractu a ſe facto etiam cum ſubdito recedere, nec etiam eius ſucceſſor poteſt contrauenire.*

3 *Miſſio in poſſeſſionem etiam iniuſti poſſeſſoris, non valet eo non citato, quod procedit, etiam ſi mittens habuerit pleniſſimam poteſtatem mittendi a principe.*

4 *Imperator contra non citatum aliquid diffinire non poteſt.*

5 *Citatio generalis non ſufficit, vbi poſſeſſor certus eſt, vel facile certificari poteſt.*

6 *Datio in ſolutum facta de bonis alicuius in plus quàm is debeat, in totum nulla eſt.*

7 *Tenuta, quæ data de facto iuris ordine non ſeruato, debet etiam de facto retractari.*

CONSILIVM XVII.

QVIA ſatis obſcurè & cõfuſè in facto ſum infor-
matus & inſtructus, ꝓcedam prout mihi melius,
& aptius videbitur fieri poſſe. Proponit̃. n. ꝙ legi
tima, q̃ aſcendit ad dimidiã, fuit reſeruata filijs dñi
Antimachi, & declaratum fuiſſe, illã deberi, & ad
dictã quantitatẽ aſcendere, & vbi etiã ꝑ dictos filios diceret̃, ꝓ-
cedi non potuiſſe ꝯ patrẽ uirtute decreti Illuſtriſ. dñi Marchio
nis abſoluentis quoſcunq; delinquentes a quibuſcunq; pœnis
pro delictis p̃teritis & retro cõmiſſis, adhuc tñ vltra dimidiã di-
cti filij non poſſent cõſequi: q̃a (vt in quadã relatione cõtinet̃)
ſolũ dicta liberatio refert̃ ad tẽpus decem annorũ p̃cedentiũ di-
ctũ decretũ, nõ pro alijs decẽ annis ſequentib. in quib. cõtinua
uit in eodẽ delicto, pro quo habito reſpectu ad tp̃s viginti anno
rũ fuit cõdemnatus in ſumma librarũ 400. q̃ nõ debuiſſet exce-
dere dimidiã dictæ ſummæ, ſm̃ intentionẽ dictorũ filiorũ. Vñ
ſi alia dimidia virtute dicti decreti apud illos, vel apud patrẽ eo-
rũ remanere debuiſſet, in illa parte legitima eſſet detrahenda,
uel dicta dimidia debuiſſet imputari in legitima, nõ autẽ potuiſ
ſent vtrumq; cõſequi. Et ſi illa ad legitimã nõ ſufficeret, agi poſ
ſet tm̃ cõtra fiſcũ ad ſupplementũ: & ſic nihil aut parũ vr̃ inter-
eſſe filiorũ, ꝙ oĩa bona ſint publicata, reſeruata eis legitima, vel
ꝙ dimidia tm̃ bonorum vel dictę quantitatis librarũ 400. q̃ ab-
ſorbet quaſi totũ patrimoniũ, nõ cõprehendatur vel cõprehen
di nõ poſſit in cõdemnatione. His igitur ſic præmiſſis, primò vi
dendũ eſt, vtrum p̃libatus illuſtriſſimus do. Marchio de iure po
tuerit cõmittere & reſcribere, ꝙ iudex faciat ſatisfieri filijs dicti
do. Antimachi de dicta legitima, p̃terquã in bonis de p̃ſenti poſ
ſeſſis per Illuſtriſſimũ do. Io. de Gonzaga, & Magn. do. Ludoui
cum Guerreriuin de Gonzaga, ponendo illos in poſſeſſionem
aliorũ bonorum dicti quondã do. Antimachi, quę ꝑ quaſcunq;
alias perſonas reperientur detineri pro ſatisfactione dictæ eorũ
legitimæ, &c. ¶Et videtur prima facie dicendũ ꝙ ſic: q̃a quãuis
1 † legitima ſit debita ĩ qualibet re ꝓ parte ꝓ indiuiſa, l. linea mar
garitarũ. & l. Plautius. ad leg. Falcidiã. & l. 2. C. eo. non tñ dẽt in
diuiſione faciẽda aſſignari pars ĩ qualibet re, ſed ĩ vna vel duab.
reb. arbitrio iudicis. l. 2. C. qñ & quib. quar. pars debe. lib. 10. &
l. nõ amplius. §. fi. cum l. ſeq. de leg. j. & no. Bar. in l. ſuus quoq;.
in prin. de hær. inſti. & Bal. in l. fi. in j. q. C. de edic. diui Adria. tol-
len. Bal. & Sal. in l. filiũ, quẽ hñtẽ. C. fami. erciſ. & ꝓbatur ex no.
per Bar. in l. in quartã. ad leg. Falc. in 4. q. & ideo potuit princeps
reſcribere, ꝙ detrahat̃ de certis reb. ſed de alijs arbitrio iudicis.
¶Sed tñ puto, ꝙ non potuit legitima aſſignari in poſſeſſione do
nata Ludouico Scarãpo ꝑ illuſtriſſimũ do. Marchionẽ, etiã de
2 mãdato filij & ſucceſſoris: quia princeps † nõ põt recedere a do
natione ab eo facta, nec a quolibet alio cõtractu, etiã inito cum
ſubdito, nec ẽt eius ſucceſſor põt contrauenire. c. j. de proba. &
ibi not. oẽs, ꝑ Cy. & Bal. in l. digna vox. de legi. cũ ꝯcor. de quib.
3 pleniſſimè ꝑ Moder. in d. c. j. Nec † miſſio in poſſeſſionẽ valuit,
ſi poſſeſſor ſpãliter citatus nõ fuit. l. fi. C. ſi ꝑ vim vel alio mõ. l.
meminerint. C. vnde vi. c. licet epiſcopus. de p̃ben. in 6. & facit.
l. de vnoquoque, ĩ prin. de re iudi. Qđ ꝓcedit ẽt ſi talis eſſet poſ
ſeſſor iniuſtus. d. c. licet eps. & no. Barr. in l. fin. C. de edicto diui
Adria. tollen. ver. extra gl. quæro, &c. atque etiã p̃dicta ꝓcedũt,

q̄uis iudices habuerint amplissimā ptātē a principe mittēdi di
ctos filios in possessionē, ſm Pet. de Anch. in consi. 271. In pri
mo dubio &c. vbi circa interpretationē eiusdem reformationis
cōcedētis latissimā ptātē certis officialib. concludit, ꝙ nulla di-
spositio sic large dēt intelligi, ꝙ ex hoc possit seq absurdum, ut
no. in c. dudum. de pb. in 6. l. diuortio. sol. matr. & in l. fi. ff. ad ex
hib. & no. Bal. in l. cōuēticulā. C. de epis. & cleri. Vnde nō dēt in
telligi aliqua dispositio, ꝙ auferat dñium, vel possessionē alte-
4 ri, nō citato, quia ēt † Imperator contra citatum non posset ali
qd diffinire, ut probaт̄ in c. j. de cā poss. & proprieta. ubi Papa
de se loquens dicit, ꝙ contra irrequisitum non pōt aliquid diffi
niri. & probatur in cle. pastoralis. de re iud. unde dicit ēt, ꝙ sta-
tutum simpliciter loquens dēt regi ad hmōi intellectū, ne ex eo
possit sequi absurdum, & ne quis damnum indebite patiaт̄. l. 2.
C. de noxa. & ppeā debet semper intelligi taliter, ꝙ nō tollaт̄ ci
tatio. d. l. de unoquoq; & l. nā ita diuus. de adoptio. Et nō dēt in
terpretari, ꝙ auferaт̄ dominiū uel possessio alicui sine sua cul-
pa, qa hoc facere nō pōt Imperator uel Papa, iuxta ea q̄ hn̄r in
c. quæ in ecclesiarū. de cōst. & in l. quoties. C. de preci. Impe. of
ferē. & cū hac decisione Pet. de Anc. transit ēt Alex. in cons. 83.
Visis facti narratione &c. in 2. uol. & ideo non debet interptari
hoc rescriptū principis, ut importet & uelit, ꝙ dicti filii dñi An
timachi debeant mitti in possessionē nō citato possessore, & q
5 de iure debuit citari, per iura pallegata. Adeo † ꝙ non sufficeret
citatio gñalis, ex quo possessor erat certus, uel poterat de faci-
li certificari, ſm Pet. de Anch. & Dñi. in c. fi. de elec. in 6. & idē
sentit Bal. ī d. l. fi. C. de edic. diui Adria. tollē. in 4. q. & Pet. Anc.
in d. cons. qui ēt refert, ꝙ Bar. in consi. incip. Missus in possessio
nē &c. Voluit, ꝙ per factū iudicis non pt possessor priuari sua
possessione, ēt si citatus fuit p proclama generale, per l. fi. C. cō
mi. uel epist. immo ille qui ingrediт̄ possessionē authoritate iu-
dicis, ſm Bar. & Pet. de Anch. incidit in pœnā. l. meminerint. C.
unde ui. nā debuit diligenter inquirere, q sit possessor, & eū fa-
cere nominatim citari. l. j. de uen. inspi. & ita reperio consuluis-
se Bar. in consi. 91. In qōne uertēte in curia Capitanei &c. ubi
concludit, ꝙ per talem iugressum non priuatur possessor, qui
non fuit citatus, per d. l. fi. C. cōmina. uel episto. & d. l. fi. C. si p
uim, vel alio mō. ubi dicit hoc esse expressum, & de pdictis ēt p
Alex. in consi. 5. 2. vol. Et præsertim pdicta pn̄t hr̄e locum in ca
su nr̄o, in quo agitur de legitima, q̄ debetur deducto ære alie-
no. l. Papinianus. §. quarta. de inofficio. testa. Et ꝙ isto casu nō
fuit deductū in totū, quia quo ad quosdā prætensos creditores
iudex nō declarauit, sed in futurū declarādum reseruauit. Et iō
hac rōne, quia æs alienum adhuc in totū nō est deductū, legiti
ma remanet incerta rōne loci & quotæ, put ēt ꝯcludit Bar. in
l. 2. C. qn̄ & qb. quarta pars debeaт̄, lib. 10. qui ex hoc infert, ꝙ
filius pro sua legitima nō soluta non possit possessionē sua au-
thoritate capere, quia non debeт̄ sibi simpliciter & determina-
te in qualibet re, cū debeatur sibi ære alieno deducto, & nesciт̄
quantum sit, iō si ingrediт̄, nullius partis possessio ei quæritur,
quia sua legitima incerta est rōne loci p indiuiso. l. Mæuius. §.
duob. de leg. 2. Itē rōne quotæ, quia nescitur, utrū quarta, tertia
vel millesima pars pdii ei debeaт̄ pp incertitudinē æris alieni. l.
in fideicōmissi. de usur. & l. j. §. hæc uerba. si cui plus q̄ p l. Falc.
ergo possessio non q̄riт̄. l. 3. §. incertæ. de acq. pos. & l. locus. eo.
tit. & alia rōne isto casu locū hēt dicta incertitudo loci, & quo-
tę, qa vult princeps, ꝙ legitima detrahaт̄, cōputatis tn̄ bonis do
no datis per dn̄m Marchionē Hieronymo & Luciæ filiis dicti
dñi Antimachi, quorū bonorū ignoraт̄ quantitas, qualitas, &
æstimatio, ergo antequā hoc sit certificatū, residuum seu legiti
mæ supplementum remanet incertum rōne loci & quotæ, & p
ꝯns nō potuerūt possessionē bonorū, d̄ quib. agitur, acquirere,
ingrediendo dicta bona propria vel iudicis authoritate, ut ēt te
net Alex. in ꝯs. pen. 4. uol. p no. p Bar. in d. l. pe. qn̄ & quib. quar
ta pars debeaт̄. ¶ Et ubi ēt filius & hæres dicti Ludouici fuisset
legitime citatus, qa tn̄ vt narraт̄, erat minor, & fuit indefensus,
adhuc tn̄ processus esset nullus. l. cum & minores. C. si aduer.
rē iudica. & l. præses quasi desertā. C. qūo & qn̄ iudex. & ut dr̄ ī
d. l. cum & minores. etiam si processus & sententia ualeret, mi-
nor restitueretur. Nec isto casu agitur de interpositione primi
uel secundi decreti, uel possessorio, qb. casib. ualet sententia ꝯ̄
minorem ēt indefensum, ut ibi, quia in primo & secundo de-
creto illud est, quia regulariter solet sui natura interponi cōtra
ꝯtumacē, & indefensum, & alio casu, quia agiт̄ de modico piu-
dicio, ut dicunt Doct. in dictis legib. quæ rōnes isto casu nō ha
bent locum. Et alia rōne ista tenuta, & in solutum datio nō va
luit, & in totum fuit nulla: quia licet filiis d. Antimachi debere-
tur legitima integra, tn̄ nō debebatur in totum ab hęrede Ludo
uici, sed ubi cōtra eum agi potuisset, & de re quā possidebat de-
trahi potuisset, non poterat tn̄ tota res apprehēdi, sed solū pro
6 parte, vt dicā j. Quia † ergo datio in solutū facta fuit in plus q̄
deberet dictus hæres possessor, in totum fuit nulla. l. si non sor-
tem. §. si centum. de condi. indeb. & ibi not. Bart. cum quo tran-
seunt alij. & Bal. in l. certi condictio. §. qm̄. si cer. pet. & Rom. in
l. j. §. pen. de verb. obl. Raph. Cuma. & Alex. in l. iustè possidet.
7 de acq. poss. & ideo † quia tenuta fuit facta, & data, facto, & iu-
ris ordine non seruato, dēt ēt de facto retractari, per not. p glo.
in l. si minor. de euictio. Bal. Sali. Pau. de Cast. & Alex. in l. si pa-
cto, quo pœnā. C. de pac. & Bal. in l. tale pactū. §. qui procurauit.
de pact. in 10. q. & in l. 2. C. de serui. versi. quartò quęro, si iudex
absq; ordine, &c. in l. fi. C. de edic. diui Adria. tollen. & Io. And.
in Spec. de senten. prola. §. species. versi. est quoq;. in addi. incip.
habeo de præcepto. cum quo transit Angel. & Imo. in l. de uno-
quoq;. in prin. de re iudi. Ant. de But. & Abb. in c. cum cessante,
de appella. & de quo ēt per Alex. in d. consi. 5. vol. ¶ Nec præmis
sis obstat, ꝙ licet legitima debeatur in qualibet re pro rata pro
indiuiso, ꝙ tn̄ pōt, & dēt detrahi, de vna, vel duab. reb. arbitrio
iudicis. l. 2. C. quando & quib. quar. pars debe. lib. 10. & l. pōt. de
8 leg. j. Quia † istud posset esse verū, qn̄ omnes res fuissent apud
hæredem, vel apud vnū tm̄, habentē causam ab illo, vel apud fi-
scū, q est loco hęredis. l. tutoris. C. ad legē Iul. de vi. Sed qn̄ bona
sunt ailenata in plures per fiscum, vel hæredē, nō pōt tunc detra
hi in totū, de vna re, q̄ sola possidetur ab vno, sed contra oēs dēt
agi pro rata, ut probaт̄ ex not. per Bar. in l. in quartā. ad leg. Fal-
ci. col. fi. versi. quæro, quid si aliquid, &c. vbi concludit, ꝙ si filio
sit relictū minus legitima, & bona possidētur a legatarijs, ꝙ sup
plementum debet peti a singulis legatariis possidētibus pro ra-
ta. & idē vult Bal. in l. omnimodo. C. de inof. testa. Pau. de Castr.
& Alex. in d. l. in quartam. quando apud hæredē nō remanet tm̄
ex corporib. hæreditarijs, ꝙ ille solus possit supplere, & pro hoc
facit. l. 2. C. ad leg. Falcid. vbi concludunt Doct. & maximè Bald.
& Pau. de Castr. ex mente aliorū, ꝙ aut plura legata sunt facta di
uersis personis, de diuersis reb. & tūc de qualibet re debebit de-
trahi Falci. p rata. Aut plura legata de plurib. reb. sunt facta vni,
& tunc poterit de una re detrahi arbitrio iudicis. d. l. potest. de
leg. j. & quod dicitur ibi de Falcidia, locū ēt hēt in legitima, ſm
Sali. ibi, & Mod. Peru. & ita ēt expresè de legitima, qd̄ plenè de-
clarat Pau. de Cast. in consi. 17. In causa q̄ vertitur &c. in 5. col.
uer. dicunt ēt &c. Et idē ēt vult Sali. in l. filium, quē habetē. C. fa
mil. ercisc. qui determinat ꝯtra Iaco. de Are. qui uolebat, ꝙ legi
tima possit indistincte detrahi de una re: quia legitima cēseт̄ vt
æs alienum. & filius in ea cēsetur creditor, l. Papinianus. §. quar
ta. de inoffic. test. Sed creditor pōt in una re sibi satisfacere. l. cre
ditoris. de distra. pigno. quæ ratio nō est uera, ſm Sali. qa filius
non est creditor q̄titatis, sed quotitatis, qa olim quarta, & ho-
die legitima est tertia bonorum, ergo vr̄, ꝙ in vna re non possit
detrahi sine iudice. d. l. pōt. de leg. j. & idē uult Bart. in l. seruus
quoque, in fi. prin. de hæredi. insti. & dicit ēt Iaco. de Belu. in au
th. de resti. & ea q̄ pa. in 3. q. ꝙ filius non posset eligere melio-
rem, sed debet eligere mediocrē. Gulielm. & Bal. in l. scimus. in
prin. C. de inoffi. test. Bal. & Sali. in d. l. filium quē habētē. Non
.n. reperitur ꝙ habeat filius bona sibi hypotbecata in solidum.
iuxta. d. l. creditoris. de distra. pigno. & istud ēt sequiт̄ Ale. in d.
l. in quartam. in fi. 2. col. cum seq. & hoc etiam pręsupponit Ba.
ibi, in ulti. col. & in uersi. præalleg. qui vult, ꝙ agat filius pro ra
ta solum contra legatarios possidentes ad supplementum legi-
timæ, quod non esset, si bona essent hypothecata filio pro legi-
tima, & hinc est, ꝙ si bona, quæ remanserunt apud hæredē, suf-
ficiant ad legitimam, ꝙ solus hæres tenetur, & non pōt tunc fi-
lius aliquid petere a legatariis, ſm Bal. no. in rubr. de re. diui. in
j. col. alleg. §. quāobrē. ī auth. de rest. & ea quæ pa. & idē tenet in
d. l. non amplius. §. fi. ergo sequitur, ꝙ bona non sunt obligata
pro legitima, ut ēt dicit Alex. in d. l. in quartam, q transit cum
Bal. in prin. 8. col. & in fin. illius l. & in l. in ratione. la 2. in princ.
eo. tit. Sicut ergo qn̄ diuersæ res legatæ possidentur a diuersis
legatariis, de una re non potest legitima detrahi, nec falcidia,

vt habetur in prędictis locis, ita etiam quando ex alio titulo inter viuos diuersæ res hæreditarię possident ꝑ diuersos, non potest de una sola ab uno possessa ī totū legitima detrahi, sed ꝓ rata tantū, siue agatur rei vendicatione, q̃a filius pro parte tantum est dominus, siue actione personali in rē scripta, q̃ potest ēt cōpetere, ſm Alex. ex mēte aliorum in d. l. in quartā. in fi. q̃a non habet ius in re filius nisi ꝓ parte, iō ultra dictā partē non potest dici in rem scripta. Et mihi uidetur, quòd ita etiam sit declaratū per sententiam magnificorum dominorum de Cōsilio, qui declarauerunt, ad filios dicti dom. Antimachi, & quemlibet eorū ꝓ rata pro integra legitima eis debita iuxta reseruationem, de qua in sententia ꝯdemnationis, & subhastationis subsecutæ, & de quib. in cā, spectare dimidiā omniū bonorū dicti quondam do. Antimachi possessorum ꝑ quoscūq; &c. quæ uerba nihil aliud sonāt, nec important, nisi ꝙ dicti filij habere debeant solum dimidiā bonorum possessorum per quoscūque. Et sic uigore huius sententię non potuit fieri executio in tota, & integrā possessione possessa per hęredē Ludouici Scarāpi, sed pro dimidia tantum, & per ꝯns executio facta in plus, in totū reddit̃ nulla, d. l. si nō sortē. §. si centū. de cond. indebit. & etiam ex aliis causis, de quib. supra. ¶ Nec obstāt sequentia verba eiusdē sententiæ, uidelicet, exceptis bonis possessis per illustrissimū dom. Ioan. de Gonzaga, & dom. Ludouicum Guertium. quæ iuxta cōmissionē ultimo loco datā per illustrissimum dominum nostrū cedere declarauerunt ad extinctionem condemnationis ipsi illustrissimo domino debitę &c. Quoniā ex his verbis solū declaratur, ꝙ de dictis bonis occasione legitimæ prædictæ nulla possit fieri detractio. Sed per hoc nō sequit̃, ꝙ illud, quod ab istis prohibetur detrahi, dēat ex alijs bonis per alios possessis ex legitima suppleri, & reintegrari, immo, ut dixi, uerba pręcedentia ꝯtrariū disponūt, s. ꝙ in bonis per quoscunq; alios possessis, dimidia tm̃ dictorū bonorū spectet ad dictos filios, ꝓut de iure sola dimidia in singulis bonis est debita, q̃ isto casu nō pōt detrahi de una re tm̃, ēt volēte principe possessa ab alio, q̃a sine causa nō pōt in dominio & possessione alterius partis tertio præiudicare, maxime q̃n habet titulum & causam ab illo, uel a patre suo, quia non potest ab illo contractu recedere. d. capit. j. de proba. prout plenius fuit dictum supra. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium in uno loco, habitationem vero in alio quis habere potest.*
2 *Domicilium non quæritur per simplicem habitationem, nisi sit diuturna, uel habeat causam aut actum significatiuum aßumpti domicilij.*
3 *Vagabundus ubique potest conueniri.*
4 *Debitor fugitiuus ubicunque capi potest, etiam propria authoritate.*
5 *Citatio eius, qui est incarceratus rite, & recte, & qui facultatē habet comparendi per procuratorem, ualet.*
6 *Statutum non ligat forenses, uide nu. 11. ubi dicitur, aliquando ligare.*
7 *Statutum semper interpretandum est, ut non comprehendat forenses.*
8 *Castra subiacentia alicui ciuitati non habent iurisdictionem ullam, sed ciuitas.*
9 *Habitare ibi quis dicitur, ubi habet uxorem, liberos, & familiam, licet alibi resideat.*
10 *Detinere rem quis vere dicitur, qui ciuiliter tantum possidet, et animo detinet.*
12 *Statutum quod non comprehendit forensem in nociuis, non comprehendet etiam in proficuis.*
13 *Statutum quod constat uenire ad correctionem legis antiquæ generaliter loquens, generaliter intelligi debet.*

CONSILIVM XVIII.

De pluribus p ordinē est uidendū, & primo, vtrum Albertus detētus & incarceratus in ciuitate Florētiæ potuerit ibi cōueniri, & debitor do. Marci declarari. Et prima facie dicēdū vr̃, ꝙ nō, q̃a dict⁹ Albertus tanquā forensis, & nō subditus nō sortiebatur ibi forum. l. hæres absens. §. j. & ibi notat̃, de iudi. Nec obstare vr̃, ꝙ habitationē haberet Pisis: q̃a per hoc nō dr̃ in illo loco habere domicilium, nec pōt dici subditus rōne do-
1 micilij: quia habitare, & domiciliū hr̃e differūt: & † quis pōt in loco habere habitationē & nō domiciliū. l. j. §. habitare. de his qui deiece. vel effu. & ibi no. ad hoc illū tex. Alb. de Rosa. & idē dicit ēt Bar. in l. 4. §. ꝑtor ait. de dam. infect. in vlt. col. versi. vlterius dr̃ hic, &c. Et idē ꝓbat̃ ex not. p gl. in d. l. hæres absens. §. j. in ver. domiciliū. dū dicit, ꝙ scholaris, qui Romæ habitat causa studiorū, ibi nō hēt domiciliū, allegat. l. lex. Cornelia. §. domū. de iniur. & sic ꝓsupponit illū hr̃e habitationē & nō domiciliū, ex quo. n. non apparet, ꝙ familiā retineret Pisis aīo ꝯstituendi
2 domiciliū ibi: † ad illud quærendū nō sufficit simplex habitatio, ꝓsertim si nō fuisset diuturna, hoc est, decēnij, vt no. in l. 2. C. de incolis. & in d. l. hęres absens. §. proinde. per Cyn. & Bald. in l. 2. C. vbi sena. vel clari. cū cōcor. vel q̃n non hēt aliā causā, aut actū, vel gestū adiunctū assumpti, vel nō assumpti domicilij significatiuū, vt probatur in l. est verū. C. de incolis. vbi tex. velle vr̃, ꝙ ex cōmoratione ī loco nō q̃ratur incolatus. Et istud est ēt de mente Abb. in c. fi. de parochijs. dicēs, ꝙ vbi habitans non emit possessiones: sed tēpus stat in suspenso, per qđ dr̃ q̃ri domiciliū, erit arbitrarium, & ſm temporis quātitatē, & hominis qualitatē iudex ꝓsumet animū suū, & ſm do. Maria. Soci. in c. fi. de foro compe. in 5. q. prin. nō debebit tūc iudex arbitrari domicilium constitutū fuisse minori tēpore decennij, per tex. iuncta gl. in d. l. est verū. immo in casu nostro uidetur apparere, ꝙ dictus Albertus ex dicta habitatione nō habuit animum constituendi domicilium in loco, ex quo ipse moram trahebat alibi, idest Lugduni, quamuis familiam Pisis haberet. Et ex hoc ēt apparet, ꝙ Florentiæ nō potuit ꝯueniri rōne assiduæ ꝯuersationis, iuxta no. per Bar. in d. l. 2. C. vbi sena. vel claris. & Inn. in c. ex parte. de foro comp. & Ant. de But. & Abb. in c. ꝙ clericis. eo. ti. & Ant. de Butr. in d. c. fi. & Io. And. in addi. Spec. in tit. de cōpetent. iudi. adi. §. j. versi. qui verò rōne contractus, &c. Nec
3 † ēt in dicto loco vr̃ potuisse cōueniri tanquā vagabūdus, qui vbiq; cōueniri pōt, ſm gl. Bar. Bal. & Ang. in d. l. heres absens. §. j. & probat̃ in l. j. & ibi p Cy. C. vbi de crimine agi opor. per l. j. C. vbi quis decuri. vel cohor. & not. in l. 2. §. penul. de iudi. & in l. ciues. C. de incol. lib. 10. quia tñ eius familia habitat Pisis, dr̃ & ipse in eodem loco habitationē habere, l. j. §. j. cū gl. de agnoscen. lib. & ibi not. Bar. & ꝑ eū in d. l. j. §. habitare, de his qui deiece. vel effu. & in l. si mulieri. quib. mod. vsusfru. amitt. Si ergo habitationē hēt in dicto loco, dici nō pōt vagabundus: quia ille dr̃, talis q̃ habitationē nō hēt, ſm glo. cū qua trāsit Bar. in d. l. 4. §. prætor ait. de dam. infec. & ex alio ēt dicta sñia vr̃ nulla: q̃a cū Albertus ante inchoatū processum esset incarceratus, & sciret hoc iudex, processus ꝯtra eū fuit ipso iure nullus, ſm Barto. in l. 2. ff. de in ius vocan. & hoc præsertim procedit: q̃a iniustē fuit captus, & retētus, cū nō esset subditus, vt dictū est in ꝓcedentib. ac ēt magis q̃a ex dispositione statuti nō potuit cōparere p ꝓcuratorē, ſm Pau. de Cast. in d. l. 2. & in l. sed & si q̃s. §. q̃situ. si q̃s cautio. & in l. q̃situm. de re iudi. ¶ Sed pdictis nō obstantibus, ꝯtrarium iudicio meo est dicendū. Nā, ut est exploratū, & de hoc nō fit dubiū, Albertus debitor p ea, q̃ ipse ꝯfitet̃, erat fugitiuus. l. j. §. fugitiuū. de ser. fugi. & in l. quid sit fugitiuus. ꝑ totā legē. đ
4 ædil. edic. & ī l. fugitiuus. de verb. sig. & † ideo vbicunq; fuit inuētus, potuit capi, ſm Ang. in l. nemo carcerē. in vlti. char. C. de exacto. trib. li. 10. Caccialup. in trac. de debi. fugi. in 4. & in 7. q. & hoc est expeditū, ſm eum, in iudice illius loci, in quo fuit inuentus, alleg. dicta l. j. C. vbi quis decuri. vel cohor. scilicet in illo, q̃ cōpetēs esset, si debitor ille esset de illo loco, potuit ēt capi ꝓpria authoritate, ſm gl. inst. de act. in prin. in uers. in iudicio. & Bart. in l. ait ꝑtor. §. si debitorē. ex quib. cau. ī pos. eat. nō vt detineat̃, sed vt ad iudicē ducat̃, sicut factū reperit̃ in casu nostro. & gl. & Bar. in auth. ut iud. sine quoquo suffra. in vers. necessitatē. & Bal. de pace iu. fir. §. j. qđ maxime est verū, q̃n deest copia iudicis, ſm Ang. ī l. extat. qđ met⁹ cau. & in d. l. nemo carcerē, & cū pdictis trāsit ēt Caccial. in d. trac. in 4. q. Nec debuit relaxari, nisi ꝓstita satisdationē, de iudicio sisti, & iudicato soluēdo, ſm Bar. in d. §. si debitorē. & Pau. de Castr. in l. nec impubes. §. q in ius. de in ius uocan. & Caccialup. in d. tract. in 9. q. vbi late de hoc p eū, atq; ēt potuit ꝯueniri, debitor fugitiuus in loco, in quo fuit captus, q̃a in eo ēt hēt locum illud dictum, vbi te inuenero, ibi te iudicabo, ſm eundē Caccialup. in eo. tract.

tracta.in 7.q.& est de mente aliorũ in locis pallег. dũ allegat. d.l.j. & 2.C.ubi quis decuri. uel cohor. quę allegat ẽt ꝯ uagabundũ,ut possit ubiq; cõueniri,sicuti superius retuli.Et ppea quamuis ẽt iste nõ esset propriè uagabundus pp habitationẽ quã dr̃ hr̃e Pisis,potuit tñ ꝯueniri Florẽtiæ tanquã fugitiuus, quãuis ẽt esset forensis,& domiciliũ non haberet Pisis.Et per hæc ad ea q̃ primo loco allegãtur in ꝯrium remaneret respon sum.¶ Non ob.dũ secundò dr̃, ꝙ non potuit Albertus citari,
5 dum esset detentus,& ĩcarceratus,quia† immo ualuit citatio, ex quo fuit ritè,& rectè carceratus,quia de fuga, & de debito ꝯstat ex cõfessione illius,& quia habuit facultatẽ cõparendi p procuratorẽ,ſm Pau.de Cast.in locis præall. qui dicit de hoc multoties uidisse dubitari Florẽtiæ,qñ ꝓcedit ꝯ illos, qui sũt in carcere.Et idẽ tenet Bar.in l.is qui reus.in ult.col. de publ. iud.Areti.in cõsi.132.Consultissime domine collateralis,&c. Nec obstat,ꝙ ex forma statuti prohibeat̃ per ꝓcuratorẽ com parere,q̃a sic statutũ,ut reperio relatũ,loquit̃,de his,qui accu sant̃ tanq̃ suspecti & fugitiui,nõ hẽt locũ in isto casu,quia nõ fuit corã primis iudicibus accusatus Albertus,vt cessans, & fu gitiuus , sed fuit petitũ illũ cõdẽnari ad certã quãtitatem tanq̃ debitorẽ,& tanquã talis fuit condẽnatus,nõ autẽ fuit declaratus cessans,& fugitiuus,sed deinde pro executione sñiæ fuit ac cusatus ut cessans,& de ualiditate dictæ sñię vunc quærit̃.¶Se cundò r̃ndetur,ꝙ statutũ p̃dictum intelligit̃,de illo,qui nõ est carceratus,ut scilicet non possit ꝯparere per procuratorẽ nisi p̃stita satisdatione de iudicio sisti,& iudicato soluẽdo , & hoc ẽ factũ contra dictos cessantes & fallitos , ne sñia ꝯ eos ferenda sit elusoria;cũ sint suspecti de fuga , p not.in simili,in l. seruũ quoq; §.publice.de procura.& in l.pen.§.ad crim. de publi. iu di.q̃ rõ cessat cõtra ĩcarceratos,qui non possunt aufugere, & sic non põt ob suspicionẽ fugæ sẽtentia reddi elusoria,ut habe tur in locis proxime allegatis.Nec est ꝯueniens,ꝙ dicta facultas cõparendi per procuratorẽ deneget̃ incarcerato,cum ipse nõ possit p se cõparere. Vt igitur absurdũ euitet̃, statutũ est dicto modo restringendũ,& interpretandũ.l. scire oportet.§. aliud.de excusa.tuto.l.aliud.§.absurdum.de reg.iur. & l. furti. §.pactus.& ibi no.Bar.de his qui notan.infa.& ubi talis ꝯpare re possit p ꝓcuratorẽ p̃stita satisdatione de iudicio sisti,& iudicato soluẽdo,adhuc processus ualuit, quia potuit satisdãdo mõ p̃dicto audiri per procuratorẽ. Nec excusatur,si nõ inue niat fideiussorẽ,quia sibi est imputandũ, quia facto , & culpa sua posuit se in hac necessitate.l.si fideiussor.§.necessaria.q̃ satisd.cogã.Sicut ẽt uidem⁹,ꝙ ubi loc⁹ nõ est tutus rõne delicti illi⁹,p quo q̃s citat̃, ꝯ eũ inq̃rit̃,tũc p hoc nõ excusat̃ a ꝯparẽ do, ſm Bal.in l.oẽs.§.si uero apparitor.in ult.col.C.de epis.& cler.& in l.de ætate.ff.ad Treb.& hoc de primo.¶ Secundo uidẽdũ est,vtrũ dispositio statuti ꝯ cessantes,& eius pœna locũ
6 hẽat contra dictũ Albertũ & eius filios. Et primo † aspectu vr̃ dicendũ,ꝙ nõ,q̃a cũ Albertus,& eius filii sint forenses , & nõ subditi,qm̃ vt dixi,p simplicẽ habitationẽ Pisis,p ibi p eos acq̃si tũ ñ fuit domiciliũ,statutũ illos ligare nõ põt.l.fi. ff.de iur.om ni.iudi.c.ut animarum.§.statutum.de constit.in 6.& l.j.§.fi.de tuto.& cur.dat.ab his.l.ẽt.de tute.& l.neq;.C.q̃ dare tut. pos. Et q̃uis statutũ uelit expresse , ꝙ statuta edita ꝯ cessantes locũ ẽt habeant in quibuscunq; forensibus,& ꝯ quoscunq; forẽses habitantes in ciuitate,comitatu,uel districtu Florentię, seu in dicta ciuitate,comitatu,uel districtu quolibet traficãtes & mer cãtes,& ꝯtra filios & descẽdẽtes, necnõ parẽtes &c. Nihilomi nus tale statutũ vr̃ inualidũ ex defectu p̃tãtis,cũ Albertus non sit factus cessans & fugitiuus ĩ ciuitate uel districtu Florentiæ, & sic in illo nõ deliquerit,ut in iuribus p̃dictis. Et p̃sertim cũ loquat̃ ĩ p̃sona,q̃ nõ est subdita,p no.p Bar.in l. cũctos popu los.C.de sum.tri.q.7.in fi.& Cy.in l.j.in vl.q.C.q̃ sit lõga ꝯsue tu.Vel est dicẽdum,ꝙ statutũ intelligi debeat de forẽsi,q̃ cessa uit & deliquit in territorio Florẽtino,& sic de illo, q̃ rõne de
7 licti p̃t de iure ibi puniri,q̃d ꝓbat̃ rõne.Nã † statutũ in dubio est ita interpretãdũ,ut nõ cõprehẽdat forenses , ſm Cy.in loco p̃dicto,& Guido.de Suza. in quadã disput. incip. Sed pone statutũ,& in alia.q.inci.Qõ talis est,Bononiẽsis ꝯuetus &c.dicẽs,ꝙ statutũ semp ita dẽt arctari,ut extraneus nõ ꝯtineat, alleg.l.j.§.fi.q̃d q̃sq; iuris.& dicit Bal.ĩ repetitione.l.de q̃bus.de legi.uers.4.q̃ritur,an ꝯsuetudo &c.ꝙ ꝯsuetudo immediate cõpulsiua,vel ꝓhibitiua,aut pęnalis,nõ extẽdit̃ ad forensem,sed mediãte aliquo facto uel delicto intra territoriũ cõmisso bene ligat,q̃a ꝯsentire tũc vr̃,q̃ delinquit,allegat ĩ auth.de nõ alie nã.§.q̃a vero uerisimile.& idẽ tenet Spe.ĩ tit.de ꝯst.§.j.& Io. And.in rubrica,de ꝯsuet.& Alex. late in cons. 44.5. uol. Sicut ergo in dubio statutũ nõ intelligit̃ cõprehẽdere forẽsem , ita ẽt qñ de forẽsi delinquente,puta cessante,loq̃tur expresse, ut in casu nr̃o,debet intelligi,qñ cessans delinquit ĩ territorio sta tuentiũ,q̃a recipere debet interpretationẽ a iure cõi. l. si serui uestri.C.de noxa.& c.cũ dilectus.de ꝯs.Et quia statutũ genera liter loquẽs nõ porrigit ad illicita,nec ad illa , sup q̃bus statuẽ tes nõ p̃nt de iure disponere,ſm Bar,in l.si q̃s sub cõditione.si quis omissa cã testa.ubi ꝓprie cõcludit,ꝙ nõ porrigat ad non subditũ.Et alia rõne nõ habet locũ in p̃dictis dictũ statutũ,q̃d loq̃tur de habitante,quia ut dixi,dictus Albertus licet familiã haberet Pisis, morã tñ trahebat in ciuitate Lugd. Vnde q̃uis dici posset,ꝙ Pisis habitaret,per nota.in d.l.j.§. j. de lib.agnoscẽ,cũ cõc.de q̃b. supra : q̃a tñ corpore,sed animo tm̃ habitationẽ habuisse dr̃ ĩ dicto loco,fictè & nõ uere dicebat̃ Pisis ha bitare,q̃a corpus dr̃ esse,ubi est anim⁹,ſm fictionẽ, & nõ ſm veritatẽ.l.nihil.ff capti.& l.3.§.ex ꝯrio.ff acq.pos. Et pp ea sta tutũ q̃d loquitur in casu uero, nõ trahit̃ ad fictũ.l.3.§.hęc ver ba.& ibi no. de neg.gest.& l.fi.C.de his,q̃ ueni.æta.impetr.ple nè p Bar.ĩ l.oẽs populi.in 6.q.prin.de iust.& iur.cum ꝯc.¶Sed istis nõ obstãtib. cõtrarium iudicio meo est dicẽdum , & illud est p̃mittẽdum,ꝙ ciuitas Pisarum dr̃ esse de districtu Florenti no,ex quo est sub p̃tãte & iurisditione ciuitatis Florẽtiæ, ut p
8 bat̃ ex notatis per Bar.ĩ l.2.de dãno infec.dũ†dicit,ꝙ castra,q̃ subsunt alicui ciuitati,non hñt aliquã iurisdictionẽ: sed ciuitas hẽt iurisdõẽ in illis.& magis in specie hoc dicit Alex.in l.si pu pillus.§.territorium.de verb.sig. vbi allegando Io.And. in c.vt animarũ.§.statutũ.de cõsti.in 6.dicẽs,ꝙ vbi aliq̃s populus hẽt p̃tãtem terrendi,vt Florentini,q̃ hñt potestatem terrẽdi Pistorienses,& Aretinos, tũc ille locus, q̃ põt terreri, appellatur de
9 fortia & districtu. ¶ Præmitto & secundò, ꝙ ille† dr̃ habitare in loco,qñ habet ibi uxorẽ,filios,& familiam: quãuis ipse non resideat in eodẽ loco,ſm Bart.in d.l.j.§.j. de agnoscen.lib.& in d.l.j.§.habitare.de his, qui deiecc. vel effude. & in l. si mulieri. quib.mod.vsusfr.amit.& quãuis corpore dicat̃ esse in dicto loco fictè & non uerè,per ea , quæ paulò ante dicta sunt : verè tñ habitat , vbi familiam hẽt, & per ꝯñs in illo verificantur verba statuti ẽt pęnalis,loquẽtia de habitatione, vt deciditur quasi in terminis ex nota.per Imo.Alex.& nouissimos in d.l.3. §.ex cõ
10 trario.de acq.pos.vbi no.ex gl.ꝙ ille†qui ciuiliter tm̃ possidet, dr̃ rẽ tenere vel detinere. Et ex hoc sequitur,ſm prædictos , ꝙ statutũ faciens mentionem de tenente vel detinẽte rẽ,verificatur,& habet locũ ĩ eo,qui ciuiliter solũ possidet. Et quãuis Ro ma.dicat ibi cõtrarium:quia dr̃ ille fictè & nõ verè rem tenere, vt ibi ꝓbat̃. Nihilo minus ad hoc r̃ndet Alex.& sequitur Soci. dicens,ꝙ fictè dr̃ esse corpore in fundo, q̃ animo possidet: q̃a ubi est animus,ibi fingitur esse corpus.d.l.nihil.de capti.sed nihil repugnat,quin dicatur verè illã rem tenere animo, qui animus est facti.l.bonæ fidei.§.j.de acquiren.rerum domi. & l.j.§. si vir.& ibi Doc.de acquir.posses.& per Bart. in l. si is, qui pro emptore,de vsucapio.& pro hoc allegat etiã Alex. glo.in c.causam,in ver.detinere.de præscrip. Sicut ergo rem quis tenet verè animo , sic ẽt habitat animo verè : quia ipsum habitare nihil est aliud, q̃ rem tenere,& vtrumq; consistit in facto,vt dicetur statim.Nec dicatur, ꝙ ille qui simpliciter habitat, non dicatur possidere,sed detinere.l.si quis ante.de acq.poss.quasi ꝙ detentatio non retineatur animo, sicut ciuilis possessio , q̃a immo ẽt sola detentio animo retinet̃,donec quis rem, quã detinet , sub sua custodia habet,quãuis absit a loco , ſm Bar.cum quo transeunt Doct.in l.j.in fi.prin.de acquir.posses.præterea Doct.in d.§.ex contrario. nõ loquuntur de ipsa possessione ciuili , sed de detentione ipsius rei, & tamen volũt, ꝙ ipsa res solo animo detineatur , quamuis actus iste sit facti. & ipse animus dicitur esse facti,ut dixi.Et istud tanto magis procedit in casu nostro, in quo Albertus habitationem hẽt animo proprio & corpore alieno,s. familiæ suæ , sicut quando quis animo suo & corpore alieno possidet.Nã nemini dubiũ est,ꝙ nedum ciuiliter, sed ẽt naturaliter & verè possidet.l.3. §. saltus.de acq. posses. Et dicitur ẽt magis verè rẽ ipsam tenere,quã qñ solo animo & nõ cor pore alieno possidet,& tñ corp⁹ alteri⁹ puta serui, vel coloni,

fingitur

fingitur corpus dñi, unde dr̃ vere possidere, q̃d eſt iuris, quia ei per alium præstatur nudum ministerium, vt declarat Bart. in l. si is, qui ꝑ emptore. de vsucapio. circa pe. char. verſ. venio ad ſm &c. Sed tenere ipſam rē, quæ à poſſeſſione differt. l. ſi duo. §. fi. vti poſſi. & l. qui reſtituere. de rei ven. qui actus tenendi cõſiſtit in facto. l. ſtipulatio iſta. §. hi quoq;. & §. ſequen. de verb. obl. dicitur quis fictè tenere corpore ſuo, ſed verè rē tenet animo. Et ideo licet habitare ſit facti, ſi tñ animo ſuo & corpore alieno quis domum habitet, dicitur illam domum verè habitare animo, quamuis corpore dicatur fictè habitationem habere. quia ergo ſtatutum ſimpliciter loquitur de habitante, intelligitur generaliter de omni, qui verè habitat. Et poteſt dici, ꝙ quis dupliciter habitat, verè videlicet corpore ſuo. Item animo qñ retinet cuſtodiã domus, ſm Bar. in d. l. j. in fi. princ. prout retinere dr̃, non ſolùm qñ retinet clauſum oſtium, ſm Bart. in d. loco, ſed ẽt qñ corpore alieno hoc eſt familiæ ſuæ habet cuſtodiam. d. §. ſaltus. & quia ſtatutum alternatiuè loquitur de habitantibus in ciuitate vel diſtrictu Florentiæ, ſeu in dicta ciuitate quomodolibet traficantes & mercãtes, quia dicta dictio, ſeu, eſt alternatiua iſto caſu, ſicut dictio vel, &, aut, ſm Bar. ĩ l. ſi qs ita. de auro & argento legato. ideo ſufficit alteram partem eſſe veram. Et ſic, ꝙ habitet tm̃, quãuis in dicto loco nõ traficet & mercetur. l. ſi hæredi plures. de cõditio. inſtitu. & traditur in l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. de rebus dubijs. & in c. inter cæteras. de reſcript. ¶ Et non obſtat, ꝙ ſtatutũ non poſſit forenſes ligare. d. l. fi. de iuriſdictione omnium iudicum. quia † licet ſimpliciter loquendo ſtatutum non poſſit ligare forenſem, mediante tñ aliquo facto vel delicto intra territorium cõmiſſo bene ligat, quia tunc conſentire vr̃, qui facit, ſm Bald. in d. l. de quib. de quo ſupra ẽt feci mentionem. & per Spec. in tit. de conſtitu. §. j. verſ. & no. Inno. & Ioan. Andr. in rubrica, de conſtitu. Alex. in dicto ꝯſi. 44. Caccialup. in repeti. l. cunctos populos. C. de ſumma trini. col. 22. Potuit ergo ſtatutum forenſem habitantem in territorio rõne habitationis, & ſic iſtius facti occaſione ligare, quia veniendo quis ad habitandum in dicto loco, vr̃ conſentire diſpoſitioni dicti ſtatuti, & tanto magis hoc procedit in caſu noſtro, in quo ſtatutum vult, ꝙ forenſes etiam gaudeant beneficijs ſtatutorum contra ceſſantes & fallitos. Vnde conuenit, ꝙ etiam ligentur ſtatutis introductis contra prædictos, quia æquuum eſt, ꝙ ſicut ſtatutum tribuit beneficium forenſibus, ꝙ ẽt circa idem poſſint grauari. l. fina. C. de fruct. & lit. expenſis. & per nota. ꝑ Guido. de Suza. in quadã diſputatione ſuperius allega. quem refert & ſequitur Alexan. in dicto conſil. 44. ubi † concludit, ꝙ ſtatutum nũquam intelligitur comprehendere forenſem quò ad hoc, vt ei nocere poſſit, per d. l. cunctos populos. Et propterea dicit, ꝙ non intelligitur eũ comprehendere, vt ei proſit, arg. d. l. fi. C. de fruct. & lit. expen. Et quia iniquum eſſet, ꝙ quis haberet emolumentum, ex quo læſionẽ habere non compellitur, arg. l. j. §. pro ſecundo. in fi. C. de caducis tollend. quia igitur emolumentum capit forenſis ex ſtatuto in caſu noſtro, ideo potuit etiam grauari, & maximè etiã mediante eius facto in territorio, ideſt habitatione. Nec obſtat, dum dicebatur, ꝙ debet ſtatutum intelligi de foreñ, qui commiſit delictum in territorio: quia ibi ceſſauit, quia hoc procedere poſſet, vbi forenſis occaſione ſolius habitationis ligari nõ poſſet: quia tunc ſtatutum reſtringi deberet ad caſum, in quo poteſtatem ſtatuẽdi populus haberet. Sed ex quo ſtatutum põt forenſem ligare prætextu dicti facti, ideſt habitationis, ſtatutum etiã pœnale, q̃d ſimpliciter generaliter loquitur, debet intelligi generaliter. l. j. §. generaliter. de legat. præſtan. vt probatur ex no. per Imo. in l. ſi vero. §. de viro. ſolu. matr. vbi † dicit, ꝙ quando conſtat, ꝙ lex noua venit ad correctionem legis antiquæ, ſi quidem loquitur generaliter, debet intelligi, & non reſtringi per leges antiquas, ꝑ authenticã, ex teſtã. cũ gl. C. de collationi. & ꝑ dictũ. §. generaliter. & per l. de precio. de publicia. Præterea ſtatutũ de ceſſantibus & in curia mercatorum, declarat, ꝙ ille dr̃ ceſſans & fugitiuus, qui de ciuitate & diſtrictu Florentiæ, uel de quacũque mundi parte ceſſabit uel aufugiet cum rebus & pecunia alienis, ſeu ſibi creditis &c. Et ſic expreſſe diſponit, ꝙ ille, qui ex alia parte mundi, & ſic extra diſtrictum Florentinũ aufugit cũ rebus, dicat̃ ceſſans, & per hæc omnia, quæ allegantur in contrarium, videntur ceſſare. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio de facto proprio facta in tormentis, an plene probet, & uide nu. 6.*
2 *Teſtis unicus de facto proprio deponens plene probat.*
3 *Confeſſio tacita, quæ inducitur per ſtatutum contra contumacẽ dicitur liquidiſſima probatio.*
4 *Confeſſio facta in uno iudicio, in alio indiſtinctè plenam probationem facit inter eaſdem perſonas. & uide nu. 7.*
5 *Confeſſio delinquentis dicẽtis ſe commiſiſſe delictum ſuggeſtionibus aliquorum, illis non officit.*
8 *Sententia lata in contumaciam non probat in alio iudicio inter eaſdem perſonas.*
9 *Probationes factæ in cauſa ciuili ſuper delicto, non probant in cauſa criminali.*

CONSILIVM XIX.

VIDETVR prima facie, ꝙ intẽtio curiæ ſit fundata cõtra inquiſitos de pace rupta: & primo ex ꝯfeſſione Iacobi, q ꝯfeſſus eſt homicidiũ cõmiſiſſe, habito prius tractatu & colloquio de dicto homicidio cõmittendo cũ perſonis ab eo noĩatis. Et ꝙ de illorũ mãdato illud cõmiſit, & ꝙ ab eiſdẽ pecuniã ob eã cãm recepit, atq; ẽt, ꝙ poſt delictũ in domo ab illis receptus, & in fugiendo deinde ab eis aſſociatus fuit, quæ cõfeſſio
1 † facta metu tormẽtorũ, & ẽt in tormentis, cũ ſit de facto proprio ipſius confitentis, probat plene ẽt contra prædictos nominatos, ut vr̃ eſſe caſus in l. quicunq;. §. fi. C. de ſer. fug. & l. cũ ſeruum. eo. tit. iuncta gl. fi. in quib. iuribus dr̃, ꝙ confeſſio ſerui facta ĩ tortura de facto illius, & de tractatu habito cum dño probat ẽt ꝯ dñm. & ad idem eſt tex. in l. quæro. §. fi. de ædi. edic.
2 & per illũ tex. dicit Pau. de Caſt. in l. ſeruos. C. de teſt. ꝙ † unus ſolus teſtis depones de facto proprio facit plenã probationẽ, quia ſi ſeruo creditur, ut in iuribus ꝓdictis, multo magis homini libero debet credi. & idẽ tenet in d. l. cũ ſeruũ. in fi. & in cõſ. 370. Viſis actis. ubi dicit, ꝙ l. vbi numerus. de teſt. locũ habet, qñ teſtis producitur ſuꝑ facto alieno, & nõ ſuper proprio. idẽ uoluit Pau. de Caſt. in l. j. in prin. ſi ex noxa. cau. aga. & Sal. in l. ſi qs decurio. C. de falſ. in 4. oppoſ. per illũ tex. iuncta gl. ¶ Secũdò probatur intentio iudicis inquirentis, maxime ꝯ illos de Canina, ex proceſſu facto ꝯtra eos per Ptãtẽ Imolæ inquirentem de homicidio, q in eorũ ꝯtumaciã tanquã cõfeſſi fuerunt condemnati. Nam † illa ꝯfeſſio tacita, q̃ inducitur ex diſpoſitione
3 ſtatuti ꝯtra contumacẽ, dr̃ liquidiſſima probatio. l. manifeſtæ. de iureiu. & ibi no. Alex. & æquipollet ueræ cõfeſſioni factæ in iudicio pñte parte, ſm Bal. in l. ſi tutor. C. de interdi. matri. & iõ plene probat ꝯ eos in alia inſtãtia, ꝑ not. ꝑ Bar. in l. 2. C. de
4 eden. ubi vult, ꝙ cõfeſſio facta in uno iudicio, in alio indiſtinctè faciet plenã probationẽ inter eaſdẽ ꝑſonas, alleg. l. locũ. §. ſi qs. ĩ uerbo, delictũ magis manifeſtet. d̃ tabu. exhiben. & idẽ tenet Io. And. & alii in c. ꝑ inquiſitionẽ. de elec. ꝑ l. gñaliter. in fi. & ꝑ rõnem ibi redditam. C. de nõ nu. pec. & hoc ẽt ſequitur Ant. de But. in c. cũ dilectus. de capel. mona. & Ale. in d. l. 2. co. pe. nã licet nũc procedatur ꝯ ꝓdictos in alio loco, & ꝑ gubernatorẽ Fauentiæ, nihilominus dicta cõfeſſio facta corã gubernatore Imolæ in fauorẽ fiſci, pro quo iudicis præſentia ſupplet ſm Ant. de But. in c. ſi conſtiterit, in fi. de accu. allegatur ẽt in præſenti iudicio in fauorẽ eiuſdẽ fiſci ꝯ eoſdem, & ſic inter eaſdẽ perſonas. Cũ enim dictæ ambæ ciuitates ſint ſub eodẽ principe, fiſcus quo ad illas eſt unus & idẽ, quamuis ſtationes ſint diuerſæ, vt probat̃ in l. 2. C. de ſol. & in l. j. C. de cõpẽſa. ꝑ locũ a ſpẽli. Q̃d enim ĩ caſu illius legis fiſcus nõ reputet̃ unus & idẽ reſpectu diuerſarum ſtationũ, itroductũ eſt in fauorẽ fiſci, ſm Doc. & maxime Bal. ſed in caſu noſtro hoc cederet in illius detrimẽtũ, & iõ debet conſiderari ut unus, ſicut eſt, ſm ueritatẽ, q a ex hoc cõmodũ ſentit. & per hoc ẽt probatur, ꝙ ſñia lata per gubernatorẽ Imolæ, probat ẽt in alio iudicio inchoato ꝑ gubernatorem Fauentiæ, tanq̃ dicatur procedi inter eaſdem perſonas. Et quia illa condẽnatio reſpicit principaliter fauorẽ publicũ & utilitatẽ publicã: iõ nocet ẽt alteri. l. j. C. ubi cau. fiſca. & not. gl. in l. in cognitione. ad Silla. & ꝓbatur in l. q ſqs. ad leg. Iul. maieſt. Et ita ẽt per prædicta vr̃ Bart. uelle in l. cum filius. in prin. de verb. oblig. & in diſpu. Lucanæ ciuitatis ſta-

tuto &c. Et ubi ẽt quodlibet prædictorum nõ sufficeret ad plenã probationẽ, vr tñ, ꝙ sufficiant omnia simul iuncta, iuxta illud, & si non prosunt singula, multa iuuant. c. cum cãm. cũ ibi nota. de proba. & no. in l. 2. in princ. de excusa. tuto. Et ultra prædicta, ꝙ sñia lata contra contumacem condemnato præiudicet, uult Pau. de Cast. in consil. 327. Si dicta sñia &c. in fi. q̄a quò ad aliud hr̃ pro ueritate. l. Herennius. §. Caia. de euictio. ¶ Sed ꝑmissis nõ obstantibus, ꝯrium indubitanter puto uerũ.

5 Et † in primis dr̃, ꝙ confessio Iacobi nihil probat contra istos inquisitos, ꝑ tex. vbi est casus in terminis, in c. j. de conf. vbi proprie & ad propositũ dr̃, eos quorum suggestionibus scælus homicidii presbyter cõmisisse ꝓponit̃, nisi aliis modis uerũ esse constiterit, nulli pænæ esse subiiciendos. & idẽ dr̃ in c. nemini. 15. q. 3. ac etiã in dictis locis dr̃, ꝙ criminosus non est de sociis interrogandus. Et idẽ dr̃ in l. fi. C. de accu. quibusdam casibus exceptis, de quibus ibi in gl. & not. in l. repeti. §. i. de qõ. quod est uerum, ſm Bar. ibi, cum quo transit Abb. in d. c. j. in delictis quæ principaliter committuntur in odiũ alicuius, ut in casu nostro. Vel ſm Sali. illud procedit, quãdo accusatus est liberæ cõditionis, & delictum est tale, quod sine pluribus sociis committi pt̃ & solet, sicut est homicidiũ. Et talis confessio criminosi, qñ non debuit interrogari, nõ facit ẽt præsumptionẽ ad torturã, ſm Cy. & Sal. in d. l. fi. & Doc. ĩ d. c. j. Et casib. exceptis de quib. ibi ꝑ gl. nõ facit ẽt cõfessio huiusmodi plenam probationẽ, sed solum præsumptionem, ſm Do. ĩ dictis locis. Et ꝑpea certissimi iuris est, ꝙ dicta confessio Iacobi nõ probat plene ꝯ istos inquisitos, vt clare probatur per prædicta. ¶ Nec obstant allegata in contrarium, uidelicet tex. in l. quæro. §. fin. de

6 ædi. edic. cum concor. quia † ſm Salic. in d. l. fi. C. de accusa. loquitur, qñ agitur ciuiliter: & est secus, qñ agitur criminaliter, quia tunc exiguntur probationes clariores. l. fin. C. de probat. Sed nec ẽt ĩ ciuilib. uni soli creditur de facto proprio, ſm Ale. l. j. §. j. ff. si est noxa. cau. aga. q̄ ad hoc allegat Inn. in ca. cũ dilectus. in gl. in uer. rñsiones. de accusa. & Bar. in ꝯſ. in cip. In qõne ꝓposita &c. & Ant. de But. in c. cum a nobis. de testi. versi. octauus casus &c. & est ſm eum de mente Cy. in d. l. si q̄s decurio. in 4. oppo. dũ dicit, ꝙ ibi est spãle rõne officij. & rñdet ad d. l. quæro. §. fi. qđ facit ꝑ ista opinione: q̄a nõ sufficit dictum serui, sed requirebatur alia semiplena ꝓbatio, vel aliud indiciũ. Et hoc ultimũ ultra eũ voluit ẽt gl. in d. l. quęcunq;. §. fi. in ver. interrogationẽ. C. de seruis fugi. q̄ intellexit tex. ĩ d. §. fi. qñ cũ dicto serui ꝯcurrebant ẽt alia indicia ꝯ dñm, prout illã gl. declarat & sequit̃ Sali. ibi. ¶ Vel tertio rñdet̃, ꝙ d. l. q̄ro. loquit̃, qñ ꝯ vnum agitur principaliter, & ad alium, puta dñm, ꝓuenit̃ in ꝯñtiã, ut quia condẽnatio unius uidelicet serui, est ꝓambulũ executionis fiẽdæ ꝯtra alium, hoc est ꝯtra dñm, ſm Bar. in l. cum filius. in prin. de uerb. oblig. vbi ad hoc allegat in specie, d. l. q̄ro. §. fi. & quia, ſm cũ, ꝯfessio serui vel filii ꝓiudicat patri uel dño ĩ his, in q̄bus hẽt liberã administrationẽ. l. seruus qđ detulit. cũ l. seq. đ iurei. Sed qñ ex uno maleficio ꝓceditur ꝯ plures, tunc sñia & ꝓbationes factæ ꝯ unũ nõ ꝓiudicabũt alteri, ſm Bar. in loco ꝓallegato, ꝑ l. denunciasse. §. fi. de adulter. & iste est casus noster. & idẽ ꝑ oĩa tenet Bar. in disputa. incip. Perusinæ ciuitatis statuto &c. ¶ Præterea & tertio Iacobus non ꝯfitetur, neq; deponit de facto proprio, quia non dicit, sibi fuisse mãdatum vel ꝑsuasum, ꝙ cõmitteret homicidium. Nec ẽt dicit, ꝙ sibi aliq̄d fuerit ꝓmissum, sed de mandato aut ꝑsuasione & ꝓmissione facta fratri suo ꝯfitet̃ tñmodo, & sic circa factũ alienũ respectu tertii, & ad ꝓiudiciũ tertii uersatur sua cõfessio. ¶ Nõ obstat dum secundo dicebat̃, ꝙ ꝯfessio, de qua ĩ alio iudicio coram gubernatore Imolæ, ꝓbat plene ĩter easdẽ ꝑsonas in iudi-

7 cio ꝑsenti, ꝑ not. ꝑ Bal. in l. 2. C. de eden. cum ꝯcor. quia † forte hoc posset procedere in ꝯfessione uera, sed hũc effectum non hẽt, nec habere pt̃ ficta cõfessio inducta per statutum ĩ pœna ꝯtumaciæ, seu in ꝯtumacis odium, ſm Bar. in l. eius, q̄ delatorẽ. in fi. de iure fisci. ubi q̄rit, q̄d si quis hr̃ pro cõfesso per sñiam diffinitiuã, vtrum faciat fidẽ in aliis causis. & rñdet, ꝙ non, per tex. expressum in l. 2. §. j. eo. tit. qđ perpetuo dicit tenendũ mẽti. & idẽ ẽt tenet Alex. in d. l. 2. C. de eden. & idem ẽt uult Spec. in tit. de conf. §. uidendum. uer. sed nunquid. dicens, ꝙ licet cõfessio facta in uno iudicio q̄nq; faciat fidẽ in alio, hoc tñ nunquam habet locũ in cõfessione ficta, & sic in alio iudicio non dr̃ liquidissima ꝓbatio, nec æquipollet verę ꝯfessioni, ẽt inter easdem personas, sed pro tali pt̃ haberi in eodẽ iudicio, in quo fingitur facta, per ea, quæ in ꝯrium allegatur. ¶ Non obstat ẽt

8 sñia, quæ dr̃ lata per gubernatorẽ Imolæ: quia † nec illa fidẽ facit in alio iudicio ẽt inter easdẽ personas, cũ lata sit in cõtumaciam inquisitorum, ꝑ no. ꝑ Bar. ĩ d. l. eius qui delatorẽ. in fi. vbi loquit̃ de illo, qui hr̃ ꝓ confesso ꝑ sñiam diffinitiuã, & uult, ꝙ nõ faciat fidem in alijs causis, ꝑ l. 2. §. diuus. eo. tit. & si dicatur, ꝙ Bar. loq̄tur de ficta cõfessione, & nõ de sñia, q̄ est vera, & non ficta, istud est aperte contra intentionẽ Bar. qui, vt dixi, loquit̃ in cõdẽnato diffinitiue, & de confesso per sententiã diffinitiuam. Si. n. ficta confessio non faceret fidẽ in alio iudicio, & ipsa diffinitiua sñia, per quã hr̃ pro cõfesso, faceret plenã probationẽ, hoc esset imponere legem uerbis & nõ reb. ipsis, cõtra. l. 2. in princ. C. cõm. de leg. & decisio Bar. seruiret de uento, q̄a satis esset hr̃e probationem ex ipsa sententia in alio iudicio, nec esset iurandum, ꝙ in illo fidem nõ faceret dicta ꝯfessio. unde Bar. sensit, ꝙ ẽt sñia ipsa non sufficeret tunc ad ꝓbationẽ. & idẽ sẽtit ap̄te in l. si iõ. de euictio. dũ uult, ꝙ cõdẽnatus de falso in ꝯtumaciã adhuc possit ꝯficere instrã. Et istud ẽt vult Fel. in c. cũ Bertoldus. de re iud. in 9. col. uersi. sed limitat̃. &c. quamuis, de Bar. in d. l. eius. mentionẽ non faciat, & rñdet ad consi. Pau. de Cast. 327. Vel dic melius, ꝙ ipse loquitur, qñ petit̃ executio sñiæ latæ in cõtumacẽ, q̄a tunc nõ audit̃, si alleget ꝙ fuit lata ob ꝯtumaciã, & non quia hẽat malã cãm sed qñ agit̃ ꝯtra eũdẽ principaliter in alio iudicio, tunc dicta sentẽtia non probat ꝯtra eundem, q̄a tunc non agit̃ ex ipsa sñia, ut in casu Pau. de Cas. sed adducit ad ꝓbationẽ in alio iudicio, ut in casu nostro. Et hoc maxime est uerum in criminalibus, quia sñia in contumacem lata est, non ex eo ꝙ ꝯstet illum hr̃e malam cãm, sed potius in pænam cõtumaciæ, ſm Bar. in d. l. si iõ. & in l. si superatus. de pig. & in l. illicitas. §. fi. de off. præsi. Abb. in c. in causis. de re iudica. Alex. in l. si finita. §. si de vectigalib. in ult. col. de dãno infec. & hac rõne, ſm eum in casibus, in q̄bus sñia lata ꝯtra unum facit fidem contra alium, non probat, si lata sit ꝯtra ꝯtumacẽ, ſm Bar. in d. l. cum filius. & in dicta disputatione, q̄ etiam locum habent inter easdẽ personas, & ꝑsertim in criminalibus, in q̄bus requiruntur probationes clariores. d. l. fi. C. de ꝓba. Et facit, qđ not. Bar. in l. 2. ui bo. rapto. vbi

9 † concludit, ꝙ ꝓbationes factæ in cã ciuili sup delicto non ꝓbãt in cã criminali, ꝑ gl. in l. si quis ad se fundũ. C. ad l. Iul. de ui. & est rõ, ſm eum, quia in criminalibus requiruntur probatione luce clariores. d. l. fi. quæ rõ ẽt locum habet in casu nostro, de quo per Doc. in c. 2. de ord. cogni. & multo magis hoc hẽt locũ quo ad aliũ, puta partis, cui dr̃ rupta pax. quia certũ est, ꝙ dicta sñia in contumaces lata non facit fidem pro eis in hoc iudicio, q̄a res inter alios acta &c. l. sępe. de re iudi. & in rubro & nigro. C. res ĩter alios acta. Nec ẽt nocet aliis inq̄sitis, q̄ non fuerint prius condẽnati, per no. per Bart. in d. l. eius qui. ¶ Postremo non obstat, dum dicitur, ꝙ omnia simul debẽt iungi ad perfectam probationem inducendam, per not. in l. 2. in prin. de excusa. tuto. quia, ut dictũ est, confessio Iacobi per se nihil probat, vel saltẽ nõ facit semiplenam probationem, per no. in d. l. fi. C. de accusa. & in c. j. de ꝯfes. Et similiter dicta sententia in contumaces lata in hoc iudicio non facit etiam semiplenã probationem, vt probatur ex præmissis. Et ideo ad effectum prædictum non pñt coniungi dictæ imperfectę probationes, vt declarat Abb. in d. c. cum causam. de prob. & plenius Alex. in consi. 9. & 213. vol. ex quibus arbitror concludendum, ꝙ inquisiti sint absoluendi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Assertio & relatio de instrumento facta probat inter præsentes, & in præiudicium eorum.*

2 *Editio instrumenti quando fisco a reo fieri debeat.*

3 *In causa matrimonij reus actori edere tenetur.*

4 *Vt ille, qui tenetur edere instrumẽta, presumatur illa subtraxisse, oportet probare ipsum ea instrumenta posse exhibere.*

5 *In his casibus, in quibus reus edere tenetur, editionem petens tenetur ad expensas contribuere, quæ factæ fuerunt in recolligendo instrumenta.*

6 *Aliquid apud me non esse probatur, si nõ probetur id ad me peruenisse, & meo iuramento creditur.*

CON-

CONSILIVM XX.

CIRCA dubium, de quo quæritur, q̄ est, utrum rei cōuenti occasione pacis ruptæ teneant̄ fisco edere instr̄m pacis, quod constat, factum fuisse ex alio instrumento cōfecto inter partes, in quo hoc asseritur, & ad quod relatio h̄r, quæ assertio
1 † & relatio ꝓbare ur̄ inter præsentes, & in ꝑiudicium eorum. l. optimā. C. de cōtrahē. & cōmitten. stipu. prout uult Bart. & oēs in aut. si quis in aliquo. C. de eden. Et maxime Alex. ibi in fi. ver. qui ēt dn̄t q̄ inter alios non probaret, per illum tex. qui hoc casu intelligitur, & intelligi debet. Et quia facta fuit dicta confessio præsente gubernatore Mutinæ, qui repsentat persona summi Pontificis, satis dr̄ facta præsente illo, & q̄a ut cōfessio ꝓbet tanquā facta præsente parte, sufficit q̄ negociorū gestor fuerit præsens, s̄m Salic. in l. unica. C. de cōfessis. in 15. opposi. & qui ī dubio cēsetur illā acceptasse, ex quo facta fuit ad cōmodum fisci, s̄m Alex. in l. 3. C. de repudi. hære. qui uult, q̄ dicto casu nō sit necessaria alia acceptatio expressa. ¶ Et nō insistendo aliter, an ista dicatur cā criminalis, in qua reus non tenetur edere fisco. l. 2. §. Diuus. de iure fisci. & per Doc. in l. 2. & in l. fi. C. de eden. & in l. 3. ff. eo. & in c. j. de prob. tum quia istud fuit tactum, tum quia hoc non puto necessarium, dico, q̄ isto casu nō tenet̄ reus fisco edere instr̄m pacis. Quia fisco
2 † tenet̄ reus edere, q̄n cōstat uere, uel præsumptiuē, q̄ instr̄m est apud ipsum reum, & non aliter, ut expresse ꝑsupponit Io. And. in addi. Spec. de instr. editio. §. videndum. uers. ex p̄missis
3 &c. ubi dicit † q̄ in cā matrimoniali reus tenet̄ edere actori. Et q̄ ita disputando fuit determinatum Bononiæ in q̄one, in qua mulier uendicabat uirum, & dicebatur, q̄ cum alio prius matrimonium cōtraxerat, uel ob id prouocat ad diuortium, unde fuit conclusum, q̄ ipsa cogitur ostendere instr̄a contractus, uel dotalia, q̄ h̄re scitur uel præsumit̄, q̄a si fauore fisci cogitur quis edere ꝓpria instr̄a. d. l. 3. ff. de edē. multo magis hoc fieri dēt fauore m̄rimonij, in quo multa sunt fauorabilia, de q̄bus per glo. in c. ut lite nō contest. & in matrimoniali cā uersatur fauor animæ, & pro hoc allegat in arg. cle. j. §. j. de usu. Dū ergo dicit Io. And. q̄ fauore matrimonij, sicut fauore fisci tenetur reus edere instrumenta cōtractus, uel dotalia, quæ h̄re scitur uel ꝑsumitur &c. ꝑsupponit, & uult, q̄ ad edēdum reus compellat, q̄n scit̄ uel præsumit̄ h̄re instr̄m. & cum opinione Io. And. transit ēt Ant. de But. Abb. & alij moder. in d. c. j. de prob. & istud ēt ꝑsupponit gl. in d. §. diuus. in duobus locis. Et primò dum dicit, q̄ in cā pecuniaria, eo ipso q̄ reus interpellatur, non exhibet fisco instr̄a necessaria, patitur pœnā, quia creditur ei instr̄a subtraxisse, & ita furti ꝯuenietur. Est ergo necesse ꝑsupponere, s̄m hanc lectu. q̄ apud reum sunt, uel fuerunt instr̄a, aliàs furtum non posset præsumi, ut probat ex diffinitione furti, de qua ī l. j. ff. de fur. & Bar. ēt ibi fatet̄, q̄ præsumptio furti nocet in actione q̄ mota est, ut ibi probatur in tex. licet dicat, q̄ in actione furti nō nocet dicta ꝑsumptio, sed satis est, q̄ noceat in cā mota, ut ibi in tex. qui per hoc probat, quòd reus instr̄a habuerit. ¶ Secundò idē uult eadē gl. magna in fi. ubi r̄ndendo ad ꝯtrarium dicit, uel hic quidā tertius habebat, ibi aduersarius. Et sic ꝑsupponit, q̄ ille, q̄ cogit̄ edere hēat. & q̄uis Bar. ibi nō teneat istā lecturam, nō t̄n reprobat gl. quæ præsupponit, q̄ ad edendum tenet̄ reus q̄n apud eum sunt instr̄a, vel esse præsumuntur. quinimmo Bar. etiam istud vult expresse ī uers. sed dubitat̄, q̄ vult dicere &c. vbi q̄rit, quomodo ille tex.
4 practicabit̄, & r̄ndet † q̄ ad hoc, ut subtraxisse præsumat̄, oportet, q̄ probet quædam instr̄a fore ad cām fisci pertinētia, q̄ ipse p̄t exhibere & nō exhibet, quo probato uerè tūc præsumit̄ subtraxisse, & ꝑsumit̄ illa instr̄a sibi nocitura esse, & iō fidem faciunt ꝯtra eum. Ecce ergo, q̄ est necesse, s̄m Bar. probare, q̄ reus habeat instr̄a, quę p̄t exhibere & non exhibet, & sic ad edendum non tenetur, nisi instr̄a, quæ habet, uel h̄re præsumitur, & q̄ ex hoc oritur ꝑsumptio subtractionis & furti, & q̄ illa instr̄a sibi noceant, quæ præsumptio cessat, q̄n non constat, quòd reus habuerit vel habeat instr̄a apud se, & q̄ reus in cā ciuili ꝑsumat̄ subtraxisse & ex hoc cogatur edere, & per ꝯn̄s, q̄d intelligatur de reo, q̄ habet instr̄a, quę p̄t exhibere, vult etiam gl. in l. is apud quē. C. de edendo. Et istud etiā probatur in tex. in uer. exhiberi. Nam exhibitio instrumētorum, ad quā quis p̄t cogi, ut ibi, præsupponit illum possidere, uel habere rem & posse exhibere. l. j. §. fi. ad exhibendum. & in §. præcedenti. qui loquitur ēt, q̄n agens ad exhibēdum non erat dn̄s, & q̄n agenti non competebat rei uendicatio. Non. n. est cōueniēs, q̄ si apud reum non fuerunt, nec sunt instr̄a pertinentia ad fiscum, q̄ ille cogatur de nouo a notario & ꝓprijs expēsis rele-
5 uari facere, q̄nimmo † in casib. in q̄b. reus edere tenet̄, ille, q̄ editionem petit, tenetur ad expensas contribuere, quas fecit ille, q̄ edit in recolligendo, s̄m Ant. de Butr. in dicto c. j. de probatio. ubi uult, q̄ licet reus acta, quæ recolligit a notario teneatur ex cā edere: puta si originalia essent deperdita, s̄m Inn. ibi, t̄n petēs editionē tenet̄ ad expēsas factas in recolligendo. & idē tenet Bal. in dicta. l. is apud quē. cum quo trāsit Fulg. Paul. de Cast. & Alex. per text. in l. cum sæpe. C. de erogatio. mil. anno. lib. 12. & l. 4. §. j. ff. fi. regund. & l. fi. C. de bo. author. iudi.
6 posid. Quod † āt apud istos reos nō sit, nec fuerit instr̄m pacis, ꝓbat̄ eo ipso, q̄ nō ꝓbat̄ ad illos peruenisse, per no. p glo. ī l. cum de lege. ff. de ꝓba. cum qua trāsit Bar. in l. decē. de uer. obl. & l. cōficiunt̄. §. cōdicilli. de iure codic. & ī rubrica de ope. no. nunc. cum ꝯcor. de quib. ibi per Ale. q̄ ēt dicit, hāc eē cōem opinionem. Et magis in specie istud vult Bar. in l. si q̄s ex argentariis. §. j. ff. de edē. ubi dicit, q̄ q̄n nō ꝓbatur rem peruenisse ad illum, qui cōuenit̄, tunc eo ipso, q̄ dicit non h̄re, ꝓbat̄ amissio, seu q̄ nō reperitur apud eum, nisi probet̄ ꝯrium. creditur. n. suo sacro, ut eo. ti. l. ꝓtor. §. sed & si seruus. & l. cum ita. §. species. de lega. 2. & per no. in d. l. cum de lege. de ꝓba. & per l. fi. §. licentia. C. de iu. deliberā. Et ita concludendum circa p̄dicta puto sine dubio. Laus Deo.

SVMMMARIVM.

1 *Bannitus restitutus bona in alios translata non recuperat.*
2 *Princeps non potest a suo contractu discedere, nec sententiam contra se, uel fiscum latam tollere.*
3 *Dominium licet quæsitum per modum iuris ciuilis est de iure gētium, nec princeps in eo præiudicare potest. sed uide nu. 8.*
4 *Motus proprius non tollit obstantiam, nec ampliat gratiā, licet excludat surreptionem. & nu. 10.*
5 *Princeps non intelligitur tollere sententiam, quæ transiuit in rē iudicatam, nisi de istis mentionem faciat.*
6 *Literæ posteriores prioribus derogant, quando continent clausulam derogatoriam, & concessæ motu proprio & ex certa scientia sunt.*
7 *Princeps potest ex causa bannitum ad bona translata restitue re, de qua ei creditur, & in dubio presumitur.*
9 *Dictum, supra nu. 1. locum non habet, quando princeps in restitutione non uult de confiscatione obijci posse.*
10 *Clausula, motu proprio, habet uim clausulæ, non obstante.*
11 *Reuocatio gratiæ nunquam presumitur, nisi de mente Papæ appareat.*
12 *Varietas in Pontifice nou præsumitur, sed potius circumuentio, & ad hoc pulchra dicta.*
13 *Legitimandi ad feuda facultas non porrigitur ad concessa per principem facultatem concedentem.*
14 *Clausula, non obstante, in lege noua apposita, quid operetur.*

CONSILIVM XXI.

VISIS oībus literis apostolicis concessis Dominis de Bentiuolis & aliis, quæ pro contrarijs cōtra illos allegantur & producūtur. Et oībus diligenter ponderatis, vr̄ prima facie dicēdum, q̄ bona dictorum dn̄orum in alios trāslata post illorum confiscationē, & maxime pro executione sn̄iæ latæ cōtra fiscum in fauorem creditorum illorū de Bentiuolis, venire non possint in restitutione eis fienda. Et primo ex defectu ptātis ipsius summi Pontificis, qui licet uoluerit oīa bona per cos & parentes eorū possessa ante illorum primum discessum, ēt si sint in alios trāslata, tā ex cōtractu inito ēt cum summo Pōtifice, q̄ per sn̄ias latas contra camerā & fiscum restitui dictis dn̄is rebānitis, nihilominus vr̄, q̄ hoc summus Pontifex facere non potuerit: quia licet bannitus restitutus recuperet bona cōfiscata ad alios adhuc non translata, l. j. 2. & 3. C. de sen. passis. t̄n quæ sunt alienata & translata in alios non recuperat
1 † s̄m Bar. & Bald. in l. fi. C. de sent. pas. Bart. & alios cōiter in l.

Gal-

Gallus.§.& quid si tantum.de libe.& posthu.cum concord.de quib. ibi per moder.& Card. in ca.quia diligentia. de elec.qui pro hoc allegat text.in c.quamuis.de rescri. in 6. & in c. super eo.de offi.delega.& idē tenet Abb.in c.j.de parochi.& in c. ex tua.ad fi.de cle.nō residen.& in ca.inter quatuor. de maio. & obedi.& Imo.in c.in nostra, de iniu. Et hoc nedum vr̃ verū in dubio,sed etiā qñ princeps uellet exp̄sse sub restitutione comprehēdi bona interim alienata,ſm Bal.& Cy.ī d.§.& q̄d si tm̃. 2 cum quibus etiā trāsit Alex.princeps † enim nō p̄t discedere a suo cōtractu,nec sui p̄decessoris.c.j.de ꝓba.& ibi no. omnes, Cy.& Bal.in l.digna vox.C.de legi. & eadē rōne nō debet posse tollere sñiam contra eū seu eius fiscum latā, quia in iudicijs quasi contrahitur.l. 3.§. idē scribit.de pecu. Et quamuis aliàs ex causa possit princeps rem suam alteri auferre.l.item si uerberatum.§.j.de rei vendicatio. & in l. Lucius, de euicti.ac etiā iusta causa in eo præsumatur in dubio,ſm Cy. & alios in l. fina. C.si contra ius vel utili.publ.& Doct. in c.quæ in ecclesiarū.de consti.Qñ tñ contra proprium contractum cessat dicta præsumptio,& sic tunc in illo iusta causa non præsumitur,nisi probetur.Et eadem ratione idem est,qñ vult tollere sñiam cōtra eum,vel fiscum suum latam ſm Abb.in ca. quæ in ecclesiarū.de consti. aliàs,ſm eum, posset princeps de facili euacuare omnem contractum cū eo celebratum,& idem ēt vult in effectu in cle.1.in fi. de proba. Et per hoc dicit se esse solitū dicere, ꝙ princeps non possit vasallū feudo priuare, nisi cū causæ cognitione,q̄a in feudo inest quidā contractus,ultro, citroq; obligatorius.c.de forma.12.q.5.& l.liber homo.de uerb.obli. & de natura feudi ē,ꝙ nō auferat, nisi cū causæ cognitione.c. vnico.d̄ feu. sine culpa nō amittē. Et hoc ēt vr̃ decidi ex dictis domi.Card.in c.ad petitionem.de accu.ubi refert occurrisse d̄ facto,ꝙ Papa mandauit executori, ut cū minister sancti Antonij ordinis minorum esset renunciaturus in capitulo generali, acceptaret talē renunciationem, & mandauit alteri prouideri de prouincialatu,& ita factum fuit.deinde Papa reuocauit illā cōmissionē,& oīa inde secuta,& uoluit ꝓ infectis haberi.dubitatū fuit,an ꝑ hoc dicat primus minister remanere.& vr̃,ꝙ sic, ſm eum,per not.ꝑ gl.in cle.j.in versi.ꝓ infectis.de immuni.ecclē.q̄d dicit uideri mirabile,videlicet, ꝙ sic resurgat titulus extinctus,ꝫ.l.qui res.§.areā.de solu.& hoc euenit,q̄a fingit,ꝙ illa renunciatio nō interuenisset. & subdit ad propositū, ꝙ oīa quę fecit secundus minister remanebunt valida,ne p̄iudicetur tertio.Finge enim,ꝙ alienauit in forma debita, si reuocat alienatū,ageret de p̄iudicio tertij,forte laici, cui Papa ñ p̄t auferre dñium in eū trāslatū.& pro hoc ultimo facit d.c. quamuis. 3 & cū do.Cardi.transit ēt Io. de Ana. Et † hoc ēt locū habet in dñio q̄sito ex sentētia,q̄a ēt tunc est de iure gētiū,licet modus quærēdi sit de iure ciuili,ſm Bar.& Doc.in l.ex hoc iure.de iusti.& iu. Et iō cū sit ēt isto casu de iure gētiū,nō dēt Papa illud posse auferre,sicut videmus, ꝙ ꝑ legitimationē non pōt imperator p̄iudicare in iure & in dñio prius q̄sito per aditionē hęreditatis,quia illud dñium est de iure gentiū:q̄uis modus quærēdi,hoc est ipsa aditio,sit de iure ciuili,ſm Bald.in l.2.C.de iur. & fac.igno.in l.Deo nobis.C.de epi.& cler.in l.j.C.de iur.annu.au.in l.rescripta.C.de preci.imper.offerē. & in c.dño guerrā.in ti.hic fini.lex Corradi.& Alex.in d.§.& q̄d si tm̃.& in l.cū hæredes.in prin.de acq. pos.& Aret.in l.3.de testa.quāuis Pau. de Cast.& non bene,in dictis locis aliter dixerit.Secūdò vr̃ dictis creditoribus non præiudicari in iure quæsito ex defectu voluntatis summi Pontificis.Nā ad hoc,vt dicatur derogatum per rescriptū sentētiæ, quæ transiuit in rem iudicatā, necessaria est clausula,nō obstante lege, ſm gl. & Doc. cōmuniter in l.causas.C.de transact.adeo,ꝙ non sufficit dicere,nō obstātib. sñijs,ſm Pau.de Cast.& hoc,q̄a ius cōe hoc casu cōtinet clausulā derogatoriā ad rescripta.l.quoties.C.de prec.imper. offeren.& plenè not.in d.l.fi.C.si cōtra ius vel vtili.publi. ideo rescriptū nō valet,si in eo nō exprimat dicta clausula derogatoria ad l.cōem.l.si quis in principio testi.de lega.3.& l.si mihi & tibi.§.in legatis.de leg.j.Cū ergo in casu nostro in literis apostolicis dicat solùm,non obstātibus sñiis,& clausula,nō obstāte lege,nō exprimatur, nō dicit sufficienter derogatum dictis sententijs.Nec obstat,ꝙ dictæ litteræ sint cōcessæ motu pro- 4 prio,† q̄a motus proprius non tollit obstantia, & non habet uim clausulæ,non obstante,ſm Abb.in c.nōnulli, in prin.de rescrip. quia ſm eum,motus proprius solum excludit surreptionem,non aūt ampliat gratiam,ſm Ioan.Andr.in c.si motu proprio.de præben. in 6. & de mente principis non est concedere aliquid cōtra ius non facta mētione de iure,ut in legib.ꝑ allegatis.& hoc ēt vr̃ velle Domi.& Imo.in c.j.in prin. in ult. col.de filiis presby. lib.6.Præterea illa clausula, non obstantibus sententijs,pōt intelligi & verificari in illis sententijs, quæ non transiuerunt in rem iudicatam, & de illis in dubio debet 5 intelligi,quia uerisimile non est,ꝙ † princeps uoluerit tollere sñias,quæ transiuerunt in rem iudicatā,nisi de eis & ēt de transitu earum in rem iudicatam sit facta expressa mentio, per ea quæ hñr in l.fi.C.sent.rescin.non pos.& ita uult Alex.in cons. 94.2.uol.incip.In cā & lite uertente &c.circa princ. Nec obstat,ꝙ Papa deroget sententiis:quæ fuerunt missæ executioni,quia per hoc non infertur necessario, ꝙ transiuerint in rē iudicatam,quia potuerunt de facto exequi, antequam in rem iudicatam transiuissent,ſm Alex.not.qui ita considerat in dicto consil.Et ꝑpea intelligit in dubio uoluisse summus Pontifex derogare executioni,quę processit de facto,i. ante trāsitum in rem iudicatam,& nō executioni factæ post & de iure, vt ēt bene ꝓbatur & per Io.And.Ant.de But.& alios post Cōpostella.in c.cām quæ.de rescrip.ubi dicunt,ꝙ illa clausula,nō obstante collatione alteri facta, intelligitur & uerificatur in collatione inualida,& non in illa,quæ est ualida,ne alteri piu diceretur.d.c.super eo,& d.c.quamuis.Et ubi ēt per præcedentes literas fuisset derogatū,& derogari potuisset sñis, quæ trāsiuissent in rē iudicatā,nihilominus dictæ litteræ per posteriores vñr in hoc reuocatæ, in quibus Papa mandat illos, qui vigore rei iudicatæ bona Bentiuolorum possedissent,& a quib. indebite amoti fuerunt,ad pristinā possessionem illico reponi & restitui,prout iuris fuerit &c.cū clausula,nō obstantib.&c. & ꝓ expressis hñtes &c. in plena forma . quāuis igit̄ ꝑ primas literas cōmittat,ꝙ Bentiuo.restituant ad possessionē & in ea conseruent,non obstantib.sententijs &c.nihilominus ꝑ ꝑ has posteriores Papa velle vr̃,ꝙ creditores possidentes uigore rei iudicatæ indebitè amoti ad possessionē reponant illico, & his ultimis literis standū est: q̄a intelligunt prioribus dero- 6 gare postquā in illis est clausula † derogatoria,& ēt de primis literis est facta mētio,ꝑ ea q̄ hñr in c.2.& in c.cæterū. d̄ rescr. & p̄sertim cū velit oīa haberi ꝓ expressis,q̄ de necessitate erāt exprimenda.l.oēs.& ibi no.Ang.C.de quadriē.p̄scrip.& plenè ꝑ Ant.de But.in consi.2.cum concord.de quib.plenè per Moder.in d.c.nonnulli.in prin.Et q̄a ultimæ literæ sunt concessæ motu proprio,& ēt ex certa scientia, quo casu ſm rescriptum tollit primū,ēt si de illo non sit facta mentio, ſm Ant. de But. in c.fi.ꝑ illum tex.de dilatio. Et q̄a cū res reponat in pristinū statū,hoc dr̄ fauorabile ſm gl.in c.statutū.§.j.in verbo,numerandum.de præben.in 6.& ꝑ dñm Ant.in c.cū olim. de verb. sig.iō sufficit clausula,non obstāte,ēt si agat de alterius p̄iudicio,q̄a res de facili reuertit ad pristinā naturā.l. si vnus. §. pactus.de pac.ꝑ ea q̄ hñr in l.quoties.C.de preci.& in d.l.fi. & in d.c.nonnulli.& per Alex.in l.j.§.si is pro quo.ff.q̄d quisq; iuris.¶ Sed præmissis non obstantibus ꝯtrariū arbitror uerius, 7 nā † pōt princeps ex cā restituere bannitum ad bona confiscata,ēt in aliū translata,ſm Bald.in l.quæcunque.C.de fi.instru. & iure hastę fisca.lib. 10.& probatur ex no.per Doc.in d.l. fi. C.si cōtra ius vel vtili.publi.& in d.c.quæ in ecclesiarum. ubi cōcludunt,ꝙ pōt princeps tertio p̄iudicare in iure q̄sito ex cā, & de cā ur̃ in casu nostro satis ꝯstare ex uerbis Papæ, quib. in hoc statur,ut no.in cle.literis.de proba.dū dicit,multis de causis non posse nō ægreferre executionem non fuisse factam,sicut prius mādauerat,sed protractā ex falsis & malignis interpretationibus,& scrupulosis exceptionib.Ex quibus verbis apertè ostēdit summus Pōtifex,ꝙ nō sine cā ꝯdoluit, & ꝯñr, ꝙ subsistēte cā sic fieri mandauit,& ꝙ ubi princeps dicit facere ex cā,ēt eo casu,quo est necessaria ei credat,uult Ale.in terminis in consi.228. incip.Nec arguendi &c.2.vol.per not.in d. cle.litteris. Præterea cā semper p̄sumit,qñ coniecturari pōt,ꝙ ex aliqua cā fuerit motus,ſm dñm Ant.& Imo.in c. nā concupiscentiam.de cōst.& voluit ēt Cy.in l. rescripta. C. de preci. &c.& in d.l.fi.ubi dñt,ꝙ si factū principis pōt ex aliqua cā iustificari,dēt præsumi in dubio factū ex illa cā,& dēt seruari.in casu autem nostro præsumi p̄t,ꝙ summus Pontifex derogauerit

rit dictis ſententijs,& ꝙ earum executionem retractauerit,qa
cum fuerint latæ abſentib. Bentiuolis ad inſtantiam aſſertorũ
creditorum ſuorum,forte cã non fuit plenè defenſata, nec in-
ſtructa , ꝓut fuiſſet illis præſentib.qui erãt melius informati,
ꝙ ꝯſtat manifeſte ex eo,qa ius dictorũ creditorũ nõ perimit,
nec tollit,imo reſeruat,& vult,ꝙ agere rurſus poſſint aduer-
ſus dictos Bẽtiuolos,ꝑ qđ apparet, ꝙ Papa dubitat de iure eo
rum,& an de illo fuerit bene cognitum,& q̃dẽ merito, qa cũ
agerent ꝯtra camerã tanq̃ creditores Bentiuolorum uerisimi-
le eſt, ꝙ illis abſentibus,& quidem melius informatis nõ fue-
rit de iurib.partiũ cognitũ,prout fuiſſet illis præſentibus,arg.
l.qui in alterius.§.fi.de reg.iur.Et ꝑpea ex iſta cã , q̃ imaginari
põt,p̃ſumitur princeps retractaſſe dictas ſnĩas,& earũ execu-
tionem ac ẽt ex tali cã tãquã iuſta & rõnabili ſic facere potuit
qa quælibet rõ motiua principis ſufficit ꝓ cã, ẽt ſi non cõcer
nat publicam utilitatem,ſm Bal.in dicta.l.reſcripta.de precib.
imperat.offeren.& Are.in dicto. §. & quid ſi tm̃ . Quinimmo
8 põt † prĩceps ẽt ſine cã ſnĩam tollere ꝑ reſcriptũ, & ẽt dñium
ex ea tranſlatum,ſm Bald. in l.fin. C.ſnĩam reſcin. non poſſe,
col.pen.uerſ.ſed immediate oppon. &c. vbi dicit, ꝙ q̃dã ſunt
iura,quæ quis põt acquirere ẽt ꝯtra principis uoluntatem: qa
acquiruntur de iure gentium,ſicut dñia,& iſta nõ pñt auferri
ſine cã,ſec⁹ in his q̃ ſunt de iure ciuili,ut iudicia & ſnĩæ. Nã in
iſtis potentia eſt authoritas principis. Et ꝑpea infert , ꝙ licet
ex ſnĩa ſit tranſlatum dñium, tñ ualet reſcriptum principis re
ſcribentis,non obſtante ſnĩa, & perdatur dñium,quia conſe-
cutiue venit ad ſnĩam,& reſciſſo principali reſcinditur acceſ-
ſorium.l.ſi ex cã.§.j.de minorib. Et quamuis hoc caſu ſnĩa ſit
lata contra eius fiſcum , tñ illi nõ derogat ad proprium com-
modum,ſed Bentiuolorum,ideo ceſſat, qđ quantum ad hoc
in contrarium allegat. Et iſtud ultra Bal.egregie probatur ex
notatis per Inno. & Ant.de But. in c.2.de voto.ubi hr̃,ꝙ licet
Papa non tollat ius quæſitum alteri de iure naturali ſine cã,tñ
ubi illud uenit tanq̃ acceſſorium ad ius eccleſiaſticum ,in quo
Papa hẽt plenitudinẽ ptãtis,p̃t ſublato principali ẽt ſolo uer-
bo tollere acceſſorium,qđ aliàs de ꝑ ſe nõ tolleret.Et hoc ꝑ il
lũ textũ ,ubi Papa tollit obligationẽ q̃ſitã laico,diſponẽdo prĩ
cipaliter ſuꝑ voto.Et ꝓ hoc ẽt facit gl. notabilis in l. ſi patro-
nus.§.patronũ. ſi q̃d in fraud. patroni. q̃ uult, ꝙ caſſato ꝯ̃ctu
principali intelligat ẽt ſublatũ iurẽ illi acceſſorium,quã alle-
gat & ſeq̃tur Bal.in l.imperator. de ſtatu homi. & in l.j.col.3.
C.de inofficio.donatio.per quam dicit, ꝙ ubi reſcindit ꝯ̃ctus
principalis,reſcindit & pœnalis,vbi ãt princeps uellet princi-
paliter dñium q̃ſitũ de iure ciuili tollere ſubſiſtente & durãte
cã,qua mediãte fuit quæſitũ, & tũc nõ poſſet, niſi ex iuxta cã,
puta qa vult,ꝙ legitimatus ſuccedat patri, ẽt poſt aditã hære
ditatẽ ab alio,& ſic uult auferre dñium ab hærede nihil diſpo
nẽdo ſuꝑ aditione iã facta. Et iſto caſu loquunt Doctores ſu
pra allegati in ꝯtrariũ.Sed ubi princeps aditionẽ annullaret,&
eã ꝓ infecta haberi vellet, ꝓut facere poſſet,ẽt ſine cã:qa adi-
tio eſt de iure ciuili,ſm Doctores in d.l.fi.& in dicto.c.q̃ in ec
cleſiarũ:tunc hęres, qui adiuit,dñium ex aditione q̃ſitũ amitte
ret, qa uenit acceſſorie ad ipſam aditionẽ . Et iſtud ẽt ꝯfirma-
tur ex notatis per do.Car.cũ quo trãſit Imo.in c.qa diligẽtia,
9 de elect.ubi dicit,† ꝙ aliq̃ñ ꝓcedit reſtitutio pleniſſima, puta,
quia reſtituit q̃s in integrũ ꝑ principẽ,nõ obſtãte aliqua ꝯdẽ
natione,q̃ vult haberi ꝓ nõ facta,nec de ea poſſe obijci,& tũc
dicit ſe uidiſſe de facto,ꝙ nullus ꝯ̃ctus factus in bonis ꝯfiſcatis
ualuit,ſed ſm eũ,male facit princeps ſic faciẽdo,qa decet prĩ-
cipẽ obſeruare ꝯ̃ctus.c.j.de ꝓbationib.Sed ille textus non ob-
ſtat,qa hoc caſu principaliter cõdẽnatio, quę eſt de iure ciuili
irritat,ꝙ princeps ẽt ſine cã facere potuit:iõ ẽt cõtractus, qui
ſequuntur ex ea,uel ꝑꝑ eã pñt in ꝯſequẽtiã tolli,non aũt dire
cto, & principaliter.d.c.j.quod iſto caſu loq̃tur & intelligit,
ut ꝑ p̃dicta colligit.Subdit tñ Imo.in d.c.quia diligentia.ꝙ il-
le,qui emit,regreſſum hr̃e poterit ꝯ̃ principẽ, a quo hẽt cãm.
per l.j.& 2.C.de quadriẽnii præſcriptio.Et cũ dicta opinione
tranſit ẽt Ale.& Moder.in d.§.& quid ſi tm̃ . ubi prædicti idẽ
ſentiunt eſſe verum,ẽt ſi reuocaretur alienatio & trãſlatio fa-
cta in alios principaliter & non acceſſorie, uel in conſequen-
tiã, quia poteſt princeps moderare iuriſdictionẽ ſui magiſtra-
tus,vnde ſi reſtitutus fundet ſe in ſua priori poſſeſſione , & ei
opponatur de confiſcatione,poteſt replicare,quòd excipiens
nõ debet audiri ꝑꝑ reſcriptum mandans , ꝙ iudex illum non
audiat, & ita propriè contingit in caſu noſtro, qa Papa reſti-
tuit dños de Bentiuolis ad bona, etiã in alios quomodocunq.
translata,& per contractum,& per ſententias illis nõ obſtãti-
bus,ac mandat ex hmõi amotione ſuper uitio ſpoliationis nul
lo unquã tp̃e in iudicio uel extra per quoſuis iudices,ẽt ꝑ pala.
tij Apoſtolici auditores in quauis inſtantia agi poſſe, ſublata
eis & eorum cuilibet aliter iudicandi,interpretandi,& diffiniẽ
di facultate &c.Idcirco q̃libet,in quẽ quacunq. cã fuerũt di
cta bona trãslata , nõ debet audiri, ſaluo ſibi iure agẽdi contra
fiſcum,vt ex præmiſſis colligitur . Et tãto magis p̃dicta proce-
dunt,& abſq. dubio locum hñt aduerſus creditores, qui poſ-
ſidere cæperãt authoritate rei iudicatæ, quia de eorum modi-
co p̃iudicio agit,qa ius eorum nõ extinguitur, nec aufert, ſed
ſolum differtur;qm̃ princeps eorũ ius reſeruat,ſi ꝙ illis cõpe-
tit,& vult,ꝙ ex dicto iure iterum poſſint agere,quia ergo quo
ad eos dr̃ agi de modico p̃iudicio,potuit Papa in hoc eis ẽt ſi-
ne cã p̃iudicare,ut hæc oĩa probãtur in l.quoties. C. de preci.
imperato.offerẽdis.& vult ẽt dñs Ant.Imola,& Abb.in dicto.
c.quæ in eccleſiarum.de ꝯſtitutio.¶ Cõſtat igitur ex præmiſſis
de ptãte Papæ quò ad ea,de quibus agit,de voluntate ẽt ex ver
bis apparet apertius. Et qa clara ſunt & aperta , opus non eſt
alia interpretatione.l.ille aut ille.§.cum in uerbis.de. le.3. & l.
ꝯtinuus.§.cum ita.de ver.obl.Et hoc ẽt ex rñſionib.ad ꝯ̃ria fa-
cilius poterit liquere. ¶ Nõ obſtat igit in primis , ꝙ princeps
nõ poſſit reſtituere ẽt expreſſè ad bona in alium translata,qa
immo p̃t ex cã,de qua ꝯſtat,ut p̃dixi,& ẽt ſine cã,moderãdo iu
riſdictionẽ iudicis,hoc eſt p̃cipiẽdo,ꝙ illi , ad quos bona per-
uenerunt,nõ audiãt, & ꝙ illis ſuper dictis bonis ius nõ redda
tur,ſicut fecit in caſu nr̃o,q̃uis illis cõtra fiſcum det regreſſus
ſm Card.& Imo.in d.c.quia diligentia.& Alex.& Mod.in d.§.
& quid ſi tm̃.& prout in caſu nr̃o,ſic cautè diſpoſuit ſummus
Pontifex.Et quamuis idẽ Car.in d.c. ad petitionẽ,uideatur ali
ter dicere,tñ prima eius opinio ẽ cõiter approbata . Præterea
in caſu,de quo per eum in d.c.ad petitionẽ, non abſtulit Papa
ptãtem iudicib.audiẽdi illos tertios poſſeſſores,nec illis audiẽ
tiã denegauit,ſicut in caſu,de quo ꝑ eum in d.c.quia diligẽtia.
pariter & nr̃o.qđ eſt multum põderendũ,ſm Alex.& mod.in
d.§.& quid ſi tm̃.¶Ex alio ẽt ñ obſtat,qđ dr̃ ĩ d.c.ad petitionẽ,
qa dum dicit Card.ꝙ alienata interim nõ reuocãtur,qa agere
tur de p̃iudicio tertij forte laici,cui Papa p̃iudicare nõ põt,&c.
hæc verba ſonãt , ꝙ eius dictũ p̃t hr̃e locũ in laico nõ ſubdito
tẽporali iuriſdictioni Papæ,cui ille ẽt cũ cã nõ põt præiudica-
re,ſm Pau.de Caſt.in conſi.281.incipiente,Primo dubiũ &c.
quia cum iſte actus ſit iuriſdictionis,ut notatur in d.l.fin. C.ſi
cõtra ius uel util. pupli.iuriſdictio nõ p̃t exerceri in nõ ſubdi-
tos.c.per venerabilẽ.qui filij ſint legit.& idẽ vult in ꝯſi.158.in
cipiente,Viſo & examinato &c.Et hoc præcipuè verũ eſt quo
ad illos,ad quos bona erant translata uigore rei iudicatæ, qa ,
ut ẽt dictũ fuit,p̃t imaginari cã ,ex qua ſic fecit & ꝑꝑ q̃ præſu-
mitur ſic feciſſe,& quia potuit Papa derogare ſnĩjs,ut fecit, &
p̃iudicare ĩ dñio ex eis trãslato, tanq̃ ſit depẽdẽs & acceſſoriũ
earũ,ſm Bal.in d.l.fi.C.ſent.reſcin.nõ poſſe.& ꝑ no.ꝑ Inn. in
c.2.de dilationib.& ſupra fuit plenius declaratũ. Nec iſto caſu
vel ſimili loquit Car.in d.c.ad petitionẽ.Sed q̃ñ irritauit & an
nullauit renunciationẽ miniſtri,q̃ non erat de iure ciuili,ſicut
ſententia,ſed quæ erat efficax de iure naturali uel gentium.d.l.
ex hoc iure.Nec ẽt obſtat,dum dr̃,ꝙ nõ eſt ſufficiẽter deroga
tum dictis ſententiis,ex quo in literis nõ eſt appoſita clauſula,
nõ obſtãte lege.nec ſufficit dicere,nõ obſtantib.ſententiis,qa
10 cũ in literis p̃dictis ſit clauſula,motu proprio,illa † habet uim
clauſulæ,non obſtãte.ſm Io.And.in c.j.de exceſſib.p̃lato.lib.
6.allegat cle.ſi Romanus.de præbẽd.& gl.fi.ad fi.in c.2. de mu
tu.peti.& idẽ vult Bal.in l.oẽs.C.de quadriẽ.pręſcri.Et quãuis
Abb.de hoc dubitet in d.c.nonnulli.in prin.ea rõne,qa motus
proprius ſolum excludit ſubreptionẽ,nõ ãt ampliat gratiã ul-
tra intẽtionẽ,ſm Io. And.in d.c.ſi motu ꝓprio.nihilo minus ĩ
caſu nr̃o veriſſima eſt p̃cedẽs opinio , qa in dictis literis eſt ẽt
appoſita illa cl̃a,nõ obſtãtibus ſententiis.Et ideo cũ ſententiis
ſit expreſſè derogatũ,clauſula,motu ꝓprio,ĩ eiſdẽ literis appo
ſita,ampliat & habet uim clauſulæ,nõ obſtãte,qa motus pro-
prius ampliat gr̃am quo ad exp̃ſſa ĩ ea,ut ꝓbat in c.ſi plurib. ĩ
principio,de p̃bẽ.in 6.& ibi notat Dom.qui ẽt allegat Io.An.

in c.cū ī cūctis.ver.cū verò.de electionib.& idē vult Bal. in fi. C.de crimi.sacri.dicens no.ꝗ proprius motus nō solùm tollit vitiū obreptionis,sed etiā firmat gratiā.& hoc verū in his,in q̄bus princeps hēt plenā notitiā,ut hic.& de excusatio.tuto.l. idē Vlpianus.Sed in his,quorū princeps nō hēt plenā notitiā,pro prius motus tollit obreptionē,& nō firmat gratiā ꝙ nō obstan tia,q̄ nō erāt nota pricipi,& ita ſm eū notat,cano.in d.c.si mo tu ꝓprio.Præterea nō tm̄ dr̄,non obstātib. sniis,sed ēt breui-bus sub noīe donationis.& demū subijcit, cæterisq̄. cōtrarijs q̄buscunq; &c. & sic ēt gnāliter dr̄ legi & ꝯrio iuri cōi deroga tū.¶ Nō obstat insuper,dū dicebat̄,ꝗ illa uerba , nō obstātibꝰ sentētijs,dn̄r derogare solū illis sniis,quæ adhuc nō trāsiuerūt in rem iudicatā,ſm Alex.in d. cōs.94.2.vol.quia ex quo vult, ꝗ dn̄i Bentiuoli reintegrent̄ ad bona trāslata in alios, ēt occa-sione dictarum sniarum,patet ꝗ sensit de sententijs, quę tran siuerūt in rē iudicatā;quia prius nō potuit,nec debuit fieri exe cutio,ut notat ī l.j.in prin.ff.nil no.appel.pend.Nec dici pōt, ꝗ potuit executio fieri de facto,q̄a Papa intellexit ēt,q̄n de iu re facta fuit executio.ꝗ ꝯstat ex eo; q̄a derogat similiter breui bus sub titulo donationis concessis quibuscunq; tā ꝑ se,ꝙ per ꝓdecessorē suū, & tñ isti possidebant iustè, & ex iusto titulo , ergo idē uoluit in casu ꝓximè præcedenti , & sic q̄n executio fuit valida & legitima,q̄a ꝑ seq̄ntia declarant̄ ꝑcedētia, & e-cōtra.l.q̄ filiabus.in prin.& l.si seruꝰ pluriū.§.fi.de l. j.& l.hæ-redes palā.§.sed si notā.de testa.Et idē colligit̄ ex inferioribus ubi Papa mandat inde amoueri Iacobum de Lianoris,& alios quoscūq; & quantūlibet iusto titulo,etiā suo,uel dictæ ciuita-tis Bononiæ posidētes.Sub q̄b.uerbis uniuersalib. & gemina tis cōprehendunt̄ ēt,& cōprehēdi pñt illi,q̄ tenēt ex snia,q̄ trā siuit in rē iudicatā, q̄uis talis nō veniret alias sub uerbis simpli cibus,ꝑ ea,quę notant̄ in l.balista.ad Treb.& in l.cum scimus. C.de agricol.& cēsi.li. 11. & per Bal.in c.imperialem. in prin. de ꝓhibi.feu.aliena.ꝑ Feder.cum cōcordantib.¶ Cæterum nō obstat,dum dr̄,ꝗ in hoc est derogatum literis Apostolicis per posteriores,in quib. cōtinet̄,ꝗ illi,q̄ posidebant uigore rei iū dicatæ,& q̄a bonis fuerunt indebitè amoti,illico ad possessio nē dictorum bonorum restituāt̄,ꝓut iuris fuerit &c.Quia Pa pa in his ultimis literis nō intellexit de illis,q̄ posidebāt ex il-lis sniis,q̄b.fuit ꝑ eū in alijs ꝑcedentib. literis expresè deroga tum, sed de alijs sniis lati. prius & ante primū discessum dicto rum Bentiuolorum,si quæ essent, & ꝑꝑ quas aliqui posedis-sent,ꝗ patet,q̄a vult, ꝗ amoti indebitè reintegrent̄, nō dn̄r āt indebitè amoti,q̄ posidebāt ex sententijs,q̄b.Papa derogauit ex legitima cā,& q̄b.iure permittēte derogare potuit,ut supe-rius ꝓbatū ē. Et q̄a nō vr̄ uerisimile,ꝗ Papa uoluerit recede re a ꝑcedēti derogatione dictarū sniarum.l.nō ad ea.de ꝯdi. & demō.Et hoc clarè ꝓbatur ex no.ꝑ Bar.in l.j.§.& parui.ff.q̄d vi,aut clam.vbi q̄rit,quid si statutum velit,ꝗ cōtra instr̄m op-poni non posit,nisi exceptio falsitatis, quittationis,& solutio nis,an alię exceptiones posint opponi,& cōcludit, ꝗ si con-stat,& sit liquidum,instr̄m esse validū, ꝗ aut aliæ exceptiones descendūt ex aliquo capitulo statutorum eiusdē ciuitatis,& il-læ posint opponi. Non obstante,ꝗ sit dictū , nulla alia exce-ptio opponat,ꝑ illū tex.cū gl.& ꝑ not.in l.ita nobis pudor.C. de adul.Non.n.ſm eum,est uerisimile,ꝗ per illa uerba genera lia seipsum uoluerit corrigere.d.l.nō ad ea,& l. si q̄n. in prin, C.de inoffi.testa.Si uero dictæ exceptiones descendunt ex aliis partibus iuris,& tunc,ſm Bar.nō pñt opponi , quia debemus inhærere uerbis statuti,quāquā duris.l.ꝓspexit. qui & a quib. & cum eo transit ēt Bal.& Sali.in d.l.ita nobis pudor.Sic ergo & in proposito, ne uideatur Papa a primis literis recessisse, in quibus derogauit ad fauorem Bentiuolorū sentētiis latis post eorum discessum,& illis absentibus,dicendū est, ꝗ ꝑ seq̄ētes literas nō intelligit uoluisse recedere a dicta derogatione, nec sensisse de illis sentētijs,quib. prius derogauit, sed de aliis, si q̄ forte extarent, ꝑ rōnē Bar. quæ in casu nostro ēt multo magis militat,& locum habet,quia in ꝑsonis ecclesiasticis uariatio ē magis abominabilis,ꝙ in laicis.c.cū āt. de iure patro. & cle. j. de renun. & id ēt magis in Papa,quia actus sui debēt esse stabi les,& perpetuo mansuri.c.decet.de reg.iur.in 6.Et ꝑ hoc dicit Rota in ti.de præben.conclusio.22.in antiquis,ꝗ etiā si uerba
11 secundæ gratiæ videātur reuocatoria primę,tamē † si de men-te Papæ nō apparet clarè,nunquam ꝓsumitur reuocatio,pro ut vtiq; in casu nostro nō apparet,immo potius cōstat de ꝯtra ria mente.Nā Papa in priorib.literis reseruat ius cuicunq; cō-petēs aduersus Bentiuolos ante monitorium Iulii contra eos latū & editū. Cū ergo reseruatio restringat se ad ius eorū cō-petens ante dictū tps credēdū est,ꝗ in ultimis literis Papa sen serit de his,q̄ erāt in possessione uigore sniæ latæ ante idē tps & nō de illis,qui posidebāt ex sniis postea latis, & quas sustu lit per præcedentes literas,quia distingue tēpora, & cōcorda-bis scripturas,ut no.in l.scripturæ.C.de fide instr.ī c.imputa-ri.eo.ti.& in c.cū tu.de testib.& in c.ī nostra.eo.ti.Cū em̄ pau lo ante mandasset Papa restitui dn̄os Bentiuolos ad possessio nē bonorum,& repositos,restitutos,ac reintegratos aduersꝰ quoscunque manuteneri,& defendi,non est uerisimile, ꝗ in-continenti prædictos sic restitutos,rursus uoluerit priuari,& dictos assertos creditores semel priuatos reītegrari,ar.l.q̄ sic,
12 de solutio.Nec † talis & tanta uarietas in summ Pontifice de bet præsumi,ꝑ ꝑdicta.ꝑ q̄ infert Bal.in c.j.de no.feud.contra Celestinum Papā,qui de mane faciebat gratiam, in sero reuo cabat,illā immo solet dici,ꝗ potius ꝓsumit̄, ꝗ Papa fuerit cir-cumuentus.q̄n uenit contra gesta per se , ꝙ ꝗ se correxerit,c. cum olim.& ibi plenè per oēs,de re iudi. & talis ꝓsumptio est iuris & de iure , cōtra quā nō admittit̄ ꝓbatio in cōtrarium , ſm Inn.& oēs ibi.Et hoc ēt uerum est, si secundæ litteræ sint coī cesse motu proprio,ut pulchre concludit Abb.in d.c.cum olim.& Imo.in c.mandatū.col.pen.de rescr.Et ꝓpea ubi ētin hoc ultimæ litteræ contradicerent primis , dicendum esset, ꝗ sint impetratæ per importunitatē,& ꝗ in hoc Papa fuerit cir-cūuentus , ex quo non fit mentio de primis,quantum ad hoc scilicet,ꝗ in illis mandetur dn̄s Bentiuolos non obstantib.sen tentiis restitutos ꝯseruari , & aduersus quoscunque defendi. ¶ Nec obstat illa clausula gn̄alis,non obstātibus,& c.quia hoc casu nō sufficit,ut inferius declarabitur plenius,& in casu nr̄o hoc ꝑcipue verū est, in quo ꝑ ꝑcedentes literas constat de eni xa uoluntate & mente summi Pontificis,ꝗ dicti dn̄i restituan tur ad dicta bona,dum in eis dr̄,mentis suæ est,ꝗ reintegrent̄ cū effectu,q̄ uerba sonant & significant , ꝗ ex illa cā , ex qua fuerant priuati ab eis,dicta bona rursus nō auferant̄, aliàs nō dicerent cum effectu restitui.d.l. qui sic,de solutio.& l.si uero pro parte.§. uersum.de in rem uerso.Et idē ēt repetit,q̄n man dat,ut dictū est,ꝗ restituti cōseruentur,& defendant.atq; idē colligitur,dum dicit,ægreferre, ꝗ dicta restitutio differat , ac dum postremo iterum repetit, suæ intentionis esse , ꝗ ꝑdicta habeāt effectū,& ꝗ ob hoc amplam & plenam ꝓtātem cōces-sit executori,unde a verisimili penitus est alienū,ꝗ a tali enixa uoluntate, & firmo,ac deliberato proposito mox discesserit, & recedere uoluerit,quare dicendum est,ꝗ in ultimis litteris senserit,de aliis sniis,ut est dictū,uel ꝗ dictæ litteræ sint ꝑ im portunitatem obtētæ.d.c.cum olim.cū ibi plenè not.¶ Et ad-huc prædicta cōfirmantur per ea,q̄ uoluit Pet. de Anch. in cō
13 si. 309,incip.Prima facie &c. ubi determinat † ꝗ facultas legi timandi ad feuda,non porrigitur ad feuda cōcessa ꝑ principē in ꝑiudiciū eorū,qui sunt cōprehensi in inuestitura,q̄a gratia specialis de ipsis feudis non dēt minui uel alterari per factum ministri gn̄alis ipsius principis ab eo ꝓtātē legitimandi haben tis,dicēs de hoc esse casum expressum in capi.dudum.de ꝓbē. lib.6. Princeps enim,ſm eum, non vr̄ dedisse potestatem Co miti reuocandi uel tangendi cōcessiones ipsius principis spe-ciales,ut sic generi per speciem derogetur, siue præcedat spe-cies siue sequatur,ut no.in c.generi.de reg.iur.lib.6.& ista, di cit ipse,est æqua interꝓtatio,& ſm naturā beneficii principis, q̄d decet esse mansurum.d.c.decet.Non esset autē ita,si feudū immediate ab ipso principe legitimis concessum per nouū & generale indultū deberetur legitimatis. Sicut ergo uult Petr. de Anch.ꝗ dicta bona feudalia ab ipso principe concessa non intelligantur comprehensa in ꝓtāte legitimandi ēt ad feuda , sed ꝗ intelligatur de feudis ab aliis concessis rōne ꝑdicta. Sic per eandem rationem in casu nostro vltimæ literæ ex sui gene ralitate non minuunt,nec alterant id,q̄d prædictis dn̄is ꝑ ꝑce dentes literas fuit specialiter concessum,& per ꝯn̄s ultimæ li-teræ intelliguntur de alijs sententijs,& non de illis,quib. fuit specialiter derogatum per Papam. Et ꝓhoc facit ēt, quod no. Io.And.in addi.Spec.in tit.de execu.sen.§.postremo.uer. 16. ubi referendo Rofre.& Guid. de Suza. concludit,ꝗ si unum sta-

statutum dat certā formam sententiandi, & aliud statutū iubet
sententiam intra certum tēpus executioni mandari, non ob-
stante aliquo statuto, sententia, in qua constat formā alterius
statuti non fuisse seruatam, non mandabitur executioni, ne pri
mū statutum dicat̄ sublatū. allegat. l. doli clausula. de uer. obl. &
de leg. 3. l. si quis in principio testamenti. Et sic uolunt, ꝙ in du
bio nō uideat̄ quis uelle se corrigere, qn̄ ēt est apposita clausu-
la, non obstante. & sic dicta clausula nihil operatur in casu du-
bio prout cōtingit in casu nr̄o, sed hēt effectum in casu certo.
¶Et hoc ultimum ēt comprobatur ex not. per Bar. in extrauag.
14 ad reprimendum. in uer. non obstantib. vbi vult, ꝙ † si in lege
noua sit apposita illa clausula, non obstante aliqua lege, ꝑ hoc
non tollitur, quin per priores limitetur & distinguat̄ quia intel
ligitur non obstante aliqua lege, s. ꝯtraria, quæ non possit cum
hac sustineri. allegat gl. in Auth. de hære. ab intesta. ueni. in ver.
uacantib. Secus aūt, ꝭm Bar. si in lege noua diceret̄ non obstā-
te lege. quæ generaliter & specialiter in cōtrarium loqueretur,
quia tunc dictę leges non distinguerent, nec limitarent legem
nouam: nec haberet tunc locum l. nam & posteriores, de legib.
& idem uult Bart. & alii in l. sciendum. in prin. qui satisd. cogan
tur. Et ꝑpea clausula illa, non obstantibus quibuscunq; in con
trarium facientibus &c. apposita in ultimis literis, non operat̄,
ut concessa specialiter ꝑ alias literas dicantur sublata, sed refert̄
ad alia, quæ quouis modo possent obstare. ¶ Nec obstat, ꝙ ēt
Papa uelit haberi pro expressis oīa, q̄ de necessitate erant expri
menda, quia hæc verba, quæ ueniunt ad executionē dictæ clau
sulæ generalis, nec faciunt, ꝙ uideatur derogatum ēt his, q̄ ob-
stant specialiter, sed operatur solum quo ad alia, q̄ poterāt ob-
stare, & ad q̄ refert̄ simplex clausula, nō obstante, q̄ ꝑcedit, ꝑ no
tata in cle. j. de præben. Et sic dicta uerba nihil hn̄t cōe cum illa
clausula, non obstantib. his, q̄ generaliter & specialiter loquun
tur in ꝯtrarium. Et de qua ꝑ Bar. in d. ver. nō obstātib. Et ꝑpea
concludo, sicut colligitur ex præmissis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Restitutus simpliciter ad patriam & ad bona, non recuperat bona confiscata in alium per fiscum translata. vide nu. 3.*
2 *Debitor eius, cuius bona confiscata iuste fuerunt, soluens fisco uel habenti causam ab eo, liberatur, secus iniuste, ut nu. 4.*
3 *Restitutus ad bona non recuperat, quæ alienata sunt per fiscū uel habentem causam ab eo, sed contra alienantes agendum est in quantum effecti sunt locupletiores.*
5 *Metus illatus a magistratu magis excusat debitorem alterius ei soluentem, quam metus illatus a priuato.*

CONSILIVM XXII.

1 IN quæstione proposita, si nobiles † de Malui-
tijs simpliciter ad patriam, & ad bona fuissent re
stituti, in restitutione non uenirent bona con-
fiscata in alium per fiscum translata, secundum
Bart. in l. fina. C. de senten. passis. & in l. Gallus.
§. & quid si tantum. de libr. & posthum. cum concordantibus.
de quibus ibi ꝑ Alex. & per Abb. & Imo. in c. inter quatuor. de
maio. & obed. Et consequenter non recuperassent nomina de
bitorum consignata & donata dn̄o Ioanni, & per eum postea
translata in alterum. Sed ubi restitutio esset talis, & aliter conce
pta, ꝙ in illa bona alienata etiam venirēt, quod qn̄ fit, declarant
Doctores, maximè Moder. in dictis locis, & Card. in c. quia dili
gentia. de elec. Et tunc quæritur, an hæredes dicti do. Ioannis,
qui a dictis debitoribus nihil exegit, sed cōtra eos iura sibi com
petentia alteri cessit, teneant̄ ad quantitatē ab illis debitam. Et
superfluis omissis, mihi vr̄, ꝙ dicti hæredes nullo mō teneant̄.
Nam aūt a dictis debitoribus nihil adhuc exactū, & nō sunt li-
berati. Et ꝑpea per dictos de Maluitiis agēdum est cōtra dictos
debitores, quia eis contra debitores restituta est actio, & ablata
ab eis, quibus fuerat cessa. Cessionarij igitur & multo magis ce
dens, ad aliud non tenentur, quia per restitutionē prædictam
amiserunt quicquid ad eos peruenit, scilicet actionem ipsam, &
iō ab eis aliquid ultra peti nō pōt, quia restitutio tantum resti-
tuit, quantū id, aduersus quod restitutio cōceditur, abstulit, &
nō ultra. d. l. fi. C. de sen. pas. & ibi no. Bart. in uers. uenio ad vlti
mam partē &c. Sed per cōfiscationem fuit solum ablata actio,
ērgo illa tm̄ recuperatur mediante restitutiōe. Si uerò fuerunt
2 exacti debitores ab illo, cui cessit do. Ioannes si quidem † fuit
cōfiscatio iusta, illi sunt liberati, quia fiscus uel hn̄s causam a fi-
sco mediate uel immediate, hr̄ loco hæredis. l. si debitori depor
tato. de fideius. & le. 2. C. ad leg. Iul. maie. & in terminis firmat
Bar. in l. creditor. ff. de sol. ubi quærit, si vna pars de ciuitate sit
expulsa, an debitores illorum exacti sint liberati, & inter alia cō
cludit, ꝙ si bona illorum iuste fuissent cōfiscata, ꝙ sine dubio li
berarent̄. Nec ꝑ restitutionē prædictam arbitror ꝙ iterum de
bitores cōpelli possint ad soluēdum creditoribus restitutis, ex
quo iure permittente soluerunt, q̄a ab eodē non debet idē bis
3 exigi. l. bona fides. ff. deposi. sed hæredes † creditoris potius po
tuerūt agere ꝯtra cessionarium vltimum, qui exegit, ad id, ī quo
factus est locupletior, tanquā cōtra quēlibet bonæ fidei posses
sorem, arg. l. sed & si. l. §. itē si rē distraxerit. de pe. hær. & no. Bar.
in d. l. fi. C. de sen. pas. ver. pro declaratione huius gl. dum dicit,
ꝙ licet restitutus simpliciter nō possit bona recuperare ab illo
qui emit a fisco, poterit tn̄ cōtra fiscū agere, quatenus factus est
locupletior ex re vēdita, sicut dr̄ de bonæ fidei possessore. Nec
prædictis obst. l. fi. §. j. de eo per quē fac. erit. & l. planè. 2. §. j. d̄
leg. j. ubi actio restituitur ēt aduersus debitorē semel liberatū:
q̄a immo cessat restitutio, qn̄ tertius, cuius facto est liberatus,
reperitur soluēdo, & sic faciunt dicta iura potius pro, q̄ cōtra,
quia sicut nō conceditur restitutio aduersus actionē amissam,
qn̄ creditori est cōsultū cōtra aliū, sic restitutio iā cōcessa, ut in
casu nr̄o, in dubio debet intelligi facta aduersus illū, qui exegit,
nō cōtra debitorē exactū, ne bis idē soluere cogatur. Et maxi-
mè, cū nō sit liberatus ex cā lucratiua, sed onerosa, quo casu nō
solet ēt restitutio cōcedi aduersus actionē amissam, ēt si tertius
cuius facto admittit̄, n̄ sit soluēdo, ꝭm gl. Bar. & Do. cōiter. l. his
solis. de condi. indebi. & Bal. & mod. in d. l. planè. §. j. qui dn̄t, ꝙ
fallit in casu, de quo ibi, fauore uolūtatis ultimæ, & ꝙ d. l. fi. §. j.
loquit̄, qn̄ debitor est liberatus ex cā lucratiua. ꝙ etiā admittit
Alex. in d. l. fi. §. j. qn̄ tertius, cuius facto supuenit liberatio, nō
fuit in dolo ꝓut dolo nō fuit exigēs isto casu, si publicatio bo-
4 norū fuit iusta. Et † ubi ꝑdicta cōfiscatio fuisset iniusta, adhuc
dicti hæredes do. Io. nō possent ad pecuniā exactam cōueniri,
sed creditores possent cōtra debitores agere, q̄a non fuissent li
berati, vt ꝓbatur ex no. ꝑ Bar. in d. l. creditor. de sol. dicentē, ꝙ
ubi bona sunt publicata iniustè, si q̄ dē hoc factū sit in iniuriam
creditoris, ut in casu nr̄o, & tunc pertinet ad creditorē. l. si mer
5 ces. §. culpæ. ff. loc. & sic remanet liberatus debitor. † Sed hoc ꝓ
cedit, qn̄ debitor fuit exactus a fisco, uel a republica, & cōstat,
ꝙ ꝑ metum soluit, ut q̄a præcessit statutū, uel ꝑceptum pena-
le, sed ubi debitor ēt ꝑ metum & iniustè exigitur a priuato, tūc
ꝭm Bar. in eodē loco, nō liberat̄ debitor: & rō differentiæ, ut ip
se dicit, colligit̄ ex. l. 2. cū. l. sequen. si q̄s cau. ubi hr̄, ꝭm cōem in
tellectū, ꝙ si reus ad iudicium vocatus, fuit iniustè a magistratu
detētus, ꝙ ei exceptio dat̄, secus āt qn̄ a priuato retinet̄, sed con
tra dictū priuatū ad interesse ex empto actio datur. Nā quāuis
ēt primo casu cōtra magistratū actio cōcedatur, tn̄ perinde est,
ac si non daretur, q̄a potentioribus pares esse nō possumus. l.
3. in prin. de alie. iudi. mut. cau. fa. quæ rō cessat alio casu, & quę
locū forte habuisset, ēt si dictus. d. Ioānes dictos debitores exe-
gisset, & a patria non exulasset, cessat in illo, cui sua iura cessit,
quāuis in locū eius, uel fisci successerit. Propterea si confiscatio
fuit iniusta, debitores per solutionē nedū spontaneā, sed nec ēt
per coactam fuerūt liberati, & per ꝯn̄s possunt hęredes credito
ris & debent agere contra dictos debitores, quibus exactis con
sulitur contra cessionarium ꝑdictum, q̄ iniuste exegit, si igno-
ranter indebitum soluerunt. d. l. 2. §. fi. cum. l. seq. nō āt actio da
tur cōtra hæredes dicti do. Ioānis, ad quos nihil peruenit, & q̄
dn̄s Ioannes mediāte sua donatione uel cessione in illū actionē
transferre nō potuit, quā nō acquisiuit ꝑꝑ confiscationē iniu-
stā, ꝭm Bar. in d. l. creditor. Et hoc procedit, si sponte soluērūt,
& per metum coacti non fuerunt, quia tali metu nō pręceden-
te, uel nō illato, non fuissent dicti debitores liberati, quāuis ca-
meræ soluissent, uel do. Ioanni, ꝭm Bart. in d. l. creditor. & dicit
ibi Ang. & Imo. ꝙ intentio creditoris est fundata, ꝙ solutio in-
debitè facta fisco, non liberet debitorē, l. qui hominē. §. si nullo.
de solu. & iō si debitor dicat se fuisse cōpulsum in iniuriā credi
toris, illud debet probare, quia est causa & fundamentum suæ
intentionis. l. actor. C. de ꝓba. cū similib. subdit aūt, ꝙ ubi appa
rerent

rerent pcepta pęnalia, ꝙ quicunq. fuerit debitor talis, deberet soluisse intra certũ tẽpus sub tali pœna, satis diceret apparere, ꝙ satis fuerit compulsus in iniuriã creditoris: arg. l. j. §. q̃ oneran dæ. ff. quar. rer. act. non detur. prout ẽt ibi sentit Bart. sed, ut dixi: ẽt si per metum illatum a solo priuato cessionario sequuta fuisset solutio, non contigisset liberatio, quia debitori coacto satis succursum esset ꝯ inferẽtem metũ. d. §. fi. cũ l. seq. & p Bar. in d. l. creditor. Et idcirco vanũ est dubitare, vtrũ hæredes do. Ioannis, qui nihil exegit, & qui a debitoribus nihil recepit, spõte vel p metum, sint obligati ad quantitatem, ad quã ipsi debitores tenebantur, qa ut dictũ est, si confiscatio fuit iusta, & adhuc nihil sit exactũ, creditores restituti actionem recuperarũt, & sic hñt qđ amiserunt: iõ aliquid ultra petere ab aliquo nõ pñt. d. l. fi. aut pcedente dicta iusta ꝯfiscatione debitores soluerunt, & ipsi sunt liberati, & qui p restitutionem isto casu non reinciderũt in pristinã obligationem, ut superius pbatum est, ex qua solutione hęredes dicti do. Ioannis non sunt obligati, nec ex actu cessionis & donationis factæ p eũ, qa hoc fecit iure pmittente ex quo in eũ ex iusta cã actiones erant trãslatæ, nec ex eo ꝙ factus sit locupletior, qa ipse nihil exegit, & ad eũ nihil peruenit, sed ex hoc capite agendũ est ꝯ cessionarium, q exegit, tanq̃ ꝯ quemlibet bonę fidei possessorẽ, q factus est locupletior, vt dictum est, & ubi dicta cõfiscatio fuisset iniusta, creditor, uel eius hr̃des actionẽ non amiserunt, sed adhuc durat, & debitorib. ꝯ cessionarium recipientẽ succurritur, nisi scienter & spõte soluissent. d. §. fi. cũ l. seq. Iõ ẽt isto casu non dat̃ actio hr̃dib. creditoris ꝯtra hr̃des d. Ioãnis, qa cũ eo aliqđ negocium nõ est gestũ, & q mediãte cessione p eũ facta, p̃iudiciũ aliqđ dictis hr̃dibus creditoris non attulit, qa ĩ aliũ plus iuris trãsferre non potuit, quã ipse habuerit. l. traditio. in princ. de acq. rer. do. Et ppea ex oĩ parte ꝯcludit̃, ꝙ pecunia ab ipsis debitorib. debita, a dño Ioãne, & ab eius hæredib. nõ exacta, ab eis peti nõ põt. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Solennitas actus ex temporis diuturnitate præsumitur.*

2 *In publicatione bonorum an ueniat hęreditas delata, licet nondũ adita. uide. nu. 17.*

3 *Ius adeundi an dicatur esse in bonis nostris, & quo ad quid. & vide. nu. 27.*

4 *Pręceptum testatoris de bonis nunquam diuidendis non valet, idẽ est dicendum in pactis contrahentium. sed vide. nu. 22.*

5 *Testator prohibens diuisionem, intelligitur prohibere eam, quæ fit ab homine, non quæ fit a lege. & uide. nu. 23.*

6 *Probibita alienatione extra familiam, non intelligitur prohibita successio ab intestato eius, qui est extra familiã et proximior.*

7 *Officialis, qui ex forma statuti sindicari non potest, & cõtra quẽ non potest inquiri, tenetur saltem pro reliquis, & eo quod apud ipsum remansit de bonis communibus, tenetur etiam librum rationum reddere.*

8 *Substitutio facta post mortem alicuius, intelligitur de morte naturali.*

9 *Quæ ad hæredem extraneum transeunt, ueniunt in confiscationem, & contra, quæ ad hęredem extraneum non transeunt, & num. 24.*

10 *Expreßum dicitur, quod uenit tanquam antecedens necessariũ.*

11 *Alienatione aliquorum bonorum interdicta, censetur etiam interdicta esse alienatio, quæ delinquendo fit, quod declaratur ut ibi, cum seq. nu.*

12 *Probibitio alienationis tacita, & probibitio expreßa, simul iunctæ plus operantur quam simplex expressa.*

13 *Alienatio facta pendente conditione fideicommissi, quæ expresse a testatore probibita fuit, est ipso iure nulla.*

14 *Pater grauatus restituere hæreditatem post mortem suam filio, si bona dissipet, siue dolo, siue re ipsa statim tenetur restituere.*

15 *Probibitio alienationis bonorum subiectorum fideicommisso expressè facta, facit ut publicatis bonis grauati eo uiuente naturaliter bona non transeant ad fiscum cum sua causa, quemadmodum transirent, si alienationis probibitio eßet tacita.*

16 *Verba omnia & singula bona, non tantum ad præsentia, sed etiã ad futura referuntur.*

17 *Bona & iura damnati, si acquisita sint de iure speciali, ad fiscũ non transmittuntur.*

Ius adeundi ex potentia suitatis ad fiscum transire nõ potest. ibi.

18 *Ignorantia in coniuncto & affine in dubio præsumitur quo ad cõtenta in testamento.*

19 *Solennitas ex diurnitate temporis non præsumitur, quando iuris pręsumptio aduersatur.*

20 *Solennitas extrinseca præsumitur, quando per eum allegatur, in cuius fauorem pręsumptio oritur, secus est, si negetur interuenisse.*

21 *Incursus pœnæ debet per liquidissimas probationes probari.*

25 *Substitutio testatoris facta in aliqua re post eius alienationem factam ab hærede, quando ualeat.*

26 *Ius deliberandi, quod ad hæredem transmittitur, non tamen ad fiscum transit. & nu. seq.*

28 *Si statuto fiat aliqua additio, in ea censentur omnia, quæ in statuto sunt repetita, etiam si non dicatur.*

29 *Alienatione bonorum prohibita, censetur prohibita confiscatio, & etiam omnis actus, ex quo alienatio sequi posset.*

30 *Feudum non uenit in confiscatione bonorum feudatarij.*

31 *Vasallus, qui criminaliter fuit cõdemnatus, et bannitus, et cuius bona fuerunt publicata, feudo non priuatur, dummodo possit domino seruire.*

32 *Vasallo feudo ob delictum priuato, an ad illius filios ipsum feudum transeat.*

33 *Emphyteutica bona an in cõfiscatione bonorum emphyteutæ ueniant, & uide nu. seq.*

34 *Emphyteusis ad hæredes extraneos non transit.*

35 *Statutum laicorum disponens de dominio rei ecclesiasticæ, quod est apud ipsos, ualet.*

36 *Fisco occupante rem emphyteuticam ecclesiasticam ob delictum emphyteutæ, est in ecclesiæ facultate inuestire fiscum necne.*

37 *Filius cum patre habitans, & eius bona administrans, quę acquirit, de patris bonis acquisiuisse præsumitur, nisi filius esset industriosus, mercator, aut salariatus.*

38 *Filius faciẽs expẽsas pro patre, si immodicæ nõ sint, donaße præsumitur, nec se habere animum repetendi.*

39 *Aedificans in solo communi uel alieno, an donandi animo ædificaße intelligatur.*

40 *Expensæ factæ in re fratris si non sint modicæ, uel factæ sint eo consentiente uel ratificante, tacite uel expreßè, non præsumuntur factæ animo donãdi, sed repetẽdi. vide hic latè de materia.*

CONSILIVM XXIII.

QVIA in facto & ĩ iure proponitur, ꝙ plura & diuersa bona non continent sub generali publicatione bonorũ Comitis Pauli, de singulis per ordinem videbimus. Et circa ea tñ, quæ mihi videbũtur ad rem pertinere, & veritati conuenire, insistam, & reliqua velut impertinẽtia, prætermittam. Quia ergo dictus Comes Paulus fuit ab auo paterno ĩstitutus vna cũ fratre suo in quarta bonorũ & hæreditatis ipsius aui, quærit̃ primò, vtrũ illud, qđ habuit ab illo iure ĩstitutionis ĩ dicta oĩum suorũ bonorũ publicatiõe ꝯprehẽdat̃. Et vr̃ prima facie dicẽdũ, ꝙ sic, q̃uis ẽt nõ appareat de aditione hæreditatis, quę fieri nõ potuit a minore de iure cõmuni, nec ex forma statuti, nisi seruata cer-
1 ta solẽnitate, qa ex quo co. Paulus † diu fuit in possessione & plures actus fecit, qui citra ius & nomen hæredis fieri nõ pñt, & q in quolibet maiore inducerent aditionem. l. p hærede. §. Papinianus. de acq. hær. oĩa p̃sumũt̃ solẽniter acta, ut est expressum in l. si filius. C. de peti. hære. & in l. q in aliena. post principiũ, de hęr. & ibi notãt oẽs. & p hoc limitat̃. l. q̃cũq;. §. fi. de pub. q loqtur in specie de solẽnitate extrinseca reqsita de iure in actu minoris, ut illa lex, q̃ vult dictã solẽnitatẽ nõ p̃sumi, locũ nõ hẽat p p tpis diuturnitatẽ, & iõ, s̄m Ang. & alios in d. l. qui in aliena. si in cõtractu mulieris vel minoris reqrit̃ certa solẽnitas ex forma statuti, puta cõsensus propinquorum, si appareat de cõtractu iãdiu celebrato, oĩa p̃sumuntur solẽniter acta. Et idẽ tenent Doct. in c. ea noscit̃. de his, q̃ fi. a pl. & ĩ c. illud. de p̃sum. & in c. Albericus. de test. & Doc. cõiter in l. sciendum, de verb. obl. cũ cõcordã. de quib. ibi p Rom. & alios Mod. in c. sicut. de re iu. Et vbi ẽt nõ fuisset hæreditas adita uere vel p̃sumptiue: quia tñ
2 erat tpe † confiscationis delata, & co. Paulus erat suus, ex potẽtia suauitatis trãsmisit illam ad fiscum, sicut transmissa fuisset ad quemlibet aliũ hr̃dẽ extraneũ. l. apud hostes. C. de suis & legiti. & no. Bar. & alij cõiter in l. ventre. de acqui. hær. & in l. 3. C. de

iure

iure delib. & ꝓbatur ex no. ꝑ Cy. & Bal. in l. si qs mihi bona. §. j. ver. si qs planè. de acq. hæ. vbi volũt, ꝙ deportatus intra annũ a die hr̃ditatis delatæ, añ deportationẽ illã trãsmittat ad fiscũ, ꝑ l. tũ antiquiorib. C. de iure delib. secus si post annum deportatus fuisset: & idẽ ẽt tenẽt Imo. Pau. de Cast. Rom. & Alex. in d. §. j. & vr̃ esse cõis opinio, q̃uis aliqui cõtrariũ tenuerint. Sicut ergo hæreditas extranei, q̃ intra annũ p̃t ad quemlibet transmitti, ad fiscũ trãsit, ita q̃ñ hæreditas, quæ defertur suo, vel descendenti. ante confiscationem debet indistincte, & sic ẽt post annũ, ad fiscũ trãsmitti, sicut ex potẽtia suitatis põt q̃ncunq; trãsmitti, ad quoscunq;. ¶ Nec obstat, ꝙ ius adeundi non sit in bonis. l. precia rerum. ad leg. Fal. & per ꝯñs, ꝙ non potuerit publicari, quia ad hoc respondet Roma. & Alex. in loco ꝑalleg. & etiam ad hoc
3 † colligitur respõsio ex no. per Bar. in l. q̃ duos. de re. dub. dicẽs, ꝙ añ aditã hr̃ditatẽ nõ dr̃ esse in bonis, ita ꝙ recipiat æstimationem. Et hoc, q̃a adhuc quis põt acquirere hæreditatem, tñ alio respectu dr̃ esse in bonis nostris, quia ad hęredẽ trãsmittit. Nec ẽt dẽt impediri dicta publicatio ex eo, ꝙ auus in testõ uoluerit, ꝙ dicti sui nepotes cũ oĩb. & singulis bonis & rebus eorum, viuãt, & habitẽt cũ aliis filijs eiusdẽ testõris, & nullo vnq̃ tpe ad diuisionẽ bonorum suorum, ac dicti testatoris quoquo modo perueniãt, seu diuisionem petere non possint, durante uita pfati do. Antonii, & aliorum, ac ẽt uoluerit testator, oĩa & singula bona ꝓdictorũ Pauli & Alberti esse cõia ad beneplacitum filiorũ dicti testatoris, quia hm̃oi p̃ceptum est nullum. Quamuis. n. præceptum testatoris de stando in cõione vsque ad certum tẽpus ualeat. l. 4. in princ. & ibi no. Bal. & Ang. de cond. institu. tñ
4 præceptum † de nũquam diuidendo nõ valet, fm̃ Pau. de Cast. & Alex. in l. si nõ sorte. §. si centũ. de condi. indeb. per, l. in hoc iudicio. §. si cõueniat. cõmu. diui. arguẽdo de cõtractibus ad vltimas volũtates. l. seruum filij. §. eũ, qui chyrographũ. de leg. j. Et quãuis Floria. in d. §. si conueniat. dicat, ꝙ ille tex. procedit, q̃ñ actũ est, ut nullo t pe fiat diuisio, & ꝑut dr̃ in l. nulla. pro socio. Sed si sit dictũ, ꝙ perpetuo duret cõio, uel ꝙ perpetuo nõ fiat diuisio, & tũc ualet pactũ, quia verbũ, in perpetuũ, prolatũ in actu, qui nõ trãsit ad heredes, sicut est societas. l. verum. §. in hæredẽ. ꝑ socio. exponit, idest, ad uitam, & valet, per l. j. cũ ibi no. pro socio. Et sic videat̃ velle, ꝙ in casu nr̃o valeat preceptũ, ꝙ diuisio peti nõ possit ad vitã aliorũ filiorũ ipsius testõris, nihilominus in hoc Floria. malè sentit, & ꝯtrariũ tenet Cy. in d. §. si cõueniat. in additio, ubi dicit, ꝙ nõ p̃t excedere metas. 30. annorũ. Et idẽ vult Bar. & Alber. qui summãt illũ tex. ꝙ pactũ, ne ꝑpetuò diuidatur, nõ valet, & tñ ẽt, fm̃ Floria. verbũ, ꝑpetuu exponitur, idest vsq. ad mortẽ. Et idẽ tenet Odofre. quẽ refert Alber. & idẽ vult ẽt Alber. in l. fi. C. cõmu. diuidũ. & ita ẽt contra Floria. tenet Socin. consi. 278. In q̃one vertente & c. in pen. col. qui dicit, cõem opinionem esse cõtra eũ ꝑ prædicta, & per rõnẽ de qua ibi per eũ. Nec obstat. l. j. ff. pro soc. quia solum ibi dr̃, ꝙ valet societas in perpetuũ, i. vsq; ad vitã, sed non dr̃ ibi, ꝙ valeat pactũ, & nõ liceat prius ab illa societate discedere, valet ergo societas ab initio, sed tñ in societate non cogitur ꝑseuerare. Et alia ẽt rõne præceptum testatoris de nõ diuidendo nõ ꝑiudicat,
5 q̃a solũ † per illud intelligitur ꝓhibita diuisio hominis. & q̃ñ ab hoĩe peteretur, & non diuisio, quæ contingit ex dispositiõe legis, sicut est illa, quæ fit mediãte publicatione, q̃a tunc per legẽ & nõ hoĩem fit publicatio, & alienatio. l. actione. §. publicatione. ff. ꝑ soc. instit. eod. §. publicatione. q̃a cũ alius loco eius succedat, pro mortuo hr̃. Et ideo, sicut ẽt morte naturali comitis Pauli p̃ceptũ testatoris cessaret, & ad hæredem eius nõ transiret. l. nemo. & l. adeo. in prin. ꝑ soc. Ita debet eius morte ciuili cessare, q̃ hẽt effectũ mortis naturalis quoad id, de quo agitur. l. ex ea parte. §. insulã. cũ ibi no. per Bar. & Doc. de ver. obl. & in. l. si cũ dotẽ. §. fi. solu. mat. & Doc. in c. cum sit. de ꝯuersi. cõiug. & Cy. & Bal. in l. Deo nobis. C. de episc. & cler. & Imo. & Alex. in. l. ex facto. §. ex facto. ad Trebel. in l. Gallus. §. & quid si tñ. d̃
6 libe, & posth. cũ cõcor. de quibus in dictis locis. Et † sicut ẽt ꝓhibita alienatione extra certũ genus ꝑsonarũ, puta, extra familiã, nõ prohibet̃ succedere ab intestato ipsi ꝓhibito ꝓximior, qui sit extra familiã. l. cũ pater. §. cũ inter. fm̃ cõem intellectũ, de leg. 2. per Bar. & gl. in l. ꝑ peto. §. fratre. eo. tit. & per Doc. in l. si ita quis. §. ea lege. de ver. ob. Et hoc nõ alia rõne, nisi q̃a alienatio, q̃ fit in illũ, mediãte successione ab intestato, immediate fit a lege, & nõ ab hoĩe ꝓhibito. l. 3. §. de illo. ff. ꝑ socio, de qua legali alienatione nõ intelligitur ꝓhibito fm̃ Are. qui hãc rõnẽ assignat in l. Pantonius. §. rei perduellionis. de acq. hær. allegat no. ꝑ Bal. in auth. cõtra rogatus. ad Trebel. & ante eũ idẽ dixit Anton. de But. in consi. 35. dicens, ꝙ prohibitio alienationis facta a statuto uel a testatore, comprehẽdit solum alienationem hoĩs & nõ legalẽ, ꝑ no. ꝑ Doc. ĩ d. l. si ita quis. §. ea lege. de ver. obl. Et præsertim, quia verba prohibitionis diuisionis isto casu sunt cõcepta in personã, vt ex illis uerbis constat, uidelicet ad diuisionẽ non ꝑueniãt, seu diuisionẽ petere non possint, ideo restringũtur ad diuisionẽ hominis, & sub illis nõ includit̃ diuisio legis, de qua agitur, quia nec sub prohibitione concepta in personã cõprehendit̃ alienatio, quæ fit a lege, fm̃ Pet. de Anc. ĩ cõsi. 332. In themate præmisso. & Pau. de Cast. in cõs. 61. in nouis. per no. ꝑ Bar. in d. l. ꝑ peto. §. fratre. dũ opponit de l. cũ pater. §. quindicim. eo. ti. Nec ẽt ex tali prohibitione alienationis, vel ex p̃cepto de stãdo, & viuẽdo in cõione cũ do. Antonio, illi dr̃ aliquod ius q̃sitũ ex parte comitis Pauli, tã respectu proprietatis, q̃ fructuũ. Sed ubi hoc factum dicat̃ gratia utriusq. fructus debent colligi cõiter, & cõiter expendi, & sic fructus sunt cões. Et ubi unus haberet maiorẽ familiã, non teneretur plus ꝯferre, & in hoc tm̃ p̃t sibi dicta cõis habitatio prodesse, iuxta no. per Bar. in l. Quintus. de an. leg. & per Alex. in consi. 109. alias. 122. Circa primum dubiũ & c. secundo vol. Nec ex dicta cõione ex alio aliquid venit q̃rẽdũ do. Antonio, quia testator diuisionẽ nõ prohibuit gratia eius, sed ad cõmodũ nepotum suorũ, ex filio ꝓmortuo existẽtiũ ĩ minori ætate, & ut illis minorib. ꝯsuleret, & de illis, ac bonis illorũ curã d. Antoni⁹ haberet. l. ĩ fideicõmissi. §. cũ Pollidius. de vsu. & l. si ita relictũ. §. Pegasus. de l. 2. cogitauit. n. au⁹ prudẽter, tale ꝯsiliũ eẽ fragile & ĩfirmũ, & multis captionibus suppositũ. l. j. de minor. iõ volẽs & intẽdẽs illis ꝓuidere, mãdauit illos cũ patruis stare in cõione, quibus ẽt administrationẽ cõmisit, q̃a de illis cõfidit. Nõ cedit ergo hæc commio ad cõmodum d. Antonii ex intentione testõris, sed potius ad onus, iõ aliquod commodũ cõsequi non debet. d. §. cũ Pollidius. & d. §. Pegasus. Nec refert, ꝙ sit liberatus a redditione rõnis administrationis, & ꝙ dicti minores sint prohibiti sub pęna priuationis petere rõnẽ administrationis, q̃a per hoc non intelligitur aliquid relictũ d. Antonio, ut est expressum in l. cũ quis decedens. in prin. de admin. tut. sed solum ĩntelligit̃ remissa inquisitio scrupulosa & leuis culpa, non ãt dolus, nec reliquorũ ꝑstatio. l. si seruus uetitus. de leg. j. l. si quis rõnes. ĩ prin. & l. Aurelius. §. Caio. de libe. leg. & l. dñs Sticho. §. seruis, de pecu. leg. per
7 quẽ tex. dicit Bar. ꝙ si ex forma statuti officialis † non debet sindicari, nec cõtra eũ inquiri, hoc verum, nisi ꝑ reliquis, & pro eo, quod apud eũ remansisset de bonis cõibus, & tenet̃ ẽt librũ, rõnum reddere. l. fi. §. inter cætera. de lib. leg. & ita tenet etiam Paul. de Cast. & in consi. 371. Ad primum. Si enim librum non confecit, est in dolo præsumptio. l. j. §. officio. de tut. & rat. distra. & ibi Bart. qui dolus de futuro non intelligitur remissus, vt dicitur in locis præ alleg. cum ibi no. per Bart. Nec etiam impeditur confiscatio & bonorum publicatio ex eo, ꝙ post mortẽ dicti comitis Pauli; & fratris eorum filij masculi sint substituti & eorum patrui, casu quo sine filijs decedant, quia ꝑ mor
8 tẽ ciuilẽ comitis Pauli, † nõ uenit casus substitutionis, sed dẽt expectari mors naturalis illius, & interim bona eius dẽnt ad fiscũ transire, cũ onere tñ fideicommissi restituẽdi post mortẽ dicti co. Pauli. l. Statius Florus. §. Cornelio Felici. de iure fis. & in l. cũ pr̃. §. hæreditatẽ. de. leg. 2. & ita in specie vult Ang. in l. Papinianus. §. meminisse. de inof. test. per illũ tex. & per alia iura ibi ꝑ eũ alleg. Et casu fideicommissi post modũ adueniente, poterit per fiscũ retineri Trebellianica, & legitima ex persona dicti co. Pauli. ꝑ ea q̃ no. in l. quanquam. C. ad leg. Falc. in c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de testa. per Imo. & Ale. in l. in ratione. §. q̃d
9 vulgo. ad leg. Falc. ¶ Vltimo facit, q̃a † mortuo co. Paulo, relicto hr̃de extraneo, ad eũ ꝑuenisset sua portio, & soluta fuisset cõio, ẽt testõre inuito. l. nemo. & l. adeo. in prin. ꝑ soc. ergo dẽt ẽt ad fiscũ ꝑtinere, vt ꝓbat ex not. ꝑ Imo. & Rom. in l. si finita. §. si de vectigalibus. de dã. infec. vbi dñt, ꝙ licet feudũ nõ veniat in confiscatiõne, si tñ ex pacto trãsit ad hr̃dẽ extraneũ, transibit in fiscũ. Et idẽ dicit Bar. ibi in emphyteusi, q̃ ex pacto p̃t ad hr̃dẽ extraneũ transire, vt tunc ẽt veniat in confiscatione. Et sicut ẽt ecõuerso, quæ ad hæredẽ extraneũ non transeunt, in confiscatione non veniunt. l. iura libertorũ. de iure pat. & ibi no. Bar.
&

& in l.eũ qui.de interdic.& releg.& in d.§.ſi de vectigalib.¶ Sed quãuis parũ intuenti ꝑdicta prima facie plurimũ videant̃,vrgere,puto tñ,ꝙ dicta portio hr̃ditatis, q̃ ex teſtõ aui fuit delata comiti Paulo,veniat in confiſcatione oium bonorũ ſuorũ ex infraſcriptis.Et primo: nã,vt dictum eſt,mandauit teſtator & uoluit dictos ſuos nepotes,Paulum ſcilicet,& Albertum, uiuere, & habitare cum oib.& ſingulis bonis ſuis cum do.Antonio, & alijs ſuis,& ꝙ vllo vnq̃ tpe ad diuiſionẽ bonorum ſuorum, ac dicti teſtatoris quoquo modo non ꝑueniãt,ſeu ꝙ diuiſionẽ petere non poſſint durãte uita ꝑfati dñi Antonii, cum intẽtionis ſuæ ſit,& ita iubeat & mãdet oĩa & ſingula bona prædictorum Pauli,& Alberti eſſe cõia &c.Quia ergo teſtator voluit illos ſtare ĩ cõione,& ad diuiſionẽ quoquo modo non ꝑuenire, ſequit̃ in neceſſariã cõſequẽtiã, quòd ꝑdicti fuerunt ꝓhibiti alienare oĩa bona ſua ẽt ex cã neceſſaria ꝑueniente a facto ipſius ꝓhibiti,id eſt,ꝑ p æs eius alienum,q̃a ꝑ talẽ alienationem oium bonorum ſoluit̃ ſocietas,& cõio bonorum uniuerſorum.d.l.actione.§.j.& l.verum.§.fi.ꝑ ſocio.ibi,res uero aut cum nullæ reliquãtur,&c.& inſti.eo.§.itẽ ſi q.s.Et alia rõne ẽt ꝓbat̃,nã ꝓhibitus venire ad diuiſionẽ dr̃ eſſe prohibitus aliq̃d facere, per qđ ad illã perueniat̃,ẽt ex legis diſpõne,per not.per gl.in d.l.ſi ita q.s.§.ea lege.de ver.obl.& ibi ꝑ oẽs.& per not.per gl.in l.itẽ q̃a.de pac.& per Bal.in l.hac edictali.in prin.C.de ſecun.nup.Arc.in l.Gallus.§.nunc videndum.in fi.de libe.& poſtu. Ergo dr̃ ꝓhibita dicta alienatio oĩum bonorum, q̃a per illã diſcederet a cõione ꝓhibita per teſtõrẽ. q̃uis.n.ſtante cõione non ſit ꝓhibita alienatio.l.j.C.cõmu.diui.& l.falſo.C.cõmu.vtriuſq; iudi. Nihilo minus, quando diuiſio prohibet̃ ualide, tunc intelligitur etiam prohibita illa alienatio, per quàm neceſſario induceret diuiſio,per ꝑdicta.Et iſta prohibitio alienationis,q̃ venit in ꝯſequentiã neceſſariã ꝓhibitionis diuiſionis,dr̃ eẽ ꝓhibitio expreſſa,vt ꝓbat̃ in l.ꝑtor,ait in prin.de ope.noui nuncia.iuncta
10 gl.in uer.expreſſum.ubi † hr̃,ꝙ illud dr̃ expreſſum,quod ineſt tanquam antecedens neceſſarium.& ibi no.Ang.& alij.& facit tex.in c.cum olim.de cenſi.ex quo no.ibi Ant.de But.& Abb. ꝙ illud,qđ in inſtrõ continet̃ nedum directe,ſed ẽt per indirectum,dr̃ ex inſtrõ expreſſe probari,tanquã ibi expreſſum.Si er
11 go non ſolum fuit prohibita † diuiſio, ſed ẽt alienatio bonorũ oĩum:ergo bona co.Pauli,q̃ fuerunt teſtõris ꝓhibentis diuiſionẽ,& in ꝯñtiam dictã alienationẽ,non potuerunt confiſcari.l. Imperator.in prin.de fideic.lib.& ibi no.Bar. & probat ex no. per Bar.in d.§.ſi de vectigalib.in 6.q.vbi ꝯcludit,ꝙ ꝓprietas peculij aduentitij nõ ueniat in publicatione bonorum filij: quia ei eſt interdicta oĩs alienatio.l.cum nõ ſolum.§.ſi filiꝰ.C.de bo.q̃ libe.ergo ẽt delinquẽdo non alienabit.Et hanc regulã ẽt Al. ibi ſæpius repetit & tradit.Et idem latius vult Alex.in conſ.23. in j.vol. Et ſi dicat̃,ꝙ Ale.ibi uult iſtud ꝓcedere.qñ prohibitio eſt facta fauore alterius,q̃ ipſius prohibiti.Sed qñ fit fauore ꝓhibiti,tunc non intelligit̃ ꝓhibita alienatio,q̃ ſequit̃, vel fit mediante delicto,ſm̃ Bar.in l.ſi quis in tm̃.C.vñ vi.& in d.§.ſi de vectigalib. q̃a ꝑp delictum amittit fauorem, & perdit priuilegium,per gl.ibi.Cum ergo iſta prohibitio diuiſionis,& ꝑñr alienationis facta ſit pricipaliter in fauorẽ nepotum teſtatoris minorum,vt dictum fuit ſupra,per l.in fideicõmiſſi.§.cum Pollidius.de vſu.& l.ſi ita relictum.§.Pegaſus.nõ debuit ꝓhiberi ꝯfiſcatio,q̃ eſt alienatio cauſata a delicto.¶ Ad iſtud multipliciter rñdet̃.Et primò,ꝙ Bar.loquit̃,qñ ꝓhibitio alienationis fit tm̃ a lege fauore ꝓhibiti,puta minoris,quia tũc minor priuilegiũ, qđ in hoc habet a lege,delinquẽdo amittit in legẽ.l.auxiliũ.de mino.q̃ rõ ceſſat, qñ alienatio ꝓhibet̃ ab hoĩe ẽt fauore ꝓhibiti:q̃a delinquẽdo ꝓhibitus nihil cõmiſit ꝯ illũ,ꝑ quẽ fuit ꝓhibi.¶ Preterea & ſecundò,in caſu Bar.aderat ſola ꝓhibitio legis ſed hic cum ꝓhibitione legis cõcurrit ẽt ꝓhibitio hoĩs. Nã minor.de iure nõ pt̃ ad diuiſionẽ ꝓuocare,nec illã petere.l.ſi pupillorum.de re.eor.& no.Bar.& alij in l.iubemus.C.de ſac.ſan. eccle.nec alio mõ alienare.l.lex q̃ tutores.C.de admi.tut. cum qua ꝓhibitione legis cõcurrit iſto caſu ẽt ꝓhibitio hoĩs. vnde ꝑp maius vinculum duplicis ꝓhibitionis.ſ.legis & hoĩs, factæ ẽt in fauorẽ ꝓhibiti,impedit alienatio,q̃ cãtur a delicto,& alia, q̃ alio quolibet caſu eſſet ſpãliter ꝑmiſſa,qñ a lege tm̃ alienatio eſſet ꝓhibita,vt in ſpecie ꝓbat̃ in l.2.C.de vſuca.ꝓ empt.ſm̃ intellectum Bar.in l.filiusfamiliãs.§.diui.de leg.j.& ibi uerba Bar.ad hoc põderãt Imo.& alij mode.vbi dñt,ꝙ quãdo ꝓhibita eſt alienatio regulariter a lege,& ſpecialiter incertis caſib.ꝑmiſſa.& ꝓhibet̃ ẽt a teſtatore,ualebit ẽt ſine cã,& non poterit fieri alienatio in illiꝰ certis caſib. q̃ nõ ꝑtinebant ſub ꝓhibitione legis.allegãt ẽt ad hoc tex.in §.ſanctiſſimas.in aut.de alie.& emph.Et iſtud ẽt uult gl.& Doc.in c.uerũ.de ꝯd.appo.& in c.licet mulieres.de iure.in 6.& Bal.in l.j.C.de pac.in 7.opp.& in l.quoties ab oib.C.dẽ fidei.& c.j.§.ꝑterea.de ca.Conra.de quo ẽt ꝑ Alex.ĩ ꝯſ.213.vol. Et hac rõne eſſet ẽt ꝓhibita q̃libet alia alienatio neceſſaria,ẽt in vita prohibiti,de qua in l.peto.§.prædiũ.de.leg.2.& q̃ nõ ueniret ſub ꝓhibitione ſimplici, ut ibi. Et tanto magis prędicta locũ habent in caſu nr̃o,quia hic cõcurrit nedũ duplex,ſed ẽt triplex prohibitio alienationis.Nã, vt dixi, iſtis minorib.erat prohibita diuiſio & alienatio ꝑ legẽ.Item & ſecũdò;q̃a poſt mortẽ ſuã fuerũt grauati ꝑ fideic. interim intelligunt̃ tacite ꝓhibiti alienare irreuocabiliter,authores q̃.C.cõ. de leg.Et tertiò expſſè fuerunt ꝓhibiti ꝓuocare ad diuiſionẽ, & in ꝯñtiã ꝓhibita fuit alienatio oĩum bonorũ. Et ꝙ iſtæ duæ
12 † vltime,ẽt ſine prima operant̃ plus q̃ vnica & ſimplex ꝓhibitio, ꝓbat̃,q̃a ex no.per Alex.in l.quidã ita.§.fin.ff.ad Treb.ubi vult,ꝙ licet res ſubiecta reſtitutioni fideicõmiſſi ſub ꝯditione, q̃ nõ pt̃,vt dixi pendẽte cõditione irreuocabiliter alienari,poſſit tñ ab ignorante ignorãti dicto modo alienari.l.fi.§.fi.de leg. 2.ſi tñ teſtator prohibuit expreſſe alienationẽ, tunc non poterit ẽt in illo caſu fieri alienatio ꝑp dictam duplicẽ ꝓhibitionẽ tacitam & expreſſam ſimul concurrentẽ,ar.d.§.ſanctiſſimas.& idem tenet Pau.de Caſt.& Al.in l.Marcellus.§.res quæ.ad Tre. vbi hanc rõnẽ nõ allegat.¶ Tertio rñdetur ad no. per Bar.in d. l.ſi quis in tãtam.quæ locum hñt,qñ prohibitus alienare ſui fauore nullum habebat ſubſtitutum,tunc enim,ut delictũ in hoc non remaneat impunitũ,& ne ad ſui cõmodũ cedat prohibitio non prohibetur confiſcatio,ſed ſecus eſt,qñ ꝓhibitus ẽt ſui fauore fuit grauatus per fideicommiſſum reſtituere, ſicut in iſto caſu,in quo comes Pau.poſt mortem ſuam tenetur reſtituere filijs ſuis hæreditatem,& illis non extantib. ſuis patruis. Iſto ergo caſu,quo fuit ẽt ꝓhibita diuiſio expreſſe,& oĩum bonorum alienatio non hẽt locũ cõfiſcatio,q̃ eſt alienatio, & per quã recederetur a cõione: Nec delictũ ꝑp hoc,iſto caſu remanet impunitum,ſed q̃a facit actũ,per quẽ potuiſſet ſequi alienatio, ſi facta nõ fuiſſet prohibito,cõtra no.in d.l.ſi ita quis.§.ea lege, de verb.obl. iõ ſtatim ad filium eius ſubſtitutum in pena debet bona peruenire,ꝑ no.ꝑ gl.in l.ſi pater.§.libertis.de leg.3.quæ
13 † vult notabiliter,ꝙ licet alienatio facta pendente cõditione fideicommiſſi interim ualeat.l.fi.§.ſin autẽ ſub ꝯditione.C.cõm. de leg.Si tñ heres dicto modo grauatus ſit ẽt expſſe ꝓhibitus alienare,nõ valebit tunc alienatio, ſed ſtatim erit ipſo iure nulla, & fideicõmiſſarius ſtatim admittet̃,licet poſt mortem hæredis eſſet grauatus.Et ita ẽt expreſſius declarat Pau.de Caſt.in d.l.ſi liusfamiliãs.§.diui.de leg.j.col.2.ver.in textu ibi,ſeruandũ cum &c.dicens,ꝙ tunc legatum de conditionali efficit̃ purũ,ꝑp tacitam legis,& expreſſam hoĩs ꝓhibitionẽ alienationis, & allegat gl.ĩ d.l.pater.§.liberis.Et pro iſta opinione,videlicet,ꝙ ceſſante publicatione bona non ſint apud bãnitũ remanſura, ſed filio ſubſtituto ſtatim reſtituẽda,eſt caſus cũ ibi no.per Bart.in
14 l.Imperator.ad Treb.ubi dr̃,ꝙ ſi pr̃,qui eſt grauatus reſtituere hæreditatẽ filio poſt mortẽ ſuã,diſſipet bona fideicõmiſſo ſubiecta,cogit̃ filio reſtituere pẽdẽte cõditione,& hoc hẽt locum, ſiue pr̃ ſit in dolo ex ꝓpoſito,ſiue re ipſa,& iõ ſi efficiatur pauper locũ hẽt,qđ ibi dicitur,ſm̃ Bar.ꝑ no.ꝑ gl.ĩ l.2.§.ꝙ ſi in patris.ſol.mat.q̃ equiparat patrẽ effici pauperẽ,& mori.& illa gl. ꝑ hoc allegat.d.l.Imperator,prout dr̃ fieri pauper,qñ eſt bannitus,& bona ſua ſunt publicata,ſm̃ Bar.in l.ſi cõſtãte.in prin. ſol.mat.in 5.q.primæ partis principalis.Et ſic iſtud ibi expreſſe determinat̃,& dr̃ ẽt ĩ d.l. Imperator, ꝙ pr̃ amittit vſumfructũ, q̃ applicat̃ filio,ẽt exiſtenti in ꝑtãte, & ꝙ patri ſolum remanet ſaluum ius petẽdi alimenta a filio,qđ eſt verũ,ſm̃ Pau.de Caſt. & Alex.ibi.ſi non põt pater aliunde cõſequi alimẽta, quia ergo iſto caſu ſubſtitutus filius pleno iure eſt uocatus, hoc eſt, quo ad proprietatẽ & vſumfructũ,& apud bannitum nihil eſt remãſurum,impeditur cõfiſcatio,q̃a prohibita eſt alienatio.Et quãuis facta ſit fauore prohibiti,tñ fauorẽ nõ minus amittit ꝑp delictum,quã ſi hæreditas trãſiret ad fiſcum,quia cum fecerit cõtra prohibitionẽ teſtatoris,in pœnã hæreditate priuatur, & ad ſubſtitutum tranfertur,ꝙ nõ eſſet in caſu Bar. de quo in d.l.ſi

quis in tantam.in quo delinquens prohibitus alienare sui fauore retinet bona, si ꝯfiscatio esset prohibita, ꝙ esset icõueniens. d.l.auxilium.in fi.¶ Nec pdictis obstat.l.Statius.§. Cornelio Fęlici.de iure fiſ. & no.p Ang.i l.Papinianus.§.meminisse.de inof
15 fi.testa.qa † illud procedit in bonis simpliciter subiectis fideicõmisso, q̃ solũ tacite sunt prohibita alienari, iõ tunc ad fiscum transeunt cum sua cã, sed in casu nostro adest ẽt expressa prohibitio diuisionis & alienationis.ꝑpea bona ad substitutũ transeunt,& nõ ad fiscum.Et hanc ẽt differentiã facit Alex.in d.ꝯsi. 24.ad propositum nostrum.Et q̃uis Pau.de Cast.in d.§.diui.uideatur aliter uelle,& sic,ꝙ ad fiscum trãseant bona in uita ꝓhibiti,non obstãte expressa prohibitione,per l.peto.§.prędium, de legatis.2.tñ alia opinio vr̃ uerior,qa ẽt Bar.in d.§. si de vectigalibus,hoc uoluit expſsè.& ad.§.prędium.respondet Alex. in d.consi.qui in casu nr̃o non obstat aliquo modo, quia ex prohibitione diuisionis est ẽt de necessitate prohibita alienatio necessaria,de qua loquitur tex.in d.§.prędium, quia per illã soluitur societas & cõio,vt est casus in d.l.actio.§.j.pro socio. & instit.eo.§.itẽ si quis.& sic isto casu quo est ꝓhibita alienatio necessaria,ẽt in uita prohibiti,opinio Pau.de Caſ.non põt esse vera,nec isto casu uult contrariũ.¶ Item & ex alijs causis isto casu non habet locũ dictus.§.prędiũ,vt dixi ẽt supra,ac ẽt dicetur inferius respondendo,ad contraria.Et ideo per pdicta concludenter constat,iudicio meo, & ex rñsionibus ẽt ad contraria clarius apparebit,ꝙ portio,ĩ qua fuit institutus comes Paulus ab auo,non cadit in cõfiscationẽ,quod ẽt procedit respectu legitimę,quia prohibita fuit diuisio, & oĩum bonorũ alienatio ad sui commodum & fauorem,ut dixi,ideo talis prohibitio pertinet ẽt ad legitimam. l.multi non notę.de liberis & posthu. & l.si emancipatus. de bono.posseſ.contratabul.Et similiter portio fratris comitis Pauli p̃mortui, q̃ peruenit ad eũ ex substitutione aui,ad fiscum non pertinet, quia ẽt illa comprehenditur sub prohibitione diuisionis & alienationis factę comiti Paulo, & sic ẽt in illa locum habet prędicta ratio.Nam mandauit testator,ꝙ Paulus & Abertus eius nepotes,cõiter cum omnibus & singulis suis bonis &c. quę uerba includũt nedũ bona, q̃ ad illos debent deuenire ex institutione pura, sed ẽt substõne ꝓdonali inter eos facta † ad bona ẽt futura referuntur, per notata
16 per Bal.in l.omnia priuilegia.C.de epiſ.& cleri.ubi vult,ꝙ si priuilegia studij Parisiensis sint concessa studio Tolosano per oĩa ꝙ priuilegia,quę de nouo fuerunt post dictã adequationẽ concessa studio Parisiensi,competunt ẽt studio Tolosano, quia illud verbũ,per oĩa,significat modũ & tp̃s,cũ quo transit Ale.in l.j.in prin.de le.j.Idẽ ergo in casu nostro, maxime cum dictum sit,cum omnibus & singulis,ut illa geminatio aliquid operetur per no.per gl.in c.ut circa.de electionib.i 6.in uerbo,omnia & singula.Pręterea,de tali parte,quę obuenit ex dicta substitutione,iudicatur prout de eo,quod capitur iure institutionis,adeo, ꝙ grauatus restituere partem suã,tenetur ẽt restituere, qđ habuit a cohęrede mediãte dicta substitutione,ut traditur ĩ l.Marcellus.§.quidam liberis.ad Treb. ¶ Secundo principaliter probatur,quòd dicta bona non ueniant in cõfiscatione, quoniam, vt in facto proponitur,non constat,quòd comes Paulus, & frater unquam se immiscuerint in hęreditate aui, & in qua etiam se immiscere non potuerunt sine solennitate tradita a statuto, etiam si fuisset lucrosa,& sine damno.§.neque inst.de autho.tuto. quamuis de opulenta,hoc est, de illa, in qua non sunt legata,neque ęs alienum,& sic est sine aliqua vexatione, posset esse magis dubium, per notata per gl. & Doctores in l.si quis mihi bona.§.j.de acq.hęr. & de qua loquuntur etiam Doct.l.mutũ. eod.tit.ut fatet Alex.in d.§.j. iñ fine. sed opulẽta hic nõ est sine ęre alieno,qm̃ saltẽ dñs Antonius prędictus est creditor patris & fratrũ,ut dicetur infra, & in hęreditatibus prędictorũ sunt legata,qa ergo non fuerunt dicta bona adhuc quęsita comiti Paulo,nec sunt in eius dñio,ad fiscũ non pertinent.Non.n.ad illũ trãsmittit hęreditas ut adita,quia aditio aliqua nõ pręcessit. l.si q̃s filiũ.§.j.de acq.hęre.nec ẽt vt adeũda,qa ad fiscũ ius adeũdi aliqđ nõ potuit transmitti.Cum enim annus sit elapsus a die hr̃ditatis delatę,ius deliberãdi nõ potuit trãsmitti.l.cũ ãtiquorib.C.de iure deliber.Et quia ẽt comes Paulus,& frater ignorauit hr̃ditatẽ sibi esse delatã,vt dicẽt inferius,ius deliberandi nõ trãsmittitur.d.l.cũ antiquiorib.& ibi notãt Doctores, & Bart. in l.q. duos.de reb.dub.in prima q̃õne.nec ẽt ad fiscũ potuit trã-
17 mitti hęreditas ex põtẽtia suitatis,† ꝙ ꝓbaẽ manifestẽ. Nã illud ius trãsmittẽdi cõpetit filio de iure speciali, & ꝯ̃ regulas iuris.l.vnica.§.in nouissimo.C.de cadu.tolleñ.ergo ad fiscũ nõ fit trãsmissio,nec fisco põt ꝓdesse hoc priuilegiũ,ꝑ textũ in l. si filius.C.de bo.dãna.vbi dr̃,ꝙ dãnato filiofamiliàs nõ confiscatur castrẽse peculiũ:& est ratio,ſm Pet.Cy.Bal.& An.quia licet bona dãnatorũ perueniant ad fiscũ. l.fi.eo.titu. hoc tamen est uerum,quando bona sunt sua, secundum communis iuris obseruantiam,sed fisco nõ applicãtur bona,quę sunt damnati ex priuilegio,vt est castrense peculiũ,qđ filiofamiliàs militi cõcessum est in priuilegium cõtra cõis iuris obseruãtiam,ideo nõ ꝯfiscaẽ. Et sic volũt pdicti,ꝙ ius,qđ apud dãnatũ esse reperiẽ in priuilegium,& de iure speciali,prosit fisco, ergo sequiẽ necessariò,ꝙ ius adeundi,qđ iure speciali, & ꝯ̃ regulas iuris est transmissibile, nõ venit ĩ cõfiscationẽ. Et ex his colligitur responsio ad notata per Cyn.Bald.& sequaces, in l.si quis mihi bona. §. j. de acquir. hęredi. dum volunt, ꝙ damnatus possit transmittere infra annum ius deliberãdi ad ofiscum; quia ẽt si opinio prędictorum sit vera, prout vtiq; nõ est, maximè in casu nr̃o, vt dicetur inferius:tñ nullo modo obstat: qa ius deliberãdi, de quo in d.l.cum antiquioribus, de quo ipsi loquuntur,est transmissibile de iure cõmuni:qm̃ cõpetit omnibus:ideo transit ad fiscũ,sicut ad quẽlibet alium. Sed aliud est in hoc iure trãsmittẽdi ex potentia suitatis,qđ filio in potestate competit ex priuilegio, quod nõ prodest fisco,nec filio cõceditur ad cõmodũ fisci,nec quãtũ ad hoc fiscus est loco hęredis,sicut nec quò ad quędã alia.l.quoties.§. fi.de noua.& l.inter eos.§.fina.de fideiuſ. ¶ Et alia rõne concludenti cõfirmaẽ. Nã exiſtẽtia suitatis solũ operatur in his, q̃ tendunt ad beneficiũ filij & nõ ad damnum.l. si filius qui patri. de vulga.& pupil.& ibi per oẽs cõceditur,ergo transmissio ad hęredem,qa filius ex hoc sentit cõmodũ,ſm Bar. ibi.sed ad fiscũ non transmittitur,qa ex hoc suum dãnũ sentiret,& pœnam,qđ patet,qa si cõfiscatio non habebit locũ, ius adeũdi remanebit penes bannitum,qa sibi cõpetit de iure cõi,ſm Bar.in l.j. C.de hęredibus instit.& in disputatio.Lucanę ciuitatis,&c. Et quãuis Pau.de Castr.in d.l.si quis mihi bona.§.j. videatur velle, ꝙ ex potentia suitatis fiat trañsmissio ad fiscũ, sicut ad hęredem extraneũ,tñ in hęrede extraneo est diuersa rõ, qa hoc tẽdit ad cõmodũ filij,ſm Bar.in d.l.si filiꝰ q. patri.& in l.vẽtre.de acq.hęre.ver.quartus casus,&c.Pręterea Pau.de Caſ.loq̃tur in terminis gl.& sic ĩ deportato & dãnato in metallũ,apud quẽ nõ p̃tiꝰ adeũdi remanere,si cessabit ꝯfiscatio,nec ẽt põt illud ius ad hr̃dẽ trãsmittere,qa illũ nõ p̃t habere.l.eius q.§.j.de test. Quia.n. est incapax eorũ, q̃ sunt de iure cõi,& in hoc differt a deportato,apud quẽ dictũ ius nõ remanet.& sic,qa sua nõ interest,trãsit ad fiscũ.¶ Nec ẽt dici p̃t,ꝙ ex diuturnitate tp̃is p̃sumaẽ solẽniter acta, & sic,ꝙ dicaẽ p̃sumi aditio,ꝑ l.si filius.C.de petitio. hęredi.& l.qui in alien.in prin.de acq.hęreditate, qa saltẽ quo ad portionem dñi Beltrandi decenniũ adhuc non est decursũ, qđ dr̃ esse in proposito lõgũ tp̃s, ſm Doct. in locis in cõtrariũ allegatis.Nec ẽt quoad hęreditatẽ,cuius ꝓbatur aditio pręsũptiuè ex dicta tp̃is diuturnitate,qa cũ fuerit ex testõ delata hęreditas,non potuit adiri per comitem Paulũ,nisi constet,ꝙ sciuerit se institutum,& ꝙ habuerit scientiam testi, ut notatur ꝑ
18 gl.Bar.& alios in l.is p̃t.de acq. here. Et in dubio † pręsumitur ignorantia in cõiuncto & affine.l.qm̃ sororem.C. de iure deliberã.& ibi notat Bal.& est de mẽte Bar.in l.is p̃t.de acq.hęred. quẽ ad hoc ibi põderat Alex.& sequitur.Et tanto magis pręsumitur in suo hęrede,ſm Bar.in l.q. Romę.§.duo fratres,de ver. obl.in l.eius qui in ꝓuincia.si cer.pet.cũ ꝯcordantibus,de qui-
19 bus in dictis locis.Nec † ex diuturnitate temporis pręsumitur scientia propter contrariam prẽsumptionem ignorantię, sed alię solennitates pręsumuntur, quando alia iuris prẽsumptio non contrariaẽ.Et ita nobiliter cõcludit Alex.in consi. 9. Viso themate suprascripto.in vlt.col.3.vol.vbi ꝯcludit, ꝙ si episcopꝰ iurauit nõ alienare inconsulto Romano Põtifice, ꝙ ex diuturnitate tp̃is nõ pręsumitur,ꝙ alienatio sit facta de licẽtia Papę, si nõ apparet, ꝙ illo tp̃e habuerit sciã & notitiã de illa,qa p̃sumitur ignorantia.l.verius.de probatio.Et sic dicta solẽnitas nõ pręsumiẽ ex tp̃is diuturnitate, ꝑp cõtrariam iuris prẽsumptionem. sed in casu.l.si filius.C.de petitio.hęredi.& d.l.qui in aliena. ignorantia non pręsumitur,sed scientia illius actus,de quo ibi per coniunctionem personarum. leg. octaui. unde cogna.

&.l.de tutela.C.de in integrum resti.mino.ideo ex diuturnitate
temporis præsumit̃ iussus & licẽtia patris.Et q̃uis ẽt in casu no
stro adsit personarum coniunctio,tñ quantum ad contenta in
testó,ẽt coniũctus p̃sumitur ignorare, sicut extraneus,ut ẽt di-
xi superius,d.l.qm̃ sororem.C.de iure delib.& ibi no.Bal.& est
de mente Bar.in l.is põt.de acq.hæred.quem ad hoc ibi ponde-
rat Alex.& sequitur,& in suo ẽt,vt dictum est,magis ignorãtia
præsumitur,ꝭm Bart. in d.l.eius qui in prouincia.& in d.§.duo
fratres.Et illud,quod uoluit Alex.in dicto consilio, vult etiam
idem consi.17.Viso instr̃o locationis.in 4. vol. Et hoc cõmen-
dat & sequitur Feli.in c.sicut.de re iud. & ita dicit consuluisse
20 in ciuitate Lucana. ¶ Secundò rñdetur,ꝙ † solennitas extrinse
ca præsumitur,quando allegatur per illum,in cuius fauorẽ pre
sumptio oritur,secus autem si negetur,quòd interuenit,secun-
dùm Salicetum in dicta.l.si filius.dicentem, ꝙ iussus patris p̃su-
mitur præcessisse,si ipse hoc alleget,secus aũt si hoc negaret,cũ
quo etiam transit Alex.in dicto consi.9. Et confirmatur, quia
ɔconuerso solennitas extrinseca ita demum non præsumitur, si
eius defectus allegetur,ꝭm Cõpost.& Io. Andr.in c. cum dile-
ctus,de cõsuetudi. & ꝑ textum in cap. ea noscitur. de his, quæ
fiunt a p̄la.sine consensu cap. & cum eo ibi trãseunt Doc.& Ro
ma.& Alex.in l.sciendũ.de verb.ob.Pari ergo ratione nõ debet
solennitas ex temporis diuturnitate præsumi,nisi allegetur. l.si
adulteriũ cum incest.§.idẽ Pollioni.de adul.& per not.per Bar.
in l.cum quid.si cer.pet.Nec sufficit,ꝙ talis præsumptio allege
tur per fiscum contra illũ,ꝓ quo presumitur,le. quod fauore ,
de legib.¶ Tertio ẽt respondetur,ꝙ solennitas extrinseca præ-
sumitur ex cursu longi temporis ad effectum acquirendi,d. l. si
filius.Sed qñ allegatur ad exclusionẽ alterius,requiritur spaciũ
30.anno.c.peruenit.de emptio.& uend.& ibi no.Im.& Alex,in
d.l.qui in aliena.in prin.& in d.cons.17.in 4. vol. Et ideo idem
in casu nostro,in quo allegatur dicta præsumptio ad augendũ
pœnam,& ad inducendum odium . Immo vr̃, ꝙ ad exclusionẽ
pœnæ & odij cesset in totum presumptio huiusmodi, per not.
21 per Bal.in c.j.qualiter dom.proprietate.priue.vbi† dicit,ꝙ qñ
pœna petitur,reqrĩtur liquidissima probatio eorum , quæ ad-
ducuntur ad commissionem pœnæ,ꝑ tex.in l.in testa. la j.de ꝓ-
di & demon.& idem vult Bald.in l.j.in 3.oppositio. C.de his, q̃
pœnæ nomi.dicens,ꝙ ad cõmissionem pœnæ non sufficit pro-
bare coniecturas,sed requiritur liquidissima probatio : cũ quo
transit Alex.in consi.33.in prin. 2.vol.In proposito igitur non
sufficit probare aditionem hæreditatis per præsumptionem iu-
ris,ad effectum,vt veniat in publicatione bonorum.l.licet Impe
rator.de leg.j. tamen hoc non procedit , quando agitur de pœ-
na,vt patet per prædicta. ¶ Et ex præmissis ad quædam,quæ al-
legantur in contrarium,remanet responsum, & maximè dũ di-
cebatur , ꝙ de aditione Comitis Pauli constabat præsumptiuè ,
& ꝙ etiam vbi de illa non appareret , ꝙ hæreditas ẽt non adita
ex potentia suitatis erat translata in fiscum:qm̃,vt dictum est,&
probatum,contrariũ est verum. ¶ Nec ẽt ob. quędam alia, vide
licet, dum dr̃, ex probatione diuisionis non impeditur confisca
22 tio:quia † non valuit prohibitio , quæ non fuit ad tempus cer-
tum,sed vsque ad mortem domini Antonij & fratrum:quia im-
mo valuit:qm̃ dicta prohibitio facta fuit sub pœna priuationis
hæreditatis,quæ pena,sine dubio, refertur ẽt ad prohibitionem
diuisionis,vt constat: præsertim ex illis verbis,videlicet,in præ-
dictis & quolibet prædictorum . ex quibus fit relatio ad proxi-
ma, sed etiam ad alia omnia præcedentia præcepta dicti testato
ris , Sicut ergo valet prohibitio alienationis in perpetuum facta
in testamento,etiam sine causa,qñ fit sub dicta pœna,ꝭm glo.in
dicta.l.filiusfamiliàs.§.diui.de legatis.j. in verbo, respectu,Bart.
in l.quoties.C.de fideicom.& Ang.in consi.168. Testator ĩ om
nibus.per l.j.C.de his,quæ pœnæ nomine.Alex.cons.56.2.vol.
ita etiam debet valere præceptum testatoris,per quod prohibe-
tur sub pœna diuisio in perpetuum:quia dicitur cõtinere prohi
bitionem alienationis.l.si pupillorum. de rebus eorum. & ita in
specie concludit Alex.in l.si non sortem. §.si centum.de condi-
ctio.indebiti. dicẽs,ꝙ p̃ceptum testatoris ex cã de nõ diuidendo
in perpetuum valet: sicut prohibitio alienationis facta a testa-
tore cum causa. d.§. diui. quia prohibitio diuisionis dicitur esse
prohibitio alienationis.d.l.si pupillorũ. Et pro hoc allegat glo.
in l.fi. C.cõi diui.& no.per Bart.in l.si cõuenerit.pro socio.q. vr̃
hoc præsupponere, Eadem ergo rõne debet valere præceptum
factum sub pœna de non diuidendo in perpetuum: quia ad va-
liditatẽ prohibitionis non minus operatur appositio dictæ pœ
næ,q̃ expressio causę,vt patet per p̃dicta. ¶Nec ꝭm Alex.obstat
tex.in d.l.in hoc iudicio. §.si cõueniat.cõi diuidun. quia loquit̃
in prohibitione facta in cõtractu, quę est debilior,q̃ prohibitio
facta in vltima voluntate,ꝙ patet; q̃a ex hac vltima impedit̃ do
minij translatio,si factũ sit cõtra prohibitionem, & non ex pri-
ma,vt plenè not.per gl. ꝙ Doct.in l.ea lege.C.de condictio.ob
cãm.Et quamuis Alex.in cõs.109.aliàs.122. Circa primum du-
bium,&c.in 3. vol.in his terminis.s. qñ fuit prohibita diuisio in
perpetuum sub pœna,videat̃ voluisse cõtrariũ,cũ quo nouissi-
mi trãseunt in d.§.si centum. tñ præcedens opinio videt̃ verior.
¶ Nec ob.ratio Alex. dicentis,ꝙ sicut non põt prohiberi ꝑ qua
si contractum aditionis;quia ille quasi contractus non attendi-
tur,sed sola voluntas testatoris cõsideratur , quæ pro lege hr̃.§.
disponat. in auth.de nup.Et ꝑꝑ hoc ꝓhibitio alienationis facta
a testatore,differt a prohibitione contrahentium , secundũ glo.
quæ dictam rationẽ diuersitatis assignat,in d.l.ea lege. C.de cõ-
di.ob cau.& in l.fi.C.de reb.alie. non alienan. aliàs si dicta ratio
Alex.in dicto consi.attenderetur, per prohibitionẽ alienationis
factam in vltima voluntate,nõ impediretur trãslatio dñij, sicut
non impedit̃ per prohibitionem cõtrahẽtium,quod est falsum.
¶ Nec obstat alia ratio Moder.in d.§.si centum. scilicet, ꝙ cõio
parit discordiã.l.cum pater.§.dulcissimis. de lega.2. & l.ĩ re cõi.
de seruitu.vrba.prædio.& in l.2.C.quando & quib.quarta pars
debeatur.lib.10.quia superueniente causa, quæ possit parere di
scordiam:vt quia socius efficiatur rixosus,ɔceditur, ꝙ a cõione
impune recedatur, non obstante aliquo testatoris præcepto, se
cundũ Bar.in d.l.si conuenerit,& per not. per eũ in l.iubemus.
la 2. C. de sacros.eccle. posset tñ concedi , ꝙ prohibitio diuisio
nis facta ẽt a testatore non possit ad hæredes transire , & ꝙ eo
ẽt inuito finiatur societas & cõio,prout ẽt sentit Alex.in d.con
si.quia tunc per indirectum auferretur testamenti factio.l.cum
duobus.§.idẽ respondit.ff.pro socio.& ibi per Bar. qui dicit,ꝙ
sicut non põt auferri directo facultas testandi. l. stipulatio hoc
modo cõcepta.de verb.obl.ita nec dicto modo per ĩdirectũ.Et
ꝑꝑea,quia ex parte comitis Pauli & fratris prohibitio fuit ꝑso-
nalis,& sic nõ transit ad hæredes eorũ.l.quia personale.sol.ma.
& erat duratura ad vitam dñi Antonij,ualuit dicta pœnalis ꝓ-
hibitio diuisionis.¶Secundò fuit ualida ẽt alia rõne,durante sal
tẽ minori ætate, q̃uis facta fuisset sine cã & absq; pęnæ adiectio
ne,q̃a ɔcurrit cũ prohibitione legis,qm̃ minor sine cã iusta nõ
põt ad diuisionẽ prouocare.d.l.si pupillorum.de rebus eorũ.&
not.Bar.& alij,ut dixi in dicta.l.iubemus.la 2.C.de sacros.eccl.
vnde valuit ꝓhibitio testatoris durãte minori ætate,quia con-
currit cum prohibitione legis, sicut prohibitio alienationis fa-
cta in vltima uoluntate,quæ nõ solet ualere sine cã.d.§.diui.ua-
let,qñ ꝑ testatorẽ alienatio prohibetur minori, quia concurrit
cũ prohibitione legali.l.2.C.de vsucap.pro emp.& no.Bart.&
alij in d.§.diui.Et ista ẽt rñsio vr̃ clara. ¶ Nõ obst.ẽt dum dr̃ ,ꝙ
23 † intelligitur prohibita diuisio & alienatio hominis , & nõ illa
q̃ cõtingit immediate ex legis dispositione,id est ex publicatio-
ne,q̃ quò ad id,de quo agit̃,dr̃ hr̃e effectũ mortis naturalis,per
quẽ ẽt solueretur cõio & societas,d.l.actione.§.morte. iuncto.
§.publicatione,quia sub prohibitione iõ nõ uenit diuisio , quæ
fit ꝑ mortẽ,quia illa causatur a facto magis necessario, hoc est
a morte,quæ non p̃t euitari.Et hac rõne per prohibitionẽ alie-
nationis extra familiam nõ prohibet̃ succedere ab intestato ille
qui est extra familiã.l.cum pater.§.cum inter,de lega.2.sed diui
sio & alienatio,q̃ ex cõfiscatione ꝓcedit, causatur a facto volũ
tario,iõ uenit sub prohibitione.d.l.Imperator . in principio,de
fideic. libertatib.& ita rñdet Alex.in d.l.si finita.§. si de vectiga
libus.de dãno infec.in illa.q.vtrũ in publicatione bonorũ ue-
niat emphyteusis ecclesiastica.Et idem ante eũ uoluit Im. ĩ d.l.
si ita q̃s.§.ea lege. de verb.oblig.& in c.in presentia.de ꝓb.post
Ant.de But.per no.per gl.in d.§.ea lege.q̃ vult,vt dixi,ꝙ ꝓhibi
tus alienare intelligitur aliquid facere,per qđ alienatio ẽt lega
lis sequi possit.Et tanto magis in casu nostro istud procedit,in
quo uoluit testator,quoquo modo ad diuisionem nõ ꝑueniat.
Vnde ꝑꝑ illud verbũ, quoquo modo , geminatũ vr̃ prohibita
ẽt alienatio legis,& successio ab intestato, quæ immediate cau
satur a lege,ita ꝙ dicto casu non hẽt locum text.in d. §.cum in
ter.vt colligitur ex no.per Bar.in l.uentre.de acq.hær. in uers.

tertius casus &c. Et ad hoc illum ibi ponderat Are. & in l. Pantonius. §. j. eodē ti. Et similiter ex illo verbo, quoquo modo, intelligitur prohibita alienatio necessaria, ēt in uita prohibiti, per quam posset cōio dissolui, sicut dissolueretur, si per creditores prohibiti omnia bona distraherentur, uel confiscarentur. d. l. actione. §. j. pro soc. Et ꝙ sub dictis verbis geminatis diuisio & alienatio necessaria cōprehendat, est gl. in l. quidam testō. §. j. ī verbo, quoquo mō. de fideicō. liber. & sic ēt ex hoc tollitur, qđ
24 dicit Pau. de Cast. in d. §. diui. ¶ Postremò nō obst. dū† dr̄, ꝙ sicut mortuo comite Paulo dicta hæreditas potuisset transire ad eius hæredem extraneum, ita etiam potuit transire ad fiscū, sicut econtra, q̄ ad extraneū hæredē non transeunt, ad fiscū transire nō pn̄t. l. 4. de iure patro. & ibi no. Bar. & no. in l. eū qui. de interdic. & releg. quia argm̄ procedit negatiue, hoc modo, non transit ad heredem extraneum, ergo nec ad fiscū, & est ratio, q̄a si nō transeunt ad illum, qui est verè & propriè hæres, multo minus pn̄t transire ad fiscum, q̄ nō est hæres uere, sed impropriè: & qui non hr̄ loco hæredis simpliciter & quò ad oīa. d. l. inter eos. §. fin. & ibi no. de fidei. & d. l. quoties. §. fi. de noua. sed argm̄ semper nō procedit affirmatiue, quia cessat ratio prædicta. vnde non sequitur, transeunt ad extraneum hæredem, q̄ est uerus heres, ergo trāseunt ad fiscum, qui non est hæres, uerè, nec per oīa. & ꝙ ita sit, probatur in d. l. quoties. & in d. §. fi. ubi quędam non transeunt ad fiscum, q̄ tn̄ transirent ad heredem extraneum. vnde nec procedit isto casu, quia non potuit impediri diuisio post mortem per testatorē, qui facere non potuit, ut dixi, ꝙ ad hæredem societas trāseat. d. §. idē rn̄dit. sed bene potuit impedire, ꝙ non soluatur in uita, mediante delicto, & alio facto uoluntario. ¶ Secundò principaliter est uiuendum, utrum portio do. Camilli, & reuerendi do. Beltrādi, in quibus fuerunt instituti comes Paulus & frater eius, ueniat in confiscatione, & quā non vr̄ impedire prohibitio alienationis facta ab illis. Nā do. Camillus prohibuit solum alienationē partis domus, quæ ēt non impedit translationē dn̄ij in quemlibet alium, & sic nec ēt in fiscū. Nam alienationē prohibuit, & casu quo alienatio aliqua facta fuerit, voluit dictā partē ad filios do. Antonij pertinere, & sic verbū illud, facta fuerit, quo utitur testator, est futuri subiūctiui, ideo nō impeditur alienatio, quia cum facta est alienatio, & est facta in alium translatio testator alios vocauit, qđ
25 † fieri non potuit l. Stichus seruus. de manumis. testa. Et ita per illum tex. dicit Bar. cum quo alij transeunt in d. l. filiusfamiliās. §. diui. de legatis. j. & in l. q̄ absenti. §. j. de acq. poss. Præterea nō reperiuntur illi extare, in quos facta est trāslatio in casu alienationis, & sic cū locum hr̄e nō possit trāslatio, non dē impediri ꝯfiscatio, q̄a nō extat aliqua p̄sona, cuius fauore reperiatur alienatio prohibita, & similiter prohibitio alienationis facta ꝑ do. Beltrandum non ualuit, quia facta reperitur sine cā, & nudum p̄ceptū dr̄ ꝯtinere. d. §. diui. & l. pr̄. §. Iulius Agrippa. de leg. 3. Et alia rōne nō obstant ꝓhibitiones p̄dictæ, quo minus bona ueniant in confiscatione, durante vita comitis Pauli, quia nec alia alienatio necessaria ad vitā prohibiti intelligit̄ ꝓhibita, ēt si causetur ab eius facto. d. l. peto. §. prędiū. de lega. 2. ꝑ quē tex. ēt vult Pau. de Cas. in d. §. diui. ꝙ locū habeat ꝯfiscatio in uita damnati & Soc. in ꝯs. 43. 3. uol. Nec hic cadunt responsiones in p̄cedentibus datæ ad. d. §. p̄dium. ¶ Sed tn̄ ꝯ̄rium est dicendū. Nam nō reperitur, quod comes Paulus & eius fratrer unquam adiuerint hæreditatē prædictorum, q̄ adire non potuerūt, cum essent minores, sine certa solennitate a statuto tradita, quæ non interuenit ēt in aliquò actu ipsorum qui non solet posse fieri citra ius & nomē hæredis, & iō transmitti non potuit ad aliquē, nec ēt ad fiscū. l. unica. §. in nouissimo. C. de cadu. tollē. nec ēt ad fiscū trāsmitti potuit ius deliberādi, q̄a elapsus est annus, & quia p̄dicti minores p̄sumuntur ignorasse contenta in testō prædictorū, quis essent coniuncti. & ꝙ hæreditas esset eis delata. d. l. qm̄ sororem. cum ibi not. ꝑ Bal. C. de iure deliberā. & ꝑ Bar. in l. is pōt. de acq. hær. Et sic ēt ex hoc capite impedit̄ trāsmissio iuris deliberādi. d. l. cū antiquioribus. & ꝙ eo casu, quo dictū ius nō sit trāsmissibile ad hærede ex dicta cā, nō possint ēt ad fiscū transire, uolūt, oēs in d. l. si quis mihi bona. §. j. de acq. hær. quinimo
26 † ēt qn̄ ad hæredē transmittitur, ꝙ ēt tunc ad fiscum non trāseat, uoluit gl. quæ indistincte loquit̄ d. §. i. & idē tenēt Ray. Nico. de Neap. & Raph. Cuma. ibi, & in hanc sn̄iam inclinat ēt Aret. & idē ēt tenet Nellus in trac. banni. in prima par. 2. temp. quest. 30. Et cum hęc sit opinio glos. a tantis uiris approbata, videtur esse magis cōis, & tenēda, iuxta no. per Iac. But. in l. j. C. qui pro sua iurisdi. cū cōcor. quæ ēt de iure vr̄ in bānito verior. nā tex. in d. l. cum antiquiorib. loquitur, qn̄ transmissio causat̄ à morte naturali hæredis, & a facto magis necessario. Et sic casu, quo per herede ius adeundi non poterat retineri, ēt si nō habuisset locū trāsmissio iuris deliberandi, quæ ratio cessat in bannito, apud quē ius adeundi sibi q̄situm de iure cōi potuit remanere, si nō veniret in cōfiscatione, s̄m Bart. & cōiter alios, in l. j. C, de hæredi. instituen. & in dispu. Lucanæ ciuitatis statuto, &c.
27 Vnde quāuis ius † adeundi qđ regulariter nō reputatur in bonis. l. precia rerū. ad l. Falc. dicatur esse in bonis quò ad transmissionem, quæ causat̄ à morte naturali, & sic à facto magis necessario, s̄m Bar. in d. l. q̄ duos, de reb. dubi. non tn̄ reperit, ꝙ in bonis eē dicat̄, qn̄ oīa amittunt̄ ex delicto, & ex facto minus necessario, prout ēt hanc dr̄iam cōsiderat ad similē effectū Imo. in d. l. si ita q̄ s. §. ea lege. de verb. obl. & in c. in p̄sentia. de proba. & Alex. ī d. §. si de vectigalib. quos retuli superius. Præterea, ꝙ fiat trāsmissio dicti iuris ad hæredes, & ꝙ dicat̄ quò ad eē in bonis, est introductū in fauorē dicti hæredis, q̄ ꝑꝑ hoc forte habebit hæredē, aliās nō habiturus, arg. l. Iulianus. de acq. hære. ergo non debet fieri transmissio ad fiscū: q̄a hoc tēdit ad eius odiū. l. qđ fauore. C. de legi. & hāc rōnem quasi in terminis assignat Bar. in l. ventre. de acq. hær. ī ver. quartus casus, &c. vbi ꝯcludit, ꝙ hr̄ditas trāsmittit̄ ad quoscunq; ex potētia suitatis, ꝙ ꝓbat tali rōne. Nā anteq̄ filio fuisset cōcessum ius abstinēdi, certū est, ꝙ habebat locū dicta trāsmissio, sed beneficiū abstinēdi fuit ꝯcessum filio sui fauore, nec vnq̄ operat̄, vbi cessat fauor filij. l. si filius qui patri. de vul. & pup. & ꝑ regulā: q̄a qđ fauore ītroductū est, &c. d. l. qđ fauore. q̄a ergo simpliciter loquēdo interest filij trāsmittere dictū ius adeūdi: q̄a forte ꝑꝑ hoc hēbit hr̄dē aliās nō habiturus. d. l. Iulianus. in prin. dēt hr̄e locū transmissio, s̄m Bart. q̄ rō nō solū probat, ꝙ impediat̄ trāsmissio ad fiscū ex potētia suitatis, vt dixi superius, sed ēt ꝙ ex alia cā ad fiscū nō trāsmittatur hr̄ditas, vel ius deliberādi; q̄a hoc tenderet ad odiū hr̄dis, cuius fauore vt dixi, introductū est, ꝙ ius deliberandi trāsmittere possit. d. l. qđ fauore. Et vltra p̄dicta, ꝙ hoc sit factū in fauorē hæredis, ꝓbat̄ ēt in d. l. cum antiquiorib. in prin. vbi text. facultatem transmittendi concessam filijs, & quibusdā alijs de iure sp̄ali, & illorū fauore extēdit, & ꝓrogat ad oēs alios. Vnde ex eadē causa, & fauore p̄sonarū, ad quos fit ꝓrogatio, dēt dici ꝯcessa transmissio, per no. per Card. in cle. statutū. in 3. col. de electio. dicen
28 tē, ꝙ vbi † alicui statuto, vel dispositioni fit aliqua additio, in illa censent̄ repetita oīa, q̄ erant in statuto, ēt si non dicat̄. & allegat Pau. de Eleaza. ꝙ dicit esse notandū ad multa: quia illud, qđ fit ꝑ modum additionis, efficitur pars illius, cui addit̄. ar. l. sed si manente. de precar. & idē probat̄ in l. Gallus. §. videndum. de liber. & posth. & ibi not. Bal. & Imo. qui pro Bal. alleg. gl. in d. clemen. statutū. & tex. in §. fi. in auth. de filij. ante dota. instr. natis. & l. nihil, cum ibi no. per Bar. de coniungen. cum emanc. liber. Itē d. l. cū antiquiorib. quæ loquitur de morte naturali hæredis, nō debet hr̄e locum in morte ciuili, de qua agitur: q̄a post mortem naturalē ius adeundi nō pōt remanere apud hr̄dē. Sed ꝑ bānitū pōt retineri, si cōpetat de iure cōi, vt dixi, per no. per Bart. in d. l. j. C. de hæredi. insti. q̄a ergo mors ciuilis isto casu non hēt quò ad id, de quo agit̄, ꝑ oīa effectum mortis naturalis, nō venit appellatione mortis ipsius hr̄dis. l. ex ea parte. §. insulā. cum ibi no. ꝑ Bar. de verb. obl. & dictum ēt fuit s̄. Et ideo saltē in tali bannito capace iuris adeundi vera vr̄ ista opi. quāuis Bal. in d. l. si quis mihi bona. §. j. ēt in bannito velit ꝯ̄rium, sed in dānato in metallum, vel in deportato, q̄ ēt de iure cōi nō retinet ius adeundi, s̄m Bart. in d. l. j. & est cōis opinio, & sic in quo cessat prima & vltima rō, pōt hr̄e locum ꝯ̄ria opinio, & de quo ēt loquitur tex. & gl. ī d. §. j ī quib. ēt cessat secūda rō: q̄a cū hr̄des hr̄e nō possint, l. eius q̄. §. j. de testa. eorū n̄ ītereſt, ꝙ bona ad fiscū trāseāt. Quia ergo n̄ ptiꝰ adeūdi hoc casu ad fiscū trāsmitti, s̄m oēs, ī d. l. si q̄s mihi bona. §. j. retinet̄ ꝑ ipsū bānitū, cū hr̄ditas ei fuerit delata de iure cōi, s̄m Bar. & alios ī d. l. j, C. de hære. insti. & sic, q̄a portio sua nō defecit, do. Antonio cohęredi accrescere nō potuit, ꝑ no. ī l. si duo p̄roni. in prin. de iurei. sed hr̄ditas iacet, & ius adeūdi durat vsq; ad triginta annos, vt no. in l. licet. C. de iure deliberandi. nec interim fiscus ex aliquo capite pōt dicta bona occupare, s̄m intētionē oīum, in d. §. j. immo Nellus in d. q. 30. vult, quòd

ꝙ possit bannitus repudiare, ꝙ cohæredi possit accrescere exclusio fisco, qui ſm eum de hoc nõ pt conqueri. l. qui autem. in prin. de his, quæ in frau. credi. Et minus in fraudē fisci dr differri aditio per bannitum, quia cū ei fuerit hæreditas delata ante delictum, & semper, & per longum interuallū distulit adire, ꝗuis adhuc post delictum differat aditio, cessat fraudis suspicio, quia a primordio tituli posterior formatur euētus. l. j. C. de impo. lucra. descrip. lib. 10. Et administratio interim pertinet ad do. Antoniū, saltē pro parte do. Beltrādi, qa per eum fuit sibi in testō concessa. Et alia rōne portio dicti do. Beltrādi nõ venit in
29 cōfiscatione, quia prohibuit alienationē, per quā † dr ēt prohibita confiscatio, d. l. Imperator. in prin. cū ibi not. per Bar. de fideic. liber. & per eum in d. §. si de vectigalib. & ꝑ Alex. in dicto consi. 23. Et ēt quia omnis actus, ex quo sequi posset alienatio, intelligitur prohibitus, per no. ꝑ gl. in d. l. si ita quis. §. ea lege. de verb. obli. & dictum est latius in pcedentibus. Et ista opi. est uerior, quamuis Paul. de Cast. in d. §. diu. & Soc. in d. consil. aliter dicant, per d. §. prediū, ad quē aliter & melius rñdetur, quam ꝑ Alex. in d. consi. 23. ꝙ illo casu durante uita prohibiti permittitur alienato fauore creditorum ipsius, qui tractant de damno euitando. sed fiscus tractat de lucro, & non est par ratio lucri & damni. l. finali. C. de codicil. & l. fi. §. licentiam. C. de iure deliberandi. ¶ Nec obstat, dum dicebat ꝙ talis prohibitio nõ ualuit, quia sine cā facta fuit, d. §. diui, quia immo ex tenore testī declaratur, ꝙ hoc fecit, qa bona in agnatione cōseruari uoluit, dum post dictam prohibitionē subiūgit. Itē uoluit ac disposuit, ꝙ finita linea dictorum suorum heredū, in bonis patrimonialibus pdictis succedant proximiores de familia dictorū hæredum ipsius testatoris, rogans magnificum do. Antonium prædictum eius fratrem & hæredē, ut similiter velit in suo ultimo testō ordinare & disponere pro cōseruatione bonorum prędictorum ī familia constabilium. Ex quib. ultimis uerbis manifeste cōstat de affectione ipsius testatoris erga familiā & agnationē suā, & ꝙ voluit bona ī ea cōseruari, ideo pcedēs ꝓhibitio alienationis cēsēt facta ad eundē finē, qa ex una parte testī declaratur altera. l. qui filiab. in prin. & l. si seruus pluriū. §. fi. dele. 1. Nec ad ualiditatē illius est necesse, qđ cā allegetur expresē, sed sufficit, ꝙ de illa appareat tacite, ſm gl. Bar. & aliosin l. quoties. C. de fidei. & ex hoc dñt, ꝙ ꝓhibitio alienatiōis ex. familiā valet sine expssione alteri⁹ cāæ, qa ex ipsa ꝓhibiōe ꝯstat, quòd facta fuit fauo
30 re familię. ¶ Tertio † principaliter uiuēdū est de bonis feudalib. & ē breuiter ꝯcludēdū, quòd feudū nõ veniat in ꝯfiscatione bonorū, & quòd nõ transeat ad fiscū, ēt si uasallus feudo priuetur. c. j. si uasal. feu. priue. & c. si vasalus culpā. si de feudo fue. cōtro. inter dom. & agna. & c. j. an uasal. qui interfe. fra. domi. sui, prout uoluit Bar. cum quo cōiter transeunt alii, in d. l. si finita. §. si de vectigalibus. de dāno infec. Oldra. in consi. 17. Bal. in l. j. C. de bonis liber. & in l. j. in 40. q. ff. de rerum diuisio. & si feudū sit antiquū, reuertitur ad dñm, si in illum delictum sit cōmissum. Si uerò in alium, trāsit ad agnatos, ut in dictis iuribus, & ī illis ita ēt tenent Doc. Ang. & Imo. in l. eorū. in prin. de dāno in
31 fec. Nec ex eo † quòd quis sit criminaliter condemnatus ac bannitus, & bona eius sint publicata ex homicidio, feudum amittit, dummodo seruire dño possit, secundum Alex. in d. §. si uectigalibus. vbi ita limitat not. per Bal. in d. c. j. an uasal. qui inter se. frat. dñi sui, uel nisi aliquē proditoriē interfecerit, qa ēt tunc feudū amittit. d. c. i. & si sit antiquum, ad agnatos reuertitur. d. c.
32 j. per Imo. & Alex. in d. §. si de uectigalibus. Sed qui debeāt † admitti, solet dubitari. Et uř, quòd filii comitis Pauli, casu quo priuatus dicatur, nõ admittantur. d. c. j. si vasal. feu. priue. nec ēt agnati trāsuersales usq; ad quartū gradū, sed ulteriores tñ, ut ibi, & in c. si uasallus culpā. si de feu. fuerit cōtro. iter dom. & agna. & istud ibi tenēt Iac. de Belui. Bal. Ang. & Imo. in l. eorū. ī prin. de dam. infec. Ale. in d. §. si de vectigalibus. circa fi. illius. q. vtrū feudū ueniat in cōfiscatione, & ista est cōis opi. quicquid dicat Alua. in c. j. §. deniq; in 11. cōclu. q fuerit pri. cā benef. amit. sed istud est uerū: qñ feudū est simpliciter receptū, iuxta c. j. in ti. an agna. uel fili⁹. sed si sit receptū ꝓ se & liberis, tūc dicta iura locū hñt, sed admittitur tunc filius uasalli. cui dicto casu non nocet delictum patris, ſm Imo. Pau. de Cast. Rom. & Alex. in d. §. si de uectigalibus. per Bar. in l. eū qui. in prin de interdic. & relega. Et idem tenet Imo. in c. ex parte. de feud. in 10. colu. versic. item aduerte, & Pau. de Cast. in l. adoptiuum. §. patronum. el j. de in ius vocan. Et sic in casu nostro si feudum sit antiquum, & dicto modo fuit receptum, trāsibit ad filium comitis Pauli, casu quo debeat feudo priuari, ꝙ qñ sit, dixi supra proxime. Præterea, satis est do. Antonio possidenti, ꝙ ius non competat fisco, ēt si non ipse ad feudum, sed alius agnatus deberet admitti, qa quo ad fiscum liberas ædes habet l. si quæratur. si serui. vendi. & l. q.
33 accusare. in fi. C. de eden. ¶ Quarto † quærendū est de bonis emphyteuticis ab ecclesia recognitis, & de iure cōi vř, ꝙ in fiscum transeant mediante publicatione oīum bonorum, licet sit in electione ecclesiæ rem apud fiscū dimittere, uel illā a fisco auferre. in aut. de aliena. & emphyt. §. j. ꝑ quē ita tenet & sentit Bart. in d. §. si uectigalib. Bal. in l. si qs ꝑsbyter. C. de sacrosan. eccle. & in auth. nisi rogati. C. ad Treb. Im. in c. ex parte. de feu. & ista uř cōis opinio, cū qua ēt transit Ale. in d. §. si de uectigalib. & ſm hoc bona emphyteutica comitis Pauli uenirent ipso iure in confiscatione, & uolente ecclesia, quæ forte fiscum inuestit, poterunt apud fiscum remanere, & tanto magis, quia bona hmōi ex priuilegio apostolico concesso populo Ferrariensi transeūt ad hæredes extraneos, & pñt libere alienari sicut bona alia patrimonialia, & ad instar bonorum patrimonialiū per bullā sūt redacta, ſm Pet. de Anch. in consi. 124. Visis & diligenter ruminatis &c. ergo ēt pñt contineri in confiscatione bonorum, & sicut ēt emphyteusis priuati trāsit ad fiscum, qñ ex pacto pt trāsire ad hæredē extraneū, ſm Bar. in d. §. si de uectigalisi. eodē mō feudū, qđ regulariter non confiscat, ꝑ ea q̃ supra dicta sunt, si tñ ex pacto transit ēt ad hrdes extraneos tunc uenit in confiscatione bonorū, ſm Ro. Imo. & Ale. in d. §. si de uectigalib. qa ſm eos illud ad extraneū hęredē pt transire. poterit ēt in cōfiscatione bonorū uenire, ꝑ no. in l. j. C. de bonis li. Et ꝗuis ꝑ interptatiōnē ad bullā ꝓhibeant hęc bona uenire in ꝯfiscatione, tñ sup istis bonis ecclesiasticis nõ pñt laici aliqd statuere, ēt in fauorē ecclesiæ, ut est casus in c. bene qdē. 96. dist. ubi hř, ꝙ cōstitutio de reb. ecclesiæ, ꝗuis sit ei utilis, & facta sit in sinodo episcoporū, non ualet, nisi confirmet per Papam. Nec est dicta interpretatio ualet per uiā declarationis, quæ nihil solet addere. l. hæredes palā. §. sed si notā, de testa. qa declaratio legis, quæ veniet ab oībus obseruanda, spectat solū ad cōditorē, ſm Inn. in c. inquisitioni, de app. de quo ēt mētionē facit Abb. ī c. capellanus. đ fer. ¶ Quib. tñ nõ obst. ꝯtrariū est omnino dicendū. Et ꝙ nõ veniat emphyteusis ecclesiæ in cōfiscatione bonorū de iure cōi, ꝓbat,
34 qa nõ † trāsit ad hæredes extraneos, ſm gl. cōiter approbatam in l. ēt. sol. mat. cū ꝯcor. de quib. ibi ꝑ Alex. plenè, & est cōis opi. ſm Imo. in l. ex facto. la grāde, de hæred. insti. & in c. potuit. de loca. & Alex. in l. qđā. §. nihil. de eden. Et hoc verū esset sine dubio, qñ emphyteusis nõ esset recepta simpliciter, sed pro se, filijs & nepotibus: qa per inuestiturā factā de pdictis nominatim dicerent exclusi hrdes extranei. l. cū ptor. in prin. de iudic. & ꝑ no. ꝑ Bar. in cū auus. de ꝯdi. & dem. & in l. 2. §. uidēdū. ad Tertul. & magis in specie hoc voluit Imo. in l. Caius. sol. mat. vbi cōcludit, ꝙ si facta sit mentio, etiam in materia transitoria ad quoscunq; hæredes de masculis heredibus vsque in tertiam generationem, ꝙ ꝑ illud verbum, s. in tertiam generationem, non ueniunt hæredes extranei: qa vř sensisse de descendentibus, multo magis ergo, qñ illi vocātur nominatim, vt supra, uel vsq; in certam, puta tertiā gnationem. Si ergo de iure cōi, vel ex pacto emphyteusis ecclesiæ nõ est ad hæredes extraneos transitoria, ergo nõ venit etiam in confiscatione bonorū. l. iura libertorū. de iure patr. & ibi no. Bar. & no. in l. j. C. de bonis lib. & in l. eum qui. de interd. & releg. Et sicut emphyteusis priuati non transit in fiscum, si nõ est transitoria ad hæredē extraneū ex pacto, ut qa sit recepta ꝓ se & filiis &c. ſm Bar. ī d. §. si de uectigalibus. ꝑ not. ꝑ gl. in l. 2. C. đ bonis dāna. q ratio militat ēt ī emphyteusi ecclesiæ & hoc ēt vult Alex. in d. consi. 23. per dictā rōnem. & per c. fœlicis. §. si qua uero. de pænis, in 6. ¶ Nec obstat, ꝙ ex dispositione bullæ emphyteusis ista posit alienari, quocunq. titulo, & ad quoscūque hęredes transire, quia per eandēmet bullā prohibet cōfiscatio per illa uerba, uidelicet, sic tñ, ꝙ de hmōi utili dñio trāslatio donatio, aut alienatio, uel legata in loca, uel psonas de iure prohibitas fieri non debeant, nec possint, & facta uiribus non subsistant, &c. Quia ergo prohibetur trāslatio, & alienatio, & sic ꝑ uerba generalia in personas de iure ꝓhibitas, intelligitur prohibita translatio in fiscum, ēt mediante confiscatione, qa qlibet potentior, prout est fiscus, dicitur esse de personis prohibitis

ut

vt nō.gl.& Doc.cōiter in c.potuit.de loc. & Doc. post gl.maxime Sal.in l.fi.C.de iure emphy.& idē si applicarentur bona cōi Ferrariæ,q̃a & ipsum cōe est de ꝑsonis ꝓhibitis ea rōne qua & ecclesia,in q̄ nō pt alienari emphyteusis, q̃a cū n̄ possit mori, nō subest spes,ꝙ vnq̄ possit redire ad dn̄m,& sic illius cōdō efficeretur deterior, ſm Spe.de loc.§.nūc aliqua.ver.116.& Doc. in d.c.potuit.nā dicta ēt rō militat in in cōitate, q̄ de facili non perit.l.ꝓponebatur.de iud.& 12.q.2.liberti.& c.si gratiosè.de rescr.in 6.& ad ꝓpositum,ꝙ idē sit in cōitate,cōcludit ēt Alex. in specie in cōs.9.Viso themate suprascripto,&c.in 3.uol.Et ꝑ pdicta ꝯstat,ꝙ interpretatio ad bullā ualuit,in q̄tū vult,ꝙ emph.ecclēsię non ueniat in cōfiscatione,q̃a,ut dictum est,hoc ēt erat expressum in bulla.Et quāuis ēt istud in bulla nō continea tur, adhuc tn̄ dicta interpretatio laicorum ualeret, quia q̄tum
35 † ad utile dn̄ium rei ecclesiasticæ,qđ est apud laicos, ualet statutum laicorum,q̃a nō dr̄ statuere sup re ecclesiæ,sed sup re ipsorum laicorum,apud quos est dictum utile dn̄ium,& nō apud ecclesiā,de quo loqtur dicta interꝑtatio,& ita notabiliter ꝯclu dit Pet.de Anch.in cons.124.Visis & diligenter ruminatis,&c. & in ꝯsi.324.Postq̄ ista dn̄a.q.ad hoc alleg.no.ꝑ Bar.in l. ut iu risiurandi.§.si liberi.de ope.lib.& cū eo transit Alex.in cōs.95. vol.& ꝑ hoc rn̄det ad text.in c.bene q.dē.96.dist. q̃a nō loquit̄ isto casu, sed qn̄ laici statuerēt de dn̄io ipsius ecclesiæ.¶ Nec ēt obs.& alia in ꝯrīū allegata.Et primo textus in §.j.de alie.& emphy.q̃a tex.solū ibi ꝓsupponit,ꝙ emphyteusis ecclæ ꝑuenit ad fiscū,sed qn̄ & q̄uo,seu quo iure ad eū ꝑuenerit, ibi non declarat̄.Est ergo dicendū,ꝙ fiscus illā rē de facto occupauerat,non aūt ad illū de iure ex cōfiscatione ꝑuenerat: & ita colligitur ex verbis Bar.in d.§.si de uectigalib.dū dicit,ꝙ eccl̄a a fisco poterit rē uēdicare,& sic ꝓsupponit,ꝙ in fiscū non sit trāslatū dn̄iū,
36 & ꝙ fisco nō cōpetat ius retinēdi.& idē clarius†ꝓsupponit Im. in c.ex parte.de feu.in 6.col.ver.tertio casu,&c.ubi cōcludit,ꝙ si emphyteuta ecclesiæ cōmittat delictū,ꝑp qđ bona publicet̄, & res occupet̄ ꝑ fiscū,ꝙ erit ī electiōe ecclesię,&c.ꝑ text.in d.§. j.Nā verbū illud,occupet̄,quo vtitur Imo.significat,ꝙ de facto res ad fiscū ꝑuenit.l.sequit̄.§.itē si occupaueris.de vsucapio. & sic intelligit tex.in d.§.j.quē ad hoc allegat.& idē vult Bal.in l.j. C.de bonis lib.qui alleg.d.§.j.ad hoc,ꝙ emphyteusis nō ueniat in confiscatione.& ēt Alex.in d.cons.23.& probatur in d.c.felicis.ubi tex.vult,ꝙ qn̄ delictū cōmittit̄ in ecclesiā uniuersale,ꝙ res reuertatur ad ecclesiā ꝓprietariā, & nō ad fiscū, ēt si bona delinquentis sint publicata.& sic patet, ꝙ emphyteusis ipsa nō cōfiscatur,sed ꝙ in fauorem tn̄ ecclesiæ ꝓprietarię emphyteuta priuat̄,qđ est verum, qn̄ delictū, ut dixi,est ꝯmissum in ecclesiā vniuersalem, a qua dr̄ ēt emphyteuta rem hr̄e. Sed qn̄ delictū cōmittitur in alium,tunc emphyteusis nō amittitur, uel saltē descēdētib.emphyteutæ nō pręiudicatur,ſm Bar.in d.l.eum qui.in fi.prin.de interdic.& relega. qui loquitur generaliter de qualibet emphyteusi,& sic ēt dicto modo distinguitur in feudo ut dictum fuit in præcedentibus & a quo in hoc non differt emphy.ſm Bar.in d.l.eū qui.Et q̄uis Imo.in d.c.ex parte,uideatur q̄tum ad hoc facere differentiā inter emphyteusim ecclæ,& priuati,dicens,ꝙ qn̄ post confiscationē res occupatur per fiscum, ꝙ est in electione ecclesiæ rem uēdicare,uel illā apud fiscum dimittere, ꝑ d.§.j. Si uerò sit emphyteusis priuati, tunc delictum patris nō nocet descēdētib. ipsius, si ueniunt ex persona propria.per no.per Bar.in d.l.eum. Et sic uīr uelle,ꝙ emphyteusis ecclesiæ ꝑp delictum,ex quo bona publicantur, indistinctè reuertatur ad ecclesiā,& sit ēt in ꝓiudicium descendētium, quod sine dubio nō est uerum,quia,ut dixi,Bar.ī d.l.eum q. generaliter, & indistinctè uult ꝯrium,& sic ēt qn̄ emphyteusis est ecclesię.Nec obst.d.§.j.q̃a ille tex.non loquitur eo casu quo emphyteuta,q̄ deliq̄t in alium,adhuc uiuit,licet eius bona fuerunt publicata,nec ēt qn̄ mortuus est relictis descendentib.q.b.ꝓiudicare nō potuit delictū patris,ſm Bar.in d.l.eū q.sed debet intelligi in aliis casibus, in q̄b.ad ecclesiā emphyteusis de iure redire potuit,sicut qn̄ in illā delictū fuit cōmissum.d. c.fœlicis. & per Bar.in loco ꝓalleg. vel qn̄ ꝑp delictū uitā quis amisit & bona, & de illius præiudicio tm̄ agitur, ut quia nullus superest, qui ad emphyteusim sit uocatus,nec istud est restringere illum tex. quia(ut est dictū) simpliciter ibi præsupponitur emphyteusim a fisco per ecclesiam uendicari posse,& qn̄ hoc fit,nō declarat̄, sed presupponendum est hoc esse, quando ad ecclesiam rediit in casibus a iure permissis.Nā & Bar.ī d.§.si de vectigalibus. dicit,ꝙ qn̄ emphyteusis priuati nō trāsit ad hæredem extraneum, tūc non trāsit ad fiscū,sed dn̄s illā repetet tanq̄ rē indebite alienatā:& tn̄ hoc est intelligendum,qn̄ emphyteusis de iure debet ad dn̄m redire, vt q̃a delictū fit cōmissum in illū,uel qn̄ post cōfiscationē & mortē nullus alius superest,de cuius ꝓiudicio agatur,sed ubi superessent filij comprehensi in inuestitura,tunc illi sine dubio admitterentur, & nō dn̄s,ſm Bar.in d. l.eum qui. & Imo.in d.c.ex parte.Et idem si ille,cuius bona sunt publicata esset tm̄ bannitus in contumaciā & non mortuus,q̃a ille ex tali delicto in dn̄m nō cōmisso nō amitteret emphyteusim, sicut nec feudum.ēt si homicidiū proditorie commisisset,licet in casu isto aliud sit in feudo.d.c.i.de eo qui interfe.fratr.dn̄i sui,q̃a rō,quæ dicto casu in feudo assignatur,scilicet,q̃a cum honore vasallus non pōt stare in curia dn̄i,cessat in emehyteusi:ꝑp quā non contingit emphyteutā morari in curia dn̄i,& ſm prædicta debet intelligi,quod dicit Nellus in tracta.banni.q.24.in j.parte 2.tempo. ¶ Quantùm verò ad expensas factas per do. Antonium uiuente patre, quas intendit deducere, uidetur prima facie dicendum,quod id fieri nō possit, quia de bonis paternis
37 quæsiuisse † ꝑ præsumitur,si cum patrē habitabat,& bona eius administrabat,per notab.per glo.in leg.cum oportet. in princip. C. de bonis quæ libe.prout vult etiam Alexander cons.13. in fi.3.vol.per no.vbi supra,& per Spec.in tit.de actio.§.j.versi. q.d si dubitetur,&c.& Bal.in auth.ex testō.C.de colla.& in l.iubemus.§.j. ad Treb. & idem etiam tenet Alexan. in consi.131. 4.volum.& ex hoc sequitur, ꝙ ad patrem pertinuerit tanquam profectitium quicquid dom. Antonius acquisiuit. dicta l. cum oportet.in prin. Et vbi ēt sibi acquisiuisset do.Antonius, tn̄ expensās,quas fecisse dr̄ pro patre in litibus,& ex alijs causis,fecisse ꝓsumitur animo donandi,ſm Barto.in l.2.§.j.vers.3.quæro, quid in dubio,&c.de dona.per l.si filius.C.de nego.gestis. ¶Sed cōtrarium est dicēdum:qm̄ præsupponitur, ꝙ tpe,quo do. Antonius fecit dictas expensas,erat industriosus,& ꝙ potuit lucrari ex officijs & salarijs,quæ percipiebat,& ex varijs negocijs,& mercātijs,in quib.se exercebat.Vnde ex his præsumptio orit̄,ꝙ aliunde sit lucratus,& nō ex bonis patris,ſm gl.& oēs,in d.l.cū oportet ꝑut latè firmat Alex.in cons.17. Consideratis his,&c. 3.vol.qđ est verū,ēt si bona paterna administrasset,ſm Salic.in l.ēt.C.de dona. inter vir.& vxo. & in l.Quintus.ff.eod.quia ista ꝓsumptio tollitur per aliam, vt no.in l.diuus.de in integ.resti.& hoc etiā ad propositum clarius vult Alex. in consi.38. aliàs.40. Prospectis his,&c.in pe.col.3.vol. Et tanto magis ꝓcedit hoc, si ex patrimonio patris non potuisset facile fieri huiusmodi expensa,attētis reditibus dicti patrimonij,& numero filiorum,& aliorum onerum incumbentiū dicto suo patri, per no.in d.l.cū oportet.ac etiam magis prædicta sunt vera,si nō cōstabit,ꝙ domi.Antonius administrauerit. Nec ēt vsusfructus dicti lucri q̄situs fuit patri,ex quo lucrum hoc,& pecunias,quas superlucratus fuit dom.Antonius,apud eum pater dimisit,quamdiu vixit: quia donasse videtur vsumfructum, & donatio valuit. d.l.cum oportet.§.fin autem, & ibi notāt oēs.Expensas ergo,quas fecit do.Antonius viuente patre, pōt a fratribus & suis cohæredib.
38 repetere,quia non † animo donandi,sed repetendi ꝓsumuntur factæ,cū non sint modicę.l.hæredes.§.si filius.ff.famil.ercisc.& l. si filius.C.de neg.gest.& ibi Doct.cōiter cōcludunt, ꝙ qn̄ filius soluit aliquid ꝓ parte,ꝙ in dubio soluisse nō vr̄ animo donandi,vt ibi probat̄ à cōtrario sensu,& reprobatur opi.Bar. in d.l.2. §.j.de don.quitenuit cōtrarium.Et ex libris pōt ēt cōstare, ꝙ expensa non fuit facta animo donandi,puta si domi. Antonius sit factus creditor.l.Nessennius. in fi. & ibi not.oēs.ff.de neg.gest. Præterea,vbi cōstaret ēt de animo donandi,non valuisset donatio ab initio inter patrē & filiū in potestate.l.2. C.de inoff.don. & l.antep.C.de dona.inter vir.& vxo. q̄ potuisset morte donantis cōfirmari,vt in dictis iuribus.Sed morte patris donatarij nō fuit cōfirmata,sed infirmata.l.nō oīs.ī prin.si cer.pet.& potuisset ab initio valere,vbi filius nō fuisset in potestate.Et per prędicta respōsio manifesta colligitur ad allegata in cōtrariū. ¶ Quātum verò ad bona quæsita per do.Antonium noīe suo ꝓprio, nō est dubium,sed clarum & certum,ꝙ ad eum ꝑtinuerit, siue viuo patre fuerint q̄sita,ex quo pręsumitur acquisiuisse ex propria industria,& non de bonis paternis.d.l.cū oportet.in principio, cū ibi no.& dictū est supra, siue dicta bona q̄siuerit post

mortẽ patris,qa non cõſtat de aliqua ſocietate oĩum bonorũ
præcedente inter eũ & fratres ſuos,immo conſtat ꝯriũ, ex quo
lucra q̃ fecit,& bona q̃ acquiſiuit,nunquam fratribus cõicauit,
ſed pro ſe retinuit,& noĩe proprio emit , & qa ſolus eſt nego-
tiatus & ſuo proprio noĩe,& nõ alij , ac lucrum non cõicauit ,
ſed pro ſe retinuit,ſm Bar.in l.Titium & Mæuium.§. altero. de
adm.& tut.& ĩ l.ſi patruus,C.cõia utriuſq; iud. & ibi per alios ,
& in l.cum duobus.§.idẽ rñdit,ꝓ ſuo,ẽt do.Beltrãdus cõicauit
fructus ſuorũ beneficiorũ, ꝙ põderat in ſpecie ꝑ Bald. in d.l.ſi
patruus.Nec ẽt p̃t dici ex alio ꝯcta dicta ſocietas , ex quo bona
dñr fuiſſe cõia cũ nepotibus minoribus,qui nõ potuerunt ſoli
ſocietatẽ ꝯhere de iure cõi,nec ẽt ex forma ſtatuti, q̃ nõ fuit ſer
uata,ſm Bar.& alios in dictis locis. Et ubi non fuerit aliqua hr̃
ditas adita ꝑ dictos minores,minus dici p̃t,ꝙ cũ illis dicat̃ con
tracta ſocietas . ¶ Circa uerò expẽſas,quas fecit d. Antonius in
ædificãdo,ẽt poſt mortẽ patris,eſt cõcludẽdũ , ꝙ aut ædifica-
uit ſuꝑ ſolo ſuo ꝓprio,& tũc ædificiũ eſt ꝓpriũ una cũ ſolo, ꝑ
ꝑdicta,aut ædificauit ſcienter ſuꝑ ſolo cõi, & tũc vr̃ ꝙ ædificiũ
cedat ſolo,& intelligatur factũ animo donãdi,inſt.de rerũ diu.
§.& ex diuerſo.& ibi no,& l. adeo.§.ex diuerſo.ff. eo.& l. 2. C.
de rei vend.& ubi dictæ expenſæ ſint uoluntarie factæ ſuper ſo-
lo,uel in re cõi,nõ poſſunt deduci,eſt caſus in terminis noſtris
in l.ex duob.de nego.geſtis.Et q̃uis ibi dicat̃,quòd a fratre mi-
nore nõ poſſint repeti,idẽ tñ eſt,ſi ſit maior,ſm Doc.ibi.¶ Sed
39 eſt in primis circa hoc aduertendũ,ꝙ iſto caſu expenſa † non p̃
ſumit̃ facta animo donãdi,ex quo põt ſumi alia coniectura.Nã
cum ſolum,aut res,in qua eſt ędificatũ,eſſet cõis ꝓ indiuiſo,&
ſic ædificare non potuerat in ſuo,quin ẽt ædificaret in parte ſo
ciorũ,ꝑ ea q̃ habent̃ in l.Mæuius.§.duob.de leg.2.In dubio p̃-
ſumitur potius ædificaſſe gratia ſui iuris,q̃ animo donãdi,ut ꝓ
bat̃ in l.2.in fi.C.de rei uẽdi.& ibi plenè ꝑ Cyn. & idem probat̃
in l.ſenatus.§.Marcellus,de leg.j.& ibi no.Im.poſt alios,in qb.
locis cõcludit̃,ꝙ ubi quis ædificat in ſolo alieno, ñ p̃ſumit̃ ani-
mus donãdi,ſi alia cõiectura poſſet ſummi.ex quo infert Bal.&
Ang.in d.§.Marcellus,ꝙ ſi emphyteuta ædificat in ſolo emphy
teutico,ꝙ p̃ſumitur ædificaſſe ratione ſui iuris,& nõ animo do
nãdi,Idẽ ergo in illo qui ædificat in ſolo,uel in re cõi pro indi-
uiſo:iſtud p̃ſupponit gl.expreſſe,cum qua alij trãſeũt in d.l. ex
duob.dũ dicit,ꝙ fratri, qui fecit expenſas uoluntarias in ſolo ,
vel in re cõi, permittit̃ abraſio,q̃ vtiq; non concederetur,ſi ani
mus donãdi p̃ſumeretur,ſm gl.in §.& ex diuerſo inſt.de rer.di
40 ui. † Nec ẽt p̃ſumit̃ donatio, qa pro fratre ſit expenſa,quia qñ
eſt magna,nõ p̃ſumitur facta aĩo donãdi fratri, ſed animo repe
tendi.l.ſi pro fratre.ff.de neg.geſt.& l.ſi negotium.C.eo.tit.&
repeti potuerunt ẽt dictæ expenſæ a fratrib. maiorib.ſi ſint fa-
ctæ eis cõſentientib.vel ratificantib.tacite,uel expreſſe,quia ui-
dentur mãdaſſe.l.j.mãda.& not.Sali.in l.domũ.C.de rei vẽd.&
ꝓbatur in l.Sabinus.ff.cõi diu. & de uolũtate do. Camilli ſatis
apparet ex eius teſtõ,inqm̃ prohibuit alienationẽ partis dom⁹,
& vbi ẽt de uoluntate nõ appareat,ſi ſint neceſſariæ,poſſunt ab
oĩb.& ſic ẽt a minorib.repeti actione negotiorũ geſtorũ.l.ſiue
hereditaria.& l.ſi pupilli.in prin.de neg.geſt. & ibi not. Si uero
ſint utiles,& fratrib. minorib. poſſunt eadem actione in totũ
repeti.l.ſed an vltro.§.j.eo.tit.Sed à maiorib.quatenus facti sũt
locupletiores,ut no.in d.l.ſi pupilli,in prin.per gl.Si aũt ſint uo
luntariæ,tunc hẽt locũ abraſio ẽt contra minores,ut no.glo.in
d.l.ſi pupilli.& in d.l.ex duob.& ita ibi declarat.Pau. de Caſt. ¶
Puto tñ,ꝙ iſto caſu ſit cõſulendũ aliter do.Ant. quam mediãte
abraſione,ex quo fieri põt cõmodè & ſine dãno fratrũ & nepo
tũ,hoc ẽ,ꝙ fundus cõis,in quo do.Antonius ędificauit in diui-
ſione in totũ illi aſſignetur,& ꝙ alijs in pecunia pro parte illo
rũ,uel in alia re æquiualẽti parti dicti fundi ſatisfiat . Et habito
reſpectu ad æſtimationẽ,in qua eſſet ſi do.Antonius non ædifi
caſſet,ſicut fieri dẽt,qñ res cõmodam diuiſionẽ nõ patitur. l.j.
C.cõi diu.& inſt.de offi.iud.§.eadẽ.uel quando ſubeſt alia iuſta
cã.l.non amplius.§.fi.cũ l.ſeq.& ibi not.Doc.de leg.1.prout ſu
beſſe dr̃ in caſu noſtro,quoniã intereſt nedũ priuati,ſed ẽt rei-
pu. vt ceſſet abraſio, maxime ædificii facti in ciuitate , ne urbs
deformetur ruinis leg. cætera . per totam legem, de leg. j. &
idem quò ad fundum , qui eſt extra ciuitatem, in quo ſit ædifi-
catum,quia quod prodeſt domino Antonio, & alteri non no-
cet,dẽt ei facile concedi,per not. in leg.2.in princ. ſol. matr. &
hoc procedit etiam reſpectu minorum,ſed etiam magis habet
locum in fratrib.do.Antonij maioribus , quibus ſcientib.& nõ
cõtradicentib.ædificauit in ſolo cõmuni:qa iſto caſu,illo inui-
to,non debet habere locum abraſio , ſed dẽt ædificiũ permane-
re,vt dicit̃ in l.Sabinus.cõmuni diui.& ibi dicitur, ꝙ tenetur ę-
dificans dãnum reſarcire, prout dicitur reſarciri mediante adiu
dicatione facienda in diuiſione de alia re,vel de pecunia,vt dixi.
¶ Nec obſt.tex.cũ glo.in d.l.ex duob.quia quod ibi dicitur,locũ
habet,quando fratres vellent in cõmunione remanere, & ille q
ædificauit expenſas a fratre repeteret,quia non poteſt, ſed locũ
habet abraſio cõmunione durante;ſed vbi velint ad diuiſionem
deuenire,poteſt petere fundum , in quo bona fide & ſine frau-
de ædificauit, ſibi in partem adiudicari , & fratri ſatisfieri altero
de prædictis modis : & iſtud eſt æquum , & rationi conſonum .
Sed de his fruſtra quæritur , ex quo per Comitem Paulum fra-
trem non fuit adita hæreditas aui,vel patruorum, & ſic cum ex
iſta cauſa & ex alijs,de quib.in præcedentib.nõ veniant,nec ve-
nire poſſint huiuſmodi bona in confiſcatione,ad fiſcum nõ per
tinet quærere, de expenſis factis per dominum Antonium, nec
de bonis per illum acquiſitis , aut de alijs ſimilibus . Et ita con-
cludendum puto in præmiſſis . Laus Deo .

ADDITIO.

In hac eadem cauſa conſuluit Rimin.Sen. conſi.243. & Dec.cõnſi.442.
vbi vide quod annot.& ipſe Ruin.conſ.25.infra eod. Hier. Zanch.

SVMMMARIVM.

1 *Legatum factum filio alicuius, uidetur contemplatione patris factum, ſi ſub commemoratione illius & patriæ poteſtatis fiat, ſecus ſi ſolum fieret mentio patris.*
2 *Legatum relictum filio Titij uidetur eiuſdem Titij contemplatione relictum, ſi id legetur, ad quod pater neceſſariò tenetur.*
3 *Peculium aduentitium poteſt per filium alienari , quando patri non quæritur uſusfructus, ſed uide omnino nu.7.9.& 12.*
4 *Peculium aduentitium quando veniat in confiſcatione bonorum filij.*
5 *Peculium profectitium pleno iure etiam quoad proprietatem patri acquiritur.*
6 *Proprietas peculij aduentitij non venit in publicatione bonorum filij exiſtentis in patria poteſtate.*
8 *Intellectus.l.fi.§.ſinautem. C. de bonis quæ liber.*
10 *Confiſcatio bonorum alienatio eſſe dicitur.*
11 *Filius in poteſtate teſtari non poteſt de aduentitijs , etiam in quibus patri non quæritur vſusfructus.*
12 *Bona, quæ non tranſeunt ad hæredem extraneum , non tranſeunt etiam ad fiſcum.*
13 *Filius hodie poteſt habere hæredem ab inteſtato in aduentitijs.*

CONSILIVM. XXIIII.

QVIA copioſè & eleganter allegatum & ſcriptum re
perio pro dom. Ludouico per celerrimos aduocatos
ſuos & mihi fratres honorandos , propterea reſecatis
ſuperfluis deducam,quæ mihi magis ad rem pertinere videtur.
¶ Quæritur ergo , vtrum publicatis omnibus bonis filiorum di-
cti dom.Ludouici veniat in confiſcatione proprietas bonorum
ad illos pertinentium ex teſtamẽto patrui,qui relicto prius vſu-
fructu bonorum ſuorum vxori ſuę, nepotes ex fratribus ſuis in
ſtituit vniuerſales hæredes.Et pro euidentia pręmittendum eſt,
ꝙ talis inſtitutio videtur in dubio facta contemplatione nepo-
1 tum inſtitutorum,& non patris eorum. ¶ Et primo: quia † lega
tum factum filio alterius,demum intelligitur factũ contempla-
tione patris,qñ fit ſub cõmemoratione patris, & patrię poteſta
tis,ſed quando ſolũ fit mentio patris,vt in caſu noſtro,tunc cõ-
templatione filij cenſetur relictum: & mentio de patre gratia de
monſtrationis facta videtur.l.fin.in fi.in verb.plerumque.C.de
vſufru.& ibi not.Bar.& alij.l.filiofamilias.de condi.& demõ.&
per Bar.in l.cum aliquis.C.de iure delib.& in l.ſi filio. de dona-
tio.cauſa mortis.¶ Secundò iſtud comprobatur per not.in l.qui
in aliena.§.interdum.de acquir.hæred. & in l.quęſitum.in prin.
de leg.j.vbi habetur, ꝙ relictum nepoti ab auo intelligitur eſſe
aduentitium,niſi legaretur nepoti illud,ad quod auus obligaret̃
propter filium, puta quando legaret auus nepotibus ex filio do
tem,ad quam auus fuiſſet obligatus ; quia tunc diceretur legatũ
contemplatione filij , & maximè ſi nepotibus naſcituris fuiſſet
relictum

relictum ſm Ang.in conſi.71.Ioã.Philippi,&c.Ang. & Alex.in
d.in quartã.ad legẽ Falci.col.pen. & Alex.in d.§.interdũ. Et idẽ
2 quando filijs legaretur† illud,ad quod pater eſſet obligatus,pu
ta ſi filiabus Titij dos legaret maximè naſcituris,ſm Bar.in cõſ.
31. Primò arguitur, &c. vel quando relinquerentur alimenta:
qñ dictis caſibus preſumeret relictum contemplatione patris,
& animo liberandi illũ,vt ẽt vult Alex.in caſu ſimili in conſ.71.
Viſo proceſſu cauſæ, &c. aliàs aũt præſumitur relictum potius
contemplatione filij, ꝙ patris,per prædicta,& per not. per Bar.
in l.Gallus.§.ꝙ ſi is. de libe.& poſthu.vbi concludit, ꝙ ſi filius
alterius inſtituitur,ꝙ pater dicitur eſſe cauſa remota inſtitutio-
nis,& ipſe filius inſtitutus dicitur eſſe cauſa proxima,& per con
ſequens,ꝙ non dicitur inſtitutus contemplatione patris,arg.l.
ſocium,qui in eo.ꝓ ſocio.Et quãuis loquatur de auo inſtituen-
te nepotẽ ex filio ſpurio,tñ dicta ſua ratio eſt generalis ad quẽ-
cunque inſtituentẽ filium alterius, & ſic etiã in fratre inſtituẽte
filios fratris:ſolũ enim in nepote ex filio ſpurio locum hẽt vna
alia ratio aſſignata ibi per Bar.vt non dicatur ille inſtitutus con
templatione patris:quia non preſumitur,ꝙ auus voluerit delin
quere.l.merito,pro ſocio.cũ filio ſpurio non poſſit relinquere.
auth.ex complexu.C.de inceſtis nuptijs, quæ ratio ceſſat in ca-
ſu noſtro.Sed eſt ſatis,ꝙ prima ratio Bart.poſſit habere locum
etiam in caſu iſto,per no.in §.affinitatis.inſti.de nup. & in l.libe
rorum.§.notantur.de his qui notã.infa.& loquitur etiam Bart.
quando nepos ex dicto filio erat incognitus auo,dum reſpõdet
ad rationẽ Roffre.qui ſentiebat cõtrarium: dicens,ꝙ nõ requi-
ritur notitia hæredis.l.extraneum. C.de hæredi.inſtit. & ſic etiã
tunc pater dicitur eſſe cauſa remota inſtitutionis. ¶Item p̃mit-
3 tendum eſt,ꝙ peculiũ †aduentitium poteſt alienari per filium,
quando patri nõ quæritur vſusfructus.l.fi. §.filijs autem.C.de
bonis quæ libe.& ibi per Doc.maximè Pau.de Caſt. & per Bar.
poſt Dy.in l.non ſolum.ſol.mat. Nam quando pater hẽt vſum-
fructum,dicitur eſſe legitimus adminiſtrator filij.l.j.C.de bo-
nis mater. meritò non poteſt tunc filius ſine licentia patris alie-
nare. d.§. filijs. ſicut nec minor ſine authoritate curatoris.l.lex
quæ tutores. C.de admi.tuto.Sed quando pater non hẽt vſum-
fructum,non dicitur eſſe legitimus adminiſtrator filij,vt proba
tur, in d.l.j.& ibi not.Doct.prout vult gl.cum qua alij tranſeũt
in auth.excipitur.C.de bonis quæ libe.meritò igitur tunc ſolus
filius etiã ſine licentia patris põt alienare:quia ergo in caſu iſto
agitur de peculio aduentitio filiorum dicti do.Ludouici, cuius
vſusfructus non fuit quæſitus patri,ſed vxori teſtatoris, cui fuit
4 in teſtamẽto relictus,& ꝓñs quia potuit †alienari ꝑ dictos fi-
lios,ſequit̃,ꝙ venit in publicatione bonorũ:q̃a licet regulariter
nõ veniat in ꝯfiſcatione,ſm Bar.& Doct.in l.ſi finita.§.de vecti-
galib.de dam.infect.illud tñ eſt verũ, qñ vſusfructus eſt patris:
q̃a tũc,vt dixi,nõ põt per filiũ alienari,ſm Bar. in d.§.ſi de vecti
galib.ſed vbi vſusfructus nõ pertinet ad patrẽ:tũc dictũ peculiũ
venit in ꝯfiſcatione bonorũ: q̃a ſicut põt alio modo alienari ꝑ
filiũ.d.§.filijs.põt ẽt alienari delinquẽdo.& iſtud vr̃ Bar.velle in
d.§.ſi de vectigalib.vbi poſtq̃ cõcluſit, ꝙ ꝓprietas filij,quã hẽt
in peculio aduẽtitio nõ venit in ꝯfiſcatione bonorũ,ad hoc op-
po.multis modis. Et primò dicit ipſe,vr̃,ꝙ publicari debeat ius
qđ hẽt:vt hic,& l.ſi poſtulauerit.§.iubet. de adul.& reſpondet,
ꝙ ibi loquitur in eo,q̃ põt alienare:& ſic vr̃ in hac rñſione Bar.
velle,ꝙ ſicut de alienatione ad ꝯfiſcationẽ valet argm̃ negatiuè,
vt prius dixerat, ꝙ etiã procedat affirmatiuè: & ſic ꝙ qñ poteſt
fieri alienatio,ꝙ iſto caſu vſusfructus poſſit redire ad patrẽ,ca-
ſu quo.ſ.finiatur in perſona vxoris per mortem,vel capitis dimi
nutionẽ: q̃a ꝑ hoc nõ dẽt interim,i. donec vſusfructus eſt apud
vxorẽ,impediri cõfiſcatio proprietatis, q̃ tranſibit ad fiſcũ cum
ſua cã:quia ſi pater primò moriet̃,anteq̃ vſusfructus finiatur in
perſona vxoris, cõfiſcatio efficietur irreuocabilis, & vſufructu
finito reuertetur ad fiſcum.Si verò vxor præmoriat̃, & viuente
adhuc patre vſusfructus finiat̃: tũc cõfiſcatio reſoluet̃ etiã quò
ad proprietatẽ,ne pater in vſufructu dãnum patiatur: ſicut vi-
demus,ꝙ qñ bona ſub ꝯditione ſunt ſubiecta reſtitutioni fidei-
cõmiſſi, ꝙ ex delicto hæredis grauati dicta bona tranſeũt in fi-
ſcũ pendente cõditione cũ ſua cauſa:& ideo ſi purificet̃ cõditio,
fiſcus hæreditatẽ tenet̃ reſtituere fideicõmiſſario.l.Statius Flo-
rus.e.Cornelio Fœlici. de iure fiſci.& not. Angel. in l.Papinia-
nus.§. meminiſſe.de inoffi.teſta.alleg.l.ex facto.§.ex facto.cum
ibi no.ad Trebel.in caſu igitur noſtro ſtabit confiſcatio ꝓprie-
tatis in ſuſpenſo,& pendebit a futuro euentu.& facit in ſimili.l.
fi.C.de vſufruc.¶Sed p̃miſſis non obſtantibus contrarium pu-
5 to uerius.Nã,aut †peculium,de quo agitur,eſt profectitiũ, &
nemini dubium,quòd non publicat̃: q̃a pleno iure, ẽt quo ad
proprietatẽ, fuit quæſitum patri.l.ſed ſi plures.§. in arrogato.
de vulga.& pupil. & l.placet.de acquir.hæred.iuncta.l.cũ opor
tet.in prin.C.de bonis quæ liberis,prout ẽt vult Ang.& Pa. de
Caſ.in l.filiusfamiliàs. de damno infecto. & in quo ẽt hodie ni-
hil eſt immutatum,ut not.in l.j.C. qui admit.& in l.fin.in prin.
quis ord.in bono.poſſ.ſeruet̃.Si uerò dicimus, ꝙ iſtud peculiũ
ſit aduentitiũ,ut quia inſtitutio dicatur facta potius contẽpla-
tione filiorũ,quã patris,& adhuc dicendũ eſt, ꝙ proprietas nõ
6 veniat in cõfiſcatione,quia †proprietas peculij aduentitij non
venit in publicatione bonorũ filij exiſtẽtis in poteſtate patris,
ſm Bartolũ,cum quo alij trãſeunt in d.§. ſi de vectigalib. cũ cõ
cor.de quib.ibi plenè per Mod.quia filio interdicta eſt oĩs alie
natio ſine patris ꝯſenſu.d.l.fi.§.filijs. ergo delinquendo aliena-
bit,ſed apud patrẽ remanebit,ſicut qñ filius hereditatem repu-
diat.d.l.fi.in prin.& quia caſtrenſe peculiũ non uenit in publi-
catione bonorũ.l.2.C.de bonis damna.& ibi ẽt probatur idem
eſſe ĩ peculio aduẽtitio ex illo uerbo,nec ꝙ impleat,quaſi dicat
nec aliud.& idem ſentit glo.in l.j.de bonis damnatorũ.in prin.
dũ dicit ẽt caſtrenſe.& per illud ẽt innuit,aduentitiũ non publi
cari,& iſta eſt cõis opinio,a qua non eſt recedendũ, q̃ rõnes ẽt
7 in caſu noſtro habẽt locũ, qñ bona huiuſmodi per †filios do.
Ludouici non potuerũt alienari,licet vſusfructus non eſſet pa
tris,ſed uxoris,ꝙ rõne probatur.Nã pater non eſt legitimus ad
miniſtrator filij,qñ filio querit̃ vſusfructus,& non patri,ex ꝓ-
hibitione teſtatoris,iuxta auth.excipit̃.C.de bonis quæ liber.&
ea rõne,q̃a ꝑꝑ talẽ prohibitionẽ pater reddit̃ ſuſpectus,& hoc
caſu locũ hẽt,qđ ibi not.per gl.Ang.Raph.& Pau.de Caſt.Sed
qñ ex alia cã patri non quæritur vſusfructus,ut quia non vult,
tunc retinet adminiſtrationẽ,ut probatur in l.fi.§. ſinautem pa
tre.C.de bonis quæ libe.in uerſi.patre nolente res filij guberna
re,&c. Et ſic præſupponit tex. ꝙ pater ſit gubernator filij, illo
caſu,quo noluit ſibi vſumfructum acq̃ri,quem tex.Raph.ibi ad
hoc ponderat,dicens,ꝙ a nemine fuit ponderatus,& hoc,q̃a di
cto caſu ceſſat dicta ſuſpicio,ex quo voluit pater uſufructu pri
uari.& idem tenet Sali.in d.auth.excipitur.Et ideo licet in caſu
noſtro ꝑ teſtatorẽ fuerit uſufructu priuatus,nõ tñ dr̃ hoc fuiſ-
ſe factũ quia teſtator habuerit patrẽ ſuſpectũ, q̃a talis ſuſpicio
oritur, qñ ꝑꝑ talẽ priuationẽ vſusfructus apud filiũ remanet.
d.auth.excipitur,& ſeu,qñ excludit̃ pr̃ ab uſufructu fauore filii
inſtituti,ſed qñ relinquit̃ vſusfructus alteri,puta uxori,ꝯſtat,&
clare apparet, ꝙ teſtator patrẽ nõ priuauit, q̃a illũ habuerit ſu
ſpectũ,ſed ob meritũ legatarij,uel ꝑꝑ affectionẽ erga illũ,l.nec
adiecit.pro ſocio.¶Et iſtud ꝯprobat rõne manifeſta. Nã ꝑꝑ le-
gatũ vſusfructus factũ alteri pater nõ eſt vſufructu ĩ perpetuũ
priuatus, q̃a ſi finiretur patre adhuc uiuẽte ꝑ mortẽ legatarij,
vel alio mõ rediret ad patrẽ in effectu, quia poſt conſolidatio-
nẽ cũ proprietate deberet patri acquiri.d.l.cũ oportet.in prin.
ñ põt ergo dici pater priuatus, quia teſtatori fuerit ſuſpectus,
q̃a ſic hoc eſſet,prohibitio non fuiſſet tẽporalis, ſed perpetua.
8 Eſt †uerum,ꝙ mod.Peruſi.in d.l.fi.§.ſin autẽ in ſecunda.dicũt,
ꝙ ille tex.in verſi.ſin aũt patre recuſante. ponderatus, & indu-
ctus,vt ſupra loquitur de filio minore,quo caſu ſi nõ vult pr̃ ad
miniſtrationẽ,prouidetur filio per iudicem de curatore, & ſic
tũc adit̃ pater,ſi uelit adminiſtrationem retinere.Sed ſi filius ſit
maior,tunc ſm eos,pater,qui ẽt uoluntariè priuat̃ uſufructu,
indiſtincte amittit adminiſtrationem,per tex.in §. præced. ĩ ea.
l.uerſic.& filius ſimili modo &c.ubi dr̃,ꝙ eo caſu quo pater nõ
vult ſibi acq̃ri vſumfructũ, ſolus filius agit,& cõuenitur, patre
tñ cõſentiente,& ſic vr̃ probare, ꝙ adminiſtratio ſit filii,quia ſi
eſſet patris,filius nõ ageret,ſed pater,cum cõſenſu filii, ut in ea.
l.§.vbi aũt.Sed ad illum tex.reſpondetur,ꝙ dẽt intelligi,qñ pa-
ter recuſaret adminiſtrare res filij,ſicut dr̃ in §.ſeq.ꝑ quẽ in hoc
p̃cedens.§.declaratur.l.vtrũ.de pet.hæred.& ibi not.Angelus,
& facit.l.qui filiabus.ĩ prin.& l.ſi ſeruus pluriũ.§.fi.de leg.j.Nõ
.n.ibi dr̃,ꝙ patre uolẽte adminiſtrare denegetur illi adminiſtra
tio,& in hoc ille tex.nõ differt a ſequenti,ſed in alio,vz,qñ pa
ter recuſat adminiſtrationẽ,ſi q̃dẽ filius ſit maior,ſoli filio con
ceditur adminiſtratio,ut in d.uer.ſi filius,ſimili mõ.ſed ſi ſit mi
nor filius, tunc datur curator hæreditati iacenti, & curatori,

datur administratio,& nõ filio.Et iste sine dubio est uerus sen
sus & intellectus.Et distinctio seu differẽtia,q̃ fit per dictos Mo
der.inter filiũ maiorẽ,& minorẽ,est ꝯtra gl.in d.auth.excipit.q̃
vult,ꝙ qñ patri prohibet̃ acquiri vsusfructus in fauorẽ filij, ꝙ
pater indistincte ꝓdat ad ministrationẽ,siue uelit administrare
siue non,& siue filius sit maior,siue sit minor,cũ qua transeunt
Ang.Fulgosius Pau.de Cast.& Sal,& sic uolũt,ꝙ tunc patri nõ
cõcedatur administratio bonorum filij minoris,ẽt si pater uel
let dicta bona administrare.Cuius contrarium dicũt dicti Mo
der.& ea rõne,dicto casu interdicit̃ administratrio patri;q̃a ꝑꝑ
prohibitionẽ testatoris reddit̃ suspectus,secundum Ful.& Sali.
in dictis locis,q̃ rõ locum hẽt ẽt,qñ filius est minor. Et licet p̃di
cti Mode.uideant̃ dictá rõnẽ impugnare ex eo,q̃a potuit dicta
ꝓhibitio fieri,ut testator ꝓdesset filio potius,q̃ ꝙ haberet pa-
trem suspectũ,tñ ista responsio nihil est,q̃a si ita esset , uel p̃su-
mi deberet,patri nõ auferret̃ administratio,quę illi concedit̃ fa
uore filiorũ,uidelicet ne ꝑꝑ iuueniles calores cupiditati dedi-
ti tristẽ exitũ sentiãt,s.filij.d.l.fi.§.filijs.iuncta expositione glo.
cum qua ẽt trãsit Bar.ĩ d.§.si de uectigalib. Nõ deberet ergo di
cta ꝓhibitio,si facta esset, ut filio plenius succurreret̃,& nõ q̃a
esset suspectus,operari diminutionẽ,prout operaret̃,si ꝑꝑ hoc
patri administratio auferreret̃,q̃ ad cõmodũ filij concedit.l.le-
gata inutiliter,in prin.de.l.1.Si ergo dicat̃, ut uolunt p̃dicti, ꝙ
prohibitio fuit facta patri tanquam suspecto, ex hoc filius sen-
tit omni respectu cõmodum,qm̃ fructus consequit̃, & sua inte
rest,ꝙ pater suspectus non habeat administrationẽ,ut ꝑ totum
ti.de suspec.tuto. & q̃a ista opinio est cõis, nõ est ab illa recedẽ
9 dum.¶ † Hoc igit̃ p̃suppositο,& in casu nostro pater sit legiti-
mus administrator bonorum filij,sequitur,ꝙ dicti filij non po
tuissent dicta bona alienare,quãuis pater vsumfructum nõ ha
beret,sicut ẽt minor curatorẽ habẽs nõ p̃t alienare.l.si curato-
rẽ habẽs.C.de adm.tuto.& magis ẽt debet filijs alienatio dicto
casu prohiberi,q̃a administratio patris est potẽtior , q̃ admini-
stratio curatoris.Nam pater,q̃ hẽt administrationẽ põt,procu
ratorẽ ꝯstituere ante litẽ ꝯtest.l.j.C.de bo,mater.& ibi no.Do.
& tñ curator hoc facere nõ põt.l.neq; tutores.C.de admini.tu
to.q̃a ergo dicta bona filij do.Ludouici non potuerunt aliena
10 ri, nõ possunt etiã uenire in cõfiscatione bonorum,q̃ dr̃ † esse
alienatio,s̃m Bart.in in d.§.si de vectigalib. de quo ibi latius per
Ale.& probatur in l.Imperator.in prin.de fide,lib.& illum tex.
ad hoc ibi not.Bar.ꝓut ẽt vult Alex.plene in cons.23.j.volu.&
ista ratio mihi vr̃ vera,& necessaria, q̃ ẽt ex responsionibus ad
ꝯria reddet̃ efficacior.¶ Secũdo principaliter moueor . Nam ẽt
si dicti filii isto casu potuissent alienare dicta bona inter uiuos,
de illis tñ testari nõ potuissent,neq; codicillari,quia filius in po
11 testate † non potest testari de aduentitijs , ẽt in q̃b. patri non
q̃ritur usufructus,ut notat̃.per gl.& Doct.in l.qui in potesta-
te de test.& in l.j.§.in filij.ad Trebel.& probatur in l. penul. &
fi.C.qui test.face.pos.& ibi not.Doc.& dicit Alex.ibi,ꝙ ista est
12 magis communis opi.Quia † ergo dicta bona ex testõ non pos
sunt transire ad hæredẽ extraneum,non debent ẽt posse transi
re ad fiscũ,qui hr̃ loco hæredis extranei.l.iura libertorũ, q̃ est l.
4.de iure patron. & ibi not.Bart.l.eorum.ad l. Iul. maiest. leg.
j.C.de bon.quæ lib.& l.cũ qui.in prin.de interd.& releg.& hac
rõne,s.q̃a emphyteusis ecclesiastica nõ transit ad hæredẽ extra
neũ , ut not.in l.ẽt.in prin.sol.matr.& est cõis opi.non uenit ẽt
efficaciter in cõfiscatione bonorũ.c.fœlicis.§ si qua uerò.de pœ
nis.in 6.& in auth.de alie.& emph.§.illo.& ꝓut latius ꝯcludit ,
& probat Alex.in d.cõsi.23 .& q̃uis uideantur loqui p̃dicti,qñ
res ex natura ipsius rei nõ transit ad hæredẽ extraneũ, idẽ tñ es
se debet,qñ non potest ad illum transire ex defectu causæ effi-
cientis, id est ipsius testatoris , quia sicut prohibetur testando
alienare dicta bona,ita fiscus in dictis bonis nõ debet posse uni
uersaliter succedere,quia(ut dixi)succedit ad instar hæredis ex-
tranei,& non tanq̃ successor singularis,nec uelut ex alienatio-
ne inter uiuos.Et propterea satis est ad impediendum confisca
tionem,ꝙ prohibita sit alienatio ex ultima uoluntate . Nec est
curandum, ꝙ sit ꝑmissa inter uiuos;quæ fiscus non acquirit ex
tali alienatione,sed potius tanq̃ hæres. Et ex ista ratione infer-
tur,ꝙ dicta proprietas nõ cõfiscatur indistincte , & sic etiã quã
do testator prohibuit patri usumfructum acquiri , & prohibi-
tio cedit ad commodũ filij,& sic ẽt qñ pater perdit administra-
tionem,ut est de mente Bar.qui loquitur indistincte in d.§.si de
uectigalib. quia,ut dictũ est,non põt ex testamento transire ad
13 hæredẽ.¶ Nec ẽt obst.ꝙ filius † hodie habeat hæredẽ ab intesta
to in aduentitijs,in auth.de hære.ab intest.§.j. & in auth.in suc
cessione.C.de suis,& legiti.ꝑ Bar.& Do.in l.post dotẽ.sol.ma.
quia hoc non sufficit ad effectũ,ut bona possint transire ad fi-
scum,quia ab intestato quis succedit ut legitimus hæres.l.13.§.
de illo.pro socio.sed fiscus succedit tanq̃ quilibet alius hęres pe
nitus extraneus,& sic potius ad instar hæredis uenientis ex te-
stamento quam ab intestato.Et istud probatur ratione,iudicio
meo,manifesta.Nã filius hẽt hæredem ab intestato,etiam eo ca
su,quo usufructus acquiritur patri,& sic in proprietate tantũ,
ut in dictis iurib.& tamen peculiũ aduentitiũ non uenit in con
fiscatione bonorũ,s̃m Bar.in d.§.si de uectigalib.& Ang.& Im.
in l.si filius.eo,ti.de dãno infec.& sic patet,quod confiscatio nõ
regulatur s̃m successionem ab intestato.Nec etiam dici põt,ꝙ
hoc sit,quia sit prohibita alienatio inter viuos,quoniam ut di-
ctum est,confiscatio non hẽt se ad instar dictæ alienationis. Di
cendum est ergo,quod prohibet̃ cõfiscatio , quia prohibita est
alienatio ex testamẽto.Et si dicatur,ꝙ castrense peculiũ nõ con
fiscat̃ , & tñ filius in eo hæredem habere potest , non solum ab
intestato,sed ẽt ex testõ.d.l.pen.C.qui test.facere pos. cũ conc.
tñ illo casu quare hoc sit,potest assignari alia ratio , de qua ibi
per Cyn.& Bal.& per aliam,de qua per Bar.in d.§.si de vectiga
libus.¶ Tertio p̃dicta opinio cõfirmatur.Nã isto casu possibile
est,ꝙ vsusfructus acquiratur patri,videlicet casu quo viuẽte ad
huc filio finiatur in ꝑsona uxoris,cui fuit relictus,ut ẽt dixi su-
perius.Attenta igitur hac potentia,& possibilitate,dẽt impedi
ri confiscatio,perinde ac si vsufructus esset apud patrem de prę
senti,quod probatur. Dos.n. non publicatur ꝑꝑ delictũ filiæ ,
ut no.in Authen.econtra si filii.C.de repud.& ea rõne, s̃m An
ge.& Imo.in d.l.si filius.ꝑꝑ spem consolidationis,quam hẽt pa
ter in dote.l.2.§.ꝙ si in patris.solu. mat. ¶ Nec obstant allegata
14 in contrarium.Et primo dum dr̃,ꝙ peculium † aduentitiũ põt
alienari per filium, qñ vsusfructus non quærit̃ patri,per not. ꝑ
Bar.in l.nõ solum.solu.mat.& consequenter, ꝙ venit proprie
tas illius in confiscatione bonorum filij,per not.per Bart.in d.
§.si vectigalibus,quia ad hoc ex præmissis colligitur multiplex
respõsio.Et primo dicitur,ꝙ illud ꝓcedit eo casu,quo vsusfru-
ctus ꝑ testatorem prohibetur acquiri patri, ad commodũ filii:
puta tunc pr̃ non est administrator filij,s̃m gl.& Doc.in d.Au
th.excipitur.C.de bonis quæ liber.& ea rõne,quia censetur su-
spectus,s̃m Sali.ibi,& Fulgo.in l.fi.§.sin autem in secunda,eo.
tit.Sed qñ usufructus relinquitur alteri, puta uxori, quia tunc
pater non intelligitur exclusus,tanq̃ suspectus,vt est probatum
superius,non perdit pater administrationem,s̃m p̃dictos , per
d.§.sin autem patre.Et ideo, quia administratio pertinet ad pa-
trem,non potest solus filius alienare, & consequenter proprie
tas peculij aduentitij non uenit in confiscatione . ¶ Secundo re
spõdet̃,ꝙ cõtrariũ procedit & habet locũ, qñ q̃s indistinctè po
test alienare,& sic tã inter uiuos,q̃ in ultima uoluntate, sed fili9
in potestate,licet possit alienare,qñ hẽt ẽt vsumfructũ , non tñ
põt per ultimam uoluntatem alienationem facere,d.l.penu.&
fi.C.qui testa.facere.poss.quia igitur non est peculium ex testõ
transmissibile ad hæredem extraneũ , non est transmissibile ad
fiscum,per ea quę dicta sunt supra in secunda ratione facta pro
ultima parte. Tertio modo ẽt respondetur,ꝙ alienatio peculij
nõ cõcedit̃ filio,nisi qñ pater excluditur ab usufructu perpetuo
sed hic excluditur ad t̃ps,& subest spes,ꝙ ad patrẽ reuertat̃,ꝑꝑ
quã spem confiscatio impeditur,per ea q̃ ultimo dicta sunt pro
hac ultima parte.¶ Nec ad hoc obst.dũ dicebat̃,quòd saltẽ dẽt
habere locũ confiscatio,donec est dubiũ , utrũ ad patrem vsus
sit reuersurus,uel nõ.l.Statius Florus.§.Cornelio Fęlici.de iure
fisci.quia illo casu non interest fideicommissarij uocati sub con
ditione , quòd bona restitutioni subiecta interim transeant ad
fiscum , quia purificata conditione tenetur fiscus ad restitutio-
nẽ fideicõmissi,sicut hæres teneretur, si damnatus nõ fuisset.l.
Marcellus.§.fi.& l.recusare.§.si fisco.ad Trebe.loco.n.hæredis
ut dictũ est,habet̃ fiscus.l.2.C.ad legẽ Iuliã,de vi.nõ resoluitur
ergo illo casu cõfiscatio purificata ꝯditione, sed ad restitutionẽ
tenet̃ fisci,q̃a cũ sua cã successit loco hæredis.Sed isto casu, t̃pe
confiscationis pater solum spẽ habebat in usufructu,quo ergo
ad proprietatẽ non dẽt fieri restitutio patri,nec quoad illã ꝯfis-
catio resolui,q̃a ĩ illa ius t̃pe cõfiscatiõis,ñ habebat,re uel spe.

Nec

Nec ēt solú quo ad vsumfructum tantum, quia trāsire nō pōt
de fisco ad patrē, nec ad aliā psonā. l. stipulatio ista. §. si quis ita.
de verbo. obliga. sed cōsideraret cū proprietate, quæ esset apud
fiscum. §. fi. institut. de vsufructu. nec. per fiscum quæreretur pa
tri, sicut nec p extraneum, quinimmo nec per filium vsufructus
quæritur patri, nisi eo modo quo dicitur in. l. fin. C. de vsufru-
ctu. Quoad alias remitto me ad ea, quæ adducuntur plenè con
tra fiscum per dominos aduocatos domini Ludouici. Et quia
puto prędicta sufficere. Laus Deo.

A D D I T I O.

In hac eadem causa consuluit Soc. Iun. cons. 77. uol. 2. de quo per Menoch. de recu. pos. remed. 9. nu. 66. & nu. 81. cum seq. Hier. Zanch.

S V M M A R I V M.

1 *Transmissio iuris deliberandi locum nō habet, ubi hæreditatem fuisse delatam ignoratur.*
2 *Transmissio ex potentia suitatis non fit ad fiscum.*
3 *Ius adeundi remanet apud bannitum nō autem deportatum, uel damnatum in metallum.*
4 *Confiscatis bonis filij non uenit in confiscatione peculium castrē se, & quare.*
5 *Minor sine tutore non potest adire hęreditatem etiam locupletē secus autem in opulenta.*
6 *Ignorantia hęreditatis delatę ex testamento præsumitur etiam in coniuncto.*
7 *Fiscus si uult agere ut hæres, debet probare se esse talem, aliàs repellitur.*
8 *Probibita diuisione censetur prohibitus omnis actus, ex quo diuisio sequi possit, & sic alienatio.*
9 *Prohibitio expressa dicitur ista, quę uenit in necessariam consequentiam ad expreßam.*
10 *Alienatione prohibita censetur etiam prohibita confiscatio.*
11 *Quod procedit etiā in uita prohibiti, ubi expresse alienatio prohibetur.*
12 *Bona emphyteutica, quæ non transeunt ad hæredes extraneos, ueniunt in confiscatione.*
13 *Statuere poßunt laici super utili dominio ipsorum in bonis ecclesiasticis.*

C O N S I L I V M XXV.

REQVISITVS ab illustrissimo, & excellentissimo domino meo obseruandissimo, ut tanq̃ iudex exponam, quid de iure sentētiā in cā, quæ vertitur circa confiscationē bonorum comitis Pauli de Castabellis, libentissime ab hoc onere me abstinuissem, ex iustis & rationabilib. causis, sed quia huic suo honesto desiderio pro summa erga dominationē suam mea obseruantia nō possum ꝯdicere, cōpēdiosè, & cōclusiuè, ac fideliter, q̃d in hac re sentiam, referam, prosequendo ordinē ꝯsilij transmissi. ¶ Quia igit̄ primò agit̄ de hæreditatibus aui & patruorū, s. vtrum pertineant ad fiscum, & an ad illum sint transmissæ tā quam aditæ, uel tanq̃ delatæ, uel adeundę, mihi vr̄ ex his, quæ proponuntur, ꝙ ad fiscum nullum ius sit translatum. Quòd. n. ius deliberandi non transmittatur, est clarū, ex quo annus a die mortis ē elapsus, vt cōcedūt oēs, ī l. si q̃s mihi bona. §. j. de acq. hære. p l. cū antiquiorib. C. de iure delib. q̃ lex ēt alia ratione nō pōt locū habere, q̃a vt statim dicet̄, nō ꝯstat, ꝙ dn̄s comes Paulus & frater sciuerint hæreditatē sibi fuisse delatā ex testamen
1 to, sed prę sumitur ignorantia, † ideo non potest habere locum
transmissio dicti iuris, ut in d. leg. & per Bart. in leg. qui duos.
2 de rebus dub. Nec † etiam potuit hæreditas aui transmitti ad
fiscum ex potentia suitatis, q̃d probatur rōne cōcludenti iudicio meo, ius abstinēdi non eneruat vires suitatis in his, quæ tēdūt ad cōmodū filij, sed in his quæ tēdūt ad eius damnum vires suitatis tollit, & eneruat. l. si filius qui patri, de vulga. & pupil. & ibi per Bar. & omnes & iō nō obligatur filius creditorib. hęreditariis, q̃a hoc tendit ad onus filij, & transmittit ēt ad hæredes extraneos hæreditatē, quia est sibi vtile, ſm Bar. in d. l. Mediáte. n. tali transmissione forte habebit hæredē, quē aliàs non habuisset, & in hoc sua interest. l. Iulia. de acquiren. hæredi. & ita proprie declarat Bar. in l. ventre. eod. tit. ver. quartus casus, &c. Q̃d autē trāsmittat̄ ad fiscum nō cedit ad cōmodum filij, sed in pęnā & ad damnum, ergo nihil dēt suitas operari quo ad transmissionem faciendā ad illum. Quod. n. sit ei p̄iudicium & dānum, per se patet, & manifeste probat̄, quia vbi non hēt locum trāsmis-
3 sio in fiscum, † ius adeundi, q̃d competit filio ēt bannito de iu
re cōi, remanebit apud eum, ſm Bar. & Doc. communiter, in l. j. C. de hæred. inst. & in disputatione Lucanæ ciuitatis, & sic sua, maxime propter hoc interest. ꝙ non fiat transmissio ad fiscum. nec ēt Pau. de Castr. in d. §. j. cōtradicit p̄dictis, licet videat̄ velle, ꝙ in fiscum fiat transmissio ex potentia suitatis, q̃a loquitur in terminis illius gl. s. in deportato, & dānato in metallum, q̃ perdit oīa, q̃ sunt iuris ciuilis, & sic in illo apud quē ius adeundi de iure cōi nō pōt remanere, & sic cū illud amittat, & ad hæredem illud ēt nō trāsmittat, quia hæredē habere nō pōt. l. eius qui. §. j. de testa. sua non interest, ꝙ transmittat̄ hæreditas ad fiscum, sed est secus in bannito, cuius interest, ꝙ non habeat locū transmissio ad fiscum, q̃a apud illum ius adeundi sibi competens de iure cōi potest remanere, vt dixi, de quo bannito non loquitur Pau. de Cast. nec in illo pōt esse vera opinio sua, q̃a tunc inter fiscū, & hæredē extraneū est manifesta ratio dr̄ię. Immo dici potest, ꝙ illud q̃d dicunt Doct. ibi de transmissione iuris deliberandi, locum habeat solum in terminis gl. s. in deportato & dānato in metallum, qui ad hæredē, quē non hēt, transmittere ius deliberandi non potest, nec illud pro se retinere, sed in bannito secus, apud quem ius adeundi potest remanere. Vnde quia tunc mors ciuilis quo ad id, de quo agitur, nō hēt effectum mortis naturalis. d. l. cum antiquiorib. quæ loquitur de transmissione, quæ causat̄ a morte naturali, locum nō hēt in hac morte ciuili l. ex ea. §. insulam. de uerb. oblig. cum ibi not. per Bar. & cum cō cor. de quib. per Moder. in l. Gallus. §. & quid si tantum. Et quā uis Bal. in d. §. j. loquatur ēt de bānito, dēt intelligi, ꝙ loquatur de illo, qui perdit ēt iura cōia in territorio, a quo est exbānitus, & sic quando non potest apud eum remanere ius adeundi, de iure communi, de quo per Bald. in l. 3. C. si pendē. appell. mors interue. & per Alex. in d. l. j. C. de hære. insti. Sed in bannito simplici secus, de quo loquit̄ Nellus, qui dicit ita fuisse iudicatū, & forte bene per prædicta, & quia in dubio contra fiscum, & c. l. non puto. de iure fis. sed tn̄ de tali transmissione iuris deliberandi frustra agitur, vt dixi, p p lapsum anni. ¶ Secundo confirmat̄ ista opinio: transmissio ex potentia suitatis competit filio de iure speciali, & cōtra regulas iuris. l. unica. §. in nouissimo. C. de cadu. tollen. Istud aūt, ꝙ filio dāmnato in priuilegium conceditur ad commodū fisci, nihil operatur, ut probatur in l. si filius. C. de bonis damna. cum ibi not. p Pet. Cy. Bald. Ang. & Sal. Dr̄ enim
4 in tex. ꝙ † publicatis bonis filij non uenit in confiscatione pecu
lium castrense, & ea ratione, ſm p̄dictos, quia dominium dicti peculij est apud filium ī potestate de iure speciali, & cōtra cōis iuris obseruātiā, qui ex hoc decidunt nobilē quæstionē. ¶ Quo autē ad hęreditates patruorū, certū est, ꝙ trāsmissio ex potentia suitatis nō p̄t habere locum. Nec etiā arbitror dici posse, ꝙ aliqua ex dictis hęreditatibus dicatur trāsmissa tanq̃ adita, quia
5 minor illam adire nō potuit sine solēnitate statuti. Nec † etiam
de iure cōi potuit adiri hæreditas, ēt locuples sine tutore, ut est expressum in §. neque. insti. de autho. tuto. Nec contrarium dicunt Docto. in. l. mutum. de acqui. hæredi. quia loquūtur in hæreditate, in qua nullū est onus legatorum uel ęris alieni. Et sic quando nō pōt minor ex aditione obligari, quo casu hæreditas nō dicitur locuples sed opulenta, de qua loquit̄ gl. not. in d. l. si quis mihi bona. §. j. & ibi Alex. dicit, ꝙ hoc casu loquunt̄ Doc. in d. l. multum. Præterea in casu nostro, nedū statutum p̄hibet minorē obligari, quo casu loquitur Ang. & alii, in d. l. multum. & ibi declarat Aret. sed ēt prohibet expresse quasi ꝯtractum, & sic aditionē simpliciter, quo casu, quia uerba statuti repugnant, indirecte est p̄hibita aditio etiā hęreditatis lucrosæ, ſm Aret. ibi, dum respondet ad no. p Bar. in l. cum hi. §. eam trāsactionē. de transactionib. quia ergo in his hæreditatib. sūt legata, æs alienúm, & alia onera, ad quæ minores obligarētur ex aditione, sine dubio statutū habet locū. ¶ Nec etiā ob. ꝙ alius q̃ minor nō p̄t dicere quasi contractum nullum, per ea q̃ habētur in d. §. eā transactionē, quia p̄supponit unum, q̃d non est uerum, uidelicet, ꝙ ex actibus gestis per minores inducta fuisset aditio, si illi fuissent maiores, q̃m aliud debuit ēt interuenire, s. ꝙ illi fuerint scientes hęreditatē fuisse eis delatā ex testamēto, p no. in l. is p̄t.

de

6 de acquirenda hæreditate, & in dubio † p̄sumit̄ ignorantia, ēt in cōiuncto, q̄n hæreditas defert̄ ex testō. l. quoniā sororē. C. de iure deliberan. & ibi not. Bald. & est de mente Bar. in d. l. is pōt. quē ad hoc ibi ponderat Alex. & ultra eū idē vult Bart. in l. qui duos. de reb. dubiis, versi. quæro, dixi ꝙ oportet, ꝙ sciat &c. q̄a ergo aditio ista impeditur, nedū ratione ætatis, & sic fauore minoris, sed ex alia cā, quæ generaliter impedit aditionem, cessat
7 contrariū. Præterea † si fiscus vult agere tanq̄ hæres hæredis, oportet, ꝙ probet se esse talem, vt est expressum in l. j. ff. fam. erc. q̄m istud est fundamentum intentionis suæ, aliàs tanq̄ agens sine actione potest repelli a iudice, per not. in l. vbi pactum. C. de transactionib. Nec sufficit probare dictos actus, q̄m si ipse minor tanq̄ heres ageret, sine dubio ad probationē aditionis non sufficerēt dicti actus, sed probāda esset aditio solēnis, ergo nec fisco eius successori dēt sufficere dicta probatio, & hoc q̄a iste actus non est gestus cum aliquo, iō quilibet, qui non contraxit cum illo, pt̄ de nullitate opponere. Et solus ille, qui gessit actū cū minore, ut quia emit, non potest contra minorem illo inuito de nullitate opponere. Et hoc casu loquitur ꝯtrarium. Et minus ēt obstat, qđ dr̄ de ratihabitione faciēda per fiscū, q̄a vt ex retro operari non pōt; q̄a extremū a quo est inhabile ꝑꝑ defectū solennitatis, & extremū ad quod, q̄a fisco non est delata hæreditas, quæ ad illum non est transmissa, sed ius adeundi remansit apud bannitū. Et ideo hac ratione dicta ratihabitio operari ēt non pōt prout ex nunc. Vtrum aūt bannitus possit repudiare non prosequor, q̄a satis est, ꝙ non sit hæreditas adita ad exclusionē fisci. ¶ Secundo uidendum est, an ex aliqua prohibitione alienationis dicat̄ confiscatio prohibita, & dr̄ ꝙ non, per ea q̄ ꝑ fisco allegantur, sed aduertendum, q̄a dum dr̄, ꝙ ex testamento Raynaldi non est prohibita alienatio istud non puto verū. Nam quamuis rei cōis, & communione durante, si non sit alienatio prohibita diuisio, non sit alienatio prohibita. l. j. C. cō
8 muni diuidū. & l. falso. C. de cōmu. rerū aliena. si † tamen prohibeatur diuisio valide censet̄ prohibitus omnis actus, ex quo sequi possit diuisio, ꝑ not. in l. si ita quis. §. ea lege. de uerb. obl. & ꝑ consequens est prohibita alienatio omniū bonorū, ēt necessaria. hoc est facta ad instantiā creditorum prohibiti, quia per illā societas & cōmunio soluitur, & a cōmunione receditur. l. actione. §. j. pro socio. & insti. eo. §. itē si quis. Et hoc magis q̄n ꝑhibet̄ diuisio quoquo mō, vt in casu nr̄o quia sub illo uerbo, quoquo mō, includitur alienatio necessaria, mediante qua seq̄ posset diuisio, ſm glo. in l. quidam testamento. §. j. de fideicommiss. libertatibus. in versi. quoquo mō, quæ ꝑhibitio alienationis omnium bonorum, q̄ in necessariā cōsequentiam venit, ad
9 † prohibitionem diuisionis dr̄ expressa prohibitio alienationis l. prætor ait. in prin. iuncta gl. in versi. expressum. de ope. no. nū. & ibi no. Ang. & alii. Si uero est prohibita alienatio, ergo & cōfiscatio omniū bonorum, quæ hēt eundem effectum, quoniam & per illam soluitur societas & communio. l. actione. §. publica
10 tione. pro soc. q̄a † prohibita alienatione, prohibet̄ cōfiscatio. l. Imperator. in prin. & ibi per Bar. de fideic. liber. & per Bart. in l. si finita. §. si vectigalib. de damno infect. in 6. quæst. vbi vult, ꝙ in publicatione bonorum filij non veniat peculium aduentitium, quia sicut illi est interdicta omnis alienatio sine consensu patris. l. fi. §. filijs. C. de bo. q̄ liber. ergo ēt delinquendo nō alienabit, & idem dicit ibi Alex. sæpius, & latius in consi. 23. 1. vol. immo ex quo per publicationem bonorū sequitur diuisio, dr̄ ipsa confiscatio prohibita per se, & absque eo ꝙ contineat̄ generaliter sub prohibitione alienationis, q̄a (ut dixi) omnis actus, ēt legalis, ex quo sequi potest diuisio, intelligitur prohibitus, per not. in d. §. ea lege. & ꝑ Bal. in l. hac ædictali. in prin. C. de secun. nupt. & per Aret. in d. l. Gallus. §. videndum, in fi. Nec isto casu dici pōt, ꝙ in uita comitis Pauli debeat fieri confiscatio, ꝑ l. p̄eto. §. p̄diū. de leg. 2. quia alienatio necessaria omnium bonorum, & de qua in d. §. prædiū. isto casu est prohibita, q̄a ꝑ illā sequit̄ diuisio. d. l. actione. §. j. & d. §. itē si quis. & ꝑꝑ verbū, quoquo mō d. §. cū glo. & quia confiscatio ēt specialiter dr̄ prohibita cū ꝑ illa sequatur diuisio, & quia prohibitio testatoris concurrit cum prohibitione legis, ſm quam minor non pōt prouocare ad diuisionē. l. si pupillorum. in prin. de reb. eorum. & per Bar. in l. iubemus. la 2. C. de sacrosanct. eccl. quæ geminata prohibitio operatur, ꝙ ī casib. exceptis hēat effectum, in q̄b. vnica tm̄ nō haberet locū. §. sanctissimas. in auth. de alien. & emphy.

plenè ꝑ Imo. & Alex. in l. filiusfamiliàs. §. diui. de legatis. j. in j. col. ¶ Non ob. quę allegant̄ ꝯ cōem opinionē. Et primo tex. in l. cum pater. §. cum inter. de leg. 2. quia ad hoc respondet Imo. ī l. si ita quis. §. ea lege. de verb. oblig. ꝙ illo casu alienatio causātur a morte & a facto magis necessario, sed cōfiscatio causāt a facto voluntario, & ad dictā rōnem sic ēt respondet Imo. in c. ī p̄sentia. de probatio. & Imo. cum quo trāsit Alex. in d. §. si de vectigalib. ¶ Nec ēt obstat secunda rō, hoc est, ꝙ daret̄ occasio excludendi, & fraudādi fiscū, q̄a hoc non attenditur, quia intētio prohibētis nō est ad hoc ordinata. l. si vehenda. §. j. ad leg. Rhodiā de iac. & ita respondet Ang. in disput. Nobilis quidam genere, & ad §. p̄dium quantū ad ꝑhibitionē do. Raynaldi est responsum, & aliter respondebitur. ¶ Quo verò ad prohibitiones aliorum dico, ꝙ immo ualuit ēt prohibitio dn̄i Bertrandi, quia vt ex sequentib. uerbis testamēti colligit̄, manifestè ꝯstat, ꝙ ꝑhibuit alienationem, vt bona remanerent in agnatione. Et sufficit, ꝙ tacitè ꝯstet de cā, licet illa nō sit expressa ſm gl. & oēs in l. quoties. C. de fideicōmiss. ꝑꝑ ergo dictas prohibitiones cōfiscatio prohibet̄ ꝑ p̄dicta. Et quāuis Pau. de Cast. in §. diui. dicat ꝙ in vita dēt ꝯfiscatio locū habere, & vr̄ probari in d. §. prædiū. ad quē nō cadunt responsiones p̄cedentes, & quæ nō conue-
11 niunt istis alijs prohibitionib. tn̄ sua opinio hoc casu † quo ꝑhibet̄ alienatio, expressè nō est uera, ut patet per prędicta & ꝑbatur ex not. per Bar. in d. §. si de vectigalibus. in 6. q. dum vult. ꝙ proprietas peculij aduentitij non publicet̄, quia est prohibita filio alienatio, & tn̄ si sola proprietas publicet̄, patri hoc nō noceret, q̄a vsumfructū ꝑꝑ hoc non amitteret, ergo ēt in uita nō dēt habere locū publicatio, q̄uis hoc ñ noceat substituto. & q̄uis respōsiones ad §. p̄dium. datæ ꝑ Alex. in d. ꝯsi. 23. ēt mihi ñ placeāt. Rn̄detur, & verius, ꝙ illo casu fauore creditorum ipsius ꝑhibiti alienatio est ꝑmissa in eius vita, quia ipsi tractāt de dāno euitando, sed fiscus agit de lucro, & nō est rō, &c. Et ista est clara responsio iudicio meo. ¶ Quo ad bona feudalia placet illa opinio, ꝙ nō veniant in ꝯfiscatiōe. ¶ Quo verò ad bona emphy
12 teutica, puto † ꝙ in ꝯfiscatione nō veniant de iure cōi, q̄a non trāsit ad hæredes extraneos, ſm cōem opinionē, de qua in l. ēt. in prin. solu. matri. ergo nō trāsit in fiscum. Et hoc sine dubio verum ē, si sit recepta ꝑ se, filijs, & nepotib. quo casu ēt ex pacto tacite sunt exclusi hr̄des extranei, iō ad fiscū nō trāsit. l. 4. & ibi Bar. de iure patro. & no. in l. j. C. de bon. liber. & ꝑ Bar. in l. eum qui. in prin. de interdic. & releg. & sicut emphyteusis ēt priuati nō trāsit ad fiscum, q̄n ex pacto nō trāsit ad hæredē extraneum ſm Bar. ī d. §. si de vectigalib. Et ita ēt vult Alex. in d. ꝯsi. 23. Nec ēt reuertit̄ ad ecclesiā, q̄n est dicto mō recepta, sed ad filios trāsit, q̄a delictū patris nō nocet filijs, ſm Bar. in d. l. cū qui. ¶ Nec ob. ca. fęlicis. de pœn. in 6. q̄a loquit̄, q̄n delictum fuit cōmisū in ecclesiā vniuersalē, & sic in dn̄m, ideo tunc delictum eius nocet suis descentib. ſm Bar. in loco præallegato. Sed isto casu delictū nō fuit cōmissum in dn̄m rei emphyteuticæ. Nec ex dispositione bullæ habet locū ꝯfiscatio, q̄uis possit alienari tā inter viuos, q̄ in vltima voluntate, & sic sit transitoria ēt ad hæredes extraneos, q̄a in bulla excipiuntur personæ, de iure prohibitæ, inter quas est fiscus, tanq̄ quælibet alia potentior persona, vt no. in c. potuit. de loc. & in l. fi. per gl. & Doc. C. de iure emphy. Et idē est dicendum de cōitate, ſm Alexa. in ꝯsi. 9. 3. vol. & ita declarat̄ in interpretatione ad bullam, ꝙ emphyteusis ecclesiæ nō veniat in ꝯfiscatione, quæ interpretatio laicorum ualet, tum q̄a
13 in bulla hoc est expressum, ut dixi, tum † q̄a laici suꝑ utili dominio laicorū rei ecclesiasticę possunt statuere, ſm Pet. de Anch. in cōsi. 124. Visis diligenter &c. consi. 334. Postquā ista domina &c. & Alex. consi. 9. 5. vol. & hoc in p̄iudiciū ipsorū laicorum, & nō ecclesiæ, ſm eū. Et q̄uis princeps aliter declarauerit tn̄ declaratio non valuit, q̄a hoc nō solum tendit ad p̄iudicium laicorum, sed ēt ecclesię, quæ amittit emphyteutā, & cogit̄ aliū habere, & maximè, si ex dicta declaratione ad fiscum transiret, qui est de personis prohibitis a iure cōmuni & ꝑ bullā. ¶ Quo ad alia, quæ ꝯsistunt in facto, & pendent a probationib. faciendis, nihil dico. Sed quoad præmissa ita de iure concludendum censeo, saniori iudicio semper saluo. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa, consuluit supra cons. 23. eod. uol. ubi uide quod annot. Hier. Zanch.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Substitutio facta alicui, si decesserit sine filijs, non impedit confiscationem faciendam ob delictum commißum secundum modū qui hic dicitur.*

2 *Vxor relicta vsuaria, usufructuaria, & domina omnium bonorū hæreditatis filys, superextantibus, alimenta tantum in domo testatoris consequi potest, nisi bona ad alium contra filios transirent, quia tunc prædicta uerba stant propriè, & cum effectu suo declarando, ut hic habetur.*

3 *Dictiones quousq. quādiu, & donec, faciunt legatum annuum.*

4 *Vxor relicta vsufructuaria institutis filio et extraneo, ab hoc accipiet vsumfructum, ab illo alimenta tantum.*

5 *Bannitus, qui ex forma statuti impune offēdi potest, pro mortuo habetur.*

6 *Legatarius non cogitur inuitus pro multis annis accipere legatū vsusfructus ei legati, nec hæres etiam inuitus pro multis annis soluere compellitur.*

CONSILIVM XXVI.

QVAMVIS Francisco, qui dr̄ homicidiū cōmisisse, facta sit substitutio, si decesserit sine filijs ab intestato, nihilominus vr̄, ꝙ tertia pars bonorum possit ꝯfiscari, iuxta formā statuti, non obstante dicta substitutione, q̄a licet ꝑ eā videat̄ alienatio tacite prohibita. l. fi. §. sed quia. & auth. res quę. C. cōmu. de leg.
1 propter † hoc tn̄ non impeditur cōfiscatio, s̄m Ang. in l. Papinianus. §. meminisse. de inoff. test. ꝑ l. ex facto. §. ex facto. ad Trebel. & l. nō ad ea. de cōdi. & demon. & l. viā cōstitui. §. si fundus. de seruitut. rustic. prædio. & idem probat tex. in d. §. meminisse. vbi ꝓsupponit̄, ꝙ bona grauati per fideicōmissum possunt cōfiscari, & in l. Statius Florus. §. Cornelio Fęlici. de iure fis. & in l. cū pater. §. hæreditatē. de lega. 3. & q̄uis dicatur in dictis locis, ꝙ bona transeunt in fiscum cum sua cā, ut. s. fiscus teneatur bona restituere post mortē damnati, q̄ erat post mortē per fideicōmissum grauatus, prout ēt ꝓbat̄ in d. §. meminisse, s̄m Ang. ibi, tn̄ in casu nr̄o videtur, ꝙ dicta tertia portio applicet̄ fisco irreuocabiliter, & sine dicto onere, q̄a dictus Franciscus non potuit in legitima grauari per fideicommissum. l. cohæredi. §. cum filiæ. de vulgari, & pupillari. & le. præcipimus. C. de impube. & alijs substitutionibus, & eius legitima ascendit vsque ad tertiam partem, cum sit solus, ut in auth. nouissima. C. de inoffic. testame. & ideo eo mortuo dicta tertia pars poterit retineri a fisco loco legitimæ, in qua ista tertia portio debet imputari tanquam alienata ex facto ipsius Francisci eo adhuc viuente, sicut alia bona alienata per filium in vita, & grauatū post mortem ꝑ fideicōmissum imputant̄ in legitimā, quæ non subiacet restitutioni fideicommissi, vt not. in d. auth. res quæ. & in l. Marcellus §. res q̄, ad Treb. Nec ēt vsusfructus istius tertiæ partis debetur vxori testatoris, q̄ reliquit matrē, vxorē, & sororē dominas, vsuarias, & vsufructuarias, gauditrices, & dn̄as bonorum hæreditatis ipsius testōris, quousq; uixerint, & vixerit vnaquæque
2 earū, &c. quia † ex quo testōr habebat filios, verba ꝑdicti legati de consuetudine approbata important legatū alimentorū tm̄, vt no. in auth. hoc locū C. si secundo nupse. mul. & in l. Titia. §. fi. de leg. 2. & ibi per Bal. in l. fi. C. de indic. vidui. tollen. q̄ alimenta percipi possunt ex aliis partibus, q̄ remanēt apud Franciscū. Et vbi ēt onus alimentorum transiret ad fiscum pro rata, vr̄ ꝙ fiscus illa posit ꝓstare ꝓ toto t̄pe, facta æstimatione s̄m q̄ tra ditur in l. hereditatū. ad l. Falci. & ibi ēt hoc sētit gl. & expressiꝰ idē vult gl. in l. si quis argentū. C. de donationib. quæ ēt vult, ꝙ deducatur interusuriū medij t̄pis, ꝑ l. si constante. §. quoties. solu. matr. ¶ Sed istis non obstantib. arbitror ꝙ vsusfructus totius tertiæ partis confiscandæ pertineat ad vxorē testōris virtute legati, de quo supra, quia licet ab initio verba dicti legati. de quo supra, habuerint interpretationem, vt alimenta tm̄ dicant̄ relicta ꝑꝑ consuetudinē ꝑdictā. Nihilo minus q̄n bona testatoris ad alium transeunt, propriū significatū reassumunt, & vsum
3 fructum important. Q̄n † cū dictū sit, quousque vixerint, vnaquæque earū, propterea verbū illud, quousq; , legatū efficitur annuū. l. sicuti in annos. quibus mod. vsusfructus amitta. sicut ī hoc idē operatur dictio donec, uel q̄diu. l. legatū. de annu. lega. & in l. pater Seuerinam. §. fi. de condi. & demon. oēs. n. ꝑdictæ dictiones idē significant, s̄m Barto. in l. fi. in prin. ad Tert. & sic pro primo anno fuit purum, & pro sequentib. cōditionale. l. si in singulis, de annu. leg. & ꝑ ꝯn̄s incipit deberi a fisco qui successit loco filij. l. si fundū. §. si pater. de leg. j. iuncta. l. recusare. §. si fisco, ad Trebellia. Et propterea cum ad fiscū dictā pars incipiet pertinere, vxor in illa parte fisco applicata dēt integrū vsumfructum habere, q̄a priuilegium, qđ per consuetudinē filiis est cōcessum, ut scilicet in legato ꝑdicto alimenta tm̄ contineantur, q̄ vsumfructum oīum bonorū ex propria significatione important, non transit ad extraneū. l. cū patronatus. de leg. 2. ut probatur ex not. per Bar. l. Titia. §. fi. co. tit. vbi vult, ꝙ si vxor relicta sit domina, & vsufructuaria simpliciter, ꝙ tūc mortuo filio adhuc alimenta tantum debebuntur vxori, quia ex ꝑsona filij cœperunt solū alimenta deberi. l. qui fundū. §. qui filium. ad l. Falc. Sed si testator adiecit, donec uitā viduale seruauerit, & hæreditas deueniat ad substitutū pupillarē, ꝙ licet a filio instituto alimenta tantum deberentur, & incœperint deberi, tn̄ a dicto substituto debebitur vsusfructus plenus, & in totum, q̄a legatū prędictū est annuum, & conditionale pro sequentib. annis, & ideo q̄a q̄n a substituto incipit deberi, qualitas ꝑsonæ dēt attendi. l. cum in annos. de annu. lega. & dicit ita consuluisse in consilio incipiente, Pet. Mathioli de Perusio. & cū eo transit Imo. & idē tenet Bar. in d. l. sicut in annos. q̄b. mod. vsufru. amitta. & Bald. in l. fi. C. de indic. vidui. tol. vbi dicit, ꝙ si uno anno uiuat filius, tunc pro illo anno uxor habebit alimenta, sed eo mortuo, poterit petere vsumfructum tātum de iure cōmuni, iuxta. l. si Titio, de vsufruct. lega. & idem tenet Angel. in cons. 97. Viuianus de monte Politiano, &c. in fi. & Alexan. in l. & si contra, post Barto. Bald. & Imo. de vulga. & pupilla. vbi refert plura alia consilia Bar. in quibus idem tenuit, & istud latius prosequitur, & tenet Ale. in consi. 40. in 1. uol. Eadem ergo rōne, q̄n legatū ꝑdicto modo factū & relictū incœpit a filio alimenta tantum importare, si hæreditas perueniat ad fiscum, ad quem transeunt onera. d. §. si fisco. augetur legatum, & significatio uerborū, & usufructus plenus debet̄. quia ad illū non transit priuilegium cōpetens filiis, sicut non trāsit ad pupillarē substitutum. Et q̄uis ꝑdicti loquātur q̄n tota hęreditas ad substitutū trāsit, & in casu nostro tertia pars solū dēat peruenire ad fiscū nihilominꝰ
4 † est idē quoad illā partē. l. quæ de tota. de rei uendi. Et ꝙ sit idē de parte, qđ est de toto, vult ēt Bar. in d. l. Titia. §. fin. dum dicit, ꝙ si filius, & extraneus sint hæredes ęqualiter instituti, ꝙ vxor, q̄ relicta est domina & vsufructuaria a filio, habebit alimenta, & ab extraneo vsumfructū. sicut ergo q̄n ab initio extraneus cōcurrit cū filio, vxor habet vsumfructum totius partis extraneę: ita ēt q̄n ex post facto pars aufert̄ filio, & applicatur extraneo, puta fisco, ꝯsequi dēt vsumfructū plenum illius portionis, quæ ad fiscum ꝑuenit, q̄a ad illum onus trāsit. d. §. si fisco. & hoc q̄n legatum est annuum, & prosequentib. annis ꝯdōnale, q̄a vtroque casu locū hēt rō Bar. in d. §. fin. & nō minus vsumfructum illius partis debet vxor cōsequi, q̄ vsumfructum totius, q̄n per mortē filij tota hæreditas peruenisset ad extraneum substitutū:
5 q̄a † cum sit bannitus, & offendi posit impune ex forma statuti, habetur pro mortuo, ut no. gl. in §. relegati. institu. quib. modis ius pat. pote. solui. & in c. dn̄o guerrā. in tit. hic fini. lex Con ra. & Spec. & Io. And. in tit. de instr. edit. §. ꝯpendiose. versi. quid de bannito. & in tit. de acto. §. j. versi. itē ꝙ bannitus &c. Et Io. And. in addi. Spe. in ti. de accusat. in 3. parte. §. sequit̄, in addi. inci. Odofre. &c. Spe. in ti. de arbitr. §. differ. versi. q̄d de bannito. & ibi refert Io. And. ꝙ idē tenuit Guid. de Suza. in l. Pædius. de arbi. per l. actione. §. publicatione. ꝓ soc. & l. j. §. fi. de bon. possess. ꝯtra tabu. cum alijs ꝯcord. de quib. per Alex. in consi. 23. 1. vol. Nec fiscus retinet, nec retinere p̄t hāc tertiam partē pro legitima filij, in qua onus nō p̄t imponi, q̄a apud filium legitima remanet, & ultra, nec dicta pars tertia publicatur sub noīe legitimæ, sed tertiæ partis simpliciter, quæ non correspondet semper q̄titati legitimæ. d. auth. nouissima. & est rationabile, q̄a, vt dixi, apud filium delinquētē, remanet plus quam legitima. Nec est uerum, qđ solui posit legatum vsusfructus ꝓ oībus annis, s̄m cōputatiōnē. d. l. hereditatum. sed singulo anno dēt percipi vt sentit gl. j. ibi, & in ver. Vlpianus ait. cum qua doct. transeūt cōiter, nisi partes essent ꝯcordes, s̄m Bar. ibi qui dicit, ꝙ isto casu procedit, & intelligi debet glo. in d. l. si quis argentum. & ubi
6 † grauatus uellet, legatarius non cogitur legatum pro omnib. annis

annis accipere, vt sentit Bar. ēt ibidem, dum se remittit ad no. p eū in l. si constante. §. quoties. solu. matr. vbi sic ur̄ concludere. Et istud etiam clare uult Al. in d. l. hæreditatum. in gl. super uer. computetur. Et rōne confirmat, quia interest, uel interesse pōt legatarii, non capere pro toto tēpore. Nam vbi viueret vltra illud tēpus, quod p illam legem præsumitur, veritas attēditur, & adhuc legatū debetur, s̄m glo. & Doct. in ea. l. quia ergo dicto casu legatarius possessione naturali, quæ erat apud eū. l. naturaliter. in prin. de acquir. poss. esset priuatus, si p toto tpe solutū esset, difficilius vsumfructum capere posset, q̄ si in possessione esset, qd̄ interesse est in consideratione, vt in casu ēt minus dubitabili vult Bart. in l. pen. de pet. here. ubi allegat Inno. in c. veniens. de testi. Cum ergo sua posit interesse, quod sibi non soluat antea, eo inuito solui nō pōt, per not. in l. q Romæ. in prin. de verb. obl. nec vsusfructus plurium annorū solui pōt ad initio, cū sit incertus, & varietur tpe, & non sit ille, qui est legatus. l. si usufructus mihi in biennīū. de vsuf. lega. Et quis non cogitur accipere aliud pro alio. l. 2. §. creditū. si cer. peta. Et hac rōne cogitur ēt minus æstimationē accipere. Computatio ergo, de qua in dicta l. hæreditatum, non fit ad effectum, ut tunc soluatur legatum, sed ad finē ut sciatur quanta sit Falcidia, quando venit de illo legato, & de aliis detrahenda, vt ēt ibi dicunt Doc. Vxor ergo testatoris dū uiuit, habere dēt vsumfructū dictę tertię partis, & illam natuliter possidere, vsumfructum propria authoritate capere. l. Sempronius Attalus, de vsufruct. lega. Nam portio aliarum, scilicet matris & sororis testatoris, q̄ sunt coniunctæ, ac p̄mortuæ, accrescit uxori, præcipue, quia vsusfructus alijs nunquam fuit quęsitus, quia eis uiuentib, bona semper fuerunt apud filium, & quo etiam ad eas non erat tunc legatum vsusfructus, sed alimentorum, s̄m Bal. in auth. qd̄ locum. C. si secun. nupse. mul. & in d. l. fi. C. de indic. vidui. tol. & ubi ēt emolumentum vsusfructus ēt dictis mulieribus fuisset quæsitū, adhuc tn̄ in vsufructu haberet locum ius accrescendi. l. j. ff. de vsufru. accres. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Dux Mediolani in suo ducatu habet potestatem legis condendæ & legi derogare potuit.*

2 *Lex potest facere, quod possessio continuetur in hęredem absq. apprehensione.*

3 *Rei, cuius dominium non est in hæreditate iacente, licet domino possessionem ingredi propria authoritate.*

4 *Decretū cōtra ingredientes possessionem iacente hæreditate, non habet locum contra notorie & legitime ingredientem, & iure permittente, & nu. 10.*

5 *Nullitas notoria potest diuidi etiam contra sententias conformes, & ibi plura similia.*

6 *Possessio ficta continuata per statutum non parit interdictum recuperandæ contra alium ingressum.*

7 *Fideicōmissarius est legitimus cōtradictor hæredi agenti remedio. l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. quando probatur incontinenti de iure suo.*

8 *Statum uel decretum non potest facere, quod in hæreditatem continuetur possessio defuncti fictē, quia nec uerē potest, secus autē quod continuetur in hæredem. subtilis disputatio.*

9 *Vsucapio cœpta per defunctum finitur per hæreditatem iacentē, sine ulla possessione.*

11 *Statutum reijciens interpretationem, non excludit iustam & legitimam de iure communi.*

2 *Decretum de continuatione possessionis locum non habet, ubi iacente hæreditate alius cœpit possidere.*

CONSILIVM XXVII.

VISO decreto illustrissimi ducis Mediolani, & cōsideratis diligenter omnib. quæ proponuntur in facto, vr̄ prima facie dicendū, q̄ non licuerit filijs hæredibus illustrissimi domini Christophori Palauicini hæreditate iacente. d. Palauicini, & delata eius filiæ ex testō paterno, ingredi, & apprehendere possessionem bonorū, de quib. agitur, tētorum, & possessorum p dictū do. Palauicinū tempore mortis suæ, & hoc vigore dicti decreti ducalis, in quo continetur, q̄ possessio, uel quasi, quorūcunq; bonorū mobilium, & immobiliū, seque mouētium, ac iurium p mortē possidentis nō uacet, nec vacare dicat̄, sed cōtinuetur immediate post hr̄ditatis aditionē, vel immistionē in p̄sonā hęredis, & cum ipsis hæreditate, & hærede, seu hæredibus defuncti, seu defunctæ pro hæreditarijs portionibus, quoad omnem effectum, licet non fuerit aliqualiter apprehensa, siue succedat ex testō, siue ab intestato, de iure ciuili, aut p̄torio, aut municipali, c̄suetudinario, aut iure alio, uel beneficio, seu priuilegio cōmuni, vel speciali quocunq. Nec p quenq̄ hr̄ditate iacente apprehendi posit, & si in cōtrariū fit, uel fuerit aliquid actū, nullius roboris sit uel momenti ipso iure &c. Nā dictus dux in suo
1 ducatu † habuit potestatē legis condendæ & potuit legi derogare, s̄m Pau. de Cast. in specie in consi. 227. Super primo dubio, &c. & p̄bat̄ ex not. p Oldra. in cōs. 231. Vt eius, de quo quæritur &c. & p Io. And. in Spe. de instru. editio. §. porro. in addi. in ci. hæc substitutio &c. & p Bal. ī auth. hoc amplius. C. de fideic. & in l. receptitia. C. de consti. pecu. & in l. exemplo. C. de p̄ba. & Ro. in cōsi. 59. Ad discutienda veritatē &c. Alex. in consi. j. col. 115. uol. per p̄ns potuit per suū decretum ordinare, & p̄uidere, q̄ possessio defuncti continuet̄ in hæreditatē iacētem, & deinde in herędē quoad omnē effectū, sicut ēt fit & fieri potest p legē cōmunē, q̄ possessio continuetur in hæreditatē iacentē quoad aliquē effectum, puta vsucapionis. l. cœptā. de vsucap. q̄ uis per mortē de iure uacet possessio, hæreditate iacente. l. j. §. Sceuola. si quis testa. li. esse ius. fue. & similiter sicut ex causa peculiari quæritur possessio hæreditati iacenti, & per eam futuro heredi. l. q̄ a seruo. cum ibi no. per gl. de actio. & oblig. quemadmodum ergo facere pōt lex, q̄ possessio cōtinuetur, & de nouo quærat̄ hæreditati iacenti quoad aliquos effectus, ita ēt dict᷒ principes, qui est lex in suo ducatu, vt dn̄t Doc. p allegati, facere & disponere potuit, q̄ possessio c̄tinuetur in hæreditatē quoad
2 omnē effectum & eodē † modo pōt lex uel habens potestatem legis condendæ facere & statuere, q̄ in hr̄dem continuetur possessio sine apprehensione. l. raptores. C. de epis. & cleric. & ibi no. Bar. & Bal. in l. fi. C. de sac. sanc. eccl. per c. ex literis. de cōsue. & Ang. in l. qui uniuersas. §. j. de acq. pos. & in. l. j. de distrac. pig. & est de mente Cy. & Bal. in l. ea lege. C. de c̄di. ob cau. & Bal. in l. traditionib. C. de pac. & idem tenet Alex. & alij mod. in. l. j. in prin. & in l. cum hæredes, in princi. de acqui. pos. & in. l. in suis. de lib. & posth. quia ergo possessio non vacabat tpe quo p̄dicti sunt ingressi, non potuit p illos acquiri. l. clā possidere. §. qui ad nundinas. de acqui. poss. in ver. nemine dimisso. & q̄ a nō potest esse apud plures in solidum eodem respectu. l. 3. §. ex cōtrario. eo. tit. & tanto magis, quia in decreto expresse dr̄, & si in cōtrarium fit, vel fuerit aliquid actum, id nullius fit roboris uel momēti ipso iure, & sic per hæc uerba annullatur ingressus, & per ingressum p̄hibetur acquisitio possessionis. ¶ Sed istis non obstantibus contrarium arbitror uerius, & pręmitto prius qd̄ isti domini de Palauicinis, qui ingressi sunt possessionem bonorū, de quibus agitur, ad ista bona sunt uocati per fideicommissum ex testō domini Rolandi senioris, per prohibitionem alienationis factam de castris, territorijs, & iurisdictionibus nisi inter filios & filiorum filios masculos tm̄, quia dicta bona in posteros eorū mares tantum ex linea masculina in perpetuum peruenire uoluit, atq. etiā dictus testōr si aliquis alienauit vel alienare tentauerit, priuauit illum pœnæ nōīe, omni iure suo, qd̄ hēbat in dictis rebus & castris, quas & quæ peruenire uoluit ad alios non cōsentientes alienationi hmōi. Cum ergo d. Palauicinus iunior instituerit herędē uniuersalē filiam suam, in quam uigore dictæ cōstōnis nō poterant dicta bona peruenire, ille dicit̄ fecisse cōtra p̄hibitionē. l. peto. §. fratre. de leg. 2. & per p̄ns commissa fuit pœna priuationis, & alij masculi dicti domini Rolādi in hunc casum dn̄r expresse uocati, prout alias latē deduxi consulendo pro istis d. Palauicinis, & quia rationes, quas tunc deduxi, & iura quæ allegaui possunt uideri, istud aliter nō p̄sequor. Quia igitur fideicommissum est particulare de dictis castris, & non uniuersale, ex translatione facta in pœnam, in istos masculos translatum fuit ipso iure dn̄ium, mortuo do. Palauicino. l. a Titio, de fur. & l. si tibi hō. §. cum seruus. de leg. j. quia uerum est dicere, q̄ testando tentauit alienare, saltem morte subsequuta, q̄uis alienatio ēt nō diceretur perfecta ante aditionem hæreditatis, per not. per Bar. & Doc. in l. filiusfa. §. diui. de, leg. j. Quia igitur dn̄ium erat apud istos dominos, & non erat apud hæreditatem

tatem domini Palauicini iacentẽ de iure cõmuni,sicuit illis data
3 hæreditate † iacẽte,apprehendere possess.dictorum bonorum,
ut probaẽ in,l.fi.C.vnde vi,a ratione cessante.non.n.licet ingre
di possessionem rei alterius,q̃a ut ibi dicitur,qđ tuum non est,
scire debes ad alium pertinere. quę ratio non habet locum,q̃n
res quæ occupatur,non est alterius,sed ꝓpria occupantis: nec
dr̃ cum vitio posside re,sed est possessor iustus,ẽt si adita fuisset
hereditas, dummodo per hæredẽ adhuc nõ fuisset apprehensa
possessio,ſm gl.cõiter approbatã in l.non est dubium,C.de le.
& in c.fi.de succ.ab intest.& no.etiã in l.j.§.j.quo.lega. & dicit
ẽt Imo.in l.filiã fratrib.ad Treb.ꝙ si fideicõmissarius uniuersa-
lis,qui ante restõnem nõ est dominus, apprehendat possessio-
nem rerum,quæ subiacent restitutioni,antequam sit apprehen
sa per hæredem,ꝙ est iustus possessor,per d.l.non est dubium.
quod est fortius.Et ideo a legatario,a quo est occupata res lega
ta debito tempore non põt res nec possessio rei auferri,si de il-
la per hæredẽ nihil põt detrahi,ſm gl.& Doc.in d.l.j.§.j.quo le
ga.& in l.j.C.eo.ti.¶ His igitur sic ꝓmisis dico,ꝙ decretũ duca
le de quo supra, nõ hẽt locũ isto casu, sed solum ꝓcedit quoad
illos,& in ꝓiudiciũ illorũ,q̃ indebitẽ occuparẽt, & nõ quoad il
los ad quos notorie spectãt,& ꝑtinẽt iuř dñij bona ꝑ illũ occu
pata,hr̃ditate iacente,uel ꝓbatur ex procemio ipsius decreti dũ
dicitur, cupientes fraudib.& malitijs insolentium hoĩum ob-
uiare, ac inhumanis & insidiosis cautelis resistere &c. per quæ
uerba apparet manifeste, quod intẽtio principis, quæ ex proœ
mio declaratur.le.fin.de hære. insti. fuit prouidere aduersus il-
los,qui iniuste,& insolenter, seu ausu temerario occupant. con
tra quos agi põt crimine expilatæ hr̃ditatis.l.1.de crimi.expi.hę
4 redi.& no.in d.l.j.ff.quo.lega.& ideo † decretum non hẽt locũ
aduersus illos,quos notoriẽ constat ingredi possessionem iure
permittente,ut probaẽ quasi in terminis, ex no.per Old.in cõs.
106.Quod littera executoria,&c.vbi concludit, ꝙ licet contra
tres sententias conformes non possit de nullitate dici,ad impe-
5 diendum executionem,cle.j.de re iud.Si † tñ constat notorie de
nullitate,ex actis poterit nullitas deduci,& executio impediri.
Mouetur præcipue per illum tex.in prin.dum ibi dr̃, vt calum-
nijs litigantium obuietur,&c.ex quib.verbis,ſm eum, probaẽ,
ꝙ illa determinatio non hẽt locum,vbi cessat dicta ratio, q̃ dr̃
cessare,ubi constat de nullitate notoria.Et sic tã dictum q̃ ratio
Old.facit pro ꝓdicta in terpretatione ad decretum. & idem qđ
Old.voluit ẽt Salic.in l.j.C.ne lice.ter.prouo.& Imo. in l. si ex-
ꝓssim.de app.ĩ duob.locis.& ĩ l.de pupillo.§.si opus.de ope.no.
nũ.& Rom.in l.si verò,§.đ uiro.sol.mat.& Alex.in l.4.§.condẽ
natum.de re iudic.vbi adducit dictam rationem Oldr.& in d.§.
qui opus.de dñio autem prædictorum dñorũ constat ex ꝓdicto
testõ,in quo uocantur ꝑ fideicommissum,& ex possessione, q̃
erat apud testõrẽ t pe mortis, ex qua probatur dñium illius, cũ
deducatur incidenter,ut dicã statim . Et idẽ si dicatur ꝙ isti sũt
vocati ex inuestituris feudalib.,de q̃b.ẽt apparet ex publicis in
strís,& sic ꝙ ad illos deuoluantur ista bona ẽt iure feudi, sicut
ẽt dixi in dicto alio consi.vt probaẽ eo no.per Bar.in l.j.in prin.
de ope.no. nun.vbi concludit,ex instrõ publico confecto inter
partes,fieri põt certum,ꝙ nuncians non habet ius nunciandi,
& ꝙ nunciatio est calumniosa qđ maxime est verũ, q̃n contra
illud instrm̃ nihil põt opponi,ſm Imo.& Pau. de Castr.ibi.Idẽ
ergo est dicendum in casu isto de dicto testõ cõfecto a dño Ro
lando,a quo partes descenderũt,& cuius ẽt sunt hr̃des aliis suis
maiorib.mediantib.Atq.ẽt est idẽ dicẽdũ de dictis inuestituris
receptis a dictis suis antecessoribus quibus successerunt. & sic
inter dictas partes propter hoc dicta instr̃a dicuntur confecta,
& ꝙ decretum ꝓdictũ hoc casu non hẽat locum uidelicet q̃n cõ
stat notorie de iure ingredientis & legitime apprehendẽtis pos
sessionem iacente hæreditate. probatur etiam ex not. per Bart.
cum quo alii transeunt in d.l.j.in prin.de ope.no.nun.vbi vult,
ꝙ licet nunciatio non debeat sperni,siue iusta sit, siue ininsta,
vt ibi in tex.nihilo minus hoc est intelligendum, quãdo est du-
bium de iure nunciantis:sed q̃n certum est illum ius non habe-
re,tunc potest sperni,per l.1.& 2.ne quis eum qui ĩ ius,&c. ¶Et
prædicta opi. ẽt cõfirmatur, quoniam licet spoliatus ante oĩa
sit restituendus.l.si quis ad se fundum.C.ad leg.Iul. de ui.istud
tñ fallit,q̃n constat notorię de non iure ipsius expulsi. c. ad de-
cimas.& ibi no.de res.spo.in 6.prout tenet Bald.in l.ordinarii.
C.de rei uend.Bald.& Alex.in l.naturaliter.§. nihil cõe.de acq.

pos.cũ concor.de quib.ibi per eum,& facit,qđ not.Bald.in l.si
vnus.§.pactus ne peteret.colum.pe.de pactis dicens,ꝙ licet sta
tutum rei jciat nullitatem non tñ intelligitur reiicere illam, de
qua euidenter constat ex actis.allegat no.in l.sed & si possesso-
ri.§.si cum de hæreditate.de iureiu.& idem tenet Imol. in l.fi.a
quibus app.non licet.sicut ẽt uidemus,ꝙ licet reiiciatur appel-
latio,non tñ intelligiẽ reiecta,q̃n euidenter constat de iniquita
te sententiæ.c.inter cæteras.de re iud.& no.glo.in c.ex conque
stione.de restit.spol.& bene facit,quod not.Bal.in l.ex prędiis.
C.de euictio.ubi uult,ꝙ si statutum prohibeat aliquam excep-
tionẽ opponi contra instrumentum guarantigię,recipit statu-
tum interpretationem,nisi ex inspectione ipsius instumenti cõ
stet de exceptione,quæ opponitur,per no.per Bar. in l. eũ qui
ita.de uer.ob.& ad idem facit,quod uult Bal.in l.j.C. si de mo-
men. pos.fue.app.ubi dicit,ꝙ quamuis, de iure ciuili a sñia lata
super possessorio non possit appellari ut ibi,tamen hoc locum
non habet,quando euidenter apparet,sententiam esse iniquã.
¶ Ad confirmationem prædictorum ẽt facit,quod not. Bald.in
rub.de cau.pos.& propr.ubi dicit,ꝙ si statutum uult continua-
ri posse in hęredem,debet intelligi de iusto & uero hr̃de. sequi
tur Alexand.in consi.82.Perspectis his,&c.col.2.secundo uol.
prout filia do.Palauicini non est hæres iusta, quo ad ista bona.
siue dicantur fideicommisso subiecta rõne prohibitionis aliena
tionis,per quam excluditẽ a dictis bonis,siue dicantur feudalia,
in quib. fœminæ non succedunt.c.j.§.filia.de succ.feu.& quam
uis possit dici hęres iusta dicta filia simpliciter & gñaliter loquẽ
do,satis tamẽ est,quod sit ininsta & non capax quo ad ista bo-
na,sicut paria sunt,ꝙ q̃s decesserit intestatus in totũ,vel ꝙ sit in
testatus quo ad id,de quo agitur.l.intestato.§.j.de legi.tu.& in
§.ꝙ aũt.insti.de legi.agna.tu.uñ ex oĩb.ꝓdictis probatur, ꝙ de-
cretum istud non hẽt locum,q̃n constat euidenter de non iure
hæredis,uel hæreditatis,& ꝙ ingrediens,iacente hæreditate,est
dñs,q̃ ingressus est permissus de iure,sed procedit decretũ, q̃n
de iure ingredientis est dubium,& magis quãdo cõstaret,ꝙ ius
ingrediendi non haberet. ¶ Et ꝙ decretum non habeat locum
contra dominũ ingredientẽ,ꝓbatur ẽt ex no.per Pau. de Cast.
in rub.de ope.no.nunc.ubi cõcludit,ꝙ si statutum punit ingre
dientem rẽ alterius,quãuis verificetur ẽt in illo,qui possidet cũ
titulo, q̃a ex sola possessione illius probatur dominiũ eius, qđ
incidenter deducitur.l.j.ff.fam.erci.& no.gl.in l.sicuti.§.si quæ
ratur.si serui.vendi.& per Bar.in l. quidã in suo.de cõdi.insti.si
tñ ingrediens uult probare,ꝙ sit dñs, dẽt audiri,& si hoc proba
bit, dẽt excusari, q̃a statutum,quod loquitur de ingrediente rẽ
alterius,intelligitur alterius q̃ ingredientis,allegat no.per Bar.
in l.si alienam.sol.mat.nec quantum ad hoc Alex.in d.rub.rece
dit ab opi.Paul.de Castr.& bene facit,qđ no.gl.in l.ob ęs.§.fin.
fur.dum vult,ꝙ dominus qui rem suam furto subtraxit ab illo,
qui illam possidebat ex causa lucratiua nõ teneatur actione fur
ti.Vnde nec ẽt dominus includitur in decreto prohibente ali-
quem apprehendere possessionem hæreditate iacente.¶ Et alia
6 † ratione prædicta cõfirmantur,quia stante ẽt tali decreto hæ-
redi non datur, nec competit remediũ recuperandæ possessio-
nis contra illũ,qui apprehendit possessionẽ hereditate iacente,
vel anteq̃ hæres illã actualiter apprehẽderet, q̃uis ex forma sta
tuti uel decreti ipso iure ꝯtinuata fuisset ĩ eũ possessio defũcti.
ſm Bal.ĩ auth.defuncto. C.ad Tert.in 3.q.vbi dicit,ꝙ ficta pos
sessio nõ pariẽ ĩterdictũ recuperãdæ cũ pariat adipiscẽdæ, iuxta
l.j.quorũ bonorũ.Et idẽ sentit Bal.in l.j.ĩ fi.C.de app.& Io.Fa.
in §.sui.instit.de hære.quali.& diffe. cum Bal. ẽt transit ẽt Alex.
in cõsi.27.In causa mota.primo vol.& in cõs.82. Visa facti nar
ratone,&c.secundo volu.ubi ẽt dicit Alex.ꝙ talis possessio, q̃
cõtinuatur ipso iure ĩ hæredẽ,nõ est plena possessio. Vnde ſm
eum,de illo iudicatur prout de illo,qui non est adeptus posses-
sionem,per no.per Cy.in l.ea lege.C.de condi.ob cau.qui dicit
ꝙ si ex consuetudine,uel statuto transfertur recta uia possessio
in hæredem & absq. apprehensione,ꝙ tali hæredi datur inter-
dictum adipiscendę,quorum bonorum.Et licet illud interdictũ
non detur illi,qui hẽt possessionem.l.j.in fi.quo. bo.rñdet Cy.
ꝙ est verũ, quando quis est plenus possessor. Sed ubi fingitur
possidere,tunc datur illud interdictũ,sicut illi, qui fingitur do-
minus competit condictio ad rem.l.qui mortis.de donat.causa
mor. & l.j. C.de don.quæ sub mo.licet plenus & uerus domi-
nus non posset conducere rem suam.l.j.§.fi.vsufr.quemadmo-
dum

dum caue.& idẽ in effectu etiã tenet Bal. in d.l. ea lege. & idem tenet Pau.de Cast.in l.sorori.C.de iure delib.dicẽs, ꝙ qñ ex forma statuti continuatur possessio defuncti in hæredẽ ipso iure, ꝙ contra ingrediẽtem possessionẽ ante apprehẽsionẽ hæredis cõpetit hæredi interdictum adipiscendæ, uel remedium.l. fi.C. de edic.diui Adria.tol. q.a authoritas statuti licet illũ faciat possessorẽ iuris, non tñ facit illum possessorẽ facti, & cũ effectu. Et p pea ẽm eũ, quousq. hæres habebit effectualẽ possessionẽ, perinde est, ac si nullã haberet, allegat Cy. in d.l. ea lege. ¶ Nec obstat, ꝙ istud decretũ dicat, ꝙ possessio continuetur in hæreditatẽ, & in hæredẽ quoad omnem effectũ, quia intelligitur de illo effectu, qui põt habere locũ, ut in simili dicit tex. in l.j.§.lex Falcidia.ad leg. Falcid. Et iõ cũ tali hr̃di detur interdictum adipiscẽdę ẽm p̃dictos Doct. non potest illi cõpetere interdictum recuperandæ, qđ rõne ꝯtrarietatis non põt cum alio concurrere, vt per Bar. latè in l.naturaliter.§.nihil cõmune.de acq.poss. ¶ Hoc igitur stante, ꝙ contra ingredientẽ deẽ interdictũ adipiscendæ, sequit, ꝙ hæredi agẽti dicto remedio ꝯ illũ, q. ingressus ẽ fundũ hr̃ditate iacente põt opponi exceptio dominij, si reus offerat se probaturũ incõtinenti. Et idẽ si hæres agat remedio.l.fin. C. de edic. diui Adr.tol. ẽm glo. Bar.& alios in l.2.eo.ti. & Bar.in d.l. fi.& in l.filiam fratrib.ff. ad Treb. dum concludit, ꝙ

7 † fideicommissarius est legitimus cõtradictor, quando agitur contra eum remedio.d.l.fi.si offerat se probaturum incontinenti de iure fideicommissi, & idẽ tenet Bar. in l.fi.C.unde vi.& l.fi.C.quo.bono. Et ex hoc sequitur, ꝙ decretũ prędictũ non hẽt locũ cõtra dñm, ut ẽt est superius dictũ, ex quo post ingressum põt se tueri exceptione dominij, quæ illi nõ cõpeteret, si dño esset prohibitus ingressus, & illi ꝓhibita esset apprehensio possessionis ex dispositione dicti decreti, hæreditate iacente. ¶ Præterea

8 † & alia rõne non obst. dictũ decretũ, quia inquantum vult, ꝙ possessio defuncti nõ vacet, sed ꝙ cõtinueẽ immediate, & ꝯtinuata intelligatur in ejus hæreditatem, non ualet. Nã ẽm veritatẽ fieri non p̃t, ꝙ possessio post mortẽ duret, & ꝙ p hęreditatem iacentem retineatur, q.a non adest persona vera, quæ possidere possit, per quã possit retineri possessio, uel de nouo corpore, & aĩo acquiri.l.3.in prin.de acqui.pos. nec ẽt fingi p̃t, ꝙ hr̃ditas iacens possideat, q.a cũ sit impossibile, ꝙ per hr̃ditatẽ, quæ in iure cõsistit.l.1.§.fi.de rer.diui.corpore & aĩo possessio acquirat, & quæ aliter acquiri nõ p̃t.l.3.in prin.de acq. pos. fingi etiã nõ põt, ꝙ corpore & aĩo hr̃ditas sit acquisita, qm̃ sicut dicta hr̃ditas tangi nõ p̃t.d.§.fi.ita ẽt ipsa non põt aliq̃ rem corporalẽ tangere. Et iõ super eo, qđ est impossibile per naturam, non cadit fictio.insti.de adopt.§.maiorem. & l.si pr̃.in fi.ff.eo.& l.qui ad certũ.loca.& no.in l.Gallus.§.si eius.de lib.& posth.per Bar.in l.eandẽ.de duob.re. in prin.in l.sub cõdi.de solu.& in l.si is qui pro emptore.de vsuca. Nec ẽt est possibile, ꝙ aĩus defuncti ad hæredem transeat.d.l.qui ad certum.& l.si ita legatũ.§.illi si volet, de leg.j.& no.Rom.in l.cũ hęredes.in prin.de acquirẽ.pos. & Alex.in l.in suis.2.col.de libe.& posth.per ꝯñs ẽt fingi nõ p̃t, ꝙ possessio sit in hr̃ditate, q̃ per mortem possidentis ex defectu animi & corporis fuit amissa.d.§. Scæuola.& l. qui vniuersas.§. qđ per colonũ, de acqui.poss. ¶ Nec ob. ꝙ ex dispositione legis vel statuti possit in hr̃dem cõtinuari possessio defuncti.l. raptores.C.de episcopis & cler.& per alia allegata in cõtrarium. quia hoc primo posset negari, & cõtrarium voluit Bal. in l.j.C.cõm. de lega.in prin. vbi concludit, ꝙ lex, vel statutum nõ põt transferre possessionem sine aliquo actu corporeo, allegat not.in l. cũ duobus.§. idẽ rñdit.ff. pro so. nisi interueniat fictio seu ficta traditio.l.qđ meo.in prin.de acq.poss.& l.quisquis.C.de dona. & subdit Bal. ꝙ lex, uel cõsuetudo per inuestituram fingere potest possessionem traditam, per c. ex parte, aliàs. c. ex literis. de cõsuet.& idem sentit Imo. in d.l.si is qui pro emptore. circa.6. col. sed q.a in hoc pcipuẽ vim non facio, iõ secundo respondeo, ꝙ in hr̃dem per legẽ vel statutũ potest ipso iure tranferri possessio, q.a fingitur & fingi potuit, ꝙ hæres per actum corporalẽ & suo animo apprehenderit possessionẽ, ẽm Pau. de Cast. qui expresse dicit, ꝙ hoc fingi possit, in d.l.si is qui pro emptore. in 2.col.& fictio quantum ad hęreditatẽ iacentem nõ põt habere locũ, q.a sicut naturaliter tangi nõ p̃t, ita nec aliam rem tangere, nec animũ possidendi habere, iõ fingi non põt, ꝙ actus corporalis interuenerit, nec quod animum possidendi hæreditas habuerit, & ad quam animus defuncti transmitti uerè non potuit, nec fingi transmissio animi p p impossibilitatem de natura. ¶ Non ob. ẽt, ꝙ

9 † vsucapionem vel p̃scriptionẽ per defunctũ inchoatã possit hr̃ditas iacens finire.d.l.ceptã.de vsuca. quia nõ finitur ex uera uel ficta possessione hr̃ditatis iacentis, sed sine vlla possessione. ẽm Doc. ibi, q. dicunt ꝙ licet nõ possit inchoari sine possessione.l.sine possessione.e.ti.tñ.p̃t sine illa finiri, aliàs si finireẽ ex possessione ficta ipsius hr̃ditatis, posset ẽt p hr̃ditatẽ iacentẽ vsucapio de nouo inchoari, qđ est falsum.leg.fi. §.fi.de vsuc. Et istud alia rõne ꝓbaẽ. Nã p̃scriptio inchoata finitur, nedũ hr̃ditate iacente, sed etiam post hæreditatem aditam anteq̃ p hæredem sit apprehensa possessio.l.nunquã.§. vacuã. de acq.pos. Et tñ hęreditas tunc nõ possidet vere vel ficte, quia per aditionẽ debit esse hęreditas.l.sed si plures.§.filio. de vulg. & pup.& not. in d.l.j.§.veteres.de acq.pos. nec ẽt hæres possidet.l.cũ hæredes.eo.ti.in prin. ¶ Nec ẽt ob. ꝙ ex cã peculiari q̃ratur, uel fingaẽ qnæri possessio hæreditati iacenti. l. qui a seruo.de act.& obl.cũ gl. q.a dr̃ hr̃ditas impropriè & largo modo possidere, ẽm Bar. in d.l.j.§.Sceuola.si quis test.lib.esse iu.fue. & ꝙ sit uerũ ꝓbaẽ, q.a hæreditas iacẽs non p̃scribit res q̃sitas p seruũ, ẽt ex cã peculiari, prout fieri deberet, si hęreditas tunc vel vere vel ficte dictas res possideret, sed demum hæreditate adita, & nõ prius fingitur hæres retro possedisse & vsucepisse, q.a aditio ẽt quo ad hunc effectũ trahiẽ retro, ẽm Bar. in d.l.si is, q. pro emptore in fi.tertiæ partis. Et sic hęres & non hæreditas vsucapit ex ficta possessione. Et pro dicta rñsione ad l.qui a seruo. facit tex. in l.gerit.de acq.hær. vbi dr̃, ꝙ apud hęreditatẽ est qualisqualis possessio, & tñ non põt intelligi de uera vel ficta, cum loquaẽ de re nõ peculiari.d.§.Scæuola. Vel secundo est dicendũ, ꝙ hæreditas iacens, ẽt improprie non possidet ex cã peculiari, non obst. tex. in d.l.qui a seruo. quia non dicit ille tex. ꝙ hęreditas possideat, sed dicit aliũ possidere ad hęreditatẽ precario, nec ex hoc sequiẽ, ꝙ ipsa hr̃ditas possideat, quia quis põt a me p̃cario possidere ciuiliter & naturaliter, quamuis ergo non possideã.l.& hẽt.§.eũ qui.de preca.& ita declarat Bart. in l.gerit, in princ.de acq.hær.& dicto modo intelligit tex. in d.l.qui a seruo. de act.& obl.cũ quo ẽt trãseũt Im.& Pau.de Ca. ¶ Tertio ẽt rñdeẽ ad d.l.q a seruo. ẽt si intelligaẽ, ꝙ hęreditas ficte possideat, vt ibi not. ꝙ loquiẽ, qñ animo & corpore serui res ipsa detinebatur ex cã peculiari.l.peregre.§.quæsitum.cũ glo. de acq.pos. unde illo casu põt fingi, ꝙ hæreditas possideat, quia non per se sed corpore & animo alterius possidet, & sic tunc non cadit fictio super impossibili, sicut fingeretur super impossibili, extra illum casum, quia oporteret fingere, ꝙ hæreditas suo corpore & animo possideret, & sine q.b. possessio non q̃riẽ.d.l.3. in pri. de acq.pos. qđ est impossibile, q.a actus corporalis & animus cadere non p̃t in hæreditatẽ iacentẽ, vt dixi. Et quia repręsentat defunctũ, qui ẽt desiit possidere, q.a desiit corpore & animo rẽtenere.d.l. qui ad certũ.cũ ergo hęreditas p se sit sine corpore & animo, & non repræsentet aliũ hñtẽ corpus & animũ, sed defunctũ carẽtẽ vtroq;, fingi non p̃t, ꝙ possideat, q.a possessio nõ p̃t esse sine p̃sona viuẽte. Et iõ uniuersitas p̃t possidere.l.j.§.fi. de acq.pos. quia repræsentat p̃sonã uiuẽtẽ, ẽm Bar. ibi, q. dicit, ẽm quosdã, ꝙ vniuersitas possidet ficte, quia est persona ficta. Et aliud est in hæreditate ẽm Bar. quia illa repræsentat defunctum, & sic satis aperte innuit, ꝙ hæreditas non p̃t ficte possidere, siue fingi non posset, ꝙ hr̃ditas possideat, aliàs non differret hæreditas ab uniuersitate contra intentionẽ Bar.& aliorũ in d. §.fi. ¶ Cõstat ergo ex premissis, ꝙ potuit apprehẽdi & acq̃ri possessio iacente hr̃ditate, q̃uis decretũ uelit, ꝙ possessio continuetur immediate, & continuata intelligaẽ in hæreditatẽ, & quòd possessio non vacet, q.a in hoc decretum non ualet, neq. p decretũ istud fieri potuit. ¶ Nec ob. ẽt, ꝙ decretũ ꝓhibeat apphẽdi possessionẽ iacẽte hæreditate, & si ꝯ factũ fuerit, nulliꝰ sit valoris uel momenti ipso iure, &c. quia p hoc, quòd annulleẽ & ꝓhibeaẽ ingressus, nõ impedit acquisitio possessionis, ut ꝓbaẽ in l.j.§.si uir.de acq.pos. iuncta.l.3.§.sciẽdũ. de do. inter uir. & uxo. ¶ Nã ex do.inter ui.& uxo.q̃ est nulla, trãsferẽ possessio.d. §.si uir. Et tñ nõ solũ annullaẽ donatio, sed ẽt quicquã nõ ualet traditio ipso iure, ut dicit tex. in d.§.sciendum. Et ita illũ tex. ad hoc allegat & ponderãt Are.& Moder. in d.§. uir. qui dñt per illa iura, quòd annulletur, nedum cõtractus, sed ẽt quantũcunq; annulletur traditio, ꝙ propter hoc non impeditur acquisitio possessionis.& est etiam ponderandus ille text. in dic.§.sciendum.

dũ.in uerbo,quicquam,qđ est præcisum & uniuersale, sicut de uerbo.quicquid,dicit Bal.in l.cũ virũ,in 2.opp.C.de fideicom. & facit,qđ no.Bar.in,l.quæ oĩa.§.planè.de procu.& in l.si seruum.§.prætor.de acqui.hæred.¶ Propterea,ut dixi in præcedentib.ista ꝓhibitio apprehẽdẽdi possessionẽ,hæreditate iacẽte refertur solũ ad illos,qui iniustè & sine iusta causa volunt possessionem apprehendere & non cõprehendit illos,qui possunt iure permittente possessionem acquirere, hæreditate iacente. Et vltra allegata in precedentib.istud probatur ex no.per gl.j.iuncto tex.in l.& si quis.in prin.de reli.& sump.fune. quę vult, ꝙ
10 † qñ iudex per legẽ mouetur, vt repellat contradictorẽ & impedientẽ,ꝙ intelligitur de illo, qui contradicit & impedit iniustè,nõ autẽ de illo,qui iustè facit, quã ẽt ad hoc allegat Are.in l. qđ seruus.de acq.poss.& in l.seruũ.§.prætor ait.de acq. hære. & pro hoc ẽt facit gl.de qua ibi,& quam ẽt no.Rom.& illã allegat Bal.in l.j.C.de his,quæ pœ.no.ꝙ si hæres prohibetur molestare vxorẽ,ꝙ intelligit de molestia,quæ fit malo modo & malo animo,prout refert & sequitur Alex.in l. qđ de bonis.§.j. ad leg.Falci.& istud ẽt comprobat Are.in d.§.ptor ait.per no. per Inno.& Arch.& Domi.in c.j.de cõcessio.præb.in 6.vbi volũt, ꝙ illa clausula,cõtradictores per cẽsurã ecclesiasticam cõpellendo,&c.restringatur ad cõtradictores iniustè.& tenẽt Doc.cõiter ĩ c.pro illorum.de pb. vbi ẽt hoc probatur ex no.per gl.ibi. adducit ẽt Are.vbi supra,ꝙ qñ quis ꝓmittit non offendere aliquem,intelligitur,nisi ex iuxta cã offendat.l.qui seruum. & ibi Bar.de verb.obl.& l.quæro.§.inter locatorem.& ibi per Bar.ff. loca.Nec prędictæ restrictioni & ĩterpretationi ob. ꝙ in decre
11 to dicatur,ꝙ † illud sit precisum,nec ullam recipiat distinctionẽ aut interpretationẽ,sed ad literã ut iacet obseruet, quia per hoc nõ fit, quominus decretum possit & debeat recipere interpretationẽ a iure communi,nec intelligitur exclusa iusta & legitima interpretatio.per not.p Bar.ĩ l.stipulatus sum Damam, de ver.obl.per Bal.in l.oẽs populi.de iusti.& iur.col.15.Pet.de Ancha.in c.j.de const.vers.occurrit alia qõ, quæ est ẽt cõmunis &c.Alex.consi. 60.j.vol. cum concordan. de quibus per eum. ¶ Quia ergo hæreditate iacente potuit possessio acquiri, & fuit quæsita iure permittente,ut plenè est probatum,sequitur,ꝙ cõtinuari non potuit possessio in hæredem ex forma dicti decreti,quia quamuis in hoc decretum possit esse validum,& habere
12 effectũ,tñ † intelligitur,nisi alius possessionem acquisierit,antequam hæres hæreditatem adierit, sed ubi iacente hereditate alius cœpit possidere,tunc statutũ,vel decretum non habet locum ẽm Raph.Cum. no.in l.Pomponius.§.quæsitum.de acqu. pos.de quo dicto facit mentionem Alex.in l.cũ hæredes.in prĩ. de acq.pos.Et quamuis non se firmet, tñ etiã non contradicit. Et cum hoc dicto transeunt Mod. in l.si sorori. C.de iure deliberan.pro quo allegant gl.in l. cum miles.in princip.ex quibus cauf. maio. & ex his ad omnia allegata in contrarium remanet responsum. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa,consuluerunt Paris.41.primo,& Dec.cons.467.ubi uide quod annot. Hier. Zanch.

SVMMMARIVM.

1 *Remedium.l.fi.C.de edicto diui Adri.tol. datur cõtra quemlibet possessorem,etiam cum titulo.*
2 *In remedio possessor.l.fi. C.de edic.diui Adria. allegans similem titulum & anteriorem,est legitimus contradictor, siue veniat ad contradicendum ante datam licentiam de ingrediendo, siue post.*
3 *Articuli tendentes ad ostendendum, quod fideicommissarius debet mitti in possessionem bonorum,debent admitti.*
4 *Emphyteusis ecclesiæ quando ueniat in restitutionem fideicommissi.*
5 *Legans rem emphyteuticam,ius tantum quod in ea habet legasse intelligitur,quamuis morte esset periturum.*
6 *Legitimatio an in præiudicium substituti valeat.*
7 *Dicta in præcedentib.nõ intelliguntur in sequentibus repetita, quando sequi deberet aliquod exorbitans,uel correctorium.*
8 *Actio subrogata loco alterius per uiam cumulationis principaliter,& ex diuersis principijs,non sapit eandem naturam regulariter.*
9 *Legitimandi potestas ad patris successionem intelligitur data,filijs legitimis & naturalibus non extantibus,aliàs secus, nisi aliud exprimatur.*
10 *Legitimatio facta a principe extantibus filijs legitimis et naturalibus non ualet,si de illis non sit facto mentio.*
11 *Si donatio sit nuda, ex constituto in ea apposito non transfertur possessio.*

CONSILIVM XXVIII.

IN causa dominorum comitũ de Beuelaqs cũ do. Margarita de Sãsonibus su pfluis omissis dr̃ ĩ primis, ꝙ dictis comitib.cõpetit remedium possessoriũ.l.fi.C.de edi.diui Adr.tol. quo ad bona q̃ fuerunt tenuta & possessa per Comitẽ Annibalẽ tpe mortis suę,cũ prædicti sint eius hæredes, vt cõstat ex eius testõ nõ mutilo,neq;cancellato,& velut hr̃des illius petant se immitti in possessionẽ dictorũ bonorũ,vt est expressũ in d.l.fi. ¶ Nec obst.ꝙ dicatur, dictũ testm̃ habere plura uisibilia, qa istud est falsum,ut ex illius inspectione apparet.Et iõ circa istud non est insistendũ.Vñ siue.d.Margarita [illegible]cat se possidere virtute dona
1 tionis & constituti appositi in illa,dictum † remedium cõpetit contra illam quo ad dicta bona,qđ datur cõtra quẽlibet possessorẽ,ẽt cũ titulo,ẽm gl.& Doc.in d.l.fi.Et cõpetit ad res particulares,& sic ẽt si hæres aliquas res possideat,quia ꝓ illis,quas nõn possidet,dictũ cõpetit remediũ,ẽm Ful.& Alex.in d.l.fi.Et istud ꝯfirmat, qa ẽt dicto casu cõpetit hr̃di interdictum quorũ bonorũ, ẽm gl.in l.j.in fi.quo.bon.nec in hoc illud reperit differre a remedio.d.l.fi.vt colligit ex not.p glo.in d.l.dum ponit dr̃ias inter unum remediũ,& aliud,& istud non ponit, & sic ex mente gl.in hoc inter prædicta remedia non est dr̃ia,& eodem modo cõpetit remedium istud,si do. Margarita non possideat, qa conceditur, etiã si nullus possideat & in hoc differt a dicto interdicto quorũ bonorũ,ẽm glo.& Doc.in d.l.fi. Et vbi ẽt illa uelit mitti in possessionẽ dictorũ bonorũ ex remedio.d.l.fi. cũ sit hæres patris ex testõ,& dicta bona possiderentur per patrẽ tpe mortis suæ,adhuc dicit, ꝙ dicti com.sunt præferendi, & ꝙ
2 † sunt contradictores legitimi,ex quo allegant,& ꝓbant similẽ titulũ.Et quia suus titulus est anterior, dr̃ et eẽ potior.l.j. & ibi no.Doc.maxime Alex.C.de edic.diui Adr.tol.& hoc est verũ,si ueniãt ad contradicendum ante datã lciam de ingrediẽdo siue post,ut clare ꝓbat ex not.per Bar.in l.fi.eo.ti.in illa.q.quis dicatur legitimus contradictor.dũ concludit,ꝙ si quis uenit ad contradicendũ,antequã sit data lcia de ingrediendo possessionẽ,& si non dicat se possidere, sed prius immittendum esse, & tunc non impeditur summaria cognitio,sed de iuribus utriusq; simul cognoscitur,& ille prius in possessionem immittitur, q potiora iura hẽt,allegat.d.l.j.quæ probat ut dixi,ꝙ ille dr̃ habere iura potiora,qñ habet similem titulum anteriorem. Et subdit Bar.inferius in ea.q̃.ver.qñq;qs venit post iussum, &c. & si ueniat cõtradictor post iussum & ante immissionẽ quis dicat se hæredem,& se potius immittendum, q̃ illũ, ꝓ quo pronunciatũ est,& missio est retardanda,& de uirib.cõtradictoris erit cognoscendũ,siue fuerit citatus tpe primi iussus,siue nõ, allegat, l.ita tñ.§.quoties,cũ ibi not.p eũ,ad Treb.& no.per Inno.in c. ueniens.de testi.& iste est casus nr̃,in quo Bart.loquitur de illo,qui dicit se hæredem,nec dicit, quòd allegaret se hæredem eiusdem, uel quòd haberet similem titulum ab eodem.Et idem probatur ex not. per Bar.in l.pe.de peti.hære.Nam Doc.solum faciunt vim in prioritate similis tituli, & nõ utrũ habeat ab eodem uel diuersis,ut per Alex. in d.l.j.nec ratio diuersitatis põt reddi.¶ Quantum ergo ad bona.d.co. Annibalis dẽnt admitti articuli,& maxime inquantum in illis deducitur, quòd co. Anibal tpe mortis suæ possidebat bona,de quib. agitur, & ꝙ dicti com.sunt illius hæredes.Quod aũt sit mortuus,probatur ex productione sola ipsius testamenti,ẽm Bar. ĩn d.l.fi.versic.quæro utrum substitutio,&c.& ibi ẽt concludit,ꝙ ille,qui intentat remediũ illius legis,dẽt admitti ad probandũ omne id, per qđ fiat notorium iudici illũ esse immittendum,& sic possessionem defuncti & aditionẽ instituti,& alia hmõi. ¶ Quantum uero ad alia bona possessa per co.Franciscum tantum,& nõ per co. Annibalẽ,dr̃ ẽt,ꝙ dicti co.sunt legitimi contradictores, & ꝙ sunt mittendi in possessionem dictorum bonorum per remedium. d.l.fi.Nã decedẽte do.Francisco sine filijs masculis,illi uocãtur per

per fideicōmissum ex testō com. Gerardi eorum aui prni. Si ergo ex parte dñæ Margaritæ dr̄. ꝙ co. Franciscus adhuc viuēs illi donauit, hęc bona reperiunt̄ alienata ꝑ co. Frāciscum pendente cōditione fideicōmissi. vñ purificata postmodum dicta conditione, resoluit̄ dicta donō, vt ex retro, & perinde ac si facta non eēt, & dominium ipso iure & absq. restitutione transiuit in dictos com. fideicommissarios. l. fi. §. fin āt sub conditione. cū ibi no. ꝑ gl. & alios. C. cōm. de leg. & no. in l. pe. C. ad Treb. ex quo sequitur, ꝙ dictis fideicōmissarijs uniuersalib. quoad bona illis quęsita ipso iure, & sine restōne cōpetit remedium. l. fi. ꝑm Bar. ibi. in 4. col. ver. item querit glos. Et subdit Barto. ꝙ isto casu fideicōmissarius non hēt hoc bñficium ex sola inspectiōe testi, sicut ex hoc solo competit hr̄di, q̄a ꝑ ipsum testm̄ fit notoriū iudici ipsum hr̄dē esse ponendū in possessionē, qđ non est in fideicō. Et iō hēt oñdere sibi factam restitutionē, uel aliquem, de

3 casibus in quo restō non sit necessaria. Et † sic Bar. ꝓsupponit, ꝙ articuli, qui tendunt ad oñdēdū, qđ fideicōmissarius dēt mitti in possessionē, sunt admittendi, & hoc est indubitatū, si dicat̄ dicta bona nō esse emphyteutica, uel non sit adhuc probatū, ꝙ sint, q̄a tanq̄ allodialia subiacēt restōni fideicōmis. Et idem etiā

4 si dicta bona sint emphyteutica, q̄a † quāuis emphyteu. ecclesiæ nō veniat in restōne fideicōmissi, ꝑm Imo. & Alex. in l. si patroni. in prin. ad Treb. fallit tamē, q̄n fideicōmissarius est de cōprehensis in inuestitura, ꝑm Bal. in l. cū virū. in fi. C. de fideicō. Nico. de Neap. & Pau. de Cast. in d. l. si patroni & quāuis Alex. in fi. & in consi. 19. 5. vol. intelligat hoc esse uerū, q̄n est hr̄ditaria, sicut q̄n conceditur pro se & hęredib. & secus esse dicat, q̄n acquiritur pro se, filijs & nepotib. vt in casu nostro, hoc tñ procedit respectu dominij, qđ nō est in hæreditate, sed quoad possessionē, etiā dicto casu, quo acquirit̄ pro se, & filijs fideicommissum hēt locum; quia res aliena & feudalis, q̄ non est hæreditaria, venit ēt in restitutione rōne possessionis, & nō quoad dominium, q̄ fuit apud defunctum tpe mortis, sicut uenit in petitione hęreditatis. l. & nō tm̄, in prin. de pet. hær. prout vult Bar. in d. l. si patroni. & ibi per Ale. clarius. Et quia hoc casu non est restitutio necessaria, per ea quæ dicta sunt supra, fideicommissario datur remedium. d. l. fi. Et q̄a titulus suus ꝑcedit alium titulum d. Margaritæ, siue nitatur ex donatione, siue ex testō do. Francisci, dēt illi ꝑferri. d. l. j. C. de edic. diui Adri. tol. & dictum fuit supra. Et sic patet ꝑ ꝑdicta, ꝙ d. co. ex cā dicti fideicōmissi sunt legitimi cōtradictores. Et alia rōne pñt contradicere, quia cū d. bona sint emphyteutica, non dēt audiri. d. D. Margarita, siue petat se ꝯfirmari in possessione, q̄ asseritur acquisita ex constituto, de quo in d. donatione, siue petat se de nouo immitti ī possessionē ex remedio. d. l. fin. tanquam sit hæres ex testō co. Frācisci, q̄n co. Frāciscus donando d. bona emphyteutica, censetur solū donasse ius, qđ hēbat in illis, licet esset morte peritur ū. c. pastoralis. de don. & not. Doc. cōiter in l. si domus. §. fi.

5 de legat. j. Et sicut † q̄n emphyteuta legat rem emphyteuticam censetur tm̄ legasse ius, qđ hēbat in illa re, quāuis essent morte peritur ū, ꝑm Bar. in l. uxor patrui. C. de leg. per illū tex. & in d. l. qđ in rerū. §. j. de legat. j. cum quo transeunt Doct. in dictis locis, ꝙ est plus, quia tale legatū uiuo testatore, vel illo mortuo nullū hēt effectū, sed donatio viuo donatore pt̄ effectū habere sicut ergo ꝑ mortē donatio extinguitur, ita cōstitutum in ea appositū, q̄a illud tanquā accessoriū hēt locū, quatenus donatio durat, per ea q̄ dicentur statim. Quinimō vsq. ab initio donatio facta do. Margeritę de dictis bonis emphyteuticis, nō valuit, q̄a ex defectu natalium est incapax, cum non sit nata ex legitimo matrimonio. §. fi. in auth. quibus. mo. nat. effi. sui. & l. j. C. de natu. libe. facit. c. naturales. si de feud. fuer. contro. inter do. & agn. Nec ob. etiam, ꝙ d. Margarita sit legitimata, etiā ad emph. eccl. quia nō valuit. d. legitimatio quoad hoc, nec in ꝑiudiciū dictorum comitū. Et primo ex defectu pōtatis legitimātis, q̄ lt̄imare nō potuit in ꝑiudicium ꝑdictorum illis, nō citatis, q̄ in his bonis hēbant ius in spe virtute inuestiturę auitæ. l. nā ita diuus. de

6 ado. & † sicut non ualet legitimatio in ꝑiudiciū substituti sub illa conditione, si institutus decesserit sine alijs, & ea rōne quia nō fuit in ptāte grauati substitutū excludere ꝑ alium modum, q̄ rō colligitur ex no. ꝑ Bar. ī l. Gallus. §. & q̄d si tm̄. de li. & posthu. Et q̄a substitutus hēt ius in spe approbata mortuo testōre. ꝑm Bar. in l. is pt̄. de acqui. hær. prout per ꝑdicta, & per alia determinat Pet. de Anch. consi. 427. Circa primum quæsitum, &c. & Alex. in consi. 25. & 67. Cōsideratis his quę in themathe, &c. & consi. 94. 1. vol. & Soci. in d. §. q̄ quid si tātum. q̄ rationes militant in casu nr̄o, quia non potuit Co. Franciscus istis per aliū modū ꝑiudicare in ista emphyteusi ꝑꝑ ius illis quæsitum in spe ꝑm Bald. Ang. & Pau. de Cas. in l. apud Iul. §. si quid alicui. de l. j. Bar. in l. ut iurisiurandi. §. si liberi, de ope. lib. & est magis cōis opi. secūdū Alex. cōs. 106. Viso themate & instrō concessionis, &c. quarto vol. ꝑsertim cū sit emphyteusis auita, ꝑm Ale. in cōs. seq. ¶ Nec ob. si dicat̄, ꝙ potuit fieri legitimatio citatis, & nō citatis illis, quorum interest, q̄a istud non est uerū quo ad casum nostrum. Nam ex primo priuilegio Inno. non cōcedit̄ licentia hmōi, immo vult poti⁹, ꝙ fiat legitimatio sine alterius ꝑiudicio. Nec similiter obst. priuilegiū Cæsaris, q̄a q̄uis ꝯcedat licentiā legitimandi citatis & non citatis illis, ad quos hęreditas spectaret, vel spectare posset ex testō, vel ab intestato, vel alio quocunque modo, &c. de hoc tñ nō agit̄, q̄a nō tractat̄, de excludendo istos comites ab hæreditate Co. Francisci, sed de excludendo illos a bonis emphyteuticis, q̄ nō sunt in hæreditate illius, & quæ nō petunt̄ iure hr̄ditario, sed ex inuestitura aui, cōcessa ꝑ filiis. & nepotibus, ꝑm Bar. in d. §. si liberi. & Ale. in d. l. si patroni. vñ dicta licentia circa vnā rē, puta hæreditatem, nō trahitur ad aliā rem, hoc est ad emphy. l. si unus. §. ante oīa, de pact. Nec refragatur, ꝙ deinde, & inferius concedat̄ ēt ptās legitimandi ad uasallagia, & ad feuda, substitutiones, & ad alios quoscunq; actus similes, vel dissimiles, ēt si eēnt maiores expressis, de q̄bus facēda esset mentio specialis, &c. q̄a hoc loco, & in hac parte nō dr̄, ꝙ hoc fieri possit citatis, & non citatis illis. q̄b. ꝑiudicaretur in iure q̄sito, vel quærēdo. ¶ Nec † dicta clausula intelligitur repeti- 7

ta: q̄a dicta in præcedentib. non intelliguntur repetita in sequētibus q̄n ex tali repetitione induceretur aliquid exorbitans. & correctoriū iuris cōis, ꝑm Bar. in l. talis scriptura. de leg. j. & per no. ibi, & Are. in l. 3. §. si filius. de lib. & posthu. ¶ Et ꝑpterea q̄uis Leo vltimo loco priuilegium Cæsaris cōfirmauerit, & illud extēderit ad feuda, & ad bona emphyteutica ecclesiarū, ad quæ ex defectu potestatis Cæsaris non porrigat̄. c. ecclesia S. Mariæ de const. nihilominus non intelligit̄ cōcessa ptās quo ad ꝑdicta citatis, & non citatis his quorū interest, q̄a (ut dixi) ēt in priuilegio Cæsaris non poterat omitti citatio, nisi respectu hæreditatis, & quantū ad effectum succedendi directo in hæreditate, sed q̄n agitur de ꝑiudicio alterius iuris quæsiti spe, ex alia cā, puta ex cōtractu, vt in casu nr̄o, nō pt̄ ēt ex priuilegio Cęsaris omitti citatio, ut dixi. Et ꝙ ēt nō loquit̄ nec intelligi pōt de emphy. ecclesiæ ex defectu potestatis, ut dixi, & sicut dici nō pōt, ꝙ quantū ad illā, de qua non loquit̄, uelit, ꝙ citatio omitti possit, & dato ꝙ ex dicto priuilegio quo ad feuda, uel emphyteusim priuati, de quibus pōt priuilegiū intelligi, citatio omitti potuisset, tñ extensio dicti priuilegii facta per Papam ad feuda, & ad emphyteusim ecclesię, nō intelligitur facta cum eadem facultate, ut. s. possit omitti citatio, ꝑ no. per Bar. in l. j. §. hæc actio. si quis tes. liber esse iussus fue. dū cōcludit, ꝙ† q̄n una actio subrogat̄ loco 8

alterius ꝑ viā cumulationis principaliter, & ex diuersis principiis, prout fit cōmutatio in casu nostro isto mō, tunc non sapit eandē naturā regulariter, siue cumulatio sit facta a lege, siue ab hoīe. l. 3. §. idē scribit. de pecu. l. item illa. §. quod adiicitur. de cōsti. pecu. & l. 4. §. si ex conuentione. de re iudi. & istud maxime in casu nostro videt̄ uerū, ex quo illud, de quo agit̄, uidelicet omissio citationis exorbitat a iure cōi, iō hoc non cēsetur repetitum in casu ad quē facta fuit extensio, per ea quæ no. in d. l. talis scriptura. ¶ Preterea talis facultas legitimandi ad feuda & ad emphy. ecclesiæ debet intelligi, q̄n non extant aliqui de cuius ꝑiudicio agatur, quia illis in dubio non uidetur princeps uoluisse ꝑiudicare. l. 2. §. merito. & §. si quis a principe. ne quid in loco pub. & c. q̄uis. de resc. ī 6. sicut etiā † videmus, ꝙ ptās legitimādi 9

ad successionē pr̄is, intelligit̄ facta filijs legitimis, & naturalib. non extantibus, & illis extantibus cōcessa nō intelligit̄, nisi hoc exprimatur, ꝑm Bal. in l. cum filius. de test. mili. & Pau. de Castr. consi. 223. Super eo quod primo loco quæritur, &c. Et istud cōprobatur ex not. per Ant. de But. in c. per venerabilē q̄ filij sint legi. circa mediū. ver. vnum tñ puto, &c. dicens, se putare. ꝙ habens ptātem legitimādi a Papa vel Principe, non pt̄ legitimare ad ꝑiudiciū alterius, ēt respectu spei, q̄a tales concessiones intelliguntur sine ꝑiudicio alterius. d. §. si quis a principe. & c. super eo. de offi. deleg. et ca. pastoralis. da priuil. ¶ Nec ob. ꝙ isto casu

sit

sit concessa ptās legitimandi extantib.ēt legitimis filijs,& natu ralib. quia illi uiuente patre,ad cuius ꝑces facta est legitimatio, ius non habent in successione patris,ēt in spe,ſm Bar.in l.is ꝑt. & Doc.in l.fi.C.de pact. sicut habebāt isti comites ius in spe ex inuestitura aui,ut superius dixi:& iō de vno casu ad aliū nō pōt inferri.l.Papinianus exuli.de min.& vbi ēt esset eadē rō utroq; casu,tn̄ in exorbitātib. non deberet fieri extensio de casu ad ca sum.l.si verò.§.de uiro.sol.mat.& in c.ꝗ a iure.de reg. iur.in 6. & maximè in dispōne hoīs,ut latè per Im.in d.§.de uiro. & vbi ēt fieri potuisset legitimatio extātib.ēt alijs ↄprehēsis in inuesti tura, adhuc tn̄ nō ualeret legitimatio ad ꝑiudiciū dictorū com mitū ex defectu intētionis ipsius legitimantis, & sic quantū ad hoc est subreptitia,ex quo de dictis comitibus habentib.in spe nō fuit facta mentio,qa si comes de illis,& de iure illorum noti tiā habuisset,aut non legitimasset,aut saltē legitimasset diffici-lius,& ꝑ ↄn̄s legitimatio reddit̄ subreptitia.c.postulasti.de resc. & not.Doc.in c.su ꝑ lr̄is.eo.ti. & sicut ēt uidemus,ꝙ licet impe rator possit legitimare extantib.filijs legitimis,& naturalib.ſm Bal.in l.cū filius & Pau.de Cast.in d.ↄsi.& in l.Gallus.§.& qd si
10 tm̄.de libe.& posth.tn̄ † legitimatio facta a principe extātib. fi lijs legitimis non ualet,si de illis non sit facta mentio, nō quidē ex defectu ptātis, sed ex defectu intentionis, quia si princeps sciuisset illos extare,verisimiliter ad eorū exclusionē nō legiti-masset,ſm Io.And.in Spe.de succes.ab intest.§.j.ver. itē scias, Pau.de Ca.& alios Moder.in d.§.& qd si tm̄.& iō, q̃uis isto ca su data sit ptās legitimādi extātib.ēt legitimis,& sic non deficiat ptās,si tn̄ extāt,de illis debuit fieri mentio,aliàs ex ꝑsumpto de fectu volūtatis non ualeret legitimatio.multo minus ergo non dēt ualere quò ad bona emphyteutica, si nō sit facta mētio de alijs ↄprehēsis in inuestitura extātib.q habēt ius in spe tꝑe legi timationis;quā nō habēt filij legitimi,& naturales viuēte patre vt dixi.¶ Seqt̄ ergo ex ꝑmissis,ꝙ donatio facta de bonis emphy teuticis nō valuit,tanq̃ facta īcapaci,ex quo, quātū ad dicta bo na,legitimatio fuit nulla,& ēt ↄstitutū appositum in dicto ↄ̃ctu nullo nō ualuit:& ex illo possessio transferri n̄ potuit, ſm Bal.
11 in l.ex testō.C.de fideic.vbi in terminis ↄcludit, ꝙ si † donatio sit nulla ex cōstituto in ea apposito, nō trāsfertur possessio, & sequit̄ Alex.in l.j.§.si vir.de acq.poss.ꝑ no.per Bar.in l.si rē ali-quā.eo.ti.& per not.ꝑ Bal.in in l.si absentis.C.si certū petatur. vbi vult,ꝙ si principalis ↄ̃ctus sit nullus, ꝙ ꝑceptū guarantigię in ea appositū,ut accessoriū,nullius erit momēti.allegat.l.fi. de fid.inst.¶ Ex ꝑdictis ēt sequitur, ꝙ d. Margarita ex testō patris non est capax dictorū bonorū,cū non sit legitimata valide quò ad illa,& per ↄn̄s illi non cōpetit pro dictis bonis remediū.d.le. fi.C.de edicto diui Adria.tollē.Ex quo constat,ꝙ fuit spuria,& ꝙ legitimatio est nulla,& sic debet impediri missio,quāuis hoc vitiū sit inuisibile,ex quo constat de incapacitate, & vbi de illo non cōstaret,si tn̄ ↄ̃dictor offert se incontinenti probare dictū vitium,adhuc deberet differri missio.l.2.C.de edicto diui Adr. tollend.cum ibi no. Nec ēt in casu nostro est necesse offerre se paratum incontinenti probare,qa istud est necessarium solum quando quis se opponit excipiendo,secus si contradictor petat ēt se mitti in possessionē tanquam habens meliora & potiora iura,vt aperte colligitur ex no.per Bar.in l.pen.de petitio.hære dita.¶ Nec ꝑdictis obst.ꝙ filij do.Margaritæ sint substituti ca-su,quo illa sit incapax,iuxta.l.2.cū ibi no. ꝑ Bar. C. de hære. in sti.& sic ꝙ illis competat remediū.l. fi. quia illorū noīe nō agi-tur,sed solū nomine do. Margaritę.¶ Præterea non est incapax hæreditatis comitis Francisci,in qua est facta substitutio, quia legitimatio in substantia,& in totum non est nulla, immo per illam desijt esse spuria: & patri in iure vr̄i potest succedere sed dicitur, ꝙ legitimatio nō ualuit quò ad q̄dā bona particularia spectantia ad d.co. & ꝙ est nulla solū quo ad ꝑiudiciū eorū, & ita determinat Ant.de Bu.& Mod.in d.c.per venerabilē.dicen-tes,ꝙ legitimatio,quæ tendit ad præiudiciū tertij, quo ad illū tantum non ualet,& sic solū q̃tum ad extēsionem ꝑiudicij, sed in substātia est ualida.Ex quib.oīb.ↄcludit̄,ꝙ dicti com.sunt le gitimi cōtradictores ex multiplici capite, & ꝙ articuli nomine eorū producti sunt admittendi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia continens solum condemnationem ad interesse sine expressione quantitatis,est nulla.*
2 *Nullitas apparens ex inspectione sententiæ opponi potest nō obstante prohibitione statuti.*
3 *Interesse quomodo,& quando probetur per iuramentum in litem.*
4 *Frater asserens se aliquid in communem vtilitatem conuertisse debet illud probare.*
5 *Salariatus a domino repellitur a testificando pro eo,sicut alij familiares.*
6 *Frater maior de iure non cogitur facere partes, & dare electionē minori: valet tamen consuetudo,sicut et statutum hoc disponens & a pari procedunt .nu.8.*
7 *Sententia in dubio præsumitur lata ex causa, quæ minus nocet.*
9 *Consuetudo generalis prouinciæ est seruanda in locis particularibus etiam vbi non viget.*
10 *Tutor administrans non confecto inuentario est in dolo, & contra eum datur iuramentum in litem veritatis.*
11 *Administrator quilibet tenetur rationem reddere, & propterea inuentarium, & librum rationum conficere.*
12 *Et idem in fratre tutore alterius fratris.*
13 *Frater,qui administrauit ut frater,confecto libro nō tenetur ad ita strictam rationem vt extraneus.*
14 *Expensæ factæ per vnum fratrem in nuptijs non imputantur alteri fratri, maximè pupillo.*
15 *Et similiter expensæ magnæ factæ circa familiam alterius quando non sunt socij.*
16 *Feuda dignitatum indiuisibilia, diuidi possunt quò ad vsum, & commoditatem.*
17 *Item possunt diuidi,quādo plures res, puta castra sunt in feudum concessa.*
18 *Item vbi ex communione sequuntur rixæ, & scandala.*
19 *Item vbi est consuetudo illa diuidendi, & de consensu domini feudi.*

CONSILIVM XXIX.

PLVRA proponuntur dubia, quæ oriri dicuntur ex litibus versis, & vertentib.inter Illustrissimos duces Magnopolitanos, & Germaniæ principes. D.scilicet Henricum, & Albertum fratres, super quibus petitur cōgruū dari responsum.Vnde su ꝑ his habita ꝑmissa diligenti cōsideratione, & quantū in iure est omnibus diligenter,& accuratè ponderatis ad singula, ꝗ princi paliter,& incidenter deducuntur,cōgruè conabor respondere. ¶ Deuenio igitur ad primū,in quo præsupponitur,ꝙ dom.Albertus fuit dom.Henrico ad interesse cōdemnatus ꝑꝑ inobser-uantiā ↄ̃ctus celebrati inter dictos fratres. & q̄ritur, qualiter & qūo debeat liquidari dictū interesse per dictum d.Henricū.Cir ca quod est in primis aduertendum,ꝙ istud interesse debuit li-te pendente,& ante sententiam liquidari,vt super illo posset fer
1 ri sententia certa,adeo † ꝙ dicta sententia,in qua certa quanti-tas non continetur, sed solū ad interesse condemnatur est nul-la,& ratione incertitudinis est inualida, vt est casus iuncta gl.in §.curare.insti.de actio.& no.gl.in l.certi cōdictio. in prin.si cer. peta.quæ dicit expresè,ꝙ quando agitur ad interesse, debet il-lud probari,& deinde ferri sententia certa super interesse,per d. §.curare.& per l.j.C.de senten.quæ pro eo quod inter.&c.quā-uis enim in libello non sit necesse exprimere certam quantita-tem,quando petitur interesse.l.3. C.de inutil.stipu. & sentit gl. in d.l.certi condictio.& clarius Barto. & cōiter alij per rationes Bar.qui etiam idem tenet in l.stipulationes non diuiduntur. in 10.q.de ver.obl.tamen sententia debet esse certa, vt in dictis iu rib.& prout etiam vult Bar.& alij in dictis locis,& Bar.expres-sè in l.2.C.de senten.ꝗ sine cer.quanti. aliàs nō valeret.l.pen.C de senten.quæ sine cer.quanti.& hoc procedit siue ꝑ do.Henri cū fuerit actū directò ad interesse, siue ad factū, & facta fuerit cōdēnatio ad interesse,put ↄtingere pōt, vt ꝑ Bar.in d.l.stipula tiones.in 9.q.& vbi interesse vel factū non fuisset petitū,minus ēt dicta sn̄ia valeret,nulla ꝑcedēte petitione.auth.offerat̄. C.de lit.cōt.& l.j.in prin.cū ibi plenè no.ff.de eden.Et ꝑꝑea cū dicta sn̄ia sit nulla,nō meret̄ exequutionē,& per ↄn̄s in exequutione non pōt interesse liquidari.l.4 §.cōdemnatum.de re iudi. & qa dicta sententia est euidenter nulla, & notoriè pōt excipi de nul litate, etiam si ex forma statuti nō posset dici vel excipi de nulli-
2 tate vltra aliquot dies,puta decē:quia statutū nō hēt locū † quā-

do de nullitate apparet ex inſpectione ipſius ſententiæ, ca. per
tuas.de ſent.excõmu.l.ſi expresſim.de ap.& ita ẽt vult Ant. de
But.in c.cũ Bertoldns.de re iudi.char.pen.verſi. quintus caſus,
&c.& Pilip.in c.dilecto.de app.q.52.in 8.lim.& ẽt in q.54.Pręↄ
dicta ãt confirmantur ex not.per Bar.in l.in actionib. de in lit.
iuran.uerſi.modo quæro circa iſtud iuramẽtum, &c. vbi ↄclu-
dit,ꝙ eo caſu,quo intereſſe probari poteſt ꝑ iurm̃, ſi ꝗdẽ actio
nõ ſit arbitraria, p̃ſtat poſt litem ↄteſt. quia ante omnia debet
præcedere,ꝙ probet̃ dolus,ſed illa probatio fit poſtea lite con
teſt.& iurm̃ hoc præſtabitur ante ſententiã.Et ſic vult Barto.ꝙ
3 †qñ probatur intereſſe ꝑ modũ p̃dictum,hoc eſt ꝑ iurm̃ ĩ litẽ,
ꝙ talis probatio,& ſic iuramenti p̃ſtatio debet p̃cedere ſenten
tiã.Eadẽ ergo rõne qñ debet probari per teſtes,vel alio mõ, de
bet probatio huiuſmodi fieri ante ſententiã , & per ↄñs nõ põt
intereſſe liquidari poſt ſententiã , nec in eius exequutione per
aliquod genus probationis.Nec in caſu noſtro potuit probari
per iurm̃ in litẽ,ꝗa aut loquimur de intereſſe ſingulari,& tunc
nõ admittitur talis probatio ẽt ꝯ doloſum in actione ſtipulatu
ſed in arbitrarijs tm̃,uel in actionibus bonæfidei regulariter.d.
l.in actionib.& ibi plene per Bart.& idẽ ſi agat de intereſſe cõi,
ꝗa ꝯ doloſum illud probat̃ ꝑ iurm̃ in litẽ,qñ adeſt ẽt difficultas
ꝓbationis,& ſic qñ ↄcurrit dolus & difficultas probationis,ſ̃m
glo.cõiter approbatam in d.l.in actionib.& dr̃ ſubeſſe difficul
tas probationis,qñ res,quæ petitur,non poteſt ad oculum de-
monſtrari,ſ̃m Bar.ibi,quæ difficultas ꝓbationis ceſſat in caſu
noſtro, & alia ratione indiſtincte non præſtatur iurm̃ in litem
iſto caſu,quia illud defertur,qñ quis põt cogi p̃ciſe ad facien-
dum,vel ad dandum,ſed qñ quis ſoluendo intereſſe liberatur,
prout contingit regulariter,qñ quis eſt obligatus ad factum,vt
in caſu noſtro.l.ſtipulationes nõ diuidũtur.ver.Celſus.de verſ.
ob tunc per iurm̃ in litẽ non probatur intereſſe,quia promittẽs
non eſt in dolo,ſ̃m Alex.in d.l.in actionib.in 4.colu.in fi.& ꝓ
pterea debuit intereſſe proaari ꝑ teſtes,& conſiſtit in damno,
qđ paſſus fuiſſet do.Henricus,ex eo,ꝙ do.Albertus nõ imple-
uit ↄctum,& non permutauit poſt biẽnium,& rõ lucri ceſſan-
tis poſſet eſſe in conſideratione, ubi lucrum omiſiſſet non tñ
ſimpliciter,& indirecte,ſed ſ̃m diſtinctionẽ Bar.in l.j.C. de sẽ.
quæ pro eo quod inter.verſi.uenio ad ultimam partẽ,&c.& gl.
& aliorum in l.2.in fi.de eo qđ certo loco.¶ Quantum ad ſecũ
dum articulũ ſententiæ,ꝙ dux Henricus vult probare dotes,
vel quantum ex pecunia dotali duarum vxorum in amborũ vti
litatem vertit,ꝙ admittendus ſit,ſuꝑ quo poſtea fiet, quid iu-
4 ris?Reſpondetur †ꝙ dux Henricus,qui allegat dictas dotes cõ
uertiſſe in utilitatẽ cõmunẽ,debet hoc probare,nec eſt ſtãdum
ſuæ aſſertioni,vt ꝓbatur ex not.per gl.in l.ciuitas,ſi cer.pet.cũ
qua omnes tranſeunt,quæ vult,ꝙ licet ex mutuo facto admini
ſtratori ciuitatis obligetur ciuitas,ut ibi,tñ creditor,ꝗ dicit mu
tuũ eſſe verſum in utilitatem ciuitatis dẽt hoc probare,& idem
probatur in adminiſtratore eccleſiæ.qui allegat vertiſſe in utili
tatem eccleſiæ.auth.hoc ius porrectũ.C.de ſacroſanct.ecc.pro
ut etiam uolunt omnes Docto.in capi.j. de depoſi. & ſimiliter
mutuum non præſumitur conuerſum in utilitatẽ minoris, niſi
hoc probetur ꝑ creditorem,l.j.& 2.C.ſi aduer.cred.& idem in
alio adminiſtratore perſonæ non priuilegiatæ,ut nõ p̃ſumatur
pecuniam verſam in utilitatem domini,quando non ſubeſt ali-
qua cauſa veriſimilis.l.fin.& ibi etiam per Bar.ff.de exerci. mul
to magis ergo idem eſt dicendum,qñ frater,qui non hẽt admi
niſtrationẽ a lege vel ab homine,dicit pecuniã, quæ ad eius ma
nus peruenit,& ex cauſa ad eũ ſpectante conuertiſſe in utilitatẽ
cõmunẽ.Nec ad iſtud ꝓbandum officiales.d.ducis Henrici sũt
teſtes idonei,nec ſcripturis illorũ eſt credendũ. Et hoc eſt cer-
tum,ſi dicant,ꝙ ipſi dictas pecunias expenderũt in dictam cau
ſam de mandato & uoluntate dicti dñi ducis, quia iſto caſu tra
ctant de eorũ commodo,& de ſe exornerando,qm̃ ſi dictę pe-
cuniæ per eos non fuiſſent expenſæ,tenerẽtur duci Henrico ad
earũ reſtitutionẽ,ut in terminis decidit Bart. in l.deferre.§.idẽ
decreuerunt.de iure fiſ. Si verò deponant , ꝙ dux Henricus &
nõ ipſi expendit in utilitatẽ communẽ,& ſpecificè in quam cau
ſam,& quantum fuit expanſum,adhuc alia ratione illis non eſt
credendũ,ꝗa cum ſint ab illo ſalariati,debent repelli ea ratione
qua repelluntur mercenarij,& famuli,iuxta no.ꝑ Bal.in l.2.C.
de teſt.& per Doc.in c.in literis.eo.ti. & probatur in l.p̃ſenti.§.
ſane.C.de his,ꝗ ad eccl.ↄfugi.quã allegat glo.in d.c. in literis.q̃

5 uis.n.nõ viuant expenſis do.ducis Henrici,quia tñ ſalarium † &
cõmodũ capiunt ex officio,qđ habent ab illo,non minus ſunt
ſuſpecti,quã ſint alij familiares,& ꝙ ſalarium ſit in ↄſideratio-
ne ad repellendũ teſtẽ,probatur ex not.per Spec.in tit.de teſte.
§.j verſ.itẽ ꝙ eſt domeſticus , &c. vbi dicit, ꝙ famulus ſeruiens
gratis,non propriè dr̃ domeſticus , & ſic vult, ꝙ ratione ſalarii
ſit inter domeſticos,ꝗ a teſtimonio repelluntur.Et ubi ſola co
habitatio,in domo,& expenſarũ ſola ꝑceptio repelleret quem
a teſtimonio,vt vult Io.And.in Spe.& in d.ver.ꝑ tax.in ca.fi.de
ver.ſigni.in 6.multo magis ẽt perceptio ſalarij debet quẽ repel
lere a teſtimonio pro illo,a quo ſalariũ recepit.Iura.n.& Doc.
ſolum ↄſiderant ad repellendum teſtẽ, ꝙ aliquod emolumen-
tum ↄſequatut a ꝑſona,pro qua teſtimoniũ ꝓhibet, ꝑꝑ qđ red
datur ſuſpectus,& ideo non refert vtrum in domo,uel extra do
mũ perueniat emolumentũ,uel an conſiſtat in expenſis tm̃,vel
in ſalario tãtum,ꝗa ẽt ex illo p̃t quis q̃rere, & ↄſequi victũ . Nã
& officiales famulantur domino,& pro tali famulatu p̃miũ ↄ-
ſequũtur,ideo nõ dẽnt a teſtimonio minus repelli, quã ipſi fa-
muli.¶ Circa tertium,uidelicet utrum d.dux Albertus agendo
de nouo actione famil.erciſ.poſſit petere,quòd dux Henricus
faciat partes tanquam maior natu , & det electionem duci Al-
berto: quia licet agendo famil.erciſcũ. non obſtet ſibi exceptio
rei iud.ex eo ꝗa priori petitione diuiſiõis fuit abſolutus dux;ꝗa
dux Albertus petijt illam ante tẽpus,& ꝗa reſeruata fuit illi fa-
cultas agendi actione famil.erciſcun.in tempus contrarium: ni
hilo minus,quia ſimpliciter fuit declaratum,ducem Henricum
non teneri ad faciendum partes, nec ad dandum electionẽ du-
ci Alberto: ſi hoc vltimum vellet dux Albertus refutare in alio
iudicio,obſtare videtur exceptio rei iud. l.ſi quis cum totum.§.
nullam. de except.rei iudi. Dum enim dux Henricus fuerit ſim
pliciter abſolutus intelligitur iudicatum ſuper toto,& ſic ꝙ nõ
teneatur de præſenti,nec in futurum.l.fi.de iureiu.& per no.in
l.j.§.ſi fideiuſſor. qua.re.actio. non de.& tanto magis : quia de
iure frater maior natu nõ tenetur partes facere, nec minori ele-
ctionem dare,ſed facienda eſt diuiſio iudicis officio, inſti.de of
fi.iudi.& l.planè.& l.ante pe.famil.erciſcun.& ad iudicem perti-
net partes cõcordare.l.huiuſmodi.§.fi.de leg.j.& vbi non põt ,
res eſt iudicio ſortis committẽda.l.2.C.qñ & quib.quar.par.de
be.& ita determinat Bar.in l.j.C.de his qui ſe defer.li.10.& Bal.
in l.iubemus.2.C.de ſacro ſanct.eccl.& in l.pen. in prin.C.com
mu.diui.Cum ergo ex diſpoſitione iuris non poſſit cogi maior
ad faciendum partes,& minori non detur electio,quantum ad
hoc ſententia debet intelligi ſimpliciter,& dux Henricus ſimpli
citer,& omni tempore abſolutus, vt probat̃ ex no.per Bar.in l.
Iulianus verũ debitorẽ . de condi.indebi.dum vult,ꝙ licet in du
bio videatur quis abſolutus,ꝗa non probatum, ſi tñ ex actis ↄ-
ſtet eſſe probatũ,ꝙ reus nihil debeat, tunc præſumeret̃ eſſe ab-
ſolutus: quia non debitor. Eadem ergo ratione cum ex diſpoſi
6 tione iuris † conſtet,ꝙ dux Henricus non tenetur ad prædicta,
intelligitur abſolutus; quia ad ea nõ eſt obligatus. ¶ Sed tñ con
trarium de iure videtur verius: quoniam,vt dictum eſt,quò ad
actionem famil.erciſcun.intentatam per ducem Albertum ꝯ fra
trem ſuum,fuit per ſententiam declaratum, ꝙ actio non habuit
locum illo tempore, quando mota fuit; ſed ꝙ deinceps poterit
a duce Alberto intentari , & ſic dicta ſententia abſolutoria fuit
lata ex illa cauſa : quia intentata fuit actio ante diem permiſſæ
& conceſſæ diuiſionis,quæ per cõtractum inter eos ad tempus
fuit prohibita, & ſubinde fuit etiam declaratum dictum ducem
Henricum non teneri ad faciendum partes,nec ad dandum ele-
ctionem duci Alberto: quæ ſententia in hac parte poteſt intel-
ligi duobus modis. Et primò,quòd ita ſit pronunciatum in cõ-
ſequentiam ad aliam partem,de qua proximè dictum fuit, & ſic
ꝙ dux Henricus non teneatur diuidere , nec electionem dare:
quia diuiſio fuit ante tempus petita per ducẽ Albertum,ex qua
cauſa fuit etiam dux Henricus ab actione famil. erciſcun. abſo-
lutus . Secundò põt intelligi,ꝙ ſit abſolutus principaliter,& nõ
in cõſequentiam dux Henricus a p̃dictis,i. a petitione , ꝙ faciat
partes,& ꝙ det electionẽ duci Alberto , & ꝙ ſecundũ hanc in-
terpretationẽ dicta ſentẽtia abſolutoria diceretur lata ſuper to
to, & diceret̃ dux Albertus excluſus abſolutè ꝑ allegata in ↄtra-
rium,ſed ſ̃m primã poteſt de nouo ad idem agere. nã ſicut põt
iterum,& de nouo petere diuiſionẽ , & ea rõne:quia reſeruatũ
eſt ſibi ius agendi ad hoc: & quia ceſſat cauſa,ꝑꝑ quã declaratũ
fuit,

fuit, quòd prima diuisio peti non potuit, & qua cessante cessat sententia absolutoria. l. 2. de exceptio. rei iudi. & l. si a te. in prin. eo. ti. eodē modo potest rursus peti, ꝙ dux Henricus faciat partes, & ꝙ optionē concedat duci Alberto: quia ab hac petitione fuit prius absolutus in consequentiā primæ, & sic q̄a dicto tp̄e non cōpetebat ius cū effectu petendi diuisionem ad quā principaliter agebat, & sine qua facultate petendi diuisionē nō pōt peti, ꝙ fiāt partes, & ꝙ detur electio, quia hoc se habet per modū accidentis, quod stare nō pōt sine subiecto. l. eius qui in prouincia. si cert. peta. & quia huiusmodi interpretatio minus nocet duci Alberto, illa est capienda: quia vbi sententia potest p̄sumi lata ex duab. causis in dubio præsumit lata ex cā illa, quæ minus nocet, ẜm Anto. de Bu. & Abb. in c. fi. de excep. & probatur in l. 2. §. ignominiæ. de infami. & in l. hæ enim. in prin. cū ibi no. p Bar. de suspe. tuto. & in l. Iulianus verū debitorē. de cōdi.
7 indebi. secūdū vnū intellectū approbatū, ẜm quē sētētia† absolutoria præsumitur in dubio potius lata, q̄a non probatum q̄ ꝙ reus nō sit debitor, & sic nō cēsetur lata super toto, ex quo capi potest alia interpretatio. Nec ob. l. fin. de iur. & q̄d not. in l. j. §. si fideiuſ. qua. re. ac. non da. q̄a ẜm Bar. in d. l. Iulianus. illud hēt locū ī iuramēto, & non in sententia: q̄a ex illa non p̄bat, nisi quatenus ex ea de necessitate infertur. l. si iudex. & ibi no. de his qui sunt sui vel alie. iu. & l. 2. C. de ord. cogn. & l. j. C. de ord. iud. Vñ si aliquis est absolutus simpliciter, non sequitur de necessitate, ꝙ sit absolutus, q̄a nō debitor, q̄a sufficit ad absolutoriā, ꝙ nō sit probatū. l. q accusare. C. de eden. quæ rō ēt locum hēt in casu nr̄o, in quo pronunciatū fuit, ꝙ dux Henricus nō tenebat facere diuisionē, nec dare duci Alberto optionē, quia p̄ hoc non sequitur necessariò, ꝙ fuerit absolutus dux Henricus, q̄a ad hoc nō tenebatur de iure: q̄m potuit tunc sic absolui, q̄a dicto tp̄e non potuit diuisio peti, sicut ēt prius in eadē sentētia fuerat declaratū. Nec ēt ob. ꝙ de iure frater maior natu non cogatur facere partes, nec fratri iuniori ꝯcedere optionē, per allegata in ꝯriū, ex quo p̄supponit extare cōem cōsuetudinē ī Germania, ꝙ frater maior † natu faciat ptes. & ꝙ iuniori detur ele-
8 ctio, quæ ꝯsuetudo valet sine dubio l. de q̄b. de legi. sicut ēt valet statutū hoc disponens ẜm Rom. in d. ꝯſ. 471. Lucrū āt ex dote p̄ueniēs, &c. q̄d enim fieri pōt p̄ statutū, induci ēt pōt p̄ consuetudinē, q̄a statutū & ꝯsuetudo respectu causæ efficientis nō differūt, ẜm Bal. in l. j. in 2. col. quę sit lon. ꝯsue. & not. Bar. in d. l. de quib. vers. quęro nunq̄d de esse ꝯsuetudinis, &c. & Alc. in ꝯsi. 52. quinto vol. q̄ cōsuetudo generalis prouinciæ hēt ēt locū & debet obseruari in locis particularib. in quib. ēt non sit dicta consuetudo, ut probatur in c. cū ecclesia Vulterana. de elect. & istud tenet ibi Hostien Io. And. & Ant. de But. & est cōis opinio, vt ēt fatetur Abb. licet ipse in consuetudine ꝯ ius aliter uideatur velle, sed à commu. opi. in iudicando, & cōsulendo non est recedendū, vt traditur in locis vulgarib. Et eādem cōmunē opi. tenet Anto. de But. in c. dilecto. de offi. arch. in j. q. p̄ illum tex. & per d. ca. cū ecclesia, & reprobat opi. illorum, qui ꝯrium dicebant in consuetudine odiosa, prout ēt dicebat Abb. ¶ Super quarto articulo q̄ritur, vtrū dux Henricus, qui solus administrauit post mortē patris cū patruo, & quandoq; solus, debuerit cōficere inuentarium de bonis mobilib. ad eū peruentis. Et si illud nō ostendatur, quomodo sit cōsultū duci Alberto. Vnde p̄ euidentia est p̄mittendum, ꝙ cū dux Albertus esset pupillus tēpore mortis patris, ꝙ dux Henricus factus est ipso iure eius tutor legitimus. l. j. de legi. tuto. & inst. de legi. agna. tu. in prin. vbi
10 est expressum, ꝙ † tutela per legē defertur ad fratrem, non potuit tñ administrare nisi inuentario prius cōfecto. l. tutor qui repertoriū. in prin. de admin. tut. & nisi p̄stita prius satisdatiōe, & interuenientib. quibusdā alijs, de quib. p gl. & Bar. in l. legitimos. in prin. de legi. tut. & si prius cæpit administrare, est in dolo, & tenetur ad interesse veritatis, quod probari p̄t per iuramētū in litē. d. l. tutor qui repertoriū. Nec excusatur dux, ꝙ post administrationem susceptam inuētariū fecerit, quia ꝯfectio inuentarij p̄cedere debuit, vt ibi dr̄: & si sequatur, non tm̄ contra eū iuratur in litē, ut dixi, sed ēt vt suspectus posset remoueri, ẜm Bar. in d. l. tutor. circa prin. & ꝙ propter inuentariū non cōfectum a fratre tutore, vel quia administrare cœperit sine licētia iudicis, contra eū deferatur iuramentum in litem ueritatis, quantum fuerit, & quæ bona fuerint in bonis paternis, & maternis, vult ēt Soc. in consi. 213. & quia alio iure duci Henrico nō cōpetebat administratio, p̄sumitur ꝙ ad illā tāquā tutor accesserit. arg. l. quędā mulier. de rei vend. & l. 2. C. de acquir. pos. Et vbi etiam tutor non fuisset ab initio, vel ex post facto esse desierit propter pubertatē superuenientē, & sic nō tanq̄ tutor, sed tanq̄ frater administrasset, adhuc inuentariū conficere debuis-
11 set, quod probatur: q̄a quilibet † administrator tenetur reddere rationē administrationis. l. 5. de nego. gest. & l. quædā. ī prin. cum gl. ff. de eden. ergo tenetur ēt inuentariū cōficere, quod est caput rationis, arg. l. j. §. offi. de tute. & rationi. distrah. & hoc ēt dicūt, & hoc modo arguūt Doc. in l. cum tale. §. j. de cōdi. & demon. vbi dicitur, ꝙ hæres grauatus per fideicōmissum sub conditione purificata cōditione debet rationē reddere, & ex hoc arguunt Doc. ꝙ tenet inuētarium facere; q̄a ẜm eos, inuētarium est caput rationis, & debuit illud mox facere, id est quā primū potuit, sicut & tutor. l. tutores. C. de admi. tuto. & per Barto. in prin. d. l. tutor. quia vtroq; casu est eadem ratio, scilicet propter timorem subtractionis, nec sufficit, ꝙ factum fuerit ex interuallo: quia tunc nō est minus in dolo præsumpto, & quātū ad hoc etiam Pau. de Castr. in d. l. cū tale. §. j. ęquiparat hunc administratorē tutori. Et ex alio etiam dux Henricus præsumitur in dolo, ex quo omnia mobilia non posuit in inuentario per eum facto ex interuallo, vt ipse fatetur, & in pūcto p̄supponitur, vt voluit Bar. in d. l. tutor. in penul. col. dicens, ꝙ iuratur in litem, nō tm̄ quando inuētarium non fecit, vt ibi, sed etiam si illud confecit, & omnes res non posuit, vel posuit obscurè, ita ꝙ nō potest apparere de earum bonitate, quia paria sunt non esse, & non apparere, vt ibi per eum. Vnde ex præmissis constat, quòd non statur, nec stari debet iuramento ducis Henrici, sed ꝙ debet duci Alberto deferri iuramentum in litem veritatis de quantitate, & qualitate bonorū mobiliū, de quibus debuit fieri inuentarium. Nec prædictis obstant illa verba contractus, videlicet pecuniæ, clenodia, ornamenta, vasa argentea, & artelaria, &c. ꝙ ex his nondum est inuētatum, debeat adhuc inuentari. Et si velint diuidere clenodia, ornamenta, possit per vnum vel ambos fratres peti, &c. Nam licet sit conuentū, ꝙ debeant inuentari illa bona, quæ nō sunt inuenta, non tamen propter hoc contrahentes approbant inuētarium factum ante confectū per ducē Henricū, & ex interuallo tanq̄ legitimè factū, sed solū ad probationē faciendā ꝯ ducē Henricū, & ad finē & effectū, ꝙ bona, de quib. in dicto inuētario, possint & debeāt tanq̄ cōia diuidi, & ēt alia, q̄ ibi nō reperiunt descripta. Quæ aūt sint illa, q̄ in inuētario p̄dicto nō sint posita, nō probat dicto, nec ēt iur̄o ducis Hērici, nec stat eius assertioni, sed p̄bari dēt per iur̄m in litē veritatis ducis Alberti: q̄a inuentariū p̄dictū nō fuit legitimè nec tp̄e legitimo factū p̄ p̄dicta. Et p̄ hoc ēt patet, ꝙ sententia nō obstat, inquantū in ea dr̄, quantū spectat ad inuētationē, & diuisionē bonorū mobiliū relictorum a patre, s. pecuniæ, clenodia, ornatus, &c. & aliarū rerū mobiliū, est cognitū quantū quisq; ex his reb. ad se recepit, q̄d nō est inuētariū, nec diuisū adhuc inuentet, & cuiq; inuentariū eiusdē tenoris tradat, & ẜm hoc æqualiter diuidat, &c. Sensus. n. dictorū verborū est, ꝙ est cognitū, quantū quisq; recepit ex bonis mobilibus de inuētatis, & sic p̄supponit, ꝙ de illis facta sit diuisio, & ꝙ fieri dēat rursus de nō inuētatis, q̄ non sunt diuisæ, aliud inuentariū, & ꝙ deinde æqualiter diuidat. Et iō q̄uis de inuētatis prius cōstet, q̄tū quisq; accepit, & p̄ūr ꝙ de illis facta fuerit diuisio, nō tñ per hoc approbat illud inuētariū tanq̄ legitimū, sed ī hoc tm̄, ꝙ bona ibi descripta fuerint patris, & sic ꝙ probet in hoc ꝯ ducē Henricū, ad effectū, vt diuidi possint, & ꝙ potuerit, & debuerit de illis fieri diuisio. ¶ Quæ autē sint alia bona, quæ nō sint inuētata, & quæ debeāt inuentari, & de nouo diuidi, nō declarat per sententiam, nec per contractū, nec venit declarādū per simplicē assertionē, neq; etiam p̄ iur̄m ducis Henrici, sed debet declarari per iur̄m in litem veritatis ducis Alberti propter dolū præsumptū fratris sui, & qui oritur ex hoc, ꝙ mox mortuo patre inuentariū nō fecit, vt de iure facere debuit, & ꝙ isto mō debeant certificari, q̄ res nō fuerūt inuentatæ, nō prohibet sñia, neq; cōtractus, ideo recurrendū est ad ius cōe q̄tū ad hoc, q̄d est omissum. l. cōmodissimè. de lib. & posth. & l. si extraneus. de condi. ob cau. Et ex p̄missis satis pōt inferri ad id, de quo quæritur in vltimo articulo, videlicet, an dux Henricus, qui administrauit solus, vel cū patruo post mortē p̄ris, bona cōia teneatur duci Alberto rōnem reddere. Nam pro illo tēpore, quo administrauit, vel administrasse p̄sumit, vt tutor, pro

ut accidit durante pupillari ætate ducis Alberti,rōnē exactā,&
diligentem reddere tenetur , ſicut quilibet tutor reddit rōnem
de oībus quæ fecit,quæ facere non debebat,& de his quæ non
fecit.l.j.in princ.& §.de rōnib. de tute.& rat.diſt.qui text.in ſpe
cie loquitur de legitimo tutore,& de fratre tutore.Iſtud ēt vult
Soci.in d.conſi.213.debuit ɔficere librū rōnū,& pupillo redde
re.d.l.j.§.officio.de tute.& rat.diſtra.aliàs ɔtra eū iuratur in litē
12 ſm Bar.& Bal.ibi.& idē † hoc caſu in fratre vult ēt Soc. in præ
alle.conſi.ꝗ ēt pro hoc allegat not.in l.in actionibus. de in litē
iur.vbi hr̄, ꝙ quotieſcunque concurrit difficultas probatio-
nis,& dolus ꝑ̄ſumptus,tunc contra doloſum ꝓbatur intereſſe,
ad qđ tenet̄ ꝑ iur̄m in litem,prout iſto caſu cūcurrunt, qm̄ val
de difficile & pene impoſſibile eſſet aliter probare oīa,ꝗ ꝑuene
rūt ad manus ducis Henrici,& oēs introitus,& exitus, & de do
lo ēt ɔſtat manifeſtè,ſi librū non cōfecit per ſe,uel alium,ſecun
dum Bar.in d.§.offi.& ꝑ not.ꝑ Bar.in d.l.tutor qui repertoriū,
ꝗ dicit ꝑ illū tex.ꝙ ille,ꝗ nō facit illud,qđ ſcit uel ſcire debet ſe
teneri rōne officij,eſt ī dolo ꝑ̄ſumpto.allegat ēt. l.carceri.de cu
ſto.reo.& l.ſi procuratorē.§.dolo.ad leg.Fal.ſed dux Henricus
ſcire debuit,& ſciuiſſe ꝑ̄ſumitur ſe teneri ad cōficiendū librū rō
nū,ꝑ not.ꝑ Bart.in l.ſed ſi lege.§.ſcire.de pet.hære.Ergo ſi illud
non fecit,eſt in dolo ꝑ̄ſumpto,& per ɔſequens tenetur ad inte
reſſe probandum per iuramentum in litem,ut habetur in locis
præallegatis.Et idē eſt pro illo tempore quo adminiſtrauit ut
frater,& non tutor,ꝗa quilibet adminiſtrator rationem redde
re tenetur de adminiſtratis cū ꝑ̄ſtatione reliquorum, ut eſt ca-
ſus in negotiorū geſtore,in l.2.& ibi not.Bar.ff.de nego.geſt.&
idē in procuratore ad iudicia,vel ad negotia.l.ſi remunerādi. &
l.ſi procuratorē.§.j.ff.manda.& in actore uniuerſitatis.l.j.§.itē
eorū.§.decuriones.qđ cuiuſq; uniuer.nomi.& ꝑ Soc.ī d.conſ.
in prin.qui ut dixi,loquitur in fratre.& idē vult Rom.in conſi.
414.qui ēt vult,ꝙ ſi ut frater & non ut tutor adminiſtrauit, ꝙ
librū rōnum conficere teneat̄, quia ad hoc non ſolum tenetur
tutor & curator,ſed ēt quilibet alius adminiſtrator,ſm Bar. in
d.§.officio.ꝗ allegat in arg.l.fi.§.inter cætera.de lib.le.& l. ſi ita
fuerit.verſ.in reliquis.de man.teſt.ubi eſt caſus,ſm Bar. in d. §.
officio.& ſi librū non confecit, ad intereſſe tenetur probandū
ꝑ iur̄m in litē ueritatis,ſm eū,per d.l.tutor ꝗ repertorium . &
Soc.in d.ɔſi.qui expreſsè vult in 2.col.maxime in fin.ꝙ frater ēt
vt ſimplex adminiſtrator teneat̄ ɔficere librū rōnum. Et ſi for-
te dicatur,ꝙ idē Soc.vr̄ ɔ̄rium velle in eodē loco.in j.col.vbi al
legat Bal.in quodā ɔſi.incip.Ad primū.in ſexto dubio, vbi con-
cludit.ꝙ frater tenetur reddere rōnem adminiſtrationis tēpo-
re diuiſionis taliter,qualiter reddi pōt.Nam de omnibus teſtes
haberi non pn̄t, ſed in quibuſdam ſtatur ſuo iur̄o , vt in modi-
cis.Item ēt in non modicis,ſm qualitatem perſonæ,ueriſimili-
tudinem,& iudicis motus cum hoc ɔcurrit,arg.l.ſi quis ꝓ redē
ptione.C.de don.& eius,qđ not.in l.ſumptus.& in l. in fundo.
de rei ven.ꝗ deciſio Bal.procedit,ſm Soc. qn̄ adminiſtraſſet tm̄
iure fraternitatis,ꝓut contingit,qn̄ alij fratres non ſunt pupil-
li.ſecus ſi uelut tutor,uel curator,ꝗa tunc teneretur diligenter
reddere rōnē,& ſic facere vr̄ differentiā,utrum frater admini-
ſtrauerit vt frater,vel ut tutor.Ad iſtud rn̄detur,ꝙ dictū Bal.&
13 Soc.procedit† qn̄ frater librum rōnum ɔfecit,tunc enim in red
denda rōne non tantū arctatur,quātum extraneus adminiſtra
tor,quia facilius libro ſuo cum iur̄o creditur,tā in modicis;quā
in magnis:ſed libro extranei ſolum crederetur in modicis cum
iur̄o,& nō in magnis,ſm Bar.ī d.§.officio.qui ēt allegat ad hoc
l.ſi quis pro redemptione,quā allegauit Bal.ſed ubi librū nō cō
ficit, non eſt differentia inter fratrē adminiſtratorem & alium,
nec minus tenetur frater librū ɔficere , quā alius,& hoc nō hēt
dubiū,ut eſt de mente Bar.in d.§.officio.qui dicit hoc hr̄e locū
in quocunque adminiſtratore.& expreſſe idem vult Soci. in d.
ɔſi.maxime in 2.col.in fi.ꝗ quantum ad cōfectionē libri , idem
vult de fratre,qui adminiſtrauit,nedū ut tutor,ſed ut frater,qđ
in alio quolibet adminiſtratore extraneo.Et ꝑpea illud,qđ di-
xit in j.col.allegando Bal.in d.conſi.ꝑ̄ſupponit procedere & lo
cū hr̄e,qn̄ frater,qui iure fraternitatis adminiſtrauit,librum ra
tionū confecit, quia non ſubeſt rō, cur frater non dicatur eſſe
in dolo ꝑ̄ſumptio,ſi librū non confecit,ſicut quilibet alius:qm̄
iure cautum non reperitur, ꝙ rōne conſanguinitatis excuſet̄ a
cōfectione libri.ſed ſi librum confecit,eſt bene æquum, ꝙ ab il
lo non exigatur rō ita ſtricta ſicut ab extraneo.& præſertim tā
tò magis hoc procedit,qn̄ frater cepit tanquā tutor adminiſtra
re,ut in caſu noſtro.& dicto tpe librum non cōfecit,quē confi
cere tenebatur tanquā tutor.d.§.officio.& inuentarium ſtatim
non cōfecerit,& in illo,qđ ex interuallo confecit,oēs res nō po
ſuerit,ac adminiſtrationē a ſeipſo,& ſine iudice ſuſceperit,& ꝑ
ɔn̄s cum a principio ſuæ adminiſtrationis in dolo fuerit , & in
ea doloſe verſatus fuerit,ꝑ̄ſumendum eſt,ꝙ toto tꝑe, quo ad-
miniſtrauit.& ſic ēt ꝙ poſt pubertatem in dolo fuerit, ut in re
gula,ſemel malus.de re.iur.in 6.prout ēt Soc.in d.ɔſi.in prin. 2.
col.ɔſiderat dolū in principio adminiſtrationis,& alia de ꝗb.s̄.
ad effectū ꝑ̄dictū. Nec eſt verū,ꝙ duci Henrico ſit ꝑ ɔtractum
vel per ſn̄iam remiſſa redditio rōnis,& ꝗ̄uis ēt hoc factum fuiſ
ſet,tn̄ nō intelligeretur remiſſus dolus,uel lata culpa,ſed ſolum
inquiſitio ſcrupuloſa,ideſt leuis & lata culpa.l.ſi ſeruus uetitus.
& ibi no.Doc.de leg.j.& l.cū quis decedēs.in prin.et ibi ꝑ Bar.
de leg.3.& ꝑ eū.in l.Aurelio.§.Caius.C.de lib.leg.in quib.locis
hr̄,ꝙ ſi ꝗs ſit liberatus ab adminiſtratione futura,ꝙ cenſet̄ ſo-
lum liberatus a ſcrupuloſa inꝗſitione, & nō a dolo vel lata cul
pa,neq; a reliquorum ꝑ̄ſtatione,& ꝑ ɔn̄s adhuc tenet̄ cōficere
librū rōnū,& ēt inuentariū,ꝗa aliàs ꝑ̄ſumeretur dolus.d.l. tu-
tor ꝗ repertoriū.ꝗ,ut dixi,nō ītelligit remiſſus. Et dux Hēricus
expenſas,quas fecit, qn̄ vxores duxit, & oīa, quæ tunc donauit
ad honorem proprium,ſolus debet ſuſtinere, nec ad illas frater
eius tenetur conferre , ſicut & alios ſumptus, quos vnus ex ſo-
cijs facit ob honorem ſuū vel dignitatē, portioni ſuæ tm̄ aſcri-
buntur,ſm Spe. in tit.de iudi. quarta parte.§.ſequit̄. ver. quid ſi
vnus,&c.allegat.l.ex parte.§.filius.& l.filia.§.idē ſcribit. fa.erciſ.
& allegat.l.Lucius.§.idē rn̄dit.ad municipa.& l.qui originem.§.
fi.& l.ſi filium.de muner.& hono.& in terminis per iura prædi-
cta cōſuluit Roma.in conſi.incip.Quò ad primū conſultationis
14 articulū,&c. expenſæ † factæ per vnū ex fratrib.ducentem vxo
rē poſt mortē patris non debent imputari alteri fratri,etiā ſi ꝓ
alio pater adhuc viuens pro illius vxore tales expēſas feciſſet. &
idem tenet Pet.de Vbal.in trac.ſocie. aliàs de duob.fratrib.in 6.
parte principali.qō.22.qui ēt refert dictū conſilium Rom.Et ꝑ̄-
dicta tanto magis & ſine dubio ſunt vera, ſi tꝑe,quo dictæ expē
ſæ fuerunt factæ,dux Albertus erat pupillus : quia tunc nō fuit
contracta,nec contrahi potuit ſocietas tacitè vel expreſſe ꝑ pu
pillū cū fratre,quamuis hæreditatem paternā retinuerint fra-
tres indiuiſam,ſm Bar.in l.Titium & Mæuium. §.altero. de ad
mi.tut. & Bald.in l.ſi patruus. C. comm. utriuſque iudic. Ang.
in conſ.60.De pluribus fratribus,&c.Pau.de Caſt. in cōſi.183.
Roma.in conſi.28.In caſu propoſito,&c.ꝗ ſocietas non ꝑ̄ſume
retur ēt contracta inter iſtos principes,ſm Bar.in d.§.altero.ꝙ
ꝓcedit,ex quo nō interuenerūt aliqui actus,ex quib.colligi po
ſit ſocialis affectus & animus contrahendi ſocietatē,immo in-
teruenerūt potius actus cōtrarij & tendentes ad oſtendēdū ani
mū contrariū,quo caſu Bal.in l.ſi patruus.non contradicit Bar
immo concordat cū illo, & ēt alij,de quibus per Mod. late in l.
j.C.qui.teſt.fa.poſ.Ceſſante ergo oī ſocietate,ſequitur,ꝙ nō te
netur dux Albertus ad dictas expēſas nuptiales factas ꝑ Hēricū
Quo uero ad alias expēſas,& quidē magnas, factas per ducem
Henricū circa filios & filias,an dux Albertus teneatur agnoſce
re,& vr̄,ꝙ ſic,ut in terminis uelle vr̄.Pau.de Caſt.l.fi.C.de col-
la.& in l.ſi paterno.C.de nego.geſt. ubi dicit accidiſſe quæſtio-
nem Paduæ inter duos fratres nobiles , quorū alter cum uxore
ſolus adminiſtrabat patrimonium cōe,& habebat plures filios
alius uero erat ſolus,& in diuiſione volebat fratri,ꝗ adminiſtra
uerat imputare expēſas,quas fecerat ꝓ filijs,& dicit rn̄diſſe, ꝙ
hoc fieri nō poterat,per l.ſi ſocius pro filia.cum gl.vbi nō attē-
ditur,ꝙ unus habeat filios & alter non , & quia ſicut ille frater
& eius vxor ſuſtinuit onus adminiſtrationis , ꝑ̄ſumitur ꝙ alius
paſſus fuerit fieri tales impenſas animo donandi & remuneran
15 di.Sed tn̄ contrariū eſt dicendum,& ꝙ tales magnæ † impenſę
debeant imputari ſoli duci Hērico,vt uoluit & ꝓbat late ꝑ plu
res rōnes Pet.de Vbal.in trac.in 6.parte.q.23. & ꝓ hoc ēt alle-
gat Bal.ī l.ſi patruus. & in decimo arg.dicit iſtud ꝑ̄cipue eſſe ve
rū,qn̄ ille,ꝗ filios habebat,ſolus adminiſtrauit, ut in caſu nr̄o :
ꝗa nō potuit de bonis & parte alterius fratris dictas expēſas fa-
cere,ꝗa in gn̄ali mādato non venit,ꝙ ꝗs poſſit donare.l.credi-
tor.§.Lucius.ff.mā.& ꝑ alia,de ꝗb.ibi ꝑ eū . & dicit ita ɔſuluiſſe
cū alijs Doct. Et iſta opi. in caſu nr̄o eſt vera,ex quo inter eos
fratres nulla erat ſocietas ɔ̄cta,ut ꝓxime dictū eſt ꝑpea ceſſāte
ſocie-

societate dux Albertus pt dictas expẽsas fratri imputare,qui ẽt illas nõ p̃sumitur fratri voluisse donare, tñ q̃a dux Albertus illa nõ fecit ꝓ fratre,nec ꝓ filijs fratris,sed ipse dux Hẽricus, qui erat ad hoc obligatus.& iõ de ꝓprio fecisse p̃sumit & nõ de alieno argum.l.Nesennius.de neg.gest.cũ ꝑ illas nihil ꝑuenerit ad ducẽ Albertũ,& idẽ ẽt si illas fecisset dux Albertus,ꝙ est pl⁹: quia frater,q̃ fecit expensas pro fratre,si sunt magnæ, non præsumitur illas fecisse animo donandi sed repetendi.l. si ꝓ fratre. ff.de neg.gest.& l.si negociũ.& ibi Doc.C.eo.¶ Nec obstat,qđ vult Pau.de Cast.in d.l.fi.C.de coll.& in l.si paterno.C.de neg. gest.q̃a in casu suo inter fratrẽ erat ꝯtracta societas , ꝙ patet ex l.si socius ꝓ filia, cũ gl. q̃ loquit̃ in socio , & iõ eius dictũ debet intelligi,ſm legẽ quã allegat,ſm Bar.in l.non solũ.§.si liberationis verba.de lib.leg.sed in casu nr̃o,ut ꝓbatũ est,inter illos illustrissimos fratres nulla societas exp̃ssa vel tacita erat ꝯtracta.Itẽ Pau.de Ca.p̃supponit,ꝙ alius ex administratione fratris & uxoris suæ cõmodũ ꝑcepit,ꝙ dẽat cõpẽsare cũ dicta expẽsa facta pro filijs suis,q̃ rõ cessat in casu nr̃o,in quo damnũ potius cõsequit̃ dux Albertus ex administratione fratris,q̃ cõmodũ,qđ patet,quia inuentarium & librum rõnum non cõfecit , & rõnem administrationis reddere recusat,& est in dolo præsumpto , & contra eum deferri debet iur̃m in litem,vt in præcedentibus dictũ est latius.¶ Capio ultimum articulum, in quo versatur dubitatio,vtrũ feudũ ducatus,uel cõmitatus possit,aut debeat diuidi ad petitionẽ ducis Alberti & inuito duce Hẽrico fratre suo & vr̃ prima facie dicẽdũ,ꝙ nõ, per tex.vbi hoc est expressum ĩ c.j.§.præterea ducatus.de prohi.feud.aliæ.ꝑ Fede.& hoc ibi uolunt oẽs,ut no.gl.& alij in c.si hæredes.de tes.& in c.licet.de voto,& plures rõnes assignant̃ ꝑ Bal.in l.si plures. C. de cõdi.insert.& in auth.hoc amplius.C.de fideicõ.ꝙ ꝓcedit,ẽt si oẽs uassalli cõsentirent,vt ꝓbatur in d.§.præterea . Et stante ẽt cõsuetudine,ꝙ talia feuda diuidantur de uoluntate oĩum,& oĩbus ꝯsẽtiẽtibus, dicta tñ ꝯsuetudo nõ traheret̃ ad casum, ĩ quo vnus ꝯdiceret,& diuidere nollet,ſm Alex.in ꝯsi.6.5. uol. allegat Oldra.in cons.237.Perspectis & diligenter attentis &c.& Io.An. in Spe.in rubrica,de feu.¶ Sed his non obstantibus in casu nr̃o

16 contrarium est dicendum,& primò dr̃ † ꝙ hmõi feuda,quæ de iure dñr & sunt indiuisibilia per d.§.ꝑterea ducatus,quo ad ꝓprietatẽ & plenũ ius,sed quò ad administrationẽ & vsum,& seu quo ad cõmoditatẽ diuidi pñt,ſm Bar.in l.inter tutores. in fin. de admini.tut.ꝑ illũ tex.& idẽ tenet Antonius de But.& Imo.in c.prudẽtia.de officio deleg.& Bal.& Aluaro.in §. præterea ducatus.& Geminia.in c.fi.de arb.in 6.Pau.de Cast. in l. ius deseruit.Nam & aliæ res,q̃ alia rõne diuidi non pñt,prout sunt res minoris.l.si pupillorũ.de reb.eo.& l.iter. C.de ꝑdi.mi.diuiduntur,tñ quò ad vsum & cõmoditatẽ.& seu quo ad administrationẽ & ꝑceptionẽ fructuũ.l.Lucius,cũ gl. ĩ ver.patrimoniũ.fam. ercis.& l.iubemus nulli.in prin.cũ gl.in ver.diuidere.C. de sac. san.eccle.& probatur in l.Caius.§.j.cũ ibi no.per Cy.& Imo.de leg.2.vbi dñt,ꝙ si sit ꝓhibita diuisio inter vasallos per ꝯsuetudinem vel statutum,ꝙ non intelligit̃ prohibita diuisio,quæ fit gratia commodioris culturæ.Et hoc procedit ẽt inuitis illis, q̃ nolunt administrationẽ diuidi,vt probat̃ ex no. ꝑ Bart.in l.3.§. fi.de admini.tut.vbi hr̃,ꝙ administratio tutelæ pt diui, licet ipsa tutela non diuidat̃.d.l.inter tutores.unde Bart. in d.§.fi.q̃rit, an hoc sit verũ,ẽt si q̃dã ex tutoribus uolunt,ꝙ diuidat̃ administratio,& quidã nolũt,& determinat,ꝙ fiat diuisio ꝑ officium iudicis,ẽt illis inuitis,allegat.l.& puto.famil.ercis. & l. cõi diuidũdo.§.si duo.ff.cõi diui.ergo idẽ dicendũ est,qñ petit̃ diuisio administrationis bonorũ feudaliũ ducatus , marchionatus uel comitatus,cũ đ vno ad aliud arguatur ex similitudine rõnis.d. l.inter tutores.cũ ibi no. ꝑ Bar.& ita ẽt ꝑ ꝑdicta tenet Alex.in ꝯsi.25.Attentis narratis in themate,&c.5.vol.& Soci.in ꝯsi.165. & ista opinio ẽt confirmat̃ vltra eos. Nam licet quodlibet feudũ nõ possit alienari sine licentia dñi.d.c.Imperialẽ.in prin.nihilo min⁹ cõmoditas sola feudi cum reseruatione utilis dñij expressa pt alienari sine licentia dñi,ſm Bal.in c.q̃ in ecclesiarum

17 de const.¶ Secundò isto casu † diuisio est permissa, quia prohibetur diuisio feudi ducatus, vel comitatus , quando vna sola res,puta vnũ castrũ tm̃ ꝯcedit in feudum, & isto casu hẽt locũ. d.§.præterea.secus aũt si plura castra & loca concedãtur in feudũ comitatus,quæ habeant separatas iurisdictiones; quia ĩ illis cadit diuisio.& ita aliàs fuit consultũ per do.Franciscum de Rãpo.& Gasparẽ de Caldc.vt refert & sequitur Soci.in cons.165. & vltra eum istã differentiã facit ẽt Alex.in cõsi.25.col. pen. 5. vol.dicẽs, ꝙ illã facit ẽt Abb.in c.prudentiam.de offic.deleg.in 4.col.rectẽ ponderet̃.& subdit,ꝙ qñ sunt plura castra ꝙ vnum ex illis poterit assignari vni,& aliud alteri, & vbi esset disparitas castrorum,tunc deberet iudex prouidere , quòd ille,cui assignatur castrũ maioris, satisfaciat alteri de precio. leg. ad officium.C.communi diuidun.& instit.de officio iudicis.§. ꝙ si de

18 una.¶ Tertiò alia ratione debet habere locum † dicta diuisio , ex quo subest timor rixæ,& scandali,tam inter dictos fratres, q̃ inter eorum subditos: qui,vt in facto proponitur, stante & durante tali cõione inter eos adinuicẽ fiunt incursiones,depopulationes agrorum,& domorũ deuastationes,& multa alia nefanda & facinorosa cõmittuntur , & impune hmõi perpetrãtur ꝑꝑ partialitates : & quia quilibet prædictorum dñorum , & fratrũ suis complicibus & adhærentibus vult facere. Et hinc ẽt oritur , ꝙ iustitia nemini ministratur, & sententiæ exequutioni non demandantur , vnde ꝑꝑ huiusmodi scandala imminentia põt peti diuisio ducatus & comitatus,ſm Soc.in consi.præallegato . Nã ſm eum, in istis prohibetur diuisio, ne per diuisionem tales dignitates diminuantur,& ad destructionẽ deducantur,vt no.gl. & Ioan.And.in c.licet.de voto.qui dixit, ꝙ ducatus, comitatus, & marchionatus non diuiditur in honorem Imperij . ad hoc vt, principatus sub illo integro perseuerent,argu.l.ne in plures . de exercito,& c.ex literis.de pig. & c.minorib.de præb. Virtus eñ vnita fortior est dispersa,& oẽ regnum in se diuisum desolabit̃, & vt ait Bal.in d.§.ꝑterea.allegãdo Philo. 12.Metaph. Entia nolunt malè disponi . Nec bonum pluralitas principũ . Vnus ergo princeps. Quæ rõ cessat qñ ex cõione oriuntur rixæ & scãdala , ex quibus sequitur contrarius effectus: vnde ex quo apparet,ꝙ isto casu cõio operatur destructionem, & nõ cõseruationẽ dignitatis, cõstare dr̃, ꝙ diuisio operabitur cõseruationem illius. Natura enim cõtrariorum est: vt mutuò se expellant: vt ait Aristo.in 5.Metaph.& probatur in l.vbi repugnãtia.de reg.iur.in l. j.C.de fur.Et ideo cessante rõne, ꝑꝑ quã prohibetur diuisio,debet ẽt dicta prohibitio legis cessare.§.q̃uis.de iure patrona.& c. cum cessante.de appel.& a rõne cessante licet arguere.l.milites. agrũ.de re mili.& l.his solis.C.de reuo.dona. & per Pet.Cyn. & Bal.in l.non dubium.C.de legi.prout latius hoc prosequit̃ Soc. in d.consi.& vltra eum istud ẽt vult Alex.in d.consi.7.5.vol.dicens,ꝙ ea,quæ sui natura non pñt diuidi,vt c.j.de præb iuncto c.maioribus.& c.tue.eo.tit.& vtrobique no. & expressè glo.fin. in c.si hæredes,de testa.Vr̃ æquiparare casum, de quo in d.§.pterea.& illũ,de quo in d.c.maioribus.& ex hoc infert Alex. ꝙ si subest timor rixæ & scandali,nisi fiat diuisio,cõcedenda est diuisio fundi,sui natura indiuisibilis : q̃a suspicio rixæ & scandali dr̃ esse probabilis cã,ꝑꝑ quam disceditur a reg.iur. ꝑ no.per Bald. in l.ordinarij.C.de rei vendi.& in l.fi.col.2.C.de edic.diui Adri. tollen.& l.vnica.col.2. C.de prohi.seque.pecu. qui vult, ꝙ licet regulariter sit prohibita sequestratio . vt ibi , tñ fallit qñ partes contendentes de possessione essent in procinctu armorum : q̃a tunc iudex põt procedere ad sequestrationem possessionis. l.fi. de off.procur.Cæsa. & l.si cuius.§. si inter duos . cum l. æquissimũ.in prin.de vsufr.vt no.Inn.in c.in præsentia.de proba. Spec. de seque.pos.& fru.§.j.versi.j.adducit etiam Alex.not. per Ang. in l.2.§.ex his. de verb.obl.vbi vult, ꝙ licet vbi duo discordant ad proprium incommodum,nõ debet tunc iudex eos compellere ad concordiam,vt ibi per Bar.tñ fallit,ſm eum,nisi subesset timor scandali,& per hoc subdit, ꝙ si plures dñi discordant in vsu iurisdictionis,cogi poterunt per iudicium diuisorium diuidere vsum iurisdictionis alternis annis,ꝑ l.Lucio.de aqua quotidiana.& æstiua.Quinimmo,secundùm eum,possent ad id cogi ad instantiam subditorum,de quorum præiudicio agitur. facit.l.huiusmodi.§.fin.cum l.sequenti.de legatis.j. & quod notat Abbas in c.fin.in j.col.de re iudi. & quamuis Ang.ponat vnum modum diuidendi,scilicet alternis annis,nõ tamen negat, quin alijs modis possit fieri diuisio. Præterea loquitur Angelus.quando tractatur de diuisione vnius castri tantùm, quo casu non dẽt iudex procedere ad diuisionẽ vnius,& eiusdem territorij , ne in eodẽ castro videãtur esse duo dñi separatim, & sic duo capita in eodem loco,quod esse nõ debet:quia videretur quasi monstrũ. c.quoniam in plerisq;.vers.prohibemus.de offi.ord.& quia tenderet ad præiudicium publicum illius loci, ideo fieri nõ dẽt.l.fi.

C.si contra ius vel uti.pub.quæ rō cessat, qñ tractatur de diuisione duorum castrorum, aut plurimū, quorū unū pōt assignari uni, & aliud alteri. & ita concludit Ale. declarando dicto modo dictum Ang. in loco prædicto, in dicto ɔsi. 25. qui ēt subdit ibi, ꝙ in hmōi diuisione facienda non est necessarius consensus subditorū, immo in casib. ꝓdictis dēt & pōt fieri illis ēt inuitis vt ibi probat late. ¶ Et ex ꝓmisis manifestè constat, ꝙ nō debet impediri diuisio reclamantibus & ɔ̄dicentibus subditis ipsius ducatus. & ēt per ꝓdicta rñdetur ad aliud, uidelicet, ꝙ nō debet admitti petitio ducis Henrici volentis, ꝙ quędam castra ꝓcipua & arces non diuidātur prædictis modi, sed ꝙ vnusquisqué habeat dimidiā in quolibet castro, & habitationem separatā, qm, vt dictū est, vnum & idem castrū & illius territorium non pōt dicto modo scindi & diuidi, quia non debent duo capita esse in
19 eodē membro, ut in specie determinat Alex. in d. cōsi. 25. ¶† Et ad confirmationem ꝓdictorum accedit ēt, qđ dicit Io. Andr. in addi. Spe. in rubrica, de feu. dum refert, ꝙ cōiter in Italia & certis partibus Alemaniæ, exceptis regnis, aliæ dignitates diuiduntur, ut ducatus, comitatus, marchionatus, & his similes ɔ̄ id, qđ hř in d. §. præterea ducatus. nec seruat, ꝙ in illis primogenitus solus succedat, sed æqualiter inter se diuidunt dicta feuda, & sic ꝓsupponit ɔsuetudinē ualere, & idem uult Oldr. in ɔsi. 235. incipiē. Plures &c. & Alex. in d. ɔs. 7. & 25. 5. vo. & idē plenius vult & prosequitur Soc. in d. consi. 165. Illud aūt certum est, ꝙ ēt talis diuisio fieri posset de consensu dñi feudi indistinctè, & simpliciter ēt extra dictos casus, ꝯm Alex. & Soc. in dictis locis, quę tñ non est necessaria in casu nr̄o, ex causis & rōnibus ꝓmisis, prout ēt dñt prædicti, ex quibus oībus remanet responsum ad omnia, de quibus quæritur. Et ēt ex his colligitur, quomodo & qualiter rescriptum posit uel debeat impetrari a Cæsare. Nam non uideo, ꝙ sit necessarium aliquid ab eo petere, nisi forte, ꝙ det iudicē, qui super præmissis & oībus differentijs ortis & in futurum oriundis cognoscat inter dictos principes, & de iure decidat. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Metus per relationem æquipollet factæ nominatim.*
2 *Reseruatio non includit casus, in quibus clare constat de mente principis.*
3 *Dictio, nullatenus, est uniuersalis negatiua, & exponitur, idest, nullo modo.*
4 *Reseruatio iuris per copulam intelligitur de diuerso iure a præcedenti.*
5 *Remissio generalis principis de pœna nō intelligitur de satisfactoria partis lęsę.*
6 *Sententiæ, & condemnationes tot sunt, quot delicta.*
7 *Actio prima per sententiam non nouatur, & ideo illam reseruare est exprimere, quod inest.*
8 *Gratia late interpretatur contra concedentem, sed strictè in præiudicium tertij.*
9 *Sententia a qua non est appellatum, præsumitur, quod sit rite lata.*
10 *Locum notorie non tutum constare debet, ut propterea sententia sit nulla.*
11 *Papa non potest ut suspectus recusari, nec ab eo appellari, & quare.*
12 *Calumnia euidens spernitur et reijcitur in pluribus exemplis hic positis.*
13 *Exceptio calumniosa facilius in iudicio summario reijcitur, & quomodo hoc posit iudex.*
14 *Cautio oblata operatur, quod sententia, quæ allegatur nulla, executioni mittatur.*

CONSILIVM XXX.

QVAMVIS plura proponantur dubia, ad duo tñ principaliter reducūtur omnia. Est igitur primo uidendum, vtrū Iulius summus Pontifex annullauerit sententiam latam cōtra d. Paulum de Morganis, ēt quatenus continet commodū, & fauorē nobilium de Crescentiis, & quia de potestate nō dubitatur, per not. in l. fi. C. sent. rescin. nō pos. & in l. causas vel lites. C. de trāsac. & per Doc. i c. exposita, de arb. ꝓpea de validitate solū qrit. ¶ Et prima facie dicēdum videtur, ꝙ reuocata dicatur & annullata, & in ea parte, in qua dictus. d. Paulus condemnatus est dictis nobilibus. In primis namq; narrat Papa tenorem dictæ sententiæ, hoc est, qualiter oīa bona Domi. Pauli per eam fuerunt cōfiscata, pro pœna securitatis fractæ ac animalium raptorum æstimatione parti & fisco applicata, eo absente & indefenso, & ad instigationem Stephani de Crescentijs, & ꝓp iram Alexandri, & indignationem contra sequaces Colonensium, de numero quorum erat dictus do. Paul. deinde motu proprio, ex certa scientia, & de potestatis plenitudine reuocat, cassat, & annullat oēs censuras, rebelliones, ac confiscationes bonorum, sentētias, pœnasq;, cōdemnationes prædictas contra dom. Paulū absentem, & indefensum latas & irritas declarauit, ac pro reuocatis, cassis, & annullatis haberi voluit & mandauit, &c. Quia igit habuit relationem ad præcedentia, vt colligitur ex illo verbo prędictas, intelligitur etiā loqui de sententia lata ad cōmodū dictorū nobilium de Crescentijs, de qua prædixerat, perinde ac si nomi
1 natim † mentio facta fuisset. l. si pluribus. in prin. de verb. obl. l. asse toto. de hæredi. insti. & l. si ita scripsero. de condi. & demon. & tanto magis; quia illa verba, sententias & cōdemnationes prędictas, cū sint pluralis numeri, in sola sentētia & cōdemnatione lata in fauorē fisci, quę est vna, verificari nō ꝓt. l. fi. ff. ad Treb. & l. vbi numerus. de testi. Nec obstare vr̄, ꝙ postea dicatur, saluo iure agendi ciuiliter & non criminaliter hæredibus dicti Stephani, si quod eis cōpetit cōtra dictum Paulum, &c. quia ꝑ hoc nō videtur reseruata facultas dictis hæredibus petendi exequutionem iudicis officio, vel per actionem in factum, quatenus ciuiliter dictis modis dicatur agi, iuxta ea, quæ hñr in l. miles. §. iudicati. de re iud. quia de tali iure agendi exequutiuo non sensit Papa, vt colligitur ex proximè præcedentibus. Nam postquam cassauit & annullauit prædictas condēnationes, inter quas etiā continetur illa, quę facta est in fauorem & ad cōmodum dictorum nobilium, subiūxit. Ita ꝙ nullū producere posit iuris aut executionis effectum. & sic Papa expresse prohibet & impedit executionem dictarum sententiarum. Vnde reseruando immediate ius agendi dictis hæredibus, intellexit, ꝙ agere posint de nouo ordinariè, tanquā voluerit eis reseruare actionem eis cōpetentem ɔ̄ dictum Paulum, antequā fuerit sententia lata; quia non est verisimile, ꝙ Papa voluerit incontinenti se corrigere. l. non ad ea. de cond. & demon. & colligitur etiam ex eo, ꝙ reseruat ius agendi ex prædictis causis, & sic ex causis supra narratis, scilicet securitatis factæ, & deprædationis animalium, ad quas videtur se restrinxisse. Nec rursus obstat, ꝙ inferius reseruet sæ-
2 pius ius priuatorum; quia ab † istis reseruationibus intelligunt excepti casus precedentes, in quibus constat Papam noluisse tertio præiudicare. l. j. §. & parui. cū gl. & ibi per Bart. qđ vi aut clā. & no. in l. ita nobis pudor. C. de adul. & per Bar. in l. fi. §. idem q̄sijt. de cōdi. indeb. Atq; etiā minus obstat, ꝙ in dubio non videatur princeps voluisse alteri præiudicari. l. 2. §. meritò. & §. si quis a principe, ne quid in loco pub. & in c. quāuis. de rescri. in 6. quia, vt ex præmissis colligitur, sumus in casu certo, ideo nō est opus præsumptionibus, & coniecturis. l. ille aut ille. §. cum in verbis, de lega. 3. & de mente etiā ex sequentibus cōstare videt, dum restituitur. d. Paulus ad facultates & bona etiā cōfiscata, & per camerā prædictam tradita & ɔsignata, & per quascunq; personas, quauis occasione, seu quouis vigore vel extraordinario, etiam Apostolica seu iudiciaria via, quauis authoritate habita & recepta, &c. Quæ verba prægnantia & geminata importare vr̄, ꝙ exequutio dictæ sentētię ad cōmodū fisci, & ēt dictorum nobilium facta, debeat retractari, multo magis igit si facta nō sit, dēt impediri. l. patre furioso. de his, qui sunt sui vel alie. iur. Præterea causa annullationis dictarū sententiarū, & cōdēnationum, scilicet, quia d. Paulus fuit absens, & indefensus, & ira & indignatio Alexandri, de qua attestatur Iulius, est generalis, tam ad cōdemnationem factā pro fisco, q̄ pro dictis nobilibus: ideo annullatio dēt ēt referri ad hanc vltimam. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. & per Bar. no. in l. pater. §. fundum. de leg. 3. ¶ Sed prēmissis non obstant. contrarium puto de iure verius. Et sic ꝙ non dicatur annullata sententia lata, & condēnatio facta in fauorē dictorum nobilium: quoniam postquam Iulius cassauit, irritauit, & annullauit dictas sententias, & cōdēnationes, statim subiunxit, dirigendo verba ad dictū do. Paulum hoc modo, videlicet. Teq; aduersus oēs fiscū, aut camerā nostrā cōcernentes senten-

sñias & tam ecclesiasticas,quā tpales,cū oībus inde emanatis, sequutis,& factis,in oībus & per oīa in integrum restituimus, & pro restituto haberi uolumus in pristinū statum,in quo antea eras,&c.Ex quibus verbis clarè colligitur, ꝙ domi. Paulus fuit solū restitutus in pristinum statū aduersus sñias,fiscū & cameram concernentes. Et ꝙ ad illas restringitur dicta restitutio.Nec obstāt illa verba,cū oībus inde emanatis & factis,&c. quia intelliguntur occasione dictarū sñiarū fiscū & camerā cōcernentium.& in his,quæ sequuntur ex illis,de quibus non est sñia lata in fauorem dictorū nobiliū,sed est quid separatū & diuersum,& lata ex alia cognitione,scilicet ciuili & incidenti, & non criminali,ſm Bar.in l.interdū.§.qui furem. de fur. Si ergo intentio summi Pōtificis fuisset velle annullare sñiam & condēnationē concernentē ēt commodū & fauorē dictorū nobiliū aduersus illā,verisimiliter ēt restituisset d.Paulū in pristinū statum,& restitutionē non restrinxisset ad condemnationes concernentes dūtaxat fiscum & cameram, unde ex hoc datur intelligi,ꝙ dū proxime annullauit & cassauit sñias & condemnationes prędictas,ꝙ nō intellexit de lata & facta in fauorem dictorū nobilium,quia per sequentia declarantur pcedentia,& ecōtra.l.qui filiabus.in prin.& l.si seruus pluriū.§.fin.de leg.j. & l.vtrū.& ibi no.Ang.de peti.her.Et istud scđo confirmatur ex illis verbis sequentibus, videlicet hæredibus dicti quōdā Stephani iure si qđ hñt contra te,vel tuos cōplices & fautores, ex causis prædictis ciuiliter tñ & non criminaliter agendi, id saluū fore & nullatenus eis ex psentiū tenore præiudicare uolumus, &c.Duo igit̄ dicit,& primò,ꝙ vult ius agendi saluū fore.Secundò,ꝙ nullatenus ex tenore prę̄sentiū vult eis prę̄iudicare. Quāuis igitur ex primo dici nō possit excepisse cōdennationē factā pro dictis nobilibus a cassatione & ab annullatione pcedenti, dr̄ tñ excepta ab eadē cassatione ex ultimo, scilicet ex illis uerbis,nullatenus ex præsentium tenore piudicare uolumus, &c.

3 qa illa copula auget. l.ea tñ adiectio.de l.2. Et † ēt illa dictio, nullatenus,quæ est uniuersalis negatiua,quia exponitur nullo modo.c.statutū.de rescriptis,p Archi.& c.2.de deci.lib.6.& sic includit reseruationē cuiuslibet iuris,& per ꝯñs orientis ēt ex dicta sñia.l.si is qui ducēta.§.vtrū.cum ibi plenè not.de reb.du. aliàs si ius de nouo agēdi ordinariè ex pdictis causis duntaxat intelligeret reseruatū: dicta verba sequentia & uniuersalia essent superflua,contra l.si qñ,in prin.de leg.j.& c.si Papa.de pri

4 ui.in 6.immo significant & important reseruationē † iuris diuersi a iure agēdi,de quo pdixit explicitè ex natura copulæ,quę nō tm̄ auget,vt dixi,sed ēt ponit inter diuersa,ut no.in rubrica de iu.& facti igno.¶ Nec obstāt in ꝯrium allegata,& primo dū dr̄,ꝙ in præcedentibus fuit facta mētio de ꝯdenatione ad fauorem dictorū nobilium, ad quā facta est relatio pp illa uerba, s.pdictas ꝯdēnationes cassamus,&c.quia immò dicta relatio referri nō dēt ad illā ꝯdemnationem,q̄ facta est pro dictis nobilibus, sed tm̄modo ad cōdēnationes cōcernentes fiscū & camerā,ad quas ēt restitutio immediatē sequens restringitur,per q̄, vt dixi,irritatio & cassatio sñiarum & condemnationū,q̄ immediate pcedit,declaratur,d.l.q filiab. in prin. cū cōcord. Et quia Papa ēt paulò post uoluit nedum ius agendi dictis nobilib.reseruari, sed ēt nullo modo ex psentium tenore eis uoluit piudicari,quæ verba tanquā uniuersalia,vt dixi,significant,ꝙ a cōdēnatione facta ad cōmodū dictorū nobiliū non intelligatur recessum,& præsertim,quia quo ad eos dr̄ actū & cognitum ciuiliter de delicto,incidenter tñ.l.interdum. §.qui furē:& ibi per Bar.de fur.ideo sicut reseruauit ius agēdi de nouo ciuiliter, ita per prædicta verba intelligitur saltem piudicare noluisse in iure quæsito ex iudicio ciuili incidēter moto. Et tanto magis dicta interpretatio est sumenda, cum agat̄ de piudicio tertij, & cui princeps in dubio non vr̄ voluisse in hoc piudicare.d.l.fin. C.sen.rescin.non pos.& no.in d.l.causas.& p no.per Bald.post

5 gl.2.C.de in ius vocand.vbi dicit ꝙ generalis remissio † pœnæ facta per principem non intelligit̄ respectu pœnæ satisfactorię partis lęsæ,& idē dicit in l.rescripta.C.de precib.Imperat.offer. ¶ Nec obstat,ꝙ irritet & annullet prædictas cōdennationes in plurali, qa iste sermo pōt ēt verificari in spectantibus tantum ad camerā & fiscū,qm̄ dñs Paulus fuit criminaliter ex pluribus delictis inquisitus,& ad plures & diuersas personas criminali-

6 ter ꝯdemnatus,ideo tot sunt† sñię & condēnationes,quot sunt delicta,ſm Bar.in l.libellorum.§.sed et si aliud. in fin. de accus.

per l.scire debemus.in prin.de verb.ob. & ibi ēt no.Ang.& alij, cū concord.de quib.ibi etiam per Alexand. Et ppea dum tollit Papa oēm iuris & executiōis effectū,hoc dictū ēit respectu sententiarū,& ꝯdemnationū cōcernentiū fiscū, & cameram, quas duntaxat cassauit & annullauit,vt sæpe dictū est. ¶ Non obstat insuper,ꝙ reseruetur hæredib.Stephani ius agendi ex prædictis causis,quasi ꝙ ex hoc sensisse videat̄ Papa, ꝙ nō psit eis sententia super dictis causis lata:quia q̄uis sententia maneat,tñ potuit reseruari dictū ius agēdi,qđ ēt cōpeteret, si talis reseruatio facta

7 non esset:qa prima † actio non est per sentētiā nouata, vt hr̄ in l.j.C.si plu.vna senten.& in l.j.C.de iudi.quantū ergo ad hoc est expressio eius, qđ tacitè inerat,& vlterius etiā pcesit Papa dicendo,nullatenus eis præiudicare volumus,vt per hoc ostenderet,ꝙ noluit quò ad eos,sententiā & eius effectū tollere,sed saluum permanere: tñ,vt dixi,quia dictio nullatenus,est vniuersalis,& qa copula auget.d.l.ea tñ adiectio.& ponit̄ inter diuersa, vt no.in rub.de iuris & fact.ign. & ꝯñr sensit de alio piudicio diuerso à præcedēti, & sic Papa reseruauit ius agendi prima actione: & ēt ius quæsitū ex dicta sententia. ¶ Nō ob. etiam dū ponderat̄,ꝙ dictus d.Paulus restituitur ad bona apprehensa p quoscunq;,& ex qualibet causa: & sic retractetur exequtio iam facta: quia dicta verba recipiūt etiā declarationē ex præcedentib. d.l.si seruus plurium.§.fin.in quibus,vt dictū est,Papa se restrinxit ad sententias fiscum & cameram cōcernentes : & reseruauit omne ius quomodocunq; competens & quæsitū dictis hæredibus.Vnde qñ postea d.Paulus restituitur ad bona etiā confiscata,& p cameram apprehensa,tradita & consignata, & per quascunq; personas quauis occasione,&c.debet intelligi prouenientē ex traditione & consignatione dictorū bonorū facta p camerā,vt ex illis verbis colligit̄, & p camerā tradita & cōsignata : & erit sensus,ꝙ bona apprehēsa p camerā tradita & ꝯsignata quauis occasione habita & retenta per quascunq; personas, veniāt in restitutione. Et sic voluit nō solū i restitutione venire bona, quæ adhuc erant penes camerā, sed ēt illa q̄ fuerūt quacūq; ratione,& in quascūq; personas alienata, & quauis occasione per dictam cameram immediate vel mediate translata,& quæ nō venissent,nisi hoc expressum fuisset,vt plenè not.in l.Gallus.§. & quid si tm̄,de libe.& posth.& in l.fi.C.de sent.pas.¶ Vltimò non ob.dum dr̄, ꝙ ratio annullationis & cassationis respicit etiā sententiam latā in fauorē dictorū nobilium: qa quāuis ex rōne expressa annullata sit sententia lata in fauorem cameræ,tñ non sequit̄, ꝙ ex eadē causa voluerit uel debuerit Papa annullare sen-

8 tentiam latam pro tertio : † quia facienda est lata interpretatio, qñ rescriptū respicit piudiciū concedentis, & stricta quò ad prę iudicium tertij, & sic ex vna,& eadem causa sibi facilius præiudicat quam tertio.c.cum dilecti. de dona. & plenè no.in l.fin.de constit.prin.& hęc de primo dubio principali. ¶ Secundò principaliter quæritur, vtrum saltem contra hanc sententiam possit opponi exceptio nullitatis, & an per eā suspendi debeat exequutio.Et videtur prima facie dicendum, ꝙ sic,quia citatus fuit do.Paulus ad locum notoriè non tutum, ꝙ constare videtur ex assertione Iulij dicentis,quòd contra eum fuit processum ex indignatione, & ira aduersus Colōnenses, adhærentes, & sequaces eorum,&c. Quæ verba enunciatiua Papæ probant id,quod enunciatur,quia verba narratiua Papę,etiam si sint de facto alieno,probant,donec probetur contrarium,secundùm glo.in cle. j.de proba.& probatur ex not. per glo. in c.nonnulli.§.j.de rescrip.quæ vult, ꝙ si per verba narratiua Papa dicat in rescripto, impetrationē factam fuisse per Titiū pcuratorē talis,ꝙ ex hoc probat̄ mandatū,cū qua transeūt Imo.Abb.& oēs Mod.Si ergo apparet citationē fuisse factā ad locū non tutū, ergo nō valet.cle.pastoralis.vers.Pisana.de re iudi. & per ꝯñs sententia est nulla, ideo non est exequenda.l.4. §. condemnatum.de re iud. Et dato, ꝙ probatum adhuc non esset, locū non fuisse tutum, qa tñ post aduersa.offert se velle incōtinēti pbare, ꝙ loc⁹ erat notoriè nō tutus,adhuc tñ isto casu exceptio nullitatis debet suspēdere exequutionem,ſm Bar.& Doc.in d.§. condemnatum. per l. fi. C. si ex fals.instr. & l. si prætor.§.Marcellus.de iudi.& probatur ex no.per Bal.in l.fi.in 15.opp.C. de edic.diui Adria. tollē. ¶ Sed istis & alijs non obst.ꝯtrariū mihi vr̄ de iure verius. Constat enim de ptāte gubernatoris, qui tulit sñiam, maxime ex commissione Alexandri,qui illam seruauit,& in aliquo eam non prǽterijt,ideo ex hoc capite non potest dici sentētia nulla,

9 & in dubio † præſumitur ꝙ ſnīa diffinitiua, a qua nō eſt appel
latū, ſit rite lata ſeruata ſolēnitate debita, c. bonæ. el j. de elect. &
ibi no. Inno. & probatur in c. inter nos, & in c. ſicut, de re iudic.
& tenēt Compoſte. & Io. And. in cap. in præſentia. de renun. &
Spec. in tit. de ſent. prola. §. vt aūt. verſ. no. ſ͠m quoſdā &c. & uer.
in ſumma & Antoni. de But. & alii in c. qm̄ contra. de probat.
& Roma. & Alex. in l. ſciendū. de verb. obli. cum concor. de qui
bus in d. locis. ¶ Sola igitur vis eſt in rn̄dendo ad allegata in cō-
trariū. Et in primis nō obſt. dum dicitur, ꝙ ex verbis narratiuis
& enunciatiuis Papæ cōſtat, locū non fuiſſe tutum, qm̄ dr̄ hoc
non eſſe verum, quia illa uerba, ex indignatione & ira Alexan-
dri &c, non important, neq; ſignificāt, ꝙ locus non eſſet tutus
adhærentibus Colōnenſiū, ut probatur ex no. per Bar. in extra
uag. qui ſint rebelles. in fi, in ver. indignatorum, vbi dicit, ꝙ hoc
verbū prolatū a principe, ſcilicet ſub indignatione noſtra, non
importat, niſi illud, qđ uerbū ſonat, & ſic, ꝙ princeps nō exhi-
bebat ſe gratioſum. quamuis ergo dicti adhærentes incurriſsēt
indignationē & irā Alex, non tn̄ per hoc dr̄ illis nō eſſe tutus ac
ceſsus, nec vim ſibi aut cauſæ timere debuerunt inferri debe-
re, ſed ſol um ꝙ Papa non exhiberet ſe gratioſum, quia hoc ſo-
lum dicta verba important. Et dato ēt, ꝙ ex illis verbis probare
tur, locum non fuiſse tutum, adhuc tn̄ ſnīa valeret, quia ad hoc
ut citatio facta ad locū non tutū ſit nulla, & non arctet, eſt ne-
ceſse, ꝙ locus ſit notoriè nō tutus, d. cle. paſtoralis. & per Bar.
Imo. & Alex. in l. de ætate. ad Treb. quam legunt cum præcedē
ti, vel ꝙ ſaltē ꝯſtet iudicē ſciuiſse locū tutum nō eſse, ſ͠m Imo.
ibi, & Alex. Et ꝑpa licet ex dictis uerbis Papæ probaretur ſim-
10 pliciter locū † non fuiſſe tutū, non tn̄ ex his ꝯſtat, ꝙ notorie nō
eſſet tutus, & ſic de qualitate notorietatis, nec ēt ꝙ iudex ſciret
locū non eſse tutum, quia de iſtis mentionem non fecit, unde
ex hoc tm̄, ꝙ locus nō eēt tutus, ſnīa nō redditur nulla, ex quo
Papa nō facit fidē, ꝙ hoc eſset notorium uel iudici notum, ſ͠m
Imo. & Alex. in d. l. de ætate. ſed ſecundum eos aduerſus talem
ſnīam pōt & debet reſtitutio peti & cōcedi, quæ in caſu noſtro
locum habere non pōt, quia elapſum eſt quadriennium a die
ſnīæ & ſcientię. l. fina. C. de tempo. in integrum reſtit peten. &
cle. j. dum ibi no. eo. tit. ¶ Itē non obſt. ꝙ pars offerat incontinē
ti velle probare, ꝙ citatio facta fuit ad locum notoriè non tu-
tum, & ſic cum qualitate notorietatis. Quia ēt ex hoc capite dif
ferendæ ſolutionis & per calumniam præſumitur dicta exce-
ptio oppoſita. l. ſatis aperte. C. de fal. & per Alex. in d. §. condem
natum. in 7. fallentia, quod ex hoc ſolo probatur, ꝙ dicetur lo-
cum nō fuiſse tutum ꝑp indignationē, & irā Alex. ꝯ adhæren-
tes Colōnenſium, & ſic, ꝙ illi venientes ad illum locū iniuſte &
de facto fuiſsent male tractati, quia licet verū ſit ꝙ Papa eſset
ꝯ illos indignatus, ꝑſumitur tn̄, ꝙ rationabiliter ad iram & indi
gnationem fuerit prouocatus, nec tamen propter hoc eſt præ-
ſumendum, quòd Papa uoluerit contra eos vel cauſas eorum
11 aliquid moliri vel facere. Et propterea, quòd † Papa non po-
teſt, ut ſuſpectus recuſari, ut ſentit Hoſtiē. & Io. Andr. in capit.
querelam. de elect. & ibi expresſius per Abb. & hoc ea ratio-
ne, ſ͠m eum, quia non præſumitur, ꝙ Papa uelit cōtra iuſtitiā
ꝓcedere, art. 40. diſt. c. j. & 9. q. 3. cuncta per mundum. & c. per
principalē. & idē tenet Abb. in c. cū ueniſſent. de iud. & in c. cū
dilecta. de confirm. uti. uel inuti. Et ſimiliter non pōt ſententia
Papæ appellari, ut in d. iuribus. & hoc nedum quia ſuperiorem
non habeat l. j. in prin. a quib. app. non lic. ſed ēt quia ꝑ appella
tione dr̄ de iniquitate ſententiæ, quæ non ꝑſumitur iniqua, qn̄
eſt lata à principe. l. præfecti, ubi hęc ratio aſsignatur de min. &
melius in l. j. de offic. præfec. prætor. ubi dr̄, ꝙ princeps interdi
xit facultatē appellandi a ſententia præfecti prætorio, quia cre
didit eos, qui ob ſingularem induſtriam, explorata eorum fide
& grauitate ad huius officij magnitudinem adhibentur, non
aliter iudicaturos eſſe, q̃ eſſet ipſe iudicaturus, &c. Ex quibus
ultimis uerbis clare princeps atteſtatur ſe non eſſe iudicaturum
aliter quam iure caueatur, & ꝙ hac rōne non appellatur. Sicut
ergo non recipitur appellatio, nec recuſatio contra ſententiam
principis, quia præſumuntur calumnioſa, ita etiam excipitur ca
lumnioſè de nullitate, qn̄ allegatur nullitas ex cauſa. ex qua Pa
pa notatur de iniuſtitia, immo non dēt audiri dicens de nullita
te expreſſa, tali caſu, tanquā euidenter dicatur de calumnia con
ſtare, ſicut non auditur recuſans Papam, uel appellans ab eius
ſententia, qa, ut dixi dicit ſnīam iniquā. Et quemadmodum ui-
demus, ꝙ licet nunciatio noui operis ēt iniuſta ualeat, & ſit ti-
12 menda. l. j. in prin. de ope. no. nunc. ſperni tn̄ pōt, ſi ſit † euiden
ter calumnioſa, ſ͠m Bar. & Do. cōiter ibi. et facit, quod not. Bal.
in l. cū quædā puella. §. fi. de iuriſ. om. iud. in lec. antiqua. cū quo
tranſit Ale. ubi dicit, ꝙ licet ad fundādā iuriſdictionem inſpicia
tur magis, quod in ueritate debetur, ut ibi: hoc tn̄ locum non
habet qn̄ certum eſt, ꝙ actor per calumniam plus debito petit.
et idē tenet Ang. in l. ampliorem. C. de appel. & ēt confirmatur
ex no. per gl. in l. qui cum maior. §. qui ſe patris. de bo. liber. dū
uult, ꝙ iudex ex officio poſſit recipere libellum calumnioſum
quam ad hoc allegat Imo. in l. pen. §. ad crimen. de eden. & idē
probatur in l. auxilium. de mino. iuncta gl. in uerſi. ſine calum-
nia. & per Bar. in l. is, qui ope. §. fi. de furt. & facit, qđ uult no. In
no. in c. poſt electionem. in fi. de conceſ. præbe. dicens, ꝙ iudex
ex officio pot repellere illum. quem uidet per calumniam exci-
pere, cum quo tranſit Bal. in l. 2. C. quomodo qn̄ iu. & in addit
Spec. in tit. de leg. §. reſtat. uerſi. ꝙ ſi in ſtatuto. & Abb. in c. paſto
ralis. §. quia uero. & in c. ex parte el 2. de offic. deleg. et in c. de cę
tero. de re iud. cum concor. de quibus ibi per mod. et faciunt no
in c. fin. de reſt. ſpo. lib. 6. et per Inn. in c. præterea. de dila. & in l.
2. ſi quis in ius vo. nō ierit. per Bar. et quod no. Bal. in l. j. C. ne li-
ce. tertio prouo. et in l. ſi unus. §. pactus. de pact. et per Alex. in d.
§. condemnatum. et in l. de pupillo. §. qui opus. de ope. no. nunc.
et in conſ. 77. col. 75. 3. vol. Quia ergo cā, ex qua allegatur locū
notorie non fuiſſe tutum, et ex qua ꝯñr ſnīa dr̄ nulla iuris præ-
ſumptione non eſt uera, expreſſione dictæ cauſæ dicitur euidē
ter de calumnia ꝯſtare, ſ͠m Ale. in d. l. edita. qm̄ talis iuris ꝑſum-
ptio eſt liquidisſima probatio, ut no. in l. ſi tutor petitus. C. de
pericu. tut. Et tanto magis † dicta exceptio tanquam calumnio
ſa pt̄ reijci, qa ſumus in iudicio exequutionis, et ſummario, in
quo ex leui pręſumptione calumniæ pōt iudex excipientem re
pellere, licet in plenario non debet eum repellere ex leui pręſū
ptione, ſed ex uehementi, ſ͠m d. Ant. in d. c. poſt electionem. de
ceſſ. præbe. qui dicit hoc eſſe de mente Inn. ibi. cum quo tranſit
Alex. in conſ. 41. 3. vol. Et facilius ex leui præſumptione debet
exceptio in caſu iſto reijci, quia non agitur per talem reiectio-
nē de præiudicio irreparabili, cum exequutio poſſit & debeat
retractari, ꝓbata poſtmodū nullitate, & ſic, qa nō agit̄ de reie
ctione totali, ſed ſolum cognitio nullitatis differt̄. & ex dictis
Inn. in loco ꝑdicto ēt colligit̄, ꝙ ēt ſi exceptio ſit uera, ſi tn̄ iu-
dex uehemēter opinat̄, ꝙ ꝑ calumniam excipiat̄, poterit exce-
ptionē reijcere. & ad hoc allegat̄ Inn. per Pet. de Anc. in l. quiſ-
quis. C. de reſcin. uend. ut refert Alex. in eodem conſi. et prout
uehemēter opinari pōt, & debet in caſu noſtro, tā ex ꝑdictis q̃
ex multis alijs, quæ allegantur ꝑ partē ad oſtendendū de calū-
nia excipiētis, & maxime, qui diſtulit opponere dictā exceptio
nē nullitatis, poſtquā lōgo tp̄e fuerit litigatum ſuper dicta exe-
quutiōe, vnde ſuſpicio oritur, ꝙ hoc factū ſit cā differendę ſolu
tionis & fatigandi partē litibus & expenſis. c. exceptionē. de ex
14 cep. Atq; ēt facilius iſta nullitatis exceptio nō debet † exequu
tionem impedire, cū offeretur cautio de reſtitutione fida, caſu
quo in futurū declaretur nulla, ar. tex. in auth. quę ſupplicatio.
C. de preci. Imper. offer. quę uenit declaratiue ad l. C. & nō cor
rectiuè, nec additiuè, ſ͠m Guliel. & Cy. ibi. Nā inquantem dr̄ in
illa. l. ꝙ contra ſnīam præfecti ꝑtorio pōt ſupplicari, quamuis
non poſſit appellari, in dicta auth. declaratur, ꝙ ꝑ ſupplicatio-
nē intra decē dies porrectam non ſuſpenditur exequutio, dum
modo per partem uictricem offeratur cautio de reſtituendo
in caſu, quo ſnīa retractetur. Sicut ergo illo caſu per talē obla-
tionē cautionis ad exequutionē proceditur, quę aliàs ſuſpende
retur, ſic & in caſu noſtro, facta tali oblatione, exceptio nullita
tis non dēt exequutionē impedire, ēt in caſibus quibus ſuſpēdi
ſolet, ſicut qn̄ excipiēs offert ſe incontinēti uelle ꝓbare de nul
litate. Et ſic oblatio talis probationis proderit excipienti, iuxta
no. ꝑ Bar. & Doc. in d. §. ꝯdēnatū, qn̄ ex aduerſo ꝑ alterā partē
nō offert̄ dicta cautio, aliàs nō, & hoc videtur æquum, qua utri
que parti ꝯſulitur, & obuiatur malitijs & fraudibus: & ꝑſertim
qn̄ longo tp̄e retardata eſt exequutio, & litigatū ſuper exequu-
tione, ſicut in caſu noſtro, & in qua æquitate fundata eſt deci-
ſio. d. auth. quæ ſupplicatio. ut probatur [illegible] c. ſuſcitata. de reſt. in
integ. vbi ſimiliter probatur, ꝙ per reſtitutionem in integrum
petitam aduerſus ſententiam, non ſuſpenditur exequutio,
quando petenti offertur talis cautio de reſtituendo, et maxime

ſi

si contra petentem est suspicio malitię, sicut esse dicitur isto cã su contra excipientẽ de nullitate. Ex quibus omnibus concludendum arbitror, ꝙ officium iudicis sit in committendo exequutionem dictæ sententiæ, & ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Contumax non habetur pro confesso in criminibus de iure communi.*
2 *Citatio non ualet, quando intra terminum datum ad comparendum non potest ad notitiam citati peruenire.*
3 *Absens, cui certum est, defensionem non competere, quando citãdus non sit. & nu. 13.*
4 *Præsumptio est pro illo, qui longo tempore fuit in pacifica possessione.*
5 *Defectus citationis non potest suppleri, etiam per principem.*
6 *Nullitas notoriè apparens ex actis, non intelligitur sublata per statutum.*
7 *Restitutio cum hoc, quod de confiscatione obijci non possit, trahitur ad bona etiam in alium translata.*
8 *Princeps potest facere, quod clausula, etiamsi talia essent etc. habeatur pro expressa.*
9 *Non creditur asserenti commissionem principis, nisi de illa per literas constet.*
10 *Rex Francorum potest ex iusta causa bellum indicere, etiam contra recognoscentem superiorem.*
11 *Bona immobilia hostium efficiuntur indicentis bellum statim, quod sunt apprehensa, et in quo differant a mobilibus, nec requiritur processus uel sententia. & nu. 16.*
12 *Sequaces & adhærentes inimico regis, sunt ipsius regis inimici, ubi plura ad hoc.*
14 *Protestatio ad unum effectum non porrigitur ad aliam causam.*
15 *Protestatio ad impediendum iuris effectum nihil operatur, nisi pars cuius interest expresse consentiat.*
17 *Error iuris inducit bonam fidem, specialiter quando cadit circa priuilegium vel sententiam.*
18 *L. bene à Zenone. C. de quad. præscri. quando locum habeat, & locum habet in rege Franciæ.*
19 *Restitutio ad bona amissa ex una causa, non porrigitur ad aliam.*
20 *Derogatio ad clausulam derogatoriam qualis requiratur.*
21 *Princeps non potest sine causa auferre dominium etiam quæsitũ per modum iuris ciuilis.*
22 *Etiam si ipse fuisset causa acquisitionis, puta, quia donasset maxime si ob merita.*
23 *Princeps auferẽs dominiũ ex causa, nõ tenetur læso ad precium.*

CONSILIVM XXXI.

VISA & bene intellecta facti serie, videtur dicendum prima facie, ꝙ processus contra Illustrissimum magnum scutiferum Franciæ, & sententia contra eum lata non valuerit, & hoc videtur esse certum de iure cõmuni, quo non potest absens ꝯdemnari ad pœnam, quæ excedat relegationem. l. absentem. de pœnis. & l. absentem. C. de accu. sed est tunc procedendũ ad annotationem bonorũ, ſm Doct. ibi per l. j. ff. & C. de requi. reis.
1 nec põt minus condemnari, si delictũ non probetur: quia † contumax pro confesso non habetur, vt in dictis iuribus per Doct. & in l. inter accusatorem. de publi. iud. & per Spec. & Ioan. And. in tit. de accu. §. sequitur. vers. sed pone A. fuit accusatus, &c. Et quia etiam quælibet dilatio ad comparendũ debuit triginta dierum, vt per Bar. in locis præalleg. & accusatus vel inquisitus personaliter vel ad domum est citandus, ſm Bart. in d. l. inter accusatorem. Nec obstat, ꝙ in crimine læsæ maiestatis summarie & de plano ꝓcedatur, & per edictum reus citetur, vt in extrauag. ad reprimendum. quia illud non habet locum, quãdo contra regem vel ducem quis machinatur, per no. per Barto. in extrauag. qui sint rebelles. in ver. rebellando. & quia ad cõparendũ inquisitus nimium arctatur, vt statim dicetur, nec etiam in dicto crimine contumax pro confesso haberetur, sed delictum aliter est probãdum, vt in dicta extrauag. ad reprimen. dicitur, & ꝓ quo bona ipso iure nõ cõfiscantur, si sententia nõ sequatur, ſm Bart. in l. Imperator. de iure fisci, & l. si debitor. de his, q̃ in frau. cred. Non valuit etiam processus ex forma decreti, quãuis inquisitus fuerit ter citatus, ſm ꝙ per decretũ ordinatur, & quãuis ex forma statuti pro cõfesso habeatur; quia certum erat iudici inquisitum in Germania tunc esse, sicut narratur sæpius in inquisitio-
2 ne. Citatio ergo † non valuit: quia intra terminũ sex dierũ assignatus ad cõparendum ad eius notitiam non potuit peruenire, & intra illũ terminum cõparere. l. aut q̃ aliter. in princ. & ibi no. Bar. quod vi aut clam. & per Abb. in c. cum dilecti. de do. & contuma. & per Bar. in extrauag. ad reprimen. in ver. per edictũ. vbi dicit, ꝙ nec in ciuilibus terminus debet esse congruus, vt possit postea ad locum citationis cõparere. cle. j. de iud. ne aliàs edictũ contineat impossibile. l. 2. §. si quis ita. de eo, qđ cer. loca. In criminalib. verò datur dilatio longior, ſm formam. l. 2. C. de exhi. re. & quãuis, ſm Bar. vbi procedit summariè, vt in casu, de quo ibi, hoc non seruetur, debet tñ assignari dilatio congrua, ſm distãtiam loci vbi est: Quamuis ergo decretũ permittat citari per edictum, & a forma cõmuni & statutorum recedat: quia tñ de assignatione certi termini nihil disponit, in hoc recipit interpretionem & declarationem a iure comm. l. 3. C. de noxa. & c. cum dilectus. de ꝯsuc. & per ꝯñs debuit terminus esse talis, intra quẽ potuerit citatio ad inquisitum peruenire, & inquisitus comparere, & ratione prædicta etiam proclama magistrorum stratarum non arctauit dictũ dñm scutiferum, quia terminus quindecim dierum, de quo in illo, non fuit congruus, sed nimiũ breuis ꝑ distãtiam loci, & multo minus idem est dicendũ de alio proclamate & edicto, in quo præfigitur terminus decem dierũ ad comparendum, quia cõtinet quid impossibile, & ideo non valet, & ubi ẽt iudex ignorasset locum, in quo inquisitus esset, prius tñ hoc inquirere debuisset. §. si illud uere. in auth. de exhi. re. & per Bart. in d. versi. per edictum. ¶ Nec prædictis videtur obstare, quòd absens, cui certum sit defensionem non competere, non sit necessario citandus, ſm gl. & Abb. post alios in ca. cum olim. de r eiud. & in c. cãm quę, & in c. ad nostram, de iurei. & in cap. ex insinuatione. in fi. de app. & in c. bonæ. el j. de elec. cũ ꝯcor. de q̃b. late ꝑ mod. in d. c. cũ olim. & hoc ẽt ꝓcedit, q̃uis de notorio ñ ꝯstet iudici, dũmodo uere aliquid sit notoriũ, & ita credat iudex, ſm Inn. in c. tua. de coha. cleri. & mulie. in fi. &
3 Abb. ĩ d. c. cũ olim. q̃a illud procedit, qñ certũ † est & notoriũ, absenti excusationẽ non competere, sicut qñ notorie constat de delicto, ꝙ nullo casu põt esse licitũ, sicut adulterium uel blasphemia, aut aliud simile. sed regulariter nullum maleficium põt esse ita notorium, qđ non possit habere aliquas excusationes, ſm Inno. & Ant. de Bu. in c. vestra. de coha. cle. & mulie. & etiã Abb. in fi. & declarat ẽt Aret. in cons. 145. in 9. col. vers. Venio ad ſm &c. dicens etiã, ꝙ licet id, qđ fit, ſm genus suũ, sit de genere prohibitorum; si tñ aliquo casu licite fieri põt, est excusabile. allegat. c. venerabilibus. §. fin. de sent. excõmuni. in 6. q̃uis ergo notorium esset, ꝙ dictus magnus scutifer sequutus fuisset d. Ludouicum Sfortiam hostem regis, & cũ illo redijsset, & inuasisset eius statum paulò ante recuperatum, potuit tñ credere probabiliter hoc facere posse iure permittente ꝑ protestationem, quã fecerat, qñ factus fuit miles ordinis sancti Michaelis, videlicet, ꝙ intendebat adiuuare do. Ludouicum cõtra omnes eũ inuadere uolentes, & quia cũ dictus. d. Ludouicus & sui
4 progenitores longissimo † tempore in possessione pacifica dicti status permãsissent, ꝓ illo erat præsumptio, ſm Bar. in l. fi. C. vnde vi. ꝑ illũ tex. & per Salic. ibi, & Inno. in c. 2. de resti. in integrum. & Io. Andr. in addi. Spec. in tit. de testa. §. j. in add. magna, vers. itẽ opponũt, &c. Bal. in repe. l. j. C. unde ui. col. 4. Ang. in l. pe. C. quibus non obst. lon. temp. præscri. Ant. de Butr. in c. ecclesia. in vlti. col. de cau. pos. & proprie. & in c. sæpe. de resti. spol. Abb. in c. si diligenti. de præscrip. Ale. cõsi. 151. in fi. 2. vol. & in cõsi. 59. Attentis verbis, &c. 3. vol. & Are. ĩ ꝯsi. 154. ĩ fi. & tãto magis erat præsumptio pro do. Ludouico, q̃ erat inuestitus de nouo. l. pe. C. de eui. & per Barto. in l. celsus. de usucap. & per ꝯñs cum iura Christianissimi regis ignoraret, ut præsumitur. l. uerius. ff. de proba. & l. fi. pro suo. potuit credere ꝙ ei bellũ fuisset iniuste indictũ & illatum, & ꝙ iuste se defendere, & statum, quo fuerat spoliatus, de iure recuperare posset incontinenti attenta qualitate ꝑsonæ, & rerum, iuxta no. per Bar. in l. 3. §. eum igitur, de vi & vi arma. Cessante igitur dolo, qui non præsumitur in dubio. l. quoties. de proba. pœna imponi non debuisset. l. aliud est fraus. de uer. sign. & a qua quælibet causa excusat. l. igitur. §. potest. de lib. cau. & no. in l. si plagij. C. ad leg. Iuliam de plag.

solum pōt operari, qñ ex delicto criminis lęsæ maiestatis diceretur. d. Galeaz bona amisisse, q̄a ad hãc cām tm̄ se refert, & hēt respectū, vt ēt probat ex sequentibus, dū mãdat officialibus, ꝙ faciant restitutum uti & frui gratia plenarie, & ꝙ eū nō molestent rōne præmissa: in quib. solum de cōfiscatione facta ex cā pdicta dictū fuerat, sed q̄a eius bona ex alia cā fuerant publicata, hoc est statim ꝙ expulsis hostib. fuerūt capta. d. l. si captiuus. §. j. ideo circa hanc causā restitutio nihil operatur, & ad publicationē factā ex ea causa & eius occasione restitutio nō dicitur facta. d. l. si vnus. §. ante oīa, de pactis. & sicut dixi supra de ptestatione. Et ppea licet obijci nō possit de cōfiscatione facta ratione criminis læsæ maiestatis, dici tñ pt bona fuisse publicata statim, ꝙ fuerūt capta expulsis hostibus, quæ publicatio nō est sublata; quia quoad eam non est aliqua restō facta. Scdō volun tas deficit, nā p decretū. 1423. statuitur, ꝙ donationes, absolutiones, & cōcessiōes intelligant̄ semper sine piudicio tertij, nisi in eis sit specialis clausula non obst. ꝙ alteri sit ius quæsitū &c. quæ clausula derogatoria facit abesse cōsensum in cōcessionibus, in quibus illi clausulæ non sit specialiter derogatū. l. si quis in principio testī, de leg. 3. & l. si mihi & tibi. §. in legatis. cū ibi no. de leg. j. cui clausulæ derogatoriæ non est in casu nostro sufficienter derogatū, nec de illa est facta mentio specialis, ut fieri debuit forma dicti decreti, & de iure cōmuni, vt in iuribus pręallegatis. Dū enim dicit in literis cōcessis magno scutifero, nō obstantibus aliquibus legibus, statutis uel decretis in ꝯtrariū faciētibus, ēt si talia forent, &c. per hoc nō dr̄ sufficiēter derogatum dictæ clausulæ, de qua in prædicto decreto. Quia aliud est decretum, cui est derogatū, etiā si de illo debuisset fieri mentio in indiuiduo, & aliud est dicta clausula apposita in decreto, quæ se habet ad aliud per modū qualitatis, de qua qualitate debuit fie

20 ri specialis mentio, q̄ per † verba prædicta non dr̄ facta, sed dr̄ potius mentio generalis, quæ non sufficit, ut declarat Pau. de Cast. in consi. 55. & in cōsi. 363. In facto pręsenti, &c. ubi alleg. Bart. in l. si quis in principio testī. col. 2. vers. quæro, testator dixit cassans, q̄ s̄m eum vult, ꝙ non sufficiat dicere, non obstante testō sub quacunque forma verborū, nisi fiat mētio ēt specialis de verbis derogatorijs. vt quia dicat̄ non obstante testō, ēt si essent uerba derogatoria sub quacunq; forma uerborum, &c. & idē vult Pau. de Cast. in auth. quę supplicatio. in fi. C. de testa. & in consi. 316. Qm̄ adiectione, &c. ubi in terminis dicit, ꝙ qñ in priuilegio est clausula derogatoria, non sufficit clausula nō ob stan. priuilegijs sub quacunque forma verborū concessis, quia hic fit mentio de priuilegijs non aūt de uerbis derogatorijs in illis contentis, de quib. ēt fieri debuit mētio spālis, put facta diceretur, si dictū fuisset, nō ob. priuilegijs quibuscunque, & verbis derogatorijs in illis appositis, &c. Nec fuisset necessaria mētio singularis dictæ clausulæ, quo casu pñt loqui, qui in ꝯtrariū allegant, s̄m eum. & ita ēt tenet Soci. in legatis. Nec aliter dicit Feder. in d. consi. 47. in contrarium allegato, qui dicit, ꝙ sufficit dicere, non obst. quibuscūque verbis derogatorijs sub quacunque forma conceptis. Nam & in casu suo de uerbis derogatorijs est facta specialis mentio, qđ sufficit. licet de derogatione non sit facta mentio singularis, q̄ non est necessaria, s̄m eū, & Pau. de Cast. in d. consilijs, ex mente aliorū. Et p hoc ēt rñdetur ad aliud, uidelicet: dum in dictis litteris regijs spāliter derogatur decreto de anno, 1423. quia licet talis derogatio sit spālis quo ad ipsum decretū: non est tñ specialis, sed generalis quo ad derogatoriam, de qua in illo. & de qua ēt fieri debuit spālis mentio, vt sæpe dictum est. Debuit ergo dici non ob. decreto de anno. 1423. & non ob. quibuscunq; uerbis derogatorijs in illo appositis, nec fuisset necessarium dicere, non obstante illa clausula, sine preiudicio tertij, q̄a ista diceret̄ mētio singularis, q̄ non est necessaria, s̄m prædictos. Est ēt aduertendū, ꝙ specialis derogatio dicti decreti fuit necessaria ad aliū effectum, s. ad recuperationē bonorū, q̄ adhuc erant penes fiscum, q̄ non intelliguntur restituta, nisi de illis sit facta speialis mentio, & cū expressa spāli derogatione dicti decreti, ut in illo cauetur expresse, sed quantum ad præiudiciū tertij, vult decretum fieri specialē mētionē illius clausulæ, s. non obstāte ꝙ alteri sit ius quæsitū de qua non est facta mentio expresa, nec spālis in casu nr̄o, iō bona in alium translata per contractum non continentur in restitutione, sed illa solū, q̄ remanserunt apud fiscum. Et quantum ad hæc bona oībus dr̄ ipositū ꝑpetuū silētiū, & nō quo ad alienata, & sic nō obstāt in ꝯriū allegata, q̄a in casu ꝯtrario nō pēdebat aliqua derogatio ad restitutionē faciēdā, sicut ī casu nr̄o.

21 ¶ Secundo dr̄, ꝙ ꝯ in iure quęsito non infertur pręiudicium comiti Musochi ex defectu potestatis maiestatis regiæ, quę sine cā non potuit dominiū ex cōtractu donationis in dictū comitem translatum auferre, s̄m Doctores cōmuniter in dicto c. quæ in ecclesiarum. de cōstit. & in l. fi. C. si contra ius uel utilita. publi. Et iō facere nō potuit, ꝙ restitutio trahatur ad bona in aliū ex contractu translata, s̄m Cyn. & Bal. in terminis in d. l. Gallus. §. & quid si tantum. cum quibus transit Alexander, per prædicta. & hoc uerum est, siue dñium sit quæsitum per modum introductum de iure gentium, siue inuentū de iure ciuili, puta præscriptionis uel aditionis hęreditatis quia in isto casu ipsum dominium est de iure gentium, licet modus quærendi sit de iure ciuili, s̄m Bal. in l. 2. C. de iur. & fac. ignorantia, in l. j. C. de iure annul. aureo. in l. Deo nobis. in fin. C. de episc. & cle. in c. domino guerram. in tit. de leg. Conra. & in le. nam ita diuus. de adopti. Paul. de Cast. & Alexander. in d. §. & quid si tantum. & Alex. in l. cum hęredes. in prin. de acq. poss. & Are. in l. 3. de testa. quicquid ibi dixerit Pau. de Cast. & Ang. in l. Lucius de euicti. cōtra quos ēt tenēt Moderniores in d. c. q in ecclesiarū, & hoc ēt verū est, qñ is dñium sit vtile tm̄, s̄m Bar. in l. 2. C. de fund. patri. li. 11. & Paulum de Cast. cōsi. 158. Viso & examinato puncto, &c. Et

22 ex alia ratione non potuit rex sine † causa dicto comiti præiudicare, quia non pōt a suo contractu discedere, c. j. & ibi per omnes, de proba. p Cy. & Bal. in l. digna vox. C. de leg. & ideo malē dicit Ang. in l. item si verberatum. de rei vend. dum dicit, ꝙ vbi princeps fuit causa, ꝙ quis dñium acquireret, ut quia illi donasset, pōt illud ēt sine causa auferre, licet peccet mortaliter, nam falsum est, ꝙ a dicto suo contractu possit sine causa discedere, ut dixi, & contra eum tenent ēt Moderni in d. c. quæ in ecclesiarum. Et pręcipuè hoc est verū, qñ donatio facta fuit ob merita, vt in casu nostro, quia illa est efficacior. Et ppea priuilegium concessum ob merita non potest reuocari, licet aliàs fuisset reuocabile, s̄m Bal. in l. si cum mihi. de dolo, per nōt. per gl. in l. si pater. §. fi. de dona. quæ vult, ꝙ donatio ob merita propter ingratitudinem reuocari non possit, prout etiā refert Alex. consi. 215. 2. vol. in 2. colu. Nec illa causa, ꝙ sententia & condemnatio sit nulla, uel quia crimen perduellionis non sit commissum, est sufficiens, quia licet ita sit, quia tñ ex alia causa regi fuit iuste dñium quæsitum, scilicet, quia hostes expulit, & eorum bona immobilia occupauit, illud in alium transferre potuit, qđ sine causa non potuit auferre. Nam vbi apud fiscum dicta bona fuissent solum ex causa criminis læsæ maiestatis, & non ex alio capite, causa prædicta forte sufficeret, sed quia ex alio capite bona fuerunt publicata, cā ad hoc non pertinet, nec illi conuenit,

23 & vbi ēt subesset † iusta cā auferendi dñium, nihilominus rex Christianissimus teneretur comiti Musochi ad precium & ad ęstimationem, s̄m gl. in l. si locus. §. fi. quemadmodum serui. amittatur, Bar. in l. si Titius. de pign. actio. & probatur in l. serui. & ibi per Bal. C. pro quib. cau. serui lib. acci. & Archi. in c. p principalē, 9. q. 3. Vnde ex omnibus prædictis cōcludit, ꝙ literæ cōcessę d. magno scutifero non sunt interinandæ nec approbādę in pręiudicium dicti comitis Musochi, sed declarandum est, interinationē nō esse extēdēdā ad bona in illū trāslata. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum disponens in ipso disposita seruari debere, non obstante contraria consuetudine, præscriptione, vel stylo, consuetudini futurę derogare intelligitur.*

2 *Sententia nulla propterea, quod sit lata die feriato, per iudicem confirmari potest.*

3 *Dictio, ut supra, inducit repetitionem omnium qualitatum præcedentium.*

4 *Verba, si non fecerit, etc. sequentia promissionem de faciendo exponuntur, id est, si fuerit in mora faciendi, vide nu. 6.*

5 *Mora commissa per debitorem non dicitur, nisi creditor probet se fuisse in loco destinatæ solutioni, & tempore præscripto.*

6 *Creditor ex causa cogitur alibi recipere solutionem, quam in loco destinato. & uide nu. 9.*

7 *Protestatio facta loco & tempore incongruis non ualet.*

CON-

CONSILIVM XXXII.

VISO processu causæ vertentis inter Ioã. Benedictum appellantem ex vna, & Bartholomeum de Zerbis ex altera. Et oĩbus diligenter consideratis, quæ tã in facto, q̃ in iure proponũtur & allegantur, & visis literis spect. d. iudicũ appellationum ciuitatis Pisauri requirentium vt decisiuè cõsulã, quæ sint & esse debeant partes eorũ in pronunciãdo & sententiãdo inter dictas partes, quare illorum honesto desiderio satisfacere cupiẽs dicã cõpendiosè quid in hac re sentiã pro iustitia & æquitate. ¶ Et incipiens a nullitate sententiæ latæ, & de qua dr̃ in libello ex parte dicti Ioannis Benedicti, sentio, q̃ dicta prima sentẽtia sit nulla, quia lata reperitur die feriato in honorẽ Dei ex dispositione statuti dictæ ciuitatis. l. oẽs & l. dies festos. C. de ferijs. & c. fi. eo. tit. Nec de cõtraria consuetudine apparet, quia illa p testes receptos nõ pbat̃, nec respectu tpis, nec quoad alia ad hoc necessaria, per not. p Pet. Cy. & alios in l. 2. C. quæ sit longa cõsue. per Bar. & Doc. in l. de quibus, de legi. & per Doc. in c. fi. d̃ cõsue. Et ubi ẽt probaret̃ contraria consuetudo, qđ nullo mõ est cõcedendũ, tñ non valeret cõtra prædictum statutũ. Et hoc
1 propter † aliud statutũ mandans statuta obseruari, non obstãte cõtraria cõsuetudine pscriptione, vel stylo, per quã clausulã non obstante, &c. dr̃ derogatũ cõsuetudini ẽt futuræ, & stylo, ut est de mente gl. in cle. fin. de reb. eccl. nõ alie. & idẽ vult Pau. de Eleaza. & Lap. in cle. statutũ. de elect. Io. And. & Ant. de But. in l. certificari. de sepul. Ant. de But. Imo. & Abb. in d. c. fi. de cõsue. Bal. in d. l. j. C. quę sit long. cõsue. cũ cõcor. de quib⁹ p Alex. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. de leg. j. qui idem tenet. Sed quia
2 sententia † quæ est nulla ex hac cã, si sit iusta, potest per iudicem confirmari, ut in specie tenet Imo. in l. si expressim. de appella. & est ẽt de mente Bar. ibi, & idem tenet Philip. in c. fi. de app. in 41. q. ¶ Idcirco uidendũ est de iustitia uel iniustitia dictę sententię, & q̃ fuerit iniusta uidetur efficaciter probari. Nam dictus Io. Benedictus pmisit cõsignare libras mille sirici per totũ mẽsem Octobris in ciuitate Recanati dicto Bartholomæo, & deinde in alia posteriori parte instrumenti actum fuit, q̃ si dictus Io. Benedictus non cõsignaret ad dictũ terminũ ut supra, q̃ teneretur dicto Benedicto soluere ducatos quadringentos, quos recepit pro parte precij dicti sirici, & quãuis hoc loco non sit facta mentio loci, nec expressum, in quo loco consignari debeat, tñ locus supra expressus, s. in ciuitate Recanati, intelligitur repe
3 titus, maxime pp illã relationem, vt supra, quæ † inducit repetitionem omniũ qualitatũ pcedentium, ſm Bar. i l. si quis seruũ. §. fi. de leg. 2. in l. j. §. fi. si fami. fur. fecisse dica. & in l. sanctio legum. de pœ. Quia † ergo pręcessit primo dispositio & pmissio
4 de cõsignãdo dicto tempore & loco, & deinde cõuentum est, q̃ si Io. Benedictus non ɔsignauerit ad dictum terminũ, &c. illa verba, & si non cõsignauerit, exponuntur, si fuerit in mora cõsignandi. l. si duo. §. fi. de cõstit. pecu. & ibi Bar. no. q̃ qñ pcedit dispositio, puta pmissio, & deinde dicitur, & si non dederit vel nõ fecerit, ista uerba debent exponi, id est, si fuerit in mora dandi vel faciendi, per illum tex. & per alia iura, quæ ibi allegat. & idem probatur in l. j. §. item si ita, ad leg. Falcid. & ad hoc illum
5 tex. etiam no. ibi Alex. sed † quia Bartholomeus, cui debuit fieri consignatio in termino pdicto nõ fuit, nec pdatur fuisse in loco destinatæ solutionis, ideo Benedictus nõ fuit in mora, q̃uis ad dictum locũ siricũ promissum non cõduxerit. l. arbiter calẽdis. de arbitris. & per quẽ tex. ita voluit Bar. i l. item illa. in prin. de consti. pecu. ergo conditio sub qua dictus Benedictus promisit ducatos quadringentos, non fuit purificata, & per ɔñs nõ censetur obligatus ad dictam quantitatem. Nec est necesse quærere, vtrum excusetur propter impedimentum pestis, uel non, quia ẽt cessante dicto impedimẽto excusatur ex hoc, quòd Bartholomęus ad dictum terminum non uenit ad locum destinatum per prædicta. ¶ Præterea ex alio quoque uidetur excusandus, uidelicet quia intra terminũ obtulit siricum dicto Benedi-
6 cto in ciuitate Pisauri, & † quamuis creditor non cogatur recipere solutionem alibi, q̃ in loco destinatæ solutionis. l. pe. ff. de eo quod certo loco, ex cã tñ põt ei alio loco solui, vt est expressum in l. vsuras. C. de solutio. ſm vnum intellectum & dr̃ iustũ impedimentum ad excusandum debitorem qñ ad locũ destinatum non est securus accessus, ſm gl. ibi, quæ dat exemplum, in quo est eadem rõ, q̃ militat qñ timor causatur a peste, & a morbo, per not. in l. de ætate. ad Trebel. & in his consistit tota uis, & ad ista reducitur tota difficultas. ¶ Sed in contrarium facit, nã Io. Benedictus vendidit Bartholomæo dictam quantitatẽ sirici quam promisit per totum dictum mensem cõsignare in dicto loco, & pro precio, quo quidam de Camerino, nominati in instrũ uendent eorum siricum in nundinis Recanati proxime futuris pro contanti. &c. Nec apparet, q̃ prædicti vẽdiderint aut quod siricum in dictis nundinis dicto tempore, & per ɔñs uenditio sirici remanet sine precio certo, & sic non ualet. l. fin. vbi hoc est expressum. C. de contrahe. emptione. Et non obstat, q̃ prædicti de Camerino p suas literas declarauerint, quo precio quilibet eorum vendiderit proprium siricum in ciuitate Camerini, quia inter partes non fuit actum de precio, quo siricum illorum vẽderetur in dicta ciuitate, sed alio loco, uidelicet, in nũdinis Recanati, & certo ac determinato tpe, de quo tpe certo prædicti non deponũnt, sed solum de anno, & sic de identitate tpis non deponunt, ut probatur ex notatis per Bar. in l. Celsus de vsucapio. p Ant. de But. in cap. licet. de probatio. & p pea nõ dñr deponere de precio conuento inter prædictos, sed de alio & diuerso precio, q̃a ex diuersitate locorum & temporum variantur precia rerum. ff. ad legem Falcidiam. Et ex prædictis ẽt constat, q̃ dicta venditio sirici non põt amplius perfici, quia cũ tempus, quo precium debuit declarari, sit elapsum, ex quo partes se restrinxerunt ad nundinas proxime futuras Recanati, nõ põt alio tpe, & in alijs nundinis fieri dicta declaratio, quia non est idem, sed diuersum tps. l. si vsusfructus mihi in biennium, de usufructu legato, & ex diuersitate temporum, ut dixi: variatur precium, & remanet imperfecta dicta uenditio, ẽt si per casum & impedimẽtum pestis dictum precium certificari nõ potuit: Nec alio modo, & sic ẽt ex uenditione facta in ciuitate Camerini potuit declarari dictum precium sub prætextu dicti impedimenti, ut hæc omnia probantur clarè in d. l. fin. C. de contra. emptio. ¶ Præterea prædicti de Camerino nihil probãt. Primo quia non iurarunt. l. iusiurandi. C. de testib. Secundo, quia sunt singulares, qñ quilibet solum deponit de precio, quo siricum cuiuslibet fuit uenditum. Tertio; quia pars nõ fuit citata. l. si qñ. C. de testibus. Quarto, quia se ingesserunt, & sponte deposuerunt. l. quæ omnia, cum ibi notatis per Bartolum, de procuratoribus. ¶ Cum igitur uenditio dicti sirici sit nulla ex defectu conditionis sub qua fuit facta, sequitur, q̃ uenditor, id est Io. Benedictus tenetur ad restitutionem ducatorum quadringentorum quos percepit ab emptore pro parte precij, condictione sine cã, vel ob cãm. l. si extraneus, & l. fi. de cond. ob cãm, & l. j. §. pen. & fin. de condictio. sine cau. Nec dici põt, q̃ steterit per Bartholomæum, quo minus certificaretur precium, ex quo non cõstat, q̃ illi de Camerino iuerint ad nundinas, nec q̃ in illis vendiderint de sirico. Et p pea cõditio dicitur potius defecisse facto tertij, vel per casum, si illud successit propter pestem, quam ex facto dicti Bartholomæi, & cui nihil põt imputari, q̃ non accesserit ad locũ destinatæ solutionis, nisi quantum ad excusandum Io. Benedictum a mora. d. l. arbiter calen. de arbitris. & per Bar. in d. l. item illa. Nam sicut Ioannes Benedictus excusatur a mora, ex hoc q̃ Bartholomæus non accessit ad dictum locum, sic ẽt dictus Bartholomeus excusatur a mora ex eo, q̃ Io. Benedictus ẽt non accessit ad eũdem locum tpe destinato. d. l. arbiter calendis. Si enim Io. Benedictus ad locũ accessisset, & Bartholomæus non, tunc cæteris concurrentibus Bartholomæus potuisset esse in mora quo ad periculum interitus. d. l. item illa. in prin. Sed quia prædicti de Camerino in dictis nũdinis nihil uẽdiderunt, frustra quæritur, vtrum prædicti contraheñtes, uel alter eorum uenerint ad locum uel non, quia etiam si solus Ioannes Benedictus siricum ad locum destinatum conduxisset, & illi de Camerino in loco de sirico non vendidissent, uenditio sirici non ualeret, quia precium non fuisset certificatum, nec certificari posset. Et p pea protestationes factæ per dictũ Io. Benedictum, quantum ad validandum uenditionem, nihil operantur, quæ, vt est dictum, est nulla pp in certitudinem precij, quę incertitudo processit a facto tertij, uel a casu. d. l. fi. C. de contrah. empt. Si enim per Bartholomæum factum fuisset, quominus pcium declararetur, tunc forte aliud esset, per l. hæc uendit. de cõtrah. empt. & per no. per Bar. in l. si quis arbitratu. in pri. de uer. obl. Præterea dictæ protestationes & oblationes factæ in alio loco,

loco,vel de implendo in alio loco,non ꝓsunt, quia debet fieri ꝓtestatio in loco cōgruo,vel dirigi ad locū cōgruū.vt not.in.l. mora.in prin.de vsur.& per Bar.in l.non solū.§.morte.de ope. noui nunc.vers.videamus de loco congruo,&c.Item debet fieri cōgruo tpe,vt ibi per eum.& ꝓpea † protestationes Ioā.Benedicti factæ post tempus,de quo conuentū est,effectum non hñt,vt no.gl.in l.in concubinatu.in vers.protestatio.& probat in l.pen.cum glo.pro empto.& per Alex.post Moder.in l.si ita scriptum.in prin.de legat.j.Et ideo nō potuit imputari Bartholomæo,si siricū oblatū non acceptauit,& residuum precij non soluit,quia tpe oblationis vēditio adhuc non erat perfecta,qa precium adhuc non erat certificatū,& præsertim,qa alio loco facta fuit oblatio,quæ ēt nihil operari potuisset,si facta fuisset in loco destinatę solutionis,& certificatio precij sequuta non fuisset.Non enim hoc vnum tñ,scilicet,offerre in loco destinato fuit satis ad effectū vt vēditio perficeretur,& emptor ad precium teneretur,sed fuit ēt necessarium,ꝙ precium sirici declararetur ex venditione facienda per illos de Camerino de proprio sirico in nundinis proximis Recanati,qđ cum factū non fuerit nec per Bartholomæum steterit,quo minus preciū certificaretur,ipse nō tenetur ad residuū ꝓcij,& illud,quod solutum est, repetere pōt.Nec obst.ꝙ Io.Benedictus promiserit sibi solutū restituere,si non consignauerit dicto Bartholomęo ad terminum prędictum,&c.Quia consignare non debuit,nisi postꝗ ꝑciū fuit certificatum,& ubi non fuisset certificatū,non tenebat ad cōsignandū ad dictū terminū,qa vēditio facta aliter nō erat valida ꝓmissio,ergo de restituēdo precio recepto in dubio intelligitur facta oī ēt casu,quo precium solutum de iure veniebat restituendum.l.quæro.§.inter locatorē.ff.loca.Et sic non tñ,qñ post precium certificatum,& post venditionem iam perfectam venditor fuit in mora cōsignandi,quæ prius non fuit cōmissa.d.l.si duo.§.fin.de consti.pecu.sed ēt si conditio,sub qua venditio fuit facta,defecit,vt quia ex uēditione faciēda in nundinis proximis per illos de Camerino precium certificari non potuit,quo casu,ut dixi,de iure debuit fieri precij soluti.Vnde isto casu illa uerba,& si non consignauerit ad terminum,non solum exponuntur,si consignare noluerit,& in mora consignādi fuerit,sed ēt si consignare non debuit.& casus consignationis faciendæ non euenerit,prout non dr̄ euenisse defecta con-
8 tione sub qua uenditio erat facta.Tunc † enim illa uerba,si nō fecerit,uel si non dederit,exponunt̄,si fuerit in mora dandi vel faciendi,ut euitetur absurdum,& sic ad effectum,ut quis non incidat in pœnam,vel damnū patiat̄ sine culpa,uel delicto.d.§.fi.& d.l.j.§.item si ita.& prout ēt declarat Pau.de Cast.in d.§.fi. Nam ꝑ dictam expositionē verba impropriantur,& illorū propria significatio restringitur,ut ēt ipse fatetur:ne quis indebitē damnum patiatur.Multo magis ergo debent dicta uerba capi propriē & simpliciter:& non restringi,qñ aliàs surgeret & sequeretur absurdum & aliquod iniquum,prout eueniret in casu nostro,si non intelligeretur facta promissio de restituendo precio eo casu,quo uenditio deficeret,& effectum non hr̄et sine culpa & facto emptoris,qa remaneret in damno,si ad restitutionem precij hoc casu agere non posset,& aduersarius cū illius iactura locupletaretur,ꝯ.l.nā hoc natura.de Condict.indebi.qui non p̄t interesse ꝑtēdere ex hoc,ꝙ Bartholomæus siricū oblatū incōgruo loco & tpe noluerit accipere ad dictū terminum,cum adhuc non esset uenditio perfecta,& quis dictum fuerit & actū,ꝙ si dictus Bartholomeus,vel alius pro eo nollet accipere dictū siricū ad dictū terminum,dictus Io.Benedictus possit vēdere dictum siricū ad dānum dicti Bartholomæi,&c. Ista tñ verba hoc loco debent exponi,id est,si fuerit in mora accipiēdi,quia ante moram & culpā non debet incurrere damnū. d.l.si duo.§.fi.& d.§.itē si ita.in qua mora nō fuit cōstitutus dictus Bartholomæus ꝑ oblationē & interpellationē factā loco,& tpe incongruo,id est,antequā venditio esset perfecta & preciū esset certificatū per prędicta.Et ideo dum dr̄,ꝙ nollet accipere ad dictū terminū,subaudiri debet,& post venditionem ꝑfectam,arg.l.3.§.si quis hæredi.de statu lib.vbi si testator dixit, a tpe mortis subaudit̄ & aditæ hæreditatis,qa tunc incipit esse in negligentia,& probat in l.fi.§.sin autē dubius,cū sequenti.iūcta gl.& ibi per Doc.C.de iur.delibe.& facit.l.si in diē.de cōditio.& dem.& ibi per Bar.& qđ no gl.in l.tali.ī prin.iuncto tex. de iure dotiū,Bar.& alij in l.si cui legetur.ī fi.prin.de leg.j.Bar. in l.genero.de his,qui no.infam.vbi dicit,ꝙ si constitutio episcopi dicat,ꝙ si quis non fuerit executus intra annum a tēpore mortis,cadat in excōicationem,ꝙ hoc tempus nō currit ignoranti,& quamuis dicatur a tēpore mortis,debet subaudiri,& scientię,arg.d.§.si quis hæredi.ne ignorantia puniatur,& hoc, s̄m eum est generale in omni tpe,qđ currit ex negligentia alicuius,vt in principio ponantur ea,quę inducunt negligentiā.l.fi. C.de anna.exceptio.Eadē rōne ergo & in casu nostro facienda est dicta subauditio,qa ante venditionem purificatā & preciū certificatū dictus Bartholomæus nō potuit esse negligens in accipiendo siricum,& in soluendo illius precium.Et per hoc etiā
9 respondetur ad † aliud,videlicet dū vltimo loco dicitur,ꝙ solutio potuit fieri alio loco,qñ quis fuit impeditus soluere in loco destinato,ꝑ l.vsuras.cum ibi no.C.de solutioni.Quia hoc posset procedere,qñ venditio iam fuisset purificata & perfecta,& sic,qñ facta fuisset obligatio tpe congruo,sed facta prius nihil operatur,quia non reuelaret oblatio facta etiā in loco destinatæ solutionis ante purificatam & perfectam vēditionem per dicta in præcedentibus.Præterea,qñ impeditur quis soluere in loco destinato,non potest fieri solutio in quolibet alio loco,sed solum in loco domicilij ipsius creditoris,secundū gl.in d.l.usuras.Nec est etiam legitime probatum,ꝙ pestis fuerit dicto tpe in ciuitate Recanati,qa testes solum de hoc deponunt de auditu,ideo nō ꝓbāt,l.testium.cū ibi notatis.C.de testib.Et ēt si de fama deponerent,non tamē plenē probarēt,ut notatur in l.3. §.lege Iulia.de testib.per Bartolum & alios in l.admonendi.de iureiu.per Doctores in c.veniens.lo primo,de testib.¶ Ex quibus oībus dico & concludo,partes dictorum dominorum iudicum fore & esse in confirmando dictam primam sententiam latam in fauorem dicti Bartholomæi contra dictum Io.Benedictum,ac in pronunciando & sententiando bene fuisse iudicatū, & male fuisse appellatum pro parte dicti Ioannis Benedicti,& quia quilibet est uictor & uictus,dico partes ab expensis esse absoluendas. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia est stricti iuris,& in ea non uenit,quod expreßum nō reperitur.*
2 *Pars aliquando pro toto capitur.*
3 *Sententiæ uerba impropriantur,ut mens saluetur.*
4 *Verbum idem aliquando uno respectu capitur proprie; alio impropriè.*

CONSILIVM XXXIII.

CIRCA vnum,de quo quæritur,videlicet,vtrum dñs Philippus sit obligatus ad restitutionem fructuum perceptorum ex certa petia terræ bubulcarum vigintiocto ante litem contestatam super fideicommisso.Primo aspectu vr̄ dicendum ꝙ sic qa ad dictos fructus fuit primo condemnatus per dñm Hectorem,cuius sententia transiuit in rem iudicatam,& a qua in hoc non reperitur recessum per aliam sñiam,in qua pronunciatur a dicta contestatione & citra.d.q.do.Io.Frācisco licuisse & nūc licere Philippo eius hæredi,dictas.28.bubulcas pro parte sibi in dicta possessione debita uirtute dicti fideicommissi retinere vsque ad cōcurrentem ratam dictæ partis sibi in tota dicta possessione debita,ac ēt fructus a dicta litis contestatione & citra ex ipsis bubulcis uigintiocto perceptos & percipiendos in dicta parte sibi debita ex fructibus totius dictæ possessionis imputare & compensare,& ꝓpea ad earundem bubulcarum uigintiocto & fructuum a litis contestatione,& citrà perceptorū ex ipsis & percipiendorum restitutionem non teneri,&c.Quia igitur absoluitur tantummodo a fructibus perceptis a tempore litis contestatæ,& citra,quo ad fructus prius perceptos ꝑ huiusmodi sententiam non intelligitur absolutus.l.Imperator.de
1 postula.& arg.l.cum prætor.de iud.& quia sententia † est stricti iuris,& in ea non uenit,qđ in illa non reperitur expressum.l.j. C.si plures una sñia.& l.Paulus.de re iud.Et tanto magis,quia in hac ultima sñia condemnatur dictus do.Philip.ad obseruantiam & satisfactionem contentorum in sententia prædicti do. Hectoris,iuxta tñ declarationes & reseruationes,de quibus cōstat in sententia confirmatoria lata per tunc D.de consilio,& cum

cum declarationibus infrascriptis,&c. Quia igitur, quo ad fructus perceptos ante litem contesta. non reperitur in dictis reseruationibus & declarationibus alterata prædicta sentẽtia do. Hectoris. Ideo intelligitur per hanc ultimam sententiam declaratum, ꝙ debeat in hoc sicut in alijs nõ exceptis obseruari. l. denique. §. interdum. de fide instr. & §. vt autem, in auth. de non alie. & l. in his. ff. de legibus, a qua sententia do. Hectoris nõ intelligeretur ẽt recessum, sed potius diceretur confirmata, quamuis non fuisset expresse declaratum, ꝙ exceptis his, de quib. supra, deberet obseruari, per not. per Dyn. Bart. Bal. Ang. & alios in l. legata inutiliter. de lega. j. vbi dñt, ꝙ si comiti sit data potestas reuidẽdi statuta & illa confirmandi & infirmandi, si quædam improbauerit, ꝙ reliqua vr̃ confirmasse, argu. d. l. cum prætor. & bene ꝓbatur in l. Tribunus. §. j. de testa. milit. & ibi idẽ tenet Baldus. ¶ Sed istis non obstantibus, contrarium arbitror verius. & sic, ꝙ dñs Philippus, non teneatur ad fructus perceptos ante litem contestatam super dicto fideicommisso, prius præmittendo, ꝙ domini iudices in 6. cap. sententiæ adiudicauerunt do. Philippo dictas bubulcas vigintiocto terræ pro cõcurrenti quantitate sibi debita in tota possessione de Quistelo; cũ fructibus, &c. Et sic pro dicta concurrenti quantitate successerunt prædictæ bubulcæ vigintiocto loco portionis debitæ ex causa fideicommi. in tota dicta possessione. Quamuis ergo in dicto sexto capitulo videatur declaratum, quòd retineat fructus tantum perceptos ex dictis terris post litem cõtestatam super fideicommisso, nihilo minus in sequẽti capitulo, quod incipit. Item declarauerunt, &c. reperitur declaratum, ꝙ ẽt possit retinere fructus perceptos ex eisdem terris ante litem contestatam hoc est, a morte do. Petri vsque ad dictam litis contestat. In prædicto enim c. declaratur. ex fructibus perceptis ex dictis bubulcis vigintiocto a morte dicti do. Petri vsque ad diem litis contestatæ: ac ẽt ex pensionib. seu affictibus perceptis, &c. ex apotheca, de qua in dicta sententia dom. Hectoris pro tpe, quo ipsam occupatam tenuerunt a dicta morte d. Petri. & citra, per ipsum Philippum, detrahendam & retinendã esse partem fructuum debitam dicto Philippo, occasione dicti fideicommissi, & pro portione supra in primo capitulo adiudicata, &c. Si ergo volũt dicti iudices, ꝙ do. Philippus detrahat & retineat partem ex dictis fructibus per eum perceptis a morte domini Petri ex dictis terris, & sibi debitam occasione dicti fideicommissi, & ꝓ portione sibi in primo capitulo adiudicata, ergo constat clare, ꝙ ẽt quo ad fructus ꝑceptos ante litis contestatio. recessum fuit a dicta sententia do. Hectoris, & ꝙ ex hac sententia licet dictos fructus retinere. & si dicatur, ꝙ dicta sententia nõ loquitur de oĩbus fructibus perceptis ex dictis vigintiocto bubulcis terræ, sed de parte tantum illorum detrahenda & retinenda. Ad hoc respondetur, quòd dictæ terræ, ut præmissum est, fuerunt in totum adiudicatæ domino Philippo pro concurrenti quantitate partis sibi debitæ in possessione de Quistelo, ut apparet ex præcedenti capitul. & ideo quantum ad fructus dictarum uigintiocto bubulcarum pars fructuum, de qua fit mentio in
2 sequenti capitulo, capitur pro toto, sicut & † alibi pars etiam capitur pro toto, l. si uxori. in prin. de leg. 3. & ibi per gl. & Bar. & per Bar. in l. si plures, de damno infecto. Nam, ut dictũ est, declaratur, ꝙ dñs Philippus retinere partem de fructib. perceptis a morte domi. Petri usq. ad litem cõtestatam, pro portione supra in primo c. adiudicata debet, & in quo fuit cõmissa executio pro parte, de qua in illo. Si enim intentio iudicum non fuisset illa, de qua supra, declarassent, ꝙ ẽt pars fructuũ possessionis de Quistelo, pro portione cõtẽta in dicto pro primo capitulo, spectasset ad dñm Philippũ, qa eiusdẽ iuris sunt & rõnis dicta possessio & dictæ bubulcæ uigintiocto, ut apparet ex ipso primo capitulo, sed qa assignatæ fuerũt in sexto capitulo dictæ bubulcæ dño Philippo ꝓ ꝯcurrẽti quãtitate ei debita in possessione de Quistelo, in alio sequenti capitulo de fructibus illius possessionis non fuit facta mentio, & capiendo, ut dixi, partem ꝓ toto, quantum ad fructus dictarũ bubulcarũ, ꝑt dñs Philippus il-
3 los perceptos ẽt ante litẽ ꝯtestatã retinere, quia uerba † sententiæ impropriantur, ut mens saluetur, ut no. in l. & puto, fami. erciscũ. quo uero ad fructus apothecæ, uerba capiuntur ꝓprie, nec
4 † inconuenit, ꝙ idem uerbum uno respectu capiatur ꝓpriẽ, & alio respectu improprie, ut no. in l. 2. de offi. consulis. nam aliter intelligendo sequeretur ꝙ de fructibus antea ꝑceptis ex dicta possessione nihil haberet dñs Philippus, qđ esset absurdissimũ, qa & illa pro parte subiacebat restitutioni fideicõmissi, sicut apotheca & alia petia terræ uigintiocto bubulcarũ, vt est in primo capitulo declaratũ, & ideo nulla subest rõ, cur de fructibus dictæ possessionis ꝓ rata nõ deberet consequi partem, sicut de alijs prædictis rebus. Vt igit̃ absurdũ & iniquitas euitetur, dicẽdũ est, ꝙ cũ dictæ bubulcæ sint subrogatæ pro rata in parte debita in dicta possessione, qđ intelligat̃ & sit ẽt declaratũ, ꝙ fructus antea ꝑcepti ex dictis bubulcis sint in totũ retinẽdi ꝑ dictũ dñm Philippũ, capiendo verbũ illud, partẽ, eo modo quo dictũ est. Et hoc cõprobat̃, nã in sexto ꝑcedẽti capitulo declaratur, ꝙ oẽs fructus percepti post litem contestatã ex dictis bubulcis in totũ retineantur per domi. Philippũ, & nihil dicit̃ đ fructib. dict. possessionis, & hoc rõne dictæ subrogationis, ideo ẽt de fructibus perceptis ante litẽ contestatam, de quibus in sequenti capitulo, eadẽ rõne est dicendũ. Et per hæc ad omnia allegata in contrarium est responsum, qm̃ (ut ex præmissis colligitur) a sñia domi. Hectoris est recessum etiã pro fructibus ꝑceptis ante litem contestam, nec est verũ, ꝙ quantũ ad illos sit expresse, vel tacite cõfirmata, quia expresse fuit ꝯriũ declaratũ in dicto ultimo cap. sententiæ & ita concludendũ. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ad consilium sapientis non transit in rem iudicatam. quod intellige ut. nu. 3.*
2 *Post tres conformes sententias appellare non licet, hoc procedit etiam si sententia post appellationis tempus in rem iudicatam non transeat.*
4 *Sententia lata in causa matrimonij quomodo non transeat in rẽ iudicatam.*
5 *Supplicatio oblata executionem non impedit, et in hoc differt ab appellatione. idem est tempore pendente ad querelandum, ut nume. 11.*
6 *Appellans, etiam quod appellatio fiat deserta, excluditur a uia querelandi.*
7 *Ad remotionem remedij ordinarij non sequitur remotio extraordinarij.*
8 *Paria quando sint non appellare, & appellare & ab appellatione desistere.*
9 *Repuditatio unius remedij repudiationem alterius non arguit.*
10 *Appellatione deserta quis non excluditur a dicendo de nullitate.*
12 *Executio fieri potest contra tertium, in quem fuit facta alienatio rei litigiosæ.*
13 *Sententia præiudicat & executioni demandari potest contra eũ qui continue fuit citatus, & comparuit pro suo interesse ac contradixit.*

CONSILIVM XXXIIII.

VISIS oĩbus deductis in facto, & allegatis in iure, tã per dños consulẽtes, q̃ ꝑ dñm aduocatum dñi Tizoni de Rauenna: & omnibus diligenter ꝯsideratis prosequor ordinẽ quæsitorum. ¶ Primo igitur in dubiũ reuocatur, utrũ secunda sñia lata s̃m consiliũ sapiẽtis transiuerit in rem iudicatam. quãuis appella-
1 tio ab ea interposita fuerit deserta. Et † vr̃, ꝙ Docto. de errore consilij, & ꝙ alio melius consulente dicta sententia quandocunq; possit retractari, & sic, ꝙ non transeat in rem iudicatam, secundum Ant. de But. qui ita determinat in cap. proposuisti. de probatio. quia sicut retractari potest sententia post tempus appellandi, qñ lata fuit ad relationem peritorum, secundum Ioan. And. in additio. Spec. in ti. de homi. §. j. ver. sed pone, &c. & Bal. in l. si quis testibus C. de testibus in fi. & in l. qđ si nolit. §. quod si mancipium. de ædil. edicto. & in l. ab hostibus. §. si vir. sol. mat. & Doc. in d. cap. proposuisti. eadem ẽt rõne debet posse retractari, qñ lata fuit sñia ex consilio sapientis, & s̃m Anto. in loco præallegato, cum quo ẽt transit Roma. in l. cum quidam. §. qđ dr̃ de acq. hær. & in cons. 228. Pro plena discussione, &c. ad fin. & Philip. in c. intimasti. in fin. de appella. & Alex. in d. l. ab hostibus qui hoc multum extollit. Et quãuis prædicti nõ loquantur qñ fuit appellatum a dicta sñia, & appellatio fuit deserta, ut cõtingit in casu nostro, tamen idem videtur dicendum, per not. ꝑ Abb. in c. cum sit Romana. de appel. ubi vult, ꝙ deserta appellatione

tione interposita ab actu extraiudiciali, adhuc audietur appel-
lans, super iure suo p̄ viã querelæ, & hoc ea rõne, ſm eũ, q̃a ne-
gocia extraiudicialia nunq̃ transeunt in rẽ iudicatã agendo per
viã querelæ, c. concertationi. cum gl. de appel. in 6. quæ rõ mili-
tat ẽt in casu nostro, quia (vt dictũ est) snia lata ex consilio sapiẽ
tis nunq̃ trãsit in rẽ iudicatã, ſm p̄dictos Doc. ergo ẽt debet au
diri appellans post appellationem desertam per viam querelæ,
sicut auditur in prædicto alio casu. Et quãuis Philip. Frãcus ibi
teneat contrarium tñ opi. Abb. per Moder. approbatur, & de
hoc ẽt isto casu frustra disputatur, ex quo ita pronunciatũ fuit
2 per tres sententias conformes, a † quibus reclamare non licet,
tam de iure cõmuni, quã ex forma statuti. l. j. C. ne lice. ter. pro-
no. quod est verũ ẽt, q̃n snia non solet post tempus appellatio-
nis transire in rem iudicatam, ſm gl. in c. fraternitatis. in verbo,
fornicatio. de frigid. & male. & Ant. de But. Imo. & Abb. in c. la
tor. de re iud. & Ant. de But. in c. tenor. e. tit. q̃ loquũtur ĩ sentẽ
tia lata super matrimonio, quę non transit in rẽ iudicatã. d. c. la
tor. c. tenor. Et ex p̄missis vr̃ inferri aliud, de quo quæritur, vide
licet, ꝙ non possit dicta sententia executioni mãdari, ex quo ad
huc non transiuit in rem iudicatã, vt no. gl. j. in prin. nil noua.
appellatione pẽdente. ¶ Sed istis non obstantibus, circa præmis
sa aliter est cõcludendũ. Nam, vt dr̃, a sententia lata ſm consiliũ
sapiẽtis fuit appellatũ, & appellatio fuit deserta, vnde perinde
est, acsi non fuisset appellatũ. l. fi. §. illud. C. de temporibus ap-
pellationum, & vt ibi dr̃ executio non impeditur. ¶ Nõ obstat,
ꝙ ista snia non transiuit in rem iudicatam, quãuis non sit appel
3 latum, vel appellatũ sit, & appellatio fuerit deserta. Quia † istud
est verũ, quia põt p̄bari q̃ncunq; , sed antequã probetur, uel im
pugnata sit snia, bene fingitur post lapsum legitimi temporis in
rem iudicatam transiuisse, quãtum ad effectũ executionis, quæ
interim nõ debet impediri. Et ita specialiter & in terminis decla
rat, & cõcludit Pau. de Cast. in cõsi. 266. Vr̃ dicendũ non vale-
re, &c. qui loquitur de snia lata in cã matrimoniali, q̃, vt dixi, nũ
4 quam transit in rẽ iudicatam, d. c. lator. & c. tenor. Nam † secun
dum eum, hoc est intelligendũ modo prędicto, videlicet quan-
tum ad facultatẽ probandi ꝯrium, quę durat post latam sniam,
sed bene fingitur elapso legitimo tp̄e quoad alia trãsiuisse in rẽ
iudicatam, alias, ſm eum snia in causa matrimoniali nunquam
mereretur executionem, & si tale iudicium esset ludibrio, quod
non est dicendum. l. cũ prætor. de iudic. & pro hoc allegat dict.
c. fraternitatis. de frigid. & male. vbi proponitur, ꝙ sententia su
per separatione matrimonij habet exequutionem, licet posset
retractari, & fuerit postmodũ retractata, allegat ẽt no. p̄ Inn. in
d. c. tenor. vbi dicit, ꝙ talis sententia, s. lata super matrimonio, &
quæ nõ transit in rẽ iudicatã, vt ibi sine magna & euidenti cã,
nõ dẽt rescindi, nec pars admitti ad p̄bãdũ cõtra ipsam, nisi eui
dentibus rationib. p̄cedentibus, per qd̃ innuit, ſm Pau. de Cast.
in d. cõsi. ꝙ habet effectũ antequam probetur ꝯrium. & Pau. de
Cast. in p̄dicto cõsilio expresse determinat, ꝙ in casibus, in qui
bus snia non transit in rẽ iudicatã, ꝙ elapso termino ad appellã
dum, hẽt exequutionem, & cum eo transit ẽt, quantũ ad hoc,
Felin. in d. c. lator. versi. cum ista declaratio, &c. ¶ Scd̃o pro ista
opinione, vltra Pau. de Cast. allego tex. ubi mihi vr̃ esse casus, in
authentica, q̃ supplicatio. C. de precib. Impera. offeren. Nã quã
uis a snia p̄fecti p̄torio non liceat appellare, licet tñ aduersus il
lã supplicare, & per viã quærelę ꝙ idẽ est, principẽ adire. l. j. C. d̃
sen. p̄fec. p̄to. Cum autẽ interim possit fieri exequutio, non de
terminatur ibi, sed in dicta authentica, quæ supplicatio. ubi dr̃,
ſm cõem intellectũ, ꝙ intra decẽ dies supplicatio debet porrigi
5 eidẽ præfecto p̄torio, qui de querela cognoscet, & † in exequu
tione nõ supersedebitur, si ille, q̃ obtinuit, fideiussorẽ dabit de
restituẽdo in casu, quo snia retractet̃. si uero post decẽ dies sup
plicatio offeratur, & q̃ offerri p̄t intra biennium, porrigi tunc
debet principi, ut ibi no. & probat̃ in d. l. j. exequutio nõ suspen
dit, sed ad exequutionẽ p̄cedit ẽt sine ulla fideiussiõe, saluo iu
re retractationis, & idẽ no. gl. & clarius Host. & Abb. ĩ c. literis
de ĩ integ. restit. Et sic ex præmissis patet clarè, ꝙ ubi idẽ iudex,
uel superior adit̃ p̄ uiã supplicationis uel querelæ, eo casu quo
nõ p̄t appellari, ꝙ nõ impedit̃ executio, & in hoc differt suppli-
catio uel querela ab appellatione, ſm gl. in uerbo, supplicauit,
& Doctores in d. c. ex literis. & ꝙ fideiussio solum per uictorẽ
est præstanda, si intra decẽ dies supplicat̃, & ĩ hoc æquiparatur
restitutioni in integrũ eo casu, quo per illã non impeditur exe-
cutio, ut in casu cã suscitata. de resti. in integr. Vñ ex quo pars
est exclusa a remedio ordinario appellationis, non debet impe
diri executio, q̃uis audiri possit per viam querelæ, iuxta notata
in c. ad reprimendũ. de officio ordina. & absque eo. ꝙ præstet̃
aliqua fideiussio, ex quo elapsum est tp̄s decem dierũ, & isto cã
su, uel simili, proprie loquit̃ tex. d. c. ex literis, s. in snia lata in cã
matrimoniali, quæ (vt dixi) non transit in rem iudicatam, ẽt
ſm Imo. ibi, d. c. lator. & c. tenor. & c. consanguinei. de re iudic.
quo casu pars erat exclusa p̄p cõtumaciam a beneficio appel-
lãdi, ſm Doc. ibi, tñ gl. ibi, Host. & alij præsupponunt, ꝙ non
impediatur executio, & ꝙ fieri possit, ſm distinctionem dictæ
auth. quæ supplicatio, vbi casus nr̃ est expresse decisus. Solum
ergo impeditur executio, q̃n pẽdet appellatio, uel q̃n adhuc nõ
est elapsum tp̄s datum ad appellandum l. j. iuncta glo. j. nil. no.
appel. pendẽ. & idem q̃n petita est resti. in integr. regulariter, ut
cõiter concluditur in l. 4. §. condemnatum. de re iudi. & in locis
ibi allegatis per Doc. sed vbi cessant dicta remedia quãuis snia
non transiuerit in rem iudicatam quo ad retractationem, ut
quia ius querelandi, uel supplicandi conceditur de iure specia-
li non impeditur executio dictę auth. quæ supplicatio. & no. gl.
& Doc. in d. c. ex litteris, & ꝙ ẽt in casu nostro facilius debeat
fieri executio, q̃ in casu dictæ auth. quæ supplicatio, manifeste
probatur. Nam in casu d. auth. de iure speciali, & p̄p dignitatẽ
iudicis quis erat exclusus a beneficio appellandi, qd̃ cõpetit re
gulariter de iure cõi. d. l. j. C. de sent. pręfec. præto. & in alio sub
leuatur, q̃a remedium supplicandi sibi reseruatur & concedit̃,
& sic dicta supplicatio succedit illo casu & subrogatur quodã-
modo loco appellationis, & victo seu succumbenti non põt im
putari, quare non appellauerit, & tamen contra illum inuitum
fit executio: multo ergo magis in casu nostro executio im-
pediri non potest, in quo victus potuit appellare, & qui appel-
lauit & seipsum exclusit negligendo prosequi appellationem
licet enim p̄p hoc non sit exclusus a remedio q̃relãdi, ſm Abb.
in d. c. cũ sit Romana, quia tñ quantum ad remedium appellan
di ordinarium fuit in culpa. l. fi. §. illud: C. de tẽpo. appo. est il-
li minus faciendum, quantum ad executionis effectũ, q̃ in casu
dictæ auth. quæ supplicatio, in quo non datur culpa, & cessauit
omnis negligentia, quia non debet esse melioris cõditionis ne-
gligens q̃ alius, cui nihil põt imputari. l. Seruius. qd̃ vi aut clã.
& facit. l. siue hæreditaria. de neg. gest. Præterea, ex quo iste, de
quo agitur, remedium appellandi ordinariũ sibi elegit, quo du
rante nihil poterat innouari, nec executio fieri. d. l. j. si illud re-
medium non est prosequutus, si est imputãdũ, nec amplius exe
cutio dẽt stare in suspenso, sed dẽt ad effectum perduci, vt dr̃ in
6 d. l. fi. §. illud, qui loquit̃ indistincte. Immo † fortius uoluit Phi
lip. Francus in d. c. cum sit Romana. de appel. ꝙ q̃n quis appella
uit, & appellatio deserta fuit, ꝙ dicatur exclusus a remedio que
relandi, quod alias sibi competijsset, si intra decem dies non ap
pellasset, maxime per tex. in c. concertationi. de appel. in 6. vbi
tex. dat electionem, vtrum velit grauatus p̄sequi ius suum per
viam appellationis, vel quærelę; vnde si elegit remediũ appella-
tionis, & deserta sit appellatio, vr̃ ꝙ amplius non dẽat audiri p̄
viam quærelæ, ut p̄batur in d. c. cum sit, intelligendo illum tex.
indistincte, & q̃a non prosequendo appellationem & permittẽ
do labi terminum iuris uel hominis, dicetur consensisse, argu. l.
ab eo. C. q̃uo & q̃n iud. Et dato consensu expresso uel tacito,
non auditur grauatus postea ẽt per viã querelæ. d. c. cõcertatio-
ni. & ibi per gl. vnde via, quam sibi elegit, hæc sibi pateat. l. si cũ
exceptione. §. fi. quod metus cã. quæ rõ cessat, q̃n non appella-
uit, quia tunc aliquod remedium nõ elegit, sed alteri, qd̃ adhuc
non acceptauerat, tacite renunciauit, vnde per hoc alteri nõ in
7 telligitur renunciasse, quia † ad remotionem primi remedij or
dinarij non sequitur remotio alterius remedij extraordinarij,
ſm Abb. in istis terminis in d. c. ex litteris. de in integ. restit. per
8 no. ibi per gl. & † in quantum ad hoc non sunt paria non appel-
lare, uel appellare, & ab appellatione iam interposita desistere
expresse, vel tacite p̄p prædictã rõnẽ diuersitatis, licet prædicta
p̄cedant a pari, ubi ratio diuersitatis non posset assignari. d. §.
illud. q̃tum enim ad hoc, ut quis excludatur ab alio remedio, s.
q̃relandi, aliud est non agnoscere remedium appellationis sed
illud repudiare, & est aliud, postquam semel fuit agnitum illi re
nũciasse, quia dicta agnitio & electio habet in se tacitã repudia
tionem & renunciationem alterius remedii, ut dicit Barto. in l.
qui

qui in alien.in prin.de acq.hære.& in l.is,qui hæres.§.fi.eo. tit. vbi ꝯcludit, ꝙ iõ filius nõ pt optare sine iussu patris.l.Iulianus. de leg.j.quia optio vnius rei hẽt in se repudiationẽ aliarum rerũ:qm̃ vnam eligendo, aliam repudiat, ꝓpea sicut filius repudiare non pt sine iussu patris.d.l.is,qui hæres.§.fi.ita non pt optare,q̃ rõ cessat in repudiatione expresse facta ab initio,q̃ non oritur ex actu positiuo,puta ex electione vnius,sed ex actu me

9 re priuatiuo,ꝙ † tunc ex repudiatione vnius iuris non sequitur repudiatio alterius.l.nec is.§.fi.de acq.hær.¶ Nec obstat ẽt præ

10 missis,ꝙ † appellatione deserta non excludetur a prosequutio ne vel a dictione nullitatis.c.licet.cũ ibi no.de sen.excõicatio.in 6.& probat̃ in l.si expressim.§.fi.& ibi ꝑ Bar.de appellatio.& ꝑ Bal.in l.tale pactũ.§.qui prouocauit.de pactis.in 13.q.cum con cor.quia aut est appellatum,& de nullitate dictum simul & semel,& isto casu nõ dr̃ vnũ tm̃ remedium elegisse:ideo dici non pt,ꝙ per electionẽ unius alteri sit renunciatũ: & etiam tunc renunciando quis appellationi nõ dr̃ renũciasse nullitati ꝓdictæ. c.inter cæteras.de re iudi.& ar.d.l.nec is.§.fin. Si uero solũ fuit appellatũ,& sic appellatio deserta,nõ vr̃ eligẽdo dictũ remediũ renũciasse iuri dicendi de nullitate,ẜm Bal.in d.§.qui prouoca uit.& Doc.in c.dilecto.de appell.& hoc,q̃a dicta remedia cõpe tũt ex diuersa cã. Sed in casu nostro appellatio & querela tendũt ad idẽ,& cõpetunt ex eodem facto,& ex eadẽ cã: iõ tollun tur electione d.§.eligere.& dicta differentia ẽt colligit̃ ex no.ꝑ Bart.in l.j.§.unde quæritur. de pub. Et per prædicta tollũtur q̃ dã,q̃ allegãtur per Abb.& ꝑ aliquos ꝯ Philip.in d.c.cũ sit Roma na.& ex his patet, ꝙ eius opinio de iure põt ꝓcedere, q̃cquid ibi dicat d.Abb.sed dato,ꝙ ẽt opinio ꝯria esset uerior & tenen da:saltem dicendum est,ꝙ deserta appellatione nõ impediatur executio,& ꝙ quãtum ad hunc effectum operetur appellationis desertio in pœnã negligentis.d.§.illud.aliàs si dicto casu adhuc exequutio remaneret in suspenso: nihil prodesset appellato,& appellãti,aut nihil vel parũ noceret dicta desertio.Et sicut ẽt uidemus,ꝙ q̃uis deserta appellatione duret nullitas cumula ta principaliter cum illa,tñ nõ impeditur exequutio, q̃ per appellationẽ erat suspensa.d.c.licet.& no.Bar.in d.l. si expressim. in prin.de appel.Et prædicta tãto magis sunt uera, si adhuc ali

11 qua querela non sit contra dictã sñiam porrecta:q̃a † penden te tpe ad querelandũ non impedit̃ exequutio, q̃uis aliud sit in tpe dato ad appellandũ,ꝑ no.in d.l.j.in prin.nil.nou.ap.pen.ut ẽ expressum in d.auth.q̃ supplicatio.Nã q̃a appellatio dẽt inter poni intra modicũ tps,l.decem dierum,auth.hodie.C.de tẽpo. appellati.mora modici tpis modicum affert præiudicium.l.q̃d dicimus.de sol.l.si debitor.cum ibi no.de iud. Sed ius querelan di durat longo tempore,iõ exequutio nõ stat interim in suspen so;quia ex hoc magnum victori inferret̃ ꝑiudicium,& istud nõ hẽt dubium,nec ẽt de hoc dubitandum,ẽt si querela esset iã por recta,& quæ non debet recipi,nisi præcedente causę cognitione,ẜm Inn.in d.c.tenor.de re iudica.& est somnium aliter dice re.Et q̃a videmus,ꝙ totus mundus seruat ꝙ qñ sñia est lata ẜm ꝯsilium sapientis,non suspenditur exequutio, si non sit intra le gitimum tps appellatũ, uel appellatio sit deserta. ¶ Nec prædictis obstat,ꝙ dictũ est de tribus sñijs cõformibus: quia in hoc solum cõcordant dñi cõsulentes, ꝙ sñia ista non transiuit in rẽ iudicatã.Sed qualiter istud intelligatur,duo hoc non declarant, immo unus ex tribus expresse consuluit,ꝙ exequutio nõ impe diatur,& alius super hoc consulere recusauit,unde debet intelligi, ꝙ non transiuit in rem iudicatam solum q̃tum ad effectũ probationis & retractatiõis,& non q̃tùm ad effectum exequutionis,prout dicit ẽt Pau.de Cas.in ꝯs.preallegato. Et q̃uis unus ex ꝓdictis uelit,ꝙ ẽt quoad hunc effectum non dicatur trãsiuisse in rẽ iudicatam,tñ in hoc est solus,& male sentit,& isto respe ctu alii non cõcordant cum isto,sed solum dñt sñiam in rem iu dicatam nõ trãsiuisse,quorum opinio est intelligenda modo ꝓdicto,& prout de iure sic debet intelligi,ut prædixi.¶Quantùm verò ad ẜm,scilicet ꝯ quẽ sit facienda exequutio,& an fieri pos sit ẽt ꝯ Frãciscum tertium possessorẽ. Et breuiter est dicẽdum, ꝙ sic,quia,ut narratur, post litẽ motã fuit facta alienatio in Frã

12 ciscum ex cã transactionis,quia† ergo bona erant facta litigio sa cum alienatione, quamuis non ageretur rei uendicatione, ideo cõtra illum pt fieri exequutio,ẜm Bar.in l.j.ff.de litigio.& in l.fi.C.eo.& per Ale.post alios,in l.a diuo Pio.§.si sup rebus,

13 de re iud.¶ Secundo† ꝯ eundem fieri pt exequutio,quia ꝑtinue fuit citatus & cõparuit pro interesse suo,& contradixit propterea illi nocet & ꝑiudicat sñia,& ꝯ illũ põt executioni demandari,per no.in l.cũ miles.in §.j.ex quib.causis maio. & ꝑ Cy.in l j. C.de aduo.diuer.iudi.& per Bar.in l.cũ filius.in prin.de ver.ob. & in l.decẽ.eo.ti.& in l.filiusfamil.§.diui.de leg.j.ꝑ Ant.de But. Imo.& Abb.in c.super.de re iud.& Alex. in l.sæpe.ff.eodem,in 2.char.cum concord.de quibus ibi per eum. & ita in præmissis puto concludendum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex de crimine principaliter cognoscens ad publicam vindictã potest etiam incidenter reum cogere ad restitutionem rei, & eum condemnare ad damna, quod intellige, vt hic.*

2 *Probatio,quæ facta inter aliàs personas,nocet alteri,intelligitur de vera non autem de ficta.*

3 *Nullitas proueniens ex defectu iurisdictionis potest allegari,licet statutum nullitatis exceptionem reijceret.*

4 *Iudex non cogit reum accusatum ad restitutionem damni,nisi petitum sit.*

5 *Libellus incertus super petitis per quandam consequentiam, & incidenter procedit,non tamen sententia.*

6 *Iuramentum in supplementum probationis solùm defertur ad instantiam partis,& ante conclusionem in causa.*

Idem dico de iuramento delato ad plenam probationem.

7 *Iuramentum in vniuersalibus seu generalibus non potest deferri, nisi præcedat iudicis taxatio, quam sequi iuramentum non sufficit.*

8 *Iuramentum ad effectum plenæ probationis in criminalibus deferri non potest.*

9 *Quando criminaliter agitur, requiruntur probationes luce meridiana clariores, etiam quò ad ea,quæ incidenter veniunt in iudicio.*

10 *Facultas iurandi competens ex dispositione legis cõtra dolosum, quando transeat ad hæredes damnum passi.*

11 *Adunator hominum non tantùm tenetur ad quadruplum eius quod ipse rapuit,sed etiam ad quadruplum eius,quod coadunati rapuerunt.*

Adunati autem tenentur tantùm pro eo, quod ipsi rapuerunt ad quadruplum.

12 *Sententia,quæ habita relatione expressa, vel tacita ad libellum continet expressum iuris errorem, est nulla, perinde ac si error in ipsa sententia esset expressus.*

13 *Quando quid conditionale in iudicium deducitur, debet purificatio conditionis liquidari.*

CONSILIVM XXXV.

QVOD sententia,cuius executio petitur, sit nulla, vltra ea, quæ eleganter sunt deducta per Clarissimum do. Consultorẽ mihi fratrem honorãdum, demonstratur alia euidenti,ac cõcludenti ratione

1 iudicio meo.Nam † licet iudex, qui de crimine cognoscit principaliter ad vindictam publicam, possit ẽt incidenter reum cogere ad restitutionẽ rei, & illũ cõdemnare ad dãna, & interesse damnum passo. l.interdũ. §. qui furem.de fur.& ibi per Bar.in l.4.§.si dicatur.finium regun.& l.pe.& ibi ẽt per Bar to.de calum.& per Inn.in c.cũ oporteat,de accusa. Et hoc ẽt siue criminaliter per viam accusationis,vt tradit̃ in dictis locis,siue ꝓcedatur per viã inquisitionis,ẜm Ang.in repeti.l.si vacantia.in fi.C.de bo.vacan.lib.11. Istud tñ debet intelligi, qñ iudici cõstat de delicto ꝑ verã cõfessionẽ rei accusati,vel inquisiti.Sed vbi de delicto cõstat alio modo,puta per fictã cõfessionẽ, vt in casu nr̃o, vel ẽt ꝑ testes:tunc non põt iudex, corã quo ꝓcedit criminaliter,ꝯdẽnare ad restitutionẽ rei, nec ad interesse partis, ẜm Bal.singulariter,in l.cũctos populos.C.de sum.trin.in repeti.Florentina circa 6.char. ver. incidenter iuxta hoc q̃ro,&c.vbi cõcludit, ꝙ iudex inquirens nõ põt principaliter cõdemnare ad ꝓdicta;q̃a ꝓcessus est criminalis,& nõ ciuilis,sed incidẽter & ac cessoriè põt,allegat Inno.in d.c.cum oporteat,ꝙ intelligo,dicit Bal.esse verũ,si ꝯstat de crimine & interesse ꝑ cõfessionẽ inquisiti:secus si ꝑ testes,vel cõtumaciã: & est rõ,ẜm eum;q̃a confessio facit fidem in ciuili,testes verò & contumacia nõ: & ideo ex eis nõ põt resultare ciuilis effectus. Probat̃ de testibus: q̃a non

faciunt fidem in alio iudicio, si ad aliud agitur. extra de testib. c. veniens, sed ad aliud agitur, qñ ad uindictam, & ad aliud, qñ ad interesse. de contumacia probat, ſm Bal. quia illa est ficta cōfessio, quę non nocet, nisi sup eo, ad quod directe agebatur. l. 2. §. j. de iure fisci. dicens ēt, ꝙ ita no. Spec. in tit. de inquisitio. §. nūc videndū. ver. q d actu est. sed dicto casu non agit directe ad interesse, ergo, &c. Et quia iura ciuilia dnt, ꝙ ciuilia & criminalia non pnt cumulari, l. j. C. qñ ciu. actio. &c. Si ergo criminalis cā importaret ciuilē effectum de sui natura, ista esset cumulatio, l. nō est nouū. de ac. emp. & cum Bal. simpliciter transit Felin. in d. c. cum oporteat. in fi. & prædicta cōfirmātur ex no. per Bald.
2 in l. 2. C. de eden. ubi † concludit, ꝙ in casibus, in quib. probatio facta inter alias personas nocet alteri, hoc hēt locū in uera probatione: secus in ficta, q a illa non egreditur illā cām, in qua fuit facta, per tex. in d. l. 2. §. j. de iure fisci. & no. Bar. in l. eius qui delatorē. in fi. eo. tit. q. dicunt, ꝙ non facit fidem inter alias psonas. & sequitur Ale. in d. l. 2. col. 8. ver. septima cōc. &c. De † hac
3 ergo nullitate, q̄ puenit ex defectu iurisdōnis, pt excipi, ēt si sta tutū reiiceret exceptionē nullitatis, ſm gl. in cle. j. de seque. posse. & fruc. de qua p Ang. in l. ñ erit. §. dato, de iureiur. q. idē tenet & latius per Imo. & Alex. in l. de pupillo. §. qui opus. de ope. no
4 ui nun. & in l. 4. §. cōdēnatū. de re iud. ¶ Scdo † principaliter nō potuit iudex ad pœnam quadrupli reū condēnare applicandā dānum passo. Quia demū iudex hoc pt incidenter facere, iuxta Bar. in d. §. qui furē. & Im. in d. c. cum oporteat. qñ istud est a iudice petitum, sed ex officio & nemine petente hoc non pōt facere, ſm Sali. not. in l. si qs ad se fundum. C. ad l. Iul. de ui, in fin. j. col. ver. his sic collectis. cum seq. per illum text. non tñ p uiam principalis petitionis, sed incidentis & cōsequutiuè ad cōdēnationē criminis, sup hoc implorādo officium iudicis. Et q̄uis nō dicat, hoc videtur satis clare de mente Bar. in d. §. qui furem. ubi dicit, ꝙ si in accusatiōe petatur, reum puniri & cōdēnari, & illū cogi ad restōnem rei, uel dānū emēdari, ꝙ procedit libellus, q a in codē libello nō dr intentari ciuilis, sed dr intentari criminalis tm, & implorari iudicis officiū p restitutione rei uel emēdatione dāni, & sic uult Barto. ꝙ hmōi restitutio uel danni emēdatio fieri debeat iudicis officio, qd̄ non impartitur iudex, nisi imploretur. l. 4. §. hoc aūt iudiciū, de dam. infe. ¶ Tertiò, ꝙ dicta snīa sit nulla, pbatur rōne manifesta. Nam fuerūt inquisiti cōdēnati ad restitutionē rerum ablatarum siue raptarū, siue ad restitutionē rerum ablatarū siue raptarū, siue ad earū ualorem & æstimationem ī quadruplum in solidū do. co. Gerardo, & sic snīa rōne incertitudinis non valet. l. pe. & fi. C. de sent. quæ sine
5 cert. quan. & inst. de actioni. §. curare. Quamuis † . n. forte procedet libellus, in quo peteretur reum puniri & cogi ad restōnē rerum ablatarum, vel ad earum æstimationē, & valorem non specificatis rebus, neq; expresso certo ualore, p no. per Inn. in c. cum dilectus. de ord. cogni. & per Bar. in l. j. in prin. de edē. dū volunt, ꝙ libellus incertus procedit sup eo, qd̄ petit per q dam cōsequentiā uel incidenter, puta si peto fundum a quo me deiecisti cum reb. ibi existentib. tpe deiectionis, certe satis est fundū declarare, q a nō habeo necesse pbare, sed statur iuro meo. l. si qñ. C. vñ vi. & iō ex tali libello reus satis reddit certus, an uelet cedere vel contēdere, ſm pdictos. Nā istud est verum q̄tum ad libellum, sed nō q̄tum ad cōdemnationē ferendā. nisi postea in pcessu declarentur res, uel earum æstimatio ſm Inn. in d. c. 2. Ang. & Alber. de Rosa. in d. l. si qñ. C. unde ui. et probatur ex no. p gl. & Bar. iuncto tex. in l. j. in actione. de fur. Dicitur. n. ibi in tex. ꝙ non est necesse in libello ponere pondus argēti furto subtracti, qd̄ est verum, ſm Bar. post gl. q̄tum ad libellum, sed quò ad cōdemnationē non sufficit, nisi in processu postea pondus declaret, q a aliàs nō posset duplari vel quadruplari, & sic volunt, ꝙ quadruplum, de quo in snīa, sit certum, allegat ēt Bar. adhuc no. p gl. in l. j. §. si qs argētum. ff. deposi. & licet Bar. in d. l. ī actione dicat in casu illi⁹ legis, in quo agit actione furti, possit pondus argēti pbari p iurm actoris, p d. l. si qñ. C. unde vi. tñ istud est verum, si ante snīam, & anteq; sit cōclusum in cā, petatur deferri iurum a parte, & deferatur a iudice, & nō pōt differri petitio & delatio iuramēti post snīam, & hoc mō debet sine dubio intelligi, qd̄ dicit Bar. in d. l. ī actione. vt expresse colligit ex no. p Bar. in l. admonēdi. circa fi. de iur. cū quo alij trāscunt,
6 vbi † vult, ꝙ iurm in supplementū pbationis deferatur solū ad petitionē, & instātiā partis, p l. 4. §. hoc āt iudiciū. de dāno infe.

& ꝙ dicta pretio solū admittatur vsq; ad ꝯclusionē in cā dicēs ēt, ꝙ ita admittit ꝯsuetudo. eā idē tenet Ang. ibi in j. col. et Bald. in l. in bonæ fidei, C. eo. ti. et Ant. de Bu. in c. fi. eo. ti. et cōis opi. Idē ergo et in hoc iuro, qd̄ defertur, non in supplementum pbationis. sed ad plenā probationē. d. l. si qñ. & c. fi. & ibi de hoc plenè Doc. qd̄ met. cau. Terminus. n. conclusionis in cā est exclusius oīum pbationū. c. cum dilectus. de fide inst. & prędicta ꝯfirmant ex no. p Bar. in l. si in rē. in fi. de rei uend. vbi no. ꝯcludit, ꝙ licet libellus obscurus admittatur parte non opponēte. l. fi. C. de anna. excep. si tū non declaretur in pcessu, non poterit sequi condēnatio. & cū eo trāsit Abb. in c. j. de lib. obl. & hoc non alia rōne, nisi ꝙ snīa tunc nō pōt ferri certa, prout esse dēt. Quia ergo ante conclusionē in cā nō pcessit petitio iuramenti, nec a iudice fuit delatum, nec aliter in pcessu fuit liquidata q̄titas, & qualitas rerū ablatarū, uel eius æstimatio, non potuit se qui cōdēnatio ad quadruplū qd̄ est incertū, & in hoc rōne incertitudinis snīa sine dubio fuit nulla, nec pōt in executione fieri liquidatio, sed fieri debuit ante cōclusionem in cā, ut dixi. In uniuersalib. . n. & gnālib. liqdatio rerū cōceditur in executione & nō in singularib. ſm gl. & Doc. in l. j. in prin. de edē. in c. 2. de
7 lib. obl. Nec † ēt pōt dictū iurm deferri, nisi pcedat iudicis taxatio, nec sufficit, ꝙ sequat ipsū iurm. d. l. si qñ. & ibi p Sa. & p An. de But. & Imo. & alios in d. c. fi. q. idē tenēt in no. & idē vult gl. ī l. uideamus. §. pe. in ver. ex magna cā. de in litē iuran. Et alia rōne isto casu nō pōt deferri iurm ad effectū plenæ probationis, q a solū per illud probatur ablatio rerū & earum æstimatio, qñ
8 agitur ciuiliter. d. l. si qñ. & d. c. fi. † Sed qñ agitur criminaliter, vt in casu nostro, tūc iurm non defertur ad dictū effectum, ſm Bar. in l. fi. de in litē iurā. quia in criminalib. probationes dēnt esse clariores. l. sciant cūcti. C. de prob. & cū eo trāsit ibi Fulg. & Alex. q a cū d. l. si quādo. sit exorbitans. l. oibus. C. de testi. & loquatur, qñ agit ciuiliter, ut ibi in uer. qō proponit, nō dēt ad iudicium criminale extēdi. & idē ēt tenet Ang. in d. l. si qñ. quis aliter dicat in l. cū furti. de in litē iur. Rom. & Mo d. ī d. l. fi. Sed prima opi. est tenenda, pter authoritatē Bar. & sequaciū. & ēt de iure vr̄ uerior per rōnē Bar. Nec obs. ratio, quę p prædictos allegatur in cōtrariū, videlicet, ꝙ licet ipsum delictu nō possit pbari per iurm, tñ qñ de delicto aliter constat, pt estimatio rerū
9 ablatarū probari per iurm, quia † qñ agitur criminaliter, requiruntur probationes clariores, non solū respectu eius delicti, de quo agit principaliter, sed ēt respectu eorū, q incidēter veniunt in iudicio, per notata p Bar. in l. solēt. de ali. & cibar. leg. & Bal. in l. j. C. de reb. cred. ¶ Et dato ēt ꝙ isto casu dānum passo, & ad eius commodū potuisset deferri iurm prædictū, tñ non potuit, nec pōt deferri cessionario petenti exequutionē snīę cōtra vnū ex cōdēnatis ex iure sibi cesso, quod probatur manifesta rōne.
10 Nam † licet facultas iurandi, quæ competit ex dispositione legis cōtra dolosum, transeat ad hrdem eius, qui passus est damnum, ſm Bal. Ang. Rom. & Pau de Ca. in l. 2. §. fin. ne quis eum per no. per gl. ibi, & in specie Pau. de Cas. dicit hoc eē uerum in casu d. l. si qñ. Istud tñ est uerum, qñ apparet, hrdē habere uerā notitiam eius, super quo iurm defertur, sed qñ defunctus erat informatus, & de hoc sciam non habebat, tunc hęres iurare nō poterit, licet defunctus potuisset ſm Alex. in d. §. fi. per l. gnāliter. cum ibi no. per Bal. C. de iureiur. & per no. per gl. & Bal. in l. bonæfidei, eod. tit. & probatur ex no. per Bald. in l. admonendi. ff. eo. col. pen. & isto casu procedit, qd̄ vult Bald. in l. ait ptor. in prī. de iureiu. dicens, ꝙ mortuo accusatore facultas iurandi nō transit ad eius hæredem, per no. per gl. in l. idem Pōp. scribit si frumētum. §. fi. de re vend. & idem vult Bal. in l. 2. in prin. de condic. inde. & ita ēt distinguit Bal. de quo Alc. in d. §. fi. mentionē non facit in c. j. si de inuest. inter dom. & uasal. lis oria. in j. col. vbi dicit no. ꝙ licet facultas iurandi trāseat ad heredes, illud est verū, qñ hæredes sūt in tali cōdōne, ꝙ possint iurare, eo q a sint bene īformati, aliàs nō, iō oportet, ꝙ essent tales hæredes, q morati essent in domo defuncti, & gessissent negotia defuncti, q a ius anceps non dēt subire iurm, & qd̄ dictū est qñ cōstat, ꝙ hæres nō fuerit sciēs & certus, idē est, qñ sumus in dubio, q a heres psumitur ignorasse. l. q in alterius. de reg. iur. & ppea dicit Bal. in d. l. bon fiædei. in vl. col. ꝙ iuramētū pbatoriū non defertur hæredi, quia communiter præsumitur ignorare iura eius, cui successit. d. l. qui in alterius. Si ergo heredi nō defertur in dubio ratione prædicta, multo minus præstari debet cessionario,

qui

qui successor singularis, & in quo magis cadit præsumptio igno rantiæ.l.fi.pro suo.& l.verius.C.de probatio.& quia quod non est transmissibile ad hæredes, non est cessibile. l.si ex plurib.de administr. tuto. & ista regula semper est vera negatiuè secundũ Alex.in l.si stipulatus sim illud aut illud.in prin.de ver.obli. Et alio etiam capite dicta sentẽtia põt dici nulla. Nam ex forma,& ex tenore inquisitionis apparet, ꝙ quidam ibi nominati fuerũt Caporales coadunationis,& ꝙ Franciscus Tanella non coadunauit homines ad rapinam, sed ꝙ fuit de coadunatis per alterũ ex prædictis Caporalibus : vnde ex hoc sequitur, quòd ubi de-
11 buisset & potuisset fieri condemnatio, ꝙ † ille qui coadunauit solus debuit condemnari in quadruplum, non solũ eius, quod ipse rapuit, sed etiam illius, quod ab omnibus coadunatis fuit ra ptum,& derobatum,& quilibet de coadunatis & sequacibus, debuit condemnari tantummodo ad quadruplum eius, quod ipse rapuit,& non ad illud, quod fuit raptum ab alijs coadunatis.l.2. §.si quis non homines.iuncto prin.& §.j.illius legis, vi bono.raptor.& istud ẽt vult gl.& Bar.in d.§.si quis.& Alex. cons. 103.j. vol.Sententia ergo, per quã Caporales,& coadunati,& quilibet eorum fuerunt condemnati in solidum in quadruplum, dr̃ continere manifestum iuris errorẽ, ꝙ probatur, q̃a in inquisitione nominãtur Caporales & sequaces, seu coadunati a dictis Caporalibus, & ad quam inquisitionem in sententia habetur expressa relatio,& in cuius proœmio est descripta formaliter,& in dubio ẽt ad illã sñiam censetur se tacitè referre.l.vt fundus.com.diui.& dicẽt statim.Perinde est ergo ac si fuisset expressum ĩ sñia, ꝙ talẽ & talẽ tanq̃ Caporales coadunationis,& alios tanq̃ ab illis ad hoc coadunatos,& sequaces, & quẽlibet ipsorũ ꝯdẽnabit in solidum ad quadruplum oĩum bonorum ablatorũ, & sic, ꝙ quilibet ẽt coadunatus teneat̃ ẽt pro damno ab alijs dato: quia relatio inducit repetitionem oĩum qualitatum,ſm Bar.in l.si q̃s seruum.§.fi.de leg.2.& in l.j.in fi.prin.si fam.fur.fec.dica. in l.j. de receptatorib.& clarius in l.sanctio legũ,de pœnis.Nõ vr̃ autẽ dubiũ,ꝙ si aliquis in sñia cõdemnaretur expressè, tanquã Caporalis & author coadunationis in solidũ pro dãno dato ab oĩb.& alij tanquã sequaces & coadunati ẽt condemnarentur eadẽ pœna,ꝙ tunc sñia diceretur cõtinere expressum iuris errorẽ: quia ex quo ex illa apparet ꝙ vnus fuit author coadunationis, & ꝙ alij fuerũt coadunati, sñia lata contra coadunatum, etiã ꝓ dãno dato ab alijs est expressè contra ius.d.l.2.§. si quis non hoĩes. vi
12 bon.rap.& ꝙ † sententia, q̃ habita relatione expressa uel tacita ad libellum,& sicut ẽt ad inquisitionem, cõtinens expressum iuris errorẽ sit nulla, perinde ac si in ipsa sententia error fuisset expressus explicitè, vult Bart. cũ quo oẽs trãseunt in l.j.C.de erro. calcu. & loquit̃, q̃n error iuris fuit solũ expressus ĩ libello & nõ in sñia: q̃a error talis censet̃ repetitus in sñia, q̃ tacitè hẽt relationẽ ad libellũ.d.l.vt fundus.idẽ & multo magis, q̃n error non exprimitur in libello, sed reperitur expressus in sñia habita relatione ad ipsum libellum, vt in casu nostro. Et ex alio capite principaliter nõn dẽt cõmitti exequutio ad instantiã do. Iacobi vigore iuriũ cessorũ. Et primò, nã Reuerendissimus do. Cardinalis de Rãgonibus agẽs tanq̃ procurator dicti do. Iacobi primò ꝓmisit, ꝙ principalis suus oĩa infrascripta & singula intra unũ mensem proximè futurum ratificabit & approbabit, & instr̃m publicum ratificationis & approbationis prædictæ ad Romanã curiam transmittet:& Reuerendissimo do. Vgoni episcopo Regiensi seu magnificis do. Vincelao & Herculi comitibus de Rangonibus, in ciuitate Mutinę residentib.cõsignabit, seu cõsignari faciet,&c.Itẽ ꝙ dictus do.Iacobus dabit fideiussores, &c. deinde Reuerendissimus eps Regiensis pro se & suis fratribus, facta prius ratificatione prædicta per dictũ Iacobũ, & datis fideiussoribus prædictis, ex nunc ꝓut ex tunc, similibus meliori modo, via, iure, causa,& forma, cessit,&c.Et sic cessio fuit facta sub ꝓdictis duab.conditionibus, non potuit ergo agi ex dicta cessione per dictum Iacobũ, antequam ostẽderit dictas ꝯditiones fuisse
13 purificatas & ꝓ eum adimpletas; q̃a † cum aliquid conditionale deducitur ĩ iudicio, debet purificatio cõditionis liquidari, ſm Bal.in l.si quidã.C.de excep.ꝓ tex.quẽ ad hoc dicit esse singularẽ in l.hoc iure de ver.obli.& idem no. Bal. in l. cũ in testõ.in fi. C.de manu. testa. vbi dixit, ꝙ instrumenta guarantigiata si hñt cõditionẽ re, vel purificatam, dñr pura,& nõ conditionalia, licet ad exequutionem deueniri nõ possit, donec liqueat iudici conditionẽ fuisse purificatã,& per d.l.hoc iure. & sic Bal. ibi in terminis decidit casum nostrũ, cum quo transit Alex.in d.l.hoc iure.in ultimo no. quam legit cũ.l.in illa.eo.ti.¶ Nec obst.ꝙ Iaco. agendo ex cessione uideat ratificare, iuxta.l.Paulus rñdit, rẽ ra. hab.quia sola simplex ratihabitio nõ est posita in ꝯditione, sed illa, de qua prius facta fuit promissio noĩe dicti Iacobi, uidelicet si ratum habuerit & instr̃m ratificationis consignauerit fratribus de Rangonibus intra mensem Romæ, vel Mutinæ, quæ cõsignatio facta non reperit̃,& q̃a ẽt ratihabitio facta non fuit intra mensem.Nã ad dictã promissionẽ de habendo ratum ꝯditio se refert, vt patet ex illo verbo, prædicta,& ꝓ ꝯñs oẽs qualitates appositæ in promissione præcedẽti intelligunt̃ repetitæ ĩ ꝯditione sequẽti ex natura ipsius relationis, ut in p̃cedentib⁹ dixi.¶ Præterea ẽt sub alia ꝯditione facta fuit cessio, scilicet, si fideiussores dederit, q̃ ẽt debuit impleri.l.hæredi plures.de ꝯd. inst. de cuius implemento non constat. Vltimò dr̃, ꝙ ẽt ex alio non ualuit cessio,& hoc vigore statuti prohibentis cedere,& prohibentis actionẽ ex cessione acquirere, & quia hmõi statutũ est simpliciter prohibitorium, locũ ẽt habet in cessione facta extra territorium inter subditos, siue prohibitio sit in rẽ, siue in ꝑsonã, ſm Bar. clare in l.cunctos populos.C.de sum.in trin.in 6.q. prin.& Are.in ꝯsi.54.¶ Nec obst.ꝙ statutũ excipiẽdo dicat, nisi esset in casibus necessarijs, in quib. fuisset obligatus cum eo, ꝯ quẽ cedet,&c.q̃a statutũ loquit̃, q̃n cessio est necessariò facienda ꝯ alium pariter obligatum, puta in duobus tutoribus, uel curatorib.vel fideiussoribus, quorũ vnus insolidũ solueret: q̃a tũc ei debet ꝯ alios fieri cessio.l.Modestinus.de sol.& ibi plene declarat Bar.sed q̃n vn⁹ cõuenitur ex dolo proprio, vel cõi, tũc ei, q̃ soluit, nõ cogitur creditor cedere actiones ꝯ alium l.si plures la 2.de admi.tu.ꝓut ẽt vult Bar.in d.l.Modestinus.& iste est ꝓprie casus noster, q̃ non est exceptus a statuto. Nec ẽt obst.iur̃m, q̃a (ut tactũ est ꝑ dñm cõsultorẽ) illud operat̃ inter ipsos ꝯhẽtes & nõ in p̃iudiciũ tertii, ſm Bar.in l.Titia.§. Imperator. de leg.2.& Bal.in l.hac edictali.in prin.C.de secun.nupt. ¶ Nec ẽt obst. ꝙ cedẽs esset clericus: q̃a respectu fratrũ suorũ cessat ista rõ.Præterea statutum est prohibitorium, non solũ respectu cedentis, sed ẽt respectu eius, cui ceditur & qui ex cessione prohibetur acquirere,& cui per statutũ denegatur audientia,& ideo satis est, ꝙ ille sit subditus, quia potuit prohiberi acquirere, ſm Bar.in d.6.q.Et ꝑpea sine dubio cõcludendũ puto, ꝙ fieri non possit nec debeat petita exequutio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod uult, posse dici de nullitate sententiæ usque ad certum tempus solum, non tollit euidentem nullitatem, & uide nu me.5.*

2 *Statutum ratione contumaciæ, & ex causa defensionem tollere potest.*

3 *Instantia causæ principalis ex partium conuentione suspendi non potest, secus causæ appellationis.& vide nu.8.& 10.*

4 *Sententia lata contra minorem non habentem curatorem & in defensum ipso iure nulla est. Idem est, si habet curatorem, qui nõ comparuit ut defenderet, saltem in medijs causæ.*

5 *Clausula, supplentes omnem defectum, apposita in literis principis non extenditur ad defectum iuris naturalis.*

6 *Statuto uetante dici de nullitate sententiæ, iudex tamen potest ex officio supplere, si ex actis constet nullitas.*

7 *Probationes factæ de domino actore non contradicente, cuius dominij exceptio opponi non poterat agenti possessorio reintegrãdæ, ipsi actori præiudicant.*

9 *Minor factus maior petere potest restitutionem in integrum ob appellationem omißam intra quadriennium.*

11 *Causa restitutionis in integrũ, quę debet terminari intra quadriẽnium post minorem ætatem potest ex pacto expresso in suspenso stare.*

CONSILIVM XXXVI.

PRIMO circa nullitatem dictarũ sententiarũ est agendũ,& prima facie si do. Adola curatorem habuit, qui comparere noluit, vr̃, ꝙ sententiæ cõtra eam latę ualuerint, licet esset minor,& fuerit indefensa, ſm glo.in l.cum & minores.C.si aduer.rem iud.Et casu etiam quo fuissent nullę dictæ sentẽtię, de nullitate

dici non potuit per uiam principalis petitionis post decē dies ex forma statuti, qđ ēt locum habet, quamuis nullitas esset euidens & manifesta, quia licet statutum simpliciter prohibens dici de nullitate non intelligatur de nullitate euidenti, per id qđ hř in cap. literas. & in c. ex conqõne, in gl. fi. de restitu. spol. & ꝑ Bar. in l. j. in prin. de ope. no. nun. & Bal. in l. j. C. ne lic. ter. prouo. & in l. si unus. §. pactus. de pac. & per Ale. in l. 4. §. condēnatum. de re iud. & in l. de pupillo. §. q. opus. de ope. no. nun. cum alijs conc. de quib. per eũ in dictis locis. Nihilo minus qñ statu
1 tum ꝑmittit dici de nullitate sed vult, ꝙ de ea dici possit solũ † vsq; ad certũ tp̃s, puta decē dies, ut in casu nr̃o, tunc post dictũ tēpus nõ potest dici de nullitate, ēt si sit euidēs, ut ꝓbať ex no.
2 per Bal. in l. ut uim. de iust. & iur. vbi † dicit, ꝙ licet nõ ualeat statutũ. per qđ simpliciter tollit defensio, ꝑ id qđ hř ĩ cle. pastoralis. de re iud. tñ bene ualet, qñ rõne ꝯtumaciæ auferret defensionē, q̃a pōt cõtumaci denegari audientia. l. sed si ꝑ ꝑtorē. §. sed si dũ decreto. ex quibus ca. mai. Et similiter dicit Ang. in l. si sic. in prin. de leg. j. ꝙ licet defensio nõ possit tolli per statutum, tñ fallit, qñ ex cã statutum defensionem tolleret. l. si seruus. C. de his q̃ ad eccle. confug. l. j. & 1. C. qñ lice. sine iudic. se uind. Ita ergo in proposito, quamuis statutũ reijciens simpliciter nullitatem, nõ intelligatur tollere euidentem nullitatē, tñ aliud esse vř, qñ statutum in odium contumacis seu negligentis dicere de nullitate intra tp̃s a statuto præfixum, excludit dictionem nullitatis; quia sibi dēt imputare, qui sua culpa seu negligentia se excludit l. veteris. in fi. de iti. actuq; priu. Cõfirmatur hoc per id, qđ no. Abb. in c. cum sit Romana. de app. ubi uoluit, ꝙ licet statutum non possit appellationem tollere in totũ, c. veniētes. de iu. tñ poterit abbreuiare seu immutare tp̃s ꝑfixum ad appellandũ, per no. ꝑ gl. sing. in l. ꝑscriptione. C. si contra ius uel util. pub. & per id qđ hř in d. c. cũ sit. Aliud est ergo statutũ tollere simpliciter nullitatem, quo casu nõ est putandũ uelle oĩno perimere nullitatē euidentē, per superius allegata. Et aliud est, ꝙ statutum in odiũ negligētis post certũ tp̃s prohibeat dici de nullitate, & sic aliud est in totũ tollere, & aliud est distinguere, per no. in l. fi. C. si contra ius uel uti. pub. & ita ꝑ prædicta in terminis nr̃is ꝯcludit Alex. in ꝯs. 105. Ponderatis narratis in themate. 5. uol. Nec ēt vř, ꝙ dictæ do. Adolæ potuerit occurri per restitutionē ĩ integrũ aduersus appellationē vel nullitatē omissam, ꝙ est uerũ, si non sit de læsione ꝓbatũ. l. nam & postea. §. & si minor. de iu rei. & l. minorib. la j. & l. fin. C. de in integ. rest. quãuis. n. minor a snĩa contra eũ lata non appellauerit, per hoc tñ nõ probať læsio, sed opus est aliter de læsione ꝯstare, ꝑm Bal. & Ang. in d. §. si minor. Bal. & Sal. in l. fi. C. in q̃b. cau. in integ. rest. nõ est necess. Præterea debuit restõ in inte. peti, & cã finiri, ĩtra quadrienniũ. l. fi. C. de tēp. in integ. rest. peten. Nec potuit instantia dictæ causæ restõnis suspendi, & in suspenso stare ex partiũ conuentione
3 q̃a † solũ reperitur iure cautũ, ꝙ instãtia causę appellõnis possit suspendi, auth. si tñ. C. de temp. app. & cle. quãdiu. cum ibi no. de app. secus est in instantia causæ principalis, ut est de mente Car. in l. properandũ. in prin. C. de iud. & sequiť Sal. & Mod. & idem tenet Spe. & Io. And. in ti. de iud. dele. §. restat. uers. sed nũ q̃d. de tēpo. & c. & Ant. de But. in c. pe. de iud. ¶ Sed ꝑmissis non
4 obstantibus, aliter ꝯcludendum arbitror. Nã † si dicta do. Adola minor, nullũ habuit curatorē, & fuit indefensa, clarũ est, ꝙ snĩa & oĩa acta contra eã, fuerũt & sunt ipso iure nulla. l. cũ & minores. C. si aduer. rē iud. & ibi ꝑ oēs, & l. si ꝑses. C. q̃uo, & qñ iud. & in l. acta. §. fi. de re iud. & per Bar. in l. contra pupillũ. eo. ti. & idē si curatorem habuit, si nõ cõparuit, & defensionē non assumpsit, ꝑm gl. cõiter approbatã ĩ d. l. si ꝑses. Bar. & alios, ĩ d. l. cũ & minores. q. cquid ibi dixerit gl. q̃ in hoc est cõiter reprobata, q̃a ꝑm Do. paria sunt, ꝙ minor curatorē non habuerit, & ꝙ illum habuerit, & nõ cõparuerit. Atq; ēt est idē, si in principio nõ cõparuit, q̃a ex quo iudicium non fuit legitime inchoatũ, nõ pñt sequentia, in quibus ēt curator interuenit, ualere. l. momētaneæ. C. q̃ legit. perso. & vbi ēt interuenisset curator ab initio, si tamē defuit in medijs causæ, puta in ꝓbationibus, in q̃bus ꝯsistit defensio, snĩa nõ ualeret, ꝑm Doc. in d. l. cũ & minores. & maxime Bal. & Pau. de Cast. ¶ Nec obst. ꝙ lapsum sit tempus decem dierũ præfixum a statuto ad dicendum de nullitate quia ex quo dicta sententia est notoria & euidenter nulla, ut apparet ex inspectiõe actorum, de huiusmodi nullitate non intelligitus statutum, ut traditur in locis allegatis in contrarium & per Philip. in c. dilecto. de appellationibus. in 52. q̃one, & in ultima limi. ꝑ Alex. in consi. 72. In cã & lite vertente, & c. 2. vol. & in 3. vol. consi. 77. Visis dubitationibus, & c. ¶ Non obstat dũ dicebatur, istud procedere, & locũ habere, qñ statutũ simpliciter reijciebat nullitatem, sed secus qñ præfigit certũ terminum ad dicendum de nullitate, quia tunc ēt euidens & notoria nullitas intelligiť sublata, ꝑm Alexan. in d. cõs. 105. Quia istud nõ vř verum, & cõtrariũ expresse vult Philippus. in d. c. dilecto. in 54. q. vbi de hoc ibi late per eũ, concludens ꝙ ubi deducitur nullitas per se, & absq. appellatione per viam principalis petitionis, quo casu ꝑcise loquitur Alexander, tũc si sit euidēs & patēs nullitas, poterit ēt post terminũ statuti ꝓponi & deduci per ꝑdicta, & per alia, de quibus ibi recte intuenti adducta ꝑ Alexãdrũ parum urgēt. ¶ Et in primis non obstat, qđ no. Bar. in l. ut uim. de iusti. & iure, dũ vult, ꝙ ratione cõtumaciæ possit per statutũ auferri defensio. l. sed & si ꝑ prætorē. §. sed si dũ decreto. ex quibus causis maiores, quæ aliàs sine cã non posset auferri, q̃a ex ista rõne infertur solũ, ꝙ statutum possit ratione contumaciæ in dicendo de nullitate excludere nullitatē ēt notoriã, & istud ꝓceditur. ¶ Sed quãuis adsit potestas, vt ex ꝑdictis probatur, negatur tñ uoluntas, q̃a non sequitur, ꝙ licet statutum hoc possit, ꝙ tñ uoluerit. Nã & princeps pōt ex cã, ēt in iure q̃sito preiudicare, ut plenè no. in d. l. fi. C. si contra ius vel utilitatem pub. & in c. quę in ecclesiarũ. de constitutionibus, & tñ quamuis sub sit iusta cã, & sic potentia ꝑiudicandi, in dubio tamen non præsumitur, ꝙ ꝑiudicare voluerit, vt per plura concludit Nellus in trac. banni. in j. par. 3. tempor. q. 11. Et ex hoc etiam patet responsio ad no. per Ang. in l. si sic. in prin. de leg. j. & ꝑ Abb. in c. cũ sit Romana. de app. quia dicta eorũ tendunt ad hoc, ꝙ statutũ possit: & istud, vt dixi, non negať. Sed dř, ꝙ noluit in dubio tollere dictã nullitatē & præsertim: q̃a causatur ob defensionē omissã, & sic ꝑ ꝑ defectũ, qui descendit a iure naturali. cle. pastoralis. de re iud. Et ꝙ tunc per statutũ non dicatur sublata talis vel similis nullitas, voluit etiam Pet. de Anch. in cons. 212. De iure cõi, & c. per rationem dictæ cle. quæ locũ ēt habet non solũ, quando statutum prohibet simpliciter de nullitate dicere, sed ēt si intra certum tp̃s hoc permittit, & post illud vetat, & probatur ex no. per
5 Spe. & Io. And. de loc. §. nunc ostendendũ, versi. 18. vbi † dñt, ꝙ clausula, supplentes oēm defectũ, & c. apposita in literis principis, nõ extendiť ad defectũ iuris naturalis ꝑ dictam cle. pastoralis. uersi. cæterũ. & idē tenet Archi. 56. dist. Cenomanensem. Anto. de Bu. & Imo. in c. j. de transa. & in c. illa. de elect. Ant. de But. in c. inter dilectos. de fid. instru. Imo. in l. quidã consulebat. de re iud. & facit tex. in l. filius a patre. §. fi. iuncta gl. de lib. & posth. & ibi no. Bal. & Ang. ꝙ habens potestatem dispensandi cũ q̃buscunq; in qualicunq; statu sint, pōt dispensare sup defectu iuris positiui, non autē naturalis vel diuini, qđ ꝑm eos est not. & subdit etiam Petr. de Anch. in d. consi. ꝙ si ex actis constat iudici de
6 nullitate sententiæ, licēt † pars non possit de illa dicere, vetante statuto, poterit iudex ex officio supplere, qui non prohibetur à statuto. Et vltra eum idem vult Bald. in l. si vnus. §. pactus ne peteret, de pac. per no. ĩ l. vbi pactũ. C. eo. & idem tenet Alex. in d. consi. 77. qui pro hoc ēt allegat no. ꝑ Bar. in l. si q̃s legatum. in princ. de his quibus ut indig. & per Inn. in c. cum olim: de censi. & plus uult Alex. in alio consi. 77. 2. vol. videlicet quod si pars aduersa passa sit fieri probationes super nullitate, de qua cognosci non poterat ex forma statuti, quod sibi præiudicat, & de nul
7 litate debebit pronunciari, arg. c. j. de resti. spol. ubi † hř, ꝙ licet agēti possessorio reintegrandæ non possit opponi exceptio dominij, si tamen factæ sint de illo probationes, actore non cõtradicente, actori fit præiudicium, prout etiam vult Bart. in l. si q̃s ad se fundũ. C. ad leg. Iul. de vi. & in l. naturaliter. §. nihil cõe. de acq. possess. allegat ēt Ale. Inn. in c. dilecta. de rescriptis. & in capit. cum Bertoldus. de re iudic. & in capitulo fraternitatis. de frigi. & male. qui uult, quod quamuis non admittatur probatio contra præsumptionem iuris & de iure, facta tamen & admissa tenet & effectum habet, faciunt ēt not. per Bald. & Sal. in l. fi. C. de nõ nu. pe. cũ concor. de quibus late per Fel. in c. cum ad monasteriũ. de re iud. col. 12. ver. limita octauo, & c. ¶ Non obst. ꝙ instãtia cã nullitatis, quæ durat triēnio, ꝑm Bar. in c. sæpe. de app. & Phil. in d. c. dilecto. eo. ti. in 6. q. sit perēpta post ma
8 iorē ætatē, q̃a cũ † statutũ dictã instantiã restringat ad tp̃s breue, potuit ex partiũ cõuētione expressa suspendi, ꝓut factum re-

reperitur, ut probatur ex no. per Bal. in tit. de pac. Constan. in vers. in causis quinto no. &c. ubi concludit, ꝙ tempora assignata, per statutum ad prosequendum appellationem pñt per partes prorogari & hoc qñ tps est breue, quia præsumitur appositum fauore litigantium & sñię, sed non est sic, ꝯm eũ in l. properandum. C. de iud. quia ibi nulla præcessit sñia, cuius fauore tps videatur statutum, q̃ rõ ẽt militat in causa nullitatis, q. a ẽt tunc præcessit sñia, cuius fauore instantia præsumitur per statutum abbreuiata fauore priuatorũ, & non fauore publico, multo ergo magis potuit dicta instantia suspendi, quia hoc facilius conceditur. d. cle. quamdiu. Istud ẽt comprobatur ex not. per Ale. post Sal. in d. l. properandum. in prin. ubi uolunt, ꝙ licet instantia causæ principalis, quæ conceditur de iure cõi, non possit ꝓrogari, ubi concluditur cõiter, si tñ abbreuiata sit per statutum prorogari poterit, quã ꝯm Alex. illud tẽpus non põt dici appositum fauore publico, sed litigantium, iõ pactum est seruandũ. l. qđ si nolit. §. si quis ita de ædil. edic. Nam ius cõe præfixit tps triennij instantiæ, ne lites fierent immortales, & sic fauore publico, ut hr̃ ibi, q̃ ratio cessat tpe statuti conditi, qm̃ tũc esse immortales nõ poterant propter præcedentem prouisionẽ dictæ legis. vñ dici non põt, ꝙ fauore publico statutũ præfixerit breuiorem instantiam, sed fauore litigantium. & quamuis Alex. dicat, ꝙ poterit solum prorogari vsq; ad triẽnium præfixum a iure cõi, tñ ratio sua probat, ꝙ alterius ẽt ꝓrogari possit, qm̃ per illã prouisionẽ statuti extraordinariã recessum est in hoc, s. quo ad instantiam a iure communi. l. fi. C. de pac. conuen. & no. in l. si cũ dotem. in prin. sol. mat. Ergo tps iuris cõis non debet eẽ in ꝯsideratione, nec ad illud dẽt haberi respectus. Et per prædicta tollitur ẽt ratio Imo. in l. 4. in prin. de dam. infe. dicentis, ꝙ instãtia statuti, quæ subrogatur loco instantiæ iuris cõis debet illius naturam sapere, qm̃ non est eadem ratio in tpe subrogato, qđ fuit appositum fauore litigantium, ꝯm Alex. & non fauore publico, sicut fuit appositum per ius cõe in fauorẽ publicum, ut est dictum: & iõ Sal. in d. l. properandũ. & Bal. in d. uer. in causis. vult simpliciter, ꝙ tempus statuti possit prorogari, ꝙ est uerius. & multo magis põt suspendi, ut patet ex not. per scrib. in d. l. maxime per Alex. in locis allegatis per eũ. vbi declarat & tenet post multos, ꝙ licet instantia causæ appellationis non possit prorogari, posiit tñ suspendi. ¶ Sed dato ẽt ꝙ prædicta cessarent, & ꝙ appellari, & de nullitate dici solum potuisset intra de-
9 cem dies, ut statuto cauet, nihilo minus † restitutio in integrũ etiam post maiorem ætatem intra quadriennium peti potuit, & petita fuit. l. fin. C. de temp. in integ. rest. & cle. j. de rest. in integ. Et quãuis Bar. in d. l. fin. & in l. ab hostibus. §. sed simpliciter. ex quib. cau. ma. post gl. in l. sed si per ꝓtorẽ. §. quoties. eod. ti. & in l. diuus. de ĩ integrũ rest. & in l. interdũ. in prin. de min. velit, ꝙ si sit læsus in minori tempore debeat peti restõ ĩtra illud tps, in quo quis est læsus, & per consequens, quia ille, qui non appellauit, uel de nullitate non dixit intra decem dies, in hoc tpe tantum lęsus fuit, debuit intra decẽ dies post completã minorẽ ætatem restitutio peti. Ad istud tñ respondetur dupliciter, & primo ꝙ imo potuit peti restõ intra quadriennium pro læsione ẽt minoris temporis, ꝯm Pet. & Cy. in d. l. fin. & hæc opinio hodie est approbata in d. cle. j. ꝯm gl. ibi, quæ idem tenet, & est cõmunis opinio can. Et ideo licet de iure ciuili de hoc sint uariæ opi. in dictis locis, q. a tñ hoc est decisum de iure canonico in utroq; foro, illi standum est. not. in c. j. de ope. no. nun. & in c. 2. de arb. in 6. nec tenet rñsio Bar. ad illã cle. s. quod sit speciale in ecclesia & propterea aduersus appellõnem omissam potuit peti restõ intra quadriennium inchoatũ post minorem ętatẽ. l. j. C. si sæpi. in integ. rest. postu. & in auth. de temp. app. & intra quæ tẽp. § j. & per Bar. in l. nam & postea. §. si minor. de iurei. ¶ Secundo rñdetur, ꝙ ẽt si opi. Bar. & gl. esset uera, qñ petitur restõ aduersus contractũ, uel aduersus sententiam, seu aduersus læsionem contingentẽ ex ipsa sñia ꝯm gl. Bar. & omnes in locis ꝓdictis. ¶ Quòd ãt minor restituatur non solum aduersus appellationẽ omissam, sed ẽt aduersus sententiam, est certum, ut per totum. C. si aduer. rem iud. ẽt si minor curatorẽ habuisset & defensus
10 fuisset, d. l. cum minores. eo. tit. Et † licet intra quadrienniũ cã restitutionis debeat terminari, d. l. fi. C. de temp. in integ. restit. potuit tñ suspendi, & stare in suspenso ex pacto expresso, sicut etiam tempus appellationis in prosequẽdo potest per pactum expressum suspendi. d. clem. quãdiu. de app. & hoc quia agitur de graui pręiudicio, quia appellatione deserta prima sñia firma manet irreuocabiliter, & perinde est ac si appellatum non eẽt. l. fin. §. illud. C. de temp. app. quę rõ ẽt locum habent in tempore dato ad prosequendum restõnem in integrum petitam, quia si intra quadriennium non finiatur, sñia firma manet, & idem præiudicium paratur. d. l. fin. & ita etiam in specie per istam rationem tenet Rom. in leg. 2. de re iud. ubi dicit, quòd in casu. l. fi. de dolo. & l. fin. C. de integ. restitu. põt tempus prorogari, nec etiam Alex. contradicit, quamuis dicat, ꝙ cum tex. in d. leg. fin. loquatur de tempore præfixo actioni intentandę, istud pẽdet ab alio dubio, scilicet, utrum tempus ad pręscribendum pacto tolli possit, uel immutari, de quo in l. nemo potest. de leg. j. Tamen quantum ad talem præscriptione quadriennij uallet pactũ, arg. l. ꝙ si nolit. §. si quis ita. de ędil. edi. per Bar. l. j. de vsu ca. Pręterea in d. l. fi. datur quadriennium, non tantum ad restitutionem proponendam, & quantum ad hoc procedit dubium tactum per Alexan. sed etiam ad illam prosequendam & finiendam, & quo ad hoc dubium illud non habet locum, sed pendet ab alio, scilicet, vtrum possit instantia prorogari uel suspendi. & est cõcludendũ, ꝙ idẽ sit, ꝙ de instantia causæ appellationis; quia vtroq; casu est eadem ratio. Quamdiu ergo stetit in suspenso causa resti. in integ. interim etiam suspensa fuit instantia causæ nullitatis, & appellationis, quæ etiam suspensa fuit & suspendi potuit. d. cle. quamdiu. ut etiam probatur ex no. per Bart. in l. 3. C. de app. ubi dicit pẽdente appellatione potest restitutio peti aduersus sententiam, ut no. gl. in l. j. C. si aduer. rem iudi. ad fi. ut causa appellationis suspendatur, & non ad effectum, ut super utraque procedatur, & ex his ad omnia, de quibus quæritur, responsio colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum declaratur, & informatur ab his, quæ in precib. continentur, ad quas refertur.*

2 *Delegatus, cui commissi sunt plures articuli expresse, vel tacitè potest primò vnum, deinde reliquos expedire.*

3 *Prorogatio cadit etiam in iurisdictionem delegatam.*

4 *Post transitum in rem iudicatam pro rectitudine processus, et sententiæ præsumitur.*

5 *Exclusus ab actione intelligitur etiam exclusus ab exceptione.*

6 *Statutum tollens nullitatis allegationem non intelligitur de proueniente ex defectu iurisdictionis, vel de notoria.*

7 *Statutum permittens dici de nullitate vsque ad certum tempus, & post illud vetans, intelligitur prohibere, ne de ea etiam si sit notoria, dicatur, vel ex incompetentia iudicis proueniens. vide num. 15.*

8 *Citatio requiritur in sentẽtia lata super nullitate etiam notoria, aliàs est nulla.*

9 *Citatio peremptoria in executione instrumenti requiritur.*

10 *Exceptio peremptoria opponi potest contra instrumentum habẽs executionem paratam.*

11 *Quando actus est nullus ex certis causis, quamuis sententia sit generalis, poterit iterũ de nullitate dici ex alijs causis, nec præiudicabit sententia.*

12 *Si dictio nullitatis sit generalis, persecutio verò specialis, & ex certa causa, an sententia præiudicabit generaliter.*

13 *Pro rectitudine sententiæ, quæ transiuit in rem iudicatam, quando non præsumatur.*

14 *Præsumptio rectitudinis sententiæ non est iuris, nec de iure.*

15 *Statuto præscribente certũ tempus ad dicendum de nullitate poterit nihilo minus post illud tempus per viam exceptionis dici.*

16 *Instantia nullitatis, & appellationis simul deductis perempta, potest quis iterum de nullitate, siue appellatione dicere.*

CONSILIVM XXXVII.

VISIS his quæ proponuntur, videtur prima facie dicendũ, dictã sñiam in omnib. suis partib. valere. Quamuis tñ virtute vltimi rescripti non videat̃ super validitate vel nullitate dicti instrumenti pronunciare potuisse, hanc tñ potestatẽ habuisse vr̃ ex primo rescripto, in quo tm̃ conceditur, vt delinquentes puniat, sed ẽt ꝙ indemnitati supplicantium prouideat, ut iuri nouerit cõuenire, sub quibus ultimis verbis includi vr̃, ut de dicta nul-

nullitate cognoscere possit, attentis his quæ in precibus narrã tur, in quibus expressè petitur iudicẽ dari cogniturũ & iudicaturũ de nullitate uel ualiditate dicti instri, † ad quas rescriptum
1 refertur, a quib. illud declaratur & informat, arg. §. præterea. in sti. de inuti. stip. & l. si fideiuss. §. qui interrogatus. de interroga. actio. & optime probatur in c. inter dilectos. §. cæterum. ibi, ex forma petitionis, &c. de fid. instr. faciũt ẽt no. p Bar. in l. j. ad le gẽ Iul. mai. & hoc in spẽ vult Rom. in ꝯsi. 80. incip. Considerãda profecto, &c. Stante igitur dicta delegatione potuit coram delegato principaliter peti dictũ instrumẽtum vel ꝯctum in eo contentum declarari nullum. ca. quæ in ecclesiarum. & ibi no. Bal. in 2. col. de cõst. c. ꝯstitutus. de rest. in integ. no. gl. in l. si do. C. de rescin. vend. facit. l. quæ sub ꝯdõne. & quod ibi no. Bart. in fi. & Bal. de cond. inst. Itẽ potuit super falsitate sibi cõmissa pri⁹
2 sententiare, deinde sup nullitate, quia † plurib. articulis expresse uel tacite cõmissis, põt delegatus primo vnum expedire, deinde reliquũ; ut est tex. in c. j. de sequest. poss. & fruc. & ibi no. Do. & facit tex. in l. quid tñ, de arbi. vbi idẽ dr̃ in arbitro. Sed ẽt dato ꝙ verba rescripti hunc casum non includerent, vr̃ sñia adhuc
3 valere saltẽ virtute expressæ vel tacitæ prorogationis, quæ † ẽt cadit in iurisdictionẽ delegatã. l. de qua. §. j. de re iud. c. cũ olim. el 1. de offi. deleg. & no. Inn. in c. de causis. eo. ti. do. Ant. & alij in c. P. & G. de offi. deleg. & Bar. in l. j. in fin. in prin. de iud. de qua ꝓrogatione ꝯstare vr̃, nedũ tacitè, sed ẽt expresse ex verbis sñię in qua narrauit iudex habere potestatem a partibus, cui credẽdum vr̃, arg. no. in c. cum in iure. de offi. deleg. ¶ Nec obst. ẽt allegatus defectus litis ꝯtestationis vel citationis pereptoriæ, q̃a
4 † post transitum in rẽ iudicatam pro rectitudine processus, & sñię præsumitur, siue lata sit in præsentem, siue in absentem cõtumacẽ, uerum vel fictũ, & siue lata sit de præsenti, siue non, ut probatur in c. bonę. el j. & ibi no. dom. Abb. de ele. & tenet Spe. in ti. de instr. edi. §. rest. in vers. in summa. & in tit. de sen. §. vt ãt. vers. & no. &c. Doc. in c. quoniã contra. de prob. Ant. de But. & Imo. in c. in p̃sentia. de renun. Imo. in l. ex hac scriptura. de dona. & Rom. late in l. sciendum. de uer. obl. Imo. in d. c. cum in iure, vbi dicit hanc esse cõem opinionem. & Imol. in l. 4. §. condẽnatum. de re. iud. Ang. & Imo. in l. de unoquoq;. eo. ti. vbi etiam Alex. hanc opinionem dicit esse cõem, siue de actis facta fuerit specialis mentio, siue no. Quod etiam procedit, quamuis causa nullitatis dictæ sententiæ pendeat, quia sola appellatio est illa, quæ tollit p̃sumptionem sñiæ, ut no. vult Spe. in tit. de prob. §. j. vers. 5. sequitur uidere &c. cũ quo transeũt, Ant. & Imo. in d. c. q̃m contra. & in d. c. in præsentia. & Ant. in c. per venerabilem. in pen. char. vers. opp. primo. qui fil. sint leg. & est de mente Bal. in authent. q̃ supplicatio. in fi. C. de preci. Impe. offe. ¶ Præterea sñia, qua declaratur instr̃m exequendum sicut ista, non est mere diffinitiua, & iõ nõ requirit litis ꝯtestatio. ut no. Ang. & mo. l. stipulationum aliæ, in prin. de ver. obl. Item dato ꝙ ualere nõ possit ut sñia ex defectu dictæ solennitatis, ualere tñ debet in vĩ laudi uel arbitramenti, quia ex quo iste habuit p̃tãtem a partibus, de qua attestatur, ut supra, viuentur in illum compromisisse, & dictas solennitates remisisse, quia sicut remitti p̃nt a principe, l. fi. C. de sent. & interlo. omn. iud. & cle. sepẽ. de ver. sig. ita arbitro uel arbitratori p̃nt per partes remitti, ut concludit Bar. in auth. offerat. in vlti. q. C. de litis ꝯt. Spe. in ti. de arb. §. nunc ãt versi. forma, &c. Q̃n autem in iudicẽ delegatum compromittitur, ut compromitti põt, tunc põt iudex in eodẽ facto procedere tanquã iudex, & tanquam arbitrator. Et si quidẽ iudex compromissarius in procedendo, uel sententiando excedit simpliciter metã iuris, hoc attribuit arbitrariæ potestati, & ex ea actus sustinetur, quatenus uero ꝓcedit ordinarie, hoc attribuendũ est potestati ordinariæ: ut hæc oĩa probantur per tex. sing. in c. nisi cẽnt. & ibi not. Doc. & maximè do. Abb. de preb. Sed ẽt posito, ꝙ dicta sñia sit nulla, vr̃ tñ, ꝙ nullitas ꝓponi nõ possit agẽdo uel excipiendo, ex quo intra quatuor dies continuos de nullitate non est dictũ, intra quos ex forma statuti eam proponere potuit, & nõ ultra. Constat aũt, ꝙ statutum super hoc potuit disponere inter subditos. l. oẽs populi. de iu. & iur. ar. l. si ca. C. qui accusa. non p̃nt. & l. Titia. de accus. & no. in l. j. C. vt nemo inuti. &c. in quibus ꝯcluditur, ꝙ iudex terminũ põt ex cã abbreuiare, ergo multo fortius statutũ. & clarius ẽt probatur ex ĩfra dicendis. Nec obst. ꝙ intra tp̃s statuti fuerit appellatum, & de nullitate dictũ, quo casu ẽt si instantia sit perẽpta, & cã appellationis, & nullitatis deserta, adhuc dici põt sententia nulla, s̃m Inno. & Do. in c. sæpe. de app. & Bar. in l. si expressim. ff. eo. ti. q̃m prædicti loquuntur de iure cõi, a quo non præfigitur terminus ad dicendũ de nullitate, sed ad appellandũ sic. & ideo in terminis iuris cõis si appellatio, & nullitas cumulantur, quãuis perẽpta instantia dici non possit amplius de iniquitate: nõ tñ excluditur quis a facultate iterum dicendi de nullitate: & hoc quia in causa appellationis p̃figitur tam causæ q̃ instantiæ, sicut in causa restitutionis in integrũ. l. fi. C. de temp. in integ. rest. petẽ. qđ in causa nullitatis non reperitur. Sed stãte dicto statuto p̃figente dictũ terminũ quatuor dierum ad nullitatem proponẽdam, quãuis de ea intra tp̃s fuerit dictũ, ex quo tñ instantia dictæ nullitatis fuit perẽpta, nõ põt nunc nullitas deduci agendo vel excipiẽdo: q̃a t̃pa non largirẽtur. l. accusaturus. in rõne sui, de adulterijs. sicut. n. nunc de ea dicere nõ posset, si illam nunquã ꝓposuisset, ita excluditur, quãuis illã proposuerit, ex quo talis ꝓpositio effectũ non habuit, nec habere põt, & perinde est ac si nullo modo de ea dixisset, quãtum ad hoc: vt tp̃s quatuor dierum præfixum à statuto sibi occurrerit: vt in simili notat Bar. in l. edita. in j. col. C. de edendo. dũ allegat. d. l. accusaturus. & ĩ l. 2. §. nõ solũ. ad Tertul. & in l. si finita. §. Iulianus. circa quintã col. versi. sed quid si in prima citatione, &c. de dã. infe. facit ẽt, qđ no. Cy. in l. contra maiores. C. de inof. test. & melius. in l. fi. §. illud. C. de
5 temp. ap. ibi, tanquã si ab initio, &c. Cum † igitur intra terminũ statuti p̃dictã nullitatẽ deducere potuerit in iudicio & non deduxerit, vel deduxerit, & sine effectu, est exclusus, non solũ a via agendi, sed ẽt a via excipiendi. l. si intra. in fi. C. de non nu. pec. & ꝓbatur ex no. p Inn. in c. fi. de or. cog. post primã col. ibi, q̃a qui succubuit in actione, succũbere dẽt in exceptione tanq̃ minori, &c. & ita in effectu per p̃dicta circa hoc cõcludit Pau. de Cas. in d. consi. 329. inci. Ad primum r̃ndetur, &c. ver. circa s̃m, &c. vbi subditur, ꝙ quamuis talis sñia nulla nõ cõfirmetur, tñ clauditur volenti dicere de nullitate, perinde ac si efficeretur valida, allegat. l. qui hẽbat. in fi. cũ gl. de manu. testa. & no. in c. cum ecclesiasticæ. de excep. per Cy. in l. si quis conductionis. C. loca. p Bart. in l. vbi pactũ. ad fi. C. de trãs. & per Bal. in l. tale pactum. §.
6 j. ff. eo. & si iterũ diceretur, ꝙ † dictũ statutum limitans tempus ad dicendũ de nullitate non vr̃ tollere nullitatem surgentem ex defectu iurisdictionis, vt est gl. in cle. j. de sequest. poss. & fru. cum qua ibi trãseũt Doc. Ang. & alij in l. de pupillo. §. q̃ opus. de ope. no. nun. Imo. in d. l. si expressim. de ap. Pau. de Cast. & cęteri. in l. 4. §. condemnatũ. de re iud. quæ nullitas in proposito allegatur ꝯ dictam sententiam. Item non vr̃ tollere nullitatem notoriam, de qua euidenter apparere põt ex inspectione actorũ, sicut est defectus litis cõtestationis, & citationis peremptoriæ, q̃ similiter deducitur in casu nostro, per ea quæ no. Bal. & Sal. in l. j. C. ne lice. tertiò ꝓuo. & Doc. in locis p̃allegatis. & magis ĩ specie per Petr. de Anch. in consi. 112. incip. De iure cõi. vbi in fi. dicit, statutũ non debere intelligi de dicta nullitate, & sic ꝙ sumus in terminis iuris cõis, & extra casum dicti statuti, quo casu fatetur Pau. de Cast. & negari nõ põt, ꝙ perempta instantia nullitatis, iterũ poterit quis de nullitate dicere. Quia r̃ndeo, ꝙ hoc ꝓcedere possit, vbi statutũ simpliciter & sine distinctione reijcere
7 ret nullitatẽ. sed † q̃n statutũ permittit ad tp̃s de nullitate dicere, & post tp̃s vetat, elapso t̃pe ab oĩ nullitate q̃s excludit, ẽt si sit notoria, vel ex incõpetentia iudicis descendat, vt ꝓbatur ex no. per Bal. in l. vt vim. de iust. & iur. in j. col. dũ vult, ꝙ licet statutũ nõ possit tollere defensionẽ. cle. pastoralis. de re iud. tñ ratione contumaciæ eã põt auferre: quia põt cõtumaci denegari audientia. l. sed si per p̃torẽ. §. sed si cũ decreto. ex quib. cau. ma. & dicit ẽt Ang. in l. si sic. in prin. de leg. j. ꝙ quãuis defensio tolli non possit p statutũ: tñ fallit, nisi ex causa eã tolleret. l. si seruus. C. de his qui ad eccl. confug. & in l. j. & 2. C. quan. lice. sine iudi. se vindi. ita in proposito, quãuis statutũ absolutè reijciens nullitatẽ nõ intelligatur de nullitate, de qua supra, aliud tamen est, q̃n in odium contumacis seu negligentis de nullitate dicere intra tempus a statuto præfixũ excludit nullitatis obiectionem. Sibi. n. imputet, qui sua negligentia seipsum excludit. l. veteres. in fi. de iti. actuq; priua. Hoc ẽt cõfirmatur ex no. p do. Abb. in c. cum sit Roma. de ap. in 4. col. dicens, ꝙ licet statutũ in totum tollere nõ possit appellationem. c. veniens. de iureiur. Tamẽ poterit abbreuiare, & immutare tempus ad appellandũ, per id qđ hr̃ ibi, per gl. fin. in l. p̃scriptione. C. si contra ius vel vtil. pub. &

sic

ſic patet,ꝙ aliud eſt perimere in totũ ius dicendi de nullitate,&
aliud eſt tempus ad illam proponendam arctare, & abbreuiare.
Et ita ꝑ p̄dicta in terminis cõcludit Alex.in conſi.105.5.volu.
¶ Sed tñ pręmiſsis non obſtantib.aliter ſentio.Et in primis cõſi
derandum eſt,ꝙ iſta ſñia hẽt multas partes. In prima.n.declara
tur inſtrm̃ validum.In ſequenti verò parte declaratur illud exe-
cutionem mereri.Si ergo quærimus,vtrum talis ſñia in omnib.
ſuis partib.ſit nulla , & tunc aut loquimur de defectu citationis
peremptoriæ,aut de defectu litis conteſtationis, aut de defectu
8 iuriſdõnis. ¶ † Primo caſu talis defectus hanc totã ſñiam reddit
nullã.l.j.§.itẽ cũ ꝫ ſacras.ver.itẽ ex edicto.de ſent. quæ ſine app.
reſcin.l.ad perẽptoriũ.ď iud.& l.ↄſentaneũ.C.qũo,& qñ iudex.
Citatio.n.requirit̃ in ſñia lata ſuꝑ nullitate , ẽt ſi ſit notoria , vt
ↄcludit in ſpẽ do.Ant.in c.ꝑ tuas.de app.allegãdo. D. de Rota.
quãuis in tali cã nullitatis notoriæ nõ requirat̃ libellus vel litis
ↄteſt.vt ibi ꝑ eũ,& alios allegãtes no.in c.ad nr̃am.el 3.de iurei.
9 Item † in executione inſtr̃i requirit̃ citatio, ſ᷒m Bald.in l.ſi quis
curialis.C.de epiſ.& cle.& in l.ab exequutione. in 2.col.C.quo
rum ap.non recip.& Pau.de Caſt.& Mod.in l.poſtulante. in fi.
prin.ad Treb.& dẽt eſſe peremptoria : q̃a cũ hẽat vim diffiniti-
uæ,ſ᷒m Ang.& alios in l.ſtipulationũ alię.in prin.de verb.ob.ad
talẽ ſñiam peruenire non põt niſi p̄cedẽte perẽptorio,ſ᷒m Bar.ĩ
d.l.ↄſentaneum.in 2.col.faciunt ẽt no.& allegata ꝑ Alex.in l.ſti
pulationum aliæ . ¶ Secundo verò caſu,ſ. vtrum in totum ſñia
ſit nulla ex defectu litis ↄteſt. Et dicendũ eſt,ꝙ in illa parte,qua
pronunciauit inſtrm̃ validũ,non valuerit ſñia:q̃a cum deduce-
retur principaliter nullitas dicti inſtr̃i,quę non erat notoria,re
quirebat̃ litis cõteſt.& alius ordo iudiciarius, vt ex dictis oĩum
concludit d.Ant.& Abb.in d.c.per tuas.In ea aũt parte,qua ꝓ-
nunciauit inſtrumentũ exequendũ,vr̃ ꝙ nõ vitietur ex defectu
litis conteſt.quaſi non ſit neceſſaria.l.minor.25.annis cui fidei-
commiſſum,de min.& per Doct.in d.l.ſtipulationũ aliæ. ¶ Quò
verò ad tertium,videlicet, nũquid ex defectu iuriſdictionis iſta
ſententia ſit nulla,dico ꝙ quãuis virtute primi reſcripti & reſer
uationis,de qua in ſententia prima lata ſuper falſitate potuerit
de nullitate vel validitate dicti inſtrumẽti cognoſcere, & ſuper
ea pronunciare:tñ non habuit poteſtatem pronunciandi ſuper
exequutione dicti inſtrumenti,& ideo in ea parte,in qua decla-
rauit inſtrumentum exequendum cum omnibus ab ea depen-
dentibus,eſt nulla ex defectu poteſtatis,& iuriſdictionis,non.n.
inconuenit,ꝙ ſententia pro parte valeat, & in alia parte & capi
tulo ſeparato ſit nulla;vt plenè no.in l.j.C.ſi aduer. rem iudi.&
in c.cum inter.de re iud.Nam primum reſcriptum ſe ad hoc nõ
extendit,in quo tm̃ cõceditur:ut culpabiles puniat, & indemni
tati ſupplicantium prouideat , & ſic in eo demandãdo exequu-
tioni inſtrm̃ nihil dr̃. Minus ẽt hoc cõceditur per ſ᷒m reſcriptũ,
in quo mãdatur:vt de quodã periurio cognoſcat . Nec dicatur,
ꝙ commiſſa diffinitione delegato principis uideatur commiſſa
exequutio,ut ꝑ Barto.& oẽs in d.l.a diuo Pio.in prin.de re iud.
Quia declarare inſtrm̃ eſſe mittẽdũ exequutioni,nõ eſt exequu
tio ſententiæ latæ ſuper ualiditate dicti inſtr̃i,quã tuliſſe dicitur
uirtute primi reſcripti. Imò dicta ſñia,qua declarauit inſtrm̃ ua
lidum,traxit ſecũ exequutionẽ,ut patet ex no.per Bart. in l.mi-
les.§.iudicat.de re iud.Declaratio ergo illa de inſtr̃o exequẽdo,
eſt exequutio alterius actus,habentis uim ſentẽtię ex forma ſta
tuti dantis exequutionem inſtr̃is & non ſententiæ latæ ab ipſo
iudice, ꝙ etiam manifeſtè oñditur : q̃a licet poſt ſñiam opponi
non poſſit exceptio peremptoria.l.peremptorias. C. ſenten.re
10 ſcin. non poſſe. põt tñ † opponi contra inſtrumentum habens
exequutionẽ paratam ex forma ſtatuti,ſ᷒m Ang.in l.j.ff.de tran
ſa.Pau.de Caſt.& Moder.in l.ſi cauſa cognita. C.eo. ergo relin-
quit̃,ꝙ exequutio iſtius inſtrumenti,contra quam opponi po-
terat exceptio peremptoria, nõ eſt exequutio ſententiæ latæ ſu
per eius ualiditate,poſtquam talis exceptio opponi nõ põt. Cũ
ergo talis facultas pronũciandi ſuper exequutione dicti inſtru-
menti nõ includatur ſub uerbis primi uel ſecũdi reſcripti,nulli-
ter fuit proceſſum,& ſuper ea declaratũ, ut concludit Inn.cum
quo alij tranſeunt in c.ſuꝑ literis in j.gl.magna. uer.& no.ꝙ li-
cet gñaliter dixerit hæc decretalis,de reſcriptis. ubi ꝙ proceſſus
habitus coram delegato dẽt eſſe talis , ꝙ comprehendatur ſub
uerbis reſcripti aliàs non ualet: puta, dicit ipſe,ſi quis impetrat
iudicem ſuper quantitate petenda ex cauſa mutui, nõ põt corã
eo agere ad eandẽ ſummam ex cauſa ſtipulationis. Itẽ ſi q̃s im-
petrauit iudicẽ ſuper tali re tanquam per uiolentiam ablata , ſi
poſtea vult agere non ex violentia,ſed ex fraude,dolo,uel metu
non eſt recipiendus eius libellus,ẽt ſi actio intentata ſit ita gña
lis,ꝙ poſſit comprehendere omnem cauſam iuſtitiæ detentio-
nis,dummodo concluſio non ſit ſpãlis ad cã ſpoliationis & uio
lentiæ.Ex cuius dictis infert̃ notabiliter in ꝓpoſito Pau.de Ca.
in conſi.315.inc.Ad ↄfirmationem eorum,&c.ꝙ ſi quis in pre
cibus propoſuerit ſe fuiſſe ſpoliatum,& ſic conceſsũ fuerit re-
ſcriptũ ſuꝑ interdicto vnde vi,in quo neceſſarium eſt, probare
duo,ſ.poſſeſsionẽ tempore ſpoliationis , & ipſam ſpoliationẽ.
l.j.§.deijcitur.de ui,& vi arma.c.conſultationibus.de offi.dele.
& libellus productus corã delegato fuerit ita generalis, ꝙ com
prehendat ẽt poſſeſſoriũ canonis reintegrandæ, in quo ſufficit
probare tantum antiquiorẽ poſſeſsionẽ,ut plene no.in c. cum
ad ſedẽ.& in d.c.ſæpe.de reſt.ſpol.non poterit ſequi ↄdemnatio
ex illo canone, nec ex aliquo alio capite , q̃ ſpolij , non incluſo
ſub tenore reſcripti,per no.ꝑ Inn.in d.c.ſuꝑ literis.Conſtat er
go,ꝙ exequutio huius inſtr̃i peti non potuit coram delegato ,
nec ab eo potuit committi:ex quo in hoc non ↄſtat de manda
to,pro quo non præſumitur,niſi oñdatur. l. j. C. de mandatis
prin.c.cum in iure.de of.deleg.& no.gl.in c.j.in ver. nomen.de
excep.in 6.ſed peti debuit & debet ab ordinario,corã quo po-
tuerunt contra dictum inſtrumentum opponi exceptiones pe
remptoriæ,& coram quo opponi etiam poterit de nullitate di
cti inſtrumenti. ¶ Nec obſ.ꝙ declaratum ſit a delegatio inſtrm̃
eſſe ualidũ,ꝙ cõceditur facere potuiſſe vigore primi reſcripti.
Quoniam eſt aduertẽdũ , ꝙ in prima ſupplicatione ſeu in pri-
mo libello ſupplicatorio fuit allegatum , dictũ inſtrm̃ eẽ nullũ
ſpecialiter ex duabus cauſis.Primò ꝑꝑ quaſdam additiones fa-
ctas ad dictum inſtrumentũ poſt eius publiationem ſine con-
ſenſu ambarũ partium.Scđo ex defectu formæ datæ per literas
ducales.Nõ ãt fuit dictũ ſimpliciter & gñaliter,illud inſtrumen
11 tũ eẽ nullũ ſine cauſæ expreſsione. Qñ ãt actus dr̃ † nullus ex
certis cauſis, quãuis ſñia ſit gñalis poterit. iterũ de nullitate di
ci ex aliis cauſis,nec in eis p̄iudicabit ſñia.l.ſi mr̃.§. j. & l. an ea-
dẽ.§.actiones.de exce.rei iudic.& ita tenet Bart. & alij,in d. l.ſi
expreſſim.circa fi.de app.& Doc.in ca.dilecto.eo.tit. Et tanto
magis:q̃a in caſu noſtro ſñia ſuꝑ ualiditate non fuit gñalis , ſed
lata ex ſpãli cã,vt patet ibi.Declaramus & ſñiamus,dictũ ĩſtrm̃
ualuiſſe & tenuiſſe,ualere & tenere,cũ nobis nõ ↄſtet aliqđ ad
ditum fuiſſe,&c.Et ſic declarat̃,dictũ inſtrm̃ ualere ex hac cau
ſa,uidelicet,quia nõ ↄſtat aliquid fuiſſe aditũ,ergo non præiu-
dicat vltra illud,qđ cõprehenditur ſub expreſſione illius cau-
ſæ,quãuis ẽt ex alijs cauſis vel ẽt generaliter fuiſſet dictũ de nul
litare inſtr̃i,vt patet ex not.ꝑ Iac.But.in l.2.§.ignominię.de his
q̃ no.infa.a quo Bar.in effectu non diſcrepat,q̃uis eũ clare nõ
referat.vbi dicit ↄſilium eẽ , ꝙ cã inſeratur in ſñia, vt ſic ex una
cã non pariat exceptionẽ rei iudicatæ in alia.d.§. actiones. quã
refert & ſequitur Alex.in l.properandũ.§. illo proculdubio. C.
de iud.& idẽ vult Dy.in l.qui Romæ.§.duo fratres.de uer. obl.
& alij antiqui,quos plene refert Alb.ĩ d.§.ignominię.Nec huic
12 vltimo obſtant no.per Barto.in d.l.ſi expreſſim.dũ uult,† ꝙ ſi
dictio nullitatis fuit generalis,& perſecutio ſpecialis,& ex cer-
ta cã,ꝙ ſentẽtia p̄iudicabit & obſtabit gñaliter,q̃a dato ꝙ opi.
Bar.ſit vera,dictũ eius procedit & intelligitur,qñ ſñia ſimiliter
fuit gñalis & lata ſine expreſſione cãæ,ſecus aũt qñ in ſñia fuit
cã expreſſa,quia in alijs nõ p̄iudicabit.Præterea contra Bar.te-
nẽt ibi Raph.& Ang.in l.3.§.fi.eod.ti.An.de But.Imo. & mod.
in d.c.dilecto.de app.ita ꝙ magis cõis opi.vr̃ eſſe contra Bar.in
hoc,& ex hoc infero,ꝙ ſi corã ordinario peteretur exequutio
dicti inſtrumenti,ꝙ poterit opponi de nullitate ſurgente ex de
fectu formæ datæ in literis ducalibus,quia quãuis ex hac cã fue
rit in ſupplicatione dictum inſtrumentum nullum, tñ hãc cãm
non eſt proſequutus,nec ẽt ſuper ea fuit iudicatum, ſed ſpãliter
ſuper alia cã,uidelicet quia non conſtat aliquid fuiſſe additum
&c. ¶ Supereſt nunc allegatis in contrarium rñdere. Non obſt.
igitur dũ dicebatur,ꝙ uirtute primi reſcripti ↄceſſa erãt iuriſdõ
quia quamuis ex defectu iuriſdõnis prima pars ſñiæ,qua decla
ratur inſtrm̃ ualidum,non poſſit dici nulla , tñ ſecunda pars in
qua declaratum eſt inſtrumentum eſſe exequendum, ex dicta
cã, eſt nulla , quia ut probatum eſt,mãdatũ iuriſdictionis ſe ad
hoc non extendit.Iterum ergo petenda eſt exequutio corã or-
dinario,cui opponi poterit etiam de nullitate,excepta cauſa,ex

qua fuit pronunciatum instr̄m ualidū, ut latius s̄ dictū ē. ¶ Nō ob. ēt ꝙ de exequutiōe instr̄i cognoscer̄ potuit uirtute ꝓrogationis, nā nō apparent aliqui actus, ꝑ quos ꝯdenatus appareat tacitè ꝯsensisse. Itē non apparet ēt de expresso ꝯsensu, sine quo tacito vel expresso nō fit ꝓrogatio. l. si per errorē. de iuris. om. iud. & per Doc. in d. l. j. de iud. & in c. P. & G. de of. del. ad q̄d sola scīa nō sufficit, ut concludit do. An. in c. cum olim. el 2. de of. deleg. Nec obs. ꝙ iudex dixerit habere ptātem a partibus, quia ex quo snīa nō fuit lata pn̄te eo, qui succubuit, talis iudicis enūciatio non nocet ei, ut plene per Inn. & omnes in d. c. cum in iure. de of. deleg. Itē dicta sententia ēt in prima parte est nulla ex defectu litis ꝯtestationis. Item & in prima & in secunda, & sic in totum est nulla ex defectu citationis petemptoriæ, quæ omitti nō potuit, nec in declaratione ualiditatis instr̄i, nec in declaratione exequutionis eiusdē, vt supra latius est probatū. ¶ Nec obst. ꝙ potuerit hæc omittere virtute ptātis arbitrariæ, quasi de compromisso constare videatur ex verbis enunciatiuis ipsiꝰ sententiæ, quia r̄nsio patet ex prædictis, uidelicet, ꝙ hoc non procedit ad ꝑiudicium eius, q̄ nō fuit p̄sens sentētiæ, ut no. Doc. in d. c. cum in iure. ¶ Præterea quamuis ēt expresse enunciaretur in laudo, ꝙ electus fuisset arbiter & arbitrator pn̄tibus partibus, & sp̄aliter non enunciaretur, dictas solennitates a partibus fuisse remissas, defectus earum uitiaret laudum, ut concludit Ang. in cons. 198. inci. In Dei noīe, &c. pro decisione quæsitorum, &c. ¶ Præterea ex quo in hoc iudex se refert ad acta, & in actis non apparet de aliqua authoritate a partibus data, dr̄ constare de manifesto errore iudicis, & iō verbis eius non adhibet̄ fides, nisi probentur ex actis, ut probatur ex no. per Bar. & oēs in l. j. C. de errore calculi dū dn̄t, ꝙ snīa lata per oblationem ad acta, in quibus est error, est ipso iure nulla, q̄a idē error censet̄
13 esse in sententia se referente. ¶ Prædictis ēt non obstat † ꝙ pro rectitudine sentētiæ, quæ transiuit in rē iudicatam præsumatur quia hoc procedit, nisi ex inspectione actorū aliud & aliter probetur, s̄m do. Ant. & Abb. in d. c. quoniā contra. de prob. quia probando nullitatē modo p̄dicto, tollitur transitus in rē iudicatā. c. in nostra, de proc. allegat ēt no. ꝑ Bar. in l. hi qui ad ciuilia. C. de app. Idem ēt vult Io. And. in ti. de sen. §. vt aūt. uersi. & no. &c. docēs practicā, qualiter negāti se fuisse citatū, pōt ꝓbari per inspectionē actorū, & dicit Abb. in d. c. quoniam cōtra. hunc fundantē se ex inspectione actorū, esse admonēdū donec iuri agendi de nullitate sit præscriptū. Dicit ēt Imo. in d. c. in pn̄
14 tia. de renun. ꝙ † dicta præsumptio rectitudinis non est iuris & de iure, ex quo per ostensionē actorū eliditur, per c. vnicū. de litis contes. ¶ Nō obstat, dū ultimo & efficacius dicebatur, ꝙ nullitas allegari nō pōt, ex quo elapsus est terminus quatuor dierū
15 ad dicendū de nullitate per statutū. Quia † primo respōdetur, ꝙ tale statutū non intelligitur, nec h̄et locū, q̄n nullitas dr̄ per modū excipiendi, sed per modū agendi, q̄d patet, quia verba statuti dicunt, ꝙ pars, quæ succubuerit, & q̄libet alius cui de iure liceat appellare, vel nullū dicere, &c. q̄ verba sonāt in uiam agēdi, & iō per hoc non videtur sublata facultas excipiendi, vt vult Bal. in l. perēptorias. circa 7. col. vers. quæro, quid si statutū dicit, ꝙ banito nō detur actio, &c. C. sen. rescindi non posse. & Ang. in ꝯsil. 159. inc. In Dei nomine, &c. dicta interlocutoria, &c. & hoc in terminis nr̄is, videlicet q̄n statutum p̄figit certum tp̄s ad dicendū de nullitate, ut post tp̄s possit de ea excipi, qualiscunque sit nullitas, tenet Alex. cons. 82. inc. Viso ꝓcessu, &c. in tertio uol. ponderās verba statuti sonantia in mō agendi. Et q̄a fieri dēt interpretatio, ut minus lædatur ius cōe, q̄ fieri pōt. l. si serui vestri. C. de noxa. & in ca. cum dilectus. de ꝯsuet. ut ibi latius ꝑ cū. hoc ēt in terminis statuti nostri vult. d. Phi. de Peru. in repe. c. dilecto de appel. ver. 54. quæritur. ubi refert verba formalia huius statuti, & dicit, ꝙ sonant in agando, & non in excipiendo. Et ibi r̄ndet oīa iura in ꝯ̄rium faciēda, quem aliter non refero, q̄a de facili h̄r eius copia. Et per hoc patet r̄nsio ad consiliū Alex. in ꝯ̄rium allegatū, quia non loquitur, q̄n nullitas deducitur excipiēdo sed agendo, vel in casu suo uerbo statuti expresse auferebant ēt facultatem excipiendi. Quinimo si principaliter agendo fuisset nullitas deducta, & penderet, ꝑꝑ hoc nō impediretur agens ꝯ̄ executionem sententię excipere de nullitate, quia non impeditur quis deducere per uiā exceptionis, q̄d prius deduxit per uiam petitionis. c. fi. cū gl. de ord. cogn. & ita no. dicūt Imol. & Alexan. in d. leg. 4. §. condemnatum. de iudic.

¶ Secundò r̄ndetur, ꝙ dictū statutū non intelligitur de nullitate euidēti, quę incōtinēti p̄t ex actis apparere, per ea, q̄ superius sunt allegata: & maximè q̄n est nulla ex defectu citationis: q̄a statutum nec intelligitur, nec potest talē defectū tollere prouenientē a iure naturali, vt concludit Pet. de Anch. in d. consi. 212. Ang. in consi. 177. incip. In facto proponitur, &c. & in d. consil. 259. Item nō intelligitur de nullitate, q̄ prouenit ex defectu iurisdictionis, iuxta no. per gl. in d. cle. vnica, de sequest. possess. & fruc. cū concor. de quibus sup. Quibus casibus nullitas proponi pōt ēt agēdo, siue statutū simpliciter reijciat nullitatē, siue post certum terminum, sicut loquitur statutū, de quo agitur, & hoc vbi nullitas deducitur per se principaliter, & non cum ipsa appellatione. & ita post longam disputationem cōcludit præfatus do. Philip. probans, ꝙ hoc statutum demum dr̄ nullitatem post terminum tollere; quoniam deducitur incidenter, sicut est illa nullitas, quæ inest appellationi, iuxta. l. Carmelia. de iure patro. vel quando simul & expresè cū ipsa appellatione: vt quia appellat & de nullitate dicit simul & semel. Secus autem quando nullitas de per se principaliter, & sine appellatione deducitur: quia tunc in omnibus dictis casib. ēt post tp̄s statuti poterit etiā agēdo dici de nullitate, per multa quę ibi per eum videri pn̄t, & maximè per no. per Bal. in l. j. in princ. C. de sen. ex bre. reci. & quia talia statuta exorbitantia restringi debent, vt minus lædant ius commune, quàm fieri pōt, d. c. cum dilectus. & ita refert consuluisse apud Cremonā. ¶ Nec ob. ꝙ in casu nostro dictum sit de nullitate simul cū appellōne: q̄a si instātia est perēpta, & deserta appellatio, perinde est, ac si de ea nūquā fuisset dictū, ut concludit Pau. de Cast. in d. cons. 329. & iō nūc iterū dici pōt de nullitate sine appellōne, perinde ac si nunquā fuisset appellatū ac d̄
16 nullitate dictū, q̄a † perēpta instātia nullitatis & appellōnis simul deductis, pōt quis iterū de nullitate dicere sine appellōne, ut ꝑ Inn. & Doc. in d. c. sæpe. de ap. & ꝑ Bar. ī l. si expressim. eo ti. & Bal. in l. tale pactū. §. qui prouocauit. in 13. q. de pac. & ī l. j. in fi. prin. de fer. & in l. j. C. q̄n prouo. nō est nec. ¶ Nec obs. q̄d dicit Pau. de Ca. in d. cōsi. videlicet ꝙ hoc non h̄et locū stāte statuto limitante tp̄s ad dicendū de nullitate, sed procedit in terminis iuris cōis, quia nō loquit̄ Pau. de Ca. in casu, quo nullitas esset euidens ex inspectione actorū, uel quādo pateretur defectū citationis, uel q̄n diceret̄ nulla ex defectu iurisdōnis, qui casus in statuto non intelliguntur cōprehensi, nec in dubio intelligitur de eis loqui, & sic quo ad dictos sp̄ales casus sumus in terminis iuris cōis, ut patet ex no. per d. Phili. in loco p̄reall. quo casu Pau. de Ca. fatet, ꝙ deserta appellōne, cū qua erat nullitas cumulata, adhuc dici pōt de nullitate. Nō ob. p̄dictis cōsiliū d. Alex. 105. in quo, ut sup. relatū est, ꝯcludit, ꝙ nullitas ēt in dictis casibus exceptis deduci nō possit post terminū statuti, q̄a loquitur sine lege, & sine ratione cōcludenti. Mouetur. n. in summa hac ratione, ꝙ statutū pōt ratione cōtumaciæ & ex cā auferre defensionem, ꝑ no. ꝑ Bal. in l. vt vim. de iust. & iu. & ꝑ Ang. in l. si sic. de leg. j. Item ꝙ p̄t statutū abbreuiare tp̄s ad appellandum. Nam hæc oīa interūt, ꝙ ēt in dictis casibus statutum potuisset tollere facultatē dicendi de nullitate, & hoc non negatur, sed dr̄, ꝙ in dubio non vr̄ voluisse tollere dictam facultatē ēt post terminum in suprascriptis sp̄alib. casib. q̄n nullitas deducitur sine appellatione, & principaliter separatim ab ea, vt cōcludit p̄fatus doctor, vbi supra ꝑ rationes efficacissimas. Conceditur ergo, ꝙ statutū potuisset, vt ꝓbant rōnes Ale. sed negatur, ꝙ ī dubio noluerit, vt ꝓbat. d. Phi. vel possumus saluare Ale. s̄m distinctionem p̄fati do. Philippi. vt. s. Alc. bene loquat̄, q̄n nullitas post terminum statuti deduceretur cum ipsa appellatione, q̄a hoc non licet ēt in prædictis casibus secus vero vbi deducitur ꝑ se principaliter sine appellatione. Et ita in p̄dictis concludo. vt ex præmissis colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia se referens ad probationes faciendas licet nūc incerta, ualet, uide nu. 7. & 8.*
2 *Sententia condemnatoria nullis factis probationibus ualet.*
3 *Dato termino ad ponendum seu articulandum poterit eo elapso quis articulum seu positionem declarare.*
4 *Rescriptum continens idem quod ius commune, formam nō inducit, sed admonitionē tātum, ēt si utatur uerbis conditionalibus.*

Actus

5 *Actus fieri prohibitus sub pęna ualet factus, licet pœna committatur.*
6 *Sententia, quæ certa ferri potuit, si incerta lata sit, nec possit ex actis probatorijs factis in processu ceotificari, nulla redditur.*
8 *Iudex si proferat sententiã incertam certificandam per scripturam in actis non productam non ualet.*
9 *Quod sententia feratur certa & secundum prius allegata et probata, est introductum a iure diuino.*
10 *Libellus licet parte opponente incertus admittatur, tamen ex probationibus sequentibus ante sententiam certificari debet.*
11 *Clausula, summariè et sola facti ueritate ĩspecta, quid operetur, & quod non operetur quin debeat sententia ferri certa, secundũ allegata & probata.*
12 *Iudex non potest sententiam suam declarare ex his, quæ sunt extra processum.*
13 *Pœna apposita in principio in una parte prohibitiua non cẽsetur repetita in alijs prohibitis.*
14 *Prohibita omni alienatione extra certum genus personarum cẽsetur etiam prohibita ea, quæ fit per ultimam uoluntatem.*
15 *Sub simplici prohibitione alienationis non uenit ea, quæ fit per uiam intestati.*
16 *Per legatum secundum eiusdem rei eidem personæ factum ex interuallo, dicitur a primo recessum.*
17 *Si factis prius multis legatis testator subiungat, in alijs autẽ omnibus suis bonis instituit, &c. in ea institutione includuntur & legata prius relicta, quæ ab hærede præstanda sunt.*
18 *Generi per speciem derogatur non per uiam reuocationis, sed ex defectu comprehensionis, quod declarã ut hic.*

CONSILIVM XXXVIII.

DE duobus est dicendũ per ordinẽ, & primo vtrum
sñia sit nulla in ea parte, in qua fuit declaratum fi
deicommissum respectu domorum, de quibus in
testõ & fideicommisso Alouisij, cessisse, & venis-
se ad fauorem ipsorum agentium, & domos & ca
samenta, de quibus in eo testõ deberi p̃dictis de Tacolis agenti
bus, reseruato iure in executione huius nr̃æ sñiæ declarãdi, quę
sint domus & casamenta dicto fideicommisso subiectæ, vbi &
quatenus ꝑbatũ sit, q̃ sint domus & casamenta p̃dicta, & vbi re
staret aliq̃d ꝑbandũ vel clare probatum non esset, q̃ domus &
casamenta essent subiecta, vt supra. Reseruamus prædictis de
Tacolis ius probandi in exequutione huius nr̃æ sñiæ circa p̃di-
cta & clarius oñdendendi, &c. Scd̃o erit q̃rendũ, an dicta sñia
saltẽ sit iniusta, q̃a declaratũ sit cessisse diem fideicommissi re-
spectu domorum. ¶ Circa igitur primũ vr̃ prima cõsideratione
1 dicẽdũ, ꝙ sententia ualeat, quia † iudex se referebat ad ꝑbatio
nes faciendas, ẽt ex interuallo, valet sñia: q̃ licet sit incerta, venit
tamen ex dictis probationibus certificandam, puta si condem-
netur reus ad decem sub condõne, si probabit actor illi sibi de
beri, ẜm Spe. in ti. de sen. prolatio. §. iuxta. uersi. sed ecce, &c. al-
legat. l. cum iudex. C. de sent. & ibi hoc ẽt tenet Iac. Butr. & Bal.
in l. non dubium. in 5. opp. C. de legib. & in l. peremptorias. in
3. col. C. sen. rescindi non posse. & in l. j. in antepe. col. C. qui ac-
cu. & in l. si de meis. §. fi. de arbitris. & Ang. in l. quemadmodum
de iudiciis. Ang. & Imo. in l. Iudex posteaquam. in vlt. char. de re
iud. & Angel. & Ale. in l. qui Romę. §. Augerius, de ver. obl. Al.
in l. a diuo Pio. §. in uenditione. & in l. ait p̃tor. §. j. de re iudi. Et
facit pro hac opinione, quia actore non probante dẽt reus ab-
solui. l. qui accusare. C. de eden. c. vnico. vt eccle. bñfi. & sic talis
sententia est cõtra ius litigatoris, ergo valet. l. 2. C. q̃ñ prouoc.
2 nõ est neces. & iõ sñia ꝯdẽnatoria valet, nullis ẽt factis ꝑbatio
nib. l. cũ putarẽ. fam. erc. l. posthumus. §. si quis ex his. de inof. te
sta. l. argentarius. §. cũ aũt. de edendo. & hoc uult Bar. & Bal. in
l. cũ prolatã. C. de sent. Bal. in l. cũ & maiores. C. de inof. test. &
in l. 2. C. de eden. & in l. pe. col. pe. C. si aduer. rem iud. & do. An.
in c. ecclesia. de constit. ¶ Scd̃o facit, q̃a si sñia lata sub condõne
extrinseca valet. l. 2. §. biduũ. quãdo appe. sit. multo magis lata
sub dicta conditione, s. si actor ꝑbabit, q̃ est intrinseca. dẽt ua-
lere. Nec põt dici nulla ratione incertitudinis, q̃a venit certificã
da per probationes futuras, qđ est satis ut probat̃ ex no. ꝑ Bal.
in l. pe. C. de sen. quæ sine cer. quan. dum vult, ꝙ ualeat sñia la-
ta per iudicem referentem condemnationẽ suã ad id, quod cõ-
tinetur in instrumento non producto in actis, per d. l. ait p̃tor.
§. j. & Inn. in c. cũ uenerabilis. de except. & Alex. in d. §. j. Nõ vi-
tiatur ẽt talis sñia tanquam lata sine causæ cognitione, q̃a satis
dicitur causæ cognitionem interuenire, quoties est processum
parte p̃ñte uel cõtumace. l. in causæ. §. cã cognita. de minorib. &
per Bar. in d. l. prolatã. ¶ Tertio, ꝙ talis sentẽtia hoc casu valeat,
probatur, quia cã cõmissa est cognoscenda summarie, sine stre-
pitu & figura iudicij, quo casu libellus admittitur gñalis, secun-
dũ Bar. in extraua. ad reprimẽdum. ver. summariè. Io. de Ligna.
Pet. de Anch. & Imo. in cle. sæpe. de uer. sig. ergo dẽt etiã ualere
sñia generalis & incerta, certificanda in exequutione sententię
quia illis casibus, in quibus libellus incertus admittitur, eisdem
ẽt ferri põt sñia incerta, q̃ certificari dẽt in eius exèquutione, vt
declarat Bar. & Doc. ĩ l. fi. C. de sent. quæ sine cer. quan. ¶ Quar
to facit, quia iudices in sententia sibi reseruarunt facultatem de
clarandi, q̃ sint domus & casamenta fideicõmisso subiecta. Cũ
ergo per iudices eosdẽ veniat declarãda, satis põt dici certa vsq.
ab initio dicta declaratione sequuta, q̃a talis declaratio non dr̃
inducere aliquid de nouo, sed inductum ostendere. l. cũ quis. §.
adeo. de acq. rer. do. & trahitur retro. c. cum tu, cũ gl. de vsu de-
clarat Bar. in l. oẽs populi. de iusti. & iur. in illa. q. vtrum lex tra-
hatur retro. & ideo dicit no. Io. And. in addi. Spe. in tit. de teste.
3 §. nunc dicendũ. versic. hoc no. ꝙ † si est d. tus terminus ad po-
nendũ & articulandũ, ꝙ post lapsum termini poterit fieri decla
ratio articuli uel positionis, quia per declarationem priori posi
tioni nihil additur, & cum eo transit Ant. de But. in c. licet cãm.
de prob. & Bal. in l. j. §. huius studij. de iust. & iur. & Are. in l. hæ
redes palam. §. sed si notã. de testa. in prin. & ibi est bonus text
¶ Nec vr̃ prædictis obstare statutũ disponens, ꝙ iudex teneatur
proferre sententiam certã, quia ex quo de iure cõmuni ad certã
sententiam ferẽdã iudex arctatur. §. curare. insti. de act. in l. pen.
& fi. C. de sent. quæ sine cer. quanti. statutum idem mandans &
disponens, non vr̃ inducere nouã formã. sed potius uidetur cõ-
tinere admonitionem & expressionem eius, qđ tacite inerat, &
ꝯñr nõ vr̃, ꝙ isto casu sententia annulletur per statutum magis
quã iure communi, sed ꝙ intelligatur ẜm ius commune, ut pro
batur ex his, quæ no. singulariter Inn. in c. prudentiã. in 2. col. đ
of. deleg. vbi vult, ꝙ si rescribatur, ut iudex condemnet Titium,
si fuit probatum, ꝙ sententia ualet, etiam si non sit probatũ, q̃a
4 † rescriptum continens id, quod de iure inerat, formam non in
ducit, sed potius admonitionem quandam, & tñ uerba erãt cõ-
ditionalia, quæ solent formam inducere, iuxta notata per Bal. ĩ
auth. matri & auę. C. quando mulier tute. offic. fungi põt. & cũ
eo transit Bal. in l. p̃scriptione. C. si cõtra ius vel vtil. pub. & in l.
non dubium. C. de legi. uersi. iuxta hoc quæro, &c. & in l. in bo
næ fidei. col. pe. C. de reb. cred. Ant. de But. & Abb. in c. Quinta-
uallis. in pe. vel antepe. col. de iureiu. & probatur in c. cũ ad sedẽ.
de restit. spo. & ibi no. prædic. & in c. ex insinuatione. & ibi do.
Ant. & Imo. de rescriptis. & probatur ex no. per Inn. & alios in
c. fin. de pręsump. dũ dicũt, ꝙ illa clausula, si est idoneus, posita
in literis exequutorijs facit monitionem & non conditionem,
quem ad propositum allegat Bar. in l. j. in 2. col. de cond. & de-
mon. ubi ẽt alleg. Io. And. in cle. j. de of. dele. & de hoc etiam ꝑ
5 Alex. in consi. 2. vol. 2. ¶ Pręterea † dictum statutum imponit
pœnam iudici non proferenti sententiã certam, ut ex pręcedẽ-
tibus constat, & ideo propter hoc vr̃, ꝙ pœna solui debeat, ut
probatur ex notatis per Bal. in l. 1. col. pe. ver. 11. quæritur, &c.
C. de his quæ pœnæ nomi. concludit, ꝙ licet alienatio facta cõ
tra prohibitionẽ testatoris non ualeat, tñ si prohibita sit sub pę
na valebit pœna soluta. Et optime facit, qđ no. Io. And. ĩ addit.
Spe. in ti. de iud. deleg. §. restat. ver. quid si statutum, &c. ubi quæ
rit, an sententia lata post instantiam statutariã sit nulla, si profe
ratur intra tempus instãtiæ iuris cõis: & determinat ꝙ non va-
let, nisi statutũ puniat iudicẽ, si cãm non expediat, quia uidetur
tunc statutũ venire addendo & corrigendo ius cõmune. & cũ
eo transit Alex. in l. properandũ. in fine principij. C. de iudicijs.
Sed præmissis non obstantibus cõtrariam sentẽtiam ueriorem
arbitror & probabiliorem, dico igitur dictam sententiam esse
6 nullam, & primò de iure communi. Nã quotiescunq. † senten-
tia fertur super eo in quo potuit certa proferri sententia, tunc
si sententia sit incerta, nec possit ex actis probatorijs factis in
processu certificari, redditur nulla. d. l. pen. & fi. & utrobiq. not.
C. de senten. quæ sine cer. quan. declarat Bar. & alij post gl. in l.
2. co. ti. & in l. ait prætor. §. j. de re iud. & ideo si super possesso-
rio

rio retinendæ pronuncient iudex, uti possideatis, ratione incer titudinis uitiatur sententia, si in processu non appareat, qualiter & quomodo possideret, ꝼm gl. ĩ l. 1. C. vti possid. & per Bar. in d. §. j. & glo. in c. licet cãm. de proba. Et similiter nõ valet sententia, qua condemnatur quis ad res, quæ sibi obuenerunt a tali, ꝼm Inn. in c. significantibus. in fi. de lib. oblatio. Sic ergo in casu nostro, cum ex sententia vel ex processu non cõstet, quæ sint domus & casamenta, in quibus habitabat, de quibus fit mentio in testõ, & pro quibus per sententiam declaratum est, diē fideicommissi cessasse & uenisse, & meritò sententia ex hoc capite redditur nulla. Nec iuuatur ex eo, ꝙ iudices sibi reseruauerint facultatem declarãdi in eius exequutione, q̃ sint dictæ domus, quatenus hoc sit ꝓbatum, & ꝙ ubi nõ sit probatũ, ꝙ reseruauerint facultatem probandi dictis de Tacolis agẽtibus, quia nõ potuit iudex per talem reseruationem probationis faciẽdæ ex interuallo post sententiam facere, ꝙ sententia incerta esset va-

7 lida, vt voluit gl. Bar. & Bal. in l. cũ iudex. C. de sen. † vbi concludunt, ꝙ non ualet sententia lata sub conditione ista intrinseca, s. si actor probabit, quando talis cõditio statim non impletur, uel impleri non põt post sñiam. & idem tenet Imo. in l. qui Romę. §. Augerius. de ver. oblig. & Pau. de Cast. in l. ꝯtinuus. in pri. eo. ti. & in cons. 15. & in d. l. cũ iudex. & hanc opinionẽ tenet ẽt Bald. in 2. col. & Io. And. in addi. Spe. §. iuxta. ver. sed ecce iudex. & ibi refert idẽ tenuisse Gui. de Suza. in l. cũ proponas. C. de rebus credi. idẽ etiã tenet Alex. in consi. 75. inc. Videtur prima cõsideratione dicendũ, dictũ Barnabam, &c. vlt. col. 3. vol. & ꝑpea hæc opi. vr̃ esse verior & cõmunior, prout ẽt ex infra dicendis

8 apparebit. ¶ Et † confirmatur hæc opinio, quia si iudex profert sententiam incertam certificandam per scripturã in actis non productam, non valet tanquã incerta. ex quo non põt ex actis certificari, ꝼm Inn. in d. c. significantibus. & Io. And. in addi Spe. in ti. de prola. sent. §. qualiter. versi. quid si iudex. Ant. de But. Abb. & Imo. in c. cũ venerabilis. de excep. Anto. in c. cõstitutus. de relig. do. & Abb. in c. in illa. in fi. de acc. Ang. & Imo. in l. si cõ uenerit. de re iud. Roma in l. j. §. si quis ita. de uer. obl. quem sequitur Are. qui dicit hanc esse cõem opinionẽ, Alex. in ꝯsi. 185. 2. vol. in fi. & in cõsi. 53. in 5. vol. vbi ẽt dicit ista opinionem esse cõem. & idem tenet in consi. 109. eod. volu. si ergo in hoc sic se habet cõis opinio, & ea ratione ꝼm prædictos, & maxime Ioan. And. in d. ver. quid si iudex. quia sententia incerta certificari nõ põt nisi ex his de quibus in processu, ita vr̃ dicendũ, ꝙ ẽt in casu nostro sententia ratione incertitudinis remaneat inualida, q̃ vr̃ lata sub illa cõditione, si actor ꝓbabit, ex quo sibi reseruata est facultas probandi, ut probatur ex notatis per gl. in l. Labeo. §. j. in uer. purè, familiæ ercis. & per Cyn. in leg. terminato. C. de fruc. & lit. expen. & per mod. l. iudex posteaquã. de re iudi. & clarius per Alex. in consi. 59. inc. Viso titulo quæstionis, &c. tertio volu. col. pen. & ubi etiã non esset conditionalis, facilius vitiaretur, quia iõ lata sub dicta conditione dicitur per multos valere, quia hñr probationes pro factis ante sententiã, cũ illa conditio trahatur retro, ꝼm Bal. in d. l. perẽptoria. & in addi. Spe. de sen. prola. col. 2. allegat, quę habẽtur in c. præterea. de app. Quæ ratio cessat in casu, quo nõ esset sententia conditionalis, quia iudex debuit iudicare ꝼm allegata & iam probata uere, vel saltem ficte. l. illicitas. §. veritas. de of. præsid. & prout est dictũ. Nõ aũt potuit iudicare ꝼm probanda simpliciter, quia ex probationibus faciendis, & quæ non habentur pro factis ante sñiam non põt sententia incerta certificari, ut satis clare colligitur ex præmissis. ¶ Non obstant allegata in contrariũ. Et primo ꝙ ꝼm aliquos valeat sententia sub dicta cõditione, si actor probabit, q̃a contraria opi. quæ est de mente gl. in d. l. cũ iudex, a tantis viris approbata est communior & seruanda in practica, iuxta notata per Ia. Bu. in l. j. C. qui pro sua iuris. cũ suis vulg. cõcord. Et ꝓpterea Alex. in d. §. Augerius. cũ ministerio iuris dixit, ꝙ opin. contraria põt in puncto iuris sustineri, sentiens in hoc ꝙ aliud esset in practica. Et ꝙ etiam in puncto iuris dicta opinio cõtraria non sit uera, patebit statim ex rñsionibus dandis ad rationes suas. ¶ Non obstat igitur, ꝙ probatio non sit de substantia sententię, quia quamuis ita esset, ꝙ tñ negari posset, tamen in casu nostro sententia non tenet ratione incertitudinis, & sic ubi ex defectu probationis sententia remanet incerta, clarum est, ꝙ hoc casu annullatur sententia, quia incerta, ut constat ex his quæ sunt superius allegata. ¶ Non obstat etiam, dum diceba-

tur post Ale. in d. §. Augerius. quod sicut cõditio extrinseca nõ uitiat sententiam. d. §. biduum. sic etiam non debet multo min⁹ vitiare condõ intrinseca, quia condõ extrinseca non apponitur ad certificandã rem, de qua in sententia, sed solũ ad suspendendum condemnationem vel absolutionem, sed conditio illa intrinseca, si actor probabit, exprimitur ad certificandã ipsam rẽ de qua agitur, q̃ res certificari dẽt ex deductis etiã probatis, nõ aũt ex his q̃ sunt extra ꝓcessum, ꝼm Io. And. in d. §. iuxta. vers. sed ecce iudex. et alios in locis p̃alleg. ¶ Tertio nõ obstat. ꝙ sñia interta possit certificari per relationem ad instrumentũ nõ ꝓductum, ꝼm Bal. in l. pe. C. de sen. quę sine cer. quant. etc. quia cõtraria opi. Io. Añd. in ver. proxime allegato est verior & cõior sicut patet ex his, q̃ dixi superius. Præter ea vbi opi. Bal. esset vera, illa procederet, qñ esset facta relatio ad aliquid, qđ esset certũ & liquidũ, puta ad certum instr̃m, & sic ad ꝓbationẽ, q̃ esset in rerum natura: sed est secus, qñ fit relatio ad probationẽ futurã, q̃ incerta est apud nos & in rerũ natura, sicut in casu nostro, & hoc est de mẽte Bal. in l. j. in fi. C. de sen. ex breu. recita. & clarius hoc ẽt in ꝓposito dixit Ale. in d. cõs. 53. in fi. 5. vol. ¶ Quarto non obstat, ꝙ ꝓcedatur summarie & sola facti veritate inspecta, quia non reperitur, ꝙ hoc casu sñia magis possit esse incerta q̃ in alijs casibus, immo contrarium ꝓbatur rõne, q̃a per dictã clausulã tñ sublata sunt ea, quæ sunt introducta iure ciuili, non ea, quæ sunt de iure naturali, uel gentiũ, ut habetur in d. cle. sæpe. & per Bar. in d. ver. summarie. & in l. ne quicquã. §. vbi decretũ. de of. procõs. & facit, qđ ipse no. in l. filius familiàs. de

9 donat. ꝙ † aũt sñia feratur certa, & ꝼm prius allegata & probata est de iure diuino, ꝼm Azonem in summa, de testib. col. pen. uer. dominum quoque, &c. ubi ait ꝙ per Dominum scribentẽ in terra forma sñiæ est introducta, & ꝑ eundem introductum est, ut iudex non nisi per allegata iudicet, aut aliàs nouerit ueritatẽ, quẽ ẽt refert & sequitur Alber. in d. l. illicitas. §. veritas. in princ. & sic patet, ꝙ uirtute illius clausulæ non p̃t sñia incerta certificari ex probationibus post cã faciẽdis, q̃a hoc non esset iudicare per allegata, sicut de iure diuino faciendum est, sed ꝑ alleganda & ꝓbanda. ¶ Nec obstat, ꝙ sicut admittitur libellus incertus, ꝙ ẽt sñia incerta ualeat, q̃a quamuis dictus libellus ꝓcedat per probationes, tñ debet certificari ante sñiam, quid & quantum actori debeatur, vt certa possit ferri sñia, ꝼm Bar. no.

10 in l. si rem. in fin. de rei uendi. ubi uult; ꝙ † quamuis libellus incertus admittatur parte non opponente, ꝑ ꝓbationes tñ, si iudicium sit particulare dẽt certificari, aliàs, dicit ipse, sequi non posset condemnatio. l. fi. C. de anna. except. & cum eo trãsit do. Abb. in c. j. de libel. obl. quia ergo dicitur ꝑ Bart. & alios in d. l. 2. C. de sen. q̃ sine cer. quan. ꝙ in casib. in quibus ualet libellus incertus, eisdem casib. sñia ẽt incerta ualet, procedit & locũ hẽt in illis casibus, in quibus de iure cõi libellus incert⁹ valet, parte et opponẽte, q̃a dictis casib. incertitudo nocet ꝑꝑ impossibilitatem in certificando, vt ibi ꝑ glossam, vel ꝑꝑ difficultatẽ a cõmuniter ꝯtingentibus, sicut in uniuersalibus, vt etiã ibi notat. & in l. j. in prin. de eden. & in d. c. j. & facit, qđ notat Pau. de Castr. & Alex. in l. in summa. §. j. de re iu. vbi circa sñiam incertã in accessorijs distingunt, utrũ de facili potuerint certificari vel non & iõ illis casib. ex cã potuit limitari ius naturale uel diuinũ, ut habeẽ in c. quæ in ecclesiarũ. de consti. & in l. fi. C. si contra ius

11 vel vtil. publ. cũ concor. Sed † in particularibus per dictã clausulam non pręsumitur princeps uoluisse, ꝙ iudex non debeat iudicare secundũ allegata & ꝓbata, cum ad hoc astringatur de iure diuino. Et ꝑpea ẽt isto casu non ualet sñia declaranda per probationes faciendas, & futuras, sicut non ualet. ubi procedit ordinarie, & hoc ẽt mihi uṙ aperte colligi ex uerbis Bart. in d. uers. sine strepitu. circa finem, ubi dixit, ꝙ si liquerit iudici de cã sine aliqua alia conclusione, põt sententiare de iure cõi, ut patet in illa sñia lata per Salomonẽ. 3. Regũ c. j. ex q̃b. uerbis manifeste colligitur, ꝙ de iure naturali p̃t iudex demũ iudicare, si sibi liquet de cã. & probatur necessario meo iudicio. ¶ Nam in causis, in quib. paratur ex sñia plenũ præiudicium, illa clausula, quo ad cãæ cognitionẽ, nihil operatur, q̃a cãæ cognitio plena & probatio non intelliguntur remissa. sed tm̃ ordo in procedẽdo, ꝼm omnes iñ d. cle. sæpe. & per Bar. in extrauaganti ad reprimendum. in uers. summarie. & in l. j. §. fi. de ꝓto, stipula. & Bald. in d. §. de plano. si ergo est necessaria plena causę cognitio, & probatio, ergo sententia uenit isto casu ferenda ꝼm allegata

&

& probata, sicut qñ proceditur ordinariè. Et q̃ sñia debeat esse certa, vbi proceditur summariè, probatur, vb ibi est casus iudicio meo, in d.cle.sæpe.circa medium.vbi dr̃, q̃ dicto casu petitio est in actis inserenda, vt fiat diffinitio clarior, & sic patet, q̃ diffinitio & sñia dēt esse clara.¶ Postremo non obstat, q̃ iudex possit sñiam declarare, & q̃ potuerit sibi declarationem reseruare, per ea, q̄ habētur in l.ab executore.in prin.de ap.& re-
12 latio.quia † talis declaratio nō prodest nec est permissa, qñ cōstat expresse ex verbis sñiæ, q̃ sñiam vult iudex declarare ex his quę non sunt probata ex ꝓcessu, sed extra ꝓcessum, vt probat̄ ex his, q̄ hñr in d.l.cū iudex.& clarius per Io.And.in d.tit.de senten.prola.§.qualiter.versi.quid si.cum quo, vt dixi, cōiter transeunt Docto.sed ubi verba ambigua sententiæ uellet iudex. declarare & interpretari ex iam deductis & probatis, tunc procedit, qđ habet̄ in d.l.ab executore. & idem forte qñ interpretatio colligi non posset ex allegatis & probatis, quia ex quo in sētentia pro interpretatione nō se retulit expresse ad id quod nō sit de processu, quāuis a tali interpretatione tāquā iniqua posset appellari.d.l.ab executore.& ibi per Bar.in vlt.colum.uers. sed iuxta p̄dicta quæro, &c.& ver.seq. Nā facilius uitiatur sentētia, si iudex in ea expresse ꝓ declaratione se refert ad ea, q̄ nō sunt ꝓducta: q̄ hoc vltimo casu, arg.l.2.C. qñ prouocare non est necesse.& l.j.§.item cum contra sacras. qñ appellandū sit.
¶ Secundo principaliter dicta sñia redditur nulla ēt vbi p̄dicta non sufficerent ex dispositione statuti, volētis q̃ iudex nō possit sic sñiam ferre.condēno, si est probatum, absoluo, si non est probatum, aut condemno quatenus teneretur, vel appareat ꝑ testes, vel similia verba eundem effectum importātia, sed teneatur proferre sñiam claram & certā, &c.vult ergo prædictū statutum, q̃ iudex teneatur ferre sententiam per se certā, & q̃ non valeat ēt si lata sit sub conditione de p̄nti & intrinseca, vel vbi venit certificanda per relationem etiam ad acta probatoria, q̄bus tñ casibus de iure cōmuni valeret.l.a diuo Pio.§.in vēditione.& ibi Doctores, de re iud.per Bar.& alios in d.l.ait prætor. §.j.eo.ti.& in d.l.cū iudex.C.de sent.ꝑ Ang.in d.l.quemadmodum.de iud.Si ergo uitiatur sententia & annullatur, vbi uerba sentētiæ explicitè & uerè nō cōtinent certū, ēt si certificari possint per relationē ad ꝓbationes iā factas, multo magis, non ualet, ubi venit certificanda ex futuris probationibus, & incertis apud nos & in rerū natura.& iō dū dicitur in sentētia, reseruato iure in exequutione huius nr̃æ sententiæ declarādi, q̄ sint domus & casamenta dicto fideicōmisso subiectæ, vbi & quatenus probatū sit, quæ sint domus & casamenta p̄dicta, &c.In hac parte sñia dr̃ lata expresse cōtra formā statuti, & nō valet, q̄ tamen de iure cōi, vt dixi, valida esset.¶ Igitur in sequenti parte, in qua reseruatur facultas ꝓbandi, vbi non esset probatū, q̄ sint dictæ domus & casamēta, &c.multo minus debet dicta sententia ualere, quia q̃ nō valeat de iure cōi magis dubitabatur, quā in casu prçcedēti, vt patet ex his, q̄ dicta sunt in p̄cedentibus. Et nedum sententiā annullat statutū dictis casibus, si proceditur ordinariè, sed ēt si summarie, & sola facti veritate inspecta, q̃ patet, q̄a in prima parte statutum loquitur expresse dicto casu, & dū postea in sequenti parte loquitur de sñia incerta, loquit̄ etiā, qñ proceditur in omnibus casibus, de quibus superius dixerat, qđ patet ex illo vers.nec possit dicere, &c. ¶ Nā illa dictio, nec habet in se copulam inclusam.l.si q̄s ita stipulatus fuerit decem aureos.de ver.obl.& ibi Bar.& Doc.& not. in l.quidā testō. & ibi ēt Bar.de vul. & pup. & iō cū per eam adijciat̄ clausula imꝑfecta, suppletur ex p̄cedentib.cum suis qualitatibus. Nam dicit̄ in statuto, nec possit dicere uel pronunciare, &c. subaudiri dēt iudex, de quo in præcedentib.dixerat, quia ratione appositi vel antecedētis dicta oratio, q̄ adijcit̄, imperfecta reperitur, & p̄nr, q̃ iudex in quacunque causa, de qua hactenus prædixerat, nec possit dicere uel pronunciare, &c. ꝓm Bartolum in leg. Aurelius.§.Caio.de li.lega.& in l.repetēdis.de leg.3. & in l.j.in prin. de publ.Et exhis patet, q̃ statutū nō cōtinet admonitionē tm̄, immo aliter ordinat quā ius commune, ex quo vult, q̃ sentētia ferri nō possit, si est probatū, & q̃ sic lata nō valeat ipso iure, q̃ patet, cū statutum dicat, nec possit dicere, uel pronunciare, &c. ex quibus verbis futuri temporis dr̃ tali sententiæ statutū resistere, & p̄nr talē sñiam annullare, ꝓm Bart.in l.cū lex.de fideiussoribus.& in l.j.de noua.in pen.col.& per Bal. in l.non dubiū. C.de legi. dū ergo subiungit, sed teneatur proferre sñiam clarā & certā, &c. sicut ex p̄cedentibus, quibus aduersatur, vult, qđ sñia per se certū cōtineat & q̃ aliter tanquā incerta non valeat, ēt si certificari posset per relationē ad probationes iā factas, & idē multo magis si veniat certificanda ex futuris probationib⁹. Non ob.insup, q̃ nō videatur statutū annullare sñiam, ex quo iudici aliter pronuncianti imponit pœnam, q̄a in primis potest negari, q̃ hoc casu puniatur iudex, quoniam pœna apposita in præcedenti capitulo & casu, videlicet qñ sñiam nō profert intra tp̄s instātię statutariæ, non vr̃ repetita in sequenti capitulo statuti disponentis, q̃ iudex teneat̄ proferre sententiam claram &
13 certā, quoniā † pœna apposita in principio in vna parte prohibitiua, nō censetur repetita in alijs prohibitis, ꝓm gl.in cle.2. in ver.sanctiōi.de vita & hon.cle.& quod no.gl. in cle.fi. de pœn. & ibi Imo.& Car.ad fi.vel ubi essent repetita, adhuc tamen sñia non valeret, quia, in capitulo præcedenti pœna iudici imponitur, & sententia etiā annullatur, ex quo vult statutum, q̃ instantia intelligatur, & sic perempta, si intra terminum, de quo ibi, sententia non feratur, iuxta not.per gl.& Doc.in l.properādū. in princ. C.de iudi. licet aliud esset, vbi statutum expresse non diceret, q̃ instantia sit perempta, quo casu procedit, qđ vult Io. And.in loco supra in contrarium allegato. Idē ergo est in casu sequenti, cum uerba illa, videlicet nec possit, &c. vt dixi, significent, q̃ sententia non valeat, quia pars p̄cedens statuti declarat sequentē.l.qui filiabus.in prin.& in l.si seruus plurium.§.fin.de lega.j.& l.vtrum.de petit.hære.Et sic demū concluditur, q̃ ista sñia in hoc c.rationibus, de quibus supra, est nulla, & in alijs separatis ualida, per ea quæ hñr plenè in l.j.C.si aduer.rē iudi.Et ubi ēt essent aliqua, quòd vtique non est, esset tamen iniqua, & per iudicem appellationis reuocanda, absque eo q̃ aliter de iniquitate probaret, q̄a de ea satis dr̃ cōstare, ex quo nō fuit iudicatū ꝓm allegata & probata, ꝓm Spec.in d.§.iuxta, ver.sed ecce iudex.& Alex.in d.l.ait ꝑtor.§.j.& in d.l.a diuo Pio.in §.venditione.& d.§. Augerius. & per hæc primū dubiū sit expeditū.
¶ Capio nunc secundum dubium qđ respicit merita, videlicet vtrum p̄dicti de Tacolis sint vocati per fideicommissum ex illa parte testamenti, in qua testōr prohibet alienationem domorum, quia vult eas oīno ad illos pertinere, an vero ex sequenti parte duntaxat.in qua vocantur ad dictas domos dispositiue casu substōnis adueniente. Et uidetur prima facie dicēdum, q̃ ex
14 quo † prohibetur oīs alienatio extra certum genus personarū, quo casu ēt intelligitur ꝓhibita illa, quæ fit per ultimam uolūtatē, ꝓm Bar.& Doc.in l.si ita quis.§.ea lege.de uer.obl. & in l. peto.§.fratre.de leg.2.Et ea rōne testōr prohibuit: q̄a omnino voluit & vult idem testōr ipso Francisco eius hærede, ut supra decedente sine filiis masculis legitimis vel naturalibus, q̃ prædictæ domus & casamenta perueniant & peruenire debeāt ad p̄dictos de Tacolis attinētes suos cum onere & grauamine infrascriptis, &c.per quæ verba enūciatiua prolata ꝑ modū causæ, v̄nr & intelliguntur uocari ad dictas domos, in casu præsertim sequutæ alienationis, & sic institutis hr̄dibus qui non sint de p̄dictis, vt satis colligitur ex no.per Bar.in l.pr̄.§.filiam.de leg.3. & latius hoc declarat Ale.post Bar.& oēs Mod.in l.qui Romę. §.cohæredes.de ver.obli.¶ Et dato ēt q̃ esset ꝓhibitio simplex, quæ continere non solet alienationem ex testō, ꝓm Bar. & Doctores in dictis locis, in casu tñ nostro secus est, ex quo decedēte Francisco filio & hærede instituto sine filiis masculis voluit testator; quòd domus peruenirent ad infrascriptos de Tacolis. & sic cum uocauerit prædictos solū post mortem dicti filii sui, constat, q̃ etiam prohibuit dictum filium suum dictas domos in ultima uoluntate alienare.Nam ubi prohibuisset alienationem simpliciter, & in casu alienationis aliū expresse uel tacite substituisset, dici posset, q̃ diceretur uocari substitutus sequuta tantum alienatione inter uiuos, & non in casu alienationis necessariç, quæ causatur per mortem, ut per Bartolum in dictis locis, & per Angelum clarius in consi.57.Dña Andræa, &c. & per Ale.consi.66.j.vol.consi. 155.2.volu.& in consi.55. Pōderatis his.3.vol.sed cū expresse in casu nostro sit vocatus tantum post mortem prohibiti, dicitur substitutus eo casu, siue facta reperiatur alienatio inter uiuos, siue in ultima uoluntate, quinimmo uidetur, q̃ in dictis bonis ab intestato non possint etiā aliqui succedere, qui non sint de prędictis, q̄a licet prohibitio alienationis in certum genus personarum, puta extra familiam nō prohibeat in bonis prohibitis ab intestato succedere ēt illos, q̄

sint

sunt extra familiã,& ẽt si sint instituti.l.cũ pr̃.§.cum inter. de l. 2.& p gl.in l.pater.§.Iulius Aprippa.de leg. 3.per Bar. & alios ĩ d.§.ea lege.& in d.§. fratre. Tñ in casu nostro secus uidetur, in quo ꝓhibuit testõr quouis modo in alios transferre domos,& casamẽta,p.p quod uerbum geminatũ,quouis modo,alienatio ꝗ fit ẽt mediate successione ab intestato,uř prohibita,ut singulariter colligitur ex uerbis Bar.in l. uentre. in tertio casu.de acqui.hær.qui uult,ſm ꝙ eum ad hoc ibi põderat Are.ꝙ si prohibita sit alienatio quocunq. titulo, ut intelligatur uirtute illius uerbi geminati prohibita ẽt alienatio,quæ ꝑuenit a cã intestati.& idẽ tenet Aret.in l.Pantonius.§.j.eo.ti.Confirmač ultra eũ ex no.in l.2.C.de quad.præscr.ubi ꝓbač iuncta gl.in uer. quaslibet,ꝙ per illa uerba,ꝗlibet alia actio, cõprehẽditur ẽt officiũ iudicis,qđ nõ est proprie actio.l.actionis uerbo de actio.& obli.& per Bar.in l.j.de iuris.om.iud. Ad idẽ ẽt melius facit gl. in l.quidã testõ.& in l.cũ fidei.in uer.quoquo modo.de fideicom. lib.quæ uult,ꝙ per illud uerbũ quoquo mõ, intelligatur prohibita alienatio ẽt necessaria,ꝗ aliàs non cõprehẽderetur sub simplici prohibitione.l. peto.§. p̃diũ.de leg.2. Ac ẽt in casu nostro hoc est tanto magis dicendũ,cũ testator ulterius procedens iterum dixerit,prohibens & uetans oẽm alienationem, quæ fieri contigerit,&c.propter qđ uerbum uniuersale, omnem, uř etiã prohibita omnis successio,tã ex testamẽto, ꝗ̃ ab intestato, per no.per Bar.in l.omnia priuilegia.C.de sac.sanc.ecc.& per Alex. in l.j.in prin.de leg.j. Est ẽt ponderandũ,dũ testõr dixit, ꝗa omnino uoluit & uult idẽ testõr,&c. Nã illa dictio,oĩno,idẽ significat,ꝙ indistinctè & totaliter.c.iudex.in fi.de of.dele.li. 6. & in c.si bñficia.de p̃bẽ.eo.li.& ibi hoc no.Arch.& Io. And.sicut ẽt uidemus,ꝙ dictio omnimodo. idem significat,ſm gl.& clarius Bart.in l.si cum exceptione.§.quatenus.quod met. cau. & ideo oĩs alienatio uř indistincte prohibita,& sic ẽt illa, quæ fit per ultimã uoluntatẽ. ¶ Sed tñ præmissis non obstantibus contrariã sententiã proculdubio uerιorẽ puto. Et pro uera & necessaria intelligentia p̃mitto,ꝙ longa est dř̃ia inter hanc prohibitionẽ, uero alienari rẽ extra familiã, & illam prohibeo alienari, quia uolo,ꝙ remaneat in familia,vel quia uolo,ꝙ perueniat ad illos de Tacolis,prout dictũ fuit ĩ dicto casu. Nam primo casu, quo prohibuit alienationem extra familiã, dicitur prohibitio facta extra certũ genus p̃sonarũ, ꝗa uř permissa alienatio in illis de familia,& ꝓhibita extra illos, & isto casu prohibita est ẽt hr̃dis institutio de illo,ꝗ nõ sit de familia,ſm Bar.& Doc.in d.§.ea lege.& in §.fratre. Alio verò casu dř prohibitio simplex,non autẽ extra certũ genus personarũ,ꝗa prohibendo,ꝗa vult, ꝙ perueniat in illos de Tacolis, uel ꝗa vult, quòd in familia remaneat, non intelligitur p hoc alienatio permissa in prædictos, sed solum simpliciter prohibita eorũ contemplatione, & uocati tantũ dñr casu,quo sequatur alienatio,ſm Alex.in d.§.cohæredes.

15 † Et p.pea isto casu alienatio etiam ex testõ nõ intelligitur ꝓhibita,quia cum non posit quis semper uiuere,sub simplici ꝓhibitione non uenit talis alienatio necessaria.l.cũ quædam. de acqu.rer.dom.l.j.de fundo dotali.& per Bart. & Doct. in locis præallegatis.& in terminis nostris clarius hoc vult Angel.in cõ si.52.incipiente,Domina Andrea suum condidit testamentum &c.vbi concludit, quòd si testator simpliciter prohibuit alienationem,& in euentum alienationis alium vocauit, ꝙ talis prohibitio non dicitur nuda,immo ualida,tanquam facta ex causa per l.3.§.si quis ita.de adimẽ. leg. Item ꝙ per talẽ prohibitionẽ non intelligitur ꝓhibita heredis institutio cuiuslibet extranei, p not.per Bar.in locis p̃alleg.& dũ Bar.in d.§.fratre.dicit, ꝙ ultimæ uoluntati non cõuenit tractare de prohibitione simplici alienationis,quia nõ valet.l.filiusfamiliàs.§.diui.de leg.j.secundũ Ang. in d.cõs. loquitur Bart.qñ simplex prohibitio facta in vltima uoluntate est nuda,& facta sine cã, nec alicuius cõtemplatione,qđ non est in casu prædicto, quia nuda dici non põt, ubi in casu alienationis uocatur alius, & cum Ang. transit etiã Alex.in consi.155. Visis & accuratè cõsideratis,&c.2.vol.& in consi.55.Ponderatis his ꝗ in themate,&c.3.uolu.qui ẽt loquitur isto casu,ut patet ex dictis & narratis ibi per eum in pe.col. Idem est ergo dicendũ in casu nr̃o, in quo nõ ꝓhibuit alienari ex. illos đ Tacolis,sed simpliciter ꝓhibuit,ꝗa uoluit, ꝙ ad p̃dictos đ Tacolis dom⁹ & casamẽta ꝑuenirẽt,quo casu ſm Alex. ĩ d.§.coheredes,dñr tantum uocati casu alienationis sequutæ,& sic perinde est ac si alienatione ꝓhibita simpliciter uocasset illos,casu quo fieret contra prohibitionẽ,sicut loquitur Ang. & Ale.in terminis nostris proprie per prædicta, hoc ẽt uult Ale. in consi.66.Consideratis uerbis testi,&c.1.vol.Nã, ut constat ex themate suo,qđ p̃cedit dictum consilium, testõr prohibuerat alienationem domus,quia uolebat,ꝙ ꝑpetuo domus remaneret apud hr̃des suos uel in familia, sicut factum reperitur. Et ultra p̃dicta in casu nostro alia sp̃ali rõne p̃dicta cõprobantur. Testõr.n. ꝓhibuit:quia uoluit domos ꝑuenire ad infrascriptos de Tacolis,Francisco filio decedẽte sine filijs masculis, filios ergo masculos Frãcisci prohibiti in condõne positos dictis de Tacolis p̃posuit,quia illos ab intestato tantũ uocauit,ut no. glo.cõiter approbata,in l.Lucius.de hære. inst. Cũ igitur uoluerit nepotes masculos ex Francisco ab intestato p̃ferri illis, quorũ cõtẽplatione facta fuit prohibitio alienationis,uoluisse intelligitur,ꝙ alij successuri ab intestato excludantur, quia cum aliquos uoco,alios uideor excludere.l.cum prætor.de iudicijs. l.sicut certi.C.de testa.milit.per Bar.ad propositum in l.2.§.uidendam.in fi.ad senatus.Tert. Vř itaque prima substõ fideicõmissaria importata per illa uerba,uidelicet,quia uoluit oĩno ꝙ Frãcisco filio decedente sine filijs masculis domus & casamẽta perueniant ad infrascriptos de Tacolis, &c. esse generalis quo ad uerba respectu casuum, & sequens, per quam uocantur ad easdem domos,casu substõnis adueniẽte,sp̃alis, ꝗa ex priori p̃dicti de Tacolis sunt vocati generaliter per fideicommissum ad dictas domos Frãcisco decedente sine filijs masculis, & sic siue casus substõnis uniuersalis facta de filiabus testõris aduenerit siue non,ut ꝗa mortuæ sint filiæ testõre vel hr̃de uiuente. Ex alia uero ut admitti possint,non sufficit, ꝙ Franciscus sine filijs decedat,sed est necesse ẽt,ꝙ dictæ filiæ substitutæ tũc superuiuant,cũ sint domus relictæ prædictis de Tacolis adueniente casu substõnis,ꝗ aliter venire non põt.l.hæres meus.in princ. de condi.& demon.& sic cũ genus & species cadat inter casus, in quib⁹ disposuit testõr,uř ꝙ secunda sp̃alis deroget generi,quantũ ad hoc,ut secunda sp̃alis non comprehendatur sub prima.l. sanctio legũ.de pœnis.l.doli clausula.de uer.obl. & per Bart.in l.quæsitum.§.si quis fundum. in fin.de fundo instruc. Et consequenter ex prima dicti de Tacolis videntur vocari casu, quo nõ eueniat casus substitutionis, dummodo Franciscus decedat sine filijs, ex alio autem casu substitutionis aduenĩete, & sic mortuo Francisco sine filijs,& superstitibus filiabus testatoris substitutis uniuersaliter,ista sunt in effectu quæ primo aspectu nõ parum uidentur urgere pro prædictis de Tacolis, &c. ¶ Quibus tamen non obstan.contrariam sententiam veriorem arbitror de iure. Nam si dicimus relictum domorum primo cãri ex prohibitione & cã prohibitionis alienationis,de qua supra,cũ iterũ eisdem testõr reliquerit dictas domos post substõnem compẽdiosam factam de filiabus testatoris, dictæ domus in eodem testõ eisdem reperiuntur bis relictę,sub diuersis tñ condõnib.ꝗa primum legatum comprehendens, siue aptum comprehendere plures casus,restringitur ad casum,quo substitutio filiarum deficiat,& Franciscus sine filiis masculis decedat, quia sub hoc primo generali respectu casuum quo ad uerba derogatur per ſm legatum sp̃ale,tanquam sub priori non comprehendatur sequens legatũ,ſm Bar.in d.§.ꝗsitum.in fi. Sequens uero legatũ dictarum domorũ dř factũ sub alia condõne,s. eueniente casu substõnis,i.si casus substitutionis aduenerit.l.a testõre.de cõd. & demon.& sic non sufficit,ꝙ Frãciscus sine filijs decedat, sed est etiã necesse,ꝙ filiæ testõris substitutæ superuiuant,d.l. hæres meus.in prin.& l.j.eo.ti. Si ergo hoc secundum legatum factum sub alia condõne intelligatur factum ab ipso Francisco hæredi instituto,sicut uerba testamenti sonare vĩr,in versi. saluo,ꝙ uoluit & vult,&c.per quæ uerba videtur excipere a fideicommisso vniuersali dictas domos,& uoluisse ꝙ nõ perueniãt ad filias ex fideicommisso uniuersali. Sed ꝙ eueniente casu dicti fideicommissi per Franciscum uel hæredes eius p̃stentur legatarijs,vt colligitur ex no.per gl.in d.l.Labeo.§.j.in ver.purè. prout etiam ab eo relictum intelligitur ante restitutam hæreditatem,ſm gl.cõiter approbatam in l.j.§.fi.ad senatus.Trebel. Sequitur,quòd per secundum legatum dicitur a primo recessum

16 & ꝙ primum est reuocatum, quia † quotiescunque primo aliquid relinquitur sub vna ꝯdõne, & ex interuallo,i. post aliquẽ actum intermediũ ab eodẽ relinquit eadẽ res eidẽ personæ, ꝙ p ſm legatũ dř a primo recessum,seu ꝙ primũ p sequens dicič reuo-

reuocatũ,ut est casus iũcta gl.cõiter approbata in l.non ad ea.ĩ prin.de ꝯdi.& demõ.& in l.tutor datus.§.fi.ꝺ́ test.tute.Cũ ergo dicat primo dictæ domus relictæ ab hr̄de sub illa ꝯdõne.de qua supra,& deinde substõnẽ vniuersalem factam hęredi de filiab. testatoris,& sic post hunc actum intermedium, iterum ab eodem sint relictę eisdem sub alia & diuersa condõne,sequitur,ꝙ prius legatum est reuocatum, & ꝙ agi non põt ex primo tanq̃ reuocato.d.l.non ad ea.iunctis duob.præcedentibus,&c.Si uero tenemus,ꝙ legatum domorum dicatur relictum a filiab.testõris substitutis : sicut aliàs dicebam cum in primo anno mei Doctoratus fuissem super hoc testõ consultus,ꝙ ẽt nũc p̃t confirmari,q̃a filię testõris fuerunt substitutæ vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. Et sic respectu vulgaris, quæ locum habet hærede non adeunte. l.post aditam. C. de impube. & aliis substit.non põt dici relictum esse ab herede instituto.l.si nemo.de testa.tute.l.eã quã.C.de fideicom.sed necesse est dicere,ꝙ a substituto dicatur relictum. Et quamuis dixerit testõr, saluo ꝙ uoluit & vult, &c. tamen domus non detrahuntur de dicta substitutione vniuersali & directa,licet debeant per sub-
17 stitutum p̄stari sicut † uidemus ꝙ si factis prius legatis testator subiungat,in alijs autem omnib.suis bonis sibi instituit, &c. ꝙ in illa institutione uniuersali includuntur etiam bona prius legata,quæ tñ sunt ab hærede præstanda,ſm Bar.in l.si certarũ. in princ.de testa.mili. & probatur in l. si quis hæres institutus fuerit excepto fundo.de hær.inst.& ibi Bal.Ang.& Imo.& Pau de Ca.in l.cogi.§.inde q̃ritur.ad senatusſ.Treb.& ibi ẽt Ale.q̃ legit illum.§.cũ præcedenti. ¶ Quemadmodum ergo quo ad dictam substõnem non intelliguntur dictæ domus exceptæ,sed a substituto vulgari relictæ,sic ẽt dicendum est,quo ad alias substõnes,ut oĩum sit æqualis determinatio.l.iam hoc iure.de vul. & pup.substõne.Et isto ẽt casu est dicendũ prius legatũ relictũ ab hr̄de fuisse reuocatum per posterius relictum a substitutis. Nã,vt in pręcedentibus dixi,verba prioris & præcedentis legati sunt adeo g̃nalia, ꝙ ex sui significatione poterant importare fideicommissum post mortẽ Francisci decedentis sine filijs,siue euenisset casus substõnis, siue non, & siue Franciscus decessisset condito testõ, siue ab intestato.¶ Et ꝓpea si per posterius relictũ nõ fuisset in totum recessum a primo, hoc ultimum legatum factum adueniẽte casu substõnis, remaneret superfluũ, q̃a in hũc ẽt casum poterat dici relictum ex verbis prioris relicti,si hoc legatum posterius non fuisset factum: & sic fuisset superfluum hoc casu sp̄ali derogare priori g̃nalitati. Ne igit hoc legatũ nouissimũ remaneat superfluũ, est facienda interpretatio,ꝙ a primo relictis ex interuallo voluerit recedere.d.l.nõ ad ea.declaranda,vt facit Bart.in l.in repetendis.in 1. col. de legatis tertio,vbi dixit,quod ĩ casu dictæ legis inducitur correctio, vel q̃ndoque duplicatio legati,extra tñ propositũ nr̄m,ne posterius legatum remaneat superfluum,quæ rõ hẽt locũ in casu nostro,ẽt si ultimum legatum factum eẽt a substituto.Et cõfirmat̃ q̃a statutum,qđ recipit interpretationẽ a iure cõi.l.2.C.de noxali.c.cũ dilectus,de ꝯsue.interpretatur ꝫ ius cõe, & sic vt illud corrigat,q̃n aliàs remaneret superfluũ,ſm Bar.in l.2. de vsuca. & in l.4.§.p̄tor ait.de dam.infec.cũ cõcordantibus. de quibus ibi ꝑ Modernos,& eadem ẽt interpretatio fit in priuilegijs, ut ꝑ oẽs in c.primo,de rescriptis.¶ Nec prædictis obst. ꝙ ubi genus & species cadit inter casus,ꝙ per speciẽ derogetur generi, id est ꝙ genus non includit casum specialẽ,ſm Bar.in l.q̃situ.§. si quis fundum.in fine de fundo instructo.Et sic, quod a priori videat̃ recessum solũ quo ad illũ casũ sp̄alẽ, & nõ quo ad alios
18 comprehensos sub primo g̃nali legato,quia † species dr̄ generi derogare,non per uiam reuocationis,sed ex defectu cõprehẽsionis,hoc est species dr̄ generi derogare. quia in g̃nali dispositione non videtur disponens cogitasse de casu,super quo dispo suit sp̄aliter,non ãt dicitur casus ille comprehendi sub genere, & per prouisionem in casu speciali reuocatur g̃nalis dispositio quo ad illum casum,ut satis aperte dicit Bar.in loco præalle.& Are.in l.doli clausula.de ver.obl.¶ Et cum probatur manifesta rõne,quia si species præcederet, adhuc dicto casu generi derogaretur,& tamen hoc non potest contingere per uiam reuocationis quia non potuit genus quod non procedebat, & sic adhuc non erat,reuocari,arg.l.nam & si.uersiculo,post defectum de iniusto,rupto, & irrito testamento, &c.Et sic Bartolus uoluit dicere,quòd in casu speciali prius legatum solum sit reuocatum,igitur stant simul, quòd legatum in casu speciali sub primo non comprehendatur,vt dixit Bart.& tamen ꝙ dictum legatum factum in dicto casu sp̄ali in totum reuocet primum, d.l. non ad ea. vbi per posterius legatum factum sub una conditione reuocatur prius factum sub alia, uel pluribus diuersis conditionibus.Et sic quamuis ultimum relictum uno casu non comprehenderetur sub præcedenti.¶ In casu igitur nostro ultimum legatum tanquã speciale derogat priori,id est sub primo non includitur,& quia ultimum,nõ autem quia sit speciale,tollit primum in totum, & sic primũ reuocatur quoad omnes casus sub eo comprehensos,ẽt si vltimum sit factum a substituto, & hoc ne reddatur superfluum,ut superius fuit declaratũ.¶ Possumus ẽt dicere,& forte melius,ꝙ testator in illa parte testamẽti, in qua alienationem prohibuit, & causam prohibitionis assignauit,ꝙ legare noluerit,quia quamuis verba enunciatiua ꝓlata ꝑ modum causæ disponant,ſm gl. notabilẽ, & Doc. in l.si socer.§.Lucius.sol.ma.tamen in casu nostro oritur pręsumptio ꝙ noluerit disponere,sed potius uidetur voluisse,ꝙ causa exp̄sse stet in simplici fine cã,& illam expressisse ad validandũ tantũ prohibitionem alienationis,quę sine causa valere non potest.l. filiusfamiliàs.§.diui.de leg.j.potius q̃ ad disponendum.Est autem ista præsumptio potius capienda, quã ꝙ voluerit prius legare,& deinde post actum intermedium primũ legatum reuocare,& sic seipsum corrigere, uel ꝙ uoluerit,ꝙ ſm legatũ sit penitus,& omnino superfluum, etiam casu quo primũ non esset reuocatum,prout colligitur ex notatis per Bar. in d.l.repetendis.in j.col.de legat.3.ubi not.concludit,ꝙ testator dixit. Titio lego fundũ Seianum. Et post actum intermedium iterum leget eundẽ fundũ eidem.Quod.n.sic loquatur ex p̄cedentibus colligitur,ꝙ refert vtrũ dicat.Itẽ Titio lego fundũ Seianũ,q̃a isto casu primũ legatũ dicitur reuocatũ.d.l.nõ ad ea.uel dicat. Itẽ fundũ Seianũ Titio hæres dãnas æsto dare, q̃n hoc casu non dicitur a primo recessum,sed conditio apposita in primo,intelligit̃ repetita in secundo, ꝑ d.l.in repetẽdis.Nec ſm eũ ob.d.l. nõ ad ea.quia illa loquitur,q̃n uerba primi & secũdi legati ad eundem referuntur,vnde nisi intelligeretur correctio uel duplicatio legati,nil operaretur. Sed hoc ultimo casu, uerba fuerunt relata ad legatarium uel simpliciter prolata.In secundo fuerunt relata ad hæredem,quia dixit,dare damnas esto,unde vr̄ facere causa dubitationis tollendæ, quasi dicat, quod prius legaui hæres det, merito dies & cõditio vr̄ repetita.& sic Bart. vult, ꝙ ubi p̄t capi aliqua alia coniectura,per quã ſm legatũ nõ remaneat superfluum,ꝙ illa est capienda potius,quã coniectura,mediante qua per nouissimũ legatũ dicatur primum reuocatum, & ꝑ q̃ inducatur correctio & volũtatis mutatio:sic ergo in proposito nostro præsumendũ est,ꝙ in p̄cedentibus noluerit,ꝑ illa verba enũciatiua disponere,sed ꝙ voluerit,ut retineant propriã naturam,& sic ꝙ enũciẽt & non disponant,quã ꝙ voluerit disponere,& hoc legatũ postea reuocare,vel cessante reuocatione ꝙ vltimum legatũ nil operetur & remaneat superfluum. Et ista,iudicio meo,est ẽt optima cõsiderõ.¶ Concluditur ergo, ꝙ legatũ domorũ nõ debeẽ ex illa parte testamenti,in qua cum causa fuit facta ꝓhibitio alienationis. Ex seq̃eti aũt parte etiã non debentur,quia tũc vocant̃ casu substõnis adueniente,& sic sub conditione,si casus substõnis aduenerit. d.l. a testõre.de cond. & demõ.quæ condõ deficit,ex quo filiæ substitutæ viuo adhuc testõre sunt mortuæ.d.l.heres meus.& l. vnica.§. pro secundo. C.de cad.tol.& deficiẽte cõditione legati,nõ debetur legatum. ¶ Nec ob.ꝙ onus legati remaneat penes hæredẽ,apud quem remanet commodũ.d.§.pro secundo.q̃a si relictũ fuit factum ab hærede tm̃ sub dicta condõne, & hoc casu nõ loquitur ille tex. quia tunc hæres nõ teneret̃,cũ conditio sub qua ab eo fuit relictum,defecerit.Si verò dicat̃ relictũ a fideicommissario & similiter ab hærede,non debet̃,ex quo conditio,sub qua ab illo relictum fuit,defecit,quo casu similiter d.§.pro secundo.locũ non hẽt,sed solũ q̃n conditio legati fuit purificata,ſm gl.& Bar.in l. qui habebat.de vulg. & pup.& Old.consi. 177. Ponderandum est,&c.Alex.cõs.1.in 1.vol. & prout latius iamdiu fuit dictũ in alio cõsi.Nec de hoc nunc quęritur.¶ Tamẽ circa hoc nunc occurrit unum in contrariũ. Nam si sit relictum solum a substituto,videtur ꝙ legatũ non possit deberi, nisi adueniat casus substitutionis,aliàs a substituto deberi non potest, q̃a quẽ non honoro,grauare non possum.l.ab eo.C.de fideicommissis. & ꝯnr̄

illa

illa condõ, si casus substõnis aduenerit, inest de necessitate, & ppea eius expressio nihil dẽt operari.l. 4. de leg.j.l.non recte. C.de fideiussoribus.& sic vr̃, ꝙ ad hr̃dem deficiente substõne ptineat onus legati, ac si dicta condõ non fuisset expressa.d.§.p secundo.¶Sed ad istud ẽt rñdetur breuiter, quòd ista condõ est expressa aliter quam inesset. Nam ubi relinquitur a substituto, legatum debetur, siue casus substõnis eueniat, siue non, videlicet primo casu a fideicommissario, & alio casu ab hærede. d.§. pro secundo.& sic quantum ad effectum cõsequendi legatum simpliciter non inest dicta condõ. Cum ergo dictũ sit, ꝙ testõr casu substõnis adueniente, uoluit, ꝙ domus & casamenta pueniant ad Petrum de Tacolis, &c.dr̃ dicta conditio aliter expressa, quam inesset, cũ verba sint prolata impersonaliter, & sic respiciat prestationem faciendam tã ab hr̃e, q̃ a substituto, iõ dẽt operari effectũ, de quo supra, vt hr̃ in d.l.3.& ex his ẽt ad oĩa al legata in contrarium responsio colligitur manifesta, quia dato ꝙ ex prohibitione, & ex cã in ea expressa sit inductũ fideicommissum eo mõ, quo dictum est, tñ illud cẽsẽt reuocatũ ex sequẽti legato facto post aliũ actũ intermedium.d.l.non ad ea. vel secundo negat, ꝙ hoc casu aliquod relictũ inducat ex illis uerbis enũciatiuis, vt euitet præsumptio reuocationis uel supfluitatis p ea, q̃ supius sunt deducta, &c. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Si alienatio rei prohibita sit, & in casu alienationis factæ quis sit uocatus ea ualida esse dicitur, & agendum est contra prohibitum modo, qui hic habetur, late distingue, ut nu. 3.*

2 *Participium præteriti temporis resoluitur in relatiuum & uerbum eiusdem temporis.*

4 *Verba præteriti imperfecti subiunctiui habent quandã dependẽtiam de futuro, & idem important, quod futurum indicatiui.*

5 *Prohibitio alienationis posita in conditione per præteritum imperfectum subiunctiui impedit dominij translationem.*

CONSILIUM XXXIX.

OMNIA sunt adeò maturè & diligẽter per primũ excellentissimũ & clarissimũ d.consultorẽ considerata, ut q̃cq̃ nõ videat addi posse nisi supflua. Ne tñ ad rẽ ipsã ego quoq; sine debita animaduersione accessisse videar, paucula subiiciã. Et prima facie cõtra conclusionẽ dicti do.consultoris facere vr̃: quia
1 † ubi ille, cuius contemplatione est facta phibitio alienationis uocatur in casu alienationis pfectæ, tũc irritatur, imo ualet alienatio.l.Stichus seruus.de man.testa.& p Bar.in l.filiusfamiliàs. §.diui.2.col.versi.oppo.infra, de manu.test.l.Stichus, &c.de le. j.in j.sol.dũ uult, ꝙ si prohibitio sit facta per futurũ subiũctiui fauore certæ personæ, ꝙ valeat alienatio, q̃a alius fuit uocatus post rẽ in aliũ pfecte translatũ, ꝙ fieri non potuit ad finẽ vt possit ab illo, in quem trãslata est rẽ petere, q̃a cum illa nõ hẽat ex ordinatione testõris, licet ex ppria prouisione, non potuit a testõre in illa grauari.l.ab eo.C. de fideicõ.l.sed si sic. de l.3. bene aũt agere poterit contra prohibitũ ad hoc, ut rẽ emat & pstet, vel ad æstimationẽ eius, ſm Bar.in fi.d.oppo.sicut cõtingit, qñ legatur res aliena.l.nõ dubiũ.§.fi.de l.j.idẽ vult Bar.in l.q. absenti.§.j.de acq.poss.Pe.& Cy.in l.fi.C.de reb.alienis non alienandis.Bal.& Sal.in l.ea lege.C.de cond.ob cau.& hãc opinionẽ tenet ẽt Imo.& Ale.in d.§.dicens, ꝙ hoc mõ intelligi dẽt tex.in l. 3.§.si q̃s ita.de adimẽ.legatis.vbi dicitur, phibitionẽ factã p futurũ subiũctiui valere, quoniã intelligitur quo ad hoc, ut phibens ad pciũ teneatur, nõ quo ad hoc, ut impediatur dñij translatio. & idẽ dicit Ale.in d.l.qui absenti.& ẽt Are.in fi. ver. ¶ In casu ãt nostro uidetur testõr in casu alienatiõis pfectæ res alienatas in alterũ trãstulisse, ex quo disponit, ꝙ si in aliquo contra fecerint vel venerint, &c. quæ uerba sunt pteriti tpis, ꝙ bona vẽdita & alienata cõtra formã psentis testamenti spectẽt iure institutionis ad aliũ nã & similiter illud participiũ, vẽdita & alie
2 nata, est participium præteriti tpis, & † resoluitur in relatiuum & uerbũ dicti præteriti tpis, ſm gl.in cle.1.in uers.dignitatibus de præb.Bar.in l.centurio.de uul.& pupil.substitutio.dũ loquitur de substõne facta de pauperibus Christi, quod verbũ preteriti tẽporis rem pfectã significat vt no.in l.arborib.§. idem tractat.de usufr.nõ enim post alienationẽ perfectam alia ratione dicit vocatus, qñ prohibitio est facta per futurum subiunctiui, nisi quia tale tps formatur a præterito indicatiui, ut no.glos. & oẽs in l.si quis stipulatus sit Stichũ, in prin.de uerb.obl.& Bart. in l.centesimis.§.fi.eo.tit. & ideo vr̃, ꝙ in casu nostro agi possit tantum ad precium contra prohibitum alienantẽ, quasi ꝙ valuerit alienatio.¶ Sed his ẽt non obstantibus puto rectè conclusum per præfatum clarissimũ dñm cõsultorem, & ad tollendũ
3 contrarium supra formatũ considerandi † sunt duo casus. Primus est, qñ prohibitio alienationis incipit a præcedenti condõne, & hoc casu, si quidẽ facta sit per futurũ subiunctiui, ut quia legauit testator, & si alienauerit, voluit, ꝙ veniat in Titium, non impeditur dñij translatio, q̃a vocatur quis post alienationem perfectã, & isto casu loquitur.d.l.Stichus seruus.& l.3.§. si quis ita.de adimen.leg.& no.per Bar.& Doc.ĩ d.§.diui, & in d.l. qui absenti.§.j.& in alijs locis pallegatis. ¶ Secundus casus est, qñ prohibitio incipit a pcedenti dispositione, & in casu alienationis transfertur res in alterũ, sicut qñ testator legat & dispositiue prohibet rẽ legatã alienari, & casu quo alienetur, uocat Titiũ, & tũc talis phibitio facta ꝯtemplatione certæ personæ impedit trãslationẽ dñij, ẽt si facta sit per futurũ subiũctiui, & sic eo casu, quo tertius vocatus videtur post perfectã alienationẽ, vt est gl.fi.in d.l.Stichus seruus. q̃ vult, ꝙ si in casu illius legis pcessisset prohibitio dispositiue & nõ condõnaliter, ꝙ nõ valuisset alienatio, per dictũ.§.diui.ad hoc illam tanquã singularẽ allegat & sequitur Aret.ĩ cons. 18.ad quod dicit Bartolum nõ animaduertisse in d.§.diui.sed tñ Bartolus in secunda solutione ad l.Stichus.dicit, ꝙ illa lex procedit, quãdo prohibitio fuit tacita, ut quia fuit tantũ in cõditione posita, secus autẽ quãdo precessisset expressa prohibitio, quia ẽt si tunc dixisset, ꝙ si alienauerit, deueniat in talem, impeditur dñij translatio, nisi forte dicamus, quod in veris lecturis Bart. non ponatur dicta secunda solutio, ut ibi aperte sentit Alex.in 2.colum.ubi referẽs solut.Bar. ad dictam l.Stichus.dicit.Bart.uelle.in ueris lectũ.quòd ibi non impediatur alienatio, quia fuit facta per uerba futuri temporis & ideo forte ꝙ in libro Are.Bar.non dat dictã secundam solutionem, quæ tamen ſm Are.in d.consi.est verissima.Ratio est, dicit ipse, qñ sola prohibitio facta est a testõre ex cã tacita uel expressa, iuxta no.in l.quoties.C.de fideicõ.annullat alienationẽ, et si non sit facta in aliũ translatio, & ideo quamuis non impediatur dñij translatio pp translationẽ factam in aliũ, tanquam facta uideatur post alienationẽ perfectam, impeditur tamẽ pp probationem præcedentem factam ex certa causa seu contemplatione certæ personæ, quæ ratio cessat primo casu, & iste ultimus casus adaptatur & conuenit casui nostro, quia testõr primo prohibuit, & prohibitionem alienationis premisit dispositiue, & casu quo venderẽt uel alienarẽt, voluit ꝙ bona sic alienata perueniant ad aliũ.Et iõ, vt ex predictis patet, dẽt impediri dñij translatio. Quinimò fortius dico, ꝙ ẽt si Bar.& sequaces vellẽt, ꝙ præmissa ẽt expressa prohibitione & casu quo alienauerit sit alius uocatus, ꝙ non impediatur dominij translatio, tñ in casu nostro esset dicendum secus, quia in terminis nostris nõ solum stetit testator in finibus simplicis prohibitionis sed vlterius ẽt procedendo illã expresse annullauit contemplatione certarum personarum, videlicet suorũ, & fratris sui descẽdentium masculorũ, de quibus noluit testator dicta bona exire.Hoc igĩt casu, quo testõr nedũ simpliciter prohibuit sed ẽt annullationẽ annullauit, dicendũ est, ꝙ dñium non transferatur, & non procedat opi.Bar.Sed eo tñ casu, quo simplex precessit & pura phibitio.Et casu quo alienauerit, ordinatũ est, ꝙ ad alium perueniat. Et ratio diuersitatis est manifesta, q̃a primo casu, ex quo alienationem annullauit fauore certæ personæ, & sic valide, nõ potest dici, ꝙ aliũ uocauerit post alienationẽ ualidã & perfectã q̃ pcessit de facto, & ꝙ de tali alienatione sensit arg.l. q. filiab. in prin.& l.si seruus pluriũ.§.fi.de leg.j.Scd̃o verò casu, quo nõ annullauit expresse alienationẽ, aliũ uocauit post perfectã alienationem, intelligi põt, ꝙ prohibuit alienationẽ, nõ quoad dominij translationẽ, ex quo ulterius non processit annullando. Sed quoad hoc vt prohibitus veniens ꝯ prohibitionẽ teneretur ad redimendũ rẽ, vel ad eius æstimationẽ, ꝙ dici non pt in casu pcedẽti, ex quo expresse annullationẽ annullauit sicut potuit. Et ultra prædicta hoc ꝯfirmatur alia rõne. Nam postquã testõr dixit, & si in aliquo ꝯtrafecerint, uel venerint, ipsi, uel aliquis eorum, mõ aliquo, rõne vel cã, & subiũxit, uidelicet, ꝙ si aliqd de bonis

bonis immobilibus hæreditatis dicti testõris uenderet, uel alie-
nareot. Et sic patet, ꝙ hoc loco prohibitionem alienationis pò-
suit in conditione per uerba ꝑteriti imperfecti subiunctiui qđ
4 † tempus hēt quandam dependentiã de futuro, & idem impor
tat qđ futurũ indicatiui, ꝭm Bar. expresse in d.l. centesimis. §. fi.
5 sicut † ergo ꝓhibitio posita in ꝯdõne per futurũ indicatiui im-
pedit dñij translationẽ, ut ꝑ Bar. in d. §. diui. ita qñ est posita per
ꝑteritũ imperfectũ subiunctiui. Et ex hoc patet, ꝙ verba præce
dẽtia, videlicet, si ꝯtrafecerint & ꝯtrauenerint, ex mẽte testõris
expressa intelliguntur de ꝯtrauentione de facto & non de iure
ꝑꝑ illã dictionẽ, uidelicet, subsequẽtẽ, q̃ stat expositiue. l. uideli
cet. ex q̄bus cau. ma. & in §. nos aũt, instit. de Attil. tut. Et ex hoc
ẽt interponit̃ verbũ sequens, s. vt intelligatur vendita & aliena-
ta, vt similiter intelligatur de alienatione facti & non iuris. d.l.
si seruus pluriũ. §. fi. & d.l. q̄ filiabus. in prin. Et sic ꝯcludo simul
cũ primo dño ꝯsultore, ꝙ alienatio facta ꝯ̃ ꝓhibitionẽ testõris
non valet, qđ ẽt dico ꝓcedere, etiã si fuisset facta ab ignorante
ignoranti, ꝙ an sit hoc uerũ uel non, me latet, q̄a q̃uis stante ta
cita ꝓhibitione, sicut qñ res est subiecta restõni fideicommissi,
si fiat alienõ ab ignorante ignorãti, valeat irreuocabiliter. & est
casus singularis ĩ l. fi. §. fi. đ leg. 2. Tamẽ ubi adest ꝓhibitio expſ
sa, ex capite ignorãtię nõ sustinet̃ talis alienatio, ꝭm Pau. de Ca.
in d. §. fi. & in ꝯsi. 17. inci. In cã quæ uertit̃, &c. & Alex. in l. Mar
cellus. §. res q̃ & in l. quidã testõ, §. fi. ad Treb. per no. in l. cum
pater. §. libertis. de leg. 2. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Authoritas episcopi vel abbatis in alienatione rei ecclesiasticæ necessaria est pro forma.*
2 *Ecclesia non potest legatum relictum repudiare sine solennitatibus, quæ in alienatione requiruntur, secus est in repudiatione hęreditatis.*
3 *In alienationibus factis ab ecclesiis tractatus interuenire dẽt & de eo debet fieri instrumentum per se, aliàs nihil ageretur.*
4 *Donatio facta ab ecclesiæ prælatò in casu non licito, quamuis interuenerit forma necessaria, est ipso iure nulla.*
5 *Donatio facta ab ecclesia nõ ualet, nisi interueniat causa, ex qua sit donatio permissa, ut hic habetur, etiamsi esset facta consensu episcopi interuenientibus solennitatibus.*
6 *Prælatus alienare potest quę seruando seruari non possunt, non tamen ea potest donare, sicut nec tutor aut curator.*
7 *Contractus initus cum ecclesia, non seruata forma, nullus est, etiã id ecclesia non declarante.*
8 *Tertius potest aliquando opponere de nullitate contractus, quod non potest contrahens.*

CONSILIVM LX.

VISIS allegationibus & cõsilio clarissimorũ do-
ctorũ, mihi quoq; vr̃, ꝙ donatio, de qua agit̃ ex
duplici capite sit nulla. Et primo ex defectu for-
mæ, q̄a in ea nõ interuenit authoritas ep̃i vel ab-
batis, cui immediatè subest, si monasteriũ est exẽ
1 ptum, quæ pro forma in alienatione rei ecclesiæ † est necessa-
ria. c. abbatibus. 12. q. 2. & no. gl. ĩ cle. j. in uerbo, nõ habeat de
reb. eccl. nõ alie. & ibi no. ẽt ꝑ Doc. in c. j. de his q̃ fiũt a p̃la. & ꝑ
Spe. in ti. de emp. & vẽd. §. nũc vidẽdũ. de aliena. rerũ mino. ver.
cæterũ, &c. Et hoc ꝓcedit ẽt si rei alienatę dñium sit ei quæsitũ,
& sit apud eũ sine possessione, ut probatur ꝑ tex. no. in l. magis
puto. §. si fundũ. ff. de reb. eorũ. vbi legatũ non põt minor repu
diare sine authoritate p̃toris, q̄a dicit tex. hãc esse alienationẽ,
cũ res sit pupilli, nemo dubitat, ꝑ quẽ tex. Pau. de Ca. & alij cõi
2 ter in l. legatum. de leg. j. & in locis ibi allegatis ꝑ Mod. dñt † ꝙ
in repudiatione legati relicti monacho requirit̃ illa solẽnitas,
quæ est necessaria in alienatione rei ecclesiasticę, secus autẽ in
repudiatione hæreditatis, quia in ea requirit̃ cõsensus ep̃i, ꝭm
Bal. in l. pupillorũ. C. de repud. hr̃ditate, q̄a cum ecclesiæ nõ sit
quæsitũ dñium ante aditam hæreditatẽ, non dr̃ talis repudiatio
proprie alienatio, q̃ ratio cessat in legato. l. a Titio. ff. de furtis.
& d. §. si fundũ. & in reb. de q̄b. agit̃ quæ ex ipso ingressu quoad
dñium trãslatę fuerunt in ecclesiã, ut ꝑ Doc. ĩ auth. ingressi. C.
de sacrosan. ecclesi. Itẽ in dicta donõne adest alius defectus for
mæ, ex quo annullat, & de quo nõ est facta adhuc mẽtio. Nam
interuenit tractatus, q̄ est de forma dictę alienationis factæ a
qualibet ecclesia collegiata. c. cũ apostolica. & cap. tua. de his q̃
fiunt a p̃lato. & 12. q. 1. c. sine exceptione. & in c. 1. de reb. eccl.
non alie. in 6. cum ibi no. & per Imol. in c. j. de his quæ fiunt a p̃
lato. Et quamuis in instr̃o donationis dicatur, videlicet, tractan
tes inter se q̄d faciendum, &c. Talia tamen verba non probant
tractatum præcessisse. l. si forte. & no. Bar. de castren. pecu. &
Bar. & alii in auth. si quis in aliquo. C. de eden. & in l. sciendum
de uer. ob. ꝑ no. in l. j. C. de fide instrumentorum, & iure hastæ
fiscalis. lib. 10. & arg. l. doli. versi. diuersum. de nouationib. facit,
quod no. Inno. in c. cũ ĩ iure. de officio deleg. & in c. qm̃ con-
tra. de probat. & iõ fieri dẽt instr̃m de tractatu de per se & sepa
ratim ab instr̃o alienationis, ꝭm Pau. de Cast. in terminis in cõs.
91. incip. Super eo quod q̃ritur. allegat Spec. in tit. de loca. §. 3.
ver. & scias. iuncto ver. p̃cedenti. & per prædicta ita ẽt in termi
minis concludit Alex. in consi. 18. inci. Viso instrumento loca-
4 tionis, &c. tertio vol. † Secundo similiter dicta donõ est nulla,
q̄a non fuit facta in casu licito, ut patet ex no. ꝑ glos. 12. q. 2. in
summa, quę enumerat casus, in quib. licite fieri põt. & per Host,
in summa, de rebus eccl. non alie. §. ex quibus causis, &c. Quod
autẽ factũ in casu non licito sit ipso iure nulla, quãuis interue-
nerit forma necessaria, tenet gl. do. Ant. & Abb. qui dicit hãc es
se cõem opinionem in c. j. de resti. in integrum. & ibi etiam Im.
in pen. & ultim. colum. & Abbas in cap. nulli. de rebus ecclesiæ
non alienan. in 3. colum. & in c. tua. de his quę fiunt a præla. &
Hostien. in summa in ti. de restit. in integ. §. in quibus. uersicul.
item in contractibus, &c. Abb. & Imo. in c. quæ in ecclesiarum
de constitutionibus. per illum text. & est casus in cle. j. de rebus
ecclesiæ non alie. & hanc eẽ cõem opinionem attestatur cũ Im.
in c. si quis presbyterorum. in 6. de collect. eo. ti. quicquid dixe
rit gl. 12. q. 2. in summa, & in cap. sine exceptione. & Hostiensis
in summa, de rebus eccl. non alien. §. 3. in fine, quorum opinio
cõiter damnatur in locis prædictis. Quod aũt donatio non di-
catur permitti, tenet expresse dñs Abbas in c. cæterum. de dona
5 tionib. vbi vult, ꝙ non † valeat, nisi interueniat causa, ex qua do
natio est permissa, s. remunerationis vel alia a iure permissa, iux
ta no. in l. iubemus. in principio. C. de sacrosanctis ecclesijs. &
in §. licentiam in auth. de alie. & emphyt. & per Docto. in cap.
relatum. el 2, de testamen. & idem vult Ioan. And. & domi. Ant.
& Imo. dum ibi concludunt, ꝙ si donatur res immobilis, vel res
mobilis preciosa, ꝙ in tali donatione, non obstante aliqua con
suetudine, debent interuenire omnes solennitates necessarię
in alienatione rei ecclesiæ. Et quamuis uideantur loqui quò ad
solennitates requisitas tantum pro forma, tñ eorum mens est,
ꝙ nedũ interueniant tantum dictæ solennitates formales, sed
ꝙ ẽt donatio fuit in casu a iure permisso & ex cã iusta, & sic lo-
quuntur in donatione facta ob causam à iure approbatã, quæ
non est proprie donatio. l. j. & l. Aquilius. de donationib. vt idẽ
dominus Abbas, & supra retuli. Et vltra eum hæc confirmatur
accommodate ex his, quæ voluit Baldus no. in l. j. C. si aduersus
dona. dicens, ꝙ non potest dari curator ad donandum dona-
tione simplici, quia cum sit dandus causa cognita, id est iusta cã
nulla potest esse iusta causa dandi curatorem ad donandum, cũ
donare, sit perdere, arg. l. contra iuris. §. si filius. de pact. & l. pla-
nè. §. prohibere. ff. quod vi aut clam. ¶ Quamuis igitur facta sit
alienatio cum consensu episcopi & interueniente omni solen-
nitate requisita in alienatione rei ecclesiasticæ, tamẽ ex alio ca
pite est nulla, quia fuit facta nulla iusta cã interueniente, per no
ta. in d. c. j. de restitu. in integrum. cum concordantibus, de qui-
bus supra. ¶ Item est nulla ex defectu formæ, quia talis consen-
sus episcopi non ualet, q̄a donare non est in administratione. l.
fin. & ibi Bal. qui loquitur de prælato donante. C. de curatore
furiosi. facit. l. ambitiosa. & quod ibi no. per Bar. circa princi. ff.
de decretis ab ordine facien. vbi habetur, ꝙ donatio simplex fa-
cta a decurionib. non ualet, secus vero vbi interuenit iusta cã,
& uera existente vel saltem apparente. ¶ Et quamuis in quibus
dam dubijs formatis a iudice conetur ostendi, quod ista dona-
tio fuit facta in casu permisso, tñ nullomodo probatur, quia de
his nõ est curãdũ. Et per hoc ultimũ infero, qđ siue donatio sit
de reb. immobilib., siue de mobilib., & q̃ seruando seruari non
poterãt, tñ donatio nõ valet, q̄a dũ dr̃ ꝑ glossam & Doct. in c.
6 nulli. de reb. ecclesiæ non alienandis, quod prælatus † sine alia
solẽnitate alienare, põt quæ seruãdo seruari non possunt, argu

mer.

men.lex quæ tutores.C.de adminiſtratiõe tut.hoc intelligitur,
dũmodo alienatio facta fuerit a prælato ex cauſa licita,non aũt
intelligitur,ꝙ talia poſſint donare,ſicut nec tutor vel curator,
qui poteſt talia vendere,non poſſet illa donare, etiam ſi ſerua-
ri non poſſent,vt probatur ex generalitate tex.in d.l.fi.de cura
tore furioſi. & probatur in l. cum plures §. cũ tutor.& in l.tu-
tor.ſecundũ dignitatẽ.§.fi.de admi.tut. & in l.nõnullo.de tute.
& ratio.diſtrah.vbi habetur,ꝙ res, quæ non poſſunt ſeruando
ſeruari,ſicut ſunt res ad alimenta,poſſunt certis caſibus,& per
ſonis ſpecialiter donari.ergo in contrarium eſt ius commune,
ſicut cum videmus,ꝙ quamuis olim poſſet ſolus tutor aliena-
re oĩa bona mobilia ſine decreto. d. le. lex quę tutores.in prin.
hoc tñ intelligebatur cã ſubſiſtẽte,puta ęris alieni uel alia ſimi
li,ut notatur in gl.j.Ita igitur ꝓlatus põt,q̃ ſeruando ſeruari nõ
poſſunt,alienare ſine forma aliàs req̃ſita,ſed tñ dẽt alienare ex
cã iuſta, & q̃ expediat eccleſiæ,non aũt donare,quia iſtud non
eſt in adminiſtratione.Et ꝓpterea Baldus rõne p̃dicta in d.l.fi.
de cura.furioſi.argu.illius tex.qui etiam,ut ſupra oſtẽdi, ꝓce-
dit in dictis rebus nõ ꝯſeruabilibus, abſolutè & indiſtinctè di-
cit,ꝙ ꝓlatus nõ põt donare,non põt etiã dici,ꝙ talis cõtractus
fuerit iur̃o firmatus,q̃a cõtrarium probatur in c.2.§.ꝯtractus.
de reb.eccl.nõ alie.in 6. & facit optime, qđ notat gl.in uerbo,
tractũ.in c.j.de reſtit.in integ.eo.li.& ꝑ Io.And.in c.j.de depo
ſito.ꝑ Bal.in c.j.§.itẽ ſacr̃a.de pac.iur.fir.& ĩ l.j.col.4.de pactis.
& in l.gñaliter.in prin.C.de reb.cre.vbi hr̃,ꝙ iur̃um prælati nõ
firmat contractum factũ noĩe eccleſiæ,quin poſſit peti reſtõ,ſi
ſit læſa.Non obſtat inſuꝑ,ꝙ talis ꝯtractus non ſeruata forma,
& in caſu nõ permiſſo initus ita demũ ſit nullus, ſi eccleſia ve-
lit,ſ̃m ꝙ dr̃ in dictis dubijs,& allegatur,Imolã ita tenere in c.ſi
q̃s presbyterorũ,de reb.eccl.nõ alie.Et ſic nõ vr̃, ꝙ ab alio poſ
ſit talis nullitas allegari,ar.no.in l.2.ff.ſi ager vecti. vel emphy-
7 peta.& per not. ꝑ Bar.in l.2.de excep.rei iud. † quia Imola ubi
ſupra, non dicit cõtractũ eſſe nullũ ita demum,ſi eccleſia velit,
nec hoc dicere potuiſſet, quia in contrarium eſt caſus in d. cle.
j.de reb.ecc,nõ alie.ſed dicit Imo.ꝙ talis cõtractus eſt nullus fa
uore eccleſiæ,& ꝙ illũ poteſt ratificare. Ad nullitatẽ ergo talis
ꝯtractus cauſandã non eſt neceſſariũ, ꝙ eccleſia declaret velle
ꝯtractũ eſſe nullum ſed ꝯtrahens cũ ea forma non ſeruata non
põt allegare nullitatẽ dicti cõtractus,ne ex dolo ſuo cõmodum
reportet.l.nec ex dolo.ff. de dolo. Et hoc eſt, quod vult Imol.
8 poſt d.Ant.in loco ꝓallegato.Tertius † aũt bene p̃t allegare di-
ctã nullitatẽ,& hoc ipſi non negãt,vt aperte colligitur ex no.ꝑ
Bar.in d.l.2.de excep.rei iud. dũ dicit, ꝙ ſi ius tertij ſit in totũ
excluſiuum iuris agentis,ẽt ſi tertius non ꝯ̃dicat,licet nõ requi-
ratur eius volũtas,& tũc põt opponi de iure tertij,allegat ad ꝓ
poſitũ nr̃m & ad ꝓpoſitũ Imolę, ubi ſupra.l.2.§.j.doli. excep.
iunct.no. ꝑ gl.ĩ l.elegãter.in prin.de dolo.Nã qñ dolus dat cãm
contractui bonæfidei,ꝯ̃ctus ipſo iure eſt nullus in fauorẽ dece-
pti,ita,ꝙ ipſe p̃t allegare nullitatẽ & decipiẽs nõ,vt no.ĩ prin.d.
l.elegãter, & tñ de dolo,qui eſt cã annullãdi dictũ ꝯ̃ctũ, p̃t ter-
tius opponere.d.l.2.§.j.Ita ergo intelligitur,qđ voluit Imo.ĩ lo
co præallegato,videlicet,ꝙ talis alienatio ſit nulla in fauorẽ ec
cleſiæ,quãtũ ad hoc ut ipſa,& q̃libet tertius poſſit nullitatẽ alle
gare,nõ ãt ut allegari poſſit ab eo,q̃ ab ea acq̃ſiuit ꝯ̃ formã iu-
ris. Et per hæc ꝯcludo ſicut ex p̃dictis colligitur. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Renunciatio generaliter facta reſtringitur ad cauſas,de quib.tra ctatum eſt,& quæ expreſſæ fuerunt.vide nu.6.*
2 *Renunciatio facta per mulierem iuri hypothecę non ualet,quãdo maritus alia bona non habet,attamen iuramento firmatur,qđ locum etiam habet in matre renunciante.*
3 *Renunciatio facta per mulierem iuri hypothecæ uiro non haben te alia bona quando ualeat.*
4 *Dos quibus caſibus conſtante matrimonio reſtitui, & expendi poſſit.*
5 *Notarius ſtipulans pro abſente ei acquirit.*
6 *Conceſſio feudi facta pro ſe et quibuſcunque hæredibus refertur etiam ad extraneos.*
7 *Si filius poſt mortem patris acceptet legatum factum ſibi nõ ſuf ficiens legitimæ,differentia eſt,an pactum de amplius non petẽ do,an de plus non petendo faciat.*

CONSILIVM XLI.

PONDERATIS verbis inſtr̃i,ſuper quo oritur
contentio,prima facie vr̃,ꝙ renunciatio mulierũ
non porrigatur ad caſum nr̃m.Nam dñs Marcus
conſtituit procuratorem ad cõueniendũ,paciſcẽ-
dum,& tranſigendum cum do.Donato ſuper cre
dito p̃tenſo occaſione ſñĩæ latæ contra eũ, & pro ipſorũ oĩum
ſolutione promittendũ,& bona ſua obligandum, & ꝑ traditio
nẽ & ꝯſignationem in ſolutum dictorum bonorũ ſuorum oc-
caſione dicti crediti, &c. ꝓut aliter inter eos ꝯuentũ extiterit,
& per compromiſſum,&c.Sicut ergo ex dictis verbis colligitur
ꝙ procurator habet mandatum ad ſatisfaciendum,& ad dandũ
inſolutũ ex cã conuentionis,pacti,vel tranſactionis & non oc-
caſione dictæ ſententiæ latæ. Quamuis igitur mater & vxor di
cti do.Marci promiſerint,ullo vnquam tempore non contradi
cere,aut ꝯtrauenire alicui ſatisfactioni,ſeu inſolutũ datiõi,quæ
dicto dño Donato fieret de bonis ipſius do.Marci eiſdẽ vel ea-
rũ alteri obligatis & hypothecatis, quacunque ratione vel cã,
& maxime pro earum dotibus tam per ipſum dñm ꝓcuratorẽ
q̃ aliter quomodocunque eidem inſolutum aſſignata fuerint,
1 &c. Nihilo minus † hmõi renũciatio, quamuis gñalis,reſtringi
dẽt ad cãs exp̃ſſas in mandato,ad qđ hr̃ relatio,& ad ꝑſonas no
minatas in illo,& ſic vr̃ & intelligitur renunciatum hypothecæ
caſu,quo datio in ſolutũ ſequatur ex cã cõuentionis,pacti,aut
tranſactionis factæ per dictum procuratorem, aut occaſione
compromiſſi faciendi per illum,& hoc caſu uerificari põt ver-
bũ illud,videlicet,q̃ aliter quocunq; eidem in ſolutũ aſſignata
fuerint,&c.vt videtur eẽ caſus expreſſus in l.iubemus.C.ad Vel
leianũ,vbi dr̃,ſi mulier hypothecę renunciauit pro certis cõtra
ctibus,vel pro reb.certis,vel ꝓ certis perſonis renũciauerit, ꝙ
talis renunciatio quantumcumque gñaliter facta dẽt coarctari
ad illos cõtractus certos,& ad res & perſonas illas certas; & ad
alios non põt trahi, nec extra illos contractus & perſonas põt
aliquid operari.Et iõ Bal.ibi ex illo tex.no.ꝙ renunciatio gña-
lis reſtringitur ad ſpẽm,& eſt rõ: q̃a licet verba ſint gñalia, tñ
ſunt prolata reſpectu certe cauſæ finalis in ſpecie, vñ cã in ſpẽ
reſtringit dictũ in genere.& pro hoc facit.l.ſi de certa.C.de trã
ſa.Nec ob iuramentum,q̃a ſequitur naturam ipſius renũciatio
nis,ſuꝑ qua interponitur & ſic illã nõ ampliat,ſed iur̃m reſtrin
gitur ſ̃m naturam dictæ renunciationis, & oẽs limitationes &
interpretationes recipit,quæ inſunt renunciationi, ſuper qua
fuit interpoſitum l.fi.C.de non nu.pecu.Præterea vr̃, ꝙ iſta re
nunciatio hypothecę nõ valeat,ex quo maritus non hẽt alia bo
na,ſ̃m Bart. & Doc. in d.l. iubemus.Nec ẽt iur̃o firmatur,ſ̃m
gl.in auth.ſi qua mulier.C.ad Velleia.¶ Sed ꝓmiſſis non obſtan
tib.contrariũ iudicio meo eſt uerius,& eſt permittendum,ꝙ li
2 cet renũciatio † facta iuri hypothecæ per mulierẽ nõ valeat,qñ
maritus non hẽt alia bona,vt dictũ eſt,ſ̃m Doc.in d.l.iubemus.
tñ iur̃o firmatur.c.cũ contingat.de iurei.& c.licet mulieres.eo.
ti.lib.6.& prout ex mẽte Doc.in dictis locis concludit ẽt Alc.in
l. Mæuia.§.j.ſol.mat.vbi dicit ẽt gl.in d.auth. ſi qua mulier. eſſe
reprobatam per canoni.in d.c.cũ cõtingat.& in matre quæ cũ
iur̃o renunciauit,iſtud eſt ẽt magis clarum, quia licet uideatur
ex tali renunciatione filio donare ſicut vxor, ſecundũ Bar.in d.
l.iubemus,valet tñ donatio per matrem facta filio ẽt ſine iur̃o.
l.donationes.§.ſpẽs.& l.fi.de do. & ſicut pater põt donare filio
emancipato.l.2.C.de inoffi.don. & l.ſiue emancipatis.C.de do
na. & idẽ ſi mater ꝑꝑ talẽ renunciationẽ dicatur ſe ꝓ filio obli
gare ad non petendum,iuxta no.per Bart.in d.l.iubemus. quia
mater ſicut quęlibet alia mulier excluditur a beneficio Velleia
ni rõne iuramenti, ſ̃m Bar.in l.ſi quis pro eo.de fideiuſſori.in
5.mẽb.& Can.in d.c.cũ contingat.nec de matre, ſed de uxore
loquitur.d.auth.ſi qua mulier.cum gl.iõ ad illã perſonã nõ por
rigitur.l.ſi uero.§.de uiro.ſolu.mat. Stante igitur matris renun
ciatione,quę ualuit ſine dubio,ſi extarent bona,ex quibus poſ
ſet ſatisfieri.d.Donato & uxori d Marci,tũc ẽt ſine iuramento
ualeret,uel ſaltem pro ea parte, ꝓ qua ſatiſfieri uxori poſſet.d.
l.iubemus.¶ Ex alio ẽt arbitror, ꝙ iſto caſu ualeat renunciatio
uxoris,ẽt ſine iuramento,ẽt ſi ei non poſſet ſatisfieri,quia,ut in
puncto narratur,do.Marcus pro debito erat excommunicatus
3 & bannitus,unde † ut maritus ab excõmunicatione & bãno li-
beraretur,potuit vxor hypothecæ renunciare, & valuit ex iſta

cauſa

cã renunciatio ẽt non iurata, argu. l. quãuis. cũ l. seq. ff. sol. mat. Nã regulariter non potest dos restitui constante matrimonio. l. j. C. si dos constan. matri. nec pôt uxor in dote sibi pĩudicare. l. de die. & l. Attilicinus. de pac. dota. & tñ pt dos restitui, & per
4 uxorẽ uel per maritum eius nomine dos expendi, ut parentem vel filios ex alio mrĩmonio, aut alias personas sibi necessarias alat, vel vt ab hostibus, uel a carceribus redimat, aut ex alia simili iusta cã, d. l. quãuis. cũ l. seq. & l. mutus. §. manẽte. ff. de iure dotium. Si ergo ex dictis causis vel similibus potest mulieri dos restitui constante matrimonio, & in dote sibi preiudicare contra regulas iuris, ut dictũ est, eadem rõne ut maritum liberet a bãno & ab excõicatione, potuit iure hypothecæ dicto casu ẽt sine iurõ renunciare, & sic p salute corporis & animæ, q cunctis rebus est pponẽda. l. sancimus. & ibi not. C. de sac. ecc. ¶ Nec ẽt est
5 dubitandum † q dño Donato absenti potuit p notariũ q̃ri, ẽm Bar. in l. 2. rem pup. sal. fore. & in l. nec ei. §. eorum. de adop. & p Bal. in l. non aliter. eo. ti. & est cõis opi. ẽm Ale. in l. stipulõ ista. §. si stipuler. de uer. ob. cum concor. de quib. ibi per eum. Et qa ex tali stipulõne fuit ius q̃sitũ. d. Donato non ualuit reuocatio dictarum mulierum. ẽm Bal. l. cũ socero. C. de iur. dot. & Cu. in l. q Romæ. §. Flauius. de uer. ob. & ibi p Ale. in antepe. col. q ad hoc etiam alleg. Imo in c. potuit. de locato. potuit ẽt d. Donato acquiri ratione iuramenti, licet absenti, ut per plura concludit Alex. in d. l. stipulõ ista. §. alteri. ¶ Etiusuper dr ẽt, q talis renunciatio generalis est intelligenda gñaliter, tã respectu personarũ, q̃ cãrum. maxime pp illa uerba, s. tã per ipsuum. d. procuratorẽ quam aliter qũocũq; eidem insolutũ assignata fuerint, &c. Cũ enim spãliter promissum sit non contrauenire occasione hypothecæ dationi insolutũ faciendę p dictũ procuratorem, verba immediate sequentia, uidelicet, quam aliter qũocunque eidẽ in solutũ, &c. sub illo uerbo. uel aliter qũocunq; uniuersali & geminato non includit psona pcuratoris, de quo est facta mentio spãlis, nec illa gñalitas refertur ad illam, sed ad illas personas nõ specificatas, q̃ de iure poterant dicta bona insolutum dicto do. Donato consignare & tradere. l. Stichus. in prin. & l. alimenta. §. basilicæ. de alim. & cib. leg. l. cohæredi. §. qui patrem. de uul. & pup. & l. doli clausula. de uerb. obl. & l. sanctio legum. de pœnis. Et ita ẽt in specie cõcludit Alex. in conf. 11. col. 3. 2. vol. ver. con firmo, nã spãliter, &c. p pea sub dicto uerbo uniuersali, includũtur ẽt iudices habentes de iure potestatẽ dãdi in solutũ bona. d. Marci in executionẽ sñię cõtra eũ latæ. Et bñ facit, qđ no. Bal. in c. Imperialem. in prin. de phi. feu. alie. p Fed. ubi uult, q licet in materia feudali appellatione hrdis non ueniat heres extraneus. c. j. §. & si clientulus. de alie. feu. & no. Bar. & Do. ĩ l. Gallus §. ẽt si
6 parente. de lib. & posth. si † tñ facta sit concessio in feudũ pro quibuscunq; hrdibus, ueniet ẽt extraneus pp illud uerbũ, quibuscunq;, & ẽt legatarius, q ẽm eũ largo mõ est heres. l. id tps ĩ prin. de usuca. & cũ eo transit Ale. in d. §. ẽt si parẽte. & in l. si patroni. in princ. ad Treb. & in l. ẽt. in prin. sol. mat. & facit, qđ no. Bar. in l. generali. §. uxori. de leg. 2. & qđ no. gl. in l. cũ pœna. de arb. & in cle. j. de re iudi. Sicut ergo dictũ uerbũ uniuersale includit dictos iudices adiucantes in solutum dicta bona, de necessitate ẽt cõprehendit alia cã diuersa ad his, de quib. in dicto mãdato, qa cãæ, de quib. in illo referũtur ad psonã pcuratoris, & & nõ ad psonã alterius. Cũ ergo dictũ uerbum vniuersale, salua rõne recti sermonis, nõ possit restringi ad psonã pcuratoris, nec ad cãs de quibus in mandato, talis restõ nõ pt, nec dẽt fieri, sed pmissio & renunciatio dẽt gñaliter intelligi. ¶ Nec isto casu locum hẽt. d. l. iubemus. C. ad Velle. alle. in 3rium. Sed qñ salua rõne recti sermonis põt gñalis renunciatio restringi & coarctari, & ad cãs & ad psonas specificatas ẽm Cy. Pet. & oẽs, in l. si de certa. C. de transa. vbi volunt q licet uerba transactionis generalia restringant ad rẽ & ad cãm, de qua litigat, ut ibi ĩ tex. hoc tñ verum est, ẽm pdictos, qñ salua rõne recti sermonis pt talis restrictio fieri. secus uero qñ uerba talẽ non patiunt restrictionẽ, seu qñ talis restrictio fieri non pt, salua rõne recti sermonis, puta si debitor mihi soluit decẽ ex cã mutui & ego pmisi amplius nõ petere illa decẽ, nec aliã quãtitatẽ ex dicta cã, nec ex alia, qa tũc dicta uerba nõ possunt restringi ad cãm mutui. bñ facit, qđ no. Bal. in l. sub ptextu specierum. eo. ti. & Cy. in d. l. si ex maiore. C. de exce. ex qua no. q si debitor soluat partẽ debiti & creditori faciat gñrale pactum de non petẽdo, restringitur ad partẽ solutã nisi dicat, q petere nõ possit occasione cuiuscunque debiti, qa talia verba non pñt restringi salua rõne recti sermonis. & idẽ vult Imo. post alios in c. j. de trãsa. vbi ponit explũ, q si in instrõ 9tinet, q talis pmisit ex cã transactionis, nihil amplius occasione rei petitæ in iudicio vel alia quacũq. de cã petere, q tũc patet dicta verba restringi non posse salua rõne recti sermonis ad specificata tm. allegat no. in l. plurib. de accep. & idem ẽt vult Alex. in 9si. 46. j. vol. Idẽ ergo formaliter in casu nr̃o, in quo pmittũt dictæ mulieres non 9trauenire rõne hypothecæ dationi insolutũ factę vel faciendæ tã per ipsum dñm pcuratorẽ, q̃ aliter qũocũq. &c. qa, ex quo, ut dictũ est, de assignatione in solutũ facta p pcuratorẽ est spãliter facta mentio, nõ põt ad eundẽ & ad cãm, q illũ respicit, restringi sermo ille uniuersalis, per superius allegata. Et quia aliàs dictus uniuersalis sermo esset sup fluus, & nihil operaret, cõtra l. si qñ. ĩ prin. de leg. j. & c. si Papa. de priui. in 6. & faciũt no. in l. balista. ad Tre. & ad idẽ facit optimẽ, qđ no. Pau. de Ca. in l. si qñ. §. & generaliter. C. de inof. test.
7 † ubi p illũ tex. post Bal. dicit, q si filius post mortẽ pr̃is acceptat legatũ sibi factũ, q ad legitimã nõ sufficit, & faciat pactũ hr̃di đ amplius nõ petẽdo, q nihilo minus poterit petere supplemẽtũ legitimæ, de qua non est facta specialis mẽtio, quia pactũ dẽt restringi ad illud, qđ recipit, vt. s. illud amplius petere non possit. Sed si pmitteret plus non petere, & tũc ẽm eũ, ad supplementũ non poterit agere, qa aliàs illud verbum plus, nihil importaret, qa non pt referri ad id, qđ recipit, qm̃ uerba nõ patiunt, sed ad illud plus, qđ non recipit, sed dictio amplius, põt 9grue restringi ad id, qđ recipit, qa forte pluries peteret extra iudiciũ vnde nunc pmittit amplius nõ petere, quæ rõ ẽt locũ hẽt in casu nostro, in quo ẽt facta est cessio in forma amplissima, adeo q p illã satis colligit, q ad specificata in mandato non potest cõgrue fieri restrictio 9currentibus præsertim uerbis superius põderatis. Et p pdicta ad omnia in 3rium allegata colligitur responsio satis clara, & propterea concludendum videtur, quòd dictæ mulieres excludantur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Dominus rei succedens ei, qui ipsius rem uendiderat, an agere ad eam possit, distingue ut hic.*

2 *Promittens de rato, iuris interpretatione non factum alienum, sed proprium, scilicet facturum, curatum, &c. promisisse intelligitur.*

3 *Hæres uniuersalis factum defuncti approbare tenetur, nisi illud factum sit contra legem & in fraudem legis.*

4 *Nouatio præcedentis obligationis, quæ fit ex causa onerosa, non inducitur per stipulationẽ pœnalem uel ad interesse, secus si obligatio sit ex causa lucratiua.*

CONSILIVM XLII.

QVANTVM ad casum, de quo q̃rit, prima facie dicendum vr̃, q dñs Carolus de Spoto possit vendicare quartã partẽ, q̃ habebat in bonis venditis per eius matrẽ & fratrẽ ẽt noĩe dicti Caroli, quãuis ẽt ille fuerit hæres pdictorũ. Est enim pro itel-
1 ligẽtia sciendũ † q aliqñ quis rẽ alienã vendidit tanquam suam & nomine proprio, & tunc si dominus rei venditę successit vẽditori, & in casu isto loquitur. l. cum a matre. C. de rei uend. cũ ibi plenè no. & qđ no. in l. fi. C. de iure delib. & per Bart. in l. cũ uir. de vsuc. pro empt. & hẽt locum distinctio, de qua in dictis locis. ¶ Quandoque uero uendidit quis rem alienam ut alienã, & nomine domini, sicut in casu nostro, ubi ẽt nomine domini Caroli fuit facta uenditio per matrẽ & fratrẽ, qui dñs Carolus ius habebat in quarta parte bonorum vẽditorũ, & hoc casu vr̃, q licet ille sit heres matris & fratris, possit tñ suã quartã partem vendicare, vt ur̃ in terminis decidere Pau. de Ca. in d. l. cũ a matre. C. de rei uendi. ubi habetur, q si mater vendidit rem filij, & filius sit hæres matris, q non poterit venire contra factum matris nec rẽ vendicare & idẽ in patre vẽdẽte rẽ filij, ẽm gl. ibi. Et hoc est verũ, ẽm Pau. de Ca. qñ vendidit rẽ tãquã suã & suo nomine. & ita loquit illa lex, ẽm eũ. Si uero tanq̃ rẽ filij, & administratorio noĩe filij, cũ a iure phibeatur vẽdere. l. j. C. de bo. mater. ipse idẽ pr̃ põt administratorio noĩe venire cõtra, per l. quẽadmodum. C. de agr. & cẽsi. li. 11. & eo modo eius filius licet sit hæres eius poterit 3uenire, si cõtractum non ratificauit, ita lo-

quitur, dicit ipse d.l.j.C.de bonis mr̄nis.& subdit, ꝙ non obst. ad primũ dictum,ꝙ non pôt quis venire ꝯ factum suum ēt ex ꝑsona alterius.in l.si non sorte,§.filius.de condi. indebi. quia verum est ad cõmodum suum,ita loqtur ibi,sed hic ad cõmodum filij.Nec obstat ad f̄m,ꝙ licet vendiderit rē tanq̃ filij & eius nomine,tñ suo proprio nomine tenetur.l.& si is.C.de prędijs mino.& l. seruum filij.ff. manda. quæ obligatio descendit in eum tanq̃ in hæredē,ergo nõ p̄t venire ꝯtra l.vēdicātē.de euict.Quia r̄ndetur per ea q̃ plenè no.in l.2.C.si q̄s in frau.patro.& sic vult Pau.de Ca.indistincte,ꝙ filius hæres patris possit vendicare rē suam venditã noīe suo per patrē.Idē ergo dicendum est in matre,& in fratre vēdēte rē filij fratris noīe illius,ut.f.ille possit rē suam vendicare,quamuis sit hæres matris uel fratris,quia vtroque casu est eadē rõ, f̄m gl.in d.l.cum a matre. Sicut enim inter venditionem factam ab uno vel ab altero noīe proprio de re filij non est differentia,f̄m gl.& Doc ꝑ eãdem rationem, sic ēt fieri nõ debet differentia,uenditionem factam ab uno ,vel alio noīe filij de re eiusdē.Et ꝑpea tunc filius hæres patris, uel matris,aut fratris si non vult hr̄e ratum,p̄t rē suã noīe suo venditã vēdicare.¶ Non obstat,ꝙ dictus Carolus, qui cœpit uendicare dictã suã quartã partē, non obtulerit mille frãcos promissos ꝑ dictos uenditores emptori, casu quo dictus dn̄s Carolus intra sex hebdomadas nolit ratificare dictum contractum, quia dictam partem non vēdicat,ut hæres vēditorum,sed noīe ꝓprio, & ex iure proprio,quia ergo,vt alius agit & non ex ꝑsona eius, qui dictam summam promisit,oblatio necessaria non fuit, arg. no.per gl.in l. j.C.si quis in fraudē patro,dum gl.ibi vult,ꝙ patronus hæres liberti,qui nõ pôt venire cõtra factum defuncti, ut hæres,possit tñ uenire ꝯ tanq̃ eius creditor.Et ubi p̄dicta nõ procederēt,vr̄ tñ,ꝙ dictus dn̄s Carolus hæres matris & fratris, saltem soluendo dictam summam francorum mille,possit partem suam venditã uendicare.Et hoc rõne pacti appositi in contractu venditionis, uidelicet, ꝙ casu quo dictus Carolus intra sex hebdomadas nolit ratificare dictũ ꝯtum, eo casu dicti Isabella & Stephanus teneatur restituere eidem dn̄o Ioãni emptori dictã summam mille francorũ pro quarta parte sortis principalis,& tredecim francos cum dimidio pro quarta parte dãnorum,&c.
2 † Nã ille,ꝙ promittit de rato, q̃uis videatur factũ alienum promittere iuris tamē interpretatione intelligit promisisse facturum & curatum.l.quoties quis.de uerb.obl. & qđ dicit in stipulatione,de qua ibi,locũ h̄et in qualibet stipulatione prætoria,f̄m Bar.& Doc.in l.stipulatio ista.in prin.eo.tit. & ꝑ ꝯñs dn̄t ipsi,q̄s dicitur ꝓmisisse factum ꝓpriũ,ꝑ §.si quis alium.instit.de inuti.stipu.Et vbi ēt omni respectu diceret promissio cõtinere factum alienum,nihilo minus iur̄ in ꝯtuappositũ operat,ut actus valeat oī meliori mõ.l.cum pater.§.filius matrē.de leg.2.Et ꝯñr,ꝙ videatur quis promisisse se facturum, & curaturum,& sic factũ ꝓpriũ,f̄m gl.Abb.& alios in c.ex rescripto de iureiur.& Raphael Cuma.& alios moder. in d.l. stipulatio ista. per c.ex literis.cum ibi no. de spõsalib. Qui ergo tenetur facere & curare,ꝙ alius faciet,idest,ꝙ ratũ habebit,tenetur hoc adimplere,q̃ primum pôt, aliàs in mora constituitur ēt sine interpellatione aliqua præcēdēte,f̄m Bal.no.in c.j.§.ad hæc.in ti.hic fini.lex Conra.cũ quo transit Alex.in l.qđ te.si cer.pet. in 6.col. argumento l.si ita stipulatus.§. possum. de verb. obl. quia ergo Isabella & Stephanus fuerunt in mora faciendi, & curandi, ꝙ do.Carolus ratificaret,successit obligatio ad dictam summã frãcorũ mille,& nouata fuit præcedens obligatio, & sic sola dicta summa est in obligatione, & nõ factũ præcedens de faciendo, ꝙ habebit ratũ.l.j.§.itē si ita.ad legem Falci.l.j.de pe. leg. & l.si penũ,qñ dies leg.ced.l.ita stipulatus.in fi.de uerb.obl.& l. obligationum fere.§.fi.de act.& obli. quæ obligatio ad dictam summam,quæ loco pœnæ & loco interesse est promissa, committi potuit, etiam si principalis obligatio tanquã continens factũ alienum simpliciter nõ ualuisset.l.stipulatio.ista.§.j.de uer.obl. Vnde sequitur,ꝙ dn̄s Carolus nõ cogitur ratũ hr̄e,quia ista obligatio de defuncto in eũ tanq̃ in hæredē nõ transiuit,quia(vt dictũ est)promissore adhuc uiuēte nouata fuit & successit obligatio ad dictã summã, q̃ dictus do. Carolus velut hæres debebit & poterit soluere,& quartã partē tanq̃ quilibet alius uendicare.Sed istis non obstantibus cõtrariũ iudicio meo est uerius. Nam, ut dictum est,Isabella mater & Stephanus frater uendiderunt etiam nomine do.Caroli,& ꝓ illo promiserunt de rato quibus ēt dominus Carolus successit,& quorum hęres uniuersalis fuit, ꝑpea † tenet factũ eorum approbare,& non p̄t ꝯuenire.d.l.cum a matre.vbi hoc est expressum.C.de rei vendi.& l. venditrici.C.de reb.alie.nõ alie.& hoc determinat gl.in d.l.fi.§. 3
in computatione.C.de iure delib.vbi vult,ꝙ si quis succedat patri aut extraneo,q̃ alienauerat rem hæredis,ꝙ si quidē hæreditas sit soluendo vel nõ.& hoc ultimo casu inuentarium non sit factum,ꝙ non p̄t hæres rē suã vēdicare,ꝑ l.ex quã ꝑsona. de re gu.iur. Fingitur enim eē soluendo, si inuentarium nõ sit confectũ,f̄m Doc.ibi.Et istud ēt procedit magis,si hæres de euictione obligatur,sicut in casu nostro tenet, quia defunctus ꝓmisit restitutionem ꝑcij,& interesse, si do. Carolus noluerit hr̄e ratum intra tp̄s certum ꝑ illã regulã,quē de euictione tenet actio eundē agentē repellit exceptio.l.vēdicātē. de euictio. Et ex tribus regulis pôt dn̄s Carolus repelli p̄dictis concurrentib. hoc est ex illa,quia hęres factum defuncti non p̄t improbare.l.cum hæres.in principio,de diuersis & tēp.præs.& argõ l. rē alienam in fi.de pignora.actione.& ex illa de qua in d.l.ex qua persona. & per illã,de qua in d.l.uendicantem.¶ Et prædicta locum h̄nt nedum qñ defunctus vendidit rem hæredis tanquam propriam & nomine ꝓprio,sed ēt quando vendidit rē ut alienã & nomine domini,ut in casu nostro,ut expresse determinat Bal.in d.l. cum a matre.C.de rei uendicatione.circa principium.uersic.2. quæritur,&c.ubi quærit,an illud,quod ibi dicitur in matre, locum ēt habeat in patre,qui uendidit rem filii tanquam eius legitimus administrator,quo casu certum est, ꝙ alienatio non valet,quia ipse est legitimus administrator ad conseruandum, nõ ad alienandũ.l.j.C.de bonis maternis.Et sic formatur qõ,quando pater uendidit noīe filij,quia aliàs non diceretur uendidisse administratorio noīe eius.Nunquid ergo tunc filius poterit contrauenire.Et determinat Bal.post glossam, ꝙ non,quia ex cõtractu patris descendit obligatio in filium eius hæredem.Si ergo obligatur filius ex ꝯtu paterno, ergo non p̄t ꝯuenire, & ꝙ in eum descendat obligatio ꝓbatur in ea.l.& in l. si cũ dotē. §.transgrediamur.solu.mat.& in l.j.C.si quis ab hæreditate abstinuerit,& l.filius,qui patri.de vulg.& pupil.substit. & l.necessariis.de acq.hær.& ad contraria respondet gl.& Bal.in d.l.cum a matre.unde Bald.intelligit determinationem glossæ esse uerã. & ꝙ gl.ita uelit,ēt si per patrem facta sit alienatio nomine filij, q̃uis Pau.de Cast.qui de Bald.mentionem non facit, intelligat, ꝙ illa lex cum ibi no.in gl. dum querit de patre,intelligatur,quãdo mater uel pater alienauit rē filij tãquam suam, & noīe suo, & non bene,ut patet ex no.per Bal.ibi,ut dixi.¶ Nam & isto casu,quo facta fuit alienatio noīe filij,locum h̄nt oēs p̄dictę regulæ,q̃a ēst eadē rõ utroq; casu.Nec ex no.in l.2.C. si quis in fraudem pãtr.quæ allegant per Pau.de Cast.colligitur responsio ad argumentum p̄dictũ gl.& Bal.ut ipse dicit immo,f̄m Bal.in d. l.cum a matre.no.in d.l.2. habent locũ,q̃a obligatio liberti nõ transiuit ad patronum hr̄dē,iõ hęres tunc pôt uenire contra factũ defuncti,allegat no.per gl.in l.quæsitum.§.fi. de precar. Et ubi ēt uerum esset dictum Pau.de Cast. procederet tm̄ in patre, qui rem filij alienasset noīe filii, & non in alio puta in mr̄e uel in fratre.Et rõ diuersitatis est, quia alienatio facta ꝑ patrē, qui est administrator filii, dr̄ esse nulla tanq̃ facta contra legē & in fraudem legis.d.l.j.C.de bon. mater. Et ꝑpea q̃uis de patre in filium descendat obligatio,tamen filius hæres p̄t uenire contra alienationē factã a patre in fraudē legis,sicut patronus,qui hæres liberti p̄t reuocare alienationē factã a liberto, q̃uis ēt ad eũ transiuerit obligatio.qua tenebat defunctus,q̃a nõ tenetur approbare factũ illius ꝯtra legē & in fraudem legis f̄m Pet.Bal.& & alios,& maxime Pau.de Cast.in d.l.3.C.si quis in fraud.patr. & ad hoc no.ibi uoluit allegare Pau.de Cas.in d.l.cũ a matre sētiēs,ꝙ eadē sit rõ dicto casu quę militat in patrono.quæ rõ cessat,qñ mater uel frater uendidit noīe filii vel fratris . quia cum non esset legitimus administrator ille,qui alienauit,non dr̄ alienatio facta ꝯtra legē nec in fraudē ex eo solũ,ꝙ res sit aliena, & iõ nõ est nulla,sed ualida.l.rē alienam.de contrahe.empt.& maxime quando uenditor ꝓmisit de rato pro dn̄o, ut in casu nr̄o. Et hoc ēt concedit de plano Pau.de Cast.in d.l. 3.& f̄m p̄dicta Pau.de Cast.in d.l.cum a matre.casui nr̄o non ꝯdicit, sed alio casu loquitur,& est diuersa rõ,& absq; dubio puto,ꝙ ista fuerit eius intentio,q̃uis ēt in casu suo Bal.ut dixi,ibi dicat & uelit apertè contrarium,& ad quem nõ ur̄ Pau.de Castr. animaduertisse

tisse. Et sic ad primum contrariũ ex præmissis remanet rñsum. ¶ Non obst. ẽt dum secundo dr̃, ꝙ ex quo do. Carolus intra tp̃s expressum non ratificauit, ꝙ commissa fuit obligatio ad summam mille francorũ, aut ex mora, per l. j. §. si quis ita. ad leg. Falci. cũ concord. uel ex conditionis euentu, per l. stipulatio ista. §. fi. de verb. obl. Quia aduertendũ est, ꝙ dicta q̃titas non fuit promissa, si dictus do. Carolus non ratificabit, sed casu quo ratificare nolit intra sex hebdomadas, quæ uerba exponuntur, si declarauerit nolle ratificare. l. si ita relictũ. §. illi uolet. de leg. 2. & l. cẽtesimis. §. fi. de uerb. obl. & ibi ẽt per Doc. non dr̃ ergo purificata conditio, sub qua dicta q̃titas fuit promissa ex sola mora in faciendo ratificari dictum do. Carolũ, q̃a in hunc euentũ non fuit promissa, sed casu quo ille nolit ratificare, & sic, ꝙ ille declarauerit intra dictũ tp̃s nolle ratificare, vbi sic declarasset, ad sũmã p̃dictã obligatio commissa fuisset, ẽt si mr̃ & eius frater nõ fuissent in mora faciendi & curandi, ꝙ ille ratificaret, sed fecissent, quicquid potuissent, ut ille ratũ h̃ret. Vñ ex hoc cõstat ꝙ ex sola mora in faciendo & curando non committit̃ dicta obligatio, quia, vt ibi dixi, ẽt si mora non præcessit, cõmitti potuit, videlicet, si ille declarasset nolle ratũ h̃re, quia ergo dicta declarõ p̃cessit, ad dictã summam obligatio nõ successit, & sic prima obligatio, qua tenebatur mater & frater uenditori, non fuit nouata, & transiuit ad eius h̃rdẽ. Iõ sicut prædicti nõ poterãt ꝯtra uenire: ita ẽt nec eius h̃rs, sed factũ eorũ tenet̃ approbare ꝑ p̃dicta. Et dato ẽt ꝙ cõmissa fuisset obligatio ad dictã q̃titatẽ, nihilo minus nouata non fuit obligatio, qua mater & frater tenebantur emptori ex ꝯ̃ctu uenditionis, s. de faciendo & curando, &c. Nam ꝓmissio de faciẽdo, ꝙ ille haberet ratũ, fuit simplex, & nõ restricta ad certum tp̃s. Et casu quo nolit intra sex hebdomadas ratificare, promissa fuit dicta q̃titas. Quãuis igit̃ declarasset d. Carolus intra dictũ tp̃s nolle ratificare, per hoc tñ simplex
4 ꝓmissio faciendi, ꝙ ille haberet ratũ, non fuit nouata, q̃a † per stipulationẽ pœnalẽ, vel ad interesse non nouat̃ p̃cedens obligatio, si fit ex cã onerosa. l. duo societatem. & l. si q̃s a socio. pro socio. & l. p̃dia. de act. emp. & l. q̃ Romæ. §. Flauius. de actio. & oblig. & ita ẽt tenet Bar. in l. ita stipulatus. in prima opposi. ultimæ partis. eo. ti. cũ quo transit Im. ibi, Ale. Richar. Bar. Sali. & Fulg. in l. si pacto quo pœnã. C. de pactis. & Bal. in d. l. p̃dia. & in d. l. si quis a socio. & in l. j. C. de his q̃ pœ. nomi. secus ãt qñ præcedẽs & principalis obligatio esset ex lucratiua, ut in iurib. in ꝯ̃riũ alleg. q̃ isto casu loquuntur. Quia igitur nõ fuit nouata dicta obligatio de faciẽdo & curando, ex illa hæres obligatur, & ꝯ̃ñr non p̃ot ꝯuenire, & partem suã uendicare, ẽt si uelit dictam summã soluere, per ea quæ dicta sunt in præcedentibus. Et ita circa præmissa concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Adequatio aliorum quomodo debeat intelligi esse facta, & an quo ad diminutionem etiam.*
2 *Dictio perinde, regulariter denotat omnimodam similitudinem.*
3 *Dictio per omnia, respicit etiam futurum tempus.*
7 *Pater tenetur dotare filiam, et auus neptem ex filio præmortuo, moderate tamen.*
5 *Querela inofficiosæ dotis, competit etiam quando dotis constitutio est excessiua.*
6 *Pater filiæ præiudicare non potest in legitima debita de iure communi uel municipali, iubendo eam esse contentam & plus non petere, quod procedit, etiã si filia simpliciter acceptet relictum a patre.*

CONSILIVM XLVI.

CIRCA primum quæsitũ & ego cum alijs sentio, ꝙ eadẽ reseruatio facta intelligatur ꝑ Anto. ĩ portione assignata Mariæ, q̃ fecit ĩ portione alteri⁹, ex quo dictum est, ꝙ in reliquis in oĩb. & per oĩa idem Matthæus sit æqualis cum dicto Luca ꝓ rata & parte ipsius Matthæi ultra dictos ducatos octingentos, referendo oĩa congrue suo loco, &c. & nõ eundo ꝑ medicata suffragia, dico istud ꝓbari ex no. ꝑ Bar. in l. j. in j. col. ff. de leg. j. vbi ad propositum dicit, ꝙ qñq; vna res adæquat̃ ad aliã, & tunc illi rei ad quam fit adequatio, nihil addiicitur, sed rei adæquatæ tribuitur, quicquid est plus iuris in ea, ad quã fit adæquatiõ. Exẽplũ, dicit ipse princeps adæquat sibi Augustã, hoc est, priuilegia sua dat Augustæ. l. princeps. de legib. Itẽ cõditio mulierum æquiparat̃ masculis. l. maximum uitiũ. C. de lib. præt. hoc est iura masculorũ h̃nt locũ in fœminis, & iõ, ꝯ̃m eũ, si ꝑ statutũ nobis æq̃parãt̃ populares, ex ꝑsona nobiliũ nihil h̃nt populares, sed nobiles tm̃ ex ꝑsona populariũ, arg. d. l. princeps. & d. l. maximũ vitiũ. & cũ hoc transeũt alij. & q̃uis videat̃ solũ Bar. loq̃ de augmento, qđ ꝯsequit̃ res adæquata a re ad q̃ fit adæquatio, tñ
1 idẽ ẽ quoad diminutionẽ, † q̃a ꝑꝑ adæquationẽ ẽt recipit diminutionẽ dicta res adæquata, ut clare probat̃ in l. illud. in prin. đ don. cau. mor. ubi dicit tex. donationes cã mortis factas legatis cõparatas. & subdit. quodcũq; igit̃ in legatis iuris est, id in mortis cã donationis erit accipiẽdũ, &c. Ex adæquatione ergo prius facta infert iuriscõsultus dicto modo, ex qua illatione probatur ꝙ ꝑꝑ adæquationem donatio causã mortis recipit a legatis nedum augmentum, sed ẽt diminutionẽ. Et ꝑꝑea sicut de legatis detrahit̃ Falcidia, sic ẽt & donatio cã mortis minuitur ꝑ Falcidiã. l. j. §. si quis ex mortis. quorũ legat. & l. si mortis. & l. pen. C. ad legẽ Falci. & l. 2. C. de dona. cau. mortis. Et similiter alijs modis, quib. minuuntur legata, minuitur & dicta donatio rõne dictæ adæquationis. l. j. §. j. de his, quæ in frau. patro. & ibi no. Cũ ergo actũ sit, ꝙ in oĩbus alijs in oĩbus & per oĩa sit æqualis cũ dicto Luca, &c. portio assignata Lucæ nomine dictæ Mariæ, & pro eius dote est adequata alteri portioni consignatæ Mattheo prædicto, ideo quicquid est reseruatũ & exceptum a portione Matthæi, similiter ab alia portione adæquata intelligitur ademptum & reseruatũ. ¶ Secundo idem probatur ex no. per Bar. in l. illud. in prin. C. de sacrosan. eccles. vbi no. cõcludit, ꝙ qñq; ꝓuidetur aliquibus in plus, & alijs in minus per nomina respectiua & tunc eo ipso, ꝙ augetur in persona vnius, augetur & in ꝑsona alterius respectiuè, & ita de diminutione. l. si ita. de liber. & posth. l. Clemens. de hæredi. insti. sed in casu nostro conceditur sua portio dicto Lucæ per respectũ ad aliã, ut ꝑ verba superius relata ꝯstat manifestè, ergo quatenus illa diminui p̃t ĩ libris mille ꝑ dispositionẽ vltimã dicti Antonij, ita ẽt alia pati p̃t dictã diminutionem. ¶ Tertio p̃dicta ꝯfirmantur. Nã per uerba p̃dicta uoluerunt contrahentes inter unam portionẽ & alteram inducere oĩmodã similitudinem in casibus non exceptis, ergo omnis modificatio & reseruatio facta circa primã intelligitur repetita in alia, ut probat̃ ex not. ꝑ Bar. in l. j. de recepta. ubi dicit, ꝙ si per statutum punitur ille, qui aufugerit ante familiam, perinde ac si fuisset inuectus cũ armis, & pro armis sit statutum, ꝙ de noctæ pœnæ duplicent̃, ꝙ dicto fugienti de nocte pœna
2 duplicabitur, quia † dictio perinde, regulariter denotat oĩmodam similitudinẽ, ideo referunt̃ ad oẽs qualitates. l. a filio. §. pe. de alimẽ. & ciba. lega. per quẽ tex. optimè ẽt probatur illud, de quo quæritur, cũ conceditur portio Lucæ habita relatione ad aliã partẽ. & facit qđ no. Bar. in l. si quis seruũ. §. fi. de leg. 2. dum dicit, ꝙ relatio facta intelligitur cũ omnib. suis qualitatibus, per d. l. a filio. §. pe. qui incip. testõr. Et tãto magis sic est dicendũ ꝑꝑ illã dictionem, in oĩbus & per oĩa, ut probat̃ ex no. per Bal. in l. oĩa. C. de episc. & cleri. dicens, ꝙ si est concessum studio Tolosano, ꝙ gaudeat priuilegijs studij Parisiensis, & de nouo concedantur priuilegia studio Parisiensi, ꝙ illa non competũt studio Tolosano per iura dicentia, debere attendi tp̃s præsens. l. si ita.
3 de auro & arg. lega. nisi ꝯ̃m Bal. in † illa cõcessione esset adiecta dictio, per oĩa, quia tunc studium Tolosanum gaudebit priuilegijs concessis ẽt post dictã adæquationẽ. l. Iulianus. in princ. de leg. 3. c. solitæ. de maiori. & obed. & cum Bal. trãsit Abb. in c. fi. ne cler. vel mona. & Alex. in d. l. j. de leg. j. & hæc quoad primũ
4 dubium. ¶ Circa ꝯ̃m facit dubium, q̃a † licet pater teneat̃ dotare filiam, vel auus neptẽ ex filio præmortuo. l. q̃ liberos. de ritu nuptia. l. fi. C. de dot. ꝓmi. & plene tradit in l. j. sol. mat. tñ nõ tenet ad dotẽ immoderatã, sed ad ꝯgruã. l. si filiæ. de leg. 3. & per Bal. in d. l. fi. & in auth. res quæ. C. cõmu. de lega. cũ ꝯcor. Si ergo excessit cõgruum modum, sicut fecisse dr̃ in casu nostro, in illo excessu constitutio dotis dicitur donatio, q̃a nullo iure poterat ad id cogi vel cõpelli. Et ꝑꝑea vr̃, ꝙ non competat querela inofficiosæ dotis, sed inofficiosæ donationis, ut dicit Bar. in d. l. j. C. de inoff. dot. Sed his nõ obstãtib. arbitror, ꝙ recte fuerit actum querela in officiosæ dotis, quia si illã non competeret, qñ ille ad quem pertinet onus dotandi in dotãdo excessit modum, illa nũ

BIBLIOTECA ... VIENNA

quam cõpeteret,& locũ non hr̃et,ɔtra.d.l.j.& quáuis loquatur in muliere se ipsam dotante,tñ ꝓpter excessum solum ɔceditur dicta querela.Idẽ ergo eadẽ rõne est dicendum in alio, qui potuit ac debuit congrue dotare,sed in dotando excessit. Nec isto casu loquitur Bar.in d.l.j.sed in muliere,quæ dotauit filiã, quã regulariter dotare non tenetur,ſm Cyn,Bart.& Bal.in d. auth. res q̃.Mod.in d.l.j.sol.matr.uel q̃n dotauit extraneũ uolũtarie, quo casu dos cõstituta in totũ dr̃ dotata,iõ isto casu locum hẽt querela inofficiosæ donationis,& non inofficiosæ dotis, q̃ solũ

5 cõpetit † q̃n dotis constitutio est excessiua,& sic in parte nõ sapit donationem,sed in excessu tm̃.Et ꝓpterea non obst' quod allegatur in contrariũ,quia quamuis excessus contineat donationem,per hoc non tollitur dictum remedium,ex quo pro reliquo non est don atio,& sic, quo ad totum cõsideratur ut dos & non ut donatio,ẽt in excessu,ne eadem promissio diuerso iu recenseatur.l.nam hoc iure.de uulgari & pupil. l. cum q̃ ædes. de usucap.& prout ẽt in casu simili declarat Bar.qui proprie loquitur in dote.in l.Titio centum.§.Titio genero.in pen.col. de cond.& demõ.¶.Quo ad tertium dubiũ dico, ꝙ statutũ ultimũ auget dotem filiæ ultra ius cõe,ex quo uult, ꝙ dos in sua legitima cõputetur,sicut vult eam nõ cõputari ĩ legitima filiorũ eius q̃n uiuente patre de medio fuisset sublata.Nec huic statuto ob. aliud statutũ,q̃a (ut ẽt tactũ est) illud loquitur, q̃n pr̃ instituit filios aut descendentes masculos, quo casu nedum uult dotem imputari in legitimam,sed ẽt ꝙ filia non possit ad supplementum legitimæ agere,si dos sibi in testõ relicta ad legitimam non sufficeret. Et statutũ hoc est speciale & aliud gñrale ab illo,igitur a generali solum intelligitur recessum,quatenus speciale statutũ contrariatur & contradicit,ſm Bar.in l.j.§.j.de ope. noui nunc.vbi concludit,ꝙ si reperitur dispositio gñalis,puta statutũ, & alia specialis,si quidem contrariatur,per speciem derogatur generi,vt patet in oĩb.regulis iuris, quæ patiuntur exceptionẽ.Regula ergo alterius statuti,quæ hẽt,ꝙ filia sibi dotem non computet in legitima , in casibus non exceptis remanet firma, immo exceptio firmat regulam in dictis casibus non exceptis l. quęsitum.§.denique.de fund.instruc.in l.in his. de legib.& §. vt aũt.in auth.de non aliena. ꝓpterea extra dictũ casũ, scilicet,q̃n instituti essent filij aut descendentes masculi ex eo,locũ hẽt sta-

6 tutũ prædictũ generale,Idcirco† Antonius non potuit filiæ p̃iudicare in legitima de iure cõi,& aucta ex forma statuti iubendo eam esse tacitam & cõtẽtã,& ꝙ plus petere non possit,ẽt si filia simpliciter acceptasset illud,qđ fuit sibi a patre datũ uel relictũ, ut est tex. no.in §.cęterum,in auth. ut cum de app. cognos. &c, & uoluit Bal.Sali.& Pau.de Ca.in l.si q̃n.§.& generaliter.C. de inof.test.Bal.& Pau.de Cast.in l.omnimodo.in prin.eo.tit.Bal. in l.hac edictali.in prin.C.de secũ.nu.Ang.in l.iube .C.ad Treb. Im.in l.quod de bonis.§.cũ fideic.ad leg.Falci.& Alex.in consi. 68.j.vol.& in pluribus alijs. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Differentia est inter ius canonicum & ius ciuile quo ad pœnas uiduæ contrahentis matrimonium ante annum luctus,et etiam post annum.vide nu.seq.*

2 *Vxor quoad bona sibi relicta a primo uiro,efficitur post secundas nuptias de proprietaria usufructuaria, & in bonis filij prioris matrimonij defuncti eo tempore,succedit tantum quo ad usum fructum proprietas autem remanet apud filios prioris matrimonij.*

3 *Verba laudi enunciatiuè prolata partibus præsentibus an fidem faciant,sed uide nu.6.*

4 *Instrumento dicenti,uxorem aliquid emisse propria pecunia præsente & patiente uiro,standum est.*

5 *Vir,si emat aliquid pro uxore absente,& confiteatur pecuniam esse uxoris,præsumitur donare ipsi uxori.*

6 *Verba enunciatiua instrumenti inter præsentes quando fidem faciant.*

7 *Relictum ab uxore iure institutionis uiro secundo, quatenus excedit relictum factum filio, applicatur filijs prioris matrimonij.*

8 *Confessio facta fauore non capacis præsumitur in fraudem legis.*

9 *Donatio facta filiæ in potestate propter benemerita nõ ualet,nisi ea probentur,etiam si in specie de illis pater meminisset.*

CONSILIVM XLIIII.

PRIMO quæritur,vtrum mulier,quæ transiuit ad secundas nuptias,teneatur reseruare filijs prioris matrimonij bona,quæ habuit a primo viro, & ẽt illa,quæ habuit succedẽdo filio prioris matrimonij,& videt,ꝙ nõ , q̃a licet de iure ciuili priuetur vxor dicto casu proprietate bonorũ sibi relictorũ a primo uiro,ac solum acquirat vsumfructum in bonis filij prioris matrimonij,cui successit postquam ſm matrimonium cõtraxit.l.fœ

1 minę.in princ.& in §.illud.C.de secun.nup.de iure tamen † canonico in hoc a iure ciuili videtur recessum,& non tantum quoad pœnas,quæ imponuntur uxori nubẽti intra annum luctus, sed quoad aliàs impositas nubenti post annum ẽt fauore filiorum prioris matrimonij.c.pe.& in fi.& ibi per oẽs.de secũ. nup.ubi tenet Abb.quod vlti.dixi,& ĩ c.ecclesia sanctæ Mariæ. de const.de quo per Bar.& alios,in l.j.C.de secũ.nup.& per gl. in l.liberorum.de his,qui notan.infa.¶ Sed istis non obst. con-

2 trarium est de iure verius.& est dicendũ,ꝙ † vxor quoad bona sibi relicta a primo viro post secun. nup. de ꝓprietaria efficiat vsufructuaria,& in bonis filij,cui successit dicto t pe,solum acquirat usumfructum,& dictis casibus proprietas remanet & acquiritur filijs prioris matrimonij , cũ qua vsusfructus ɔsolidat morte vxoris,vt est expressum,in d.l.fœminę,in prin. & in §.illud.C.de secun.nup.& in auth.de nup.§.si verò . & §. hinc nos. Nec est verũ,ꝙ prædictæ leges , quę sic disponunt fauore filiorum prioris matrimonij,& non odio mulieris,sint correctę de iure canonico,ſm Bar.& alios in d.l.j.C.de secũ.nup.post. Iac. de Rau.& Cy.Inn.Hos. Io.And.& Car.in d.c. fi.& Ant.de But. in c.j.de spõ.gl.& Bal. in l.decreto.C.de his q̃ not.infa. & in l.si qua mulier.C.ad Tertu.& Pet.de Anch.in repe.c.j.de cõsti. ĩ 6. circa.6.char.ver.q̃dã uero leges,&c.& ista est cõis opi.a qua nõ est recedẽdũ,ut fatetur ẽt Abb.in d.c.fi.quamuis disputatiue ibi & in d.c.ecclesia sanctæ Mariæ.teneat ɔ̃rium. & istam opi.proprie in terminis nostris tenet Maria. Soci. in consil. 34. Prosequendo ordinem q̃onum,&c.in 2.q.quáuis Doc. in dictis locis aliter dicant in pœnis , quę imponuntur mulieri nubenti intra annum luctus , quia illæ sunt meræ pœnæ & impositę odio ipsius mulieris & nõ fauore filiorũ prioris matrimonij. Et ꝓpꝫa dicta mulier nõ potuit ẽt in ultima uoluntate disponere de dictis bonis in præiudiciũ dictorũ filiorũ,ut est expressum in d.l. fœminę.¶ Scd'o queritur,vtrum petia terræ,quæ,ut asseritur in laudo fuit empta per primũ uirũ noĩe uxoris & de pecunia illi᷒, pertineat ad illã pleno iure, & de illa potuerit libere disponere, an uero pertineat ad filios prioris matrimonij,sicut dictũ est in ꝓcedenti dubio de alijs bonis acq̃sitis a primo uiro ex titulo lucratiuo.& prima facie dicẽdũ vr̃,ꝙ fuerit uxoris,& ꝙ de illa po

3 tuerit testari & disponere . Nam dicta uerba † laudi enũciatiua ꝓlata partibus p̃sentibus , faciũt fidẽ,& probant talẽ emptionẽ factã dicto nomine.l.optimã. C. de ɔ̃h.& cõmit. stipu. prout ẽt in specie dicit Ang.in cõsi.198. Testator quidã, &c. qđ procedit,ẽt si aliter non appareat de instrõ emptionis , ad quod laudũ habuit relationem,ſm Bart.& oẽs in auth.si quis in aliquo. C.de eden.& ibi per Alex.in finalibus verbis,& per Bal. Ang.& Alex.in l.scire debemus. de uerb. obl. Et postquã ꝓbatur dicta emptio,vr̃ ẽt ꝙ credatur ita esse.& sic ꝙ empta fuerit de pecunia vxoris,& ꝙ fraus non p̃sumatur,ut ꝓbat in l.cũ ꝓpria.C.si quis alte.uel sibi.cũ gl.in ver.ducenti.ex quo tex.cũ gl.no.ibi Sa

4 li.& dicit ibi esse † casum,ꝙ si uxor emit res aliquas cõstãte matrimonio, & in instrõ cõtineat de propria pecunia uxoris,uiro præsente & patiente statur instrõ , & ita credit esse , ac ẽt cessat præsumptio,qđ pecunia fuerit de bonis uiri,quæ aliàs inducit, p l.Quin tus.de don.inter virũ & uxo.allegat Sal.ad hoc.l.si spõsus.§.circa.de dona.inter uirũ & vxo.& l. si nõ uerum.C.eo.tit. Sed his nõ obs.ɔ̃rium credo uerius. & dicto casu emptio præsumatur facta de pecunia mariti,in terminis decidit Sali.in l.si ma

5 ter.C.de cõtrah.emp.ubi dicit se cõsuluisse † sup isto casu: maritus emit fundũ ꝓ vxore absente,& ɔfessus est pciũ qđ soluit,cẽ de pecunia uxoris.Nam isto casu,ꝙ pecunia emanet a uiro,est magis p̃sumptio donationis,nisi appareat ex alia uerisimili p̃sũptione,ꝙ uxor aliũde pecuniã illã hr̃e potuerit,hmõi.n.cõfessiones factę in fauorẽ eius,quæ a ɔfitente nõ potuit capere, p̃sumuntur in fraudẽ factę.l.q̃ testõ.de ꝓba.& l. cũ q̃s decedẽs. §.Ti-

§.Titia.de leg.3.&ibi per Bar.¶ Nec ob.d.l.cum ꝓpria.ex men
te Sal.in d.l.si mater.quia illo casu pecunia emanauit ab vxore
ꝑsente uiro,ꝗ vr̄ nō ꝯdicendo tacite confessus,iuxta no.ꝑ Bar.
& alios in l.ꝗ dotis.sol.mat.& huic r̄nsioni nō ob.d.l.Quintus.
de dona.inter uir.& vxo.q̄a illo casu maritus tacite, vel expſsè
non est confessus,ꝙ pecunia,ꝗ reperitur apud vxorem, sit ip-
6 sius vxoris.¶ Scd̄ō dr̄,ꝙ † ex verbis laudi enunciatiuis hn̄tibus
relationem ad instr̄m emptionis, non probat̄ ꝙ emptio fuerit
facta,nisi ꝓducatur illud instr̄m.d.auth.si quis in aliquo. C. de
edē.& ibi per Pau.de Cast.Alb.& Ale.Nec ob.d.l.optimā.C. de
ꝯtrah.& cōmit.stipu.q̄a inter præsentes fidē faciunt, q̄n de illo
enunciato incidenter q̄rit̄,& ad effectū,vt ualeat illud,qđ in in
strō principaliter continet̄, sed est secus, q̄n de illo enunciato
principaliter disputat̄,ſm Ant.de But.& Abb.in c.illud,de pre-
sump.& sequit̄ Imo.q. ꝓ hoc alleg.in simili no.ꝑ Bar.in l. q̄dā
in suo.de condi.insti.¶ Scd̄ō non ꝓbant dicta verba, quia sunt
ꝓlata a ꝑsona,ꝗ nō pōt sibi ꝓiudicare,puta a marito,ꝗ est ꝑso-
na suspecta,& ꝗ non p̄t vxori donare,& ad eius cōmodū cōfes
sus est,ſm Bar.in d.auth.si quis in aliquo. qui dicit hoc casu nō
habere locū.d.l.optimā.& idē vult Bar.ī l.sciēdū.de ver.ob. ꝑ l.
si fortè,de castr.pecul.Vn̄ ex p̄missis sequit̄,ꝙ ista petia terræ e-
rat in bonis mariti,ꝗ p̄sumit voluisse donare vxori.Et q̄uis ta-
cita donatio morte confirmet̄,ſm Bar.in d.§.Titia,tn̄ vxor hāc
rē,quā habuit ex dicta donatione morte confirmata,tenet̄ con
seruare filiis matrimonij prioris,& trāseūdo ad scd̄a vota priua
ta fuit ꝓprietate,& applicata fuit dictis filijs.d.l.feminæ,cū qua
cōsolidatus fuit vsusfruct᷑ morte ipsius vxoris,sicut de aliis bo-
7 nis dictū fuit superius.¶ Quātū ad aliud dubiū,† vtrū illud, qđ
d.Melchiora reliquit scd̄o uiro tā iure instōnis ꝗ legati,debeat
applicari filijs prioris matrimonij,quatenus excedit relictū fa-
ctū Antoniæ alteri filiæ,cui minus reliq̄t,& dicit̄,ꝙ filijs prio-
ris matrimonij dēt applicari ꝑ l. hac edictali.C. de secū. nup.&
§.optimè.in auth.de nup.q̄tū ad instōnē hoc nō uidet̄ hr̄e du-
biū ꝑ iura ꝓdicta:q̄tū uero ad legatū ducatorū cētū.quos lega-
uit tanquam debitos,& pro expensis pro ea factis in litigando,
si r̄ idē dr̄,si nō ꝓbet̄ aliter, ꝙ dicta q̄titas esset marito debita,
8 q̄a † ꝯfessio facta ad fauorē nō capacis p̄sumit̄ facta in fraudem
legis, ut no.gl.ī l.cū q̄s decedēs.§.Titia.de leg.3.& ꝑ no.ibi,& ꝑ
l.ꝗ testm̄.Bar. decidit in terminis istā. q. dicēs, ꝙ si maritus hn̄s
filios ex priori matrimonio cōfiteat̄ habuisse a scd̄a uxore mil-
le,q̄uis ēt iuret,nō statur tali ꝯfessioni,q̄a p̄sumitur facta ī frau
dē. d.l.hac edictali.nec p̄t illa ꝯfessio tāq̄ donatio morte mariti
ꝯfirmari,q̄a dēat applicari filijs prioris matrimonii,vt est exp̄ſ-
sum ī d.l.hac edictali.Et ꝯfirmatur ex no. ꝑ gl.in l.si donatione
9 C.de colla.ꝗ vult,ꝙ † si pater,ꝗ nō p̄t donare filio in p̄tāte.l.an
tep.C. de dona.inter vir.& vxo.& l.2.C.de inof.dot.filio donet
ꝑꝑ merita ꝙ ꝑꝑ hoc nō valet donō,si de meritis aliter n̄ ꝓbet̄
q̄a fraus p̄sumitur,in hoc gl.ab oīb.approbatur,ꝙ uerū est,nō
tm̄,q̄n de meritis est facta mētio in gn̄re,sed ēt in sp̄e,ſm Bal.Sa
li.& Ale.in d.l.si donōne.Gulie.& Cy.in l.fi.de exerci.Bal.ī l.
tibi.de pac.Pau.de Cast.& Im.ī l.Aq̄lius.de don. & est cōis opi.
q̄cq̄d dicat Bal.in d.l.fi.de exerc.in lect.antiq.Nec sufficeret ꝓ-
bare, ꝙ fecit expēsas ꝑ exigēdo noīe debitoris estimato & dato
in dotē,ſm gl.in l.j.§.j.de impē.in reb.dot.fact.sed ēt oportet ꝯ-
stare de q̄titate expēsarū,sicut constare, dēt de q̄titate merito-
rū,q̄n donō fit filio ꝑꝑ merita,ꝗ nō p̄t ualere quatenus merita
excedit, secundum Bald. in auth. ex testō. C. de col. & in auth.
vnde si parens.C.de inoffi.testa. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio protestantis conseruat ius,etiam si protestatus nō cō sentiat,sed taceat.*

2 *Verba,si non soluerit,exponuntur,i. si non fuerit in mora soluendi,uel sol uere non potuerit.nu.6.*

3 *Excussio fieri potest pendente iudicio contra promittentem et se obligantem pro alio.*

4 *Nouatio ex delegatione etiam hodie inducitur.*

5 *Creditor,qui cessat & negligit exigere a debitore,dum est soluendo,non habet actionem contra fideiussorē acceptum in id, quod a debitore seruari non possit,si debitor factus sit non soluendo. Idem est,si fideiußor sit simpliciter acceptus.*

7 *Excussione facta,per quam appareat,debitorem non esse soluendo, quando sit purificata conditio,sub qua fuit facta delegatio.*

CONSILIVM XLV.

VISO & plectō instr̄o delegationis, & his,quæ ꝓ
ponuntur in facto,vr̄ prima facie dicendū,ꝙ do.
Petrus & hr̄s eius isto casu mediāte tali delegatio-
ne nō sit liberatus.Nā creditor,cui facta fuit dele
gatio, ꝓtestatus ē, ꝙ casu quo debitores delegati
nō soluerint ducatos mille modis,t̄pibus,& ꝯditionib.infrascri
ptis,ꝙ non intelligatur liberatus.d.Petrus a debito,&c.q̄a ergo
debitor delegatus postea ꝓmisit ei,cui facta fuit delegatio,sol-
uere singulo anno in festo S.Michaelis,aut intra eius octauam
certā quantitatē, & in termino nō soluit,& sic ꝑ lapsum diei in
mora fuit.l.magnā.C.de ꝯtrah.& cōmi.stip.iō ex tali delegatio-
ne delegans liberatus non fuit ꝑꝑ ꝓtestationē ꝓdictā, quæ ius
1 † protestātis ꝯseruat̄ aduersus delegātē.l.codicillis.§.j.de leg.2.
& l.si debitor.§.j.q.b.mo.pignus vel hypoth. solui. ēt si ille, cui
fit ꝓtestatio,expresse nō ꝯsentiat,sed taceat,ſm Bar. in l.nō so-
lum.§.morte.de ope.noui nū.col.8.ver.q̄nq; fit ꝓtestatio super
aliquo actu, &c. Est enim creditor expresse & sp̄aliter ꝓtesta-
tus ꝙ ubi non soluerit delegatus t̄pibus infrascriptis,ꝙ delegās
non liberet̄,& ubi ēt simpliciter fuisset dictū,si non soluerit,in
2 telligeretur,id est,si † fuerit in mora soluēdi,ut est casus ī l. fide
iussor obligari.§.fi.de fideiuſ.& probat̄ in l.si duo. §.fi. de cōsti.
pec.& ibi no.Bar.& in l.j.§.itē si ita.& ibi ēt no.Alex.ad leg.Fal.
quę mora fuit ꝯtracta ꝑ cursum diei certi,ut dixi.d.l. magnam.
vnde in hunc euētū protestatio operat̄ effectū suum, & sic im-
pedit delegātē ꝯseq̄ liberationē,& ꝑ ꝯn̄s si remansit obligatus,
nihil obstat, quo minus ꝯ eū agi possit,l.fi. C.de noua.& tanto
magis cōtra eum dēt posse agi, si facta sit excussio legitime con
tra ipsum debitorē delegatū, q̄a ꝑ talē excussionem purificat̄
ꝯdō sub qua teneri dicitur ille,qui promisit,quanto minus cre-
ditor ꝯseq̄ posset a debitore.l.decē.ubi est casus,de verb. obl.&
3 plenè no.in l.fi.in prin.ff.si cer. pet.quæ † excussio fieri p̄t ēt pē
dente iudicio ꝯ promittentem se obligantē pro alio,modo ꝓdi-
cto,ſm Bal.in l.j.C.de reuo.his quę in frau.credi.Ang.in d.l.de
cem.de uerb.& obl.& Alex.in d.l.fi.in prin.ff.si cer. pet.cum cō
cor.de quibus ꝑ eū in dictis locis, q̄a purificat̄ cōditio & super
uenit actio ex cā de p̄terito,qđ sufficit ad conualidandum iudi-
cium.l.si rem.§.fin.de pign.actio.Nec potest imputari creditori
cui facta fuit delegatio,negligentia in agendo ꝯ delegatū debito
rē,ꝗ factus sit non soluēdo.l.si fideiussor creditori.de fideiuſ.v-
bi fortius dicitur,ꝙ idē est,ēt si creditor fuit interpellatus ꝑ fide
iussorē,ut ageret ꝯ debitorem principalē.¶ Sed non ob.ꝓdictis
ꝗ recte intueti uerè non obstāt,ꝯrium puto uerius de iure,si ve
rū est,vt in facto ꝓponitur,ꝙ ꝓbatum sit ex parte delegātis vel
hæredis eius,ꝙ debitor delegatus t̄pe delegationis esset soluen
do.Est igitur p̄mittendū,ꝙ in casu nostro facta fuit delegatio,
ut ēt verba sonant,& quia interuenerunt oīa quę ad delegatio-
nē sunt necessaria, hoc est stipulatio, & delegatus erat debitor
delegātis,& tanq̄ eius debitor fuit delegatus,ac ēt promisit ve-
lut debitor illius,ut no.ꝑ gl.Iac.But.& Pau.de Cas.in l. q̄uis.§.
si mulier apud.ad Velleia.& Alex.ī l.ꝗ vsumfructū.de uer. obl.
4 ex † qua delegatione ēt hodie inducit̄ nouatio.l.delegare.de no
ua.& ibi hoc vult Bar.Ang.Raph.Imo. Pau.de Cast. & Alex.in
d.l.qui vsumfructum.Atq.ēt præmitto,ꝙ in casu isto fuit pura
delegatio, si ab initio debitor fuit soluēdo & q̄uis per pactū sit
actū, ꝙ casu quo do.Io. Baptista creditor habere & cōseq̄ non
posset quo quo modo,uel quacūq̄.de cā dictos duca.mille, uel
partē eorū, ꝙ per celebrationē p̄sentis instr̄i, & delegationem
præsentē non intelligatur absolutus dictus.d. Petrus,tamē per
hoc nō efficitur ꝯditionalis ipsa delegatio,sed uenit resoluenda
sub ꝯditione.l.j.ff.de dona.& no.in l.2.de in diē addi. quæ cōdi
tio resolutiua dicti pacti importata ꝑ illa uerba, s. ꝙ casu quo
d.Io.Baptista hr̄e & ꝯseq̄ nō posset,&c.nō impletur ex hoc so-
lum,ꝙ debitor delegatus soluere noluerit,& fuerit in mora sol
uendi,sed tm̄ adimplet̄,q̄n soluere nō potuit, & q̄n soluēdo nō
fuit,tanq̄ ī subsidiū sit actū,ꝙ delegatio resoluat̄,videlicet,casu
quo a debitore delegato creditor do.Petri debitū non posit ꝯ-
sequi,vt ꝓbat̄ in d.l.decē.& in d.l. fi.in prin.& ꝑ Bart. & alios
in l. si fideiussores in id,ī prin.de fideiu.¶ Ex præmissis ergo se-
quitur, ꝙ si delegatus debitor erat soluendo t̄pe delegationis,
ex hoc solo,ꝙ per cursum diei fuerit in mora soluendi, ꝙ con-
ditio non fuit adimpleta,sub qua veniebat delegatio resoluēda,

qa,ut dixi,dicto casu mora in soluendo nõ sufficit ꝓ ꝯditionis
implemẽto,sed requirit ꝙ debitor inuẽtus fuerit nõ soluendo.
Nec ẽt sufficit,ut impleatur p̃dicta ꝯditio,ꝙ ex postfacto desie-
rit debitor simpliciter esse soluẽdo, sed si ab initio idoneus fuit
5 † & p̃cedente negligentia creditoris in exigendo debitor factus
sit nõ idoneus ex postfacto, tunc imputat̃ creditori,nec ꝯdõ ad
resoluẽdũ apposita dr̃ adimpleri , ut probatur in d.l.si fideiusso
res , in princ.de fideius.ubi no.dr̃,ꝙ si fideiussor sit acceptus in
id,qđ a debitore seruari non posit,seu in id qđ ab illo creditor
ꝯsequi nõ poterit,ꝙ si solidũ seruari potuit,& cessante siue ne-
gligente creditore debitor soluẽdo esse desierit, ꝙ ꝯ̃ fideiussorẽ
nõ habebit actionẽ,& p illã legẽ,ꝑm Pau.de Cast.ibi,limitatur,
d.l.decem. de ver.obl.ubi hr̃,ꝙ fideiussor in subsidiũ acceptus
modo p̃dicto subit periculũ,& tenet̃,si debitor soluẽdo non in
ueniat,qa hoc fallit, qñ debitor aliqñ soluẽdo fuit , & creditor
exigere neglexit.& idẽ ẽt vult Salic.Bal.Pau.de Cas.& Alex.in d.
l.fi.i prin.si cer.pet.Nec ob.ꝙ imputari nõ posit creditori, cur
nõ egerit cõtra debitorem,ẽt ad interpellationẽ fideiussoris, li-
cet postmodum debitor factus sit non soluendo.l. si fideiussor
creditori,de fideius.qa,vt dicit gl.& Bar.ibi,fideiussor fuit acce
ptus simpliciter,sed secus est,qñ facta fuit promissio in eo,qđ a
reo exigi non p̃t , ut in casu d.l.si fideiussores.pariter & in casu
nr̃o,& est rõ diuersitatis,ꝑm Bar.& Doc. quia primo casu debi
torẽ esse idoneum uel nõ,cã est dandæ actionis,ideo creditori,
quare non egerit , non p̃t imputari. Sed casu,ꝙ debitor non sit
soluendo,non est cã dandę actionis, quia promissio facta intel
ligitur sub conditione,si nõ poterit exigi a debitore,ideo ei de-
bet imputari, si non credidit fideiussoris denunciationi.Nec ex
eo,ꝙ Bar.dicat, quòd hoc ultimo casu imputetur creditor,si de
nunciationi fideiussoris non credidit, non est tamẽ dicta denũ
ciatio necessaria ad conuincendũ creditorem de negligẽtia,sed
etiam sine dicta denunciatione dicitur negligẽs, si agere potuit
& exigere,& hoc non fecit , quia tunc per eum stetisse dr̃, licet
interpellatus & instigatus a delegante nõ fuerit. l. fi.§.j.ff. quo-
rum lega.& ꝓbat̃ in d.l.si fideius.in id,vbi de denunciatione fit
mentio nulla,sed simpliciter dr̃, ꝙ cessante creditore in exigen
do,sibi imputat̃,si deinde debitor sit factus nõ soluendo, & ibi
ẽt Pau.de Cast.simpliciter illã intelligit,per quã dicit,ꝙ si vnus
ex socijs præpositus negociationi fuit negligens in exigendo a
debitoribus,cũ posset exigere,ꝙ ille tenet̃ de negligentia in exi
gẽdo ꝯmissa,qđ dicit ẽt expressius ꝓbari ĩ tex. cũ gl.ĩ l.tutores,
qui post,§.periculo.de admi.tut.& C.eo.tit.l. debitoribus.& in
l.2.C.arbi.tute.& idem etiã volunt Doc.in d.l.fi.& Are. in d.l.
decem.in prin.& dñt Doc.in dictis locis,ꝙ ẽt si sit fideiussor ac
ceptus simpliciter,ꝙ hodie non tenebitur fideiussor,si neglexit
creditor a debitore exigere , qa hodie ẽt dicto casu esse idoneũ
debitorẽ vel nõ,est cã dandi actionem ꝯ̃ fideiussorẽ,auth.p̃sen-
te.C.de fideius.& subdit Bar. ꝙ dr̃ creditor distulisse exigere in
dubio in necẽ fideiussoris, qñ hoc est cã dandæ actionis ꝯ̃ fide-
iussorẽ,aliàs secus,qa tũc vtit̃ creditor iure suo. ¶ Nõ obstat ẽt
dũ dr̃,ꝙ.d.Io.Baptista creditor do. Petri fuerit protestatus , ꝙ
casu quo debitor nõ soluerit dictos ducatos mille tẽporibus in
frascriptis,&c.quæ uerba important,id est,si fuerit in mora sol
uendi,p allegata in ꝯ̃rium,& sic ꝙ per moram debitoris delega
ti fuit purificata cõditio,sub qua debuit resolui delegatio, quia
licet,ꝑm iuris interpretationẽ, dicta verba sic exponant̃ , & sic
6 verificentur in caput uoluntatis, tñ p̃nt † ex ꝓpria significatio
ne ẽt impotentiam importare & significare,sicut dicimus, ꝙ il-
la uerba,si hæres non erit,apposita in substitutione vulgari, q̃-
uis p̃cedat in dispositio,id est institutio,hñt caput impotẽtiæ &
uoluntatis,& sic exponũtur,si hæres esse noluerit uel nõ potue
rit.l.cũ proponas.& ibi no.oẽs.C.de hære.instit. p Bar.& Doc.
in l.j.in prin.de vul.& pup.ita ergo,ꝙ in casu nr̃o dicta uerba ,
si nõ soluerit t̃pibus p̃dictis,&c.exponi p̃nt,attẽto simplici so-
no uerborum,si noluerit uel nõ potuerit soluere,licet, ut dixi,
qñ p̃cedit obligatio ex interpretatione iuris exponãtur,i.si erit
in mora soluendi , quæ interpretatio in casu nr̃o non debet su-
mi,sed caput tm̃ impotentiæ importãt,& sic si soluere nõ pote
rit, nõ p̃cedente negligẽtia creditoris ex mente cõtrahentium ,
quæ præualet.l.semper in stipulationib.de reg.iu.de qua cõstat
ex seq̃ẽtib.l.si seru⁹ pluriũ.§. fi.& l.q filiab.in prin.de leg.j.Nã
ante delegationẽ p̃cessit dicta ꝓtestatio , & post delegationẽ p
pactũ actũ est inter do.Petrum & d.Io.Baptistam creditorem,
ꝙ casu quo ipse.Io.Baptista hr̃e & consequi nõ posset quoquo
modo,vel quacunque de cã dictos ducatos mille,vel partẽ eo-
rũ ꝙ per celebrationẽ p̃sentis instr̃i,vel delegatio nẽ p̃sentẽ,nõ
intelligatur esse absolutus ipse.d.Petrus a prædicto debito,&c.
Quia ergo p pactũ est cõuentum, ꝙ delegatio resoluatur,si hr̃e
& consequi nõ poterit,&c.non fit resolutio ex sola mora debi-
toris.qa dicta uerba non verificãtur p volũtatẽ & morã,sed so
lũ p impotentiam debitoris,& exponunt̃,si hr̃e & ꝯsequi nõ po
terit,qa debitor nõ posit.d.l.decem.de ver.obl.& d.l. fi. in pri.
si cer.pet.& d.l.si fideiussores in id.Vr̃.n.per dicta verba ꝯtrahẽ
tes habuisse respectũ ad potentiã consequendi debitũ,vt.s. si il-
la deficiat absq; creditoris negligentia,hẽat locũ resolutio ma-
gis,q̃ ad factũ,hoc est ad morã debitoris.Et ppea ex hoc pacto
qđ sequit̃ dictã delegationẽ,declarantur p̃cedẽtia verba ꝓtestã
tionis,qa per illud apparet,ꝙ potentia exigendi & consequen.
debitũ est posita in conditione , & non ipsa debitoris mora, io
verba ꝓtestationis non uerificant̃ in caput uolũtatis isto casu,
sed in caput impotentię tm̃,cessante,ut dixi,debitoris negligen
tia ex tacita mente ꝯtrahentiũ.Nã & aliàs dicta verba substitu-
tionis,si heres non erit,restringuntur ad caput impotẽtiæ ex ta
cita mente testõris.l.pater Seuerinã.in prin.cũ ibi no.per Bart.
de cõd.& dem.quãuis ẽt caput voluntatis soleant importare.d.
7 l.cũ ꝓponas.¶ Postremo † nõ ob.dum dr̃, ꝙ facta excussione,
per quam appareat debitorem non esse soluendo,ꝙ est purifi-
cata ꝯdõ,sub qua dẽt resolui ipsa delegatio,p d.l.decẽ.quia hoc
uerum esse posset,qñ creditor in exigẽdo non fuisset negligẽs,
uel qñ non ꝯstaret,ꝙ t̃pe delegationis debitor fuisset soluẽdo ,
qa si ꝓbaret̃ paup de p̃senti mediante excussione,p̃sumeretur
ẽt retro & t̃pe delegationis pauper fuisse,ꝑm Old.& Bal.in l. j.
§.magistratus,de magistr.conuenien.sed qñ constat,ꝙ debitor
fuit ab initio soluendo , & ꝙ debitor fuit in mora soluendi , &
creditor negligens in exigendo.ut in casu nr̃o , tũc nihil ꝓdest
excussio,qa licet p illã ꝓbet̃,debitorẽ de p̃nti nõ esse soluendo
hoc tñ sufficit ꝓ implemento dictæ ꝯdõnis,qm̃,vt dictũ est,qñ
potuit creditor exigere,& nõ exegit,denegat̃ sibi actio ꝯtra fide
iussorẽ,& in casu nostro ꝯ̃ d.Petrũ delegãtẽ,si debitor postmo
dũ efficiatur pauper & non soluendo.d.l.si fideiussores in id. &
iõ,qa ꝯstat,ꝙ ab initio debitor fuit idoneus , & ꝙ fuit in mora
soluẽdi, p̃sumptio, ꝙ retro fuerit pauper,cessat, qa de ueritate
ꝯstat. Igitur per creditorẽ stetisse dicitur, quo minus sibi soluat̃
l.fi.§.j.ff.quorũ lega.& sic ꝯdõ resolutiua non p̃t dici purificata.
Nec dẽt concedi excussio,qa nihil potest operari.l.ad probatio
nẽ.C.de proba.Ex quibus concluditur.ꝙ do.Benedictus est ab
soluendus. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Debitor sub conditione adimplenda per creditorem , si ante eam impletam partem debiti soluat,an ipsi conditioni renũciasse uideatur.& uide nu.4.& 6.*
2 *A protestatione præcedente quando per actum subsequenter factum recessum uideatur.& uide nu.7.*
3 *Decretum ex falsa causa interpositum nullum est .*
6 *Debitor,qui pendente conditione soluit,si ea deficiat,repetere potest.*
8 *Mora dicitur commißa re ipsa per unum ex contrahentibus, cui est impletus contractus ex parte alterius, quando ex implemento fructus percepit.*
9 *Conditio dicitur impleta per alterum contrahentem , quando per alterum stat,quo minus posit conditio impleri .*
10 *Formæ in fauorem nostrum inductæ renunciare possumus.*

CONSILIVM XLVI.

SVPER eo,de quo quæritur,prima facie dicendũ vr̃,ꝙ adiudicatio facta Angelo fuerit inualida & iniusta,ea rõne p̃sertim,quia Augustinus nõ fuit in mora soluendi p lapsum termini,qm̃ non ꝓmisit absolute ad terminum soluere, sed ita tñ ꝙ de precio inuestiantur librę mille in rebus immobilibus,quę stare debeant ad defensam,&c.aut ꝙ p̃stetur idoneus fideiussor, &c. vel ꝙ dictæ libræ mille deponantur ad finem prædictum,& aliter exbursare non teneatur ipse emptor dictas libras mille: nisi una ex prædictis conditionibus sit impleta. &c. ¶ Cum ergo An-

Angelus aliquā ex dictis cōditionib. nō impleuerit, nō fuit Au-
gustinus in mora soluēdi, nec ad preciū eius potuit agi. l. cedere
diem de verb. sig. facit. l. Iulianus. §. offerri. de emp. & quamuis
1 † dictus Augustinus soluerit duca. 200. absq; eo, ꝙ aliquid ex ꝑ
dictis fuerit adimpletū per ipsum Angelū, ex hoc tñ nō intelligi
tur renunciasse dictæ cōuentioni de inuestiendo aut præstādo
fideiussorem, vel deponendo, q̄a ista fuerunt deducta in pacto
præcedenti. Et ꝑ pea non fuit ab his liberatus Angelus per di-
ctā solutionē, sed ad ꝑdicta adhuc tenet̄, & cogi potest, ꝙ adim
pleat, ꝙ promiserat, vt vr̄ esse casus in l. si tibi liberatum. de act.
emp. & in l. si binarū. de seruit. vrbano. ꝑdio. & in l. sed si me pu-
tē. §. si de cōdi. indebi. in quib. iurib. hr̄, ꝙ in cōtractu vēditionis
actū sit, ꝙ rei vēditæ seruitus imponatur, & ꝑ venditorē res tra
dat̄ seruitute nō constituta, ꝙ iuri suo renunciasse nō vr̄, sed ad
huc agere pōt ɔtra emptorem, ut seruitus imponatur, tunc. n.
præsumitur potius traditio illa facta ex interuallo per errorem
q̄ animo renunciandi iuri quæsito, ꝫm Bar. in l. Titia. §. j. de ver.
2 obl. & in l. itē quia. de pactis. Nam † ꝫm Imo. in d. §. j. & in l. quo
ties. §. sed si cum primum. de hæred. insti. aut ɔtestatio deduci
tur in pactū in ipso cōtractu ꝑcedenti, & tunc per actum factū
ex interuallo non intelligitur recessum a dicta protestatione ꝑ
iura præallegata, q̄a ex ea ius fuerit quæsitū, non intelligitur q̄s
ex simplici traditione ab illa voluisse recedere, sed præsumitur
potius error. l. cum de indebito. de probatio. & iste est proprie
casus nr̄, aut protestatio fit in ꝑfationibus precedentib. ipsum
ɔtractū, q̄a tunc ex illa tm̄ nō fuit ius quæsitū ꝑ actū ɔriū factū
ex interuallo, intelligitur esse a protestatione recessum. l. per re
tentionē. C. de usuris. & l. cū in plures. §. locator horrei. ff. loc. ꝑ
Bar. & Doc. in l. pacta nouissima. C. de pact. & in l. nō solum. §.
morte. de ope. noui nunc & cū Imo. trāsit ēt Alex. in l. si quis cū
aliter. de verb. obl. in 8. col. Cū ergo post dictā solutionē dicto-
rum ducato. 100. adhuc Angelus remanserit obligatus ad alte-
rum prædictorum, non tenebatur Augustinus soluere residuū
precij, nisi sibi prius adimpleret. d. §. offerri. & ꝑcipue, q̄a actū
fuit expresse, ꝙ aliter exbursare non teneat̄, nisi altera ex dictis
ɔditionibus fuerit impleta, mora ergo quoad residuum nō po-
tuit ɔtrahi, nisi implementum ɔditionis præcesserit. d. §. offerri.
3 & per ɔn̄s † decretum, qđ fuit interpositum ex falsa cā, fuit nul
lum. l. cum vero. §. subuentum. de fideicōmis. libert. & l. j. §. hæc
verba. ne uis fiat ei. & no. Bar. ī l. iuste possidet in princ. de acq.
pos. dicēs, ꝙ ad validitatē decreti nō sufficit, ꝙ sit rite īterpositū
sed ēt ex parte petētis dēt esse iustū. & vbi ex parte illius deficit
iustitia, nō valet ipso iure, per prædicta. Sed prædictis nō ob. cō
trariū puto verius. Nā q̄uis actū sit, ꝙ inuestiantur libræ mille,
uel ꝙ deponātur, uel fideiussor idoneus præstet̄, & ꝙ Augusti
4 nus aliter soluere nō teneat̄ ex quo † tñ soluit spōte absq. eo, ꝙ
aliqđ ꝑdictorū præstaret, dr̄ soluēs remisisse condōnem, quæ
inerat solutioni, sicut ꝑ actum ɔtrariū dr̄ a protestatione reces-
sum. l. cum in plures. §. locator horrei. ff. loca. & l. per retentio-
nem. C. de usuris. Est enim considerandum, ꝙ precium fuit pro
missum ad diē certum, & huic promissioni nō inest ɔditio, sed
dr̄ ɔditio solum inesse solutioni & executioni, q̄a actum est, ꝙ
aliter ꝑcium promissum nō soluat̄, nisi alterum de ꝑdictis fue-
rit impletum. Et ista ɔdō, q̄ inest executioni in ɔtib. non reddit
dispōnē, id est ꝓmissionē ꝑcij ɔdōnalē, ut no. in l. 2. de in diē ad
5 dic. & no Bar. in l. j. de cōdi. & dem. qñ † igitur dispositio ipsa est
cōditionalis, & à sciēte soluitur pēdente conditione, licet inte-
rim repetere nō possit. l. sub ɔditione. a cōtrario sensu, de con-
dic. inde. & no. gl. in l. qui promisit. eo. tit. si tñ postea deficiat cō
ditio, hēt locum repetitio, quia non ꝑsumitur donatio, ex quo
capi potest alia cōiectura, ꝫm Pet. Ray. Angel. Imo. Pau. de Ca.
& Roma. in l. stipulatio ista. §. inter certā, de uerb. obl. & Alex. ī
6 d. l. si sub ɔdōne. & iste nō est casus nr̄. Aliquādo uero † condi-
tio, quæ uenit implenda per recipiētē, inest solutioni, sicut con
tingit in casu nr̄o, & tunc si soluatur a sciente simpliciter, solu-
tum nō repetitur, q̄a solutum erat debitum, qm̄, vt dixi, ɔditio,
quæ inest executioni, nō reddit dispōnē conditionalē, sicut hac
rōne solutum ante diem etiam ꝑ errorē non repetitur. l. in diē.
de cōdi. indeb. sed per actum ɔrium intelligit̄ remissum factum
ꝑstandum ab aduersario pro implemento ɔditionis, quæ inerat
solutioni per prædicta, & quia non potest capi alia coniectura,
neq. præsumi, ꝙ talis solutio fieret alio animo, & sic cessat ratio
7 quę redditur in precedenti casu. Verum † quia illud, quod e-
erat in cōdōne respectu solutionis, fuerat ēt prius positum in
dispositione, quia fuerat actū dispositiue, ꝙ libræ mille deberēt
inuestiri, aut deponi, vel fideiussor præstari, pōt dubitari proba
biliter, utrum ēt ꝑ simplicē solutionē dicatur soluēs suo iuri re
nunciasse, an vero adhuc agi possit contra uenditorē, vt alterū
ex ꝑdictis adimpleat. Et puto, ꝙ dicatur renūciatum, q̄a licet ui
deat̄ actū per pactū, ꝙ dicta q̄titas inuestiat̄, tñ intelligit̄, ꝙ de-
beat inuestiri illa quantitas, q̄ venit soluēda in ipso actu solutio
nis, ita ꝙ codē cōtextu soluat & inuestiat̄, vt declarat̄ ꝑ sequen
tia, dū dr̄ ꝙ aliter soluere non teneat̄, ex q̄b. ꝑcedētia declarāt̄
l. si seruus pluriū. §. fi. & l. qui filiab. in prin. de l. j. & sic perinde
est, ac si actū fuisset & couētū, ꝙ dicta sūma tpe ipsius solutio-
nis faciendæ debeat inuestiri. Si ergo soluat̄ simplr̄, pactū illud
intelligitur esse remisū, & huic pacto vr̄ tacite renunciatū, ꝑ l.
1. C. de pactis, & l. creditores. eo. ti. in q̄b. iurib. inducitur tacita
renunciatio iuris cōpetētis ex actu aliter facto. Nec obst. l. si ti-
bi liberū, cū concor. q̄a in casu illo fuit plus traditū, q̄ eēt debi
tū, q̄a erat actū, ꝙ rei vēditæ īponeretur seruitus, & sic fundus
liber nō debebat, sed fundus seruiēs, sed in casu nr̄o petitū erat
debitū, & pactū nō tēdebat ad diminutionē ꝑcii, sed ad moderā
dū solutionē, qm̄ (vt dixi) & ɔuētio & ɔdō fuit adiecta solutio-
ni, & nō ꝓmissioni ꝑcij, at in iurib. ɔtrarijs ɔuentio tēdebat ad
diminutionē rei uenditę, ad moderandū obligationē & non so
lutionem. Sed dato, ꝙ dictę cōuentioni non esset renunciatum
& ꝙ Angelus ad alterū ex prædictis post solutionē sibi factam
fuisset adhuc obligatus. tñ ille nō fuit in mora impiendi & præ-
standi factū, ex quo ad id nō fuit requisitus. l. si ex legati cā. de
uerb. obl. & plene not. in l. quod te. si cert. pet. Nec dicat̄, ꝙ ex
8 † quo Augustinus soluit & pro parte sua adimpleuit, ꝙ re ipsa
Angelus fuit in mora, ꝑ l. curabit. C. de act. emp. quia illa mora
nō ɔtrahit̄, nisi qñ ille, cui est impletū, ꝑcepit fructus ex imple-
mēto, ut quia erat res, ex qua ꝑcipiebantur fructus, ꝫm gl. Pau.
de Cast. & Moder. in l. de diuisione. sol. matr. Cy. & Bal. in l. mi-
norum. C. in quibus cau. in integr. rest. non est necessaria. Quia
ergo fuit facta tacita remissio de inuestiendo, uel deponendo,
intelligitur ēt uenditor liberatus a ꝓmissione de dando fideius
sorem, sicut per pactū factū suꝑ una re ex pluribus alternatiue
debitis porrigitur ad aliam rem. l. si unus. §. sed si pactus. de pac.
& q̄a ēt intelligitur fuisse actum, ꝙ in ipso actu solōnis tenere-
tur dare fideiussorē, ut patet ex illis verbis. & aliter soluere non
teneatur, &c. quia quēadmodum quo ad alia, s. de inuestiēdo &
deponendo, un̄r ɔtrahentes se restrinxisse ad tp̄s, & ad actū so-
lutionis, ita ēt quo ad dationem fideiussoris censetur actū: ut ꝑ
stetur codē tpe, q̄a oīum ꝑdictorū dēt esse æqualis determina-
tio quo ad tp̄s. l. si legatarius. §. j. ꝫm intellectū Bar. de leg. j. Ex q̄
bus seqtur, ꝙ Augustinus, q̄ ad diē nō soluit, in mora fuit, & ꝙ
adiudicatio facta vēditori valuit, q̄a ex ꝑte illius nihil erat ꝑstā
dum uigore tacitæ renunciationis, & remissionis, ut est dictum
Et dato ēt, ꝙ non esset remissa conditio, neq; conuētio ipsi uen
ditori, tñ nihil est imputandum uēditori, sed emptori. Nā cū a-
ctū esset, ꝙ libræ mille de ꝑcio ꝓmisso deberēt inuestiri vel de
poni, aut fideiussor ꝑstari ad electionē uēditoris. l. plerūq; in fi.
de iure dot. nō erat uēditor astrictus inuestire vel deponere ma
gis de precio iam soluto, q̄ de soluendo, seu de residuo, ꝙ soluē
dum erat. & q̄uis non ascenderet dictū residuū ad summā libra
rū mille, tñ erat pars dictæ summæ, ita ꝙ ꝑ vēditorē dicta pars
residui poterat inuestiri, & sic non hēbat necesse uēditor totā
dictam summam exbursare, sed tm̄ illud, qđ deficiebat ad illud,
9 qđ restabat uenditor, q̄a ergo in termino uēditor † residuū nō
soluit, nec soluere obtulit, ꝑ eū dicitur factū quo minus dicta
q̄titas librarū mille potuerit inuestiri vel deponi, & ɔn̄r haberi
dicta conuentio & cōdō ꝓ impleta ad damnū uēditoris, & q̄-
tū ad effectū, ut ꝑ lapsū termini dicatur ī mora ɔstitui, et ut po
tuerit adiudicatio fieri, ut est casus in l. 2. §. j. de statu libe. vbi hr̄
ꝙ si libertas fuerit data seruo sub ɔdōne, si decem dederit hære
di, et hæres ille esset debitor serui ex cā peculiari, et illam nō sol
uat seruo, si sit in mora soluendi, ꝙ seruus cōsequitur libertatē
ac si soluisset, quia ex quo hæres pecuniam, quā seruo debebat
nō soluit, per eū dr̄ factū, quomin⁹ seruus posset implere ɔdō-
nē. et idē ēt bene ꝓbatur l. Iulianus. de ɔdi. et dem. cū ibi no. ꝑ
Bar. et alios. vbi ponitur alius casus similis. Vñ q̄a et in casu no-
stro apposita est dies ad soluēdam, illa interpellat. l. magnā. C.
de ɔtrah. et cōmi. stipul. nec excusatur debitor a mora. q̄a actū

sit, ꝙ soluere nõ teneat, nisi ꝑciũ inuestiat, vel deponat, q̃a debuit adueniente termino offerre pecuniã ꝓmissam, ꝙ si nõ fecit, ꝑ eũ dr̃ factũ, quominus vẽditor possit totã summã mille librarũ inuestire vel deponere, & ꝑpea fuit in mora. & quãtũ ad effectũ, ut potuerit peruniri ad primũ & ſm decretũ, nõ dẽt excusari, qđ est ẽt verũ, q̃uis nõ esset liberatus venditor a cõuẽtione de inuestiendo vel deponẽdo, qm̃ nihil repugnat, ꝙ emptor fuerit in mora, & ꝙ ꝑp morã potuerit & debuerit fieri adiudicatio, & ꝙ virtute pacti uenditor sit obligatus inuestire libras mille, casu quo non diceretur conuentio remissa tacite. ¶ Nec obst. l. Iulianus. §. offerri, q̃a, vt est dictũ, ꝑ venditorẽ factũ est, quominus potuerit pro parte sua emptor adimplere, ex quo ꝑciũ, qđ erat inuestiendũ in termino, nõ soluit, nec obtulit. & ita mihi vr̃ clara rõ, ꝑ quã cessant oĩa. Et dicere, ꝙ erat traditũ ꝑ forma, ꝙ inuestiret dicta summa ꝑp verbum, nõ aliter, ut not. Bar. in l. de his. de trãsac. & in l. fi. C. de uẽdẽ. re. ciui. li. 10. Et ꝓpterea, ꝙ illi nõ potuit renunciari, est plus quam leue, quia quãuis formę introductæ a lege nõ possit renunciari. l. nemo põt, de leg. j. secus tamẽ est in illa, quæ traditur † ab homine, quia quilibet põt fauori suo renunciare, l. si quis in conscribendo. C. de pac. immo formę ẽt introductæ a lege in fauorẽ hominis ꝑt per illum renunciari. l. filio ꝑterito. de iniu. rup. & irri. test. & facit. c. tuis. cũ ibi no. ꝑ Doc. de testib. & qđ no. ꝑ gl. ĩ l. j. de ferijs. ubi habetur, ꝙ iuramentum est de forma in teste. l. iurisiuran. C. de testib. & potest per partem remitti. secus autem quando forma est introducta fauore publico. d. l. nemo potest. & ita etiam declarat Barto. in l. j. §. j. de leg. 3. Concluditur, quòd valuit adiudicatio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Auus potest pro nepotibus stipulari conferendo stipulationẽ post mortem suam, etiamsi post eam sint conceptæ.*
2 *Notarius per stipulationem alteri ipso iure acquirit non solum respectu cessionis, sed etiã ratihabitionis, sed reuocabiliter. n. 4.*
3 *Seruus stipulando absque alia ratihabitione acquirit infanti ipso iure.*
5 *Stipulatio facta pro hæredibus, etiam illis prodest, qui in certa re sunt hæredes instituti. sed uide, nu. 8,*
6 *Pater si stipulatur filijs & hæredibus, an cõcurrere debeat utraque qualitas.*
7 *Pater stipulans pro filio, an pro eo tanquam hærede stipulatus esse intelligitur.*

CONSILIVM XLVII.

VISIS & intellectis his, q̃ in facto ꝓponunt & in iure allegant in fauorẽ hospitalis de Senis ꝑ ꝑstantissimũ do. consultorẽ vr̃ prima facie, ꝙ Portia & Arthemisia filiæ Iulij debeãt admitti uigore conuentionis factæ inter do. Marcellum ex una, & Ioannẽ Antonium illius patrẽ & Iuliũ fratrẽ ex altera ad bona, quæ peruenerũt ad dictũ do. Marcellũ ex cõuentione ꝑdicta, & ad alia bona paterna & materna, quę eidẽ peruenire potuissent ab intestato de iure cõi. Qm̃ conuentũ extitit, ꝙ post mortẽ do. Marcelli oĩa bona consignata ꝑ d. Io. Antoniũ eius patrẽ perueniãt ad hæredes illius, id est ad. d. Iuliũ, & ad descendẽtes suos. Et silr̃ fuit actũ, ꝙ in hr̃ditate paterna & materna ẽt respectu legitimæ non succedat dictus do. Marcellus, sed ꝙ totum illud, qđ reperitur in dictis hæreditatibus, sit & esse intelligatur dicti Iulij & suorum descendentiũ, &c. quorum descẽdentium appellatione ueniunt dicta Portia & Arthemisia filiæ dicti Iulij, & neptes. d. Ioannis Antonij. l. fi. C. de suis & legi. hæred. &
1 in auth. de hære. ab intest. in prin. pro quib. auus potuit † stipulari conferendo stipulationem post mortem suam. l. qđcunq. §. si quis ita. đ uerb. obl. ẽt si cõceptæ fuissent post mortẽ eius, ſm Bar. in l. qđ dr̃. in fi. eo. tit. per l. Paulus. de bonis liber. Et simili-
2 ter † ex stipulatione notarij potuit ꝑdictis mulieribus queri. l. nõ quasi. rẽ pupil. saluam fore. & l. nõ aliter. de adopt. ꝙ est uerũ ẽt ipso iure, non solum respectu cessionis, sed et ratihabitionis, & quãuis Pau. de Cast. ꝯsi. 197. Visis his quæ narrant, &c. & q̃dã alij dicant, ꝙ ex stipulatione notarij nõ querat ante ratihabitionẽ, hoc mihi uisum fuit semper somniũ & cõtra intẽtionẽ gl. in §. si q̃s alij. insti. de inuti. stip. gl. & Doc. in l. stipulatio ista. §. si stipuler. de uerb. obl. vbi enumerantur plures ꝑsonæ, q̃ alteri pñt stipulari, inter quas est notarius, q̃ nõ differt, in hoc mõ q̃rẽdi ab alijs, & tñ ñegari non põt, quin ꝑ aliquas ex illis q̃ratur alteri nõ expectata ratihabitione illius, vt patri ꝑ filium, & dño ꝑ seruum. l. pacet. de acq. hær. & l. seruus vetante. de verb. obl. & pupillo per tutorem. l. quoties. in prin. de admi. tut. & silr̃ adulto & furioso ꝑ curatorem. l. eũ qui. §. si actori. de consti. pecu. & tñ frustra expectatur ratihabitio furiosi, qñ curator stipulatur pro illo. l. in negotiis de reg. iur. multo ergo magis ꝑ notarium, qui hẽt maiorẽ facultatẽ stipulandi alteri, q̃ tutor, vel curator, quia facultas istorũ restrĩgit ad pupillũ vel adultũ, quo ad ea, q̃ ꝑtinẽt ad eorũ administrõnẽ, & facultas notarij ẽ quo ad oẽs ꝑsonas, & quoad oĩa negocia. Istud ẽt manifeste ꝓbat ĩ l. 2. rẽ pu. sal. fore. ubi purificant isti casus, ꝙ seruus † infantis stipulet ꝑ
3
eo, vel ꝙ stipulet ꝑ illo notarius, & vtroq; casu ipso iure q̃rit infanti, nõ tñ directa. l. nõ quasi. q̃ sequitur, sed vtilis, ſm gl. ibi. Sicut ergo ꝑ stipulationẽ serui acquiritur infanti siñe cessione, d. l. seruus vetante, ita ẽt & per notariũ, q̃a æqualis dẽt fieri determinatio. l. iã hoc iure. de vul. & pup. & ꝙ nõ q̃rat infanti ante ratihabitionẽ, q̃ nõ cadit in illũ ante infantilẽ ętatẽ, vr̃ ridicũ lũ, & contra illũ tex. & l. j. §. exigere. de magistr. ꝯue. & ꝯtra intẽtionem Bar. in l. postq̃ liti. C. de pac. circa vlt. col. & Bal. in l. cũ a socero, & in l. si a socero. C. de iur. dot. & aliorum. de q̃b. infra. in hoc solũ differt stipulatio serui, ꝑ quã q̃ritur actio directa. in sti. ꝑ quas ꝑsonas nob. acq. per totũ, & ꝑ Bar. in l. j. §. sublata. in fi. ad Treb. a stipula. notarij, ꝑ quã q̃rit vtilis. d. l. non quasi, cum gl. & ꝙ q̃rat actio ipso iure ante ratihabitionem, vult ẽt Corn. licet ꝑdicta nõ alleget, in consi. j. vol. 1. & in cons. 2. 4. vol. Est be
4
ne † uerũ, ꝙ acquiritur per notariũ ipso iure reuocabiliter ante ratihabitionẽ, & irreuocabiliter post illã, & sic req̃rit ratihabitio ad acquisitionẽ irreuocabilem, sicut ẽt dño ꝑ seruum acquiritur reuocabiliter: q̃a si non uult retinere, non cogit. d. l. seruus vetante. cũ gl. & de illo q̃ ꝯtradicit acq̃sitioni, q̃ fit ꝑ notariũ, loquit Bal. in l. nec ei. §. j. de adop. & ꝑ ꝑñs dr̃ loqui de acq̃sitione irreuocabili. ¶ Ex quib. sequitur ꝙ Iulius testando non potuit filiab. suis in dicto iure quæsito ẽt reuocabiliter ꝑiudicare, ſm Bal. in d. l. si a socero. C. de iure dot. & Im. ĩ c. potuit. de loc. Are. & Ale. in l. qui Romæ. § Flauius. de uer. obl. Are. latius in consi. 78. Qm̃ dicta bona nõ hñt dictę mulieres a patre, sed ab auo paterno, & ex hoc dñr aduentitia. vt no. in l. q̃sitũ. in prin. de leg. j. & in l. q. in aliena. §. interdũ. de acq. hær. vt cõprchendãtur sub stipulatione. ¶ Nec obstare vr̃, ꝙ stipulatio sit facta ꝑ hæredibus descẽdẽtib. & sic ꝙ dictæ filiæ Iulij, q̃ non sunt hr̃des, nõ debent admitti, iuxta no. per Barto. in l. vt iurisiuran. §. si liberi. de oper. liber. quia si † dictis filiab. in testamento Iulij fuit dos re-
5
licta iure instõnis, ꝓut est verisimile, satis est ꝙ sint hr̃des in certa re, vel in q̃titate, ſm Bar. in d. l. vt iuriusiurandi. §. si liberi. de ope. liber. ꝑ illũ tex. & in consi. incip. Dño Amato. & in ꝯsi. Qõ ista hẽt duo dubia, &c. & Bald. in l. j. de rer. diui. q. 42. Præterea multi tenẽt, ꝙ nõ requirat ꝯcursus, sed ꝙ sufficiat ꝙ sint de descendentib. de quo latissime per Ale. in l. qđ dicitur. de ver. obl. ¶ Nec ẽt ob. videtur, ꝙ dictæ mulieres sint exclusæ ab intestato ꝑ masculos ꝑ formã statuti, & ꝑ ꝯñs, ꝙ intelligatur ꝯuentio de descẽdẽtib. masculis tñ, per no. per Bar. in §. si liberi. cum suis ꝯcor. de quib. per Ale. in l. Gallus. §. quidã recte. in fi. de liber. & posth. q̃a cõceditur, ꝙ vbi masculi extarent, ꝙ illi ꝑferrẽtur, sed in defectũ masculorũ, ut in casu nr̃o feminæ nõ sũt exclusę, sed intelligũtur uocatæ, & sic ordine successiuo, ſm Bar. in d. §. si liberi. & Cy. in l. liberti, liberteq;. C. de ope. libert. per not. in d. §. quidã recte. & q̃uis loquatur Bar. qñ ꝯceditur emphyt. ꝑ filijs masculis & feminis, idẽ tñ est in ꝯcessione facta ꝑ descẽdẽtib⁹, quia illud verbũ est collectiuũ, ꝯprehẽdẽs oẽs in infinitũ. d. l. fi. C. de suis & lẽg. iõ intelligũtur per tale nomẽ vocati ordine successiuo, ſm Ang. in ꝯsi. 37. Quidã Ioã. &c. Arc. & Moder. in d. §. quidã recte. & stãte tali statuto fęmina se hẽt ad masculũ per posterius, sicut se hẽt de iure cõi nepos ad filiũ, ſm Are. in l. vẽtre. de acq. hæ. & probatur ex no. per Bal. in l. fratres. C. de inof. testa. ¶ Sed ꝑdictis nõ obst. ꝯtrariũ puto uerius. Nã circa principium actũ extitit & ꝯuẽtũ, ꝙ post mortẽ d. Marcelli, bona sint & esse debeãt hr̃dũ dicti d. Ioãnis Antonij, i. Iulij filij sui & suorum descendentium, qualitas ergo importata per illud uerbum, hr̃dũ, pluralis numeri, nõ solum determinat personam Iulij, sed etiã descendentium, quia uerificari non potest in Iulio tñ, l. fin. ad Treb.

Treb.& ibi p Bar.in q.formata p illū. Ad hoc ergo, vt admittantur pdicti descēdentes ex illa couentione, requirit, q sint hæredes: quia licet qñ aliquid conceditur pro filijs & hrdibus variæ sint opi. vtrum requirat copulatiuè cócursus vtriusq; qualitatis vel alterius solū, de quib. latè p Alexā. q refert opi. oium, in d.l.
6 quod dicitur. de verb. obl. tñ † qñ pater est ille, qui stipulat pro filijs & hæredibus, requirit, q tunc sit filius, & hæres copulatiuè, si incipias a primo. Et est rō: q a pater in dubio vr stipulari filio, vt here.l.si tibi.§.si pactus.& isto casu loquit Bar.& bene, in d.§.si liberi. Si verò incipias ab ultimo, illud per se sufficit, & iō hæres extraneus, quis nō sit filius, admittitur, & dictio, &, quò ad illum, auget & non copulat. l. ea tñ adiectio.de leg.3.& dicit Alex.in d.l.Gallus.§.etiā si parente.circa med.versi.2. fallit, &c. q ista est communis opin. ¶ Et idem est dicendū quantū ad alia bona, de quib.in sequēti parte instrumēti, vbi agit, q post mortem d. Marcelli illa sint dicti Iulij & suorū descēdētium: q a licet de hæredib. non sit facta mentio, in dubio tñ pro filio & suis descendentibus, vt pro heredib. intelligitur stipulatus dictus d.Io. Ant.d.l.si tibi.§.pactus.& quamuis Barto. ibi dicat quòd hoc sit verū qñ stipulatur pro filio sub nomine appellatiuo, sed si stipuletur pro filio sub nomine proprio, puta pro Iulio, vt in casu nostro: tunc videtur stipulatus pro illo tanq̃ pro extraneo. l. & hæred.§.nos aūt.ver.cæterū.& qđ ibi p gl.& Bar. de pac. tamen quantū ad descēdētes, p quib. facta est stipulatio sub noīe appellatiuo, habet locū regula, de qua in d.§.si pactus.& in istis nō
7 verificat exceptio Bar. Præterea dico † q isto casu pater intelligitur stipulatus pro filio tanq̃ p hærede, & hoc, q a pro illo tanquā pro hærede fuerat in eodē instrumento prius stipulatus, ut probat ex no. p Bar.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver. obl. vbi cócludit, q si quis cœpit agere pcuratorio noīe talis, & deinde faciat actum simpliciter, non expsso, quo noīe faciat, q intelligitur illū fecisse pcuratorio noīe, quia qualitas adiecta in primo actu, in sequenti intelligit repetita, p illum tex. vbi habetur, q illæ qualitates.s.tps, & conditio, intelligūtur repetitæ, sed persona non, nisi fuerit expresè repetita. put in q. prædicta psona faciens actū fuit expressa, quæ fuit illa, de qua supra, iō intelligitur repetita qualitas præcedēs: ita & in casu nostro in psona Iulij vltimò noīati, intelligitur repetita qualitas, cum qua fuit primò noīatus, & sic isto casu spāli rōne non hēt locum dictum Bar.in d.§.nos aūt. Concludit ergo p prædicta, q isti descendentes isto casu non sunt vocati, nisi sint hæredes. ¶ Nec
8 † sufficit, q sint hæredes in re certa, sed oportet, q sint hæredes vniuersales: sicut qñ recepta est emphyteusis pro filijs, & hæredibus, q a nō admittitur filius hæres in re certa, ₰m Bal.in l.quædam.§.nihil, de edē. p illum tex.& idē vult in l.liberti. C.de ope. libert.& in l.cum ₰m.in fi.C.de fideic. Ang.in l.Gallus.§.etiam si parente.& Sali.in l.2.in 20.q.C.de iure emphy.& idē vult Imo. in l.ex facto la grande, de hær.inst.& in c.potuit.de loca. quando est emphy.concessa a priuato, quæ est transitoria ad extraneos hæredes, put in casu nostro bona, de quib. agitur, sui natura sunt trāsitoria ad heredes extraneos: secus autem ₰m Imo. qñ emphy. esset cócessa ab ecclesia, q̃ ad extraneos hæredes nō transit, ₰m gl. cōiter approbatā in l.etiam.in prin.sol.ma.& p Doc. ī c.in præsentia.de pb.cū pcor.de quib.in dictis locis.& isto casu dicit esse uerā opi.Bar.in d.§.si liberi. volentis, q sufficiat, filium esse hæredē in re certa, sed Alex.in d.§.nihil, tenet, q ēt isto casu dēt esse hæres vlis, q a est hæreditaria, ideo nō pōt trāsire ad hæredē in re certa, ut ibi, & l.quoties. C. de hæredi.insti. Et p hæc ad alia remanet rñsum, quia dictis mulieribus non potuit acquiri ex stipulatione alicuius, nisi essent hæredes vniuersales, quia pro illis, ut hæredibus facta fuit stipulatio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Mora sine interpellatione non committitur.*
2 *Promittens dotem marito alicui quando in mora constituatur, si non soluat.*
3 *Intereße habita ratione lucri cessantis non debetur ei, qui negociari solitus non est.*
4 *Fructus percepti ex re pignori posita in sortem computantur.*
5 *Dotata à fratre non potest habere ex forma statuti regreßum ad bona aui, nec petere legitimam.*
6 *Dominium ad hoc, vt trāsferatur propter dationem in solutum, necesse est precium declarari, ac taxari per iudicem.*

CONSILIVM XLVIII.

De duobus quæritur, & primò, vtrum do. Cōstātia posit petere & consequi aliquod interusurium pro quantitate duca. sexcētorū sibi promissa per matrem suā pro augmēto dotis, psupponēdo, q dicta mater nūquam ad soluendū interpellata p filiam. Secundo an mater dictæ.d. Constantię posit ab illa ɔsequi fructus perceptos ex quadam possessione ei obligata pro q̃titate duca. duorum millium & centum, pręsertim pro rata, p qua valor dictæ possessionis excedit dictā quantitatem promissam & debitam. ¶ Quò ad primum dr, q dicta mater non tenet
1 ad aliquod interusurium, seu ad aliquod interesse: quia † ex quo non fuit interpellata ab ipsa filia, cui facta fuit dicta promissio, nō fuit in mora.l.si ex legati cā, de verb.obl. cum ibi not.& per nota.in l.quod te.si cer.pet.& per ɔ̃ns obligatio ad interesse cōmitti non potuit l.lecta.uers.sed si non sortis.si cer.pet.& l. stipulationes non diuiduntur.post prin.de verb.obl.& ibi p Bar. in 5.q.& per Dy. in c.mora.de reg.iur. in 6. ¶ Nec obst. si forte dicatur, & cum maritus.d.Constantiæ sustinuerit onera matrimonij, q ex hoc re ipsa mora dr esse contracta. iuxta.l.curabit. C.de act.emp.& per no.in l.de diuisione.sol.ma. quia p d.Ludouicam matrem do.Constantiæ nō fuit aliquid promissum eius marito, sed solùm facta fuit promissio dictæ do.Constantiæ, vt in facto proponitur, quia ergo per dictum maritum nihil fuit impletū ipsi d.Ludouicę, & cui nihil erat implendū, præsertim cum ab illa non fuerit facta promissio marito filiæ suæ, non pt
2 dici, q ex isto capite.d.Ludouica fuerit in mora: quinimmo ēt † si promisisset prædicto marito dotis nomine, adhuc statim, q ille incepisset sustinere onera matrimonii, non fuisset in mora, sed demum elapso biennio.l.fi.§.præterea.C.de iure dot. & per Bar.in d.l.de diuisione. & quæ ibi dñr per gl. dū alleg. d.l.curabit. procedunt, qñ uxor promisisset dotem marito, quia túc esset in mora, statim, q maritus sustinuisset onera matrimonij, ēt absq; interpellatione, & non quando extraneus promisisset marito ēt noīe dotis, p rōnē de qua ibi p Doc. & prout quantum ad hunc effectum mr dr persona extranea.l.vnica. §. extraneū. C.de rei uxo, act. Et casu ēt quo rōne prædicta, s. quia maritus sustinuit onera matrimonij, aliqđ interusurium deberet; illud nō fuisset debitū do.Cōstātiæ, sed eius marito & suis hæredib. ¶ Et ubi ēt, q est plus d.Ludouica fuisset interpellata per ipsam do.Cōstātiā, & sic fuisset in mora, tñ aliqđ interusurium seu interesse nō deberetur, nisi rōne dāni emergentis, seu qñ aliqđ damnum passa fuisset d. d.Cōstātia. nō aūt debetur rōne lu-
3 cri cessantis † ex quo illa nō est solita vel cōsueta negociari.l.2. §.fi. cū ibi no. per gl.& Doc.ff.de eo quod cer.loco, & per Bar. ī l.j.C.de sen. quæ pro eo q interest, &c. per Ale. in l. diuortio. in prin.sol.ma. q ēt vult, q si do.Cōstātia allegaret, q nō erat retētura pecuniā otiosam, sed q erat emptura fundū, ex quo verisimiliter erat perceptura tot fructus, adhuc tñ nō pt tale interesse petere, ēt pcedēte mora debitoris, q cquid ibi dicat Pau.de Cas. p rōnē quam ibi alle. Alex. uerū q a psupponitur, q aliqua mora.d.Lud. non pcessit, nō est dubiū, q ad aliqđ interesse nō teneat. ¶ Quantū ad ₰m, de quo q̃rit, dicēdū arbitror, q oēs fructus percepti p.d.Cōstātiā, vel per aliū eius noīe cōputentur in sortē, & q debitū extenuēt, vel pñt repeti, ubi debitū fuisset solutū, ex quo ex re aliena scienter percipiebātur, quoniam pos-
4 sessio, ex qua fuerūt percepti † fuit ei pignorata per matrem, & non in solutū data, unde oēs fructus, quos percepit, uel percipere potuit, in debitū cōputantur vel reputanē, sicut contingit in quolibet alio creditore, qui fructus pcepit ea re sibi pignorata. l.j.& 2.C.de pign.act. q. procedit, ēt si debitor nō obtulit debitum, ut ibi.& no.gl.in l.ex pdijs.C.de vsur. dū ad illum text. subaudit maximè. ¶ Nec obst. q maritus lucretur fructus dotis p oneribus matrimonij l.pro onerib.C.de iure Dot. q a ista possessio nō fuit pmissa, nec in dotē data marito do.Cōstātiæ, p d. Ludouicā, sed solū pignorata filiæ, & nō marito eius: iō remāsit in eius dñio. ¶ Sed pmissis duo vñr obstare. Et primò, quia q̃titas pro qua fuit pignorata possessio pdicta, fuit promissa p legitima debita.d.Cōstantiæ in bonis.d.Andreæ aui sui paterni, sicut ergo hrē debuit legitimā, ita ēt ɔsequi debuit fructus legitimæ.l.Papinianus.§.vn̄ si quis.ff.de inof.testa. Ad quod rñdetur:
5 quòd immo legitima non † fuit debita.d.Constantiæ, cum fuerit

rit a fratre in testō dotata, ideo amplius hr̄e non potuit regressum ex forma statuti ad bona aui. Nam quātum ad hūc effectū satis dr̄ dotata, q̄uis adhuc non esset nupta ſm Bar. & alios cōiter in l. Titio cētū. §. Titio genero. de condi. & dem. & ibi Bar. in fi. manifeste ꝓsupponit, ꝙ stante tali statuto filia non possit petere legitimē, nec ad eius supplemētum agere. & idē ī terminis, sc3 qn̄ filia est dotata a fratre, vult Bal. in l. scimus. in fi. pri. C. de inof. test. & ꝙ dicto casu ltīa nō sit debita, tenet ēt An. ī ɔſ. 105. Statuto cauetur, &c. & Pau. de Cast. in ɔſ. 108. Sup primo q̄sito &c. & in ɔſ. 251. Qm̄ fundamētum, &c. Ale. & Are. in l. Gallus. §. & qd̄ si tm̄, de liber. & posth. & Soc. in ɔſi. 288. Circa primam q̄ōne, &c. ubi dicit, hāc esse cōem opi. ꝓ qua refert plures alios solennes Do. cōsuluisse. Et q̄uis Sa. in auth. nouissima. C. de inof. test. & alibi uideat̄ ɔ̄rium uoluisse, & ſup hoc multa dici possent, tn̄ rōnib. suis rn̄det Ale. in d. §. & quid si tm̄. q̄ ēt legēdo & cōsulendo sum solitus tenere. Ex alia igitur cā, quæ est vera, dicta do. Ludouica fecit dictam promissionē, ut ēt ipsa attestat̄, s. ut æqualitas inter filias seruaret̄. ¶ Secd̄ō ṗdictis vr̄ obstare, qa ubi do. Ludouica nō seruaret ꝓmissa, ɔsensit, ꝙ dicta possessio retineri posset in solutū ꝓ iusto ṗcio vsq; ad integrā satisfactionē dictæ q̄titatis, & sic vr̄ in casu translatū dn̄ium. Sed nec istud obstat, qm̄ in solutum datio facta fuit, si d. do. Ludouica nō seruaret, & non attenderet promissa, id est si fuerit in mora adimplēdi & obseruādi. l. si duo. §. fi. de consti. pec. & ibi no. Bar. & l. j. §. idem si ita. ad. l. Falc. at ibi no. Alex. q̄ mora cōmissa nō fuit, vt alias dixi in aliis alleg. & sic nō fuit purificata condō, sub qua facta fuit in solutum datio. Præterea dicta in solutum datio facta fuit pro iusto precipio, prout fieri potuit, per l. si fundum. §. fin. de pign. cum ibi no. per Bart. & per Imol. in l. si quis arbi-

6 tratu. de uer. obl. Sed ad † hoc, ut ex ea transferatur dn̄ium, est tunc necesse, ꝙ precium declaretur & taxetur per iudicem, ut est de mente Bar. & Im. in dictis locis. & Bar. clare, Imo. & Ale. in l. a diuo Pio. §. si pigno. de re iud. Nam datio in solutum est in locū vendōnis, iuxta no. in l. si libera. C. de sen. & in l. j. & 2. ff. ꝓ sol. iō sicut in uenditione requiritur, ꝙ precium sit certum. l. j. de ɔtrah. emp. & insti. eo. §. ṗcium. ita ēt dēt datio in solutū hr̄e precium certum, aliàs non est perfecta, nec hēt effectum, quia igitur nunquā fuit per iudicē iustū ṗcium declaratum, dici nō pōt, ꝙ dicta possessio fuerit in solutum retenta, & ꝙ potuerit ex dicta cā retineri per d. Constātiā, & ɔ̄n̄r non potuit in eā trāsferri dn̄ium ex dicta cā, & ubi iustū precium pro satisfactione debiti fuisset declaratum, ut fuit cōuētū inte partes pro rata. pro qua plus ualeret dicta possessio, cessaret in solutū datio, & remāsisset in dn̄io do. Ludouicæ. Et per ɔ̄ns fructus ex illa ṗcepti venirent restituēdi, qa a malæ fidei possessore percepti fuissēt, per ea quæ late traduntur ꝑ Bār. in l. ex diuerso. de rei vendi. & per Doc. in c. grauis. de rest. spolia. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia continens expressum iuris errorem nulla est.*

2 *Dicens aliquem idoneum non tenetur illud probare, si in idoneitate non se fundet, secus est in eo qui se fundat in paupertate.*

3 *Negatiua, scilicet, quem non esse idoneum, quomodo probetur. et uide nu. seq.*

4 *Probatio debet de necessitate concludere.*

5 *Sententia non ualet, quando expresè se refert ad acta, quibus cospectis apparet de iudicis errore.*

6 *Sententia, quæ non continet uerbum, condemno, uel absoluo, aut æquipollens, non ualet.*

7 *Statutum tollens exceptionē nullieatis non intelligitur de euidenti nullitate.*

8 *Fideiussore existente idoneo, etiam principalis idoneus esse censetur.*

9 *Solutio in dubio cedit prius pro eo, quod debetur loco usurarum, quam quod debetur loco sortis, ratio hic ponitur.*

CONSILIVM XLIX.

De duobus quæritur, sed omissis superfluis dicit̄, ꝙ sententia non est exequēda contra Simonem hęredē Alexandri, qui approbauit pro idoneo, tā tutorem, q̄ eius fideiussorem. Et primo, quia sentē-

1 tia † continet expressum iuris errorem, & consequenter est nulla. l. 2. C. quando prouoc. non est neces. & le. j. §. item contra sacras. C. quę sent. sine appel. rescin. quod sic demōstratur. Nā iudex pronunciauit in effectu nō fuisse dictum Antoniū cōstitutū olim tutorē ipsius Thomę de Acis sufficientem & idoneū ad restituēdū pecunias seu bona dicti Thomæ ad eius manus peruētas, ꝓut se olim obligauit dictus Alexander de Ri-

2 ua. † Et ꝑ pea ipsum Simonē hęredē dicti Alexādri posse grauari ad instantiam dicti Thomæ, saluo sibi beneficio inuentarij allegati in causa, si de eo fides fiat ante realē executionem: & hoc pro omni eo, & toto qd̄ restat hr̄e dictus Thomas ex pecunijs aut rebus ꝑuentis ad manus dicti tutoris, de quibus instr̄m approbationis loquit̄, &c. Iudex ergo primō & ante oīa pronunciauit & declarauit, dictū tutorē nō esse idoneum, & sufficientem, prout se obligauit olim Alexander de Riua, &c. est aūt falsum, ꝙ dictus Alexander se obligauerit ad docendum, ꝙ dictus tutor sit idoneus, & sufficiens prout ex obligatione dicti Alexādri apparet, ad quam se refert sententia, sed simpliciter approbauit dictum tutorem pro sufficiente & idoneo tutore, & pro sufficiente & idoneo ad restituendum dictam quantitatē pecuniarum, et alia bona pupilli, &c. Quamuis igitur approbauerit tutorem pro idoneo & sufficiente, non tn̄ promisit docere & ꝓbare, ꝙ sit sufficiens & idoneus, nec de iure ad hoc probandum obligatur stāte dicta simplici approbatione. Quia ille qui dicit aliquem idoneū, nō tenetur hoc ꝓbare si super idoneitate non fundat suam intentionem, sed ille qui fundat se ſup paupertate, tenetur paupertatē ꝓbare, ſm glo. singularē, cum qua Doctores transeunt in. leg. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisda. cogan. Et ideo quia Thomas agit contra approbatorem, qa tutor nō est idoneus, et sic istud est fundamentum suæ intentionis, ꝑ pea ad illum pertinebat ꝓbare, ꝙ tutor non esset idoneus, non āt doceri uel ꝓbari debuit ñ Simonē hr̄dē Alexandri ꝙ tutor esset idoneus, prout ꝓnunciatur, & ꝑ sn̄iam declarat̄.

3 Qualiter āt dicta negatiua, s. quō ꝓbari potuit † ꝑ Thomā, ꝙ tutor nō esset idoneus Bart. in d. §. qui ꝓ rei qualitate, se remittit ad no. ꝑ eum in l. si ɔstāte. in prin. sol. matr. in 2. q. vbi ad ꝓpositum ɔcludit, ꝙ satis est ostendere, ꝙ sunt debita ascēdentia ad centum, & allegare, ꝙ extāt bona, q̄ solū ascendunt ad quingēta & qui vult dicere plura bona extare, debet hoc ꝓbare, ꝑ not. in l. cum de lege. de probat. Si ergo ex parte Thomæ non sit allegatum, quid, & quantū sit in bonis tutoris, sed simpliciter ꝙ nō sit idoneus, nō est probatum illum idoneū nō esse. Et idem etiā si allegatio ṗdicta fuisset facta, & aliter negatiua non fuisset probata, licet Barto. in loco præallegato aliter dicat: quia probatio

4 † debet de necessitate concludere. c. in ṗn̄tia. de proba. & l. non hoc. C. vnde cog. ſm Iac. Bu. ī l. actor. C. de proba. Imo. Rom. & Alex. in d. l. si constante. Pau. de Cast. in l. Mœuia. §. fi. eo. tit. Raph. in l. decē. de ver. obl. Imo. & Rom. in rub. de ope. noui nun. sed ſm ṗdictos, dēt hoc ꝓbari per nuncios & exploratores, q. se informent a vicinis, iuxta no. ꝑ Bart. in l. a diuo. §. in vendi. de re iudi. & in auth. hoc si debitor. C. de pigno. & faciunt not. per Bar. in l. in illa. de verb. obl. ¶ Nec obst. no. in d. l. cum de lege. qa gl. loquit̄ ſm terminos. l. fi. §. licentiam. C. de iure delibe. quā allegat, & sic, quando erat de bonis confectū inuentariū pro quo ꝓsumit̄, ſm ṗdictos. Et idem tenent Moder. in d. §. licentiam, vel ſm Pau. de Cast. in d. l. Mœuia. §. fi. gl. ṗdicta loq̄tur in reo, & nō in actore. Et q̄uis Alex. in d. rub. hāc rn̄tionē non videatur tenere: tn̄ pōt esse vera. Vnde & aliter rn̄deo, ꝙ gl. in d. l. cum de lege ꝓcedit, qn̄ bona non extāt, est causa defensionis, & nō ꝓbat̄, ꝙ ad illū bona ꝑuenerint, ſm Bar. in l. si quis ex argētarijs. §. pe. ff. de eden. qui sic intelligit, & ad hoc allegat gl. in d. l. cum de lege. Et propterea quāuis loquatur in hærede, qui volebat detrahere Falcidiam, vt dicit Alex. in d. rubr. hoc tn̄ tendebat ad defensionem suam, & sic isto casu bene loquitur Pau. de Cast. in d. l. Mæui. & est secus, ſm Bar. in d. §. pe. si hoc sit cā actionis: quia tunc dēt plenè & concludenter probari bona non extare: & cum eo transeunt cōiter Doc. & iste est casus noster, quia per Thomam allegat̄ tutorē non esse idoneū & sufficientē ad actionē consequendā cōtra Alexādrū vel eius hæredem, & iō per eum debuit probari cōcludenter tutorē, nō esse idoneū. Et quantū ad hunc effectum opi. Bar. in d. §. pen. est cōis, qui modo predicto, vt dixi, rn̄det ad gl. in d. l. cum de lege. de quo Doc. in locis ṗalle. non faciunt mētionem. Et ꝑ pea cum de iure non teneret Simon docere tutorem esse idoneū, nec ex promissione facta per Alexandrū sententia continet expressum iuris errorem, in qua declara

tur

tur Simonem posse grauari, quia dictũ non fuit tutorē non esse idoneum, prout se obligauit Alexander de Riua, &c. quia falsum est, ꝙ Alexander se obligauerit. Et istud probatur ex no. ꝑ
5 Bar. & Doc. in l. j. C. de erro. cal. dicens, ꝙ † sententia non ualet, qñ expressè se refert ad acta, quibus inspectis apparet de errore iudicis, ꝑ l. ait prætor. §. j. de re iud. ꝙ ex hoc infert Imo. in l. ex diuerso. §. fi. sol. mat. ꝙ si iudex in sñia dicat, condenno Titiũ in cētum ex cā mutui, quia ꝑ A. & B. sic probatum est, ꝙ sētētia nõ valet, si testes dicāt se nihil scire: q̄uis aliter & male, ſm eũ, dicat Inn. in c. qm̃ cõtra, de prob. Et idē tenet Imo. in c. cum Bertoldus. de re iud. & do. Ant. & Imo. in c. in præsentia. de renunc. Do. Ant. & Abb. in c. inter cæteras. de re iu. & Imo. in l. si is ad quem. de acquir. hær. & hoc saltem est uerum, quando iudex se retulit expressè ad acta, ut quia dixit, quia per A. & B. est probatum, ut patet ex actis, prout etiam tenet Abb. in d. c. qm̃ contra. & Alex. in l. ex diuerso. §. fin. sol. mat. Cum ergo in casu nr̃o iudex expressè se referat ad obligationem Alex. ut patet ex illis verbis, pro se olim obligauit Alexander de Riua, &c. dr̃ errorem iuris manifestum continere. De alia enim obligatione intelligi non p̃t, nisi de qua in instr̃o approbationis, quia pluralitas non pręsumitur. c. in præsentia. de prob. & l. fin. & ibi notat Bal. C. de re. credi. cum concord. ¶ Secundò etiam non ualet
6 dicta sñia, quia non continet † uerbum condēno, vel absoluo, aut æquipollens, ut cõtinere debet, ſm gl. & omnes, in l. j. de re iud. sed dr̃ in ea, & propterea ipsum Simonem hæredem posse grauari, &c. quod uerbum, grauari, importat executionem, & non condemnationem, & p̃nr̃ dr̃ commissa executio ante condemnationem, ideo non ualet, ut est casus in l. j. C. de execu. rei iud. ¶ Nec obstat, si forte statutum præfigat terminum ad dicendum de nullitate, quia statutum simpliciter loquens intelligeretur de nullitate per modum agendi, & non per uiam excipien-
7 di, ſm Philip. in c. cum dilecto. de app. in q. 54. & vbi† ēt tolleret exceptio nullitatis, non intelligitur reiecta exceptio, si appareat de euidenti nullitate, per no. per Bal. in l. si unus §. pactus. de pactis. & per mod. late in l. 4. §. cõdēnatum. de re iud. & in l. de pupillo. §. qui opus. de ope. noui nunc. cum concordantibus, de q̄bus ibi late, & ꝓsertim. qñ de nullitate euidenter constat ex sola inspectione ipsius sñiæ, sicut apparet in casu nostro, secundũ Ant. de But. in c. cum Bert. de re iudic. & per Philip. in d. c. dilecto. q. 52. Quinimmo sñia in casu nostro est ēt iniqua, quia quãuis copulatiue approbauerit Alexander tutorem & eius fideiussorem, satis tamen ēst, ꝙ fideiussor sit idoneus, quia eo ipso, ꝙ
8 † fideiussor est idoneus facultatibus, censetur non solum ipse, sed etiam principalis idoneus, ſm gl. notabilem in l. si plures. §. præterea. in gl. j. de fideiussori. & optime probatur in textu, & illam gl. pro singulari allegat Bal. in l. mulier. C. de iure do. & ibi gl. uult ēt idem in casu econuerso. Et iō ad ostendendum idoneitatem vtriusq;. sufficit docere, ꝙ alter tantum sit idoneus, quia facultate vnius alteri sunt aggregandæ, ut dicit tex. in d. §. ꝓterea. ¶ Sed etiam præmissis cessantibus, ex alio etiam Simon est securus exceptione solutionis, quia summa soluta per do. Lucretium est imputanda in sortem, & non in pecunia debita
9 loco interesse, † quia quamuis in dubio solutio cedat potius in eo, qđ debetur loco vsurarum quàm in eo, quod debetur pro sorte. l. i his. §. Imperator. de solutioni. & in l. si vsuras. C. de vsu. & per gl. & Bar. in l. j. ff. đ solutio. & per Bar. in l. cum ex plurib. eo. tit. Aliud tamen uidetur in alio debito accessorio, sicut est istud, quia pecunia accessoriè debita non põt deberi pro vsura, quæ est prohibita, sed loco interesse, secundum Bart. in l. tutor qui repertorium §. fi. de administrat. tutor. & faciunt, quæ hñr in l. diuus. ad legem Falcid. Et hoc expresse vult Imo. in leg. j. ff. de solutio. in 3. col. vbi refert, ꝙ quidam assignabant rationem quare cõputatio potius fiat in vsuris, quam in sorte, & dicebāt, ꝙ hoc est, quia debitum sortis & usurarum est unum & idem, adeo ꝙ creditor non tenetur recipere vnum sine altero leg. tutor. §. Lucius. de vsur. & iō quia grauatur creditor in hoc, quia hēt particularem solutionem, releuatur in alio, ut s. conputetẽ solutum prius in vsuris, sed hęc rõ, ſm Imo. non est bona, per l. vbi fideiussor. eo. ti. ubi particularis solutio cedit ĩ cām grauiorem. Et quia imputandum est creditori, cur admiserit particularē solõnem, & subdit Imo. ꝙ Cy. in l. j. C. de sol. per eandem rõnem uoluit, ꝙ idem esset ĩ quolibet alio debito accessorio, qđ est in usura. Sed certe, secundum Imolam, sicut dicta rõ non est bona, ita nec dictum est verum, per d. l. j. C. de solu. quæ signanter loquitur in debito vsurarum. Et istud dictũ confunditur ēt per aliud, qđ prius dixit Imol. qui vult, qđ illud, quod dicitur in vsura, locum non hēat in pœna, & sic tenet, ꝙ solutũ videat in dubio potius ꝓ sorte, quam pro pœna, per ea q̄ hñr in l. 2. si quis caut. & in l. centum Capuę. §. fi. de eo qđ certo lo. & tñ pœna debetur accessoriè. d. l. 2. in prin. q̄uis aliter inferatur ex rõne Bar. in d. l. j. secundum Pau. de Cas. quam rõnē manifesta rõ ne confundit & reprobat Imol. in d. l. j. Et q̄uis ēt dicta rõ Bar. in d. l. j. esset vera, dum dicit in usura hoc esse in odium debitoris morosi, & cui est imputandum, quia fuit in mora, tamen in casu nr̃o dicta rõ cessat, qm̃ nõ agitur de imputatione faciēda in sortē ad fauorem debitoris principalis, sed ad fauorem approbatoris, q. nõ fuit in mora soluēdi sortē, & cui hæc mora debitoris non dēt nocere, vt hr̃ in d. l. centum Capuæ. & in l. j. eo. ti. & notat in l. mora rei, de verb. obl. Et propterea Bar. hoc casu sentit, ꝙ cõputanda sit solutio in sortē, atq; ēt sentit apte, ꝙ idē sit in quocunq; alio debito accessorio usura excepta. Nam, ſm eũ, q̄uis debitum sortis sit grauius, q̄ debitum usuræ, quia sors parit vsurā, & vsura non. l. fi. C. de vsur. l. si non sortem. in prin. de cõd. indebi. tñ in dubio solutio cõputat̃ in vsura, quia sic cõstitutionib. principũ cauetur d. l. in his. §. Imperator. & sic Bar. vult, ꝙ dictæ constitutiones exorbitent à iure communi, ſm ꝙ solutio intelligitur facta in cām duriorē, ut notat in d. l. j. et in d. l. cum ex plurib. ꝑ Bar. si sic est, ergo ꝙ dr̃, in d. §. Imperator. non debet trahi ad aliud debitum accessorium. l. qđ uero. & l. ius singulare. de legi. & præsertim, quia illa cõstitutio est potius odiosa, q̄ fauorabilis, per no. ꝑ Bar. in l. si constāte. in prin. in 9. q. primæ partis prin. sol. mat. Præterea dictus. §. Imperator. loquitur, quãdo causa sortis erat grauior vno respectu tñ, de quo supra proximè. Sed in casu nostro causa sortis est grauior nedum eodē modo & respectu, sed ēt aliter: q̄a pro ea obligatus est fideiussor, & ēt approbator, & sic cõcurrit duplex vinculũ aggrauans, & in casu. d. §. Imperator. vnum tantum: ideo de illo casu exorbitanti, vt dixi, ad istum non debet fieri extensio, in quo est diuersa ratio: quia duplex vinculum plus operatur. authen. cessante. C. de leg. hæred. & comm. de success. authen. itaque. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio iuris patronatus acquiritur & probatur per præsentationem & subsequentem institutionem. & vide numero 9. & 10.*
2 *Præsentatio spectat ad possessorem bonæ fidei, non ad proprietarium.*
3 *Præsentatus à maiori parte patronorum, præferendus est.*
4 *Vocati sub nomine collectiuo pro vno reputantur, et habēt vnam vocem tantùm.*
5 *Pars minor non reputatur membrum collegij.*
6 *Vox competens alicui collegio, non dicitur esse apud dimidiã partem collegij in totum vel pro parte.*
7 *Quando plures, ad quos pertinet præsentatio pro vna voce ex duobus discordent æqualiter, ita vt non sit maior pars pro præsentato, ius presentandi residet in alio, qui habet aliam vocem.*
8 *Episcopus, qui aliquid expedire debet cum capitulo, non sufficit, quòd secum habeat minorem partem capituli.*
10 *Negligens in vno actu non facit sibi in sequenti actu præiudiciũ.*
11 *Maritus & vxor donantes fundum, qui totus est viri, transferũt pro toto dominium in donatarium.*
12 *Mala fides superueniens nocet hæredibus quò ad acquisitionem fructuum.*

CONSILIVM L.

SVPER themate proposito habita matura & diligenti deliberatione, videtur fortassis prima consideratione dicendum, ꝙ presbyter Simon ꝓsentatus per filios d. Antonij, & per Alex. de Baiacha filium & hęredem pro parte tertia quondam Gentilis, sit præferendus & instituendus. Qm̃, vt in facto proponitur. d. do. ser Antonius de anno 1469. præsentauit quendã presbyterum Giunfortum, tanq̄ hñs medietatem vocum in iure patronatus, de quo agitur: & deinde sequuta fuit institutio, ꝑ quã † præ-

1 † p̃sentationem & ſubſequentē inſtõnē acquiritur & probatur
quaſi poſſeſsio iuris patronatus . c. conſultationib.de iure pat.
c.q̃relá.de elec.& c.cum olim.de cau.poſſ.& propr. & declarat
Inn.plene in c.2.de reſt.in integ.& in c.in literis.de reſt.ſpo.Et
ꝑpa dictus do.Antonius dr̃ adhuc viuens fuiſſe in quaſi poſſeſ
ſione quo ad dictam dimidiá vocum,& eius reſpectu, igitur de
bent ēt admitti ad pręſentandum eius filij & hæredes,& in præ
ſentando hr̃e dimidiá vocum,etiam ſi proprietas patronatus ꝑ
tineat ad alium,quia præſentatio eſt quidam fructus iuris pa-
2 tronatus,iõ ſpectat † ad poſſeſſorem bonæ fidei,& non ad pro
prietarium,ut legitur & notatur in d.c.querelam.& in d.c. ꝯſul
tationib. Quinimmo factis duabus præſentationibus , una ſ. a
proprietario,& altera a poſſeſſore, illa quę fit a poſſeſſore , eſt
admittenda tanquá potior,ſecũdũ Inn.in d.c.in literis.per iura
prędicta.& cũ eo ēt trãſit do.Abb.in d.c.ꝯſultationib.Et licet p̃
dicta ꝓcedát ĩ illo,q bona fide poſſidet,ſ̃m In.in d.c.2. & Ab.
in loco p̃alleg.& in c.ex literis.eo.tit. de iure patro.nihilo minꝰ
cũ diſtemus a p̃ſentatione p̃dicta facta,ꝑ do.Antoniũ ꝑ annos
30.& ultra,ex hoc bona fides p̃ſumitur,ſecũdũ Inn.in eo. ca.2.
Bar.Bal.& Sal.in l.fi.C.vñ ui.¶ Nec ēt ob. ꝙ alius antiquior ex
ꝓle illorũ de Baiacha nõ fuerit vocatus ad illam p̃ſentationem
cũ d.do.Antonio,ad quē ſimul cum eo ius patronatꝰ ꝑtinebat
ex ordinatione teſtatoris , diſponentis ꝙ hr̃des ſui uniuerſales
& deſcēdētes ab eis ex ꝓle illorũ de Baiacha,& duo alij ex eadē
ꝓle ex antiquiorib. q ſint ex ꝓximiorib. ꝯiũctis ipſi teſtõri ſint
& eſſe debeát patroni,&c.Quia cũ iſti p̃ſentēt ut ſinguli,pñt p̃-
ſentare ſeparatim,& unus altero non uocato,ſ̃m Io.And. in c.
3.de iure patr.ſecus,ſ̃m eũ,ſi plures p̃ſentarent,ut uniuerſi,q̃a
nõ uocati poſſent agere de ꝯtēpt.& Lap.alleg.77.alle.8.& Fed.
ꝯſ.102.& ꝯſ.104.& Do.An in c.cum oēs.de ꝯſt.& Dñic.in c. ſi
cut,de ele.in 6.Si ergo alius non p̃ſentauit intra terminũ iuris ,
de quo in c.j.de iure patr.lib.6.remanſit excluſus.Præterea ex
quo ad inſtátiá aliorũ p̃ſentátiũ emanauit edictũ,ſatis, dñr uo-
cati.Conſtat ergo,ꝙ presbyter Simon ex ꝑſona filiorũ do.An-
tonij hēt dimidiá partē uocũ,& partē alterius dimidiæ ꝑꝑ p̃ſen
tationē factá ēt ab Alexandro ꝓprio noĩe & cohæredũ ſuorũ ,
q tanq̃ deſcendētes do.Iſabellæ cũ ſuis patruis hñt aliá dimidiá
& q potuit p̃ſentare,ex quo erat maior ſeptēnio & cuius p̃ſen
tatio cęteris paribus p̃fertur p̃ſentationi tutoris,ſ̃m Io.And.in
3 c.ex eo.de ele.lib.6.in Mercur.Et ꝑꝯñs cum maior † pars con-
currat circa p̃ſentationē dicti presbyteri Simonis , debet ſequi
inſtitutio de illo & p̃ferri presbytero Martino p̃ſentato ab aliis
deſcentib.dictæ d.Iſabellæ.c.3. de iure patr.vbi hr̃,ꝙ p̃ſentatus
a maiori parte patronorũ eſt p̃ferendus . Et iſtud magis in ſpe-
cie deciditur per Al.de Roſ.in 2.parte ſtat.q.188.incip. Paduæ
eſt ſtatutũ,& c.ubi dicit,ꝙ ſi q̃s nõ p̃t torqueri,niſi ſit delibera-
tũ ꝑ Ptãtē & Priores , obtinet uox Ptãtis & unius Prioris, quia
ibi eſt maior pars.Et iſta fuit ēt opi.Hoſt.in c.poſtulaſtis.de cõ
ceſ.p̃b.dicens,ꝙ ſi ad ep̃m tanq̃ ad prælatũ,& ad capitulũ ſpe-
ctet facultas conferendi,iuxta id quod ibi dr̃ in text. ep̃s tãtam
vocē habet ſolus,q̃tum habet totum capitulum,ita ꝙ ſi ep̃s ſe-
cum ſaltem habeat unum canonicum,p̃ualet, quicquid ipſe fa-
cit.Quia igitur ĩ caſu nr̃o in fauorē dicti p̃sbyteri Simonis cum
dimidia uocum quæ ad filios do.Antonii dicit̃ ꝑtinere, cõcur-
runt filii dicti Gentilis,ad quos cũ ſuis patruis dr̃ alia dimidia ꝑ
tinere , p̃ſentatio facta de illo tanquam facta a maiori parte vr̃
admittenda & præferenda.¶ Sed tñ p̃miſſis non obſtãtibus cõ-
trariá ſnĩam arbitror veriorem.Et ꝙ immo,inſtitutio ſequi de
beat pręſentationem de presbytero Martino factam per deſcē
tes.d.do.Iſabellę.Et pro euidentia,pręmitto,ꝙ teſtõr ad ius pa
tronatus primo uocauit hæredes ſuos et deſcēdentes d.D. Iſa-
bellæ,& ſic ſub noĩe collectiuo,ſecũdũ Ang.ꝯſ.37.& ſequen.&
Mod.maximè Are.in l.Gallus.§.q̃dã recte.de lib.& poſt. Et ſi-
militer uocauit duos ex prole de Baiacha ex antiquiorib.& pro
ximiorib. cõiũctis ipſi teſtatori,qui duo eodē modo dñr uoca
ti ſub nomine collectiuo,ſ̃m Pe.de Anch.in terminis ĩ cõſ.26.
incip.Nõ ſeruato ordine dubiorũ,&c.Et ex hoc ſequit̃, ꝙ dñr
vocati illi,q erãt antiquiores tꝑe teſtĩ,vel tꝑe mortis teſtatoris
& ſimiliter deſcendentes ex do.Iſabella nati uel concepti dicto
tꝑe.l.cũ ita.§.in fideicõmiſſo.l.peto.§.fratre.de leg.2.iũcta.le.ſi
cognatis.de reb.dub.et per Doc.in dictis locis. Sequentes vero
non nati nec concepti dicto tꝑe non veniunt ex ꝓuiſione di-
cti teſtatoris,nec proprio iure,ſed uenire pñt tanquam hære-
des dictorum antiquiorum & dictorũ deſcendentium ad quos
tranſit ius patronatus iure hæreditario.c.j.de iure patr.& ꝑ In-
noc.in rub.eo.tit.& per Io.And.in c.cum ſ̃m,eo.tit.& no.glo.in
cap.conſiderandum . & c. cum filijs.16.q.7.¶ Sequitur & aliud ,
4 ex præmiſſis,ꝙ oēs vocati per quodlibet † nomen collectiuum
reputantur pro vno : & omnes cõprehenſi ſub illo hñt vná uo-
cem,vt probatur in l.liber homo.§.Titius. el 1.de hære.inſtit.&
ibi no.Ang.& Imo.qui ex hoc volunt, ꝙ ſi daretur poteſtas re-
ctori & ſcholarib.eligēdi notariũ, ꝙ tantá vocē habet rector ſo
lus,quantũ tota uniuerſitas.facit ēt l.interdum.in prin.eo.tit.&
ibi dicit Imo.ꝑ illum tex. ꝙ ſi in aliquo actu dantur voces capi-
taneo & ancianis,ꝙ uná uocē habebit capitaneus,& unam an-
ciani.Et dicit.Bal.in l.fi. C.de imp.& alijs ſubſti. in prin. ꝙ no-
men collectiuum ponitur pro ſingulari perſona : ideo ſi ei ad-
iungitur alius ſpecialiter nominatus,ille habebit dimidiam uo-
cum , & tota vniuerſitas aliam dimidiá : quia apud intellectũ hr̃
pro ſingulari perſona,& bene probatur in l.ſi quis Titio.de vſu
fruc.accre.vbi tm̃ habet vnus nominatus, quantũ plures nomi-
natim coniuncti,& ibi Bal.infert ad q̃õnē , de qua ēt ꝑ Iac.But.
Bal.& Ang.in l.qm̃.C.de appel.& facit ēt,qđ not.Bal.in c.j.qui
feu.da.poſ. facit ēt qđ no.Bart.in l.re coniuncti. de leg.3.ver.2.
principaliter quæritur, &c. dum loquitur de cõiunctis per no-
men collectiuum,& allegat. dicta l.ſi quis. & dicta l.interdum .
Et ideo dicti deſcendentes . d. Iſabellæ uocati à teſtatore habe-
bunt unam uocem,& aliam dicti duo antiquiores, quantá iſti ,
quam illi tranſmiſerunt ad eorum hæredes, ita ꝙ apud oēs hæ-
redes dictorũ deſcendentium eſt una uox tm̃,& alia apud hære
des antiquiorum,cle.fi.de iure patr.Et ꝑ hæc colligitur rñſio ad
quartum & ultimũ quæſitum. ¶ His igit̃ p̃miſſis dico, ꝙ presby
ter Martinus p̃ſentatus a tribus hæredib.ex quatuor do. Man-
ferdini teſtatoris & fundatoris. & d.do.Iſabellæ habet unam uo
cem in totum, & ſine vlla diminutione,ſ. illa quæ fuit relicta ꝑ
dictum teſtatorē d.do.Iſabellæ, & ſuis deſcendentibus: q̃uis fi-
lij do.Gentilis cohæredes pro quarta parte elegerint presbyte-
rum Simonē ſimul cũ hæredibus do.Antonij,qm̃ quoad illam
uocem præualet,qđ fit a maiori parte dictorũ hęredum . d.c.3.
de iure patr.Cõtradictio ergo filiorum do.Gentilis,qui repræ-
ſentant perſoná patris,& ſic qui pro uno ſolum hærede ex qua
tuor reputantur.§.cũ filius.inſti.de hær.quæ ab inteſt. defe.ni-
hil detrahit,nec dictam uocem minuit,nec eius effectum,ita ꝙ
dictus presbyter Simon præſentatus a filijs dicti do. Gētilis,nõ
dicitur habere aliquá partē dictæ uocis , quę patri eorũ & fra-
tribus ſuis cõpetebat , quia dicit̃ eſſe tota apud omnes p̃dictos
5 hæredes,& apud maiorem partē eorum. iſtud clare † probatur
ex no.ꝑ do.Abb.poſt alios in c.paſtoralis.de reſcrip.ubi vult,ꝙ
ſi tres iudices ſint deputati ex uno reſcripto,& alij tres ex alio ,
quo caſu deputati ex primo hñr loco unius , & deputati ex alio
alterius loco , ſ̃m gl.ibi ſtatur maiori parti cuiuslibet reſcripti ,
puta ſi duo ex primo,& duo ſi'r ex ſecundò cõcordēt, q̃a inter
pretatiue habet cõſenſus oĩum c. j. de his quæ fi. a ma.par. capi.
non ãt, ſ̃m eũ ſufficeret,ꝙ unus ex iudicibus unius reſcripti cõ
ueniat cum tribus, & ſic cum oĩbus alterius reſcripti, quia licet
hoc caſu eſſet maior pars ꝑſonarũ,nõ tamē habere maior pars
alterius reſcripti.Nã ille unus,dicit ipſe, ꝓ nihilo reputatur , ex
quo maior pars illius reſcripti remãſit in cõtradictione, & hoc
ꝯfirmatur ex no.ꝑ Bal.in l.ſi ad ſcribatum.ad fi. C.de app. dum
dicit,ꝙ maior pars non reputatur mēbrũ collegij, per not. per
Io.And. in c.a collatione.de app. in 6.de quo paulo poſt mētio
nem faciam.Ad idē facit,qđ no.Io.And.& alij in c.ſcriptum,de
elec.ubi dicit, ꝙ ſi electio ſpectaret ad certum prælatũ pro ter-
tia parte, & ad capitulum pro alia tertia , & ad clerum ciuitatis
pro reliqua tertia parte,nõ ſufficit ad ualiditatem electionis, ꝙ
electus hēat totum clerum,& minorē partem capituli, licet ſint
plures numero: quia in hoc exemplo nõ cõcurrit,niſi vna uox,
ſcilicet cleri,qui hēt ſolũ uná uocem,capitulum uerò aliam,quę
nõ cõcurrit in totum uel pro parte cum uoce cleri: q̃a non põt
dici capitulum,ubi eſt minor pars.c.j.de his,q̃ fiunt à prælatis ſi
ne conſen.cap. ¶ Et hoc ēt cõfirmatur ex his,q̃ ſtatim dicentur.
Per p̃dicta ergo clarè declaratur,ꝙ præſentatio dicti presbyteri
Martini hēt uná uocem,ſ. deſcendentium do.Iſabellæ ſeu hære-
dum ſuorum,& ꝑ hoc rñdetur ad tertium dubium.Inſuper etiá
dico ꝙ dictus presbyter Simon nullam uocē habere dicit̃ , qm̃
fuit præſentatus ſolũ ab hæredib.do.Antonij, ad quem non ſpe

ctabat

habat præſentare pro dimidia parte,ſed pro dimidia dimidiæ, quia fuit ius patronatus relictum deſcendentibus do.Iſabellæ, vt dixi,& aliis duobus antiquioribus cõiunctis ipſi teſtatori, & ꝓpea dicti antiquiores hñt vnã vocem tñ,quia ſunt vocati collectiuè,quę ad eorũ hr̃des tranſit in ſtirpes, & non in capita. d. cle.fi.de iure patr.& ẽt fuit dictũ ſuperius.Hæredes ergo doct. Ant.pro uno reputant,& heredes alterius antiquioris reputãt pro alio,non eſt ergo vox,quæ illis cõpetit apud hæredes vnius vel alterius diuiſim.ſed cõiũctim apud vtriuſq; hr̃des,ſicut videmus, ꝙ uox cõperens alicui† collegio nõ dr̃ eſſe apud dimidiã
4 partẽ collegii in totũ,vel pro parte,ut probatur ꝑ ꝓdicta,& clarius ex no.ꝑ do.Abb.in c.poſtulaſtis.ad fi.de conc.præb.dũ cõcludit,ꝙ ſi actus ꝑtinet ad epũ tãquã ad ꝑlatum cum cõſenſu vel conſilio capituli,& canonici ſint viginti,ꝙ nõ ſufficit hr̃e ſecũ decẽ,qa illi nõ cõſtituũt capitulũ,ex quo nõ faciũt maiorẽ partẽ.Quãuis igitur presbyter Simon ſit ꝑſentatus ab hæredib. do.Antonii,nõ tñ dr̃ hr̃e vnã vocẽ,ex quo cũ eis non cõcurrũt hæredes alterius antiquioris,q non ꝑſentauerunt eundem,ſed aliũ,id eſt dictũ presbyterũ Martinum,qa ergo hr̃des vnius antiquioris,& alterius diſcordãt,non dicetur ꝑſentatus ab heredibus vnius vel alterius hr̃e ex ꝑſentatione unã vocẽ, ergo ꝑferri dẽt presbyter Martinus ꝑſentatus ad hæredib.dñæ Iſabellę, q unam vocem hr̃e inuenit,vt fuit ꝓbatũ ſuperius.Et iſtud in terminis uoluit ẽt Fed.de Senis,in cõſi.65.ĩ c.Infraſcriptæ qõnes, non ſunt leues,&c.in 4.qõ.vbi concludit,ꝙ ſi ꝑſentatio ꝑtinet ad præpoſitũ,& ad quandam uniuerſitatẽ, & ꝓpoſitus pręſẽtet & maior pars uniuerſitatis diſcordet,ꝙ talis ꝑſentatio præpoſiti non pręualet.ſi vero illi de uniuerſitate diſcordẽt,adeo,ꝙ nõ poſſit peruenire ad maiorem partem ipſorum,imputabitur eis, nã ſi non cõcordent intra tps iuris,deuoluetur eorum ius ad ꝓpoſitum,& ſic vult clarè,ꝙ † vbi plures,ad quos pertinet præſẽ
5 tatio pro vna voce ex duabus,diſcordant æqualiter, ita ꝙ pro vno nõ eſt maior pars,ꝙ ius ꝑſẽtãdi reſidet in alio, qui habet aliã vocẽ,ergo debet admitti præſentatio do.Martini hñtis vnã vocẽ,& præferri presbytero Simoni, in cuius præſentatione diſcordãt æqualiter illi,qui hñt aliã uocẽ. Et optima rõne iſtud ꝯfirmat.Nam,vt eſt dictum pręſentatio facta a maiori parte pręponitur & præualet.d.c.3.& qa præſẽtatio fit a plurib. ut a ſingulis q̃uis ſint collectiue vocati,ſm̃ Bar.ĩ d.l.ſi cognatis.de reb. dubijs ver.oppono fortiſſime,&c.circa ult.col.iõ ſufficit, ꝙ ſit maior pars habita cõparatione ad minorem partẽ,ſm̃ Io.And. & alios in d.c.3.puta.dñt Doc.ſi ſunt quatuor patroni, & duo præſẽtent vnũ,tertius alium,& quartus aliũ,nã præſentatio facta a duobus præualet,quia licet nõ hẽat maiorẽ partem habita cõparatione ad ohs patronos,habet tñ partẽ maiorem habito reſpectu ad alios præſentantes.Et hoc ſufficit dicto caſu per illũ text.ſed in caſu noſtro presbyter Martinus habet vnã vocẽ a pluribus repræſentãtibus vnũ, id eſt ab hæredib.dictæ do. Iſabellæ,& presbyter Simon eſt præſẽtatus a pluribus,hoc eſt, ab hæredib. dñi Antonij,qui ſolum repræſentant illũ, qui non habẽt unã uocẽ,& nõ repræſentant eum, qui dictã uocẽ habebat hoc eſt,duos antiquiores,qui reputantur pro uno reſpectu dictæ uocis,ſicut fuit in præcedentibus declaratum. Et ꝑ ꝯñs dictus presbyter Martinus dicit hr̃e maiorẽ partem habita cõparatione ad minorem partẽ,ſicuti ꝑferri deberet, qñ hæredes do.Antonij præſentaſſent dictum presbyterum Simonẽ, & hæredes alterius antiquioris ꝑſentaſſent tertium,puta Caiũ: nam hoc caſu abſq; dubio pręualeret ꝑſentatio facta de ꝑsbytero Martino,facta ab illis,qui unã uocẽ habebat, quia ſinguli præſentati ab aliis,non hñt ſingulares voces,qa apud pręſentantes nõ eſt una uox diuiſim,qñ diſcordãt,ſed cõiũctim, qñ cõcordãt. Et ꝓpea presbyter Martinus diceret hr̃e maiorẽ partẽ reſpectu perſonæ & uocis,quia qlibet ꝑſentatus ab aliis interpretatiuè non dr̃ ꝑſentatus ab uno quoad effectũ,de quo agit,qa qlibet quoad hoc nõ reputat ꝓ uno, ſed ambo ſimul, nec ꝯñr dr̃ hr̃e unam uocem,ſed eſt ſecus in ꝑſentatione ꝑsbyteri Martini facta a dictis hæredib.d.Iſabellæ, qui unũ repræſentãt hñtem vnã uocẽ.Si ergo vbi hæredes dicti alterius antiquioris pręſentaſſent tertiũ,id eſt Caiũ,presbyter Martinus eſſet præferendus,multo magis præferri debet in caſu nr̃o,in quo hæredes ꝓdicti alterius antiquioris ꝑſentauerũt eum cum dictis hr̃dibus dictæ d.Iſabellę. Et q̃uis ꝑꝑ hoc non dicat habere vltra uocẽ, quæ non augetur in quantitate ꝑꝑ concurſum dictorum hæredum vnius antiquioris, cũ non conſtituant maiorem partem perſonarũ hñtium vocẽ amborũ antiquiorum, per ea quæ hñr in d.c.poſtulaſtis.de cõceſ.pręben.& maximè per Abb.quę paulo ante retuli:tñ ex hoc ſequitur,ꝙ presbyter Simon impeditur habere dictã uocẽ amborum antiquiorum, cũ hæredes do. Antonij illũ præſentantes nõ faciant ẽt ipſi maiorem partẽ hñtium vocẽ dictorum amborũ antiquiorũ: & hoc ſufficit ad excluſionẽ presbyteri Simonis,per prædicta. Nec ob.ꝙ cum ꝓdictis hæredib. do. Antonij cõcurrant ẽt do. Gentilis: quia per hoc ius presbyteri Simonis non augetur: immo pro nihilo reputant dicti hæredes do.Gẽtilis, ex quo maior pars cohæredum ſuorum præſentauit alium,apud quẽ ſolũ vox remanſit,vt ꝓbatur ex ꝓcedentib.Et voluit etiam Io.And.& latius Domi.in c.ã colla.de
8 appella.in 6.dum probat, † ꝙ ſi eps,qui poterat actum expedire cum capitulo,habeat ſecum vnum canonicum concordẽ,nõ præualet votum ſuum uoto aliorum canonicorũ: qa ad hoc, vt cognoſcatur vox capituli,requirit maior pars: ergo habẽdo uocẽ unius canonici nõ hẽt uocẽ capituli.Et idem uoluit Fede.ĩ d. conſi.65.& in conſi.232.incip.Vacantibus,&c.in fi.& Lap.allegat.32.in fi.& Ant.de But.& Abb.in d.c.poſtulaſtis.& in c.q̃to.de his quæ fiunt á præla.& Dom.in c.fi.circa medium,de regu.in 6.probatur ex no.per gl.in c.j.ne ſede vacan.eo.lib.Et idẽ vult Abb.in d.c.ſcriptum.& in d.c.paſtoralis. in prin.de reſcrip. in quibus locis Doct.cõiter reprobant Hoſt.qui contrarium dixit in d.c.poſtulaſtis.& Albe.in loco in contrarium allegato.Ex quo ſequitur, quãuis hæredes do. Antonij haberent unam uocem tñ non deberet præferri pręſentatio presbyteri Simonis ex hoc,ꝙ in ea cõſentiant hæredes do.Gentilis; ſed quilibet ꝑſentatus diceret habere vnam uocẽ,& eſſet locus gratificationi,iuxta ea,quæ hñr in c.cum aũt,de iure patro.& per Feder.in d.cõſ.
9 232.¶ Nec ẽt † prædictis obſtat,ꝙ do.Antonius fuerit in quaſi poſſeſſione ꝑſentandi pro una uoce ꝑꝑ præſentationẽ factam per illum de presbytero Giunforto,quia ex hoc,ꝙ d.Ant.tanq̃ de antiquiorib.ſolus præſentauerit,ex hoc tñ non acquirit ſolus quaſi poſſeſſionem præſentandi,nec in ſequentib.actib.pręiudicat alijs,ſi expreſſe non apparet,ꝙ habuerit animũ priuandi alios compatronos,& eis ꝓiudicandi, qđ in dubio nõ ꝓſumitur.Et ita no.voluit do.Abb.in conſ.55.incip. Videt primo,ꝙ
10 per dictũ,&c.quia† negligens in uno actu,non facit ſibi præiudiciũ ĩ ſequẽti,vt aperte ſm̃ eũ colligit ex tactis ſubtiliter ꝑ In. & Compoſt.in d.c.querelã.de elec.& clarius ꝑ Fede.in d.conſi. 247.inci.Quidã de ciuitate Tuderti,&c.in vlt.dubio. Quinimo ſm̃ Abb.ꝑ ꝑſentationem unius patroni ꝯſeruat poſſeſſio oĩum patronorum,ut colligit ex locis præallegatis.Et q̃uis in puncto dicat,ꝙ do.Ant.ꝑſentauit tanq̃ hñs medietatẽ vocũ, tñ hoc nõ videt obſtare,quia aut ſic dixit per errorem,& tunc nõ dicit habuiſſe animũ ſpoliandi cõpatronos,& eis ꝓiudicandi,qa errans non conſentit.l.ſi per errorem.de iuriſ.om.iud.Et quia, ſm̃ Fede.in d.ꝯſilio, talis quaſi poſſeſſio non acquirit nihil interpellane uel contradictione adhibita,quia aliàs nõ potuit apparere ꝙ ꝑſentans habuerit animum priuandi compatronos,uel ꝙ ſolus deberet eligere,allegat nõ.ꝑ gl.in c.abbate ſanè.de verb. ſig. Faciũt ẽt no.in l.j.& 2.C.de ſerui.ubi habet, ꝙ in iſtis incorporalib.quaſi poſſeſſio non acquiritur, niſi mediante ſciẽtia & patientia aduerſarij,aut ſciuit dictã dimidiã vocũ ẽt ad alios ꝑtinere,& tunc cõſtaret & probaretur ex hoc illum fuiſſe in mala fide.Et propterea in hac ſequenti ꝑſentatione non ꝓiudicaret dicta præſentatio alijs patronis,de quorũ iure conſtaret, ſm̃ Fede.in d.conſi.& per Inn.in d.c.in litteris.de reſt.ſpol. & ꝑ Abb. in d.c.conſultationibus.poterit ergo verificari,quod uolunt ꝓdicti in dictis locis, uidelicet.ꝙ præſentatio eius, qui eſt in quaſi poſſeſſione bona fide, ꝑfert ꝑſentationi factæ à vero patrono,qñ ille,qui non eſt patronus aliquo modo eſt poſſeſſionem adeptus bona fide,quia tunc dici non pt,ꝙ ꝑ ꝑñtationẽ factam ab eo cõſeruetur ius patronorum,quia hoc ſolum ꝑtingere pt, qñ ꝑſentãs eſt cõpatronus aliorũ, ut dicit do. Abb. uel forte ẽt procedit,qñ unus ex pluribus cõpatronis ꝑſentauit eo tpe,quo alius adhuc non fuit in poſſeſſione.Nã tunc ꝑſentanti acquiritur,& non alijs,ex quo noĩe eorum non fuit facta pręſentatio, ſed noĩe ꝓprio.Sed ubi ẽt fuerint prius in quaſi poſſeſſione, ſicut in caſu noſtro,ut patet ex prima ꝑſentatione facta oĩum noĩe,tunc pręſentatio facta poſtea ab uno,conſeruat ius oĩum in poſſeſſione & in proprietate.Sed ẽt dato quòd do. Ant. fuiſſet

ſet in quaſi poſſeſſione pro dimidia vocũ bona fide, tñ ex poſt ſuperuenit mala fides, vt patet ex ſequenti præſentatione, quam in termino edicti fecit.d.do.An.& do.Io.Iac.& do.Pet.de Baiacha, ſimul aſſerentes ſe eſſe patronos, & in quaſi poſſeſſione pſentandi.per hoc ergo, ꝙ ſimul dixerunt ſe eſſe cõpatronos, & in quaſi poſſeſſione, videtur, ꝙ alij ſic dixerint & affirmauerint de voluntate do.Ant.& per ɔ̃ns cenſetur fateri, id eſſe verũ, ut ꝓbat ex no.ꝑ Bal.in l.ſi cõſtante.§.ſi uxor.ſol.mat.vbi dicit per il
11 lum tex.† ꝙ ſi vir & vxor ſimul in eodem inſtr̃o donauerũt Titio fundũ, qui in totum erat viri, ꝙ dñium in totũ tranſit ad donatarium, q̃a videtur maritus cõſenſiſſe, ꝙ ẽt pro parte donata à muliere dñium tráſeat. Et dicit Bar.idẽ cõſuluiſſe, & idem vult Bal.in l.ſi liqueat.ꝑ illũ tex.optimũ.C.de inoffi.don.& ꝓ hoc ẽt facit, qđ no.Barto.in l.cũ pr̃.§.libertis.de leg.2.vbi dicit, ꝙ ſi pater & filius contrahunt ſimul, ꝙ vnus videtur alteri conſentire, cũ quo tranſit Bal.in l.is q̃ hr̃s.§.neque filius. de acq.hær.in l.fi. C.ad Mace.ĩ l.ſi filius, de his, q̃ sũt ſui vel alie.iur. & idẽ vult Io. An.in c.q̃ tacet.de reg.iur.ĩ 6.in Merc. Ex hoc ergo vr̃ do.Ant. fateri, alios eſſe in quaſi poſſeſſione, & ꝑ ɔ̃ns ꝓbari, ꝙ ipſe ſolus nõ eſt ĩ quaſi poſſeſſione ꝓ dicta dimidia uocũ, uel ſaltẽ uoluiſſe dictę poſſeſſioni, q̃ ad alios ſpectabat, renũciare, & q̃ ſolo aĩo amittit.l.3.§.in amittẽda.& l.quemadmodũ.de acq.poſ.ex quo ẽt d.Ant.alios fatet ɔpatronos, ad minus ꝑꝑ hoc ꝓbat, ꝙ in illo
12 ſuperuenit mala fides, q̃ nocet † ſuis hæredib. quò ad acquiſitionẽ fructuũ.l.2.C.de fru.& lit.expẽ.& no.Bar. in l.ex diuerſo, in prin.in vlt.col.ff.de rei uẽd.& d.Ant.& Abb.in c.grauis. de reſt. ſpol.& ꝓbat ex his q̃ hñr in l.cũ hr̃des. ĩ prin. de diuer.& tẽp.pſcri. Quia ergo pſentatio reputat eſſe fructus iuris patronatus, ſm Inn.in d.c.2.de reſti.in integ.in d.c.in literis. de reſti.ſpol.& ĩ d.c.ɔſultationib.de iure pat. non pñt valide pſentare ꝑꝑ quaſi poſſeſſionẽ do.Ant.exiſtẽtis poſt dictã ɔfeſſionẽ ĩ mala fide, ſicut nõ facerẽt fructus ſuos cuiuſlibet rei ab eo poſſeſſæ cũ mala fide, ſm Inn.in d.c.in litteris.& Abb.in d.ɔſultationib.ĩ fi.& iſta eſt rñſio clara. & ꝑ hæc ad alia duo dubia colligit aperta reſponſio. Et ſic cõcluditur, ꝙ præſentatio de presbytero Martino eſt confirmanda, & ꝙ ex ea debet ſequi inſtitutio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Verba ſunt de ſubſtantia matrimonij in his, qui loqui poßunt. vide nume.13.*
2 *Mulier contrahens matrimonium cum habente uxorem, & ignorantiam allegans, in quo & quando excuſetur.*
3 *Iuris error an proſit mulieri cõtrahenti matrimoniũ cum habente vxorem, in hoc ut filij dicantur legitimi. & vide nu.16.*
4 *Matrimonium quomodo dicatur contractum in faciem eccleſiæ.*
5 *Semiplena probatio, quam unus teſtis inducit, per famæ probationem ſuppletur.*
6 *Matrimonium contractum cum ea, cuius quis ſororem antea cognouerat, non ualet.*
7 *Quò ad legitimationem faciendam per ſubſequens matrimonium non ſufficit inſtrumentum de matrimonio contracto, ſed requiritur dotale inſtrumentum; ſecus tamen eſt de iure canonico vt num.21.*
8 *Filia non legitimatur per ſubſequens matrimonium, niſi illud contractum ſit cum muliere, cum qua honeſtè contrahi potuerit.*
9 *Alienatio feudi antiqui à patre facta an noceat filijs.*
10 *Pater renuncians vel alienans feudũ paternũ an filio præiudicet.*
11 *Pluralitas actuum præſumitur, vt euitetur contrarietas inter inſtrumentum ac teſtes.*
12 *Inſtrumentum vt probet, neceſſe eſt, prothocollum eſſe ſcriptum manu notarij de eo rogati, per alium enim ſcribi non poteſt.*
14 *Fama vt probata eſſe dicatur, requiritur, quòd probetur ipſius famæ ortus, & originis cauſa.*
15 *Matrimonium clandeſtinum non dicitur, quod ſecundùm patriæ conſuetudinem contrahitur.*
16 *Filij nati ex coniugio putatiuo legitimi eſſe dicuntur.*
17 *Iuris ignorantia excuſat contrahẽtes inceſtas nuptias à pœna eorporali & publicatione bonorum.*
18 *Quaſi poſſeßio filiationis ex quibus probetur.*
19 *Si probentur duæ famæ contrariæ circa idem, ei ſtandum eſt, de qua homines digniores depoſuerunt.*
20 *Pluralitas actuũ præſumitur, ne teſtes ſint cõtrarij, et ut probẽt.*
22 *Alienatio feudi, a patre quando filio noceat.*
23 *Prohibita per teſtatorem alienare extra familiam non intelligitur prohibitus ab inteſtato ſuccedere, qui extra familiam conſtitutus eſt.*

CONSILIVM LI.

CIRCA caſum, de quo quæritur, prima facie dicendum uidetur, quòd dominus Nicol. de Alanio ſit abſoluendus a petitis per d.Io.Colam de Petramala qui vult admitti ad caſtrũ Rochæ Roinolæ, ſitũ & poſitum in terra Laboris tanquã filius legitimus & naturalis magnifici do.Florimõtis de Petramala, qm̃ ex parte.d.do. Nicolai rei conuenti & poſſeſſoris per plurimos teſtes probatum eſt, ꝙ d.do.Io.Cola natus eſt in dicto caſtro uiuente adhuc do. Franciſca uxore.d.do. Florimontis, & ꝙ ante eius mortẽ erat annorum ſex uel ſeptem. Et propterea nõ potuit legitimus naſci ex do.Paula, quæ eo tp̃e vxor eſſe non potuit.d.do.Florimõtis, quia eodem tp̃e duas uxores hr̃e non potuit, inſtit. de nup. §.item adhuc.& C.de adul.l.eum qui duas. Ille enim legitimus eſt & naturalis, qui naſcitur ex uiro & uxore. le. filium diffinimus.de his, q̃ ſunt ſui uel alie.iur. tanq̃ igitur ſpurius & ex adulterio natus repelli debet d.Io.Cola a ſucceſsione paterna.§. fi. in auth.quibus mo.na.effi.ſui.& C.de inceſt.nup.in authen.ex complexu.& minus ẽt in bonis feudalibus admittitur talis.c.naturales.ſi de feu.fuerit controuer. inter do. & agna.¶ Nec obſtare videtur matrimonium, quod dicitur contractum inter eũdem do.Florimontem & d.do. Paulã, quia ex inſtr̃o de illo confecto probatur, & conſtat illud fuiſſe ɔtractum de anno.1468. quo tempore. d. do. Franciſca adhuc uiuebat. ꝙ declaratur ex eo, quia anno ſequenti condidit teſtamentum, de quo apparet publicum inſtr̃m, & per conſequens d.do.Paula vxor eſſe non potuit do.Florimontis, per prędicta. Nec cõtrarium probatur per teſtes d.Io.Colæ, quia illi, qui dicunt fuiſſe præſentes dicto matrimonio, referunt ſe ad inſtrumentum, & ſic deponere intelliguntur de tempore, de quo in illo.l.aſſe toto.in prin.de hę. inſt.& l.ſi ita ſcripſero. de cond.& dem.& alii qui dicunt, ꝙ tractabant ſe adinuicem, ut coniuges, & ꝙ pro talibus tenebantur & reputabantur, nõ probant, quia in dubio præſumitur, quòd hoc proceſſerit, & factum fuerit occaſione dicti matrimonii inualidi & prohibiti, arg.l.triticum.de verb.obl.& leg. 2. cum ibi no.C.de acq.poſ.& in l.quædam mulier. de rei uendic.& non præſumitur ex dicto tractatu aliud matrimonium inter eos cõtractum fuiſſe alio tempore habili & congruo, quia hoc dici poſſet, quãdo de alio matrimonio uero non probaretur, & nõ appareret, iuxta.c.illud.de pſumpt. præſertim quò ad effectum proles ſit legitima per ea quæ no.do.Abb.in c.lator.qui fil. ſint leg.& per Ant.de But.in c.peruenit.eod. tit. Non probant etiã dicti teſtes, inquantum dicunt, fuiſſe præſentes matrimonio,
1 ex alio; † quia in ualentibus loqui uerba ſunt de ſubſtantia matrimonii ſecundum glo.in leg.cum notiſſimi.C.de pręſcrip.30. vel 40.ann.& eſt de mente glo.in cap.tuæ.ubi hoc probari uidetur, de ſponſ.& ibi hoc expreſſius uoluit Inno.& alii in locis de quibus ibi per Mod.de quibus verbis exprimentibus conſenſum de præſenti non deponunt dicti teſtes, iõ teſtimonium eorum non releuat, prout ẽt dicit Alex.in conſ.148.in 2.vol.Nec etiam ex eo, ꝙ d.Paula ignorauerit impodimentum dicti matrimonij, pñt ex hoc filii dici legitimi, iuxta.c.2.& c.ex tenore.qui filij ſint leg.quia do.Io.Cola antẽ matrimonium de quo in dicto inſtr̃o, erat iam natus per plures annos, ut colligitur ex depõne teſtium do. Nicolai, iõ ex ſubſequenti matrimonio putatiuo non poterunt legitimari, ſed ex ualido duntaxat.d.cap.tanta. Tunc enim filiis prodeſt ignorantia parentis, & matrimonium putatiuum, quando poſt illud concepti ſunt & nati, quo caſu loquitur d.c.2.& d.cap.ex tenore.& non quãdo ſunt prius geniti & editi. Sed hoc caſu ad eorum legitimationem neceſſa-
2 rium eſt verum matrimonium.d.cap.tanta. ¶ Præterea aut † dicimus, ꝙ do.Paula ignorauerit factũ, id eſt, quòd do. Florimõs eſſet coniugatus, & hoc nõ eſt, q̃a illa tp̃e matrimonii & prius habebat domicilium in dicto caſtro Rochæ, & non in ciuitate Nolæ, ubi matrimonium contraxiſſe dicetur, in quo caſtro notorium erat, et communiter dicebatur et ſciebatur, ꝙ do.Florimons habebat uxorem do.Franciſcam, iõ præſumitur, ꝙ d.do. Paula hoc etiam ſciuerit et intellexerit, et ſic eius ignorantia allegari

allegari nõ põt, nec prodest, ut aperte colligitur ex no. per Ho. & alios in c. puenit. de eo qui duxit in matr. & c. dum quęrit, & alij post eũ, qñ dicatur mulier ignorãs de primo matrimonio. & rñdet ꝙ quando nihil oĩno sciuit. c. cum contingat. de rescri pt. secus si aliquid sciuit, vel per unum testem, vel per famam, vel alio modo. c. præterea. el. 2. de sponſ. & c. super eo. de cõsan gui. & affinit. Et idem probatur ex nota. per Inn. & Doc. in c. cũ inhibitio. de clandest. despon. ubi quærit, pone, ꝙ mulier cõtra xit matrimonium publice cum Titio, & in facie ecclesię, & reperitur Titiũ hre aliam vxorẽ, nunquid excusabitur. Et conclu dit, ꝙ si fuit ignorans vere uel pſumptiue, ꝙ excusabitur quo ad euitandã pœnam, & quòad legitimationẽ prolis. d. c. ex teno re, aut sciuit, uel scire præsumitur, & tunc non excusatur, sicut qñ matrimonium erat publicũ, vel nõ clandestinũ, quia tunc pſumitur scientia. c. j. de postul. præl. Et facit etiã, quia p famam probaẽ sciẽtia, iuxta no. in l. si tutor. petitus. C. de peric. tu. & p no. p Bar. in l. Celsus. de vsucap. & in l. is põt. de acq. hær. Si † vero dicaẽ, ꝙ do. Paulæ ius ignorauerit; & sic, ꝙ crediderit ualere secundũ matrimonium primo ꝯstãte, & durãte, quia præsumiẽ mulier ius ignorare, ſm gl. in auth. de incest. nup. in princ. & in l. si adulterium cum incest. in prin. de adul. & ibi p Bar. & adhuc videẽ idẽ, qa talis iuris ignorantia non prodest filiis quantũ ad hoc, vt dicanẽ legitimi, sed ignorantia facti, vel iuris & facti, de qua loquunẽ iura pdicta, ſm do. Ant. Abb. & Mod. in c. referẽte q. fil. sint legi. p l. qui in ꝓuincia. §. diuus. de rit. nup. q tex. vltra iuris errorẽ, quò ad hũc effectũ, requirit ẽt tps lõgissimũ. 40. an norũ, & qdã alia, de q. b. ibi, & qa lex resistit tali ꝯiugio, iõ error iuris nõ ꝓdest, nec excusat a mala fide. l. queadmodũ. C. de agri. & censi. li. 11. & no. Bar. in l. sed si lege. §. scire. de pet. hær. & idẽ tenet Ab. in c. plurũ. eo. tit. q. filii sint leg. & ĩ c. p venerabilẽ. col. pen. eo. tit. nisi error iuris esset probabilis & excusabilis, p leg. regula. de iur. & fa. ign. Et idẽ ẽt tenet Ang. in l. fi. ff. de con dict. ob caus. & sentit hoc ẽt Raph. ibi. ¶ Et dato, ꝙ ẽt solus error iu ris sufficeret ad legitimationem prolis, nihilo minus ad hoc, ut ex matrimonio illicito, & minus legitimo filii nati legitimentur, oportet, ꝙ illud sit ꝯctum in facie ecclesiæ. c. pe. qui filii sint legi. Et † quò ad effectum, de quo agitur, dr contrahi in facie ecclæ, qñ proponuntur edicta, & seruatur forma, de qua in c. cũ inhibitio. de clãdesti. despõ. aliàs, vt ibi dr, quo ad hunc effectũ mrimoniũ reputaẽ clãdestinũ, & per ꝯñs pſumit, ꝙ ꝯhentes sci uerint impedimentũ, uel ꝙ ignorãriã affectauerint, ſm Inn. Ho stien. Io. And. & do. Ant. in d. c. pen. & ibi dñt, ꝙ non sufficit: ꝙ matrimonium sit ꝯctum conuocatis amicis, & nemine excluso prout obseruant Lombardi. Et idẽ tenet do. Præpo. in c. qđ no bis. eo. tit. quæ forma in casu nr̃o fuit omissa, iõ excluditur oĩs præsumptio erroris tã facti q̃ iuris. ¶ Ex alijs quoq; non potuit do. Io. Cola per dictum subsequens matrimonium legitimari, quia conceptus fuit viuente do. Frãcisca, ut dixi, & ꝯñr ex adul terio, et sic eo tp̃e, quo do. Paula vxor esse non poterat. c. tanta. cũ gl. et ibi plene per Doc. qui fil. sint leg. Secundo, quia do. Flo rimons prius cognouerat Pulisenam sororẽ dictæ Paulæ. ut cla rè deponit Helena in primo ꝓcessu, & est. 26. testis quæ dicit, ꝙ vidit dictam Pulisenam iacentẽ in terra super fœno in quodam loco Rochæ dicti castri, in quo reponebatur granum & miliũ, & do. Florimonte super eã. Per talem. n. actum absq; dubio ꝓ batur copula. c. præterea. & ibi per oẽs de testi. Et † quàuis vnus testis non probet plene. l. ubi numerus. ff. eo. facit tamen semiplenam probationẽ, ut no. in l. admonẽdi. de iureiur. & illã sup pletur per ꝓbationẽ famæ, de qua oẽs testes deponunt, ut ibi per Doc. et no. in l. 3. §. eiusdem. de testib. et in specie hoc probaẽ in d. c. pterea. Accedit ẽt, quia alius testis, scilicet. 16. in eodẽ processu, Augustinus noĩe, dicit ꝙ in dicta Rocha dicti castelli in loco ubi erat fœnũ, uidit do. Florimontẽ cũ Pulisena, q̃ tenebat apodiatam ad fœnum. Si ergo † prius ille cognouit car naliter Pulisenã, sequiẽ ex hoc, ꝙ matrimonium ꝯctum cũ Paula postmodum non ualuit. c. super eo. de consang. et affi. & no. gl. & Abb. in c. discretionẽ. de eo, q. cog. consang. uxo. suæ. & ꝓ batur in c. pe. eo. tit. & in c. prętere a, lo. 2. de desponſ. impub. & in c. vnico. de sponsa. lib. 6. & no. in l. j. §. pe. de concub. et p ꝯñs ex tali matrimonio inualido do. Io. Cola legitimari nõ potuit. ¶ Tertio ex illo † non potest sequi legitimatio, quia non adsunt instrumenta dotalia, sine quibus non legitimantur filii ex matrimonio subsequenti quo ad effectum succedendi, nec sufficit instrumentum de matrimonio cõtracto, de quo superius est facta mentio. l. si quis. & l. nuper. & ibi no. C. de natu. lib. & in §. fi. instit. de nup. & ibi p gl. & ꝓbatur in auth. de fi. ante do. instr. na. p totum. & tenet Bald. in l. si qua illustris. C. ad Orfic. & in l. neque. C. de nup. & Ang. in consi. 17. & Bal. in c. illud. de pſump. vbi dicit, ꝙ ita seruatur. ¶ † Quartò hoc cõfirmaẽ. Nã, vt probatum est, do. Paula est ignobilis & ex ignobili familia, Dñs autẽ Florimons est nobilis & ex nobili progenie, ꝓ pea ex matrimonio cũ ea ꝯcto non potuit filius prius natus legitimari: quia requirit, ꝙ sit ꝯctum cũ muliere, cũ qua per virum potuit cõtrahi honestè, ſm Bal. in d. c. illud. de pſump. allegat gl. in §. si q s igitur. in verſ. pmittimus. in auth. q. b. mo. natu. effi. sui. & ibi ẽt no. Ang. & in §. ad hoc. in auth. vt lic. ma. & auiæ. & Bar. in cõsi. 120. inci. Verutius Cõradini, &c. & Bal. in auth. si quis. C. de nat. lib. & in l. 2. quib. res iud. non noc. Dñr autem nuptiæ inhonestæ & indignæ, quando quis habere non põt sine dedecore, ſm mores ciuitatis, considerata qualitate natalium, & dignitate viri. l. 3. §. si emancipatus. de bo. poſ. cõtratab. & declarat Bart. in l. cũ ita. de cõd. & demõ. & in l. si rogatus. de manu. vin. Ex alio quoq; videtur, ꝙ do. Io. Cola excludaẽ: qm probatum vr̃, ꝙ fuerit filius Pulisenæ, & non do. Paulæ. Hoc enim deponit clarè Nicolaus. 25. testis in secundo processu, ubi dicit, ꝙ uidit eum nasci ex Pulisena, & tradi nutrici, & ꝙ erat publica uox & fama in Rocha, & erat filius Pulisenæ, & cuiusdã Iacobi. Et idẽ attestatur Colona alia testis, silr dicens, ꝙ uidit d. Io. Colã nasci ex Pulisena: & mul ti alij deponũt de fama & de auditu. Et iõ absq; dubio vr̃ conclu denter probatũ, maximè p illos duos testes, q cõcorditer depo nunt de uisu, ꝙ d. Io. Cola sit filius Pulisenę, per ea, quæ hñt in l. filiũ diffinimus. de his, q. sunt sui vel alie. iur. & in c. trãsmissæ. q. filij sint leg. cũ ꝯcor. Nec iuuat, ꝙ ipse ꝓbauerit se teneri, & tra ctari p do. Paulã ut filium legitimum. qa ex hoc nõ ꝓbaẽ filiatio, sed quasi possessio filiationis, ſm Bar. in l. j. §. idẽ p ꝯrium. đ lib. agno. in l. j. §. j. de qõ. & in l. nõ nudis. C. de prob. & in l. j. C. quo. bon. & per Doc. plene in d. c. transmissæ. Et quãuis ex pro batione dictæ quasi possessionis transferatur onus ꝓbandi ꝯrium in aduersam partẽ, ſm Doc. in dictis locis. Tñ in casu nr̃o ꝯtrarium dr̃ satis ꝓbatũ, ex quo testes partis aduersæ deponũt & ꝓbant, ꝙ d. Io. Cola est natus ex Pulisena. Sed cessantib. oĩb. pmissis, & dato ꝙ do. Io. Cola esset filius legitimus & naturalis do. Florimontis, vr̃ tñ, ꝙ succedere nõ possit in dicto castro Ro chæ Rainolæ, quia d. do. Florimons illud alienauit & transtulit in do. Vgonẽ patrẽ. d. do. Nicolai, reseruato sibi usufructu tñ. & q̃uis actum fuerit, ꝙ teneatur do. Vgo renunciare dicto con tractui, casu quo. Florimõs susciperet filios legitimos, & uellet restituere d. Vgoni q cquid ille pstitisset uel soluisset, & cum effectu ac realiter solueret, &c. hoc tamen non obstat, quia dicta promissio de renunciando fuit cõcepta sub duplici conditione copulatiue, quarum prima est casualis, s. si do. Florimõs suscipe peret filios, & altera potestatiua, videlicet, si uellet soluere, & actualiter solueret. Quãuis igitur prima dicaẽ, & sit impleta, altera tñ defecit: quia nunquã declarauit velle soluere, nec actualiter soluit. d. Florimons, nec implementũ huius cõdõnis transire potuit ad herẽdẽ eius. l. cui fundus, de cond. & dem. & ibi p Bar. & in l. à testõre. eo. ti. & in l. si decẽ cũ petiero. de ver. ob. Et ideo qa vtraq; cõditio nõ fuit purificata, ꝓmissio Vgonis nõ hẽt effectũ. l. si hr̃di plures. de cõdi. insti. & l. si is, q. duceta. §. vtrum. & ibi plenè p Bar. de reb. du. Præterea laudo deinde lato inter pdi ctos ex homologatione partium fuit recessum ab oĩ reseruatio ne prius facta in alio ꝯctu per do. Florimõtẽ cõcernẽte tã vsum fructũ, q̃ ꝓprietatẽ, & tã pura, q̃ ꝯdõnali. Nã in ipso laudo condẽnaẽ d. Florimons ad relaxandũ d. do. Vgoni vacuã et liberam possessionem dicti castri, & ad cedẽdũ et renunciandũ eidẽ om nẽ actionẽ ꝯpetentẽ, et q̃ cõpetere posset in dicto castro et eius ꝑtinentijs ex ꝯctib. seu aliàs qũocunq; et qualitercunque, etc. et sic etiam ad ius in spe, & sub ꝯdõne tm̃ ꝯpetens ꝯdẽnatio porrigit, psertim ꝑ illud uerbũ, cõpetere posset, ut declarat Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 6. q. de uer. obl. ¶ Nec ob. ꝙ de com promisso nõ appareat: qa de illo fit mentio enunciatiuè per arbitros partib. psentib. & nõ contradicentib. id eo inter illas probat. l. optimum. C. de contrah. & cõmit. stip. Et ulterius partes ipsæ approbauerunt & homologauerũt dictũ laudũ, ac. d. D. Florimons nullũ ius, nullãq; actionẽ, vsum, dñiũ seu ꝓprietatẽ sibi vel hr̃dib. & successorib. aut alteri⁹ cuiuscũq; psonę ĩ & sup dicta

cta terra Rochæ Raimolæ,&c.retinuit,seu reseruauit,&c.Quã uis igitur laudũ esset nullũ,ꝑ tñ approbationem ualet,saltem in vim pacti, sicut dr̃ de sñia nulla approbata ꝑ partet, quia licet approbari nõ possit,vt valeat tãq̃ sñia, ualet tñ approbatio in uim pacti.l.2.& ibi no.C.cõ.utriusq; iud.¶ Nec ẽt obstat,ꝙ
9 illud castrum sit feudale,& ꝙ feudũ sit † antiquum,& ꝑ ꝯns,ꝙ alienatio patris non potuerit nocere filio,q̃uis ẽt ad id accesserit consensus dñi,sed ꝙ alienãti tm̃ noceat,donec viuit.ca.j. de alie.feudi p̃rni,& ibi no.Qm̃ illud ꝓcedit,qñ feudũ est cõcessũ ꝑ se & filiis,tunc.n.alienatio patris facta etiã in casu permisso post mortẽ eius nocet filiis,prout ẽt voluit Bal.ĩ c.j.§.hæc quoque,de successio.feu.& probatur ibi iuncta gl.& in c.j. §.si cliẽtulus.de aliena.feu.& ibi Iac.de Belui.& Bal.& in c. Titius,si de feudo fuerit cõtrouer.inter do.& agn.& idem tenet Iac.de Belui.in c.j.§.fin.q̃ fuit prima cã beneficij amit.& Bal.ibi in fine,& Aluarot.in 10.ↄclusione. Dy.& An.in l.apud Iulianum.§.si q̃d alicui.de legat.j.tunc enim dr̃ acquisitum feudũ facto & prouidentia patris,secũdũ And.de Isern.in c.j.in fi.qui succ.tenen.& in d.§.hæc quoq;,& Alex.cõsi.26.vlt.col.5.uolum.Sed si feudũ recipiatur pro se & heredibus,expresse vel tacite,tunc non põt filius ad feudum venire,nisi sit hæres,ꝓm omnes in c.j.an agna. vel fil.& Cy.in l.si manumissus.in fil.C.de liber.& eorũ liber.& Bar.in l.eum qui.de interdic.& releg.& in l.vt iurisiurandi. §. si liberi.de operis lib.& Pau.de Cas.in l.si mihi.& Titio. de verb. obl.& in l.pro hærede.§.si quid tamẽ.de acq.hæred.& per alios in locis ꝓxime allegatis.Et ideo alienatio & factum patris nocet filiis & hrredibus, quia non pñt uenire contra factum defuncti.l.cum a matre.C.de rei vendicatio.leg.quæ a patre.C.de rest.mil.& l.2.C.si quid in fraud.patron.Et hoc ẽt uoluit Bal.in d.§.hæc quoque.per rationem prędictam,& Pau.de Cas.& moder.in dicto.§.si quid alicui.& Alex.conf.103.vol.in vlt.col.& in alijs consilijs statim allegandis.In casu autem nostro,in quo non apparet de aliqua inuestitura,sed , ut pręmittitur in facto, castrum Rochæ fuit per dñm Florimontẽ & maiores suos possessum longissimo tpe tanquam feudum, ideo pręsumitur paternum.cap.j.si de feu. fuer. controuer. inter domi.& agnat.& & ibi notant Doctores,& presertim Bal.& facit text.in c.j. §.j. de inuest.in mari.fact.& in c.j.ver.& si non dñs, de gradib. succeden.in feudo.Et ita ẽt concludit Alex.ↄsi.15.5.vol. Et similiter isto casu feudum esse intelligitur hereditarium,perinde ac si simpliciter concessum fuisset expresse,quo casu similiter pro filiis hæredibus concessum vr̃.c.j.an agna.vel filius.Et ita ↄcludit ẽt Bal.in l.liberti,libertęq;.C.de oper.lib.in ult.col. & in l. j.in 31.q̃ne.ff.de rerũ diuisi.ex quo sequit, ꝙ alienatio dñi Florimontis p̃iudicauit do.Io. Colæ,qui est hæres patris sine beneficio inuẽtarij,per notata in l.fi.§.in computatione.C.de iure de libera.Et hoc ẽt uoluit Nicol.de Matta.quem refert Bal.in l. q̃
10 se patris.C.vnde libe.vers.itẽ q̃ritur,si falsus,&c.† vbi dicit,ꝙ si pater renunciauit feudo paterno,& adiuit filius simpliciter hæreditatem paternam,ꝙ illi præiudicat factum patris per iura p̃ allegata nisi ꝓm Bal.qñ promisisset pater pro se & hæredib. nõ ↄtrauenire,per no.in d.§.in computatione.licet aliud sit,qñ ꝓmisisset pater de se tantũ,vel quando simpliciter renunciauit absq; vlla promissione de nõ contraueniendo, sed tñ hoc ultimo casu contra Bal.tenet Alex.in consi.13.5.vol.si feudũ sit hæreditarium,quia ꝓm cõem opinionem,de qua in locis preallegatis,tunc factũ patris nocet filijs.Et dicit Alex.ꝙ allegata ꝑ Bal. procedunt,qñ feudum esset acquisitum facto & prouidẽtia patris,hoc est pro se & filijs,& ꝙ ĩ feudo hæreditario pręiudicet filio hæredi alienatio patris,tenent ẽt late Alex.conf. 26.& 28. 5.vol.& in l.si patroni.in prin.ff.ad Trebel.vbi declarando illud quod dicit ibi Pau.de Cast.& Io.Andr.in addi.Spe.in tit. de locato.§.non aliqua.in add.incipien. Qđ nõ esset dubia, &c.dum volunt, ꝙ feudum veniat in restitutione fideicommissi relicti agnato comprehenso in inuestitura.Nam istud est ex eo,secundum Alex. quia filius adeundo simpliciter hæreditatem patris non põt uenire contra eius factum & eius dispositionem, quæ aliàs nõ seruatur in bonis feudabilibus. c.j.de suc.feu. ¶ Sed q̃uis prædicta contra do.Io.Colã parum intuentibus uideantur multum urgere,inter quos connumerari põt iudex,qui contra eum iudicauit. Nihilo minus illis non obstãtib. contrarium arbitror de iure verius.Et in primis ur̃ esse certũ, & absq; dubio probatum,ꝙ do.Florimons contraxit matrimonium cum do. Paula ĩ ciuitate Nolæ,postquã ille recessit ex Rocha,& sic post mortem do.Franciscæ.De hoc enim deponũt tres testes, qui dñt fuisse præsentes matrimonio contracto in ciuitate Nolæ, & dñt de hoc fuisse cõfectum instr̃m,ad quod se referunt. Idẽ quoque deponit Hieronimus de Angelo penultimus testis in secundo processu.¶ Nec obstat,ꝙ per instr̃m productum probetur matrimonium fuisse contractum dña Francisca prima vxore do.Florimontis adhuc uiuente,et sic ꝙ non ualuit, quia ad hoc duobus modis respondetur.Et primo, ꝙ ex testimonio dictorũ testium apparet,ꝙ post matrimonium, de quo ipsi deponũt,do Florimons et do. Paula remanserunt in ciuitate Nolæ,et ꝙ ibi habitabant. nõ deponũt ergo de illo matrimonio, de quo in dicto instr̃o confecto.1468.q̃a eo t pe prædicti commorabantur et habitabant in castro Rochæ Rainolæ,ut deponunt oẽs testes partis contrariæ.Contrarietas ergo,quæ esse vr̃ inter instr̃m et dicta testium, debet reduci ad concordiam per multiplicationẽ actus,& sic interpretandum est, ꝙ instr̃m lo-
11 quatur de uno matrimonio,et testes de alio,qu ia quãuis † pluralitas actuum non præsumatur.c. in p̃sentia.de probat. et not. in l.eum qui.§.in populari.de iureiur.& probatur in l.fin. C.de reb.credi.et ibi not.Bal.et idem Bal.post Iaco.But.in l.2. C. de aduoc.diuers.iud.et in l.2. C.quando prouo. nihilo minus pluralitas præsumitur,ut euitetur contrarietas inter instrumentũ et testes,ẽt ad effectum,ut probent,ut est casus in c. cum Ioannes.de fide instr.& ibi Doct.et do.Abb.in c.tum tu.de testibus ¶ Secundo respondentur, ꝙ prædictum instrumentum per aduersarium productum fidem non facit,& nihil ꝓbat: quia prothocolium,ex quo est assumptum nõ est manu notarij,qui dici
12 tur fuisse rogatus,sed alterius: ad hoc aũt,vt instr̃m† probet,necesse est,ꝙ ꝓthocollum sit scriptum manu notarij de eo rogati, nec potuit per alterum scribi: vt habetur in auth. de tabellio. §. nos aũt.& ibi gl.& no.Spe.& Io.Andr.in tit.de instr. edit. §. instrumentum.vers.item opp.ꝙ non est cõfectũ per eum . & Bal. in rubr.C.de fide instr.vers.sed tñ hic dubitatur,&c.vbi explicitè dicit, ꝙ notarius debet scribere prothocollũ manu propria, & non ꝑ aliũ.& no.Doc.in c.inter dilectos. de fide instr.& Bal. in l.j.§.ne autem. C. de cad.tollen. & Imo.in c.fin.de off.deleg. Ang.& Alex.in l.quædam.§.nihil.ff.de eden.& Alex.in cõsi.41. col.j.in j.vol.Et tãto minus adhiberi debet fides huic instrumẽto: quia verisimilia non continet,iuxta.c.non est verisimile. de præsumpt.Non.n.credendum est,ꝙ vir iste nobilis uiuente adhuc prima uxore contraxisset palã matrimonium, & in faciẽ ecclesiæ, uiuẽte adhuc prima uxore p̃sertim ob timorẽ magnæ pęnæ,quæ illi imponi potuisset.l.eum qui duas. C.de adulte.prout in alia quæstione cõsiderat etiam Bar.in l.fi.de p̃to.stipul.ac ẽt, quia cum matrimonium tale esset publicè contractum, & de illo esset notorium in ciuitate Nolæ iuris præsumptione trãsiuisset in notitiam vxoris habitantis in loco vicino,& aliorum habitantium in eodem loco.c.quosdam.& c.quãto.de præsumptio. & tñ non apparet,ꝙ vxor de hoc vnquam habuerit querelam, nec ꝙ in dicta terra Rochæ aliquid fuerit per alios dictum: & prout testes partis contrariæ uerisimiliter super hoc examinati dixissent,si id dicto t pe factum fuisset.Et ꝓpterea succedit, q̃d dicit Bald.in lege scripturæ.in 2.col.C.de fid.instr.ubi inquit,ꝙ instrumenta redduntur multũ suspecta,qñ continent licet possibile,non tamen verisimile. & subdit uerisimilitudinem in probationib.multum debere attendi.l.cum de ætate.de prob.ac dicit esse notanda uerba Nicol.de Mattar. & post gl.in eadem lege dicit etiam Bal. ꝙ ubi iudicis motus non concurrit cũ instru-
13 mento,non dẽt iudex illi fidem adhibere. ¶ Non ob.ẽt † ꝙ matrimonium in ualentibus loqui requirat uerba, c.tuæ. de sp̃osa. de quib.dicti testes non deponunt: q̃a cõtrarium uidet̃ uerius, prout glo.innuit.27.q.2.§. sufficit. & ibi Archi.& Host.in d.c. tuæ.& in summa in tit.de matri. §.qualiter.circa prin.dom.Ant. Car.& do.Abb.in d.c.tuæ.Et ubi etiam uerba essent necessaria. adhuc testes probarent : quia dñt matrimonium fuisse contractum corã sacerdote,interueniente ẽt eius benedictione. Ex his igitur p̃sumitur,ꝙ solẽniter fuerit cõtractũ: & sic mediantibus verbis,sicut uidemus,ꝙ licet uerbum,promitto, prolatum a teste,non importet stipulationẽ,ꝓm Doct.in l.sciendum.de uerb. obl.Si tñ testes deponunt de ꝓmisione iudicis, ꝓbant stipulationem,ꝓm Alex.in d.l.sciendum.per c.sicut. de re iud. cum ibi no,per Abb.Et hoc,ꝓm eum, q̃a pro iudice præsumitur. l. pen. C.de

C.de euic.q̃uis loquant̃ de actu facto a iudice:idẽ tñ est de illo,
q̇ fit à priuatis in pñsentia iudicis: qa & ꝓ dicto actu pñsumitr, &
ꝓ solẽnitate ĩ eo necessaria argõ notatorũ ꝑ Bar.ĩ l. frater à fra
tre.circa vlt.chartã.đ ꝯdic.indeb.& facit.l.transactionẽ.cũ ibi no.
ꝑ Bar.& Doct.C.de transa.& hinc est,ꝙ in actu celebrato à pri
uatis præsumitur adhibita solẽnitas, etiam extrinseca, quæ aliàs
non præsumitur.l.quæcunq;.§.fin.de publicin. si super eo decre
tum iudicis fuit interpositum,ẽm Spec.in tit de empt.& vend.§.
nunc dicendum restat.uers.& breuiter scias,&c.& Pau.de Cast.
& Alex.in d.l.sciendum.cum concor.de quibus ibi per eum. Et
eo magis:quia(ut dixi)interuenit ẽt pręsentia sacerdotis,& eius
benedictio,quæ operari debet,ut omnia pręsumantur solẽniter
acta: quia pro eius actu debet præsumi,sicut pro iudicis decreto
argumento notatorũ per Bar.in l.j.§.huius studij.de iust.& iu.
¶ Non obstat ẽt dum dicebatur esse probatum, ꝙ do.Florimõs
cognouerat prius Pulisenam sororẽ Paulæ,& sic, ꝙ ꝑꝑ affinita-
tem cõtractam non ualuerat matrimonium cum ea. c. super eo.
de consangui.& affini.Quia primò negatur,ꝙ sit probatum ple
nè,ꝙ dicta Pulisena fuerit carnaliter cognita à do. Florimonte.
Nã testes in actu proximo ad copulam sunt singulares,& etiam
respectu loci,ideo non probant,iuxta not.in l.ob carmen.§.fin.
ff.de testib.Nec semiplena ꝓbatio , q̃ inducitur per dictũ unius
14 testis, suppletur in casu nr̃o per famã : quia fama non † est pro-
bata,quamuis testes simpliciter dicãt,famã ita esse ex quo nõ ex
primunt ortum,nec declarãt cãm, unde fama traxerit ortum &
originẽ,ut sic possit intelligi,an sit ꝓbabilis fama, an uerò uana
uox populi,cui non est credendũ.l.decurionẽ. C. de pœn.& ita
cõcludit Bal.in l.de minore.§. plurimum.de q̃õ.in ult.col.& Bal.
in l.proprietatis.C.de proba.et in l.diffamari.in princ. C.de in-
ge.et manu.et Ang.in l.ea quidẽ,in tertia col. C.de acc. & Abb.
in c.cum causam,quæ inter Archiepiscopum. de testib.in j.col.
Alexan.consi.151.& consi.seq. 1. uol. Debent.n.testes de fama
deponentes etiam non interrogati exprimere , a quibus audie-
rint,ẽm Ang.in repe.d.l.ea quidem.de accu. in 3.col. Rom.in l.
j.in prin.de ope.no.nun.Imo.post Ant.de But.in c.cũ oporteat.
de accu.& Alex.in cons.153.in ult.col.& in cõs.155.in 2.col.5.
vol.Et ubi ẽt matrimoniũ ex hoc capite non ualuisset,adhuc tñ
15 filij postea nati essent legitimi . † Nã matrimoniũ hoc fuit ꝯ̃ctũ
palã & in faciẽ ecclesiæ, ex quo fuit celebratum corã multis , &
ẽm cõsuetudinẽ patriæ . Nã hoc sufficit ad hoc,ut matrimoniũ
non dicat̃ clandestinũ ẽm Old.in consi.257.inci. Clemens epi-
scopus,&c.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de clandest.despons.in
prin.et Abb.in d.c.cũ inhibitio.eo.ti.qui dicunt, ꝙ solẽnitas,de
qua ibi,nõ est necessaria,et ꝙ est recessum a forma , de qua ibi ,
a qua ẽt per contrarium usum est recessum: ideo satis est serua-
re cõsuetudinẽ patriæ.l.de quib.de leg. et præsertim in casu nr̃o
matrimoniũ hoc clandestinũ dici nõ põt, ꝑꝑ iudicis præsentiã,
ẽm Bar.in d.l.frater a fratre. char.vlt.de cond.indeb. ubi dicit,ꝙ
illud dicitur factũ palã,qđ est gestũ coram iudice . Et probatur
in l.j .C.de præd.curia.lib. 10.et per Alex. in l.clam possidere.in
princ.de acq.poss.Bene facit, quod no. Bart.in l.non intelligit.
§.tacita. de iure fis. ubi dicit per illum textũ, ꝙ actus non dr̃ clã,
sed palã factus, qñ de illo confectũ fuit instr̃m. Ex hoc ergo se-
quitur,ꝙ ꝯ̃hentes matrimoniũ prædictũ præsumunt̃ in iure er
rasse,& ignorasse impedimentũ causatũ a dicta affinitate ꝯ̃cta
ex coitu d.Florimõtis cũ dicta Pulisena , ut est casus in l.fi.ff.de
ritu nup.& no.gl.ĩ l.j.C.de interdic.mat.& plene declarat Bar.
in l.si adulterium cum incest.in prin.de adul. sicut ẽt cessat pñsũ
ptio doli & fraudis,qñ ꝯ̃ctus factus est palã.l.cum ipsa. de ꝯ̃hẽ.
emp.& no.Bar.in l.si pupillus.in §.fi.de autho.tut.& in d.l.fra-
16 ter a fr̃e.Si ergo vterq; † ignorauit vere uel pñsumptiue ĩpedimẽ
tũ prædictũ, filij postea nati ex tali ꝯiugio putatiuo efficiũt̃ ltĩ-
mi,& dñr ltĩmè nati,ẽm gl.& oẽs in d.l.q ꝯ̃.& ĩ l.mariti.§.pe.de
adul.& ẽ casus de hoc.& ibi no.oẽs ĩ c. 2. q filij sint leg.& ibi ẽt
ꝓbat̃,ꝙ ignorãtia parẽtũ ꝓbet̃ ex hoc tñ,ꝙ mr̃imoniũ fuit pa
lã ꝯ̃ctũ, & hoc ẽt ibi uoluit Io.And.Et idẽ ẽt qñ alter solus fuis-
set ignorans,non solũ quo ad eũ sed ẽt quo ad alterũ.c.ex teno
re.eo.ti.& ibi ꝑ oẽs, ꝑ Bal.& Sal.in d.l. q ꝯra, quicqd ibi dicat
gl.& Cy.non tñ prædicta locũ habent,qñ error fuit in facto ,
sed ẽt si fuit erratum in iure tm̃modo,vt est de mente doctorũ
in c.per uenerabilẽ.qui fil.sint legi.quorũ.dicta ad hoc ibi pon
derat do.Abb. & est de mente gl.in c.perlatum.eo.tit.Et quam
uis hic & ibi dicat Abb.ꝙ error põt eẽ probabilis, tñ satis dicit̃
probabilis,& reputat̃ pñsumptiue,qñ partes palã contraxerunt.
Et vltra eũ,ꝙ solus error iuris sufficiat ad effectum,ut filij ltĩ-
ment̃,voluit ẽt Bar.in l.fi.de ꝯd. ob cau.ꝑ d.l. q in pñsentia.§.di-
uus.de ritu nu.& ꝑ no.ꝑ gl.ĩ d.l.q ꝯ̃,q̃ intelligit,ꝙ loquat̃ ẽt de
17 ignorãtib.ius tm̃modo.¶ Et rõne ꝯfirmat̃. Nã sola † iuris igno
rantia excusat ꝯ̃hentes incestas nuptias a pęna graui,s.corpora
li,& publicatione bonorum vt probat̃ in auth.de ĩcest. nup.in
prin.& declarat Bar.ĩ d.l.si adulterium cum inc.in prin.ubi idẽ
probat̃,& ꝑ eum in d.l.fi.& Bal.in rub.sol.mat.& Do.in c.& si
necesse.de donat.inter vi.& uxo.Si ergo dictus error excusat pñ
dictos a pœna,& illis prodest multo magis debet filijs ꝓdesse,
q nõ sunt culpabiles,aliàs sequeret̃, ꝙ filij punirent̃,quib. cul-
pa obiici nõ põt,& ꝙ parẽtes,q deliquerunt,excusarentur,qđ
est absurdum.Et hoc mõ arguendi vtitur ẽt Imperator in d.au-
th.de incest.nup.vbi ista rõ assignat̃. ¶ Et adhuc istud confirma
tur.Nam vnius ignorantia non prodest alteri,quo ad pœnam,
ẽm gl.& Bar.in d.l.si adulterium.ꝑ illum text.& not.gl.in d.l.q
contra.& tñ ignorantia duntaxat unius ꝓdest filijs in hoc,vt ef
ficiant̃ ltĩmi quò ad utrũq;.d.c.ex tenore. & sic cõstat,ꝙ igno-
rantia parentum facilius filios ltĩmat, quã parẽtes a pęna absol
uat.Sed sola iuris ignorãtia parentes excusat ꝯ̃hentes ꝓhibitas
nuptias.d.l.si adulterium ergo multo magis dẽt filijs ꝓdesse,&
ꝑꝑ illã ltĩmos eẽ. Et pro ista opinione recte intuenti vr̃ ẽt esse
casus in d.c.cum ĩhibitio.ubi dicit̃, ꝙ si ꝯ̃hentes matrimonium
in facie ecclesiæ sciãt impedimẽtum ltĩmum,ꝙ filii nõ ltĩmi, er
go ad hoc vt filij legitimi dicãtur,sufficit,qđ dictum impedimẽ
tum ltĩmum non ignorent.Nõ solum ãt dicit̃ quis ignorare le
gitimum impedimẽtum,si errat solum ĩ facto & in iure simul ,
sed ẽt si in casu nr̃o errat dũtaxat in iure , qm̃ impedimentũ,de
quo agit̃,a iure cãtur , qđ ius impedit isto casu ꝯ̃hi mr̃imoniũ,
ergo hanc prohibitionẽ ignorat,& si in hoc iure errat,dr̃ igno-
rare impedimentũ legitimũ,i.a iure introductũ.l.3.§. de illo.ff.
pro soc.Et ꝑ ꝯñs verificãt̃ in illo uerba tex.a cõtrario sensu.in d.
c.cũ inhibitio.Et prædicta ꝓcedunt,ẽt si ignorãtia iuris esset ex
parte mulieris dũtaxat,sicut si sola errasset in facto.d.c.ex teno
re.q error in ea pñsumit̃,nedũ quia contraxit palã, sed ẽt qa mu-
lier,& sic rõne sexus,ut in d.auth.de inc.nup.in prin.ver.mulier
quoq;,&c. et ibi per gl.in uer. sciẽs quã etiam ad hoc allegat A-
lex.in l.iustè possid.de acq. pos.col.antep.et pñsertim qñ nuptias
prohibitas cõtrahit, qa tũc pñsumitur a uiro seducta et decepta .
l.fi.& ibi no.Imo.& Pau.de Cast.de leg.j. Et ꝑꝑ hoc excusatur
nedũ a pœna legali,ut dixi,sed ẽt quò ad effectum lucri retinen
di & ꝯñdi,ut ibi in textu,et per Bart.in l.miles ita.§.fi.de tes.mil.
Si ergo error iuris est iusta cã ignoscẽdi mulieri ẽt ĩ lucris , mul
to magis ꝑꝑ hoc ignoscẽdũ est eius filijs.Et quãuis Bar.in d.l.fi.
de cond.ob cau.dicat, ꝙ efficiantur ltĩmi quò ad errantem dun
taxat:tamen ipse habuit respectũ ad gl.in d.l.qui cõtra,quã alle
gat,q̃ glo.reprobat̃ ꝑ Iac.de Are.Bald. et Sali.ibi ꝑ oẽs in d.c.ex
tenore.ꝑ illũ tex. Ideo ẽt Bar.in hoc minus recte sentit.Et ideo
sicuti ex pñmissis infertur : quia d.Io.Cola natus est post dictum
mr̃imoniũ putatiuum,vt paulò post declarabit, iõ legitimus re
putat̃ & ꝑ hæc ad aliqua in ꝯ̃rium allegata remanet rñsum. Di-
co ẽt ꝓbatũ esse,ꝙ do.Io.Cola fuit filius do.Florimõtis,& do.
Paulæ.Hoc.n.satis probat dñs Daniel,vt in primo ꝓcessu exa-
minatus deponit,ꝙ eius mater interfuit natiuitati Io. Colę, ut
in mane audiuit ab ea.Et quãuis in hoc auditu loquat̃ , quia tñ
erat vicinus,& quia tanquã vicinus deponit de filiatione,illam
probat & ea,q̃ no.Bar.& Doc.in l.j.si cer.pet.& Doc.ĩ d.c. trãs
missæ,& cũ eo satis cõcordat Rãgonus alius testis,q dicit ꝓ ip
se iuit ꝓ obstetrice, qñ Io.Cola natus est in ciuitate Nolæ.& ꝙ
hoc nũciauit do.Florimõti,à quo recepit pñmiũ,& ꝙ puero fuit
impositum nomẽ Io.Cola. Et ad minus istorũ ꝓbatio ꝑficitur
& cõpletur ꝑ famã, ꝑ no.in d.l.admonẽdi.& in d.l.3.§.eiusdem
vel saltẽ est ꝓbata quasi possessio filiationis , qa oẽs testes do.
Io.Colæ dñt, ꝙ ille a pñdictis habebat̃ & tractabat̃ pro filio legi
timo,& ꝙ ab oĩbus reputabat̃ & tenebat̃ ꝓ filio legitimo & na
18 turali do.Florimontis,& do.Paulæ,ex his † em̃ quasi possessio
filiationis ꝓbat̃,ẽm Bar.ĩ l. j.§.idẽ ꝑ ꝯ̃riũ.de lib.agn.& in l.j. C.
quo.bo.& Iac.Bu.ĩ l.qdã.đ ꝓb.& Ant.de But.ĩ d.c.trãsmisse.ꝑ
q̃ quasi possessionẽ onus ꝓbãdi ꝯ̃riũ trãsfert̃ in aduersariũ,ẽm
pñdictos, ꝑ l.nõ nudis.& l.nõ epistolis.C.de prob.immo ẽm Iac.
But.in d.l.quidã.& Ant.de But.in d.c. transmissæ,satis est pro-
bare cõmu. opi.absque tracta. parẽtum,qa per eã ꝓbat̃ fama,

alleg.l.cū de lanionis.§.asinā.de fun.instr. & quia difficilis probationis est filiatio.l.Lucius.de cond.& dem.& eos ēt sequitur Alex.in ɔſ.51.in j.vol.vbi ad hoc ēt alleg.no.per Bar.in l.de minore.§.plurimū.in vult.col.de q̄ſ. vbi dicit, ꝙ sola fama est sufficiens ad trāsferendum onus probandi in ꝯrium,q̄n ꝑ famam vel cōem opinionem constitutus est in quasi possessione alicuius qualitatis.l.si mr̄.C.ne de sta.defun.& l.2.si serui.ven. ꝓbatur aūt vulgi opi.ſm Alex.q̄n testes dn̄t,ꝙ talis habebatur & reputabatur ab oīb. cognoscentibus eum pro filio talis, prout in casu nr̄o deponunt,per no. ꝑ Bart.& Doc.in l.j.C.de test.& ꝑ illum tex.¶ Nec ob.dum dicebatur probatum eē ꝯrium, videlicet,ꝙ do.Cola fuit filius Pulisenæ,tā ꝑ testes deponentes de visu,quā de fama,quia illis nō est adhibenda fides: q̄m (ut est dictū) ex depositione d.Danielis probatur,ꝙ imo Io. Cola natus est ex dn̄a Paula post mr̄imonium contractum cū d. Florimonte,& ēt ex testificatu nutricis illius,q̄ est vltima testis in secundo processu,q̄ dicit,ꝙ statim nato dicto Io. Cola in ciuitate Nolę ex do.Paula existente in puerperio fuit facta & electa ꝓ nutrice dicti do.Io.Colæ,& ꝙ illum nutriuit.Et idē ēt comprobat̄ ex depositione Petri Vilani,q̄ est testis 38. dū dicit,ꝙ noīe Pulisenæ portauit capones do.Paulę existenti adhuc in puerperio in ciuitate Nolæ,& ꝙ uidit puerū baptizari, & ꝙ uocatus fuit Io.Cola.Constat ergo ex his tribus testibus,ꝙ Io. Cola nō est natus in terra Rochæ ex Pulisena,vt dn̄t duo testes contrarij,ſ.Nicolaus,& Colona,sed in ciuitate Nolæ ex dicta Paula & istis est magis credendum.Et quia sunt plures & magis idonei quam testes contrarij,qui sunt uiles,pauperes & subditi,& & ꝓpea non sunt integri,ut no.ī l.idonei.de testi.iunctis his q̄ hn̄r in c.in nr̄a,de testi.& in l.ob carmen.§.fi.ff.eo.Et quia ēt ꝑ famam & commu.opi.probatur,ꝙ Io. Cola est filius do. Paulę.Et licet dicatur esse probatū ēt per famam,ꝙ est filius do.Pulisenæ,tn̄ hoc non vr̄ uerū,q̄a debēt testes aduersæ partis,ꝙ publicè dicebatur,&c.Ex hoc aūt fama non probatur,ſm Bar.in d.§.plurimum.et in d.l.3.§.eiusdem.Et ubi ēt de fama deponerent,adhuc tn̄ non probarēt,quia non dn̄t, a quibus habuerit ortū,prout dicere tenebantur vt ēt in p̄cedentibus dictū est.At de ortu & de origene famę contrarię manifeste constat, uidelicet,quia tenebat̄ & tractabatur Io.Cola a dn̄a Paula pro filio lḡtimo,& sic a quasi possessione filiationis,& quia cōiter est habitus & reputatus filius eius ab oībus eū cognoscentibus. Et casu ēt quo ex parte vtriusq; partis fama probaretur,nihilo minus præualeret,quæ est in fauorē do. Colæ, quia per plures & idoneiores testes probauit,secundū Bar.in l.is pōt.de acq.hær.

19 col.pen.ver.sed q̄ro quid circa idē,&c. concludit,ꝙ † si probētur duæ famæ contrariæ circa idē,ꝙ illi standū est,q̄ probēt ab hoīb.dignioribus.l.cū quidā.§.qd̄ dicit̄.eo.ti.& cū eo cōcordat Are.q̄ rn̄det quibusdā,quæ obijciunt̄ ꝑ Bal.& Imo.Est ēt circa id,de quo agitur,credendum magis testibus do.Io.Colæ, q̄ partis contrariæ,quia illi deponunt verisimiliora, quòd cōstat ex eo,quia plenissime probatum est,quod Io. Cola tractabat̄ per do.Paulā uiuente do.Florimonte,& post eius mortem pro filio legitimo & naturali,quòd verisimiliter factū non fuisset, si filius fuisset Pulisenæ, testibus autem verisimiliora deponētibus est magis credendū,secundū In.& alios in c. auditis.de p̄sc. & in c.licet.de prob.& in c.in nostra.de testib.& Abb.in c.quia verisimile. de p̄sum.Præterea testes d.Nicolai simpliciter dn̄t, Io.Colā natū ex Pulisena in terra Rochæ,& testes dicti do.Ioā. Colę dn̄t,quòd ille natus est in ciuitate Nolæ ex Paula, dēt ergo hmōi contrarietas tolli & euitari per multiplicationē personarum,& sic interpretari,quod testes Io.Colæ actoris loquantur de illo,prout ēt clare deprehenditur ex dicto eorū,& quòd testes contrarii loquantur de alio Io.Cola,nato ex Pulisena, & quamuis pluralitas personarū eiusdē noīs non præsumatur,nisi in contrarium probetur,ut no.Bar.in l.si in rē.in prin. de rei uend.& in l.si quis seruum.§. si inter certam.de lega. 2.& Alex. & mod. in l.hac consultissima.C.qui testa.fa.pn̄t.& in leg.j.de lib.& posth.tamen dēt præsumi ad euitandum contrarietatem

20 testium,sicut † ad hunc effectum præsumit̄ pluralitas actuum. c.cum tu.de testi.q̄ aliàs non præsumeretur c.in p̄ntia.ver.uerū de proba.& hoc fit nedū ad finē,ut testes euitent falsum, sed ēt ut probent,secundū Bal.in l.Gallus.§.ille casus.de libe. & post hu.in l.in insulam.§.j.sol.mat.in l.Labeo.de sup.lega. & in leg. 2.§.pen. ff.si cer.pet.& Ang.in leg. ambigua.de legi.& Bald. in rubri.C.si ex fals.instr. & sentit glo.in cap.in nostra.& Anto.de But.& Abb.in c.in litteris. de spons.Bald.Imo.& Abb.in d.c.cū tu.& Bald.in le. in exercendis. in prima combinatione. C.de fide instr. Et per hæc responsio datur ad aliud,dum dicebatur, ꝙ licet do.Ioan.Cola sit filius do.Paulæ, non est tamen legitimus, sed illegitimus: quia,vt probant testes partis aduersæ, natus est in Rocha tempore,quo uiuebat domina Francisca,uxor do.Florimontis: quoniam,ut dictum est, prædicti testes non deponūt isto Ioan.Cola,de quo in præsenti iudicio,sed de alio,& hoc vt non contradicant testibus do.Ioan.Colæ,qui dicunt,illum esse natum in Nola,& qui probāt,ꝙ tractabatur & tenebatur a do. Florimonte & d.Paula pro filio legitimo,& quòd pro tali habebatur,& reputabatur ab omnibus eum cognoscentibus: & sic quòd erat in quasi possessione dictæ filiationis, quòd negāt alij testes dicentes quòd habebatur pro filio Pulisenæ & Iacobi. Et tanto magis quòd pro concordia testium debet dicta pluralitas personarum præsumi: quia testes unius partis deponunt de Io. Cola nato in Rocha, & alij de nato in Nola. Item testes unius deponunt,quòd est natus ex Pulisena,& alij ex Paula.Et ex istis diuersis qualitatibus & demonstrationibus debet præsumi facilius isto casu diuersitas corporis,per ea quæ habentur, in l.demonstratio falsa.in princip.de condi.& demonstr.Vel ubi testes vtriusque partis dicantur deponere de eadem persona, & de eodem corpore dici debet,quòd credendum sit magis testibus do. Ioan.Cola,non excedebat ætatem ann.36. At ubi testes aduersę partis uerum dicerent, fuisset eo tempore, quo fuerunt recepti quasi anno.50. Præterea ex quo matrimonium fuit cōtractum inter d.Florimontem & do.Paulam,ut per testes est probatum, quamuis non deponant de tempore, & sic sit dubium, utrum do.Ioan. Cola sit natus ante uel post, in dubio præsumi debet, quòd sit natus post. & hoc affirmat d. Daniel, & satis etiam idem attestantur primi testes secundi processus. Nam in dubio quando de matrimonio uero uel putatiuo constat, præsumitur,quòd sit filius potius legitimus, quàm illegitimus. Et idem quando est habitus, tractatus, & reputatus pro filio legitimo, secūdum Ioan.And.in c.ueniens.de presby. non bapt. & Mod. in rub.qui fil.sint leg.& facit,quod no.Barto.& Doct. in l.non solū.§.sed ut probari.de ope. no. nun.& melius ēt probatur in l.miles.§.defuncto.de adul.ubi probatur,& ibi not.Bart. quòd filius præsumitur natus ex legitimo matrimonio,quamuis probetur,vxorem adulterium commisisse.sic & in casu nostro præsumi debet,filium natum fuisse constante matrimonio potius, quam ante arguendo de tempore ad personas,etiam si probaretur,ꝙ do.Florimons prius cognouisset Paulam, ꝙ etiā non est probatum sufficienter, quia testes super hoc solum deponunt de auditu,vel ꝙ publicè dicebat̄,quæ probatio nō est sufficiēs, ut in precedentibus dictum est. Et ideo licet pars aduersa nitatur probare,ꝙ do. Paula constante matrimonio fuerit ab alijs cognita,licet ita esset,ꝓut utiq. legitime probatum non est, nihilo minus Io.Cola natus p̄sumeretur ex legitimo. d.§. defuncto.Et ex p̄missis sequitur,ꝙ cum testes deponentes,ꝙ Io. Cola est legitimus, debent in dubio p̄ferri testibus deponentibus contrarium,quia proeis,& dicto eorum est p̄sumptio iuris,ſm Inn.& Doc.in d.c.auditis.vbi dicit,ꝙ illi testes,q̄ deponunt magis cōsona iuri cōi, tanquā deponentes verisimiliora preferuntur alijs.Non obst.etiā prædictis,ꝙ do. Florimons in suo testō noīauerit eos filios naturales, quia illa scriptura nō est auth. & aliquā fidē nō facit,q̄a est scripta manu alterius & non notarij q̄ dr̄ rogatus. Et,ut in p̄cedentibus dictum est protocollum debet scribi manu propria notarij,aliàs nō ꝓbat,vt no.in d.§.nos aūt.in auth.de tabellio,immo in alio testō scripto per notarium appellat prædictos filios legitimos & naturales.Præterea negatio patris non nocet filijs existentibus in quasi possessione filiationis,d.c.ex transmissæ.& ibi per Ant. de Butr. & Doct. secus si filius aliquam præsumptionem pro se non haberet, ut ibi per eos. Et ubi etiam dictus Ioan. Cola natus esset ante matrimonium,post tamen mortem dom.Franciscæ,adhuc diceretur legitimatus per subsequens matrimonium. c.tanta.qui filij sint legiti,quod fuit uerum & non putatiuum, quia aliquod impedimentum non est legitime ꝓbatum, ut in præcedentibus est tactum.Quod etiam procedit,quamuis instrumenta dotalia non

21 interuenerint,quia † quicquid sit de iure ciuili,iuxta no.in §.fi. insti. de nup. de iure tamen canonico legitimantur filij ex solo matri-

matrimonio absque dictis instrumẽtis.d.c.tanta.& ibi Doc.qđ ius canonicum in terris ecclesiæ est seruandũ, & ideo tales filij succedũt in dictis terris etiam in feudis.ſm Io.And.in cap.lator q fil.sint leg.Bal.& Doc.in c.naturales.si de feu.fue.cõtro.inter do.& agn.¶ Itẽ non ob.ꝙ non legitimentur filij,quia dñs Florimons non nupsit condignæ mulieri,quia hoc non est probatũ sicuti ex dictis testium percipi potest, qui loquuntur de auditu.Preterea licet do.Paula esset ex inferiori genere, quia tamẽ erat iuuenis,& vir senex.ex hoc dici põt,ꝙ nupserit honeste,& ꝙ nuptiæ fuerint cõdignæ:ar.no.per gl.& Bar.in l. si uoluntate.C.de don.ante.nup.& in l.si diuortio.de ver.obl.cũ conc.de quibus ibi ꝑ Alex.Nec ob.postremo,ꝙ feudũ,de quo agit, sit hrditarium, & ꝙ factum & alienatio pris piudicauerit filio, q

12 est hæres absq; bñficio inuentarij.¶ Quia † aut alienatio feudi antiqui est cõtra ius,hoc est facta sine ꝯsensu dñi,& tunc filius, qui est hæres,nõ põt venire contra factũ patris. d. l. cum a matre.& isto casu procedunt allegata in contrarium:aut alienatio facta fuit facta iure permittente,& sic cum licentia dñi, & isto casu mortuo pr̃e filius põt feudũ reuocare,ẽt si sit hæres,ut ꝓbat in c. j.§.hæc quoq;.de aliena.feu.vbi glo.distinguit mõ prædicto. & expressius Iac.de Belui.& Bal.& alij,ubi concludũt,ꝙ aut feudũ est nouũ,& delictũ patris in alienando nocet filio,ut ibi ẽt no.gl. Si uero sit antiquum, & tunc dicit, ꝙ aut vasallus alienat iure uel consuetudine permittente,& isto casu non nocet filio mortuo pr̃e.d.§.hæc quoque.Si uero fit alienatio in casu ꝓhibito,& tũc nocet filio & nõ agnatis.Iõ ãt filio nocet, ſm eũ,qa nõ põt habere feudũ.nisi adeat hrditatẽ pris.c.j.an agnati uel filii.Et sic nõ põt uenire cõtra factũ defuncti,cuius est hæres l.cum a mtre.C.de rei uend.& hoc limitat,nisi filius inuentariũ cõfecisset,& nihil haberet de bonis pris: secus si aliqd haberet de dictis bonis, qa tũc non admitteret ad reuocandũ, neveniat contra factum defuncti.& cũ eo.trãsit ẽt Bal.in d. §. hæc quoq;.¶ Et rõ diuersitatis inter primũ casũ,s.qñ fit alienatio iure ꝑmittente,ut possit mortuo pr̃e filius hæres ẽt sine bñficio inuentarij feudum reuocare,& alio casu,qñ est facta in casu ꝓhibito,ꝙ non possit,assignat ꝑ Imolã,qui solus hoc dubiũ tangit in c.ex ꝑte.de feudis.in 9.col.ver.sed aduerte qa Iac.de Belui.&c. Nã, ſm eũ,si pr̃ simpliciter uendidit feudũ, & nõ obligauit se de euictione,vr̃ de mẽte iuris,ꝙ intelligatur vẽdidisse emptori,vt ipsum feudũ hẽat viuo vasallo,ex quo ius vult,qđ post mortem possit reuocari.Et iõ ex quo non tenebitur de euictione,non impedit reuocare.& facit,ſm eũ.l.si fundũ. de euic. ex quo infert.Imo.ꝙ si uenditor dicto casu de euictione promisisset,ꝙ filius hæres pris nõ poterit feudum reuocare,quia nõ ꝑt venire ꝯ promissionẽ & obligationem paternã,vbi aũt alienat in casu prohibito. tunc verisimile est,ꝙ emptor faciat sibi promitti de euictio.iõ tunc repellitur filius heres pris.Vel forte & melius dici põt,ꝙ primo casu,quo alienatio fuit licita,hoc est de licentia & uoluntate dñi,ꝙ iõ filio hrdi non piudicetur, qa dñs consentiendo alienationi non vr̃ in dubio voluisse piudicare filio,sed solũ consensisse respectu iuris ipsius alienantis,arg. l.2.§.merito.& §. si quis a principe.ne quid in loco publi. iõ ad dictum ius restringitur ẽt venditio,quia vr̃ uasallus catenus uoluisse alienare,quatenus dñs reperitur consensisse expresse uel tacite sed alio casu,quo quis uendidit sine licentia dñi,intelligitur pleno iure uendidisse,qa cessat rõ prædicta.l.qui taber.de ꝯtrah.emp.& not.Pe.Bal.Ang.Imo.& mod.in l.si domus.§.fi.de leg.j.et secundum prædicta verificari põt,qđ dicit Bal.in d.le.q. se pris.C.unde lib.dũ dicit,ꝙ si pater renuncians feudo promittat pro se & hæredibus,ꝙ filio preiudicat.Et hoc videtur uerũ indistincte,s.siuẽ alienatio sit licita siue non,ut dicit ẽt Imo. in d.cap.ex parte.Si uero promittat de se tantum,uel simpliciter, non preiudicat filio.et hoc dictum Baldi dẽt intelligi, qñ alienatio fuit facta in casu permisso,quia tunc factum testõris nocet hæredi.Et sic non obstant allegata per Alexandrum in d. consi. 26.contra Bal.quia illa locũ habent,quãdo alienatio facta fuit in casu prohibito.In proposito igitur do.Florimons primo renũciauit feudo, retento sibi vsufructu,saluo tamẽ regio bñ placito et assensu,et sic facta alienatio intelligitur, si serenissimo do.regi placuerit,et si consenserit.quo casu non dr̃ alienatio facta contra prohibitionẽ,imo ualuit,et iure ꝑmittente fieri hoc mõ potuit,secundũ Bal.et mod.in c.Imperialẽ.in prin.si de feu. fue.contro.inter do.et agna.per l.si quis locuples.de manu.test. et idem sentit per eandẽ.l.in d.c.j.§.hęc quoq;.de succ.feu. imo sufficeret,quòd consensus domini interuenerit post alienationem,et si dictum non esset,saluo regio consensu,prout in casu nr̃o superuenit,qñ fuit factum compromissum, et añ laudũ latũ,secundum And.de Iser.et alios in d.c.Imperialẽ.in prin.et ꝓpterea sequitur,ꝙ mortuo do.Florimonte, põt filius ẽt hæres absq; beneficio inuentarij,feudum reuocare, secundũ Iacobũ de Belui.Bal.et alios in d.§.hæc quoq;.¶ Nec obst.no.per Alex. in d.consi.26.5.vol.quia loquitur illo casu,quo primus inuestitus alienauit,et sic qñ tẽpore alienationis feudum erat nouum. Nam tunc verum est,ꝙ factum alienãtis idistincte nocet descẽdentibus eius,secundum Iac.de Belui.et Bal.in d.§.hæc quoq;. et Im.in d.c.ex parte.& aliud est in feudo antiquo ſm ꝓdictos. ¶ Et similiter non obstat,quod dicit Alex.in cons. 10.3.uol.qa loquitur de illo,qui in testamẽto disposuit de feudo,quod fieri nõ põt.c.j.de success.feu.& sic de alienatione ꝓhibita & facta in casu prohibito,ideo factũ testatoris nocet hrdi. & isto casu loquitur ẽt Alex.in d.l.si prõni. in prin.ad Treb. & ſm distinctionem prædictam intelligitur & intelligi dẽt,quod dicit Alexan.in alijs cons.in cõtrarium allegatis:aliàs male loqueretur,& ꝯ prædicta.¶ Item non obstat laudũ:quia solũ in illo condẽnatur do. Florimons remittere oẽ ius, qđ hẽt ex quacunq; cã, vel habere sperat in dicto castro,quod ius morte eius fuit finitum & hæredi fuit nouũ,& diuersum ius quæsitum.l.stipulatio ista.§.si quis ita.de ver.obl.& de hoc iure non loquitur laudum, & ideo hæredi non nocet,vt ẽt dicit Bal.in d.l.qui se patris. dũ loquitur de feudatario qui personaliter promisit. ¶ Nec ẽt ob.ratificatio.in qua cõtinetur & dr̃,ꝙ do.Florimons nullũ ius,nullãq; actionẽ, dominiũ,seu ꝓprietatem sibi,vel eius hrdibus & successoribus, aut alterius cuiuscunq; personæ retinuit vel reseruauit & super dicta terra Rochæ Rainolæ, &c. quasi ꝙ uideatur etiam remisisse ius hæredum, & sic ꝙ adeundo sibi præiudicauerit & approbauerit remissionẽ defuncti,per no.per Bal.in d.l.qui se patris. & Imo.in d.c.ex parte. Quia verba prædicta non important remissionem & renunciationem iuris hæredũ,sed ꝙ non reseruauit illis ius aliquod, ipsum aũt non reseruare & non retinere nõ est remittere, sed est medium inter acquirere & renunciare seu remittere,ut ad oculum patet. Quamuis ergo hrdes uenire non possint ex reseruatione,& retentione dom.Florimontis, uenire tamen possunt ex reseruatione & retentione legis,& ex eius dispositione ad feudum hoc antiquum, quod illud reseruat hæredibus,& pro eis retinet.Intelligitur ergo omissa reseruatio & re

13 tentio hominis & non legis,sicut uidemus, ꝙ † prohibita alienatione extra certum genus personarum, puta extra familiã nõ prohibetur ipsi prohibito succedere ab intestato.l.cũ pater.§.cũ inter.de legatis 2.& ibi Bar.& per eum in l.peto.§.fratre.eo.tit. & in l.si ita quis. §.ea lege. de uerborum obligatio. & Alexand. in l. qui Romæ.§.cohæredes.eodem titu. & hoc quia dicto casu alienatio non fit per hominem,sed per legem.l.3 §.de illo.& ibi Bart.pro socio.& prout declarat Bald.in authenti. contra rogatus.C.ad Trebellianum.& Aretin.in l.Pantonius.in princ.de acquirend.hæredita.& eo maximẽ facienda est talis interpretatio: quia in laudo de iure heredis nulla fit mentio,ideo quia conuentio partium interposita super eo debet intelligi & declarari per illud.l.si stipulatus.in princ.de usuris. l.damni infecti stipulatio, in princip.de dam.infect.& per consequẽs dicendum est,ꝙ non tollatur reseruatio legis,sed duntaxat ipsius domi.Florimontis. Et ex præmissis remanet responsum ad omissa in contrarium allegata,& tandem concluditur, ꝙ ad dictum dominum Ioannem Colam spectat, & pertinet dictum castrum Rochæ Rainolæ. Laus Deo.

ADDITIO.

Vide not. supra ad cons. 14. vol. 3. Not. 20. Reprobatur a Cephal.82 nu.60.cum seq. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio filiationis qualiter probetur.& uide nu. 5.*
2 *Filiatio qualiter probanda sit. & vide nu.4.*
3 *Fundamentum nostræ intentionis nos probare oportet.*
5 *Testes ut probent quasi possessionem filiationis non sufficit, si di-*

cant quod tractabatur ut filius, nisi in specie deponant de huiusmodi tractatibus etiam non interrogati.

6 *Nominatio filij ab aliquo facta propter aliud filium esse nominatis non probat.*

7 *Famæ probatio qualiter fieri debeat.*

8 *Filius ex eo, quod est præteritus a patre in testamento dicitur tractatus aliter quam filius.*

9 *Si quis primo fuerit ab aliquibus tractatus ut filius, deinde ab eisdem fuerit tractatus ut non filius, quæ tractatio attendi debeat.*

CONSILIVM LII.

IN cā & lite uertēnte inter do. Margaritam & eius filiā ex una, & Alexandrum ex altera tota difficultas ad hoc reducitur, vtrum vere vel præsumptiue sit probatū, ꝙ dictus Alexander fuerit filius legitimus Iacobi de Fātis & dictę do. Margaritæ eiꝰ vxoris, & prima facie dicendū videtur, ꝙ saltem dicatur probata quasi possessio filiationis, q̄ sola sufficit ad transferēdū onus probādi ꝯriū in alterā partē, vt tradit in locis statim allegādis.
1 Quòd † aūt sit ꝓbata quasi possessio ꝓbat ex no. ꝑ Bar. in l. 2. §. idem per ꝯrium. de lib. agn. & in l. fi. de prob. & in l. filium diffinimus. de his qui sunt sui uel alie. iur vbi dicit, ꝙ probatur, quē esse in quasi possessione filiationis, si probetur, ꝙ talis tractabat talē vt filiū. & probatur in l. j. §. j. de qō. & ibi ēt no. Bart.
2 & in l. non nudis. C. de prob. & in l. j. C. quo. bon. & ibi † dicit, ꝙ cauti aduocati faciunt duos articulos: unū de proprietate filiationis, in quo dīt, illum esse filium, & alium de quasi possessione filiationis, s. ꝙ pro filio habebatur, tractabatur & reputabatur, & sufficeret probare articulū quasi possessionis filiationis, quia mediante tali prohibitione onus probandi ꝯriū transfertur in aduersarium, ut no. in d. l. non nudis & in l. non epistolis. C. de prob. plus ēt dicit Iacobus Butrigarius in l. quidam. de proba. uidelicet, ꝙ idē est, si probetur, ꝙ cōi opi. Titius reputabatur filius Sēpronij absque eo, ꝙ probetur illū fuisse tractatū a Sempronio tanquam filium. allegat. l. cum de lanionis. §. asinā de fundo. instr. ideo, ẜm eum, cauti aduocati faciunt tres articulos: Vnū, ꝙ Titius est filius Sempronij. Secundum, ꝙ Sempronius & Berta tractauerunt Titium ut filium. Tertiū, ꝙ ẜm vulgi. opi. reputabatur eorū filius. Et si aduocatus non poterit vnū articulum probare, saltem probet alium, & sufficit. & idē tenet Ant. de But. in c. transmissæ. qui filij sint le. dicens, ꝙ sola cōis opi. absque tractatu parentum sufficit, quia per hoc dr̄ probari fama, per d. §. asinam. & quia ꝓbatio filiationis non est facilis. l. Lucius. de cond. & demon. & idē vr̄ de mēte Bar. in d. l. j. C. quo lega. in l. de minore. §. plurimū. de quæst. in ultima col. dū dicit, ꝙ sola fama sufficit ad transferendum onus probādi in aliū, qñ per famam uel cōem opi. quia est cōstitutus in quasi possessione alicuius qualitatis, puta libertatis vel seruitutis, per l. si pr̄. C. ne de stat. defuncto. & probatur cōis opin. ad propositum, qñ testis deponit, ꝙ ab oībus cognoscentibus eum habebatur & reputabatur filius talis. l. 1. & ibi no. Bar. & Bal. in 10. q. de testa. & idē si testis dicat se scire, quia uicinus, per no. per Bar. & Doc. in l. j. si cer. pet. cū cōc. de quib. ibi. Nec est curādū, ꝙ testes sint singulares, quia per illos probat̄ fama, & cōis opi. ẜm Bart. in d. §. plurimū. & Inno. in c. qualiter & qñ. de accus. & Spe. in tit. de inquisi. §. nunc tractemus, & c. versi. super probatione aūt, &c. & Bal. in l. j. C. de testi. ꝑ no. in l. ob carm. §. fi. de proba. ¶ Cum ergo per plures testes probauerit Alexā. ꝙ noīabatur a p̄dictis pro filio, & econuerso prædictos noīaret parentes, ac ab illis teneretur & tractaretur ut filius legitimus & naturalis, & ꝙ pro tali tenebat̄ & reputabatur a uicinis, & ab alijs de eo notitiā habentib. vr̄ probata quasi possessio filiationis, quæ operari dēt effectum, de quo supra, & ita ēt per p̄dicta in terminis vult Ale. in consi. 51. in j. uol. & idem vult Sali. in l. si vicinis. C. de nup. dicens, ꝙ sufficit ꝓbare, ꝙ talis & talis tenuerunt talē tanq̄ filiū, & eꝯ. quòd ipse tenuerit eos tanquā parentes, et quòd ita erāt reputati a uicinis et notis eorū. et probat̄ ex no. per Ang. in auth. de trien. et semis. §. consideremus. ubi per illum tex. dicit, qđ ad probandū concubinatum debes articulare, quòd talis tenebat mulierē liberę condōnis in domo ut suā concubinam, et in habitu ꝯcubinali, et ea vtebat̄, et eam tractabat ut concubinā, vicinis scientibus, uidētibus, et audiētibus, et subdit, quòd eo modo fieri dēnt articuli ad probādū filiationē fraterniā, uel vxorationē ꝑ d. l. si uicinis. et d. l. j. C. quo. bo. et c. Michael. de filiis p̄sby. Nec Alexādro prædicto existenti in quasi possessione prædicta nocet parentum contraria asseueratio, ex quo prius illū tractauerunt ut filiū. c. per tuas. de prob. & no. gl. iuncto tex. in l. si posthumus. §. fi. de lib. et posthu. quæ vult, quòd talis ꝯria assertio parentū nō noceat filio existenti in quasi posses. pro qua Imola allegat. d. c. per tuas. et pro singulari ad hoc illā gl. allegat Rom. ī l. neq; ꝓfess. C. de test. & idem probatur ex no. per gl. in d. c. Michael. de filiis presb. & in l. fi. ff. de prob. et ex no. per Bar. in l. 2. §. idē per contrariū. de libe. agno. & in d. l. filiū diffinimus cum cōcor. de quibus ꝑ Alex. in d. §. fi. et in d. l. neq; professio. Nec ēt ex parte dictæ dom. Margaritæ vr̄ probatum contrariū sed solū testes deponūt, qđ Alexāder erat natus antequam Iacobus mr̄imoniū ꝯtraheret cum dña Margarita. q̄uis ergo ita sit: non tñ ex hoc probat̄ cōcludēter, ꝙ non fuerit filius legitimus prædictorū: qa potuit ex eis, prius nasci, & per subsequens mr̄imoniū lḡimari. c. tanta. qui fil. sint leg. & l. diui. C. de nat. lib. Et istud ēt probat̄ præsumptiuè, ex quo prædicti post mr̄imoniū dictum Alexandrū tractauerūt ut filiū, ut colligitur ex p̄dictis. Et quāuis dicti testes dominæ Margaritæ nitantur probare, ꝙ ante dictū matrimoniū erat triū annorū, & domina Margarita annorū 13. uel circa, & sic ꝙ non poterat esse filius suus: tñ ætas dicti Alexandri, & do. Margaritæ non vr̄ legitimè ꝓbata neque verè; qa non deponunt testes de die natiuitatis eorū, neq; etiam per aspectū probatur, iuxta plenè no. ꝑ Bar. in l. de ætate, de minor. Et ꝑpea per plures testes Alexādri probatū est, ꝙ do. Margarita erat ætatis annorum 20. & vltra. Nec ēt vr̄ obstare, ꝙ p̄dicti post dictū tractatū inceperint Alexandrū non ut filiū, sed ut extraneum tractare; quia primus & præcedens p̄ualet. ẜm Ant. de But. & Abb. in d. c. transmissæ. & Are. in d. c. per tuas. de ꝓba. ¶ Sed præmissis non obstantibus, ꝯrium puto verius. nā cū Alexander dicat se filium legitimum & naturalē dicti Iacobi, uel esse in quasi possessione filiationis, ad effectū ut illius hæreditatē
3 cōsequatur, dēt probare se eē talē: qa † hoc est fundamentū suæ intentionis. l. ei qui dicit, de prob. & l. actor. C. eod. tit. & hoc expresse tenēt Ant. But. Car. & Abb. in c. ꝑuenit. qui fil. sint leg. & traditur per Ant. de But. in c. lator. & in c. causam q̄, eo. ti. & per Bar. in l. is pōt, de acq. hær. & in l. circa. de ꝓb. & in l. Titia. solu. matr. & ꝑ Io. And. in regula, infamibus. de reg. iur. in 6. Et hoc ēt verum est, si Alexander eēt in possessione bonorū Iacobi: qa cum probatum sit, extare filiā legitimam & naturalē, si ab eo petatur hr̄ditas, & neget̄ filius Iacobi, dēt se filiū probare, ẜm Ant.
4 de But. in d. c. trāsmissæ. ¶ Certum † est autem, ꝙ dictus Alexander nō ꝓbauit se filium, seu ꝙ nō est ꝓbata ꝓprietas filiationis, ex quo nō probat̄, ꝙ Alexander sit natus ex uxore Iacobi, & in eius domo uicinis scientibus, iuxta d. l. filium diffinimus, cū ibi no. per oēs, de his qui sunt sui vel alie. iur. & per Doc. in d. c. per tuas. de prob. & in d. c. transmissæ. & per Bal. in l. neque natales. C. de prob. & qa ēt ex sola fama uiciniæ nō ꝓbatur, ẜm Abb. in d. c. transmissæ. & cū eo transit etiam Præpositus ibi, qñ non sumus in factis de antiquo, Aret. & Mod. in d. c. per uestras. de proba. ¶ Nec etiā dici potest filiationem esse probatam ex sola nominatione facta propter aliud, ut nota. in d. c. per tuas. per Doc. in d. c. transmissę. & per Bal. in d. l. neque professio. Et ista est cōmunis opinio, etiam si talis nominatio facta sit in præsentia filij, ut fatetur Aret. in d. c. per tuas. quamuis disputatiuè dicat aliter. Sed à cōmuni opinio. non est recedendum, ut habetur in locis uulgarib. Et ubi etiā probaret aliàs nominationē factā in pręsentia filij: tamen hoc solùm procederet quātum ad ualiditatem actus gesti cum filio, tanquā cum filio, sed nō probaret, quando principaliter ageret̄ de ipso enunciato: vt quia filius ab intestato peteret hr̄ditatē patris, ẜm Host. in c. illud. de p̄sum. cum quo transit Abb. ibi, do. Ant. in c. cum dilectus. de succes. ab intest. & Bal. in l. ad ꝓbationē. C. loca. & ita est ēt communis opinio, ut dicit ēt Aret. in d. c. per tuas. Item talis nominatio facta in præsentia filij non probat filiationem, quando blandiendo cū uerbis cōibus etiam non filijs quis filius nominatur, puta dicendo bene ueniat filius meus: quia sic etiam solet dici ei, qui non est filius, ẜm Abbatē & Are. in d. c. per tuas. ¶ Non est etiam per dictum Alexandrū probata quasi possessio filiationis. Ex eo. n. ꝙ ad tempus in domo Iacobi alimenta percepit, & nutritus fuerit sicut filius, ꝑ hoc nō constituit̄ in quasi possessione filiationis:

quia

quia hoc fieri potuit intuitu pietatis, ut probatur in d. ca. transmissæ. & ibi no. omnes, præsertim qñ parentes negant illum filium ut ibi dicitur, prout in casu nostro a parẽtibus negatur. & ẽt talis præstatio alimentorũ & nominatio simul non cõstituerunt Alexandrũ in quasi possessione filiationis, quia talis denominatio incidenter facta iuncta cũ actu vel tractatu constituit demũ aliquẽ in quasi possessione filiationis, si talis actus sit ꝓportionabilis filio, ut quia dicatur, Titium filiũ meum emancipo, vel exhæredo, secus ãt si cũ noĩatione cõcurrat actus, qui alteri, q̃ filio possit cõuenire, vt in casu nr̃o, ẜm Bar. in d. l. 2. §. idẽ ꝑ priu. de lib. agn. & Ant. de Bu. in d. c. trãsmissæ. & Doc. in d. c.
5 tuas. Non† probat ẽt quasi possessio filiationis per testes Alexandri, dicentes ꝙ tenebatur & tractabatur vt filius a dictis cõiugibus, q̃a vt probent, necesse est, ꝙ specificẽtur tractatus, & ꝙ de illis in specie testes deponant, non ãt sufficit in genere deponere, ꝙ fuit tentus & tractatus ut filius, & probat̃ ex nota. ꝑ Anto. de Butr. & Ab. in c. illud. de ꝓsum. vbi velle vñr, ꝙ ad hoc ut testes probent, ꝙ duo tractauerunt se tanquã coniuges & tanquã maritus & vxor, sit necesse, ꝙ testes deponant de particularibus actibus inferentibus ad qualitatẽ viri & vxoris, & econtra. Et ita ẽt clarius ex mẽte ꝑdictorũ concludit dñs Marianus in cons. 39. incipi. visis & inspectis. in 3. col. dicens ẽt, ꝙ de actibus particularibus debent testes deponere non interrogati, per ea quæ no. Inn. & alij late in c. cum cãm. de testi. Nã, ẜm eũ, cũ testis nõ sit iudex, dẽt referre tales actus & tractatus, per quos iudex inducatur ĩ sufficientẽ ꝓsumptionẽ & credulitatẽ, ꝑ not. in loco ꝑallegato cum conc. de quibus ibi per eum. Adducit ẽt no. per Bar. in mutum. in l. fin. prin. de acq. hær. dum dicit, ꝙ qñ quis deponit, & talis est mutus, opus est, ꝙ probet & exprimat signa particularia. & idẽ de furioso dicit Bal. in l. furiosum. C. q. test. facere pñt. quę rõ concludit in casu nr̃o, & quia ẽt Maria. quantum ad hoc non facit dr̃iam inter testes deponẽtes de tractatu mr̃imonij, & tractatu filiationis, & tanto magis in casu nostro hoc procedit, q̃a testes fuerunt interrogati, ꝙ exprimãt tales actus, & dñt se aliter nescire, vel nõ recordari. Et ꝓpea ex quo tractatus non est legitime probatus, ut patet per ꝑdicta, sola cõis opinio viciniæ non sufficit, ẜm Abbatẽ & do. Prępo si. in d. c. transmissæ. in fi. & Are. in d. ca. per tuas. quod est verũ, ẽt si
6 Alexander sit noĩatus filius, quia † noĩatio talis facta propter aliud & in actu proportionabili filio, & non filio blandiendo, nihil probat, ẜm Ant. de But. in d. c. transmissæ. cum concor. de quibus supra, per l. non nudis. & l. non epistolis. C. de proba. si nihil ꝓbat, ergo nihil operari potest, quamuis cum cõi opinione concurrat, & istud est ẽt de mente Aret. in d. ca. per tuas. dum refert Ant. de Butr. dicere, ꝙ fama sola sufficit, si assertio parentum non ꝯdicit, quæ verba, s. si assertio parentum non ꝯdicit, uerificãtur, siue denominetur filius siue non, dũmodo ẽt
7 negetur, & tñ Are. tenet contrarium. Potest† ẽt dici, ꝙ cõis opinio non sit probata, quia testes, qui dñt famam, vel cõem opinionem eẽ in ciuitate, uel in uicinia. non probant, nisi dicant a q̃b. audierint, quia aliàs apparere non potest, an fama traxerit originem a fide dignis, ẜm Bart. in d. leg. minore. §. plurimum. & Ant. de But. in c. cum oporteat. de accus. quod ẽt tenet Io. de Imo. saltẽ si testis non dicat, ꝙ audiuit a maiori pte, & ꝙ testis dẽat exprimere ꝑsonas a quib. audiuit, ẽt si non sit interrogatus, tenet ẽt Ang. in repe. l. ea quidẽ. C. de acc. in 3. col. & Rom. in l. j. in prin. de ope. no. nun. per no. ꝑ Inn. in c. qualiter & quãdo. de accu. & facit, qđ notat Bar. in d. §. plurimũ. in pe. q. in fi. dũ dicit, ꝙ nõ sufficit probare simpliciter famam esse, ꝙ tale q̃d sit facta, & idẽ tenet Bal. in l. proprietatis. C. de prob. & in rub. de iur. & ita per ꝑdicta concludit Alex. in con. 150. & seq. & in consi. 153. & 155. 5. uol. Et ex alijs ẽt non probant dicti testes, prout plene deducit dñs aduocatus dñæ Margaritæ in suis allegationibus. Et dato ẽt ꝙ sola fama fuisset in proposito sufficiens probatio, quia tñ asserti parentes negant Alexandrũ esse filiũ, & negatio talis transiuit in tractatum longeuum, quia illum lõgo tpe tractauerunt ut non filium, sicuti dicetur statim, iõ tractatus probat cõtra cõem opinionem. d. c. trãsmissæ. & ibi hoc ẽt dicit Ant. de But. præsertim qñ tractatus in contrarium non concurrit cum cõi opinione, ꝑut in casu nr̃o dr̃ nõ cõcurrere, q̃a, ut dixi probatum non est legitime, ꝙ Alexãder tractatus sit ut filius, sed ẽt dato ꝙ probata eẽt assertio Iacobi, & uxoris affirmatiue, & tractatus & cõis opi. & sic ꝙ Alexander fuisset in quasi possessione filiatiõis, adhuc tñ nõ põt obtinere, quia post ꝑdicta constat de contraria prædictorum assertione, quæ transiuit in tractatum longæuum, qm̃ dictus Alexander a dicto Iacobo recessit, & ab illo de domo expulsus fuit, & decẽ & octo annos cum illo nõ habitauit, ut per testes ẽt Alexandri probatum est. Et ex hoc apparet, ꝙ Iacobus & vxor nõ tractauerunt eum ut filiũ, quia qñ filius extra domũ per patrem expellitur si ne iusta cã, non dr̃ tractari vt filius, secũdũ Iac. de Are. & Bar. in l. quidã cũ filiũ. de vero. obl. per illum tex. qđ ãt ex iusta cã Alexander fuerit expulsus, non est probatũ legitime, quia licet aliqui testes deponãt, qđ Iacob. cõquereretur de Alexandro, sũt singulares, nec ẽt dñt, qđ Iacob. expresserit in specie aliq̃ cãm. Et sic intelligi non põt, an ex iusta cã vel iniusta expulerit Alexãdrum, & non tantum Iacobus diu in uita tractauit illum aliter
19 quam filium, sed † ẽt in morte, ex quo illum in testõ præteriit. & ꝙ ex hoc dicat̃ aliter tractari q̃ filius in terminis uoluit Alc. in cons. 37. In cã mota ꝑ Ang. in 2. vol. allegat ẽt no. per Bal. in c. ꝑ tuas. de prob. ubi quærit, quid si quis instituit aliquem tãquã filium, & in secundo testõ ei modicum reliquit non nominando illum filium, an secũdũ testamẽtũ ualeat? & arguit ad partes, & non decidit. Nã, secũdũ Alex. in casu suo erat minor dubitatio, quia in secundo testõ fuit in totũ præteritus, et per pñs fuit tractatus aliter quam filius, & multo minus in casu nr̃o de hoc est dubitandum, ex quo non præcessit aliud testamentum, in quo Alexander reperiatur institutus. Iste ergo ultimus tractatus diuturnus et contrarius primo dẽt prępualere, ut probatur ex no. per Are. in d. c. per tuas. de prob. in antep. col. uer. quarto quæritur, etc. Vbi primo refert Anto. de But. in d. ca. transmis-
11 sæ. dicentem, quod † si quis primo fuit tractatus vt filius ab ambobus parẽtibus deinde tractetur ut nõ filius ab uno, præualebit primus tractatus tanquam plenior, arg. l. si ita scriptum, de hr̃di, insti. sed si uterque sit æqualis, Ant. de But. non determinat. Et ideo isto casu dicit Aret. aut soli parentes cum tractant, ut non filium, & ille non consentit in hoc, & tunc semper prævalebit primus tractatus, quia sicut non pt̃ reuocari confessio semel facta. l. nõ epistolis. C. de prob. & l. cũ falsa. C. de iur. & facti ignorantia. cũ ibi not. ꝑ Bar. ita multo fortius nõ pt̃ reuocari tractatus, q̃ est fortior, aut filius consensit scđo tractatui, & tunc illi stabitur, tanquã filius cõuincat̃ ex sua confessione, ẽt si non sit ita plenus sicut primus, tũ quia ꝯ quęcunq; statur suæ ꝓfessioni. l. generaliter. C. de non. nu. pecunia. tum quia firma est regula, ꝙ ultima quasi possessio præiudicat præcedenti, vt est casus not. & ibi Bal. in l. si mater. C. ne de statu defun. sicut etiã quando sũt duæ famæ cõtrariæ, posterior derogat priori. l. 2. §. j. quis ord. in bo. pos. serue. & ponit Bar. in d. §. plurimũ. Quod ãt Alc. huic secũdo, & ultimo tractatui cõsenserit, ꝓbat̃ & ꝓsumit̃ ex tpris diuturnitate, s. decẽ annorum & ultra, intra qđ tp̃s nunq̃ ꝯdixit, & nõ reclamauit, ꝙ appareat, argu. l. si filius. cũ ibi no. C. de peti. hærc. & l. q. in aliena. in secundo rñso, cũ ibi plene no. per oẽs de acq. hær. Et hinc ẽt uidemus, ꝙ si quis ꝑ decẽniũ neglexit accedere ad rẽ, quã prius possidebat, ꝙ ciuilẽ possessionẽ amittit, gl. no. in l. interdũ. in prin. de acq. pos. & no. Doc. cõmuniter in l. si de eo. §. si forte. co. ti. & similiter dñs amittit possessionẽ serui, si ꝑ decennium gessit se pro libero, ẽt mala fide. l. 3. §. si seruus. & ibi no. de acq. poss. & facit. l. cũ de in rẽ verso. & vsur. & qđ no. in l. pe. C. cõi diui. de illis, qui per 10. annos tenẽt res prius cões pro diuiso, vt ex cursu dicti tpis ꝓbet̃ diuisio, & sic cõsensus. & bñ facit tex. in l. Procula. de ꝓb. & qđ no. in l. libertis quos. §. j. de ali. & cibarijs leg. vnde ex dicta tpis diuturnitate dr̃ Alc. quasi possessionẽ filiationis amisisse, ẽt si in illa fuisset. Et ꝙ iste tractatus vltimus prępualeat, ex alio ẽt ꝓbatur quamuis ẽt Alexãder nõ cõsensisset tacite vel expresse. Nã a die suæ natiuitatis vsque ad annum duodecimum stetit & habitauit cũ nutrice, vt testes ipsius deponũt, & in hoc ut filius nõ fuit tractatus, quia dẽt apud patrem educari, & in domo eius habitare, ẜm Doc. in l. quidã cum filium, & appareat ex eo, ꝙ Iacob. alium filium, quem ex uxore suscepit in domo retinuit, & educauit. Et licet postea fuerit in domo receptus tñ in ea non ꝑmansit, sed fuit deinde expulsus, & extra domũ post expulsionẽ stetis diutius, q̃ in domo stetisset prius, ut ex dictis testiũ colligit̃, ex quo sequit̃, ꝙ iste ultimus tractatus est potentior, q̃ ꝑcedẽs, q̃a est magis diuturnus, & plus lõgæus, & tãto magis si primus cũ vltimo ꝯiũgatur, q̃a (ut dixi) ab initio & antequam in domo re-

reciperet apud nutricē permansit usq; ad duodecimum suę ætatis annū, ꝓp quod, ut est dictū, fuit ēt tunc aliter q̄ ut filius tractatus. Et licet iste primus tractatus solus tñ sufficeret, per ea q̄ dicit Are. in ca. ꝑ tuas. tñ auget vires ultimi, qui licet ēt solus sit potentior, quā tractatus medius ꝓp diuturnitatē maiorem tēporis, efficitur ēt potentior & magis ꝯsiderabilis accedente primo, ac ēt magis dēt ut talis iudicari, ex quo Iacobus Alexandrū in testō præterijt, ut, dixi, cum ēt dña Margarita ēt per dictū tps in vita Iacobi, & nūc post eius mortem illū ut filium non agnoscat, & sic ab utroq; non ut filius sit tractatur. Et ꝓpea iste ultimus tractatus dēt ꝓualere, ut aperte sentit do. Ant. in d. c. transmissæ, ubi vult, ꝙ in casu suo, quē supra ꝓxime retuli, primus tractatus ꝓualet, q̄a erat potētior, q̄ ratio in casu nr̄o cessat: q̄a imò ultimus per ꝑdicta dēt potentior iudicari. Et ꝓpea si primus, qñ est magis potens ꝓfertur, facilius ultimus, qñ est potentior, dēt ꝓferri, arg. l. pacta nouissima. C. de pac. & l. si mihi & tibi. §. in legatis. de leg. j. & l. si quis in prin. test. de lega. 3. Nec ēt aliter sentit isto casu Are. ī d. c. ꝑ tuas. qui vult, ꝙ cōsensus filii sit necessarius solum eo casu, quo secundus tractatus est æqualis primo, sed ubi excedit primum, sicut in casu nostro, tunc per rationem An. de But. quę magis hēt locum in illo, & a qua Are. non recedit, sed eā approbat, dicendū est, ꝙ tractatus ultimus ꝑualeat, ac ēt tanto magis ille dēt attendi, quia pro se hēt ēt maiorē præsumptionem. Nā cū ex testib. utriusq; partis probetur ꝙ Alex. sit natus, antequā mr̄imonium esset contractum inter Iacobū & do. Margaritā, verisimile nō est, nec præsumēdū, ꝙ natus sit ex dña Margarita, quia illum dicto tempore concipere non potuisset sine peccato. l. meritò. ꝓ socio. Et quamuis talis præsumptio forte toleretur, quando illum ut filium continue, vel quasi semper tractasset, ex quo tñ ab initio & in fine, & pro maiori tempore tractauit illum aliter q̄ filium, dicta præsumptio, per quā quo ad do. Margaritam delictum euitatur, durat & firma manet, profecto facile mihi non possum persuadere, ꝙ prędicti, qui ab initio aliū filiū masculū non hēbant, noluissent ꝙ per duodecim annos apud nutricē rusticā, & uilem ac pauperem educaretur, si fuisset eorū filius legitimus & naturalis, & similiter paterna & materna pietas uerisimiliter passa non fuisset tanto tp̄e & usque ad mortē Iacobi extra domū illū vagari & mendicare, & eundem ut filium nō agnosci in uita, in morte & post mortē, prout ēt notat. in d. c. trāsmissæ. per glo. & Doc. Et quia ad allegata ꝯrium ex præmissis colligitur responsio clara. Ideo sicuti ex illis colligiť, arbitror concludendū. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Copula carnalis ex quibus signis probetur. & numero 2. & numero 10.*

3 *Natus in domo filius esse præsumitur, quamuis uxor diu sterilis fuerit, nisi maritus quandoque diuertisset. & uide nu. 5.*

4 *Quasi possessio filiationis qualiter probetur.*

6 *Institutus hæres tanquam filius tractatus esse dicitur.*

7 *Tractari ut filius quando quis dicatur.*

8 *Si quis primo tractetur ut non filius, demum tractetur ut filius, ultimus tractatus præualet.*

9 *Similitudo non facit præsumi, quem esse filium eius, cuius est similis.*

11 *Alicui tanquam perito quando credatur.*

12 *Periti duo debent adhiberi, si reperiantur.*

CONSILIUM LIIII.

Ex pluribus simul concurrentibus vr̄ prima facie dicēdum, ꝙ Ludouicus & Frācīscus nō sint filii ser Ioānis Perūdelli, qm̄ licet sint in domo nati uicinis scientibus ex uxore eius, ex quib. regulariter solet probari filiatio. l. filium diffinim⁹. de his qui sunt sui, vel alie. iu. & in l. si vicinis. C. de nup. Quia tunc probō talis non est præsumptiua, cū filiatio ex parte patris probari nō possit uere. l. Lucius. de cond. & demonst. cap. per tuas. de proba. & c. transmissæ. admittitur probō nedum uera in contrariū. d. l. filium. sed ēt ꝓsumptiua, quia una præsumptio tollit aliam, no. in l. diuus. de rest. in integ. & probatur in c. literas. de ꝓsum. & ibi no. Do. & probatur ad propositum in c. cām quæ, qui fil. sint leg. & ibi no. do. Ab. ꝙ quis pōt probari filius adulteri, licet mr̄ moret cum marito. ¶ Quod autē isti non fuerint filij dicti ser Io. ex multis pōt ꝓsumi. Et primo, quia uxor eius cū illo stetit & habitauit per ann. 15. & ultra, & ex illo filiū aliquē nunq̄ genuit. Secundo quia antequam Ludouicū primū filiū conciperet, dr̄ ꝙ erat capta amore Cæsaris, & ꝙ plerumq; visa est stare cū dicto Cæsare clausa in camera per spatiū unius horæ, & qñque plus, & qñq; minus. nam † ex hoc probatur copula, ſm Abbatē in d. c. tertio loco. de prob. dicēs ꝙ qñ quis repertus fuit in camera cū muliere sola horis ad hoc cōmodis, ex hoc solo satis probatur delictū, & adulterium. Et idē colligiť ex verbis Bar. in l. capite quinto. de adu. dum loquiť alternatiue, & facit qđ Ber. in l. j. ff. de fur. dicens, quòd si aliquis fuit deprehensus in domo alicuius pulchræ mulieris: quia iste actus est ꝓpinquus, dr̄ probari adulteriū: qđ saltē est uerū, qñ repertus fuisset cum muliere sola, & in loco secreto, per no. ꝑ Bar. post gl. in d. l. capite quinto. de adult. Et tanto magis in casu nr̄o copula dr̄ probata ꝓsumptiuè, ex quo constare dr̄ de amore inhonesto inter dictū Cæsarem, & do. Luciam uxorem ser Ioannis, ꝑ no. ꝑ Host. & alios in c. præterea. de test. ¶ Tertiò accedit, ꝙ dicti Ludouicus & Franciscus assimilantur dicto Cæsari, & nullo mō dicto ser Ioāni, qđ est in ꝓposito, & ad probandū filiationē ponderantur per Iacobū de Belusio ī quadā disputatione, quā ponit in l. 1. C. de bon. pos. ſm tab. alleg. l. ꝙ si nolit. §. si mancipia. de ædil. edic. Et præcipuè hoc in casu nr̄o ponderandum vr̄, ex quo tp̄e d. do. Lucia cū marito habitauerat, & ex eo filiū nunquā suscepit. Et idē est multo magis dicendum de Francisco altero filio, in quo nedum oīa ꝑdicta concurrunt, sed et dicitur, ꝙ fuit natus & conceptus eo tp̄e, quo ser Io. erat infirmus tali infirmitate, per quam erat impotens ad coeundū & generandū, ut ꝑ plures testēs asserit esse probatū, & maximè ꝑ medicū, cui in hoc tanquā perito creditur. l. j. in prin. de uentre inspi. & c. ꝓposuisti. de prob. cū cōcor. Qñ. n. cōstat, ꝙ tp̄e conceptionis mortuus erat absens, uel infirmus, tūc ꝓbatur verè, quē nō esse filiū. d. l. filiū diffinimus. & ꝑ Doc. maximè Abb. in d. c. per tuas. de prob. Et † ꝑsertim durante dicta infirmitate dicetur esse ēt ꝓbatū melius & efficacius de amore inter dictum Cæsarē, & do. Luciam & qualiter sæpe & sepius stabāt simul & soli clausi in camera ꝑ horam & ultra, dicitur ēt ꝓbatus tactus, risus, iocus, missio nunciorū & munusculorū, q̄ dñr esse adminicula ad probandū facilius copulā & adulteriū, ſm Hostiensē & Doc. in c. ꝑterea. de testib. Et quia etiā ꝑ quandā mulierem dr̄ deponi, ꝙ audiuit multoties dictū Cæsarē in lecto se cōmiscentē cū dicta muliere, & ꝙ testimonium de tali proprio auditu sufficit ēt ad probandum copulam, iunctis dictis adminiculis. d. c. ꝑterea. cum ibi no. per Io. And. & alios. Et ex his etiam quæ gesta dicuntur tempore dictæ infirmitatis satis verisimiliter pōt argui, ꝙ Ludouicus primus filius, & antea natus & conceptus sit filius dicti Cæsaris, sicut & Franciscus cū ēt prius & ante cōceptionē dicti Ludouici dicta mulier a Cesare carnaliter cognosceretur, & longo tp̄e cum marito steisset, & ex eo filios suscepisset, & ambo dicti filij dicantur Cęsari plurimum assimilari. Vñ sicut secundus filius dr̄ ex Cæsare conceptus, idem dicendū vr̄ de primo, cum ambo sint Cæsari similes, & alia cōcurrunt, de quibus supra, ac etiam quia dictus ser Ioā. dictū Ludouicū ut etiam ꝓbatū dr̄, eum appellabat mulatium & bastardū. & illum a se tanquā talē reijciebat: vñ videť standū testimonio patris, ēt si fama uiciniæ sit in contrariū. c. trāsmissæ. qui filij sint legitimi; quia non est uerisimile, qđ paterna affectione, ut ibi no. in gl. & per hoc ēt uideť, ꝙ à ser Io. non fuerit in quasi possessione filiationis: iuxta ea quæ traduntur in d. c. ꝑ tuas. & in d. l. filium. & ꝑ Bart. in l. 2. §. idē per ꝯtrarium. de lib. agno. & in l. j. §. j. de q̄st. Et quamuis quælibet ex ꝑdictis cōiecturis forte nō sufficeret ad pronunciandum contra filiationē, plures tñ simul iunctæ, & de quibus supra, vñr sufficere, ꝑ no. ꝑ gl. & Doc. ī d. c. ꝑ tuas. de prob. Et ꝑcipue per Abb. & Arc. q † dñt, ꝙ licet natus in domo ꝓsumatur filius, quamuis uxor fuerit diu sterilis, ut ibi, si tñ maritus qñque diuertisset, ad probationem filiationis illud solū non sufficeret, nisi cū illo concurreret noīatio & tractatus filiationis. multo ergo minus sufficere dēt sola natiuitas in domo ad probationem filiationis, quando probatur, ꝙ mulier fuit sterilis, & ꝙ tp̄e conceptionis filii adulteriū committebat, præsertim qñ constat, ꝙ non nominabatur pro filio sed pro bastardo, ut in casu nr̄o. ¶ Sed ꝑmissis non obstātibus,

tibus,cōtrariū vr̄ omnino verius. Nā certū est,ꝙ inter ser Io. & do. Luciā fuit cōtractū matrimoniū,& ꝙ semper habitauerūt si mul & steterūt tanquā cōiuges,& ꝙ dictus Ludouicus & Franciscus nati sunt in domo,in qua p̄dicti simul habitabant,vicinis scientib. Ex his igit,de quibus non dubitatur,filiatio probatur. d.l.filium diffinimus.& d.l.si uicinis. C.de nup.quod etiā est verum,quamuis uxor diu fuisset sterilis,ut probatur in d.c.p tuas. qui idē etiā probat de filio nato ex ꝯcubina, & ꝑut ēt uoluit gl. in c.Michael.de filijs presb.& Bal.in d.l.si uicinis. & in d.l.filiū. Bal.& Abb.in d.c.per tuas. Et ꝑpea ēt in casu nostro p̄dicti nō minus debēt p̄sumi filij dicti ser Io. ex eo ꝙ uxor longo tp̄e steterit ꝙ ex illo filios non conceperit, nec ēt minus præsumerent filij,quāuis ēt probaretur, ꝙ tp̄e cōceptionis cuiuslibet eorum mulier adultera fuisset, nisi probaret absentia mariti, uel impedimentū ad copulā,ut est tex.no.in l.miles.§.defuncto. de adul. quē pro singulari allegat Bal.in rub.C.de prob.in ulti.col.& in d.l.si uicinis.& in d.l.filium.& in d.c.per tuas.& ibi ēt Abb.& in c.transmissæ.qui filij sint legi.in vlt.col.& Bal.in l.si matre.C.de suis & legit.Et est etiam præsumendū,ꝙ dictus ser Ioannes fuerit habilis ad generandum,nisi probetur cōtrariū, ut probatur in d.l.filium.de his qui sunt sui,&c.& ibi no.Bar.& non solū dicitur probata filiatio per prædicta,sed ēt satis constat, ꝙ p̄dicti
4 sunt in quasi possessione filiationis: quę † probari dr̄,si doceat, ꝙ talis tractabat talē, ut filiū.l.j.§.1.& ibi Bart.de q̄stio.& p eū in l.non nudis.C.de prob.& in l.j.C.quo.bon.ubi dicit,ꝙ aduocati faciunt articulos, unū de proprietate filiationis, in quo dn̄t illum esse filium: & alium de quasi possessione filiationis, ī quo dicunt,ꝙ pro filio habebatur,tractabatur,& reputabat,& sufficit probare articulum quasi possessionis filiationis:quia ea mediante transfertur onus probandi contrarium in aduersariū, ut no.in l.non nudis.& in l.nō epistolis.C.de proba.& idem si ꝓbaretur,ꝙ cōi opinione talis reputabat filius Semproni j,absq; eo, ꝙ ab illo tractatus fuisset,ut filius, per l. cum de lanionis.§.asinā,de fun.instruc.& ut ibi plenius per eum. Nec p̄dictis ēt Bar. cōtradicit in d l.filiū.prout declarat Alex. plenè qui tenet,ꝙ ꝓximè dictum est,in consi.51.j.vol.¶ Ex his igitur oībus, q̄ intentio dicti Ludouici & Francisci est,probatur,& sola uis consistit
5 in respondendo ad obiecta.Non obstat † igitur primò, ꝙ uxor ser Io.per 15.annos & ultra steterit cum viro,& ꝙ filios ex illo non susceperit:quia ex hoc non ꝓbatur, ꝙ natus in domo non sit natus ex marito & uxore,ut est casus in d.c.per tuas.de prob. & ibi no.Doct. Et quāuis ubi mulier talis quandoq; diuertisset à viro, non p̄sumeret quis natus ex illo,nisi probaretur noīatio & tractatus,ut ibi dicit Abbas & Aretinus,nihilo minus in casu nr̄o aliud est : quia mulier nunquā diuertit à uiro, sed continuè habitauit cum illo, quo casu ēt si cōstaret de p̄cedēti sterilitate, & adulterio, probatur filiatio ex hoc tm̄, ꝙ est natus in domo. d.l.miles.§.defuncto.iuncta.d.l.filium diffinimus, q̄ simpliciter & indistinctè loquuntur. & istud etiam sentit Abb. apertè in d. c.per tuas.in tertio no.ubi ponit regulam, ꝙ ex quo quis natus est ex uxore in domo mariti, adeo p̄sumitur eius filius, ut non admittatur uolens illum dicere suum nō esse suū nō esse filium, nisi probet secum tp̄e cōceptionis filij non cōcubuisse, uel ꝓp absentiā,uel infirmitatē,uel quid aliud,per d.l. filiū. à qua regula excipit Abb.solum casum,de quo ī illo tex. ī quo requirit etiā tractatus.& hoc qa concubina diuerterat a concubinatu, & sic non fuit semꝑ tenta in domo. Quia ergo excipit dictum casum tantum, & ea ratione duntaxat. quia diuerterat, & non quia sterilis fuerit, quamuis hoc etiam in illo text.allegetur, dicitur Abb.uelle,quòd ubi semper habitauit mulier cum uiro præsumatur eius filius ex ea natus in sua domo,& quòd nō sit curandum de uxoris adulterio,& ꝙ sterilis fuerit retro. Et idē est etiā clarè de mente Are.in d.c.per tuas.in prin.dicens,ꝙ illo casu nō probatur filiatio per hoc solū,quòd sit natus in domo,nisi probetur tractatus,uel communis opinio:quia concubina diuerterat a uiro:quia ergo semel recessit ab illo, potuit filium concipere ex alio,non cessat præsumptio, de qua in d.l.si vicinis. Et sic etiam Aret. solùm ponderat diuortium & non sterilitatem, de qua etiam ibi fit mentio : sed si non diuertisset unquam a uiro : tunc secundùm eum esset præsumendum pro cohabitatione,maximè legitima,id est pro matrimonio,& per hoc limitat. d.l.filium & d.l.si uicinis, secundū eum. in hoc ergo ultimo loquitur Are. sine dubio,& si constaret de uxoris adulterio, ut in casu dicti §.defuncto. quia si non diuertisset mulier, ut ipse p̄supponit,de adulterio non constaret,dictum eius aliqd̄ dubium non haberet,dū dicit, ꝙ pro cohabitatione ltīma eēt p̄sumendum,quia de hoc est casus.in d.l.filiū.& in d.l.si uicinis. Et cū a regula,de qua in dictis legibus,excipiat solū vnum casum, s.quando mulier diuertit,sub illa includit oēs alios casus, & sic ēt istū,de quo agitur.l.q̄situm.§.denique.de fun.inst.& in auth. de non alie.§.vt autem.& in l.in his,cū ibi no.de legi. licet enim qn̄ mulier adulteriū cōmisit,potuerit ex alio concipere, sicut qn̄ diuertit,quia tn̄ primo casu non apparet,ꝙ maritus a cōcubitu vxoris vnquam cessauerit,sicut cessauit,qn̄ diuertit:iō facilius vno casu ex marito filius natus præsumitur quā ī casu alio, nec est ēt curandū de sterilitate vxoris p̄terita,q̄ in casu.d.ca.p tuas.denotat facti & nō iuris ministeriū,vt est de mente prædictorum. Et quamuis nouissimi ibi in prin.videantur ex mente Abb.& Aret.ponderare sterilitatem mulieris etiam ad limitationē.d.§.defuncto.tn̄ prædicti hoc non ponderant,ut dixi,sed tantummodo,ꝙ mulier diuerterat.Præterea p̄dicti moderniores non dn̄t,ꝙ d.§.defuncto.locū non habeat,qn̄ mulier fuisset sterilis in præteritum,sed aliud ēt requirunt,s.ꝙ diuerterit,quibus ꝯcurrentibus tunc uerū est,ꝙ non habet locum p̄dictus. §. hoc est,ꝙ natus in domo præsumatur filius. d.c.per tuas, sicut p̄sumitur,quando mulier adulterium commisit, etiam si sterilis fuit,quia hoc vltimum tantum ponderant,quando cōcurrit cum diuortio,& non cum solo adulterio,& sic ubi sterilitas operaretur,illa esset in consideratione dūtaxat, etiam s̄m intētionē dictorum mod.qn̄ mulier diuertisset,ut in casu. d. c. per tuas.& non qn̄ solum,adulterium commisisset,& rō diuersitatis pōt colligi ex p̄missis.¶ Et ubi ēt isto casu ad probationem filiationis tractatus ēt fuisset necessarius,sicut in casu,d.cap.per tuas. nihilo minus dictus Ludouicus, & Franciscus a dicto ser
6 Ioanne fuerunt noīati & tractati vt filij, ex quo † in eius testō illos vniuersales hr̄des instituit tanq̄ filios,qa ex tali actu instōnis,qui soli filio conuenit,probat tractatus,s̄m Bal. & Ant. de Bu.in d.c.per tuas.& Ant.de Butr.in d.ca.Michael.de fil.pres-
7 by.& in c.transmissæ.& in ca.per tuas.qui fil.sint legi.vbi † dn̄t ꝙ si quis instituit, exhęredat,vel emancipat aliquem tanquam filium,ꝙ probatur tractatus filiationis. Et idē de exhæredatione dicit Bar.in l.2.§.j.de li.agn.& cum prædictis ēt transit Are. in d.c.per tuas,maxime in duobus casibus.Et primo si institueretur in legitima,uel in parte hr̄ditatis pro sua legitima. Itē qn̄ testōr illum institueret tanquā filium,quia appellādo eū filiū, vr̄ eū tractare ut filiū,quia si non esset filius, institutio non valeret.l.si pr̄.C.de hęr.inst.nec tollit virtutē tractatus dicto casu ꝙ actus inst.sit æquiuocus,per id qd̄ no.Bal.in d.l.non epistolis.in vlt.col.vbi dicit,ꝙ si in certa ecclesia distributiones quotidianæ ꝯueniunt capellano sicut canonico : & aliquis percipiat eas ut canonicus,cōstituitur in quasi possessione canonicatus, per not.p In.in c.ex parte.de resti.spo.Quia ergo in casu nr̄o p̄dicti instituti sunt vt filij,dn̄t ut tales tractari, & per ꝯn̄s cū sint etiā nati ī domo,p̄sumuntur filij ser Ioānis,quamuis probaret adulterium vxoris,& ꝙ fuerit sterilis,& sic non obstat.d.ca.per tuas.sed potius concordat.¶Nec obstat,ꝙ ser Io.prius Ludouicum appellaret mulatium & bastardum & ꝙ illum tanquam talē a se reijceret, quia erga Franciscum non reperit sic dictū vel factum,& sic ille saltē fuit simpliciter tractatus ut filius.Præte-
8 rea † ex quo Ludouicum ēt in actu testandi & in morte tractauit ut dixi,iste tractatus vltimus p̄ualet,s̄m Are.in d.c.per tuas vbi vult,ꝙ si quis fuit tractatus ut non filius,& postea vt filius, ꝙ primus tractatus nihil nocet filio,ēt si illi consensisset, ꝙ tractatus præcedens fuit quædam assertio partis,pro se,quæ reuocatur per assertionem postea factam contra se,nec cōsensus filii nocet sibi,qa cōsensisse vr̄ ductus probabili assertione parētum.l.j.§.fi.cum ibi no.qn̄ actio de pecu.est anna. Et hoc tanto magis procedit in casu nr̄o,in quo cū ultimo tractatu cōcurrit ēt natiuitas in domo vicinis scientibus.Non obstat ēt,dū dicebatur,ꝙ dictus Ludouicus,& Franciscus sunt similes dicto Cę-
9 sari,& non ser Ioanni:quia † ex hoc non probatur,nec præsumitur,ꝙ fuerint filij dicti Cæsaris,s̄m Bar.in l.Gallus.in fin.de lib. & posthu.vbi reprobat opin.Iacobi de Belui. in disput.alleg.in contrarium,quia secundum eum ex cogitatione mulieris tempore conceptionis contingit partum alteri assimilari.l.quęret aliquis.& ibi no. de ver.sig.& l.non sunt liberi. de sta. hom.

& loquitur Bar. et qñ mulier rē habuerat cū illo, cui assimilabatur, q̃a mortuo primo viro post duos dies cū alio contraxerat matrimonium, & in nono mense peperit, ita ꝙ partus potuit esse primi viri, & potuit ēt esse secundi. Nā q̃uis secundo viro assimiletur, per hoc tñ, secundum Bar. non probatur, ꝙ sit filius secundi. Vñ & in casu nr̃o, quamuis ēt dicatur probatū, ꝙ mulier cum Cæsare cōmisit adulteriū, & ꝙ partus assimilat̄ Cęsari, & ꝙ retro fuerit mulier sterilis, ex his tñ tribus nō dicit̄ ꝓbari, ꝙ sit filius illius, & multo minus q̄ in exemplo Bar. in quo quatuor concurrebant, s. quia secundus erat maritus mulieris, & cū ea matrimoniū cōsumauerat, & illi assimilabatur partus, & erat dictus partus in domo eius natus. Et q̄uis talia operent̄, ꝙ saltem non dicatur partus filius primi mariti, quāuis non ꝓbent, ꝙ sit filius secundi, in casu tñ nr̃o adulterium vxoris, & ꝙ partus adultero sit similis, & ꝙ ēt mulier fuerit sterilis, non operantur, quòd partus non dicatur mariti filius, in cuius domo natus est, quia isto casu Cæsar non erat maritus, sicut erat secūdus in casu Bar. facilius ergo in casu suo cessat præsumptio, ꝙ non sit magis natus ex primo q̄ ex secundo uiro, & econtra, cū sit ltimus partus, ex quocūq; dicatur natus, qđ secus esset, si in casu nostro ex marito diceretur non natus, & ideo quia fauorabilius est filio, ut dicatur isto casu natus ex marito, iō pro eo est ꝑsumendum in dubio, ſm Abb. in d. c. per tuas. de proba. in primo no. in fi. Et bene facit, quod voluit Iacobus Butrig. in d. l. q̄dā. de prob. cum quo ēt transit Florianus, ubi dicit, ꝙ si quis ꝓbet se natum ex uxore alicuius in eius domo, uicinis & affinib. scientibus, & alius ad excludendū eū a successione defuncti ꝓbet illū fuisse tentū & tractatum ut filium presbyteri, quod nihilominus tanquam filius debet obtinere, quia probauit proprietatē filiationis, & aduersarius solā quasi possessionē, & dicit ita obtentū fuisse de facto. Quia ergo isto casu nedū probat̄ filiatio in substātia, sed ēt quasi possessio filiatiōis, quia Ludouicus & Franciscus nati sunt ex vxore ser Io. in eius domo, & ab eo sunt instituti tanquā filij, & sic tanquam tales ab eo habiti & retenti, dēt oīs ꝯiectura, quæ in oppositum allegat̄, cōfundi, & sic nihil dēt operari, ꝙ uxor cū Cæsare cōmiserit adulteriū, & ꝙ partus sit similis adultero, & ꝙ illa fuerit sterilis retro, q̃a si ꝯfunditur probatio, quasi possessio filiationis, quæ solet operari, ꝙ onus probādi trasferatur in aduersariū, vt superius est, dictū, qñ filiatio in substantia probat̄, vt in casu Iac. Butr. multo magis in casu nr̃o, oīa q̄ in ꝯrium allegant̄, q̄ separatim & simul non inducūt quasi possessionē filiationis respectu alterius, dēt cōfundi probata substantia filiatiōis respectu ipsius ser Ioan. & multo magis cū probetur filiatio in substantia, & quasi possessio, quę saltē simul & cōiunctim absq; dubio debent ꝑualere ad effectū, vt prædicti dicantur filij ser. Ioan. & non Cæsaris adulteri. ¶ Ex alio quoq; vr̃ prædicta non obstare, quia probatum nō vr̃ adulteriū per do. Luciā, maxime tempore natiuitatis Lu-

10 douici. Nam † licet uideant̄ quidā dicere, ꝙ uiderunt illā cum solo Cæsare in camera clausa, ex hoc tñ solo non probatur copula, vt uidet̄ esse casus satis clarus, cū ibi no. in c. ꝑterea. de testib. vbi hr̃, ꝙ si testes dicant, uidisse duos existentes in camera, & audiuisse post modum illos cōmisceri, prout exēplificat ibi Abb. in fi. ꝙ ꝑ hoc non ꝓbatur copula, nisi cū dicto illorū concurrat fama, vel probentur alia adminicula. Si ergo plena probatio copulæ non inducitur, si deponāt testes, ꝙ viderunt duos in eadē camera, & ꝙ deinde audierunt eos cōmiscentes, quia potuissent decipi, secundum Doc. multo minus probatur, qñ simpliciter dr̃, quod duo fuerunt in camera clausi, & de auditu nihil deponunt. Et licet in casu præcedēti probet̄ copula, si adsint alia adminicula, puta quia cōstat de amore īter eos, uel de risu, uel tactu, aut ioco, uel muneribus, secūdū Host. in d. c. præterea. In casu tñ nostro, in quo non deponunt testes, quod existentes in camera audierint cōmiscentes, probatio non perficit̄ q̄uis probetur, ꝙ adinuicem se amarent, ut est de intētione do. in d. c. præterea. dum uolunt, & in tex. probatur, quod ex cōcursu dictorū indiciorum, uel alicuius eorū, probatur copula, quādo testes deponūt duos uidisse in camera, & postmodum audiuisse illos se cōmiscentes. quando ergo hoc ultimum deficeret, scilicet qđ de tali auditu non constaret, sentiunt, quod ex quolibet indicio non suppleatur probatio, arg. l. cum pretor. de iudi. in prin. ¶ Nec obst. quod quædam mulier dicere uideatur, quod audiuit Cæsarem & do. Luciam in eodem lecto iacentes adinuicem cōmisceri: q̃a non probat: quia in hoc est sola, ideo non probat. l. vbi numerus. de testi. ex ꝑmissis ergo sequitur, ꝙ quamuis cōstaret de amore inter dom. Luciam, & Cæsarem, & ꝙ in camera soli stetissent, quòd ex his non probatur adulterium, ex quo testes non procedunt vlterius, nec dicunt, ꝙ illos in camera existentes audierint commisceri. Et idem satis probatur in cap. literis. de præsump. ubi habetur, ꝙ ad probādum copulam debet constare de actibus venereis propinquis & non remotis, & in c. tertio loco. eo. tit. Et est satis expresse de mēte Barto, in l. quod ait lex. in princ. de adul. ubi per no. ibi dicit, ꝙ si statutum velit, ꝙ adulter deprehensus cum uxore possit à marito impune offendi, dicetur deprehensus quādo repertus fuit in camera in actib. venereis: & sic ex mente Bar. non sufficit, ꝙ reperiatur in camera, sed est necesse, ꝙ in dictis actib. deprehendatur. & ita ēt intelligi dēt, qđ no. Bar. in l. capite quinto. eo. tit. dū dicit, ꝙ adulterium probat̄, si uir cum muliere sit repertus in camera, uel ipsam osculantē, uel tangentē, qui noluit dicere, ꝙ sufficiat virū fuisse repertū in camera cū muliere, quāuis loquatur alternatiuè, sed fuit intentio sua, ꝙ sit necesse illū reperire in dicto loco in actu venereo, s. deosculantem, uel tangentē, & sic voluit solū inter actus venereos ponere alternatiuā, & ꝙ ita senserit patet: quia allegat. c. præterea. de testib. ubi probat apertè, vt dixi, ꝙ copula non probatur ex hoc, ꝙ duo sint reperti in eadē camera, si non ꝯstet, ꝙ in eodē loco aliud sit actum, & ꝙ etiam Bar. ita voluerit, colligit̄ ex his q̄ dixit in d. l. quod ait. & ita ēt eū intelligit Ang. Aret. in tractatu malefi. in vers. che hai adulterato la mia dōna, &c. col. 3. in versi. incip. an patri lice. &c. Et isto mō etiam debent exponi & intelligi verba Abb. in d. c. tertio loco. de ꝑsump. qui uerbis Bart. in d. l. capite quinto, vtitur quasi formaliter, aliàs male loqueretur, & contra tex. & no. per Doc. in d. c. præterea. prout superius latius deduxi. ¶ Non obs. insuꝑ dum dicebatur, ꝙ Franciscus fuit conceptus ex adulterio, quia probat̄, ꝙ eo t̄pe ser Ioan. erat impotēs ad coeūdum, quia negatur hoc fuisse probatū. Nam medicus, qui super hoc dicit̄ esse receptus, deponit, ꝙ tēpore quo cœpit videre ser Ioan. eius uxor erat prope partum, & ꝙ ille erat tunc impotens ad coeundum, & sic deponit de impotentia, quæ aderat post conceptionē ex interuallo, & nō de impotētia tēpore ꝯceptionis, de qua debuit cōstare, & ad dictū t̄ps debuit testis se restringere, quia est de substantia: & quia post conceptionē potuit impotētia superuenire, ut no. in l. eū actū. de neg. gest. & in l. matrē. C. de ꝓba. & per Bar. & Doc. in l. non solū. §. sed ut probari. de ope. noui nun. Præterea nō probat iste testis: quia est unicus. l. ubi numerus. de testib. et in c. in omni negotio. eo. ti. nec est curandū, ꝙ sit peritus, ex quo deponit tanq̄ testis, ſm Bar. et Ang. in l. se-

11 mel. C. de re mili. lib. 12. ubi † dicūt, ꝙ tanquā perito alicui creditur, quando iudex illi imponit relationem, & illū examinet, & examinatus reddit cām sui dicti. Et de hac inquisitione iudicis fieri dēt mentio in actis. & idem uult Bald. in c. proposuisti. de probationibus, per tex. in l. j. §. 1. de ventre inspicien. Et ubi

12 † ēt tanq̄ peritus fuisset assumptus solus, tñ non sufficeret. q̄do plures fuissent in loco, quia requirūtur ad minus duo c. signi casti. de homicidio. ꝓut vult Bar. in d. l. semel. Bar. & Bal. in ꝓœmio Dige. in fine, Rom. & moderniores in l. j. §. fi. de uerborum obligatio. cum concordantib. de quibus per eos ibi. Alii enim testes de hoc nihil probant, quia deponunt de auditu auditus. l. testium. cum ibi not. C. de testibus. Nec ēt t̄pe conceptionis & natiuitatis dicti Francisci probatur adulterium. do. Lucię. per ea quæ in præcedentibus dixi. ¶ Et dato ēt, ꝙ probaretur plene, ꝙ t̄pe conceptionis dicti Francisci ser Ioannes esset impotens ad coeundū, & consequenter ꝙ Frācíscus nō eēt filius suus, ꝑ hoc tamen argui nō posset idē de Ludouico, q̄ natus fuit ꝑ aliquot annos, prius, quo t̄pe dictus ser Ioānes nō erat impotens, & de eius impedimēto tūc t̄pis nō apparet, q̃a stant simul, ꝙ unus sit legitime natus, & alius sit illegitimus, & ad oīa alia, q̄ contra Ludouicū possunt obijci, in præcedentibus fuerunt sublata. Et iō concludendum arbitror, ꝙ prædicti ab hæreditate ser Ioannis tanquam legitimi non possunt excludi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio contra minorem currit etiam sine spe restitutionis, quando cum eo nil est gestum, sed cum defuncto.*

Præ-

2 *Præscriptio currit etiam ignoranti.*
3 *Præscriptio generaliter a statuto inducta currit etiam contra minorem.*
4 *Tempus omne quo ad initium præsumitur utile, præsertim quo ad hoc ut non incipiat currere contra ignorantem.*
5 *Tempus petendæ restitutionis in integrum est utile, & ideo non incipit currere contra ignorantem.*
6 *Tempus præscriptionis conuentionalis utile est.*
7 *Præscriptio quando currat ignoranti.*
8 *In legibus, in quibus dicitur, quod aliquod tempus currat, intelligitur interueniente scientia partis.*
9 *Ignorans contra quem concurrit præscriptio, restitui debet.*
10 *Statutum facere non potest, quod præscriptio currat contra ignorantem.*
11 *Præscriptio triginta annorum currit contra ignorantem, sed ei conceditur in integrum restitutio.*
12 *Dispositio generalis non tollit priuilegium iure communi concessum.*
13 *Restitutus in integrum fructus recuperat.*

CONSILIVM LIIII.

CONSIDERATO themate transmisso, & quãtũ in me est ponderatis oĩbus ad rem pertinentibus, videt̃ prima facie dicendum, ꝙ Hector ex aliquo capite non possit recuperare terras in dotem datas vel assignatas marito sororis suæ ꝑ eius patrẽ cũ pacto, quod posset illas retroemere intra octo annos quibus elapsis sint & eẽ debeãt dictę terræ fundus dotalis. Cũ ergo intra dictum tp̃s non sit ꝑ Laurentium, nec ꝑ Hectorẽ eius hæredem & filiũ redemptę, non dẽt dictus Hector audiri, sed submoueri, & post dictum tp̃s repelli. l. obligationũ fere. §. placet. de actio. & obl. l. eum qui ita. de uerb. obli. & l. nemo põt. cũ ibi not. de lega. j. Nec ẽt videtur obstare, ꝙ contra minorẽ non currat p̃scriptio, & maxime contra pupillum, ẽt si p̃scriptio sit triginta annorum. l. fi. C. in quib. causis restitut. in integrum non est necessaria, & l. sicut. C. de præscr. 30. vel 40. annorum. Quia
1 † cum nihil cum eo fuerit gestũ, sed cum Laurentio eius patre, & ex suo non facto excludatur, ideo contra minorem & pupillum currit præscriptio. Et aduersus illa non restituitur. l. Aemilius. de minorib. l. apud Iulianum. §. j. ex quib. causis in possess. eatur. & l. 2. C. si aduersus uenditio. pign. in quibus probatur, & not. ꝙ contra minorem & pupillum currit præscriptio ẽt conuentionalis sine spe restitutionis, quando excluditur tempore per non factum, & nihil est gestum cum eo sed cum defuncto, & siue incœperit præscriptio a defuncto maiore siue ad ipso pupillo & minore. & no. etiam per gl. in l. si cum militantib. C. de restõne mili. per gl. Bar. & alios in dicta l. 2. C. si aduersus uẽditio. pign. & in l. fi. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessa. per gl. Bar. & oẽs in l. cum filius. §. in hac. de uer. obl. cum concor. de quibus ibi per Moder. Et ex hoc ẽt infert Bart. in dictis locis, ꝙ si minor, q̃ successit emphyteutæ non soluit canonem intra tempus congruum, ꝙ cadit a iure suo, ẽt sine spe restitutionis, quia hoc contingit ꝑ non factũ ipsius minoris, cũ quo nihil fuit gestũ, sed cũ defuncto, ꝓpterea contra illum currit tempus, & illi non datur restõ, ut in dictis iuribus. Et hoc ẽt locum habet, quãuis minor enormiter læsus reperiatur, secũdũ opinionem Azonis relatam per gl. in d. l. 2. C. si aduer. vendit. pign. cum qua transit Bar. & alij. Et istud etiam tẽpus currit ignoranti, quia non requiritur factum hoĩs vel mora, ẜm Baldum in l. quamdiu. C. qui admitti, per l. fi. C. de p̃scriptio. lõg. tẽp. & facit, ꝙ notat gl. in rubrica, & ĩ l. j. de diuer. & tẽp. p̃scriptio. q̃ vult ꝙ in dubio oĩs p̃scriptio hẽt tp̃s ꝯtinuũ, & ꝑ Ale. in l. fi. C. de dolo, q̃ ex hoc infert, ꝙ currit ignoranti. Nec prædictis obstare vr̃ statutũ sub rubrica, de p̃scriptione, quo cauet, ꝙ minori decẽ & octo annis non currat p̃scriptio triginta annorũ quia statutum loquitur de p̃scriptione legali. 30. annorũ, & non de conuentionali octo annorũ, de qua agit, ad q̃ non dẽt trahi statutum contra ius cõe, secundum quod currit dicta præscriptio. 30. annorũ ipso iure cõtra minorẽ. l. sicut. C. de p̃scrip. 30. ann. Quæ ab ista differt quo ad originem, & quantũ ad uitam. l. si uero. §. de uiro. solo. matrimo. & l. præcipimus. in fi. C. de appel. Vel saltẽ debet restringi statutum, ut minus lædat ius cõe q̃ fieri potest, l. 2. C. de noxalibus, & c. cũ dilectus. de consuet. Et sic debet intelligi de præscriptione, aduersus quam minor de iure communi restituitur, sicut contingit, q̃ñ aliquid fuit gestũ cum illo, iuxta not. per Bar. in dicta l. fin. C. in quibus causis in integrum restitutio nõ est necessaria, & non de illa, q̃ currit ex facto defuncti, & q̃ñ nihil est gestum cum minore, ut in casu nostro, & aduersus, quam ut dixi, minor non restituitur, & sic est maioris p̃iudicij. Et ꝙ cursus istius præscriptionis conuẽtionalis, de qua agitur ꝯ minorẽ, nõ sit ꝓhibitus per prædictũ statutũ, sed præscriptio cõcedatur & permittat̃, ꝓbatur ex alio statuto, quo cauetur, ꝙ si emptor ꝓmisit rẽ ab eo emptam retrouendere intra certũ terminũ, ꝙ illo elapso non teneatur amplius dictã rẽ retrouendere, & ꝙ non possit pro ea uel fructibus eius molestari. Et q̃a statutũ
3 † hoc quoad personas loquitur gñaliter, includit & cõprehendit ẽt minorẽ. l. sine hærede. §. Lucius. de administ. tutorũ. c. constitutus & ibi not. Doc. de restit. in integrum. vbi videtur casus, ꝙ præscriptio gñaliter inducta a statuto currit contra minorem. & not. Ang. in l. si plures. de pactis. & notat glo. penul. & Cynus in l. 2. C. quæ sit longa consue. & Iacob. Butrig. in l. de quibus. de legi. in fi. & Baldus in l. fin. C. de restitu. in integrum. Et tanto magis isto casu, in quo cũ præscriptione statuti concurrit etiã præscriptio cõuẽtionalis, iõ plus debet operari, & sic sub statuto includitur etiam ille, qui aliàs non includeret̃, arg. §. sanctissimas. in auth. de non alie. & l. 2. C. de vsuca. pro empt. & per no. in l. verum. de condi. appo. per Imolã. Alex. & alios mod. in l. filiusfamiliàs. §. diui. de leg. j. cũ conc. de quib. ibi per Alex. in quibus iuribus probatur, & no. Doc. in dictis locis, ꝙ vbi concurrit duplex prohibitio, scilicet legis & hominis includuntur casus speciales, sub una tñ ꝓhibitione non includerentur. Et quãuis istud statutum concedens p̃scriptionem sit generale quo ad ꝑsonas, & aliud statutũ ꝓhibẽs p̃scriptionẽ cõtra minores quoad personas minorum sit spãle, tñ quoad casus est gñale, & ideo nõ derogat statuto, qđ est, quoad ꝑsonas gñale, & quoad casus speciale, & qđ nedum spãliter sed ẽt singulariter loquitur de præscriptione conuentionali, quæ currit cõtra illũ, cui emptor intra certum terminum promisit retrouendere. Et ista spãlitas quoad casum debet magis attendi tãquam istud sit fauorabilius, quia cõcurrit dispositio dicti statuti ĩ hoc cum pacto cõtrahentium, & consequenter ẽt cum iure cõi. l. j. §. si conuenerit. deposi. Et statutum speciale quoad personas est contra ius commune, ideo aliud statutum, quod concurrit cum pacto & iure communi debet fauorabilius reputari, per no. per gl. in c. statutum in uersi. numerandũ. de præb. in 6. & per Alex. in l. si cõstante. in prin. solu. matri. super 9. q. Bart. primæ partis prin. Et ẽx hoc sequitur, ꝙ statutum istud fauorabilius tanquã magis speciale derogat alteri statuto uelut magis generali, per no. per Bart. in extrauaganti ad repri. in uers. non obstantibus. per Bal. Imo. & Alex. in l. Gallus. §. ille casus. de lib. & posthu. & in l. Titia. de lega. j. cum concordan. de quibus in dictis locis.

¶ Quibus tñ non obstantib. ꝯrium puto verius. Nã tp̃s octo annorũ ad retroemẽdũ ex pacto expresso cœpit currere post matrimonium consumatum, quo tempore Laurẽtius & eius filius quib. pactum fuit factum erant mortui, & sic cõtra illos de medio sublatos tempore ꝯtracti matrimonij, cursus tp̃is incipere non potuit. ¶ Nec etiam matrimonio cõsumato currere cœpit ꝯtra Hectorẽ & fratrẽ, filios & hæredes dicti Laurentij, nisi a tẽpore sciæ, qui præsumuntur ignorasse factũ defuncti, nisi ꝓbetur sciã. l. qui ĩ alterius, de reg. iu. & c. q̃ ĩ ius. eo. ti. li. 6. & q̃a tp̃e quo dictũ tẽpus currere potuisset, prædicti erãt infantes, ideo ẽt ratione dictæ ætatis, & ea durante, ignorantia ẽt facti præsu
4 mitur. l. j. C. de falsa moneta. Nã † omne tempus quoad initium præsumitur utile regulariter, præsertim quoad hoc, ut non incipiat currere ꝯ ignorantẽ, ut probatur ex no. ꝑ Bart. in l. genero. de his qui no. infa. & hoc expresse uult Angel. ibi per l. quinquaginta. cum gl. de excusa. tut. & l. q̃dam decedens. §. finali. de adminis. tuto. Et idẽ per prædicta iura vult Paulus de Cast. in ꝯsi. 276. Vr̃ dicendum, &c. Nec obstat ẜm prædictos, qđ not. gl. in rub. & in l. j. de diuer. & temp. præscrip. quæ uult, ꝙ præscriptiones dicantur habere tp̃s continuum, per l. nunquam. §. in usucapionibus. de vsucapio. quia illud debet intelli ex post facto, id est, postquam cœpit currere, sed ab initio & antequam incipiat currere, est utile, & non currit ignoranti, per iura præalleg. & probatur etiam in l. j. §. fi. quando appell. sit, & in l. ab eo. C. quomo. & quando iudex. ubi habetur, ꝙ tempus datum ad appellandum

landum non currit ignoranti, sed à die scientiæ. Et istud etiam
5 confirmatur. nã † tempus, qđ dat ad petendum restõnem in in tegrũ, est vtile quò ad initiũ, ꝭm Bar. in l. fi. C. de temp. in integ. restitu. pet. Et ideo non incipit currere contra ignorantem, ꝭm Bal. in l. falsam. C. si ex fal. instr. & Car. in cle. j. de resti. in inte. Ale. in consi. 4. & consi. 89. 2. vol. & consi. 64. Circa pñtem, & c. 4. vol. ¶ Præterea gl. in d. rub. & in d. l. j. de diuer. & tem. pscr.
6 q̃ vult, tps esse cõtinuũ loq̃tur in pscriptione legali, sed † in conuentionali, de qua agit in casu nro, tps dēt eē utile, sicut ēt videmus, ꝙ tps præfixũ a prætore est utile in dubio, ꝭm gl. no. insti. de ppe. & tempo. præscr. in prin. Bal. in d. l. genero. Rom. in l. j. §. occisorũ. ad Sylla. & Ale. in l. fin. C. de dolo. Sicut ergo gl. in d. rub. nõ hēt locum in tẽpore pfixo a prætore, & sic restringitur ad tẽpus præfixũ a lege quãtum ad hoc, pari rõne restringi dēt, ut non includat tẽpus præfixũ ab hoĩe. ¶ Et per hoc rñdetur ad l. auus. in fi. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. & ad l. fi. C. de præscr. longi tẽpo. vbi pscriptio 30. anno. currit ēt ab initio cõtra ignorantẽ, quia loquũtur dicta iura in pscriptione legali, vel ꝭm Ange. in d. l. genero. illud est, qa Imperator ita statuit expresse, & vlterius processit illo casu. Et isto mõ ēt ad illã legẽ rñdet Bald. in l. j. C. qui admitti, in 24. oppo. Et prædicta ēt comprobantur
7 ex no. per Bald. in d. l. genero. ubi concludit ex mente Bart. † ꝙ aut allegatur cursus tpis ad hoc, vt ignorans euitet damnũ, vel pœnam. & tunc currit ignoranti, ut ibi. aut allegatur ad excludendum ignorantem a iure suo, puta ab actione uel defensione quã habet, & non currit ignoranti. l. cum sex. de ædil. edicto. & l. quinquaginta. de excusa. tut. & iste est casus nr̃ quia actio ad retroemendum competebat prædictis hæredibus ex stipulõne purè concepta, & cursus temporis octo annorũ allegatur contra dictos hr̃des ignorantes ad excludẽdum eos ab actione prædicta, iõ non currit ignoranti, ꝭm Bald. ¶ Nec prædictis obstat, ꝙ actũ sit, ꝙ terminus octo annorum incipiat a die consumati
8 matrimonij: quia † debet subaudiri, & sciẽtię, p d. l. quinquaginta. cum gl. ubi fit eadem subauditio. Et probatur ex no. per Bar. in d. l. genero. & per Paul. de Castro in d. consi. in fine, ubi uult, ꝙ quando terminus assignatus a die, quo soluerint, uel fuerint in cõcordia, debet subaudiri, & notitiã habuerint, per d. l. quinquaginta. ꝭm gl. Et probatur etiam in auth. hodie. iuncta gl. C. de appellation. dicitur enim ibi in textu, ꝙ tempus decem dierũ datum ad appellandum currit a recitatione sententiæ. & gl. subaudit, & scientiæ. Nec etiam dictis hr̃dibus nocet scientia Laurentij patris, quia dum ille uixit, dictum tẽpus non fuit inchoatum, quia matrimonium adhuc non erat contractum, sed sumsit initium post mortem. & cœpit posse currere contra eius hæredes, uerum quia illi de hoc notitiam non habuerunt contra illos ignorãtes nõ potuit cursus dicti temporis inchoari. Quia ergo contra prædictos hæredes ignorantes ipso iure terminus octo annorum non est decursus, pñt adhuc pro eadem quantitate dictas terras in dotem datas re acquirere, & quantitatem offerre. l. 2. C. de pactis inter emptorem & uenditorem. Sed dato etiam, ꝙ dictus terminus esset decursus contra dictos hære-
9 des ignorantes, possent tñ † saltem ex capite ignorantiæ, & ex clausula gñali, si qua mihi iusta cã, petere restitutionem in integrum aduersus cursum dicti temporis. secundum gl. in l. fi. C. de præscriptione longi temporis, & in l. si partem. §. j. quemadmodum serui. amittatur. & in l. j. C. de patria potestate. Bart. & Angelus. in l. j. §. si quis autem propter. C. de itiner. actuque priua. Angelus, Imo. Paulus de Castro, & Aretinus in l. Pantonius. in prin. de acquir. hæredi. Bartolus & Doctores communiter in l. cum filius. §. in hac. de verb. obligatio. cum concor. de quib. ibi plenè per Alexãdrum. & ista est communis opinio, ut ibi latius per eum. ¶ Et per prædicta facile respondetur ad allegata in cõtrarium. Nam primo non obstat, quod post tempus appositum gratia limitandæ obligationis, quis excludatur. l. obligationum fere. §. placet. de actio. & obligatio. quia hoc uerum contra sciẽtem, secus contra ignorantem, contra quem non incipit tempus currere, uel saltem ignorans debet restitui. ut pbat per prædicta. Et similiter non obstat, dum dr̃, ꝙ præscriptio currit contra pupillum & minorem sine spe restõnis ex suo non facto. & quando nihil est gestum cum illo. l. Aemilius. de min. & per notata in l. cum filius. §. in hac. de verb. oblig. & in alijs locis in contrarium allegatis, quia conceditur, quòd ratione minoris ętatis non impediatur dicto casu cursus præscriptionis, sed ex capite ignorantię potest impediri, quando a defuncto non potuit inchoare, sed solum ab eius hr̃de ut ĩ casu nostro, quia quãtũ ad hunc effectum tps ab initio est utile, ut est superius probatũ. Et similiter ĩ casu ꝯrio, de quo ĩ l. Aemilius. cũ ꝯcor. q̃uis denegetur, restõ ex capite minoris ætatis, ut ibi, tñ conceditur hr̃di ex capite ignorantiæ, siue sit maior, siue sit minor ꝭm Bar. & Doc. communiter in d. l. filius. §. in hac. & in alijs locis ibi allegatis, & c. Et non obstat, dum dicitur, ꝙ per statutum non prohibetur isto casu pscriptio cõtra minorem, qa q̃uis sit uerum, ꝙ non prohibeatur, tanquam iste casus sit a statuto omissus tñ de iure cõi pp ignorantiã non currit pscripto ipso iure, uel si currit, dat̃ restõ ex dicta clausula gñali de iure communi, & a quo, quantũ ad hoc, p statutum non intelligitur esse recessum. Nec ēt obstat, dũ dr̃, ꝙ isto casu in specie, quo dat̃ terminus certus ad retroemendũ, elapso termino indistinctè repellatur ille, qui vult retroemere ex forma alterius statuti, qa nõ psequẽdo aliter, vtrum illud tanq̃ magis speciale alteri deroget, vel illi derogetur per aliud statutum, quia hoc non est necessariũ. Ad istud rñdetur, ꝙ prædictum statutum recipit interpretationẽ a iure cõi. l. 2. C. de noxali. & c. cum dilectus. de consuet. Et sic restringitur statutum & hēt locum ꝯ scientẽ & non ꝯ ignorantẽ, p superius dicta. Et satis ēt operatur statutum, ꝭm hanc interpretationẽ, quia de iure cõi elapso termino dicto excludebatur sciẽs ope exceptionis tantum, d. l. obligationum fere. §. placet. & no. ĩ dicta l. nemo põt. Sed stante dicto statuto, excluditur ipso iure,
10 † quinimò etiam per statutum fieri non posset, ꝙ tẽpus curreret ignoranti, ꝭm Compostella. not. in c. eã te. de rescriptis, quẽ refert & sequitur Bal. & Ang. in d. l. genero. Si ergo hoc nõ põt statui expresse, non intelligitur ēt statutum in dubio hoc uoluisse, per no. per Bartolum in l. quæ sub conditione. de condi. insti. in fi. Et dato ēt ꝙ statutũ expresse voluisset & potuisset disponere, ꝙ dictum tẽpus curreret ꝯ ignorantẽ, non tñ ēt tunc intelligeretur denegata restitutio in integrum ex capite ignorãtiæ ex dicta clausula gñali, si qua mihi iusta cã, ꝙ probatur concluden
11 ter. Nam † de iure cõmuni præscriptio triginta annorum currit contra ignorãtẽ, dicta l. fi. C. de præscriptione longi tẽporis. Et tñ pp hoc non censetur denegata restitutio in integrum ex dicta clausula, ꝭm gl. ibi, & Bar. & Angelum in d. l. j. §. si quis autem propter, de iti. actuq. priuato. Bar. & Alex. in d. l. cum filius. §. in hac. Et est ratio, quia per verba ēt generalia non intelligit̃ quis excludi a bñficio restõnis quod conceditur de iure speciali, ꝭm Docto. in c. fœlicis. de resti. in integrum. & Are. in d. l. Pãtonius. in prin. qui ēt pro hoc allegat. l. decurionibus. C. de silen
12 tia lib. 12. & ibi no. Bart. ꝙ † aliqua dispositio quantumcunque generalis non videtur tollere priuilegium speciali iure concessum, quem etiam ad hoc allegat Bal. in l. si plures. C. de sacrosanctis ecclesijs. & in c. j. quo tempore miles. Et quia, ut ex præmissis colligitur, tẽpus ad retroemendum adhuc non erat decursũ, qñ aduersarius propria authoritate occupauit dictam petiã terræ, tenetur ad restitutionem fructuum perceptorũ, ultra illud, ꝙ durante prædicto termino sibi fuerat promissum. leg. j. §. qui vi. & §. ex die. cum sequenti, de ui, & vi armata. Et idem etiam si tempus ipso iure fuisset decursum & restitutio concederetur, quia † etiam restitutus per uiam iustitiæ fructus recuperaret. l.
13 patri pro filio. §. item ex diuerso. de minoribus, & ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Dos constituta ab extraneo non intelligitur muliere donata, si is sibi stipulatus eam sit incontinenti.*
2 *Donatio inter uiuos esse censetur, licet in ea sit facta mentio mortis, quando interuenit duplex promissio & stipulatio. vide n. 8.*
3 *Iura loquentia simpliciter de prohibitione non habent locum in prohibitione duplici.*
4 *Generalis statutorum derogatio ad iurata non porrigitur.*
5 *Confirmatio statutorũ facta per Papã non refertur ad inualida.*
6 *Clausula posita ad aliquam dispositionem qualificandã, ad alias referri non debet.*
7 *In dubio capienda est ea interpretatio, quæ doti fauorabilis est.*
9 *Statuta licet infringere non possint iuramenta, possunt tamen disponere, ne instrumentum uel scriptura, in qua continetur actus iuratus, fidem faciat.*

10 *Papæ*

10 *Papa potest approbare statuta laicorum reprobantia iuramentum super actu prohibito ab ipsis statutis.*

CONSILIVM LV.

1 NON est dubium, ꝙ quando † dos est constituta vel aucta ab extraneo, ꝙ non intelligitur mulieri donata, si ille stipuletur incontinẽti dotẽ sibi reddi.l.ob res.§.j.de pact.dota.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.actio.& l.si eũ dotẽ.in prin.solu.mat.& facit.l.quoties.eo.ti. Dubium ergo remanet, an in hoc a iure cõmuni per statutum videatur recessum,quo cauetur, ꝙ mulier, pro qua data est vel promissa,uel cõfessata dos, uel eius augmẽtum extantibus liberis,uel non, a quocunq. vel ubicunq; data uel confessata fuerit,lucretur dictam dotem & eius augmentũ, non obstante,ꝙ alius,qui dotẽ, vel eius augmentũ dederit, vel promiserit,seu confessionẽ a parte viri receperit,illam uel illud sibi reddi stipulatus fuerit, &c.Et prima facie uidetur dicendũ, ꝙ in casu isto statutum prędictum non habebat locũ,quia loq. tur de illo,qui stipulatus a parte uiri dotẽ sibi reddi,& sic ab ipso uiro,uel alio recipiente nomine viri,uel loco eius,puta a patre suo,quia hoc importãt illa uerba a parte viri, ut est expressum in d.l.unica.§.& ut plenius.C.de rei vxo. actio. Sed in casu nostro ille, qui auxit dotẽ, non solum tempore dationis a uiro stipulatus est dotem reddi etiã antea, & tempore quo centum promisit mulieri pro augmento dotis,ab ea stipulatus est,ꝙ illã sine filijs præmoriẽte ad illum reuertatur dicta quantitas, quo casu non dicitur a parte uiri stipulatus,sed a parte mulieris.d.§. & ut plenius.Ergo iste casus tanquam omissus remanere debet in dispositione iuris communis.d.leg.si cum dotem.in princ. & leg. si extraneus.de condi.ob cau.facit.l.commodissime. de lib. & posth. Quod enim mulier lucretur dotẽ vel eius augmentũ, etiam si dotans stipuletur, est introductum in fauorem mulieris,ergo statutum dẽt intelligi, quando stipulatur a marito vel eius patre, & non quando stipulatur ab ipsa muliere, quia ipsa debet posse suo fauori renunciare.l.pe.C.de pactis.& l. si quis ĩ conscribendo.C.de episc.& cler.Et statutum est interpretandũ ut minus lædat ius commune,quã fieri possit.l.si serui vestri.C. de nox.& c.cũ dilectus.de consuet.Secundo istud confirmatur nam statutum loquitur, quando quis simpliciter stipulatus est dotem sibi reddi,sed isto casu stipulatus est bis,scilicet tempore promissionis a muliere, & tempore solutionis & receptæ cõfessionis a marito,& sic quia cõcurrit duplex stipulatio & promissio, statutum in dubio non comprehendit istum casum. Sicut
2 † videmus, ꝙ quando in promissione facta animo donandi fit mentio mortis,præsumitur,ꝙ sit donatio causa mortis,ut no.ĩ l.Seia,de dona.cau.mor.& in l.Seia.de do.præleg. Si tamen duplex interuenit promissio & stipulatio, censetur tunc donatio inter viuos.l.cum maritus.§.fi.de pactis dotali. secundum intellectum Bar.in l.quæ dotis.solu.matrimonio. quæ lex etiam loquitur de dote a marito bis promissa. quemadmodum etiam videmus, ꝙ duplex prohibitio plus operatur quã simplex, adeo
3 † quod iura,quæ loquuntur simpliciter de prohibitione alienationis,restringuntur,ut non includãt casum, in quo concurrit duplex ꝓhibitio.§.sanctissimas.in authen.de non alie.nã.no.in c.verũ.de condi.appo.& in c.licet mulieres.de iureiu.li.6.& ꝓbatur in l.2.C.de vsucapio. ꝓ empto,ẜm ĩtellectũ Bar.in l.filius familiàs.§.diui.de lega.j.& ibi põderant Imo.& alij mod. cũ cõcor.de quib. ibi per Alexan. in prima col. Tertio comprobatur ista opin.nam isto casu promissio facta tã a muliere, quã a viro.de dote restituenda est iurata.statutum ergo simpł'r derogãs dotis promissioni non debet habere locum in promissione iura
4 ta.Quemadmodum uidemus † ꝙ generalis derogatio statutorum non porrigitur ad statuta iurata.c.constitutus. de rescrip. & ibi no. Doc.& probatur ex no.per gl.in ca. cum non deceat. de elec.in 6.& idem tenet Ioan.And.in c.j.de fili.presb.eo.ti.& Angel.in l.j.§.quæ onerandæ.ff.qua.re.ac.non da.& Imol.in c. dilecto.de preb.& Abb.in c.j.de his quæ fiunt a maiori parte capi.de quo per Alex.in consi.27:in fi.j.vol.& consi. 37. col. 8.2. vol.& consi.38.tertio uolu.Nec etiam statutum laicorum potuisset expresse derogare promissioni iuratæ,quia contra iuɼm non potest disponere,cũ sit de iure diuino,ẜm Bar.in l.oẽs populi.de iusti.& iure.& idem tenet Ray.ibi.prout late etiam con concludit Ale.consi.39.quarto uol.Quia ergo contra iuɼm nõ potest disponere statutum expresse,in dubio etiam non vɼ super actu iurato disponere,per no.per Bart.in l.si quis sub conditione.de constitutio.¶Nec obstat cõfirmatio simplex & gñalis statutorum facta per Papam,quia non fuit talis confirmatio facta ex certa scientia,vt requiritur ad hoc,ut ualidet statutum inua-
5 lidum,ẜm Inn.& alios in c.j.de transactio.Et quia † talis confirmatio solum refertur ad statuta ualida,& nõ ad inualida,ꝑ not. per Inn.in c.dudum de deci.Et ita in specie de cõfirmatione statutorum Bononiensiũ per prædicta,& per alia concludit Alex. cons.59.Viso instrumẽto,&c.primo vol.repetito in 3.uol.cõs. 8.Vbi etiam dñt non obstare.ꝙ in dicta confirmatione excipiãtur statuta contra libertatem ecclesiasticam, quia per talem exceptionem non ampliatur regula ad statutum iuratum,per no. per Bar.in l.gñali.§. uxori. de vsufru c. legat.& in l.j.de reg. iur. mouentur etiam ex no.per Bal.& alios in l.legata inutiliter: in prin.de leg.j.ut ibi latius per eos. Et similiter obstare non uɼ alia confirmatio Iulii approbantis statuta reprobantia iuɼm,q̃a hoc vsu non fuit receptum, iõ perinde est, ac si facta non esset, per ea q̃ traduntur in c.j.de treug.& pace. ¶ Sed istis non obstãtibus contrarium puto uerius. Nam licet de iure cõi dotans,& maxime extraneus possit stipulari sibi soli dotem reddi.d.l.unica.§.accedit.C.de rei uxo. actio.cum concor. de quib. supra in princ.per statutum tñ aliter reperitur dispositum in uersitẽ dicimus. sub rubrica de dotibus restituendis,&c.in quo cauetur, ꝙ mulier dotem datam a quocunque.uel augmentum eius,vel confessatam lucretur.& quantum ad hoc statutum in casu nostro verificatur,quia augmentum dotis fuit pro parte datum & pro parte confessatum:& si non tempore primæ donõnis factę mulieri,saltem post contractum mɼimoniũ,ꝙ sufficit, quia ad aliquod certum & determinatum tp̃s statutum se non restringit,ꝑterea non tantum loquitur de dote data confessata, sed ẽt de promissa,ut probatur ex illis verbis sequentibus.Non obstãte ꝙ alius,qui dotẽ vel eius augmentum dederit vel promiserit, apparet,ꝙ etiam de dote promissa statutum loquitur.Et quamuis ĩ statuto post verbũ illud.dederit,vel promiserit,subiungat, seu confessionem a parte uiri receperit,illam uel illud sibi reddi fuerit stipulatus, &c.illud tñ verbum,a parte viri,non determinat uerbum,fuerit stipulatus,qđ sequitur,& in alia oratione ponitur,solum refertur ab uerbum,receperit confessionem,& non ad actum stipulandi,sed uerbum illud.stipulatus fuerit,impersonaliter ponitur.& non restringitur ab illo uerbo,ex parte uiri,ut etiam probatur ex no.per Bar.in l.fi.de re.diu. dũ dicit,ꝙ qñ clausula stat per se,refertur ad oĩa,ut ibi, sed ubi poni
6 nitur † ad aliquam dispositionem qualificandam non refertur ad aliud.Vñ in casu nostro statutum dicit,seu confessionem ã parte uiri receperit.Et sic verbum illud,a patre viri, ponitur in medio istius orationis,& ad illam qualificandam,ergo non dẽt referri ad verbum,stipulatus fuerit,positum in alia oratione.Et facit,qđ no.gl.in l.3.§.filius.de libe.& posth.quæ vult,ꝙ clausula posita in medio vnius capituli, non referatur ad aliud.Et sic sensus statuti non est,ꝙ mulier lucretur dotem uel augmẽtũ, quando ille,qui dat,uel promittit stipulatur eã sibi reddi ã parte uiri,hoc est ab ipso uiro,uel alio qui recipit loco illius dotem uel augmentum dotis, sed intendit statutum, ꝙ mulier dotem uel augmentum lucretur,non obstante ꝙ alius sit stipulatus,nõ dico a parte uiri,sed simpliciter,scilicet tam ab ipsa muliere,quã ab ipso uiro dotẽ datam uel promissam ab illo,seu confessatam a parte uiri,hoc est,ꝙ etiam mulier lucretur dotem,quam confessus est uir,uel alius a parte eius,puta pater illius. Et iste indubitanter est uerus sensus,ẜm quem vult statutum,ꝙ mulier lucretur dotem,nec ille,qui dedit illam,siue qui promisit, sit stipulatus,& cum hoc uerbum a statuto proferatur impersonaliter,& sit conceptum in rem & non in personam, comprehẽdit stipulationem de dote reddenda,non tantum a uiro,sed etiã ab ipsa muliere.l.duobus.§.j.de iureiu.ubi idẽ dɼ de iuramento ꝑstito in rem,vt scilicet operetur gñaliter quo ad personas, & in dubio etiam præsumitur potius ꝑstitum in rem q̃ in personam ẜm gl.& Doc.ibi. Et sic secundum prædictam declarationẽ in statuto expresse decidit casus nɼ., vt scilicet mulier lucretur dotẽ,non obstante,ꝙ ille,qui promisit dotem, & postea dedit, stipulatus sit eam sibi reddi a muliere.quando dotis augmentum promisit,uel a uiro,quãdo illud dedit,& confessionem de parte data recepit,& quamuis etiam posset esse dubium, prout uti-

que

que non est, vtrũ verbũ illud, a parte viri, referatur non solum ad uerbum recepit, sed ẽt ad uerbum, fuerit stipulatus, qđ sequitur, nihilo minus etiam i ndubio deberet tantũmodo referri ad verbum illud, recepit, quoniã per statutum ita disponitur fauore dotis. Vnde † in ambiguis pro dote fieri debet interpretatio.
7 l. in ambiguis. de iure do. & l. in ambiguis. de reg. iur. Quia ergo fauor dotis magis ampliatur, si uerbũ, ex parte uiri, non referatur ad verbum, fuerit stipulatus, sed solum ad uerbum, recepit, ideo in dubio capi debet dicta interpretatio. Et facit lex. j. solu. matri. ubi secundum Bar. ibi qui figurat casum, probatur, quòd quando est dubiũ, utrum instrumentum dotis præcedat, uel sequatur instrumentũ alterius debiti in dubio præsumitur, ꝙ instrumentũ dotis præcesserit. Et pro hoc bene facit, qđ no. Inn. & alij in c. cũ dilecti. de dona. ubi dicunt per illum textum, ꝙ vbi sumus in materia late interpretanda, puta in beneficijs principũ, relatio non fit ad ea, per quæ beneficiũ principis restringeretur ex tali relatione. Et idẽ vult Alex. in consi. 48. primo vol. & Soci. in l. fi. de reb. dub. Non obstant allegata in contrarium, quia inquantũ dicitur, ꝙ statutum loquitur de illo, qui stipulatur dotẽ a parte viri, & nõ a muliere istud est falsum, immo statutũ quantũ ad illum, a quo quis stipulatur, loquitur impersonaliter, & loquitur ẽt de stipulante, qui promisit dotẽ uel eius augmentum, & per consequens vult statutum, si stipulatus sit dans uel promittens a quocunq. hoc est a muliere uel a uiro, & ab vtroq. tempore promissionis & dationis, ꝙ vxor lucretur dotem, quia cũ statutũ loquatur in rem ex parte eius, a quo alius, qui dedit, uel promisit dotem uel augmentum stipuletur, includit oẽm personã, a qua stipulatus sit dotẽ reddi, & tam mulierem, q̃ uirũ. d. l. duobus. §. j. & declaratum est in præcedentibus. Nec obst. ꝙ mulier possit suo fauori renũciare, quia statutum vult ꝯrium fauore dotis, sicut ẽt de iure cõmuni in pręiudiciũ dotis non põt renunciare suo fauori. l. de die. & l. Attilicinus. de pac. dot. ¶ Non obst. postremo dum dicitur, ꝙ statutum solum uerificatur, qñ ille, qui dotẽ dedit, semel stipulatus est dotẽ reddi, & ab vno & non quando bis & a duobus, vt in casu nostro, quia immo statutũ vtroque casu loquitur, cũ verba illius sint in rem concepta, & quia nõ solũ loquitur de illo, qui dedit, sed etiã de illo qui promisit, & sic de stipulatione facta tẽpore dotis datæ ipsi marito. Et licet geminatio actus aliàs multum operetur, tamẽ isto casu secus quia secunda stipulatio facta uiro, tendens ad executionem primę, non debet plus operari, q̃ si ille, qui dotem dedit, stipulatus fuisset solùm ab ipso uiro, vel solum a muliere, ar. no. ꝑ gl. in cle. j. de præb. ubi habetur, ꝙ clausula circa
8 executionẽ gratiæ non ampliat gratiam. Et † hac rõne Imo. & Alex. in d. l. quæ dotis. sol. mat. dicunt ꝯ Bart. ꝙ in casu. d. l. cum maritus. §. fin. geminatio stipulationis nihil operatur, sed in casu illo donatio est inter uiuos, quia ita actum erat, secundũ gl. ibi communiter approbatam. Præterea ille textus loquitur, qñ duo stipulati sunt ab vno vel eodem, sed hic vnus stipulatus est duobus, ideo promissio vnius nihil operari potest ad pręiudicium alterius. l. si unus. §. ante omnia. de pact. Et per hoc etiam respondetur ad illud, qđ dictum est de duplici prohibitione; ꝑ §. sanctissimas. in authent. de non alienand. quia utraque prohibitio ibi concurrit in eadẽ persona. Præterea verba statuti isto casu sunt in rẽ & comprehendunt stipulationẽ, siue sit vna vel duplex, & omnem personam a qua stipulatus est alius, qui dotẽ dedit uel promisit, sed in contrario a ꝓhibitione legis tñ excipiuntur certi casus. Si ergo cũ illa cõcurrat etiã prohibitio hoĩs quæ est diuersa a prima sub hac vltima includuntur casus ꝑdicti, ex quo quantũ ad illã nõ sunt ꝑ legẽ excepti. Nec obstat iurum præstitum tam a muliere, q̃ a viro, quia instr̃m isto casu non ꝓbat contractum, nec etiam iur̃m propter illud, qđ in cõclusione statutorum ponitur, in ver. in predictis vero casibus, &c. ubi ꝯcluditur, ꝙ eo casu quo fit aliq̃d contra statuta vel prohibitionem statuti, vel illis renunciatur tacitè vel expresse non valeat, etiam si actus sit iuramento firmatus, & ꝙ alicui scripturæ, in qua talis renũciatio, remissio, vel iuramẽtum reperiretur quo ad ea tantũ nulla fides dẽat uel possit adhiberi, &c. Quãuis
9 ergo per statutum non possit annullari & infringi iur̃m, per allegata in cõtrarium, põt tñ statutum disponere, ꝙ fidẽ instr̃m non faciat, & ꝙ non probet scriptura, in qua ꝯtinetur actus iurarus, celebratus contra formam statuti, vt probetur ex no. per Abb. in c. cũ contingat. de iureiu. in pe. col. ubi determinat, ꝙ si statutum annullat contractum, nisi de illo rogati fuerint duo notarij, ꝙ si instrumento, in quo sit appositum iuramentum, sit rogatus tantum vnus notarius, illud instrumentũ, nullam fidem facit, quia sicut non ꝓbat cõtractũ, ita nec iur̃m, arg. l. fi. C. de non nume. pecu. Et sic patet quod statutum potest disponere, quòd instrumentum non faciat fidem, etiam si in actu appositũ sit iuramentum. Nec obst. ꝙ Abb. loquatur, quando statutum loquitur generaliter, non specialiter de actu iurato, quia ẽt isto ultimo casu idem est, quoniam statutum laicorum potest notario auferre potestatem conficiendi dicto casu instrumentum, & illud quantum ad hoc moderare, nec per hoc potest dici, ꝙ sit factum in fraudem, ut egregie probatur ex no. ꝑ Bar. in cõs. 187. Domini priores, &c. vbi uult, ꝙ licet statuta contra libertatem ecclesiæ non ualeant, aut h. cassa. C. de sacr. eccl. & c. ecclesia sanctæ Mariæ. de const. Valet tamen statutum, quo disponitur, ꝙ nullus officialis communis Perusii possit reddere ius ẽt ecclesijs contra suos conductores, quia statutum de dictis iudicibus iurisdictionem auferre potest quam habent a dicto communi, & sequitur Socin. in l. Gallus. §. & quid si tantum. de libe. & posthum. Iuramentum ergo obligat, quando de illo constat, sed quando non probatur, habetur pro nõ apposito l. duo sunt Titij. de testam. tut. Et statutum disponere potest, quòd instrumentum, in quo iuramentum apponitur super actu facto contra prohibitionem statuti nullam faciat fidem, nec quo ad ꝯtractum, nec quo ad iuramentum, tunc enim statutum non tollit uires iuramenti, sed annullat fidem instrumenti, quod ultimũ fieri potest per statutum, secundum Abb. in loco præallegato dicens, ꝙ iurans deficientibus probationibus tenetur in foro animæ. Cum ergo remaneat iurans obligatus, non dicitur statutũ disponere contra iuramentum, nec uires illius infringere, sed solum uult, quòd dicto casu iuramentum non possit probari per instrumentum, neque per testes. Quod autem statutum possit annullare dictum modum probandi per iuramentum, non reperio prohibitum, & puto sine dubio istud esse permissum, qa super iuramento nihil disponitur sed solum super probatione iuramenti & actus iurati. Præterea talia statuta reprobantia iuramentum super actu prohibitio a statuto Iulius summus Pon
10 tifex specialiter & expresse approbauit, & † hoc facere potuit. c. uenerabilem. de elect. & ca. nouit. de iudic. per Host. in c. quemadmo. de iureiu. & per Doc. post glo. in c. quanto. eo. ti. Nec obst. quod bulla Iulii non sit vsu recepta, quia licet quo ad alia separata non sit recepta, si tñ quo ad istud, de quo agitur, cõtrarium non seruatur, statutũ ꝑdictũ remanet confirmatum, quia quo ad unũ potuit recipi & quo ad aliud separatũ non. l. ẽt. §. t. de mino. ꝑ Bar. in l. j. in prima col. C. si aduer. rem iudi. & ita in præmissis concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Verba totum, & integrum, quid operentur.*
2 *Statutum, quod loquitur in dote data, an habeat locum in promissa.*
3 *Confessio dotis receptæ constante matrimonio facta non ualet tãquam facta animo donandi, etiam si promissio præcesserit, ut nu. 4.*
5 *Licet tollatur exceptio non numeratæ dotis, non tamen sequitur, quod tollatur etiam exceptio simulationis, & fraudis.*
6 *Liberatio generi de socero uel uxore, qui dotem promiserunt, facta an ualeat.*
7 *Mulier in dubio intelligitur constituisse secundo uiro dotem anterioris matrimonij, etiam si aliud non exprimatur.*
8 *Actor non potest in promissione sua, quam impugnauit, se fundare,*
9 *Præceptum guarantigiæ, quod uenit accessorie ad confessionem inualidam, similiter & ipsum nullum est.*
10 *Dos profectitia debet apud nepotem superstitem remanere.*

CONSILIVM LVI.

IN causa & lite uertente inter magnificum co. Carolum Marchionem montis S. Marię ex una agentẽ, & magnificos comites de Bandis ex altera, super qua à me consilium petitur decisiuum, & compendiosius, quam potero me absoluam, Cõtra igitur instrumentum, cuius uirtute agitur, & super quo actoris intentio

fundatur,iuxta l.cum precibus.C.de proba.tria pręcipuè obijciuntur.Et primo, ꝙ co. Hieronymus alter ex reis cõuentis lucratus est dimidiã dotis vigore statuti Ariminensis.ad qđ multiplex datur rñsio per clarissimũ dñm aduocatum comitis Caroli,sed illa vr̃ efficacior & potissima,ꝙ hoc casu cessat statuti dispositio,cui intelligitur renunciantũ ex eo,ꝙ dictus co.Hieronymus & eius pater in casum dotis restituẽdæ ꝓmiserunt restituere florenos noningentos, quos confessi fuerant habuisse & recepisse nomine dotis do.Ioannę & filiæ dicti comitis Caroli,
1 totos & integros,qđ † verbũ totos & integros,significat,ꝙ beneficiũ statuti locum non habeat,ſm Ang.& Imo.in l.damni.vltima,§.cum parietem.de dam.infect.Rayner.& Alex. in l. post dotem.in fine,solu.matri.per l.fi.C.ad l.Falcid.& ibi ẽt per Bal. & per eũ in l.quod nomine.de cond.inde.facit,qđ no.in l.decẽ. de fideicõmissa.libe.& ꝑ Docto.in auth.sed cum testator.C.ad l.Falci.& in l.centurio.de vulg. & pupil. ubi dicitur,ꝙ grauatus præstare totum vel integrum legatũ,nõ potest falcidiam detrahere,& per prædicta dicit Alex.consi.133.5.vol.ꝙ si socius socio promisit certã quantitatẽ totã & integram,ꝙ per hoc videt̃ renũciasse beneficio,ne cõueniatur vltra q̃ facere posit,đ quo in l.verũ.pro socio.& Alex.ẽt in d.consilio respondet ad nota.ĩ l.Neratius.de reli.& sump.fun.quæ videbantur in contrarium
2 vrgere,vt ibi per eũ latè.Quo † uero ad partem dotis promissã, minus potest habere locum dictũ statutũ , q̃a loquitur de dote data,cũ dicat,siue ipsa domina dederit dotẽ,siue alius quicunq; fuerit,qui dederit dictam dotẽ,&c.in dote igitur promissa locũ habere non põt,ſm Bar.in l.iubemus.§.sanè.C.de sacrosan.eccl.per Paul.de Castr.& Alex.in l.si donaturus.§.fin.de cõdi. ob cau.in l.sed hoc ita.de re iudi.per Cu.Arc.& moder. Senẽ. in l.
3 de diuisione.solu.ma.& Pau.de Cast.in l.si marito.§.j.eo.ti.† Secundo contra dictũ instr̃m opponitur, ꝙ ex illo nõ ꝯstat de numeratione dotis,sed solum de cõfessione dotis receptę facta cõstante matrimonio quæ non valet tanquã facta animo donandi.l.qđ de suo.C.de do.cau. non nu. secundũ vnum intellectũ. Et ita tenet Io.And.in addi.Spec.in rubrica,de donat. inter vir. & vxor.& Bar.in l.si diuortio.de uerb.oblig. Cum concordãti. de quibus ibi per oẽs moder.& hoc maxime uerũ est,qñ renunciatũ est exceptioni non numeratæ dotis,q̃a tunc p̃sumi nõ p̃t, ꝙ facta sit spe futurę numerationis,ſm Imo.in l.si constante.in prin.in vlt.char.solu.mat.Alex.& Aret.in dicta l.si diuortio. Siue igitur comes Hieronymus & eius pater comes Federicus, q̃ confessi sunt dotem recepisse a Comite Carolo, præsumantur voluisse illi donare,vel eius filię dominæ Ioannæ, donatio non tenet, quia non tantum inter virũ & vxorem est prohibita donatio,sed etiam inter generum & socerum,& inter ipsos soceros.leg.3.§.j. cum ibi not. de donat.inter vir.& vxor.l.nec inter eas.& l.pe.C.eo.ti. Ad qđ inuenio etiã rñsum ꝑ dominũ aduocatũ dicti comitis Caroli.Et primo,ꝙ p̄dicta locum non habent,qñ promissio dotis præcessit.d.confessionẽ,per l.in cõtractibus.§.sed qm̃.versi.illis securitatibus. & ibi Pau.de Cast.C.đ nõ nume.pe.& ꝑ eũ in l.pen.§.si uir.solu.mat.& ĩ l.j.eo. ti. & ꝑ Roma.in d.l.si constante.in vlt.char.& Mod. Perusi. in trac. de dote,in 10.parte,vers.septimo fallit,&c.ubi allegat Io. An.in d. rub.de do.inter uir.& vxor.Scđo respondetur, ꝙ cõtra instr̃m prædictũ, qđ est guarantigiatũ ex forma statuti, p̃t tñ opponi exceptionẽ solutionis,& hẽt executionẽ paratam sicut sñia, & hoc ẽt vr̃ Bal.voluisse in rub.C.de priui.do.& l. pecuniæ.C. de sol.¶ Sed hm̃oi responsiones nõ videntur procedere. Et primo
4 nõ obstat,ꝙ p̄cesserit promissio,quia quãuis ita sit, tñ † ꝑ hoc non cessat p̃sumptio donationis & simulationis,si sequatur cõfessio cõstante m̃rimonio,& hoc uoluit clare Io.An.in d.rubr. qui in cõtrariũ allegatur.Nã distinguit, ꝙ aut ꝯfessio facta fuit ꝯstante m̃rimonio,& præsumitur facta aĩo donãdi,aut ante matrimoniũ,& tũc subdistinguit,ꝙ aut p̄cessit promissio, aut nõ, & sic manifestè præsupponit,ꝙ qñ ꝯfessio emanauit constante matrimonio,non habeat locum dicta distinctio , sed solum qñ ante matrimoniũ,quia vbi præcessit promissio,non hẽt locum exceptio non numera.do.aliàs secus. & isto casu & quoad hũc effectum,secundum eum , loquitur.d.l. in contractibus. & ibi ẽt Pau.de Cast.& in locis præallegatis ponderat dictã promissionem præcedentem ad submouendum dictam exceptionem non numera.do.& non ad impediendum exceptionem simulationis.Et ita etiam ad hoc uerba Ioan.And.ponderat Soci.in d. l.j.sol.matr.in ultima charta,& dicit consuluisse cum pluribus solennibus Doc.ꝙ nõ cesset præsumptio donationis ex tali cõfessione facta constante matrimonio,etiam si præcesit promissio,quia adhuc isto casu militat suspicionis ratio , de qua in l.j. cum l.seq.de dona.inter uir.& uxo.sicut qñ prom.ssio non præcesit.& quia ſm eũ,hoc uoluit Io.And.in d.rubr. quem etiam sic videtur Alex.intelligere in d.l.si diuortio.si recte animaduertatur.& consi.142.5.vol.¶ Quinimmo dicto casu,quo non põt intelligi confessio facta sub spe futuræ numerationis , dẽt facilius præsumi donatio,ex quo alia cõiectura cessat,sicut facilius pręsumitur,quando non præcessit promissio & renunciatum fuit exceptioni non nume.do.secundum Imo.& Alex. in dictis locis,& ea ratione,q̃a cessat illa cõiectura,ꝙ intelligatur facta sub spe dictæ numerationis,q̃ in casu nostro militat & locum
5 hẽt,nec † sequitur ꝙ propter ꝓmissionem tollatur exceptio simulationis,q̃a tollitur exceptio nõ numera.do.q̃a ubi cõfessio de dote recepta fit in ultima uoluntate , non præsumitur facta sub spe numerationis faciendę,ſm gl. in l.j.C.de fal.cau. adiec. leg. Bal.in l.j.in l.gñaliter& in l.fi.C.de nõ numer.pec.& Alc. in dictis locis.& tñ præsumitur simulata , & in fraudem facta , ſm Bar. in l.cum quis decedẽs.§.Titia.de leg.2.Pet.Cy.in l.j.C. de sacrosan.eccl.& Bal.in l.j.C.de inoff.dona.& præsertim,quia in casu isto,ad tollendũ præsumptionem simulationis non militat ratio ꝑꝑ quam non intelligitur facta confessio spe futuræ numerationis.Nã quia poterat promissor cogi numerare, qđ promiserat,uerisimile non est,ꝙ stipulator fuerit confessus sub aliqua spe,quia poterat suo desiderio prouidere mediante promissione,ut declarat Cy.in d.l.in contractib.& Moder. Perusi. in loco præallegato.Sed bene potest rõne affectionis & amoris coniugalis præsumi,ꝙ confessio de dote recepta constante matrimonio,ẽt si præcedat promissio,facta fuerit animo deli-
6 berandi uxorem,uel eius patrem promittentem , quæ † liberatio ueluti donatio non ualet.l.si sponsus.§.j. de dona. inter vir. & uxo.Nec ob.l.pe.§.si uir.sol.matr.ubi vr̃ probari contrariũ, quia ille textus dẽt intelligi,qñ tempore dotis constitutæ,uel in continenti post,gener liberauit socerum,iuxta not.in l. quæris. & in l.pen.de pact.dota.& clarius per Pau.de Ca.& Alex. in l.si socer.§.Lucius.sol.matr.Nec obs. ꝙ dicto casu frustra tollatur exceptio non numeratæ dotis,si locum habere posit exceptio simulationis,quia immo hoc prodest,quando confessio emanauit ante matrimonium,quia tunc si nõ præcessisset ꝓmissio, præsumptio donationis cessaret,& ꝙ sub spe numerationis facta fuisset,dici potuisset,ſm Ioan.And.in d.rubr. quo casu , ſm eũ,loquitur.d.l.in ꝯtibus.cum concor.de quibus per Ale.in d. l.si diuortio . & ꝑ Mod.in d.l.j.sol.mat.vbi dñt,hanc esse cõem opi.ꝙ autem constante matrimonio solum præsumatur simulatio non inconuenit sicut contingit,ut dixi , qñ fuit renunciatũ exceptioni nõ numeratæ dotis.Et ꝓpterea ur̃ uerius, ꝙ in fraudẽ dicatur facta confessio de dote recepta constante matrimonio,quando etiam præcessit ꝓmissio alias sequeret̃,ꝙ si marit⁹ ab uxore,quę prius alteri cum dote fuerit nupta,cõfiteretur ꝯstante matrimonio dotem prioris matrimonij recepisse,ꝙ non præsumeretur dicta confessio facta aĩo donandi,q̃uis etiam nõ
7 p̄cessisset expressa promissio , quia † mulier in dubio ĩtelligitur secundo uiro ꝯstituisse dotẽ anterioris matrimonij , ẽt si aliud non exprimatur.d.l.pen.§.uxor.& ibi not.omnes sol.mat.l.dotẽ.de iure dotium.l.cũ maritus.§. Titius, de pac.dotali.per Cy. in auth.sed quãuis.C.de rei uxor.actio.& Bar.in dispu. mulier habens amplum patrimonium,&c.Quia non refert,vtrum præcesserit obligatio uel promissio expressa aut tacita, seu præsumpta.l.cum quid,si cer.pet.Et tamen hoc iure cautum non reperitur,nec uerum uidetur.¶ Sed dato ẽt,ꝙ dicta confessio præiudicaret statim marito,quando pręcessit promissio,tamen in casu nostro debet p̃sumi donatio, perinde ac si promissio aliqua
7 non fuisset facta,quia † non potest actor in promissione sua se fundare,quam impugnauit & negauit respondendo positionibus.l.Papinianus.§. meminisse de inof.test. & in regula, ex co. de reg.iur.in 6.per Bal.in l.post legatum.in prin.de his quib. ut indig.& per d.Ant.in c.cũ olim,de censi.Et maxime postquam reus dictam promissionem probauit, & in onere probãdi fuit grauatus,iuxta no.in §.item mista.instit.de actio.& Doc.in l.eũ qui in prin.de iur.iu.Et tanto magis,quia etiam post probationes dicta testium & personas eorum impugnauit,idcirco dictã pro-

probationem allegare non pōt ad suum commodum, secundū Doc. communiter in c. pñtium, de testi. Nō obst. ēt dū scđo dicebatur, ꝙ instrumentum ex forma statuti habet vim sententiæ

9 & ꝙ sola exceptio solutionis potest opponi, quia † ex quo confessio non ualuit, præceptum guarentigiæ, qđ ad illam uenit accessorie, similiter est nullum, secundum Bald. in l. si absentis. C. si certū pet. per l. si. de const. pecu. & ibi ēt vult idē Pau. de Cast. & Ale. in l. j. §. si vir. de acqui. pos. & in terminis nr̃is sic ēt firmat Soci. in d. l. j. sol. mat. in ult. char. Et præcipue quia statutum nō dat executionē instrō, sed loquitur de pcepto, & de cōtentis in instrumēto. dū dicit, & dictū pceptū guarātigiæ habeat uim sententię, & cōfessionis, & curia teneat̄ debita promissa & oīa, q̄ cōtinent̄ in ipsis instrumentis guarentigiæ facere solui, &c. Et rursus ibi, contra pceptum guarentigiæ non possit opponi, nec pbari aliqua alia exceptio, nisi solutionis tm̄, &c. Cū ergo ꝯfessio in instrō principaliter contenta sit nulla, & ꝓsequens pceptū non ualeat, statutum locū nō hēt, q̄uis aliter dici posset, si statutū loqueret de ipso instrumento, qđ ēst ualidū, ꝑ no. ꝑ Ang. & Imo. in l. j. §. si quis ita. de uerb. obl. & Alex. in l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. de uer. obl. & faciunt no. per Bar. in l. j. §. & par ui. quod ui, aut clā. ¶ Et si forte dicat̄, ꝙ alia rōne dicta cōfessio ꝑiudicat, quia nedum comes Hieronymus, sed ēt comes Federicus eius pater, ac q̄libet in solidū, & sic maritus & socer fuit cōfessus habuisse & recepisse dotē a comite Carolo patre dictæ. d. Ioānę, & sic ꝙ ubi donatio ꝓsumatur, ꝙ facta intelligit̄ comiti Carolo obligato ad dotem, q̄ fuit confirmata ꝑ mortē comitis Federici. l. donationes quas parentes. C. de don. inter uir. & vxo. Ad istud tripliciter rñdet̄. Et primo negat̄, ꝙ in dubio intelligat̄ facta ꝯtēplatione comitis Caroli, sed potius d. Ioānę nurus dicti comitis Federici, q̄ ei erat magis coniuncta, & q̄ habebat̄ loco filiæ, l. q̄a parētis. sol. mat. & ita ꝑ istā rōnē ꝓsupponit Pau. de Cas. cōs. 120. inci. Si dicta Cnrnelia, &c. Et iō cū ipsa sit ꝑmortua, donō fuit infirmata. l. cū hic status. §. oratio. el 1. de dona. inter vir. & vx. facit l. non oīs. in princ. si cer. pet. Et dato ꝙ alterius cōsoceri gr̃a ꝓsumeret̄ facta, adhuc morte donantis nō eēt confirmata, q̄a ad ꝯfirmationē donōnis isto casu non sufficit mors soceri donantis, sed req̄rit̄ ēt mors filij, ac ēt necesse est, ꝙ filius ꝑmoriatur. d. l. cū hic status. §. oratio. el secundo, & ibi gl. in uer. voluntate. & in §. si socer. iuncta gl. in ver. in eorum. Rñdetur & tertio, ꝙ non agitur ex cā donationis, sed q̄a uenit casus dotis restiuendæ, & sic ex alia cā, uerū q̄a cā, est summaria. in pcedentibus facio maiorem uim, ꝑ not. ꝑ Ale. in d. §. Chrysogonus. dū allegat quoddā cōsilium Ant. de But. ¶ Tertio contra instr̄m ꝓdictū, cuius uirtute agit̄, deducit̄ & allegat̄, ꝙ do. Ioanna decessit superstite filio masculo, quo† fit ut apud filium dēt dos pro

10 fectitia remanere, s̄m opinionem Martini de consuetudine approbatam, ut not. in l. dos a patre. C. soluto matr. & per oēs in l. post dotē. ff. eo. Ad id aūt plures rñsiones accōmodantur. & primo, ꝙ testes non probant natiuitatē, nec ēt superexistentiam. Quæ responsio nō satisfacit, q̄m do. Vrsolina clare deponit fuisse pñtem natiuitati, & ꝙ superuixit filius mortua matre, & idem deponit etiam d. Elisabet, s. ꝙ vidit puerū nasci, & eundē supuiuere. Cum ergo dicāt, ꝙ uiderunt puerū tꝑe natiuitatis, clarius in hoc testificari non possent. & sĩliter cū dicāt, eundē supuixisse, & superuiuentē uidisse, non pcipio. quare non deponant de identitate, aliàs ꝓsumeretur obliuio, & sic ꝙ illū supuiuentē nō recognouerint ꝫ. l. peregre. in prin. de acq. posses. & dictū eorū ēt satis coadiuuat̄ ex depositione aliarū mulierū, quarū aliquæ deponunt de natiuitate ex auditu, & aliquæ de superexistentia de uisu, & ꝑpea nō cauillando dicta testium, prout non sunt cauillanda, sicuti habetur in locis uulgarib. satis quo ad hoc vr̃ ꝓbata intentio rei. Rñdetur ergo scđō & efficacius, ꝙ depositio nō ualuit ex defectu citationis, q̄a fuit monitio incerta rōne loci, & vaga, q̄m fuit ꝓcurator comitis Caroli monitus ꝑ singuli dieb. & horis ad cōparedū in ciuitate Arimini. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Liuellarius in effectu ab emphyteuta non differt.*

2 *Emphyteuta permutando rem sine consensu domini secuta demum traditione cadit a iure suo.*

3 *Datio in solutum pro maiori summa, quæ debebatur, in totum est nulla.*

4 *Actio dotis non tollitur, quando soluitur res pro pecunia. quod intellige ut hic.*

5 *Bona restitutioni subiecta pro dote, alienari poßunt, quod intellige ut hic.*

6 *Quod meo nomine gestum non est, ratum habere nō poßum, ut acquiram actionem negotiorum gestorum: si tamen ex ea ratihabitione dominium rei meæ in alium transfertur, acquiritur mihi actio negotiorum gestorum ad precium.*

7 *Quod meo nomine gestum est, ratificare non poßum, nisi in subsidium, quo casu acquiro actionem negotiorum gestorum ad precium.*

8 *Mulier habens etiam expreßam hypothecam pro sua dote, non præfertur anterioribus creditoribus expreßam hypothecam habentibus.*

9 *Anterior creditor emens rem sibi pignoratam, quo casu pignus extinguitur, adhuc præfertur in dicta re posterioribus creditoribus.*

CONSILIVM LVII.

IN quæstione proposita vr̃ dicendum prima facie, ꝙ d. Cassandra in petia terrę, de qua agit̄ præferri debeat hr̃dibus. d. Ioannis de Trissino tanquam in illa habens meliora & potiora iura. Nā, vt ī themate proponitur, do. Bernardinus de Sesso de anno 1495. assignauit in solutū dicto do. Ioanni ex causa dotis. d. Annæ uxoris suæ tertiā partem ꝓ indiuiso cum fratribus suis vnius petiæ terræ camporū 300. pro quantitate ducatorū mille ducetorum, q̄ petiam terræ idem. d. Bernardinus iure liuelli conduxit a dn̄o Ioāne sub annua solutione ducatorum sexaginta. Per prædictā ergo dationē in solutum sublata fuit oīs actio ꝑsonalis & hypothecaria, quæ competebat d. do. Ioanni contra dictum d. Bernardinum ad dictā quantitatē & occasione illius. instit. qui. mod. toll. obli. in prin. Et quamuis postmodū in diuisione facta īter d. Bernardinū & eius fr̃es tota dicta petia terræ obuenerit in partē d. Vgolino, & sic ēt dicta tertia pars fuerit assignata, quę fuerat prius in solutū data do. Ioanni per d. Bernardinum, ut est dictum, nihilo minus per hoc dictus. d. Ioānes nō amisit ius suum, nec in iure reali per hoc illi illatum fuit aliqđ ꝑiudicium, sed dictū suum ius reale remansit in eo statu, in quo erat ante diuisionē. l. 3. §. fin. qui po. in pig. ha. & ibi no. Bart. & per Bar. in l. Iulianus. §. idē Celsus. de act. emp. imò volente do. Ioanne dictus dn̄s Bernardinus cecidisset a iure suo. l. si. C. de iu

1 re emphy. quę ēt locum hēt in liuellario, quia † in effectu non differt ab emphyteuta, s̄m Bar. & Salic. in l. j. C. eo. ti. & Spe. in ti. de feu. §. q̄m. ver. 40. in fi. Sicut ēt hēt locum caducitatis pœna, de qua in d. l. fi. in conductore ad longum tēpus, s̄m Fulg. in consi. 24. Pro euidentia eorum, &c. Nā diuisio est quædam permutatio, s̄m Bar. in l. cum pater. §. euictis. de lega. 2. in fi. & probatur ex no. per eum in l. qui Romæ. §. duo fratres. in prima quę

2 stione. de verb. obli. Et † ideo quēadmodum emphyteuta ꝑmutando sine consensu domini, ius suum amittit s̄m Bal. & Ang. ī l. cum hi. §. si cui. de transactio. ita debet illud ēt amittere, q̄n alienat mediante diuisione partē suā, quæ sola erat emphyteutica, quia in illum, qui non est cōprehensus in inuestitura, reperitur tunc alienatio facta, & sic locum non hēt, quod notat Bar. in d. §. duo fratres. in 10. q. & in l. si domus. §. fi. de leg. j. & dato etiā ꝙ per simplicem ꝑmutationē emphyteuta non caderet a suo iure, ut uoluit Iacob. de Are. & Bal. in d. l. si domus. §. fi. tamē si sequatur traditio post permutationem inconsulto dn̄o, tunc ius suum amittit omnino, s̄m Imo. in c. potuit. de loca. ī 10. col. & probatur ex no. ibidē per Car. Petr. de Anch. & Imo. dū dīt ꝙ licet emphyteuta donare possit sine licentia dn̄i, secundū gl. cōmuniter approbatam, in d. l. fi. quia verba illius legis nō possunt adaptari ad actum donationis, tamen nō pōt donans rem donatā tradere sine dicta licentia domini, aliàs cadit a iure suo, quia antequā tradatur, donatarius dēt rē a domino recognoscere, & laudemiū soluere. & idē vult ēt Alex. in l. si domus. §. fin. q̄ ratio locum ēt hēt in permutatione, & ī hac diuisione. Quia ergo, ut ex præmissis patet dominus Bernardinus per illā primā dationem in solutum fuerat ex toto liberatus a promissione dictę dotis, sequitur, ꝙ secūda datio in solutum facta per eum de cāpis quadraginta pro eadem quantitate do. Ioanni, fuit nulla, quia cum ad dictam quantitatem dominus Bernardinus nō esset

set amplius debitor, secunda datio in solutum facta fuit ex falsa cã, & non ualuit, ut probatur in l. si nõ sorte. §. si centum. de con
3 di. indeb. & ibi no. Bart. & alij, vbi habetur, ꝙ † si res data sit in solutum pro maiori summa, q̃ deberetur in ueritate, ꝙ datio ẽ in totum nulla, siue facta sit a iudice, siue facta sit a parte, multo ergo magis in totum debet esse nulla, qñ nihil debebatur, vt in casu nostro. & idem etiam vult Raph. Cuma. & Alex. in l. iuste possidet. de acq. poss. cum alijs cõcordan. de quibus per Moder. in dictis locis. Cum igitur hæc vltima in solutum datio fuerit nulla, dicta petia terræ cãporum quadraginta remãsit in bonis & in dominio dñi Bernardini, & per consequens una cum alijs suis bonis venit sub hypotheca omnium bonorum, quæ ꝓpetit dñæ Casandræ eius uxori pro sua dote, & idẽ esset ẽt si dicta secunda datio in solutum ualuisset, quia eo tempore in illa re iã erat q̃sita hypotheca do. Casandræ, quæ prius dotẽ do. Bernardino constituerat. l. vnica. §. & ut plenius. C. de rei vxor. act. & insti. de actio. §. fuerat. Nec † obst. ꝙ actio de dote non tolla
4 tur fauore dotis, quando soluitur res pro pecunia. l. qui res. in prin. de solu. & per Bart. in l. si quis aliam. eod. titu. quia illud habet locum qñ res ex causa dotis in solutum data fuit euicta, sed in casu nr̃o nõn est secuta euictio rei primo datæ ĩ solutum domino Ioanni, qui, vt dixi, ius suum nõ amisit ex diuisione facta inter dñm Bernar. & fratres. d. l. 3. §. fi. immo, ut est etiã dictum, ius domi. Ioan. fuit auctum, cum amiserit dñs Bernardinus ius suum propter diuisionem & traditionem factam incõsulto domino, & per prædicta etiam dici non potest, ꝙ priuilegium hypothecæ sit repetitum iu sequenti obligatione, iuxta no. ꝑ Bar. in l. aliã. de noua. q̃a prima obligatio ad dotem ꝓmissam per d. Bernardinum fuit sublata solutione & nõ nouatione, & sic nõ est subrogata aliqua obligatio loco alterius, ꝓut loquitur Bar. sed solũ loco primæ solutionis alia solutio fuit subrogata, quæ ut dixi, fuit nulla, quæ subrogatio etiã si ualuisset dominæ Casandræ non p̃iudicasset quia iã sibi erat quęsita hypotheca in re subrogata loco primæ, & q̃a t͞pe subrogationis res non erat in eodem statu, qui iam erat cõtracta hypotheca pro dote prædicta, nõ põt res subrogata in hoc sapere naturã primæ, ut in præiudicium iuris q̃siti dictę dñæ Casandræ. l. id quod nostrum. de reg. iur. Nec ẽt põt dici, ꝙ a prima datione in solutũ fuerit recessum, & sic ꝙ actio ꝺ dote cũ suis priuilegijs potuerit reuiuiscere. d. l. qui res. in prin. licet aliàs secus, vt ea. l. §. areã, q̃a cum illa prima datio ĩ solutũ fuerit quædã vendõ. l. 3. pro empto. & l. fi. C. de bon. auth. iud. pos. ab illa simplici consensu nõ potuit recedi, sicut nec ab emptione, nisi interueniente ẽt actu retro simili, vt ibi. Et similiter ex forma statuti Vincentini nõ põt cogi dña Cassandra prosequi bona, quæ nõ fuerũt alienata ex dispõne testõris, quia dicta bona sunt restõni fideicõmissi subiecta, in quibus satisfieri nõ põt dominæ Cassandræ, quo casu statu-
5 tum ꝓcedit, ꝙ cõtra tertios possessores agi possit. Et † quamuis possint alienari & hypothecari bona dictæ restõni supposita ꝓ dote ẽt restituenda, s͞m gl. & sequaces in auth. res quæ. Cõia de lega. Hoc tamẽ ꝓcedit, quatenus legitima, & Trebellianica nõ sufficit, ut ibi dicitur, sed hæc bona alienata vltimo loco per dominum Berdinardinũ ei ĩ legitimam & in Trebellianicã debuerunt imputari ante oĩa, vt no. in d. auth. res quę. & plenius in l. Marcellus. §. res quę. ad Trebel. ergo ad hęc bona prius dẽt agi hypothecaria per vxorẽ, cum de illis legitima detrahenda sit, & Trebellianica, ut dixi, & ubi illa non sufficiant ad alia bona non alienata in subsidiũ, & nõ aliter potest vxor peruenire. Sed pręmissis non obstantibus cõtrariũ puto verius, & pręmitto prius ꝙ d. dñs Bernardinus qui se obligauerat do. Ioanni in ducatis mille pro parte dotis do. Annæ, dedit in solutum pro quantitate p̃dicta dño Ioãni tertiã partẽ pro indiuiso cum fratribus suis camporum. 300. q̃ ẽt ab illo postmodnm cõduxit ad liuellum. Itẽ & secundo, ꝙ tota dicta petria terræ in diuisione in totum fuit consignata do. Vgolino absq. voluntate tacita vel expressa. d. do. Ioannis. Itẽ & tertio, ꝙ de anno. 1496. d. do. Bernardinus cõtraxit matrimonium cum domina Casandra cõstituta certa dote, & ꝙ de anno 1504. loco dictæ tertię partis cãporum centum in solutum prius datæ do. Ioanni & successiue ꝑ diuisionẽ vt p̃mittitur, adiudicatę do. Vgolino, & dictus do. Bernardus in solutum dedit & vendidit pro dictis ducatis mille ducentis eidem dño Ioanni aliam petiã terrę camporũ 40. qui notitiam habuit de dicta diuisione & ꝯsignatione facta do. Vgolino ꝺ dictis cãpis 300. & ut probatur ex uerbis narratiuis instr̃i dictæ vltimę dationis in solutum l. optimam. C. de contrahen. & com miten. stipul. His igitur sic pręmissis in facto alia ẽt præmittunt in iure. Et primo ꝙ ante hanc ultimam dationem in solutum factã do. Ioanni de dictis campis 40. dñs Vgolinus erat creditor dñi Bernardini, q̃a cum ille dicto dño Vgolino ex titulo diuisionis dedisset dictam tertiam partem camporum 300. quæ nõ erat sua pleno iure, sed liuellaria, & quo ad directũ dñium dicti dñi Ioannis prædictus do. Bernardinus erat obligatus de euictione do. Vgolino. l. cũ pr̃, §. euictis. de leg. 2. & sub hypotheca expressa oĩum bonorũ suorum, de qua in instr̃o diuisionis, nec erat ẽt dictus do. Bernardinus liberatus a prima actione, quia cum ex diuisione, quæ, vt dixi, est permutatio, teneretur ad dandũ pleno iure. l. j. de re. permut. tradendo dictam tertiam partẽ liuellariam & alienam quo ad directum dñium non fuit liberatus. l. Iulianus. §. j. de uer. obl. & ibi plene per Bar. & per eũ magis ad propositum in d. l. si quis aliam. Præmittitur & secundo ꝙ d. do. Ioan. recipiendo ultimo loco a do. Bernardino in solutum dictos cãpos 40. intelligitur ratificasse & approbasse alienationem dictæ tertiæ partis camporum 300. factam per d. do. Bernardinum mediante diuisione facta cũ fratribus tanquam de re propria pleno iure, quia ratificatio talis est antecedens necessarium ad ualiditatem secundæ dationis in solutum. q̃ aliàs ualere non potuisset, per allegata in contrarium. l. illud. in prin. & l. nec is. §. fi. de acq. hæred. iuncta. l. Pau. respondit nõ tantum
6 uerb. rem ra. habe. Et † quamuis dicta diuisio nõ fuerit facta nomine dñi Ioannis, cuius erat dicta tertia pars camporum 300. & sic illam non potuerit habere ratã, nisi in subsidiũ, s. re pereñpta uel p̃scripta, s͞m glo. cõiter approbatã in l. si mater. C. de rei vendi. & in l. si eum seruum. ff. si cer. pet. Illud tamẽ procedit, & est uerũ, quantum ad hoc, ut ex tali alienatione possit hñti ratũ acquiri actio negotiorum gestorum, quia cũ illa non sit suo nomine facta, non potuit ratificati. l. si pupilli. §. sed si ego. de neg. gest. Sed tamen quia ex tali ratihabitione superuenienti, dominium etiam directum domini Ioannis, & omne ius illi competens in dicta tertia parte, translatum fuit in dictnm dominum Vgolinum. l. si fundus. post prin. de pign. Ex hoc negotio nouiter gesto d. Ioanni fuit q̃sita actio negotiorum gestorum contra d. Bernardinum ad precium dictæ tertię partis, & sic ad dictos ducatos mille ducentos, quia cum dictus dominus Bernardinus prius eẽt obligatus de euictione pro eadem tertia parte do. Vgolino fatri suo, ut dictum est paulo ante, per dictam ratihabitionem do. Ioannis superuenientem, qua mediante, ut dixi dominium translatum fuit in dominum Vgolinum, dicitur utiliter gestum negotium do. Bernardini ipso gestu, merito ex hoc actu ultimo, hoc est ex dicta dñij translatione orta fuit actio ad precium contra eum. d. l. si mater, prout uult Bart. ibi & Ang. q̃ sic declarat, quando quis uendidit rem meam tanquam suam, & illam uenditionem deinde habeo ratam, q̃a secundum eum, re etiam extante, habeo ad precium actionem negotiorum gestorum, & non quidem ex actu uenditionis, qui nomine meo non fuit gestus, sed ex actu translationis dominij, qui resultat ex ratihabitione superuenienti eo modo, quo dictum est. Et eadem ratione idem est dicendum, quando quis rem meam uel partem rei ad me spectantem nomine suo permutauit, vel diuisit, vt in casu nostro. quia etiam his casibus debetur euictio. d. §. euictis. & idem vult etiam Bar. & Ang. in d. l. si eum seruum. & Ang. in l. fi. de neg. gest. & in l. si fundum per fideicommissum. in princ. de leg. j. & quamuis Fulg. Pau. de Cas. & Ale. in d. l. si eum seruũ. reprobant rationem Bar. dictum tamen eius approbant per d. l. si mater. non violando text. & per l. illud. §. j. de don. cau. mor.
7 Et quia est eadem ratio, sicut † quando res est pręscripta cõtra dominum, quo casu gl. in dictis locis vult, ꝙ in subsidium ratificanti detur actio negotiorum ad precium contra uenditorem, qui tunc etiam uidetur tacite consensisse. l. alienatum. de uerb. sign. nec põt, s͞m prædictos, ille qui alienauit imputare domino culpam, ꝙ ratificauerit, cum ex tali culpa uenditor commodũ capiat & lucrũ l. cum in fundo. post prin. de iur. dot. Nec dr̃ntia fieri debet inter ratihabitionem expressam & tacitam. d. l. Paulus. prout ad propositum vult expresse Ale. in d. l. si eum seruũ. in prin. ¶ Quia ergo, vt ex pręmissis colligitur statim, ꝙ domin⁹ Ioannes habuit ratam diuisionem & consignationem in ea factam dicto domino Vgolino de dicta tertia parte per do. Bernardinum,

nardinum, incepit dictus do. Ioannes habere actionē negotiorum gestorum ad precium contra do. Bernardinum pro dicto precio quod incœpit rursus deberi, ex hoc ultimo actu potuit do. Ioannes emere & in solutum accipere a do. Bernardino petiam terræ camporum 40. & ualuit uenditio, & in solutum datio. ¶ Ex præmissis igitur constat, ꝙ ante hanc vltimam dationem in solutum dictus dominus Vgolinus, in quem nō fuerat per diuisionem translatum dominium tertiæ partis camporū 300. vt transferri debuit, sicut dictum superius fuit, ante constitutionem dotis dominæ Casandrę erat creditor domini Bernardini occasione promissionis de euictione sub exp̄ssa hypotheca omnium bonorum suorum, de qua in diuisione, & quod post constitutionem dictæ dotis fuit satisfactum domino Vgolino priori creditori dicti Domini Bernardini per dominū Ioānem, qui in dominum Vgolinum trāstulit plenum dominium dictæ tertiæ partis, mediante sua ratihabitione, de qua supra, & sic quod ab eo liberauit dominum Bernardinum ab obligatione de euictione. secundum Bartolum in dicta l. si mater. & in dicta leg. si eum seruum. Item constat, quod dictus dominus Ioānes a dicto domino Bernardino emit dictam petiam terrę camporum quadraginta obligatam & hypothecatā dicto d. Vgolino priori creditori dicti Bernardini. ¶ Ex quibus omnibus sequtur & infertur, quod dictus dominus Ioannes potest se tueri aduersus posteriorem creditorem eiusdem domini Bernardini, & sic aduersus dictam dominam Casandram, ut est casus in l. pen. C. de his, qui in prio. cred. loc. succes. ubi dicitur, ꝙ si ex pecunia tertij satisfactum sit anteriori & priori creditori, & ille tertius emit a debitore possessionem illi creditori obligatā, ita ut precium peruenerit ad priorem creditorem, ꝙ emptor in ius illius succedit, & ꝙ iusta defensione se tueri potest aduersus alios creditores inferiores, prout accidit in casu nostro, quia dictus dominus Ioannes, qui tunc nō erat amplius creditor domini Bernardini propter primam dationem in solutum sibi factā emit a do. Bernardino debitore alterius, scilicet domini Vgolini illos campos quadraginta ei obligatos occasione diuisionis inter dictos fratres factæ, propter quam tenebatur dominus Bernardinus de euictione sub obligatione expressa omnium bonorum suorum, quia tertiam partem camporum trecentorum assignatam per eum domino Vgolino in illum non transtulerat, ut debebat, sicuti in præcedentibus plenius dixi, & hoc, ut dicto domino Vgolino anteriori creditori satisfaceret dominus Ioānes emptor ex re ipsius propria, id est, ex illa tertia parte dictorum camporum trecentorum, cuius dominium, habendo ratam cōsignationem & traditionem, de qua in dicta diuisione, dño Vgolino factam, in eum transtulit pleno iure, d. l. si mater. C. de rei uendicatione, & est etiam superius dictum. & p̄pea dictus dñs Ioannes dr̄ successisse in ius dicti dñi Vgolini creditoris anterioris, & iuste se tueri potest aduersus dominam Casandram creditricem posteriorem. d. l. pen. ubi est casus de ista quæstione, & in l. qui a debitore. qui potio. in pign. habean. & solum casus noster in uno differt ab illo, quia ibi anteriori fuit satisfactum de pecunia emptoris, & hic de specie eiusdem, sed huiusmodi diuersitas facti non importat iuris ministerium, quia vtroque casu est eadem ratio, & uolente do. Vgolino, quia erat creditor d. Bernardini in pecunia, quia tenebatur ad interesse propter euictionem, potuit satisfieri in dicta specie, quæ successit loco precij dictæ rei emptæ, ut habet in l. 2. §. creditum. si cer. pet. ¶ Nec prædictis obstant ea, quę habentur p̄ gl. & Doc. in l. j. C. de his, qui in prio. credit. locū succe. per gl. & Bar. in l. Arist. qui potio. in pign. habean. quia distinctio, quæ traditur in dictis locis, locū habet solum, quando anteriori creditori satisfactum est de pecunia alterius, & ille non emit rem pignoratam dicto creditori sed quando ille tertius emit, ut de pecunia eius priori creditori satisfieret, & ita factum fuit, tunc habet locum indistincte. d. l. q. a debitore. ¶ Nec obstat etiam prædictis, ꝙ domina Casandra sit creditrix, & ex causa dotis, & sic ꝙ eius hypotheca præferatur anterioribus creditorib. ut hr̄ in l. assiduis. §. exceptis. C. q. potior. in pignore habeap. quia præfertur habentibus solum
8 † tacitā hypothecam anteriorē, & nō hn̄tib. expressam, ꝯm gl. & alios ibi. qđ est uerū, ēt si hypotheca mulieris posterior sit expressa, ꝯm Sal. i d. §. exceptis. Et q̄uis Are. ī l. j. sol. mat. dicat, ꝙ sicut posterior tacita hypotheca mulieris p̄fert anteriori tacitę: ita exp̄ssa posterior hypotheca uxoris, debet anteriori expressæ præferri. & allegat Ang. in authen. de æqual. dot. §. his consequēter. tñ Soci. in d. l. j. in fine tenet opinionem Sali. dicens, ꝙ alia opinio est contra glossam communiter approbatam in d. §. exceptis. dū dicit, ꝙ ideo mulier non præferatur hn̄tib. expressam, sed tacitam sic, quia lex facilius tollit suam prouisionem cōtra ius quæsitum alteri ex propria prouisione, quæ ratio militat ēt, q̄n habet expressam. Et ideo, ꝯm Soci. Doct. cum ministerio uim nō faciunt, neque declarant, an hypotheca mulieris sit tacita vel expressa, sed solum ex parte anterioris creditoris faciunt differentiam inter tacitam & expressam. Et illud ēt ratione confirmat, quia dos & fiscus vn̄r a pari procedere. l. 2. C. de priui. fis. & tñ nullo casu fiscus hn̄s hypothecam etiam expressam p̄fertur anteriorib. habentib. expressam. per id, qđ habetur in leg. si pignus. de pignorib. & in l. j. C. rem alie. geren. &c. & ideo sicut dominus Vgolinus ratione expressæ hypothecæ, de qua in dicta diuisione, poterat p̄ferri dominæ Casandræ, antequā dominus Ioannes emisset dictos campos quadraginta, ita etiam eidem præferri debet dictus dominus Ioannes qui in ius per omnia domini Vgolini successit. Et ubi etiam prædicta non procederent, prout utique procedunt, & sunt uera, adhuc tamen dominus Ioannes vel hæres eius posset habere regressum ad illam tertiam partem dictorum camporum trecentorum, quia emendo cāpos quadraginta vr̄ ratificasse diuisionem prædictā, & ius suū in dicta tertia parte transtulisse in dominū Vgolinū, & in illa ius suū remisisse, si secūda datio in solutum, cuius occasione fecit tacitē dictā remissionē, esset irreuocabilis, ut probatur ex notatis p̄ gl. in d. l. qui a debitore, qui potiores in pigno.
9 habeantur, cum qua transit Bar. quæ vult, ꝙ † si anterior creditor emat rē pignoratam, quo casu pignus extinguitur, quia res sua sibi nō pōt esse obligata. l. neque pignus. de reg. iur. qđ tamē adhuc præferatur in dicta re creditoribus posterioribus, per l. j. C. si anterio. credit. in fine. Et ea ratione in proposito, quia vr̄ discessisse a uinculo pignoris, si irreuocabilis esset datio sibi a debitore facta, argō. l. debitor. de separationibus, quæ rō militat in casu nostro. Et bene facit. l. nec utilē. ex quibus causis maio. Vnde & in casu nostro intelligitur remissum ius domini Ioannis in dicta tertia parte per dictam ultimam dationem in solutum sub conditione tacita, si illa erit irreuocabilis, & p̄n̄r etiā hypotheca domini Vgolini anterior in dictis cāpis quadraginta debet intelligi remissa domino Bernardino sub conditione, si ius in illū translatum per dominū Ioannem erit irreuocabile, & p̄pea si potest agi, & agatur contra hæredes domini Vgolini ad dictam tertiam partem per hæredes domini Ioannis, a quib. domina Casandra dictos campos quadraginta abstulit, poterūt ēt hæredes dicti domini Vgolini auferre a dicta do. Casandra dictos campos quadraginta propter expressam hypothecam anteriorem, ut dictum est. Nec obstant allegata in cōtrarium, & primo dum dicebatur, ꝙ prima datio in solutum non ualuit, quia omnis obligatio competens domino Ioanni cōtra dominū Bernardinum per primam dationem in solutum erat sublata per l. si non sortem. §. sic centum. de condi. indebi. & ꝙ non potuerit à prima nudo consensu recedi. l. ab emptione. de pactis, quia q̄uis omnia prædicta vera sint, nihilo minus, quia dñs Ioānes approbauit & ratū habuit alienationē factā per dominū Bernardinum mediante diuisione & permutatione, p̄p quā ratihabitionē dominiū plenę fuit translatum in dñm Bernardinū, actio negotiorū gestorū ex huius translatione incœpit dño Ioanne ad p̄cium rei de nouo cōpetere, ꝯm Bar. in d. l. si mater. & in d. l. si eū seruū. & sic vltima datio in solutū nō dr̄ facta ex prima obligatione orta ex promissione dotis, quę ex prima in solutum datione dr̄ sublata, sed facta reperitur ex noua obligatione, & de nouo orta, ex alio facto & negocio, hoc est, ex prædicta dominij translatione, nec per hoc dr̄ a prima in solutū datione recessum, sed firma manet cū effectu, quia obligatio ex cā dotis per eā sublata non reuiuiscit, sed alia oritur ex diuerso facto, & quę tollitur per aliā solutionē de diuersare factā, q̄ rem vltimo loco in solutum receptam & emptam per dictū do. Ioannē hæres illius pōt retinere, & cōtra do. Casandrā se tueri & defendere sicut potuisset do. Vgolinus anterior creditor, in cuius locum & ius per omnia successit do. Ioannes per ea quæ tacta sunt superius. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Pater, qui iam successit filio, non priuatur ea successione ab alijs filijs propter transitum ad secundas nuptias, secus est in matre. vide infra nu. 3.*
2 *Statutum excludens filiam a successione patris, non intelligitur illam excludere a successione fratris, in qua reperiuntur bona paterna.*
3 *Mater transiens ad secunda vota priuatur proprietate bonorum, quæ ex substantia paterna peruenerunt ad filium, seu nepotẽ, cui mater successit alijs filijs extantib. quod etiam in patre locum habet. vide supra nu. 1. & vide nu. 4.*
4 *Posteritatis appellatione venit nepos & alij descendentes.*
5 *Statutum excludens fœminas extantib. filijs masculis, comprehendit etiam nepotes ex filia b. licet sit correctorium.*
6 *Statutum disponens, quòd promissor possit carcerari pro debito, habet etiam locum in hærede promissoris.*
7 *Hæres hæredis mei, hæres meus dicitur.*
8 *Iura ciuilia punientia transeuntes ad secunda vota, quò ad quid, a iure canonico sunt correcta.*
9 *Maritus tantum potest relinquere secundæ vxori, quantum dedit filio primi matrimonij inter viuos, vel in vltima voluntate, etiam considerato eo quod acquisiuit filius per ius accrescendi. vt nu. seq.*
10 *Maritus an possit relinquere secundæ vxori tantum, quantum est illud, ad quod potest agere filius primi matrimonij occasione supplementi legitimæ suæ.*
11 *Vnus ex filijs substitutus alijs, qui fuit institutus in vna vncia tantùm, & iussus amplius non petere, succedit pro modo vnciæ tantùm, non habita consideratione supplementi legitimæ.*
12 *Supplementum legitimæ qua actione petatur.*

CONSILIVM LVIII.

SVPER eo, de quo q̃ritur primò, videlicet, utrũ dos materna pertineat ad filiam ꝑꝑ transitũ pr̃is ad secunda vota, & vr̃ prima facie dicendũ, quòd non: q̃m, ut in pũcto proponitur, filius ab intesta to in totũ successit matri ex forma statuti, & filiã exclusit. Quo filio deinde mortuo ei successit nepos ex eo, & nepoti auus exclusa filia propria ex primo matrimonio: quia igit̃
1 † ad patrẽ tanquam ad hæredem nepotis dicta dos peruenit, quamuis ad secundas nuptias transiuerit superstite filia ex priori matrimonio, priuari non debet dicta dote & successione nepotis, ut est casus in auth. de nõ eligen. secũdò nubẽt. in §. optimũ. ubi dicit textus, ꝙ iure nõ cauet̃, ꝙ pater excludatur a successione filij, uel illa priuetur, si prius successit, q̃ secundas nuptias ꝯxerit, licet in matre aliter ante statutum fuisset, & a quo iure antiquo etiam quò ad matrem de nouo ꝑ illum textũ recceditur, & statuitur, ꝙ pater & mater ꝑꝑ secundas nuptias a successione filiorum non excludantur, & ꝙ ea nõ priuentur: & q̃uis deinde textus ille quò ad matrẽ reperiatur correctus, in authẽ. de nuptijs. §. hinc nos. ubi disponitur, ꝙ mater, q̃ secundò nubit, priuetur proprietate bonorũ, q̃ ex substantia patris ꝑuenerant ad filium, cui mater successerat extante filio uel filia ex priori matrimonio, nihilo minus in patre nõ corrigitur textus in d. §. optimum. ideo cur stare ꝓhibetur. l. pręcipimus. in fi. C. de appellationib. & in l. sancimus. in fi. C. de testamentis. nec in correctorijs statutũ in vna ꝑsona, s. matris dẽt extẽdi ad patrẽ. l. si uero. §. de viro. ff. sol. matr. & notat̃ ĩ auth. quas actiones. C. de sacrosanctis ecclesijs. Pręterea mater trãsiens ad secunda uota, priuatur proprietate bonorum, quæ peruenerunt ad filium ex substantia paterna, ut in auth. ex testã. C. de secun. nup. & in d. §. hinc nos. Et ꝑpea mater non deberet excludi, quoad bona, quæ filius habuisset ab auo. nec eadem rõne, q̃n successisset nepoti, ad quẽ ꝑuenissent bona aui, quia appellatione patris, & filij, de quo loquunt̃ illa iura, non continetur auus uel nepos ex ꝓpria significatione, sed ex interpretatione extensiua. l. iusta ĩterpretatione. de uer. signifi. & declarat Bart. in l. liberorum. de ver. signi. q̃ extensio cessat, q̃n lex est correctoria. l. si uero. §. de uiro. sol. matr. & ꝓut dicta iura ueniunt correctiue ad auth. de non eligen. scđò nubent. ubi ergo illud, qđ dr̃ in matre, locum h̃ret ĩ patre, procederet, quãdo pater successisset filio, ad quem bona peruenissent ex substantia materna, nõ autem quãdo succedit nepoti, apud quem repeniuntur bona, quæ fuerunt auiæ, sicut dictum est in matre, & prout accidit in casu nostro. Immo ex quo ante nepotẽ filius successerat matri, ad nepotẽ peruenisse dñr dicta bona ex substantia dicti filii patris sui, cui successit, & non ex substantia auiæ, quia eius h̃rditas facta est proprium patrimoniũ filii ꝑ aditionem, & desiit esse substantia matris. l. c. sed si plures. §. filio de vulgari & pupil. & notat̃ in l. 3. §. ueteres. de acq. poss. unde nõ debet auus, qui nepoti succedit, excludi ex quoad nepotem ex substantia auię primæ coniugis nihil peruenit, ex substãtia alterius, hoc est, filij dictæ auiæ, sicut non excluderetur a bonis aliũde quæsitis per nepotẽ ut in dictis iurib.
2 Et ideo si filia per statutũ † excludat̃ a successione patris, nõ intelligitur exclusa a successione fratris, in qua ẽt reperiantur bona patris, quia non dr̃ amplius hæreditas patris, sed fratris, ẽm Arẽ. & Alex. in d. §. veteres. per notata per glos. ibi. & idem tenet Aret. in consi. 161. & cõs. seq. aliàs 163. ¶ Vltimo facit, quia vr̃, ꝙ oẽs leges ciuiles punientes coniugem transeuntem ad secundas nuptias sint correctæ, cap. pen. & fin. de secundis nuptiis. siue hoc fiat in pænã contrahentis matrimoniũ, sicut bñ nubit intra annũ luctus, ut in dictis iuribus, & not. in l. j. C. de secun. nupt. & in l. liberorũ. §. j. de his, qui notantur infam. siue ẽt prohibitæ sint nuptiæ in fauorẽ filiorũ, ẽm Abb. in d. c. fi. ¶ Sed præmissis non obstantibus, iudicio meo, cõtrarium est de iure uerius,
3 & præmitto, ꝙ † mater, ut dictum est, ꝑꝑ transitũ ad secũda uota priuatur proprietate bonorum, quæ peruenerunt ad filiũ cui mater successit ex substantia paterna alijs filijs extantib. d. aut. ex testã. C. de secun. nupt. & d. §. hinc nos. in auth. de nup. & illa iura, quæ loquuntur in matre, locũ ẽt h̃nt in patre, & sic priuatur proprietate bonorũ, quæ ad filiũ, cui pater successit, ex substantia materna peruenerunt aliis filiis eiusdẽ matrimonii extãtib. ẽm gl. notabilẽ in l. fœminæ. §. illud. C. de secun. nup. per textum in auth. neq; virum quod ex dote. & cũ ea transit Barto. & alij & magis ad propositum Sal. dicens, ꝙ habuit de facto, ꝙ si statuto cauet̃, ꝙ filius masculus succedat patri & matri exclusa filia, mortua matre succedit filius masculus, cui postea succedit pater solus ex forma statuti, & q̃ pater deinde accepit secundã uxorem, & mortuus est superstite filia ex primo matrimonio, dubitatũ fuit, an filia debeat h̃re bona materna ad patrẽ peruenta ex successione filii, & refert fuisse consultum, ꝙ filia deberet h̃re dicta bona, per dictam glossam, & quia est eadem rõ in patre, quæ est in matre. ¶ Nec obstat, secundũ eum, ꝙ de matre loquantur iura, non de patre, immo, ꝙ in patre reperiatur statutum contrarium, ut in dicta auth. de non eligen. secundo nubẽ. §. optimum, quia sic fuit statutum ob iuris necessitatem, seu impossibilitatẽ, hoc est, quia casu illum euenire in patre non erat possibile. Nam ante auth. de hæredib. ab intesta. uenientib. mater succedebat filio ẽt cum fratrib. defuncti, d. §. illud. sed pater non succedebat ei, sed a fratrib. excludebat̃. l. fin. ad senatuscons. Ter. & l. q̃cunq;. C. de bonis, q̃ liberis. iõ dici non poterat, ꝙ pater reseruare teneatur id, qđ non habebat, sed quia hodie pater sicut mater succedit filio cum fratrib. defuncti, per authe. de hæredibus ab intesta. & per authen. defuncto. C. ad senatuscõs. Tertullianum. dicẽdum est, ꝙ reseruare teneatur, sicut mater, q̃a in vtroq; est eadem rõ ad instar lucrorum nuptialiũ. Et dicit Sal. ꝙ ita obtinuit de facto, & fuit hæc cõsideratio subtilis & pulchra ẽm eũ cuius tñ ipse non fuit auctor, sed Franciscus de Nobilib. de Meldola aduocatus egregius ante eum per dictam rationem saluauit glo. in d. §. illud. quem ibi Bar. refert & sequitur. & sic vbi ser Bartholomæus de Grassis de Meldola successisset filio, Sal. in terminis decideret q̃onem nostram in loco præallegato, sed quia successit nepoti ex filio, casus iste in hoc differt ab illo. ueruntamen est idẽ dicẽdum, ut scilicet fuerit priuatus proprietate bonorum, quæ fuerunt primæ vxoris, quæ ad nepotem ꝑuenerunt mediante persona filii, qđ multipliciter probatur. Et primo per textũ in d. l. fœminæ. §. illud. C. de secun. nupt. vbi h̃r, ꝙ illo iure mater, q̃ transibat ad secunda uota, id quod per successionem suæ posteritatis fuerat consequuta, tenebatur filiis primi matrimonii superstitibus seruare: & sic nõ solum id, qđ habuerat ex successione filii primi matrimonii, sed ẽt ex suc-
4 cessione nepotis & alterius descendentis ex eo, quia † hoc importat, & significat illud uerbum, posteritatis. l. cũ acutissimi. C. de fideic. & l. j. §. j. de iure imm. & notat gl. in l. si ita sit scriptũ. de leg. 2. & l. cognoscere. §. liberorum. de verb. significa. & per

Bar.Pau.de Caſt.& modernos in le.quia perſonale.ſolu. matri.
Quia ergo textus in d.§.optimum.in auth.de non eligen.ſecun
do nuben.uenit ad correctionẽ & interpretationẽ dicti.§.illud,
q̃uis loquatur de matre,q ſuccedit filijs:tñ ibi appellatione filio
rum ueniunt ẽt nepotes & alij deſcendentes ex filio,de quib.lo
quitur lex interpretata,ſcilicet d.l.fœminæ.§.illud. qa lex inter-
pretans intelligit,ſm legem interpretatã,in authẽ.de filijs ante
dotalia inſtr.natis.§.fi.& l.nihil.de coniung.cum emancip.libr.
& ibi no.Bar.Et per ꝯñs dictus.§.hinc nos.in authen.de nuptiis
& in quo continetur ius nouiſſimũ ueniens ad interpretationẽ
dic.§.optimum.debet intelligi de eiſdem perſonis, & ſic de filio
& de deſcendentib. ex eo,q̃uis de filio ſimpliciter loquatur,que
madmodum in caſu d. §. optimũ. appellatione filij ueniunt de-
ſcẽdentes prædicti,& ꝑpea text.in d.auth.ex teſtõ.quę extrahi-
tur de d.§.hinc nos.nõ loquitur de filio,cui ſucceſſit mater, ſed
de liberis,quib. ſucceſſit, quorũ appellatione uenit nepos & a-
lius deſcendens ẽt cõtinet̃.l.liberorũ.de verb.ſign.ex quo datur
intelligi,ꝙ ẽt textus in corpore includit nepotẽ,ut dictũ eſt, &
ideo mater,quæ ſucceſſit filio,uel deſcendenti ex eo,bona,quæ
ad illũ ꝑuenerunt ex ſubſtantia mariti ſui ꝑmortui, tenetur cõ
ſeruare filijs prioris matrimonii, ſi ad ad ſecundas tranſeat nu-
ptias,vt probat̃ ex ꝑdictis.Idẽ ergo & in patre,q ſucceſſit nepo
ti ex filio,ut ſcilicet reſeruare teneat̃ filiæ bona,quę peruenerũt
ad nepotẽ ex ſubſtantia ſuæ uxoris primæ,per notata ꝑ gl.in d.
§.illud.& ꝙ dicta oĩa iura auth. quæ loquuntur de filio, intelli-
guntur ẽt de nepote,ad quem perueniſſent bona ex ſubſtantia
aui uel auiæ,cui ſucceſſiſſet dictus nepos, ſublato prius filio de
medio; q̃uis ẽt ſint correctoria alia rõne probatur.Nam nepos
qui ſublato filio de medio ſuccedit auo uel auiæ,ſuccedit in lo-
cum filij.l.Gallus.§.videndum.de liberis & poſth.& §. cũ filius.
inſt.de hæreditatib.quæ ab inteſtato defer.ideo ſicut bona con
iugis præmortui,quæ peruenerunt ad filium,debent per patrẽ
& matrem ſecundo nubentẽ conſeruari filiis eiuſdem matrimo
nij,eodem modo dicta bona, quæ deuenerunt ad nepotem ex
dicto filio, ſublato prius de medio,debent prædictis conſerua-
ri.¶ Nec obſtat,ꝙ lex correctoria,quę de filijs loquitur, nõ de
beat extendi,quia verum eſt actiue,ſed extenſio paſſiua eſt per
miſſa.l.j.§.lex Falc.& ibi per oẽs ad legem Falci.& l.j.§.j.ad mu
nici.quę extenſio paſſiua iſto caſu deſcendit ex illa regula iuris
antiqui,& ſubrogatum ſapiat naturam eius,in cuius locũ ſubro
gatur.l.ſi eũ,§.qui iniuriarũ.ſi quis cautio. quæ lex ſe extẽdit ad
dicta iura noua,Et ita concludit Bar.in l.liberorũ. de verſ. ſign.
5 vbi † per rõnem prædictam vult, ꝙ ſtatutum excludens fœmi-
nas extantibus filijs maſculis comprehendat ẽt nepotes ex filio
quãuis ſtatutum ſit correctorium, quia licet actiue non poſſit
extendi,paſſiue tñ extendit̃ eo modo,quo dictum eſt. Et idem
tenet Io.And.in addi.Spec.iu rub.de ſucceſſ.ab inteſt.Cy.in l.j.
C.quæ ſit longa cõſu.& Bal.in l.maximũ vitium.C.de liberis ꝑ-
teritis.& in l.qđ uero.de legib.& in l.uenia.C.de in ius uoc. cũ
conc.de quibus ibi ꝑ Alex. Si ergo qñ pater uel mater ſuccedit
nepoti,tenet̃ conſeruare filiis primi matrimonii bona,quæ per
uenerũt ad dictũ uepotem ex ſubſtantia alterius coniugis præ-
mortui,puta aui uel auiæ,cui nepos ſucceſſit ab inteſtato tanq̃
tenens primum locũ tꝑe mortis, ſublato prius filio de medio,
eadẽ ẽt rõne,qñ bona,quę ex ſubſtantia coniugis præmortuæ
prius peruenerunt ad eius filiũ ex ſucceſſione,& deinde ad ne-
potem ex perſona filii,& tanquã ad eius hæredem, debet dictis
filiis primi matrimonij cõſeruari per auum tranſeuntẽ ad ſecũ
das nuptias,qñ ſucceſſit dicto nepoti.ſicut cõtingit in caſu no-
ſtro,qa ex quo nepos uenit appellatione filij,ſaltẽ ex interpre-
tatione d.l.iuſta.& per Bar.in d.l.liberorũ.& eſt hæres filii,ſub
rogatur loco eius, & eius perſonã repreſentat,in auth. de iurei.
a morien.ꝑſtito,in prin.Ideo quamuis lex correctoria loquens
de filio,cui ſucceditur per patrem aut matrem, debet locum ẽt
hr̃e in nepote,qui ſucceſſit auo,& ad quẽ mediante tali ſucceſ-
ſione peruenerunt bona ex ſubſtantia prædefuncti coniugis,
quia nec iſta extenſio eſt actiua,ſed paſſiua, & ex illa regula, ꝙ
illud,qđ eſt de aliquo,eſt ẽt de eius hærede.l.poſtulãte.in prin.
ad ſenatuſconſultum Treb.Et propterea concludit ibi Imola cõ
6 tra Angelum,† ꝙ ſi ſtatutum uelit,ꝙ promiſſor carcerari poſ-
ſit, & capi pro debito, quòd hoc etiam locum habebit in hæ-
rede promiſſoris, quia iſta extenſio eſt paſſiua, ut probatur ex
illo textu, quæ eſt permiſſa,dict.§.lex Falci.Et licet Alexander,
ad hanc rationem conetur reſpondere, tñ recte intuenti ſua re
ſponſio nihil eſt. ¶ Et iſta opinio confirmatur, quia ſtatutum
exorbitans faciens mentionem de hærede,locum ẽt hẽt in bo-
norum poſſeſſore,ſm Bar.& Doc.in l.j.§.bonorum.ff. ad ſena
tuſconſul. Treb. & tñ non eſt hæres proprie, ſed large.l.j.& 2.
de bonorũ poſſ.& notat Bar.in l.j.in prin.de vulg.& pupil.ſub
ſti.Et hoc nõ alia ratione,ſecundũ Are. ibi, niſi quia bonorum
poſſeſſor ſubrogatur loco hęredis,d.l.2.vnde uirtute ſubroga
tionis ẽt in materia exorbitãti a iure dictum de una perſona tra
hitur ad aliam.le.filium.§.ſenatus.de ritu nuptiarum,quæ ratio
in caſu noſtro locum hẽt,ſ.in nepote hr̃de filij. Et plus ẽt uo-
luit Pau.de Caſt.in d.l.poſtulante.ꝙ ſi dictũ ſtatutum loquere
tur de debitore deſcripto ĩ inſtr̃o, adhuc haberet locum ĩ eius
hærede,quia licet iura exorbitantia non extendantur de perſo-
na ad ꝑſonã,d.§.de uiro.illud eſt verũ de perſona,q non ſit, vel
non reputetur eadẽ,ſecus ſi reputetur eadẽ, quia tunc non dr̃
fieri extenſio.l.non erit. §.dato. de iureiur. Et quamuis hoc di-
ctũ poſſit eſſe dubium,qũ ſtatutum loquitur de deſcripto in in
ſtr̃o,ꝑ notata per Alex.ibi, tñ ubi uerbum illud non fuiſſet ex-
preſſum,rõ procederet,& in caſu iſto locum hr̃et.Et ex hoc pt̃
inferri, ꝙ ẽt ſi filius,qui ſucceſſit matri, inſtituiſſet quemlibet
alium hæredẽ,& deinde huic pater ſucceſſiſſet,ꝙ bona mater-
na & eius primæ vxoris,quæ fuiſſent in hac hęreditate,teneret̃
filiæ primi matrimonij conſeruare.Et pro prædictis facit; quia
7 † nepos dr̃ hæres auiæ,cum ſit hæres hæredis.l.fi.C.de hęredib.
inſtituendis.& facit,qđ ibi notat Bal.& Bar.in cõſi.7.incip.An
dræas Martini.& Rom.in l.ſi quis filium.§.fi.de acq.hær. quod
ẽt uerum eſt in materia ſtricte interpretãda,ſicut eſt conditio,
& eius implementũ.l.qui hære.in princ.& l.Mæuius.de condi-
tio. & demon. & ideo illa conditio, ſi decẽ dederit hæredi,põt
impleri ẽt in hęrede hæredis.l.ſub diuerſis.§.fi.& l.cũ ita datur.
§.fin.de condi.& demon.quod non eſt alia ratione, niſi quia ſe
cundus hæres ſubrogatus loco primi cenſetur eadem perſona.
Et prædicta ẽt confirmantur ex no.per Bar. in d,auth. ex teſtõ.
dum concludit, ꝙ licet ille textus loquatur de bonis, quæ per-
uenerunt ad filium ex ſubſtantia paterna,habebit etiam locum
in illis bonis,quæ peruenerũt ad illum ex ſubſtãtia aui: quia ad
eum perueniſſe dñr in dubio contemplatione filij.l.dedit dotẽ.
de collatio.bonorũ.Et ſic hoc attẽto nepos ſucc[e]dit & ſubroga
tur filij loco.Cum ergo in caſu noſtro mediãte perſona filij ne
pos dicatur hęres auię ad eum dñr perueniſſe bona ex eius ſub
ſtantia,id eſt,ex ſua hæreditate.l.cogi.in prin.ad Senatuſconſul
tum Treb.quæ per eius maritum,qui ſucceſſit nepoti,ſunt ſer-
uanda filijs primi matrimonij,per ea,quæ ſuperius dicta ſunt.
Et per prædicta,quaſi ad oĩa in ꝯrium allegata remanet rñſum.
¶ Nec ẽt ob.ꝙ bona nõ dñr de ſubſtãtia auię,quo ad nepotem;
quia per aditionem filij deſierunt eſſe in hæreditate eius,& cœ
perunt eſſe de patrimonio filij.l.ſed ſi plures.§.filio. de vulg.&
pup. ſubſt. qa hac rõne attenta ẽt ſi pater uel mater ſuccederet
filio,non teneretur bona, quæ ad illum peruenerunt ex ſucceſ-
ſione paterna uel materna conſeruare;quia non ſunt bona ma
terna uel paterna,ſed filij,qui adiuit,d.§.ſi filio. Dum ergo iura
loquunt̃ de bonis, quæ obuenerunt filio ex ſubſtãtia paterna,
debet ſubaudiri olim,& ſic de ſubſtantia olim paterna,argũ eo
rum quę notantur in l.eius q in prouincia, ſi cert.pet.cum con
cord.de quib.ibi per Moder.& in l.j.§.nũcia.de oper.noui nũc.
Et ſic in dictis iurib.conſideratur origo dictorum bonorũ,un-
de eodẽ modo ad nepotem tanquã filium repræſentantem dñr
ex ſubſtantia materna bona olim perueniſſe attenta origine,ut
dixi.Et in nepote(ut dictum eſt)verificantur dicta iura loquen
tia de filio,ſiue immediate ſuccedat auiæ, ſiue mediante ꝑſona
filij,qa ſubrogatur,& filiũ repręſentat, ideo ſi cõſideratur tãq̃
perſona repræſentãs filium nõ dr̃ nepos,ſed filius,& ſic ẽt tunc
dñr bona materna ad filium perueniſſe,per prædicta. Non ob-
8 ſtat poſtremo † qđ iura ciuilia, quæ puniunt uel priuant paren
tem tranſeuntem ad ſecunda uota,ſint correcta per ius canoni
cum cap.pen.& fin.de ſecun.nup.quia illud eſt uerum in pœna
appoſita odio contractus ſeu contrahentium, ſicut eſt pœna,
quæ imponitur mulieri contrahenti matrimonium intra an-
nũ luctus, ſed ſecus eſt in priuatione, q̃ fit fauore filiorũ primi
matrimonij, ut in caſu nr̃o, qa dicto caſu iura ciuilia non ſunt
correcta,ſm Bart. & Bal. in l.j.C.de ſecun.nup. & Ant.de But.
in ca.j.de ſponſ. & Bal.in l.decreto.de infamibus.& in l.ſi qua

mulier.C.ad senatusconsul.Tert.& Pet.de Anch.in c.j. de cõsti-tutionib.in 6. char.uers. quędã vero leges,&c. Ang.in auth.de non eligen.secundo nuben & Inn.in d.c.fi.de secun.nup.& ista est cõis opinio,vt fatetur ẽt Abb. ibi. Et q̃uis disputando tẽtet cõtrium,tñ a cõi opinione in consulendo & iudicando non est re cedendum,vt hr̃ in locis vulgarib.Et hæc de primo dubio.¶ Circa verò ꝯm dubium,scilicet quantum potuerit dictus ser Bar-
9 tholomæus secundæ vxori relinquere,vr̃ in primis† ꝙ absq; du bio tm̃ capere posit quantum dedit filiæ inter viuos nomine dotis,quę dr̃ ascendere ad summam librarum septingentarum, & q̃tum etiam eidem relinquit in testõ, hoc est libras quinqua ginta,per tex.in l.hac edictali,in prin.C.de secun. nup. vbi vult tex,ꝙ tm̃ posit relinqui secundo coniugi, quantum datum est filio primi mr̃imonij, tã inter viuos , qua in vltima uoluntate, sed quia dictæ quantitates nõ ascendunt ad legitimã filiæ, & sic agere põt ad supplementũ eius.l.oĩmodo.C.de inofficio.testa. quãuis ẽt testator prohibuerit eam plus petere.§.cęterum.in au th.vt cum de appellatione cognosci.& notat Bal.ĩ d.l.omnimo
10 do.& in l.si qñ.§.generaliter.eo.ti.¶ Dubium est† vtrum uxori secundæ relinqui ẽt potuerit quatenus peti pt̃ per filiã occasione dicti supplementi?& vr̃ dicendũ,ꝙ sic,prout voluit Bal.in d. l.hac edictali in prima qõne,quia testator relinquendo filiæ ali quid,fuit cã huius supplementi,& sic est fundamentũ,ꝙ tota le gitima debeatur,iõ perinde hr̃,ac si ab eo fuisset relictum.& ita dicit,ꝙ cõsuluisset : quod ẽt cõmprobat per exemplum,in quo filius hẽt partem ex iudicio expresso patris, & aliam per ius ac-crescendi,quo casu,ꝯm eum,secunda vxor capere poterit quan tum pater expresse filio reliquit,ẽt quantum illi accreuit.Et idẽ vr̃ Bal.velle in secunda qõne,& expressius hanc opinionẽ tenet Bal.in l.j.in fi.C.de inofficiosis dotib.quia,ꝯm eum, lex habuit respectum nõ ad id,qđ datum est vel relictum,sed ad id, qđ dari uel relinqui debuit,ꝑ textum in l.qm̃.C.de secũ.nupt. in ver. danda vel relinquanda. ¶ Sed tñ istis non obstantibus arbitror, ꝙ relictum factum dictæ vxori debeat commensurari ꝑhabito respectu ad id qđ filiæ datum est uel relictum , non autem ad il-lud,quod uenit ẽt supplendum vsq; ad legitimam,& istud ẽt vo luit Salic.in dicta lege hac edictali.in 7.qõne,per illam legẽ,quę decernit datum uel relictum a matre,& quantum filium habe-re uoluit,testator considerauit.& non quantum lex suppler,vel filio dari mandat pro sua legitima, quia si illud consideraretur per legem,vitricus nunquam haberet minus legitimã,quod est falsum,ꝯm eum,nec hæc opinio est iniqua,dicit Sal.quia lex sub auditiones odit,& fraudes euitare voluit,&liberis fauere,& ma tres & earum secundos uiros punire in eo,in quo deliquerunt. ¶ Nec obstat d.l.qm̃.quia ꝯm Sal.ibi,illa uerba danda vel relin-quenda,de quibus in textu,debent intelligi,secundum subiectã materiam,& sic de eo,quod relinquendum est liberis per respe ctum ad uirum secundum,vt sic vnusquisque liberorum primi matrimonij tm̃ habeat,quantum uir secundus habet, ut proba tur aperte,secundum eum in l.sequen.quia tunc ad reuocandũ aliqui non admittuntur,secus si minus haberet,aliquis, qa tũc ad reuocandum admittũtur.& de illo loquitur illa lex,quæ hoc modo intellecta non facit pro Bald.secundum Salic.quia verba prædicta,secundum hunc intellectum,non intelliguntur per re spectum ad legitimam . Istud etiam vltra Sali.mihi vr̃ esse clare de mente gl.in d.l.hac edictali.in vers.diuidi.quæ vult, ꝙ si filio prioris matrimonii nihil sit datum vel relictum per matrem,sed totum quo habuit in dotem dedit scđo viro cũ pacto de lucran do totam dotem,ꝙ tunc per filium nõ reuocatur totum, sed fie ri dẽt diuisio inter filium & secundum maritum. Et tñ illo casu filius poterat legitimã habere per querelam inofficiosæ dotis, quæ legitima debita tunc non est in consideratione, ex quo nõ est relicta,quia si considerari deberet,pro relicta haberetur,ut dicit Bal.tunc secundus uir solùm retineret,tantum , quantum esset ligitima filij,& totum residuum ad filium deberet redire,si cut qñ ei aliquid relinquitur expresse, quia isto casu tãtumdem secundus uir ex relicto ampliori sibi retinet , & totum residuũ filio restituit,d.l.hac edictali.& dicetur statim.¶Sicut ergo in ca su glossæ non consideratur portio mariti per respectum ad legi timam debitam filio,quia relicta non est,sic in casu nostro com mensurari non debet per respectum ad supplementum.quia de toto ad partem ualet argumentum.l.quæ de tota. de rei uẽdica. Et ista opinio maxime in casu nostro est uera,ex quo prohibuit testator filiam plus petere,quo casu licet prohibitio nõ ualeat , d.§.cæterum.tamen testator fecit quantum in eo fuit, vt plus filia non cõsequeretur.Et ꝑpterea hoc casu ad supplementũ, qđ inuito patre & contra eius uoluntatem petitur & debet,non est habenda considerato in fauorem secũdi coniugis odio ipsius te statoris.Et istud egregiè ꝓbat̃ ex notatis per Alex.ĩ l.si in testõ. de uulgari & pupil. Dicitur enim in illo textu, ꝙ substitutus per hæc verba,quisquis mihi hæres,&c. vocatur ꝓ hæreditaria por tione, in qua etiam computatur illud , quod quis habet per ius
11 accrescendi . Quærit ergo ibi Alex. post Raph.quid † si filius in minus,q̃ sit legitima,puta in vncia sit institutus cum alijs,& est iussus amplius non petere, & vni filiorum pater fecerit substitu tionem per illa verba,quisquis mihi hæres erit, sit hæres tali fi-lio meo , an filius institutus in vna vncia admittatur iuxta men suram integræ legitimæ,quã ꝯsequutus fuit agendo ad eius sup-plementum,d.l.omnimodo.& Raph.reliquit cogitãdum,Alex. verò determinat,ꝙ pro vncia tantum admitti debeat, nulla ha-bita consideratione dicti supplementi; quia illud supplementũ non dicitur habere iudicio testatoris, sed solũ ex dispositione d. l.omnimodo.Si ergo illud,quod consequit̃ filius agendo ad sup plementum non habet pro relicto in fauorẽ filij,vt in casu Ale. multo minus debet haberi pro relicto ad damnũ filij , & ad cõ-modum alterius,sicut in casu nostro contingeret,si relictum fa ctum secundæ vxori reciperet augmẽtum propter supplemen-tum debitum filiæ,quia haberet pro relicto & dato, & sic istud filiæ noceret,& uxori prodesset,quod absurdum esset. Et istud
12 etiam comprobatur † ex notatis per Salic.in l.scimus.in fi.prin. C.de inoff.testa.vbi quærit, quo remedio, seu qua actione sup-plementum legitimæ petatur. Et relatis quibusdam opinionib. vltimò refert opinionem aliquorum,cum qua transit,dicentiũ , ꝙ aut suppletio fit contra voluntatem testatoris, vt quia iussit, vt vltra aliquid non petat, & tunc petitur condictione ex lege , aut præter eius voluntatẽ, puta quia simpliciter legauit, & nihil vltra dixit,& tunc agitur actione ex testamẽto,& sic isto vltimo casu,quo supplementum petit̃ præter volũtatem testatoris , vr̃ haberi pro relicto , cum petatur eadem actione ex testamento, qua ẽt agit̃ ad id, quod expresse relinquit̃ . Sed primo casu quo testator plus petere prohibuit, pro relicto non habet̃ , sed a le-ge sola concedit̃ , ꝙ cõstat ex eo,quod agitur diuersa actione,s. condictione ex lege,& ad relictum expresse agitur actione ex te stamento,vnde quò ad id,de quo agitur,non debet esse supple-mentum in consideratione;quia non est relictum,nec habet̃ ꝓ relicto,sed aliunde quæritur filio,s.ex legis prouisione cõtra vo luntatem patris. Nec isto casu loquitur Bald.in locis in contra-rium allegatis. Cõcluditur ergo ex præmissis,ꝙ dos materna an te omnia tanquã æs alienum debet deduci, quia eã non habet filia a patre,sed a lege,d.auth.ex testõ. ĩ auth. de secun.nu.& d.§. hinc nos.in auth.de nup. ex residuo ad secundam uxorem per-tinent libræ septingenę & quinquaginta,quia tantundẽ filię pri mi matrimonij est datum inter viuos & vltima voluntate, resi-duum vero in totũ pertinet ad filiam prioris matrimonij, qa di ctum residuum habet̃ pro non dato & pro nõ relicto,ut est ca-sus clarus in d.l.hac.edictali.in princ.& in d.l.qm̃.C.de sec.nup. §.optimè.ĩ auth.de nup.Nec est verũ,ꝙ residuũ veniat diuiden-dum inter filiã primi mr̃imonij.& dictã uxorẽ, vt allegat̃ ꝑ alte ram partem;quia tunc habet locum diuisio,qñ filiæ prioris ma trimonij nihil fuisset datũ ꝑ patrẽ, aut relictũ , sed totũ fuisset ꝯcessum & relictũ dictę uxori;tũc.n.haberet locũ reuocatio,& esset æqualis facienda diuisio cũ secunda uxore,ꝯm gl.in d.l.hac edictali.in uerbo,diuidi. & ibi ẽt Doc.sed vbi aliqd filio esset da tũ vel relictũ; tũc vxor secũda tantundẽ retinet ex relicto sibi fa cto,& residuũ in totũ restituit filijs primi matrimonij, & de di-cto residuo ad eã nihil pertinet, ut clarè dr̃ in dictis iurib.Et sic vltra summã ꝓdictã ad dictã vxorẽ nihil pt̃ ꝑtinere,nec rõne ꝓ-prietatis,nec rõne vsusfructus; qa licet vsumfructũ nõ amiserit transeundo ad secũdas nuptias,illud tñ ex alio nõ retinet,s.qa te stator illũ relinquere nõ potuit ꝑ dispositionẽ.d.l.hac edictali. Nec ẽt dicta vxor põt retinere illã quantitatẽ,quam cõfessus est maritus habuisse noĩe dotis,ẽt si ꝯfessio fuisset iurata, quia pſu-mitur facta in fraudẽ filiæ primi matrimonij, & dictę.l.hac edi-ctali.ꝯm Bar.in terminis in lege cum quis decedens. §. Titia. de legatis tertio. Et ita concludo. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Exequutio sententiæ suspenditur, si de nullitate eius appareat incontinenti.*
2 *Procurator datus ad petendum reuocationem arresti non censetur ad defendendum.*
3 *Clausula in procuratorio apposita, & generaliter ad omnia & singula, &c. ad præmissa & specificata tantum refertur.*
4 *Suppletio defectuũ facta a principe non refertur ad defectum iuris naturalis.*
5 *Restitutio in integrum ex iusta causa conceditur etiam aduersus sententiam principis intra decem dies, & uide nu. 9.*
6 *Testator, qui reliquit uxorem vsufructuariam, & prohibuit alienare, uidetur per eam prohibitionem proprietatem reliquiße eidem.*
7 *Procurator habens mandatum limitatum, si illud excedat sciente domino & non contradicente, ei præiudicat.*
8 *Nullitas deducta per uiam principalis petitionis non suspẽdit exequutionem sententiæ.*
9 *Executio sententiæ principis intra decẽ dies, quibus supplicari potest, & peti in integrum restitutio, non impeditur, dummodo cautio præstetur, secundum formam auth. quæ supplicatio. C. de precibus Impe. offe. quamuis contra petẽtem eßet suspicio, quod per malitiam exequutionem peteret.*
10 *Papa non præsumitur, quod contra iustitiam uelit procedere, nec potest vt suspectus recusari.*
11 *Dicens de nullitate, quãdo apparet de euidenti calumnia, non auditur.*

CONSILIVM LIX.

QVOD impediatur exequutio sñiæ latæ in fauorem Reuerendi & illust. dñi electi Laud. ex duob. probari vř. Et primò qa de eius nullitate dř, de
1 qua si † appareat incontinenti, exequutio suspenditur, ₰m Bar. & Doc. in l. 4. §. condemnatum. de re iud. per l. fi. C. si ex fal. instr. & l. si prætor. §. Marcellus. de iudici. & hoc verum, ẽt si per uiam principalis petitionis nullitas allegetur, ₰m Bar. in l. si expresśim. in prin. de appellationib. colu. antepe. Pau. de Cast. & Alex. in d. §. condemnatum. Et idẽ multo magis si ex parte dicentis de nullitate nihil sit probatum, sicut qñ dicit non fuisse citatum, uel illum, contra quem processum est, non habuisse mãdatum. l. licet. C. de procuratorib. & d. §. condemnatum, & ibi Bar. cum quo alii cõiter transeunt, prout carentia & defectus mandati allegatur pro parte condemna
2 ti, de quo non uidetur constare ex instrõ producto, quia † in illo constituitur procurator specialiter ad opponendũ exceptiones declinatorias, & ad petendum reuocari quodcunque arrestum contra dñm constituentem in forma factum, &c. Per hoc igitur dici non potest constitutus procurator ad defendẽdum in cã principali, quia mandatum non extenditur. l. diligenter. in prin. §. mandati. & c. cum dilecta. de rescr. qđ est verũ ẽt quo ad id, ꝙ est se quela mãdati, qñ id, quod in mandato cõtinetur, cõmode põt explicari sine eo, quod sequi potest ex illo, sicut contigit in casu nostro, quia peti potest & obtineri reuocatio arreti & præcepti de soluendo, absq; eo, ꝙ suscipiat procurator constitutus defensionẽ causæ principalis, ut per plura probat Rom. in cons. 330. incip. Circa primum, &c. in secundo dubio. & in consi. 461. incip. In eo, qđ q̃ritur, &c. & ibi rñdet ad contraria, ac ẽt probatur ex notatis per Inn. & Io. And. in c. constitutus. de procuratorib. vbi dñt, ꝙ procurator datus ad opponẽdum dilatorias, non habet sufficiens mandatum, nisi dicat ad recipiendum libellum. & Io. And. in addi. Spec. in tit. de except. §. nunc uidendum. uers. illud quoq;. Ant. de But. & Imo. in c. exceptionem. de exceptio. Procurator enim constitutus ad unũ articulum non põt de aliis se interponere. l. si procurator. C. de ꝓcura.
3 ¶ † Nec obstat ꝙ in procuratorio subiiciatur, & generaliter ad oĩa & singula, &c. quia dicta clausula expresśe se refert ad præmissa & ad specificata, iõ quo ad illa tñ operatur, & non vltra, & in dubio ẽt ad specificata duntaxat dicta clausula esset referenda ac restringenda. l. si de certa. C. de transactio. & le. Aurelius. §. Sticho. de lib. leg. cum simili. & dicit Alb. de Rosa. in l. j. de off. ꝓcur. Cæsar. col. 6. vers. nunc venit ad qõnes, &c. quod si expressis in mandato quibusdam uerbis importantibus speciale mandatũ subijciatur clausula, promittens ratum hr̃e quicquid per procuratorẽ gestũ fuerit, intelligitur quoad expressa tñ, ut bene ꝓbatur in l. sed si adijciatur. ff. ꝓ soc. Et vbi ẽt mandatum probaret, quia dr̃, ꝙ ille procurator iusto timore perterritus ꝯparere, & cãm defendere non est ausus, adhuc ex hoc capite sententia esset nulla; qa locus iudicij dẽt esse securus, cle. pastoralis. ver. Pisana. de re iudi. c. cum dilecta. de confir. vtili. vel inuti. c. accepimus. de fide instr. & c. accedens. el 2. vt lite nõ cõtest. & c. ex parte. de app. & l. de ætate. ad Treb. & l. sciendũ. §. si accusatio. de legatio. Et ꝑpea non est ẽt imputandum aduersario, si non reliquit procuratorẽ, ex quo locus non erat tutus ẽt procuratori, ₰m Bal. in tit. de pace Constan. in uers. sententiæ quoq;. & Doc. in d. c. ex parte. & Imo. in d. l. de ætate. & qa causa erat ardua, ₰m Doc. ĩ dictis locis. & qa timuit vel timere debuit vim inferri nedum personæ, sed ẽt causæ, ₰m Ang. in disput. incip. Bononiensis a sua ciuitate bannitus, &c.
4 ¶ † Nec ꝑmissis vř obstare cõmissio tollens omnes nullitates, & per quam supplentur omnes defectus; qa non intelligitur de nullitate causata ex defectu citationis, qui est defectus iuris naturalis. d. cle. pastoralis. vers. ceterũ. ꝑ quem tex. dicit Spec. & Io. And. in tit. de loc. §. nunc ostendendum. ver. 18. ꝙ si Papa vel Imperator apponat clausulã supplentes oẽm defectum, &c. non extenduntur illa uerba ad defectum iuris naturalis. Et idẽ tenet Ant. de Bu. & Imo. in c. j. de transac. & in c. illa. de electio. & Ant. de Bu. in c. inter dilectos. in 6. col. de fide instr. & Imo. in l. quidam consulebat. de re iudi. & sentit Ang. in l. adoptio. vbi dicit, ꝙ si Imperator ꝯfirmat aliquẽ actũ, non intelligitur cõfirmare respectu defectus iuris naturalis, sed positiui, per no. per Arch. in j. q. j. c. ordinationes. & facit quod no. gl. iuncto textu in l. filius a patre. §. fi. de lib. & posth. ꝑ quã dicit ibi Bal. & Ang. ꝙ hñs potestatem dispensandi cum quibuscunq. in qualicunq. statu sint, poterit dispensare super defectu iuris positiui, nõ aũt naturalis uel diuini.
5 ¶ Ex alio quoq; cessante ẽt nullitate † impedit exequutio, qa aduersus talem sñiã petita est in integrum restitutio, quæ ẽt iusta cã subsistente conceditur aduersus sñiam principis, ut præsupponit Inno. in c. suscitata. de in integ. rest. Et licet dicere videatur, ꝙ pendente restitutione petita a dicta sñia non suspendatur executio, quamuis secus sit in sñiis inferiorũ. le. j. C. de in integ. resti. postul. ne quid noui fiat. Nihilo minus Host. Abb. & Imo. ibi tenent contrariũ ẽt in sñia Papæ, & principis, per illũ textum, qui loquitur de huiusmodi sententia, aduersus quam restitutio fuit postulata, & tamẽ dicit executionem non suspendi, quia aderat suscipio ꝯtra petentem, ꝙ malitiosè peteret, & vt executionẽ differret. Cessante ergo dicta præsumptione nil est innouandũ pendente dicta restitutione; & ita ẽt tenet ibi gl. cõiter approbata; & qa ₰m Host. & Imo. textus dicit, iure duximus prouidẽdum, &c. & sic ponit ius cõe, & non speciale in sententia principis. ¶ Sed præmissis non obstantib. ꝯrium puto de iure verius. Et primò dicit esse falsum, ꝙ sñia sit nulla ex eo capite, ꝙ processum sit contra non citatum, vel ꝯ procuratorẽ falsum; quia de mandato cõstat ex publico instrõ. Nec obst. ꝙ sit spãle ad opponendũ exceptiones declinatorias, & ad petendũ reuocari quodcunq; arrestũ factum ꝯ dñm ꝯstituẽtẽ; quia ẽt subijcitur, & gñaliter ad oĩa & singula faciendũ, dicendum, gerendũ, exercendũ, & procurandũ, q̃ in ꝑmissis & circa ea necessaria fuerint, seu ẽt qũolibet opportuna, & quæ ipsemet dñs cõstituens facere posset, si ꝑmissis omnib. & singulis ꝑsonaliter interesset, &c. Cũ ergo factum sit ꝑcæptum de soluendo, aut de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, & sit arrestatus aduersarius, donec impleuerit, &c. intelligitur procurator habuisse mandatum ad suscipiendũ litẽ, & ad illam prosequendam ex hoc, ꝙ põt expedire opportuna qũolibet in præmissis & circa ꝑmissa: quia dicta lis occasione ꝑmissorũ, hoc est cõtentorum in ꝑcepto, ꝙ ꝑtextu arresti descẽdit & orta fuit, & ꝑsertim hoc importat illa dictio uniuersalis, qũolibet, quæ ꝯprehendit oẽm opportunitatẽ directã vel indirectã, ₰m glo. in cle. 2. ver. nos igit. de sent. excõm. in ver. qũolibet. Et istud ẽt magis demonstratur per sequentia, videlicet, & quæ ipse dominus constituens faceret, & facere posset, &c. Nam verbum illud posset, ẽt in contractib. importat necessitatem causatiuã, ₰m Bart. & alios in l. Gallus. in prin. de libe. & posth. & sic significat, ꝙ suscipere possit procurator iudiciũ, qđ redditur in inuitũ. l. inter stipulantem. §. j. de verbo. oblig. & ubi dictam necessitatem uerbũ illud non importaret, tamen ex illo uerbo præcedenti, scilicet,

ꝙ ipse constituens faceret, hoc expressum & concessum intelligitur, quia ille, si fuisset præsens, verisimiliter dictã litẽ & defensionem suscepisset, & suscipere coactus fuisset, d. §. j. Istud etiam comprobatur euidẽtius iunctis sequentib. dum dr̃, eleuans nihilominus ex tunc, & releuare volens eosdem procuratores suos ab onere satisdãdi, ac iudicio sisti & iudicatum solui, &c. Hmõi enim satisdatio de iudicio sisti, & de iudicatum soluendo pstat & pstari solet per eũ ad litẽ ꝓuocatũ, & de tali satisdatione nõ ageretur, vbi procurator mandatum solum habuisset ad faciendum reuocari arrestũ, quia per simplicẽ cõparitionẽ fuisset reuocatũ & resolutum, ex quo apposita fuit in eo clausula illa iustificatiua, & si senserit se grauatũ, &c. vt no. Bar. in l. j. C. de execu tio. rei iud. Ang. Imo. & alii moderni in l. de pupillo. §. meminisse. de oper. noui nun. cum ꝯcordantibus, de quibus ibi plenè ꝑ eos. ergo ex hoc ꝙ releuat constituens procuratorẽ tali satisdatione, colligitur, ꝙ uoluit illũ habere mandatum ad litẽ motã uel mouendã. Et istud ẽt plene probat in l. Proculus. de usuf. vbi hr̃, ꝙ si testator imponat onus usufructuario, vt domum al-

6 terius non tollat, ꝙ vr̃ ei legasse proprietatẽ, & argõ † illius textus dicit ibi Bal. ꝙ si testator legat uxorem vsufructuariã & prohibet eam alienare, ꝙ per talem prohibitionem intelligitur ei reliquisse proprietatẽ, q̃a aliàs esset superflua prohibitio, cum sine cã vsufructuarius non possit alienare. l. si vsusfructus. de iure dot. & §. finitur. instit. de vsufr. & cum Bal. simpliciter transit Alex. in l. si constante. in prin. solu. matr. in 2. colu. Verba enim intelliguntur, ẜm suum subiectũ & suum prædicatũ. le. insulam. de ṗsc. verb. l. si vno. in prin. loca. & l. fundum instructum. & ibi notat Bar. de fundo inst. Et per hęc tolluntur, quæ in contrariũ allegantur, quia loquuntur, qñ in procuratorio sunt verba, quę in hoc sunt expressa. Ex alio quoq; satis dr̃ constare de mandato, videlicet ex eo, ꝙ apud procuratorem fuerunt instr̃a facientia ad cãm, quę per eum sunt producta; ut notatur in c. corã. de officio delegat. & per modernos in le. j. C. de procuratori. & in l. Mæuia. in princ. sol. matr. Et præsertim in casu nostro, in quo iste erat procurator, licet mandatum non esset expresè ad litẽ, quia facilius debet præsumi extensio dicti mandati ad hoc ꝑꝑ dicta iura apud eum reperta, argumento notatorum per Io. Andr. in ca. cum quis. de sent. excõi. lib. 6. ubi dixit, ꝙ si procurator

7 † hñs mandatum limitatum excedat sciente dño, & non contradicente, ꝙ ei præiudicat, vbi ei non præiudicaretur, si dictũ mãdatum non præcederet. & sequitur Anto. de But. in c. cæterùm. ad fin. de iud. & Imo. in c. ex parte decani. de resc. & in l. 2. §. uolũtatem. solu. matr. & Alex. latè in l. sępe. de re iud. ¶ Non obstat ẽt ꝙ processus sit nullus ex eo, ꝙ locus non esset tutus etiam procuratori, & qui timuit vel iuste timere debuit comparere & cõstituentem defendere, quia, ut inferius probabitur, hoc calumniosè allegatur. Ideo quamuis ex hoc capite dicatur etiam de nullitate, exequutio non suspenditur, sicut qñ nec petitur restitutio in integrum. d. c. suscitata. quia utroque casu est eadem ratio, ut etiam aperte colligitur ex no. per Bar. in d. l. 4. §. condemnatum. de re iudi. & per Bal. in l. j. C. ne liceat tertio prouocare. dum vult, ꝙ clem. j. de re iudi. quæ loquitur, quando excipitur de nullitate, locum etiam habeat, quando petitur dicta restitutio, & cum eo transit Alexã. in d. §. condemnatum. Præterea ubi

8 † ista nullitas deducatur per viam principalis petitionis, non suspenditur tũc exequutio, ut notatur in c. cum in iure. in j. gl. magna. de offic. deleg. & tenet Ang. in d. §. condemnatum. & Spec. in tit. de lib. concep. §. nunc videndum. in fi. & Ioã. And. in uersi. de causa nullitatis, &c. & Ang. in l. fundi. de exceptio. rei iudicatæ. Et vbi constaret, ꝙ Papa voluisset hanc nullitatem tollere, & ꝙ contra absentem dñm procedi posset per affixionẽ, & in hoc defectum suppleret; tunc de ea non posset opponi, quia in beneficialib. ṗt Papa de plenitudine ṗtãtis procedere parte non citata, ẜm Ant. de But. post Hos. in c. sicut vnire. de exces. prel. Abb.

9 in c. cũ olim. de re iudica. & Rom. in consi. 369. ¶ Non põt † insuper exequutio suspendi vel impediri; quia sit petita restitutio, cum petatur aduersus sñiam Papę post decẽ dies, secundũ Inn. in d. c. suscitata. vbi intelligit illum textum, quando petebatur restitutio aduersus sñiam principis, quæ non datur, nisi per supplicationem peteretur, & supplicatio nõ impedit exequutionem, si post decẽ dies petatur, auth. quæ supplicatio. C. de precib. Impera. offerend. nec ab opinione Inno. discedit Io. And. ¶ Nec ẽt

10 obstant, quæ cõtra eũ allegantur, quia considerandum † est, ꝙ aut sumus intra decem dies, & tunc fit exequutio, dũmodo præstetur cautio ipsi condemnatio, secundũ formam d. auth. q̃ supplicatio. & quamuis loquatur ille text. quando principi supplicatur, nihilo minus idem est quantũ ad hoc, quando restitutio aduersus sentẽtiam eius petitur. Et hoc casu intelligi potest textus in d. c. suscitata. per quod ampliatur dispositio d. auth. q̃ supplicatio. vt scilicet præstetur cautio, de qua loquitur, quamuis 𝔷 petentem sit suspicio, ꝙ per malitiã petat, quod non erat expressum, nec declaratur per dictam auth. Et hoc totũ factũ est æquitate etiam suadente, ut dicit tex. in d. c. suscitata. quia est ęquum, ꝙ exequutio non impediatur, ne in damnum victoris exequutio differatur. & est similiter æquũ, ꝙ dicta cautio victo præstetur, quãuis etiam cõtra eum esset suspicio malitiæ, quia ex quo non erat certum, ꝙ malitiosè restitutionem peteret, non debet ex sola suspicione incurrere detrimentũ, vt ibi dicit text. Et hoc modo seu isto casu voluit Inno. intelligere textum in d. c. suscitata. & non quando post decem dies peteretur. Et quãuis dicat, post illud tṗs exequutionẽ nõ impediri, per dictã auth. quæ supplicatio. non tamen per hoc sensit, ꝙ isto casu loquatur dictum c. suscitata. quia in illo disponitur, ꝙ præstetur cautio, quæ post decem dies non exigitur, sed solũ quando intra dictũ tẽpus restitutio petitur, dicta auth. quæ supplicatio. Et propterea intentio Inn. fuit, ꝙ textus in d. c. locum haberet secundũ terminos d. auth. & sic, ꝙ procedat, quando intra decem dies peteretur restitutio, & ex quo vult textus, ꝙ pstetur cautio, & in hoc, ut dixi ampliat. d. auth. vt scilicet cautio præstetur, quamuis contra petentem sit suspicio malitiæ, & ita declarat Bald. in d. auth. quæ supplicatio, arg. illius text. & dicit, ꝙ hanc viam elegit Papa in dicto c. suscitata. & sic Bald. expressè intelligit, ꝙ dicto casu loquatur textus in d. cap. Et intelligendo hoc casu textum in d. c. suscitata. cessant oĩa, quæ sunt per alios ibi in ꝯtrarium allegata, quia ẜm hoc cõtinetius, vt dr̃ ibi, iure duximus prouidendum, &c. qm̃, vt est dictum Papa habuit respectum ad dictã auth. ĩ qua dictũ ius continetur, & sic cessat ratio Host. & inducit aliquid de nouo, quia per illum text. ampliatur. d. auth. quæ supplicatio, vt etiam dictum est, quia dispositio. d. auth. fuit ex æquitate intro ducta, vt declaratur in d. c. suscitata. Et per hæc tolluntur clare oẽs rõnes Abb. non tñ negatur, quin ẽt intellectus glosę & sequacium in d. c. suscitata. nõ possit procedere, sed dr̃, ꝙ ẽt alius intellectus põt illi textui cõuenire. Si vero post decem dies aduersus sñiam principis petitur restitutio sicut contingit in casu nostro, tunc Inn. vult simpliciter, ꝙ non impediatur exequutio per dictã auth. quæ supplicatio. nec Doc. negant hoc dictũ esse in se verum, quamuis velint, ꝙ in illo textu hoc non decidatur. Nam qua rõne ꝑ supplicationem post dictum tẽpus nõ differtur exequutio sñiæ latæ a principe. d. auth. eadẽ ratione non debet suspendi, si restitutio petatur, & in hoc differt sñia principis a sñia inferioris, & sic quoad hoc non refert, utrum quis aduersus sñiam principis porrigat supplicationem, uel petat restitutionem, quamuis in alio unum remedium differat ab alio, quia qñq. competit facultas supplicandi, & non petendi restitutionẽ ut declarat Abb. in c. cum literis. de resti. in integ. & etiã quoad vitã, vt plene no. in l. j. C. de sent. ṗfec. ṗto. sed quãtũ ad effectũ exequutionis non differunt dicta remedia, sicut ẽt, vt dixi, clare sentit Bald. in d. auth. quæ supplicatio q trahit illum textum ad restitutionem, q dicit, ꝙ Papa elegit illam viã in d. c. suscitata. & expressius ẽt idẽ tenet Bal. in l. si cã cognita. C. de transact. in 3. no. ubi dicit, ꝙ licet pendente restitutione suspendatur exequutio sñiæ. Istud tñ est uerũ, nisi ista restitutio sapiat naturã supplicationis, vt qñ petitur contra sñiam principis, & sic intelligitur ẜm eum. c. suscitata. & ita dicit ibi Inn. ẜm vnam opinionem. Et idem ẽt tenet Ang. in l. falsam. C. de fal. ubi dicit, ꝙ aut præsumptio est ꝯ petentem restitutionem, & non impedit exequutio, sed præstat cautio de restituendo, si succubuerit in ea. d. c. suscitata. ẜm vnum intellectum & bene, sed si contra eũ non est præsumptio, tunc exequutio impeditur, sicut appellatione pendente. l. j. C. de in integ. rest. post ul. ĩ rubro & nigro. fallit, dicit Ang. si petatur restitutio in integrum aduersus sententiam principis aut Papę post decem dies, quo casu similiter exequutio non retardatur, sed pstat dicta cautio, ẜm aliũ intellectum, & est, ẜm eum, satis de mente Inn. & Io. And. si recte intelligatur, qđ autem dicit Ang. de cautione pstanda, est indauertenter dictum, quia hoc non est uerum, qñ exequutio petitur post decẽ dies,

sed procedit, qn̄ petitur prius, ut dictum est, per dictā auth. quae supplicatio. & hoc et vult Inn. dum allegat illum textum. Istud etiam tenet Alex. qui de praedictis non facit mentionem in d. l. 4. §. condemnatum. de re iudi. Licet enim, secundum eum, pendente restitutione regulariter impediatur exequutio; fallit tn̄ in sententia principis, per ea quae hn̄r in c. suscitata. ¶ Sed et dato, ꝙ in hoc sententia Papae nō differret a sententia inferioris, impediri tn̄ vel differri non debet exequutio eo pretextu, ꝙ sententia dicatur nulla aliter q̄ ex defectu mandati, vel quia sit restitutio petita: quia contra petentem est suspicio malitiae, d. c. suscitata, secundū alium intellectum, ꝙ clarè ostēditur. Nā in precib. narratur, sn̄iam esse nullā, & beneficiū restitutionis cōpetere, quia procurator non est ausus eum defendere ob graues cōminationes, et sub periculo vitae ei factas. qđ postmodū apertius declaratur in articulis, in quib. deducitur, ꝙ ꝓcurator fuit ꝓhibitus cōparere & defendere per indirectum facto ipsius Papae Iulij, quia odio prosequebatur dictū cōstituentē, & sic in effectu proponitur & allegatur, ꝙ ꝑ inimicitias & odiū Papa noluit illum defendi. Istud aūt non est verisimile, & est nefas hoc cōtra summum Pontificē allegare, quia licet et odio ꝓsequatur Christianissimū regē & suos, illud tn̄ praesumitur fuisse rationabile, nec
11 † ꝑ hoc est et praesumendū, ꝙ Papa voluerit contra suos, nec etiam in causa ipsius regis iniustè, & contra ius procedere, & aliquod iniquum moliri uel facere. Vnde propter hoc non pōt Papa, vt suspectus recusari, vt sentit Host. & Io. And. ĩ c. querelā. de elect. ibi expressius ꝑ Abb. & hoc ea rōne, ſm eū; ñ qa p̄sumit, ꝙ Papa velit contra iustitiam procedere, arg. 40. dist. c. j. & 9. q. 3. cuncta per mundum. & c. per principalem. & idē tenet Abb. ĩ c. cū venissent. de iudi. & in c. cū dilecta. de confirmatio. vtili. vel inutili. Et similiter nō pōt a sententia Papę appellari, vt in dictis iurib. nedū quia superiorem non habeat. l. j. in prin. quib. appellari non licet, sed etiam quia ꝑ appellationē dicitur de iniquitate sententiae, q̄ nō p̄sumit iniqua, qn̄ est lata a principe. l. p̄fecti. vbi haec rō assignatur, de minorib. & melius, in l. j. ff. de offic. praefec. praetorio. vbi est textus notabilis. vbi dr̄, ꝙ princeps interdixit facultatem appellandi a sn̄ia praefecti praetorio; quia credididit princeps eos, qui ob singularem industriam explorata eorū fide & grauitate ad huius officij magnitudinē adhibētur, nō aliter iudicaturos esse pro sapientia ac luce dignitatis suę, quā ipse eēt iudicaturus, &c. Et sic ex vltimis istis verbis cōstat, ꝙ princeps attestatur, se non esse iudicaturum, nisi ut ius patitur, & ꝙ ꝑ hoc non appellatur. Sicut ergo non recipit appellatio ꝯ sententiam principis, nec et recusatio: quia praesumitur calumniosa, ita & restitutio euidenter calumniosè peti dr̄, & de nullitate dici, qn̄ iustificatur petitio ex causis, ex quibus Papa notatur de
12 iniustitia. † Imò non debet audiri petens restitutionem in integrum. & de nullitate dicens expressa tali causa, tanquā sit petitio euidenter calumniosa, sicut non auditur appellans uel recusans Papam, quia dicit sn̄iam iniquam, ut dixi, & sicut videmus, ꝙ licet nunciatio, siue iusta, siue iniusta timenda sit: l. j. in princi. de ope. no. nun. sperni tamen pōt, si sit euidenter calumniosa, ſm Bar. & Doct. cōiter, in d. l. j. in prin. & facit, quod vult Bald. in l. cum quaedam puella. §. fi. de iurisd. omn. iud. in lectura antiqua, cum quo transit Ale. vbi dn̄t, ꝙ licet ad tribuendū iurisdictionē attendatur magis, quod petit, q̄ ꝙ in ueritate debetur, ut ibi in textu dr̄, hoc tn̄ locum non habet, qn̄ certum est, ꝙ actor per calumniam plus deb to petit. Et idem tenet Angel. in l. ampliorē, C. de appellationibus. Et confirmatur ex notatis per gloss. in l. qui cum maior. §. qui patris, de bonis libert. quae vult, quòd iudex ex officio possit reijcere libellum calumniosum, quam etiam allegat Imo. in l. pen. §. ad crimen. de publ. iudi. versic. 6. fallit, &c. & Alexand. in l. edita. C. de eden. col. 5. & idem probatur in l. auxilium. de minori. iūcta gl. in uers. sine calumnia. ubi hr̄, ꝙ quamuis maritus possit de adulterio accusare, absq; eo, ꝙ teneatur de calumnia hoc tn̄ intelligitur, nisi sit in euidenti calūnia. Et idē notatur per gl. & Bar. in l. is cuius ope. §. fi. de adult. facit et quod no. vult Inno. in cap. post electionem. in fi. de concessio. praeben. dicens, ꝙ iudex pōt ex officio repellere, quem videt per calumniam excipere. Et idē tenet Bald. in le. 2. C. quomo. & qn̄ iud. Io. And. in addi. Specu. in tit. de lega. §. restat. uers. quid si in statuto. & Abb. in c. pastoralis. §. quia vero. & in ca. ex parte. el 2. de officio. deleg. & in c. de caetero. de re iudi. cum aliis concordantib. de quib. ibi plenissime per Modernos. Et propterea dr̄, ꝙ edictum praetoris non prodest calumniāti. l. j. §. uerbane vis fiat ei. & faciunt et no. in c. fi. de restit. spolia. lib. 6. & qđ notatur in l. 2. si quis in ius voc. non ierit. & in c. praeterea. & ibi Inn. de dilatio. & in c. veniens. de accusatio. & quod no. Bal. in l. j. C. ne lic. tertio prouo. & in l. si unus. §. pactus. de pac. cum aliis allegatis per Alexā. in d. §. condemnatum. & in l. de pupil. §. qui opus, de ope. no. nun. & in ꝯsi. 77. aliàs. 75. 3. vol. Sic igitur in ꝓposito, cū causae, ex quib. sētētia dr̄ nulla, vel restitutio petitur iuris praesumptionē sint verae, dr̄ ex huiusmodi expressione de euidenti calumnia apparere, ut dicit Alex. in d. l. edita. C. de edē. cum iuris praesumptiones dicantur liquidissimae probationes, ut in l. si tutor petitus. C. de pericu. tuto. facit. l. licet Imperator. de le. j. Idcirco dēt huiusmodi petitio reijci, & non admitti per prędicta, et absq; eo, ꝙ vlla praestetur cautio per eum qui petit exequutionem, quia eo casu, de euidenti calumnia petentis restitutionem non loquitur. d. c. suscitata. sed qn̄ de ea dubitatur, ut quia aliquę sunt praesumptiones ꝯ petentem, q̄ tamē nō sunt iuris, & sic eo casu quo nō dēt quis repelli, quia de eius calūnia manifesta non apparet. Et ꝓpea ꝯcludit, ꝙ ñ dēt differri, nec suspendi exequutio in casu nr̄o. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Liberatus generaliter ab aliquo delicto, intelligitur non tantum liberatus quo ad actiones criminales, sed etiam ciuiles. sed uide nu. 8.*

2 *Per liberationem delinquentis, cuius verba referuntur ad factū tollitur omnis actio, quae ex tali facto oriri potest. sed vide num. 8. & 9.*

3 *Data alicui cognitione super delicto, intelligitur tam de ciuili quā criminali.*

4 *Bannitus restitutus, quando recuperet bona per fiscum in alium translata. uide nu. 10.*

5 *Interpretatio lata fieri debet, quādo sumus in materia, in qua agitur de fauore publico, dato quod alias esset per se odiosa.*

6 *Princeps gratia pacis habendae potest iura & res tertij auferre, etiam precium non soluendo.*

7 *Liberatio a delicto facta per superiorem solum continet remissionem respectu fisci & poenae illi applicandae, quo vero ad partem laesam nihil operatur.*

11 *Exceptio non facit, ut in regula comprehendantur casus, qui sub ea non comprehenderentur, si exceptio facta non esset.*

12 *L. i. de officio consul. habet locum in iurisdictione contentiosa. Itē habet locum in duob. iudicibus delegatis.*

13 *Delegatus principis non astringitur ad obseruantiam ordinis iudiciarij, sicut nec princeps.*

14 *Delegatus principis concurrit cum ordinario in potestate & iurisdictione.*

15 *Filius, qui se abstinuit ab haereditate paterna, si postea inhabitet domos paternas, & bona eius possideat, uidetur abstensionem reuocasse, & haereditatem adiuisse.*

CONSILIVM LX.

IN cā, quae vertitur in ciuitate Pistorij, est primo uidendū de ualiditate uel nullitate sententiae latae ꝑ dn̄m commissarium contra Leonardum, & in fauorē dn̄i Simonis de Talinis, quę pēdet a capitulis excellentissimi dn̄ij Florentini. Vr̄ ergo prima facie dicendū, ꝙ dictus dn̄s cōmissarius non potuerit condemnare dictū Leonardū ex defectu potestatis, stantib. dictis capitulis, ex quib. constare vr̄ clare, ꝙ intentio praedicti dn̄i fuerit liberare & ex toto absoluere oēs & singulos participes seditionis ciuilis tam ciuiliter, q̄ criminaliter ab homicidijs, rapinis, furtis, & ab alijs delictis occasione dictae ciuilis discordiae in praeteritū
1 cōmissis. Et † primò, quia verba capituli generaliter disponūt, ꝙ oēs sint absoluti & liberati ab homicidijs, rapinis, furtis, & ab alijs in dicto cap. expressis, ergo vn̄r adeo liberati, ꝙ non possit contra procedi criminaliter, neq; ciuiliter, ut vr̄ expressum in l. j. §. quod aūt. de aleat. vbi hr̄, ꝙ ex quo pretor liberat ab actione furti propter ludum intelligitur denegari non tantum actio furti poenalis, sed etiā quaelibet alia actio rei persequutoria, ut est rei uendicatio, uel condictio furtiua, quamuis Pomponius

uerba

verba edicti reſtringat, & male ad actionẽ furti pœnalẽ, & hoc
quia verba edicti ſunt generalia, & quia prætor ſimpliciter dixit,
quid ſubtractũ erit, iudiciũ non dabo. Idem ergo vr̃ in propoſi
to dicendum ꝓp illa uerba, uidelicet. Si abſoluono & liberano
tutti quelli, che haueſſeno commiſſo homicidij, rapine, incen-
dij, & furti, da quali tutti ſi intẽdano eſſere, & ad hora ſiano li-
beri & aſſoluti, &c. & facit. le. j. §. & generaliter. de legatis præ-
2 ſtand. ¶ Secundo hoc confirmatur † quia uerba prædicta ad fa
ctum referũtur. Et ꝓpea vr̃ tolli oĩs actio, quę ex tali facto ori
ri põt, argõ. l. ſi duo ꝓ͂roni. §. idẽ Iulianus. de iurei. & l. duob. §.
colonus. eod. tit. & iſtud vr̃ in terminis decidere Nellus in tra-
ctatu bannitorum, in prima parte tertii temporis, q. 10. in fine,
vbi concludit, ꝙ licet ius uendicandi quæſitũ offenſo ex forma
ſtatuti non tollatur bannito ſimpliciter reſtituto, quia in du-
bio non cenſetur ſuperior uelle ꝓ͂iudicare priuato in iure iam
quęſito, fallit tñ, qñ rebãnitio eſſet facta ꝑ uiã reſtitutionis, &
taliter, ꝙ fieret etiam aduerſus delictũ reponendo eũ ĩ loco, in
quo eſſet, ſi non deliquiſſet; nã tunc tollerẽt ẽt tale ius quæſitũ
priuato. Idẽ ergo & in caſu nr̃o remittit delictũ. ¶ Tertio idem
probatur ex alijs verbis eiuſdẽ capituli, videlicẽt. e che neſſuno
3 non ſe poſſa cognoſcere alcuno modo, &c. qm̃ † data alicui co
gnitione ſuper delicto intelligitur conceſſa cognitio tam ciui-
lis, q̃ criminalis, ſecundũ Bald. & Alex. in d. l. ſi duob. §. idẽ Iulia
nus. de iureiur. ergo econtra denegata cognitione de crimine,
vr̃ denegata tam ciuiliter quã criminaliter, quia prohibitio ne-
gatiua magis præciſè negat, q̃ affirmatiua affirmet, ſm̃ gl. in c.
cum dilectus. de cõſue. & facit, quod no. gl. in l. hoc genus. de cõ
di. & dem. & tanto magis in caſu noſtro ꝓp illud uerbum, per
alcuno modo, qđ eſt vniuerſale & geminatũ, qđ ſolet plus ope
rari, q̃ ſimplex uerbum, per no. in l. baliſta. ad Treb. & per Bar.
in l. cũ ſcimus. C. de agrico. & cenſi. lib. 11. & magis in ſpecie ꝓ
batur ex nota. per gl. in l. quidam. §. j. de fideicom. liber. in uerſ.
quoquo modo. quæ vult ꝙ prohibita alienatione quoquo mo
do, intelligitur ẽt prohibita alienatio neceſſaria, & quæ non cõ
tineretur ſub ſimplici prohibitione. l. peto. §. prædium. de le. 2.
& facit l. j. de teſt. mi. & qđ no. Bal. in c. Imperialẽ. de probi. feu.
aliena. per Fede. & gl. in l. cũ pœna. de arbi. Et adhuc iſtud ꝯfir-
matur, quia per illa verba, e che neſſuno non ſe poſſa cognoſce
re. intelligitur moderata iuriſdictio iudicis, & in hoc ablata, ꝙ
potuit ſuperior facere. l. 2. in prin. de orig. iur. & ſic ẽt non pote
rit iudex cognoſcere de delicto ad cõmodũ priuati & iuris ſibi
q̃ſiti, ut vr̃ in terminis decidi ex no. ꝑ Cardi. & Imo. in c. quia di
4 ligentia. de ele. vbi † dñt, ꝙ licet bannitus reſtitutus non recupe
ret bona per fiſcũ in alium translata, ſm̃ Bar. in l. fi. C. de ſentẽ.
paſ. & in l. Gallus. §. & quid ſi tm̃. de lib. & poſthu. per not. per
gl. ibi, cum conc. de quib. ibi per oẽs Moder. & quia non præſu
mitur ſuperior uoluiſſe pręiudicare tertio in iure iam quæſito,
tñ, ſi in reſtitutione eſſet dictum, ꝙ nihil opponi poſſit de con
fiſcatione bonorum, tunc, ſm̃ Card. & Imo. conuentus hñs a fi
ſco non poterit rebannito agenti opponere de ꝯfiſcatione bo-
norũ, quia ſm̃ eos, potuit iudex moderare iuriſdictionẽ ſui iu-
dicis, d. l. j. in prin. & cum prædictis trãſit ẽt Alex. & Soci. in d. §.
& quid ſi tm̃. q pro hoc alleg. ẽt Bar. in ꝯſ. 172. Dñi priores, &c.
vbi vult, ꝙ valeat ſtatutum diſponens, ꝙ nullus officialis cõis
Perusii poſſit ius reddere ẽt eccleſijs contra ſuos conductores,
quia illis fuit ablata & auferri potuit iuriſdictio per ſtatutũ præ
dictum. ¶ Quartò ẽt efficacius vĩr prædicta poſſe cõfirmari ex
alio poſteriori capitulo, edito de anno. 1502. in quo ſpecialiter
cõceditur, ꝙ agi poſſit ad recuperationem & reſtitutionem re
rum ſuarum, quas quis uidet & cognoſcit eſſe apud alium. Ex
iſta igitur ſpeciali permiſſione ſequitur, ꝙ aliis caſibus nõ põt
agi ciuiliter, & declaratur regula prohibitiua ſeu negatiua poſi
ta in pręcedenti capitulo, ꝙ ſcilicet per eam prohibeatur qs cõ
ueniri ẽt ciuiliter, quia exceptio declarat regulam. le. nam qđ li
quidæ. §. fi. de pen. lega. & confirmat regulam in caſibus non ex
ceptis. l. quæſitũ. §. deniq;. de fun. inſtruc. & in §. ut aũt. in auth.
de non alie. & ibi per gl. in l. in his. ff. de legib. & ita ẽt ad propo
ſitum arguit Alex. in conſ. 215. Nec arguendi ſumus, &c. 3. vol.
uerſi. 10. conſidero, &c. ubi vult, ꝙ ex hoc, ꝙ princeps certò ca-
ſu uoluit tertio præiudicari, intelligitur alijs caſibus non exce-
ptis, illi præiudicare noluiſſe. ¶ Quinto de intentione ſuperioris
ẽt conſtare vr̃, qui pro bono pacis prædictos liberauit, & pro
quiete & ſalute ciuitatis Piſtorij, & ad remouendum bella ciui
lia, prout congruit bono princip. l. æquiſſimum. de vſufruct. &
l. quidam ęſtimauerunt. ſi certum peta. Et propterea non vr̃ cõ
ſonum, ꝙ dicta generalis & ampla liberatio reſtringi debeat
ad intereſſe reipublicæ, & reſpectu pœnæ fiſco applicandæ, &
ideo ex intentione ſuperioris dicendum uidetur, ꝙ dicta libera
tio non reſtringatur, ſed generaliter intelligatur, ita ꝙ negata
ſit cognitio delictorũ, tam ciuilis, quam criminalis, quia iſta ui
detur manifeſta intentio principis reſcribentis, quæ debet attẽ
di, ſecundum Innocen. in capit. cum eccleſiaſtico, de exceptio.
& Baldus. in leg. ex facto. in principal. per illum textum. de
vulga. & pup. ¶ Sextò & ultimò facit ad confirmationẽ, prædi-
5 ctorũ: quia † materia, de qua agitur, debet latè interpretari: cũ
agatur de fauore publico, dato ꝙ aliàs eſſet odioſa, per not. per
Bar. in l. 2. §. exercitus. de his qui notan. infa. & in l. quemadmo-
dum. C. de agrico. & cenſi. lib. 11. Pau. de Caſt. in conſi. 23. Viſo
puncto, &c. col. pen. quo argumento ad propoſitum utitur etiã
Alex. in d. conſi. 215. Et cum materia pacis ſit fauorabilis, & ten
dat etiam in fauorẽ priuatorũ, debet late interpretari ẽt in eorũ
præiudicium: qm̃ uerißim le eſt, ꝙ ſuperior hoc modo ẽt ſtatuiſ
ſet, ſi de hoc interrogatus fuiſſet, ideo debet haberi pro expreſ-
ſo, iuxta no. per gl. in l. tale pactum. §. fi. de pac. poſtquam igitur
conſtat de intentione principis per prædicta, eſt ẽt videndũ de
poteſtate, & quãuis ubi eſſemus in dubio, nõ intelligeretur prin
ceps voluiſſe præiudicare priuatis, quib. eſſet ius quæſitum, ſed
ſolũ fiſco, per no. per gl. Bar. & alios in l. 2. ff. de in ius uocañ. &
per Angel. in l. ſi docueris. C. de fal. cum concor. nihilo minus
6 qñ cõſtat, ꝙ uoluit ẽt in ꝓ͂iudiciũ priuatorũ & partis læſæ deli-
ctũ remittere: tunc iſtud potuit facere ex cauſa & pro bono pa
cis, ſm̃ Ang. in l. cõuentionũ. de pact. & dicit Bal. in l. bene a Ze
none. C. de quadri. pręſcri. ꝙ pro pace habenda põt bona ſuorũ
ciuium concedere. & idẽ cõcludit Ang. in l. uenditor. §. ſi cõſtat.
cõmu. pręd. dicens, ꝙ ciuitas pro bono pacis põt remittere iniu
rias & dãna ſingulorũ ſine eorũ cõſenſu. Et gñaliter ẽt dicit, ꝙ
ob publicam utilitatẽ põt Imperator & ciuitas hñs iura princi-
pis res priuatorũ auferre, ſm̃ Do. in l. fi. C. ſi ꝯ ius uel utili. pub.
& in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. & Bart. in l. quicunq;. C. de
fide inſtr. & iure haſtæ fiſca. lib. 10. per l. item ſi verberatũ. §. j. de
rei vend. & l. Lucius. de euic. & idẽ tenet Bar. in proœ. Digeſt. &
Bal. in l. reſcripta. C. de precib. Impe. offer. Nec iſto caſu, quo ꝓ͂-
iudicatur gñaliter & per viam legis, tenẽt ſuperior priuato ſatiſ
facere de precio, ſm̃ Alex. in conſi. 190. Maturè digeſtis, &c. 2.
10. vol. & in ꝯſ. 8. Viſis his, &c. 3. vol. per nota. per Bar. in l. toties.
de pollicita. Præterea quò ad Leonardum liberatũ a delicto ni-
hil refert, vtrum fiſcus teneatur recompẽſare vel non. Nec etiã
huic capitulo, per quod delinquentes fuerunt liberati, fuit dero
gatum per aliud capitulum factũ poſtea alio tp̃e, ſed per illud ſo
lũ præcedens certo caſu limitatur, ſ. ꝙ recognoſcentes penes ali
quẽ res ſuas poſſint querelare & illas repetere, & ea ratione ſic
fuit factum, vt in proœmio dicitur: quia per videntes rem ſuam
penes aliquem ab eo occupatam excitabantur rancores & odia,
ſecus ergo quò ad alias res, quæ non fuerunt uiſæ nec cognitæ,
& in quibus dicta ratio ſtatuti ceſſat, & cũ ex proœmio colliga-
tur, finalis eſſe vr̃. l. ſi. de hæredib. inſti. & ibi Bar. & l. j. & ꝑ Bart.
ibi, ad Maced. vnde qui ex hoc ſtatuto agere intendit, debet pro
bare qualitatẽ, quæ a ſtatuto exprimitur & ponderatur, videli-
cet, ꝙ viderit & cognouerit res ſuas apud Leonardum uel hære
des ſuos: quia qualitas requiſita a ſtatuto debet probari, ſecun-
dũ Bar. in l. j. §. ait prætor. ne quid in flumi. publ. vt probatur ex
not. per Ioan. And. in c. j. de homi. lib. 6. ¶ Et ex ꝓ͂miſſis ẽt ſequi
tur, ꝙ ſñia lata ꝑ d. cõmiſſariũ fuit nulla ex defectu iuriſdictio-
nis, a quo fuit ablata ex primo capitulo, & quæ non fuit iſto ca
ſu conceſſa per aliud ſequẽs capitulum, per qđ primum limitat̃
alio caſu, vt eſt dictũ, de qua nullitate ex defectu iuriſdõnis, põt
ſemper opponi, quæ non cenſetur ꝓhibita gñaliter, ſi nõ prohi
beatur ſpecialiter, ſm̃ gl. in cle. j. de ſequeſ. poſ. & fruc. per Ang.
Pau. de Caſt. & Mod. in l. non erit. §. datò. de iureiur. per not. per
glo. ibi, & ita per prædicta dicitur fuiſſe conſultum. ¶ Quib. tñ
non obſt. contrarium puto de iure uerius. Nam in dubio dicta
7 liberatio a delicto facta per ſuperiorem, ſolũ continet † remiſ-
ſionẽ reſpectu fiſci & pœnæ illi applicandæ, & quò ad partem
læſam, & quò ad damna illi illata nihil operatur dicta remiſſio,
prout ẽt fatetur. d. conſultor, ſm̃ Ang. in l. ſi docueris. C. de fal.
vbi dicit, ꝙ qñ per ſtatutum remittitur crimen in reuolutione

statūs commissum, q̄ talis indulgentia solum refertur ad pœnam, & impedit rei persecutionem, dicens, q̄ Perusii multas robarias fecit restitui sine pœna. & idem probat ex no. p glo. Bar. & alios, in l.2.C.de in ius uocan.& ibi spāliter dicit Fulg. qđ liberatio facta generaliter ab inclito dño Venetorū de delictis cōmissis, tpe, quo ciuitas Vicentię fuit de nouo acquisita, solū intelligitur quo ad pœnā applicandā fisco, & non in pīudiciū priuatorū.& pbatur ex regula generali, q̄ princeps in dubio non cēsetur voluisse pīudicare tertio in iure quæsito.l.2.§. merito.& §.si quis a principe.ne quid in loco publi.& c.quis.de rescri.in 6.& c.super eo.de off.deleg.& probat ex no. p gl. & oēs Doc.in d.l.Gallus.§.& quid si tm̄.de lib.& posth.& q̄uis in ca. generaliter dicatur. che se assoluono & liberano tutti quelli, che hauesseno cōmessi homicidij, rapine, incendii, furti, o alcuno altro delitto, o eccesso, &c. nihilo minus talis† liberatio debet restringi ad iudiciū criminale, q̄ non possit agi criminaliter, & non intelligitur prohibita pars læsa agere ciuiliter, ut determinat Bal. expresse in l.si domus, de serui.urb. prædio. & in l.si pro fure.in princi.de cond.furti.in lect. antiq. vbi vult, q̄ si vnus remittat alteri iniurias, expulsiones, & deuastatiōes, non vr̄ remittere dāna & interesse, q̄ ex illatione iniuriæ passus est. & ita dicit tenere Dy.in l.sed si vnus.§.si ante.de iniu.Nam licet remittam iniuriam, non tamen remitto damnum, qđ prouenit ab iniuria, & pro iniuria sicut p quolibet delicto pt̄ agi criminaliter & ciuiliter.l.fin.& ibi Bar.de furt.& l.fi.de ini. & sublata una via, non intelligit sublata alia.l.j. qn̄ ciuilis actio pīud. crim.ergo cū dicta uerba nō contineant remissionem dāni, qđ petit ciuiliter agendo, debent illa verba generalia ꝯ fundantem se in illis verbis interpretari, & q̄uis Ale.in d.§.qdam. qn̄ verba sunt ita lata, q̄ ultra iniuriā remittuntur expulsiōes & deuastationes, dicat nō putare dictū Bal.esse verū, ut dicta verba aliqd operent, tn̄ ista rō Alex.solum pt̄ hr̄e locum, qn̄ copulatiuē q̄s remisisset iniuriā, deprædationes, & deuastationes, qm̄ tunc ultima verba essent superflua, si non cōtinerent remissionem dāni, quod ēt non intelligitur remissum ex sola remissione iniuriæ, ſm Dy.in d.§.si ante.& Spec.de accusatio.§. j. uers. quid si vulneratus, &c.sed qn̄ in remissione non esset facta mentio de iniuria, sed remisisset q̄s tm̄ deuastationes & expulsiones, tūc cessat pdicta ratio Alex.quia satis operantur dicta verba, ēt si restringantur ad ius accusandi & agendi criminaliter, & ita cōtingit in casu nr̄o, in quo fit absolutio ab homicidiis, rapinis, furtis, & incendiis, & de iniuria nulla fit mētio, iō satis operantur verba, q̄uis ius agēdi ciuiliter remaneat saluū dānū passo, & tollat ius accusandi.& sic ex pdicta doctrina Bal.in locis pallegi. a qua isto casu Alex.non discedit, casus nr̄ vr̄ in terminis decisus. Et ex alio ēt decisioni Bal.non ob.rō Alex.qa tolerat, q̄ verba nihil operent ad finē, ut q̄s indebite dānū non patiat, ut probat ex not.p gl.in l.fi.§.in computatione.C.de iure delibe.quā ad hoc ibi no.Pau.de Cas.& alii Moder.cum conc. de q̄b.ibi p Alex.de quo dāno euitando agit in casu nr̄o: quinimmo rōnabiliter dici pt̄, q̄ isto casu superior nō potuisset remittere dicta dāna passa a priuatis, p no. p gl.Bar.& alios, in d.l.2.C.de in ius vocan.& p Pet.de Anc.in regula, peccatū.de reg. iur. in 6.& q̄uis dicat, q̄ remissio valeat, qn̄ pax aliter haberi non posset, & idē dicat Ang.in l.cōuentionū.de pac. hoc tn̄ nō ob.quia loquunt, qn̄ ciuitas aliter nō posset pacē cōsequi ab inimicis ciuitatis, sed isto casu aliter pax inter ciues poterat sequi, q̄a ad illā poterant cogi p superiorē, ex quo p hoc reipubli cōsulit.l.si q̄s ingenuā. de capti.& ibi hoc no.Bar.vt p eū in l.ambitiosa.de decre.ab ordine faciē.& sic isto casu remissio non reperit facta ex iusta cā. ¶ Sola igit uis est in rn̄dendo ad allegata in ꝯrium. Non ob.igit primo, q̄ absolutio & liberatio sit gn̄alis, q̄a gn̄alitas restringitur eo mō, quo dictū est, & ex uerisimili mente principis, q̄ non p̄sumitur uelle subditis pīudicare in iure iā q̄sito.d.l.2.§.merito.& §.si quis a principe.cum conc. Et istud spāliter probat ex no. p Bal.in d.l.si domus.de serui.vrba.pdio.& in d.l. si pro fure.in prin.de cōd.fur.in lectu.antiq. q̄ loquit de illo, q̄ gn̄aliter remittit iniurias, expulsiones, & deuastationes, & tn̄ restringit dicta uerba, ut solū hēat locum remissio respectu accusationis & iudicij criminalis. Si ergo fit dicta restrictio in fauorem partis remittentis & absoluentis generaliter, multo magis debet talis restrictio habere locū, qn̄ agitur de pīudicio tertij, vt in casu nostro: quia illi nihil pōt imputari, ex quo ipse non remisit, sed alio casu pōt imputari remittenti, qui nimis gn̄aliter fuit loquutus, p no.in l.sub ptextu specierum.C.de transf.& idē probatur ex no.per Ang.in d.l.si docueris. C.de fal. qui ēt loquitur de generali remissione delicti. ¶ Non ob.tex.in l.j.§. qđ autē.de alea. quia edictum ptoris generale factum fuit in odium & in pœnam delinquentis, & illius qui fecit cōtra illud edictū, ideo uerba edicti intelliguntur generaliter, & isto casu a propria significatione non receditur, ut est casus, quē ad hoc ibi no. Aret.in l. cum lege. ff.de testa. sed in casu nr̄o gn̄alitas est in fauorē delinquentis, & tendit ad dānum & præiudiciū eius, qui iniustē & indebitē passus est dānum, ideo dēt restringi, ut dānum euitet, & vt quis non locupletetur cum aliena iactura. ¶ Non obst. dum

9 † secūdō dr̄, q̄ verba referantur ad factum, ideo intelligitur sublata omnis actio.l.si duo.§.idem Iulianus.de iureiu. q̄a illud pcedit, qn̄ verba referuntur ad factū negatiuē: vt quia iuratur, vel pronunciatur furtū vel delictū nō esse cōmissum; q̄a tunc negatur factū, ſm gl.Bar.Ang. & alios ibi. Vel illud hēt locū, saltem qn̄ est dubium, utrū delictū sit cōmissum, ſm opinio.illorum, qui dn̄t ibi, & in l.post decisionē. C. de furt. qui tex.in d.§.idem. Iulianus. ēt locum habet in transactione, & est aliud, qn̄ remittitur delictū, qđ certitudinaliter est cōmissum, ſm intentionem gl.Bar.& Ang.in d.§. idē Iulianus. dū volunt q̄ ille tex. non habeat locum in transactione; q̄a per illam quis non negat, sed fatetur delictum. Et q̄uāuis aliqui in hoc aliter sentiant; tn̄ solùm contradicunt; quia negant rōnem Bar.& gl.hoc est, q̄ transigēs videatur simpliciter fateri delictum, & sentiunt, q̄ prima opin. procederet, si dicta ratio esset vera, quę militat in casu nostro, in quo non negatur delictum, neq; de illo dubitatur; sed pro certo p̄supponitur, & illud, qđ certū fuisse est cōmissum, & de quo nō dubitatur, remittitur, ppea remissio restringitur, vt nō includat actionem rei psecutoriam, sed pœnalem tantum; ut probatur ex not. per Bald.in d.l.si pro fure. & in d.l. domus. & per Angel. in d.l.si docueris. qui loquuntur, qn̄ verba referunt ad factum, & tanto magis hoc pcederet, qn̄ remissio delicti pīudicaret nedum remittenti, sed ēt tertio, si intelligeret simpliciter & gn̄aliter; quia tunc remissio dēt restringi ad ius, qđ ipsi remittenti, i.fisco cōpetebat; q̄a nō p̄sumitur tertio uoluisse pīudicare, quo casu non loquitur.d.§.idē Iulian.sed locū hēt quō ad partē, quę sibi uoluit pīudicare deferendo iurm, uel transigendo, ſm unā opi.vel in iudice absoluente a delicto, & qui habuit respectū ad ius actori cōpetens, quia ad ius proprium non potuit habere respectum; quia nullum ius ei competebat ad utilitatem propriā, qđ secus in casu nr̄o, ī quo, vt dixi, remissio pt̄ verificari in iure cōpetēti principi remittēti, & fisco eius, ideo ad ius cōpetēs

10 tertio nō porrigitur. ¶ Nec ob. qđ † voluit Nellus in trac. banni.in j.parte tertij tēp.q.10. inquantū vr̄ velle, q̄ restitutio facta aduersus delictū pīudicet offenso in iure quæsito, quia loqtur, qn̄ uerba restitutionis hoc importabant de necessitate, ut q̄a restituebat ad ius, in quo erat ante delictū. secus āt si simpliciter fuisset restitutus aduersus delictū, quia tunc intelligeretur respectu fisci & non tertii, ē t si subesset iusta cā pīudicandi tertio, quoniā illo ēt existēte nō p̄sumeretur princeps tertio uoluisse pīudicare, nisi hoc exprimeret, ſm eundē Nellū in q. seq. & istud ēt probatur ex no. p Ang.in d.l.si docueris.& p Bal.in d.l.domus.& d.l.si p fure. q̄ loquūtur ēt, qn̄ delictū remittitur. ¶ Nō ob. dū tertio principaliter dr̄, q̄ sicut cōcessa cognitione intelligit de ciuili & criminali, ſm Bal.in d.§.idē Iulianus. ita p hibita cognitione intelligit vtraq; cognitio denegata, q̄a ī vtroque casu nō est eadē rō, quia primo casu nō agit de dāno pecuniario alicuius, sed alio casu pīudicat tertio in iure q̄sito, & iō ꝯriorū nō est eadē disciplina, qn̄ subest diuersa rō, secundū Dy. in regula, qui sētit.de reg.iur.in 6.& Bar.in l.inter stipulatē.§.sacra.de uer.oblig.¶ Nec ēt ob.dū pōderant illa uerba, p alcuno modo, vniuersalia & geminata, quia similiter restringunt ad ius fisci. & quo ad illud operantur vr̄, & tollitur facultas procedendi criminaliter p quęcunq; modum, hoc est tā p viā accusationis, q̄ inquisitionis, uel alio simili modo, sed per hm̄oi verba vniuersalia & geminata non vr̄ superior tertio uoluisse pīudicare, sed dēt restringi, ut non possit tertio pīudicari, ut pbat ex no. p Do.in c.cū illis.§.j.in vlt.col.de præb.in 6. vbi uult, q̄ si dicatur in literis Papæ, q̄ puideat alicui de beneficio spectāte ad p̄sentationē quorumcunq; non intelligitur de præsentatione patronorum laicorū.& dicit post Lap. q̄ ita consuluit Io.And.

&

& idē vult Ant.de But.in c.dilectus,de off.deleg.& ꝓ hoc facit, qđ not.glo. in cle.j.de præb.quæ vult, ꝙ si Papa concedit gratiam ad beneficium vacaturū ptinens ad quamuis aliam prouisionem alterius, nō includit beneficiū ptinens ad collationem alterius ꝑ odiositatē taliū literarum.Et idem ↄfirmat ex no.ꝑ Oldr.in ↄsi.268.Qõ est,vtrū,&c.vbi vult, ꝙ priuilegium de nō soluendis decimis de quibuscūq; possessionibus,debet intelligi de decimis,in quibus ecclesiæ non sunt in quasi possessione eas percipiēdi,quæ sunt eis debitę, & vult priuilegiū sic restringi, quia agit de ꝑiudicio tertij.Idē igit & in casu nr̃o nō obst. verbis vniuersalib.ēt si nihil operent ꝑ no. in d.§. in cōputatione. Et nō obst.ꝙ iurisdictio cuiuslibet iudicis dicatur moderata,etiā quoad præiudicium tertij, ꝑ not. per Card.& Imo.in c.quia diligentia.de elec.de quib.non fit mentio in consilio cōtrario, quia ipsi loquuntur,qñ in restitutione bāniti dr̃,ꝙ de bāno nō possit opponi.Et quia unus est tm̃ modus excipiēdi & opponēdi de banno,ꝑpea ēt ille,qui ex hoc ptendit damnū,non potest de illo excipere,sed in casu nr̃o dr̃,ꝙ aliquis cognoscere nō possit,& multiplex est modus cognoscēdi,videlicet,ciuiliter, & criminaliter,ideo restringitur ꝓhibitio cognoscendi ad illum modum tm̃ , ꝑ quem non præiudicetur priuato , & sic intelligitur prohibitio de cognitione criminali, a qua etiam offensus repellitur,& non de ciui.li,ſm intentionem Doct. in locis prędallegatis.¶ Nec obst. dum quarto dr̃, ꝙ exceptio vnius casus,de quo in alio capitulo sequenti,firmat regulā præcedentis capituli in casibus non exceptis.l.quęsitum.§.deniq.de fund. instruc. quia
11 † licet exceptio confirmet & declararet regulam, non tamē facit,ꝙ sub regula cōprehendantur casus, qui sub illa non cōprehenderētur,si exceptio facta nō fuisset.l.generali.§.uxori & ibi no.Bart. de leg.3. & l.Lucius.§.pluribad Tre.& ibi Bar.& ꝑ eū in l.j.in fi.de reg.iur.& per Alex.ↄſ.52.Viso instr̃o,&c.col. pe. 2.vol qui ex hoc ↄcludit,ꝙ quamuis Papa cōfirmet statuta excipiendo illa,quæ sunt contra libertatem ecclesiæ, tamē per hāc exceptionem non vr̃ confirmare alia statuta,quę non comprehenderētur sub simplici cōfirmatione statutorū, ꝓut sunt statuta laicorum annullantia iur.m.& idē dicit Arc.in ↄsi.8.in fi.Quia ergo sub regula & generaliter prioris capituli non cōprehenditur,ꝙ non possit agi ciuiliter, ut ex pcedentib. probatur,exceptio.de qua in sequenti capitu.non facit. ꝙ delinquentes intelligantur liberati ab actione ciuiliter mouenda & rei persecutoria.Quinto non ob.dum dr̃,ꝙ intentio principis fuisse videt,ꝙ liberatio & absolutio sit generalis,tam quoad priuatum,quam quoad fiscum ex quo facta fuit pro bono pacis & pro sedandis ciuilib.discordijs,quia negat,ꝙ subsistente ēt tali cā, vel alia simili & iusta,princeps in dubio videatur uoluisse tertio pręiudicare, si hoc nō expressit. Nā licet ex iusta cā possit subditis ꝑiudicium inferre,ut traditur in l.fi.C.si ꝯ ius uel utili. publ.& in c. quæ in ecclesiarum.de ↄstit.tñ ēt si dicta causa adsit,nō creditur in dubio voluisse præiudicare subdito, ut expresse dicit Nellus in dicto tract.i j.parte tertij temp.q.11. Preterea,ut diximus ēt supra,ista non fuit etiam iusta causa auferēdi ius quæsitum subditis, cum aliter & alio modo pax haberi & concordia potuerit fieri.¶ Non obstat vltimo,ꝙ cum agatur de fauore publico, fieri debeat lata interptatio , ēt si materia aliàs de se sit odiosa, per Bar.in l.2 §.exercitus.de his qui notan.infa.ut in l.quemad modum.C.de agrico.& censi.lib.11.quia Bar.in dictis locis concedit extensionem,ne delictum in totum remaneat impunitū, & sic in odium tantum delinquentis, sed in casu nostro lata interpretatio tenderet ad fauorem delinquentis, & ad damnum tertij qui nihil deliquit,& per eādem interpretationē delinquēs locupletaretur cum iactura alterius,qđ non est præsumendum fuisse de intentione principis,& per consequens etiā negatur, ꝙ princeps remisisset damna illata priuatis,si de hoc interrogatus fuisset.& in l.tale pactum.§.fi.de pac.quæ allegatur in oppositum,facit potius pro, quam cōtra.Et qa per prędicta rectè est responsum ad omnia allegata in contrarium,sequitur,ꝙ dict⁹ commissarius potuit ciuiliter cognoscere de delicto Leonardi ad instantiam.d.Simonis,& ꝙ valuit sententia condemnatoria contra eum lata, & quamuis satisfacere non potuerit uirtute sequentis capituli,in quo vnus casus a nostro diuersus excipitur. hoc tamen potuit de iure communi, ex quo erat iudex ordinarius,qa ꝑ primū capitulum quātūcunq. generale hoc sibi non fuit negatum,neq.prohibitum,ut in præcedentib.est ꝓbatum.

Nec ēt ex eo, ꝙ ex forma statuti causæ ciuiles debeant tractari corā Ptāte,talis sententia pōt dici nulla,quia aut dictus commissarius est ordinarius,quod intelligi potest ex no.in l.more.de iurisd.om.iud.& quia duo sunt ordinarij,scilicet ipse,& Ptās, potuit quilibet ab initio solus de causa cognoscere.l.j.de off.con-
12 sul.quæ † lex habet locum etiam in iurisdictione contentiosa, ſm gl.communiter approbatam in l.si uni.de re iudi.& siue eodem tp̃e sint deputati,siue unus post alium,ut probatur in l.vētri.§.fi.de tut.& curato.datis ab his.& in l.fina.C.in quib. cau. haben.tuto.iuncta l.fin.C.arbitri.tute.& idem si dictus dn̄s cōmissarius sit delegatus ad uniuersitatē causarum,quia.d.l. j. de offi.consu.habet ēt locū in duob.talib.delegatis,ſm gl.& Doc. communiter in d.l.si uni.& Bar.in l.j.§.si plures.de exercit.Eadem ergo rõne est idē,qñ unus delegatus ad uniuersitatem causarum cōcurrit cum ordinario, ut scilicet ab initio solus possit de causa cognoscere.Et similiter non est nulla dicta sentētia ex defectu solennitatis omissæ in procedendo , si uicem principis tenet,& principem repræsentat,d. commissarius de iure uel de
13 facto , quia ad obseruantiam ordinis † iudiciarii nō astringitur sicut nec princeps,ſm Inno.in c.j.de litis contest.Ang.in l.princeps.de legi.Bal.in c.j.de forma fidelita.& probatur in c. in causis.de re iud & ibi no.Docto. cum concord. de quibus ibi plenissime per Moder. & hac etiam ratione, scilicet quia.d.com-
14 missarius tenet locum principis † potuit concurrere cum ordinario,sicut cum illo concurrit Papa & princeps in ptāte & iurisdictione, ſm Ioan.Mona.in c.si ex eo tempore,de electio. in 6.& Bal.in c.j.qui feu.dare pos.in prin.Nec etiam debet impediri executio dictæ sententiæ,quæ transiuit in rem iudicatā contra filios Leonardi eo prætextu,quòd Leonardus non fuerit hæ
15 res Nicolai patris sui, quia † licet dictus Leonardus abstinuerit se ab hæreditate patris,quia tamen postmodum per plures menses,& post quīdecim dies domos paternas inhabitauit,& bona paterna possedit,ex hoc non obstante dicta abstensione,factus fuit hæres patris ex forma statuti sic disponentis, & statutum, quantum ad filium est conforme iuri communi,qm̃ qñ filius se abstinuit,& deinde domos paternas inhabitauit,ex hoc probat illum hæredem esse,si non probetur,uel non appareat contrarium,ut est casus in l.j.C.de repud.hæredi. & est ratio, quia filius qui se abstinuit ab hæreditate patris,potest suam abstensionem reuocare.l.fi.eo.tit.& in l.si quis suus.de iure delibe.quam præsumitur reuocasse,si post illā domos paternas inhabitauit. d.l.j.& ibi per omnes.Itaque isto casu statuto etiā cessante Leonardus fuisset hęres patris de iure communi.Et ideo portio sua in totum, vel ꝓ parte , nō potuit accrescere domino fratri suo, qui post octo menses adiuit hæreditatem patris . Et tanto magis constat de abstensione dicti Leonardi,ex quo fuit admissus postmodum ad diuisionem bonorum paternorum cum aliis suis fratribus,& illi obuenit in partem domus paterna,podere, & uinea,ut hęc omnia per testes legitime sunt probata.Et quāuis hoc contigerit post aditionem do. Iacobi,tamē ex huiusmodi actu declaratur,ꝙ intentio Leonardi fuit reuocare suam abstensionem ante aditionem.d.Iacobi , possidēdo bona paterna per multos menses post mortem patris,& suam abstensionem. Quòd autem filij dicti Leonardi sint hæredes patris,clare constat ex alienatione bonorum paternorum,dando scilicet in dotem sororibus,& illa possidendo,qui actus non potuerunt fieri citra ius & nomen hæredis.l.pro hærede §.Papinianus.de acqu.hær.& traditur in l.gerit.eod.tit.Nec refert,quod presbyter Nicolaus eorum frater solus expresse adiuerit pro parte sua, quia etiam alii dicuntur adiuisse tacite faciendo dictos actus . Vnde concluditur,quòd dicta sententia cōtra omnes meretur executionem . Laus Deo .

SVMMARIVM.

1 *Imperator non potest committere causam nullitatis sententiæ delegati Papæ.*
2 *Rescriptum obtentum lite pendente, non facta de illa mentione, non ualet.*
3 *Rescriptum ad lites licet non uitietur ipso iure per subreptionem. secus tamen si continet etiam gratiam.*
4 *Vnus ex pluribus delegatis quomodo possit solus prosequi.*
5 *Dilatio probatoria sine probatione assignata nō ualet,nec sufficit no-*

notificatio, secus in expectatoria. quod declaratur nu. 24.

6 *Inhibitio iudicis ecclesiastici super causa coram eo pendente, ad sæcularem fieri potest etiam sine citatione. sed contra numero 28.*

7 *Ordinis a principe dati transgressio indistincte actum annullat.*

8 *Præceptum iudicis mandans impossibile non ualet.*

9 *Disputatio nulla ita latè intelligi debet, quod dicatur sublata citatio.*

10 *Excommunicatus non potest agere, nec etiam per procuratorem.*

11 *Iuramentum in compromisso operatur, quòd ad ecclesiasticum recurri potest, & coram eo reductio peti.*

12 *Et in prorogatione compromissi censetur repetitum, sed non in nouo compromisso. nu. 38.*

13 *Clausula, pro insertis & repetitis habeantur, &c. operatur quantum specialis & expressa mentio.*

14 *Executio laudi lati a laico & religioso peti potest coram ecclesiastico, & similiter reductio. sed contra nu. 41.*

15 *Iusta causa & in specie ignorantia iuris excusat a contumacia et pœna.*

16 *Dominus potest agere pro iniuria illata uasallo ad intereße proprium.*

17 *Confitens se aliquid obtinuiße per sententiam iniustam, potest cõpelli ad illud restituendum.*

18 *Rescriptum, in quo narrantur obstantia, dicitur emanare ex certa scientia, quamuis clausula non sit expressa.*

19 *Rescriptum impetratum a tertio non litigante nõ requirit expressionem litis inter alios.*

20 *Merum dicitur, quod est abstractum a materia alterius entis.*

21 *Habitatio sola non causat domicilium, nisi concurrente decennio.*

22 *Domicilium in pluribus locis haberi potest, & quomodo transferatur.*

23 *Citari potest etiam in terris ecclesiæ, habens domicilium in terris imperij quoad omnes effectus.*

25 *Dictio, omnimoda, quid importet.*

26 *In principis proceßu ordo iuris non requiritur.*

27 *Clausula, admitto si & inquantum, &c. operatur non delationẽ, si ita de iure.*

29 *Iudex, qui etiam diffinitiuè cõtra formam rescripti iudicauit, potest iterum iudicare.*

30 *Leuis solennitatis omisßio non uitiat, & quæ talis dicatur.*

31 *Conditio de præsenti & intrinseca non est propriè conditio.*

32 *Factum alienum, ad quod quis cogi potest de iure, non reputatur impossibile.*

33 *Citatio nulliter executa ualidatur per notitiam citati, uel comparitionem procuratoris.*

34 *Procurator, qui plures actus procuratorio nomine fecit, præsumitur in toto proceßu similiter comparuiße.*

35 *Dictio, omnis, prolata ab homine quid importet.*

36 *Processus coram duob. iudicibus æqualibus super eadem causa ualet, nisi excipiatur.*

37 *Tempus cõpromissi currit a die citationis, & quomodo finiatur tempus.*

39 *Iuramentum requirit uerba maxime in ualente loqui.*

40 *Compromitti non potest in fratrem Minorem etiam ut arbitratorem sine licentia superioris.*

41 *Executio laudi petenda est coram superiore condemnati non arbitri.*

42 *Appellatur a iudice ecclesiastico ad temporalem, qui illi dedit iurisdictionem.*

43 *Dictio, quatenus capitur tripliciter & quomodo.*

CONSILIVM LXI.

IN lite vertente contra magnificũ ac potentẽ d. co
mitẽ Antonium della Mirandula, vr̃ prima ꝯside-
ratione rñdẽdũ in fauorẽ dicti do. comitis, & pri
mò, quia rescriptũ, p qđ serenissimus rex Roma.
committit cãm nullitatis sententiæ latæ a delega-
to summi Pontificis ex defectu ptãtis rescribentis, vr̃ nullum.
1 Qm̃ de nullitate sentẽtiæ † latæ a iudice delegato superior dele-
gãs cognoscit. l. si ut proponis. C. qũo & qñ iud. & ibi Doc. per
Bart. & alios in l. si expressim. pen. colu. de app. imperator au-
tem cum nõ sit superior dicti delegati, sicut nec ecõtra. c. si duo
bus. de appel. nõ potuit committere dictam nullitatis causam.
Et ideo cum emanauerit rescriptum a non hñte ptãtẽ ipso iure
vr̃ nullum. c. sua. cum gl. de off. uicar. & not. d. Ant. & alij in c. cæ
terum. de rescrip. & in c. ad aures. el 2. eo. tit. quãuis regulariter
subreptio ipso iure nõ uitiet rescripta ad lites, ut hr̃ in dictis lo-
cis. Confirmatur hoc, quia inferior causam alibi pendentẽ non
potest committere, ut no. Spec. in ti. de leg. §. nunc ostendendũ
uers. legatus, &c. & Abb. in c. j. col. 2. de officio leg. & Dñic. in c.
j. de foro comp. in 6. Cum ergo ex delegatione Papę pẽdeat di-
cta causa nullitatis coram eius delegato, non potuit Imperator
dictam causam alijs committere, quia censetur inferior Papa,
& eius factum tanquam superioris nõ potest tollere, ut expres
se no. Bal. in proœ. Digest. circa. 6. col. faciunt ẽt no. per Inño. in
c. nouit. de iudi. ¶ Secundo dictum rescriptum non vr̃ efficax ex
defectu impetrantis, qm̃ fuit obtentum lite pendente, de qua
2 non † est habita mentio, nec de primo rescripto, cuius uigore
pendet, ut fieri debuit nedum expresse, sed expressissime. d. c. cæ-
rum, & ibi plene no. & per Inn. in c. ex litteris. in glo. 3. de off. de
leg. per gl. in c. prudentiam. §. sexta. eo. ti. & in c. ut debitus. de ap
pel. & quamuis aliàs per talem subreptionem ipso iure non ui-
tietur, ut tactum est supra, tamen in casu nostro ur̃ secus, quia
Imperator uniuit in hoc suo rescripto gratiam cum iurisdictio-
ne, nam uoluit, ꝗ causa cognoscatur de incõpetentia, & in hoc
iurisdictio tribuitur, qua cognita uoluit compelli comitem An
tonium ad renunciandum iuri quæsito ex sententia, & in hoc ꝯ
3 tinet gratiam, quo † casu sicut per subreptionem gratia etiam
concessa a principe sęculari est ipso iure nulla. l. j. de nata. resti.
l. & si non cognitio. C. si contra ius uel utili. public. & quod ibi
not. & tenent communiter Doc. in c. ad audientiã. el 2. de rescr.
ut ẽt ibi refert. do. Abb. ita ẽt uitiat processus, ut concludit Ro-
ma. in con. 412. incip. Quo ad primum, &c. & Oldr. in cons. 81.
incip. Quod processus factus, &c. ubi dicit in proposito, ꝗ sub-
reptio commissa in impetratione gratiæ processum executorũ
reddit ipso iure nullum. ¶ Tertio rescriptum uidetur nullum, qa
impetratum ab ęxcommunicato. c. j. de rescript. in 6. ¶ Quarto,
quia per eundem super eodem negocio impetratæ sunt literæ
ad diuersos iudices, ideo carere debet impetrans. c. dispendia. de
rescript. in 6. & no. in c. ex tenore. & in cap. fi. eo. tit. in antiquis.
Quinto processus uidetur nullus, & primo ex parte iudicis, qui
citauit comitem Antonium in terris ecclesiæ sine requisitione
iudicis ibi, contra clem. pastoralis. de re iudic. & no. per Bart. in
l. j. §. j. de requi. re. & in l. omnes. C. de epis. & cler, & in extraua.
ad repri. in uer. per prædicta. & p Doc. in cap. fi. de foro comp.
& in c. Rom. §. contrahentes. tit. in 6. ¶ Sexto, quia cũ tres dele-
gati ex quatuor cœperint simul procedere, non potuit reueren
4 dis. d. episcopus Regiensis alter ex eis solus prosequi, vt est glo.
iuncto tex. in can. cum plures. de offi. deleg. in 6. nisi alijs impe-
ditis vel nolentibus ut ibi dicitur, de quo impedimento uel uo
luntate debuit per requisitionem reuerendissimi. do. episcopi
prius sibi constare, vt no. gl. & Doc. in c. cum cã. de offi. deleg. &
per Doc. in c. prudentiam. eo. ti. in c. sciscitatus. de rescr. Quam-
uis enim sit commissum, ut audiant cõiunctim uel diuisim, hoc
intelligitur in prœoccupanda iurisdictione, sed postquã certo
modo fuit præoccupata, dẽt talis modus deinde obseruari. d. c.
cum plures. ubi etiam no. ꝗ ꝑoccupatur sola citatione, ut ẽt di
cunt Doc. in l. more. de iurisd. om. iud. Ex quib. apparet, ꝗ etiã
aliter talis processus propter hoc est nullus, quia præoccupatũ
iurisdictione per illos tres reuerendissimus. do. eps admisit secũ
in procedendo quartum, id est subdelegatum illustrissimi ducis
Mediolani, qđ fieri non potuit, ut probatur in d. c. cũ plures. in
ver. nequibunt se ulterius, &c. & ex eo ibi dicit Lap. & Dom. ad
fi. ꝗ si contra fiat totus processus erit nullus, & allegat ẽt Rot.
ad hoc decis. 430. incip. Item ꝗ citatus, &c. Itẽ ex ꝑdictis colligi
ẽt vr̃ non potuisse eligi domicilium in contumaciam comitis
Antonii, quia ex quo, ut est dictũ, per illos tres erat præoccupa
ta iurisdictio, adeo ꝗ unus sine altero procedere non poterat,
non potuit comes Antonius dici contumax, ex quo tempore
electi domicilij non erant omnes pręsentes. l. arbiter calendis.
de arbi. & per Doc. in l. 2. §. fi. si quis in ius voc. non ierit. ¶ Sep-
timo quia dilatio ad probandum assignata procuratori comi-
tis Antonij vr̃ nulla. Fuit enim monitus die. 9. Ianuarij, ut com
pareret ad locum electi tribunalis pro die sequenti ad uidendũ
sibi assignari dilationem prædictam, & die 16. in camera. d. epi-

scopi

fcopi fuit assignata citatio,& sic alia die & loco quod non uide
tur ualuisse tanquam factum parte non citata.l. aut q aliter. &
ibi Bar. & per eum ĩ l.fi.§.fi.ff.quod ui aut clam.nec vr̃ sufficere
5 notificatio sequens ex † quo dilatio fuit probatoria, ſm Bal.in
l.diem proferre.in prin.de arb.qđ no.Bar.in l.Labeo.de iureiu.
¶ Octauo processus ur̃ nullus,qa factus post appellationem ad
missam.cap.si appellationibus friuolis.de appellationibus in 6.
¶ Nono videt̃ nulliter processum post inhibitionem iudicis ec
clesiastici.c.non solum.de app.in 6.& c.Roma.§.in.autem. eo.
tit.qui inhibere potuit iudici seculari, ne procederet super cau
sa dependenti a cã coram eo uertente.c.tuam.de ord. cog.c.ex-
hibita.de iudi.c.lator. qui filii sint legi. & in c.si iudex laicus.in
fi.de sent.excõ.in 6.& hoc ne diuersis processibus negocium in
tricaretur, & ordo iuris perturbetur, & talis inhibitio ẽt fieri
6 põt absque citatione † & causæ cognitione, ſm Lap.allegat.63.
Quia quamuis in alijs inhibitorijs requirat̃ citatio,in hac tñ, p
quã agit,ne fiat p̃iudiciũ liti pendenti coram iudice ecclesiasti-
co,est secus,quia talis inhibitoria est potius quædã declaratio
quam si actus disponens,& sic non requiritur citatio,arg.c.pa-
storalis.de appel.& idem tenuit do.Ant.& d.Abb.in d.c.tuam.
Feder.de Senis consi.26.incip.In q̃one do.Campioli, &c. & in
cons.98.incip.Nicolinus Petri,& ibi fortius uult, q eo ipso,q
iudex secularis scit eandẽ litem pendere coram iudice ecclesia-
stico,debet absque alia inhibitione supersedere per iura p̃allega
ta.& cum eo transit Alex.consi.63.4.uol.idem tenet Roma. cõ
sil.330.inci.Circa primũ.ver.quo ad ſm,&c. vbi allegat dñs de
Rota dec. 412. dicentes, q sola intimatio facta iudici delegato
de potiori alterius iurisdictione,inducit ualiditatẽ processus,p
tex.in c.pastoralis.§.præterea.de offic.deleg.& est rõ: quia inti-
matio illa tacite annexa habet prohibitionem,arg.l.4. C.de no-
ua.& l. nomen.C.quæ res pign.¶ Decimo non ualet processus
tanq̃ factus contra formam rescripti, quæ specifice debuit ser-
uari.c.prudentiam.in princ.de leg.& in c.cum dilecta,de rescri.
Mandat enim princeps,q cognita iudicũ incõpetentia,declarẽt
actitata per eos nulla,& eidem comiti authoritate regia fiat p̃-
ceptũ,ut intra certũ tempus debeat fecisse reuocari omnia ge-
sta per dictos iudices sub pœna,& c.q si non fecerit, ad priua-
tionem feudi procedat̃. deinde subijcit̃,quib.oĩb.sic ex ordine
expletis,&c. Ex quib.ultimis verbis ɔstat,q hic dat̃ ordo a prin
7 cipe, cuius † transgressio, ſm distinctionem actuum annullat,
secundum Bal.in l.prolatam.2.col.C.de sent.per d.c.cũ dilecta.
q dicit esse notan. Cum ergo processum fuerit ad dictum præ
ceptum anteq̃ actitata p iudices ecclesiasticos declarent̃ nulla,
constat fuisse factũ contra ordinẽ rescripti, & iõ nulliter fuisse
p̃cessum.Itẽ nõ est seruata forma in p̃cipiendo,loquit̃.n.com-
missio de p̃cepto simplici & puro, & p̃ceptum fuit sub ɔdõne,
qđ p̃prie non est p̃ceptũ,arg.l.j.de dona.¶ Vñdecimo,p̃ceptũ fa
ctum.q comes Antonius fecisse dẽat reuocare actitata p iudi-
ces ecclesiasticos,est nullũ,tanq̃ continẽs impossibilitatẽ,quia
condẽnatur ad factum alienum sicut ergo promissio facta ali-
cui tanquam impossibilis non valet.leg.stipulatio ista.in princ.
& leg. inter stipulantem. in princ. de uer.obl.& ita ualere non
8 dẽt p̃ceptũ iudicis † mandãs impossibile, ut in terminis firmat
Bar.in l.2.§.fi.si quis in ius voc.non ierit.Et qa in hoc s̃nĩa ęqui
parat̃ ɔ̃ctui,vt voluit Im.in l.j.de condi.insti.& Ale.in l.impos-
sibilis.de uer.obl.& tanto magis cũ ẽt impossibilitas adiecta cir
ca substãtiã dispositionis uitiet ẽt ultimam uoluntatẽ.l. apud Iu
lianũ.§.fi.de leg.j.& nõ.Bar.in d.l.j.in prin.& in l.si mihi & tibi,
§.j.de l.j.Itẽ vr̃ nullũ,qa incertũ.§.curare.inst.de actio.l.j.& 2.
C.de sent.quæ sine certa quantitate profer. & in proposito no.
Bar.in l.iudex postea q̃.circa fi.de re iudi.p̃cipitur.n.quatenus
inhibitio non obstet,& de iure teneantur & debeant,& sic non
declaratur p hoc,utrum parẽdum sit præcepto. ¶ Duodecimo
q electio domicilij facta in executione primę citationis fuerit
ex defectu nuncii nulla, & ɔ̃ñr totus processus cũ fuerit postea
ad dictũ locũ nulliter electum citatus comes Antonius.Nã ha
habuit in mandatis nuncius citandi p̃sonaliter,aut ad domum
& ad rastrum castri Concordiæ,cum dimissione cedulæ ibi affi
xæ, & in hoc ultimo aliter fecit,qa dictam cedulã nõ dimisit af
fixam castro,sed apud quendã cõmissariũ.Cũ ergo fuerit uaria
tum in modo citandi,siue talis uariatio sit circa substantiam,si-
ue circa qualitatem,citatio est nulla.d.l.aut qui aliter,in prin.&
ibi Bart.¶ Nec obst.clausula de procedendo more regio, tum
quia non põt princeps tollere factũ citationis,cle.pastoralis.de
9 re iudi.tũ qa nulla dispositio debet intelligi ita † latè,q sequa-
tur absurdum,& q dicatur sublata citatio,ut concludit Pet. de
Anch.in consi.127.inci.In primo dubio,&c.& Alex.ɔsi.83.in-
ci.Visa facti narratione. in 2. vol. tum etiam quia in literis Im
perialibus cauetur expresse, ut comes Antonius citetur & uo-
cetur. Decimotertiò ex parte agentium non vr̃ processus uale-
re.Et primo ex parte d.Marci cõseruatoris Imperialis, qui pro
curatorẽ constituit,antequã esset lis cõtestata, vel antequã ha-
beretur pro contestata,quod fieri non potuit,siue in cã lis con
testetur,siue non.l.q quis.l.neq.tutoris.l.nihil.& l. nulla.C.de
p̃cur.ibi plene ño.Scđo est nullus ex parte do. Galeoti excom
municati, qui voluntarie non põt esse in iudicio.c.j.de rescript.
in 6.& ut ibi dr̃,processus delegati est ipso iure nullus, & nõ so
10 lum p se † agere prohibetur,sed ẽt per procuratorẽ, quia regu
la est, q qui per se non agit, per procuratorẽ agere non p̃t,ſm
Abb. in c.petitio. in secundo notab. de procurato.Quinimmo
post litem cõtestatã a procuratore ipse procurator repellitur p
superuenientem excõmunicationẽ dñi,ut no.Hosti.& alij in c.
licet.de off. deleg. Tertio ex parte hoĩum della Mirandula, qui
agere nõ p̃ñt,ex quo nõ sunt in rescripto comprehensi. c. P. &
G.de off.dele.c.significare.de rescript.Quarto dictis oĩb.agenti
bus uidetur obstare,l.vbi cœptum.de iudi. p p eandem litis nul
litatem prius inchoatam coram delegato apostolico, & non so
lum vr̃ obstare quoad do. Galeotũ, cũ quo dicta lis agitur, sed
etiam respectu aliorũ, quãuis in illo iudicio non interueniant,
per no.per Bal.in c.j.§.j.de cõtro.feud. pater.ubi cõcludit,q li
cet ad aliud agatur,& cũ diuersis, si tñ hoc trahit originem a cã
alibi cœpta,procedit.d.l.vbi cœptum. ex quo infert in proposi
to,q si accusauit quis percussorem corã capitaneo,& auxiliato
rem coram P̃tãte,p̃t auxiliator petere se remitti ad capitaneum
tanquam ibi cœpta sit materia, & tñ cœpta non erat contra au
xiliatorẽ, ergo ẽt ɔ̃ d. Marcũ & hoĩes della Mirandula agentes
de nullitate petere poterit comes Antonius remissionẽ ad prio
res iudices,corã quib.causa dictæ nullitatis est cœpta.Decimo-
quarto,dato,q processus valeret,& omnia prędicta cessarent,
adhuc tñ vr̃, q constet de competentia iudicum ecclesiastico-
rum,quo casu noluit princeps procedi ad aliquod præceptum
ut factum est.Nam ex quo cõpromissum erat iuratum, pro ob
11 seruantia † dicti iurĩ potuit recurri ad iudicẽ ecclesiasticum.c.
Quintauallis.de iureiu.& ibi no.do.Ant.in vers.tertius casus.&
Imo.ibi in fi.pen.col.& d.Ant.in c.cũ sit generale.in 3 col.de fo
ro cõpe. vbi dicit, q ratione iuramenti appositi in cõpromisso
poterit peti reductio laudi coram iudice ecclesiastico.Nec ob.si
dicatur,q in prorogatione cõpromissi non sit appositum iura-
mentũ,quasi nec censeatur in ea repetitum, sicut nec datio fide-
iussoris.l.Labeo.§.hæc clausula.de arbi.& arg.l.si cum Hermes.
C.loc.& l.itẽ quæritur.§.qui impleto.ff.eo.& no. Pau. de Cast.
& Alex.in l.4.in fi.prin.de dam. infec. qa immo dictũ iurm ap-
12 positum † in cõpromisso censetur repetirum in prorogatione
ut clarè colligit̃ ex no. p Bar.in l.cũ stipulatus sim mihi a Procu
lo.de uer.obl.dum concludit,q si debitori, qui iurauerat solue
re in certo termino,prorogetur terminus,quamuis in periuriũ
non incidat per cursum primi termini, tñ si in termino proro-
gato fuit in mora,soluendi erit periurus.& sic ibi vult,q uirtus
iuramenti duret durante prorogatione.& idẽ vult Bar. in l.j.§.
& post.operis.de ope.no.nunc.ubi dicit,q prorogatio intelligi
tur facta cum omnib.suis qualitatibus,per l.2.§.si iudex.de iud.
ex quo infert, q pœna adiecta in primo termino committitur
p cursum termini prorogati.& idẽ subdit de eo, qui iurat solue
re certo tempore.Ad idẽ facit,qđ no.Bal.in l.j. ver. 10. q̃ritur,
&c. C.de his,quę pœnæ nomi. ubi cõcludit, q ep̃s prorogauit
ex iusta causa terminũ, intra quẽ testator voluit construi capel-
lam sub pœna,q per lapsum termini prorogati pœna cõmitti-
tur,quia per talẽ prorogationẽ pœna prorogatur & non absor
betur.alleg.no.per Inn.in c.præterea requisisti.de appellationi
bus.& idẽ vult Bal.in l.acceptam.in 7.q.C.de vsur.qui ultra In-
no.ubi supra allegat optimum tex.cũ gl.ĩ l.Aemilius.de minori.
Sicut ergo pœna,cõmittit̃,ita & p̃iuriũ,q est pœna,incurrit̃. &
ita arguit Bar.in d.l.cũ stipulatus.Nec obstãt allegata in ɔ̃rium,
qa loquunt̃ quoad p̃iudiciũ tertij,uidelicet fideiussoris uel alte
rius,cuius bona fuerũt hypothecata,q nõ tenent̃,nec eorũ bõa
ultra primũ terminũ,ex quo prorogationi non consenserunt.

Nos

Nos vero loquimur quo ad præiudicium ꝓrogantis. Nō obst. tex.in c.pen.de iureiur.ubi ꝓbari vr̄, ꝙ iur̄m non extenditur ad futura,quia,ut dicit ibi do.Abb.iurans se restrinxit ad præterita,ut patet in versi.edicta.Secundo r̄ndetur. ꝙ non trahitur ad futura a præteritis diuersa,quia de illis non cogitauit,sed prorogatio compromissi non differt a compromisso, sed est idem cū illo,& pars eius,ut no.in l.Labeo.§.j.de arbitris. & per alios in princ.d.l.4.quinimmo si non esset prorogatio, sed primi compromissi iā expirati renouatio, iuxta l.sed si manente.de precar & no. in prin.d.l.4.adhuc in eadē videretur iur̄m repetitū,arg. no.per Bal.in l.legem.C.loc.vbi concludit, ꝙ relocatio in dubio intelligitur cū omnib.qualitatib.præcedentis locationis, & iō,ſm eum,vr̄ repetita pœna,ergo eodem mō vr̄ repetitū iur̄m cum de uno ad aliud arguat Barto.ubi supra.¶ Præterea in casu nostro uidetur clare constare de repetitione dicti iuramenti,& aliarum qualitatum ipsius compromissi, siue dicatur prorogatū siue renouatū.Nā in prorogationib.sic dr̄ formaliter,volentes & paciscentes dictis nominib. ꝙ ipsi arbitratores ipsis quinque dieb.durantib.audire,intelligere,& dictas discordias diffinire possint,ac si essent in ipso termino duorum mensium in ipso compromisso contento, hæc aūt ultima uerba inducunt repetitionē oīum qualitatum,ut est casus in l.j.in prin. & ibi no. Bar.ff.si famil.furtum fecisse dica.& in l. sanctio legū de pœnis. & est bonus tex.& ibi no.Bar.in l.j.in fi. de recep. Itē subiicitur in d.prorogatione,& oīa agenda per eos circa ꝓdicta,& quodlibet ꝓdictorū ualere,tenere,& efficaciā ac robur obtinere oīno secundum tenorem cōpromissi prædicti & acceptationis eiusdem,q̄ hic pro insertis & repetitis habeantur,&c. Quæ clausu-
13 la pro insertis & repetitis,&c.operatur† ac sic esset facta sp̄alis & expressa mentio oīum contentorū in præcedenti cōpromisso.tex.est no.& sing.ſm Ang.ibi in l.oēs C.de pscrip.30.vel 40. ann.facit tex.& qđ ibi no.Bal.in l.fi.in fi.C.de lati. liber. tollen. ¶ Decimoquinto prædicta confirmantur. Nam laudum fuit la-
14 latum a religioso & laico,ꝑꝑ† ergo ꝑsonā religiosi potuit adiri pro executione iudex ecclesiasti. arg.not.ꝑ Bar.in l.j.§.si q̄s, de app.& in l.ꝑcipimus.§.eodē obseruando.C.eo.ti.& in l.fin. uers.corā quib.conueniatur.de colle.illici.cum quo transit Bal. in auth.habita.C.ne fil.pro pa.& Im.in c.ex literis.de ꝯst.& ī ꝓposito dicit Bal.& Sal.in d.ꝑcipimus,ad fi.ꝙ reductio laudi lati a clerico & laico peti dēt corā iudice ecclesiastico.¶ Decimosexto ad idē facit. Nā q̄a do. Galeotus citatus a iudicib.ecclesiasticis nō cōparuit,potuit ꝯ eū ꝓcedi valide,ex quo qualitas expressa in citatione tribuebat,vel erat apta tribuere iurisdōnē,ꝑ no. in l.2.si quis in ius voc.non ier.& ꝑ Doc.in l.si quis ex alien. in prin.de iud.& per Im.post alios in c.ueniens.de accu.& ꝑ Ang. in auth.habita.ult.col.C.ne filius ꝓ pat.vbi dicit, ꝙ si ex forma citationis apparet,iudicem eē cōpetētē,tenet citatus comparere & allegare vires priuilegij sui,aliàs cōtra eū ꝓcedi poterit. si uero ex forma dictæ citationis apparet de incompetentia, processus cōtra absentē est ipso iure nullus, & ita ꝓcedit ſm eū dictū Inn.in c.innotuit,de eo,qui fur.ord.susc.¶ Decimoseptimo ꝓdicta confirmantur per tex. in §.si uero contigerit.in auth. vt differen.iud.& per nota.ꝑ Do. in c.licet ex suscepto.de foro cōpe.vbi concluditur,ꝙ si quis non recognoscens, nisi principē, sicut sunt isti,ut attestatur ipse in literis suis,& in prouincia nō habeat iudicē laicū superiorē,poterit cōtra eū adiri eps loci, cū ergo in Italia dn̄s Galeotus iudicē laicū superiorē non habeat, poterit ꝯ eū adiri eps,& per ꝯn̄s Papa,qui in iurisdōne cōcurrit cū epo.c.fi.& ibi no.de foro comp.¶ Decimooctauo & ultimo vr̄,ꝙ ēt cessantib.omnib.ꝓmissis,videlicet inualiditate ꝓcessus & ꝑcepti,adhuc tn̄ non possit in pœnā contēptus & ꝯtumaciæ deueniri ad priuationē feudi cōminatā in dicto ꝑcepto,qm̄,ut dictū est,dn̄i iudices ꝑceperūt:ut intra mensem dēat co.Ant.fecisse reuocare gesta per iudices ecclesiasticos,quatenus inhibitio non obstet,& quatenus teneantur & debeant de iure deuenire ad dictum preceptum.Cum ergo simpliciter non mandēt, ut intra mensem faciat,&c.sed quatenus de iure teneātur,& debeant ꝑcipere,nec adhuc sit declaratum,immo valde dubium, utrū de iure fieri debuerit, nō pōt termino elapso apposito in dicto ꝑcepto co.Ant.in pœnā feudo priuari.Quia ex quo saltē habuit iustam cām credendi,ꝙ de iure ꝑceptū fieri non debuerit,tum quia habebat sn̄iam pro se,pro qua præsumitur. l. Hærennius.§.Caia. de euictio,tum quia negari non potest, ꝙ res non sit valde dubia,vt colligitur ex prędictis,ex hoc excusatur, quamuis errauerit in iure sicut dr̄ de iudice qui errauit in casu legis difficilis,ut no.insti.de obligationib. quæ ex quasi delic. in princ.& per Bart.in l.fi.de varijs & extraordina. cogni.cū multis cōcor.si ergo nō paruit ex iusta cā,nō p̄t dici ꝯtumax, nec tā quā talis puniri,ꝑ no.per gl.in l.j.§.fi.in fine gl.ff. si quis ius di-
15 cen.nō obtēpera.quę plus & singulariter vult,ꝙ† quælibet cā ēt iniusta excuset a prædictis.Ad idē facit gl. in l.plagij. la.2.C. ad legē Iul.de plagia.quę proprie vult, ꝙ ignorantia iuris excusat a pœna.facit ēt gl.fi.in l.ab executore. C.quorum app. non recip.& qđ habere in l.qui in solidum.§.etiam.de leg.2.& quod no.Bar.ꝑ illū tex.in l.fi.de hære.insti. Sed tamen præmissis non obst.contrariam sn̄iam puto veriorem, pro cuius rei euidentia præmitto, ꝙ princeps ex iusta causa potest subditum iure suo priuare,ut cōcludunt omnes in l.fin.C.si contra ius uel vtil.publi.& in c.quæ in ecclesiarū.de consti. potuit ergo princeps per se uel alium cogere comitē Antonium,ut sententias in eius fauorē latas faceret reuocare ab habente potestatem ex iusta causa, quia latæ fuerunt a iudicibus ecclesiasticis incōpetentib.q̄a non solum interest d.Galeoti & hominū della Mirandula non grauari ex dictis sententijs iniuste latis, sed etiam interest ipsiusmet principis,q̄a sui vasalli & subditi non præmantur iniuste, & hinc dicit Inno.in c.dilectus.de appel.ꝙ pro iniuria illata vasal-
16 lo† pōt dominus agere ad interesse proprium.& idē vult Bal. in c.j.§.iniuria.de pace iura.firman.Quod aūt de incompetētia appareat,patebit per infra dicenda. Quod aūt talis causa sit iusta probatur ex his, quæ no.per Inn.in c.q̄a pleriq.de immu.ec-
17 cle.ubi uoluit† ꝙ si quis fuit confessus,se aliquid obtinuisse ꝑ sententiam iniustam,quæ transiuit in rem iudicatam,poterit iudex cōpellere illum ad restituendū illud,qđ ex ea est consequutus.& cum eo transit Bal.in auth.ad hæc.in 8.col. C. de vsur. & Bal.& Imo.in l.si quis ita hæres instituat.de hære.insti.& Alex. in l.si seruus plurium.in §.j.quem legit cū prin.de lega.j.Hoc igitur stante sola vis est in r̄ndendo ad allegata ī contrariū, in solutione quorum clarius apparebit de ueritate. Non obst.igitur dū in primis dicebatur, ꝙ Imperator ex defectu ꝑtātis non potuit causam huius nullitatis cōmittere,& ꝙ tanquam inferior illam coram delegatis apostolicis non potuit alteri demandare, quia est verū,ꝙ ipse tanquā superior,& tanquam ad eū esset deuoluta causa dictæ nullitatis, non potuit causam cōmittere, & ad finem, ut ex declaratione nullitatis sententiæ iudicum ecclesiasticorum cassarentur & irritarentur,ita ꝙ amplius nō ligarēt; sed bene potuit velle,vt declarentur nullæ quadam declaratione facti,& nō iuris,ad finē,ut dicta declaratio esset loco causæ, quare compelleretur co.Antonius ad faciendū,vt supra,& sic principaliter mandauit princeps comitē Ant. cogi & cōpelli,& incidenter cognosci de incōpetentia iudicum.Qua reperta voluit ita declarari, ut ex tali declaratione de iusta causa ꝑcepti faciēdi appareret,non aūt ex ea, sicut ex declaratione iuris dictæ sn̄iæ tollerentur,incidenter autem ad dictū finē bene potuit de nullitate cognosci,quia ratione incidentium augetur iurisdictio,vt in terminis declarat Bal.in l.aduersus.C.si aduer. rem iudi.& ꝙ hæc fuerit indubitanter intentio principis demonstratur apertè.Nam præcedente dicta declaratione voluit præcipi & mandari co.Antonio,vt intra certū tempus faceret reuocare dictas sententias. Si enim sensisset Imperator de declaratione nullitatis,quæ est iuris, & per quam a primis sententijs intelligitur recessum, non mandasset compelli co. Antonium ad faciendū illas reuocare,tanquam hoc præceptum fuisset superfluum, q̄a ergo de declaratione facta sensit, quia aliam demandare nō potuit,ideo voluerit fieri pręceptum, ut supra. Et ex hoc constat, ꝙ uoluit causam nullitatis commissam a Papa alio transferre, immo uoluit comitem Antonium instare ad reuocationē sn̄iarū corā iudice cōpetēti. Præterea dato etiā ꝙ princeps causam nullitatis tanquam superior,& ad eū deuolutam commisisset, & sic in hac parte commissio non ualeret,tamē in alijs partibus separatis esset ualida,& præceptum fieri posset comiti Antonio, ex quo voluit id fieri ex dicta causa, quia quot sunt capitula separata commissionis,& rescripti,tot sunt rescripta.argu.l.scire debemus.in prin.de uer.obl.& est de hoc tex.in c.si co tpe de rescrip.in 6.& in c.super literis co.ti.in antiquis.ubi probatur,qđ subreptio dolosa,quæ pro parte fuit causa concessionis illū tm̄ uitiat,& non alias partes separatas.Non obstat secundò, ꝙ non

sit

sit facta mentio de pendentia litis, quia ex narratione principis apparet, ꝙ habuit notitiam de sñijs latis tam contra dominum Galeotum,q̃ contra hoĩes della Mirandula. & hoc apparet clare ex lectura cõmissionis. Item ex narratis per eũdẽ ẽt ꝯstat, ꝙ habuit sciẽtiam de dicta litis pendentia, ut patet ex illis uerbis, uidelicet,ipsumq; Galeotum coram ipsis vexauerit,ac de præsẽti vexet,&c. Nõ dr̃ aũt comes Antoni' de præsenti vexare dñm Galeotum corã dictis iudicib.nisi mediate dicta cã nullitatis,corã eis pendente.Et quamuis fuerit ipse ad iudicium prouocatus & nõ prouocauerit,tamen vexare debet excipiendo.l.non solũ §.hoc senatus,de procurato,& ibi no.& p Bar. in l. amplius nõ peti.rẽ ratam hab.Cũ ergo tam de sñis, q̃ de præsenti lite nar-
28 ret,dr̃ hoc rescriptũ emanatũ† ex certa scientia principis,adeo ꝙ oẽ obstaculũ iuris censetur remotum,quãuis clausula ex certa scientia nõ sit expressa.l.quidam consulebant.de re iudi.l.idẽ Vlpianus.de excu.tut.per quæ iura firmat expresse Pet.de Anc. cons.294.inci.Vltra alia solenniter allegata &c.in fi. pe. col.& Pau.de Cast.qui notanter loquitur in cons.384.inci.In præsenti facto circa pe.col.vbi finaliter ad propositum concludit,ꝙ si princeps scit actũ ualere non posse,nisi de absoluta ptãte,vr̃ velle ea vti,ex quo actus aliter non valeret.l.si qñ.in prin.de leg. j. & l.quoties.de reb.dub.nec est necesse.ꝙ de ea faciat mẽtionẽ. In casu aũt nr̃o constat,ut dixi,ꝙ est certus in facto,ergo sine alia expressione vr̃ vti uoluisse ptãte necessaria ad ualiditatẽ a-
29 ctus.¶ † Scd̃o r̃ndetur,ꝙ de litis pendentia est faciẽda mentio, qñ fit impetratio ab altero ex litigatibus,secus aũt a tertio impetrante & no.ut concludit Old.in consi.299.incip.Quidã Vgo. in pri.Et q̃uis primo uideatur dicere,ꝙ princeps omnino fuisset concessurus,tñ deinde concludit idem indistinctẽ, dum sic formaliter loquitur.nusquam enim p litem inter duo pendentẽ dẽt tertius impediri suo iure uti.l.cuiuscunq.§.j.de vsufruct. Sed hoc rescriptum non fuit impetratum a dño Galeoto , sed a tertio, vel motu proprio concessum pro interesse proprio ipsius concedentis,ut inferius dicetur,ergo tacuisse litis pendentiã inter alios nihil nocet.¶ Nec ob.ꝙ rescriptũ fuerit ab excõicato impetratũ,ut in tertio dicebat,qa in primis negat̃ excõicationẽ ualuisse pp iudicum incõpetẽtiam,de qua dicet̃ inferius, vel dato,ꝙ do. Galeotus rite fuerit excõicatus , negatur ipsum hoc rescriptum impetrasse,ut dicetur statim.¶ Non ob. quartũ per c.dispendia.de rescr.in 6.quia non constat, ꝙ do. Galeotus hoc rescriptũ impetrauerit. Non.n.apparet de precib. principi oblatis noĩe suo,quo casu ab eo p̃sumerentur porrectæ,quamuis hoc negaretur,ut no.voluit Old.consi.186.præsumendum est ergo potiusquòd, fuerit ad instantiam hominum della Mirandula concessum,quorum ẽt interest, & non ad instantiam dñi Galeoti tñ,ut actus potius ualeat,q̃ pereat.d.l.quoties,iuncto.c.j.de rescript.uel ꝙ sit impetratum per dñm Galeotũ & dictos hoĩes simul,quo casu ẽt quo ad eos ualet rescriptũ, ex quo soli illud impetrare valuissent.quia vbicunq; excõicatus impetrat cũ non excõicato,tenet rescriptum,ut no.Io.And. in d.c.j. & in regula,utile.in Mercur.Dici ẽt põt,ꝙ sit concessum ad instantiam do.Marci conseruatoris p interesse Imperatoris.Aut ẽt,ꝙ sit cõcessũ motu ꝓprio principis,& q̃uis hoc nõ p̃sumat, nisi dicatur expresse.c.si motu ꝓprio.de præb.in 6.Tñ illud ꝓcedit in gratiis factis duntaxat ad commodũ alterius,& ex mera liberalitate. Ponderandũ est enim illa dictio, mera, de qua ibi in tex.quæ idẽ significat,quod uerbũ pura,ut est gl.inst.de diuisio
20 stipu.in prin.& merũ dr̃ quod est abstractum † a substantia alterius entis,ut nõ Ang.& alij in l.5.in prin.de uerb.obl.& in l.si sic.in princ.per illum tex.de lega.j.& in l.Imperium.de iudi.Cũ ergo loquatur in concessione facta ex mera liberalitate, intelligitur de ea,quæ nullo modo respicit proprium cõmodum concedentis,aliàs ubi ad proprium cõmodum conceditur, non dr̃ liberalitas mera l.j.de dona.& ideo extendi non dẽt ille text.ad casum nostrum,in quo,ut supra dictum est,agitur de interesse principis,& qui cõmodũ ꝓpriũ ꝓsequitur ex ista concessione, pp quod dici non potest mera liberalitas,quia d.c.si motu proprio.continet in hoc ius nouum & rigorosum,neque excedendum,fm Rot.in tit.de rescri.deci.17.in prin. licet Romana,&c. in nouis.ponderando gl.fi.d.c.in fi.dum dicit,sufficit ita scriptũ esse.¶ Ad quintum,in quo dicitur citationem factam extra territorium non ualere, r̃ndetur, p̃supponendo ꝙ co.Antonius origine est Mirandulensis,ut ꝓbat̃ tã in ꝓcessu agitato Romæ in hoc iudicio parte eius ꝓductio,q̃ ẽt in isto ꝓcessu, in quib. seipsum appellat Antoniũ della Mirandola,& similiter a ꝓcuratore eius noĩatur della Mirandola,ex quo ꝓbat, ꝙ ex illo loco trahit originẽ,vt cõcludit Bar.& alij in rubr.sol. mat. Et ex hoc infertur,ꝙ ẽt p̃sumitur habuisse & de præsenti hr̃e domicilium in loco suæ originis,quia ibi esse & habitare præsumitur,nisi cõtrarium probet,ut cõcludit Bar.in l.is põt.4.col.de acq.hęr.Nã ex hoc,ꝙ nuncius referat eum citasse Romæ ad domum solitæ habitationis,non probatur domicilium esse translatũ , qa sola
21 habitatio nõ causat domiciliũ,nisi cõcurrente † tpe decennij, fm Cy.in l.2.C.vbi sena.vel cla.per l.ciues.cũ gl.C.de incol.lib. 10.& Bal.in leg.j. ver.4. quęro,&c.C.vbi de crimi.agi opor.& Bar.in l.lex Cornelia.§.domum. de iniur.& Ange. in cons. 27. inci. Quidã victor,&c. ubi subdit proposito, ꝙ debet deduci & probari cursus dicti tpis , qđ non est seruatum in casu nostro , quinimmo assidua cõuersatio,quam quidã in locis præallegatis voluerint sufficere,non est probata,& hoc est de mente aliorũ in c.fi.de foro cõpe.& eos plene referunt Moder.in ca. dilectus el 2. de rescri. Sed dato etiam ꝙ esset probata habitatio decennij,uel habitatio cum familia,ex quibus coniunctim & diuisim præsumitur animus cõstituendi domicilium . Et vltra prædicta probatur in d.l.2.in ver.larem.& tenet Anto.de But.in d.c.fin. per hoc tñ non probaretur domiciliũ,qđ habuit & habet Mirãdulę fuisse translatũ & extinctũ , qa qs hr̃e potest domicilium
22 † in plurib.locis.l.eius.§.fi.ad muni.no.in c.ex parte B.de foro cõp.& est casus in c.cũ q s.§.j.de sepultur.p hoc optime & quasi in terminis facit qđ no.Bar.in l.de iure.in princ.ad munic.dicens, ꝙ si q s hẽt domicium in vno loco pp res suas vel maiorẽ partẽ eorũ,quas ibi hẽt, non põt trãsferri domicilium nuda voluntate,sed opus est facto,id est translatione rerũ.alleg.l. domicilium.eo.ti.Ex quib.omnib.cõstat,ꝙ q̃uis co.Antonius iuisset Romam cum familia,& ibi habitasset per decenniũ,vel ẽt si expresse dixisset,uelle ibi domiciliũ ꝯtrahere,& de his cõstaret, ꝓut utiq.nõ ꝯstat,ꝙ licet ex altero prædictorũ sibi cõstitueret domiciliũ,tñ primũ domiciliũ,qđ habet Mirandulæ,tolleretur,nisi transtulisset Romã res suas uel maiorem partem earum. Sed in casu nostro res est clarior,quia ad summum non probat̃,nisi đ sola habitatione,quæ sola non constuit domicilium , nisi aliter expresse uel tacite uoluntas declararetur,uel ad locũ habitationis maior pars fortunarum transferatur.Hoc ergo præsupposito ꝙ Mirãdulę,& sic in terris Imperij habeat domiciliũ co.An-
23 tonius,sequitur ex hoc,ꝙ potuit † citari extra territoriũ, & in terris ecclesię quoad oẽs effectus,ut ẽt possit p̃sona cõdemnari,ut cõcludit Bar. in extrauag.ad reprimen. in uer.p edictum. & Bal.in l.oẽs.§.nihilo minus.C.de episc.& cler.Anto. Abb.& cõiter alij, in d.c.fi.& Dñi.in c.Roma.§.contrahentes. de foro cõpe.in 6.& ita in terminis nostris prędicta adducit, & in proposito considerat Are.in ꝯsi.186.inci.Clarissime dñe collateralis,&c.ubi ꝯcludit in summa, ꝙ quis præsumitur retinere domicilium ĩ loco originis & ꝙ ex habitatione extra territorium nõ infertur mutatio uel translatio originalis domicilij. Ex quibus demum infertur ad casum nostrum , ꝙ extra territoriũ potuit citari,& sic ꝯsilium illud pũctualiter factum est pro r̃nsione huius quinti articuli.Non ob.inquantum dicitur sexto, ꝙ nõ ualuit dilatio probatoria absenti notificata eo non citato,per no. per Bal.in l.diem poferre,in prin.de arbi.qa immo qualiscunq.
24 dilatio data absenti † secuta notificatione ualet,p Bar.& Doc. in d.l.Labeo.de iureiu. Si uero ꝯcedat præsenti altera parte absente & non citata,nõ ualet,ẽt si ei notificet̃.& ita loquitur glo. & Bal.in l.diem proferre.qui allegant.l.a procedente. C. de dila.quæ hoc casu loquit̃.Nã,ut ibi patet,petebat̃ dilatio p p̃sentẽ altera parte absente,& ibi dr̃ non debere ꝯcedi,nisi cã cognita.Et rõ diuersitatis est manifesta , quia primo casu absens lædi nõ pt, imò ex cõcessione ei facta cõmodũ capi. Alio uero casu absens lædi põt ex ꝯcessione dilationis facta p̃senti : qa si p̃sens uel monitus fuisset,potuisset impedire cõcessionẽ dilationis. & ita est de mẽte Bar.i l.qđ iussit.de re iudi.& ibi Doc.i l.nec q.c-q̃.§.ubi decretũ.de off.ꝓcur.in qõ.qua q̃ritur,utrũ ad sñiam interlocutoriam necessaria sit partis citatio.Præterea dato,ꝙ dicta dilatio data pti aduersæ esset nulla,hoc tñ nõ noceret.d.Galeoto & alijs,ex quo fuit ꝯcessa ad instantiã actorũ. Et q̃uis nõ reperiat̃ datã dilationẽ co.Antonio,igit imputandum est,quia ex quo eã nõ petijt,ꝯcedi nõ debuit.d.l.a ꝓcedẽte.& in l.j.eo.ti.

&

& vbiq; no.oẽs.¶ Nõ ob.dũ ſeptimò dicebat ꝙ ex quo tres dele
gati ꝑoccupauerũt iuriſdõnẽ,ꝙ nõ potuit ſolus dñs epiſcopus
ſine alijs ꝓcedere,ꝑ gl.in c.cũ plures.de off.dele.Itẽ ꝙ non po-
tuit quartũ ſecũ admittere ſupuenientẽ poſt dictã præoccupa
tionẽ,q̃a in caſu nr̃o princeps vnicuiq.eorum ꝯiunctim & diui
ſim ꝯceſſit,ꝙ ꝓcedere poſſint more regio,quę verba importãt
vt nõ teneant iuris ordinẽ ſeruare.l.2.in prin.& ibi no.de orig.
iur.Itẽ in procedendo ſibi cõceſſit oĩmodas vices ſuas, qđ ver-
bũ oĩmodas,ſũmarie oꝑatur,ut eſt gl.no.in cle.j.in uer. oĩmo-
dã.de foro cõp,quã no.Abb.in c.ſedes.in 2.col.de off. ord. &ꝑ
eã dicit Roma.in l.ſi duo,de acq.hæred.& in l.q̃ bona.§.q̃dã.de
25 dam.infect.ꝙ verbũ,oĩmodã,vel † ſimile importat & æquipol
let verbo pleniſſimam.Si ergo voluit,ꝙ vnuſquiſq; eorum ꝓ-
cedere poſſit more regio,& hr̃et in procedẽdo oĩmodas, id eſt
pleniſſimas vices ipſius principis,ſequit̃, ꝙ pluribus inchoanti
bus potuit dictus eṗs alijs abſentib.tempore debito a loco ele-
cti tribunalis ſolus procedere,& poſtquam inchoauit,alium ſe
cum admittere, ſicut potuiſſet ipſe princeps, qui inferiore in-
choante põt ipſe proſequi, ſiue ſit delegatus. l. iudicium ſolui-
tur.đ iudi.ſiue ſit ordinarius,ut eſt tex.no.ĩ c.ut noſtrũ.de app.
ſm unũ intellectũ, qui procedere p̃t omni iuris ordine præter-
miſſo.c.in cauſis.& ibi not.Inn.de re iudi.& Ang.in l.princeps.
26 de legib.qui dicit,ꝙ in proceſſu principis non requiritur † or-
do iuris.alleg.Inn.in d.c.in cauſis.& tex.in l.j.in ver.de plano in
terlocutus.de ꝯſtit.prin.idẽ ẽt vult Inn.in c.j.de lit.cõteſt.& di-
cit Abb.in c.cũ olim.pe.col.de re iudi. ꝙ princeps põt hr̃e ratũ
proceſſum iniuſtum vel nullũ ex defectu ordinis nõ ſeruati.dũ
modo proceſſus ſit inſtructus quoad merita . Et ſimiliter dicit
Bald.in l.fi.C.de legi.ꝙ coram principe non põt omitti ventila
tio ueritatis, ſed poteſt omitti modus ventilandi a iure indu-
ctus.Et idem in effectu dic t Roma.in l.ſi quis arbitratu.ĩ 3.col.
de uer. obl. & circa hoc multa adduci poſſent accuratiſſime cũ
mulata ꝑ Moder.in d.c.in cauſis.quę pro tranſcriptis habeant̃.
Præterea allegata in contrarium loquuntur, q̃n plures iudices
ſunt dati cũ clauſula,ꝙ ſi non oẽs potuerint vel ualuerint, &c.
de qua in c.prudentiã.de offi.deleg.quia pro implemento con-
ditionis expreſſe neceſſariũ eſt,ꝙ abſens requirat̃, & cõſtet de
eius impotẽtia uel uolũtate,ſed q̃n dati ſunt cũ clauſula,ꝙ om
nes,uel alter eorũ,vel ꝙ coniunctim vel diuiſim,&c.tunc præ-
ſens põt inchoare alijs abſentib.& nõ requiſitis . Et ſi vnus uel
plures inchoarunt,p̃t abſ ns proſequi.& ita no.declarat Bar.cũ
quo alij magis cõiter tranſeunt in l.hæredes mei.§. fi. ad Treb.
& in l.ſi vni.aliàs incip.Põponius de re iudi.in 6.q. ubi dicit ex
preſſe,ꝙ vno inchoante alius ſe intromittere poterit, ꝑ d.c.cũ
plures.Et tanto magis in caſu nr̃o, quia cũ ĩ primo actũ illi plu
res monuiſſent co.Ant.vt in certo loco electo ſe præſentaret,ſi
in dicto loco electo & deſtinato nõ fuerunt die ꝓfixa reperta,
nõ debuerunt alibi requiri,q̃ in loco electi tribunalis.l.j.§.dies
q̃n app.ſit.& ibi Bart, & per eundẽ in l.de pupillo.§. ſi quis ipſi
ꝓtori.16.q.de ope.no.nunc.Et ex ꝓdictis patet rñſum ad aliud
uidelicet,ꝙ co.Antonius non eſt contumax,ex quo oẽs nõ fue
rũt reperti in loco tꝑe electi domicilij,q̃a ſatis fuit,ꝙ.d. eṗs ibi
fuit repertus,qui ſolus proceſſum ꝑ plures inchoatũ potuit ꝓ
ſequi.Non ob.octauo,ꝙ fuerit proceſſum,poſtquã fuit appel-
lationi delatũ,quia delatio non fuit ſimplex,ſed cũ clauſula,ſi &
27 in quantũ,&c.quo caſu † de iure nõ valet,& nihil operatur,ut
no.voluit Bal.in repe.l.edita.col.pe.de eden.& Ang.in ꝯſ.117.
inci.In cauſa accuſationis.& Moder.in c.ſæpe.in 2.not.de app.
In caſu ãt noſtro a delegato Imperatoris nulliter fuit appellatũ
ad Papam.c.ſi duob.de app.ad quẽ non potuiſſet etiam appella
ri a ſententia lata ab Imperatore,vt uoluit gl.in c.q̃n.10.diſ.er
go talis dilatio non nocet.Nõ obſt. nono,ꝙ proceſſus poſt in-
hibitionem iudicis eccleſiaſtici fuerit nullus, quia primo rñde-
tur,ꝙ talis inhibitio nihil preiudicat,& non ualet,quoad homi
nes della Mirandola non citatos,Solus.n.dñs Galeotus fuit cita
28 tus, & ꝙ hoc caſu fuit neceſſaria citatio † in terminis tenet Fe-
de.de Senis in cõſ.300.incip.Factum tale eſt, &c. debitor pro-
miſit,&c.quem ſequitur Imo.in l.4.§. condẽnatũ.de re iudi. &
Abb.in c.debitores.circa 6,vel 7.col.de iureiur.& Pet.de Anch.
in cõſi.235.incip.Caſus talis eſt,poſt preceptum,&c.& Laurẽ.
de Rodulph.in cap. conſuluit. quæſt. 131.de uſuris.Et hæc eſt
cõis opinio,ut atteſtatur Alex.in l.Titia.in fin.uerbis,ſolu. ma-
tri.& in conſi.61.incip.Viſis actis,&c.4.uol.& in cõſi.4.vol.4.

¶ Nec obſtant allegata in contrarium,quia aut inhibitio fuit fa
cta ad inſtantiam partis,ſicut in caſu noſtro, vt patet ex inhibi-
tione tranſmiſſa,& procedit dicta cõis opinio,ut ſcilicet requi
ratur citatio,aut facta iudicis officio, & tunc citatio põt omit-
ti.& hoc caſu cõtraria procedunt, vt notabiliter diſtinguit Fe-
der.in conſi.pręalleg.alij ſequuntur in locis præallegatis . ¶ Se-
cundo hoc cõfirmatur ineuitabiliter quoad dictos homines,&
d.Marcum non citatos,cum quibus coram delegatis apoſtoli-
cis lis non pendebat,per tex.in l.ſi is a quo.cũ l.ſeq.de rei vend.
per quas dicit Bar.in l.fundum.circa.vl.col.ver.ſed pone,ꝙ ter
tia perſona,&c.de except. ꝙ licet duæ cauſæ præiudiciales non
poſſint eodem tempore tractari,hoc tamen habet locum inter
eaſdem perſonas,ſed ſi tertia perſona moueat litem præiudicia
lem,non poterit exceptione repelli,niſi in caſu.l.ordinata.de li
be.cau.& tenet Bar.in l.ſi quis libertatem.de petitio.hæred.vbi
dicit hoc procedere in duobus iudicijs particularibus ſicut eſt
in caſu noſtro.Quando autem aliud eſſet uniuerſale, dicẽdum
eſt,ut ibi per eum,& in l.fi.vbi eſt tex.C.de petitio.hæred.bene
facit quod dicit Oldr,in d.cõſ.299.dicens,ꝙ ꝑ ꝑ litẽ inter duos
pendentem nõ quam debet tertius impediri, quo minus ſuo iu
re utatur.l.cuiuſcunque.§.j.de uſufru. Si ergo tertius potuit iu
ſte mouere litẽ præiudicialem,ſequitur,ꝙ non potuit valide in
hiberi illo tertio non citato.Nec contraria obſt.quia loquunt̃
& locum hñt inter ipſas partes prius litigantes,nõ aũt in tertio
& hoc caſu ceſſant oẽs rationes in cõtrarium allegatæ, ut recte
patet intuenti,quamuis autẽ dicta inhibitio operari poſſet quo
ad do.Galeotum,qui fuit citatus,ſatis eſt tamen quo ad eũ, ut
alijs non noceat,vt patebit ex infra dicendis.¶ Ad decimum,in
quo dicebatur,proceſſum non ualere propter ordinem princi
pis dati in reſcripto non ſeruatum,primo reſpondetur, ꝙ dato
ꝙ ita eſſet,adhuc ex eiſdem procedi poſſet ad declarationem di-
ctę nullitatis,& iterũ fieri præceptum,quia iudex,qui etiam diſ
29 finitiue iudicauit contra formam reſcripti,põt iterum † iudica
re,quia non dicitur functus officio,ſicut contingit in arbitro.l.
quid tñ.in prin.de arbi.& ita tenet Ang.& Im.poſt Iac.de Aret.
& Old. in l.iudex poſteaquam.de re iudi.Cyn.Iac.Butr. & Sali.
in l.ſi accuſationibus,C.de accuſatio.Cyn.Iac. Butrig. Bald. &
Ang.in l.ſi ut proponis.C.quomodo & quando iud. Bal. in l.q̃
arbiter de.arbit.Imo.in l.ſi expreſſim. de appell.& Pau. de Caſ.
in l.cum quærebatur.de re iudi. ita ꝙ iſta eſt magis communis
opinio,quamuis pauci contradixerint,Præterea negari poteſt
30 quòd omiſſio dictæ declarationis noceat, quia † leuis ſolenni-
tas omitti poteſt etiam ubi datus eſt ordo,ſm Bar.in l 2.§.priꝰ,
de vulga.& pup.per l.j.in fi.de uen. inſpicien.& idem no Bart.
& alij in l.fi,in prin.C. de iure deliberan.Solennitas aũt leuis dr̃
q̃n eius omiſſio non alterat ſubſtãtiam facti,aliter ſecus,ut no.
declarat Bart. poſt Oldr.in l.j.§.ſi plures.in 4.q.de exercito. &
ita eſt in caſu noſtro,quia talis declaratio quantum ad iuris effe
ctum,& ad præiudicium pręcedentium ſententiarum nihil ope
ratur,ut ſupra dictum eſt . Et ideo quo ad hoc eius omiſſio ni-
hil nocet,eius etiam omiſſio non mutat ſubſtantiam,quaſi dica
tur omiſſa iuſta cauſa,ſine qua nõ potuit princeps per ſuos exe
quutores ius co.Anto.quæſitum auferre,quia ut princeps dica
tur iuſta cauſa motus,non eſt neceſſaria illius expreſſio,ſed ſa-
tis eſt de ea aliter apparere,ut eſt de mente omnium,in d.l.fi. C.
ſi contra ius uel vti.publi. & in d.c.quæ in eccleſiarum. de cõſt.
immo dicũt do.Anto.& Imo.in c.nam concupiſcentiam,eo.ti.
allegando Cyn.in l.reſcripta. C. de precib.Imper.offeren.ꝙ vbi
imagnari poteſt,principem moueri ex iuſta cauſa, præſumitur
motus ex ea.In caſu autem noſtro conſtat,principem uoluiſſe
ex cauſa moueri,ut patet ex literis eius.Item ex actis conſtat de
illa,id eſt de incompetentia quæ inducunt notorium,ut no.in
c.ſignificauerunt,in uer.liquere. de teſti. ergo declaratio ſuper
incompetentia non fuit neceſſaria ad cauſandam potentiam &
facultatem præiudicandi in iure quæſito. ¶ Nec obſtant illa uer
ba conceſſionis,uidelicet quibus omnibus ex ordine ſic exple-
tis, &c.quia referri non debent ad ea,quæ ſunt leuis ſolennita-
tis,ſicut in ſimili reſpondet Imo.in d.§.prius.& Ale.in princ.d.
l.fi.ad §.& ſi præfata.cum glo.eadem lege.§ Non obſt. etiam ꝙ
præceptum dicatur conditionale,de quo non loquitur reſcrip-
tum,quia immo,ut dicitur in reſponſione ultimi contrarij, eſt
purum.Preterea etiam ſi eſſet cõditionale quo ad uerba,ex quo
31 † tamen conditio eſt de præſenti & intrinſeca, non diceretur
præ-

præceptum in effectu conditionale. Et hinc est, q̄ actus non recipiens cōditionem, sicut est decretum iudicis, l. & si cōditionalis. de authori. tut. & aditio hæreditatis. l. actus legitimi. de reg. iu. factus sub tali condōne, si & inquantū possim de iure, valet ſm Bal. in l. j. vlt. col. ver. vlterius quero, cauetur statuto &c. C. q. admit. &c. & in l. potuit, in 8. q. C. de iure delib. faciūt ēt not. per Bar. in l. cum iudex. C. de sent. cū concord. datis p Moder. in l. a diuo Pio, §. in vēditione. de re iu. ¶ Nō ob. ēt impossibilitas pcepti, ex quo vndecimo dr̄ illud eē nullū, q̄a immo possibile est, q̄uis in reuocatione illarum sniarū interuenire dēat factū iudicis q̄a ex quo emanarūt in fauorē co. Anto. illo instante & petente q̄ reuocentur, iudex illas reuocare dēt, qm̄ p hoc cessat cōtumacia do. Galeoti. Iō dēt cessare pęna cōtumacię. c. ex litteris. & ibi no. oēs, de consti. & p Bar. in l. si adulterium. §. j. de adul. secus si ex eis ius esset quæsitū tertio non consentienti, ut per Bar. in d. l. j. §. & post operis. de ope. noui nuncia. Nam iudex ex necessitate tenetur facere, qđ ius mandat, ut patet ex diffinitione iurisdōnis, de qua p oēs in l. j. de iurisd. om. iud. & ad propositū not. Bal. in d. l. j. in vers. palleg. C. qui admi. q̄a ergo pōt co. Ant. cogere iudicem de iure ad dictam reuocationem faciendam, potuit
32 † ad eius factū obligari per contractū & per sniam. l. fluminum §. quanq̄. de dam. infec. l. q̄ fundū. ff. loc. & l. inter stipulantē, in prin. ſm unū intellectū & ibi no. oēs, & in l. stipulō ista. in prin. de uerb. ob. ¶ Nō obstat ēt incertitudo, q̄a falsū est, q̄ sit incertum, p iā dicta in pcedenti ɔ̄rio. Non obstat duodecimo q̄ processus non ualeat culpa nuncij aliter exequentis citationē, quā haberet in mandatis, quia citatio nulliter exequuta ualidatur, si
33 transiuit † in notitiam citati, ſm Rom. consi. 410. inci. Vt clarior reddatur, &c. in j. col. p tex. cum gl. in cle. cām. de elec. Scientiam āt p̄sumit̄ habuisse, & ɔ̄nr validatur, quia misit pcuratorē, sicut fecit co. Antonius ſm Rotam in ti. de dolo & cōtu. decisio 9. in nouis. Hinc ēt dr̄, q̄ p cōparitionem subsequentē ualidat̄ citatio nulla, vt est gl. no. in l. j. post princ. de fer. & ibi Bal. in auth. offeratur. C. de lit. contest. & in authē. omnes. si ut se ab hr̄di. absti. & Pet. de Anch. in clem. j. de ferijs, & dr̄ prędicta pcedere ubi quis de citatione inualida habuit notitiā; uel cōparuit intra terminū in ea assignatum, secus si termino iā decurso, sicut euenit in casu nostro, in quo procurator cōparuit post terminum, post domicilium iam electum, qui asserit habuisse notitiā dictæ citationis post finē termini. Replicabit̄, q̄ ſm hoc terminus ante notitiam non incœpit currere, qui non currit ignoranti, vt per Bar. in l. genero. de his qui no. infa. & p Bal. & alios, in l. quā diu. C. qui admi. sed a die sciæ, quo non comparente intra terminum a die dictæ sniæ, & non eligente domicilium, potuit de nouo, ut factū est, illud eligi, & successiue contra eū pcedi. Nā post comparitionem primam pcuratoris, quę fuit die decimaquinta Decemb. iterū die 27. Februarij fuit electū domicilium ad instantiam do. Marci & d. Pauli instantis tam sindicario noīe hoīum della Mirādula, q̄ procuratorio noīe do. Galeoti. Et iterum noībus quibus supra fuit electum die 10. & die 14. Martij. Itē die 16. eiusdē fuit citatus co. Ant. ad uidēdū sibi statui terminum instante do. Paulo ēt procuratorio nomine do. Galeoti, vt patet ex fine citationis. & die 19. dicti mensis noībus quib. in pcessu, & sic ēt noīe do. Galeoti fuit citatus co. Anto. ad uidendū produci iura, & ad uidendum sibi fieri præceptū, &c. Et dicto noīe pduxit iura, & notificari fecit die 23. & die 26. emanauit pręceptū. & fuit notificatum instantē do. Paulo noībus, q̄b. in processu. Item die ultimo Aprilis procurator nominib. quib. in processu, accusat cōtumaciam co. Antonii non parētis præcepto, & die 13. mensis Maij dictis noībus instetit procedi ad priuationē feudi, ut de his oībus cōstat ex cōparitionib. & instantijs factis a procuratore, aut ex ipsis citationib. inde emanatis, & sic quamuis ante cōparitionē procuratoris co. Anto. vel eius sciam processum fuisset nulliter noīe, d. Galeoti ex defectu primæ citationis, apparet tn̄, q̄ post aduentū dicti pcessus, totus processus ēt noīe do. Galeoti fuit reuocatus ualide. Et quāuis qn̄q; forte reperitur, q̄ expresse non diceret̄ pcuratorio noīe dom. Galeoti, tn̄ ex quo secūda electio domicilii ualida, & multi alij actus fuerunt facti expresse procuratorio noīe eius, præ
34 sumit, q̄ † ēt dicto noīe in toto reliquo pcessu cōparuerit & instelterit, ut no. Bar. p illū tex. cū gl. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de uerb. obl. & in l. qui seruū. de interrog. act. & Bal. ī l. procurator qui pro euictione. in fi. de prob. & mod. in l. j. §. nunciа. de ope. no. nū. p̄terea dato q̄ pcessus ad instantiam do. Galeoti esset nullus ex dicta cā, tn̄ satis est, q̄ ualeat ad instantiam do. Marci uel hominū della Mirandula, q̄a p quēcunq. cuius interest, oñdatur de incōpetentia iudicum ecclesiasticorum, vult princeps præcipi co. Anto. ut faciat reuocare actitata & sententias latas tam ɔ̄ do. Galeotum, q̄ cōtra dictos homines, & sic patet, q̄ satis est ipsi d. Galeoto etiam, q̄ per alium ostendatur de incōpetētia, & hæc rn̄sio generalis est ad omnia alia argumēta, in quibus allegatur, q̄ processus sit nullus ex parte do. Galeoti Nō obstat insuper, q̄ 13. allegabatur nullitas processus ex parte agētium. Et primo d. Marci, qui non potuit ante litem contestatam, uel antequā haberetur pro cōtestata constituere procuratorē, quia ex verbis suę ɔ̄seruationis apparet ɔ̄rium, in quo cōcedit, q̄ possit omnes actus facere, quos iudicauerit opportunos & necessarios. Ponderanda est in primis illa dictio, omnes
35 quæ est uniuersalis, adeo † q̄ prolata ab homine non recipit restrictionem de habilitate, ut notabiliter concludit Bart. in l. generali. §. vxori. de vsufr. lega. allegat. l. Iulianus. in prin. de leg. 3. Et non solum stat uniuersaliter respectu rerum, sed etiā respectu tporū vt colligitur ex no. per Bal. in l. omnia priuilegia. C. d̄ epi. & cle. cū quo transeunt Moder. in l. j. in prin. de leg. j. Dum volunt, q̄ si priuilegia studij Parisiensis sunt cōcessa studio Tolosano, intelligatur de p̄ntibus tantum, & non de futuris, per l. si ita. cum materia. de aur. & arg. leg. secus si dicto studio concederent̄ omnia priuilegia, q̄a p p illam dictionē, omnia uenirent ēt futura: bn̄ facit gl. in l. decem, de fideic. liber. & qđ no. Bar. in l. centurio. de vulg. & pupil. dū quærit, an grauatus p verba uniuersalia dicat̄ phibitus detrahere Falcidiā. Itē pōderāda est illa dictio, actus, quę significatū hēt generalē, i. tā ī iudicio, q̄ extra. vt no. in l. j. de offi. pc. Cæsa. Itē in dicta cōcessiōe subdit, & singula faciē, &c. quæ reiteratio & geminatio dēt ēt aliq̄d operari, ut no. gl. in c. ut circa. in ver. oīa & singula. de elec. ī 6. Si ergo p̄t oēs actus & singula opportuna & necessaria facere, ergo poterit ɔ̄stituere pcuratorē, cuius vsus est necessarius. l. j. §. vsus. de pcu. & oī tpe hoc dēt posse. Et sic ante & post lit. ɔ̄test. p n̄o. p Bal. & Mo. vbi supra. Nō ob. dū circa hoc scd̄o dicebat̄, q̄ erat nullus ex parte do. Galeoti excōicati, q̄a p p incōpetētiā iudicū, de qua infra, excōicatio nō valuit. Similiter falsū est, vt dicebat̄ tertio, q̄ rescriptū nō cōphendit hoīes della Mirandula, cū dicatur, in eo, q̄ uocet̄ co. Ant. ad instātiā cuiuslibet, cuius intersit. Non ob. insu p. l. ubi cœptū. de iudi. quæ oībus p̄dictis obijciebat̄, q̄a si duo iudices non hn̄tes se ut supior & inferior, cogno
36 scūt pariter de una, eadēq. cā † tenet pcessus coram utroq. factus, si nō excipiat̄, q̄a ex quo ambo habent iurisdōnē in illa cā, imputandū est parti non excipiēti. ita uoluit Inn. cū quo alij trāseunt in c. cū M. de ɔ̄sti. Bal. in l. j. de offi. ɔ̄sul. & in c. pastoralis. de rescrip. Sali. ī l. qui de crimine, antepen. col. C. qui accu. Imo. in c. cęterū. ad fi. de rescrip. Ant. de But. in c. si duob. de appel. & in c. j. de pcu. Nec ob. q̄ fuerit exceptū, q̄a fuit tacite reiecta p pcessum ad vlteriora, iuxta c. ex parte M. de appel. & c. dilecti. in fi. de elec. & in c. suborta. de re iudi. Iō necessaria fuit oppositio ſm Ant. de But. Imo. & alios cōiter in d. c. cæterū. ubi attestatur hāc eē cōem opi. q̄uis pauci tenuerint ɔ̄riū, quorū rōnibus Moderni ibi rn̄dent. Et idē vult Imo. in c. ad audiētiā. eo. ti. & ī c. ex literis. in fi. de offi. dele. & est ēt de mente Inn. in d. c. cū M. dū dicit, q̄ si excipiēs nō remittitur ad aliū iudicē, q̄ p̄t appellare, appellatio aūt interposita ad Papā in casu n̄ro fuit nulla d. c. si duobus. de app. Itē respectu do. Marci & hominū della Mirādula, quia nō interuenerūt in illo iudicio, & in hoc principaliter agitur ad aliud, ut scilicet fiat præceptū co. Antonio, quāuis de nullitatis loco iustæ causæ, perueniendi ad pręceptum incidenter cognoscatur, iō hęc dr̄ alia lis. l. & an eadē. in prin. de excep. rei iud. Non obstat, q̄ hoc trahat originem a negocio alibi pendēte, per dictum Bald. in dicto c. j. quia loquitur contra illum, qui alibi negotiū cœperat, ut scilicet, compellatur ad illum locum reuerti, si corā alio incipiat aliud negotiū trahens originē a primo, non autē loquitur cōtra tertiū, qui nullibi aliud iudicium cœperat, sicut est dominus Marcus, & hoīes della Mirandula. Ad decimūquartū, in quo concluditur, rōne iuramēti iudicē ecclesiasticū fuisse ɔ̄petentem, p rn̄siōe p̄mittit̄, q̄ laicus subditus Imperatori regulariter trahi nō pōt ad forū ecclesiasticum, c. si clericus. & capitulo licet ex suscepto. de foro competenti. Non obstat igitur, iuramentum, quia quamuis in primo compromisso

so sit iuratum, tamen illud lapsu duorum mensium expirauit. Non obstat prorogatio allegata, quia in vim prorogationis ualere non potest, cum iam compromissum expirasset: l. sed si manente. de preca. & notatur in prin. dictæ. l. 4. de dam. infect. fuit enim factũ cõpromissum die decima Decembris, & acceptatũ per arbitros die 26. eiusdem mensis, & ꝓrogatio fuit facta die vigesimoseptimo Februarij. Siue ergo ꝯputemus duos mẽses a
37 die facti cõpromissi, siue a die acceptionis, † iuxta no. in l. si cũ dies. in prin. per Bal. de arbi. adhuc tñ compromissum expirauerat, & finierat die 26. Februarij, ſm gl. cõiter approbatã in c. q̃ sit. de elect. in 6. & per Doc. in c. licet. de sup. negli. præla. & per Bar. in l. cũ bissextus. de uer. signi. Bal. & Imo. in l. de diuisione. ĩ prin. cum cõcor. de quibus ibi per mod. sol. mat. Et per hoc tollitur, ꝙ prorogatio censeatur facta cum omnib. suis qualitatib. quamuis autem ualeret in uim noui cõpromissi contra sonum uerborum propter clausulam, omni meliori modo, &c. de qua per Baldũ in l. vinum. circa 7. col. ff. si cer. pet. per Ant. de Butr. ĩ cap. examinata. de iudi. circa medium, & in c. literæ. de dilatio. ꝑ Imo. in l. nemo potest. de leg. j. Pau. de Castro, in cõs. 347. incipiente, Super primo puncto quæritur, &c. & Alex. consi. 11. in ci. Redemptoris, post redditum consilium, &c. tertio vol. tñ in
38 hoc nouo compromisso, & in hac renouatione † primi, adhuc non intelligitur repetitũ, per no. per Bal. Ang. & Imo. in l. pen. §. vxor. sol. mat. ubi concludunt, ꝙ si in compromisso sit apposita pœna, & illo expirato renouet, non intelligitur pœna repetita. Nec obstat, quod dicit Bald. in l. legẽ. C. loca. volens, ꝙ in relocatione intelligatur pœna repetita, quia cõtrarium tenẽt Bal. & Imo. in l. cũ pr. §. pater certã. de leg. 2. quia nõ uenit ex natura ꝯtractus, & sic non inducitur repetitio pœnæ, siue sit apposita loco cõtemptus, siue non, ergo eodem modo nec iuramentũ irrogans pœnã, i. periurium, sicut ꝯsiderat Bar. in d. l. cum stipulatus sim mihi a Proculo. cum nec illud veniat ex natura ꝯ-
39 ctus. Confirmatur tertio, quia iuramẽtum requirit † verba, in §. sed neq. in auth. de manda. prin. no. gl. & Bar. in l. & per iusiurandum. in prin. de acceptil. Guliel. Bar. Bal. in lectura antiqua. & Sali. in l. qui iurasse. in prin. de iureiu. & maxime in ualente loqui, ut ẽt tenet Paul. de Ca. & Rom. in l. 3. §. iurari. eo. ti. & Ale. in l. qui iurasse. & Rom. in l. j. de uerb. obli. ita ꝙ ista est cõis opinio, quicquid dixerit Pet. & Cy. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. uend. & do. Abb. in rubrica extra de iureiur. cum ergo non dependet a solo consensu, sequitur, ꝙ non potest uideri tacite repetitum. sicut in simili dñt prędicti Doc. in d. l. pen. §. vxor. ꝙ pœna non cẽsetur repetita, q̃a apponitur loco contemptus, quia nõ debet citra vinculum stipulõis, quę stipulõ cum verba desideret, nõ põt cẽseri repetita. Ad idẽ facit, qđ no. Bal. ĩ titu. de pace Constan. in ver. itẽ societatẽ dicens, ꝙ si finita liga uel treuga; partes præstant sibi adinuicem mutuos fauores, qđ per hoc non censetur tacite renouata, præsertim si fuerit cõtracta per stipulõnẽ, quæ uerba desiderat, faciunt ẽt no. per Bar. ĩ l. itẽ quæritur. §. q̃ impleto, ff. loc. & ꝑ Bal. in l. legẽ. C. eo. ti. Nõ obstat insuper, ꝙ per expressam relationẽ ad cõpromissum uideatur facta repetitio omnium qualitatum, quia inquãtum dr̃, ꝙ iudicare possint, ac si adhuc esset in termino duorum mensium, hęc relatio respicit potestatẽ tm̃ arbitris attributam, & eorum personas. Et sensus est, ꝙ non habeant minorem potestatem, quam si essent intra dictum tẽpus. Et ideo potestas illis attributa cum suis qualitatibus ex hac relatione vr̃ repetita, non ãt respicit cõuenta & agenda per ipsasmet partes tendentia ad confirmationẽ laudi ferendi, sicut est iuramentum, & multæ aliæ clausulæ. Itẽ non obstat alio relatia ad cõpromissum immediate subsequens, dum dicit. & ea oĩa agẽda ꝑ eos circa ꝑdicta & quodlibet ꝑdictorum ualere, tenere, efficaciã & robur obtinere omnino, ſm tenorem cõpromissi prędicti, & acceptationes eiusdẽ, quę hic pro insertis & repetitis habeantur, &c. Quia illa clausula, pro insertis & repetitis, &c. nõ determinat uerbum cõpromissi & acceptationis eiusdẽ, de quo supra, sed determinat & respicit prima uerba posita in principio orationis ꝑdictæ .s. omnia agenda, & sensus & constructus est talis, uidelicet, & oĩa agenda, & quæ agi possunt circa prędicta, & quodlibet prædictorum, secundum tenorem compromissi prædicti, & acceptationis eiusdem, quæ scilicet omnia agenda, quæ agentur, & agi possunt, secundum tenorem dicti compromissi, hic pro insertis, & repetitis habeantur, uolentes, subaudi, quod uerbũ in pręcedenti clausula est positum, valere tenere, efficaciam, & robur otinere oĩno, &c. voluerũt ergo partes, ꝙ ea q̃ pñt agere, agãtur ſm tenorem compromissi, q̃ dictio, ſm, stat restrictiue. l. edita. & ibi Bar. C. de eden. & per eundẽ in extrau. ad reprimen. in uers. prout habeantur pro repetitis, & sic adhuc ea possint agere, ac si eẽnt hic repetita. & si aguntur, valeant & teneãt per hoc ergo non censentur repetita agenda per partes lato laudo, q̃ agere promiserant, & iurauerant in primo laudo, sed cẽsẽtur repetita ea, q̃ agere poterant arbitri, & subinde sine iurõ actũ est, vt valeant & teneant, quæ agent. Et iste est uerus sensus dictorũ verborum, nec alius adaptari põt rõne recti sermonis, & hæc interpretatio est in dubio sumenda contra eũ, qui se fundat in uerbis, & uult ex eis censeri iurm̃ esse repetitũ, iuxta plene no. in l. veteribus ff. de pactis. ¶ Nõ obstat quintumdecimũ, ꝙ ex persona alicuius arbitri religiosi potuerit recurri ad forũ ecclesiasticum, quia in illum non valuit compromissum: q̃m in
40 † frãtrẽ minorẽ cõpromitti non põt ẽt tanquam in arbitratorem sine licentia superioris, ſm Antonium de But. in cap. Quintauallis. in octaua differentia. de iureiur. Spe. & Ioan. And. in tit. de arbi. §. fi. ver. sed nunquid de simplici, &c. Ant. Imo. & Ioã. de Ligna. in cle. & si principalis. de rescrip. & est cõis opinio, vt affirmat, & sequitur Alex. in consi. 80. quinto vol. & nõ solũ hoc vitietur quo ad eum, sed ẽt quo ad consocium. l. Pedius. de arbi. Nec obst. ꝙ iurauerint partes non allegare nullitatẽ cõpromissi spãliter ex defectu personæ arbitri, quo casu non solet posse nullitas allegari, ut no. Bar. in l. ubi pactũ, pẽ. col. C. de transact. quia hoc iurm̃, ut dictũ fuit in cõpromisso expirato, non fuit repetitũ in reuocatione eiusdẽ. Cum ergo, qđ actu est, ualere nõ possit tanquam laudatum a religioso, sequitur, ꝙ ex hoc capite non potuit adiri summus Pontifex. Præterea dato, ꝙ ualuisset,
41 tñ in exequutione laudi † petenda non dẽt adiri superior arbitri laudantis, nec in hoc hẽt iurisdõnem, sed dẽt adiri superior condemnati. Casus est in d. l. cũ antea. post prin. C. de arb. & no. Bar. & alii in l. a diuo Pio. §. j. de re iud. sic ẽt uidemus, ꝙ in petenda reductione ad arbitrium boni uiri non recurritur ad superiorem arbitrantis sed ad iudicẽ ordinarium partiũ, ſm Bar. & alios cõiter, in l. si societatẽ. §. arbitrorũ. ff. pro socio, & Ant. de But. & alios in d. c. Quintauallis. Et per hoc constat apertissime, ꝙ Bal. & Sal. in fi. d. l. ꝑcipimus, uolentes, sicut supra in contrariũ retuli, ꝙ altero ex arbitris existẽte clerico, petat reductio corã iudice ecclesiastico, male loquũtur, quia hæc eorũ opinio trahit originem ab opinione reprobata quorundã volentium, ꝙ habeatur recursus ad superiorem arbitri. de qua in dictis locis ꝑ Do. & ĩ specie cõtrarium sentit Abb. in d. c. Quĩtauallis. q̃ postquam quæsiuit, corãm quo sit petenda reductio, dicit hoc esse utile in casu, quo compromissum esset ĩ clericũ per laicos: deinde refert opinio. Bar. q̃ approbat, & sic vult eam habere locũ in casu prædicto, & ex ea ad dictũ casũ infert. Quinimmo ẽt si eẽt recurrẽdũ ad superiorem arbitri, tñ adhuc credo, ꝙ reductio laudi lati inter laicos a clerico deberet peti corã iudice sęculari, q̃a vt clericus nõ iudicauit, sed ut sęcularis & habens rationem a partibus laicis, sicut uidemus, quod a clerico delegato iudicis sęcularis appellatur ad superiorem sęcularem, ut nota. gloss. 23. quæst. 8. cap. sæpe, ergo idem in arbitro habente notionem a laicis, argumen. l. j. de arbit. facit, quod nota. Bartol. in leg. j. §. si quis de appellatio. sed tamen hoc vltimum non est necessarium, ut ex prædictis patet. ¶ Non obsta. decimumsextum, quod ratione contumaciæ procedi potuerit cõtra do. Galeotum, per no. in l. 2. si quis in ius voc. non ierit, quia ex hoc iudex mero iure incõpetens, immo probata incompetentia, sicut est in casu nr̃o, retractãt gesta ꝑ eũ. l. 3. & ibi Bar. de iudi. Imo. in d. c. innotuit. Bal. in l. gesta, C. de re iud. & in l. licet. C. de ꝑc. Angel. & Mod. in d. l. 2. si uero mero iure quis fuisset iudex, sed aliquod priuilegiũ competeret ꝯtumaci, tũc aliter eẽt dicendũ. Et hoc casu loquunt̃ contraria, ut in d. l. 2. per Mod. Et ex hoc infertur, ꝙ dñs Galeotus nulliter fuit excõicatus ex hac cã, q̃a debito non satisfecit, ex quo iudices ecclesiastici sciuerunt se esse incõpetentes. nec ignorantiã iuris ꝑtendere potuerunt, vt expresse uult Bar. in d. l. 3. Non obstat, ꝙ ꝑ ꝑ absentiã iudicis laici a prouincia potuerit iudex ecclesiasticus adiri, quia quãuis hoc sit uerũ, tñ non potuit adiri Papa hoc casu, quia hãc iurisdictionem non habet dicto casu episcopus a Papa, sed ab Impatore, iõ non recognoscit in hoc Papã tãquã superiorem. Nec isto ca

su

cõcurrit in iurisdõne cum epo, sed recognoscit eps Imperatorē in superiorē, & cũ eo concurrit Imperator, ac ad illum esset appellandũ, ut probatur ex no. per gl. in c. solitæ. de maior. & obe. quæ vult, ꝙ si eps vel alius clericus hēt iurisdõnem temporalē
42 a principe sęculari, ꝙ ad illum dēat appellari. † & idē tenet Barto. & Imo. in d. l. j. §. si quis. de appellat. & est tex. ubi hoc tenuit Dom. in c. Romana. §. dēt. de app. in 6. & idem Mod. in rubrica de app. ¶ Non obstat, dũ vltimò dicebatur, perueniri non posse ad pœnam priuationis ratione cõtumaciæ, a qua fuit excusatus ex capite iustæ ignorantiæ comitis Antonij, qa sciendũ est, ꝙ
43 dictio, quatenus, de qua in pcepto, capit tripliciter, † & hęc expositio hic non cadit. primo tpaliter, scđò causaliter, tertio quãtitatiue, ut no. in l. j. §. j. per gl. & oẽs, de ope. noui nun. siue ergo capitur causaliter, id est quia præceptum est clarũ & certum, & erit sensus, quatenus, id est, quia non obstet, & quatenus, i. qa pñt & de iure teneantur, &c. siue ẽt capit q̃titatiue, & idem, qa habebit húc casum, uidelicet, quatenus, id est, pro ea parte, qua non obstet inhibitio, & quatenus possunt, i. pro parte, qua possunt & tenentur. &c. Et ꝑm hanc expositionem commissum dicatur præceptũ pro parte hoĩum della Mirandula, & do. Marci, quib: non citatis inhibitio non nocuit, ut supra fuit oñsum. Sed pro parte do. Galeoti non, quasi ei inhibitio, ad quam cõmittendam fuit citatus, nocuerit, sed tñ hoc do. Galeoto non nocet, quia, ut superius est etiam dictum, per quemcũque oñdatur de incõpetentia, debet fieri præceptum, ut reuocet quecunq; ẽt gesta ꝯ dominum Galeotum: quia nõ tm̃ sua interest, sed ẽt principis, ut iã dictũ est, & prædictæ expositiones in dubio capi debent, ad hoc ut sñia remaneat pura & clara, ut ẽt dẽt. §. curare. insti. de actio. arg. no. per gl. in l. & puto. fam. erci. Et dato etiã, ꝙ co. Antonius non posset dici cõtumax, ꝑ allegata in ꝯrium, tñ adhuc ad maiorem declaratione, & ad tollendũ omne dubiũ instari põt ex eisdē actis, ut acta declarentur nulla, & ꝙ iterum fiat præceptũ purũ & clarũ. & ita ex pdictis cõcludo, pcessum factum ꝯ comitem Antonium valere, & ex eo procedi posse ad priuationem feudi, ut mandat Imperator. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit Soc. consi. 99. cum seq. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Electi ad quædam negotia particularia dicuntur delegati, & habere iurisdictionem delegatam.*
2 *Et in eorum electione non est necessaria alicuius citatio licet, secus in electione agrimensoris.*
3 *Ordo iudicij potest mutari per statutum, & omitti per habentes liberum arbitrium a populo.*
4 *Citatio est de iure naturali, & non potest tolli per statutum.*
5 *Potest tamen peruerti ordo, et nouus modus citandi induci.*
6 *Præceptum cum clausula, & si senseris. &c. valet, & quare.*
7 *Dilatio potest assignari parte non citata, si postea notificetur absenti.*
8 *Citare per edictum qui possint, & de iure canonico & ciuili.*
9 *Statutum generale potest præiudicare subditis etiam in iure quæsito.*
10 *Libris scriptis a deputato de publico etiam non notario adhibetur fides.*
11 *Sententia contra sententiam non ualet, si sint inter easdem personas.*
12 *Sententia contra filios licet non prosit in petitorio, prodest tamen in possessorio ad iustificandum titulum.*
13 *Sententia nulla a partibus approbata, non potest amplius impugnari, & ualet ut pactum.*
14 *De nullitate sententiæ dici non potest post triginta annos, quod declaratur nu. 29.*
15 *Præscribere non potest, qui approbauit sententiam contra se latam.*
16 *Iudex censetur, qui est deputatus ad aliquid cum clausula, si tibi constiterit, & c. & similibus.*
17 *Constare dicitur, quod ex probationibus & indicijs cõstat, uel per instrumenta.*
18 *Citatio fieri non potest sine commissione de citando, & illa nõ pręsumitur.*
19 *Præsumptio pro sententia vel solennitate cessat, quando ex productis de defectu apparet, etiamsi diuturnitas temporis adsit.*
20 *Notitia partis requiritur, vt sententia transeat in rem iudicatã, nec sufficit notificatio per edictum.*
21 *Præsumitur pro sententia, quando in rem iudicatam transiuit, nõ autem ab ipsa appellante, vel pendente tempore ad appellandum.*
22 *Exceptio nullitatis non intelligitur exclusa per lapsum termini ad opponendum.*
23 *Processus in præiudicium possessoris etiam iniusti non ualet eo nõ citato.*
24 *Possessor certus, uel de facili certificandus debet nominatim citari.*
25 *Et de tali non intelligitur decretum, quod sufficiat citatio generalis per proclama.*
26 *Sententia super non petitis non valet, etiamsi sit ratificata.*
27 *Mandatum speciale requiritur ad ualidãdum sententiã nullam, & ex diuturnitate temporis non præsumitur.*
28 *Confirmatio superioris in dubio refertur ad actum iuridice factum.*
30 *Nullitas sententiæ quia non conformis libello, vel aliter patens ex actis nunquam censetur reiecta.*

CONSILIVM LXII.

DISCVSSO laborioso processu agitato inter magnificam cõitatē Tridenti, ex vna, & commune & & homines de Supramõte ex altera ac plectis cõsilijs & allegationibus clarissimorum do. emanatis in fauorē dicti communis, & oĩbus mature & diligenter ꝯsideratis, adhuc prima consideratione vr̃ probabiliter ꝯcludi posse ꝯ traditũ cõe & homines. Et primo, quia de iure dictæ cõitatis agentis ꝯstare uidetur ex designationibus descriptis in libris. Et est aduertendum, quia ꝯsilium gñale dictę ciuitatis cũ authoritate Reuerēdissimi dñi episcopi, uel eius vicegerentis quosdã elegit & deputauit ad recuperandum bona dictæ cõmunitatis, occupata ꝑ quēcunque cũ amplissima potestate, & cũ pleno & libero arbitrio & mãdato. cũ plena, libera, & generali administratione, prouidendi, statuendi, disponendi, ordinãdi, & singula faciendi, quæ ipsemet uicarius & totum cõsilium posset, &c. & prout latius & plenius continetur in prouisione facta in dicto cõsilio, demũ ꝯfirmata inter clericos & laicos per Reuerēdissimũ dñm episcopũ, qui sic electi ac deputati uigore arbitrii eis ꝯcessi, deinde in primis & ante oĩa fecerunt quasdã constitutiones & ordinationes, pręcipue circa modum procedendi & terminandi, uidelicet ꝙ examinent designationes antiquas, & inquirant de iuribus dictæ cõitatis cum cõsilio bonorũ virorum, & ꝙ accipiant omnia indicia, & probationes oẽs simul, & quilibet separatim, & ꝙ statuant & terminent, qc qd eis uel maiori parti uidebitur iustum & æquum. Itē, ꝙ designationes factæ & faciēda ꝑ prędictos electos ad ordinē cõpetētem reducant, ac deinde publicè proclament, ac oĩbus & singulis prætendentib. sibi ius cõpetere, & lædi posse per proclama statuat terminus triplex ꝑ interualla dierũ ad cõparēdum, & ꝯdicendũ quicquid uoluerint, quo elapso de cætero nõ audiant, & ꝙ pdicti electi cognoscere possint de iuribus cuiuslibet ꝯpetētis & ꝯdicētis, ac ẽt diffinire, ꝓut illis iuri videbit ꝯuenire, &c. ¶ Quæ prouisiones sic prius factæ ꝑ dictos electos, & deputatos fuerunt postea in ꝯsilio gñali publicatę, & ab oĩbus approbatæ, & a pdicto Reuerēdissimo dño epo, & ita dici pñt ordinatæ ab ipso pupillo, & dñr statuta ipsius populi ac principis cõfirmantis, & virtute arbitrij pdictis ꝯcessi. l. j. §. oĩa. n. C. de veter. iur. enucleã. l. j. §. qui mãdatã. de iurisd. om. iu. ac ẽt uigore dictæ cõfirmationis, iuxta plenè no. in l. & quia. de iurisd. om. iud. Et ꝑpea pdicti habentes dictũ arbitriũ in procedēdo, & terminando, dñr & intelligunt esse iudices delegati, & hr̃e iurisdõnē
1 delegatã, ex quo electi & deputati sunt ad q̃dã † negotia particularia, c. cũ aliquib. de rescri. in 6. & arg. l. si certarũ. de testa. mili. & declarat in terminis nostris Barto. in l. ambitiosa. de decre. ab ord. facien. circa finem. vbi propriè loquitur de electis a populo & a consilio ad certa negotia populi peragenda, per Bart. & Doct. in l. more. de iurisd. omn. iud. & in l. 3. in fin. de optio. leg. & in l. fi. C. vbi & apud quem, & per Inno. & alios in c. cum ab ecclesiarum. & in c. licet. de off. ordi. & Doct. cõiter in c. qm̃

abbas.de offi.deleg.& latè der Ant.& Imo.in cle.auditor. de rẽ
scrip.cũ concor.& sic patet,ꝙ ineptè requirantur isti agrimen
soribus electis a iudice,qui de confinibus cognoscit.de quibus
in l.3.C.fin.regun.& in l.si irruptione.ff.eo.qm̃ illi iurisdõnem
nõ hñt,sed nudi sunt ministri, & iõ ad eorũ electionẽ faciendã
a iudice dẽt pars citari & moneri, ꝙ tali die sit su ꝑ loco , iuxta
no.per Bart.in l.Theopõpus. de dot.ꝑleg.& in l.qui bona.§. fi.
de danno infe.& per Bal.in l.hac edictali.§.his illud.C. de secũ.
nupt,sed isti sunt iudices delegati a lege & a populo,& ab eo iu
2 risdõnẽ habent.Ideo† ad eorũ electionẽ non fuit necessaria ali
cuius citatio secundũ gl.Cal.Abb.& alios in c. cum olim.de re
iud.facit,qđ habetur in l.obseruandũ.de iud.& per Doc. in ca.
cæterũ.de rescr.cũ alijs pluribus conc.de quib.per Mod.in d.c.
cũ olim.Quia iste non est actus contradictorij iudicij,ẜm Bal.
ibi,Satis est.n.ꝙ citetur in processu iudicii,secundũ eundem in
l.2.C.de temp.appe.& qm̃ dicti iudices delegati processerũt ad
dictas designationes,secũdũ legẽ eis datã a populo & principe,
q̃cq̃d ab eis est actũ,vr̃ esse validum,quia ꝑ statutum populi &
3 principis potuit ordo iuris communis mutari † & peruerti in
procedendo,cle.sæpe.de verb.sign.& ꝑ Barto.in extrau. repri-
mendũ.in ver.sine figura. & dictũ ẽt ꝙ ordinẽ omittere potuis
sent p̃dicti vigore,liberi arbitrij,& mãdati eis ꝯcessi,ut declarat
Bar.in l.filiusfamiliàs,de dona.in l.j.de testa.& in d.extrauag.in
verb.sine figura,& si dicatur,ꝙ non potuerũt procedere parte
non citata virtute talis arbitrij,quia citatio † est de iure natura
li,clem.pastoralis.de re iud.& per Bart. in dictis locis,& q̃ ẽt ꝑ
statutum non potest expresse tolli,ẜm Bal.in l.j.in j.col.C.quo
modo & qñ iud.vbi dicit,ꝙ statuto induci non põt,ꝙ sententia
valeat parte non citata,per dictam cle. pastoralis . Et ꝑ conse-
quens ꝙ designationes factæ parte non citata non ualuerunt ,
quia de iure debuit ad illa pars citari,per ea quæ hñr in d.l.3.C.
fini.regũ,& per Bar.in d.l.Theopompus.& in d.l.qui bona.§.fi.
& probatur ex regula l.de unoquoq;.in prin.de re iud.& l.nam
ita diuus,de adopt.¶ Ad istud tñ rñderi põt,ꝙ citatio non intel
ligitur sublata,nec tolli potest, q̃a auferretur defensio, quæ est
de iure naturali,ut dr̃ in locis allegatis. Sed in casu nr̃o per sta-
tutum nõ est ablata defensio,quia quamuis velit,ꝙ dicti delega
ti possint habitis informationibus ad dictas designationes pro
cedere & peruenire nemine citato,vult tñ & disponit, ꝙ dein-
de publicari & p̃conisari debeant, & ꝙ omnes & singuli prætẽ-
dentes interesse & ius habere,moneãtur & citentur per edictũ
& proclama,ut intra certum terminum debeant comparere &
opponere quicquid uolunt,ac ẽt probare recepturi iustitiæ cõ
plementum,& per consequens defensio eis reseruatur, & non
aufert̃,nec antequã defendãtur possessione priuantur, ita ꝙ di
cta designatio præcedens dr̃ esse modici aut nullius præiudicii.
Et iõ statutũ potuit inducere;quod citatio,quę præcedere de-
buit ipsas designationes,sequatur,& ꝙ defensio,quę debuit de
iure præcedere,sequi possit,& post illas reseruetur, antequam
sequatur executio,quia licet,ut dictum est , nõ possit statutum
5 † citationem tollere,potest tamen ordinem in citando peruer-
tere,& modum citandi inducere,ẜm Bald.in d.l.j.col.j.C.qũo
& qñ iud.allegat.l.3.§.fi.de testibus.sicut ẽt uidemus,ꝙ licet nõ
sit inchoandum a p̃cepto,l.j.C.de execu.rei iudi.l.j.& per totũ.
C.commina,vel epist.& non ualeat parte non citata.d.l.de vno
quoq;.& d.l.nã ita diuus.tamen si inchoetur a præcepto, & nõ
præcedat citatio, põt iustificari mediante clausula, & si senseris
6 † te grauatũ,comparas recepturus iustitiæ complementum, &
hoc in practica & de ꝯsuetudine seruat̃,& hoc quia defensio nõ
aufertur dicto casu,sed conseruat̃,ut no.in c.ex parte.el primo
§.fi.de uerb.sign.& per gl.Angel.& alios,in l. de pupillo.§. me-
minisse.de ope.noui nunc.cum conc. de quibus ibi plenissime
7 per Roma.& Ale.& hinc ẽt uidemus , ꝙ dilatio † põt assignari
parte non citata,dũmodo ex post notificet̃ absenti, per talẽ no
tificationem sequẽtẽ sibi ꝯsulitur , ac si eo p̃nte assignatio facta
fuisset,ut no.in l.Labeo.ꝑ gl.& Bar.de iureiu. & probatur in l.
2.cũ gl.C.de decur.lib.10.& quod no.Bal.& Sal.in l.eos.§.apo
stolos.C.de ap.& in l.j.C.de sent.ex breu.recit.& in cle.j. in gl.
pe.de ap.probatur & ibi not.Bal.in l.2.C.vbi in rem act.& Bal.
in l.j.in fi.C.de temp.appel.& Ang.& Rom.in l. fi. ad finem. ff.
de fer. Ant.de But.in c.licet cãm.col.4.de prob.Sic ergo in pro
posito satis est,ꝙ in casu nostro illi,quorum interesse poterat,
fuerunt factis designationibus citati , & uocati ad oñdendũ de
iuribus suis intra certũ terminũ,& ñedũ semel;sed ẽt bis & ter.
¶ Et quãuis non fuerint citati personaliter vel ad domũ,sed per
proclama & per edictum, valuit tñ talis citatio : quia quãuis de
iure canonico non possit inferior a principe per edictũ citare ,
nisi in duob.casibus.cle.j.de iudi.& plenè per Doc. in c.qm̃ fre
quenter.§.porrò. vt lite non contesta.tamen de iure ciuili qui-
8 libet ordinarius † & principis delegatus põt per edictum cita-
re.auth.qui semel.& ibi per oẽs.C.quo.& quan.iud. & per Bar
to.in extrauag.ad reprimendũ.in uer.per edictũ. in prin.& idẽ
etiam dicendũ in delegato a lege ciuili vel a populo seu a statu-
to populi:quia talis æquiparat̃ delegato principis.l.apertissimi.
C.de iudic.& in c.ab arbitris.& ibi no.gl.de off.deleg.& ꝑ Alex.
in d.l.more.in 2.col. de iurisd.om.iud. Et præsertim quia a sta-
tuto dictis delegatis specialiter cõceditur, ꝙ per edictũ possint
citare,qui modus citandi potuit per statutũ induci, ẜm Bald.in
d.l.j.& per Sali.in l.cessante.C.quo.& quando iud.& tanto mi-
nus põt diuisio super designationib.faciẽdis dici iniqua,ex quo
fuit generalis contra omnes & non contra certam & determi-
natam personam,& ideo ualet etiam si alicui præiudicium ex ea
9 inferatur:quia † per statutũ generale põt præiudicare subditis ,
ẽt in iure quæsito.l.venditor.§.si cõstat.cõia prædio.& no.Bar.
in l.Antiochensium.de priuile.cred.& in l.toties. de pollicita.se
cus autẽ si dirigetur cõtra certam personam,uel esset generale,
& ex coniecturis posset apparere,ꝙ esset factum odio certæ ꝑ
sonæ,ẜm Bar.in l.omnes populi. in 5.q.prin.ad finẽ,de iusti.&
iure . Et ideo ex p̃missis resultat, ꝙ cũ prẽfixus fuerit terminus
prædictus,monitis & citatis per edictũ , ut intra certum termi-
num debeãt cõparuisse ad opponendum,& ad allegandũ, quic
quid uolunt,& etiam ad ꝓbandũ & docendũ de iuribus, cũ cõ
minatione ꝙ elapso termino non audientur, & hoc uigore sta
tuti & dictæ prouisionis sic disponentis, ꝙ prædicti de Supra-
monte remanent exclusi,& ꝙ contra dictas designationes in fa
uorem dictæ communitatis Tridenti non debent aliquo modo
audiri,per not.per gl.Bar.& alios in l.Papinianus.§.j.de inof.te
sta.& in l.mancipiorũ.& ibi Bar. de optio.leg.l.diffamari.& ibi
no.maximè per Bal.C.de inge.manu.& no.in l.j. C.ut nemo in
ui.&c. & per Bar.in l.Titia.,de accus. cum alijs suis multis con-
10 cor.Nec potest rationabiliter dubitari, vtrũ † dictis libris adhi
beatur fides:quia scripti sunt a notario ad hoc deputato,& ubi
etiam notarius non esset ille , qui scripsit,adhuc ei crederetur,si
ad hoc de publico fuisset deputatus,ẜm Bar.in l.quædam.§.nũ-
mularios.de eden.& quia sunt acta publica,q̃ probant̃ ꝑ solam
scripturam notarij,ut per gl.& Doc.in c.quoniam ꝯ.de ꝓba.cũ
concor. de quib.ibi ꝑ Mod. Et ꝑpea quãuis aliæ designationes
factæ ꝑ hoĩes de Sardegna de mãdato do.Gerardi de Bononia,
& aliæ,de quib.in instr̃o rogato per Cãtolinũ tanquã minus so
lẽnes non præiudicarent prædicto cõi de Supramonte:tñ præ-
dictæ vltimo loco factæ cũ solẽnitate p̃missa vñr plenũ præiu-
dicium inferre p̃dicto cõi & hoĩbus de Supramõte. ¶ Secundò
principaliter pro dicta magnifica cõitate Tridenti non parũ vr
gere vr̃ sñia dñi Lanfranci de Oriano inquãtum declarauit, ve-
ros confines inter dictã cõitatẽ & dictos hoĩes esse illos,de qui
bus in libro cõis,& de quib.in dicto instr̃o rogato per Cantoli-
nũ,& sic frustra vr̃ disputari,vtrũ designationibus, de quib.ĩ di
cto libro,& in p̃dicto instr̃o,sit adhibenda fides,vel nõ ; q̃a de-
claratum est per sñiam expresse approbatã a partibus,& q̃ in rẽ
iudicatam trãsiuit,dictas designationes ueritatẽ continere,quæ
sñia quãuis declaratoria ualet & effectũ hẽt. l.si prætor. in prin.
& ibi Bar.de iudi.l.q̃d tñ.§.j.de arbi. pro cuius rectitudine p̃su-
mit̃.c.bonæ.el j.de elec.c.cum inter nos. & in c.sicut. & ibi per
Doct.de re iud.& plenè per Mod.in l.sciendũ,de uer.obl.& tã-
to magis: q̃a ẽt declarauit p̃dictus iudex ius cõpetere dictæ cõi-
tati & hoĩbus , buscandi & pasculandi super dicto mõte usque
11 ad dictos cõfines. Nec põt dici nulla tanq̃ lata † ꝯ sententiã dñi
Francisci Palãchi,iuxta.l.j.C.qñ prouoc.nõ est neces.& ꝑ Doc.
in c.inter monasteriũ.de re iud. quia dicta sñia dicti dñi Franci
sci lata fuit inter hoĩes de Supramonte,& hoĩes de Sardegna,&
sic inter alios : ideo quãuis hæc vltima dñi Lanfranci lata inter
dictam cõitatem & dictos homines non cõueniat in cõfinibus
cũ illa,nõ est ꝑpea nulla;quia non est exẽplis iudicandum. l.ne
mo.C.de sent. Iura autẽ contraria loquuntur, qñ sententiæ cõ
trariæ sunt latæ inter easdẽ personas. Imò dictus dominus Lan
francus expresse ꝯfirmauit sententiã dicti do.Francisci respectu
dicti

dicti cois de Sardegna,& Supramontis,& inter dicta comunia declarauit dictā sniam obseruari debere.Nec ista ēt inter se cōtraria sunt,quia stant simul,ꝙ dicti hoies de Supramonte possint prohiberi a coitate Tridenti excedere terminos, de quibus in dictis libris ipsius coitatis. Et prohiberi non possint ab hominibus de Sardegna, respectu quorū dictus mons est aliter diuisus & confinatus,quia minus iuris habere potuerunt quam coitas Tridenti. Et sic est decisum in fauorem communitatis,ꝙ obseruētur cōfines,de quibus in dictis libris, & sic ꝙ hoies de Supramonte ius non habeant in dicto monte vltra illos terminos,sed nō est sic decisum in fauorē hominū de Sardegna, imo aliter & alio modo,quia minus iuris habere potuerūt, & ꝑpea non inconuenit,ꝙ prohibitio fieri possit a dicta coitate,sed nō ab illis de Sardegna, etiam si hoies de Supramonte re uera ius non haberent ultra terminos descriptos in dictis libris,quia ex quo prædicti de Sardegna ius non habent vsq; ad illos, quo ad eos illi de Supramonte liberas ædes habēt. l.loci corpus.§.competit.si seruitus uendicetur.Et cōsequēter repugnantia cessat. Et rōne ꝯrietatis dicta snia dñi Lanfranci non pōt dici nulla, iuxta no.per Bar.in l.duo iudices.de re iudi.& per Bal.in l.j.C.de furtis.Quemadmodū.n.illud capitulum sententiæ dñi Lanfrāci , in quo declarat ueros ꝯfines inter coitatem & hoies de Supramonte illos fore,de quibus in dictis libris,& snia do.Francisci,q̄ alios ꝯfines declarat inter cōe de Sardegna & de Supramōte,pñt simul stare ea rōne,quia inter diuersas personas aliter iudicatum fuit & iudicari potuit.d.l.nemo.eodem modo in diuersis capitulis eiusdem sniæ do.Lanfrāci inter diuersas ꝑsonas potuit diuersa sententia seruari,q̄a quot sunt capitula separata, & maxime respectu personarū,tōt sunt sniæ,vt no.in l.ēt.§.ex cā. de minorib.& per Abbatem in c.cū Ioannes.ult.char.de fide instr.& Alex.in l.scire debemus.in prin.de verb.obl.quoniam,ut dixi,respectu coitatis esse potest,ꝙ illi de Supramonte non possunt confines descriptos in libris excedere propter ius coitatis, q̄d hēt in dicto monte,& ꝙ illos possint excedere respectu illorum de Sardegna,non quia ius hñt excedēdi,sed q̄a illi de Sardegna non habēt facultatē prohibendi ex defectu iuris eorū. d.l. locis corpus.§.cōpetit.ꝓdest ergo hoibus de Supramonte talis snia,q̄a quis prohiberi possint a coitate excedere dictos confines,non tñ prohiberi potuerunt ab illis de Sardegna. Et quamuis ēt snia dñi Lāfrāci & do.Francisci eēnt contrariæ, tñ toleratur ꝯrietas,ex quo est inter diuersas ꝑsonas.d.l.nemo.C.de sen. vt dixi supra.Snia igitur dñi Lanfranci lata pro coitatu cōtra dictos hoies de Supramonte eis nocet sed lata pro dictis hoib. ꝯ illos de Sardegna non nocet dictæ coitati,quia ad probandū titulū in petitorio non sufficit ostendere sententiam pro se latam
12 contra alios,quia non est exēplis iudicandū , † sed in possessorio prodesset ad iustificādum titulū,secūdū gl.in c.cū qui.de eo qui mit.in poss.cā rei serua.& Aegidium decisio.578.inci. Spoliatus,&c.Præterea ex alio non potest dici de nullitate sententiæ do.Lanfranci,nec de iniquitate, quia ex quo semel fuit per
13 partes expresse approbata,†nō pōt amplius impugnari, ut in regula,q̄d semel.de reg. iur.in 6.Et quia non pñt partes uenire ꝯ factū proprium.l.cum a matre.C.de rei.ven.l.venditrici.C.de re.alie.nō alien.Atq; ēt quia ut snia ualere non posset, valet ut pactum ꝑp dictā expressam approbationē.l.2.ubi est tex.sing. & ibi no.C.commu.utri.iud.vbi hř,ꝙ snia nulla consensu partium,quis vt tñ ualere non opsit,valet tñ in uim pacti , ut ꝑ Bar.in l.j.C.qui pro sua iurisd.& Bal.in l.si diuersa.in j.co.C.de pac.do.Ant.& Abb.in c.significasti.de for. cōpe. & iō non pōt amplius dici de nullitate,s̄m Card.in c.cū ex officij.vlti. col. de præscr.vbi dicit obtinuisse,ꝙ quis postquam approbauit sententiā nullam contra se latam,non audiatur dicendo de nullitate . d.l.3.licet multi aliter dicerent & male,s̄m eum.Et minus,vt ēt dixi,pñt dicere de iniquitate, ēt si pars passa esset probatiōes ꝯ dictam sniam,quia licet possit dicto casu detecta inquitate ferri snia contraria, ut per Doc.in c.inter monasterium.de re iud. illud tñ procedit,q̄n prima valebat ut simplex snia , & q̄n non fuit approbata,sed q̄n ualet ēt ul pactū,& est expresse approbata,non audit̄ quis ueniendo contra suam approbationē, & sic
14 petendo ꝯrium pronunciari. Ex † alio ēt non pōt dici de nullitate,quia post 30. annos nō pōt dici snia nulla,secundū Spe.in ti.de sen.§.iuxta.in fi.& tanto minus vbi statutum præfixerit terminum ad dicendū de nullitate.¶Et ꝑdictis infertur,ꝙ dicti homines de Supramonte nō pñt esse tuti aliqua præscriptione;q̄a sunt in mala fide ꝑp dictam sniam dicti do.Lanfranci ab eis approbatam,siue ualeat ut snia, siue ualeat ut pactū , ideo aliquo
15 tēpe præscribere † nō potuerūt post dictā sniam. c.fi.de ꝑscrip. & c.possessor malæ fidei.de reg.iur. in 6. Et ubi prius ꝑscripsissent,ius q̄situm amiserūt per dictā sniam,uel ꝑ pactū . Ista sunt in effectu, quæ cōtra dictos homines de Supramonte vñr urgere,quę prima facie ꝯ eos non paruam difficultatem ostendunt :
¶ Sed tñ ꝑmissis non obst. contrariā sniam arbitror ueriorem . Nam dicta coitas agit & prouocat ad iudiciū,ideo ea non probante intentionē suā dicti hoies de Supramōte rei cōuenti sunt absoluēdi,ēt si nihil præstiterint.l.actor.C.de prob. l.ei q̄ dicit. ff.eo.satis est igit̄ docere de non iure dictæ coitatis,& ꝙ nō probant illud,q̄d proponit & intendit, prout constare poterit rñdendo cōcludenter ad allegata in ꝯrium. ¶ Non ob.igitur designationes,de quib.in dictis libris coitatis:quia nō ualent, & in aliquo dictis hominibus nō ꝑiudicāt. Est.n.in primis aduertendū,ꝙ electis & deputatis ad illas faciendas,fuit data ptās , ꝙ uideāt & examinēt designatiōes antiquas,& iuestigent & recuperēt,&c.& examinēt,uideāt,& ꝯsignēt,&c. Itē ꝙ accipiāt & colligāt oīa iudicia & ꝓbōnes,q̄ cū aliis bonis uiris hře poterunt, &c. ꝓut latius continet̄ in prouisionibus & ordinōnibus circa hoc emanatis & factis ab ipsis electis & confirmatis in cōsilio, & à Reuerēdissimo do. epo Trideutino, tā inter laicos quā inter clericos.Ex quib. uerbis cōstat,ꝙ prædicti sūt electi ad hoc tanq̄ iudices,& nō velut meri executores,vt ꝓbat ex no. ꝑ gl.in cl.j. in gl.mag.ad fi.de of.dele.dū dicit,ꝙ deputatus cū clausula
16 si tibi cōstiterit,&c. fungit̄ uice iudicis † si agitur de ꝑiudicio alterius,cū qua alij trāseūt;statim allegādi.Sicut ergo uerbū ꝯstiterit,significat indaginē iudicialē,ita & illa uerba examinēt, & inuestigent,& illa accipiant, & colligāt,oīa indicia & ꝓbōnes. Et propterea cū ex forma mandati dēant examinare, inuestigare, indicia & ꝓbationes accipere & colligere,nō potuerunt ad dictas designationes ꝓcedere, neq; ꝓbationes recipere parte nō citata;q̄a sine ꝑñtia,vel parte nō citata, non potuit examinatio & inuestigatio fieri;q̄m merita cāru partiū assertione pandunt̄.l.fi.C.si per vim vel alio mō. Et ita ēt voluit gl.in d.cle.j.dicēs,ꝙ deputatus cū dicta clausula,si cōstiterit,&c. cū fungatur vice iudicis,dēt partē de cuius ꝑiudicio agit̄ citare;quia cōstare nō pōt nisi partibus pñtibus,& si nō ꝑmittit cognitionē, ꝓcessus non valet.Idem ēt tenēt Inn.& Doc.in c. fi. de ꝑsumptio.& Bald. in l.non dubiū.col.7.versi. iuxta hoc q̄ro,& c.C.de legi.& Abb.in c.sacro.in 2.de sent.excom.vbi dicit,ꝙ verbū,cōstiterit, importat parte citata.Paria aūt sunt dicere,ꝙ colligant, & acci
17 piant ꝓbōnes & indicia,vel ꝙ eis debeat constare; † q̄a ꝯstare dř,q̄d ex probōnibus & indicijs ꝯstat, vt est tex.in c.nō solū.de reg.iur. in 6.vel per instra, s̄m do.Ant.in c.cū cōtingat.ꝑ illum tex.de rescrip.& per Mod.in c.si ꝯstiterit. de accu.quemadmodū ergo q̄n mādat ꝓbari, oportet partē citare & absq; citatione nō pñt probōnes recipi. ita & alio casu q̄n mandat̄,ꝙ probationes & indicia colligant̄,& recipiant̄,vel q̄n mandat̄,ꝙ q̄s examinet & inuestiget,sicut ī casu nřo. Et ꝑpea aut prædicti electi non examinauerunt,nec inuestigauerunt,aut non receperunt, nec collegerunt ꝓbationes & indicia,quicquid factū est, nō tenet:quia forma mandati non fuit impleta l.diligenter. ff.māda. c.cum dilecta. de rescrip. Aut probōnes, & indicia collegerunt & acceperunt,prout asserunt fecisse,& idē,cū hoc fecerint parte absente,de cuius præiudicio agit̄,& nō citata, s̄m gl.& Doc. in dictis locis . Et nedū fuit citatio omissa,sed ēt non fuit facta
18 commissio nuncio de citando , sine qua † citatio fieri & valere nō potuit.l.neminem.& ibi Bar.C.de exhib.reis, & ꝑ Bal.in l.si q̄n. C.de testib.& ꝑ Abb.in c.j.de iud.quæ cōmissio nō ꝑsumeret,quamuis de citatione apparet,s̄m Bar.in extraua. ad reprimē.in vers.per nunciū.& ꝑ omnes in d.c.j.Ant.de But. in c.q̄m contra.de prob.& Rom.in l.sciendū.de verb.obl.cum concor. de quibus in dictis locis . ¶ Nec ēt obstat ꝑdictis ꝙ pro snia & pro actu iudicis presumatur,& sic ꝙ recte & rite processerit,& ꝯñr ꝙ citatio ꝑcesserit,ut concludunt Doctores in d.c.quoniā contra.& moder.in d.l.sciendū.Et quia ēt ex diuturnitate tēpis præsumuntur oīa solēniter acta.l.si filius.C.de peti.hære. l.qui in aliena.post prin.& ibi per Doct.de acquir.hær. & in c.ea noscitur.de his quæ fiunt a præla.& late per oēs in c.sicut, de re iudic.& per Mod.i d.l.sciendum . quoniā ad hoc duob.modis rñ-

detur. Et primò, ꝙ allegata in contrarium procedūt, qñ non ap
paret scriptura, ex qua possit deprehendi defectus, s. si produ-
19 sint instra & acta, ex quibus possit defectus apparere, † sicut in
casu nr̃o, tunc pro snĩa non p̃sumitur, ſm Bartolū in l. hi qui ad
ciuilia. C. de appel. & Ioan. And. in addi. Spe. in tituto de sent. §.
vt aūt. uers. & no. & c. do. Antonius & Abbas in d. c. quoniam ꝯ.
Et hoc procedit, ēt si diuturnitas tp̃is adsit pp euidentiam facti
non solēnis secundū Paulum de Cas. in cons. 48. In causa, quæ
vertitur, &c. allegat no. per Inn. in c. ꝓposuisti. de prob. & Are.
in d. c. quoniam contra. ad finē. Et quāuis Ale. in cons. 79. Circa
primum, uideatur aliter dicere, tñ illud procedere posset, qñ cū
diuturnitate temporis concurrit ēt diuturna obseruantia & pa
tiētia sed secus qñ non reperitur obseruatū id, qđ inuenitur mi
nus solenniter actum & scriptum, sicut in casu nr̃o, in quo di-
ctę designatiōes nunquam fuerunt obseruatæ, nec habuerunt
effectū, uel executionem, & propterea cessante diuturna obser
uantia & patientia dictorum hoīum non interueniente, qui nū
quam passi sunt dictam cōitatem uti & frui, ac possidere dictū
montem, de quo contenditur, iuxta & secūdum dictas designa
tiones, dici non pōt, ꝙ oĩa præsumanť solenniter acta in præiu
dicium dictorum hoīum qui potius saltē re ipsa contradixerūt
q̃ consenserint, & qui in possessione permanserunt ſm Baldū
& Sal. in d. l. si filius. C. de peti. hæred. qui volunt, ꝙ ex possessio
ne & diuturnitate temporis præsumātur omnia solenniter acta
& non aliter, & idem uoluit Baldus in leg. 2. C. de legitimis hæ-
redib. Antonius de Butrio in dicto capi. ea noscitur. Alex. in di
cta l. qui in aliena. in principio. & clare sic etiam sentiunt mod.
in dicto c. sicut, de re iud. Et sic in fauorē dictæ cōitatis non pos
sidentis non potest pręsumi, ꝙ oĩa fuerint solenniter acta. ¶ Se
cundo respondeo, quod designationes seu declaratio dicto-
20 rum † iudicum nunquam transiuit in rem iudicatam, quia non
constat, quod legitimè fuerint notificatæ, uel aliter peruenerint
in notitiā dictorum hominum de Supramonte, iuxta cle. cām.
cum ibi no. de elect. & per Alex. consil. 95. secundo volu. colu.
pen. sicut fieri debet, ut in rem iudicatam transiuisse dicatur, ut
no. in c. concertationi. & c. cordi. de appella. in l. j. §. fi. quando
app. sit. ¶ Nec sufficit notificatio per edictum, quia notitia, quæ
surgit ex tali citatione, est præsumpta, quæ non sufficit, sed hoc
casu requiritur vera, dicta clem. causam. in uersic. indubitata &
vera. & per Baldum in l. contra maiores. C. de inoffi. testamen.
& ita notabiliter concludit Philippus in ca. bonæ memoriæ. co.
5. versi. 8. debet appellari, &c. de appel. allegat Rotam ita tenere
decisi. 364. inci. Item cum iura, &c. Cum igitur dictus actus p̃-
dictorum iudicialis uel extra iudicialis non transiuerit adhuc in
21 rem iudicatam, pro eo non præsumitur, quia † demum pro sē
tentia iudicis præsumitur, si in rem iudicatam transiuit, & non
aliter, secundum Doctores in d. ca. quoniam contra. quia sicut
non præsumitur pro ea appellatione pendente. capi. cū ad sedē.
de restitutio. spolia. & in §. illud. in auth. de his qui ingre. ad ap-
pel. & no. Spec. in titu. de instr. editio. §. restat. uers. in summa. &
in titulo, de sen. prola. §. vt autem. uersi. & no. ſm quosdam, &c.
I● nec durante tempore ad appellandum, quia de tali tempore
iudicatur, prout de tempore appellationis pendentis, secūdum
gloss. in l. j. in princip. nil noua. appell. pend. glo. & Bar. in l. ex iu
diciorū. de accu. Et prædicta procedunt etiam diuturnitate tē-
poris interueniente, ex quo de scientia & intimatione non con
stat, quæ non præsumitur. l. verius. C. de prob. l. super seruis. C.
qui militare non pos. etiam interueniente temporis diuturnita
te. ſm Ale. in consi. 9. Viso themate suprascripto, &c. tertio vol.
& sequuntur mod. in d. c. sicut. de re iudi. in ult. char. vers. bene
fateor. ubi hoc multum commēdant, & loquunť, ꝙ est fortius,
vbi scientia alicuius erat necessaria ad ualiditatem actus, prout
non est in casu nr̃o, quia snĩa interuenientibus alijs necessarijs
ualet, quamuis de ea pars notitiam non habuit, & ideo non est
talis snĩa & intimatio de solennitate sententiæ, nec intrinseca,
ideo nō dēt præsumi ex aliquo cursu tp̃is, sicut ēt nō præsumi-
tur solennitas materialis, ſm Bar. & Doc. in dicta l. sciēdum. ꝙ
est fortius. ¶ Prędictis quoque non obst. ꝙ ex ordinatione po-
puli & principis satis sit citare illos, quorum interest post desi-
gnatiōes cum termino ad opponendū & docendum de iuribus
suis, & sic quod ad ipsas designationes & ante illas ad aliquem
actum non fuerit necessaria citatio, ꝙ concedi potuit, ex quo
non tollitur defensio, ut dictum est in argumentis partis cōtra
riæ. Quoniam fateor, ꝙ per dictas prouisiones & ordinationes
videtur remissa necessitas citandi ad actum ipsarū designatio-
num, sed prius in discussione negotij citatio non fuit remissa,
imo verba important, ꝙ pars citari debeat, dū committitur p̃-
dictis, ꝙ examinent & inuestigēt, & ꝙ accipiāt & colligant indi
cia & probōnes, &c. ut sup̃ius est plene, & ꝯcludēter probatū;
& sic ex uerbis ipsius cōmissionis ꝓbatur, ꝙ in actu examina-
tionis & inuestigationis faciēdæ, hoc est, qñ testes & probōnes
recipiebanť, ꝙ tūc debuit pars, cuius intererat, citari, sicut ēt de
iure cōi citāda est. l. si qñ. C. de testi. q̃uis ad ipsam designationē
actualē uel uerbalē potuerit citatio omitti. Sicut ēt uidemus, ꝙ
licet snĩa arbitratoris lata parte absente ualeat, tñ in discussio-
ne negotij p̃ñtia est necessaria, ſm Bald. in l. fi. C. de contrahen.
emptio. & Salic. in l. si societatē. §. arbitrorū. ff. pro socio, & Bal. ī
c. Quiutauallis. in 3. col. de iureiu. Raph. Pau. de Cast. Roma. &
dominus Alex. in l. si quis arbitratu. de uerbo. oblig. igitur non
est mirum, si fuit ordinatum, quod ad informationes & proba
tiones recipiendas pars citaretur, quia aliter causæ cognitio
præcedere non potuit dicta leg. fina. C. si per vim uel alio mo.
& non ipso actu designādi verbo vel opere. ¶ Nec obst. ꝙ sit as
signatus terminus ad opponēdum cōtra prædictos iudices, qui
22 est elapsus; quia pp hoc non intelligitur exclusa † exceptio nul
litatis, ſm Bal. nota. in l. scire oportet. §. fi. per illum tex. de excu-
sa. tuto. dicentem, ꝙ vbi assignatur terminus ad opponendum
& excipiendum cum comminatione, ꝙ eo elapso amplius non
audiatur, nō intelligitur quis exclusus ab exceptione nullitatis,
nec de illa intelligit statutū. & idem dicit Bal. in l. j. circa mediū.
C. de iuris & facti ignorāt. & Philippus in c. dilecto. 49. q. de ap
pellatio. Ex alio etiam dico, ꝙ prædictæ designationes non ua-
lent, etiā si citatio ante eas facta ad aliquem actū nō fuisset ne-
cessaria; qm̄ saltem post illas debuit aduersarius legitimè citari,
& ei terminus statui ad opponendum de iuribus suis: quia cita
tio non potuit & defensio in totum auferri per statutū, nec per
principem. cle. pastoralis. de re iudic. per Bal. in l. j. C. quo. & qñ
23 iud. & p̃ Doc. plenè in c. cum olim. de re iud. ꝯstat aūt, ꝙ † pro-
cessus factus in p̃iudiciū possessoris & ius hñtis in re, non ua-
let eo non citato, d. l. fin. C. si per vim uel alio modo. l. memine-
rint. C. unde ui, c. licet episcopus. de præben. lib. 6. etiam si talis
possessor esset iniustus, ut ibi dicitur, & per Bar. in l. fi. C. de edi-
cto diui Adria. tollen. & dato, ꝙ sufficiat citatio generalis, ubi
incertus est aduersarius. l. si eo tp̃e. & ibi not. C. de pigno. auth.
si oēs. & ibi no. Doct. C. si ut se ab hæredi. absti. & per Innoc. &
alios in c. fi. de maiorita. & obed. tñ ubi possessor & aduersarius
24 est certus, uel de facile certificari pōt, non sufficit † generalis ci-
tatio. sed est nominatim citandus, ſm Petrum de Anch. in c. fin.
de elect. lib. 6, allegat no. in dicta auth. si omnes. & per hoc dicit
se consuluisse, ꝙ non sufficiat generalis citatio, per quā in gene
re citatur, ꝙ compareat quilibet, qui sua putat interesse, ne fiat
missio in possessionem talis rei: quia debuit citari possessor, q̃
uerisimiliter potuit inueniri, & cum Petro transit etiam Dom.
in d. c. fi. idem etiam uoluit Bart. in quodam consi. incip. Missus
in possessionem. quia secundū eum, agens est in culpa, qui non
perquisiuit possessorem, per dictam l. meminerint. idem etiam
uoluit latè Petr. de Anchar. in consilio 171. incip. In primo du-
bio. & Alex. in consi. 5. & in consi. 83. incip. Visa facti narratio-
ne, &c. col. 5. 2. vol. Idem etiam sentit Bald. in l. fi. 4. q. C. de edi-
cto diui Adri. tollen. dum dicit, ꝙ ubi agitur de præiudicio pos
sessoris, est nominatim citandus. l. si de certa. C. si pp publicas
pensita. licet actor ignoret eam possidere, tamen ignorātia sua
non præiudicat possessori non citato, allegat. l. cum miles. §. fi.
ex quibus causis maio. & c. eum qui. de præben. in 6. Idem etiā
tenet Card. in consi. 154. In quæstione, quæ vertitur, &c. & in
consi. 76. incip. Abb. sancti Benedicti. in secundo dubio, ubi cō
cludit, ꝙ edictum, per quod iubentur vasalli ad accipiendū in-
uestituram intra certum terminum sub pœna priuationis, non
arctat eos: quia sunt certi, & idem apertè sentit Bal. & Ang. in l.
si curatoris. C. de iure deliberan. ubi dicit, ꝙ non sufficit procla
ma generale, ꝙ qui uult esse hæres compareat, sed debent cita
ri illi, quos proxima causa successionis tangit, per l. j. §. denun-
ciari. de uentre inspicien. simile no. idem Bald. in l. nam ita di-
uus. de adop. & in l. obseruare. §. proficisci. de officio proconsu.
& idem tenet Ang. in l. si quis instituatur. de hære. instit. ¶ Non
obstat auth. qui semel. C. quomodo & quādo iudi. in ꝯrium al-
legata:

legata, quia quamuis per edictũ de iure ciuili fieri posſit, tamen in edicto debet nominari specialiter aduersarius, qui certus est, vel qui potuit de facili certificari, secus autem si sit incertus, & sic intelligi debet, ſm prędicta. In casu igitur nostro prædicti homines de Supramõte per proclama generale arctari non potuerunt ad comparendum, & per illud non dñr citati legitime, ex quo erant aduersarij certi, ꝙ patet, quia in dictis designationib. certa pars eis fuit reseruata. ergo ex hoc apparet, ꝙ homines agentes pro communitate notitiam habuerunt de iure dictorum hominum, vel saltem de eis potuerunt de facili certificari cum possiderent. ¶ Nec obstat ordinatio consilii & principis ordinantis, ꝙ sufficiat citatio generalis per proclama, ꝙ si quis prætendit ius in dicto monte, debeat intra certum terminum comparere ad opponendũ & docendũ de iuribus suis, q̃a talis prouisio, & tale decretum debet intelligi & distingui secũdum ius cõe, ne quis in debite damnum patiatur. l. 2. C. de noxa lib. c. cum dilectus. de consue. Et sic, ꝙ loquatur de his, qui ignorant † hře ius in re, sed non de his, qui sunt certi, uel pñt de facili certificari. & ita in terminis propriis notabiliter ꝯcludit Ale. in d. consi. 7. incip. In cã & lite uertente. circa finem. j. colum. 2. vol. vbi proprie sic interpretatur, & distingit statutũ disponens ꝙ sufficiat citatio per proclama, qñ proceditur ad dationem in solutũ, ꝙ si quis est, qui habeat ius in dictis bonis, uel qui velit dicta bona defendere, ueniat intra quinque dies, &c. pro quo facit, quod no. in l. fina. §. in computatione. C. de iure delibe. ubi colligitur ex gl. secundum Pau. de Cast. & moder. ibi, ꝙ statutũ est sic semper interpretandum; ut quis indebite nõ patiatur dãnum, ẽt mediante tali interpretatione redderetur superfluum, quia potius superfluitas toleratur, q̃ ꝙ quis indebite damnũ patiatur. Et per hæc clarissime constat, ꝙ dictæ designationes nõ nocent prædictis hominibus. ¶ Restat nunc rñdere ad sententiam dñi Lanfrãci de Oriano. dico, ꝙ est ipso iure nulla in omnibus capitulis, de quibus in ea, excepto secundo, ꝙ euidentissimè demõstratur. Nam in petitione porrecta coram dicto domino Lanfranco sindici dictæ cõitatis Tridenti & hominũ Sardegnæ in primis proponunt & narrant, qualiter sunt & fuerũt in pacifica & quieta possessione montis Vasoni, & ꝙ turbantur & inquietantur in sua pacifica possessione cuiusdam petiæ terrę positę in dicto monte infra certos confines, per quendã Antoniũ, ac ẽt inquietantur & turbantur in dicta possessione per homines Supramontis, ita quòd libere non pñt uti dicto monte & possessione sua. Et insuper petitur, prędictum Antonium & prædictos hoĩes condemnari ad desistendum a prædicta inquietatione, molestia & turbatione, & ad fideiubendum, quod in futurum non molestabũt, nec inquietabũt dictam communitatem & dictos dominos de Sardegna in possessione eorum pacifica dicti montis infra prædictos confines, & petitur insuper prædictos condemnari ad interesse molestationis preteritę, & sic ex dicta petitione apertissime constat, ꝙ noĩe cõitatis & hominum de Sardegna agitur solũ possessorio retinendæ seu interdicto vti possidetis; quia in illo remedio sic formatur libellus & petitio, ca. licet causam. de proba. & ibi per omnes, & per Cyn. & alios in l. j. C. vti possidetis, & per Barto. in l. j. §. interdictum. ff. eo. vbi ponit modum, vt supra obseruatum. Inquãtum ergo iudex absoluit pdictos homines de Supramõte a petitis in dicto libello, ea ratione allegata per eum; quia nõ constabat de aliqua turbatione facta per dictos homines, in hoc sententia ualuit; quia fuit conformis libello, sed dũ postea declarauit, terminos inter dictam communitatem & dictos homines esse ueros, qui continentur in l bris dicti cõis, & dum declarauit dictæ cõmunitati & hoĩbus eiusdem cõpetere ius buscandi & pasculãdi vsq; ad dictos terminos, in hoc sentẽtia absq; dubio est ipso iure nulla; quia ista quæ cõcernunt potius petitoriũ, & alia, de quibus in dicta sententia, non deducuntur & non petuntur in ipso libello. Sicut patet ex eius relatione, de qua supra, & hoc fateri, & cõcedere vr̃ iudex in secundo capitulo dictæ sententiæ, dũ dicit. Item pronunciamus & absoluimus dictũ cõe Supramontis a petitis in dicto libello, & quia nobis, &c. Si ergo absoluit prædictos a petitis in dicto libello, ab oĩbus absoluisse intelligitur; quia indefinita æquipollet vniuersali, vt no. in l. si plurib. i prin. de lega. 2. & in c. vt circa. de electio. in 6. Et per ꝯñs alia, super q̃bus pronunciat, non deducuntur, nec petunt in ipso libello, sed
26 veniunt ab extra. & ideo non valet sententia; quia † fatuus est iudex, qui iudicat super non petitis, vt est casus in l. fi. C. de fideic. liber. ¶ Nec obstat ratificatio dictæ sententiæ; quia ex consensu partium, nec ex confirmatione earum potest ualidari, ut sententiæ. l. si expressim. in prin. cum gl. de app. l. priuatorum. C. de iurisd. omn. iud. per Bart. & alios, in d. l. 2. C. communia vtriusque iudi. & in l. j. C. qui pro sua iurisd. & per Doctores in d. c. significasti. de foro competẽ. & in locis superius allegatis. & quamuis posſit ualere in vim pacti, maximè stipulatione vallatis, prout fuit in casu nostro. Tamen dico, quòd talis approbatio & dictũ pactum vestitum non nocet, nec præiudicat communi, & hominibus de Supramonte, quia non constat, nec in processu probatur, ꝙ illi, qui ratificauerunt, habuerint mandatũ ad sic faciẽ
27 dũ a dicto cõi & hominib. † prout necesse est habuisse speciale mãdatũ ad hoc, q̃a talis ratificatio sñiæ nullæ est donatio, ideo mandatum generale non sufficit. l. contra iuris. §. fin. ff. de pac. l. filiusfamiliàs. de don. ¶ Nec etiã tale mandatum ex diuturnitate tp̃is p̃sumit̃, ſm Bal. in l. j. C. de rebus alie. nõ alie. & Sali. ibi, & Bal. in l. 2. ibi, usq; ad mille annos, &c. C. si ex falsis instr. & Ale. in d. l. qui in aliena. in princ. de acquir. hæredit. & in d. leg. sciendum, de uerb. oblig. Et dato etiam, ꝙ prædicti habuissent simplex mandatum ad confirmandum dictam sñiam, tamen tale mãdatum speciale intelligeretur, quatenus dicta sẽtẽtia est ualida, & in partibus ualidis tñ confirmari posset, nón autem in capitulis, in quibus est nulla, argumen. eius, quod singulariter dicit Inno. in cap. dudum. in fi. de decimis, vbi dicit, ꝙ ubi cõ
28 firmatio Papæ † referri põt ad actum iuridicè factum, & ad actum non iuridicè factum, ꝙ refertur solum ad actum iure factum, quod dictum, ſm dñm Antonium ibi, de facili non reperitur alibi, de quo facit mẽtionem Bald. in l. bonorum. C. qui admi. & per illud dicit, ꝙ ubi confirmatio uel dispensatio principis põt referri ad ius cõe, nũquam inducitur, cõfirmatio actus nullius. Idẽ ergo dicamus de mãdato speciali ad confirmandũ, ut referatur ad partes dictæ sententiæ quæ sunt de iure validæ, & non ad partes, in quibus sententia non tenet. ¶ Nec obstat, ꝙ post triginta annos non posſit dici de nullitate, quia verum est agendo, sed excipiendo de nullitate põt dici perpetuo, secũ-
29 dum Spec. in loco allegato in contrarium, & Imo. in c. dilecto. 10. col. de appel. & Sal. in l. iudex quasi desertã. C. quomodo & qñ iud. & statutum præfigens ad hoc terminum ẽt de nullitate quæ proponitur agendo, intelligeretur, & non de illa, quæ proponitur excipiendo, secundũ Bal. i l. peremptorias. C. senten. rescindi nõ poss. & Ang. in consi. 291. incip. Per dñm Opizinũ. & Philippũ d. ca. dilecto. q. 54. & ubi statutum etiã tolleret nullitatem agendo & excipiendo; tamen isto casu nõ esset sublata nul
30 litas quæ causatur ex eo, ꝙ sententia non est conformis † libello, ad quẽ sententia de necessitate refertur, vt latè concludit Philippus in dicto c. dilecto. q. 52. & voluit Bal. in l. j. C. ne lice. ter. prouo. dicens, ꝙ statutum tollens exceptionem nullitatis, non intelligitur de illa, quæ euidenter patet ex actis. & idem uult Bal. in l. si unus. §. pactus. de pact. Imo. in l. si expressim. de appellat. & in l. de pupillo. §. qui opus. vbi etiam per Alexan. de oper. noui nuncia. & per eum in l. 4. §. condemnatũ. de re iud. & in cons. 77. 2. vol. & in cons. 77. 3. vol. Et per hęc satis constat, ꝙ non est probata intentio dictæ magnificæ communitatis, & ꝙ fuit male iudicatum, & bene appellatum. Et ita concludo. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Venditione facta apposito pacto, quòd precium soluatur intra annum, non currit terminus a die celebrati cõtractus, sed a die traditionis rei uenditæ.*

2 *Paria, sunt, sedem uacare, & habere prælatum, qui impediatur in sede adipiscenda.*

3 *Clausula, motu proprio, non tollit subreptionem in præiudiciũ tertij, cui ius fuit in re uel ad rem quæsitum.*

4 *Sententia Papæ ex defectu citationis nulla est, intelligendo, quod processerit de potestate ordinaria, ut semper præsumitur.*

5 *Papa in dubio non præsumitur uoluisse uti plenitudine potestatis.*

6 *Decretum iudicis si interuenit in contractu minoris, ex quo ipse obligatur, non est postea necessarium in interpellatione.*

CONSILIVM LXIII.

VIDENDVM est primò, utrum coram reuerendissimo do. de Grassis lis diceretur pendere non obstantibus his, quę in contrarium allegantur. Et præsupposito, ꝙ lis coram eo cœperit pendere, iuxta clem. 2. vt lit. penden. & ibi per omnes. per partem aduersam dr̃, ꝙ commissio ei facta, & omnia inde sequuta sunt nulla literis non expeditis, sed respondetur, ꝙ ꝑ breue fuit concessus terminus sex mensium reuerendis. dño Philip. ad expeditionem literatum, qui terminus non cœpit statim currere, sed demum adepta possessione, quā adipisci potuit intra dictū tp̄s ēt literis non expeditis ex dispensatione & facultate ei concessa in eodem breui, intelligitur ergo dictum tempus concessum intra sex menses a die concessionis & adeptæ possessionis
1 vt etiā tangitur per aliquos, & istud vltra † eos quasi in terminis probatur ex no. per Bar. in l. si cui legetur. §. fi. de l. j. vbi quærit, vendo tibi librum & de precio facio terminum unius anni, an incipiat currere tetminus a die celebrati cōtractus, & determinat, ꝙ non, sed currit a die vltimæ perfectionis ipsius contractus. s. a die cōtractus & traditionis, per tex. no. in l. tali. in prin. de iure dot. ubi hoc optimè probatur, per quem textum ēt probatur, ꝙ idē esset, si dictum fuisset intra annum proximū, vel intra annum a die celebrati contractus, quia subaudiretur & traditionis. & dicit Bar. hoc esse multum no. cū quo trāsit Bal. ibi, & oēs mod. & Bal. in l. j. C. de his q̄ pœ. no. & in rubr. C. de contrah. empt. in 13. q. de quo ꝑ Soc. in l. si in diem. in prin. de con. & demon. terminus ergo assignatus ad expediendum literas intelligitur assignatus a die perfectæ & effectualis concessionis, q̄ dicit̄ perfecta, & effectualis demū adepta possessione, quæ (ut
2 dixi) potuit adipisci ēt literis non expeditis; ꝓꝑ elegans † dictum Host. in ca. olim. el j. de rest. spolia. dicentis, ꝙ paria sunt sedem vacare, vel hr̃e prelatū, qui impeditur in possessione adipiscenda, per optimum textum in c. cum venissent. in versic. ipse vero, &c. de rest. in intog. qđ est no. dignum, sm Io. And. in d. c. olim. & in c. j. de rebus eccle. non alienā. in 6. de quo ēt ibi per Do. in in j. col. & Butr. in c. cum deputati. de iu. Et magis procedit, qđ dictū est, si tempus sex mensium fuit, ut dr̃, prorogatum. ¶ Nec stat, ꝙ reuocata fuerit coadiutoria dñi Philippi cum extinctione litis, quia cum fuerit hoc factū per subreptionem, ut præsupponit̄, reuocatio fuit ipso iure nulla. cle. j. de præbendis, & ca. si motu proprio. eod. tit. in 6. & c. ad audientiā. de rescrip. cum cō
3 cor. de quibus ibi per mode. ¶ Nec † clausula motus proprij iustificat dictam reuocationem, nec tollit subreptionem in præiudicium tertii, cui erat ius quæsitum, quo ad ipsam coadiutoriam, & ius in spe quo ad ep̄atum, secundum Do. in repetitio. c. postulasti. de rescriptis, consi. 25. versi. crederem tamen. dicens, ꝙ motus proprius non præiudicat unioni factæ per ordinarium etiā non sortito effectu; quia motus proprius non tollit ius quæsitum in re vel ad rē, allegat gl. 3. & ibi no. Io. And. in d. c. si motu proprio. de quo ēt per Moder. in c. ad aures. de rescriptis. ¶ Insuper quæritur, an lis diceretur pēdere corā reuerēdissimo dño Sanctorū quatuor. & allegatur, ꝙ non, q̄a ad eius relationē fuit lata sententia per Papā in consistorio, per quā lis dr̃ finita, sm gl. in cle. 2. ut lit. non contest. in ver. postquā, & gl. in l. j. in ver. finita. de transa. ¶ Sed cōtrariū est verius; qm̃ si est verum, ꝙ Alex. Capelina, ad cuius instantiam fuit ꝓcessū, esset falsus ꝓcurator snīa fuit ipso iure nulla, & exceptio falsi ꝓcuratoris pōt opponi ēt post dictā snīam, quia reddit iudiciū retro nullū, vt est casus in l. licet. & ibi per oēs. C. de procurat. ¶ Secundò non valuit
4 snīa ex defectu citationis. clem. pastoralis. de re iud. Et † quāuis videatur, ꝙ in causis beneficialib. valeat sententia Papæ sine citatione, sm Host. & Ant. de But. in c. sicut vnire. de excessib. prelat. per illum textum. vbi Papa reuocauit vnionem factam ab Archiepiscopo illo non vocato, qui forte ex speciali priuilegio poterat factum suum defendere. Istud tñ forte potest esse verū de plenitudine potestatis, sed non de potestate ordinaria. sm Ro-
5 ma. in cons. 369. in j. col. & † in dubio non præsumitur, ꝙ Papa voluerit vti plenitudine potestatis, secundum Innoc. in c. innotuit. de electio. Bal. & Pau. de Cast. in l. testamentum. C. de testa. Ang. in l. bene a Zenone. C. de quadri. p̄scri. & probat̄ in l. quanquam. C. de testa. mili. & ibi per Alex. ꝙ procedit, etiam si actus non possit aliter ualere, quando Papa ignorauit defectum citationis, ut in casu nostro. Vbi autem sciuisset, tunc forte secus, vt concludit Pau. de Cast. in consi. 172. incip. In facto pręsenti nō intendo, &c. ¶ Nec obst. ꝙ fuerit commissa citatio a reuerendissimo domino Sanctorum quatuor ad audiendum sententiā ab eo ferendam; quia pronunciare non poterat; quia ei fuerat causa commissa ad referendum, & non ad sententiandum, ideo ab eo non potuit ferri sententia, sed a Papa, qui sententiam sibi reseruauit. aut. ad hæc. C. de iudi. & in c. super quæstionū. de offic. deleg. debuit ergo committi citatio ab ipso Papa iudicante, vel a pręducto reuerendissimo domino de commissione Papæ. l. neminem. C. de exhib. re. & per omnes in c. j. de iudi. quæ specialis commissio nō præsumitur sm omnes in d. c. j. Et hac ratione citatio generalis ad singulos actus vsq; ad sententiā inclusiuè, nō valuit quantum ad ipsam sententiam; q̄a cum dictus reuerendissimus, qui commisit dictam citationem, sententiā ferre nō posset, non potuit committere citationem ad sententiam ferēdam per Papam. Sicut enim non potest existens in alieno territorio citari a iudice eiusdem territorij, vt compareat coram suo iudice competēti alterius territorij sine commissione, & sine literis iudicis competentis. cle. pastoralis. de re iudic. & per Bart. in l. j. de requir. reis. ita non potuit dictus reuerendissimus citare dominum Phillippū, ut compareat coram Papa ad audiēdum sententiā per illum ferendam sine commissione Pontificis; & minus ualeret citatio, si citatus fuit dominus Philippus ad audiendum sententiam proferendam ab ipso reuerendissimo; quia cō stabat illum carere iurisdictione in actu sententiandi, ideo citatio illum non arctauit, sm glo. & oēs, in l. 2. ff. si quis in ius uoc. non ier. Et non valuit sententia etiā ex eo; quia fuit lata in loco, in quo nō solet sedere dictus reuerendissimus, quando ipse profert sententiam. l. pen. de iusti. & iur. iunctis his quæ no. ꝑ Bart. in l. si vt proponis. C. quo. & qñ iud. ¶ Quia ergo aduersarius lite pendente mortuus est, de ep̄atu potuit & debuit prouideri domino Philippo, per regulā de subrogandis, &c. & p̄sertim cū ab initio rex serenissimus, qui dr̃ esse patronus consenserit, ꝙ do. Philippus deputaretur coadiutor cū spe succedendi, qui consensus ad p̄dicta præstitus sufficit, qui hr̃ loco p̄ntationis, &c. & q̄a p̄statur ꝑ viā simplicis cōsensus, pōt interuenire añ & post, sm Host. in summa. de iure patro. §. fi. ver. quid si ecclesia. Abb. in dispu. inci. Augerio. col. 4. & Card. in clem. j. de supple. negligen. præla. Nec fuit tempore prouisionis factæ domino Philippo necessaria alia p̄ntatio, vel eius cōsensus, vt probatur ex no. per gl. valde no. in l. 3. §. sed utrū. de minorib. q̄ vult in vers. inuito patre, ꝙ si pr̃ ab initio inchoati iudicij consentiat filio, iuxta l. fi. §. necessitatē. C. de bonis q̄ liber. ꝙ in exequutione snīę faciēda contra filium, nouus consensus non est necessarius, per ea q̄
6 dicit Alex. in l. si ex legati cā. de verborū obligat. Nam † secundū Bart. Ang. Imol. Rapha. & Doct. communiter, adultus non habens curatorem, non potest interpellari in his, quæ seruando seruari possunt, quia non habet administrationem. leg. lex quæ tutores. C. de in integrum restitutione min. dicit tamen Alexā. ꝙ si in contractu minoris, ex quo ille obligatur, interuenerit decretum iudicis, postea in ipsa interpellatione non erit necessarium aliud decretum uel authoritas iudicis, quia decretum nō videt̄ esse necessarium in ipsa traditione seu exequutione, per no. per glo. in d. §. sed utrum. & per not. ꝑ Bal. qui illud tenet, in l. j. C. si aduersus tran. Et propterea sequitur, quod post prouisionem factam domino Philippo non ualuit noua præsentatio regis, etiam si sit patronus, qui nō potest etiam uariare, & a prima præsentatione in totum recedere, etiam ante prouisionem factā præsentato per prius. Sed potest tunc uariare illi accumulando alterum. capitu. quod autem. & ibi per Doctores, de iure patronatus. Et fuit etiam exclusus rex a facultate præsentandi per lapsum temporis. c. j. de iure patro. in 6. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Verba sententiæ impropriantur, ut mens saluetur.*
2 *In dubio præsumitur quis uelle prouidere ei, cuius magis interest.*
3 *Vna pars sententiæ aliam declarat.*
4 *Promissio in libro mercatoris scripta, quæ nuda est a causa, suppletur ex causa, quæ colligitur ex scripturis præcedētibus in eodem libro.*

CONSILIVM LXIIII.

PONDERATIS verbis sententiæ, de cuius interpretatione agitur, vr̃ prima facie dici posse, ꝙ illa verba dictæ sñię, vc3, cõputatis bonis pro alimentis assignatis ipsi Benedicto, &c. intelligant̃ & intelligi dẽant de parte bonorũ assignata Ioanni ꝓ dicto Bñdicto, i. ad effectũ vt Ioannes ministraret necessaria Bñdicto, & ut de illo curã haberet, q̃a cũ nõ reperiat̃, ꝙ aliqua bona fuerint directò assignata Bñdicto, dẽnt p̃dicta verba referri ad assignationẽ ei factã per indirectũ, & ad illã, quã fecit pr̃ Ioãni cũ onere adiecto ad cõmodũ Bñdicti, arg. l. 2. de lib. & posth. & l. fundus qui locatus. de fund. instr. & facit. l. fideicõmissa. §. in
1 terdũ. de lega. 3. Et p̃sertim quia† ẽt verba sñiæ impropriantur, ut mẽs saluetur, ſm gl. in l. & puto. fam. ercis. quam Baldus dicit sing. in cap. licet. de transla. prælat. in ca. contingit. de dolo & cõtu. & Rom. in cons. 126. inc. Considerato, &c. ¶ Non videtur ꝓbabiliter dici posse, ꝙ sententia intelligatur de computatione faciẽda in hęreditate & in patrimonio Iacobi, de quo venit legitima detrahenda, ita ꝙ sit sensus, vt in hæreditate, qua legitima debet̃, computẽtur bona assignata ipsi Bñdicto pro alimentis, & non ꝙ computentur in ltĩma, qm̃ hoc erat satis prius dictũ ibi, hoc est quartã partẽ ex duab. partibus de tribus tertijs partibus oĩum bonorum tam in diuisione assignatorũ, &c. Si ergo vult sñia, ꝙ cõsignetur dicta portio oĩum bonorum in diuisione assignatorum, &c. ergo reperit̃, vt dñt, ꝙ in patrimonio Iacobi, quo ad effectum legitimæ deducendæ cõputẽtur ẽt bona assignata Ioãni pro ipso Bñdicto, quia illa habuit in diuisione, & hoc significat illa dictio, omnium bonorum, vniuersalis. l. Iulianus. ĩ prin. de leg. 3. & c. solitæ. de mai. & obed. dici igitur non potest, ꝙ clausula illa sequens, s. computatis bonis, &c. si loquatur de eadem computatione faciẽda in hr̃ditate, & patrimonio Iacobi, quia redderetur superflua, contra. l. si qñ. in prin. de leg. 1. & ca. si Papa. de priui. lib. 6. sed intelligitur de computatione dictorum bonorum faciẽda in ltĩma adiudicata ipsi Benedicto, & per ꝯñs vr̃, quod domina Angela, apud quam reperiuntur dicta bona, teneat̃ illa cõsignare, & si q̃d deerit ad legitimã, ꝙ ad supplementum ipsa & Frãciscus teneant̃ æqualiter. ¶ Sed p̃missis non obst. absq; dubio alius est sensus dictorũ verborum, nec patiuntur vllo modo prædictam interpretationẽ. dr̃. n. cõputatis bonis pro alimentis assignatis ipsi Bñdicto, &c. bona ergo q̃ fuerunt assignata Ioanni cum onere alimentandi ipsum Benedictum non possunt dici assignata eidẽ Benedicto, sed imo dñr assignata ipsi Ioanni, ex quo non electus, vt nudus minister, sed illi fuerunt tradita ad effectum, & ad finem, vt sint ipsius, & ab eo in perpetuũ retineantur tanquã propria, quãuis ei sit impositum dictum onus. l. pecuniæ, & ibi Bar. de alimen. & ciba. lega. & l. j. C. de don. quæ sub mo. tunc. n. diceretur assignatio facta Bñdicto, qñ bona fuissent ei tradita ad alimenta seu pro alimentis, adeo ꝙ ex hoc in eum translatũ diceretur dñium dictorum bonorũ. l. libertis libertabusq; meis, & ibi plenè ꝑ Bar. de alim. & cibar. leg. ¶ Nec obst. d. l. fideicõmissa. §. interdũ. de lega. 3 q̃a loquit̃, qñ verba legati diriguntur ad unũ, nõ tñ vt ille cõsequat̃ aliqđ cõmodum ex legato, sed alterius tm̃ cõtemplatione, ideo ille alter censetur legatarius, sed in casu nr̃o assignato fuit facta Ioanni & in fauorem eius principaliter, & quãuis facta reperiatur cum onere alimentandi Benedictum, non tamẽ per hoc potest dici assignatio facta Benedicto, sed imo & quo ad uerba & quo ad effectum bona dicuntur assignata Ioanni. d. l. pecuniæ. & d. l. j. C. de dona. quæ sub modo. vbi est casus. De dictis ergo bonis asfignatis Ioanni cum dicto onere, non possunt intelligi uerba ipsius sententiæ, sed intelliguntur de alijs bonis assignatis per dictũ Ioannem monasterio, quod Benedictus intrauit, & ad quod redijt, cum post furorem apud Ioannem, per aliqđ tempus permansisset. Nam, vt in puncto deducitur, dictus Ioãnes, vt induceret fratres dicti monasterij ad recipiendum Benedictum iam mente captum, & vt illius curam haberent & custodiá, cõsignauit pleno iure fratribus vnum podere valoris ducatorũ ducentorũ. Et quia dicta assignatio facta fuit principaliter ad vtilitatẽ Benedicti, ut s. non tm̃ aleretur, sed ẽt vt gubernaret̃ durante infirmitate a fratribus p̃dictis, & vt illius curã haberẽt & custodiam, iõ merito dici põt talis cõsignatio facta fratri Benedictio, cui Ioannes uoluit principaliter prouidere, & non ipsis fratribus, quibus facta fuit in recõpensationem laborum & onerũ exhibendorum, non tantũ in alimentando ipsum Benedictũ, sed etiã circa eius personam, quæ indigebat cura & custodia, cũ esset insanus & mentecaptus, ut probatur in d. l. fideicõmissa. §. interdũ, qñ facit, & congrue allegat̃ cũ ibi no. per Bart.
2 † dũ dicit, no. mirabilem p̃sumptionẽ, ꝙ videt̃ quis in dubio velle ꝓuidere ei, cuius magis interest, sicut magis intereat in casu nr̃o dicti Benedicti infirmi q̃ ipsorum fratrũ, & iõ attento effectu & ẽt intentione dicti Ioãnis, cõsignatio dr̃ facta Bñdicto ꝑ Ioannem pro alimentis, ex quo mediante tali assignatione, fratres dabant ei panẽ & vinum, vt in puncto ẽt proponitur, ꝙ de hmõi assignatione loquit̃ dicta sñia, & ꝙ ita sit, clare & ad oculum demonstratur. Nam in eadẽ sententia Angela & Frãciscus condemnant̃ ẽt ad fructus ipsius legitimæ & subiicitur formaliter. In quibus computari debent fructus percepti per dictum Bñdictũ ex bonis dicto Bñdicto assignatis pro alimẽtis per Ioãnem ipsius Benedicti fratrem, &c. In hac. n. parte declarat̃, qualiter Ioannes assignauit bona Bñdicto, ex quibus idẽ Bñdictus percepit fructus, qui sunt imputandi in fructibus legitimę; de necessitate igitur sñia in hac parte intelligitur de illa assignatione bonorũ facta per Ioannem dictis fratribus, ex quibus alimẽta panis & vini percepit Bñdictus, quæ fuit facta principaliter contemplatione Benedicti, ut dictũ est, quia non inuenitur, ꝙ alia assignatio bonorũ fuerit facta pro alimentis per Ioannem fratrẽ eius, ex qua potuerit idẽ Benedictus fructus percipere. d. l. 2. de lib. & posth. & d. l. fundus. qui loca. de fun. inst. Ex ista igitur inferiori parte sñiæ, quæ clare loquitur de bonis assignatis pro alimentis Benedicto per Ioannẽ ipsius Benedicti fratrem, declaratur pars præcedens eius sententiæ minus clara, dum dicit, computatis bonis pro alimẽtis assignatis ipsi Benedicto, &c. Et non dicitur per quẽ facta fuerit dicta assignatio, sed declaratur, vt dixi inferius, ꝙ sentit de assignatione facta per Ioannẽ
3 fratrem ipsius Benedicti; qm̃ † vna pars sententiæ clara declarat aliam partem ambiguã, sicut vna pars testamenti, legis vel statuti declarat aliam. l. qui filiabus. in prin. & in l. si seruus plurium. §. fi. de leg. j. & l. utrum, & ibi no. Bart. & Ang. de peti. hære. & l. quemadmodũ. §. hæc uerba. & ibi ẽt no. Bart. ff. ad leg. Aqui. & bene facit, quod nõ. Ioan. And. in addi. Spe. in rub. de deposi. vbi
4 † dicit, ꝙ si in libro mercatoris reperitur promissio nuda a causa, suppletur ex causa, quæ colligitur ex scripturis p̃cedentib. in eodẽ libro, sequitur Are. in l. triticũ. vbi hoc ꝓbatur, cũ ibi no. ꝑ Bar. de ver. obl. voluit ergo Iudex duo in ipsa sñia; primò ꝙ ĩ legitima, ad q̃ ꝯdemnauerat Angelã & Frãciscã, ꝯputarent̃ bona assignata ꝓ alimẽtis ipsi Bñdicto, subaudi ꝑ Ioannẽ fratrem ipsius Bñdicti. Itẽ cum prædictos etiã condemnasset ad fructus dictæ legitimæ, quòd in illis computarentur fructus percepti ꝑ dictũ Benedictũ ex bonis dicto Bñdicto assignatis pro alimẽtis ꝑ Ioannẽ ipsius Bñdicti fratrẽ, & sic bona minuerent legitimã, & fructus dictorũ bonorũ minuerent fructus dictæ legitimæ, & ꝑ ꝯñs utraq; pars sñiæ loquitur de eisdẽ bonis, seu de assignatione eorundẽ bonorũ, & sic de illa quæ fuit facta ꝑ Ioannẽ ipsi Bñdicto, hoc est fratrib. ꝓ eo. Et ista iudicio meo verissima est interpretatio, per quã cõstat, ꝙ allegata in ꝯ̃rium non obstant; q̃a cõtraria intelligentia est ꝯ̃ verba, & verbis nullo modo põt conuenire, quib. hæc vltima cõuenit, & quæ colligitur manifestè ex sequentibus, & ideo amplectenda sicuti ex præmissis clarè colligitur. & ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Stylus de præterito præsumitur de præsenti durare.*
2 *Testi deponenti de facto proprio, licet sit solus, creditur.*
3 *Identitas rerũ in dubio non præsumitur; secus actuum, vt nu. 10.*
4 *Ratihabitio ad incognita non trahitur.*
5 *Laudum inualidum per superiorem reformari potest.*
6 *Socius regulariter non dicitur habere mandatum a consocijs.*
7 *In indiuiduis utile per inutile uitiatur.*
Socius an possit de re cõmuni pro indiuiso disponere sine alijs consocijs.
8 *Consuetudo excusat etiam a pœna.*
9 *Testes deponentes de diuersis summis non repelluntur maximè in alio capitulo separato.*
11 *Quando quis teneatar ex culpa ad casum ordinata.*

CONSILIVM LXV.

QVAMVIS eleganter abſoluta ſit p̄ſens conſulta
tio ꝑ celeberrimos dn̄os conſultores, adhuc tñ vi
det̄ poſſe dubitari, an laudū fuerit iniquū. Nā ꝓ
parte illorū de Cauanago & de Carpanis de Nea
poli videt̄ ſatis ꝓbatū, ꝙ in loco, in quo accipien
da erat ſecurias ↄſueuerūt inueniri mercatores, qui illā facerēt
cū illa clauſula, vc3, Che ſi poſſano le ditte robe in ciaſcuno de
ditti lochi trabalzare & ponere in altri nauigli, &c.¶ Cum ergo
p̄teritis t̄pibus cōſueuerint inueniri, p̄ſumēdū eſt, ꝙ ēt de p̄ſen
ti inuēti fuiſſent, ꝗ periculū in ſe ſuſcepiſſent, ſi dicti de Gualte
rotis, qui habebant hoc in mādatis diligētiā feciſſent, ex quo in
1 loco adeſt eadē copia mercatorum, quia † ſtylus ille de p̄terito p̄
ſumit̄ de p̄ſenti durare, per no. in l. ſiue poſſidetis. C. de proba.
per Bal. poſt Nic. de Neap. in l. ex perſona. co. ti. & per no. in c.
ſcribā. de p̄ſump. Quia igitur conſtat p̄ſumptiuè, ꝙ in loco erāt
mercatores, qui periculū in ſe ſuſcepiſſent cum dicta clauſula,
probata eſt negligentia illorū de Gualterotis, & eſt fundata in-
tentio agentiū, per no. ꝑ Bar. in l. ab hoſtibus. §. fin. ſol. mat. ubi
vult, ꝙ ad probandum culpam & negligentiam mariti, non ſuf
ficit probare, ꝙ non adhibuit medicos vxori infirmæ, ſed ēt ꝓ
bari dēt, ꝙ in loco erant medici, quos adhibere potuit, & vbi lo
cus ſit inſignis, ibi præſumitur adeſſe copia peritorū, ſ̄m eū, &
idē dicit in omnibus alijs, in quibus poteſt aliquid imputare ali
cui, ꝙ nō fecerit per alium, ut habeas neceſſe ꝓbare vel p̄ſum-
ptiuè, ꝙ alias inueniebatur, ꝑ quem facile poterant facere. Et iō
licet non ſufficeret conſtare, ꝙ ſecuritas non fuerit facta cū di-
cta clauſula, per no. ꝑ Bar. ibi, & in l. idemq; ꝓ ſoc. cū conc. ꝗa
tñ eſt ēt probatū p̄ſumptiuè, ꝙ de facili potuit inueniri, ꝗ ſuſce
piſſet periculū, ſ̄m tenorem commiſſionis, culpa & negligētia
mādatarij videt̄ ꝓbata, & ad hoc tēdit & ordinat̄ dicta ꝓbatio
illorū de Cauanago & ſociorū.¶ Nec vr̄ obſtare ↄ̄ria probō illo
rū de Gualterotis, ꝗa non eſt plena, & non concludit. In primis
.n. Bernardus ꝓxeneta ſolus nō probat. l. vbi numerus. de teſta.
2 & † licet qñ ꝗs deponit de facto proprio Pau. de Ca. in l. ſeruos.
C. de teſt. voluerit, ꝙ uni credatur, ꝑ l. q̄ro. §. fi. de ædil. edi. & in
ↄſ. 370. Viſis actis, &c. & Sali. in le. ſi quis decurio. C. de fal. in 4.
opp. ꝑ illū tex. cum gl. nihilo minus ↄ̄rium uoluit Inn. in c. cum
dilectus. de accu. & Bar. in cōſ. inc. In q̄ſtione ꝓpoſita. & An. de
But. in ca. cū nobis. in antepe. col. 4. opp. Et iſta opi. eſt uerior,
ſecundum Ale. qui illā ſequit̄ in l. j. in pen. col. ſi ex nox. cau. aga.
& ibi ēt rn̄det ad iura, q̄ allegant̄ in ↄ̄rium. Nō probat ēt alia rō
ne, ꝗa dicit, ꝙ multos mercatores perquiſiuit, quia illud verbū,
multos, pōt in duobus verificari, ſ̄m Bar. in l. j. §. hoc reſcriptū.
ad Silla. ꝑ illū tex. & ēt in tribus. l. licet Imperator. de leg. j. & ibi.
no. Doc. cum conc. de quib. ibi ꝑ Ale. & ſic non ꝓbat, ꝙ ab aliis
ꝑquiſiuerit. & quamuis poſſit ēt in alijs verificari, dubia tñ pro
batio debet interpretari contra producentem. c. in præſentia. de
prob. & no. Bar. in l. inter ſtipulantem. §. j. de uer. obl.¶ Nec etiā
obſtat, ꝙ primus teſtis dicat, ꝙ a dicto Bernardo fuerit requiſi
tus. Et ſic in hoc concordat cū illo, quia per illos probatur, ꝙ di
ctus primus teſtis ſolus fuit requiſitus, quod nō ſufficit, ut præ
dicti a negligentia excuſentur, quoniam debuerunt requiri etiā
alij. Item non probat Hieronymus Guizardinus tanquam ſin
gularis, qui deponit, quòd fuit requiſitus a quodam proxeneta
mortuo, & in hoc non habet conteſtem, & Amerinus ſimili-
ter non probat: quia contradicit dicto Bernardo dicendo,
quòd Bernardus obtulit. 11. & 12. pro centenario. & idem
Bernardus tantum deponit de nouem. l. qui falſa uel varia. de
teſt. & l. eos. de accu. Præterea teſtes prædicti non deponunt de
3 identitate merciū, & † q̄ in dubio nō p̄ſumitur, vt probatur ex
no. per Io. An. & alios in c. auditis. de præſcrip. dū uult, ꝙ ille, ꝗ
conduxit equū non liberat̄ probando ꝙ equus, quē tali die eq-
tauit, eſt mortuus, ſi aliter non probet, ꝙ ſit ille idem, qui fuit ↄ
ductus, ꝑ d. c. auditis. & magis ad ꝓpoſitum nr̄um hoc ēt voluit
Alex. conſi. 119. Viſo ꝓceſſu, &c. primo volu. vbi ꝑ p̄dicta con
cludit, ꝙ q̄dā petiæ panni, q̄ fuerūt oblatæ ꝑ depoſitariū, nō p̄-
ſumunt̄ illæmet, q̄ fuerūt apud eū depoſitę, ſi non probet̄ identi
tas, quia q̄uis pluralitas auctū nō p̄ſumat̄, c. in pn̄a. ver. verū. de
proba. pluralitas tñ rerū præſumitur, ſi non ꝓbetur identitas.
¶ Nec ēt vr̄ verū, ꝙ prædicti de Cauanago approbauerint ſecu-
ritatē acceptā ꝑ dictos de Gualterotis, q̄uis ab illis literas rece
perint & illas retinuerint, iuxta. l. ſi filius ad Macedonia. cū ibi
no. ꝑ Bar. & ꝑ eū in l. quo. n. rē ratā haberi. Quia in prædictis li
teris clare nō continetur, qūo & qualiter recepta fuerit dicta ſe
curitas, ſed ſolū dr̄ in eis, ꝙ litera aſſecurationis ab Ancona ad
Panormū eſt li. 410. Quia ex quo de dictis locis eſt facta mētio
enūciatiue, non ſubintelligitur dictio taxatiua, & ſic non exclu-
ditur ſecuritas ēt ad aliū locum diſtātiorē, puta Neapolim, ſicut
qñ minor ſumma ꝓfertur enūciatiuè, & quis confiteatur debe
re decē, nō ſubintelligitur dictio tantum, & ꝑ ↄn̄s nō excluditur
maior ſumma, ſ̄m gl. & Doc. in l. rationes. C. de proba. & Bar. ī
l. ſi quidē. C. de tranſacti. & probatur in l. cū furti. de in litē iurā
do. Cum ergo clare in dictis literis nō contineatur, ꝙ dicta ſecu
ritas terminaretur ad Panormū, potuerūt p̄dicti, ꝗ dictas lite-
ras receperunt, credere, ꝙ ſecuritas porrigeretur ēt ulterius, &
ꝙ fuiſſet recepta ſ̄m formā commiſſionis, quia ubi aliquid fa-
ctum poteſt eſſe delictū, & non delictum, in dubio fit interpre-
tatio, ꝑ ꝗ delictū euitetur. l. merito. pro ſoc. no. Bart. & alij in l.
non ſolum. §. ſed ut probari. de ope. no. nun. Quia igitur p̄dicti
ꝑ dictas literas non fuerunt plene & clarè certificati, non pōt
induci ratihabitio in eorum p̄iudicium ex receptione & reten-
tione literarum, ꝗa ad hoc ut ratificatio ēt expreſſa p̄iudicet, ne
4 ceſſe eſt, ꝙ oīa ſint ſpecificata, ꝗa † nō trahitur ad incognita ſ̄m
Spec. de emp. & vend. §. 3. ver. ſi uero, & c. Pau. de Caſt. cōſ. 350.
De caſu pn̄ti, &c. allegat tex. in l. fi. C. plus vale. qđ agi. & l. 2. C.
de re. alien. non alienā. vbi plus ꝓbatur, ꝙ ille, ꝗ ſe ſubſcripſit, ſi
bi non p̄iudicat, ſi non legit inſtr̄m, vel ei non ſit declaratum, &
hāc ēt excuſationem allegat pars illorum de Cauanago in ſuis
literis, qui ēt nō dn̄r dediſſe aliqđ nouū mādatū ſuis agentib. de
Panormo, ꝑ qđ dicatur receſſum a primo dato illis de Gualte-
rotis, quia non ↄ̄riatur primo, ſed ſe compatitur cum illo, qm̄ il
li de Gualterotis habebant in mādatis tranſmittēdi dictas mer-
ces Panormū Bernardo & Gabrieli Carpano, ubi directo non
poſſent tranſmitti Neapolim cum ſecuritate tamen duratura
uſq; Neapolim. q̄uis ergo do. Bernardinus & Gabriel haberēt
cōmmiſſionē trahendi dictas merces in alia naui acceſſura Nea
polim, non tñ fuit ꝑ ꝓ hoc receſſum a prima commiſſione de re
cipiendo ſecuritatem cum dicta clauſula, & ubi rectè & iuſtè ſit
laudatū, fruſtra reſpectu eius, de quo agitur: videtur diſputādū
5 utrū laudū ſit nullum, ꝗa † q̄uis ēt eēt inualidum, poſſet refor
mari ꝑ ſuperiorē. l. abſentē. de accuſ. & no. Bar. in l. ſi ut ꝓponis.
la prima. C. qūo. & qñ. iudi. & in l. b expreſſim. in prin. de app. &
hoc hēt locum, ēt ſi nō ſit petitum, ꝙ reformetur, ſ̄m Im. in d. l.
ſi expreſſim. per dictā. l. abſentē. & Philip. in c. dilecto. de app. in
34. q. & ꝙ dicitur de ſn̄ia nulla locum ēt hēt, qñ dr̄ de nullitate
laudi. ſ̄m Arch. 2. q. 6. a iudicib. &c. Bal. But. & Abb. in d. c. dile-
cto. & Bal. in c. j. §. ſancimus quo tempo. mi. ꝗa libellus ſuꝑ re-
ductione vr̄ habere naturā appellationis, & ſic deuoluit totum
negocium & pōtatē reformandi, informādi & annullandi. l. nō
diſtinguemus. §. eū ꝗ. de arb.¶ Sed p̄miſſis non obſtantib. cōtra
rium puto verius, & primo, ꝗa mandatum datum illis de Gual
terotis non ualuit. Nam literæ, in quibus continetur manda-
tum, & commiſſio accipiendi ſecuritatē cum dicta clauſula,
reperiunt̄ ſcriptia ſolo Paulo de Cauanago, qui ſolus nō potuit
facere talem commiſſionē, quę poterat ēt dānum & p̄iudicium
afferre, ꝗa † ſocius regulariter non dicitur habere tacitum man
6 datum a ſocijs ſuis. l. nemo ex ſocijs. in prin. ꝓ ſocio. & proba-
batur in l. qui aliena. §. fi. de neg. geſt. ſ̄m Rom. qui ita tenet in l.
de pupillo. §. ſi plurium. de ope. nō. nunc. in add. cum quo trāſit
Ale. & idē tenet Roma. in l. ſtipulōnes non diuiduntur. in ult.
col. de verb. obl. per dictū. §. ſi pluriū. & probat̄ ex not. per Bart.
in l. eandē. in princip. de duobus reis. in 7. q. per Fulg. Paulū de
Ca. & Alex. in l. ſi unus. in prin. de pactis. Quia ergo dictus Pau
lus ad hoc, de quo agit̄, non habuit a ſocijs tacitum mandatum
non potuit illos de Gualterotis ſubſtituere ad trāſmittendum
dictas merces cū ſecuritate, ut in regula, nemo plus iuris. de re.
iur. in 6. & in l. traditio, in prin. de acq. rerum dom. Et quantum
ad ſocios mandatum fuit nullū, qui etiam poſt naufragiū, & ſic
re non integra, non potuerunt habere ratum. l. bonorū. & ibi ꝑ
Car. ff. rē ratā habe. & per Bar. in leg. uxor. §. ſi quis uxorem. de
adulte. ubi ponit exēplum ad propoſitum. Nec potuit ēt dictū
mādatum valere quantum ad ipſum Paulum, quia cum dictæ
merces cū aliis eſſent cōes pro indiuiſo, non potuit tranſmitti ſe
paratim portio ſua ſine aliis cum dicta ſecuritate, ꝗa † ergo iſte
actus

actus tranſmittendi ſub dicta forma erat indiuiduus, vtile vitia-
tur per inutile, per not. per gl. in l. pecuniæ fęnebris. de vſur. &
ꝑ Bar. in l. græcè. §. illud. de fideiuſ. & per Mod. in l. j. §. ſi ſtipulan
ti. de verb. obl. ¶ Nec p̄dictis obſtat, qđ no. Bar. in l. & hęc diſtin
ctio. §. ſi fundum loca. vbi vult, ꝙ vnus ſolus ex ſocijs poſſit lo-
care domum communem; quia pro parte pro indiuiſo locari
non pōt; quia loquit̄, qñ domus ad hoc erat deſtinata, vt locare-
tur, & hoc ſentit Bar. dū remittit ſe ad notat. in l. ſi cōes ædes. de
neg. geſ. & ita ēt intelligit Ang. in l. j. C. qui teſtamēta facere poſ.
& Soc. ī l. ſerui electione. §. fi. de leg. j. Itē ī caſu Bar. negotiū fuit
ab initio vtiliter geſtū & hoc erat certū: ſed in caſu nr̄o merces
iſtæ non erant deſtinatæ ad hoc vt tranſmitterentur cū hac ſecu
ritate. Itē ab initio nō erat certū, ſed dubiū, vtrum hoc eſſet vti-
le ipſi ſocietati, ideo a ſocijs non cenſet̄ habuiſſe mādatum, nec
cogebantur habere ratum. Et vbi etiā Paulus expreſſum habuiſ
ſet mandatum a ſocijs, adhuc tñ idem eſſet; quia illi de Gualtero
tis, quib. non fuit facta fides de dicto mandato, non tenebant̄ ei
credere, & ideo ſi cōmiſſionē non adimpleuerunt, nō fuerūt in
culpa. l. ſi quis inficiatus. depoſi. & ibi no. Bar. & per eum in l. qđ
te. ſi cer. pet. & in l. non ſolū. §. morte. de oper. noui nun. verſ. cir
ca primū, videlicet, qñ alicui, &c. & ꝑ eum in l. j. in 11. q. eo. tit.
& in l. græcè. §. primo. de pigno. & in l. qui in alterius. de reg. iur.
¶ Secundò; q̄a, vt dicunt domini ꝯſulētes, cōſtat, ꝙ illi de Gual-
terotis fecerunt diligentiam ſuam, de qua ſatis conſtat ex hoc ꝙ
cōmiſerunt proxenetis, vt inquirerent, prout ꝯſueuerit fieri, de
qua cōmiſſione conſtat ex depoſitione dicti Bernardi, cui credi
tur de mādato ſibi facto, per no. per Bar. in l. ex ſentētia. de teſta
men. tute. & per Bal. in l. iubemus. C. de fi. inſtr. ſicut dr̄ de arbi-
tro. cui creditur de ſibi cōmiſſis, ſm̄ Doc. in c. 2. de arbi. Bart. in
l. ne arbitris. C. eo. & in l. ſi ſocietatē. §. arbitrorum. pro ſoci. &
ita per prædicta tenet in terminis Alexander in conſil. 88. col.
penultim. quinto vol. verſi. p̄terea etiam de extraiudicialib. &c.
Et de dicta commiſſione facta Bernardo deponit etiam Ameri
nus, qui dicit fuiſſe præſentē, & ſic in hoc ſunt cōteſtes. ¶ Quan
tum ergo ad illos de Gualterotis ſatis eſt conſtare de dicta com
miſſione, ut excuſent̄ a culpa, ex quo iſte actus expediri ꝯſueuit
8 ꝑ proxenetas & mediatores; quia † quis excuſatur p̄textu cōſue
tudinis ēt a pœna, per no. per gl. in c. cum venerabilis. de cōſue-
tu. & ibi per Doctores, & per Petrum de Anch. in conſi. 285. in
ci. Iure ſcripto, &c. per Bald. in c. j. de feu. cognitio. & in l. j. C. de
confeſ. Alexan. in conſi. 107. in fine. ſecundo vol. Et quāuis præ
dicti teſtes in quantitate, quæ dicit̄ oblata, differant, non tamen
9 ſunt contrarij; quia † teſtes, qui deponunt de diuerſis ſententijs
non repelluntur, maximè in alio capitulo ſeparato, per ea q̄ tra
dantur plenè per Alexandrum in l. j. §. ſi ſtipulanti. de verb. obli.
& per Moder. in l. ex facto. §. item quæro. de vulgari, & pupilla.
Et per hęc tolluntur, quæ in cọntrariū circa hoc allegantur, qm̄
de cōmiſſione ſaltē per duos teſtes cōſtat, quæ ſufficit ad pro-
bandū diligentiam illorum de Gualterotis, quamuis ēt ipſi me-
diatores fuiſſent negligētes. l. nō dēt. & l. neq. ff. de reg. iur. in 6.
dummodo nō fuerint in culpa in eligendo. ¶ Nec obſt. ēt dum
dicitur, ꝙ non conſtat de identitate merciū, q̄a teſtes probant
de ſecuritate petita, & cōſtat, ꝙ pro iſtis mercibus fuit ſecuritas
10 præſtita, præſumitur ergo vna & eadē, quia † pluralitas actuū
non præſumitur, d. c. in præſentia. verſi. verum. de proba. & per
Alex. in cōſi. in contrariū allegato. & ſic non tm̄ agitur de plura
litate rerū præſumēda, ſed ēt de pluralitate actuū. Et identitas
ēt probatur ex alijs coniecturis, ſ. ex ipſa naui & eius identitate,
quę noīabatur, ſan Nicolo, de qua deponūt teſtes, & ſuper qua
erant depoſitæ dictæ merces, & ex ipſa ſecuritate, & ex literis
tranſmiſſis, & quæ erat in portu Anconę. Tertio dr̄ & bñ, ꝙ di-
cti de Cauanago approbauerūt dictā ſecuritatē ꝑ retentionem
literarū, & ꝑ rñſionē ab eis factā, hoc eſt ex literis, ex quibus af-
firmant de illa habere notitiā, & in quib. dant modum ꝯñdi, qđ
pro illo fuerat expenſum, per d. l. ſi filius. & ꝑ no. per Bar. in d. l.
quo. n. Nec eſt verū, ꝙ ignorauerint cōmiſſionē nō fuiſſe obſer
uatā, ſed ſciuerūt & notitiam habuerunt de illa, ſub qua forma
fuit facta, ut probatur ex illorum confeſſione, de qua in literis
datis die. 21. Aprilis. 1520. regiſtratas in proceſſu a die 21. ibi.
Con le quale reſto auiſato del per voi ſeguito nella ſegurta cō-
meſſa, laquale hauete fatta per la ſummā, &c. Cū. n. dicat. reſto
auiſato del per voi ſeguito nella ſegurta cōmeſſa. Ex iſtis uerbis
clare ꝯfitetur, ꝙ ſibi ſignificatū fuit id, qđ erat ſequutum circa
ſecuritatē demandatā. Si ergo ita eſt, ꝙ fuerit illi intimatū, quid
ſequutū fuerit circa ſecuritatē commiſſam, neceſſario ſequitur
ꝙ fuit ſibi notificatū, qualiter & qūo dicta ſecuritas fuerat facta
aliàs nō diceretur, auiſato del ſeguito nella ſegurta commeſſa,
quia ad hoc vt dicta verificentur, eſt neceſſe, qđ intellexerit &
notitiā habuerit de forma & qualitate ipſius aſſecurationis, q̄a
aliter non poteſt dici, auiſato del ſeguito, & ſic uerbū illud, del
ſeguito, includit oīno, q̄ fuerūt geſta cū oībus ſuis circunſtan-
tijs. Quāuis ergo dici poſſet, ꝙ illa uerba ſint dubia, de quibus
ꝯtinetur computus expenſæ ipſius aſſecurationis & aliarum ex
penſarū, & in quibus enunciatiuè fit mentio de dicta aſſecura-
tione, tñ ex dictis alijs literis Pauli ſub die. 31. ꝯſtat & probatur
ꝙ aliæ literæ diuerſæ fuerunt tranſmiſſæ per dictos de Gualte-
rotis, ex quibus fuit certificatus de eo, qđ ſequutum erat de di-
cta ſecuritate, ꝙ manifeſtè apparet; q̄a Paulus narrat in princi-
pio dictarum literarū, qualiter dictas literas recepit, ſ. a di 13. de
Zen. & adi 25. de Febr. 1520. & aliæ literæ dicti cōputus datæ
fuerunt die 25. Nouēb. 1519. & ſic prius & antea. vñ quāuis &
in his priorib. literis non fuiſſet ad plenū certificatus; fuit tñ ex
poſteriorib. plenius informatus, quas poſteriores literas ēt di-
ctus Paulus acceptauit, ideo nō p̄t, quod ſemel placuit, amplius
diſplicere, vt in regula, qđ ſemel. de reg. iur. in 6. ¶ Vltimo dici
pōt, ꝙ ēt ex alio prædicti de Gualterotis non ſint obligati ceſ-
ſantib. ēt oībus prædictis; quia illa verba illius clauſulæ, ſ. Che ſi
poſſano le ditte robe in cadauno de ditti lochi trabazarle & po-
nerle in altri nauigli, &c. important, ꝙ poſſint de naui, in qua
prius erant, in aliā immediatè trāsferri, ita ꝙ ſine aliquo medio
de una ponantur in altera, ut ꝓbat̄. ī l. ſi uehēda. §. j. ad leg. Rho
diā de iact. ī ver. trāſtulit. & in l. nauis. in prin. eo. ti. in uerbo, tra
iectæ. & probat̄ in l. & ſi transferā. de adimen. leg. ad hoc ergo,
vt virtute dictæ clauſulæ quis poſſet obligari, fuit neceſſe, ꝙ dę
prima naui immediatè fuerint tranſlatæ in alteram, & ubi mer
ces ex prima naui fuiſſent remotæ, & extra naue ī alium locum
repoſitæ q̄ ibi ꝑmanſiſſēt ꝑ aliqđ ſpatium tp̄oris nō modicum,
licet poſtea in alia naui fuiſſēt repoſitæ, & Neapolim traſmiſſæ
ille q̄ recepit periculū cū dcā clauſula, nō fuiſſet obligatus, ſi ca
ſu ꝑijſſēt, q̄a tūc verba illa pacti, uidelicet trabalzare, & ponerſe
in altri nauigli, nō includerēt hūc caſū, ut eſt dictū. Nō. n. eſt ue-
riſimile, ꝙ q̄s uelit obligari, qñ nō trāsferantur in aliā nauim
immediatè, & incōtinēti, ſed in aliū locū reponantur. quia poſ
ſent ibi ad tp̄s retineri, & alio tp̄e, quo maius periculum immi-
neret tranſmitti, qm̄, vt ēt dñt teſtes, multum intereſt, vtrū vno
tp̄e vel alio nauiget, vñ periculum uериſimiliter ītelligitur ſuſce
ptū inſtante eodē tp̄e nauigationis, & ſic qñ de una naui exone
rata in aliam immediatè transferunt̄, & ſaltē negari non poteſt
quin iſto mō verba poſſint intelligi. Iō in hūc ſenſum in dubio
dēnt capi ꝯ illum, qui ſe fundat in uerbis, per no. in l. ueterib. de
pactis. & q̄a iſtud eſt uериſſimilius. l. ſemper in ſtipulōnibus. de
reg. iur. q̄a ergo ubi ſecuritas fuiſſet facta cū dicta clauſula com
miſſa non fuiſſet iſto caſu, ex quo nō fuerunt merces de prima
naui in aliā translatæ, ſed poſitæ extra nauim & in aliū locū, ubi
retentæ fuerunt per tp̄s nō modicum, ut ēt atteſtat̄ Paul. de ī di
ctis ſuis literis, & probat̄ ꝑ p̄dicta. Nō tenent̄ ēt p̄dicti de Gual
terotis, q̄uis ēt eorum culpa & neglīgētia dicta clauſula fuerit
omiſſa, ꝑ no. ꝑ Bar. ī l. in cōmodato. §. ſi interdum. ff. cōmo. ubi
11 cōcludit † ad ꝓpoſitum, ꝙ ubi culpa eſt ad caſum ordinata, ꝑ-
ut eē dr̄, qñ ex ea p̄t ꝯtingere caſus ſequutus eſt ꝑ ꝑ illā culpam,
& tenetur ut ibi. aut caſus oīno ꝯtigiſſet, poſito, ꝙ culpa nō prę
ceſſiſſet, & tunc aut culpa fuit cōmiſſa in non faciendo, & quis
non tenet̄ de caſu. l. & in totum. de impē. in reb. do. fac. & iſte ē
caſus nr̄, in quo ſi culpa in non faciendo nō præceſſiſſet caſum,
oīno caſus fuiſſet ſequutus ad damnum partis aduerſę, quia vbi
ēt appoſita fuiſſet dicta clauſula in ſecuritate, tñ obligatio non
fuiſſet commiſſa, q̄a caſus iſte nō fuiſſet incluſus ſub illa, ut pa
tet ꝑ prædicta. Iō de hac culpa, quæ præceſſit caſum, nō obligā
tur prædicti de Gualterotis, & ſic cōcluditur, ꝙ laudum eſt ini-
quum ac ēt nullum ꝑ ea quæ allegantur per dños conſultores,
quibus in hoc ultimo nihil eſt addendum. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

2 *Citatio nullius eſt effectus licet facta ſit iudice committente, niſi etiam facta ſit ad partis inſtantiam cuius intereſt.*

2 *Nun-*

2 *Nuncio dicenti se citasse de iudicis commissione non creditur.*
3 *Præsumptio quæ est, quod iudex adhibuerit solennitatem aliquã non est iuris & de iure, ideo admittit probationem in contrariũ quæ fit per inspectionem actorum & processus.*
4 *Ex cursu decem annorum præsumitur, quod interuenerit in actu gestu solennitas, sine qua ualere non poterat, ut est commissio iudicis in citatione.*
5 *Solenuitas præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis, si de scientia illius constet, ad quem res pertinet.*
6 *Citatio, de qua non constat, prȩsumitur præcessisse post transitũ sententiæ diffinitiuæ in rem iudicatam.*
7 *Citatio præsumitur facta ad partis instantiam.*

CONSILIVM LXVI.

VISO processu agitato inter illos de Melonib. ex
vna, & illos de Picetinis ex altera, vr̃ prima facie di
cendũ, ꝙ sñia lata in fauorẽ p̄dictorũ de Meloni-
bus sit nulla, q̃a licet nuncius citauerit partẽ ad au
diendũ sñiam, nihilo minus ex ꝓcessu non appa-
ret, ꝙ hoc fecerit de cõmissione iudicis, sine qua nũcius nõ põt
citare. l. neminem. C. de exhib. reis. & ibi no. Doc. c. j. & ibi ẽt ꝑ
Doc. de iud. Nec in dubio prȩsumit̃ iudicis ɔmissio, nisi ꝓbet̃,
ẜm omnes in d. c. j. & Romanũ & alios mod. in l. sciẽdũ. de ver.
1 obli. Nec ẽt † apparet, ꝙ ad instantiã partis nuncius citauerit.
Nõ. n. sufficit, ꝙ iudex cõmiserit citationẽ, sed etiam necesse est
ꝙ facta sit ad instantiam eius, cuius interest. d. c. j. & not. Bart. in
l. ad peremptorium. de iud. & Bald. in d. l. neminem. C. de exhi.
2 reis. Nec † etiã creditur nuncio dicenti se citasse de iudicis com
missione, ẜm Io. An. in addi. Spe. in ti. de cita. §. j. ver. sed nũquid
credatur, &c. ubi dicit, ꝙ creditur nuncio dicẽti se citasse, & nõ
creditur sibi dicenti iudicem cõmisisse, ꝙ officium suum nõ est
electũ circa hoc, ut dicat iudicẽ cõmisisse, dicens ẽt ꝙ notarius
male facit scribere, talis ad cõmissionẽ iudicis citauit; & idẽ di-
cit Bal. in l. his solis. C. de reuoc. dona. Et quãuis ẽt iudex ipse in
procœmio sententiæ dixerit. Visa monitione ꝑ nos facta, tñ in
hoc iudici non creditur, si aliter de eius cõmissiõe nõ appareat
ex actis, ẜm Inn. cũ quo cõiter transeunt Doc. in c. quoniam cõ
3 tra falsam. de probat. Et ubi † etiam omnia prȩsumerentur so-
lenniter acta, talis tñ p̄sumptio nõ est iuris & de iure, iõ ꝓbari
põt ɔ̃trarium. & ɔtrarium dr̃ esse probatũ ꝑ inspectionẽ actorũ
& ꝓcessus, in quo non reperiat̃ descripta dicta iudicis cõmissio
& partis peritio, ẜm Bar. in l. hi qui ad ciuilia. C. de app. & in l. j.
ff. si tu. uel cur. & Ant. de But. & Abb. in c. qm̃ ɔ̃. de prob. & An.
& Imo. in c. in pña. de renun. faciũt, qđ volũt Rom. & Mod. in
l. illa. de ver. obl. ubi dicũt, ꝙ per productionem libri probatur
illa negatiua, ꝙ quis non soluit collectas. Et prȩdicta etiam pro
cedunt, ut scilicet per productionem processus probetur dicta
negatiua, quãuis ẽt adsit diuturnitas tẽporis, ẜm Pau. de Cas. in
consi. 150. incip. In causa quæ vertitur, &c. Et ad cõfirmationẽ
prædictorũ, videlicet, dũ dr̃, non præsumi ꝙ iudex cõmiserit ci
tationẽ, etiam si sententia sit lata de longinquo, facit illud, qđ
voluit Bal. in l. j. C. de reb. ali. non alie. vbi notabiliter, dicit, ꝙ ex
diuturnitate temporis non prȩsumitur mandatum prȩcessisse,
allegat. l. fi. ff. pro empto. & cũ eo trãsit Alex. in l. qui in aliena. ĩ
prin. de acqui. hæred. & in d. l. sciendum. Sed prȩmissis non ob-
stantibus, quæ iudicio meo uere non obstant, contrarium arbi
tror uerius, quoniam est aduertendum, ꝙ sunt anni 31. uel cir
ca, ꝙ dicta sentẽtia fuit lata, ex hac ergo temporis diuturnitate
p̄sumendũ est, ꝙ citatio, de qua ex actis constat, facta fuerit de
iudicis cõmissione, ex quo ille habuit notitiam & sciam de cita
tione prȩdicta, quã nuncius dixit se fecisse de iudicis cõmissio-
ne, per l. si filius. cũ ibi no. C. de petit. hæred. & in d. l. qui in alie
4 na. in prin. de acqui. hæred. & ibi per Ang. & oẽs mod. † in qui-
bus locis hr̃, ꝙ ex cursu decẽ annorũ p̄sumit̃, ꝙ interuenerit in
actu gesto licentia & authoritas eius, sine quo ualere non pote
rat, ut uolunt etiam Doc. in c. ea noscitur. de his quæ fiunt a prȩ
lat. & in d. l. sciendũ. in quib. locis ponunt̃ varia exẽpla ad propo
situm, ẽt in pluribus alijs locis ibi per mod. allegatis. & ẜm præ
dictos longũ tp̄s in proposito dr̃ esse decennium, prout ẽt dñt
Doc. in c. illud. de præsum. & in c. Albericus. de test. & maxime
ꝑ mod. ex quo nõ agit̃ de p̄iudicio eius, cuius cõsensus exigit̃, s.
iudicis sed alterius, quo casu non loquitur. ca. peruenit. de em-
ptio. & uendit. ut per Alex. in d. l. qui in aliena. Qua enim rõne
ex cursu dicti temporis præsumitur, ꝙ additio hr̃ditatis per filiũ
in ꝑtãte facta sit iussu & de mandato pr̃is. d. l. si filius. & aliena-
tio rei ecclesiæ facta sit cum authoritate superioris, vt hr̃ in d. c.
ea noscitur. eadem rõne p̄sumendum est, ꝙ ex tali diuturnitate
citatio per nuncium facta sit de mandato iudicis, prout etiam
nuncius asserit, & iudex cõfirmat, & sic cũ appareat, ꝙ iudex ha
buerit notitiam de tali citatione, & nũcius fecerit illam de eius
commissione, & tanto magis cũ vigore talis citationis ulterius
processerit, & sñiam protulerit. ¶ Nec obs. ꝙ non appareat par
tem aduersam de prædictis habuisse notitiam, quia quamuis nõ
constet, ꝙ sñiæ aduersario fuit notificata, tamen notitiam ha-
buit de citatione. & sciuit se citari de commissione iudicis, quia
nuncius retulit ex parte iudicis, quia nuncius retulit ex parte iu
dicis citasse, cui relationi creditur. & nuncio inquãtum dicit se
citasse. Et quamuis per illius dictum non probetur habuisse cõ-
missionem a iudice, per ea quæ allegãtur in contrarium, proba
tur tamen, ꝙ de mãdato iudicis monuit partẽ, ut probat̃ ex no.
5 ꝑ Io. Andr. in loco in contrarium, q̃a † ergo & iudex & pars ci
tata sciuit, ꝙ nuncius ex parte iudicis citauit, & quilibet eorum
diu tacuit, & non contradixit, omnibus his concurrentib. præ-
sumitur, ꝙ commissio iudicis prȩcesserit citationem per allega
ta superius, prout etiam vult Feli. in c. sicut. de re iudi. circa vlti-
mam chartam. uers. septimo & ultimo declara prædicta, &c. &
ibi tenet isto casu contra Pau. de Ca. in d. cons. 150. & in contra
rium allegat Pe. de Anch. in cons. 130. incip. Visis consilijs, &c.
& Ale. in ɔsi. 279. inci. Circa primũ, &c. 1. vol. ꝑ quæ concludit,
ꝙ q̃uis ex inspectione scriptutæ & processus non constet de so
lennitate ad actum necessaria, ꝙ tamẽ ex diuturnitate tp̄is præ
sumatur, si de scĩa illius constet, ad quem res pertinet. Et per p̄-
dicta colligitur rñsio ad allegata in contrarium, quia quamuis
ex inspectione actorum probetur regulariter defectus solẽni-
tatis, per no. per Bar. in d. l. hi qui ad ciuilia. & per Doc. ĩ d. c. qm̃
contra. tñ p̄dicti non loquuntur, qñ interuenit dicta temporis
diuturnitas, ẜm Feli. in d. c. sicut. & vbi etiam loquerentur in di-
cto casu, nihilo minus in casu nostro est aliud. Est enim con-
siderandum, ꝙ aut ex processu non apparet, ꝙ substantialia iu-
dicij interuenerint, q̃ pertinent ad partes, sicut est litis contesta
tio, iuramentum calumniæ, & similia, de quibus per gl. in l. pro-
latam. C. de sen. & de his loquuntur p̄dicti Doc. Quædam vero
sunt q̃ pertinent ad iudicem, sicut est committere nuncio, ut ci
tet, de quo nunc agitur, & tunc ex diuturnitate temporis si con
stat de citatione & de sñia lata vigore illius citationis præsumit̃
ꝙ dicta commissio iudicis p̄cesserit; nec quo ad hoc loquunt̃ p̄
dicti. & est rõ, q̃a ex quo iudex vidit relationẽ nuncij, in qua at-
testat̃ citasse de iudicis commissione, & non cõtradixit; immo
ad sñiam ꝑ ꝑ dictam citationem ꝓcesiit, tanquam de eius man-
dato factam, præsumptio est, ꝙ cõmissionem fecerit, quia si se
cus fuisset, verisimiliter mediante dicta citatione ulterius nõ ꝓ
cessisset, q̃a pro iudice præsumitur. l. Herennius. §. Caia. de eui
ctio. l. 2. C. de offi. ciui. iudi. & c. ad audientiam. de præscrip. cum
similibus. Et hoc prȩsertim est uerum interueniente temporis
6 diuturnitate; & † hinc est, ꝙ si appareat de sñia diffinitiua, &
non constet de citatione, ꝙ prȩsumit̃, ꝙ citatio præcesserit post
transitum in rem iud. ut est tex. in ca. bonæ, el primo, de electio.
& ita etiam firmat Ang. in dicta l. sciendum. de verb. obligatio.
in l. de unoquoque. de re iudic. & ibi etiam Alexand. cum con-
cordan. de quibus ibi per eum, & per Feli. in c. tenor, in princip.
eo. ti. ꝙ præcipue uerum est, si diuturnitas temporis concurrat.
Nec isto casu hẽt locum, qđ dr̃ in contrarium, scilicet ꝙ manda
tum ex temporis diuturnitate non p̄sumitur ẜm Bal. in l. j. C. de
re. alie. non alie. quia loquitur in mandato priuati, non autem
in mandato de citando, si iudex habuit de citatione eius notitiã
& processit ad sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam. Et
hoc apud me modicam uel nullam habet dubitationem. Et quã
uis pars aduersa dicat nõ habuisse notitiam dictæ sentẽtiæ, nisi
a modico tempore citra, de hoc non curo, quia satis est, ꝙ iu-
dex, ad quem pertinet commissio de citando. sciuerit ab initio,
cum iste sit actus qui ad eum pertinet. Præterea pars aduersa ha
bebat primam sñiam pro se, & de illa notitiam habebat, quia er
go distulit per longum tempus petere executionem illius, ori-
tur etiam ex hoc prȩsumptio, ꝙ omnia fuerint solenniter acta,
quia uerisimiliter pars aduersa tamdiu non supersedisset, prout
etiam considerat Felinus in d. ca. sicut, in uers. prȩallegato. Non

omitto

omitto &, ꝙ licet de iure non probetur commissio iudicis ex so la relatione nuncij, vt dixi, tn̄ de consuetudine seruatur, & satis est, ꝙ nuncius dicat citasse de iudicis cōmissione, licet de ea aliter nō appareat ex actis, ſm Bal. in d. l. nemineȝ. C. de exhib. reis,
7 ¶ Non obstat † postremo, ꝙ non cōstet, ꝙ ad instātiam partis commissa fuerit citatio, quia hoc pręsumitur in dubio, ſm Antonium de Butr. cum quo transit Aret. & Mod. in ca. j. de iudi. quia secundum Aretinum actus citationis non fit sine expensa, ergo praesumitur factus ad instantiā illius, qui debet expensā facere secundū Bartolum in l. cum seruus. de cond. & demonst. Vel ſm Fel. ista solennitas quamuis extrinseca pręsumitur ex tporis diuturnitate, per no. per Inn. in c. illud de praesumpti. Ex praemissis igitur constat de ualiditate istius snīæ, de iustitia autē eius nihil dico, quia pro eius iustitia sunt consilia excellentissimorum Do. & quia a die, quo pars aduersa habuit notitiā eius, lapsum est tps ad appellandū, & sic transierit in rem iudicatā. Et iō de iustitia eius propter hoc amplius non est q̄rendū, q̄a post talē transitū nedū psumitur pro rititudine snīæ, sed ēt pro iustitia. c. cū inter. de re iud. & per oēs in d. c. qm̄ cōtra. & in d. l. sciendum. Nec etiam de hoc quærere pertinet ad dn̄m iudicem, & ita in praemissis concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Facultati petendi executionem sententiæ seu laudi præscribitur spatio 30. annorum.*
2 *Transactio contra sententiam quando ualeat, si sententia transiuit in rem iudicatam.*
3 *Qui patitur fieri probationes contra sententiam pro se latam & eis nihil opponit, uidetur sententiæ tacite renunciare.*
4 *Interdictum uti possidetis competit etiam ei, qui turbatur in quasi possessione iuris incorporalis.*
5 *Exceptio dominij non repellit agentem possessorio retinendæ, nisi utorque eo possessorio ageret.*
6 *Aliud est ius, aliud quasi possessio fundi.*
7 *Habens mandatum cum libera non potest facere nisi ea, de quib. mentio expressa habita fuit.*
8 *Mandatum factum ad transigendum non trahitur, ut trāsigi possit super eo, quod per sententiam decisum est.*
9 *Habens mandatum generale ad transigendum non potest renunciare liti & causæ.*
10 *In mandato ueniunt ea, sine quibus ipsum expediri non potest, quod intellige, nisi huiusmodi continerent donationem.*
11 *Habens mandatum ab uniuersitate transigendi, non potest seruitutem imponere rei uniuersitatis.*
12 *Lex fin. C. de vend. rerum ciuit. lib. 10. habet locum in qualibet alienatione, & habet etiam locum in rebus castri & uillæ.*
13 *Vniuersitas aduersus transactionem uel donationem restitui potest.*
14 *Hæres allegās plura bona non esse in hæreditate, ut sit locus Falcidiæ, habet fundatam intentionem, siue fecerit inuentarium, siue non.*
15 *Testes singulares quando probent quasi possessionem.*
16 *Tempus, cuius initij memoria non extat, excedit centum annos.*

CONSILIVM LXVII.

IN causa uertente inter cōe & hoīes Supramontis ex una, & hoīes Trilaci ex altera, quæritur in pn̄arū de validitate & efficacia transactionis initæ inter pdictos, & uṙ dicendū prima facie, ꝙ dicta trāsactio sit valida secūdū intentionē dictorū hoīum Trilaci, qm̄ sindicus cōis & hoīum Supramontis habuit spāle mandatū ad transigendum super lite prius uertētē inter pdictas partes, super iure & facultate incidendi ligna in monte Bondeni pro necessitate conducendi fœnum ex pratis dictorū hoīum de Trilaco, quæ habent in eodē monte. Virtute igitur dicti spālis mandati potuit transigi. l. mandato gn̄ali. & ibi per Bart. de transf. & per Bal. & alios in l. transactionis placitum. C. de trāsf. & & no. in c. contingit. eo. tit. Et quia ēt dictus sindicus habuit mādatū cū libera ad dictā cām, potuisset ēt transigere & cōpromittere, q̄uis nominatim & expresse hoc non fuisset concessū. d. l. mandato. ut ibi per Bar. in l. q. Romæ. §. Callimacus. de uer. ob. & per alios in locis præalle. ¶ Nec obstare uidetur, quòd transactio sit contra sententiam arbitramentalem prius latā in fauorem dicti communis de Supramonte, quæ trāsiuit in rem iudi. & quæ ēt a parte aduersa fuit approbata, & consequenter ꝙ dicta transactio sit nulla. l. si causa cognita. C. de transa. & le. post rem. ff. eo. & l. eleganter. in prin. de cond. indeb. quia cum dicta snīa seu laudū fuerit latū iā annis 160. & vltra, & nūquam eius exequutio fuerit facta uel petita, non potest amplius pti, quia
1 † facultati petendi exequutionem pscribit spatio 30. annorū, ſm Inn. in c. fi. de excep. qđ est no. dignū, ſm Bal. ibi. Et iō elapso dicto tpe, ualet secunda sententia lata ꝫ primā ex nouo libello & ex noua instantia, secundū Bal. in rub. extra de pscri. sicut
2 † ergo valuisset secūda snīa ꝫ primā, eodē mō dēt valere transactio isto casu, sicut ecōtra, qn̄ non valet snīa cōtra primam, ita ēt non valet transactio, ſm Alex. in d. l. si cā cognita. in 3. limit. præterea transactio ualet contra snīam, qn̄ snīæ fuit renunciatum expresse, ſm Bal. in l. si diuersa. C. de transac. & in d. l. elegāter. Pau. de Ca. & Alex. in d. l. si causa cognita. quia renunciare quis pōt snīæ in sui fauorē latæ. l. iurisgentium. §. si paciscar. de pac. & cui sententiæ etiam in casu nostro fuit spāliter renunciatum per dictū sindicū, qui ēt vṙ habuisse mandatū ad sic renunciandū, quia per illud vṙ data facultas transigendi super iam iudicatis, ut colligitur ex illis verbis, videlicet causa & occasione lignaminū, videlicet palonum & viminū faciendorū in monte Bōdeni pro adducendo fœnū dictarū psonarū de Trilaco collecto in suis pratis allodialibus & diuersis, & alijs pratis pductis per dictos de Trilaco perpetualiter, uel ad tps, in dicto monte Bondeni, existentibus, super vnoquoq; casu & pūcto dictę litis &c. Quia igitur sententia fuit prius lata sup præmissis in fauorem hominum Supramontis, & per eosdem conceditur mandatum ad transigendum sup his, super quibus fuerat iam pro eis iudicatū, sequit necessario, ꝙ data dicitur facultas transigendi super iam iudicato. & quia post sententiā, quæ transiuit in rem iudi. transigi non pōt, nisi etiam sententiæ derogetur, ut dictum est, mandatum extenditur etiam ad hoc antecedens necessariū. l. ad rem mobilē. & l. ad legatū. de proc. Et ex alio ēt ualuit trāsa-
3 ctio. Nam † prædicti de Supramonte passi sunt testes examinari per partem aduersam, cōtra ea quæ continentur in sententia prius in eorum fauorē lata; quia ergo cōtra dictos probationes per illos nihil fuit oppositum, vn̄r dictæ sententiæ tacite renunciasse, ſm Inn. in c. cū dilecta. de rescr. & in c. cum Bertoldus. de re iudi. & in c. fraternitatis. de frigi. & malefic. & per hoc infert, ꝙ dicto casu potest dicta sententia retractari, & idem etiā tenet Alex. in l. iudex posteaquam. de re iud. i 6. fal. & alii plures in varijs locis. de quibus per Feli. in c. inter monasterium. de re iud. & per eandem rationem est etiam dicendum, quòd valuit dicta transactio, qua etiam non facta debuissent homines de Trilaco obtinere, non obstante exceptione rei iudi. quia (ut dixi) ex nouis probationibus potuit prima sententia retractari, per no. per Inn. & Doct. in locis præall. Et quia cū probatum sit, ꝙ non obstante dicta sententia dicti homines continue inciderunt ligna super dicto monte, sciētibus hominibus de Supramonte, uidentur isti ēt ex hoc capite tacite renūciasse, arg. no. per gl. & Doc. in c. j. de treu. & pace, quæ vult, ꝙ a lege intelligatur recessum, qn̄ non recipitur usu, & plures actus contrarij interuenerunt, quia si superior sciat & patiatur, uidetur consentire, secundum Abb. & de hoc etiam latius per Feli. ibi, sicut, enim dictum est, quis potest sententię in fauorē sui latæ renunciare. d. l. iurisgentium. §. si paciscar. & hoc magis quando longissimo tempore, puta. 40. ann. contrarium fuit obseruatum, quia tunc legi intelligitur derogatum, etiam si superior fuit ignorans, ſm Doct. in d. c. j. Et præsertim hoc procedit, quando contra facientes fuerunt ignorantes, sicut fuerunt illi, qui successerunt his, qui tempore legis conditæ uel sententiæ latæ erant in rerum natura, & ubi dicti homines usi sint in ptrariū a tāto tpe citra, cuius initij memoria non sit in cōtrarium, adhuc magis procedunt prædicta c. j. cū ibi no. de pscript. in 6. & quia vsus tāti tpis habet uim priuilegij. l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua plu. arcē. & c. sup quibusdam. §. preterea. de uerb. sig. & ubi prædicta etiam cessarent, adhuc tamen transactio haberet effectum, quoniā illi de Supramōte ex post censentur illam approbasse, agendo, & exigendo. Nam post illam pignorauerunt illos de Trilaco sub prætextu, ꝙ inciderunt ligna extra terminos dicti montis limitatos in dicta transactione. Vident ergo fateri, ꝙ liceat illis incidere alibi

alibi in dicto monte, quia excluſio certi loci eſt alterius incluſio l.cũ ꝑtor.in prin.de iud.& l. Imperator de poſtu.Itẽ exegerunt ab illis de Trilaco quarantanos tres ſingulo anno promiſſos in tranſactione,& de qua exactione conſtat ex rñſione ſindici illorum de Supramonte ad poſitiones partis aduerſæ, quę confeſſio ꝑiudicat dictis hoĩbus,iuxta no.per Bar. in l. certum.§. ſi qs abſente,de confeſ.& in c.j.ut lit.non cõt.ex qua exactione inducitur tacita ratihabitio tranſactionis,ꝑ no.ꝑ Bart.in l. quo.n.rẽ ra.ha.ꝑ quam probatur,ꝙ habuerunt ſciam dictę trãſactionis, ex quo tantum fuit exactũ, quantum in tranſactione fuit ꝓmiſſum,ꝑ no.ꝑ Bart. in l. qui Romæ.§.duo fratres.de uer.ob.in 2. q. Et ex hoc ẽt colligit̃,ꝙ dicta exactio fuit facta ex dicta cauſa, & non ex alia,hoc eſt pro repatatione & inſtructione uiarum, ut allegatur per illos de Supramonte,per no.ꝑ Bar.in l.cũ cẽtũ. de adim.leg.& ꝑ Doc.maximè Mod.in l.triticũ. de uer.ob. Iſta ſunt in effectu,ex quib. moti ſunt & moueri potuerunt dñi iudices ad ꝓnũciandũ in fauorẽ illorũ de Trilaco,omiſſis alijs generalibus.¶ Sed ꝑmiſſis non obſtantibus,puto contrariũ, & ꝙ ſit male iudicatũ contra illos de Supramonte.Et in primis declarãdũ eſt,q̃ & qualis ſit lis, q̃ uertebat̃ inter ꝑtes ante dictã trãſactionẽ coram.d.maſſario.Ex ꝓceſſu namque apparet,ꝙ illi de Trilaco pignorati petierunt ſibi reſtitui pignora,tanq̃ capta indebitè,ꝯdicentib.illis de Supramonte & excipiẽtib.de ſñia arbitramentali lata in eorũ fauorẽ,q̃ ẽt ꝓduxerunt,illis aũt de Trilaco replicantibus,ꝙ fuerũt in poſſeſſione incidendi ligna ſuꝑ monte Bondeni ꝓ neceſſitate cõducẽdi fœnũ ex pratis ſuis ab annis 50.& ultra,& citra,& ꝙ nunq̃ fuerũt pignorati.& dicẽtibus ſe paratos ꝓbat̃ de ſua poſſeſſiõe.Negãtib.ẽt illis de Supramõte ꝑdictos fuiſſe vnq̃ in poſſeſſione incidendi,& ꝙ ſi qua ligna inciderũt,ꝙ id fecerunt clã & inſcijs ipſis de plebe Supramontis.Colligitur ergo ex ꝑmiſſis, ꝙ illi de Trilaco dñt ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuris incidendi ligna in dicto mõte ob cãm ꝑdictã,& ꝙ in ſua quaſi poſſeſſione turbantur per dictã ablationẽ pignorũ,ꝑ q̃ ẽt apparet de qualitate turbationis,& ꝙ petũt ſibi reſtitui pignora,& ꝑ ꝯñs partẽ aduerſam ad deſiſtendum a turbatione, vñ ex prædictis declaratur,ꝙ illi de Trilaco agebãt interdicto utili uti poſſidetis,ſeu interdicto retinendæ,ut ꝓbat̃ ex no.ꝑ Bar.in l.j.§.hoc interdictũ.ff.vti poſſid.qđ interdictũ,
4 qđ † cõpetit ẽt illis q̃ turbant̃ in quaſi poſſeſſione iuris incorporalis.l.quoties.de ſerui. & not. gl.& Doc.in l.j.in prin. ff.vti poſſi.& in l.j.C.eo.ti.& q̃uis Bar.in d.§.hoc interdictum.dicat, alia ẽt poni debere in cõcluſione libelli dicti poſſeſſorij,ſ. vt in futurũ non turbet,& ꝙ condẽnet̃ ad intereſſe turbationis præteritæ,tñ ex neceſſitate ꝑciſa iſta non ſunt exprimenda.Sed ſolũ ex neceſſitate cauſatiua,uidelicet,ſi vult actor,ꝙ reus ẽt ad prędicta cõdẽnet̃,& ſi prædicta non exprimat, non minus procedit libellus quantum ad ea,quæ petunt̃, & in illo deducuntur, & de ſola ẽt quaſi poſſeſſione eſt capitulatum & probatum ex
5 parte agentium.† Et q̃uis ꝑ illos de Supramõte excipiat̃ de defectu ꝓprietatis dicti iuris ipſorum hoĩum de Trilaco & probet̃ ꝑ ſñiam inter eos prius latam, nihilo minus iudiciũ non dr̃ minus poſſeſſoriũ.ẽt ſi excipiat̃ ad finẽ,ut repellat̃ actor, tanq̃ conſtet ex ſñia prædicta notoriè de non iure actoris,iuxta c.ad decimas.de reſt.ſpol.& not.ꝑ Ang.Im.& alio Mod.communiter l.naturaliter.§.nihil commune.de acq.poſſ. q̃ aliàs nõ repellitur per exceptionem dñij,ut not.gl.& Doc.in l.ſi de eo.§.fin. de acquir.poſ. q̃uis admittantur capitula rei ſuper dominio ad alium finẽ, uidelicet ut ſi uterq; pariter probet de poſſeſſione, iuſtior præſumatur poſſeſſio illius,qui probauit ẽt de dñio.c.licet cãm.cũ gl.de prob.& ibi per omnes;& per Cy.in l.j. in fi.C. vti poſſid.& per Bar.in l.ſi duo.ff.eo.& per Bar. in d.§.fi. Nam q̃a ſuꝑ dicta exceptione defectus proprietatis dicti iuris,q̃ non eſt oppoſita ad proceſſum,ſed ad merita,non eſt de neceſſitate iudicandum,& præſertim,quia non eſt hoc petitum,ſed iudicandum eſt ſolum ſuper poſſeſſorio principaliter moto,ut no. ꝑ oẽs in c.j đ ord.cog.ꝑ gl.Bar.& alios,ĩ l.j.C.de ord.iud.Prõpterea lis & quæſtio principaliter fuit ſuper poſſeſſorio retinẽdæ, & non ſuper petitorio.Ex his ergo ſequitur, quòd mandatum factum per homines de Supramonte in cauſa, & ſuper cã quam habent cõtra eos homines & perſonas ſingulares de Trilaco coram d.q̃ſtore reuerendiſſimi do.Tridentini, cauſa & occaſione lignaminum,&c. cõfert ſolũ poteſtatem ſuper lite mota per hoĩes de Trilaco in poſſeſſorio,q̃a iſta eſt ſolum illa,quã habẽt ꝑdicti ꝯ illos de Supramõte, & ſuꝑ qua datũ eſt mãdatũ; non autẽ intelligitur datum mandatum tranſigendi ſuper proprietate iuris incidendi,quia ſuper petitorio non agitur per illos de Trilaco, ſed ſolum ex parte reorũ excipitur de re iudi. Et ſic de defectu iuris agentium in proprietate, & ex qua non fundatur intentio agentium,ſed in poſſeſſione ſolũ. Et propterea quia datur mandatum ad tranſigendum ſuper cauſa, quam homines de Trilaco habent contra illos de Supramonte, & quæ ut dixi,eſt in poſſeſſorio tantũ,non potuit ſindicus eorum tranſigere ſuꝑ iure, & proprietate iuris incidendi ligna ſicut factum
6 fuit, q̃a † aliud eſt ipſum ius, & aliud eſt quaſi poſſeſſio eiuſdẽ iuris,ſicut eſt aliud res,vel fundus,& aliud eſt poſſeſſio fundi.l. ſi duo.§.fi.uti poſſi.& l.qui reſtituere.de rei uend. & no. Archi. 3.q.j.§.reintegranda.& Io.And. in Spec.de actio. & peti.§.ſequitur.in addi.incip.dicunt ſimplices,&c. Et ita deciditur expreſſe ex not.per Bar.in l.qui Romæ.§.Callimachus. de uerb. obl. cũ
7 quo alij tranſeunt,ubi † vult,ꝙ licet habens mãdatum cum libera, poſſit trãſigere,ut dictum eſt,ſi tamen conceſſa ſit libera adminiſtratio inſtantię, poterit ſolum tranſigere ſuper inſtantia,& non ſuper meritis & cauſa principali,quia hoc non continetur ſub mandato,nec ad iſtud extenditur: ſequitur ergo, qđ mandatum ad tranſigendum ſuꝑ poſſeſſorio intentato nõ operatur ut tranſigi poſſit ſuper petitorio.Et ꝯfirmatur hoc ex no. per Inn.in c.literis.de reſcri.ubi no.cõcludit,ꝙ ad hoc ut ꝓceſſus faciendus corã delegato valeat,oportet ꝙ comprehendatur ſub uerbis in reſcripto poſitis,ita ꝙ cõueniat narrationi & concluſioni reſcripti, adeo ꝙ non ſufficit ſecundũ eũ,ꝙ poſſit cõprehendi ſub narratione,ſi non conueniat cõcluſioni,& ibi ponit exempla,& idem etiam tenet Bal.qui alijs modis ẽt hoc exẽplificat in l.reſcripta.C.de precib.Impe.offer.& Pau.de Caſt.in conſ.315.Ad confirmationẽ,&c. Qđ ergo dicitur de reſcripto qđ eſt mandatũ ad lites.ſ.ꝙ ſub illo non contineatur aliquid diuerſum ab expreſſo,idem eſt dicendum de mandato procuratoris.l.& q̃a.de iuriſ.om.iud.per no.per Inn.in c. in noſtra.de ꝓcur.ubi dicit,ꝙ prædicta mandata ſunt multũ ſimilia,& ꝙ ambo ſunt ſtricti iuris,q̃a in eis nõ ueniunt, niſi quæ ſunt in mandato expreſſa,per c.cum olim abbas.de off. dele.& ibi etiam per Inn.in prin.qui allegat.d.l.& quia.& facit.l.diligenter,mãda.& c.cũ dilecta. de reſcr. Quia igitur mandatum dat facultatẽ trãſigẽdi ſuꝑ cauſa mota ꝯ illos de Supramõte, per homines de Trilaco, non potuit tranſigi ſuper proprietate iuris incidendi, qđ nõ cõprehendit̃ ſub uerbis mandati,q̃a de eo non fuit mota lis ꝑ ꝑdictos,ſed ſuper poſſeſſione dicti iuris,q̃ differt a dicto iure ut dixi.Et q̃uis dicatur in mandato cauſa & occaſione lignaminum faciendorũ in dicto monte Bondeni pro adducendo fœnum,&c.tamen hoc non ob. quia uerba per pręcedentia declarantur,& ad illa referuntur, & ſenſus uerus eſt,ꝙ ſindicus conſtituitur ꝑ homines de Supramonte ſuper cauſa poſſeſſorij, q̃ habent cõtra ſe homines de Trilaco,q̃a ad aliud per illos nõ agitur,ut dixi,cauſa,& occaſione lignaminum,&c. Et per ꝯſequẽs dr̃ mandatum fieri ĩ cauſa poſſeſſorij,quæ.ſ.mota fuit,uel quæ pendet occaſione lignaminũ,hoc eſt ꝑ ꝑ lignamina incidenda, & ſic dicta uerba non important,ꝙ fieri poſſit tranſactio ſuper iure faciendi lignamina in dicto monte.Et ſimiliter omnes alię clauſulæ poſitæ in mandato referuntur ad dictã litẽ motã ĩ poſſeſſorio, & ad illum reſtringuntur, quia ad illam fit relatio per illa verba,in ꝑdictis,& circa prædicta,uel per alia verba ſimilia, per no.per Bar.in d.§.Callimachus, & ita ẽt in ſpẽ dicit Alex.in conſ.22.in fi.j.vo.Et quamuis aliã ſuam ꝑcedentẽ reſponſionẽ dicat tutiorẽ,hoc ideo dixit,q̃a in caſu ſuo fuerat etiam expreſſum in ſindicatu de cõnexis & dependentibus,de quibus in caſu noſtro non fuit facta mẽtio.Et ubi ẽt ad præcedentia non eſſet facta relatio expreſſe,adhuc tamen vult per aliam rationem ꝙ alia maiora expreſſis non veniant in mandato, q̃uis facta ſit expreſſo de depẽdentib.& connexis,ut ibi per eũ.Et in caſu noſtro,in quo de his nihil eſt dictum, adhuc dicta clauſula reſtringeretur ad litẽ,de qua in mãdato,ẽt ſi ad illã non haberetur expreſſa relatio,quia tacite intelligeretur facta,ſm Paul.de Caſt. in d.conſi. per l.quoties.C.fam.erciſ. Et idẽ etiam vult Abb.in conſi.114.2.vol.In qõne mouenda. Oldr.in conſi.297.Domina Stella,&c.Secundo principaliter prędicta opinio confirma-
8 tur,quia etiam † ſi mandatum ad tranſigendum non reſtringeretur ad litẽ motã ĩ poſſeſſorio,ſed ẽt generale & gñaliter datũ

ad

ad transigendum, nihilo minus transigi non posset, eo quod esset decisum per sñiam, ut clare probatur ex nota ꝑ Ang. & Pan. de Cast. in l. j. ff. de transactioni. Qui dñt, ꝙ compromissum plenum non comprehendit liquida, nec ea q̃ sunt decisa ꝑ sñiam, quia super his non posset transigi in specie, eadẽ ergo rõne, nec mandatum ad transigendũ comprehendit liquida, nec ea, super quibus est lata sñia, quæ transiuit in rem iudicatam. Et confirmatur hoc ex not. per Bartolum in l. post rem. de transactionibus, & in l. eleganter. in prin. de cond. indeb. vbi vult, ꝙ quis nõ possit cogi ad compromissum, quod est transactio vigore statuti disponentis, ꝙ de quæstionibus fiat compromissum, quia dicto casu dicitur quæstio quia per sententiam est finita. Et idẽ tenet Bartolus in d. l. si causa cognita. & in procemio Codicis in 2. col. & in l. ambitiosa. de decre. ab ordine faciendis, & Doc. in c. exposita. de arbitris. Quemadmodum ergo statutum generale cogens ad compromissum non includit casum per sententiam decisum, eadem ratione, nec generale mandatum ad transigendum de omnibus litibus & quæstionibus non includit di-
9 ctum casum. Et† ratione comprobatur, quia dicto casu non valet transactio, nisi renuncietur sententiæ, secundum Baldum & Doctores in l. si diuersa. & in d. l. si causa cognita. C. de transactionibus, quę renunciatio est donatio. l. hoc iure. de dona. per Bartolum in l. Modestinus. eod. ti. & l. si quis obligatione, & ibi notatur, de reg. iur. & l. si quis delegauerit. de noua. & per Alexandrum. in l. pactum curatoris. C. de pactis. quæ facultas donandi non uidetur data ex mandato generali etiam cum libera ad trãsigendum. l. contra iuris. §. fi. de pact. & l. filiusfamiliàs. in principio, de dona. & l. prohibere. §. plane. quod vi aut clam. Et ita etiã concludit Ale. in specie in dicto consi. 22. qui loquitur in sindico habente generale mandatum cum libera, & qui poterat trãsigere. l. mandato generali. de procuratoribus. Et tamen nõ vult ꝙ cãæ & liti possit renunciare in prẹiudicium constituentium, qui allegat ẽt Federicũ in consilio dicentẽ, ꝙ ille qui habet mandatum ad transigendum, non potest debitum liquidum remittere per iura præallegata. Et alia etiam adducit Alexander, qui vult idem, etiam si debitum non esset liquidum, per allegata per eũ. Nec est uerum, ꝙ mandatum, de quo agitur, includat etiam casum decisum per sententiam propter illa uerba, causa & occasione lignaminum, &c. quia per ea q̃ dicta sunt supra, significãt cãm litis motæ super possessorio, non autem important facultatẽ transigendi super alio, hoc est super proprietate iuris incidendi: & istud est iuris certissimi. ¶ Tertio idem comprobatur, ẽt si mandatum eẽt ad transigendum specialiter super iam iudicatis, quod est fortius, quoniam tale mandatum non sufficit, nisi in illo etiam expresse concedatur facultas renunciandi sñiæ, quæ non intelligitur concessa tacite, quamuis dicta renunciatio sit antecedens necessarium ad ualiditatem dictæ transactionis cõcessæ in mandato. Nam sicut transactio facta ab ipsis principalib. super iudicato non ualet, si non renuncietur expressè sententiæ ₰m Doc. in d. l. si diuersa. & in d. l. si causa cognita. & per Bal. in d. l. eleganter, in prin. de cond. indeb. & in l. iurisgentium. §. si paciscar. de pact. cui non intelligitur dicto casu renunciatum tacitè, licet transactio non possit aliter esse ualida, ita ẽt per mandatum expresse ad transigẽdum super iudicatis, nõ dr̃ tacite ꝯcessa licẽtia renũciãdi sñiæ, si hoc non exprimatur, quia utroq; casu est eadẽ rõ. Et per ꝯñs si non potuit procurator sñiæ renũciare non ualuit transactio, ẽt si renunciauit; q̃a ad hoc mandatũ
10 non habuit. Et † q̃uis in mandato & in alio actu aliàs veniãt ea sine quib. mandatum uel actus expediri non põt. l. ad legatum. & l. ad rem mobilem. de procura. & l. illud. in prin. de acq. hær. non tamen veniũt, qñ antecedens necessarium ad actum hẽt in se donationem, ₰m Ias. in d. l. j. de transact. ex mente aliorũ in d. l. si cã cognita. cũ cõcord. ꝙ ultra eũ rõne cõfirmatur. Nã licet ꝑ validitate actus ꝑsumatur. l. quoties. de uerb. ob. Cessat tamẽ dicta ꝑsumptio, qñ ea mediante induceretur donatio, & sic conceditur potius annullatio actus, q̃ donatio prẹsumatur. l. cũ de indebito. de prob. & ꝓbatur ex no. ꝑ Doc. dũ volũt cõiter, ꝙ ꝓmissio facta sine cã, in dubio ꝑsumatur facta potius per errorẽ, & sic ꝙ non ualeat, l. 1. §. circa. de do. excep. q̃ ex certa scia. & sic aïo donandi, de quibus per Ale. in l. a Titio in prin. de uerb. ob. & in consi. 13. j. vol. ibi dicit, hanc opi. esse communem. & dicit etiã Rapha. in l. non fatetur. de cõfes. ꝙ potius ꝑsumitur error iuris quam donatio, qui aliàs non prẹsumeretur, ut per

Bar. ibi, & in l. sed si lege. §. scire. de petit. hære. Vñ q̃uis in mandato ex ꝑsumpta mente veniant ea, sine quibus illud nõ põt valere ad effectũ, ut actus ualeat potius q̃ pereat, hoc tñ non est ꝑsumendũ, qñ ex hoc donatio induceret. Nec pr̃emisis obstat, ꝙ renunciatio sindici non sit gratuita, cum ẽt eidem fuerint ex aduerso ꝓmissi tres quarãtani singulo anno ꝓ quolibet foco, & sic ꝙ aucta sit dicta præstatio, quæ prius erat de duobus quarantanis, quia immo dicta renunciatio continet donationem in eo, in quo excedit ualorẽ unius quarantani superadditi, ut ꝓbat ex nota. per Cy. & Bal. in l. j. C. de pac. Dum uoluit, ꝙ si quis rẽ ualentem multum, uendat modico precio aïo donandi, ꝙ in eo, in quo plus ualet, erit donatio, & reuocabitur ꝑ superueniẽtiã liberorũ, per l. si unq̃. C. de reuo. dona. Et similiter donatio ob merita, q̃ ualet inter patrẽ & filiũ, iuxta no. in l. si donatiõe. C. de colla. si merita excedat, in excessu non ualet, sicut quælibet alia donatio simplex non ualeret, ₰m Bart. in l. frater a fratre. in ult. col. de condi. inde. & in l. si quis ꝓ eo. §. j. de fideiuss. & in auth. unde si parens. C. de inoffi. testa. & Bal. in d. l. si donatione. & Sali. ĩ l. filiæ licet. C. de colla. Et similiter donatio remuneratoria non indiget insinuatione. le. Aqui. Regulus. de dona. Et tñ ꝑꝑ excessum meritorum insinuatio est necessaria, q̃a in illo reputatur & est simplex donatio, ₰m Bal. in l. illud. C. de sac. san. ecc. & Io. An. in Spe. in rub. de re. eccl. non alie. & Old. cõsi. 339. incipi. Ad habendã. & facit l. ꝙ si vir. l. spõsus. §. circa. & l. ꝙ ãt. §. si vir. de don. ĩter vir. & vx. Et hac rõne licet donatio ob merita non reuocetur per superuenientiã liberorũ, ₰m. Bal. in d. l. j. C. de pact. & Ang. in l. si vnquam. tñ in excessu velut q̃libet alia simplex donatio reuocat̃, ₰m Soci. in cõs. 295. In cã ꝫ filios, per ꝑdicta, & idẽ tenet And. Sicu. in c. fi. de dona. ¶ Quarto põt dici
11 nulla transactio ex alio capite. † Nã ꝑ illam fuit seruitus imposita incidendi ligna in dicto mõte Bondeni. l. veluti. de seruit. tit. gen. quæ seruitutis impositio dicitur eẽ alienatio. l. fi. C. de reb. alie. nõ alie. Qũeadmodum ergo res vniuersitatis nõ p̃t alienari sine ꝯsensu principis vel præsidis, & nisi maior pars ꝯsiliariorũ affirmet id cedere in vtilitatẽ communis. l. fi. C. de vendẽ. re ciui. lib. 11. Ita ẽt nõ valuit trãsactio, ꝑ q̃ alteri ius seruitutis ꝯstituit̃ ĩ re vniuersitatis existẽtis apud eã, q̃a dr̃ eẽ alienatio. l. si ꝓ sun
12 do. C. de trãs. cũ ibi no. iuncta d. l. fi. de re. alie. non alien. † Nec ob. ꝙ dicta l. fi. C. de vendẽ. re. ciui. loquat̃ in vẽdõne, quia per Doc. intelligitur gñaliter in qualibet alienõne, vt not. Bald. in l. j. in prin. de magi. ꝯuenien. & in l. ciuitas. si cer. peta. Et ita etiã firmat Alex. in ꝯsi. j. in 4. volu. qui ẽt dicit, ꝙ illa. l. fi. non tñ hẽt locũ in rebus ciuitatis, sed ẽt in rebus castri & villæ, per no. per Guliel. Bar. Bal. & Sali. in l. fi. C. de sac. sanc. eccl. Nec ẽt in mandato gñali vniuersitatis venit rerum suarũ alienõ. d. l. ꝓhibere. §. plane. & ibi no. Bar. qđ vi, aũt clã. Sed dato ẽt ꝙ valuisset transactio & renũciatio facta sñiæ, daret̃ tñ vniuersitati Supramontis restõ in ĩtegrũ, qm̃, vt ẽt dictũ est, talis renunciatio est dona
13 tio, saltẽ in eo ꝙ excedit vnum quarantanũ. Et † iõ sicut minor aduersus donationẽ & trãsactionẽ restituit̃. l. j. & 2. C. si aduer. don. & C. si aduersus trãsactio. per totũ, ita ẽt dẽt restitui dicta vniuersitas. l. rẽspublica. cũ ibi not. per Doc. C. ex quib. cau. maio. & l. rẽpubli. C. de iure reipub. & not. Doc. in c. auditis. de ĩ integrũ resti. & Ioães Andreas in Spe. de restitut. in integ. ĩ 2. parte. §. 2. su ꝑ versi. idẽ quoq. Et ita ẽt vult Alex. in d. consi. j. in 4. volu. & de læsione, quæ dẽt probari. l. nã & postea. §. si minor. de iure. ꝯstat ex ipsa renũciatione, quæ vt dixi, est donatio, & donare est perdere. l. ab agnato. de curatore furiosi. & d. l. ꝫ iuris. §. fi. de pact. & iõ dicit Bal. in l. j. C. si aduersus donationẽ, ꝙ nõ põt dari curator minori ad donandũ, q̃a vt dixi, donare est perdere: & sic ꝑsupponit ex hoc solo ꝯstare de læsiõe. & facit, ꝙ no. Alex. in d. §. si minor. dũ vult, ꝙ si appareat ex ꝯfessione minoris, ꝙ ei obsit, ꝙ de læsione tũc dr̃ cõstare, & ideo poterit restitui sine alia probatione læsionis. Non obstant allegata in contrarium, & ad primũ dum dr̃, ꝙ sindicus potuit transigere uiriute spãlis mandati ad hoc, & ex gñali cũ libera. l. mandato gñali. de ꝓc. ex ꝑmissis multiplex colligit̃ respõsum. Quia primo dr̃, ꝙ mandatum fuit ad transigendũ super lite mota ꝑ illos de Trilaco, quæ fuit in possessorio retinendæ, & trãsactio facta fuit super ꝓprietate iuris incidendi, & sic super alio, qđ non continet̃ in mandato. Secundo rñdetur, ꝙ mandatum non extenditur ad id, quod fuit decisum per sententiam, per no. per Ange. & Paul. de Cast. in l. j. & per Bart. in leg. post rem. de transactionibus. Nec huic

respon-

missioni obstat, quod effectus dictæ sniæ fuit sublatus per cursum 40. annorum, intra quæ non fuit petita exequutio, per no. per Inn. in c.fi. de exceptionibus, & quod propter hoc potuit transigi sicut hac ratione valuisset secunda snia contraria primæ, secundum Bald. in rubri. de præscriptionib. Quia cum hoies de Supramōte essēt dñi & possessores montis Bondeni, & pronunciatum fuisset hominibus de Trilaco non licere ligna incidere super dicto mōte, ēt pro conducendo fœno, sententia prædicta dr exequutionē habuisse eo ipso, quod dicti homines de Trilaco ligna non inciderunt & sic sentētiæ paruerunt, & cui dicitur paritū per non factum, ad quod fuerunt cōdemnati, sicut qn condemnatus ad quantitatē vel speciem, dr sententia exequutioni demandata, si sponte soluat: quod aūt fuerit per illos de Trilaco saltem ab initio & per longissimum tps paritū dictæ sniæ, & pñr, quod fuerit exequuta, probat eo ipso, quod allegat per illos de Supramonte fuisse paritum, si nō probetur cōtrarium, per no. per glo. in l. cum de lege. de proba-

34 tionibus. Quę † vult, quod eo ipso, quod hæres dicit certa bona tantū fuisse & non plura in hæreditate, ad effectū ut posit falcidiam detrahere, eius intentio est fundata, quia probatur præsumptiue, plura non extitisse, eo ipso, quod nō pbatur ɔ̄rium; & cū d. gl. transit ēt Bar. in l. si constante. in prin. sol. mat. & in l. conficiuntur. §. codicilli. de iure codicillor. per quam dicit ad propositū, quod eo ipso, quod allegatur, plures testes nō potuisse adhiberi ad testm̄, fundata est intentio hoc allegantis, ad finem, ut testm̄ sustineatur ex imperfecto numero testium, si nō pbetur, quod plures haberi potuerunt. Et dicit Alex. arg. d. gl. in l. is pōt. de acqui. hære. quod si uolenti succedere tanquam cōsanguineo opponatur, quod non est proximior, satis est, quod probet se consanguineum, & alleget se proximiorē, qa pro eo præsumitur, si nō probet, quod alius sit proximior, per d. gl. & per notata per Bar. in d. §. codicilli. & cū d. gl. transit ēt Bar. in rub. de noui operis nūci. & dicit Alex. ibi, quod opinio Bar. volentis in plurib. locis, quod illa gl. procedat, siue heres confecerit inuentarium siue non, est communiter approbata. Et in casu nostro istud cōfirmatur, qa uirtute dictæ sē tentiæ dicti homines de Trilaco non poterant in dicto monte incidere, unde præsumendum, quod non inciderint, & quod non deliquerint. l. merito. pro socio. Nec ēt debent audiri, si dicant contrarium, quia allegarent turpitudinem suam, quod non licet ad fundandam vel coadiuuandam intentionem, per notata per Bar. in l. aliàs. de iureiurand. quam legit cum præcedenti. Nec est verum quod sit probatum contrarium, & quod turpitudo per dictas pbationes sit directa. Nam aduertendum est, quod homines de Trilaco, ut singuli fuerunt condemnati, ad non incidendum ligna pro conducendo fœno ipsorum priuatorum, & similiter ut singuli litem mouerunt, & habuerunt cōtra cōe & hoies de Supramonte, ut etiam expresse dr in mandato eorū. Vnde omnes testes ipsorum de Trilaco deponunt de incisione lignorum facta per singulos homines, uel nomine singulorum, & sic oēs sunt singulares quoad personas, quę dñr incidisse, quia aut unusquisque de propria incisione, vel vnus de incisione vnius, & alius de

35 incisione alterius. Et quis † quasi possessio iuris incidendi, & quælibet alia possessio probari posit per testes singulares, iuxta no. in l. ob carmē. §. fi. de testi. per Inn. & omnes in ca. licet ex quadam. de testibus. Illud tn̄ est verū, qn testes sunt singulares ī actibus possessorijs, sed tn̄ sunt cōtestes in persona gerētis actū possessorium, sed si sint etiam singulares in psonis facientibus actus possessorios, ut in casu nr̄o, tunc non probant. & est ratio diuersitatis, quia primo casu licet actus sint diuersi, tendunt tn̄ ad inferendū vnā & eādē possessionē, sed alio casu inferunt diuersas posses siones, qa diuersi actus gesti a diuersis inferūt plures & diuersas possessiones, & nō vnā, sicut qn deponūt de plurib. actib. ab uno & eodē. & iō, qa in vna & eadē specie possessionis nō sunt ɔtestes, sed singulares non pbāt, & hoc est uerissimū, quod ēt pbat per tex. ī c. licet cām. de pb. cū ibi no. per Aret. Nā ibi pbat, secundum Bal. quod testes singulares nō probant actū gñalem, puta iurisdōnē, quod est ītelligēdū & declarādū secundum Are. & Feli. ibi in 7. no. qn illi deponebāt de actib. inferētib. diuersā spēm iurisdōnis, ut qa unus deponebat de actu meri imperij, alter d' actu simplicis iurisdōnis, alter de honore & reuerētia extraiudiciali. Et ppea tunc nō pbat generalis iurisdictio, per no. per Inn. & And. de Bu. ī c. dilectus. d' capellis mon. & per Bar. ī l. 3. §. si qs hoc interdicto. de iti. actuq. priua. cū cōcor. Sed si super una specie iurisdictionis deposuissent etiam singulariter probassent per no. per Inn. & alios in c. cū oporteat. de acc. & in d. c. licet ex quadam & in alijs locis allegatis per Fel. in loco pal. Idem ergo qn deponunt testes de diuersis actibus diuersorū, & sic de personis agentibus deponunt singulariter, quia tunc non inferunt ad probandum unam & eandem possessionem, sed ad diuersas & diuersorum possessiones, propterea debent plures esse contestes in psona cuiuslibet agentis, & est secus, qn in persona conueniunt, quamuis in actibus sint singulares, probant etiam multi ex testibus prout sunt illi, qui dicunt, quod tanquam famuli inciderunt, quia ex tali actu non acquiritur quasi possessio domino, nisi pbetūr ratihabitio eorum. l. communis seruus. §. fi. de acqu. poss. vbi hoc est expressum. Nec etiam de mandato dominorum prę sumitur facta incisio, quia cum illud sit delictum & prohibitum propter dictam sententiam, non præsumitur tacite mandatum, nec ueniret in generali mandato. l. si procurator. de condi. indebi. Aliqui etiam ex dictis testibus non probant, qa de ppria incisione deponunt ad cōmodū pprium, quia hn̄t prata super dicto monte. l. oībus C. de testibus, & l. nullus. ff. eo. Nec hic cadit illa dubitatio, vtrum testes, q sunt de uniuersitate, possint esse testes in causa vniuersitatis, quia, vt dixi, causa est singulorum, & non uniuersitatis, quia de cōmodo uniuscuiusque priuati agit, id est pro pratis singulorum & non uniuersitatis. l. in tantum. §. uniuersitatis. de rerum diu. l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in ius voc. Præterea iam sunt anni. 160. & ultra, quod fuit lata snia & inobseruantia eius deponunt testes solum ab annis. 40. citra vel circa. Et ideo pro anteriori tēpore pręsumitur, quod exequutionem habuerit, ex quo non probatur contrarium, per no. in d. l. cū de lege. de prob. cum aliis, de quibus supra. Nec ex quali possessione incidendi ligna posterioris temporis præsumitur, quod etiā dicti hoīes de Trilaco quasi possederint retro, per no. per Bal. in l. si qui adulterii. C. de adul. & per Sal. in l. ex persona. C. de prob. Et præsertim in casu nostro, in quo snia est cōtra pdictos, & sic non potest præsumptio inuari aliqua legitima rōne, sed potius in contrarium sit legitima ratio, ut per Sal. in d. l. ex persona, quæ quasi possessio etiam de pręsenti non probatur ex alio, quia nō constat, quod incisio facta fuerit sciente uniuersitate, uel scientib. illis, qui repræsentāt uniuersitatem Supramontis, quæ requiritur ad acquisitionem dictę quasi possessionis, per no. per Cy. Barto. & alios. in l. j. & 2. C. de serui. Non. n. sufficit scientia particularium psonarū, de qua testes uidentur deponere, quia mons Bōdeni non est singulorū, sed uniuersitatis, qa igitur apud eam est dominium, requiritur scientia illius, per no. in dictis locis, vel saltem scientia inhabitantiū illum, arg. l. 2. de acq. pos. Et ex his sequitur, quod non potuit acquiri ius incidendi per pręsumptionem l. sine possessione de usucap. & pp malā fidē, ut ī regula possessor malæ fidei, de reg. iur. in 6. & in c. fin. de rescr. q præsumitur ex eo, quod dicti hoīes de Trilaco sciebāt dictum montem Bōdeni esse cōis, & hoīum dę Supramonte, & res quælibet præsumitur libera. l. altius. C. de seruituti. vn̄ ex hac iuris præsumptione oritur præsumptio malæ fidei contra illum qui dicit se pscripsisse in illo seruitutem, si non probat, quod habuerit iustam cām credendi seruitutem sibi deberi, ut hr̄ in d. l. j. & 2. Et quia seruitus incidendi habet cām discontinuā, requiritur ad præscriptionē possessio tpis, cuius initii memoria nō sit in cōtrariū, qd' est tps cētū annorū. l. hoc iure. §. ductus aquę, de aqua plu. arc. per gl. & per Doc. in dictis legib. ¶ Nec ob. quod per nō usū, maxime. 40. an no. tollat effectus sniē, sicut tollit ipsa lex, per no. in c. j. de treu. & pace. Quia immo præsumit facta exequutio, ut dixi, & qa ī casu de quo in d. c. j. agitur de aliquo nō obligando de nouo, sed hic agitur de liberādo obligatū per sniam, qd' fit difficilius. l. patre furioso. de his, qui sunt sui uel alie. iur. Et agitur ēt de acquirendo nouo iure eā derogatione & diminutione iuris alterius, & sic agitur de pscrptione quę non potuit currere per proxime dicta. Et ex hoc etiam apparet rn̄sum ad aliud, quod allegabat pparte contraria, usus dicti tpis, cuius initii memoria nō sit in ɔ̄riū, & quod dicebatur hr̄e uim priuilegii. d. §. ductus aquę quia, ut dixi, dictū tps nō est minus cētū annis, per no. per Ale. & nouissi. in l. cū aliquis. C. de iure. delibe. immo, secundum Car. in c. si diligenti. in fi. de præscr. dictum tēpus, cuius initii memoria non sit in ɔ̄rium, excedit cētū annos, per rōnē q allegat, & eū ēt refert Fel. in c. ad audientiā, in ult. col. in 5. limit. eo. tit. Sed ubi hæc cessarent, & q̄tū ad ista vera essent, q in cōtrariū allegantur, tn̄ non obstarent stante primo fundamento uerissimo, quod mandatū non se ex-

extendat ad transigendum super proprietate iuris incidendi, de qua non erat lis, sed solũ super possessorio intentato, & quia ẽt si esset factum generaliter ad transigendũ, non referretur ad decisa per sententiam, per secundã rõnẽ principalem, & q̃a mãdatũ non est sufficiens, ex quo non est concessa syndico expressa licentia renunciandi sñiæ, ut dixi tertio loco. Et non obst. ꝙ illi de Supramonte passi sint fieri ꝓbationes ꝫ sñiam, quia istud est penitus falsũ: qm̃, vt dictũ est, nihil est ꝓbatũ, nec quò ad dñiũ, nec quò ad quasi possessionẽ. Pręterea pars nixa est ꝓbare quasi possessionẽ incidẽdi, quæ probatio ẽt si facta fuisset, sñiæ non repugnaret, quæ lata est super petitorio, nihil habens cõe cum possessione. l. naturaliter. §. nihil cõe. de acq. poss. Non ob. dum dr̃, ꝙ transactio fuit approbata per illos de Supramõte, de qua constat p p exactionẽ trium quarantanorum, quia ad hoc rñdetur clare, licet per confessionem syndici ꝓbetur, qui saltuarios illos exegit, ꝙ ad hoc mandatũ nõ habuit a cõi, nec illi piudicare potuit. d. l. prohibere. §. planè. quod vi, aut clã. Nec ẽt ratihabitio inducitur ex eo, ꝙ in iudicio allegeť, ꝙ in certa parte dicti montis illi de Trilaco non possint incidere ligna, quia quãuis dicatur, ꝙ sint prohibiti incidere in certa parte montis, non tñ sequitur, ꝙ illi de Supramonte uideantur fateri, ꝙ liceat parti aduersæ incidere in alia parte, per notata in l. rõnes. C. de probationibus, & in l. si quidem. C. de transactio. vbi hr̃ & ꝓbat, ꝙ ille, qui ꝯfitetur sibi deberi certam quãtitatẽ, non tñ per hoc dr̃ negasse, quin maior quantitas debeatur, neque ad maiorẽ quantitatẽ agere prohibetur. Præterea, vt dixi in ultimo fundamẽto, non potuit etiam ipsa uniuersitas transigendo imponere seruitutẽ dicto mõti, quia est alienatio, in qua requiritur authoritas superioris, per l. fi. C. de uen. re. ciui. Sicut ergo non potuit transigere, ita non potuit trãsactionem ẽt expresse ratificare, quia ex defectu eiusdem solennitatis ratificatio esset nulla. Et ex his ad omnia in contrarium allegata remanet responsum, & est cõcludendum, male fuisse iudicatum & bene appellatum ex parte hominum de Supramonte. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Citatio an possit fieri ad domum persona ante non perquisita, stante statuto, quod ea debeat fieri personaliter, uel ad domum.*

2 *Sententia sine probationibus lata, ualida est, intelligendo ut numero 6.*

3 *Dictio alios, est repræsentatiua eiusdem qualitatis, cuius erat ille de quo facta est mentio.*

4 *Testatore priuante aliquem ex hęredib. hæreditate in certo casu, videtur id fecisse in gratiam cohæredum, si non declarauit, ad quem ea portio peruenire uellet.*

5 *Sententia in criminalibus contra absentem ferri non potest ex eo solo, quod sit contumax, debet enim constare de delicto per ueras probationes.*

7 *Citatus non comparens in contumacia non constituitur, nisi is, ad cuius instantiam fuit citatus contumaciam accuset.*

8 *Testator prohibens alienationem causatiue, scilicet, ut bona in familia conseruentur, inducit fideicommissum eo modo, quo hic dicitur.*

9 *Vocati per fideicommissum in certum futurum euentum satis est quod tempore, quo cessit fideicommissum, nati uel concepti repe riuntur.*

10 *Emphyteusis ecclesiæ sui natura ad hæredes extraneos non transit.*

11 *Executio sententiæ non potest fieri contra emphyteutam respectu utilis dominij, sed respectu commoditatis tantum eo uiuente.*

12 *Renunciatio feudi a patre facta an filio præiudicet.*

CONSILIVM LXVIII.

QVIA petitur sententiam latam contra do. Amatũ declarari nullam, uidetur dicendum prima facie, ꝙ immo sit ualida. Nam statutum uult, quòd citetur accusatus personaliter, uel ad domum solitæ
1 habitationis, ut ergo † aliquid operetur citatio facta ad domum, valet, quamuis persona non fuerit perquisita, secundum Bart. & Doct. in leg. 4. §. pretor. de dam. infec. Anton. de But. in c. causam. q̃ do. & ꝯtu. & Abb. in c̃. pastoralis. in prin. de app. Commissio ergo iudicis de citando personaliter uel ad domum recipit interpretationem a statuto, & cũ illo iudex intelligitur voluisse se conformare, per no. per Bar. in l. hæredes mei. §. cum ita. ad Treb. & in l. vt iurisiurãdi. §. si liberi. de oper. libe. & Pet. de Anch. in l. tres fratres. de pact. Et per ꝯñs uidetur ꝙ ab initio potuerit fieri citatio ad domum & sine distinctiõe, vtrum reperiatur persona vel non, quamuis aliud esset, si statutum de hoc nihil disponeret, quia dicta verba iudicis alternatiua significarent ordinem, ut scilicet ad domũ fiat citatio, si nõ reperiatur persona, quia ẽt de iure communi debet talis ordo seruari, ꝭm Bar. & alios in d. §. prætor ait. Nec etiã obstare, videtur, ꝙ statutum mandet dici in vltima citatione, ꝙ citatur perẽptoriè, & cum comminatione, ꝙ si non cõparauerit, ponetur in banno, & pro banno contumax pro cõfesso habebit, &c. Quia statutum loquitur, qñ fuerunt factæ solũ duæ citationes, quas vult sufficere, dũmodo vltima modo prædicto sit facta, sed in casu nostro præcesserunt tres citationes, quo casu de iure cõmuni vltima citatio cẽsetur peremptoria, etiam si non dicať. l. tres denunciationes. C. quomodo & qñ iud. l. ad peremptorium, de iudi. & ꝑ Bar. in l. si finita. §. Iulianus. in 2. col. vers. 2. q̃ro, &c. de dam. infec. dicens etiam, ꝙ vbi esset vna citatio pro omnibus ꝙ tunc dici debet peremptoriè. l. consentaneum. C. quo. & quãdo iud. vel ꝙ sit facta cum comminatione, ꝙ aliàs elapso termino procedetur ad cognitionem & diffinitionẽ, iustitia mediãte. Et idem eadem ratione qñ essent duæ citationes tantũ, & non tres & ideo quia ad peremptorium duæ non sufficiunt de iure communi, vt in iurib. præallegatis, statutum disponens, ꝙ duę sufficiant, voluit, ꝙ in vltima dicatur peremptorie, & ꝙ committatur cum prædicta comminatione, sed quando fuerunt tres, nihil tunc statutũ disponit, propterea succedit dispotio iuris cõmunis, ꝭm quã ultima dicitur peremptoria, etiam si non exprimatur, & in ea comminatio non apponatur. Atq. etiam nõ ob. ꝙ reus contumax non sit positus in banno, & ꝙ de delicto nulla sit facta probatio uere uel fictè, quia per hoc sententia nõ potest dici nulla, sed iniqua & contra ius litigatoris. l. j. §. item cum
2 cõtra sacras. ff. quę sent. sine ap. rescin. Et ꝙ possit sentẽtia † sine probationibus esse ualida, probať in l. posthumus, §. si quis ex his. de inoff. testa. & in l. cum putarem, famil. ercis. prout voluit Bal. per prędicta iura, in l. cũ & maiores. C. si aduer. rem iudi. & in l. 2. C. de eden. & idẽ tenent Doc. in c. ecclesia sanctæ Marię. de consti. reprobata gl. & Alex. in l. ait ꝑtor. §. j. de re iudi. Licet enim statutum uelit, reum contumacem banniri debere & haberi pro confesso, hoc requiritur ad probationem delicti mediante dicta confessione ficta, & exigitur istud ad merita causę & non ad processum. Ideo quamuis sit omissum, sententia non redditur nulla, sicut non est inualida, ut dixi ex defectu probationis. Nec dici potest de iniustitia & iniquitate, quia transiuit in rem iudi. auth. hodie. C. de appellatio. Et idem si fuit oppositum & sit appellatio deserta, quia hr̃ pro non interposita. l. fi. §. illud. C. de tẽp. app. Et per hoc tollitur aliud, scilicet, ꝙ contumacia rei non fuerit accusata, iuxta. l. properandum. §. & si quidem. C. de iudi. Et ꝙ per iudicem non fuerit declaratum reum esse contumacem, per no. per Bar. in l. eius qui delatorem. de iure fisc. Quoniam hæc omnia tendunt ad hoc, ut contumax haberi possit pro confesso, q̃d nõ est necessarium ad validitatem sententiæ, quæ potest valere sine delicti probatione, ut dictum est sæpe. Non uidetur etiam dici posse, ꝙ filij. d. Amati sint per fideicommissum uocati ex testamẽto aui, qui illos tãtum posuit in conditione, per quam non dñr positi in dispositiõe, secundũ gl. communiter approbatã in l. Lucius. de hęredi. insti. Et dum vult testator, ꝙ si aliquis suorum hæredũ voluerit alienare de bonis immobilibus, ꝙ teneatur requirere & interpellare alios eius consortes, eisque vni uel pluribus eorum emere volentib. iusto precio vendere teneatur, &c. Quia istud tantũmodo tendit ad fauorem aliorum cohæredum eius, qui uult alienare, & non ad commodũ filiorum eiusdem, ut apparet ex illis uerbis, alios eius consortes, &c. q̃d exponi debet, id est cohæredes, ut probetur ex illa dictione alios, quæ est repetitiua & repræsenta
3 tiua eiusdem qualitatis, cuius † erat ille, de quo est facta mẽtio. c. fi. in prin. de pact. in 6. cum ibi no. per Archi. & no. gl. in l. non solum. §. quæritur. in uer. cæteros. de proc. gl. & Doc. in c. sedes. de rescri. & in l. quidã relegatus. de re. dubi. & facit, q̃d not. glo. in

in l.si fugitiui. C.de seruis fugi. cũ ꝯcor. de quib. ꝑ Alex.in cõs. 214.2.vol.qui idẽ tenet. Cũ ergo in eadẽ rõne dictũ sit, si quis suorũ hr̃dũ voluerit alienare,&c. dicẽdũ ẽ,ꝙ dicta dictio alios, referat solũ ad illos, q̃ sunt eiusdẽ qualitatis, & per ꝯñs uocati dicantur solũ alij,q̃ sint hr̃des testatoris mediate vel immediate,
4 ẜm Alex.in d.ꝯsi.Et † iõ quis do. Amatus dicat alienasse alijs suis cohæredibus non requisitis,& talẽ alienationẽ testõr expſſe in hunc casum annullet, tñ filij.d. Amati solum in cõditione positi nõ dñr ad bona alienata cõtra prohibitionem uocati,sed cohæredes potius,ad quorũ cõmodũ facta fuit ꝓhibitio, deberent admitti,quinimmo vbi ẽt in fauorẽ filiorũ ꝓhibiti dici posset prohibita alienatio, quia tñ testator in casu contrafactionis nõ declarauit,ad quẽ res alienata deberet ꝑuenire, ad cohr̃des & substitutos expresse in aliũ casum dẽt ꝑtinere, ẜm Bart.in l. vxorẽ.§. heredes. de leg.3.ubi q̃rit,q̃d si testõr vxori reliq̃t alimẽta & vestiũ in domo,& casu quo hr̃s eã molestauerit,hæreditate priuauit,nec dixit,ad quẽ deberet ꝑuenire.Et uidebatur, ẜm eũ,ꝙ vxor in hũc casum esset uocata, q̃a eius cõtẽplatione fuit hæres priuatus.l.post legatũ.§.amittere.de his quib.ut indi. & l.2.§.duo fratres.de colla.bo.Sed in ꝯ̃rium est casus ibi,& dẽt ꝑuenire ad cohæredes vel substitutos, ẜm Bar. q̃ dicit ita ẽt tenere Iac.de Belu.in auth.de nup.§.q̃a verò. & ꝯ̃ria loquuntur, ẜm eũ,in dispositione legis,& nõ in dispõne hoĩs.¶Nec obst.ꝙ isto casu in testõ dicat,ꝙ sic mandauit & ordinauit idem testõr ad hoc,ut bona ꝑdicta,quã melius fieri potuerit,ꝯseruẽtur in familia dicti testõris, &c. Quia dato, ꝙ inter illos de familia dici posset esse inductũ simplex fideicõmissum,tñ filij ipsius ꝓhibiti intelligerent tm̃ uocari post mortẽ pr̃is,& q̃n nõ reperiretur factũ ꝯ̃ ꝓhibitionẽ,sed uocari ñ dñr, q̃n dies fideicõmissi cedit ꝑ alienationẽ factã ꝯ̃ ꝓhibitionem,q̃a in hũc casum spãliter ex interpræatione legis cohęres intelligit substitutus, ẜm Bart.in d.§.hęres.ideo tunc ꝑferri dẽt alijs de familia uocatis generaliter.l.cohæredi.§.qui patrẽ.de vul.& pup.& facit l.cũ ita.§.ĩ fideicõmisso.de leg.2.Et cessare vr̃ isto casu dubiũ de quo ꝑ Bar. & mod.in l.q̃ Romę.§.cohæredes.de uer.obl.Sed ꝑmissis nõ ob.ꝯ̃rium arbitror verius,& in primis dr̃,ꝙ oẽs sñiæ latæ ꝯ̃ d.Amatũ
5 de iure cõi sunt nullę,q̃a † in criminalib.nõ põt ferri sñia cõtra absentẽ,nedũ si pœna veniat imponẽda a relegatiõe supra.l.absentẽ.de pœ.Sed ẽt q̃n esset infra relegationẽ,& reus condẽnat solum ex hac cã,q̃a ter citatus non cõparuit,ut est casus in l.inter accusatorẽ.ff.de publ.iud.ẜm vnã lect.& ibi hoc tenẽt Bart. Ang.& Imo.& Sali.in l.absentem.C. de accu. Ad hoc.n.ut sñia isto casu ferri possit ẜm ꝑdictos,requirit,ꝙ in iudicio cõstet de delicto ꝑ veras ꝓbationes.d.l.absentẽ.de pœnis. Et nõ sufficit sola cõtumacia,q̃a ꝯtumax de iure cõi non hr̃ ꝓꝯfesso.l. properãdum.§.& si q̃dẽ.C.de iudi.& no. Bar. in d.l.absentẽ. de pœn. Bar.& Imo.ĩ d.l.ĩter accusatorẽ. Dy.& Bar.ĩ l.si ꝯfessus. de custodia reor.vbi dñt idẽ de bannito,ut.s. de iure communi nõ habeat pro cõfesso.Nec ẽt ex forma statuti citatus ter & perẽptorie pro confesso hr̃,sed solũ vult statutũ, ꝙ poni possit in banno,& ꝙ bannitus si intra terminũ trium dierum non cõparuerit ad se excusandũ,habeat pro cõfesso,& sic bannitus tm̃ hr̃ ꝑ tali & nõ contumax simpliciter. Quãuis ergo dñs Amatus perẽptorie citatus fuerit cõtumax,quia tñ non fuit bannitus,pro cõfesso nõ potuit haberi de iure cõmuni,nec ex forma statuti.Et quia etiã per alias probationes nõ constat de delicto, sñia lata ꝯ̃ illum absentem fuit ipso iure nulla.d.l.inter accusatorem.Nec statutum quãtũ ad ꝓbationẽ,sed tm̃modo quoad modũ probãdi recedit a iure cõi,q̃a uult,absentẽ tm̃ posse cõdẽnari,q̃n fuit bannitus & ꝓ ꝯfesso habitus,& sic, q̃n cõstat đ delicto ex ficta eius cõfessione, sed ubi ante bannũ fuit ꝯtumax,simpliciter ex sola contumacia sine alia ꝓbatione nõ potuit absens condemnari,q̃a de delicto non cõstat,cũ non habeat contumax ꝓ ꝯfesso
6 so ẽt ex dispõne municipali.d.l.inter accusatorem. Nec † obst. dũ dicebat,ꝙ sñia sine ꝓbationibus nõ est nulla,ꝯ̃ quis dici possit iniusta, & ꝯ̃ ius litigatoris.l.Papinianus.§.si q̃s ex his.de inof. testa.& l.cũ putarẽ.fam.erc.& ꝑ Bar.in d.l.absentẽ.de pœ.ĩ ult.q.cũ alijs ꝯcor.de q̃b.s̃.Quia in ciuilib.istud ꝑt esse uerũ,q̃n ꝯ̃ absentem ꝓcedi põt,iuxta d.l.ꝓperandũ.§.& si quidẽ.C.de iudi.Et in criminalib.q̃n non ꝓcedit ꝯ̃ ꝓ̃sentem, sed ꝯ̃ absentem, non ualet sententia ex cã solius contumaciæ, si aliter de delicto non constet uere vel ficte,etiã si pœna, quæ uenit imponenda sit infra relegationẽ.d.l.inter accusatorẽ.cum ibi not. per Bart. Ang.& Imo.& est satis clarũ dẽ mente Bar.in d.l. absentẽ,in vl. q.si recte ponderentur eius verba, & potest esse rõ, quia tenet iudex quęrere in criminalib.defensiones rei.l.j.§. fi. de quæstio & in l.si non defendatur, de pœnis.Et prædictis non ob.d.l.absentem.inquantum dicitur ibi, ꝙ contra absentem proceditur more priuatorum iudiciorum,quia,ẜm Bar.ibi in 2.q.debet intelligi,nõ per oĩa.Q̃n igit ad pœnam, quæ est infra relegationẽ agitur, procedi ꝑt ad causæ liquidationẽ reo absente & contra eum ferri sñia,sed ubi causa non liquidatur ex sola contumacia reus damnari potest.Si uero pœna relegationem excedit,ad liq dationem cãæ & ad sñiam diffinitiuam procedi non põt.d.l.inter accusatorem.& d.l.absentem. C.de pœ. Et hæc est prima rõ concludens iudicio meo,per quam constat de nullitate dictarũ sñiarũ.Scđo principaliter dicuntur nullæ, q̃a latę sunt parte nõ citata.l.de unoquoque,in princ.de re iudi.& cle.pastoralis. eo. ti.& l.nam ita diuus.de adop.¶Nec ob.ꝙ statutum uelit,accusatum contumacem posse condemnari absque alia citatione, q̃a sic disponit solũ,quando accusatus ꝑꝑ contumaciã fuit bannitus & habitus pro ꝯfesso,quia intra terminum banni non comparuit,& iterum contumax fuit. Nam quia dicto casu ex ficta ꝯfessione ꝯstat de delicto,vult statutũ,ꝙ absque noua citatione possit reus ꝯdemnari,sed q̃n ex sola ꝯtumacia, & ante bannum proceditur cõtra accusatum,non disponit statutum, ꝙ absque citatione posit ferri sñia diffinitiua. Ideo casus iste remanet in iuris dispõne.l.si extraneus.de condic.ob cãm,& l.commodissimẽ.de libe.& posth.Ad hoc enim,vt sñia possit esse ualida ex dispõne statuti,quę aliàs non valeret de iure cõmuni,necesse est, ꝙ statutum sit obseruatum,per no.per Bal.in l.j.in fi.C.de contrah.emp.Quod in casu nostro non reperitur factũ, quia reus contumax non fuit in banno positus,nec illi fuit assignatus terminus in ipso banno ad se excusandum, ad effectum ut possit haberi pro confesso,ut contra eum possit procedi ad condemnationem etiam sine citatione,ut uult statutum,quinimmo dici potest,& dicendum est.ꝙ d.Amatus nunquã fuit contumax, quia citatio facta ad domum positam in rure,in qua citatus tũc non habitabat,ut ex ꝓcessu apparet,non ualuit,ẜm Bar.& alios in l.4.§.prætor.de damn.infec.& Spec.in tit.de cõpe.iudi.adi.§. j.vers.sed nunquid Bal.in l.2.ff.de iurisd.om.iud. & in l.inter.đ
7 mino.Et † ex alio ẽt effectũ non habuit dicta citatiõ,quia accusator in quolibet termino non comparuit,& rei contumaciam nõ accusauit, prout tenetur cõparere & dictam contumaciam accusare ad effectum,ut reus sit contumax.d.l.properandum.§. & si quidem.& ibi no.omnes,ut per Bar.ĩ l.si finita. §.Iulianus, in 3.col.de dam.infec.& in l.consentaneum.C.quomodo & q̃n iud.& in l.2.si quis in ius voc.non ierit. Et non tm̃ hoc procedit in ciuilib.sed ẽt locum habet in criminalibus,secundum Bar. & Imo.in d.l.inter accusatorem. in ult.col. & Bart. in extrau.ad reprimen.in uers.neglexerit.& Sali.in d.l.absentem,C.de accu. Nec sufficit præsentia iudicis,si non habuerit licentiam ab accusatore,& ab accusato perficiendi processum in absentia sua ẜm Bar.in d.locis,& ex hoc sequitur, ꝙ do. Amatus non potuisset ẽt banniri tanquam contumax,nec pro confesso haberi, ẽt si super his processisset declaratio iudicis quia ex quo iudici de contumacia nõ potuit constare, talis declaratio ualere non potuisset,per no.ꝑ Inn.in c.cum contingat.de off.dele.& ꝑ Bart. in l. multum.de cond.& dem.ubi uult,ꝙ ꝓcessus factus contra aliquem tanquam contra contumacem non ualeat, quando iudici non cõstat ex actis de contumacia, etiam si sit contumax uere,ergo multo minus potest valere,quando ex actis apparet,ꝙ cessat contumacia ut in casu nostro.Et per hoc etiam manifeste probatur,ꝙ sñia diffinitiua est nulla,q̃a cum non sit processum ad liquidationem dicti,apparet, ꝙ ex sola contumacia accusatus fuit condemnatus de qua iudici ex processu nõ potuit constare,sed ex illo potius constat,ꝙ contumax non fuit,& ista ratio est etiam clara,& concludit optime:sed etiam dato, ꝙ sñia fuisset ualida, non potuit tamen exequutio fieri in bonis, de q̃bus agitur. Et primo,quia per d.Beltraminũ prohibita fuit alienatio irrequisitis consortibus uolentis alienare, & fuit per eum annullata alienatio aliter facta,& sub qua prohitione continetur alienatio facienda per creditores heredis prohibiti. l.filiusf. §.diui.de leg.j.Et dum ibi dicitur,ꝙ prohibitio non debet esse fraudi fisco, intelligitur,ẜm gl.quando debebat fiscus habere aliquid a defuncto, & non quando erat creditor prohibiti, sed

tunc ẽt fiscus cũ aliis eius creditorib. sequuntur fortunã cõem fideicommissarij, quia bona per fideicõmissariũ uendicantur, si factũ sit ꝯ prohibitionẽ, vt ibi dr̃ in tex. & exponitur ꝑ gl. Et iõ si fideicõmissarius est uocatus post morte ꝓhibiti, eo mortuo fideicõmissarius reuocat alienationem. Si vero uocatur incõtinenti post alienationẽ & statim admittit, ꝭm Pau. de Cast. ibi ꝑ no. in l. cum pr̃. §. libertis. de l. 2. & ꝑ eũ in auth. res q̃. C. cõia de leg. Et iste est casus noster, quia (ut dixi) teõr dictam alienationẽ prohibet & annullat, & sic nõ ualet. ꝑ not. in d. §. libertis. & quia sic ordinauit ad hoc, ut bona ꝓdictã, q̃ melius fieri poterit
8 cõseruentur in familia dicti testõris, &c. Ex q̃b. uerbis enunciatiuis platis a testõre ꝑ modũ causæ inducit fideicõmissũ, ut no. ꝑ gl. Bar. & Doc. in l. si socer. §. Lucius. sol. mat. & ꝑ Bart. in l. ex hac scriptura. de do. Et cẽsent uocati in hunc euẽtum ꝑ nomẽ collectiuũ illi, q̃ sunt de familia testatoris, & sic ordine successiuo, & prout q̃sq; est ꝓximior. l. cũ ita. §. in fideicõmisso. & l. peto. §. fratre. de leg. 2. & in l. fi. C. de verb. sig. no. Bar. & Doc. in l. Gallus. §. q̃dã recte. de lib. & posth. Et q̃a agit de fideicõmisso, attẽdit proximitas respectu prohibiti & grauati, & non respectũ testõris, hoc est, ut ille, qui est ꝓximior grauato, præferatur alteri, q̃uis ille testatori sit proximior, ut late ꝯcludit Soc. ꝑ plura in l. si cognatis. de reb. dub. in ul. col. vers. 6. ꝯclusio. ubi refert plures sic cõsuluisse, & idẽ plenius & latius ꝓsequit & tenet in cõs. 249. col. 13. vers. circa scd̃am difficultatem, &c. Et iõ filii. d. Amati, qui ꝯ prohibitionẽ alienauit, cẽsent tunc uocati ex testõ aui, quia sunt ꝓximiores patri eorũ grauato, & ꝓferunt patruis
9 licet illi proximiores sint testõri. Et † satis est, ꝙ reperiant cõcepti vel nati t̃pe, quo cessit dies fideicõmissi, ex quo non vocant pure & simpliciter, sed in quẽdam incertum & futurũ euentũ, ꝭm Io. And. in addi. Spec. in rubr. de test. ver. itẽ Lãbertinus, &c. & Alex. cons. 22. & ꝯs. 26. 2. vol. & Pau. de Cast. cõs. 78. incip. Viso dicto pũcto, &c. vers. circa tertiũ, &c. Soc. ĩ d. l. si cognatis. in ul. char. vers. quarta & ultima cõclusio, &c. q̃ dñt, ꝙ d. l. si cognatis. q̃ vr̃ facere in ꝯriũ, non hẽt locũ in legatis ꝑdõnalib. vt latius ꝑ Alex. & Pau. de Cast. in d. locis. ¶ Nec ꝓdictis obstat, dũ dicebat, ꝙ immo cohæres alienantis intelligit in dubio uocatus eo casu, quo facta sit alienatio ꝯ prohibitionẽ, tũ quia illa fuit facta eorũ contẽplatione, ꝑ not. ꝑ Bar. in d. l. vxorẽ. §. hæres. de leg. 3. Quia isto casu alii reperiũtur uocati, ut probat ex uerbis testĩ, de quib. supra, vc3 dũ dixit testõr, ꝙ sic ordinauit, ut bona eius melius, q̃ fieri posit, in eius familia cõseruent, ex quib. verbis illi de familia ꝑ nomẽ collectiuũ intelliguntur uocati, & sic ꝓut q̃sq; est proximior ipsi prohibito & grauato, ut colligit ex pcedentib. Qñ in hunc casum nullus reperiretur uocatus, tũc ꝑcederet dictũ Bar. in d. §. heres. & ꝙ vocando familiam testõr uideatur uoluisse ꝓferre filios alienãtis ꝯ prohibitionẽ cohæredi suo, ꝓbatur ex eo, q̃a filio inuicem substituit, si alter decesserit sine filijs, & sic in hoc casu filios grauati ꝓtulit substituto cohæredi. d. l. Lucius. cũ ibi no. de hære. insti. Eadem ergo rõne vr̃ illos ꝓtulisse in alium casum. s. qñ fuit facta alienatio ꝯ prohibitionem, per no. ꝑ Bar. in l. 2. in prin. de vul. & pup. vers. ulterius q̃ro, quid de pupillari partim tacita, &c. ubi uult, ꝙ pupillaris partim tacita & partim exp̃ssa, quõ ad casus admittatur ꝯtra matrẽ in casu tacito, & ea rõne in proposito, quia qua rõne testõr eã exclusit uno casu, vr̃ ẽt uoluisse, ꝙ excluderetur alio casu. Dilexit ergo testõr cohr̃des añ factũ, id est ante alienationẽ, quos voluit ꝓferri alijs uolentib. emere, sed post factum cõtra ꝓhibitionẽ illos ñ vocauit specialiter, sed gñaliter, & collectiue, & sic plures diuersi gradus fuerunt uocati, & prout q̃sq; reperit proximior, eo modo, quo dictum est, & ꝑpea non est necesse intrare illã difficultatẽ, vtrũ fideicõmissum sit simplex, vel factũ solũ in casum alienationis ꝓhibitę de qua ꝑ mod. in d. l. qui Romæ. §. cohæredes de ver. obl. & per So. in d. l. si cognatis. & in aliis varijs locis, q̃a ẽt si diceretur factũ duntaxat in casu alienationis, quia tñ post alienationem familiam uocauit testõr, dñr ẽt filijs ipsius prohibiti & grauati in hunc casum uocati, ut probat ꝑ ꝓdicta, & ubi in hunc casum uocati non essent, tunc quærendũ esset, vtrũ fideicõmissum esset simplex, ad effectum, ut dicti filii venire possent ex fideicõmisso post mortẽ patris. ¶ Tertio principaliter hæc bona filijs d. Amati sunt restituẽda, quia fuerunt. d. D. Beltramino eorum auo paterno cõcessa in emphyteusim ꝑ se & hr̃dib. suis ab ecclesia, & intelligit de descẽdẽtib. q̃ sint hr̃des eius, & non de extraneis hr̃dib. q̃a appellõne hr̃dũ nõ veniunt extranei, qñ res ex sui natura ad illos non est transitoria, ꝭm Bar. & alios, in l. Gallus. §. ẽt si parẽte. de lib. & posth. Quẽ
10 admodum † ad extraneos hr̃des emphyteusis ecclesiæ ex natura illius nõ transit. §. emphyteusim. in auth. de aliena. & emphy. no. gl. Bar. & Bal. ĩ l. ẽt, in prin. sol. ma. gl. Io. And. Bal. & Pet. de Anch. in c. in præsentia. de prob. & Bar. in l. si tibi. §. si pactus. de pact. & in d. l. Gallus. §. j. & in l. si patroni, in prin. ad Treb. & in l. q̃d dr̃. de ver. obl. & in l. si finita. §. si de vectigalib. de dã. infec. Pet. de Anc. ꝯs. 133. plenẽ & subtiliter, &c. & dicit Imo. ĩ l. ex facto. ĩ prin. de hær. inst. ꝙ ista opi. est cõis, & idẽ dicit Ale. ĩ l. cõdã. §. nihil. de edẽ. & ĩ cõs. 23. j. vol. & ĩ cõs. 80. in eo. vol. & cõs. 8. & 93. vol. & in ꝯs. 22. 5. vol. In† hmõi ergo emphyteusi nõ potuit fieri exequutio sentẽtiæ latæ ꝯ d. Amatũ, q̃ erat obligatus ad q̃titatẽ respectu vtilis dñij existentis apud eũ, nec illo potuit priuari, sed tantũmodo potuit cõmoditas auferri exequutione dictæ sentẽtiæ, ꝭm Bar. in d. l. si finita. §. si de vectigalib. de dam. infec. in pri. q. vers. sed q̃ro, quid si agatur, &c. cũ seq. ubi loquitur de feudo, & deinde idẽ dicit de emphyteusi. & idẽ latẽ tenet ibi Ale. post alios, q̃ exequutio & eius effectus potuit tñ durare viuẽte do. Amato, sed illo mortuo resolui debuit & resoluta fuit, & ad eius filios redijt. l. peto. §. ꝓdiũ. de leg. 2. & l. necessario. §. j. de pericu. & cõmo. rei uend. Et ita ꝑ ꝓdicta iura tenet ẽt Sali. ex presse in auth. ei qui. C. de bonis autho. iudi. nec quantũ ad hoc Alex. in d. §. si de vectigalib. ꝯrium dicit, & facit. l. lex uectigali. de pigno. & istud adhuc probat ex no. ꝑ Bal. in l. qui se patris. C.
12 unde libe. uers. itẽ q̃rit, &c. ubi† q̃rit, an si pater ꝑdidit feudum repudiatione, talis repudiatio noceat eius filijs, & descendentib. & refert Nicol. de Matta. dicẽtẽ, ꝙ p̃iudicat ĩ feudo nouo, sed si est antiquũ, si quidẽ filius adiuit hr̃ditatẽ renũciantis, factũ p̃ris p̃iudicat. l. q̃ a patre. C. de resti. mil. & l. uenditrici. C. de re. alie. nõ alie. nisi fecisset inuentariũ solẽniter; quia tũc nõ dẽt nocere aditio hæreditatis. l. fi. §. in cõputatione. cũ ibi no. C. de iure delib. Si aũt repudiat hr̃ditatẽ, & uult feudũ retinere, repellit alia rõne. s. quia nõ licet filio repudiata hr̃ditate p̃rna feudũ retinere. Nã a bñficio p̃ris se facit alienũ, qui p̃ris successionem repudiat, licet secus sit in agnato. c. j. an ag. uel fil. & si uasal. feu. pri. c. si uasallus. Ex q̃b. ultimis uerbis manifestẽ cõstat, ꝙ loquitur in feudo exp̃sse uel tacitẽ, pro se, & hr̃dib. & ꝓut ĩ dubio cõcessũ intelligitur dicto mõ, ut ꝓbat in d. iurib. Nã ubi receptũ fuisset feudũ ꝑ se & filijs, tunc posset repudiari hr̃ditas p̃ris, & feudũ retineri, ꝭm Doc. in d. c. j. an ag. uel fil. Quia ergo & in casu nr̃o agit de emph. auita, licet sit recepta pro se, & hr̃dib. factũ & delictũ p̃ris nõ nocuit filijs hr̃dib. ex quo fecerũt inuẽtariũ, q̃a militat eadẽ rõ. Et quantũ ad ꝓpositũ nr̃m, cũ opi. Nico. de Matt. ꝓximẽ relata trãsit ẽt Bal. dũ dicit, ꝙ si pr̃ ẽt ꝓmisit non ꝯtrauenire ꝑ se, & suos filios hr̃des, ꝙ dẽt distingui, vt distinguetur in aliis bonis filij donatis uel uenditis a p̃re, ut no. in d. §. ĩ cõputatione, & multo minus nocet filijs factũ p̃ris, ꝭm Bal. qñ ꝑ filiis & hæredibus exp̃sse non ꝓmisisset, & q̃a, ut dixi, Nicolaus de Matta. loquitur de feudo ꝯcesso ꝑ se, & hr̃dib. de eodẽ ẽt loquit Bal. qui ꝓsequitur. q. formatam ꝑ Nicolaũ ꝓdictũ, & ꝙ ẽt isto casu loquat, ꝓsupponit Ale. in ꝯs. 26. 5. uol. & q̃uis in cõs. 13. uideat dicere, ꝙ Bal. in d. l. q̃ se p̃ris. loquitur de feudo recepto pro se, & filijs, tñ istud nõ est uerũ, ut clare ꝯstat ex ꝓmissis. Præterea qñ recipitur ꝑ hæredib. factũ p̃ris nocet filiis, si nõ sit cõfectũ inuẽtariũ, ꝑ ea, q̃ allegantur ibi ꝑ Ale. sed vbi sit confectum, Alex. ẽt non negat, ꝙ factũ patris non possit nocere filijs, immo potius velle vr̃, ꝙ tũc illis p̃iudicium non afferat. Quia ergo filij do. Amati non tñ petunt sententiam declarari nullã, sed ẽt ex alijs causis bona sibi restitui, ẽt ex hoc capite debet illis fieri restitutio, & ad oĩa in contrarium allegata colligitur clara responsio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio est pro sententia, quod ea rite & iuste lata sit. sed vi de nu. 7. & 14.*

2 *Potestas non potest rogari de actis factis coram se.*

3 *Sententia interlocutoria potest ferri sine scriptis, & tunc potest probari etiam per testes, aut partis confessionem. & uide nu. 9.*

4 *Quo ad fundandam iudicis iurisdictionem attenditur solum petitio, ut narrata in ea habeantur pro ueris.*

5 *Iudex pronunciãs se competentem, siue sit ordinarius, siue delegatus,*

tus,pro vero iudice habetur.

6 *Sententia interlocutoria nulla est ex defectu citationis.*

8 *Citatio non præsumitur a iudice commissa, nisi probetur.*

9 *Sententia interlocutoria debet in actis redigi, aliàs nulla est.*

10 *Iudex antequam pronunciet se competentem, debet prius summariè cognoscere super eo, propter quod negatur eum esse competentem.*

11 *Causam iniquitatis sententiæ debere in causa appellationis iustificari ex eisdem actis, quomodo intelligi debeat.*

12 *Appellari non potest ad principem de iure ciuili omisso medio, hoc quomodo intelligatur habes hic.*

13 *Ciuitas non potest præscriptione quærere merum, & mistum imperium contra principem & eius superioritatem, ita vt non recognoscat illum in superiorem.*

CONSILIVM LXIX.

VISO processu agitato corã Potestate Codepon
tis inter cõe & hoĩes Vinchæ agẽtes,& cõe & ho
mines Furni ex aduerso se defendentes, vr̃ prima
facie malè appellatũ a sñia interlocutoria,qua ꝓ-
nunciauit dictus Ptás se iudicẽ cõpetentẽ,& malè
1 de eius nullitate dictũ,casu quo sit aliqua. Qm̃ † pro rectitudi-
ne sñiæ præsumitur in dubio.c.bonæ.el j.de elect. c.cũ inter. de
re iud.per dñm Abbatẽ,& Imo. in c.qm̃ contra.de probationi-
bus vbi dñt,hanc esse cõem opi.per Ant.de Butr.& Imo.in d.c.
in presentia.de renunciatio.per Rom.latè & ꝑ alios Modernio
res in l.sciendum.de verb.obl.cũ alijs ꝯcor.plurimis,de quib.in
d.locis.Et similiter p̃sumitur,ꝙ sñia sit iusta & iustè lata. l. He-
rennius.§.Caia. de euic.& uolunt oẽs,in d.c.qm̃.& in d.c.cũ in-
ter. Nec ex inspectione processus apparere vr̃ de nullitate , aut
de iniustitia, per cuius inspectionẽ solet nullitas detegi & iniq-
tas ꝓbari,iuxta notata ꝑ Bar.in l. hi qui ad ciuilia. C. de app. ꝑ
Io.And.in addi.in ti.de sen.§.vt aũt,vers.& no.ꝑ d.Ant.& Abb.
in d.c.qm̃ ꝯ.& Imo.in d.c.in præsentia.qui allegat.c.unicũ.de li
tis cõtest.in 6. Nã ꝓcessu usq; ad dictũ sñiam interlocutoriam
apparet ex actis rite formatus & instructus. in primis nãq; rei
fuerunt citati ad vidẽdum producere libellum, & illo producto
fuit ẽt eis notificata productio & tenor libelli,ac moniti fuerũt
intra certũ terminum ad respõdendum dicto libello,& sic qui-
libet modus practicandi,qui circa hoc de iure põt esse uerus,in
uenitur cumulatus,ſm ꝙ declarat Bar.in auth.offerat̃. C.de li-
tis cõtesta.& in l.si finita.§.Iulianus.de dam.infec. ĩ 3. col. & ibi
per Imo.latè,ꝑ Alex.& Mod.in rub. C.de eden. cum cõcor. de
quib.ibi, q̃ citatio & notificatio ad requisitionẽ dicti Ptãtis Co
depontis facta fuit per iudicem dictorũ hoĩum cõis Furni, &
prout fieri debuit de ꝑsonis alterius territorij & iurisdictionis,
ſm Bar.in l.j.de requi.reis,per Doc.in cle.pastoralis.de re iudi.
in c.j.de rapto.in c.fi.de foro cõp.vbi plenè per oẽs. & in c.Ro-
mana.§.cõtrahentes.eo.ti.lib.6.Et ubi ẽt dicta citatio & notifi-
catio in aliquo peccaret,iustificatur tñ, & cõualidat̃ per cõpa-
ritionẽ subsequentẽ dictorum reorũ,qui dicto libello opposue
runt & contradixerũt,ſm gl.& ibi no.Bal.& Alex.in l.j.in prin.
2 ff.de ferijs.Valuit† ẽt ꝓcessus,q̃uis dictus dñs Potestas ẽt tanq̃
notarius de actis factis coram se fuerit rogatus,si ita sit consue-
tum,vel per statutũ prouisum,ſm Bar. & Imo.in l.2.de stip.ser
uorũ,& in c.ex literis. prope fi.de transa.quáuis de iure sit regu
lariter,secus.d.c.qm̃ contra. & ibi no.Doc. per Inno.& alios in
c.cum a nobis.de testib.& Bart.in l.iubemus.§.sanè.C. de sacro
3 san.eccl.cum concor.Non potest est dici nulla dicta interlocu
toria ex eo,quia in scriptis non sit lata,quia eius ualiditatẽ scri
ptura non est necessaria,& no.in l.2.ff.de ap.in c.fi.de re iud.in
6.& per Bar.in l.2.C.de sen.ex breui.rec.& in l.ne q̃cquã.§.vbi
decretum.de off.procõ.& leg. Cũ ergo de dicta interlocutoria
constet per confesssionẽ reorũ maxime in precib. principi por
rectis l.cum precum.de libe.cã,satis est,quia sufficit,ꝙ acta pro
bent̃ per cõfessionẽ partis.c.fi.& ibi no.Bal.de fide instr.quę ẽt
probari pñt per testes,ſm Inn.Host. d.An. & And. in d. c. qm̃
contra,& ꝙ interlocutoria non redacta in scriptis possit per te
stes probari,uoluit ẽt Bal.in l.fi.C.de sent.ex breui.recitan. per
no.in l.qm̃.C.de hæreti.Et eadem rõne ꝑ confessionem proba
ri põt.Similiter non obst.exceptio incompetentiæ,quia quáuis
rei conuenti sint alterius iurisdictionis,causa tamen possessorij
retinendæ intentati tractari debet coram iudice loci, ubi est
facta vis,vel vbi est possessio.l.j.C.vbi de poss. agi oportet. Et
quáuis negetur,ꝙ possessio,vel res possessa sit sub iurisdictione
Potestatis Codepontis,uel ꝙ uis facta sit in eius territorio,nihi
4 lominus † quo ad fundandã iurisdictionem iudicis attenditur
solùm petitio,in qua in casu nr̃o narrat̃,ꝙ vis,& possessio est in
territorio dicti Potestatis Codepontis, & propterea quantum
ad dictum effectum,qđ in libello narratum est,hr̃ pro uero.l.e.
cum quædam puella.in fi.de iuris.om.iud.Et ad propositum &
quasi in terminis sic ẽt uoluit Bar.in l.2.si quis in ius uoca. nõ
ierit,ubi quærit , si forensis hic citet̃ pro delicto vel contractu
hic cõmisso uel celebrato,& comparens neget iudicẽ cõpeten
tem,quia forensis,& in loco deliquisse uel contraxisse,an super
hoc,quod negatur,erit adhibenda cognitio ante litẽ contest.Et
determinat ꝙ non,quia quantùm ad iurisdictionẽ iudicis, qđ
petitur, ꝓ uero hr̃, nec vltra procedendũ,an sit uerum uel non
quia sufficit quantum ad hoc,scilicet id,super quo litigatur , si
esset uerum,esset de iurisdictione iudicis, d.l.cum quædã puel-
la.§.fi.& cũ eo trãsit Fulg.l.p̃scriptione.C.si contra ius vel utili.
publ.& Pau.de Cast.in d.§.fin.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de
cõpe.iud.adi.§.j.in addi.incip.Guido,&c.& Inn.in c.cum sit ge
5 nerale.de foro compe. ¶Præterea† dictus dñs Potestas pronun
ciauit se competẽtem,per quam declarationem factus est com
petens,quamuis prius ſm ueritatem non esset,quia pro uerita-
te hr̃,maximè cum sit iudex ordinarius in aliis causis,prout vo
lut Inn.in c.præterea.de dilationib. & Ang.in l.quidam consu-
lebat.de re iud.Bar.in l.2.si quis in ius uoca.non ierit.An.Abb.
& moder.in c.si duobus.de app.Et idem in delegato , qui pro-
nunciauit se competentem,qñ rescriptum erat nullum,scilicet,
ꝙ ẽt tunc habeatur pro uero iudice,ſm Lapum,Ant. & Dom.
in c.j.de rescri.in 6.Ant.de But.in c.super literis.eo. tit. in anti-
quis,& Imo.in d.l.quidam consulebat. Nec obstare videtur, ꝙ
in casu nostro sit appellatum & de nullitate dictum ad Cæsareã
maiestatem,quia hoc fieri non potuit,& sic appositio & nulli-
tatis dictio nõ deuoluit ex duob. primò,quia cũ su ꝑior imme-
diatus dicti iudicis sic pronunciantis esset populus Florẽtinus,
ad eum debuit appellari,& omisso dicto medio non potuit ap
pellari ad Imperatorem de iure ciuili.l.Imperatores.in prin.de
app.Secundo non ualuit dicta appellatio,quia populus Floren
tinus,a quo p̃dictus Ptãs habet iurisdictionem,est liber,& non
recognoscit Imperatorẽ in superiorẽ,secundũ Abb. in ꝯs.91.in
ci.Quo ad primum.col.3.1.volu. prout multi alii faciunt,iuxta
no.per Bar.in l.hostes.de cap.in l.acta.§.de amplianda.de re iu.
in l.2.de iure fisci.in l.proxime.de his quæ in test.delen. & ꝑ Ca
no.in c.per uenerabilem. qui filii sint legi. Ab his igitur non est
appellandum ad Imperatorem,quem non regnoscunt, ſm Io.
And.in addi.Spec.in tit.de app.§.uidendũ. sed est appellandum
ad Papam,ſm Hostien.Ant.de But.& Abb.in d.c.cum Ioannes
de fide instr.Abb.in c.j.de proba.in d.c.si duob.de appell.& ibi
per Philipp. in §. fin.Et ubi etiam ad Imperatorem appellari &
ad eum de nullitate dici potuisset, tamen uidetur , ꝙ dicta sñia
sit confirmanda, quia de ualiditate satis constat ex his , quæ in
prin.dicta sunt,de iniquitate ẽt non cõstat immo potius cõsta-
re videt̃,ꝙ bene & rectè fuerit iudicatũ. Quia ubi declinat̃ iuris
dictio eo prætextu,quia res,cuius occasione agitur,& persona
ꝯ quã agit̃,sit alterius iurisdictionis,quamuis ẽt debeat præcede
re ante litem contestatã cognitio,an dicta res sit in alieno terri
torio,ſm Inn.Ant.de But.& Im.in c.super literis.de rescri. Inn.
& Io.And.in c.Romana.§.ꝯhentes.de foro comp.in 6.Io.Cald.
in c.de illis.de rap.Bar.Iac.But.& Bal.in d.l.præscriptione. C.si
ꝯ ius uel util.publ.onus tñ probandi incumbit excipienti & ne
gánti,ꝙ res,de qua agitur,non sit in loco,ubi conuenitur , uel
ꝙ ibi non contraxerit,uel non deliquerit,secundum Franci.de
Are.in d.l.2.ff.si quis in ius uo.non ier.quem sequitur & refert
Lap.allegat.51.inc.Prelatus ecclesiæ,&c.Cum ergo non proba
uerit reus,qui negauit rẽ,de cuius possessione agitur,esse in ter
ritorio dicti Ptãtis,nec obtulerit se velle probare,rectè pronũ-
ciauit iudex se competentẽ, nec in cã appellationis debet appel
lás audiri,si uelit hoc probare,quia debet appellatio interposi-
ta ab interlocutoria ex eisdem actis iustificari.cle.appellanti.de
app.& ꝑ Bar.in l.3.ff.de app.recip. ¶Sed p̃missis non obst.cõtra
6 riã sñiam arbitror ueriorẽ. Et omissis superfluis dico † ꝙ dicta
interlocutoria primo est nulla,q̃a non inuenit̃,ꝙ ad illam pars
fuerit citata,prout citari debuit ad hanc interlocutoriã, ꝑ quã
parti

parti inferri potuit præiudicium non leue.l.a procedente.C.de dilatio.& declarat Bart.in l.ne quicquam.§.vbi decretum.de offi.proconſ.Ang.& Imo.in l.recuſari.in prin.ad Treb.Ange.Im.& Pau.de Caſt.in l.de unoquoq; in princ.de re iudi.Bart. Imol.& Alex.in l.ſi opus.de oper.no.nun.qui Alex.atteſtatur hanc eſſe comm. opini.& Imo. in leg. quod iuſſit. de re iudi. Et etiam citatio fuit neceſſaria, quia hæc interlocutoria requirebat cauſę cognitionem,ſecundum Bal.in d.§.vbi decretum.& Roma.in d.l.ſi opus.nam ex quo negatur,locum differentię eſſe ſub iuriſdictione dicti Poteſtatis Codepõtis debuit ſup hoc adhiberi cauſæ cognitio,ſ͞m Bar.in d.l.præſcriptione.& dicet inferius. Nec

7 † ēt,ꝙ citatio præceſſerit,aut ꝙ pars præſens fuerit,præſumitur ex quo appellatum fuit a dicta ſñia,ſ͞m Abb.in c.tenor.de re iudicata,& Alex.in l.de unoquoq;.in prin.eo.tit.quia eo caſu pro rititudine ſñiæ non præſumitur,ut no.in d.cap.quoniam cõtra.de proba.& ibi latius per eum in l.ſciendum.poſt Roma.de uerbo.obl.& hoc maxime uerum eſt,ſi de actis in ſcriptis apparet, quia tunc ex inſpectione actorum probatur defectus citationis,ſ͞m Bar.in l.hi qui ad ciuilia.C.de appell.& Abb.in d.c.quo

8 niam contra.Quinimmo etiam † non præſumitur citatio facta de commiſſione iudicis, ſi non apparet,ꝙ a iudice fuerit cõmiſſa,prout committi debet,ſecundum omnes in c.j.de iud. An.de But.in d.c.qñ.Bar.in extrau.ad reprimendum.in verſi.per nuncium.Salic.in l.tres denunciationes.C.quomodo & quando iudex.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de cita.§.j. verſ. ſed nunquid credatur,&c.ubi dicit,ꝙ nuncio dicenti ſe citaſſe, creditur, ſed ei non creditur,ſi dicat iudicem ſibi cõmiſiſſe.Et tanto minus in caſu noſtro præſumitur citatio & commiſſio de citãdo, quia iudex,qui interlocutus eſt,citare non potuit homines communis Furni, ſed ad eius inſtantiam per eorum iudicem ordinarium erant citandi,vt p Bar.in d.l.j.ff.de requirendis reis.cum conc. ſuperius allegatis.Ideo dicta requiſitio de alio iudice non eſt p̄

9 ſumenda per prædicta.Secundo† eſt nulla dicta ſñia, quia non inuenitur in actis redacta:licet enim poſſit ferri ſine ſcriptis per allegata in contrariũ,debuit tamen in actis eius tenor regiſtrari & redigi,ſecundum Bal.in d.l.fi.C.de ſñĳs ex breui.recita. & eſt gl.in d.c.qñ cõtra.in verſ.interlocutiones.quia cum ſit de actis quæ requirunt ſcripturam,& quæ per ſcripturam tantum probantur,debuit in ſcriptis redigi,aliàs non potuit ꝓbari.d.c.qñ contra.ubi probantur hæc omnia.¶ Nec obſt.ꝙ Bal.in d.l. fin. dicat,ꝙ etiam per teſtes probari poſſit,per notata in l. quoniã. C.de hæreticis.quia hoc verum eſt, quando acta eſſent deperdita, in quibus teſtes dicerent interlocutoriam fuiſſe inſertam & ſcriptam,ſecus vero ſi de ſcriptura actorum nihil deponerẽt ſ͞m Bar.& Bal.in l. ne in arbitris.C.de arbitris.Bal.in l.prolatã. C. de ſñĳs. Bal. in l.fi.col.2.C.de appellationib. Ang.in l.p̄cipimus.§.is ãt. eo.tit. & moder.in d.c.qñ contra.& ſecũdum prędicta intelligendum eſt,quod uoluit Inno.& Hoſtien.ibi,dum dicunt,quod acta poſſunt per teſtes probari.¶ Nec ēt obſtat,ꝙ probari uideatur per confeſſionem partis.d.c.fin.de probationibus,quia,ſecundum dominum Abb. & Aret.ibi, illud procedit,quando agitur de modico præiudicio confiteutis, puta quia confiteatur litem cõteſtatam, quæ per partes de nouo fieri poſſet,ubi confeſſio non probaret, & ēt totus proceſſus illico renouari, iuxta notat. per Bar.in l. mutari. de procu. & ſic loquitur in actib. depẽdentibus a uoluntate partium, & non in interlocutoria, quę fertur a iudice,& per quam agitur de graui præiudicio,quia interlocutoria affert pręiudicium confitenti,contra quem eſt lata,quod afferre non poſſet,ſi confeſſio non probaret.Ideo iſto caſu non probat confeſſio,quia ſcriptura eſt de forma probatoria.d.cap.quoniam contra.Prętérea tex.in d. ca. fin.loquitur, quando partes non negant acta, & ſic ſimpliciter confitentur, ut approbent illa tanquam rite facta. Sed in caſu noſtro licet pars confiteatur interlocutoriam latam, illam tamen impugnat,& dicit nullam:fatetur ergo illam fuiſſe latam, non quidem,ut approbet, ſed potius ut reprobet etiam ex hac cã,quia non fuit in actis regiſtrata,quæ includitur in generalitate uerborum,de quibus in libello appellationis,& nullitatis, ſicut in ſimili habetur in l.3.§.falſus,rem ratam haberi. & ibi no. Bar.quia ergo in d.cap.fin.confitebatur acta facta & rite facta. Ideo iſto caſu probat confeſſio,ſicut ſi p teſtes probarentur,ſi deponerent acta fuiſſe ſcripta,ut dixi,ſed in præcedenti confeſſio non præiudicat,quia non confitetur pars, ꝙ interlocutoria fuerit ſcripta in actis uel in actis regiſtrata,ſed potius negat, q͞a igitur hoc ultimum,quod eſt de forma probatoria, quæ nõ potuit omitti,per confeſſionem,non probatur,ideo noceret non poteſt confeſſio,ſicut teſtes non probarẽt,ſi de ſcriptura actorum non deponerent, ut etiam dictum eſt. Eſt ēt iniqua dicta

10 ſñia,quia † ex quo erat contentio,utrum locus,de quo agitur, ĩ tertorio Poteſtatis Codepontis,& erat certũ,ꝙ rei non erant ſubditi,debuit antequam iudex pronunciaret ſe competentem præcedere ſummaria cognitio,utrum dictus locus eſſet de iuriſdictio.vel non dicti Poteſtatis,ſicut præcedere dẽt, quando negatur,ꝙ reus forenſis contraxerit,uel deliquerit in loco, ſecundum Inn.& alios in d.c.ſuper literis. & Bart. in d.l.præſcriptione. qui non facit differentiam,vtrum negetur,contractum fuiſſe in loco,uel ſolùm negetur,ꝙ locus,in quo quis cõtraxit, vel deliquit,ſit de iuriſdictio.citantis & procedentis, & idem tenẽt alĳ,de quibus ſupra,& eſt communis opinio,& onus probandi incumbebat alleganti, ꝙ locus erat in territorio citantis non autem negantis: ſicut tenetur probare,ꝙ forenſis in loco contraxerit,vel deliquerit,ſ͞m do.Ant.Abb.Maria.& Moder.in c.ſi clericus laicum.de foro comp. per illum tex. & quia eſſet in poteſtate actoris allegantis aliquam qualitatem tribuentem iuriſdictionem grauare reum negantem onere probandi, quod eſt inconueniẽs,& ibi ēt rñdet ad d.l.cum quædã puella.§.fi. vt ibi per eos,qui in hoc tenet contra Lapũ alleg.51.alle.in ꝯrium. Et iſtud eſt ēt manifeſtè de mente Bar.in d.l.p̄ſcriptione. C.ſi contra ius uel uti.publ.dũ concludit,ꝙ illud, qđ opponit ꝑ modũ declinatoriæ,ſi tangit negotium principale,dẽt examinari ſummariè ante litẽ conteſtatam, ſi illud venit ꝓbandũ ante & poſt lit.ↄteſ.ab eadẽ parte,ut in exẽplis p̄cedentib.ſ.qñ negat reus cõtraxiſſe,vel deliquiſſe in loco citantis. p̄ſupponit ergo Bart. ꝙ hoc,qđ obĳcitur & ante litem cõteſtatã & poſt, debeat ꝓbari ab eadẽ parte,ſed certiſſimum eſt,ꝙ actor poſt litẽ conteſt. dẽt ꝓbare,ꝙ reus forenſis ↄtraxit,vel deliquit,vbi cõuenit, q͞a hoc eſt fundamentũ ſuæ intentionis l.actor. C.de proba.l.ei qui. ff. eo.& quia intẽtio rei eſt fundata de iure cõi.l.ab ea parte.eo.tit. ergo idẽ dẽt actor ꝓbare ante lit.conteſt.Eadẽ ergo rõne qñ forẽſis citat̃ occaſione rei,q̃ dr̃ eſſe de iuriſd.citãtis,ſi reus neget, dẽt & ante & poſt lit.ↄt.actor. ꝓbare qualitatẽ iuriſdictio.ac ēt Bar.iſtos caſus æquiparat in d.l.p̄ſcriptione: Quãuis ergo ſñia ualeat ſine probationib.l.poſthumus.§.ſi qs ex his.de inof.teſt: l.cum putarem.famil.erciſcun.& per Bal.in l. cũ & maiores.C. ſi aduer.rem iud.in l.2.C.de eden.& per do.Ant.& Doc.in c.eccleſia.de cõſti.ꝯ glo.ibi,& Alex.in l.ait p̄tor.§.j. de re iudi.eſt tñ iniqua,& ab ea licuit appellare,ſ͞m Do.in dictis locis. Et ubi ēt onus probandi incubuiſſet reo neganti,ſ͞m opinio Lapi,adhuc tñ iniquitas dictæ ſñiæ interlocutoriæ detegi poſſet per ꝓbationes faciendas in hoc iudicio appellationis,vt eſt tex.no.in c.in-

11 terpoſita.de app. ¶ Nec † obſtat, ꝙ iuſtificari debeat ex eiſdem actis.d.cle.appellanti.quia hoc eſt ſanè intelligendũ, ſ͞m gl.ibi, videlicet,ꝙ non põt iuſtificari,ſi noua cã coram iudice appellationis ꝓponatur & ꝓbetur, ſed cã ꝓpoſita & allegata corã iudice a quo,quæ nõ fuit ꝓbata corã eo, p̄t ꝓbari corã iudice ad quẽ,& ea mediante iuſtificari appellatio.d.c.interpoſita. & ibi

12 p Doc.& in d.cle.q tranſeũt cũ gl.Nec ad hoc obſt.dũ † dicebatur,ꝙ appellari nõ potuit ad principẽ omiſſo medio.d.l.Imperatores.de app.in princ.q͞a hoc locum hẽt in appellatione a diffinitiua, ſed ab interlocutoria ēt de iure ciuili omiſſo medio p̄t appellari,ſ͞m gl.fi.in una ſolu.data ad c.nos in eminẽti. de app. & idẽ uoluit apertius Ioã.de Ana.quẽ refert & ſequitur ibi do. Ang.de Are.p l.intra utile.de mino.& de q̃ſt.l.maritus. iũcta.l.2.de app. recip.& c.j.§.j. quo tpe mi.& in authẽ.de app.& ĩtra q̃ tpa.§.fi.Itẽ dũ dicebat̃, ꝙ nõ potuit appellari ad Cæſareã maieſtatẽ,q̃ nõ recognoſcunt do Florentini, hoc pendet a dubio

13 ualde arduo,uidelicet† vtrũ ciuitas poſſit p̄ſcriptione q̃rere merũ & miſtũ imperiũ ꝯ principẽ & eius ſuperioritatẽ,ita ꝙ nõ recognoſcat illũ ĩ ſuperiorẽ.illa opinio vr̃ uerior & cõior.ſ.ꝙ nõ poſſit,q̃ tenuerũt Hoſt.Io.And.Ant.de But.& Abb.ĩ c. p uenerabilem,qui filĳ ſint legit.Abb.in c.cũ nõ liceat.de p̄ſcr.Ino. in l.infamẽ.pe.col.de pub.iudi.Sali.in l.quiſquis.C.ad leg.Iul.maieſt.Ant.de But.Imo.& Do.in c.j.de ↄſti.Ang. in l. hæc autẽ.in prin.de ſerui.urba.prædio.Iac.de Belu.in §.iudicare.in auth.de defen.ciui.quẽ refert & ſequitur Alber.in l.Imperiũ.de iuriſdictio.oĩum iudi.Bart.& Imo.in l.j.§.deniq.de aqua pluuia arcẽ.

& Bar.in l.ſi publicanus.§.in uectigalib.de publ. & iſta opinio
ꝑſertim eſt uera,qñ Papa non recognoſcitur ēt in tpalib.a præ-
ſcribente,ſicut per do,Florentinos non recognoſcitur.nam tūc
eſſet acephalus,ut probat Fel.in d.c.cum nō liceat.de ꝑſcriptio.
qui ſubdit,ꝙ contraria opinio intelligiṫ,qñ populus ꝑſcribens
recognoſcit per oĩa Papā actu & habitu, verbo & opere & non
ſufficeret gñalis præeminentia Papæ non redacta ad actus ordi-
narie ꝑiudicantes,& quis iura principis ſint ꝑſcriptibilia,prout
loquunṫ multi,qui ꝓ parte cōtraria allegari ſolent, ſicut eſt me
rū & miſtū imperiū,& ius imponendi noua vectigalia, & his ſi-
lia,ita ꝙ quis in his & in ſimilib.q̄ ſunt principi reſeruata habeā
tur loco principis,tñ q̃tum ad ius ſuperioritatis,ut.ſ.ſuperiorie
tatē in eo non hēat Imperator,quęri non pōt pręſcriptione,uel
tpis diuturnitate,ſm Ang.in d.l.hæc aūt.& Abb.in locis allega
tis,& de hoc agiṫ in ꝑſentiarū.& ubi dicaṫ, ꝙ d. Florentini ſunt
liberi & exēpti a dicta ſuꝑioritate ex priuilegio Imperatoris eis
ꝯceſſo,tñ non prodeſt,nec iuuat niſi producaṫ, & ꝓpea de illo
loqui non poſſumus,antequam exhibeaṫ, iuſtificata ergo dicta
appellatione interim attentata reuocari debent ēt nulla facta in
hibitione.c.ſignificantibus de app.& ibi ꝑ oēs,& c.non ſolū.eo.
ti.li.6.& per ꝑdicta ad quaſi oĩa allegata in contrariū inuenit re
ſponſum. ¶ Nā nō ob.dū primo dicebaṫ,ꝙ ꝑſumiṫ ꝓ rititudine
& iuſtitia ſnīæ,q̃a in caſu nr̄o de iniquitate pariter conſtat ex ꝓ
14 ceſſu.Præterea † ꝯ̃rium procedit in ſnīa,q̄ tranſiuit in rē iudica-
tā,& non qñ ab ea eſt appellatū ſm do.Ant.Abb.& Imo.in d.c.
qm̄ contra.& in c.cū inter.de re iud.Inn.Hoſt.& An.de Bu.in c.
in ꝑſentia.de renunc.& gl.in l.Herēnius,§.Caia.de euict.¶ Non
obſt.ſimiliter ꝙ cā poſſeſſorii retinendæ tractari debeat coram
iudice loci,ubi vis eſt adhibita,vel ubi ſit poſſeſſio ſita per l.j.C.
vbi de poſ.agi opor.quia hoc cōcediṫ,qñ de loco non cōteditur
ſed vbi negatur qualitas loci tribuens iuriſdictionem, dēt ſuper
hoc ꝑcedere cognitio ſummaria & probari dicta qualitas in li-
bello deducta, ſm cōem opinionē, de qua ſuperius mentio eſt
habita,& ad l.cum q̄dā puella.rñdent Doct.in d.c.ſi clericus lai
cum. ¶ Et ſimiliter non obſtat pronunciatio ſuper incōpeten-
tia,quia,vt dixi,nulla fuit & iniqua, & ſic tandem concluditur,
recte fuiſſe de nullitate dictum, & caſu quo ſit aliqua, bene ap-
pellatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Papa poteſt ex cauſa bona vnius eccleſiæ auferre, & alteri eccleſiæ applicare.*

2 *Papa poteſt alteri in iure quærendo etiam ſine cauſa præiudicare.*

3 *Dominus non priuatur ſua ciuili poſſeſſione per factum uaſalli.*

4 *Vaſallus per recognitionem feudi ab alio quā a domino uero, eſt feudo priuandus. & nu. 13.*

5 *Vaſallus in caſibus,quibus ipſo iure uenit priuandus,non habet effectū priuatio, antequam dominus declaret velle ad ſe feudum reuerti.*

6 *Dominus recipiens a feudatario ſeruitium eual penſionem poſt feloniam, dicitur culpam remiſiſſe.quod intellige,vt nu. 14.*

7 *Beneficium impetrans neceſſario non tenetur in impetratione valorem beneficij apponere de iure communi, ſecus conſuetudinario.*

8 *Subreptio commiſſa in uno capitulo non uitiat quo ad aliud.*

9 *Sententia lata contra feudatarium non poteſt exequi contra dominum quò ad dominium directum,nec præiudicat quo ad ſeruitia. & nu. 18.*

10 *Papa non poteſt præiudicare ſibi non ſubdito in iure quæſito,et cū cauſa, uel inquirendo.*

11 *Dominium utile,quod habet feudatarius,uel emphyteuta eccleſia ſubiacet ſtatutis laicoram ſicut alia temporalia.*

12 *Dominus directus quo caſu cum effectu, & quo remedio experiri poſſit contra tertium poſſeſſorem rei emphyteuticæ, uel feudalis.*

15 *Clauſula,motu proprio,quæ tollit vitium ſubreptionis, non operatur in præiudicium tertij.*

16 *Conditio,de præſenti diſpoſitionem non ſuſpendit.*

17 *Decretum annullatiuū inter aliquos interpoſitum ad alios non refertur.*

CONSILIVM LXX.

QVIA id,de quo quæritur,ſcilicet,an ſententia la
ta contra do.Blancam,Mariam, & Beatricem ua-
leat, vel ſit nulla, pendere uṙ a gratia conceſſa per
Sixtum ſummū Pōtificē Ioanni Stephano earum
patri; idcirco circa eam prius eſt inſiſtendū, & eſt
in primis aduertendum,ꝙ gratia prædicta duo cōtinet. Vnum
uidelicet in fauorem ſedis Apoſtolicæ,& aliud in fauorē Ioan-
nis Stephani. Nam primo ius competens eccleſiæ S. Chriſtinæ
in bonis,de quibus agitur,hoc eſt,directum dominium trāſtu-
lit in eccleſiam Romanam,& ſedi Apoſtolicę applicauit.Quod
1 † quidem ſummus Pontifex facere potuit: quia licet Papa bona
unius eccleſiæ non poſſit ab ea auferre, & alteri cōcedere ſine
cauſa,ut no.gl.& Archid.in c.1.10.diſtin.& gl.in c.j.in uerſ.Iu-
ſtiniana. 22. diſtinct. & ibi not. Archid.& per eum in cap.pri-
mo.12. diſtinctio. Nihilo minus iſto caſu præcipuè iuſta cauſa
præſumitur,ſecundū Anto.de But.& Abb.in c. conſtitutus. de
relig.dom.& Dom.in d.c.j.10.diſt.& faciunt,quę no. per Doc.
in l.fi.C.de preci.Impera.offeren.& in c.quæ in eccleſiarum.de
conſti.vbi dicitur generaliter & indiſtinctè, ꝙ iuſta cauſa præ-
ſumitur in principe, & hoc in caſu noſtro magis cōcedendum
eſt,ex quo Papa in ſuis literis dicit,ex certis alijs cauſis rationa-
bilib.moueri,cui in hoc credendum eſt, ut no. in cle.literas. de
probat.qua ratione, & cauſa legitima ſubſiſtente potuiſſet prę
iudicare in iure quæſito,ēt ſi ageretur de magno præiudicio,ex
quo in literis eſt clauſula non obſtante, ut habeṫ in dictis locis,
& ꝑ Alex.in l.3.§.ſi is, pro quo. ff.qđ quiſq; iur.cum concord.
de quib.ibi per eum.Et quantum ad hanc primam partē cōceſ-
ſionis ceſſare vñr multa,quæ ꝯtra dictā gratiā obijciunṫ.Aliud
uero,quod conceditur in fauorē Ioan.Stephani,ſcilicet,ꝙ hæc
bona feudalia,quæ ei obuenerunt in diuiſione, tranſeant ad fi-
lias ſuas,& ad deſcendentes earum in perpetuum, & ꝙ conſti-
tutio dotis de dictis bonis feudalibus ꝓ filiab.prædictis ualeat
irreuocabiliter, adhuc talis conceſſio uidetur ualida; quia uo-
luit Papa alijs agnatis Io. Stephani, comprehenſis ēt in priori-
bus inueſtituris ꝑiudicare,& quia uiuente Io.Stephano ꝑdictis
adhuc aliquod ius de præſenti non competabat,& ꝯ̃ñr per hoc
2 non excluduntur a iure quæſito,ſed a iure quærendo. hoc † po
tuit Papa facere ēt ſine cauſa,ſm Bal.in l.2.C.de iur.& fac.igno
ran.in c.dño guerrā.in ti.hic fini.lex Conra.ĩ l.j. C. de iure anu
lo.aureo.& in l.Deo nobis.C.de epiſ.& cleri.& Pau.de Caſt.&
Mod.in l.Gallus.§.& quid ſi tm̄.de liber.& poſthu.Quibus ēt fi
liabus potuit quæri per patrem poſt mortē eius & deſcendenti
bus earū ēt naſcituris.& ſufficit,ꝙ pro illis Io.Stephanus pater
acquiſiuerit & acceptauerit, vt eſt caſus in l.quæcunq:.§.ſi quis
ita.de uerb.obl.& in l.Paulus.de bonis liber. & no.Bart.in l.qđ
dicitur.in fi.de ver.obl. Nec vṙ huic gratiæ vitium ſurreptionis
obſtare;quia clauſula,motu proprio,illud remouet. ca. ſi motu
3 proprio.de præben.in 6. Præterea ex † eo,ꝙ auus dictarū mu
lierum hæc bona recognouerit a duce Mediolani in feudum,
per hoc tñ non vṙ cecidiſſe a iure ſuo,& ad eccleſiā non vñr de
uoluta; q̃a ex qualibet cōtrafactione non priuatur vaſallus feu
do,ēt ſi veniat cōtra iurm̃,ſed ſolū in caſib.a iure expreſſis, in-
ter quos iſte non inuenitur,ut ꝓbatur in c.j.§.illud. in tit. quæ
fue.prima cauſa benefi.amit.& ibi no.Doc.& expreſſè And.de
Iſer.in c.j.quali.vaſal.feud.pri.& Alex.in cōſ.103.col.9.in prin
4 ci.j.vol.& † ꝙ non veniret priuandus rōne ēt cōprobatur. Nā
hoc factū nihil nocuit eccleſię quantū ad dñium directū, quo
non fuit priuata, ſm Hoſt.do.Anto. & alios in c.verum.de fo-
ro compe.Nec ēt quo ad ciuilē poſſeſſionem,quæ erat apud il-
lam,iuxta not.in l.3.§.ex contrario.de acqui.poſ.& in l.ſi ut cer
to.§.ſi duob.vehiculum.ff.commoda.ſm Imo. in d.c.verum.&
probatur ex not.per glo.in l.fi.§.2.ff. vſufr.quemad.cauea.& in
l.3.§.vnde vi,de vi,& vi arma.& in l.j.C.vti poſſide.quæ vult,ꝙ
per actum fructuarij non priuatur proprietarius ſua ciuili, &
prout ēt cōcludit Alex.in l.interdum.§.fi.de acq.poſ. & reſpon
det ad gl.ibi,quę uidebatur aliter dicere.Nec ēt utile dñium,qđ
erat apud feudatarium, per talem recognitionem fuit tranſla-
tum in ipſum ducem, a quo recepit in feudum dicta bona tan-
quam bona ipſius ducis: ſicut dicimus, ꝙ ille, qui ſcienter rem
propriam cōducit tanquā rē ipſius locatoris, in illū nō trāſfert
dñium, ſm Bar.& Doc. in l.ſi rem aliquā.de acqui.poſ.Et ideo

cum

cũ ex tali recognitione ius aliquod in dictum do. ducem nõ sit
translatum, maxime in præiudicium ecclesiæ, non cecidit feuda
tarius a iure suo, & sic non fuit necesse hoc narrare summo Põ
tifici, qui concessit gratiã dicto Io. Stephano, sicut nõ cadit feu
datarius a feudo ex simplici uenditione facta sine licentia dñi, si
non sit sequuta traditio, ut no. Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua.
vers. 95. & sequitur Io. And. & An. de But. in c. potuit. de loca. &
Bal. in c. Imperialem. in prin. de prohibi. feud. alie. per Fede. & in
c. j. §. aut si liuellario. quib. mod. feu. amitta. & facit, quod no. gl.
in l. j. §. si rẽ depositã. ff. deposi. Et dato ẽt, ꝙ per talem recogni
tionem diceretur vasallus cõmisisse feloniam, ex quo tñ nõ est
sequuta alienatio, vt dixi, nõ fuit ipso iure priuatus, sed veniebat
per sñiam priuandus, ut not. in d. c. Imperialẽ. §. callidis. per glo.
& Doc. & per Bal. in c. j. in fi. prin. quibus mod. feud. amitta. &
in c. quæ in ecclesiarum. de const. & in c. j. §. deniq;. quæ fue. pri
ma cau. bene. ammittẽ. & Ang. in l. eorũ. de dam. infec. Quæ sñia
5 priuationis non interuenit, quinimmo † in casibus, in quib. feu
datarius ipso iure priũat̃, non hẽt effectum priuatio anteq̃ dñs
declaret uelle ad se feudum reuerti, ẜm Bal. in l. fi. in fin. C. de re
uocã. don. ꝑ no. ĩ l. 2. ff. si ager vectiga. uel emphy. peta. & cũ eo.
6 transit Alex. in d. consi. 103. colu. 9. Præterea † si dñs feudi post
dictam feloniam recepisset seruitium, vel pensionẽ a feudatario
videretur culpam remisisse, ẜm gl. & Do. in c. j. in prin. quo tem.
miles, & Doct. in c. j. in prin. quæ fu. pri. cau. benef. amitteñ. arg.
l. post diẽ, de lege cõmisso. & l. 2. C. de iur. do. impetran. & no.
in l. pen. & fi. ff. de eo ꝙ certo loco. Et hoc ẽt locũ hẽt in ꝑlato,
ꝙ ĩ hoc p̃t ecclesiæ ꝑiudicare, ut ꝑ plura ↄcludũt Card. & Imo.
in c. potuit. de loca. & quemadmodum dñt Doct. in l. 2. de iure
emphy. quòd si emphy. qui per cessationem solutionis poterat
expelli, soluat pro t̃pe futuro, ꝙ vr̃ dominus per receptionem
caducitatẽ remisisse. Nec similiter uidetur gratia subreptitia ex
eo, ꝙ Imperatores, qui dicta bona concesserunt ecclesiæ, prohi
buerint alienationẽ dictorum bonorum, de qua prohibitione
Sixtus non fuit informatus, quia ẽt si hoc sciuisset, ꝑꝑ hoc in cõ
cedendo non fuisset difficilior, quod constat ex eo, ꝙ concessit
hæc bona feudalia fœminis, ad quas ex natura feudi, & inuesti-
turæ non poterant trãsire, sed mortuo Io. Stephano, cui feudũ
obuenerat in diuisione, ad agnatos redire dẽbat. c. j. de nat. suc-
ces. feu. Nec hoc poterat impediri, q̃uis bona in dotẽ dedisset,
q̃a dotis constitutio facta pro filia illo mortuo erat resoluẽda,
& non poterat ulterius durare, ẜm In. & Doc. in c. nuper. de do
na. inter uirum & uxor. & Doc. in d. c. quę in ecclesiarum. Si er-
go concessit Papa, ꝙ ad fœminas in præiudicium agnatorũ feu
dũ transeat, non obstante, ꝙ essent prohibitę succedere, multo
magis directum dñium dictorum bonorũ applicasset sedi Apo
stolicæ ĩ præiudicium ecclesiæ sanctæ Christinæ, si sciuisset hæc
bona dictę ecclesiæ fuisse concessa cũ prohibitione alienatio-
nis, q̃a oẽs ecclæ sunt membra vl̃is ecclesiæ. c. j. §. una uero, de
summa trin. Et quia proprie loquendo dñium rerum non est
apud aliquã ecclesiã particularem, sed apud Christum, ẜm Inn.
c. cum super. de cau. pos. cuius uicarius est Papa cum omnimo-
da ptãte in terris, & ideo quicquid est apud ecclesias prædictas,
est ẽt apud Papam, & apud ecclesiam Romanam, quæ est caput
ut ẽt ad propositum declarat Pau. de Cast. in consi. 285. incip.
Primum dubiũ. ideo dici p̃t, ꝙ ista non sit alienatio rõne prædi
cta. Et similiter non vr̃ impetratio gratiæ subreptitia, ex eo ꝙ
Io. Stephanus poterat de proprio patrimonio filias dotare, de
quo non est facta mentio, quia de illo non fuit necesse mentio
nem facere, sicut subreptitia non redditur impetratio beneficii
si de patrimonio impetrantis non sit facta mentio. c. postulasti.
& ibi per oẽs, de rescriptis. Et eodem modo cessat subreptio, q̃-
uis de reditu istorum bonorũ feudalium scientiã non habuerit
7 summus Pontifex, quemadmodum † in impetratione beneficii
de ualore eius non tenet impetrans de iure cõi facere mẽtionẽ,
ẜm gl. in cle. j. in prin. de ꝑb. q̃ sequunt̃ Card. Imo. & Cald. Ant.
de But. & Im. in c. in nostra. de rescrip. & Abb. in c. ad aures. eo.
ti. licet aliud sit de consuetudine, vel ex regulis cãcellariæ, q̃ in
casu nr̃o a iure cõi in hoc non recedũt. Præterea ista & aliud, de
quo proxime dictũ est, tendit ad annullationẽ gratię concessæ
Ioãni Stephano, sed non respicit traslationẽ factã ĩ sedem Apo
8 stolicam de dñio directo istorũ bonorũ, & ideo subreptio † cõ
missa in vno capitulo, non uitiat quo ad aliud. c. si eo t̃pe. de re-
scriptis. lib. 6. quem ad hoc allegat Abb. in cap. cæterùm. & in c.
fides. eo. ti. in antiquis. & in c. ad dissoluẽdũ. de desponsa. impu
be. & in c. ex literis. in fi. de fide instr. & An. de Bu. in c. exhibita.
in fi. de iud. & hoc magis qñ vnum capitulũ seu gratia est ad cõ
modũ unius, & aliud, uel alia gratia ad cõmodũ alterius, sicut in
casu nostro, quia factum unius non dẽt alteri nocere. l. si unus.
§. ante oĩa. ff. de pact. Cum igitur gratia sit ualida, ut ex ꝑmissis
colligit̃, ex hoc sequi videtur, ꝙ sententia lata contra dictas mu
lieres sit nulla ex dispositione eiusdem gratię, dum mandat sum
mus Pontifex quibuscunq; iudicibus, & auditoribus, interpre-
tari & sñiari, debere, ꝓut ab eo ꝓuisum est, & ordinatum; sub-
lata eis, & cuilibet eorum quauis aliter interpretãdi, iudicandi,
& sñiandi facultate, & authoritate, cũ clausula, nec nõ irritũ &
inane, si secus super his a quoq̃ quauis authoritate scienter vel
ignoranter contigerit attentari, &c. ex qua clausula decreti pro
cessus & sñia irritatur & annullatur ipso iure, ẜm Inn. in c. j. de
ↄce. pręb. li. 6. ꝑ illũ tex. & siue sit apposita motu ꝓprio, siue ad
instãtiã partis ẜm Ant. de Bu. Imo. & Abb. ĩ c. cæterũ. de rescr. &
siue iudex iuste ꝓcesserit siue iniuste, ẜm Abb. in c. audite. pen.
col. de resti. spol. Et natura talis decreti est afficere ẽt ignorãtes
c. pẽ. đ præb. ĩ 6. & c. si eo t̃pe. de electio. & in c. dudũ, de præbẽ.
eo. li. & no. gl. ĩ cle. j. de conces. præb. in verbo attentari. & in ca-
su nostro hoc procedit absq; dubio, quia expressè annullat at-
tentata etiam ignoranter, & sic dici non potest, quod habeat
in se aliquam conditionem. Sed etiam dato, quòd talis senten-
tia esset ualida, certum est tamen, quod non præiudicat fisco
apostolico, ad quem hæc bona pertinent iure directi dñij, ẜm
Bar. in le. sæpe. de re iud. in .4. q. Anto. de But. in c. q̃uis. eo. tit. &
loquitur Bar. ẽt si fiscus fuisset sciens, vel agentes pro illo. Et q̃-
uis Imo. post Ang. in dictis locis, quando constaret de scientia,
& tertius petit simpliciter declarari rẽ ad eũ pleno iure specta-
re & pertinere, sicut in casu nostro, aliter dicat, si tñ dñs feudi
fuit ignorans, concedit, ꝙ etiam isto casu ei sententia non præ-
iudicet, & ideo vbi fiscus cõpareret ad impediendũ exequutio-
nẽ, sequi nõ posset exequutio, ꝑ ea quæ hñr in l. a diuo Pio. §. si
9 super reb. de re iud. Si verò † non cõpareat & se non opponat,
ex quo tñ cõstat, ꝙ est dñs directi, & ꝙ istæ fœminæ ab eo iure
feudi retinent bona, adhuc videtur, ꝙ in dictis bonis feudalib.
non possit fieri exequutio sine consensu domini, & sic fisci; q̃a
quemadmodum non potest alienari sine cõsensu domini: quia
de eius præiudicio agitur. c. Imperialem, in princ. de prohi. feu.
alie. per Fed. eodem modo talis exequutio, per quã res feudalis
transfertur in alium tanq̃ in dominũ, non debet fieri posse sine
consensu dñi, & hoc probatur ex no. ꝑ Bar. & Doc. cõiter, in l. si
finita. §. si de vectigalib. de dam. infec. vbi quærit, q̃d si agat̃ per
sonali, an possit fieri immissio ex secundo decreto in re feudali
ipsius rei cõuenti, vel in solutum dari ex cã iudicati, ita ꝙ ius feu
di transeat in actorem; & ↄcludit ꝙ nõ; q̃a cũ feudatarius dẽat
seruitutem personalẽ. c. j. quib. mod. feu. amitta. & ꝑꝑ hoc ha-
beat utile dñium, istud dñium nõ p̃ot separari a causa. Sicut er-
go non trãsit illa obligatio fidelitatis, quæ est personalis. c. j. de
form. fide. ita ẽt nõ transit feudũ. solũ ergo, ẜm Bar. trãsibit cõ
moditas, & vasallus remanebit obligatus ad seruitia, & quãuis
Bar. loquatur, quando ↄ̃ vasallũ agitur actione personali, sua ta
mẽ ratio locũ ẽt habet qñ cõuenitur actione reali, sicut in casu
nostro, & prout loquit̃ ẽt Bar. in d. l. sæpe. Nã & in casu nostro
agitur de auferendo ab istis feudatarijs nedũ commoditatẽ, sed
etiam omne dñim utile, & ad effectũ, ut apud ecclesiã S. Chri-
stinæ sint dicta bona pleno iure. Et ad hoc etiã facit alia ratio as
signata ꝑ Pau. de Ca. in d. §. si de vectig. dicẽtem, ꝙ in iure feudi
nõ p̃ot fieri executio, qñ agitur personali, ẜm Bart. sine cõsensu
dñi, q̃a nõ p̃ot alienari feudum ꝑ feudatarium sine dicto ↄsẽsu.
Et cum hac rõne trãsit ẽt Ale. q̃ formaliter locum habet in casu
nr̃o, in quo actum est actione reali, & in quo sñia est lata in rea
li, q̃a non minus agitur de alienatione feudi isto casu sine con-
sensu dñi, q̃ in casu Bar in d. §. si de vectig. & ꝓpterea vr̃, ꝙ exe
quutio impediat̃, si fiscus nõ cõsentiat. Sed pręmissis non ob. ↄ̃-
riam sñiam puto probabiliorẽ, & de iure uoriorẽ. Et præmitto
prius, ꝙ gratia concessa Io. Stephano per Sixtum non ualuit, ex
10 plurib. & primo ex defectu potestatis cõcedentis. Nã † Papa ẽt
in iure quærendo nòn potuit ꝑiudicare agnatis Io. Stephani lai
cis, & non suppositis temporali iurisdictioni Papæ, compre-
hensis in inuestitura, & ad quos feudum debebat redire mor-
tuo Ioan. Stephano, ut dixi superius, sicut non potest lai-

co ſibi non ſubdito ꝑiudicare in iure q̄ſito ēt cū cā, ſm Pau. de
Caſt.in conſi.218.inci.Pręſuppoſito ſine ꝑiudicio,&c.quia iu-
riſdictiones ſunt diſtinctæ & ſeparatæ, vt in authen. quomodo
opor.epiſ.in prin.& in c.per uenerabilē.qui filij ſint legi. & in
cle.paſtoralis.de re iud.ideo non poteſt ſubditis auferre ius q̄ſi
tū,nedū ꝑ legē ciuilem,ſed ēt per legē canonicā,ſm eū,ſicut ↄ
uerſo non pōt Imperator auferre ius quęſitum eccleſiæ per le-
gem ciuilem,ſm Inn.in c.nouit.de iud.in uerſi. Theodoſius.&
idē vult ēt Pau.de Ca.in ↄſi.285.inc.primū dubiū,&c.ubi expri
mit,ꝙ cum cā non pōt Papa nō ſubdito auferre ius quæſitum,
quia iſtud eſt iuriſdictionis,quā non pōt Papa exercere in non
ſubditum per iura præallegata. Quemadmodum ergo non pōt
in iure quæſito cum cauſa præiudicare nō ſubdito, eodem mo
do non pōt ſine cauſa illi præiudicare in iure quærendo, quia
non minus permiſſum eſt principi præiudicium inferre cū cā
circa ius quæſitum,quam in iure q̄rendo ſine cauſa,ut plene de
clarant Doc.in d.l.fi.C.de preci.Impera.offeren.& in d.c. quæ
in eccleſiarum.de conſtitutio.Et quia in utroque eſt eadē rō in
caſu noſtro,quoniam,ut dictū eſt,alterum denegatur ex defe-
ctu iuriſdictionis,ꝑꝑ quod debet & aliud denegari, quia ēt eſt
actus iuriſdictionis velle ꝑiudicare in iure quærendo,& hac rō
ne in tali iure non poſſet Papa ēt cū cā non ſubdito pręiudica-
re,& quę in contrariū allegantur,loquūtur,qn̄ in tali iure prin
ceps ſibi ſubdito præiudicare,& nocere vellet. ¶ Nec ob.ꝙ iſta
bona ſint eccleſiaſtica,& ab eccleſia laicis in feudū cōceſſa, q̄a
11 † vtile dominium,qđ ex cōtractu laicis eſt quęſitum, dr̄ eſſe ꝓ
fanū,& de illo iudicari dēt, prout de qualibet alia re tempora-
li,& ꝓut de reliquo patrimonio laici non ſubditi,ut colligit̄ ex
no.per Pet.de Anch.in conſi.124.inc.Viſis,& diligenter rumi
natis,&c.ubi concludit,ꝙ licet bona eccleſiarū non ſubiaceāt
ſtatutis laicorum.c.eccleſia S.Mariæ.de conſt.bona tn̄,q̄ ꝑ lai-
cos recognoſcuntur ab eccleſia in emphyteuſim, quo ad utile
dominiū,ſubiaceant ſtatutis eorū,quia illud non eſt eccleſiaſti
cū,ſed profanum.Et idē ēt vult in conſ.434.inc. Poſtquam iſta
dn̄a,&c.de illo.n.dn̄io dicit ipſe,nihil ad eccleſiā ꝑtinetquis ſuc
cedat,& hoc q̄tum ad ipſos laicos,& ad eorū ꝑiudiciū tm̄ & nō
eccleſiæ,& propterea non dr̄ ſtatutū diſponere ſuper rebus ec
cleſiarū,ſed de iure perſonarū ſibi ſubditarū, & allegat no. per
Io.And.in c.ſine culpa.de reg.iu.in Mercur. Et idē ēt vult Pau.
de Ca.in d.conſ.218.in fi.verbis, vbi dicit,ꝙ ſtatutum generali
ter diſponens non ſpecifice de bonis eccleſiarum,vr̄ habere lo-
cum inter laicos ēt in feudis eccleſiaſticis, q̄tum ad ius qđ ipſi
habēt,non in ꝑiudiciū eccleſiæ,ꝑ not.ꝑ Bar.in l.cunctos popu
los.C.de ſumma trin.& hanc opi.ſequitur ēt Alex.in conſi.9.in
5.vol.Et propterea ex quo agit de ꝑiudicio inferendo dictis ag
natis circa utile dominiū,qđ non dr̄ eccleſiaſticū,ſed tempora-
le & profanum, Papa eis non ſubditis, non potuit nocere cum
cā,vel ſine cā.Nec refert,ꝙ ſit quęſitum ab eccleſia,q̄a, ut dicit
Pau.de Ca.in eodē ↄſilio,nō pt̄ Papa ꝑiudicare laico non ſubdi
to in iure q̄ſito ēt per legem canonicā.Et ex hoc ſequitur, ꝙ ſi
non potuit cōcedi utile dn̄ium dictorū bonorū dictis fœminis
poſt mortē Io.Stephani,ꝙ non ſunt factæ feudatarię Romanæ
eccleſiæ,uel ſedis Apoſtolicæ: & ↄn̄r quod ēt directū dominiū
non fuit ablatū ab eccleſia S.Chriſtinę,& tranſlatū in ſedē Apo
ſtolicam,q̄a talis abdicatio & trāſlatio facta fuit ad finem & ex
cā concedendi in feudum dicta bona prædictis fœminis,& ea-
rū deſcēdentib. Cum ergo cōceſſio non potuerit habere locū,
ceſſat ēt dicta tranſlatio,& non habuit effectū, vt probat̄ in l.al
teri. de adimen.leg.vbi hr̄,ꝙ qn̄ locū non habet onus iniunctū
hæredi ex cauſa prælegati ſibi facti,ꝙ prælegatū nō debetur,&
idē probatur in l.Pāphilo.§.fi.de leg.3.& facit, qđ no. do.Abb.
in c.ſedes.de reſcri.dicēs,ꝙ licet regulariter ſubreptio cōmiſſa
in uno negotio,non vitiet quo ad aliud,per c.ſi eo tpe.eo.tit.li.
6.fallit tn̄, quando talis ſubreptio ſuper illo negotio fuit cauſa
obtinendi reſcriptum ſuper oībus:quia tūc corruit totū reſcri-
ptum,ꝑ c.ſuper literis.eo.ti.& idē vult Ant.de But.in c.exhibi-
ta.de iudi. Et ſimiliter dicit Abb. ꝙ ſi alia negotia dependent a
negotio, ſuper quo fuit cōmiſſa ſubreptio, ꝙ tūc nocet quoad
omnia,per illū textū,in c.ſedes.Cū ergo cōceſſio faciēda in feu
dum dictis mulieribus fuerit cauſa trāſlationis directi dominij
in ſedem Apoſtolicam, & iſta translatio pendeat a dicta con-
ceſſione;meritò etiam quo ad priuilegiū eſt nullū. Et q̄uis vti-
le dominium dictorū bonorū eſſet apud agnatos Io.Stephani,
potuit tn̄ Abbas monaſterij S. Chriſtinę agere rei vēdicatione
ↄ dictas mulieres iniuſtè poſsidētes ꝑdicta bona, dictis agnatis
ignorantib.rōne directi dn̄ij,qđ eſt adhuc apud eū, dicta tranſ
latione nulla non ob.vt probatur in l.j.§.ꝙ aūt. & ibi no. de ſu
12 perfi. ¶ Nec † ob.quod no. gl. cōiter approbata in l.ſi indebiti.
§.ſi nummi.de condi.indebi.& qđ no.Bart. in l.2. de excep.rei
iud.vbi hr̄,ꝙ ſi res emphyteutica poſſidetur iniuſtè a tertio,&
non ab emphyteuta, & dn̄s directo agat contra illū tertium rei
uendicatione,ꝙ ei poterit opponi de iure dicti emphyteutæ,&
ſic,ꝙ utile dn̄ium & naturalē poſſeſſionē poterit retinere, q̄a
illud procedit,qn̄ tertius poſſeſſor opponit de iure illius tertij,
ſed vbi de iure eius nihil opponit,ſicut in caſu nr̄o ↄtingit, tūc
iudiciū procedit,& & reus cōdēnatus nihil apud ſe retinet.d.§.
quod āt.& ita illū tex.hoc caſu intelligit Soc.in d.l.2.de except.
rei iudi.& eſt exꝑſſe de mente Bar.& Doc.ī dictis locis,q̄ ſemꝑ
ꝑſupponūt,ꝙ ꝑ eum de iure emphyteutæ,uel feudatarij ſit op
poſitum ↄ dn̄m agentē. ¶ Secundo reſpondetur,ꝙ no. ꝑ gloſ.&
Doc.in d.§. ſi nummi.ſolum hn̄t qn̄ ꝑ dn̄m directi agit dn̄ij tm̄
rei uendicatione,ſed qn̄ ēt intentatur cū petitorio iudiciū poſ-
ſeſſoriū retinēdę,ſicut in caſu noſtro,prout cumulari poteſt.c.
paſtoralis.de cau.poſ.& proprieta.& per Bar.& ꝑ Doc.in l.na-
turaliter.§.nihil cōmune.de acq.poſ.& in l.ſi de ui. de iud. tunc
quo ad poſſeſſoriū nō obſtat dicta exceptio.& eſt rō, quia per
retentionem dictæ naturalis a tertio turbat̄ dominus in ſua ci-
uili,vt no.gl.& Doc.in l.clam poſſidere.§.qui ad nūdinas.de ac.
poſ.& in d.§.nihil cōmune ideo hac ratione datur interdictum
uti poſſidetis,ut dicit̄ in dictis locis.Et quamuis Soc.in d.l.2.de
excep.rei iudi.dicat,ꝙ ſi ille poſſeſſor eſt paratus rē poſſeſſam
a domino in feudū,uel in emphyteſim recognoſcere, & ei ſol-
uere,non dicat dn̄m turbare,& ſic velle uideatur,ꝙ no. in d.§.
ſed ſi nummi.locum etiam habeant,quādo agitur remedio poſ
ſeſſorio, tamen cum reuerentia hoc non eſt uerum,q̄a ex hoc
ꝙ poſſidens uelit recognoſcere,tn̄ per hoc non dicitur deſiſte
re a turbatione poſſeſſionis ciuilis,quia dominus non cogit ha
bere aliū uaſallū.c.j.de duob.fra.de no.benefi.inueſti.prout co
geret̄,ſi ꝓcederet reſponſio,Soc.& ideo dicēdū eſt,ꝙ not.in d.
§.ſed nummi.locū habent,qn̄ agitur petitorio, & non qn̄ poſ-
ſeſſorio retinendæ, iō poſſeſſor cogitur domino directi reſti-
tuere poſſeſſionem, quia aliter non pōt deſiſtere a turbatione
ciuilis poſſeſſionis,ſecūdum gl.& Doc.in d.§.qui ad nundinas,
& in d. §. & nihil commune.¶ Secundo principaliter dicitur, ꝙ
huiuſmodi gratia non ualet ex defectu uoluntatis, & intentio
nis.Nam,ut in facto proponitur, & probatū dicitur ante lite-
ras Sixti auus dictarum mulierū hæc bona prius ei in feudum
conceſſa a dicta eccleſia recognouit in feudum a duce Mediola
13 ni. Vnde per † hoc dicitur feloniā cōmiſiſſe,& erat dignus pri
uatione,ut probat̄ ex not.ꝑ glo.in c.cū olim.de re iud. in uerſi.
eluſionē.ex qua no.do.Abb.quòd ille vr̄ eludere collationē ſu
perioris,qui eccleſiā poſtea reconoſcit ab inferiore,quia uidet̄
extollere ius inferioris,& ſubdit Abb. ꝙ ſi hoc facit ſine cauſa,
quod eſt dignus priuatione beneficij ratione cuiuſdam ingrati
tudinis.l.fi.C.de reuoc. dona. ſicut dicit ipſe,dicimus ī vaſallo,
q̄ recognoſceret feudū ab alio,arg.illius gl.& c. ſi diligēti. de ꝑ-
ſcri.ubi dicit ſe dixiſſe,ꝙ āt iſtud ibi dicat n̄ reperio,& ſic Abb.
ī loco ꝑdicto hoc đcidit ī terminis,& idē ēt magis ī ſpecie vult
Pau.đ Ca.ↄſ.35.īci.Viſo & examinato diligēter,&c.ī j.& 2.par
te nouorū ↄſiliorū,ubi ſpecialiter vult,ꝙ ille,q̄ retinebat feudū
ab eccleſia Romana, ſit dignus illius priuatione, ex eo ꝙ illud
poſtmodum recognouerat a cōi Peruſij, allegat ſimpliciter tit.
q̄bus mod.feu.amittat̄. & titulum de feudo ſine culpa nō amit
tē.Et nō obſt.ꝙ talis recognitio nō præiudicet dn̄o,ꝑ not. per
Hoſt.& Doc.ī c.uerū.de fo.ↄp.Nec ēt ꝙ ex hoc nō uaſallus trā
ſtulerit utile dominiū in ducē, per ea q̄ habētur per Bart. in l.ſi
rem aliquā.de acq. poſ.q̄a nō dicitur qđ ex hoc capite eſſet pri
uandus,ſed q̄a per talē recognitionē dr̄ uaſallus abuti re feuda-
li ↄ naturam ipſius ↄctus,ꝙ & ratione ꝓbatur.Nam mediante
tali recognitione naturalem poſſeſſionē quā habebat,ut no.in
d.l.3.§.ex cōtrario.de acq.poſ.trāſtulit in do.ducē,ſicut,q̄libet
alius poſſidēs naturaliter ꝑ conductionem transfert ſuam na-
turalem in locatorē.l.interdū.§.ſi.de acq.poſ. Et quia perman
ſit in ipſa re, dicitur poſtmodum ordine intellectus re transla
ta a dicto duce in illum,quem inueſtiuit.l.qua ratione.§.inter-
dum.de acq.poſſ.Cum ergo dicatur dictam poſſeſſionem natu
ralem

talē habere a dicto duce, dr̄ abuti ipsa re, & est dignus priuatione, vt colligit ex no. ꝑ Bal. in l. æde. C. loca. circa fi. ubi concludit, ꝙ simplex colonus qui vendidit rem conductā, potest ꝑ locatorem ꝓpria authoritate expelli, q̄a ꝑ hoc dicitur re conducta abuti cōtra naturam contractus, & hoc nō alia ratione; q̄a in emptorē transtulit possessionē, prout aperte sentit Bal. allegando ad hoc. l. fi. C. de acq. pos. Pari ergo ratione & in casu nostro dr̄ vasallus abuti re feudali, ideo pōt feudo propter hoc priuari, secūdū Inn. in c. apostolicæ. de re iudi. lib. 6. cum quo transit etiam ibi Domini. in §. sed licet. & Bal. in c. penult. de re iudi. & idem tenet Pau. de Cast. in auth. qui rem. C. de sacrosan. eccl. & probatur in c. j. §. si quis aduocatione. de pace tenē. Et quamuis tex. uideatur ibi requirere monitionē domini præcedentē; tamen illud intelligitur quando male tractauit de negligendo, secus si committēdo, secundū Bal. & Mod. in §. pen. per not. per Inn. in c. extirpandæ. de præb. quamuis aliter & male illū tex. intelligit Alex. in l. diuortio. §. si fundum, solu. ma. Et tanto magis hoc procedit in casu nostro, quia utile dn̄ium existens apud uasallū, qđ solet directū recognoscere ſm Bar. in d. §. contrario, & in l. j. in prin. de acq. pos. post dictā recognitionem nō recognoscit amplius dominium directū, qđ erat apud ecclesiā, sed ipsum ducē, in quem, ut dixi, uasallus trāstulit naturalem possessionē, & quam immediate ab illo acquisiuit. Et ex hoc tollitur aliud quod in contrarium allegatur, scilicet ꝙ uasallus non debet priuari nisi ex causis in iure expresſis, quia ex causa prædicta iure cauetur, ꝙ feudatarius priuetur, ut dictū est, & tale delictū aui nocebat etiam suis descendentibus. c. j. si uasal. feu. priuc. & no. in c. si vasallus. de feu. controu. & Bar. in l. cum qui, de interd. & releg. Sal. in l. 2. C. de libe. & eo. lib. & Alex. in consi. 2 5. volu. & in ꝯsi. 60. 3. lib. cū conc. de quibus ibi. & sic p̄iudicauit auus nedū dictis fœminis, sed ēt masculis ab eo descendentibus, qui ex hoc capite potuerunt ēt ipsi excludi. Nec obstat, ꝙ mortuo vasallo, q̄ cōmisit feloniā, non possit dominus hæredes, uel filios priuare, ſm Io. And. in addi. Spe. in ti. de feu. §. fi. & Cuma. in consi. 64. inc. Prelatus, circa decisionē primi dubij. & arg. no. ꝑ glo. in c. fi. de dona. Quia hoc locum non habet, quando dn̄s ignorauit delictum esse cōmissum, uel a die scientiæ non habuit tēpus ad reuocandū feudum: sicut econuerso quando dominus feudi morit̄ añ reuocationem, licet eius heres agere non possit ꝯ vasallum ad priuationē. ſm gl. in c. j. §. j. quibus mod. feud. amitta. & c. j. §. porro. quę fuē. prima cau. benefi. ami. & in c. Imperialē. §. insuper. de prohi. feud. alie. ꝑ Fed. hoc tn̄ locū non hēt, quando dominus ignorauit culpā, uel sciuit. sed ad reuocandū tēpus non habuit, secundum Iac. de Belui. in d. §. j. & Cy. in l. j. C. de reuo. dona. & Io. And. in d. §. fi. & Bal. in d. §. porro. & in l. j. de rerū diu. q. 36. Nā utroque casu est eadē ratio, & inter vnū casum & alterum differentiā nō facit ꝯsi. Io. And. in d. §. fi. In dubio aūt præsumit, ꝙ dominus ignorauerit, si scientia non probetur. l. uerius. C. de prob. & in l. fi. ff. ꝑ suo. Et per hoc ēt respondet ad
14 illud † uidelicet, ꝙ dominus recipiendo seruitiū a uasallo uidet feloniam remittere, q̄a hoc non procedit, quando dominus ignorauit, uel ignorasse p̄sumitur, sicut ī casu nostro, ſm Dy. Bal. & Imo. in l. Mænius. §. duobus. de leg. 2. & Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua. versi. 24. & Bal. in c. j. col. 2. quo tēpo. miles. & Alex. in consi. 104. incip. Magnifice ꝓtor, &c. in 3. vol. col. 5. & ibi dicit, ꝙ in dubio p̄sumit ignorantia, si nō ꝓbet sciētia, ꝑ iura prædicta. Præterea qn̄ p̄latus ecclesię collegiatæ recipit pēsionem, vel seruitiū, tūc nō habet locū remisio, quia solus p̄latus ī hoc, nō potuit ecclesię p̄iudicare, secundum gl. magnā in d. c. potuit. q̄ in hoc est communiter approbata, secūdum Imo. ibi, & Alex. in d. consi. q̄ idē tenet. Cum ergo tēpore literarū Sixti ius expellendi feudatarium esset q̄situm ecclesiæ, & de hoc non sit facta mentio, literæ in omni sui parte redduntur subreptitiæ, quia si Papa hoc sciuisset difficilius in hoc ecclesiæ sanctæ Christinæ p̄iudicasset, & sic non transtulisset directum dominiū in sedem apostolicam, nec ēt concesisset hæc bona filiabus Io. Stephani & descendentibus earū, quia utrumque tendit ad dānum dictæ ecclesiæ. capit. postulasti. de rescriptis. & per ea quæ habentur in capitu. super literis eodem tit. ¶ Nec obst. ꝙ uasallus dicto casu non esset priuatus ipso iure, sed ꝙ per sententiā veniebat priuandus, quæ non fuit lata. ut not. in capitul. Imperialem §. callidis. de prohibita feudi alienatione, quia negari non potest, quod dictę ecclesiæ etiam ante priuationem non esset quæsitum ius ad rem, de quo Papa nō habuit sciam̄, & ꝯn̄r si hoc sciuisset, difficilius concesisset, qđ sufficit ad hoc, vt gratia reddatur subreptitia. & ita in proprijs terminis tenet Pau. de Cast. in d. consi. 366. in j. & 2. parte nouo. consi. vbi explicitè cōcludit, ꝙ si vasallus veniebat priuandus feudo ex eo, ꝙ rem feudalē ab alio recognouerat, & fuerit admisus, & inuestitus a Papa non facta mentione de felonia commissa, ꝙ impetratio est subreptitia. Nam in dubio nō vr̄ Papa velle p̄iudicare, nedū in iure competenti in re, sed ēt ad rē, ſm Compost. in c. cū cām. de rescri. & probat̄ in c. q̄ sit. §. j. de elec. lib. 6. per quē dicit ibi Domini. ꝙ impetratio nō faciens mentionē de electione alterius nō ualet, cū Papa nō intendat tollere ius alterius. c. quāuis. de rescrip. eo. lib. Et tn̄ ꝑ electionē solū ius ad rē erat quæsitū. ¶ Secūdò dicta gratia redditur subreptitia ex eo q̄a dr̄, hęc bona ab Imperatoribus fuisse cōcessa ecclesiæ ea lege, ut nō alienarentur, quod si Papa sciuisset, difficilius hęc bona trāstulisset in sedē Apostolicā, & in dictas fœminas, ac difficilius alienationē factā ex causa dotis cōfirmasset, vt optimè ꝓbatur in §. sanctissimas. in auth. de aliena. & emphy. ubi dr̄, ꝙ licet bona ecclesiæ posint alienari pro redēptione captiuorū, si tn̄ fuit prohibita alienatio, quando fuerūt cōcessa ecclesię: tunc ex dicta causa uel simili nō potuerunt alienari, & sic cōstat, ꝙ talis ꝓhibitio reddit alienationē talis rei magis difficilē. facit in arg. tex. in l. 2. C. de usuca. pro empto. ſm intellectū Bar. in l. filiusfa. §. diui. de leg. j. & ibi clarius per Imo. & Alex. cū alijs ꝯcor. ibi allegatis, & pro hoc etiā optimè facit, qđ dicit Rota dec. 3. in nou. vbi cōcludit ꝙ ꝑ clausulā nō ob. &c. non tollunt̄ statuta & pacta particularia, & specialia apposita in fundatione beneficij, maximè ꝑ laicū, & hoc ne laici retrahātur a fundatione beneficij, & idē uult ēt Pet. de Anch. cōsi. 14. inci. Dn̄s noster Papa. ¶ Tertio ēt talis gratia potest dici subreptitia; quia (vt in pūcto narratur) Io. Stephanus ex proprio patrimonio cōmodè poterat filias suas dotare, ꝙ Papa ignorauit. Ideo si hoc sciuisset, verisimiliter cōstitutionē dotis de bonis feudalib. nō cōfirmasset, nec irreuocabilē fecisset, ī p̄iudiciū ecclesiæ & agnatorū, auth. res. quæ. C. cōia de leg. ubi hr̄, ꝙ res subiectæ restitutioni fideicōmissi possunt in dotē dari filiab. grauati, ita demū si nō habet aliunde, ut posit filias dotare, secus aūt si de ꝓprio pōt dotē cōstituere. Sic igit̄ nō cōcessisset verisimiliter Papa in præiudicium alterius, ꝙ ille dotasset filias de dictis bonis, si sciuisset dotari eas posse de patrimonio paterno. ¶ Nec ob. ꝙ nō teneatur impetrās beneficium de proprio patrimonio facere mentionē. d. c. pastoralis. q̄a ibi non agitur de alterius p̄iudicio, & tāto minus Papa cōcesisset hoc, si sciuisset ualorē, & reditum dictorū bonorū, & ꝙ excessisset pater modū in dotando; quia talis dos modum excedens in p̄iudiciū alterius rata nō hr̄, & dr̄ dotans in dolo versari. l. siue generalis. de iure dot. ubi loquitur tex. de dote constituta a curatore ultra legitimū modum. Et propterea Papa si hoc sciuisset, uerisimiliter talē dotē cū dāno alterius non approbasset. Et ꝑ hoc ēt non obst. dum dicebatur, ꝙ de iure nō est facienda mētio ualoris beneficij; q̄a illo casu p̄iudicatur nemini, sed in casu nr̄o, &
15 ecclesiæ & agnatis p̄iudiciū paratur. Nec † ob. ꝙ clausula motu proprio, tollat defectum subreptionis. d. c. si motu proprio. quia nihil operatur in p̄iudicium tertij, ut no. Io. de Lign. & Domi. in c. si ꝑ ꝑ de rescri. in 6. Cald. & Imo. in c. mandatū. eo. tit. in antiquis, Car. in cōsi. 137. ad fi. Rota ī deci. 3. & Pet. de Anch. in d. consi. 14. Si ergo gratia, de qua agitur, est nulla tā ex defectu ꝑtātis q̄ ex defectu intētionis, ut colligitur ex præmissis, sequitur, ꝙ clausula annullatiua, de qua ī dictis literis Sixti, est ēt nulla, ut colligitur ex no. per Bal. in l. ex testō. C. de fideic. ubi ꝯcludit, ꝙ si contractus est nullus, ꝙ similiter clausula constituti in ea apposita nihil operatur, quia nō valet, & facit, qđ no. Bal. in l. si absentis. C. si cer. pet. dicens, ꝙ si ex forma statuti ꝓceptum guarentigiæ in instr̄o appositū hēt exequutionē ex forma statuti, & ꝯtus sit nullus, ꝙ similiter dictū ꝓceptum non ualebit & nullius erit momenti tanquā accessoriū, ꝑ l. fi. ff. de cōsti. pecu. & cū eo trāsit Alex. in l. j. §. si uir. de acq. posses. vbi idē cōprobat ex alijs, & probatur ex no. per gl. in l. si patronus. §. fi. de his quæ in fraud. pa. quæ uult, ꝙ casato principali intelligatur casatū accessorium, qui etiam ad hoc allegat Bald. in l. Imperator. de statu homi. & per illā gl. dicit ēt Bal. in l. j. C. de inoff. don. quòd sublato principali contractu intelligitur, ēt sublatum iuramentū, & idem ēt ꝑ predicta concludit Alex. in ꝯsi. 81. inci. Lecto & di-

discusso laborioso processu.3. volu. Si igitur non ualet gratia, nec decretum annullatiuum, de quo in ea, sequitur ꝙ sententia lata contra dictas mulieres ualet, & ꝙ meretur exequutionem ex quo transiuit in rē iudicatā. Nec pōt fiscus illam impedire tāquam ad eum pertineat directum dominium uirtute dictę trāslationis, quia (ut dixi) translatio talis non ualuit. Et dato ēt ꝙ dicta gratia cum oībus in ea contentis ualuisset, dicitur, ꝙ ex post facto per Inno. fuit reuocata. qui mandauit iustitiam ministrari abbati & capitulo & agnatis masculis dicti Ioan. Stephani reiectis dictis literis, quatenus ex eis ipsis tollatur ius quęsitum. Est.n. aduertendum, quia Papa duo facit. primo delegat, & pura est delegatio. secundo literas reiicit sub conditione, quatenus ex eis ipsis tollatur ius quæsitum. Nam illi ablatiui, reiectis dictis literis, hoc casu inducunt dispositionem, ex quo sunt prolati a Papa, qui pōt circa illud disponere. l. fideicōmissa. §. cum esset. & ibi Bar. de le. 3. & l. in rōne. §. tametsi, ad leg. falc. & not. Bar. in l. 2. §. uidendum. ad Tertul. & sic Papa per illa uerba dr̄ literas reijcere sub cōditione, si ex eis tollatur, id est, si tollitur ip-
16 sis ius quęsitum, & † sic sub conditione de præsenti, quæ non suspendit ipsam reiectionem, sed statim habet locum reiectio, ex quo uerum est, ꝙ tollitur ius quæsitum monasterio. leg. ad præsens. si cer. pet. Nam priuatur suo directo dn̄io & pensione annua, quam percipiebat a feudatario, & iō quantum ad illud reuocatio hēt effectum, et si quo ad alios secus esset, tanquam illis præiudicetur in iure querēdo & non in quæsito, quia uerbū illis, pluralis numeri resoluitur in singularitates. l. falsa demonstratio. §. fi. de cond. & demon. & l. 2. §. fi. de consti. insti. Et pro hoc facit, quod no. Inn. in c. fi. de præsumpt. ubi vult, ꝙ si datur exequutor ad prouidēdum Titio. si est de tali uico, ꝙ potestas exequutoris non suspēditur, si fit de illo uico, quamuis hoc exequutori non constet, quia dicta uerba sonant in simplicem ueritatem facti, cum quo transit Imo. qui respondet quibusdam facientib. in ɔ̄riū, & idem tenet gl. in cle. j. de of. dele. Secus āt, ſm prædictos, si diceretur, si constiterit eum esse de tali vico: quia huiusmodi verba sonant in iudicialem indaginem; ideo requiritur scientia limitata, hoc est ꝙ de hoc exequutori constet iudicialiter, quæ scientia dictæ conditionis in casu nostro quoad tribuendum iurisdictionem delegato non est necessaria: q̄a, vt dixi, nō refertur ad iurisdictionem delegatā, immo illa est pura, sed solū respicit ipsam reuocationē factam per Papā & non faciendam per iudicē, quā non suspendit: quia, ut dixi, est de præsenti, d. l. cum ad præsens. Cū ergo ante sententiam latā ɔ̄ dictas mulieres gratia esset reuocata, non potuit ex decreto annullatiuo, de quo in ea sententia reddi nulla; quia per irritationem gratiæ dictum decretum tāquam accessorium fuit irritatum, per ea quæ in præcedentib. dicta sunt. ¶ Sed etiam cessantib. præmissis, & sic etiam casu quo gratia ualeret, & reuocata nō esset, ad-
7 huc dicta sententia valet & tenet. Quia decretum † annullatiuū restringitur ad agnatos, & irritat, & annullat, q̄cquid per quēcunq; iudicē fuerit gestum ad instantiam prædictorum, nō habet igitur effectum prædictum decretū quo ad alios, & sic quo ad ecclesiam S. Christinæ. l. si vnus. §. ante omnia. de pac. & l. Imperatores. §. fi. de transf. & hoc in specie determinat, & uult Car. cum quo transit Ioan. de Ana. in c. ad petitionē. de accu. dicens, ꝙ si princeps in priuilegio concesso vult quædam gesta haberi pro infectis, iuxta glo. in clem. j. de immu. eccl. intelligitur respectu partium, & non respectu tertij, & sic annullatio & irritatio actus non extenditur & confirmatur. quia dicta annullatio est pœna. l. Titiæ textores. de leg. j. & per Bal. in l. non dubium. cum aliis concor. de quib. per Alex. in d. l. Titiæ. ideo strictè debet fieri interpretatio, & dicta annullatio non extēdi, ſm eum. c. odia. de regu. iur. in 6. & l. cum quidam. de liber. & posthu. Et dato ēt ꝙ decretum ad dictam ecclesiam referretur; nihilo minus sententia adhuc esset ualida. Quia quamuis directum dominiū, q̄d erat apud ecclesiā S. Christinæ trāslatum esset ad sedem Apostolicam, & sic licet ecclesia sine actione egisset ɔ̄ dictas mulieres: iudicium tn̄ ualuit, & sententia ualuit, ex quo non erat manifestum, actionē non competere, & nihil fuit oppositū. l. cum putarem. fam. ercis. & in c. Abbate sanè. §. cæterum. de re iu. lib. 6. & declarat Bar. in l. Titius. de uer. obl. & quāuis aliter loquatur, in l. 2. de dote præleg. tn̄ Doc. cōiter in d. l. si Titius, sequunt̄ illud, quod ibi ponit Bar. & licet fiscus non fuerit citatus, ꝑ hoc sententia contra dictas mulieres est minus ualida, sed dicendum sosū esset, ꝙ illi non noceret ſm Bar. in d. l. sæpe. in 14. q. de re iu. Nec ēt dēt impediri exequutio eo ꝑtextu, q̄a fiscus nō sit citat⁹. Nā si se exequutioni nō opponat, hoc videt clarū ꝑ ea, q̄ hn̄r in l. a diuo Pio. §. si super reb. de re iud. Nec ob. dū dicebat, ꝙ est necesse, ꝙ fiscus consentiat, ꝑ not. ꝑ Bar. & Doc. in l. finita. §. de vectig. de dam. infec. quia aut ad aliud, puta ad quantitatem agitur actione personali, & petitur exequutio ī alia re, scilicet feu-
18 dali: & tunc licet † Bar. uelit, ꝙ ius feudi non possit ex cā iudicati transire in creditorē: in illum tn̄, ſm eum, trāsit possessio, & commoditas. sicut ēt in fiscum transit dicta possessio, & cōmoditas publicatis bonis vasalli, ut paulò ante dixerat Bart. & idem dicit Bar. & clarius Pau. de Cast. Imo. & Alex. qn̄ fit immissio ex secūdo decreto ex cā dāni infecti in ipsa re feudali ꝑꝑ cōtumaciā vasalli: q̄a similiter & possessio & cōmoditas trāsit in ipsū immissum; sed inter primū casum & istū est dr̄ia, ſm Bart. quia primo casu vasallus adhuc ꝑstat seruitiū q̄uis apud eū nō sit cōmoditas feudi, sed alio casu uasallus ad seruitiū nō tenet, sed immissus; q̄a fit missio potius ex uitio rei, q̄ pro obligatione ꝑsonæ, ideo nō est æquū, ꝙ alius capiat cōmodum, & alius subeat onus; sed primo casu debitor consequutus est cōmodū: quia ab obligatione personali fuit liberatus, & cum Bar. transit Alex. qn̄ pro feudo debetur incertū seruitiū: quia tali casu pōt feudatarius inuito domino habere feudum pro derelicto, ſm Dy. & Bar. in l. is cum. de aqua plu. arcen. cum concor. de quib. ꝑ Alex. vbi supra, sed Imo. in d. §. si de vectig. & in l. eorū. eo. tit. de dam. infec. & etiam Roma. dicebant indistinctè. ꝙ feudatarius tenebitur ad seruitiū: q̄a vasallus fuit in culpa non prouidendo, ꝙ res feudalis nō perueniret ad immissum: & cū illis trāsit etiā Alex. qn̄ seruitiū est certū, sicut est ī casu nostro, in quo præstatur certa pensio annua, quia tunc feudatarius non pōt feudo cedere, nec illud ꝑ derelicto habere isto casu, ſm Dy. & Bar. ubi supra, & alios allegatos per eū, & sic, ſm opinionē omniū, non impeditur exequutio in re feudali, sed ꝑmittitur quantū ad possessionē, & cōmoditatem q̄uis dn̄s non fuerit citatus. Et propterea in casu nostro, ī quo venit facēda exequutio in re feudali, quia actū est actione reali, non debet impediri exequutio saltē respectu possessionis, & cōmoditatis, quāuis ius feudi transire nō posset in ecclesiā sanctæ Christinæ, q̄ ſm opi. Bart. deberet præstare seruitiū, vel ad q̄d dictæ mulieres adhuc tenerentur, secundum opi. Im. Ro. & Ale. quia fuerunt in dolo non defendendo cām, & ꝑcipue nō appellando a dicta sn̄ia. l. si procuratorē. §. si ignorantes. ff. mād. Et q̄a uidētur habuisse rē pro derelicto, ſm Ale. & sic Doctrina Bar. & aliorū in loco palle. facit potius pro, q̄ contra. Si uero fiscus opponeret se & cōtradiceret exequutioni adhuc illā impedire non posset, quantum est respectu possessionis & cōmoditatis, quia mulieres adhuc remanēt feudatarię & obligatæ ad seruitiū, ſm Imo. Ro. & Ale. ut dixi, & sic fisci non interest. Et quia ex quo dictæ mulieres erāt in possessione, nō interest fisci, ēt si ad illum hæc bona deberent redire ꝑꝑ culpā vel dolū dictarum mulierū, quia non minus hæc poterit uendicare ab ecclesia sanctæ Christinæ, q̄ a dictis mulierib. iō se opponendo, isto casu non potest impedire exequutionem, ut declarat Bart. in l. pen. de peti. hære. & in l. ita tamen. §. quoties. ad Trebellia. & in d. §. si super rebus. & Innoc. in cap. veniens. de testib. Et sic ex præmissis ad omnia, quę allegata sunt in contrarium, remanet responsum. Et idcirco concluditur ex multiplici capite, quod in omnem euentum sententia, de qua agitur, est exequenda. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Passus fieri probationes super eo, de quo iam fuit iudicatum, uidetur sibi pręiudicare, ut res indicata ei non prosit.*
2 *Tempora utilia non currunt ignoranti, uel impedito.*
3 *Exceptio dilatoria post conclusum in causa opponi non potest, peremptoria vero potest.*
4 *Exceptio rei iudicatæ in possessorio, vel proprietate obstat reo, contra quem agitur in alia instantia ad aliud, qui opponit se possidere, uel rem ad se pertinere.*
5 *Exceptio rei iudicatæ non solum obstat condemnato, sed etiā cessionario, si cessio processit ex causa lucratiua, & etiam onerosa intelligendo ut hic.*

CON-

CONSILIVM LXXI.

1 QVIA dominus Matthæus passus est fieri probationes † de nouo super eo, de quo fuerat prius iudicatum, & sic cognosci de iniustitia primæ sñiæ, vr̃ ꝙ sibi p̃iudicauerit, & ꝙ res iudicata sibi non profit, & per ꝯñs ꝙ alia sententia contraria primæ ferri posſit, ꝑ not. ꝑ Inn. in c. cũ dilecta, de reſcr. & in c. cum Bertoldus, de re iu. & ibi ẽt per Abb. & in c. inter cæteras. eo. tit. & Rom. in l. admonendi. de iureiu. & Ale. in l. iudex posteaquã. de re iu. cum aliis concor. de quib. ibi per eũ, & ꝑ nouissi. in d. c. inter cæteras. & in c. inter monasterium. col. 3. verſ. limita octauò &c. vbi plenè de hoc. ¶ Sed p̃miſsis breuiter non obstantib. contrarium in casu nr̃o arbitror verius, premittendo, ꝙ licet sñia fuisset ꝓ do. Matthæo prius lata, & secundũ ueritatem trãſiuiſset in rem iudicatam, q̃a tñ appellatũ fuerat nec adhuc fuerat declaratum, appellationẽ eẽ desertam, nõ poterat peti exequutio illius sñiæ, nec de illa opponi ad impedimẽtũ testiũ examinationẽ, quia non cõstatabat, nec apparebat de transitu in rẽ iudicatã, ꝑ ea q̃ cõcludit Bal. in l. eos. C. de app. vbi concludit no. ꝙ vbi tp̃a ꝓſequendæ appellationis sunt utilia ex forma statuti, sicut in casu nostro, ꝙ nõ põt peti exequutio sententiæ, nisi pro-
2 nunciatum sit super desertione appellationis, q̃a † tp̃a vtilia requirunt inquisitionem facti, & non currũt ignorãti vel impedito, ꝑ not. in c. quia diuersitatẽ. de cõceſ. p̃bẽ. & cũ eo transit Philip. in c. ex rõne, circa finẽ, de appe. & ꝑ ꝯñs ante dictam pronũciationẽ constare non potest de trãsitu in rem iudicatã. Anteq̃ igitur testes in hoc iudicio reciperentur, exceptio rei iudicatæ non poterat competere, quia non erat adhuc pronunciatũ ſuꝑ desertione. Quia igitur postmodum declaratum fuit, appellationẽ eẽ desertã, exceptio rei iudicatæ incœpit post dictum examẽ cõpetere, & dr̃ de nouo ſupueniſſe. Iõ nũc põt opponi, sicuti dr̃ de exceptione dilatoria, ut. ſ. posſit ẽt post litẽ contestatã opponi, qñ de nouo superuenit. l. 2. C. de consorti. eiuſdẽ lit. & c. insinuante. de of. deleg. Immo multo magis exceptio peremptoria de nouo superueniens debet opponi poſſe, quod patet, quia
3 dilatoria, quæ superuenit post conclusum in causa, opponi non p̃t, ſ̃m Io. And. c. in generali. de reg. iur. in mercuria. in c. pastoralis. de excepti. Et tñ peremptoria superueniens post conclusum in cã opponi põt, ut est tex. in l. admonendi. de iureiur. ſ̃m unã lecturam, quam approbat ibi Bar. in 2. colu. Et ita hanc differẽtiam ponit ẽt Alex. in l. ita demũ. C. de procur. & est rõnabile, quia agitur de minori præiudicio, ꝙ quis excludatur ab exceptione dilatoria, quam si excludatur a peremptoria, & hac ẽt rõne post terminum ad ꝓducendũ instrumenta adhuc poſſunt ꝓduci, si ius aduersarij non sit factũ deterius, ſ̃m gl. in cle. sæpe. in uerbo, non obstante. de uer. ſig. Bal. Ang. & Imo. in l. q̃ diu. §. ultima. de acquiren. hær. & Bal. in l. si post tres. si quis caut. in 8. col. & in l. diffamari. C. de ingẽ. & manu. & tñ post terminũ nõ põt opponi exceptio dilatoria, nisi superuenerit de nouo. d. c. pastoralis. de excep. & hoc quia, ut dixi, hoc ultimo casu agit de minori præiudicio, & in præcedenti de maiori, secundum Imo. & Ale. in l. si insulam. de ver. ob. in pen. char. Sicut ergo exceptio peremptoria superueniens post conclusum in causa opponi p̃t d. l. admonendi. & secundum Ale. in dicta l. ita demum. eodem modo ista exceptio rei iudicatæ superueniens pendente hoc iudicio ẽt post testes examinatos debet posse opponi. Et istud cõfirmatur ex no. per Bal. in l. post sententiam. C. de senten. Nam ubi de sententia non fuit oppositum ex ignorantia probabili, sñia contra sententiam non ualet, ſ̃m Io. And. & Imo. in d. c. inter monasterium. de re iud. uñ dicit Bal. in l. post sententiam. ꝙ hęc exceptio tribus causis opponi põt post sententiam, & causa tertia est, secundum eum, quia ante sententiam non cõpetebat ista exceptio quantum ad istũ effectum, ut sententia secundo lata sit nulla, & ideo cum incipiat competere post sententiam potest opponi l. filius. ff. ꝙ cũ eo. qđ dicit esse subtile, & sic vult, ꝙ exceptio talis, quæ ẽt post sñiam superuenit, opponi posſit Sed circa p̃dicta vnũ oritur dubium, q̃a non vr̃ dicta sententia, de qua opponitur lata ſuꝑ eo, de quo nũc agitur. Nã de alio dãno nũc q̃ritur diuerso ab illo, ſuꝑ quo fuit iudicatũ, & ad quod pars aduersa fuit condẽnata. Nec etiam fuit pronunciatũ ſuper poſſeſsorio, nec declaratũ dictũ do. Matthæum eſſe poſſeſſorẽ, vnde videtur, ꝙ non obest exceptio rei iudicatæ reo uolenti probare de sua possessione ad finẽ, ut absoluat̃, & cõdemnatio non sequatur, cum, ut dictũ est, ad diuersum, & pro nouo dãno agatur. Quia ergo in hoc secundo iudicio ad alium effectũ agitur, q̃ in primo, iõ obstare non debet exceptio rei iudicatæ. l. cũ
4 q̃rit. cũ glo. de excep. rei iudi. & l. vendicantem. de euic. Sed † ad istud rñdet̃, ꝙ sententia lata fuit ꝯ partem aduersam, & fuit condemnata ad emendationem dãni tanq̃ res, de qua agitur ad do. Matthæum pertineret iure dñij, vel possessionis, uel saltem iure possessionis, vñ in hoc nouo iudicio, in quo agitur pro alio damno de nouo dato facit fidẽ dicta sentẽtia, & sic si rursus opponat̃ ꝑ partẽ ꝯriam, ꝙ ipsa posſidet, vel ꝙ ad eã res ista ꝑtinet, obstat exceptio rei iud. & sic de hoc amplius cognosci non põt nec dẽt in dubiũ reuocari, ut ꝓbat̃ in l. ex diuerso. §. j. cum ibi not. per gl. & Bart. ff. de rei uend. ubi hr̃, ꝙ sententia lata super re facit fidem super fructibus in præteritum perceptis, ad quos de nouo agitur, & in diuersa instantia, adeo ꝙ si reus in hoc iudicio, in quo ab eo petuntur iure actionis fructus percepti ex dicta re, uellet iterũ in dubiũ reuocare & disputare de dñio ipsius rei ad finem, ut ab hac noua petitione absolueret̃, nõ deberet audiri, & illi obstaret exceptio rei iudicatæ, & hoc q̃a agitur ad fructus ex eadẽ cã, ſ. quia actor est dñs rei, ex qua dicũtur ꝑcepti, sic & in casu nostro, q̃a ĩ hoc nouo iudicio agit̃ ꝑ do. Matthæum ꝯ eundẽ ad nouũ dãnũ illatũ in eadẽ re, quia dñs est & possessor, vel saltem quia posſidet, non dẽt iterum de hoc quæri, nec istud in dubium reuocari, sed obst. exceptio rei iudicatæ. Idẽ ẽt probatur in l. qui Romæ. §. duo fratres. de ver. obl. tenẽdo ẽt, ꝙ illo casu fuerit male iudicatũ. ꝓut tenet̃ cõiter. Vbi hr̃, ꝙ si pœna petat̃ de nouo, & in noua instãtia, ꝙ nõ poterit obijci ꝙ nõ sit cõmiſſa, vel ꝙ nõ sit ꝯ factum, si super facto ꝯ reũ fuerat iudicatum, sed immo sentẽtia ſuꝑ principali parit exceptionem rei iudicatæ, si de eo opponatur in iudicio super pœna. Et de hoc ibi plane per scribentes post Bar. & maxime per Alex. in prin. Et præcipue ad ꝓpositũ facit qđ dicit ibi Pau. de Ca. in illa q̃õne, in qua quæritur, an ille, q̃ succubuit in petitione reductionis ad arbitriũ boni uiri, posſit in iudicio, in quo petitur ab eo pœna ꝯpromiſsi, allegare iniquitatẽ laudi, dicens, ꝙ nõ. Nã, ſ̃m eum, petitia fuit reductio ad arbitrium boni uiri ex ea cã, q̃a laudum erat iniquum. Si ergo ꝯ actorẽ ꝓnunciet̃ ſuꝑ petitione reductionis & cõfirmet̃ arbitramẽtum tanq̃ æquum. Per hãc sententiã ꝓnunciat̃ ſuꝑ illa causa seu rõne, qua motus fuit ille ad petẽdum reductionẽ, & reprobata fuit talis cã ꝑ dictã sñiam, ex qua ꝓnunciat̃ laudum eſſe æquum. unde si ista sñia transiuit in rẽ iudicatã, illa cã seu rõ, qua ille motus fuit, hr̃ ꝓ non iusta, q̃a oportet stare dictæ sñiæ, quæ hr̃ ꝓ veritate. l. j. de re iud. l. res iudicata. de reg. iur. & sic succumbẽti in petitione reductionis impositum est silentium, ac si arbitramentum fuiſſet æquũ, postq̃ nõ p̃t ꝯrium allegari. l. q̃ habebat. §. fi. cum ibi not. de manu. testa. & sic in iudicio, quo petitur pœna, non p̃t amplius allegari, ꝙ habuit iustã cãm petendi reductionem ꝑꝑ iniquitatem laudi. Et cũ hac rõne trãsit etiam Ale. in 5. col. quæ etiã ad propositum nostrum est accommodata, qm̃ fuit aduersarius ꝑ do. Mattheũ accusatus de damno dato, tãq̃ eſſet poſſeſſor & dñs rei, in qua damnum fuit illatũ, & ex aduerso ille se defendebat ex illa causa, q̃a poſſeſſor, & ſuꝑ hoc fecit q̃libet pars ꝓbationes suas ac fuit demum lata sñia ĩ fauorem do. Matthæi, & sic per talem sñiam causa per eum allegata, fuit ꝑ sñiam approbata, & cã seu rõ, per q̃ reus se defendebat, fuit reprobata vñ q̃a talis sñia trãsiuit in rem iudicatam, si in hoc nouo iudicio moto occasione eius rei, & eiusdem causæ, vult reus se iterum defendere ex eadẽ causa, q̃ ẽt adduxit ꝓ defensione in primo iudicio nõ dẽt audiri, q̃a ſuꝑ tali causa fuit iudicatũ, & sñia transiuit in rẽ iudicatã, & per cõsequens obstat exceptio rei iudicatæ, aliàs si admitteretur ad ꝓbandum de nouo id, qđ prius allegauit, & ꝙ reprobatum fuit, & pro eo pronunciaretur, hæc secunda sñia eſſet ꝯria primæ & non ualeret, ex quo de re iudicata est oppositum. l. e. j. qñ ꝓuo. non est nece. & d. c. inter monasterium cum gl. & per Doct. in l. nam & postea §. si dãnetur. de iureiu. cum ꝯcor. de q̃bus in dictis locis. Nam, vt est dictum, ex quo superuenit exceptio rei iud. post ꝓbationes iã factas in hoc ultimo iudicio, ad-
5 huc põt opponi, nec do. Matthæo aliquid p̃t imputari. † Et huiusmodi exceptio rei iudicatæ nedum obstat condemnato, sed etiam cesſionario, si ex causa lucratiua facta fuit cesſio. l. apud Celsum. §. authoris. & §. si cum legitima. ff. de doli exce. & no. ibi

per gl.Bar.& Ang.in l.si quis in rē.de proc.Iacob. de Are. Ang. & Im.in l.doli.de noua.Dy.Bal.& Ange.in l.si cum dotem. §.q patri.sol.mat.cum alijs cōcor.de quib.ibi ꝑ Alex. qui dicit hanc opi.esse communē, immo ēt noceret exceptio rei iudi. habenti causam onerosam ab ipso cōdemnato,q̃cquid dicatur hoc casu de alijs exceptionibus,& hoc qñ sententia fuit lata ante alienationem,& cessionem,ut est casus in l.si mater.§.fi.de exce.rei iudi.& in l.si superatus.& ibi per Bar.de pig.& est etiam dicendū, ꝙ si post litem motam quis habuisset causam etiam onerosam a reo conuento ante sententiam,sententia lata contra eum noceret successori,quia cū res esset litigiosa tempore alienationis, trāsiuit cū uitio,ſm gl.in d.§.fi.& ibi ꝑ Pau. de Cast.Vtrum aūt in casu nostro res effecta fuerit litigiosa,vel nō,& per ꝯñs,an de iure cōi potuerit alienari,nō ē necesse q̃rere,ꝗ quo ponit Bart. in l.fi.ff.de litig.& in l.2.C.eo.& Doc.in c.cū M.de consti.quia ut dictū est,ex quo post sententiā, q̃ transiuit in rē iudicatam, facta fuit alienatio, cessionario non minus quā cedenti obstat exceptio rei iudicatæ.d.l.si mater.§.fi.& d.l.si superatus.Vnū tñ non omitto,qđ nunc audio allegari ꝯ p̄dicta, videlicet, ꝙ post transitum in rē iudicatam dictæ sñiæ fuerūt producti testes examinati,iō saltem per dictā ꝓductionē,cui nihil fuit oppositum videtur d.Mattheus cōsensisse,ꝙ cognoscat̃ de meritis,& de iustitia,vel iniustitia dictæ sententiæ,per no.per Inn.ī d.c.dilecta. & in d.c.cum Bertoldus.Sed ad istud breuiter respōdetur, ꝙ ex quo fuit petita copia & decreta, satis est, ꝙ habita dicta copia, fuerit oppositum de re iud. nec prius dicitur d.Matthæus, uel agēs pro eo productionē ipsam approbasse.l.fi.C. de fide instr. & ꝑ Bar.ī extrauag.ad reprimen.in ver.de plano. Et propterea, ut ex p̄missis colligitur,concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Quando præcessit condemnatio in quantitate, datio in solutum non citata parte facta, est nulla.*

2 *Turpitudinem suam allegans auditur, quando per eam in totum eliditur ius actoris,uel concluditur actori ipso iure ius non competere,& uide nu.10.*

3 *Iudex in actu a parte impugnato ex officio pōt se fundare ad utilitatē impugnantis,si nouit alteram partem nō fouere iustitiā.*

4 *Per diuisionem factam non inducitur remissio fideicommissi inter fratres,quamuis promiserint eam diuisionem attēdere, nec unquam ullo modo contradicere.*

5 *Feudum in totum perueniens in diuisione ad unum fratrē,eo mortuo sine filijs,peti potest a fratre superstite, si erat paternum uel antiquum,nec tenebitur hæredi præmortui de euictione, etiam si de ea fuisset expresse promißum.*

6 *Consuetudo,quod feudum possit alienari in feminas,an ualeat,et nume.14.*

7 *Consuetudo ut feudum possit alienari sine domini cōsensu, ualet.*

8 *Feudum transit cum uniuersitate ad illos,quibus poßet titulo singulari concedi.*

9 *Dictionis,quicunque, effectus.*

11 *Si habeo causam a te, poßum contra te rei uendicatione agere, nec potes excipiens allegare te non esse dominum.*

12 *Commoditas feudi poteſt in exequutione sententiæ adiudicari, licet non ipsum feudum.*

13 *Clausula refertur tantum ad proxima & non ad omnia,ratione contrarietatis euitandæ.*

15 *Hæres extraneus,ad quem feudum non transit,ratione poßessionis defuncti agere poteſt petitione hæreditatis contra possessorē feudi iniuſtum.*

CONSILIVM LXVII.

PRIMA videtur consideratione dicendū, ꝙ nobilis d.Margarita uxor & hæres quodā nobilis Claudij aliquo iure repetere nō posit castrū de Verdachis ab Eliazaro. Et primo ex † datione in solu- 1
tum dicti castri facta dictis Eliazaro, & Claudio simul & semel,in exequutione sñiæ nullū ius sibi vr̃ cōpetere, q̃a ex quo,ut in facto proponit̃,pars aduersa ad dictā exequutionem non fuit citata,sicut citari debuerit,ex quo ꝯdemnatio precessit in quantitate,dicta in solutum datio fuit nulla, secundū Bar.& alios cōiter in l.a diuo Pio. §.ī venditione.de re iudi. & in extrauag.ad repri.in ver. exequutionem.& ꝑ Ant.de But. & Abb.in c.ex rōne.de app.cū aliis cōcor.de quib. per Mod.in dictis locis.& de qua nullitate,q̃uis respiciat ius tertij,dēt posse opponi ꝑ dictū Eliazarū, ex quo est ipso iure exclusiua iuris agentis,ſm Bar. & Doc.in l.2.de exce.rei iud.& si dicatur,ꝙ repelli dēt ab excipiendo de dicta nullitate, q̃a factū iudicis ad sui commodū tāq̃ iniustū redarguere nō pt, quia turpitudinē suā allegaret.l.si seruus pluriū.§.j.de le.j.& ibi Doc. & ꝑ gl.in l. stipulō ista.§.j.de ver.obl.& per Bar.in l.post mortē.de adop. Ad

2 † hoc rñdet,ꝙ immo pōt q̃s suam turpitudinē allegare, qñ est talis ꝑ q̃ in totū elidit̃ ius actoris,super qua concludi t̃ actori ipso iure ius non competere,secundum Imo.not. quem sequitur Car.in c.inter dilectos.de don.quem etiam sequitur.d.Abb.qñ de tali turpitudine cōstat notorie,q̃a ſm Innoc.in c.j.de of.vic. & ultra eum idem vr̃ uoluisse Bald.in c.cum M.col. 10.de consti.ver.capio.gl.paruam,&c.vbi vult,quem posse allegare suam turpitudinē,quando includit in se petentem nullitatem uel impossibilitatē actus.Cū igitur ꝑ talē exceptionē elidat̃ in totum ius actoris,& de illa cōstet ex actis,q̃ inducūt notoriū iuris,ſm Inno.in c.ex insinuatione,de app.& in c.ꝑ tuas. in fi. de test. & Ang.in l.si unus.§.pactus ne peteret.de pac.& facit,qđ no.glo. in c.bonæ.de postul.p̄la.& in c.euidētia.de ꝓb.dēt excipiens admitti,q̃uis suā alleget turpitudinē,vel saltē iudex ex officio dēt actorē repellere,ex quo sibi cōstat ex actis:ꝙ agit ex actu nullo & sic sine actione,per no.per gl. & oēs,in l.vbi pactū.C.de trāsac.bene facit,qđ no.Inn.in c.cū olim.de cēsi.vbi not.cōcludit

3 † ꝙ licet nō posit q̃s se fundare in eo,qđ impugnauit.l.Papinianus.§.meminisse.de inof.test.& in regula, ex eadē de reg. iu. tñ iudex in actu illo impugnato poterit se fundare ex officio ad vtilitatem impugnantis, si nouit alteram partem non fouere iustitiam,& illum sequitur Bald.in l.post legatū.in pen.col.de his q̃ bus ut indig.ꝑ no.in d.l.vbi pactū.hinc etiam uidemus, ꝙ licet notoriū non releuet saltē ab onere proponendi,ut no.in clem. appellanti.de app.iudex tñ si,vult. pōt supplere in his q̃ sibi constāt ex actis,parte ēt nihil ꝓponente, ut no. Alex. concludit in l.eum qui ita.§.q̃ ita,el j. de ver.obl.& in cōs. 185.inci.Visis subtilissimis,&c.in 2.vol.ꝑ no. ꝑ Ang.in l.fi.de pet.hær. & ꝑ Imol. in l.4.§.hoc aūt iudicium. de dāno.infect.& ꝑ glo.in l.age.C.de transac. Præterea Eliazarus excipiendo de nullitate dictæ adiudicationis quātū est respectu Claudii,non allegat ꝓpriā turpitudinē,sed turpitudinem Claudii, cui indebite fuit ꝑ parte facta in solutū datio,& ubi dicatur: ꝙ ēt ex hoc capite non dēt admitti,quia ex quo & ipse partē suam simul & semel indebite obtinuit,dēt unius turpitudo cum turpitudine alterius cōpēsari,ar.l.viro atque uxore.sol.mat.¶ Ad istud similiter pōt rñderi ꝙ cū ex actis constet notoriē,agenti ex actu nullo actionē non competere,ꝙ iudex saltem ex officio suo dēt illum repellere,ut in terminis uidetur velle Bar.in l.fi.§.pen.de eo ꝑ quē fac. erit. ubi cōcludit,ꝙ si statutum ipso iure annullet cōtractū non soluta gabella,& nullus soluerit, non poterit alter alteri opponere de gabella non soluta,si tñ apparebit ex actis,subdit ipse,gabellā non esse solutā,& sic cōtractū esse nullum,debebit iudex agentē ex officio repellere,per not.in d.l.vbi pactū. ¶ Minus ēt vr̃ dici posse, ꝙ non posit Eliazarus de iure tertij opponere, q̃a agendo simul cnm Claudio vr̃ cōsensisse, ut Claudio castrū dēt in solutū,ar.no.ꝑ Bar.in l.cū pr̃.§.libertis.de leg.2.& ꝑ Bal. in l.si liqueat. C.de inof.don.& ꝑ Mod.in l.si cōstāte.§.si uxor, sol.ma.& sic ꝙ nūc non posit uenire ꝯ factū proprium, & ꝯ illud qđ semel approbauit.d.l.si mortē.& c.diuersis fallaciis. de cleri.coniug.Quia p̄dicta locū habent, qñ ille,cui dr̃ consensus p̄stitus,tacite nō poterat sine dicto cōsensu actū genere, sed vbi altero inuito potuisset solus actū gerere,non uidetur agens cū illo consentire,ar.no.ꝑ gl.in l.Caius; de pig.act. & per Bart. & oēs in l.q̃ dotis.sol.mat.cum concor.de q̃b.ibi. Et iste est casus noster,quia Claudius poterat & ante iudiciū inchoatū & post sine Eliazaro prosequi partē suā ab eo inuito. l.j. C.de consor. eiusdem litis.Ex alia ēt cā nō vr̃ adiudicatio in solutū valere,q̃a res feudalis,q̃ nec alienari,nec pignorari pōt,non pōt pro exequutione sñiæ insolutū cōcedi,ſm Sal.in auth.ei q̃.C.de bo.autho.iud.posid.in ult.char.per c.Imperialē.de proh.feu.alien.ꝑ Fed.¶ Nec obst.ſm eū.l.pete.§.prædiū.de leg.2. quia loquitur ille tex.in his,qui habent plenū dñium, non aūt in istis feudatarijs, qui habēt tñ vtile.Et ibi ēt subdit,ꝙ sicut non pōt ex dicta causa

tũ ius feudi trãsferri,quod ẽt cõmoditas non poterit adiudicari,per rões,de quib.ibi per eũ.Insuper non uř,ꝙ dicta mulier iuuari possit ex diuisione facta inter dictos fratres,immo vř potius obstare,quia in ea non tñ dř,ꝙ deuenerint ad diuisionem bonorum maternorũ,sed ẽt circa principiũ fatentur expresse, se esse hr̃des matris,ibi uidelicet,ꝙ cũ nobiles,& egregii domicelli Eliazarus, & Claudius Rodulphi fratres,filij & hr̃des egregij viri Ludouici Rodulphi,nobilisque & egregiæ dñę Philippę &c. & sic expresse illis p̃sentib.enunciat̃ illos esse filios & hæredes matris,q̃ uerba enunciatiua inter p̃sentes probant.l.optimã C.de cõtrah.& cõmit.stipu.& ꝑ Bar.& oẽs in l. sciendũ. de ver. ob.& in auth.si quis in aliquo.in fi.C.de edend.cum cõcor. de quib.in dictis locis.Si ergo probat̃ ex cõfessione facta in diuisione illos esse hæredes.matris,sequit̃,ꝙ post mortem Claudij dẽt admitti Eliazarus ad castrũ uirtute substõnis cõpẽdiosæ factæ per matrem inter ipsos filios suos institutos. Nõ.n. videtur
4 † dici posse, ꝙ ius fideicõmissi per Eliazarũ fuerit remissum in ipsa diuisione q̃uis promiserit attendere & cõplere diuisionem & nullo modo contrafacere, dicere vel venire de iure vel de facto,quia per huiusmodi clausulam generalẽ nõ dř fideicommisso renunciatũ,sicut per simplicem diuisionẽ, ut concludit Bar. cum quo alii magis communiter trãseunt in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 2.q.de verb.obl.& in specie idẽ tenet Bal. in quodam suo consilio ibi relato per Alex. & idẽ vult Bald.in l.cum pater. §.hæreditatẽ.de leg.2.q̃a dictæ clausulæ gñrales s̃m p̃dictos restringunt s̃m naturam actus,super quo interponitur.l.si stipulatus.de vsur. l. damni infecti stipulatio.de dam. infect. & iõ plus non operatur quam simplex diuisio,per quam constat fideicõmissum non censeri remissum.d.§.hæreditatem, & per Bart.& alios,in d.§.duo fratres.in j.q.¶ Nec obst.iuramentum.quia nõ extendit cõsensum ad id ad quod nõ extenditur actus simplex, in l.fin.C.de non nume.pecu.l.si.qui satisda.cogan.& not.Bar. in l.si quis pro eo.in 8.membro.de fideius.& Bal.in l.j.C.commo.& Doc.in l.4.§.quæsitum.si quis cautio.¶ Item non obs.ꝙ renunciauerit exceptioni doli,& omni legum auxilio,&c.iuxta not.per Barto.in authent.matri.& auiæ. C. quando mulier tutel.officio fungi potest. & in l.quæ sub conditione. de testam. tutel. quia quando per ipsam diuisionem, uel in ipsa diuisione renunciatum esset fideicommisso,tunc dici posset, ꝙ per illam clausulam cum iuramento diceretur renunciatum dispositioni legis,de his,de transac.& isto casu,scilicet quo fideicommissum sit remissum,loquitur Ale.ɔsi. 112.vol.vbi ponderat dictã clausulam,quia tunc remissio fideicommissi ualet,quamuis non appareat,ꝙ remittens habuerit plenam notitiam testamenti,sicut necesse est,ꝙ habeat.d.l.de his. ut illi legi intelligat̃ renunciatũ. Sed ubi in diuisione non est fideicommisso renunciatum, sicut non est in casu nr̃o,dici non põt, ꝙ ꝑ illã clausulam uoluerit d. l.de his.renunciare,& q̃a in casu nostro,ẽt si fuisset certus de testõ,ꝑ illius ẽt inspectionem non diceretur remissum per uerba illa generalia, secundum Doctor.in locis præalleg. quia verba de necessitate hoc non important.& iõ quia non fuit necesse.d.l.renunciare,dicta renunciatio gñalis ad illum non trahit̃, ẽt dici põt,ꝙ feudum non ueniat in remissione fideicommissi, iuxta no.ꝑ Bar.in l.si patrõi.ad Tre.q̃a hoc nõ ꝓcedit,q̃n fideicommissarius est de liberis cõprehensis in inuestitura,s̃m Pau. de Cas.& Moder.in d.l.si patroni.& Alexan.consi. 19.in 5.vol. Sed ẽt dato ꝙ post mortem Claudii venire nõ posset iure fideicommissi,posset tamen iure proprio admitti, non obstante dicta diuisione,ut in specie decidũt Bald.& Salic.in l.si familię.in
5 vlt.q.C.fa.erci.dum † volunt,ꝙ si feudum in totum obuenit in diuisione uni ex fratribus,ꝙ illo mortuo sine filijs masculis admitti debebit alter,si feudum erat paternum,uel antiquum,nec hæredi fratris præmortui tenebitur de euictione, etiam si de illa promisisset expresse,q̃a hoc casu frater euincens non dicitur uenire ɔ̃ factũ ꝓprium.sed venire ex naturã rei,& idẽ vult Bal. in l.j.in 11.q.de rer.diui.& gl.in c.j.in tit.Impera.Lotha.Euge. pap.& Alex.consi.21.5.uol.¶ Sed etiam cessantib.p̃missis vř,ꝙ uxor & hr̃s Claudii excludatur.Nã de iure cõi certum est,tũ q̃a est hæres extranea & fœmina, ad quam feudum non transit. c. j.de success.feud.& c.j.de grad.success.ĩ feud.& no.in l.ex facto. §.fi.ad Treb. uirtute ẽt cõsuetudinis non uidetur posse dictum feudum petere,q̃a quamuis ꝑꝑ consuetudinem possit sp̃aliter alienari,non uidet̃ tamen,ꝙ ueniat in uniuersali alienatione,si

cut est hr̃dis instõ,q̃a ex quo natura inuestituræ,descendentes mortua matre,sp̃aliter,vocantur, ꝑ hanc specialẽ ꝓuisionẽ derogari dẽt generali ꝓuisioni institutionis,& nõ eɔ̃.l. sanctio legũ,de pęnis.l.doli clausula.de ver.ob. & q̃a in dubio faciẽda est interpretatio,ꝙ ꝑ hãc institutionẽ noluerit p̃iudicare illis,q.b. ꝑ inuestituram erat ius q̃sitũ,saltẽ spe,arg.l. 2. §. merito. & §.si q̃s a principe.ne q̃d in loco publ.Si ergo instõ hæc bona nõ includit,certum est,ꝙ dicta mulier agere non potest contra dictũ Eliazarum.Præterea licet valeat consuetudo, ꝙ alienari possit
6 feudũ in masculos sine ɔsensu dñi,nõ vř † tñ valere,vt possit in fœminã alienari,quia cõcurrerent tũc duo specialia. Primum esset,ꝙ feudũ alienari possit sine consensu dñi in illũ,q̃ non est de agnatione. Secundũ esset,ꝙ fœmina ad feudũ admitteretur, ꝙ esset ɔ̃ not.in l.j.C.de dotis promis.& iõ Bãl.in c.1.§.donare. qualiter olim feud. aliena. poter. concludit, ꝙ licet feudũ concessum pro se & quibuscunq; hæredibus comprehẽdat etiam legatarium,qui largo mõ hr̃s est.l. id tp̃s.§.1.de usuca. non comprehẽdit tñ vxorem legatariã, quia duo specialia cõcurrerent, primũ,quia feudũ transiret ad illos, qui nõ sunt de agnatione: item ꝙ transiret ad fẽminã,ɔ̃ no.in d.l.j.Sed tamẽ præmissis nõ obstantibus contrariam sententiam puto ueriorem, & in pri-
7 mis præmitto,ꝙ † valet consuetudo, ut feudum alienari possit sine cõsensu dñi,s̃m Sal.in auth.ei q̃,vlt.char. de bon.auth.iud. possid.& Io.Fab.in loco statim allegando,sicut ẽt consuetudine induci potest,ꝙ fœminæ succedant in feudis, masculis ẽt extantib.c.significauit.& ibi no.Doc.de rescri.& per Spe.in tit.de feud.§.q̃m.ver.21. Stante igitur dicta consuetudine in prouin-
8 cia,ut in themate præmittitur,dico ꝙ † hoc feudũ transire potuit ad vxorẽ Claudij uigore uniuersalis institutionis,ꝙ hoc vel le uidetur Io.Fab.institu.de rerum diui. in prin. ubi concludit, ꝙ quãuis in alienatione generali nõ veniant prohibita alienari,sicut est feudum,iuxta nota.in l.codicillis.§.instituto. de leg. 2.cum simili. stante tñ consuetudine,sicut est in Francia,ꝙ alienari possint ut bona allodialia, comprehẽduntur ẽt in generali alienatione, quia cessat timor pœnæ, ꝑꝑ quem aliàs in ea non venit,& ultra ipsum hoc efficacissimẽ probatur. Nam in casib. in q̃b. feudũ põt sine cõsensu dñi alienari, prout q̃n fit alienatio in vnum ex comprehensis in inuestitura.c. Imperialẽ.§. præter ea ducatus.de prohibi.feu.aliena. per Fed.& per Bar.in d.l.2.§. duo fratres.in 10.q.& per Doc.in l.si domus.§.fi.de leg.j.tunc feudũ uenit in uniuersali successione, puta si fuit hr̃s grauatus restituere hr̃ditatẽ uni ex cõprehensis in inuestitura, nam ĩ hac uniuersali restõne venit ẽt feudum q̃uis ad illũ solũ ꝓuenire nõ debuisset fideicõmisso cessante,ut no. colligitur ex dictis Ioan. And.in addi.Spe.in tit.de loca.§.nũc aliqua.uer. 155.in addi.ic. Puto ꝙ hoc uersi.qõ nõ eẽt dubia,&c.& clarius per Bal.in l.cũ virum.C.de fideicom.& Pau.de Cas.in d.l.si patroni.in prin.ad Trebel.eadem ergo rõne dicendum est,ꝙ cum uniuersitate trãseat feudum ad illos,q̃b.ex consuetudine titulo singulari posset cõcedi. Confirmant̃ p̃dicta,quia quicquid est cessibile, est transmissibile ad hr̃des.l.ex plurib.de admi.tut.nec dicat̃,ꝙ illa regula hẽat locũ negatiue,non aũt affirmatiue.l.si stipulatus fuerim illud.ĩ prin.& ibi no.Ale.de uer.obl.q̃a verũ est, ꝙ affirmatiue nõ ꝓcedit incipiẽdo a trãslatione ad hr̃des,sed incipiendo a cessione affirmatiue procedit, sicut a translatione incipiẽdo negatiue.Sicut ergo inter uiuos potest feudum de consuetudine cedi & alienari,ità ad hęredẽ uniuersalẽ trãsit, & quia facilius res ad hr̃des transit,q̃ ꝙ alienetur inter viuos.d.l.si stipulatus.& in l.mulier.l.si ex asse.& ibi Bar.de iure dot.& dato ẽt ꝙ feudũ inter viuos alienabile nõ ueniret in simplici institutione hr̃dis, veniret tñ in casu nr̃o,in quo instituit uxorem in oĩbus suis bonis
9 q̃buscũq; .Nã ex uirtute illius dictionis, † q̃buscũq.ueniunt bona,q̃ aliàs nõ venirẽt, sicut uidemus, ꝙ in restõne fideicõmissi, si verba grauaminis sicut uniuersalia & pinguia, ueniunt bona quæ aliàs non uenirent in simplici grauamine. d. l. cum uirum & no.in l.Marcellus.§.quidã liberis.ad Treb.& faciunt no.in l. balista.eo.ti. Et hinc est,ꝙ si quis recepit feudum pro se & quibuscunq.hæredibus,q̃d uenit ẽt in restitutione fideicommissi, ubi aliàs non ueniret,secundũ Bal.in d.l.cum uirum.& sequuntur moderni in d.l.si patroni.in prin.Dicendum est ergo, ꝙ stãte dicta ɔsuetudine,feudum est simpliciter hr̃ditariũ & ad quoscunq. trãsitoriũ,& ꝑ ɔ̃ns ꝙ ad vxorem Claudij institutam ꝑtinere põt uigore instõnis. Nec obstãt in cõtrariũ allegata, uidelicet,

delicet, ꝙ per prouisionem generalem institutionis non censeatur recessum a spāli ꝓuisione inuestituræ, per quam agnati admittuntur, quia per generalem prouisionē factam in una dispositione, intelligitur recessum a spāli posita in alia pcedēti dispositione. l. libertis quos & ibi Bart. de alimē. & cibar. leg. etiā in d. l. doli clausula. & ꝑ Dy. in regula, generi. de reg. iur. in 6. & tāto magis, quia hic diuersæ dispositiones non ab eo, sed a diuersis oriuntur, arg. l. sciens. de alimē. & ciba. leg. & ꝑ Bar. in d. l. libertis. & in l. quæsitū. §. 1. de fund. instru. Non obst. etiā l. 1. §. meritò. & §. si quis a principe. ne q̃d in loco publ. quia ibi disponens ex ptāte ordinaria nō poterat alteri absolute nocere, sed in casu nr̃o uigore consuetudinis poterat cōprehēsis in inuestitura absolute nocere, & illos excludere. Postquā igitur cōstat, ꝙ feudum cōprehēdi pōt in gnāli hr̃dis instōne, restat nunc videre, vtrū posit vxor & hæres Claudij dictū feudū ab Eliazaro vēdicare, & mihi vr̃ ex pluribus dicēdū ꝙ sic, & primo uigore adiudicationis in solutū, nā respectu partis suæ non pōt allegare dictā in solutū dationē esse nullā ex defectu citationis, quia allegaret suā turpitudinē. d. l. si seruus pluriū. §. 1. de leg. 1. cū ɔcor.

10 de quibus supra. Nec obs. ꝙ dicta † turpitudo sit notoria, quo casu auditur, uel saltē iudex supplet ꝓ allegata in cōtrarium, q̃a immo si sola datio in solutum, uel instrumentum dictæ dationis producatur per agentē sine processu, in quo dr̃ apparere de defectu citationis, iudici huius causę non dicitur notorie cōstare de dicta nullitate, quia acta facta in alia cā etiā inter easdē ꝑsonas fidē non faciunt in alia instantia, antequā de nouo ꝓducantur, f̃m Bar. no. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 2. q. de acqui. poss. allega. l. cum antea. in fine. C. de arbi. & idem Anto. de But. in c. cum dilectus. in antepe. col. de cau. pos. & proprie. & Ale. in l. 2. in fi. C. de eden. Si ergo ostenso instrumento dationis in solutum factæ etiam ipsi Eliazaro dicat ipse iudicem nulliter processisse, repelli debet ab excipiendo, & approbando dictā exceptionē, de qua tunc non cōstat. Si. n. de illa cōstaret tpe exceptionis sine alia probatione extrinsecus, tūc procedere possent cōtraria. Præterea dico ēt casu, quo de turpitudine constaret notorie, non debet audiri, neq. iudex pōt supplere f̃m Ale. ī d. l. & per iusiurādum. §. fi. sequendo no. per Bar. ibi simpliciter, & Pet. de Anch. in c. inter dilectos. de don. qui in hoc tenet contra Abb. in præalle. c. inter dilectos. Similiter quoad partem dicti Claudij non debet audiri Eliazarus opponens de nullitate ex defectu citationis. Nā cautela est, ut dixi, ꝙ instrumentū dationis in solutū solū producatur sine processu, ex quo instrumēto tm̄ apparere non pōt, partē nō fuisse citatā. Si ergo excipiat Eliazarus, ꝙ nulliter fuit pars adiudicata Claudio ex citationis defectu, repelli poterit replicatione proponenda ad impediendum, ut admittatur ad probandū suā exceptionē, & erit sub hac exceptione replicanda, uidelicet posito & non concesso ꝙ pars sit mihi adiudicata nulliter, audiri tamen non debes, quia & in parte tibi simul & semel adiudicata, nulliter fuit processum, tūc enim ex quo supra dicta nullitate uenit faciēda extrinseca probatio per productionē processus, non admittetur Eliazarus ad illius probationē, nisi prius ostendat in parte adiudicationis sibi factæ interuenisse citationem, quod equidem facere non poterit, & hoc præsertim ꝓcedit, ex quo dictus Eliazarus tractat de lucro, & actor de dāno euitādo, & ita colligit ex no. ꝑ Bar. ī d. l. fi. §. pe. de eo ꝑ quē fac. er. iunctis his, q̃ ipse no. ī l. cū mulier. sol. ma. & ibi clarius hoc exprimit & declarat Ale. dū format. q. vtrū si ex forma statuti annullat̃ ɔ̃tus ipso iure non soluta gabella, posit reus excipiēs de gabella nō soluta repelli replicatione ꝙ ēt ipse nō soluit, & ɔcludit ꝙ sic, si actor de dāno & reus d̃ lucro certat, & opponi dēt, f̃m Ale. ibi, ī forma p̃dicta, & ad impediēdū ꝓbationē exceptiōis, ꝑ no. ꝑ Bar. ī d. §. pe. ex q̃b. patet ꝙ Bar. nō ɔ̃dicit in casu nr̃o, quis illū allegauerim ꝓ parte ɔ̃ria, si caute agatur, & ꝓut supra est ostēsum. Si enim pateretur sup exceptione fieri ꝓbōnes de nullitate, tūc iudex suppleret, & actor repelleret, f̃m Bar. ibi, sed instādū est, ꝙ ad probādum nō admittat, & iudici de nullitate ɔstare non poterit. Scd̃o dico, ꝙ huic hæredi cōpetit rei vēdicatio vigore diuisionis, q̃ causat titulum habilē ad vsucapionē & ad trāslationem dnĩj, si tradēs erat dn̄s & tradidit q̃s partem suā, ut no. in l. j. C. com. vtriusq. iudi. & in l. cum solus. de vsuca. per omnes, & maximè per Pau. de Castr. Quo igitur ad partem Eliazari, quam ut suam tradidit Claudio, competit hæredi eius rei uendicatio contra illum, nec hæredi poterit Eliazarus in dicta parte opponere exceptio-

11 nem dnĩj, q̃a vbi habeo cām † ab vno, agere possum contra illū ex solo titulo, quem ab illo habeo rei uendicatione, q̃a non auditur excipiendo, non sum dn̄s, q̃a ipse sui turpitudinē allegaret, f̃m gl. quam oēs approbant, ī l. cum res. C. de prob. Quo uero ad partem Claudij, in qua non hēt titulum a fratre, similiter poterit agere rei vendicatione, q̃a de dnĩo eius cōstat ex cōfessione dicti Eliazari in ipso instrumēto diuisionis, in quo narratur circa principium, ꝙ dictus Eliazarus & Claudius dictum castrum de Verdachis, & q̃dā alia bona paterna & materna cōia & indiuisa inter se hēant & possideant, & c. & sic clare in ipso instr̄o narratur, ꝙ dictū castrum inter dictos fratres est cōe, & sic in dnĩo ipsorum: aliàs si eēt alienū, non posset dici inter illos cōe, quia q̃d cōe est, meum est, l. serui elec. §. fi. de leg. j. quæ verba narratiua ꝓbant inter dictas partes. d. l. optimā. C. de cōtrah. & cōmit. stipu. & dixi supra. Quod āt ex tali ɔfessione dnĩū ꝓbetur, & ꝙ illius vigore ɔ̃ ɔfitētē agi posit rei vendicatione, tenet Bal. & reliqui in l. cū falsa. C. de iuris & facti igno. ꝓbat ergo dicta confessio non tm̄ respectu partis Claudij, sed etiam respectu partis Eliazari, & sic ex hoc ēt capite respū suæ partis non pōt dnĩj exceptionē opponere, quia ultra hoc ꝙ ipse nō possit excipere rōne tituli, quem hēt Claudius ab eo, ut dixi, de dnĩo ēt suæ partis contra eū cōstat ex dicta sua confessione, & sic tradendo suā partem ex titulo diuisionis Claudio, probatur ex ea dnĩum in eū dictæ partis fuisse translatū, & hoc fundamentum est tutissimū. ¶ Superest demū ad allegata in cōtrariū rn̄dere. Nō obstat igitur in primis, ꝙ Eliazarus possit suā notoriā turpitudinē allegare, ꝑ no. in c. inter dilectos. de donat. q̃a negat, ꝙ in hoc iudicio sit notoria, ex quo ꝓcessus antiquus non ꝓbat sine ꝓductione: ad quē ꝓducendū non dēt Claudius admitti, ut est supra dictū, & per hęc latius per superius dicta patet rn̄sio ad no. ꝑ Bar. in l. fi. §. pen. de eo ꝑ quē fac. erit. ¶ Non obst. ēt, ꝙ feudum non possit in solutū adiudicari, quia hoc non pōt Eliazarus allegare iisdemmet rōnib., quib. nō pōt excipere de nullitate ex defectu citationis. Preterea ex cōsuetudine alienari pōt excipere de nullitate ex defectu citationis. Præterea ex consuetudine alienari potest. iō pōt ēt ī solutum cōcedi, f̃m Sal. in spe

12 cie in d. auth. ei qui. in vlt. char. Item † & tertio, quamuis ius ipsū feudi non posset dari in solutū, cōmoditas tm̄ in exequutione sn̄iæ pōt adiudicari, f̃m Bar. in l. si finita. §. si de vectig. de dam. infe. cū quo alij cōiter transeunt, & in alijs locis de quibus ibi ꝑ Ale. qui reprehendit Sal. contrarium attentātē in d. auth. ei qui.

13 † Item non obst. ꝙ Elizarus venire possit uigore substitutionis maternæ: cuius est hæredes, ut patet ex uerbis instrumenti superius ponderatis, & cui fideicōmisso non dicitur renunciatum in ipsa diuisione per superius allegata, quia ut in facto proponitur, dicti fratres hæreditatem paternā repudiauerūt, & iō fideicommissum iniunctum Claudio per dictam repudiationē expirauit. l. eā quā. C. de fideicom. l. si nemo. de test. tutel. ¶ Nec obest dictum instrumentum ibi, uidelicet, filii & hæredes egregij viri Ludouici Rodulphi, nobilisque & egregiæ do. Philippæ &c. quia illæ duæ demonstrationes, scilicet filij & hæredes referuntur ad Ludouicum, cui vere sunt filij & hæredes, ad matrem uero Philippā uerbum filii tm̄, & non uerbum hæredes, refert, ex quo, ut dictum est, per repudiationem pcedentem constat, illos non esse hæredes matris, quia clausula referri debet tm̄ ad proxima, & non ad oīa rōne contrarietatis euitādæ. l. si idem cū eod. §. fi. & ibi plene no. de iurisf. om. iud. & per Doc. in l. talis scriptura. de leg. j. facit, quod no. Iacob. de Belui. in l. quoties. C. fa. ercis. vbi vult, ꝙ si sequentia non pn̄t cōmode referri ad oīa pcedentia, ꝙ ad proxima tm̄ referri debeant, allegat. §. fi. & l. qui in adoptione. de adop. & magis ad propositū dicit Bal. in pulchra q. in l. j. C. de suis & legi. hær. ꝙ si pcedentia sunt aduersatiua, ꝙ fit relatio ad illud q̃d est probabilius, & ꝑ p̃dicta accommodatissime ad casum nr̃m, ita ēt considerat Ale. in cons. 48. in j. vol. Ad euitandā ergo contrarietatem dictæ ambæ demonstrationes referuntur ad patrem proxime noīatū, & non ad matrē, cuius constat illos non eē hęredes ꝑ ꝑ repudiationem, quam ēt si uellent reuocare, nō possent, nisi intra annū, qui in casu nostro erat elapsus, ut no. gl. in l. fi. C. de repud. hære. & Doc. communiter in l. 2. C. de iuris & fac. ign. & per Mod. in d. l. qui se patris. C unde lib. Et propterea quamuis etiā uerbum hæredes, refertur ad matrem per ostensionem repudiationis, appareret illam tacitam

citam

citam confessionem eẽ erroneã,iuxta no.plene ꝑ Bar. in l.non fatetur.de confes.qui error põt ẽt reuocari per hr̃dẽ Claudij.l. non idcirco. C.de iuris & facti ign.& nõ.Bal.in d.l.error. in fi. eo.ti. Dũ vero in instrõ dicitur,ꝙ diuidunt bona materna,hoc nihil ad rem,qa stante repudiatione non potest dici hæreditatẽ post annum repudiationis esse aditam, & ideo subauditur dictio,olim, l.eius qui in ꝓuin.cũ gl.& ibi no.Bar.si cer.pet.& in l.insula.§.fi.& ibi ẽt no.Bar.de acq.rer.do.cum concor.de qbus per Ale.in l.j.§.j.de ope.no.nun. Non est ergo necesse quęrere,utrum Eliazarus cũ iuramento renunciauerit. l. de his.de transac.qa ex quo Claudius non est hæres, non tenetur ad restitutionem fideicommissi.Non obst.dum postremo dicebat, ꝙ Eliazarus dẽt post mortem Claudij saltem venire posse ex iure sibi competenti ex inuestitura,per no.ꝑ Bal.in l.si familiæ.C. famil.er.Quia hoc verum esset, si ad hæredem Claudij feudum
14 non transiret ex consuetudine pallegata. ¶ Nec obst. etiã † dũ dicebatur, quod consuetudine non potest introduci, ꝙ fæmina quę non est de agnatis, succedat, quia concurrerent duo specialia, contra not.in l.fi.C.de dot.promis. qa vbi sit consuetũ alienationem fieri in masculos.Item in fœminas non fit in omnibus prædictis,vel fieri non dicitur uirtute unius consuetudinis sed sunt duæ & ex una introductũ est in masculos alienari posse,& ex altera in fœminas.Cum ergo duæ sint cõsuetudines nũmero dicta duo spãlia trahũt originẽ ex diuersis finibus iõ concurrunt.l.singularia.si cer.pet.vel dato ẽt ꝙ esset vna consuetudo,tamen per illã,& per legẽ potuit expresse introduci, ꝙ duo spãlia concurrãt,vt est casus in l.fi.C.ad Velle. vbi spãliter fauore dotis mulier potest fideiubere, contra tñ senatusconsultum Velleianum.Item fideiubendo obligatur pacto nudo,contra l. quintam.§.satis acceptio.de uerb.ob.& l.blãditus.C.de fideius. Nec ob.no.in d.l.j.quia in dubio bene faciẽda est semper interpretatio,ꝙ lex noluerit,ꝙ duo specialia ꝯcurrant, sed ubi constat clare,ꝙ voluit illa concurrere,tunc concursus admittitur. & idem est dicendum in consuetudine hñte uim legis.l.de quibus.de legibus.Preterea ubi in inuestitura concederetur feudũ pro se,filiis hr̃dibus, tunc ex ea non posset Eliazarus admitti, postquam hæreditatem repudiauit.c.j.an agn.uel fil. & ibi per omnes.Quo etiam casu uxor dicti Claudij agere posset contra Eliazarum petitione hæreditatis,ex quo possidetur per illum, qui non est de comprehensis in inuestitura propter repudiationem predictam,quia ut concludit Bart.in d.l.si patroni.cũ quo transeunt Mod. heres etiam extraneus, ad quem feudum non transit rõne possessionis defuncti,agere potest petitione hereditatis contra possessorẽ feudi,si ad illũ non ptinet ex inuestitura,quinimmo ẽt si recepta eẽt pro se & liberis simpliciter, quo casu non est necesse,ꝙ filii sint hæredes,ut ꝑ Bal.& antiquos in d.c.j.& in d.l.qui se patris.C.unde li.& ꝑ Io. And.in addit Spe. in ti.de feu.§.qm̃,ver.38.& Bal.in l.3.in fi.C.de fideic.adhuc in nostro agi põt petitio.hæreditatis contra Eliazarũ,quia esto,ꝙ sit de cõprehensis in inuestitura,tñ ad illũ nõ pertinet,sed ad hr̃dem Claudii,sicut alia bona allodialia,& iõ sicut ꝑ dictis aliis bonis sibi dat petio hereditatis,ita & pro isto castro.Nã Bar.in d.l.si patroni.negat illã dari cõtra cõprehẽsũ in inuestitura,& ꝙ ex illa hẽt ius,aliàs secus,& ex ꝑdictis concludo ex pluribus causis & actionib. posse dictum castrum uendicari a dicto Eliazaro per hæredem dicti Claudij. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Participia,datis & solutis,resoluuntur in relatiuum & uerbum præteriti temporis.*
2 *Acta sine testibus fidem faciunt quo ad ea, quæ sunt de actis. secus quo ad alia.*
3 *Confessio dicitur esse de actis.*
4 *Confessio procuratoris an noceat domino,cum nu.seq.*
5 *Iuramentum calumniæ præstatur a procuratore uel curatore in animam ipsius iurantis, non autem principalis.*
6 *Delatio iuramenti calumniæ requisita a statuta dicitur de forma ita demum,si a parte aduersa instetur,quod deferatur.*
7 *Coactus ut quis dicatur,potentia cogendi sufficit.*
8 *Confessio an prosit absenti.*

CONSILIVM LXXIII.

VISIS actis causæ vertentis inter Ioannem & fratres ex una,& magistrũ Andreã ex altera,& omnibus maturè põderatis mihi uidetur omissis superfluis,ꝙ exequutio cõmitti non debuerit,nec possit pro ducatis quinquaginta,& ꝓsertim,quia procurator dicti Ioannis & fratrũ in iudicio confessus est,dictam quantitatẽ fuisse solutã dictis suis principalibus ꝑ illa uerba .s. detractis de eius petitione ducatis quinquaginta auri, datis, & solutis per dictũ magistrũ Andreã dictis suis principalibus post productionẽ dictæ petitionis & iudicij,&c.Nam illud partici-
1 piũ,datis & solutis,resoluitur † in relatiuũ & verbũ ꝑteriti temporis,perinde ac si dictũ fuisset,qui dati & soluti fuerũt,s̃m gl. in cle.j.in verb.dignitatibus.de pb.& Bar.in l.centurio. de vulg.& pup.dũ tractat de substitutione facta de pauperib.Chri,& in l.j.in fi.de cõd.& demõ.& quæ uerba sui natura importãt actualẽ dationẽ & solutionẽ,iuxta not.ꝑ gl.Bar.& alios in l.si ex cautione.C.de nõ nu.pec.& ꝑ Bart. in l.singularia.in vlt.col.si cer. pet.& ꝑ Doc.maxime mod.in l.prædia.de acq. poss. sed in casu nostro actualis datio & solutio nõ probat, qa notarius refert, ꝙ dati & soluti fuerũt post ꝓductã petitionẽ,& sic põt hoc verificari in actu prius facto in absentia notarij, ideo de datione & solutione ꝓcedente notario nõ credit,sed solũ de his quæ gesta sunt corã eo,s̃m Inn.in c.j.de fid.instr.& de his quæ uidit & audiuit,s̃m Inn.in c.fraternitatis.de hæret.& Bald.in rub.C.de fid.instr.col.3.& in l.precibus.C.de prob.in auth.sed nouo. C. si cer.pet.nõ potest forte ẽt dicta actualis datio & solutio pro-
2 bari per acta iudicij, quia quãuis † fidẽ faciãt sine testibus. s̃m gl.& Doc.in c.qm̃ cõtra.de proba. & in l.emancipatione.C. de fid.instr.hoc tamẽ verũ est quoad ea,quæ sunt de actis, nõ autẽ quoad alia,puta mandatũ vel aliũ cõtractũ,quia tunc requiruntur testes secũdũ Inn.do.Ant.& Abb.in d.c.qm̃ ꝯ.& Inno.in c. post cessionẽ.de prob.& Lap.alle.81.inci.Non valuit.& Bal.in rub.C.de fid.instr.col.2.& idẽ vr̃ de actuali datione uel solutione certæ quantitatis.Quãuis autẽ isto casu per prædicta non ꝓbetur ex dictis uerbis actualis datio,uel curator cõfessus est magistrũ Andreã dedisse & soluisse suis principalibus dictos ducatos quinquaginta, sicut uidemus,ꝙ licet per illa uerba,s.dedit & numerauit,ꝓlata in instrõ publico, ꝓbetur vera nũmeratio, ꝑ ea quę hñr in d.l.si ex cautione.si tamẽ proferãtur in scriptura priuata,importãt solum confessionẽ de recepto.l.tutor.§.fi.cũ gl.parua in ver.accepi.de usur.& per glo.& Barto.in l.fin.C. de do.cau.non nu.& in l.si nõ singuli.C.si cer.pet.& per Ang. & Alex.in l.ꝑdia.de acq. poss. & ꝑꝑea in casu nr̃o cũ acta iudicij quoad actualẽ dationẽ & solutionẽ non habeantur pro scriptura publica,per prædicta uerba illa,s.qui dati sunt & soluti, important tantũmodo cõfessionẽ de recepto ea ratione, qua idẽ significant,qñ proferuntur in scriptura priuata.Et quæ cõfessio ꝓbat ex actis iudicij ẽt sine testibus,qa dicit talis confes-
3 sio esse † de actis.l.cũ precũ.de lib.cau.& sicut dicimus de cõfessione facta rñdendo positionibus,iuxta not.in c.j.de cõfes.li.6. Nec refert,ꝙ dicta nõ prosint prolata ab ipso procuratore,sed ꝙ sint verba notarij.quia quidqd est scriptum per notarium in actis,ꝓsumit scriptum de uoluntate & mãdato dicti procuratoris cõparentis,& sic uerba notarij reputant̃ ꝓlata ab ipso ꝓcuratore,s̃m Bal.in l.errore.circa prin.C.de testa.Est ergo uiden-
4 dum,† vtrũ talis ꝯfessio procuratoris & curatoris noceat dño, & adultis. Et qũis regulariter qñ est facta per modũ uolũtariæ iurisdõnis dicat̃,ꝙ nõ nocet,secũdũ Bart. in l.certũ.§.sed an ipsos.de cõfess.& Cy.in l.j.C. eo.ti.& Doc.in c.j.vt lit.nõ contest. tñ in casu nostro ꝯrium videtur dicẽdũ spãli rõne,s.quia procurator & curator iurauit; unde rõne iuramẽti,& ꝑꝑ eius uinculum vr̃,ꝙ talis cõfessio noceat,ut colligitur ex no. ꝑ Bar.& clarius per Imo.in l.qui bona.§.alieno.ff.de dãno infec.ver.tertio quæro.ubi concludit Bar.ꝙ põt ꝓcurator in ꝑiudiciũ dñi iuramentũ ueritatis ꝑstare,si habeat ad hoc mandatũ spãle,vel mãdatũ generale cũ libera, allegat.l.iusiurandũ, qđ ex ꝯuentione. §.fi.de iureiur.& quia cõfessio procuratoris nocet dño,d.l.certum.§.sed an ipsis.dũmodo,dicit Bar. iuret in animã principalis,sicut fecit in casu nostro.Imo.aũt dicit,ꝙ immo cõfessio dicti procuratoris facta per modũ uoluntariæ iurisdictionis non nocet dño,vt in locis pallc.& ꝯñr vr̃,ꝙ ẽt iuramentũ ei nõ præ-

iudicet,sed rñdet,ꝙ ista nõ est simplex cõfessio sed iurata,iõ ꝑ iudicat indistincte,& hoc q̃a iuramentũ hẽt vim transactionis l.2.de iureiur.mediante qua transactione põt procurator cũ libera dño præiudicare.l. ꝓcurator totorũ.& l.procurator cui libera.de ꝓcuratorib.& sic clare vult Imo.ex no.ꝑ Bar.ibi,ꝙ cõfessio iurata procuratoris hñtis mandatũ cũ libera,etiam facta per modum uoluntariæ iurisdictionis præiudicet dño,ꝙ est singulare, quia de hoc non tangitur per Doc. in locis ubi de hoc tractari consueuit.& cum Imo. transit etiam Alex.in d.§. si alieno.licet eũ nõ bene referat,ergo idẽ est dicendũ in casu nr̃o,q̃a iurm̃ hoc præstitum a curatore nõ tñ fuit iuramentũ calũniæ, sed ẽt ueritatis,& tale ẽt debuit esse ex forma statuti disponẽtis ꝙ iurare debeat,ꝙ aĩo calũniæ non petit executionem, & ꝙ ei particulariter vel in totũ nõ est,nec fuit in aliquo satisfactũ, & sic dicta forma iuramenti pro parte est de calũnia, & pro parte de ueritate.Ideo inquãtũ cũ iur̃o curator ꝯfitetur pro parte solutum suis principalibus,dicit̃ iurm̃ ueritatis,& per ꝯñs talis cõfessio iurata nocet adultis,ẽt si facta dicat̃ per modũ uolũtariæ iurisdictionis,q̃a curator dr̃ esse administrator cũ libera.l.ꝑses. & ibi plene no.C.de trãsa.& no.in l.in mãdato gñali.ff.de proc. & ẽt ꝑiudicat Ioanni tanq̃ sit eius ꝓcurator.& est satis,ꝙ sit cũ libera spãliter in hac cã. c. qui ad agendũ.in fi.de procu.in 6. & not.Bar.in d.l.iusiurandũ qđ ex cõuentione.§.fi.de iureiu.cum libera non sit concessa solũ super instantia,sed etiam super solutione. le. qui Romæ.§.Callimachus.& ibi Bart. & oẽs,de uerb. oblig.Nec obst.ꝙ iste procurator & curator nõ iurauerit ad delationẽ partis,sed spõte,& sic uidet̃, ꝙ trãsactio dici nõ possit, q̃a debuit a iudice deferri ex forma statuti, quæ delatio iudicis repræsentat factũ partis contumacis.l.si ob cãm.de euictionib. & satis intelligit̃ facta delatio a iudice,ex quo iurauit eo ꝑsente & admittente,si & inquantũ,& sic ratũ hñte.l.fi.C.ad Macedo. iunctis no.per Bar.in l.si qñ.in prin.de leg.j.vbi loquitur de illa admissione,si & inquantũ.& vbi ẽt iurm̃,de quo loquitur statutũ,& qđ ẽst pr̃stitũ,esset tm̃modo iuramentũ calumniæ,exe
5 quutio debuisset in totũ denegari, q̃a † tale iuramentum dẽt ꝑstari ꝑ ꝓcuratorẽ uel curatorẽ in aĩam ipsius iurantis, & non principalis,siue sit iuramentum solennitatis.l.2.§. ꝙ obseruari. de iuramẽ.cal.siue sit probationis ſm̃ Bar. & Doc.ĩ d.l.qui bona.§.si alieno.de dã.infe.qđ in causa nostra non est factũ,q̃a in aĩam principaliũ iurauit ser Robertus,& nõ in aĩam ꝓpriam,& ideo q̃a non fuit ꝑstitũ,ut debuit,hr̃ ꝓ nõ ꝑstito.l.quoties. cũ concor.q̃ satisd.cog.Et ꝯñr cõmissio exequutionis fuit nulla,tã q̃ facta ꝯ formã statuti.l.cum hi.§.si ꝑtor.de transactio.& ꝙ sit de forma,ꝯstat ex duob.Et primò,q̃a statutũ dicit, delato tamẽ prius sacramẽto,siue dict a verba ꝯditionaliter capiant̃.l.a testõre.de condi.& demon. quia oĩs conditio apposita per legem cẽsetur de forma,ſm̃ Bal.in auth.matri & auiæ. C. quãdo mulier tute.officio fungi pot.siue exponantur, dũmodo ꝑstetur prius iuramentũ,q̃a ubi per lehẽ dicitur,dũmodo sic factũ, sit illud pro forma datũ intelligitur,& si omittatur actus reddit̃ nullus, ſm̃ Io. And.in c.ex tuarũ.de auth. & vsu pall. & in c. nullus ex consi.de reg.iur.in 6.& Alexã.in leg.j. .in prin.ad leg.Falci. Secundo,ꝙ ꝑstatio dicti iuramenti sit de forma, ꝓbat inquantũ statutũ vult,ꝙ prius deferat̃,q̃a ubi est pri⁹ & posterius,ibi ordo intelligit̃ datus pro forma,ſm̃ Bal.in l.j.C.ne liceat ter.pro-
6 uoca.Nec obst.† si forte dicatur,ꝙ delatio demum intelligitur esse de forma,si petat̃ a parte aduersa,ꝙ deferat̃,per l.peto.§.fi. de lega.2.cũ ibi no.per Pau.de Cas.cum ꝯcordan.de quibus ibi per mod.ĩ c.fin aũt. de rescript.& per Mod.in l.uniuersa.C.de ꝑcibus Imper.offe. quia statutũ requirit dictã delationẽ iuramẽti.Primò quãdo pars ꝯ quã petitur exequutio,est cõtumax, quo casu dici nõ põt,ꝙ delatio dẽat peti a parte cõtumace, sed tũc est necesse,ꝙ iuramentũ deferat̃,licet per partẽ hoc non petatur:& idẽ ẽt qñ pars non est cõtumax,quia statutum etiã tũc vult,ꝙ instrumentũ mandetur exequutioni,ut superius est expressum, quæ relatio ad ꝑcedentia intelligit̃ facta cũ oĩbus suis qualitatibus,ſm̃ Bar.in l.si q̃s seruũ.§.fi.de leg.2.in l.j.de raptorib.& in l.sanctio legũ.de pœ.& sic delato prius iuramẽto ẽt si a parte ꝯtria hoc nõ petat̃, ꝓut in præcedentibus declaratur, vt dixi.Insuper & ex alio nocet dicta confessio procuratoris & curatoris,quia facta fuit per modum contentiosæ iurisdictionis, quoniam ex forma statuti debet iuramentum deferri sub ea forma sub qua iuratum est,& qui petit exequutionem,cogitur iurare de ueritate,ideo confessio talis facta ex necessitate statuti & non uoluntarie ꝑiudicat principali,q̃a tenet̃ ꝓcurator & tutor bonã fidẽ agnoscere.l. quoties.§. sicut.de adminis.tut.sicut dr̃ de cõfessione ꝓcuratoris facta positionib.vel ad libellũ,q̃b⁹ respõdere cogitur,ſm̃ Doct. in d.§.sed an ip sos.& in d.c.j. ut li. non contest. Et quamuis in casu nostro procurator iurauerit & confessus fuerit nemine deferente,vel cogente,dr̃ tñ inuitus fecisse,ex quo sciebat cogi posse.l.nouissime.ff.qđ falso tut.aut th.& ibi no.Bal.Sufficit.n.potentia cogendi ad † hoc,ut quis dicatur coactus.l.Labeo.de statu liber.& probatur ex notatis per Bar. in l.post legatum.§.his uero.de his quibus ut indig. & per Bal.in l.parentes.& in l.libertorum.C.de testib.& ita etiam cõ-
7 cludit Are.in consi.24.col.pen.uer.præterea,&c. Nec † ẽt obst. ꝙ confessio fuerit facta parte absente.d.l. certum.§. si quis absente.de confessis,quia ex quo facta est in iudicio parte citata& in libello,& per iudicem admissa,satis est secundum Doc.in d. c.si cautio.Item ꝑrodest ẽt absenti rõne iuramenti,ſm̃ Bar.in l. cum quis decedens.§.codicillis.in fi.de leg.3.& in l.ex hac scriptura.in fi.de dona.& Bal.in l.rõnes.C.de fid.instru.& Ant.de But.in c.cum dilectus;de succes.ab intest.cum concordant. de quibus per Modernos in dicto c.si cautio.& hoc de iure canonico, quod est seruandum,ſm̃ prædictos licet secus de iure ciuili.d.§.si quis absente.¶ Postremo non obstat,dũ dicitur,ꝙ datio curatoris non valet,quia non fuit seruata forma statuti de contractibus minorũ,q̃a hoc est somnium,quia datio simplex curatoris non est contractus,nec quasi contractus,q̃a inter curatorem & tutorẽ nullũ negotium geritur,nec ex tali datione inter eos obligatio oritur, sed demum ex administratione sequenti oritur obligatio, ut dicit text.in l. ex maleficiis.§. tutores.de actionibus.& obligationibus.& instit.de oliga.quæ ex quasi contrac.§.tutor.vnde in datione non est talis solennitas necessaria, quia simplex illa datio non est contractus uel quasi,ut dixi,nec ex administratione obligatur minor, nisi negotium eius sit utiliter gestum,ut in dictis iurib.,& sic ẽt quo ad hoc cessat rõ statuti.Et quamuis etiã ex confessione procuratoris non deberet exequutio denegari,ex alio tñ non dẽt concedi, quia duo fecit procurator.Et primo de libello deduxit & detraxit summã duca.quinquaginta.Secundo confessus est,ꝙ soluti sunt suis principalibus.quamuis ergo eis confitendo præiudicare nõ potuerit,potuit tñ libellum mediante dicta detractione emendare ante litem contestatam,ſm̃ gl.Bartolum & omnes,in l.edita.C.de eden.& est ẽt inter confessionem & dictam emendationẽ drĩa, quia talis confessio.secũdum Doc.dr̃ donatio,iõ non ꝑiudicat l.contra iuris.§.fi.de pac.sed talis emend atio facta ante litem cõtestatã non põt dici donatio,quia per eã ius non remittitur,sed differtur,q̃a in alio iudicio peti potest,quod detractatum est, & ad hunc effectum põt ẽt fieri ante litem cõtestatam,ſm̃ Bar. in d.l.edita.quamuis post litem contestatam aliter dicat,& iõ sicut curator ab initio potuit pro parte petere, ita ẽt petitionem porrectam potuit emendare,& de illa partem detrahere, & sic relinquitur, ꝙ exequutio non est ꝓ dictis duca. quinquaginta de tractis concedenda. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Impeditus opera aduersarij facere id,quod tenebatur,non excusatur nisi congruo tempore protestetur.*
2 *Mora quibus casibus purgari non possit,& quibus possit,& uide numero 4.*
3 *Fides facienda per scripturam manu unius, non sufficit si fiat manu alterius,etiam de mandato illius.*
5 *Conditio impletur per æquipollens,etiam si sit uoluntaria,quando disponens cogitauit potius de effectu quam de modo.*

CONSILIVM LXXIIII.

CIRCA istum casum uidetur prima facie dicendũ, quod Borsius contenta in laudo non adimpleuerit,& per consequens, quòd eius executio ab eo peti non possit.Nam postquam Antonius Colũbus fuit ad certã summã ꝯdẽnatus dicto Borsio, econuerso fuit pronunciatum,ꝙ dictus Borsius teneatur & obligatus sit facere & curare,ꝙ ꝑdictus Antonius ponatur creditor de dicta summa,&c.in libris massariæ Mutinæ,in quib. ipse

An-

Antonius reperitur debitor hrdũ de Marchesijs,&c.& hoc in-
tra tps & terminũ triũ mẽsiũ ꝓximè & immediatè futurorũ a
die dictæ sententiæ,& si intra dictũ tps Borsius non curauit cũ
effectu,quod dictus Antonius ponatur creditor in dictis libris
massariæ,& fidẽ non fecerit legitimè manus factorũ dictæ ca-
meræ ducalis, aut cancelletur tunc, & eo casu fuit cõdemnatus
dictus Borsius ad dãdũ & præstandũ idoneũ fideiussorẽ dicto
Antonio,& eius hrdib.de dicta sũma librarũ,&c.intra terminũ
unius mensis immediatè sequentis post terminũ dictorũ trium
mẽsium in ciuitate Mutinę,&c. & vbi in termino pdicto vnius
mensis nõ fuerit per dictũ Borsiũ prædictus fideiussor pstitus,
tunc fuit condemnatus in dicta summa,&c.dicto Antonio resti
tuenda & ad interesse,&c.Quia ergo Borsius pdictus intra ter-
minũ dictorum trium mẽsium cum effectu non curauit,ꝙ An-
tonius creditor crearetur super dictis libris massarię,& intra a-
lium mensẽ sequẽtẽ idoneũ fideiussorẽ non pstitit,nõ adimple
uit qđ debuit, iõ nõ põt exequutionẽ petere ꝯ Antoniũ ꝓ illa
parte certæ quãtitatis,in qua ille fuit condẽnatus,sed ꝯ illũ põt
exequutio peti ex parte Antonij pro alia pte eiusdẽ sũmæ p di
ctũ Antoniũ prius soluta,qa si Antonius totã summã, & sic ẽt
residuũ,in quo apparet condemnatus soluisset,in totũ repetere
posset,ut ex tenore sñiæ apparet.Cui ergo ꝓ dicto residuo dat
actio multo magis dari dẽt exceptio.l.j.§. quod autẽ.de superfi
cie. & l. si in plus.§. cui damus. de regulis iur. Nec excusari dẽt
Borsius tãquã fuerit impeditus facto Antonij, ut crearetur cre
ditor intra tres menses super dictis libris massariæ, quia de tali
impedimento nõ cõstat, qm litterę dictorũ factorum ducaliũ
sũt ambiguæ.nec illis declarat,ꝙ scripserit Antonius dictis fra-
tribus,& super quib.obtulerit dare informatiões ad vtilitatẽ ca
meræ.Et q̃uis in illis narretur qualiter dictus Antonius scripsit
velle informationes dare circa cõputa massariæ ꝓ tpe illorum
de Marchesijs,tñ potuit hoc esse circa alia negotia, q̃ non tẽde
bãt ad impediendũ Borsium quo ad id quod tenebatur, & pro
pterea probatio ambigua non releuat.c.in psentia.de probatio
nib.l.nõ hoc.C.vñ cog. & fieri dẽt interptatio ꝯ ꝓducẽtẽ, vt in
dictis locis & p Bar.& Doc.ĩ l.inter stipulãtẽ.§.si Stichũ. đ ver
borum obligationis. Et ubi ẽt ex literis dictorum factorum ap
pareret de impedimento dicti Antonij,tñ nõ probarẽt ꝯ eũ, &
in fauorem tertii,ꝭm Inn.& Abba.in c.j. de fide instr. & Doct.
communiter in c.post cessionem. de probationib.q etiã loquũ
tur de lrĩs ordinarij,& ꝙ dicti factores quoad dictũ Antonium
sunt priuati, & non ordinarij. ideo sicut viuæ voci eorum sine
iuramento non crederetur .l.iurisiurã. C. de testi. ita credi non
debet uoci eorũ mortuę prout ẽt hac rõne quo ad episcopum,
& ordinariũ utit Abb.in dicto.c.post cessionẽ, q̃ magis locum
1 hẽt isto casu.Et dato † etiã ꝙ fuisset Borsius impeditus facto ad
uersarii,ex quo tñ tpe ꝯgruo non fuit ꝓtestatus,cucurrit ei ter
minus triũ mensiũ.l.2.de nautic.fœno.& in l.de pupillo.§.si qs
ipsi ptori.de oper.noui nũc. & ibi p Bar.in 3.opposi.& clarius
hoc uult ibi Ale.& Philip.in c.fi.de appellationib.circa princ.&
quãuis post lapsũ dicti tpis,hoc est die 29.Decembris, ꝓtesta-
tus fuerit tps non currere aliqd tñ ꝓtestatio talis facta decurso
2 iã tpe opari non potuit.l.bonorũ rẽ rat.habe.Nec ẽt videt † ꝙ
Borsio ꝓsit ꝙ intra aliũ mensem fecerit dictũ Antoniũ creari
creditorem sup dictis libris massariæ, qa hoc fieri debuit intra
tres menses,& post illud tps mora purgari nõ potuit ex plurib.
¶ Et primo.qa fuit in laudo apposita dies & pœna, vel aliquid
qđ succedit loco pœnę,s.vt intra alium mensem ꝓximũ tenea-
tur pstare fideiussorem idoneũ in ciuitate Mutinæ.l. Celsus,in
prin.& ibi no.de arbit.& l.magnã.C.de ꝯh. & ꝯmittẽ. stipul. ꝙ
ẽt locũ hẽt ex parte creditoris uolentis morã purgare.l.si super
possessione.C.de transact.qđ ibi no.Bal.& alij,& plene p Bar.
& alios in l.si insulã.de ver.obl.& quo ad hũc effectũ sufficeret
ẽt pœna de qua in laudo cũ expressione diei facta ab arbitrato
re.l.Celsus.¶ Scđo non potuit mora purgari pp iuramentũ de
adimplendo & obseruãdo qcqd fuerit arbitratum uel ordina-
tũ p dñm auditorem,&c.l.si qs maior.C.de transact. & ibi no.
Bar.Bal.Ang.Sa.& reliq Bar.Imo.& alii in d.l.si insulã.¶ Tertio
qa casu quo Borsius intra tres menses non curaret,&c.fuit pro
nunciatum illũ teneri & obligatũ esse ad præstationẽ fideiusso-
ris, & sic ad dictũ fideiussorem pstãdũ obligat sub condõne, si
intra dictũ tps non curaret,iõ ad effectũ ut Borsius exequutio-
nem petere possit,non admittit purgatio moræ circa implemẽ
tum dictæ conditionis,quia ad actionem consequẽdã in condi
tionibus non potest mora purgari,secundum Bar. in l.hæc con
ditio si in capitolium.de condit.& demon.& in d. l. si insulam.
& ubi etiam mora purgari potuisset legitime, tamen non pro-
batur ꝙ dictus Anto. fuerit creditor creatus super dictis libris,
quoniam declaratum est, ꝙ si intra dictũ tempus non curaue-
rit Borsius cum effectu, ꝙ dictus Antonius ponatur creditor
super dictis libris, & fidem nõ fecerit legitimã per manus facto
rũ dictæ cameræ ducalis,&c.& sic sub duplici cõditione dispo
sitio q̃ sequitur,s.de præstando fideiussore reperitur facta si Bor
sius non curauit,&c.Item & si fidem nõ fecerit legitime per ma
nus factorũ, iõ utraq. cõditio debuit adimpleri.l.si hæredi plu-
res.de cõdi. inst. nõ fuit ergo satis adimplere primã conditionẽ
nedũ post lapsum primi termini; nec etiã intra illum,sed alia e-
tiã debuit adimpleri, ꝙ non est factum, quia per manus facto-
rum non est facta fides legitime,ꝙ Borsius creari fecerit credi-
torẽ dictũ Antoniũ, nec ꝓ eius implemẽto sufficit de hoc fidẽ
fecisse alio modo,quã p manus dictorum factorũ,qa in forma
specifica est adimplenda cõditio.l.si hęredi plures.& l. Mæuius,
3 de cõdi.& demõ.Et qa illa uerba,p † manus dictorũ factorum,
significãt psonalitatem,adeo ꝙ non sufficeret facere fidem per
aliam scripturã etiã de mandato eorũ factorũ,ut notat glossa in
clemẽti.j.in ver.publice, de uita & honestate clerico. & Barto-
lum in l.per hãc.C.de eroga.mili. ann.libro duodecimo: p illũ
tex.& facit.l.vnica.§.ne autẽ.in versiculo suis manibus.C.de ca
ducis tollẽ.& notat etiã Baldus in capitulo, si quis dixerit, si de
feud.fuerit cõtrouersi.inter dominũ & agnatum.cum concor-
dantib.de quib. p Alexãdr.in lege prima,§.si ꝓcurator, qđ quis
que iuris.Sed prædictis non obstantibus ꝯrium verius arbitror
& æquius.Est.n.aduertendum,ꝙ arbitramentum in ea parte de
qua agitur incœpit a præcedenti dispositione,quoniam fuit ꝓ
nunciatũ,ꝙ dictus Borsius teneat & obligatus sit facere & cu-
rare,ꝙ Ant.ponatur creditor de certa summa in libris massariæ
&c.& si intra dictũ tẽpus ipse Borsius nõ curauerit cũ effectu,
&c.& fidem nõ fecerit legitimè per manus factorũ,&c.tũc fuit
condemnatus ad dandũ & pstandũ idoneum fideiussorem,&c.
4 sic præcessit dispositio † & seqtur ꝯditio. Vñ isto casu licet mo-
ra sit cõmissa per Borsium in faciendo & curando intra termi-
num sibi pfixum,tñ admittitur moræ purgatio.l.j.§.itẽ si ita.ad
legẽ Falcidiam.& l.j.de penu.lega. & prout uoluit Rayner. in l.
hæc cõditio si in capitoliũ de cõditionib. & demonstra. Petrus
& Cy.in l.si plures.C.de conditio.inser.& Alexãder in d.l.si in-
sulã.in 10.col.uer.tertio fallit, &c. Et sic ꝭm prædictos isto ca-
sus nõ agitur de purgatione morę commissę in adimplẽdo cõdi
tionẽ,sed de purgãdo morã cõmissam circa dispositionẽ,ꝙ face
re licet,nedũ reo,sed ẽt actori ad actionẽ iã quæsitã conseruan
dam intra breue tps aduersarij nõ interest.l. si ita qs.§. Seia. de
uerborũ obligationib. & ibi p Bartolum & Doctores, & per
eundẽ in dicta.l.si insulam.in 10.quæstione.Vtrũ ãt tẽpus dica-
tur breue,cõmittit iudicis arbitrio,ut habet in d.§.Seia.& pro
ut arbitrandũ est casu nostro, in quo intra mẽsem dictus Bor-
sius morã purgauit,cũ aduersarij nõ intersit magis habere fide
iussorẽ,immo sit ei utilius & illi magis cautũ ꝙ sit liberatus, &
de dictis libris in effectu cãcellatus, q̃ ꝯmittere se fragilitati cau
tionis.l.q ita.§.j.ad senatusconsultum Trebell.siue ergo psona
Borsij ꝯsideret reus, inquãtũ ab eo repetitur pars summæ solu
tæ,& ꝓ ea ꝯ eum exequutio sententiæ petit,potuit mora purga
ri,ẽt si arbitramẽtum inciperet a pcedẽti ꝯdictione,qa ad exce-
ptionẽ quærẽda per reũ potest post morã impleri conditio, &
circa implemẽtũ eius mora purgari,secundũ Bart.in dicta lege,
hæc cõditio,& multo magis,ut dixi,qñ incipit a pcedenti dispo
sitione.d.§.si quis ita.& dicta.l.j. de penu. lega.Et idẽ si Borsius
consideretur ut actor inquantum ꝓ residuo executionẽ petit,
qa ex arbitramento in quo ad illud fuit Antonius condẽnatus
dicto Borsio,illi fuit q̃sita actio contra Antonium.l.4.§.iudica-
ti.& ibi notatur de re iudicat.Et ideo ad actionem iã sibi q̃sitã
cõseruãdã potuit purgare moram intra breue tps,cum aduersa
rij nõ intersit.d.§.Seia,& p Bartolũ in loco pallegato.Quinim-
mo ubi etiã isto casu ageret de actione acquirenda post termi-
nũ præfixũ implemento ꝯdõnis posset mora purgari reintegra
ut colligitur ex notatis per Bald. Ang.& Imol.in lege,si quis in-
stituatur. §. j. de hæredibus institut. ubi volunt,quòd si in casu
illius legis in quo fuit hęres institutus sub conditione pote-
statiua,

statim, si iudex hr̃di præfigat certũ terminũ ad implédũ ꝯdõnẽ, ꝙ post terminũ poterit mora purgari, & cõdõ re integra impleri, ꝑ l. mancipiorũ. de optione lega. & tamẽ purgatio moræ dicto casu ꝓdest huic hæredi ad ius q̃rẽdũ de nouo, ꝙ pendente cõditione non cõpetebat. & allegat ad hoc Inn. in c. cũ in tua, q. matrimo. accusare poss. vbi secundũ Bal. voluit, ꝙ aut terminus statuitur a lege, & nihil post terminum fieri potest. l. scire oportet. §. consequens. de excusation. tuto. aut statuitur a iudice, & tunc aut est res integra, aut non, ut dixi, & ideo dicit Inn. ꝙ si iudex in assignatione termini dicat se post terminũ nõ auditurũ, ꝙ nihilo minus dẽt audiri, & non est alibi, ſm Bal. sed saltẽ hoc est uerũ, ubi agitur de actione uel alio iure q̃sito cõseruãdo, sicut in casu nostro, ſm Areti. in dicta lege, si ita quis. §. ea lege. qui de dicto Inno. & Bald. facit mentionem, & concedit quod hoc casu sit uerum, & possit habere locum. ¶ Nec obstant allegata in contrarium, scilicet, ꝙ ubi est dies & pœna, ꝙ non possit mora purgari. l. Celsus. de arbit. quia isto casu non fuit pœna apposita ab arbitratore, q̃a licet cõdẽnet Borsiũ ad ꝑstãdũ idoneũ fideiussorẽ intra mensem, si non curauerit cũ effectu intra tres menses, ꝙ Antonius ponatur creditor sup dictis libris, nihilo minus nõ est Borsius in pœnam condemnatus ad præstandum fideiussorem, nec eius ꝑstatio dicit esse pœna, sed ad cautelã & securitatẽ Antonij venit ꝑstãda, ut clare colligitur ex nota. per Bart. in l. quamuis. de pignor. actio, dum dicit post Guli. ꝙ si quis promisit soluere centum in pascha, uel dare obsides, aut pignora, ꝙ poterit debitor ꝑcisè cogi ad soluendum: quia vnũ est in obligatione tm̃, & aliud, scilicet pręstatio obsidis uel pignorũ est ad cautelã creditorũ, & iõ isto casu in alternatiuis electio nõ est debitoris, ut ibi ꝑ eũ latius. Et ideo licet ubi præcedit dispositio de alio dando vel faciendo, si dicat, & si nõ dederit, vel nõ fecerit, hæc uerba exponat, i. si fuerit in mora dandi q̃n pœna est subiecta. l. si duo. §. fin. de constituta pecu. & ibi not. Bar. & dict. l. j. §. itẽ si ita. ad legẽ Falcidiã. & ibi no. Alex. tamen in casu nostro illa uerba, si nõ curauerit Borsius, intelligi debẽt, q̃a nolit, vel q̃a nõ possit, sicut dicit de illis verbis, si hæres nõ erit. l. cũ proponas. C. de hæredi. institue. q̃a (ut dixi) ad ꝑstationem fideiussoris dicto casu nõ obligat Borsius in pœnã propterea etiã si non possit cũ effectu curare, obligatur ad fide iussionem præstandam, quia committitur obligatio de fideiussore præstando potius ex conditionis euentu, quam ex mora, ideo ad eius cõmissionem non est necesse morã ꝑcedere, sed sufficit, ꝙ fuerit impeditus. l. in illa stipulatione si calendis. de uerborũ obligationib. & no. Bar. in l. continuus. §. illud. in fi. de verborũ obligationib. Secus uero esset si datio fideiussoris pœna esset, quæ sine dolo nõ cõmittitur. l. aliud est fraus. de uerborũ signification. & l. pater Seuerinã. ĩ prin. de ꝯditioni. & demostrationib. & ibi no. Bar. Quia ergo ĩ casu nostro pœna nõ est adiecta, sed sola dies apposita, nõ impedit purgatio moræ ĩtra breue tp̃s, & adhuc re integra. §. Seia. Et ꝑdicta cõfirmantur, quia quãuis illud factũ, scilicet, si nõ curauerit, possit dici protestatiuũ, tanq̃ cõsistat in facto ꝓprio. §. sed cũ factũ. institu. de inut. stipulatio. tamẽ facere & curare cũ effectu ꝙ Antonius describat creditor super dictis libris, nõ pendet ab eius potestate, sed etiã a facto alterius, ideo illa uerba, si non curauerit cũ effectu, diuidũtur in duas cõditiones, hoc est si non curauerit. itẽ si nõ curauerit cũ effectu, argumen. l. Celsus. in prin. de arbit. & in l. 2. de hæredibus institue. Et ꝓpterea licet quo ad primã possint uerba etiam importare si fuerit in mora curandi, tamen quoad secundam non possunt significare, si fuerit in mora curandi cũ effectu, quia curare cum effectu nõ est (ut dixi) in potestate Borsij, & ideo committitur stipulatio ex euẽtu conditionis & non ex mora, ut est de mente gl. magnæ, in l. & si post tres. in finalib. uerbis si quis caution. prout clarius eam declarat Alexan. ibi dicens, ꝙ ubi aliquid promittitur sub conditione non potestatiua, sed causali, non committur stipulatio ex mora, sed ex euentu cõditionis. & eadã rõne idem quãdo est mista, ut in casu isto. Sicut ergo hæc vltima cõditio ꝓ cõditionis euentum cõmittitur, ita etiã committi debet prima, quamuis ẽt illa, vt dixi, ex mora posset cõmitti & hoc ut inquãtum fieri possit sit determinatio æqualis. l. iam hoc iure. de vulga. & pupilla. Quia ergo Borsius non obligatur in pœnã ad ꝑstationem fideiussoris, dicitur apposita dies tantum, & nõ pœna, ideo nõ impeditur propter solam oppositionem diei purgatio morę. d. l. si ita quis. §. Seia. de verborum obligationibus. Nec ẽt omnis pœna impedit purgationẽ moræ, sed ita demũ si sit certa, secus aũt si incerta sit, secũdũ Angel. in dicta. l. si insulã. cũ quo etiam transit Alex. in fi. vñ ꝑ hoc declaratur, quod ad purgationẽ moræ impediendã nõn sufficit, ꝙ ius obligetur ad illud, sed est necesse ꝙ illud ad quod obligatur sit pœna & quidem certa, ꝓpea quãuis fuerit obligatus Borsius ad fideiussorẽ ꝑstãdũ, si non curauerit cum effectu &c. q̃a tñ in pœnã nõ succedit hæc obligatio, ut ꝓbatũ est non impedit moræ purgatio, & multo minus dẽt impediri q̃ si aliq̃d ĩcertũ loco pęnę fuisset promissũ, quo vltimo casu nõ impedit, vt est dictũ. ¶ Nec etiam obstat, ꝙ pœna fuerit in laudo apposita, & ꝑ arbitratorem fuerit in arbitramento dies apposita, dict. leg. Celsus ĩ prin. Quia ex quo arbitrator obligauit Borsiũ casu quo non curauerit cum effectu, &c. Et sic si non possit uel nolit ad præstandũ fideiussorem per hanc specialem prouisionem illius intelligitur esse recessum a generali prouisione contrahentiũ, seu eorum prouisio pœnalis, quę est generalis & extraordinaria, nõ habet locũ, sicut per ꝓuisionem hominis specialẽ nõ hẽt locum ꝓuisio legis extraordinaria. l. final. C. de pactis conuẽ. & no. glo. & Docto. in leg. secunda. C. de iure emphyteu. & in l. si cũ dotẽ. in princ. soluto matrimo. cum cõcordan. de quib. ibi. ¶ Non obstat insuper, ꝙ iuramentũ, de quo in compromisso impediat purgationem moræ, q̃a illud procederet, & locum haberet, ubi arbitrator simpliciter Borsium cõdemnasset ad aliquid dandum uel faciendum intra certum terminum, sed quia casu nolit uel non possit facere & curare illum obligauit ad ꝑstandum fideiussorem, eius uoluntate ipsum facere, & curare dicitur fuisse positum, sicut filius efficitur hæres voluntarius quãdo substituitur ei, si hæres non erit, quasi ꝙ institutus intelligatur, si uoluerit; secundum Imol. Alex. & Moder. in l. si filius hæres. de vulga. & pupil. in illo articulo, an per dationẽ substituti vulgaris tollatur suitas. de quo in l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ad Trebellia. Si ergo in uoluntate Borsij positum fuit facere & curare, ꝙ intra tres menses Antonius creditor crearetur super dictis libris, ergo iuramentum ad istud illum non astringit, & ad hoc non porrigitur. Præterea ad euitandũ pœnam cõꝓmissi põt de æquitate canonica mora purgari, qũo nõ intersit aduersarij, ſm Host. in summa de arb. §. qualiter. uer. sed nunquid religiosi, &c. Ant. de But. & Imo. in c. dilecti. de arb. ꝑ c. suã. de pœnis, ꝙ procedit ẽt si iuramentum sit præstitum, ſm Bal. in l. qui crimen. in 11. q. C. q. accu. & quis Alex. in dicta. l. si insulã. uideatur dicere hoc esse uerum solum in foro pœnitentiali, cũ de iure canonico non reperiat statutum ꝯriũ, tñ Host. & sequaces, de quib. mentionẽ non facit, loquunt ẽt in foro contentioso. & cum eis simpliciter transit Alc. in dicta. l. si quis maior. ꝑ d. c. suã. ubi hoc probat ſm intellectum ꝑdictorum, quæ æquitas canonica in terris ecclesiæ ẽt in foro ciuili est seruanda, per ea q̃ habentur in c. 2. de oper. noui. nunc. & in c. j. de arbit. in 6. & ex hoc ẽt capite posset mora purgari, vbi fuisset apposita dies & pœna. d. c. suam. & sic qđ allegatur in ꝯrium nõ hẽt locum de æq̃tate canonica. ¶ Non obstat ẽt dum dr̃, ꝙ ex parte actoris nõ admittitur purgatio moræ ad actionẽ consequendam, ſm Bart. in d. l. hæc cõdõ. de cõd. & dem õ. & in l. si super possessione. C. de transactioni. quia, ut dictum est illud hẽt locum q̃n dispositio incipit a præcedenti dispositiõe, ut in casu nr̃o. d. l. j. de pen. lega. prout declarat Ray. in d. l. hæc conditio. Petrus & Cinus in d. l. si plures de conditio. inser. & Alex. in d. l. si insulam. Pręterea ut ẽt est, pro parte Borsij solum agitur de iure q̃sito ꝯseruando & quo ad partem exigendam de actione quæsita per quam Antonius fuit cõdemnatus, conseruanda; quo casu actor põt moram purgare implendo ẽt conditionem secundum prædictos, & probatur in dicto §. Seia. ¶ Postremo non obstat, quod non fuit facta fides legitime per manus factorum, &c. prout fieri debuit, ex quo ẽt ꝓbatio talis in cõditione posita fuit, q̃a obligat Borsium ad ꝑstationem fideiussoris sub duplici cõdõne negatiua, s. si intra tres menses nõ curauerit, & fidẽ non fecerit legitime per manus factorum: ut ergo committatur obligatio, de fideiussore præstando, exigitur, ut neutrum factũ sit, & sic si nõ curauerit & fidem non fecerit, & ubi alterum sit ũn, puta, si curauit, &c. dicta obligatio deficit, ut est casus in l. si quis ita stipulatus fuerit decem. de uerb. obli. Si uero conditiones sunt affirmatiuæ, dẽt utrumq; fieri, ut ẽt ibi dr̃, & in d. l. si hr̃di plures. allegata in contrariũ. ¶ Præterea non fuit intentio arbitratoris ꝑ illa

illa verba,& fidem non fecerit lrīmā p manus factorū,&c.arcta re facultatē probandi,sed ampliare,ꝙ patet,q͠a de iure literæ dictorū factorū ēt eorū manu nō fecisset plenā fidē, p ea q̄ habēt in d.c.post cessionem,de probationi.& tn̄ uoluit; ꝙ dictæ literæ sufficerēt pro probatione legitima.Et iō nō intelligit exclusisse aliū modū probandi de iure approbatū,q͠a inducta ad augmentū non debent operari diminutionē. l. si mācipia. in princi. de fundo instructo instrumentoq; lega. & notat Ale.in l. legata inutiliter.de lega.j.ubi idem dicitur ecōuerso.nec illud, qđ fuit introductū in fauorē Borsij dēt in eius odium retorqueri.l. qđ fauore de legibus.Nā † impletur ēt ꝑdō per æquipollens,ēt si sit uoluntaria,q͠n disponens cogitauit de effectu potius q̄ de mō, ut in pulchra q̄one uoluit Io.And.in additioni. Spec.in rubrica de secundis nuptijs.cū quo trāseūt Doctores cōiter in l. si mater.C.de inst.& substi.& in l.mulier.in principio, ad Trebellia. cū cōcordātibus,de quibus in dictis locis. Concluditur ergo ꝙ declarandum est iuxta petita per Borsium. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas illius ad quem negocium principaliter pertinet inducit mandatum.*
2 *Appellans non potest priuari nec turbari in sua possessione, etiā si appellatio primā facie sit iuri contraria.*
3 *Mandatum habens ab aliquo,uidetur in dubio eius nomine agere,nisi etiam de proprio interesse agatur.& nu.15.*
4 *Fatalia uon currunt appellāti super attentatis agenti,quod declaratur nu.7.9.& 12.*
5 *Appellatus non potest appellationem prosequi aut exequutionē sententiæ super attentatis.*
6 *Constitutum demum habet effectum,quando probatur,quod tempore constituti constituens possidebat.*
8 *Cessio rei uenditæ non operatur translationem dominij.*
10 *Impersonalitas non uitiat sententiam,sicut stipulationem nec libellum.*
11 *Commodum proueniens in consequentiam non attenditur.*
13 *Sententia quando possit pro parte tantum ualere.*
14 *Appellantis factum non nocet tertio prosequenti stipulationem pro suo interesse.*

CONSILIVM LXXV.

QVANTVM ad id de quo agit,in primis vr̄ ꝯsiderādū,ꝙ licet lis & controuersia sit agitata inter illustrisimū dominū Albertū de Pijs,& filios & heredes illustrissimi quōdā domini Gilberti, nihilo minus negotiū,de quo ꝯtendit, pricipaliter ꝑtinere dicit ad illustrissimū dn̄m ducē Ferrariæ,q͠a titulo ꝑmutationis bona,de quib. in lite,acq̄siuit a dicto dn̄o Gilberto. Et ideo quamuis eius filij & hæredes occasione dictorū bonorum post dictam permutationem egerint contra dictū dominum Albertū sciente dicto domino duce, & causam inter eos cōmittente suo consilio iustitiæ,nihilo minus negotiū dicit in consequētiā ꝑtinere ad dictos hæredes litigantes sup dominio dictarū rerū ꝑp periculū euictionis,qđ ad eos ꝑtinet,& principaliter ad ꝑdictū dominū ducē habentem cām onerosam ab eis,sicut q͠n vēditor post venditionem cœpit causam agere super dominio rei uenditæ ad illum dicitur spectare negotium in consequentiam per rationem prædictā, & ad emptorē principaliter.l. sæpe. & ibi per omnes,de re iud. declarat etiam Bartolus in l. si perlusorio.§.j.de appellationib. vbi idem dicit esse in alijs similibus.Et isto casu quo actū fuit sciente & non ꝓhibente illustrissimo domino duce p ꝑdictos hæredes,dicunt egisse de eius uolūtate, sicut uēditor agere dicit de uoluntate emptoris,quando sciuit & nō prohibuit,d.l.sæpe.Et hac ratione,ut ibi dicitur, sententia lata contra uenditorē nocet emptori.Et tanto magis in casu nr̄o, in quo dictus dominus dux cām cōmisit, ꝑp quod apparet uoluisse,ꝙ ageretur p dictos hæredes contra dominum Albertum ꝓhibentē illum capere possessionem dictorum bonorum,& ꝑpterea dicti hæredes egisse dicuntur de mādato dicti domini du-
1 cis,q͠a q͠n † quis aliq̄d facit de uoluntate illius,ad quē principaliter negotiū pertinet,dicit fecisse de mādato illius,seu talis uolūtas inducit mandatū.l.qui patitur,cū ibi notatis.ff.mandati.& §.si quis alij.inst.de inut.stipulation.& ibi not. glo. & Bartolus plene in l.post dotē.soluto matrimon.in sexta lectura.quod est intelligendū,secundum eum,si interueniat alia causa necessaria ad inducendū mādatum,ut q͠a partes sint ꝑsentes,vel nuncius, uel epistola interueniat,ut notatur in l.consensu.de actionibus & oblig. ꝓut interuenisse dicit in casu nostro, ex quo p literas suas princeps ꝯmisit cām, & iussit,ac uoluit dictos hæredes moneri & uocari ad docēdum de iuribus suis, & hoc principaliter ad eius cōmodum ꝓut ēt ex dictis literis colligit, in q͠b. fidem facit de damno enormi,qđ solus patitur,propter qđ etiā mādat cām celeriter expediri,& postpositis omnib.alijs causis,vn̄ quia exitus litis cedit principaliter ad eius cōmodū, & ad illius damnū,causa dicit ipsius propria.l.j.§.in ꝓpria, quādo appellandū sit.¶ Ex his igitur sequit, ꝙ pendente termino ad appellandum nihil potuit innouare cōtra dominū Albertū nec possessione illum priuare,capi.non solùm.de appellationib. in 6.& notat gl. prima in l.j.ff.nil noua.appellatione pend.& nedum appellans
2 non potuit priuari,† sed nec etiam in sua possessione pendente turbari,ca.cum teneamur.& ibi per omnes,de appellationibus, etiam si appellatio prima facie esset expresse iuri contraria,secūdum Baldum in ca.j.§.2.quo tempore mil. allegat Ioannē Andre.in capitul.pastoralis.de officio delegati.Et ideo potuerunt & debuerunt attentata ante omnia reuocari & retractari, prout factum fuit dicto capit.non solum.& ibi plene notatur. ¶ Et quāuis iudex appellationis nō cognoscat de attentatis a tertio, sed cōtra illū sit agēdū ordinarie.c.Romana.§.in aliū.de appellationibus.in 6.tamē isto casu dictus dominus dux dicitur tertius,ex quo dixi,de eius uolūtate & mādato hr̄des prædicti egerunt,& quia cōmodū & incōmodum principaliter pertinet ad eum,& in dubio ēt dicti hęredes habētes mandatū a dicto prin-
3 cipe eius nomine † vidētur egisse, ut probatur in d.l. post dotē datam. soluto matrimo. secundum lecturam Dyni. & ibi hoc etiam voluit Imol.& Alexand. quamuis Barto. aliter dicere uideat,si nō sit facta mentio officij, contra quem tenent ꝑdicti p illū textū,& per l.qui seruum,in prin.de interroga.actio.& per l.qui in aliena.§.si is q̄ putat.de acquir.hr̄di. & ibi hoc etiā uoluit Bar.in l.Titium & Mæuium.§.altero.de admi.tuto.ubi allegat ad hoc.l.q̄ negotiationē.eodē ti.& idem ēt volt Bal. in l.cū oportet.in principio.C.de bonis quæ liber.& Alex.in l.j.§.nunciatio.de oper. noui nunc. & per cōsequens uidetur dominus dux in iudicio fuisse,& egisse per procuratorem ,& sic innouatum, & attentatū dicitur per partem,& non per tertium.Dum igit litigatū fuit super attētatis,fatalia steterunt in suspenso, & tēpora appellōnis nō cucurrerūt appellāti, nec post latā sn̄iam
4 † super eis faciendā exequutionē,sed dictum tp̄s subducendum est de medio,s̄m Rotā conclusio. 102.incipien.Fatalia ad prosequendum,&c.in nouis.& conclu.448 incipit.Nota quod fatalia,&c.in antiquis, quia licet appellans possit negotium principale & attentorum simul prosequi, tamen non arctatur, nisi uelit. sed ei est indultum a lege, quod super attentatis ante omnia audiatur,dicto c.non solum.quia culpa aduersarii attētantis,& causam huic edicto dantis.videtur legitime impeditus ita quod interim fatalia non debet currere,argumento cle.quādiu.de appellationibus & no.per Inn.in c.ex rōne.eo.tit.& pro hos facit quod notat.Bal.in l.contra maiores.C.de inoffi. test. & in auth.ei qui.C.de temp.appel.& cum prædictis decisionib. transit ēt Philip.in c.ex ratione.de appel. uersi.circa tertium impedimentum,&c.& in c.dilecti.l'ultimo,eodē tit.in secūdā col. Quia ergo dictus dominus dux plene non paruit iudicatis sup attētatis, quia fructus non restituit,ad quorum restitutionem condemnatus fuit,& condemnari debuit,c.bonæ.de appellati. & quos tenetur portare ad domū appellantis suis expensis, s̄m Bal.ibi.Et ꝑpea adhuc fatalia stant in suspenso,& non currūt q͠a adhuc non est facta executio dictæ sentētiæ,secūdū Rotā in
5 locis prædictis. Nec debet † appellatus hoc est dictus dominus dux,nec alius ad commodū eius admitti,vel audiri ad prosequēdū appellationē,donec sit facta restitutio dictorum fructuum ex duobus.Et primo quia sicut cōtumax non auditur,nisi prius refectis expensis.l.sancimus.C.de iudi. Ita non debet condemnatus sup attentatis audiri circa negotium principale.quia cōmissa exequutione si non paret,contumax esse dr̄.l.j.in prin.si quis ius dicen. non obtemper.Secundo, q͠a pēdente appellatione appellatus nō p̄t prosequi appellationem inuito appellāte, sed tenet expectare usque ad ultimū mensem secundi fatalis,di-

cta auth.ei qui.C.de tẽp.appel.Et istud etiam uoluerũt Inn.Io. Andr.Ant.de But.& Imol.in dicto.c.ex ratione.& Philipp.latè in c.oblatæ.eodẽ titu. Dicti ergo hæredes nõ potuerũt ẽt ꝓseq q̃a ad cõmodum dñi ducis,& de eius mãdato hoc faciunt, ut dixi.¶ Sed pmissis non obstantibus contrariũ arbitror verius.Nã iudicatum & declaratum est per cõsilium iustitiç pfati illustrissimi dñi ducis,illust.dominum Gilbertũ de Pijs habuisse meliora & potiora iura tempore pmutationis in bonis, de q̃b. in lite & cõtrouersia.& ita forte fuit petitũ pro parte hæredũ dicti domini Gilberti,licet eorũ petitionẽ nõ uiderim,aliàs sententia non esset cõformis petitioni & libello,prout esse debet.l.ut fundus.communi diuidun.& c.licet Heli.de simo.uel sic fuit pronũciatum habito respectu ad literas ducales in ea parte,in qua narratur dominum Albertum dicere,quòd dicta bona ad eum pertinent,& ꝙ dominus Gilbertus in illis nullum ius habebat tempore permutatiõis.super hoc ergo,quod dicitur proponi & allegari p dominũ Albertum,fuit cognitũ & pronunciatũ. Quia igit actũ & cognitum fuit de iuribus partiũ in dictis bonis tempore pmutationis,ex hoc sequit,quod negotium super quo lis fuit & controuersia,principaliter ptinebat ad dictos hæredes, & nõ ad dictum dominũ ducẽ,quia tpe permutationis in dictis bonis ius adhuc aliqđ non habebat, sed erat omne eius apud dictum dominũ Gilbertũ.¶ Et si forte dicatur,ꝙ illa uerba,tẽpore pmutationis,significant tẽpus post pmutationẽ pfectã,sicut illa uerba,tempore mortis,important tempus post perfectam mortẽ.l.sed si alio.in fi.de reb.dub.& ibi no.Bart.qui eã legit cũ l.ꝙ si pariter.§.fi.& post quã pmutationem in dominũ ducẽ trãstulerat oẽ ius dictus dominus Gilbertus, & p ꝯñs quod immo negotiũ principaliter pertinebat ad illũ,dicta l.sæpe. de re iudi. ¶ Ad istud respondetur,ꝙ isto casu intentio iudicãtis fuit p uerba pdicta significare tẽpus ante pmutationẽ cõsumatũ, & antequam habita fuisset a partibus pro pfecta & absoluta,iuxta.l. contractus.C.de fide instrumento. de qua iudicantis intentione satis constat ex assertione dicti d.Gilberti, de qua in primis literis ducalibus fuit facta mentio, ad quam sententia tacite se refert,quemadmodum sñia,etiã si non exprimatur, habet tacitam relationẽ ad petitionẽ & ad libellum,secũdũ Bar.& Doctores in l.j.C.de erro. calc. quando ergo dominus Albertus dicebat,quod ad eũ spectabant dicta bona,& quod tẽpore pmutationis dominus Gilbertus nullũ ius habebat in illis, non intellexit,ꝙ ius incæperit non habere solum post permutationem tãquã illud amiserit,ea mediãte transferendo omne ius suũ in dominũ ducẽ,sed sensit ẽt de tempore præcedente dictam pmutationẽ,& sic quod ante eam nullũ ius habebat, & ex alia causa, quæ pmutationẽ præcesserat, quod patet: quia dicebat ẽt dicta bona ad eum pertinere, & propterea ei licuisset prohibere ingressum in dictis rebus dicto domino duci,vel agentibus ꝓ eo, ꝙ utique non esset,si intellexisset,quod ius incæpisset dominus Gilbertus nõ habere post permutationem,& illa mediante, q̃a si sic fuisset,dictus dominus Albertus nõ dixisset, nec dicere potuisset,quod ad eum pertinerent hæc bona, quia immo ad dominũ ducẽ spectarent,quia in eum omne ius fuisset ex permutatatione translatum: sic igitur dicto modo interpretari debent verba sententiæ habentia,ut dixi,tacitam relationem ad narrationẽ,de qua in dictis literis.Nec inconuenit,quia & alias etiam illa uerba, tempore mortis,significant tempus,quod præcedit mortem,ut probatur in l.si cognatis.de rebus dubijs,vnde quia de iure & dominio domini Gilberti, antequam permutaret, cognitum fuit & iudicatũ,vt etiam superius dixi, negotium, de quo in lite,dicit principaliter ad hæredes eius pertinuisse & pertinere,& in consequentiã ad dictum dominũ ducem,q̃a ex hoc pñr declarat,an in dictis donis acquisierit aut acquirere potuerit eis aliquod ex pmutatione pdicta.Nec isto casu loquitur dicta.l.sæpe.de re iudica.sed quando post uenditionẽ & traditionem uenditor egit de dominio rei uenditæ, quod certum erat apud eum non esse,sed apud emptorẽ,casu quo uenditor prius fuisset dominus.Et idcirco quia de iure nõ suo tẽpore litis, sed emptoris agebat,negotium principaliter ad emptorem pertinebat, & ad uenditorem in consequentiam propter periculum & damnum euictionis, quod eminebat. Et ubi etiam de dominio post permutationem fuisset cognitum, si tamen non constat vel negetur per partem aduersam, quod dominus Gilbertus tempore permutationis possideret bona, de quibus in lite,adhuc negotium principaliter diceretur ad dictos hæredes ptinere,quia constitutum de quo in instrumento pmutationis
6 † demum habet effectum traditionis,iuxta.l.quod meo.in principio,de acquirẽda possess.quando allegatur & pbatur,ꝙ constituens possidebat tpe constituti, ẜm Angelum in l.quędam mulier.de rei uendicatio.& in l. quamuis.§.j. post glossam, de acquirend. possessio.& in l.2.C.eod.& Anto.de Butrio in c.cũ uenissent.de restitutio.spoliat.& Alex.in dicta.l.qđ meo.in pri. Et ideo quia ex solo titulo non potuit dominium transferri.l.
7 cũ res.C.de proba.Nec † ẽt fuit amissum per cessionem actionum etiam realium,de qua in instrumento,quia cessa rei uẽdicatione dominiũ nõ pditur neque transfertur,ẜm gl. in l. plane.familiæ ercіscun.& Bar.in l.si culpa. de rei uendica.in l. fi.C. de hæredi.uel actio.uendi.& Angelum & alios in l.j.ff.pro hæred.& in l.in depositi.de re iudica. Propterea ad hæredes domini Gilberti, quia tractabatur de dominio, qđ adhuc dicebatur esse suum,pertinebat principaliter negotium,& ad dictum dominũ ducẽ in cõsequẽtiam, qui solum habet in dictis bonis titulũ,quo casu ẽt nõ habet locũ.d.l.sæpe.de re iudica. & notata p Doctores ibi,& per Barto.in l.si per lusorio.§.j.de appell. sed quando res fuit vẽdita & tradita, & sic fuit trãslatum dominiũ vel quasi,ut probatur clare in d.l.sæpe.uersi.sed scientibus,&c. ibi,aut possessor uenditorem de proprietate rei emptæ & sic loquitur,qñ emptor,qui passus est agere uẽditorem, possidebat rem emptã. Si igitur ad dictos hæredes spectabat principaliter negotiũ,cã dicitur esse eorũ ꝓpria.d.l.j.§.in propria quãdo appellã.sit. Appellatio ergo a sententia lata in fauorẽ eorũ ex cursu fataliũ est deserta.l.fi.§.illud.C.de tẽpo.appel.& in cle. sicut. de appellatiõ.Nec tẽpus stetit in suspenso, quãdiu fuit litigatũ sup attentatis p dominũ ducẽ, & antequã sẽtẽtia contra eum super attentatis lata sit perfecte exequutioni demandata, quia ex quo cã nõ erat propria domini ducis, & negotium nõ pertinebat principaliter ad eũ,sed ad dictos hæredes, quoad eos dictus dñs dux reputatur & habet pro tertio,& pro extraneo innouante & attẽtãte pẽdẽte appellatione, & ideo non suspendũtur fatalia,sicut non stant in suspenso,qñ innouatur a quolibet
8 † alio tertio,dict.c.Romana.§.in alium de appellationib.ĩ 6.notatur in c.nõ solũ.eodem ti.Quòd.n.in ꝯsequẽtiã intersit domini ducis,non est in consideratione.l.rogasti.in prin. & l. si quis nec cãm.si certũ peta.& l.j.in prin.de authorita. tuto.Et p hoc etiã remanet dubiũ,vtrum p viam attentatorum potuerit agi ꝯ eũ corã ordinario,sicut ordinarie agẽdũ est, & corã ordinario ꝯ tertium,qui innouauit appellatione pendente,dicto.§.in aliũ sed quia super attẽtatis fuit iudicatũ, & p parte habuit exequutionẽ sententiæ,nunc de hoc ageret frustra, & propterea illud omitto,q̃a vana esset oĩs disputatio,& q̃a satis esset, ꝙ talis innouatio dicti domini ducis quantũ ad dictos hr̃des nõ retinuit fatalia in suspenso per prædicta.Et probatur ẽt clare ex notatis p Inn.in c.dilecti.ultimo.de appellationi. ubi ex dictis eius infertur, ẜm Imo. & alios moder. ꝙ si lata interlocutoria sit ab ea appellatũ & post appellationem appellãs sit excõicatus, ac deinde ꝯ eũ lata sit diffinitiua, a qua ẽt sit appellatũ, & sit ꝓsequutus per uia attentati corã iudice appellationis excõicationẽ retractari, ꝙ licet obtineat sup attẽtatis, tñ remanebit firma diffinitiua, quam non est ꝓsequutus, & sic quoad eã in suspenso
9 nõ steterunt fatalia,q̃a processus sup attẽtatis † in nullo respicit secũdã appellationẽ,sed tñ primã, & pp quã dicit attentata esse retractanda.Sicut ergo ꝓcessus super attentatis post interlocutoriã nõ suspendit fatalia appellationis a diffinitiua tãquã attẽtatũ & innouatum respectu unius appellationis nihil operari possit quoad aliã appellationẽ, sicut ẽt dicendũ est quoad personas, ut.s. processus attẽtatorũ ꝯ vnũ ex plurib.appellatis, suspendat fatalia tñ quoad ipsum attentantẽ, nõ ãt quoad aliũ & sic ꝙ appellatio quoad illum,si appellans non sit eam prosequutus,remanet deserta,q̃a argumẽtum de re ad personã ĩ hoc est validũ.l.si unus.§.ante oĩa. de pact. Nec.n.incõuenit ꝙ sñia quoad vnũ sit firma & ualida,& quoad aliũ nõ.l. de unoquoq; in prin.de re iu.& l.nõ idcirco.de iudi.Quinimmo ubi ẽt negotiũ,de quo agitur,principaliter ad dictũ dñm ducem pertineret ex quo tñ hr̃des pdicti nomine proprio fuerũt ĩ iudicio,adhuc tamen esset deserta appellatio, quia lis tñ & ꝯtrouersia fuit inter prædictos hæredes & prædictum Albertũ, ut ex tenore delegationis constat, qua continetur in effectu, quòd uocatis

agen-

agentibus pro illuſtri domina Elionora tutrice,&c. & agētibus ꝑ illuſtri do. Alberto de iuribus partiū cognoſcant & declarent iudices, ꝓut iuris eſt, quæ delegatio ad alias ꝑſonas non porrigit.c.P.& G.de offi.dele. Quamuis igitur illud,de quo litigatur ad dictū dominum ducē ꝑtineret,lis tñ cū illo non fuit, ſed inter alios de re,cuius actio uel defenſio ad illū ꝑtinuiſſet, & hac rõne diceretur principaliter ad illū ꝑtinere negotium, ut hř in dicta.l.ſepe,& in dicto.c.quāuis.ex quo ſequit,ꝙ ſentētia principaliter eſt inter alios lata,& nõ cum ipſo,ſed uel ꝑ ipſo,ſed in ꝯſequētiā,ut eſt caſus in d.l.ſæpe.in prin.dū ſæpe conſtitutum eſt res inter alios iudicatas,&c.q lex intelligitur ēt qñ uenditor nomine ꝓprio agebat,& non emptoris nomine,ſm Bar.ibi, cū quo trāſit Ang.& Ale.& Ant.de But.Imo.& Abb.in c. q̄uis.eo. tit.ubi ēt idē probat. Quia igitur ſentētia fuit principaliter intra ꝑdictos lata,nõ dēt appellatio ab eo interpoſita ꝑ parte do. Alberti in ſuſpenſo ſtare quo ad dictos hřdes, & eorū reſpectu pēdēte lite ſu ꝑ attētatis ꝑ dictū do.ducē tanq̄ ab alio, & ſic a tertio,& nõ ab appellato dicat facta innouatio,ēt ſi in prima inſtātia ꝯparuiſsēt agentes ꝑ illo itereſſe ſuo,aſsiſtendo tñ, & nõ ſuſcipiēdo in ſe litē,iuxta no.ꝑ Bar.l.ſi ꝑluſorio.§.j.de appel.quia factum & attentatū ꝑ dictū do.ducē nõ dēt dictis hæredib. nocere.c.nõ debet.&c.damnū.de reg.iu.in 6.& propterea, q̄a eſt deſerta appellatio interpoſita à ſnīa lata in fauorē dictorū hřdū ad eorū inſtātiā & ꝯmodū eſt ēt exequutio cōmittenda. Fuit nanq; declaratū,illuſt.do.Gilbertū habuiſſe meliora & potiora iura tēpore ꝑmutationis in bonis,& rebus,de quib.in lite & cōtrouerſia inter dictas partes actū fuit,& ꝑfatum illuſtrē do. Albertum indebite & iniuſte potuiſſe ac poſſe retinere dicta bona ſed ea debuiſſe ac debere relaxaꝛ,&c. Quamuis autem hæc ultima uerba ſint imperſonaliter prolata,quia cui ueniāt relaxāda,
10 aliter non declaratur ꝑ dictā ſnīam.† ꝑ hoc tamen ſententia nõ uitiatur,nec illius exequutio īpedit,q̄a intelligit declaratū,ꝙ relaxāda ſint parti aduerſæ,hoc eſt hřdib. dicti dñi Gilberti aduerſarijs,uel alteri de eorū uoluntate: ſicut ēt imꝑſonalitas nõ uitiat ex ꝑte ſtipulatoris,ſed de illo intelligitur.l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita.de uerb.obl.ibi ꝑ Bar.& Doc.& cui ſtipulatori in lite æqparatur.ſicut ēt imperſonalitas ex parte actoris nõ uitiat libellū eadē ratione,ſ.q̄a æqparaꝛ ſtipulatori,ſm Bald. in l.edita. C.de edē. in repetitione Paduana,circa.19.col.uerſiculo, circa quintū. Et idē eſt qñ imperſonalitas eſt ex parte rei, ut ꝓbatur ex notatis ꝑ Bar.in l.competit.§.in ſumma.qđ ui aut clā.Nec eſt in cõſideratione,ꝙ ex tali relaxatione ꝑfatus dñs dux ſit cōmodū percepturus,quia hoc in conſequentiā contingit, & principaliter ad commodū dictorū hæredum executio tendit,ex quo ſentētia,ut dixi,ꝑ illis principaliter eſt lata.l.rogaſti.& l. ſi quis nec cām,ſi certū peta.& l.j.in princ.de auct.tut.& ꝙ tale cōmo
11 modū,qđ prouenit † in cõſequētiā nõ dēt attēdi,ꝓbatur,q̄a teſtis a teſtimonio nõ repellitur,q̄uis ex teſtificatu ſuo ī cõſequētiā cōmodū cõſequaꝛ,in ti.de teſt.§.legatarijs.& in l.dictātibus. & ibi ꝑ Doc.C.eo.& ꝑ oēs in l.in omni.C.de teſ.& in c.ſu ꝑ eo. ti.eo.ꝑ Bar.in l.intātū.§.uniuerſitatis.de rer.diu.& in l.ſed ſi hac §.qui manumittiꝛ,de in ius uoc.& ꝑ Io.And.in regulā,ſine poſſeſſione.de reg.iur.in 6.Sicut ēt econtra nõ dicitur q̄s detrimētū pati,qñ in cõſequētia,& nõ principaliter patitur dānum, ſm gl.in c.q̄uis.de pact. in 6.& ibi per Do. Et quantumcunq; in eadem ſententia poſtremo ſubijcitur,ipſiq; .ſ.do. Alberto non licuiſſe ſe opponere,ut fecit, & impedire miſſos per factores dicti illuſtriſsimi do.ducis ad capiendam pro eo corporalē poſſeſſionē dictorū bonorum,&c.ꝑ hoc tñ non dicitur ſententia lata principaliter ꝑ ꝑlibato do.duce,nec ētferri potuit,q̄a lis cū eo non fuit corā dominis iudicibus,ſed q̄a d.dux uel agentes ꝑ eo de licentia & uoluntate D.Gilberti attributa & conceſſa in inſtrumento ꝑmutationis uoluit ingredi poſſeſſionē dictorū bonorū,dicit ēt do.Gilbertus uel hřdes eius ꝓhibitus ſeu ꝓhibiti.l.colonus.& l.cū fundō.de ui,& vi arm.ideo declaratū fuit nõ quidē principaliter ꝑꝑ eum,ſed ꝑꝑ ꝑdictos hæredes,q̄ ex hoc, ut dixi,intelliguntꝛ fuiſſe ꝓhibiti illicite & expulſi,ut eſt caſus in dictis iurib.¶ Plus ēt arbitror.ꝙ ſi ſententia eſſet ꝑ ambobus lata,hoc eſt,ꝑ dicto d.duce,& pro dictis hřdib.& litigatum eſſet poſt appellationē ſup attentatis tñmodo ꝑ do.ducem,ꝙ appel
12 latio prædicta † quo ad dictos dicereꝛ eē deſerta, quia factum unius ex litigatoribus alteri non debet nocere.l. j.C.ſic comm. cauſa in integ.&c.& l.j.C.quibus res iud.non noc.& ſic quo ad dictos hřdes ſnīa remāſiſſet firma, & quoad d.ducē tm̄ ſtaret in
13 ſuſpēſo. † Nec iſtud incõuenit,quia ſnīa ex poſt facto põt pro parte ualere,arg.l.circa.de inoffi.teſt.& declarat Bart.in l.j.C.ſi aduer.rem iudica. & maximē qñ in iudicio interuenerūt plures ꝑſonæ;q̄a ēt ab initio põt quò ad unū ualere.& quo ad alterum nõ,dicta.l.nõ idcirco.de iud.& l.de vnoquoq;,de re iud. & per Bar.in d.l.j.C.ſi in cōmu.cau. & ꝓbatur ēt melius ad ꝓpoſitū. in l.2.quib.res iud.nõ no.vbi habetur,ꝙ ſi vnus ex plurib.litem ꝓſequaꝛ,& reus abſoluaꝛ,ꝙ exceptio rei iudicatæ nõ ob. alteri,ſed ille poterit litē ꝓſequi ꝑ ſua parte,& ꝑ ſuo intereſſe; & q̄a pñt ēt dici tot ſnīæ,quot ſunt ꝑſonæ.l.j.& 2.C.ſi plures vna ſnīa.& ꝓut ēt dicit Oldr.ꝯſi.251.Ideo attētata quo ad unū,nõ ſuſpēdūt fatalia quo ad aliū,ꝑ no.ꝑ Inn.& alios ī d.c.dilecti. Et hinc ēt uidemus ad ꝓpoſitum,ꝙ ſi duo appellēt, & alter renunciet appellationi vel ſuccūbat, ꝙ alius poterit ꝓſequi,& victoria illius non proderit alteri, c. cum ſuper.de re iud.& ibi ꝑ Doctores & ꝑ Bar.in l.a ſententia.in prin.ff de appellatio.Sicut ergo quò ad appellantes ſentētia quò ad vnum remanet dictis caſibus firma,& quò ad alium ſuſpenditur vel infirmatur. Ita qñ ſunt plures appellati quantum ad vnum poteſt appellatio deſeri,& ſic ſentētia cõfirmari,& quò ad alium propter litem ſuper attentatis in ſuſpenſo ſtare, nec ꝑꝑ hoc eſt exequutio differēda contra appellantē pro dictis hæredibus, quorum reſpectu eſt appellatio deſerta,dicto c.cū ſuper. Et ubi etiam lis fuiſſet principaliter inter dñm ducem,& dominum Albertum,& ea pēdente cõparuiſſent prædicti hæredes pro ſuo intereſſe, prout facere potuiſſent.l.ſi perluſorio.§.j.de appella.& c.2.ut lite pēdente.lib.6.adhuc innouata per dictum dominum ducem pendēte appellatione interpoſita pro parte contraria non ſuſpenderentur fatalia,quantū ad hæredes prædictos,quib.ēt ius fuiſſet q̄ſitum ex dicta ſententia; quia factum alterius non debet etiam iſto caſu illis nocere:quia ſicut tertio proſequenti appellationē
14 pro ſuo intereſſe non poteſt nocere † factum appellantis,puta approbantis ſnīam,uel nõ proſequētis appellationē,d.l.a ſnīa. §.idem reſcripſit.de appellationib.& ibi Bar.& per Bal.in auth. hodie.in fi.C.de appel.& Oldr.in cõſi.255.incip. Contra prouiſionem,&c.quia non poteſt principalis pręiudicare tertio in iure quæſito per appellationem,ſm Barto.in d.§.idem reſcripſit. Sic etiam eadem ratione factū, & innouatio principalis appellati non debet præiudicare tertio, qui in cauſa principali cõparuit pro ſuo intereſſe,& ius quæſitum ex ſentētia, & propterea ſi appellans non proſequitur appellationem,quò ad illum fatalia currunt, quamuis ſtent in ſuſpenſo quantum ad principalē ꝑꝑ ſuam innouationē,& ideo quatenus tertij intereſt,exequutio non eſt differenda: q̄a per curſum fataliū appellatio eius reſpectu fuit deſerta.d.l.fi.§.illud.C.de tēpo,appel. Et q̄uis principali innouanti hoc poſſit prodeſſe;q̄a in conſequentiā cõtigit, non eſt,ut dixi,in ꝯſideratione: & q̄a pleruncq; quis ex perſona alterius aliquid conſequitur, quod ex propria perſona cõſequi non põt.l.ſi emancipati.C.de col.ſm intellectū Bart.cū cõcor. de quib.ibi ꝑ Mod.Sed dato ēt ꝙ nõ eſſet deſerta appellatio,illam tñ proſequi pñt dicti hæredes, licet adhuc ſententia ſuper attentatis per dñm ducem non habuerit perfectē exequutionē; q̄a ubi ſententia ſit pro eis lata principaliter, uel quia in prima inſtātia ꝑ ſuo intereſſe cõparuerit,& hoc reſpectu ſentētia illi prout tanquā quilibet appellatus admitti debet ad ꝓſequendū appellationem,iuxta ea q̄ habenꝛ in auth.ei,q.C.de tēpo.appel. & in c.oblatę.de appel.hoc factū do.ducis attētātis appellatione pēdēte nõ dēt illis impedimentum ꝑſtare:quia,ut ſepe dictū eſt,alterius factū nõ dēt illis nocere,ꝑ prædicta. & etiā probaꝛ ſatis clare in l.ab exequutore §.alio.de ap.ubi hř,ꝙ ſi emptor appellauit, & negligat,uel nolit, appellõnē proſeq, ꝙ uēditor & eius auctor ꝑ ſuo intereſſe pt procedere,ergo ecõtra,ſi appellatus appellationē ab aduerſario interpoſitā nõ ꝓſeq̄ꝛ, q̄a nolit, aut q̄a ex propria culpa nõ poſſit,ut quia pendēte appellatione attētauit,dēt eius auctor,cuius intereſt,ꝙ ſnīa confirmeꝛ,inuito appellante appellationē ꝓſeq poſſe,quia paria ſunt nolle,& non poſſe.l.j.§.vſus.de procura.& declarat Bar.in l.j.de uul. & pup.in.2.q.prin.ī fi.Et nõ tñ hoc eſt verū,ſi auctor,ſicut ſūt dicti hřdes,fuit ī iudicio in prima inſtātia,vel ꝑ ſuo intereē,ut dixi,ſed ēſi in prima inſtātia nõ interueniſsēt,ꝙ eſt fortius,q̄a & iſto caſu ꝑ intereē ſuo pt pēdēte appellatione petere,ꝙ ſnīa cõfirmetur,ſicut pt ecõuerſo auctor appellātis q̄ tetro nõ fuerat

in iudicio ꝓsequendo appellationẽ instare, ꝙ sñia rescindatur.
d.§.alio.prout late prosequit̃ Old.in d.cõsi.255.Et arbitror,ꝙ
isto casu illa disputatio,pro qua in d.auth.ei qui, & in d.c.obla
tæ.§.vtrũ possit & qñ appellatus appellationẽ ꝓsequi inuito ap
pellante,nõ hẽt locũ, quia nedũ dicti hr̃des supersederũt usque
ad ultimũ mensem primi & secundi fatalis,sed ẽt ultra.Et si di-
catur,ꝙ si fatalia nõ cucurrerũt ꝑꝑ attentata; rñdet̃,ꝙ istud est
verũ quantũ ad attentãtẽ,& nõ quoad aliũ, vt dictũ est,ẽt si ap-
pellatio quoad aliũ nõ posset dici deserta,prout nõ esset, qñ di
cti hæredes ĩ priori instãtia nõ fuissent in iudicio,& pro eis sñia
non fuisset lata.Nã isto casu;q̃a ꝯ eos nõ fuisset appellatũ, non
posset eorũ respectu dici deserta appellatio. Et isto igit̃ casu, si-
cut auctor appellati,ubi nihil fuisset innouatũ per appellatũ,ꝓ
suo interesse potuisset prosequi appellationẽ in ultimo mense
primi anni uel biennij,ut habetur in dictis locis,sic ẽt dicto tp̃e
dẽt ẽt posse non obst.attentatis per dictũ appellatũ; q̃a quoad
dictum auctorem dictum tp̃s currit appellanti ad effectũ prose
quẽdi appellationẽ inuito appellãte; quia in hoc dicto auctori
nocere nõ põt factũ appellati, sicut nec in aliis,ut colligitur ex
p̃missis. ¶ Ex quib.ẽt ad allegata in ꝯ̃rium colligitur rñsio satis
clara. Nã dum primò dr̃, ꝙ negotium principaliter pertinet ad
dñm ducẽ,istud negat̃; quia de iurib.cõpetentib.do.Gilberto
ante permutationẽ perfectã fuit cognitũ, quo tp̃e dñs dux nõ
poterat in dictis bonis habere aliquod ius,& idẽ si de eisdem iu
ribus competentib.post permutationem fuisset litigatũ, & pos
sessio tempore permutationis fuisset apud do.Albertum; quia
per constitutum,de quo in ea,in dñm ducẽ non potuisset trans
ferri dominium,ut superius fuit deductum latius.Vnde ex hoc
sequitur, ꝙ dicti hæredes do.Gilberti nõ fuerũt in iudicio no
mine do.ducis,neq; eius ꝓcuratorio noĩe & maxime, q̃a de no
mine officij non est facta mentio,q̃a tunc licet inter mandantẽ
& mãdatariũ dici posset actum ꝓcuratorio noĩe, tñ inter man
dantem & aduersarium secus,f̃m Bar.in l.qui in aliena.§.si is q̃
putat.cum concor.de quib.ibi ꝑ Mod.& in d.l.post dotẽ.& d.l.
j.§.nunciatio.de oper.noui nunc.& sic inter do.ducẽ, qui dicit̃
mandans, & do.Albertum aduersarium nõ posset dici actũ ꝓ-
curatorio noĩe do.ducis. Præterea licet ad præfatũ do.ducẽ a-
ctio cõpeteret, & defensio, & hoc respectu dici posset negotiũ
principaliter spectare ad eum,prout loquit̃,l.sæpe. de re iud.&
Bar.in locis in ꝯ̃rium allegatis,nihilo minus lis,& controuersia
principaliter fuit agitata inter hæredes p̃dictos, & sñia tñ fuit
inter eos lata & quantũ ad dñm ducẽ, & eius respectu inter a-
lios,sicut ẽt,quoad emptorẽ dr̃ inter alios lata,qñ uenditor so-
lus fuit in iudicio cũ aduersario,ut ẽ casus in d.l.sepe.& ĩ d.c.q̃-
uis.Sicut ergo respectu sentẽtiæ & litis do.dux reputatur alius,
etiam si negotium ad eum principaliter pertineret,sic etiã quan
tum ad attentata per eum dicitur esse tertius, ideo non suspen-
dunt fatalia respectu dictorum hæredum,contra quos fuit ap-
pellatum,dicto c.Romana.§.in alium. de appellationib.in 6.&
quia, ut dictum est dici non potest,quòd egerint procuratorio
nomine, quoad dominum ducem & dominum Albertum. Et
alia etiam ratione dicto nomine egisse non dicuntur: quia etiã
5 agebatur de eorum interesse. Propterea potius proprio † noĩe,
& pro interesse proprio egisse dicuntur, quam alieno nomine.
l.& magis.de solutionib.& ꝑ Bar.in d.§.nũciatio. nec isto casu
loq̃t lex,post dotẽ,f̃m sextã lecturã, sed qñ negotiũ simpliciter
ad aliũ ꝑtinebat.Cõstat ẽt ex p̃missis,& nõ obstantibus allega-
tis in ꝯ̃riũ,ꝙ attentata pro parte domini ducis,nedũ dictis casi-
bus,sed nec in alijs terminis fortius dictis hæredibus nullũ præ
stant impedimentum.Et ita concludo. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Spoliatus post appellationem potest per uiam attentatorũ agere, & restituitur tam ad possessiunem quam ad fructus.*
2 *Princeps etiam scribens motu proprio, non præsumitur in dubio uelle tollere eius alteri quæsitum.*
3 *Facilius tollitur ius quærendum quam quæsitum, & in illo potest princeps præiudicare, in hoc non.*
4 *Contrarietas uitanda est mediante distinctione uel interpretatione aliqua.*
5 *Principis declaratio quando tollere dicatur ius quæsitum, & quando non.*
6 *Rescriptum impetratum lite pendente ualet, si facta sit mentio de ipsa lite, maxime apposita clausula, non obstan.*
7 *Spoliatus semel non potest uigore rescripti in possessionem restitui.*
8 *In scriptis de processu & actis nullis non est facienda mentio.*
9 *Dictio, omnis, complectitur etiam futura contra proprietatẽ sermonis.*
10 *Lex noua declaratoria antiquæ ad præterita trahitur.*
11 *Declaratio facta circa ius quæsitum, quod modici sit præiudicij non annullatur.*
12 *Princeps tollere potest ius quæsitum cum causa, quæ præsumitur.*
13 *Ante conditionem purificatam & purificationem probatam agi non potest.*
14 *Confessio auctoris præcedens nocet futuro successori.*
15 *Cõfessio actoris erronea per singularem successorem reuocari nõ potest.*
16 *Promissio, si Titius decesserit, non tenet, si Titius tunc tẽporis non extet, idem dicitur in substitutione, & similiter fauore piæ causæ, ut nu.17.*
18 *Bannitus citatus ad locum, ubi est bannitus, quando teneatur cõparere.*
19 *Actio non nocet, cui sententia non nocet.*

CONSILIVM LXXVI.

PRIMO est uidendum, utrum ea, quæ lite & ap-
pellatione pendẽte dicuntur attentata, ueniãt re-
1 uocanda. Et vr̃ prima † facie dicendum ꝙ sic, q̃a
cũ post appellationẽ interpositam ꝑ Iacobum de
Lianoris & eius litis cõsortes,& post inhibitionẽ
dominus exequutor p̃dictum Iacobum spoliauerit possessione
bonorũ,de q̃b. agitur,& in eorũ possessionẽ dominos de Ben-
tiuolis miserit,põt spoliatus ꝑ uiã attẽtatorũ agere, & in posses
sione est reintegrandus ante omnia,c.ex parte A.de testib. & c.
bonæ.de appel.vbi ẽt probat̃, ꝙ veniũt fructus,quando inno-
uata & attentata reuocant̃,sicut ueniunt fructus medio tp̃e ꝑ-
cepti,qñ agitur interdicto recuperandæ.c.grauis.de rest.spo.&
ibi ẽt f̃m vnũ intellectũ,probatur, ꝙ maior utilitas ex remedio
attentati ꝑcipitur.quã ex possessorio recuperãdæ, & latius hoc
ibi ꝓsequuntur & probant Doct. & facit.l.chirographis.§.j.de
administ.tutor.cũ ibi notatis ꝑ Bar.& in c.cũ M.in fi. de consti
tutio.Nec vr̃ p̃dictis obstare, ꝙ Papa in alijs literis committat
eidẽ executori,ꝙ do.Bẽtiuolos reponat in possessionẽ, quã ha
bebãt ante eorũ primũ è Bononia discessum omni exceptione,
appellatione,inhibitione & mora postpositis, quia dẽt intelligi
de appellatione interponenda,& non de interposita, & de inhi
bitione facienda,& non de iã facta,q̃a ꝑ appellationẽ interposi
2 tã,& inhibitionẽ iam factã est ius q̃sitũ parti,qđ † non præsumi
tur princeps in dubio uelle tollere.l.2.§.merito.& §.si q̃s a prin
cipe.ne quid in lo.publ.& c.q̃uis.de resc.in 6.& no. in c. ad au-
res.eo.tit.in antiquis,& hoc etiam locũ habet,quando scribitur
motu ꝓprio,f̃m Abb.in c.8.de iud.post Cald.in c.mandatũ.de
resc.Si ãt appellatio adhuc non sit interposita,q̃uis auferatur fa
cultas appellandi,quę cõpetebat,non dr̃ tunc inferri p̃iudicium
in iure q̃sito,sed in iure quęrendo,& ita in specie dicit Abb.in
c.1.de rescr.& propterea in dubio debet fieri interpretatio, ꝙ
Papa uolerit potius p̃iudicare in iure q̃rendo, q̃ in iure q̃sito,
3 quia agitur de minori præiudicio alterius,& † quia ius q̃rendũ
facilius tollitur,q̃ ius quæsitũ.le. qui ãt.in prin.de his q̃ in frau.
cred.& ideo quãuis sine causa nõ possit princeps ius q̃situm au
ferre.l.itẽ si uerberarum.de rei uend.& l.Lucius.de euic.& not.
in l.fi.C.si ꝯ ius vel uti.pub.& in c.quæ in ecclesiarũ.de cõstit.in
iure tamen quærendo ẽt sine cã põt præiudicare, f̃m Bald. in l.
Deo nobis. C.de epis.& cler.l.2.C.de iuris & fac.igno.in c.dño
guerrã.hic fin.lex.Conr.Pau.de Ca.& mod.in l.Gallus.§.q̃ & d
sit tantum.de lib.& posth.cum conc.de quibus ibi. Et pro hoc
ẽt facit,qđ no.Bar.in l.oẽs populi.de iust.& iu.in 2.q.5.q.prin.
ver.tertio casu,&c.ubi dicit, ꝙ si statutũ tollit exceptionem, si-
cut eam tollunt dictæ literæ apostolicæ, non intelligit̃ sublata
exceptio orta,& quæ cõpetere cœpit ante statutũ,sed illa, quæ
post statutum habuit ortum,argumento.l.fiscus.de iure fisci.&
cum eo transeũt Ant.Imo.& Abb.in c.fi.de cons.& idẽ uidetur
dicendum inquantum in dictis literis ẽt inferius cõtinetur,ꝙ su

per

per vitio spolij nullo vnq̃ tpe quis possit agere, &c. quia debet intelligi de his, qui post literas sunt ꝑ executorẽ possessione expulsi,& ea priuati,& non de his qui prius appellatione pendẽte erant spoliati,& quibus iam erat quęsitum ius agendi per uiam attentati. Vt sic non videatur voluisse summus Pontifex præiudicare in dicto iure quæsito, sed in illo iure quærendo, uel alio simili, qđ post literas ex aliquo facto superuenienti acquiri potuisset. Et tanto magis prædicta interpretatio videtur admittenda,cum in literis Papę ꝑcedentibus cõcessis ad instantiam Iacobi & suorũ consortũ mandauerit Papa, ꝙ lite pendente in Rota in sua possessione non debeat molestari,& ablata eidem restitui, ac ẽt in aliis literis posteriorib.ꝑcipiat summus Pontifex illos,qui uigore rei iudicatæ bona Bentiuolorum possedissent, & a quib.indebitè amoti fuissent,ad pristinã possessionẽ, ꝓut fuerint, restituit. Ne ergo Papa uideatur ɔ̃triari his, quæ præcepit & mandauit, in istis alijs literis debet admitti interpretatio ꝑdicta,ꝑ quã ɔ̃rietas euitatur; qa ꝑ istas priores & posteriores literas intelligitur voluisse, ꝙ spoliati ante literas cõcessas ad fauorẽ Bentiuolorũ lite pendente restituant̃ & reintegrentur, & de his non intelligant̃ literæ ꝑdictæ,sed de aliis, ꝑ ea q̃ hñr in §. qb.in prima cõsti.Codicis,& in l.scripturæ. C. de fide instru.& in c.imputari.eo.tit.vbi hr̃,ꝙ cõtrarietas est euitãda, ubi potest
4 adiuuari † mediante aliqua distinctione uel probabili interpretatione,& sic ẽt faciendũ est,qa uerisimile nõ est,ꝙ Papa incontinenti voluerit se corrigere.l.non ad ea.de cond. & demon.& hoc ẽt uoluit Abb.cõs.20.inci.Casus in effectu sic proponitur, ciuitas Florentię,&c.2.vol.dicens,ꝙ noua dispositio semper est interpretanda,ut primam non mutet,si fieri põt,ne cõtrarietas notet in disponente. Et hoc maximè ꝓcedit in ꝑsonis ecclesiasticis,in quib.variatio plurimũ notatur & dãnatur.cle.1. de renunciationib.adeo ꝙ Host.in c.ɔ̃tinebatur.de his,q̃ fiunt a prælа.dixit,ꝙ dispositio.l.quoties. C. de rei vendi.locum nõ hẽt in ꝑsonis ecclesiasticis,de quo ꝑ Ro.in cõsi.70. & ꝑ Imo.in d.cle. j.& ꝑpea Bal.in c.1.de not.feudo.infert ɔ̃ Cœlestinũ Papam, q̃ de mane faciebat gratiam, & in sero reuocabat.Et facit,qđ in simili dicit Bal.in l.1.in 3.col.C.de lati.liber. tollen.¶ Nec ẽt ꝑdictis obstare videtur, ꝙ istæ literæ Bentiuolis datæ de nouo nihil concedant,sed declarãt primã concessionẽ eis factã, ad quã dicta declaratio trahitur,& cui inesse videtur,vt no.in c.cũ tu.đ testib.& probatur ĩ l.hæredes palã.§.si q̃d tñ. de testa. & ibi no. Pau. de Cast. & ꝑ ɔ̃ñs ꝙ mediante tali retrohabitione nõ dicat̃ agi de auferendo iure iam quæsito,sed quærendo,ac si ante aliquod ius iã quæsitum hoc fuisset expressum:quia cũ talis declaratio sit in ꝑiudicium iuris alteri quæsiti tanq̃ iniqua & iuri cõtraria est nulla.l.quoties.& l.rescripta. C.de ꝑci.Impe.offi. vnde dicit lex,ꝙ superiã statutis legẽ contrariã statuere, nõ est æquitatẽ in medium proponere, sed ꝑtericis calumniã inuenire. l.j. C.de decurio.li.10. Et ita ꝑ prædicta circa cõsimilẽ declarationẽ Papæ cõcludit Pet.de Anch.in cõsi.399.Præmitto ꝓ clariori decisione,&c.in fi.& ꝓbatur ex no.ꝑ Pau.de Cas.in d.l.hæredes palã.§.si q̃d tñ,dicentẽ,ꝙ si Papa multoties facit aliquas declarationes circa gr̃as factas ꝑ eũ,& dubitat̃, vtrũ ꝑiudicet his, qb.erat ius q̃sitũ.Et vr̃ ꝙ sic,ƒm eũ,quasi hoc ꝙ declarat̃ a principio fuerit dictum , quo casu non fuisset alteri ius quæsitũ. Et hoc,dicit ipse,intelligit̃ de ꝓpria declaratione,quæ cõsistit circa aliqđ verbũ dubiũ.Si verò cõsistat circa id,qđ nõ erat dubiũ de iure,& tunc declaratio hẽt uim nouæ dispõnis,& iõ nõ tolleret ius q̃sitũ,& iste vr̃ esse casus noster,qa de iure vr̃ certũ,quòd ꝑ primas literas Bentiuolis cõcessas nõ erat sublata appellatio, quia in dictis literis hoc non exprimit̃,& in dubio censet̃ de iure esse ꝑmissa,ƒm gl.in l.qui restituere.de rei uendi.quam ẽt ad hoc allegat Bal.in l.j.in prin.C.si de momen.pos.fuerit appel.& idẽ uult Spec.in tit.de appel.§.2.in princ.Et propterea dicta declaratio,quæ in hoc est cõntra ius, non ꝑiudicauit Iacobo in iure iam quæsito mediante appellatione & inhibitione præcedente,& ubi etiam istæ secundæ literę ad fauorem Bentiuolorũ de directo essẽt contrarię literis concessis ad cõmodum Iacobi & consortũ,adhuc tñ vr̃,quòd illis non sit parẽdũ,qa ubi Papa cõcedit aliquid ɔ̃ a se gesta,præsumitur circũuentus,& iõ ex tali ɔ̃cessione non sequitur aliquis iuris effectus.c.cũ olim. de re iud. Et tãto magis in casu nr̃o,ex quo rursus Papa post literas prędictas mandauit spoliatos reintegrari, ꝑ qđ secundũ mãdatum satis colligit̃,ꝙ intentio sua fuit,ꝙ de facto q̃s sua possessione nõ priuet̃,qa talis geminatio,& secunda iussio ostendit enixam cõcedentis voluntatẽ,iuxta no.ꝑ Bal.in l.nec dãnosa.C.de ꝑc.Imper. offe. ¶ Accedit ẽt,quia Papa in vltimis literis mandat iterũ. d.Bẽtiuolos ad possessionẽ reintegrari, & reintegratione facta causas motas,& mouendas contra eos audiri ꝑ gubernatorem & alios quoscunq; iudices, exceptis causis cõmissis spãliter per aliud rescriptũ in Romana curia,inter quas erat lis,q̃ inter illos & Iacobum Lianoris uertebat̃.Et sic uelle vr̃,ꝙ respectu causarũ, cũ quib.lis pẽdebat in Romana curia, non fiat dicta reintegratio,& ꝙ illi possint,& debeant audiri ante reintegrationem bonorũ,sup q̃b. lis pendet in curia Romana.¶Sed præmisis nõ obst.contrarium,iudicio meo est verius absque dubio.Quia ex literis Apostolicis datis.6.Martij,clare constat de intẽtione Papæ,ꝙ dicti do.Bẽtiuoli reintegrent̃ ẽt lite pendente in curia,dũ in primis declarat Papa,mentis suæ fuisse & esse,ꝙ Bentiuoli integre restituerent̃ & reintegrarẽtur ad possessionẽ,& ꝙ de ꝑsẽti ẽt mentis suæ est,ꝙ reintegrent̃ non obstantib.sentẽtijs & ꝓcẽssib. &c.aut ꝙ de his,s. bonis a supradicto tpe ad hunc diem vsque esset lis siue controuersia,& aut cã in Romana curia, aut extra,&c.Et sic hoc loco declarat & vult,Bentiuolos reintegrari non obstãte,ꝙ de bonis suis penderet prius, & de pręsenti pẽderet lis in curia Romana.Authoritate igit̃ summi Pontificis potuit exequutor lite pendẽte reintegrare Bẽtiuolos, & sic in hoc inuouare,quia de uoluntate ɔ̃stat, de potestate non est dubitandum,per no.ꝑ Sal.& Pau.de Ca.in l.2.C.ut lite pẽd.vbi dicũt,ꝙ
6 † ualet rescriptũ lite pendente,si facta sit mentio de pendentia, apposita maximè clausula,non obstãte,&c.Et quãuis Sal. ibi dicat,ꝙ non sufficit illa clausula generalis,non obstante litis pendentia,&c.nisi sit facta mẽntio de processu,& de statu cãæ.c.inter monasteriũ.de re iudi.tñ in casu nr̃o hoc dici non ꝑt,ex quo literæ concessæ sunt motu ꝓprio,qa tũc tollit̃ oĩs subreptio. c. si motu proprio.de præb.in 6.& qa illud,qđ dicit Sali.& iura allegata ꝑ eum,procedunt,q̃n impetratio facta lite pẽdente tẽdit ad reuocandum primas literas,uel iurisdictionẽ alteri cõpetẽtẽ ut plenè declarat̃ in c.cæterũ.de rescr.ꝙ non est in casu nr̃o, qa a primis iudicibus non aufert̃ iurisdictio,sed solũ trãsfertur possessio de uno in alium,saluo iure ꝓsequẽdi litem corã eisdẽ iudicibus.Et quãuis et agatur de reuocatione literarũ prius cõcessarũ Iacobo de Lianoris,nihilominus qa ẽt de illis est facta specialis mẽtio,& est illi in specie derogatũ,intelligũtur reuocatę.d.c. ceterum.de rescrip.Et si dicatur,ꝙ reuocatæ non intelligũtur, qa de ꝓcessu uigore illarũ literarũ facto,idest quòd Iacobus in exequutione illarũ fuerit restitutus ad possessionẽ , qua fuerat priuatus,non sit facta mentio.c.inter monasteriũ.de re iudi. cũ conc.de quib. ibi.Ad hoc respõdetur,quòd ꝑ clausulã,motu ꝓprio,tollitur subreptio,ut dictũ est.Præterea dictus Iacob. uirtute dictarũ literarũ non potuit,nec debuit restitui ꝑ gubernatorẽ executorẽ,quib.dictæ literæ dirigũtur,qa eis cõmittitur,ut fructus sequestratos & ablatos restituãt,& quòd Iacobũ,donec lis fuerit terminata,in sua possessione manuteneat. Quia igitur mandat̃.ꝙ Iacobus in sua possessione manuteneat, ꝙ ipse pos
7 sideret,ꝑsupponit̃.Si igit̃ erat spoliatus† vigore huius rescripti, non potuit,nec debuit restitui,per no.ꝑ Inn.in c.sup literis.de rescr.dicentẽ,ꝙ processus,quẽ habiturus est iudex,cõprehendi debet sub uerbis in rescripto positis,unde oportet,ꝙ processus faciendus conueniat narrationi, & ɔ̃clusioni rescripti,neq; sufficeret,ꝙ uerba possent comprehendi sub narratione,si non cõueniunt conclusioni,prout ibi declarat ꝑ exẽplũ.Et idem tenet Bal.in l.præscriptione.C.si contra ius uel utilit.publi.ubi ponit alia exempla, & Pau.de Cast,magis ad ꝓpositum in ɔ̃si.211.Ad confirmationẽ,&c. dicẽs,quòd si q̃s narrauit se spoliatũ,& obtinuit rescriptũ super interdicto,unde vi,in quo debet probare possessionem tempore spolij,& ipsam spoliationem, si dat libellum generalem, adeo quòd ẽt cõprehendat remedium canonis reintegranda.3.q.1.& non sit probata spoliatio,non potest sequi cõdemnatio ex illo canone,nec ex alio capite,quam spoliationis,vt seruet̃ tenor rescripti, ꝑ no.ꝑ Inn.in d.c.sup literis.De tali igitur processu nullo mõ fuit necesse mentionẽ facere , ƒm Host.& Abb. in c.per vestras.de dona. inter virum & uxor.vbi
8 dicunt in terminis,† quòd de ꝓcessu nullo nõn est faciẽda mentio,sicut nec de alio quolibet actu nullo,ƒm gl.in c.cum nostris de conces.præben.& in c.suggestum,de iure patro.& in c.in nostra & in c.eam te.de rescr.cum conc.de quib.ibi plene per mo-

der.Et ubi ēt intellexisset Papa, ꝙ dictus Iacobus ad possessionē restitueret,nihilominus ab illis literis post posteriores intelligeret recessum, dū mandat,Bentiuolos restitui, & restitutos manuteneri, amoris inde tam dicto Iacobo Lianoro, quā aliis quibuscunq; &c.per quæ verba constat,ꝙ Papa habuit notitiā ꝙ Iacobus erat ad possessionē per præcedentes literas restitutus,aliàs remoueri non posset ab ea.l.nā etsi. versi.post defectū. de iniusto,rupto & irrito testam.Ex alio quoq; apparet,ꝙ potuerunt do. Bentiuoli appellatione pendente ad possessionem restitui,quia Papa mandat in eisdem literis prædictos reintegrari omni exceptione,inhibitione, appellatione,& mora postpositis,&c.Et sic quantum ad hoc inhibitioni derogat,& appellatione ēt pēdente licentiam innouandi cōcedit,& innouari vult, & mandat cum clausula,non obstantib.¶ Nec obstat, dū dicebatur,ꝙ intelligi debet de appellatione interponenda, & de inhibitione faciēda,& non de interposita & iā facta,quia immo sensit Papa de appellatione pendente,dū mandat specialiter,Iacobum amoueri,cum quo sciebat litē pendere in curia, ut constat ex literis paulo ante Iacobo cōcessis,quib. derogat, & sic ꝙ de illis notitiā habuerit,cōstat,& de mente ēt cōstat ex p̄cedentib. vbi lite ēt pēdente mandat Bentiuolos restitui, ꝑ q̄ declarant̄ sequētia.l.q filiab.in prin.& l.si seruus pluriū.§.fi.de lega.1.Et q̄a ēt illa uerba,omni appellatione,inhibitione,& mora postpositis,ex propria significatione debent magis referri ad pendentē appellationē quam ad futurā.l.si ita.de auro & arg.lega.& l.dā. 9 infect.§.si is qui uicinas.de damn.infect.Et presertim† propter dictionem illam,omni,quæ nihil excludit.l.Iulianus.in prin. de leg.3.& ꝑ not.ꝑ Bald.in l.omnia priuilegia.C. de episc. & cler. vbi in pulchra quæstione uult,ꝙ dispō simplex, quæ sui natura non solet futura comprehēndere.d.l.si ita. cum concor.ea comprehendat per dictionē illam,per oīa,vl'em,allegat.d.l.Iulianus & c.solitæ.de maio.& obe.& cum eo transit Abb. in c.fi.ne cle. vel mon.& Alex.in l.j.in primo not.de le.j. si ergo operat̄,ꝙ ueniant futura contra naturam sermonis,facilius debent operari, ꝙ p̄sentia includantur, & ꝙ ī hoc a propria significatione non recedat̄,facit,qđ no.Bar.in l.gnāli.§.uxori,de vsufr.le.dū cōcludit,ꝙ sermo uīs prolatus ab hoīe non recipit restrictionē. ꝑ d. l.Iulialus.¶Et eadē intentio Pontificis declaratur ēt ex sequentibus dum vult ad instantiam amotorū,& quorumuis super vitio spolij & ex amotione huiusmodi nullo vnq̄ tpe in iudicio extra ꝑ quoscūq; iudices,ēt ꝑ palatii Apostolici auditores,in quauis instantia cognosci posse,sublata eis,& cuilibet eorū aliter iudicandi,& diffiniendi facultate. Ex quib.verbis cōstat manifestè, ꝙ ꝑ spoliatū uult non agi posse ꝑ viā attentati pēdēte appellatione,ex quo in quauis instantia prohibet agi posse,& qua pendente spoliatus restitui solet de iure ꝑ uiam attentati.d.c.bonæ de appel.no. quæ ēt uerba ex propria significatione includunt instantiam pendentis appellationis,ut ꝓbatur ex p̄misis, a q̄b. verbis non pōt discedi mediante aliqua interpretatione restrictiua,q̄a Papa aufert facultatem interpretandi,& presertim,q̄a subiunxit Papa dedisse facultatē ita plenā,expressam,& abunde explicatā,atq; in his sensui, & menti suæ vsq; adeo vult intelligi satisfactū,ut nulli sup his neq; plenior, neq; efficacior interpretatio a quoquā requirenda sit,aut expectanda,&c.Si ergo facultas data est ita plena & expressa & explicata abūde, quòd nō sit efficacior, neq; plenior expectanda, ergo non pōt, nec dēt restringi contra sonū & significatum uerborum,sed ampliāda potius, & maxime quatenus verba patiuntur. Et ꝓpea appellatio ēt interposita & inhibitio iā facta,potuit postponi, & similiter de uitio spolij ꝑ viā attentati pendēte dicta appellatione nō potuit ꝑ partē agi,nec per iudicē iudicari.Et istud adhuc cōfirmatur,q̄a hmōi literæ sunt declaratiuæ,& tendunt ēt ad declarationē priorū literarū Bentiuolis concessarum,ut circa principium earum clare dicitur, uidelicet ibi,clare atque exprese denūciamus & declaramus uoluntatis,mētis, & intentionis nostræ fuisse & esse,&c. Iō comprehendunt ēt appellationem & inhibitio 10 nem præteritam,† sicut dr̄ de lege noua declaratoria antiquæ, q̄ trahitur ēt ad p̄terita,ſm Bar.ī d.l.oēs populi.de iust.& iure, in 5.q.prin.& oēs Doc.in c.fi.de const.quamuis aliàs ad futura tm̄ trahatur lex ex sui natura,ut ibi.Postremo,ꝙ hæc sit intētio principis,colligitur ex ultimis literis apostolicis,in quib.circa fi. vult Papa,ꝙ facta restōne Bentiuolis cum effectu, quòd gubernator, & alij iudices lites motas, & mouendas contra dictos Bētiuolos audiāt,&c. Et sic ꝙ ante restōnē nō audiāt ēt causas motas;q̄a cōcessum post tp̄s,antea intelligit̄ esse ꝓhibitū, & econtra.l.Imperator.de postulan.& ꝑ ꝯn̄s vult,ꝙ lite penden.in hoc dēat,& possit innouari. Et procedūt p̄dicta casu,quo post appellationē,& inhibitionē Bentiuoli fuissent in possessionem missi: sed vbi ante dictam appellationē executor Bētiuolos ad possessionē reintegrasset,& post eā Iacobus fuisset uirtute aliarū literarū ꝑ gubernatorē restitutus, licet rursus ꝑ eūdē executorē fuisset expulsus & spoliatus,nō diceret ex parte Bētiuolorū aliquid attentatū pēdente appellatione, & post inhibitionē, sed potius diceret̄ attentatū ꝑ Iacobū restitutū. Et q̄uis postea fuerit deiectus,hoc factū est ꝯ id,qđ Iacobus prius, & appellatione pendēte attentauerat, & sic reposita est res in eū statū,in quo erat tpe appellationis. ¶Et ex p̄misis ad multa,q̄ in ꝯrium sunt allegata,colligit̄ rn̄sio clara,ad q̄ ēt specialius rn̄detur.Non ob.igitur,dum primò dr̄, ꝙ spoliatus pendente appellatione ꝑ viā ēt attentati dēt reintegrari.c.bonæ.de app.cū ibi plenè not. q̄a hoc verum esset,nisi Papa voluisset,& mandasset Bentiuolos reintegrari,& sic innouari ēt pēdēte lite & appellatione,ꝑ ut fecit in casu nostro,ut probatur per prædicta, & prout concedere potuit,ſm Pau.de Castr. & Saly. in d.l.2.C.vt lite penden.¶ Non ob.dū dicebat̄,ꝙ intelligi dēt de appellatione & inhibitione faciēda,& nō de iā facta,q̄a primo casu p̄iudicat̄ solū in iure q̄rēdo & alio casu in iure iā q̄sito,ꝙ non p̄sumit̄ principē facere voluisse, q̄a ad hoc plurib.modis ex p̄misis colligit̄ rn̄sio.Et primo q̄a talis interpretatio ē ꝯ intētionē Papæ, & ꝑ eū est exp̄sse ꝓhibita,ex quo dicit dedisse plenā facultatē,& clarā,ita ꝙ plenior expectari nō dēt,ergo talis restrictio nō dēt admitti,q̄a nō eēt facultas plena & exp̄ssa,si plenior expectari posset: vn̄ interp̄tatio talis includit̄ sub ꝓhibitiōe interp̄tādi, q̄ Papa facit.¶ Scd̄ò rn̄det̄,ꝙ cū istæ litteræ sint declaratiuæ præcedētium,trahitur ad illas talis declaratio, ut not.in c. cum tu. de testib.& ꝓbat̄ in d.l.hr̄des palam.§.si q̄d tn̄.de test.Et iō cū tēpore priorū literarū adhuc nō esset appellatū,neq.inhibitū,dr̄ agi de auferendo iure q̄rēdo,i. de remouēda appellatione & inhibitione facienda,perinde ac si oīa,quæ in istis literis ꝑtinētur in primis exprimerent̄,ſm Pau.de Ca.in d.§. si quid tn̄. Nec huic 11 rn̄sioni obst.† ꝙ per talē declarationē tollat̄ iā q̄situ, & ꝓpterea,ꝙ non ualeat tanq̄ iuri ꝯria,ſm Pet.de Anch.in cōsi.in ꝯtrarium allegato,quia per hoc nō agitur de magno præiudicio,cū saluum remaneat ius aduersarij, si ꝙ sibi competebat ante exiliū Bentiuolorū, iō rōne modici p̄iudicij nō dēt declaratio annullari,sed ubi agit̄ de magno p̄iudicio,ut no.ī l.quoties. C.de p̄ci.Impe.offe. quā ēt allegat Pet.de Anch. Preterea in casu nr̄o ꝯstat,ꝙ ēt in iure quęsito voluit p̄iudicare,ex quo vult Bentiuolos restitui in p̄iudiciū eorū,quib. erat ius quęsitum ex re iudicata,& etiā ex ꝯtractu celebrato cū ipsomet Papa,ꝙ equidē fa- 12 cere potuit † cū clausula,nō obstātib.&c. & ex cā,q̄ præsumit̄ in eo,ſm Cy.& alios,in d.l.fi.C.de prec.Impe.offe.& per Doc. in c.quę in ecclesiarū.de cōsti. Et maximè q̄n coniecturari pōt, ꝙ ex aliqua iustr causa fuerit motus,ſm Ant.de But.& Imo.in c.nā cōcupiscentiā.de cōsti.& Cy.in d.l.rescripta.in prin.eo.tit. ꝓut in casu nostro coniecturari pōt, videlicet ꝙ Papa uoluerit illos quibuscunq; non obstantib.reintegrari,tanq̄ fuerint spoliati & deiecti re plenè nō discussa,& non cognita, cū essent absentes, & tutè ꝯparere ꝑ se, nec per alios nō possent,& ꝙ ex tali causa fuerit motus summus Pōtifex, satis ꝑcipit̄ ex eo,ꝙ ius reseruat,si qđ alicui competebat an̄ dictū exiliū.Sicut ergo in iure iā q̄sito ex causis p̄misis ex cā derogat, ita ēt & in casu nr̄o idē fecisse dicendū est,ex quo verba importāt,ꝙ restitutio fieri possit & dēat pendente appellatione interposita, & inhibitione p̄cedente. Quinimmo vbi dictæ literę in hoc nō haberēt vim declarationis,sed nouę ꝯstōnis,adhuc tn̄ ex dicta cā p̄sumpta,& q̄ p̄sumi pōt,Iacobo & cuilibet tertio p̄iudicari potuisset,& sic ꝯtraria ꝓcedūt,ubi cā nō subesset,nec p̄sumi posset. ¶Nō ob.insuper dū dr̄,ꝙ intelligi dēt de appellatione, & inhibitione futura grā ꝯrietatis euitandæ. §.quib.in prima constitutione Codicis,quia in casu nr̄o expresè derogatur breui ꝯcesso Iacobo de Lianoris,& illo amoto mandat Papa Bentiuolos reintegrari,& cōstat clarè,ꝙ cōtrarium statuit, & ꝙ a dicto breui recessit, vn̄ non sumus in casu dubio,prout loquitur.l.non ad ea.de cond. & demon.& alia quæ allegātur in contrarium, sed in casu certo, in quo non est locus coniecturis.l.continuus. §.cum ita.de verb.

verb.obli. Et eodē mō rñdetur ad c.cū olim.de re iudi.quia qđ
ibi dicit,non hēt locū, qñ Papa de primis literis notitiā habuit,
& illis expresè derogauit,sed vbi de primis mētionē non fecit,
vt ibi ēt per Doc.& in c.cæterū.de rescri. ¶ Non ob.postremò,
ꝙ in fin.vltimarū literarū excipiuntur causæ pendentes in curia
Romana,quia excipiunt a iurisdictione gubernatoris, cui pri*
facta erat generalis cōmissio;nō aūt vult, ꝙ in illis procedi pos
sit ante reintegrationē, & quantū ad hoc non intendit, ꝙ tales
causæ,& ab alijs nō differāt,ꝙ satis ex verbis colligit faciēdo re
lationē ad ꝓxima,& ꝑ relationē ad alias literas cōcessas Bētiuo
lis, ī quib.vult integrationē ꝑdictā fieri pendente lite ēt in Ro-
mana curia.Et hæc q̄tū ad primū,qđ respicit ꝓcessum. ¶Circa
uero merita de duob.est agendū.Et primò de bonis do.Iacobæ
Bataglię. Secūdò de bonis Felisij.Quò ad primū vr̄,ꝙ bona do.
Iacobæ ꝑtineāt ad dictū Iacobū de Lianoris habentē cām a cer
tis monasterijs, ad quæ dicta bona pertinebāt ex promissione
dicti Felisij, cui dom. Iacoba bona sua donauit,& qui promisit
post mortē suā ea restituere duob.suis filiis viuis, & illis qñcūq;
morientib.sine filijs eadē restituere dictis monasteriis, q casus
euenisse dr̄.Et q̄uis verba obligatiua dictæ promissionis Felisij
sint impersonaliter prolata, nihilo minus intelligunt relata ad
do.Iacobā,& sic illi promisisse restituere dictis filiis, & successi
uè ipsis monasterijs,ſm Raph.Imo.Pau.de Cast.& Moder.in l.
stipulatio ista.§.si stipuler.de ver.obl.ꝯ Bar.ibi,& in l.si ita stipu
latus.§.Chrysogonus.eo.ti.ubi ēt Are.tenet ꝯ Bar.& isto casu ꝑ
stipulationē do.Iacobę potuit q̄ri dictis monasterijs actio ipso
iure & sine cessione,vt est casus in l.quoties.C.de do.q sub mō.
Et est spāle fauore exercentis liberalitatē,ſm Bart.& Doc.in d.
§.si stipuler. ¶ Sed ꝑmissis non ob.ꝯrium puto dicendū.Nā ꝓ-
misit Felisius bona dotata restituere duob.filiis suis viuis, & ip-
sis eius filijs,vel eorum filijs, & descēdentib.vsq; in infinitū nō
extantib.seu superuenientib.vel viuentib.& postea qñcūq; de-
cedentib.sine liberis legitimis, & naturalib. ꝓmisit bona prædi
cta restituere,& cōsignare trib.monasterijs,&c.Et insuꝑ ꝓmi-
sit ipse Felisius casu,quo duo eius filij decederent ante ipsū sine
filiis legitimis,& naturalib siłr restituere ꝑdictis monasterijs di
midiā in vita,& aliā dimidiā post mortē,& sic oī casu ꝑdicta mo
nasteria vocant sub ꝯdōne si dicti duo filij decesserint sine filiis,
q inducit ꝑ illos ablatiuos absolutè positos.l.a testōre.de cōdi.
& demon.Anteq̄ ergo sit purificata ꝯditio,illis, & Iacobo hñti
cām ab eis nō cōpetit actio.l.cedere diē.de ver.sig.& ꝑ eosdem
13 purificatio ꝯdōnis ꝓbari dēt; qa vbi aliquid ꝯdōnale † deduc
in iudicio,dēt purificatio cōdōnis ante oīa liquidari.l.hoc iure.
de uer.obl.& ibi no.Alex.q legit cū l.in illa. Et ad hoc ēt illā le-
gē allegat Bal.in l.si quidē.C.de excep.& in l.cū in testō.in fi.C.
de manu.test.Qđ.n.Felisius duos filios uiuos habuerit tpe do-
nationis, ꝓbatur ex cōfessione do.Iacobæ stipulantis,& Felisij
promittentis,quę resultat ex verbis enūciatiuis instrī.l.optimā.
C.de cōtrah.& cō.stip. Et quæ cōfessio præiudicat hñtib.causā
tam a d.Iacoba,quā a dicto Felisio,& sic dictis monasteriis & Ia
cobo cessionario; quia sicut probationes receptæ cōtra actorē
nocent singulari successori,si prius fuerunt receptæ,antequam
in successorem esset trāslatio facta,ſm Bar.in l.mr̄.§.fi.de exce.
14 rei iud.& in l.si superatus.in prin.de pig. ita † ēt illi nocet cōfes
sio auctoris præcedens,ſm Io.And.in addi.Spe. in tit.de teste.
§.nunc tractemus.in addi.magna,& Are.in consi.36.col. 2.ver
si.2.dico, &c. Et ꝑpea qa ex tali confessione probat,ꝙ Felisius
dictos duos filios habuit tpe donatiōis, ex parte Iacobi debuit
probari,aut probandum erit, ꝙ illi sint mortui sine filijs; quia
adhuc uiuere præsumuntur.l.fi.C.de sacros.eccl.& no.Bar.in l.
si quidē.C.sol.mat.& in l.j.§.si quis autem neget.quemadmo.te
sta.aperi. Et si forte dicatur,ꝙ cōfessio do.Iacobæ poterit reuo
cari tanquā facta ꝑ errorē,de quo apparebit, si probabit rē ali
ter se hr̄e,ex quo est circa factū alienū,vt plenè declarat Bart.in
l.non fatet.de cōfess.& ꝑ scrib.in l.error. C.de iur. & fac.igno.
nihilo minus hoc nō pōt nocere.Et primò; quia ualde difficilis
& quasi impossibilis erit probatio dicti erroris: quia confitetur
do.Iacoba,Felisium hr̄e duos filios uiuos, quos aliter nō noīa-
uit,probare ergo hanc negatiuā, ꝙ filios non habebat,nō coar
ctatam ad certas personas,vr̄ quodā mō impossibile,uel saltem
multū difficile, sicut dr̄ de negatiua non coarctata loco & tpe,
ſm Doc.in l.actor.C.de prob.Præterea quāuis possit hæres re-
uocare cōfessionē defuncti.l.non idcirco:C.de iur.& fac.igno.
& no.Bal.in d.l.error. in fi. Secus tñ arbitror in alio successore
15 ex titulo singulari,† quia sicut ad eū non transit actio ꝑsonalis
cōpetēs auctori,nec ēt ius excipiendi, si auctor sit mortuus, ut
in casu nr̄o,ſm Bar.in l.si tertius.§.si prius.de aqua plu. arc. sic
ēt ad eū non dēt transire facultas reuocandi cōfessionē aucto-
ris sui.Et dato ēt ꝙ error posset reuocari,& probari,nihilo mi-
nus monasteria nō possent admitti,qa (vt dictū est) uocāt sub
illa ꝯditione,si non suꝑuiuent dicti duo filij Felisij tpe eius mor
tis,q ꝯdō uoluntaria dēt impleri in forma specifica, & nō suffi-
cit,ꝙ impleat ꝑ æquipolles.l.q hær.in prin.& l.Mæuius. de ꝯd.
& dem.declarat Bar.& alij ī l.Gallus.§.& qd si tm̄.de lib.& post
16 hu.Et† ꝑpea si Felisius non habebat filios viuos,non potuerūt
decidere vel desinere extare,& ꝑ cōsequēs illa condō,si nō exta
būt,uel si non suꝑuiuent, vel si decederēt sine filijs,nō fuit im-
pleta,sed potius defecta,qa q nō est,mori nō pōt,nec desinere
extare.l.q duos.de man.test. nec est curādū ꝙ do. Iacoba igno-
rauerit,vel sciuerit,qa in conditionib.attēdit merū factū.d.l. q
hære.& not.Bar.in l.filiusfa.§.cū qs.de lega.j. Immo si Felisius
erat eius gener,ꝑsumit tanq̄ coniunctus hoc sciuisse.le.octaui.
vñ cog.& l.de tutela.C.de in integ.rest.min. Et multo magis ꝑ-
sumitur,ꝙ Felisius hoc sciuerit,& iō cū non sit conditio forma
liter impleta,deficit dispō. Et pro hoc facit,qđ uoluit Oldra. in
cōs.228.incip.Ponderādū est principaliter, &c. vbi concludit,
ꝙ substitutio facta,si institutus decesserit,non hēt locum, si nō
potuit decedere,qa natus nō sit.d.l.q duos.Et idē tenet Io.An.
in addi.Spe.in ti.de test.§.in primis.in addi.inc.Huic q.vers.oc-
currit casus nouissimus,&c.& Alex.in cōs.1.in 1.vol. Idē ergo
multo magis in ꝯctibus,in qb.fit strictior interpretatio.l.q cq d
astringendę.de ver.obl.& in qb. casus omissus hr̄ ꝓ omisso.l.si
extraneus.de cond.ob cau. Quinimmo si Felisius tpe donatio-
nis filios non habuisset,talis conditio tanq̄ impossibilis stipula
tionem factam ad fauorē dictorū monasteiorum vitiaret.l.im
possibilis.de uer.ob. cum conc.Nā actū est,ꝙ Felisius duob.fi-
lijs suis suꝑstitib.natis & uiuētib. bona post mortē restitueret,
& ipsis eius filijs nō extātib. seu superuiuentib.&c. Et sic in ꝯdi
tione ponuntur filij uiui & nati tpe donationis ipsius Felisij, ꝓ
ut ꝓbat ex relatione importata per illud verbū, illis,q inducit
repetitionem ꝑcedentium cū oīb. suis qualitatib.l.a filio.§.si te-
stator.de alim.& cib.& le.& no.Bar.in l.si quis seruū.§.fi.de le.
2.& in l.sanctio legū.de pœnis. Si ergo filij non uiuebant,tunc
impossibile est,ꝙ illa cōditio, si non superuiuent, id est,si ꝑmo
riantur,vel decedāt sine filijs,possit impleri,quia qui nō est,mo
ri non pōt.d.l.q duos.& ꝑ ꝯñs stipulatio pro monasteriis con-
cepta sub dicta conditione non ualet d.l.impossibilis.& q,ut di
xi,nō dēt extendi ad casum,in quo Felisius aliquos filios nō ha
buisset,cū sit apposita uoluntarie, licet aliud in conditione ne-
cessaria ad actū,vel ad effectū actus,secūdum Bar. & Doc. in d.
§.& quid si tm̄.¶Nec ob.si forte dicat,ꝙ do.Iacoba cogitauit de
effectu,& ꝙ illā conditionē apposuit fauore filiorū,quib.nō vi
7 uentib. tūc prodesse no pōt.† qa per hoc dici non dēt, ꝙ cōdi-
tio ista extendi possit ad hūc casum,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.filiusf.§.cū
quis.de le.1.vbi dicit,ꝙ illa conditio, si grauatus decesserit sine
filiis,q videt apposita fauore filiorū,secūdū gl.ī l.Lucius.de hæ.
inst.deficit per superexistētiā filiorū, q̄uis succedere nō possint
grauato,& sic licet talis defectus prodesse non pōt,prout cogi-
tauit & uoluit testator,qa secundū Bar.attendit factū, ideo sa
tis est,ꝙ defecerit de facto.Idem ergo & in alia simili conditio
ne,prout est ista,de qua agit,s.si filii Felisii viui,& nati tpe dona
tionis moriantur,qui non dicuntur mortui, & qui mori nō po
tuerunt,si filios non habebat. Et si forte dicat, ꝙ immo dēt di-
cta cōditio extēdi ad casū nostrū fauore piæ cāæ,ſm Rom.in au
th.similiter.C.ad leg.Fal.in tertio speciali vltimæ uoluntatis, ꝑ
l.2.de manu.testa.& per no.ꝑ eū in 15.speciali,dū dicit, ꝙ licet
onus iniūctū alii nominatim,non transeat regulariter ad alium
l.Celsus.§.fi.de leg.2.tamen ad coniunctū trāsit fauore piæ cau
sæ,sicut transit ad illū fauore alimentorum.l.4.§. Lucius. & ibi
no.Bar.de alimē.& cib.lega.& idē tenet Alex.in l.si duob.§.1.de
leg.1.Et facit,qđ uoluit no.Ange.in l.ꝑcib.C.de impub.& aliis
subst.Ad istud respondetur, ꝙ immo fauore piæ causę non ex-
tenditur casus conditionaliter expressus ad alium casum, sicut
nec in fauorem alterius,& quia in hoc a regula nō reperitur re-
cessum,illi est standum,ut no.in l.omnis diffinitio.de reg.iuris.
Nec aliquo modo contrarium probatur in d.l.2.de man.testa-

men.vbi testator instituit Titiũ,& dixit,si Titius hęres non erit, Stichus hæres,liberq; esto. Et dicet, ꝙ licet Titius sit hæres, & sic deficiat substitutio facta de Sticho, ꝙ nihilo minus Stichus erit liber, tanquam libertas intelligatur relicta ab vtroque gradu,hoc est tam institutionis quàm substitutionis, & non a gradu substõnis tm̃.Illo igit casu non extendit illa cõditio,si Titius hæres non erit,de casu ad casum, sed apposita instõni factæ de Sticho,non intelligit repetita in relicto libertatis,uel libertatis datio non ualeret tanquã relicta a gradu substõnis,q̃ defecit, ut ibi ẽt gl.declarat,& istud est regulare,s.ꝙ cõditio non uideat re petita,q̃n inutile legatũ facit, ut est casus in l.seruo alieno. §. si ab impubere.de le. 1.& not.in l.si q̃s a filio.in prin.eo.ti.cũ con cor.de quibus in gl.& hæc regula ẽt ponitur in l.Titia.§.idem re spondit, primo.de uerb.obl.Et similiter in casu l.4.§.Lucius.de ali.& cib.leg.non agitur de extensione conditionis de casu ad ca sum,sed de extẽsione dispositionis,d̃ ꝑsona ad ꝑsonã.Fateor er go,ꝙ fauore alimentorum & piæ cãæ dispõ extendat illo casu, sed non sequit, ergo fauore piæ cãæ extẽdit conditio , quia dispositio facilius recipit extensionẽ quã cõditio,ut hr̃ in dic.§.& quid si tm̃.Nec sequit,est speciale in alio fauore pię causæ,ergo & in hoc casu separato & diuerso,ut no.in l.a diuo Pio.in prin. de re iu.& hæc de secundo dubio. ¶Restat uidere de tertio,uidelicet,vtrum probationes factæ per Iacobũ de Lianoris sup bonis Felisii & suę vxoris donatis do.Ioanni corã do.Petro Griffo noceant do.Bẽtiuolis tũc bannitis,& non audientibus comparere in ciuitate Bononiæ.Et breuiter est dicendũ,ꝙ non,prout decidit ꝑ Ang.ĩ disputatione inci. Bononiẽsis a sua ciuitate bã-
18 nitus.& c.in 4.q.vbi † concludit,ꝙ si bãnitus sit citatus ad locũ a quo est bãnitus, & tunc aut in causa põt habere procuratorẽ idoneum, & tenetur per ꝓcuratorem cõparere.l.Papinia. exuli.de mino.& l.sed si per ꝓtorem.§.1.ex quibus cau.mai.Si ãt nõ inuenit procuratorẽ,uel minus idoneũ,excusatur l.ideq;.& ibi Bar.pro socio.Et idẽ si idoneum inueniret,si modo timeat non solum inferri uim ꝑsonæ,sed ẽt causæ,ut quia sit bannitus pro pter partialitates & odia,quia ẽt tunc non cessat causa timoris, ideo procuratorẽ mittere non tenetur,& iste est proprie casus noster.Et subdit Ang.ꝙ ẽt non tenet cõparere,si citatur,vt personaliter compareat.l.de ętate.ad senatus.Trebellia.¶ Nec obs. ꝙ culpa sua non dẽt ei esse proficua,quia non fuit ad hoc ordi nata,ideo nõ est in consideratione.l.si uehenda.§.j.ad leg. Rhodi.de iac.& quia licet non possit esse proficua principaliter,põt tñ in consequentiã prodesse,allegat no.ꝑ gl.in l.siue hæreditaria.de neg.gest.& l.relegatorũ.§.fi.de interdictis & relega.Et in hoc ultimo concordãt ẽt Arch.& Io.And.in c.statutũ.§. cũ uero.de rescr.in 6.vbi dicũt,ꝙ quis excusat, si non compareat ad locũ nõ tutum,ẽt si processerit hoc a culpa sua, quia magis dẽt attendi iustitia & ęquitas quàm culpa delinquentis.c.q̃a diuersitatẽ.de conces.pb.& d.l.Papinia. exuli. de mino. Et cũ ꝑdictis ꝯcordat ẽt in effectu Imo.in d.l. de ætate.ubi nõ facta mẽtione de An. in d.disputatio.cõcludit,ꝙ si cã sit ardua,non tenetur ẽt procuratorẽ mittere, si non vult, iõ citatio est ipso iure nulla, si locus notorie nõ sit tutus,ꝑ cle.pastoralis.de re iud. & ꝑ no. ꝑ Bar.in d.l.de ætate.& iste est ẽt casus noster. aut cã nõ erat ardua,& tenebitur mittere procuratorem, nisi locus non esset tutus ẽt procuratori,quia tunc penitus non arctaret, pro hoc adducit,q̃a q̃n iudici notoriũ est impedimentum,sicut in casu nostro,si procedat,processus est nullus,ꝑ ea quę hñr in l. q̃situm. de re iud. Et idẽ si non sit notoriũ , dũmodo vere locus non sit tutus,& cõstet iudicẽ hoc sciuisse,ꝑ eandẽ.l.quæsitum. Si uero nõ cõstet,iudicẽ scire,tũc vr̃,ꝙ citatio arctet mero iure, & ꝙ ꝓcessus ualeat,tñ debet dari restõ in integrũ,si nõ cõparuit ꝑ se, nec ꝑ ꝓcuratorẽ,ex quo fuit iuste impeditus.l.fi.de in integ. re sti.& in d.l.quæsitũ.si aũt nõ potuisset,ꝑ ꝓcuratorẽ debuisset, si causa erat leuis.si aũt causa erat ardua , tunc licet excusetur a cõparendo,& etiam a mittendo procuratore super plena discu sionẽ,vr̃ tñ,ꝙ mittere debuit procuratorẽ,si potuit, ad allegandũ impedimẽta ꝑ ea,q̃ habẽtur in c. ex parte.el 1. de appellatio. ꝙ,ut dixi,intellige,quando impedimẽtũ tñ non erat notoriũ, forte tñ si non amiserit,dicit Imo.licet processus teneat de rigore, poterit nihilo minus,restitui,sicut & aliàs q̃n proceditur cõtra iuste impeditum,per ea quæ habentur in d.l.fin. de in integ. restit.& cum Imo.etiam transit Alex.in d.l.de ætate. quam legit cum l.recusare.§.fi.ad Treb.ex quib.constat, ꝙ processus cõtra do.Bẽtiuolos ex multiplici capite est nullus.Ex alio ẽt dictus ꝓcessus eis non nocet,q̃a Papa mandat eos reintegrari nõ obstãtib. sententijs,& processibus.d.Petri Griffi,aut cuiuscunq; alterius,&c.& reseruat ius cõpetens cuilibet ante monitorium cõtra dictos Bentiuolos,& sic pariter derogat sentẽtijs,& processibus,& ideo sicut sentẽtię nihil nocent , ita, & processus nocere non dẽt,quia ęqualis dẽt esse determinatio.leg.iam hoc iure.de
19 vulg. & pu.Et quia † regula est , ꝙ cui non nocet sñia,non noceant ẽt acta,secundum Bal.in l.fi.C.quibus res iud.non noc.ꝑ no.ꝑ gl.in l.hæres.de crim.expila.hære.& sequitur dom.Ant.in c.pen.de re iud.sicut ecõtra,cui nocet sententia, etiam acta,s̃m Bar.in l.si mater.§.fi.de excep.rei iud.Inn.& Ant. in c.causam. el 1.de testib.Cy. & Bal. in l. is apud quem.C.de eden.& in l.2. iudi.solui. & in l.si perlusorio.§.fi. de appellationib.& in l.si superatus.de pigno. unde concludendum videtur,ꝙ probationes prædictę dicto Iacobo non debeant sufficere , sed de nouo habeat necesse probare. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Postquam causa est commißa consilio sapientis, instantia nõ currit,idem est pendente tempore,quo debet committi,puta ex forma statuti,vel rescripti.*

2 *Protestatio requiritur pro impedimento facti,secus pro impedimento iuris.*

3 *Excussio debitoris, qui alienauit rem, quam constituit se tenere creditoris nomine,an sit facienda,& est distinguendum, ut hic.*

4 *Hypotheca contrahitur, & poßeßio per constitutum transfertur propter ceßionem in primo termino in omnibus bonis, non minus quàm per ceßationem soluendi in omnibus terminis.*

5 *Hypotheca bonorum patris orta est filio etiam antequam pater malè administret bona filij.*

CONSILIVM LXXVII.

AD ea,quæ proponuntur,compendiosè,& cõclusiuè r̃ndetur, postquã consilium decisiuũ petitur. Quò igitur ad primũ,videlicet,vtrũ instãtia dicat perempta, & an sit restitutio in integrũ cõceden
1 da , est præmittendũ † ꝙ postq̃ causa est cõmissa consilio sapientis,non currit instantia,s̃m Alex.in l. Titia.in 1. col.sol.mat.& ultra eum probatur,in l.j.C. de relatio.vbi hr̃,& facta relatione interim debet officium iudicis cõquiescere. Idẽ ergo quando cõmissa est causa cõsilio sapiẽtis,quia ꝑdicta procedunt a pari,s̃m Bar.ibi,& per eum in l.j.§.si plures.de exerci. acti.in 6.q.& in l.nil noua.appellatio.penden.vbi dicit, ꝙ si de necessitate mittat cõsiliũ,ut in casu nostro,ꝙ interim nihil debet fieri,& sic iudicis officiũ cõquiescit. Quo præmisso dico, ꝙ est idẽ,quando cõsiliũ sapientis est petitũ,& dẽt omnino , puta ex forma statuti,uel rescripti causa cõmitti cõsulenda , qđ ꝓbatur ex pluribus & primò: quia vbi causa appellationis est introducta in consistorio principis,nõ perit instantia.l.fin.§.si tñ.C. de tempo.appel.ita ẽt non perit, quamdiu speratur, ꝙ causa in dicto consistorio introducatur,authẽ.sed si lis, eo. tit. Igitur ꝙ post petitum consiliũ sapiẽtis qđ de necessitate uenit requirendum,sperare ꝙ causa cõmittatur,dẽt de isto tempore iudicari, prout de tempore post cõmisionẽ iam factã per ꝑdicta , & dicto casu spes habetur pro veritate.l.penul.C.quib.ad liber.proclama.non lic.& not.Bar.in l.Gallus.§.videndũ.in fi.de liber.& posthu.& licet in casu suo aliter dicat speciali ratione, illa tamẽ ratio locum non habet in casu nostro.Secundò facit:quia quẽadmodum pendente appellatione conquiescit iudicis officium: sic etiam conquiescere debet pendente tempore dato ad appellandum, ut not.in d.l.j.nil noua.app.pendente.Sic igitur debet officium iudicis cõquiescere,q̃n causa dẽt committi ad consulendũ,ꝙ est post petitũ cõsilium,& non prius,s̃m Ant.de But. in c.pen.de iud.per gl.in c.fi. de rescrip. prout conquiescit post commissionem, uel pronunciationem de committendo; quia paria sunt quoad instantiam,quòd iudex commiserit,uel quòd committere teneatur, ex quo parti non potest magis uno casu imputari quam alio casu,immo post cõsiliũ petitum, non dẽt ille,qui petijt, & nõ põt alius ille prosequi litẽ inchoatã imputari,aliàs diceretur petitioni dicti cõsilij renunciasse.c.solicitudine,

ne,de appella.Vltimo ꝑ hoc facit d.l.j. C.de relatio.ubi dr̄,qđ postq̄ iudex declarauit esse referendū,statim cōquiescit eius officiū,q̄uis adhuc facta non sit relatio.In casu igitur nr̄o non solum post pronunciatione de cōmittendo causam cōsilio sapientis instantia non debet currere.Sed ēt ante dictam declarationē & post petitionem dicti consilij,quia quando iudex non cogeretur requirere consilium sapientis, esset concedendum,ꝙ instantia curreret, antequam cōmissa esset causa cōsilio sapiētis, vel anteq̄ ꝯrium pronunciasset de committendo,sed qñ astringitur,& cōpellitur consilium sapientis petitum requirere & se qui ex forma statuti uel rescripti,tunc dr̄ declaratū per legem, uel superiorem,ꝙ cōmittatur causa cōsulenda,& huiusmodi legis uel superioris declaratio non minus immo plus debet operari quam prædicta iudicis declaratio,qui non poterat compelli ad requirendum sapientis consilium,quia potentior est uirtus legis mortuæ uel uiuæ,quam sententia, quia a sententia iniqua potest appellari,sed nō ab iniquitate legis.l.si qua pœna.de uerb.signifi.& l.2.§.exactis.de origi.iur. & l.fi.ff. de appellatio. reci. & per eum in leg. omnes populi. de iustitia & iure. in ult. quæst.quintę quæstio.prin.Ex quibus concluditur, quod appellatio non est deserta.Et non obstat,si forte diceretur, quod appellans debuit protestari,ꝑ ea q̄ tradūtur ī c.vbi.§.ꝙ si ꝑ 20. de elect.in sexto,& in l.de pupillo.§.si q̄s ipsi ꝑtori.de oper.no. nun.quia respōdet,ꝙ satis dr̄ protestatus, ex quo sæpius dixit,

2 & repetijt,ꝙ ꝑ eū nō stabat,&c.Præterea † pro impedimento facti requiritur protestatio,ut in dictis locis.Sed nō pro impedimento iuris de quo agit̄,sicut dr̄, ꝙ impedito de facto currit ꝑscriptio, licet detur restitutio sed impedito de iure non currit ipso iure,vt no.Doc.in l.senatus.de offi.ꝑsid. & in l.quoties.C. de precib.Impe.offer.& in c. ex trāsmissa.de ꝑscriptioni. Et ad propositū nostrū ēt sic distinguit Pau.de Cast.in cōsi.190. Visis his,& c.in fi.antepen.col. vbi qñ de impedimento iuris mentionem facit in protestatione non currit,sed qñ loquitur de impedimento facti,oppo.de protestatione nō facta, & soluit, q̄a ergo post petitū cōsiliū iuris impedimentum superuenit,de ꝓtestatione nō est curandū,quæ ēt alia ratione potuit committi, q̄a de impedimento superuenienti ꝯ̄stat ex actis,hoc est petitione ꝯsilij,& de tenore rescripti,& q̄ acta faciunt notoriū,ut no.ī c.significauerūt.de testib.quia igitur notorie dr̄ de impedimento ꝯstare,ēt si esset facta,nō fuit necesse ꝓtestari,secundū Pau. de Ca.in eod.cōsi.quia,ſm eū,dr̄ cōstare,ꝙ diligētia nihil profuisset,nec agit̄ de ꝯstituendo aduersariū in mora,sed de excusādo se a negligentia,& etiā mouetur ex alijs,quæ casui nostro ꝯueniunt,& idē ēt tenet Are.in cōsi. 163.in 3.col. uer. præterea qua æquitate, immo frustra quæritur de restitutione aduersus lapsum instantiæ,cū nō sit appellatio deserta. Et quia dominus iudex pronunciauit hunc articulum esse committendum consilio sapientis,iuxta rescriptum reuerendissimi domini Præsidentis,quo habito obtulit se paratum procedere ꝓut de iure, & iustitiam facere,&c.satis insteti,utrum consulere deberem ēt sup negotio principali,sed quia per literas magnifici do.Potēstatis, immo ēt de hoc sum requisitus,sequendo tenorē dictarū literarū procedā ulterius.Pro euidentia igitur dicendorū ꝑmitto, ꝙ ex quo do. Io. Baptista in quouis termino obseruauit, & iuramentū in hoc nō seruauit,ꝙ ad integram summam ꝯueniri potuit,alijs terminis nō expectatis, q̄a iā erat orta actio añ. d.l.cedere diē. de uer.sig.& no.in l.certi cōditio.ī prin.si cer.pet.& ī l.itē quia.de pact.& ꝑ Bar.& Doc.in l.ita stipulatus.de ver.ob. & iō iurans cecidit ab exceptione sibi cōpetenti ante diē ꝑꝑ ꝑiurium.l.si quis maior.iūcta gl.in uer.circa sequens. C.de transact. Et quia hoc non negatur, ulterius non instatur. Dubium

3 † igitur remanet,utrū creditor agere potuerit cōtra tertios possessores condictione.l.fin. C.de acq. pos.ad terras alienatas per debitorem, qui prius constituerat illas tenere nomine creditoris,& dr̄ ꝙ sic, ēt nulla facta excussione, ꝙ secus esset, si ageret̄ hypotecaria, ut uoluerūt Ang.Pet. & alij ī alijs locis ibi ꝑ eos allegatis,de quo late ꝑ Alex.in disputatio.inci. Sigismundus.in 4. dubio.Non uidētur obstare ea,quæ ad hoc obijciuntur,& primo dū dr̄, ꝙ acta ꝯ principalē debitorē nō noceant istis tertijs possessoribus non citatis,q̄a respondetur,ꝙ clarum est, qđ in primo termino non fuit solutum,& ꝙ pro dicta quantitate bona erant obligata,& etiam constituit se illa possidere statim ergo quod in illo primo termino cessauit, potuisset agi remedio dictæ.l.fi.ēt si declaratum non fuisset,fuisse cōmissam pœnā,de qua in d.l.si quis maior.& in hoc iudicio contra tertios possessores de his est facta probatio,non fundatur ad hoc intētio actoris ex actis factis contra debitorem,sed ex probationib. factis contra tertios possessores,est verum, ꝙ offerendo debitū primi termini potuisset se tueri.l. mulier.q̄ potio.in pign.habe. l.Paulus.§.fi.quib.Mod.pig.uel hypothe. solui.& per Bart.in l. rem alienā de pig.qđ non fecerunt isti possessores ꝓpterea restituere tenentur possessionē.Præterea ius offerendi competit, qñ agitur hypothecaria,sed qñ agitur dicto remedio possessorio est forte secus,arg. l.si quis ad se fundū. ad legem Iuliam de vi.non minus ergo competit dictum remedium propter cessationem primi termini,quam si omnes fuissent elapsi. Et per ꝑdicta respondetur ad aliud, ꝙ bona non sunt obligata, neque constitutum est conuentum in hunc euentum, in quo residuum incipiat deberi ex legis dispositione,& non ex cōuentio-

4 ne: quia,† vt est dictum,satis est quo ad hypothecam contrahēdā & ad effectum constituti,ꝙ sit cessatum in primo termino, quia pro illa quantitate oīa bona fuerunt hypothecata, & translata fuit possessio dictorum bonorum in solidum ꝑꝑ constitutum,& qñ ad istos effectus non est differentia, utrū in vnū tm̄ vel in omnibus terminis sit in solutione cessatum,quia pro parte non soluta non minus hypotheca contrahit̄ in oībus bonis, nec minus trāsfertur possessio omniū bonorū in solidū.Itē dū dicit,quo ad pœnā legalē obligatio erat cōditionalis,& ꝙ pendente conditione translata fuit possessio in aliū, & sic antequā ꝑpareretur cōstitutū,& cōtraheret̄ hypotheca ad dictā pœnā, & cōdō talis tacita,quia erat potestatiua,nō trahebatur retro. Ad istud ēt ꝑ ꝑdicta r̄nsio dat̄,q̄a ꝑꝑ cessationē primi termini nō minus contrahitur hypotheca oīum bonorū, & nō minus illorum fuit translata possessio ꝑ constitutum,q̄ si cessatum fuisset in oībus terminis.Solum.n.istę cōstōnes possent hr̄e locū quantum ad effectum offerendi,q̄a si illud isto casu cōpeteret ex dictis rōnib.cōtrarijs,posset inferri, ꝙ satis eēt pro tuitione possessionis offerre q̄titatē primi termini,sed non concludunt, ꝙ hypotheca sit contracta,& ꝙ possessio in solidum nō sit translata,vt declaratur ꝑ ꝑdicta.Præterea dum dr̄,ꝙ cōditio potestatiua non trahitur retro,istud est verum,qñ per illā in potestate debitoris erat obligari,vel non,puta promitto fundum,si dedero Titio decē.Nā dicto casu est in pōstate ꝓmittentis obligari, vel non obligari ad fundum. Implemētum igit̄ nō trahit̄ retro in ꝑiudicium tertij possessoris;vel alterius,cui interim eadē res fuit obligata,quia prius nō erat hypotheca in specie,nec in genere,d.l.qui balneum.& l.potior,q̄ potio.in pigno.habeā. Sed in casu nostro ꝓmisit debitor in primo termino soluere certā quantitatem,& hypotheca erat orta ante alienationē.licet ergo post eā pœnalis obligatio committatur,& quo ad hoc cōdō purificat̄,tm̄ cōditio retro trahitur vt ꝑ Bar.ex no.per Pet. Cy.Bal.

5 & Sali.in l.cum oportet.§.fi.C.de bon.quæ libe.Nā,† vt ibi habetur,iūcta gl.bona patris administrantis bona filii sunt obligata tacitē,antequā male administraret,sed cōtradicunt ꝑdicti ante malā administrationem contra eum non est nata obligatio ꝑsonalis,ergo prius non potuit oriri hypothecaria. Sed r̄ndetur,ꝙ statim,ꝙ pater suscepit administrationem,fuit obligatus res saluas facere,& sine fraude administrare, & istā obligationem generalē nō ꝑcedit hypotheca.Est & alia specialis,quæ oritur ex mala gestione, & istā in t̄pe antecedit hypothecā, sed tm̄ trahitur retro ad t̄ps hypothecę,ſm ꝑdictos, & tm̄ ēt illa specialis obligatio,q̄ oritur ex mala administratione,erat ab initio cōtracta sub conditione illa potestatiua,si male administrabit; & ex hoc infertur,ꝙ si pater aliqua debita cōtraheret ante malā administrationem,ꝙ filius erit potior, & sic inspicitur principiū,vñ pater ꝑuenire pōt hypotheca obligationē ꝑsonalē, virtute antecedentię ex generali cā,& formali principio, ſm Bal. & cum ꝑdictis ēt cōcordat Corneus ibi.Sic igitur & in casu nostro,quia debitor promisit soluere in diuersis terminis,& ēt ab initio fuit obligatus in genere ad soluendum,& ēt ab initio orta fuit actio,& orta fuit hypotheca ēt añ diē,ut ꝑsupponit Bal. in l.j.C.cōmu.diui.& in l.& si post tres.in fi. si quis caut. ubi in legato in diem speciali ratione appositum, si ergo ex post committatur alia obligatio spālis concepta,vel contracta ab initio sub potestatiua,illa trahitur retro uirtute antecedentię,& formalis principii,nec isto casu loquit̄ d.l.q̄ balneum.& l.potior.

sed

ſed eo caſu,quo aliqua obligatio ante cõditionẽ purificatã, vel hypotheca non erat orta, ad quã ſpecialis orta obligatio trahi poſſit purificata cõditione. Ad q̃dã ẽt alia,q̃ minus vrgẽt,nõ cu ro aliter reſpondere,& ex his videbat, ꝙ intẽtio actoris eẽt fun data,ſed ex alio fundata non vr̃ actoris intẽtio. Nã,vt compete re poſſit remedium dictæ.l.fi.probandũ eſt primo,ꝙ actor poſ ſidebat,& ꝙ ille, cuius nomine poſſidebat,rem alteri tradiderit & ſic ꝙ ab alio uel tertio res detineatur, ut traditur in d.l.fina. & iſtud vltimum non reperio probatum. Nam d. Baptiſta,qui vendidit rẽ,de qua agit,ꝓſtitutũ,& ſic ꝑ actũ fictũ, nõ potuit magiſtrũ Lactantiũ poſſeſſione priuare,in quẽ dictus Baptiſta potius tranſtulerat poſſeſſionem naturalẽ, & ciuilem mediãte conſtituto.l.quamuis.§.j.de acq.poſ.& ibi oẽs.¶ Nec ẽt cõſtat ꝙ dictis emptoribus aliter res fuerit tradita, vel ꝙ ab illis deti neatur,qm̃ per inſtrumẽta hoc non probatur, nec etiam ex cõ feſſione partis, ſolum in poſitionibus deducitur, quòd do. Io. Baptiſta aſſertã pctiã terræ,& partẽ domus vendidit,tranſtulit, & alienauit dictis Simoni,& Bartholomæo poſt cõtractum vẽ ditionis factum per do.magiſtrũ Lactantium,&c. Et ad hoc re ſpondit, credit, ꝓut in inſtr̃o,vel inſtrumẽtis deſuper cõfectis. Ex quibus inſtrumentis non probat̃ dicta tranſlatio,qm̃, vt di xi,per conſtitutum non tranſtulit dictus do.Io.Baptiſta poſſeſ ſionẽ,quia ille non poſſidebat, ſed tm̃ detinebat noĩe magiſtri Lactantij,d.l.quamuis.§.j.¶ Nec ẽt ex dictis inſtrumentis appa ret de actuali traditione & tranſlatione, & etiam per illa uerba dedit,uendidit,& tradidit,&c.l.prædia vbi eſt caſus, & ibi not. oẽs.ff.de acq.poſſ. Cum igit̃ pars non ſit confeſſa ſimpliciter,ꝙ do.Baptiſta tranſtulerit,ſed ꝑ relationem ad dicta inſtrumẽta, ex quibus.vt dictum eſt,non ꝓbatur dicta tranſlatio,ſequit̃, ꝙ de dicta tranſlatione non cõſtat ex dicta confeſſionẽ.l.j.de con di.& demõ.cũ ſimili. Nec ẽt de ea apparet aliter, uel alio mõ,& iõ cõpetere nõ põt remedium poſſeſſoriũ recuperãdæ. Et prop terea,maxime ex iſto capite nõ põt actor obtinere. Dico ergo & conſulo,partes dñi iudicis fore,& eẽ in pronũciando & de clarando,appellationem nõ eẽ deſertam, & ſeu inſtantiã dictæ cãæ appellationis non eẽ peremptã. Inſuper dico & cõſulo, fo re & eſſe ꝓnunciandum per dictũ iudicẽ a quo,bene fuiſſe iu dicatũ,& ꝓ parte dicti magiſtri Lactantij male fuiſſe appellatũ, q̃a q̃libet eſt victor,& victus,iõ ẽt conſulo, ambas partes ab ex penſis eſſe abſoluendas præſentis inſtantiæ. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Ab executione appellari non poteſt,niſi in ea aliquid noui induca tur,& nouum grauamen inferatur.*

2 *Quantitas deducenda de precio unius rei nõ poterit deduci de pre cio alterius.*

3 *Sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ quæ dicatur.*

4 *Statutum prohibens appellationem ab interlocutoria, non habet locum in interlocutoria habente vim ſententiæ diffinitiuæ,et ſta tutũ loquens de diffinitiua habet locum in interlocutoria haben te uim diffinitiuæ.*

5 *In ſententijs in maiori ſumma non eſt minor.*

6 *Iudex ſententiam ſub conditione ferre poteſt,ſcilicet, ſi probaue rit,& nu.7.*

8 *Mulier habens pro dote expreßam hypothecam præfertur credi toribus anterioribus habentibus itidem expreſſam.*

9 *Hypoteca,quæ ab initio ſocietatis oritur,trahitur etiam ad aug mentum,ſed non habet effectum pro augmento, niſi a tempore, quo illud ſuperuenit.*

CONSILIVM LXXVIII.

IN quæſtione & lite vertente inter ſer Romanum de Syluestris ex vna,& do.Hippolitã ex altera,ſu per qua petitur conſilium deciſiuũ ꝑ magnificũ do.iudicẽ.1 2.Sapientũ ciuitatis Ferrariæ,de plu ribus queritur per ordinem. Quare uiſo prius ꝓ ceſſu inter partes agitato,& uiſis ſententiis,de quibus in eo, & allegationibus clariſsimorum aduocatorum utriuſque partis, ac omnibus ad rem ipſam pertinentibus diligenter & mature ponderatis. Ad id, de quo prius dubitatur, condeſcendo, ſci licet, utrum appellatio interpoſita ab ultima ſententia,qua ꝓ nunciatum eſt, dictam dom. Hippolytam habere meliora, & potiora iura in precio caſalis pro certa quantitate, deuoluat, necne. Et omiſsis argumentis ad partes,tãquam ſuperfluis, cõ cludendum puto, quod a dicta ſententia appellari potuerit. Nam ſnĩa præcedens, in qua pronunciatur,ſubhaſtationes cõ mittentes pro quantitate debita ſer Romano detractis tamen prius certis quantitatib.pro dote do.Hyppolytæ,reſeruato etiã iure dicto ſer Romano probãdi in exequutione dictæ ſnĩæ, ha bere ius anterius,quam habeat d.do.Hypolita pro dicta quan titate in bonis mariti ſui,non affert præiudiciũ irreparabile di cto ſer Romano in dictis quantitatib.deducẽdis & detrahẽdis, ex quo in ea reſeruatur eidẽ ſer Romano ius probandi, habere ius anterius,&c. Per ſecundã ãt ſnĩam,ꝑ quã pronunciat̃,dictã d.Hippolytã hr̃e potiora iura,hoc grauamẽ infert de nouo,q̃a p̃iudiciũ qđ ꝑ primã ſnĩam erat reparabile,efficit̃ irreparabile. Et ꝓpea dici nõ põt,ꝙ ab hac ultima non poſſit appellari,tan

1 quam ſit exequutio primæ,quia † ab exequutione appellari nõ poteſt.l.ab exequutione.C.quo.appe.nõ reci. & l. ab executo re.in prin.de app.q̃n.nihil de nouo inducit.ſicut q̃n pronuncia tur,ſnĩam exequendã,ſm̃ Doc.cõiter in dictis locis. Nã talis ꝓ nunciatio eſt mera interlocutoria rõne p̃dicta,ſed q̃a de nouo nihil inducit,prout declarat Arc.in l. 5. in prin.de verb.obl.in 3.col.ver.non obſtant argumenta.q̃ ad hoc allegat Bar.in l.an te ſnĩam.de app. reci. Et ſubdit, ꝙ ſi reus in iudicio exequuto rio ad aliquid cõdemnaret̃ de nouo ꝑꝑ cõtumaciã,tunc illo re ſpectu pronunciatio facta in exequutione haberet uim diffiniti uæ,ſeu diceret̃ aliquo mõ diffinitiua, & ita dicit intelligi debe re ꝑ no.ꝑ Bart.in l.ſi cũ exceptione.§.hæc aũt actio.ff.qđ met. cau. & ſic ſentit Arct. aperte, ꝙ ubi in iudicio exequutionis iu dex aliquid de nouo facit,& nouũ grauamẽ inducit,ꝙ appella ri poſſit,q̃a hoc ẽt dicit Bar.quem allegat in d.§.hæc aũt actio. Et iſtud clarius.& expreſsius vult ibi Ang.dicẽs,ꝙ vbi per exe quutionem primæ ſnĩæ infert̃ nouũ grauamẽ, tunc poterit ap pellari intra decẽ dies ab exequutione dictæ ſnĩæ,ſicut dicit ip ſe,q̃n iudex excedit modũ in taxando,põt appellari,q̃a nouum grauamẽ intulit,ſm̃ Inn.in c.fin.qđ met.cau. Et iõ ſubdit Ang. dicẽs,tu q. ſuccũbis ſemel,bis,& ter ſuper eodẽ,ſi tertia ſnĩa in fert nouum grauamẽ nõ [illegible]atũ ꝑ alias,potes a tertia appellare, nec dicet̃ tertia appellatio,ſed prima reſpectu illius noui graua minis,& dicit ita feciſſe de facto iudicari. In caſu igit̃ nr̃o idẽ eſt dicendum rõne p̃miſſa. Nã prima ſnĩa ꝑꝑ iudicis reſeruationẽ ſperabatur reſolui poſſe,videlicet, ſi ſer Romanus ĩ iudicio exe quutionis ꝓbaret de iurib.ſuis,ꝑ hãc uero ultimã potẽtiã reſol uẽdi prima tollitur, & prima de reuocabili efficitur irreuocabi lis, merito rõne hui⁹ noui grauaminis ab hac vltima potuit ap pellari. Nouũ ẽt grauamen cõtinet hæc vltima ſnĩa, inquãtum ꝓnũciat̃, ꝙ d.Hippolyta hẽt potiora iura reſpectu p̃cij domus euictæ ĩ p̃cio dicti caſalis, q̃a ꝑ primã ſnĩam p̃ciũ dictæ domus erat detrahẽdum ꝑ do.Hippolytã ex uenditione dictæ domus, & nõ ex vẽditione caſalis. Et q̃uis hoc factum ſit ex noua cã,i. ꝑꝑ euictionem,dictæ domus,nihilo minus negari nõ p̃t, q̃n ul tima ſnĩa in hoc nõ differat a prima, & ꝙ in hoc aliq̃d noui nõ cõtineat,& ꝑñr cõſtat,ꝙ iudex in exequendo modũ exceſsit, a quo exceſſu appellari p̃t d.l.ab exequutione.& no.in d.l.ab exe cutore. Nec obſt.ꝙ nõ refert,ex qua pecunia ſoluatur.l.nũmis, de ĩ lit.iurã,q̃a hoc uerũ eẽt,q̃n certa q̃titas ſimpliciter & ĩ gñe

2 deducenda fuiſſet, ſed † q̃a ꝓnunciatũ eſt,ꝙ deducatur de pre cio domus, nõ potuit in exequutiõe huius ſnĩę deduci de p̃cio caſalis,& ſic alterius rei,ſicut uidemus,ꝙ ſnĩa lata in hypoteca ria ꝯtra unũ nõ p̃t mandari exequutioni ꝯ aliũ poſſidentẽ rẽ hy potecatã,ſed ꝯ illũ eſt de nouo agẽdũ hypothecaria.l.ſi fundus. §.creditor.ff.de pig.& ibi Bar. Idem ergo quoad aliã rẽ,vt.ſ.de ductio,& detractio q̃titatis, q̃ ꝑ exequutione ſnĩę fieri dẽt de una re,ſi aliqua cã ſuperueniẽte impediatur fieri,nõ poſſet fieri de precio alterius rei, niſi de nouo agatur,ut ẽt probatur.l.ſi u nus.§.ante oĩa.de pact. tanquã dicto caſu de pecunia in ſpecie, & non in genere loquatur ſnĩa,iuxta.l.talis ſcriptura.ver.itẽ.ſi legetur,& l.plane.§.j.& l.ſed certos.& l.ſi ſeruus.§.q̃ quiſque.đ leg.j. Nec ẽt obſt.l.ſi longis.C.de exequutio.rei iud.quia, ꝙ ibi dr̃,a mora cõdemnati cauſarũ qm̃ ſi poſt morã res, in qua de buit exequutio fieri,pereat, ĩ æſtimatione exequutio eſt facien da,aliàs ſecus,& propterea cũ ſm̃ ſententiã declaretur, ꝙ id, ꝙ detrahendum erat de precio domus quinquaginta, detrahatur de precio, caſalis,dicitur modus exceſſus ĩ exequendo,merito

ad-

admitti debet appellatio. Præterea si iudex interpretatur, & declaret suá sñam, a tali declaratione pót appellari. d.l. ab executo re. ff. de app. Sed ista vltima sñia tendit ad declarationé reseruationis, de qua in priori sñia, ergo ab ea potuit appellari, & multo magis de nullitate dici. Ex præmissis ét satis colligitur, ꝙ hæc ultima senteṫia, q̃ dr̃ tendere ad exequutioné primæ, non dicitur mera interlocutoria, sed ꝙ hẽt saltẽ uim diffinitiuæ, ex quo infert nouum grauamẽ, & tale, qđ non est reparabile per appellationem ab alia senteṫia, quia non expectat aliam post se, & qa transit in rem iudicatá, quoad partẽ, & quoad iudicẽ, & qa etiá lata est super eo, de quo principaliter in iudicio cõtendit, ut colligitur ex no. per Arc. in d.l. 5. in prin. dicens, ꝙ pronunciatio in exequendo, iõ est mere interlocutoria, qa uenit accessorie ad primam, & qa de nouo nihil continet. secus est át, qñ continet nouũ grauamẽ, ꝑ no. in d. §. hæc aũt actio. & idẽ ẽt probatur ex
3 not. ꝑ Ant. de But. in consi. 6. ubi † plene declarat, quæ dicatur sententia interlocutoria habens uim diffinitiuę, & colligitur ex no. ꝑ Imo. in l. si finita. §. non aũt. de dam. infect. & per Bar. in l. Titia. de accusa. cũ ꝯcor. de quib. ꝑ Moder. in rub. ff. de re iudi. & in rub. extra eo. tit. Et ꝑ hæc infertur, ꝙ appellatio nõ est deserta ex eo, ꝙ non sit factũ depositũ intra tp̃s præfixũ a statuto mãdante salarium deponi, qñ ab interlocutoria appellatur, qa
4 † tale statutum locum non habet interlocutoria habente uim diffinitiuæ, qa cum magis participet de diffinitiua, quam de interlocutoria, de illa iudicari potius dẽt tanq̃ de diffinitiua, quá de mera interlocutoria. l. q̃ritur hermaphroditũ. de statu homi. & ꝙ statutũ prohibẽs appellationẽ ab interlocutoria simpliciter locũ nõ habeat in ea, quæ hẽt uim diffinitiuę, uoluit ẽt Ant. de But. in d. cõsi. 6. & Alex. in d.l. 5. ĩ prin. quáuis Ang. ibi aliter sentire uideať, & ẽt Imo. in fi. prima opinio, quæ est uerior, etiá cõfirmatur. Ná si statutũ ꝓhibet appelllationem simpliciter a diffinitiua, locũ ẽt hẽt in illa, quæ habet uim diffinitiuæ, secundũ Fede. in consi. 188. Quia ex quo effectu est diffinitiua, non curamus de nomine, & idẽ tenet Bald. in l. minoribus. C. de his quib. ut indig. quia licet nomine sit interlocutoria, ad instar tamẽ diffinitiuæ est redacta, iõ ₰m eũ in ea nõ hẽt locũ cle. appellãti. de appel. & idẽ vult Card. in d. cle. x. q. & in cle. fi. 2. q. eo. tit. & Bal. in l. per hanc. C. de tempo. app. Ant. de But. in d. consi. 6. Roma. in rub. de arbi. charta pen. ver. aduerte, &c. & Alexan. in d. l. 5. in princ. cum concor. de quibus ibi per eum, & per Moder. in d. rubr. de re iudica. Et ꝑ prædicta ad prima duo dubia responsio colligitur clara. Et ex præmissis ẽt satis colligitur, ꝙ ultima sententia est nulla in ea parte, in qua declaratur. d. Hippolytá habere potiora, & anteriora iura in precio casalis pro quátitate, quæ per primá sñiam uenicbat deducenda de precio domus uendendæ, quia cũ semel pronunciauerit iudex, dictá quátitatem esse deducendam, & detrahendam de precio domus, nõ potuit in hoc a dicta sñia recedere, nec aliter iudicare, & maxime delegatus. l. iudex postq̃. de re iudi. Et præsertim, quia circa hanc quantitatẽ deducendá de ꝓcio domus iudex nullá fecit reseruationem in prima sñia, immo illá exclusit a reseruatione, de qua in dicta prima sñia. Licet ergo propter euictionem subsequutá deducere nõ possit d. Hippolyta dictá summá de ꝓcio domus, non tamen potuit delegatus iterum pronunciare, & declarare, qđ deducatur de alia re, sed debuit de nouo agere do. Hippolyta pro dicta quantitate, si qua actio illi competebat ꝓ illa, & per hoc responsio colligitur ad l. si rem. de solu. & ad leg. Iul. §. j. cũ ibi no. de uer. ob. & ea, quæ tradũtur in l. si cũ dotem. §. si mulier. sol. mat. Nec etiá sic potuit iudex facere rõne circuitus euitádi, quia ĩ hoc desierat esse iudex, & iurisdictionem nõ habebat d. l. iudex postq̃. Sed solũ ad illũ pertinebat exequutio primæ sñiæ, ex quo erat delegatus a principe, per ea quæ hñr in l. a diuo Pio. in princ. de re iudi. Et inquantum per hanc ultimá sententiam fuit declararum, do. Hippolitam habere anteriora iura pro q̃titate librarũ ducentarum quinquaginta, q̃ ꝯtinet in illa summa maiori librarum trecentarũ quinquaginta, adhuc ꝓbabiliter dubitari pót, utrũ ꝓ ea summa sñia sit nulla. Ná ex quo declarauit iudex, do. Hippolytá habere iura anteriora pro libris trecentum quinquaginta in ꝓcio casalis, per ea quæ supe
5 rius dicta sũt, vr̃ ꝙ in toto & etiá in parte nõ ualeat, quia † in sñia, quæ est indiuidua. leg. in hoc iudicio, fami. ercis. in summa maiori non ĩnest minor, & propterea si in excessu non ualet, non est etiam ualida in summa minori, in qua potuit, & debuit iudex condemnare, ₰m Cy. Ray. Iacob. Bu. Fran. Tigri. & Bald. l. j. C. de erro. calcu. ubi dicũt, ꝙ si iudex per errorem calculi expressum in sñia in plus iudicauit, ꝙ sñia nedũ erit nulla in excessu, sed ẽt in totum, quia est indiuidua. d. l. in hoc iudicio. Et idẽ vult Bar. in effectu cũ quo alij transeunt in l. fi. de iurisd. om. iud. vbi concludit, ꝙ si iudex iudicauit de summa maiori q̃ esset sua iurisdictio, ꝙ si quidem sñia continet plura & diuersa capitula, ꝙ poterit in uno valere & in alio non l. quædam, famil. ercis. & l. Cor. Pia. de iure patron. si continet unum capitulum, & tunc erit in totum nulla, quia est indiuidua. d. l. hoc iudicio. ¶ Nec ꝑdictis obst. l. dic̃ proferre. §. plures. de arb. & l. j. & in d. l. fi. vbi respondet ad dicta iura. Et alia quoque ratione dicta sñia in totũ videť nulla, quia postquám iudex declarauit, deducendam esse dictá quantitatem de dicto casali, reseruauit postea ius ser Romano, si probaret habere iura meliora in precio casalis, quam d. do. Hippolyta, quæ reseruatio non videtur ualuisse, quia iam erat functus officio, & quia per dictam reseruationem sñia nõ redditur cõditionalis, sed venit resoluenda sub cõditione, iuxta
6 no. in l. 2. de in diem addic. quod † iudex facere non potest. d. l. iudex posteaquam, & ibi hoc vult Bar. & isto casu cũ eo tráseũt Imo. & Bald. in l. non dubiũ. C. de legi. & in l. si quis filio. §. fi. de iniuſ. rup. & irri. testa. & in addi. Spe. in tit. de sent. in vlt. col. & Sali. in l. ea q. dem. C. de accus. & Bar. in l. moris. ff. de pœnis. Et ibi contraria opinio, quam tenẽt Ang. & Ale. in d. l. iudex. esset verior, tñ non obstaret, quia ipsi loquuntur in ordinario, sed in delegato prima opinio videť uera, quia lata sñia expirat sua iurisdictio, ut in eadem l. ₰m vnum intellectum approbatum, iõ non potuit sibi aliquid reseruare. ¶ Sed tamen istis non obst. puto sententiam quo ad dictam summam librarum ducentarum quinquaginta esse validam. ¶ Nec obst. quod primo loco in cõtrarium allegatur, qa ista ultima sñia venit ad exequutionẽ, vel ad declarationem primæ, & de necessitate refertur ad illá, & iõ sicut in prima de summa librarum centum, & de illa summa fit mentio separatim, ita etiam separatim intelligitur facta de dictis summis mentio in hac ultima sñia, & iõ expressio illa librarum trecentarum quinquaginta diuiditur in duas, argu. l. Celsus. in princ. de arbit. & l. 2. de hære. instit. & perinde est ac si dictum fuisset, ꝙ do. Hippolyta hẽt iura anteriora pro libris centum sibi debitis occasione domus datæ in dotẽ, & pro libris ducentum quinquaginta solutis ex dicta causa, quia ad primam fit tacita relatio cum omnib. suis qualitatibus, secundum Bart. in l. si quis seruum. §. fi. de le. 2. & in l. j. in prin. si fami. fur. feci. dica. & in l. sanctio. de pœnis. Et ꝑsertim cum in dicta sententia assignetur illa cá, s. quia domus prædicta fuit adiudicata dño directo, ꝑ quá apparet, ꝙ habuit respectum ad precium domus separatim, & de per se, & confirmantur prædicta ex no. per Bart. & Docto. communiter in l. j. C. de erro. calcu. vbi concludit, ꝙ quædam sunt acta, ad quę de necessitate sñia refertur tacite, sicut est libellus, & tunc error iuris expressus in libello uitiat sententiam. quia idẽ error censetur esse in sñia. Igitur sicut in prima sñia fit diuisio summarum, ita & in hac ultima, quæ ad primam de necessitate hẽt relationem, fieri debet, uel facta intelligitur diuisio eo modo, quo dictum est, & pręsertim, ut ualeat sententia, per not. in l. puto. famil. ercifcun. Potuit ergo isto casu sñia in parte ualere, ꝑ no. ꝑ Bar. & Doc. in d. l. fi. de iurisd. om
7 nium iudicium. Non obst. alia ratio, quia † immo videtur, ꝙ talis reseruatio ualeat, per no. per gl. in l. item Labeo. famil. ercisc. prout uoluit Ang. & Ale. in d. l. iudex. & Bal. in l. certa ratione. C. qñ prouo. non est necesse, q. dicit ita practicari. Nec obst. qđ aliud sit in delegato, qa imo in eo est idẽ, qñ est delegatus principis, cuius iurisdõ adhuc non expirauit, ex quo exequutio ad eum pertinet, ut not. in d. l. a diuo Pio. ideo in hoc non differt ab ordinario, ₰m Bar. in l. terminato. C. de fru. & li. expens. Sed ubi nulliter talis delegatus pronunciasset, quia tunc sententia nulla exequutionem nõ meretur l. 4. §. condemnatũ. de re iudi. Ideo tunc non potest de nouo de causa cognoscere, quia in totum iurisdictio delegati a principe, lata dicta sententia expirauit, & isto casu procedit, ꝙ no. Imol. & Alex. in d. l. iudex. & Bal in l. si ut proponis. C. quomodo, & qñ iudex. Præterea ubi talis reseruatio non ualeret, istud ser Romano prodesse non posset qa ex prima sententia dom. Hippolyta posset dictam summam deducere, prout in ea declaratur, quæ declaratio transit in rem iudicatam, & est irreuocabilis, si reseruatio, quæ tendit ad eius

resolutionem, non valuit.¶ Videndũ igit̃ restat vtrũ pro ea quã
titate, pro qua valet sententia, sit bene vel male iudicatũ. Et cõ-
pendiose loquendo & absque multiloquio arbitror, quod be-
ne dicatur iudicatum ꝓ libris ducentum quinquaginta debitis
do. Hippolytæ occasione dotis, & hoc videtur indubitanter ve-
8 rum, si teneamus, ꝙ mulier habens expressam hypothecam pro
dote preferatur anterioribus creditoribus habentibus etiam di
ctam expressam hypothecã, prout tenuit Ang. in auth. de ęqua
lita. do. §. his consequenter. quia ẜm eum, sicut mulier habens
tacitã hypothecam præfertur creditorib. anteriorib. habentib.
tacitã l. assiduis. §. exceptis. C. qui potio. in pigno. habean, ita de-
bet præferri hypotecæ expressæ anteriori, si ipsa hẽt hypothecã
expressam posteriorẽ, & cũ eo transit Are. in l. j. col. 12. solu. ma
tri. & hoc commendat.¶ Nec obst. ꝙ de dicta quantitate dotis
non constat, nisi ex confessione mariti q̃ non nocet creditorib.
secundum gl. in dicto. §. exceptis. & in l. si q̃s post hac. C. de bo.
proscriptio. q̃a immo illis p̃iudicat, quando est renunciatum ꝑ
maritum exceptioni non numeratæ dotis, vel lapsa sunt tẽpora
ad illam opponendam, de quibus in l. fi. C. de do. caus. non nu-
mera. secundum Bar. in d. §. exceptis. Et procedit qñ creditor sci
uit exceptionẽ sibi competere & non opposuit ꝓut potuit l. si
cui. & ibi not. C. de non numera. pecu. Et idem si ignorauit, si
non petijt & non obtinuit restitutionẽ in integrum, secundum
Ale. & Mod. in l. j. ff. sol. matrimo. ꝓut in casu nostro nõ fuit op
posita dicta exceptio, vel saltẽ non petita nec obtẽta restitutio
in integrum. Verum q̃a aliqui tenent ꝯ Ang. in d. §. his cõsequẽ
ter. Ideo in eius dicto principaliter fundamentũ non facio, sed
principaliter moueor ex alio. Nam quamuis de credito anterio
ri ser Romani appareat cũ hypotheca expressa, tñ Ioannes ab il
lo fuit solutione liberatus, quoniã in scd̃o instrumento in quo
cõstat de saldo dedit dicto ser Romano in solututũ tot nõĩa de
bitorũ quæ ascendũt ad summã, & excednnt illã, q̃ promiserat
ser Romanus per primum instrumentum ponere in societate,
& de cuius solutione sequuta dicit̃ ẽt ex libris utriusque partis
apparere, iõ ꝑ dictã dationẽ in solutũ fuit sublata dicta obliga-
tio. l. fi. C. qñ fis. vel priua. & l. in solutũ C. de actio. & obl. ꝙ no.
in l. j. eo. tit. Et eo magis quia dictus Romanus dicit pro residuo
sibi solutũ & satisfactũ, q̃ in solutũ datio in dubio cedere debet
in dictã summam promissam in dicto instrumento, & subinde
solutã ex cã dictę societatis, tũ q̃a Ioannes cœpit prius obligari
ad illã quantitatẽ, & q̃a debitum hoc erat satis ꝑꝑ hypothecam
expressum, ut plene not. l. j. de solu. & per Bar. in l. cũ ex plurib.
eod. ti. Præterea ꝑ alia verba posita in fine instrumenti, s. cassan
tes inuicẽ & annullantes ipsæ partes omne instrumentum &
oẽm aliam scripturam tam publicam quam priuatam, &c. intel
ligitur Ioannes liberatus in totũ a prima obligatione, & ad q̃ti
tatem ad q̃ restabat debitor de nouo se obligasse, vt est casus ex
pressus & ibi ꝑ omnes, ĩ l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. q̃ proprie
loquitur de mercatorib. q̃ inuicẽ rõnes calculauerãt. Nec illud,
qđ dicit Imo. in l. j. in fi. & Ale. in consi. 85. in 3. vol. facit ad pro
sitũ, dũ loquunt̃ de illo qui in eodem libro apparet creditor v-
nius, & ex aduerso debitor eiusdẽ, q̃a id verũ est, qñ de alia libe-
ratione aut solutione, vel in solutum datione non apparet, sed
constat de saldo, & ꝙ facta est in solutum datio, illud qđ tunc
dat̃, & id etiam quod prius datum reperitur, cedit in causam du
riorem, & tollit obligationem antiquorem, quia isto casu non
agitur de cõpensatione, sed de solutione & eius effectu, vel actũ
esse videt̃, vt compensatio fiat cum dicta causa. Cum ergo sub-
latũ sit illud debitũ, pro quo ser Romanus habebat expressam
hypothecam anteriorẽ quo ad alias quantitates solutas per ser
Romanũ ultra summam librarum duarum millium, quã ab ini
tio per instrumentum promisit ponere in societate pro quibus
non p̃cedit hypotheca expressa vel tacita, p̃feret̃ do. Hyppolita
occasione dotis etiam confessatę, ut colligitur ex præmissis, &
9 quamuis† etiã hypotheca, quæ ab initio societatis, ꝓ librarum
duob. milib. fuit orta, traheret̃ ad augmentum societatis, ar. l. ẽt
C. de iure do. & l. inter socerum. §. cum inter. de pac. dot. & l. si
ex toto. in prin. & l. ꝙ in rerũ. §. 1. de lega. 1. & l. si ꝯuenerit. §. si
nuda. de pign. actio. & l. si pignus, ĩ prin. de pig. nihilo minus ꝓ
dicto augmento incipit hypotheca effectum habere tempore
quo illud superuenit, non autem, ut ex retro, nec a tempore so
cietatis inchoatæ, ut est casus in l. si constante. C. de don. ante
nupt. versiculo iura autem hypothecæ, &c. ubi dicitur, quòd
hypotheca pro augmento dotis ex eo tẽpore initium accipit ex
quo cõtracta est pro dicto augmẽto, & ꝙ ad tẽpora dotis prio-
ris non refert̃. Et quãuis Sal. post Ray. ibi dicat, ꝙ hodie ẽt pro
augmẽto dotis competit priuilegiũ ꝓlationis, ꝑ l. assiduis. §. ex
ceptis. C. q̃ potio. in pign. habea. hoc tamẽ locum habet in dote
eius fauore & non in hypotheca cõtracta in contractu societa-
tatis, q̃a illi nõ dat̃ priuilegiũ prelationis.¶ Nec etiã p̃dictis ob.
l. cum oportet. §. fi. C. de bo. quæ lib. quia, vt ibi declarat Bald. &
Salic. hypotheca trahitur ad initiũ, propter generalẽ obligatio
nẽ, quæ præcessit. In casu autẽ nostro fuit societas restricta ad
summam librarũ duarũ milliũ, qđ patet quia illi duo socij non
poterant cogi ponere maiorem summam in societate, ergo illis
volẽtib. plus cõtinere, nõ cogebat̃ Ioannes plus recipere, aliàs
contractus claudicasset, cõtra. l. Iulianus. §. si quis a colludente.
de actioni. empti. Quia ergo in pluri unus alteri non cogebatur
consentire, ulterius non extenditur. Et ex his sequitur, qđ hy-
potheca expressa pro dote quæ præcessit dictum augmentum
societatis debet præferri tãquã anterior. Præterea non uidetur
etiã uerum, ꝙ sit societas aucta quia ser Romanus auxit quan-
titatem ab initio promissam, & Ioannes solus augmentũ rece-
pit, & nõ Beneuentus de Curte, cũ quo etiã ab initio fuit socie-
tas ꝯcta. Et ꝓpea dr̃ potius noua societas ꝯcta inter dictum ser
Romanũ & Ioãnẽ, ex quo tertius socius nõ ĩteruenit ĩ hoc aug
mẽto actiuè uel passiuè, ar. l. ius ciuile. de iust. & iu. Et magis ẽt
dr̃ societas noua post mortẽ dicti Beneuẽti, q̃a eius solius mor
te fuit dicta societas finita. l. actione. §. morte. ff. pro socio. Et ꝓ
qua noua societate nõ est alia hypotheca contracta. ubi etiam
renouata intelligeret̃ societas cum eadem hypotheca, argu. l.
item quęritur. §. qui impleto. ff. loc. tamen esset noua, & opera-
retur solum a tempore, quo societas renouata esset, & sic post-
quam præcessit hypotheca dominæ Hyppolytæ, quia tertio nõ
nocet renouatio. d. §. qui impleto.¶ Nec ob. l. potior. & lex qui
balneum. qui potio. in pig. habe. quia societas renouata prius,
non stetit in suspenso nec per conditionem fuit suspensa. Quo
uero ad aliud, uidelicet, quis debeat præferri in emptione dicti
casalis super quo etiam petitur consilium, de cõsensu partium,
respondetur, quod dicta domina Hippolyta debet præferri, ꝓ
pter dispositionem statuti, & ex his quæ in processu continen-
tur. Et propterea consulo primo partes magnifici domini iudi
cis & duodecim Sapiẽtum fore & esse in pronũciando & decla
rando licuisse, & potuisse appellari a dicta sententia, & de nulli
tate dici. Item & in ꝓnũciando dictam sñĩam fuisse & esse nul
lam, eatenus, quatenus in ea declarat̃ ultra summam dictarum
librarum ducentarum quinquaginta, dictam d. Hippolytam ha
bere meliora & potiora iura ĩ dicto casali: pro eadẽ uero quan
titate dictarũ librarũ ducentarũ quinquaginta, & ꝓ donis di-
ctam sñĩam esse rite & recte latã & sic bene fuisse iudicatum, &
male appellatũ. Et insuꝑ in ꝓnũciãdo & declarãdo dictã d. Hip
politã in emptione dicti casalis esse p̃ferẽdã dicto ser Romano,
reseruato ẽt eidem d. Hippolytæ iure agendi ad residuũ suæ do
tis, & pro eo utendi retẽtione, si qđ sibi cõpetit. Et quia quęli-
bet pars uicta est, & uictrix, consulo ambas partes ab expẽsis ab
soluendas, excepto salario nostro, in quo dicimus ambas par-
tes esse condemnandas. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Non licet tertio prouocare quod procedit etiã in sententijs, quæ in rem iudicatam non fecerunt transitum licet in illis possit cã de nouo agitari.*

2 *Sententia etiam in beneficialib. transit in rem iudicatam respectu uicti, sed non superioris.*

3 *Beneficium dicitur uacare post mortem uictoris, quãdo uicto amplius appellare non licet.*

4 *Possessor etiam non coloratus non est remouendus a possessione beneficij, cuius in alium facta fuit collatio, nisi fuerit citatus, et uide hic practicam procedendi.*

5 *Papa non præsumitur in dubio derogare iuri patronatus.*

6 *Sententia lata in beneficialib. pro actore & quæ transiuit in rem iudicatam, actore mortuo ante exequutionem sententiæ nõ prodest illius successori non habenti causam ab eo.*

7 *Habens prælationem & administrationem beneficij, non potest de fructibus perceptis testari.*

8 *Impe-*

8 *Impetrans beneficium, a quo fuit priuatus per tres sententias, vel quod iniuste possedit, dicitur intrusus, unde non potest promoueri, nisi faciat de tali intrusione mentionem.*

CONSILIVM LXXIX.

QVAERITVR primo, an si post tres sententias cõformes ille q obtinuit decesserit, añ quã facta esset exequutio, dicat bñficium uacare, & absq; ar-
1 gumentatione dicitur, ꝙ sic. Nam dicto casu † nõ licet amplius appellare. l. j. C. ne liceat tertio pro uoc. c. tua nobis. de appel. & no. in c. directæ. eo. ti. quod procedit etiam in sententijs, q nõ transeunt in rẽ iudicatam, licet in illis possit causa de nouo agitari, ꝯm gloss. in cap. fraternitatis in uerbo fornicatione. de frigid. & malefi. & Abb. ĩ d. c. tua nobis. & idem vult gl. 3 1. q. 1. Lotharius. uel etiã ꝑ uiam querelæ possit agi, ꝯm gl. no. in c. ad reprimẽdã. de offi. ordina. & ꝑ Mode. ĩ
2 d. c. directæ. & in d. c. tua nobis. Et † quæ sententia etiam in beneficialibus transit in rem iudicatam respectu dicti. c. cum dilecti. in fi. de electio. & no. glo. 1. in fi. in c. 1. de conces. præben. & Hostien. in summa huius titu. §. quot sunt. versicu. sed nunquid hoc est simpliciter uerum, licet respectu superioris sit secus, q. potest quandocunque inquirere de titulo uictoris, an iustificetur ex sententia, secundum Abb. in d. c. dilecti. & Innoc. in c. ad
3 aures. de rescriptis. Quia † ergo non licet uicto dicto casu amplius appellare, dicitur per mortem uictoris sequutam post trãsitũ in rẽ iudicatam beneficium uacasse & potuisse alteri ꝑ Papam conferri, ut probat. in c. 2. ut lite pẽdẽte. lib. 6. Et istud etiã decidit ꝑ Doc. in clem. 1. eod. titu. ubi dicit Pau. ꝙ lite iam finita ꝑ sñiam a qua non sit appellatum, ꝙ tunc per mortẽ uictoris dicitur beneficium uacare quantũ ad hoc, ut possit cõferri per Papam. Et istud ẽt seq. Card. in 6. q. & Pet. de Anch. ibi. col. 2. uersi. item intellige hunc tex. & etiam Imol. col. 2. uers. quæro, q d si moriat unus litigantiũ, &c. Et hæc de primo. ¶ Secũdõ qritur utrũ P. qui possidet, sine cãe cognitione possit repelli & ab
4 ea posione remoueri. Et est † dicendũ ꝙ ad instantiã alterius, cui facta fuit collatio, non põt a possessione remoueri, nisi ipso possessore prius ciato, ẽt si sua possessio nõ sit colorata. c. licet episcopus. de ꝓbẽ. in 6. & ꝑ Abb. in c. cum nostris. de conces. præben. colum. 3. qui dicit, ꝙ quando beneficium uacat de iure, sed nõ de facto, ut quia possidet ab alio, & tunc si nõ est possessio colorata aliquo titulo, sed euidẽter iniusta poterit alteri cõferri possessore nõ uocato, nõ tamẽ poterit ab illo possessio auferri illo nõ uocato, ꝑ tex. ubi dicit esse casum in d. c. licet episcopus. & ꝑ c. de multa. de ꝓben. Et quæ sit practica uocãdi possessorem declarat Lapus & Domini. in d. c. licet. dicens, ꝙ aut fit vocatio ex officio, & poterit tunc uocari, nõ solũ, ut ueniat oppositurus, quare nõ debeat fieri exequutio collationis, sed ẽt vt ueniat ostẽsurus de iure suo. si uero uocetur ad petitionẽ illius, cui facta est collatio, tũc citabit, ut ueniat oppositurus, quare non debeat fieri exequutio, id est missio in possessionẽ bñficij collati, & ne ipse remoueat a possessione, & rationem diuersitatis assignat, & practica ꝓcedendi erit secundum eos, quod fiat cognitio sũmarie & sine libello, & đ plano sine strepitu, & figura iudicij. clemen. dispendiosam. de iud. & sufficit ei cui facta est collatio facere fidem de collatione, nec tenetur aliter probare illam esse canonicam, quia præsumitur canonica, iuxta no. per Ioan. And. post Innoc. & Hostien. in c. sicut. de re iudi. Et si possessor neget illã esse canonicam, oportet eum probare, & ad ꝓbandum admittitur ad effectum impediendi missionẽ in possessionem, si offerat uelle incontinenti probare, secundum Domini. ꝑ no. in l. 2. C. de edicto diui Adria. tollend. & faciunt no. in l. si de ui. de iudic. declarando illam glo. ut per Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. de acquir. possessio. in 3. opposit. ¶ Et ex præmissis sequitur responsio ad ultimum dubium, uidelicet, ꝙ P. poterit negare collationem factam, licet post mortẽ A. quia adhuc uiuens obtinuit tres sententias cõformes esse canonicã, ex quo non fuit facta mẽtio de iure patronatus, nec fuit illi derogatũ. c. decernimus. 19. q. 7. & not. Doct. in c. cum dilectus. đ iure part. & Lapus allegatio. 69. beneficia uacãtia, &c. Archid. Ioã. And. & Dominic. in, c. 2. de ꝓbẽ. in 6. & Ang. ĩ l. sed si hoc. §. patronũ. de in ius vocã. dummodo P. offerat se incõtinẽti velle probare, quod ecclesia est iuris patronatus ex fundatione, uel donatione per prædicta. Quid autem si sit de iure patronatus ex priuilegio Papæ, tunc est magis dubium. & Abb. in consi. 28.
5 2. vol. In causa cõmunis castri. &c. dicit idẽ, allegat iura † ꝙ Papa non ꝓsumitur derogare patronis. Sed cõtrarium uidetur Fede. sentire in consi. 55. Infrascriptæ quæstiones, & Card. cõs. 69. Vacante, &c. de quib. fit mentio ꝑ Fel. in q. de iure patron. &c. forte tamen qñ ius patronatus competit regi, verior est prima opinio per regulam cancellariæ. 40. Item volunt, &c. vbi tradit quod ẽt facta mentione iuris patronatus laicorum, non comprehẽditur ius patronatus qñ tale ius pertineret ad Regẽ Ducẽ Marchionẽ, vel aliũ principẽ, qa talib. nullo mõ derogatur, nisi de eis fiat mentio. ¶ Circa tertium, s an A. dicatur mortuus pẽdente lite, & videtur sine dubio dicendum ꝙ non, ex quo mortuus est post tres sñias pro eo latas. Nam cum amplius non possit appellari per ea, q dicta sunt supra circa primum, lis dicitur finita, ꝯm gl. in l. j. de transac. in versi. nec finita, q dicit expresse, ꝙ post sñiam a qua non põt appellari, dicit lis finita ꝑ l. post rẽ. eodẽ tit. & probatur in c. primo de litis contestatio. in 6. ubi habetur, ꝙ exceptio rei iudicatæ est exceptio litis finitæ. Et istud ẽt ꝓsupponunt oẽs in dicta cle. secunda, vt lite pendente. de quibus supra feci mentionem. Nec refert, ꝙ fuerit appellatum, qa appellari non potuit, vt superius dictum fuit. Sed circa hoc oc-
6 currit alia dubitatio. Nam A. ut dicitur, mortuus est ante factã exequutionem dictarum sñiarum, & adhuc dicto P. existẽte in possessione, vñ qritur vtrũ si conueniatur a successore dicto A. in beneficio dicto P. noceant dictæ sñiæ latæ pro ipso A. ꝓmortuo. Et puto ꝙ non, ꝑ illud qđ vult Rota deci. 540. Vtrum si petitor in antiquis, &c. vbi querit, quid si reus fuit absolutus, & a sñia actor non appellauit, an mortuo reo, & alio ei⁹ loco subrogato ĩ beneficio, possit petitor qui succubuerat cum defuncto iterum agere contra subrogatum non obstante exceptione rei iudicatæ, & arguit ꝙ non, cum lata fuerit sñia, nec appellauerit. Contrarium tñ determinat, quia nunc reus est alia persona, q non hẽt cãm a primo, qui fuit absolutus ab impetione actoris, ab illo, qui ꝯdicit, & iõ non prodest sibi exceptio rei iudicatę, argu. l. cũ quęritur. & l. an eadem. de exceptio. rei iudica. l. si a te. §. Iulianus. 3. rñso. & l. si mater. §. si quis. cũ gloss. eod. tit. & per c. post electionem. de concessione preben. ubi habetur, ꝙ primo expulsus, seu non non admissus põt iterũ petere, præsertim ex quo non fuerat per sñiam primo beneficium adiudicatũ, nec impositum illi ꝑpetuum silentium, per quod verbũ præsertim, sentit Rota quod idẽ eẽt, si reo fuisset adiudicatum beneficium & actori impositum perpetuum silentium, ꝯm Iacob. Butrig. in l. 2. §. ignominiæ. de his quib. ut indig. qui loquit de verbo, maxime, quod idẽ importat, & per Alexand. in l. qui Romæ. §. duo fratres, in 1 t. chart. de uer. obl. Et istud est rõnabile, quia dicta decisio in effectu est fundata in hoc, ꝙ sentẽtia lata inter alios, alteri non præiudicat. l. sepe, de re iud. & C. res inter alios act. in rubro & nigro, &c. Quæ rõ locum hẽt, siue reus sit absolutus, qa actor non probauit, siue quia illi adiudicatum sit beneficiũ, & secundum Rotam, sicut sententia lata cõtra primum, nõ potuisset nocere huic secundo intentanti ex aliis, iurib. & agenti, ita nec sibi proficere debet. C. quibus res iudicata non nocet. l. 2. & ꝑ alias rões, de quib. ibi, & ad qdã q videbantur obstare, ibi ẽt rñdetur. Eadem ergo rõne idem dici debet in proposito nostro, videlicet, qñ reus succubuit, & antequam facta sit exequutio contra eum, uictor, qui obtinuit, decessit, quia contra illum, qui illi successit in beneficio, poterit reus se defendere agẽdo, & excipiendo de iure suo, quia sñia lata pro actore defuncto, non prodest suo successori in beneficio tanquam lata pro alio, per ꝓdicta, & ꝑ no. ꝑ glo. in c. pen. de re iudicata, quæ uult, ꝙ ad hoc, ut obstet exceptio re iudicatæ, requiritur nõ esse mutatam cõdõnẽ personarũ. Et non obstat, ꝙ iste sententiæ transiuerint in rem iudicatam, quia uerum est inter easdẽ ꝑsonas, sed non in fauorem illius, qui successit uictori in beneficio, qui non habet causam ab illo, secundum Rotam in dicta decisione. Et similiter non obstat, ꝙ beneficium vacauerit, & ꝙ alteri conferri potuerit, ut etiam superius dictũ est, qa ꝑ hoc non fit, quo minus possit ille qui succubuit se opponere successori eius qui obtinuit, & cõtra illum de suo iure docere, & collationẽ aduersarii impugnare, ꝑ predicta. Et ex ꝓdictis ẽt sequitur, ꝙ cum P. sit in possessione & etiam habeat titulum, ꝙ sua possessio dicitur esse colorata, & per consequens quod collatio de nouo

facta

facta dicto B. non facta mentione de poſſeſſione dicti P. non
ualuit etiam ex iſto capite.ca. cum noſtris.& ibi not.omnes de
conceſſione præben. nam licet quoad ipſum A. præmortuum
per tres ſententias conformes dici poſſet iniuſta poſſeſſio,quo
tamen ad illius ſucceſſorem, cui non prodeſt nec nocet ſenten
tia,poſſeſſio ipſius P.dicitur colorata & iuſta propter titulum,
quem habet,dicto.c.cum noſtris.& ibi per Doct. de conceſſio
ne prębẽ.Quarto quęritur,an hęredes dicti A.prędefuncti poſ
ſint petere fructus perceptos per dictum P. & reſpondetur, qđ
ſi deceſſit inteſtatus,ꝙ fructus indincte non tranſeunt ad hære
dem,ſed pertinent ad eccleſiam.Si uero deceſſit teſtatus,& idẽ,
quia A.habebat prælationem,& adminiſtrationem, ut proba-
tur ex nota per Docto.in ca. requiſiſti.de teſtamen.ideo etiam
7 tunc fructus ad hæredem eius non pertinent,nec † de illis po-
tuit teſtari,ſecundum gloſſ. in c.præſenti.de offi.ordina.in 6. ꝗ
communiter approbatur ibi,& in c.fi.de pecu.cleric.& ꝑ Are.
in d.c.requiſiſti.& per Docto.in c.cum in officijs.eodem tit.Et
magis fructus percepti pertinent ad eccleſiam poſtquã fuit de-
8 poſitus & priuatus per tres ſententias,quia † tunc dicitur intru
ſus,ſecundum Inno.in c.qualiter & quando.2.de accuſa.& Do
minic.in c.propter.16.diſtinct.& probatur in c. cum dilectus.
de purga.canoni.ſecundum Brixien.in repe.in verbo intruſus,
unde ad idem beneficium non poſſet P.promoueri,niſi faceret
mentionem de dictis ſententijs cõtra eum latis, & de ſua intru
ſione,ſecundum Abb.in c.pręterea.in ulti. notabi.de iure patr.
& in c. cũ iamdudum.de pręben.& ĩ c.quiſquis.& in c.qualiter.
de electio ubi exclamat contra iſtos,qui per potentiam ſęcula-
rem ingerũt ſe adminiſtrationi,etiam electione præcedente,ꝗa
efficiuntur ineligibiles,per d.c.ꝗſquis.& putat firmiter, ꝙ pro
motio facta de tali per Papam ſit ſubreptitia, & ꝙ nõ cõferat ti
tulum,ꝗa requiritur diſpenſatio,ut promouetur.d.c.ꝗſquis.ꝗ
Papa nõ facit expreſſe nec tacitè ex quo ignorat uitium ſubre-
ptionis,nec iſto caſu ſaltẽ poſt dictas ſententias cadit aliqua ꝓ
babilis excuſatio,& ꝓdicta opinio videt̃ ſaltẽ uera quãdo intru
ſus promoueret̃ ad idẽ beneficiũ.Et ꝓ hoc facit ꝙ no.Bal.in c.
in literis.de reſtitu.ſpolia.in fi.dicẽs, ꝙ ꝯfirmatio facta de intru
ſo a ſuperiore nõ ualet,ſi nõ habuerit notitiã de intruſione,ꝗa
non inuenit quid confirmabile, ſicut in reb.profanis, per not.
per gl.in l.authoritatem.C.unde ui,per quam gl.dicit etiam Io-
an.And.in c.eũ qui.2. reſpon. de præb. in 6. & refert etiam ibi
Domini.in ult.colum. ꝙ impetrãs beneficium aliàs iniuſte poſ
ſeſſum, debet facere mentionem de iniuſta poſſeſſione, & ne-
dum de illa debet fieri mentio,ſed etiam de fructibus perceptis
tenetur facere mentionem,niſi illos in utilitatem eccleſiæ non
uertiſſet,ſecundum Ioan.And.in addi.Specu.in tit.de lega.§.vi-
dendum reſtat de diſpenſatione,&c.circa.fin. verſicu.ſed pone
aliquis,& c.dicens, ꝙ cũ Papa Ioan. iuſtificaſſet titulum cuiuſ-
dam ſui ſcholaris,voluit,ꝙ dimidia ipſorum fructuum ſoluere
tur cameræ ſuæ intra certum tempus,ſed quando promouere-
tur intruſus ad aliud beneficium eſſet magis dubium, an ſuffi-
ciat facere mentionem de primo beneficio, an etiam ſit facien-
da mentio de intruſione in illo.& multi tenuerũt ꝙ nõ, de quo
per Fel.latè in c.poſtulaſti.in fi.de reſcriptis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Appellare a pronunciatione de exequendo an liceat.*
2 *Iudex appellationis cognoſcit, an appellare potuerit a ſententia de exequendo.*
Idem cognoſcit an appellatio ſit deſerta.
3 *Procurator ad cauſas ſimpliciter datus poteſt appellare, & ſi ſit generalis ad cauſas etiam futuras, poteſt appellationem proſequi.*
4 *Reſcriptum ſecundum non ualet, niſi faciat mentionem de primo. item de proceſſu & litis pendentia.*

CONSILIVM LXXX.

1 QVAMVIS † variæ ſint opiniones, vtrũ a ꝓnun
ciatione de exequẽdo poſſit appellari.& glo.in l.
ab exequutore.de appel. teneat qđ ſic, & in l.ab
exequutione. C. quor.appel.non recip. cum qua
Bart. ibi tranſit,Bald. & Sal.qñ nõ eſt lata a mero
exequutore,Bar.in l.ſi cũ exceptione.§. hæc actio. ꝙ met. cau.
& Im.in d.l.ab exequutore. ꝗ dicit tutiſſimũ eẽ ſeq. opinio. gl.
Sed ꝯriũ voluit Odoff.& Guid.de Suza.in d.l. ab exequutiõe.&
exequutore.Spec.& Io.And.de appella.§.1. verſic. quinto non
appellatur,&c.& Cum.in d.l.ab exequutione:Nihilo minus de
2 hoc ad præſens non eſt opus diſputare. Quia ex † quo fuit ap-
pellatum,& impetratus iudex ſuper appellatione & qui fuit ꝑ
appellantem aditus,non poteſt, nec debet procedi ad aliquam
exequutionem per aliquem iudicem antequam ſit declaratũ ꝑ
iudicem appellationis,an appellari potuerit,vel non,ab ipſa ꝓ
nunciatione,vel relatione de exequendo, quia ex quo corã iu-
dice appellationis cã fuit introducta,ad illum ſpectat cognoſce
re,vtrum potuerit appellari,vel non,ſicut ẽt dicto caſu ad eum
pertinet cognoſcere,an appellatio ſit deſerta,vel non, ſecundũ
Bal.in l.eos.in prin.C. de appel.Anto.de But.& Imo.in c.repre
henſibilis.de appella.& Philip.in c.ex ratione eod.titu.colu.15.
verſi.circa ſeptimum,&c.vbi ẽt dicit,ꝙ quamuis iudex appella-
tio.ſit delegatus,tamen poſt quam fuit aditus ad eum pertinet
cognitio,an ſit appellatio deſerta,uel nõ,allegat Rotam in plu
ribus locis.¶ In primis ergo & ante omnia pronũciari dẽt ꝑ di-
ctum iudicẽ,an potuerit appellari, vel non, & de hoc in ſpecie
loquitur etiam Philippus in loco prædicto allegãdo ad hoc Pe.
de Ancha.in conſ.383.Pro declaratione iſtorũ trium,&c. Quã
cumque ergo opinionem teneamus,non poteſt ꝓcedi ad exe-
quutionẽ,antequam declaratum ſit,vtrum appellari potuerit,
vel non, per iudicem appellationis,& ad quẽ pertinet cognitio
iſtius dubii,& non ad iudicem aditum,& coram quo litigatur.
3 ¶ Quo ad ſecundum,uidelicet † an ſimplex procurator ad cau-
ſas potuerit appellare.& eſt breuiter dicẽdum ꝙ ſic,ut eſt text.
in l.inuitus.C.de procura.& ibi no.omnes.Et ſimiliter põt pro
ſequi appellationem, quando eſt procurator generalis ad cau-
ſas etiam futuras,ſecundum Bar.& Docto.ibi, Et prout eſt in
caſu noſtro ad pias cauſas,quas eſt habiturus cum quacumque
perſona,&c. ¶ Quantum ad ultimum dicitur,ꝙ ſententia de no
uo producta non obſt.quia fuit lata inter cameram Apoſtolicã
& illos de Saliceto,ideo non præiudicat tertio.l.ſępe.de re iu.&
4 C. res inter alios acta,in rubro & nigro.¶ Præterea † cum lis ſu
per iſtis bonis prius penderet coram alio delegato,per ſecundã
commiſſionem non fuit receſſum a prima, de qua non fuit fa-
cta mentio.c.cæterum.de reſcript.& ibi not. omnes,& nedum
de primo reſcripto eſt facienda mentio, ſed etiam de proceſſu.
capit.inter.de re iudic.atque etiam de proceſſu coram ordina-
rio,ſecundum Abb.ibi, & de pendentia litis debet fieri mentio
ſecundum gloſſ.in cap.ut debitus.de appell. & in cap. pruden-
tiam.§.ſexta,de offic.delegat. in uerbo,cauſam.& ibi not.Abb.
& gloſſ.in cap.ſuper literis.de reſcrip.& ibi de hoc late per Mo
der. Nec lite pendente,nec etiam appellatione pendente ualet
reſcriptum, ut probatur ex rubr. C.ut lite penden. & hoc quia
lite uel appellatione pendente nihil eſt innouandum,l.facultas
C. de iure fiſc.libro 10. & per totum titulum, nihil nouari ap-
pell.pendẽ.ꝙ eſt verum etiam ſi motũ proprio reſcriptum fuiſ
ſet conceſſum, ſecundum Ioan.And.in addi.Spe.de dolo & cõ
tu.§.fi.ver.porro.Hoſt.An.de But.Imo.Abb.& Are.in c.cauſã.
de teſti.& Iaſ.in l.2.C.ut lite.pend.& in l.quia autem.ſi quis cau
tio. quia non intendit princeps tertio præiudicare, etiam mo-
tu proprio, &c. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Appellans pauper, uel per caſum proceſſum omittens excuſatur ſaltem per reſtitutionem in integrum a curſu fatalium.*
2 *Pauper excuſatur, ſi non appellauit, uel non ſit appellationem proſequutus.*
3 *Paupertas quo modo probetur. & uide nu.9.*
4 *Paupertas quando eſt fundamentum intentionis, debet probari, quomodo autem, uide nu.6.*
5 *Teſtis deponẽs ſuper negatiua non coarctata loco uel tẽpore, non probat, immo eſt ſuſpectus de falſo, & debet etiam non interrogatus reddere dicti rationem.*
7 *Campſor deponens pro tertio ſemiplene probat, item liber eiuſdẽ ſemiplene probat, quæ ſemiplenæ probationes iungi poſſũt.*
8 *Teſtis vnus deponens ſuper negotio principali, & ſuper fama eiuſdem, ſuper utroque ſemiplene probat.*

CON-

CONSILIVM LXXXI.

1 QVAERITVR utrum † appellans debeat excusari a cursu fatalium saltem mediante restitutione in integrum propter paupertatem, vel quia ꝑ casum amisit processum causæ, uĩ quod sic, quia
2 † pauper excusatur, si non appellauit, vel appellationem non sit prosequutus. l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. mand. & ibi per Bart. & in authe. de his qui ingrediun. ad appel. §. primo. & per Innoc. & alios in c. ex ratione. de appell.
3 de paupertate † autem satis dicitur constare ex probationibus factis. Nam eo ipso: ꝙ allegat se habere tantum unam domunculam, intentio sua est in hoc fundata ꝙ non dicatur habere alia bona, adeo ꝙ uolẽti dicere plura bona extare, incũbit onus probandi, ſm gl. in l. cum de lege. de probatio. Et ad propositũ nostrum, i. ad probandum paupertatem illam gl. allegat Bart. in l. si vero. §. qui pro rei qualitate, in fi. ff. qui satisda. cog. & in l. si constante. in prin. col. 2. solu. mat. uersi. primo discutiemus, &c. & in l. decem. in princ. de verb. ob. vbi vult, ꝙ isto modo probetur debitorem non esse soluendo. & illam glosſ. etiam in simili allegat Bart. sepe alibi, ut in l. conficiuntur. §. codicilli. de iure codicil. & in rub. de noui ope. nunci. & dicit. ibi Alex. ꝙ ista est communis opinio. Et tanto magis istud uĩ verum in casu isto, in quo agitur de præiudicio modico & reparabili, qa ꝑ concessionem secundi fatalis ius nõ aufertur sorori Rosatæ, sed differt l. vniuersa. C. de precib. Imper. offerend. cum ibi no. Nam casu, quo sententia a qua fuit appellatum sit iusta, de iure suo nihil diminuitur, si uero erit iniusta, damnum aliquod non patitur, & ideo quia agitur de modico præiudicio in probanda paupertate, sufficit leuior probatio, ſm Bar. in d. l. si cõstante. ubi vult, ꝙ dicto casu probetur paupertas ꝑ vulgi opinionẽ. Nam dicto casu ẽt ꝑ famam ꝓbatur pauꝑtas, secundum Bar. in l. j. C. de mẽdi. vali. lib. 10. & Bal. in auth. hodie. C. de actio. & obliga. & in l. 3. C. qñ fisc. vel priua. & Imo. in d. l. decem, quæ fama est probata per testes qui dicunt, quod magister Leo reputatur pauꝑ ab omnibus eum cognoscentibus l. j. C. de testa. & ibi per Docto. Atque etiam magis de paupertate constat, ex quo probatur per testes, ꝙ est appellans grauatus numero octo filiorum, quos alere cogitur, & ex opis & industria illorum in aliquo non subleuatur, & ex suo artificio parum lucratur, adeo ꝙ uix potest uiuere, & ꝙ commode non põt necessitatibus suis & familiæ suæ subuenire. Quibus tñ non obstantibus contrarium de iure puto uerius. Nã † ex quo appellans fundat intentionẽ suã in pau-
4 ꝑtate, & paupertas est fundamentum suæ intentionis, debet illam probare, secundum gl. & alios, in d. l. si uero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisda. cogan. quod isto casu non reperitur factum, quamuis enim testes dicant, ꝙ est oneratus dicto numero filiorum, ex hoc tñ solo non probatur paupertas, quia quis põt eẽ diues, ẽt si plures filios habeat. Et similiter non probãt ꝑ testes, ꝙ solã habeat unam domũculã, imo quasi oẽs dicunt se nescire, utrũ habeat alia bona stabilia, excepto tertio teste, q uĩ simpliciter affimare, ꝙ non habeat alia bona stabilia, sed nõ ꝓbat propter rationem quam reddit, quæ nihil concludit, & quæ debet attendi per nota in l. solã. C. de testibus. Interrogatus enĩ in causa scientiæ, respõdit, quia conuersatus fuit sæpe & sæpius est cum magistro Leone, qui fuit conquestus de miserijs suis. & sic loquitur de auditu a magistro Leone. Præterea testis deponens hoc modo, scilicet quòd non habeat alia bona stabilia:
5 † & sic super negatiua non coarctata loco uel tempore, non ꝓbat. c. cum ecclesia. de cau. poss. & proprieta. quem text. ad hoc allegat Bar. in l. j. in prin. si quis ius dicẽ. non obtempera. & in consil. incip. Commune Lucignani, &c. & dicit Bal. in c. si quis per triginta. si de feud. fue. controuer. inter domi. & agna. ꝙ testis hoc modo deponens suꝑ negatiua non coarctata, est suspectus de falso, cum quo transit Alexand. in d. leg. prima, in prin. qui etiam dicit, quod testis, qui deponit de negatiua, debet reddere ratione concludentem etiam non interrogatus, per not. per Bald. in l. cum hi. §. primo, de transact. & in l. 3. C. de rescinden. vendi. in repe. magna. Quinimmo etiam si omnes testes deponerent concludenter, quòd magister Leo non habebat aliqua immobilia, adhuc tamen non diceretur probata paupertas quia potest esse, quod haberet multa bona immobilia, & pecunias multas, ut probatur ex notatis per Bald. Angel. Cuman. & Alexandr. in dict. leg. decem de uerbo. oblig. qui dicunt, ꝙ ex libro æstimi, in quo describuntur bona immobilia tantum, nõ probaretur paupertas alicuius, qa licet in æstimo non haberet aliqua bona immobilia descripta, potuit tñ habere multa bona mobilia, & multas pecunias. Quãdo enim quis habet multa bona mobilia, non reputatur pauper, neq. suspectus, secundũ Guliel. Ange. Bald. & Moder. in l. sciendum. in prin. qui satisda. cogan. qui uolunt, ꝙ ille qui possidet multa bona mobilia releuatur ab onere satisdãdi, de quo ibi, quamuis immobilia non possideat, quia non est suspectus, sicut nec ille, qui immobilia possidet. Et per prædicta etiam sequitur, ꝙ testes qui dicunt, ꝙ magister Leo parũ lucratur ex suo artificio, & ꝙ nõ lucrat̃ libras quinquaginta singulo anno, nihil probant: quia ẽt si ita sit, ex hoc non sequitur, ꝙ sit pauꝑ, qa potuit, ut dixi, nõ lucrari & diues esse, vel nõ eẽ pauperẽ, qa potuit habere alia bona, præsertim mobilia. Præterea in hoc nõ ꝓbãt, qa deponunt per verbũ credo, vel simile ꝑ no. ꝑ Doc. in c. quoties. de testib. & Bal. in l. cõuenticulã. C. de episco. & cler. & in l. siue possidetis. C. de ꝓbatio. Et inquãtum simpliciter & absolute deposuerint, ꝙ plus nõ lucrabat̃, nec lucrari poterat, etiã minus ꝓbarent, quia suꝑ negatiua nõ coarctata deponerent. d. c. cũ ecclesia. & ꝑ ea quæ ꝓxime dicta sunt. Et quamuis ẽt aliqui testes uideantur deponere, ꝙ magister Leo fuit habitus, tentus, & reputatus pauꝑ ab oĩb. habentib. notitiã de illo, & ꝙ ex hoc videatur probari fama
6 per l. j. cũ ibi no. ꝑ Do. C. de test. Tamen † ꝓbatio talis isto casu nihil releuat, qa diceretur solũ ꝓbata pauꝑtas simpliciter, & in genere, ꝙ nõ sufficit, qñ de pauꝑtate agitur solũ respectu certæ causæ uel certi oneris, qa esse potest simpliciter loquendo, ꝙ quis sit pauꝑ, & ꝙ respectu illius causæ vel oneris nõ sit pauper, ut quia illud potest implere, unde ut probatio concludat, ut facere debet. c. in præsentia. de ꝓb. debet probari, ꝙ quis sit pauper respectu illius causæ & prędicti oneris & ꝙ sit impotẽs propter paupertatem, illam causam, vel illud onus implere, secũdum Bar. in d. l. si constante. in prin. & Ang. in prin. & Ang. in d. §. qui ꝓ rei qualitate. & Are. in cõsi. 13. Viso diligenter, &c. col. 10. uer. ad secũdũ, de pauꝑtate, &c. & de hoc est text. expressus instit. de excus. tut. §. sed ẽt ꝑꝑ paupertatẽ. ibi, si quis imparem se oneri iniuncto possit docere, &c. & ibi hoc etiã vult gl. expressius, quæ declarando tex. dicit, ꝙ quoad tutelã quis dicitur pauper qñ est ita impeditus ꝓpter paupertatem, ꝙ nõ põt superesse tutelę, ut qa tota die oportet esse in agro, & propterea in casu nostro, ut cõcluderet probatio de paupertate, debuit probari, ꝙ erat pauper respectu istius causæ, ut quia tñ non habeat ĩ bonis, nec tñ ex artificio suo lucrari poterat, ꝙ posset parare expensas necessarias ad istã litẽ, qđ nõ est factũ, quia, ut dixi, nõ probant testes, ꝙ bona sufficientia non haberet, nec ꝙ ex artificio lucrari non posset ꝑ ea quæ dicta sunt supra. Quinimmo ꝑ testes sororis Susannæ est potius probatum contrarium, scilicet, ꝙ apud magistrum Leonẽ erant tot pecuniæ quæ poterant sufficere ad prosequutionẽ istius litis, & hoc sufficit, quia licet simpliciter & absolute loquẽdo potuisset dici pauper, respectu tamen istius causæ poteratur supplere, & sic respectu illius pau-
7 per non poterat dici. Et ꝙ † dictus magister Leo habuerit pecunias paratas pro isto negotio probatur præsertim testimonio Nicolæ Campsoris, qui probat semiplene ꝑ no. per omnes in l. admonendi. de iureiurand. quæ semiplena probatio perficitur ex libris suis productis, qui simpliciter probant semiplene pro tertio secundũ Bar. & alios in l. quędam. §. nũmularios. de edẽd. Bal. & Alex. in l. j. C. eden. & per alios repetentes in l. admonendi. de iureiurand. quæ duæ semiplenæ probationes de eadẽ quãtitate debẽt simul iungi ad perficiendum plenam probationẽ,
8 ſm Bar. & omnes ibi, & † plus uoluit Bal. singulariter in l. Gallus. §. ille casus. de libe. & posthu. ꝙ unus & idem testis deponẽs de negocio principali, probat illud semiplene, & sic solus probat plus quam semiplenè, iungendo dictum super principali negotio cum depositione de fama super eodẽ, & quamuis. Ale. ibi de hoc dubitet, tamẽ Soc. illud dictum sustinet, & respondet rationibus. Alex. magis ergo in casu nostro debẽt iungi dictę probationes, quę non oriuntur ex dispositione unius & eiusdẽ, sed una semiplena probatio resultat ex dicto eius iurato, & alia ex scriptura illi, quæ de iure, quamuis sit priuata, facit semiplenam
9 probationẽ, & hoc pato non habere dubium. Nec † obst. dum diccbatur, ꝙ erat satis allegare per magistrum Leonẽ, ꝙ soluta habe-

habebat domunculam in bonis, & ꝙ dicenti plura bona extare incumbebat onus probandi, per no. in l. cum de lege. de probationibus, q̃a illud posset procedere quantum ad probationem paupertatis simpliciter & in genere, & ad hoc illa glo. allegatur per Bar. in d. locis superius allegatis, sed hoc non sufficit ad probandum, ꝙ erat pauper respectu huius negotii, de quo agitur, quia potuit nihil habere in bonis, & tamen potuit tantum lucrari, quod potuisset ẽt supplere pro isto negotio. Et quãuis testes dicant, ꝙ parum lucrabatur & quod lucrum non sufficiebat ꝓ necessitate familiæ suæ. tamen illi testes quantum ad hoc nihil probant, vt est superius dictum. Præterea illa glo. in d. l. cum de lege. procedit cõcurrente cum dicto hæredis præsumptione inuentarij, secundum Alex. & Moder. in l. fi. §. licentiam. C. de iure deliberan. quem glo. allegat. & idem tenent multi alij quos Alex. allegat & in dicta rub. de ope. noui nunc. & d. l. si constante. post Imo. Item & tertio non ob. d. glo. quia intelligi debet & procedit, quando rem non extare est causa defensionis, seu quãdo allegatur illam non extare ad defensionem, ẜm Bar. no. qui ad hoc allegat illam gl. in l. si quis ex argentariis. §. pen. de eden. secus autem quando rem non extare est causa actionis, quia tũc secundum Bar. debet probari aliter & plene & uere, quod non extet. Idem ergo & in casu nostro, in quo non est causa defensionis, sed nouæ petitionis, & ex not. etiam per Bar. ibi non cõstat post glo. quod debuit probari amissio scripturæ pro qua ẽt magister Leo vult excusari, & quæ sine dubio non est probata. Ideo circa illam aliter non insisto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum, lex uel statutum tollentia appellationem partib. nõ consentientibus si de iniquitate constet manifeste, appellatio remota non intelligitur, nisi tolleretur appellatio, siue iusta siue iniusta sit sententia, modo iudex non sit in dolo.*

2 *Partibus facientibus pactum de non appellando, quod ualet, si constet de iniquitate euidenti sententiæ, an licitũ sit appellare.*

3 *Rescriptum impetratrum de partium consensu, quod appellari non possit an si appareat de euidenti iniquitate, liceat appellare.*

4 *Prohibitio hominis iuncta cum prohibitione legis quos effectus operetur.*

5 *Dolus præsumitur ex læsione enormissima.*

CONSILIVM LXXXII.

VISO ac perlecto toto processu agitato inter dominam Luciam, & illos de Pochateris compẽdiose & absque multiloquio iuxta solitum respondebo, quæ videantur mihi fore & esse debere partes domini iudicis, a quo requisitus sum, in pronũciãdo & sentẽtiãdo. Dubitatur ergo in primis, an dictæ d. Luciç licuerit appellare stãte rescripto ꝙ iudex terminet & diffiniat ui sa tantum veritate, & tam de iure quam de facto, & omni appellatione remota, quoniam partes sic vnanimiter consenserunt, &c. Pro decisione autem quæstionis considero, ꝙ † aliquando per rescriptum tollitur appellatio partibus non consentientib. & tunc si de iniquitate constet manifeste, appellatio non intelligitur remota. c. pastoralis. & ibi per omnes de appel. Et idem si ꝑ legẽ vel statutum tollatur simpliciter appellatio, ẜm Bal. in l. j. C. si de momen. pos. fuer. appel. & in l. cõsentaneum. C. quomodo & quando iud. & per Alexan. consi. 117. Viso themate, &c. vltim. colum. 3. volum. facit, qđ no. Bal. in l. j. C. ne lice. ter. ꝓuo. & in l. si vnus, §. pactus. ff. de pact. cum concor. de quib. ꝑ Ale. in l. 4. §. cõdẽnatũ. de re iu. & ĩ l. de pupillo. §. q. opus. de op. noui nũc. Si uero lex vel statutũ ꝓhibeat appellari a sñia siue iusta sit, siue iniusta, & tũc indistincte tollit appellatio, nisi iudex sit in dolo. l. diẽ ꝓferre. §. stari. de arb. cũ gl. vbi est casus, & per hoc apparet, ꝙ Mod. in l. 1. in prin. de o. p. noui nũc. q. aliter dicũt isto casu ꝑ no. ꝑ Bar. ibi non bñ sentiunt. Nec ob. qđ ibi voluit Bar. q̃a ipse loq̃tur casu quo nũciãs fuit in dolo, & qñ euidẽter de calũnia nũciãtis cõstabat. Dolus. n. semꝑ intelligit̃ exceptus. l. creditor. §. Lucius. ff. mãda. nec remitti põt. l. si unus. §. illud. de pact. l. cõuenire. de pact. dot. q. dolus in ꝓposito nõ ꝓbat ex hoc solo, quod sñia sit euidẽter iniusta. d. §. stari, & dicet stati, & ꝑ hoc vr̃ idẽ, qñ ꝑ legẽ vel statutũ tollit̃ oĩs appellatio, & sic ꝑ signũ vniuersale, arg. l. Iulianus. in prin. de leg. 3. & c. solitæ. de maior. & obedien. & ut verba aliquid operent̃. l. si qñ. in prin. de leg. 1. & c. si Papa. de priuile. in 6. sed in cõtrariũ faciunt no. per Bar. & Doctores in l. prima. §. nunciatio. de oper. noui nunciation. dũ cõcludit, ꝙ dispositio legis uerisimilis recipit restrictionẽ de habilitate, ꝙ est intelligendũ etiamsi nihil operet̃, ad finem & effectum, ut quis indebite nõ patiatur damnũ, iuxta no. ꝑ glo. & clarius ꝑ Pau. de Cast. & Mod. in l. fi. §. in computatione. C. de iur. delib. Quãdoq. uero † inter partes fit pactum de nõ appellãdo, qđ valet. l. fi. §. fi. C. de temp. appel. l. j. §. 1. a q. bus appella. nõ licet. Et hoc casu Imo. cõsi. 76. videtur uelle, qđ possit appellari, si constet de euidenti iniquitate, sed hoc apud me est dubium, q̃a ob. generalitas dictarũ legum, & ratio quæ redditur in d. §. stari. uidelicet, ꝙ imputandũ ei qui appellationi renũciauit, sicut quando in arbitrũ compromisit, & hoc dũmodo dolus absit, ꝑ prædicta. Et hoc uidetur magis clarũ, qñ per pactum fuit renunciatũ omni appellatiõi, q̃a dictio omnis, vniuersalis non recipit restrictionẽ, ẜm Bar. in l. generali. §. vxori. de usufruc. leg. nec isto casu loq̃t Bar. in d. §. nũciatio, sed de dispositione legis, ẜm Alex. in l. si patroni. in prin. ad Treb. ꝑ not. per Bal. in c. Imperialẽ. in prin. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fede. & cõprobatur ex no. per Bal. in l. tale pactũ. §. qui ꝓuocauit. de pactis. dum loquitur de eo qui ꝓmisit stare cõsilio qualicunque alterius, ut. s. tunc liceat appellare, ꝙ procedit etiam si sit iniustum, dummodo cesset dolus, secundũ Flor. & Aret. in d. l. j. a quib. appel. nõ licet. Est † & alius casus, quãdo videlicet per principẽ est remota omnis appellatio cõsensu partiũ, qui est propriẽ casus noster, & in quo Bal. in l. 2. C. de appel. dicit, ꝙ appallare nõ licet, ꝑ l. fi. §. fi. C. de tẽp. appel. & cum eo trãseũt d. Ant. & Abb. ĩ d. ca. ut debitus, sed dubium remanet, q̃d si apparet de euidenti iniustitia, & isto casu Bal. in c. ut debitus. videt̃ uelle, ꝙ appellõ nõ sit prohibita, dũ dicit, ꝙ appellari nõ poterit, nisi iudex fuerit in dolo uel lata culpa, & cum eo trãsit Philip. in d. c. pastoralis. versi. 14. operatus, &c. & ꝯfirmatur ex not. per Bald. in l. pe. C. de arbi. dum vult, ꝙ peti potest reductio ad arbitrium boni viri non obstante quacũque renũciatione ampla & plena, nedũ qñ arbitrator fuit in dolo, sed ẽt in lata culpa, quia ille æquiparatur dolo. l. j. si mẽsor fals. mo. dixe. & istud ẽt tenet Pet. de Ancha. in disputat. incip. Cũ C. laicus, &c. Sed in ꝯtrariũ facit, quia hic cõcurrit duplex prohibitio, s. principis, & sic legis animatæ & hominis, id est ipsarum partiũ, iõ intelligitur remota appellatio omni casu quo potest remoueri, & sic siue sit iusta sententia, siue euidenter iniusta, dummodo dolus absit, qui remitti nõ potuit. d. §. stari. cum gl. Et sic propter † duplicẽ prohibitionẽ augetur effectus prohibitionis ad casus, qui aliàs nõ cõprehenderentur sub prohibitione simplici, sicut alienatio dr̃ ꝓhibita, si ꝯcurrat prohibitio legis & hominis ẽt illis casib. q̃b. ualeret si semel tantum alienatio esset prohibita. §. sanctissimas. in auth. de nõ alie. & no. gl. ĩ c. licet melieres. de iureiur. li. 6. & in c. verũ. de condi. appo. & ideo dicit Bald. in c. 1. §. pręterea. de capi. Conra. ꝙ si feudatarius promisit nõ alienare rẽ, ꝙ alienatio fieri nõ poterit in casibus specialib. in quib. ualebat non obstante legis prohibitione, & hoc q̃a cũ ea concurrit ẽt hominis prohibitio & hac ratiõe si rẽs subiecta fideicõmisso prohibetur alienari ex præsse, nõ ualebit alienatio, si fiat ab ignorante ignoranti, quia dicto casu concurrit prohibitio duplex, quæ dicto casu prohibita nõ esset ex sola prohibitione legis, ẜm Alex. in l. quidã testõ. §. fi. ad Treb. & dicit ẽt Bald. in d. l. 2. C. de appel. ꝙ si causa possessorij, in qua de iure est appellatio prohibita. l. j. C. si de momẽt. pos. cõmittatur appellatiõne remota, ꝙ nõ poterit appellari illis casibus specialib. quib. interponi potuisset, q̃a illa auget effectũ possessorij, & remouet obstaculum, allegat no. per Iacob. de Are. in d. §. nunciatio. sed melius probatur per prædicta, & ꝑ l. 2. C. de usucapio. pro empto. ẜm ꝙ declarãt Imol. Raph. & Alex. in l. filiusfamiliãs. §. diui. de leg. 2. & Are. cõs. 22. & bene facit ꝙ singulariter uoluit. Bar. in l. Titia. la 2. §. Lucius. de leg. 2. dum dicit, ꝙ plus operatur voluntas defuncti iuncta cum voluntate legis, quã si esset sola. Et tanto magis, quia hoc casu per verba vniuersalia tollitur appellatio, iõ dẽt operari ẜm propriã significationem sine ulla restrictione per superius dicta. Et propterea videtur, ꝙ appellatio. d. Luciæ nõ deuoluat, quia iudex nõ põt dici in dolo, quãuis sñia sit euidenter iniusta, quia † demum pręsumitur dolus si lęsio fuit enormissima, uel nimis magna.

gna,secũdum Bar.in l.si societatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro soc.& Doćto.communiter in c.Quintauallis.de iurei.In casu aũt nostro læsio non fuit nimis magna,imo modica,ergo cessat præsũptio doli.Nã ꝑ mortẽ ciuilem aut naturalẽ vel per transitum ad secũda vota uoluit iudex ꝙ possessio qualis nunc reperitur penes dićtos de Pochateris, perueniat & ꝑuenire déat ad eos uel ad eorũ hęredes ipso iure,& sine aliqua restitutione faciẽda per dićtã do.Luciam aut eius hæredes,& sine alia declaratione uel decreto.Iudex ergo super proprietate nihil pronunciat,sed super possessione solũ,quã vult apud do.Luciã esse,dum uiuit & in viduitate permanet, & postea apud illos de Pochateris.Per hoc igit̃ non dicit̃ pronunciatũ,ꝙ ad eos proprietas ꝑtineat iure fideicõmissi vel alia causa.l.naturaliter.§.nihil cõmune.de acq.pos.l. si duo.in fi.vti possi.l.qui restituere.de rei uend.ꝙ ẽt clarius demonstratur,quia iudex superius declarauit d.Luciã immittendã esse in possessionem,non derogando tamen iurib.Petriboni,& Aliprandi de Pochateris propter pręsentem sententiã & relaxationem faciẽdã de dićtis bonis,tam occasione cuiuscunq; fideicõmissi quã alia quacunque ratione uel cã, q̃b. apparet dićtos de Pochateris habere ius & aćtionẽ in dićtis bonis,&c. Ex qua protestatione siue reseruatione conditionali apparet manifeste ꝙ super fideicommisso nihil uoluit declarare,& ꝙ pro constanti non ponit,ꝙ ei ius competat,uel non, immo ubi ius de ꝓsenti competeret,uult ꝙ illud sit saluũ,& ꝙ ex eo statim agi possit. Nec contrariũ dicitur inferius,quia de possessione tantũ loquitur,ut dixi,quam uoluit post tẽpus ad illos de Pochateris redire casu quo de aliquo iure eorum prius non appareret. Et propterea ex hoc do.Lucia,aut eius hæredes non excluduntur a iure suo in proprietate,si qđ eis cõpeteret,uel ratione Trebellianicæ,uel quia uocati ꝑ fideicõmissum in testamẽto mariti post eius mortẽ,vel transitũ ad secunda uota prius decederent,quia igit̃ possessione solũ priuuatur,in hoc dicitur modica læsio,l.j. cum ibi no.C.si de momẽ.possessio.fuerit appel.Et similiter nõ dicitur læsio nimis magna:quia a frućtib. uel a parte eorũ fuerũt absoluti indebite illi de Pochateris,ideo appellatio hoc prætextu non debet admitti,siue sit a ꝓsentib. tantum remota, siue ab illis & a principe.¶ Non ob. ꝙ liceat appellare & reclamare nõ obstãte renunciatione,quando iudex fuit in lata culpa, secũdũ Bal.in locis ꝓallegatis,q̃a istud falsum,aliàs quasi nunquam renunciatio locũ haberet,ubi iudex errasset,quia in iure errare est lata culpa l.latæ de verbo.signifi.& per Bart.in l.qđ Nerua. deposi.& in l.fi.ff. de uar.& extraor. cogni. & contrarium uoluit etiam Imo.in dićto ca.Quintauallis.in ulti.char.& dicit hoc fuisse de mente.Io.Andr.in additio.Spe.in tit. de arbi. §.fi.vers. item quid si cõpromissum,&c.& Ange.in disputatione inc.duo adinuicem litigantes. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum disponens circa appellationis desertionem, an habeat locum in appellatione a sententia delegati.*

2 *Statutum disponens,quòd nisi intra certum tempus appellationẽ quis prosequatur,quod ea sit deserta,locum non habet in appellatione interposita ad superiorem statuentium.*

3 *Delegatus a principe tenetur seruare statuta eius loci, ad quem est ei facta delegatio.*

4 *Statutum non ligat conditorem,nec eius successorem.*

5 *Statutum cauens turbante alium in possessione,soluere debere ei centum,ac possessionem restituere,non habet locum in merè turbante,qui non expulit de possessione.*

CONSILIVM LXXXIII.

CIRCA casum qui proponitur prima facie dicendum uidetur,quòd appellatio sit deserta stãte statuto,cuius forma in procedendo non fuit seruata,in quo disponitur quod intra decem dies appellatio interponatur a s̃niis Potestatũ,iudicũ, & officialium,& ꝙ appellans intra.40.dies continuos ab ipso decennio teneat̃ ꝓsequi,alioquin si prosequuta non fuerit intra dićtũ tp̃s & ꝑ s̃niam diffinitiuã terminata,amplius non audiatur, sed prima s̃nia firma maneat,&c. Cum ergo non sit appellãs intra dićtũ terminum appellationẽ prosequutus,uidet̃ esse clarũ,
1 ꝙ appellatio sit deserta.Nec † obstare uidet̃,ꝙ sit interposita a sentẽtia delegati, & nõ ordinarij: quia de delegato ẽt statutum intelligitur in quãtum loquitur de appellatione interposita a sententijs iudicũ & officialiũ: quia delegatus dr̃ iudex, & officialis,vt ꝓbatur in rubrica de officio,& potestate iudicis delegati. ¶Nec ꝓmissis obstare vr̃, quod dicitur per Bald. & Pau.de Castr.in l.aduersus.C.si aduer.rẽ iudica.vbi cõcludit, quòd sic constitutio legati disponit,quòd appellatio nõ intelligatur deserta,licet apostoli nõ fuerint petiti,& cõtigat,ꝙ delegatus Papæ ferat s̃nĩa in loco suæ legationis, a qua sit appellatum, ꝙ si apostoli non erunt petiti, quòd deserta remanebit appellatio nõ obstãte cõstõne: q̃a talis cõstitutio cum sit fačta ab inferiore a principe, nihil põt operari in s̃nĩa delegati ipsius principis per illum textum,q̃m Bal.loquitur,q̃n statutum impedit deferi appellationẽ contra ius cõe,sed in casu nostro nouum modum eam deferendi introducit, & ratio diuersitatis est, quia primo casu, vult cõstitutio,quòd non sit deserta appellatio contra dispositionem iuris cõis, licet non operetur contra appellationem interpositã ad superiorẽ,ex quo conseruatur, & nõ deseritur,nihilo minus operatur, quòd s̃nĩa lata a delegato Papæ per appellationẽ remaneat suspensa & extinćta, iuxta l.j. §. fin. ad Turpil. ex quo durat appellatio, & per statutum conseruatur, & fit quominus deseratur,& sic dicitur dićto casu operari constitutio in s̃nĩa & ꝯtra sententiã delegati a principe,a quo est lata: quia suspendit & extinguitur ꝑ dićtã appellationẽ,q̃ nõ deseritur uigore dićtæ constõnis,& q̃ reuiuisceret, secundum ius cõe,secundum quod esset deserta:quia perinde esset, ac si appellatum nõ fuisset.l.fi.§.illud.C.de tẽpo.appella. Sed in casu nostro, in quo per statutum deseritur appellatio, nihil operatur statutum ꝯ̃ sententiam delegati superioris, imò statutũ hoc in fauorẽ dićtæ sententiæ operatur:quia si appellatio deseritur,dićta s̃nĩa reassumit robur &effećtum,quẽ non haberet si adhuc appellatio penderet.d.§. fi. Et sic in casu isto statutũ coadiuuat sentẽtiam dićti delegati,a qua est appellatũ,& in casu Baldi illã impugnat constitutio. & ꝑ cõsequens eius dićtũ non videtur ad propositum,& quòd tale statutũ intelligatur etiam in delegato a superiore,videtur velle Cor.in ꝯsi.43.in 3.vol. Præterea istud statutum fuit conditum a vicario & gubernatore generali totius ꝓuinciæ Romandiolæ,ut ex illo apparet, & sic delegatus a reuerẽdissimo do.Gubernatore ꝑñti nõ dr̃ legatus a superiore,sed ab æquali,& ab illo q̃ statutũ ꝯdidit,ex quo in officio illius fuit subrogatus.l. ꝓponebãt.de iud. ¶ Sed præmissis
2 non obstantib. ꝯ̃rium puto verius. Nã † aut dicimus reuerendissimũ d.ꝓsidentẽ esse superiorẽ illi,q̃ fecit statutũ, & tunc illud nõ hẽt locum in appellatione interposita ad illum, per not. per Bal.in d.l.aduersus.dũ vult,ut dixi,ꝙ constitutio legati non possit operari in s̃nĩa delegati sedis Apostolicæ, q̃ reprę̃sentat Papã & superiorẽ ipsius legati. Nec obst.dũ dicebatur, ꝙ in casu Bal. constitutio erat contra sententiam ipsius delegati, quæ tendit,vt remaneat extinćta & per appellationẽ suspensã:sed in casu nostro statutũ in fauorẽ dićtæ sentẽtiæ, quia per illud agitur,vt appellatio facilius deferatur, & ꝙ s̃nĩa, a qua est appellatum,habeat effećtum perinde,ac si non esset appellatũ,d.l.fi.§. illud.C.de tẽpo. appe. Quia hoc ꝓcedere posset quantũ ad ipsum delegatũ, & s̃niam eius,sed dicimus, ꝙ licet statutũ non sit ꝯ̃ sententiam delegati,sed potius pro ea operatur,tñ in appellatione,seu contra appellationẽ interpositam ad superiorẽ, dum vult,ꝙ appellans teneatur intra quadraginta dies illã prosequi, & ꝙ terminet̃.Istud ergo statutũ non intelligitur de appellatione interposita ad superiorem statuentis nec in illa põt operari contra illã,quia sicut quando vult,ꝙ nõ deferatur appellatio,si nõ petantur apostoli,non habet locũ,q̃n est appellatũ a sententia delegati dati a superiore,quia tunc operaretur ꝯ̃ sententiam quæ remaneret magis in suspenso,& cuius effećtũ impediret,& hoc ex defećtu potestatis,secundũ Bald.in d.l.aduersus. ita etiã nihil debet operari statutum in appellatione, & contra appellationẽ interpositã ad superiorem, disponendo, ꝙ citius deseratur per eandemmet rõnem,s.quia inferior non põt statuere cõtra superiorẽ,capitulo cũ inferior.de maio.& obedien. Et ideo licet isto casu statutũ non disponat cõtra s̃nĩa a qua est appellatũ, sed potius pro ea, quia tñ statutum agit cõtra appellationẽ interpositam ad superiorem inducẽdo nouum modũ desertionis,habet locũ eadẽ ratio,quæ assignatur per Bald.in casu suo, qui considerat statutum respećtu delegati; quia in eius senten-

tia operatur, & nō ex parte delegātis, quia appellationi ad eum
interpositæ non præiudicat, sed magis illam conseruat ex quo
prohibet eius desertionem. In casu autem nostro debet haberi
consideratio ad superiorem, ad quem appellatur, quia appella-
tio ad eum interposita impugnatur & irritatur, & non ad dele-
gatum, quia nihil disponit contra eum vel eius sententiam, quo
niam, ut dixi, utroque casu militat eadem ratio. Et pro prędicta
opinione Bald. quæ, ut dixi, adaptatur ad casum nostrum, fa-
cit quod no. Spe. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. uersi. 26. &
Anto. d. But. in c. prudentiam. §. sexta, de offic. deleg. & Domin.
in c. 1. de exces. prælat. in 6. ubi dicunt, ꝙ excommunicatus a de
legato Papæ non potest absolui per Legatum de latere. quia de
legatus repræsentat Papam, & in hoc censetur esse maior ipso
Legato. c. sanè. de offi. deleg. sed contra prædicta uidetur deci-
sio Corne. in d. consil. 44. qui propriè uidetur loqui in casu no
stro, s. quando statutum inducit de nouo desertionem appella-
tionis, & uelle uidetur, ꝙ etiam si sit appellatum ad Papam a sē
tentia eius delegati, ꝙ deseratur appellat. & ꝙ statutum tūc ha-
beat locum. ¶ Sed non obstat. quia ipse loquitur quando Papa
appellationem ad eum interpositam denegauit in loco statuti,
& quando post delegationem dicitur fuisse desertam appella-
3 tionem, & hoc potest cōtingere, secundum eum. quia † talis de-
legatus tenetur seruare in procedendo statuta illius loci, secun
dum Docto. in rub. de consuetu. Et ad hoc videtur astrictus, nō
quidem immediate per statutum conditum ab inferiore, sed q̄a
delegatus, qui est superior intelligitur tacite ei commisisse, ꝙ ꝓ
cedat secundum statuta illius loci, in quo cognoscet de causa
appellatio ad superiorem, & dum adhuc esset coram eo, & ante
quam committeretur ab illo allegatur desertio uigore statuti,
& dicitur, ꝙ statutum non habet isto casu locum, quia in illo lo
co magis, quam in alio non tenebatur superior de causa cogno
scere, & tanto magis si ibi non erat solitus habere domicilium,
& moram trahere, & idem etiam si in eodem loco cogniturus
fuisset, quia seipsum ad obseruantiam statutorū loci non astrin
xisset. l. pe. de arbi. nec a statuto immediate ad hoc astringi po-
tuisset. d. c. cū inferior. Si uero dictus reuerēdissimus dominus
præsidens, ad quem fuit appellatum, non eēt maior dicto sta-
4 tuente, sed eius successor, adhuc idem esset, quia † statutum nō
ligat ipsum cōditorem, nec eius successorem, sicut, nec superio
rem, secundum Io. And. in c. vt animarum. de const. in 6. & in c.
cui licet, eod. lib. in Mercur. & Bar. in l. Lucius Titius Septitiæ.
ꝑ illum tex. de fideic. lib. Ang. Pau. de Cast. & Ale. in l. j. in princ.
q̄d quisq; iur. cum concor. de quib. ibi per eum, qui dicit hanc
opinio. esse communem. & ea ratione est uera, quia sibi ipsi ne
mo potest imperare. l. pe. & l. ꝑtor. de tuto. & curat. datis ab his,
& in l. principes. de legi. Et facit quia in generali sermone nō ue
nit persona loquentis. l. j. & ibi no. ff. de serui. & in l. inquisitio.
& ibi per Cy. C. de solutio. ¶ Nec præmissis obs. ꝙ verba statu-
ti dirigantur ad appellantem, qui est subditus, & non ad iudicē,
quia statutum vult duo copulatiue primo, ꝙ debeat appellans
prosequi appellationem intra. 40. dies, & copulatiue uult ēt, ꝙ
debeat terminari, quamuis ergo primus actus pertineat ad par
tem, alius tamen pertinet ad iudicem, & sic arctat illum ad iudi
candum, nisi habeat iustum vel euidens impedimentum. Non
ergo sufficeret, ꝙ appellans prosequeretur, sed etiam necesse es
set, ꝙ intra dictum tempus terminaretur, ex quo copulatiue re
quiruntur prędicta. l. si hæredi plures. de condictio. institu. per
quę patet, quod non debet, nec potest intelligi, quando ad
superiorem, uel ad statuentem est appellatum, qui non potest
arctari per statutum ad terminandum, ut probatur ex not. per
5 Iacob. Butr. in l. mancipia. C. de ser. fugi. Qui dicit, † quòd si sta
tuto cauetur, ꝙ turbaus aliquem in possessione condemnetur
in centum & possessionem restituat, & contingat, ꝙ quis ali-
quem turbet, & eum non expellat de possessione, nō debet pu
niri in illis centum, quia in mere turbantem non potest verifica
ri pœna statuti, nec restitutio possessionis, quæ copulatiue ue-
nit cum prestatione illorum centum, & ad hoc inducit illum
text. cum ibi not. Et ideo idem est dicendum in casu nostro per
eandem rationem, & quamuis Bal. videatur tenere contra Iac.
But. tamen Sal. ibi tenet cum eo, & respondet rationib. Bal. &
cū eo ēt transit Alex. in rubr. sol. matr. in 5. col. ex quib. conclu-
dendum uī, ꝙ isto casu non sit deserta appellatio. de qua agit.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio unius appellationis facta, an nocet alijs, qui appella
tioni possunt adhærere. nu. 4.*
2 *Nouatio induci tur in persona ulterius non consentiente actore nō
potest, sed potest eo consentiente. uide nu. 6.*
3 *Emptor renunciando appellationi suæ non potest postea de euictio
ne amplius agere.*
5 *Emptor si appellauit, uenditor auctor suus appellare non potest
sed assistere, sed secus est econtrario.*
6 *Renunciatio facta ab emptore appellationi facit, ut uenditor eā
prosequi non possit. uide. nu. 3. cum seq.*

CONCILIVM. LXXXIIII.

QVAERITVR vtrū dn̄s Simon de euictione sit
obligatus si appellationem interpositam pro suo
interesse non prosequatur, uel a prosequutione
excludatur, & dubium facit, quia Thomas & Bar
tholomæus emptores, qui eodem modo appella-
uerant a secunda sententia cōtra eos lata, renunciauerunt liti,
causæ, & instantiæ Francisco suo aduersario præsente & acce-
ptante per pactum stipulatione vallatum, reseruatis tamen iu-
ribus dicti Simonis, quatenus sibi cōpetant. Relinquentes om-
ne onus & pondus causæ huiusmodi dicto Simoni, qui onus di
ctæ causæ in se assumpsit, & causam huiusmodi committi ob
1 tinuit tāq̄ auctor necessarius, &c. Et prima facie † vī, ꝙ talis re-
nunciatio non possit impedire dictū Simonē a prosequutione
dictæ appellationis, q̄a illi nihil nocere potuit ꝑ no. per Bal. in
l. j. C. si unus ex plu. in pe. q. ubi concludit ꝙ qui appellauit, nō
potest appellationi renūciare in ꝑiudiciū aliorū, qui possunt il
li adhærere, sed renuncianti tm̄ nocet renunciatio. Et idē voluit
prius Pau. quem refert, & sequit Pe. de Anch. in cle. cōstitutio-
nē, de electio, quia hoc beneficiū assistendi habent a lege, licet
propter factum alienū, ideo ab illis non potest auferri. l. si post
mortē. §. fi. de bono. pos. contra tabu. & istud est etiam de men-
te Bar. in l. a sentētia. in prin. de appe. uer. si uero uictus, &c. dū
allegat. d. §. fi. Et de hoc uidetur casus in ea. l. §. idē respōdit. ubi
probat & ibi no. Bar. ꝙ si uictor, qui appellauit, transigit de li-
te, uel cōfirmet sn̄iam, nihilo minus is cuius interest pōt appel-
lationē ab eo interpositā proseq. Nec pōt per suā approbatio-
nem sententiæ, uel renunciando appellationi præiudicare iuri
quæsito tertio per appellationē, quominus illam prosequatur,
ut ibi declarat Barto. Et uictoria dicti Simonis posset etiam di-
ctis emptoribus quamuis renunciauerint, prodesse, quia præiu
dicium dicti Simonis est inseparabile a præiudicio emptorum,
quoniā si res ab illis auferretur, dictus Simon de euictione te-
neretur, per not. per Ant. de Butr. in c. cum super. de re iudic. &
per Imo. in d. l. a sententia. in prin. ubi vult, quod licet, quando
uictus approbauit sententiam contra eum latam expresse, vel
tacite ei prodesse non posit victoria tertij appellantis pro
suo interesse, ut ibi per Bart. hoc est tamen intelligendum, nisi
præiudicium tertij esset inseparabile a præiudicio uicti, per l. si
partem, quemadmodum serui. amit. Præterea huiusmodi renū-
ciatio est facta cū reseruatione iuris cōpetentis dicto Simoni,
& ut solus appellationē ꝑ eū interpositā ꝓsequatur suis sūpti-
bus & expensis, & ut onus, & pondus cāæ ad illū ꝑtineat, & sic
fuit facta quodāmodo nouatio iudicij in personā ipsius Simo-
2 nis uenditoris, & † quamuis inuito actore fieri non posset, ut
dicunt Doc. cōiter in l. j. C. ubi in rē act. ꝯ alibi, & Bar. in l. liber
to. §. fi. de neg. gest. de quo late ꝑ eū in l. solutionē. de solut. A-
ctore tn̄ consentiente fieri potuit, secūdū intētionē oīum in di
ctis locis, prout cōsensit Franciscus actor in casu nr̄o, & ꝑ con
sequens nō fuit facta renunciatio ad finē, ut excluderent renū-
ciantes, nec animo probandi, & confirmandi sn̄iam, sed cā libe
randi se a ꝓsequutione litis, & ab expensis & sumptib. contētis
appellatione dicti Simonis, & putantes ius suū ꝑ illā conserua-
ri, & ꝓ hoc facit, quod no. Bar. in d. l, in d. l. a sententia. in uers.
præalle. vbi dicit, ꝙ si sn̄iæ non acq̄euit expresse, sed non appel
lauit contemplatus appellatione interposita ꝑ tertiū, ꝙ victo-
ria tertii illi poterit ꝓdeē, & sic ꝑsumit n̄ appellasse, nō aīo q̄dē
approbādi sn̄iā, sed q̄a sciebat ius suū eē saluū ꝑ appellatiōem al
terius, vn̄ & idē in casu nr̄o. Sed ꝑmissis non obs. ꝯriū arbitror
ue-

verius. Nam licet emptor in dubio nō teneat appellare a sentē tia ꝙ eum lata quasi psumat iusta.l.Herennius.§.Caia,& ibi no.
3 Doct.cōiter,de euict.& in c.pe.de emp.& uēdit.Si † tñ appellauit,& appellationē nō sit psequutus,vel appellationi renunciauerit, ꝙ uenditorem de euictione agere non poterit.secūdū gl. cōiter approbatā in d.§.Caia.& Doc.maxime Imo.in d. c.pe.& in l.ab executore.§.alio.de appellationi.& est ratio, secundum Bal.in d.§.Caia.quia emptor appellando fateri uidetur,& fatetur dictam sententiā esse iniustā & iniuriosam, & ideo sua confessio præiudicat,si nō psequitur, & nō tenet isto casu vēditor de euictione.l.si p imprudentiam.eo.tit.Quia igit isto casu emptores renunciauerunt appellationi interpositæ, seu liti, causæ & instātiæ,nō possunt de euictionie amplius agere contra vēditorē.Et quamuis gl.in d.§.Caia,non videat loqui,quando vterque appellauit,s.emptor & uēditor,ut in casu nr̄o,sed solus emptor,tamen loquitur generaliter.& ideo ex mēte gl. sine dubio locum haberet,qn̄ uenditor,q non appellauit,appellationi interpositæ p emptorē assisteret defendendo ipsū emptorē, put facere potest.l.ab executore.§.alio de appel.per Bar. in l. si perlusorio.§.1.& Imo.in l.a sententia,in princ.eo.tit.post Inn.in c. cū super.de re iud.Et sic quod ēt isto casu si emptor appellationi renunciaret ꝙ uenditor de euictione non teneret postea.Et
4 quamuis Doc.† in dictis locis dicant,ꝙ talis renunciatio principalis non noceat tertio,qui liti assistit, prout vult etiam Bal. in d.l.j.C.si unus appel.Pau.& Pe.de Anch.in dicta cle. cōstitutionem.de electionib.Nihilo minus isto casu hoc nō nocet,immo prodest uenditori, quamuis ēt non possit prosequi appellationē p eū interpositā,quoniam a prosequutione non repellit immediate ex renunciatione actoris,sed quia sua desiit interesse,quoniā per dictā renunciationē fuit liberatus ab obligatione de euictione,& in hoc sibi profuit renūciatio, ꝙ autē excludat a psequutione,sibi non nocet,qa sua amplius non interest. Sicut ergo ex uerbis glo.in d.§.Caia.iste casus cōprehēditur in illa,& debet cōprehēdi per rationē prædictam,ita etiam casus noster,uidelicet,quando uterq; appellauit,& emptor uictus appellationi renunciauit, qa habet locū ratio assignata in casu pcedenti, quoniam & hic ꝗuis prohibeatur prosequi appellationē ipse uēditor,propter hoc tamē renunciatio nō dicit illi nocere,sed pdesse,quia liberatur ab obligatione de euictione,& a psequutione appellationis non excluditur immediate per dictā renunciationē,sed quia eius amplius non interest.Cum igitur desierit interesse sibi nō preiudicat ꝙ suā appellationē non possit psequi.Nam sicut qn̄ uenditor non tenetur de euictione ex alia causa,quia emptor ob contumaciā fuit uictus.l.& ideo.C.de euict. non potest ēt a sententia lata contra emptorē ab initio appellare,qa tunc sua non interest,secundū glo.per alios approbatam in d.l.ab executore.§.alio.de appel.ita ēt debet in casib. pdictis repelli a psequutione appellationis interpositæ, & in quib. ex post facto & pendente appellatione p eū interposita fuit liberatus ab obligatiōe de euictione,& p ɔ̄ns, quia sua desiit interesse. Nec sufficit,ꝙ eius ab initio interfuerit tēpore quo appellauit,ex quo postea desijt interesse,cessat dānum de pterito,secūdū Bar.& Doc.in l.qui autē.§.j.si qs cau.unde quandocunque pendēte appellatione venditor liberat de euictione, pōt illi opponi exceptio,tua nō interest,qa talis exceptio supuenit de nouo pendente iudicio.l.2.C.de cōsor.eiusdē lit.& in c. insinuāte.
5 de of.deleg. Quinimo arbitror,ꝙ qn̄ emptor appellauit prius. nō possit tūc uēditor appellare,ꝙ pbat lege & rōne, lege qdē p tex.in d.l.ab executore.§.alio.vbi dr̄,ꝙ si emptor de proprietate sit uictus,eo cessāte auctor eius appellare poterit,& sic sub ɔdōe appellat,si emptor cesset, ꝗ inducūt illi ablatiui,s. eo cessāte,absolute positi.l.a testatore.de conditio.& demonstra.Sumēdo igitur argumentū a ɔ̄rio sensu ibi probatur,ꝙ non potest vēditor appellare,quando emptor appellauit,qđ argumētū est validum.l.i.§.huius rei.de off.eius &c. Secundo aliter pbatur ex illo text.Nam in primo casu illius.§. dicitur,ꝙ procurator non appellauit nomine,s.dn̄i, secundū vnū itellectū,ꝙ dominus poterit appellare, & qui appellarē non possit,ubi pcurator dicto nomine appellasset,quia bis appellari non pōt a diffinitiua, & secunda appellatio ualet,secundum Bar.Imo.& Alex.in l. cum pcurator.§.primo.de operis noui nuncia.& Doct. magis communiter in cap dilecto.de appellatio.Sic ergo in dicto primo casu non pōt dominus appellare,si appellauit pcurator,& in illo habet locum argumētum a contrario sensu,sicut etiam debet sumi in casu sequenti,quia una pars legis,alteram declarat.l.utrū. & ibi no.Ang.de petitio.hære.rōne ēt probatur.Nā ex quo emptor appellauit,non interest uenditoris appellare;qa pōt assistere emptori,& suæ appellationi adhærere, s̄m Do.in locis supra allegatis,illi non est minus cōsultum per istum modū, ꝗ p aliū: qm̄ pōt testes pducere & alia facere,ac si ipse appellasset,ut expresse dicit text.in d.§.alio.in casu econuerso.Et quamuis Ang. ibi dicat, ꝙ publicato processu non possit testes inducere,sicut nec emptor,qn̄ assistit & psequitur appellationem alterius, & ꝙ illos producere posset,si appellasset, tñ Imo.in hoc ultimo tenet contra Ang. & dicit,ꝙ etiam Io.And.in d.c.cum super.glo. magna tenet,in hoc contrarium, & sic non est differentia inter hunc casum & alium,etiam quantū ad hunc effectum.Nec obstat prædictis,quod Ang.& Imo.in d.§.alio.præsupponant,ꝙ si venditor appellauit,ꝙ emptor etiam possit postea appellare,& tamen poterat emptor prosequi appellationem uēditoris; quia ad emptorem principaliter pertinet defensio, & in consequentiam ad uenditorem.l.sæpe.de re iud. & c.penul.cum ibi no.eo. tit.ideo nimirum si pōt appellare,quæ ratio cessat in casu econuerso.Item non ob.tex.in c.cum super.de re iud. quia & in casu illo æquè principaliter causa defensionis pertinebat ad utrūq; appellantem,idest,ad monasterium,de cuius subiectione tractatur,& ad tertium,s̄m Imo.in d.l.a sententia.in prin.circa princ. 5.col.& isto casu loquitur etiam.l.j. C. si unus ex plurib.Sed in casu nostro ad uenditorem secundario pertinet defensio, & ad emptorem principaliter,ideo si ille prius appellauit,non potest uenditor appellare,sed debet inhærere appellationi principalis, per quam idem consequitur in effectu,& sic principale non impeditur a suo accessorio,vt in casu præcedenti,sed accessorium impeditur a principali ut in casu nr̄o,& sicut uidemus,ꝙ accessorium vestitur a suo principali & nō ecōuerso,ut tradit in l.petens.C.de pac.Si ergo non potuit vēditor appellare, perinde est ac si nō appellasset.l.quoties.q satisd.cog. Et per ɔ̄ns locū hēt; quod dicitur per glo.in d.§.Caia. ¶ Nec præmissis ob. ꝙ uenditor post dictam renunciationem dicatur permisisse emptorib. prosequi dictam suam appellationem,& in casu succumbētię illos indemnes in totū ɔseruare:qa cū uenditor, q sic pmisit, de renūciatione pdicta tūc notitiā non habuerit, & de illa p uenditores certioratus,non fuerit, pōt cōdictione sine cā repetere liberationem a pmissione facta per errorē, & ex falsa cā de pterito.l.j.& l.qui sine.de ɔdictione sine cau.& declarat Pau.de Cast. in d.l.j.& solutū ēt per dictū errorē facti,pōt repetere.l.j.cū materia,de ɔdi.indeb.& in l.cū qs.C.de iur.& facti ignor.Et multo magis datur exceptio,si agatur ex dicta promissione. l. inuitus. §.cui damus. de reg.iur. & l.j.§. quod autem.de superfici. ¶ Nec ēt pmissis obstat, ꝙ alter ex dictis venditorib.renunciantib.esset minor;quia cum non haberet curatorem,obligari potuit de iure cōi.l.si curatorem habens.C.de in integr.resti.immo & maximè, qa promisit cū authoritate iudicis & ɔsensu cōsanguineorum,ex quib.cessat omnis præsumptio doli,& fraudis.l. transactionē.C.de transa.& ibi no.Doc.& per Bar.in l.frater a frater. in vlti.char. de condict. indeb.Et ꝙ posset in integrum restitui, non debuit esse in cōsideratione quantum ad repellendum uenditorem a prosequutione appellationis, tanquam eius non interesset;quia cum restitutio ɔcedatur de iure spāli,anteq̄ sit concessa,non dēt ɔsiderari,nec attendi,ꝙ quis possit restitui. l. 3. §. 1.de fideicom.liberta. Et ubi petat & peti possit per dictum minorem,solū petēda erit aduersus Franciscū, cui facta fuit renunciatio,& a quo pcesit lęsio,& non aduersus Simonē,cum quo nihil gestū fuit p minorem ad eius dānum & pıudicium, & vbi ēt restitueretur minor aduersus Franciscum: tñ eius fratri maiori non prodesset dicta restitutio.d.l.j.C.si unus ex plurib.& in l. j.C.si in commu.eademq; cau.cum ibi plenè not. Et ad alia quæ in ɔ̄rium fuerunt superius allegata potest respōderi facile,& ad primum ex præmissis colligitur rn̄sio; quia dū dicitur,ꝙ renunciatio emptorum non potuit nocere uenditori,qui appellauit: quoniam,ut dictum est, uenditori non præiudicat,sed pdest dicta renunciatio, quia liberatur ab obligatione de euictione, & non repellitur a prosequutione appellationis immediate ppter renūciationē,sed quia post illā cœpit sua amplius non interesse, & ubi non desijsset interesse,sed adhuc illud duraret,qđ concedendum esset ꝙ tertio appellanti renunciatio nō noceret, quo

casu loquuntur oẽs Doct. qui allegantur in cõtrariũ, & hoc casu etiam loquitur tex. in d. l. à sententia. §. idẽ respondit. de app. prout. p se patet. & ideo circa hoc aliter non insisto. ¶ Non ob.
6 † etiam dum secundo dicitur, ꝙ renunciatio facta fuit potius animo nouandi iudicium in persona Simonis, ꝗ renunciandi proprio iuri, maximè ꝯ dictũ Simonem, quia cõtrarium posset habere locum, qñ dicti emptores solũ renũciassent instantiæ re seruato sibi iure causæ, quia ius, qđ haberent, dicerentur tunc si bi reseruasse, ẜm Bart. in l. postquam liti. C. de pact. prout facere potuissent Frãcisco volẽte, licet eo inuito secus, authẽ. q. semel, C. quomodo & qñ iudex. Et tunc instantiã seu quo ad eam indu ci posset nouatio, ẽt colligitur aperte ex no. p Bart. in l. liberto, §. fi. de neg. gest. vbi per no. in l. nõ solùm. in prin. de proc. vult, ꝙ dicatur, & possit fieri nouatio, quando agitur de liberando quẽ ab instãtia, & non à principali obligatione. sed isto casu renun ciauerunt pdicti liti, causę, & instantiæ, & sic intelliguntur ẽt re nunciasse omni iuri sibi competenti in re, de qua erat lis & quæ stio, secundum oẽs in d. l. postquam liti. & consequenter renun ciantes uident fateri non habere ius in dicta re, ẜm gl. in l. si ma ritus. la ij. §. si quis negauerit. de adult. no. Bal. & Ale. in d. l. post quã lit. in fi. Si igit ius, qđ habebãt in ipsa, dicuntur actori uolũ tariè remisisse, & sententiã ꝯ eos latã approbasse, de euictione nõ possunt agere, qa pprio facto se excluserũt, ut in regula dã num de reg. iuris, in 6. & per glo. in d. §. Caia. Nec eis pdest pte statio illa. s. ꝙ uoluerũt onus & põdus causę ad dictũ Simonẽ p tinere: qa protestatio huiusmodi eis nihil pdesse põt ꝯtra dictũ venditorem, quia est contra ius, ut no. in l. alimenta. C. de neg. gest. & per Bar. in d. l. cum pcurator. §. 1. per l. nemo põt. de leg. 1. quoniam, ut dixi, quando emptor renunciauit appellationi, & sic sententiam approbauit de iure, eo ẽt inuito liberatur uẽdi tor ab obligatione de euictione, & præsertim qñ renũciauit liti causæ, & instantiæ, & sic ius, qđ habet, remittit, pp quantũcũq; protestetur, & reseruet ius prosequendi appellationem ipsi uẽ ditori, & sibi ius agendi de euictione contra uenditorem nihil operatur dicta ptestatio, sed ea non obstãte venditor liberat ab obligatione de euictione. Et quia propter hoc eius desijt inte resse, repellit a psequutione appellationis, qa nõ potest in hoc protestans iuris dispõnem impedire, nec ab illa recedere, ut ĩ iu rib. prædictis. Et ita in pmissis concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio ab habentib. potestatem statuta condendi prohiberi potest, & appellanti pœna iniungi.*
2 *A non recognoscente superiorẽ ad Papam appellari potest.*
3 *Pœna non committitur à contrafaciente, si actus est nullus ex defectu formę, secus si alio defectu.*
4 *Appellatio coram honestis personis non fit, nisi in defectum iudicis, quo casu de forma debet præcedere protestatio, aliàs actus est nullus.*
5 *Arbiter delegatus si procedat ut compromissarius, sententia non ualet.*
6 *Nullitate sententiæ reiecta non reijcitur ea, quæ prouenit ex defectu potestatis.*
7 *Clericus per pactum se statuto laicorum submittere non potest.*
8 *Leges codicis de episc. & cleri. & de sacrosan. eccl. non sunt de honestate seruandæ.*

CONSILIVM LXXXV.

POENA, ad quam agitur, vr̃ cõmissa prima facie. Nã appellatio potuit phiberi & cã cõmitti appellatione remota per D. Antianos Lucẽses, sicut qli bet alius princeps non recognoscens superiorem hoc põt, ẜm Abb. & Philip. in c. pastoralis. in prin. de appel. & Ro. in Rub. de arb. col. 4. ubi exemplicat in dñio Flo
1 rentino, & Bar. in l. 1. à quib. appel. nõ lic. Imo † ẽt inferior, & ha bẽs potestatẽ statuẽdi ꝯ iura põt appellationẽ tollere, ẜm Bal. ĩ l. fi. C. quorũ appel. & Pau. de Cast. in ꝯsi. 225. sup primo dubio & ibi rñdet ad no. in c. fi. de hære. in 6. Et similr̃ potuerũt pdicti pęnã imponere appellãti, sicut p legẽ imponit prohibitio appel lare. l. ab exequutore. in fi. C. quo. appel. nõ recip. & l. 2. C. de epi sco. audiẽ. Et q̃uis appellatio sit nulla, adhuc vr̃, ꝙ sit cõmissa pę na ẜm gl. 1. in d. l. 2. Nã ibi punit ille, ꝗ ab interlocutoria appel lat ante sñiam ꝯ iuris phibitionẽ, & tñ talis appellatio est nulla, l. ante sñiam. C. quorum appella. non recipiã. sed licet nõ teneat appellatio; tñ ẜm glo. pœna deerit, & hoc ẜm Iacob. But. Bald. & alios ibi; quia pœna legalis committitur, licet de facto solũ & sine iuris effectu sit ꝯ factum. l. eum qui duas. de adulte. Et talis pęna debet fisco applicari ẜm Bald. in d. l. 2. qui propriè loquitur in pœna, quæ apponitur per legem appellanti. Nam in casu. d. l. 2. aliud statuitur, ẜm eum; quia lex processit ulterius. & idẽ probatur ex not. per Bar. in l. agraria de termi. mo. ¶ Sed præmissis non obstantib. ꝯrium puto verius. Nam huiusmodi appellatio interposita ad Papam non ualuit, quia a potestate sęculari ad eũ non potest appellari in terris, quæ non sunt de iurisdictione ec clesiæ temporali. c. si duob. §. 1. & ibi not. omnes de appella. Et est ratio; quia appellatio est minoris iudicis ad maiorem prouo catio. & istud est de forma substãtiali ipsius appellationis, adeo ꝙ contraria consuetudo non ualet, ẜm glo. in c. primo. de consuetu. lib. 6. Abb. & Moder. in rubrica de consuetudi. Quia ergo Papa in terris Imperij non habet exercitium iurisdictionis, ut plenè traditur in c. p venerabilem. qui fil. sint legi. per Cardi. & Moder. in c. nouit. de iudi. quamuis, ẜm prædictos, habeat iurisdictionem in habitu tñ, & hoc respectu dicatur Imperium pen dere ab ecclesia; quia ergo Papa respectu exercitij, & sic in effectu non dicitur esse superior & maior, appellatio ad eum dicto casu est nulla ex defectu formæ substantialis. Qñque tñ operat
2 superioritas & iurisdictio Papæ in habitu dũtaxat; quia † ad eũ appellari potest ab illo, qui nõ recognoscit superiorẽ, ẜm Host. An. de Bu. & Abb. in c. cum Ioannes. de fide instr. & Abb. in d. c. si duob. Et hoc pp defectum superioris, & sic imminente dicta necessitate habitus deducit ad actũ, nec mirũ: quia in defectũ superioris quis põt ius sibi dicere pፆpria authoritate. l. si alius. §. bellissimẽ. & ibi per Bar. quod vi aut clam. & l. nullus. C. de iu de. Et similiter operatur habitus iurisdictionis, ꝙ consuetudo valeat, ut ab omni potestate temporali appelletur ad Papã d. c. si duob. Quia habitus deducitur ad actũ mediante cõsuetudine, ꝗ hoc potuit facere: sed cessante cõsuetudine, & sic qñ non deducitur habitus ad actum, tunc Papa; quia non habet exercitiũ, nõ dr̃ superior & maior quantũ ad actum appellãdi. Et ppea, ut di xi, appellatio ad eum interposita est nulla ex defectu formę sub
3 stantialis. Et ex † hoc sequitur, ꝙ pp talem appellationem pęna non fuit cõmissa, per no. per Bar. in l. quid ergo. §. cum aũt. de his qui nota. infa. dum vult, ꝙ contrafaciens incidat in pœnam qñ actus hẽt debitam formam, licet ex alia cã extrinseca sit nullus; ut ibi probatur, sed qñ actus peccat in forma, tunc non remitti tur pœna, & sic etiam latius declarat Bart. in l. si qs legatum. in pri. de fal. Et est ratio, quia propter defectum formæ deficit sub stantia rei l. Iulianus. §. si quis rem. ad exhiben. & idem probatur ex not. per Bar. in l. ij. C. de episco. audien. ubi q̃rit, si emphyteu ta, qui cadit a iure suo, si alienauit irrequisito dño. l. fi. C. de iure emphyteu. & c. potuit. de loc. & uendit, & cõtractus sit nullus ex defectu formæ introductæ a statuto, ut quia mulier uendidit sine consensu propinquorũ, an tũc cõmittatur dicta pœna, qui arguit ꝙ sic: qa pœna est legalis, in qua nõ ꝯsiderat effectus. Sed ꝯrium determinat; qa verbũ, uenditionis, absolutè prolatũ, non cõprehendit venditionẽ nullã ex defectu formæ. l. 4. §. condemnatum. de re iu. & facit, quod not. Bar. in l. si filiũ. §. si qs bonorum. in fi. per illum text. de leg. præstan. dum vult, ꝙ si cessio facta per popularẽ nobili sit nulla ex inhabilitate psonæ, pœna imposita per statutum dicto populari cedenti nobili non habebit locũ, & p hæc ẽt rñdetur ad ꝯria. Nã in casu d. l. 2. C. de episc. aud. pœna committitur, quamuis appellatio sit nulla: qa hẽbat formam debitã appellationis, & erat nulla solùm pp prohibitionem legis, sed qñ ex defectu formæ est nulla, ẽt si cessat prohibitio, ut in casu nostro: tunc cessat pęna, ut expresè est de mente Bal. in d. l. 2. in q̃õ. de emphyteuta, in qua per illum tex. primo arguit, ꝙ inciderit in pœnam; & deinde determinat ꝯrium pp defectum formæ, & sic innuit manifestè, ꝙ in casu. d. l. non subesset defectus formæ, & pbatur ẽt, ut dixi, ex no. per Bar. in d. §. cũ autem. & in d. l. si quis legatũ. Nec ob. ꝙ potuit pars aduersa fati gari, si appellatio per Papã fuisset commissa, per no. per Bart. in l. continuus. §. cũ quis. de ver. obl. qui allegatur in ꝯrium; quia licet Bar. loquatur in pœna conuentionali, tamen alia rõne non ꝯdicit, sed pro nobis facit. Nam ẜm eum quando pœna adijcit uenditioni, nõ cõmittitur per uenditionẽ nullam; quia per illã

altera pars non grauatur,& quamuis sequuta traditione grauari possit in uendicando,hoc non prouenit à uenditione, sed à traditione,cui pœna non est adiecta,& sic Bar.non considerat potentiam sed actum,aliàs ẽt per solã uenditionem nullam pœna deberet committi,quia per illam posset traditio,& sic grauamen sequi,& tñ vult,ꝙ uendõ,quamuis habeat in grauamen in habitu & potentia non faciat pœnam committere,quia actualiter non grauat,nec ẽt,ꝙ cõmittatur ex traditione,quia ad hũc actũ pęna non est apposita.Sic ergo & in casu nostro ex hac appłone nulla non debet cõmitti pęna,quia ipsa per se nõ grauat, nec debet haberi in consideratione,ꝙ ex ea sequi possit grauamen,si nõ sequatur,sed ẽt ex actuali persequutione de facto dicta pœna committetur,ₛm do.Bar.quia appellatio est in ꝯditione,& nõ ꝓsequutio. Et ex his sequitur,ꝙ si appło talis sit ẽt nulla,quia non sit seruata forma statuti,ꝙ pœna non põt committi,q̃a,ut dixi,pœna legalis cõmittit̃ ex actu nullo ex defectu formæ.Nec ob.ꝙ posse appellare a diffinitiua rẽspicit decisoria,& ꝙ debeat attendi statutũ iudicis à quo,ₛm An.& Abb.in c.ꝙ clericis.de for.comp.Quia licet sit appellatum ad Papam,ille tñ nõ est de iure iudex ad quem, & ideo eius statuta & leges non debent esse in consideratione,sed statuta illius, ad quẽ,de iure de-
4 bet appellari,& sic statutum Lucense debet seruari.est ẽt alio respectu nulla dicta appellatio,de iure cõi, quia non potuit appellari coram honestis personis,nisi in defectum iudicis, & debet tũc ꝓcedere protestatio,s.ꝙ non aũdet ꝑꝑ metum,vel non põt ꝑꝑ iudicis absentiam coram eo appellare,& protestatio isto casu est de forma.c.fi.de appel.& ibi ꝑ Doc. vnde quia dicta protestatio ĩ casu nr̃o fuit omissa, annullatur appellatio ex defectu formæ,& ꝑꝰñs habent locũ prædicta.Nec ob.ꝙ appło sit semper nulla ꝑꝑ prohibitionẽ decreti,per no.per Bar.in l.ꝑtor. in prin.de ope.no.nun.Et sic ꝙ decretũ adiiciẽs pœnã habuerit respectum ad merum factũ,& nõ iuris effectũ,quia illud est verũ, qñ actus annullatur solũ mediãte legis prohibitione,sed ubi est nullus ex defectu formæ,ubi ẽt non prohibetur a lege,tunc, ut dictum est,non committitur pœna,sicut in casu nostro,in quo non ualeret appło de iure cõi,& ex forma statuti,ẽt si a decreto
5 non esset prohibita.¶ Scd̃o † principaliter pœna committi nõ potuit, quia isti electi per dictos Antianos non fuerunt arbitri compromissarii,sed delegati,ex quo a principe,& non à partib. fuerint electi,q̃uis in decreto nominent̃.l.arbitrio. ₛm vnã lec. gl.approbatam,qui satis.cogan. nam arbitri compromissarii eliguntur a partib.ₛm Spec.in tit.de arbit.§.1.in princ.Et ideo nõ habent iurisdictionem,quam priuatus dare non põt.l.priuatorum.C.de iurisd.õm.iu. sed notionẽ l.ait ꝑtor,in prin.& no.de re iud.& l.notionẽ.de ver.sig.Isti aũt non processerunt,nec sententiã tulerunt ut delegati,sed tanquã cõpromissarii, nec corã eis fuit litigatum tanquam corã delegatis, sed tanquam coram arbitris compromissariis,quod patet ex proœmio dictę sñiæ,& q̃a exequutio fuit petita coram ordinario,qui exequitur sñiam & laudũ arbitri cõpromissarii.l.cũ antea.§.1.C.de arb.& ꝑ Bar. in l.à diuo Pio.§.1.de re iudic.Sed delegatus a principe suã exequitur sñiam.l.fi.in fi.C.de iud.& ibi.no.Doc.& in §.si uero.in auth.de exh.reis.secundum vnã sol.glo.& c.significasti.de of.de leg.& Doc.comuniter in dicta.l.a diuo Pio.in princ.Quia ergo à dictis delegatis nõ fuit petita,nec commissa exequutio,ex hoc colligitur,quod processerunt ut conpromissarii,& non ut delegati,ergo laudum non ualuit defectu potestatis.quia re vera arbitri non erant,ut probatur ex not.per Hostiensem Ioannẽ Andræam,Imo.& Abb.in c.cum ex officij.de ꝓscrip.qui volunt,ꝙ si ordinarius per errorem iudicauit vt delegatus,cũ nõ esset, ꝙ sententia nõ valet.& idẽ tenẽt alii,de quib. ibi per moder.Quia ergo isto casu sententia est nulla ex defectu potestatis, ut dictũ est,potuit impune dici de nullitate non obstante decretro,quia
6 † non intelligitur per istud reiecta nullitas,quæ prouenit ex defectu potestatis,ut in terminis uoluit Ang.& Alex.in l. nõ erit. §.dato.de iureiur.dicens,ꝙ si statutum velit,ꝙ ꝯ laudũ nõ possit opponi exceptio nullitatis, ꝙ non;intelligitur reiecta nullitas,quę insurgit ex defectu potestatis.& bene probatur ex no.ꝑ Bar.in l.2.§.prætor.qui satisda.cog.vbi per glo.dicit, ꝙ si statutũ uellet,ꝙ sñia arbitri,qualiscunque sit,mãdetur executioni,ꝙ nihil possit opponi,intelligitur,dummodo sit,uel esse possit arbiter.¶ Tertio alia rõne nõ potuit cõmitti pœna.Est.n.aduertẽdũ,ꝙ moniales ĩ precib.suis petierũt partẽ aduersã ꝯpelli ad ꝯpromittendum,& sic ad eligendum arbitros ꝑ ipsas partes; q̃a hoc importat natura verbi,ut dixi, & ipsi dñi Antiani ex suo decreto eos elegerunt appellatione remota sub pœna,ꝙ non fuit petitũ,& sic dici non põt, ꝙ ad instantiã monialiũ sic fuerit decretum,& ꝙ ante factum moniales in hoc cõsenserũt, & ꝑpea inquantũ dictum decretũ expresẽ tollit dictis monialib.facultatem appellandi & dicendi de nullitate,nõ ualet; q̃a illis licuit de iure impune appellare,& de nullitate dicere, ꝓcipuẽ quia electi sunt delegati, & idem si a partib.arbitri ex necessitate decreti fuissent electi.l.fi.C.de iud.& ibi ꝑ Bart.cũ ꝯcor.allegatis per Mod. ¶ Non ob.dum dr̃, ꝙ dictæ moniales vsæ sunt prædicto decreto,iõ astringuntur ad oĩa cõtenta in illo licet cõcernat decisoria,ₛm Abb.in cõsiliis,quem referunt Mod.in c.significasti.
7 de foro compe.qui † voluit,ꝙ clericus possit se submittere statuto laicorum in decisoriis,non vi statuti,sed vi pacti.ꝑ not.per gl.in d.c.significasti.q̃a D.And.Sicu.istud ibi reprobat,& cũ eo simpliciter transit Fel. q̃a ₛm eum,sicut nõ põt pacto se submittere sñiæ,iudicis laici.c.si diligenti.de fo.cõpe.ita ẽt nõ põt submittere statuto;q̃a statuẽdi facultas dr̃ eẽ iurisdõnis, ₛm Bar.in l.oẽs populi.de iust.& iur. & ut ibi latius ꝑ eos. ¶ Nec ob.gl.in d.c.significasti.q̃a ₛm ꝑdictos loquit̃ in iudice ecclesiastico, cui submittit se clericus.& istud est verius, & præcipuẽ qñ statutũ, uel decretũ expresẽ & spãliter prohibet clerico facultatem appellandi,& illi imponit pœnam,ut in casu nr̃o, ꝑ ea q̃ in fortiorib.terminis vult Abb.in c.ecclesia S.Mariæ.de consti.in lectu.
8 & latius in repe.vbi dicit, ꝙ † leges, q̃ specificẽ disponunt super ecclesijs & ecclesiasticis personis,ut sunt leges.C.de sa.san.eccl. & C.de epi.& cle.per tot.licet non sint in damnũ clericorũ, & non repugnent canoni.nõ sunt de honestate seruãdæ, ꝓsertim ꝑꝑ defectum ꝑtãtis in statuente,& ꝑꝑ argm̃ superioritatis,q̃d denotaret obseruãtia illarũ legũ,& allegat Inn.in c.1.de reb.eccle.non alie.in 6.Sicut ergo monialib. auferri non potuit facultas appellandi ꝑ decretũ,& illis pœna imponi;ita ẽt non censẽt ablata parti aduersæ;q̃a æqualitas dẽt seruari in iudiciis. l.fi.C. de fru.& li.expen. & q̃a sicut clericus litigãs corã iudice laici in terris Imperij nõ põt appellare ante sñiam, sicut nec laicus.d.l. ante sñiam.q̃a hoc respicit ordinatoria,ₛm Ant.de But.& Abb. in d.c.ꝙ clericis,& vt æqualitas in iudicijs,seruetur,non est cõueniens,ꝙ pro parte unius possit appellari,& ꝑ parte alterius non.Vñ eo casu quo licet alteri appellare,uel nõ, ita licebit vel non licebit alteri parti,ut in c.2.d' mu.peti.& ita in specie declarat Philip.in d.c.si duob.§.1.in prin.de appel.Et ꝑpea ista ratio æqualitatis seruandæ tollit rationẽ, quæ quantũ ad hoc allegatur in contrarium.merito igitur uidetur concludendum,ꝙ pœna,de qua agitur,exigi non possit. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Per impositionem pœnæ a statuto nõ receditur a pœna iuris communis. & vide num. 11.*

2 *Mater,quæ transiuit ad secunda vota, superueniẽte uiduitate ad tutelam non debet admitti, nisi pupillus nullum habeat tutorẽ. vt nu. 10.*

3 *Matrem per transitum ad secunda uota successione filij priuari, quomodo intelligitur.*

4 *Mater non petito tutore transiens ad secunda uota priuatur legitima proueniente, & ei aliàs debita ex bonis pupilli: secus si a pupillo esset aliquid debitum ex bonis alterius.*

5 *Restitutio reponit in pristinos terminos,ac si quis numquam ab illis decidisset,quamuis iam alteri ius delatum esset, ut nu. 7.*

6 *Restitutio ab indulgentia differt.*

7 *Princeps restituens in dubio intelligitur voluisse alteri præiudicare in iure iam ad eum delato.*

8 *Per transactionem factam super sorte intelligitur pœna remissa,etiam quòd vtrunque posset peti & exigi.*

9 *Determinatio plurium ea debet ęqualiter determinare, etiam si sit inter ea diuersa.*

12 *Dictio taxatiua non excludit alios casus similes,quando descendunt ex eisdem partibus iuris: secus si ex alys.*

13 *Successionis mentione venit successio vniuersalis,et iuris,non autem intelligitur de legitima.*

14 *Verbum, bona,prolatum a lege intelligitur de uniuersali successione,sed ab homine prolatum intelligitur deducto ære alieno.*

CONSILIVM. LXXXVI.

CVM ista mulier transiuerit ad secunda uota, ante
quam peteret dari tutorem filio, ac priusquā rō-
nem reddiderit cū reliquorū præstatione vr̄ sine
dubio priuata ipso iure oī successione filii, per tex
tum in l.omnē.C.ad senatuscon.Tertul, ubi est ca
sus. Et quamuis statutum Mantuæ disponat, ꝙ mater dicto ca-
su priuetur tutela, & ꝙ illam assumere nō possit, ēt supueniēte
1 uiduitate, per hoc tñ nō intelligit̄ recessum ab alia † pœna iuris
cōis, de qua supra, ēt si statutū nouā imponeret pęnā, l.quoties,
de actio.& oblig. prout vult Bar.in l.1.ff.vi bo.rapto,& Cyn.in
l.qui sepulchra.C.de sepul.viol.& Imo.in l.2.in 1.char.de publ.
iud.¶ Præterea non uidetur noua pœna etiā per statutū imposi
2 ta, quia † de iure communi mater ēt post uiduitatem nō debet
ad tutelam assumi, secundū Petrū, Cynum, & Salic.in auth. hoc
sacramentum.C. quando mu.tutelæ offi.fungi potest. Et q̄uis
per decretū sit habilitata, ut de nouo possit tutelam assumere,
ꝑ hanc tñ dispensationem, quæ est contra dispositionem statu-
ti non intelligitur remissa pœna priuationis ab hæreditate filii
prius commissa, qa dispēsatio non extenditur sed strictè inter-
pretatur, quando est contra ius commune, & maxime quando
pōt valere & effectū habere ēt sine extēsione, vt plene tradit̄ per
Doc.& maxime mod.in c.postulasti.de rescriptis, cum conc.de
quib.ibi. Nec p̄dictis contradicere uidetur Are.in con.40.in ter
3 tio dubio, quia † in illo quæritur, utrum per simplicem transi-
tum ad secunda uota mater priuetur successione filij, & dicit ꝙ
non, quia. d.l.omnem, requirit duo copulatiuè ad priuationem.
primò, ꝙ secundas nuptias mater contraxerit. Item ꝙ filiis tu-
torem non petierit, ergo alterū non sufficit. & hæc est prima ra
tio sua. Alia ēt ratione nō priuatur secūdum eū, quia pœna pri
uationis, q̄ solet etiam imponi matri ex hoc tantùm, quia con-
traxit secundum matrimonium, locum non habet & cessat, qñ
extant filii tempore delatæ successionis, per notata per Bald. in
auth.ex testō.C.de secundis nup.& ideo uoluit Are.dicere, ꝙ q̄
uis mater succes sione filij ex solo transitu ad secunda uota pri
uaretur, nihilominus talis pœna solū haberet locum extantib.
alijs filijs, & non qñ aliqui filij non extarent, qa alio casu mater
solum ꝑꝑ secundas nuptias excluditur a successione.d.auth.ex
testō.¶ Dubitatur ēt vtrū priuaretur successione filij ꝑꝑ secun
dum matrimonium, & propterea de hoc quæritur in illo tertio
dubio, sed qñ mater, quæ tutelā susceperat, transiuit ad secunda
uota, & prius tutorem dari filio non petiit, nec rōnem cum reli
quorum præstatione reddidit, sine dubio tunc successione pri-
uatur, etiam si non extant alij liberi, f̄m Are.in eo.cōsilio, in ul-
timo dubio, quod differt a præcedēti eo modo quo dictū est. Et
q̄uis ista mater prius non potuisset filio suo impuberi succede-
re uniuersaliter, sed in legitima tm̄, quæ sibi reseruatur ꝑstatu-
tum, & per quod a residuo excluditur ꝑꝑ superexistentiam ag-
natorum, nihilominus excludi debet & priuari dicta legitima,
4 ēt † si illā habeat a lege, uel à statuto, quia cum ad illam per le-
gē statutū obliget̄ pupillus, & sicut à pupillo debetur, & de bo-
nis illius, illā ꝑdit, & satis clarè dicit Bar.in l.fi.q pe. tuto. Secus
āt si deberet̄ matri aliqd de bonis alterius ab ipso pupillo, puta
de bonis mariti reliquētis uxori, f̄m Bart. & prout probatur in
illo tex.& clarius probat̄ ex notatis ꝑ Pe.Cy.Sal.& mod.ī l.sciāt
C.de legi.hæred.vbi dicunt, ꝙ mater perdit etiam legatum sibi
factum de bonis pupilli, ut qñ est relictū a substituto eius. Et ꝙ
legitima reseruata & in bonis pupilli debita perdatur, probari
ēt vr̄ in d.l.fin.ubi ꝑꝑ non petitum tutorē filio vult text. ꝙ ma-
ter excludatur ab omni vēdicatione bonorū ipsius pupilli, & sic
non tantū ab hæreditate, sed ēt a quota bonorum, quia bona di
cuntur deducto ære alieno, l.subsignatum.§.bona.de uerbo.si-
gn.& idē ēt dr̄ in l.2.§.diuus.aliàs est lex, eod.ti. & ꝯfirmatur ꝑ
textū in dicta.l.omnem.C.ad senatuscon.Tert.per quam priua
tur mater omni successiōne, & sic tam uniuersali quā particula
ri, quia ꝑꝑ signū omnem, vniuersale vel gn̄ale includitur omnis
modus succedendi.l.Iulianus in prin.de leg.3.& c.solitæ, de ma
jor.& obed.& facit, qd̄ no.Bald, in c.Imperialem, in prin.de ꝓ-
hi.feu.alien.ꝑ Feder, ubi vult, ꝙ feudū receptum pro quibuscū
que hæredibus cōprehendat nedum omnes hæredes uniuersa-
les etiam extraneos, sed etiam legatarium, qui large dr̄ heres.l.id
tempus §.1.de usucap.& hoc ꝑꝑ uerbum illud, quibuscunq; cū
quo transit Ale.in l.si patroni.in princ. ad Treb. vnde quamuis
proprie appellatione successionis intelligatur de uniuersali.l.q̄
dā.§.is autem.de edend.nihilo minus qñ fit mentio de omni suc
cessione, dēt ēt includi singularis successor. Et adhuc prædicta
confirmantur. Nam mater, quæ ex substitutione pupillari voca
tur, ab ea excluditur.d.l.omnem & §.si autem tutelā.in auth.de
nup.& tamen hoc non hēt a pupillo sed a marito substituente.
l.Papinianus.§.sed nec impuberis, de inoffic.testam.& bene ꝓ-
batur in l.si fundum ꝑ fideicōmissum.§.fi. cū seq. de lega.1.&
hoc qa ꝑ illā vocat̄ ad bona pupilli, ergo licet ꝑ statutū deferat̄
legitima matri & conseruetur, quia tamen ex bonis pupilli sta-
tutum prouidet matri, illa dēt excludi. Nā de iure cōi ab intesta
to uocat̄ mr̄ ad successionē filij ex dispositione legis īmediatæ.
l.3.§.de illo.ff.pro soc.& tamen excludit̄. d.l.oēm. Nec refert, v-
trum titulo uniuersali & hæreditario, vel particulari uocet̄ ad
bona pupilli ꝑ legē, quia utroq; casu est eadē rō, & ꝓbatur ꝑ p̄-
dicta. Sed tñ præmissis & aliis non obstantib. cōtrariū puto ue
5 rius. Et † primo ac p̄cipue, quia post trāsitū ad secūda vota dispē
satū est ꝑ principē cū matre, ꝙ de nouo possit reassumere tute
lā filij, quam amiserat, l.ij.& auth.sacramētū.C.qñ mulier tute.
offic.fungi pōt. Vnde ex hoc sequitur, & perinde habetur, ac si
prior tutela nunquam fuisset amissa, quia dicta tutela non est
translata sed reddita uidetur, ut est casus in l.filio, quem pater.
de libe.& posth.ubi idem dicitur de filio prius emancipato. &
deinde arrogato, ut.s. nō dicatur trāslatus, sed redditus, q̄ uer-
ba, secundum Paulum de Castro ibi exponūtur, id est, quòd de
nouo non censeatur in ptātem patris ingressus, sed restitutus
ad pristinam ptātem, & sic fingitur nunquam exiuisse. Idem er-
go & isto casu, quia cum mater prius esset tutrix, & illā amiserit
per transitum ad secūdas nuptias, reassumendo illam de nouo
ex principis dispensatione, dicitur tutela restituta, non trans-
lata, & sic fingitur nunquam amissa. Et ꝑpea sequitur, ꝙ recu-
perauit mater ius succedendi filio, qd̄ prius amisit, cū adhuc hę
reditas non esset alteri quæsita neque delata.l. siue patronus in
prin.vbi videt̄ casus, de iure patro.vbi hr̄, ꝙ patronus, qui ꝑ de
portationem ius succedendi amiserat, illud, si sit restitutus recu
perat, nota. Cyn.Bal.& alii in l.Gallus.§.& quid si tm̄.de liber.&
posth.qui dn̄t, ꝙ restitutus ipso iure recuperat ius, qd̄ ꝑ sn̄iam
amiserat sine facto hoīs, & bene facit tex.in l.j.§.fi.de bon.pos.
contratab.vbi similiter ꝓbatur, ꝙ ꝑ restitutionem principis re
cuperat quis ius succedendi nondum delatū alteri, qd̄ amiserat
6 in pœnam. Nec ob. ꝙ Bar. ibi faciat † dr̄iam inter restitutionē
& indulgentiā, quia indulgentia dicitur qñ solum pœna remit
tit̄, & illud uerbum hoc importat solum, f̄m gl. in §. pari rōne.
insti.quibus mo. ius pa.pot.solui.Bal.& Imo.in l.liber homo.§.
si hæres de hære.inst.& Imo.in.l.si marito.in prin.sol.ma.& tūc
ea quæ principaliter in pœnam delicti imponuntur, remissa in
telliguntur, sed alia quæ veniunt in ꝯn̄iam, puta si ex damnatio-
ne fuit amissa patria potestas uel iura ꝓximitatis, & ꝯn̄r ius suc
cedendi, non recuperantur ex indulgentia, d.l.fi.& ibi ꝑ Bar.de
sent.pas.& per eum in d.§.fi.& ideo quia principaliter in pœnā
isto casu mater priuatur successione.d.l.omnem.& d.§.sin au-
tem tutelam. etiamsi hoc principis decretum haberet uim indul
gentiæ, hæc pœna intelligitur successione filij, qa mater esse de
sierit, nec quia ius proximitatis amiserit, sed principaliter & di-
recto in pœnam delicti, idcirco ex indulgentia sequitur remis-
sio pœnæ, quia, ut dixi, indulgere, importat remissionem pœ-
næ. Præterea dico, ꝙ in casu nostro fuit restitutio, per quam om
nia restituuntur, & in pristinum statum reponūtur, qm̄ vbi ver
ba sunt ambigua, & ad indulgentiam trahi possunt, & ad resti-
tutionem, in dubio importāt restōnem.l.1.§.fi.iuncta gl.de qō.
& ibi no.Bar.& per eum in d.l.1.§.fi.C.de sent.pass. & ibi ēt per
Bal. Et in proposito nostro probatur in d.l.filio, quem pater.d
libe.& posth.vbi dr̄, ꝙ filius emancipatus, quia fuit de nouo in
patriam potestatem redactus, dicitur redditus & nō translatus,
idest restitutus, perinde ac si semper fuisset in patria potestate,
ut dixi. sic ergo tutela, ad quam de nouo fuit ista mater habilita
ta, dr̄ reddita, & sic censetur ad tutelam restituta, & est perinde
ac si nunquam fuisset amissa, & ꝯn̄r recuperauit oīa, & sic ē t ius
succedendi filio, alteri adhuc non quæsitum, neque delatum.d.
l.1.§.fi.& d.l.patronus.in prī.& per omnes in d.§.& quid si tm̄.
Nec obst. ꝙ in d.l.filio, quem pater, per arrogationem super-
uenientem non tollatur exhæredatio præcedens, quia per Bal.

&

& alios ibi multipliciter rñdetur:& illa rñſio, quæ fuit Imo. & Pau.de Caſt.approbatur per Are.& Alexan. quia aliàs teſtamẽtum ex defectu præteritionis remaneret nullum,ideo pater nõ intelligitur ab illo uoluiſſe recedere: quia veriſimile non eſt,ꝙ teſtamentum ſuum voluerit annullare, quæ ratio non habet locum in caſu noſtro. Et comprobantur etiam prædicta per textum in l.Imperiales.C.de nupt.ubi probatur,quòd mulier,cui princeps fecit gratiam, recuperat omnia iura & ius ſuccedendi,quod prius amiſerat,ac ſi nunquam deliquiſſet.& ex illo tex. notat Bar.ꝙ ille,qui deliquit poſt habitam indulgẽtiam a principe,habetur perinde, ac ſi non deliquerit. & pro prædictis ẽt facit text.in l. 1.§.filius,aliàs,qui mortis.ad ſenatuſcon. Tertul. ubi dicitur,ꝙ factus ſeruus pœnæ ſi reſtituatur,ius ſuccedendi ab inteſtato recuperat,etiam ſi ſit alteri delatum. & ibi etiã pro
7 batur,quòd † princeps, qui reſtituit, præſumitur in dubio voluiſſe præiudicare in iure delato.& ita illum tex.ad hoc pro caſu allegat Are.in l.ex facto.§.Iulianus.in fi.de vul.& pup.ſubſti. ¶ Nec ob.ille tex.in d.§.filius.dum ibi dicitur,quod ſeruus hominis ſi manumittatur, non recuperat ius ſuccedendi ab inteſtato;quia illud eſt,quia ius proximitatis & cõſanguinitatis nõ recuperat,quæ eſt cauſa ſucceſsionis,ſ͞m Bar.ibi,& ĩ l.ſi cognatis.in princ.de reb.dub.& in d.l. 1.§.fin.de bonorum poſſ.ꝯtab. & Docto.in d.§.Iulianus.quę ratio ceſſat in caſu noſtro;q̃a mater nõ amiſit ius proximitatis & affinitatis,ſed ſemper durauit, & ſic ex hoc capite ius ſuccedendi non amiſit: ſed quia tutorẽ non petijt,antequam tranſiret ad ſecundas nuptias, q̃ cauſa ex principis decreto ceſſat: qñ cum matrem ad tutelam de nouo habilitauerit,fingit,ꝙ ſemꝑ in tutela permanſerit,& iõ cum iura proximitatis habeat,ius ſuccedẽdi recuperat. ſicut ſeruus ẽt hominis recuperat ſucceſsionem ex teſtõ,ſi manumittatur,ſ͞m Bar.in dictis locis,& in d.§.Iulianus.& hoc, q̃a illa ſucceſsio iure ꝓximitatis nõ deferť,& tñ manumiſsio nõ trahiť retro. ſi ergo reſtitutus poſt ius delatum alteri recuperat ius ſuccedẽdi,vt d.§.filius. ergo multo magis iſta mater ius ſuccedendi recuperauit,cũ ad tutelã fuerit reſtituta filio adhuc uiuẽte,& ſic anteq̃ eſſet ius alteri delatũ:q̃a ꝑ talẽ reſtitutionẽ factã dicto tꝑe nemini fit ꝑiudiciũ, cũ viuo ſilio in eius hæreditate nemini ius adhuc cõpeteret, ſ͞m Bar.& Doct.in d.§.& quid ſi tm̃. qui ꝑ hoc dñt,ꝙ ſpurius uiuẽte patre, & illo uolẽte põt legitimari agnatis ignorantib.& inuitis; q̃a nullum eis fit ꝑiudicium; quia ius non habent in hæreditate uiuẽtis,nec in re, ſed nec ẽt in ſpe cõſiderabili & approbata,ut ẽt uult & declarat Bar. in l. is poteſt. de acq.hær. Et ꝑpea dici non põt, ꝙ decretũ uideať cõceſſum in alterius præiudiciũ,quia,ut dixi, nemini dicitur pręiudicari ĩ hæreditate pupilli,in qua dicto tꝑe alteri ius ẽt in ſpe nõ poterat cõpetere. Et ubi ẽt nõ agitur de iure quæſito auferendo,ꝑſumitur in dubio, ꝙ iure etiã delato princeps ꝑiudicare voluerit,ut probať in dicto.§.filius.ſ͞m Are.in dicto.§.Iulianus. in fi. vbi corrigit, quod circa hoc dixit in d.§. & q̃d ſi tm̃. ¶ Præterea in decreto eſt appoſita clauſula,ex certa ſciẽtia, de plenitudine poteſtatis,& non obſtante lege,&c. quo caſu princeps intelligitur uoluiſſe præiudicare in his, q̃ ſunt iuris ciuilis, ſicut eſt ius ſuccedendi,de quo agiť. l.lege obuenire. de verborũ ſignifi. & tradiť per Doc.maximè mod.in d.§.& quid ſi tantũ.ẽt ſi agitur de graui præiudicio alterius,ut traditur in uariis locis,de q̃bus plenè ꝑ Alex.poſt glo.in l.3.§.ſi is pro quo.q̃d quiſq; iur.vbi dicit hanc eſſe cõem opinionem. Et ad ꝯfirmationem præmiſſo-
8 rũ adhuc facit tex.in l.2.in prin.ſi quis cau.vbi † habetur,ꝙ per tranſactionẽ factam ſuper ſorte intelligitur ẽt remiſſa pœna iã commiſſa,ꝙ etiam eſt uerum eo caſu, quo poterat pœna exigi ſimul cum ſorte,ſecundum Pau.de Caſt.ibi,& Cuman.in l.cum ſtipulatus ſim mihi a Proculo, de ver.ob.& licet ille tex.loquatur in pœna cõuẽtionali,tñ idẽ eſt in pœna legali,ut ſentit Bal. clare in l.terminato.C.de fru.& lit.expẽ.dicẽs,ꝙ d.l.2.locũ hẽt qñ tranſactio eſt ſuper facto,ſecus autem ſi ſit facta ſuper actione,allegat.l.ſi pro fure.§.2.de cõdi.fur. quę loquitur in pęna legali,ut fatetur etiam Alex.in d.l.2.& ſic Bal.non cõſiderat,ꝙ ĩ caſu.d.§.1.pœna ſit legalis,ſed ꝙ ſuꝑ actione tranſactio fuit uñ ſ͞m eius intentionem ſi ſuꝑ facto fuiſſet facta tranſactio,pœna legalis,de qua ibi,intelligeretur remiſſa.Nec ob.dicit Alex.in d. l.2.ſ.ꝙ pęna legalis poteſt exigi una cum principali per ea quæ habentur in l.fi.de eo q̃d cer. loco. quia ꝑꝑ hoc non debet intelligi minus remiſſa,quia,ut dixi, ẽt conuentionalis pœna remiſſa intelligitur, quamuis cum ſorte poſſit exigi, ſ͞m Pau.de Caſt.& Cum.in dictis locis. Quia ergo ſuper ipſa tutela eſt diſpenſatum, quę diſpẽſatio quoad propoſitũ habet effectum trãſactionis pœna ẽt debet intelligi remiſſa,q̃uis ſit legalis, & præſertim per actum principis diſpenſantis,quia quoad pœnã legalẽ non minus debet operari principis priuilegiũ quã actus priuatorũ quoad pœna ꝯuentionalem,& mihi vř,ꝙ iſta rõ multipliciter ꝯfirmata fundata ſit ĩ ueritate,& æq̃tate,qñ pro matre in dubio fit interꝓtatio,ne excludatur a luctuoſa filij hr̃ditate, l.fi.C.de inſt.& ſubſti. ſub condõ.fact.Secũdo principaliter adducitur alia rõ. Nã ſtatutũ Mantuæ ſub rubrica de tutorib.ad propoſitũ primo diſponit,ꝙ mater & auia tutelam ſibi de iure delatã intra duos mẽſes uel agnoſcant,uel faciant filio prouideri de tutore datiuo uel legitimo, & aliter ab impuberis ſucceſſione priuentur,& de iure priuatæ intelligantur.Et deinde ſubdit ſtatutũ,& ſi tutrices ẽt in teſtõ, ſeu vltima volũtate ab aſcendẽte fuerint datæ & ad ſecunda vota trãſierint,tutela,& adminiſtratio ſibi delata ipſo iure priuẽtur,q̃ reaſſumere nõ ualeant, ẽt ſi eas poſtea ꝯtingeret uiduari,&c.In hoc ergo ultimo caſu,đ quo agitur,pœna priuationis a ſucceſſiõe filij ꝑ ſtatutũ matri nõ ĩponitur.& q̃uis ĩ ꝓcedẽti caſu & capl̃o ſit impoſita,nõ ĩtelligiť tñ in hoc ſequẽti c. repetita,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.ꝓtor.§.eritq;, ui bo.rap.& quia ĩpoſito pœnæ,de qua ibi, ꝑ ſe nõ ſtat,ſed venit ad determinationẽ ꝓcedẽtis capituli,ſ͞m Bar.ĩ l.fi.đ reb.du. & facit,ꝙ no. Bal.& Imo.in l.cũ pater certã,de leg.2.q̃ dicunt, pœnã nõ intelligi repetitã in tacita relocatiõe. Cũ ergo ſtatutũ ſimpl̃r, & gñaliter uelit,ꝙ mater ꝑ ſecundas nuptias priuetur ĩ ꝑpetuũ tutela ẽt teſtamẽtaria,dẽt intelligi gñaliter.l.1.§.& gñaliter,đ leg.ꝑſtan.& ſic ſiue mater prius nõ petierit tutorẽ, ſiue illũ petierit & rõnes reddiderit & reliqua, q̃a & iſto caſu de iure priuať tutela,ſed hoc ultimo caſu ꝯprehẽſo ſub dicta gñalitate ſtatuti abſq.dubio mr̃ nõ priuať ſucceſſione filij.d.l.oẽm.Et
9 † ſic uerba ſtatuti quoad illũ caſũ ſtant taxatiuẽ,ita & taliter,ꝙ pœna priuationis excludať ẽt iſto caſu, ſicut & in alio.l. iã hoc iure.de vul.& pup.ſubſti.& l.q̃uis.& l.hr̃ditatẽ.C.de impub.& alijs ſubſt.Et quãuis inter dictos caſus ſit diuerſa rõ,q̃a uno caſu mr̃ deliquit & alio nõ,tñ æqualis fieri dẽt determinatio, vbi ẽt inter caſus eſt diuerſa rõ,vt ĩ dictis iurib.ꝓbatur,& ꝓut vult Alex.ĩ l.ĩ teſtõ.C.đ teſt.mil.& q̃uis ĩ d.l.iã hoc iure.ĩ pri.videatur velle,ꝙ hoc ſit uerũ in diſpõne hoĩs, ſed in diſpõne legis determinatio debeat fieri æqualiter,qñ ſubeſt eadẽ rõ & non aliter,ꝑ not.ꝑ Imo.in l.Caius,ſol.mat.quem ſaluat dicto caſu,tamen in d.l.in teſtõ.diſtinguit aliter,vel ſaltẽ ĩ dubio ẽt in diſpõne ſtatuti fieri debet æqualis determinatio ſicut in diſpõne hominis,ẽt ſtante diuerſitate rõnis, qñ per talem interpretationẽ pęna euitatur,ar.l.præſes.& l.ſi de interpretatione.de pœn.ꝑſertim cum delictum matris in totũ non remaneat impunitũ, q̃a tutela mater priuatur in perpetuum,vt no.declarat Bar.in l. 2.§.exercitus.de his qui no.infa.Præterea ſtatutum vult,ꝙ mater non admittatur amplius ad tutelam,etiã ſi efficiatur vidua, Aut ergo dicimus,q̃d in hoc ſtatutum deuiat a iure communi. prout vult Ang.in auth.matri.& auiæ.C.qñ mu.tut.offi.fun.po
10 te. dicens, † ꝙ uidua demum non admittitur ſi pupillus alium tutorem habere reperiatur,aliàs ſecus,ſecundum Cynum & bene,prout etiam vult Spec.in tit.de tuto.§. nunc dicendum uide
11 tur,ꝙ ſi mater, &c. & quia † per ſtatutum ſecundum opinionem prædictorum imponitur matri noua pœna, intelligitur receſſum a pœna priuationis impoſita de iure cõi, ꝑ no.ꝑ Bar.in d.l.1.ui bono.rapto.vbi vult hoc eſſe verum,qñ conſtat expreſſe uel tacite,ꝙ ſtatutum a dicta pœna voluit recedere,& prout de tacita mẽte ſtatuti in caſu nr̃o apparet,ex eo,ꝙ in ꝓcedẽti capitulo priuať matrẽ ſucceſſiõe,qñ neglexit tutorẽ petere,& ꝓut priuať ẽt ꝑ ius cõe.l.ſciant.C.de legi.hæred.& in l.2.ff.q̃ pe. tu.Si ergo in ſequẽti caſu ſtatutũ voluiſſet eadẽ pœnã habere locũ,veriſimiliter id expreſſiſſet, ar.l.vni.§. ſin autẽ ad deficiẽtis. C.de cad.tol.& c.ad audientiã.de deci.& ideo Ioan. de Ana. in cõſi.22.Ad approbandã,&c. dicit, ꝙ ſi teſtõr fecit mentionem de filij s maſculis,& in alia de filijs ſimpliciter, ꝙ intelligitur ẽt de fœminis,quia ſi de maſculis tm̃ ſenſiſſet,hoc expreſſiſſet ſicut fecit in alijs ſubſtõnib.ꝑ iura pręallegata, & de mente ſtatuti põt ẽt ex alio conſtare, q̃a & in præcedenti caſu arctat matrem ad faciendum prouideri filijs, de tutore intra duos menſes ſub pœna priuationis,& tamen de iure habebat annum.d.l. ſciant

quę etiam locum habet in matre, secundū Bal. Ang. Pau. de Cast. Ful. & mod. & est cōis opinio, quicquid voluerit Bar. & sic cum in hoc mater per statutum grauetur, uerisimiliter quando transit ad secunda uota, uoluit eam in alio releuare, argument. l. eū qui, in princ. de iure iuran. & quod prædictæ coniecturæ sufficiant ad ostendendum, ꝙ intentio statuti fuerit, imponendo nouam pænam recedere à pęna iuris cōis, quasi in terminis voluit Imo. in l. cum mulier. sol. matri. in 6. col. ubi dicit, ꝙ de mente legis nouæ, quæ vult seruari in muliere adultera pœnā detrusionis in carcerem, dr̃ ex cōiecturis apparerere, ꝙ voluit recedere a pœna legis antiquæ, ex eo, ꝙ in §. adulteram, in authē. ut nulli iud. per id, qđ præcedit & sequitur, cōstat, ꝙ in adultero expressè dicit remanere pęnā antiquæ legis, & postea dicit, ꝙ in muliere adultera, vult seruari pœnam detrusionis in carcerē, quasi dicat, ꝙ nō exprimēdo pœnam iuris cōis in muliere sicut fecit in uiro, ꝙ ex hoc appareat, ꝙ intētio legis fuit in muliere recedere à pœna legis antiquæ. Idē ergo qñ uno casu illā expressit & alio casu nō ut in terminis nostris. Si uero tenemus, ꝙ mr̃ postq̃ facta est vidua, non debeat de nouo admitti de iure ad tutelā filii, vt uoluit Sal. in auth. sacramētū. C. qñ mulier tutelæ officio fungi pōt, qui dicit ita tenere Pe. & Cy. Et adhuc puto, ꝙ mater nō excludat à successione, licet per statutum non imponatur noua pœna, q̃a, vt dixi, vt æqualis fiat determinatio casuū cōprehēsorū sub verbis gñalib. statuti, verba debent intelligi prolata taxatiue ad exclusionē priuationis, per ea quæ superius dicta sunt, ¶ Et istud ēt cōprobat, q̃a licet qñ summa profertur enunciatiuè, nō subintelligat dictio taxatiua, ut no. in l. rationes. C. de fide instrum. & ꝑ Bar. in l. si quidem. C. de transac. Secus tñ qñ de summa fit mētio dispositiuè. l. rogasti. §. si tibi. si certū pet. & ibi no. Bal. & mod. Sic ergo & isto casu, in quo dispositiuè imponit certa pœna matri transeunti ad secūdas nuptias, debet statutū intelligi taxatiuè. & hoc pcipue verū est, q̃a aliàs statutum nihil in hoc cap. operaret, quia ēt de iure cōi oīa, quæ ibi dicūtur, habent locum, ut traditur in d. l. omnē. & d. l. sciant. retenta opinione Sal. in d. auth. sacramentum, ut dixi, vt ergo aliquid operetur dicendū est, quòd statutum imponens certā pœnam à iure cōi impositam, videatur aliā excludere velle, arg. l. cum prætor. de iudic. & sic uidemus, ꝙ argumentum à ꝯrio sensu, qđ sumi nō debet ad correctionē iuris cōmunis, secundum Bar. in l. j. de offic. eius, cū concordantib. de quib. ibi ꝑ Alex. potest sumi, qñ nihil operaretur, secundum Pau. de Cast. & Alex. ibi, Bal. Ang. & Im. in l. si cum dotem, in prin. solut. matrimo. & Pau. de Cast. in l. cōuenticulam. C. de episco. & cleri. & in l. qui testamento. §. mulier. sol. matri, & Abb. in c. cum apostolica. de his quæ fiunt a pla. sine consensu cap. ¶ Nec prædictis obstat, ꝙ gratia contrarietatis euitandæ, & ut euitetur legum correctio, dictio taxatiua ēt expressa non excludat alios casus. l. ob æs. cum ibi no. C. de ꝑ di. min. & in l. fi. C. de reuoc. dona. vbi dicitur, etiam quando agitur de pœna, prout in casu nostro, & prout vult Bar. in l. si constāte, in 9. q. primæ partis, soluto matrim. & in l. 2. §. cum Titio. de adimen. l. leg. quē refert Ale. in dicta l. si cōstante. & in l. 1. C. de bonorū possess. ꝯtabulas. & Imol. in l. si uero §. de uiro. soluto matrimo. quia illud procedit, qñ alij casus descendunt ex eisdē partib. iuris, ut puta si dictio taxatiua profertur a lege, non excluduntur alij casus, de quibus in alia lege cōi, & si exprimatur in statuto, nō intelligit exclusus alius casus cōprehensus in alio statuto, q̃a non ꝑsumit, ꝙ voluerit lex, vel statutū seipsum corrigere, sed vbi alij casus descendunt ex aliis partib. iuris, tūc intelliguntur exclusi, & iō si statutū includit unū casum tm̄, alii casus de iure cōi intelligunt exclusi, ut in casu nostro, ꝙ statutū quātumcunque durum est seruandū l. prospexit. qui & a quibus, & ita determinat Bart. expresse in l. j. §. & parui. qđ ui aut clam. ꝑ no. ibi, & in l. ita nobis pudor. C. de adul. & ibi ēt per alios. ¶ Et similiter non obstat tex. in c. ad audiētiam. de clericis nō resid. ex quo not. ibi Abb. & Imo. ꝙ si statutū loquat in materia iuris cōmunis, & excipiat aliquos casus, non intelliguntur exclusi alii casus excepti de iure cōmuni, quia illud est illo casu, q̃a per talē exclusionem præiudicaretur alteri, ut ibi ēt sentit Imo. & uerba statuti debent interpretari ita, ꝙ alteri nō pīudicet statutum, ēt si mediante tali interpretatione statutum redderet superfluum, secundum Pau. de Cast. & mod. in l. fi. §. in computatione. C. de iure deliber. per no. ibi per gl. & ubi nō ageretur de præiudicio tertii, tunc casus excepti a iure cōi intelligerent exclusi per statutū, ꝑm Bal. no. in l. 1. in fi. prin. de fer. quia exceptio facta a statuto firmat rꝫam in ꝯrium, alle. l. tribunus. §. fi. de tes. mili. ¶ Tertiò pro eadem ꝯclusione facit alia rō. Nam lex in pœnam mr̃is negligentis petere tutorem filij exclusit eā a successione filii impuberis, d. l. 2. §. 1. qui petant tutores. Ideo extra casum suum nō debet extendi. c. odia. de re. iu. in 6. & l. cū quidā. de lib. & posth.

13 cum sim. Cū † ergo velit, ꝙ excludatur a successione, si ante trāsitum ad secundas nuptias tutorem non petat, &c. d. l. oēm. & d. §. fin āt tutelam. debet intelligi de successione uꝫi, ꝑm Bal. ī l. emptorem. C. loc. ꝑ l. quædā. §. nihil. uersi. is autē. ff. de edē. & ibi ēt ad hoc illum tex. no. Alex. cum concordantib. de quibus ibi per eum. Et ꝑpea cū mater nō ueniat, nec venire possit ad successionē vꝫem extantibus agnatis masculis ex dispōne statuti, sed solum ad legitimam, quæ sibi reseruatur ꝑ statutum, in illa nō verificātur uerba dictorum iurium, quia legitima est quota bonorū. l. Papinianus. §. quarta. de inof. test. & non hæreditatis. & per ꝯñs nō pōt dici successio vꝫis. & ita quasi in terminis vult Sal. in auth. nouissima. C. đ inof. test. ī fi. dicēs, ꝙ si filia dotata a successiōe excludat ꝑ su pexistētiā masculorū, ꝙ nō intellr̃ exclusa a legitima, ad cuius supplemētū poterit agere, si dos a p̃re relicta ad eā nō ascēdat. Et īter alia mouet, q̃a statutū dicit a successione, & dēt ītelligi a successiōe iuris, q̃a illa ꝓprie est successio, al le. d. l. q̃dā. §. is āt. sed q̃ succedit in legitima nō succedit in iure, d. §. quarta. ergo, &c. & facit, qđ not. Spec. in ti. de test. §. 1. uer. sed pone, &c. vbi vult, ꝙ si lego Titio & successorib. suis, nō venit filia, quæ instituta in dote debet esse contenta ex forma statuti. & quod tradit Bal. in l. liberti, libertæq;. C. de ope. lib. & in repe. l. pater filiū. ff. de inof. test. vbi referendo dispu. Iac. de But. dicit inter cętera, non ob. mihi, si tu dicis, ꝙ ille, q̃ agit ad supplementū, est successor: q̃a intendit consequi tertiam partem, & vult pro illa rata succedere. Nam istud habet locum, qñ succederet in quota hæreditatis, ita ꝙ iura actiuè & passiuè in ea comprehenderentur. l. 1. §. si hæres. ad Senatuscon. Treb. & sic vult Bal. in effectu, ꝙ ille, qui agit ad supplementum legitimæ, non dicatur seccedere. Et istud confirmatur, quia ille, cui legitima debetur, est quasi creditor. d. l. Papinianus. §. qm̄ aūt quarta nec in ea dr̃ hr̃e titulum lucratiuum. l. fi. C. de repudiā. hære. & ad eam repetendam tanquam æs alienum datur condictio ex lege. l. 1. si quid in frau. patro. & no. in l. scimus. C. de inof. test. Et hoc præcipuè est uerum, qñ legitima est separata a reliquo patrimonio, sicut in casu nostro, in quo statutum matri reseruat legitimam, & a reliquo eam excludit, quamuis minor esset dubitatio, qñ esset unica cūm reliquo patrimonio, sicut cōtingit, qñ de iure communi mater sola succedere pōt filio, quia si ad secundas nuptias transiret tutore nō petito, excluderetur a toto, in quo legitima continetur, quia tunc illa per se non est in cōsideratione, sed hr̃ respectus ad totum, qđ diuerso iure non debet censeri. l. eum qui ædes. de vsuc. quam rōnem ēt sentit & in simili adducit Are. in l. 1. de vulg. & pup. in fi. 14. col. cū prin. seq. poterit ergo mater excludi stante ēt dicto statuto mutatis casib. videlicet, qñ non extarent agnati intra quartū gradū, vel succedere nollent. l. 2. §. sed si sint sui. & ibi ꝑ Bar. ad senatuscō. Tertull. & in l. 1. §. sciēdum. de suis & legitimis. uel qñ filio esset substituta pupillariter. d. l. omnem. & d. §. fin autem tutelē. & d. §. sciant. uel qñ substitutus a pupillo est grauatus restituere matri per fideicōmissum hæreditatem pupilli, & nō ipsius testōris ꝑm Bal. Pau. de Ca. & mod. in d. l. oēm, sed ubi pōt uenire ad legitimam tm̄ sibi reseruatam per statutum & a reliquo patrimonio seperatam, tunc iure cautum non reperitur, ꝙ ab illa excludatur, quia illam habet a lege, vel a statuto etiam inuito filio & patre impuberis. l. si arrogator. de adop. & quia, ut dixi, illam nō capit ex titulo mere lucratiuo, vt ēt no. in l. 3. C. de iur. & fact. ignoran. ad hunc casum lex pœnalis non debet extendi, ut in iurib. palleg. Nec obstat tex. in d. l. oēm. pōderando illā dictionem uniuersalē, oēm, quia cū sit odiosa, & pænalis dēt intelligi de oī successione ꝓprie, & sic vniuersali, s. tā ab intestato q̃ ex testō, sicut qñ est substituta mr̃ filio pupillariter, vel qñ succedit directo ipsi filio vel ꝑ fideicōmissū vniuersale. qđ est relictū matri a substituto pupilli, ut dixi, sed nō intelligit de successione ꝓpriissime. d. l. cū q̃dā. & d. c. odia. Nec ob. qđ notat Bal. in d. c. Impialē. q̃a loqtur in cōcessione feudi, q̃ est gratia & late interpretāda, ꝑm Bal. in ꝑludiis feudor. & Alc. in d. l. Gallus. §. etiam si parente. in fi. & ad hoc in specie respondet etiam Soci. in l. quidam re-

relegatus. de reb. ¶ Non obstat etiam tex. in l. 2. §. diuus. & l. fi. §. primo. qui pe. tuto. vbi dicitur, ꝙ mater excluditur ab omni
14 successione bonorum, quia † verbum illud, bonorum, prolatū a lege intelligitur de uniuersali successione secundum glo. fin. in l. j. de bonorum possessio. quæ vult, ꝙ bona dicantur deducto ęre alieno, qñ illud verbum ꝓfertur ab homine. d. l. mulier bona. de iure dotiū. Sed aliud est qñ profertur a lege, ut ibi, & istud etiam approbat Bar. in l. 3. in prin. eo. tit. Et comprobatur istud in casu nostro, quia in d. l. 2. §. primo. dicitur, qđ mater excluditur a legitima hęreditate filii, & in §. diuus. ea. lege. aliàs est lex, dicitur, ꝙ excluditur a uendicatione bonorum, & sic nō dif ferunt dicta verba, intelligitur ergo de vendicatione, idest, de petione hæreditatis, uel de rei uendicatione, quæ competit post aditam hæreditatem a matre, ut etiam no. gl. in d. l. fi. §. 1. qui petant tuto. Nam cum prædicta iura loquantur, qñ impubes decessit ab intestato, de iure cōmuni nō pōt vēdicatio bonorū aliter & alio mō matri cōpetere, legitima vero per statutum reseruata & a reliquo patrimonio separata non uendicatur, sed condictione ex lege uel ex statuto petitur, iuxta. d. l. scimus. cum ibi no. per Doct. C. de inoffi. testa. & sicut dicimus, ꝙ qñ filia exclusa debet dotari ex forma statuti, illa dos petitur condictione ex statuto, q̄ de iure cōmuni petitur iudicis officio ꝟm Pau. de Cas. in l. si socer. in fi. princ. solu. matrimo. Non obstat postremo, ꝙ legata particularia relicta de bonis pupilli mater isto casu amittat, ꝟm Pet. & Sal. in d. l. sciant. q. a Moderni Peru. ibi de hoc dubitant, cū illa sit pęnalis & odiosa, sed aliter etiam respondetur retēta dicta opinione, ꝙ legatum capitur titulo lucratiuo & ex testamento. & ideo q̄uis mater excludaṫ ab omni eo, qđ titulo lucratiuo capit, tam ex testō quam ab intestato, non tñ dēt excludi ab eo, qđ est quasi debitum, & qđ nō capit ex testō, neq; ab intestato, quia in dicta legitima non dr̄ ēt ab intestato succedere, immo a successione intestati mater excludiṫ, & ab intestato vocantur agnati ex forma statuti, sed dicta legitima matri defertur a lege vel per statutum velut quasi debitum, & illam capere dr̄ solùm a lege, vel a statuto extra cām testati uel intestati. d. l. si arrogator. de adoptio. & iō lex pœnalis ad illam nō dēt extendi. Nam & de iure antiquo solum excludebatur ab intestato d. l. 2. & d. l. fi. qui petant tutor. & ex testō potuisset admitti, nisi per iura C. facta ēt fuisset extensio ad causam testati, d. l. sciant. ibi per Raphaelem. Vnde cū hæc legitima capiatur alio iure, ut dictum est, de illa non loquuntur iura antiqua nec noua, & cōsequenter mater non debet illam perdere. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Mater, quæ transiuit ad secunda uota, uolente testatore durat tutrix. sed uide nu. 4. & nu. 10.*
2 *Mater transiens ad secunda uota, desinit esse tutrix ipso iure.*
3 *Mater tutrix a testatore dari non potest, conferendo dationē post transitum ad secundas nuptias.*
5 *Dolus præsumptus de futuro remitti non potest, sicut nec uerus.*
6 *Cautio de utendo & fruendo arbitrio boni uiri quare ab hærede remitti usufructuario possit, non autem a testatore.*
7 *Inuentarij confectio quare a testatore hęredi remitti possit.*
8 *Vitricus futurus potest dari tutor filijs a testatore.*
9 *Iudex ad utilitatem pupilli potest recedere a testatoris uoluntate.*
11 *Pupillus non debet educari apud matrem tutricem, quæ trāsiuit ad secunda uota, etiam casu, quo retineat tutelam.*

CONSILIVM LXXXVII.

1 QVAERITVR & in dubium reuocatur, utrum mater † quæ transiuit ad secunda vota, testatore volente possit esse tutrix testamentaria cōiū liberorū, & vr̄ ꝙ sic, vt voluit Bald. in c. ex parte. el 2. de appel. vbi dicit, ꝙ mater ipso iure desinit eē tutrix ꝑ trāsitū ad secūda vota, vt ibi in tex. & gl. nisi testōr dixerit ꝙ salua tutela posit trāsire ad secūda vota, allegat. §. disponat. ī auth. de nuptiis, & cū eo trāsit ibi Phi. in 3. not. & ultra eū ꝓbaṫ rōne. Nā mater per secundas nuptias efficitur suspecta ꝑ ꝑ secūdum maritum, a quo præsumitur posse seduci de facili. l. ex quo tutores. C. de adm. tu. Sed secundus vir, qui vtricus dicitur, pōt dari tutor priuigno in testamēto. l. fi. C. de cōtra. iu. tute. & ibi notant Doc. & no. gl. in l. 1. C. vbi educ. pu. ergo ēt mater debet posse tutelam assumere & retinere volēte testatore. Immo voluerunt quidam, ꝙ mater data tutrix in testamēto non desinat esse tutrix per transitum ad secundas nuptias, quos refert gl. in l. oēm. C. ad senatuscōsul. Tertull. & istam opi. sequūt Petr. Cy. Iacob. Butrig. & ꝟm opinionē ṗdictā sine dubio posset testator velle, ꝙ remaneat tutrix ēt post secundas nuptias ꝯctas. Sed pręmissis non obstantib. cōtrariū arbitror uerius. Nā certum est, ꝙ de iure antiquo mater non poterat dari tutrix in testamēto. l. iure nr̄o. de testamen. tute. & l. fi. de tute. hodie uero dari pōt, & durat tutela, donec trāsit ad secūda uota, auth. matri & auiæ. C. qñ mulier tute. offi. fungi pōt. & in corpore vñ sumitur. & ꝑ
2 transitum † ad secunda vota desinit esse tutrix ipso iure, ꝟm opinionem Ioan. & Azo. quos refert gloss. in d. l. omnem. cum qua magis communiter Doc. transeunt, & illam opinionē expresśe ibi approbant Bal. & Sal. Raph. & Mode. & idem tenet Bart. in d. auth. matri & auię. & in l. si quis sub conditione. de testamen. & sic a iure antiquo non est recessum solum durante uiduitate matris, quia vult lex, ꝙ tunc posit esse tutrix etiam ex testamēto, sed postquā uidua esse desijt, ius antiquum nō reperitur im
3 mutatum, nec reperitur † iure cautū. ꝙ tūc posit mater dari tutrix filijs, immo potius prædictū ius dicto casu vr̄ confirmatū per ius nouum, ꝙ priuat matrem secundo nubentem tutela testamentaria, ut dictum est, durat ergo ius antiquum, & stat dicto casu, ex quo nō mutatur. l. præcipimus. in fi. C. de appel. & l. iubemus. in fi. C. de testamen. Sequitur ergo ex præmissis, ꝙ in casu nostro non potuit mater tutrix dari in testamento a mari to conferendo dationem post transitū eius ad secūdas nuptias, quia istud iure antiquo est prohibitū, & iure nouo nō inuenit permissum, ut est probatum. Nec obstat, qđ uoluit Bald. in d. c. ex parte, quia ipse loquitur, quando mater fuit pure data tutrix & sic quando durante etiam viduitate cœpit esse tutrix. Nā isto casu si transeat ad secun da vota, remanet tutrix, si testator voluit, ꝙ salua remanente tutela posit transire ad secundas nuptias, sed in casu nostro nō fuit mater data tutrix pure & simpliciter. sed casu quo transiuerit ad secunda vota, voluit testator, vxorē suā esse tutricem filiorum suorum, & sic durante viduitate non cœpit mater esse tutrix testamētaria, quāuis dicto tpe esse potuerit legitima. d. auth. matri & auiæ. quia testator tutelam contulit expresse in tp̄s secundi matrimonij, & ideo isto casu talis datio non valuit. Et est rō diuersitatis, quia primo casu tutela testamentaria durante uiduitate valuit, & ualida esse cœpit, & ideo de facili conseruatur ēt post ꝟm matrimonium, si testator velit, ꝙ tutela duret, sed alio casu, in quo tutela per testatorem cōfertur expresse in tp̄s secūdi matrimonij, non ualet, quia ꝙ hoc tpe posit inchoari tutela, non reperitur permissum, sed ꝓhibitum, facilius ergo conseruatur, qñ certū est, ꝙ ab initio valuit, q̄ q̄ de nouo inchoeṫ. l. patre furioso. de his qui sunt sui vel alie. iur. & probatur ex no. per Specu. in titu. de tut. §. nunc dicendum. versi. quid si nondum. ubi dicit, ꝙ mater contractis sponsalibus nō debet admitti ad tutelam, si adhuc eam non habebat, sed si illam iam habebat, non perdit eam, cum sponsalibus posit renunciare, & facilius q̄s impeditur habere q̄ habitā ꝑdere, ar. de postu. l. 1. §. casum. & l. 2. ff. de adul. & cū eo transit Sal. in auth. sacramentum. C. qñ muli. tute. offi. fun. pōt. in 2. q. Et sic patet clare, ꝙ casus Bal. differt a nr̄o, & ꝙ habet rōnē di-
4 uersam, vel dici ēt pōt, & quidem rōnabiliter, † ꝙ dictū Bal. in casu suo nō sit verū. Et ꝯrrū iudicio meo sentit gl. cōiter approbata in d. l. omnē. C. ad Tertul. dū cōcludit, ꝟm opinionē Io. & Azo. ꝙ tutela testamētaria ipso iure finiatur ꝑ transitum ad secunda vota, & ea rōne, quia ꝟm illa iura in testamēto dari non potuit tutrix, quā rōnem gl. Sal. ibi declarat, dicens, ꝙ prædicti volunt sic arguere, mater iure isto non poterat dari tutrix in testō, sed cōfirmabaṫ ꝑ iudicem, & erat datiua potius. ergo cessabat tutela eius ꝑ transitum ad secunda vota, sicut cessabat & legitima, quę intelligentia ex duob. non est bona primo, quia ista rō sic declarata solū probaret, ꝙ de iure antiquo finireṫ dicta tutela, & ex ea inferri posset, ꝙ hodie non esset dicto casu finita, q̄a tutela matris testamētaria non indiget hodie cōfirmatione, d. auth. matri & auiæ, ꝓut per istā rōnem tenuit Iac. Butrig. in d. l. omnē, ꝙ hodie non finireṫ hæc tutela ꝑ transitū ad secunda vota

vota quem ipsemet Sali.reprobat sequendo opi.Io.& Azo.qui secundum eum,& alios mod.volunt,ꝙ ẽt hodie non duret tute la prædicta post secundum m̃rimonium.¶Secundo non ꝓcedit expositio Sali.q̃a glo.dum dixit,ꝙ iure isto mater non poterat dari tutrix,loquit̃ de iure Digestorũ.ꝙ patet,quia allegat.l.fin. ff.de tut.& de test.tute.l.iure nr̃o.dũ ergo Sal.dicit, ꝙ cõfirma bat per iudicem ẜm intentionẽ gl. hoc non est verũ, quia dicto iure nõ poterat mater data tutrix in testõ ꝯfirmari.d.l.iure nr̃o. ubi ẽ casus,& ibi Bar.ĩ summario, licet de iure Codicis postmo dum aliter fuerit prouisum certo casu & seruata certa solennita te.l.2.C.de confi.tuto.& no.in l.qui aliena.§.quãquam.de neg. gest.Alia ergo fuit intentio gl.in d.l.omnem.& uoluit dicere,ꝙ ideo tutela matris finiebatur ipso iure per transitum ad secũda vota,quia mater non poterat isto iure dari tutrix in testamẽto, quasi dicat,ꝙ ab illo iure tantum hodie sit recessum durãte ma tris uiduitate,& ꝙ remanet saluũ,postquã desijt esse uidua, q̃a iure cautũ non reperitur,ꝙ post secundas nuptias à iure anti quo recedatur,& propterea dum glo. dicit,ꝙ isto iure nõ pote rat mater dari tutrix in testõ,sensit,ꝙ etiam dictũ ius duret ad huc hodie in q̃b. ab illo non est recessũ expresse, prout ab eo non inuenit̃ recedi post ꝯ̃ctum secundũ matrimonium.& secũ dum hanc interpretationem gl.vult,ꝙ ideo ꝑ transitum ad se cunda uota finiatur tutela matris iure; quia iure antiquo a quo ut dictũ est,non est isto casu recessum,prohibet̃ tũc esse tutrix, q̃ rõ militat & etiam locum habet testõre volente,ꝙ salua sit tu tela,quia dicto iure testatoris uoluntas nõ attendebatur,nec in hoc seruabat̃.d.l.iure nostro.& ista opi.adhuc rõe confirmat̃. Nam lex remouet matrem a tutela post ẜm matrimoniũ ꝯ̃ctũ ꝑꝑ fraudẽ & dolum ꝓ̃sumptum,& tanq̃ suspecta,ut notatur in aut.sacramentum.C.q̃n mul.tut.of.fung.põt.Et q̃a suspicio ista manifesta iuris ꝓ̃sumptione remouetur ipso iure, & sñia nõ est necessaria secundũ Raph.& mod.in d.l.omnem.nõ põt ergo te

5 stator velle,ꝙ salua sit tutela ꝑ transitum ad secunda uota,† q̃a hunc dolum ꝓ̃sumptum de futuro non põt remittere, sicut ue rus dolus remitti non potest.l.conuenire.de pac.do.& l.si vnus §.illud.de pac.& ibi Pau.de Cast.q̃ vult,ꝙ ẽt dolus præsumptus de futuro remitti nõ possit,sicut nec verus,& probatur ex not. per glo.& Doc.in l.j.C.de vsuf.q̃ vult, ꝙ testator non possit re mittere legatario usufructus cautionẽ utẽdi & fruẽdi arbitrio bõi uiri,q̃a diceret̃ dolus futurus remitti,& daretur materia de

6 linquendi. ¶ Nec ob.† dum gl.vult ibi,ꝙ dicta cautio possit per hæredẽ remitti,cum qua transeunt alij.& tamen in herede uide tur eadem ratio militare, quia hoc in hærede toleratur,quia di ctam cautionem remittere posset tacite illam non petendo,ẜm Bal.qui hanc rõnẽ assignãt in l.j.C.de his q̃pæ.no.in 6.col.uer. extra opp.ꝙ præceptum testõris,&c.uel dici potest,ꝙ illud est quia agitur de præiudicio remittentis tãtùm,& q̃s ad sui ꝑiudi cium potest dolũ ꝓ̃sumptũ de futuro remittere,ut ẽt probat̃ ex no.per An.de Bu.in c.fraternitatis.de testib. dũ uult,ꝙ q̃s post didicita testificata possit ꝓducere testes parte ꝯ̃ria consentiẽte, q̃ dicitur dolũ præsumptum de futuro remittere,quia ꝑꝑ timo rẽ subornationis ꝓhibetur illo tẽpore quis nouos testes pro ducere.auth.qui semel.C.de prob.Nã q̃n illa consentit,in cuius fauorẽ lex præsumit dolũ in futurũ,cessat tũc ꝓ̃sumptio legis.& sic cessante legis ꝓ̃sumptione nõ dr̃ dari materia delinquẽdi,sed vbi alius vult remitere dolũ , qui ꝑ legem ꝓ̃sumitur non fauore sui,sed heredis,ut in alio casu,de quo ꝑ gl.in d.l.j.uel filii, ut in casu nr̃o,tũc non põt,quia ꝓ̃sumptio doli, quæ non est in fauo rem remittẽtis inducta,nõ cessat,& ideo illa durãte si valeret re missio,daret̃ delinquendi occasio,ꝯ̃ dictã l.conuenire. Et istud ẽt colligitur ex no.per Sal.in l.fi.C.arbi.tute.qui ẽt dicto modo

7 distinguit,quamuis ita non declaret.¶ Nec† p̃missis ob.d.l.fi. vbi dr̃,ꝙ testator põt tutori remittere ꝯfectionem inuẽtarii, & tñ nõ facere dictũ inuentarium,est dolus præsumptus in fauo rẽ pupilli.l.tutor,qui repertorium.in prin.& ibi ꝑ Bar.de admi. tut.Quia ad hoc respondet Sal.in l.fi.ex mente Bar.& aliorum, in l.nemo põt.de leg. 1. ꝙ in casu illo non est certũ omnino , ꝙ talis remissio sit damnosa pupillo,sed quãdoque põt esse utilis: quia ei põt expedire, ꝙ nõ manifestẽtur uires sui patrimonii. l. 2.de alimẽ.pu.præst.& l.2.quan.& qui quar.pars deb. & ex tali causa præsumitur facta remissio a patre , qui præsumitur bonũ consilium pro filio capere.l.nec in ea.§.j.de adult.& ubi posset ꝯ̃riũ apparere,iudex non debet sequi uolũtatem patris, ẜm Dy.

& Bar.in d.l.nemo põt.per l.utilitatem,& l.iñ confirmando.& ibi etiam per Bar.de confir.tuto.& per eum in d.l.tutor qui re pertorium.in prin.sed in casu nostro non põt prodesse pupil lo,nec põt obesse,ꝙ matris tutela sit salua post transitum ad se cunda uota,quia pupillo omnino prouidendum est de alio tu tore,ut traditur in d.auth.matri & auiæ . & in d.l.quæ sub ꝯdõ ne.& mater,quæ est suspecta,remouebitur, de qua non est cõsi dendum,& est præsumptio de iure,ꝙ debeat fraudẽ cõmittere. & facit tex.in d.l.lex q̃ tutores.C. de admini.tut. ꝯ̃ quã non ad mittit̃ ꝓbatio in ꝯ̃riũ.l.antiquæ.C.ad Velleia.& d.l.fi.in princ. C.arbi.tut.& no.in l.fi.ff.quod met. cau. & in l. siue possidetis. C.de probat.sed ꝓ̃sumptio doli,q̃ est ꝯ̃ tutorẽ,q̃ non cõfecit in uentarium,est iuris præsumptio tm̃,& non de iure,patet, quia põt ꝓbari ꝯ̃riũ,& excusari tutor,si ex iusta causa ostẽdat , ꝙ o misit conficere inuentarium.d.l.tutor,qui repertorium.in prin. & est rõ,quia,ut dixi p̃t expedire pupillo,ꝙ omittat inuentarij confectio.Et rõne ꝑmissa dici põt remittere hæredi confectio nẽ inuentarii in præiudicium legatariorum,ut vult Pau.de Ca. & Mod. in d.l. nemo põt. uidelicet quia põt testõris & hæredis interesse,ꝙ vires hæreditatis non pandant̃,& quæ vr̃ eẽ melior q̃ rõ Paul.de Ca.dicentis hoc eẽ,q̃a sicut potuit testõr non lega re,ita potuit relinquere cum hac moderatione, q̃m hæc rõ vr̃ cõtra gl.in d.l.j.C.de vsufruc.dum uult ꝙ testõr usufructuario non possit remittere cautionem de utendo & fruendo arbitrio boni uiri,& tamen potuit usumfructum non legare contingit, quia nec testõri,nec heredi prodesse põt,sed tm̃ obesse dicta re missio cautionis.Nec ob.tex.in §.disponat.in auth.de nup.quẽ allegat Bal.in d.c.ex parte quia uoluntas testatoris est lex,ut ibi dicit̃ q̃n contra legem non disponit,sed uoluntas testatoris cõ tra prohibitionem legis,ut in casu nostro,non seruat̃ pro lege

8 & est nulla.d.l.nemo potest.de legatis.1.Non obstat,ꝙ † uitri cus,ꝑꝑ quẽ orit̃ suspicio ꝯ̃ matrem,possit eẽ tutor priuigni. d. l.fi.C.de ꝯ̃rio iu.tut.quare ex facto matris transeuntis ad secun das nuptias incipit apparere de cã suspicionis, quia ex tali actu apparet,ꝙ de filijs parũ curat,ex quo discedit ab illis, & ꝙ ad il los parum afficitur,& ideo lex de ea amplius non confidit,quæ ratio cessat in vitrico,quia in eo non apparet,nec præcessit ali qua causa suspicionis,licet enim matrem pupillorum acceperit in vxorem,test.volente propter hoc tñ in eo non ostendit mo dica affectio erga priuignum, sed tantũ de modica affectione

9 matris ex hoc põt apparere.Sed † dato etiam ꝙ datio tutelæ, de qua agitur,esset ualida,iudex tñ non tenet, nec dẽt sequi volun tatem testatoris,si non ostẽdatur,ꝙ hoc cedat ad utilitatem pu pilli,per no.per Bar.& Doct.in d.l.nemo põt de leg.1.& in d.l. in confirmando.& in d.l.tutor,qui repertorum in prin, in qui bus locis concluditur commmuniter , ꝙ q̃uis possit testõr re mittere tutori confectionẽ inuentarii.d.l.fi.C.arbi.tute.Nihilo minus si appareat hanc remissionẽ esse contra utilitatẽ pupilli, non debet iudex uoluntatem testatoris seq̃, ꝑ dictam.l.in con firmando.d.l.vtilitatem & non tm̃ ex causis,de quib. ibi,potest iudex recedere a testõris voluntate,sed ẽt aliis similibus & iustis causis,ẜm Are.in d.l.nemo põt.dicens,ꝙ istud est de intentio ne Bar.& per hoc etiam allegat optimum tex.in l.3.§. si pater. cum uers.seq.usque ad d.§.ꝙ in tutorib. de adminis. tuto. Idẽ ergo dicendum est in casu nostro,in quo receditur a iuris dispo sitione,& in quo dolus ꝓ̃sumptus de futuro remittit̃, sicut in ca su Bar.& aliorum, & ꝓbat̃ hoc ex no.per Are.in cõsi.22.vbi ꝑ ꝑallegata vult,ꝙ si testator prohibuit filiis diuisionẽ certi trafi ci, ꝙ si talis prohibitio redundet in manifestum dãnũ & dispen diũ minoris,non dẽt iudex sequi voluntatẽ testatoris bene pro batur in l.j.in prin.vbi pu.edu.deb.Et quamuis uideant̃ ꝑdicti velle,ꝙ debeat iudici fides fieri, ꝙ voluntas defuncti tendit ad damnũ & præiudicium minoris,illud est,q̃a põt eẽ,ꝙ non cõ ficere inuentarium vel non diuidere,minori sit utile, ẜm Bar.in dictis locis.Iõ si testõr remittat confectionẽ inuẽtarii,vel ꝓhi beat diuisionẽ,lex ꝓ̃sumit ĩ dubio, ꝙ p̃r ex iusta cã fuerit motus & ꝙ bonũ cõsilium ceperit pro filia.d.l.nec in ea.§.j.& no.Bar in l.3.in prin.in 5.col.de uulg.& pup. versi. itẽ quæro,an id q̃d dr̃,&c.dicens,ꝙ lex tm̃ confidit de patre,ꝙ non credit, ꝙ aliq̃d filio faciat nisi ꝑ bono,& hinc est,ꝙ põt filius incarcerari ad pe titionem patris simplicem,l.si filius.C.de patr.pot. Et sic ꝓ̃sum ptio iuris,quæ est pro parte, cessare facit præsumptionem,quæ est contra tutorem, quæ est iuris tantum, quia , ut dixi , contra

cam

eam admittitur ꝓbatio in ꝯrium.d.l.tutor qui repertorum, in prin.Sed in casu nostro prræsumptio doli & frau. quæ est con-
10 tra † matrem transeuntem ad secunda uota,est iuris & de iure, nec admitteretur ad probandum ꝯrium, q̄a indistinctè repelli tur a tutela,nec iure cautum reperitur, ꝙ admittat̃ ad purgandam suspicionem, quæ est cõtra eam. sicut ergo nõ admittitur ꝓbatio cõtra prædictam præsumptionem,quæ est cõtra matrẽ q̄a est iuris & de iure, ita ẽt non potest tolli sola iuris præsumptione,quæ est species probationis.l.licet Imperator.de leg.1. & q̄a debilior est quã alia ꝑsumptio iuris & de iure, ideo illa tã quã fortior tollit solã iuris præsumptionẽ,ut no.in l.diuus.de ĩ integ.resti.Stante igitur tali præsumptione cõtra matrem transeuntem ad secũdas nuptias,& quæ durat cõtra eam, quamuis testator uoluerit illã esse tutricem, dr̃ euidẽter & manifeste apparere de dãno & euidẽti ꝑiudicio pupilli. d.l.licet Imperator. & no.in l.si tutor petitus.C.de peri c.tut. & ideo iudex non dẽt sequi uolũtatem testõris, q̄uis mr̃ sit tutrix, & datio de iure sit ualida,sed matrem tanq̃ suspectã debet remouere.Nec dici p̃t, ꝙ sit ex toto inutilis,& ꝙ nihil operari possit dicta datio, quia immo operabitur,si non petatur a iudice,ut remoueatur,q̄n ergo testõr expresse nõ disposuit,ꝙ salua sit tutela matris, etiã si transeat ad secũda vota,ipso iure tanquam suspecta priuatur a lege,ut traditur in d.l.omnem.sed q̄n testõr uoluit, ꝙ tutela duret,mater ipso iure nõ priuatur,sed a iudice debet remoueri,& istud ẽt non negat Bal.in d.c.ex parte.& effectus est maximus, q̄a interim est tutrix, & ualent illius gesta. Circa secundũ,vtrũ
11 † pupillus sit alendus apud matrẽ,quæ transiuit ad secũdas nuptias & educandus,est dicendum ꝙ nõ,ut est casus in l.j.C. vbi pup.edu.debe.vbi dicitur,ꝙ apud matrẽ filius debet educari, si non induxerit ei uitricum,& hoc non habet dubium,tenendo ꝙ mater desierit esse tutrix,quamuis testator disposuerit, ꝙ tutela sit salua,sed ẽt ubi tutrix remaneret, adhuc tamẽ apud eã pupillus non est educandus,ꝑ dictam.l.j.quæ loquitur indistinctè.l.de precio.de publ.& quia non sequitur,remanet tutrix,ergo apud eam dẽt pupillus educari, quia uitricus potest esse tutor priuigni.l.fi.C.de contrar.iu.tu. & tamen apud eum nõ est alendus pupillus,ſm gl.in d.l.j.C.ubi. pu. edu. Nã apud matrẽ nõ debet filius ali rõne officij,hoc est,q̄a tutrix sit, sed quia mater,& sic ꝑpter affectũ naturalem. d.l.j. cum gl.j. Et propterea quamuis ẽt tutrix remansisset, tñ apud eam nõ debet filius educari, ut dixi,nec etiam quia sit mater, quia cum a filio recesserit propter secundum uirum,apparet qđ ad filium affectione non habet.l.1.debet ergo educari apud alium, secũdum ꝙ iudici uidebitur,causæ cognitione præcedẽte,ut in ea.l. & in l.j.in prin. ff.eo.ti.Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Damnatus ad perpetuos carceres filios in potestate non habet,& damnato in metallum æquiparatur.*
2 *Quis potest dare hæredi suo licet extraneo infanti tutorem in testamento, si nihil aliud habuisset in bonis præter hæreditatem ipsius testatoris,si uero habeat alia bona,dic ut hic.*
3 *Relinquens uel donans minori potest ordinare gubernatorem bonorum donatorum.*
4 *Ius ingrediendi propria autoritate,& uendendi cedi potest.*
5 *Administratores dati in testamento possunt cedere facultatem ingrediendi propria authoritate alteri.*
6 *Cessio facta debitori operatur liberationem eiusdem.*
7 *Retentia quantitatis in solutum cedit in causam duriorem.*
8 *Res magni precij pro paruo debito uendi non potest, si alia extet quæ uendi possit cum minore detrimento.*
9 *Cautioni præstandæ omissio præiudicat, si ea petatur ab aduersario.*
10 *Exequutio facienda contra principalem debitorem non potest fieri contra eius successorem,nisi prius liquidetur per iudicem, eũ talem esse.*
11 *Copulatorum concursus quando requiratur.*
12 *Debitor non excusatur a mora allegando se ignorasse, qui essent creditoris heredes.*

CONSILIVM LXXXVIII.

QVIA de quã pluribus quæritur,conclusiuè,& absq; ulla verbositate ad singula respõdebit, & ꝓut iuri & ueritati consonum uidetur.Et capio secundum in ordine,a quo pendẽt quædam alia. Dubi-
1 tatur ergo,vtrũ hæres dominæ Cossæ & † pronepos illius ex fratre esset in potestate patris damnati ad ꝑpetuos carceres ex crimine capitali.& dicitur ꝙ non, q̄a taliter damnatus æquiparatur damnato in metallum,secundũ Inn.in c.qualiter & q̄n.de accusa.Bar.& Imo.in.l.2.ff.de publ.iud. Bal. in l. reus.C.de accusa.& Alex.in l.transigere.C.de transa. in 3. col. quemadmodum ergo damnatus in metallum desinit habere filios in potestate.§.pœnæ seruus,cum sequen.instit.quib.mod. ius patri.pote. solui.ita & damnatus ad perpetuum carcerẽ. Ex quo sequitur, ꝙ non potuit pro filio infante hæreditatem adire,nec cedere actiones, q̄a cũ sit seruus pœnæ sicut damnatus ĩ metallum.d.§.pœnæ.& l.quidam.de pœn.& l.eius qui.§.fin.de testamen.amittit omnia,ut in dictis iuribus,exceptis his, q̃ pro non scrip.& no.ꝑ Bar.in l.si uictum.de re iudicat.Ad aliud, qđ
2 est primum ĩ ordine dicitur † ꝙ do. Cossa potuisset heredi suo infanti quamuis extraneo, ex quo erat sui iuris,ut proxime dixi,dare tutorem in testamẽto, si nihil aliud habuisset in bonis quam hæreditatem testõris,si uero habebat alia bona,erat cõfirmandus sine inquisitione, & erat concedenda illi administratio illorum bonorum,in quibus erat institutus:in alijs uero nõ debuisset concedi sine inquisitione, secundum Dyn.& Bar.in l. si patronus.de confir.tuto.per illum tex.& per l.fi.C.eod.tit.& l.fin.C.q̄n mul.tute.offi.fungi pot.sed quia non fuit datus infãti tutor per testatricẽ,ut præsupponitur,sed factus fuit simplex administrator bonorum,qui ex hoc nõ dicitur tutor, ſm gl.in
3 l.qui aliena.§.quanquã.ff.đ neg.gest.quæritur † an hoc fieri potuerit.Et respondetur,ꝙ potuit administratio bonorum dictæ testatricis alteri concedi, ut est expressum in auth. ut liceat ma & auiæ.§.j.& ibi Ang.dicit, ꝙ ex illo tex.patet ꝙ si dono,uel relinquo minori aliquid,ꝙ eidem possum ordinare gubernatorẽ istorum bonorum, & nullus alius gubernare poterit ista bona nisi electus per me. ¶Et antequam respõdeã,utrum potuerit ꝑ
4 illum fieri cessio,est primo quærẽdum de tertio uidelicet † an ius ingrediendi ꝓpria authoritate & uendendi possit cedi, & est dicendũ ꝙ sic ſm Bar.in l.j.§.fi.de oper.noui nunc. ꝑ illum tex.meliorẽ de iure ad hoc ſm eum, cum quo trãsit Ang. Imo. & alij. Et cõfirmat̃ q̄a cessionarius p̃t ẽt petere exequutionẽ instr̃i,sicut creditor principalis,ſm Pau.& Ale.in l.postulante. in princ.ad Treb.allegat Spe.de cess.act.q̄a transit ius in cessionariũ cũ priuilegio suo cohærẽte actioni uel instr̃o. & facit ſm eũ,ꝙ no.Bar.in l.post dotẽ.in fi.sol.mat.eadẽ ergo ratione idẽ in casu nr̃o,& tãto magis in casu nr̃o,in quo uidetur, ꝙ do.Cossæ sit data potestas & facultas ẽt a parte cedendi iura sua alteri ad hoc sibi ꝯpetẽtia,inquãtũ actũ est, ꝙ liceat & licitũ sit dictæ do. Cossæ & eius hr̃dib. & successorib. & cui ꝯcesserit sua propria authoritate,&c.Nã illud verbũ,& cui concesserit,uĩ importare facultatẽ cedendi & transferẽdi dictã facultatem in alterũ, sicut importat facultatem alienandi rem corporalem, quæ etiã aliàs non potuisset alienari.c.j.de feud.non haben.pro.nat.feu. & no.Ang.in l.qui Romæ.§.duo fratres.de uer.obl.in 5.q. cum
5 quo etiam transit Alex.in antepe.col. ¶ Sed an administratores dati in testamento dicto infanti potuerint cedere dictam facultatem,& puto ꝙ sic.Nam eis potuit solui per illos,quibus est facta cessio,cum sint procuratores generales.d.Cossæ defunctæ, & quæ potuit mandatum conferre post mortem.l. si uero non remunerandi.§.pe.ff.manda.quo casu dr̃ mandatarius hæredis ut ibi,cui procuratori generali potuit solui.l.cum quis.§.si debitorem.& l.uero procuratori.de solutio.& no.Bar.in l.hoc iure eo. ti. Et propterea uni ex hæredibus Cosmæ soluenti totum, potuit cedere facultatem ingrediendi,& uendendi,quæ competebat infanti tanquam hæredi.d.Cossæ ex pacto facto cum illa, & cui ac eius hæredibus data fuit dicta licentia, quæ ad hæredes eius transiuisset de iure,etiam si de illis non fuisset facta expressa mentio.l.si pactum.de proba.quia cum cessio isto casu sit de dependentibus ab isto actu solutionis, uenit etiam in mandato ĝnali,arg.l,cuicunque.§.non tamẽ.de instit. uel saltem isti administratores,qui sunt tutores ex forma statuti, ex quo infans

nõ est in ptãte, potuerũt cedere, cũ ex hoc infantis nõ sit facta deterior sed melior ꝯdõ, & ꝑ hoc nõ sequat̃ alienatio alicuius rei immobilis, ꝑ no. ꝑ Bart. Ang. Imo. & Alex. plenius in l. restituta. §. fi. ad senatusc. Tre. Sed an potuerit exerceri isto casu ius exequẽdi cessũ ꝯ tertiũ possessorẽ, dr̃ infra ĩ octauo dubio. Cir
6 ca quartũ † vbi q̃rit̃, quid operetur cessio pro illa parte, ꝑ qua cessionarius est hæres Cosmæ debitoris. Ad istud rñdet, ꝙ cũ dictus cessionarius hæres pro dicta parte esset debitor cedẽtis. l. j. C. si cer. pet. & pro hr̃ditarijs. C. de hæred. actio. quãtũ ad illã partẽ operat̃ cessio, vt dicat̃ ab illa parte debiti liberatus, s̃m Sali. in l. 1. in 21. q. C. de actio. & obl. vbi cõcludit, ꝙ si creditor cedat debitori actionẽ, valet quãtũ ad hoc, vt videat̃ sibi cõcessisse liberationẽ, allegat. l. si spõsalib. §. fi. de iure dotiũ, & probat̃ in l. senatus. §. fi. de lega. 1. cũ ibi no. ꝑ Doc. & ad hoc illũ tex. in specie ponderat, & inducit Alex. ibi, iste igitur cessionarius ꝑ sua portione hæreditaria intelligitur liberatus, & pro alijs põt uti iure cesso. Quantum ad id, de quo quæritur quinto, est ꝓmittẽdum, ꝙ cõfessio de dote recepta in instrõ facto inter uiuos, dr̃ facta aut spe futuræ numerationis, aut animo donandi, ut contingit, q̃n est renunciatũ exceptioni nõ numeratæ dotis, iuxta plene no. per mod. in l. si diuortio. de uerbo. obli. & in l. 1. solu. matri. & per Imolam in l. si cõstante. in prin. eodẽ. tit. Si uero sit cõfessio facta in testamento, dicitur facta animo donandi. l. qui testamentum. de probat. & per Bar. in l. cũ quis decedens. §. Titia. de lega. 3. & per alios in locis prætallegatis. Ex quib. sequitur ꝙ cõfessio, de qua in dicto instrumento, & alia, de qua in testõ, continet diuersas causas. hoc est, aut causam dotis & donationis, aut duas diuersas donationes, quæ morte fuerunt cõfirma-
7 tę. Vnde † retentio quantitatis in solutũ in dubio cedit ĩ cãm duriorẽ, nec creditor tempore solutionis põt in aliam causam cõputare, nisi cõstet, ꝙ ipse, si esset debitor, esset facturus aliter. l. 1. cum pluribus sequentibus de solutionibus, cum ibi not. per Bar. in l. cum ex pluribus. eod. titu. Quia ergo cõfessio, de qua in instrumento, cõtinet causã duriorem, q̃a ex pacto & cõuentione partiũ habet exequutionẽ paratam, s̃m Bar. in d. l. cum ex pluribus. & quia illa causa est antiquior ꝑpea in illa cedere dẽt retẽtio dictę pecuniæ. Nec potuit, vt dixi, creditor aliam causã eligere, nisi eo modo, quo dictum est. Nec etiam ualuit electio facta absentibus heredibus debitoris, & non uocatis, s̃m Bar. ĩ d. l. j. in fi. secundæ quæst. quia illi potuerunt cõtradicere, & sic potuerunt lædi, ergo debuerunt esse præsentes. l. nam ita diuus
8 de adoptionibus. Ad sextum respondetur, ꝙ † res magni valoris non potuisset vẽdi pro modico debito, q̃n extaret alia, quæ uẽdi potuisset cum minori damno. l. magis puto. §. ne passim. de rebus eorum, & per Bar. in l. alio. de alimen. & cibarijs lega. puto tamẽ ꝙ isto casu potuerit fieri vẽditio ẽt pro modico, ex quo alia res vilior nõ extat, & utilius fuit, domũ hãc vendere q̃ q̃libet aliam rem immobilem, vt præsupponit in facto. d. §. ne
9 passim. Quo vero ad septimum. de quo dubitat̃, rñdetur ꝙ † ex quo domina Cosa vsufructuaria percepit fructus scientib. & patientibus ꝓprietarijs, illos fecit suos etiã cautione non pręstita de vtendo & fruendo arbitrio boni uiri. l. hac edictali. §. fin autẽ utraque. C. de secũd. nup. & ibi no. Doc. & ꝑ Bar. in l. vxori vsusfructus. de vsufruct. leg. & eadẽ rõne est idem, q̃uis nõ ꝓstiterit cautionẽ Mutianã, s̃m formã auth. cui relictũ. C. de indict. viduita. tollen. & q̃a ad cautionẽ ꝓstãdam tenetur, si ab ea petatur, & ubi non petatur, illi non imputatur. l. peto. §. fi. de lega. 2. & ibi no. Pau. de Cast. illum tex. ad statutũ Paduanũ dispo nẽs, ꝙ qui appellat a sñia, vel petit restitutionem in integrum, teneatur cauere de reficiẽdis expensis, & processus aliter factus non ualeat. Nã si cautio non fuit petitã ꝑ partẽ, licet non fuerit ꝓstita, valebit ꝓcessus, quia statutũ debet intelligi, si cautio fuit petita & nõ præstita, & idem vult Pau. de Cast. in l. uniuersa. C. de precibus. Imper. offer. per illum tex. iuncta gl. Capio octauũ dubium, in quo q̃ritur, vtrũ ista domus a tertio possessa potuerit vendi ꝑ statutum Florẽtinum, quo cauetur, ꝙ nullus possit uendere rem, quæ a venditore nõ possideatur tempore uenditionis, sed ab alio, & ꝙ aliter facta venditio sine licentia uenditoris nõ ualeat. & arbitror, ꝙ uenditio uõ valuerit stante dicto statuto. Nec ob. ꝙ licentia sit cõcessa a dicto Cosma, quia talis licentia nõ ꝑt exerceri ꝯ singularem successorem, si non habeat causam a debitore, secundum Bar. late in lege, creditores. C. de pigno. versi. videamus ergo, an istud ius exequendi, &c. & pro-

vt iste possessor non habuit cãm ab ipso debitore sed a domina Cossa, & vbi ẽt singularis successor cãm habeat a debitore, & sic ius exequendi possit ꝯ illam exerceri, s̃m determinationem Bar
10 toli ibi, tamen † antequam fiat exequutio, debet prius coram iudice summarie liquidari, an habeat cãm a debitore uel nõ, quia prius hoc potest eẽ dubium, secundum Bar. in dicto loco, per l. a diuo Pio. §. si super reb. de re iudicata, & eo liquidato, secundũ eum fieri poterit exequutio propria authoritate. Et istud cõfirmatur ex not. ꝑ Bald. in l. per diuersas. C. mandati. in 10. quæst. vbi dicit, ꝙ licet ex forma statuti possit fieri exequutio & captura principalis debitoris sine alia citatione, nõ tamen debebit fieri de eius herede, nisi fuerit citatus ad dicendum utrũ sit hæres vel non, quia priusquam fiat exequutio, debet liquidari persona contra quam fit, ut sit talis, contra quam fieri possit, per no. per Inno. in c. quia V. de iudic. & dicit Ang. in l. oratione. §. j. de ferijs. ꝙ vbi sententia uel instrumentum debet exequutioni mandari sine citatione, dẽt hoc intelligi, quando mandaretur exequutioni contra debitorem descriptum in instrumento, secus si contra eius successorem, per illum tex. & per notata per Inn. in d. c. quia V. & idem tenet Angel. in l. 4. §. si ex conuentione. & in l. ex contractu. de re iudica. & in repetitio. l. 1. C. de iudic. & in d. l. creditores. in fi. C. de pign. & Bal. in repeti. l. tale pactũ. §. qui prouocauit. in x. q. de pac. & Imo. in l. intra. de re iudic. & Pau. de Cast. & Ale. in d. l. stipulante. Et quamuis dicatur in decimo quæsito, quòd in alio iudicio fuit liquidatum, ꝙ ista domus erat Cosmę, tamen hoc solum operatur quantum ad partem hæreditariam, quam habet possessor in hac domo tanq̃ hęres illius sed quo ad alias partes hoc non sufficit sed liquidari debuit, ꝙ cãm habuerit a dicto Cosma, secundum Bar. in dicto loco, ꝙ non est factũ, nec fieri potuit. q̃a (vt ꝓponit̃) cãm habuit a domina Cossa, & ideo contra illum exerceri non potuit dictum pactum exequutiuum, ut est dictũ. Et prædicta sunt uera, casu quo reus pretendat causam a domina Cossa in dicta domo, sed si prætendat, & dicat se habere ius ex cã legati sibi relicti a Cosma, tunc aliter esset dicendum, per ea quæ dicentur infra in duodecimo dubio. ¶ Nono quæritur, vtrum ex quo conuentum est, ꝙ domina Cossa & eius successor possit possessionem apprehendere & uendere, an requirat̃ prius apprehensio possessionis, antequam possit fieri venditio, & dico ꝙ non, quia re
11 quiritur † concursus copulatorum, q̃n plura copulantur respectu alterius. l. si hæredi plures. de conditionibus instõnum. Sed q̃n copulantur per se principaliter, ut in casu nostro, tunc non requitur concursus. sed copula stat tunc continuatiue, & sufficit alterum tantum. l. j. de his qui notantur infam. & ibi no. Bar. & per eum in l. si is qui ducenta. §. utrum. de reb. dub. cum concordã. dicitur ergo data facultas apprehendendi possessionem, & retinendi apud se loco pignoris. item & uendendi etiam sine primo, & quãuis non possideat venditor, põt tamen tradere, & dominium trãsferre, inducendo, scilicet emptorẽ in ipsum fundum, cũ ibi no. de iure dotium. Et alia rõne non valuisset venditio, si res ista fuisset litigiosa, ut quia lis fuisset super dominio. auth. litigiosa. C. de litigios. & per Bar. in l. 2. eo. ti. & in l. j. ff. eo. per Inno. Ioan. And. & Ant. de But. in c. cum M. de constitutio. & Abb. post. gl. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. ut lite penden. Si uero ageretur hypothecaria, tunc potuisset alienari, ut habetur in dictis locis, ubi ẽt ponitur, quid si agatur actione personali, & quia in decimo & sequenti dubio de hoc quæritur, & non declaratur perfecte, quomodo actum sit, & quid in iudicio principaliter deductum sit, non potest aliter ad hoc clarius responderi. Duodecimo dubitatur, an Petrus reus, cui relicta est ꝑ Cosmam de bonis suis certa quantitas, possit sibi eligere dictam domum in præiudicium. d. Cossæ, & suorum successorum. Et credo quod per talem electionẽ nullum præiudicium generetur successorib. d. Cosse, etiam si Petro eẽt satisfaciendum de bonis hęreditariis, & non in pecunia eo inuito, quia ista domus erat hypothecata dominę Cossæ, & pactum de ingrediẽdo propria authoritate fuit appositum ad exequutionẽ dicti pignoris, Itẽ dos & quantitas dotis erat liquida tp̃e contractus, ideo dictum pactum posset exerceri contra Petrum legatariũ, qui habet cãm a debitore, lege si superatus. §. j. de pig. prout ẽt determinat Bar. in d. l. creditores. C. de pig. utrum autem possit satisfieri Petro in pecunia numerata eo inuito, aliter pro nunc nõ determino, quia quo ad propositum istud non est necessarium. Quæritur de-

12 † decimotertio, vtrum excusentur rei conuenti a mora, allegando ꝙ non soluerunt, quia ignorarunt, qui essent hæredes dictæ Cosſæ. Ad quod rñdetur, ꝙ non debent excusari, quia debuerūt ꝑquirere a notis & consanguineis & uicinis & ab his qui verisimiliter hoc scire debēt. l. hæc autem. §. 1. ex quibus causis in possessio. eatur. Et ꝓbatur ex no. per Bar. in consi. incip. Missus in possessionem, &c. vbi concludit, quod non auditur ille, q̃ dicit se non fecisse citari possessorem specialiter, sed per proclama, quia ignorabat, quia debuit prius inquirere, quis esset possessor, per. l. meminerint. C. vnde vi. Et idem vult Bal. in l. fin. in 4. q. C. de edic. diui Adriani tolléd. Pet. de Ancha. & Dominicus in c. fi. de ele. in 6. vbi refert ita consuluisse. & Ale. consi. 5. & ꝯs. 82. inci. Visa narratione, &c. vol. ubi ad hoc ēt allegat duo ꝯsilia Petri de Anch. Paria enim sunt, ꝙ certus sit aduersarius, vel ꝙ possit de facili certificari, secundum Petr. de Anchar. in d. c. fi. ꝑ ea q̃ habent in auth. si omnes. C. si se ab hæred. absti. ¶ Quo ad decimumquartum quæsitum, puto ꝙ non dicatur. d. Cosſa renunciasse pacto dotali. & sibi non præiudicasse ꝑ conuentionē factam cum hæredibus Cosmæ, si æstimationem rerū restituisset hæredibus, si autem ipsa uel hæres eius uoluit sibi dotem cōputare, prout potuit ex conuentione cum illis facta, & tunc ei ꝑiudicauit illa imputatio, & non sola conuentio, inquantum extenuat partem dotis debitam ex instrumento, in quā dēt imputari q̃titas tāquā in cām grauiorē, ꝑ ea quæ dicta sunt supra in quinto dubio. ¶ Ad ultimum vero satis ex præmisiis colligit rñsio, qm̃, ut dixi, non potuit pr̃ seruus pœnæ adire hæreditatem ꝓ filio infante, per ea q̃ dicta sunt in principio, & in primo dubio. Nec ēt administratores tanquā simpliciter tales potuerūt adire, q̃a sunt procuratores infantis, ut ēt dixi. l. Paulus rñdit, ꝼ acquir. hæred. Et quia, ut dr̃, ēt ex forma statuti sunt tutores. potuissent ut tutores adire de iure cōi. l. si infanti. C. de iure deliberandi. & dicerentur adiuisse faciendo qui actum non potuisset geri citra ius & nomen hæredis. l. ꝓ hærede. §. Papinianus. de acqui. hęr. Sed quia statutum annullat talem editionem tutoris si forma ab eo tradita non sit obseruata, q̃ isto casu fuit omissa, ꝑpterea aditio non videtur esse valida. Et per hæc ad omnia, de q̃bus quæritur, remanet responsum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus non potest minori clerico tutorem dare.*

2 *Datio curatoris antequam sit interdictū prodigo bonis, nulla est, sed uide contrarium nu. 12.*

3 *Quando bonis interdicitur prodigo, eius citatio necessaria est.*

4 *Citatio nunquam præsumitur, etiam post latam sententiam, uide contrarium nu. 14.*

5 *Decretum facilius quam sententia annullatur.*

6 *Tutor datus tutor est etiam ante decretam et administrationem.*

7 *Tutor ante decretam administrationem, & confectum inuentarium ea facere tenetur, quæ temporis dationem non patiuntur sine damno pupilli.*

8 *Tutor differens inuentarium conficere, nec curans sibi administrationem decerni, tenetur. ac si prædicta fecisset.*

9 *Tutori differenti inuentarium conficere. an & quid possit ei obijci.*

10 *Datio plurium tutorum inualida quo ad unum remanet ualida quo ad alios.*

11 *Actus ad me tantum dicitur pertinere, licet eum expedire nō possim sine consensu, uel consilio alterius.*

13 *Datio curatoris facta prodigo habetur pro interdictione.*

14 *Curator furiosi & prodigi & absentis tenetur rationem reddere durante cura, licet secus sit in curatoribus aliorum, ratio est de qua hic.*

CONSILIVM LXXXIX.

QVAMVIS copiose ad ea, q̃ proponuntur, sit rñsum per excellentiss. dñm consultorem mihi patrē honoran. adhuc tñ sup ꝑmisis orit̃ dubium, qm̃ licet magnificus d. Iulius sit decretus curator per magnificos do. officiales balię ciuitatis Senarum omni meliori mō de plenitudine potestatis, & nō obstan. q̃buscunq; quoquo mō in ꝯrīū disponentib. &c. Nihilo minus hæc omnia respiciunt dationem tutelę, ad validitatem cuius tēdunt, & ꝑtinent, non autem executionē ipsius tutelæ seu administrationem illius respiciunt, nec ad illam referuntur, & quę sequitur dationē. Et ꝑ ꝑea q̃uis remissa possit dici solennitas, quę sit necessaria in datione tutelæ, tam de iure cōi, q̃ ex forma statuti, prout ēt ꝑ dictū Syluiū fuit petitum, tñ ea q̃ in ipsa administratione vel in ꝯcessione eius debēt interuenire de iure, nō uident̃ remissa, sicut est ꝯfectio inuentarij, sine qua non dēt administratio ꝯcedi. l. fi. C. arbit. tutel. & ꝓstatio fideiussoris. l. muto. §. sub ꝯdōne. ff. de tutel. & no. in l. legitimos. in prin. de legiti. tu. vbi ēt ponūt̃ alia ꝑ gl. q̃ sunt necessaria in administrationis concessione. Nec vr̃. d. Syluio imputādū, ꝙ inuētariū nō fecerit, & administrationē sibi solēniter decerni nō curauerit, vt vr̃ Bart. velle ī l. tutor q̃ reptoriū. in prin. de admi. tut. ver. sed q̃ro, q̃d si neglexit, &c. vbi dicit, ꝙ a quocūq. nō p̄t tutori imputari, ꝙ iuētarium tardius fecerit, & ꝙ ēt suspectus recusari non p̄t, si ante cōfectionē inuentarij nihil administrauit. Et ꝑ ꝑea ur̃, ꝙ ab eo nihil possit exigi, & ꝙ ab eo nihil possit peti, ex quo nihil administrauit, & illi administratio decreta non fuit, q̃a prius administrare non potuit, nec debuit. d. l. fi. C. arbit. tut. & ꝑ no. in d. l. legitimos. Secundo principaliter excusari pōt. D. Iulius, quia uidetur, ꝙ non ualeat datio curatoris. Nā simul cum eo alij curatores fuerūt ꝯstituti, inter quos fuit reuerendissimus. d. Archiepiscopus Senensis, qui non potest esse tutor, nec curator, ut in auth. de sanctiss. episc. §. Deo amabiles. & in auth. presbyteros. in fi. C. de episcop. & cleri. propter ergo in capacitatem illius tutela ēt in persona aliorū uidetur nulla. l. Pedius. de arbit. ubi idem dicitur de pluribus arbitris, quorum unus esse non pōt arbiter, quia seruus, ut scilicet etiam quo ad alios cōpromissum sit nullum, & ubi potuisset esse tutor, tamen dari non potuisset a ma-
1 gistratu laico, qui nō habet iurisdictionem in illo, sicut † iudex laicus nō pōt minori clerico tutorem dare, s̃m Bar. in l. j. de tuto. & cura. datis ab his, & sentit Io. And. in c. fi. de iudi. in 6. Alia
2 etiam rōne datio curatoris uidetur † nulla, ex eo scilicet, quia antequam prodigo bonis esset interdictum, fuerunt dicti curatores creati, q̃d de iure non potuit fieri, ut probatur ex not. ꝑ gl. in l. j. de curato. furio. quæ dicit in uno furiosum a prodigo differre, quia statim furiosus est in curatione agnatorum post furorem, & prodigus post interdictionem bonorum, sicut ergo non dat̃ curator a lege ꝓdigo ante interdictionem bonorum, ita dari nō dēt prius a ministro legis, hoc est a magistratu, & iō cū præcesserit datio curatorū, & sequuta fuerit interdictio, nō valuit ꝓdicta datio. Et istud ēt voluerūt Bal. & Ang. ī l. is cui bonis. de uerb. obl. qui ad hoc ēt allegant Innoc. in c. grandi. de supplen. negli. præla. pro quib. est gl. ut dixi, in d. l. j. de qua nō faciūt mentionem. Quinimmo nec interdictio sequens fuit valida, q̃a q̃uis præconizatum sit per ciuitatem ꝙ nullus cōtrahat cū domino Aenea, ex hoc tñ nō dr̃ interdictum bonis, & interdictio talis non ualet, q̃uis etiam in proclamate dictum sit, ꝙ administratio fuit ablata a dicto dño Aenea tanquā prodigo, quia reperitur facta sine causæ cognitione, & quia iura dicunt, ꝙ prodigo debet bonis interdici, q̃d factum non fuit, q̃a ad hoc vocatus non fuit, s̃m Dy. & Bar. in l. is cui bonis. de ver. ob. circa prī
3 cipium versi. ad opposi. Petri, &c. & ideo † vt interdictio valeat, necessaria uidet̃ citatio prodigi, siue dici non p̄t facta cū causæ cognitione. l. in causæ. §. causa cognita. de minori. & prout etiā vult Ang. Imol. & Pau. de Ca. in d. l. is cui bonis. & Alex. in fi. ēt si prodigalitas sit notoria, & sentit Bar. in versi. prælleg. ¶ Nec potuit ēt citatio tolli per dictum supremum magistratum, quia nec processus Papæ etiā ꝯ subditū non citatū ualet de plenitudine potestatis, s̃m Abb. & Imo. ī c. cum olim. de reg. iur. & Abb. in c. j. de cā pos. & proprie. per cle. pastoralis. de re iudi. in fi. & ꝑ l. fi. de legi. & ibi per gl. Bal. & Pau. de Cast. Oldra. consi. 44. Roma. in consi. 349. in 2. col. Are. in consi. 65. vers. circa s̃m, &c. & Alex. in l. de unoquoque. in prin. col. pen. de re iudi. cum alijs cōcord. de quib. late ꝑ moder. in d. c. cum olim. qui referunt etiam glo. Ioan. Monac. in extrauag. Bonifa. Octaui, rem non nouam
4 idem tenentem etiam in notorijs. Nec præsumitur † sententia lata parte citata, si non constat de illa, s̃m Abbatem in c. tenor. de re iudi. & in consi. 93. incip. Contra sñiam, &c. in 1. vol. post Specula. & Federic. quos alleg. & Bal. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. dicens, ꝙ citatio nunquā præsumitur. & idem tenet Abb. in c. quod sine. de elect. per glo. ibi in uer. uocatos. sicut ergo

go quantũ ad citationem non præsumitur pro sententia & eius validitate, minus etiam quoad hoc debet præsumi pro decreto
5 quia facilius † decretum annullatur quam sententia, ut probat ex no. per Bar. & Doc. in l. iuste possidet. de acq. pos. ubi concludit, qđ falsa cã vitiat decretum. l. cum uero. §. subuentum. de fidei commissa. liberta. & tamen sententiam non annullat. l. j. §. item cũ cõtra sacras. qñ appellandum sit. & l. cum putarem famil. er cis. p rationes differẽtiæ redditas per Bal. & moder. in d. l. iuste possidet. Et dato etiam qđ valuisset huiusmodi curatoris datio nihilo minus durãte cura uidetur, ꝙ conueniri nõ possit actio ne negotiorum gestorũ, nec agi contra eum, ut reddat rõnẽ administrationis. l. 2. & l. rationes. C. de administ. tut. Sed præmis
6 sis non obstantib. cõtrariũ puro verius. Nã † tutor uel curator datus, curator est ẽt antequã sibi decreta sit administratio, secũ dũ Bar. in d. l. tutor, q. repertoriũ. & in uersi. superius allegato. quod probatur, secundũ eũ, quia potest ut suspectus remoueri l. 3. §. tutores. đ suspect. tuto. & d. l. fi. C. arbitriũ tutelæ. Et ꝓpea
7 qa do. Syluius † curator erat, & q̃dem in solidũ, q̃uis alij cum eo fuerint dati. d. l. fin. C. de authoritate p̄stan. potuit & debuit etiam ante confectionẽ innẽtarij, & decretam administrationẽ facere oĩa, q̃ non requirũt dilationem, seu quorum dilatio erat damnũ allatura, & alia quę nõ poterãt ꝓdigo, nisi ꝓdesse, & q̃ ad eius cõmodũ principaliter poterãt p̃tinere. l. fi. C. de tuto. q. nõ satisdede. ꝓut vult Bar. in d. l. tutor. in fi. prin. & in d. l. legitimos. ẽt in fi. prin. & in l. q. duos. de reb. dub. Vñ saltem debuit curare, & ꝓuidere, ꝙ possessiones nõ deteriorarentur, q̃a hoc tñ prodesse poterat, & circa alia ad idem tẽdentia prouidere, ꝙ si non fecit, non põt excusari, q̃a neligendo culturam, & alia prædicta est in culpa saltẽ leui. l. si mora. & ibi per Alex. solut. mat. de qua curator & tutor tenet̃. l. q̃dquid. C. arbit. tut. & l. contractus. de reg. iur. & p Bar. in l. qđ Nerua. deposi. ver. decimo q̃ro, &c. & tenet̃ in reb. ꝓdigi eam diligentiam præstare, q̃ adhibet diligens paterfamilias in ꝓprijs. l. a tutorib. in prin. de admini. tut.
8 Et insuper dico † ꝙ de omnibus alijs tenet̃, & ꝓinde ac si administratio fuisset illi solenniter concessa, quia ex quo inuentariũ facere distulit, & administrationẽ sibi decerni non curauit, est in dolo p̄sumpto, d. l. tutor qui repertoriũ. in prin. iuncta glo. & ibi etiã Bar. hoc fatet in ver. pallegato, & ꝓp hoc ꝙ inuentariũ non fecerit, & facere distulerit, ad interesse tenet̃, ut est ibi casus Ex quo. n. se curatorẽ cõstitutũ sciuit, & administrare cessauit, suo periculo cessauit. l. j. §. j. de admini. tuto. & ad eum periculũ curæ ꝑtinuit. l. cũ quis decedens. §. fi. eo. ti. & indẽnẽ prodigum seruare tenetur. l. qui iussus. cum gl. & l. tutor uel curator. & ibi per Bar. eod. tit. Nã q̃uis administrare non possit ante decretã administrationẽ & inuentarij confectionem. d. l. fi. tñ quia a die scientiæ fuit negligens in prædictis, satis dicitur ab administratione cessasse, cum per eum steterit, quominus administrare posset. l. qui facere potest. de reg. iur. Nam iura prædicta loquũtur de illo, qui scit se datum tutorem, & illum qui ignorauit, dicut non teneri, ergo de illo loquũtur, ẽt quoad scientẽ, quia ad huc administrationẽ nõ habuit, quia ubi administrationẽ cõsequutus fuisset ignorãs eẽ nõ posset, cũ illa ꝯsequi nõ possit, nisi interueniãt multa, de quib. ĩ d. l. legitimos. & q̃ in facto cõsistũt ꝓprio, in quo cessat p̄sũptio ignorantiæ. l. quanq̃. ad senatusc.
9 Velle. † Nec p̄dictis ob. qđ no. Bar. ĩ d. l. tutor. in uer. q. cõtrariũ allega. dũ dicit, ꝙ licet tutor tardius uenerit ad geredum, & tardius inuentariũ cõfecerit, a quocunq. nihil ei p̄t obijci, quia loquit̃ quãtũ ad effectũ, vt ex hoc tutor remoueri non possit tãq̃ suspectus, vel quantũ ad hoc ut inuentariũ non possit impugnari, & per ꝯñs ꝙ ꝯ debitores pupilli possit experiri, ꝙ patet, quia ꝓsequit̃ dictã gl. volẽs. ꝙ ille, qui post multa t. pa inuentariũ cõfecit, agere nõ possit, sed remoueri debeat ut suspectus. Quinimmo Bar. ibi clare p̄supponit, ꝙ talis sic differẽs & negligẽs sit in dolo præsumpto, p illum tex. ergo tenet̃ ad interesse, vt ibi dicitur. Sed, ꝙ plus est, adhuc dr̃, ꝙ dictus do. Syluius nõ tm̃ fuit curator cõstitutus, sed illi fuit decreta administratio bonorũ. Nã in p̄cib. petitur, ꝙ ꝓuideatur prodigo de curatorib. gubernatorib. & administratorib. & se offert. d. Sylui⁹ administrare & reddere rõnẽ administrationis, q̃ fieri petũtur oĩ meliori mõ ex plenitudine p̄tãtis & absq. solennitate aliqua iuris & statutorum & cũ expresa & speciali derogatione statuti sub rubrica, de dãdo curatore prodigo, &c. Et p decretum dicta petitio in omnibus suis partibus fuit confirmata & approbata cũ mandato, ꝙ exequatur ad plenum, & cum clausula nõ obstãte, &c. Cum ergo contineat dicta petitio, ꝙ ꝓuideat de curatore, gubernatore, & administratore, petitũ intelligit̃, ꝙ curator nẽdum constituatur sed ẽt ꝙ administratio concedatur, & p̄sertim cum offerat, se. d. Syluius administrare & rõnem administrationis reddere. Vnde hoc ẽt intelligitur esse concessum per decretum quod mandat dictam petitionem in omnibus suis partibus exequendam ad plenum. Et ꝓpterea intelligit̃ ẽt dño Syluio curatori decreta administratio absque ulla solennitate iuris & statutorum, ꝙ fieri potuit a tali supremo magistratu nõ recognoscẽte superiorẽ saltem de facto iuxta no. p Bar. in l. hostes. de capti. & in l. infamem. de publi. iud. cum concord. qui magistratus etiam voluit, prout colligitur ex dicta clausula non obstante, & quia ita petit & simpliciter quicquid petitum est conceditur, & concessum esse intelligitur. §. præterea. institutio. de inuti. stipulatio. Nam & testator potest tutori uel curatori cõcedere, ꝙ ꝓpria authoritate possit administrare, & sine aliquo decreto & inuentario. d. l. legitimos in prin. de legit. tuto. Igitur multo magis dictus magistratus, q. est loco principis, dẽt dictas solennitates a iure ciuili interdictas posse remittere & relaxare, & per prædicta ad primum contrarium remanet plene responsum, Non obstat ẽt dum secundo dicitur, quod constitutio curatoris non ualuit, q̃a cum aliis curatoribus fuit etiam datus curator archiepiscopus Senensis, qui dari non potuit. auth. presbyteros. C. de episco. & cleri. & ideo etiam quantum ad alios datio nulla fuit l. Pedius.
10 de arb. quia. d. l. Pedius † loquitur in pluribus arbitris, quorũ quilibet non habet notionem insolidum sed competit omnib. simul, sed locum non habet in pluribus tutoribus quia quilibet insolidũ tutor est & curator. l. fi. C. de authori. præstand. & ideo ꝓp mixturã inhabilis non uitiatur datio quoad alios, ut probat̃ in d. l. Pedius. in fi. cum. l. seq. ubi habetur, quod ex persona habilium sustinetur compromissum & laudum, quando in plures compromittitur & in quemlibet in solidum, hoc autem in casu nostro habetur ꝓ ex presso, ex quo inest, & eius expresio nihil operaretur l. non rectẽ, C. de fideiusso. Et hinc est etiam, ꝙ si uerus tutor simul cum falso tutore authoritatem interponat, quod actus sustinetur ex sola persona & authoritate ueri tutoris. l. j. §. j. quod fal. tuto. auth. & hoc quia insolidum est tutor. secus si officium aliquod ad plures simul pertineret, quia ex ꝑsona inhabilis actus annullaretur. c. fi. de procu. & ita ibi declarat do. Anto. & Imo. Nec obstat, si dicatur, ꝙ in casu nr̃o decretum est, ꝙ. d. Syluius administret cũ consensu & consilio aliorũ quia per hoc non fit, quominus sit insolidum tutor, & quod nõ
11 habeat administrationem in solidum, quia † ad me tantum dr̃ ꝑtinere, licet illum non possim expedire sine consensu alterius, non autem dicitur ab ambos communiter pertinere, ut ꝓbatur no. in c. vnico sede uacan. lib. 6. & voluit Io. An. in c. cum in illis de præb. eo. lib. & Domini. §. fi. in eo. c. Et idem si non possum actum expedire sine alterius consilio, secundum Abb. in c. non potest. de re iudica. & de his per Fely. latius in c. eam te. col. 16. uersi. si Papa mandat, &c. de rescrip. quamuis ergo dominus Archiepiscopus non possit esse curator, potuit tñ tanquã quilibet consentire & consulere, & potuit committi administratio do.
12 Syluio cum consensu & consilio illius. Non obstat † dum tertio dicitur, ꝙ datio curatoris, quæ præcessit interdictionem factam prodigo, non valuit, per no. gl. in l. j. de curato. furio. per Bal. & Ang. in d. l. is. cui bonis. de verb. obl. Quia cõtrarium uoluit Bar.
13 ibi in fi. primæ quæst. dicens, † ꝙ datio curatoris habetur pro interdictione, p l. si curator em habens. C. de in integrum restitu. minorum, & l. pe. de curat. furiosi. cum quo transeũt Imo. Pau. de Cast. Roma. & Alex. & idem tenet Fede. in consi. 31. nec contrarium dicit Inno. in c. grandi. de supplen. negli. præla. secundũ Imo. & quamuis dicat, ꝙ opi. Bar. sit uera, qñ datio curatoris facta fuit cum causę cognitione, tamen ad hoc rñdebitur infra circa ꝯrium, ꝙ fit de defectu citationis. Et ad gl. in d. l. j. de curatore furiosi, põt rñderi, ꝙ loquit̃ de curatore legitimo & dato a lege ipso iure, ꝓp quẽ nõ dr̃ a lege bonis ĩterdictũ, q̃a prodigo ẽt manifesto non interdicitur ipso iure per legem, sed per sententiam iudicis, secundum gl. Bar. Bal. Ang. & Pau. de Cast. in d. l. is cui bonis. Bar. Bal. Ang. Imo. in l. cui. de testamentis. & Bart. in l. tutores per illum tex. in fi. de ad administ. tutor. & est communis opinio ideo tunc debet pręcedere interdictio. quæ ratio cessat in curatore dato a iudice, quia per illum actum intelligit̃ ẽt in-

interdicere, ut dixi, & sic uirtualiter & ordine intellectus præcedit isto casu interdictio, & sequitur curatoris datio. ¶ Et proptere a non obstat, dum successiue dr, ꝙ interdictio non dicitur facta mediante solo proclamate, sed debuit fieri ipsi prodigo cã cognita, secundum Bart. & Dyn. in d.l. is cui bonis. Quoniam dicitur, ꝙ ex datione curatoris dicit̃ interdictio facta, & post, & post interdictionem factum fuit prædictum proclama, quia aliàs contractus factus cum prodigo ꝑ ignorantem ualeret, secundum Pau. de Cast. in d.l. is cui bonis, q̃uis aliter dicat Alex. ſm quẽ tale proclama fit ad cautelam. ¶ Præterea immo huiusmodi proclama factum causa cognita est interdictio, & habet̃ ꝑ interdictione, secũdũ Raph. Imol. Pau. de Cast. Romanum & Alex. in d.l. contra Bar. Item non obstat, dum dicitur, ꝙ interdictio non ualet ex defectu citationis, per no. per Ang. & moderniores in eadem lege. quia ad hoc duobus modis pòt responderi. Et primo, ꝙ ꝑsumitur, citationem, de qua non apparet, interuenisse, q̃a sñia ualet, licet de citatione non appareat, ex eo quia ꝑsumitur, ꝙ ꝓcesserit, siue de ꝑsenti, siue de longinquo trãsiuit in rẽ iudicatam, ſm Innocẽtiũ in c. in ꝑsentia. de renun, & Ang. & Rom. in l. sciendum. de uerb. ob. & Abbas. in c. qm̃ ꝯ. de probat. p c. cum inter. de re iudic. & c. bonæ. el. j. de ele. Ang. & Ale. in l. de unoquoq. de re iudicata. & Feli. in c. tenor. in prin. eod. tit. Et per prædictos r̃ndetur ad rõnes tenentiũ contrariũ. Eodẽ igitur mõ & in casu nr̃o præsumit̃, ꝙ interuenit citatio, quia sicut pro sñia ꝑsumitur, ꝙ interuenit citatio, quia sicut pro sñia ꝑsumitur, ita ẽt & pro decreto, ita ꝙ ꝑ ꝑ illud oĩa ꝑsumunt̃ solẽniter acta, ſm Spec. in tit. de emp. & uenditio. §. nunc dicendũ. uersi. breuiter. & Mod. in d.l. sciendũ. Secundo r̃ndetur, ꝙ actus ex defectu citationis est nullus volẽte illo, qui debuit citari, nõ autem de nullitate potest dici per partem aduersã, q̃a citatio requiritur in fauorem eius, de cuius ꝑiudicio agitur, & ne illi auferatur defensio d. cle. pastoralis de re iud. & vbi actus in fauorẽ alicuius est nullus intelligit̃, si ille uelit. l. Iulianus. §. si quis a pupillo. de actio. emp. & no. gl. & Bar. in l. eleganter. in prin. de dolo. & iõ ubi forma est introducta in fauorẽ alicuius actus facti forma est demum nullus, si ille uelit. cle. constitutionem. in prĩ. iuncto fi. de elect. & ibi not. Doctor. & ideo ex quo. d. Aeneas, qui citatus non fuit, nullitatẽ non allegat, non pòt ꝑ d. Syluiũ qui decretus est tutor, dicit talẽ dõationem eẽ nullam ad sui cõmodũ, ex quo eo petente, & instante fuit curator datus, sicut ẽt dicimus, ꝙ ille qui reportauit sententiam iniquam, non pòt iniquitatem sententiæ allegare ad sui commodum, q̃a suam allegaret turpitudinem, secundum glo. in l. stipulatio ista. §. j. de verb. obl. & per gl. Bar. & Doct. in l. si seruus plurium. in prin. de leg.

14. 1. Postremo non obstat, ꝙ † durante cura nõ possit cogi. d. Syluius ad reddendum rationem admistrationis. l. 2. & l. rationes. C. de administratione tuto. quia illud procedit in curatore adulti, sed in curatore furiosi secus. l. nisi. §. fi. de tute. & ratio. distrahend. & hoc, secundum gl. ibi, quia certum est primo casu, quantum debeat expectari, & cura finiri, sed secundo casu est incertum, & hac ratione dicit Bar. ibi, ꝙ idẽ erit in curatore dato bonis absentis; idem erit in curatore dato bonis absentis, idem ergo dicendum est etiam de curatore prodigi. Concluditur ergo, quod d. Syluius tenetur reddere rationem. l. 2. de neg. gest. l. quædam. in prin. de eden. & d. l. nisi. §. fi. & l. j. §. officio. cum ibi. no. ꝑ Bar. de tute, & ratio. distra. & aliter & alio modo, prout ex præmissis colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 ¶ *Tutoris confessio voluntaria pupillo non præiudicat. & numero. 9.*
2 *Confessio, cui ius & natura resistit, non probat.*
3 *Tutor primus potest secundo rationem reddere, & se liberare.*
4 *Redditio rationum non potest fieri a primo tutore secundo, ut operetur aliquem iuris effectum.*
5 *Redditio rationis facta a tutore primo tutori secundo tẽpore quo non valuit confirmatur tempore congruo, si ipse tutor in eadem voluntate permanserit, quod potest colligi ex iudicijs, & uide nume. 8.*
6 *Rationes reddere obligatus non tantum tenetur ad calculandũ, sed etiam ad uolumen chartarum tradendum. & nu. 6.*
7 *Appellatione redditionis rationum, an veniant libri. uide distinctionem.*
10 *Confessio mea, quod dominium alicuius rei tuum sit, non trãsfert illud in te, sed probat tuum esse.*
11 *Confessio etiam facti successiui probat in his, quæ depẽdent a partium uoluntate, super quibus possunt disponere.*
12 *Causæ cognitio præsumitur interuenisse in interpositione decreti propter præsentiam, & consensum propinquorũ, etiamsi interuenerit tempus breue, puta unius diei.*

CONSILIVM XC.

CASVS, de quo quæritur, satis ambiguus videtur super quo subtiliter quidẽ per clarissimos dominos aduocatus utriusque partis est allegatum, ita qđ nihil aut parũ fuit omissum, & ꝙ domina Bar. a redditione rationis nõ sit liberata, ad quã tenet̃ de iure. l. quædam. in princ. ff. de eden. cum concordan. uidetur prima facie ꝓbabiliter dici posse. Quòd enim rationem reddiderit ex confessione secũdæ tutricis duntaxat cõstat, quæ pupillis aut hæredibus eius ex pluribus non præiudicat. Et primo quia

1 † tutoris confessio volũtaria in præiudicium pupilli non probat. l. certum. §. sed an ipsos. de cõfes. & in proposito nostro uoluit Bar. in l. Lucius. §. tutelæ. de administr. tuto. ubi respõdet ad illum tex. cũ gl. qui uidebatur in cõtrarium facere, quę opi. Bar. est communis, vt declarant omnes moder. in l. 2. §. fi. si certum petatur. quicquid ibi dixerit Pau. de Cast. & Rapha. & ſm no. ꝑ Bar. in §. tutela. debet intelligi & declarari tex. in l. qui filium, de manumis. testa. cum ibi no. per Bart. Secundo non probat dicta cõfessio, quia aut intelligitur de redditione rõnis, q̃ ꝓcesit decretam administrationem & inuentarij cõfectionem, & isto casu non ualuit rationis redditio, quia nõ potest tunc aliquid tutor attingere, & non ualet, qđ agit. l. fin. C. arbi. tute. l. in dubiũ. C. de tut. & cur. qui non satisde. l. pe. C. in quib. cau. in integ. resti. non est neces. Cum enim teneatur facere & dare tutor, qui tenetur rationẽ reddere. l. cum seruus. de condi. & demon. non potuit alteri tutori præstare & soluere, si illi adhuc nõ erat administratio decreta. d. §. tutelæ. in ver. tpe administrandæ tutelæ. qui tex. loquitur de quolibet debitore soluente qđ debet. Si vero dicta cõfessio intelligatur de redditione rationis post inuentarium factũ, & similiter non probat, quia immediate post, corã eisdem testibus emanauit vox, & statim dicta cõfessio. ita ꝙ ex breuitate tpis est impossibile, ꝙ rõ fuerit reddita post in-

2 uentarium & ante cõfessionem. Et propterea † confessio, cuius & natura resistit, non probat. l. confessionibus & ibi Bar. de interro. act. & idem in effectu voluit Pet. de Anch. in cõsi. 331. incip. Visis facti narratione, &c. col. 6. ubi loquitur de simili cõfessione continente impossibile iuris pręsumptione, quãuis nõ alleget, d. l. confessionibus ubi est casus. Nec decretũ iudicis & authoritas seu consensus attinẽtium potest aliquid operari isto casu, quia si pręcesit inuentarium, redditio rationis & illa fuit nulla, ut dictum est, quæ validari non potuit decreto superueniente. l. quæ ab initio. de reg. & iur. & quia decretum non fuit interpositum super ipsa redditione actuali, sed super confessione quæ differt ab ipsa redditione, quæ requirit factũ successiuũ ſm Pet. de Anch. in d. consi. qui ex hoc vult fortius, ꝙ confessio ꝑdicta non probet redditionem præteritam, quia cum in rõne reddenda requiratur factum. d. l. cum seruus. hoc debuit explicitè probari, ita ꝙ non sufficit sola confessio. l. si forte. de castren. pecu. & ibi Bar. & quia uerbis assertiuis non statur, qñ tempore verborum prolatorũ non potuit factum interuenire, ſm Bar. ĩ l. sciendũ. de uer. ob. dum allegat no. in l. 1. C. de fide instru. & iure hastę fisca. li. 10. & per Inn. in c. qm̃. de proba. & quia secundũ eum ubi opus est facto, verba non sufficiunt. ca. j. de eo qui mitti. in poss. l. prætor ait. §. si quis paratus. de operis noui nũc. ac ẽt quia aliud est reddere, & aliud confiteri. allegant no. in l. assiduis. C. qui potio. in pig. habeãt. & in c. 1. de reb. eccl. non alie. in. 6. ut no. per Bar. in l. a diuo Pio. §. sed si emptor. de re iudi. nõ potest dici, ꝙ propter decretum fuerit tunc & in illo istanti reddita ratio, siue ꝙ probetur redditio tunc facta, quia breuitas tẽporis contrarium arguit, ut dixi, & ex temporis breuitate præsumitur, ꝙ cognitio causæ fuerit omissa, ut no. per Bar. in l. prolatam. C. de sent. & per Pet. de Anch. in d. consi. & in cõs. 82. incip. Visis diligenter actis, & c. Nec etiam uidetur dici posse, ꝙ redditio rationis de facto pręcesserit & calculatio ad effectum solũ,

vt

ut intelligeretur quid & quantum deberetur, & quod inuentarium potuit summatim repeti.ag.no.in l.mutari.ff. de procu. q̃a per solam ostensionem summarii nõ dr̃ rõ reddi.d.l.cum seruus. Ad hoc ergo ut dicatur reddita, iterum fuit necessaria repetitio præcedentis calculationis,quæ dicitur de facto pcessisse quia ubi agitur de renouatione actus nulli,in illa debent interuenire oĩa,q̃ fuerunt ab initio necessaria,secundũ Dyn.& Bar. in l. hæredes palam.§. sed si notã. de testa. Nec contrariũ dicit in d.l.mutari.sed idem.solum.n.ibi facilius renouatur actus;q̃a sui natura est momentaneus,& tractum successiuum non req̃rit,ꝙ secus est in casu nostro.Præterea si post decretam administrationem coram eodem iudice,eodem notario,& eisdem testibus fuisset reddita rõ,verisimiliter de ipsa actuali redditione & reliquorum pstatione fuisset notarius rogatus,& non de sola confessione,quia sic fieri consueuit.qñ actualiter præstatur aliquid,uel soluitur adhibitis testibus & notario , & a cõsuetis pt argui.vt no.in l.neq; natales.C.de probat. Non uidetur ẽt dici posse,ꝙ redditio rõnis facta ante inuentarium valuerit,tanquã nõ potuerit,ĩuẽtariũ aliter ꝯfici,uel tãq̃ sit pambulũ necessariũ ad inuẽtarii ꝯfectionẽ,iuxta no.p Sali.in l.tutor.C.de adm.tut. & per Bar.in l.tutor,q̃ repertorium.in fi.ff.eodem,quia falsum est,ꝙ dicta redditio fuerit antecedens necessarium ad dictũ inuentarium,quia potuit aliter & per alium modum psentari, q̃ bona essent in hæreditate pupilli, tã a prima tutrice q̃ ab aliis, absque eo ꝙ redderetur rõ,& hoc sufficit,ƒm Bar.in loco palle gato.aliàs semper tutrix prima teneretur rõnem reddere antequam alteri fuisset administratio concessa,ꝙ non est concedendum,quia,ut superius tactum est,tutor reddita rõne liberatur, quia fecit & soluit id,ad qđ tenebat.d.l.cum seruus.iuncto tex. instit. q̃b.Mod.tol.obl.in prin.Si ergo secundo tutori, deberet rõ reddi,antequam administratio fuisset illi concessa. liberaret primus tutor ab eo qđ debebat,ꝯ dictã.l.Lucius.§.tutelæ.de ad mi.tut.Et per hoc etiam patet,ꝙ non dẽt rõnis redditio tũc eẽ ualida ex eo,ꝙ non sit utile minori,iuxta.l.fi.C.de tuto. & cura to.qui non satisda. q̃a,quemadmodum non liberatur alius debitor de soluendo ante administrationẽ decretam. d.§. tutelæ. Sic ẽt non liberatur primus tutor reddendo tunc rõnẽ,& pstãdo reliqua.& hoc quia id non expedit simpliciter pupillo,ex cõtingit liberatio debitoris,si ualeret præstatio vel solutio.põt autem concedi,ꝙ potuit redditio rõnis præcedere, non ad aliquẽ iuris effectum,hoc est liberationis.sed solum ut intelligeret secunda tutrix,& pscrutaretur quid, & quantum in bonis esset, sed per hoc non sequitur,quin decreta administratione debuerit iterum reddi,si uoluit prima tutrix liberari , quia non potuit secunda tutrix liberari occasione pstationis & solutionis, q̃ nõ valuit,sicut si fuisset rõ reddita cuilibet alteri,cui non potuit de iure, nec debuit reddi . Non.n. actus nulliter factus tpe incongruo operatur,nec hẽt effectũ tpe congruo.l.qui superstitis.de acquir.hęre. Nec aliquid operari videtur geminatio confessionis , quia secunda non est noua confessio uel noua liberatio , sed ratificatio primæ , & confirmatio facta cum consensu aliorũ cõsanguineorũ.Præterea actus geminatus operat̃,qñ illi ius & nã non resistit,sicut resistere inuenitur,si confessio intelligat̃ de redditione facta post inuentariũ.d.l.cõfessionib. si uero intelligunt̃ de illa q̃ pcessit,fateor,ꝙ cõfessio geminata potẽtius opatur circa approbõnẽ q̃ simplex confessio, traditur.in l. Publia.§.fi.ff.deposi.l.gñraliter C.de non nu.pec.& sic ꝙ p hoc efficacius ꝓbatur,ꝙ rõ fuit reddita prius, sed nõ opatur circa validitatẽ actualis redditionis,q̃ (ut dictũ est) differt a cõfessione,q̃ actualis redditio rõnis non est geminata,& ubi etiam eẽt, non operetur geminatio actus nulli,q̃tũ opatur, qñ cadit sup actu ualido.In contrariũ ãt, & sic quod dicta tutrix prima sit a redditione rõnis liberata,facere vr̃,q̃a secũdæ tutrici potuit p

3 primã rõnẽ reddi, † ut probatur ex no.per Bal.in l.oẽm.col.pe. C.ad senatusc.Tertul.ver.quid si mater.dum dicit,ꝙ mater,quę trãsiuit ad secunda uota,põt reddere rõnẽ contutori, q̃a est tutor insolidum.Quod ãt fuerit rõ reddita constare videtur ex ꝯfessione dictæ scđæ tutricis,q̃ etsi non probet rõnẽ fuisse redditam post administrationẽ pp tporis breuitatẽ,ut dictũ est,saltẽ ꝓbat,ꝙ prius fuerit reddita,quia non minus in hoc statur dictæ confessioni quã in reliquis,ut infra plenius demonstrabit̃.

4 Et † q̃uis dicto tpe rõ reddi non potuerit ad aliquem iuris effectũ & maxime liberatiõis.d. §. tutelæ,potuit tñ rõ calculari.

& de facto reddi,vt ex eo intelligeretur, quid & quantum debe

5 ret dicta tutrix,quæ † redditio rõnis de facto præcedens potuit post decretam administrationem confirmari & cõualidari,si in eadem voluntate partes permanserint, & de ea cõstet per indicium,de qua satis constare vr̃ in casu nr̃o,ex quo post administrationem decretã tutrix vltima ad instantiã primæ & ea pręsente fuit sibi confessa fuisse redditã rõnem, & sic per illa verba enunciatiua apparet indicium eiusdẽ voluntatis,ꝓut hæc omnia ꝓbari vñr in l.j.§.si filius fa.de leg.3.cum ibi not.p Bart.in fi.ubi hr̃,ꝙ si filiusfamiliàs durante patria potestate reliq̃t fidei commissum,& sic nulliter,ꝙ illud cõualidatur,si sui iuris efficiatur,& in eadẽ voluntate permanserit , in qua durare ꝓbatur p indicia ƒm gl.ibi,Dy.& oẽs Doct.Sufficiens autem indiciũ voluntatis est secundũ Bar.ibi,in fi. si dicat, ego feci testamentum uel codicillos,&c.quæ verba, secundum est non sunt dispositiua nouæ voluntatis,sed inducũt indicium ꝙ duret in prima voluntate,quo casu cõfirmant̃ codicilli,ut ibi, & non testamentũ p rationẽ,de qua ibi per eũ.Quemadmodum ergo illo casu per cõfessionem codicillãtis oritur indiciũ,ꝙ voluntas prima durat,& hoc codicilli ab initio nulli cõualidãtur , quasi nũc dimisit fideicommissum,ut dicit in illo tex.ita ꝙ trahuntur codicilli ad tp̃s habile,in quo de uoluntate appareret. Eodẽ modo est in casu nr̃o dicendum , ꝙ illa calculatio & redditio rõnis nulla ab initio ex defectu psonæ secũdę tutricis conualidetur, si tpe habili utraque pars in eadem uoluntate permanserit,tanquam trahat̃ rõnis redditio ad hoc tp̃s habile,& sic habeat̃ pro reddita tpe habili,in quo apparet,ꝙ prima voluntas durat,& de qua dicitur apparere ex dicta confessione acceptata per partem.Et si dicatur,ꝙ dictus.§.si filiusfamiliàs.cum ibi no.loquitur ĩ actu codicillari pendente a voluntate vnius tñ , & non in actu quia a uoluntate duorum pendet, & qui requirit factũ & quidẽ successiuum.Ad hoc respondetur,ꝙ ex quo tam prima quã secunda tutrix in prima voluntate permansit , & sic voluntas omniũ concurrit,ꝙ isto casu subest eadem ratio,quæ adest in actu ꝯsistenti solum in uoluntate vnius,q̃a tñ operatur voluntas duorum in actu,in quo vterque debet cõsentire,quantũ unius quo ad actũ quem ille solus põt perficere. Nec est conueniens, qđ hoc factum,hoc est ipsa rõ reddita tpe inhabili,trahatur ad tẽpus habile,ut est tex.no.secundũ intellectũ Salic.Roma.& aliorũ mod.in l.fi.C.qui admi.vbi probat̃,ꝙ bon. pos. agnita intra tempora primi,& sic tpe,quo nõ erat delata, operatur effectus tempore habili absque noua agnitione,ꝙ tanto magis & absq; dubio videtur verũ,si appareat indicium, ꝙ prima voluntas duret,per d.§.si filius.& p hoc tollitur oppositio , quæ fit per arg. d.l.qui superstitis.de acq.hære.quæ nõ loquitur isto casu. Nec per hoc dici potest,ꝙ hoc sit agnoscere, si de uoluntate solum constat p uerba enunciatiua,puta,si dicat,q̃a cognoui,&c. ƒm Bar. in d.§.fi.in fi.dum dicit,tunc non dicitur de nouo codicillari,sed ꝙ primi cõfirmantur.Præterea nõ põt dici noua agnitio bono.pos.si voluntas declaratur iudice absente.d.l.fi. Præterea ipsum codicillari est facti,arg.l.furioso.ĩ fi.de curatore furiosi, iuncta.le. seruum filij.§.eum qui chyrograph.& tamen factum præcedens trahitur ad tempus post,ita ꝙ illud factum conualidatur,& de nouo improprie & non vere factum dicatur,vt probatur in d.§.si filius.in ver.quasi de nouo datũ, quę dictio,quasi significat improprietatem.l.si cũ dotem.§.fi.sol.mat.cũ similib. videndum est econtra, ꝙ factũ post, plerumque trahitur retro & ad tp̃s pteritum.l.si huic scripturę.§. pe.ad leg. Aquil. & patet ex confectione postliminij.& l.Corne.& declarat Bar. plenẽ in l.si is qui pro emptore.in 5.q.prin.de vsucapio. Reliquorum ãt pstatio,q̃ ꝯsistit in dando.d.l.cum seruus,probatur autẽ ex dicta cõfessione, & q̃a tunc potuit dari & præstatio aliquorũ fieri,iõ eo tpe præsumitur datũ uel solutũ,& sic post decretã administrationem,quãuis uerba sint præteriti temporis secundum Bar.post Iacobũ But.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus per illum tex.de ver.ob.in l.certi cõdictio.§.si nũmos si cer.pet. in l.predia.de acq.pos.in l.post dotem.in 1.q.so.mat. cum quo alij transeunt in dictis locis,& in alijs ibi alleg. Calculatio verò pręcedens dictum inuentariũ probatur ex confessione prædicta,quia tunc temporis non potuit interuenire, ut dictũ fuit in præcedentibus,& est de mente Iaco.Butr.quem refert Bar. in d.l.post dotẽ.dũ ponderat,ꝙ cõfessio probat tunc factum.q̃uis uerba sint præteriti temporis, quia illo instãti potuit interuenire.

uenire.secus ergo quando dicta cõfessio ꝯtinet actũ qui tunc fieri non potuit, quia tunc probatur præcessisse & ante confessionem interuenisse. Nec conuenit, ꝙ calculatio præcedat, & etiã ex interuallo reliquorũ præstatio sequatur, q̃a redditio rationis non est actus qui fieri debeat unico contextu, & quod dixi de reliquorum præstatione, idem dico de consignatione librorũ, ad quã tenetur ille, qui ad reddendam rationem liberatur. l. j. §. officio. de tute. & rõni. distrah. & ibi Bar. quia tempore confessionis dicta consignatio potuit interuenire, ꝙ in cõfessione hoc etiam contineatur ex eo constat, quod confiteatur rationẽ
6 redditam, sub † qua librorum cõsignatio ẽt ꝯtinet, ut probatur in d. §. officio, iuncta expositione Bar. Dr̃. n. ibi, ꝙ tutor tenetur rões ꝯficere, & pupillo reddere. & Bar. sup verbo, pupillo, declarando dicit, nõ solũ quantũ ad calculũ imponẽdũ, sed ẽt q̃tum ad uolumen chartarum tradẽdum, & sic vult, ꝙ sub illo uerbo, rões reddere, includat vtrũque, & quod aliter nõ dicatur ratio reddita. Et ubi ẽt cõfessio intelligeretur de reliquis solutis ex libris cõsignatis administrationẽ decretã, idẽ tñ esset, ex quo postea tpe congruo contingit liberatio a redditione rationis uel a reliquorum præstatione, perinde ac si tũ solutio & consignatio prædicta facta fuisset. §. interdũ. inst. de rerum diuisio. l. qua ratione. §. interdum. de acq. rerũ dominio. quod enim prius ex dicta præstatione ꝓuenit ad secũdam tutricẽ, p̃sumitur ẽt apud eam fuisse tempore liberationis, nisi probetur cõsumptio, quæ non presumit, cũ sit facti. l. nam & si fur. si certum petat. l. in bello. §. factæ. de capti. & probatur ex no. p Bal. in l. ex ꝑsona. C. de ꝓbationibus. in prædicamento. ubi, & magis in specie hoc voluit Ange. consi. 202. incipien. Testator adultũ minorẽ, &c. qđ ẽt uerum est, si reliqua, q̃ fuerunt cõsignata, consisterẽt in pecunia, secundum Pau. de Cast. consi 371. inci. Ad primum q̃situm ꝙ pecunia, quæ reperitur ad tutorẽ ꝓuenisse, p̃sumitur extare, nedum apud eum, sed etiam apud eius hæredẽ. per. l. j. §. pen. de fidei. tu. Et ideo cum prædicta intelligantur fuisse apud tutricẽ liberãtem, uidetur tunc de nouo facta prędictarum rerum traditio & consignatio. d. §. interdũ. & sic tpe habili. ¶ Nec prædi-
7 ctis obstat † ꝙ in liberatione facta redditione rationis non ueniunt libri, in quibus descripta est rõ. l. fi. §. inter cætera. de libe. lega. & ibi Bar. quia aut fit mentio de redditione rationis positiuẽ, puta de ratione iam reddita, vt q̃a probatur per instrumentũ, vel cõfessionẽ, rationẽ esse redditam, & tunc dicitur probari traditio reliquorũ & cõsignatio librorũ, & idẽ vbi de rõne reddenda loquitur dispositio. d. §. officio. cum ibi not. p Bart. quia cum natura verbi de necessitate includat prædicta. d. leg. cum seruus. perinde est, ac si de illis fuisset facta specialis mentio, secũdum Bartolum in l. fideiussorib. §. meminisse. de legat. 1. & in l. vxorem. §. agri plagam. de lega. 3. si uerò fit mentio de redditione rationis priuatiuẽ, puta q̃ liberatur q̃s à redditione futura, & isto casu aut talis liberatio cõtingit occasione liberationis iã redditæ, & idẽ: quia est eadẽ ratio, aut ad effectũ ut liberetur ille qui rationẽ nunquã reddidit: & tunc nõ uidetur a librorum cõsignatione liberatus. d. §. inter cætera. cum ibi no. p Bart. & hoc casu tantum uerificari põt, qđ dicit Soc. cõs. 191. col. ult. & est ratio diuersitatis, quia hoc ultimo casu ꝟm iuris interpretationẽ intelligitur solum liberatus a scrupulosa inquisitione, & non ab omni eo, qđ uerbum sonat. l. si seruus uetitus. de leg. 1. & ibi no. oẽs. Et ꝓpterea non cẽsetur liberatus ab eo qđ reperitur extare apud eum de bonis illius, cui tenebatur reddere rõnẽ, q̃ dicũtur esse de reliquis, à quo ex p̃statione nõ intelligitur liberatus d. l. si seruus uetitus. in l. dominus Sticho. §. fi. de pec. lega. & no. ibi Ba. p Ang. & Pau. de Cas. i dictis cõsilijs Pet. de Anch. in cõsi. 174. Circa primũ punctũ, &c. & Ale. cons. 62. 4. vol. & tñ vbi de ratione reddita uel reddẽda & sic positiuẽ fit mẽtio, absque dubio sub ea cõtinetur reliquorũ p̃statio. d. l. cum seruus. Ideo in casu nr̃o est idẽ, quia cõfitetur tutrix esse sibi redditã rõnẽ. & p p̃dicta uidetur, ꝙ oĩa, q̃ allegant in ꝯrium, sint sublata. ¶ Nam
8 † dum dicebatur, ꝙ tutori ante decretã administrationẽ nõ põt reddi ratio, q̃ non habeat iuris effectum, quia ea quæ sunt concessa illi, tunc conceduntur cum effectu iuris, secundum Bar. in d. l. tutor qui repertorium. in fi. quia est concedẽdũ, ꝙ ubi permittitur alicui tutori eo tpe, quod habet iuris uigorẽ, & ubi ꝓhibet, licet non possit cũ effectu actus facere. tñ de facto potuit uidere rõnes tutoris remoti, & de facto postea approbat & reprobatur, nõ tanquã tutor, sed tanq̃ quilibet, quia hoc nõ ꝓhibetur ad effectum iuris, & quamuis talis approbatio, uel reprobatio, seu calculatio non ualeat. & sic pupillo noceat, si tñ decreta administratione vtraque pars remaneat in prima voluntate, & hoc cõstet p indicia, omnia prius facta ꝯfirmãtur, & ad hoc tempus congruũ trahuntur, & est perinde ac si tunc fuisset rõ reddita. Et propterea non dicebat̃, ꝙ oĩa debuerunt renouari ad hoc, vt liberatio ꝯtingere possit, p ea q̃ voluit Are. ꝯs. 13. ꝓcedit, sed dicit̃, ꝙ oĩa finguntur renouata. d. l. 1. §. si filius. de leg. 3. cũ ibi no. & plenius fuit dictũ superius, & p ꝯsequẽs acceptatio,
9 & reprobatio, & oĩa alia uñr facta tpe ꝯgruo. Nõ obst. ẽt, ꝙ † tutoris ꝯfessio nõ noceat pupillo. l. certã. §. sed an ipsos. de confes. q̃a hoc non ꝓcedit, q̃n sup ea fuit decretũ iudicis interpositũ, tunc. n. p̃sumitur veritatem continere, & pupillo præiudicat, & idem in confessione procuratoris, secundum Ang. in l. e. 2. C. de præ. cur. lib. 10. & nouissimẽ in l. 2. §. fi. si cer. pet. Nec dicat, ꝙ Ang. dicat opposi. dum subdit, licet talis confessio in præiudicium fisci uel dñi nihil operetur, sed in præiudiciũ cõfitentis: quia prius dixerat, ꝙ ꝓcurator ad agendum non poterat confitendo liberare debitorem, nisi forte decretum iudicis interueniat, ut ibi. Vñ sis cautus, dicit ipse, ꝙ semp interueniat decretũ iudicis. postea hoc declarãdo subiũgit, ꝙ ꝯfitẽti p̃iudicat, & nõ dño, hoc est, ꝙ dñs poterat habere regressum ꝯ procuratorem tanquã probetur ꝯ cum uera exactio, non aũt intellexit, ꝙ debitor nõ liberetur; q̃a aliàs decretũ nihil operaretur, cuius ꝯrium dixerat prius. ¶ Item non ob. dum dicebatur, ꝙ talis cõfessio nõ probat, rõnem nõ fuisse redditã de iure uel de facto, ꝟm Pet. de Anch. in d. ꝯsi. quia ꝯrium aperte p̃supponit Spe. in tit. de instr. edi. §. fi. uersi. si porrò. ubi ponit formã instr̃i post redditam rõnem, & per modũ ꝯfessionis simplicis. Nec aliqua vrgens ratio vr̃ adduci posse in ꝯrium. & quamuis Pet. de Anch. in p̃allegato consi. quasdam alleget, nõ vñr tñ efficaces. ¶ Non ob. n. dũ primo allegat. l. si forte. de castren. pecul. quia illa lex cum simili. loquitur in his, in quibus partes non p̃nt liberè renunciare & sibi præiudicare, ꝟm Bar. ibi dũ r̃ndet ad l. optimã. C. de contrahen. & commit. stip. sed in casu nostro in potestate partium est reddere rõnem, uel nõ reddere, ideo si quis ꝯfiteatur rõnem redditam, in sui præiudicium probat confessio. d. l. optimã. Preterea. d. l. si forte, non habet locum, q̃n interuenit iudicis decretum, ꝟm Alex. in l. sciendum. de verb. obl. & ultra eum hoc prius uoluit Bar. in l. ambitiosa. de decr. ab ordi. facien. uers. visis & examinatis dictis regulis, &c. Quod ẽt procedit ꝟm Alex. ubi supra ẽt si illud, quod omittitur, non potuit interuenire tpe confecti instrumẽti: quia p p decretũ præsumitur, ꝙ interuenerit prius. nec isto casu locum hẽt ꝟm eum. l. 1. cum ibi no. C. de fide instr. & iure hast. fis. lib. 10. & quod not. Bar. in d. l. sciendum. ¶ Non ob. no. per Bar. in d. l. sciendum, in quib. fundatur Pet. de Anch. quia ut ẽt dixi, d. l. j. locum habet in solẽnitate, quæ requiritur pro forma, super qua nõ p̃nt partes disponere, sicut p̃nt super redditione rationis. Nec ẽt obst. ꝙ huic confessioni ius & natura resistat: quia, ut ẽt dictũ est, ꝯfessio non ꝓbat redditionẽ factã post decretã administrationẽ, sed factã prius, & ualidat dictã redditionem inualidã: q̃a per eam probatur, ꝙ partes durant in eadẽ uoluntate. ¶ Item non ob. ꝙ ubi opus est facto, uerba non sufficiant: quia cõceditur, sed dicitur, ꝙ ipsum factũ necessarium probatur mediante cõfessione. d. l. g̃naliter. C. de nõ nu. pec. Ac etiam minus ob. ꝙ aliud sit confessio, & aliud rõnis redditio: q̃a hoc similiter non negatur, sed allegatur, ꝓpter ip-
10 sam cõfessionẽ dicta redditio ꝓbatur, sicut uidemus, ꝙ † si ꝯfiteor rem meam esse tuam, per hoc in te dñium nõ transferetur; q̃a ut eius translatio locũ habeat, requiritur factum, i. traditio. l. traditionib. C. de pac. & tñ per dictã cõfessionẽ probatur dominiũ esse tuũ, ꝟm Bar. in l. cum falsa. C. de iur. & facti ign. Nec
11 † videtur facienda differentia inter factum momentaneum, & successiuum: quia in proposito nõ p̃t assignari diuersitatis rõ, nisi quia uno casu tpe confecti instr̃i potuit factum interuenire, & alio casu non, quæ debet solũ attendi in his, super quibus possunt partes disponere, sicut possunt super dicta redditione rõnis, quæ a uoluntate partium liberè pendet, ut dixi: q̃m in illa uel circa illã non requiritur aliquid pro solẽnitate formali, sed ea quæ in illa debent interuenire, proueniunt ex natura, & qualitate actus, qui sine illis introduci non põt, & ideo si quis cõfiteatur nauem, uel domum sibi fabricatam, uel ædificatam a ꝓmissore, absq; dubio probaret confessio, quamuis cõtineat fa-

ctum ſucceſſiuum, & circa illam plura requirantur, iuxta.l.eū
qui ædes.de vſucapionib.adeo ꝙ dr̃ opus formæ.l.ſi is qui qua
dringēta.§.q̃dã.& ibi Bar.ad leg.Fal. ſed ꝗa illa de ſolēnitate for
mali,ſed exigūtur ex qualitate rei, dr̃ ɔfeſſio facta ſup eo pēdet
a uoluntate & diſpōne hoīs,& idcirco ꝓbat. Nec ob.no.in l.aſ
ſiduis.C.qui potiores in pigno. habe. cū cōcor. ꝗa in caſib.illis
ɔfeſſio nō ꝓbat ſpāli rōne,q̃ in caſu nr̃o nō p̃t locū habere,nec
alia ob,ideo ꝓbant. ¶ Nec ob.ꝙ decretū ſit nullū tanq̃ interpo
ſitū ſine cauſæ cognitione: ꝗa ubi ɔfeſſio poſſet referri ſolū ad
redditionē rōnis factā poſt decretā adminiſtrationē, nō poſſet
forte ɔ̃trium ꝓcedere,ſed ſi referat̃ ad calculationē, q̃ potuit de
facto ꝓcedere:tūc potuit cauſæ cognitio interuenire. Et ita de
12 tali redditione dēt ɔfeſſio intelligi & † cognitio præſumi,maxi
mè pp p̃ſentiã & ɔſenſum ꝓpinquorū, qui veriſimiliter debue-
rūt ſcire & perſcrutari,an prius fuerit rō reddita: ꝗa aliter non
p̃ſumerent ɔſenſiſſe.l.tranſactionē.& ibi p Doc.C.de tranſac.
l.Polla.& ibi Bal.C.de his quib.ut indign. cū cōcord.& a quib.
ꝓpinquis iudex p̃ſumitur informatus, ſicut ab eis debuit infor
mari.l.magis puto.§.ne paſſim. de reb.eo.& ꝙ ſic fecerit,p̃ſumi
tur,ut habetur plenè in d.l.ſciendū.& ita declarat, & uult Imo.
in ɔſi.19.incip.In qōne q̃ vertit̃,& q̃ uerſa eſt,uerſ.ſextū dubiū.
ubi ɔcludit, ꝙ iudex p̃ſumitur informatus a ꝓpinquis minoris
p̃ſentib.& ɔ̃ctui ɔſentientib.Nec videtur curandum, ꝙ in caſu
ſuo affirmauerint,uenditionē eſſe utilē minori: quia ſemp im-
plicitè idē iuris p̃ſumptione affirmāt, qñ ſimpliciter cōſentiūt:
quia creditur,ꝙ aliter nō ɔceſſiſſet, & habetur in d.l.tranſactio
nē.& in d.l.Polla.Immo voluit Imo.fortius in cōſi.p̃cedenti,ꝙ
licet eadē die & hora,qua facta fuit uēditio,ſit iudex adhibitus,
ꝗ ſtatim decretum interpoſuit, ꝙ non poſſit ex breuitate tpis
argui nullitas decreti:ꝗa p̃ſumitur rectè & rite interpoſitū,ſm
Specu.in tit.de empt.& uend.§.nunc dicendum.ver.& breuiter
ſcias,&c. ¶ Nec ſm eum obſt.no.p Bar.in l.prolatã.C.de ſentē
tijs,ꝗa loquitur in ſnīa, de cuius cauſæ cognitione dēt appare-
re per acta.c.qm̄ ɔ̃.de prob.ſed in decreto ſecus: ꝗa iudex pōt ſe
extraiudicialiter informare, ideo potuit ſe prius informare, &
ita p̃ſumitur.Propterea nō ſequitur,ꝙ cognitio cauſæ fuerit o-
miſſa ex dicta tpis breuitate:ꝗa potuit p̃cedere.& iſtud ſatis ēt
uoluit Ale.in conſ.80.5.vol.vbi dicit,ꝙ p̃ſumitur ꝓ decreto,ex
quo iudex potuit tpe decreti habere informationē a ꝓpinquis:
ſed p̃ſertim hoc videt̃ ɔſtanter uerū,qñ fuerunt pñtes, & ɔſenſe
rūt cū iudice.quo caſu non loquit̃ Pet.de Anch. in ɔſ. in ɔ̃rium
allegato;ꝗa non fuerunt in caſu ſuo cropinqui p̃ſentes,uel ſal-
tē non fuerunt adhibiti,& per hoc declaratur,quid operet̃ con
ſenſus & pñtia ꝓpinquorum ultra decretū;quia inducit,ut faci
lius p̃ſumatur,cāæ cognitionem fuiſſe adhibitam, & ſic remo-
uetur id,quod circa hoc dicebatur in ɔ̃rium. ¶ Et ſimiliter non
obſtat,ꝙ non apparet de peritia coniunctorum,ſine qua iudex
nō potuit habere ueram informationē: quia ſaltem præſumit̃,
ꝙ dicti ꝓpinqui fuerūt informati a peritis, & ꝙ intellexerunt
rōnes fuiſſe p pitos calculatas ex quo conſenſerūt,aliàs non ɔ-
ſenſuri uериſimiliter p p̃allegata,& qui ſic informati præſumun
tur etiã iudicem informaſſe,& nedū implicitè per ſimplicem ɔ-
ſenſum,ſed ēt expreſsè,ex quo erat pñtes,& ſic potuit tpe dicti
decreti interpoſitam informationē ab eis ſuſcipere,ſm Bar.ple
nè & omnes,in d.l.ſciendum.Ex quib.omnib.hincinde collatis
non parū ſubſtituti,& ſatis dubius fui.& ꝓpterea concordiã in
ter partes ſæpius laudaui & quæſiui,ſed poſteaquam uolunt &
inſtāt,ut declarē, ꝗd ſentiã,dico & concludo ſm ſcientiã meã
legalē,ꝙ prima tutrix non tenetur rurſus, & iterum ad redden
dum rōnem adminiſtrationis,tanq̃ ſit ſatis probatum per ea, q̃
pro hac ultima parte ſunt allegata. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta ab eo,qui ſe pro tutore geſſit,non ualet,ſed pupil*
lus uendicat rem alienatam cum fructibus, niſi percepti ſint a
bonæ fidei poſſeſſore.& nu.6.
2 *Alienatione rerum pupilli nulla exiſtente,propter defectum ſolē*
nitatis,ſi precium conuerſum ſit in utilitatem pupilli ſatisfaciē
do creditoribus,quibus bona mobilia non ſufficiebant,& pupil-
lus uelit uēdicare, repellitur exceptione,niſi reſtituat ea, de qui
bus hic.
3 *Allegationi tutoris,quod non extent, niſi tot bona pupilli, ſtatur*
etiam ſi non producatur inuentarium,niſi contrarium probetur
ſecundum communem opinionem.
4 *Bonæ fidei poſſeſſor non tenetur ad reſtitutionem fructuum indu*
ſtrialium conſumptorum.
5 *Error iuris cauſat bonam fidem quo ad fructuum acquiſitionem.*
6 *Tenuta nulla ex defectu citationis ſi de iure debuit concedi,& pe*
tatur reuocatio,poteſt ex aduerſo peti confirmatio.

CONSILIVM XCI.

CIRCA ea,quæ proponuntur,vr̃ prima facie dicē
dum,ꝙ ſer Ioãnes de Curte teneatur rem cū fru-
ctib. reſtituere, qm̄ datio tutoris facta pupillo ex
duob.vr̃ nō ualere. Et primo,ꝗa cū pupillus eſſet
clericus,non potuit ei tutor dari a iudice ſeculari;
ꝗa non ſuppoſitus ſuæ iuriſdictioni,ſm Bar.in l.1.uerſ.nota ꝙ
oportet,&c.de tu.& cur.dat.ab his. Secūdo,ꝗa ille ꝗ fuit decre
tus tutor,erat pupilli creditor & in q̃titate notabili,ꝗ tutor da-
ri nō potuit,vt no.in auth.minoris debitor.C.ꝗ tuto. dare poſ.
Vēditio ergo prima facta huic falſo tutori fuit nulla, ꝗa res im-
mobilis minoris nō p̃t alienari ſine authoritate tutoris.inſt. de
autho.tuto.§.1.& inſt.quib.alie.licet vel nō §.nūc admonēdi.&
licet verus tutor rē pupilli poſſit palã emere,ut no.in l.ſi in em
ptione.§.fi.de ɔ̃hen.emp.dicto caſu pupillo p̃ſtat authoritatē,&
illo caſu licet ad ɔmodū ꝓpriū,ut ibi dicitur.& ſic ſolēnitas non
abeſt,ſicut in caſu noſtro abeſſe dicit̃,ex quo nō eſt uerus tutor
1 quia datio nō valuit. ¶ † Et eadē rōne nō ualuit ſecūda alienatio
facta per dictū tutorē nulliter datū, ſiue hoc fuerit nomine ꝓ-
prio,ꝗa ĩ dicta re nullū ius habebat,vt dictū eſt ſiue tutorio no
mine,vt eſt caſus in l.2.ff.de eo ꝗ ꝓ tuto.ubi dicit̃ clarè.ꝙ aliena
tio ñ ualet facta ab eo,ꝗ geſſit ſe ꝓ tutore,& ppea poterit eam
rē pupillus petere,ut ibi dicit̃ in tex.& in l.ſi p̃diū.C.de p̃diis mi
norū,ubi hr̃,ꝙ ſi alienatio rei minoris non ualet, ꝗa facta ſit ſi
ne p̃toris authoritate, ꝙ uēdicari poterit una cum fructib. per
ipſum minorē.Iſte.n.titulus ſer Ioannis, qui habetru pro nō ti
tulo,cū ſit nullus,nihil ꝓdeſt ad acquiſitionē fructuū.l.fructus
de uſuris,& notat Bar.in l.ex diuerſo.in prin.de rei vēd.Et iō di
ctus ſer Ioãnes tenetur rem cū fructib.reſtituere,quãuis ēt a mi
nore ēt non emerit,ſed ab alio.l.2.C.ſi quis ign. rem min. ¶ Sed
p̃miſſis nō obſtātib. ɔ̃riū puto uerius.Et in primis dico,quam-
2 uis tã prima,q̃ vltima alienatio ſit nulla,nihilo minus † ſer Ioan
ni abſq; dubio datur retētio, ex quo preciū poſſeſſionis uēditæ
conuerſum fuit in utilitatem ipſius pupilli,quia de illo fuit ſatis
factū creditoribus.Et hoc dūmodo ꝓbet̃,ꝙ ex alijs facultatib.
puta bonis mobilib. ipſius pupilli nō potuerit ſatisfieri æri alie
no,vt eſt caſus in d.l.ſi p̃diū.C.de prediis minorū.vbi habet̃,ꝙ li
cet alienatio rei immobilis ipſius minoris ſit nulla, qñ ſolenni-
tas non eſt ſeruata,& dominium a minore non recedat,adeo ꝙ
ei liceat rem cum fructib. vēdicare.nihilo minus ſi precium uer
ſum ſit in utilitatem minoris,& ꝓbari poſſit,ꝙ de aliis faculta-
tib.mobilib.ut in gl.nō poterat creditorib.ſatisfieri,minor agēs
poterit exceptione doli repelli, donec reſtituat preciū cū uſuris
quas p̃ſtaturus eſſet, donec reſtitueret ſumptus meliorati præ-
dij,& loquit̃ ēt ille tex. qñ emptor erat in mala fide. Quod aūt
conuerſum ſit precium in utilitatem pupilli in caſu nr̃o,ɔſtat ex
eo,ꝙ de illo ſatisfactū eſt eri alieno,pp q̄d licet rem minoris ēt
immobilem alienare.l.ob æs.C.de p̃diis min.& l.magis puto.§.
ne paſſim.de reb.cor.& ꝙ de bonis minoris mobilibus nō poſ
ſet ſatisfieri creditorib. poterit probari ex inuentario q̄d fecit
tutor,allegando ꝙ alia bona mobilia non extabāt.l.fi.§.licentiã
3 C.de iure delib.& ibi no.Doc.immo † ſi alleget̃ ſolum bona mo
bilia extitiſſe uſque ad certam ſummam,q̃ ſit lōge minor quam
q̃titas æris alieni,erit fundata intentio ſer Ioãnis abſque produ
ctione alicuius inuentarij,ſi ex aduerſo nō probet̃, ꝙ extabant
bona maioris ualoris.ſm gl.in l.cum de lege. de probatio.cum
qua tranſit Bar.in d.§.licētia.& in l.conficiuntur.§. codicilli. de
iure codicillorum.& in l.decem.de verbor.obligatio.& in leg.ſi
conſtante.in prima q.primæ partis. ſoluto matrim. & in rubri.
de noui ope.nunciatio.& Anto.de Bu.in cap.primo,de proba-
tio.& dicit Alexand.in dicta rubri.quòd hec opinio ſeruaretur
in practica propter authoritatem glo.& Bar.tutius tamen erit
nedū hec allegare,ſed etiam dictum inuentarium producere ꝓ
pter illos,qui tenent contrarium,quamuis,ut dixi,opinio gl.&
Bar.ſit cōmunis,& debeat ſeruari,&c. ¶ Ex alio etiam datur re-
tētio dictō ſer Ioãni,donec ſibi erit ſatisfactū de eo q̄d ſoluerit
cre-

creditorib. quia creditores predicti ius suum & etiam hypothecæ cesserunt dicto ser Ioanni, unde in hoc potest uti retentione, secundum Bartolum in l. si non sortem. §. si centum. de condi. indebiti. vbi dicit post alios, quòd rem non debitam possum retinere propter aliud debitum, si sit mihi obligata, per l. 1. C. si ob chyrographar. pecuniam. Quòd autem ser Ioannes sit creditor minoris pro tota quantitate, quam soluit creditoribus ipsius pupilli, nedum constat ex dictis cessionibus, sed etiam sine cessione, quia possum satisfacere creditoribus alicuius eo etiã ignorante & inuito, & ille mihi obligatur actione negotiorum gestorum. l. soluendo. cum glo. 1. de neg. ge. & hoc quod de retetione dr̃ iudicio meo dubium nõ habet, etiam cessante dicta cessione hypothecæ, p tex. in d. l. si prędium. Et similiter non tenet
4 ser Ioannes ad fructus consumptos, q̃a cum † sit in bona fide, illos fecit suos, & post consumptionem non tenetur ad restitutionem fructuum industrialium, §. si quis a non domino. & ibi no. gl. insti. de rerum diuisio. & no. gl. inst. de offi. iud. post prin. & in l. ex diuerso. de rei uendicatio. in prin. & ita cõmuniter tenetur & attestatur, & etiam sequitur Ant. de Butrio, & Imol. in cap. grauis. de restitutio. spoliato. & ibi etiam Abbas dicit opinio. gloss. esse cõmunem, quę locum hẽt, etiam si bonę fidei possessor factus sit locupletior, ſm Doctores post glossam. Quod autem fuerit ser Ionnes in bona fide, præsumitur in dubio ex titulo, l. e. penultima. C. de euict. & sufficit titulus nedũ verus, sed ẽt putatius errore iiusto. l. igit. §. pen. de libe. cau. & declat Bar. in l. Celsus, de vsucap. Et iõ quamuis in casu nr̃o titulus sit nullus: tñ ser Ioannes putauit eũ validũ, & hoc in dubio est p̃sumẽdum, quia ignorauit minorẽ esse clericũ, maxime cũ incederet in habitu clericali, & ẽt p̃sumit̃ ignorasse tutorẽ datũ fuisse creditorẽ, quia in facto alieno p̃sumitur ignorantia. l. fi. pro suo. l. verius. C. de ꝓbationib. Et vbi ẽt fuisset sciens, adhuc tñ p̃sume
5 ret in iure errasse, & † qui error iuris causat bonam fidem quo ad fructuum acquisitionẽ, vt no. in l. si fur. §. 1. de vsuca. & Bart. in l. sed si lege. §. scire. de peti. hęr. & q̃uis Bar. ibi dicat, ꝙ talis error iuris est probandus, quia in dubio non p̃sumitur. l. leges. C. de legib. Nihilo minus ĩ casu nr̃o probat̃ p̃sumptiuẽ ex eo, ꝙ dictus ser Ioannes emit palã, & p̃tore authore, q̃ authoritas p̃toris inducit p̃sumptionẽ bonæ fidei ſm Bar. no. ĩ l. frater. ff. de ꝯ. indeb. in vlt. char. vers. 3. q̃ro quid de ꝯ̃ctu emptionis, &c. dicens ꝙ p̃ntia inducit p̃sumptionem bonæ fidei, p. l. fi. ff. qđ met. cau. ergo necesse est p̃sumere ignorãtiã facti, vel ubi cõstaret de sciẽtia facti p̃sumeret ignorantia iuris, al's si sciã ẽt iuris p̃sumeret, p̃ntia iudicis nõ induceret præsumptionẽ bonæ fidei, ꝑut inducit, ſm Bar. Ista ergo p̃sumptio facit cessare aliã p̃sumptionẽ, iuxta no. in l. diuus. de in integ. rest. q̃a. n. benignior est, q̃a excludit malã fidẽ, & sic delictũ, dẽt ꝓualere. l. merito. in pri. ff. pro so
6 cio. Si ergo de bona fide dicti ser Ioãnis ꝯstat, ex † hoc sequit̃ ꝙ ad fructuũ restitutionẽ non tenetur, ut est casus in l. quæcũq;. §. fi. iũcta gl. ff. de publicia. Dr̃. n. in tex. ꝙ qui deceptus falso tutore authore emit, bona fide emisse vr̃, ñ tñ tenuit alienatio, ſm gl. per l. q. neq;, de reb. eor. sed hoc ꝓdest quo ad fructus, & sic vult gl. ꝙ emẽs bona fide a falso tutore, fructus faciat suos, & illã gl. dicit Ang. esse diligẽter notãdã, q̃a ꝓbat, ꝙ ille, q̃ emit rem alienari ꝓhibitã iusto errore facti ductus, facit fructus suos, & nõ tenet̃ eos cõsũptos restituere ecclesiæ nec pupillo. Et istud ẽt ꝓbat̃ in l. 2. C. si quis ign. rẽ min. ubi aperte dr̃, ꝙ res minoris nulliter alienata uẽdicari p̃t a possessore cũ fructib. si nõ bonæ fidei emptorẽ fuisse ꝯstiterit, & sic est ibi casus p dictã gl. q̃ non allegat illũ tex. ¶ Nõ obs. allegata in ꝯ̃riũ, q̃a dũ dicebatur, ꝙ res poterat cũ fructib. vẽdicari, p l. si p̃diũ. C. de p̃d. min. illud procedit, q̃n emptor fuit in mala fide, p d. l. 2. & ibi no. maxime p Salic. Quinimo ubi ẽt bonæ fidei possessor ꝯsumptis fructib. teneret, quatenus esset factus locupletior, ſm opinionẽ Bar. ĩ d. l. ex diuerso. in prin. de rei uend. & Abb. in d. c. grauis. de rest. spol. tñ in dubio factus locupletior nõ p̃sumit̃, nisi probet̃, ſm Ang. in ꝯs. 133. Super 1. pũcto, &c. añ fi. & expressius in ꝯs. 160. D. Catherina. in fi. & Pa. de Ca. in ꝯsi. 17. col. pen. licet idẽ An. al'r dixerit in l. utrũ. de petitione hęreditatis. ¶ Nõ obstat ẽt inq̃tum dr̃, ꝙ alienatio est nulla, quia licet ita sit, nihilominus datur, retẽtio donec fuerit p̃ciũ restitutũ, p p̃dicta poterit ẽt peti, ꝙ dicta prima & secũda alienatio p iudicẽ solẽniter ꝯfirmet̃, ex quo de nouo debet fieri vẽditio ipsi ser Ioãni p p æs alienũ ipsi' minoris,
7 vt † ꝓbat̃ ex notatis p Ang. Imo. Rõ. Pau. de Cast. & Ale. in l. si finita. in prin. de damno infe. & in l. 1. C. de Carb. edi. vbi concluditur, ꝙ si tenuta fuit nulla: puta ex defectu citationis, quæ iure debuit cõcedi, ꝙ si petat̃ reuocatio, ꝙ ex diuerso peti põt ꝯfirmatio, & ꝙ cõfirmari põt & dẽt, & ꝙ ẽt in casu nostro procedat, probatur, & est casus, qui non allegatur in l. 1. §. item hoc edictum. uers. ẽt. ff. qđ falso tutore auth. ubi dicitur, ꝙ si gerẽs se pro tutore authoritatem accõmodauerit: nihil agit, nisi forte p̃tor decreuit ratum se habiturum, id, qđ his authorib. gestũ est. Tunc. n. ualebit per p̃toris tuitionẽ non ipso iure, dicit text. Et sic est ibi casus clarus, ꝙ id, qđ gestũ est ab eo, qui gessit pro tutore, põt a prætore & iudice confirmari, q̃uis ipso iure non ualeat. Et in casu nostro absque dubio iudex dẽt dictam cõfirmationem concedere, ex quo uidet alienationem ex iusta cã factã fuisse sine fraude. Et cõsulo, ꝙ petatur & impetretur cõfirmatio, ne abinde in antea teneat̃ ser Ioannes ad fructus, ex quo incepit hr̃e scientiam post litem motam, ꝙ contractus est nullus, per ea quæ habentur in d. l. ex diuerso. & in d. c. grauis. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Creditor nõ confecto inuentario succedens debitori amittit actiones suas, quæ confunduntur.*

2 *Debitor instituens creditorem suum, uidetur instituisse animo compensandi. quod est intelligendum, ut infra nu. 5. 7. & 9.*

3 *Vsuræ hodie quia prohibitæ sunt in illis casibus, quibus quis de iure ciuili ad eas tenetur, hodie debet pecuniam debitam ponere ad licitum quæstum, aliàs tenetur ad illud, quod honestè percipi potuit.*

4 *Actio creditoris succedentis debitori confunditur pro ea parte, pro qua succedit, pro alijs uero salua contra hæredes manet.*

6 *Tutor malè administrans obligatur ex quasi contractu.*

8 *Aequalitatis seruandæ ratione sæpe limitatur & ampliatur testatoris dispositio.*

CONSILIVM XCII.

PROPONITVR in facto, ꝙ magister Moreletus tanq̃ auus maternus administrauit bona nepotũ suorũ & pupillorũ ex filia p̃mortua, & ꝙ ad illũ peruenerũt certæ q̃titates pecuniarũ repertæ ĩ hr̃ditate, quas exegit a debitorib. p̃dictorũ, quas ẽt ꝑcepit ex uẽditione quarũdã rerũ venaliũ. Cũ ergo p̃dicti nepotes fuerũt hæredes instituti pro dimidia a dicto suo auo materno, & illi p dicta quota successerũt, q̃ritur, an agere possint ꝯ cohæredẽ ad dictas q̃titates, & ab illo petere rõnẽ administra-
1 tionis. Et prima facie vr̃ dicendũ ꝙ nõ: q̃a † ex quo fuerũt hæredes, ꝯfusa est q̃libet actio, q̃ ꝯpetebat ꝯ̃ auũ defunctũ, sicut q̃n q̃libet alius creditor nõ ꝯfecto inuẽtario succedit debitori suo. l. debitori. C. de pac. & tradit̃ in l. fi. §. ĩ ꝯputatione. C. de iur. de-
2 lib. ¶ Secundo istud ꝯfirmatur alia rõe: q̃m † auus videtur instituẽdo suos nepotes hoc fecisse aĩo compensandi cũ eo, qđ illis debebat, & sic fieri dẽt ꝯpensatio. l. si cũ dotẽ. §. si pr̃. sol. mat. authẽ. p̃terea. C. vñ vir & vx. & l. q̃m nouella. C. de inof. test. & in totũ extinguitur debitũ in effectu, ẽt si portio, in qua nepotes fuerũt instituti, nõ ascenderet ad illud, ad qđ auus erat debitor, ut sentit gl. in l. creditorẽ. de lega. 2. dũ dicit, ꝙ frustra q̃ritur de æstimatione, cũ qua trãseũt Dy. Bar. & Pa. de Ca. ĩ l. cũ ab uno. de leg. 2. in lectura Padua. & maximẽ aĩus ꝯpẽsandi dẽt p̃sumi, ex quo tutor cogitur suscipere munus tutelæ, & administrare, inst. de excusa. tu. in prin. & l. tutori. & ibi no. C. de neg. ges. & l. curatoris. eo. ti. & sic cũ sit debitor ex cã necessaria. d. §. si pr̃. & ĩ aliis legib. allegatis. ¶ Sed p̃dictis & aliis nõ ob. ꝯ̃riũ est uerius. Nã huic auo materno, q̃ suis nepotib. erat successurus ab intestato. §. j. ĩ aut. de hęred. ab intest. delata fuit legitima tutela. §. ex his. eo. ti. & p Bar. ĩ l. legitimos. ĩ prin. de legi. tut. Et anteq̃ inciperet administrare bona pupillorũ, debuit ꝯficere inuẽtariũ, & administrationẽ suscipere cũ decreto iudicis. l. fi. C. de arbit. tute. & notat̃ p gl. & Bar. in d. l. ltĩmos. ubi ẽt dr̃, ꝙ ad alia tenet̃ ẽt ltĩmus tutor, de quib. ibi p eos. Quia ergo auus incepit administrare bona pupillorũ añ ꝯfectũ inuentariũ, & sine iudicis decreto, cœpit teneri ad iteresse, ꝙ æstimari debuit ꝯ̃ illũ adhuc uiuẽtẽ p iurm ĩ litẽ. l. tutor q̃ re p̃toriũ. d. adm. tu. §. j. ꝙ iurm subir̃

potuerunt dicti nepotes,ex quo sunt adulti.l.uideamus.in pri.
de in litẽ iurãdo.Et q̃uis iurm in litem nõ pstaret ɔ̃ hęredẽ tuto
ris.l.pen.& fi.C.arbit.tute.ad interesse tñ tenetur, qđ poterit ꝓ
bari alijs legitimis ꝓbationib.vt in dictis iurib.& facit.l.pactu.
de ꝓb.Et similiter tenebat unus reddere rõnem administratio
nis tanq̃ tutor.l.1.§.officio.de tute.& rõ.dis.& ẽt tanq̃ negotio
rũ.gest.l.2.de neg.gest.& probat ex no.p gl.in l.quędã.in prin.
de edẽ.& ubi nõ reddat,similiter ad interesse agit ɔ̃ hæredẽ,qui
ẽt obligat reddere rõne.Et ubi ẽt fecisset auus omnia prædicta,
tamen pecuniam pupillarem debuit & obligatus fuit deponere
ad cõparationem prædiorũ.l.ita aũt.in prin.de adm.tut.quod si
nõ fecit,ad vsuras tenebatur.d.l.tutor qui repertoriũ.§.si post ,
& ad grauiores,si pecuniã in suos vsus clam ɔuertit,vt ea.l.§.pe
cunia.& l.existimo.eod.tit.prout fecit auus iste , qui pecuniam
non deposuit,sed illã in suos vsus ɔuertit,& quidem dolosè,qui
dolus probatur,ex quo inuentariũ nõ cõfecit.d.l.tutor.in prin.
3 & l.3.§.tutores.ff.de suspect.tutor.Et† q̃uis hodie usurę sint ꝓ
hibitæ,& exigi nõ possint.auth.ad hæc.& ibi no.de vsu.tñ isto
casu & alio simili,q̃uis peti non possint tanq̃ vsuræ, peti tñ po-
tuerunt ẽt hodie tanq̃ interesse,uel peti poterit,q̃tũ pupillus ꝑ
cipere potuisset ex fundo,qui emi debuit,ſm Bar.in d.l.tutor.§.
si post.& i §.seq. q̃ ẽt dicit, ꝙ ad ɔueniẽdũ tutorẽ de negligẽtia
in emendo nõ sufficit probare, ꝙ tutor nõ emerit,sed dẽt ꝓba
ri,ꝙ fuerũt pdia venalia,q̃ emi potuerũ .Et idẽ ꝓbatur ex no.p
Bar.in l.diuus.ad l.Falc.vbi dicit,ꝙ licet hodie usuræ sint prohi
bitæ,ꝙ tñ in casib.in q̃b.tenet q̃s ad vsuras de iure ciuili, hodie
tenetur pecuniã debitã ponere ad licitũ q̃stũ,ꝙ si nõ facit, tene
tur ad illud,qđ honestè ꝑcipi potuit,p c.p vras.de do.inter uir.
& vxo.& dicit ẽt Pa.de Ca.in l.diuus.ꝙ illud dictũ Bar.est singu
lare,q̃a ex illo seq̃tur,ꝙ gerẽtes aliena negotia,& q̃ de iure ciui
li tenenẽ pecuniã collocare ad usuras,ꝑut sũt tutores & cura-
tores, & ꝙ i casib.i quib.post morã eodẽ iure quis tenet ad vsu
ras,dñt ẽt hodie pecuniã ponere ad licitũ q̃stũ,al's obligãtur ad
illud,qđ ꝑcipi potuisset licitè & honestè.Et idẽ vult ẽt Bal.i l.fi.
C.de cõd.idebi.¶Quia ergo dicti nepotes testatoris hñt cohære
dẽ ꝓ alia dimidia filiã eiusdẽ,illa dictis nepotib.tenet ꝓ rata ꝓ
qua ẽ heres,& sic ꝓ dimidia ad oĩa,ad q̃ tenebat defunctus, &
sic ad restitutionẽ pecuniarũ & aliarũ rerũ pupillariũ,q̃ ꝑuene
rũt ad defũctũ,& similiter tenet & obligat ad interesse ꝓ dimi-
dia,ut est casus i l.si ab eo.C.de neg.ges.& in l.si adulta.C.de hę
re.uel actione vẽd.& in l.si uxor.C.de bonis autho.iud.possi.&
ĩl.si soc.§.fi.sol.mat.& l.licet.C.ad Falc.¶ Nec ob.allegata in ɔ̃-
riũ,& primò,ꝙ extincta sit actio,q̃ dictis nepotib.cõpetebat ɔ̃
defunctũ,cõfusione,ex quo fuerũt hæredes aui debitoris.l.debi
tori.C.de pact.q̃a in totũ fuisset cõfusa ꝑ aditionẽ,qñ dicti ne-
potes fuissẽt hæredes in solidũ, & nõ fuisset cõfectũ inuẽtariũ,
4 sed q̃a† nõ fuerũt hæredes,nisi ꝓ qua parte tm̃ fuit cõfusa actio
& ꝓ alia parte ɔ̃ cohæredẽ salua manet actio , ẽt est expressũ in
d.l.si ab eo.C.de nego.ges.& in d.l.licet.& in l.si vxor. cũ cõcor
dãtib.ꝓxime allegatis,& ꝓbatur ẽt in l.cũ a matre.C.de rei vẽ.
5 & i l.ex qua ꝑsona.de reg.iu.¶ Nec obs.† secũdò,ꝙ dicti nepo-
tes videãtur instituti aĩo cõpẽsandi cũ eo, qđ illis debebatur ab
eo.l.si cũ dotẽ.§.cum pr̃.sol.mat.& auth.ꝑterea.C.vñ vir & vx.
q̃a hoc ꝓcedit in obligatis ex cã necessaria,seu qñ q̃s obligatur
ĩuitus ex legis dispõne,ut i casib.dictarũ legũ,sed q̃do q̃s factus
est debitor uolũtarie,nõ intelligitur debitor in dubio uolunta
rius legare creditori,nec illum hæredẽ instituere aĩo cõpẽsandi
l.creditorem.de leg.2.& ꝑut vult Bart. & alij cõiter in d.§.cum
pr̃.& in d.auth.ꝑterea.& in l.huiusmodi.§.si pr̃.de lega.1.Quã-
uis ergo auus tutor inuitus cogatur suscipere munus tutelæ &
administrare,& obligetur ad hoc ex dispõne legis.d.l.tutori.cũ
ibi no.C.de neg.ges.& in l.1.in prin.de adm.tu. ex mala tñ admi
nistratione obligat uolũtarie,quia non cogitur ad malã admini
strationẽ ꝑ legẽ,sed ꝑ illã cogitur bñ administrare,& illi ꝓhibe
tur mala administratio.l.fi.§.oẽm.C.de ad.tut.Et ꝑpea q̃do tu
6 tor male administrat,q̃a hoc facit uolũtarie,obligatur ex† qua
si ɔ̃ctu.l.ex maleficijs.§.tutores.de act.& obl.& inst.de obl.q̃ ex
quasi ɔ̃.§.tutores.& ꝑ ɔ̃ns uolũtariè.l.sicut.C.de act.& obl. &
l.i cõmodato.§.sicut.ff.ɔmodati.Et istud ẽt satis ꝓbatur in l.tu
tor.ff.đ lib.leg.vbi si tutor legat pupillo cũ hoc,ꝙ ɔ̃ hæredes nõ
agat iudicio tutelæ,legatũ amittit, si ɔ̃riũ facit,& sic psupponit
text⁹,ꝙ legatũ retineret pupillus,& ꝙ agere posit actiõe tutelę
si a testõre nõ fuisset ꝓhibit⁹ agere.¶Scđo rñdet,ꝙ administra
tio est necessaria post ɔfectum inuẽtarium , & post iudicis de-
cretũ,vt in iurib.ꝑdictis,sed anteq̃ ꝑdicta interueniant,nõ cogi
tur tutor ex dispositione legis administrare, immo tunc ꝑ legẽ
ꝓhibet administratio tutori.d.l.fi. C.arbi.tutelæ.Si ergo añ in-
uentarij cõfectionẽ & decretam administrationem a iudice tu
tor administret,hoc facit volũtariè,& potius tanq̃ quilibet ne-
gotiorũ gestor voluntarius , q̃ ut tutor. Et ideo ex tali admini-
stratione dr̃ obligari uoluntariè, & ad instar uoluntarij nego-
tiorũ gestoris,arg.l.item si cũ mihi. de neg. gest. ¶Tertiò ẽt rñ-
7 detur,ꝙ † licet debitor necessarius uideatur in dubio instituis-
se creditorẽ aĩo cõpensandi,hoc tñ fallit,qñ ex coniecturis ap-
parere põt,ꝙ nõ habuit animum ɔpensandi,sicut eɔ̃ , qñ nõ ꝑ-
sumitur animus compensandi,in dubio illud locũ non hẽt, qñ
euidẽter cõstat,ꝙ debitor uoluit cõpensare.d.l.creditorem.de
leg.2.& facit.l.in ɔdõnib.de cõdi.& dem.& dr̃ tunc euidẽter de
aĩo constare,qñ ex cõiecturis constare põt de illo. l. licet Impe
rator.de leg.1. ꝙ aũt ex cõiecturata mente defuncti cõpensatio
nõ debeat isto casu fieri,patet euidẽter.Nã isti nepotes institu-
tuti ab intestato erant successuri auo simul cũ filia:q̃a successe-
runt in locũ & in gradum matris ꝑmortuæ.inst.de hæred. q̃ ab
8 intest.§.cũ filius.& in auth.de hære.ab intest.in fi.prin. Vñ† ꝑ-
sumendũ est,ꝙ inter istos uoluerit testator seruare æqualitatẽ,
q̃ inter illos ẽt seruatur ab intestato, & q̃ æqualitas nõ seruare-
tur,si aĩo ɔpensandi ꝑsumerẽtur instituti,immo resultaret ma-
gna inæqualitas: q̃a tãto minus de hæreditate aui dicerentur ɔ-
sequi,q̃tũ eẽt illud,qđ illis debebatur ab auo.l. fideicõmissum.
§.tractatũ de iud.& ꝑ ɔ̃ns nihil uel parũ de hæreditate aui dice-
rentur hẽre,cũ debitũ ab auo nõ multũ differat a ualore partis
dimidiæ,i qua dicti nepotes fuerũt instituti. Quia ergo talẽ inæ
qualitatem lex detestatur & remouet.l.illud.in fin.C. de coll.&
ꝑꝑ q̃ sæpe limitatur dispõ testõris,& ampliatur quo ad effectũ
l.fi.C.ɔmu.utriusq; iud.& l.cũ pater.§.euictis.de leg.2.Propte-
rea dicendũ est,ꝙ dicti nepotes nõ fuerunt ab auo instituti aĩo
cõpensandi.Et ꝓbatur ꝑ l.q̃situ. §. sed ipse Papinianus.de fun.
instru.ubi patet,ꝙ ꝑꝑ ęqualitatẽ seruandã inter filios aliqñ nõ
uenit in legato,qđ aliãs uenisset. ergo ẽt eadẽ rõne dẽt in lega-
to uel institõne in casu nr̃o uenire illud,qđ aliãs nõ ueniret, ꝑ
quẽ tex.dicit Old.& Bar.in l.si pr̃.in prin.de donatio.& Bald.in
l.filiæ cuius.in 7.q.C.fam.ercis.ꝙ licet filius adhibitus ad stipu
landũ a pr̃e ꝑsumatur adhibitus aĩo donãdi,hoc tñ fallit, qñ nu
merus liberorũ & q̃titas pr̃imonij repugnat,q̃a resultaret ma-
gna inæqualitas.Et ꝑ ꝑdicta ẽt Aret.in consi.1.col.vlt. dicit, ꝙ
rõne æqualitas seruandæ inter descẽdentes inducitur repetitio
ꝑcedentiũ i seqũetib.q̃ aliãs nõ induceret . Et subdit ẽt,ꝙ licet
in aliq̃b.testõr non seruauerit æqualitatẽ, tñ ꝑ hoc non sequi-
tur,ꝙ in aliis i dubio uoluerit inæqualitatẽ seruare : q̃a hoc eẽt
oñdere uoluntatẽ testõris irrõnabilẽ,ɔ̃.l.1.§.quare.de uẽt.insp.
9 & l.qđ nõ rõne.de legib.Nec † est ẽt uerũ, ꝙ si cõstaret,ꝙ aĩo
ɔpensandi auus nepotes instituisset, ꝙ dicatur ɔpẽsatio fieri cũ
toto debito,ẽt si minus ɔtineret istitutio: q̃a immo solũ ꝑsumi
tur,ꝙ testõr ɔpensare uoluerit ꝑ ɔcurrenti q̃titate , ſm Inn.in
l.creditorẽ.de leg.2.& Pa.de Cas.ibi in lectura Bononiẽsi ɔ̃ gl.
ibi,& Pau.de Cas.i d.l.si ab uno.in eadẽ lectura.Et idẽ tenet Pa.
de Ca.& Ale.in l.si cõpẽsandi.C.de hære.insti. Sed frustra in ca
su nr̃o de hoc dubitatur: q̃a, ut dixi, nõ ꝑsumitur institutio fa-
cta aĩo ɔpensandi. ¶Circa ẽt aliud,de quo q̃ritur,uidelicet,utrũ
cohæres dictorũ nepotũ posit reputare eis alimẽta ꝓ sua par
te,q̃ ab auo illis fuerunt ꝑstita.Et vr̃ ꝙ sic,q̃a ex quo auus admi
nistrauit bona nepotum, nõ ꝑsumitur alimenta ꝑstitisse aĩo do
nandi,sed de bonis nepotũ alimenta exhibuisse,per tex. ubi ui-
detur casus expressus,in l.Nessennius,de neg.ges. qui loquitur
de auia, q̃ alimenta ꝑbuit nepotib.quorũ bona administrabat.
¶ Nec obstare uidetur, ꝙ testõr legauerit liberationẽ dictis ne-
potib.ab oĩ eo & toto,in quo ipsi testatori teneri possent;quia
cũ alimẽta in dubio intelligant ꝑstita per auum de bonis nepo-
tum administratis.d.l.Nessennius.ex hac cã alimentorũ non te
nebant,nec teneri potuerunt auo,q̃a ille nihil expẽdit de suo ,
q̃a ergo nihil auo debebant cum de suo,ut dixi, auus nõ expen
dit,su ꝑ hoc non cadit legatum liberationis,q̃ necessario ꝑsup-
ponit debitũ subesse.expte illius cui legatur liberatio.l.si sic.§.i.
& ibi Bar.de leg.1.& l.lega.vbi ẽt ꝑ Bar.de lib.lega.& ꝑ eũ in l.
demonstratio falsa,in prin.de cõd.& demon. ¶ Cõtrariũ tamẽ
puto uerius,q̃a dum dr̃,ꝙ auus ꝑsumitur præstitisse alimẽta de
bonis

bonis administrationis nepotum, istud procedit q̃tùm ad effe- & ad excludendum præsumptionem donationis, sed in effectu auus est creditor pro quantitate dictarũ expensarũ. Nã text. ĩ d. l. Nessennius, dicit, ꝙ nepotes seu eorũ hæredes tenentur reputare hæredib. auiæ expẽsam alimẽtorũ, i. ponere ad cõputũ eorũ, & isto mõ loquẽdi vtit̃ ẽt text. in l. 2. ff. ubi pupillus educari debeat. & hoc nihil aliud importat, nisi ꝙ auus tanq̃ creditor ĩ dictis expẽsis deducet illas de bonis pupillo restituẽdis, & ꝙ ponuntur ad eius cõputũ, hoc est, ad eius creditum ad finẽ, ut tanto minus restituat̃ nepotib. ¶ Et istud est magis verum, si nõ reperiat̃, ꝙ dicti nepotes essent debitores aui ex alia cã q̃ alimentorũ; q̃a tunc de necessitate legatũ liberationis dẽt referri ad expẽsas alimẽtorũ factas ab auo, cũ ad aliud referri nõ possit. l. 2. de lib. & posth. & l. fũdus q̃ locatus. de fun. inst. & ꝑ no. ꝑ Bart. q̃ uult idẽ in alio casu simili in l. q Romæ. §. duo frẽs. de ver. ob. in 6. q. Et bñ facit tex. in l. quib. dieb. §. dñs, de ꝯdõnib. & demõ. & in l. pater Seuerinam. §. conditionum uerba. de cõdi. & dem. Et ita in præmissis concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Tutor de leui culpa tenetur.*
2 *Procurator rationis potest accipere pecunias ad cambium. & nu mero 7.*
3 *Procurator potest exequi omnia, quæ solebat dominus, etiam si sint præiudicialia.*
4 *In generali mandato ueniunt, quæ fieri cõmuniter consueuerunt, etiam si in mandato sit dictio taxatiua.*
5 *Procurator datus ad omnia, quæ posset ipse dominus, etiã si talia sint, quę speciale mandatum exigãt, uidetur datus cum libera.*
6 *Mandatum cum libera habere, & mandatum speciale habere, æquiparantur.*
7 *Culpa non presumitur, ubi actus potest esse ab ea separatus.*
8 *Culpa, quæ obijcitur alicui, debet esse certa & limitata.*
9 *Culpa leuis immo etiam lata remitti potest.*
10 *Pupilli debitores, qui interpellati solẽniter fuerunt propter moram tenentur ad interesse, etiam lucri cessantis ei, qui solitus sit negotiari.*

CONSILIVM XCIII.

VISIS his, q̃ narrãtur in themate, & sup illis habita diligẽti ꝯsideratione, vr̃ prima facie, ꝙ Antonio administratori rõnis filiorũ Alexãdri minorũ nõ licuerit accipere pecunias ad cambiũ ẽt ꝑ satisfaciẽdo creditorib. dictæ rõnis, sed ꝙ debuerit a debitorib. eiusdẽ rõnis exigere pecunias debitas, & de illis satisfacere creditorib. ꝑdictis, vt videt̃ ẽẽ casus ĩ l. magis puto. §. ne passim. de re. eo. circa prin. vbi dicit̃, ꝙ ꝑtor inquirere dẽt, an aliũde possit satisfieri creditorib. pupilli, q̃ ex uẽditione ꝑdiorũ, & iõ q̃rere dẽt, an pupillus pecuniã hẽat ĩ numerato vel ĩ noĩb. debitorũ, q̃ ꝯueniri possint. Et sic vult textus, ꝙ tutor teneat̃ a dictis debitorib. exigere, qñ creditores pupilli vrgent, & ꝙ illis satisfaciendũ sit de eo, qd̃ debet pupillo absq; alio eius detrimento. Scd̃o idẽ ꝓbat̃ ĩ l. debitorib. C. de admi. tut. ubi habet̃, ꝙ tutor, q̃ negligit exigere a debitorib. pupilli, tenet̃ ad dãnũ, qd̃ exinde incurrit pupillus, & illud resarcire tenet̃, & idẽ ꝓbat̃ ĩ l. 2. C. arbi. tut. Et in dubio ꝓsumitur, ꝙ culpa & negligentia ipsius Antonij procuratoris & administratoris dictæ rõnis debitores nõ fuerint exacti. l. 1. iuncta gl. fi. C. loc. & l. si quis fundum. §. Impe-
1 rator. ff. eo. de qua culpa leui tenetur:† ꝓcurator, ꝭm Bar. ĩ l. qd̃ Nerua. deposi. in 9. q. immo ꝭm eum tenetur etiam de culpa leuissima, qñ negotium est tale, in quo requiritur exactissima diligẽtia, sicut ẽẽ vr̃ istud, de quo agitur, ꝑ l. a ꝓcuratore. C. mãd. Et similiter tutor de negligẽtia & leui culpa tenet̃. l. q cq d. C. arbi. tute. & ꝑ Bar. in d. l. ꝙ Nerua. in 10. q. Sed ꝯtriũ iudicio meo est verũ. Nã dictus Antonius fuit constitutus procurator dictę rationis ab Alexandro post mortem suam cum amplo & plenissimo mãdato, & ꝙ mãdatũ cõferri potuit post mortẽ mandantis. l. si vero nõ remunerãdi. §. fi. ff. mãda. & notat in l. mãda-
2 tũ. C. eodẽ.† cuius mãdati virtute potuit Antonius pecunias ad cãbiũ accipere, si hoc expediebat dictæ rõni, & trafico ꝑdicto, quamuis id nõ fuerit specialiter expressũ & cõmissum, ut est expressum in l. cuicunq. §. nõ tñ de instito. act. vbi dicit̃, ꝙ q̃ ꝑpositus est ad emendum merces, accipere potest pecuniã muto gr̃a emendi, & ꝑpositus ad emendum & uẽdendum oleum põt mutuo accipere, & melius ibi ꝓbat̃ q̃ alibi, ꝭm Are. in l. Gallus. §. & quid si tantum. de lib. & posth. quòd mandatum concessum super una re principaliter, vr̃ concessum super omnibus antecedentibus & pertinentib. seu ꝯñtib. quæ sunt de sequela illius ꝯtractus, vel ꝑtinentia ad illum ꝯtractum. & tendunt ad eundem effectũ, ad quẽ tẽdit ꝯtractus, sup quo est concessum mandatũ; licet id qd̃ principaliter mandatur, possit consistere & stare sine ipsis. Et istud in casu isto procedit sine dubio, quia cõstituens uoluit mandatum extendi ad quæcunque & circa quęcunque negotia dicti trafici quantuncunque grauiora & præiudicialia in plenissima forma, etiam si talia forent, q̃ dicerentur ad pñs de eis non posse cogitari. ¶ Secundo istud cõfirmatur. Nã, ut in facto præsupponitur, ipse Alexander & dñs, qui procuratorẽ constituit, solitus erat accipere pecunias ad cãbiũ, ẽt qñ aderant debitores
3 rationis & trafici,† potuit ergo dictus Antonius ꝓcurator hoc & omnia alia facere, quæ solitus fuit ipse constituens facere. le. vel vniuersorum. de pignora. actio. qui textus proprie loquitur de procuratore, qui potest pecunias sub pignorib. & usuras accipere, si ita cõsueuit dñs facere, & hoc ꝓcedit, ẽt si talia consuetа fieri a domino erant illi ꝓiudicialia, quia ẽt talia potest procurator. l. qui semisses. §. fi. de vsur. quam ad hoc pro singulari allegat Ro. in singulari suo 11. inc. Tu scis, &c. Et tanto magis, q̃a, ut dixi, uoluit cõstituẽs exprese mãdatũ extendi ẽt ad ꝓiudicialia, & ita ẽt ꝑ istã rõnẽ, s. ꝙ gñalis procurator accipere possit pecunias ad cambium, qñ constituens erat solitus facere, in terminis vult Rom. in cõs. 114. Visis supra consultis, &c. in secundo
4 dubio. Et idem, ꝭm ipsum, quãdo esset cõsuetũ† gñaliter ꝑ mercatores accipi pecunias ad cambium, prout ẽt dr̃ in puncto exta re consuetudinem generalem, quia etiam in generali mandato veniunt, quæ consuerunt fieri communiter. l. si pignore. §. fi. de pig. & ibi no. Doc. & no. Bar. in l. fin. in prin. de his quæ in frau. cred. & in l. si procurator. in principio de iure fis. & Bal. in lege prima. C. si propter pub. pẽsit. per l. missi opinatores. de exacto. tribu. lib. 10. igr̃, secundum Roma. potuit procurator ex ui taciti mandati obligare hæredes constituentis ad cãbia, secundũ ciuitatis consuetudinẽ, allegat. l. 1. in prin. de cons. & l. tutor, qui repertorium. §. exceptis. de adminit. tut. & l. apud Iulianũ. §. in vsurarum. de lega. primo. Et subdit etiã Romanus not. hoc esse uerum, etiam si in mandato fuit apposita dictio taxatiua, ut q̃a dictum fuisset, ꝙ possit dictus procurator constituentem obligare pro certa quantitate duntaxat, quia nã dictionis taxatiuæ hęc est, ꝙ sicut excludit ab eo ꝯtractu, in quo dicta dictio apponit extranea, & penitus remota. l. 3. §. cũ Tit. de adim. leg. ita iuncta ad ipsum cõtractum pertinentia includit, ut dicit tex. in cle. exiui. §. cum autem. de ver. sig. Cum ergo sit de ꝯsuetudine ĩ specie & in genere dictæ rõnis & trafici accipere pecunias ad cambiũ, sequit̃, ꝙ dictio, duntaxat, non obest, quin procurator pos-
5 sit cõstituentem obligare. ¶ Accedit ẽt ad ꝑdicta, quia † in mandato continet̃, ꝙ procurator possit oĩa & singula facere pro dictis hæredib. circa dictam societatem & traficum, & eius negotia in omnib. & per omnia, & quo ad omnes & per omnia, & ꝓut potest ad pñs ipse cõstituẽs, & seu posset tunc si uiueret, ẽt si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quæ oĩa voluit haberi pro expresse denotatis, & eidem Antonio datis & mãdatis, &c. q̃ verba importãt mandatũ cũ libera. l. creditor. §. Lucius. ff. mand. & ibi no. Bar. & per eum in l. si procurator. C. de procurato. & ibi ẽt per Bal. Sal. & alios, & per Bar. in l. procurator, cui libera. ff. de ꝓcuratorib. Et propterea potuit apponere manũ ad ea, quæ requirũt specialẽ mãdatum, & ꝑ ꝯñs potuit accipere pecunias ad cãbiũ, perinde ac si istud sibi fuisset demã-
6 datum, dũmõ nõ fuerit ĩ dolo,† q̃a habere mãdatũ cum libera, & habere mãdatũ spãle, æquiparant̃, ut ꝓbat in c. qui agẽdũ. in fi. de ꝓcur. in 6. & in d. l. ꝓcurator, cui libera. & in l. mãdato generali, cũ ibi no. ꝑ gl. & Bar. & ita ẽt vult Pa. de Cas. in l. 1. C. ẽt ꝑ proc. cau. in integ. rest. &c. & Ale. in d. l. si procurator. vbi refert, ꝙ Arch. in c. 1. de prefer. in 6. dixit, ꝙ hñs in mãdatis posse facere, qd̃ põt dominus, poterit apponere manũ ad ea, quæ requirunt speciale mandatũ ꝑ id, qd̃ hr̃ in c. fi. de dila. Et non tm̃ ꝓcedũt ꝑdicta in eo, q̃ hẽt mandatũ cũ libera gñaliter, sed ẽt si illud habeat ĩ vno negotio tm̃, sicut ĩ casu nr̃o, ꝭm Bar. ĩ d. l. ꝓcurator

sui libera.¶ Et tanto magis p̄dicta ēt sunt vera, si suberat periculum, ꝙ dicta rō decoqueret, si Antonius dictas pecunias ad cābium non recepisset. Quia ergo exigere a debitorib. trafici requirebat dilationem, potuit ꝓcurator accipere prius pecunias ad cambium ꝑꝑ periculū decoctionis q̄d imminebat. l. tutor qui repertorium. §. fi. in princ. de admi. tut. vbi tutor p̄t añ cōfectionem inuentarij facere illa, q̄ dilationē non recipiunt, & facit. l. si longius. in prin. de iud. Et quia ad honorem pupillorū tēdebat & ad cōmodū curare, ne decoqueret rō p̄dicta, potuit ēt ꝓcurator ad hūc effectū pecunias recipere ad cābiū, ēt si hoc al's nō fuisset licitū, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. tutor non est. §. in soluendis. de adm. tu. vbi vr̄ esse casus, secundū eū, ꝙ si tutor maritauit sororē pupilli, & illi misit munera nuptialia, ꝙ id non possit imputari. ꝙ est uerū, dicit Bar. si potuit tutor se a dictis munerib. abstinere sine dedecore. Si uero non p̄t sine dedecore & uerecundia pupilli se abstinere, tunc illud debet mittere, q̄a hoc est munus solēne, de quo loquit̄ tex. in l. ꝑ. §. pen. Vñ multo magis potuit ꝓcurator istud accipere pecunias ad cābium, si nō potuit se abstinere sine magno detrimēto, & uerecundia ac dedecore pupillorū, q̄ verecūdia imminebat, & oīno seq̄ debebat, si ꝯtigisset dictā rōnē decoquerere. ¶Nec obst. allegata in ꝯriū, & primo tex. in l. magis puto. §. ne passim. de reb. eor, q̄a verū est, ꝙ satisfacere dēt tutor ęri alieno de eo, q̄d exigi pōt a debitorib. pupilli, q̄ñ differri p̄t solutio faciēda creditorib. donec sit exactū a debitorib. al's est ī culpa, sed q̄do imminet periculū, si differat̄ solutio, quousq; sit facta exactio, tunc secus, ꝑ p̄dicta. ¶ Itē non obst. ꝙ est imputandum ꝓcuratori, qui nō exigit a debitorib. rōnis & trafici, quia ip ipsi soluere & satisfacere creditorib. dictę rōnis instātib. nō patiebat̄ dilationē, q̄ requiritur in exigendo a debitorib. excusatur procurator, & imputari illi nō p̄t, ꝑ
7 ea q̄ ꝓximē dicta sunt. ¶ Nec in dubio ēt † p̄sumit̄, ꝙ fuerit negligēs & in culpa exigēdi. l. quoties. §. qui dolo. de ꝓba. & ꝓbat̄ ex no. ꝑ Bar. in l. si quis ex argētarijs. §. pe. de edē. ī fi. dū dicit, ꝙ vbi actus p̄t esse separatus a culpa, ꝙ culpa nō p̄sumit̄, nisi ꝓbetur, ꝑ l. ꝯtus. de reg. iu. & l. si merces. §. culpæ. ff. loc. & idē uult Bal. in l. si creditor. C. de pig. ac. max. dū loquit̄ de ꝯbustione hospitij. Cū igr̄ exigere a debitorib. p̄sertim anteq̄ īmineret necessitas satisfaciēdi creditorib. dictæ rōnis sit factū, in quo negligētia & culpa adhiberi potuit, & nō adhiberi ī dubio nō p̄sumit̄ culpa, sicut nec ī illo, q̄ dr̄ fuisse negligētē & ī culpa ī adhibēdo medicos īfirmo ad effectū, vt ille excludat̄ a successiōe ꝑ id, q̄d legit̄ & notat̄ in l. si ab hostib. §. fi. sol. mat. & in l. indignū. C. de his qui. ut indi. nisi ꝓbet̄, ꝙ medicos potuit adhibere, & nō adhibuit, s̄m Bar. & alios in d. §. fi. & in l. idemq;. §. 1. pro socio. ꝑ Bar. in tract. de tes. in ver. lata culpa. Et similiter nō p̄sumitur negligēs tutor in ꝯuertendo pecunias pupilli in emptionem prædiorū, nisi probet̄, ꝙ p̄dia erāt venalia, q̄ potuit emere, s̄m Bar. in l. tutor, qui repertorium. §. si post. de adm. tu. Et ex alio culpa non p̄sumitur in Antonio, si ꝯstabit, illum esse diligētē in negotijs suis peragendis, & in exigendo a debitoribus, & in alijs solicitum & solertem, ꝑ ea q̄ voluit Bal. in quodā consi. inc. Quidā Ristorius de de Corneto. vbi uoluit, ꝙ licet incēdium nō soleat accidere sine culpa inhabitātium. l. si vendit. de periculo & ꝯm. rei vēd. si tñ ꝯstastit illos ꝯsueuisse vigiles esse, cessabit suspicio & p̄sumptio culpæ, arg. l. non oēs. §. a barbaris. de re mil. quē refert & sequitur Ale. in d. l. si q̄s ex argentarijs. §. pen. multo minus ergo dēt p̄sumi culpa in Antonio, ꝯ quē nō est aliqua iuris p̄sumptio. ¶Nec isto casu ad cōuincendā negligētiā Antonii sufficeret probare debitores extitisse, & illos exigibiles fuisse, nisi ēt probaretur, ꝙ exigi facile potuissent, anteq̄ immineret necessitas satisfaciendi creditorib. dicti trafici & absque pericu-
8 lo, ꝙ dicta rō interim decoqueret, q̄a q̄ñ culpa † obijcit alicui siue agēdo, siue excipiendo, siue denūciādo, dēt obiici certa & līt̄ata, s̄m Bar. ꝯs. 193. inc. Cōe Lucignani. ꝑ l. ꝑtor edixit. in prin. de ini. & c. vt circa. de electionib. in 6. & c. p̄ñtium. de test. co. li. & q̄a al's culpa quo ad id, de quo agitur, nō ꝓbaretur ꝯcludenter ꝓbari dēt, s̄m Bar. in l. si ab hostib. §. fi. cum concordantib. superius allegatis. ¶Nec obst. l. si quis fundum. §. Imperator. loca. quia, s̄m Bar. ibi debet intelligi tex. q̄ñ ex qualitate facti apparebat de culpa verè vel p̄sumptiue. Est ita ēt intelligit Bart. in d. §. pen. & isto casu loquitur ēt tex. in l. 1. C. loca. De culpa ēt in exigēdo obijci non pōt: quia cū Antonius habuerit mādatū cū libera, & facere posset, quicquid potuisset ipse ꝯstituēs, nō tenet̄ de culpa, sed solū de dolo. & satis ē, ꝙ dolus malus absit. d. l. creditor. §. Lucius. manda. & ibi no. Bar. & Iac. Butri. & Bal. in d. l. si ꝓcurator. C. de proc. Et hoc quia dolus futurus remitti non p̄t
9 l. si unus. §. illud. de pac. sed † culpa nedū leuis pōt remitti. l. si seruus vetitus. & ibi not. Bal. & Ang. de le. 1. & l. cū tale. §. 1. de ꝯd. & dem. sed etiam lata, ut ꝓbatur in l. ꝯtus. de reg. iu. & not. per gl. in l. 1. §. si cōueniat, deposi. & per Dy. in regula, ꝯtus, de reg. iu. in 6. & ꝑ Alc. in l. si mora. in prin. sol. matr. Et tāto magis isto casu dicit̄ remissa, ex quo Ale. uoluit mandatū extendi ad p̄iudicialia. Cōcluditur ergo, ꝙ Antonius a dictis pupillis pōt exigere quicquid ex cā dictæ rōnis & q̄titatis receptæ ad cambium expendit de suo. ¶Circa s̄m, uidelicet, utrum Antonio debeatur interesse lucri cessantis, cum sit solit' negotiari & mercari. & videtur prima facie ꝙ nō, q̄a licet mora tutoris noceat pupillo q̄tū ad periculū interitus. l. si ex legati cā, cū. l. seq. de verb. obl. nō tñ nocet illi q̄tum ad augendū obligationē, ut uidetur ꝓbari in
10 l. 1. in prin. quan. ex fac. tut. & in l. mora. cū gl. de verb. obl. † Sed tñ ꝯriū est dicēdū, si dicti minores sint in mora, prout esse dñr ī mora, si sint pupilli, & interpellati sint cum authoritate tutoris, uel ipse tutor solus fuerit interpellatus. l. si ex legati cā. cū l. seq. de uerb. oblig. & idem si sint adulti, & habeant curatorē. si verò curatorem non haberent, soli potuissent interpellari, & in mora constitui, ex quo tenentur ad quantitatē, quæ seruando seruari non pōt. inst. de usufr. §. ꝯstituitur, s̄m Bar. & oēs in d. l. si ex legati cā. ꝑ l. si curatorem habens. C. de in integ. rest. mino. Et p̄dicta hñt locū nedū quantū ad periculū interitus, sed ēt quantū ad augēdū obligationē respectu pœnæ & interesse, s̄m Imo. in l. cū filius. §. in hac. de ver. obl. ꝑ illū tex. iunct. glo. fi. & est de mēte Bar. ibi, s̄m eum, q̄ ēt allegat. l. Aemilius. in prin. de mino. & cū eo transit Alc. in d. l. si ex legati cā. vbi allegat. l. si tutoris. C. de admi. tu. & rñdet ad tex: in d. l. 1. in prin. q̄ñ ex fac. tuto. ut ibi latius ꝑ eum, quē aliter nō refero, & post dictā morā dēt haberi ratio interesse dicti Antonij nedū cōsistētis in dāno, sed ēt in lucro cessante, ex quo est mercator & solitus lucrari. l. 3. §. fi. cū gl. de eo q̄d cer. lo. prout vult ēt Cy. in auth. ad hæc. C. de usur. ī 3. q. & Bar. in l. 1. C. de sent. q̄ ꝑ eo q̄d inter. & Imo. Rom. Pau. de Cast. & Ale. in l. diuortio. in prin. sol. matr. Et sic debebit tñ ratione interesse ipsi Antonio, quantum verisimiliter potuisset lucrari, si mora ei non fuisset facta, secundum Doctores in locis præallegatis. Laus Deo.

SVMMMRIVM.

1 *Dos data & cōstituta in fraudem creditorum reuocari potest, ita demum, si maritus fuit fraudis particeps.*

2 *Administrantis bona alterius ratione amicitiæ uel coniūctionis occasione administrationis res hypothecatæ non intelliguntur domino, quod secus est in tutoribus uel pro tutoribus.*

3 *Vitrici bona, qui duxit matrē tutricem pupilli uxorem, antequā ea rationem administrationis redderet, tacitè sunt pro administratione obligata.*

4 *Statuto stante de dote lucranda vxore præmoriente non poterit maritus plus lucrari, quàm peruenerit ad unum ex filijs prioris matrimonij.*

5 *Ante diuisionem faciendam inter maritum lucrantem partē dotis ex dispositione statuti, ad quem non potest plus peruenire, quàm ad unum filiorum primi matrimonij, & dictos filios, deduci debet æs alienum filijs debitum.*

6 *Vitricus, qui administrauit bona priuigni, rōnē reddere tenetur, debuitq; conficere librum rationum, aliâ, poterit contra eum in litem iurari. quod locum habet in quolibet administratore.*

7 *Alimenta præstita a vitrico priuignæ nur ui olim suę post dotis restitutionem repeti possunt, nisi ea fuerit in seruitio uitrici.*

8 *Nepotes debent ali ab auo paterno potius quam a matre.*

9 *Dos debetur potius ab auo nepoti, quam a matre.*

10 *Alimentandi onus a facultate succedendi non regulatur.*

CONSILIVM XCIIII.

CIRCA Primum dubium, quo q̄ritur, utrū marit' posit impediri, quominus partē dotis lucretur ex eo, ꝙ eius uxor prius administrauerat bona filiæ suę ex primo m̄rimonio, ex cui' administratiōe debitrix eē credit̄, cū nūq̄ rōnē administratiōis reddiderit. Et q̄dē prima facie vr̄ dicēdū ꝙ nō, q̄a aut dicta filia vxoris

ris ex primo matrimonio vult reuocare dotem datā per matrē secūdo uiro, tāq̄ fuerit alienatio facta in fraudē creditricis. Aut vero vult agere hypothecaria. Primo† casu quamuis dos data & constituta in fraudem creditorū reuocari posit.l.ait prætor.§. si mulier.& l.hac in factum.in fi.de his quæ in fraud.cred.& in l.2.C.eo.hoc tñ procedit & intelligi debet, qñ maritus fuit particeps fraudis.l.fi.§.si qs a socero.ff.eo.ti.& est rō, quia maritus dotē hēt ex titulo oneroso, ut ibi iō hoc casu non hēt locū reuocatio, nisi fuerit particeps fraudis.d.l.ait ptor.in fi.princ.iuncta gl.in uer.scientia. Et in dubio fraus non p̄sumitur.l. dolum. C. de dolo.l.quotis.§.qui dolo.de probatio.¶ Secūdo casu aut mater non fuit tutrix,† nec gesit negotia filię, velut protutrix, sed rōne cōiunctionis uel amicitiæ,& bona eius ex administratione non sunt hypothecata.l.si negotiū, iuncta gl.de priu.cred.& p Ang.eo.ti.ubi dicit hoc esse no.& q̄ hoc habuit de facto. Si vero fuit tutrix vel protutrix, quib. casib. bona administrātis sunt tacite hypothecata.l. vnica.§.& vt plenius.C.de rei uxor.act.l.p officio.iūcta gl.C.de adm.tu.& p gl.in d.l.dabimus.& ibi p Ange.q̄ dicit opinionē illius glossæ esse cōem. Et adhuc vr̄ idē, qa quis in generali hypotheca expressa uel tacita cadat ēt pecunia l.qui tabernā.§.fi.& ibi Bar.de pig.tñ in casu nr̄o pecunia istius mr̄is data in dotē,& q̄ nihil aliud hēt, non vr̄ obligata uel hypothecata, ex quo est cōsūpta. Nā vbi extaret, pcedit.d.§.fi.sed vbi consūpta sit, secus, qa consūptione desijt extare,& tenet maritus ad tantundem in genere.l.si a furioso.& l.nam & si fur.ff. si cert.pet.& l.si quis pro eo.§.si nummos.de fideiussoribus. Nec refert, quod maritus pecuniā deposuerit & destinauerit ad cōparationē pdiorū,& q̄ adhuc sit apud depositarium, qa ex quo fuit deposita ad numerum,& nō in specie, translatū fuit dominiū.l.Lucius.& l. dies sponsaliorum, depositi,& p p̄ns sequi potuit,& sequuta est cōsumptio,& ideo hypothecaria nō cōpetit.

3 ¶ Sed tñ præmissis nō obstantib. ɔ̄riū verius arbitror. † Nā aut ista mater fuit tutrix filiæ,& tūc si trāsiuit ad secunda uota, antequam redderet rōnē administrationis,& reliqua p̄stiterit, bona mariti sūt tacitē obligata, p illa administratione, vt est casus notabilis in l.pe.C.in quib.causis pig.tac.ɔ̄h.& ibi no.Bal.& Sal.q̄ dn̄t, q̄ est casus specialis, qa regulariter est secus, ut probatur in toto ti.C. ne vxor p mar. Caueāt ergo viri, dicit ibi Bal. ducere vxores viduas, anteq̄ reddisterint administrationē tutelę,& fuerint absolutæ. Quāuis igit ex hoc capite nō impediat maritus lucrari dimidiā dotis ex forma statuti, nec pecunia in dotē data sit hypothecata, nec ēt posit reuocari tanquam alienata in fraudē creditorū per allegata in ɔ̄riū, satis tñ prouisum & consultū est indēnitati istius filiæ, quia poterit hypothecaria agere ad ppria bona ipsius mariti, p d.l.pen.¶ Et dato ēt q̄ mater nō fuisset tutrix, nec gessisset pro tutrice, sed negotia filiæ administrasset ratione coniunctionis uel dilectionis, adhuc tñ alia uia huic filiæ

4 consultū. † Nā stāte statuto de lucranda dote vxore pmoriente in matrimonio, nō pōt maritus uirtute dicti statuti plus lucrari q̄ peruenerit ad vnū ex filijs primi matrimonij, argumēto.l.hac edictali. in prin.C.de sec.nup.& in terminis dicti statuti ibi hoc vult Bal.& clarius Saly.& Bal.in l.1.C.de inoffi. dotib. & in auth.pterea.col.2.C.vnde vir & vxo.& in c.1.an marit.succ.vxo. in benefi.& Ang.in §.qa vero, el 1.in auth.de nup.& Ale.in consi.158.5.vol.ea potissimū rōne, qa mulier prohibita plus relinquere secundo uiro,& sic in eū alienare, tenetur facere, ne ex actu celebrando sequatur alienatio, ēt ex dispositione legis.l.codicillis.§.pen.de leg.2.& notat in l.si ita quis.§.ea lege.de uerb. obl. Et hoc ēt expresse vult Bar.in prin.d.l.hac edictali. Et quāuis alia dimidia dictæ dotis sit apud filiam matrimonij reman-

5 sura ab intestato, uel ex testamēto;† tñ de illa parte patrimonii vxoris prius deduci debet illud, qđ filiæ debet ex administratione matris, q̄ actione negotiorū gestorum tenetur isto casu.d.l.si negotium, cum gl.& l.2.de neg.gest.& no.in l.quædam.in prin. de edē.qua deductione æris alieni facta, si superest aliq̄d apud filiā, tantundem & non plus debet maritus lucrari,& qđ vltra hēt, uenit filiæ primi matrimonii restituendū. d.l. hac edictali. Si uero apud filiā deducto ære alieno non remanet aliquid, poterit totū lucrū acquisitū marito reuocare,& illud, qđ est reuocatū, in totū diuidetur inter filiam & maritū, qa isto casu, quo fit in totum reuocatio, cōputatur in numero filiorum,& tm̄ p cipit, quantū unus ex liberis, ſm gl.& Doc. in d.l.hac edictali. Quod āt pdictū æs alienū prius deduci debeat de parte, in qua successit filia,& quæ reperitur tm̄ in hęreditate uxoris, cum aliā partē maritus sit lucratus, probatur a fortiori ex no.p glo. Iac. de Belui.& Ang.in §.optimē.in auth.de nup.vbi concludunt, q̄ ubi uxor plus relinquit secundo uiro q̄ filio primi matrimonij, q̄ prius dictus filius p̄t de toto patrimonio vxoris deducere legitimam tanquam ęs alienum,& deinde apud maritum dēt tm̄ remanere, quantum relictum est filio deducta dicta legitima, q̄ nō dēt imputari in pte filij ad impediendā, vel diminuendā reuocationē faciendā ɔ̄ maritū. Et idem tenet ēt Bal.in d.l.hac edictali.in vlt.col. Et q̄uis Saly.ibi in hoc, qđ de ltīma dictum est, alr̄ sentiat, tñ in casu nr̄o omnis dubitatio cessat, qa prædicti loquuntur in ltīma, q̄ pprie non est ęs alienū, iuxta ea q̄ habent in l.1.§.si impuberi.de colla.bono. Sed nos loquimur in ære uerē alieno, qđ absque dubio est prius deducendū co mō, quo dictū est, ut pbatur in d.l.hac edictali. secundo responso. & in d. §.optimē.vt vbi dicit tex. q̄ marito nō pōt plus relinquere q̄ ad vnū ex filijs puenerit. Dr̄ autē puenisse illud, qđ superest deducto ære alieno.l.peruenisse ubi est casus, de verb.signi.facit.l.nō amplius.in prin.de leg. 1. & melius tex. in l. in imponenda & l. irritum.C.ad leg.Falci.vbi hr̄, q̄ in imponēda rōne legis Falcidię habet prius rō æris alieni, quia illud añ oīa deducit, ēt si sit hr̄di debitū. Ita igitur in pposito est absq; dubio dicēdū,& hoc remedio uti poterit filia, ēt si mr̄ fuit tutrix, qa isto casu nō minus est debitrix,& est eadē rō p oīa, q̄ est in casu primo, q̄uis ēt alio remedio vti possit in eo, in quo istud nō succurrit. Et ad allegata in oppositū satis patet rn̄sio. Nam q̄uis dos nō possit reuocari p titulū, de his, q̄ in fraudē creditorum. tanquā alienata in fraudē creditorum, poterit tñ reuocari ex puisione. d.l.hac edictali.q̄ isto casu vēdicat sibi locū, ut ex pdictis ɔ̄stat. q̄q̄ esset hypothecaria, locū nō habeat, qñ tutrix nō fuit, p allegata in cō

6 trariū.¶ Circa ſm dubium, uidelicet † utrum uitricus, qui administrauit bona priuignæ, teneat reddere rōnem administrationis. Et est absque dubio dicendum, q̄ sic.d.l.2.de negotijs gest. & p gl.in d.l.q̄dā.in prin.de eden.& debuit librum rōnum conficere, aliàs poterit ɔ̄ eum in litē iurari.l.1.§. officio. de tute. & rōnib. distrahen.& dicit Bar.ibi, q̄ hoc locū hēt in quolibet administratore.¶ Quō ad tertiū, videlicet, an vitricus possit alimēta, q̄ p̄stitit priuignæ viduæ & quodā nurui suę repetere. in hoc dubium facit, quia dicta priuigna ac nurus à vitrico & socero

7 suo dotē suā repetijt, ideo alimēta ei† nō fuerūt debita, sicut nec vxori post repetitionē dotis, iuxta plenē notata in l. diuortio. in pri.sol.mat.q̄uis matrimonio durāte teneret eam alere tanq̄ vxorē filij sui, vt no.gl.in l.si q̄s à liberis.§.nō tm̄.de libe. agno. Si ergo alimāta fuerūt p̄stita volūtariē p vitricum,& pariter olim socerū, vn̄r ab eo repeti posse, p ea, q̄ hn̄r in l.alim.C. de nego.gest.& in l.Nesennius.ff.eo.ti.& vr̄ casus iuncta gl.in l. si paterno.C.eo.vbi no. q̄ nō vr̄ vitricus donasse alimenta, nisi pbetur, q̄ ea p̄stiterit animo donandi.¶ Sed contrarium in casu nostro arbitror verius, quia præsupponitur, q̄ ista priuigna fuerit in seruitio vitrici, quo casu nō p̄t alimēta ei p̄stita repetere ſm gl.& Doct.in terminis in d.l.si prīno. p tex.in l.sed si uir ex lana. §.fi.de dona.inter vir.& vxo.& pbat in l.si id qđ §.1.eo.ti.cum ɔ̄cordantib.de q̄b.ibi in glo. Nec.n.isto casu alimēta repetūtur, quia ministerio & seruitio priuignę vsus est vitricus, vt hr̄ in dictis locis,& sic vn̄r potius p̄stita in recōpensationē dictorū seruitiorū, vt ibi. Et propterea q̄uis ēt vitricus bona priuignæ administrauerit: adhuc puto, q̄ nō videat de bonis administratis alimēta p̄stitisse, sed de pprijs,& sic q̄ cesset oīno repetitio, vel ɔ̄pensatio cū eo, qđ dēt ex cā administrationis, ex quo, ut pdixi, p̄stita p̄sumunt p p seruitia p̄stita, quasi, q̄ vitrico dicat satisfactū rōne seruitiorū pceptorū & ministerij p̄stiti, q̄uis vbi dicta rō cessaret, secus eēt.d.l.Nesennius. Nā, ut ibi hr̄, gestor nō prę sumit ēt rōne coniunctionis alimēta donasse, si bona eius, cui pbuit alimēta, administrauit, sed de bonis administratis illa credit exhibuisse, q̄ p̄sumptio, vt dixi, cessat in casu nr̄o, ex quo alimēta ɔ̄pēsant & ɔ̄pēsari p̄nt cū operis vitrico p̄stitis, quorū occasione isto casu alimēta p̄sumit administrasse. Et ex hoc patet rn̄sio ad allegata in ɔ̄rium.¶ Quō ad quartū, s.vtrū auus ex necessitate aluerit nepotē ex filio pmortuo, ita q̄ cesset repetitio, res est dubia, ex quo matrē hēt, q̄ est pximior: ideo ad eā, vr̄ onus alendi potius spectare, q̄ ad auū, ar.l.si q̄s a liberis.§.1. de liber. agno.vbi dicit tex. q̄ hæc res descēdit ex æquitate,& charitate sanguinis,& sic onus alēdi spectare vr̄ ad illū, q̄ proximior est san-

sanguine. & facit,quod not. Bar.in §.item rescriptum. ea.l.ubi dixit,ꝙ qs debet potius alia fratre,ꝙ ab hęredib.filij extraneis, qa frater est proximior.& idē tenet Io.An.in addi.Spe.in rubr. de sta.mo.in fi.& Pa.de Ca.& Alex.in d.l.aliméta.in fi.vbi dicit, ꝙ filius debet alia mr̄e potius ꝙ̄ a fratre,q. ēt sit hæres patri, licet pr̄ dū viueret solus ad al mēta teneret. Nā ſm Ale. ſicut mr̄ pferē ī successiōe filij fratris eiusdē, ita dēt onus alimētorū sub ire:sic ergo in casu nr̄o, cū mr̄ in successione filij auo pr̄no pferat,auth.defuncto.C.ad Ter. ita ēt dēt ad eā onus alendi ptinere.Et hinc est,ꝙ qs dēt potius ali ab auo materno,ꝙ̄ ab hr̄dib. pris,& magis a pr̄e ꝙ̄ ab auo pr̄no,vt pbat in l.pe.de li. agn.& ibi no.Bar.igr̄ vr̄,ꝙ mater tanꝙ̄ pximior isto casu alere teneat

8 & si aluit,pt a mr̄e repetere,ut hr̄ in d.l.aliméta. Sed† his nō obstantib.ɔ̄riū uerius arbitror,& primo,qa certū est,ꝙ onus alimentādi spectat magis ad pr̄em ꝙ̄ ad mr̄em.d.l.si qs a liberis.§. si mr̄.& no.in d.l.aliméta.Sicut ergo offm̄ est pr̄nū magis ꝙ̄ mr̄ nū. alere filiū,sic ēt auus tenet alere nepotes ex filio,& n̄ minus ꝙ̄ filiū,quia auus tenet ad hoc pp filiū,tāq̄ istud sit onus filij,vt est casus,& ibi gl.in d.l.si quis a liberis.§.non tm̄. Pręterea videmus,ꝙ † auus tenet dotare neptē ēt diuitē.l.fi.C.de do.prom.ī

9 uer.,p sua pgenie,ꝙ uerbū cōprehēdit ēt nepotes.l.fi. C.d̄ na. li.& no.Bal.in repetitiō.c.si pr̄.de test.in 6.quicquid dicat gl.in d.l.fi.C.de do. pmis.q̄ cōiter dānat p Doct.in l. 1.sol.ma.& tn̄ mater isto casu nō tenet dotare filiā,ſm Bar. & Bal.in auth.res ꝙ̄ C.cōmu.de le.& do.in d.l.1.Immo ubi mulier nō hēret,vn̄ se dotaret,arbitror absq. dubio,ꝙ auus paternus teneat illā dotare & nō mr̄,quia ad auū pertinet onus dotādi.l.dedit dotē.de col.do.l.si pr̄ cū gl.de euic.& Doc.in d.l. 1.cū cōcor.de quib.ibi per Ale.ad matrē āt nō ptinet nisi in subsidiū,ut est dictū,& iō ex quo subest auus,qui dotare pt,nō spectat onus ad matrē,qa est paternū offm̄,& nō maternū, ut dixi. Sicut ergo dos ē prius ab auo paterno pstanda quā a matre,ut est de mēte oīum in dictis locis,sic ēt dicendū est de onere alimentorū, quia ēt sic argumentatur Bar.& Bal.in d.auth.res ꝙ̄.& alij in varijs locis,de quib.per Ale.in d.l.1.& est cōis opi.q̄uis qnq.tale argumentū nō procedat,ut ibi p eū.sed tn̄ regulariter valet,ꝙ ēt satis pbatur ex eo, quia pater & mater sunt in pari gradu & æqualr̄ pximi ipsi filio,& tn̄ onus alēdi ptinet ad pratrē tm̄,& tn̄ attēta proximitate sanguinis deberet ad utrūq.pariter ptinere, hoc āt nō cōtingit alia rōne,nisi quia ad parētes m asculos prius imponit onus alendi ꝙ̄ ad matrē,uel ad descendētes p lineā maternā,& hoc ēt satis pbat in d.l pe.de lib.agno.Igr̄ ad auū dēt onus alimētorū magis ptinere,quā ad matrē,q̄uāuis sit ī gradu proximior,quia illa demū tenet qn̄ parentes p uirilē sexū deficiunt, uel iure nō pn̄t.Non obstāt allegata in ɔ̄riū,quia proximior tenetur magis quam hæres patris,quia obligatio alimentandi transit ad hæredem in subsidium.d.§.idem rescriptum.& d.l.pe.Sed auus ex officio paterno tenetur, iō magis obligatur quā mater.Item non ob.ꝙ mater in successione præferatur auo, d.authē.defuncto.

10 quia † nō regulatur onus alimentandi a facultate succedendi, ꝙ patet,quia pater & mater æqualiter filio succedunt,d.aut.defuncto.& tn̄ solus pater alere tenet,ut in iurib. pall. Itē mater & frater succedūt.d.auth.& magis,& p prius tenet alere mater,ꝙ̄ frater,q̄uis in hoc Ale.aliter dixerit inaduertenter in d.l.alimēta.in fi.sic ergo nō inconuenit,ꝙ auus in onere alimentandi pferatur,& in successione postponatur. Laus Deo.

SVMMMRIVM.

1 Liberatio uel absolutio curatoris generalis ualet.

2 Confessio adulti nocet eidem & contra eum probat,scilicet fuisse sibi redditam rationem et prestita reliqua a curatore,et uide nume. 13.

3 Confessio in instrumento, quod non dolo,non ui,non metu,neque alio iuris uel facti errore ductus,etc. admittitur contra fictionē, uel præsumptionem iuris & de iure.

4 Iurans in contractu omnia & singula esse uera , & in nullo contrauenire,non potest de simulatione opponere.

5 Authoritas interposita per curatorem statim post eius creationē non ualet,tanquam interposita sine causę cognitione,quod præsumitur propter temporis breuitatem.

6 Liberatio a curatore & minore debitori facta,quia minor confessus est,sibi solutum fuisse,non ualet.

7 Pro decreto non præsumitur,si de minoris cęsione appareat, uel si instrumento non enuncietur,quod causæ cognitio fuerit adhibita.

8 Legitimatus per rescriptum agnascitur non tantum patri sed ēt omnibus consanguineis,secus si per oblationem curiæ.

9 Statutum,per qnod dolus pręsumitur,ualet etiam laicorum.

10 Præfationibus statuentium credendum est,si quid in eis asseratur quod intellige,ut hic declaratur.

11 Iudici deleganti causam meri imperij & assignanti certam rationem creditur.

12 Iurans potest contra suum iuramentum,si appareat de dolo aduersarij iuris præsumptione,uenire.

CONSILIVM XCV.

IN quæstione,quæ proponitur, prima facie dicēdū

1 videtur† ꝙ liberatio,& absolutio gn̄alis ualuerit, & ꝙ ex aliquo capite impugnari nō posſit,ut no. in l.actione. C.de transa.& in l.emptor.§.Lucius. de pac.& per Bar.in l. Aurelio.§.Caius.de libe.le. ex qua ēt negotiorum gestor intelligitur liberatus reliquorum pstatione,p no.in d.l.actione,& præsertim quia facta fuit dicta liberatio,quia Bar.& eius curator confessus est fuisse sibi assignatam & redditam rationem cum reliquorum præstatione,p not.per Barto.in d.§.Caius.qui allegat.l.Lucius.eodem titu.&

2 †confessio ipsi adulto nocet & ɔ̄ eū probat,ut videtur eē casus, in d.§.Caius,qui loquitur de adulto,qui reliquit liberationē curatori,& est confessus,ꝙ ipse & non curator administrauit, ꝙ̄ probat,ut ibi dicitur,nisi probet,ꝙ curator fuerit in dolo vel ꝙ penes eum sint res testōris,& p hoc facit,quod vult Spec.in tit. de restitutione in integ.§.1.in vlt.col.ver. sed pone ecclesia. vbi dicit,ꝙ si minor,uel ecclesia aliquid cōfiteatur ɔ̄ se,ꝙ non poterit tanquam læsus restitutionē petere,nisi aliter pbet læsio, qa pōt esse,ꝙ confessio contineat veritatem;p l. nā & postea. §. si minor.de iurei.& idem uult ēt Cy.in l.unica, in fi.C. de confes. & est ēt de mente Bal.ibi:in uersi.sed pone minor audens,&c.& Salice.in vl.char.Nec pōt peti,ꝙ iterum reddatur rō administrationis,ex quo dictus Bar.voluit & mādauit oīa instrumēta,oēmque librū & scripturam de prædictis apparentē eē cassa,& vana cassum;& vanum & nullius efficaciæ,valoris uel momenti, qa potuit creditor instrumenta facientia p se facere cassa, & velle ꝙ habentur p cācellatis.d.l.emptor.§.Lucius.de pac.& ſm Bar. ibi in fi. huiusmodi uerbalis cancellatio operetur idem ꝙ actualis cancellatio.& pbat ſm eū ēt in l.nihil.la 1.de adimen.legat. ꝙ pdicta cōfessio pbet,& sit ualida, pbatur ēt ex no.per Bart. in d.§. Caius in fi.ubi dicit,ꝙ si quid post simplicem quietationē confitet sibi satisfactū,ꝙ pbat,& ꝙ referetur ad oīa,qa oīa scire vr̄,nisi probetur se ignorasse,ꝙ erit difficile,qa psūptio est contra eū.secus āt ſm Bar.si confessio eēt posita post Aquilianā stipulōnē,& acceptilationē.quia tunc præsumeretur potius apposita ad solennizandū acceptilationē,quā ꝙ sit uerum. l.4.§.nunc de effectu.eo.tit. Vn̄ cū in casu nostro post simplicē absolutionem & quietationem dictū fuerit, & hoc fecit, quia confessus fuit,&c.confessio probat,& psūmit uerum continere,& licet postmodum inferius fuerit facta liberatio ēt per acceptilationē,tn̄ confessio illa nō sequitur,sed præcedit,& respicit simplicem pręcedentem liberationē,& non acceptilationē sequentem,nec ad illam refertur,immo dici pōt potius, ꝙ sit acptilatio nulla, qa ex quo p præcedentem confessionē apparet, ꝙ negotiorum gestor fuit liberari,ſm Bar.in l.si ex pluribus in prin.de soluti.& in l.j.ff.de his ꝙ̄ in frau.credi.sed bn̄ simplex liberatio pręcedens stante ēt confessione ualuit, qa q̄uis appareat de solutione,erat Bar.obligatus liberare debitorem ad effectum,vt de liberōne posset constare,ſm Bar.& Doc.in l.si finita.§.eleganter.de damn.infect.Rōne ēt iuramenti liberatio valet,vbi ēt sine illo peccaret in aliquo.auth.sacramanta puberū. C.si aduer.vendit.ꝙ ēt hēt locum indistincte,ſm Bar. & Doct. p rōnē,ꝙ̄ ibi assignant,& quamuis statutum non seruatis solennitatib.ab eo introductis præsumat & fingat iuramentum dolo extortum,nihilo minus dici non pōt ꝙ habeat locū præsum

3 ptio uel fictio statuti,quia† Bartholomeus confitetur in instrumento non dolo,non ui,non metu;neque alio iuris uel facti errore ductus,quæ confessio admittitur contra fictionē vel præsum-

sumptioné iuris & de iure,fm gl.in auth.de æquali.do.§.fin au tem.& Doct.in auth.sed iá necesse.C.de don. ante nup. Et tanto magis,quia iurauit Bartholomeus pdicta oïa & singula fuisse vera,quæ clausa refertur ét ad ea,quæ incidenter narrantur, ut no.p gl.in c.vt circa.de elect.in 6.in uer.oïa & singula. & sic iurasse dicit,q nõ fuit dolo,uel errore inductus,sicut uidemus q licet iuramentũ nõ firmet ɔ̃ctũ simulatũ fm gl.in l.3.C.plus
4 vale.qđ agit,tñ † si iurauit quis oïa & singula eẽ vera, & in nullo cõtrafacere uel uenire, non poterit opponi de simulatione, fm Imo.in l.nemo põt.de leg. 1.qui allegat Bar.ad hoc in l.fin. C.de nõ numera.pecun.& idem vult.Imo.in c.cum contingat. de iureiu.in septimo membro,& in c.ad nostrã.de empti.& vendi.uersus finem. Non debet ergo Barth. veniendo cõtra ,ppriũ iuramentũ audiri,allegando dolũ & propriã turpitudinem iuxta no.p Bar.in l.iusiurandum,qđ ex cõuentione.§.fi. de iurei. Et eadem rõne non potest allegare errorem,præsertim cum dicat,ex certa scientia & nullo iuris uel facti errore,&c.& iurauerit ita esse,p no.p Bar.& Docto. in l.sed & si quis.§.quæsitum, si quis cau.cum concordan.de quibus ibi, & per hæc cessare & tolli videntur multa,quæ possent allegari in fauorem Bartholomæi,quæ etiam uidentur procedere,& locũ habere, qñ constaret de dolo & fraude tutoris uel negotiorum gestoris liberati, puta ex inspectione librorũ,uel qñ erat certũ,q libros non cõfecerat,q non est in casu nostro , in quo non constat de dolo, nec etiam q libri non sunt confecti,& quos nõ cogitur exhibere,ex quo semel est liberatus ualide,& sunt cassati & cancellati, vt superius dixi,& in dubio etiam debet præsumi,q ante liberationem extarent libri,& q fuerint iusti & pcunctati, quia hoc important uerba libertationis,in quantũ dicitur redditam fuisse bonam rõnem,& aliter bene reddi nõ potest.l.j.§. officio.& ibi p Bar.de tute.& ratio.distrahẽ.& l.cũ seruus.de conditio.& demõstratio.cũ cõcord.Sed pmissis non obstantibus ɔ̃rium videtur esse uerius . Nã certum est, q dictus negotiorum gestor de iure tenet rõnẽ reddere.l.2.ubi est casus,de nego. gest.& d. §.officio,& ibi no.per Bar.& no.per glos.in l.quædam.in prin. de eden. Solum ergo est agendum de liberatione & quietatione,utrum sit ualida uel nõ.& dicitur,q est nulla & nullius mo
5 mẽti ex plurib. Et primo , quia † curator statim q fuit creatus & datus, immediate interposuit authoritatẽ actui , sine qua de iure ualere non potuit.l.si curatorem habens.C.de in inte.resti. mino.& quæ authoritas non ualuit,q.a anteq̃ interponat , dẽt præcedere causæ cognitio,& curator,iquirere,an utile sit & expediat pupillo,& ,put iurauit facere.l.fi.§.oẽm. C. de admi.tu. q non fecit curator in casu nrõ , ,put ex breuitate tpis apparet liquido,qm,ut dixi, eodem instanti fuit datus & authoritas per eum interposita,ex qua temporis breuitate probatur , q nulla causæ cognitio per eũ fuit adhibita,fm Petr. đ Anch.ĩ cõsi. 82. q. propter hoc concludit actũ non ualere,per c.cũ ex literis.de resti.in inte.& per no.p Bar.in l.,platã. C.de sent. & idẽ uult ẽt Alex.in cõsi. 163.in fi.vol.q ẽt clarius ostenditur, quia dictus curator ẽt cõfessus est simul cũ minore , q ideo fuit reddita cũ prestatione reliquorũ q tñ curatori tunc constare non potuit, quia non potuit redditio rationis, quæ requirit altiorem indaginem,eo tẽpore interuenire.vñ ex hoc apparet , q non adhibuit causæ cognitionẽ,& q non perquisiuit,an recte & bñ fuerit rõ computata,ut facere debuit,& q illi in hoc credi non debet,sicut ,p solennitate enunciata in instrumento non psumit, qñ tempore confecti instrĩ interuenire nõ potuit,fm Bar. in l. scieneũ,de uerb.obl.& idẽ vult Bar.in l.j.C.de fide instr.& iur.
6 hast.fis.lib. 10.Secundo † probatur , q non ualeat dicta liberatio,q.a facta fuit ex ea cã,quia adultus confessus fuit sibi redditã rõnem cũ reliquorũ pstatione,ut patet ex illis uerbis,& hoc fecit dictus Bartholomæus,q.a ipse,&c.Nã illa dictio,quia,causã significat & importat.l.demonstratio falsa.§.j.de conditio.& demonstra.& ibi per Bar.& not.in rub.C.de fals.cau. adiec. lega. quamuis ergo confessio probaret numerationẽ & solutionem reliquorũ,nõ tñ debuit administrator liberari,quia ẽt post solutionẽ talem minori remãsit obligatus.cũ nõ appareat, q minori soluerit cũ tutoris uel curatoris aut iudicis authoritate,sine qua minori nõ ṗt solui,nisi pecunia sit salua,uel nisi constet, q sit factus locupletior,& quo casu repellit minor exceptione. l.pupillo.& l.in pupillo. in prin.de solu. & ĩ §.fi.insti.qb.alie.licet.uel nõ & no.in l.ait ṗtor.§.pmittit.de mino. & q ẽt illa cõfessione sola cõstet de læsione,dicet in responsionibus. ad ɔ̃riã, Cum ergo non constet,nec tpe liberationis constaret,q solutio fuerit solenniter facta,vel q salua sit pecunia,talis liberatio quæ fieri non debuit,& quam facere minor non cogebatur, dr eẽ donatio.l.donari.de regul.iuris.& nota.in l.obligatione gñrali. eodem titulo.& per.Bar.in l.Modestinus.de donati. vnde non potuit dari curator ad donandũ,fm Bal.in l.j. C. si aduer. donat. quia dandus est causa cognita,quia donare, est perdere l.contra iuris.§.fi. de pact. ideo non potest dici esse iusta causa secundum eum.Nec etiam potuit dicta donatio fieri a mĩnore cum decreto iudicis.l.fin.§.cũ aũt.C.si maior fact.alie.ratam habuerit.& põt esse ratio,quia decretum non potuit dici interpositum ex iusta causa,ex quo donare est perdere,prout interpo-
7 ni debet.l.magis puto.§.ne passim.de rebus eorum.& pro† decreto non præsumitur isto casu,q.a de læsione minoris donantis euidenter constat,fm Pau.de Cast.in consi.177. contra superius consulta,&c.ubi dicit,q licet ,p decreto præsumat , fm Speculat.in tit.de empti.& uendi.§.sciendum.versi. & breuiter. & illud tñ est uerum, nisi ex manifesta enormi læsione ɔ̃trariũ appareat,quia nulla est maior probõ,quam per facti euidentiã. fm Inn.in c.proposuisti.de proba.& quia una præsumptio tollit aliam,ut no.in l.diuus.de in integr.resti. Et subdit ẽt Pau. de Ca.in d.cons,q præsumitur pro decreto demum,qñ in instrõ enunciatur,q cãæ cognitio fuit adhibita,& alle.Bal. in l. cum hi.§.si prætor.de transa.dicens ẽt,q eo audiẽte ita limitabat dictum Spec.q not.in d.l.j.C.de fid.instr.& iure hast.fisca.lib. 10. q non est factũ in casu nrõ,& idẽ uult Pau.de Cast.in d.l. cum hi.§.si ṗtor.de transac.solũm.n.iudex pro cãæ cognitione recepit informationẽ ab illis attinentibus adhibitis ad solennizandũ ɔ̃ctum,qui delato eis iurõ dixerũt, hac talem liberationem cedere in utilitatem adulti,quib. non debuit credere tanquam aperte mentientib. quia cum in pñtia iudicis adultus confessus fuerit redditam sibi fuisset rõnem & reliqua recepisse,iudici ex hoc constabat,solutionem factam soli adulto non ualuisse , ut in iurib. præall.& ɔ̃nr q damnosa erat liberatio.& si dicatur,q implicite dicti attinentes vñr dixisse,q reliqua sunt salua, uel q ex eis factus sit minor locupletior,quia aliãs in eius utilitatẽ cedere non posset liberatio,ut ipsi dñt ; Rñdetur,q debuit iudex spãliter ab eis inquirere de pdictis,& dictos attinentes interrogare de causa dicti sui gñalis,arg.no.in l.solã.C.de testib. & satis clarẽ probat in d.l.magis puto.§.ne passim.de reb.eorũ p totũ illũ.§.Nã p hoc q dicãt,q talis liberatio est potius vtilis adulto quã damnosa,vñr potius dicti attinẽtes iudicari quã testificari,q nõ licuit,p ea quæ tradũtur per Bar.& Doc.in l.j.C. de usu & p.pea tex.in d.§.ne passim.uers.in primis.dicit,q prætor tutori,uel curatori nimium credere non debet, qui nõnunquã lucri sui cã asseuerant prætori necesse esse distrahi possessionẽ, vel obligari &ita ẽt facere debuit iudex isto casu,ex quo dicti attinentes per uerba gñalia absq; q rõnem aliquam reddant,simpliciter & ex abrupto dñt vt s̃.& ideo subdit tex.q ẽt attinẽtib. si sunt suspecti,nõ dẽt credere,prout esse dñr isto casu rõne pręmissa,& tãto magis hoc procedit; quia iudici nõ cõstabat,q tales attinentes essent idonei,& q verisimiliter scirent facta adulti,prout de tali qualitate attinentiũ debuit se informare ,ut dicit lex.in versi.in primis.vñ vt ẽt ibi dr , isto casu,uel simili iudex pro vera informatione & plena cãæ cognitione iubere debuit edi rõnes & videre calculationes factas cum minore , & sic an ratio esset reddita,cum a cõiter accidentibus talia computa facta pro redditione rõnis soleant conseruari & custodiri , item & cognoscere,quid & quantum fuerit in præstatione reliquorum,& cui fuerint soluta,& an extent,vel sit controuersa in vtilitatem minoris vel non,& non debuit credere simplici assertioni dictorum attinentium,qui uerisimiliter, ut etiã probabitur, non erant de his informati,nec ẽt assertioni curatoris , qui illo instanti erat datus,& qui ex breuitate tpis nullo modo de prædictis poterat esse informatus, & qui confessus fuit rõnem redditam fuisse cum reliquorum præstatione,& tamen hoc , ut dixi,non potuit scire,& ideo dici potest,q iudex fuit nimium credulus,q esse non debuit in preiudicium pupilli,l.2.§.sed si cum filiusfamilias,aliàs incipit,quæsitum.de in rẽ ver.& l.j.qñ actio de pecu.est anna.& declarat Bar.& alij in l. 1.in princ.de eo per quem factum erit.Non est ẽt ex alio seruata solennitas requisita a statuto in hac quietatione & liberatione.dum uult , q non

posiit

posſit fieri ſine cõſcia duorum vel trium proximiorum conſan guineorum,ſi exiſtant,uel affinium,ſi conſanguinei nõ exiſtãt, &c. Nam ſtatutum primo requirit conſenſum conſanguineo rum,ſi exiſtant,& hoc loco appellatione conſanguineorum ve niunt agnati & oẽs coniuncti ex latere patris,ꝑut ẽt aliàs dicto modo hoc uerbũ capit.l.inter agnatos. vñ legit.prout not.Bar. & Doc.in l.cũ quidã.§.qđ dr.de acq.hær.& prout colligitur ex uerbis ſtatuti,dũ vult,ꝙ in defectum conſanguineorũ interue nire debeat conſenſus affinium,per qđ patet, ꝙ oẽs affines in cludunt̃ poſt illos.Cũ ergo extarent conſanguinei ex parte pa tris ipſius Bartholomæi & ſic agnati, illorũ cõſenſus debuit ad hiberi & non affiniũ, & ſic ex defectu formæ requiſitæ a ſtatu to actus eſt nullus.d.l. cum hi.§. ſi ꝑtor. de tranſ. qm̃ ubi datur prius & poſterius,ordo dicitur de forma. ſm̃ Bal. in l.j.C.ne li ceat tertio prouo. & quia in ſtatuto eſt decretum annullatiuũ, dicitur dictus ordo pro forma traditus,ſm̃ Bal.& Doct.in l.1. ff. de libe. & poſth. Et ſi dicatur, ꝙ Bartholomeus non habeat agnatos,quia natus ex eſt illicito coitu,ſm̃ Bal.in l.fratres.ĩ pri. C.de inof.teſt.in l.fi.C.de uer.ſig.& ĩ auth.defuncto.C.ad Ter tul.Et idem quamuis ſit legitimatus,quia talis agnaſcitur ſolum patri,qui preces obtulit,à non alijs agnatis patris,ut in authen.
8 quib.modis nã effi. ſui. §. filium. Ad iſtud † rñdet,ꝙ immo per legitimationem Bartholomæus fuit factus uere legitimus , ſm̃ Bar.in.l.ſi is qui pro emptore.de vſuc.in 3.q.prin.verſi.item q̃ ritur circa prædicta,&c.& probatur ex no. per eum in l.ſi mari tus.§.legis.de adul.& idem vult Bal. in l. nuper. C. de natura.li ber.& Alex.conſi.1.2. uol. & ideo legitimatus per oblationem curiæ efficitur legitimus ſolum patri,& non alijs,& de iſto lo quitur tex.in d.§.filium.ſed legitimatus per reſcriptum agnaſci tur nedum patri,ſed ẽt oĩb.ſm̃ Io.And.in addi. Spec.in rub. de ſucc.ab inteſt.in vlt.addi.& Ant.de Bu.in c.per uenerabilem.an tepe. char.qui filij ſint legi.Pa.de Ca.in conſ.227.Ang.cõſi.17. Comes Brandiliſius,&c.& Alex.conſ.129.1.uol.ubi. dicit hãc opinionem eſſe communem.& idem uult Are.in l.Gallus.§.& quid ſi tm̃.de lib.& poſth.col.pen.Et idcirco agnati & ꝯſangui nei ex parte patris dicti Bartholomei debuerũt adhiberi ad hũc actum,& non affines ex latere matris.Et cũ dicat in inſtrumen to,ꝙ cum conſenſu talium attinentium d Bartholomæo ex la tere materno,qui poſſunt adeſſe huic inſtrumẽto & actui,&c. dicitur eſſe obreptum iudici,cui narratum eſt,iſtos eſſe tales,q. debuerunt in hoc actu interuenire,cum hoc ſit falſum, ut eſt di ctum,& ideo ratione talis obreptionis decretum ẽt reddit̃ nul lum.l.cum uero.§.ſubueutum. de fideic.liberta. & plenè tradit per Doc.in l.iuſte poſſidet.de acq.po.Ex pręmiſſis ergo colli guntur,ꝙ in hoc actu non fuit obſeruata forma iuris commu nis,nec ſtatuti,& per conſequens,ꝙ actus eſt nullus. Nec obſ. iuramẽtũ,quia fingitur, uel ꝓſumitur dolo extorta liberatio ex diſpotione dicti ſtatuti,ideo non eſt obſeruandum.c.quamuis. de pac.in 6. d. auth. ſacramenta puberum.& ꝙ ſtatutum dicto modo pręſumens ualet,ex quo cõſtitutio apoſtolica,uel a ſum mo Pontifice approbata,qui potuit dicto modo ꝓſumere, ſm̃ Rom.in terminis in conſ.12.Viſo facto propoſito. & ut proba tur ex no.per Hoſt.& Io.And. in c.quemadmodum . de iureiu. & ꝓſertim ex cã,& dicit iuſta cã qñ in loco conſueuerunt mino
9 res facile decipi & dãnificari,immo † etiã ex tali cã ualet ſtatu tum laicorum,ꝙ ꝓſumitur ꝯctus extortus dolo, uel metu,ut ſa tis clare vult Bal.in d.auth.ſacramenta puberum.Ant.de Bu. & Abb.expreſſius in c.cum contingat.de iureiur. Abb.in c.eccle ſia ſanctæ Marię.de conſtitu.vbi alle.Ant;de But.in d.c.cũ con tingat.& idem latius proſequitur Abb.in diſpu.inci. Stante ſta tuto quinimmo Bar.in l.omnes populi.de iuſt.& iu.uolunt ſim pliciter,ꝙ ſtatutum laicorum pręſumere poſſit ꝯctum ſolen nem per dolum extortum,& quãuis, vbi non appareat hoc eſſe ſactum ex iuſta cã,in hoc reperiantur aliq aliter tenere,tanquã hoc dicatur ꝓſumi in fraudem iuramenti , nihilo minus vbi de cã conſtat,concedunt etiã alij,ꝙ tunc ſtatutum valeat, & de iu ſta cauſa in caſu noſtro dicitur conſtare ex procemio ipſius ſta tuti dum dicitur, ut minorum facilitati modis omnibus conue nientibus & expedientib.ſuccurratur, nec in eorum ꝯctibus & negocijs leuiter damnificari ualeant,ſiue lædi,ſicut in pleriſque factum comperimus,&c.per ꝙ procemium,ĩ quo narrat̃,com pertum,minores fuiſſe deceptos , probatur id, quod aſſeritur eſſe uerum,& ſic minores plerumque damnificari,& in hoc læ

di,& ob hanc cauſam ſtatutum fuiſſe conditum,ut decidit Bar. to.in l.ambitioſa.de decre. ab ord.fac. in vlt.char.verſi. viſis & examinatis dictis regulis,&c.vbi quærit,an habentes arbitrium
10 † ſuper pacifico ſtatu ciuitatis,ſi faciunt ſuas præfationes , ex quibus inferunt id,quod ſtatuunt,pertinere ad eorum arbitriũ an his præfationib. ſit credendum. & arguit primo ꝙ non niſi probentur.l.fi.de exerci.& l.ſi forte.in prin.de caſtren.pecu. cõ ꝙ ſic.l.fi.de hęre.inſtituen.& demum Bar.concludit,ꝙ quantũ ad ipſos ſtatuentes.ſ.ꝙ ipſi moti ſint ex illa cã,& rõne,quæ ex primitur in præfatione,eſt eis credendum.d.l. fin. & quantum ad alios idem credo,dicit Bart.ut ſcilicet illis præfationib.ſit cre dendum,& dicit de hoc eẽ caſum in d.l.ambitioſa.ſm̃ unam le cturam,inducendo ut ibi per eum. Cum enim dicit,ipſe iſta ar bitria non concedantur,niſi electis & grauibus perſonis, credẽ dum eſt eis in eo.ſcilicet quod aſſerunt.l.1.de offi.præfect.ꝓto. & per hoc ſm̃ eum patet reſponſio ad cõtraria . Præterea, dicit Bar.in iſtis extraiudicialibus videtur eis credendum,ſm̃ gl.in c. poſt ceſſionem.de proba.& per no.in cleme.1.eo.ti.nec eſt di cendum,ſubdit Bar.ꝙ illud ſit ſpãle in Papa,quia fatendum eſt ꝙ eſt ſpãle,ne admittatur probõ in cõtrariũ,qñ narrat aliquid depẽdẽs a facto ſuo,ſed contra iſtos admitteretur probatio in contrarium,& rñdet ſpãliter ad d.l.fi.de exercito.& dicit prædi cta vera,niſi euidentia facti doceret contrarium eius, quod aſ ſeritur in præfationibus.d.l.ſi forte.de caſtren.pecu.& ſic ad il lam legem colľr duplex rñſio,ſcilicet hæc ultimo,& quòd non habet loc u m in perſonis electis & grauibus. Iiſdem ergo ratio nibus eſt idem dicendum in caſu noſtro,quod confirmatur ex no.per Guliel.in l.1.de officio eius cui mandata eſt iuriſd.ubi di
11 cit † ꝙ licet iudex non poſſit delegare cauſam meri Imperii,ni ſi ex iuſta cã.ut ibi in tex.ſi tñ in delegatiõne exprimat hoc face re ex certa cã,quæ ſi eſſet uera,delegatio valeret,illi creditur,qa literæ officialis faciunt fidem. leg. diuus . de officio præſidis. & cũ eo tranſeũt Alber.de Roſa.& Ale.qui ad hoc alle.Bal. in l. Imperium.de iuriſd.om.iud.& in ca.de cauſis.de offic. deleg. & gl.in ca.paſtoralis.eo. ti.& in ſimili no.per Bar.in d.l.ambitioſa & quamuis.Abb.in conſ.71.1. vol.velle uideatur,ꝙ dicta cã de beat extrinſecus probari ad hoc,vt valeat ſtatutum fingens do lum dicto caſu per d.l.ſi forte.tñ in hoc minus recte ſentit,& ꝯriũ probatur ex prædictis.& d.l.ſi forte.quam alleg.reſpondet Bar.in d.l.ambitioſa.de quo Abb.non facit mentionẽ,& eod. modo ad illam legem rñdet Ale.in l.ſciendum de ver.ob. dicẽs contra Paul.de Caſt.ꝙ iudici aſſerenti decretum interpoſuiſſe cã cognita eſt credendum,per l.1.C.de of.ciui.iud.¶ Nec obſtat ſm̃ eum.d.l.ſi forte.quam alleg.Pau.de Caſt.in contrarium,qa illa ib iudice,pro quo pręſumitur , non habet locũ . Idem ergo pari ratione in caſu noſtro, & præſertim iſto caſu procedit , in quo de dolo ſatis conſtat extra ordinem comprehendi,ꝙ cura tor eo inſtanti quo fuit creatus authoritatem interpoſuerit & confeſſus fuerit ſimul cum minore rationem fuiſſe redditã cũ liquorum præſtatione,quòd ille in illo inſtanti nõ potuerit ſci re,per ea quæ in precedentibus dicta ſunt.Et ſimiliter,cum illi, qui loco affinium ſunt adhibiti,falsò iurauerunt,talem libera tionem cedere in utilitatem minoris,cum hoc ſit falſum , ut ẽt eſt dictum,& cũ falsò ſit iudici narratum,ꝙ iſti erãt tales,quo rum conſenſus neceſſario dẽbat adhiberi in hoc contractu, & ẽt iſtud non ſit uerum,quia erãt alij agnati & proximiores,qui ad hunc actum dẽbant adhiberi,& ex tali mendacio dolus præ ſumitur,quando ex illo lucrum capit,qui mentitur.l.eleganter §.fi.& ibi per Bar.de dol.& per Ale.in l.dolum.C.de dol.¶ Nec obſt. dum dicebatur, ꝙ minor iurauit,ꝙ ex certa ſcientia,non vi,nec dolo, &c. quia qua facilitate eſt ẽt inductus ad liberam dum,eadem facilitate eſt etiam inductus ad ſic dicendum, ideo talia uerba nihil operantur.l.doli clauſula.ver.diuerſum.de no uationibus & probatur ex no.per Bar.in l.fi.§.idem quæſijt.de cond.inde. & per Bar.quaſi in terminis in aut.ſi quis in aliquo.
12 C.de eden.in fi.¶ Præterea † cũ in caſu noſtro appareat de do lo aduerſarij iuris,hoc eſt ſtatuti præſumptione , & ẽt ex geſtis inter partes,ut dictũ eſt., de dolo põt obijci ẽt ꝑ illũ , q. iurauit oĩa & ſingula fuiſſe uera,ꝓbat̃ ex no. ꝑ Bal.& Sal.ĩ l.fi.C.de nõ nu.pe.qui dicunt,quòd ſi ille,qui hoc modo iurauit , admiſſus fuit ad probandum ſimulationem,ꝙ illam poterit allegare,qa iam eſt eius turpitudo detecta,per no.per Bar.in l.aliàs de iure iu.idem ergo quando alio modo & per alium modum apparet de

de dolo, ut in casu nostro, quia militat eadem ratio. & facit, quod vult Cyn. in l. 1. C. de sacr. san. ecc. & Bar. in l. cum quis decedēs, §. Tit. de leg. 3. vbi volunt, quod iurm assertorium de preterito non obligat iurantem, quando iuris præsumptio est contra id, quod est iuratum, puta si maritus confitetur debere uxori centum, quæ iurat ab ea recepisse, quia præsumitur iurm prestitum in fraudem legis prohibentis donationem inter uir. & vxo. ex qua præsumptione iuris dicitur de periurio constare: & idem et uolunt alij quos refert & sequitur Ale. in l. si donatione. C. de colla. Sic igit et in casu nostro dici dēt, quia cum statutum presumat dolum, talem præsumptionem probatur, quod iste minor, qui iurauit oia & singula esse vera, & quod ex certa scientia & non dolo, &c. est periurus, & ideo iuramentum nihil operatur. Et ad alia in contrariū allegata per prædicta cōlr et rōsio nulla, quia dum dicit, quod ex confessione minoris constat, quod fuit reddita rō & cū reliquorū consignatione, quoniam cum tunc curatorem haberet, non ualuit cōfessio sine illius authoritate. l. si curatorē hñs. C. de in inte. rest. mino. & authoritas, quæ fuit interposita, non fuit ualida: per ea quæ fuerūt superius dicta. ¶ Nec obst. l. Aurelio. §. Caius. de lib. lega. quia tex. loquitur in minore testante, & qui sine curatoris authoritate pōt testari ut ibi, & no. in l. 1. §. fuit quæsitū. ad Trebel. Et dato quod confessio ualuisset, tñ non noceret minori confitenti sibi eē solutum, nisi appareat, quod pecunia sit salua, vel quod minor ex illa sit factus locupletior. d. l. pupillo, & l. in pupillo. de solu. quia et ubi constat de actuali numeratione facta minori per debitorem sine curatoris, uel iudicis authoritate, non liberaret debitor, si non constaret, pecuniam esse versam in utilitatē minoris, ut in iuribus pdictis. Ex hoc. n. quod est confessus, probatur minor læsus et si aliud non probetur, per quæ no. gl. cōiter approbata in c. 2. de in integ. rest. quod est uerū. quando ex tali cōfessione minori abest aliquid, aliàs secus, fm Ale. in l. nā & postea §. si minor de iureiu. qui d. gl. declarat, & cum ea concordat aliā opi. s. in contrariū allegatā mō pdicto, & prout abeē dicitur minori in casu nostro ex dicta confessione, per quā a debitore suo fateret quod dēbat recepisse, secus si fateret ab aliquo, quē nō constabat prius eē debitorem minoris, nihil hre, fm Ale. in d. §. si minor qui isto casu loquitur. ¶ Non ob insuper † dum dicebatur, quod confessio erat ualida, pro not. per Bar. in l. Aurelio. §. Caius de libe. leg. quia illud est uerum in confessione maioris sed in minore, ut dixi, non ualet sine authoritate curatoris, si habeat curatorem, sicut hēbat iste minor ante confessionem, fm Bar. in l. certum §. in pupillo. de confes. & Bal. in l. 1. C. eo. ti. & licet authoritatem prestiterit curator, hēt tñ non prestita, quia vt dictū est, fuit nulla. l. 4. §. condemnatum. de re iud. & l. non putauit. §. non quæuis. de bon. pos. contab. & ubi confessio et probaret, non nocet tñ pupillo, si pecunia non sit factus locupletior, sicut nō liberatur debitor, et si probaret de actuali numeratione. d. l. pupillo, & iō concluditur, quod agi pōt pro Bartholomeū cōtra tutorū, vt reddat rōnē administrationis, vel si uult habere ratum factum tutoris quod agere poterit contra administrationem. Laus Deo.

ADDITIO.

Declaratur à Cephal. consil. 192. num. 46. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Filius, qui administrauit bona paterna, præsumitur, si quid acquisiuit de paternis bonis acquisiuisse.*
2 *Confessio patris, quod bona acquisita per filiū sint acquisita ex industria. & pecunia ipsius filij, ei non præiudicat, etiamsi iurauerit, nisi appareat de industria filij se exercentis in aliqua arte.*
3 *Ex promissione iurata oritur obligatio inter patrē et filiū naturalis.*
4 *Verbū, concedo, etiam nulla causa expressa donationē importat.*
5 *Donatio inter patrem & filium iuramento confirmatur.*
6 *Administrans bona alicuius non præsumitur de bonis illius acquisiuisse, præsertim ubi ex coniecturis aliud apparet.*
7 *Donatio usufructus facta semel filio ualet, nec potest reuocari per patrem, & filiū patre mortuo non tenetur fructus perceptos cōferre alijs.*
8 *Donatio bonorum facta per patrem filijs e iuramento confirmata amplius ab ipso patre reuocari non potest, secus si non adesset iuramentum.*

CONSILIVM XCVI.

VISIS & bene ponderatis omnibus quæ accuratè & copiosè deducuntur per claris. D. Consultorē adhuc tñ circa quædam vr posse probabiliter dubitari.
1 Nam ex † quo prædicti duo filij, ut proponitur, administrarunt bona paterna, presumendum uidetur bona per eos acquisita acquisiuerint de bonis paternis fm Alex. in consi. 13. in fi. 3. vol. ubi proprie loquitur de filio, qui exit nomine proprio, & concludit, quod ex quo administrauerat bona paterna, præsumitur de pecunijs paternis exisse, & acquisiuisse, per no. per glo. in l. cum oportet. in prin. C. de bon. quæ libe. per Spec. de actio. §. 1. vers. sed quid si dubitetur, &c. Bal. in auth. ex testō. in 7. col. C. de colla. & in l. iubemus. §. 1. C. ad Trebel. & idem et concludit Alex. in cons. 21. 4. vol. & per pñs illud, quod est quæsitum, venit patri restituendum tanquam profecti-
2 tium per no. in d. l. cum oportet. Nec † obstare vr, quod confessus fuerit pater dicta bona fuisse quæsita ea propria industria, & ex proprijs pecunijs dictorum filiorū, quia talis cōfessio patri non præiudicat, quia cum inter eum & filios in ptāte nū posset donatio valere. l. antep. C. de dona. inter vir. & vxo. & l. 2. C. de inof. dona. præsumitur dicta cōfessio facta n fraudem legis, per no. in l. qui testm. de proba. & per Bar. in l. cum quis decedēs §. Titia. de le. 3. & in terminis nostris vult et Bal. in d. l. iubemus. §. 1. in fi. 1. q. C. ad Treb. ubi dicit, quod si pater confiteatur pecuniā, quam habet filius esse ipsius filij, quod illi non præiudicat. per l. si forte. de castrē. pecu. & per no. in l. si donatione. C. de coll. Nec et aliquid operatur iurm a patre præstitum, quia quāuis expressa donatio inter patrem & filium iuramēto firmaretur, sicut donatio inter uirum & vxorē, fm Bar. in l. si quis pro eo. i fi. prin. de fideius. prout et in hac donatione tenent moder. in d. l. si donatione. tñ ista præsumpta & simulata donatio, & in fraudem facta, & quæ resultat ex dicta confessione patris non firmatur iuramento, & rō diuersitatis est, quia primo casu iuramentum est de futuro, ideo seruandum est, cum seruari possit sine interitu salutis eternæ. c. cum contingat. de iureiu. & c. quamuis. de pact. in 6. sed alio casu iurament͞u & confessio est circa illud, quod est de præterito, & quia contra eam est iuris præsumptio, quoniam, ut dictum est, talis confessio de præterito præsumitur simulata, & in fraudem legis facta, propterea cōstat ex dicta iuris præsumptione de periurio patris, iō dicto casu iurament͞u nihil operatur, & ita probat ex no. per Cy. in l. fi. C. de sacrosanct. eccl. & per Bar. in d. l. cum quis decedens. §. Titia. qui isto casu loquitur. & in l. Aurelius. §. fi. de liber. lega. Bal. in l. 1. C. de inof. donatio. & Sali. in l. hac edictali. in prin. in 7. q. C. de secund. nup. & ita distinguit & cōcordat dictas opi. Imo. in d. c. cum contingat. in 10. mēbro. & Alex. in d. l. si donatione. C. de colla. in 2. col. Sed præmissis non obst. quę re vera non obstant, contrarium est dicendum. Nam, ut in facto proponitur, isti filij se exercuerunt in pluribus officijs publicis & alijs negociationibus & diuersis mercantijs, ex quib. oīb. verisimiliter plurimum potuerūt lucrari, ideo oritur præsumptio contra patrem confitētem. & plene probat dicta confessio stante tali præsumptione, ut in terminis cōcludit Ang. in quodam cons. inci. Pater emit fundum, &c. vbi vult, quod licet cōfessio facta pro patrem cōfitentem habuisse pecuniam a filijs suis tanquā ad eos ptinentē, sit suspecta, quia est prohibita donatio inter patrē & filium in potestate, & cōfessio facta inter personas, inter quas est prohibita donatio est suspecta, per d. §. Titia. tñ si tempore dictæ cōfessionis paternæ dicti filij erant in aliquo eorum exercitio ita edocti, quod verisimile sit, eos potuisse lucrari ex eorum industria quantitatem, de qua in confessione fit mentio, tūc sufficeret dicta confessio, per no gl. Cyn. & Bar. i d. l. cum oportet. in prin. Et istud consilinm refert & sequitur Alex. in consi. 18. Consideratis his quæ in themate narrantur. 3. uol. qui alle. Ange. i consi. 54. quod tñ in uolumine impressum non inueni. Et ex hoc Ale. et concludit, quod si pater confessus est se esse dēbitorem filij sui spurij, & de bonis filij spurij ad eum peruenisse certam quantitatem, talis confessio, quę aliàs esset suspecta, & non probaret, per nota. per gl. in d. l. qui testm de prob. si tñ apparet, quod dictus filius potuit uerisimiliter habere aliunde bona, de quib. agitur, tunc dicta confessio probat, & plenam fidem facit, & ad hoc alle. et Sali. in l. si mater. C. de cōtrahend. emp. dum dicit, quod maritus emit fundū pro vxore absente, & precium, quod soluit con-

confessus sit esse de propria pecunia vxoris, cōfessio, quia ema-
nat a viro, præsumitur non vera, sed facta animo donandi, ꝑ d.
l. qui testamentum. d. §. Titia. nisi ſm eum, appareret ex alijs cō-
iecturis, ꝙ aliunde potuerit vxor istā pecuniā habere, quia tūc
una præsumptio tollit aliam. l. cum de indebito. de probat. & l.
diuus. cum ibi no. de ī integ. rest. & dicit Ale. ī d. cons. ꝙ hoc est
ēt de mente Cy. in l. fi. C. de sac. san. eccl. ponderat etiam Ale. in
d. cons. iuramentum patris, & quamuis in illo non faciat præci-
puum fundm̄, tn̄ in casu nostro operatur plene, & rō dn̄æ assi-
gnabitur infra. Et tanto magis confessio isto casu non dēt ꝑsu-
mi suspecta, ex quo facta fuit alijs filijs pn̄tib. & consentientib.
atque illam approbantibus, ꝙ verisimiliter non fecissent, si ea,
q̃ in confessione continent, vera non essent, cum ad illorū ten-
dat ꝑiudiciū. d. l. cū de indebito. & l. si cū aurū. de sol. Accedit ēt
3 q† ubi ēt non ꝑiudicaret simplex confessio, qa tn̄ pater iura-
uit oīa & singula obseruare & ullo unquā tꝑe non ꝯuenire, rō-
ne saltē iurī dēret repelli; quia in hoc iuramentum respicit futu
rū. d. c. cū cōtingat. & ex tali ꝓmissione orit̄ naturalis obligatio
ēt inter patrem & filiū, ꝑ no. in l. si unus. §. pactus ne peteret. de
pact. iunctis not. per Bar. in l. frater a fratre. de condic. indebi.
& ad hoc dictam ꝓmissionem de obseruando & non ꝯueniēdo
factā ꝑ patrē filio in specie ponderat D. Ioan. Baptista de S. Se-
uerino in illa. l. in 15. q. circa fi. & infert ex hoc, ꝙ pp iuramētū
super ea interpositum oritur ex illa obligatio efficax & actio, vt
ibi latius per eum. & per hęc rn̄detur ad unum, quod allegatur
in contrariū. s. ꝙ iuramētū interpositū super hm̄oi confessione
de ꝑterito nihil opat̄, quia id posset eē verū, qn̄ staret ī terminis
simplicis ꝯfessionis, sed qa in casu nostro interuenirēt ꝓmissio
de obseruando, & nō ꝯueniēdo, q̃ respicit futurū, ad obseruan-
tiā ꝓmissorum obligat iuramentū. d. c. cū contingat. Et ubi ꝑdi
cta non ꝓcederent, adhuc eēt dicendum, ꝙ ista bona diceren-
tur filijs expresse donata, ut probatur ex illis uerbis, videlicet, e
cosi gli do, concedo & benedico, &c. Nam uerbum, concedo, ēt
4 nulla cā expressa importat donationem, vt not. gl. & oēs, in l. fi.
in prin. de donatio. & probat̄ in l. uxori. §. fi. & ibi not. Bart. de
leg. 3. & in l. prohibere. §. plane. qđ vi aut clam. & no. Abb. in c.
cum uenerabilis. de excep. per tex. in c. pastoralis. de dona. & idē
tenet Ale. in l. a Titio. de ver. obl. & in d. l. si donatione. C. de col
5 la. quæ donatio expressa† inter patrem & filium firmat̄ iuramē
to ſm Bal. in l. fi. C. pro dona. & in repe. l. 2. ff. de iureiur. & hāc
opinionē ēt cōprobat, & sequit Ale. in d. l. si donatione, & latissi
mè hāc q̄ōnem examinat ꝑdictus D. Ioannes Baptista in d. l. fra
ter à fratre. q. 15. vbi refert alios q̄ plures Doct. idem tenentes.
& eandem opinionem ipse ēt approbat & comprobat, atque ēt
rn̄det oībus q̄ allegant̄ & allegari possunt in ꝯriū, ad quem me
remitto breuitatis cā quia loquit̄ prolixe. Et ꝑ prædicta colł'r
clara rn̄sio ad oīa in ꝯtrarium allegata. Nam ad id, quod primo
in contrariū allegatur, videlicet, ꝙ ex quo filius bona paterna
administrauit, ꝑsumitur acquisisse hæc bona ex paternis bonis,
ſm Ale. in consi. 11. in fi. 3. vol. respondet̄, ꝙ hoc locū non hēt
qđ ꝯstat, ꝙ aliunde potuit verisimiliter acquirere, ſm Sal. in l.
ēt C. de dona. inter vir. & vxor. & in l. Quintus. ff. eo. & clarius
hoc ēt vult Ale. in consi. 38. aliàs 40. inci. Perspectis his, q̄ in ꝑ
supposito themate, &c. in pen, col. 3. uol. ubi concludit, ꝙ uxor
de bonis uiri per eā ēt administratis non præsumitur quædam
bona quæsiuisse, quando apparet, ꝙ aliunde potuit ea acquire
re, per d. l. ēt. cum ibi not. per Sali. & per eum in d. l. Quintus. &
6 † subdit, ꝙ ubi quis bona alicuius administrauit ex bonis eius
quæsiuisse; saltem ubi ex coniecturis aliud non appareat per l.
si defunctus. C. arb. tute. & per no. per gl. & Doctor. in d. l. cum
oportet, in prin. & ꝑ Bar. l. facultas. C. de iure fisci. lib. 10. & per
no. per Doct. in auth. licentiam: C. de episc. & cler. & in c. cum
in officiis, de test. & hoc pręcipue est uerum, si filii possidebant
ista bona, quia tunc agenti contra filium possidentem incūbit
onus probandi, ꝙ quæsierit ex bonis paternis, ſm Bal. in auth.
ex testō. C. de colla. uers. vedecimum capitulum, &c. & Alex. in
d. cons. & ꝑ prædicta ēt idem tenet Ale. in d. cons. 18. 3. vol. Præ
terea ex confessione patris hoc casu probatur, ꝙ ex propriis pe
cunijs filij acquisiuerint hæc bōa, cui stādū est ꝑ prędicta Nec
ob. ꝙ no. Bal. in l. iubemus §. 1. C. ad Treb. qa forte cōfessiōi nō
eēt stādū, ut ipse dicit, qn̄ ꝓ filio nō eēnt aliquæ cōiecturæ, sed
cōstat, ꝙ potuit aliūde acqrere, tunc standum est confessioni.
ſm Ang. & Alex. in cons. superius allegato. & Salic. in l. si mater.
C. de ꝯhend. emp. Et alia ratione standum est huc confessioni,
s. pp vinculum iuramenti appositi super clausula & promissio
ne de non contraueniendo & de obseruando, quæ respicit futu
rum, vt dixi. Et quia non tm̄ pater confessus est, sed etiam con-
cessit dicta bona, & sic vbi non probaretur bona esse filij, saltē
intelligerentur expresse donata, & donatio expressa fuit iura-
mēnto validata, ut probatur per prædicta. Quo uero ad usum-
fructum dictorum bonorum tempore, quo pater ꝑmisit filijs
7 fructus percipere, videtur illos donasse, & ualuit † donatio. l. cū
oportet. §. sin autem. C. de bonis quæ libe. & ibi no. Doc. com-
muniter, & postquam usum fructum pater expresse remisit, va
luit donatio, & remissio perpetuo, nec pōt reuocari, ſm Bal. &
Paul. de Cast. in d. §. sin autem. & dicit Pau. hoc esse not. Et ubi
simplex remissio non ualeret, ualidaretur tn̄ iuramento, sicut q̄
libet alia donatio inter patrem & filium ī potestate, per ea quæ
ꝓxime dicta sunt. Nec mortuo patre tenētur dictos fructus a-
lijs conferre, ut probat̄ in d. §. sin autem. & ita ēt præsupponūt
Sali. & Pau. de Ca. dum in summario dn̄t, ꝙ fructus non tenen-
tur mortuo patre fratribus cōicare: Et expresse idem pręsuppo
nit Bal. in l. 2. C. de inof. don. ubi dicit, ꝙ ī usufructu donato fi-
lio non est necessaria mors patris, quia perijt renunciatione, &
consolidatur aduentitiæ proprietati, & sic est quid aduentitiū,
&c. Si ergo est qd aduentitium, ergo nō confertur. l. fi. C. de col
la. Circa vero diuisionem patris factam inter filios, utrum ua-
8 leat irreuocabiliter, & ur̄ ꝙ † reuocari possit, quia talis diuisio
habet vim supremi iudicij, & non vim donationis, ut dicit tex.
no. in l. si filia. §. si pater. ff. famil. erciscū. ideo debet posse reuo-
cari ad instar alterius vltimæ uoluntatis. l. si quis in princ. testa-
menti. de lega. 3. Et ex hoc sequitur, ꝙ nō firmat̄ iuramēto, per
no. per Doct. in l. fi. C. de pact. & l. stipulatio hoc modo conce-
pta. de uer. obl. & ita per istam rōnē in terminis cōcludit Rom.
in repet. rub. de iurei. in 4. q. vbi allegat. d. §. si filia. Sed ꝯrium est
verius. Nā aut pater diuidit solus & simpliciter bona īter filios,
& tūc posset dici ꝙ diuisio habeat vim supremi iudicij, & ꝙ ꝓ
cedāt superius allegata: aut pater per uiam ꝯtractus assignat fi-
lijs & inter illos diuidit bona sua pn̄tia tm̄, & promittit habere
ratū, & ꝓmittit cū iuramēto nunq̄ cōtrauenire, & isto casu re-
uocari nō ꝑt diuisio, sicut nec donatio facta inter patrem & fi-
liū iuramento firmata, vt dictū est, qa isto casu cōtractus est ip
sa diuisio, non supremum iudiciū, & non aufertur testamenti fa
ctio, ex quo de bonis pn̄tib. tm̄ est facta diuisio, vt no. omnes in
d. l. stipulatio hoc mō concepta. ꝑpea dēt dicta diuisio irreuoca
biliter valere pp iuramentū in ea appositum, & ita circa hoc cō
cludit in specie D. Io. Baptista de S. Seuerino in d. l. frater a fra-
tre. in 21. q̄ō. Quod autem in casu nostro diuisio facta sit per
modum cōtractus, apparet clare, quia facta fuit filijs omnibus
pn̄tibus, & dictam diuisionem approbātibus, quæ præsentia &
approbatio non est de natura vltimæ voluntatis. l. cum pater. §.
surdo. de leg. 2. sed contractus, in quo requiritur consensus. l. 1.
de pac. Item pater & filij cū iuramento promiserunt habere ra
tum & firmum, & nunquā cōtrauenire, &c. quæ promissio ad-
idem tendit, quā ad hoc ēt pōderat præfatus Doct. in loco præ-
alle. & ideo concluditur, ꝙ a tali diuisione non potest pater re-
cedere, &c. Circa uero redditionē rationis petitam aliter nō in-
sisto, quia per dominum Consultorem opportune est in hoc sa
tisfactum & recte conclusum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens minorem obligari sine certa solennitate ha*
bet etiam locum in obligatione, quæ oritur ex quasi contractu,
nisi interueniat dolus uel culpa lata. nu. 5.
2 *Statutum simpliciter loquens comprehendit etiam minorem.*
3 *Statuto disponente, filiumfamil. non posse obligari sine consensu*
patris, si bona filij per alium utiliter sine ea authoritate adminis-
strentur, nihilo minus obligatus filiusfamilias.
4 *Minor administras bona alterius obligatur duobus casibus.*
6 *Statutum, quod uult, iudicem non teneri in syndicatu, non intelli*
gitur remittere dolum uel latam culpam uel reliquorum pręsta
tionem.
7 *Minor, qui propter statuti dispositionē, nō obligatur ex quasi con-*
tractu, si gerat negocia alterius, nō tamē uidetur ei remissa li-
bri rōnalis confectio, quem si non conficiat, uidetur esse in dolo.

8 *Dolus*

8 *Dolus præsumptus an remitti posit.*
9 *Reliqua non reddere, dolus est, etiam in minore.*
10 *Res empta ex pecunia hereditaria, uel exacta a defuncti debitoribus an ueniat in restitutionem fideicommissi*
11 *Pecunia debita ab hæreditarijs debitoribus non est hereditaria antequam exigatur.*
12 *Res empta ex pecunia debita ab hæreditarijs debitoribus non uenit in restitutione fideicommissi.*
13 *In restitutione fideicommissi non ueniunt fructus percepti iudicio testatoris, uel fideicommissarij negligentia.*

CONSILIVM XCVII.

CIRCA primum dubium uidetur prima facie dicẽdum, ꝙ minor, qui negotia alterius minoris administrauit nullo mō teneat, vel sit obligatus reddere rōnē administrōnis, stante statuto, ꝙ minor contrahere, nec obligari possit sine certa solennitate, in casu nostro omissa, de cuius ualiditate non dubitatur. l. omnes populi. de iust. & iur. quod esse ualidum præsupponunt omnes in l. mutum, & in l. more. de acq. hær. & in locis ibi allegatis, & ideo cum quasi contractus annullet, ex quo obligari solet, qui negotia alterius gerit. l. ex maleficiis. §. 1. de actionib. & obligatio. & institu. de obligationi. quæ ex quasi contract. §. 1. non pōt minor uirtute suæ administrōnis conueniri, & idem esset † ubi statutum ēt specialiter quasi cōtractū nō prohiberet, sed solum minorem obligari, quia ex quasi cōtractu non oriretur obligatio, ſm Bar. & alios in d. l. more. & in simili idē tenet in l. si unus. in §. pactus ne peteret. & ibi expressius per Ang. & Mo. ff. de pac. & prædictum statutum nedum locum hēt contra maiorē, sed ēt contra minorē, cuius negocia fuerunt gesta ab alio minore, præcipue ex duobus ¶ Et primo † quia statutū simpliciter disponens cōprehendit ēt minorem. l. sine hærede. §. Lucius. de admin. tut. & no. gl. in l. 2. C. quæ sit long. consue. & hinc est, ꝙ statutum de compromissis faciendis inter coniunctos includit ēt minores, ſm Ang. Pe. de Anch. & Ale. in l. si plures. ꝑ illū tex. de pact. Bal. Salic. Pau. de Cast. & Alex. in l. fi. per illam legē. C. de in integ. resti. minor. ¶ Secundo q̄a minor, qui gessit negocia in isto actu in specie est priuilegiatus a statuto, & in hoc, ut non obligetur, & alter, minor, cuius negocia fuerunt gesta, est priuilegiatus ab eodem statuto in genere, sed in hac speciali administratione, de qua agit, non est priuilegiatus, immo ubi eius negocium fuisset utiliter gestum, & ex ea fuisset locupletior factus, non obstante statuto contra eū competeret actio negotiorū gestorum, ut probat notab. in l. 1. in prin. de contra iud. tut. cuius argumento dicit ibi Bal. in terminis, ꝙ stante † statuto, ꝙ filiusfamiliās non posit obligari sine consensu patris, si bona filii per alium administrentur sine authoritate pris, ꝙ obligabit filiusfamiliās, quem ēt sequitur Alex. in d. l. more. Minor ergo, qui gessit nedum in gn̄e priuilegiatus a statuto, sed ēt in hac gestione speciali pōt uti suo priuilegio contra minorem, cuius bona administrauit in genere solum priuilegiatum, & non hac specie; ut est casus in l. fi. ff. ex quibus cau. maio. quem ad hoc alleg. Bar. & inducit, ut s. in auth. quas actiones. C. de sac. san. eccl. cū quo alii transeunt. ad idem facit tex. in l. cum tale. §. 1. de condi. & demonstra. ubi ꝓbatur, ꝙ negociorum gestori legari potest liberatio a redditione rōnis, ergo eodem modo & a statuto ꝑt ab hoc liberari, arg. §. disponat. in authen. de nuptijs. ¶ Quinimmo ēt de iure cōi, & statuto cessante adhuc uideretur huic minori succurrendum, quia minor, qui negotia † gessit alterius, tenetur solum in duobus casibus qn̄ uidelicet, eēt factus locupletior, vel eēt in dolo. l. 3. §. pupillus. iuncta gl. de neg. gest. quia ergo minorem esse factum locupletiorem est cā actionis dādę, & sic est fundm̄ agentis, iō ꝑ eum probari dēt, ꝙ pupillus sit factus locupletior, ſm Bar. & Doct. in l. 1. C. si aduersus creditor. Et similiter dēt eius dolus ꝓbari, q̄ in dubio non pręsumitur. l. quoties. §. q̄ dolo. de proba. & in l. dolum. C. de dolo. Et dato ēt ꝙ obligaret non factus locupletior, tamen per restōnē in integrum sibi succurret, si tp̄a largiātur; ut no. gl. fi. in d. §. pupillus. Sed tamē præmisis non ob. ꝯtrariū uerius arbitror. Nā certū est, ꝙ negotiorū gestor tenet rōnē administrōnis reddere. l. 2. ff. de neg. gest. & in §. sicut āt. inst. de obl. quæ ex quasi contract. & d. l. cum tale. §. j. ēt si sit adultus carens curatore. l. leg. si curatorem habens. C. de in integ. rest. minorū. Sola igitur vis est & stat in rn̄dendo ad allegata in oppositum. ¶ Et primo non obstat † prædictum statutum, quia inqu ntū liberat minorem ab isto quasi cōtractu, & ab administratione futura, non intelligitur illum liberare simpliciter, sed a scrupulosa tm̄ inquisitione, & sic a culpa leui, sed non a dolo, uel a culpa lata. quę dolo comparatur, sicut legatum liberationis a futura administratione non excusat gerentem a dolo, & a reliquorum præstatione, sed a dicta scrupulosa inquisitione. l. si seruus vetitus. ff. de leg. 1. & ibi no. oēs. l. Aurelio. §. Caius. & ibi plene notatur de liber. legat. & ī l. non solum. §. fi. & in l. si quis rōnes. in prin. eod. ti. & in l. quidā decedens. ubi no. de admi. tu. & no. in l. necessitatē. C. de fideic. & in d. l. cum tale. §. 1. & Pet. de Anch. in conf. 117. Casus talis est, &c. & Ang. in conf. 174. Circa primum punctum, &c. & ꝑ Franc. de Crem. in quodam consil. incipi. Serenissimus, &c. posito inter consilia Alex. nu. 62. 4. vol. Necesse ergo habet rationem reddere non obstante legato, ꝙ patet, quia aliàs peruenire non posses ad notitiam reliquorum, ad quorum præstationem tenetur. l. cū seruus. iuncta gl. in versi. non recte. de cód. & dem. & ibi Doct. & maxime Pau. de Cast. & probatur in l. pręced. & ibi ēt Pau. de Cast. ubi habet, ꝙ dicta redditio fit tm̄ occasione reliquorum, & operatur dictum legatum, quia si quid ꝑ negligentiam, vel culpā gestor male administrauit, nō tenetur de culpa, sed si reperitur in dolo, vel aliquid ex bonis administratis esse apud eum, de istis oīb. tenetur, ut dicitur in loc. ꝑalle. Quem admodum ergo legatum liberatiōis ab administratione futura recipit à iure prędictam interpretationem, eodem modo illam recipere debet statutum prohibens aliquem obligari ex futura administratione, quia utroq. casu est eadem ratio. Nam dispō testōris ita intelligitur, q̄a in dubio fieri debet interpretio, per quam tollatur delinquendi occasio, & quiā ēt non posset testator dolum futurum remittere, ſm Bar. & Doct. in loc. ꝑalleg. l. si unus. §. illud, de pact. l. conuenire. de pact. do. & eodem modo statutum in dubio interpretatur, ut delinquēdi occasio tollatur, ſm Bar. in l. cum lex. de legi. vbi concludit, ꝙ statutum loquens de bannitis rebanniendis casu quo certum quid soluāt, intelligitur de ꝑteritis, & nō banniendis in futurum, ne dēt occasio delinquendi. & idem tenet in l. omnes populi. in 6. q. pri. de iust. & iu. & in l. 2. de cond. & demon. & Bald. & Imol. in d. l. cum tale. §. pe. eo. ti. & Bal. & Sali. in l. leges. C. de legib. & Doct. in c. fi. de consu. Et similiter statutum expresse remittere dolum futurum nō posset, quia quoties dat materiā delinquendi, non ualet, ſm Bal. in l. eam quam, char. pen. C. de fideic. & in l. j. C. de iur. annul. aureo. & Imo. in l. 3. de testa. & rōne probatur, quia pacto nō potest dolus futurus remitti. d. §. illud. quia cōtra bonos mores, ergo nec ēt pōt remitti statuto, ſm glo. in rub. C. de decre. decur. li. 10. quam intelligit & declarat Bar. ī l. omnes populi. in 5. q. prin. de iust. & iur. & Doc. in c. fi. de consue. Et ꝙ illud, qđ dicitur in legato liberationis a futura administratione locum ēt habeat in statuto, tenet Bal. Ang. & Imol. expresse in d. l. si seruus vetitus, ubi per illum tex. qui † loquitur in dicto legato uolunt, ꝙ si statutum concedat Potestati liberum arbitriū & ꝙ non teneatur stare in syndicatu, ꝙ vr̄ remittere tm̄ leuem & leuissimam culpam, non autem dolum uel latam culpam, & cum eis concor. etiam Alex. in l. si mora. in princ. sol. mat. Nam inquantum vult statutum, ꝙ in sindicatu stare non teneatur, videtur eū liberare a futura administratione, & tū non liberatur simpliciter, ut dictum est, nec ēt uidetur statutum liberare a ꝑstatione reliquorum, ut clare concludit Bart. in l. dominus Sticho. §. fi. de pecu. lega. vbi per illum text. qui loquitur de legato liberationis ab administratione concludit, ꝙ si statutum dicat, ꝙ talis officialis non debeat syndicari, nec contra eū inquiri, ꝙ hoc erit uerum, nisi pro reliquis & pro eo ꝙ remansit apud eū de bonis communis, alleg. ēt. d. l. si seruus vetitus. & alia iura ꝑalleg. Sequitur ergo, ꝙ adultus negotiorum gestor, qui administrauit bona alterius statuto non obstāte tenetur ad præstationem reliquorum, & ꝯn̄r ad reddendam rationem administrationis, sine qua redditione reliqua, ad quæ obligatur, certificari non possunt, & si quidem in culpa leui reperietur, de qua negotiorū gestor tenetur, ar. l. socius socio. ff. pro soc. & per Alc. cōs. 119. aliàs. 122. Circa primum dubium, &c. 3. uol. col. pen. excusabitur propter statutū. Si uero deprehensus fuerit in dolo, vel apud eum aliquid esse legatur de bonis administratis, cū effectu tene-

tenebitur. Et prædicta confirmantur quasi in terminis ꝑ Ang. in conſ. 102. Teſtator adultum minorẽ, &c. Nã quidã adultum reliquerat tutorẽ filiorũ ſuorũ, qui tutor de iure eſſe non poterat. l. fi. C. de tute. & illum liberauerat ab adminiſtratione futura, & concludit, ꝙ ſi ille de facto adminiſtrauit, ꝙ non tenebitᷣ de neglectis, nec de caſu fortuito, ſed de dolo, qui per coniecturas ꝓbabitᷣ, ſᷓm eũ & ſubdit in propoſito, ꝙ tenebitur reddere rõnẽ de his, q̃ reperiuntur apud eũ peruéniſſe, q̃a præſumuntur apud eum adhuc extare, niſi probetur conſumptio, quę nõ præſumitur, cum ſit facti, niſi probetur. l. nam & ſi fur. ſi cer. pe. l. in bello. §. factæ. de capt. & ſic in ſpẽ loquitur de minore, q̃ ex diſpõne teſtõris non eſt obligatus rõnes reddere, & quæ æquipatur diſpõni ſtatuti, ſicut ꝯſtat ex p̃dictis, & vult præciſè ꝙ de his, quæ ad illum peruenerunt, rõnem reddere teneatur. Ad ꝓpoſitũ quoq. ſeruit optime ꝯſ. Pa. de Ca. cõſ. 321. Ad primũ q̃ſitũ, &c. vbi clare dicit atq. concludit, ꝙ non obſtãte liberatione legata ab adminiſtratione futura, cõpelli põt adminiſtrator ad reſtituendum, quicquid reperitur ad eum perueniſſe ex bonis pupilli adminiſtratis, quia nec a dolo, nec a reliquis intelligitur liberatus, ſed a ſcrupuloſa inquiſitiõe, & ſic a culpa tm̃ d. l. ſi ſeruus uetitus. cũ ꝯcor. & ſic expreſſe declarat, ꝙ appellatione reliquorũ continetur, q̃cquid ad eũ reperitur perueniſſe, niſi oſtẽdatᷣ reſtõ, uel diſtributio. & ẽt ſubdit, ꝙ pecunia, q̃ reperitur ad tutorem perueniſſe præſumitur extare, nedum apud eum, ſed ẽt apud eius hæredem, per l. 1. §. ꝙ penes hæredem. de fideiuſ. tu

7 to. De † dolo ẽt dico conſtare eo ipſo, ꝙ probatᷣ ad geſtorem res perueniſſe, & illũ librum rõnum non cõfeciſſe. Si. n. adminiſtrator non conficit librum rõnum, p̃ſumitur in dolo, ꝙ apparet, quia ꝯ eum iuratur in litem. l. j. §. officio. iuncta gl. in verſ. tenebitur. & ibi Bar. de tute. & rõ. diſtrah. & probatᷣ in l. tutor, qui repertoriũ. in prin. de adm. tut. ꝙ iurᷓm p̃ſtatᷣ ob dolũ tm̃, & nõ ꝑ ꝑ culpã ẽt latã. l. in actionib. & ibi. no. de in lit. iuran. & quãuis ad reddendum rõnem adminiſtrationis non obligetᷣ per diſpõnẽ ſtatuti, uel teſtatoris, non tñ in dubio vr̃ remiſſa cõfectio libri rõnum, ex quo non liberatur ſimpliciter & abſolute, ꝙ dupliciter probatur. Et primo, quia ſtatutum, uel teſtator prohibens quem obligari ex adminiſtratione futura, non vr̃ remittere verũ dolũ, nec culpã latã, ſᷓm Bal. Ang. & Imo. in d. l. ſi ſeruus vetitus & tñ culpa lata remitti poterat nedum per ſtatutũ, ſed etiã per pactũ, ut probatur ĩ l. ꝯtractus. de reg. iur. & no. expreſſe Dy. in r̃la, ꝯtractus. eo. ti. in 6. & Ale. in d. l. ſi mora. in princ. q̃uis igitur dolus præſumptus, & ſic confeſſio dicti libri ſpẽaliter, & expreſſe remitti potuiſſet per ſtatutũ, cũ pręſumptio doli ſit inducta a lege ciuili, a qua põt per ſtatutũ recedi, ſᷓm Bar. in l. ſi q̃ ramus. de teſta. In dubio tñ multo minus dẽt pręſumi remiſſus quã lata culpa, a qua ut dixi, non intelligitur liberatus, q̃a plus & magis delinquit, qui eſt in dolo præſumpto, q̃ qui eſt in culpa lata, qm̃, ut. dictum eſt, pro dolo præſumpto, & non pro lata culpa defertur iurᷓm in litẽ. ſub gñalitate igitur dicti ſtatuti, ñ. includitur remiſſio doli veri, vel p̃ſumpti. l. creditor. §. Lucius, manda. per quẽ tex. itã ẽt in ſpẽ vult Bar. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſoc. circa vlti. char. verſ. quæro, vtrum poſſit renunciari, & ſequitur Do. Ant. in c. Quintauallis. in 7. memb. de iureiur. & alij, de quib. ibi per eum, quos ẽt late refert Imol. in vlti. char. in 4. caſu. Secundo confirmatur dicta cõcluſio, quia per remiſſionẽ cõfectionis dicti libri inuitaretur adminiſtrator ad delinquendum, & ꝓpea ut hoc euitetur, librũ de iure conficere tenetᷣ, aliàs in dolo præſumitur. d. l. tutor q̃ repertoriũ, q̃uis igitur nominatim ſpẽaliter per ſtatutum remitti poſſit, in dubio nihilo minus fieri dẽt interpretatio, ꝑ q̃ tollitur occaſio delinquendi. & ſic ꝙ remittere noluerit, q̃uis potuerit, ut colligũtur ex dic. Bar. in d. l. cum lex. cum concor. de quib. ſupra. & per hoc vr̃ inferri poſſe, ꝙ ẽt dicta libri confectio, ad quam adminiſtrator tenetᷣ, nõ poſſit ſpẽaliter ꝑ hoĩem remitti, ar. d. l. ſi vnus. §. illud. & d. l. conuenire. Nec obſ. ꝙ remitti poſſit per ſtatutum in ſpecie, vt dixi ſuperius, per no. per Bar. ĩ l. ſi quæramus. de teſta. q̃a remiſſio doli præſumpti eſt ſolũ ꝯ bonos mores ciuiles, & nõ ꝯ bonos mores naturales, cũ cauſetᷣ a p̃ſũptione iuris poſitiui, & iõ q̃uis nõ poſſit ꝑ hoĩem remitti, põt tñ ꝑ legẽ, vt probatᷣ in c. q̃uis. de pact. in 6. iuncta. l. pactũ qđ dotali. & ibi declarat Bal. q. 19. C. de pac. ¶ Item non obſt. ꝙ poſſit teſtator tutori remittere cõfectionem inuentarij. l. fi. C. arbi. tu. per Bar. & Docto. in l. nemo põt. de leg. 1. quia põt eſſe, ꝙ expedit pupillo inuentarium non confici, ne eius paupertas detegatur, uel ſecreta patrimonij pandantur. l. 2. C. quando & quibus. 4. pars deb. li. 10. & l. 2. de alim. pup. præſtan. & probatur in d. l. tutor qui repertorium. & ibi Bar. & in d. l. nemo poteſt. & per Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de tut. §. generaliter uerſ. hoc autem notandum & ideo præſumit lex, ꝙ pater ex iuſta cauſa prohibuerit confectionem inuentarij, & ad utilitatem filij pupilli, qui bonum cõſilium pro filijs capere ſolet. l. nec in ea. §. 1. de adul. & facit. l. ſi pupillorũ. §. ſi pater. de rebus eo. & in l. pen. de cura. furio. Pręterea ubi iudex uideret hoc pupillo non expedire, põt a ꝓuiſione teſtõris recedere, ſᷓm Doct. in locis præall. per l. utilitatem. & ſic per iudicem tollitur oĩs occaſio delinquendi, ſed aliud eſt in libro rationum, cuius confectio põt tm̃ ꝓdeſſe, & nullo mõ nocere ei, cuius bona adminiſtrantur, quia per illũ nec paupertas detegiᷣ, nec ſecreta p̃rimonii panduntᷣ, ſed de receptis & expẽſis ſcriptura duntaxat ꝯficitur, & ꝓpea eius remiſſio occaſionẽ delinquẽdi ſimpliciter p̃bet. Sᷓr nõ ob. ꝙ remittere poſſit teſtõr hr̃di ꝯfectionẽ inuẽtarij ad p̃iudiciũ legatarij, ſᷓm Pa. de Ca. & Ale. d. l. nemo poteſt. & ſentit Bal. in d. l. cũ tale. §. 1. quia hoc primo põt negari, & contrarium tenet Bal. in l. fi. §. cũ igitur. C. de iur. delib. & idem Pau. de Caſt. in d. l. cum tale. §. 1. Pręterea quãuis vera eſſet prima opin. rõ põt eẽ, quia poteſt teſtatoris & hęredis repręſentãtis eius perſonam, & cuius contemplatione & fauore fit inuentarium. d. §. cum igiᷣ. intereſſe, ne eius paupertas & patrimonium detegatur & pãdatur, ſicut dictum eſt de pupillo, & iſta uidetur melior rõ, q̃ rõ Pau. de Caſtr. in d. l. nemo. dicentis, ꝙ ſicut eſt in p̃tãte teſtõris non legare, ita dẽt poſſe legatum moderare. Nam hoc vr̃ ꝯ no. in l. 1. C. de vſufruc. vbi nõ poteſt teſtator remittere vſufructuario cautionẽ vtẽdi & fruẽdi, ne inuitetᷣ ad delinquendum, & tñ fuit in p̃tãte teſtatoris priuare hæredem, cui p̃ſtari dẽt cautio, in totũ proprietate rei, cu-

8 ius occaſione dicta cautio præſtatur. Vltimo † etiam non obſt. ꝙ dolus præſumptus remitti poſſit, ut tenet D. Ant. in c. fraternitatis. de teſti. dum concludit, ꝙ põt inter partes conueniri, ꝙ teſtes poſſint produci poſt didicita teſtificata, quamuis ſubſit timor ſubornationis, & uideatur dolus præſumptus de futuro remitti, quia hoc non reperitur prohibitum, ſed ſolum prohibetᷣ remiſſio ueri doli. d. §. illud. & d. l. conuenire. q̃m hoc põt negari, & contrarium tenet Pau. de Caſ. in d. §. illud. vel dato ꝙ uera ſit opinio. D. An. illud procedit, quando pars, cuius fauore dolus præſumitur, dolum remitti, q̃a admittitur, ut ille ſuo fauori poſſit renunciare, & eius conſenſus facit præſumptionem iuris ceſſare. ſed ſecus eſt, q̃n alius in præiudicium alterius etiam hęredis ſui dolum præſumptum remittit, ut manifeſte colligitur ex no. per gl. & Doc. in d. l. 1. C. de vſufr. vbi vult, quòd teſtator non poſſit in præiudicium hæredis remittere legatario cautionem de utendo & fruendo arbitrio boni uiri, ne legatario detur materia delinquendi, ſed ꝙ hęres ipſe, cui cautio uenit præſtanda poſſit dictam cautionem remittere, quia poteſt ſuo fauori renunciare, & ideo alius. puta teſtator, confectionem libri rationis non poſſet in pręiudicium pupilli, vel alterius remittere, q̃a contineret remiſſionem doli præſumpti, & daret materiam delinquendi, & ſimiliter quamuis ſtatutum poſſet illam remittere, in dubio tamen non præſumitur uoluiſſe quia interpretatio in caſu dubio capitur, per quam occaſio delinquendi euitetur; ut plenius dictum eſt. & iſtud uidetur Pau. de Caſt. ſentire in d. conſi. 371. dicens, ꝙ ille, cui relicta eſt liberatio ab adminiſtratione futura, tenetur reddere reliqua, & libros rationum ꝯſignare per iura, quæ ibi alleg. clarius uult idem in con. 236. Dubitatio uetitur. in fi. vbi vult, ꝙ teneantur reliqua reddere & libros rationum oñdere, per d. l. ſi ſeruus uetitus. Et ex his patet rñſio ad tex. in d. l. cũ tale. §. 1. quia fateor, ꝙ legari poteſt liberatio negotiorum geſtori tam pro adminiſtratione præterita, ut loquitur ille tex. quam etiam pro futura, ſed hoc ultimo caſu intellr̃ remiſſa ſolum inquiſito ſcrupuloſa. d. l. ſi ſeruus uetitus. Non obſt. ultimo ꝙ actori incumbat onus probandi minorem factum fuiſſe locupletiorem, uel fuiſſe in dolo, ex quo iſtud eſt fundamentum intentionis actoris. d. l. 2. §. pupillus. de neg. geſt.

9 Quia † eo ipſo ꝙ non reſtituit quod ad eum peruenit, vel non probat diſtributionem, uel cõſumptionem, dolus præſumitur. l. dolus. manda. & uult Bal. clare & Imo. in d. l. ſi ſeruus uetitus. dicens, ꝙ non reddere reliqua, eſt dolus, ꝙ ẽt locum habet in minore, ut probatur in l. 1. §. pupillum. iuncto. §. eſt apud Iulianum,

nũ.ff.depo.vbi hr̃, ꝙ minor, qui rem in depositum suscepit, tenetur de dolo, & ꝙ dolus probatur eo ipso, ꝙ rem interpellanti non redditur, & clare vult idẽ Ang.in d.cõs. 102. qui specialiter loquitur in minore administratore & liberato ab administratione futura per testõrem, & vult ꝙ de his, quę peruenerũt ad eam, teneatur, & idem vult Pau.de Cast.in cõsi. ꝓxime alle. q, vt s̃.retuli, vult, ꝙ liberatus ab administrõe futura teneatur reddere rõnem de oĩb.q̃ ad eũ peruenerũt, & sic ꝓsupponit de necessitate, ꝙ illa oĩa ueniant appellatione reliquorum, si aliud non doceatur, uel ꝙ dolus ꝓsumatur, si non restituat̃, al's non teneret̃ pp legatum liberationis, ut ex ꝑcedentib.colł r. Item præsumitur dolus, ex quo non apparet, ꝙ librum rõnũ confecerit a cuius confectione non intelligitur in dubio per statutũ liberata, vt ẽt dictum est. Præterea tex.in d.l.3.§.pupillus.loquit̃ in pupillo, qui sine tutoris authoritate non obligatur efficaciter. §.pupillus.insti.de inu.stip.& l.1.de noua.qñ igr̃ administrauit oritur contra eũ sub condõne, si sit factus locupletior, uel si sit in dolo, iõ ꝑ actorem hoc probari dẽt, q͂a est cã actionis dandę & fundamentum suæ intentionis.l.cedere diem. de ver. sig. sed adultus carens curatore efficaciter de iure cõi obligatur ex sua administratione, nec per statutum a redditione rõnis liberatur, sed solum a scrupulosa inquisitione. Cũ ergo remaneat adhuc simpliciter obligatus ad reddendum rationem, quę est facti, ꝙ sit factus locupletior, non est causa actionis dandæ, sed solum moderandæ exactionis, qm̃ rõne reddita ad quam tenetur pure, si non reperietur locupletior, ꝑp statutũ excusabitur, dũmodo dolus cesset & lata culpa, q. non ꝓsumitur, nisi ab actore ꝓbetur, & sic rõnem reddere tenetur, nec in hoc a statuto excusatur, sed nõ exigitur, nisi dolus & lata culpa in distribuẽdo ꝓbetur, vel apud administratorem de bonis administratis remansisse ostendatur. Qualiter aũt hoc probari possit, ex præcedentibus manifeste colł r, & per hæc primum dubium remanet absolutum, &c.

10 ¶ Circa ſ̃m † dubium videtur primo aspectu dicendum, ꝙ in restõne fideicommissi ueniat pars possessionis emptæ ex pecunia exacta a debitorib.hæreditariis, quia cũ talis pecunia dicatur hæditaria.l.cũ multi.si pars hæred.peta. res exempta similiter appellat̃ hr̃ditaria, & venit in restitutione.l.itẽ veniunt.in prin.de peti.hære. Præterea, q. hẽt actionẽ ad pecuniã vr̃ ipsam pecuniã hr̃e.l.q actionẽ.de reg.iu.ergo res ex pecunia exacta a dictis debitorib.dẽt venire ĩ restitutiõe sicut res empta ex pecunia numerata reperta in hr̃ditate t͂pe mortis uenit in d. restõne, siue hæres ignorauerit fideicõmissũ.l.itẽ si ꝑ titor.§.bonę fidei.& l.utrũ.cũ l.seq.de pe.hær. siue sciuerit.l.1.a dño.§. si ꝑdio.eo.ti.& d.l.item ueniũt.in prin.& declarat Bar.in l.imperator.§.fi.de le.2.dũ in effectu concludit, ꝙ si ad grauatũ ꝑuenit aliquid directo ex ꝯ̃ctu habito sup re hæreditaria, ꝙ illud venit in restitutione, siue grauatus habuerit notitiã fideicõmissi, siue non, ꝑ iura pal. Vel dato ꝙ d.pecunia nõ eẽt hr̃ditaria ĩmediate erat tñ debita hæreditati, iõ de ea idem uidetur dicendũ, vt de pecunia repta in hereditate, arg.no.l.si me & Titiũ.si cer.pe.vbi gl.illũ te.q loqtur de eo q factus est locupletior ex re mea, vult locum hr̃e, ẽt si locupletior fit ex pecunia mihi debita. Nec isto casu ꝯ̃riũ dicit Bar.in d.§.fi.dũ concludit ꝙ res ex pecunia redacta ex uẽdõne rei hereditarię nõ venit in restõne, q͂a dicta pecunia ab initio nõ fuit ĩ hr̃ditate, nec hereditati debita. At ĩ cã nr̃o t͂pe mortis testõris hæreditati dẽbat̃ ista pecunia iõ res ex ea ẽpta nõ minus uenire dẽt in restõne, q̃ si ĩ hr̃ditate vere ab initio repta fuisset, & istud ẽt velle ur̃ clare Al.cõs. 46.aliàs.47.3.vol. Nã illo casu Aurelia hr̃s, siue recepat fundũ ĩ solutũ a debitore hæreditario, & deinde dictã hæres ĩ testõ eius suũ grauauit heredẽ restituere oĩa bõa ĩmobilia ad ꝑuẽta & ꝑueniẽda ex hereditate Seiæ, & ꝯcludit, ꝙ licet post mortẽ & aditã hęreditate Seię, fundus ad eã ꝑuenerit ex pecunia nõ hæreditaria, sed hereditati debita, ꝙ tñ tãq̃ hæreditarius & ꝑueniẽs ex hæreditate Seiæ ꝯprehẽdat̃ sub ꝑdicto relicto, ex quo acq̃situ fuit ex pecunia debita hr̃ditati dictæ Seię ꝑ plura, ꝗ̃ q.ibi ꝑ eũ. Sed dato ꝙ dicta res ẽpta ex pecunia exacta a debitorib.hæreditariis, nõ diceret̃ ad hr̃dẽ ꝑuenisse directo. sed ꝑ obliquũ e ꝯ̃ctu habito sup re hr̃ditaria, quo casu Bar.ĩ d.l.Impera.§.fi.vult idistĩcte, ꝙ etsi res empta nõ veniat ĩ restõne fideicommissi, tñ tenent̃ restituere ꝑciũ, & quatenus ẽ factus locupletior, ſ̃m eũ ꝑ l.sed si lege,§.j. de pet.hæ.& sic grauatus non liberabit̃ præstãdo ꝑcium, qđ expẽdit ĩ emptione rei sed tenebit ad verã æstimatione rei, si plus reperitur valere, sicut ubi minus valeret, teneret̃ ꝑstare valorẽ rei & nõ preciũ integrum, quo rẽ emisset.d.§.1 Nec vr̃ dici posse, ꝙ solũ ꝯsideret̃ t͂ps emptionis, vt plus, vel minus dẽat, si plus vel minus tunc repitur valere, & nõ augmentũ vel diminutio postea ꝯtingẽs, q͂a si ęstimatio rei ante t͂ps restõnis decreuisset, & minus valeret q̃ empta fuisset, deberetur, sine dubio solum illud, qđ de pñti valeret, & nõ qđ ꝑ prius empta fuisset, q͂a ĩ plus non repiret̃ locupletior factus.d.§.1. Igitur si æstimatio creuit ante restõnis euentũ, dẽt ad ꝯmodũ fideicommissarij æstimari attento statu pñti, ar.l.eũ q.in prin.de iureiu.& l.ſ̃m naturã.de re.iu.& ꝑ hoc vr̃ tex.in l.si rẽ & ꝑciũ.de pet. hær.ubi dr̃, ꝙ ĩ restõne venit res a possessore redẽpta ꝑ viliori ꝑcio q̃ eã vẽdidisset, & ẽt ꝑciũ qđ apud eũ repit, & qđ ex illa re su plucratus est & hoc, vt declarat ibi Pa.de Ca.quia sicut nõ dẽt esse ĩ dãno, ita ẽt tenet̃ oẽ lucrũ, qđ ex re hr̃ditaria ꝯseqtur restituere, sed ubi æstimatio rei emptæ post uendõnẽ decreuisset, nõ teneretur vltra id, in quo factus repiretur locupletior t͂pe restõnis, ut dixi, ergo si creuit, debet̃ æstimatio ẽt augmẽti, ĩ quo repitur factus locupletior occasione pecuniæ hr̃ditariæ, & bñ facit ẽt tex.in l. post senatuscõsultũ.eo.ti.ubi dicit tex.oẽ lucrũ auferẽdũ esse tã bonæ fidei possessori q̃ ꝑdoni, & sic de oĩ lucro loqtur vr̃r, & de hoc est casus ẽt aptus in l.si a dño.§.quo t͂pe.eo.titu.vbi vult tex.ꝙ ĩspiciatur t͂ps sñiæ vel li.ꝯtest.ſ̃m gl.ibi, quoad hoc, an q̃s sit factus locupletior. Cõprobãtur ẽt ꝑdicta ꝑ tex.ĩ.§.si ꝑdo.eale. vbi ſ̃m itell ſ̃m gl.approbatũ dr̃, ꝙ si possessor bonæ fidei, vel malæfidei vẽdidit rẽ plus, q̃ valeret, ꝙ tenet̃ ad totũ ꝑciũ, quod percipit, & nõ liberatur offerẽdo iustũ & uerum ꝑcium rei venditæ. sicut ergo uenit in restõne, ꝙ lucratus est vẽdẽdo rẽ hr̃ditariã, eo. mõ vr̃ teneri ad restõnẽ lucri ꝑcepti ex emptiõe facta de pecunia hr̃ditaria, & queãdmodũ vẽdita re hæreditaria non tm̃ debet̃ ꝑciũ, sed ẽt pœna ꝑcij tardius soluti.l.vtrũ.de peti.hęred.eo.mõ ęstimatio h' augmẽti dẽt restitui vna cũ ꝑcio soluto ex pecunia hr̃ditaria. Sed tñ ꝑmissis nõ ob. ꝯ̃riã partẽ credo ue-

11 riorẽ, & ꝑmitto † ꝙ pecunia debita ab hr̃ditarijs debitorib.nõ est hr̃ditaria, anteq̃ exigatur, nec rõne dñij, nec possessionis, & ꝓbatur ĩ l.Quitus.§.argẽto.ꝗ̃ aur.& arg.leg.vbi hr̃, ꝙ q̃s legando argẽtũ suũ nõ vr̃ legasse argẽtũ, ꝙ hẽt ĩ credito. & ꝓbatur ĩ d.l.q actionẽ.de reg.iu.ĩ ver.vr̃, ꝙ fictionẽ ĩportat.ĩ l.1.§.deiecisse.de vi, & vi arm.& idẽ ꝓbatur ĩ l.mi.eo.ti, & declar.Bart.& expressius Ale.ĩ l.Gallus.§.vidẽdũ.ĩ fi.ꝗ̃ li.& posth.vbi ꝯcludũt ꝙ ille, q. hẽt actionẽ ad rẽ, nõ dr̃ eã verẽ habere, sed ꝑ interpretationem & fictionem. Nec etiã post exactionem dicitur ad hæredem ꝑuenisse immediate ex cã hæreditaria, q͂a sola actio dicitur hæreditaria & non dicta pecunia ẽt exacta, vt est casus in l. qui absenti.§.fi.iuncta gl. & ibi Doc. de acq.pos. Et ꝑpea qñ a debitoribus hæreditarijs exigitur pecunia debita, illa ꝑcipi dicitur ex actu, i. distractu directo gesto sup re hæreditaria. i. super actione, quæ ab initio fuit in hæreditate, ideo dicta pecunia sic exacta uenit in petitione hæreditatis & in restõne fideicõmissi,

12 in iurib.ꝑalle. sed si deinde † ex dicta pecunia ematur res, sicut in casu nostro, illa non dicitur ab hærede ꝑcipi ex actu gesto directo, sed ꝑ circuitũ sup re hæreditaria, sicut qñ emit̃ res ex precio recepto ex vendõne alterius rei hæreditariæ, & ideo utroq. casu dicta res empta non uenit in restitutione.d.l. sed si lege.§.1.& ꝑ Bar.in d.l.Imperator.§.fi.& istud satis vult clare Pau.de Ca.in con.373.in casu suprascripto, ubi dicit, ꝙ ad hoc ut res empta ex pecunia hæreditaria debeat̃ alteri, ad quẽ hæreditas ꝑtinet, necesse est ꝓbare, ꝙ illa pecunia fuit repta in hr̃ditate antecessorũ ꝙ dicit esse difficile, & sic sentit aptẽ ꝙ non esset satis ꝓbare, ꝙ illa pecunia fuerit exacta a debitorib.hæreditarijs, tũ q͂a dicit, ꝙ oportet, ꝙ sit in hr̃ditate repta, ꝓut nõ fuit exacta, tũ q͂a dicit, ꝓbare illud eẽ difficile, ꝙ utiq; nõ eẽt, si ex pecunia a debitorib. exacta satis eẽt, qm̃ dicta exactio ꝗ̃ facili ꝓbari posset, qua ꝓbata ex eadẽ emptio ꝓsumeret̃ facta, ſ̃m Bar.ĩ d.§.fi.ꝑ l.fi.C.ꝗ̃ pig. Præpterea ĩ casu nostro nõ ꝓbat̃, ꝙ dicta pecunia sit a debitorib.hr̃ditarijs exacta, nisi ex ꝯfessiõe tutricis, q̃ nõ ꝑiudicat pupillo, cũ sit facta volũtarie, q͂a ꝯtinet donationẽ ad ꝯmodũ fideicõmissarij, ſ̃m gl.Bar.& oẽs, ĩ l.certũ.§.sed an ipsos. de ꝯf.& Doc.ĩ c.1.ut li.nõ ꝯte. Non ob. allegata ĩ ꝯ̃riũ. Et primo, ꝙ dicta pecunia dicat̃ hr̃ditaria, vel ex hr̃ditate.d.l.cũ multi. q͂a nõ fuit originaliter & ab initio hr̃ditaria sed ex post facto subrogatiue, & ideo q̃uis illud veniat ĩ restitutione, secus tñ est ĩ re ẽmpta ex ea. Nã d.l.cũ multi. loquit̃ de pecunia, quæ successit,

loco

loco rei venditæ, tñ q̄uis illa sit ex hr̄ditate, vt ib: in tex. non tñ res ꝑ eam empta venit in restõne. d.l. sed si lege. §. 1. & ꝑ Bar. in d. §. fi. ¶ Nõ ob. ẽt, ꝙ debeat dici ab origine hr̄ditaria, ex quo ad eã competebat actio. d.l. q. actionẽ. q̄a, ut dictum est, illud ꝓcedit ſm fictionẽ, & non ſm ueritatem, q̄ dẽt attẽdi. d.l. Quintus. §. argento. vbi ꝓbat, ꝙ nõ est, nec reputat̃ esse in bonis ad finẽ, ut ueniat in legato ẽt fauorabili. ¶ Item nõ ob. ꝙ de pecunia debita hr̄ditati dẽat iudicari, ꝓut de pecunia repta in hr̄ditate, ꝑ no. in d.l. si me & Titium. quia hoc uerum & ꝓcedit quo ad ipsam pecuniã exactam, q̄m illa, ut est dictum, venit in restõne, ex quo peruenit ad hæredem ex distractu directo habito suꝑ re. i. suꝑ actione hæreditaria, sed locũ nõ hẽt quo ad rẽ emptam postea ex illa pecunia. d.l. sed si lege. Nã d.l. si me & Titiũ. locũ hẽt eo casu, quo quis ex ꝑcio rei meæ eẽt factus locupletior. l. si eũ seruũ. eo. ti. & ꝑ Bar. & alios, in d.l. si me & Titiũ, & tñ certũ, est ꝙ in casu nostro ꝑciũ rei hæreditariæ solũ in restõne veniret & nõ res empta ex dicto ꝑcio. Non ob. quoq; qđ voluit Ale. in d. con. 47. q̄a res in casu suo ꝓuenit ad grauatum ex distractu directo habito suꝑ re hæreditaria, Nã a debitore hereditario recepit rem in solutũ & liberauit eũ ab actione hereditaria ꝑ dicta re, merito uenit in restõne, ut dictũ est, & in hoc ꝓcipue vim facit Ale. quãuis ꝑ alia uerba, sed secus eẽt, si a debitore pecuniã prius exegisset, & ex illa pecunia, q̄ ab origine non fuit hæreditaria, rẽ emisset, sicut in casu nostro cõtingit. Nõ obst. insuꝑ. ꝙ grauatus teneri dẽat, quatenus sit factus locupletior, & sic tenetur nedũ ad ꝑciũ, ꝓ quo emit, sed ꝙ dẽt attendi ualor habito respũ ad pñtẽ statũ, siue sit auctus, siue sit diminutus, per plura in ꝯriũ allegata. Quia oĩa iura ꝑdicta loquunt̃, & locũ hñt in bõæ fidei possessore, sed in hr̄de grauato per fideicommissũ locum habere nõ possunt, q̄a ipse nõ tenet̃, quatenus ipse factus est locupletior, sicut bonæ fidei possessor. Nã in petitione hæreditatis fructus augẽt hæreditatẽ, & in ea ueniunt. l. itẽ veniunt. §. fructus. de peti hr̄di.
13 In † restõne aũt fideicommissi nõ veniũt fructus ꝓcepti iudicio testõris, vel negligentia nõ petentis. l. mulier §. si hr̄s. ad Treb. & no. in l. in fideicõmissaria. in prin. eo. ti. Itẽ in petitione hæreditatis ueniunt usuræ pecuniæ hr̄ditariæ ꝓceptæ ꝑ bonæ fidei possessorẽ. l. Iulianus, de pet. hr̄di. & ꝓbat ex not. in d.l. itẽ non solum. in uers. extrinsecus. & tñ in restõne fideicõmissi nõ ueniunt. l. postulante. §. sed & hm̃õi. uer. sed cũ hæreditarios. ad Treb. & ideo q̄uis bonæ fidei possessor teneat̃ ad oẽ lucrũ ꝓceptũ ex reb. hæreditarijs & ex industria sua, puta emendo & vendendo res hæreditarias & ex pecunia hæreditaria, tñ secus est in hærede grauato, quia non tenet̃ restituere id, qđ ex industria sua lucratus est ex ipsis reb. hæreditariis, vel occasiõe dictarum rerũ, ut est casus & ad propositũ nostrũ in l. 3. ff. ad l. Fal. ubi dicit, ꝙ si hr̄s ꝓ certo ꝑcio hereditatẽ q̄ erat non soluẽdo creditorib. vendidit, ꝙ ex ꝑcio ꝑ cũ ꝓcepto nõ tenet̃ legatariis satisfacere, q̄a illud ꝑciũ q̄uis q̄situ ex reb. hæreditariis dicit potius habere ex ꝓpria industria, & ex stultitia emptoris q̄ ex bõis defuncti, & iõ hoc cedit ad lucrũ hæredis, & non legatariũ, q̄b. oĩno satisfieri non potuisset, si hæreditas uẽdita nõ fuisset, cũ soluendo nõ eẽt. Et tñ dictũ ꝑciũ illo casu veniret in petitione hæreditatis, & ad illud bonæ fidei possessor teneretur. d. l. si a dño. §. si ꝑdo. vbi ꝓbatur, sicut retuli. s. ꝙ si res hereditaria fuit a bonæ fidei possessore uendita plusq̄ valeret, ꝙ totũ ꝑciũ uenit in restõne. Cõstat ergo ex ꝑdictis manifeste, ꝙ oẽ lucrũ extrĩsecus ꝓueniẽs post mortẽ testõris ex industria hæredis grauati ex reb. hr̄ditariis, & ꝑꝑ ipsas res cedit ad ꝯmodũ hæredis grauati & nõ legatarij uel fideicõmissarij, & hoc q̄a ẽ dñs, & q̄a dãnũ ẽt spectaret ad eũ, si in reb. hæreditariis male uersaret̃. d.l. 3. q̄ueadmodũ patitur dãnũ, iõ ẽt dẽt lucrũ, ut ibi dicitur, sed aliud est in possessore bõæ fidei. q̄a dñs nõ est, nec dãnũ culpa sui contingẽs sibi nocet d.l. sed si lege. §. 1. & hoc in terminis vult Bart. in l. si haberes pecuniã. in prin. ad Treb. ubi ꝯcludit in hæreditate, q̄ restituitur a bõæ fidei possessore, ĩspicitur, qualis sit tꝑe testõris, iõ fructib. augetur, sed in restõne faciẽda fideicommissario inspicitur qualis fuerit tꝑe mortis iõ a fructib. interim ꝓceptis nõ augetur, q̄uis ꝑdicta nõ alleget, & ꝓbatur ẽt dicta drĩa ꝑ aliud site. Nã bonæ fidei possessor expẽsas, quas ꝯpẽsat cũ fructib. ꝓceptis. l. sũptus. & l. ẽptor, in prin. de rei vẽd. sed hr̄s grauatus ꝑ fideicõmissũ si facit expẽsas anñ diẽ fideicommissi cedẽtem repetit eas, nec illas cũ fructib. interim ꝓceptis ꝯpensat, & hoc q̄a eos ꝓcepit ex re sua, ideo illos lucratur, ſm gloss. sing. in d.l. emptor in fin. glo. magnæ, quam ad hoc alle. Bald. Ang. Imol. & Alex. in l. in insulã. §. 1. so. ma. & in l. domos. de leg. 1. Idẽ igit̃ ĩ quolib. et alio lucro ꝓcepto ex reb. hæreditarijs, quia eorum dominus est, & quia damnum inde sine culpa contingens patitur. Nec ꝑdictis obst. ꝙ Bar. in d.l. Imperator. §. fi. dicat, idem esse in hærede per fideicommissum grauato, qđ in possessore hæreditatis, & sic ꝙ inter prædictos nolit drĩam esse, quia similitudinem facit Bar. inter eos solum in hoc, ut eo casu, quo possessor tenetur restituere rẽ, vel precium, qđ peruenit ex re hæreditaria, ꝙ eodem casu teneatur & hæres grauatus, sed tñ non dicit, ꝙ respectu lucri uel damni emergentis sit similitudo inter eos nec hoc dicere posset, quia oẽ lucrum extrinsecum proueniens ex industria hæredis, & oẽ damnum eius culpa cõtigẽs, ad eum spectat. d.l. 3. & d.l. postulãte. §. sed & ĩ hm̃õi. sed lucrũ & dãnũ non ꝑtinet ad bonæ fidei possessorẽ, sicut ex ꝑdictis manifestẽ colligit̃, & indubitati iuris est. Ex quib. cõcludo, ꝙ possessio empta ex pecunia exacta a debitorib. hæreditarijs nõ uenit in restõne fideicõmissi, nec ẽt precium, ꝙ de pręsenti ualet, sed solum & duntaxat precium, pro quo fuit empta. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor de iudicatum soluendo post latam sententiam contra principalem, an habeat excussionis exceptionem. & nu. 3.*

2 *Renuncians omnibus exceptionibus, an uideatur renunciasse exceptioni excussionis. & uide infra nu. 6.*

4 *Exceptio dilatoria potest opponi a tertio, puta fideiussore post sententiam, secus est in patre.*

5 *Pater casibus, quibus tacite intelligitur pro filio fideiussisse, habet beneficium excussionis.*

CONSILIVM XCVIII.

1 QVAERITVR, vtrũ fideiussor de iudicato soluendo † post latam sñiam ꝯ principalem, habeat exceptionem excussionis, & vr̃ prima facie dicendum ꝙ non, maxime q̄n fideiussio fuit ꝑstita corã iudice, ut in casu nr̃o, quia tũc post sententiam latam cõtra principalem, fieri ꝑt exequutio cõtra dictũ fideiussorem sine nouo ꝓcessu. l. fi. C. de vsur. rei iud. & no. Bar. in l. 1. ff. iudica. sol. & sic perinde est, ac si ipse fuisset condemnatus, quo casu non ꝯpetet dicta exceptio, q̄ opponi dẽt ante lit. contestatam, & opponi non põt post sñiam, ſm Cyn. & Bal. in authen. pñte. C. de fideiuss. & Bar. in l. 3. de exception. Bal. in l. exceptio. C. de prob. & in l. 1. C. de conuen. fisc. debi. lib. 10. Scđo istud ꝯfirmatur. Nam sñia lata cõtra filiũ mittitur exequutioni cõtra patrẽ in peculio. l. si filio. 2. & ibi not. sol. ma. & hoc quia pater est fideiussor iudicij. l. §. idẽ scribit. de pecu. & no. ẽt Bar. in l. cũ filius. in prin. & in 1. col. ff. de ver. obli. & hac ratione pater non põt opponere exceptionem excussionis, sed põt conueniri ante principalem. l. 3. §. sed vtrum. de mino. & per totum ti. de pecu. & no. expresse Iac. de Are. in l. si seruum. §. an filius. de ver. obl. & Bar. in d.l. fi. C. de vsur. re. iud. vbi olim reo principali condẽnato statim poterat peti exequutio cõtra fideiussorem iudicatum solui, & hodie post inducias quadrimestres. Si ergo statim fiat exequutio, cessat excussio. & per illum tex. Bal. in l. cum eorum. C. de senten. tenet, ꝙ fideiussor iudicatum solui non hẽat
2 bñficium excussionis. Tertio idẽ ꝓbatur † spãli rõne in casu nostro, in quo Io. Baptista principalis & eius fideiussores renũciauerunt exceptioni doli mali, cõdõni, &c. & omnibus exceptionibus in forma iuris ualidis, &c. per quæ uerba utilia ur̃ renunciatum exceptioni excussionis, vt probari videtur ex no. ꝑ Bal. in d.l. 1. C. de conueni. fis. deb. vbi quærit, an si pater consentit filio dato tutori alicuius, quo casu pater uidetur tacite fideiubere & promittere indẽnitatem pro filio, qui hoc casu non potest conueniri nisi excusso filio, sicut & q̄n pater consentit, ꝙ filius creetur decurio, iux. l. 1. cum ibi no. per Bar. C. de decur. lib. 10. prout Bar. & Doct. communiter in d.l. cum filius. in fi. 1. col. An si pater tunc renunciet beneficio de fideiussoribus, poterit petere vt primo excutiat̃ filius, qui est principalis, q̄ exigatur ipse pater, & rñdet, ꝙ aut renunciauit simpliciter bñficio auth. de fideius. & tunc põt allegare, ꝙ primo excutiatur filius. l. Paulus. §. pen. de bon. li. & l. 1. §. sed videndum, de succ. edict. Sed si omni

legum

legũ auxilio & beneficio renunciauit, tunc non poteſt allegare excuſsionem, ut in auth. vt ſine prohi. debi. & credi. mat. §. quia vero multum, nã per pactum põt remitti bñficium de fideiuſ. vt no. in auth. de fideiuſ. in primis verbis. ſicut ergo Bal. vult, ꝙ per illa uerba renunciationis .ſ. & oĩ legum auxilio, intelligatur renunciatum bñficio excuſsionis, eadẽ rõne illi dr̃ renũciatũ per verba iſta, & oĩb. alijs exceptionib. in forma iuris, &c. ¶ Sed his
3 non ob. ꝯrium iudicio meo eſt verius. † Et primo: quia fideiuſſori iudicatum ſolui de iure competit exceptio excuſsionis, ẜm Bald. & Sali. in l. fin. C. de uſu. rei iud. quia quis opponatur poſt ſnĩam, non dr̃ opponi ordini petitionis, ſed ordini executionis. Nam cum fideiuſſor ante ſnĩam non eſſet obligatus ex clauſula qua uerbum ſonat, non potuit prius excipere: ergo excipiet nũc, ut l. 2. C. de conſor. eiuſdem lit. Item quia exceptio cõpetit fideiuſſori ex perſona ſua & non ex perſona rei, ideo fideiuſſor non prohibetur illam opponere per ea, quæ dicuntur per Bal. inferius, & iſta eſt veritas, ẜm eum. Et pro hac opinio. Sali. allegat. d. auth. præſente. C. de fide. q loquitur indiſtinctè. Nec †ob.
4 prædictis, ꝙ exceptio dilatoria, quæ oritur poſt concluſum in cauſa, non poſſit opponi, ẜm Io. And. in d. c. in gñali. in ult. col. de reg. iur. & Abb. in d. c. paſtoralis. de exceptio. & Roma. in l. ſi mulier. in prin. ſol. mat. q̃a illud procedit & hẽt locũ in reo principali, q fuit in iudicio, & cũ quo eſt lis ꝯteſtata, ſed eſt ſecus in tertio, puta fideiuſſore de iudicato ſoluẽdo, q ex pſona ſua, & nõ rei opponit dictam exceptionem poſt ſnĩam, quia ẽt ex ſua pſona põt opponere exceptionẽ peremptoriam ſimiliter ortã poſt ſnĩam, ẜm Iac. Butrig. Bal. & Sal. in d. l. fi. Nec mirũ, quia ẽt tertius cõparens pro intereſſe ſuo põt exceptionẽ dilatoriã ẽt ex pſona rei opponere poſt litẽ ꝯteſt. ẜm Ang. in l. uenditor ex hæreditate. de iud. allegat Inn. in c. capitulũ. de reſcri. & idẽ vult Ang. in l. ſi quis libertatẽ. ad fi. prin. de peti. hær. Item allegata in ꝯriũ, locũ hñt in exceptione declinatoria, q opponit ordini petitionis, ſed iſta, ẜm Bal. opponitur ordini executionis. ¶ Scđo ẽt rñdetur, ꝙ licet iſti fideiuſſerint corã iudice, promiſsio tñ facta fuit extra iudiciũ, quo caſu ſnĩa lata ꝯ principalẽ non mãdatur executioni ꝯ fideiuſſorẽ ẽt de iudicato ſoluendo, ſed ſolum qñ præſtatur in iudicio & corẽ iudice, corã quo agitur ꝯ principalem, ẜm Barto. in d. l. 1. iud. ſol. prout colligitur clarè rõnibus ſuis, quia ergo ſententia non fuit lata, nec habetur pro lata contra iſtos fideiuſſores, competit illis exceptio excuſsionis, ſicut aliis, dicta auth. præſente. & quo ad eos lis adhuc non eſt conteſtata. Et ex prædictis rñdetur ad aliud, uidelicet, ꝙ exceptio excuſsionis debet opponi ante litẽ cõteſtatam, ꝑ allegata in ꝯrium, quia illud eſt uerũ in alio fideiuſſore, q ſtatim obligatur, & cui competebat exceptio excuſsionis, antequam conueniretur. ſed fideiuſſor de iudicato ſoluendo ante ſnĩam nõ obligat̃, & ꝑ conſequens ẽt exceptio excuſsionis prius non oritur ẜm Bal. & Sal. in d. l. fi. iõ ẜm eos ex perſona ꝓpria põt illã opponere, uel ut dixi, cum ſnĩa non poſsit exeq̃ contra iſtos, qui fideiuſſerũt extra iudicium, & ante litem motam ꝯ principalem & coram alio iudice, quo ad illos ſententia habet̃ pro non lata, & ſic dr̃ opponi ante litem cõteſtatam. Nõ ob. etiam, ꝙ patri non competat exceptio excuſsionis, contra quem in peculio fit executio ſnĩę latæ ꝯ filium, q̃a pater tunc non eſt fideiuſſor ꝓprie, expreſſe uel tacite, & in multis differt a fideiuſſore, ſecũdũ Bar. & Doc. in d. l. cũ filius, in prin. de uer. ob. iõ locũ nõ hẽt in eo. d.
5 auth. præſente. C. de fideiuſſo. ſed ubi† intelligitur tacite fideiuſſiſſe, & in ſolidum cõuenitur ex geſtis per filium, ut in caſu d. l. 1. C. de decurio. tunc habet beneficium excuſsionis, ſecundum Bart. in d. l. cum filius. & dixi ſupra. Non ob. ẽt. l. fi. C. de vſu. rei iudi, quia ſecũdum Sal. ibi, ille tex. loquitur ante ius auctenticorum, & antequã eſſet cõceſſum fideiuſſori bñficiũ excuſsionis, de quo in d. auth. pſente. Non obſ. etiam, qđ dicit Bald. in l. cum eorum. C. de ſen. quia Bal. ibi non firmat, quod fideiuſſori iudicatum ſolui non competat exceptio excuſsionis, ſed remittit ſe ad dicẽda per eum in d. l. fi. vbi tenuit, ꝙ immo cõcedatur dicto fideiuſſori, cum quo tranſit etiam Sal. vt dixi. ¶ Vltimo non ob.
6 †ꝙ iſto caſu fideiuſſor renunciauerit exceptioni doli mali, condictioni, &c. & aliis omnib. exceptioni. ĩ forma iuris ualidis &c. Quia per huiuſmodi verba intelligitur ſolũm renunciatum exceptionib. cõpetentib. de præſenti, & non competituris in futurum, ẜm Bart. in l. 4. §. quæſitum. ſi quis cau. allegat auth. matri & auiæ, cũ gl. C. qñ mu. tute. offi. fungi poteſt. quæ loquitur de matre, q renũciauit omni legũ auxilio. Nam in iudicialib. & in prætorijs ſtipulationib. ſicut eſt ſtipulatio de iud. ſiſti, & de iud. de qua agimus, non valet gñalis renunciatio exceptionum oriẽtiũ ex cã de futuro, ſed eſt neceſſe, ꝙ illis renũcietur ſpecialiter. d. §. quęſitum. & ibi not. oẽs, ſed fideiuſſores iſti de iudicato ſoluendo tꝑe promiſsionis non erant obligati ex clã, ex qua uerbum ſonat, nec illis tunc cõpetebat exceptio excuſsionis, ſed in futuram cæpit ꝯpetere. ſ. poſt ſnĩam latam ꝯ fideiuſſorem, ẜm Bal. & Sal. in d. l. fi. ergo dicta renunciatio generalis nõ trahitur nec trahi põt ad ipſam exceptionẽ habentẽ ortum ex cauſa de futuro. ¶ Nec iſto caſu loquitur Bal. in d. l. 1. C. de cõuen. fiſ. debi. q allegatur in ꝯrium, ſed de exceptione excuſsionis, quæ cõpetit alteri fideiuſſori, & q erat orta, qñ fideiuſſor renunciauit oĩ legũ auxilio & beneficio, ẜm Bal. ibi, q concludit in eadẽ l. 1. ꝙ fideiuſſor indemnitatis, de quo loquitur, erat ſtatim obligatus, & anteq̃ debitor efficeret̃ nõ ſoluẽdo, cũ quo in hoc ẽt trãſit Alex. in ꝯſ. 32. In cã executionis. 4. uol. & in ꝯſi. 29. 7. vol. & ꝑ ꝯſequens orta erat ab initio exceptio excuſsionis. Et ſi dicatur ꝙ contra iſtam reſponſionẽ vr̃ facere tex. quem allegat Bal. ſ. in authen. vt ſine prohi. credi. & debi. ma. §. quia uero. cum gl. q loquitur etiam de exceptionib. competẽtib. de futuro, ſicut eſt exceptio Velleiani, quæ matri renũcianti omni legum auxilio nõ competebat tũc, ſed erat competitura in futurũ, qñ mulier obligabitur. Ad iſtud rñdetur, ꝯcedendo, ꝙ ille tex. loquatur de exceptione ꝯpetitura ex cauſa de futuro, prout ẽt dicit Bal. Fulg. & Ale. in d. §. quæſitum. in prin. & qui ꝓꝑ hoc reprehẽdunt ſolut. Bar. in d. auth. matri & auiæ. quę extrahitur ex. d. §. quia vero. ¶ Sed ex alio non obſtat ſecũdum prędictos, q dicũt, ꝙ renũciatio generalis includit etiam exceptiones futuras, & ualet illo caſu, q̃a illa renunciatio, de qua ibi, fit ex diſpõne legati ad robur & ſolennitatem actus ſeu officij, ad qđ mulier uolebat admitti uel ẜm Fulg. illa iura loquunt̃ ĩ matre, q uolebat iure ſingulari admitti ad tutelam, ad quã fæminæ nõ admittuntur de iure cõi. l. fi. de tute. ſed in d. §. q̃ſitum. & in caſu noſtro nolebat renũciãs ad aliquid admitti iure ſingulari. Itẽ illa iura loquuntur in ea renunciatione, quæ fiebat abſentib. his, quibus ex ea renunciatione ius quærebatur: unde his non põt imputari, cur clarius renũciationem non expreſſerint. ſecus autem in caſu. d. l. quæſitum. pariter & noſtro, & ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Promittens id, quod ab alio debetur, præſumitur ſeipſum obligare tãquam fideiuſſor.*
2 *Furtum committit, qui rem alienam contrectat, ignorans dominum, ſi eſſet permiſſurus.*
3 *Fideuſſor æque obligari preſumitur, atque principalis ipſe.*
4 *Locatio nũquam contrahitur, quin precium aliquod cõſtituatur.*
5 *Teſtis unicus, & in dicto ſingularis non facit fidem.*
6 *Locatio qualiter & quibus modis probari poſſit.*
7 *Relocatio quibus actibus fieri ſoleat.*
8 *Furti arguitur, qui rem locatam finito locationis tempore detine re inuenitur.*
9 *Furtum committitur, ſi res mobilis locatione finita detineatur.*

CONSILIVM XCIX.

AD euidentiam præmiſſorum eſt primo ſciẽdum, quod Galeaz dicitur obligatus pro Ioanne Franciſco in effectu, ut fieiuſſor, quoniam iocalia fuerunt dicto Ioanni Franciſco conceſſa ad certum vſum & tempus certum, & promiſit illa finito tẽpore reſtituere, ac deinde dictus Galeaz paliam ſcripturam manu dicti Ioannis Franciſci promiſit obſeruare quãtum in ea dicitur, & ſic dicitur ſe obligaſſe ad id, qđ Ioãnes Franciſcus ꝓmiſerat, & erat obligatus, ideo tenetur ut fideiuſſor in effectu, ut vult gl. parua iuncto tex. in l. Titia. §. pe. de verb. ob. & Alex. in l. vbi autem non apparet. §. illud eod. tit. ubi per prædicta conclu
1 dit † ꝙ ille, qui promiſit, quod Titius debet, uidetur ſe obligare ut fideiuſſor, & dicit Bar. ita conſuluiſſe. Et licet non dicat, idẽ vult Bar. in l. ſi ita ſtipulatus. §. poſſum, eodẽ. titulo. Nec refert, ꝙ in caſu noſtro dictus Galeaz dicat uelle obligari ſimul cum dicto Ioanne Franciſco, & ſic tanquam principalis, & nõ acceſſorie, quia per hoc in effectu nõ dicit̃ minus fideiuſſor, ſecũdũ glo.

glo.no.in auth.de fideiuſſo.in prin.& Alex.in d.§. illud,q ponderat etiam glo.in d.§.pen.dum dicit,ꝙ ille,qui promiſit illo caſu præſtare,quod alius debebat ex cauſa depoſiti, tenetur quaſi ut fideiuſſor: ſentiens quòd obligauerit ſe tanquam principalis,ſed tñ ꝙ dicitur quo ad effectum fideiuſſor. Et hoc qñ negotium pertinebat ad alium,ut in dictis locis,& prout in caſu nr̃o & prout ẽt probatur ex no.per Bar.in rub.iudicatum ſol.Si ergo intueremur ſolã ſcripturã,ꝑ quã ſe obligauit d.Ioãnes Frãciſcus,ille cõtractus dicitur eſſe commodatum,ex quo conceſsio iocalium,ut dixi,facta fuit ad determinatum uſum & ad tp̃s certũ,ſm gl.in l.in cõmodato.§.ſicut.ff.commo.& in l.1. de preca. & ꝓpea quamuis finito tp̃e dictus Ioan. Franciſcus retinuerit iocalia,non ꝯdicente illo,q commodauit,non tñ per hoc dicerentur de nouo conceſſa,ſed dicerentur prius furtum cõmiſiſſe,ſi non credidit dñm ꝓmiſſurum.l.inter oẽs.§.recte.de fur.& hoc allegat ut ibi no.& ibi ẽt dr̃,ꝙ in dubio pſumit,ꝙ dñs ñ ſit
2 ꝓmiſſurus,ꝑ l.q vas.§.vetare.e.t.† & ideo cũ non ſit allegatũ ꝑ Do.Ioan.Franciſ.ꝙ crediderit dñm ꝓmiſſurũ,dr̃ furtũ cõmiſiſſe in dubio.Et ubi ẽt hoc allegaret,tñ adhuc ex commodato teneretur pſertim,qñ veriſimilr̃ credere hoc nõ debuit, nõ aũt diceret facta noua cõceſsio,ut eſt caſus,& ibi not.in l.q rei cõmo
3 datę.in prin.de fur.& not.gl.in d.§.recte.† ¶ Ex quib. ſequit, ꝙ fideiſſor tenetur ſicut principalis,cũ dici nõ poſſit,ꝙ dñs de nouo dicto Ioan.Franciſ.iocalia ꝯceſſerit. Sed qa vt fideiuſſor nõ teneat,ꝑ illum allegatur,ꝙ contractus fuit locationis,non cõmodati.& ꝙ finito tempore facta fuit relocatio tacita , cui ipſe non conſenſit,& per ꝯñs ꝙ non eſt amplius obligatus,nec pro prima nec vltima.l.ſi cum Hermes.C.loc.& l.itẽ queritur.§. q impleto.ff.loc. Videndum eſt,an iſtud ſit probatum,& eſt dicẽ
4 dum,ꝙ non. † Nam locatio non fit ſine precio.l. 1.in prin.loc. & de quo conſtat in caſu noſtro. Nam duo teſtes ſuꝑ hoc deponunt,& primus dicit uidiſſe poſt dictam conceſsionem iocaliũ Ioannẽ Franciſcum numeraſſe concedenti ducatos decẽ. Quãuis ergo dicta numeratio dicit poſſit in dubio eſſe facta ex cauſa dictę conceſsionis præcedẽtis.l.Titium.in prin.cum ibi no.ꝑ Bar.de ver.ob.& ꝑ not.in l.cũ quid. ſi cer.pet. nihilominus iſte teſtis ſolus,nõ ꝓbat dictã numerationẽ.l.ubi numerus.de teſt. & c.in omni negotio.eod.tit.Alius vero teſtis đ tali numeratione nihil deponit,ſed ſolùm ꝙ fuit mediator,ut iocalia ꝯcederẽt Ioãni Frãciſco ꝓ ducatis decẽ pro uſu unius anni , & ꝙ ſic fuit conuentũ & actum.Et ſic eſt in hoc aduertẽdũ,ꝙ iſte teſtis nõ deponit de numeratione dictæ quãtitatis,& hoc ſine dubio eſt certũ,ꝙ patet,qa poſtmodũ ſubiungit ꝙ poſſet eſſe,ꝙ Io.Frãciſ.nihil dediſſet Carolo in recõpenſationẽ dicti vſus,ꝙ tñ non credit.Nam teſtis hoc nõ dixiſſet, ſi pſens numerationi fuiſſet ,
5 & de illa depoſuiſſet.Solum ergo deponit de ꝓmiſsione,† & ſic de alio actu,in quo & ipſe eſt ſolus & ſingularis , & ſic dictã ꝓmiſsionẽ nõ ꝓbat nec dr̃ eſſe ꝯteſtis primi,qa de diuerſis actib. deponunt ꝑ no.in l.ob carmen.§.fi.de teſt.Et alia ẽt rõne nõ ꝓbat iſte teſtis promiſsionẽ prædictã,quia cum agat̃ de ꝓbanda locatione,& ipſe dicat,ꝙ fuit mediator,nõ eſt ad hoc teſtis idoneus,qa mediator ẽt ſi volũtarie deponat ꝓductus ab una parte,& ſi nullũ cõmodũ ſenſerit,uel ꝑceperit,nõ eſt teſtis integer ſecũdũ Io.And.An.de Bu.& Imo.in c.dilectorũ.de teſt.cogẽ.ꝑ rõnẽ redditã ꝑ gl.in auth.de teſt.§.qm̃.Et idẽ tenẽt Doc.ĩ alijs. locis,de qb. ꝑ Ale.in ꝯſ.13.co.antepe.cũ ſeq.j.vol.vbi dicit,hãc opi.cõem. Et hac ẽt rõne iſte teſtis nõ probat circa aliud, dũ dicit,ꝙ audiuit à Carolo,ꝙ receperat dicto ducatos decẽ à Ioanne Franciſco ꝓ prima locatione,qa ẽt de hac ꝯceſsione pcij huius primæ locationis ſolus deponit.
6 † Nõ pt ẽt dici ꝯſtare de prima locatione,q̃uis ſit probatum,ꝙ ſit pſuetum locare margaritas,&c.quia conſuetudo poſſet operari,qñ probaretur,ꝙ Carolus fuiſſet ſolitus locare iſtas margaritas in ſpecie,& ꝓ aliquo pcio certo & ꝙ eas locaſſet dicto Ioanni Frãciſco, quia tunc q̃uis de precio non conſtare,diceretur tñ facta locatio ꝓ pcio ꝯſueto.l.excepto.cum ibi no.per glo.& Doc. C.loc.ſed nõ ſufficit ꝓbare,prout factum eſt, ꝯſuetudinẽ locãdi in genere quo ad pſonas,& quo ad res,qa ꝑ hoc non ſequit,quod unus,q cõceſſit ad uſum & ad tempus certum quaſdã margaritas,in ſpecie illas locauerit,qa potuit eſſe cõmodatum , & ſic ꝓbatio nõ ꝯcludit,ut debet,c.in pſentia.de prob. ¶Patet ergo per prędicta ꝙ prima locatio nõ eſt ꝓbata.Et ſilr̃ ſecũda relocatio nõ dr̃ ꝓbari ꝑ eoſdẽ teſtes.Qm̃ prim' teſtis dicit,ꝙ ĩ apotheca Caroli finito primo anno vidit Ioan. Franciſcum dare Carolo ducatos decem,prout Carolus confeſſus fuit, tãtam eſſe quãtitatem,& ꝙ ab eo ẽt audiuit,ꝙ iocalia refirmauerat d.Io.Frãciſco ꝓ alio anno.Alius verò teſtis dicit idẽ audiuiſſe a d.Carolo: ſed, ut ex dictis pdictorũ teſtiũ apparet,quãtũ ad hãc ꝯfeſsionẽ nõ deponũt de eodẽ tp̃e,& quia ſecũdus dicit,ꝙ nullis pñtib.audiuit. & ſic quo ad tp̃s ſunt ſingulares,vt no.ĩ d.l.ob carmẽ.§.fi.& ꝓpea ꝑ dictos teſtes ſingulares nõ ꝓbatur dicta ꝯfeſsio,ſm Anto.de Bu.in terminis in c.licet ex quadã.in 2.col.de teſtib.vbi q̃rit, an teſtes ꝓbent mutuũ, ſi vnus dicat, ſcio qa tali die audiui ipſum ꝯfiteri,& alter dicat,ſcio qa audiui alia die ipſũ confiteri.Et rñdet,ꝙ nõ ꝓbãt:qa uis ꝓbõnis trahit̃ ex ꝯfeſsione , nõ ex dicto teſtiũ:iõ nõ ſufficit,ꝙ ſint ꝯteſtes in eo ſolo, qđ ex ꝯfeſsione ꝯcludit:qa illud qđ ex ꝯfeſsione ſurgit vt iuris, eſt ꝑ teſtes impal
7 pabile.Et dicit,ꝙ ita tenet Cy.in l.2.C.q̃ ſit lon. ꝯſu. † Et ubi ẽt plenè eẽt ꝓbatã dicta ꝯfeſsio: tñ ꝑ eã ſecũda relocatio nõ diceret̃ plenè,ſed ſemiplenè ꝓbata, ex quo ꝯfeſsio facta fuit pte abſente.& ibi tradit̃,de ꝯfeſ.& in c.ſi cautio.de fid.inſtr. ¶Et q̃uis ẽt de prima locatione eẽt facta fides & ꝓbatio plena, ex hoc tñ ſolo ꝙ Io.Frãciſcus retinuiſſet iocalia,ea finita, Carolo expſsè nõ ꝯdicente,adhuc tñ nõ intelligeret̃ eorũ facta relocatio tacita ꝓ eodẽ pcio: qa tex.in d.l.itẽ q̃ritur.§.q impleto.loca.vbi vr̃ dici ꝯrium , hẽt locũ in reb.immobilib.& nõ in mobilib.ſm gl.
8 ibi: † qa in eis finita locatione ꝯmittitur furtũ , ſi retineatur, ꝑ d.l.inter oẽs.§. recte.& d.l.q reꝯmodata.in prin.niſi eẽt res mobilis,q̃ cõſueuiſſet locari,puta rõzinus,ſm Bar.ibi, & ſic ut illis reb.dicatur tacita relocatio facta,neceſſe eſt apparere de cõſuetudine certæ pſonæ locãtis certæ rei,videlicet,ꝙ tertius,qui primò locauit equũ,fuerit cõſuetus eundẽ prius locare,ꝙ nõ reperitur factũ in caſu nr̃o,qa nõ eſt ꝓbatum, ꝙ Carolus fuerit cõſuetus locare iſta iocalia aliis. Nec ſufficeret ẽt ꝓbaſſe,ꝙ idem Carolus ſit cõſuetus locare iocalia in gñe, niſi eſſet probatũ, ꝙ iſta in ſpẽ, de quib.agitur, locare ꝯſueuerit, & nihilo minus ꝓdeſt ꝓbaſſe in gñe quo ad pſonas,& quo ad res, ꝙ iocalia ſimilia cõſueuerint locari : qa nõ ſequitur ex hoc,ꝙ Carolus cõſueuerit locare.Et dato ẽt ꝙ eſſet probatũ,ꝙ ille eſſet ſolitus ſic facere,non tñ ẽt ſequitur,ꝙ iſta iocalia,pro quib.agitur, fuerint cõſueta ꝑ eũ locari, ꝓut eſt de ꝯſuetudine certi hoĩs & certę rei dẽt ꝓbari,ad hoc,ut ꝯcludat ꝓbatio: ſicut ẽ neceſſe,ꝙ ſit ꝯcludẽs.l.nõ hoc.C.vñ cog. & d.c.in pñtia.de ꝓb.& ꝓut ẽt dixi cir
9 ca primã locationẽ.† Sed ꝓmiſsis nõ ꝯcurrẽtib.prima locatione rei mobilis per illius vſum dr̃ in illa re cõmitti furtũ , ut no.ĩ d. §.qui impleto.& hoc iudicio meo eſt de iure certũ & clarũ. Ex quo ſequitur, ꝙ cum Io.Franciſcus retinuerit iocalia prædicta poſt annum ſine nouo titulo, & ſine alia ſuperuenienti cauſa, ꝙ dictus Galeaz fideiuſsor eſt obligatus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Incola propriè non dicitur foreņſis , ſed eſſe de ea ciuitate & de eo populo, quod intellige,ut nu.6.7.& 9.*
2 *Dominus recipiens penſionem ab emphyteuta uidetur iuri expellendi ob non ſolutum canonem renunciaſſe, niſi ſit proteſtatus.*
3 *Statum poteſt auferre facultatem forenſib.exercendi certam artem, in ciuitate, antequam incipiant .*
4 *Pœna legalis impoſita ob negligentiam in non faciendo non committitur abſque monitione præcedẽte;ſecus eſt , ſi imponatur ob factum affirmatiuum .*
5 *Statutũ a legato conditum eſt potius ius prætorium quàm ciuile.*
7 *Forenſis gaudet beneficio ſtatutorum,ſi munera ſubeat .*
8 *Incolatus quomodo acquiratur .*
10 *Miniſtri & priores non poſſunt remittere ius uniuerſitatis .*
11 *Conditio caſualis qualitercunque deficiat habetur pro defecta,ſecus eſt in miſta .*

CONSILIVM C.

VISIS ſtatutis ad rẽ, de qua agitur, ꝑtinẽtib.ſocietatis & artis ſirici ciuitatis Boñ.&c.Et illis diligẽter põderatis.videtur prima facie dicendũ,ꝙ Hebræi, qui per x. anno. & ultra exercuerunt artem prædictam in dicta ciuitate ſcientib. & patientib. omnibus de dicta ſocietate nõ teneatur ad aliquã fideiuſsionẽ præ-

ꝓstandã, non obstantib. oĩbus forensib. habere apothecã sirici & uelaminum in dicta ciuitate, nisi prius ꝓstiterit bonam & exigibilẽ fideiussionẽ dictæ societatis duratos duorum milliũ auri de habitando cũ familia per decem annos ꝯtinuos in dicta ciuitate a die inchoati exercitij. & de nõ ꝯfaciẽdo unquã aliquo tꝑe capitulis & ꝓuisionib. dictæ societatis, &c. Et hoc ex plurib. & maxime infrascriptis, & primò, q̃a statutũ ꝑdictũ qđ arctat forẽses ad dictã fideiussionẽ nõ ꝯprehẽdit incolas, q† nõ dñr pro
1 prie forẽses ut ꝓbat tex. nõ. ĩ auth. de q̃sto. §. si uero aliq̃. in ver. applicati, uel de foro compe. & c. quẽ ad hoc ponderat Bal. in l. de quib. de legi. in 8. col. in 4. q. & facit, qđ no. Bar. in l. ꝓuinciales. de uerb. signi. & idẽ ꝑ illũ tex. vult ẽt Alex. in l. in ꝓuinciali. §. fi. de oper. noui nuncia. & hoc ꝯprobat, q̃a ꝯhens incolatũ & domiciliũ in aliqua ciuitate, dicit esse de illa ciuitate, ꝭm gl. no. in c. statutũ. in uers. eiusdẽ ciuitatis & vers. vnã dietã. de rescr. in 6. ꝑ q̃ dicit ibi Domi. ꝗ habẽs domiciliũ in aliqua ciuitate ꝑt dici ciuis illius ciuit. qđ ẽt voluit Pau. de Ca. in d. §. fi. ꝑ no. ꝑ Bar. in tract. repræsa. in 1. q̃ő. q̃ntæ partis, qđ saltẽ est uerum ĩ fauoribilib. ꝭm Alex. in d. §. fin. & ultra eum idẽ dicit Dom. in c. cum nullus. in prin. ꝑ illũ tex. de temp. ord. in 6. & ita ꝯsuluit Bal. ꝓut refert & sequitur Pet. de Anch. in c. 1. de ꝯst. post med. in 14. q. uers. sed pone, ꝗ aliquis est factus ciuis, &c. & idẽ firmat Do. in c. fundamẽta. §. ut aũt. de elec. in 6. & Ale. ꝯs. 16. col. 3. 5. uol. Et ideo incola ut habens domiciliũ in ciuitate dr̃ de populo, ut ꝓbatur in c. q̃m. in prin. de offi. ord. vt ibi no. d. Abb. & idẽ tenet Bal. in c. 1. de forma fideli. dicens, ꝗ oẽs homines habentes incolatũ in ciuitate ueniunt appellatione populi, & populariũ, ꝑ tex. in auth. de questo. post prin. in vers. ciuitas nostra populosa, quem alleg. ẽt Bal. ad hoc in c. 1. de off. ord. & in d. l. de quib. & in tit. de pac. const. in uers. nos Romanorũ. & in l. 3. §. hæc uerba. in fi. de neg. gest. Cũ ergo dicti Hebręi in ciuitate Bononiæ habitent cum familia, & maiori parte fortunarũ dicunt̃ in loco habere domiciliũ, & dicunt̃ incolæ. l. pupillus. §. incolla. de ver. signi. & l. ciues. & ibi Bar. C. de incol. l. 10. nam incola esse & domiciliũ habere, idẽ est. l. relegatorũ. §. interdicere. de interd. & rele. & no. Bar. in l. eius q̃. §. si quis negotia. ꝑ illũ tex. ad munic. Et tãto magis cũ in dicta ciuitate ꝑdicti Hebræi habitauerint cõtinue ꝑ deceniũ & ultra. Nã ex tali habitatione diuturna in dubio ꝑsumit̃ anim⁹ ꝑmanẽdi, & ꝗ nõ habẽt animũ discedẽdi, ꝭm gl. & Bar. in l. 2. C. de inco. & gl. & Bar. & An. ĩ l. lex Cornelia. §. domũ. ff. de iniur. & Io. And. in proœ. Greg. & Host. in c. ꝗ clericis. de fo. ꝯpe. & Spe. in tit. de ꝯpe. iudi. adi. §. j. ver. 45. & 51. & Ang. ĩ l. hæres absens. §. j. de iud. & ꝗ Hebræus rõne domicilij, & habitationis dicat̃ incola, tenet ẽt Are. in cõsi. 77. ĩ prin. ac dr̃ de populo, ꝭm Io. de Ana. ĩ c. Iudæi lo. 2. in fi. de Iudæ. ꝑ d. auth. de q̃sto. post prin. Et ꝑpea statutũ ꝓhibens forẽses exercere dictã artẽ cũ sit odiosũ, nõ ꝯprehendit incolas q̃ nõ dñr ꝓpriẽ forẽses, ut dixi superius: q̃a verba statuti dẽnt capi ꝓpriẽ, nõ autẽ impropriẽ. l. q̃cquid astringẽdæ. de ver. ob. l. ꝯstitutionib. ad munic. & l. 3. §. hæc uerba. cũ ibi no. de neg. gest. Imo dẽt haberi ꝓ ciue quantũ ad excludendũ odiũ statuti, & in fauorẽ sui, ꝑ no. in d. l. in ꝓuinciali. §. fi. ¶ Scđo, ꝗ nõ sit ꝓstanda dicta fideiussio ꝓbat: nã, vt dictũ est, ꝑdicti Hebræi ꝑ decem annos & vltra domiciliũ habuerũt in ciuitate Boñ. & dictã artẽ exercuerũt. inq̃tũ ergo vult statutũ, ꝗ forẽsis ꝓstet fideiussionẽ de habitãdo ꝑ decenniũ ꝯtinuũ, hoc factũ est, & ꝓstitũ, & ꝑpea res deuenit ad eũ casũ, a quo incipere nõ põt: iõ ad dictã fideiussionẽ cogi nõ pñt. l. æstimo. in prin. & l. si placeat. de verb. ob. Nec similiter ad ꝓstandũ aliã fideiussionẽ de parẽdo statutis in ꝑpetuũ: q̃a talis fideiussio ex dispositione statuti est ꝓstãda ꝑ forẽsem. Cũ ergo dicti Hebręi desierint esse forẽnses, & quo ad hoc res deuenisse dr̃ ad eũ casum, a quo nõ põt incipere. ¶ Tertio istud ꝯfirmat̃, statutũ. n. vult, ꝗ forẽsis fideiubeat de duob. copulatiuẽ. s. de habitãdo ꝑ decẽniũ ꝯtinuũ, & de parẽdo dictis statutis, sed postquã dicti Hebræi iã ꝑ dictũ tꝑs habitauerunt in dicta ciuitate, de hoc primo nõ tenẽtur fideiubere; q̃a (vt dixi) ĩ hoc est satisfactũ: ergo nũc nõ pñt copulatiuẽ verificari verba dicti statuti ĩ istis Hebræis, & ꝑ ꝯñs dẽt cessare dispositio statuti, ẽt quo ad aliã fideiussionẽ de parẽdo statutis, ex quo eius uerba nõ cõueniũt. l. 4. §. quoties. de dã. infe. & l. id aũt. ĩ prĩ. de adm. tut. & hoc decidi vr̃ ex no. ꝑ Iac. Bu. in l. mãcipia. C. de ser. fugi. vbi ꝑ gl. ibi dicit, ꝗ si statutũ disponat, ꝗ turbans aliũ in possessione ꝯdemnari debeat ad restitutionẽ possessionis & ad cẽtũ, & q̃s alium turbauit, & nõ expulit, ꝗ sicut nõ põt ad restitutionẽ possessionis ꝯdenari: q̃a illã nõ acquisiuit: ita ẽt nõ poterit ꝯdemnari ad centũ, ex quo copulatiuẽ ĩ eũ cadere nõ põt: cũ in vtroq; pœna ĩposita a statuto cesset, & idẽ ẽt tenet Sali. ĩ d. l. si mãcipia. q̃ rñdẽt rõnib. Bal. tenẽtis opposi. & eandẽ opi. ẽt sequit̃ Ale. in d. §. toties. & in rub. sol. ma. Idẽ igit̃ & in casu nr̃o, in quo ex forma statuti dẽt copulatiuẽ ꝓstari duplex fideiussio, ut. s. sicut ĩ altera nõ ꝑt verificari statutũ: ita nõ hẽat locũ ĩ alia. ¶ Quartò facit: nã ꝑdicti Hebræi ꝑ hoĩes dictæ artis fuerunt admissi & recepti ad obediẽtiã, & ab illis receperũt annuas solutiones, & ꝓstari solitas ꝑ alios de dicta arte absq; vlla ꝓtestatione, vñ ex hoc vñr si-
2 bi ꝑiudicasse & iuri suo tacitẽ renũciasse, simile dr̃ de dño † directi, q̃ poterat emphyteutã expellere ꝓpria authoritate ꝑ p canonẽ debito tꝑe nõ solutũ, vt videat̃ dicto iuri de expellẽdo renũciare, si a dicto emphyteuta pensionẽ recipiat nulla ꝓtestatione ꝑmissa, vt no. ꝑ gl. & Doc. cõiter ĩ l. 2. C. de iure emph. & ĩ c. potuit. de loc. & ꝓbat ĩ l. 2. ĩ prĩ. & ibi no. Doc. maxime mod. si q̃s cautio. ¶ Quinto ubi ꝑdicta cessarẽt, vr̃ saltẽ ꝗ Hebræi ꝑdicti liberẽtur ꝓstando iuratoriã cautionẽ, si nõ potuerunt inuenire fideiussorẽ. §. sed hodie. insti. de satisd. & ĩ auth. ĝnaliter. C. de epis. & cler. & Doc. in l. 1. ff. qui satisd. cogan. ¶ Sed pręmissis non ob. circa præmissa aliter de iure arbitror concludendum esse, & in primis dicitur, ꝗ statutum valet, vt firmat Bal. in cap. 1. de forma fide. dicens ꝗ domini tꝑales sine causa expellere non possunt mercatores, quia mũdus est omnib. cõis patria. Vẽturis
3 aũt † ad alienam patriã bene põt interdici ingressus. l. diuus. de seruit. ru. prædio. & iste est casus, quia forensi antequã incipiat artẽ, interdicit̃ facultas illam exercendĩ, non aũt excludit̃, qui iã cœperat, & eo magis, quia hoc statutũ est cõditũ ex cã ꝯcernente publicam utilitatem, ut colligit̃ ex procœmio, ex quo dicta cã probatur, ꝭm Bar. ĩ l. ambitiosa. de decr. ab ord. faciẽ. vers. visis & examinatis, &c. Stante igitur ualiditate dicti statuti dr̃ primo, ꝗ ꝑdicti Hebræi incursi sunt pœnã mille ducatorũ, q̃m statutũ ꝓhibet forenses exercere dictã artem, si prius non satisderint, &c. sub pœna mille ducatorũ, quia ergo ante satisdationem ꝓstitam exercuerunt eo tꝑe, quo adhuc forenses erant, ipso iure incursi sunt dictam pœnam, ẽt nulla alia monitione præcedente, ut ꝓ-
4 batur ex no. ꝑ Inn. in c. extirpãdæ. §. quia uero. de præb. ubi † dicit, ꝗ q̃ñ pœna a iure imponitur, ꝓ negligentia seu in non faciẽdo commissa, nõ adiecto tꝑe, requiritur, ꝗ ꝑcedat monitio, seu interpellatio, ut quis incurrat illã pœnam, puta si ꝯstitutio dicat ꝗ quicunque clericus nõ fecerit residentiam in suo beneficio, sit excõmunicatus, uel quicũque nõ soluerit collectas, teneatur in duplũ, nã dictis casib. ut quis incurrat pœnã, requirit̃, ꝗ ꝑcedat monitio illius ad quẽ negotium ꝑtinet. allega. c. ex parte. cũ tribus sequẽ. de cle. nõ resid. & l. si ex legati cã. de verb. obl. Si uero pęna imponit̃ ꝓ facto affirmatiuo, ut quia statutũ dicat, quicũq; intrauerit talẽ locũ, uel furtũ fecerit, tali pęna puniat̃, tũc nõ requirit̃ monitio, sed ipso facto ꝯfaciẽs incidit in pœnã. ꝑ c. de multa. de præb. & 17. q. 4. si q̃s suadente. & l. 1. C. de secũ. nupt. & est rõ, ꝭm cum, quia nõ facta latent, facta nõ patent, & cũ eo transeunt alij in. d. ca. extirpandæ. & Io. And. & alij, in. c. licet canõ. de elec. & multi alij in uarijs locis, de quib. per Ale. late, in l. ita stipulatus. de uerb. obl. in. 4. col. cum seq. Cum ergo in casu nr̃o statutũ prohibeat forensẽ dictã artẽ exercere sub pęna mille ducatorum, si prius nõ satisdederit, &c. perinde est, ac si diceret, & si illã exercuerit, incidat in dictã pęnã, ꝭm gl. q̃ ad hoc ibi ponderat Ange. in l. rescriptũ. §. si pacto. de pac. & sic dr̃ adiecta facto affirmatiuo: iõ ꝯmittit̃ ipso iure, si ꝯfactum sit, licet aliqua monitio nõ ꝑcesserit, ꝗ procedit ẽt si satisdatio petita nõ sit, q̃a ꝑ ꝓhibitionẽ statuti dr̃ forensi ablata facultas exercendi dictã artẽ sub illa ꝯdõne, si nõ satisdederit, ergo intelligit̃ data sub cõditione ꝯ̃ria, si satisdationẽ ꝓstiterit. l. aliq̃ñ. de condit. & demõ. & l. si penũ. q̃ñ dies lega. ced. illa ergo cõditio debuit sponte impleri, & sic satisdatione apposita auferri, ẽt si non sit petita: quia dr̃ apposita ad originẽ actus, sicut quando quodlibet aliud conceditur sub qualibet alia conditione: quia prius non cessit, nec venit dies. l. cedere diem, de uerb. signif. Secus autẽ q̃ñ satisdatio esset in dispositione, uel in conditione apposita ad coadiuuandum actionem, iuxta not. per Bald. in l. 1. C. de conditio. quæ sub mo. & istis casibus procedit tex. & quod ibi not. Pau. de Ca. in l. peto. §. fi. de lega. 2. cum concord. de quib. per mod. in ca. fin autem, de rescriptis. & per Pau. de Castr. & per moder. in l. uniuersa.

versa.C.de p̄cibus Impe.offer.& ab initio dicta pœna fuit com missa, si isti Iudæi uerisimiliter tūc sciuerūt ꝓhibitionē statuti, vt q̄a ꝯuersabantur in loco, cū istud ꝑ statutum prohibitum nō sit delictū de iure cōi, ut declarat Bar.in l.1.C.de summa trinita in.3.qō.& ubi de scientia ab initio non ꝯstaret, præsumitur tñ, postquā in loco cōuersari cœperunt, s̄m Bar.ibi, iō post scientiā superuenientē pœna fuit cōmissa, ex quo in exercitio dictæ artis perseuerūt.¶ Nec obstat prędictis, si dicatur, ꝙ istud statutū est cōditū à legato, quod statutū licet sit perpetuū, nihilominus remedia, quæ ex eo oriuntur sunt annalia, sicut dr̄ de actione
5 oriente ex edicto prætoris, tanq̄† statutum hoc dicat potius p̄torīū q̄ ciuile, s̄m Bar.& Doct.in l.quinta.in prin.de verb.obliga.cū conc.de quibus ibi plene ꝑ Alex. q̄a hæc pœna cū non dicatur in statuto, cui veniat applicāda, in dubio est applicanda fisco, secūdū Bar.in l.agraria.de term.mo.& ideo agi pōt criminaliter vsq; ad quadraginta annos.l.querelā C. de fals. ꝓut vult ēt Bar.& Doc.i.d.l.quinta.in prin. q̄a dicta remedia sunt annalia, s̄m eū, si agat̄ ciuiliter, sed si agatur criminaliter, sunt ꝑpetua ꝑ dictā.l.querelā.¶ Scd̄ō dr̄, ꝙ p̄dicti Hebrei possunt ēt cogi ad p̄standū fideiussionē pro quantitate duorū milliū ducatorū causatiue,& ēt p̄cisè iuxta formā statuti. Quia .n. forēses ꝓhibent̄ exercere dictā artē in ciuitate Bononiæ, si prius nō p̄stiterint fideiussionē p̄dictā: ideo si fideiussorē non p̄stant, prohiberi possunt ab exercitio dictæ artis, & sic causatiuè, hoc est si nolunt ꝓhiberi, cogunt̄ fideiubere.¶ Nec obs. ꝙ prædicti Hebræi sunt incolæ,& ꝙ non dicunt propriè forenses, de quib. loquit̄ statutū, ꝑ allegata in ꝯrīū, quia
6 † quidā sunt incolæ, qui sūt recepti ad munera,& ad honores.& isti differunt a ciuib. specie, & de istis loquit̄ gl.ī l.ciues.C.de incol.dum dicit, ꝙ municeps est genus, ciuis,& incola est species, p.l.1.in prin.ad mun.& idē dicit Bar. in d.l.1.non posset āt incola dici species contenta sub dicto genere, nisi subiret munera,& ad munera esset receptus, quia municipes dicunt̄ muneris municipes recepti ī ciuitate, ut munera nobiscū facerēt.d.l.1.ī prin. Et iō istis repræsaliæ ꝓcedunt, sicut alijs ciuib. s̄m Bar.in tract.repræsa.in.1.q.quintæ partis prī.Et ita ēt ꝯ tales incolas repræsaliæ exercent̄ sicut ꝯ ciues, s̄m Bar.in dicto.trac.in 1.q.septimæ partis prī.& iō, q̄a magis participiāt de ciuib. q̄ de forēsib.vt colligit̄ ex p̄missis, ideo non ꝯprehēdūtur appellatione forensiū,& maxime in fauorabilib. ēt veniunt appellatione ciuium,& sic quo ad istos possunt habere locum, q̄ allegant in ꝯrium,& de talib.loquit̄ expresè Pau.de Cast.ī d.l.ī ꝓuinciali.§.fi. vt ēt ibi refert Ale. Quidā uero sunt incolę, q̄ nō tractant̄ vt ciues, sicut qñ nō sunt recepti ad munera, nec ad honores, vt q̄a nō fecerunt se describi ad æstimum, s̄m Bar.ī dicto trac.& in locis p̄alle.Et ideo talib.nō cōcedunt̄ repræsaliæ, nec ꝯ tales exercent̄ s̄m eum, q̄ ergo petit repsalias tanq̄ ciuis: dēt probare se ciuem.Si uero petit eas tanquā incola debet duo ꝓbare, s.se esse incolam & subire munera, uel fecisse æstimum, s̄m Bar.in dicto trac.in.2.q.quintę partis.Et licet etiā isti ꝓpriè non dicerentur forenses, de forensibus tñ participiant & magis q̄ d̄ ciuib.ex quo nō sunt recepti ad munera, & de honorib. nō participant.Ciues.n.in munerib.& honorib.cognoscuntur, s̄m Bal.in l.si non sp̄āli.C.de tes.alle.d.l.ciues.C.de incolis. Quia ergo s̄m eum nō participant in publicis honorib. nō dñr propriè ciues, q̄a nō tractant̄ vt ciues in eo, qd̄ est supremū & maximū ciuitatis, arg.l.quidam cum filiū.de ver.obl.quia igitur prędicti incolæ, qui nō sunt ad munera recepti,& ad honores nō admittuntur, de forensib. magis participāt q̄ de ciuib. q̄a in eo quod est supremum & maximū ipsius ciuitatis, s̄m Bald.in d.l.si non sp̄āli.nō tractant̄ ut ciues, sed ut forenses, debent contineri appellatione forensium, de quib. loquitur statutum, quia ubi in eadē persona concurrunt qualitates incompatibiles, attendit̄ illa, q̄ est potētior, l.legatis.§.si vnus.de leg.3.& l.q̄ritur hermaphroditum.de sta.hom.& declarat Ro.& melius Aret. in l.2.in prin. de uer.obl.& ibi ēt dicit Alex. ꝙ licet qñ de uno simplici tm̄ est facta mentio, sub illo non comprehendatur mistū.l.hoc legatū de leg.3.fallit tñ, nisi mistum magis participet de dicto simplici, per d.l.quæritur hermaphroditum. Et istud satis clare determinat.Pa.de Cast.in l.oēs populi.de iust.& iur.in fi.ubi quærit, an
7 forensis gaudeat beneficio statutorū,& determinat, ꝙ si ibi habitat & onera subeat, ꝙ gaudebit dicto beneficio, per d.le.1.in prin.aliàs secus, alle.no.ꝑ Bar.in d.tract.& in d.l.1.quintæ par. & ex hoc infert ad q.de qua ibi per eum.& sic Pau.de Cas. istos tales quāuis ibi habitent, appellat forenses, & vult eos tractari tanquam forenses.& idem est de mente Bal.in c.1.de forma fideli.dum dicit, ꝙ aduenæ hñtes incolatum ueniunt appellatione populariū, per tex.in d.auth.de quæs. post prin.in uers. ciuitas nostra populosa, &c. & sic hñtes incolatum dici aduenas, q̄ aduenæ dñr ēt forenses: quia aduena dicitur, qui aliunde venit. c.fundamenta.§.vt aūt.de elec.in 6.sicut forensis, qui deforis venit.ut in d.auth.de quæsto.§.si uerò aliqui. & ita etiam inter p̄dictos nō eē drīam declarat Maria.in d.c.fi.de fo.cōp.in 1.q.& idē ēt.s.ꝙ simplex incola dicat̄ forensis, ꝓsupponit Bal.in l.3.§. hæc verba.in fi.ff.de neg.gest.dicens, ꝙ aliud est dicere ciuis, & aliud est dicere popularis; quia forenses dñr populares, ꝑ text. in d.auth.de quæsto.post prin. vnde s̄m eum sub verbo popularium cōprehenduntur forenses & incolæ, & ista duo capit Bal. pro eodē, aliàs si non esset incola, non diceretur de populo, ut est de mente Abb.& clarius hoc volunt mod.in d.c.qm̄.de offi. ord.& sic ēt Bal.in d.§.hæc verba, incolam dicit esse forensem, quod est intelligendum, ut dixi, qñ nō est receptus ad munera, nec ad honores. ¶Nec ob.ꝙ sit de populo, ut dictū est,& ꝙ dicatur subditus, ut no.in clem.j.de fo.cōmpe. quia hoc procedit occasione fori, quod sortitur talis incola in loco domicilij etiā pro alibi gestis.l.incola.ad municip.l.hæres absens. uers.perinde.de iud.c.dilecti.c.postulasti.& c.fi.ibi plenè per oēs.de foro compe. quāuis ergo quo ad forū participet de ciue, hoc tñ non est præcipuum,& maximum ciuitatis: præcipuè, quia forēsis ēt alijs modis sortitur forum, puta rōne ꝯctus, uel delicti, ut in dictis locis.& tñ forensis remanet,& iō quo ad incolam dēt attēdi id, in quo magis incalescit.d.l.q̄rit hermaphroditū, unde dicti Hebræi tanquā forenses p̄nt prohiberi exercere dictā artē, si non præstabunt dictam fideiussionem, quamuis habeant incolatum Bonoñ. quia habitauerunt in loco per decēnium & vltra: quia ꝑ hoc non efficiuntur ciues simpliciter, sed ēt adhuc remanent forenses, seu de forensib. quo ad effectum magis participāt. ¶ Et ꝓpea dicta habitatio diuturna nihil operatur in ꝓposito.
8 Nam † ubi forensis trāsferret se ad ciuitatem Bonoñ.cū familia & bonis,& domū emisset vel ꝯduxisset, si ex aliquib.indicijs appareret, ꝙ ibi ꝑpetuo permanere uellet, &c.& p̄cipuè si hoc expssisset & declarasset uelle ī dicto loco ꝑmanere ꝑpetuò, statim efficeret̄ incola, q̄uis modico t̄pe ibidem morā traxisset, & non minus q̄ si ꝑ decenniū in eodē loco domiciliū habuisset, s̄m Abb.in c.fi.de paroch.& Maria. in d.c fi.de fo.cōp. q̄a s̄m eos in dubio requirit̄ decenniū ad acquirendū incolatū, ubi aliter nō apparet de aīo, sed si cōstat exp̄sse, uel aliter tacitè de aīo, tunc acquiritur statim absq; t̄pis interuallo, & tñ absurdū esset & ꝯ intentionē statuti dicere, ꝙ forēsis de nouo ueniēs statim ꝙ declarasset nolle amplius discedere, & ꝑpetuo ī dicta ciuitate ꝑmanere posset tanq̄ incola dictā artē libere exercere, & sic ꝙ verba statuti loquētia de forēse ñ posset ī illo locū hr̄e, prout utique nō haberent, si nō uerificarent̄ in eo, q̄ dr̄ incola, ꝑ simplicē habitationē diuturnā, q̄a (ut dictū est) nō minus dr̄ q̄s incola quoad oēs effectus vno casu q̄ alio. Et tāto magis p̄dicta ꝓcedunt, si ꝓbabit, ꝙ s̄m cōem usū loquēdi oīs, qui nō sit creatus ciuis, dicatur forēsis & ꝙ ꝓ forēsi habeatur, q̄uis in ciuitate habitauerit, ēt per decenniū & ultra, q̄a statuta & eius uerba recipiūt interpretationē a cōi usu loquēdi.l.librorū.§. ꝙ tñ Cassius.de leg.3.ꝙ ēt ꝓcedit & locū hēt in statutis pœnalib. s̄m Bar.in l.libellorū.§.sed si aliud, de accusa.& in l.1. C. de iura.calum.& in rubrica.de oper.noui nuncia. cū cōcord. de q̄b. plenè ꝑ Alex.Nec obstat, si forte dicatur, ꝙ ius prohibēdi forēsem nō durat ultra annū a die quo cepit dictā artē exercere, q̄a statutum hoc censeatur p̄torīū cū sit a legato cōditū, ꝑ no. per Bar.& Doct.in d.l.5.in prin.de uerb.obl.quia ēt si hoc sit uerū ꝓhibitio tñ p̄t adhuc hr̄e locū, qm̄ iste actus exercendi artē est successiuus, & cōtinue forensis illā exercēdo dr̄ cōtinuè facere ꝯ statutum, & ꝑ cōsequens prohibitio dr̄ semper fieri incōtinēti & intra annum, ꝑ not.ꝑ gl.in l.1.C.vnde vi.in.§.retinendæ.ī stit.de interd.& in l.1.§.interdictū.ff. vti possi. & ibi clarius per Bar.in quib.locis dr̄, ꝙ ille, qui ciuiliter possidet, dr̄ in sua ciuili cōtinuè turbari per illum, qui clā possidet naturaliter, ideo potest incontinenti illum propria authoritate expellere,& dr̄ semper expelli incōtinenti, quia continuè turbat. Et faciunt etiam not. per Bald. in l.2.C.de episco.audi.ubi dicit, quod a captura potest appellari ultra decem dies, quia captura infert grauamen

succes-

successiuũ, ideo dr̃ ꝑ hoc intra decẽ dies appellare. Dixit ẽt, ꝙ ꝓdicti Hebræi pñt ad fideiubendũ cogi ꝓcisè: qa statutum post quam posuit dictam fideiussionẽ in ꝯdõne, vlterius procedit disponendo, ꝙ liceat massario & officiali, qui pro tpe erit pro beneficio & commodo dictæ artis astringere quamcunq; personã, prout sibi uidebitur, ad dandũ illã fideiussionẽ, & in illa forma, quę sibi videbitur, ẽt si nõ esset de fideiussionib. s̃. narratis, &c. Et sic statutũ dat ptãtem massario, & officiali, qui erit pro tpe, cogendi non tm̃ alios, prout sibi videbit ad fideiubendum, sed ẽt ꝯpellẽdi forenses ad pstandum fideiussiones, de quib. ꝓdixerat, vt probatur ex illa implicatiua, ẽt si nõ esset de fideiussionib. s̃. narratis, &c. q̃ inducit repetitionẽ fideiussionis pstãdæ ꝑ forenses, de qua ꝓdixerat, & hoc mõ dr̃ implicare. l. Imperiũ de iurisd. om. iud. & l. etiã. C. si tutor, vel cura. & declarat Aret. in l. impositionis, in fi. de verb. obl. & in consi. 168. col. vlt. versic. de dictione aũt implicatiua, &c. Et ꝑ ꝯñs disponit, ꝙ massari⁹ possit cogere dictos forenses ad fideiubẽdum eo mõ, quo dixerat, & ideo peti põt directo per massarium, ut fideiubeãt, & hoc ius petendi dictã fideiussionẽ ꝯpetit, & ab initio, ꝙ dicti Hebræi cęperunt exercere dictã artem, q̃uis post l ipsum decẽnij ꝙ facti sunt incolæ, ẽt desijssent esse forẽses, nihilo minus dictũ ius petendi fideiussionẽ, quod ab initio cõpetere cępit, non est sublatũ, nec extinctum ꝑ dictũ tps. l. sicut. & l. oẽs. C. de pscri. 30. vel 40. ann. Et q̃uis ista conditio ex statuto esset prætoria, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. 5. in prin. quia tñ non est pœnalis, sed agitur, vt fideiussio præstetur, est perpetua. l. in honorarijs. in prin. & ibi ꝑ Bar.

9 de act. & obl. ¶ Restat † igitur solũ rñdere ad allegata in ꝯriũ, quæ ẽt pro parte ex præmissis sunt sublata. ¶ Non ob. igitur in primis, dũ dicitur, ꝙ incola non est forensis propriè, de quo statutũ loquitur, per §. si verò aliqui. in auth. de q̃stio. qa non est ẽt ciuis propriè, ẜm Bal. in l. ciues. de appel. & Alex. in d. l. in ꝓuinciali. §. fi. & colligitur ex no. per Bal. in d. l. si nõ spãli. & q̃uis participet de ciuilitate: magis tñ participat de forẽsi, si onera nõ sustinet, & ad honores non admittitur, ẜm Bal. in d. l. si non spãli. ideo comprehenditur sub dicto statuto loquente de forẽsi. d. l. legatis. §. si onus. de leg. 3. & d. l. quæritur hermafroditũ. de statu homi. ¶ Non obst. gl. in c. statutũ. in versi. eiusdẽ ciuitatis. & in ver. vnã dietã. de rescri. qa gl. loquitur in casu illius. c. vbi materia, super qua disponit, ex mẽte legis, & rõne scripta in ea, etiã illũ ꝯprehendit. Fuit. n. rõ, ne litigatores abstraherent a sedę ꝓpria & a familia cũ incõmodo & expensis, ita hẽt locũ in hñtib. domicilium, sicut in ciuib. & ideo ex larga vocabuli signatione cõprehẽditur domicilium hñs, sicut probatur in simili de diœcesi & ciuitate in c. j. de re. perm. lib. 6. & no. in c. Rodulphus. de rescri. Et ita ad hoc rñdet Are. in cõsi. 77. Et ratio scribendi &c. in primo dubio. & ibi reprehendit Dom. qui in d. c. statutum. dixit, ꝙ statutum faciens mentionẽ de ciue cõprehẽdit ẽt hñs domicilium, & eadẽ rõne nõ bñ dicit in c. fundamenta. §. vt verò. de elec. eo. lib. ubi idem repetit, & ꝯriũ vult etiã Bal. in l. ciues. C. de appel. & idem in effectu vult Ale. in rub. sol. mat. in 3. col. dicens, ꝙ no. in d. c. statutum. procedũt rõne subiectæ materię. Nec ẽt ob. qđ no. Pa. de Ca. in d. l. in prouinciali. §. fi. quia loquitur de incola, qui vocatur ad munera & ad honores, prout loqtur Bar. in d. tract. repræsaliarum, quem allegat. ¶ Non ob. tex. in c. cum nullus. in prin. de temp. ordi. lib. 6. quia loquitur quo ad legem fori, respectu cuius dicitur esse subditus, vt etiam dixi ꝑ no. in cle. j. de fo. cõpet. & dicto casu loquitur etiã Bal. in cõs. in ꝯrium allegato. ¶ Et ꝑ hæc etiã rñdetur ad aliud. s. ꝙ talis incola dicitur esse de populo: qa istud cõtingit ex eo, ꝙ est subditus rõne fori. Sed ꝑ hoc non fit, quo minus simplex incola non ueniat appellatione forensis, ex quo de illo magis participat, vt sæpe dictum est. Et dato etiam, ꝙ forensis dici non posit: qa tñ massario tempore quo incœperunt Hebræi dictam artem exercere, & quo tempore forenses erant, incœpit competere ius petendi dictam fideiussionem, vt dictum est, adhuc durat: quia ꝑ decennium & vltra tolli non potuit per prædicta. ¶ Non ob. dũ secundo dicitur, ꝙ res venit ad eum casum a quo incipere non põt l. plurib. §. & si placeat. de ver. obl. quia hoc falsum est respectu utriusq; fideiussionis. Nã vult statutum, ꝙ forensis nõ possit dictã artẽ exercere, si prius nõ præstet satisdationẽ de habitando per decennium cum familia in dicta ciuitate, & de parendo in perpetuum statutis, &c. sub pœna, &c. q̃uis igitur habitauerit per decennium in dicta ciuitate, non tñ dr̃ adimpleta prima ꝯdõ, qa in ꝯdõne non est posita diuturna habitatio, hoc est dictum non fuit, si habitauerit ꝑ decenniũ, &c. sed in ꝯditione est posita fideiussio de habitando, q̃ nõ est impleta per actualem habitationẽ nulla fideiussione pręcedente, quia aliud est fideiubere de habitando, & aliud est habitare actualiter, quoniã ꝑ ipsam fideiussionẽ statim est impleta conditio, adeo ꝙ si postmodum mutaret qs domicilũ, diceret omnino conditionẽ impleuisse. l. si quis hæredẽ. C. de inst. & substit. sub cond. fac. sed ꝑ mutationem domicilij diceretur fecisse ꝯ promissionẽ propriã & fideiussoris de habitãdo, & sic qa fecit ꝯtra promissa committeretur pœna duorum millium ducat. & non qa non sit cõditio impleta, ut clare probatur ex no. per Bart. in l. si fideiussor. §. meminisse. d. lega. j. cum quo transeũt Bal. Ang. Pa. de Cast. & Alc. cum concor. de quib. ibi per eum, & ideo cum ibi Hebræi ueniant appellatione forensium, de quib. est facta mentio in statuto, quamuis in ciuitate habitauerint ꝑ decenium & ultra, ꝑut colligitur ex præmissis, possunt prohiberi dictã artẽ exercere, si nõ adimpleant dictã cõditionem, id est si non fideiubent de habitando sub pœna, &c. quia adhuc cõditio impleri potest, & ꝓmissio faciẽda pro implemẽto ꝯditionis, & multo magis pt ẽt impleri alia conditio, scilicet si fideiussionem pstabunt de parendo statutis, &c. quia ẽt quo ad istam Hebræi non desierunt esse forẽses quo ad effectum. Præterea, ut ẽt tactum est, directo potest ꝑ massariũ fideiussio peti, & hoc incœpit ei cõpetere ab initio, qđ ius non est sublatum spacio dicti tpis, ẽt si desijssẽt esse forenses. d. l. sicut. & d. l. oẽs. C. de pscr. triginta uel quadraginta ann. ¶ Nec ob. §. & si placeat. qa imo adhuc de nouo posset pstari fideiussio saltẽ uoluntariè, ubi obligatio aliqua non pcederet, & ꝑ pea nõ dr̃ res deuenisse ad casũ, a quo incipe nõ posset, aliàs ẽt si fideiussio ista fuisset ab initio pstita, dberet extingui ꝯpleto decẽnio ꝙ falsũ est, qa pstat de parẽdo i ꝑpetuũ, &c. Et ꝑ ꝓdicta colligit responsio ad tertiũ, s. ad no. ꝑ Iac. But. i d. l. si mãcipi. C. de ser. fugi. quia imo adhuc põt & dẽt pstari utraq; fideiussio copulatiuè, & sic possunt verificari verba statuti, & vbi ẽt prima nõ est pstanda, ꝙ sanè falsum est, saltem secũda præstari deberet ad instãtiã massarij, qa ut dictũ est, ab initio uerba statuti potuerũt habere locũ. Vnde q̃uis desinat posse impleri primũ, durat tñ ius quò ad aliud, ar. l. si unus. §. añ oĩa. de pac. in casu Iac. But. verba statuti nunq̃ potuerũt ucrificari, nec adĩpleri in casu occurrẽti. ¶ Nõ obs. dũ q̃nto dr̃, ꝙ officiales recipiẽdo solutiones ꝯsuetas a dictis Hebræis vñr illos habilitasse, & iuri suo renũciasse, ꝑ no. in l. 2. C. de iure emph. qa dicti officiales ꝑ talẽ actũ nõ potuerũt dictæ arti ꝑiudicare, vt ꝓbatͬ ex no. ꝑ glo. cõiter approbatã in c. potuit. de loca. q̃ vult, ꝙ licet regulariter dñs recipiẽdo pẽsionẽ ab emphyteuta, q. poterat expelli, sibi ꝑiudicet, fallit tñ in plato ecclæ collegiatæ qa mediante tali receptio-

10 ne nõ ꝑiudicat ecclesiæ, uel collegio. Idẽ igit est dicẽdũ † de istis ministralib. & priorib. artiũ, q. nõ posũt ẽt exprẽssè remittere ius uniuersitatis ẜm gl. & Doc. in l. itẽ magistri. ff. de pac. & Ale. ĩ l. pses. C. de trãs. Nec ẽt est uerũ, ꝙ dicti Hebræi liberent pstando iuratoriã cautionẽ, si ñ potuerũt ĩuenire fideiussorẽ, qa isto casu fideiussio est posita in ꝯdõne, & de illa fit mẽtio ꝯdõnaliter q ꝯdõ dẽt impleri in forma specifica. l. q. hęr. in prĩ. & l. Mæuius: de ꝯdõ. & demõ. & qa oĩs ꝯdõ legis uel statuti dr̃ de forma, ẜm Bal. in auth. matr. & auiæ. C. qñ mul. tut. off. fun. põt. q̃ forma similit̃ est implẽda formaliter, & nõ ꝑ ęquipollẽs, ẜm Bal. & mod. in l. j. ff. de lib. & posth. Et qa implemẽtum istius ꝯdõnis, idest ipsũ fideiubere pẽdet in totũ a facto tertij, iõ ꝯdõ ista quò ad illud q. dẽt eã implere, est casualis, ut sentit Bar. ĩ l. scire. §. Caio. de fũ.

11 instr. & clarius hoc ẽt vult Are. in cõs. 1. Idcirco † qualitercũq; deficiat, hr̃ ꝑ defecta. l. unica. §. si autẽ sub ꝯdõne. C. de cad. toll. & no. Barto. & oẽs in l. 1. C. de inst. & substit. licet aliud sit in mixta, cuius implemẽtũ pendet a facto implere debẽtis, & tertij, puta si Titius nupserit Seiæ, qa, si tunc stat ꝑ tertium, habet ꝑ impleta, ẜm Doc. ibi, & in. l. in testõ. 2. ꝑ illũ tex. de cond. & demõ. Nec isto casu s. qñ fideiussio ponit̃ in ꝯdõne. & qñ ꝑ forma requiritur, loquuntur, in contrarium allegata, sed qñ est in dispositione. si ergo Hebræi prohibeantur, non debent admitti, nisi condõnẽ, de qua in statuto, adimpleant formaliter, nec difficultas eos excusabit. Et idem etiam si directo peteretur per massariũ, quia licet hoc casu statutum de fideiussione mentionẽ faciat dispositiue, tñ quantũ ad illam, q petitur a forense difficultas non excusat, qa illa implicatiua ẽt, inducit repetitionẽ præcedentis fide-

fideiussionis cũ omnib. suis qualitatib. ſm Aret. in d. l. impossibilis. in fi. in d. cõſ. 158. in vlti. col. & sic intelligitur statutũ velle, ꝙ hoc casu præstetur fideiussio, quemadmodũ præstanda est pro implemento conditionis, & sic ꝙ præcisè cogatur, ꝙ difficultas, non excuset, sicut nec alio casu. Et propterea concluditur, ꝙ Hebræi fideiubere tenentur secundùm formam statuti, si ad dictam artem nolunt admitti. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Cessio facta ob causam, effectum non sortitur, nisi causa secuta.*
2 *Pater potest in casib. permissis a iure alienare sine decreto, quod tutor non potest.*
3 *Cautio de rato non committitur, nisi intersit stipulatoris.*
4 *Minor non potest hæreditatem delatam repudiare sine decreto.*
5 *Fidem frangenti licet fidem frangere circa idem, uel connexum capitulum, non circa separatum.*
6 *Causa falsa, quæ fuit finalis & per errorem expressa, vitiat contractum.*
7 *Statutum tollens appellationem non intelligitur tollere eo casu, quo de iniquitate constaret in actis euidenter.*

CONSILIVM CI.

PONDERATIS omnib. de quib. ĩ themate vr prima facie dicendũ. bñ iudicatũ ꝯ D. Stepha. Nã Alex. Maria tanq̃ pr̃ & legitimus administrator filiarũ uẽdidit partem domus, ac promisit facturũ, & curaturũ cũ effectu, ꝙ filię eius haberent ratũ. Delegatio ergo facta ꝑ emptorẽ loco ꝓcij de d. Stephano debitore censet̃ facta ex cã & occasione dictæ ꝓmissionis de rato, ꝑ no. in l. cũ mora. C. de trãsa. vbi hr̃, ꝙ ubi aliquis renũciat ꝑꝑ aliq̃d dandũ uel faciendũ, ꝙ renũciatio illa censet̃ in dubio modalis, uel facta sub mõ, & ꝑ Pau. de Ca. ĩ l. cũ donationis. ĩ prin. eo. ti. dicens ꝙ si do, uel facio ꝓcedente pollicitatione recipientis, ꝙ videor dedisse uel fecisse, ut serues ꝓmissa, ꝑ ea q̃ hñr ĩ d. l. cũ mota. Et eo magis q̃a in casu nr̃o expſsè vr̃ actũ, ꝙ sub mõ sit delegatio; q̃a ĩ actu delegationis dr̃, ꝙ fit modis & noĩb. &c. Ex illo igr̃ verbo, modis, declaratur, delegationẽ esse modalẽ, & ꝯñr eẽ factã ex cã dictę ꝓmisionis de rato: q̃a modus sigñat cãm, vt in toto ti. ff. de cõd. ob cau. & ꝑ Bar. in l. 2. §. fi. ff. de dona. quia cã non sequuta nõ potuit delegatio sortiri effectum. l. si mulier. de condi. ob caus. & no. in l. si quis accepto. eo. ti. & ꝑ Bar. in l. si pars. C. de transa. & probatur in l. pacto successorũ.
1 C. de pac. & ibi no. Bal. ꝙ ubi † cessio est facta ex causa, illa non impleta põt cedens pristinas actiones exercere ꝯ debitorem. Et cum eo transit Salic. dicens ꝑ hoc dari singularẽ legitimationẽ ad l. 3. C. de noua. ubi hr̃, ꝙ in trib. casib. cessionarius hñs utilẽ, ꝓfertur cedenti hñti directã: qm̃ fallit, nisi cessio sit facta ob causam, q̃ nõ sit impleta. Et idẽ ẽt tenet Ale. ĩ ead. lege, quã legit cũ præcedẽti, q̃ incipit, debitorũ. Et vbi etiam cedens, uel delegans causa non sequuta non posset agere ipso iure, saltem agere poterit post repetitionem, q̃ sibi ꝯpetit, vt hr̃ in dictis locis. Et q̃ repetitio in casu nr̃o interuenit mediantib. cessionib. retro factis dicto magistro Petro Mariæ emptori ꝑ dictas filias Alexã. Mariæ uenditoris, cuius hr̃ditatem repudiarunt, vt ꝯstat ex vltimo instrumẽto cessiõis, & q̃ repudiatio ꝯualidat iudiciũ, q̃uis facta fuerit pẽdente appellõne: q̃a trahit retro. l. hæres qñq;. de acq. hær. & ibi hoc uoluit Are. ꝑ ea quæ hñr in l. si rẽ. §. fi. de pigno. act. & per no. per Bal. in l. per hanc. C. de tẽp. appel. & ꝙ ea quæ hñr in d. §. fi. locum ẽt habeant post sñiam & appellatione pendente, voluit ẽt do. Abb. in ca. cũ M. de constitut. in fi. Præterea ubi ꝓdicta non procederẽt, & sic quãuis cessio nõ ualeret ex defectu causæ ꝓdictæ, valuit tñ ex alia & noua cã: quia in eodem posteriori instr̃o dictus magr̃ Petrus Maria dictis filiab. retro uendidit partẽ dimidiam domus, ob quam ẽt uenditionẽ dictæ filiæ retro cessẽrũt dicto magr̃o Petro actiones ꝯ d. Stephanũ, & sic nõ potest ex defectu causæ dici nulla cessio prædicta, iux. l. per diuersas. cum materia. C. mandati. ¶ Sed premissis non obstan. contrariam sñiam proculdubio puto ueriorẽ. & præmitto sicut in facto præmittitur, ꝙ mater prædictorum Alexãdri Mariæ & Petri Mariæ, cui erat relictus per maritum vsusfructus dictæ domus & aliorum bonorum, erat præmortua tẽpore uendõnis, & sic ꝙ vsusfructus eiusdem domus ex legis dispõne ꝑtinebat ad Alexãdrum Mariã pr̃em dictarum filiarũ. l. cum oportet. in prin. C. de bon. quę lib. & inſ. per quas person. nob. acqui. in prin. & per ꝯñs ꝙ respectu partis dictæ domus erat legitim⁹ administrator filiarũ suarũ. l. 1. C. de bon. mr̃. Et ex hoc sequit̃, ꝙ potuit pr̃ domum uẽndere ex causis, de quib. in instr̃o. l. fi. §. sin autẽ æs alienum. in fi. C. de bo. quæ lib. quæ cãæ ꝓsumuntur veræ ꝑꝑ decretũ iudicis suꝑ ꝯctu interpositum, ſm Spec. in tit. de empt. & uend. §. sciendũ. uer. & no. cum conc. de quib. ꝑ Ale. in l. sciendũ. de uer. ob. & qđ decretum quantum ad substantiã
2 & ualiditatẽ ꝯctus nõ fuit necessariũ, quia † licet tutor rẽ immobilem minoris sine decreto alienare non possit. l. magis puto. §. ne passi. de reb. eo. Secus tñ in pr̃e, q̃ alienat incasib. a iure ꝑmissis tanq̃ lẽ(g)ĩtimus administrator filijs, ſm Azo. in sũma. C. de bo. quæ libe. & Bal. in d. §. sin aũt æs alienũ. & in l. cũ eman. C. de ꝑmin. & in l. 1. in pri. ff. de reb. eo. & in l. ꝓses. C. de transſ. & ibi ẽt ꝑ Ale. in fi. Et ꝓpterea ex delegatione facta de d. Stephano debitore & ꝑ magrum Petrũ Mariã creditorem loco ꝓcij uolẽte & consentiente venditore fuit d. Stephanus ipso iure liberatus a dicto magr̃o Petro Maria adeo ꝙ ab illo non põt amplius cõueniri, d. l. 3. C. de noua. ¶ Sola igitur difficultas est in respondẽdo ad allegata in contrarium. Non obstat ergo primo dũ dr̃, ꝙ dicta delegatio sit facta ex cã dictæ ꝓmissionis de rato, & eius cõtemplatione, & sic sub modo, ꝑ notata in l. cũ mota. C. de trãsac. Qm̃ ẽt si ita esset, cautio tñ rati cõmissa non esset. Nã de iure filiæ non potuerunt ꝯuenire, q̃a pater ad hoc habuit mandatum a lege, ut est casus ĩ. d. §. sin autẽ æs alienũ. vbi explicite tex. dicit, ꝙ non possunt cõtradicere, & sic ex ꝯuẽtione de iure cõ-
3 mitti non potuit dicta cau. † Nec simil̃r quia ꝯuentũ sit de facto q̃a ex huiusmodi ꝯuentione demũ cõmittitur, qñ interest stipulatoris, puta ꝑꝑ sumptus. l. si sine. §. cũ aũt. ff. rẽ ratã haberi. sed nullũ passus est interesse emptor ex hoc solo, ꝙ dictæ filiæ simpl̃r dixerint nolle ratificare, q̃a sumptus aliquos non fecit, ergo ꝯmitti ẽt ex aliquo capite nõ potuit dicta cautio. Nec refert, ꝙ magister Petrus Maria domũ dictis filiab. restituerit, quia hoc culpa, & facto suo contigit, cũ hoc uoluntarie fecerit, ideo hoc sibi debet nocere, & non Alex. Mariæ ꝓmittenti, ſm glo. in d. §. cũ ãt. Et ideo procurator actoris qñ de mandato cõstat, nõ cogitur de rato promittere. l. satisdatio. rẽ ratã. hab. q̃a ſm Bar. ibi cũ apud reũ sit res, põt exceptione se defendere, & sic quia rei ñ interest, non põt dictam cautionẽ petere, quæ ad interesse committit̃. l. 2. §. incertũ. & in l. fi. de præto. stipu. & in l. si ꝓcurator. rẽ ratã hab. Nõ põt ẽt alia rõne operari verbalis ꝯdictio filiarũ, qm̃ ex hoc ꝙ dicũt nolle habere ratã uenditionẽ patris iam defuncti, inducitur repudiatio hæreditatis paternæ, tanquã illa sit necessariũ antecedens ad hunc actũ. l. illud. in prin. & l. nec is. §. fi. de acqui. hæred. quia sic dicere non possunt, nisi qñ esse hæredes nolunt, aliàs ubi hęredes patris essent, eius factum ẽt ex hoc capite cogerentur habere ratum. l. cum a matre. C. si de rei uen
4 dica. l. uenditrici. C. de reb. alie. sed dictæ filiæ † minores & pupillæ ẽt cum tutricis authoritate non possunt hæreditatẽ repudiare, quia ĩ repudiatione requiritur decretum iudicis, ſm Bar. in. l. tutor. de bon. poss. ti. gñali. & Bal. in l. potuit. C. de iure deli. per rõnem, de qua ibi per eum. Et ꝑ hoc infertur, ꝙ nõ ualuit ẽt expressa repudiatio, de qua in ultima cessione. ergo dicta cõtradictio nullũ põt habere iuris effectũ, & cõsequẽter nõ põt committi cautio de rato, q̃a sit ꝯuentũ rõne ꝓdicta, uel quia sit ꝯuẽtũ de facto rõne deficientis interesse, ut dixi superius. Et ista responsio est clara & uera, iudicio meo. ¶ Secundo rñdetur & negatur, ꝙ dicta delegatio sit facta contemplatione cautionis de rato, & quòd dicta cautio fuerit causa delegationis. Nã de precio librarũ trecentarum quinquaginta fuit conuentũ, non quidem ꝑꝑ dictã cautionẽ, nec respectiue ad illã, sed solum ꝑꝑ rem uenditam. l. 1. de cõtrah. emp. ergo idem est dicendum de delegatione, quæ successit & subrogata fuit loco illius, vt clare probat̃ ex verbis instrumenti dictæ, uẽditionis. verſ. vnde ex nũc ꝓfatus magister Petrus Maria, &c. vbi manifestè dr̃, ꝙ delegatio fit ꝑ precio & occasione dicti precij liberarum trecentarũ quinquaginta. Nec obstat, dum ibi, & in sequẽtib. dr̃, dictis modis, & nominib. quia hęc uerba non determinant delegationem, tanquã illa dicatur facta sub modo, sed referunt̃ ad ꝑsonã Alex. Mariæ vẽditoris, & significãt, ꝙ ei sit delegatio dictis modis & nominibus hoc est, tanq̃ legitimo administratori, & tãq̃ agẽti nomine

& uice dictarum filiarum suarum, sicut superius uendidit dictis modis. i. ueluti administrator legitimus, & dictis nominib. s. filiarum, & sic uerbum illud, modis, non significat modum moderans delegationem, & prout diffinitur per Bar. in l. quib. §. Termilius. de cond. & demon. sed qualitatē circa personam uenditoris cū qua dicit̄ uēdidisse, & hoc apud me nullum hēt dubiū. Nec obstāt no. in d. l. cum mota, & in alijs locis allegatis in contrariū, quia ꝓcedunt, & locum nō habent, qn̄ constat, ꝙ datio, vel factū non causetur a præcedenti promissione, sed ex alia cā,
5 puta uenditionis, ut in casu nostro, & prohoc facit optimē† qđ uoluit Pet. Cyn. Sal. Fulg. & mod. in l. cum proponas. la. 2. C. de pac. dū dicunt, ꝙ frangenti fidem no tenetur, q̄s fidem reseruare circa idem capitulū vel connexum, ut in illo tex. sed circa separata frangēti fidem non licet fidem frangere, ut no. gl. in l. si duo. ff. de dol. & secundū cū capitula dñr cōnexa, qn̄ obligationes sunt respectiue, ut quia promittis mihi Stichum, quia promisi tibi librū, secus si nō esset respectiuæ, ꝓut ī casu nr̄o, & q̄a delegatio ñ habuit respectū ad cautionē de rato, & iō magister Pe. ñ pōt a delegatione receder̄, nec quoad ea ꝯuenire q̄uisvēditor nō curauerit, ꝙ filiæ hērent ratū. Et hoc nō hēt dubiū, si uenire uellet ex iure ꝓprio, & nō ex iure cesso, ēt si delegatio fuisset sub mō, q̄a ipso iure nō restituit̄ ēt mō non impleto, sed iure actionis datur repetitio, ut hr̄, & no. in d. l. cum mota. quo casu ēt ꝓcedit, qđ hr̄ in d. l. si mulier, & in l. si q̄s accepto. de cōd. ob cau. & qđ no. Bal. ī d. l. pacto successorū. q. requirit tacitā retrocessionē, & q̄ cessio ēt expssa ī casu nr̄o nihil operat̄ tanq̄ nulla
6 q̄a est facta ex falsa cā, quæ cā † falsa, si sit finalis, & ꝑ errorē expressa, vitiat cōtractū, ꝭm Ale. post Ang. & Rom. in l. si diuortio ꝑ illam tex. cum ibi no. de verb. oblig. Qui error iuris præsumit̄ in fœmina & minore, ꝭm gl. no. in auth. de incest. nup. in prin. & Ale. in l. iuste possidet. de acqui. pos. Postremo non obst. ꝙ magister Pet. Maria retrouendiderit domū, & sic ꝙ ex noua cā ualuerit cessio. d. l. per diuersas. & l. seq. C. manda. quia huiusmodi venditio fuit nulla absq; dubio, q̄a nō fuit ꝯuentū de ꝓcio eodē vel diuerso. l. 1. de ꝯtrah. empt & inst. eo. tit. §. ꝓciū. Præterea ius superueniēs ex hac cā de nouo su ꝓueniēti nō cōualidat iudiciū choatū. l. nō possunt. cū ibi plenē no. de iud. & ꝑ Bar. in d. l. si rē. §. fi. de pigno. act. cū concord. ¶ Ex quib. iudicio meo manifestē ꝯstat, ꝙ fuit male iudicatum, & ꝙ de iniquitate manifesta ꝯstat notoriē ex actis, ex quo sequitur, ꝙ ab hac ultima sententia pōt
7 appellari, non obstāte statuto, quia † intelligit̄ statutum tollens appellationē, nisi ex actis euidenter & notorie de iniquitate appareat c. inter cæteras. de re iud. & no. in c. ex ꝯquestione. de res. spo. & per Bal. in l. 1. C. si de momē. pos. fuerit app. & faciūt not. per eum in l. 1. C. ne licc. ter prouoca. & in l. si unus. §. pactus ne peteret. de pac. & ꝑ Ale. in l. 4. §. condemnatum. de rē iudi. & in plurib. consiliis & ita concludo. Laus Deo.

SUMMARIUM.

1 *Iussus patris probatur ex uerbis narratiuis ꝓeolatis patre præsente, ubi asserebatur filium hæredem esse.*
2 *Pater occasione pecul ij aduentitij agit & conuenitur cum filij cōsensu, quando vsusfructus patri quæritur, hoc etiam casu potest agere & conueniri filius cum consensu patris.*
3 *Contra filiumfamilias cōuentum, licet sine consensu patris, si fuerit contumax, potest peruenirí ad primum, & secundum decretum, tamen ad sententiam diffinitiuam, sed uide contrarium nu me. 7.*
4 *Executio fieri non debet, nisi prius liquidato, eum, contra quē fit, talem esse, contra quem fieri ea possit.*
5 *Citatio necessario fieri debet, quando executio sit contra hæredē debitoris.*
6 *Citatio facta ad unum actum, qui aliter geritur in qualitate uel substantia quam in citatione dictum sit, nulla est.*
7 *Commissio iudicis nuncio facta in dubio non præsumitur.*
9 *Victus tenetur de euictione, quando uenditio a iudice seu nuncio uel victore mandato iudicis facta fuit, non autē victor tenetur.*
10 *Tenuta nulla nō potest peti confirmari ad effectum ut excludatur quis a possessorio reintegrandæ, maxime lite iā mota super possessorio.*
11 *Remedium reintegrandæ datur ei, qui facto iudicis sine iusta causa, & iuris ordine non seruato a possessione sua cecidit.*
12 *Ius ingrediendi propria authoritate cedi potest, quādo actio personalis etiam ceditur.*

CONSILIVM CIII.

VISO processu inter Ioan. Philippum & ser Petrū Nicolaū eius filiū de Bonauitis ex una, & D. Hieronymū Panetiū de Fano ex altera, & visis his q̄ copiosē allegantur in iure per clarissimos aduocatos vtriusq; partis, & oībus diligenter pōderatis, & maturē consideratis, &c. ¶ Præmitto ꝓ decisione dictæ controuersiæ, ꝙ dictus ser Pet. Nicolaus fuit, & est hæres ser Iacobi Vici ex testō, & de institutione cōstat ex positionibus dicti do. Hieronymi confessatis per prędictos patrē. s. & filium, & de aditione hæreditatis apparet ex uenditione partis possesionis factæ ꝑ d. ser Pet. Nicolaū magistro Camillo cū ꝯsensu patris, & quæ possesio, ut ēt partes fatentur, erat in bonis & hæreditate dicti ser Iacobi. l. pro hærede. §. Papinianus. de acquirē. hæredi. iuncta. l. si quis mihi bona. §. iussum. eo. ti. & probatur ex verbis enunciatiuis dicti instr̄i narrantib. illū esse hr̄dē ꝓdicti ser Iacobi, & ꝓlatis ꝓsente pr̄e & filio, ex q̄b. īducit̄ aditio, ꝑ no. ꝑ Bar. l. in l. gerit. de acq. hær. & ꝓbatur ex no. ꝑ gl. in l. fi. de interrog. act. & ibi ēt ꝑ Bar. ex quib. ēt ꝓbatur iussus, & ꝯsensus patris in adeūdo, ex quo illo & ꝑn̄te sunt ꝓlata, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. cū pr̄. §. libertis. de leg. 2. & ꝑ Bal. in l. si liqueat. ꝑ illū tex. C. de inof. tes. & ꝑ Bal. & Mod. in l. si cōstante. §. si vxor. sol. ma. ex his ergo sequit̄, ꝙ ꝓprietas fuit q̄sita filio, & vsusfructus patri. l. j. C. đ bo. mate. & l. cū oportet, in prin. C. de bo. q̄ libe. & ꝙ frustra disputat̄ ꝑ dictos. do. cōsultores & aduocatos, utrū filius in agendo, uel defendēdo potuerit eē in iudicio sine ꝯsensu patris, de quo in l. fi. §. necessitate. C. de bo. q̄ libe. q̄a ille tex. cū sua materia ꝓcedit & locū hēt eo casu, quo usufructus bonorū aduentitiorū nō q̄rit̄ patri: q̄a ñ uult, aut nō ꝑt, & sic qn̄ nō ē ltīmus admi
2 nistrator filij d. l. j. C. đ bo. mater. Sed † qn̄ vsusfructus q̄rit̄ pr̄i de occasiōe dicti peculij aduētitij, tūc pater agit & ꝯuenit̄ cū ꝯuenit̄ cū ꝯsensu filij, ut ē expssum ī d. l. fi. §. vbi aūt. & ibi ꝑ Doc. & ī d. §. necessitatē. & maximē ꝑ Bar. ī dist. ubi dicit, ꝙ isto casu filius nō ꝑt agere vel defendere: q̄a sibi nō ꝯpetit administratio sed pr̄i, ꝑ d. l. j. & ꝑ d. §. ubi aūt. differt ergo casus ꝓcedēs ab isto: q̄a ī ꝓcedēti casu pr̄ nō pōt agere nec ꝯuenire, cū nihil ei q̄rat̄, sed solū ꝑt & dēt filio ꝯsentire, sed isto casu pr̄i, q̄ ē ltīmus administrator ꝓp vsumfructū, quē hēt, ꝯpetit in agēdo, & defendendo exercitiū actionū cū ꝯsensu tñ filij & nō aliter, dūmodo fili⁹ nō sit infans uel absens d. §. ubi aūt. sed an isto casu filius possit ēt agere, uel ꝯueniri cū ꝯsensu patris, Doc. ibi nō declarāt, nec ī d. §. necessitatē. sed gl. ī d. l. 1. C. de bo. mater. sentit ꝙ sic, in vers. legitimā. & expssius hoc declarat ibi Sal. dicēs ꝙ libellus ꝯcipiet̄ in ꝑsona patris rōne iuris sui, & rōne iuris filij ꝯcipientur administratorio noīe filij, & hoc si filius sit infans uel absens, sed vbi sit ꝑsens & maior infante, tūc est pr̄is electio, vtrū velit, ꝙ filius vnā secū agat cū ei⁹ authoritate, an uerō ipse velit agere ꝓprio noīe rōne iuris sui, & tāq̄ ltīmus administrator filij, ut ibi ꝑ gl. & hoc ubi agit: sed vbi ꝯuenit̄, practica cōis ē, ꝭm Sal. ut ꝯ vtrūque agatur, s. ꝯ filiū & ꝯ patrē eius legitimū administratorē. Cy. verō ibi dicit, ꝙ hoc ultimo casu solus pr̄ cōuenit̄, si filius sit infans uel absens, aliàs aūt erit ī electione agentis, quē cōueniat, ꝑ l. 1. §. sufficit. de administra. tuto. & cum eo transeunt ēt mod. ¶ His igitur sic præmissis uidēdum est, utrum iudicium agitatū inter d. Iacobam & dictum ser Pet. Nicolaū fuerit ualidum uel
3 nullum. Et quamuis † contra illum fuerit actum & consensus patris non interuenerit, tamen uidetur, ꝙ in eius cōtumaciam ad primū, & secundum decretum ꝓueniri potuerit, quia intelligitur citatus, ut compareat ꝑ se uel ꝑ legitimū administratorē, ut dicit̄ de minore, maxime adulto, in d. §. sufficit. Et iō si filius sit ꝯtumax, ꝑt ꝯ illum ꝓueniri ad primū decretum, & ēt ad ꝭm, etiam si sit minor, ex quo ꝯ illum agitur ex debito paterno, sicut ēt interponit̄ tunc ꝯ minorē sui iuris indefensum. l. apud Iul. §. j. & §. fi. ex q̄b. cau. in pos. ea. & no. gl. in l. cōtra pupillum. de re iudi. Quod. n. filiusfa. conueniatur cum cōsensu patris legitimi administratoris, uel defendatur ab illo, si sit ēt minor, requirit̄ quantum ad diffinitiuam sñiam & ad eius ualiditatē, sed quantū ad primum & ꝭm decretū, & ēt quo ad ꝭm, qn̄ agit̄ ex cōtractu paterno, hoc non uidetur necessarium, sicut dicit de mino re

re indefensio.d.l.§ pupillũ.cum ibi not.& probat̃ in.d.leg.apud
Julianum.§.j.& fi.¶ Sed contrarium uidetur uerius. Nã execu-
tio petitur ꝯ ser Pe.Nicolaum tanquam contra hȩredem ser Ia-
cobi. Vici: Quamuis ergo ex forma statuti posit peti executio
4 contra debitorem princ palem & eius hæredem,ad hoc† tamẽ
ut fieri possit executio ꝯtra hȩredem,& ut ualeat,debet hȩres ci
tari ad dicendum,an sit hæres,quia antequam fiat executio, de
bet primo liquidari persona,ꝯ quam fit, ut sit talis, & ꝯstet esse
talem,contra quem possit fieri,secundum Pau.de Cas.& Ale.ĩ.
l.postuláte.in principio,ad Trebellia.qui dicit, ꝙ licet ex forma
statuti possit fieri executio & captura debitoris sine ulla citatio
ne,& q̃uis hæres sit ẽt debitor, tamen non poterit fieri contra
hæredẽ,nisi fuerit citatus ad dicendum,an sit hæres, quia in pri
mis & ante oĩa dẽt constare,illum esse hæredẽ,& sic talem,ꝯtra
quem possit fieri executio,alleg.no. ꝑ Bald.in l.per diuersas.C.
manda.in 10.q.qui sic uoluit,per no.per Inn.in c.quia V.de iu
di.& qui Inn.loquit̃ de executione ẽt facienda in reb.nec refert
ꝙ ꝑdicti loquátur,qñ statutũ loquit̃ de executione faciẽda ꝯ de
bitorẽ,& de hȩrede eius non facit mentionem,quia etiam tunc
implicitè de hærede dr̃ facta métio,cum ẽt ipse uerè sit debitor,
ꝑut ẽt prædicti fatentur,& tñ uolunt, ꝙ anteq̃ ꝯ eũ committa
tur executio,prius liquidari déat, ꝙ sit hæres,ꝙ in casu nostro
factum non reperit̃, ideo nõ ualuit executio facta ꝯ ser Petrum
Nicolaũ ꝯ hæredẽ dicti ser Iacobi. Nec obst. ꝙ esset uere hȩres
eius,q.a fuit ẽt necesse,ꝙ iudici ꝯstaret & liqueret ex actis,illum
esse hæredẽ.l.hæ aũt.§.1.ex quib.cau.in po.ea.ꝑ no.per Inn. in
d.c.cũ contingat.de offic.dele.& ꝑ Bar.in l.multum.de cond.&
demonst.¶ Scd̃o non ualuit dicta executio ex defectu citatiõis,
5 q̃ debuit interuenire ex forma statuti & de iure cõi, quia † ubi
ex forma statuti instr̃m debet mitti executioni,dẽt pars citari,
ẽt si in statuto hoc nõ exprimatur, cũ quo non præcessit sñia,
nec cãę cognõ,ꝯm Sa.in l.ab executore.C.quo.app.nõ recipi.ꝑ
c.fi.inst.de pœ.teme.litigã.& dicit ẽt Sal.post Bal.ꝙ vbi petit̃ ꝑ
nunciari,& pronunciatur de exequendo,ꝙ indistinctè requiri
tur citatio,cum quib. transit ẽt Ale.in l.a diuo Pio.§.in uẽditio
ne.de re iu.Et silr̃ indistinctè citatio est necessaria, qñ executio
petitur ꝯ hr̃dẽ debitoris,ꝯm Ang.in l.1.C.de iud.& in l. orone.
de feri.& in l.4.§.ex cõuentione,de re iud.& Imo.in l. intra.eo.
ti.& Alex.in d.§.in vendõne.ꝑ no.per Inn.in d.c.quia.V.de iud.
Et tanto magis citatio dẽt interuenire,qñ executio fieri debet ĩ
alia re,q̃ in quãtitate debita,ut in casu isto,ꝯm Bar.& Doc.cõi-
ter in d.§.in vendõne.Et q̃uis de citatione uideat̃ apparere, tñ
fuit nulla.Nam primo fuit citatus Io.Philippus pr̃,& ser Pet.Ni
colaus filius ad rñdendum de iure.d.Iacobæ super certa quanti
tate pecuniarum & reb.alijs,quas ab eis petere intendit,& sic ꝑ
dicti monentur ad rñdendum actioni proponendæ, quia per il
lam petitur a parte,& concludit cõtra eã.& deinde in petitione
nõ proponitur actio sed iudicis officiũ,& iudicis officio fuit pe
tita executio,iux.no.per Bar.& Doc.in d.l.intra.de re iud.ꝑ qd̃
iudicis officium nihil petitur a parte,sed a iudice,nec parti con
cluditur,sed iudici,& in hoc differt ab actione,ꝯmBar.in l.1.de
6 iu.om.iud.ideo pars non citata,quia† qñ quis citatur ad aliquẽ
actum,si ille actus aliter geritur,uel in qualitate, vel in substan-
tia,quam fuerit dictum in citatione,uidetur factus parte non ci
tata.l.aut qui aliter,in prin.qd̃ vi aut clã.& ibi not. Bar. Nec ẽt
ad ipsam pronunciationem de exequendo fuit pars citata.Et q̃
uis iudex pronunciauerit pñte dicto ser Nicolao, non ualuit tñ
sñia contra eum lata,quia cum citatio non pręcesserit,non præ
sumitur pñs ad hoc.Et quia a iudice non fuit monitus,vt ibi sta
ret ad audiendũ sñiam ꝯm Bart.cum quo transeunt Doc. cõiter
in l.furioso.de re iud .Nec patri ꝑiudicat ꝙ notarius scripserit,
ꝙ pñte ser Nicolao iudex pronunciauerit,ex quo nõ cõstat,ꝙ
illo sciente & patiẽte notarius ita scripserit,secũdũ Ale.in d.l.fu
rioso.Et ubi ẽt fuisset citatus.d.ser Pe.Nicolaus,adhuc dicta ꝑ-
7 nũciatio & executio inde sequuta nõ ualuisset,q.a†citatio facta
de illo solo nõ fuisset ualida,ẽt quo ad effectum primi & secũdi
decreti,ex quo habebat patrem legitimum administratorẽ, qui
debuit ẽt citari,sicut qñ adultus habet curatorem , non sufficit
adultum citari sine curatore ẽt ad finẽ interponendi dictum de
cretũ,secundũ Spe.& Io.And.de primo & secundo decre.§.re-
stat. uer.sed pone ꝙ pupilli,&c.Imo.in l.si finita.§. non autem.
de dã.infec. in fi.& Bal.in l.si ex legati causa.de uerborũ obl. &
ea ratione,secũdũ eos,q.a no põt solus pupillus habẽs tutorẽ ci
tari sine tutore.& cui æquiparatur adultus habens curatorẽ.l.
si curatorem habẽs.C.de in integ.restit.min. & quamuis Alexã
der.in dicta.l.si ex legati causa.in adulto aliter dicat,tamẽ præce
dens opinio est commu.a qua in iudicando & consulendo non
est recedendum. ¶ Nec ẽt obstat ratio sua,scilicet, ꝙ in iudicijs
non procedat æquiparatio,de qua ĩ dicta.l.si curatorem habẽs:
quia ẽt in iudicijs habet locum,,nisi in casibus , in quibus repe-
ritur expresse dispositum ꝯrium,de quib.ibi ꝑ eũ.Sicut ergo a-
dultus nõ põt solus citari,qñ hẽt curatorẽ : ita nec ẽt filiusfa.in
aduentitijs,in q.b.pater hẽt vsumfr. & est lt̃imus administrator
filij:q.a utroq; casu est eadẽ rõ : & hoc sentiunt Doc.in d.l.j.C.
de bon.mater.dũ allegant.d.l.j.§.sufficit.de adm.tu.q loquit̃ in
minore , & q.a. d.§. ubi aũt.non facit differentiã inter filiumfa.
maiorẽ & minorẽ,& hoc tãto magis qñ fili⁹ est ẽt minor. Nec
ꝑdictis ob.tex.in l.si minor.de bo.autho.iudi.pos.vbi ꝯ minorẽ
hñtẽ curatorẽ & indefensum interponit̃ ꝯm decretũ:q.a dẽt in-
telligi ille tex.qñ curator ẽt fuit citatus, & non solus adultus,&
eodem mõ intelligi dẽt tex. in l.apud Iul.§.j. & fi. ex q.b.cau.in
pos.ea.ubi dicit,ꝙ ꝯ pupillũ ĩterponit̃ primũ & qñq; ꝯm decre-
tũ,sicut qñ agit ex ꝯctu paterno:q.a hoc ꝑcedit , qñ fuit ẽt cita-
tus tutor,si illum habebat pupillus,uel ꝑcedunt dicta iura , qñ
pupillus uel adultus nõ hẽt tutorẽ:q.a tunc solus minor põt ci-
tari,ꝯm Doc.in locis ꝑalleg.& maximè Bal. in d.l.si ex legati cã.
q. dñt ꝙ isto casu ꝑcedit, qd̃ dixit Bart. in d.§.sufficit,& ꝑ hæc
rñdetur ad allegata in ꝯrium. ¶Nec ob.ꝙ pater ser Pet.Nicolai
fuit ab initio citatus ad legitimandũ personã filij;q.a dici põt,ꝙ
fuerit ad aliud citatus,ut colligit̃ ex ꝑmissis, uel dato ꝙ ad hoc
citatus fuerit, tñ non sufficit hoc casu illum semel fuisse citatũ,
sed debuit in quolibet actu citari, sicut curator uel tutor mino
ris,qui ẽt in quolibet actu debet esse præsens, & authorari,ꝯm
Bar.in d.§.sufficit.quamuis aliud esset, qñ pater usumfructum
non haberet,& legitimus administrator filij non esset:q.a tunc
sufficeret ab initio patrem gñaliter filio ꝯsensisse, ꝑ ea q̃ hñr.in
d.§.necessitatem.& in l.3.§.sed utrum.de mino.& debuit ẽt pa-
ter in quolibet actu citari rõne iuris sui,s.vsusfructus & posses
sionis naturalis.l.meminerint.C.uñ ui.& c.licet eps.de præbẽ.
in 6.Nec tenuta accepta per nuncium publicum ualuit: q.a hoc
facere non potuit sine commissione iudicis,l.sed si hac.§.ꝑtor.
de in ius uo.& l.neminem.C.de exhi.reis. & ibi per Bar.de qua
8 commissione† ex actis non apparet, nec in dubio ꝑsumitur, ꝙ
ꝑcesserit,l.j.C.de man.prin.& l.missi opinatores.C.de exac.tri-
bu.lib.x.& no.Bar.in l.1.§.cura.de off.ꝑfe.ur. & in extrauag.ad
repri.in uer.per nunciũ.& Doc.cõiter in c.j.de iudi. & Roma.
& Alex.in l.sciendum.de uer.ob.in vl.col. Et per ꝑdicta ẽt dici-
tur,ꝙ non ualuit ꝑnunciatio facta de subhastando, nec decre-
tũ iudicis suꝑ uenditione interpositum, ꝑ.p.s.defectum citatio-
nis,nec ꝑsentia curatoris aliquid operatur,ẽt si de datione cura
toris appareret,& datio ualida fuisset: q.a sola pœnitẽtia nõ suf
ficit,si nõ ꝑcessit citatio,uel iudicis monitio per no.in d.l.furio
so.de re iudi. ¶Nec ob.ꝙ assertus curator asserat ser Pe. Nico-
laum fuisse citatũ;quia,ut dixi solus non potuit citari,nec ꝑiu-
dicat dicta eius ꝯfessio uoluntaria,per no.in l.certum. §. sed an
ipsos.de ꝯfe.per Bar.& Doc.in c.j.ut lite non ꝯtest.& quia de ci
tatione & iudicis commissione dẽt ex actis apparare.c.qm̃ ꝯ.de
proba.& cõmissio de citando præcessisse nõ præsumitur in du
bio,ẽt si cõstaret de citatione,per ea q̃ dicta sunt proximè.Nec
ẽt ualuit uenditio tanq̃ ꝯm decretum,uel ꝑ executione facien-
da:q.a fieri non potuit per d.Iacobam, uel de eius mãdato, sed
fieri debuit per iudicem exequentem,uel ꝑ nuncium de manda
to iudicis,ut ꝑbatur in l.a diuo Pio.§.si emptor. & ibi declarat
Alex.de re iu.q. tñ fatetur,ꝙ ẽt uictor,posset uendere de man-
dato iudicis,non tñ tanquam victor , sed tãquam executor ele
ctus a iudice,& tanquam iudicem repræsentans,ꝑ no. per Bar.
in l.iuste possidet.de acq.pos.prout ẽt dicit Imol.post Ang. in
l.a diuo Pio.§.si post addictum. in fi. de quo mãdato iudicis nõ
apparet.Et ꝙ facta fuerit per do.Iacobam & eius proprio no-
mine,& non tanquam ab executore iudicis apparet manifeste
quia promisit & se obligauit de euictione, de qua non tenetur
9 victor sed uictus † qñ sit uenditio a iudice,vel nũcio,uel ab ip
so uictore de mandato iudicis,qui illum loco executoris elegit
l.pen.C.de euictio.& l.si plures.§.j.ff.eod.& no.per gl. & in spe
cie per Ang. & alios ĩ d.l.a diuo Pio.§.si post addictum. & ideo
nihil operatur decretum iudicis interpositũ super uenditione
dicto

dicto mō facta, & iisdē fere oībus rōnibus nō valuit secundus ꝓcessus agitat⁹ inter dictam.d.Iacobam & dictū ser Pet. Nicolaum. Nec quantum ad illud iudicium aliquid operatur datio curatoris, q̄a filio existenti in potestate curator dari nō potuit l.fi.in prin.vbi est expressum.C.de cura.furio.Sed superest videre ad effectū, q̄d quo j.† vtrū tenuta, q̄ dr̄ nulla, possit & debeat de nouo ꝯfirmari, iuxta ea q̄ tradūtur plenè in l.si finita, in prin. de dā.infec.& in l.j.C.de Car.edic.Et breuiter dr̄, ꝙ nō ad effectū, vt excludat̄ q̄s a possessorio reintegrandæ, ſm Bal. in d.l.j. in primis verbis, & Arc.& Soc.in l.iuste possidet.de acq.pos.& q̄ñ de hoc nō agit̄, pōt peti concedi ꝯfirmatio per ea quæ tradūtur in dictis locis, & hoc puto sine dubio uerum, q̄ñ lite iā mota & pendenti super possessorio petit̄ ꝯfirmatio sicut in casu nr̄o, q̄a nihil est innouandum lite pendēte, vt in rubrica extra, vt lite pendē.& ēt in nigro.& C.eo.ti.in rubro & nigro.Et q̄a mediante petitione dictæ ꝯfirmationis ꝑ indirectū opponeret̄ in effectu exceptio dolo facis petere, &c. q̄ nō p̄t opponi directè uel per indirectum.l.si q̄s ad se fundum.& ibi ꝑ Bar.C.ad l.Iul. de vi.de ꝯfirmatione ēt dictæ tenutæ nullo mō p̄t agi, q̄a ut statim dicetur, a dicta do.Iacoba nunquā fuit concessa tenuta, nec etiā de facto fuit ꝑ iudicē missa in tenutā.Restat mō videre, vtrum ī possessorio reintegrādæ Io.Philippus & ser Pet. Nicolaus possit & debeat obtinere ꝯ̄.d.Hieronymū.Et arbitror ꝙ sic, q̄a de anteriori possessiōe p̄dictorū ꝯstat tā ex ꝯfesiōe.do. Hieronymi q̄ ex dictis testiū.Et q̄a Io.Philip.habet vsumfructū tm̄, ipse possedit naturaliter solū, & filius suus solū ciuiliter rōne ꝓprietatis, ſm gl. & Doc.in l.possessio quoque.§.qui in aliena.de acqui. pos. q̄uis olim solus pater possideret ciuiliter & naturaliter, vt ibi no.& probatur in l.j.§.itē acquirimus.eo.ti.& ibi etiā per Ang. & pro ciuili tm̄ & naturali sola, comperit possessoriū recuperandæ.l.j.§.deijcitur.& ibi not.de vi & vi ar.l. 3.§. vñ vi. eo. tit.& ex parte do. Hieronymi ꝓbata est iunior possessio ex ꝓpria eius ꝯfesiōe. Et sic ꝓbata sūt extrema habilia & necessaria ſm ea q̄ tradunt̄.iij.q.j.reintegrāda.& in c.sæpe.& ī c.cū ad

11 sedē.de resti.spo.& ꝑ legistas in l.rē q̄ nobis.de acq.pos.† ꝙ remediū dat̄ ēt illi q̄ facto iudicis sine iusta cā & iuris ordine nō seruato cecidit a dicta sua possessione.c.ex insinuatione, de ꝓcura.& ibi not.Ant.de Bu.Imo.Bal.& Ang.in l. meminerint.C. vñ ui.& mod.in c.dilectus.el.j.de rescriptis.Nec ob.q̄ allegātur & allegari possunt in ꝯ̄riū.Et primo, ꝙ d.Iacoba prius possedit ex constituto, de quo in instrumento dotis, & cui successit.d. Hieronymus mediante cesione illi facta, quia primo dici p̄t, ꝙ cōstitutū nō potuit extēdi vigore illius dictionis, &c.vt per plura cōcludit Alex.in consi.28. 2. vol.Et dato ēt ꝙ dicto mō fieri potuerit extēsio, tñ ꝑ mortē Iacobi, q̄ cōstituit se possidere, illa amisit ciuilē possessionem.l.si de eo.§.j.de acq. pos.& ēt naturalem amisit statim, ꝙ sciuit illam naturalem vacatē fuisse occupatam ꝑ prædictos, & neglexit, quasi ꝙ suspicata fuerit se posse repelli, ſm Bar.in d.§.j.& per.l.ꝙ meo.§.fi.eo.ti.& cum eo in his terminis alij transeunt. Et similiter non obst. ꝙ ex iusta cā ceciderint p̄dicti a sua possessione, quia hoc negatur ex quo apparet notorie de ꝓcesus nullitate.d.c.ex insinuatione. Et tāto magis, q̄a d.Iacoba nō fuit missa in possessionē iudicis authoritate, q̄m nūcius nō accepit tenutā de cōmisiōe iudicis, q̄d qua nō ꝯstat, nec p̄sumit̄, ꝙ p̄cesserit, vt dixi in p̄cedentib.Et q̄a nuncius ipse solus tenutam accepit, nec D. Iacobā in possessionem induxit, & ꝓut induci debuit, ad hoc ut illa dicat̄ in possessione esse & primum decretum constitutū.l.is cui.§.missus, ut ī poss. leg.& no.Bar.in l.si finita.§. Iulianus. de dam. infec. in 2.q.nec ēt per ſm decretum possessionem acquisiuit, q̄a nō fuit illi res adiudicata, nec iussa est possidere. nec de nouo in possessionē missa, iuxta no.ꝑ Bar.in d.§.Iulianus.in ij.q̄ō.sed fuit res uendita ꝑ fratrem.d.Iacobæ, q̄ etiam non fuit ingressus in possessionem noīe eius, & iō. d. Iacobæ sine corpore non potuit q̄ri possesio.l.iij.ī prin.de acq.pos.Et ex hoc sequitur, ꝙ frustra, ut dixi, petit̄ ꝯfirmatio tenutæ, q̄a nulla p̄cesit tenuta de iure uel de facto, & ꝑ istud patet, ꝙ nō ob.illud, ꝙ no.Bar.ī d.l.meminerint.Et ꝑ hoc ēt tollit̄ unum aliud, uidelicet, ꝙ licuit.d.Iacobæ uirtute licentiæ sibi ꝯcesæ in instr̄o dotali propria authoritate ingredi, q̄a d.Iacoba nunquam fuit usa dicta licentia, nec reperitur quod apprehenderit possessionem, nec ꝙ unquam receperit tenutam & corporalem possessionem, ut euidenter ꝯstat ꝑ p̄dicta.Nec ēt ex iure cesso pōt.d.Hieronymus uti d.licentia ad effectum ut absoluatur a iudicio possessorio: q̄a q̄uis dictū ius cedi possit, ꝑ no.ꝑ Bar.& Doc.in l.j.§.fi.de oper.no.nun.& etiam lite pendente in casu, ꝑ no. ꝑ Barto.in l.cogi.in fin.C. de

12 peti.hæred.illud tamē † procedit q̄ñ actio p̄sonalis ēt cedit, & ad cuius executionem venit dictum ius ingrediendi ꝓpria authoritate.sed q̄ñ facta est solutio, ꝑ quam liberatus est ille, ꝯtra quē fit cessio, ab actione personali, ꝓut facta dr̄ in casu isto, saltem ſm intentionem. d. Iacobæ. & d. Hieronymi quo ad illam ñ ualet cessio, siue fiat añ solutionē, siue t̄pe solutiōis, siue post, quia solutione eius, q̄d dētur oīs obligatio & actio tollit̄, insti. q̄b.mo.tolli.obli. & ita ēt concludit Bar.in l.Modestinus:de solu.in sua dist.Quia igit̄ fuit solutum & satisfactum de eo quod sibi debebat̄ ex instrumento dotali, & ex p̄cio rei uenditæ, vt ipsa ēt fatet̄, & q̄a uenditio facta fuit, & p̄cium fuit sibi solutū ad hunc effectū, ut illi satisfieret de dicto debito, sublata fuit per dictā solutionē oīs actio personalis, quę cōpetebat sibi ad certam quantitatē cōtra hr̄dē Iacobi mariti sui, & ꝑ ꝯ̄ñs ius ingrediendi ꝓpria authoritate, q̄d venit ad executionem dicti iuris p̄sonalis, ſm Bar.in l.creditores.C.de pig.ī illa.q. vtrū dictū ius trāseat ꝯ̄ singularē successorē, non potuit ēt in cessione contineri, q̄a sicut actio p̄sonalis fuit extincta per dictā solutionē, ita etiā fuit sublatum dictū ius, q̄d uenit accessoriē ad illā, l.soluit̄. §.fi. cum.l.seq.ff.quib.mod.pign.vel hypothe.sol.& no.gl.in l.ij.C. de luitio.pig.& probatur in.l.4.cū ibi not.C.deposi.¶ Præterea q̄uis sup̄ueniente dicta cessione & noua cā potuisset. d. Hieronymus sibi mutare cām possessionis.l.non solum.§.ꝙ vulgo.de vsuc.& l.cū nemo cum ibi no.C.de acq.pos.nō reperit̄ tñ in ꝓcessu, ꝙ illā possessionem, q̄ prius hēbat, sibi mutauerit, vel ꝙ declarauerit uelle illā mutare: q̄ mutatio volūtatis in dubio nō præsumitur.l.cum tacitum.de ꝓbat.&c.cum Marte.de celebr. missa.& cōsequēter dr̄ ēt tenere & possidere ex priori & in iusta cā.Nec ēt.illā sibi mutare potuisset, quia facta fuit cessio ad effectum, ut rem emptam, & vt ex cā emptionis p̄cedētis retinere posit, quam partes putauerunt ualidam & efficacē, & non ad effectum ut ex alia cā de nouo incipiat possidere, vñ nō dēt o pari dicta cesio ꝯ̄ intentionem agentium.l.non oīs.si cer.pet. & vbi adesset potestas.requirit̄ ēt voluntas mutandi possessionem, & de qua non cōstat, vt dixi.quāuis.n.quando quis nō possidet, animus in continuando inducat acquisitionem de nouo, ꝑ not.ꝑ Bar.& Doc.in l.iij.in prin.de acq.posse.Si tñ ex vna cā possideat, animus in continuādo non operatur, ꝙ incipiat possidere ex alia sup̄uenienti causa, nisi de animo aliter appareat, q̄ requiritur ad acquisitionem possessionis.d.l.3.in prin. ¶Ex oibus igit̄ p̄missis dico & consulo, dictū dñm Hieronymum fore & esse condemnandum ad reintegrandū dictum Ioannem Philippū, & dictū ser Petrū Nicolaū, & quēlibet eorū ad possessionē rei, de qua in eorū petitione, excepta parte, q̄ fuit uēdita magistro Camillo a qua dictum dñm Hieronymū dico eē absoluendum. Item dico eundem.d. Hieronymū fore condemnādū ad restitutionem fructuum perceptorum a t̄pe litis contestatæ & citra, ꝓ parte & rata, de qua supra, & quia quilibet est victus & victor, & ex alijs iustis & rationabilibus causis, dico & ꝯcludo partes ab expensis esse absoluendas. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa contra consuluit Dec.post Negus.cons.449.vbi vide quod annot.

Sed pro hoc vide Anguss.in lib.4.cons.3.maximè col.10.circa med. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Verba enunciatiua priuilegij concessi ad postulationem partis non probant dominium, secus si motu proprio, quod declaratur num.12.*

2 *Clemen.1.de proba.quibus casibus procedat.*

3 *Et non habet locum in præiudicium etiam clerici in patrimonialibus, nec laici, maxime non subditi. Sed contra maxime in aliquibus.nu.15.*

4 *Præscriptio.100.annorum non requirit titulum, etiam si contra præscribentem sit præsumptio iuris.*

5 *Bona fides præsumitur ex cursu longissimi temporis.*

6 *Restitutio non conceditur contra præscrip.44.& minus 100.anno.*

no.etiam ex capite ignorantiæ,nec ex clausula generali,sed contra in ecclesia nu.20.

7 *Remedium.c.reintegranda,tollitur spacio.30.anno.*

8 *Præscriptio centum annorum nunquam intelligitur sublata.*

9 *Verba debent intelligi cum effectu,& pulchrum dictum ad hoc.*

10 *Verba assertiua Papæ inducunt plenam probationem . quæ illa sint.*

11 *Etiam in causis profanis & laicorum .*

13 *Mandatum impetrantis an probetur per uerba narratiua Papæ*

14 *Possessio præsens non probat ius aliquod de præterito.*

16 *Fama in excedentib.memoriam hominum plene probat.*

17 *Priuilegium unicum antiquum Papę sufficit ad probandum dominium &c.*

18 *Ecclesia de iure speciali contra præscriptionem restituitur saltem ex capite ignorantię.*

19 *Tempus petendi restitutionem in integrum ab initio est utile, i. a tempore scientię lesionis.*

21 *Probatio admittitur contra pręsump.resultantem ex longissimo tempore ad effectum petendi restitutionem.*

CONSILIVM CIII.

VISO priuilegio & indulto apostolico, & oĩb.q̃tum in me est,diligenter & accuratè ponderatis, vr̃ prima facie dicēdũ,ꝙ ecclesiæ nullum ius cōpetat in bonis,de quib.agitur.Et primo per no.ꝑ Inno.Ioan.And.& Ant.de But.in c.dudũ.de priuil. vbi uolunt,ꝙ si per priuilegiũ Papæ eximatur monasterium cũ capellis suis tali videlicet & tali,& nominatis,ꝙ ex hoc nō probatur,ꝙ capellæ nominatæ sint monasterii,sed est ꝓbandum, sint suæ,& hoc est uerum,secundum Abb. ibi si priuilegium sit
1 † concessum ad postulationem.si uero fuisset concessum motu proprio,tunc ſm eum ex uerbis illis narratiuis Papæ,super quibus fundatur intentio,ꝓbaret dominium monasterij,ꝑ not.ꝑ gl.in cle.literis.de proba.q̃ sic intelligit. & ideo quia in casu nostro priuilegium non est motu proprio concessum,& q. nō ꝓbat nisi exprimat.c.si motu proprio.de ꝑben.in 6. ex uerbis dicti priuilegij enũciatiuis non ꝓbat dominiũ, nec possessio ecclesiæ.Et ꝙ motus proprius sit necessarius ad effectũ,vt verbis narratiuis Papæ de facto alieno credatur,uoluit ēt Lap.Petr.de Anch.& Im.in d.cle.literis.& Are.in c.cũ a nostris. de testi. allegat not.in c.fi.de succes.ab intest.Præterea † not.in d.cle.1.locũ
2 habent solũ in his,in quibus Papa hēt supremam potestatē,sicut in beneficialibus,ut tradit in c.q̃ in ecclesiarũ.de const. & est secus,qñ aliter & alio modo præiudicaretur tertio, ſm Ro. in l.sciendum,de uer.oblig.col.15.uersi.ꝑterea aduertēdũ,&c. & Abb.in d.c.cum a nobis.Et ꝓbat ex not.ꝑ Abb.in d.cle.1.in fi.vbi dicit,ꝙ si Papa aliquē vellet ꝑ sua verba narratiua priuare iure suo,non posset nisi ꝓbata culpa,ꝑ.c.vnicum.de feu.sine culp.non amitten.& idē uult in effectu And.Iser.& Moder. in ca.j.quo tēpo.mi.Et ꝑcipue non probant dicta uerba in ꝑiudicium laici,ꝑ no.ꝑ Pau.de Cast.in consi.157.Viso & examinato &c.in fi.vbi vult fortius,ꝙ d. cle. non habeat † locum in ꝑiudicium clerici quo ad bona patrimonialia, in q̃bus Papa sine cã nō pōt ꝑiudicare, q̃a cum sit exorbitans,non dēt extēdi.Et magis procederent prædicta,si ageretur de pręiudicio laici temporaliter non subditi Papæ,q̃a d.clem.inducit priuilegiũ supremæ potestatis,qua non utitur Papa ꝯtra non subditum.cle. pastoralis.de re iud.ſm Ar.in d.c.cũ a nobis.Nec ob.c.ad audientiã.de ꝑscri.q̃a cũ assertiōe Papæ ꝯcurrebat ēt fides libri censualis, ſm Abb.ibi in vltima rñsione,cũ qua concordant ēt Mod.ibi.& Soci.in consi.216.vbi concludit,ꝙ Papæ non crederet,si alteri ꝑiudicaretur ꝑ no.ꝑ Io.And.in regula,nō licet.de re. iur.in mercu.Io.Cald.Ant.de But.in c.post cessionē.de ꝓbat.Quia igitur isto casu ꝑiudicaret tertio in iure quæsito,vr̃ ꝙ de iure ecclesię non constet ex dicto priuilegio.Sed dato ēt ꝙ ex illo ꝓbaretur dñium ecclesiæ & possessio,ꝑ præscriptionē tñ longissimi tporis.40.annorum & ultra,ecclesia ꝑdicta excluderet a proprietate.c.de quarta.&c.ad aures.de ꝑscr. & aut.quas actiones.C.de sacrosan.eccl.& tanto magis illud ꝓcedit in præscriptione centum annorum,quę sit decursa; quia tanto tempore præscribit ēt contra Romanã ecclesiã.c.ad audientiã.de præscrip.& in qua
4 titulus non requiritur † etiam si ꝑscribens ꝯ se habeat pręsumptionem iuris communis.c.j.de ꝑscrip.in 6. nam cursus tãti tēporis vim habet priuilegij & tituli.c. super q̃busdam.§. ꝑterea. de verb.sign.l.hoc iure.§.ductus aque.de aqua plu.arcēd.& vbi ius cōmune non resistit ꝑscribenti , etiam bona fides sufficit in ꝑscriptione.xl.anno.& magis in lōgiori.d.c.j.& no. in c.si diligenti.eo.tit. & l.si quis emptionis.C.de ꝑscri.30.vel. 40. anno. quæ præsumitur ex cursu dicti tpis,ſm Bar.& Sali.in l.fi. per illum tex.C.vnde vi,& Inn.in c.ij.de resti.in integr.& Io.And.in addi.Spec.in ti.de teste.§.nunc dicendum,in j.addit. magna. &
5 † Bal.in rep.l.j.C.unde vi,col.iiij.& in l.pen. C.quibus non ob. lon.tempo.præscri.Ant.de But.in c. cũ ecclesia.col. 52. de cau. pos.& pro.& in c.sæpe.de resti.ſpo.& Abbas in c. si diligenti.de pręscri.Alex.in consi.110.j.vol.cōs.151.in fi.2.vol.& in consi. 59.Attētis verbis.3.vol.& Are.consi.154.in fi. Nec ecclesia ex priuilegio dēt restitui aduersus dictam præscriptionem,ſm gl. in c.auditis.de præscrip.cum qua transit Inn.& Hosti.Bal.in d.
6 aut.quas actiones,gl.in cle.j.de resti.in integ.& Imo.ibi.† Nec etiam conceditur restitutio aduersus pręscriptionem ex capite ignorantiæ,& ex clausula gñali,si qua mihi iusta causa,secundũ Bal.in l.j.C.qui admitti in 24.op.& Ang.in l.si infanti. C.de iure delibe.& Raph.in l.cum filius.§.in hoc.de uer.obl.& Aret.in ꝯsi.104.Breuitas in consulendo,&c.Et præsertim dicta restitutio non datur aduersus præscriptionem longissimi tēporis 40. ann.ut probatur in l.oēs.in fin.de præscri.30. uel 40.anno.vbi hr̃,ꝙ talis præscriptio præbet plenissimam securitatem, & dicitur esse plenissima securitas,qñ non potest peti restitutio in integrum,ut not.gl.in l.ait ꝑtor.§. pręmittitur. de mino.& ita ēt tenet Ang.in l.sicut.eo.ti.& in l.si infanti.C.de iure delib.in fin. & Bal.in l.ab hostibus.C.ex quib.cau.ma. & idem probatur in l.fi.C.de fun.patrimo.li.11.in ver.nullam molestiam uel inquetationem.quæ molestia dicitur inferri etiam ex uexatione iudiciali,ut probatur in auth.de fideiusso.in prin. in ver.molestijs. & no.Bal.in l.j.C.de nundi.& ita per prædicta,ꝙ restitutio denegetur aduersus dictam præscriptionem,tenet etiam Alex.in consi.151.in fi.Viso themate suprascripto,&c.& in consi.163. Viso processu,&c.2.uol.Et ista opi.præcipuè uidetur uera, qñ decursum est tempus , cuius initij memoria non sit in ꝯrium, quia ex cursu tanti temporis quis habet pro se præsumptionē iuris & de iure,contra quam non admittitur probatio in cōtrarium,secundum Ant.de But.in c.peruenit.de censi.col.18.versi. ad tertium qualis sit, &c. Et ideo etiam contra talem præsumptionem non datur restitutio ex clausula generali, secundum Ang.in l.inter stipulantem.§.j.de uerb.obli. Præterea dicta restitutio non datur ultra quadriennium a tempore completæ & finitæ præscriptionis & læsionis,qđ in casu nostro est decursũ. clem. j. de restitutio.in integ. Et per pręd icta ur̃ etiam inferendum,ꝙ non competat re medium possessorium.c. reintegranda. 3. q. 1. quia & si sit perpetuum,ut ibi.& not. glos.in c.solicitæ.de rȩstitu. spolia.tollitur tñ spatio.30.ann. vt est † de mente
7 Ant.de Bu.ibi in fi.dum alleg.C.de præscrip.30.uel.40. ann.& istud etiam præsupponere uidetur Alex.in cōs.63.uol.& idem expressius vult Soc.in l.rem quæ nobis.de acq.posses.in 8.q.q̃a si pręscribitur dominium,qđ est magis præiudiciale, item si ꝑscribitur actionibus personalibus competentibus ad dandum l.omnes.& l.sicut.C.de ꝑscrip.30.ann.multo magis dicto remedio minus pręiudiciali debet præscribi tãto tempore cōtra priuatum,& contra ecclesiam spatio.40. ann. d.auth. quas actiones C.de sacrosan.eccle. & ista ꝯclusio probari ur̃ euidenter in c.ad aures.de ꝑscrip.ibi. quia quadragenalis præscriptio omnē prorsus actionem excludit,&c.quæ dictio, omnem, includit ēt conditionē ex dicto canone reintegranda.l.Iulianus.in prin.de leg.3.&c.solitę.de maio.& obedien.& ad minus ꝯ prædictũ re-
8 medium habet locum † præscriptio. 100. ann. quæ nunquam intelligitur sublata,ēt si statutum,uel priuilegium,aut lex deroget expresse præscriptioni,ut probatur in auth.ut de cætero cōmuta.&c.cum gl.in uer.nulla temporis.& ibi no.Ang.& no.gl. & Ang.l.uniuersas.C.ne rei domi.uel templo.& Ang.in l.nō solum.in prin.de usucap.& in l.2.C.de anna.except.& in l.oēs.in fi.C.de præscrip.30.ann.& Bal.in l.j.eo.tit.Ang.Imol.& Alex. in l.nemo potest.de leg.j.sicut etiam uidemus,ꝙ licet lex dicat seruitutem discontinuam nullo tempore præscribi tamen præscribitur centum annis l.seruitutes.& ibi no.de seruitu.& facit tex in d.c.suꝑ q̃busdã.§. ꝑpea.de uer. sig. dum ibi dr̃,ꝙ cursus dicti

dicti temporis habet uim priuilegij ex quo præsumitur titulus allegatus.l.hoc iure.§.ductus aquę,de aqua quoti.& æsti.prout dicunt Doc.in c.cum apostolicæ.de his quę fi.a prę la.& in c.ij. de præben.li.6.quæ præsumptio ad minus non vr̃ tolli ꝑ dispositionẽ derogantẽ cuilibet ꝑscriptioni,q̃a aliud est præscriptio, & aliud est allegatio iusti tituli & præsumptio ex tacito tempore,ſm Are.in cõs. 15. in fi.tertij dubij,& per hæc apparet,& ex uerbis de q̃b.in d.c.reintegranda.dici non põt,ꝙ sublata sit huiusmodi ꝑscriptio centenaria.Sed ꝓmissis non obstantib.cõtrariũ arbitror verius.Nam ex priuilegio Leonis.IX.ꝓbat̃ & possessio & dominium ecclesiæ,dũ in eo dr̃, episcopo hoc priuilegij dono confirmasse quatenus bona ecclesiæ sibi cõmissæ dudum ꝑdecessorum suorum taciturnitate, immo negligẽtia subtracta.tũ vero tp̃is iustitia ꝑmonstrante recuperata nemo deinceps audeat inuadere,&c.Et q̃ sint talia bona declarat̃ statĩ dũ subiungit. Itaq.si de oĩb.bonis ecclesię siue ꝯtingentibus,ne inuadant,ꝑcipimus,tã ď his duob.Carpineto & Pruino nominatis,iubemusq.ꝑ ꝯuicinorũ iniuriam,& (ut dictum est)per episcoporum,q̃ præcessere pigritiam ab ecclesia cognouimus esse alienata,ut adhuc nemo amplius ulla occasione recepta se conetur intromittere,&c. Quia igitur in dictis literis asseritur dicta loca esse de bonis ecclesiæ, ille genitiuus significat dominium. l.2.§.in locũ.de religio.& sump.fune.l.seruũ Titij.ff.mãda.& l. si hæredis seruus.de leg.j.& not.Bar.& alij in rubrica, de oper. noui nũcia.& similiter dũ in eisdẽ literis asserit dicta bona iustitia ꝑmonstrãte fuisse recuperata,huiusmodi verba significant, ꝙ possessio dictorũ bonorũ sit reuersa ad ecclesiã. c.fi. de paroch.in ver. post recuperationẽ. Et q̃a cũ de dominio ecclesię sit facta mentio,vt dixi,& assertũ, ꝙ apud ecclesiã erat dominiũ, respectu dominij non potest dici facta recuperatio,q̃a nõ fuerat amissũ,sed sola possessio,& in quã tm̃ cadebat recuperatio. l.j.§.eleganter.ff.deposi.& l.verbũ reddẽdi.cũ ibi no:de uerb.significa.& plenè no.Doct.in rubri. soluto matrim. Et quia verbũ illud,recuperata,debet intelligi cũ effectũ,& sic ẽt quoad possessionẽ.l.j.§.fi.qď q̃sque fur.& ibi dicit Guliel.& Ale.ꝙ si ꝓcedat statutum † præmium capienti bannitum, ꝙ intelligit de il-
9 lo,q̃ cœpit & captum retinuit,quia aliàs nõ diceret captus. Et idẽ uult Ang.in l.si barsatorẽ, C.de fideiuss.ꝑ illũ tex.q̃ verba summi Pontificis,q̃uis enunciatiua,q̃a tñ super illis fundatur intentio Papę,& sunt emissa ꝑꝑ se,& non ꝑꝑ aliud,plenè probãt dominium & possessionem ecclesiæ.cle.literis.cũ ibi no.ꝑ Doct.
10 de testi.& q̃a sunt potius assertiua quam † simpliciter narratiua,inducũt plenam probationem.c.si Papa.de priui. in 6.& ex no ꝑ gl.ij.ibi apparet,ꝙ huiusmodi uerba nõ sunt narratiua & emissa ꝑꝑ aliud,sed ꝑꝑ se,prout ẽt declarat Lap.plene alleg.7. & ꝓbat̃ ex no.per Bal.in l.j.C.de fal.cau.adiec.lega.& maxime ꝑꝑ illud verbũ,cognouimus,de quo in dictis literis, qď est assertiuũ,ut ꝓbat̃ ex no.ꝑ Imo.ĩ c nõnulli.§.j.de rescrip.dicentẽ ꝙ si dicat̃ ĩ literis Papæ,ꝯquestus est nobis talis ꝓcurator Titij, ut de eius mandato nobis ꝯstat, ex hoc ultimo uerbo apparet, ꝙ uerba sunt assertiua,& ideo ꝓbant plene mandatũ,ſm eũdẽ post.Io.And. Ant.de But.& Abb.& ꝓcedunt ꝑdicta, nedũ qñ narrat Papa de gestis corã se,sed ẽt asserit de his q̃ non sunt gesta corã eo,q̃uis hoc ultimo casu possit ꝓbari ꝯtriũ,& nõ in primo,ſm gl.& Doc.ĩ dictis locis similiter locũ habent ꝑdicta,ne-
11 dũ † in his,in quibus Papa habet supremã potestatẽ, sed ẽt in alijs oĩb.causis profanis ẽt laicorũ,ut est tex.in d.c.cum a nobis & ibi no.Doc.& est ꝯmu.opi. ſm Aret.qui respondet ad rõnes Abb. tenentis ꝯtriũ.& eandẽ opi. tenet Domi.ĩ c.si Papa.de priui.in 6.in prin.dum dicit, ꝙ ꝓbatur renũciatio beneficij in manibus episcopi ex narratione Papę. Nec obstant not.ꝑ Inn.Io. And.& Abb.in c:dudum.de priuile.dum dicunt, ꝙ si eximatur monasterium cum capellis suis tali.s.& tali,ꝓbandũ est,ꝙ capellæ sint suæ,q̃a Papa non intendit eas donare,ꝙ est uerum, ſm Abb.qñ priuilegium est concessum ad postulationẽ partis, sed est secus,si motu proprio concedatur,per no.in d.cle.literis,q̃ motus proprius non probatur,neque ꝓsumitur,nisi in literis exprimatur.c.si motu ꝓprio.de ꝑben.in 6. Quia pluribus modis
12 respondetur.Et primo,ꝙ Inn.Io.And.& Ant.de But.non † dicunt prout refert & intelligit Abb.s. ꝙ ꝑ dicta uer.non ꝓbet, capellas nomitatas ꝑ Papã esse monasterij, sed dicunt,& uolunt,ꝙ non inducant dispõnem,idest donationem,q̃a ſm eos, Papa non intelligit illas de nouo donare,sed eximere,& ad hoc

ẽt tẽdit tex.in c.gratiose.in fi.de rescrip.in 6.iuncta glo.fi.quem Io. An.in d.c.dudum.allegat pro opi.Inn.& ideo si monasteriũ ex illis verbis diceret,dictas capellas fuisse sibi donatas & de nouo acquisitas,non audiretur,quia nihil Papa de nouo contulit sed iam exemit collatũ,& auxit,ut dicta glo.fin.Sed si monasterium allegaret & deduceret dñium præteritum & prius ex alia cã quæsitum,& ad ꝓbationẽ sui dominii induceret ꝑdicta verba priuilegij,super quib.fundat̃ intentio Papę,non dicunt prædicti,ut refert D.Abb.ꝙ dicta uerba non probent dñium de ꝑterito ipsius monasterii, nec q̃tũ ad probationẽ inducendam negant,quin prædicta uerba sufficiant,sed immo sufficere dẽnt donec probetur contrariũ.per no.in locis prædictis,& siue ꝓlata sint motu ꝓprio, siue ad petitionem partis,ut statim dicet. Et istud ẽt expressè sentit Lap.in d.alleg.7. ad finem, dicẽs,ꝙ si Papa principaliter narrat ad insinuandum suam intentionem, puta quando narrat, ꝙ tali plebano restituatur talis dictę plebis,quia tunc talis narratio & nominatio est facta principaliter super hoc,ut sibi tanquam plebano fiat aliquid,quod non nisi plebano fieri dẽt. Ex tali narratione Papæ ꝓbatur, & est talis, nec secundum eum ob.clem.si summus, de sen.excom.vbi dicit ꝙ non intendit nouum ius tribuere.& hoc planum:Nam literę,dicit ipse,non faciunt eum plebanum,sed bene ꝓsumũt quo ad id tm̃,de quo scribit Papa.& in addi.ad dictam alleg.dicit ad propositum,ꝙ ista stant simul,ꝙ non tribuant ius de nouo, & ꝙ ꝓsumatur de iure antiquo,donec constat de ꝯrio.Scd̃o rñdetur,ꝙ prædicti loquuntur,qñ eximit̃ monasterium cũ capellis suis,& sic quando de illis fit mentio accessorie,ut apparet ex illa dictione,cum,quę coniungit accessorie.l.ij.de peculio leg.& quia secundumInn.Io.An.& alios in accessoriis non fit tãta examinatio quanta in principali, ꝓpea illa;verba habent miñorem uim & effectum.Et iõ tali casu,s.qñ verba proferuntur accessorie,& in terminis,in quibus loquitur Inn.& aliis dist.d.Abb.ꝑt verificari,ut scilicet probent,si sit concessum priuilegium motu proprio,& non quando ad instantiam partis,quasi ꝙ primo casu plena examinatio etiam super accessoriis ꝓsumat̃, & nõ secundo casu,& est not.ad declarationem glo.in d.cle.literis, sed quando principaliter aliquid per Papã asseritur,vel narratur ad insinuandam suam intentionem,ut in casu nr̃o.tunc ex illis uerbis Papæ resultat ꝓbatio indistinctè idest siue prolata sint motu proprio,siue ad instantiam partis,q̃a isto casu ꝓsumit̃, ꝙ examinatio Papæ prę cesserit,ſm.Inn.& Io.And.in d. c. dudum,& Lap.in d.alleg.7.nam ſm eum,verisimile est,ꝙ examinauit,vel examinari fecit,ad cuius petitionẽ scribit, puta in casu suo, an fuit plebanus,an non,q̃a sit,ꝙ ad petitionẽ ignoti nihil mandari dẽt.& idem dicit Io.And.referendo disputat.Guliel. in regula non licet.de reg.iur.in Mercu.Nõ est igitur uerũ,ꝙ dicto casu assertio vel narratio Papę solum probet,qñ motu ꝓprio rescribit,quia immo idẽ est, si ad instantiam alterius aliquid cõcedit,ſm ꝑdictos,q̃ ẽt loquuntur.quãdo assertio Papæ est de non gestis coram se,& ꝓbatur ex no.ꝑ gl.in d.c.nonnulli.§.j.de rescrip.q̃ uult,ꝙ si per uerba narratiua Papæ diceretur,talem pro
13 curatorem impetrasse, ꝙ ex illis probatur mandatum † impetrantis,ẽt si de eo aliter non appareat,cũ qua transit Imo. Abb. & Mod.ibi.& Inno.in c.ex parte.eo.tit.precipue ꝑ no.in d.cle. j.de prob. & tñ illo casu fuit facta confessio ad petitionẽ & nõ motu proprio.& idem probat̃ ex no.ꝑ Pau.in d.cle.1.ubi dicit, ꝙ si Papa in literis narrat renunciationẽ coram se factam a ꝓcuratorem,& ꝙ talia uerba probant renunciationẽ fuisse factã a procuratore, tamen poterit probari cõtrariũ,& tñ ille nõ est actus,in quo cadat motus proprius.Et ꝑdicta procedũt. etsi de ꝑiudicio tertii agatur,ut satis probatur in c. ad audientiam de ꝑscrip.prout etiam uult Ant.de But.in c.fi.de succe.ab intest.& istud etiam colligitur ex no.ꝑ gl.in d.cle.literis.prout etiam ad hoc illam ponderat Feli.post Arch.in d.c.cũ a nobis.qui ẽt illã sequitur isto casu, & q̃ est cõmuniter approbata, dũmo ex tali assertione Papa nõ ueniat ꝯ proprium ꝯctum, uel suorum antecessorum,a quo non põt recedere.c.j.de probat,quo casu procedit,qď dicit Abb. in d.cl.in fi.ꝑ c.j.de vasal.sine cul. nõ amit. & And.de Iser.& Mod. in c.j.quo tp̃e miles.Et præsertim hoc ꝓcedit in casu nr̃o,q̃a non apparet,ꝙ tp̃e datæ dictarum literarum illi q̃ nunc possident,ius aliquod in dictis bonis haberẽt.
14 Et sic certitudinaliter † non apparet,ꝙ assertio Papæ in præiudiciũ tertij tunc tenderet, nec ex possessione ꝑsenti ꝓbatur ali

quod

quod ius de pręterito in dictis rebus, q̃uis ẽt allegaretur, l. & q̃
nondum. §. qđ dr̃. de pigno. & l. j. in prin. eo. ti. & declarat Bald.
in l. ſi q̱ adulterii. C. de adul. & Sal. in l. ex pſona. C. de proba. &
Alex. in conſi. 16. in princ. 5. vol. Si enim ṯpe conceſſi priuilegij
conſtaret, ꝙ alteri ius competijſſet in iſtis bonis, & narratio Pa
pæ tenderet ad illius derogationem, tũc poſſet magis dubitari,
utrum Papæ eſſet credendum p̱ allegata in ꝯtrarium, q̃ ad hoc
tendunt. ſ. q̱a Papa aſſerit, ꝙ erant eccleſiæ quo ad dominium
& poſſeſſionem, & non conſtat, ꝙ tũc eẽnt alterius, dici nõ põt
ꝙ aſſertio Papæ tunc & ṯpe datę p̃iudicet tertio, ideo ſuæ aſſer
tioni eſt ſtandũ, donec ꝓbet̃ ꝯriũ. Non obſt. ẽt, ꝙ priuilegio Pa
pæ & eius aſſertioni nõ credat in p̃iudiciũ laici, q̱a, vt dixi, iſtud
eſt falſum, ſi laicus ſit ſubditus. d. c. cũ a nobis. & ibi Doc. ita te-
nent cõiter, ut dixi, ſ͞m Aret. q̱ ẽt ꝯriis rõnib. Abb. rñdet. Et idẽ
15 ẽt dici poſſet, ſi laicus nõ ſit ſubditus. † ſ͞m Abb. in c. ad audien
tiam. de præſcr. per illum tex. cũ ibi no. p̱ Io. An. & vbi de hoc vl
timo ꝓbabiliter poſſet dubitari nihilo minus in caſu noſtro ceſ
ſat omnis dubitatio p̱p̱ temporis diuturnitatem quæ operat̃,
ꝙ indiſtincte & quo ad oẽs priuilegium Papæ probet dominiũ
& poſſeſſionem eccleſiæ p̱ no. p̱ Io. And. in regula, non licet. de
reg. iur. in 6. in Mercu. vbi dicit in fi. ꝙ uerba enunciatiua in pri
uilegio Papæ ęquipollent famæ. & idem tenet Ant. de But. in c.
fi. de ſucceſ. ab inteſt. & Domi. in d. c. ſi papa. in prin. ſicut ergo
16 in antiquis & in excedentib. † memoriam hominũ fama ꝓbat
plene ſ͞m Inn. in c. ueniens. de uerb. ſigni. & Bal. in auth. quas a-
ctiones. C. de ſacroſan. eccle. & in l. cũ ſu p. C. de rei ven. & An.
in l. quidã in ſuo. de conſilio. inſtit. & in l. Titius. quib. Mod. pig.
vel hypoth. ſolui. per gloſ. in l. certum. §. cũ me abſente. de neg.
geſt. quam ſaluãt hoc caſu, Ant. de But. & alii in c. ueniens. el 1.
de teſti. cum cõcordantib. ibi p̱ Moder. & p̱ Ale. in l. cum aliq̱s
C. de iure delib. ita ẽt in factis antiquis enunciata in priuilegio
Papæ debent plene probare. Et ita ẽt in ſpecie concludit Feli. in
c. cũ cãm, de ꝓbatio. in fi. q̱ntæ col. verſ. extende p̃dicta, &c. vbi
ẽt dicit, ꝙ quo ad hunc effectum ſufficit unum priuilegium an
tiquum. Et p̃dicta confirmant̃ ex not. p̱ Bal. Sal. & Doct. in d. l.
cũ aliquis. vbi volunt, ꝙ ex uerbis enunciatiuis in inſtrumentis
antiquis ꝓlatis ꝓbentur cõfines & dominium, per. l. ſi arbiter.
de ꝓbatio, & q̃uis tunc requirantur ad minus duo inſtrumen-
ta, ſ͞m Are. & Mod. in d. c. cũ cãm. idem tñ & plus ẽt dẽt operari
17 vnicum priuilegium antiquum Papæ quàm † plura inſtrumen
ta diuerſorum notariorum quantum ad hunc effectum proba
tionis, qui reſultat ex uerbis enunciatiuis, ꝙ patet, q̱a qñ non ſu
mus in antiquis, hoc ultimo caſu uerba enunciatiua non pro-
bant plene in pręiuidicum tertii, ẽt ſi ſint plura inſtrumenta ſ͞m
Spe. de loca. §. nunc aliqua uer. 57. & Doc. cõiter in d. l. cũ aliq̱s,
tñ regulariter primo caſu ꝓbant uerba enunciatiua in p̃iudiciũ
tertii, ẽt ſi non ſumus in antiquis, ut no. in d. cle. literis. & dictũ
eſt. s̃. ¶ Ex p̃dictis igitur ſatis ꝓbatur de dominio & poſſeſſio-
ne eccleſiæ, & q̃tum ad hoc ad allegatata in ꝯrium apertũ & cla
rum colligitur rñſum. ¶ Supereſt ergo ſolum rñdere ad præſcri
18 ptionẽ, de qua obiicitur. Et primo dr̃. † ꝙ aduerſus p̃ſcriptio-
nem eccleſia de iure ſpeciali reſtituitur, ſ͞m magis communem
opinio. vt vult gl. Bar. & Pau. de Caſtr. in auth. quas actiones. C.
de ſacroſ. ecc. & Pau. Io. de Lign. Card. Imo. & Abb. in cle. j. đ re
ſtit. in integr. ubi hoc ꝓbat̃ q̃uis gl. ibi aliter ſentiat. & idẽ tenẽt
Ant. de But. & Abb. in c. j. eo. tit. & in conſi. 32. in primo uol. &
ẽt dicũt hanc eſſe cõmu. opi. cũ qua ẽt tranſit Ro. in conſ. cxxiij.
circa primum dubium, &c. & in conſi. 166. Viſo diligenter, &c.
& An. in auth. ut eccleſia Romana, in fi. cũ cõcor. de q̱b. p̱ Mo.
in d. c. j. de p̃ſcrip. & in auth. qua actiones. Et ſaltem peti poteſt
reſtitutio in integrũ ex capite ignorãtiæ, & ex clauſula ſi qua mi
hi iuſta cã, q̃ non conceditur ex priuilegio perſonæ, ſed cuilibet
ẽt maiori, ſ͞m Bar. in l. j. §. ſi q̱s aũt p̱p̱. de itine. actuque priuã. &
gl. in l. ſi partem. quemadmodum ſerui. amitta. & in l. j. C. de pa.
poteſta. & in l. ij. de iure emph. Bar. in l. Aemilius. de mino, in l.
ad diẽ. de uerb. obl. & in l. cũ filius §. in hoc. eo. tit. cũ cõcord. de
quib. ibi per Ale. qui idẽ ẽt tenet in pluribus conſiliis alleg. per
Feli. in c. vigilanti. de p̃ſcrip. ubi idem tenet. d. Abb. & alii quam
plurimi in diuerſis locis allegatis ibidem p̱ dictos Mod. & eſt
cõmu. opi. de ignorãtia ãt ꝯſtat, & illa ꝓbat̃ eo ipſo ꝙ allegat̃, &
ꝯriũ nõ ꝓbat̃. l. ſuper ſeruis. C. q̱ mili. p̱ oſ. li. xij. & ibi no. Bar. &
no. & gl. Bar. ĩ l. ſi cui. §. ijſdẽ, de accu. Niſi ergo appareat. ꝙ ṯpe
inchoatæ & finitæ p̃ſcriptionis ep̃s erat ſciens, ſi dicatur, ꝙ fuit
decurſa illo ignorante, p̃ſumitur ignorantia; vt igitur præſum-
ptio ignorantiæ excludatur, probare neceſſe eſt, ꝙ pręſcriptio
fuit completa tempore quo uiuebat Eraſmus ep̃s, cui fuit con-
ceſſum priuilegium, & qui de illo ſcientiam habuit, vel ṯpe alte
rius, qui fuit ſciens de iure eccleſiæ, aliàs, quia põt eſſe, ꝙ præla
tus, ꝯ quẽ præſcribebatur, ignorans erat tanquã ſucceſſor in iu
re alterius. l. qui alterius. de regulis iuris. & poterat eſſe ſciens, ĩ
dubio præſumitur, ꝙ completa fuerit ṯpe pręlati ignorantis, p̱
prædicta, & quia nõ eſt præſumendũ, ꝙ ſi ſciẽs fuiſſet, neglexiſ-
ſet bona eccleſiæ. l. meritò. pro ſoc. & quia non eſt præſumen-
dum, ꝙ amittere uoluiſſet cõmodum, qđ ex dictis bonis perci-
pere potuiſſet. l. cum de indebito. de probationibus. & l. ſi cum
aurũ. de ſolutionibus. Et rõne pręſumptæ ignorantiæ quadriẽ-
nium, qđ conceditur ad petendam reſtitutionem in integrum
19 † non fuit decurſum, quia ignoranti non currit, ſed incipit cur
rere, non a die lęſionis, ſed a die, quo quis cœpit habere ſcien-
tiam de læſione, quia ab initio eſt utile, ſecundum Bal. in l. falsã.
C. ſi ex fal. inſtru. & Card. in d. clem. j. in 25. q. de reſtitutio. in in
teg. & Bar. ĩ l. fi. C. de tẽpo. in integrum reſtitutionis. Petrus &
Alex. conſ. 89. 2. vol. & 64. 4. vol. Abb. in d. conſi. 32. & in d. c. j.
de reſcrip. cum concordan. de quibus ibi late per Modern. & p̱
nouiſſi. in d. auth. quas actiones. & ubi enormiſſima ſit læſio,
daretur ẽt reſtitutio eccleſię elapſo quadriennio, ſ͞m gl. not. in
c. j. in gl. fi. de reſtitutio. in integ. in 6. quam multum no. Abb. in
c. j. eo. tit. in antiquis. & Imo. in d. clem. j. Imo. & Abb. in c. pen.
de re iudi. Roma. in dicto conſil. 33. & conſil. 407. in fi. & per
eum in conſil. 369. Circa primum, &c. & per Feli. in dicto ca.
20 j. † Non obſtat etiam, dum dicebatur, ꝙ aduerſus præſcriptio-
nẽ. 40. an. non dabatur reſtitutio in integ. ut hr̃ in locis in ꝯriũ
alleg. per l. oẽs. C. de præſcript. 30. uel 40. anno. Quia contrariũ
& melius uult Abb. in d. c. fi. eod. ti. & quia aduerſus eam etiam
minor reſtituitur. l. fi. C. in quibus cau. in integ. reſtitu. non eſt
neceſſa. q̃uis ergo alij non deberẽt reſtitui, puta maiores, eccle
ſia tñ eſſet reſtituẽda, ſicut minor. c. j. de reſti. in integ. & iſtam
opi. tenet ẽt Alex. cõſi. 169. vbi dicit hanc opin. eſſe communẽ,
& ibi ẽt reſpondet ad. l. omnes. dicens, ꝙ talis præſcriptio parit
pleniſſimã ſecuritatẽ aduerſus ignorantem. Poſtremo non ob.
ꝙ ex curſu tanti temporis, cuius initij memoria non ſit in con
trarium, oriatur p̃ſumptio iuris & de iure pro poſſidente, & ꝙ
nõ admittatur probatio in ꝯrium, & ꝙ denegetur reſtitutio in
integ. ſ͞m Ang. in l. inter ſtipulantem. §. j. de uerb. obli. quia im-
21 mo ꝯ talẽ præſumptionem admittatur † probatio in contrariũ
ad effectum petendi reſtitutionem in integrum, ſ͞m Cy. in l. j.
C. de condi. indebi. & Spec. de executio. ſenten. §. fi. verſ. illud. &
Ang. in l. 2. §. item cum ipſe. ſi cui plus quam per leg. Falc. Ant.
de But. in c. ſuborta. de re iudi. Imol. in leg. Imperatores, ff. eo.
tit. Alexand. in d. l. inter ſtipulantem. §. j. qui reprehendit Ang.
Concluditur ergo ex omnibus præmiſſis, quòd eccleſia ſuper
dictis bonis habet fundatam ſuam intentionem ſuper petito-
rio & poſſeſſorio. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Duces de conſuetudine dicuntur illuſtriſ. quamuis de iure cõmuni ſint ſpectabiles.*

2 *Beneplacitum ſub nomine dignitatis morte principis nõ expirat, quia ea dignitas durat in ſucceſſore, & in dubio intelligitur de dignitatis beneplacito, quod limitatur. nu. 8. & 12.*

3 *Conſuetudinis interpretationi ſtandum eſt, licet poſtea mala appareat.*

4 *Verba priuilegij ſicut hactenus fuit obſeruatum, &c. non ſtant cõditionaliter, ſed cauſatiuè. ſecus in reſcriptis nu. 17.*

5 *Et idem in ſententia, qua condemnatur quis ad ſoluendum, prout ſui anteceſſores ſoluerunt.*

6 *Verba poſita poſt nominationem plurium perſonarum debent ad omnes referri, quod declaratur nu. 20.*

7 *Reſcriptum debet attendi, quando limitat, uel ampliat petitionẽ, & iuxta eius tenorem eſt pronunciandum.*

9 *Beneplacitum perſonæ finitur morte, ſicut uoluntas, & relegatio donec uel quouſque iudex uoluerit.*

10 *Minimum ſicut præſtandum eſt in contractibus & teſtamentis, ita etiam in ſententijs.*

11 *Demonſtrationes conuenientes dignitati quando demonſtrent dignitatem, & quando perſonam.*

13 *Sen-*

13 *Sententia & reſcriptum contra rem iudicatam ſunt odioſa & re ſtringenda.*
14 *Officium conceſſum ad beneplacitum rectoris expirat finito rectoratu, reprobato conſ. Calde. in contrarium.*
15 *Iudex licet excommunicatus poteſt confinia reuocare. quādo ſibi reuocationem reſeruauit.*
16 *Cauſa allegata per decennalem præſtationem probatur, quando per actorem allegatum & probatum eſt, quod ex illa cauſa facta fuit.*
18 *Confirmatio actus debet fieri parte citata, aliàs nō ualet, et quia in priuilegio & reſcripto.*
19 *Confirmationis natura eſt addere robur confirmato, non autem illud ampliare & extendere.*
21 *Dictio item, & copula, &, quando repetant qualitates in præcedenti diſpoſitione adiectas.*

CONSILIVM CIIII.

QVAESTIO, quę proponitur pendet ab hoc, an alpes conceſsæ, per ſententiā ad uſum, cōmodum, & utilitatem hominū de Minotio tm̄ uſq. ad beneplacitum illuſtriſs. domini noſtri, ſint ad huc in uſu & eſse debeant ad uſum & commodū dictorū hominū, uel ſit finita dicta cōceſsio ꝑ mortē illuſtriſſi. ducis Borſij, tunc uiuentis. Et ſuper hoc uerſatur ꝯceſsio facta dño capitaneo Regij & non ſuper aliquo poſseſsorio, ut ēt demonſtrabit̄ inferius. Et vr̄ primē facie dicendum, dictā conceſſionē durare, quę fuit de præſenti, & fuit dictū uſq. ad beneplacitū illuſtriſſi. d. noſtri, iuxta no. ꝑ Bar. in l. j. de cōdi. & demon. in l. fi. §. j. ad Tertu. in l. centēſimis. §. fi. de uerb. ob. quia cum ad beneplacitum eius ſit reſtricta & limitata ſub noīe appellatiuo ad dignitatē potius, q̄ ad perſonā illius videnť iudices habuiſse reſpectum, qđ etiā declaratur ex illo uerbo illuſtriſſimę qđ de ꝯſuetudine cōuenit dignitati ducali, quamuis de iure communi
1 duces † ſint ſpectabiles, ſ̄m Bal. in c. cū acceſsiſſent. de ꝯſtit. col. ij. & Alex. in rubrica de iuriſdi. om. iu. ꝑ l. raptores, C. de epi. & cle. & in auth. de appel. & intra q̄ tpa. §. fi. Et idē quoque ſignificat aliud uerbū, ſ. domini noſtri, qa nō eſt dn̄s noſter, niſi rōne ſuperioritatis, & ſic dictę dignitatis, ꝑ ea q̄ habentur in l. ſi cum exhibuiſsent. in prin. & ibi ꝑ Bar. ff. de publica. & in l. ij. rerum amo. & in l. ꝓnūciatio. §. pater. ibi, in domo dn̄i. de uerbo. ſigni. & C. ne colo. vel cēſi. l. j. li. 11. & ꝑ Bar. ī l. Titia cū teſtō. §. fi. đ lega. 2. & faciūt no. ꝑ eum in l. Quintus. §. argento. de auro & argen. leg. & qđ no. gl. ī l. ij. in prin. de ori. iur. in gl. q̄ incip. no. ar-
2 mentum, &c. Si ergo de † dignitate ſenſerūt prędicti, morte domini ducis Borſij beneplacitū non fuit finitū ſed adhuc durat, quia eadē dignitas eſt apud eius ſucceſsores c. ſi gratioſe. de reſcrip. in 6. c. qm̄ Abbas. de offi. dele. & ꝑ Doc. in dictis locis, per Bar. & alios in l. more. de iuriſ. om. iud. & in d. l. centeſimis. §. fi. de uerb. obl. Et pro hoc facit, qđ uoluit Calderi. ī ꝯſi. 3. in tit. de reſcrip. vbi ꝯcludit, ꝙ ſi rector ꝓuinciæ ꝯtulit officiū uſq. ad eius bn̄placitū, ꝙ finito eius rectoratu adhuc officiū durat, quia priuilegiū cōceſsum a principe debet eſse ꝑpetuum. c. decet. de reg. iur. in 6. Et qa gratia facta, ēt re integra per mortem facientis non expirat. de offi. deleg. c. ſi ſuper gratia. li. 6. & eſt late interpretandū c. cū dilecti. de donatio. c. olim. de uerb. ſig. ideo in dubio ad beneplacitū dignitatis potius q̄ perſonæ ſe retulit cōcedens, & cū eo tranſit Domini. in d. c. ſi gratioſē. de reſcriptis. in 6. Et ad idē facit, qđ no. Bar. in l. terminato. C. de fruc. & lit. expendū vult, ꝙ ſi iudex dicat, cōdēnamus in expenſis, reſeruata nobis taxatione, quod ſucceſſor in officio poterit taxare, qa reſeruatio intelligit̄ facta iudici & ſic dignitati, q̄ eſt eadē apud ſucceſsorem. l. proponebatur. de iudi. & idē tenet in l. ab executorē. in fi. prin. de app. cū quo tranſeunt alij, & Abb. in d. c. qm̄ Ab. de offi. deleg. ſicut ergo dicto caſu ꝑ illa verba, reſeruata nobis, &c. intelligitur de dignitate, ſic in caſu noſtro ꝑ uerbū illud domini nr̄i, &c. & facit. l. ſi cōis ſeruus ita ſtipulet̄. đ ſtipu. ſeruo & l. cū ita dat̄. §. j. de cōdit. & demon. Et tanto magis huiuſmo-
3 di † interpretatio eſt capiēda ꝑ diuturnam obſeruantiā, quæ uſq. ad hęc tpa durauit, cū prędicti homines de Minotio cum alijs uſi fuerint retroactis tēporib. dictis alpib. & ſic añ & poſt morem. d. dn̄i ducis Borſij, a qua obſeruantia & longa conſuetudine dicta uerba recipiunt interpretationem & intellectum. l. minime. de legi. c. cū dilectus de conſuet. vbi probatur, ꝙ ſtandū eſt interpretationi, quam tribuit conſuetudo licet poſtea talis conſuetudo appareat non bona. & facit, quod dicit ēt Bar. in conſi. 56. Cōe Spoleti, &c. vbi concludit, ꝙ verba ſtipulationū & ꝯtractus declarant ex conſuetudine ac mō utendi ꝑ l. ſemp. de reg. iur. & l. ſi ſeruus plurium. §. fi. de l. j. & l. nummis. de leg. 3. & idem etiam ponderat & concludit Soci. in conſi. 145. inci. Circa primum, &c. vbi impugnat ēt quoddam dictum. d. Ab. in c. cum dilectus. Et ita etiam per reſcriptum cōceſſum dictis de Minotio uult princeps dictā ſn̄iam obſeruari, ſicut fuit hacten' obſeruata. Et ſic vult, ꝙ obſeruantia declaret ſn̄iam, & ꝙ ſ̄m illam interpretetur, quæ obſeruātia nedū ꝓbat̄ per teſtes, ſed ēt
4 ex illis verbis † reſcripti, ſcilicet ſicut fuit hactenus obſeruata, q̄ non ſtant conditionaliter, ſed cauſatiue, ut probatur ex no. per gl. fin. in c. qm̄ Abb. de offi. deleg. ꝑ quam dicit Bar. in l. eum q. §. Iulianus. de conſtit. pecu. quod huiuſmodi verba uel ſimilia, puta ſicut iuſta eſt, in actibus diſpoſitiuis non faciūt cōditionē, faciunt ēt, q̄ paulo poſt dicentur. Præterea ꝙ beneplacitum duret, & non ſit finitum ꝑ mortem ꝑdicti ducis Borſij, eſt declaratum per relationē magnifici do. factoris, in qua refert principi illum poſſe dictā ſn̄iam ꝯfirmare, ita ꝙ homines ipſi de Minotis poſſint paſcuis. de quibus in ea ſn̄ia, uti iuxta diſpoſita in ea, &c. Et ſic ꝑ hāc relationem declaratum ur̄ & interpretatum, ꝙ dicta ſn̄ia loquatur de beneplacito ducalis dignitatis, & non per ſonę ipſius ducis, tūc uiuentis, quam ſn̄iam potuit declarare & interpretari dictus princeps, cum eſſet lata a ſuis delegatis d. l. ab executore. in prin. & ibi ꝑ Bar. & oēs de ap. & ꝑn̄r idem facere potuit dictus factor de mandato dicti principis. l. q. ꝑ alium, de reg. iur. l. j. §. q. mandatam. de iuriſ. om. iud. & ꝑſertim q̄a reſcripſit iuxta relata confirmando & approbādo dictā ſn̄iam in omnibus & per omnia, & mandando eam obſeruari in omnib. & per omnia, ut iacet, &c. Nec ob. ꝙ in ipſa relatione, ad quam etiam refertur reſcriptum, dicat̄ iuxta diſpoſita in ea, qa illa uerba non faciunt conditionem, ſed perinde eſt, ac ſi dictum fuiſſet ꝙ homines de Minotio poſſint paſcuis, de quibus in ea, uti, ſ̄m Bar. in d. l. eum q. §. Iulianus. de conſti. pecu. faciunt not. per eū in extrauagan. ad reprimen. uer. prout. in l. edita. C. de eden. & idem tenet in l. admonendi circa prin. de iureiur. cum cōcor. de
5 quibus ibi per omnes Moder. in quibus locis concluditur † ꝙ ſi ſis condemnatus ad ſoluendum ſingulo anno aliquid, puta puta unum par caponū ſ̄m & fecerunt anteceſſores tui, ꝙ hæc vltima verba non faciunt conditionem, immo cōdemnatus tenetur ſimpliciter: & ſic ēt caſu, quo non conſtet de aliqua ſolutione anteceſſorum. Vltimo videtur, ꝙ vſus dictarū alpium ſit conceſſus ad beneplacitum illuſtriſſi. d. nr̄i nedum hominibus de Minotio, ſed ēt hominibus de Solongo & alijs per illa uerba dictæ ſententiæ, uidelicet ſint & eſſe debeant ꝓ ſuis paſcuis ibi poſitis, & ꝓ paſculando tm̄, & non aliter ad commodum. uſum & utilitatem, tam hominum de Febio, de Solongo, &c. q̄ etiam hominum de Piolo. Et ſimiliter hominum de Minotio tm̄ vſq; ad beneplacitum illius. d. nr̄i, &c. Illa igit̄ uerba, uſque ad bene-
6 placitum, &c. poſita poſt nominationē † plurium perſonarū. l. mulieri & Tit. de cond. & demon. & ibi per Bar. & per eum in l. Iulius Paulus. eo. tit. vbi idem dicitur de condōne appoſita poſt plures perſonas nominatas. Nec videtur obſtare, ꝙ dicatur, & ſimiliter hominum de Minotio tm̄, quia illa dictio, tm̄, non refertur ad beneplacitum, & ſic non reſtringit illud ad perſonas hominū de Minotio, ſed ſtat taxatiuē reſpectu perſonarū oīum ſuperius nominatarum, & eſt ſenſus: ꝙ omnes homines diuerſorum locorum prænominati tantum habeāt vſum dictarum alpium, & ſic per illam dictionem a dicto uſu excluduntur alii quia appoſita orationi affirmatiuæ affirmat, quod ponit, & omne aliud negat & excludit, ut declarat Bar. in l. j. in pri. ſi quis ius dic. non obtempe. Sequitur ergo, ꝙ hoēs de Solongo & alii nō poſſunt obijcere hominib. de Minotio: ꝙ ſint excluſi, tanq̄ bebeneplacitum ſit finitum per mortē. d. ducis Borſij. qa quo ad eos liberas ædes habent prædicti de Minotio. l. ſicuti. §. ſi quæratur. ſi ſerui. uendi. cū, ut dixi, illud bèneplacitum reſpiciat ēt alios, reſpectu quorum diceretur etiam finitum. Et iō ſi ita eſt, eorum non intereſt, propterea audiri non debent. d. §. ſi q̄ratur l. ille a quo §. ſi de teſtamento. ad Trebel. &c. cum inter R. ſeniorem, de elect. Sed ꝑmiſſis non obſtantibus contrariam ſententiam de iure arbitror ueriorem. Et prius præmitto, ꝙ per reſcriptum

ptū magnifico dño Capitaneo committiṫ, ꝙ faciat dicta sniam obseruari. Et sic est facta commissio super petitorio. Quamuis ergo supplicatio illorū de Minotio, q̄ ēt ꝓducitur petitionis lo
7 co, sit ēt circa possessoriuū retinendę, tñ † rescriptū dēt attendi qñ apparet, ꝙ limitat, vel ampliat petitionem, ſm d. Abb. in c. 2. de treu. & pa. & in c. inter dilectos. de fi. inst. & iō nō pōt delegatus pronunciare iuxta probationes factas in possessorio, sed solum qualiter dicta snia sit obseruanda iuxta tenorem dicti rescripti, ſm Inn. cū quo oēs transeunt in c. sup literis. de rescrip. vbi ꝯcludit, ꝙ ꝓcessus & libellus est ita faciendus, ꝙ ꝯueniat cōclusioni rescripti, & ibi ponit exemplū ad propositum, & alia exempla ponit Bal. q idē tenet, in l. pscriptione. C. si ꝯ ius vel vti. pub. & Pau. de Cast. consi. 311. incip. Ad confirmationem. &c. Quia ergo dictis hominibus de Minotio est adiudicatus usus di
8 ctarū alpium ad beneplacitum illustri. d. nostri, dico † ꝙ intelligitur de beneplacito. d. ducis Borsii tūc uiuentis, & ꝙ eius morte fuit finitum, & ꝯñr etiā dictus usus eo mortuo non durauit. Quia per illud uerbū, nrī, dicuntur iudices habuisse respectū ad psonā, & nō ad dignitatem ut probat ex no. per gl. in uers. suæ. in d. c. gratiose. de rescri. in 6. quæ dicit, ꝙ p clausulam, nisi per nos, &c. nō intelligitur dignitas, sed persona scribentis, per. c. literis. eo. ti. in antiqs. & tñ scribens dixit nos, in plurali rōne dignitatis, qa in dignitate constitutus ex consuetudine de se ipso solet loqui in plurali, ut not. in c. cū ab vno, de re iudic. in 6. in gl. fi. & probat in puribus locis ibi allegatis p Io. And. in nouel. & p Domi. & hoc idem clarius probatur ex no. p Io. de Lign. & Domi. in d. c. si gratiose. ubi dicunt, ꝙ ista ꝓnomina, meū, tuū, suum, nostrum & similia semp in dubio concernunt psonas, p no. p gl. prædictam, & p d. c. litteris. & dicunt ꝙ idem tenet Mathe. in cle. j. de probat. Sic ergo & in casu nro uerbum illud, dñi nrī, ad personam ducis tunc uiuentis, & non ad successores refertur. Et p hoc bñ facit, ꝙ voluit gl. cōiter approbata in l. serui electione. §. fi. de leg. j. dū ꝯcludit, ꝙ si testōr habens fundum cōem cū alio leget fundum simpliciter, ꝙ in legato uenit pars socii postea redēpta p testōrē, secus si dixit. lego fundū meū, qa tunc in legato non ueniet pars socii acquisita de nouo. & hoc qa ꝓnomen illud, meum, significat ius de psenti. Sic ergo & in casu nro pronomē illud, nostri, demonstrat psonam dñi psen
9 tis, & non futuri. iō per mortem d. ducis Borsij † beneplacitum fuit finitum, & usus desiit competere dictis hominib. de Minotio. d. c. gratiose. & d. c. qm̄ Abb. & hoc qa uoluntas finitur morte. l. 4. ff. loca. & sicut hac rōne morte iudicis finiunt ꝯfinia qñ aliquē confinauit, donec uel quousque uoluerit, ſm Bart. & & alios, in d. l. centesimis. §. fi. de uerb. ob. & quemadmodum eadēm rōne morte delegantis finit delegatio re integra, secūdum Bar. & Doct. in d. l. more. de iurisdictio. omnium iudicum. ¶ Et
10 pōt prædicta opi. rōne confirmari. Nam † in contractib. & ēt in testamentis, qđ minimum est, prestandum est. l. si ita sit scriptū in prin. & l. apud Iul. §. scio. de le. j. l. semp in obscuris. & l. semp in stipulationibus de reg. iur. & hoc tā in re quam in tpe. l. eum qui calēdis. ī pri. & ibi no. gl. fi. de uer. ob. idem ergo etiam in sēntentiis, q̄ sunt stricti iuris. l. Herennius. §. Caia. de eui. l. j. C. si pl. una snia. Idcirco verba, de quibus supra, concernunt potius psonam, quam dignitatem, qa ſm hanc interpretationē snia concedit minus dictis hominibus de Minotio. qa excluduntur per mortem do. ducis Borsij, p quam nō excluderentur, si de bñplacito dignitatis intelligeret snia. Quod etiam clarius comprobabitur ex responsionibus ad contraria. Non ob. igiṫ in primis, ꝙ illæ demonstrationes importatæ per uerbum, illustrissimi, & p uerbum domini, concernant dignitatem, quia immo personę cohærent, quia persona ipsa dicitur illustris uel illustrissima. Et similiter persona est illa q habet preeminentiam & superioritatem. l. si qua illustris. C. ad Orficia. & l. fi. C. de iniuri. cum cōcor. & non ipsa dignitas, quamuis pp ipsam dignitatem persona sit talis, & sic denominet, & sic per prædictas qualitates nō demōstratur dignitas. sed principaliter persona existens in dignitate.
11 Et hoc ubi † exprimitur nomē proprium, vel pronomen meū, tuum, suum, uel nrm, habēs uicem proprij nominis. Sed ubi dictæ qualitates uel similes adiungeretur nomini appellatiuo significanti dignitatem, puta si diceretur. illustr. dux, tunc diceretur p dignitatē demonstrata psona. & sic dignitas principaliter, & persona secundario esset in consideratione, sed in casu pcedenti eꝯ, qa p personam dr demonstrata dignitas. Sicut etiā dicitur in simili in l. si quis Titio. in princ. qñ dies legat. cedat. & ita etiam vult Bar. in d. l. more. & in d. l. centesimis. §. fi. dum loquitur de posito ad confinia quoad potestati placuerit. & probatur, per dictum c. literis. de rescriptis. & per not. in d. c. si gratiose. ver. suæ. eo. ti. li. 6. Nam, ut dixi, qñ scribens de se solo loqtur in plurali, ut quia dicat, nos, &c. sic dicit contemplatione dignitatis, per eā quæ habentur in c. cū ab vno. de re iudi. li. 6. & tamen etiam tunc dicitur psona cōtemplata principaliter, & per eā ipsa dignitas, & sic secundario, vt habeṫ in dictis locis. Secundō nō obstat, qđ uoluit Calde. in cōs. 3. in ti. de rescrip. Quia ipse loquitur in beneficio principis late interpretando. Iō illa uerba, ad beneplacitum meum, in dubio debent referri ad dignitatem. Sed nos loquimur in uerbis sententiæ, q̄ ut prius dixi est stricti iuris, propterea illa interpretatio est capienda, quæ con
12 tinet minus. & sic. † ꝙ ad personam ducis iudices principaliter respexerint, ꝓut etiam in mria restringenda fatetur Cald. in d. consi. Præterea per aliam sniam prius latam per do. Baptistam Bendedeum homines de Minotio fuerant exclusi a loco specialiter, de quo agitur, nisi ipsi alijs conferrent quendam eorū locum, quæ snia transiuerat in rē iudicatam. Quia autem ab hac
13 sententia † per quam fuerat ius quęsitū hominib. de Solognō & alijs, dr recedi per scriptum principis cū cla, non obstātibus snījs prius latis, &c. est odiosum, quia ius quæsitum aufertur, iō ex hoc capite vltima sententia ꝯria prius est restringenda. c. quis. de rescri. in 6. l. 2. §. merito. & §. si quis a principe. ne quid in lo. pub. & no. in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. Item & quia dictum rescriptum derogans sententijs est ꝯ ius, ut not. in l. causa. C. de transac. in l. fi. C. sent. rescin. non pos. in c. sup literis. de rescrip. & no. in c. exposita. de arbi. similiter & snia ultima lata uigore dicti rescripti dicit esse ꝯ ius. Et iō his cōcurrentib. ī dubio debet capi dicta stricta īterpretatio. sicuti ēt dicit Cald. rñdendo ad. c. si gratiose. in quo, ſm eum præsumitur persona contemplata magis quā dignitas, quia concessio erat odiosa, & ꝯ ius commune, prout declarat plenius in d. consi. Quinimmo uidetur, ꝙ p dictum rescriptum non potuerit per delegatos sētentia ferri contra primū, q̄uis in eo sit clausula, non obstante snia a; qa hoc non sufficit, qñ iam transiuerat in rem iudicatam, nisi de transitu sit facta mentio, ſm Alex. consi. 94. 2. uol. Si ergo per dictum rescriptum non est derogatum dictæ sententiæ prius latæ, illa remanet salua, & ultima non tenet ex defectu iurisdictionis quæ non uidebitur attributa stāte dicto transitu in rem iudicatā. Qñ autem iurisdictio non deficeret, utrum sententia cōtra sniam ualeat, est alia quæstio, de qua in c. cū ad monasterium. de re iudi. & in l. nam & postea. §. si damnetur. de iurei.
14 Potest ēt secure dici, ꝙ Calderi. male loquatur † & contra intētionem omniū in d. c. si gratiose. & in d. l. more, & in d. l. centesimis. §. fi. & in d. §. quoniam abbas. qui solum uim faciunt in uerbis seu natura uerborum ꝓlatorum, & utrum p uerba dicatur persona contēplata, uel dignitas, non autem cōsiderant, an materia sit amplianda uel restringenda ꝓut considerat Calderi. & ꝙ non bñ sentiat, ostenditur ex duobus præcipue. Et primo p tex. in d. c. si gratiose. in prin. iuncto fi. Dicitur enim in fine, ꝙ p gratiam, de qua in tex. s. ꝙ possis retinere beneficia, quæ tēpore pronunciationis tuę obtinebas usque ad suę uoluntatis bñplacitum, &c. poterit impetrās retinere solum beneficia, q̄ obtinebat canonice. & assignatur ratio in tex. uidelicet quia concessio hmōi cū sit ambitiosa, est restringenda; sed in principio illius decretalis dicitur, ꝙ gratia per obitum cōcedentis expirat, quia & eius beneplacitum extinguiṫ. Nec ibi assignatur rō pdicta, quæ redditur alio casu in fin. si ergo in prino casu haberet locum illa rō, ut dicit Calderi. uerisimiliter eam expssisset & exprimere sciuisset. in prin. sicut in fi. ꝙ cum non fecerit, primo casui non vr̄ conuenire. facit. l. unica. §. sin autem ad deficientis. C. de cad. tol. & ca. ꝙ translationem, de off. leg. rō ergo primi dicti est illa, q ibi allegatur, s. quia beneplacitum morte extinguitur, & rō rationis est, quia ex natura uerborum probatur, ꝙ psona fuit prīcipaliter contemplata. Secūdo cōtra Calderi. adduco tex. in d. c. literis, de rescrip. vbi habetur, ꝙ in literis de recipiēdo G. canonicum & ī fratrem, erat apposita illa clausula, nisi pro alio fuisset p nos ecclesia grauata, &c. quæ est fauorabilis, quia tēdit ad exonerandum. & tamen non dicitur per illā cōtēplari dignitas, sed persona scribentis. Et iō mandatum de recipiendo in canonicum & in fratrem nō minus dēt exequi eo ptextu qa alius a

præ-

decessore impetrauerit, & per litteras executorias scribentis esset receptus, ut ibi dicitur in tex. ꝙ non esset clausula prædicta ad dignitatem scribentis referretur principaliter: quia sua & prædecessoris esset eadem d.c.si gratiose. 2. responso. & declarat Ba. in d.l.terminato. & in d.l.ab executore. in fi. prin. ¶ Tertio non obstant no. per Bar. in d.l.terminato, & in d.l.ab executore. qa loquitur in iudice, qui sibi reseruauit taxationem expensarum, quod facere solum potest ut iudex & sic in materia, quæ proportionabilis tantū est dignitati. Ideo ad illam uidetur habuisse respectum: ēt si de nomine proprio tātum fuisset facta mentio ut ibi per Bart. per l.post mortem. §.fi. qñ ex fac.tu. & idem vult d. Ant. Card. & Imo. in d.c.qm̄.abbas: Sicut etiam, quando materia est tantum proportionabilis ad personam: illa principaliter intelligitur contemplata, etiam si de nomine dignitatis solū sit habita mentio, ut hr̄ in c.si aduersus. de immu.eccle. & in c. j. de off. ordi. puta si excommunicetur Potestas Bononiæ, quia non comprehendit successorem, si non participauit in delicto secundum prædictos in d.c.quoniam abbas. Si uero materia sit indifferens, quæ pariter possit respicere dignitatem & personā, & tunc aut de nomine dignitatis tantum est facta mentio, & ad successorem transit. d.ca. si gratiose. & idem si de nomine dignitatis per prius, & de persona per posterius facta sit mentio. d.l.communis seruus. & per Bar. in dictis locis, & Doc. communiter in d.c.quoniam abbas. Si autem nomen proprium duntaxat exprimatur uel precedat, & tunc finitur dispō cum persona ut in iuribus præalleg. Et idem quando uerba habent uicem expressionis nominis proprij, sicut est pronomen meum, tuū, suum, nostrum, ut est in præcedentibus declaratum, & iste est casus noster, quoniam facultas utendi dictis alpibus potuit cō cedi ad beneplacitum dignitatis ducalis & personæ ipsius ducis & cuiuslibet alterius priuati. & sic sumus in materia indifferenti, q̄ uni potest conuenire & alteri. Ideo ad personam solum & non ad dignitatem uidetur iudex habuisse respectum, propter illud pronomen nostri, quod est sui natura demonstratiuum personæ principaliter, ut patet per prædicta. & idē quando iudex delegat uel princeps, qa q̄uis ipsum delegare sit iurisdictionis tantummodo, & sic conueniat soli dignitati. l. Imperium. in fi. de iurisd.om.iud. tñ ꝙ duret, donec uoluerit delegans, vel reuocauerit potest dignitati non solum conuenire, sed etiam personæ, qa posset habens ptātē delegare, donec aliquis priuatus uoluerit uel reuocauerit. Ideo si sibi delegans hoc reseruat expsse uel tacite sicut quando simpliciter delegat, & hoc faciat sub nomine proprio, uel alio æquipollenti, per eius mortem expirat delegatio, qa est finita uoluntas. d.c.qm̄. & d.l.more. cum l. seq. cum ibi no. per Bar. Atque ēt idem, quando iudex aliquem ponit ad confinia, donec uoluerit. Qm̄ licet ipsum confinare si bi solum competat ut iudici tñ tps confinium pōt sibi reseruare tanq̄ priuato, sicut illud potuit in uoluntate cuiuslibet alterius priuati ponere. puta confinando donec alius uoluerit. Ideo in dubio vr̄ dicto casu, quo persona intelligitur principaliter contemplata, sibi ut priuato tps confinium resseruasse. & sic procedit, qđ no. Bar. & alii in d.l.centesimis. §.fi. E ppea ibi dixit in fi.
15 ꝙ † iudex excommunicatus poterit consinia reuocare, qa hoc non est iurisdictionis. Et q̄uis Bal. contrariū dicat in l.fi. in vj.q. C.de contrah.empt. cum quo transit Alc. in d. §.fi. in fin. tamen Bar. in casu suo loquitur melius cum quo ēt alij simpliciter trāseunt. qm̄ ipse loquitur, qñ iudex sibi reseruauit reuocationem, quo casu ut priuato sibi hoc reseruasse intelligitur, ꝙ facere potuit. quemadmodum ad confinia ponere potuisset, donec alius quilibet priuatus reuocasset. Sed reprehensio Bal. & Ale. procedit qñ reseruatio pdicta non sit ab homine, sed concedit a lege. qm̄ tunc est iurisdictionis, quia dignitati per legem hoc tribuit & non personæ. Nec pdictis obst. ꝙ in casibus pdictis finito officio finiant confinia, & delegatio, ₰m Bar. & Doct. in d.l. more. & in d.§.fin. & sic quod ex hoc probetur, dignitatem magis cōtemplari, quam personam, quia secundum Bar. & alios in d. §.fi. illa uerba debent intelligi, donec uoluero, s. ego existens in officio, quasi dicat. quod in uoluntate sua priuata posuit confinia. quam solum durare uoluit durante officio: de uoluntate igitur suę priuatæ personæ sensit, quæ non durat post officium finitum, quia illam restrinxit ad illud tempus, & noluit qđ duraret ulterius. ¶ Non obst. insuper dum dicebatur, ꝙ ex diuturna obseruantia interpretatum est, quod beneplacitum transeat ad successorem, & sic ꝙ de beneplacito dignitatis intelligi debent uerba sententię. Quia ad probandum interpretationem talem, quæ oriri dicitur ex diuturna præstatione, non sufficit simpliciter probare, ꝙ lōgo tempore homines de Minotio usi fuerint dictis pascuis, etiam post mortem ducis Borsij, sed debuit deduci & allegari, ꝙ ius pasculandi competit ex dicta sententia, & ꝙ ex cā allegata, & sic ꝙ in executione sententiæ prædicti homines usi sunt dictis pascuis & alpibus, ut probatur ex no. p Sal. in l.si certis annis. in j.q. C.de pac. & in l.cū de in rē uerso. in j.q. ff.
16 de vsur. vbi vult † ꝙ cā allegata probatur ex præstatione decennali iuxta id, qđ habetur in dictis legibus, quando capitulatum est per actorem, & probatum, ꝙ ex cā allegata in libello, & quę debet allegari in illo, singulę præstationes fuerūt factę, adeo ꝙ non sufficit pbare simpliciter decennalem præstationem, mouetur, quia aliàs illa probatio solutionis esset dubia, & sic non concluderet. c.in præsentia. de proba. l.neque natales. C. eo.ti. Item quia fictio fictionis & improprietas improprietatis debet euitari, & earum pluralitas non debet induci. l.j. & ibi not. C. de do.promiss. sed si sufficeret probare dictas solutiones esse factas absque eo, qđ probaretur, eas esse factas ex causa allegata, sequeretur dictum inconueniens, quia resultaret primo præsumptio, ꝙ simplex pręstatio præsumeretur facta ex causa allegata. Et pręsumeretur secundo, scilicet ex decennali præstatione causam allegatam esse ueram. Sic ergo per easdem rationes est dicendum in casu nostro. Quia debuit capitulari & probari, qđ ex causa allegata, scilicet rei iudicatę, dicti homines de Minotio fuerant usi dictis alpibus & pascuis. Nec fuit satis probare simpliciter, illos fuisse usos dictis locis sicut factum est, quia si secus diceretur, resultarent dictæ duæ impropriationes, scilicet: quia simplex usus dictorum hominū præsumeretur ex causa allegata prouenisse. Item & secundo ex dicto longo usu præsumeretur causa allegata, quæ non probatur per sententiam, cū ut dixi, facultas utendi dictis pascuis, quę per sentētiam conceditur, nō durauerit post mortem ducis Borsij, sed illo mortuo fuerit finita de iure, &, ₰m iuris interpretationem. & cum Sali. in prædictis locis concordat etiam Alex. in consi. 94. incipi. Super primo dubio. in 1. uol. qui de directo & super eodemmet facto concludit contra Soc. in cons. allegato in contrarium, nec unus de alio facit mentionem, quia alter alterius consilium nō uidit, nec Soci. allegat Sali. in d.locis, nec ad dictum & rationes illius respondet. ¶ Nec obstat dum dicebatur, qđ ex rescripto ducali probabatur dicta obseruantia, & maxime per illa verba sicut fuit hactenus obseruata, &c. Quia quamuis huiusmodi verba prolata in priuilegijs non faciant conditionem, sed stent affirmatiuè, ut no. in locis in ꝯrium alleg. tamen secus est in con-
17 firmationibus & in rescriptis † quia in eis stant cōditionaliter idest si & quatenus ita sit, vt no. in d.c.quoniā abbas. de offi. deleg. & in c.examinata. de confir. vti. uel inuti. prout etiā declarat Alex. & cōsi. 16. col. pen. v. vol. & hoc, secundū eum, nisi rescriptū emanasset ex certa scientia, p no. in c.fi. de confir. uti. vel inuti. prout non emanauit in casu nostro, quia hoc non exprimitur in rescripto, vt no. in cle. 2. de rescrip. Et quia nō apparet ꝙ princeps fuerit informatus in facto aliter quam ex narratione partis, iuxta no. per Abb. in c.cum inter. de exceptioni. cum concor. de quibus ibi per Moder. Et propterea cum non appareat, nec sit probatum, ꝙ dicti homines sint usi pascuis ex causa rei iudicatæ, & pro eius executione, sed solum ꝙ simpliciter sūt usi, cōditio importata per uerba prædicta ipsius rescripti non docetur purificata, nec illius implementum inuenitur probatū, prout debuit probari, immo rescriptum est subreptitiū, ex quo narratur & allegatur in precibus dicta obseruantia, quæ nō pbatur. c.fi. de rescri. cū ibi plenè no. Et ideo ex quo de dicta obseruantia in supplicatione est facta mētio, tāto magis uerba rescripti, scilicet, sicut hactenus fuit obseruata, stant dicto modo conditionaliter, id est si & inquantum ita sit. d.ca. 2. quæ obseruantia, ut superius, non probatur ex probatione simplicis usus sed etiam necesse est allegare & probare, quod sic vsi sunt prædicti homines propter sententiam iam latam. ¶ Non obst. quoque relatio dicti factoris. Et primo, quia refert posse confirmari dictam sententiā, ita qđ homines ipsi de Minotio possint pascuis, de quibus in ea sententia, uti, iuxta disposita in ea. Illa ergo uerba, ultima, scilicet, iuxta disposita in ea, important & significant, quod dictis hominibus plus non tribuatur quam

in ipsa sententia contineatur, & sic limitatur relatio, prout in sñia inuenitur, licet secus eēt, vbi sñia non inueniret, quo casu procedunt allegata in contrarium, & locum non hñt, qñ illud, ad quod uerba referuntur inuenitur, quia tunc limitant & restringunt, secundum illud quod reperitur. Et ut refert Feli. in d. c. quoniam abbas. ita declarat Aret. in c. j. de probat. ex intentione Bar. in l. admonendi. de iureiur. Secundo respondem, ꝙ dicta relatio non præiudicat hominibus de Sologno & alijs, quia ad illam processit. d. factor illis absentibus & non vocatis, & sic cā non cognita, ideo non ualuit dicta relatio quæ tendit ad confirmandum dictam sententiam, ut est casus in l. cum adoptio. cum
18 l. seq. ff. de adop. ubi habetur, ꝙ ad hoc ut confirmatio † actus valeat, debent citari illi, qui lædi possent. & ideo dicit Bar. ibi ꝑ illum tex. ꝙ quando impetratur rescriptum a principe, uel Imperatore, quod citari debent, qui læderentur: Et ex hoc sequitur quod rescriptum annexum dictæ relationi non ꝓiudicat prędictis. Et confirmatur ex no. per Bart. in l. 2. C. de temp. app. vbi concludit, quòd quando a principe conceditur priuilegium super his, quæ requirunt causæ cognitionem, vel partem læderēt, dēt pars citari, per l. 2. de nata. resti. & per l. nam ita diuus, de adopt. & hoc ēt tenent Doc. in c. cū olim. de re iudi. & in c. inter quatuor, de maio. & obedien. & est cōmu. opi. secundum Alex. in l. de unoquoq; in pri. de re iud. qñ non est cōcedens vsus plenitudine potestatis, uel ex certa scientia non concessit. Et idem vbi dicta relatio & rescriptum tenderet ad interpretandum & declarandum dictam sententiam, quia ad talem declarationem pars, dēt citari secundum Bar. in d. l. ab executore. in fin. prin. de appel. Præterea dicta relatio per se nihil disponit, nec potuit disponere ex defectu potestatis referētis, qui ad hoc non hēt mādatum. Et rescriptū ex alio non obstat, q̄a attenta dicta relatione solū confirmat & approbat dictam sententiam in omnibus & ꝑ oīa, & mandat illam obseruari inuiolabiliter, ut iacet. Mandando ergo eam obseruari ut iacet, non uult a sñia discedere; nec illius effectum augere. & sic cū ꝑ illā hoīes de Minotio mortuo duce Borsio amiserint usum alpium, ut superius fuit probatū non consequunt illum de nouo ex dicto rescripto, ēt si referretur per dictum factorem, ꝙ hoc concedi possit, sicut qñ clare cōstat, ꝙ signatura ampliat, uel restringit narrationē, q̄a tūc statur signaturæ, & nō attendit narratio, ut dixi supra ſm Abb. in c. inter dilectos. de fide instr. ꝑ illum tex. & in c. 2. de treu. & pa. q̈uis in dubio sit aliter de dilectos, uer. ceterū. ¶ Nec ēt ꝯfirma
19 tione simplici auget effectus dictæ sñiæ, quia † natura cōfirmationis est addere robur confirmato, non autem extendere ipsū ad id, qđ in eo non includit, ſm Bal. in l. aduersus. C. si aduer. rē iud. ꝑ l. Aurelius. §. testō. de libe. leg. & dicit Bal. in l. nominationes. C. de app. ꝙ confirmatio non extendit plus q̄ actus confirmabilis, per d. §. testō. ꝑ quē ēt dixit in prin. per quos fiat inuesti. post Inn. in c. dudum. de deci. ꝙ si certa priuilegia confirmata sunt ꝑ Papā non intelligit confirmare, ut aliqđ ius nouū det nisi appareret de intentione confirmātis, & idē ꝯcludit Alex. in consi. 122. incip. Viso puncto, &c. 4. vol. & Are. in consi. 62. qui proprie loquit de confirmatione sñiæ. Et ex hoc sequit, ꝙ alia confirmatio illust. d. Ducis Herculis allegata per ꝓdictos de Minutio, non nocet dictis de Sologno & aliis, tū quia debuerunt citari, cum ageretur de eorum graui præiudicio, tum quia nō extenditur per hoc sñia confirmata: quæ ꝑ se, ut dictum est, nihil tribuit dictis de Minotio post mortem dñi ducis Borsii. Postremo non obst. dum dicebatur, ꝙ illa uerba. s. ad beneplacitum illust. D. nostri, &c. referebantur ad oēs ꝑsonas prius noīatas, ꝑ l. mulieri & Tit. & per no. per Bar. ibi in l. Iulius Paulus. eodem tit. Quia prędicta hñt locum, qñ oēs persone sunt noīatæ in eadē orone, ut patet ex d. l. & declarat Bar. qui dicto casu eā intelligit in l. Seiæ. §. Caio. de fun. inst. uers. qñque copula cadit inter personas, &c. sed in casu nro dictæ plures personæ sunt in di-
20 uersis orationib. positę. † Nā primo dr. Item dicimus, statuimꝰ & declaramus, ꝙ oīa alia bona, &c. sint & esse dēant pro suis pascuis ibi positis, & ꝓ pasculando tm̄ & nō aliter ad cōem vsum & utilitatē, tā hoīum de Febio q̄ hoīum de Sologno q̄ ēt hoīum de Piolo, &c. hucusq; prima; quæ est oratio, perfecta. Deinde sequitur & incipit scđa oratio, uidelicet. Et similiter hominū de Minotio tm̄, usque ad beneplacitum illustrissimi dñi nostri, &c. hęc est oratio imperfecta tā rōne verbi, q̄ appositi, quo casu, qualitas adiecta personis in hac ultima oratione positis per illa uerba, ab beneplacitum illustris. domini nostri, non intelligitur addita in personis pręcedentibus, per no. per Bar. in l. in repetendis. de leg. 3. uersus fi. uersi. quæro uidimus, an per
21 dictionem, item, &c. Vbi † quærit, an per dictionem, item, qualitas in sequenti legato addatur primo, puta si lego Titio fundū. Item eidem domū, si nauis ex Asia uenerit. & concludit ꝙ non, quia dictio, item, in exemplo prædicto non repetit rē, quia in sequenti legato est posita res diuersa, sed solum repetit, per actū uerbi, ideo qualitates illius solum repetit, per illā. l. sic & in casu nostro copula, &, posita inter dictas orationes, quę ī hoc nō differt a dictione, item, ut per Bart. in d. §. Caio. repetit solum actum uerbi & rei, & non personas, quia in hac ultima oratione sunt positæ diuersæ personæ, ideo qualitas istis personis apposita, nō intelligitur addita alijs præcedentibus sicut qualitas adiecta rei ultimo legatæ non intelligitur addita legato priori alterius rei, quia illius non inducitur repetitio, secundum Bar. arguendo de re ad personam. Concluditur, ergo, ꝙ dicta sententia non includit homines de Minotio, sed ꝙ illos exclusit a dominio Ducis Borsij. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Communitates immunitatem concedere non possunt. & uide numero 7.*

2 *Priuilegium concessum non subdito per concedentem reuocari, quamuis in contractum transierit, & causa publicæ utilitatis potest.*

3 *Priuilegium concessum non subditis, quod transiuit in contractum cuius priuilegij occasione facti sunt subditi, reuocari non potest.*

4 *Ciuitas concedens immunitatem per certum tempus uenientibus ad habitandum in ea, non potest reuocare, nisi ex aduentu hominum ciuitas non augeatur.*

5 *Vsus tanti temporis, cuius initij non extat memoria, uim priuilegij habet, nec requiritur tituli allegatio, aut quod de sciētia eorum constet uel patientia, de quorum pręiudicio agitur.*

6 *Vsus temporis, cuius initij non extat memoria, quomodo probetur.*

8 *Populum repræsentantes non possunt iuri tertio quæsito præiudicare, nec etiam ex causa, sed requiritur totus populus, nec sufficeret maior pars. quod intellige, ut hic dicitur.*

9 *Causa, per quam contrauenitur alicui conuentioni, ut dicatur iusta, necesse est, quod de nouo superueniat, & quod ab initio cognita non fuerit, nec præuideri potuerit.*

CONSILIVM CV.

SVPER eo, de quo quæritur, uidelicet, an hoīes terrarum & cōmunitatum comitatus Imolę possint prohiberi, ne vēdant sal in dictis terris, ac cogi & compelli tanquā subditi ciuitatis Bononiæ, vt emant sal ab officialibus dictæ ciuitatis & non ab alijs. Et uidetur prima facie dicendū ꝙ sic, non obstantib. capitulis concessis dictis terris & communitatibus per magn. dominos Antianos & cōsules populi & cōis Bononiæ. In quibus continetur inter alia, ꝙ dictis hominibus licitum sit habere & percipere sal undecunque uoluerint, & prout melius pro eorū commodo eis placuerit, & absq. eo ꝙ aliquis pro parte cōmunis Bononiæ de dicto comitatu, uel homines dicti comitatus possint compelli ad capiendum sal cōis Bononiæ uel ab officialibus cōmunis Bononiæ prędictis, nisi ꝓut & sicut esset aut ꝓcederet de uoluntate hominum dicti comitatus Imolę. Cū hoc tñ, ꝙ non possint cōducere per comitatum Bononiæ aliquam quantitatem salis. Et primo, quia vr̄, ꝙ antiani & consules & ēt totus populus Bononię concedere non potuerit dicti homini
1 bus dictam facultatem & immunitatem, quia regula † est, ꝙ cōmunitas immunitatē concedere non possit. l. vacuatis C. de decurio. li. 11. & in l. 1. C. de decur. & in l. 1. C. de immu. nemi. cōceden. lib. 10. Secundo dato, ꝙ per prædictos potuerit concedi dictis hominibus priuilegium hoc, tñ per dictam ciuitatem potest reuocari ex causa concernente publicam utilitatem, hoc est, quia dicti homines uendunt sal alijs, qui sunt de comitatu Bononię in damnum dictæ ciuitatis. & in eius præiudicium, &

qui

qui tenetur sal emere ab officialib. eiusdem ciuitatis,& sunt ꝓ
2 hibiti ab alijs emere. Quod † aūt priuilegium concessum non subdito possit per concedentē reuocari, quamuis transiuerit in ꝯctum ex cā publicæ utilitatis, tenet An. in l. 2. de his qui sūt sui vel alie. iur. & probatur in c. nostra. de iniu. ſm intellec. Inn. Et ꝙ cum cā possit reuocari priuilegium, ēt si transiuit in ꝯctū, tenet etiam Bal. in l. donationes quas diuus. C. de do. inter vir. & vxor. & facit. l. item si verberatum. §. 1. de rei uendi. & le. Lucius. de eui. & l. uenditor. §. si constat. communia præd. & quod no. Doc. in l. fi. C. si ꝯ ius uel vti. pub. & in c. quæ in ecclesiarum de const. vbi ꝯcluditur, ꝙ princeps pōt dnium auferre ex causa, & ꝙ ex causa iusta possit princeps a suo ꝯtractu recedere, vult ēt Bal. in l. fi. de senato. & d. Ant. & Imo. in c. cum M. de constit. vbi idem dicunt in priuilegio concesso non subdito, vt. s. reuocari possit ex cā. ꝙ ēt locum habet in inferiore a principe, cā, vt dixi, legitima subsistēte, vt no. gl. in ca. constitutus. in versa quo cunq; de religio. dom. & 25. q. 2. in summa. & Bar. in proæ. ff. & l. quæcunque. & l. fi. C. de fi. instr. & iure hast. fisca. lib. 20. ubi dicit, ꝙ per illam. l. uidebatur, ꝙ illi, qui emerant a communi Perusij res bannitorum, non cogantur reddere bannitis ex forma capitulorum pacis: tñ dicit ꝯrium esse verius. Sicut imperator potest auferre res priuatorum propter publicam utilitatem ꝓ prædict. l. & ita etiam tenet Alex. in consi. 101. in 1. vol. ubi concludit, ꝙ inferior possit reuocare priuilegium suum, licet etiam transiuerit in contractum subsistente cā, quæ concernat utilitatem publicam. & vltra eum idem vult Ang. in l. impetrata. C. sēten. rescin. non pos. ubi dicit, ꝙ statutum ex causa ualet in præiudicium priuati, per l. neq; Dorotheam. C. de decurio. lib. 10. l. Anthiochensium. de priui. cre. Ant. de But. Imo. & Doct. in c. cum omnes de constitu. de quo etiam per Alex. latissimè in cō si. 213. incip. Nec arguendi sumus, &c. 2. vol. maxime per text. in d. l. quod semel. quę loquitur in priuilegio, quod transiuit in cōtractum, ſm Dy. & Bar. ibi. & tamen vult, ꝙ decuriones possint illud ex causā reuocare. ¶ Sed tamē præmissis non obstantibus contrarium arbitror uerius. Nam dictis hominib. fuit fa
3 cta dicta concessio, quia † de nouo subiecerunt & submiserunt se dictæ ciuitati Bononiæ, cuius non erāt prius subditi. Et ideo dicta concessio facta a populo, uel a prædictis dominis antianis & consulibus repræsentantibus dictum populum. iuxta no. per gloss. in rubrica. C. quæ sit lon. consuet. & in capit. in cāis. ad fi. de ele. c. si cōpromissarius. eo. ti. lib. 6. & l. municipib. de cōd. & demon. ualuit & tenuit. l. 1. & fi. C. de his qui spon. mune. subie. & no. Spe. in tit. de censi. §. nunc dicendum. uersi. quid si uniuersitas, &c. & Ant. de Bu. in c. 2. de immu. eccl. Et hoc præsertim est uerum, qñ ille, qui subditus non erat, seu ad munera subeunda cogi non poterat, se sponte obligauit & astrinxit ad aliqua onera ea ꝯdōne, ꝙ ab aliquib. munerib. sit immunis, sicut contingit in casu nr̄o, ut est casus in l. 2. de iur. imm. & ita concludit & tenet Ale. in d. consi. 101. 1. uo. Et ex hoc sequitur, ꝙ dicta cōcessio, non pt̄ reuocari ꝑ D. Bononienses, quia transiuit in contractū, ex quo ꝑꝑ illam, vel illius occasionē dicti hoīes facti sunt subditi. d. l. quod semel. C. de decre. ab ord. fac. & ibi no. gl. & Bar. ī l. oēs populi. de iust. & iu. in 3. q. prin. & Bal. in l. si cū
4 mihi. de dol. ubi per † illum tex. dicit post Nic. de Mat. ꝙ si statuto cauetur, ꝙ quicunq; venerit ad habitandum in certo loco & ibi steterit per certum tps, sit exemptus a collectis. Si ciuitas postea facit statutū in contrarium in præiudicium illorum, qui venerant, ꝙ illi iuuātur exceptione, uel actione de dolo. Et per hoc dicit se consuluisse in ciuit. Senarum, ꝙ priuilegiū datum bānitis, ꝙ possent ibi secure morari, eo quia eorum opera illud cōe recuperauerat quoddam castrum, erit irreuocabile, quia priuilegium, qđ non pendet ex sola cōcedentis authoritate, sed ex iure alteri q̄sito, ꝑꝑ aliqđ eius factum non pōt reuocari, ꝑ illū tex. & facit, ſm eum. l. Aquilius Regulus. de dona. & l. si pr̄. in fi. eo. ti. vbi donō facta ob merita non pt̄ reuocari ex cā ēt ingratitudinis. & no. Bal. ī l. fi. C. de cōd. ob cau. & Bal. in l. qui se pris. C. vnde lib. & idem tenet Inno. Io. And. & alij in c. nouit. de iudi. ubi dn̄t, ꝙ priuilegium, vel statutum qđ transiuit in ꝯtractū, non pt̄ reuocari. & idem no. Arch. 11. q. 1. quicunq;. & in c. licet canon. de elec. in 6. arg. l. perfectam. C. de do. quę sub mod. & l. 2. de decr. ab ord. fac. & Bald. in l. dōnes, quas diuus. de dona. inter uir. & uxo. dicens ꝙ priuilegium ciuitatis datum comitatēsib. aliquo ab eis dato reuocari non pt̄: quia transiuit in cōtractum, & quilibet ēt princeps tenet̄ ꝯctum suum seruare. c. 1. de nat. de feu. & c. 1. de prob. & ibi no. Io. An. & alij, & Bal. in l. digna vox. de legi. & in l. ex imperfecto. C. de testa. & idem ēt vult Gui. de Suza. in qō. inc. statutum est, ꝙ quicūq; venerit ad habitandum in ciuitate Regij, hēat immunitatem vsq; ad quatuor ann. aliqui veniunt, mō ciuitas vult reuocare, quærit an possit: arguit ꝙ non, ꝑ l. 2. C. de indic. uidui. & per l. cum rō. de bo. dā. & q̄a ciuitas nobilissima dicitur, q̄ pacta obseruat. l. j. ī prin. de incen. rui. nauf. in cōtrariū alleg, ꝙ non ualeat & reuocari possit, ꝑ l. uacuatis. C. de decu. lib. 10. soluit, ꝙ prima opinio sit uerior: quia. l. uacuatis. intellr̄, qñ immunitas datur hoib. ꝑꝑ hoc ciuitas nō augetur. & ita tenet Io. An. in ti. de censi. in addi. Spe. in §. nunc dicedum. uer. quid si uniuersitas. dicens, ꝙ ita tenuit Gui. de Suza. ꝑ l. si post mortē. §. fi. de bo. pos. ꝯtab. & c. mutare. & c. quod semel. de reg. iur. Sic igr̄ & in casu nr̄o nō pōt cōcessio, de qua agit, reuocari, ex quo dicti hoīes se subiecerūt de nouo dictæ ciuitati, & eius status ꝑ hoc est auctus: q̄a inter illos, & dictā ciuitatem celebratus ēst quasi ꝯctus ꝑ epistolā, ex quo capitula in scriptis porrecta per eosdē hoīes fuerunt ēt in scriptis approbata. l. consensu. de ac. & obl. l. 1. in fi. de contrahen. emp. & l. qui autē. §. fi. cum l. seq. de consti. pecu. a quo non pōt dicta ciuitas discedere per prædicta. Cessantib. ēt præmis sis ad huc ex alio licitum est dictis hoībus emere sal, ubicunq. uoluerint. Ex quo sic factum est, & obseruatum a tanto tpe, cuius ini-
5 tij memoria non est in ꝯtrariū, quia † usus tanti tpis habet uim priuilegij. c. super quibusdā. §. ꝑterea. de uer. sig. & ibi not. 100. dist. ꝯ morē. & 17. q. 2. c. fi. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua quot. & æsti. & no. i c. j. de ꝑsc. i 6. & talis obseruantia lōgissima illi æquipollet, ut no. gl. in l. j. C. de serui. Et siue dicamus talē obseruantiā esse ꝯsuetudinē, seu ꝑscriptionē, neutro casu req̄rit titulus, aut tituli allegō. d. c. 1. cū ibi no. per Io. An. & no. Host. in summ. de consue. §. fi. col. pen. & Inn. ī c. cū ecclesia. de cau. pos. & propr. & Bal. in ti. de pa. Constan. in uer. ab antiquo. nec est ēt necesse docere de aliqua bona fide utentium, ut no. in dictis locis. & no. etiam Ant. de But. in d. c. fi. de consue. dum tractat, quæ sit differentia inter præscriptionem & consuetudinem. & Bal. in l. si quis ad declinandum. in 8. col. C. de epis. & cle. ac etiā ex vsu tanti tpis præsumitur bona fides. l. 3. §. si seruus. de acqu. pos. & no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de testa. §. nunc videndū. in 1. addi. magna, in ver. Item opponitur, &c. & Arc. in d. c. j. de p̄rescr. & Bar. in l. fi. C. vnde vi. & Ang. in l. pen. C. quib. non ob. lon. tem. præscri. & in l. super longi. de præscri. lon. tem. & in l. eum qui. §. fi. de publi. & Ant. de Bu. in c. cū causa. col. vl. de cau. pos. & propr. & Abb. in c. si diligenti. de præscri. Nec etiam stante obseruantia tanti temporis, cuius initij memoria non sit in contrarium, est necessarium constare de scientia & patiētia eorum, qui ex dicto usu lædi possent & de quorum ꝑiudicio agitur. & quamuis Bar. aliter dicat, in l. si publicanus. §. in omnib. de publ. tñ communis est contra eum, & contrarium vult Bal. in cap. 1. quæ sint rega. & Ant. de But. in c. peruenit. in repe. de censi. col. 17. in ver. per hoc apparet, q̄d de pedagijs, &c. & col. 15. ver. ex hoc apparet, ꝙ dū aliquis colligit pedagia, &c. Imol. in d. l. si publicanus. §. in omnib. Rom. in l. vectigalia. eo. ti. quia, ſm eum, tex. in d. c. super quibusdam. §. præterea. ponderat solum vsum tanti tpis, cuius initij memoria non sit in contrariū, & de scientia ibi nihil dicitur: quia dictus vsus per se hēt fomentum a lege: eo quia habet vim priuilegij. adducitur ēt, qđ hr̄ in d. c. 1. de præsc. in 6. ubi dicitur, ꝙ in ꝑscriptione tanti tpis non est necesse probare titulum, ēt si ꝑsūptio, vel ius cōe sit ꝯ præscribentē. Vsus. n. ꝑdicti tpis, ſm Ant. de Bu. in ꝑalleg. ꝑsumitur iustus, per no. ꝑ Inn. in c. 2. de resti. in integ. ¶ Nec ob. ſm eum, rō Bar. in d. §. in oīb. ꝙ absq; sciā & patientia aduersarij nō pōt q̄s esse in quasi possessione, sine qua nō pōt acquirere: q̄a hoc uerū est, qñ ille fundaret se in præscriptione, sed si se fundat in vsu, non exigitur illa patientia: quia ex tali vsu inducitur cōsuetudo, q̄ loco ꝯstituti iuris est. l. 1. §. fi. de aqua plu. arc. & d. l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aq. quoti. & æsti. & idem ēt tenet Sali. in l. vectiga. C. noua vectig. nam ſm eū, satis est, ꝙ allegetur aliq̄s titulus circa ius, de quo agitur, q̄ probatur ex solo cursu dicti temporis, ar. l. si filius. C. de peti. hære. & l. qui in aliena. in prin. de acq. hær. & no. Bart. in l. cum de in rem uerso. de usur. & hoc ꝓcedit, ſm Sali. ēt si scientia aliter non ꝓbetur. & ꝙ illa nō sit necessaria, uoluit ēt gl. in d. §. ductus aquæ. quam ad hoc ibi pōderat

derat Ang. et dicit istud menti tenendum. & hoc ét tenet & late prosequitur Ale.consi.6. j.vol.vbi dicit hanc opi.esse cōem. ¶ Præterea in casu nr̄o ex vicinitate loci præsumit̄ scia dn̄orum Bononiensium, de cuius pīudicio agitur. c. 5. & c. quosdam. de
6 his quæ fi.a mai.parte capi. Et pbabitur vsus † dicti tp̄is, cuius initij memoria non sit in ɔ̄riū p testes, q̄ dicant, ꝙ dicti hoīes semp & ɔtinue emerūt sal. ubicunq; dicti hoīes & a quocunq; voluerūt, & ꝙ illud deinde uēdiderūt oīb. ét forēsib. illud emere volētib. ita ꝙ communis est opinio, memoriā non extare in ɔ̄rium. l.si arbiter. de pba. & no.gl.& Doc. in d.c.j.de resc.in 6. gl.& Bar.in l.2.§.itē Labeo. in fi.de aqua plu.ar.& Bal.in l.conuenticulam.col.4.C.de episc.& cler.& Can.in c.quid per noua le.&c.veniens.de uer.sig.& Spe.& Io.An.in ti.de prob.§.j.ver. immo quæritur.& Alex.consi.7.1.volum.& consi.136.col.6.2. vol. Et prædicta ét efficacius & clarius confirmabūtur ex respō
7 sionib.ad ɔ̄ria, ad quas deuenio. ¶ Non obst. igitur † in primis, dum dicitur, ꝙ magnifici D. Antiani & Cōsules non potuerūt cōcedere dictam immunitatē, quia immo hoc potuit populus vel repn̄tantes illum, ex quo dicti homines tunc non erāt subditi, & de nouo se subiecerunt populo Bononiēsi, astringendo se ad aliqua onera, & sub ea lege & cōditione, ut sal emere possent a quocunq; vellent, & de eo disponere, put eis placeret p eorum commodo, d.l.de iure imm.& declarat Bar.in d.l.vacuatis.C.de decur.lib.10. allegata in contrarium procedunt & hn̄t locum, qn̄ dicti homines non se astrinxissent & obligassent ad aliqua onera, sed simpliciter & indistinctè facti fuissent ab omnib. exempti, prout declarat ét Ale.in d.cōs.101. j. vol.vel dicē dum, ꝙ non potest per decuriones concedi illis, qui sunt ciues nisi ex causa, puta Doctorib.& medicis. dicta l.vacuatis. sed illis qui de nouo efficiunt̄ ciues, & pariter eis q̄ de nouo spōte efficiūtur subditi, pōt indistinctè immunitas cōcedi, ſm Bar.in d. l.vacuatis.& in d.l.2.de iur.imm. sicut ét pōt laicus in traditione rei suæ facta de nouo ecclesiæ apponere legē quā vult, & cui nō subiacēt aliæ res, q̄ sunt ecclæ.c.verū. & ibi no.de ɔdi. appo. Et similiter in fundatione ecclesię pōt p̄ronus laicus apponere pacta, & cōuentiones, q̄ postea non posset. c.cū dilectus.de cōsue.& ibi no.d.Abb. ¶ Præterea vbi talis confessio nō potuisset fieri a dictis do. Antianis & consulib. nec à toto populo, adhuc tn̄ ius emendi, & uendēdi sal quibuscunq; fuisset quæsitum dictis hoīb. ex vsu tanti tp̄is, cuius initij memoria nō extat in contrariū: qa talis vsus hēt vim priuilegij cōcessi ab illo, qui potuit illud ɔcedere, hoc est a summo Pontifice. d.c.sup quibusdā. §.p̄terea. de ver.sig.& p superius allegata. ¶ Non ob. scēdū dū dr̄, ꝙ ɔcessio hæc, & priuilegiū istud quantuncūq; trāsiuerit in ɔ̄ctū, pōt reuocari ex causa reipublicæ p allegata ī ɔ̄rium. ¶ Quia
8 † quāuis totus populus ex cā id posset, tn̄ repræsētātes populū authoritate arbitrij quantumcunq; gn̄alis non pn̄t præiudicare in iure quæsito ét ex cā, nisi spālr̄ hoc sit eis ɔcessum: qa gn̄ali mandato nō ɔtinet, qđ alteri ét cā reipublicæ pīudicetur, ſm Bar.in l.ambitiosa.C.de decre.ab ordi.facien.col.2. vers.itē ex virtute dicti arbitrij, qui isto casu loquit̄. & in l.toties. de pollicita.& pulchrè idē vult Ang.in ɔs.139.inci. Visis oīb. statutis, &c. & Bal.in l.milites.in fi.C.de testa.mili. Et hinc est, ꝙ ptās legitimandi intelligit̄ data sine pīudicio tertij, ppea comes hn̄s talem ptātem ex causa, non poterit in præiudicium alterius legitimare, ſm Bald.in l.2.C.de serui.& aqua, circa 7.col.& in l.rescripta.in fi.C.de prec.Impe.offer.& in l.cum filius. de test.mil. An.de Bu.in c.p venerabilē.qui fi.sint leg. Pa.de Ca.& Mod.in l.Gallus.§.& q̄d si tm̄.de lib.& posth. Quinimo nec maior pars populi hoc posset, sed requirit̄ ɔsensus oīum, ſm Ang.cōs.279. inci. Visis & examinatis, &c. p no.p gl.in l.2.C.q̄ sit lon.cōsue. ſm opi.Ioā.de qua ibi, sed nec ét totus populus posset ex causa priuato præiudicare, nisi in recompensationem eius, quod aufertur, aliud æquiualens tribuat, ſm Ang.Are.in l.fi.de app.recipien.per l.venditor.§.si ɔstat.cōia prædio. & ante eum hoc ét voluit Ang.quem non allegat, in d.ɔsil.139. ¶ Præterea illa cā. s. quia dicti hoīes vendunt aliis subditis ciuitatis nō est iusta & legitima: qm̄ pōt ciuitas prohibere, ne subditi emāt a pdictis, vel prius prohibitos punire, & sic indēnitati ciuitatis puidere absque eo, ꝙ ius quæsitū dictis hoīb. auferat, & ɔ̄ pacta & cōuētiones veniat, & hoc ét decidit Ang.Are.in d.l.fi.dicens, ꝙ ex causa reipublicæ pōt auferre res priuati, si satisfiat. & ex alio loco haberi non pn̄t tales res venales. d.§.si ɔstat. ¶ Præterea dicta causa non reputat̄ iusta: qa tpe ɔcessionis subditi erant phibiti sal alibi emere q̄ ab officialib. dictæ ciuitatis, & tn̄ simpliciter concesserunt do. Antiani & consules arbitriū dictis hoīb. percipēdi sal vndecunq; voluerint, & prout melius eis placuerit p eorū commodo, &c. quæ verba ex sui gn̄alitate important, ꝙ possint quālibet quantitatē salis ex quocunq; loco ɔducere, & de illo disponere ad eorum commodum. Et sic ét illud uēdere oīb. uolentib. emere, & per ɔn̄s ét subditis dictæ ciuitatis. Et quāuis quo ad illos verba possint dici dubia: quia tn̄ hanc interpretationē semper habuerunt; cū sine distinctione oīb. sal vendiderunt, perinde est, ac si spāliter dictis hoīb. fuisset hoc ɔcessum. l.minimè. de legi. Et præsertim si subditis dictæ ciuitatis & aliis fuit uenditū à tāto tēpore, cuius memoria non extat in ɔ̄rium: qa dictus vsus hēt uim priuilegij. d.c.super quibusdā. §.p̄terea. de ver.sig. ¶ Nec pmissis ob. si dicat̄, ꝙ sicut subditi erant prohibiti emere ab aliis q̄ ab officialibus cōis Bononiæ. Ita vr̄, ꝙ illis nō possit uēdi rōne correlōnis. l.2.C.de cupressi. 11. & ibi no. Bar.& in l.fi.de accepti.& in l.fi.C.de indic.vidu.tol. & cano.in procem. Decreta. quia talis prohibitio nō pōt non subditos cōprehendere. l.fi.de iur.om.iud.& c. vt animarum.de consti. nec in dubio præsumitur, ꝙ statutum de tali senserit, ſm Bar.in l.si quis sub conditione.de cond.inst. ¶ Et propterea dicti hoīes antequam se submitterent, nō potuerunt phiberi, nec dn̄r prohibiti. Nec ét in ipso actu submissionis & subiectionis, immo potius licentiati vt vendant, quia verba dicti capituli hoc pn̄t importare, & hanc interpretationem semper habuerunt, & quia vsus tanti tpis habet uim specialis & expressi priuilegij, per prędicta. Præterea ab initio potuerunt dicti ɔcedentes hunc casū præuidere, immo præuiderunt, ꝙ ex eo constat, quia prohibuerunt dictis hoīb. ne sal conducerent per comitatum Bononiæ. Et hoc non ad alium finē, ne illud cōducēdo distribuerēt inter subditos. Prohibitio ergo illa tacita restricta ad illū locū, s. in comitatu, nō porrigit̄ extra, sed extra illū hēt vim cōcessionis, ar. l.cum prætor. in prin.de iud.& l.imperator. de post. Et ppea ex hac cā non pn̄t priuilegium dictis hoīb. auferre: quia eis est imputandum, cur de hoc non cogitauerunt. l.si quis domum. §. fi.
9 ff.loca. Nam † ad hoc ut causa dicatur iuste, necesse est, ꝙ de nouo superueniat, & ꝙ ab initio non fuerit cognita, & ꝙ præuideri non potuerit. l.si is a quo. ut in possleg.& l.fi. quod ibi no. Barr. & Bal.C.de spons.& in l.ait prætor. §. si debitorem. de his quæ in frau.cred.& Ang.in l.nemo carcerem. C.de exa.tribu.lib.10. Imo.& moder.in l.2.in princ.sol. ma. Ex quibus concluditur, ꝙ dictum priuilegium debet seruari illæsum, prout hactenus fuit seruatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Agens possessorio retinendæ debet probare se possedisse tempore litis contestatę.*

2 *Testis de auditu non probat, facit tamen præsumptionem. & nu mero 17.*

3 *Ratihabitio possessionis meo nomine apprehensæ, debet fieri illo adhuc possidente, sed contra. nu. 20.*

4 *Colonus & affictuarius non sunt idonei testes pro domino, non tamen in totum repellitur. & nu. 13.*

5 *Testes de uniuersitate pro illa non admittuntur, ubi in particulari commodum percipiunt.*

6 *Testis existens in graui peccato mortali, & in illo perseuerans repellitur, quod declaratur nu. 15.*

7 *Testis deponens non solum super negatiua, sed etiam de affirmatiua contraria, plene probat, quod declaratur nu. 23.*

8 *Interdictum uti possidetis non competit pro seruitute habēte causam discontinuam.*

9 *Interdictum de iti.actuq; priua. quando locum habeat pro seruitute prædicta.*

10 *Ius pasculandi & incidendi competens singulis de uniuersitate, non est seruitus, sed ius quoddam personale.*

11 *Interdictum uti possidetis competit pro quasi possessione iuris personæ debiti, etiam discontinuam possessionem habentis.*

12 *Faciens aliquid sub nomine appellatiuo ut procurator, intelligitur illo nomine fecisse, & non proprio.*

14 *Testis, de cuius commodo agitur non principaliter, sed in consequentiam, admittitur.*

16 Te-

16 *Testium numerus supplet defectum.*
18 *Probatio semiplena sufficit in possessorijs,& quando.*
19 *Inquilinus & colonus censentur habere tacitum mandatum a domino,& ad quid.*
21 *Turbatio sola iudicialis est sufficiens ad causandum interdictum uti possidetis,maxime ubi aduersarius contendit se possidere.*
22 *Possidere præsumitur hodie a tempore libelli,qui probat se prius possedisse,& allegat se adhuc possidere.*
24 *Statutum communis non probat dominium ipsius,stante etiam confirmatione superioris.*

CONSILIVM CVI.

IN hac lite uertente inter magn. comi. Lodroni ex vna,& cõe & hoĩes Cõdini & Brioni ex altera,vr̃ dicendum prima frõte,ꝙ in fauorẽ reorũ ferẽda sit sñia absolutoria. Quia dictorum comitũ agentiũ ĩterdicto retinẽdæ nõ vr̃ intẽtio satis fundata.
1 Nã ad hoc † ut agens dicto remedio possessorio possit obtinere,necesse est,ꝙ probet se possedisse tpe litis cont.inst. de interd.§.hodie.& no.gl.magna in l.extat.qđ me.cau.in l.1.§.fi.ff. uti pos.& in l.1.C.eo.& in c.licet cãm.de probat. de qua possessione actorum non vr̃ ↄstare:qa testes de illa deponentes nihil probant. Qm̃ oẽs illi qui deponũt de auditu,fidẽ non faciunt,
2 † no.in l.testium.C.de test.& in c.tã lr̃is.de testi. & in c. ꝑterea. eo.ti.& per gl.in l.si arbiter.de prob.& Bald.in l.ↄuenticulã.C. de epi.& cle.& Ang.in §.hinc nobis.in auth.de hęre.& falc. cũ conc.alij vero alia rõne nõ probãt.¶ Nã primus testis solũ dicit,ꝙ esse pñt anni 40.vel circa & ultra,ꝙ uidit mansatores dictorũ comitum cum suis aĩalibus pasculare in pascuis existentib. in planicie hoĩum de Condino.Et sic de possessione tpe li. cont.quę(vt dixi)debuit probari,nihil deponit,& in hoc cæteri ẽt deficiũt,q̃ de possessione solũ anterioris tpis testificantur. Præterea ẽt dictus testis ex alio nõ probat,quia deponit vidisse pascularicũ suis aĩalib.mãsatores ꝑdictos,& sic dr̃ deponere de possessione illorũ,quorũ bestiamina,& nõ de possessione comitum,cũ non dicat uidisse pasculari bestias eorum, nec illorũ noĩe,nec ad ipsorũ commodum,vnde ꝑdicti mãsatores intelligunt in dubio sua bestiamina pasculari fecisse proprio nõie, & non alieno,cum hoc ad eorum vtilitatem cederet.le. & magis. de solut.& ꝑ no.ꝑ Bart.in l.1.§.nunciatio.de ope.no.nũ. Et vbi ẽt sic actũ fuisset noĩe comitum,nihilo minus eis q̃sita non fuisset possessio, nisi sequuta fuisset ratihabitio.l.cõis seru⁹.§.fi.&
3 ibi no.de acq. pos. q̃ ratihabitio † sequi potuit & debuit dictis mansatorib. existentib. adhuc in quasi possessione pasculandi & non postea,ſm Rotã,quam refert & sequit̃ Ant.de Bu.in c. cum venissent.de res.spo.& Ale.in l.qđ meo.ĩ prin.de acq.pos. & in ↄs.110.j.vol.ꝑ l.bonorum.rem rat. hab. Item dictus testis nihil dicit de quasi possessione pasculandi in montib. neq;de incisione lignorũ,nisi ex auditu,ꝑ quã ẽt agit.Et sir̃r Ambrosius de Brixia non probat,q̃uis deponat,ꝙ eius pr̃ dum uixit, & ẽt ipse testis tanquã mansor dictorũ comitũ incidit ligna in montib.& pasculari fecit bestias suas in pascuis tã sup montib. q̃ in planitie,quia est manens,seu affictuarius dictorũ comitũ,& co
4 lonus † pro dño non est testis idoneus,ſm Spe.in ti. de teste.§. j.ver.itẽ excipitur.& Alberi.in l.ẽt.C.de test.Et qa ẽt suo testificatu ↄmodum reportaret:qm̃ tanq̃ manens comitũ hr̃et ius pasculandi & incidendi ligna,si illi obtinerẽt,ideo eius testimoniũ nõ est cõgruum sicut nec cuiuslibet alterius ĩ propria cã deponentis.l.oĩb.C.de test.& l.nullus.ff.eo.& probat ex no. per Io. An.Ant.de But.& Imo.in c.cũ nuncius.de test.vbi dñt,ꝙ si est qõ de pascuis,vel memoria.in quib.singulorũ bestiæ pascunt,
5 & singuli ligna incidunt,testimoniũ ꝑdictorũ in tali cã † nõ admittitur ꝑ uniuersitate,ꝑ d.l.oĩb.& idẽ vult Bar.ĩ l.in tm̃.§.vniuersitatis.de re.diu.& Bal.in l.parẽtes.in fi.C.de test.quẽ sequit̃ Sal.& Bal.ĩ c.3.loco.de prob.& in c.insup.de tes.& ibi ꝑ mod. & ꝑ alios in l.sed si hac.§.qui manumittitur.de in ius voc. Item ꝑdictus testis nõ est idoneus,quia sua peccata eo anno non fuit
6 ↄfessus,& sic† quia est in peccato mortali & quidẽ graui. c.oĩs vtriusq; sexus.de pęnit.& in illo perseuerauit, nõ recipitur eius testimoniũ,ut in c.testimoniũ.& ibi plene no. de test.Et ea.rõne non probat Bernardinus de Brixia sequens testis,qui sir̃r nõ fuit confessus. Nec ẽt Dñicus vaccarius testis probat, quia dũ dicit pasculari fecisse vaccas dictorum comitum super pascuis, & mulos super montib.de Condino,est in hoc singularis,ideo fidem non facit.l.vbi numerus.de testi.& not.in l.ob carmen.§. fi.eo.ti.Et dũ deponit uidisse filios Petri de Brixia uti manẽtes dictorum comitum cum suis bestijs sup mõtib.ꝑdictis,pasculãtes & incidentes ligna in nemorib.&c.ẽt probare non vr̃, tum quia filij dicti Petri examinati nihil ꝓbant,ut proxime dixi, & sic solus remanet,tũ quia nõ deponit de possessione tpe lit.cõte.sed de anteriori,& qa deponit de bestijs dictorũ manentiũ, & nõ comitũ.Itẽ ẽt nõ dicit,ꝙ in pascuis mõtiũ filij dicti Petri bestias ↄduxerint,ꝑ ea q̃ dixi ĩ ꝑcedẽtib.¶Sed dato ꝙ dicti testes ex cãis nõ repellerent, tñ ex alijs nõ ꝓbãt intẽtionẽ dictorũ comitũ.Et primò qa ex parte dictorũ hoĩũ de Cõdino vr̃ ꝓbatũ, ꝙ dicti comites nõ sũt ĩ quasi possessione pasculãdi,vel ĩcidẽdi. Et q̃uis testis,q̃ deponit sup negatiua,vt̃ qa dicat,aliquẽ nõ possedisse dicat̃ đ falso suspect⁹.c.cũ eccľa Sutrina.cũ ibi no.đ cau. pos.& ꝓpr.istud tñ ẽ verũ,qñ solũ deponit de negatiua.Sed vbi
7 ẽt deponit de affirmatiua,tũc plenè ꝓbat, † ſm Bal.no.in c.j.§. si quis ꝑ 30.si de feu.fue.ↄtr.inter do.& agn.ubi dicit,ꝙ si testis dicat,ꝙ vidit per 30.ann.Titiũ non posidere,sed Martinum,ꝙ tunc probat in oĩbus:quia quoties suppositis principijs cadentib.ĩ sensu testis,seq̃tur aliquid, qđ nõ vr̃:tñ illud inuisibile per sensum ꝓbat,all.gl.Io.Mona.in c.1.de conf.in 6.in ver.negatiua.& hoc mõ saluat gl.in l.1.§.1.de iti.actuq;.priua. & cũ Bald. trãsit Ale.in l.1.in prin.si quis ius dicen. non obtẽpe.¶ Cũ ergo plures testes reorũ numero quã sint testes agentiũ dicãt, ꝙ manentes dictorũ comitũ & alij agẽtes ꝑ illis nõ pasculauerint super pascuis & cõib.illorũ de Condino,sed illis ↄdixerint ad pasculandũ in plebe Boni.& sic quia deponũt non solũ de negatiua,sed ẽt de affirmatiua ↄria,vr̃r plenè ꝓbare, ꝙ dicti comites nõ sint in quasi possessione pasculãdi,& ꝙ dicti hoĩes de Cõdino sunt in quasi possessione libertatis:qa in hoc interdicto ille obtinet,q̃ melius de possessione ꝓbauit,& ille dr̃ melius ꝓbasse,q̃ probat ꝑ plures & meliores testes.d.l.ob carmẽ.§.fi.Et ubi ẽt ꝓbõnes essent æquales,ille q̃ ꝓbat titulũ obtinet.c.licet causam,de ꝓb.vbi plenè de hoc.& ꝑ Bar.in l.si duo.ĩ prin. vti pos. Et ꝓut de titulo illorũ de Cõdino satis dr̃ ↄstare ex statutis illorũ ↄfirmatis ꝑ Reuer.D.Epm̃ Tridentinum.Et ex hoc sequit̃,ꝙ vbi ẽt de possessiõe melius ꝓbassent dicti comites,ꝙ adhuc obtinere nõ possent: qa vbi agit̃ interdicto retinẽdæ ↄ dñm & possessorẽ,oportet,ꝙ ille,q̃ agit,alleget aduersariũ vi,vel clã possidere rõne suæ possessionis,& sufficeret simpliciter dicere,ꝙ aduersarius vi,vel clã posideat,ſm Bar.& oẽs Mod.ĩ l.si de eo.§. fi.de acq.pos.& Ale.ↄs.110.j.vol.& in ↄs.118.2.vol.& ↄs.89.5. vol.ꝙ ĩ casu nr̃o nõ reperit̃ allegatũ,vel deductũ ex parte dictorũ comitũ.Ex alio ẽt vr̃, ꝙ dicti comites obtinere non possint: qa,ut dixi ꝓximè dñium pascuorũ & mõtiũ est dictorũ hoĩum de Cõdino.Ius igitur pasculãdi, & incidẽdi ligna ꝓ necessitate prædictorũ suorũ & hoĩum habitantiũ in dictis prædijs dictis comitib.qui nõ sunt de vniuersitate dicti loci,nõ põt ↄpetere nisi iure cuiusdã seruitutis realis,iux.l.pecoris.cum seq.& l.veluti. de serui.rus.ꝑdio.vbi hr̃, ꝙ quis pt̃ hr̃e seruitutẽ iuris pascendi in pratis alienis,& ligna incidẽdi in sylua aliena.¶Quia ergo ser
8 uitus hmõi hẽt cãm discontinuam,ut probat̃ in l.foramẽ,de serui.rusti.prædio.& declarat Bar.in l.2.C.serui.& aqua.† nõ põt ꝑ illa interdictũ vti posidetis ↄpetere directũ vel vtile,ſm Bar. in l.j.in prin.ff.vti pos.& gl.q̃ ibi dicit, ꝙ ꝑ seruitutib.ẽt realib. ↄpetit,dẽt intelligi,ſm Bar.qñ hñt cãm cõtinuã. l.quoties. la 2. de serui.tit.gña.cũ concor.per eum alle. sed qñ hñt cãm discontinuam,dicit Bar.recurrendum est ad ti.de iti.actuq; pri. & ꝓ
9 batur in l.1.in prin.eo.tit.Et ꝙ remediũ † ẽt in casu nr̃o nõ potest habere locum: quia ad hoc vt competat,necesse est, ꝙ usus sit iure seruitutis ipsa facultate ad minus eo an.30.dieb. le.1.§. hoc interdicto.eod.tit.& quamuis Bar.ibi in prin.dicat, hoc solùm procedere in actib.qui solent etiam fieri per modum cuiusdam facultatis & amicitiæ,puta ire per fundum, sed unus sufficit,secundùm eum,quando non solet concedi, nisi illi, qui habent ius faciendi, puta ducere aquam per fundum alienum.l.1. §.ꝙ autem.de aq.quot.& æsti.& quamuis velit Barto.ꝙ tunc ex actu unico quæratur possessio,apparet tamen,ꝙ illum actũ fecerit eo anno,quo cępit agere,aliàs nõ cõpetit illud interdictũ, vt clarè dr̃ in d.§.ꝙ aũt. Et ideo cum in casu nr̃o non sit probatum,ꝙ eo anno, quo iudicium notum fuit,usi sint pascuis dicti cõis de Cõdino,uel suis nemorib.saltẽ semel, ↄpetere nõ põt ẽt in-

ĩterdictũ de iti.actuq; pri.vel aliud ſimile: ſicut nec interdictũ
vti poſ.ex alio capite,vl dixi.itẽ vt obtinere poſſit in illo interdi
cto de iti.actuq; pri.vel ſimili,eſt neceſſe, ꝙ actor probet ſe u-
ſum eo anno iure ſeruitutis,& dr̃ talis aĩus ꝓbari, qñ de illo ɔ-
ſtat ex aliquib. ꝓbabilib.ɔiecturis,ſm ꝙ declarat Bar.ĩ d. §. hoc
interdicto,puta ſm eũ,ſi erat fama,ꝙ ſeruitus ɔpetebat ei, qui
vſus ẽ,uel ꝑ alia uериſimilia poterat hoc cadere, de q̃b.nõ ɔſtat
ĩ caſu nr̃o. ¶ Sed ꝑmiſſis nõ ob.ɔ̃riũ de iure puto verius. Et ad
euidẽtiã ꝑmitto, ꝙ licet nemora & paſcua quo ad dñium perti
neat ad cõe & hoĩes de Cõdino, ut ad uniuerſos: nihilo minus
ad illos,vt ad ſingulos vſus,& ɔmoditas paſculorũ , & nemorũ
ſpectat,& ad ſingulorũ ɔmodũ cedit, ꝓut ex ꝓceſſu & ẽt teſtib.
vtriuſq; ꝑtis colłr.Singuli ergo hoĩes dñr hr̃e ius paſculãdi , &
10 incidẽdi † nõ q̃dẽ iure ſeruitutis realis, vel ꝑdialis : q̃a hoc mõ
licet ſolũ ꝓ exigentia ꝑdij,ſui: ſed potius ɔcedit̃ ad utilitatẽ ꝑſo
næ q̃ ꝑdij:iõ nõ dr̃ q̃ſita ſeruitus, ſed ius quoddã ꝑſonale, qđ
hẽt ſimilitudinẽ cũ vſu,vel vſufructu.d.l.veluti.de ſerui.ruſt.ꝑ-
dio.& ibi ꝑ Pa.de Ca.q̃ legit cũ d.l.pecoris.& colligitur ex no.
ꝑ gl.& Bar.in l.Mela.§.fi.de ali.& cib.leg.& ꝑ Bar. in l.fi.de ſer
ui.leg.Et iõ extincta ꝑſona ius illud finit,& ſucceſſori dictũ ius
de nouo acquirit̃ ad inſtar vſusfructus relicti,vel ꝓmiſſi alicui
& ſuis hr̃dib.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis ita.de ver.ob.Si ergo quis
exiſtens in quaſi poſseſſione dicti iuris turbaretur,vel moleſta
11 retur, † illi daretur interdictũ vti poſſidetis,ſicut dat̃ vtile exi-
ſtenti in quaſi poſſeſſione iuriſdõnis, vel iuris recipiendi ſerui
tia in quoſdam hoĩes,ſi turbetur in illa.d.c.licet cãm. & prout
vult Bar. in l. 1.ĩ prin. vti poſſi.verſ.quæro ego hẽo,&c. ¶ Nec
ob.ſm eum,ꝙ talis quaſi poſſeſſio hẽat cãm diſcõtinuã:q̃a re-
quiritur factũ hoĩs.d.l.foramẽ.q̃a ſm Bar.d.diſt.vtrũ hẽat cãm
ɔtinuã,hẽt locũ ſolũ in ſeruitutib.merè realib.q̃ debebãtur are
rei:quia cum res nõ habeat animũ,nõ põt dici quaſi poſſideri,
niſi quatenus eſt vſus de facto,ſed in iurib.q̃ debentur ꝑſonæ,
licet iſta iura reſpectu quaſi poſſeſſiõis hẽant cãm diſcõtinuã ,
tamen dicitur continua : quia põt retinèri aĩo poſſidẽtis , ideo
vſusfructus & vſus põt præſcribi. l.non iuſto.§.non mutat . &
ibi no.de vſuca.& l.fi.circa fi. C.de præſcr.lon.tem. Quia ergo
iſti comites dicũt ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuris paſculãdi , &
incidẽdi ligna ĩ ſiluis tanq̃ vicini hoĩum de Cõdino nõ dñr age
re interdicto retinẽdæ rõne quaſi poſſeſſionis ſeruitutis hñtis
cãm diſcõtinuam,pro qua interdictum vti poſſid.agẽti nõ cõ-
petit,ut dixi in præcedẽtib.ſed uti poſ. agunt & agere pñt occa
ſione quaſi poſſeſſionis iuris perſonalis ɔpetentis hoĩb.prædi
ctis:q̃m ut dixi,tanq̃ uicini illorum dñt comites,idẽ ius eis cõ-
petere,qđ dictis hoĩb.ɔpetit, & ſe turbari in quaſi poſſeſſione
illius,in qua dñt antea fuiſſe & de pñti eẽ.Et ꝙ ita ſit.ſ.ꝙ de illo
rũ quaſi poſſeſſione ɔſtet ex teſtib.probat̃.Nã primus dicit, ꝙ
ſunt an.xl.& vltra, ꝙ uidit mãſatores dictorũ comitũ cum ſuis
aĩalib.paſculare in plano hoĩum de Cõdino, &c. Quia igr̃ ſub
noĩe appellatiuo dicit mãſatores comitũ,& ſub noĩe ꝓprio pa
ſculari feciſſe,intelł̃r ꝙ hoc fecerũt tanq̃ mãſatores ꝑdictorũ,
12 & pro iure illis cõpetente† ac tanq̃ repræſentãtes dictos comi
tes.l.quacunq; rõne.cum gl.in ver. ꝓcurator.de proc.& no.gl.
in l.poſt mortẽ.§.j.qñ ex facto tuto. & ꝓbatur in l.fi.de inſt.&
in l.cum poſt.§.fi.de admi.tu.& in l.poſt dotem . ſm lectu. Dy.
ſol.ma.& ibi per Bar.& alios,& in l. 1.§.nunciatio.de oper.no.
nun.& per hoc tollitur unum , qđ ɔ̃ iſtum teſtem allegatur in
ɔ̃riũ,videlicet,ꝙ dicat̃ deponere đ actu facto ꝑ mãſatores noĩe
eorũ proprio,q̃a illud dici poſſet , qñ de illis noĩatim & ꝑ no-
mẽ ꝓpriũ loqueret̃,ſed q̃a ut dixi.de manſorib.comitum depo
nit per nomen appellatiuũ,dr̃ teſtificari de facto ab illis noĩe di
ctorum comitum & ꝓ iure illis cõpetente, ꝑ ꝑall. Et idẽ aper-
tius deponũt Ambroſius & Bernardinus de Brixia fratres & fi-
lij quondam Petri,qui dñt expreſſe,ꝙ ipſi & pater eorum tanq̃
manſatores comitum cum beſtijs paſcularunt tã in plano q̃ in
mõtib.& ꝙ ĩciderũt lignaĩ ſyluis tãq̃ vicini illorũ de Cõdino il
lis ſciẽtib.uidẽtib. & nõ ɔ̃dicẽtib.Nec Ambroſius in totũ repel-
13 lit̃,q̃a ſit affictuarius † dictorũ comitũ, q̃uis ei minus credat̃ ,
ſm Spe.in ti.de teſte.§. 1.ver.itẽ excipitur, ꝙ domeſticus,&c.&
Ale.ɔſ.32.1.vol.Nec ꝙ ex ſuo teſtificatu expectet cõmodũ , q̃a
14 hoc non eſt in cõſideratione † cũ ueniãt in ɔ̃ñtiam & principa
liter agatur de cõmodo dictorũ comitũ,ſicut dicitur de legata-
rio,qui pro teſtõ põt eſſe teſtis , licet in ɔ̃ñtiam ex illo cõmodũ
ꝑcipiat.§.legatarijs.inſt.de teſta.& no.Bar.& cõiter ſequuntur
alij,in l.qui teſtõ.in prin.de teſta.ut ibi dicit Are.& de quo per
Bal.& alios,in l.dictantib.C.eo.cum conc.de quib. ibi per mo.
& in c.inſuper.eo.ti.Et non ob.qđ no.Io.An.An.de Bu.& Im.
in c.cum nũcius.de teſt.qui allegãtur in ɔ̃riũ,q̃a in caſu ſuo res
eſt vniuerſitatis nudo noĩe,ſed vtilitas eſt ſingulorum ĩ effectu,
dr̃ ergo agi in caſu illo principł̃r de ɔmodo teſtiũ attẽto potius
effectu q̃ nudo noĩe,ꝙ non eſt in ɔ̃ſideratione.l. 2.§.ſed ſi ſint
ſui.ad Tertull.& iſta vr̃ melior rñſio q̃ alia,q̃ tradit̃ ꝑ mod. ĩ d.
c.inſuper. ſed in caſu nr̃o licet durante locatione poſſit iſte te-
ſtis ɔmodum ſentire,ea tñ finita ad comites reuertit̃ utilitas,&
de eorum intereſſe dr̃ pri.agi.Nec ẽt repellit̃ ex eo ꝙ ſit in pec
15 cato mortali in foro ciuili, quia eo iure nõ repellitur † crĩoſus
añ ſnĩam,ſm Doc.in d.c.teſtimonium.de teſt.ubi ẽt ɔcludit̃, ꝙ
in foro canonico non repellitur niſi perſeuerauerit in peccato,
& ꝑ hoc tollit̃,qđ obijcitur ɔ̃ ꝑſonã Bernardini alterius teſtis.
Et dato ꝙ non eſſent oĩno integri, ſupplet̃ tñ defectus eorum
ex perſona Dñici Vaccarij,qui cum illis conc.quia non ſolum
deponit,ꝙ ipſe cũ beſtijs comitum paſculauerit in planitie, ſed
ꝙ ẽt vidit filios Petri de Brixia cum beſtijs in paſcuis ſił̃ cũ illis
de Condino.& illis videntib.& nõ ɔ̃dicentib. & ſił̃r deponit ꝙ
ligna incidebant ſicut alij de Condino,& tanq̃ eius uicini,& ve
lut manſatores dictorũ comitũ,quia ergo iſte teſtis eſt idoneus
non ob.his q̃ ɔtra illum obijciunt̃ & probant̃,q̃ nihil ſunt,ſup-
16 plent ꝑdicti alij duo † teſtes & efficiuntur habiles,ut probatur
ex no.ꝑ gl.& Iac.Bu.in l.3.poſt prin.de teſt.ſibi hr̃,ꝙ numerus
ſupplet defectũ teſtium.& ꝑ Imo.in l.qui teſtõ.in prin. de teſt.
ubi dicit,ꝙ ſi in teſtõ ſint octo teſtes,& ſic ultra numerum ne-
ceſſariũ,inter quos duo ſint minus idonei,ꝙ illi duo reputãtur
ꝓ vno,& ſic probabit̃ teſtm̃. Accedit ẽt, ꝙ unus ex teſtib. par-
tis ɔtrariæ.ſ.Io.Frãciſcus dictorum de Condino coadiuuat di-
ctũ ꝑdictorum,dum deponit, ꝙ dictos manẽtes comitum ante
litẽ motã uidit paſculari ſuꝑ cõib.dictorũ hoĩum.& q̃uis poſt-
modũ dicat,ꝙ fuerint pignorati,in hoc vltimo deponit de audi
tu,& non probat,ut dixi.¶ Cõfirmantur ẽt ꝑdicta,q̃a multi te-
ſtes examinati ad inſtãtiã dictorũ comitum deponũt de auditu
ab antiquis,ꝙ dicti comites & eorũ manẽtes erãt ſoliti in mon
tib.malgare,ligna incidere ꝓ igne,& ꝓ fabrica , & ẽt in paſcuis
paſculari facere,& q̃uis teſtimoniũ de auditu non ſufficeret,ut
17 dictũ eſt,nihilo minus facit† aliquã ꝑſumptionẽ,ſm Are.23.q.
5.hoc iure.& Ro.ĩ l.ſi vero.§.de uiro.col.vl.ſo.ma.Et ꝑ ɔñs coa
diuuat & ſupplet probõnem aliorũ,caſu ẽt quo in aliquo defi
ceret̃,prout utiq; nõ deficiũt.Et tanto magis in hoc iudicio poſ
ſeſſorio ſufficere dẽt,q̃a ꝑ illud agit̃ de modico ꝑiudicio, cũ ſit
reparabile in petitorio.& ideo Bar.in l.1.C.quor.bo. uoluit rõ
18 ne ꝑdicta,ꝙ in † poſſeſſorio nõ requirit̃ ꝓbõ plena, ſed ſuffi-
cit unus teſtis.& in l.2.in fi.C.ubi in rẽ ac.& q̃uis in l.admonẽ-
di.de iurei.& in ex uaga.ad repri.in ver.ſummarie, uideatur alr̃
dicere,tñ ꝓ prima opin.facit,qđ voluit idẽ Bar.in l.2.§. ꝙ ſi ſit
aliqua.de præto.ſtip.& in l.ſi quis a liberis.§.ſi quis ex his.de li.
agn.r.łam,& ꝙ ubicũq; iudiciũ ſummariũ parat ꝑiudiciũ repara
bile in alio iudicio,ibi nõ requirit̃ plena probõ,ꝑ l.in l.Aquilia
ſi deletum,ad l.Aqui.& l.3.§.cã.de Carb.edi. Quia ergo ꝓbatũ
eſt abunde,ꝙ prædicti tanquã manẽtes,ſeu affictuarij,vel colo
ni fecerunt ꝑdictos actus poſſeſſorios & ꝑ plures annos illis de
Condino & alijs ſcientib.& non ɔ̃dicentib. dr̃ per illos acquiſi-
ta quaſi poſſeſſio dicti iuris ꝑdictis comitib.q̃a ꝑdicti coloni ad
huc dñr habuiſſe tacitum mandatum a dictis comitib. & fuiſſe
ꝓcuratores eorũ,vt ꝓbatur ex no.per Bar.in l.ſi filius . in fi.de
dã.inf.ubi dicit,ꝙ uſufructuarius & inquilinus ſunt procurato
19 res † dñi ẽt ad agendũ,ꝑ l.1.§.fi.de ope.no.nũn.& Rom.in d.l.
ſi filius.põderat ibi gl.fi.q̃ ſecũdũ eũ vr̃ ꝓbare, ꝙ inquilinus cẽ
ſeatur ꝓcurator,dũ vult,ꝙ negligat ſibi petere caueri de dã.ĩf.
a uicino,ꝙ tenebit̃ dño,ex qua colligit Ro.ꝙ inquilinus ꝓ ex
pedientib.ipſius rei ɔductæ vr̃ hr̃e mãdatũ tacitũ a dño.Quo er
go ad ea q̃ cõcernũt cuſtodiã rei ɔductæ & tẽdũt ad illius ɔſer
uationẽ & rerũ & ꝑſonarũ exiſtẽtiũ in illa, dr̃ inquilinus & co
lonus ꝓcurator dñi & habere tacitũ mandatũ ut ẽt colligit̃ ex
no.ꝑ Bar.& clarius ꝑ Ale.in l.in ꝓuinciali.§.fi.de ope.no. nun.
ſed quantũ ad agẽdũ diſtinguendũ eſt,ſm Pau.de Ca.& Ro.in
d.l.ſi filius,& Ale.in d.§.fi.utrũ dñs ſit pñs,& tunc agere nõ poſ
ſit,& procedat ſm eos,qđ uoluit Bar.in d.§.fi. vel ſit abſens, &
poſſit etiam tunc agere.& ita intelligat̃,qđ dicit Bar.in d.l.ſi fi-
lius.Sicut ergo ꝑ quẽlibet aliũ ꝓcuratorẽ pt dño ẽt ignorãti ac

quiri

quiri possessio.l.ea quæ ciuiliter.de acq.re.do.& l.1.§.procuratorem.de acq.pos.& in l.1.C.eo.ita ēt per prędictos potuit q̄ri, & fuit quæsita quasi possessio dicti iuris personalis dictis comitibus, quia ab eis quo ad dicuntur habuisse tacitum mandatū, cum tendat ad conseruationem & custodiam rei conductæ & personarum existentium in illa. Et vbi tanq̄ negociorum gestores comitū p̄dicta fecissent & sic sine mandato: tñ postq̄ p̄dicti habuerunt ratū, prout habuisse dñr, agendo hoc remedio possessorio fuit illis quæsita quasi possessio.d.l.seruus cōis.§.fi. de acq.pos.q ratihabitio superuenit tp̄e pgruo, cū Ambrosius filius dicti Petri adhuc sit in manso, & qui fuit de illis, q̄ noīe dictorū comitum fecit p̄dictos actus possessorios, & sic nō ob. ꝙ voluit An.de Bu.in c.cū venissent.de rest.spo.& Alex.in d.l.qđ meo.ī prin.de acq.pos.qui allegant in ꝯrium, quia posset dictū eorū hr̄e locum, q̄n tp̄e litis motæ Ambrosius desijsset esset assi-

20 ctuarius, & mandatum ēt aliqđ tacitum non habuisset. † Prętere ēt q̄n negociorum gestor desijt possidere, ꝙ possit dñs ratum hr̄e & possessionē acquirere ꝯ p̄dictos, voluit Iac. de Are. Old.& Cy.in l.si ego.de neg.ge.& Ale.in ꝯs.88.5.vol.in pe.col. vbi ēt rn̄det ad d.l.bonorū.rem ra. ha. sed circa hoc n̄ est opus laborare: q̄a, vt dixi, ex quo Petrus manso dictorū comitum vtebat pascuis & siluis tanq̄ vicinus, eius filij, saltē qui post mortē conduxerunt māsum, intelligunt habuisse a dictis comitib. tacitū mandatū, ꝙ faciant & agant vt ꝑ eorum p̄rem fieri & agi cōsueuit circa p̄dicta, ꝑ ea quæ proxime dicta sunt. Quia ergo dicti comites sunt in quasi possessione dicti iuris personalis, ut dixi, & dici non p̄t ꝙ vi, clā, vel p̄cario possideant a dictis hoīb. ex quo illis scientib. & non ꝯdicentib. est apprehēsa & acquisita. l. clā possidere.in prin.de acq.pos.& ꝓut vult ꝑ illū tex. Ale.in d. ꝯs.100.1.vol.& ante eū Bal.in l.nō ignorabit.C.ad exhib. Ac ēt q̄a ꝯstat de molestia & turbatione dictorū hoīm tā extiudicialiter, ꝓut ēt ipsi fatent & ꝓbare nitunt, q̄ ēt iudicialr̄, cū in iudicio negēt dictos comites possidere & ius hr̄e, recte agūt & agere potuerūt dicti comites interdicto retinēdę, q̄a ꝯcurrūt extrema habilia, ut traditur ꝑ Bar.in d.l.1.in prin. ff.uti pos.& ꝑ oēs in l.1.C.eo.ti. Nam & sola ꝯdictio & iudicialis turbatio est suf-

21 ficiens, ut agi posit † dicto interdicto, q̄a de turbōne satis ex hoc dr̄ ꝯstare.l.fi.si vsusf.pe.& l.si prius.cū ibi no.ꝑ Bar.de ope. no.nun.in 5.op.1.par.& no.Spe.& Io.An.in ti.de act.& peti.§. sup actionib. ver.sed nunq̄d hēt, &c. Et p̄sertim est hoc uerū, q̄n aduersarius ꝯtendit se possidere, ꝓut in casu nr̄o, ꝑm Bal. in l.non ab re.C.vñ ui.& in l.ordinarii.C.de rei uend.Imo.in d.l. si prius.& ibi ꝑ Ale.latius cum conc.ibi per eum alleg.& per eūdē in d.ꝯs.88.in 5.uo.& in ꝯsi.54.col.vl.eo.vol.Et per p̄dicta ad multa q̄ allegātur in ꝯtrarium collr̄ rn̄sio clara. Non ob.igit dū dicebatur, non esse probatum, ꝙ dicti comites essent in quasi possessione, q̄a ꝯrium est uerius, ut ꝓbatum est supius. Vbi ēt fuit rn̄sum ad ea, quæ circa hoc allegātur in oppositum. Nō ob. igr̄, ꝙ debuit probari possessio comitū tp̄e litis cōt.§.hodie. in sti.de interdict. Quia ex quo ꝯstat de quasi possessione anterio-

22 ris † tp̄is, & dicti comites alleg.in libello, ꝙ ēt de p̄nti possidēt, p̄sumuntur ēt hodie esse in quasi possessione, per ea quæ no.in l.siue possidetis.C.de ꝓb.& d.l.non ignorabit.C.ad exh.& in l. si minorem.C.de in intē.rest.mino.& per Doc.in c. cum ad sedem.de rest.spo.prout in terminis nostris vult Bal.ī d.l.1.in vl. col.C.uti pos.& Ale.in cons.54.in vl.co.5.uo. ¶ Non ob.ēt ea q̄ obiiciuntur cōtra testes comitū, q̄a ad oīa in p̄cedentib. fuit rn̄sum. Itē non ob.dum dicit, ꝑ testes partis aduersæ fuisse probatum, ꝙ dicti comites non fuerint in quasi possessione, quia hoc est falsum: q̄m p̄dicti testes ꝯrij oēs deponunt super hac negatiua de auditu auditus, & sic non probant, ut pluries dictum est s̄. Et ubi ēt super negatiua aliter q̄ de auditu deponerent, nihil tñ probarent, ꝑm Bar. in l.1.in pri.si quis ius diceti non ob. dicentes, ꝙ si testis deponat, ꝙ Titius possedit per x.an tm̄, ꝙ per illam dictionem excluditur oē aliud tp̄s, & quælibet alia persona: & sic deponit super negatiua, ideo non probat, per d. ca. cū ecclesia Sutrina.de cau.po.& propr. & cum eo transeūt alij ibi, & in locis alleg.per Ale. Nec ob.dum dicebatur, ꝙ immo probant isto casu, ex quo ēt deponunt de contraria affirmatiua, ꝑ no.per Bal.in d.c.si quis per 30. si de feud.fue.contro.inter do. & agn.quia loquitur Bal.q̄n probō affirmatiuæ est concludens

23 sicut q̄n dicit, Titius non possedit certo tp̄e, sed Meuius: † quia ex hoc de necessitate sequitur, ꝙ propō negatiua est uera: q̄m vno possidēte nō p̄ōt alius eandē re possidere.l.3.§.ex ꝯrio.de acq.pos.& sic loquitur Bal. q̄n negatiua & affirmatiua ꝯria est circa idē, & in casu quo nō datur cōcursus, ꝙ nō est in casu nostro: quia testes dn̄t primō de auditu, ꝙ comites non fuerūt in quasi possessione pasculandi, &c. Et ꝙ bestias ad pasculandum conducere viderunt & audierūt ad alium locum, & sic affirmatiua refertur ad aliud, seu diuersum locum, & ideo stant ista simul, & in cōib. de Condino pasculari fecerūt bestias, & ꝙ etiā q̄nq; alibi illas ad pasculandum conduxerint, & sic ꝙ in diuersis locis fuerint in quasi possessione pasculandi, nec etiam dn̄t nisi ex auditu, ꝙ in alio loco bestias ad pasculandum conduxerint. ¶ Circa ergo diuersa p̄nt cōcurrere duo ꝯria, ut in casu nostro, sed non circa idem, ut in casu Bal. & prout plene declarat per oēs in l.1.C.de fur. Et insuper nō ob.dum dicebatur, ꝙ cū agatur contra dn̄m, debuerunt dicti comites probare, ꝙ aduersarij possidebāt vi, vel clam respectu suæ possessionis. Quia agitur homines de Condino tanquam contra vniuersos, & ius pasculandi, &c. de cuius quasi possessione cōtenditur, nō spectat ad illos tanquam ad vniuersos, sed tanquam ad singulos, ut dictum est in præcedentib. Et sic dominium dicti iuris pasculandi, quod est diuersum & separatum a dominio rerum corporalium, iux.no.per Bar.& Doc.in l.qui vsumfructum. de ver.obl. non est cōis Condini, contra quod agitur. Præterea non est ēt probatum, ꝙ dn̄ium mōtium, & pascuorū sit dicti cōis, nec de aliquo eius titulo apparet. per statuta.n.dicti cōis non constat

24 † de dominio: quia iste non est modus acquirēdi dn̄ium, ut colligitur ex his, quæ traduntur plenē in l.cum res. C.de proba.& in l.rē quæ nobis.de acq.poss. Nec aliquid operatur confirmatio Reuer.D.Epi: quia illa intelligitur sine p̄iudicio possidentis, vel quasi.l.2.§.meritō.& §.si quis a principe.ne quid in loc. publi.& no.Bal.in terminis de confirmatione. in l.1. ff.de ꝯsti. prin. Præterea Bar.in l.si de eo.§.fi.de acq.poss.loquitur, quando dn̄s probauit ēt de sua possessione, de qua actor ēt ꝓbationes fecit. sed isto casu licet etiam esset probatum, ꝙ dicti hoīes sint in quasi possessione prædicti iuris: tñ non probauerunt, ꝙ ipsi soli & non alij possederint: q̄m p̄nt illi & etiam plures esse in possessione diuersis respectib. ꝑm Bar.in d.l.3.§.ex cōtrario.de acq.poss. Q̄n ergo respectu eiusdem iuris dominus probasset in possessione, tunc forte quod in cōtrarium allegatur, posset locum habere, sed in casu nostro secus per prædicta. Postremō non ob.dum dicitur, ꝙ interdictum uti possidetis non hēt locū pro quasi possessione seruitutis habentis causam cōtinuam, nec aliud interdictū, si eo anno non sit actor usus &c. per no.per Bar.in d.l.j.in prin.uti pos. quia in præcedentib.ad istud est responsum, videlicet, ꝙ non agitur ꝑ quasi possessione seruitutis, sed pro quasi possessione iuris p̄sonalis, pro qua cōpetit interdictū vti possi.ut per Bar.in ea.l.j.in prin. vñ ꝯcludendum vr̄, ꝙ pronunciandum sit, ut petitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis incōpetentia amplius allegari non potest, si sententia eius confirmata sit per iudicem incompetentem, a cuius confirmatione non sit appellatum.*
2 *Immunitatem habēs a collectis si postea describatur in libro soluentium, & citetur, vt soluat, debet se aliter non excusando appellare.*
3 *Repræsalias passus occasione alicuius, potest ab eo, quod soluit, repetere. quod intellige, si repræsaliæ erant iustæ, ut nu. 11.*
4 *Vniuersitas aggrauari non debet propter factum alicuius particularis.*
5 *Vniuersitas non dicitur deliquisse, nisi præcesserit tractatus collegialis.*
6 *Militibus non licet capere res rusticorum, puta pullos, panē, etc.*
7 *Militibus quomodo debeant expensæ ministrari.*
8 *Collecta non potest a ciuitate, uel uilla sibi imponi pro donando principi sine superioris authoritate.*
9 *Confirmatio non ualidat actum nullum, si ea laboret defectu potestatis, ue alio naturali.*
10 *Præceptum de soluendo factum sine causæ cognitione nō ualet.*
12 *Citatio partis an sit necessaria ad interlocutoriam sententiam.*
13 *Priuilegium de aliquid non faciendo per contrarium factum amittitur.*

CONSILIVM CVII.

VISO processu agitato inter cõia, & hoĩes Albineæ & montis Richi ex una, & cõia & hoĩes Borzani, Mozadellæ & aliorum litis consortũ ex altera, videtur prima facie dicẽdũ, ꝙ rei conuenti teneãtur & sint obligati cõtribuere ad expensas factas dictos hoĩes Albineæ & mõtis Richi militib. Hispanis, tpe quo hibernarũt apud dictos hoĩes, q̃a per ducẽ belli fuit declaratũ ꝑ suas lr̃as, ꝙ expensas contribuerent ꝓ rata oẽs illi, cõtra quos agitur, & in earũ executiõe ꝑ agentes noĩe magnificæ cõi catis Regij fuit taxatũ q̃d & q̃tũ eẽt a quolibet cõi ꝯtribuẽdũ & q̃cq̃d ab eis est gestũ fuit ẽt approbatũ ꝑ reue. D. locũteneñtẽ dictę ciuitatis, & de eius mãdato notificatũ dictis cõib. ac ꝑceptũ & mãdatũ, ꝙ ad dictas expẽsas sic taxatas conferre dẽrẽt, & per quã confirmationẽ ualidatum est, & robur assumpsit id, quod a p̃dictis gestũ est, q̃uis ẽt nullũ eẽt ex defectu ptãtis & iurisdõ-
1 nis, ꝑ no. ꝑ Inn. ĩ c. de ꝯfir. vti. vel inut. vbi † no. dicit, ꝙ si sñia sit nulla ex iudicis incõpetentia, & sit postea a iudice ꝯpetenti ꝯfirmata, & ab hac ꝯfirmatiõe nõ appellatũ, nõ poterit amplius opponi, ꝙ sit lata a iudice incõpetenti. & idẽ tenet in c. sup lr̃is. in ver. forsan. ĩ gl. de rescri. & Ang. in l. 2. in 7. fallen. si q̃s in ius vo. nõ ierit. & Ale. ĩ l. de pupillo. §. q̃ opus. de ope. no. nun. circa mediũ, ver. hoc tñ intellige, &c. Cũ ergo dicta cõia & hoĩes illorũ sint ad hoc onꝰ vocati, ad id dñr obligati, q̃uis nõ fuerint aliter citati & vocati, ex quo eis notificata fuit determinatio, taxatio & approbatio. l. Labeo, de iureiu. per quem tex. dicit Bart. ibi & sequũtur alij, de quib. ibi per Alex. ꝙ dilatio põt statui absenti, dũmõ sequat̃ notificatio. Et hoc p̃sertim verũ est, ex quo per dicta cõia nõ fuit reclamatũ, nec appellatũ noĩe dictorũ cõiũ, per
2 tex, † in l. 1. §. si q̃s tutor. ff. q̃n appel. sit. ꝑ quẽ dicit Ang. ꝙ ibi est casus in terminis, q̃ a multis ignorat̃ cõiter, ꝙ si q̃s hẽt exẽptionẽ & immunitatẽ a datijs & a collectis, & deinde scribatur in libro debẽtiũ soluere datia, collectas, & alia grauamina, ꝙ si postea citatur, vt soluat, nõ sufficit sibi priuilegiũ immunitatis allegare, excipiendo, vel excusando se, ꝙ non dẽt soluere ꝑꝑ immunitatis bñficiũ: immo incõtinẽti cũ scit se descriptũ, & per ꝯñs scit se uocatũ ad munus, appellare dẽt. & subdit Ang. ibi, tene mẽti: q̃a nescit̃ practicari, & cũ eo transeunt Mod. & Ale. in ꝯs. 136. inci. In cã & li. vertẽ. ĩ 2. vol. Cũ ergo dicti hoĩes Albineę & mõtis Richi soli expẽsas fecerint, ꝓñt ab alijs p̃dictas exigere ꝓ rata, q̃ ad illos ꝑtinebat. & hoc bñ probat̃ ex no. ꝑ Iac. d' Are.
3 in l. 2. §. itẽ si in facto. de verb. obl. vbi † ꝯcludit, ꝙ si q̃s fuit captus & exactus ꝓ repsalijs ꝯcessis ꝯ̃ ciuitatẽ occasione Titij debitoris, ꝙ ille exactus poterit repetere a Titio, q̃d ex dicta causa soluit, ꝑ illũ tex. & ꝑ l. j. de neg. gest. & idẽ tenet Bar. ĩ trac. repræsal. in j. q. vl. par. prin. Bar. & Ang. in l. nã & Seruius. ꝑ illum tex. de ne. ges. & Ang. in l. si uerò. §. cũ aũt. de his q̃ deie. vel effu. & ĩ l. fi. si famil. fur. fe. dica. & Bal. in authẽ. & oĩno. C. ne vxo. ꝓ mari. ¶ Nec ob. ꝙ culpa hoĩum de Albinea & mõtis Richi, hoc est ꝑꝑ homicidiũ aliquorũ Hispanorũ dicti milites fuerũt trãsmisi ad dicta loca, ꝯ̃ ordinationẽ prius factã. Quia de dicto homicidio, & sic de culpa nõ ꝯstat nisi ꝑ testes deponẽtes de auditu, quorũ testimoniũ nõ est sufficiẽs. l. testiũ. C. de testi. & c. tua. & ibi d. Abb. de ꝯsan. & affi. & c. licet ex quadã, de test. & no. plenè ꝑ d. Ant. & Imo. in c. tã lr̃is. eo. ti. cum ꝯcor. ¶ Et † dato ẽt, ꝙ
4 a quibusdã hoĩb. singularib. dictorũ hoĩum delictũ fuisset perpetratũ: tñ cõi & hoĩb. vt vniuersis dictorum locorum hoc nõ esset imputandũ: quia singuli differũt ab ipso cõi & ab hoĩb. vt vniuersis. l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in ius voc. & l. in tm̃. §. vniuersitatis. de re. diu. & ꝑꝑea sicut ex delicto vnius non dẽt alius particularis ꝑgrauari. c. j. de iniur. & dan. da. lib. 6. & l. si q̃s in suo. §. legis. C. de inof. test. sic ẽt nõ dẽt ex delicto unius de vniuersitate ipsa vniuersitas aggrauari. & hoc in specie probat̃ ex no. ꝑ gl. in l. sicut. §. j. q̃d cuiusq; vniuersitatis no. & hoc clarius firmat gl. in l. si ex dolo. §. sed an municipes. in ver. possit. de do. & in l. aliud. §. refertur. de re. iu. & in l. metum. §. aĩaduertendum. in uersi. collegiũ quod me. cã. & Pa. de Ca. in cons. 89. inci. In cã sfortii, &c. ubi concludit non sufficere, ꝙ probatum sit, homines unius terræ combussisse fęnum, ad hoc ut libellus contra uniuersitatẽ ꝓcedat, quia non fuit probatũ, ꝙ fecerint cõicato consi. Vñ, s̃m eũ agendũ est contra singulos, qui hoc fecerint, alle. Bar. in l. aut facta. §. fin. de pe. & ex hoc dicit Ioann. de Lig. in cle. j. de pę. defendisse apud Papã ciuitatẽ Bononiæ, ut nõ posset puniri tanq̃ rebellis, licet quibusdã obijceret̃ rebellio ẽt si oẽs de ciuitate fecissent ut singuli, & non ut corpus, ex quo
5 ad hoc non ꝑcessit tractatus collegialis. & cũ eo transit ibi Imo. & Car. in ver. ciuitas. in 2. q. & Dom. in c. fęlicis. §. fi. de pę. in 6. & idẽ tenet d. Ab. post alios, in c. dilect. el 2. de sim. & dicit Bart. in d. §. fi. ꝙ ẽt si leuato uexillo, & pulsata cãpana fuit cõmissum delictũ, non tñ dr̃ uniuersitas delinquere, si deliberatio nõ ꝑcessit. & tenet Abb. in c. in Genesi. de ele. Et ubi vniuersitas deliq̃sset & ꝑꝑ eius culpã dicti milites fuissent transmissi, adhuc tñ ex pensas ab alijs pro rata repetere posset: q̃a, ut dictũ est, fuit declaratũ & ordinatum, maximẽ ꝑ d. locũtenẽtẽ, ꝙ alia p̃dicta cõia, ꝯ̃ q̃ agit, dẽant dictã expẽsã cõferre ꝓ parte, ꝑ q̃ declõnẽ, ut dictũ est, obligãtur, ex quo ab ea nõ fuit appellatũ intra x. dies, a die notificationis & sñiæ, s̃m Ang. in d. l. 1. §. si q̃s tutor. q̃n appel. sit. Et ꝑꝑea q̃uis fuerit iniusta ex eo capite: quia dicta expẽsa processerit a culpa & facto hoĩum de Albinea, nihilo minus est imputandũ alteri parti, ex quo nõ appellauit a dicta declõne iniusta. Nec ẽt de iniustitia amplius p̃t cognosci, nec iniustitia allegari. l. j. §. itẽ cũ ꝯ̃ sacras. ff. q̃ sen. sine appel. rescin. l. j. C. de re iu. & l. ingenuũ. de sta. ho. & c. cũ inter. de re iu. nã pars non appellando vr̃ tacitẽ ꝯsentire, & ꝑꝑ hoc sñia dr̃ in rẽ iud. transire, s̃m Car. in cle. si appl̃onẽ. in j. q. de app. ꝑ ca. quo ad. de re iu. vel s̃m Imo. ibi in fi, rõ est: q̃a q̃cq̃d facit iudex p̃sumit iustũ inspecto eo, q̃d facere dẽat, & ex quo pars nõ vtit̃ aliquo remedio ad derogãdã iniustitiã, illa p̃sumptio sumit firmitatẽ, & efficitur iuris & de iure, all. gl. magna ad fi. in c. pastoralis. §. q̃a uero, de of. del. ¶ Sed p̃missis nõ ob. ꝯ̃riũ iudicio meo est de iure uerius. Nã clarũ est de iure, ꝙ vniuersitates, & hoĩes coueti nõ tenebãt̃ dictis militib. expẽsas ministrare ꝑ no. ꝑ gl. in l. neminẽ. C. de sacr. san. eccl. vbi q̃rit, an id, q̃d accipit Guardana principis. i. eius exercitus, uel societas militũ, quos ducit secũ imꝑator, iuste alie-
6 net̃ ab eis, q̃ voluit q̃rere, s̃m Doc. ibi. † & maxime Pa. de Ca. an sit licitũ dictis militib. capere res rusticorũ, puta panẽ, uinũ, pullos, & alia aĩalia ad comedendũ, & finaliter determinat ꝙ non,
7 q̃a † dẽnt illi de exercitu se p̃munire, & si q̃d deest, dẽt a cõitatib. terrarũ exigere, hoc ẽ, s̃m Sal. ꝙ a cõitatib. terrarũ dẽnt exigere anteq̃ ꝑueniatur ad grauamẽ singulorũ. l. j. §. ꝙ si nemo, q̃d cuiusq; uniuer. nom. sed ubi nihil esset in cõi, debet collecta imponi, vel si tps nõ patit̃, dẽt ab hñtib. recipi, & postea collecta imponi, ut eis satisfiat, a q̃b. receptũ est, ar. l. oẽs. la 2. C. de ope. publ. Et istud multo magis locũ hẽt in casu nr̃o, in quo isti milites sunt de exercitu regio, & hoĩes & loca, de quorũ onere, tractat̃ sũt de terris ecclesiæ. Ideo nõ possunt grauari de iure a militib. qui nõ sint ecclesię, vel q̃ nõ militãt pro illa, ar. cle. pastoralis. d' re iud. & c. ꝑ venerabilẽ. cũ ibi no. q̃ fi. sint lgei. Et ex hoc infert̃, ꝙ illa determinatio & declaratio ducis exercitus, s. ꝙ prædicti hoĩes conuenti cõtribuãt ad expensas factas, & faciẽdas per actores, non ualuit, quia illis nõ cõpetebat ius & ptãs grauandi
8 hoĩes alterius iurisdõnis. i. ecclesiæ, sed collecta † uel onus siue, q̃n imponitur pro donando principi, vel pro utilitate imperij, non põt ẽt ciuitas, vel villa sibi imponere sine authoritate supioris, secũdum Bar. in l. 1. C. de superindic. lib. 10. & in l. j. C. de mulie. & in quo lo. eo. li. & Alex. in l. 4. §. actor. de re iud. multo minus igr̃ sine lnia supioris potuit imponi d' iure istud onus ad ꝯmodũ exercitus Regij. ¶ Nec ob. ꝙ dicatur inter Papã & regem fuisse ligam, vel confederationem, quia de ea nõ constat, & ubi cũ eius p̃decessore fuisset inita, morte illius fuit extincta. l. actione. §. morte. pro soc. & inst. eo. §. morte. nec de renouatione apparet. Præterea ẽt ubi de illa constaret, non posset tñ ipse rex, & multo minus dux sui exercitus exercere iurisdõnem ĩ hoĩes terrarum ecclæ, ꝑ no. per Bar. in l. non debito. de iur. fis. ubi hoc dicit in ciuitatib. confęderatis, & ꝑ ꝯñs nõ potuit dictos homines vt militib. suis admĩstrẽt expẽsas, grauare, nec illos ꝯdemnare ad participandum de expẽsis, & hoc ultimum facere ẽt non posset, q̃uis milites ad hibernãdũ in dictis terris mittere posset. Sed expensa esset in hoĩes distribuenda authoritate, & mãdato supioris dictorũ locorũ, ut colr̃ ex no. ꝑ Sal. in d. l. neminẽ. hoc. n. ad officiũ ducis belli ñ ꝑtinet, ẽt si esset magr̃ militũ ecclesiæ. l. pe. C. de iuris. omn. iud. cum ibi no. in l. pe. C. de iud. & in l. 2. C. si a non compe. iudic. Et idem dicendum de communitate Regij, scilicet, quod dictos homines grauare non potuit ad dictum onus, quia non sunt de districtu dictæ ciuitatis, nec sub eius iuris-

iurisdõne,sed sub aliena ptãte,non valuit ẽt ꝯfirmatio locumte nentis,ꝗuis facta ẽt fuisset ex certa sciã,quia cũ nõ ualuerit ordi natio & ꝑuisio ducis exercitus,nec ẽt diuisio, & distributio di-
9 ctæ cõitatis ꝑ ṕdicta,dicta ꝯfirmatio † fit ẽt nulla,& non uali dat inualidũ ex defectu iurisdõnis & ptãtis,vt probat ex no.per Spec.in ti.de leg. §.nunc oñdendum.uers. 18.vbi no.dicit, ꝙ cła supplentes defectũ,&c.refert solum ad solennitates iuris, nõ ãt supplet defectum inhabilitatis personarum,vel alium defectum nãlẽ.& cum eo transit Ant. de Bu.Imo.& Abb .in c.1. de trans. Idem ergo & in ꝯfirmatione,de qua agitur,dicẽdum est,ut.s.nõ ualidet id,super quo interponitur ex defectu ptãtis ꝑsonarum, & citõnis,& sic ex defectu naturali.d.cle.pastora. & ita in termi nis vult Rot.ꝯcl.23.inc.Papa confirmando,&c.in nouis.vbi ꝯ-cludit,ꝙ Papa confirmando ex certa sciã quãdam dimẽbratio-nem factam per legatum inserendo totum tenorẽ dimẽbratio-nis,& supplendo oẽm defectũ,ita demũ vr̃ suppleuisse oẽm de fectũ solennitatis,& substantialis,uidelicet ptãtẽ legati dimem brãtis,qñ facta fuit cõfirmatio cũ cãæ cognitione,& ita,ꝭm Ro tã debet intelligi dictum Im. in d.ca.1.de ꝯfirm. vti.vel inuti.& dicit hoc,esse de mente Inn.& subdit,ꝙ hoc expresse vult Spec. in loco ṗall.& ita ẽt do.Abb.in d.c.1.intelligit Inn.ibi dũ refert eius verba.Cũ ergo in casu nr̃o facta fuerit cõfirmatio sine cita tione,& sic sine cãæ cognitione.l.in cãæ §.cã cognita.de mino. & no.Bar.in l.prolatã.C.de sen.nõ ualidat ĩualidũ, & nihil ope ratur:& ꝙ in ꝯfirmatione actus nulli requirat citatio,est casus in l.adoptio non iure facta,de adop.cũ l.sequ. & maxime qñ infe-rior a principe ꝯfirmat,qui non põt supplere defectũ ꝯmissum in actu,ꝭm Abb.in d.c.1.de transa.arg.no.in c.fi.de hære.lib.6. Nec potuit omitti citatio ṕtextu consuetudinis,q̃a non põt tol li ꝯsuetudine,sicut nec per principem.cle.pastoralis.§.cæterum. de re iu.no.gl.& Bal.in l.fi.C.de legi.& Abb.in c.cũ olim. de re iud.& plene Are.in cons.165.col.13.uers.circa ꝭm,&c. nõ ua-let ẽt dicta determinatio ducis exercitus,nec distributio, siue di uisio expensarum,neq; cõfirmatio in fauorem hoĩum,& mon ris Richi ex alio,uidelicet quia ad instantiam eorum non repe rit̃ facta,imo vtraq; parte absente,sicut dicimus,ꝙ sñia lata vtra que parte absente ualere nõ ṗt,q̃a ex hoc apparet,ꝙ lata fuit ali quo nõ petẽte,uel instãte,ut no.gl.in l.properandũ.in princ.C. de iud.in uer.triennij.& in §.& si quidẽ.in uer.Inĩa. & ibi ẽt per
10 Alex.in 1.no.¶ Nõ † valuit ẽt ṗceptũ uicegerentis de soluẽdo q̃a non ṗcessit cãæ cognitio.l.1.C.de exec.rei iud.& ibi ꝑ Bar. no. Pau.de Cas.& Ale.in l.de pupillo.§.meminisse.de ope. not. nun.& probat in l.interlocutio.& l.programma.C.commi.uel epist.& ex no.per Ale.post Inn.in l.filiusfami.§.diui.de l.j.cum conc.de quib.ibi. Et ex his sequitur,ꝙ dictis agentib. nõ fuit q̃-sita aliqua actio ex aliquo actu ṕdicto,cũ non ualeat. ¶ Nec ẽt ex hoc ꝙ soluerint,& fecerint expensas ꝑ reis cõuẽtis ꝯpetere ṗt actio negociorum gestorũ,quia ex quo ad illas non erãt ob ligati de iure cõi,nec ẽt ex ordinatione,diuisione,ac ꝯfirmatio-ne ṕdictorũ negocium non põt dici vtiliter gestũ. Et ꝑ hoc est
11 ẽt determinatio Bal.ĩ d.l.nã & Seruius.de neg.gest.vbi † cõclu dit,ꝙ licet,vt superius ẽt retuli,captus & exactus occasione rep saliarũ concessarum ꝯ ciuitatem ꝑꝑ debitorẽ priuatũ , puta Ti tium,possit à Titio repetere id,qđ soluit,hoc tñ est verũ,si rep saliæ fuerunt iustæ.Secus aũt si fuissẽt cõcessæ iniuste,ꝑ l.si per imprudentiã.de euict.& idẽ tenet Bal.Pe.de Anch. Pau. de Ca. & Ale.in d.l.2.§.item si in facto.de uer.obl.Et ideo in casu nr̃o, cum iniuste,& nulliter rei cõuenti sint condẽnati ad dictas ex-pensas,alij,qui eas soluerunt,ab illis repetere non pñt.Et tanto magis dr̃ iniusta dicta determinatio,& oĩa q̃ depẽdẽt ab illa, ex quo culpa hoĩum de Albinea id munus est auctũ.l.si merces. §. culpæ.& ibi no.ff.loca.& no. Bar.in l.pe.in prin.sol.ma.in l.co-tem.§.qui maximos.de publ.cum conc.¶ Nec obst.all.in ꝯrium & primo dũ dicebatur,ꝙ rei erãt pro rata obligati ad dictas ex pensas ex determinatione ducis belli,diuisione & confirmatio ne locumtenentis: quia,ut dictũ est,determinatio ducis & diui sio non ualuit ex defectu ptãtis & iurisdõnis, & pñr ẽt non ua-luit confirmatio facta sine cãę cognitione,hoc est citatione,per not.per do.de Rota in dicta decisi.230. qui respondent ad no. per Inn.in d.c.1.de cõfirm.uti. uel inut.qui allegatur in ꝯrium cum alijs conc.ꝙ loquitur,qñ confirmatio fuit facta parte cita
12 ta & cã cognita.¶ Nec † ob.dum dicebatur,ꝙ non fuit necessa ria citatio, ex quo sequuta fuit notificatio, per Barto. in l.La-beo.de iurei.q̃a loquit̃ Bar.de interlocutoria,ex qua pars nõ læ ditur,uel parũ lædi põt,sicut est assignatio dilationis,quo casu partis citatio non est necessaria.l.sed si interpellatur.§.j.de arb. & l.diem proferre.in prin.& ibi no.eo.ti. Sed qñ per interlocu toriam pars non parum læditur:tunc causæ cognitio, & partis citatio dẽt ṗcedere,& nõ sufficit,ꝙ sequatur notificatio.l.a pro cedente.C.de dilatio.& no Bar.in l.nec quicquã. §.ubi decretũ. post Iac.Bu.de of.procõs.& leg.& in l.cõsentaneum. C. qũo & qñ iud.& idẽ sentit ẽt Bar.in l.qđ iussit.de re iud. cum concor. de quib.ibi plene ꝑ Alex.qui dicit hanc opi.esse cõmu. Siue er-go in casu nr̃o dicat,ꝙ ꝯfirmatio & alia,q̃ præcedunt, sit inter-locutoria,& debuit citatio ṗcedẽte,cũ agat de magno ṗiudicio partis:q̃a ꝯtinet dari,vel fieri,ꝭm Bar.ĩ d.§.vbi decretũ.Et idem multo magis si esset diffinitiua.l.de vnoquoq;.ĩ prin.de re iud. & l.ad peremptoriũ.de iud.& ꝑ Bar.vbi s̃. ¶ Non ob. ẽt dũ di-cebatur,ꝙ dicta ꝯfirmatio & ea q̃ ṗcedunt ṗiudicãt,ex quo ṕdi cti ad munera vocati non appellauerunt intra decem dies a die sñiæ,per l.1.§.si quis tutor.cũ ibi no.per Ang.ff.qñ appel.sit:q̃a hoc locum hẽt in illo, q̃ hẽt immunitatem ex priuilegio . Si de-scribatur in libro soluere debentiũ, & ille sciat, & nõ appellet, illud ṕdit,non quidẽ immediate ex illa descriptione,sed ex pro pria uolũtate,& ex ꝑprio facto,qm̃ ille qui scit & nõ reclamat, isto casu vr̃ approbare illud factũ.Et sic ex tacita eius volunta-te dr̃ descriptus,uel ad munera vocatus,ꝙ patet:quia ẽt si nõ ap pellaret,si tñ ꝯstaret,ꝙ nõ ꝯsentit,vt q̃a ꝑtestet, ꝙ ꝑ hoc inten dit renũciare priuilegio,illud nõ perderet ꝭm Bart. in l.j. C.de his qui spon.mune.lib. 12.& Abb.in d.c.cũ accessissent.de con stit.vbi dñt,ꝙ si sponte quis soluat collectas,cũ ꝑtestatione,ꝙ nõ intẽdit renũciare priuilegio immunitatis, ꝙ mediante tali
13 ꝑtestatione illud ꝯseruat.Iõ priuilegiũ tale ṕditur: q̃a † ꝑ ꝯriũ factũ priuilegio ꝯcesso ad aliq̃d nõ faciẽdũ,amittit priuilegiũ. c.cũ accessissẽt.& ibi no.gl.& oẽs,de ꝯst.& l.2.C.de iure domi. impetran.& no.Io.An.ĩ regula,accessoriũ.de reg.iu.in 6.ĩ Mer curia.& ad hoc ꝑꝯcordãti Fel.ĩ d.c.cũ accessissẽt.in 3.rña, alle. Ang.ĩ d.§.si q̃s tutor.Sed nos loquimur,qñ q̃s ꝯdẽnat ad id, ad qđ nõ tenebat de iure cõi,vt colr̃ ꝑ ṕdicta. Iõ ꝯdẽnatus & gra uatus ẽt superueniente sciã nõ vr̃ cõsentire. l.filiusf.§. inuitus. de procura.& no.Bar.in l.quæ dotis.sol.mat. Secus aũt qñ agit̃ de omissione priuilegij, quod tollitur facilius q̃ ius cõmune.l. eius militis.§.militia missus.de testa.mil. ¶Non ob.insuper, qđ no.Bar.& Ang.in d.l.nã & Seruius. de ne.gest.cũ ꝯcor.dum con cludunt,ꝙ exactus pro repsalijs põt repetere a tertio, cuius oc casione fuerũt cõcessæ,q̃a id verũ est,si rite & recte fuerũt ꝯces sę,secus est si iniuste & nulliter,sicut in casu nr̃o,ꝭm Bal.in d. l. nã & Seruius.& Bal.& alios in d.§.itẽ in facto . Nec obs.ꝙ uni-uersitas Albineæ non deliquerit,ẽt si aliqui particulares delictũ cõmisissent,ꝑ no.per Bar.in l.aut facta.§.fi. de pę. quia q̃uis ita sit,satis est,ꝙ alia cõia non tenentur ad expẽsas , quas coactus fuit subire cõe Albincę,& montis Richi, nec de iure cõi,nec ex declaratione ducis belli,nec ẽt ex cõfirmatione locũtenentis,ut supius dixi.Præterea q̃uis culpa illorũ singulorũ non dẽat no-cere cõi ipsorũ,multo minus dẽt ẽt nocere alijs cõitatib.cõuen tis & contra quas agitur. Nec postremo obst.ꝙ talis iniustitia declarationis dicti ducis & confirmationis locumtenentis non possit allegari,ex quo non fuit appellatum intra legitimum tẽ-pus,per not. in d.§. si quis tutor.quia cũ fuerit nulla,appellatio non est necessaria,ꝑ totum ti.quæ senten.sine appe.rescin.& l. si expressim.in prin.de appell.& ad d.§.si quis tutor. cũ ibi no. per Ang.fuit responsum.Et propterea concludo fuisse,male iu dicatum,& bene appellatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi consensus fundationi,& dationi ecclesiæ ex tẽporis diu turnitate,& quasi possessione præsentandi diuturnitas interue nisse præsumitur.*

2 *Donatio iuris patronatus non ualet,nisi interueniat in ea consen sus episcopi, quem sufficit sequi actum donationis. ut nu.6.*

3 *Consensus est de forma actus,quando debet interuenire per modũ authoritatis,sicut, quando interueniret per modum superiorita tis uel ad integrandam personam.*

4 *Donatio iuris patronatus non præiudicat alijs,puta agnatis uoca tis post donantem.*

5 *Ius patronatus absque traditione transferri potest in alium per donationem.*
7 *Incontinenti fieri dicitur, quod fit ante actum perfectum, & consumatum.*
8 *Actus interpretari debet, ut potius ualeat quàm pereat.*
9 *Ex stipulatione notarij ius absenti donatario acquiritur, maximè si iuramentum a donante sit præstitum.*
10 *Hæredum masculorum appellatione, descendentes tantum veniunt.*
11 *Hæres contra factum defuncti venire non potest.*
12 *Ius patronatus relictum hæredibus masculis si alienetur per primum hæredem præiudicatur cęteris, declarando vt hic.*

CONSILIVM CVIII.

IN causa & lite vertente inter D. Io. Baptistam ex
vna, & D.Ludouicum de Zanigerijs ex altera, vr̃
prima facie dicendũ, dictũ D.Ludouicũ hr̃e me-
liora, & potiora iura in bñficio, de quo est ɔtẽtio.
¶ Nam ipse dr̃ institutus ab ordinario ad ꝓsenta-
tionẽ illorum, de quorũ iure patronatus, & fundatione, & do-
tatione ɔstare vr̃, maximè ex testõ donãtis. Et q̃uis hoc factum
non appareat expressè de ɔsensu epi, q. est necessarius, ꝼm Ho
1 stien. Io. And. & alios in c. a nobis. de iure patr. Ex † diuturnita-
te tñ tpis & ex quasi possessione pñtandi diuturna ꝓsumit̃ con
sensus necessarius interuenisse, & omnia fuisse solẽniter acta,
ut probatur quasi in specie ex no. ꝑ Archi. in c. nemo. de conse.
dist. 1. ubi dicit, ꝙ si locus iãdiu est in forma ecclesiæ, & ibi per
sacerdotes publicè celebretur, ꝓsumitur ædificatus authoritate
epi, licet nõ appareat. & cũ eo transit Rom. in l. sciendũ, de ver.
oblig. facit, qđ no. Inno. in c. illud. de præsump. dicens præsumi
canonicam institutionẽ, de qua nõ apparet ex antiquitate tem
poris, & idẽ dicit Bald. de clerico non habẽte titulum in l. si fi-
lius. C. de peti. hære. & in l. siue possidetis. C. de proba. & Imol.
in c. ex frequentibus. de institu. & Pet. de Anch. in repeti. c. 1. de
regu. iur. in 6. & dicit Abb. in c. querelam. de elec. col. 3. & utile
est uendicanti ius patronatus, ꝙ non fundet se in mera ꝓscri-
ptione, sed alleget, ius pr̃onatus, & ad illud ꝓsumendũ alleget,
& ꝓbet plures pñtationes, & cursum tpis ꝑ ea quæ hñr in l.
cum de in rẽ verso. de vsur. & ꝑ Io. And. in c. vnico, de iur. patr.
lib. 6. faciunt etiã no. ꝑ Host. Io. And. in c. Alb. de testi. dum vo-
lunt, ꝙ ex diuturnitate tpis præsumatur solẽnitas debita, & fa-
cit l. qui in aliena. post prin. de acq. hær. & ibi no. ꝑ oẽs, & Doc.
in c. ea noscitur. de his quæ fiunt a præla. sine ɔsen. Cap. ꝑ Rom.
latè in d. l. sciẽdum. & latissimè ꝑ Mod. in c. sicut, de re iudi. ubi
hoc prosequuntur per alia plura similia exempla, de quibus in
locis allegatis per eos, quas aliter non refero. Eo ergo ipso ꝙ
constat illos, qui pñtauerunt D. Ludouicum esse de agnatione
testatoris, uidet̃ fundata intentio pñtati, qa cum uoluerit testa-
tor, ꝙ Ioannes de Zanigerijs esset patronus, & hæredes sui ltĩ-
mi masculi, appellatione hæredis ltĩmi non tm̃ uenit descẽdẽs,
sed ẽt quilibet trãsuersalis successurus ab intestato, ꝼm Ale. in l.
ex facto. §. fi. ad Trebellia. ꝑ l. 3. §. de illo. cũ ibi no. per Bar. ff. ꝓ
soc. & eo ipso ꝙ quis est de agnatione, & allegat se ꝓximiorẽ,
hoc præsumitur, nisi ɔ̃riũ probetur, ꝼm Raph. & Alex. in l. is po
test. de acq. here. Nec obstare uidetur donatio facta per patro-
nos Franchino de Bonzagnis de dicto iure patronatus ex plu-
2 rib. & primo: qa uidetur, ꝙ dicta donatio † sit nulla tanq̃ facta
sit sine cõsensu epi. c. illud, & c. ꝑ pea. de iure patr. & c. vnico. eo.
ti. lib. 6. qui debuit adhibere tpe donationis, uel incõtinenti añ,
uel post. Nec sufficit ꝙ fuerit adhibita ex interuallo, ut late con
cludit & probat D. Abb. in disputa. incip. Augerio. vbi dicit etiã
hoc esse de mẽte Io. And. in c. cum ꝼm. de iure patro. dum vult
ꝙ si ius patronatus leget̃, quòd seq. possit ɔsensus episcopi post
mortem testatoris fauore vltimæ uoluntatis. Si ita est, ergo ubi
transfert in aliũ titulo donationis inter uiuos, debet adhiberi ĩ
ipso actu, & rñdet do. Abb. oĩbus rõnibus dñorũ de Rota, tenẽ
tiũ ɔ̃riũ, ut ibi ꝑ eũ. Et probatur, ꝼm eũ, ex no. per In. & do. An.
in c. cũ consuetudinis. de consue. cũ quo transeunt ẽt mod. in l.
3 si qs mihi bona. §. iussum. de acq. hær. vbi † dñt, ꝙ cõsẽsus est for
ma, qñ debet interuenire per modum authoritatis. Sicut qñ re-
quiritur a superiore ad integrandã personã, uel rõne cuiusdam
superioritatis, & non ex causa interesse proprij, & ꝼm do. An. ta
lis est consensus requisitus in alienatione rerũ ecclesiæ, sed ubi
exigitur a superiore occasione sui ꝑiudicij principl̃r, tunc non
est de forma. ideo põt sequi actũ, quia tunc per modũ authori-
tatis non exigitur, sed simplicis consensus, etiam si de authorita
te faciat mentionẽ: quia exponitur pro consensu. c. cura. de iure
patro. qui tex. loquitur de trãslatione & donatione ecclesiæ, &
non de donatione iuris patronatus, quæ translatio de uno in
alium spectat principaliter ad epm, quia proprietas ecclesiæ est
epi, & non laici ædificantis, ideo in donatione tali facta a laico
sufficit, ꝙ consensus episcopi suꝑueniat, vt ibi. Cum ergo in do
natione iuris patronatus agatur de pręiudicio donantis & eccle
siæ inferioris, nõ aũt epi, ad quẽ non pertinet translatio dicti iu
ris, ꝙ patet: qa ꝑ laicũ põt transferri in ecclesiã sine consensu
epi, vt no. in d. c. illud. & in d. c. 1. de iure patr. lib. 6. & non esset,
si de iure epi ageretur. Ideo consensus superioris debet interue-
nire per modum authoritatis, & sic non sufficit, ꝙ interueniat
ex interuallo. Sicut contingit in alienatione rei ecclesiasticæ ea-
dẽ ratione: & responsio colligitur ad d. c. cura. cũ ibi no. ꝑ Abb.
& in c. suggestũ. eodem titulo: quia loquitur in terminis illorũ
iuriũ, in quib. ponitur casus diuersus hñs diuersam rõnem, ꝓut
etiam fatetur Abb. in d. dispu. ¶ Secundo nõ vr̃ obstare dicta do
natio: quia facta fuit. l. abñti, cui nõ põt fieri. l. abñti. in prin. de
do. & licet notarius ꝓ abñte stipulatus, tñ ei nõ q̃rit̃, nisi ratiha
bitio sequat̃, ut no. in l. si ego. de neg. gest. ꝑ Bar. & Bald. in l. nec
ei. §. eorum. de adoptio. de qua ratihabitione nõ ɔstat, nisi quia
filius donatarij procuratorio noĩe pr̃is petiit ɔfirmationẽ ab ip
so, de cuius mãdato ẽt nõ cõstat, & oportet esse spãle ad hoc, aľs
induceret̃ ratihabitio. ¶ Tertio ẽt ad dictã donationẽ rñdet̃, qm̃
4 † illa potuit ꝑiudicare solũ ipsi donanti, dũ vixit, & non alijs ag
natis, q. sunt ad dictũ ius pr̃onatus uocati ꝑ ipsum testatorem,
iõ resoluto iure authoris, resoluitur ius acceptoris. l. lex vectiga
li. de pigno. sicut uidemus in feudo, uel emphyteusi alienata de
lnĩa & cõsensu dñi. Nã alienatio tũc ualet solũ in uita alienãtis,
& post eius mortẽ resoluit̃, qa alijs ꝑiudicari nõ potuit. c. 1. de
alic. feu. & per Alex. cons. 106. Et in terminis hoc ẽt sentit aperte
Abb. in c. cũ ꝼm. de iu. pat. dũ dicit ꝙ ius pr̃onatus trãsit ad quo
scunque hr̃des, ẽt ex̃neos, quia si soli filij succederẽt, non posset
pr̃onus trãsferre in aliam ꝑsonã cũ vniuersitate, nec posset do-
nare, cuius ɔ̃riũ ibi dr̃: & in d. c. illud. Et sic ꝓsupponit, ꝙ ubi ad
ex̃neos ñ trãsit, sed ad descẽdẽtes tm̃, uel agnatos solũ, ꝓut ɔtin
git ĩ casu nr̃o ex dispõe testõris, ꝙ tũc ꝑ donõnẽ factã ab illo ad
quẽ ꝑuenit ius pr̃onatus, nõ ꝑiudicet̃ alijs vocatis post eũ, & fa
cit in arg. l. fi. §. sin aũt sub ɔdõne. C. cõm. de lega. ¶ Sed ꝓmissis ñ
obst. ɔ̃riã sententiam de iure arbitror ueriorẽ. Et ꝓsuppono, ꝙ
Papa derogauit iuri patronatus, & iuri pñtandi, dummodo nõ
cõpetat ex fundatione, uel dotatione. Et q̃uis ab initio ex dictis
causis ius patronat⁹ cõpeteret illis de Zanigerijs, tñ ex donatio
5 ne ꝓdicta in alios fuit oẽ ius translatũ, ꝙ † fieri potuit. d. c. illud
& c. vnico. de iure patro. in 6. ex qua donatione ẽt absq; aliqua
traditione vel quasi, potuit dictũ ius transferri, sicut ex solo titu
lo ius transfertur in spiritualibus. c. ex ore. de his quæ fi. a maio.
par. cap. c. proposuit. de concessio. ꝓb. & c. cum inter, de elect. &
ꝑ Card. in cle. 2. §. j. de concessio. ꝓb. in 8. q. ꝑ c. j. de reg. iur. in 6.
qa ius patronatus est annexũ spũali. c. quanto. de iud. & de cõ-
nexis idẽ est iudicandũ, ut ibi. & in c. trãslato. de const. & ad ꝓ-
positũ nr̃m ꝑ Abb. in d. c. q̃relã. de elec. & in dicta disputa. Au-
gerio. Stat ergo sola uis in rñdendo ad ea, q. obijciuntur ɔ̃ dictã
donationẽ. ¶ Et in primis non obs. quòd sit, seu ꝙ dicat̃ nulla ex
defectu formæ, & eo ꝙ consensus epi fuit adhibitus ex interual
6 lo, q. debuit præstari in ipso actu, uel parũ ante, uel post. Quia †
primo hoc põt negari, & ɔ̃riũ voluit Rota decisio. 873. inc. Qui
dam laicus. in antiquis. Et tenendo istam opinio. põt ad allega-
ta in ɔ̃riũ ꝑ Abb. rñderi. Non obst. igitur illa rõ, q. est potissima,
s. ꝙ consensus exigitur isto casu ꝑ modum authoritatis: cum nõ
agatur de pręiudicio epi cõsentiẽtis, sed solius patroni donãtis,
iuxta not. ꝑ Do. Anto. in c. cum consuetudinis. de consue. Quia
quamuis ita sit, scilicet ꝙ agatur de transferendo iure tm̃ ipsius
patroni, & nõ epi nihilominus speciali ratione hoc casu consen
sus iste exigitur per modum simplicis cõsensus, & non per mo
dum authoritatis. Qm̃ quando laicus donat ecclesię, sufficit, ꝙ
cõsensus episcopi ex post ẽt ex interuallo superueniat, quia trã
slatio ad eum & institutio de iure pertinet, & non ad laicum,
quia ius, quod trãsfertur est merè spũale. d. c. cura. de iure patr.

&

& per D.Ant.in d.c.cum consuetudinis.Sicut ergo ad translationem ecclesię,& dicti iuris sufficit consensus superueniēs,ita ēt sufficere dēt in translatione iuris p̄ronatus, quod ordinatur ad spūalitatem,i.ad institutionem,quæ sequi nō pōt sine p̄ntatione præcedenti, ideo ex hoc dr̄ ius patronatus annexum spirituali,f̄m Abb. in d.c.quanto,& beatum Thomam.2.q.1.ar.4. vbi dicit . quòd annexum spūali potest intelligi duobus modis, primo, quia dependeat a spūali.scd̄ò,q̄a ordinetur ad spūale,sicut est ius patronatus.Quia ergo de connexis est idem ius,ut dixi sicut in translatione ecclesiæ,& iuris spūalis sufficit cōsensus episcopi ex interuallo superueniens.Sic ēt sufficere dēt & multo magis in translatione iuris patronatus, quod est annexum spūali,ut p̄bat̄ ex no.per Bar.in l.is qui hæres.§.fi.de acq.hær. ubi rn̄dendo ad l.si filius.de inof.test.dicit,q̄ sicut ius quærendi,puta adeundi non q̄rit̄ patri per filium,ut ibi, multo minus ēt q̄rit̄ ei illud,quod est pręparatorium illius iuris,ut est querela inofficiosi testamēti.d.l.si filius:& facit.l.q̄ patri.de acq.hær. ubi probatur,f̄m Bart.& Doct.q̄ rōne connexitatis & unionis substitutio pupillaris assumit naturam iuris accrescendi.Et p̄p hanc rōnem locum non hēt doctri.d.Ant.in d.c. cum consuetudinis.¶ Non obst.ēt alia rō Abb. in dicta disputa. dicentis, q̄ donatio facta sine consensu episcopi est nulla ab initio quo ad donantem,adeo q̄ ipse pōt contrauenire,c.preterea.de iure patro.ubi dicit̄,q̄ nullam vim obtinet.allegat ad hoc.d.c. illud.& d.c.1.eo.tit.in 6. ubi p̄batur,q̄ nullius est authoritatis. Si ergo ab initio non ualet, ergo non reconualidatur p̄ superuenientē consensum,f̄m Inn. in d.c.cū consuetudinis ,& per no.in c.auditis.de ele.& p̄ Bar.in l.j.de leg.3.Rn̄detur,q̄ ꝯsensus in hm̄oi donatione non req̄ritur p̄ modū authoritatis,vel solennitatis, q̄a tūc ꝯriū hēret locū , sed req̄ritur p̄ modū simplicis cōsensus p̄p cōnexitatē,quam hēt dicta donatio cum translatione iuris spūalis.ut dixi,quia ergo donatio est ab initio nulla,solū ex defectu simplicis consensus,conualidatur p̄ ꝯsensum superueniētē,f̄m Inn.in c.prudentiam.in prin.de offi.deleg. & p̄batur in l.licet.cū ibi no.de iudi.& p̄ Imo.& Ale.in d.l.si q̄s mihi bona. §.iussum.de acq.hær.ubi Ale.ad hoc allegat.d.c.cura.sed alio casu,s.q̄n exigitur p̄ modū authoritatis uel solennitatis, actus est nullus ex alia cā.quam ex defectu simplicis consensus,iō actus non ꝯualidatur.si superueniat ex interuallo,f̄m Doct.in dictis locis.Nec videtur ēt ob.authoritas Io.And.in d.c.cū f̄m,quia ipse loquitur, quādo cōsensus epī superuenit post mortē testatoris,& sic postq̄ ius erat q̄situm hæredi,quo casu fauore ultimæ voluntatis sufficit,q̄ forte non sufficeret,si cōsentiret ep̄s post mortē donantis,& in hoc sentit ꝯ decis.Rotæ, sed q̄n consentit in uita non facit dr̄ia Io.An.inter donantē & legātē.Et iō sicut pōt in uita legātis ep̄s consentire ēt ex interuallo , ut ipse p̄supponit,idē ēt sentit in dōne,sed dato ēt q̄ opi.Abb.esset uera.Et sic q̄ req̄reretur cōsensus epi p̄ modum solennitatis , adhuc tn̄ dico,q̄ in casu nostro ualeret donatio. Nam ista donatio q̄uis transtulerit ius in donatarium absentē anteq̄ habuisset ratum p̄ ea,q̄ dicent paulo post,nihilo min⁹ ius erat q̄sitū reuocabiliter quia poterat nolle hēre ratum,& sibi non acquiri,no.in l.si ego de neg.gest.p̄ Bar.& Bal.in d.l.nec ei.§.1.de adoptio.Et iō hoc respectu dici pōt,q̄ an̄ ratihabitionem donatio non erat perfecta,arg.l.non vr̄.cū gl.de don.cau.mort. Si ergo consensus epi

7 superuenit an̄ ratihabitionem,satis est,q̄a † qd̄ fit ante actū perfectū & ꝯfirmatum,dr̄ fieri incontinenti:f̄m Bar.in l.in bonę fidei.C.de pact.l.conuen.p̄ illum tex.C.de fide instr.ubi dicit , q̄ pactū dicit̄ apponi incontinenti post ꝯctū,uel dicit̄ inesse ꝯctui q̄n fit,anteq̄ ꝯtractus habeat̄ p̄ p̄fecto & absoluto . Et si dicat q̄ ratihabitio p̄cesit confirmationē,q̄ p̄bat̄ ex mandato facto p̄ donatariū filio ad petendum confirmationem. quasi q̄ eo ipso q̄ hoc mandat,videtur habuisse ratum,arg.l.Paulus rn̄dit p̄ p̄curatorē,cū ibi no. p̄ Bar.& Doct.ff.de acq.hæred.Ad istud respondet̄,q̄ de mandato filii non constat,quia non p̄batur ex uerbis narratiuis instr̄i,p̄ ea q̄ hn̄tur in aut.si quis in aliquo. C. de eden.Et ubi de illo constaret deberet esse speciale ad hoc, ut

8 p̄ illud ratihabitio induceretur.Nec † ēt p̄ speciale mādatū uideretur tūc habuisse ratū,sed demū sequuta confirmatione, q̄ dēt p̄cedere,f̄m opi.Abb. & ita interpretādū,ut actus ualeat potius q̄ p̄eat.l.quoties,de uer.ob. p̄ut piret,f̄m eādem opi.si ratihabitio diceret̄ p̄cesisse ex interuallo p̄ꝯstōnē p̄curatoris ad petēdū ꝯfirmationē donationis,& bn̄ facit.l.cū i testō.§.j.d̄ hę.

inst.p̄ quē dicūt ibi Cyn.Bal.& Imo.q̄ si reperiuntur plura instrumenta successiue scripta,q̄ p̄sumi dēt illud p̄cessisse,ex quo resultat ualiditas actus,nō attēto ordine literæ.Ex quo inferūt q̄ si pręcedit instrumentum donationis factæ filio in potestate per patrem,& sequatur instrumentū emācipationis , q̄ ꝯuerso ordine literæ p̄sumitur,q̄ emācipatio p̄cesserit, q̄a alias donatio nō ualeret.l.2.C.de inof.dona.Nō ob.secundo,dum diceba tur ꝯ dictā donōnē,q̄ non habeat effectū,ex quo nō ꝯstabat d̄

9 ratihabitione donatarij.p̄ no.in d.l.si ego.Quia † rn̄det̄,q̄ immo ius fuit ipso iure q̄situ ab̄nti ex stipulatiōe notarij.l.2.& ibi plene p̄ Bar.de stip.seruo.& in d.l.nec ei.§.1.& ibi ēt p̄ Bal.& ē cōis opi.f̄m Ale.post Bar.i l.stipulatio.§.si stipuler.de ver.obl. ac ēt fuit quęsitū dictū ius ex stipulatione filij stipulātis p̄ patre absente & ignorante.l.si seruus vetante.de verb. obl.l. etiā inuitis.de acq.re.do.vbi dr̄,q̄ dn̄o ēt inuito quæritur p̄ seruū , & qd̄ dicit̄ in seruo locū ēt habet in filio in potestate.instit. per quas perso.no.acq.ī prin. Si ergo acquirit inuito,multo magis ignoranti.l.qui pōt inuitis.de reg.iu.& no.in l.j.C. qui admitti, &c.Itē absenti donatario fuit ēt ius quęsitū p̄p iuramentū p̄stitum a donante,quod uidetur præstitum Deo.c.debitores.de iureiuran.qui supplet p̄ntiam absentis.l.properandum.§. fin autē reus.C.de iud.& ita ēt uoluit Bal.in auth. sacramenta puberū. C.si aduers.uendi.& in l.pactū,in 11.q.C.de colla.& in rub.C. res inter alios act.& D.Ant.in proœmio Decre.& in c.cum cōtingat.de iureiur.in 3.col.& ibi per Imo.circa. 10. char. p̄ gl.in c.quoties cordis oculus.j.q.7.& sequitur ēt Ale. in d.l. stipulatio.§.alteri.Nec ob.q̄ dicitur de ratihabitione per no. in d.l.si ego. quia duplex est acquisitio: prima est reuocabilis, & ista fit ipso iure p̄ stipulationē notarij,vel filij,& mediāte iuramento, vt no.ēt in d.l.seruus uetāte.Et q̄uis sit reuocabilis, ius tn̄ q̄rit̄ vere.Alia uero est irreuocabilis,& ista req̄rit ratihabitionē , vt no.ī d.l.si ego.& p̄ Bar.in d.l.nec.§.j.sicut dicim⁹ ī legato,cuius dn̄iū q̄rit uere sed reuocabiliter ab adita hæreditate legatario ēt ignorāti.l.cū pater.§.surdo.de leg.2. irreuocabiliter āt acquirit post acceptionē & nō prius,ut no.p̄ gl.in l.ei qui hęreditatē de condi.instit.& declarat Ale.in l.si tibi hō.§.cū seruus. de leg. 1.Quia ergo ēt an̄ ratihabitionem donans ius suū trāstulit ī donatariū sequuta cōfirmatione epi,non remansit apud eum nec apud alios de agnatione illa ius p̄ntandi.Postremo non obs.q̄ filij Ioannis,qui donationem fecerunt,potuerunt sibi præiudicare,dum uixerunt,& quod eis mortuis fuit resoluta donatio. Quia testator reliquit,q̄ Ioannes & sui hæredes legitimi & masculi semp̄ sint patroni.Quāuis ergo appel̄lōne hæredū lītimorū veniat q̄libet ab intestato successurus.l.3.§.de illo,cū ibi no.

10 p̄ Bar.ff.pro soc. tn̄ q̄n † fit mētio de masculis hæredib.lītimis , sicut ī casu nr̄o,ueniūt solū d̄scēdētes,f̄m Io.ī addi. Spec.ī rub. de test.ad fi.Bal.& Ale.in l.Gallus.§.ēt si parēte.de li. & posth. ubi dn̄t,q̄ ī materia ēt trāsitoria ad quoscūq: hr̄des appellatione hęredū masculorū ueniūt tm̄ descēdētes,p̄.c.1.§.& si cliētulus.de alie.feu.quinimo Raph.Cuma.in ꝯsi.335.uoluit,q̄ ēt solū ueniāt descēdētes appellatiōe hæredis lītimi simpliciter. Nec

11 sufficit † q̄ sint descēdētes uel agnati Ioannis,nisi sint hæredes ex quo reliquit Ioāni & suis hæredib.lītimis & masculis , f̄m gl. Bar.& oēs ī d.l.ex facto.§.fi.ad Treb. Si ergo nō p̄nt descēdētes Ioānis uenire ad ius patronatus,nisi ēt sint hæredes illius, ergo factū & donatio filiorū Ioānis,p̄iudicat alijs descendentib. qui non p̄nt esse hæredes dicti Ioānis,nisi ēt sint hæredes dictorum filiorū,q̄ successerūt patri,iuxta.l.si.C.de hęred.inst.& in l.si q̄s

12 filiū.§.1.de acq.hære.q̄a † nō p̄nt uenire ꝯ factū defuncti, cuius sunt hęredes.l.cū a matre.C.de rei uendi.l.uenditrici.C. de reb.alie.nō alienā.sicut uidemus , q̄ ubi feudū est receptum p̄ se & hæredib.masculis,si filius primi inuestiti renūciat feudo , uel illud alienat,q̄ p̄iudicat sequentib.q̄a sequentes non possūt venire nisi hæredes,ut dixi,nec possunt esse hęredes primi, nisi per mediam personam renunciantis , hoc est nisi sint hæredes illius,ideo factū eius nocet alijs , q̄ non possunt uenire, nisi ei succedāt,ut uoluit in terminis Ale.in cōs.13.5. uol. Et idē uult ī effectu in cōsi.18.& ī cōs.26.ī eo.vol.p̄ c.1.an agna.vel fi.p̄ no. p̄ Cy.ī l.2.C.de li.& eo.liber.p̄ Bar.ī l.eū q̄.in prin.de interdic. & relega.& idē uult Ale.ī cōs.10.in 3.uol:Are.ī cōs.3.Iac.d̄ Belui.& Bald.in capi.j.§.hæc quoque.de succes.feu. Andr.de Iser. & Moder. in cap.j.an agn.uel filij. Pau.de Cast.& Mod.in l.apud Iulianum.§.si quid alicui.de leg.j.& q̄ donatio facta p̄ p̄ro

num

num noceat hæredib. eius, uoluit ēt Rota in decisione p̄allegata, ea rōne, quia heres non pōt venire ꝯ factum defuncti, & per no. p Arch. in c. 1. de iure patr. li. 6. ubi dicit, ꝙ nocet legitimis hæredib. patroni, cum quo transit Io. Andr. & Dñi. Et p̄pea cū isti, qui p̄ntarunt, non succedāt in iure p̄ronatus, nisi sint h̄r̄des renunciantis, vt dixi, eis p̄iudicauit factū donātis p p̄dicta. Aut ergo nō p̄bant, ꝙ sint descendentes & heredes Ioannis, & non admittuntur, quia uerba testamenti repugnant, quæ uerificantur solum in illis, qui sunt descēdentes & hæredes simul, aut p̄bant se esse h̄r̄des illius, non quidem immediate, sed mediante p̄sona donantium, & tūc admitterent̄, si donatio non p̄cessisset, sed p illam excludūtur, q̄a factū defuncti, cuius sunt h̄r̄des, coguntur habere ratum, ut dictū est, & hoc non vr̄ habere dubiū, & per hæc r̄ndet ad l. fi. §. fin āt sub ꝯdōne. C. ꝯmu. de leg. q̄a licet resoluatur alienatio facta pēdēte ꝯdōne, si purificata sit ꝯdō fideicōmissi, tñ fallit, qñ fideicōmissarius successit hæredi, qui alienauit, quia tunc conuenire non poterit, sed cogitur habere ratū factū defuncti, f̄m Ale. ꝯsi. 3. in prin. & cōs. 32. in fi. 3. uol. & Roma. in cōsi. 18. in fi. per d. l. cū a m̄re. & p d. l. uēditrici. & facit ēt, ꝙ no. in simili Ale. p eandē rōnem in l. si patroni. in prin. ad Treb. dū r̄ndet ad c. 1. de succes. feu. Nec ob. ꝙ no. Abb. ī d. c. cum f̄m. de iure p̄ro. qui præsupponit, ꝙ donatio patris nō nocet filijs, q̄a dici pōt, hoc habere locū, qñ ad filias transiret tanquā ad filios, & non tanq̄ ad heredes: quia tunc non essent hæredes, admitti posset, ꝙ illis donatio non noceret, per ea quæ plene h̄ntur in locis superius allegatis. Et sic concluditur, ꝙ per donationem alij amiserunt in effectu ius patronatus & facultatem p̄ntandi uirtute legati & testamenti. Et p̄pea licet sint in quasi possessione, tñ iuri, qđ ex ea cōpetit, est derogatū p summum Pontificē pro hac uice. Et ad oīa alia allegata in ꝯriū remanet responsū stante donatione valida. Et propterea concludendum est, dictū D. Ioannē Baptistam habere meliora & potiora iura in beneficio, de quo agitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest interpretari regulam S. Francisci, immo potest facere legem contra statuta sanctorum, & potest statuere cōtra Pauli epistolas, in his quæ fidem non concernunt.*
2 *Minister prouinciæ creari non potest a protectore, sed electio eius residet penes prouinciæ capitulum, cōfirmatio uero pertinet ad general m ministrum.*
3 *Protectoris potestas in Frācīscanos monachos quæ & qualis sit.*
4 *Dato termino ad pon ndum, & articulandum poterit post eū fieri positionis declaratio.*
5 *Consuetudo, quæ semel reprobata fuit iusta ratione, non poterit iterum induci.*
Idem est in statuto ut illicitum reprobato.

CONSILIVM CIX.

CIRCA quæstionē, quæ proponitur, est primo uidendū, an Papa potuerit interpretari & declarare r̄lam B. Francisci circa potestatem reuerēdis. dñi protectoris, quē mādauit, & voluit impetrari a se de Apostolica. Et absq. multiloquio dicendū est
1 † ꝙ sic, ut probat̄ in cle. exiui de Paradiso. de verb. sig. vbi Papa per totā illā decr. interpretat̄ & declarat dictam regulā in multis alijs capitulis. Nec mirū, q̄a Papa pōt facere legē ꝯ statuta sāctorum, ꝙ est plus, f̄m beatum Thomam in tracta. ꝯ impugnātes religionē. Nec ob. c. sunt quidam. 25. q. 1. q̄a loquit̄, ubi dicta eorum concernunt fidem. & idem tenet Archiepiscopus Florentinus in 3. parte suę summæ, sub titulo de potestate Papæ. q. 24. & allegat gl. in c. sicut. 15. dis. ac refert aliquos dicere, ꝙ p̄t tollere singula, sed nō oīa, q̄a hoc esset destruere vtilē statū ecclesiæ, & p̄sertim sic pōt fieri cū cā, q̄a & ꝯ epistolas Pauli p̄t Papa statuere cū cā in his, q̄ non concernunt fidem, f̄m Inn. & oēs in c. sup eo. de Biga. & Arch. in d. c. sunt quidā. & Abb. post gl. in c. p̄posuit. de concessio. p̄ben. cum concord. Postquā igitur potuit Papa interpretari, & declarare in eo, quod agitur, dictam regulam, frustra quæritur, quid importent uerba eiusmodi regulæ circunscripta ipsa interpretatione expressa circa protectorem. Quia cum sint declarata per Bonifacium, & Sixtum, huic interpretationi ac declarationi standū est. Dum er-
2 go specialiter quæritur † an reuerendiss. do. Protector potuerit creare ministrum prouinciæ Romaniæ, dicendum est ꝙ non, prout concludit clariss. Doc. D. Fran. Pepus. Et ultra allegata p eum dico, ꝙ de hoc est casus in d. cle. exiui de Paradiso. circa fi. uersi. demū quia, & c. vbi declaratur, ꝙ minstri prouincialis electio resideat penes capitulum prouinciale, quod quidem capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur. Et ꝙ ipsius electionis confirmatio pertineat ad ministrum generalem. Et ubi die prædicta electio non sequatur, ꝙ dicta electio ad ministrum generalem deuoluatur. Et subdit tex. specialiter de ministro prouinciæ Romanię, qđ ubi minister ille citra mare moreretur, uel absolueret̄. Si ministro & cap̄lo ḡnalibus possit dictus minister prouincialis per ministrum ḡnalem cum proborum ordinis consilio, potius quā per p̄dicti capituli electionem præfici, & deinde subdit tex. porro si quid de huiusmodi prouinciali ministro secus forte attentari contigerit, illud ipso facto sit irritum & inane. Ex quo decreto annullatiuo declaratur, ꝙ pro forma traditur, ut prouincialis minster eligatur eo modo, quo dictum est, f̄m Bald. & Doct. in l. 1. de liber. & posthumis. & ꝯñr ꝙ electio facta a reuerendissimo. do. Protectore non ualet, tanq̄ facta contra formam. l. cū hi. §. si prætor. de trā sa. & c. cū dilecta. de rescriptis. Et idē ēt cōprobat̄ ex literis Gregorii, dū vult, ꝙ p̄tectores q̄cunq; ordinata, statuta, seu disposita p ḡnalia, uel p̄uincialia, aut custodialia capitula infringere, reprobare, corrigere nō p̄sumāt. Et iō minister p̄uīcialis elect⁹ a capitulo & confirmatus a ministro ḡnali præferri debet ministro electo a dicto reuerendissimo protectore. Quo uero ad il-
3 lud, de quo generaliter, quęritur, uidelicet † quæ & qualis sit in aliis potestas reuerendissimi domini protectoris, hoc est in personas fratrum dicti ordinis, & in causis ac negotiis eorū, r̄ndet̄ istud declarari ex literis Gregorii & Sixti, qui interpretant̄ uerba regulæ loquentis de protectore, p hæc uerba. Per obedīētiā adhuc iniungo ministris, ut petant a D. Papa unū de sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalib. q̄ sit gubernator, p̄tector & corrector istius fraternitatis, ut semper subditi, & subiecti pedib. eiusdem sanctæ Romanæ ecclesiæ, stabiles in fide catholica, paupertatem, & humilitatem, & sanctum euangelium domini nostri Iesu Chri, qđ firmiter promisimus obseruemus; & c. sensus est aut dictorum uerborum, f̄m interpretationem, & declarationem summi Pontificis, ꝙ p̄tectoris officium sit circa articulos in regula expressos, & ꝙ illud dūtaxat possit exercere casu, quo ipsorū fratrū cōitas, uel generale capitulum a prædictis articulis, uel eorum aliquo deuiaret, ut quia ab obedientia sanctæ Romanę ecclesiæ recederent, uel a fide catholica declinarent, aut paupertatē, & humilitatē, & sanctū euangeliū non obseruarēt fratres dicti ordinis, vt uniuersi, vel capitulū generale rep̄ntans illos, ut uniuersus. Secus autem si aliqui ut singuli in prædictis errarent, quia de excessibus eorum tunc non potest se p̄tector intromittere, nec ēt de aliis causis & negotiis dictorum fratrū, siue alia, quę sunt ex dictos articulos, tractent̄ ab eis, vt ab uniuersis, uel ut a singulis, prout in dictis, l̄ris aperte declat, & exponit. Est igr̄ pōtas reuerendiss. D. Protectoris restricta, ut dictum est. ¶ Nec ab hmōi restrictione est recessum p ultimas l̄ras Iulii, in q̄b. dr̄ fieri p̄cipuum fundamentū. Quia q̄uis dicat deputasse dictū reuerendiss. Protectorē dicti ordinis cū oī authoritate pōtate, & facultate, q̄ a regula beati Francisci datur p̄tectoribus, quam alii Protectores consueuerunt h̄ere, & c. ac de nouo ꝯcedat & confirmet, & c. nihilo minus per hoc non tribuit̄ plus protectori q̄ per litteras Gregorii & Sixti esset tributū uel concessum. Nam illa uerba, cū oī pōtate, q̄ a regula beati Francisci datur protectorib. & c. non excludunt, nec remouent interpretationem & declarationem aliorum Pontificum ad regulam loquentem de protectore, immo dēt intelligi de pōtate data a regula interpretata & declarata, q̄a declaratio nihil inducit de nouo, sed potius inductū ostendit. l. aō. §. cum q̄s. de acq. rer. do. & l. h̄r̄des. §. si quid post. de testa. & ibi no. Doc. & inde dicit Io. Andr. singulariter in addi. Spe. in ti. de teste. §. nunc dicendum. uer.
4 hoc no. ꝙ si datus † est terminus ad ponendum & articulandū ꝙ post terminum pōt fieri declaratio positionis, quia nihil additur priori positioni per declarationem, & cum eo transit An. de Bu. in c. licet causam. de proba. & Bal. in l. 1. §. huius studii. de iust. & iu. & istud etiam uult Bart. in l. ab exequutore. in princ,

de

de appell. dicens, quod iudex potest suam sententiam declarare, & eius uerba exponere, quia nihil de nouo facit, sed factum declarat per præallegata. Et similiter illa uerba, & alij quã protectores habere cõsueuerunt, &c. parum & nihil operantur. Est n. considerandum, quod Gregorius & Sixtus restringit põtatẽ protectorum, quã priores usurpauerant, & in pluribus excedebant, & hoc ex iusta & rõnabili causa, uidelicet propter scãdala quã plurima, quæ inde oriebãtur. Et sic recedit ab illa consueta potãte protectorum, & illam moderatur & restringit, secundũ intentionem regulæ beati Francisci. Cum ergo † sublata sit cõsue
5 tudo præterita circa officium protectoris ex causa prędicta, nõ potuit postmodum per aliam consuetudinem ampliari põtas eiusdem, p no. p Bal. in l. dudum. C. de ꝯhen. emp. ubi dicit, quod si consuetudo præcedens reprobatur rõne turpitudinis, uel intolerabilis iniquitatis, sicut contingit in casu nostro, tunc non potest idem statui de futuro, quia malę consuetudines seruandæ non sunt, ut in auth. ut nulli iudi. §. 1. & l. 2. §. diuus. de sepul. viola. quia hñt perpetuam causam prohibitionis, & facit, qđ no. idẽ Bal. in c. 1. in prin. de cap. Conra. dicens, quod si consuetudo sublata continebat ius commune, quod potest iterum prescribi. Si uero erat contra ius, tunc secus, per l. 3. §. diuus. de sepul. uiola. & tanto magis in casu nostro, in quo non solum est recessum simpliciter a consuetudine præterita, sed ẽt inhibetur futuris protectoribus per Sixtum, ut non recedat a prędicta interpretatione, & declaratione, qua prohibitione stante non ualuit consuetudo ꝯtraria, arg. l. fi. C. de pact. pign. cuius argũ dicit ẽt ibi Bal. qñ consuetudo, uel statutum cassatur tanq̃ illicitum, quod nõ possit de nouo statui, uel consuetudo introduci. Dum ergo dicitur in literis Iulij, & quam alij protectores habere consueuerunt, &c. intelligitur de his, quæ illi consueuerunt hẽre licite & iuste, & non de his q̃ iniuste & illicite consueuerunt facere, quia consuetudo mala est corruptela & nõ consuetudo. d. §. 1. authen. ut nulli iudi. & c. j. in fi. de cogni. feu. & c. pe. & fi. de consue. & no. Bal. in rub. C. quæ sit long. consue. in fin. sicut est illa, quæ contrariatur dictæ interpretationi & declarationi, quia est reprobata, siue pręcesserit, siue sequuta fuerit. Et qđ in dubio Iulius non intellexerit de consuetudine reprobata per suos prædecessores, & quod ad illam se non retulerit, probatur etiam, quia non pręsumitur, quod uoluerit tollere, quod statutum est, & prouisum per suos prædecessores, ut late probat Roma. in consi. 317. inc. Istæ sunt rationes, &c. Et propterea concluditur, quod stãdum est interpretationi & declarationi Gregorij, & Sixti, non obstantibus ultimis literis Iulij. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de dote lucranda per maritum habet etiam locum in dote promissa. & uide nu. 3.*
2 *Donatio propter nuptias non constituitur ipso iure, sed condictione ex lege agendum est, ut constituatur.*
4 *Appellatione dotis, uel alterius rei tota res continetur.*
5 *Testis proferens suum testimonium in scriptis nihil probat.*
6 *Verba statuti recipiunt interpretationem a consuetudine etiam contra uerbi propriam significationem.*
7 *Consuetudo exorbitans non extenditur ad alios casus, nisi ut euitetur absurdum.*
8 *Debitum pro soluto habetur, ex quo creditor debitori dilationem concedit, quod procedit, quando tractatur de modico præiudicio aliàs est secus.*

CONSILIVM CI.

VISO processu agitato inter D. Lauram ex una, & D. Catherinam ex altera uidetur prima facie dicẽdum, quod uigore consuetudinis marchię Triuisanæ dic D. Laura lucrata sit dimidiam donationis pp nuptias p mortẽ mariti decedentis sine filijs. Nã ubi uxor pmortua fuisset, maritus dimidiã dotis ẽt tm̃ promis-
1 sæ lucrari potuisset ex eadẽ cõsuetudine. Sicut † statutũ uel pactũ de dote lucrãda p maritũ, si uxor pmoriat, locũ ẽt hẽt in dote pmissa, vt pbat ĩ l. ex morte. §. fi. C. de pac. ꝯuẽ. ĩ l. mulier. in pri. iũcta gl. de ꝯdi. isti. ĩ l. si marito. §. j. & ibi Cuma. & Pa. đ Cas. solu. matr. ĩ l. si donaturus. §. fi. cũ gl. Pa. de Ca. & Mod. ibi đ ꝯd. ob. cau. & in l. sed hoc ita, ubi ẽt p Pau. de Cas. & Alc. de re iud. & in §. dotes. in auth. de nup. p quem idem tenet Ang. in consi. 180. Præmitto ad euidentiã, &c. & in cõsi. 70. inci. Statutũ loq tur simpliciter, &c. & Sal. in l. unica. §. accedit. per illum text. cũ gl. C. de rei vxo. ac. & Bar. in l. iubemus. §. sane. C. de sac. san. ecc. Et præsertim cum non loquatur de dote data, sed de dote simpliciter, ut probatur ex statuto, de quo in actis. In quo inter alia cauetur, quod si pacta aliqua inita non fuerint super aliqua parte dotis, vel donationis propter nuptias lucranda, tunc seruetur consuetudo marchiæ Triuisanæ, s. de medietate dotis & donationis lucrandæ per iugalem superuiuentem. Et sic in dicto statuto declaratur dicta consuetudo, s. quod sit de lucrãdo dimidiam dotis, & donationis, & sic de dote simpliciter loquitur, & non de dote data. Quæ consuetudo mediante dicto statuto tanquã in scriptis redacta probat. l. cum res. C. de probatio. l. contrahitur. de pign. & in terminis per Bar. & Doc. in l. 2. in prin. col. 1. de uul. & pup. Et ubi etiam de dote data loqueretur, adhuc idẽ dici posset. Quia cum maritus sponte dilationem cõcesserit ad soluendam dotem, & sic cum de quantitate promissa fidem habuerit, hr̃ pro data, sicut dicimus de precio, de quo habuit fidẽ emptor, ut habeatur pro soluto. l. quod uendidi. & ibi gl. de cõtrah. emp. dum allegat ad solutionem. C. de re iud. & quia creditor faciendo gratiam debitori in non exigendo recepisse ur̃ debitum ut probatur ex no. per Bar. in trac. represalia. in 2. q. quintæ. q. princ. Præterea non uidetur posse negari, quin saltem D. Laura lucretur dimidiam quantitatis solutę, etiam si consuetudo, uel statutum de dote data intelligeretur: ut uidetur esse casus in §. penul. in auth. de non eligen. secun. nuben. ubi dicitur, quod pactum de dote & donatione lucranda fuit factum inter cõiuges, & intelligitur ille tex. quando fuit pactum interpositum super dote data, secundum Bar. in d. l. iubemus. §. sanè. & subdit tex. quod si vxor dotem promisit & non dedit, quod mortuo uiro donationem non lucratur, & si partem dotis soluisset, pro parte soluta lucratur donationem. Sic igitur dimidiam quantitatis solutæ saltem lucrari debet D. Laura ex donatione prædicta. Nec pdictis obstare uidetur scriptum priuatum in ea parte, in qua sic dicitur. E pagata la ditta quantità de ducati settecento gli pmetto far lo instrumento dotale, secundo li patti de guadagnare la meta per la sopraviuente, secũdo li patti della marcha Triuisana &c. quasi quod facta sit promissio de faciendo pacto lucrãdæ conationis sub conditione, si dicta quantitas soluetur, quia illi ablatiui, è pagata la ditta quantità, &c. absolutè positi, faciũt conditionem l. a testatore. de condi. & demonst. Quia illa pmissio conditionalis de faciendo instrumento dotali, &c. fuit facta ad effectum, ut per instrumentũ probetur solutio dotis, & conuentio de lucrando, nec ad finem ut in illum euentum differatur pactum prædictum de lucrando. Et sic in aliquem euẽtum non suspenditur pactum, sed instrumenti confectio, ex quo pbari possit pactum precedens de lucrando. quia ad hunc effectum regulariter conficitur instrumentũ. d. l. cum res. C. de probatio & d. l. contrahitur. de pign. Et probatur, quia certum est, quod prius fuerat dos constituta, ut probatur ex dicto scripto, ac etiam donatio propter nuptias in eadem quantitate, quæ ipso iure constituitur, & absque ulla promissione, secundum opin. Marti. & Azo. relatam per gl. in auth. dos dota. C. de dona. ante nup. cum qua transeũt Iac. de Are. Cy Ray. & Sal. & sic nõ erat opus illam constituere in casu dotis solutę, nec super eo aliqđ pactum de lucrando facere quia lucrum deferebatur ex dicta consuetudine absque ullo pacto. Sed tamen præmissis non obstantibus contrariam sententiam arbitrior ueriorem. Et pro alia parte paucis diebus elapsis requisitus nolui consulere. In primis moueor, quia in casu nostro aliqua donatio ppter nuptias non fuit constituta pactum expressum, & hoc est certum, quia
2 de aliqua constitutionę expressa non apparet. Nec † etiam ipso iure ex dispositione legis, quia dote constituta dicta donatio pter nuptias non constituitur ipso iure, sed condictione ex lege agendum est, ut constituatur, secundum gl. in d. authen. dos data, cum qua expresse transeũt ibi Bal. & Ang. & prout refert ibi Bal. in fi. idem tenebat Odofred. cum qua etiam Bar. intelligitur transire, ex quo eam aliter non reprobat. Illam etiam approbat Ang. in auth. de æquali. do. §. 1. ubi dicit opi. Azo. contrariam, non esse uerã, quia impossibile est, quod ipso iure intelligatur constituta donatio in tantundem, si dos, uel augmentum erat

in

in reb.q̃ non recipiebãt functionem.l. Lucius.§. impuberem.de leg.2.& arg.l.2.ſi cer.pet.dicẽdũ eſt ergo,ſm eum.ꝙ agi põt,vt ꝯſtituat̃,& aget ꝯdõne ex illa.l.vt dicit gl.in d.auth.dos data.Nõ intẽdit tñ Ang.velle,ꝙ vbi dos eſſet in q̃titate,q̃ functionẽ recipit,ꝙ tunc ipſo iure dicat̃ donatio cõſtituta,ſed oñdere uoluit,ꝙ ille tex.ex quo loquit̃,gñaliter de dote in quacunq; re ꝯſiſtẽte,ergo nõ põt dici,ꝙ ibi ꝓbetur, ꝙ donatio ipſo iure ꝯſtituatur aliàs ſequeretur,ꝙ ẽt cõſtituta eẽt,ſi dos in ſpecie ꝯſiſteret, cũ tex.loquatur gñaliter,ꝙ eſt falſum ꝑ rõnẽ p̃dictã.Sicut ergo dicto caſu non põt ipſo iure dici conſtituta,ita nec alio,q̃a text. ille oẽs caſus æqualiter & pariter determinat.l.iam hoc iure. de vulg.& pup.l.hr̃ditatem.& l.q̃uis.C.eo.ti.& ſic Ang.ſimpliciter approbat opi.gl.in d.auth.dos data,a quo non eſt recedendum in iudicando & conſulendo,ſm Iac.But.in l.1.C.qui pro ſua iuriſd.Bar.in conſi.7.Andriolus.Bal.in l.1.de vulg.& pup.in l.1. C.de pœ.iud.& Ang.in l.2.C.de accuſatio.cũ infinitis cõcordãti.& maxime cũ ſit approbata ꝑ p̃dictos,quorum authoritas p̃ualet contradicentib.immo dicit Bar.in l.vt vim.de iuſt.& iur. ꝙ authoritas glo.p̃ualet authoritati Dy.& Iac.Butr. ¶ Sed q̃uis ẽt ip ſo iure donatio p̃dicta conſtitueretur, ſecus tñ eſt in caſu
3 nr̃o,q̃a† opi.contraria demũ locũ hẽt,q̃n dos fuit data, & non ꝓmiſſa ut ꝓbatur in d.aut.dos data.& in §.illud.in auth.ut exactio inſt.do.& c.vbi dr̃,ꝙ dos data donationẽ ꝑ nuptias meretur.Illa ergo iura,q̃ de dote data loquuntur,locũ nõ hñt in dote tñ ꝓmiſſa,ſm Bar.in d.l.iubemus.§.ſane. niſi facta ſit oblatio,depoſitio,& conſignatio,q̃a tunc ꝓ data habetur,ex quo ꝑ maritum ſtetit.& in mora recipiendi fuit, ut habetur in dictis iuribus. Nec in caſu noſtro dici põt habeatur ꝓ data,quia maritus grãm & dilationẽ conceſſerit,quia immo nec eſt data verè,nec pro data dẽt haberi,ut latius dicetur inferius rñdẽdo ad contraria. Quinimmo non põt dici donatio conſtituta ꝓ rata
4 dotis ſolutę.Quia † cum iura p̃dicta dicãt,donõnẽ conſtitui dote demũ data,velle intelliguntur, ꝙ tota & integra dos ſit data anteq̃ donatio in totũ,vel pro parte ſit conſtituta ipſo iure, q̃a appellatione dotis datæ uenit tota dos,& non pars eius,ſm gl. & Bar.in l.ſi in rẽ.de rei uend.& ꝓbat̃ in l.de pupillo.§.qui nunciat,& ibi Bar.& alii de oper.noui.nunc.& in l.legatis.& ibi nota.Bar.de leg.1.facit.l.ſi quis cũ totũ in prin.& ibi Ang.not. de excep.rei iud.& in l.Titia cũ teſtõ.§.1.& ibi Bar.& Bal.de lega. 2.in quibus locis concluditur,ꝙ appellõne rei continetur tota res,& nõ pars rei. Siue ergo dicamus, ꝙ donõ nõ conſtituatur ipſo iure ſm opi. gl.& aliorum,ſiue dicamus,illã ipſo iure cõſtitui,q̃n tota dos eſt data,quo caſu ſolum ꝓcedit opi.Azo. & ſequaciũ,dici nõ põt,ꝙ in caſu nr̃o fuerit ipſo iure conſtituta donatio,cũ nõ ſit tota dos data.Et hoc ſequitur,ꝙ nõ potuit uxor aliq̃ partẽ donationis lucrari, q̃a ſtatutũ & conſuetudo de lucrãda donatione loq̃tur de ꝯſtituta,ſiue p̄ceſſit ꝯſtitutio donõnis,& de hoc eſt gl.in terminis in d.aut.dos data.in ver.exactio. vbi cõcludit,ꝙ ſi nõ fuit cõſtituta donõ,nec petita cõſtitui, nõ poterit mulier ſol.mat.petere,ut cõſtituatur,& partẽ lucretur ex pacto p̄cedenti, q̃uis ẽt dotẽ dederit, ſed ſibi imputet quare cõſtãte mr̃onio nõ fecit fieri dõnẽ,q̃ opi.indubitanter eſt uera, ẽt ſm Sal.ibi,eo caſu quo donõ nõ ſit ipſo iure conſtituta,ſicut eẽ nõ põt in caſu nr̃o,ut ex p̄cedentibꝰ colligit̃. Et iſtud eſt tutiſſimũ fundm̃,iudicio meo.Scd̃o principaliter iſta cõcluſio cõfirmat̃.Nã ꝯſuetudo marchiæ Triuiſanæ de lucrãda dicta donõne eſt,q̃n dos fuit data,vel ſoluta,aut ſaltem q̃n cõfeſſio de recepto,ut ꝓbat̃ ex depoſitionib.teſtiũ examinatorũ ꝓ parte dictę D.Chaterinę,q̃ dñt,ꝙ pactũ de lucrãdo incũtro,ſiue dicta donõne hẽt effectũ demũ dote ſoluta,& ꝙ pactũ dicto caſu ſolet, & ꝯſueuit fieri,& nõ q̃n dos reperitur ſolũ promiſſa.Nec teſtes partis aduerſæ dñt ꝯ̃riũ,niſi primus teſtis,q̃ tanq̃ ſolus nihil ꝓbat.l.vbi numerus.de teſti.c.in oĩ negotio.ex.eo.ti.De aliis uero,q̃ ad informationẽ ſunt producti,nihil probãt q̃a depoſuerũt parte non citata.l.ſi q̃n.C.de teſtib.in c.in noĩe dñi.eo.ti.Et
5 q̃a † ſi teſtis ſuũ teſtimoniũ protulit in ſcriptis,ſicut fecerunt p̃dicti,nihil probet,ſm Do.Abb.& Im.in c.de teſti.ꝑ c.relatũ.5. q.2.& c.teſtes.3.q.4.idem tenet d.Abb.in c.a nobis.ꝑ illum tex. q̃ matr. acc.p̃nt.& Pet.de Anch.in c.fi.co.2. de re iud.in 6.Ant. de Bu.in c.1.in fi.de teſt.cogen.Bal.in rubr.de teſti.Gofr.in ſũma eiuſdem tit.§.ſup quibuſdam ad fi.verſi.quid ſi teſtis ſcribat & Spec. in titu.de teſte.§.nunc tractandũ.uerb.quid de muto, &c.& ibi Ioan.Andr.quicquid dicat Bart.in l.Theopompus. de do.plega.Præterea p̃dicti ſolũ dñt,conſuetudinem p̃dictã eſſe de lucrando dimidiam,non autẽ deponunt,utrum dicta cõſuetudo ſit circa dotem datã,uel promiſſam,& ſic in hoc non ꝯ̃dicunt teſtib. D. Catherinæ. Cum ergo pactũ de lucranda dicta donatione pro dimidia,uel de lucranda dote ſolũ apponi conſueuerit,q̃n dos fuit data,& non q̃n reperitur tñ promiſſa.Ex hoc infero,ꝙ ſtatutũ p̃dictũ diſponens,ꝙ aliquo pacto nõ ĩterpoſito de lucro dotis,uel donationis obſeruari debeat cõſuetudo marchiæ Triuiſanæ,ſ.dr̃ medietate dotis,uel donationis,ĩtelligi dẽt de medietate dotis, datæ q̃uis ſimpl̃r loquat̃ de medietate dotis datę,q̃a ſe refert expreſſe ad dictã ꝯſuetudinẽ, & illã mandat obſeruari,quæ,ut dixi, circa dotem datã ſolũ diſponit, & ex ea lucrũ defert ꝓ dimidia. Vñ intelligit̃ fieri relatio ad dictã cõſuetudinẽ cũ oĩb.qualitatib.ſuis.l.a filio.§.teſtator. cũ.§. ſeq.de alimẽ.& ciba.lega.& ꝑ Bar.in l.ſi q̃s filiũ.§.fi.de l.2. Et talis interp̄tatio eſt faciẽda,ẽt ubi ſtatutũ ad cõſuetudinẽ ſe nõ re-
6 ferret,q̃a leges uerba † legis,uel ſtatuti, ultimarũ uoluntatum ꝯ̃ctuũ,& priuilegiorũ recipiunt interpretationẽ a cõſuetudine cõtra uerbi propriam ſignificationẽ,ſm Inn.in c.olim. de uer. ſign. ꝑ l.ſi d̃ interpretatiõe.& l.ſeq.& l.minime.de leg.& idẽ tenet D.Abb.in c.certificari.in prin.de ſepul.& optime facit tex. in l.ſi ſeruus pluriũ.§.fi.de lega.1.ubi dr̃,ꝙ ſermo teſtatoris recipit interpretationẽ a ꝯſuetudine regionis.Preterea alia ratiõe dictum ſtatutum non obſtat, quia ſicut peruenit ad notitiam meam poſt completum conſilium,nõ eſt ſtatutũ ciuitatis Triuiſij,ſed alterius municipij,iõ in dicta ciuitate nihil operatur c.vt animarũ.de cõſtitutio.in 6.l.fi.de iuriſdõne omn. iud. & plenè ꝑ Dec.in l.1.C. de ſumma Trinitate. Si ergo igitur conſuetudo diſponit,dote tñ data,locũ non hẽt in dote promiſſa, ſicut nec
7 ſtatutũ,ſm Bar.in d.l.iubemus.§. ſane. Nã † ſicut non extendit̃ ſtatutũ ad hunc caſum, ita nec iſta conſuetudo exorbitans,ſm Bar.in l.poſt dotẽ.ſol.matr.dũ cõcludit,ꝙ opi.Marti.approbata de conſuetudine,& de qua in l.dos a p̃re. C.eo. quia eſt ꝯ̃ ius cõe,locũ ſolũ habet in caſu quo reperitur eſſe conſuetudo,nec ad alium caſum p̃dicta conſuetudo extenditur ſm eum, q̃ plura ponit exẽpla.idẽ etiã dicit Bar.in l.ut iuſiurandi.§. ſi liberi.d̃ oper.lib.dum cõcludit,ꝙ ius cõſuetudinarium in feudis illis caſibus eſt ꝯ̃ ius cõe, non eſt trahendũ ad cõſequẽtias de quo etiã ꝑ Ale.in l.diuortio.§.ſi fundum.ſolu. matr.& in l. ſi mihi & Titio.de uerb.obli.cũ plurib.concordanti.de quib.per eum in dictis locis. Quinimmo etiam ſi in caſu noſtro dos haberetur ꝓ data,uel ſoluta,nõ haberet locum cõſuetudo prædicta,quæ tãquã exorbitans nõ debet trahi ad caſum fictum, ſicut ne ſtatutum,vt no.in l.3.§.hæc uerba.de neg.geſt.l.fi.C.de his, qui ueni.æta.impetra.& per do.plenè in l.Gallus.§.& quid ſi tantũ.& in §.ꝙ ſi is.de lib.& poſth.& in l.1.§.lex Falcidia.ad leg. Falcid. per Imo.& Ale.cum concord.de quib.ibi per eos.Nec ob.not. per Pau.de Caſt.in d.§.ſane.& per Bar.in conſi.132. incip.Statuto ciuitatis Eugubij,&c.dum dñt, ꝙ ſtatutum de dote data, uel recepta locum habet,q̃n vxor fuit in mora dandi,quia habetur ꝓ data.l.iure ciuili. de condi. & demonſt. quia prędicti loquuntur eo caſu,quo dos hẽtur pro data ꝑ culpam, & morã vxoris,quia ſi tunc maritus nõ lucraretur, debitor moroſus & qui deliquit melioris eſſet condõnis q̃ diligens in ſoluẽdo, ſm Bar.in d.cõſi. Et ideo dicto caſu habet locum extenſio ad dotẽ promiſſam,ne ſequatur abſurdum,quia ꝓ abſurdo euitando ꝑmittitur extenſio, quæ aliàs non permitteret̃,ſicut uidemus, ꝙ appellatione filiorum ueniunt nepotes,ut ceſſet abſurdum, q̃ alius nõ uenirent.l.uxorem.§.concubinę.de leg.3.l.liberorum. de uerb.ſignifi.& ibi Bar.col.3.per quæ in terminis ita declarat Alex.in l.ſed ſi hac.§.liberos de in ius uocan.Quę rõ ceſſat in caſu noſtro,quia ꝑ mulierem non ſtetit, quominus dos ſolueret̃ nec etiã maritus in mora fuit, quo caſu loquitur dicta aut. dos data.ſed ex pacto & conuentione fuit ſuſpenſa ſolutio,& collata in futurũ.Et ideo q̃uis ẽt pro ſoluta haberetur ut pro utique nõ hẽtur quoad id,de quo agit̃,adhuc tñ ſtatutũ, uel conſuetudo diſponens de donatione poſt datã, locum non haberet ĩ dote,quæ fingeretur data ſine mora & culpa uiri,uel vxoris, quia ad caſum fictũ non dẽt fieri extenſio,ex quo illa ceſſante nõ ſequitur aliquod abſurdum,ſicut ꝑmitteretur,ubi ꝑ moram ꝓ ſoluta haberetur,per prædicta. Tertio prædicta cõfirmo, & in hoc etiam magnam uim facio.Nã cõſuetudo dictæ marchiæ nõ defert immediate aliquod lucrũ dotis,uel donationis.Sed conſuetu-

ſuetudo extat, ꝙ pactum de lucranda dote, uel donatione inter ponat, quo pacto interpoſito ex illo immediate lucrũ defertur. Et caſu quo dictum pactum omittatur, ſtatutum uult, ꝙ habeatur pro interpoſito de lucrando dimidiã dotis, vel donationis. In caſu aũt nr̃o non fuit appoſitum dictum pactũ, & hoc non hẽt dubiũ, & ſic ex illo non põt dici lucrum deferri. Nec ẽt dici poteſt ꝙ deferatur ex ſtatuto, quia ſtatutũ tũc hẽt locũ, qñ pactũ nõ ẽ interpoſitũ, nec actũ eſt de illo faciendo in futurũ, ſed qñ pactũ ꝑcedit ſtatutũ, illud mãdat obſeruari. Si uero agatur de pacto in futurum, & in certum euentum faciendo, puta dote ſoluta, nec ẽt iſto caſu ſtatutum prius defert lucrum. Et tãto minus ſtatutum obſtat, ſi, vt dr̃, non ſit ſtatutum Triuiſii: ſed alterius loci, quia nullo mõ aliq̃d in caſu nr̃o ꝑt operari. Nec ẽt conſuetudo, q̃, ut dixi, nõ uerſat̃ circa lucrum deferendum, ſed circa pactum de lucrando. Cum ergo actum ſit in ſcripto, ꝙ ſoluta dote fieri debeat inſtr̃m dotale de dote recepta cũ pactis de lucrando dimidiam iuxta, & ſ̃m conſuetudinẽ marchię Taruiſinę. Sequitur, ꝙ añ pactũ initũ & ſequutum in caſu dotis ſolutæ aliq̃d lucrũ nõ defert uxori, nec delatum fuiſſe marito uxore ꝑ mortua: Quia ut dictum eſt, nec conſuetudo lucrũ defert, niſi mediante pacto. Nec ẽt iſto caſu defert ꝑ ſtatutũ, ex quo conuẽtũ eſt de pacto faciendo in euẽtũ dotis ſolutæ, quia ſtatutũ demum ꝓ dimidia lucrũ defert, ſi non eſt fcm̃ pactũ, nec eſt conuentum de illo faciendo, qm̃ hoc caſu intentio partium fuit, ꝙ lucrum non ſequatur, niſi pactũ interueniat. Ideo tunc ſtatutũ ceſſat. l. j. §. ſi conueniat. ff. depo. Et ꝓpea dũ dicebatur, ꝙ cõuẽtio de inſtr̃o dotali faciendo dote ſoluta eſt facta, ut ꝑ inſtrumẽtum inducatur ꝓbõ, & non vt de nouo ꝯhatur. Non eſt ſimpliciter verũ, q̃a q̃uis dos eẽt cõſtituta per promiſſionem, & licet donatio ꝑꝑ nuptias ipſo iure intelligeret facta de eadem q̃titate, ſ̃m opi. Azo. ſuperius relatam, tñ aliq̃d pactũ de lucranda dote non interuenit, nec de lucranda dõne, ſine quo de iure cõi lucrum non haberet locum, nec ex conſuetudine, quæ, ut dixi, nõ eſt immediate circa lucrum, ſed circa pactum de lucrando. Ideo fuit actum de inſtrumento dotali faciendo ſoluta dote, non ſolum ad finẽ probandi dotẽ receptam. ſed ẽt ad effectum, ut fieri debeant pacta de nouo de lucranda dimidia per ſuperuiuẽtem, quæ inſeri dẽant in dicto inſtr̃o, & ꝑ illud probari. Et ſic concedo, ꝙ inſtrumentum faciendum ſit ad probationem, non tm̃ actus præteriti, ſ. promiſſionis & receptionis dotis, ſed etiam actus tunc tp̃is faciendi, ſ. pacti de lucranda dimidia per ſuperuiuentem. Cũ aliquod pactum ſuper lucro dotis vel donationis non præceſſerit, ut dixi, nam illa verba, glie promette fare lo inſtrumento dotale, ſecondo i patti di guadagnare la meta per la ſuperuiuente &c. de neceſſitate important, ꝙ fiet pactum de lucrando, & de eo ẽt fiet inſtrumentũ ad illius probõnem, & concludenter & clare oñdit ex ſequentib' ibi, & fargli la fine de beni paterni & materni, &c. quoniam clarum eſt, ꝙ promiſſio iſtius finis intelligitur de facienda, & non de iam facta quia non ꝑceſſerat. Idem ergo de pacto de lucrando poſito in eadem oratione, & ſub eadem determinatione, quia æqualis dẽt eẽ determinatio temporis, ut eſt tex. no. in l. ſi legatarius. §. fi. de lega. 3. Quia igitur dictum pactum nec præceſſerat, nec fuit ſequutum ex pacto lucrum aliquod non debetur. Nec ex conſuetudine, q̃ de lucro immediate nõ diſponit, ſed de pacto de lucrando, dimidiam, & non ꝙ lucrũ percipiatur ſine pacto. Ex ſtatuto etiã iſto caſu lucrum aliquod non debet, quia loquitur vbi pactum non fuit interpoſitum, nec fuit facta promiſſio de pacto in futurum interponẽdo, ſicut facta reperitur in caſu noſtro, ex quã apparet, ꝙ maritus noluit aliquod lucrum dotis cõnſequi. Nec ꝙ illud ex donatione uxor perciperet, niſi poſt dotem ſolutam. & pacto ẽt interpoſito. Per prouiſionem ergo hoĩs fuit receſſũ a prouiſione ſpãli & extraordinaria. l. fina. C. de pac. conuen. & no. in l. ſi cũ dotem. in prin. ſol. mat. ꝙ ſtatutum alia rõne nihil operat̃, quia eſt alterius loci & territorii, ut ſępe dictũ eſt, iõ in eo non poteſt uis fieri. Et ubi ita ſit, res remanet abſque aliquo dubio, quia nec ex pacto uxor poteſt lucrum conſequi, q̃a pactum abſque dubio non ꝑceſit. Nec ex conſuetudine, quæ, ut dixi, non diſponit de lucro, qñ non interuenit pactum, ſed ſolũ inducit, ꝙ fiat pactum de lucro. Et ꝙ illud inſerat̃ in inſtrumento, quo ceſſante cõſuetudo non loquitur, nec iſto caſu ẽt ſtatutũ diſponit. Supeſt poſtremo r̃ndere ad allegata in ꝯtrariũ, &c. Nõ ob. igit̃ primo, ꝙ ꝯſuetudo de lucrãda dote locũ hẽat in dote promiſſa ꝑ no. ĩ locis ĩ cõtrariũ allegatis. Quia ĩ caſu noſtro nõ fuit donõ ꝯſtituta, tũ q̃a in ea cõſtituẽda req̃rit̃ factũ hoĩs, & q̃a ẽt vbi ipſo iure conſtitueret̃, locũ habet ſolum dote iam data in totum, & non qñ eſt promiſſa, & pro parte etiã ſoluta, dicta auth. dos data. cum ibi plene not. C. de dona. ante nup. & latius dixi in primo fundamento. Iõ locum non poteſt habere lucrum ex cõſuetudine, uel ſtatuto, quę, uel q̃d locũ hẽt in donatione conſtituta, ſ̃m glo. in d. auth. dos data. & per hoc r̃nſio datur ad ſtatutum allegatum in contrariũ. Secundo r̃ndetur, ꝙ conſuetudo diſponit ſolum de dote data, & per ꝯñs etiam tunc & non prius, uxor lucratur donationis partẽ, quia in hoc ęqualitas eſt inter cõiuges ſeruanda. l. cũ mulier. C. de do. ante nup. & d. §. pen. in auth. de non elig. ſecũ. nub. Et de eadem intelligit̃ quia ſe refert ad conſuetudinem. Et quia uerba illius a conſuetudine recipiunt interpretationem, ꝓpea locum nõ habet ĩ dote promiſſa, ſ̃m Bart. in d. l. iubemus. §. ſane. ẽt dictum fuit plenius in ſecundo fundamento. Tertio r̃ndetur, ꝙ cõſuetudo defert lucrũ tm̃ mediante pacto, & non immediate. Ideo cũ pactũ aliquod non ꝑceſſerit, nec de iure cõi, nec ꝑ conſuetudinem ꝑt uxor aliquid lucari, nec ex forma ſtatuti, quia ab illo eſt receſſũ quia actũ eſt, ꝙ ſuper lucro fiat pactum dote demum ſoluta, ex quo capiatur lucrum, ut in tertio fundamento eſt clare probatum.
8 Non † ob. etiã, ꝙ habeatur dos ꝓ ſoluta, ex quo maritus conceſſit dilationem, & ſic ꝙ ipſo iure ſit conſtituta donatio, & per conſequens ꝙ ſtatutum & cõſuetudo in ea habeat locũ. Quia r̃ndeo, ꝙ quantitas habetur pro ſoluta, uel pro recepta, qñ ex hoc modicum, uel nullum damnum patitur, qui dilationem conceſſit. Sicut in caſu. d. l. q̃d uendidi. de contrahen. emp. in quo uenditori remanet ſaluum ius ad precium, ſed aliud eſt, qñ ex dilationẽ conceſſa ſequeretur diminutio patrimonij, ſicut in caſu noſtro, in quo maritus, uel hæres eius priuaretur donatione, & ſic illi per vxorem agentem imputaretur, cur dilationem dediſſet, ꝙ utiq̃ facere nõ põt, ex quo ex ea commodũ capit & lucrũ. l. cũ in fundo. §. 1. & ibi not. de iure do. l. nupta. §. 1. & ibi no. Bal. Imo. & Moder. ſolu. matr. Si uero haberetur pro data ex mora viri, tunc non excluderetur uxor a lucro donationis cõſtitutæ. d. §. illud. nec vir a lucro dotis. ſi mulier fuiſſet in mora dandi, ſ̃m Bar. in d. cõſ. 132. & Pa. de Ca. in d. §. ſane. ea rõne, ne melioris ſit cõdõnis moroſus, q̃ ille, qui non deliquit, ſ̃m ꝑdictos, q̃ rõ ceſſat, qñ maritus ſponte dilationem dedit, quia, in mora & in culpa non fuit, ideo ex ea dãnũ nõ incurrit. Præterea ẽt ſi haberetur pro data in caſu noſtro, tñ conſuetudo & ſtatutũ diſponens de dote uere data, non extenderetur ad iſtũ caſum fictũ ut ſ. dixi, & ad no. ꝑ Bar. in d. cõſ. & per Pa. de Ca. in d. §. ſanè. fuit etiam reſponſum. Item & tertio negatur, ꝙ donatio ſit cõſtituta, ubi dos ẽt ſit data, uel habeatur pro data, q̃a conſtitui debet ab homine, ſ̃m gl. Bal. Ang. & Odofr. in authẽ. dos data. quę opinio in iudicando eſt tenenda. Et iõ non poteſt lucrum habere locũ, ſ̃m gl. in d. auth. pręterea, ut etiam dictum eſt, cum non interuenerit pactum de lucrando, ſed ſola promiſſio de paciſcendo ſuper lucro non poteſt lucrum deferri nec iure cõi, nec conſuetudine, uel ſtatuto per dicta ſuperius ultimo loco. Non obſt. inſuper, ꝙ ſaltem debeat lucrari partẽ, ex quo pro parte dos eſt ſoluta, ꝑ d §. pen. in auth. de non eligen. ſecũ. nuben. Quia ibi donatio erat cõſtituta expreſſe per maritum, & interceſſerat pactum de lucranda dote data, ſ̃m ꝙ intelligit Bar. in d. §. ſane. Sicut ergo illo caſu partem dotis datæ maritus lucratur, ita & uxor donationem pro rata, ut æqualitas ſeruetur, ſed in caſu noſtro non fuit factum pactum aliquod, nec ꝑceſſit conſtitutio donationis expreſſe, nec ipſo iure, præſertim q̃a tota dos nõ fuit data, prout dari dẽt, ad hoc, ut dos ipſo iure conſtitui poſſit, ſecundum opin. Mar. & Azo. prout probatum eſt in præcedentibus quamuis ẽt dote integre data uerius ſit, ꝙ donatio propter nuptias ipſo iure non ſit conſtituta per prædicta. Ad illud uero, q̃d poſtremo dicitur de ſcripto, eſt ſupra clare reſponſum. Ex quibus concluditur, male fuiſſe iudicatum per iudicem a quo, & bene appellatum pro parte dictæ D. Catherinæ. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Collecta, quæ certa, perpetua, & uniformis eſt, tranſit ad clericũ ſuccedentem in re ſubiecta huiuſmodi oneri, aliàs nõ. uide n. 12.*

2 Munus

2 *Munus reale transit ad non subditum cum re.*
3 *Forensis ad collectas tenetur pro rebus ab eo possessis.*
4 *Forensis tenetur ad reparationem pontium, uiarum, & aggerum contrarium est uerius. nu. 16.*
5 *Princeps potest priuilegium cõcedere, quod collectæ a forensibus exigantur.*
6 *Collectæ pro prędijs imponuntur forensibus de consuetudine, secũdum Carst. cui debet de ea attestanti credi, sed uide num. 23.*
7 *Princeps potest imponere collectas subditis suis, etiam pro bonis in alieno territorio sitis, si illic collectas non soluant pro eisdem.*
8 *A muneribus mere realibus seu patrimonialib⁹ nemo excusatur etiam non subditus etiam priuilegiatus.*
9 *Collecta incerta, & uariabilis pro re prius allibrata forensi imponi non potest, immo nec etiam certa.*
10 *Collecta non potest exigi pro eadem re bis uel a duobus.*
11 *Collectam imponere est de reseruatis principi.*
13 *Fiscum habere non dicitur ciuitas superiorem recognoscens.*
14 *Pro collectis bona ei obligata esse non censentur.*
15 *Forensis est obligatus oneri personali, quod uenit in consequentiã realis.*
17 *Immunitas concessa a collectis nõ extenditur ad futuras, quæ imponantur ex causa incogitata superuenienti.*
18 *Confirmatio corroborat confirmatum, non autem efficit, ut illud extendatur ad id, quod antea minime comprehendebat.*
19 *Rescriptum geminatum super eadem re habet uim clausulæ non obstante.*
20 *Præstans sponte aliquid per decennium, tenetur idem in futurum quoque præstare.*
21 *Præstatio inconsueta & indebita ac grauis præsumitur ui facta.*
22 *Ius collectandi non præscribitur, nisi tempore cuius non est initij memoria.*
23 *Statutum non potest obligare forenses ad collectas soluendas.*

CONSILIVM CXI.

VISO prolixo processu agitato inter plurimos ciues Regii ex una, & comitatiuos sub gubernatione nobilium ducatus Regij existentes ex altera, uideret fortassis prima consideratione dicẽdum dictos ciues teneri & obligatos esse ad collectas cuiuscunq; generis imponẽdas, nedum ad commodum Illust. Ducis, sed etiam ad utilitatẽ dictorum nobiliũ, & pro necessitatib. quibuscunq; communium dictorum comitatiuorum. ¶ Et primo hoc vr̃ verum ꝟm dispositionem iuris cõmunis, præsertim quo ad collectas certas. & q̃ uniformiter imponuntur perpetuo. i. singulo anno, uel mense, vt probari vr̃ ex no. per Spe. in ti. de cler. coniuga. §. 1. vers. ad huius aũt articuli, &c. dum conclu-
1 dit, ꝙ onus † collectæ imponendæ non transit ad clericũ, quia est incerta & variabilis, quia nõ imponit vniformiter, sed ꝓut necessitas occurrit & eminet. & sic est munus extraordinariũ, a quo clerici sunt exempti. l. 1. C. de episc. & cleri. & no. oẽs in l. de his. & in l. placet. eo. tit. ergo ubi collecta esset certa, perpetua & vniformis, sentit Spe. ꝙ onus tanq̃ ordinarium transeat ad clericũ, qui successit in re, pro qua huiusmodi collecta prius imponebatur, & cum eo transit Arch. & Io. And. in c. de immu. eccle. lib. 6. Bal. in l. neminem. C. de sacrosſ. eccl. Pa. de Ca. in l. placet. eo. tit. Rom. in l. si publicanus. §. 1. de publi. & apertius uult idẽ Ang. in consi. 24. incip. Ecclesia non tenetur, &c. vbi expresse & directo terminat, ꝙ onus collectæ certæ & perpetuæ cum ipsa re transit ad clericũ, quamuis sit secus in ea, quę incerta est variabilis, licet & non faciat mentionẽ de prædictis. Si ergo clerici ad collectas tenentur, & ab illis non excusantur eo prætextu, q̃a non sunt subditi ꝟm prædictos. multo minus excusari debent laici. Et ꝑ ꝯ̃ns debent posse dicti ciues collectari pro bonis positis sub iurisdictione dictorum nobilium, quamuis non sint eorum subditi. Et hoc confirmatur ex no. per Bal. in l. fi. C. sine cen. vel reliqu. vbi dicit, ꝙ si ex forma statuti singulo anno debeant solui decem pro qualibet tornatura, quod munus hoc dr̃ tributum, sicut quando de quinquennio in quinquennium prouinciales soluunt aurum vel ferrum, ut no. in rub. C. de in-
2 dict. lib. 10. Si ergo tributũ est munus hoc ꝟm † eũ tanquã reale cũ ipsa re transit ad non subditum. l. rescripto. §. fi: & l. munerũ §. patrimonium. de mune. & hono. l. de his. & d. l. placet. de sacrosſ. eccle. Et idem probatur ex no. per Bal. in tit. de pace Constan. in uersi. in perpetuum. ubi dicit, ꝙ si possessio per ecclesiã acquisita erat ascripta dare ꝓ solido & libra ad collectas, & tũc res illa est onerata, & cum illo onere transit, quia de re clericus ad quẽ ꝑuenit, soluere tenetur, & hoc uerum, ꝟm eũ, si talis descriptio, quæ fit pro solido & libra, sit certa & perpetua, quia ꝓ talibus collectis bona sunt hypothecata, immo sunt supposita quodãmodo seruituti cuidam. Ideo ad quemcunque transeũt cum suo onere. ff. de actio. emp. l. in uẽditione. secus dicit ipse, si ꝑ varietatẽ negotij immutetur. Nã incertæ obligationi hypotecha accedere non potest. Et ideo huiusmodi munus non videt durare, postquam peruenit ad ꝑsonã priuilegiatam. ca. 1. de iure patro. li. 6. & allegat etiam Spec. in ti. de cleri. coniug. in versi. ꝑallega. Idẽ ergo per eandẽ rationem qñ bona ꝑuenerũt ad forensem. Et comprobatur ista opin. Nã, ut est dictum, bona sunt hypotecata pro dictis collectis, ꝟm Bal. in loco allega. & in l. 1. §. si q̃s nemo. versi. super secũdo, &c. qđ cuiusque vni. no. & no. Pa. de Ca. in l. Imperatores. de publi. in l. inter debitorẽ. de pac. in l. 2. C. sine cen. vel reliq. & in l. apud Iulianũ. §. si hæ res. de leg. 1. Et hoc ꝑsertim est uerum, qñ imponitur authoritate eius, qui habet fiscum, ꝟm Aret. ibi, & Bar. ĩ d. l. 1. C. de mu. & in quo loc. quia bona sunt fisco obligata. d. l. Imperatores. §. 1. C. in quib. causis pignus tacite ꝯtrahitur. sicut etiam fiscum habent dicti nobiles, cum haberent merum imperium, ꝟm Bar. in l. 2. in princ. de iure fisci. ideo ꝓ collectis impositis eorum authoritate ad eorum ꝯmodũ bona sunt hypothecata, & hypotheca oritur ab initio, id est statim ꝙ bona fuerunt allibrata pro toto futuro tpe, sicut ab initio ẽt oriuntur ꝓ tributo, ex eo, quia est certũ & ꝑpetuum, ꝟm Pau. de Cast. in d. l. Imperatores. quæ rõ locũ habet in collecta, si certa sit & perpetua, prout ẽt clare sentit ibi Pa. de Cas. dum dicit, rationẽ ꝑdictam cessare in collecta, q̃ non habet certam & determinatam præstationem, igitur ubi sit certa & determinata, non cessat, sed locũ hẽt rõ ꝑdicta, & eadem iuris dispositio. l. illud. ad legem Aquil. l. Titia. in prin. de uerb. obli. Et ꝑpea cõtra possessorẽ agi põt hypothecaria. d. l. prędijs. de iure fisci. & ꝑ Bar. in l. Moschis. in pri. eo. tit. Et idẽ etiam ubi hypothecaria nõ oritur tpe, quo res fuit posita ĩ æsti-
mo, sed tpe quo fuit collecta indicta & imposita. Quia † q̃uis 3
in forensem reperiatur res translata & alienata, ille tamen, qui prius alienauit, ad collectã impositam personaliter obligatur, ꝟm Bar. in l. incola. ad municip. & probatur in auth. in periculũ. C. sine cen. vel reliq. & res ipsa alienata hypothecat. q̃a est sub iurisdõne eius, cuius authoritate imponitur, ideo potuit ipsi rei hoc onus imponi, & ipsa res grauari, ꝟm Pau. de Cast. in l. inter debitorem. de pac. alleg. Inn. in c. postulasti. de for. ꝯp. Et ꝑpea, ꝟm eum, tota die uidemus, ꝙ forenses coguntur ad tales collectas pro possessionibus, quas habẽt. Et hac rõne dici põt, ꝙ cõpelli etiã p̃nt non solum ad collectas certas & perpetuas, quæ dñr ordinariæ, sicut est onus lignorum, palearum, quæ præstãtur singulo anno dictis nobilib. & pro salario Potestatis & aliorum officialium, sed ad onera incerta, quæ non habent vniformem præstationẽ, sed imponuntur vario modo secundũ necessitatẽ superuenientẽ, & quæ extraordinaria dñr, secundũ Doc. in locis allegatis & allegandis, quia quamuis bona nõ sint obligata & hypothecata ab initio pro tali onere, oritur tñ hypotheca, post quam est indictum & impositum, secundũ Pa. de Ca. in d. l. Imperatores. Et sic licet tunc in forensem inueniatur translata, quia tñ res ipsa est de iurisdictione imponentis collectam, potest grauari, & onus hoc dictę rei imponi. Et ubi ẽt collecta imponeretur personę ꝓ rebus, si tñ sit ordinaria, prout est, qñ est certa & perpetua, adhuc tamẽ uidet, ꝙ de iure cõmuni possit forensib. imponi, prout sentit Iac. de Belui. in c. 1. quæ sint regalia. in uerbo, extraordinaria collatio, &c. ubi inquit, ꝙ fiscales regni dñt, ꝙ collecta est munus patrimoniale & ordinariũ, quia indicitur omni anno personæ pro rebus. Et sic, secundum eum, vocatur, collecta, q̃a colligitur in possessionibus pro mõ facultatum. Et videtur in effectu esse idẽ, ꝙ indictio. vñ, secũdũ Bal. ibi, in vlti. col. quamuis collecta imponatur personæ ꝓ rebus, secundũ gl. in l. rescripto. §. fi. de mũne. & hono. si tñ collectę sunt ordinariæ collectiones, idem sunt ꝙ indictũ, qđ dicit esse munus patrimoniale. l. indictiones. C. de ann. & trib. & subdit Bal. ꝙ hoc est utile scire ad discernendum, an ad eas soluendas

das teneantur non subditi pro suis possessionib.in hoc cũ Bal.
transit Ale.in cons.52.circa fi.quinto vol. qui per hoc conclu-
dit, ꝙ forensis possit pro collectis grauari, quamuis de alijs su-
perius allegatis mentionem nõ faciat. Et vltra eũ ꝑ opi. Iac. de
Belui.& Bal.in d.c.1.facit, qđ not.Iac.Butrig.& Bal.in d.l. pla-
cet. C.de sacros. eccl.dum uolunt, ꝙ ecclesia teneatur soluere
indictam.& probari vr̃ in l.1.C.de indic.li.10.& in l.fin. C.de
exac.tribu.eo.lib.10.& tñ imponitur personæ pro rebus sicut
collecta, ut no.ĩ rub.C.de indic.& in d.l.indictiones.si ergo col
lecta est certa, est idẽ dicẽdũ eadẽ rõne. Et q̃a, ut est dictũ, onus
tributi trãsit ad nõ subditũ, d.l.rescripto.§.fi.& licet sit reale, tñ
et obligat ꝑsona, aliàs ꝑ eo bona nõ essent hypothecata.d.l.Im
4 peratores, iũcta gl.v. Præterea uidetur † ꝙ saltem forenses đ iu
re communi teneantur ad onera ꝑ reparatione agrorum, põ-
tium, & uiarũ, q̃uis imponantur ꝑsonę ꝑ reb. queadmodũ ad
ea tenenť clerici qui non sunt subditi.l.ad instructionem.C.de
sacros.eccle.& ibi hoc tenet Pet.Cyn.& Fulgo.qui hanc opinio
nẽ dicit esse cõem,& quã sequitur Sal.in d.l.placet.in vlti.col.&
Alex. in cons.68. 2.vol. Sed dato ꝙ dicti ciues non possent de
iure communi pro collectis grauari, nihilo minus quia sæpe ꝑ
5 principem † est rescriptum, ꝙ subeant omnia onera, ad q̃ tene-
bantur illi, a quib.habuerunt eãm,& ꝑ priuilegiũ est specialiter
hoc cõcessum hoĩb.Borzani & Mozadelarum, idcirco ad dicta
munera pñt cogi & ꝯpelli, q̃a priuilegium põt cõcedi, ꝙ foresi-
bus collectæ imponanť.l.munerum.§.patrimoniorũ.& ibi no.
Bar.de mune.& hono.& per eũ in l.1.C.de mulie.& in quo lo
co.li.11.& Bal.in l.fi.C.sine cen.uel reliq. Tertio dici potest, ꝙ
ad omnes collectas teneantur dicti ciues rõne consuetudinis,
6 secundum † quam quęlibet ciuitas ꝑ p̃dijs positis in suo terri
torio imponit collectas forensib.de qua attestatur Bar. in d.l.1.
C.de mulier.& in quo loco.& Bal.in l.etiam.C.de execu.rei iu-
di.vbi dicit, hanc esse gn̄alem consuetudinẽ. Talisque dr̃ ꝓbata
ex hoc solo, ꝙ Doctores excellentes sic affirmant, adeo ꝙ onꝰ
probandi ꝯ̃rium transfertur in aduersariũ, secũdũ Io.And.in c.
1.de const,li.6.& Bar.in repe.l.de quib.ff.de legib.in 4. prin.&
cum ea transit Raph.Cuma.in ꝯs.212.incip.Monasterium,&c.
& in consi.225.incip.Viso testamento,&c. & Pa.de Cast.in ꝯs.
159.aliàs.161.incip.In cã p̃nti,&c.in 1.col.ubi dicit, ꝙ cõsuetu
do ꝓbatur per unum Doctorem famosum eam referentem, ut
esset Bald. Et de qua etiam in casu nostro cõstat per testes, q̃-
uis sint de uniuersitate,& ad eos spectare possit commodum ĩ
communi & in uniuerso, ut late probatur in terminis Ale.in di
cto ꝯsi.68.per no.per Iac.Belui.in auth.de mona.in prin. ꝑ Sal.
in l.parentes.C.de test.& Abb.in c.super.eodẽ tit. ut ibi latius,
per eum, q̃ r̃ndet ad ea quæ possent allegari in cõtrarium: Et in
eodẽ ẽt loco dicit satis esse, ꝙ sit ꝓbata cõsuetudo triginta ann.
per no.in l.prædiorum.C.de agrico.& censi.li.11. Et quia etiã
induci potest per statutum, ut forensib.collecta imponatur, ſm
Bal.in l.1.C.de sent. quæ pro eo qđ interest.ergo & per dictam
consuetudinem.& idem vult Alexan.in d.consi.52.quinto vo-
lu.& consi.124.quarto volumine. Sed præmissis non obstanti-
bus contrariam sententiam de iure arbitror veriorem. Nã aut
quærimus de collectis imponendis ad cõmodum illustrissimi
Ducis Regij, & de his non est q̃o, quia dicti ciues vltro se offe-
runt illas præstare. Et quia etiã de iure ad eas per illũ cogi pos
sunt, cum ipse iurisdictionẽ habeat etiam in loco, ubi bona sũt
posita, ꝑ not. ꝑ Guliel.de Cuneo in l.neminem.C.de sacros.ec-
cl.& Bar.in l.1.C.de mulie.& in quo loc.lib. 10. vbi dñt, ꝙ si ali
bi non soluitur tributum, prout hodie non soluitur de prædijs
Italicis, secundum gloss. in l.fina. C. sine cens. uel reliqu. & in
rubr.C.de anno. & tribu.lib 10.& imponatur collecta ab eo q̃
habet iurisdictionem uniformem, puta a principe, ꝙ tunc sol-
uere debet quis pro rebus, quas habet ubiq. ergo potuit dictus
Dux dictos ciues suos subditos cogere ad soluendũ collectas in
quolibet loco Ducatus Regij, ĩ quo habet iurisdictionem, quã
uis sit extra territorium & districtũ dictę ciuitatis. Et idẽ etiã
7 vbi iurisdõnẽ † tñ haberet in ciuitate p̃dicta, per no. per glo.&
Bar.in d.l. 1.quæ vult, ꝙ in ciuitate originis uel domicilij pos-
sit q̃s ad collectas grauari pro bonis positis extra iurisdictionẽ
& territorium, si ad eas alibi de iure uel de consuetudine non
grauatur, per l.fi. de decr. ab ord. facien. sicut ergo ad propriũ
ꝯmodũ potuisset princeps dictis in loco originis uel domicilij
collectas ĩponere ẽt ꝑ bonis positis ex̃ suã iurisdõnẽ, ita potuis

set committere & demandare, ꝙ ad eius vtilitatem onera impo
nerentur dictis ciuibus per homines alterius iurisdõnis,& in lo
co, vbi dicta bona sunt posita.l.j.§.qui mandatã.de iuris.o mni
iudi.cum vulga.quia in dicto loco ad commodum alterius gra-
uari non debẽt, nec possunt, vt statim dicetur. Quo vero ad col
lectas imponendas ad commodum dictorum nobilium, de qui
bus est contentio, est præmittendum ꝙ est quoddam onus me-
re reale seu patrimoniale, quod ipsis rebus imponitur, sicut est
tributum, vel aliud simile, quod p̃stať ex eo qđ ꝑcipitur ex ipsa
re, ut no.in rubr. de anno.& tribu.li.10. & ꝑ Bart.in d.l.j. C.de
mulie.& in quo loco.eod.lib.& in d.l.rescripto.§.fi. de mune.&
8 hon.& ab † hoc munere non excusatur etiam nõ subditus, nec
alius cuiuscunque priuilegij, uel dignitatis existat.l.fi.C. de exa.
lib.10.l.placet & l.iubemus nullam nauem.C.de sacros.eccl.l.&
de his.C.de epis.& cle.l.forma.§.si uero.de censi.&.c.fi.de deci.,
Et de hoc non agitur, nec q̃ritur, q̃a, vt dixi, prædia Italica non
9 sunt tributaria, vt no.in d.l.fina. Est & aliud munus, quod † im-
ponitur personæ pro rebus, vel ꝑ ꝑ res, prout est illud, quod ap
pellatur collecta, ſm Doc.in dictis locis, de quo dubitatur. Et
istud subdiuidiť, quia aut est incertum & variabile, quia impo-
nitur ꝑ plus & minus, ſm ꝙ necessitas superuenit & imminet,
& tunc certum est, ꝙ põt.d.l.rescripto.§.fi.& ibi per Bar.& in l.
libertus.§.sola.ad munici.& ibi etiam Bar. & in.d.l.j.C. de mu-
lie.& in quo loco.& per Aret.consil.132. Et ꝑpea etiam cleri-
co non imponitur, ſm Spec.in d.tit.de cleri.cõiug.versi.ad hu-
ius autem articuli,&c.& Doc.in c.j.de immu.eccle.libr.6.& in
c.non minus eod.tit.de pace Cõstã.in uer.in ꝑpetuum.& facit,
quod not.gl.in l.incola.ad municip. per quam dicit Bal. in d.l.
placẽt. C.de sacros.eccle.versi.quero iuxta hoc,&c.ꝙ si res, q̃ est
in æstimo communis, deueniat ad eccl.ꝙ illa non tenetur ad col
lectam, nisi ad retro indictam ad quam non tenetur, quia est o-
nus iam formatum. Si vero dicta collecta sit certa & perpetua,
& videtur magis dubium utrum forensis, qui rem allibratam &
prius in æstimo positam acquisiuit, illam soluere teneatur, ꝑ ea
quæ in ꝯtrarium sunt allegata. Sed tamen vrerius est, quòd non
tenetur, & quòd grauari non potest: quia ex quo imponitur
personę pro rebus, non potest persona quæ non est subdita, o-
bligari, sicut hac ratione nõ tenetur ad collectam, q̃ non habet
certam præstationem.d.l.rescripto.§.fi.& sic constat, ꝙ utroq;
casu est eadem ratio, & aperte probatur in dicta. munerum.§.
patrimoniorum.de mun.& hono.vbi dicit tex.ꝙ q̃dam ciuita-
tes habent priuilegium, ꝙ quilibet, qui agrum possidet in eorũ
territorio, soluat singulo anno tantum frumenti ꝑ quolibet a-
gro,& sic impositio erat certa.& fiebat personæ pro rebus,&
tamen p̃supponit tex.illa cuicunque possessori imponi non pos
sit, nisi ex priuilegio principis,& hoc præsupponit ibi Bar.dum
not.ꝙ ciuitas non p̃t imponere collectam non subdito, nisi ex
priuilegio, quẽ text.ad hoc ẽt allegat Bart.in d.l.j.C.de mulie.&
in quo loco.& ita per illum text. explicite determinat Areti.in
dicto consil.ꝙ talis collecta non possit imponi forensi. allegat
ad hoc Salic.in dicta.l.placet.in ult.col. vbi dicit ꝙ quandoque
munus imponitur personæ pro rebus. puta ꝙ q̃libet soluat cer
tum quid pro libra æstimi,& hoc quandoque sapit naturam or
dinariorum munerum, sicut quando singulis annis uel mensi-
bus debet solui certum quid sine t̃pis præfinitione, quandoq;
est mere extraordinarium, prout contingit, si ex casu repentino
imponatur collecta,& ab his, secundum eum, eccl. quouis mõ
est immunis.auth.item nulli communitas.eo.tit.& hoc nõ alia
ratione, nisi quia ecclesia non est subdita, ſm Are.in dicto cõs.
si bene ponderentur iura formas impositionis est illa, q̃ diuersifi
cat munera mere patrimonialia ab his, quæ imponunt personę
pro rebus non certa & determinata præstatio d.l.rescripto.§.fi.
nam & multa onera mere realia inueniuntur, quæ non hñt vni
formem & perpetuam præstationem, sicut commodare equos
naues,& similia, ut patet in dicto.§.patrimoniorum. Et ultra eã
idem etiam clare uoluit Bar.in consi.180.incip.Si aliqua posses
sio,&c.ubi determinat, ꝙ si aliqua possessio sit descripta, appre
ciata,& allibrata in æstimo cõis,& transeat ad clericũ, ꝙ ille nõ
tenetur ad collectas. Mouetur inter alia ad propositum, quia
collecta est munus, quod imponitur personę pro rebus ideo ci
uibus tantum & incolis potest imponi.d.§.fi.& ibi no.in rubr.
C.de ann.& tribu. ergo clericis, qui non sunt subditi, imponi
non potest, quæ ratio, ut dixi, locum ẽt hẽt in collecta certa &
per-

perpetua,& quod etiam de tali loquatur Bar.constat manifeste ex responsione per eũ data ad omnia iura facientia in contrarium, dum dicit,quod loquuntur in tributo & onere mere reali,sed collecta imponitur pro reb.personæ,& sic solum differentiam prędictã assignat,& non illam,quod tributum habet pstationem certã, & collectam incertam,& cum Bar.transit ẽt Pau.de Cast.in.d.l. placet in fi.in l.inter debitorem.de pact.& Roma.in.l.si publicanus §.j.de public.& Dñi.in.d.c.j.de immu.eccl.lib. 6.¶ Alia

10 † ẽt ratione in casu nostro est prædicta cõclusio uerissima. Nã dicti ciues collectantur authoritate illustrissimi ducis pro bonis positis extra districtum Regii.& hoc quia iurisdictionem habet vniformem in toto ducatu,ut superius dixi. Quia ergo pro dictis bonis soluunt collectas principi, non possunt, nec dẽnt pro eisdem bonis rursus & iterato ad alias collectas grauari ad commodum dictorum nobilium,quia ad eas uel ad præstationem earum cogi non potest quis in duabus locis & a diuersis. vt pbat ex no.per gl.& Bar.in.d.l.j.C. de mulie.& in quo loco, quod si forensis in loco,vbi bona posidet,de iure tenetur ad tributum,vel de consuetudine ad collectas,quæ imponuntur personæ pro rebus,quod in loco originis uel domicilii non poterat ad collectas grauari pro dictis bonis positis extra territorium,& quæ alias ibi de iure imponi possent,& hoc ne pro eadem re dupliciter onere grauet.Et illo casu præfertur locus,vbi bona sunt posita,qa agit de munere patrimoniali,qđ est mere reale, vel qđ imponit psonæ pro rebus, quę res non est de iurisdictione loci originis,uel domicilii,sed extra eius territoriũ.Aut in casu nr̃o locus,ubi bona per ciues posidentur,est ẽt de iurisdictione illustrissimi ducis,ideo quo ad collectas. quæ ad eius commodũ de necessitate imponuntur,ille prefert,& alias collectas dicti nobiles a ciuibus pdictis exigere phibent,ut ẽt vr̃ eẽ casus in l.priuatæ.C.de excus.mu.lib.10.vbi hr̃,quod prędia emphyteutica principis nõ subeunt extraordinarias pstationes, & hoc pp annuũ canonẽ,quẽ principi pstant,ex quo no.ibi Bar.quod illi,qui hñt possessiones in cluso Perusino,& reddunt tertiam partẽ cõi, non tenent soluere collectã,quæ imponitur imminentib. necessitatib. Item not.quod pro bonis emphyteuticis, quæ quis hẽt ab ecclesia non tenetur soluere aliquam collectam communi, quia cũ ista bona sint perpetuo pensioni obligata, & pro eis census quolibet anno soluatur,non dẽt pręstari pro his collecta cõi, ne duplicia onera sustineat,quis de consuetudine,ſm eũ,Perusii hoc non seruetur,pro hoc ẽt facit qa ad munera personalia põt qs vocari diuerso tpe in diuersis locis,in quibus sit ciuis, ut declarat Bar.in l.assumptio,ad municipa.sed si eo.tpe uocet,pfertur locus originis,& ubi in aliquo loco non sit originarius, locus nobilior pręfertur.ſm gl.in l.ciues.C.de inco.lib.10.& no.in l.j.C.de municip.& origi.eo.lib.Sic igitur in casu nr̃o,in quo onera,de quibus agitur,nõ possunt duplicari, dẽt illustrissimus princeps tanq̃ nobilior præferri,& hac rõne attenta absq; dubio dicti nobiles non possunt de iure rusticis subditis suis collectas ad proprium commodum imponere,ex quo onera sustinentur singulo anno, quæ hñt certam & incertam pstationem pro dicto principe,nisi antiqua consuetudo, de qua inferius,aliter se haberet,p no.p.Bar.in d.l.priuatæ, quæ consuetudo contra ciues & rusticos non est sufficienter probata, ut infra demonstrabitur aperte.Alia ẽt rõne non possunt cogi ciues,nec ẽt ru-

11 stici de iure ad collectas prædictas,quia collectam † imponere est de reseruatis principi.c.j.quę sint regalię.iõ talis potestas nõ transit ad dictos nobiles inuestitos ẽt de mero,& misto Impio, ſm Bal.in l.cũ multa.in fi. C.de bonis quæ liber.& in l.si quib. C.de fideicom.liber.& Ale.cõsi.35.& cõsi.145. secundo vol.& consi.123.quarto uol.Et confirmatur hoc,qa quis in gñali delegatione ueniant ea, quæ sunt meri & misti Imperii. vt plene declarat Ale.in l.1.de offi.eius cui mandata est iurisd.tñ in ea non ueniunt,quæ sunt principi reseruata in signum superioritatis, secundum eum,per ca.quod translationem.de offi.deleg.prout ẽt uoluit Ant.de Bu. in c.quod sedes.de offi.ord.Nec ẽt ex aliqua consuetudine, aut aliquo iure habent dictum ius collectandi dicti nobiles,ut dicetur inferius. Ex alio quoque non debent nec possunt de iure dicti ciues collectari pro salario Potestatis & aliorum officialium,quia hoc onus imponitur per capita. & ad illud rustici tm̃ tenentur,& nõ ciues.l.j.C.de capita.ciui. censi. eximen.lib.11.& per Bar.in dicta.l.j.C.de mulier.& in quo loco.Quia ergo intentio dictorum ciuiũ est fundata de iure com-

12 muni,solum restat respondere ad allegata in contrarium.Non obst.in primis dũ dicebatur,quod ad collectas,quæ habẽt certã pstationem,& perpetuam,tenentur non subditi,sicut & clerici,per not.p Spec.in tit.de cleri.cõiug.uersi.ad huius autem articuli, &c.qa licet dicat, quod præstatio incerta & non perpetua pro futuro tẽpore non afficiat ecclesiam,non tamen intellexit,quod si esset perpetua & certa,quod ecclesia teneatur, qñ imponitur personæ pro rebus,sed uoluit,quod ubi est incerta, etiã si sit mere realis ad ecclesiam non transeat, quia ante collectã impositam res est libera,ut declarat Bal.in l.oẽs.C.sine censi.vel reliq. sed quãdo res transit libera ad ecclesiam,nõ põt rei existẽti in dominio ecclesiæ imponi onus ẽt mere reale,ut concludit Bar.in.d.l.j.C.đ mulie.& in quo loco.in.q.de pedagio.& Pau.de Cast. in l.inter debitorẽ,de pac. igit dictũ onus reale incertũ antequã sit indictum nõ transit ad ecclesiam pro futuro tempore, secus autẽ qñ onus reale est certum sicut tributum,quia ab initio res fuit affecta,ideo cum illo onere transit ad ecclesiam,& sic uoluit facere differẽtiã Spec.inter onus mere reale,incertum,& certum, nõ autem inter onus certum & incertũ qđ imponit personæ principaliter pro reb.& ita etiã in effectu intentionẽ Spec.dicto modo declarat & exponit Arc. in dicto cõsi. 133.vbi etiam dãnat Bal.in l.neminem C.de sacrosanc.eccle. quẽ dicit uehemẽter errasse,dum uoluit,quod præstatio,quæ non est perpetua & uniformis,non põt esse mere realis,per nota. p Spec.in versic. allega. quia secũdũ eum,Specu.hoc non dicit, & contrarium probat in dicta.l.munerum.§. patrimoniorum: ut ibi per eum.Et per prædicta patet, quod Ange.non bene loquitur in dicto consil. 24. dum vult, quod clerici teneantur ad collectam, si sit certa & perpetua,quia contrarium superius est aperte probatum maximè per not.per Bar.in dicto consi.130.qui contrarium dicit. Preterea in casu nr̃o iure permittent dicti ciues collectantur p illustrissi.ducem,& ad eius utilitatem pro dictis bonis, iõ p eis collectari non possunt p dictos nobiles.p not.in dicta.l.j.C.de mulier.& in quo loco.& in dicta.l.ciues. C. de incol.quo casu nõ loquuntur in cõtrarium allegata,sed eo casu,quo vna collecta tantum venit imponenda. Itẽ & tertio nõ possunt collectari dicti ciues p dictos nobiles, qa eis hoc non est specialiter cõcessum nec venit in generali ꝯcessione,ut est etiam superius declaratũ.Nõ obst.not.per Bal.in l.fin.C. sine censi. uel reliq. dũ dixit,quod si ex forma statuti debet singulo anno solui certum qđ pro qualibet tornatura, qđ hoc dicitur tributum, sicut qñ de quinquennio in quinquennium prouinciales soluunt indictũ. l.j.C.de indict.lib. 10.& cõsequenter quod onus transit cũ ipsa re ad forensem,quia dictũ Bal.nõ est uerũ, & ꝯrium probatur in dict.§.patrimoniorũ,ſm Aret.in dicto consil. qui tenet contra Bal.contra quem tenet etiã Salic.in dicta.l.placet. & Bar.in dicto consil.& ex alijs etiam in casu nr̃o non potest habere locũ, quod dicit Bal.videlicet,qa illustrissimo.d.duci soluũtur collectæ quę non debent duplicari,& quia dicti nobiles illas de iure non possunt imponere.Itẽ simile de indicto,qđ allegat Bal.facit potius cõtra eum,qa illud imponitur personę pro rebus,sicut collecta,vt no.in rubric.C.de indic.li.10.& in lege,indictiones.C.de anno.& tribu.eodem lib. ac etiã hodie est onus ordinariũ,lege prima.C.de indic.& ppea ad illud clericus, qa non est subditus,non tenetur,ſm Pau.de Castr.in dicta.l. placet.quis aliter ibi dicere videatur Iac.Butrig.& Salice.& pro opinione Paul.est gl.in dicta.l.j.dum pro solutione contrarij se remittit ad nota.in l.fina.C.de exac.tribu.eodem lib. vbi glossa vult ĩ vltim.solu.quod illa iura nõ loquantur in ecclesi.¶ Nec obstat ratio pdictorũ,scilicet quia indictum est munus ordinarium: qa per hoc non sequitur,quod clericis posit imponi,ex quo,ut dixi, imponitur personæ pro rebus sicut ui demus quod pedagium, qđ imponitur authoritate superioris est munus ordinarium,secundũ Bar.in l.licitatio.§.fi. de pub.& tñ qñ imponitur personæ p rebus ad illud non tenẽtur ecclesiæ nec clericus,ſm Bar. in l.j.§.j.de publ. Et ijsdem rationibus cõstat,quod Bal.in ti.de pace Cõstan.in vers.in perpetuum.& in c.1.quę sint regalia, non bene loquitur, & quod in casu nostro præsertim eius dictũ non potest habere locũ.& iõ do.Alex.in d. consi.5.vol.qui Bal.alleg. in dictis locis principaliter nõ se fundat in eius dicto, nec ĩ illo vim facit,sed in consuetudine.Item non obst.quod bona sint hypothecata pro dictis collectis,& hypotheca sequitur ipsam rẽ ad quẽcunq; transeat. Quia cum dictis ciuibus nõ posint collectę de

facto

facto impositis oriri actio personalis,nec hypothecaria.le.fide-
13 iussor obligari.in prin.de fideius.Præterea isti nobiles† fiscum non hñt,nec iura fiscalia,ex quo recognoscunt superiorem, ut probatur ex no.p Bar.in l.item veniunt.§.ait senatus de pe.hæ. Nã & eps hẽt merum & mistum imperium.auth.causa,quæ sit cum monacho. C.de epis.& cle.& ibi no.Bal.& tñ fiscũ non habet,& p consequens non habet priuilegium tacitæ hypothecæ ſm Bal.in rub.C.de priu.fis.bene facit.l.simile.& qđ ibi not. ff. ad municipa.nec Bar.dicit ɔtrarium in.l.1.de iure fisci.sed ꝙ ei qui hẽt merũ & mistum imperium & regalia ex priuilegio, de-
14 bent bona vacantia.Si ergo fiscum non † hẽt pro collectis bona non sunt obligata,ſm Are.in.l.apud Iulianũ.§.hæres. de lega.j.sicut nec pro alio debito.l.2.[C.qui iure reipubli. lib. 10.& p Bar.in.l.j.de debi.ciu.& in.l.j.C. quod quisq; cõue. & hoc ẽt præsupponit Iac.But.& Sal.ĩ auth.item nulla communitas. C. de episc.& cleric. dũ formant quæsti.qñ statutum erat in loco, ꝙ bona essent tacite obligata pro collectis,secus vero ubi collectæ imponerent authoritate eius,qui fiscũ haberet.d.l.Imperatores.de publica.&,put loquũtur & intelligi debẽt allegati in ɔrium.Præterea vbi ẽt oriretur statim hypotheca,tamen non est verũ,ꝙ oriatur statim & ab initio,quo res fuit posita in æstimo quia ,p annis sequentib. obligatio est cõdõnalis, uidelicet si res eiusdẽ ,pmãserit usq; ad diẽ solutionis & pstationis,ideo obligatio nõ vitiatur,si ĩ alium idoneum res transferat, sed possessor postea per legẽ de nouo obligat.l.fi.& ibi no.oẽs.C.sine cẽ. vel reliq.Quot ergo sũt anni,tot sunt obligationes;& vt dixi,p sequẽtib. sũt ɔditionales ad instar annui legati.l.si in singulos,&. l.si annos,de annuis.leg. & licet sit aliud ĩ stipulatiõe annua.l.si Stichũ.§.j.de ver.obl.&.l.senatus.§.fi.de don.cau.mor. tñ obligatio legalis,de qua agit,æquiparat magis ultimæ volũtati , & sic legato annuo q̃ stipulationi,ſm Bar.p gl.ibi,in.l.j.C.de his qb. vt indig.& Bar.& Im.in.l.nõ solũ.§.morte.col.pen.de ope. noui nũcia.& ĩ.l.in cognitione.ad Silla.& Bal.ĩ.l.& si post tres. in repe.si quis cautionib.col.5.& ĩ tit.de pace Const.ĩ vers. ĩ criminalib.& in.l.ea demũ.C.de collationib.Et sic ẽt ĩ terminis arguit,& p hãc ratione cõcludit Soc.in cons.243.inc.In psenti cõsultatione.vbi dicit,ita ẽt tenuisse in dicta l.Stichũ.§.j.ergo tpe pstationis faciẽdę res in foresẽ sit trãslata.nõ pt forensis,qui nõ est subditus,obligari personaliter, nec cõsequenter hypothecaria teneri pro re existẽte apud eũ.d.l. fideiussor obligari.in prĩ. ¶ Nec obstat,dũ dicebatur,ꝙ obligatio nascitur ɔ illũ, qui alienauit in forẽsem non idoneũ,auth.sed periculũ.C.sine cens.vel reliq. & p Bar.in.l.incola.ad municipa.quia concedi põt,qđ ex hoc bona,quę tunc inueniuntur apud eũ sint obligata,sed non obligat res illa, quę desijt esse sua per alienationẽ factam in forensem.l.j.C.de iure fisci.lib.10.facit.l.neq; pignus. de reg. iur. ¶Nec similiter obstat ꝙ aliter dicatur in tributo per Pau.de Castr.in dicta.l.Imperatores. quia cum res sit affecta onere reali , quod transit cum ipsa re ad forensem,actio personalis, q̃ datur p rẽ,cõpetit cõtra successorem singularem,secundum Bal.in rubri.C.de rescind.uend.q.13.a llega.l.si ipsa de don.&.c. cum contra.de pigno.& sicut dicit de actione in rem scripta,quæ datur contra singularẽ successorem rei peruentione, & quæ non est eodem numero sed in genere,iuxta not.per glo.& Bar. in.l. si tertius. §.si quis prius.de aqua pluuia arcend.& hoc qñ tributum est impositũ a Cæsare,qui hẽt iurisdõnem in oĩ loco & persona,& sic qui potuit forensem ẽt obligare . Sed vbi pdia essent effecta tributaria ex forma statuti,quo casu est ẽt idẽ, ſm Bart. in l.placet.& in d.l.rescripto.§.fi. & in d.l.1.C.de mul.& in quo loco,vr̃ magis dubium,sed est dicendum,ꝙ Bar.malè loquatur ea rõne,præsertim in casu nr̃o:quia non potuit forensis obligari personaliter p statutũ, sine qua oblõne personali res ẽt non põt pro tributo esse obligata, ſm gl.cõiter in hoc reprobatã in d.l.imperatores.de publ.& ɔ Bar.tenet Bal.& Sal.in l.fi.C.sine cen.vel reliq.& in d.l.placet.& ibi per alios cõiter,& Abb.in c. non minus.de immu.eccl.in c.fi.de vita & hon.cleri.& Card.in repe.c.perpendimus.de sent.excom.vers. venio ad tertium,&c.
15 vel tenendo,ꝙ opi.Bar.sit uera† ɔ forẽsem põt dici,ꝙ dicto casu onus tributi principaliter imponitur rei,quæ est subdita , & secundario personæ, ſm Pa.de Castr.in d.l. inter debitorem. de pac.ideo per statutum in ɔñtiam potuit obligari nõ subditus , ut probatur ex no.per Inno.cum quo transit Ant.de Bu.in c.2. de not.vbi dñt,ꝙ licet nõ possit Papa pıudicare in iure q̃sito de iure naturali,si tñ illud ius venit in ɔñtiam ad ius ecclesiasticũ, in quo Papa hẽt supremã ptãtem,sublato principali tollit illud accessorium,per illum tex.Et per hoc rñdetur ad aliud,s. dũ dicebatur, ꝙ pro tributo forensis obligat personaliter : quia aut cõtingit hoc de iure cõi: vel quia illud venit in ɔñtiam ad onus reale, quod põt imponi ẽt per statutũ: sed pro collectis perso-
16 na principaliter obligat d.l.rescripto.§.fi. ¶ †Non ob.ꝙ nõ excusatur ecclesia,& per ɔñs nec forensis ab expensa,quæ fit ad refectionem pontium,viarum,& murorum.d.l.ad instructionẽ , quia hoc est falsum:q̃a collecta pro dicta expẽsa imponitur psonæ ,p reb.ſm Bar. in d.l. ad instructionẽ cui in hoc alij nõ ɔdicunt, ideo non põt imponi forensi , sed solũ ciuib.& incolis. d.l.rescripto.§.fi.quæ gñaliter & indistinctè loquitur, & hac ẽt rõne ſm Bar.ad hmõi expensam ecclesia & clericus nõ tenetur, & ideo ſm eum illa. l.ad instructionem. hodie est correcta , & hoc ibi ẽt voluit gl.& idem tenet gl.16.q.1.nouarum. & Hos.in sum. de immu.eccl.§.quib. versi.ad extraordinaria,&c.& Ioan. And.in c.non minus.de immu.eccle.& ibi hanc opi.latius prosequitur d.Abb.qui ostendit ſm eandẽ opi. consuluisse & obtinuisse in ciuitate Senarum. ¶ Non ob.insuper,ꝙ ex priuilegijs & rescriptis ducalib.dicat,ciues ad collectas teneri, iux.d.l.munerũ.§.patrimoniũ.q̃a hoc reperitur minimè verũ,& incipiendo a priuilegio, quod prius fuit cõcessum hoĩb.Barzani & Mozadellarum de an.1473. die 11.Octobris dr̃, ꝙ illud nõ obstat ex plurib.Nam, vt in illo cõtinetur, fuit prius narratũ p dictos hoĩes,ꝙ grauantur ad onera imposita, & quæ imponuntur ad vtilitatem illustr.ducis,& ad alia occurrẽtia,&c. & demum fuit ab eisdem in precib.conclusiuẽ petitum:vt per decretum ordinaretur & prouideretur, ꝙ oẽs & singulæ personæ cuiuscunq; condõnis,quæ acquisiuerunt,& in futurum acquirent,bona allibrata ĩ dictis locis tenerent ad grauamina cũ dictis hoĩb. &c. Quæ conclusio magis q̃ narratio dẽt attẽdi, ſm Inn. in c.sup literis.de rescri.& Bar.in l. Aurelius.§.Sticho.de liber.leg. Et quę conclusio debet intelligi de grauaminib.imponendis ad cõmodum dicti do.ducis , quæ de iure cõi per ipsum principem prædictis ciuib.potuissent imponi,& non de his,quæ ad vtilitatem nobilium erãt imponẽda,quæ ab ipsis,vel à principe de iure imponi non poterant,vt est superius dictum:& ita princeps interpretatus est dictã cõsuetudinẽ,ꝙ constat ex eo,ꝙ dicit, annuere eorum precibus: q̃a agnouit eas & honestas esse,&c.& quæ iustæ & honestę dici nõ pñt,nisi respectu onerum pertinentiũ ad ipsum. Et ita esset priuilegium interpretandum ut minus lædit ius cõe,& ex quo põt aliquid operari.ſm Abb.ĩ c.certificari. de sepul.& probatur in c.eos.§.1.de temp. ord. lib.6. & ibi no. Dom.facit.l.2.C.de noxa.& c.cum dilectus.de cõsue.Item & vt tertio minus pręiudicetur.l.2.§.meritò.& §. si qs à principe. ne quid in loc.pub.& no.in l.fi.§.in cõputatione. C. de iu.delib.& q̃a exponitur priuilegiũ simpliciter ad terminos iuris communis,ubi aliàs alteri pıudicaret in iure q̃sito,uel aliter ei dãnũ inferret,ſm Cy.& Bal.in l.si qñ.in prin.p no.ibi.C.de inof.test.& Are. ĩ c. j.de resc.cũ ɔcor.de q̃b.ibi p mod.Præterea dũ petitur & ɔcludit,ꝙ teneat ciues ad grauamina cũ dictis hominib.ĩtelligit de grauaminib.ad q̃ homines pdicti de iure pñt cogi,& nõ de illis, ad quæ de facto cogerẽtur & iniuste.c.1. de iureiu.li.6. facit.l.si procurator.de condi.inde. & p Bar.in l. 1.in 2.opp.de his qui sunt sui uel alien.iur. per Bal. in l.1.C. de monop. & in c.j.per quos fiat inuesti.ubi dñt,ꝙ ɔfirmatio gñalis statutorum nõ trahit ad iniusta & illicita,& p Bar.ĩ l.si qs sub ɔdõne.de cõdi.instit.dũ vult,ꝙ si statutũ aliquid gñaliter mandat,nõ porrigit ad illicita.Sed ut in pcedẽtib.fuit dictũ, non põt collecta dictis hoĩb.per nobiles,a quib.gubernãtur,imponi de iure, ergo de tali nõ intelligitur decretũ. sed de illa , quę authoritate & ad commodum dicti principis imponitur. Et hoc tanto magis est verum,quia dicto tpe decreti cõcessi,dicti hoĩes pro suis terris dictis nobilibus nihil præstabant & ad vtilitatem illorũ aliquã collectam per æs & libram non imponebãt, nisi pro salario Potestatis dictorũ locorũ.& cõstat ex quadã relatiõe Ptãtis & massarij Regij de an.1491.die 23.Iulij,ubi referũt ita fuisse ɔtinue obseruatũ ante viginti annos, & ꝙ postea aliter fuit innouatũ per d.Thadæũ. Decretum ergo non dẽt intelligi de collectis đ nouo postea impositis,sed de illis tm̃, q̃ tunc tpis imponebantur & imponi cõsueuerant,ut probatur ex no. p Dyn.in l.si ex
17 toto.in princ. de lega. j. ubi † cõcludit,ꝙ si sit concessa immu-

nitas à collectis, ꝙ non porrigitur ad collectas imponendas in futurum ex causa superuenieñti, sed restringitur cōcessio & immunitas ad illas collectas, q̃ de pñti imponebātur, quia non vr priuilegium respicere casum superuenientem & incogitatum. l. Rutilia Polla. de ꝯh. emp. alle. ét. l. 1. C. nemi. lic. se in emp. specie. excusa. lib. 10. & cum eo trāsit Io. And. in add. Spec. in tit. de cēsi. §. 1. in vers. sciēdū &c. allegat ea q̃ hñr in c. cum capella. de priuil. & idē tenet An. de Bu. in c. ꝑuenit. de imm. ecc. & Bal. in l. iubemus nullā nauem. C. de sacros. eccl. & Alex. in d. l. si ex toto. Si ergo priuilegium immunitatis, qđ est late interpretandum ꝯ ꝯcedēte. l. fi. de ꝯst. prin. non trahitur ad collectas, q̃ de nouo ex post imponūtur, multo minus ad eas trahi debet hoc priuilegiū de soluendis collectis per ciues qđ est ꝯ ius, & tēdit ad præiudiciū tertij, ut dixi, & vbi ét opi. Ray. & sequaciū in d. l. si ex toto ꝯ Dyn. esset vera, tñ in casu nr̃o dicendum esset vt supra. Nam prædicti mouētur ꝑcipue, q̃a priuilegiū immunitatis tanq̃ fauorabile dēt interpretari large ꝯ concedentem, si de eius ꝑiudicio solùm agit; secus ergo sentiunt, vbi ageretur de ꝑiudicio tertij, ꝓut in casu nr̃o, & hoc ibi expressius dicit Are. Et ex hoc infert, ꝙ q̃uis illustriss. dux de ann. 1481. voluerit & ordinauerit ꝙ dicti hoīes tenerēt & obligati essent dicto d. Thadæo ad multa, de quibus in suis literis datis die 7. Febr. eiusdem anni: tñ ad ista non tenentur ciues, nec ꝓ illis pñt collectæ ciuibus imponi vigore dicti decreti, quod nō trahitur ad onera futura & superueniētia ex noua principis cōcessione. Præterea dictus d. Thadæus stare noluit dictæ terminationi, & ideo princeps ab ea recessit, & partes in pristinū statū, & in dispōnē iuris reposuit: ut ꝯstat ex lr̃is suis, de quib. in processu, datis die 16. Iulij eiusdem anni. ¶ Nec obs. dicta rescripta confirmatoria dicti priuilegij ꝯcessa die sexto Augus. 1499. & 29. Septē. 1505. quia ꝑ illas ꝯfir
18 matiōes † priuilegiū nō augeť, nec extendit, q̃m natura ꝯfirmationis est adderre robur cōfirmato, nō aūt extendere ipsum ad id qđ non continebat in eo, secundum Bal. in. l. aduersus. C. si aduer. rē, ꝑ. l. Aurelius. §. testis. de liber. leg. & dicit Bal. in. l. nominationes. in fine. C. de appella, ꝙ confirmatio non extēditur vltra, quā actus confirmabilis. ¶ Et q̃uis ultima confirmatio videat pinguis & exprimat ordinaria & extraordinaria munera, q̃bus bona antea subiecta erāt, tñ verbū illud refertur ad tēpus ante decretum cōcessū, quod patet ex sequentibus, videlicet, & ita seruari mādat a die allegati decreti, & ex precibus dictorum hominū ꝑcedentibus, in quibus semper uidentur habere relationē ad decretū iā cōcessū. l. q̃ filiab. in prin. & l. si seruus pluriū. §. fi. de leg. 1. Et vbi ét ꝑdictū vltimū rescriptū nō eēt ꝯfirmatio simplex, sed noua ꝯcessio, adhuc idē esset, q̃a illa verba, q̃b. antea subiecta erant, intelligūtur de onerib. q̃b. prius subijciebātur de iure, ꝓ ea q̃ superius dicta sunt, & facit dictū In. & aliorū in c. dudū. de deci. dū uolūt ꝙ cōfirmatio in dubio nō refert ad actū, q̃. est ꝯ ius. & dicit Abb. in c. examinata. prope fi. de iud. ꝙ verbū cōfirmamus, importat rei cōfirmationē, nisi sis ꝯ ius, & sic dēt intelligi dictū rescriptū de onerib. debitis principi ordinarijs, sicut sunt illa, q̃ hñt certā ꝑpetuam pstationē, ét exordinariā, sicut ea q̃ imponunť ꝑ accidens, & ex aliqua cā emergenti, ut declarat Guliel. de Cun. in l. neminem. C. de sacros. eccle. & Bar. in d. l. 1. C. de mulie. & in quo loco, & Doc. in l. placet. C. de sacros. eccl. q̃uis ét ordinarium munus dici posit, qđ imponiť a principe, & exordinariū, qđ indicit ab inferiore, ꝺm Bart. in l. 2. in prin. de iure immu. & in dicto cōs. 180. & Bal. in. d. l. fin. C. sine cen. vel reliq. sed prima significatio & interpretatio est capiēda potius, quia ꝑ illam ius cōe & tertij minus lędiť, ꝓ prę allegata. Et eo magis ꝑdecessor & genitor eiusdē prīcipis ꝑ suas literas die 28. Aug. 1391. declarat, dictos ciues ꝓ terris eorum teneri solū ad collectas, q̃ imponūtur ad commodū eius, & ñ ad illas, q̃ imponūtur ad utilitatem dictorū nobiliū. Ad euitandū ergo ꝯrietatem & correctionem debet dicto modo dictū rescriptū interpretari. §. quib. in. j. cōst. C. & l. scripturæ. cū ibi no. C. de fide inst. & pro hoc, qđ voluit Rom. cōs. 137. vbi dicit, ꝙ ꝑ illam clausulam non obstantib. statutis, &c. non intelligūtur sublata statuta papalia, q̃a facilius tollit Papa statuta inferioris q̃ sui ꝑdecessoris. ¶ Præterea ubi hoc ultimū rescriptū esset noua ꝯcessio, nō ualeret, ex quo in eo nō est apposita clausula, nō obstāte, sine qua rescriptū ꝯ ius & ī ꝑiudiciū tertij valet. l. quoties. & ibi not. C. de ꝑci. Impe. offer. & ꝑ Do. in. l. fi. C. si ꝯ ius vel vti. pub. & tenet gl. in. l. 3. §. si is pro quo, qđ quisq; iu. & alijs in lo-
19 cis ibi alle. per Alex. Et si forte † dicať, quòd geminatum rescriptū super hoc habet vim clausulæ, nō obstante, ꝺm Ant. de Bu. in. c. q̃ in ecclesiarū. in vlt. col. de rescrip. col. 3. versi. saluari dictū legistarū, &c. facit, qđ not. Ioa. And. in. c. porrecta. de cōfir. vti. vel inuti. de quo per Alex. in. d. l. 3. in prin. Ad hoc respōdet, ꝙ aliud rescriptum nō inuenitur, ꝑ qđ declaretur aperte principē teneri velle dictos ciues ad oīa onera, q̃ exiguntur ad cōmodum dictorum nobiliū. ¶ Nā literæ. d. ducis ꝯtra Peregrinum de Ferris datis die. 4. Iunij. 1498. mādat ꝓuideri, ꝙ ille supportet debita grauamina ꝓut erat solitū fieri ꝑ suos auctores, & ꝓut fuit aliàs decisū. vult ergo, ꝙ solū onera debita ꝑ ciues pstēt, & illa tm̃ dñr debita ēt a suis auctorib. q̃ īponebant ad ꝯmodū dicti do. ducis, ut ꝯstat ex ꝑmissis. Nā ꝯquerebať do. Thaddęus, ut attestať prīceps ī suis lr̃is, ꝙ. d. Peregrinus recusabat ēt cōtribuere ad expēsā ꝓꝑducēdis speltis dicti d. ducis. Et ꝑ pea determinatio prīcipis referri ṕt & dēt ad on⁹ hoc, ꝙ poterat de iure īponi dicto Peregrino, & nō ad alia onera, ad q̃ de iure nō poterat cogi, ꝑ no. ꝑ Inn. & alios in d. c. dudū. de deci. vbi vult. & dixi, ꝙ qñ confirmatio pōt referri ad vnum, qđ est ꝯ ius, & ad aliud, ꝙ est permissum de iure, refert in dubio solum ad illud, qđ est ꝺm ius. Et ꝑ hæc ēt rñdet ad aliud, hoc est ad quandā determinationem factā ꝑ principē die. 13. Ianua. 1505. super quatuor capitulis porrectis ꝑ homines đ Sarzano. Quia su ꝑ primo, qđ ad rem facit, determinat princeps, ꝙ compellantur ciues soluere ꝓ rata oīa grauamina, quæ debent soluere, ꝓut ēt aliàs fuit scriptū, &c. Nā illud relatiuum, q̃, stat restrictiue, ex quo adijcitur sine copula gñalitati, quæ non cōpetit cuilibet de gñre, ꝺm Bar. in l. omnes populi, in prin. de iusti. & iur. & in l. j. C. de summa Tri. & ad grauamina, quæ debenť de iure, se restrinxit princeps Atq; ēt patet rñsio ad ultimū rescriptū, in quo declaratio reuerendi. d. ep̄i Regiensis facta ꝯ clericos, extenditur contra laicos posidentes bōa ēt in ducatu, ita ꝙ teneātur ad oīa onera, q̃ īponuntur ꝑ æstimū, q̃madmodū ꝯ clericos declaratū est &c. Quia ꝑdicta declaratio, & dñr dicta extensio non loquitur de collectis impōnēdis ad utilitatē dictorū nobiliū, ꝙ cōstat manifeste ex eo, q̃a declaratio facta fuit solū ad īstātiā hoīum de districtu, q̃ cū clericis cōtēdebāt, & in quo districtu dicti nobiles ius aliqđ nō hēnt. Fit ergo extēsio solū de ꝑsona ad personam, & de loco ad locum circa onera, quæ pertinent ad d. ducē, ut clarē ꝓbat ex relatiōe prīcipis facta ad dictā declarationem, quæ relatio intellr̃ facta cum oīb. suis qualitatib. ꝺm Bar. in l. si quis seruum. §. fi. de leg. 2. per illam ergo obligantur ad onera, quæ ꝑstant. d. Do. Duci. non tm̃ clerici, sed laici ēt in ducatu, siue sint ordinaria, hoc est certa, siue sint extraordinaria, hoc est incerta, ut superius fuit ēt dictum. Præterea hoc ultimum rescriptū extensiuū nō ꝓbať, q̃a originale nō inuenitur. Nec notario exemplanti credit, q̃uis attesteť se uidisse originale, ꝺm Bart. cū quo alij trāseūt ī auth. si q̃s ī aliquo. C. đ edē. ver. iux. ꝑ dicta q̃ro, &c. Et ubi ꝑ priuilegiū, uel rescriptū fuisset ēt expresse cōcessum, ꝙ dicti ciues cogi possent ad collectas imponendas, ēt in fauorē nobiliū, nihilo minus, quia illud esset iniquum & iniustum, ut patet ex prædictis, deberet reuocari ꝑ principē, & ita ꝑ iudicē esset referēdū, iuxt. no. in c. decet. de reg. iu. in 6. & in c. suggestū. de deci. Nec dicať, ꝙ hoc fuit factū ex cā rōnabili, videlicet, q̃a aliàs hoīes dictorū locorū nimis grauarent, & q̃ de dictis locis ꝑꝑ onera grauia discedere cogerētur, quia dictis hoībus poterit iure medio aliter ꝓuideri & alio modo per principē, q̃ pōt vasallos suos hñtes castrū cōpellere ad bene tractādū suos subditos, uel pñt feudo priuari, ꝺm Bal. & Aluar. in c. 1. §. quicunq. de pac. tenē. & dicit Floria. in l. si filia nupta. in prin. fam. ercis. ꝙ si uasallus plus solito grauať a supiore, ꝙ tñ ꝑꝑ hoc ñ poterit plus solito grauare eius subditos. ita ī exigēdis collectis dēt cōsuetudo seruari. l. missi opinatores. de exac. li. 10. & ibi no. Bar. iō ultra modū cōsuetū nō pñt dicti nobiles suos subditos gra-
20 uare. Nec obst. si † forte dicať, ꝙ ex quo hoīes prædicti per decennium pstiterunt oīa, de quib. agiť, ꝙ sunt obligati oīa illa in futurū pstare, ꝺm Bar. in l. cū de in rē verso. de usu. in l. litib. C. đ agri. & cēsi. li. 11. ꝑ Doc. in l. si certis an. C. de pac. & in terris nostris ꝑ Ale. ī ꝯs. 124. 4. vol. ubi ēt subdit, ꝙ ad id pñt ꝯpelli dicti hoīes rōne ꝯsuetudinis, ꝑ no. ꝑ Bar. in l. 1. C. de au. coro. li. 10. & ꝑ Inn. in c. conquerēte. de off. ord. Q̃m rñdet, ꝙ ꝑ dictam præstationem diuturnam quis demum ēt in futurum obligatur, si pręstatio fuit spontanea & uoluntaria, ut hr̃ in dictis locis.

Sed

Sed in casu nro fuit coacta & per impositionẽ facta, declaratur ex eo: quia dicti hoĩes vltra solitum grauati, sicuti ꝯstat ex dicta relatione Potestatis & massarij Regij, reclamarunt, & diu super hoc litigarũt cum nobilib. prædictis, prout probatur ex lr̃is ducalib. in quib. hoc affirmatur, & quib. creditur, iuxta no. in cle. j.
21 de proba. & in c. tuis. de testi. Et ꝑpea ex † hoc, ꝙ ultra consuetum fuerunt onerati & grauati; & pręsertim quia reclamauerũt pręsumitur pręstatio facta per uim & ꝑ impressionẽ, vt probat̃ ex not. per Bald. in ti. de pace Const. in uer. pactiones. ubi dicit, ꝙ indebita seruitia ꝓsumuntur ꝑ metum extorta. alleg. Io. And. in c. 1. de rescri. li. 6. & facit, qđ no. Bal. in c. 1. quali. vasal. iu. deb. vbi dicit, ꝙ iurm̃ ꝑstitum ꝯ antiquã consuetudinem ꝓsumit̃ extortum, & ꝙ iurans non præsumeret aliter ꝯsensisse suo supiori: uel saltem ꝓsumit̃, ꝙ dicti hoĩes soluerint, ut litium dispendia euitarent, ꝑ not. ꝑ Inn. in c. accedentib. de priuil. vbi dicit per illum tex. ꝙ qũ solutæ sunt decimæ, quas non tenebat̃ soluens ex priuilegio ꝑstare, ꝓsumit̃ in dubio nõ uolũtarie soluere, nec renũciare priuilegio, sed lites execrari, qđ cũ sit laudabile, ei non imputat̃. l. Itẽ si res. §. 1. de alie. iud. mut. cau. fac. ꝑterea ut locum hẽat. d. l. cũ de in rẽ verso op;, ꝙ alleget̃ titulus, q ꝓsumptiuẽ ꝓbat̃ ex ꝑstatione diuturna, ꝼm Doc. in d. l. si certis ann. q̃ allegatio tituli acquisiti dictis hoĩb. ꝑ dictos nobiles nõ inuenit̃ ab il-
22 lis facta in hoc ꝓcessu. Nec ẽt ꝯsuetudine † q̃sierunt sibi ius collectãdi suos subditos dicti nobiles, quia cũ hoc sit de reseruatis principi. d. c. 1. quę sint rega. & ꝑ Bal. in d. l. cum multa. C. de bõ. q̃ li. req̃ritur ꝯsuetudo tanti tp̃is cuius initij memoria nõ existit in ꝯrium: sicut ius imponẽdi uectigal minori tp̃e non q̃ritur. c. sup quibusdã. §. ꝑterea. de verb. signi. & ꝑ Bar. & alios in l. si publicanus. §. in vectigalib. de publ. q̃a & illud competit & soli prĩcipi reseruatur. d. c. 1. l. 3. C. no. uectig. Et ꝑpea Ale. in dicto ꝯsi. 124. 4. vol. non bene sentit dum ꝓsupponere vr̃, ꝙ quæratur ius collectãdi subditos ꝯsuetudine lõgi, vel longissimi tp̃is, ꝑ not. ꝑ Bar. in l. 1. C. de au. coro. q̃ aliter debet intelligi, vt dicet statim. ¶ Cũ ergo de iure cõi, vel de ꝯsuetudine, aut ex præstatione diuturna, vel aliquo alio iure nõ possint dicti homines a dictis nobilib. collectari, nõ debent, nec possunt priuilegia, vel rescripta interpretari, ꝙ velint ciues ad onera, q̃ imponuntur ad commodum nobilium, teneri, sed interpretari debent, ꝙ uelint obligari ad onera, q̃ ꝑstabãtur ꝑ suos auctores ad commodum principis. Et sic ex ꝑdictis est dicendũ, ꝙ ꝑ dictos nobiles nõ potuerit q̃ri ius collectandi dictos ciues Regij, cõsuetudine ẽt trigita anno. quamuis ẽt aliter dicat Ale. in d. ꝯs. 68. secũdo vol. & ĩ. d. ꝯsi. 52. quinto vol. Sed isto casu requiritur cõsuetudo, cuius initij memoria nõ extet in ꝯrium, vt ꝓsupponit Bar. in l. cum neq. C. de incol. lib. 10. & in d. l. 1. C. de mulie. & in quo loc. de quo non cõstat in casu nr̃o, neq. ꝯ ciues, neq. ꝯ subditos, imò ꝯrium est probatũ, & ꝑ relationem Potestatis, & massarij, & ab inde ꝑ
23 testes, vt ẽt paulo post dicet̃. Nec † obst. qđ no. Bar. C. de au. coro. quẽ alle. Alex. q̃ loquitur de ꝯsuetudine antiqua: q̃a q̃uis cõsuetudo antiqua ĩducat̃ spacio tp̃is req̃siti ad ꝑscriptionem, ꝼm gl. in c. gñalib. de elec. li. 6. tñ vbi fit mentio de cõsuetudine circa ea, quæ sunt principi reseruata, intelligit̃ rõne subiectæ materię de cõsuetudine tãti tp̃is, cuius initij memoria nõ existit in ꝯriũ: vt probatur in l. fi. C. noua vecti. & in l. munus ꝓpriè. de verb. sign. in quib. iurib. simpl̃r dr̃, ꝙ ius colligẽdi uectigalia q̃ritur morib. & consuetudine, & tñ intelligitur de præd. d. §. ꝑterea. & declarat Bar. in d. §. in vectigalib. sic igitur de illa sunt intelligenda uerba Bar. in d. l. 1. rõne subiectæ materiæ. Nõ obst. insuper alia rõ Alex. videlicet, ꝙ ius collectandi forenses non est de reseruatis principi, ꝙ patet ex eo, ꝙ ꝑ statutũ ad collectas possũt obligari, ꝼm Bal. in l. 1. C. de sen. q̃ ꝓ eo ꝙ interest, ꝙ utique ualere nõ posset, si esset hoc principi reseruatũ, ꝼm Bar. in l. oẽs populi. ĩ 3. q. prin. de iusti. & iur. & ꝑpea dẽt cõsuetudine illud ius q̃ri, sicut & per statutũ. Quia negat̃ statutũ ualere, & ꝙ nõ valeat apertè sentit & uoluit Bart. in d. l. j. C. de mulie. & in quo loco. ubi ponit pro regula, ꝙ forensib. nõ põt imponi collecta. & fallit, ꝼm eũ, in ciuitatib. quæ fecerunt ꝑdia sua tributaria ꝑp collectas. sed tũc subdit Bar. debẽt ĩponi reb. nõ ꝑsonis. Et sic vult, ꝙ collecta, quæ imponit̃ ꝑsonæ pro reb. ut no. in d. l. rescripto. §. fi. uigore statuti non possit forensib. imponi, sed demum qñ prædijs per statutum imponitur onus reale, sicut est tributũ, & idem est de mente Bar. in d. l. cum neq. C. de incol. in l. libertus. sola. ad munici. & Bald. in l. fina. C. sine censi. vel reliq. dum dñt, ꝙ foreñes ꝑñt grauari, qñ per statutũ ꝑdia facta sunt tributaria, & ꝓsupponunt sic fieri debere ad hoc, vt foreñes teneant̃ ꝯtribuere, ꝙ non esset, si opi. Bal. in d. l. 1. C. de senten. q̃ pro eo quod interest, esset vera; quia directo statui posset, ꝙ forenses teneantur ad collectas. Præterea si tale statutum ꝯ forenses valeret, in hoc magis ꝯ subditos ẽt id statui posset, omnib. collecta imponi, & tñ in hoc vr̃ falsum: quia cum collectam imponere sit de reseruatis principi, ut dixi, super hoc non ꝑñt inferiores statuere, ꝼm Bart. in l. oẽs populi, cũ cõcor. de quib. per Alex. in d. consi. Si ergo nõ põt circa hoc simpliciter & gñaliter statutũ fieri, nihilo minus ꝯ forenses, vt colligit̃ ex no. per Bart. in l. vectigalia. ĩ prin. de publ. vbi per illum tex. dicit, ꝙ si quis fraudat gabellam, non tenetur Deo neq; mundo: quia illæ gabellæ sine permissu principis sunt extorsiones. & hoc credo in foreñsib. dicit ipse. secus in ciuib. qui ꝑñt sibi ipsis grauamen imponere, & bursam cõem facere. l. j. in fin. quod cuiusq; vni. nom. & qđ ibi no. & dictum Bal. in d. l. 1. dẽt intelligi, qñ statutum est conditũ a populo, qui non recognoscit superiorẽ de facto, & sic de eo, qui habet regalia, uel cui competit ex priuilegio, ꝙ patet dũ dicit, ꝙ statutum ligat forensem ad collectã, sicut põt fieri statutũ, ꝙ quilibet ingrediens portã aliquid soluat: nã hoc vltimum conditũ a populo recognoscente superiorem nõ ualeret. d. l. 2. C. noua vectig. & quia cũ sit de reseruatis principi vectigalia imponere. d. c. 2. quæ sint rega. non põt statutũ inferioris illud imponere, ut proxime dictũ est. ¶ Nõ ob. insuper, ꝙ ẽst probata cõsuetudo tanti tp̃is, cuius initij memoria non est in ꝯrium, ex eo ꝙ Doc. attestantur, ꝙ de ꝯsuetudine imponũtur collectæ forensib. pro eorũ possessionib. quia in casu nr̃o hoc nõ põt hr̃e locũ, ex quo per plures testes ciuiũ est probatũ ꝯrium, qui concorditer deponunt, ꝙ ante sex annos ciues non soluebãt collectas impositas ad cõmodũ nobiliũ & iussu eorũ, vt ẽt supra dictũ est. Pręterea non est verũ, ꝙ ꝯsuetudo dicatur probata, licet vnus Doc. uel duo sic extraiudicialiter affirment, ꝼm Imo. ĩ l. 1. §. nunciatio. de ope. no. nun. nisi, ꝼm eũ, Doc. cõiter sic dicerẽt: quo casu locũ hẽt, qđ no. Io. And. in d. c. j. de ꝯsti. li. 6. & sequit̃ Alex. ꝯsi. 50. 5. vol. Quinimmo ubi ẽt cõis opi. illud assereret, ꝑ hoc tñ ꝯsuetudo, q̃ est facti, ꝓbata nõ eẽt, ꝼm Alex. in l. post dotẽ. col. pen. sol. mat. ꝑ rõnẽ, de qua ibi per eum, qui dicit ẽt Bal. sic velle in l. si is qui. §. j. de pig. in lect. antiq. & in l. ꝯsentaneũ. ĩ 5. oppo. C. quo. & qñ iud. & in terminis nr̃is idem vult Aret. in d. ꝯsi. 132. & subdit, ꝙ Bar. in d. l. 1. de mu. & in quo lo. dicit talẽ ꝯsuetudinẽ esse ĩ ciuitatib. Italiæ: nos aũt loquimur de ꝯsuetudine castri, de qua Bar. nõ dicit, & stãt simul, ꝙ dicta ꝯsuetudo sit in ciuitate & nõ in castro, vt ꝓbatur in l. fi. C. de test. Et ꝑsertim in casu nr̃o, in quo, ut dixi, ꝓbatũ est de ꝯria ꝯsuetudine huius loci: Et nedũ respectu ciuiũ, sed ẽt subditorũ nobilium ꝑdictorũ: tam per relationẽ, de qua supra, q̃ ẽt per plures testes. Preterea non est ẽt probata ꝯsuetudo longi, vel longissimi tp̃is, s. triginta, vel quadraginta annorum ꝯ dictos ciues. per testes partis ꝯrię, q̃a quilibet deponit tm̃ de tp̃e, quo fuit massarius, ꝙ antẽ post officium finitũ ciues soluerent, aliquis eorũ non deponit, & sic de tp̃e continuato non constat, vt colligitur ex no. ꝑ Bar. in l. Celsus. de vsucap. & ꝑ Ant. de But. in c. licet causam. de proba. Et per cõsequens non potest dici probata dicta cõsuetudo, ut habetur in l. de q̃bus, de legi. in c. fin. de consuet. Et iõ ex omnibus præmissis cõcluditur, ꝙ ad collectas, quas nobiles imponunt, ciues ex aliquo capite non tenentur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Clausula ultimo loco posita quando habet propriam et specialem determinationem, ad proxima tantum refertur, sed de hac materia vide plenius. nu. 2.*

3 *Loco uno concesso cætera loca prohibentur.*

4 *Gabella si solui non debet de rebus, quæ ad ciuitatem non cõducũtur non soluetur etiam pro illis, quæ inuehuntur ea intẽtione, ut in alia loca perferantur.*

5 *Prohibitio extrahendi aliquid de ciuitate locum non habet in rebus, quæ aliunde conductæ transitum solum faciunt per eam.*

6 *Clerici non sunt immunes a gabellis & huiusmodi onerib. pro rebus quas habent negotiationis gratia, secus si eas habẽt usus sui causa.*

7 *Immunitas concessa pro reb. quę habentur negotiationis gratia,* non

non ualet sine clausula non obstante, nec talis immunitas uenit sub generali concessione.

8 *Gabella non soluitur de iure communi pro rebus inuectis usus sui gratia, eas tamen quis debet denunciare publicano, de consuetudine vero soluitur gabella pro dictis rebus.*

9 *Copulatorum concursus non requiritur, quando duo per se non respectiuè ad alium copulantur. & uide nu. 13.*

10 *Ciuis habitans extra ciuitatem an comprehendatur in dispositione faciente mentionem de ciuibus in genere.*

11 *Forensis non gaudet beneficijs statutorum, quia eis non subiacet.*

12 *Habitatores proprie non dicuntur, qui recedendi animum habent.*

14 *Interpretatio ea fieri debet, qua tendit ad diminutionem gabellæ.*

15 *Statutum de soluenda gabella est odiosum, quod intellige, ut hic.*

16 *Dictiones uniuersales faciunt comprehendit eos, qui aliàs nõ comprehenderentur.*

CONSILIVM CXII.

CIRCA primũ dubiũ, de quo quęritur, prima facie dicendum vr̃, oẽs ciues Brixienses fore, & esse immunes & exemptos tam pro personis q̃ pro rebus a passagio, & gabellis in territorijs, & qualibet parte eorũ tam nobilium de Gambara, & per quẽcunq; locum alicuius territorij dicti ciues pertranseant aut res, uel bona cõducant, aut conduci faciant. Et hoc uirtute laudi lati inter cõitatẽ Brixię & dictos nobiles, in quo inter alia sic dr̃. Itẽ pronunciamus oẽs feratas, & uias publicas territoriorũ Pratalbuini, Gambaræ, & aliarum terrarũ ipsorum nobilium esse debere liberas: & territoria prędicta esse libera quo ad ciues & habitatores dictæ ciuitatis Brixiæ, & non comitatiuos, vel districtuales & in quib. seruetur, quod hactenus seruatũ est, respectu rerũ, & merciũ quarumcunq;, quas ipsi cõducerẽt de ciuitate Brixię seu districtu ad partes inferiores, seu a partib. inferiorib. ad dictam ciuitatem & districtũ respectu rerũ & mercium, q̃ ad ciuitatẽ Brixiæ deferrẽtur & ibi remanerẽt a quibuscunq. deferri possint libere, &c. ¶ Quia igit̃ prima pars huius capituli declarat simpliciter, oẽs uias publicas & feratas, ac territoria terrarũ dictorũ nobiliũ quo ad ciues eẽ liberas & seu libera, ĩcludit siue cõprehẽdit vias quascũq. q̃a de illis loquit̃ capitulũ uniuersaliter ꝑ uerbũ oẽs. l. Iul. ĩ prin. de leg. 3. & cũ si ꝓlatũ ab homine, nõ recipit restrictionẽ, ſm Bar. in l. gñali. §. vxori. de usuf. lega. & idẽ de territorijs, de q̃b. loquit̃ indefinite, q̃a sermo huiusmodi æquipollet vniuersali. l. si plurib. in prin. de lega. 2. & no. in c. ut circa. de elec. lib. 6. Et ꝓpea vndecũq. veniãt ꝑsonæ dictorũ ciuiũ, & ꝑ quẽcunq. locum, vel partẽ dictorum territoriorũ trãseant, sunt immunes & exẽpti, & idẽ de bonis & reb. q̃buscũq. eorũ. Et q̃uis de reb. ciuiũ nõ videat̃ laudũ loqui tñ illis ẽt ꝓ reb. ꝯpetit ĩmunitas, q̃a gabella est on⁹, qđ imponit̃ ꝑsonæ pro rebus, ſm Bar. in l. 2. in prĩ. ff. de pub. & hac rõne de iure nõ tenent̃ forẽses ad gabellas, ſm Bar. ĩ l. vectigalia in prĩ. eo. tit. & Bal. in l. 2. C. de iure auu. aur. & in l. placet. C. de sacros. eccl. sicut ẽt p̃dicta rõne non tenẽtur ad collectas, quæ imponuntur personæ pro reb. ſm Bar. in l. rescripto. §. fi. ff. ad muni. & in l. 1. C. de mulie. & in quo loco. lib. 10. cum conc. ¶ Cũ ergo ĩponatur dictũ onus ꝑsonæ & nõ reb. sed ꝓꝑ res, ut dixi, ab illo dicũtur ciues exẽpti virtute dicti laudi disponẽtis simpł'r, vias esse debere liberas, & territoria libera quo ad ciues. Et sił'r dici nõ põt ꝙ talis immunitas ꝑ vers. illũ subsequentẽ, uidelicet respectu rerũ & merciũ, &c. restringatur ad res, q̃ de certo loco ad alium certũ locum deferuntur, hoc est de ciuitate Brixię seu districtu ad partes inferiores, seu a partib. inferiorib. ad dictã ciuitatẽ & districtum. Et sic ꝙ locũ non habeat qñ dictæ res aliũde deferẽtur ad ciuitatem & econtra. Quia dictus vers. nõ refertur ad principiũ huius capituli, quo de ciuib. fit mẽtio, sed ad ꝓxima tñ dr̃ referri. Nam postq̃ dixi, quo ad comitatiuos seu districtuales debere obseruari, qđ hacten⁹ fuit obseruatũ, sequit̃ respectu rerũ & merciũ quaruncũq; quas ipsi, &c. venit ergo solũ hæc clausula ad determinationẽ eius qđ fuit ꝓximè dictũ de comitatiuis. vt. s. obseruet̃ respectu rerum & merciũ, quas ipsi, scilicet comitatiui cõducerent, ꝙ est hactenus obseruatũ, vt ꝓbat̃ ex no. per † Bar. in l. fi. ff. de re. du. vbi no. dicit, ꝙ demũ clausula referat̃ ad oĩs p̃cedẽtia, qñ stat ꝑ se principaliter, sed qñ uenit ad determinationẽ alicuius capituli, sicut est ꝯdõ, tũc debet semper in dubio ad ꝓxima tñ referri & nõ ad alia p̃cedẽtia. Dicta ergo clausula, s. respectu rerũ, q̃ nõ stat, nec stare p̃t ꝑ se, sed uenit ad qualificãdũ seu modificandũ aliã dispõnẽ, dẽt ad id, qđ ꝓximè dictũ ẽ de comitatiuis referri. & idẽ vult Bal. ĩ l. C. de legit. hr̃di. dicẽs, ꝙ accidit qõ ardua Pisis, sub his terris. statuto cauet̃, ꝙ frater excludat sororẽ & alio statuto cauet̃, ꝙ si frater, q̃ sororẽ excludit, decedat sine liberis & fratre ꝯsanguineo vel filio fratris agnato masculini sexus teneat̃ dictæ sorori relinquere dimidiã partis suæ, cõtingit ꝙ fr̃ q̃ sororẽ excluserat, decessit relicta filia tñ, q̃rẽbat̃, vtrũ soror dẽret hr̃e dimidiã, videbat̃ ꝙ sic, ꝓꝑ verbũ masculini sex⁹, positũ ĩ statuto, qđ ur̃ ẽt ad liberos referẽdum, quia verbũ cõe refert̃ ad oĩa. l. iã hoc iure. de vul. & pup. & q̃a clausula in fine posita refert̃ ad oĩa. c. sc̃do req̃ris. de appel. tñ dicit consuluisse contrariũ, q̃a qñ clausula hẽt propriã & spãlẽ determinationem, clausula ultimo posita refert ad illud vt no. in l. 1. §. deinde. de postula. & in l. talis scriptura. de le. 1. & cum p̃dictis etiam concordat Ale. in cons. 48. 1. vol. ubi plenius hoc prosequitur. Sed p̃missis non obs. contrariã sententiam de iure arbitror veriorem. Et primo, q̃a dici põt, ꝙ illa prima clausula. s. respectu rerum & mercium, &c. refertur ẽt ad primã partem capituli, & sic ꝙ oẽs vię sunt liberę & territoria similiter libera quo ad ciues respectu rerum & mercium quarumcunque quas ipsi deferrent de ciuitate Brixię siue districtu ad partes inferiores, seu a partib. inferioribus ad dictam ciuitatem & districtum. Nam aliqñ clausula † adiecta ad qualificandũ, vel modificãdũ de necessitate determinat id, qđ est vltimo dictũ, ita ꝙ ad prius dictũ duntaxat referri non põt. & tunc refert̃ solũ ad ꝓxima, & non ad remota, & isto casu loquit̃ Bar. d. l. fi. de reb. dub. & tex. quẽ alle. in l. q̃ filiũ. qñ dies leg. ced. qm̃ illo casu ꝯdõ exp̃sse erat adiecta instõni, ita ꝙ nõ poterat dici apposita solũ legato p̃cedenti, & nõ ipsi instõni, & idẽ si lego Titio fundum, item eidem domũ, si nauis ex Asia venerit, q̃a hęc ꝯdõ non intelligit̃ repetita in primo, ſm Bar. in l. in repetendis. in vltim. colum. de legat. 3. & hoc quia illa cohęret vltimo legato, & certum est ꝙ illud qualificat, nec p̃t dici salua rõne recti sermonis, ꝙ primo legato & non ultimo sit ascripta, & hoc casu ẽt loq̃tur Bal. in d. l. 1. C. de legi. hær. ¶ Aliqñ vero clausula ultimo posita, salua rõne recti sermonis, põt determinare & qualificare, seu modificare pri⁹ dictũ, ẽt absq; eo, ꝙ referat̃ ad ꝓxima, & tũc referri dẽt ad oĩa. rõ diuersitatis est, quia primo casu dr̃ agi & tractari de repetitione qualitatis, ex quo, ut dixi, qualitas cohæret posteriori & ꝓximiori dispõni. Sed alio casu agitur & tractatur de relatione, cũ, ut est dictũ, qualitas adiecta ꝑ dictã clausulã, secundum uerba non insit, nec magis adhæreat uni q̃ alteri, sicut eodem mõ de relatione agi dicit̃, qñ clausula in fine posita stat ꝑ se, & est per se posita, ut declarat ẽt Bar. in l. si idem cum eo. §. fi. de iuris. om. iud. Et ideo qua rõne refertur ad oĩa præcedentia, qñ stat per se, quia. s. uni non inest, nec cohæręt magis, q̃ alteri, sed oĩa pariter põt determinare cõiunctim & diuisim, eadẽ rõne, qñ clausula qualificat & modificat, debet ad omnia referri, si p̃cedentia non minus respiciat & determinet q̃ ꝓxima, adeo ꝙ possit ad remota solum fieri relatio, salua rõne recti sermonis, absq. ẽt eo, ꝙ ad proxima referatur, prout contingit in casu nostro, in quo fuit prius declaratum, oẽs uias esse liberas, & oĩa territoria libera quoad ciues & habitatores ciuitatis Brixiæ, & cum hac parte congrue p̃t cõiungi illa clausula, uidelicet respectu rerũ & merciũ, &c. absq. eo ẽt ꝙ coniungitur cum sequentibus quia illa uerba sequentia, s. & non comitatiuos uel districtuales, & in quib. seruetur, ꝙ hactenus seruatum est, &c. põt dici, & est uere quædam interpõ inter præcedẽtia & dictã clausulam respectu rerum & mercium, &c. q̃ immediate sequitur. Et ꝓpea cum de necessitate non qualificet, uel modificet dispõnem ꝓximã, uel necessario nõ ꝯtinet̃ cum illa, sed possit continuari & ꝯiungi cũ dispõne p̃cedenti, q̃ loquit̃ de ciuib. absq. eo ꝙ referat̃ ad ꝓxima, dẽt ẽt ad p̃cedentia referri, sicut si ꝑ se staret dicta clausula, cũ utroq. casu sit eadem rõ, vt dixi. l. illud. ad l. Aq. Præterea ex sequẽtib. patet, ꝙ intẽtio arbitrorũ fuit ꝓuidere & dispõere de onere gabellæ, q̃ ĩponit̃ ꝑsonis ꝓꝑ res. Si ergo cl'a, de qua s. non referret̃ ad ciues & habitatores ciuitatis Brixiæ, ipsi nõ inuenirent̃ exẽpti a tali onere, sed ab illo tñ qđ imponitur

ponitur psonis.habito respectu ad personam, & nõ ad res eorum, vt iferius probabit. ꝙ non est verisile, vt.s.quo ad eos nõ loquatur laudum de hoc onere, & quo ad alios sic, ideo ẽt ad dictos ciues cl'a, de qua s̃.est referenda, arg. eorum. q̃ not. in l.si idem cum eo.§.fi.de iu.om.iu.& per Bar.in l.talis scriptura.§.fi. de leg.1.& dicit Bal.in d.l.1.in fi.C.de legi.hære.ꝙ clausula in fine posita respicit illud, ad qđ ꝓbabilius adaptat, facit ẽt, quod no.voluit Ant.de Butr.& Imo.in cle.1.de supplen.neglig.præla. per illum tex.tũ gl.iuncto.c.cum singula.in prin.de preb.lib.6. cum quib.ẽt transit Alex.in d.consi.48.primo volu.vbi dicunt, ꝙ in casib.in quib.locum hẽt repetitio, ꝙ illa cessat, qñ mens disponentis in omni casu uerificatur qualitate non repetita.Ergo & ꝯ relatio debet fieri ẽt ad præcedentia, & sic ad omnia, & nõ ad proxima tm̃, qñ mens disponentis aliter verificari nõ potest, prout in casu nr̃o nõ posset, q̃a mens disponentis, ut dixi, quæ colligitur ex sequentibus l.si seruus plurium.§.fi.& l.qui filiab. in prin.de le.1.fuit prouidere & declarationẽ facere circa onus, quod imponitur personæ ꝓ rebus. Accedit ẽt, q̃a de ciuib.loquitur laudum principaliter & de comitatiuis incidenter, & ꝑ modum cuiusdã interpositionis seu parẽtesis, sicut ẽt dixi in pcedẽtib.& exceptiue, siue excipiendo illos ab eo, qđ dixerat & ordinauerat principaliter & affirmatiue ideo clausula seq̃ns dẽt potius referri ad id, qđ fuit principaliter prouisum, q̃ ad id, quod fuit incidenter dictũ, arg.no.ꝑ Bar.in l.fi.§.Titia. per illum tex. de lib.leg vbi dicit, ꝙ clausula debet referri ad illud qđ fuit principaliter dictum, & non ad dictum incidenter, seu per uiam demonstrationis.¶ Ex his igitur probat, ꝙ viæ sunt liberæ & territoria libera dictorum nobilium quo ad ciues respectu rerũ, & merciũ quarumcunque, quas ipsi ꝯducerent de ciuitate Brixiæ seu districtu ad partes iferiores, seu à partib.inferiorib.ad dictã ciuitatẽ & districtum.Cum ergo verba laudi restringant se ad res, q̃ cõducuntur in certo loco ad certũ locũ, nõ verificatur nec aliq̃d operãtur circa res, q̃ ꝯducerẽt ex alio loco, vel ad aliũ locũ, & ideo nõ cõpetit immunitas uirtute laudi pro reb.q̃ ꝯducerẽtur a locis existẽtib.extra ciuitatem & districtũ ad partes inferiores.Nec ẽt pro rebus quæ conducerentur a partib. inferioribus ad superiores existentes extra dictã ciuitatem, & eius districtũ, nec sir pro rebus, q̃ cõducũtur a parte orientali ad occi-
3 dentalẽ, & eꝯ:q̃a † cui unus locus tm̃ ꝑmittit, cætera prohibentur, ꝑm Bal.in l.executorẽ.C.de exec.rei iud.circa fi.verſ.modo ego q̃ro, &c.Et ꝑpea ꝯsuetudo nõ extendit de loco ad locũ ꝑm Inn.in c.in literis.ultra med.de rest.spo.uers.credimus aũt, &c. vbi dicit, ꝙ cõsuetudo faciendi installationẽ certo modo, vel in certo loco non extẽditur ad modũ, vel alium locum similem.Et similiter priuilegiũ cõcessum mixta rõne loci & psonę non põt in alio loco exerceri, nec ꝑ alios, ꝑm Inn.in c.bonæ.in fi.de postu.p̃ræla.& Bal.in l.2.in 18.q.C. de ser.& de hoc est casus in l. j.§.si q̃s hoc interdicto.versi.Iulia.de iti.actuque priua. vbi hr̃, ꝙ ius restrictũ ad certũ locum non porrigitur extra illum.facit. l.certo generi.de seru.rusti.prędio.vbi hr̃, ꝙ seruitus cõstituta ĩ certo loco non egreditur illũ locũ, & rõne cõfirmat, q̃a valet arg.de tempore ad locũ.l.vinum.si cer.peta.& ibi no.Bar.& alii l.fi.de triti.&.l.rõ.§.per venditorem.de act. emp. & vtrobiq; ꝑ Bar.& per eũ in l.q̃ plures.de vulg.& pup.& in l.miles ita.§.1. de test.mil.sed ꝯcessio vel ꝓhibitio ad certũ tẽpus illud nõ egreditur.l.imperator.de post.cum conc.de quib. ibi in gl. ergo nec ẽt extra locũ.similiter ualet arg.de re & de persona ad locum.l. si quis ita legauerit.de auro & argen.& lega.1.§.Offilius.cum l. sequen.de eo per quẽ fac.erit. ideo ad aliũ locũ non porrigitur dispositio, sicut nec ad alia rẽ, nec ad aliã personã.l.si unus.§.ante oĩa.de pactis.& hinc est, ꝙ pscriptio colligendi uectigal ĩ vna re non trahitur ad aliã, ꝑm Bar.in l.si publicanus.§.fi.de publ.& ĩ d.§.si quis hoc interdicto.& idem de qualibet alia præscriptione vel consuetudine. ut nõ extendatur ad aliam rẽ vel personã, ut ꝑ Io.And.& late per oẽs in.c.auditis.de præscr.cum conc.de quib. ibi, maxime per mod.Et hoc non vr̃ habere dubium, qñ res conducerentur ad alium locum non conprehensum in snĩa uel in laudo, si res nõ conduceretur per ciuitatem uel districtũ Brixiæ, quia uerba laudi sunt stricti iuris & stricte interpretanda.l.1.C.si plures una sent.l.Paulus.de re iudi. & l. Herennius.
4 §.Caia.de euic.† Et idẽ dico, qñ ẽt conducerentur ad ciuitatem prædictam, vel districtum, non tñ eo proposito nec intentione ut ibidem permanerent, sed vt ad alium locum destinatum per uenirent, & sic qñ transitum solum facerent per districtum, vel per ciuitatem Brixiæ.Quia quamuis laudum loquatur simpliciter de reb.& mercib. quæ cõducuntur ad districtum dictæ ciuitatis, vel ad ipsam ciuitatẽ, intelligi tñ debet, qñ res ipsa uel merces sunt in dictis locis permansuræ, qñ cõducuntur in dictis locis eo animo, ut ibi permaneant, per.l.generi.§.vxori.de vsufru. leg.cum concordantib.de quib.ibi in gl.ubi probatur, ꝙ in legato rerũ quæ inueniuntur in domo uel certo alio loco, non ueniunt res uenales uel pecunia:quia in illo loco non sunt ea intẽtione, ut ibi remaneant.Et hoc etiam procedit, quamuis uerba essent uniuersalia pręcisa & prægnantia, ut est optimus textus ĩ l.si mihi Męuia.§.fi.de l.3.vbi dr̃, ꝙ legata domo nullo omnino excepto etiam omni instr̃o & omnib. repositis, non uenit pecunia numerata, nec instr̃m debitoris.& hoc non alia rõne, nisi q̃a in loco non sunt repositæ, ut in illo resideant & permaneant.Et ꝑpea quãuis inuecta & illata in domo conducta sint tacite hypothecata.l.itẽ quia.ff.de pactis.& in l.certi.C.locati.non tamẽ sub illa tacita hypotheca veniunt uenalia, quia ꝑm Bal. ibi in 6. q.non uidentur inesse ꝑꝑ celerem motum.allegat l. debitor.de pign.& .l.Caius.de le.3.& d.l.gñali.§ vxori.de vsufru.leg. Et ꝑ hoc facit optime.l.si quis post hanc.in fi.C.de ædific.priua. vbi
5 dr̃ † ꝙ prohibitio de extrahẽdo aliquid de ciuitate non hẽt locum in re, quæ ex alio loco cõducta transitum solũ facit per ciuitatẽ, & ideo, ꝑm Cy.si ex forma statuti imponitur pœna extrahenti frumentũ, uel blad.de territorio, vel de ciuitate, locũ non habebit in illo, qui alibi emit frumentum, & cũ eo trãsitũ fecit ꝑ dictam ciuitatem & eius territoriũ, ut perueniat ad aliũ locũ destinatum.Et idẽ tenet Bal.& Doc.in l.cætera.§.sed & si quis. ff.de leg. 1.quia ꝑm Doct.intelligatur statutum, & eius prohibitio de frumento, qđ est & erat permansurũ in ciuitate. Illud uero; quod extrahit aliunde & ad aliũ locũ destinat, q̃uis trãsitũ faciat ꝑ ciuitatẽ, in qua est dictũ statutũ, nõ intelligit de illa extrahi, ex quo in loco non residebat, nec in illo erat, ut ibidẽ permaneret, ꝑ ꝑdicta. Propositũ.n.dẽt attẽdi, nisi verba repugnent l.j.§.vñ q̃rit Offilius.de exerci.& ibi Guliel.inducit ad q̃nẽ, & per Bar.in d.l.cæterea §.fin.vnde nõ dicũtur res uel merces cõductæ ad ciuitatem uel ad districtũ, nisi sint in loco permãsuræ, q̃a sicut de ciuitate nõ dñr extractæ illæ res, q̃ aliũde exportatæ faciũt per illã trãsitũ, sic ad eadẽ nõ dicunt cõductæ ꝑꝑ simplicẽ transitũ, q̃a vtroq; casu est eadẽ rõ.Sed ꝑdictis vr̃ obstare finis dicti capituli, dũ ibi dr̃, ꝙ respectu rerũ & merciũ, q̃ deferrẽtur ad ciuitatẽ, & ibi remanerẽt, a quibuscũq; deferri possint liberè, &c.Nã ex hoc vr̃ in pcedẽtib.loq̃ de reb.delatis ad ciuitatẽ Brixiæ, q̃uis ẽt non sint in loco remansurę, tum q̃a si aliter uoluisset disponens in pręcedentibus hoc expressisset, sicut fecit ĩ fi.l.vnica.§.fin autẽ a d deficientis.C.de cad.tollẽ. tum q̃a in fine loquit de quibuscunq.& sic ẽt de ciuib.ergo in pcedentibus loquit ẽt de reb.quæ non sunt ĩ ciuitate mãsuræ, aliãs respectu ciuiũ nihil operat, ꝯ.l.si qñ.in prin.de leg.j.& c.si.Papa. de priuileg. Ad quod rñdetur, ꝙ de mercibus remansuris in ciuitate loquit laudũ superius implicitẽ, quia hoc importãt uerba ꝑm iuris interpretationem, & de eisdem loquit in fine extendendo quoad istas res priuilegium cõcessum ciuib.ad alios quoscunque. Nec est uerũ, ꝙ sub illo uerbo uniuersali, quibuscunque includant ciues, de quib.erat prius spãliter loquutus, quia ubi genus & species cadit inter psonas honoratas, generi per speciẽ derogatur, præsertim si species præcedat.l.cohæredi. §. q̃ patri. de uulg.& pup.& ibi notant oẽs, & ꝑ Bar.in l.3.§.quęsitum.de fun.instr.In præcedẽtib.igr̃ plus ꝯceditur ciuib. ut.s. possint ꝯducere, non tm̃ ad ciuitatẽ & districtũ res & merces, & a dictis locis ẽt ad partes inferiores, & in fine dicti capituli fit extensio ad oẽs alios quoad unũ tm̃ ex his, q̃ ciuib.sunt attributa.s.ꝙ ẽt alij possint liberè ad dictã ciuitatẽ merces ꝯducere ibi permansuras. Et per prędicta pro maiori parte remanet responsum ad allegata in ꝯriũ, & maxime ad allegata per Bar.ĩ l.si.de reb.dub. & per Bal.in l.j.C.de legit.hęr.qm̃ alio casu loquũt, & ĩ quo est diuersa ratio, ut fuit ostẽsũ superius & declaratũ. Et ꝑ consequens dicitur, ꝙ uerba generalia posita in principio dicti capituli restringũtur ꝑ illam clausulam, uidelicet respectu rerum, & mercium, quę refertur ad omnia pręcedentia. Et ubi etiam ad proxima tm̃ est facienda relatio, adhuc tñ dictis nobilibus ꝑ hoc esset magis consultum, quia ciues non essent exempti, pręsertim pro mercibus. nisi pro illis, quas deferrent ad ciuitatem Bri-

Brix. ut ibi pmanerēt, & hoc pp gñalitatē, de qua in fine eiuſ-
dē capituli, ſub qua & ipſi tunc compræhenderentur. Non aūt
ex verbis, de quib. in principio, q̄a quis ibi dicatur, ꝙ oēs uiæ
ſint liberæ & territoria libera quo ad ciues, ꝑ hoc tñ non dice-
retur illis cōceſſa immunitas à gabellis, q̄ illis imponerent ꝑp
res ex quo de rebus ipſis nulla eſt habita mētio, ut eſt caſus iun
ctæ glo. cū qua alii trāſeunt in authen. habita. C. ne fil. ꝓ patre.
Nā ibi dicitur, ꝙ ſcholares ad loca, in quibus exercētur ſtudia
literarum, poſsint ire & in eis habitent ſecure. Vnde gl. in uerſ.
ſpeciali, q̄rit, an ſoluāt pedagia. & dicit ꝙ non. l. ſi q̄ñ. in prin. de
leg j. & quia libros deferunt ad uſum proprium, ideo ſoluere ñ
tenentur. l. vniuerſis. C. de vectig. & cōmiſ. & ſic uult, ꝙ ſolum
excuſentur a pedagijs ꝓ pſona & pro reb. quas deferunt ꝓ vſu
proprio, & nō pro reb. venalib. & quas conducerent mercimo
nij & negotiationis cā. & ita ēt vult ibi Bal. & Sal. Iſtud idē ꝯfir-
6 matur. Nā † clerici ꝓ perſonis & reb. ab huiuſmodi onerib. fa
cti ſunt immunes, per c. 1. de immu. eccl. in 6. nec ibi declaratur
de quib. reb. ſed de illis loquitur ſimpl'r. Et tñ hoc eſt interpre-
tatum, ꝙ intelligatur de rebus, quas deferūt ex cā proprij vſus
eccleſiæ, & non gratia negotiādi. c. quāquam, de cenſ. eo. lib. ubi
tex. refert & declarat cōſtitutionem, de qua in d. l. 1. ut ibi etiā
declarat gl. Et idem etiam probat. & no. in cle. pſenti. de cenſ. Et
ſic ꝑ pdicta probat, ꝙ ubi ſimpl'r cōceditur aliquib. ꝙ poſsint
ſecure uel libere ire, trāſire, & ſtare, vel illis datur ſimpl'r immu
nitas pro perſonis & reb. ꝙ dictis caſib. intelligitur ſolū conceſ
ſa pro pſonis & reb. quas gratia proprij vſus deferūt, & nō ex
cā negotiationis, niſi de his ſit facta ſpālis mentio. Nec mirum,
ꝙ res huiuſmodi non ueniant ſub gñalitate: q̄a ēt vbi ꝑ reſcri-
7 ptum† vel priuilegium ab illis ſpāliter immunitas cōceditur ab
ſq; cl'a, non obſtante, non ualet cōceſsio. l. omnium. C. de vecti.
reprobatur ergo dicta ſpālis cōceſsio tanq̄ præſumatur obten
ta ꝑ importunitatem vel ſuggeſtionem, quaſi ꝙ aliàs princeps
non fuiſſet conceſſurus. & ppea ſub gñalitate non conprehen-
dit qđ veriſil'r non ſolet cōcedi in ſpecie. l. obligatione. de pig.
& idcirco verba dicti laudi ſunt intelligēda ſ'm iuris diſpoſitio
nē, ſicut ēt īterpretat ſ'm naturā obligtionis. d. l. 1. C. ſi plu. vna
ſen. & d. l. Paulus. la. 2. de re iudi. & queēadmodū ēt uerba ꝯtus
recipiunt interpretationē à iure cōi. l. q̄ro. §. inter locatorem. ff.
8 loc. † ¶ Nec obſtat, ſi forte dicat, ꝙ cōceſsio immunitatis nihil
videtur operari: q̄a ēt de iure cōi nō tenet quis ad pedagia vel
gabellas pro reſi. quas deferunt gratia proprij vſus. l. vniuer. C.
de vectig. & cōmiſ. & no. in l. ſi publicanus. §. 1. de publica. & in
c. ſup quibuſdā. §. præterea. de ver. ſigni. & ꝑ Alex. in d. l. cætera
§. ſed & ſi quis. Q̄m quāuis ita ſit de iure cōi: tñ de cōſuetudine
nō ſeruat, vt ēt dicit Imola in dicta cle. pſenti. ideo operatur cō
ceſsio ꝯ cōſuetudinem, & ubi nō ſtaret cōſuetudo, operari pōt
ꝯ ſtatutū, ſi fieret de nouo pro gabella dictarū rerum. Et iſtud
ēt eſt, quod ſentit gl. in dicta auth. habita. ubi dicit, ꝙ priuilegiū
de quo ibi, dēt aliquid operari, per. l. ſi q̄ñ, de leg. 1. & ppea dicit
glo. non tenentur ad pedagia pro libris. q̄a deferunt illos grā
ſui vſus, dicta. l. vniuerſis. nam per hoc priuilegiū nō diceretur
operari, q̄a hoc cōceditur de iure cōi. d. l. vniuerſis. niſi gl. intel
ligeret, ꝙ poſsit operari modo pdicto ſ. vel cōtra conſuetudinē
vel ꝯ ſtatutum præſens vel futurū. Preterea in caſu nr̃o pōt ope
rari alio reſpectu. & alio modo, q̄uis intelligatur de rebus tan-
tùm gratia proprij vſus. Nam quāuis ſcholares & alij ꝓ dictis
rebus non teneantur de iure ad gabbellas: tenentur tñ profite-
ri & denunciare publicano, aliàs incidunt in commiſſum. l. fi. §.
diuus. & ibi no. Bar. de publica Iſta autem denunciatio & pro-
feſsio ciuib. in caſu nr̃o vr̃ remiſſa pro dictis rebus, adeo ꝙ in
commiſſum non incidunt, ſi omittatur, & hoc importat uerbū
liberas & verbū illud. libera, de quo in laudo, vt ꝓbatur in c. de
multa. de præb. & ibi not. D. Abb. in 1. col. dicens per illum tex.
ꝙ qui poteſt libere actum facere, poterit ſine cuiuſquam requi
ſitione & licentia, ꝙ ſemp eſt not. ſ'm eū. & idē vult Bal. in c. q̄ ī
eccleſiarū. de cōſt. in 2. col. vbi dicit per illum tex. ꝙ iſtud verbū
importat, ꝙ quis nō teneatur cōſenſū dñi requirere. Præterea
opatur, vt nō poſsint dicti ciues detineri pro repræſalijs, ſicut
nec pñt ſcholares pp verba, de quib. in d. auth. æquipollent. ver
bis iſtius laudi, ſ'm Bar. in trac. repſal. in 6. q. prin. & Bald. in au-
th. & oīno. C. ne uxor pro ma. & in d. auth. habita. Si ergo dicta
cl'a reſpectu rerum, & c. nō referretur ad ciues, multo magis di-
cti nobiles hñt intentū ſuum, quia tenebūtur ciues ꝓ mercib.
quas deferrēt a ciuitate & diſtrictu Brixiæ ad partes inferiores
& quas a partib. inferiorib. deferrent ad dictum diſtrictum, &
ſolùm eſſent immunes pro illis, quas deferrēt ad dictā ciuitatē,
vt ibi permanerent, non q̄dē ex principio dicti capituli, ſed quia
includerētur ſub gñalitate, de qua in fine eiuſdē capituli. Et per
hæc ad primū q̄ſitū ſatis remanet rñſum. ¶ Capio ſ'm dubium
& tertium ſiſ, in quo quæritur, an ciues alibi habitantes potian
tur, & gaudeāt dicta immunitate. Et vr̃ prima facie dicendū ꝙ
ſic: q̄a laudum vult, oēs uias eſſe liberas, & oīa territoria libera
quo ad ciues & habitatores ciuitatis Brixiæ. Illi ergo qui ſunt ci
ues ſolum, q̄uis ibi nō habitent, & habitatores dūtaxat, qui nō
9 ſunt ciues, dñr cōphenſi ſub dictis uerbis laudi: q̄a † q̄ñ duo
copulantur per ſe & nō reſpectiue ad aliud, tunc nō requiritur
cōcurſus copulatorum, uel uerificatur ſermo in quolibet, ſ'm
Bar. in l. ſi is qui ducenta. §. vtrū. de reb. dub. & Bal. in l. qui hære
di. ff. de cond. inſt. & in l. 1. de reb. dub. co. pen. dicēs, ꝙ rl'r nā co
pulæ extēdit & nō reſtringit. l. ea tñ adiectio. de. l. 3. & ideo lega
tū factū doctori. & medicis Paduæ, cōphendit tā Doctores q̄
medicos, nec oportet eſſe vtrūq;: quia cū inſeritur copula ſubie
cto gñali, nō copulat in dubio plures qualitates, ſed plura ſubie
cta nō dependentia unū ab altero. Et ideo diſputādo cōcludit
Iac. But. ꝙ ſi legatur militib. & doctoribus includitur ſimplex
10 miles, & ſimplex Do. Et eſt ēt iuri cōſona talis intelligētia, q̄a †
de iure id qđ cōcedit, vel non ꝓhibetur ciuib. cōpetit ēt ciuib.
alibi habitātib. ſ'm Bar. in l. fi. §. idē reſcripſerūt, ad municip. dū
uult, ꝙ mulier alibi nupta in his, quę ad eorum commodum tē
dunt, & ex quib. non retrahitur a ſeruitio viri, remaneat ciuis
Et ideo ſi quis illam offendat, punietur pœna ſtatuti loquentis
de offendente ciuem. Et ſi ſit prohibitus forenſis acquirere, ip-
ſe non includitur ſub prohibitione, immo poterit acquirere, ſi
cut q̄libet alius ciuis. Et ſimiliter, ſ'm Bar. conſequetur oīa alia
priuilegia ciuiū, cum quo alij tranſeunt, in l. cum quędam puel
la. de iur. om. iu. Et ꝑ hęc infert ad aliud dubiū, uidelicet, an ha-
bitatores, q̄ nō ſunt ciues dicāt exēpti ex uerbis dicti laudi, q̄a,
ut dixi, hoc caſu ñ req̄rit ꝯcurſus copulatorū. Sed tñ pmiſsis ñ
ob. aliter eſſet de iure dicēdum. Aut ergo ciuis, q̄ alibi habitat,
non ſubit in ciuitate Brixiæ munera per ſe, uel per alium, & di-
co ꝙ iſte non appellatione ciuium, de quib. loquit laudum, per
Bar. in tract. repræſal. in 2. q. 7. prin. ubi concludit, ꝙ ſi repræſa-
liæ concedant contra ciues, puta Brixiæ, ꝙ non poterūt exer-
ceri ꝯ ciuē habitantē extra ciuitatem Brixiæ, q̄ ꝑ ſe, uel aliū non
ſubit munera in dicta ciuitate. & cū eo tranſit Im. in rubr. ſolu.
ma. & eſt cōis opi. ſ'm Ale. & idē vult Bal. in rub. ſi a nō cōpet.
iudi. Si ergo nō cōprehēdit appellatione ciuiū, vbi agit de eius
incōmodo, & in his, quæ ei nocent, nō dēt ēt uenire applone ci
uis, vbi hoc ꝓdeſſet, & ad eius cōmodū, ar. l. cū q. de iureiu. & l.
ſecūdū naturā. de reg. iu. Et q̄uis ſit ciuis proprie, ꝑ no. ꝑ Bart.
in l. 1. ff. ad munici. Et ppea Ale. in d. rub. dubitat de d. Bar. in lo
co pallegato. tñ ad hoc colli'r rñſio ex no. ꝑ Bal. in l. ſi non ſpāli.
C. de teſta. ubi dicit, ꝙ ciues cognoſcuntur munerib. & honeri
bus l. ciues. C. de incol. qui aūt non participant in publicis ho-
noribus non dñr proprie ciues, quia non tractantur ut ciues in
eo, quod eſt ſupremum & maximum ciuitatis, ar. l. quidam cū
filium. de uer. obl. & ſubdit, ꝙ quis rectiſsime poteſt dici de ta-
li patria, qui eſt re & noīe, ſed ēt alii qui ſunt re, ſed nō noīe ſūt
talis qualitatis non poſſunt dici tales, quia non ſunt. adducitur
ſimile de hr̃de. nā ꝓprijſsime dr̃ ille, qui eſt hæres re & noīe.
itē tolerat hoc dictū de eo qui re & non noīe, ſed de hr̃de ex re
certa, iſte ſermo tolerari nō p̄t ſic nec ciuis, vt ita dixerim, ex re-
certa nō pōt ſimpliciter dici ciuis, allegat de ac. hær. l. ꝓ hr̃de. §.
Papinianus. & C. de his q̄ ve. æta. impe. l. fi. Q̄ñ ergo, ſecūdū eū,
ciuis non vocatur ad munera, nec ad honores, ciuis ꝓprie dici
non poteſt, quia non tractatur ot ciuis, nec re talis eſt iō nudi
nomē non ſufficit, Nec obſt. ſecūdū Bal. ꝙ in loco originis cō-
ueniri poſsit, ſi ibi reperiat, q̄a ꝑ hoc nō pōt dici ſimpliciter ci-
uis, ſed quodam modo ex re certa, idcirco non appellatur ciuis
proprie ¶ Nec prædictis obſt. quod nota. Bart. in d. l. j. ad mu-
nicipa. colum. vltim. quem adducit Alex. in d. rubr. quia intelli-
gi debet, quòd loquatur de ciue originario, q̄ habet domiciliū
in loco originis, & qui non tenetur ad munera ex priuilegio,
ſicut loquitur ille text. quem adducit, & colligitur etiam ex di
ctis eius in princ. illius legis, dum figurat caſum in tali ciue. Nā
ille talis remanet ciuis proprie, & gaudet omnibus priuile-
gijs

gijs ciuium.Et hoc nē priuilegium ɔceſſum in fauorē reſultet ī odiū,ſm Bar.qui ita declarat in d.trac.in 2.q.quintę partis prī. Similiter p̄dictis ēt non obſt.qđ voluit idē Bar.in d.l.ſi.§.idem reſcripſerunt.ad municipa.quia loquit̄ in uxore,q̄ in beneficiū alterius,idest,mariti,liberat ab onerib.& honoribus,ideo hoc non debet ei nocere, nec alia cōmoda ciuium amittere:q̄a priuilegium ɔceſſum marito vel eius contēplatione,nō debet alteri nocere.l.impuberi.de admini.tut.& l.nec auus.C.de emancip.libe.vel pōt intelligi Bar.q̄ñ mulier p ſe vel aliū ſuſtinebat ī ciuitate munera,ad q̄ ipſa tenetur,dummō a ſeruitio uiri nō retrahatur,ſm Bar.in d.§.& Bal.& Sali.in l.2.C.de iuriſ.om.iu.& Bal.Ale.& alios,in l.cū q̄dam puella.ff.de adm.tu. Et φ ille,qui nō ſubſtinet onera in ciuitate,nō habeat p ciue,q̄ñ agit̄ de ſuo incōmodo,ſed ēt q̄ñ tractatur de ei⁹ cōmodo,pbatur ex dictis Bar.in d.trac.repſa.in 2.q.quintæ par.vbi concludit,φ ſi incola ſubit onera,repſaliæ ſunt ei concedendæ.ſi uero illa nō ſuſtinet,ɔcedendæ non ſunt,primò p regulā,φ q̄ ſentit onus,debet ſentire cōmodum,& eʒ.d.l.ſm naturam.& in regula,q̄ ſentit,de reg.iu.in.6.Et q̄a proprie dicūtur municipes,q̄ munera nobiſcum ſubeūt,ergo priuilegia municipū non cōpetunt ei,qui non ſubit onera,& q̄a nō habet q̄s priuilegia alicuius artis,uel ciuitatis,uel officij,niſi q̄ re ipſa illud geſſerit.C.de cōſu.l.nemi nem.lib.12.q̄ rōnes & præcipue hæc ultima concludūt,φ idem ſit dicendū de ciue,qui alibi habitat,ſi in ciuitate nō ſubeat munera.¶Et p̄ſertim prędicta habent locum in illis ciuibus,q̄ ante latum laudum tranſtulerunt domicilium ad aliū locū,& munera in ciuitate Brixię ſuſtinere deſierunt,q̄a tales nouis ſtatutis Brixiæ nō ligātur ſm Bal.in rub.C.ſi a non cōpe.iudi.ergo nouis beneficijs ciuiū gaudere non debēt,ſicut hac rōne forenſes

11 † nō gaudēt beneficijs ſtatutorū loci,q̄a ēt non ſubiacēt,nec ligant̄ ſtatutis eiuſdē loci,d.l.ſm naturā.vt uoluit Guido de Suz. in quadam q̄ſtione,quę inc.Pone queſtionem.ſtatutū,&c.quē refert & ſequitur Ale.cōſi.44.5.vol.Et idem vult Pau.de Ca.in l.oēs populi.in fi.de iuſt.& iure.Et idē dico de habitatorib.ciuitatis Brixiæ,q̄ in dicta ciuitate onera non ſuſtinent,q̄a nō debent conſequi cōmodū laudi,q̄uis loquatur de habitatoribus, qui non ſint ciues,ſicut incola non utitur cōmodo,q̄ñ non ſētit incōmodum in loco,ſm Bar.in loco pxime allega.cuius dictū ſine dubio procederet,q̄uis diſpoſitio ſpecialiter loqueret̄ de incolis:p rōnes ſuas,ideo idē eſt,ſi loquatur de habitatorib.

12 qui dicuntur incolæ.d.l.ciues.C.de incol.& ibi no.Et tātō†minus in dicto laudo comprehenduntur habitatores, qui habent animum recedendi,q̄a tales non dicūtur proprie habitatores, ſm Iac.Bu.Alb.de Roſa.Sal.& Rom.in l.cū filius.ff.ſi cer.pet. vbi dicunt,φ appellatione habitantiū uel habitatorū nō uenit ſcholaris,quia habet animum recedendi,p.l.ſi nihil.de cap.& p no.per Bar.in l.quæſitum.in prin.de.leg.3.Nec obſt.l.lex Corne.§.domū.de ini.q̄a ſm Sal.loquitur ille tex.impropriè.& pro hoc allegat not.p Bar.in l.j.§.habitare.de his q̄ deie.vel effu.& tenet ēt Alex.in d.l.cū filius.ſi adhuc quis non habitaſſet in loco per decennium,ſed elapſo decēnio ſecus,q̄a tunc nō p̄ſumitur habere animum recedēdi,p.l.2.C.de inco.& p no.per Bar. in d.l.lex Cornelia.§.ſi tñ.Et q̄uis dicatur tunc habitator, non tñ debet gaudere beneficijs cōceſſis habitatoribus, niſi ſubeat munera,q̄a intelligitur diſpoſitio de illo q̄ eſt habitator re ipſa & non nomine tm̄,& quia nō debet cōſequi commodum, qui nō ſentit onus & incommodum,vt eſt in præcedentib.dictū,iō ad iſtos reſtringitur diſpoſitio mediante interpretatione paſſiua:q̄a ad eā ſe extēdit regula.d.l.ſm naturam.& q̄ īterpretatio eſt permiſſa.l.j.§.lex Falcidia.& ibi no.Bar.ff.ad leg.Falc.cum

13 conc.de q̄bus ibi per mod.Quinimmo † plus dico, quod quilibet ſimplex ciuis,q̄ non ſit habitator,& quilibet ſimplex habitator,q̄ nō ſit ciuis,nō cōprehenditur in laudo, ſed oportet φ ſit ciuis & habitator ſimul,& ſic φ cōcurrāt dictæ qualitates.Quia quotieſcūq; copulantur plures qualitates demōſtratiuæ perſonarum uel rerum,& q̄ritur,vtrum requiratur cōcurſus earum vel non,& eſt dicendum,φ aut ſumus in materia fauorabili, & non requiritur concurſus,ſed verificatur ſermo in qualibet per ſe.& hoc caſu loquitur Bar.in l.ſi is qui ducēta.§.vtrum.& Iac. Bu.in diſpu.allegata in ɔ̄riū,& Bal.ſimiliter allegatus in ɔ̄riū.Si vero ſumus ī materia ſtricta & exorbitāti,vt exorbitātia& odiū reſtringātur,requiritur cōcurſus copulatorū,ſm do.An.q̄ ita diſtinguit,& quē ſequit̄ ēt Im.in cle.in pleriſq;.de ele.& p hoc inferunt,φ ſi imponitur pœna nobilib.& baſtardis aliquē percutientibus,intelligitur de nobilib.& baſtardis ſimul.& ſic baſtardi non nobiles,uel nobiles nō baſtardi non cōprehendunt̄. Et q̄uis exemplū hoc ſit in pœnalibus tñ p̄dicti loquuntur generaliter in materia ſtricta.& iō non reſtringit regulam.l.dāni infecti ſtipulatio.in prin.de dam.infec.Idē eſt ergo dicēdū in caſu nr̄o,in quo fit ſtricta interpretatio, ſiue de laudo iudicemus vt ſnīa.d.l.j.C.ſi plu.vna ſēt.& d.l.Paulus.ſiue ut de ɔtractu.l.quid quid aſtrigendæ.de ver.obl.vt q̄a ſit arbitramentum, qđ dr̄ trāſactio,iuxta no.p Bar.in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.pro ſoc. & p oēs in c.Quintauallis.de iureiuran.Et tanto magis q̄a agit̄ de p̄iudicio tertij.i.ipſorum nobilium,quib.competit ius exigēdi vectigal & pedagiū p rebus exportatis p ſua territoria ex priuilegio aut ex p̄ſcriptione tāti tēporis, cuius initij memoria nō extat in ɔ̄rium.d.c.ſu p q̄buſdam.§.pterea.de uer.ſign.& iuxta no.p Bar.in l.ſi publicanus.§.fi.de publi.vel ſi illis non cōpeteret ius exigēdi,fruſtra de hoc dubitaret̄, & uana eſſet p̄ſens diſputatio.vbi āt de p̄iudicio alterius tractat̄,ſtrictiſſima fit interpretatio.c.q̄uis.de reſcrip.in 6.& l.2.§.merito.& §.ſi quis a principe.ne quid in lo.pub.ergo loquitur & intelligitur laudum de ciuibus & habitatoribus ſimul,& copulatiuè, nō aūt uerificat̄ in illis diuiſim & diſiunctiue.Sed p̄miſſis unum uī obſtare, q̄a

14 † cū ſenſus dictorū uerborum poſſit eſſe duplex, ut ex p̄miſſis colligit̄,ille vr̄ capiendus,qui tendit ad diminutiouem gabellę, put magis diminuit̄,ſi ciues tm̄, & habitatores duntaxat liberant̄,per Bar.in l.ſi pupillus,ad leg.Fal.ubi in pulchra q̄one cōcludit p illū tex.φ quoties ɔcurrunt duæ cauſæ,φ illa p̄ualet, q̄ tendit ad diminutionē gabellæ.Et hoc vr̄ fauorabile,q̄a eius ɔ̄riū eſt odioſū ſm Bal.in l.ɔ̄ctus.de fi.inſtr.ubi dicit,φ ſtatutum de ſoluēda gabella eſt odioſum,& cū eo trāſit Ale.ī rub.ſol.matri.Ad iſtud tñ reſpōdet̄,φ ipſa actualis impoſitio gabellæ quæ fit p ſtatutum,eſt odioſa,& de tali loq̄tur Bar.& Bal.ſed facultas & poteſtas imponēdi gabellas & pedagia eſt fauorabilis,ut hr̄ in c.fi.de ſimo.& in c.j.de fil.p̄sby.li.6.vbi hr̄,φ q̄uis ipſa diſpēſatio ſit odioſa & reſtringēda,ptās tñ diſpēſandi eſt fauorabilis & extēdēda.Et idē vult Rom.Alex.& moder.in l.2.in prin.đ ver.obli.ubi uolunt, φ poteſtas legitimādi ɔceſſa a principe ſit fauorabilis & late īterp̄tanda, ut ibi ēt p Bar.licet ipſa actualis legitimatio ſit odioſa & reſtrīgēda. Quia igr̄ ī caſu nr̄o nedum agit̄ de reſtrīgēdo ſtatuto īponēte gabellas,ſed agit̄ poti⁹ de reſtringēda ptāte īponēdi ēt de nouo pedagia,q̄ dictis nobilib.legitimè ɔpetit,hoc cēſet̄ odioſū, iō copula hoc caſu req̄rit ɔcurſū copulatorū,q̄a p hoc fauor ampliat̄ q̄a dicta ptās minus reſtrīgit̄ & aufert̄.Sed ī caſu Bar.vt dixi, agit̄ de reſtrīgēda & minuēda ipſa gabella actualiter impoſita,q̄ ē odioſa,ut dicit Bar.ī loco p̄dicto,& nō minuit̄ ptās illorū,q̄ ſtatutū fecerūt, q̄a illis remanet ptās ſtatuēdi de nouo ſu p caſu,ſu p quo vertebat̄ dubitatio,& īponēdi gabellā,φ eſt ſecus ī caſu nr̄o,q̄a p laudū nedū derogat̄ ſtatutis p̄teritis dictorū nobiliū,ſed ēt futuris.& ſic aufertur uel minuit̄ eorum ptās ſuper gabellis imponendis.Et propterea capienda eſt interpretatio, per quam ius & ptās eorum minus lædatur & auferatur p p̄dicta,&c.Supereſt poſtremo uidere de quarto & vltimo dubio,videlicet, vtrū comitatiui & diſtrictuales ſint immunes & exēpti pro reb.quas conducunt ad ciuitatem Brixiæ,quæ ſunt ibidem p̄manſuræ.Et uidet̄ prima facie dicendū φ ſic,p p uerba poſita in fine dicti capituli ibi,reſpectu rerum & mercium,q̄ ad ciuitatē Brixiæ deferrent̄, & ibi remanerent a q̄buſcunq. deferri poſſint liberè.Nā illud uerbum, a quibuſcunq. uniuerſale & geminatū oēs p̄ſonas cōprehendit, nec aliquam reſtrictionem recipit, ex quo prolatū eſt ab homine,ſm Bal.in l.gn̄ali.§.vxori.de uſu & habi. Immo ſub illo includuntur perſonæ quæ aliàs non includerentur ſub ſimplici ſermone,ut pbatur ex no.p Bal.in c.imperialē.ī prin. de probi.alie.feu.p Fede.& in l.j.in 34.q.de rer.diui.ubi cōcludit,φ licet in feudis appellatione hæredis intelligatur de deſcendentib.c.j.§.& ſi clientulus.de alie.feu.& not.Car.& alij in leg. Gallus.§.ēt ſi parente.de liber.& poſth.nihilo minus ſi ſit facta cōceſſio p hæredibus,quibuſcunq.ueniunt ēt extranei, & cum eo tranſit Ale.ī d.§.ēt ſi parēte.& in l.ſi patroni.in prin.ad Treb.faciunt no.per glo.in l.cum pœna.de arbi.& quod no.de uerbis geminatis in l.baliſta.ad Treb.& per Barto.in l.cum ſcimus.C.de agric.& cenſi.lib.11.Nec obſtare uidetur,φ precedens diſpoſitio de comitatiuis tanquā ſpecialis deroget ſequēri gene-

generali.l.doli clausula.de ver.obli.l.seruis urbanis.§.fin.de le gatis.3.quia quis illa præcedens sit magis specialis respectu ꝑsonarū,est tñ magis gñalis respectu rerum,q̃a loquit generaliter de quibuscunq; rebus delatis ex partibus inferioribus ad ciuitatem & districtum,sed sequens solū loquit de rebus delatis ad ciuitatē,quæ ibi remanerēt,&c.debet ergo magis attēdi gñalitas & specialitas respectu rerum q̃ respectu ꝑsonarū, q̃a hoc est fauorabilius:cū impositio gabellæ,q̃ est odiosa,vt dixi,euitetur per comitatiuos & districtuales,vt probat ex no.per Bar. in extrau.ad reprimendū.in ver.nō obstantibus per Bal.Imo.& Ale.in l.Gallus.§.ille casus.de libe.& posth.ꝑ Imo.Ale. & alios modernos in l.Titiæ textores,de legatis.j.per Rom. & Alc.in l. j.§.j.de ope.noui nuncia.ubi cōcludit, ꝙ si prima dipositio ſm quid hr̄ vt species,& quo ad quid ſm genus ad ultimā , & ita ēt se habeat ultima ad primā,ꝙ illa reputetur magis specialis, quę habet cām magis fauorabilē,& ideo alteri derogat,ꝑ.l.properādum.§.fi.C.de iudi.quam Bar.in ducit.¶Sed præmissis nō obstātib. ꝯrium puto verius. Moueor:quia comitatiui in ꝑcedentib. specialiter prohibetur portare ad ciuitatem libere res & merces & in sequentib. quibuscunq; permittitur.Specialis ergo prouisio de comitatiuis & districtualib. prohibitiua ꝯtradicit sequenti gñalitati ꝑmissiuæ.ideo species derogat generi,ſm Bar.cū quo oēs trāseūt in d.l.j.§.j.de ope.noui nucia.ubi ꝯcludit,semꝑ generi ꝑ speciē derogat,qñ species ꝯdicit generi,vt ꝓbat,ſm eū, in regulis oībus iuris,q̃ patiuntur exceptionē & nedum hoc locū habet,qñ genus & species ponitur in diuersis dispositionib. diuersorum,sed multo magis qñ ponit in eadē dispositione:q̃a non est verisimile,ꝙ quis incotinenti uoluerit se corrigere. l. ñ ad ea.de cond.& demon.& ꝓbat clare ex notatis per Bar.in l.j. §.& paruı.qđ ui aut clam.¶ Nec obstat, ꝙ vltima dispositio sit magis specialis respectu rerum:q̃a hoc negatur,qm̄ in p̄cedētib. loquit de rebus conductis ad ciuitatem,tam respectu ciuiū quā comitatiuorū,siue clausula illa,respectu rerum,&c.referat ad proxima tm̄,siue ad oīa ꝑcedētia,siue ēt ad remota dūtaxat : q̃a excipiendo comitatiuos loquitur de eisdem reb. ēt respectu eorū,qm̄ exceptio debet esse de regula,ut no.in l.j.ff.de reg.iu. Dicunt aūt res conductę ad ciuitatē,si sunt in loco ꝑmansuræ, & nō aliter,ut in pręcedentibus dictum fuit plenius.Et ꝓ hoc ēt facit,q̃a nō dr̄ uenisse,qui nō stetit.l.scire oportet.§. sufficit. de excus.tut.& sic loquitur ēt in ꝑcedentib. in specie de rebus ꝯductis ad ciuitatem,quæ sunt in loco ꝑmansuræ,sed sequens dispositio est tm̄ generalior respectu personarum. Et ubi ēt esset prima magis generalis quo ad res,ꝯria tñ nō obstāt. q̃a Bart.& alij, non loquuntur,qñ ꝑcedens dispositio in eo,qđ reputatur magis spālis prohibet & ꝯdicit generi,sed eo casu,quo ēt ambæ possunt simul ꝯcurrere, ut patet ex exemplis,de q̃b. ꝑ Doc. in locis contrarijs.sed eo casu quo ꝑcedens dispositio prohibitiua est magis specialis quò ad q̃d,& magis gñalis quo ad aliud, prout esse dr̄ in casu nr̄o, illa derogat indistinctè sequenti,q̃ est permissiua,ꝑ no.ꝑ Bar.in l.tutor.an prin.de suspec.tu.vbi notāter ꝯcludit,ꝙ quotiescunq; concurrūt duæ regulæ, una prohibitiua & altera permissiua,quod illa,quę est prohibitiua,præualet quia reputatur magis specialis , & cum eo transit Alexan. in d. l.j §.j.in fi.de oper.noui nuncia. inducendo iura Barto.ut ibi ꝑ eum Præterea cū agatur non tm̄ de diminuēda gabella imposita,sed ēt de diminutione ꝑtātis imponēdi gabellas cōpetētes dictis comitibus,nō est verū,ꝙ ultima dispositio dicat fauorabilior,imò ī hoc dr̄ odiosa & odiū ꝯtinere, ꝑut ēt in ꝑcedētib. ꝓbatū est.Et ꝑpea nō derogat quo ad res ꝑcedenti, sed ꝑcedens derogat sequēti quo ad ꝑsonas.Et ita ꝯcludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Contractus factus a detento in carcere an sit nullus tanquam per metum. & uide.nu.6.*

2 *Actio,quod metus cā,datur contra emptorem , licet ipse metum non adhibuerit,& recuperat uenditor rem suam.vt nu. 4.*

3 *Metu carceris factum dicitur,quod extra carcerē, fit dū quis adhuc sub custodia sit.*

5 *Emptor,qui intulit metum uenditori,potest retinere rem emptā, donec recipiat precium,quod versum est in utilitatē uenditoris.*

7 *Contractus factus,ut quis se liberet à carceribus,non dicitur metu factus.*

8 *Fama sola sine alijs indicijs non probat etiam ea,quæ sunt proba tu difficilia,si agatur de magno præiudicio, secus si de paruo.*

9 *Actioni quod metus causa præscribitur decē annis , licet in alijs requirantur anni 30.*

CONSILIVM CXIII.

QVIA proponitur,ꝙ Nicolaus & cōsortes fuerūt incarcerati, & ꝙ adhuc in carcerib.detenti vendiderunt quasdam possessiones magistro Alberto.
1 † Quæritur, vtrū dicti ꝯtus tanquam iusto metu facti possint rescindi. Et vr̄ prima facie dicendum ꝙ sic:quia talis vēditio facta a ꝑdictis, vt a carcerib.liberarent , vr̄ facta ꝑ metū,& nullius esse momenti quātum ad effectū l.q ī carcerē,quod me.cau.Et tāto magis dr̄ facta metu: cū fuerint sæpe & sæpius torti: qm̄ tormenta dnr̄ iustum metū inferre.l.j. §.diuus.el 2.de q̃onib.Nec refert,ꝙ ꝑdicti nō fuerint carcerati ab emptore,nec ad eius instantiam , & ꝙ ipse metum aliquem non intulerit.Quia satis est,ꝙ in carcere fuerint detenti a principe & domino Fauentiæ & a gubernatorib.electis, & ꝙ ipsi iustum metum intulerint,& ꝙ ab illis coacti fuerint vendere. l.si cum exceptione.§.in hac , quod metus cau.cum ibi notatis. vbi
2 hr̄ † ꝙ ꝯ emptorem datur actio quod metus causa, licet ipse nō adhibuerit metum,sed alius.Et ad idem est textus in l.non i nter
3 est.& ꝓbat in l.fi.C.eo.tit.Et similiter non † interest,ꝙ isti extra carcerem politi vendiderint: q̃a cum essent sub custodia, & politi nō essent ī libertate.dr̄ actus gestus metu carceris,& hn̄r pro carceratis,ſm Bar.& alios in d.l.qui in carcerē.comprobat ex notatis per Bar.in l.j.C.qđ met.cau.cū quo trāseunt alij. vbi vult, ꝙ licet solutio facta ex interuallo post promissionē metu factam in dubio ꝑsumatur spōte facta, & dicatur ex hoc metus purgatus,ut ibi. Si tñ duret ēt cā timoris,dr̄ solutio talis ꝑ metū facta,& nō sponte,ex quo infert ibi Iac.Bu.Bal.& Ang.ēt ad propositum,ꝙ confessio dicitur facta metu tormētorum, licet tormenta nō ꝑcesserint,si ille,qui confitetur, erat in conspectu tormētorū,& vult Bar.in d.§.diuus.& alij multi de quib.ꝑ Ale.
4 in d.l.2.Nec † reddit emptor securus ex eo, ꝙ ꝑdicti ex ꝑcio rei venditæ se liberauerint a carcerib.immo ex hoc illi ꝯtingit deterius; quia preciū, qđ nō est aliter vel alio modo ꝯuersum in vtilitatem uenditoris,sed peruenit ad illum,qui iniustè prædictos detinebat in carcere non potest repeti, ſm Pau.de Ca.in d.l.nō interest.C.quod met. cau. ubi uidetur in terminis decidere casum nr̄m dicēs uidisse pluries de facto,ꝙ qñ isti tyranni uolunt extorquere pecuniam ab uno subdito eorum,qui nō habet pecunias ad manum,faciunt illum incarcerari , & compellunt ad faciendū venditionem cuidam pecunioso cuiusdā possessionis suæ,q̃ libenter emit & credit emere securè, postquā ipse nō cōmittit uiolentiam,& soluit pecuniam illi incarcerato , uel alteri recipienti pro eo,& postea tyrannus aufert ab eis.Et subdit Pa. de Ca.cōsuluisse,ꝙ ille ꝯpulsus pōt recuperare ab hoc emptore,& ille emptor nō recuperat precium ab hoc uenditore, q̃a nō fuit cōuersum in utilitatē eius.Nec obst. ſm eū, illud, ꝙ dicunt Doc.in d.l.qui in carcerē.uidelicet,ꝙ uenditio facta in carceribus tunc rescindit,quando facta fuit ille, qui detinet illū in carcerib.Et ita loquit illa lex.secus si facta alteri,qui illū nō detinebat,qm̄ istud est uerū,qñ fit uēditio non ad instantiam detinentis,sicut contingit quando ꝑ debito est incarceratus,& uēdit,vt possit de carcerib. exire,nam tūc uēditio valet,& non est illicita,sed in casu prędicto sic,& ꝯtra bonos mores extorta, & ad instantiā detinentis,qui nullā cām hēbat iustam detinendi, idē in effectu vult Pau.de Ca.in l.fi.eo.ti.ubi ꝑ illū tex. dicit officialis compelleret me ad uendendum alteri q̃ sibi , ut in exemplo,de quo dixit in d.l.non interest.tūc cōpeteret cōdictio ex illa lege,& ēt officiū iudicis ad rescindēdū.l.illicitas.in pri.de of. ꝑsi.Qđ āt iniuste ꝑdicti eāt incarcerati & tormentis affecti ex eo ꝓbat,q̃a dn̄s Fauētiæ tunc erat priuatus ꝑ sedē Apostolicā, & sic iurisdictionē non habebat,neque dignitatē,iō iurisdictionē exercere non potuit,ſm Bart.in tractatu de tiran.in 11.q.Et similiter idē est dicendum de illis officialib.electis illo tēpore ab illa cōmunitate,ſm Bar.in dicto trac.in l.j.q.2.partis.& ideo ꝑdicti uenditores dicuntur potius ꝯxisse in priuato q̃ in publico carcere,cum a priuatis fuerint detenti,& ꝙ ab illis per uim fuerint compulsi ad uēdendum,& ꝙ preciū ꝑuenerit ad detinētes

probari põt per famã, quæ isto casu plenè ꝓbat, quia talia sũt difficilis probationis cum fieri consueuerint clam & occulte & sine testibus, ſm Bar. in eo. trac. in pen. col. q. 12. & idẽ vult Bar. in terminis in l. de pupillo. §. quis ipsi prætori. de ope. noui nunciã. in 8. q. cũ quo transeunt alii. ¶ Sed p̃missis non obstantib. ꝯrium arbitror uerius. Et in primis dr̃ † ꝙ pars precij, quę soluta
5 fuit per magistrum Albertum emptorem creditorib. uẽditorũ absque dubio debet ei restitui, qa fuit conuersa in eius utilitatẽ l. soluendo. de negotiis gest. Iõ emptori datur retentio, donec si bi restituat, ẽt si ipse metum intulisset. l. 3. & ibi notatur, & l. sequenti. C. qđ metus cã. & est casus in l. emptor. de rei vendicat. quem gl. in d. l. 3. allegat. Et idem est dicendũ de parte ꝑcii soluta venditoribus, quia ex quo pecunia ad illos peruenit, ꝓsumit in utilitatem eorum versa ꝑ notata ꝑ gl. in l. vtrum. de petitio. hæredita. ex qua colligitur, ſm Ang. ibi, ꝙ ille, ad quæ res peruenit, ex illa semꝑ ꝓsumit factus locupletior, ꝙ reputat valde notandum, ꝙ est verum qñ ille erat maior, si vero minor esset, tũc recurrendũ eẽt ad notata per Bar. & Doct. in l. j. C. si aduersus cred. Et præsertim a dictis uenditorib. non ꝓsumitur iniuste ab lata ꝑ illos, a quib. detinebantur in carcere, si non probetur. l. mer. to. ff. pro soc. Scḋo dr̃, ꝙ iste contractus non põt rescindi
6 velut meticulosus. Nã† in proposito tres casus sunt in consideratione. Primus est incarceratus iniuste vẽdidit detinenti eũ in carcere, & isto casu contractus rescinditur, quia pręsumitur per metũ factus, d. l. q. in carcerem. qđ metus cã. & ibi per gl. & Doctores. Secundus casus est, qñ qs ꝑ metum cogit̃ directo ad vendendum tertio, qui non participauit de metu. & adhuc isto casu contractus põt rescindi, si metus dedit cãm huic venditioni, & fuit cã immediata dicti ꝯtus, & si ad illum fuit expſſe ordinat⁹. d. l. si cũ exceptione §. in hac. qđ metus c. & l. nõ interest. C. eod. ti. & ibi ꝑ Pau. de Cast. cuius decisio. q̃ retuli supius, ꝓcedit isto casu ẽt ſm intentionẽ illius, ut ẽt sonant eius uerba, vt ꝓbat̃ ex
7 legib⁹, qb⁹ mouet̃. Est & tertius casus † qñ carceratus vendidit, ut ex ꝑcio rei uenditę posset a carcerib. se liberare. Sed tñ ꝙ venderet tertio non fuit coactus, nec ad talem cõtractũ fuit cõpulsus, & sic metus nõ dedit cãm ꝯtui, nec suꝑ illo ꝯtu interuenerit metus directo. Et isto casu, qui ad rem nostrã magis ꝑtinet, arbitror sine dubio, ꝙ contractus sit cũ effectu ualidus, & ꝙ ex cã metus rescindi nõ possit. Quia ad hoc ut ẽptori noceat metu tertii, est necesse, ꝙ ille metus fuerit cã imediata, ꝙ res ꝑuenerit ad emptorẽ, ut in casu ꝓcedẽti, in quo ad vendẽdũ tertio fuit qs coactus directo & vt dicto modo rem distraheret fuit compulsus, ita ꝙ metus fuit ad illam venditionem specialiter ordinatus. Et licet uideat̃, ꝙ res ẽt tũc ꝑuenerit ad emptorẽ immediate ex ꝯtu, & ꝙ metus fuerit cã remota, hoc est uerum ex parte emptoris. sed ex parte venditoris, qui in uẽdendo passus est metum, res dr̃ ad emptorẽ ꝑuenisse ex metu tanquam ex causa ꝓxima, ſm Bar. qui ita declarat in d. l. si cũ exceptione §. aliqñ. qđ metus cã. Qui ẽt dicit ibi, ꝙ si met⁹ sit cã remota ex parte utriusque, ꝙ metus cã. Et idem & latius voluit Bar. in l. fi. ff. si qs aliquẽ testari ꝓhibuerit. ꝑ dictum §. licet. & ꝑ alia, de quib. ibi ꝑ eum, & idem tenet Cyn. Bal. & Salice. in l. ij. C. eo. tit. Sed in vltimo casu metus nõ fuit cã immediata, ꝙ res empta ꝑueniret ad magistrum Albertum: immo remota ẽt ex parte vẽdentis, ergo ꝯ illum actio, qđ metus cã, non põt habere locũ, d. §. licet. & per Doct. in locis ꝑallegatis. Qñ, ut dixi, licet in carcerib. detinerentur isti, & ad finem extorquẽdi ab illis pecunias, nõ tñ circa modũ inueniendi pecuniã fuit adhibitus metus specialiter, hoc est, non fuerunt ad hunc effectũ coacti directo ad vendendum, sed per indirectum, & nõ ꝑcisè, sed causatiue, qa non uendiderunt carcerati, tanq̃ ad hoc ꝑcisè coacti, sed vt liberarent se a uinculis ex precio uenditionis. Et sic venditio ipsa fuit cã proxima, ꝙ res ꝑueniret ad emptorẽ, & metus cã remota, & non tm̃ ex parte emptoris, q fecit actũ spõte, sed ẽt ex parte venditoris, ex quo ad hunc actũ determinate non fuit coactus, cũ posset aliũ modũ eiusdẽ effectus eligere, qa de mõ nõ fuit cogitatum per detinentes sed de effectu. Et ideo electio modi fuit uoluntaria, cum nõ eẽt ꝓhibitũ alio mõ pecuniã inuenire, nec minus in hac specie fuit adhibitus, sed solum ad modũ eligẽdũ in genere. Et sic quantũ ad dictã speciẽ metus est cã remota, & nõ ꝓxima, sicut dr̃, ꝙ collatio beneficii non est donatio in dando, quia ille, ad quem spectat, cogitur conferre, sed dr̃ liberalitas in dando, qa non cogitur ad eligendum magis unum quã alterũ, c. fi. de officio vica. in 6. & c. dilecto. de testibus. & ꝓbatur in l. vnũ ex familia. in principio, de legatis. ij. & traditur in quadam repetitione l. j. de offi. procuratoris Cæsaris in secunda qõne inserta in lectura Bar. & est perinde ac si isti carcerati ab aliquo accepissẽt pecunias mutuo ꝓ se liberando, quo casu sine dubio mutuum esset cũ effectu efficax & ualidũ, quia ẽt ex parte recipientis metus non fuit cã proxima receptionis, sed causa remota, cum ad hunc effectũ non fuerit directo ordinatus. Et ꝑdicta probãtur optime in d. §. licet. qm̃ & illo casu pecunia fuit data tertio, ut dantem liberaret a carcere, sed quia metus non tendebat directo ad hũc actum, ẽt ex parte dantis, nõ dr̃ ad illum pecunia ꝑuenisse ex metu tanquã ex cã proxima, ut ibi dicitur. Et pro ꝑdictis facit, qđ no. gl. & clarius Bar. in l. nã & Seruius. de negotijs gestis. vbi hr̃, ꝙ si qs passus est vim & iniuriam ꝑꝑ alterius factum, ad hoc ordinatum, ꝙ habet regressum cõtra illũ. Secus autẽ si ad hoc ordinatum non esset, vt ecce cũ tres essent capti, & unus esset missus, ut pro omnibus liberandis pecuniam afferret, & nisi redijsset, ꝙ alij duo ꝓ eo quoq. pecuniam darent, si ille nõ redeat, & alij ꝓ eo soluere cogantur contra illum datur repetitio, nec excusatur eo prætextu, ꝙ illis duobus cõpeteret de iure exceptio perpetua, cum promissio illorum fuisset metu facta. l. pen. qđ metus cã: qa de facto nõ fuit admissa dicta exceptio. Et ideo quãuis i hoc sint iniuriã passi, qa tñ hoc contingit ex facto non redeuntis, ad hoc ordinato, ille tenetur, sed si unus ex illis ex aliqua necessitate ꝑ detinẽtẽ fuisset dimissus recepto iuramẽto de redeundo, & ille nõ fuisset reuersus, alij ꝓ eo soluere coacti ab illo nihil possent repetere, quia licet uim & iniuriã passi sint ex facto illius, quia tamen ad hoc nõ erat ordinatum, sicut in casu ꝓcedẽti, hoc ei non imputatur, ſm gl. & Bart. clarius in d. l. nã & Seruius, de negotijs gest. unde & in proposito, qa metus in casu ꝑdicto non fuit directo ordinatus ad actũ venditionis, licet uenditor passus sit iniuriam, hoc nõ debet emptori nocere. Et est aliud l. qñ cõpulsus fuisset uendere, d. l. si cũ exceptione. §. in hac. Et istud ẽt cõfirmatur authoritate gl. cum qua alij trãseunt in d. l. qui in carcerem. dũ vult, ꝙ ille text. & ꝙ ibi dr̃, locũ non habeat, qñ res uel pecunia carcerati peruenit ad alium, & nõ ad detinentẽ, per dictam. l. metum. §. licet. ꝙ est intelligendũ, qñ ꝑ detinentẽ nõ fuit coactus directo dare tertio, sed per directũ, ut in casu dicti. §. licet. pariter & nostro. Et ideo q̃uis probaretur, famã esse, ꝙ carcerati non poterant a carceribus liberari, nisi venderent & soluerent, per hoc non infertur necessario, ꝙ sint ad uendendũ directò coacti, nec ꝙ metus fuerat adhibitus ad hoc, vt in secundò casu. Sed ꝑdicta ꝓbatio põt ẽt verificari in ultimo casu, s. qñ erat necesse, ꝙ soluerent, & de mõ soluendi nõ agebat̃, nec circa modũ metus inferebat̃, ita ꝙ si incarcerati alio mõ potuissent pecuniam inuenire, non minus fuissent liberati. Et in dubio debet sic interpretari dicta probatio contra producentem, capi. in præsentia. de probationibus & l. neq. natales. C. eodem. & l. non hoc. C. vnde cognati.
8 † Præterea ẽt si fama fuisset, istos fuisse coactos directo ad uendendũ, & metu fuisse ordinatum ad hoc, tñ non probaret plenè, ut no. in l. 3. §. eiusdem. de testibus. & in l. admonendi. de iureiuran. & in c. veniens, el primo. de testib. ꝙ ẽt est uerum, vbi est ꝓbatio difficilis, qm̃ ẽt tunc sola fama sine alijs indicijs nõ ꝓbat plenè, c. præterea. de testib. & ibi hoc vult Hosti. & Anto. de But. vbi loquuntur in delictis, quæ cõmittuntur occulte. Et istud ẽt præsupponit Bar. in dicto trac. de tyran. in 12. qõne. vbi expresse ultra famam requirit alia indicia. Non obstat, qđ notat idem Bar. in d. §. si qs ipsi prætori, quia quãtum ad excusandum aliquem procedit dictum suum, dum uult, ꝙ ille, qui non appellauit, excusetur, si fama erat, ꝙ iudex appellantes solebat incarcerare, vel torqueri facere. Et in casu Bar. non agit̃ de magno præiudicio, iõ sola fama tũc in his, quæ fiunt occulte, sufficit. vt ẽt notat glos. & alij. & maxime Abb. in d. c. preterea uenìens, sed ubi agitur de aliquo ꝯdemnando, & de magno præiudicio, tunc sola fama ẽt in his, quæ aguntur occulte sine alijs adminiculis non sufficeret, ut habetur in d. c. pręterea. & per Anto. de But. in d. c. veniens, & Alex. in consi. 53. 2. uolu & qui ista sit intentio Barto. patet quia uult, qđ excusetur, si credidit uiro fide digno, ꝙ tamen sine dubio non sufficeret in casu ad plenã probationem, & ad condemnandũ aliquẽ diffinitiuè. Et ubi ẽt prædicti uenditores compulsi fuissent, & coacti etiam directo hunc actum venditionis facere, † si tamen magister Albertus istud

istud ignorauit,& sic in bona fide fuit quæ ex titulo ēt præsumitur.l.penul.C.de euictioni.& notat Bart. in l.Celsus. de vsucapio.& Doctores in c.si diligēti.de pscriptionib. tutus est pscriptione decem annorum,per quā tollit actio personalis,qđ metus cā,ut est casus in l.3.C.quod me.cau. & licet alijs actionib. personalibus præscribatur solum spatio triginta annorum.l.2. C.de constit.pecu.istud est in hac actione,fm gl.in d.l.3. quia cū illa excedat suos terminos,quia est in rem scripta, & datur ꝯ quemlibet possessorē exceditur ēt à suis terminis. & cum glos. transeunt cōiter Doctores.Nec violētia illa, q̄ fuit compulsiua impedit pscriptionē,fm Doctores ibi, quamuis aliud sit qñ uis fuit expulsiua.§.furtiuæ.insti.de usucapio.Et multo magis successor singularis magistri Alberti,qui habet causam ab illo, dicta præscriptiōe pōt se tueri,si cum titulo possedit p annos decem ante inchoatam litem,quo casu ,pprie loquit tex.ī d.l. iij. Nec obstat, qđ ibi not.gl.& Doctores p auth.malæ fidei. C.de præscriptione longi tēporis.q̄a,ut dixi,magister Albertus non possedit mala fide,sed cū titulo & bona fide,q̄a ipse vim uel metū nō intulit,& ꝙ ab alio fuerit illatus ignorauit. Et casu etiam quo ꝯstaret publicam famam, istos fuisse coactos ad vendendum hoc tñ pōt intelligi dupliciter,vt dixi,hoc est, qđ directo ad hoc motus fuit ordinatus. vel ꝙ fuerunt coacti,nō q̄dem directè ad hoc,sed p indirectū,q̄a hunc modum inueniendi pecunias elegerunt,ut ex illis redimerent a carcere. quo casu, ut est dictum,metus est causa remota,& pp quem ꝯtractus non resciditur.d.l.metum.§.licet. & in dubio hoc mō est interpretāda ,p batio famæ.d.c.in præsentia,fm quā pdicti emptores nō constituuntur in mala fide,p dictā famā,quia emerūt licite, quāuis aliàs per famam possit mala fides ,pbari,fm Bart.in d.l.Celsus, de vsuca.¶ Postremo alia ratione Antonius excluditur,quia iurauit,si a iuramento prius absolutionem non obtinuit, quia p illud cōtract⁹ p metū factus firmatur,c.ad aures.qđ metus cā. & plene notat in c.Abbas.eod.ti.& ī c.si verò,de iureiu.verum q̄a de hoc nō sum aliter certificatus,iō nō prosequor vlterius. Et q̄a ad oīa in cōtrariū allegata ex premissis colligitur responsio clara, idcirco concluditur, ꝙ magister Albertus & habens causam ab eo,est absoluendus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Seruitutem suspendi aut dormire differt ab eo,quod est prorsus desinere.*

2 *Maius non continet id,quod minus est,si discrimen sit in substantia,& qualitate.*

3 *Quatenus dictio,qualis sit significationis. & nu. 8.*

4 *Inutile qua ratione in rerum natura esse negetur.*

5 *Membrum inutile indignum est membri appellatione.*

6 *Exceptio rei iudicatæ quando dicatur obstare.*

7 *Qualitas sola non uariat esse rei.*

9 *Fictio nullum in statutis locum habere potest.*

Statutum quando in casu ficto uerificari possit.

10 *Sententiæ,quæ super eadem rem conferuntur, quādo conformes esse dicantur.& nu. 13.*

11 *Reus diffinitiuè absoluitur,si actor minimè probasse cōuincatur.*

12 *Sententia ab obseruatione iudicij quando dicatur lata.*

14 *Sententia,quæ causa tacita fertur,quia non probatum est, lata præsumitur.*

15 *Sententia secunda quando eundem errorem contineat cū prima.*

16 *Statutum nullitatem tollens,qualiter sit intelligendum.*

17 *Sententia tertia, quæ super eadem refertur, quare nulla reputetur.*

18 *Appellatio tertia,cum sit nulla,causam ad superiorem non deuoluit.*

19 *Sententia quando necessario feratur super iudicis competentia.*

20 *Iudex quando se competentem esse probare teneatur.*

CONSILIVM CXIIII.

VISA facti serie & ea q̄ accuratè & elegāter deducuntur p clarissimos dominos consulētes,insistā circa ea,q̄ vidētur magis necessaria & in quib. maior cōsistit difficultas.Quærēdum est igitur,an in aliquibus reperiantur esse duę sententię conformes, & in quib. dicatur esse conformitas.Et quia per primum iudicem fuit pronunciatum,teñutam & pcepta nō valuisse,nec tenuisse,&c.& dictis pceptis non esse parendum, quia intentio agentium non est probata,cum nō fuerint liquidata bona,q̄ dicuntur fideicommisso subiacere,cum reseruatione tñ petēdi & agendi ad ea bona,quam cōstiterit,& ,pbatū de iure fuerit,fuisse in bonis & hæreditate dicti Francisci,&c. Quæritur mō,nunquid sit conformis tertiæ:in quantum in ea in effectu pronunciatur,tenutam valere, cuius effectus suspenditur,donec ,p parte agentium fuerit in alio iudicio facta clara distinctio dictorū bonorum dicto fideicommisso subiectorum ab alijs bonis nō subiectis,ita quod reddantur certa dicta bona ratione loci, & quotæ,&c.Et prima facie videtur ꝙ non,quia per primum iudicem sententia simpliciter annullatur & in perpetuum: & per fm ad tps suspenditur,q̄ suspensio ēt pro t pe, quo tenuta non habet effectum,differt ab ipsa annullatione, ut ,pbatur in l.in tradend.§.interpositis.cum gl.commu.præd.& ibi no.Flori. ꝙ

1 aliud est,quod seruitus suspendatur † uel dormiat, & aliud est, quod desinat.Et probatur ex nota.per Bar.& Doct.in l. centurio.circa prin.de uulg.& pup.& p Doctores in l.fi.C. de instit. & subst.vbi dubitatur,vtrum in exp̄ssa vulgari insit tacita pupillaris,& effectus suspendat matre existente in medio,uel ab initio non insit in substantia.Et concluditur,ꝙ insit ipso iure,q̄uis interim non habeat effectum.Et maximus est effectus, q̄a si ab initio non inesset ipso iure, non posset ex post facto superueni re.l.q̄ ab initio,de reg.iur. sed si insit,& effectus tantum suspendantur,ex post facto potest reassumere effectum in casu scilicet quo mater nolit,vel non possit succedere.Et ita est etiam in casu nostro,quia annullatio,de qua in prima sententia,est perpetua,aō ꝙ tenuta nunquam pōt reuiuiscere,sed p suspensionem non remouetur effectus tenutæ in perpetuum,sed differtur,& pōt effectum recuperare,& tenuta quo ad effectum reuiuiscere.Et q̄uis dici possit,quòd una differat ab altera per plus & minus ista est tamen diuersitas in qualitate & in substantia, quæ facit vnam ab altera differre.l.j.§.si quis simpliciter.de uerb.ob.

2 Et † vbi in qualitate & substantia est diuersitas in eo,quod plus est,non continetur:quod est minus,sed qñ est diuersitas in quātitate,ut no.glo.in c.plus semper.de reg.iur. & in c. cui licet. in 6.& Moder.in l. 1.§.si stipulanti.de verb.obl.¶ Sed hoc non obstante contrarium puto uerius. Nam statutū vult, ꝙ quatenus snīa iudicis appellationis concordat cum prima,ab ea non pos-

3 sit appellari,quæ dictio,† quatenus,exponi potest pro ea parte quantitatis,vel rei,vel temporis,pro qua cōcordare inuenitur cum prima,quia capi potest quantitatiue & temporaliter.l. j.in prin.& ibi not.per gl.Bar.& alios,de oper.no.nun.Tertia ergo sententia pro illo tempore quo vult tenutam stare in suspenso, concordat cum prima,quæ tenutam simpliciter, & in ppetuū annullat,quia donec in suspenso retinetur, non habet effectum & est inutilis. Vnde † pro tempore,quo est inutilis,intelligitur esse nulla,& non esse in rerum natura, quia paria sunt aliquid non esse,uel esse,& inutiliter. l. j.§. quod si nemo,quod cuiusque vniuer.nomi.vbi expressum,ꝙ paria sunt,non habere syndicū,vel habere inutilem,& ibi no.Bald.in fi.ubi concludit per hoc,ꝙ si ex forma statuti minor potest facere pacem cum autoritate tutoris.& si non habet tutorem cum authoritate consanguineorum.ꝙ si habeat tutorem,qui absens sit. ꝙ sufficit consensus consanguineorum,quia perinde est,ac si tutorem nō haberet,ex quo interesse non potest.& not. in l. fi.C.ad leg.Flau.

5 de plagi.Et † propterea dicitur etiam, ꝙ membrum inutile nō continetur appellatione membri,secundum Bal.in l. non sunt liberi de statu homi.& in l.j.C.q. accusa.& notant Doct.in aut. sed nouo iure.C. de ser. fugit. Et q̄uis etiā plus in qualitate contineret annullatio & minus suspensio,nō interest, ex quo dictę sententiæ in effectu pro parte temporis sunt conformes, vt bene probatur in l.& an eadem.in prin.de except. rei iudi.vbi hr̄;

6 ꝙ exceptio † rei iudicatæ obstat,si agatur ad idem corpus; alijs ēt concurrentib.de quib.ibi. Et subdit textus, ꝙ accipitur idem corpus non omni pristina qualitate vel quantitate seruata,nulla adiectione,diminutioneve facta, & hoc ,p communi vtilitate

7 id est,vt sit litium finis,fm gl.ibi.Sicut † ergo illo casu ex causa prædicta diuersitatis in qualitate non facit censeri rem eē diuersam : sic nec in casu nostro,in quo hēt locum eadem ratio, q̄m prohibita est appellatio post duas sententias conformes ex forma statuti,vt sit finis litium.¶ Nec etiam ob.si dicatur,ꝙ suspensio

sio non reddit simpliciter tenutam inutilem, quia speratur fieri utilis: qa habito respectu ad tps suspensionis, pro illo tpe est in totum inutilis. & illud tempus debet esse in consideratione
8 ꝓpter † illam dictionem, quatenus, quæ uerificatur in parte q̄titatis vt dixi. Et probatur in d. §. quod si nemo. vbi text. æqparat. non habere syndicum, vel habere, & absentem esse, uel inutilem, & tamen quando est absens, speratur, ꝙ redire possit. Sed hoc non est in consideratione habito respectu ad tps absentiæ pp q̄ tunc ēt illo tēpore reddit inutilis. ¶ Et similiter nō ob. ꝙ illud, qđ est inutile, intelligatur ꝑ fictionē nō eē, & nō ₰m veritatē. d. §. ꝙ si nemo. in ver. intelligit, qđ denotat fictionem. l. qm̄ de his qui. ut indig. & ꝑ Bar. in l. ii is qui pro emptore. de usuc.
9 † quæ fictio in statutis non habet locū. l. 3. §. hæc verba. de neg. ge. & in l. fi. de his qui ue. æta. impe. ad quod Bald. in d. §. quod si nemo. in fi. in quæstione formata ꝑ eum respondet uno modo sed non ad propositū nostrum. unde responderi potest, ꝙ ubi casus fictus per legem æquiparatur casui vero per viam regulæ, ut in casu. d. §. ꝙ si nemo. cum concord. de quibus ibi in gl. tunc statutum etiam uerificatur in casu ficto, quia tunc tractatur de extensione passiua, quæ etiam in statutis habet locum. l. j. §. lex Falcidia. ad leg. Fal. & ibi no. omnes, & in l. in tantum. §. j. cū ibi not. de ser. corrup. Si enim ad alium casum trahitur statutum, qui non sit idem ēt ficte mediante dicta extēsione passiua, multo magis habet locum extensio quo ad casum fictū, qñ, ut dixi, in specie æquiparatur casui vero ꝑ viam regulæ, ut in casu nr̄o, d. §. ꝙ si nemo. Et per prædicta patet responsio ad aliud, ut si diceretur, quod ex prima sententia reseruatur ius agendi & probandi in alio iudicio, & secunda reseruat ius probandi in prosequutione eiusdem iudicii inchoati, qui negari non potest, quin sint conformes in parte, id est antequam resoluatur suspensio. Et hoc sufficit, ut probatur ex illo uerbo quatenus de quo in
10 statuto. ¶ Nec obst. si dicatur, quod prima fuit † lata in possessorio, ex quo pronunciauit primus iudex simpliciter tenutam non ualere. Et tertia in petitorio, per quam nedū tenuta confirmatur & suspenditur, sed ēt pronunciat, reos conuentos habere meliora & potiora iura in bonis, de quib. ī tenuta. Quia si prima dici potest lata in possessorio, in quantum infirmat tenutā, eodē mō tertia dr̄ in possessorio lata, in quantū eādē tenutā suspendit, qa sup eodē una continet absolutionem simpliciter, & altera ad tps, ₰m quid, & in hoc sunt in effectu conformes, qđ sufficit ut dictum est. Et q̄uis tertius iudex dici possit pronunciasse etiam super petitorio, & non primus, ista est sententia diuersa ab illa, quę fuit per eundem lata ēt super possessorio. l. scire debemus. in prin. & ibi per Ang. & Doc. de verb. obl. Et sic dr̄ duas sententias tulisse, quarum prima, s. sup possessorio cōcordat cū alia lata ꝑ primū iudicē eo mō, quo dictū est. ¶ Et insup non obst. dū dicitur, qđ prima non fuit diffinitiua, pp reseruationem facultatis agendi de nouo, sed dicitur ab obseruatione iudicii, iuxta no. ꝑ Bar. in l. Titia. de accu. & ꝙ tertia fuit diffinitiua. Quia immo prima, quæ fuit lata, quia non probatū. est dif-
11 finita, † quia actore non probante debet reus absolui diffinitiue. l. q. accusare. C. de eden. & reseruatio tendit ad hoc, vt actor, qui intentauit uiam exequutiuam ex forma statuti, possit agere ordinarie ad fideicōmissum, & ₰m dispōnē iuris cōis. Vnde pp hoc non fit, quominus sententia absolutoria super eo, qđ est iu iudicio deductum, non fuerit diffinitiua, etiam si lata sit omissa solennitate iudiciorum, ₰m gl. in auth. de relig. §. oēm. & Im. in l. si finita. §. non aūt. de dam. in fe. Et hinc. est, ꝙ si feratur sñia in possessorio, non minus est diffinitiua, ut probatur in l. properandum. in prin. C. de iudi. & ex not. per Bar. in l. naturaliter §. nihil cōe. de acq. poss. in 3. quæstio. cū concor. de quib. ibi per Ale. & tamen reseruatur actori per legem ius agendi mō diuerso, i. petitorio in casibus in quibus non obstat exceptio rei iudicatę in petitorio, iux. plene no. in l. naturaliter. §. nihil cōe. de acq. pos.
12 † Dr̄ ergo sñia ab obseruatione iudicii, qñ fertur non de directo, neq; principaliter super negotio principali sed ꝑ indirectū sicut qñ quis repellit ab agendo pp exceptionem, q̄ perimit negotium principale, sicut exceptio solutionis, vel præscriptionis in qua iudex non pronūciat super negotio deducto in iudicio, sed super ꝓcessu non faciēdo super illo negotio, ₰m Bar. in d. l. Titia. & Bald. in leg. eleganter. §. si quis post de condi. indeb. & Aret. in l. quinta. in prin. de ver. obl. Et si dicatur, quod prima sit interlocutoria, tanquam sit pronunciatum de non exequendo negotio principali, iuxta no. ꝑ Are. in l. 5. & eodē mō tertia diceretur interlocutoria, velut lata de exequendo cū certa modificatione & dilatione, ₰m eundē Are. in dicto loco. ¶ In alio etiā
13 reperiuntur duæ sententiæ esse cōformes, Nā † primus iudex absolute dicit tenutam non ualere quoad bona, pro quibus cōparuit ad defensionem ser Laurentius, &c. & sic sub tali generalitate continentur etiam bona liuellaria acquisita undecunque siue per testatorem, siue per eius hæredes siue per reos cōuentos, quia refertur ad tenutam, in qua dicta bona includebant, ut ex probationibus declaratur. l. si pluribus. in princ. de verb. oblig. & l. Titia. §. fi. eo. titu. & cū hac sententia in hoc cōcordat secunda sententia, in qua pronunciatur, tenutā non ualere quo ad bona liuellaria comprehensa inter corpora bonorum, de q̄bus in relatione tenutæ, &c. & sic etiam pronunciatur de bonis liuellarijs acquisitis per ꝓxime dicta. Nec obstat, ꝙ primus iudex pronunciauerit ex una causa, scilicet, quia non probatum, & alius ex alia causa, & ꝙ propter diuersitatem causarum sententiæ non dicantur conformes, allegatur ad hoc Phili. in c. dilecto. de appel. Quia ad hoc est responsum per dominos cōsul-
14 tores, ꝙ etiam secunda † sententia, in qua non exprimitur causa, præsumitur in dubio lata, quia non probatum. l. Iulianus. & ibi per Bar. de condictio. indeb. & per eum in l. admonendi. de iureiurand. circa prin. cum cōcordantibus. Secundo respondet istud non esse verum, ut colligitur ex no. per Doct. in c. sua nobis. de appellatio. & in l. j. C. ne lice. tertio prouoc. ubi limitant & declarant pluribus modis illam regulam iuris communi qđ non liceat tertio prouocare, & tamē nō dicunt, ꝙ liceat ꝓpter diuersitatē causæ. & ipsemet Phili. hoc nō dixit in c. dilectę. co. tit. vbi plenius & cęteris latius ponit omnes casus, in quibus ꝑmissa sit appellatio prohibita per legem post tres sententias cōformes, inter quos iste non ponitur. Cum ergo iste casus in dictis locis non enumeretur, sub regula remanet, iuxta not. in §. actionum. instit. de actio. Nec contrarium dixit Philip. in d. c. dilecto. si recte intelligatur. Nam ibi plene declarat, quæ nullitas dicatur exclusa, quando statutū prohibet dicere de nullitate sē-
15 tentiæ. Et inter alia, ꝙ † si prima sententia continet expressum iuris errorem, & per iudicem appellationis confirmetur, ꝙ secunda similiter erit nulla, quia habet relationem ad primam, iō intelligitur eundem errorem cōtinere ₰m Bar. in l. j. C. de erro. calcu. & de tali nullitate poterit dici ₰m Philip. non obstante dicto statuto. Et subdit, hoc esse verū, si scđa sñia sit confirmatoria primæ simpliciter. Secus uideretur, si ex alia causa prima sententia confirmaretur, arg. l. Iulianus, qđ cū eo. Per hoc enim voluit Philip. dicere, ꝙ scđa non sit conformis cum prima, sed secunda isto casu valet, quia cum in ea exprimatur alia causa, dici non potest, ꝙ cā expressa in prima, & quæ continebat expressū iuris errorem, dicatur in secunda repetita. Et sic uoluit dicto casu Philip. limitare dictū Bar. in d. l. j. C. de errore calcu. Nec obstat, ꝙ deinde subdat, ꝙ hæc sint notanda ad statuta, uel decreta disponentia ꝙ qñ sunt duę sententiæ conformes, non possit dici de nullitate, quia non retulit se ad hoc ultimum, quando secunda sententia est lata ex diuersa causa, ꝙ tendit ad limitandū doctrinam Bar. in dic. l. j. & qđ fuit incidenter dictū, sed se refert ad alia præcedentia & principaliter discussa, in quibus
16 conclusit, ꝙ ubi † statutum tollit nullitatem, ꝙ non intelligit tollere illam de qua cōstat euidenter ex actis, ꝙ per plura exēpla declarauit. Et propterea dixit, ꝙ illa sunt notanda ad statuta, quę prohibēt dici de nullitate post duas conformes sententias, ut. s. locum non habeant, quando apparet de manifesta & euidenti nullitate, nō aūt intellexit, ut dixi, ꝙ sententiæ dicant̄ ꝯformes vel diffornes ex idētitate uel diuersitate causę, nec ista fuit intentio sua, sed alia, de qua supra. sine dubio. In alijs etiam multis reperiuntur duæ sententiæ ex tribus prius latis conformes, ut clarē & egregiē ostendunt & probant dicti domini consulentes, & quia in his clara est eorum decisio, aliter istud non prosequor. Restat ergo uidere utrum vltima sententia sit nulla inquantū recedit in ꝑdictis omnibus a duab. sententijs conformibus, dicto stante statuto, ꝙ post duas sententias non possit appellari, quatenus reperiant conformes. Et est breuiter dicendum ꝙ sic, ut in terminis decidit Bal. in d. c. sua nobis. de app. di
17 cens † ꝙ ex quo non licet de iure tertio appellare. d. l. j. ꝙ sentētia lata super tertia appellatione est ipso iure nulla, quia nō ualet sententia contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatā.

leg.

leg.j.C.qñ prouoc.non est necesse,quod est verũ,qñ eẽt exceptũ & ꝓbatũ de duab.sñis & duab.appellationib.ut in casu nostro.Si aũt nihil fuisset exceptũ vel ꝓbatum,tunc ualeret sentẽtia super appellatione. Et de hoc dicit eẽ casum in d.c.sua nobis,ꝗ ƒm eũ,alibi nõ reperitur.Fortius ẽt voluit Philip.in d.c. directe.ꝙ dicta sñia non ualeat,etiam si non sit exceptum, nec contrarium probatur,ƒm eũ,in d.c.sua nobis.Et hoc quia, ƒm eũ,sñia sic cõfirmata ꝑ duas appellationes non potest rescindi. cle.si appellatione.de appel.& cle.j.de re iudi.Et probatur eui
18 denti rõne,ƒm eũ,tertia † appellatio nõ ualet,d.c.sua nobis.in d.l.j.ergo nõ deuoluit cãm ad superiorem,ƒm Imol.in d.c.sua nobis.circa mediũ.Ergo eius sñia ẽ nulla ex defectu iurisdõnis,ẽt qñ nõ fuit exceptũ. Et subdit Philip.ꝙ si hoc fuisset reuocatũ in dubium de ipsa appellatione,& iudex pronunciasset se cõpetentem,& partes litigauerunt coram eo,tunc uideretur,ꝙ ualeret sñia,ꝑ no.ꝑ Inn.& alios in c.super literis.de rescrip.cũ concordantib.de quib.ibi per eum, qđ in casu nostro non reperit factũ.Nec obstat.ꝙ cũ fuerit exceptũ,ꝙ isti iudices ultimi procedendo ad ulteriora uidentur dictam exceptionẽ reiecisse, & super ea tacite ꝓnunciasse.l.a ꝓcedente.cum ibi plene not.C. de dila.& in c.ex parte.el.2.de appella.quia istud procedit, quãdo de deceptione fuisset plene cognitũ & discussum ꝑ iudicem secundum Bar. in l.a procedente.Non sufficit ergo,ꝙ simpliciter fuerit exceptum,nisi super exceptione sit instatũ, & de ea sit plene cognitum.Præterea contrarium procedit quantũ ad effectum ut intelligatur reiecta exceptio. sed non quantum ad finem,ut iudex,qui funditus caret iurisdictione,intelligatur ꝓnunciasse se iudicem competentem,sed tunc expressa pronũciatio necessaria,ƒm gl.in c.dispendia.de rescrip.in 6.& Inno.in c. ꝑterea.de dila.& But.in c.super literis.de rescip:& Bar.in l.præscriptione.C.si contra ius vel utilit.pub.cum concordantibus, de quibus per Felin.in d.c.super literis.& in c.suborta.de re iu-
19 dic.Et quamuis † in dictis locis referat Ang.in.l.ij. ff. si quis in ius.voca.non ierit.dicentem,ꝙ dictũ Inn.debet intelligi,qñ. ꝓcessum fuit ad ulteriora contra absentẽ,& est secus, si pars erat præsens,ꝗa tunc intelligiᵗ pronunciasse se competentem absq; alia expressa pronunciatione, cum qua distinctione uidetur ẽt Feli.transire.nihilo minus ẽt contra præsentem procedit dictũ Inno.ut.s.ẽt tunc pronunciatio expressa super cõpetentia sit necessaria.Nã Bar.in l.2.format quæstionem,qñ agitur contra forensem rõne delicti vel contractus facti in loco, & ille excipit ꝙ in illo loco non ꝯtraxit,vel non deliquit,& ꝑ hoc declinat iurisdictionẽ.Quærit ergo, utrum tunc sit necesse,ꝙ præcedat cognitio,& expressa pronunciatio,& determinat ꝙ non, ꝑ rõnẽ quam ibi assignat.Sed,ut dicit Ale.contrariũ vult Bart. Iacob. Butriga.& Bal.in l.ꝑscriptione.C.si contra ius vel vtili.public. Inn.& Io.And.in c.Romana.§.contrahentes.de foro cõp.Anto.de But.d.c.super literis.& alii plures,de qb.ibi per eũ, idẽ tenẽt,ita ꝙ ista est cõis opi.& tñ loquitur Bar.& alii,qñ ꝗs cõparuit & declinauit iurisdictionẽ & contra eum fuit ad ulteriora processum.Et cũ ista opinione transit etiam Ale.qñ ille non negat factũ principale in libello deductũ, sed simpliciter negat iudicẽ eẽ cõpetentẽ vel rõne priuilegii,uel ex alia cã, ꝗ non tãgit negotium in libello deductum,prout est in casu nr̃o,quia excipitur,appellationem non deuoluere,ꝗa duæ sunt sñiæ conformes ꝗ cã est penitus separata a negotio principali,& illud nullo modo contingit.Et quamuis.Ale.non dicat,idem etiã uult Bar. in repetitione dictæ.l.ij.versi.ulterius quæro,& c.ubi concludit
20 † ꝙ aut exceptio declinatoria tangit negotium principale, ut quia negat quis contraxisse in loco ꝓut in libello proponit, & tũc per processum ad ulteriora iudex intelligiᵗ pronunciasse se competentem.Aut negotium principale non tangit, ut in casu nostro,& tunc est necesse,quod præcedat cognitio,& ꝙ expresse pronunciet se competentem,& isto casu secundum eum procedit dictum Inno.in d.c.præterea.Non obstat etiam, ꝙ a sentẽtia ista ultima non possit appellari.quia per hoc non est prohibitum dici de nullitate per uiam principalis petitionis,ut ꝑ primos dominos consulentes tactum est,& bene.Et dato ꝙ ẽt esset prohibitum dici de nullitate,tñ non diceretur reiecta nullitas,quæ causatur ex defectu iurisdictionis, ut etiam tactum est per no.glo.in cle.j.de seque.possessio.& fructuum.& per no.in l.non erit.§.dato.de iureiur. & ibi per Ang. & Moder. Et ita in præmissis concludendum puto. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit etiam Dec. cons. 385. et Soc.Iun. cons.18. uol.1.uide not.ad Dec.ubi supra. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Abbas concedens quædam bona in emphyteusim,an probet earũ dominium esse penes monasterium.*
Dominium an probetur per instrumentum inuestituræ.
2 *Augmentum non operantur, quæ ad diminutionem inducuntur.*
3 *Probatio rei obscura dicitur,cuius demonstratio aliis rebus communis esse inuenitur.*
4 *Probatio redditur dubia & incerta, si eius demonstratio alteri etiam conueniat.*
5 *Instrumentum inter alios confectum non probat in tertij præiudicium.*
6 *Identitas rerum qualiter probetur.*
7 *Responsio obscura æquipollet ei,quæ nulla est.*
8 *Respondens affirmatiuè ad alterum propositum, cẽsetur negare reliquum.*
9 *Negatum quando dicatur alterum ex propositis.*
10 *Contumax quando dicatur is,qui respondere contempsit.*
11 *Corpus satis probari dicitur duabus demonstrationibus ueris,licet aliæ falsæ sint.*
12 *Riuus tum publicus,tum priuatus esse potest.*
13 *Tempus longum quod dicatur.*
14 *Error in nomine proprio non nocet, si de corpore constet.*
15 *Demonstratio fundi per duos confines præualet demonstrationi nominis proprij.*
16 *Possessio probatur per confessionem de recepto canone seu pensione.*
17 *Dominium rei immobilis quanto tempore acquiratur præscriptione.*
18 *Dominium quando ex simplici locatione,uel in emphyteusim cõcessione probetur.*

CONSILIVM CXV.

IN causa & lite uertente inter monasterium S. Firmani de Fano ex una, & plures alios litis consortes ex altera,uidetur prima facie,ꝙ intentio dicti monasterij agentis actione reali non sit probata ex instrumentis productis, in quibus cõtinetur, ꝙ Abbas dicti monasterij diuersis ꝑpib.& diuersis ꝑsonis cer-
1 ta bona concessit in emphyteusim,† quia per talem concessionem, uel instr̃m concessionis in emphyteusim non probatur dñium ecclesiæ,ƒm Dy.& Bar.per rõnem illius text. in l.legata inutiliter.de adim.leg.& Spe.in ti.de loca.§.nũc aliqua.ver. 52. cum seq.& ver.168.ubi dñt, ꝙ si ecclesia egit rei uendicatione ꝯ suum emphyteutam,& produxit instr̃m inuestituræ,ꝑ ꝑ hoc non obtinebit,quia non dr̃ probasse dñium.alle. Spe.l. ad probationem.C.loca.Et idem tenet Alex.in l. si alienam. in princ. sol.ma.& in cons.144.vol.circa. prin. Nec operatur diuturnitas tẽporis ẽt centum annorum,ꝙ dicto casu per tale instrumẽtum probetur dominium per rationem Dyn.& Bar.in d.l.lega
2 ta.† videlicet quia inducta ad diminutionem non debent operari augmentum,& quia res aliena locari põt.l.rem alienam.de ꝯhe.emp.quę rõnes ẽt dicto casu locũ habent.Nec ẽt in primis duob.instr̃is enunciatiue fit mẽtio de dominio ęcclesiæ, sed in primo tñ inuestitus cõfessus fuit,has res esse de bonis & rebus proprietarijs dicti monasterij,&c. quæ ꝯfesio facta inter alios non præiudicat possidentibus.de pñti,vt in rubro.& nigro. C. res inter alios acta.& l.sæpe:de re iudica. Et ultimum instrumẽtum,in quo vr̃ fieri mentio de dñio monasterij,non excedit ꝑs centum annorum,iõ non probat, per ea quæ hñr in l. cum aliquis.C.de iure delibe.per mod.& in c.cũ causam.de proba. & ĩ locis inferius allegandis.Et ex alio videt̃ constare de identitate rerum. Nam in dictis instrumentis dicitur hęc bona extare ĩ ciuitate Mondauij in fundo aquę viuæ iuxta viam, flumen Cesani,& riuum Aquadelæ,&c.Et testes dicunt,& pars aduersa, ꝙ bona quæ possident, non sunt in fundo aquæ uiuæ, sed in loco vicino & contiguo,scilicet,riuæ sclauorum & iuxta flumen Cesani & viam. Item probant dicti testes,ꝙ in dicto fundo aquæ uiuæ

3 uiuæ sunt alia bona alijs possessa iuxta dictos riuos. † Et ideo
cũ duæ demõstratiões, s. nominis loci, uidelicet aq̃ uiuæ, ac etiã
viæ positæ in p̃dictis instr̃is cõueniãt ẽt alijs reb. ab alijs posses
sis, res ponitur in obscuro, & non dr̃ de corpore constare, s̃m
Bar. in l. demonstratio falsa. de condic. & demonstr. in 7. q. ubi
cõcludit, ꝙ licet fundus reddat certus ꝑ duos cõfines, iux. no. ĩ
l. forma. §. quanquam. de censi. si tñ ille, q̃ vult intẽtionẽ aduer-
sarij infringere ꝓbet, ꝙ illæ demonstrationes conueniunt etiã
alij rei, dr̃ res poni in obscuro, & de corpore non constare, ar-
gu. l. duo sunt Titij. de testa. tute. Et idẽ vult Pau. de Castr. in l.
si in nomine. C. de testa. ubi dicit, q̃d si testator exprimat duas
demonstrationes, quæ conueniunt vni rei, nõ dr̃ de illa sensis-
se, si conueniant ẽt alteri rei. Et ibi dicit Alex. ex mente Pau. de
4 Ca. † ꝙ si sunt expressæ quatuor demonstrationes, quarũ duæ
cõueniãt uni rei, & aliæ alteri rei, ꝙ probatio redditur dubia &
incerta. Et iste est casus noster, in quo duæ demonstrationes ex
expressis in instr̃is cõueniunt rebus possessis ab aduersarijs, &
duæ etiam conueniunt alijs rebus ab illis non possessis. Et si di
catur, q̃d bona possessa per reos conuentos sunt iuxta riuum,
& sic ꝙ in illis uerificat̃ iste confinis, de quo in instr̃o, qui non
conuenit alteri rei possesse ab alijs, & de qua testes deponunt.
Ad istud r̃ndetur allegando, ꝙ dicta bona possessa ꝑ partem ad
uersam dicantur esse iuxta riuũ Aquadelæ, & testes deponunt
ↄ̃rium. Nec ẽt vr̃ obstare, ꝙ in eisdẽ bonis possessis, & de quib.
agitur, sit molendinum della Campana, de quo fit mẽtio in vlti
5 mo instr̃o, † quia tale ĩstrumẽtũ iter alios ꝓfectũ quãtũ ad hoc
nõ ꝓbant in p̃iudiciũ tertij absẽtis, nec illi prodest s̃m Bar. in
l. admonendi. de iureiu. ver. itẽ quæro, quid si instrumentũ pu-
blicum, &c. Nec põt dici, ꝙ plenè probet rõne antiquitatis, ex
quo non excedit memoriam hoĩum. i. centum annorum, per
no. per gl. Ant. de Bu. & Abb. in c. olim. de censi. & Inn. in c. ve-
niens. de uer. sig. & per Ale. post Bal. in d. l. cum aliquis. C. de iu
re deliber. Et quia in hoc solo instrumẽto fit mẽtio de molendi
no, non probas, ẽt si esset antiquum, s̃m Are. in d. ca. cũ cãm. de
ꝓbat. Postremo huic monasterio videtur obstare exceptio p̃-
scriptionis tãti t̃pis, cuius initij memoria non extat in ↄ̃trariũ,
de quo deponũt testes c. 1. de p̃scri. li. 6. quę currit ẽt minori de
iure cõi, & ẽt ex forma priuilegij eiusdẽ monasterij. auth. quas
actiones. C. de sacr. san. eccl. & in c. de quarta. & c. illud. de p̃scr.
Sed præmissis non obstãtibus ↄ̃rium puto verius. Et primo vi-
6 dẽdum est, vtrum probata sit identitas rerũ. Et dicit ꝙ sic, † q̃a
cum pars neget res, quas tenet, esse illas, de quib. in instrumẽtis
ex hoc sequitur, ꝙ ad interrogationẽ factam ad pręparatoria
iudicij non fuit r̃nsum, quia in interrogatione ponuntur bona
de quib. in instrumẽtis cũ demõstrationibus, de quib. in illis. Si
ergo bona, de quib. in r̃nsione, & quę pars fatet̃ possidere, sunt
diuersa, seq̃tur, ꝙ ad interrogationẽ non r̃ndetur affirmatiue,
uel negatiue. Nam ex hoc, ꝙ quis interrogetur de possessione
unius rei, & r̃ndeat possidere aliam rem, non infertur, ꝙ dica-
tur negare se possidere rem, dè qua fuit interrogatus, sed perin
de est, ac si ad interrogationem non esset responsum, ut dicit
7 tex. in §. sed si de alia. instit. de inutili. stipul. † sicut ẽt paria sunt,
nihil respondere, & respondere obscure. l. de ætate. §. nihil. de ĩ-
terrog. actio. & ibi no. Bar. Et ꝙ non dicatur pars affirmãdo de
possessione unius rei negasse se possidere rem, de qua interro-
gatione est de mente Bal. in l. & si fine. §. & q̃d Papinianus. de
8 mino. ubi dicit per gl. ibi, † ꝙ si duobus propositis ad unũ r̃nde
deatur affirmatiue, q̃d aliud vr̃ negare. & ita ecõuerso. c. nõne.
de p̃sumptio. & ibi per Doc. q̃d est not. s̃m Bal. ad r̃nsiones su-
per positionib. ut. s. per cõfessionem super parte, intelligat̃ alia
pars negata, & cum Bal. transit ẽt Ale. in l. quæ dotis. in vlt. col.
9 sol. ma. Et sic præsupponit Bal. ꝙ † per cõfessionem de vno de-
mum intelligatur aliud negatum, ad q̃d non fuit respõsum, q̃n
utrumq. fuit propositum, seu quando de utroque præcessit in-
terrogatio. Et non quando de vno præcedit interrogatio, & de
alio sequitur responsio, ut in casu nostro, sed tunc perinde est,
ac si responsum non fuisset. Et per hoc colligitur responsio ad
no. per gl. in d. c. nõne. dum. dicit, ꝙ de vno affirmatur, de alio
negatur. l. cum ita legatum. de condi. & demonstra. l. cum lex. de
leg. & l. maritus. C. de procura. & facit. l. cum prætor. de iudic.
quia illud habet locum, q̃n plura proponũtur, & unum tantum
affirmatur, uel quando concessio generalis ad unum tantum re
10 stringitur, ut in iuribus pręallegatis. ¶ † Vnde sequitur, ꝙ cum
pars aduersa ad interrogata congrue non responderit, & conse
quenter in respondendo contumax fuerit, quòd haberi dẽt ꝓ
confitente, quia istud est sibi deterius. d. l. de ætate. §. qui tacuit.
prout vult Bart. in d. l. quæ dotis, Anto. de But. & Abb. in d. cap.
nonne. per d. §. qui tacuit. & per c. si post pręstitum. de confe. in
6. Et idem etiam dicit Bal. in l. 3. C. quando fiscus, vel priua. Se-
cundo de identitate etiam satis apparet ex instrumentis produ
ctis pro parte abbatiæ, & ex dictis testium productorum. Nam
pro confine in omnibus instrumentis ponitur flumen Cesani,
& uia publica, & riuus Aquadelæ, qui omnes conueniunt re-
bus possessis per reos conuentos, ut deponunt etiam testes sui
ex quibus dicitur constare de corpore, etiam si aliæ demonstra
tiones non uerificantur, not. in d. l. forma. §. quanquam, de cen
si. & per Bar. in l. demonstratione falsa. in princip. in 7. q. & per
11 Paul. de Castr. in d. l. si in nomine. C. de testam. dicens † quod
si duæ demonstrationes sint ueræ; licet aliæ plures sint falsæ,
quod de corpore satis constat, & propterea nihil nocet, quòd
ista bona non sint in fundo aquæ viuæ, & sic quod ista demon-
stratio, de qua in instr̃o, sit falsa, ex quo aliæ uerificantur, ut est
de hoc proprie casus in l. patronus. §. libertis. de lega. 2. Et quã
uis dicti testes dicere uideantur, ꝙ cum dictis rebus non confi-
nat riuus, duo tamẽ ex eis dñt, ꝙ aqua pluuia, quę cadit ex mõ
te vicino in loco depresso discurrit per quendam fossatum vici
num & iste est riuus in effectu de quo in instr̃is, vt cõstat ex dif
12 finitione eius, de qua in l. 1. §. 1. de riuis. † & põt esse priuatus si
cut publicus. l. sed si riuus. ff. si. regun. & declarat etiam Bart. in
tract. Tiberia. in 2. par. dũ tractat de insula, immediate ante pri-
mam figuram, & dato etiam ꝙ de riuo nihil appareret, tamen
adhuc de corpore constaret ex aliis prædictis duobus confini-
bus & ex alia demostratione, s. molendini della Cãpana, de qua
in ultimo instrumento, quæ verificatur in isto tertio, de quo a-
gitur. Et quamuis etiam dictum instrumentum quantũ ad hoc
non probaret plene, facit tamen indicium & semiplenam pro-
bationem, s̃m Bar. in d. l. admonendi. & in d. ver. item q̃ro, quid
si instrumentum publicum, &c. Et tanto magis in casu isto dẽt
semiplene ꝓbare, & etiam ultra, quia licet non excedat tempus
certum annorum, cum tamen excedit annos. 80. negari non p̃t
quin probatio sit difficilis, quamuis non sit impossibilis, cũ pau
ci ad dictam ætatem hodie perueniant, attento communi cur-
13 vitæ hominum. Et † hac rõne iudex potest & debet arbitrari,
hoc esse longum tempus, secundum Alex. consi. 90. In causa &
lite, & uertente. 6. uolum. qui etiam loquitur de tempore bre-
uiori. In his aũt, quæ sunt difficilis probationis, admittuntur ꝓ
bationes leuiores, & per indicia. l. si vicinis. C. de nupt. cum ibi
not. & l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. & l.
consensu. C. de repu. & no. Ioan. And. post Host. in ca. fin. quod
met. cau. & Bal. in auth. quas actiones. C. de sac. sin. eccl. & Bar.
in l. si quis ex argentariis. §. penu. de eden. & in l. in illa, in fin. de
ver. obli. vbi ad hoc alleg. l. non omnes. §. a barbaris. de re milit.
cum concord. de quib. ibi plene per omnes Moder. Quia ergo
in fundo possesso per reos est molendinum della Campana, de
quo fit mentio in dicto instrumento, & habet etiam alios duos
confines designatos in eodem instrumento, & etiam aliis duo-
bus instrumentis: ex his saltem simul iunctis sine dubio cõstat
de corpore, quamuis alibi & alio loco reperiatur positus quam
dicatur in instr̃is prædictis, ut est expressum in d. l. patronus. §. li
bertis, de leg. 3. & faciunt no. per glo. communiter approbatam
14 in l. si quis in fundi uocabulo. de lega. 1. vbi habetur, † ꝙ error
in nomine proprio fundi non nocet, si aliter de corpore constet
per expressionem alicuius qualitatis, puta confinium, uel quia
dictum fuit, ꝙ ibi erat oliuetum. Idem ergo & in casu nostro, cũ
dictum sit, ꝙ ibi erat molendinum, & etiam verificent duo con
fines ex pluribus expressis in instrumentis. Quinimmo ex hoc
solum, ꝙ duo prædicti confines conueniunt, scilicet fluminis
Cesani, & uiæ publicæ, dicitur de corpore constare, licet in no-
mine loci sit erratum, ꝑ no. ꝑ Bar. in d. l. demonstratio. in prin.
in 7. q. vbi ẽt allegat. d. l. patronns. §. libertis. Nec est uerũ, ꝙ sit
probatum, hos duos confines alteri rei vel fundo existenti in te
nimento aquæ viuæ, immo duo testes partis aduersæ, uidelicet
Agabitus, & Matthæus Baldi dñt, ꝙ fundus aquæ uiuę habet so
lum pro confine uiam publicam, & non flumen Cesani, sed lon
ge distat, quia ergo una sola ex dictis duabus demonstrationib.
conuenit fundo aquæ uiuæ, propter hoc non ponitur res in ob
scuro,

scuro, nec in incerto, vt expressè est de mente Paul.de Castr.& Ale.in d.l.si in nomine.C.de testam·dum dnt, ꝙ si expressæ sũt duæ demonstrationes, ꝙ non constat de corpore, si ꝓbetur, ꝙ illæ duæ conueniant alteri rei. Et sic præsupponunt, ꝙ de corpore constaret, quamuis vna tantum ex illis alteri rei conueniret, & est etiam de mente Bart.in d.q.7.¶ Nec obst. ꝙ etiam in fundo aquæ viuæ verificentur etiam duæ demonstrationes expressæ in instrumentis, videlicet nomen ꝓprium loci, & cõfinis viæ publicæ, & sic ꝙ probatio corporis reddatur dubia & incerta:
15 † quia demonstratio per duos confines, q̃ ꝯueniunt rei, de qua agitur, debet præualere demonstrationi nominis proprij & viæ simul, per no. d.l.si quis in fundi vocabulo. vbi hr̃, ꝙ demonstratio per confines est potentior, & melius probatur ex no.ꝑ Bar. in d.l.demonstratio.in 7.q.& per Doct.in l.hac consultissima. C.qui testa.fac.pos.dum dicunt, ꝙ fundus demonstratur ꝑ expressionem nominis ꝓprij cum duabus aliis demonstrationib. Et præsupponitur ꝙ nominis expressio cum vna alia demõstratione non reddat rem certam, quæ tamen certificatur ex duobus confinibus etiam si sit erratum in nomine proprio, vt not. in d.l.si quis in fundi vocabulo, & maximè in casu nostro prædicta procedunt, in quo etiam cum duobus confinibus concurrunt alia indicia, de quibus supra, uidelicet expressio molendini & riui. Postquam igitur constat de corpore, videndum est, vtrum probetur dñium, vel quasi ipsius monasterij. Et est primo præmittendum, ꝙ confessio abbatis de recepto canone ab emphyteutis probat, & debitorem liberat, secundum Pau.de Cast. in cons.1.& idem tenet Domini.quem etiam refert & sequitur Præposi.in c.de Constantinopolitana.22.distin.& Feli.in c.fi. de præscri.pen.col.ver.generaliter autem, &c.qui ad hoc etiam
16 allegat Ant.de But.& Imo.in c.1.de deposi.† Quia ergo ex confessione de recepto dicti abbatis, de qua in dictis instrumentis, probatur solutio canonis tam præteriti q̃ futuri temporis, ex hoc probatur possessio ecclesiæ, saltem ciuilis, quæ est apud dominum, qui cõcessit rem in emphyteusim, iuxta not.in l.3.§. cõtrario.de acquir.posses.ſm Bar.Imol.& Areti. in l. qui vniuersas.§. quod per colonum.de acquir. poss. Ang.in l.quædam.de rei vend.& Bal.in auth.quas actiones.C.de sac.san.eccle.in vlt. colum.quæ ciuilis possessio sufficit ad præscriptionem.l.j.§. ꝑ seruum, qui in fuga.de acq.poss.per Dyn.in regula, sine possessione.de reg.iur.in 6.Bar.& Doct.in d.§. ex contrario.per quã præscriptionem probatur dominium ecclesiæ. Nã de initio possessionis constat ex primo instrumento cõfecto de anno 1303 & de dicta possessione monasterij apparet ex alio instrumento inuestituræ & concessionis in emphyteusim de an.1397.factæ Matthæo Cecolini de Modiano. qua finita propter lineam dicti Matthæi finitam, idem abbas inuestiuit de ann. 1440. Bartholomæum Nicolutij, &c. & ab eo pro annis decem recepit canonem. A tempore ergo primæ inuestituræ usque ad secundam, decursi sint anni vltra centum, & quia de principio & fine possessionis dicti temporis probatur per dicta instrumenta, ẽt in præiudicium tertij, secundum Doctor.in d.§. quod per colonum, præsumitur etiam medio tempore monasterium continuè possedisse, ex quo non apparet, quòd alius tunc possederit
17 † & per consequens ex dicta possessione centum annorum & vltra constat de dominio monasterij per præscriptionem dicti temporis, secundum glo.no.in c.nolumus.in ver.inconcussum 16.q.4.quæ dicit, ꝙ ad probandum possessionem continuam sufficit probare extrema. Et idem uult An.de Bu.in c.accedentibus in pen.col.de priuileg.in c.cum ad sedem.de resti. spolia.& in procem.Decre.in 2.col.& ibi etiam Im.& Abb.in c.ecclesia. de cau.poss.& proprie.Pet.de Anc.in c.1.de præsc.ĩ 6.& in cõs. 5.Rom.in l.Celsus.de vsuca.& in l.sciendum.de ver.obl.col.20. de quo etiam per Bald.in l.fi.C.de edicto diui Adria.tollend.in 15.q. Et pro hoc facit, quod not.Bart.in l.ad probationem. C. loca.vbi vult, ꝙ quamuis ex instrumento locationis non probetur dominium vt ibi, si tamen quis longo tempore tanquam colonus meus coluit fundum, ex hoc dicitur possessio mea probari.& consequenter ꝙ ego præscripsi. Quod autem inuestiti coluerint tanquam emphyteutæ monasterii probatur per solutionem pensionis, quam verisimiliter non soluissent, si non coluissent, secundum Aret.in d.§. quod per colonum quamuis Bart. in d.l.ad probationem, videatur velle, ꝙ dominus debeat titulũ probare. hæc tamen dixit, quia de præscriptione longi temporis loquitur, sed in ꝑscriptione longissimi temporis titulus non est necessarius.l.si q̃s emptionis.C.de ꝑscrip.30.ann.c.1.de præscrip.in 6.¶ Secundò probatur ẽt dominiũ dicti monasterij ex verbis enunciatiuis, de q̃b.in dictis instrũis, dum ĩ primo instrumento dr̃, ꝙ emphyteuta promisit singulo anno unum denariũ nomine seruitij, pẽsionis & recognitis dñij dictæ rei, &c.ex quo ultimo uerbo dicit̃ fieri mentio enunciatiuè dominij ipsius monasterij, & ꝙ habet emphyteuta dominiũ a monasterio, ꝙ sufficit ad probationem dñij in antiquis, ꝑ no.ꝑ Bal.& Doc.in d. l.cum aliquis. Et quãuis Aret.in d.c.cãm.de test.requirant, q̃d sint duo instrumẽta, tñ ĩtẽtio aliorũ eẽ vr̃, ꝙ sufficiat unũ istrm̃. Præterea ẽt in scdo instrõ verbũ, de quo supra.s.recognitis dominij dictæ rei, &c.ꝯtinet̃ virtualiter sub verbo, &c.posito abbreuiatẽ, ut ꝓbat̃ ex no.ꝑ Bar.& Doc.in l.Gallus.§.quidam recte.de liber.& posth. Et ꝯfirmat̃ hoc ex illis verbis vltimi instrĩ, videlicet, de bonis & reb. ꝓprietarijs dicti monasterij dedit & cõcessit, &c.q̃ uerba sunt notarij narratiua & nõ inuestiti cõfitentis. Et quãuis dictũ instrm̃ non excedat tps centũ annorum: q̃a tñ elapsi sunt anni 80.probatio est difficilis, debẽt saltem dicta verba plusquã semiplenè probare, ꝑ no.ꝑ Bar.in d.l. admonendi.& cõplere probationẽ, quæ orit̃ ex primo instrumento, & ex verbis, de q̃b.in illo, q̃uis ꝑ se solũ nõ sufficerẽt. Nec Aret. negasset, ꝙ isto casu, quo de dominio monasterij fit mẽtio enũciatiuè in instrumẽto excedẽte tps centũ annorum non probet̃ dominium plenè, si cum illo cõcurrat ẽt aliud instrumẽtũ excedens annos.80. Et ꝑ ꝑdicta ad multa, quę allegantur in ꝯtrium,
18 remanet responsum.† Nam licet ex simplici locatione uel ĩ emphyteusi cõcessione nõ ꝓbet̃ dominiũ, ſm Dy.& Bar.in l.legata inutiliter.de adimẽ.legat. si tñ enũciatiuè fit mẽtio de dominio cõcedẽtis in antiquissimis instrĩs ẽt inuestituræ, ex illis uerbis enũciatiuis ꝓbat̃ dominiũ, ꝑ ea q̃ dicta sũt s̃. Itẽ ex dictis ĩstrĩs ꝓbat̃ ciuilis & ꝯtinua possessio monasterij, ex qua resultat ꝑscriptio, & ꝯñr dominij acq̃sitio, vt ẽt tactũ est in ꝑcedẽtib. Et sit̃r de corporis idẽtitate ꝯstat, & ꝯria quoad hoc nõ sũt uera in facto, nec in iure. Quia igit̃ ex parte monasterij ꝓbãtur extrema necessaria, s.dominiũ ex parte agentis, & possessio ex parte rei cõuẽti, agendo actione reali debet obtinere.l. officiũ.de rei vend.& l.1.C.de alie.iud.mu.cau.fac. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Periculum rei debitæ spectat ad debitorem quantitatis.*
2 *Sententia iniusta contra uenditorem lata emptori nocere non debet.*
3 *Princeps inter subditos iusta causa moueri præsumitur.*
4 *Papæ non subditus non tenetur obedire in temporalibus.*
5 *Papa non subdito temporaliter rem suam auferre nequit.*
6 *Papæ uerbis quando adhibeatur fides.*
7 *Actiones personales quando cõtineantur in donatione generali.*
8 *Debitor speciei, uel quantitatis an soluendo alteri liberetur.*
9 *Solutio, quæ fit hæredi bona fide possidenti, an liberet debitorẽ.*
Periculum rei uenditæ quando ad uenditorem, & quando ad emptorem spectet.
10 *Debitor generis alteri soluens, quam credi tori ad præceptum superioris, liberatur.*
11 *Debitor ope exceptionis liberatur, si quantitas debita creditoris culpa destruatur.*
12 *Debitor præcepto superioris soluere creditori impeditus, an excusetur iusto metu. & nu. 15.*
13 *Debitor ex præcepto etiam iniusto alteri soluens liberatur, si creditor sit subditus præcipienti.*
14 *Authoritas superioris in omni iuramento excepta intelligitur.*
16 *Periculum rei uenditæ in genere, an ad emptorẽ spectet ante trãditionem.*

CONSILIVM CXVI.

VISO præcepto pœnali facto ꝑ illustriss.Do.Carpi domino Manfredotto, videtur ꝙ licet in executione dicti præcepti soluerit D.Sigismundo id, ꝙ debebat domino Francisco, tñ nõ sit liberatus ab
1 illo.† Nam cum sit debitor in quantitate, periculum spectat ad eum.l.incendium.C.si cer.peta. Quamuis ergo coa-

coactus fuerit alteri soluere, q̃a tamen fuit ad hoc compulsus
2 iniuste, hoc creditori nõ debet nocere, sed debitori.† Sicut sententia iniuste lata cõtra uenditorẽ non nocet emptori. l. si per imprudentiam. de euict. & hoc q̃a ad uenditorẽ post contractũ non spectat periculum casus fortuiti. l. necessario. ff. de peric. & commo. rei uend. & l. 1. C. eo. tit. cui æquiparatur factũ iudicis iniustum, ſm Bar. in d. l. si per imprudentiã, quæ rõ etiam militat in casu nostro. Nec obst. ꝙ in præcepto dicatur, dictum dominum moueri ex iustis & rationabilib. causis cõtra D. Frãciscũ creditorẽ ad præcipiendum, quia in hoc sibi non creditur. l. si forte. de castren. pecu. & probatur ex no. per gl. & Doc. in l. si donatione. C. de colla. in q̃tũ vult, ꝙ nõ stetur assertioni patris donantis filio ꝓꝑ merita, nisi de meritis aliter probetur, per d. l. si forte. & faciũt no. ꝑ Bar. in auth. si q̃s ĩ aliquo. C. de eden. in fi. cũ cõcor. de quib. in dictis locis. Et hoc est uerũ, præsertim cũ.
3 dictus D. Franciscus non sit eius subditus. † nam licet iusta cã regulariter presumatur in principe, ſm Cy. in l. fi. C. si cõtra ius uel utili. pub. & in l. rescripta. C. de preci. imp. offe. in 3. & 4. q. & Docto. in c. quæ in ecclesiarum. de const. hoc tñ est necessarium respectu subditorum tãtum, non autem respectu aliorũ ſm D. Abb. ibi per no. per Inn. in c. inquisitioni. de sentẽ. excõ.
4 ubi dicit † ꝙ si Papa mandat laico sibi non subiecto temporaliter, ꝙ alicui det rem suam, non tenetur obedire, si non constat de legitima causa obediendi, allegat ẽt Abb. cle. pastoralis. de re iud. Et vbi ẽt iusta causa posset apparere, adhuc nõ potuisset D. Francisco non subdito ius suum auferri, per no. per Pa. de Cast. in consi. 285. incip. Primum dubiũ ꝓcedit, &c. ubi no. cõcludit
5 † ꝙ Papa non põt laico non subdito tpaliter, etiam cum causa auferre rem suam per rescriptum, cum talẽ actũ iurisdictionalem non possit in ipsum exercere. c. per uenerabilem, qui filij sint leg. & c. licet ex suscepto. de fo. cõpe. Et facit, ꝙ vult idẽ Pa. de Cast. in cons. 218. Præsupposito sine p̃iudicio, &c. dicens, ꝙ Papa non potest tollere ius quæsitũ non subditis per legẽ ẽt canonicã, sicut ecõtra nõ põt præiudicare imperator ecclesijs vel ecclesiasticis personis in iure q̃sito, & per l. Imperialẽ, ſm Inn. in c. nouit. de iud. in versi. Theodosius. & idẽ dicit Pau. de Cast. in consi. 158. Viso & examinato pũcto. Et ad ꝓpositũ ẽt cõclu
6 dit ibi, † ꝙ licet assertioni Papæ, & uerbis suis narratiuis & enũciatiuis credat, ita ꝙ probatio in ɔtrariũ nõ admittatur, ut no. in cle. 1. de proba. Istud tñ est uerum, secundum eum in præiudicium subditorum, quibus præiudicare potest. Sed nõ ꝓcedit & locum non habet in præiudiciũ eorũ, qui nõ sunt subditi Papæ temporaliter, & quib. non potest ius quæsitũ auferre, multo ergo minus in casu nostro faciũt fidem dicta uerba enunciatiua, de quib. in præcepto, prolata ab inferiore in præiudicium creditoris non subditi. Nec obs. ꝙ bona immobilia, quorũ occasione prestatur pensio in pecunia, sint in territorio Carpi, q̃a actio ꝑsonalis, quæ cõpetit creditori ad pensionẽ promissã, ꝓp hoc non cẽsetur esse in illo territorio, ſm Bald. in l. 1. ff. de statu
7 homi. † dicens, ꝙ si quis donat, quicquid habet Perusij, ꝙ in donatione non veniunt actiones personales, quas donãs ibi habebat, quia locus seu territorium non circũscribit illa incorporalissima, ꝓut sunt actiones ꝑsonales, alleg. l. Caius. de leg. 2. & l. fi. C. de ꝑscr. long. temp. & l. fideicõmissum. §. tractatũ. de iud. & l. hac edictali. §. his illud. C. de sec. nup. & l. prĩceps bona, de ver. sig. & idẽ ẽt tenet Ale. in cõsi. 31. 1. vol. vbi ẽt hoc probat ex no. per Bal. in l. 1. C. de cõmer. & merca. ut ibi latius per eum. Si ergo nomẽ debitoris nõ cohæret territorio domicilij debitoris, ergo nõ potuit dñs illius loci p̃iudicare ĩ illo creditori ẽt nõ subdito, & ꝑ ɔñs ꝓceptũ fuit iniustũ, iõ creditori non potuit nocere, ad quem non spectat periculum. d. l. si per imprudẽtiã. Secun
8 do confirmatur dicta opi. † Nam licet debitor speciei soluendo alteri sine culpa & ex iusta causa liberetur a debito, secus tamẽ est in debitore quantitatis, ut est gl. sing. quam approbant Dy. & Bar. ĩ l. si quis vxori. §. apud Labeonem. de fur. pro qua Aret. consi. 36. in prin. allegat tex. cum ibi not. per gl. & Bar. in l. Imperato. §. fi. de transact. ubi patet, secundum unum intellectum
9 † ꝙ solutio facta hæredi putatiuo bonæ fidei possessori non liberat debitorem, nisi pecunia illi soluta ad uerum hæredem postea peruenerit, ergo & in casu nostro non debet liberari debitor quantitatis, quamuis prætextu iustæ causæ, id est, ex præcepto superioris alteri soluerit. Et similis distinctio fit in leg. lectos. cum l. seq. & seq. per gl. de peric. & cõmo. rei uẽdi. ubi hr̃,
ꝙ periculum ꝑtinet ad venditorem, q̃n res est vendita in genere: & est secus, quando species est vendita, quę ad hoc allegat̃ ꝑ Bar. in l. creditor. de sol. dicens, ꝙ q̃n debitor iniuste est exactus a superiore, ꝙ eo casu, quo exegisset a debitore cuiuscũq; alterius, non liberatur debitor q̃titatis. Et iste videtur casus noster. Sed prædictis non obstantibus contrariũ puto verius: Nã de præcepto pœnali facto dño Manfredoto per superiorem apparet, q̃ mandat solui alteri illud quod dẽtur dño Francisco, iustis & rõabilibus causis, q̃b. dr̃ moueri dictus dñs Carpi ɔ̃ dictũ D. Franciscum. Et licet ex assertione eius non probetur iusta cã ꝑ allegata in ɔ̃riũ, nihilo minus ex illis verbis probatur, ꝙ in iniuriam dñi Francisci factum est præceptum, q̃a quo aĩo sic fecerit, probatur ex his, q̃ dixit extra iudicium parte etiam absente, ſm gl. in l. Fulcinius. §. q̃d sit aũt latitare. ex quib. cau. in pos. ea. quam etiam ibi no. Bar. & idem ꝓbat ex no. ꝑ gl. in l. apud Celsum. in prin. de doli excep. Quia ergo ex p̃dictis verbis ꝓbatur, ꝙ p̃ceptũ est factũ in iniuriam creditoris, liberatus fuit debitor ex solutione alteri facta. l. si merces. §. culpæ. ff. locati prout per illũ tex. uult Bar. cum quo alij communiter transeunt, l. creditor, in prin. de soluti o. ꝑ l. pe. in prin. sol. matr. l. Paulo Callimacho. §. fi. de leg. 3. & l. liberto. §. Lucius. de annu. leg. vbi con-
10 cludit † ꝙ debitor etiam in genere exactus a superiore, puta re publica, iniuste, & per uim remanet liberatus, & de vi sibi illata probatur, & constare dr̃ ſm Bar. eo ipso, ꝙ ostenditur ordinamentum ciuitatis factum super hoc pœnale & graue, per l. fi. §. 1. & sequen. q̃d met. cau. & l. 1. §. quæ onerandæ, qua. rer. act. nõ da. & per ea, q̃ tradunt in l. interpositas. C. de trãsactio. Et pro hoc ẽt allegat not. in dic. l. Fulcinius. §. q̃d sit latitare. per glo. de qua supra feci mẽtionẽ, ad ꝓbãdũ ꝙ ex uerbis, de q̃b. supra, ɔstabat, ꝙ p̃ceptũ ad iniuriã creditoris fuit emanatũ. immo sẽtit Bar. allegãdo not. in p̃dicto. §. ꝙ eo ipso ꝙ ɔstat de tali p̃cepto, ẽt sine dictis uerbis. p̃sumatur in dubio, ꝙ in iniuriã creditoris factũ fuerit. Et istud tenet ẽt Imo. in d. l. creditor. ex mente Bar. quamuis Ang. ibi uideatur aliter sentire. Et ꝙ dicto casu sequatur liberatio, uoluit etiam Barto. in tracta. pe tyrannis. in 7. q. dicens, quod si tyrannus a debitoribus reipublicæ exegit & qui metum inferre potuit siue minacem feruorẽ ratione iurisdõnis, quam exercet, licet de facto tunc debitores soluendo ei uel eius officiali liberantur, per iura prædicta, & quia ex violentia exactionis, quæ fit a debitore, fit iniuria ciuitati, cuius ipse est debitor. ipse enim ipsam ciuitatẽ tyrannizat, & ideo culpa ciuitatis vr̃ contingere, d. l. si merces. §. culpę. & d. l. pe. in prin. sol. ma.
11 † Sed q̃n q̃titas debita in genere perit culpa creditoris, liberat̃ debitor ope exceptionis. l. qui decem. in princ. de solutio. ergo, &c. Ex quibus verbis manifeste ẽt colligitur, ꝙ intentio Bar. fuit vt in dubio videatur illo casu facta exactio in iniuriam creditoris, dum sic dicit, uidelicet, ipse enim ciuitatem tyrannizat, & iõ culpa & iniuria ciuitatis dr̃ facta exactio ex hoc tantum, ꝙ exactor illam tyrannizat, ita etiam quando præceptum pœnale & graue fit de facto debitori, satis ex hoc solo constare dicitur, ꝙ factũ fuit in iniuriam creditoris ex quo exactio fit velut a debitore suo, & non simpliciter. Et hoc magis est dicendum, quãdo præcipitur debitori nõ tantum ꝙ soluat: quo casu loquit̃ Bar. sed etiam ꝙ suo creditori soluere non debeat, ut in casu nostro quia cum prohibeatur etiam creditori soluere, ex hoc declarat̃ ꝙ ad eius iniuriam prohibitio est facta. & culpa creditoris dicit̃ hoc contingere, siue p̃cesserit causa, siue non. d. §. culpæ. & ibi
12 not. & ꝑ Bar. in d. l. penult. in princip. so. matri.† Et ꝙ ex tali p̃cepto & ordinamento metus probetur & impressio, voluit ẽt in d. tract. & in q. præallegata. per l. nouissime. q̃d fal. tuto. auth. Ang. & Im. in l. liber homo. in prin. ꝑ no. ibi de hęredi. inst. Bal. in d. l. falsus. C. de fur. & Cy. in l. 2. C. quod met. cau. & dicit Bal. in l. omnem. C. ad Tertul. ꝙ metus statuti est terribilis. Nec refert, ꝙ creditor iste non esset subditus eius, q̃ fecit p̃ceptum debitori, quia ex hoc solum infertur, ꝙ præceptum fuit iniustum, & ꝙ creditori non potuit de iure prěiudicari, sed per hoc non
13 sequitur, quin debitor liberetur, si sit subditus.† Nã & vbi creditor est sub imperio præcipientis, ex pręcepto etiam iniusto & de facto emanato liberatur, secundum Bar. in dictis locis, & tñ de iure non poterat creditori preiudicare, sed debitor excusat̃ tunc, quia culpa creditoris exigitur. d. §. culpę. quę rõ etiam locũ habet, quando creditor est alterius fori. Et istud etiam clare sentit Bar. in d. tract. q. 7. dicens, ꝙ si debitor solueret tyranno, qui metum

metum inferre non posset, ut q̃a esset alterius ciuitatis, ꝙ tunc non liberaretur, per ea q̃ hñtur in l. si urbana. de condi. inde. & per Inn. in c. nihil. de elec. Sed demũ liberatur debitor, qñ tyrannus põt ei vim inferre, seu minacẽ feruorẽ rõne iurisdictionis, quã exerceret, licet de facto, ut q̃a erat subditus sibi, & sic Bart. ponderat solùm, verum debitor sit subditus uel non. & hoc nõ ponderatur per Bar. ex parte creditoris. quia nõ minus exactio violentia causari potest culpa creditoris non subditi, quæ excusat debitorem, ac non minus cadit in nõ subdito, q̃ in illo q. est subditus. Et prædicta hñt locum, ẽt si iurasset debitor soluere. quia iurm obligat & hẽt effectũ rebus sic stantibus. l. fi. qui satisf cog. ç. breui. de iureiur. & no. gl. in c. queãdmodũ. eo. ti. Supueniente ergo iusto metu, ꝑp quem cogitur debitor alteri solue-
14 re, ille excusatur etiam a periurio. † & in iuramento intelligit ẽt excepta authoritas superioris c. ueniens. de iurei. & l. fi. ad municip. & ꝑ Ale. in d. l. fi. qui satisd. cog. Et prædicta apparebũt ẽt magis vera ex responsionib. ad ꝯtraria ad quas deuenio. ¶ Non obst. igitur in primis, ꝙ iniustitia facta debitori quantitatis, ad quem spectat periculum casus fortuiti. l. incẽdiũ. C. si cer. pet. pertinere nõ debeat ad creditorem, sed ad debitorem, per l. si ꝑ imprudentiam, de euictio. quia ille tex. loquitur, qñ sñia fuit iniust a sine culpa partis, & locum non haberet, quando eius culpa, & in eius iniuriam lata fuisset, ẜm Bar. in l. exceptione. de fideiusso. Quia ergo in iniuriam creditoris fuit factum p̃ceptũ in casu nostro, ut superius fuit dictũ, iõ excusat debitor, & ad creditorẽ pertinet periculum. d. §. culpæ. & ꝑ Bart. in locis præalleg. Nec ẽt obst. gl. in l. si quis vxori. §. apud Labeonem. de fur. vbi distinguit inter debitorem speciei & q̃titatis, q̃a loquitur gl. qñ res debita in gñe fuit accepta a priuato, quo casu Bar. in d. l. creditor. etiam fatet, ꝙ debitor tunc non liberetur, sed est secus, qñ a superiore exigitur. Et rõ colligitur ẜm eũ, ꝑ l. 2. §. fi. cũ sequ. si q̃s cau. Scđõ rñdet, ꝙ in casu. gl. dicta res non fuit accepta in iniuriã creditoris, quia ille, qui accepit, illa accepisset, si cuiuscunq; alterius fuisset. Nã vbi p̃ceptum in iniuriã alicuius non fuisset factũ, ut q̃a superior accepit a debitore simpliciter, & accepisset cuiuscunque fuisset, tunc Bart. ẽt fatetur, ꝙ debitor quãtitatis non liberaret, sed debitor speciei sic, per l. lectos, & seq. cum gl. de pericu. & cõmo. rei vend. & l. Lucius. de euictio. & l. item si uerberarũ. §. 1. de rei vend. & l. fi. §. fi. de pig. actio. sed qñ culpa eius præcedente perijt pecunia debita, tunc liberatur debitor. d. l. qui decem in prin. de solu. & ꝑ Bart. in locis præalleg. q̃ dr̃ in casu nr̃o interuenisse eo ipso, ꝙ debitor fuit cõpulsus soluere in iniuriã creditoris, q̃uis ille non fuerit cã iniuriæ, vt no. in d. §.
15 culpæ. & ꝑ Bar. in d. l. pen. in prin. † Quinimmo ego puto, ꝙ ẽt isto casu liberaret debitor ope exceptionis, videlicet si p̃ceptum fuisset factũ simpliciter, vt q̃a illud fecisset superior cuiuscunq; fuisset debitor, ꝑ no. ꝑ Cy. Bal. & Sal. in l. si de fundo. C. loca. vbi volunt, ꝙ debitor ẽt q̃titatis excuset ope exceptionis, ꝑp iniuriã sibi illatã a tertio nulla ẽt p̃cedente culpa debitoris, vel creditoris. Et idẽ tenet ẽt Bar. in d. l. exceptione. in prin. & multo magis debitori in spẽ daret exceptio. quo casu loquit tex. in d. l. Lucius. de euictio. & l. itẽ si verberarũ. §. j. de rei vend. & l. fi. §. fi. de pig. act. alleg. ꝑ Bart. in d. l. creditor. q̃ iura ad hoc clarius alleg. Bar. in d. tract. de tyran. in 7. q. Nec p̃ dictis ob. qđ no. gl. & Bar. in d. l. apud Labeonẽ. vbi ꝓbari vr̃, ꝙ ope ẽt exceptionis nõ excuset debitor, q̃a illo casu debitori actio q̃rit ꝯ tertiũ, vt ibi in tex. Sed eo casu quo loq̃tur Cy. & alij, nõ fuit q̃sita actio debitori ꝯ tertiũ ex facto illius iniusta, ꝑ qua distinctione est casus in d. l. 2. §. fi. cũ seq. si q̃s cautio. vbi idẽ dr̃, qñ actio habet ꝑ nihilo sicut qñ debitor patit iniuriã a superiore, ut in casu nr̃o, ꝓut declarat Bar. in d. §. fi. Nec obl. l. lectos cũ gl. posita in l. ꝙ si neque
16 q̃ ꝯtinuat, q̃a † iõ illo casu, quo res fuit uendita in gñe, periculũ ꝑtinet ad uenditorẽ añ traditionẽ, quia nõ agit de exceptione, sed de actione ꝑ eũ acquirenda ꝯ venditorẽ ad p̃ciũ. de quo effectu agit ẽt in casu. d. l. si ꝑ imprudẽtiã, ẜm Bar. in d. l. exceptione. de fideiussor. qui similiter distinguit, utrũ agat de exceptione vel de actione acquirẽda ꝯ aliũ. Et iõ Bar. in d. 7. q. in casu nostro nõ facit drĩam inter debitorẽ q̃titatis & speciei, sed dicit solũ, ꝙ eo casu, quo excusat debitor q̃titatis, multo magis dẽt excusari debitor speciei, ꝑ no. in d. l. lectos. cũ seq. & ꝑ d. l. Lucius cum aliis concordanti. & distinguit tantummodo, utrum culpa debitoris, vel creditoris facta fuerit exactio. Quando autem facta esset simpliciter, ut quia exegisset superior, cuiuscunque fuisset debitor. Bar. de hoc ibi nihil ponit, sed istud, ut dixi, deciditur ex not. per Bar. in d. l. exceptione. & est tunc distinguendum, utrum agatur de exceptione acquirenda, ut in casu nr̃o, & excusatur debitor. Aut de euictione per eum acquirenda, de qua non agitur in casu nostro, & tunc procedit distinctio, quę fit inter debitorem quantitatis & speciei, ut colligitur ex præmissis. Ex quibus etiam remanet responsum ad omnia allegata in cõtrariũ. Et est cõcludendũ, ꝙ D. Manfredotus, qui coactus soluit, remaneat liberatus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium an a citatione sindicorum uel procuratorũ inchoari valeat. & nu. 4.*
2 *Citatio fieri debet ex commissione iudicis illius, qui citandus est.*
3 *Iudex citationem committere non debet, nisi audita prius petitione.*
5 *Citatio, quæ nulla est ab initio, per comparitionem sequentem ualidatur.*
6 *Procuratores duo eiusdem, qui simul litem sunt contestati, possunt postea separatim agere.*
7 *Iudex unius loci potest iurisdictionem exercere in alio, de cõsensu iudicis illius loci.*
8 *Mercator ad cuius petitionem præsumatur in libro suo rationem alterius scripsisse.*
9 *Contumax in respondendo quando per statutum habeatur pro cõfesso.*
10 *Sententia non solenniter non nocet, si non sit necessaria.*
11 *Statutum loci iudicij an contra forensem debeat attendi.*
12 *Locus contractus quando sit attendendus, & quando locus iudicij.*
13 *Probatio non est de substantia iudicij, aut sententiæ. & nu. 20.*
14 *Probari potest in causa appellationis, quod in primo iudicio probandum fuerat.*
15 *Vnus non est numerus, sed principium numeri.*
Alter dictio, uerificari pot est in uno.
16 *Clausula, ut unus, aut duo, &c. qualiter sit intelligenda.*
17 *Procurator ille aut sindicus occupasse dicitur, qui prior litem cõtestatus est.*
18 *Sententia quando dicatur nulla ob iudicis incompetentiam.*
19 *Exceptio incompetentiæ quando discussa esse præsumatur.*
Exceptio incompetentiæ dicitur reiecta per processum ad vlteriora.
21 *Appellatio iure ciuili admittitur, si testis per iudicem reijciẽdus recipiatur.*
24 *Iudex quando extra suum territorium citare possit.*

CONSILIVM CXVII.

IN lite uertente inter commune & homines Massę ex una, & commune, & homines Vinchę ex altera coram domino Ptãte Massæ, uidebatur prima facie dicendũ, ꝙ totus processus esset nullus.
1 † Quia a citatione sindicorum uel procuratorum nõ potuit inchoari iudicium, sed debuit dominus citari primo, ẜm gl. in c. cũ causam. de do. & contuma. Et quia reus ad respõdendum libello est legitime citandus. auth. offeratur. cũ ibi plenè no. ꝑ Bar. & alios. C. de lit. ꝯtest. ꝑ Cy. in l. sicut. post gl. C. de præscrip. 30. vel 40. anno. per gl. fi. in cle. 2. ut lite penden. in c. quanquam. de dilatio. in 6. cum ꝯcord. de quib. per Alex. in rub. C. de eden. In casu aũt nostro citatio non ualuit, quia sindici cõmunis Vinchæ non potuerunt citari in territorio Massę ꝑ proclama uel edictũ, nec extra territorium per nuncium, & de cõmissione dicti Potestatis Massæ, sed citari debuerunt per proprium iudicem ad instantiã, & requisitionem per literas dicti Potestatis Massæ, ut de his omnibus est casus in cle. pastoralis. de re iudi. & per Bar. in l. 1. ff. de requi. reis, per Doc. in ca. 1. de rapto. c. fi. de fo. cõpe. & c. Romana. §. cõtrahentes. eo. ti. li. 6. Et similiter vr̃, ꝙ omnes alię citationes nõ valuerint, quia fuerunt commissæ per dictũ Potestatem Massę, & de eius commissione factæ. Et quamuis schedula continens dictam commissionem fuerit transmissa ad citatos per nuncium Potestatis Vinchæ, & de eius mandato, tñ hoc non sufficit, quia etiam ab illo cõmitti

debuit

debuit citatio facienda de personis existentib. in eius territorio ad requisitionem alterius iudicis, ut habetur in locis præalleg.
2 †Non potuit ergo citatio ualere, ex quo nõ præcessit cõmissio iudicis ꝓ psonæ citatæ.l.neminẽ.& ibi ꝑ Bar.& alios. C.de exhi. reis.c.ex ꝑte.de rescriptis.& ꝑ Bal.in l.si qñ.C.de testi.& Doc. in c.1.de iud.& probatur in l.cũ clericis.C.de epis.& cle. ¶Et ex ꝓmisis ẽt cõstat, ꝙ interlocutoria, qua pronunciauit dictus Potestas Massæ positiones actoris haberi pro cõfessatis, per quam publicauit processum, nõ ualuit ex defectu citationis: quia citatio per edictũ, aut per proclama de personis alterius territorij nõ ualuit, cũ ignoraretur, ubi essent, dicta cle.pastoralis. & per Doct.in locis palleg. Et quãuis Potestas Vinchæ uoluerit ad requisitionem Potestatis Massæ citare dictos sindicos, per hoc tñ nõ ualidat̃ citatio facta dicto modo. Sed debuit recurri ad superiorẽ dicti Potestatis Vinchæ, & instari, ꝙ cogeretur & cõpelleretur citare, ẜm D.Abb.in d.c.fi.de fo.cõp. Præterea iuste recusauit isto casu citare dictos sindicos: quia literę Ptãtis Massę, in quib. continebatur ẽt schedula citatoria, non fuerunt pñtatę Ptãti Vinchę per partẽ, ad cuius requisitionẽ fuerunt concessę, nec a parte, uel ab alio de eius mãdato fuit requisitus, ut dictos sindicos citaret, sed solũ per nunciũ Potestatis Massæ fuerunt literæ transmissæ, ut responsum reportaret, qđ habere non potuit, ꝓut ex eius relatione declaratur. Non debuit igit̃, nec potuit per Ptãtẽ Vinchæ committi citatio parte non instante.d.c. j.de iud.& ibi no.oẽs.& dicit Bal.in l.cum clericis. C.de epis.&
3 cle.† ꝙ iudex nõ dẽt cõmittere citationẽ, nisi prius audiat petitionẽ. Præterea statutũ, qđ uult, positiones ipso iure haberi ꝓ ꝯfessatis, non dẽt attendi, nec põt locũ hr̃e ꝯ forenses: quia cum inducat nouũ modũ probãdi, dr̃ respicere decisoria, & nõ ordinatoria iudicij, ẜm Bar.in l.ictus fustium.in vlt.q. de his q̃ no. infa.Car.in disputa.inc.Statuto cauetur, &c.Bal.in l.1.in fi. C. quæ sit long.consue.& Are.in c.dilecti.de iud.& iõ non dẽt attendi statutum, in quo agitatur iudicium, ẜm Doc.in c. qđ clericis.de fo.ꝯp.Bar.& alios in l.j.C.de sum.Tri. Ex alio quoq; vr̃, ꝙ dictus processus non valeat, quia libellus fuit productus ꝯ duos sindicos cõis Vinchæ.s.Andream Georgij, & Antonium Dominici: & fuit commissum per iudicem utrũq; citari ad rñdendum dicto libello: & tñ solus Antonius Dominici fuit citatus, sicut apparet ex relatione nuncij, & solus Andreas fuit per iudicem monitus litẽ contestãdã, & illo solo sic citato & monito fuit ꝓnunciatũ & declaratũ haberi pro ꝯtestata. Cũ itaq; libellus inueniat̃ cõtra utrũq; ꝓductus, debuit in quolibet actu vterq; citari, & actor cũ vtroq; prosequi: arg.no.ꝑ glo.in c.cũ plures.de of.dele.in 6.ꝙ vult iuncto tex.ꝙ si plures iudices, vel executores fuerũt dati cũ clã, ꝙ vnus solus procedere posit & exequi: & oẽs simul inchoẽt, oẽs simul debẽt finire. Preterea ex mãdato primo loco producto, de quo fuit rogatus ser Ioan.Baptista, ñ ꝯstat, ꝙ p̃dicti sint ꝯstituti ĩ solidũ ꝓcuratores vel sindici, sed illi simul cũ alijs fuerũt simpl̃r citati. Et ꝓpea ĩ solidum q̃libet non intelligit̃ habere mãdatũ, sed oẽs simul, adeo ꝙ unus agere nõ põt in solidum, nec defendere, sine alio.c.si duo, de ꝓcu.in 6.& no.in l.plurib.ff.eo. vel saltẽ hoc casu requirit̃, ꝙ interueniat maior pars sindicorũ, ꝓut vr̃ expresẽ caueri in dicto mandato, dum dr̃ ita ꝙ interueniat consensus maiorispartis dictorũ sindicorũ & procuratorũ in principalib. causis emergẽtibus & respicientib. vtilitatẽ & ꝯmodũ, & ꝑtinentias dicti cõis, &c. ¶Nec obstare vr̃, ꝙ ex alio mãdato dictus Andreas hẽat mãdatum ĩ solidũ, q̃a nõ refert, ex quo ꝯ illũ solũ nõ fuit ꝓductus libellus, sed ꝯ duos, ꝑ ꝑ qđ vr̃ ꝙ cum illis debuerit iudicium finiri, & per ꝯñs quòd non potuerit lis contestari, uel haberi pro contestata contra dictum Andream tantùm. Præterea dictus Andreas nõ fuit citatus ad rñdendũ libello, sed Antonius Dñici; idcirco ex ꝑsona sua mãdato, qđ dr̃ habere in solidũ, nõ põt processus sustineri, cũ ad dictũ actũ non fuerit citatus, ut dixi. ¶ Vr̃ ẽt nulla sñia diffinitiua, & quælibet interloquutoria tanq̃ lata a iudice incompetẽti. Qm̃ excipit̃, ꝙ ꝑsonę citatę, & bona, quorum occasione agitur, sunt alterius territorij, & sub iurisdictione alterius, scilicet Potestatis Vinchæ. Antequam ad ulteriora procederetur, debuit super hoc causæ cognitio adhiberi, sicut qñ forẽsis citat' occasione delicti vel contractus negat deliquisse uel ꝯxisse in loco, ẜm Inn.& alios ĩ c.sup literis.de rescriptis.& Bar.ĩ l.ꝑscriptione.C.si ꝯ ius vel vti.pu.q. ẽt loq̃t, qñ negat̃, ꝙ locus ꝯctus, vel delicti sit de iurisdictione citantis, per Inn.& Io.And.in c.Romana.§.ꝯhẽtes.de fo.comp. li.6. ¶ Nec obst. ꝙ per processum ad vlteriora dicatur exceptio reiecta.ca. ex parte. el 2.de appel.cle.fi.& ibi not.eo.titu.c.exhibita. & ibi per Doc.de re iud.& l.quod in diẽ.§.j.de cõpens. Quia illud ꝓcedit in aliis exceptionib. sed in ista nõ sufficit tacita ꝓnunciatio, sed requirit̃ expssa, ꝑ q̃ iudex declarat se ꝯpetentẽ, al's non ualet ꝓcessus, ẜm Pau.de Ca.in l.2.si q̃s in ius voc. nõ ierit, ubi dicit Bar.idẽ voluisse, & ibidẽ reddit rõnẽ. uel ẜm Ang. ibi, si sit opposita exceptio in cõpetẽtiæ, & de ea cognitũ, sufficiat ꝓcessus ad ulterius, & perinde tũc sit, ac si expresẽ pronunciasset iudex se ꝯpetentẽ, si vero dicta cognitio non præcessit, processus ad vlteriora est nullus: & sic super cõpetẽtia non intelligit̃ pronunciatũ. allegat Inn.in c.præterea.de dila.& no.ꝑ glo. in l. 2.§.si dubitet̃.de iud. Sed in casu nostro non fuit de dicta exceptione cognitũ, nec fuit sup iurisdictione expresẽ pronunciatum, ideo processus reddit̃ nullus, ꝑterea citatio ad audiendam sñiam non ualuit, quia facta fuit extra territorium. d.cle.pasto. Et dato, ꝙ ualeret processus & sñia diffinitiua nõ obstante exceptione incõpetentiæ, tñ vr̃, ꝙ sit iniqua: & ꝑ ꝯñs qđ ab ea fuerit bene appellatũ, q̃a ex parte actoris nihil est ꝓbatũ. vez possessio tpe li.ꝯt.& turbatio ex parte reorũ, iuxta.§.hodie.inst.de inter.& no.i l.j.§.huius iterdicti.ff.vti possi.& in c.licet cãm.de ꝓb. Nec ob. ꝙ sit pronunciatũ, positiones hẽri ꝑ cõfessatis: q̃a talis interlocutoria & fuit, & est nulla, vt in ꝓcedẽtib. dictũ ẽt. ¶Sed ꝓmisis nõ obstantib. ꝯtrariũ arbitor uerius. Quod ãt processus sit rite & recte formatus, nõ pt clarius intelligi q̃ ꝑ rñsione ad ꝯria, q.b. sublatis de ualiditate apparebit manifeste. ¶†Nõ
4 ob.igit primò, ꝙ non potuerit iudiciũ inchoari a citatione sindicorum & procuratorũ, quia licet sit tutius citare dñm prius, potest tñ ẽt procurator citari primo & ante dominũ.l.1.§.sufficit.de adm.tu.l.cũ qui.& ibi no.Bar.& alijs cõiter.C.de procu. cũ conc.de quib. ibi per Alex.& hoc ẜm eũ, & alios ibi, & in d. c.cũ causam.ꝯ gl.ibi de dolo & cõtuma.siue dñs sit pñs, siue absens. qui ẽt rñdet ad oĩa, quæ allegãtur ĩ ꝯriũ. Et ꝑsertim in casu nr̃o hoc est verũ, ex quo dicti sindici non susceperãt mandatũ, ẜm Bal.& Saly.in d.l.cũ qui. ¶ Secdo non obstat, ꝙ citatio facta per proclama, vel per nunciũ extra territoriũ nõ valuerit.d.cle. past.de re iud. Quia per spontaneã comparitionẽ Antonij Dñici respondentis libello fuit iustificata citatio & conualidata.l.1.
5 in prin.de feri.† vbi probat̃, ꝙ citatio ab initio nulla ꝯualidat̃ ꝑ comparitionẽ subsequentẽ, & ibi no.gl.in verbo, sñia. in fin. & moder. Et quamuis libellus fuerit productus ꝯ ambos sindicos & commiserit iudex vtrũq; citari ad rñdendũ libello, tñ spontanea ꝯparitio & respõsio solius Dñici sufficit, nec processus redditur nullus ex eo, ꝙ ali' nõ cõparuerit, & nõ fuerit requisitus, vel monitus, vt probat̃ ex no.Io.And.& Dñi.in c.pñtium. de te
6 sti.lib.6.vbi in casu econuerso volunt, † ꝙ duo procuratores in solidum unius & eiusdem, puta monasterij agant simul, & litẽ cont. ꝙ potuerunt postea agere separatim, quia ex quo constat ꝙ eiusdem nomine agunt, poterit quilibet istorũ per se causam agitare. Sic ergo q̃uis ꝯtra plures libellus sit productus, & commissum sit ad instantiam per utrũq; citari, unus tñ solus debet posse defensionẽ suscipere, & ꝯ quemlibet põt actor iudicium prosequi, ex quo quilibet ab eadem uniuersitate mandatũ hẽt ĩ solidũ, ut inferius demonstrabit̃. Nam cũ nomine unius & eiusdem cõueniat̃, & quilibet quoad hoc vniuersitatẽ repñtet in solidum, debet vnius ꝯparitio sufficere, quia nõ minus fingitur, ꝙ vniuersitas cõparuerit, q̃ si ambo sindici fuissent citati, & ambo ꝯparuissent. Et est eadẽ rõ isto casu, q̃ est in præcedenti, de quo in d.c.pñtium. Et per hoc rñsio colligitur ad aliud quia quãuis lis fuerit habita pro cõtestata cum vno, potuit tñ iudiciũ actor ꝓsequi ꝯ aliũ, q̃cquid dicat gl.in d.c.cũ plures.de off. dele. in 6. vt ibi per Dñi.& per eũ in c.si duo.de procu.eo.li. Et ꝑsertim in casu nr̃o predicta procedunt ꝑ ꝑ clãm, de qua in mandato, vez ꝙ unus inchoauerit, alter proseq̃, mediare & finire valeat, &c. de qua ẽt dicet̃ infra. ¶ Itẽ & tertio nõ ob. ꝙ aliæ citationes fuerunt commissæ ꝑ Potestatẽ Massæ. Quia immo dictã citationẽ ẽt iterũ commisit Potestas Vinchę ad instantiã actoris, vt ꝯstat ex actis factis corã eo, & ĩ pñti iudicio ꝓductis. Licet.n. schedula, in qua citatio ꝯtinet̃ q̃ fuit ꝑ Ptãtẽ Massæ ꝯmissa, trãsmissa sit per Potestatẽ Vinchæ ad sindicos citatos, quia tñ ipse ꝯmisit ꝙ citent̃, ut in schedula continet̃, & hoc ad instantiã & petitionẽ actoris, ex hoc dr̃ cõtẽta in schedula ꝯfirmare & approbare, & per

per ꝯñs de nouo facere,iuxta no.ꝑ Bar.& Doc.in l.q̃a,de iuri. om.iud. & in c.inter dilectos.de fide instr.¶ Nec ob. ꝙ non appareat hoc fuisse factum ad requisitionẽ factã ꝑ Ptatẽ Massæ, & in executione literarũ suarum,quia satis est,ꝓ ꝯstat de volũtate eius, ꝙ ꝑdicti citẽtur,& cõmissio ab eo facta fuerit producta corã Ptate Vinchæ.& sic ꝙ sit certificatus de dicta uoluntate,& ꝙ pars corã eo institerit ꝑdictos citari, q̃a nõ refert,quid ex æquipollentib.fiat.l.si mr̃.C.de inſ.& subst.l.si mul.in pri. ad
7 Trebel.†Præterea ex quo Potestas Vinchæ consensit ꝯmissioni de citãdo factæ per Ptatẽ Massę,potuit citare & iurisdõnẽ exercere in alieno territorio ꝯsensu & uoluntate iudicis illius loci. c.de offi.ord.lib.6.& per Abb.in c.P.& G. de offi.deleg.& præsertim in casu nr̃o , in quo Põtas Massæ est iudex ordinarius in hoc iudicio possessorio rõne rei sitæ ĩ suo territorio.l.1. C. vbi de põss.agi opo.Et licet neget,in q̃tũ ad hũc actũ citãdi attẽdit petitio & narratio libelli,ĩ quo dr̃,dictã rẽ esse sub iurisdõne dicti Ptãtis Massæ.l.cũ q̃dã puella.§.fi.de iuris.om.iud.Et iõ sicut Ptãs Vinchę sindicos dicti cõis citare potuisset ad lr̃as Ptãtis Massæ:sic ẽt ꝓcedere põt & ꝯsẽtire,ꝙ ille citet. Et dicat,ꝙ licet acta facta corã Ptate Vinchæ sint in pñti processu registrata,nõ tñ apparet a quo fuerint producta.Ad hõc rñdet,ꝙ producta ꝑsumuntur per actorẽ,cuius interest,vt probat ex no. ꝑ Bal.in
8 l.2.C.de edẽ.dũ dicit,† ꝙ si reperit,ꝙ mercator ĩ libris suis scripserit rõnem ad me ꝑtinentẽ, ꝙ ꝑsumit scripsisse ad petitionẽ mei,cuius interest. Et ꝯfirmat,q̃a ĩ ꝓductione dictorũ actorũ requirit expẽsa,q̃a sine ea haberi nõ potuerũt a dicto Ptate Vĩchæ.iõ iste actus factus requirẽs expensã ꝑsumit factus ab eo, cuius interest,vt ꝓbat ex no. ꝑ Bar.in l.cũ seruus.de cõdi.& de mõ.& sic hac rõne Are.in c.1.de iud. ꝓbat,ꝙ citatio ꝑsumit ꝯmissa ad instãtiã partis,cuius interest,& ꝑsertim eũ actor institerit prius tã corã Ptãte Massæ,q̃ apud Ptãtẽ Vinchæ, ꝙ aduersarij citarent,iõ facilius ꝑsumi dẽt,ꝙ citationẽ ꝑdictã deinde ꝓduxerit.¶ Nõ ob.quartõ,ꝙ interlocutoria, qua declaratũ fuit, positiones haberi ꝓ ꝯfessis,ñ valeat ex defectu citationis. Quia cũ ex forma statuti dictæ positiones habeant ꝓ cõfessatis ipso
9 iure,nõ fuit necessaria dicta sñia declaratoria.† Nã aut statutũ simpl'r disponit,ꝙ ꝯtumax in rñdẽdo habeat ꝓ ꝯfesso,& tũc ñ ĩtelligit ipso iure,& est necessaria sñia declaratoria.l.eius q̃ delatorẽ.in prin.& ibi Bar.de iure fisc.ꝑ Bar.in l.2.§.ꝙ obseruari. C.de iura.calũ.ꝑ Bal.in l.trãsigere,in ult.C.de trãs.in c.j.de li. cõt.& Natt.no.115.inc' Nota,ꝙ vbi lex.Si uero velit statutũ,ꝙ ipso iure habeat ꝓ cõfesso,sicut ĩ casu nr̃o:nõ est alia declaratoria necessaria.Et q̃uis dici soleat,ꝙ suꝑ pœna ipso iure ĩcursã sñia declaratoria sit ferẽda.c.cũ s̃m.de hær.in 6.illud tñ ꝓcedit qñ agitur de inchoãdo nouo ꝓcessu,sed secus est,qñ tractatur de iam inchoato finiẽdo,s̃m Io.And.in addi.Spe.ĩ rub.de app. in fi.Dom.in d.c.cum secundũ.§.1.Imo.& Phil.in c.ex ratione.
10 de appel. ¶ Cum ergo dicta sñia hominis declaratoria nõ esset necessaria,nõ nocet,licet lata sit minus solẽniter.l.1.in pri.C.de rei vxo.act.c.bonę.el 2.quẽ ibi no.D. Abb.de ele. & faciũt no. in l.vinũ.in fi.ff.si cer.pet.cũ cõc.de quib.ibi per Mo.¶ Nec ob. ꝙ statutum uelit contumacẽ haberi pro confesso,si sit in territorio Massetano,quia idẽ est,si sit in loco uicino, ex quo uenire possit,& cõparere ad rñdendum intra terminũ sibi assignatũ,q̃m intentio statuti per inclusionẽ existentis in dicto territorio fuit excludere a dicta pœna cõtumaciæ absentes a dicto territorio,qui non posset in termino statuti , & intra dilationẽ ab eo limitatã ꝯmode cõparere & respondere,q̃ ratio cessat in illo qui est in loco uicino,& q̃ cõparere posset intra terminũ assignatũ,ac si esset in dicto territorio. Et propterea nõ reputatur in proposito esse extra dictũ territorium,sed in territorio Massetano.l.iij.§.si tã uicinũ.de dã.inf.& ibi no.Doc.¶ Et similiter nõ obs.ꝙ statutũ disponẽs, aliquẽ haberi pro cõfesso respiciat decisoria,s̃m Bar.in l.ictus fustiũ.de his q̃ no.infa.sicut & modus,seu qualitas probationis,s̃m Bal.in l.j.ĩ fi.C.q̃ sit long.con
11 sue.& Cal.in dispu.inc.statuto cauet. † Et ꝑ ꝯñs,ꝙ non debet attẽdi statutũ loci iudicij ꝯ forensẽ,ut ꝑ Doc.in c.quod clericis de fo.comp.q̃a illud ꝓcedit & locũ habet, qñ agit de probãdo ꝯtractu, uel actu celebrato extra locũ iudicij ꝑ aliquẽ modũ ꝓbandi ortum tẽpore illius ꝯctus,uel actus gesti , q̃a tũc non attenditur locus iudicij,sed locus contractus.Sed in casu nr̃o agitur de modo probandi orto ex cõtumacia, seu ꝑꝑ contumaciã cõtractã in loco iudicij, ideo quo ad hũc modum probãdi cau

satũ ex dicta cõtumacia locus iudicij,in quo est ꝯcta, dẽt attendi,ut colligit ex no.ꝑ Bar.in l.cunctos populos. C.de sum.trin.
12 in j.q.vbi in his , q̃ ꝑtinent ad litis decisionẽ cõcludit† ꝙ aut loquimur de his, quæ oriũtur s̃m ipsius ꝯctus naturã tꝑe cõtractus,aut de his,q̃ oriuntur ex post facto ꝑꝑ negligentiã,aut morã.Primo casu attenditur locus ꝯctus.l.si fundus.de euic. Secundo casu attendit locus vbi mora cõmittit vel negligẽtia. l.uinũ. si cer.pet.l.in hac de triti.cũ aliis,de quib.ibi per eũ.Et ideo,s̃m eum,cũ Perusij sit statutũ,ꝙ debitũ ꝑscribat decẽ annis,si Florẽtinus mutuauit centũ in curia Romana sub pacto de reddendo in ciuitate Perusij,si tacuit ꝑ decẽ annos, ꝯ illũ habebit locũ statutũ,q̃a in illo loco est ꝯcta negligẽtia.Sic igr̃ in ꝓposito,q̃a ꝓbatio,de qua agit,ꝓuenit ex cõtumacia cõmissa in loco iudicij:Iõ statutũ dicti loci in hoc debet attendi ẽt ꝯ forẽsem. Præterea,vbi ẽt statutũ prædictũ non haberet locũ, & sic non haberetur reus contumax pro confesso,adhuc tñ sñia valeret, & nõ esset nulla,q̃a nullis ẽt factis probationib.sententia tenet.l.Papinianus.§.si quis ex his.de inoffi.testa.l.cum putarẽ, fam.ercis. per q̃ iura Bald.in l.cum & minores. C.si aduer.rẽ iud.& in l.2.
13 C.de eden.dixit† ꝙ ꝓbatio nõ est de substãtia iudicij uel sñię, dr̃.n.tunc sñia esse ꝯ ius litigatoris & nõ ꝯ legẽ.l.1.§.itẽ cũ ꝯ sacras.q̃ sent.sine appe.rescin.& idẽ voluit Ale.in l.ait ꝑtor.§.j.de re iud.Bar.in l.prolatã. C.de sent.& D.Ant.post Cald.ĩ c.eccle-
14 sia S.Mariæ,de consti.& ibi per mod.latẽ. † Et ideo in cã appellationis poterit ꝓbari, quod erat in primo iudicio probandũ. l.per hanc. C.de tẽp.appel. quamuis non arbitror hoc necessariũ,per ꝑdicta. ¶ Quinto non ob.ꝙ libellus fuerit ꝯ ambos sindicos ꝓductus,& ꝙ ꝯ illos debuit finiri iudiciũ, quẽadmodum fuit ꝯ eos inchoatum, per no. in c.cum plures.de offi.dele.in 6. Quia ad hoc est in ꝑcedentib.responsum , & probatum hoc nõ esse uerũ,per no.per Inno.& alios in c. præsentiũ. de testi.in 6. ¶ Nec circa hoc ẽt ob.dum dr̃,ꝙ fuerunt ambo simpliciter ꝯstituti sindici,& non in solidũ,& ꝑ ꝯñs, ꝙ non potuit unus solus citari,& cũ uno solo lis cõtestari.c.si duo,đ ꝓcurato.in 6.Quia imo ex mãdato ꝓducto primo loco ꝓbat,ꝙ quilibet fuit in solidũ cõstitutus sindicus,& hoc ꝑ illam clausulam, ita tñ ꝙ non sit melior cõditio primitus occupantis, q̃ prosequẽtis & finientis.sed qđ unus inchoauit,alter prosequi,mediarẽ, & finire ualeat,&c.Nã sensus istorũ uerborũ uerificari nõ posset, nisi ĩ so-
15 lidũ q̃libet hẽret mãdatũ , † q̃a illud uerbum unus, põt tm̃ uerificari,in uno solo,& nõ in plurib.q̃a nõ facit numerũ, sed est principiũ numeri,ut no.in l.si quis ante.de acq.po.f.& sil'r illa dictio alter,verificat in vno duntaxat,s̃m Bar.in l. hoc articulo,in fi.de hære.inst.Præsupponunt ergo uerba ꝑdicta,ꝙ unus solus possit inchoare, & ꝙ unus alius possit ꝓsequi uel finire. Et ꝑꝑea ex his uerba ꝑcedentia declarãtur.& ostẽditur, ꝙ intẽtio cõstituentis fuit in solidum cõstituere dictos sindicos. l.q̃ si liab.in prin.& in l.si seruus pluriũ.§.fi.de leg.j.Et istud satis ap-
16 te probat in d.c.si plures.de off.de leg.in 6. ubi dr̃,† ꝙ ꝑ illam clãm,ut oẽs,aut duo,aut un⁹,&c.intelligit q̃libet mandatũ hr̃e in solidum,& hoc ꝑꝑ illud vltimũ verbũ, aut unus ,&c.Et satis ẽt hoc ꝑsupponit tex.in d.c.si duo.Et si dicat,ꝙ ꝑ hmõi clãm ꝑt alius demũ ꝓsequi,si ille,q̃ inchoauit, ꝓseq nolit, vel nõ possit ita,ꝙ oportet cõstare de impedimento ,aut de voluntate.d.c. si
17 duo.Ad hoc rñdetur † ꝙ ille dr̃ occupasse,qui prius est lit. contest.d.c.si duo.quę contestatio litis facta fuit cũ dicto Andrea monito ad hunc actum postquam per contestationem omnes & singuli actus fuerunt gesti etiam cum dicto Andrea,& cũ illo ẽt processum est,& sic alius solus nõ dicitur prosequutus, ꝙ alter appellauit.Et q̃uis reperiatur,ꝙ solus Antonius Dominici fuerit monitus in pñtia iudicis ad respõdẽdum positionibus tamen prius fuerat ẽt Andreas citatus pro eadẽ hora ad respõdendũ , & sic vterq.& nõ solus Dñicus inuenit ad hunc actum citatus.Et quãuis ẽt cũ ambobus fuisset lis contestata uere uel fictẽ, adhuc tñ cum vno tm̃,& sic cũ Andrea solo ualuisset prosequutio,prout clare cõcludit Inn.& alij in d. c. pñtiũ. nec isto casu loquitur.d.c.si duo. sed quando unus occupasset lit.contestan.Sed ubi ex utroq; est facta cõtestatio , põt unusquisq; sine alio prosequi, q̃a cũ quolibet in solidũ intelligit lis contestata. ¶ Itẽ non ob.clausula,de qua in dicto mandato,videlicet, ꝙ interueniat cõsensus maioris partis dictorũ sindicorũ & procuratorum in principalibus causis emergentibus, & respicientib. vtilitatem,commodum & pertinentias dicti cõmunis & hominum,

nū,&c. Quia iſta cla refertur ad modū & ordinē procedēdi, ad quē dirigitur cla præcedens, de qua proximè dixi, ſed refert ad alia, de quib. in dicto inſtrō, dum in eo cōtinetur ptās & facultas cōpromittendi, cōponendi, & trāſigēdi. In his. n. requirit ꝯſenſus maioris partis, q̄a agitur de maiori p̄iudicio, & ſi ſecus diceret, in codē inſtrō repugnantia inueniret: q̄m, ut dixi, p̄cedēs cla ſignificat & ſonat, ꝙ quilibet in ſolidū, & ꝙ vnus ſolus ſine aliis facere poſſit. Et q̄a dicta cla ſolet inſeri in mandato ad lites. d. c. cum dilecto. ideo ꝑ illā quilibet intelligitur ꝯſtitutus ſindicus in ſolidū, arguēdo a ſolitis. l. ꝙ ſi nolit. §. q̄a aſſidua, de ędi. edic. & ꝑ aliā quo ad alios actus requiritur maioris partis con ſenſus. Sic. n. interpretandū eſt, & in dubio diſtinguendū ꝓ cōtrarietate & repugnantia euitanda. §. quib. in 1. cōſti. C. no. in l. ſcripturæ. C. de fide inſtr. in c. imputari. eo. ti. per Bar. in l. fin. §.
18 idē q̄ſijt. de cōdic. indeb. Sexto non ob. dū dr̄ ꝙ ſn̄ia eſt nulla, q̄a lata ſit a iudice incōpetenti, q̄a ꝑ ꝓceſſum ad vlteriora dicta exceptio intelligit̄ reiecta, ſ̄m Do. ī d. c. ſuꝑ literis. Inn. & Abb. in c. 2. de dila. Io. And. in cle. fi. de appel. & per Ang. in d. l. 2. ſi q̄s in ius voc. nō ierit. q̄uis Pau. de Caſt. ibi, & non bn̄ dixerit, ꝙ requirat̄ ſuꝑ hoc exp̄ſſa ꝓnunciatio, q̄a ī ꝯ̄riū hēt cōis opi. ut patet ex p̄dictis, & ex no. ꝑ Ang. in cōſiliis ſtatim allegandis, & dū dicebatur ſ̄m Ang. ī d. l. 2. & in cōſ. 217. inci. In cā accuſationis, &c. ꝙ debuit p̄cedere cognitio ad hoc, vt ꝑ ꝓceſſum ad vlteriora dicat̄ dicta exceptio reiecta. R̄ndet, ꝙ de hoc ſatis dr̄ cognitum, q̄n inter partes ſuper hoc fuit diſputatū, ſ̄m eundē Ang. in conſ. 200. inci. In ciuitate Lucana, &c. prout ſatis diſputatū inuenitur fuiſſe in caſu nr̄o, ex quo ex parte reorū fuit exceptum de incōpetentia, & ꝑ actorē fuit replicatū ꝯ̄riū, & maximè die 10. Decēb. 1509. vt manifeſtè declarat Pa. de Caſ. in l. nā & poſtea.
19 §. ſi dānetur. de iurei. vbi † dicit, ſatis eſſe de exceptione cognitū, q̄n fuit exceptū, & deinde replicatū. Et iſto caſu ſ̄m eū ꝑ ꝓceſſū ad vlteriora vr̄ exceptio reiecta. Præterea d. Ang. in d. l. 2. & in d. cōſ. fundatur ſuꝑ vna opi. Bar. in l. a ꝓcedente. C. de dilat. q. voluit, ꝙ ꝑ ꝓceſſum ad ulteriora demū d catur exceptio reiecta, ſi de ea fuit cognitū, cū quo alij trāſeūt. Sed ꝯ̄riū eſt verius, ſ. ꝙ imo dict⁹ ꝓceſſus operet̄ hūc effectū, q̄uis d̄ exceptio. non fuerit prius cognitū, ſ̄m Bald. in l. pactum curatoris. C. de pac. in c. 2. de ord. cog. An. de Bu. in c. 2. de iur. calū. Imo. in d. c. ſuper literis. & Philip. in c. ex parte. el 2. d̄ app. ꝑ illum tex. dum modo non proceſſerit ad vlteriora incontinenti, ſed cum tāta diſtantia t̄pis, ꝙ potuerit exceptionē vidiſſe, ſicut contingit in caſu noſtro, aliàs ſecus ꝑ no. ꝑ Bar. in l. ꝓlatā. C. de ſen. Et ſimiliter non ob. dū circa hoc dicebat̄, ꝙ ꝑ actorē ꝓbari debuit rē, cuius occaſione agitur, eſſe in territorio Maſſano, per not. per Doc. in d. c. ſuper literis, & per Bar. in l. præſcriptione. C. ſi ꝯ̄ ius vel vti. pub. quia quamuis ita ſit, per hoc tn̄ dicta pronunciatio
20 non eſt nulla, quia, vt in præcedentib. † dixi, ꝓbatio non eſt de ſubſtātia ſententię, nec ad eius ualiditatē eſt neceſſaria, & licet dici poſſet ꝯtra ius litigatoris, q̄a tn̄ ab ea nō fuit appellatū, trāſiuit in rē iudicatā, & hētur pro ueritate. l. j. ff. de re iud. l. res iudicata. de reg. iur. Nā a dicta ꝓnūciatione tacita appellari potuit ēt de iure ciuili, ſ̄m Phili. in d. c. ex parte. & probatur ex no. per
21 Spe. in ti. de teſte. §. j. verſic. recepta autē, dum dicit † ꝙ pōt, de iure ciuili appellari, ſi iudex recepit teſtem, qui non debuit recipi, ꝑ l. arbitro, q̄ ſatiſ. co. & ibi ēt ꝑ Bal. & Angel. & eſt mente Bar. in l. 2. in prin. de app. rec. Septimo non ob. ꝙ citatio ad audiendam ſententiam diffinitiuā non valuerit, q̄a facta ſit in alie
22 no territorio. d. cle. paſtoralis. de re. iudi. † Quia hoc locum nō hēt q̄n quis ī territorio iudicis fuit prius inuētus, & ab illo citatus, quia tunc ad actus ſequentes poterit ꝑ eūdē iudicem extra eius territoriū citari, ſ̄m Inn. in d. c. præterea, & in c. 1. de rapto Abb. in c. fin. de fo. compe. & Dom. in d. c. Romana. §. contrahētes. Quod autem in territorio Maſſę prius dicti ſindici fuerint inuētī & citati, conſtat prius ex relatione nuncij die ſexta Nouēbris. 1500. vbi refert citaſſe Antoniū dn̄ici ad pōtatē Maſſæ ī domo Bartholomei Lametij, & die 12. eiuſdē mēſ. Pōtas Maſſæ monuit Andreā exiſtētē corā eo ad lit. ꝯteſtā. ac die. 10. Decēbris monuit Antoniū ſimr̄ p̄ntē, vt poſitionib. r̄nderet. Et propterea potuerunt poſtea extra territorium citari ad audiendū ſn̄iam, ſecundum prædictos. Nec obſt. poſtremo dum dicebatur, q̄d ſententia erat iniqua; quia incumbentia non erant probata, quia immo probatum eſt plene, ex quo poſitiones ipſo iure habentur pro confeſſatis etiam abſque vlla declaratione, vt dixi in præcedentib. Ex quib. omnib. patet, ꝙ rite & recte ad dictā ſn̄iam diffinitiuam fuit proceſſum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Procurator, qui non admittitur, admitti poteſt ut defenſor.*
2 *Legatus Papæ quando exequatur mandatum vt legatus.*
3 *Pater ad plenam filij defenſionem admitti debet.*
4 *Defenſor pro alio vnuſquiſq; admitti poteſt.*
5 *Procurator non admittitur pro eo, qui, vt perſonaliter cōpareat, citatur.*
6 *Citatus pro delicto etiam dubio, ſi non comparuerit in termino, bannitur.*
Condemari diffinitiuè nemo debet, ubi de delicto non conſtat.
7 *Inquiſitio de eodem eiuſdem hominis delicto bis fieri non debet.*
8 *Pęna contumaciæ tamdiu durat, quamdiu ipſa contumacia.*
9 *Contumax in non comparendo quando excuſetur per acceſſū non tutum.*

CONSILIVM CXVIII.

ILLVD, de quo q̄ritur, prima facie vr̄ multū dubitabile. Nā ꝙ iſto caſu procurator admitti debeat, vel debuerit ad defenſionē inquiſitorū cū ex forma ſtatuti poſſint, etiam ſi ſint abſentes, cōdemnari voluit Dy. vt refert & ſequit Cy. in l. reos. C. de acc. & Ia. de Are. in l. inter accuſatorē. de pub. iud. & eſt de mente Inn. in c. veniens. de accu. & voluit idē Io. And. in addi. Spe. in ti. de proc. §. 1. verſ. itē ꝙ eſt cā, &c. & Imo. in l. pe. §. ad cri. de pub. iud. mouent̄ oēs ꝑ tex. vbi hoc ꝓbat̄ optimè ī l. ſi ſeruū. §. publice de ꝓc. non diuinādo. & hanc opi. dicit Imo. eſſe cōem. Sed
1 dato † ꝙ q̄s vt procurator ꝯparere non poſſit, debet tn̄ admitti tanq̄ quilibet defenſor ad allegandū & probandū cās ēt innocētiæ, ſ̄m oēs in dictis locis, & ēt Bar. in d. §. publice, ꝑ illum text. in d. §. ad crim. Quamuis aūt in caſu nr̄o videatur in principio ſcripturæ productæ cōparuiſſe ut procurator, tn̄ in fine eiuſdē ſcripturæ prædictæ, ad quæ inſtetit, fieri petit omni meliori modo, &c. quæ cla operatur ꝙ tanquam defenſor ꝯparuiſſe etiam videat̄, vbi admitti nō debeat procurator, ꝑ no. per Car. & Imo. in l. nemo poteſt. de leg. 1. & per Io. de Ligna. in cle. hi qui. de p̄
2 bē. ubi dicit † ꝙ licet legatus exequēs mandatū Papæ ſi dicat ſe facere tanq̄ legatus, nihil agat, ſi tn̄ narrat ſe legatū cū clauſula oī meliori modo, &c. vr̄ facere authoritate Papæ. Et facit, quod de dicta clauſula ponit etiam Ant. But. in cap. examinata. de iudicijs. & in c. literæ. de dilatio. & Bal. in l. quoties. in fi. C. de hæredi. inſt. & Raph. in l. his uerbis. in prin. eo. ti. & Pa. de Caſ. cōſ.
3 345. & Ale. in l. non omnis. §. fi. ad Trebellia. ¶ Et ſimiliter vr̄ † ꝙ patet pro ſuo intereſſe debuerit admitti ad plenam defenſionē filij, per l. ſi ſeruus. de publ. iud. & per Do. in locis præall. Et facilius ho concedi debet, q̄n abſens filius poteſt pro delicto ex forma ſtatuti capitali condemnari, quia pro tali facilius admittitur alius ad defenſam, ſ̄m opi. Dy. & ſequaciū qui uolunt, ꝙ ēt
4 procurator admittatur, & ēt ſ̄m opi. omnium † ꝙ admittatur quis ut defenſor ea rōne, quia factum illius nō pōt accuſato, vel inquiſito nocere, ſ̄m Bar. in d. §. ad crimen. & in d. §. publice. & per Ang. q̄ ratio etiam locum habet in patre cōparente ꝓ ſuo intereſſe, q̄n nec eius factū pōt filio nocere: quia res īter alios acta, & l. ſæpe. de re iudi. & in rubro & nigro. C. res inter alios acta, &c. Et ꝓpea quia ante bannum debuit iudex iſtos admittere, iniuſte illos repulit. Ideo referendum videtur reuerendiſſ. dn̄o, ꝙ p̄dicti admittantur ad defenſionem inquiſitorū de gratia. ¶ Sed p̄miſſis non obſt. arbitror ꝙ iure permittente nō fuerit admiſſus pater pro ſuo intereſſe, nec alius tanq̄ ꝓcurator, vel tanq̄ defenſor ad ſuſcipiēdum defenſionem, pro inquiſitis. Nam illi fuerunt citati, vt perſonal̄r cōpareant, quod iſto caſu fieri potuit, vt iudex videre poſſet, quo colore & quo pallore. l. de minore. §. tormenta. de q̄ō. ꝑ Bar. & Doc. in locis ſtatim al-
5 legandis. † Q̄n aūt citatur quis, & citari potuit, ut perſonaliter compareat, non admittitur tunc procurator pro eo, etiā ſi cauſa eſſet talis, in q̄a procurator conſtitui poſſit, puta quia ſit ciuilis. l. fi. vbi eſt caſus, & ibi no. omnes. C. de procura. Et ideo licet in criminalibus poſſit, & debeat procurator admitti pro inquiſito abſente, qui ex forma ſtatuti capitaliter condemnari dēt, ſ̄m opi. Do. & ſequaciū, q̄n reus citatus eſt, vt plonal̄r ꝯpa

reat,tunc ꝑdicta opi.non habet locũ,nec tali casu loquũtur ꝑdi
cti,& Bar.expreſsè in d.l.fi.& in d.l.ſeruũ quoque.§.publite,te-
net,ꝙ in caſib.in quib.admittitur procurator,& admitti poteſt
in criminalib. ꝙ illis caſib. admitti in debeat ſed repelli, qñ di-
cto modo citatus fuit,ſ.ut perſonalr̃ ↄparere debeat.Eſt verum
ꝙ Iac.But.dixit,ꝙ immo debeat admitti, ſi habeat procurator
ſpeciale mãdatum ad ſic rñdendum, ꝓut hr̃e vr̃ in caſu nr̃o, in
quo datur ſpecificum mandatum ad negandũ contenta in inq
ſitione.& cum eo tranſit Sal.in l.reos.in fi.de accu.& Imo.in d.
§.ad crim.ſed tñ Bar.in dictis locis tenet etiam iſto caſu ↄtra Ia.
But.ꝑ rõnem.d.§.tormenta.q̃ locum habet.& idem vult Bar. ĩ
l.2.§.defendi.ex quib. cau.in poſ.ea.& Cy.in d.l.reos. & Imo.ſi
bi ↄ̃rius in l.qui bona.§.ſi alieno.de dã.infec.& in c. 1.de iudi.in
6.cũ quo tranſit Dñi.& hãc opi.ẽt Bal. & Petr.de Anch. tenet
in d.§.publicè,& Pet.de Anch.in d.c.j.qñ ↄtra inquiſitum appa
rent indicia,& poſſet eſſe locus torturæ, & cum iſtis ẽt tranſit
Ale.in d.l.fi.Et per iſtum modum clare euitatᷣ oı̃s difficultas,&
opi.Dy.ↄ̃ria,q̃,vt dixi,iſto caſu non põt locum hr̃e,quamuis ẽt
ↄ̃ eu multi teneant,ſm Bar.Bald.& Ang.in d.§.publice.vbi dñt
ita practicari.& An.de Bu.in d.c.veniẽs.ſed,vt dixi,ſtante cita-
tione in forma prædicta non oportet de hoc ulterius q̃rere,qa
ſumus extra illũ caſum.¶ Inſuper dr̃,ꝙ pr̃ ẽt iſto caſu nõ debuit
admitti pro ſuo intereſſe,nec alius tãquam defenſor.Nã ubi ꝓ
ceſſiſſet iudex ad cõdemnationẽ diffinitiuã & ad pęnã capitalẽ
delicti,probabiliter dubitari poſſet,vtrũ potuerit ꝑdictos ad-
mittere,uel repellere,ꝑ allegata in ↄ̃riũ.Sed cõtra iſtos fuit pro
ceſſum tanquàm contumaces,& pro contumacia & nõ pro de
6 licto fuerunt cõdemnati. † Nã ubi nõ cõſtat manifeſte de deli-
cto,& citati cõtumaciter nõ cõparẽt in termino,ſtatutum mã-
dat illos banniri,& in centũ libris cõdẽnari.Talis aũt pæna iſto
caſu non eſt pœna delicti,de quo in inquiſitione,ſed eſt pœna
cõtumaciȩ.ꝙ primo colligit ex verbis ſtatuti, dũ dicit,ꝙ ſi dè
delicto nõ cõſtiterit manifeſte,& reus in cõtumacia perſtiterit
&c.nã qñ de delicto nõ cõſtat,non debet reus diffinitiue cõdẽ
nari.l.properandum.§.ſin autem reus. C.de iudi.Et patet ẽt ex
eo,ꝙ ſtatutũ vult,ꝙ ſi capiatur,ꝙ vltra de delicto quæratur,ꝙ
7 fieri non poſſet,ſi ſemel pro delicto pęna impoſita fuiſſet:† qa
de eiuſdẽ hominis admiſſo ſæpius quæri non poteſt.l.licet.§.fi.
ff.nau.cau.ſtab.Et quia etiã vbi pœna põt referri ad delictũ &
contumaciam, in dubio refert ad contumaciam,ſm Imo.poſt
Goffr.in c.literis.de cõſti.per not.in regu.in pœnis.de reg. iur.
in 6.& bene facit.l.& ideo.in prin.cum ibi not. per Bar. de eui-
ctio.quod maxime procedit in caſu noſtro, in quo non cõſtat
de delicto,per no.per gl.& Bal.in l.2.C.de ↄ̃rio iud.tu.cum cõ
cor.de quibus per mod.in d.c.fi. Quia ergo inquiſiti non eui-
tarunt,nec euitare potuerũt cõtumaciã, ſi pater pro eius inte-
reſſe cõparuit,quia proprio nomine & non noı̃e filij fuit in iu
dicio,& ſilr̃ ſi alius comparuit tanq̃ defenſor, & non ut procu
rator:ideo pœna contumaciæ non potuit nec debuit, ꝑꝑ hoc
euitari.Et etiam propter hoc ꝙ non fuerint debuit ꝑꝑ hoc eui
tati.Etetiam propter hoc,ꝙ nõ fuerint admiſſi ad defendendũ:
non debet,nec poteſt pœna contumaciæ retractari,ex quo ad-
huc contumacia durat quia ẽt ſi probaret,vel prius probatum
fuiſſet debitum,de quo in inquiſitione,non fuiſſet cõmiſſum,
8 qa tñ inquiſiti fuerunt & erant contumaces, & ſic in hoc deli-
querant,pœna cõtumaciæ erat imponenda,quæ durare dẽt,do
nec ↄtumacia durat d.c.ex literis.de con.& ibi notant oẽs.¶Nec
ob.dum dr̃ ꝙ ẽt paruerunt ad allegandum & probandum cau
ſas abſentiæ,propter quas potuerunt inquiſiti a cõtumacia ex
cuſari ſi ad probandum illas fuiſſent admiſſi.l.2. §.ſi quis in iu
dicio.& ibi no.Doc.ſi quis cautio.Qm̃ aduertendũeſt,quia ſim
plr̃ prædicti allegauerunt, ꝙ non patebat tutus acceſſus, quæ
verba ſunt gñalia,& pñt uerificari, qñ acceſſus tutus non pate-
9 bat ex iuſta cauſa, puta propter inimicitias capitales: † & poſ-
ſunt etiam verificari,qñ ex culpa eorum,puta ꝑꝑ delictũ, acceſ
ſus nõ erat tutus,quo caſu non cõparens a cõtumacia non de-
bet excuſari,ſm Bal.in l.oẽs.§.ſi vero apparitor.C.de epi.& cle.
in vlt.col.& Alex.in l.de ætate.ad Treb. ¶ Nec ſimiliter propo-
ſuerunt prędicti ſpiritualiter aliquas iuſtas cãs abſentię, ſed ge
neraliter petierunt admitti ad dicendum, allegandum,& pro-
bandum abſentias. Vnde circa prædicta petitio prædictorum
fuit generalis, ambigua & incerta, potuerunt per iudicem in-
quirẽtem repelli,qui repræſentat perſonã accuſatoris,ſm Bar.
in l.2.§.ſi publico.de adul.ſicut actor repellit̃ per reũ qñ libel-
lum generalem producit.l.fi.C.de fideicõ.liber.& repellit reus,
ſi gñaliter excipiat,ſm Bart.in l.1.de excep. Et ſic per iſtos mo-
dos omnis difficultas euitatur,& remouetur. Et ideo conclu-
ditur,partes magnifici domini Poteſtatis eſſe in referendo,ꝑdi
ctos admitti non debuiſſe,nec debere de iure. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Creditor non prius pacto exequutiuo vtitur,quàm debitor in mo ra conſtituatur.*
2 *Adultus in mora non conſtituitur per interpellationem, quæ fit de re,quæ ſeruando ſeruatur.*
3 *Mora hodie non contrahitur ſine interpellatione facta iudicis au thoritate.*
4 *Dominus a vaſallo ſolutionem præteriti temporis recipiens,pœ nam caducitatis remittere præſumitur.*
5 *Mora quælibet oblatione & depoſitione purgatur.*
6 *Hæres minor ex capite minoritatis reſtituitur, obligatione a de functo originem habente.*
7 *Minor quare aduerſus moram interpellatione contractam reſti tui debeat.*
8 *Hæres reſtituitur ex clauſula,ſi qua mihi,&c. quoties contra hæ reditatem pœna commiſſa eſt.*
9 *Clauſula, rato manente pacto, in contractu appoſita, quid ope retur.*
10 *Contractus quando ſine decreto iniri poſſit, & a quibus.*
11 *Oblatio nihil operatur,quæ aliter,quàm par ſit, facta eſt.*
12 *Moræ purgatio uon admittitur,vbi dies & pœna contractui ap ponuntur.*
13 *Minor ut reſtituitur,quanta læſio requiratur.*
14 *Libellus non procedit, quo minor ſimpliciter ſe læſum conque ritur.*
15 *Exceptio generalis quo caſu non releuet excipientem.*
16 *Minor non reſtituitur condemnatus ob allegationem omiſſam, ſed bene aduerſus ſententiam.*
17 *Reſtitutio an coram iudice a quo, an uero coram iudice ad quem peti debeat.*
18 *Tutor a creditore pupilli interpellatus qualiter ei ſatisfacere de beat.*
Tutor ad intereſſe pupillo tenetur, ſi neglexerit reſtitutionem pe tere eidem.
19 *Pupillo uel infante ante aditam hæreditatem decedente, reſtitui tur eius hæres contra omiſſam aditionem.*
20 *Abſens cauſa reipublicæ aduerſus appellationem a procuratore omiſſam reſtituitur.*
21 *Reſtitutio minori negatur, cui alio medio aut contra alium ſuc curri poteſt.*

CONSILIVM CXIX.

VIDERETVR fortaſſis prima facie dicendũ be
ne appellatũ ab ea parte,qua fuit pronunciatum.
deueniendũ eſſe ad electionẽ æſtimatorũ pro q̃-
1 titate librarũ quadringenta. † Quia ad hoc vt poſ
ſit creditor uti pacto exequutiuo oportet, ꝙ debi
tor ſit mora.l.debitoris.& ibi no.C.de pign.& no.in l.quęſitũ.
& per Bar.in l.creditores.in 3.q.prin.verſi. item quæro qñ de-
bitum,&c.eo.tit. quæ mora in caſu noſtro non videt ꝑceſſiſſe,
nec ↄtracta mediante expreſſa interpellatione, uel tacita,i. per
lapſum diei,iuxta.l.magnã.C.de ↄ̃hen. & com.ſtip. Nã cum ex
mora hoc caſu ſequatur, vel ſequi dicatur alienatio rei immo-
bilis ex eo,quia creditor intẽdit,ꝙ ſibi adiudicetur ĩ ſolutũ res,
quam ingreſſus eſt authoritate propria vigore dicti pacti, non
potuit hoc caſu mora ↄ̃hi,ſaltem ꝑ interpellationẽ factam ſine
authoritate iudicis.per ea q̃ voluit Iac.de Are. Bar.Raph.Imo.
& Alex.in l.ſi ex legati cã.de ver.obl.& Io.And.in c.cõſtitutus.
2 de reſti.in inte.vbi cõcludunt † ꝙ adultus non hñs curatorẽ nõ
conſtituitur in mora per interpellationem factam de re, q̃ ſer-
uando ſeruari poteſt ſine iudicis authoritate, quia talis res ſine
eius decreto non põt alienari.l.lex quæ tutores.C.de admi.tut.
Et ideo Raph.& Alex.ĩ d.l.ſi ex legati cauſa.ex hoc inferũt,ꝙ il
le

le tex.hodie non habebit locum,in quo dr̃,ꝙ interpellatio tuto ris de Sticho promisso ↄstituit pupillum in mora.Nam illo iure sic erat:quia in alienatione rei mobilis necessarium non erat decretum iudicis.l.j.& per totum.ff.de reb.eor.sed hodie secus. d.
3 l.lex quæ. † propterea hodie illo casu mora non ↄ̃hitur, nisi sit interpello facta iudicis authoritate,ẜm prædictos.Eadem ergo rõne in casu nr̃o vr̃ dicendum,ꝙ interpellatio tutoris non cõstituerit pupillum in mora quo ad effectum,ut posset habere locũ pactum exequutiuũ, cum ex eo sequatur rei immobilis alienatio.Et vbi etiam per cursum diei mora præcessisset,illa tñ remissa intelligeretur per subsequẽtem ĩterpellationẽ,ẜm gl.& Bart. in l.Aemilius. ff.de mi.quæ vult, ꝙ mora præcedẽs tollatur per interpellationem sequentem arg.l.post diem.ff.de lege commisso.& l.cõmissoriæ.C.de pact.inter emp.& uẽ.quod in casu nr̃o ꝑcipue est uerum ex eo,ꝙ ꝑ morã ꝑdictã fuisset q̃situm ius ↄsequendi nouã rem,hoc est rẽ immobilẽ,cum prius creditor potuisset olum petere quantitatẽ.Tunc enim petendo post morã ↄ̃ctã q̃titatẽ ꝑdictam vr̃ recedere creditor ab effectu primæ moræ,id est, a facultate prosequendi rẽ immobilem,quia fecit petitionẽ ad ↄ̃riũ effectũ,prout no.declat Ale.in l.cum procurator. §.2.de ope.no.nunc. Et in terminis nr̃is hoc vr̃ melius probari ex notatis per gl.& Doc.in l.2.C.de iure emp. & in c.potuit.de
4 loca. vbi ↄcluditur cõiter,ꝙ† si emphyteuta poterat propria authoritate expelli eo ꝑtextu,q̃a cessauerat in solutione,& ab illo dñs simpl̃r recipiat solutionẽ ꝑteriti tp̃is,ꝙ pænam caducitatis remisisse vr̃,per d.l.post diẽ. q̃ ẽt loquitur in petente,cui ẽt non fuit solutum.Et idẽ ꝓbat̃ ex notatis ĩ d.l.Aemilius.Et sic patet, ꝙ dominus dicto casu dr̃ remisisse ius expellẽdi & exequendi ꝓ
5 pria authoritate.Præterea vr̃ † ꝙ omnis mora per oblationem & depositionem tutoris sit purgata,per ea quæ habentur in l.si insulã.de uerb.obl.iuncta.l.obsignatione.C.de sol.cum ibi notatis,& in l.acceptã.C.de vsu.¶ Ex alio quoq; vr̃,ꝙ succurri posse dicto minori,vc3 per restitutionem in integrum aduersus solutionem omissam,& moram,ↄ̃ctam,q̃ ẽt petita tã ex capite minoris ætatis,q̃ ex clausula generali,si qua mihi iusta cã.quę tam ex uno capite,quã ex alio vr̃ cõcedenda,ꝑ no.ꝑ Cy.post Pet.in auth.quas actiones.C.de sacros.eccl.& ꝑ Bar.& alios cõiter in l.
6 cum filius.§.in hac.de verbo.oblig.† ubi concludit̃, ꝙ si obligatio habuit originem a defuncto,& ex nõ facta cõmittatur ↄ̃ hæredem,quod hæres vtit̃ priuilegio suo,si aliq̃d sit gestũ cum eo: puta si sit interpellatus:& ideo capite minoris ętatis restituitur aduersus interpellationem & morã.Si vero nihil sit gestũ cũ eo, vt quia per cursum diei mora sit ↄtracta, & tunc quamuis non possit uti priuilegio,& sic non possit restitui:quia minor,pote-
7 rit tñ restitui ex clausula gñali, si qua mihi iusta causa,&c. † Et propterea in casu nr̃o minor debet restitui rõne minoris ætatis aduersus moram ↄ̃ctã per interpellationem, q̃a per eam dr̃ ali- ꝑ cursum diei ex dicta clau... Et similiter restitui dẽt aduersus morã ↄ̃ctam rans,quod ex hoc tantum probatur,quia est infans... ipse fuit ignomonet.Et hoc ultimum ẽt cõprobatur ex notatis per Dy.Bart. Ang.& Alc.in l.ad diem.de verb.obl.& Ang.in l.debitor.de nego.gest.& Im.in l.sed & si in ↄdõne.§.seruus,de hær.inst.vbi vo
8 lunt ꝙ in casib.in quib. pœna cõmittitur cõtra hæreditatem iacentem, ꝙ hæredi concedatur restitutio ex cl̃a prædicta, si qua mihi iusta causa,ꝑ no.in l.qui in alterius.de reg.iur.¶ Sed tñ pręmissis non obstantibus contrariã sñiam de iure puto ueriorem Et præsuppono,ꝙ pactum exequutũ,de quo agit̃,valuit, ꝙ effectum habere potest ↄ̃ hæredem ẽt minorẽ,vt colligitur ex notatis ꝑ Cy.in d.auth.quas actiones.& ꝑ Bar.plenè in d.l.creditores.C.de pig.maxime in 4.q.prin.ver.quid in successore vniuersali,&c.dũ alleg.Cyn.in d.auth.& hoc latius non prosequor,q̃a hoc plenius declaraui in alio consilio facto super hac causa ĩ fauorem Scipionis,ad q̃d quantum ad hoc me remitto. Hoc igit̃ stante sola est difficultas in rñdendo ad allegata in ↄ̃rium.¶ Nõ obst.igitur in primis,ꝙ non ꝑcesserit mora. Quia immo primo ↄ̃cta fuit per lapsum tp̃is.d.l.magnã.ẽt cõtra hęreditatem iacentẽ.d.l.ad diẽ.& ꝑ Bar.& Ale.Nec obstat,dũ dicebat̃, ꝙ illa erat remissa per interpellationẽ subsequentem,per not.in d.l.Aemilius.& in d.l.2.C.de iure emph. & per Ale. in d.l.procurator.§. 1.de ope.noui nun.Quia ad hoc aliàs pluribus modis fuit respõsum . Et pro nunc adhæreo illi responsioni,quæ est cæteris clarior, & quę euitari nõ potest,videlicet ꝙ no.in d.l.Aemilius.&

d.l.post diem.quæ allegatur in locis ꝑdictis,locũ non hñt, qñ
9 † in ↄ̃ctu est apposita clausula,rato manente pacto: q̃a tunc ꝑ interpellationem sequentẽ nõ intelligitur recessum a iure quæsito ex mora ꝑcedenti,ẜm Bar.in l.cõmissoriæ. C.de pact.inter empt.& uendi.vbi sic ↄcludit in terminis. Idẽ ergo & in casu nostro,in quo est appositũ iuramentum, quod habet vim clausulæ,rato manẽte pac.l.si q̃s maior,& ibi no.Bar.& alij.C.de trãsac.Et vbi per lapsum diei non fuisset mora ↄ̃cta,per interpellationem tutoris saltẽ ↄ̃hi potuisset.d.l.si ex legati causa. Nec obdum dicebatur,ꝙ debuit fieri iudicis authoritate, cũ ex hoc sequatur alienatio rei immobilis,per no.per Doc. ibi; q̃a ipsi loquuntur,qñ res petita,& quæ seruari poterat, erat in obligatione.Sed in casu nr̃o pecunia tm̃ erat in obligatione,quæ seruando seruari non potest,instit.de vsuf.§.ↄstituitur.& not.in l.1.§. quæsitũ. ad Treb.Ideo pecunia peti potuit a solo tutore, & super ea mora ↄ̃hi.Et quãuis sequi possit alienatio rei immobilis, hoc non est in cõsideratione, cũ hoc contingat ex ordinatione & volũtate patris defuncti,qui conuenit,ꝙ post morã res possit capi & alienari,ideo isto casu nõ est opus decreto.l.1. C.qñ decr.opus non est.l.1.in prin. & l.fi.ff.de reb.eor. uel ẽt potuit ex alio decretũ hoc casu omitti:quia de exequutione agitur,in qua decretum nõ requiritur,vt no.in l.3.§. sed vtrũ de mino.& per Ale.in d.l.si ex legati cã. Et licet loquat̃, qñ fuit decretũ interpositum super ↄ̃ctu, tñ loquitur, qñ ↄ̃ctus fuerit cũ minore
10 celebratus. † Sed ĩ casu nr̃o fuit factus cum maiore,qui potuit sine decreto ↄ̃here, ideo ↄ̃ hæredem ẽt minorem põt fieri exequutio absque decreto.Præterea Doc.in d.l.si ex legati causa.loquuntur, qñ mora ↄ̃hitur ex interpellatione, & sic facto hoĩs. Sed hoc casu fuit ↄ̃cta ex cursu tp̃is appositi in cõtractu, qui habuit originẽ a defuncto,& sic dispositiõe legis,ideo potuit hoc modo contrahi sine decreto,arg.l.1.§.fin. cum seq. de reb.eor. ¶ Non ob.insuper,ꝙ mora fuerit purgata per oblationẽ & depositionem tutoris,quia talis oblatio & depositio non fuit simplex & pura,sed cõdõnalis, & sub qua ↄditione dictæ libræ quadringentæ non erant debitæ,immo fuerunt promissæ purè:q̃uis secus dici possit de aliis libris sexcentis, de quib.non agitur.
11 † Quia ergo nõ fuit facta oblatio, ut debuit,nihil operatur. Sicut dr̃ de illo,qui soluit,quod dẽt,& tñ non liberatur, si nõ soluat ut debet,ut no.in l.2.§.& harũ.de ver.obli.Præterea depositio non ualuit,ut latius dixi in alio consilio, q̃d hic aliter non prosequor,quia non expedit,cũ,ut dixi,non releuet oblatio cõditionalis respectu dictæ summæ librarũ quadringentarũ. Nõ potuit insuper morã purgari,quia fuit apposita dies & pactum
12 exequutiuũ loco pœnæ,casu quo dicta die nõ solueretur. † Sicut nõ admittitur purgatio moræ,qñ apposita est dies,& pęna. l.traiectitiæ.§.de illo.de act.& obl.& ꝑ oẽs in d.l.si insulam. de ver.obl.Itẽ post lit.ↄtest.dicta purgatio nõ ↄceditur,ut ibi. Ergo nec in casu nr̃o admittitur post captã iã tenutã virtute pacti executiui,q̃a hmõi executio & tenuta capta,q̃a non solutũ,hẽt vim litis ↄtestationis,& operat̃ effectũ eius,ẜm Bar.no.in l.is q̃ reis,quã legit cũ.l.1.... & cũ eo trãsit Are. ĩ l.2.duo. reipublicæ... teg.circa quã vr̃ oĩs difficultas versari.Quia plus petita restitutio in iudẽt.Et primò,ꝙ petitio restõnis ex capite minoris ætatis ẽ reij
13 cienda.† Nã petit̃ q̃a minor est lęsus,ꝙ non sufficit ad cõcedẽdũ dictã restitõnem,sed requiritur,ꝙ læsus sit minor sui facilitate,aut dolo aduersarij.l.fi.C.de in integ.rest. cũ cõcord.de q̃ b.ibi ĩ gl.Et iõ ẜm Bar.& Bal.ibi,nõ sufficit ĩ libello narrare, ꝙ sit minor & læsus,sed ẽt dici dẽt,ꝙ sui facilitate fuit læsus,quia diligens paterfamiliàs,sic nõ fecisset,aliàs libellus,ĩ quo petitur restitutio,non ꝓcedit,q̃a non cõcludit. Et idẽ tenet Bal.ĩ l.verũ.§.sciendũ.de mino.& Ant.de But.in c.1.& in c.constitutus de rest.in integ.Et pro hoc facit,q̃d not. D.Abb.in c.cũ ex lite-
14 ris.eo.ti.vbi ꝑ illũ tex.dicit † ꝙ libellus nõ ꝓcedit,si minor simpl̃r dicat se læsum,q̃a põt intelligi de modica læsione, pro qua nõ cõcedit̃ restitutio,vt ibi,& in l.scio. ff. eo. Est ergo necesse, ẜm eũ,allegare læsionẽ magnã.Et q̃uis Spe.eo.ti.§.qualr̃.vers. sed nũq̃d minor petẽs,&c.videat̃ velle, ꝙ immo libellus dicto mõ cõceptus sit admittẽdus,& Saly.ĩ d.l.fi. dũmõ ex ꝓbationibus appareat,ꝙ sit lęsus sui facillitate vel dolo aduersarij, cum quo ẽt trãsit Ale.ibi,& Im.in d.c.ↄstitut⁹.q̃ dicit,hãc opi.esse ↄmunẽ.Nihilo minus hæc ultima opi.ꝓcedit, & põt esset uera, qñ nihil est oppositũ ĩ libellũ.Sed ubi ↄ̃ eũ opponitur de inepti

tudine libelli, reijcitur libellus, si nõ sit declaratus: nec pt tunc super eo feri snia valida, s̃m Pa. de Ca. in d.l. qui sic distinguit, & a quo Ale. non recedit. De qua ineptitudine satis dr̃ oppositum in casu nr̃o, dum ex parte dicti Scipionis dicat & opponat, dictã scripturã non esse admittendã, & super ea, vel eius occasione nil sequi põt, uel dẽt in fauorẽ dicti pupilli, &c. q̃ verba impli citẽ, vel saltẽ gñal'r ptinent opponẽ, vt exceptionẽ ieptitudinis.

15 † Et quis exceptio gñalis non releuet, s̃m Bar. in l. 1. de excep. hoc tñ demũ verũ est, si replicat de nimia gñalitate: sicut dr̃ in libello gñali. l. fi. C. de fideic. lib. s̃m Raph. & Mo. in d.l. j. q. dñt, hoc ẽt esse de mẽte Bar. dũ arguit de exceptiõe ad libellũ. Scdo dr̃, q dicta petitio restitõnis ex vtroq; capite est inepta ex eo: q̃a cũ petat aduersus læsionẽ ptingẽtẽ añ sñiam, debuit peti re stitutio aduersus sñiam latam ꝯ minorẽ, pp omissam petitionẽ restitutionis in ĩtegrum. & ad effectũ vt peti possit restõ aduer sus moram, quod non est factum: sed petitur directo restitutio aduersus læsionem, quod fieri non potuit, vt probat ex no. per Bar. in l. 1. C. si adu. rem iu. & in l. diuus. de in integ. res. vbi ꝯclu

16 dit † q si amisit minor aliquam allegationem, & pp hoc sit cõ dẽnatus, q nõ debet restitutio peti aduersus allegationẽ omissam sed aduersus sententiam, ut possit allegationem proponere, put posset, si snia lata non esset, p l. 1. C. si adu. lib. Et idem tenet etiam Bar. in l. minor aũt magistratus. in prin. de mino. & & in l. min. 23. annis omissam. in fi. eo. ti. vbi dicit hoc esse necessariũ. ¶ Tertiò rñdetur, q dicta restõ peti non potuit per procuratorẽ, si nõ habuerit mandatum speciale ad petendam illam ĩ hac cã. l. illud. §. fin. & ibi notant oẽs. ff. de min. & per Doc. in c. suscitata. de rest. in in inte. Et quãuis Inn. ibi, & Doc. in d. §. fi. dicant hoc esse verum, qñ petitur principaliter, secus verò si petatur incidenter, quia virtute mãdati simplicis ad illam cãm po terit ẽt incidẽter dictam restitutionem petere, nihilo minus ex quo in casu nr̃o petitur post sñiam aduersus lesionem ante eã contingentem, dr̃ principaliter & non incidenter peti, quia ad uersus dictam sñiam petenda est ad effectũ, de quo. s̃. Et ita declarat in terminis Bar. in d. l. mi. 25. an. omissam. in fi. vbi ex hoc infert, q libellus est necessarius. Nam vbi pẽdente applõne peteretur pro læsione contingente coram iudice applõnis, tunc diceret incidenter peti, s̃m Bar. in authẽ. item applõnem. C. de

17 temp. app. † Quarto ẽt rñdetur, q dicta restõ debuit peti corã iudice à quo, & sic ab illo, qui tulit sñiam, nõ aũt potuit peti co ram iudice applõnis, put petita fuit, q̃a lesio nõ cõtingit corã iudice a quo, ideo ab illo debuit peti, l. ĩ cãe. §. fi. de min. & aper te colli̇r ex no. per Cy. Bar. & Bal. in l. præses. C. de appell. vbi cõ cludunt, q si minor appellauit, & nõ sit prosequutus applõnẽ, si quidem vult restitui aduersus prosequutionem omissam, debebit peti restitutio coram iudice ad quem, quia coram eo cõ tingit læsio, cum corã illo fieri debeat prosequutio. Si uero nõ appellauit minor, & uelit restitui aduersus omissam applõnem tunc restitutio debet ꝯcedi a iudice à quo, quia cum coram eo sit appellatum, dr̃ læsio contingere coram illo. Et quis dicant, q hoc casu cõcedi poterit ẽt a superiore, per [illegible] nis sed de alio, qui inte. rest. &c. non tñ intell[illegible] appellone interposita. Quamuis ergo ĩ ca su nr̃o sit appellatum, quia tñ non superuenit læsio post appel lationem, sed prius, ad iudicem ad quem non pertinet restituere, sed ad illum, qui tulit sñiam, quia militat & locum habet ratio Doc. in d. l. pses ¶ Quintò & vltimo rñdetur, q non est cõcedenda restõ ex capite minoris ætatis, quia mora fuit commissa per nõ factũ. i. per lapsum diei apposite in ꝯctu, qui habuit ori ginem a defuncto, ideo minor nõ vtitur priuilegio suo, s̃m Pe. & Cy. in d. auth. quas actiones. & Bar. & alios in d. c. cum filius. §. in hac. cum conc. de quibus ibi. & a qua mora per interpellationẽ sequẽtẽ nõ dr̃ recessũ, vt dixi. s̃. p Bar. ĩ l. ꝯmissoriæ. C. de pac. inter emp. & vẽd. ¶ Nec ẽt cõcedi debet restitutio ex dicta clã, si qua mihi iusta cã &c. Et hęc in casu nostro spãli rõne. Nã tutor habuit notitiã de hoc debito pupilli, vel p eũ stetit, quominus hr̃e posset: cum creditor illum interpellauerit, & instrã debiti obtulerit, vel eorum copiã. Ideo perinde est in sui præiu dicium, ac si illa vidisset & legisset, ar. l. 1. §. sed & Aristo. & ibi

18 per Bar. quod vi aut clam. & cle. cãm. cum ibi no. de elec. † Debuit ergo tutor saltem interpellatus creditori satisfacere de bo nis pupilli minus damnosis, prout potuit, si apud pupillũ non erat pecunia, vendendo dicta bona, iux. l. ob æs. C. de prædi. mino. vel dando in solutũ creditori, iuxta auth. hoc si debitor. C. de solu. vel saltem aduersus ꝯctam cursu tpis petere restitutionem pendente iudicio, quod cum nõ fecerit, sed neglexerit, pupillo tenetur ad interesse. l. quicq. d. C. arbi. tu. & de regul. iur. l. ꝯctus. Postquam igitur est lata snia: quia consultum est pupillo ꝯ tutorem negligentẽ, non debet restitui ex dicta clã aduersus sentẽtiã ꝯ eũ latã, ad finẽ & effectũ, vt petere possit restõnẽ aduersus moram, iux. no. in d. l. 1. C. si aduer. rem iud. per. Bar. & in l. diuus. de in integr. restitutio. & dixi supra: quia isto casu cessat æquitas, in qua dicta restõ fundatur, ex quo minori, ut dixi, plenè cõsultum est ꝯtra tutorem. & ita ẽt cõcludit Barto. in

19 l. si infanti. C. de iure delibe. & in l. qui duos. ff. de reb. dub. † Nã secundum eum, si pupillus uel infans decedat hæreditate non adita, eius hęres poterit restitui aduersus aditionem omissam ex clausula generali, quia in ipso mortis articulo fuit læsus, per l. Pantonius. de acquir. hæred. Et hoc verum est, dicit Barto. si tu tori nulla põt imputari negligentia, aliàs beneficium dictæ restõnis cessat, quia non subest æquitas, ex quo plene consultum est hęredi minoris ꝯ tutorẽ eius, & cum Bar. simpliciter trãseũt cõiter Doc. in d. l. si ĩfanti, & p̃sertim Ale. hoc vlumũ approbat. Verũ est, q Aret. in d. l. Pantonius. & in cons. 191. tenet ꝯ Bart. in hoc, & vult, q immo restõ non denegetur, quãuis consultum sit ꝯ tutorem, p l. ẽt. C. si tu. vel cur. interue. & per no. per glo. in

20 l. is qui reipublicæ. ex quib. cau. ma. vbi vult † q absens ex cã rei pub. restituatur ex dicta clã ꝯ appellationem omissam per procuratorem, quamuis agere possit ꝯ procuratorem, qui appellare neglexit. l. inuitus. C. de procur. sed Soci. in d. l. qui duos. defẽ dit opi. Bar. q̃ est cõmunis. Nam s̃m eum, aut beneficium restõnis competit simpliciter rõne minoris ætatis, vel simpliciter ex iusta cã: & procedunt argumenta Aret. Si uero competit ex titulo de minorib. & ex dicta clã gñali sit; & tunc quia remedium est magis subsidiarium, non cõpetit, si sit minori, vel eius hæredi consultum ꝯ tutorem, prout loquitur Bar. qui ita sensit, & di cit ẽt ita dixisse consulendo in ciuitate Mãtuæ. Et ita est in casu nr̃o, quia restõ minori competere poterat ex dicta clã, & sic cũ illa concurrebat minor ætas & eius fauor, ideo nõ debet resti-

21 tui aduersus sñiam, vel morã, cũ possit agere ꝯtra tutorẽ. † Arbitror ẽt, q ubi subesset tñ iusta cã, & sic peteretur restõ ex dicta clã tñ, quãuis cessaret priuilegiũ ætatis, quia læsus esset ma ior, q cessaret restõ, si posset esse consultum petenti aduersus alium, quia cessat iusta cã ẽt isto casu, vt dicit Bar. qui in dictis lo cis hoc sumit in quocunq; ẽt maiore. Nec ob. d. l. ẽt, quia loqui tur de restõne, quæ cõcedit rõne minoris ætatis. Nam illa cõcedi tur minori, ẽt si ei ꝯ tutorem possit succurri, quia illa concedit in priuilegium personæ, s̃m Bar. ĩ d. l. si infanti, quod nõ cessat, quamuis ꝯ tutorem cõpetat actio, quia adhuc minor ętas adest. Sed illa, quæ datur ex dicta clausula, nõ ꝯceditur in priuilegium personæ, s̃m Bar. sed solũ pp iustam cãm [illegible] tunc denegatur di sat, ubi alio remedio [illegible] quod no. gl. in d. l. is qui reipub. & in l. 1. §. [illegible] quando app. sit, quæ idem uoluit, q̃a procedit, quod ibi dicit qñ dño succurritur contra procuratorem, qui neglexit appellare, prout rr̃ non tenetur pcurator, quia in dubio pro snia præ sumitur, & ppea in dubio si non appellauit, nõ imputatur s̃m Cy. Bal. Ang. Sal. & Alex. in d. l. inuitus. & est cõis opi. Non ob. ẽt. d. l. si infanti. quam inducit Aret. contra Bart. q̃a ad illam rñdet Soc. in d. l. qui duos. Et ppea concluditur, q non competit restõ ex aliquo capite, & q est pronunciandum male appellatum & bene iudicatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Confessio tendens ad liberandum probat parte absente.*
2 *Mentiri non præsumitur, qui in mortis constitutus est articulo.*
3 *Donatio causa mortis facta absenti qualiter ualere possit.*
4 *Testes quot requirantur in testamento peste morientis.*
Mortalitas, siue pestilentia, quare bello æquiparetur.
5 *Furtum simplex infamiam non irrogat.*
6 *Confessio, quæ fit in testamento non probat in fauorem absentis contra confitentem.*
7 *Infamia facti quid sit, & an possit esse occulta.*
8 *Testes alioqui inhabiles quando in probatione difficili admittantur.*

Te-

9 *Testium numerus non est tempore pestis remittẽdus in testamentis.*
10 *Legatum in testamento relictum non probatur sufficiẽter tribus testibus,*
11 *Donatio facta fratri non potest dici ad pias causas.*
12 *Hæres Falcidiam de legatis relictis pro usuris & male ablatis detrahere potest.*

CONSILIVM CXX.

CIRCA casum, de quo queritur, vr̃ prima facie dicendum, ꝙ Antonius de Amadeis fuerit recte absolutus, quia, ut probatum est, Franciscus ꝯfessus est, sibi solutum & satisfactum a dicto Antonio, & cui uoluit & mãdauit restitui lr̃am cambij, in qua apparebat debitor. Et licet talis cõcessio sit facta in absentia Antonij debitoris, q̃ rr̃ non solet plenè ꝓbare. l. certum. §. si quis absente. de cõfes. tñ hoc casu vr̃ plene probare ex duob.
1 † Primò, quia ista confessio tendit ad liberandum, ideo ẽt parte absente ꝓbat, ẽm gl. in l. nõ solùm. §. si liberationis. de lib. le. Scd̃o, quia de æquitate canonica ꝯfessio in absentia partis facit plenam probõnem, vt vr̃ velle gl. 1. q. 7. c. quoties. & ita per illã glo. tenet ẽt d. Ant. & Car. in c. si cautio. de fid. instr. & alij alle
2 gati ibi per mod. in 2. falle. qui ẽt dñt hãc esse cõem opi. Et † ẽm eos hoc præcipue est uerũ in confessione facta per constitutũ in mortis articulo, quia præsumitur talis non mentiri, sicut dr̃ in c. parochiano. de sepul. ꝙ non obstante rigore iuris ciuilis tenetur hæres exonerare cõsciam defuncti, & hoc sentit ẽm eos in l. rõnes. C. de fid. inst. Dicta igitur equitas canonica seruanda est in terris ecclesiæ, vt no. in c. 1. de ope. no. nun. & in c. 2. de arbi. lib. 6. Et vbi ẽt ꝑ ꝑ absentiam partis non probaret dicta confessio, tñ ualeret in uim relicti, & cõtineret legatũ liberationis. l. 1. C. de fal. cau. adie. leg. & no. Bar. in d. §. si liberatiõis. Et ꝙ legare uoluerit, probatur ex no. ꝑ Bar. in l. 1. de do. cã mor. vbi di
3 cit † ꝙ donatio cã mortis facta absenti, q̃ non põt ualere vt donatio, valet iure fideicommissi. Nec ob. ꝙ non ꝓbetur ꝑ quinq; testes. l. fi. in fi. C. de codi. & l. fin. C. de do. cã mor. q̃a d. Franciscus sic est cõfessus, & sic disposuit pro exoneratione consciæ, vt dñt testes, non vr̃ relictũ ad pias cãs, ut vr̃ uelle Bar. in repe. l. 1. C. de sac. san. ecc. in 3. q. 2. q. prin. ꝑpea sufficiunt duo testes.
4 c. relatum. & c. cum esses. de test. † Præterea istud relictum fuit factum tpe pestis, & per infirmũ morbo pestifero, ideo vñr duo testes sufficere, sicut existens in actu bellandi tpe guerræ põt testari coram imperfecto numero testium ad instar militum. l. j. de bo. pos. ex test. mili. & l. fi. de test. mili. Nam & tps guerræ & tps mortalitatis æquiparantur, quasi ꝙ tpe guerræ dicatur esse ꝓlium inter Deũ & hoĩes, ẽm Bar. ĩ l. naturaliter. de vsu. & Do. in c. ex transmissa. de pscr. Nec ob. id, qđ istis testibus obijciẽ, uidelicet, ꝙ duo ex eis fuerũt banniti ob delictum publicũ, & alter cõmisit furtũ, q̃a illi duo sunt tanq̃ cõtumaces condẽnati, ideo non sunt infames, & sic non repellũtur, ẽm Bar. in l. ictus fustium. de his qui notan. infam. & Angel. & Imol. in l. infa-
5 mẽ. de publ. iud. † Et alius sitr̃ nõ est infamis ex simplici furto, ex quo nõ est sequuta ꝯdẽnatio. l. j. de his q̃ no. inf. Præterea cũ deponãt de his, q̃ gesta sunt in domo, ad q̃ nõ erat tutus accessus ꝑ ꝑ peste: ꝙ sic cũ ꝓbõ sit difficilis, sufficit illa, q̃ hr̃i pt. le. si vicinis. C. de nup. & de his q̃ sunt sui, vel ali. iu. l. filiũ diffinimus & C. de repu. l. ꝯsensu. & no. Bar. in l. in illa. in fi. de ver. ob. cum alijs cõc. de q̃b. ibi late ꝑ Ale. item quo ad ꝓbandum ꝯfessionẽ sufficiũt duo testes. Cum ergo sint tres, numerus supplet defectũ, ẽm gl. in l. 3. §. j. de test. in ver. numerus. & ibi no. Iac. Bu. & Imo. in l. qui testõ. in prin. de tes. & facit, qđ no. Bal. in l. si q̃s ex argẽtarijs. §. 1. de edẽ. ¶ Sed ꝑmissis nõ ob. ꝯriũ arbitror verius. Nã d. Antonius nõ põt dici liberatus uirtute simplicis cõfessionis de recepto, q̃a cũ sit facta parte absente nõ ꝓbat, quãuis ad lucrãdum tendat, ẽm gl. cõiter approbatam. in l. idem in duob. ff. de pac. & Bar. in d. l. nõ solũ. §. si liberationis. de libe. le. Bar. & Imo. in d. §. si quis absente. Sal. in l. 1. C. de cõfes. in 15. opp. Pau. de Ca. in cons. 83. incip. Ad id, de quo queritur, &c. de quo per Bar. in l. gñaliter. C. de non nu. pe. in rub. C. res inter alios acta. & in l. rõnes. C. de prob. cum cõc. de quib. ꝑ mod. in l. postquã liti. C. de pac. & quamuis Ale. ibi disputatiue teneat aliter, tñ ꝑcedens opi. est cõis, ut ipse fatet in d. l. idem in duob. Nec est ẽt verum, ꝙ de iure canonico ꝓbet plenè, qñ est facta cõfessio in absentia partis, ẽm cõem opi. quã tenet gl. Abb. & Imo. in d. c. si cautio. q̃ tenet ꝯ An. de But. q̃ ẽt loquitur per verbũ, forte. Nec ob. ẽm prædictos gl. in d. quoties, quia loquitur, qñ interueenerunt uerba dispositiua & promissiua, ut quia fuit dictum, ꝓmitto tibi, ꝙ dabo decem Titio absenti, tũc. n. ẽt de iure ciuili ex stipulatione tali oriretur oblo naturalis, ut no. in l. stiplo ista. §. alteri. de ver. obl. q̃ iure canonico est sufficiẽs. c. 1. de pac. Et hãc opi. dicit eẽ cõem Al. in cõs. 80. inci. In cã Anglorũ. colu. 3. in 2. uol. Et idẽ collĩr ex no. ꝑ Ro. & Ale. in d. §. alteri, vbi dicit, ꝙ illa gl. ẽt in ꝓmissione saluari pt solũ in duob. casib. Et primo, qñ interuenerit iurm. Scd̃ò quantũ ad remediũ denunciationis euãgelicæ & quo ad hunc effectũ, vel quo ad forũ pœnitentiale loquuntur multi allegati per Mod. in d. c. si cautio. prout expresse vult Bal. in d. l. rõnes. C. de ꝓb. Nec refert, ꝙ talis cõfessio sit facta ꝑ existentẽ in discrimine vitæ, ut dñt ꝑdicti Mod. quia ꝯriũ probatur ex no. ꝑ Bar. in l. cũ quis decedẽs. §. codicillis. de leg. 2.
6 † Vbi vult, ꝙ cõfessio facta in testõ non probet in fauorem absentis ꝯ confitentem. Et allegata in ꝯrium nihil faciunt, quia tenetur hæres exonerare conscientiam defuncti, quando de debito constat, de quo constare non dr̃ ex tali confessione. Præterea isti testes non probant talẽ cõfessionem. Nã primus de cõfessione tali. s. ꝙ Franciscus fuerit ꝯfessus sibi solutũ, nihil dicit: alij vero non sunt idonei: q̃a, vt dixi, sunt ꝯdẽnati de crimine capitali. l. 1. C. de rapt. vir. & l. raptores. C. de sac. san. eccl. Et q̃uis nõ sint infames infamia iuris, per all. in ꝯrium, sunt tñ infames infamia facti: q̃a sunt notati apud bonos & graues viros. l. non debet. de dolo. & l. honori. de obsequi. & declarat Bal. & Imo. ĩ c. testimonium. de test. cum crimen sit diuulgatũ, & publicè de
7 tectum, ẽm Bal. ibi, dum dicit † ꝙ infamia facti non potest esse occulta: quia nil aliud est, q̃ vitæ sordes & vilitas: & ideo, ẽm eũ, crimen occultũ non infamat infamia facti, nisi postq̃ est publicè detectũ, & bene ꝓbatur ex no. ꝑ gl. in l. cũ lege, & ibi ꝑ Imo. de test. & hac ratione ẽt primus testis est infamatus de furto, de quo cõstat notoriè & palã, & ꝑpeã ꝑ ꝑ talem infamiã non sunt testes integri, ẽm Bar. in l. 1. C. de sum. Tri. Ant. & Imo. in d. c. testimonium. a quibus ĩ proposito ẽt discrepat. d. Abb. ibi, immo aliqui, ut d. Card. & quidam alij tenent, ꝙ in totum repellãtur.
8 † Nec ob. ꝙ admittãtur inhabiles, vbi difficilis est probatio: q̃a hoc est verum, qñ ex natura negocij non pñt alij testes hr̃i, ẽm d. Ant. & Imo. in c. 3. loco. de proba. sicut est illud, qđ fit in c. & ꝙ solet fieri in domo, & non ex: sed vbi solet fieri alibi, non est in ꝯsideratione, ꝙ ꝯtingenter & a casu fiat secretè: sicut in ꝯfessione, de qua agit. Nec refert, ꝙ esset pestis in ciuitate, vel ꝙ ille qui ꝯfessus est, eẽt infectus peste: q̃a hoc nõ arguit, ꝙ alij testes hr̃i nõ potuerunt. Nam ex quo pestis parũ vrgebat, potuissent de facili alij testes hr̃i, & ẽt notarij, qui stando extra domum &
9 infirmus ad fenestrã potuissent esse testes & rogari, † & ꝑpea in testis tpe pestis non est remissa solennitas numeri testium. l. conficiuntur. §. codicilli. & ibi Ang. de iu. codi. & Docto. cõiter in l. fi. C. de test. & in l. Caius. eo. ti. Et ad rõnem allegatam in ꝯrium rñdet Alex. in d. l. fi. Et dato ꝙ esset dispensatum circa numerum: vt quia sufficerent quinq;, ẽm Bal. & sequaces in d. l. fi. non est tñ tpe pestis dispẽsatum circa idoneitatẽ testiũ, & ideo mulier non esset testis idonea, ẽm Ale. in ꝯs. 70. inc. Viso cons. a me reddito, &c. col. 6. & ibi dicit hanc opi. esse cõem, & tñ mulieres admittunt in subsidium in defectũ masculorũ, ubi aliàs non admitterentur, puta in criminalib. ẽm Ioan. Andr. in addi. inci. Fertur Iac. de Are. &c. Ergo sequit, ꝙ hoc tpe probatio nõ reputatur difficilis quo ad effectum, ut nõ idonei testes admittantur. Et præsertim qñ pestis nõ multũ, sed parum præmebat ut in casu nostro, quo casu Moder. in d. l. fi. a ꝑdicta opi. non discordant. Nõ est ẽt in casu isto mulier testis idonea ex alio: q̃a est domestica ipsius Antonij, & cum illo habitat, & stat ad unũ panem & ad unũ uinũ, ꝑ ea q̃ hñr in l. 2. C. de test. & in c. lris. extra eo. ti. Et ꝑ ꝑdicta patet, ꝙ id, de quo deponunt dicti testes,
10 nõ põt valere in vim relicti: † quia numerus trium testium nõ est sufficiens ad probãdũ relictũ. d. l. fi. C. de cod. q̃uis ẽt nũc pestis esset in loco, ut dictum est. Præterea illi, qui tenent, ꝙ dicto tpe diminutus sit numerus testiũ, sicut voluit Bald. & sequaces in d. l. fi. requiruntur tñ. ꝙ ad minus adsint quinq; testes. Et q̃uis loquantur in testõ, per no. per Bar. & Do. in l. 2. ff. depo. ubi dñt, ꝙ licet ex forma statuti sufficiũt quinq; testes in testõ, per

hoc tñ non est dicendum, ꝙ in codicillis sufficiãt tres: Preterea, vt ẽt dictum est, dicti testes nõ sunt idonei, nec ẽt integri. Et ꝑꝑ ea ẽt si relictum esset ad pias cãs, non probarent, quia quamuis in hoc dispensatum sit super numero, non est tñ dispensatum super idoneitate, ut probatur in d.c.cũ esses. de test. vbi tex. req rit testes idoneos. Et expressè ẽt declarat Ale. in d. ꝯs. 70.2.vol. Et insuper no põt ẽt dici, ꝙ ista sit dispõ ad pias cãs, ex quo aliter nõ cõstat nisi ex verbis dicti Frãcisci, ꝙ hoc factum sit pro exoneratione consciæ, ut probatur ex no. per glo. & Bal. in l. il
11 lud. in prin. C. de sac. san. eccl. vbi voluit † ꝙ si quis donat fratri vel amico cã pietatis, ꝙ nõ statur in hoc instr̃o, nec dr̃ donatio facta ad pias cãs quantum ad effectũ insinuationis, quia posset fraus committi. l. qui testm̃. de proba. & l. si forte. de castren. pe cu. quæ rõ locum habet ẽt in casu nr̃o, quia mediante tali assertione posset sp̃ quis testari, vel relinquere coram minori numero testium. & faciunt not. ꝑ Bar. in d. l. cum quis decedens. §. co dicillis. & §. Titia. de lega. 3. & qđ ipse no. in l. q. vxori. de au. &
12 ar. leg. vbi dicit † ꝙ relinquat aliquid ꝓ male ablatis, vel ꝓ vsuris extortis, poterit hẽres detrahere Falcidiam, & sic legatũ nõ reputatur pium, quia Falcidia cessaret, auth. sim̃r. C. ad l. Falcid. & Bal. ibi idem tenet. & Fede. de Senis cons. 123. & Spe. in ti. de instr. edi. §. nunc vero aliqua, &c. & versic. & scias &c. in fi. & Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de epi. & cle. col. 4. & hoc nisi ꝓbaretur ꝙ extorsisset. & vere ex dicta cã teneretur, quo casu loquitur Bar. in d. l. 1. in 3. q. 2. q. prin. C. de sac. san. eccl. qui allegatur in ꝯrium. Et propterea concluditur, fuisse male iudicatum, & bene appellatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Mulier matrimonio constante ad dotem agere nequit.*
2 *Hæreditas iure filio debita uenit in societate omnium bonorum.*
3 *Societas omnium bonorum quæ continere dicatur.*
4 *Donans aliquid in fundatione ecclesiæ præsumitur dotem donare.*
5 *Maritus contra uxorem agere non potest, ut se dotet.*
6 *Verba laudi enunciatiua aduersus quem probent.*
7 *Filia nupta sine dote contra patrem ad dotem potest agere.*
8 *Mulieris interest dotari, ne a viro contemnatur.*
9 *Appellatio interiecta a tertio quando victo, & condemnato prodesse ualeat.*

CONSILIVM CXXI.

IN dubium reuocatur, vt audio, utrũ appl̃onib. interpositis per dñam Nicolosiã ꝓ suo interesse appellãti sit deferendum, prima facie vr̃ rñdendum ꝙ nõ, quia tertio appellãti, quia sua interest, constare dẽt, ꝙ sua intersit, ẽm Bar. in l. a sñia. in fi. ꝑ illum tex. de app. & idem probatur in c. cũ super. & ibi no. Inn. Io. And. & alij, de re iu. ꝙ non fuit obseruatum ꝑ dictam appellantem in sua appl̃one. Scd̃o q̃a de interesse appellãtis non cõstat nedum anteq̃ ad ulteriora fuerit processum, prout ꝯstare debuit, saltem semiplenè ẽm Bal. & Sa. in auth. hodie. C. de app. & Inn. & alios in c. ueniẽs. el 2. de testib. sed nec ẽt in toto ꝓcessu dr̃ facta fides de dicto interesse, ut fieri debuit, & plenè. le. 1. de app. recipi. d. l. à sñia. & d. c. cum super. Et quamuis dicta mulier alleget se possidere rem, pro qua ꝯtenditur, ꝙ ubi verum esset, iustificare posset dictam appl̃onem. d. c. cum sup. tñ de possessione non est probatum, nisi iure familiaritatis, quæ non ꝓdest. l. qui iure familiaritatis. de acq. pos. Ex hoc ẽt ꝙ fundus sit dotalis non vr̃ audienda, tum quia hoc non est probatum, tum ẽt quia matrimonio ꝯstante non põt in hoc interesse prætende
1 re † cum ad dotem, vel pro dote agere nõ possit, nec ꝯ maritum nec ꝯ tertiũ. l. 1. C. si dos const. mat. l. 1. in prin. & ibi no. sol. ma. l. doce ancillã. C. de rei uẽ. Tertio, q̃a dato ꝙ interesset, quia tñ sñia lata ꝯ maritum transiuit in rem iudicatam, reuocari non pt ex hoc capite ad instantiam uxoris, quin marito prosit, ideo dicta appellatio non vr̃ recipienda, per no. per Bar. in d. l. a sñia. ĩ fi. ¶ Sed tñ ꝑmissis non ob. ꝯrium indubitanter puto uerius, & pro euidentia præmitto, qualiter hãc Nicolosiam filiam Ludouici & nuptam durante adhuc cõione inter fratres de Fanalib. ut hæc oĩa patẽt ex processu, debuerunt & obligati fuerũt dicti fratres de cõi dotare, ex quo socij erant oĩum bonorum, ut ex ꝯfessione partis aduersẽ constat, & ita tenet Bal. in trac. de duo. fra. circa fi. vers. sed an sumptus, &c. & in l. si patruus. 4. col. ver si. & ꝑdicta vera, &c. & in vlt. col. C. com. vtriusq; iud. & Ant. de But. in cons. 7. inci. Dubiũ primũ introducit ad istud, &c. per l. si socius pro filia. vers. verum. ff. ꝓ soc. & idem tenet ibi Pau. de Ca. in recolle. Florent. & in l. societas vniuersarũ fortunarum. eo. ti. post Bal. in lec. antiqua. & Ang. in l. ex duob. in fin. de neg. gest. Et cũ pro ista opi. latius aliàs ꝯsuluisẽ, subscripserãt se oẽs fere excellentes Doc. Italię, pro qua opi. est optimus tex. in l. ex parte. §. filius. fami. erc. & vltra alios probatur in l. q̃a plerumq;
2 iuncta. l. 1. ff. ꝓ soc. Vbi hr̃ † ꝙ hæreditas ẽt patris, quæ est quasi debita filio, iux. no. in l. 3. C. de iur. & fac. ign. venit in societate oĩum bonorũ. Sicut ergo quasi debitum a iure naturæ obueniens vni ex socijs cõicatur, eodẽ mõ qđ ab altero ex eis est quasi debitũ iure naturæ, sicut est dos filiæ, vt no. gl. in l. mulier. §. cũ ꝓponeret. ad Treb. dẽt oĩb. esse cõis: ar. l. ẽm naturã. de reg. iu. & l. cũ duob. §. quidã sagariã. & §. sociũ. ꝓ soc. multis ẽt aliis me dijs posset hæc opi. cõfirmari, sed non puto expedire, & quãuis Ale. consi. 153. 2. vol. cõsuluerit ꝯrium, tñ de hoc non est curandum, quia utitur rõne manifestè falsa, dicit. n. ꝙ cum dos non ꝓueniat ex cã q̃stuaria, ẽm Bar. in l. legatis. in prin. de leg. 3. non venit in societatẽ oĩum bonorũ tacitã, ꝑ quã lucra & dãna prouenientia tm̃ ex cã q̃stuaria cõicantur. l. coiri. cum pluribus. seq. ꝓ soc. & no. glo. in l. 3. §. 1. & in l. cũ duob. §. idẽ Papin. in ver. initium fuit. & in §. sociũ. in ver. oĩum bonorũ. eo. tit. nec iura ꝑdicta in gl. præalle. loquũtur de tacita societate oĩum bonorum, sed de societate simplici, hoc est, de illa, q̃ inter aliquos ꝯhitur, est expressa, sed non exprimitur sup quo ꝯhatur. & hoc casu in
3 dubio ꝯhi dr̃ ex causa quæstuaria. † At in societate oĩum bonorum tacitẽ ueniũt oĩa, q̃ venire pñt in expressa, cum sit ꝯctus, q̃ solo cõsensu ꝑficiatur, aliàs esset manifesta repugnantia dicere, ꝙ sit tacita societas oĩum bonorũ, & ꝙ in ea veniant q̃stuaria tm̃. Et hoc est de mente oĩum in d. l. si patruus. & in l. Titium, & Mæuium. §. altero. de adm. tu. & in spẽ hoc aperit Pet. de Anch. in ꝯsi. 303. inci. Materia, de qua q̃ritur, non est noua, &c. Et q̃uis gl. prædicta dicat, ꝙ ad hoc ut oĩa veniant in societate, necesse est, ꝙ expssè ꝯctã sit societas oĩum bonorũ, hoc dñt ad dñam dictæ simplicis societatis oĩum bonorũ. Hoc igr̃ stante ꝙ dicti socij oĩum bonorum essent obligati dotare d. D. Nicolosiam, ex hoc infero, ꝙ constat, hunc fundum, de quo agitur, esse dotalem, ẽtsi nõ cõstaret, ꝙ quãuis Io. Mariæ noĩe dotis expresse fuerit assignatus, ex quo tñ illũ diu possedit dictis socijs ad dotem obligatis scientib. & patientib. ꝑsumitur ab eisdem ex d. causa dotis traditus, ar. l. 2. C. de acq. pos. & not. in l. quædã mulier. de rei uen. & per Bar. in l. cum solus. de usuc. & per Bal. in l. indicia. C. de rei uend. & ex ibi no. per eos apparet, ꝙ idem esset, ẽt si ante matrimonium Io. Maria dictum fundum possedisset: q̃a matrimonio deinde secuto diceretur sibi cãm possessionis mutasse. l. cũ nemo. C. de acq. poss. Et in proposito per præalle. Pet. de Peru. in trac. canon. epis. in 7. cap. & in 7. char. cõcludit
4 † ꝙ si in fundatione ecclesiæ, uel post, fundans donauerit aliqd ecclesiæ, quamuis non expresserit donare pro dote ecclesiæ, in dubio tñ ex causa dotis id præsumitur fecisse, cum hoc teneretur facere. c. cum sit. de consecr. eccl. uel alt. quẽm ẽt referũt, & sequuntur mod. Peru. in d. trac. de dote. in 3. col. qđ confirmat ultra eos ex nota. ꝑ Bar. in l. 1. §. si parens. si quis a paren. fuerit manu. dum uult no. ꝙ illud, qđ offert pr̃ in altari filia mona. ingredien. vr̃ datum ex causa dotis, cũ quo transit Bal. in l. qm̃ no uella. ĩ fi. C. de inof. test. nec refert, ꝙ ꝑdicti loquũtur, qñ actualiter interuenit traditio obligati, q̃a tm̃ operatur patientia post obl̃onem ꝯctam, quantũ expressa traditio. d. l. 2. C. de acq. poss. Pro ꝑdictis ẽt facit, quia in dubio faciẽda est interpretatio, ꝑ q̃ euitetur delictũ. l. merito. pro soc. & no. Bart. in l. gerit. de acq. hær. in illa. q. an per non factum inducatur aditio. & in l. nõ solũ. §. sed ut probari. de oper. nou. nunc. & per Bal. in l. precib. in 7. col. C. de impub. & alijs substi. Et si dicatur, ꝙ Io. Mariæ dos non debebatur, ex quo vxorẽ amisit, nec apparet sibi dotẽ fuisse promissam. l. fi. C. de repu. & in §. si quis. n. vers. si q̃s sub ptãte. in auth. de nup. & in terminis nr̃is firmat Pa. de Cast. in l. si socer. in prin. sol. mat. qđ ẽt ꝓbatur ex no. ꝑ Bar. in l. disp. inci. Mulier hñs amplũ patrimoniũ, &c. dũ per iura pal. cõcludit, ꝙ mulier, q̃ post matrimoniũ passa est a mortuo bona sua possideri, cum

cum ab illo compelli non posit ad se dotandum, non vr̃ dicta bona in dotem consignasse, & ideo, ſm eũ, dicto casu. d. l. 2. C. de acq. poſſ. non hẽt locum. Ita ergo nec in casu nostro vr̃ sibi locum uendicare, cũ, ut dictũ est, dos Io. Mariæ possidẽti non eẽt debita. Ad hoc rñdetur, ꝙ quamuis ad dotẽ contra dictos socios non posit Io. Maria agere, dña tñ Nicolosia ẽt matrimonio constãte dotem petere poterat, ut no. gl. in l. obligamur. ff. de act. & obli. & infra dicetur latius. Quia ergo Ioã. Mariæ dos debẽt, saltem ex iure ipsius do. Nicolosiæ iõ ex possessione illius & patientia dictorum sociorum præsumitur ex cã dotis ille fundus traditus, & per hoc ẽt patet rñsio ad no. per Bar. in d. di
5 spu. † quia in casu suo contra mulierem maritus, vel alius ꝓ eo uel ad commodum eius agere non poterat, ut se dotaret. Iõ dici nõ põt, ꝙ passa fuerit maritum posidere ex necessitate ꝓcedẽtis obligationis. Prædictis ẽt non ob. ꝙ ẽt si dos erat ab istis sociis debita, tñ fundus possessus a Io. Maria non erat ex cã dotis debitus, quasi ꝙ d. l. 2. locum tm̃ hẽat, qñ res possessa erat ex obligatione ꝑambula. qa ad hoc rñsio patet ex no. ꝑ Pe. de Perusi. in loco præallegato, qui loquitur ẽt casu, quo obligatio in gñe ad dotem ꝓcedebat, & non in specie ad bona stabilia simpliciter tradita, & tñ vult, ꝙ data videantur ex cã dotis, nec mirum, quia, ut dixi, per hãc interpretationẽ delictum possidentis excluditur. idẽ quoq; est de mente Bar. in d. dispu. Mulier, in quinto argũ primæ partis, qui præsupponit apparere, ꝙ si mulier eẽt obligata ad dotẽ ẽt in gñe, ꝙ bona possessa ꝑ maritum vxore patiente ꝓsumerent̃ dotalia, quinimmo vr̃ expresse stare ꝙ iste fundus ꝑ ꝑdictos fuit ex cã dotis traditus, nã in laudo lato pñte Manfredo & ratificato saltem tacite ꝑ d. Nicolosiã enũciat̃, qualiter iste fundus fuit ex cã dotis ꝑ Ludouicũ consigna
6 tus Ioan. † Mariæ. Quæ uerba laudi enunciatiua probant cõtra pñtem vel homologantem. l. optimam. C. de ꝯtrah. & cõmit. stipu. & in spẽ ꝑ Ang. in cõs. 298. inci. Pro decisione q̃sitorũ, &c. Et non solum probant pro pñte, sed ẽt in casu nr̃o ꝑ hac muliere absente fauore dotis, vt voluit Bar. in cons. 123. inci. Factum sic se hẽt, &c. & in terminis nostris idem firmat Pa. de Ca. cõs. 184. inci. Qđ ꝑdicta sñia, &c. Et q̃uis dicat̃ in laudo, fundũ fuisse a Ludouico, & nõ ab aliis traditũ, & sic ꝯ Ludouicũ tm̃ ꝓbare uideat̃, tñ cũ tradit⁹, vel ꝯsignat⁹ fuerit aliis fratrib. scientib. ꝙ ꝓsumit̃, ex quo nedũ sũt ꝯiũcti, sed ẽt qa tũc tꝑis, & in eadẽ mõ morabant̃. l. octaui vñ cog. l. de tutela. C. de in integ. rest. minorũ sed ẽt qa tũc ĩ eadẽ dõ sił habitabãt l. ꝯsensu. C. de repu. ca. constituti. de relig. dom. & declarat Pe. de Anc. in cons. 168. inci. Principaliter ꝯ istos legatarios, &c. in consi. 155. inc. Visis diligenter puncto, &c. in dubio ꝓsumendum est, ꝙ dicta consignatio facta fuerit de consensu aliorum fratrum, tũ quia & ipsi ad dotem tanq̃ socij oĩum bonorum erant obligati, ut dictũ est d. l. 2. C. de acq. pos. ꝑ quẽ ita determinat Bar. in l. quæ dotis: circa fi. sol. mat. tum ẽt, qa vbi non essent obligati rõne coniunctionis & fauore dotis, ꝓsumerentur aĩo donandi consensisse. l. si seruus cõis. de do. inter vir. & vxor. & per Bart. in d. l. q̃ dotis. & magis in terminis ꝑ Pau. de Cast. cõsi. 122. inci. Ad primum rñdetur, &c. & q̃uis loqui uideatur, qñ alii expresse consenserunt, tñ idem est. ubi appareret de ꝓsumpto consensu, ut ꝑ Bart. ubi supra. Item quamuis Paulus ibi videatur uelle, ꝙ filia vnius nõ sit de cõi dotãda, tñ loquitur eo casu, quo fratres nõ essent socij oĩum bonorũ, sicut ẽt loquitur Spec. quem ipse allegat. Et dato ẽt ꝙ dictum laudum plene non probaret in fauorẽ huius mulieris absentis, ꝙ fundus, de quo agitur, fuerit ex cã dotis marito consignatus, tñ non põt quin faciat semiplenam ꝓbationem, per no. in c. fi. de succes. ab intest. & in l. admonendi. de iureiu. vñ q̃uis illa cessante posset ẽt dubitari; prout utiq; nõ põt, ꝙ hæc dos fuerit ab omnibus socijs tradita, uel ab altero de consensu omnium ꝑꝑ obligationem præcedentẽ, qua omnes tenebantur ad dotaudum. d. l. 2. C. de acq. pos. tñ stante dicta coniectura & semiplena probatione resultante ex uerbis, enunciatiuis laudi cessat omnis ambiguitas, & tollitur omnis dubitatio, nec dubito, quod aliquis iudex circunspectus posset de hoc dubitare propter multa alia, quæ ex processu satis ostenduntur. ¶ Retenta igitur conclusione præmissa quod iste fundus sit dotalis apertissime dico constare de interesse huius mulieris appellantis, cum enim ex sententia, per quam fundus iste marito aufertur pro maiori parte remaneat indotata dici tur sua multum interesse etiam constante matrimonio, hoc euidentissimè probatur ex no. per gl. in d. l. obligamur. §. lege. ff
7 act. & obl. quæ † vult, ꝙ filia nupta nulla dote constituta uel ꝓmissa posit matrimonio constante agere ꝯ patrem ad dotẽ. Et idem vult gl. in c. hoc sanctum. 32. q. 2. & in c. de raptorib. 36. q. 1. Bal. Imo. Rom. & Ale. in l. 1. sol. ma. & Pau. de Ca. in prin. l. si socer. eo. ti. & Ale. cons. 7. circa fi. 2. vol. & est cõis opi. quicq̃d dicat Bar. in d. §. leg. sicut ergo constante matrimonio rõne interesse agit ꝯ patrem, ut dotetur, aliàs si non interest, agere non posset. l. ille a quo. §. si de testa. ad Treb. ca. inter R. seniorem. de elec. & eadem ratione dr̃ sua interesse, ne dos semel constituta matrimonio constante auferatur, & quia, ut declarant Doct. in locis præall. mulieris interesse in hoc uersatur, ne constante matrimonio sit indotata, quia a marito spernerẽt, dotata uero melius tractabitur. arg. l. fin. C. ad Vellei. Quę rõ punctualiter locũ habet in casu nr̃o. Qualiter ergocunq. intersit istius mulieris, admitti debet ad appellandum. d. c. cum super. & d. l. a sñia. & ꝙ intersit rõne, de qua s̃. probatur in l. pr̃ filiæ. de euictionib. ubi est casus, ꝓut infra declarabitur. Superest nunc allegatis in contrarium rñdere. Non ob. igitur in primis, ꝙ in libello non sit deducta specialis cã, ex qua inferri posit apparenter, qđ intersit, quia quamuis ita sit, licet appellationem non uiderim, tñ uidet̃ sufficere, ꝙ allegetur interesse in genere, ut vr̃ ẽt de mẽte Abb. in d. c. cum super. Secundo rñdeo, ꝙ saltem satis est constare ꝺ interesse, antequam super delatione appellãtis pronunciet̃, ꝓut in casu nostro constat ex productione ꝓcessus cãæ principalis, quia in casib. ſpãlib. in quib. in appellatione a diffinitiua exigitur expressio cãæ, hoc exigetur ad substantiam appellationis: sed ad hoc ut iudex appellationis uideat, utrum deferendum sit appellationi, uel non deferendum, ut aperte colligitur ex not. per Bal. in addi. Spec. in ti. de appel. §. restat. in addi. icip. Appellans a diffinitiua. & ponunt ẽt mod. in c. quod ad consultationem. in prin. 12. col. de re iudi. quod cũ ita sit ex probationibus postea factis, per quas de interesse cõstat, suppletur libellus deficiens in hmõi uel similib. circũstantijs, ut no. declarat Bar. in l. præses. de pœnis. Præterea cum lis agatur coram iudicib. de ueritate cognoscentib. de hoc frustra corã eis disputatur. clem. sæpe. cum suis vulg. concor. de uer. sig. & ex ꝑdictis patet ad aliuđ responsio, uidelicet, dum dicebatur, ꝙ ex processu non consta
8 bat de interesse, quia quamuis non † intersit rõne possessionis interest tñ ne indotata sit apud uirum, a quo facillime sperneretur. Nec huic ob. si dicatur, ꝙ huic mulieri semel dotatæ adhuc sit cõsultum ꝯ patrem, si dotem amisit sine culpa sua, ut ꝑ Bar. & alios in l. si cum dotem. §. 1. sol. ma. quia ex quo iniuste fuit a marito ablata, ut ex prędictis & multis alis põt ꝯstare, nõ audiretur mulier iterum dotem petens a pr̃e, nisi prius pro suo interesse appellauerit, & succubuerit, aliàs sibi posset aliquid imputari, & sic excludi. auth. ꝙ locum. C. de colla. & per Doc. in d. §. præterea Bar. & alij in loco præall. loquũtur, qñ mulier semel nupta uellet sol. ma. iterum dotari. secus aũt si constante matrimonio, in quo semel habuit dotem, uellet redotari, quia hoc casu non audiretur, ut est casus in l. pater filiæ. de euictio. ubi tex. dubitat, utrum euicta re dotali consignata pro filia emancipata pro qua ꝯ patrem agi non poterat de euictione, posit pater dotans constante matrimonio ꝯ suum auctorem de euictione agere. Et primo arguit. ꝙ non, quasi sua non intersit pecuniariter, tandem ꝯrium ꝯcludit, qa rõne affectionis interest pr̃is, ne filia matrimonio ꝯstãte remaneat indotata. Si ergo filia semel dotata posset dote amissa iterum ꝯstãte mr̃imonio agere ad dotem ꝯ patrẽ, sine dubio diceret̃ patris interesse pecuniariter, ne res dotalis euinceretur, & sic non esset dubium, ꝙ de euictione agere posset contra suum auctorem, & tamẽ text. hoc negat posse fieri rõne pecuniarij interesse, & rõne affectionis tantum. & ꝙ Bar. in d. §. 1. loquatur casu, quo matrimonium, ĩ quo dos amissa interuenire põt, iã solutũ erat, manifeste patet, qa ipse tenet in d. §. lege. ꝙ ẽt si filia nunquã fuisset dotata, non posset matrimonio cõstãte agere ad dotẽ. Et rõ diuersitatis est manifesta, qa si matrimoniũ, in quo semel filia habuit dotem, sit solutũ, cõueniẽs est, ꝙ iterum posit dotem petere, sine qua iterum nubere non posset. l. 1. sol. mat. sed si adhuc durat, licet sit amissa, dicta rõ cessat. & ex d. l. pater filiæ. de euic. manifeste probatur. ꝙ mulieris interest, ꝙ ꝯstante mr̃imonio res dotalis non euincatur, qa si patris sui interest, ꝯ quem aliàs datur regressus, adeo qđ ad agendum admittitur, multo magis debet ipsius filiæ interesse

ſe & ideo poteſt appellare, nec dici pōt, ꝙ ceſſit intereſſe huius
mulieris, quaſi maritus hēat regreſſum ad euictionem cōtra ſo
cerum, quia hoc eſt falſum, cum non appareat, ꝙ dos incœpe-
rit a ꝓmiſſione, ſed a tradōne, vt not. ꝑ glo. & alios in l. 1. C. de
iur. do. tum ēt quia ſuccubuit iniuſte. l. ſi per imprudentiam. de
euic. Non ob. dum vltimo dicebať, ꝙ repelli debet appellando,
ex quo non pōt ferri ſnīa ꝓ hac muliere, quin proſit marito ꝯ-
demnato, & contra quem ſnīa tranſiuit in rem iudicatam, quia
9 † verum eſt, ꝙ appellatio tertij nō pōt victo ꝓdeſſe directe, nec
ēt indirecte. ſi ius uicti & appellantis ſit ſeparatū, & oīno diſtin
ctū. Et hoc caſu loquitur Bar. & ꝓcedit dictum eius ſi vero ius
unius ſit connexum & inſeparabile a iure alterius, tunc appella
tio & uictoria appellantis per indirectum ꝓdeſſe pōt victo, ꝯ̃
quem ſnīa in rem iudicatam tranſiuit. ita colľr manifeſte ex di-
ctis d. Abb. in d. c. cum ſuper. in 2. col. de re iud. pro cuius dicto
& ēt quo ad nr̄um caſum, facit, ꝙ no. Bal. in l. 3. §. ſed utrum. de
mino. in fi. ubi concludit, qđ licet ibi dicatur, ꝙ reſtō conceſſa
minori non ꝓſit maiori: hoc eſt verū in ſeparatis, in ꝯnexis ve
ro ſecus, per l. j. de diuer. reſcri. & per l. 1. C. ſi vnus ex pluri. ap-
pel. Bene facit, quod vult d. Abb. in c. itē cū quis. de reſ. ſpo. & in
c. veniēs. el 2. de teſt. & ſequunť Mod. ibi in 4. col. verſ. iſtud limi
tať, &c. dū dn̄t, ꝙ tertius poterit ſpoliato opponere exceptionē
dn̄ij, quāuis hoc ꝓſit ſpolianti rōne cōnexitatis exceptionē op-
ponere non pōt. Et ex his mihi vr̄ clare on̄ſum. ꝙ iſta mulier ꝓ
ſuo intereſſe potuerit appellare, ac ēt ꝙ iuſte appellauerit. Qđ
ultimum ēt aliis medijs on̄di poſſet, quæ omitto, quia ſuꝑ hoc
principaliter non ſum conſultus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Poßeſſio per teſtes ſingulares poſſit ne probari.*
2 *Conſuetudo qualiter teſtibus ſingularibus probari poſſit.*
Conſuetudo nihil aliud dicitur, quam frequentia cum tēporis curſu.
3 *Poſſeſſio non in frequētia conſiſtit, ſed uno actu corporali. aīo cōcurrente ſolet acquiri.*
4 *Teſtes qualiter probare poſſint poſſeßionem.*
5 *Solutio mercedis non eſt poſſeſſio, ſed poſſeſſionis probatio.*
6 *Teſtes ſingulares quando poſſeſſionem probare dicantur.*
7 *Poßeſſio quando quæratur itinere & actu.*
8 *Animus adeundi plerumque ex facto declaratur.*
9 *Fundum alienum ingredi licet. quamdiu non prohibetur.*
10 *Poſſeſſione fundi non priuatur exiſtens in eo, ſi alius in aliam eiuſdem fundi partem ingrediatur animo poſſidendi.*
11 *Teſtes deponentes ſolutionem factam alicui ſub nomine appellatiuo, an probent.*
12 *Operantes in fundo alieno non conſtituuntur in mala fide ob denunciationem ipſis factam.*
13 *Denunciatio quando demum noceat denunciato.*
14 *Denunciatio, quæ fit ex una cauſa, ad aliam non eſt porrigenda.*
15 *Denunciatio, facta in abſentia eius, cui fieri debet, eidē nō nocet.*
16 *Timere in quo parificetur ei quod eſt, timere debere.*
17 *Reſtitutio non competit quadriennio elapſo.*
18 *Minores iura præſumuntur ignorare.*
19 *Filius præſumitur ignorare contenta in teſtamento patris.*

CONSILIVM CXXII.

CIRCA dubia, quæ ꝓponuntur, agam breuius q̃
potero, poſtq̃ cā tractat corā his, qui non indigēt
multiloquio. Dū igr̄ primo dr̄, ꝙ Im. in l. inter pa
res, de reg. iur. tenet contra Pa. de Eleaza. in diſpu.
alle. in conſ. hoc negať, quia immo illū ſimpliciter
1 refert & ſequitur, tenendo illam opi. † ꝙ poſſeſſio poſſit proba
ri ꝑ teſtes ſingulares, ut not. in l. ob carmen. §. fi. de teſtibus: quia
illud ꝓcedit ſm diſtinctionem Pauli in d. diſputatione, & ut ple
nius in conſ. Eſt uerum, ꝙ Imo. in d. l. inter pares. tenet indiſtin
cte, ꝙ poſſeſſio per teſtes ſingulares probari non poſſit, prout
ēt alii plurimi tenuerūt & hoc magis facit ꝓ nobis, quia & hoc
ēt uolumus, &c. Nec ēt eſt uerū, ꝙ ꝯ̃riū teneat Bar. in l. de quib.
de leg. in 4. q. immo Bar. ibi idem tenet qđ Paul. de Eleazar. ſi re
2 cte intelligatur. Nam uult Bar. † ꝙ ſi unus teſtis. deponat de fre
quentia actuum, & idem deponat alius, ꝙ probant conſuetudi
nem, quāuis in cauſa ſint ſingulares, ut quia unus de pluribus
actibus deponit, & alius de plurib. alijs diuerſis, quia cōcordāt
de frequentia, ad quam probandam inducuntur, ɋa dicta fre-
quentia nihil eſt aliud quā conſuetudo, accedente etiā curſu tē
poris. & iſtud eſt, qđ dicit Pau. dū vult, ꝙ per teſtes ſingulares
probetur poſſeſſio, ſi de actib. immediate poſſeſſorijs deponāt
vt quia vnus dicat, ꝙ vidit colligere frumētū, & alius fabam, vel
quia unus deponit, ꝙ vidit ſeminare, & alter arare, ɋa iſti actus
ſunt ipſa detentatio, & ab illa differunt, ad quā probandā teſtes
producentur, iux. not. in l. ſtipulatio iſta. §. hoc quoq. de uerb.
obli. & ſic cōcordāt, ꝙ ille tenuit. ¶ Nec iſto caſu requirit, ꝙ ꝓ-
3 betur frequentia actuum, † quia poſſeſſio non conſiſtit in fre-
quentia, ſed ex uno actu corporali cōcurrēte aīo acquiritur. l.
3. in prin. de acq. po. de quo ſatis ꝯſtat ex dicta probōne, ɋa qui
libet teſtis deponit de detentione, ad quā probandam, ut dixi,
inducuntur, & ſic eſt eadem rō, quæ in caſu Bar. & ſubdit Bar. ī
loco ꝑallega. ꝙ ſi unus teſtis deponit de uno actu tm̄, & alius de
alio actu ſingulari, & ſic licet multi de ſingulis actibus particu-
larib. deponant, ꝙ non probant conſuetudinem, quia cum illa
conſiſtat in frequentia actuum, & de frequētia nullus deponat,
ꝓbatio actuum non ſufficit, quia in illis ſunt ſingulares, & hoc
caſu loquitur Paul. in d. diſputatione, dum dicit, conſuetudinē
non probari ꝑ teſtes ſingulares, & non in primo. Et ēt hoc idē
4 ad ꝓpoſitum nr̄um dicit idē Pau. in ſua diſpu. dicēs, † ꝙ ubi te-
ſtes deponūt de actib. nō immediate poſſeſſorijs ſed remotis, &
qui per ſe non ſunt poſſeſſio, ꝙ non probant. Et hoc quia ipſi
actus, de quib. deponunt, non fiunt ipſa poſſeſſio, quæ eſt pro
banda, & ſic de illa non deponunt. Nec ēt ipſi actus probantur,
5 quia ſunt ſingulares. Et iſte eſt ꝓprie caſus noſter, † quia ſoľo
mercedis non eſt poſſeſſio, ſed ex eius probatione reſultare po
teſt præſumptiuè poſſeſſionis ꝓbō, ut plenius declaratur in ꝯſ.
Iō cum teſtes non deponant de poſſeſſione, illam directò non
dn̄r probare. ¶ Nec ēt dictæ ſolutiones probantur, quia ſunt in
hoc ſingulares, ut dicit Bar. Et ꝑ ꝓ pea iſte caſus nihil habet com
mune cum primo caſu Bart. in d. l. de quib. in quo vult, ꝙ ſuf-
ficiāt teſtes ſingulares, quia loquitur, qn̄ ex illa ſingularitate re
ſultat alia probatio, ſ. ipſius frequentiæ, in qua conſiſtit conſue
tudo, in qua reperiuntur concordare, qđ nō eſt in caſu noſtro
quia ex probatione ſingulari ipſarum ſolutionum nō ꝓbatur
aliquid, in quo conſiſtat poſſeſſio, quia ipſa ſolutio non eſt de-
6 tentio, cū ſit facta, & fieri poſſit extra rem. † Sed demum ex ip-
ſa ſingularitate probatur poſſeſſio, qn̄ deponunt teſtes de di-
ctis actibus immediatis, quia in illis conſiſtit detentatio, & ſic
in illa concordant, de qua probanda agitur. Et ſic reuera Bart.
non diſcrepat a diſtinctione Pauli, ſed cum eo concordat, & fa-
cit pro nobis. Secundo cū reuerentia minus ob. dum dicitur, ꝙ
per ire & agere probatur poſſeſſio, ſm Bal. in l. indicia. C. de rei
7 uendi. † ɋa debet hoc intelligi, qn̄ quis uadit per fundum ani-
mo quærendi poſſeſſionem, quia ſine illo acquiri non pōt. d. l.
3. & l. non quemadmodū. eod. tit. de quo debet conſtare: ɋa cū
animus ſit facti. l. bonę fidei. poſt prin. de acq. rerum dom. & de
clarat Bar. in l. ſi is qui pro emptore. col. 11. uerſi. ſed circa hoc
gl. de vſuc. & in l. ꝓ hærede. in fi. prin. de acq. hær. Iō non præſu
mitur animus in dubio, niſi probetur. l. in bello. §. factæ. de ca-
pti. Sunt tamē quidam actus poſſeſſorij, ex quibus animus ꝑſu
mitur, vt quia non pn̄t fieri citra ius, &c. ſicut eſt arare, ſemina-
re, & fructus colligere. l. uim facit. de vi, & vi arma. & l. Titia. de
8 ſolu. † ſicut etiam dr̄, ꝙ multoties ex facto declaratur animus
adeūndi, ut plenè per Bar. in l. gerit. de acq. hær. ſed per ipſum
ire talis animus non probatur, quia iſte actus eſt æquiuocus, ɋ
potuit fieri animo poſſidendi, & non animo poſſidendi. Et qđ
per talem actum ſimpliciter nō probetur poſſeſſio, ſi aliter nō
conſtet de animo, eſt caſus in l. 3. in prin. de acq. re. do. Vbi dici
9 tur † ꝙ cuilibet licitū eſt īgredi fundum alienum, & ab alio poſ
ſeſſum, & per illum ire donec prohibeatur. Et ſic præſupponi-
tur, & eſt certiſſimum ꝙ tunc poſſeſſio non quæratur. Et pro-
pterea abſq; dubio dictum Baldi intelligitur, qn̄ de animo con-
ſtat, & ſic concurrentib. alijs quæ ſunt neceſſaria ad acquiſitio
nem poſſeſſionis. Aliās erroneum eſſet dicere, ꝙ probatur, ali-
quem iuiſſe per fundum alienum, ꝙ probatur illum poſſidere
ipſum fundum. & cōtrariū vult etiam Bar. l. j. §. j. in prin. de itī.
actuq. priu. ubi dicit, ꝙ iſte eſt actus, qui ſolet permitti iure fa-

milia-

miliaritatis & amicitię, ideo ꝑ illũ non ꝓbatur possessio fundi
nec quasi possessio alicuius iuris in fundo. Ad tertiũ dũ dr̃, qđ
Andręas deponit audiuisse Franciscũ acclamare cũ bestijs, &c.
Respondetur, ꝙ non probat, q̃a solus. & alia rõne, quia non di
cit, ꝙ bestiarij exierint, nec ꝙ eos extra locũ expulerit. Et ideo
ex hoc ꝙ ingressus sit Frãciscus animo eas repellendi, non acq
siuit possessionẽ, nec partis, nec totius, ex quo prædicti non exi
10 uerunt, ut est casus in l. qđ meo. §. fi. de acq. pos. ubi † dr̃, qđ si
me existente in fundo alius ingrediatur in alia parte animo pos
sidendi, ꝙ non perdo possessionem. Et hoc nisi suspicatus sim
me posse repelli. Nec p̄sumit̃, ꝙ sim suspicat⁹, si remãsi ĩ fundo,
nisi potuissẽ illũ expellere, & ñ expulissẽ, ut ibi d̃clarat Ale. imo
nec dicãt, ꝙ isti timuerũt, ex quo iuerũt uers⁹ uiã, q̃a satis ẽ, ꝙ ñ
exiuerũt, & potuerunt ire uersus uiã, non quia timerẽt, sed ob
aliã cãm, s. pascẽdi, seu pasculandi. Præterea & si timuissent, q̃a
tñ non exierunt, Franciscus non acquisiuisset, nisi partem occu
patam, & non illam, in qua bestiarij permanserunt. d. §. fi. ubi si
exercitus intrauit partem fundi, alio existente in alia parte, ille
amittit solum possessionem partis occupatę, q̃a timuit uel time
re debuit pro illa parte. Sed ꝓ alia, in qua remansit, non acqui-
rit exercitus possessionẽ. Cũ ergo nõ ꝯstet, qualiter fuerit pars
occupata per Francis. & pars in qua bestiarij remanserunt, rõ-
ne incertitudinis probatio nihil releuat. Non obst. ẽt dictũ Frã
cisci Brisij assignantis rõnem, quia cõuersatus est in villa Casa-
liæ ueteris, &c. arg. no. in l. j. si cer. pet. quia ubi dixisset, ꝙ fuit ꝯ-
uersatus in villa, in qua est res, de qua agitur, vel in loco vicino,
aliquid esset. Sed nõ sufficit dicere, ꝙ sit conuersatus in Casalia
ueteri, quia non ꝯstat, ꝙ iste locus sit alteri uicinus, nec ex di-
cto ipsius testis, nec ex alia probatione. Et ꝑpea ꝯstat cõtrariũ,
ex quo aliquo mõ nõ cõstat de vicinitate ex processu. Præterea
est solus, nec ista probõ põt suppleri ex alia probatione, ut col
ligitur ex his, quę deducũtur in ꝯsilio. Et cõfunditur etiam ista
probõ ex attestationib. rei, ex quib. probatur, ꝙ hoĩes septẽ pos
sidebant, inter quos duo reperiunt̃ ꝯtestes, prout in consi. dedu
citur, iuxta not. in c. in nostra. de testib. Nec obst. dum dicit̃, ꝙ
illi dñt soluisse masario dictorum hominum, & non constat,
qđ ille esset masarius, quia cum dr̃ masario soluisse, ex dicto
11 eorũ probatur alteri q̃ massario nõ fuisse solutũ. aliàs † seque-
retur, ꝙ si testes dicerent, Titium soluisse epõ Bononiensi, qđ
non ꝓbarẽt solutionẽ, q̃a nõ ꝯstat illũ fuisse epm̃, qđ esset abso
num, qm̃ ex quo sub noĩe appellatiuo dr̃ solutum massario vel
epõ, dici nõ põt alteri fuisse solutũ, sed masario tm̃. Itẽ nõ obs.
ꝙ Bertachinus unus ex illis testib. fuerit corruptus, ut ex [illegible]
cto dicitur deprehendi, quia licet [illegible] ꝙ ipse sic de
[illegible] & eius fides non minuitur in præ
ponat, tñ hoc nõ [illegible] dicti Herculis, ut probatur in l. si quis in graui. §. j. ad
Silla. per quem text. dicit Bar. ibi, ꝙ si iudex in articulo mortis
dicit, tulisse sententiam iniustã, uel testis dicat deposuisse falsũ,
ꝙ hoc alijs non nocet, hoc est, illis, pro q̃b. sñia est lata, uel fa-
cta depositio, quia de alijs non põt intelligi. Et est rõnabile, q̃a
esset in potestate testis dictum suum reuocare dicendo se corru
ptum. Et non ꝓbat ẽt, q̃a est solus, nisi in præiudicium sui. Nec
ẽt cõstat ꝙ fuerit corruptus, si dictum eius bene ponderetur.
Et p̄sertim, quia non constat a quo habuerit frumentum. & ex
his respõdetur ad alia duo, quæ objciuntur. Circa uero p̄scri-
ptionem opponitur, quod constat de mala fide D. Sigismundi,
sed negatur. Nec obst. denunciatio Francisci, quę allegatur, q̃a
si do. Sigismundus hẽt titulum, talis denunciatio non constituit
eũ in mala fide, ex quo ẽt possidebat, q̃a ei non põt imputari, si
non credidit d. Frãcisco, ꝯm Bar. clare, qui loquitur quoad effe-
ctum præscriptionis interrũpendæ, de quo agitur in l. pe. de vsu
ca. ꝓ empt. ubi no. distinguit, ex cuius distinctione colligit̃ re-
sponsio ad d. l. si fundũ. C. de rei uendi. q̃ uidebat̃ obstare, quia,
ꝯm eũ loquit̃, qñ eo tp̃e denũciationis adhuc q̃s nõ possidebat
& cũ eo ẽt transit Ale. in l. de pupillo. §. nunciationem. de ope.
no. nun. Et vbi ẽt titulũ non habuisset, adhuc ex alio nõ obstat,
quia, vt ex testibus apparet & ꝓbatur, do. Sigismũdus habebat
informationes, qđ ista bona erant hominum septem pollicino
rum, & ita poterat probabiliter credere. Vnde hoc excusat il-
lum ã mala fide ergã Franciscum, perinde ac si habuisset titulũ
ut quasi in terminis decidit not. Alex. in d. l. de pupillo. §. nun-
12 ciationem, ubi cõcludit, qđ † si operarij cœperunt operari in
fundo alieno de mãdato alterius quam domini, & eis est denũ
ciatum a domino, ut abstineant, ꝙ ex hoc non constituunt in
mala fide, dummodo non sit nunciatio noui operis. Et hoc ca-
su, ꝯm eum, etiam locum habet gl. in l. in rem. §. tignũ. de rei ven
di. Et hoc, quia ex quo dicti operarii sic faciebant de mandato
alterius habuerunt iustam causam non credendi denunciatiõi
ipsius domini. Et propterea dicta denunciatio eos in mala fide
non constituit, quia mandatum tribuit illis iustam causam nõ
credendi, & illos excusat. Nec ꝯm eum obst. d. l. si fundum quia
loquitur re integra, vt ibi latius per eum. qui in hoc reprehẽdit
Imo. & Roma. quæ ratio formaliter locum habet in casu nr̃o.
Et licet do. Sigismundus esset in mala fide respectu hominum
septem pollicinorum, tamen mala fides quo ad eos non nocet
illi quo ad Frãciscum, cuius respectu mala fides cessat, secundũ
glo. & Doc. in l. si quis fundum. §. fi. de acq. pos. & glo. in l. sicut.
C. de præscri. 30. ann. & Bar. in l. naturaliter. in prin. de vsucap.
13 col. 3. per l. qui balneum. in fi. qui potio. in pig. hab. † Præterea
& tertio denunciatio nocet, quando postmodum constat in iu-
dicio de iure ipsius denunciantis. d. l. si fundum. & ibi no. Bald.
aliàs secus, per l. si maior. C. de rescin. vend. Sed de dominio Frã.
non apparet, nec constat, ꝙ haberet ius denunciandi tanquam
dominus, ergo non præiudicat dicta denunciatio. l. si quis ma-
ior. Nec obst. si dicatur constare de antiquiori possessione, q̃a
denunciatio fuit facta a Francisco tanquam a domino & occa-
sione dominii, quia dicebat illa bona ad eum pertinere, & esse
sua, quę uerba dominium significant, & non possessionem. l. si
duo. in fi. vti posid. & l. qui restituere, de rei uend. Ideo non suf
14 ficit constare solum de eius possessione antiquiori. quia † denũ
ciatio facta ex una causa non porrigitur ad aliam. l. at si quis. §.
plerique. de religi. & sumpt. fune. & l. si unus. & in summa. vers.
ante omnia. de pactis, declarat Bar. in l. non solum. §. morte col.
5. vers. item ex prædictis, &c. de oper. no. nun. Non probatur ẽt
talis denunciatio, nisi ꝑ unum testem, quia alius nihil dicit. Et
vbi de illa deponeret, isti duo sunt singulares, prout etiam sunt
alij, qui deponunt de querelis D. Franc. in absentia D. Sigismũ-
15 di, qui alio respectu non nocent, quia deponunt † de denuncia
tione facta D. Sigismundo absente, quæ non nocet, quia debet
in notitiam transire. l. prohiberi. §. fi. quod ui aut clam. Nõ obs.
insuper, dum dr̃, ꝙ D. Sigismundus non possedit ciuiliter uiuẽ
te Francisco, sed ipse Franciscus. quia hoc minime uerum est,
etiam si constaret de antiquiori possessione Francisci, quia Frã
ciscus timuit, aut timere debuit se posse repelli, iõ ciuilẽ posses
sionẽ amisit. l. [illegible] possidere. §. fi. de aq. pos. Qđ aũt timuerit, pa-
tet ex illis nunciationib. factis dño Sigismundo, ex illis q̃relis ca
su quo de eis, ꝯstet, & ꝑ ea q̃ hñr in l. j. §. in opis de ope. no. nun.
& vbi de illis nõ ꝯstet ex qualitate ꝑsonæ ipsius dñi Sigismundi
16 apparet, ꝙ timere debuit se posse repelli. † Et q̃tũ ad hunc effe
ctum, paria sunt timere, vel debere timere. d. l. clam. in princ. cũ
glo. & Pau. de Cast. in l. quod meo. §. fi. eo. tit. quod etiam timue
rit, probatur ex eo, ꝙ neglexit accedere ad illam, ꝯm Bart. & se-
quaces in l. si de eo. §. si forte. de acq. pos. & ubi etiam cessaret ti
mor, & timere non debuisset, adhuc tamen ciuilem amisit, ex
quo stetit per decennium, ꝙ ad fundum non accessit, secundũ
glo. & omnes in d. §. si forte. Et ꝑpea tollitur illa obiectio, vide
licet ꝙ Do. Sigismundus non possederit ciuiliter per 20. ann.
17 Ad vltimum de restitutione dicitur, ꝙ non competit, † quia
elapsum est quadriennium post illam completam, vt plenius
in consilio declaratur. Nec ob. ꝙ propter impedimentũ feria-
rum repentinarum non cucurrerit tp̃s, quia id uerum est, si ap-
pareret, ꝙ impeditus agere voluit & non potuit, ꝯm Innoc. &
Abb. in c. ex transmissa de præscr. per tex. qui hoc casu proprie
loquitur, in l. sed si per prætorem. §. feriæ. ex quib. cau. maio. in
fi. & idem tenet Philip. in c. ex ratione. de appel. circa quintum.
& bene probatur in l. qui commeatus. de re mi. & per ea, quę ꝑ
illum tex. dicit Bar. in alio similiter casu, in l. 1. §. quod diximus,
si q̃s cautio. & ibi per Alex. cum Innoc. transit etiam dominus
Ant. in c. cum non liceat. de præsc. & Abb. in c sciscitatus. de re
scr. Præterea est aduertendum, ꝙ impedimentum feriarum nõ
impedit cursum dicti temporis ipso iure, sed immo currit, sed
datur restitutio, ut est casus in d. §. ferię. ergo fuit petita restitu
tio aduersus præscriptionem, non debet cõcedi quia ipso iure
elapsum est tempus ad illam petendam. Sed debuit peti aduer-
sus tp̃s quadriennij concessum ad illam petendam, qua obten-
ta debuit postea peti restõ aduersus præscriptionem. Præterea
si

ſi dicitur,ꝙ eorum pater poſſedit,& ꝙ ſæpe conqueſtus eſt,ꝓ-
ſumit̃ ſcia.l.octaui vnde cognati.& l.de tutela.C.de in inte.reſ.
min.Nec ob.ꝙ dicatur,filios fuiſſe minores, quia hoc non eſt
18 probatum.Præterea minor † ꝓſumitur ius ignorare, ut not.in
auth.de ince.nup.in pri.& l.ſi adulterium cum inceſtu.in prin.
cum ibi no.ꝑ Bar.Sed ꝙ præſumitur ignorare factum, de quo
aliàs ſcientia præſumitur,ſicut in coniuncto,hoc non eſt uerũ
nec iure probatur,& ideo ſtandum eſt regulæ,ut not. in l.om-
nis diffinitio.de regu.iu.Præterea tp̃e,quo pater conquerebat̃,
erant maiores,ideo ad minus præſumitur,ꝙ de dictis querelis
habuerint ſcientiam , tum quia filij,ut dixi, & quia habitabant
cum patre.l.conſenſu.C.de repud.& c.conſtitutus.de reli.domi
bus . Nec obſt.dum dicitur,quòd ſic præſumitur,ꝙ filius igno
ret contenta in teſtamento patris,per nota.in l.eius qui.ſi cer.
19 pet.& in l.qui Romæ.§. duo fratres.in 3. q.Bart.† ita præſumi-
tur ignorare hoc factum,quia contenta in teſtamento non sũt
communiter nota conſanguineis.l.quoniam ſororẽ. C. de his
quibus ut indi.& ibi no.Bal.ſed in facto,de quo agitur ſecus,ꝙ
habet tractum ſucceſsiuũ,ut declarant Doct.Mod.in l.1.ſi cer.
pe.& in ſpecie,ꝙ filius præſumatur ſcire facta patris, vult Soc.
in conſi.264.in 6.colum.vbi pulchre hoc probat, quem aliter
non refero.Et ex his mihi videtur prædictis dubijs eſſe oppor-
tune ſatisfactum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Pater quando ex facto filij obligetur.*
2 *Pater quando pro filio ut principalis teneatur,& non ut fideiuſſor.*
3 *Quemadmodum dictio,repetitionem præcedentium qualitatum importat.*
4 *Statutum fideiuſſorem excipiens qualiter ſit intelligendum.*
5 *Pater pro filio mercanciam exercenti tenetur, ac ſi ipſe exercuiſſet.*
6 *Patri obligato pro filia quando competant beneficia fideiuſſorum.*
7 *Statuta pœnalia aduerſus ceſſantes ſoluere locũ habent tantum contra debitorem principalem.*
8 *Pater delinquere dicitur filio delinquente.*
9 *Statutum pęnale præcedens non debet extendi ad ſtatutum ſequens.*
10 *Statutum,quod per uiam regulæ procedit,cenſetur repetitum in quolibet ſtatuto ſequenti.*
11 *Inceſtus quid ſit iure ciuili,& quid canonico, & qua caſtigetur pœna.*
12 *Pater pro filio propter iuſſum tenetur,ac ſi ipſe negocium geſſiſſet.*
13 *Geſta a procuratore,uel nuncio finguntur facta a domino.*

CONSILIVM CXXIII.

SVPER eo,de quo queritur, plene allegatum re-
perio per clariſsimos do.conſulentes pro & con
tra Raynaldũ de Altouitis.Et omiſsis argumentis
ad partes,& aliis ſuperfluis,primo videndum eſt
utrum Raynaldus excuſari poſsit tanquam fide-
iuſſor,ut non pronuncietur fugitiuus,vel ceſſans ex diſpõne ſta
tuti ſub rub.de modo & ordine procedendi contra ceſsantes &
fugitiuos,&c.ver.ſaluo tm̃,&c.Et dico,ꝙ ex hoc capite excuſa
1 ri non dẽt,† quia licet vbi pater ex facto filii obligatur ex legis
diſpõne,ſit quaſi fideiuſſor.l.1.C.de decu.li.10.& l.2.ff. ad mu
ni.& illi ſuccurratur magis q̃ fideiuſſori,ꝙ patet , quia ſ͞m iura
Digeſtorum & Codicis non poterat conueniri niſi filius prius
excuſſo.d.l.1.& l.libertus.§. filium. ad mu.& tñ fideiuſsor ante
principalẽ illo iure conueniri poterat.l.iure noſtro.C. de fide-
iuſ.& hoc quia fideiuſsor obligat̃ voluntarie,& pr̃ ex neceſsita
te,ſ͞m Bar.in d.§ filium. Nihilo minus in caſu nr̃o pr̃ eſt princi
palis obligat ex forma ſtatuti poſiti ſub rub.d̃ obłone filijfam.
l.às,&c.dũ vult,ꝙ ſi filius ſteterit in aliqua arte,mercantia , vel
tabula ſciente pr̃e,ꝙ teneat̃ pr̃,quemadmodum ſi eſſet inſtitu-
tus ab illo,&c. Si ergo filius iuſſu pr̃is aliquid facit , puta quia
officium ſuſcipit,vel aliu actum facit,pro quo pr̃ ſolet velut fide
iuſſor obligari,tũc ꝑ ꝑ iuſſum non tenetur ut fideiuſſor, ſed tã
quam principalis,adeo ꝙ ẽt hodie nõ hr̃et beneficiũ excuſsio-
nis,de quo in auth.p̃nte.C.de fideiu.ſ͞m Bar.no.in d.§. filiũ.in
fi.ꝑ l.1.§.fi.qđ iuſſu.& idẽ tenet in l.ſi ſeruũ.§.an filius. de uer.
ob.& Alex.in l.cum filius.in prin.& in 1.col.eo.tit.ꝙ dicit eſſe
notandum pro limitatione.d.l.1.C.de decur. Quia ergo ſtatu-
tum vult,ꝙ dicto caſu pr̃ obliget̃, queãdmodum ſi eſſet inſtitu
3 tus a pr̃e,† illa dictio queãdmodum,quę eſt ſimilitudinaria,vt
declarat Bar.in rub.ſol.ma. inducit repetitionem oĩum qualita
tum,ſ͞m Bar.in l.1.ff.de recep.qui idem dicit de dictione,perin
de,ꝓlata a ſtatuto, & in materia pœnali & odioſa,quæ dictio ,
ut ibi ꝑ eum,eſt ẽt ſimilitudinaria. Et idẽ vult Bart.in extrauag.
ad repri.in uerſi.perinde.& ꝓbatur in l.1.§.fi.ff.ſi fam.fur.feciſ
ſe dicatur.& ibi no.Bar.& ꝑ eum in l.ſanctio legum.de pœ.ver.
quero,pone ergo,&c.& facit qđ no.Bar.in ſ͞l.ſi quis ſeruũ.§.fin.
de leg.2. Et ꝑ ꝯñs tenetur pater , & ꝑ ſtatutũ obligatur tanquã
principalis,& ſic cũ qualitate,cũ qua obligatus eſſet,ſi iuſſu pa
4 tris expreſſo dictam artẽ exercuiſſet.Ex † quo ſequitur, ꝙ licet
uerba ſtatuti excipiẽtis fideiuſſorẽ,deberẽt capi largè pro om-
ni,qui acceſſorie tenetur ꝓ alio,tanq̃ talis exceptio concordet
cũ iure cõi,& ſit fauorabilis,ꝑ no.ꝑ Abb.in c.cum dilectus . de
ꝯſue.Quia tñ pater in caſu noſtro non eſt fideiuſſor ſtrictè, nec
large , ſed principalis debitor & non minus ac ſi verè iuſſu pr̃is
filius ſe in dicta arte exercuiſſet, iõ ſub uerbis ſtatuti etiã largo
mõ ſumptis non põt cõprehendi.Et per hoc rñdetur ad quædã
alia.Et dũ primo dr̃,ꝙ illa uerba ſtatuti,videlicet, quicũq.mer-
cator,vel artifex deſcriptus in aliqua arte,&c.non pñt uerifica
ri in patre.Ad iſtud rñdetur, ꝙ licet ſub uerbis prædictis inclu-
di non poſſit , tñ cõprehenditur ſub alijs uerbis immediate ſe-
quẽtibus.ſ.uel aliquam ex dictis artibus publice per ſe uel aliũ,
5 ſicut magiſter,uel ſocius exercens in ciuitate, &c. Nam † cum
pater dicatur principaliter obligatus ex forma ſtatuti, & tanq̃
ſi eius iuſſu mercantiam exercuiſſet dicitur pater per aliũ, hoc
eſt per filium,publice exercuiſſe artem,qđ ſufficit,ẽt ſi in dicta
arte nõ ſit deſcriptus,& illa verba,ſicut magiſter uel ſocius,ſtãt
exemplificatiuè.& ſic nõ reſtringunt regulam.l. damni infecti .
de dam.inf.Et ſimiliter tollitur aliud,dum,ſ.dicitur,ꝙ verba ſta
tuti de artifice uel mercatore debent intelligi de illo, qui nomi
ne proprio actum facit,per no.per Ang.in l.quamuis.de acqu.
po.quia ẽt ſtatutum loquitur de illo, qui actũ facit,ut ex verbis
præcedentibus colligitur,& pater eſt talis, qui tanquam princi
palis dicitur facere per filium.Et minus ẽt obſ.aliud , uidelicet,
[illegible]tatutum loquatur de illo, qui aufugit cum pecunia,& rebus
alienis vel ſibi [illegible] loquitur ẽt de illo,qui ceſſabit ſim-
pliciter,dũ dicit ceſſabit,vel aufugiet [illegible] & reb.&c. Nã
ubi illa verba cũ pecunia,& reb.&c.referãtur tm̃ ad v[illegible]fu-
giet,tũc verbũ ceſſabit,præcedens commode põt uerificari ĩ pa
tre,qui uerè ceſſat,pręſertim cum ſit principalis,ut dixi. Et idẽ
ẽt ſi referuntur ad verbũ ceſſabit,quia verũ eſt,ꝙ pater, qui eſt
principalis debitor,ceſſat ſoluere pecuniã & res alienas uel de-
bitas,ſed tñ verius eſt,ꝙ ad verbũ ceſſabit, nõ referũtur,nec ad
illud cõmode vel ꝯgrue referri pñt,vt cuilibet recte intuenti pa
tet.Et per prædicta ẽt rñſio colligitur ad l.1.C. de decurio. & l.
6 2.ff.ad municipal.ubi hr̃,ꝙ pater eſt quaſi fideiuſsor,† quia illa
iura locum non habent, qñ filius officiũ exercuiſſet iuſſu pr̃is ,
ſed tunc eſt principalis uerè,& illi non competũt beneficia fide
iuſſor,ſ͞m Bar.& Ale.in dictis locis,ſicut competunt illi, qui ſe
obligauit pro alio ẽt tanquam principalis,ſ͞m gl.in auth.de fide
iuſsorib.in prin.quia uere eſt fideiuſſor, & talis excipitur a ſta-
tuto,& non eſt ſimilis patri, cuius iuſſu filius exercuit officiũ ,
vel cõtraxit, vt dixi. Similiter ergo non hñt locum dicta iura in
patre,nec in caſu noſtro,licet iuſsus eius non præceſſerint , ex
quo ſtatutum vult,eum teneri,quemadmodũ ſi filius fuiſſet ab
eo in dicta arte inſtitutus,qm̃,ut dixi,talia verba prolata a ſtatu
to,ẽt in materia odioſa ſignificant & important,ꝙ teneatur pa
ter cum oĩb.illis qualitatib.cum quib.teneretur,ſi iuſsus patris
præceſsiſſet, & ſic qđ teneatur in caſu noſtro tanquam princi-
palis,prout tenetur alio caſu ſ͞m Bart.quaſi in terminis in d.l.j.
de recept.& in alijs locis pręalle. non autem ꝙ obligatur tanq̃
fideiuſsor,proprie uel impropriè, ſeu largè. & ſic non põt ali-
quo modo includi,ut ẽt dixi,ſub illo uerſi.ſtatuti,ſ.ſaluo tamẽ,
&c.Et per hoc rñdetur ad ſtatutum ſub rubr. ꝙ debitores req-
7 ſiti,&c.verſ.hoc declarato,&c.ubi diſponitur,ꝙ † pœnæ & alia
graua-

grauamina inducta contra cessantes & alios, qui ex cessatione afficiuntur, locū non habeant, nisi duntaxat contra ipsum principalem debitorem & eius heredes, &c. Quoniam, ut sæpe dictū est pater isto casu est principalis debitor, & non obligatur accessorie pro alio, sed principaliter pro se ipso, statuto prædicto sic disponente. Et ꝑ pea cessant multa alia in contrarium allegata, s. ꝙ ille non dr̄ principalis, qui se obligat pro alio, per ea quæ ponunt Moder. in l. vbi autem. §. illud de verb. obl. & per no. ꝑ Bar. in l. reos. de duo. reis. in princ. quia ista possent eē uera, vbi statutum simpliciter obligaret patrem ꝓ filio, sed quia vult eū teneri, quemadmodum, &c. & hoc statutū dr̄ velle, ꝙ si debitor principalis, & non fideiussor, & iō si cessat principalis, dicitur delinquere. Et sic non obstat, dum dr̄, ꝙ intentio statuti fuit obligare illum, qui deliquit, non autem alium obligatum ꝓ alio

8 † quia immo pro se principaliter, & non pro filio obligatur, & quamuis filius deliquerit in male administrando, pater etiam, cum sit debitor principalis delinquit in cessando & non minus quā si iussu patris filius artem exercuisset, quo casu negari nō posset, quin illo casu hr̄et locū statutū, & q̄ n dici posset cessās, q̄a eēt debitor principalis. Vn̄ equiparatio de fideiussore ad patrē isto casu non est congrua. Et inquantū dicitur, ꝙ tanq̄ principalis tenetur quantum ad debitum principale, non aūt quantum ad pœnam impositam cessanti, per statutum postea factū, de quo diuinare non potuit statutum præcedens de obligatione filiifamiliàs, &c. per notata in simili per Ale. in l. j. C. de edē.

9 & † ꝙ non dēt extendi ad statutum posterius mediante extensione etiam passiua, cum materia sit pænalis, in qua dicta interpretatio dēt cessare. Et ad hoc allegatur pro decisione istius. q. Pet. de Anch. in cōs. 301. Ad istud r̄ndet, & dr̄ eē erroneum, ꝙ extensio passiua locum nō habeat in materia pœnali, q̄a istud est expresse ꝯ tex. cum gl. in l. si quis seruo. C. de furtis, q̄ vult, ꝙ illa lex pœnalis, quæ loquitur in seruo, locum etiam habeat in filiofamiliàs, per regulam iuris antiqui, de qua in l. & tantum. §. 1. de seruo corrup. vbi filius seruo equiparatur. Et istud etiam vult Imo. in l. si vero. §. de viro. sol. matr. dum tractat ad extēsione in pœnalib. Et pro hoc etiam alleg. Bart. in l. nec in ea. §. ius occidendi. de adul. & in l. relegatorum. §. interdicere. cum seq. de pœnis. Et talis extensio est ēt ꝑmissa in correctorijs, vt colligit ex notat. ꝑ Bar. in l. Marcellus. §. 1. ad Tre. & in l. 2. de l. 1. & ibi ad hoc uerba Bar. ponderat Are. quia ergo statutū sub dicta rubr. vult, patrem teneri, quemadmodum teneretur, si filius in dicta arte ab eo fuisset institutus, ꝑ hoc statutū isti duo casus dñr ꝑ uiā regulæ adæquati, uidelicet, ꝙ iussu patris expresso filius exerceat artem, & ꝙ sic faciat patre sciente & non ꝯdicēte, & sic dr̄ velle, ꝙ utroq; casu pater dicat̄ principalis. Hoc ergo statutum quamuis ꝑcedat, passiue extenditur ad aliud statutū supueniēs, qđ loquitur de principali debitore, & sic intellr̄ isto casu patrem comprehendere, & non minus q̄ si ꝑcessisset pr̄is iussus. l. 1. §. lex Falc. ff. ad l. Falc. Et ꝓ hoc optime facit, qđ notā ter vult Bar. in l. ꝑtor. §. eritq;. vi bon. rap. in ul. col. ubi conclu-

10 dit † ꝙ si statutum ꝑcedens ꝓcedit ꝑ viā regulæ, ꝙ regula, ꝑdicta intelligitur repetita in quolibet statuto sequenti, & ꝑ Ale. ī conf. 50. in fi. 2. vol. Et iste casus noster, quia statutū ꝑdictū regulā ponit, ꝙ pater teneatur q̄madmodū, &c. Necob. ꝙ statutū ꝑcedens nō potuerit de posteriori cogitare, quia ab initio īfuit huic statuto, vt locū hēret in oīb. casib. in quib. teneretur pr̄, si iussus ꝑcessisset, tanq̄ de oī casu futuro, vel sup quo disponeret in futurū dicat̄ cogitatū in gn̄re. l. nō est nouū. de legi. & ibi Pa. de Cas. declarat dicēs ꝙ ista est interꝑtatio passiua. dēt. n. statutū ꝑcedens trahi ad posterius mediante dicta extensione, quia sp & sic ēt hodie & post aliud statutū ꝯditū loquit̄. l. Arriani. C. de hær. Nec ob. cōs. Pe. de Anc. & cōs. ult. Cal. in ti. de ꝯsang.

11 & affin. dū uolunt, ꝙ † ꝓ incestu inducto de iure canonico locū non habeat pœna iuris ciuilis imposita ꝓ incestu, quia ius ciuile ēt declarat, qūo cōmittatur incestus restringendo se ab certas ꝑsonas, extra quas ꝑmittit matrimoniū, & cessat delictum, quia ergo ius canonicum vult, incestū cōmitti ꝑ alias ꝑsonas, per quas de iure ciuili nō committitur, ideo non habet locum pœna iuris ciuilis, quia illo iure per tales personas delictum, aliquod non est commisum, sed est nouum de iure canonico, ad quod delictum introductum de nouo ius ciuile se nō extendit, quia de illo non loquitur. Et ubi extensio locū haberet non esset passiua, sed actiua extensio, quæ in pœnalib. non est permissa. Tunc. n. dr̄ passiua, qn̄ lex noua disponit circa idē, de quo in r̄la iuris antiqui, puta q̄a lex Cornelia cōseruat, & validat testm̄, de quo testō anteriores leges loquūtur, iō trahuntur ad id, qđ lex Cornelia de nouo disponit. l. 1. §. lex Falc. ad l. Falc. & similiter. l. si quis seruo C. de furtis. loquit̄ de seruo, de quo in regula iuris antiqui. ideo ad hanc nouam legem trahitur lex antiqua. Et idē de similib. sed ius canonicū dicto casu loq̄t̄ de delicto, ꝙ apud ius ciuile nō est delictū, iō pena imposita pro quodam alio delicto per ius ciuile nō trahitur ad hoc nouum delictum. Et licet ꝓ incestu imponat ius ciuile pœnam, tn̄ incestū restringit ad certas personas, & sic de illo non loquit̄ in gn̄e, & simpl̄r, nec pro incestu in gn̄e & absolute pœnā imponit, sed restrictiue & limitatiue, disponendo ēt ꝙ ꝑ alias ꝑsonas incestus nō dicat̄ cōmitti, iō ius canonicū non loquit̄ de illo incestu, de quo ius ciuile, sed de diuerso. Et uere hoc nihil ad rem, q̄m in casu nr̄o statutū procedens per uiā r̄læ equiparat, ꝙ pater præponat filium mercantie, vel ꝙ sciat illum se in ea exercere. Statutū ergo nouum, quamuis pœnale & odiosum, qđ loquitur de prīcipali debitore, comprehendit patrem, qui filium præposuit, q̄a tunc principalis est debitor, ergo includit ēt pr̄em, qui sciuit filium mercari, q̄a ēt isto casu principalis est debitor ex forma alterius statuti, qđ trahitur ad nouū. Scđa ēt r̄nsio est fragilior, dū dr̄, ꝙ q̄uis pr̄ esset principalis, tn̄ statutū loquitur de principali, qui deliquit, qđ cōcedo de plano, sed dico, ꝙ pr̄, qui cessat soluere, ad qđ tenetur principaliter, delinquit, sicut quilibet alius debitor cessans. Et q̄uis sit obligatus ex facto & d̄licto filij tn̄ post oblōnem ortam contra eum delinquit cessando in solutione, vel in fugiendo. Tertio etiam minus obstat tex. in §. pen.

12 institu. qđ cum eo. † vbi dr̄, qđ pater propter iussum tenetur tanquam si principaliter negocium esset gestum ab eo. quæ dictio, tāq̄, est nota impropriętatis, ut no. in c. solitæ de maio. & obed. iō statutū odiosum loquens de principali debitore, non debet uerificari in eo, q̄ uere & propriè non est principalis, sed habetur ꝓ tali. l. mercis. de uerb. sig. Quia est uerū, ꝙ negotium gestū a filio nō dr̄ vere gestū a patre, sed hr̄ tanq̄ si pater illud gesserit, & quoad factū ꝑ filiū habet locū fictio, & sup illo fictio cadit respectu patris & de hoc loq̄t̄. d. §. pen. sed quoad ius resultans ex ipso facto, hoc est quoad obligationē pater est vere principalis, non autē est tanquā principalis, nec hr̄ pro tali, & potuit ēt statutum illud s̄m veritatem principalē debitorem ꝯstituere, vt ꝓbatur ex no. ꝑ Bar. in l. si maritus. §. legis. de adult. & istud in terminis probatur ex notatis ꝑ Bart. in l. si is qui pro emptore. de vsuc. dum loq̄tur de fictiōe trāslatiua de ꝑsona ad personā, circa pen. char. versi. venio ad secundum, &c. vbi dicit

13 † in his, quæ ꝯsistunt in iure, & in facto gestis a nuncio vel procuratore dicuntur ficte gesta a domino, si habemus respectum & relationem ad factū, sed si habeatur relatio ad ius, qđ oritur ex facto, dr̄ uere, & ꝓpriè gestū a domino. & iō licet ꝑ apprehēsionē procuratoris, q̄ est facti, dominus dicatur fictè apprehendere, tn̄ ipsa possessio, quæ est iuris, uere acquiritur domino. l. certe. §. 1. de precar. & idem uult Bar. in l. ab emptione. in fi. de pactis. Idē ergo & in proposito, ut dixi. Vnde ex his clare ꝯstat, ꝙ Raynaldus est prīcipalis debitor proprie, & uere, & ꝙ illi nō minus ꝯueniūt verba statuti, q̄ alteri cuilibet principali debitori, & ꝑ ꝯñs ꝙ sub statuto cōtinetur cōprehensiuè, & ꝙ non agit̄ ut sub illo contineatur extensiue, & sic oīa, quæ in contrariū allegantur, sunt sublata. & licet lex uideatur dura, est tamen seruanda. l. prospexit, qui & a quibus. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iudicatur nullius esse firmitatis, de cuius processu non apparet.*

2 *Excipiens de spoliatione si succubuerit, ad restitutionem agere poterit.*

3 *Agrimensoris officium quod, & in quo consistat.*

4 *Processus contra protestationem factus quando reprobetur.*

5 *Sententia secunda contra primam non ualet pro eadem re, si de prima exceptio obiecta fuerit.*

6 *Actio finium regundorum intentari nequit pendente lite super possessorio.*

7 *Agere, fortioris est efficacie, quam excipere.*

8 *Proba-*

8 *Probatio ei nocet, cui & sententia.*
9 *Dominium rei citra traditionem non transfertur.*
10 *Ratihabitio quo casu nihil operetur.*

CONSILIVM CXXIIII.

SVPER iudicio finium regundorum moto p moniales sancti Pauli de Rauēna, prima facie vr dicē dū, q sup petitione carū sit procedendum. Et sic admitti debeant ad pbandum possessionē, ad effectū, ut agrimensor eligendus a iudice possit referre quantum possideat, & deinde iudex cognoscere, quātum
possidere debeat. l. 3. & ibi no. C. fini. regū. Nec obstare vr exce
1 ptio rei iudicatę: † qa cū de pcessu nō cōstet snīa, de qua obijcitur, vr nulla, pro qua nō psumitur, si per legitima documenta
processus nō pbetur, sm gl. in c. qm̄ cōtra. de prob. & Spe. in ti.
de sent. plat. §. iuxta. vers. sed pone publicatis, &c. Et idem ad p
positum presupponit Bar. in l. 1. C. de rela. & in l. fi. ff. quando
appel. sit. & Bal. in l. 1. C. ne liceat tertio prouo. & in l. emancipatio. C. de fide instrum. & in c. 1. quo tempo. mi. Et presertim
p ritudine dictę sententię non præsumitur, cū ab illa fuerit ap
pellatum ex parte dictarū monialium, secūdum oēs in c. qm̄ ꝯ.
per illum textum, & probatur in c. cū inter. de re iudic. a contra
rio sensu. idē tenet Roma. & Alex. in l. sciendū. de verbo. obliga
tio. cū concordantibus, de quibus in dictis locis. Preterea non
obstat dicta sententia lata super possessorio alia rōne, quoniā
possessio non deducitur, nec allegatur in hoc iudicio finium re
gundorum ex parte dictarum monialium ad eundem finem,
ut, scilicet, super possessorio pronuncietur, sed ad alium effe-
ctum, scilicet, ut sciatur, ad quem spectat onus pbādi super p-
prietate. l. exitus. de acq. pos. prout declarat Pau. de Cast. in d. l.
3. C. fini. regundo. Quatenus ergo pdictæ, moniales reperiunt
possidere, pro ea parte in iudicio petitorio non tenebuntur p-
bare proprietatē, sed p illa parte tm̄, quæ dicitur p aduersarios
occupata. Et pcōsequēs, qa principaliter de proprietate agit,
nō obstat sententia in possessorio lata ꝯ dictas moniales. l. & an
eadem. in prin. de excep. rei iudi. & qa in sententia eis reseruat
expresse ius sup petitorio, nec dēt attendi, q incidenter etiā in
hoc iudicio deducatur possessio. l. rogasti in princ. l. si quis nec
causam. si certum peta. Et per predicta ēt apparet, q nō obstat
exceptio litis pedentiæ, quia nunc principaliter litigatur de p-
prietate, & incidenter de possessione, & p hoc ēt facit, qđ no.
2 gl. & Doc. in c. 2. de ordine cogni. ubi volunt † quòd si excipiēs
de spoliatione succumbat, qđ poterit directe agere, & petere
restitutionem: nec ei obstabit exceptio rei iudicatæ, tanquā dicatur agere ad diuersum, propter uarium agendi modum. Sed
premissis non obstantibus, arbitror quod rei conuenti sint a pe
titis absoluendi. Nam petitur eligi, & deputari debet per iudicem agrimensor unus, qui se ad locum transferat, & uideat, &
mensuret, quantum quisq. possideat, & referat, deinde cognoscat, quātum quisq. possidere debeat, demum fines figi & apponi faciat, &c. iuxta formam testamentorū & inuestitutarū ipsa-
3 rū monialiū. Ad talem enim electionē † agrimensoris, nō deuenitur, ut per illū possessio, uel dominiū probet, sed qn̄ est probata possessio, & ignoratur quātū possideatur, ut per illius rela
tionem probetur, quantum quis possideat, ut probatur in leg.
3. cū ibi notatis. C. finium regundo. & in l. si irruptione. §. fi. ff.
eo. ti. Si ergo moniales volunt probare in hoc iudicio possessio
nē ad finē, vt termini ponātur dūtaxat ratione possessionis ī lo
co, ad quē se extēdit possessio monialiū, & tūc ī hoc iudicio so
lum de possessione cōtenditur, secundum Floria. in l. 1. ff. finiū
regundo. Et ppterea monialib. obstat exceptio rei iudicatę. Si
sententia ꝯ eas lata transiuit in rem iudicatā, per quam declaratū est, partē, ꝯ quā nunc agitur, possidere, & monialib. impositum est perpetuum silentiū super possessione. l. cū quæritur. cū.
sequen. de excep. rei iudic. & l. duob. eo. tit. Nec admitti debent
capitula & probationes dictarum monialium de possessiōe ea-
rum parte opponēte, & processus est nullus illa contradicente,
secūdum Bal. in l. certi condictio. §. qm̄. si cer. pet. in fin. vbi dicit
4 † q si pars protestetur, ne fiat probatio, quando statutum phibet, nō valebit processus contra protestationem factus. Et ideo
dicit Ale. ibi, sis cautus, ut protesteris, q probatio non admittatur, & cum Bal. ēt trāsit Are. in c. quoniā ꝯ. de prob. 16. co. vers.
sed tamen aduerte, & c. dicens hoc esse verū ēt si pars nō appel-
let, quia si contradicat & protestetur, pcessus non ualet. Et hoc
uidetur de mente Doc. qui volunt cōiter in c. cum inter mona
sterium. de re iud. & in l. nam & postea §. si damnetur. de iureiu
5 ran. q si reus † fuit primo absolutus, & iterum in alia instantia
contra eūdem agatur ad idem, & contra actorem excipiatur de
prima sententia, q non ualebit secunda sententia contra primā
per d. c. cum inter monasterium. & per l. j. C. quando prouo. nō
est neces. Et facit ēt, quod no. Bar. in l. 1. in prin. de ope. no. nun.
in j. q. vbi vult, q nunciatio tanquam calumniosa & nulla pōt
sperni quando notorie constat nunciāti ius non competere, &
prout dicitur constare ex sententia contra eum lata, per c. cum
olim. de re iudi. Eadem ergo rōne dicto casu processus dēt esse
nullus. Et ex premissis ēt apparet, q iudex, qui in fine litis distu
lit pronunciare super exceptis, dēt declarare probationes non
debuisse recipi, & illas haberi pro non receptis & non admissis
si illi constabit sententiam in possessorio latam transiuise in
rem iudicatam. Et constare poterit, quamuis sit appellatum ex
parte monialium, si non docuerint & probauerint: q ex iusto
impedimento fuerint impeditæ, cum tempora prosequendi
dictam appellationem, in qua se fundant, sint elapsa. l. fi. §. illud.
C. de appel. & cle. sicut. eo. tit. & p Doc. in c. ex rōne. eo. tit. & p
6 Bart. in l. 1, in fi. ff. nil. nou. app. penden. Et † ubi etiam dicta ap
pellatio penderet, & sic super possessorio adhuc lis duraret, tn̄
ratione possessionis nō posset agi ex parte monialium iudicio
fin. regun. qa absolutoria lata in primo iudicio possessorio, pa
reret exceptionem rei iudicatę in secun. in quo ratione posses-
sionis ageretur fi. regun. & condemnatoria lata in secundo face
ret præiudicium primo. Ideo illo pendente non potest secundū
iudiciū inchoari, nec debet cumulatio dicto casu admitti. l. fundum. & l. fundi. de excep. & ibi per Bar. ubi tex. rōne predicta p
hibet agi secundo actione communi diui. Eadem ergo ratione
debet concedi cumulatio actionis finium regun: quæ est similis
l. in trib. de iudi. qn̄ militat pdicta rō, & tradit p omnes in l. edita. C. de eden. Et ex pmissis ēt infert, q ubi dictę moniales asse
rerēt se possidere & dñium hr̄e usq; ad certum terminū, & reus
utrumq; negaret, quo casu in hoc iudicio finium regundorum
dr agi de vtroq; sm Floria. in d. l. 1. ff. fi. regun. q respectu pos-
sessionis, quæ ēt tūc æque principaliter deducitur, nō procederet iudicium, siue snīa in possessorio lata transiuerit in rem iudi
catam, per superius allegata, siue adhuc appellatio penderet, qa
pendente primo iudicio non admittitur cumulatio secundi re-
spectu possessionis, per regulam de qua in d. l. fundum, & l. fun
di. Quinimmo etiam si moniales pdictæ assererent solum dominium ad eas pertinere, & reus hoc negaret, quo casu de dñio
tm̄ dr agi secundum Flo. in loco præal. & uellent etiam de pos-
sessione probationes facere, solum ad finem ut releuarent ab
onere probandi dominium, rōne cuius tm̄ ageret finiū regun.
iux. no. per Pa. de Cast. in d. l. 3. non dērent audiri, vt probatur
ex no. per Inno. Host. & alios in c. fi. de ord. cogn. ubi quærunt,
pone, q agens possessorio succubuit, & reus absolutus fuit, &
deinde dictus reus sic absolutus agit contra eundem actorem
super certa re, & ille excipit de spoliatione, in qua directē prius
agendo succubuit, nunquid poterit repelli per replicationē rei
iudicatæ. & sic quæritur, an snīa absolutoria super possessorio
directo intentato, obstet actori excipienti de eadem spoliatione. Et uidebatur q non, secundū prædictos, qa agitur ad aliud,
quia primo petebatur restō, nunc vero excipitur ad repellendū
agentem. d. l. cum quæritur. & l. seq. Sed contrarium determinant, quia hic sunt eædem personæ, eadem causa petendi in effe
ctu, qn̄ si admitteretur hæc exceptio, hoc casu non audiretur agens, nisi primo restitueret illam rem. ca. 2. eod. tit. & sic indire
cte consequeretur excipiens illā rem, super qua obtinuit cōtra-
riam sententiam in eadem cā. Et ex hoc tollitur argumentū cō-
7 trarium. † Item quia, secundum prædictos, plus est agere quam
excipere, iō succumbens in actione debet etiam succumbere in
exceptione ex eadē cā. Item illa exceptio erat inclusa in effectu
in illa actione, q deducebat spoliationem. quę rōnes in effectu
etiam locum hn̄t in casu nostro. Si admitterentur dictæ moniales ad probandum possessionem, ad effectum ut releuarentur
ab onere probandi dominium, quia mediante tali probōne cō
sequerētur id, sup quo lata fuit snīa cōtra illas, & ēt concurrūt
de quibus proxime dictum est. Et non tantum hoc procedit, si
sen-

sententia in rem iudicatam transiuit, sed etiam pendente adhuc appellatione, quia sicut prima lite pendente super possessione non admittitur cumulatio alterius actionis occasiõe possessionis.d.l. fundũ.& d.l.fundi.ita non dẽt aliter & alio modo posse per indirectũ deduci possessio, & quia & isto casu locum hẽt dicta r͞pa impediens cumulationem,qm̃ absolutoria lata in primo iudicio per viam exceptionis excludere dicet moniales fundantes se in possessione,quamuis dicant,ut reuelentur ab onere probandi dominium,per rõnes Inn.Host.& aliorum in d.c. fi.& in d.c.2.similiter talis probatio facta in hoc secũdo iudicio ad dictum effectum pareret reo prẽiudicium in primo non mi
8 nus q̃ s͞nia,quia cui nocet s͞nia,nocet ẽt probatio,ſm Bar.in l.sępe.in fi.de re iud.per no.per eum in l.si mater.§.fi. de excep. rei iud.Vnde ex præmissis ꝓbatur,ꝙ in hoc iudicio moniales non pñt obtinere prætextu possessionis,& ꝙ eius capitula su ꝑ possessione ad aliquẽ effectũ nõ sunt admittẽda. Nec ẽt rõne dñij earũ intentio põt dici fundata,quia de illarũ dñio non constat, & ꝙ ex sola inuestitura non probatur in fauorẽ inuestiti, sicut nec ex quolibet alio simplici titulo.l.cum res.cum ibi not.C.de probat.ex qua etiam non probatur dominium inuestientis, & maxime in præiudicium tertij,l.ad probationem.C.loca.& c.inter dilectos.in fine.de fide instru. & no. in c.cum Bertoldus.de re iud.& in c.bonæ.de appellationi.Sed nec ẽt probatur ad præiudicium ipsius recipientis inuestiturã,secundũ Dy.& Bar.in l. legata inutiliter.de adimen.leg.ꝑ illum tex.& Spe. in ti.de loca. §.nunc aliqua.ver.52.cũ seq.& uer.168.per d.l.ad probationẽ. & Alex.in l.si alienam.in prin.sol.mat.& in cõsi.124.vol.vbi dicit,hanc esse cõmunem opi.Et si dicatur,ꝙ per locationem ꝓbetur dominium,qñ alia concurrunt,ſm Bart.in d.l.ad probationem ꝓut esse videtur in casu nostro,in quo hæc bona reperiuntur posita ad æstimum inuestientis.Ad istud respondetur, ꝙ ex tali libro non probatur dominium neque possessio.l.si pater.& ibi no.Bal.& Saly.C.de act.emp.& Bal.in l.quidam ĩ suo. de cõd.inst.& Ale.in cons.104.vol. nec etiam probat simul cũ locatione,ſm Ale.in d.cõs.12.in eo.vol.& ibi respondet ad no. Bar.ĩ d.l.ad probationem. Et quamuis procurator dictarũ monialium confessus fuerit dominium rei concessæ esse ipsius inuestientis,tamẽ talis voluntaria confessio procuratoris non nocuit domino.l.certũ.§.sed an ipsos.de confes.& ibi no.& in l.ꝓ inde.§.1.ad legem Aquil.& per Doc.in c.1.vt lit. non contesta. & multo minus præiudicat tertio possessori.l.e. optimam.C.de ꝯhen.& cõmittẽ.stip.& ibi no.& l.sæpe.de re iud. & C. res inter alios acta,&c.per totum.& no.in l.2.C.de eden.& ex alio non probatur dominium,quia non ꝯstat de mãdato illius q̃ tanquã ꝓcurator monialium fuit inuestitus,& ꝙ ex uerbis enunciatiuis inuestiturę nõ probatur,auth.si q̃s in aliquo.C.de eden.ibi ꝑ Doc.& traditur in c.qm̃ ꝯ,de prob.& in c.j.de fid.instr.cũ cõcor. qđ mandatum etiam non præsumitur ex aliqua temporis diuturnitate,ſm Bal.in l.1.C.de reb.alie.non alie.& in l.fi.ff. ꝓ empt.& Ale.in l.qui in aliena.in prin.de acq.hære.& in l. scien-
9 dum de verb.obl.Et † ẽt dominium uel quasi non potuit transferri sine traditione.l.traditionib.C.de pact.& no.in d.l.cũ res. C.de prob.de qua non ꝯstat.Nec obstat,ꝙ in inuestitura dicat ꝙ inuestiens confirmauit possessionẽ, q̃ habẽt dictę moniales inuestitæ, q̃a ex illis verbis non ꝓbatur in præiudicium tertij, ꝙ tunc dictę moniales possiderent,ꝑ no.in d.l.optimam. & dictũ fuit supra.Et hoc stante ꝙ nõ cõstet de traditione,nihil pt operari ratihabitio aliqua monialium expressa uel tacita.d.leg. traditionibus.Et ubi etiam tẽpore inuestituræ probaretur illas possedisse,q̃a tñ ex defectu mandati ipsius inuestiti non potuit dominium tunc monialib.quæri,ut dixi, non sufficeret rõ su ꝑ ueniens,postquam dictæ moniales desijssent possidere, q̃a res nõ esset integra.l.bonorũ.rem ratam habe.Et ꝓbat ex not.per
10 Ant.de Bu.in c.cũ venissent.de rest. spo.vbi dicit ꝙ † ratihabitio,q̃ superuenit,postquã ille,qui noĩe meo cœperat possidere desierat possidere,nihil operatur,& alleg. Rotã, per rationem. d.l.bonorum.& idem t3 Bal.in c.1.in pri. quo tẽpore miles.& Ale.in l.qđ meo.in prin.de acq.pos.qui ad hoc allegat etiã no. ꝑ Bar.in l.si uxor.§.si quis vxorem.de adulte.¶ Et ad allegata in contrariũ facile põt responderi.Non obst.igitur in primis,dum dicitur,ꝙ s͞nia,de qua excipitur,est nulla,ex quo processus non ostenditur,quia immo præsumitur etiam dicto casu quod fuerit rite & recte lata,& ꝙ præcesserit processus, si transiuit in rẽ iudicatam,ut quia non sit appellatum,vel quia appellatio sit deserta,& siue fuerit s͞nia lata de antiquo,siue de recenti,vt probatur in c.bonæ.& ibi hoc tenet Inn. de elec. & probatur in c.cũ inter nos & in c.sicut.de re iud.Compost.Io.And.in c.in præsẽtia de renunc.& Spec.in ti.de sen.prola.§.vt autem.versi.& no. secundum quosdam.& in tit.de inst.edi.§.restat.ver.in summa. Do.Anto.Imo.& Abb.in c.quoniam contra.de proba.Imol.in l.ex hac scriptura,de dona.& in l.4.§.condemnatum.de re iud. & in l.si cum nulla.& in l.de vnoquoque,post Ang.eo.ti.& dicit Imo.in c.cum in iure.de offi.delega.quod ista est communis opinio,& cum ea transit Roma.late,& etiam Alex.in l.sciẽdum.de uerborum obligationi.& moderniores in dicto c. quoniam contra.cum aliis concordantiis,de quibus in dictis locis. Et ubi appellatio non esset deserta,quo casu,secundum prædictos,non præsumit pro rititudine processus,alia rõne non debent admitti moniales rõne possessionis pendente alia lite su ꝑ eadẽ possessione propter regulam impedientem cumulationẽ, de qua in l.fundum,& in l.fundi.de excep.Et hoc etiam est verum,quamuis possessio per Host.Inn.& alios in c.fi.de ordine cognitionum.& in c.2.eo.titu.& ex not.per Doct.in dictis locis r͞ndetur etiam ad iura allegata in contrarium.& etiã ad no. per gl.in c.2.de ordine cognitionum,quæ fuit deducta ꝑ viam exceptionis,& quia tũc nihil petebatur,nõ mirum si postea admittitur petitio.Sed est secus,quãdo prius fuit lata sententia absolutoria pro reo,secundum prædictos,prout contingit in casu n͞ro, quia de eo,ad quod agebatur,fuit plene discussum,& ꝑcessit petitio. Ideo de eodem non potest actor qui succubuit excipere in alio iudicio,uel alio modo ex illo se iuuare vel in alio se fundare. Et ex prædictis quoque colligitur,quòd ratione dominii in hoc iudicio non possunt prædictæ moniales obtinere.& ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Mater an per priuilegium possit tutelam filiorum retinere.*
2 *Tutela,cum onus quoddam sit,minoribus non committitur.*
3 *Legitimatio filij facta patre uiuente ualet,nulla agnatorũ facta mentione.*
3 *Tutor datiuus sit aut legitimus pupilli non interest.*
5 *Rescriptum ad terminos iuris communis reduci,qualiter intelligatur.*
6 *Subreptio rescriptum non uitiat in materia beneficiali,si reduci possit ad ius commune.*
7 *Tutela agnatis non defertur ob rescriptum subreptitium matri concessum.*
8 *Tutor legitimus quando matri succedat in tutela.*

CONSILIVM CXXV.

1 EST Primo videndũ † vtrum rescriptum,vel priuilegium concessum matri,s.ꝙ possit retinere tutelam filiorum,etiam post transitum ad secunda uota contra dispositionem iuris communis aut. sacramentum.C.quando mulier tutelæ of. fungi po.valeat.Et prima facie videtur dicendum,ꝙ tanquam subreptitium sit nullum. Quia summo Pontifici non fuit expositum vel narratum,ꝙ extarent agnati filiarum, ad quos deferebatur legitima tutela per transitum matris ad secundas nuptias,secundum Bart.in dicta auth.sacramentum, & in l.si quis sub conditione.de test.tute.per illum textum,quibus princeps non præsumitur uoluisse p̃iudicare.l.2.§.merito.& §. si quis a principe. ne quid in loco publico.& c.quamuis,de rescriptis.in vj. & q̃a agitur nedum de præiudicio dictorum agnatorum, sed etiam filiarum,quarum fauore mater dicto casu priuatur tutela,quia lex non confidit de illa.l.lex quæ tutores.C. de administra. tutor.sed magis de tutore legitimo,ideo si princeps sciuisset illũ extare,matri hoc non concessisset verisimiliter. Et propterea hoc rescriptum gratiosum est ipso iure nullum.l.1.de nat.rest. & l.& si non cognitio.C.si contra ius,vel utilitatem publi.,prout uult Abbas in c.quod super his.de fide instrum.per illum tex.& Docto.communiter in c.a.d audientiam.el.2.de rescript. cum concordantibus de quibus ibi plene per Modernos.Et idem ẽt si Papa fuisset concessurus,sed difficilius,si habuisset notitiam di-

dictorum agnatorum.c.postulasti.de rescriptis.¶ Sed istis non obstantib.cōtrarium puto verius. Nam respectu agnatorum re
2 scriptum non potest dici subreptitium, quia † cum tutela, ad q̃ vocantur, sit onus, instit. de excusation. tuto. in prin.& in §.itē tria, eodem tit.& ff.eod.tit.l.tria onera.& no.insti.de tute.§.est autem, non dicitur agi de eorum preiudicio, sed potius de eorū commodo. Et quia tempore rescripti adhuc agnatis nō erat tutela delata, sed erat apud matrem, in cuius potestate erat, non transeundo ad secunda vota, illos excludere, & idem si voluisset scd'ò nubere, quia petendo prius a iudice dari tutorē filiab., datiuus exclusisset legitimum, s'm Bartolum in d.l.si quis sub con ditione.versi.quæro matre exclusa, &c.& in d.aut. sacramentū unde etiam ex isto capite non fuit de agnatis necesse mentionē facere, vt probatur ex not. per Bart.in l.Gallus.§.& quid si tm̄.
3 de libe.& posthu. cum quo tanseunt alij, vbi vult† quòd si filius legitimetur patre viuente, q̄ valet legitimatio licet de agnatis, q̄ erant ab intestato successuri, non sit facta mentio, quia licet per legitimatum excludantur, non tamen dicuntur pati dānum cum in potestate patris esset, alios instituendo illos excludere, quæ ratio militat in casu nostro. Et similiter respectu filiarum dictum rescriptum non potest dici subreptitium ex eo, quia de dictis agnatis non sit facta mētio. Quia ēt si Papa sciuisset illos extare. non minus dispensasset, q̄ mater tutelam posset retinere, quia sicut illam prętulit tutori datiuo, qui erat dandus casu, quo legitimus non extitisset ita etiam eam prętulisset uerisimi liter legitimo, si sciuisset illum extare, quia non minus præiudicatur filiabus per exclusionem tutoris datiui, quam legitimi, & tanto magis, quia, ut dixi, in ptāte matris fuit, antequam ad secunda uota transiret, petere ꝓuideri filio de tutōre datiuo, & legitimum excludere, s'm Bar.in locis præal. si ergo mater potuit hoc modo legitimum tutorem remouere, & non diceretur per hoc filiis p̄iudicasse, ex quo prouidit de datiuo, ex hoc colligit̄
4 † q̄ non interest filij magis habere tutorem legitimum q̄ datiuum. Ergo sicut Papa exclusit datiuum mediante dicto rescripto, uerisimiliter etiam exclusisset legitimum, si sciuet illū extare, p̄sertim quia non erat oīno certum, q̄ ad illum tutela deberet deferri, quia nolente matre, vt dixi, ēt datiuus poterat præferri.¶ Scd'ò principaliter est uidendū, vtrum dispensatio facta matri per litteras concessas parti aduersæ dicatur reuocata, & sic q̄ tutela ad dictos agnatos dicat̄ deuoluta. Et vr̄ dicendū, q̄ sic, q̄a p̄dictas lr̄as Papa redegit primas ad terminos iuris cōis, s'm q̄d si mater transit ad secundas nuptias, & prius nō petat a iudice dari tutorē filijs, tutor legitimus succedit in tutela, s'm Bar.in d.l.si quis sub ꝯdōne.& in d.auth.sacramētum, ergo eodē mō dēt nūc admitti, perinde ac si matri nihil fuisset concessum.¶ Sed hoc non obstante ꝯrium est verius. Nā ex hoc q̄ primū rescriptū redigatur ad terminos iuris, per hoc non dr̄ primū rescriptum reuocatum, nec istud significant dicta verba isto casu, in quo fuit narratum illud fuisse obtentum per subreptionē in p̄iudicium tertij, & ꝑꝑ hoc petit & concedi ur, q̄ tale rescri-
5 ptū reducat̄ ad terminos iuris. Qn̄ † aūt dr̄, q̄ ꝑꝑ subreptitionē rescriptū reducatur ad terminos iuris, hęc uerba significant q̄ salua substantia rescripti rescriptū interp̄tetur s'm ius cōe & sine p̄iudicio tertii, si hoc fieri pōt ex ꝓportione verborū.c.gr̄a de rescrip.in 6.aliàs rescriptū ꝑ subreptionē sit nullum c.susceptum.eo. ti.& lib. Et ita colligit̄ ex no.ꝑ Anto.de But.& Im.in c.super lr̄is.de rescrip.& ibi ēt ꝑ Felin.col.4.uersi.limita tertio.
6 &c.vbi dn̄t† q̄ subreptio ꝑ ignorantiā in b̄nficialib. non vitiat rescriptum, qn̄ reduci pōt ex proportiōe verborū ad terminos iuris, & sic p̄supponunt, q̄ substantia rescripti maneat, quāuis ad terminos iuris reducatur, & ꝑ ꝯn̄s q̄ non tollatur, prout ꝓbatur in c.gratia, q̄d alleg. q̄a in casu illo si impetrans dimittat beneficiū, quod prius habebat, gratia durat. Si vero nolit, illud quod a papa impetrauit, nō irritatur rescriptū subreptiōe, sed renunciatione, ut declarat Fel.in loco p̄dicto. Vn̄ si in casu nostro verba p̄dicta, s. q̄ breue reducatur ad terminos iuris, nō important. quòd rescriptū tollatur in totum, & q̄ ius cōe debeat seruari, & ꝯn̄r q̄ mater nō sit tutrix, & quòd agnatis tutela deferatur perinde, ac sic cū matre non fuisset dispensatū, sed important, quòd substantia rescripti sit salua, & sic quod mater tutrix remaneat q̄a aliàs rescriptū nō posset subsistere, sed hoc firmo manente in oīb. aliis interpretetur, s'm ius cōe, & prout patitur
7 natura uerborum.† Et iō agnati ad tutelam nō debent admitti ex eo, q̄ rescriptū cōcessum matri dicat̄ subreptitiū, ꝑ ea q̄ dicta sunt in p̄cedenti dubio, nec ex hoc dicat̄ sublatū, eo q̄ sit redactū ad terminos iuris, ꝑ ꝓxime dicta. Et ubi ēt in totum posset rescriptū matri ꝯcessum dici esse reuocatū, tn̄ adhuc n̄ deferret̄ tutela agnatis, sed eēt locus tutori datiuo, & nō legitimo, ut ꝓbatur ex no.ꝑ Bar.in d.l.si q̄s sub ꝯdōne.& in d.auth.sacr'm. dū dicit, q̄ si mr̄ anteq̄ ad s'm matrimoniū trāseat iudici denunciet, q̄ uult nubere, & petat tutorem filio dari, q̄ tutor datiuus prefertur legitimo, quia coram iudice abijt a tutela, ut alius
7 detur. d. leg. si quis sub conditione. † sed si nihil dixit, & ad secunda vota transiuit, q̄a tunc a lege priuatur iudice nihil agente, & de quo & filijs mater non errauit, tūc legitimus in tutela succedit, q̄a ergo in casu nr̄o mater ante matrimoniū Papā adiuit, & exposuit, q̄ uolebat scd'o nubere, & petijt ex gratia, q̄d posset in tutela remanere, licet postea ꝑ Papā remoueatur, dēt esse locus datiuo tutori, & nō legitimo, q̄a mater non fuit exclusa a lege ꝑ transitū ad secunda uota, sed ꝑ Papam, & post ꝯctas secundas nuptias ꝑ iudicē potius, quā ꝑ legē. & ꝑ ꝯn̄s hēt locū rō, quę ꝑ Bar. assignatur in primo casu, & cessat illa, quæ reddit̄ in alio casu.& q̄a sicut qn̄ remouet̄ tutor, vt susp ect', locus est tutori datiuo & non legitimo.d.l.si quis sub ꝯdōne.& l.3.§. q̄ri pōt, de leg. tu.& d.auth.sacramentū.cū gl.ita ēt & ī casu nostro, in quo neque per legem, neque per transitum ad secunda uota fuit mater a tutela remota, sed ꝑ Papā casu, quo primum rescriptum dicatur absolute reuocatum, non dēt tutor legitimus admitti, sed datiuus dari, quę ratio etiam per Bar. assignatur in locis prędictis, & secundum q̄d quando remouetur a iudice succedere debet in tutela datiuus, & non legitimus tutor. Et ita cōcluditur per prędicta. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Venia ætatis quando uti possit.*
2 *Tutor quando citra iudicis decretum bona pupilli administrare possit.*
3 *Motus proprius quibus coniecturis probari possit.*
4 *Pœna impetranti imposita locum nō habet, si obtinuit motu proprio concedentis.*
5 *Restitutio tunc tollitur, quando per rescriptum super ætate dispensatus.*
6 *Clausula, non obstante, quæ & qualia dicatur tollere.*
7 *Princeps non presumitur ignorare statuta sui loci, licet bene aliena.*
8 *Legitimatio quibus uerbis fieri debeat, ut qualitas non expressa non noceat.*
6 *Rescriptum seu gratia prima quando per secundam tollatur.*
10 *Princeps, quod tacitum est, expressum esse potest fingere.*

CONSILIVM CXXVI.

1 QVAMVIS ille cui † venia ætatis est cōcessa, ea uti non possit, nisi prius dicta cōcesio iudici præsentetur, ac in actis registretur, & corā eo ętas & morum probitas probetur, nec non administratio bonorum per iudicem concedatur, ut habet̄ in l.2.C.de his qui ve.æta.imp.& in l.ea quæ. C. de temp.in integ.rest.pet. In casu tamē, de quo quæritur, est aliter dicendū. Qm̄ principi dictam veniam concedenti de moribus ac de ętate constabat, ut ipse asserit, & cui creditur, ut habetur in cle.1. de ꝓb.& ꝑ Doc.in c.nonnulli.in prin.de rescr. Et ideo concessit & concedere potuit administrationem stantibus prædictis, sicut potuisset ordinarius, cui de prędictis fides facta fuisset. Fa
2 cit, q̄d no.Bar.in l.legitimos. in prin.de legi.tut. ubi † dicit, q̄d licet tutor non possit administrare sine decreto, & nisi sibi a iudice decernatur administratio testator tn̄ poterit tutori testamentario concedere administrationem sine iudice, sicut legatario potest concedere licentiam capiendi legatum ꝓpria authoritate.l.Titia.§.1.& ibi no.de leg.2. Et tanto magis censetur derogatū.d.l.2.propter clausulā, ex certa scientia, cuius est virtus, ut legi ꝯriæ dicatur esse derogatum, quamuis in priuilegio, uel rescripto non sit apposita clausula, non obstante, s'm gl.in c. 1.in uers.noscatur.de const.in 6.& in l.ratas.C.de rescin.vend., per Bar.& Bal.in l.idem Vlpianus.de execu.tut. Bal.in l.fin.C. scn.

sen.rescin.nõ pos.& in c.nâles.si de feu.fue.ↄt. inter do. & uas. Et idem ẽt importat cl̃a de plenitudine p̃tãtis,de qua in priuilegio,q̃ est potentior q̃ clausula,& certa sciẽtia,quę idem importat,ſm Abb.in c.ad hæc.de rescr.& Bal.in d.l.fi.& in le.si testamentum.C.de tes.& in l.eos.C.de app.Quinimmo in dicto priuilegio est ẽt apposita cl̃a,non obstantib. quibuscũq; in ↄ̃rium facientibus,vel aliter formam dantibus:ex qua sine dubio derogatum vr̃ in specie dictæ lexi,ex quo vult non obstare ea , quæ dant aliam formã,sicut est.d.l.2.facit,qđ no.Io.And.in c.vnico de exces.præl.per Bar.Bald.& Doc.in l.fi.C.si cõtra ius.& Bar. in extra.ad repri.in uers.non obstantibus . Nec est dubitandũ, quin illus.dux Ferrariæ uti possit dictis clausulis:cum officium suum sit perpetuũ & nõ tp̃ale,ſm Io.And.in addi.Spe.in ti.de instr.edi.§.porro.in addi.inc.Hæc substitutio.in consi.231. Vt eius,de quo quæritur,&c.& Pa.de Cast.in ↄ̃si.225.inc.Super 1. dub.&c.& in spẽ p Ale.qui loquit̃ de duce Ferrarię,in consi.1. col.10.5.uol. ¶ Nec p̃dictis ob.aliqua.Et in primis,ꝙ ista ↄcessio fuerit facta motu proprio,ꝙ ex duobus patet,& primo, q̃a narrat princeps de alio fuisse supplicatum,& non de hoc secun

3 do:quia dicit hoc concedere p̃p benemerita,&c.qui† motus ꝓprius ex hm̃oi coniecturis põt probari,ut per Ale.& mod. in l. 3.ff.qđ quisq; iu. & sic ꝙ d.l.j.& 2.C.de his qui ve.æta. q̃ loqtur in impetrãte , hr̃e non debeat locum in priuilegio sponte ↄcesso.d.l.4.in prin. Item quia non debet nocere nisi fuerit acceptatum,vt per Rom.& Are.in l.qui absenti.deacq.pos.Quia rñ detur,& primo,ꝙ d.l.qđ q̃lisq;iur.loquit̃ in pęnalib.ideo pœ

4 na † quę iniungit̃,quia quis impetrauerit,locum non habet qñ aliq̃d obtinuit motu proprio cõcedẽtis,sed in priuilegijs & gratijs maioris efficaciæ est concessio facta motu proprio , quam facta ad postulationem.c.si motu proprio,de præbẽ. in 6.¶ Ad aliud rñdetur,ꝙ imo fuit acceptatum, ex quo cõstat ꝙ priuilegiatus priuilegio vsus est semel.¶ Non ob.insuper,si dicatur,nõ esse sublatũ bñficium restõnis,q̃uis uelit princeps eum hr̃i pro maiore.c.si annũ.de iu.& p Bal.in l.si captiui.C.de episc. & cle. q̃a p̃dicta non loquũtur,qñ dispõ disponit sup̃ ætate,s. ꝙ ætas 30.an.hẽatur pro ↄpleta. sed loquunt,qñ simp̃l̃r disponunt,ꝙ minor possit ↄ̃here,ut p Bal.ubi supra.In casu aũt nr̃o dispẽsat super ætate,ex quo venia ętatis ↄcedit̃,p quã fingit̃,ꝙ ætas 20. an.sit legitima.l.fi.C.de his qui uet.æta.&c.ideo isto casu distinguitur inter dispensationem,q̃ fit per legem,vel statutum, & cẽsetur eẽ sublata restõ:aut p rescriptum,& tunc secus,ſm Pa. de

5 Ca.in d.l.sed ideo ĩ casu † nr̃o,in quo per rescriptum super ætate dispẽsat̃,cẽsetur sublata restõ,q̃a nõ tm̃ est ↄcessa uenia ætatis,sed ultra hoc est ẽt cõcessa administratio, & de ætate & morib. constat:quib. oĩb.interuenientib.restõ.nõ cõcedit̃.d.l.cui, vt dictum est supra,derogatum est,& vult princeps,ꝙ dicta cõcessio simplex venię,tm̃ operet̃,quantum oĩa prædicta sil̃r operarentur.Et sic vult in effectu,ꝙ hẽat eandem uim, quam hr̃et, sit concederetur a lege,per quã ueniam a lege concessam restõ intelligeret̃ sublata,ut per Paul.in d.le. 2.& cui æquiparatur in hoc concessio p rescriptum cõcurrentib.aliis,de quib.in d.l.2. quę pro interpositis hic hñr principe sic uolente.¶ Item nõ ob. ꝙ restõ non tollatur per simplicem cl̃am, nõ obstante,nisi fiat de ea spãlis mentio,per no.in l.j.C.si de mom.pos.fuerit appel.

6 † quia per dictam cl̃am tolluntur & tolli pñt ea,de quib.in d. l. s̃.quib. sublatis & stante dispensatione ꝙ pro interpositis habeantur, tollitur restitutio hoc casu per concessionem ueniæ. quæ alias nontolleret̃.Vel hæc corã principe interuenerũt oĩa ætatis & morũ probõ & administrationis concessio,ꝑpea per ueniam ætatis his ↄcurrentib.tollitur d.restõ.d.l.2.& non p dictam cl̃am.¶ Non obst.insuper,ꝙ concessio ueniæ non operetur in his,ↄ̃ requirunt decretum.d.l.2.sicut hic requiritur ex forma statuti,quia contrarium procedit in decreto interponẽdo de iure communi,quod est fortius,quam illud,qđ exigitur de iure spãli.l.eius militis.§.militia missus.de testãm.mil. Præterea statuto censetur derogatum per illam cl̃am , nõ obstantib. quibuscunq; in contrarium facientib. etiam si talia forent , de

7 quib. hñda esset spãlis mentio.† Nã quamuis præsumatur princeps ignorare statuta.c.j.de const.in 6.hoc tñ intelligo in statutis alterius loci , & non illius,in quo habitat , sicut quilibet ciuis præsumitur scire statuta suæ ciuitatis,ut per Bar.in l.cũctos populos.C.de sum.Trin. ubi idem dicit de eo qui conuersatur in aliquo loco.secundo rñdetur,ꝙ ex illo uerbo,quibuscunq;,

vr̃i & geminato vr̃ de statuto contrario etiam,quod ignorabat, saltẽ in gñe cogitatũ,ꝙ sufficit ac si in spẽ cogitasset.l.3.de test. mil.& l.sub p̃textu.C.de trans.Et hoc dr̃ per Pau.de Cas.in cõsi.

8 221.inc.super primo pũcto. vbi dicit † ꝙ licet legitimatio non teneat,qñ nõ fuerunt expressæ qualitates spurietatis,si tñ legitimat̃,quis qualitercunque & ex quocunq; coitu sit natus,qualitas nõ expressa nõ poterit nocere,quia censet ille de quocũq; defectu in gñe cogitasse,ꝙ est satis,alleg.d.l.3.Hoc ẽt cõfirmat̃ ex illis verbis,ẽt si talia forent,&c.vt statim dicetur. ¶ Non ob. ꝙ dispensatus non fuerit vsus hac vltima cõcessione,sed prima, quæ non erat simplex: quia hoc non præiudicat, ex quo nõ apparet tp̃e,quo fuit vsus prima,habuerit de secũda notitiam,uel scientiã.l.mater decedens. C.de inof.testa.l.si per errorem.ff.de

9 iu.om.iud.† Præterea prima p secundam censetur sublata, per clausulam,non obst. quamuis de primo rescripto non sit facta mentio, ex quo uult princeps derogare omnib.ẽtsi talia forẽt, de quib.fieri deberet spãlis mentio . Nam hæc clausula hẽt uim

10 expressionis specificæ,ſm Ant.de But.in cõs.2. † quia põt princeps pro validitate actus a se gesti fingere expressum,quod expressũ non est,alleg.c.j.de trans. & ibi latius hoc prosequitur, de quo etiam per mod.in prin.d.c.nonnulli.col.13.cum sequẽ. secundum primam impressionem. Ex quibus omnibus concluditur in fauorem actoris . Laus Deo .

SVMMARIVM.

1 *Constituti pacto executiuo iuncti virtus contra singularem successorem extenditur.*

2 *Pactum,quod potest exerceri in quemuis possessorem,non perdit vim suam ex amissione possessionis.*

Constituti virtus quamdiu durare præsumatur.

3 *Prohibitio testatoris non potest extendi ad portionem iure naturæ debitam.*

4 *Conclusio quælibet potius est attendenda,quàm sit ipsa narratio.*

5 *Clandestinatis vitium excusatur, si de ingrediendo authoritate propria conueniatur.*

6 *Interdictum,vti possidetis, conuenit ciuiliter possidenti aduersus naturaliter possidentem .*

7 *Executiuo iure agi contra tertium possessorem,constituto iuncto cum pacto, qualiter intelligatur.*

Creditori remedium duplex nascitur,vbi constitutum pacto executiuo iungitur.

8 *Expulsorem suum deijcere licet incontinenti , non autem ex interuallo .*

9 *Creditor plus iuris consequitur ex constituto , quod pacto iungitur,quàm ex pacto simplici.*

10 *Pactum executiuum non potest exerceri contra singularem successorem,maximè ex conuentione.*

11 *Pacto executiuo concurrente cum constituto,ius executiuum contra tertium non oritur ex partium conuentione, sed legis dispositione.*

12 *Eligens viam iudicij præiudicat sibi, quod ad executionem redire non valeat .*

13 *Alienatio rerum subiectarum fideicommisso quando ualeat .*

14 *Constitutum nullum erit,titulo existente nullo.*

15 *Principali cassato, cassatur quod accessoriè sequitur .*

16 *Lex dicitur certò scire cuncta,quę sunt in rerum natura .*

17 *Successor singularis quando teneatur stare colono .*

18 *Possessio nulla transfertur ex constituto nullo apposito super contractu nullo .*

19 *Exceptio dominij quando obstet agenti interdicto retinendæ .*

20 *Executio quæ contra tertium exerceri possit .*

21 *Ius executiuum ex sententia procedens, an transeat ad singularem successorem .*

CONSILIVM CXXVII.

VISA facti narratione, & allegationibus hinc inde clarissimorum aduocatorum utriusq; partis , omnibusq; diligenter & accuratissime ponderatis , sine multiloquio uidetur prima facie pro Tarasconis respondendum , siue nitantur in pacto executiuo apposito in instrõ uenditionis,siue in interdicto uti possidetis,quod videtur intentatum.ut ex infra dicendis apparebit. Nã conclusio

1 uidetur esse cõmunis,† ꝙ ubi cõstitutum est iunctum cũ dicto

pacto, q uirtus eius extendatur etiã contra singularem successorem a quocunq; causam habentem. Et ita concludit Bar. in l. creditores. circa fi. vlt. q. 4. q. prin. uers. sed pone, q debitor, &c. quem oẽs alij ibi sequuntur. C. de pig. & hoc rõne possessionis translatæ ex constituto & per alias rões, quas afr referre non curo. Et idẽ sequitur Bal. in l. 1. C. si mãc. ita fuerit aliena. &c. vbi subiungit, q prædicta ẽt habebunt locum liquidatione aliter ñ facta, quos ẽt ad ppositum refert & sequitur D. Are. in cõs. 21. pe. col. Et idem ẽt firmat Imo. post Pet. de Anch. in c. potuit. de loca. Nec vr curãdum, q ex post facto ille, cuius nomine cõstituitur, desierit ex toto possidere: tum † quia ex quo tale pactũ semel & a principio assumpsit naturã, ut ꝯ quemlibet possessorem posset exerceri: concurrente cõstituto cum illo, nõ dẽt ex casu superueniẽte, id est ex amissione possessionis illam perdere, argumento notatorũ in l. uerbis ciuilib. ff. de vul. & pup. Tũ ẽt quia cũ pp cõstitutum transferatur dominium præcedente titulo habili, ubi constituens est dñs, iuxta no. in l. ab emp. ff. de pac. iuncta. l. emptorem, in prin. de act. emp. uel possessio saltẽ, vbi constituens tm̃ possidet. l. qđ meo. in prin. de acq. pos. l. quędam mulier. de rei. uen. sequit, q post possessionem ẽt amissã ꝯ quẽlibet possessorem datur rei uẽdicatio, & remedium recuperandæ, maxime de quo. 3. q. 1. c. reintegranda, illi, cuius nomine dñs & possessor, uel possessor tantum, se cõstituit possidere. ergo cũ possessione ẽt amissa adhuc duret uirtus cõstituti, nõ debet pactum executiũ uirtutem, quam a principio recepit, ab eo pdere, imo p executione dicti iuris ꝯpetentis realis, uel possessorij pp constitutum contra quẽlibet possessorẽ dẽt sifr ꝯ eundem dictũ pactum posse exerceri. Sicut dicimus, q ubi pactum pdicti apponitur ad executionẽ iuris realis, q quemadmodum agi pt pro iure reali ꝯ singularẽ successorem: ita pro executione debiti liquidi ꝯ eundem, habentem tñ cãm a debitore, exerceri poterit tale pactũ, ut per Bar. in d. l. creditores. in ul. q. 4. q. prin. & per alios vbi s. Nec vr posse allegari, q ꝯtus sit nullus pp testõris expressam prohibitionẽ, iuxta no. in l. cum pater. §. libertis. de lega. 2. & ꝯñr cõstitutum tanquam accessorium, vt infra dicet, † quia dicta prohibitio non se extendit ad portionẽ debitã iure naturæ & Trebellianicæ, in quib. quotis hęc res alienata imputari dẽt, p no. in l. Marcel. §. res q. ad Tre. Sifr si dicimus agi ꝯ Baiardos interdicto uti possi. prout agi vr, ex quo in conclusione ipsius supplicationis petit phiberi Baiardos, ne agentes molestent & turbẽt in possessione iã q̃sita virtute pacti executiui. Ita. n. ꝯcludi solet, qñ agit dicto interdicto l. 1. circa. prin. ff. uti pos. † & per Bar. in §. interdictum, eadẽ l. quæ cõclusio potius attendi dẽt, quã narratio, iux. no. p Bar. in l. Aurelius. §. Sticho de. lib. le. & p Inn. in c. su p lr̃is. de rescri. & in c. cũ sit gñale. de fo. ꝯp. cũ suis multis conc. Cõcludẽdũ vr pro Tarasconis: qa ad hoc vt qs obtineat in hoc interdicto, sufficit q doceat se possider tpe lit. cont. §. retinendę. ver. hodie. inst. de inter. De eorũ aũt possessione apparet pp ꝯstitutũ, qa saltẽ ciuilẽ amisisse nõ vñr pp mortẽ ꝯstituentis, ẽt pp ingressũ alterius, s. hæredis Gasparis vel Petri đ Baiardis: qa ex quo ñ psupponit, q Tarasconi sciuerĩt talẽ ingressũ, ex hoc capite, q suspicati fuerĩt se posse repelli, dici nõ pñt a possessione cecidisse, vt no. Bar. & alij in l. de eo. §. si forte. de acq. pos. nec ẽt ex negligẽtia ꝯcurrẽte cursu lõgi tpis, ex quo intra bienniũ a morte Gasparis ingressi sũt corporalẽ possessionẽ rei, de qua agit, ut ibid. p oẽs. Et dato ẽt q sciuissẽt alios occupasse dictã rẽ, & q ex negligẽtia modici tpis tãquã suspicati fuissent se posse repelli, ab oĩ possessione acquisita p cõstitutũ cecidissẽt, ut hr ĩ d. §. si forte. tñ ex quo illã de nouo apprehẽderunt uirtute pacti executiui, cuius uirtus adhuc durabat, & ꝯ vniuersalẽ & ꝯ singularẽ successorẽ, ut dictũ est, satis est ad finẽ ut obtineãt in hoc interdicto, ĩ quo, ut pdixi, sufficit possidere tpe lit. cõtest. Et iõ dici nõ põt, q istorum possessio ẽt acquisita post ingressũ hæredis, vel Petri sit clãdestina, seu q clã possideãt ab ipso Petro, & ꝯñr q sint repellendi, p l. j. §. uti pos. & p no. in l. j. C. eo. tit. † qa cõuẽtio de ingrediendo ppria authoritate excusat a uitio clandestinatis, ut p Bar. in d. l. creditores. circa. fi. j. q. 4. q. prin. Præterea, ex quo Petri ingressus fuit clãdestinus Tarasconis prius possidẽtib. l. clã possidere. §. q. ad nundinas. de acqui. pos. c. licet cãm. de proba. nõ põt opponere illis de uitio clandestinatis, ubi ẽt eorum possessio esset clandestina, quia dolus cum dolo compensari deberet. l. fina. §. j. de eo per quem fac. erit. l. si duo. ff. de dolo. Siue ergo Tarasconi ciuiliter, & naturaliter possideãt propter nouum ingressum factũ uigore pacti executiui, siue etiam ciuiliter tantum, ur q agẽdo interdicto uti possi debeant obtinere † quia illud ẽt ꝯpetit, ubi quis ciuiliter tm̃ possidet ꝯ naturaliter possidentẽ clam, eo qa ciuiliter possidens dr continue turbari a dicto naturaliter clam possidente in sua ciuili, ut plene per oẽs in d. §. qui ad nundinas & in d. l. 1. C. eod. tit. ¶ Sed pręmissis non obstantib. contrariam sñiam proculdubio puto veriorem, uidelicet q Tarasconi sint repellendi ex quocunq; capite nitãtur. Nã aut iudicis officium adeũt pro cõuentionali executione, et in hoc obtinere non possunt ꝯ Petrũ, tanq̃ ꝯ vniuersalem successorẽ Gasparis: qa quis possideat hospitiũ istud tanquã fideicõmissarius: non dr successor uniuersalis Gasparis, de cuius manu fideicommissum capit, sed dr uniuersalis successor Francisci, q fideicomissum reliquit l. cohęredi. §. cũ filię, de vul. & pup. Minus ẽt possunt obtinere tanq̃ ꝯ quemlibet tertium possessorem. Et primo qa, ut ẽt tactũ est, & recte p d. aduocatum Petri, dũ dr † q iure executiuo agi põt ꝯ tertiũ possessorẽ, vbi cõstitutũ iunctũ est cum pacto executiuo, itelligi dẽt de iure executiuo, qđ cõcedit legis authoritate, non aũt de illo qđ concedit partium conuentione. Nam vbi cõstitutũ iungit cũ executiuo, ex his creditori nascitur duplex remedium executiuũ. Primũ cõcedit legis authoritate, pp possessionẽ translatã uirtute ꝯstituti, fm ex partiũ cõuẽtionẽ, Et utrumque exerceri põt ꝯ debitorẽ non resistentẽ. Si uero resistat, poterit incontinẽti uti iure executiuo, qđ authoritate legis concedit. l. cũ fundũ. de ui & ui. ar. l. 3. §. cũ igitur. eo. tit. Illo uero iure, qđ hẽt ex cõuentione partium, uti non poterit, ar. l. non est singulis. de re. iu. Ex interuallo uero poterit vti iure executiuo, qđ hẽt ab homine, dũmodo resistentẽ nõ inueniat. Eo aũt, qđ hẽt a iure, uti non poterit, ẽt ubi nullus resistit. Rõ est: † quia lex pmittit, q quis suum expulsorẽ incontinẽti tm̃, siue resistentem, siue non deijciat, nõ ãt ex interuallo, ẽt ubi non resisteret. Sed pãrtiũ cõuentione qs uti pt & incontinẽti & ex interuallo, dũmõ scãdalum euitet. Et iõ quãuis excludatur aliquo casu ab uno iure, non tñ excludit ab altero. Et ita circa oĩa pdicta colligit aperte ex no. p Bar. in d. l. creditores. in j. q. 4. q. prin. Si vero qs uti uelit iure executiuo ꝯtra tertiũ possessorem, put loquimur: ꝯcludendũ est intrepide, q nullo casu poterit, si loquimur de illo iure, qđ quis hẽt ex partiũ ꝯuẽtione. Si uero loquimur de illo, qđ dat legis authoritate pp possessionis translationẽ factã p ꝯstitutũ, & dicendũ est, q incontinenti poterit, ñ ãt ex interuallo. Et hoc mõ itelligi dẽt Bar. nec ẽt aliter sonãt eius verba in d. l. creditores. in ult. q. 4. q. prin. uc. sed pone q debitor. clarius ẽt circa hoc sonant uerba Iac. Bu. in d. l. creditores. formaliter relata p d. aduocatum Petri. Et ita loquuntur oẽs. Et hunc intellectũ & nõ alium patiunt uerba eorum in locis p allegatis. Nullus. n. si diligenter uerba eorum inspiciant, dicit, q pactũ executiũ cõuẽtionale exerceri possit ꝯ tertiũ possessorẽ, sed† q plus iuris tribuit creditori ex ꝯstituto & dicto pacto simul ꝯ singularẽ successorẽ q̃ ex simplici pacto, qc cũ ĩ eũ trãslata sit naturalis & ciuilis posessio rei, si alienetur in aliũ, poterit creditor p vim ẽt ꝯ resistẽtẽ ingredi ppria authoritate, p d. l. cũ fundũ. Quis. n. nõ videt, q hmõi verba nõ sonant, nec sonare pñt, q ꝯuentionalis executio fiat ꝯ singularẽ successorẽ, sed q executio tm̃, q̃ cõceditur a lege incontinẽti ẽt cõtra resistentẽ pro defensione possessionis est permissa. Et q ita sit, s. q pactum executiuum, quod hẽt quis ex conuentione, non possit exercere ꝯ singularẽ successorẽ, ẽt concurrente cõstituto, efficacissimẽ & concludenter demonstratur. † Nam si ipse debitor constituens fuisset expulsus, iure executiuo vti non potuisset contra suum expulsorẽ ex interuallo, siue restitisset, siue non, sed incontinenti tm̃. d. l. 3. §. cũ igitur. & plenẽ p Bar. in l. j. C. vnde vi. & in d. §. qui ad nũdinas. Si ergo debitor pro se istud non potest, ergo p pactum non dẽt hoc posse in aliũ trãsferre. l. traditio, in prin. de acq. re. do. & in l. nemo plus iuris. de reg. iur. At ius executiuũ, qđ erat penes debitorẽ iuris authoritate ratione possessionis, qđ incontinẽti ꝯceditur bñ transit in creditorem, translata in eũ possessione per ꝯstitutum. Concluditur ergo, q † vbi datur ꝯcursus pacti executiui & cõstituti, quod ius executiuum, quod tũc datur ꝯ tertium, nõ oritur ex conuẽtione partium, sed ex legis dispositione, & q illud duntaxat exerceri põt incontinẽti ꝯ tertium, ex interuallo uero non, a tempore scientiæ, qa cũ suspicatus fuerit se posse repelli, desinit ex toto possidere,

dere;vt hr̃ in d.§.si forte.& ꝯñr non pōt uim inferre, nec clã in gredi. Quæ ꝯclusio ultima præmissa confirmat, quia negari nõ pōt,ꝙ ideo plus operetur constitutum iũcto pacto executiuo, q̃a facta est in creditorem possessionis inflatio,& hoc oēs aper tē dicunt in locis prealleg. Si ergo creditor ex post facto posses sionem amittat,ēt vbi a principio executionē cõuentionalem potuisset rõne adiuncti ꝯstituti exercere ꝯ quemlibet possesso-rem,non debet hoc amplius posse, quia amissa possessione res deuenit ad eũ casũ,a quo incipere nõ potuisset, iõ deberet q̃tũ ad hoc actus uitiari,ut colligit ex no.ꝑ Bar.& alios ĩ l.si plurib. §.& si placeat.de ver. obl.In proposito ergo si uolũt Tarasconi de p̃senti ius executiuum ꝯuentionale exercere ꝯ Petrũ tanquã ꝯ tertium possessorem,absolute dicẽdum est, ꝙ non possunt. Similiter si uellent uti iure executiuo eis authoritate legis ꝯces so.Et idem respondendũ est reb.stantib. prout stãt in casu nr̃o ēt concesso ꝙ possiderent uirtute ꝯstituti. Quia dato ꝙ ēt ciui liter tm̃ posidens propria authoritate possit q̃ncunque natura liter possessorem clandestinum propria authoritate expellere, vt not.gl.in §.retinendæ.inst.de interd.& in l.j.C.unde ui. & in l.j.§.interdictũ.& ibi late Bar.ff.uti pos.& est cōis opin.vt refert & sequit Rom.& Rap.in d.§.qui ad nũdinas,tñ illud procedit, nisi ciuiliter posidens iudicem adiuisset, uel agendo interdicto 12 uti posidetis,uel alio iure pro recuperãda possessione.† quia eligendo uiã iudicij p̃iudicauit sibi in hoc,ut ad executionē sibi à lege permissam nõ possit redire,ita cõcludit Bald.in l.1.10.q. C.de ser.& illum in hoc sequit Are.in d.§.q.ad nundinas.limi-tando dictã communem opinionem. Non.n.dico,ꝙ adeundo iudicem tanquam meticulosus amiserit ciuilē possessionē, ut sentit ēt ibi Bal.quia tm̃ ad hoc reprehẽdit ꝑ mod.in d.§.qui ad nũdinas.& ꝑ Imo.& Are.in d.§.si forte.& Ale.ĩ l.j.§.in operis, de ope. no.nun. Sed dico,ꝙ q̃uis ciuilem possessionē retineat, ꝙ eligendo uiam iudicis, nõ pōt redire ad executionem facti si bi a iure antequam iudex adiret ꝑmissam, quia electione sibi p̃ iudicauit.¶ Secundo principaliter moueor, quia ut in themate narrat:oĩa bona immobilia subiecta fideicommisso fuerunt ex presse prohibita alienari. Quo stante si dicta prohibitio est in forma ualida,ẜm ea q̃ habentur in l.filiusfamilias.§.diui. de leg. 13 j.alienatio facta ĩ Tarasconos ipso iure fuit nulla:q̃a† q̃uis alie natio rerũ subiectarum fideicõmisso conditionali pendente ꝯ-ditione ualeat.l.fi.§.finaũt sub ꝯdõne. C. cõ.de.leg.tñ ubi testa tor expressè ꝓhibet alienationē, ipso iure non ualet alienatio ꝯ expressam prohibitionem.d.§.diu.& no.gl.in l.cũ pr̃.§.liber-tis.de.l.2.ꝙ ēt habet locum, ubi fieret ab ignorãte quo casu nõ solet resolui alienatio fideicommissi,ēt purificata cõdõne.l. fi. §.fi.de le.2.Et ita no.Pau.de Ca.in d.§.fi.& in cõs.16. inc. In cã 14 q̃ uertit.in 10.col.& Ale.in l.Marc.§.res q̃.ad Treb.† Si ergo ti tulus est nullus,idē dicendum est de cõstituto,ut.s.sit nullũ, ut vult Bal.in l.ex testõ.C.de fideicom.& in c.2.de feu.da.in ui.le. commis.& est de mēte Bar.in prin.d.l.q̃d meo.dũ dicit,ꝙ ex cõ stituto transfert ita demũ possessio,si p̃cedat cã habilis, & exp̃s sè idem uult Ale.cons.71.7.col.3.vol. Similiter dicendũ est idē de pacto executiuo,ꝙ nõ ualeat,arg.no.ꝑ Bal.in l.si absentis.in ult.col.C.si cer.pet.ubi dicit,ꝙ si nõ ualet principalis ꝯctus, ꝙ ñ ualet ēt p̃ceptũ guarẽtigię,tanq̃ accessoriũ,alle.l.fi.C.de cõs. pec.benefacit ēt glo.in l.si patronus.§.fin.ff.de his quæ in frau. 15 pa.quæ vult,† ꝙ cassato principali,intelligitur ēt cassatũ,quod uenit accessorie,quam ad hoc alle.Bal.ĩ l.Imperator. pe.col. de sta.ho.& in l.j.in 5.col.C.de inof.don. Quãuis ergo pactũ exe-cutiuum iunctũ cũ cõstituto exerceri posset ꝯ singularē succes sorē;hoc intelligi dēt,ubi cõstitutũ est ualidũ,sił̃r & pactum. l. 4.§.condemnatũ.de re iud.l.nõ putauit.§.non quęuis.de ꝯtrat. ¶ Nec ob.ꝙ hæc res alienata imputat in legitimã & ĩ Trebellia-nicã alienãtis q̃a(ut fert) ꝓbatũ est,ꝙ iã cõsũpserat dictas quo tas.Præterea ex quo dictas quotas iã donauerat Petro,& cõsti tuerat se ei⁹ noĩe posidere, dici non pōt ꝙ ꝑ cõstitutũ in ꝯctũ vẽditionis postea factæ trãslatũ sit dñiũ, vel possessio ĩ empto rē,quia nõ erat penes vendentē, sed penes Petrũ donatariũ, & ut ex ꝯstituto trãsferat possessio,necesse est apparere, ꝙ t̃pe ꝯ-stituti ꝯstituēs posidebat,ut no.ĩ l.2.C.de acq. pos.& in l.q̃uis. §.j.ff.eo.Nec pōt dici,ꝙ portio debita ꝓ legitima sit incerta rõ ne loci & quotæ,& iõ ꝙ transferri nõ potuit possessio in Petrũ ꝑ cõstitutũ,ꝑ no.in l.3.§.incertã.de acq.pos.Attẽto ꝙ debēt de ducto ęre alieno.l.Papinian⁹.§.quarta.de inof.tes.q̃d æs alienũ adhuc nõ erat liquidũ,q̃a imo est certa rõne quotæ.Nã est quo ta certa bonorũ.d.§.quarta. & q̃uis æs alienũ nõ esset adhuc li-quidatũ,& esset incertũ apud nos quantũ esset, erat tñ certum 16 apud legē,quæ certa est de oĩ eo,q̃d est certũ in rerũ natura,vt hr̃ in l.cũ quidã.§.q̃d dr̃.de acq.hær.& iõ ēt añ aliã liquidationē ipso iure dictũ æs alienũ diminuerat quartã.l.si fideicõmisũ.§. tractatũ.de iud.aliàs si dicta rõ ꝓcederet,sequeret, ꝙ q̃s ære a-lieno astrictus ꝯstituendo se posidere bona sua nõ transferret possessionē,cũ dictũ ęs alienũ totũ minuat patrimoniũ.d.§.tra ctatũ.Præterea incertitudo t̃pe cõstituti,q̃ ex post certificatur, non impedit translationē possessionis.sicut dñt Doc. in l.fi.C. q̃ res pig.obl.pos.& in d.§.incertã.dũ cõiter ꝯcludit,ꝙ si q̃s con stituat se posidere p̃sentia & futura, ꝙ ꝯstitutũ operat ēt respe ctu futurorũ, q̃a q̃uis futura de p̃senti sint incerta, ueniunt tñ certificãda.Ita in ꝓposito, q̃uis æs alienũ de p̃senti quotã debi-tã iure naturæ reddat ĩcertã:tñ q̃a ueniebat certificãda, nõ fuit impedita possessionis translatio.Sed vt dictũ est,& recte,nulla suberat incertitudo, p̃sertim quoad legē. Relinquit ergo, ꝙ ex quo quota erat certa,q̃uis locus eēt ĩcertus,ꝙ potuit possessio trãsferri,ꝑ no.in dictis locis. De imminẽte necessitate non lo-quor q̃a,vt fert,aperte ꝯstat,Gasparē nõ fuisse opp̃ssum neces-sitate aliqua.Tertio ꝯfirmant p̃dicta,q̃a,ut mihi narratur, & in q̃busdã allegationib.Petri p̃supponit,ꝙ Gaspar ante alienatio-nē hospitij factã ĩ Tarasconos titulo dõnis huic Petro cesserat oĩa iura,q̃ habebat in bonis pr̃is tã respectu legitimę & Trebel lianicæ,q̃ ēt respectu dotis maternę, a qua matre adhuc uiuen-te dicta dos pri⁹ fuerat Gaspari filio donata,& ꝓ qua dote erat hospitiũ istud sp̃aliter hypothecatũ.ꝙ si ita est, dico, ꝙ pactum executiuũ aliàs ꝯ singularē successorē ꝯpetēs nõ p̃t exerceri ꝯtra habētē hypothecã maximè speciale:imò volēs dictæ rei ĩcũbere iure pignoris debebit p̃ferri.Probat hoc in simili ex no. p̃ Bar.ĩ l.si filio.§.fi.sol.mat.& in l.emptorē.C.loca.& in l. 1.§.ꝙ aũt de 17 sup̃fi.vbi dicit† q̃uis successor singularis nõ teneatur stare co-lono.d.l.emptorē.hoc tñ fallit,nisi colonus habeat sp̃alē hypo thecam in re conducta.Et cum eo transeunt alii in dictis locis, ubi oēs saltē in hoc concordat,ꝙ expelli non poterit, donec sit ei plene satisfactũ.Ita ergo econuerso,licet pactũ executiuũ ac cedente ꝯstituto possit ꝯ tertiũ possessorem exerceri,tñ hoc nõ pōt hr̃e,vbi talis tertius possessor hēt ius hypothecæ in re,ĩ qua pactũ exerceri contendit,quia hic militant ꝑ oĩa rõnes,q̃ alle-gant ꝑ Bar. & alios in casu p̃dicto.Nec dicat, ꝙ hic agit reme dio possessorio,in quo non solet admiti exceptio dñij, uel alte rius iuris realis,ut hr̃ in locis inferius allegandis,quia adire iu-dicē ꝓ ꝯuentionali pacto exercendo nõ dicit agi possessorio, ēt si ꝑ illud mera possessio auocaretur, ex quo procedit hoc a conuentione & pacto partiũ,ut not.Bal.in l.1.C.si demo. pos. fue.app.uer.& si mihi ꝓmiseris circa.pe.col.Et idē uult Bal.in ꝯs.336.in fi.in 5.uo.arg.no.ꝑ Bar.in l.j.C.de Saluia.interd.vbi idē uult in sił̃i in hypothecaria.Quarto ad idē facit,q̃a cũ hm̃õi hospitiũ ꝑtineat ad Petrũ, uel iure fideicõmisi, uel titulo dõ-nis.Tarasconis nolẽtib.vti pacto executiuo ꝓueniẽte ex ꝯuẽtio ne:cũ,ut ꝓximè tactũ ē,ñ dicat agere possessorio remedio, ob stat exceptio,dolo facis peter,q̃d statim restitutur⁹ es.l.dolo.d̃ doli exce.& l.dolo.de reg.iur.& ꝑ Bar.& alios,ĩ l.si socer.§.Lu-cius.ff. sol. mat. Et sic q̃uis rł̃r dictũ pactũ ꝯpeteret ꝯ singularē successorē,nõ tñ daret ꝯ illũ,cui talis ꝯpeteret exceptio, id ãt di xi cũ nõ agat possessorio,q̃a si iudiciũ eēt possessoriũ,mai⁹ eēt dubiũ,utrũ admittẽda eēt exceptio dñij,vel similis. Sic itaq; pa tet,ꝙ de p̃nti dicto iure ꝯuentionali agi non pōt,quo ēt nõ agit attenta ꝯclusione supplicationis,ut superius dictũ est. & sic ēt ex hoc capite.s.q̃a officiũ iudicis ꝑp hoc.i.pro executione iuris ꝯuẽtionalis nõ est aditũ, nõ pōt ĩ dicto pacto executiuo vim iu dex facere.Quia igr̃ ꝯclusum esse vr̃ in interdicto,vti posidetis, superest vidẽdũ,vtrum ex hoc capite possint Tarasconi obtinere. Et sił̃r est dicẽdũ ꝙ nõ ꝯstat,vt cõstare dēt,ꝙ agentes hu iusmodi ĩterdicto posidērēt t̃pe litis cõtestatæ.d.§. retinendæ. ver.hodie. ĩsti. de interdi. Nã aut allegãt cõstare de possessione eorũ ex apprehensione facta post mortē Gasparis ꝑp licentiã 18 de intrando ꝓpria authoritate.† Et ad primũ r̃ndetur, ꝙ ex di cto ꝯstituto nullo, apposito sup̃ cõtractu nullo,nõ fuit transla ta aliqua possessio, vt superius dictũ est in sc̃do fundamẽto hu ius partis.Sc̃do r̃ndetur,ꝙ mortuo Gaspare si Tarasconi sciue-runt possessionē fuisse,uel ꝑ hæredē eius,vel ꝑ Petrũ apprehẽ-

ſam.ꝙ ex hoc ceciderũt ab oĩ poſſeſſione,ẽt ubi ꝯſtitutũ ualuiſ
ſet.l.ſi de eo.§.ſi forte.de acq.poſ.& ibi p oẽs de ſciẽtia aũt,& ſi
adhuc in proceſſu nõ ꝯſtat:tñ mihi uerbo fertur, ꝙ facilime ꝓ
babitur.Tertiò dr̃,ꝙ ẽt ubi,de ſciẽtia non ꝯſtaret,nec de p̄ſenti
nec ĩ futurũ,ꝙ amiſſa eſt oĩs poſſeſſio ſi qua fuit ex ꝯſtituto q̃-
ſita,q̃a mortuo ꝯſtituente per negligentiã longi tp̄is.i. decẽnij
in adipiſcẽda naturali poſſeſſione,q̃ p mortem uacat,ille,cuius
noĩe ꝯſtituens poſſidebat,oẽm poſſeſſionẽ perdit.Siue ſciuerit
illã uacare,ſiue ẽt ignorauerit ab alio occupatã poſſeſſionẽ. d.
§.ſi forte.iunctis no.p Bar.& alios ibi.Sed a morte Gaſparis ela
pſum eſt decenniũ & ultra,ergo ab oĩ poſſeſſione remanet ex-
cluſus.Nec ob. ꝙ intra decenniũ adeptus fuerit dictã poſſeſſio
nẽ naturalem in executione licentiæ de ingrediẽdo propria au
thoritate,q̃a ex tali actu nullam fuit adeptꝰ poſſeſſionẽ.Nã cũ
in illo hoſpitio habitaret colonus,vł noĩe hæredis, vel Petri , p
ingreſſũ quẽ fecerũt Taraſconi colono abſente,poſſeſſionẽ na
turalẽ nõ ſunt adepti, q̃a p ĩgreſſũ ita q̃s naturalẽ poſſeſſionẽ
q̃ corpore alieno detinet.i. p colonũ amittit,ſi poſt ingreſſũ ex
pellat colonus,vł ille ueniẽs nõ admittat,alˢ poſſeſſio nõ p̄dit
ita ſpecifice no.Alex.in l.peregre.§.quib. in princ.dũ apoſtillat
tex.ĩ verſ.ĩgreſſus.de acq.poſ.all.l.clã poſſidere.§.fi.& l.ſi id qđ
§.fi.& l.ſi colonus.eo.ti. ¶ Et nedũ p̄dicta ꝓcedũt, vbi colonus
eſſet abſẽs aĩo ñ deſerẽdi poſſeſſionẽ,ſed ẽt vbi eſſet abſẽs aĩo
illã deſerẽdi:qm̃ ẽt tũc alio ingrediẽte nõ priuaret dñs interim
.i.donec veniẽtẽ colonũ nõ admitteret poſſeſſione nãli,ſm Pe.
& Cy.in l.fi.C.de acq.poſ.p illũ tex.in ver.ne malignitas,&c.Et
idẽ tenet Iac.de Ra.Ray.Imo.& Ro.in d.§.quib. & Ale.in d.l. ſi
colonus.vbi dicit nõ obſtare.d.l.clã.§.fi.quia p ingreſſũ natura
lis acquirit,qñ naturalis vacabat.& ita loquit ille tex.ſed in caſu
ſuo pariter & nr̃o multo magis,ĩ quo nõ ſe abſentauit colonus
aĩo deſerẽdi poſſeſſionẽ,nõ vacabat,imo retinebat,qñ tertius ĩ
grediebat,nõ obſtãte nedũ ſimpliciabſẽtia,ſed ẽt deſertione co
loni.d.l.fi.Et p hęc rñſio ad ſm,ſ.ꝙ ſi dicat,poſſeſſionẽ natura
lẽ & ciuilẽ q̃ſitã ex ipſo ingreſſu,ꝙ hoc ſtare nõ põt,q̃a tã ciui-
lis q̃ naturalis retinebat p alios,& nulla vacabat,iõ aliqua acq
ri nõ potuit, ex quo nulla ĩteruenit expulſio, uel poſſeſſores
uenirevolẽtes nõ ꝓhibuerũt,ſed admiſerũt.Sed ẽt dato ꝙ ꝯſta
ret de poſſeſſione agẽtiũ tp̄e litis ꝯteſtatę,tñ adhuc obtinerẽ nõ
poſſẽt obſtãte exceptione dñii,vel alia ſimili,vel rõne hypothe
19 cæ ſp̄ãlis,de qua ſuperius. Quia licet dici ſoleat † ꝙ agẽti ĩterdi
cto retinẽdæ nõ obſtet exceptio dñij,ſm gl.& Bar.ĩ l.ſi đ eo.§.
fi.& Bar.ĩ naturaliter.§.nihil cõe.đ acq.poſ.& ĩ l.ſi de vi.đ iu.&
Bal.ĩ l.ſi quis ꝯductionis.C.loca.q̃ opi.maxime vr̃ uera,qñ agẽs
nihil petit ſibi reſtitui,ſed aduerſarium petit tm̃ ꝯdẽnari ad deſi
ſtẽdũ a turbatione.ſicut petit in caſu nr̃o,ſm Ant.de Bu.in.c.ĩ
lr̃is.đ reſt.ſpo.& ĩ c.cũ dilectus. de cã poſ.& prop. Secus ãt ubi
peteret reſtitutio naturalis poſſeſſionis,p cuius retentionẽ tur
bat in ſua ciuili,iuxta no.ĩ d.l.clã.§.fi.quo caſu ſm eũ ꝓcederet
opinio tenentiũ ꝯ̃rium in hoc articulo. Veruntñ p̄dicta ĩtelligi
debẽt,ubi agẽs uti poſſidetis,nõ eſt paſſus fieri ꝓbationes ſu p
dñio. Si vero paſſus eſt ꝓbationes de dñio fieri,ſicut paſſus eſt
agẽs in caſu nr̃o,uti mihi relatũ eſt,tunc agẽti dicto interdicto
obſtat exceptio dominij,ſeu exceptio dolo facit petere, &c. ut
eſt tex.a fortiori in c.j.de reſt.ſpol.vbi dr̃.ꝙ agenti remedio re-
cuperandæ,cui obſtare non ſolet exceptio dominij,d.l.ſi q̃s ad
ſe fundũ.C.ad leg.Iul.de vi.& plene per omnes in d.§.nihil cõe.
cum ſuis infinitis conc.obſtabit exceptio dominij,vbi agẽs paſ-
ſus eſt probationes fieri ſuper dñio.Bene facit ẽt,qđ not.Bar.p
d.c.1.in l.j.§.ſed ſi is cui.de ope.no.nun. Si ergo in poſſeſſorio
recuperandæ.magis priuilegiato dicto caſu exceptio dominij;
multo magis eo caſu dẽt obſtare in poſſeſſorio retinendæ mi-
nus priuilegiato.Et ita hoc mõ arguendi in terminis utit Alex.
in d.§.nihil cõe.in 20.col.verſi.vidimus ergo ſupra,an Bar.&c.
Et ita ex his manifeſte ſatis conſtat, ꝙ intentio agentium ex oĩ
parte remanet læſa & excluſa . ¶ Supereſt modo allegatis in ꝯ̃-
rium rñdere,quæ & ſi ex præmiſſis appareant ſublata, tñ rñdẽ
do ſp̄ãlius non obſtat primo,ꝙ pactum executiuũ habens vnio
nem cum conſtituto poſſit exerceri ꝯ̃ quemcunq; poſſeſſorem
quia hoc eſt falſum,ut dictũ eſt in 1.arg.2.partis,vbi clare oſtẽ
20 ſum eſt , ꝙ † executio tantum conceſſa a lege rõne poſſeſſio-
nis,& non illa,quæ conceditur ab hoĩe , eſt illa,quæ ꝯ̃ tertium
p̄t exerceri,& incontinenti duntaxat,& ſic non obſtat,dum di-
cebatur,ꝙ ex quo ſemel aſſumpſit illã naturã, ꝙ nõ poterat eã
p̄dere amiſſa ẽt poſſeſſiõe,p no.ĩ l. verbis.q̃a negat,ꝙ vnq̃ ha
buerit talẽ naturã. Nec ẽt ob.dũ circa idẽ dicebat,ꝙ ex quo ẽt
amiſſa poſſeſſiõe virtus ꝯſtituti ẽt durabat,q̃a p p illud acquiſi
ta erat rei uẽdicatio,ubi ꝯſtituens fuiſſet dñs,& remediũ ad re-
cuperandã poſſeſſionẽ, & iõ ꝙ queẽadmodũ dicta remedia da-
bant ꝯ̃ quẽlibet,ita exerceri ꝯ̃ illos debebat poſſe dictũ pactum
tanq̃ acceſſoriũ dictorũ iuriũ,& ad executionẽ eorum tendẽs,
q̃a cũ dicta remedia tp̄e conſtituti adhuc & pacti appoſiti non
eſſent in eſſe ꝓducta,ex eo quia adhuc non erat amiſſa poſſeſ
ſio acquiſita p cõſtitutũ , imo erat in actu acquirendi, dici non
põt,ꝙ pactũ factũ fuerit & appoſitũ ad executionẽ iuris,qđ nõ
erat adhuc ortũ nec ſpe, ſaltem ſpe ex cã de p̄ſenti , q̃ ſola eſt in
ꝯſideratione,ut p Barto.in l.qui Romæ.§.duo fratres in 6.q.de
ver.obl.facit optimè quod no.Bar.in d.l.creditores . in vlt. q.4.
21 q.prin.ubi ꝯcludit † ꝙ ſi ius executiuum procedens ex ſn̄ia,uel
cõuentionale appoſitũ ad executionẽ iuris realis nõ erat ortũ ,
uel non erat in actu oriendi tp̄e ſn̄iæ, uel tp̄e pacti interpoſiti,
ꝙ nunq̃ tranſit cõtra ſingularẽ ſucceſſorẽ per iura, quæ alleg.
ſed quo ad iura p̄dicta non fuerat ortũ , nec erat in actu orien-
di tp̄e ꝯ̃ctus,cũ ita p̄dicta nõ eſſent orta,nec in actu,arg.l.decẽ.
de ver.obl.ꝯ̃ tertiũ exerceri nõ põt . ¶ Non ob. inſuper dum di-
cebatur,ꝙ ſaltẽ Taraſconi agendo interdicto uti poſſidetis de-
bebant obtinere propter eorum poſſeſſionem acquiſitam , vel
per conſtitutum , vel per ingreſſum factum in hoſpitium poſt
mortem Gaſparis,quia,vt dictum eſt,apparet manifeſtè , ꝙ illi
tp̄e litis conteſtatæ non poſſidebant nec ciuiliter nec naturali-
ter, ergo obtinere non p̄nt.d.§.retinẽdæ . Item obſtat exceptio
dominij,uel ſaltem ratione hypothecæ Gaſparis ſunt repellen-
di,quæ exceptiones obſtant,ex quo paſſi ſunt de eis diſputari,
& fieri probationes.d.c.1.de reſtit.ſpol.Concludo igitur, ꝙ Pe
trus de Baiardis a petitis venit abſoluẽdus, ſiue vti velint pacto
executiuo Taraſconi , ſiue agere intendant interdicto retinen-
dæ.Et prout ex præmiſſis latius colligitur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Intruſus non debet poſſeſſione ſpoliari citra citationem , & cauſæ cognitionem.*
2 *Citatio non cenſetur ſublata per commiſſionem executionis contra intruſos.*
3 *Poſſeſſor non citatus, ſi iudicis authoritate turbetur , interdicto retinendæ poterit agere.*
4 *Intruſus is dicitur, qui ſe ſua ingeſſit authoritate.*
5 *Intruſus ut quis iudicetur, quid ſoleat conſiderari.*
6 *Executio teſtamenti intra quantum tempus debeat fieri.*
7 *Terminus alicui aſſignatus qualiter ſit intelligendus.*
8 *Actor quando ad primam actionem redire poſſit, ſi reus tranſactionem non adimpleuerit.*
9 *Contractus nominati ea ſunt natura, ut qui pro ſua parte impleuit, reuocare non poſſit , ſed ad intereſſe poterit agere.*

CONSILIVM CXXVIII.

QVANTVM ad iudicium, de quo q̃ritur,ſine du
bio arbitror,ꝙ D.Hieronymus iuſtè conquerat,
& ꝙ petitio ſua procedat de iure. Nã ex quo poſ-
ſidet,etiam ſi ſit intruſus, non potuit executio fie-
ri virtute literarum executorialiũ , non citato tali
1 poſſeſſore,† q̃a intruſus non põt poſſeſſione priuari,niſi cauſa
cognita,& citatione p̄cedente,ut eſt tex.& ibi no.oẽs in c.licet.
de præb.in 6.& ibi Dñi.no.illũ tex.cõtra multos executores,q
vocato poſſeſſore illũ nolunt audire, q̃uis offerat ſe incõtinẽti
ꝓbare đ iure ſuo,& malè faciũt ſm eũ,q̃a dẽt uocari,vt cogno
2 ſcat,an hẽat ius retinẽdi.Et iõ† licet executio ꝯmittat ꝯ̃ quoſcũ
que ĩtruſos,citatio tñ nõ intelligit ſublata. d.c.licet.nec tolli po
tuit,nec debuit,vt eſt caſus in l.fi.C.ſi p vim,vel alio mo.vbi dr̃,
ꝙ nec ex reſcripto principis , nec ex iudicis ſn̄ia,vel interlocu-
tione dẽt q̃s alterius poſſeſſionẽ turbare parte nõ citata. Et q̃-
uis gl.certis modis illũ tex.exemplificet , tñ abſq; dubio ꝓcedit
ẽt,qñ executio cõmittitur ꝯ̃ tertiũ poſſeſſorem.Et hoc ẽt eſt de
mente Barto. ibi dum dr̃ , ꝙ illa lex procedit ẽt qñ reſcriptum,
vel interlocutio continet aliquid, quod pertineat ad litis execu-
tionẽ,ſecũdum Bar.differt ille tex.a l.meminerint. C.vnde vi.q
loquitur,

loquit̃,qñ q̃s nõ citatus ꝑ iudicem fuit a possessione expulsus, & vult illũ ad possessionẽ resti.sed.d.l.fi.loquitur, qñ possessor non citatus iudicis authoritate in sua possessione turbatur indebite.Nam ei hoc nocet in possessorio retinendę.Et iste est ꝓprie casus noster,qui formaliter ibi deciditur,q̃a,vt dixi, ibi ꝓbatur † ꝙ si possessor nõ citat̃ authoritate iudicis & turbat̃, ꝙ
3 agere põt interdicto retinẽdę,sicut actũ fuit ĩ casu nostro. Et licet ille tex.nõ loquat̃ specialiter de intruso . idem tñ est in illo, qui non minus est citandus , qñ agitur de eius præiudicio quo ad possessionem.d.c.licet episcopus.vbi ẽt gl. pro conc. allegat tex.ĩ d.l.fi.C.si ꝑ uim vel alio modo.Et,ut dixi,casus iste ibi formaliter vr̃ decidi.Et propterea ẽm Imo.in l.a sententia de app. circa.3.col.tertius qñ possidet,indistinctè põt impedire, uel differre exequutionẽ.cum quo ẽt trãsit Alex.in d.l.à diuo Pio.§.si super rebus.de re iud.per ea quę habentur in c.cum super.eod. titu.¶ Secundo dicit,ꝙ dom.Hieronymus non est intrusus,q̃a ex iusto & legitimo titulo diuisionis possidet pro diuiso . & sic nõ habet causam possessionis à dom.Augustino,sed ab illis, cũ q̃b. hęc bona diuisit,apud quos tuuc erat possessio de volũtate ẽt do.Augustini ꝑ ꝑ transactionem cum eo prius factã, ex qua apparet,ꝙ habuit animum non possidendi,ex quo animo ẽt si prius possedisset vigore alicuius rescripti apostolici, illam amisisset.l.1.in admittenda.de acqu. possessio.Et ideo licet post sẽtentiam latam pro D.Augustino,& de cuius exequutione agit̃
4 cęperit possidere dom.Hieronymus, non† tamen dici potest intrusus: quia ex noua & iusta cã superueniente, & dom. Augustino consentiente cœpit possidere, & sic non se ingessit dom. Hieronymus,& ꝑ cõsequens non p̃t dici intrusus.ca.cum iamdudum.de præb.& cap.dudum.el.ij.de electi.& in cap.quia diuersitatem.de concessio.præben.& ibi D.Abb.in prin.& Ant. de But.in cap.cnm satis.de concessio.præb.per ca.quoniam.de offic.ordi.& Innocen.in cap.nihil.de electio.& Dñi.in ca.licet. 19.distinctio.& per moder.plene in c.in nostra.de rescrip.secũdo cornlario,immo quando D.Augustinus fuit in possessionẽ missus authoritate Pontificis iuris ordine non seruato,& possessore non citato,& expulso ipse fuit intrusus.cap.fin.de exce. præl.& per Dñi.in d.c.licet.& contra eum agi potuit ad pęnam priuationis.d.l.meminerint.C.unde vi.¶ Nec obstat,ut asserit, ꝙ ex parte.D.Hieronymi non fuerit adimpleta transactio,quia etiam si ita esset,prout utique non est, adhuc tamen ille nõ diceretur intrusus,quia quãtũ ad hanc qualitatem attenditur origo nanciscendæ, non autẽ causa & rõ retinendæ possessionis.l. clam possidere,in princ.de acqui.pos.licet quo ad effectum sit
5 aliud,vt ibi ꝑ Are.declaratur. † Vnde ad hoc ut cognoscatur, vtrum quis sit intrusus , debet attendi ipse ingressus,an scilicet fuerit vitiosus vel nõ,dict.l.clam possidere.¶ Tertio non potest dici intrusus dictus dom. Hieronymus , ẽt si pro parte sua non adimpleuisset alia rõne. Quia solutio erat faciẽda Romæ intra mensem a die quo do. Augustinus esset ibidem. Quia ergo ipse nõ ꝓbat quo tp̃e fuerit Romę, non põt ex parte debitoris dici mora ꝯtracta,vt a fortiori probatur ex no.per Bar.ĩ l.item illa.de const.pecu.versic.quæro,solutio, &c. vbi vult, ꝙ si solutio debebat fieri Florentię in die Paschæ , & reus non probet illa die fuisse in illa ciuitate, non dicitur propter hoc in mora, si actor non probet , quòd fuerit ibidem eadem die, ꝑ l.arbiter calendis.de ar.Si ergo illo casu,quo terminus erat certificatus ab initio, ꝓcedit dictũ Bar. multo magis est idẽ dicendũ isto casu , in quo nõ erat terminus ab initio certus,sed veniebat certificãdus ex facto d.Augustini, id est,ꝑ illius aduentũ in vrbẽ, a quo terminus mensis incipiebat currere.Et ubi ẽt ꝓbaret do.Augustinus ꝓpriũ aduẽtũ in vrbẽ,d Hieronimo ignorãti, tñ nõ cucurrisset dictus terminus.& ideo nõ sufficit ꝓbare dictum aduentũ,sed ẽt ꝓbari debet,ꝙ innotuerit.d.Hieronymo,quia licet dictũ sit a die,quo erit in vrbe:subaudit tñ & scientiæ, ut probat̃
6 ex no.ꝑ Bar.in l.genero.de his qui not.infa.dũ cõcludit† ꝙ si tenet̃ executor constitutione epi sub pœna excommunicationis intra annũ a tp̃e mortis testatoris exequi vltimã uoluntatẽ , ꝙ subaudit,& scientiæ , & sic ꝙ annus incipit currere demũ post mortẽ a die scientiæ,q̃uis verba cõstitutionis videant̃ aliter sonare,ꝑ l.3.si quis hæredi,de statuliber.& per no.in l.fi.in prin. C.de iure delibe.& in l.si in diẽ.in prin.de cõd.& dem.& in l.tali.in prin.de iure dotium.Et idẽ dicit Bar. in omni p̃scriptione , q̃ currit ex negligentia alicuius,vt.s.ab iuitio ponant̃ ea quæ negligentiã inducunt,ꝑ l.j.in fi.C.de anna.excep. Et plus ẽt dr̃,uidelicet,ẽt si.d.Hieronymus sciuisset aduentum D.Augustini in urbẽ,hoc tñ non sufficeret ad cõstituendũ illum in mora,& sic ex hoc solo diceretur ꝯuenisse,nisi probaret,ꝙ habuisset noti-
7 tiam transactionis,& ꝙ illam ratificauerit, quia † prius non dr̃ fuisse negligens,& sic quo ad.d.Hieronymũ,pro quo fuit transactum & de rato promissum,assignat̃ terminus a die dicti aduentus,subaudit & ratificationis , ẽt si fuit de tali aduentũ certus,quia prius non põt dici,ꝙ.d.Gieronymus,præsertim si nõ fuit requisitus ut ratificaret,fuerit negligẽs,ideo illi antea ñ potuit terminus currere, ꝑ not.ꝑ Bar.in d.l.genero.nec ẽt potuit ratũ habere transactionem, nisi de illa habuerit plenã notitiã , ẽm Spec.in tit.de empt. & uend.§.tertio. ver. si vero.& Pau.de Cast.in ꝯsi.350.inci.De casu pręsenti,&c.& ꝓbatur in l.fi.cum ibi no.per Doc.C.plus.vale.qđ agit̃ . Ex capite ergo causæ non sequutæ nõ potuit.d.Augu.ad pristinũ remediũ redire: q̃a imputari non põt.d.Hieronymo,ꝙ nõ soluerit, anteq̃ ratũ habuerit,quia prius negligens nõ fuit.Nec ẽt ex capite pn̄iæ, quia cũ pro illo absente ꝑ quo fuit transactio facta. interuenit stipulatio nõ põt hr̃e locum pn̄ia ẽt ante ratihabitionem subsequutã, ẽm Bald.in l.si a socero.C.de iure do.& Imo.in c.potuit.in ult. char.de loca.& Ale.in l.q̃ Romæ.§.Flauius.de uerb.obl.Fateor tñ,ꝙ si ille,q̃ ꝯxit noĩe D.Hieronymi,& qui ꝑ illo de rato ꝓmisit,nõ curauit cũ effectu,ꝙ ille haberet ratum, ꝙ parti tenet ad interesse.l.si ꝓcurator.rẽ ratã habe.& debuit curare , q̃ primũ potuit,aliàs in mora fuit,ẽt nulla p̃cedente interpellatione , ẽm Bal.no.in c.j.§.ad hæc.in ti.hic fin.lex Conra.& Alex.in l.quod te. si cer.pet.& Are.ĩ l.si ita stipulatus.§.possum. de ver.ob.Sed ẽt dato ꝙ d.Hieronymus dicatur ꝯuenisse, & ꝓmissa nõ adimpleuisse,non tñ põt,d.August.redire ad primam sententiam, &
8 illius executionẽ petere,quia† quãuis reo non adimplente trãslatione possit actor ad primã actionẽ redire, qñ nõ fuit ipso iure sublata,puta per acceptilationem . l. siue apud acta. cum ibi plene no.C.de transact.& in l.cum proponas.C.de pact.in casu tñ nr̃o est secus.Nã d.August.titulo vẽditiõis ꝑ certo p̃cio cessit & oĩa sua iura remisit,& sic ex contractu nominato,ut patet ex instr̃o,& ex uerbis eius ibi,& demum titulo vẽditionis,& ẽt donationis,casu quo expediat,dedit,cessit,&c. Et licet inferius in eodẽ instr̃o sit de transactione facta mentio,tñ nõ repugnat ꝑ hoc p̃cedentib. quia transactum fuit,& ĩ trãsactione cõuenit, ꝙ fieret venditio ꝑ dicto p̃cio,& pro implemento transactionis subsequuta fuit uenditio,q̃ est ꝯtus noĩatus,sicut dr̃ de pacto nudo, qđ intelligit̃ appositũ ꝑ implemẽto stipulationis interpositæ sup eo.l.petens.ẽm unã lec.glo.& Doc.C.de pac.& ꝑ Bar.in l.lecta.si cer.pet.& ꝓbatur in l.stipulatus. in fi.cũ seq. de noua.Quia ergo hic interuenit non solũ transactio,sed ẽt uenditio, & ex hac cã fuit facta cessio & iuriũ renunciatio,ideo.d. Augustinus nõ põt redire ad priora iura uendita,si sibi nõ adim
9 pleatur,& p̃cium in termino nõ soluatur, quia in ꝯtib. † nominatis post executionẽ factam non põt ille , qui adimpleuit pro parte sua,puta uenditor,qui rem tradidit,illam repetere,si precium sibi nõ soluatur pro emptore, sed ad illud agere dẽt, & ad interesse.l.inciuile.C.de rei vendi.& ibi no.Bal.& Ale. in l.cum ꝓponas.qui dñt,ꝙ illa.l.dicto casu limitat̃,& locũ non hẽt. Et ex his cõcluditur,ꝙ d.Hieronymus, per d.Augustinum indebitẽ molestatur,& temerariẽ turbatur . Laus Deo .

SVMMARIVM.

1 *Arbitrator quando tantum uni auferre possit,ut alij conferat.*
2 *Minor citra curatoris authoritatem compromittere haudquaquam potest.*
3 *Minor sicut transigere nequit, sic nec compromittere,nisi tutore aut curatore authore.*
4 *Vasallus citra domini licentiam,nec alienare potest rem feudalem, nec de eadem compromittere .*
5 *Transactio uel compromissum super re minoris ualet,si fiat cum decreto iudicis.*
6 *Curator licet super rebus minoris compromittere possit, non tamen arbitratoris potest.uti conferre.*
7 *Arbitrium a populo non conceditur cum cuiusqua m iniuria .*
8 *Minor etiam cum decreto donare non potest.*
9 *Contrahens cum minore quando obligetur.*

10 *Laudum ab initio nullum ratihabitione conualidari non potest,*
11 *Procurator falsus, qui etiam procurator esse nequit, nihil gerere potest, quod saltem ratihabitione firmetur.*
12 *Sententia hæreditatis diuisoria quo ad aliquos ualere potest, quo ad alios nequaquam.*
13 *Laudum aliquo casu diuidi non post, ut ualeat in præiudicium unius non etiam alterius.*
14 *Laudum merito nullum reputatur, in quo uires compromissi ab arbitratore exceduntur.*
15 *Actus non uitiatur per uerba grosso modo prolata.*
16 *Compromissum super dependentibus ex testamento quando ualeat.*
17 *Arbitramentum dici non potest, quod inualidum est.*
18 *Minor ex compromisso etiam ualido læsus restitui debet.*
19 *Arbitrator non debet à contractibus inter uiuos recedere.*
20 *Dolus futurus remitti non potest.*
21 *Dolus arbitratoris ex quibus deprehendi soleat.*
22 *Arbitratoris dolus probatur, si filios à paterna successione exclu serit.*

CONCILIVM. CXXIX.

VISO cōpromisso facto inter Ludouicum & con sortes de Benaleis ex vna, & gubernatores Io. Iacobi ex altera, vr̄ prima facie, ꝙ dicto laudo seu ar bitramento sit parendum, & ꝙ peti non possit re ductio ad arbitrium, &c. prætextu alicuius læsionis: quia in ipso compromisso partes ipsæ dederunt ptātem arbitratori accipere ab vna parte, & dare alteri in parua, magna, & maxima quātitate, prout ipsi arbitratori uidebitur, ac etiam prædictę partes renūciarunt prorsus omni petitioni reductionis ad arbitrium boni uiri. per quā renūciationem & potestatē arbitratori cōcessam potuit ille multum lædere, non ex animo, neq; proposito, sed re ipsa, secundum Host. & Ioan. And. in ca. humilis. de maio. & obed. & in cap. Quintauallis, de iurei. & ibi etiam per alios communiter: Ioan. And. in additio. Spe. in tit. de arbitr. §. fi. versi. quid si compromis. Io. Cal. in dispu. inc. Duo litigantes. Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ꝓ soc. Bal. in l. & ī maiorib. C. de appella. Franciscus de Rampo. in l. si quis arbitratu. de ver. ob. & Ang. in dispu. incip. Duo adinuicem litigantes. Et dicit Rapha. in l. vbi autem non apparet. in prin. de verb. obl.
1 † quòd vbi arbitrator pōt lædere in magna & in maxima quantitate, sicut in casu nostro, videtur habere ptātem auferendi totum ex natura superlatiui, per illum tex. ¶ Sed præmissis breuiter non obstantib. aliter sentio. Et primo cōcludo, quod Nicolaus Maria frater dicti Ludouici pōt dicere de nullitate laudi, quia compromissum ab eo factū simul cum fratre fuit nullū,
2 quoniam cū † esset, & sit minor, cōpromittere solus nō potuit sicut fecit, quia sicut res, q̄ seruādo seruari possunt, alienare nō potest sine authoritate tutoris vel curatoris & decreto iudicis. l. lex quę tutores. C. de administra. tutor. sic etiam nō pōt compromittere sine dicta solennitate, quando mediante tali cōpromisso sequi posset alienatio taliū rerū quas possideat minor, q̄a cōpromissum in arbitratorē est q̄dam transactio, vt in auth. vt differ. iud. in prin. & ꝑ Bar. in d. §. arbitrorū. & Doc. in d. ca. Quī
3 tauallis, & in locis ꝑallegatis. Et iō sicut † minor nō pōt trāsigere sup dictis reb. sine authoritate curatoris, & decreto iudicis, l. nō solū. C. de ꝓd. mino. l. nulli. ff. de transac. & no. in l. j. C. si ad uer. transact. sic ēt non debet in arbitratorem posse cōpromittere, ꝓsertim qn̄ minor possidet res, sup quib. cōpromittitur, vel q̄ in cōpromissū cadere possint, secundū no. per gl. & Bart. in d. l. nulli. Et istud etiam apertius ꝓbat & clarius in c. cū tempore, de arb. vbi pro regula traditur, ꝙ ille, q̄ non pōt alienare, vel de re libere disponere, ꝓut nō pōt clericus de re eccl. absq. solennitate, non potest ēt de illa cōpromittere. Et voluit ēt La. alleg. 102. & probat in c. peruenit. cum gl. eod. tit. de arb. & ibi no. d. Abb. & per eū in c. cōstitutus. de transact. & idē tenet Bal. in dicta. l. j. C. si aduersus transac. vbi idem dicit de tutore & curatore p rationem ꝓdictam, scilicet q̄a dictum cōpromissum est transacti. Et istud ēt tenet Bar. in quodā consi. inc. Visa quadam constitutione. & Alex. in ꝯsi. 32. secundo uol. Et ideo dicit Hostien. Io. And. Ant. de But. Imola, & Abb. in d. c. cum tempore. & Host. in summa de arbitris. §. de qua re. uers. nūquid uasal
4 sus, &c. † ꝙ sicut non pōt vasallus rem feudalem alienare sine licentia dn̄i. c. imperialem. in prin. de prohibi. feud. alien. ꝑ Federic. ità non poterit de re illa absq. dicta licētia compromittere, Idē ergo eadē ratione est dicēdū de minore. Nec obs. ꝓdictis, ꝙ solus tutor vel curator possit cōpromittere & trāsigere, ut no. in l. ꝓses. C. de trāsa. & no. Bart. in l. mandato generali. ff. de ꝓc. & Bal. & alij in l. transactionis. C. de transactio. & tn̄ solus non pōt alienare res minoris, quæ seruando seruari possunt. d. l. lex quæ tutores. quia illud est uerum, secundū dictionem gl. in d. l. nulli. & in d. l. j. C. si aduers. transact. prout ibi specialiter & expsse declarat Bal. & sic † ꝙ tūc valet trāsactio, uel cōpromissū, qn̄
5 fit solenniter & intercedente decreto, ubi requiritur decretū, & sine decreto valebit, qn̄ minor possidet, quia tunc non dicit alienatio sequi, etiam si apud aduersarium res remanet. l. si pro fundo. C. de transa. vel qn̄ fit cōpromissum super re alienabili ꝑ tutorem vel curatorem, ut quia est de his, quæ seruando seruari nō possunt. Nam & istis casibus pupillus cum tutoris authoritate potest etiam sine decreto cōpromittere. l. minor. 25. filio fa. §. j. & ibi not. de minorib. l. si pupillus. de iudic. Vel pn̄t ēt intelligi ista iura de cōpromisso facto sup re possessa a pupillo, q̄ seruari poterat, q̄a ꝯm iura digestorum in alienatione dictę rei, decretū iudicis nō erat necessariū, sed sufficiebat authoritas tutoris vel curatoris. l. 1. & per totum. ff. de reb. eo. sed hodie non valeret cōpromissum dicto casu sine decreto per prædicta. Et ita ēt in simili considerat Bar. Ang. & mod. in l. si ex legati causa. de ver. obl. & ibi clarius per Raph. & Alex. cir. prin. Et hac ratione dici potest, ꝙ nō ualuit etiam cōpromissum quo ad sorores dicti Ludouici & Nicolai, cum & ipsi sint minores, nec ualidari potuit per ratificationem matris & curatricis, si ꝓtendūt interesse circa rē, q̄ sine solēnitate nō possit alienari sine decreto, ꝑ ꝓdicta. Et idē ēt si interesse earū versēt circa res, q̄ seruando seruari non pn̄t, inter quas est ēt pecunia. §. cōstituit, insti. de vsufruc. & ꝑ Doc. in l. 1. §. fuit quæsitum. ad Trebel. quia † licet cu-
6 rator super reb. hōmi possit solus compromittere, ut dixi, nō tn̄ potest arbitratori dare ptātem, ut auferre posit uni vel alterī parua, magna & maxima q̄titate, prout in casu nr̄o data fuit, ut voluit Lap. allegatione. 102. ubi concludit, ꝙ non pōt prælatus hn̄s ēt liberā administrationē, ut no. in l. præses. C. de transa. cōmittere cum potestate ꝓcedendi de iure & de facto, & sententiandi de iure tm̄, quia nō pōt prælatus remittere iura ecclesię, & per processum de facto faciendū posset arbiter lædere ecclesiā non admittēdo probationē legitimam, & repellēdo idoneā. Cū quo transit Abb. in d. c. cum tpe. & in c. constitutus. de transac. Idem ergo in curatore, qui non pōt iura minoris remittere. l. pactū curatoris. C. de pactis. & l. contra iuris. §. fi. ff. eo. & multo minus qn̄ concessit potestatem sententiandi etiam de facto, vt in casu nostro. ¶ Et similiter ratione præmissa dicitur quod ex parte Iacobi aduersarij, quia pupillus est, non valuit compromissum factum per eius administratores, quia compromittere nō potuerunt pro pupillo dando arbitratori potestatē auferendi ab eo ēt in maxima quantitate, ut ꝓbatur ex ꝓdictis. Et quis illis quoq; fuerit ꝯcessa licentia & facultas compromittendi, & cōpromissū faciendi per magnificos dn̄os iudices curiæ procurat. tn̄ sub ꝯcessione gn̄ali non ꝯtinet, ꝙ possint gubernatores compromittere dicto mō. d. l. ꝫ iuris. §. fi. & l. filiusfa. in prin. de donationib. & sic dici nō pōt, ꝙ dicta licentia habeat vim decreti, ꝙ ab illa non differt, vbi illud ꝓcedit actū, & prout præcedere pōt, ꝯm gl. no. in c. j. de reb. eccl. non alie. in 6. in verbo, tractatus. & ī l. 3. §. permittitur. de minorib. & probatur in l. ij. C. si ꝑ public. pensita. Nec est melior tex. in iure, ꝯm Bal. in l. fi. §. fin autem æs alienū. C. de bo. quæ libe. & idē uult Ale. in l. sciendum. de uer. obl. Nam vim decreti habere diceret, ubi dari potuisset, & data fuisset dictis gubernatorib. licentia cōpromittēdi in specie sub ea forma, qua factū reperit ꝯpromissū, sed q̄a sub generali licentia ꝯpromittēdi nō ꝯtinetur iste modus ꝑpea pro decreto haberi non pōt, sed nec ēt per dictos dn̄os iudices potuisset cōcedi dictis gubernatorib. licentia ꝯpromittēdi sub forma ꝓdicta, nisi hoc arbitriū haberet expsse ab illustrissimo Dn̄o, ꝑ no. per Bar. in l. ambitiosa. de decretis ab ordine faciendis. circa. 2. col. versi. item ex uirtute dicti arbitrij, uel alicuius eorum
7 &c. ubi cōcludit. ꝙ † si a populo alicui conceditur arbitrium, intelligitur cōcessum sine alterius iniuriā l. ij. §. merito. & §. si q̄s a principe, ne q̄d ī loco publico. & iō talis uirtute dicti arbitrij

non

non poterit ius proprium iam quæsitum alicui auferre, licet totus populus id posset ex causa. l. venditor. §. si constat. cõmu. ꝑdio. l. Anthiochensiũ. de priuil. credi. Et istud cõprobatur. ex notatis ꝑ Bal. post Iac. But. in l. j. C. si aduer. dona. ubi no. cõcludit
8 ꝙ nõ põt interponi decretũ ſuꝑ dõne facta a maiore, nec curatorem dari ad authorandũ dõni; q̃a donare est ꝑdere, qđ curator nõ põt facere. d. l. ꝯ iuris. §. fi. & ꝑpea talis licẽtia ẽt isto casu vim decreti validi nõ põt hr̃e: q̃a ꝑ cõpromiſsũ posset arbitrator rẽ minoris perdere, & donare. Si ergo nõ tenuit cõpromissum pro parte dicti Iacobi pupilli, nõ valuit ẽt quo ad oẽs alios ex aduerso, & ꝑ altera parte cõpromittentes, & ꝯñr quo ad oẽs est inualidũ. Nec ob. ꝙ licet non obligetur pupillus ex ꝯctu nõ solẽni, tñ alij maiores secum ꝯhentes obligantur ei. l. Iulianus. §. si a pu-
9 pillo. de act. emp. † Quia hoc est verũ, si ille fact⁹ maior habuit ratum, vel qñ durãte minori ætate ratificauit adhibẽdo debitas solẽnitates, ẜm Inn. no. cũ quo transeunt alij. in c. j. de his quæ fi. a maio. par. c. q̃ idẽ dicit, ubi res eccl. fuit nulliter alienata, puta sine solẽnitate debita, ut. s. demum obligetur contrahens cũ prælato, qñ sequitur solẽnis ratihabitio. Et hoc ẽt uoluit glo. in c. j. ne sede vacan. Interim ergo actus ex utraq; parte est nullus, & nõ hẽt effectũ, nec ẽt potuisset hoc ꝯpromiſsũ, de quo agit̃, ratificari durãte minori ætate: q̃a cũ tribuat licẽtiã donãdi, nõ potuit tutor ĩterponere authoritatẽ, nec iudex decretũ, ẜm Bal. in d. l. j. C. si aduer. don. & ꝯñr solẽnitas necessaria ĩ ratificatiõe nõ potuit interuenire. Nec ẽt obst. ꝙ arbitrator nihil abstulerit dicto pupillo, sed ꝙ potius concesserit de alieno; q̃a ab initio dictum compromissum fuit nullum, nec laudum inde sequutum conualidare potuit compromissum, quod ab initio non
10 valuit, ut in regula, quæ ab initio. de reg. iur. † sed ipsũ laudũ ex defectu ꝑtãtis similiter est nullũ, qđ q̃dẽ nõ põt ratihabitione cõfirmari, q̃a cũ deficiat ptãs arbitri, aliter q̃ ex defectu cõsensus partiũ, nihil operat̃ ratihabitio superueniẽs, sicut ratihabitione nõ cõualidat̃ snĩa in fauorẽ ratificãtis lata, qñ aderat defectus iurisdõnis aliter q̃ ex cõsensu partiũ, ẜm Inn. & Doct. in c. prudẽtiã, in prin. de offi. dele. Bar. & alios in l. j. C. vbi de cri. agi oportet. & in l. licet. de iud. & in l. si expressim. de app. & Abb. in
11 c. j. de re iud. sicut† non põt ꝯualidari gestum a falso procuratore, qñ nõ põt esse ꝓcurator, ẜm gl. & Bar. in d. l. licet. & ideo cũ arbitrator non potuerit ꝯstitui cũ dicta ptãte amplissima. Et sic cũ eius ptãs deficiat, nõ q̃a absit ꝯsẽsus, sed q̃a est data talis ptãs ꝯ leges, nõ põt ratihabitio aliq̃d operari ꝑ ꝑdicta, & ꝑcipue ex notatis ꝑ Abb. in dicto c. j. dũ dicit, ꝙ sentẽtia nulla nõ ex defectu cõsensus, sed quia lata sit ꝯ leges, non cõualidatur ꝑ ratihabitionẽ superueniẽtem. ¶Ex alio quoque non ualuit cõpromissum, & per ꝯñs nec laudum ẽt respectu Ludouici maioris. Nam arbitrator fuit assumptus super hæreditate dñi Io. partienda & diuidenda, de qua inter partes erat cõtentio. Et diuidere voluit, ac diuisit, seu cuilibet partẽ assignauit. Sed laudũ eius diuisoriũ quo ad Nicolaum minorẽ, & assignatio tertiæ partis ei facta sine dubio non valuit, quia ipse cõpromittere non potuit sine authoritate curatoris & decreto iudicis, vt clare ꝓbat̃ ex præmissis. Ergo ẽt quo ad alios diuisio & alijs facta ꝯsignatio & adiudicatio nõ valuit, vt est casus in l. in hoc iudicio. ff. familiæ erciscũ.
12 vbi dr̃ clare† ꝙ sententia cõtinens hæreditatis diuisionem quo ad aliquos valere ñ ꝑt, & quo ad alios valere. Nã licet vbi vnus, sicut est Iacobus, agit ꝯ plures, posit regulariter valere snĩa ꝯ vnũ & ꝯ aliũ nõ. l. non idcirco. de iud. l. de unoquoque, in prin. de re iud. & per Bar. in dictis locis & per eum ĩ l. j. C. si adu. rem iud. & Bal. in authe. si oẽs. C. si se ab hær. abst. vbi dicit, ꝙ nõ est nouum, ꝙ respectu unius personæ valeat res iudicata, & nõ respectu alterius. l. j. ꝑ totum. C. q̃b. res iud. nõ noce. l. Lucius. de infami. & faciunt notata ꝑ Bart. in auth. sed cũ testõr. in fi. C. ad legem falc. dũ alleg. d. l. non idcirco. Istud tñ fallit, qñ proponit̃ actio, q̃ denotat cõionem hæreditatis vel cuiuslibet alterius rei inter plures, q̃a tunc in oĩum persona fieri debent cõdẽnationes & absolutiones, & quo ad vnũ non põt ꝑ parte valere snĩa & quo ad alium non: secũdũ gl. in hoc iudicio. ꝑ illum tex. fam. erciscun. & Bar. in d. l. de vnoquoque. ĩ prin. de re iud. Igitur cũ in persona Nicolai non sit facta assignatio, vel habeat̃ pro non facta, quia paria sunt non esse factũ, vel minus legitime. l. quoties. qui satisd. cog. l. non putauit. §. non quæuis. de bono. posse. ꝯtratab. & l. 4. §. ꝯdemnatũ. de re iud. non valet ẽt ipsum laudum quo ad ipsum Ludouicũ, nec in eius ꝑiudiciũ, cum cõtra eũ & fratrem agatur pro parte Iacobi tanquam inter eos tres sit cõis hr̃ditas dñi Ioan. Et ita etiam laudum sit latum tanquam inter cohæredes, Et hoc vr̃ certissimi & indubitati iuris per tex. in d.
13 l. in hoc iudicio. cum glo† Sicut ergo laudum & ualiditas laudi nõ potest diuidi isto casu. ita ꝙ valeat in præiudicium vnius & alterius non, ita ẽt compromissum, qđ nõ tenuit in persona Nicolai minoris, non potuit ẽt valere quo ad ipsum Ludouicũ quia sicut non põt inter duos tñ ex trib. dicto casu laudũ ꝓferri, nõ potuit ẽt compromissum, ꝑ qđ ꝓuenit ad ipsum laudum inter eos sine altero fieri & valere, l. oratio. de sponsa. cũ cõcor. ibi signatis. Alia quoq; rõne laudũ ipsum manifeste est nullum quoad dominam Catherinam. Nam huic reliquit dñs Ioannes vsumfructum oĩum bonorũ relictorũ nepotib. suis ex filio, & ex eadẽ dña. Itẽ & bestias & pannos laneos & lineos, & directũ dñiũ quarũdã domorũ. Itẽ ipsa cũ filiis & filiab. suis ex una parte fecit compromissum, & Iacob. pupillus ex altera, & sic inter eã ex vna & filios suos ex altera cõpromissum nõ fuit factũ, sed inter ipsũ & Iacobũ, & tñ arbitrator exclusit eã ab vsufructu toto sibi relicto, quem nedum adiudicauit Iacobo aduersario, sed ẽt filiis dictæ do. Catherinæ, cuilibet. s. ꝑ tertia parte, & idem de bestijs & alijs bonis eidem dominæ Catherinæ relictis, quã adiudicationẽ facere nõ potuit dictis filiis, q̃a, vt est dictũ, iter
14 eos ex una, & matrẽ ex altera, nõ fuit electus arbitrator. † Quia ergo in hoc ille excessit vires ꝯpromissi, nõ ualet laudũ. l. nõ distinguemus. §. de officio, ff. de arb. Præterea cũ aliqualis nõ ẽẽt, nec ẽẽ speraret̃ inter matrẽ & filios, dici nõ ꝑt, ꝙ inter eã & illos factũ sit ꝯpromiſsũ, vel ꝙ fieri potuerit. l. j. & ibi ꝑ Doc. & maxime ꝑ Ang. ff. de trãsactio. ꝙ ẽt ꝯfirmat̃ & clari⁹. Nã ꝑdicta dña ratificauit ꝯpromiſsũ. ꝓtestãdo, ꝙ reseruabat sibi i⁹ administrõnis in bonis dictorũ filiorũ suorũ sibi ꝯpetẽs ex testõ dicti dñi Io. in qua noluit sibi in aliquo ꝑiudicare ꝑ dictã ratificationẽ, &c. Dũ ergo sibi reseruat ius dictæ administrõnis, intellexit dicta dña de dicto vsufructu sibi relicto, q̃a aliã administrõnẽ ĩ bonis dictorũ suorũ filiorũ nõ dereliq̃t dict⁹ testõr. Quia ergo ad aliud q̃ ad dictũ vsufructũ nõ ꝑt referri dicta ꝓtestatio perinde est, ac si de illo dixisset explicite. l. ij. de liber. & post. l. fundus
15 q̃ locatus. de fun. instru. † Et q̃uis ꝑ verba inepta & grosso mõ ꝓlata sit facta dicta ꝓtestatio, tñ ꝑꝑ hoc nõ uitiat̃, nec minus dẽt hr̃e effectũ. l. si q̃s mihi bona. §. sed quid si mãdauit. de acq. hær. & ibi no. Bal. Ang. & Mod. ꝙ uerba ꝓlata grosso mõ non hñt uitiare actũ. Et idẽ allegat̃ tex. in l. q̃m indignũ. C. de test. & idẽ probat̃ in l. si cũ ante C. de donat. ante nup. cũ ibi no. per Cy. & Bal. post gl. vbi colligũt, ꝙ uerba notariorũ ꝓlata grosso mõ nõ uitiant. Vnde dicit Bal. se cõsuluisse, ꝙ si notarius dixit, qualiter talis relinquebat filio iure restitutionis, ꝙ non vitietur testm̃, licet relinq̃ debeat iure institutionis. §. aliud quoq. in auth. vt cũ de appel. cognos. & sic cõstat ex dicta protestatione, ꝙ de dicto vsufructu noluit ꝯpromittere, iõ illo priuari nõ potuit ꝑ arbitratorẽ. d. §. de offi. & vbi verba huius ꝓtestationis nõ referant̃ ad vsufructũ, sed intelligant̃, ut sonant ex ea declarat̃ & ꝓbat̃, ꝙ dña Catherina nõ habuit notitiã eorũ, q̃ in testõ ꝯtinẽtur, cũ ĩ eo ñ sit illi relicta administratio ĩ bonis filiorũ, & ꝑpea ex hoc capite. i. ꝑꝑ ignorantiã testi non valuit compromissum dicenda incõtinenti. Est ẽt nullũ ꝑꝑ aliud dictũ ꝯpromiſsum & laudũ latũ super his, q̃ dependent ex testamento dicti D. Io.
16 † quia ad hoc ut super his, quæ ex testõ dependent, valeat compromissum, ẽ necesse, ꝙ sit factũ inspectis & cognitis uerbis testi, sicut ẽt est necessarium ad validitatẽ trãsactionis factæ suꝑ his, ꝙ interueniat. l. de his. de trãsac. & l. j. & §. j. quẽadmo. testa. aperiã. q̃a, vt dictũ est, cõpromissum in arbitratorẽ est quædã trãsactio ut ĩ auth. vt differẽ. iudic. post prin. & ibi, no. gl. Et ita ẽt ĩ terminis voluit Ang. ĩ cõs. 219. sed non apparet ꝙ tp̃e ꝯpromissi partes inspexerint & cognouerint uerba testi. Ergo non valet, nec ẽt sufficeret cõstare, ꝙ testm̃ prius fuerit productũ, vel ꝙ fuerit lectũ, uel apud cõpromittentes, q̃a ꝑꝑ hoc non ꝓbat̃, ꝙ fuerit cognitũ & itellectũ illud, ꝙ ĩ eo cõtinet̃, ẜm Ang. in d. l. de his, q̃a ẜm eũ, potuit q̃s legere, & nõ intelligere, iuxta illud, legere & nõ intelligere, est negligere. Et ꝑpea patet, ꝙ ex multiplici capite ꝑt dici de nullitate laudi, & cõpromissi, & cui ĩ compromisso non inuenit̃ renunciatum, ꝙ ẽt procedit, ẽt si ex forma statuti arbitramentum habeat exequutionem paratã, & nulla posit exceptio opponi, quia intelligitur, dũmodo ille, qui illud protulit, sit arbitrator, uel esse posit ẜm Bar. in l. 2. §. prætor

tor ait, q satisdar.cog.p not. ibi.& sic pōt de nullitate excipi q̄a
17 nō pōt † dici arbitramentū, nisi sit ualidū.d.l.4.§.ɔdēnatū.de
re iud.& idem vult Bar.in l.j.§.& parui.qđ ui aut clā.& Doc.in
l.ita nobis pudor.C.de adul.& Ang.in l.nō erit.§.dato, de iur.
p no.ibi p glo.Quinimmo, ſm eū, cū quo alij trāseūt, ēt si reij-
ceret expreſsè exceptio nullitatis, nō itelligeret reiecta illa nul
litas, q̄ surgit ex defectu ptātis arbitrariæ, p no. p gl.in clē.j. de
sequeſtra.poſ.& fru. Et iō cū ī casu nr̄o dicat arbitramētū eſſe
nullū, tāq̄ latū ab eo, q nō fuit, nec eſſe potuit arbitrator, & sic
ex defectu ptātis, poterit excipi de nullitate ī omnē euētum, &
ubi nullitas proponatur, maxime p uiam exceptionis, & oppo
nens offerat ſe incōtinenti probaturū, impediet & impediri de
bet executio, ſm Bar.& alios in dicto.§.ɔdemnatum.& per ca
nonistas in c.quod ad conſulationem.& in c.decætero.de re iu
dic.cum concordāt.de quib. in dictis locis. Et ubi ēt talis exce-
ptio nullitatis requireret altiorē indaginem, q̄a tū, ut dictū eſt,
surgit ex incompetentia & ex defectu ptātis arbitratoris, adhuc
tñ impediret exequutionē ſm Angelum no.in l.fi.C.si ex fal.in
ſtr.cum quo transit Ale.in dicto.§.ɔdemnatum, p gl.in d.clem.
j.de ſequeſt.poſſ.& fruc.pſertim qñ una tm̄ ſnīa eſt lata, ut col-
ligit ex not. per eum in l.de pupillo.§.qui opus.de operis.nou.
nunc.ad q̄ se remittit. Sed vbi ēt cōpromiſsum ualeret, & arbi-
tramentū eſſet ualidum, adhuc tñ aduerſus illud Nicolao & ſo
roribus.minorib. ɔpeteret & cōcedenda eſſet in integrum reſtitu
18 tio, q̄a ubicunq; † minor ēt valide & ſolenniter compromittit
ex hoc tm̄ dr̄ leſus, & eſt reſtituendus.l.min.25.anni.filiof.§.j.
de min. Et q̄uis Bar.ibi.cū quo transeūt Ang.& Pau.de Caſt.&
Ale.in l.nam & poſtea.§.si minor.de iu. dicat, illud eſſe verum,
qñ compromittitur in arbitrum, sec⁹ ſit si compromittatur in
arbitratorem, quia ab arbitramento iniquo poteſt reclamari ad
arbitrium boni uiri.d.l.si ſocietatē.§.arbitrorum.& d.c.Quin-
tauallis, ſed laudo ēt iniquo dēt ſtari, & ab illo non pōt appella
ri uel reclamari, l.diē proferre.§.ſtare.de arbitris.ideo ſtatim ꝙ
in arbitrum compromiſit, ex hoc ſolum dr̄ læſus, & de læſione
conſtare, ſed alio caſu non. Nihilominus in caſu noſtro eſt idē,
quia in cōpromiſſo facto in arbitratorē fuit renunciatū faculta
ti appellādi & petendi reductionē ad arbitrium boni uiri. & iō
cum ex pacto non poſſit ab arbitramento iniquo reclamari, dr̄
ex hoc ſolū de læſione ɔſtare.nec eſt aliam læſionē probarē ne
ceſſe: Iō cōcedenda eſt iſto caſu reſtitutio ea dē rōne, qua cōce-
dit, qñ p minorē ī arbitrum cōpromittit, & vbi ēt ex ſolo actu
ɔpromittendi non diceret probata læſio: poterit tñ facilime p
bari alio modo, quia ex arbitramēto dicti minores ſunt notabi
liter læſi, ideo cōcedenda eſſet ēt ɔ̄ Iacobum minorem. l. verū.
§.fi.de min. p quam petitionem reſtitutionis impedietur ēt exe
quutio, quia cōſtat illam cōpetere abſq; alia pbatione, & ex ſo
la lectura cōpromiſſi, & tāto magis ſe offerat probatio leſionis
incontinenti, ſm Bar.& alios in d.§.cōdemnatū. cū ɔcordātib.
de quib. ibi p mod. Et īſuper dici pōt, ꝙ peti poſſit reductio ad
arbitrium boni uiri, ubi arbitramentū ſit ualidum dicto.§.arbi
trorū.& d.c.Quintauallis. Nā de iniquitate dicti arbitramēti a p
tiſſime apparet ex ipſomet arbitramento, in quo condēnat Lu
douicus & Nicolaus ad tertiā partem fructuū pceptorum poſt
mortē dicti Io. Item & ad tertiā partē beſtiaminū, & ſlr ad ter-
tiā partem pannorū lanæ exiſtentiū in hæreditate dn̄i Io. & tñ
iſti fructus & aliæ res nō fuerunt pcepti p dictos fratres, nec p
cipi debuerūt, per p matrē eorū, cui bona prædicta fuerūt reli
cta p dn̄m Ioānē. Nec credo, ꝙ ex pceſſu appareat, ꝙ ſint apud
ipſos fratres, & ꝙ ad eos peruenerint. ſlr cōdēnauit dictus ar-
bitrator dictos fratres ad dandū Iacobo p ſuos affines vſq; ad
mortē D.Io.qđ fieri nō debuit, nec potuit, quia ēt ſi de dicta ex
pēſa appareat, Iac.non erat creditor dictæ expenſæ, ſed affines
erant creditores hæreditatis, non debuerat ergo condemnari
ad dandum Iacobo, qui creditor non erat, nec etiam dictis atti
nentibus, quia cum illi compromiſſum non fuit factum. dicto.
§.de officio. ¶ Præterea uideo, ꝙ in totum arbitrator receſsit a
19 teſtamento D.Ioannis, † & a contractibus inter uiuos, ꝙ ſane
non licuit, niſi aliter ex proceſſu appareat, quòd ſic fieri debue
rit, quem proceſſum non uidi, ideo ex illo de iniquitate mani-
feſte poterit apparere. ¶ Nec obſtat, quòd ſit renunciatum fa-
cultati petendi dictam reductionem, & quòd ſit data licentia
auferendi de iure.unius etiam in maxima quantitate, & dādi al
teri, quia tunc talis renunciatio & cōceſſio vel licentia prodeſt
& habere poteſt effectum, quando arbitrator vni abſtulit & al
teri dedit ſine dolo, & hoc conſtat. Si verò ſic fecit doloſe, nihil
20 operatur, † quia dolus futurus remitti nō potuit.l.ſi unus. §.il-
lud, de pactis.l.conuenire de pac.dota. ſm Doct.in locis in cō-
trariū allegatis. ¶ In dubio autem præſumitur arbitrator in do-
lo, ſi fuit magna uel maxima læſio, & ideo tunc etiā poteſt peti
reductio, non obſtāte renunciatione uel prædicta licentia con
ceſſa in forma ampliſſima, ſm prædictos.argum. l.omnes.§.Lu
cius.de his quæ in fraudem creditorum, & eorum quæ no. in l.
qui teſtamentū.de probationib.& per Bar. in l.fi.de prætor.ſti
21 pula.de † dolo etiam arbitratoris conſtat, qñ ex actis apparet
de iniquitate arbitramenti, ideo tunc renunciatio uel poteſtas
ampla non habet locum, ſm Ang.no.in diſpu.incip. Duo ad in-
uicem litigātes, &c.& Pet.de Anc.in diſpu.inci. Cum C. laicus.
& Bal.in l.j.C.de his quæ pę.nomi.& in l.iubemus.in princ.C.
ad Treb.& Ant.de Bu.in d.c.Quintauallis. & idem etiam ſequi
tur Alex.in conſi.131.in 2.uol.& ſecundum eum, uolunt præ-
dicti idem eſſe, ſi arbitrator fuit in lata culpa. Et hanc opinionē
ſequitur etiam Paul.de Caſtr.conſi.74.incip. Quia fruſtra diſpu
taretur, &c. & ſubdit Ang.in dicta diſputatione ad propoſitū,
22 ꝙ † vbi arbitrator excludit filios in totum a ſucceſsione pater
na, uel fratres ab inteſtato a ſucceſsione fratris nulla cauſa ex-
preſſa, ꝙ ex hoc probatur dolus. Multo ergo magis in caſu no-
ſtro dicitur probari ex hoc, ꝙ nepotes deſcendentes, quib. nul-
lo condito teſtamento erat debita tota hæreditas aui, ac etiam
ex teſtamento eius excluſit pro tertia parte contra diſpoſitionē
iuris & teſtatoris, a qua diſpoſitione teſtantis receſſit etiā qua-
ſi in omnibus aliis priuando legatarios alterando & peruerten
do eam quaſi in totum contra bonos mores, & omnem iuris di
uini & humani diſpoſitionem, & propterea ubi ex proceſſu nō
appareat ſic feciſſe ex cauſa iuſta & legitima, ex hoc dolus pro
batur abſque dubio, & non habet locū renunciatio & poteſtas
data arbitro. Et ita in præmiſſis concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Statuto a dominis caſtri condito poteſt per aliquot eorum deroga ri, uno ipſorum ignorante.*
2 *Iudex unus ex pluribus ſolus iudicare poteſt, reliquis nō uocatis.*
3 *Prælatus ſolus procuratorem, quem unà cum capitulo conſtituit, reuocare poteſt.*
4 *Legi a multis conditæ non poteſt derogari, uno eorum diſſentiente.*
5 *Vniuerſitatis pars maior contra ſtatuta aut conſtitutiones ſuas facere non poteſt, etiam vno quopiam diſſentiente.*
6 *Statutum a pluribus ut uniuerſis factum reuocari nequit vno eorum contradicente.*
7 *Statum a ſolis ſtatuentibus reuocari poteſt.*
8 *Statuta per Papam confirmata dicuntur ipſius potius, quàm ſtatuentium.*
9 *Statutum a pluribus conditum, non poteſt mutari, niſi omnes conſentiant.*
10 *Priuilegium de teſtando libere erga uxorem, an poſſit reuocari teſtatore ignorante.*
11 *Princeps ſolus priuilegium, quod conceſſit, reuocare poteſt.*
12 *Dilatio abſenti conſtituta, eidem notificari debet.*
13 *Priuilegium ſubdito conceſſum per principem ſola uolūtate tolli, poteſt.*
14 *Filius & hæreditatem adire, & bonorum poſſeſſionem agnoſcere poteſt patre ignorante.*
15 *Princeps licentiam condendorum ſtatutorum factam populo reuocare poteſt.*
16 *Vocatus ex teſtamento nullum ius habere dicitur uiuo teſtatore.*
17 *Princeps in iure delato poſt mortem teſtatoris nondum aditione quæſito præiudicare poteſt.*
18 *Ratihabitio neque præſentiam, neque ſcientiam partis requirit.*
19 *Inferior a principe an poſſit ſuum ſtatutum reuocare in alterius damnum,*
20 *Epiſcopus ſuam conſtitutionem, quæ in contractum uel priuilegium tranſiuit, reuocare non poteſt.*
21 *Legatus etiam de latere uti nequit clauſula, non obſtante.*
22 *Comes in ſuo comitatu principi aſſimilatur potius, quàm præſidi.*

CON-

CONSILIVM CXXX.

De duobus quæritur,& primo,an domini vnius loci vel castri altero ex illis ignorante potuerint in fauorem & ad petitionem vnius subditi derogare statuto ab ipsis omnib.condito. Secundo, an oẽs prædicti potuerint priuilegium uni ex subditis ꝯcessum,vt vxori posset quicquid vellet relinquere,non obstante statuto contrarium dispon ẽte,post relictum iam factum reuocare,viuente tamen adhuc marito relinquente.¶ Circa pri-
1 mum uidetur prima facie dicendum,ꝙ † iure permittẽte potuerunt prædicti domini in præiudicium vnius statuto derogare, quãuis vnus ex illis hoc ignorauerit. Quia iurisdictio est apud quemlibet in solidum, quę est indiuidua, & quilibet eam pōt
2 exercere.l.j.de offi.consul.& not.in l.si uni.de re iudica. † & iō vnus etiam ex pluribus ordinarijs iudicibus potest solus iudicare altero non vocato & ignorante,vt ibi hr: immo ẜm Bart. in d.l.si vni.etiam si comes decesserit duobus filiis hæredibus relictis,quilibet eorum sine altero poterit inter subditos iudicare, ad quẽlibet in solidum iurisdictio quæ est indiuidua, reperitur esse,per l.2.§.ex his.de verborum oblig. cum quo transit Alex. ibi,Abb.& Imo.in c.prudentiam.de offi.deleg.Vnde uidetur,ꝙ vno ignorante licuerit aliis dicto statuto derogare.qđ ẽt cõfir-
3 matur ex notatis ꝑ Inno.in c.2. de testib.in 6. vbi vult † quod solus prelatus possit reuocare procuratorem constitutum a se & a capitulo.Cũ quo ẽt transit Abb.in c.1.de sindi.& Bart.in l. actor.rem ratam habe.& in l.neq;.C.de procura.Imol.Pau. de Cast.& Are.in l.si super epistolam.de acq. hær.& Ale. in d.l.neque. & ea rõne,q̃a solus ꝑlatus hẽt administrationem, in qua administratione est reuocatio prædicta.q̃ rõ videtur in casu nostro locum habere, cum iurisdictio & eius administratio dicat̃ in solidum apud quemlibet eẽ,per ea q̃ hñtur in d.l.si uni.præsertim per Ale.dum respondet ad allegata contra Bar. Sed præmissis non obstantibus cõtrarium puto uerius.Nã si ab oĩbus dictis comitib.vel a suis antecessorib.ꝑdictum statutum fuit ꝯditum,ut in facto ꝓponit̃,non potuit illi derogari, nisi oĩb.cõsentientib.adeo quod sufficit ꝙ unus solus nõ cõsenserit. Quia cum in iurisdictione & in administratione sint pares ẜm ea, q̃ superius sunt allegata,par in parem non hẽt imperium. l. nam
3 & magistratus.de arbitris.& ꝑ ꝯñs vno non † consentiente nõ possunt alii derogare legi vel statuto ab omnibus condito,quia hoc esset iurisdõnẽ & superioritatẽ ꝑ alios in istũ exercere, ex quo tollitur statutum etiam ab illo conditum,aut ab eo a quo hẽt cãm,ꝙ fieri non potest,ut no.Guliel.Bar.& Bald.in l.fi.de rerum diuisio. vbi dicunt,ꝙ unus ex dictis dñis in loco,in quo omnes habent iurisdictionẽ in solidum, non posset per alios de delicto puniri,quia,ut dixi,par in parem non hẽt imperium immo si inter illos fuit administratio diuisa,& vnus in territorio alterius delinqueret,non posset ab illo puniri,q̃a cũ iurisdictio non potuerit diuidi,& sic apud quẽlibet adhuc sit in solidũ unus non pōt eã exercere in alterũ,ẜm Bart.in l. inter tutores. in fin.de admini.tuto.Et idem tenet Bal.in l.cætera.§.si duobus de l.j.Pa. de Cas.& Ale.in l.est receptũ.de iuris.oĩum iudicum. Abb.& Im.in c.prudẽtiã.in prin.de of.deleg.Et ꝓ hoc facit,qđ
5 voluit Inn.in c.accedẽtib.de priuileg.vbi † dicit,ꝙ nõ stat maiori parti vniuersitatis,qñ vult aliq̃d facere ꝯ̃ priuilegiũ & suas ꝯstitutiones consuetas,quia unus solus pōt cõtradicere, cũ quo transit Abb.in c.ueniens de ꝑscriptio. & dicit Rom. in rubr.de arbi.in 15.col.ꝙ vbi maior pars uult statuere contra id, quod omnes simul ordinassent, nõ pōt, sed req̃ritur cõsensus oĩum allegat Inn.in c.humilis.de maio.& obedien.& licet Bal. in l.fi. C.de autho.ꝑstan.videatur dicere,quod potest maios pars uenire contra oẽs ordinationes, quia repræsentat oẽs.l.aliud.§.refertur de regulis iur.Ista sua ratio solum hẽt locũ,qñ ordinatio & reuocatio erat facta ab omnib.ut uniuersis.& non ab oĩbus ut singulis,ut in casu nr̃o. iō tunc requirit̃ consensus omnium, ut probat̃ in d.l.fi.& in l.concedenda,de aqua plu.arcen.& no. gl.in c.cũ oẽs. de constit.immo ẽt vbi statutum est factũ a pluribus vt vniuersis,mutari nõ pōt vno ꝯ̃dicẽte,ẜm Im.in c. cũ accessissent.in fi.de ꝯstitutio.vbi uult,ꝙ si statutus sit numerus canonicorũ ꝑ episcopũ cũ ꝯsensu capituli,ꝙ nõ pōt mutari vno ꝯ̃dicẽte ꝑ notata in c.cũ oẽs.de his q̃ fiũt a maio. parte capi. Et prædicta cõfirmantur, nam maior pars etiam uniuersitatis potest statuere contra ius cõe, sed requiritur consensus omnium, ẜm Bal.ĩ d.l.fi.per no.in d.c.humilis,ẜm quosdã, & in hoc vno cõtradicit.Idẽ ergo multo magis in pluribus dominis volentib. statuere vt singuli. Et quãuis apud quẽlibet sit iurisdictio in solidum,ut dixi, eadẽ etiam iurisdictio est apud totam uniuersitatem,& tamen dicto casu est necesse,ꝙ oẽs ꝯsentiant,quãuis maior.ad municip.Sicut ergo in cõdendo dicto statuto,qđ est contra ius commune,fuit necessarius omnium cõsensus, sic etiã in derogatione illius requiritur cõsensus omnium, per ea quæ nota.in l.cũ ꝓponebatur.de leg.2.& quia qđ oẽs tangit,ab omnibus debet approbari.d.l.fi.& in regula,qđ oẽs.de regu. iur.ĩ 6. Nec obst.ꝙ hac derogationẽ fit reditus ad ius commune, quo casu in reuocando nõ requirit̃ eadẽ solennitas,ẜm Bar.in l. oẽs populi.de iusti.& iure.in 3.q.principa.vers.iuxta prædicta quæ
7 ro,&c.ubi † vult,ꝙ soli statuentes possint reuocare statutũ ab eis ꝯditum,non obstãte cõfirmatione superioris necessaria,qñ per hoc fit reditus ad ius cõe,ꝑ c.cũ accesissent. de cõstitu. & ibi ẽt no. Doc.quia illo casu statutũ fuit factum & confirmatũ in fauorem populi,iō populus solus potest illud reuocare redeundo ad ius cõe,ẜm Bal.& Ang.in l.omniũ.C.de testa.& Abb. in d.c.cũ accessissent, cũ cõcord. de quib. ibi per Feli.in 3.not. aliàs secus,ẜm eos, sed in casu nostro statutum nõ fuit factũ in fauorẽ reuocantiũ sed populi,ergo, &c. Et idem est qñ prædicti domini non ꝯdidissent dictũ statutũ ꝑdictũ factũ ab hominib.castri nõ valuisset sine cõfirmatione prędictorũ,ẜm Bar.in d.l.oẽs populi.in j.q.& in l. si quis extraordinariũ. C. de legatio.lib.10.& Pet.de Anch.in c.canonũ statuta.de cõsti.in 6.1 8. chart.An.de Bu.& Imo.in c.cum oẽs.eo.tit.in antiquis. Et ista opinio seruatur vbiq;,iō non est recedendũ ab ea.l.minime.de legib.Si ergo non poterat valere statutũ absq.dicta cõfirmatione, dicitur esse statutũ dictorũ dominorũ,& nõ ipsius populi, per no.ꝑ Bal.in l.ex placito.C.de rer.permutatio.ubi dicit,ꝙ si
8 Papa † cõfirmat aliqua statuta inualida,ꝙ dicuntur statuta papalia, ꝓbatur ex no.per Bar.& Doc.in l.& quia,de iurisdic.omni.iudic.dum dicunt,ꝙ ille,qui cõfirmat actũ imperfectum,dr̃ de nouo dare.Et ꝓcedunt ꝑdicta,ẽt si uno absente alij derogarunt statuto,q̃a maior pars ꝑiudicat absentibus,quando in maiori parte omnes repræsentantur, secus in iurib.singulorũ,ẜm Bal.in auth.si oẽs.in vlti.col.C. si minor se ab here.absti.Et idẽ colligitur ex no.ꝑ Bal.in l.j.de offic.cõsul.versi.quinto quęrit, &c. ubi quærit,an sufficiat maior pars numeri alijs absentib.& irrequisitis.Et cõcludit,ꝙ aut est actus,in quo consideratur facientium vtilitas,& animi affectio,& isto casu requiri debẽt absentes, quia tractatur de eorũ ꝑiudicio, & iste est casus noster. Aut ꝯsiderat̃ solius numeri impletio,& tunc distinguit ĩter actũ collegialẽ,& singularem. Et per ꝑdicta responsio colligitur ad oĩa ꝯ̃ria. Quia quãuis iurisdictio & eius administratio sit apud quẽlibet in solidũ,ut dicebat primo loco ad hoc,ẜm Bar.in l.si vni.q̃uis multi teneantur ꝯ̃rium in plurib.heredibus unius co-
9 mitis,† tñ ut posit tolli statutum ab omnib.factum,vel ab omnibus confirmatum,aut illi derogari,est necesse,ꝙ omnes consentiãt,quia vno non cõsentiente non pñt alij uenire contra factum illius.vel eius cui ille successit,ex quo est par al.js in iurisdictione, sicut aliũ actũ superioritatis non possunt contra illũ exercere,ut est dictum,& per alia,de quibus supra.Non obstat ẽt, ꝙ mandatum factũ ab episcopo simul cum capitulo posit solus episcopus reuocare,& idem de similibus, quia apud reuocantem est exercitiũ actionis & ministratio tm̃,ut plenè tradit̃ in c.edoceri.de rescri.Et hant rõnẽ assignant etiam Doc.allegati in contrarium.sed in casu nostro cuilibet cõpetit in solidum, ẜm Barto.in d.l.si uni.¶ Circa aliud,uidelicet,an per prædictos
10 omnes dños priuilegium † de testando libere erga uxorẽ cõtra formam statuti potuerit reuocari testõre adhuc uiuente,& illo ignorante. Videtur dicendũ ꝙ non,prima facie,quia ex quo priuilegium fuit acceptatũ,ius fuit priuilegiato acquisitum l.q. absenti.de don.& traditur in c.si tibi absenti.de præben.in 6.iō nõ potuit per cõcedẽtem illi auferri,ut probatur ex no.ꝑ Bart. in l.absenti.de dona.Et ẽt tanto minus reuocari potuit, ex quo in eius exequutione priuilegiatus testatus est, & uxori relictũ fecit,& sic res integra esse desijt, sicut dicitur de mãdato quod
11 nõ reuocatur,qñ res non est integra.§.recte.insti.mãda. † Et quantis etiam per principem posset reuocari priuilegium ab eo concessum inferior tamẽ a principe priuilegium,qđ ipse cõcessit

cesſit non pōt reuocare, ſm An.de Bu.& Imo.in c.quæ ī eccleſiarū,de cōſtitutio. & Abb.in c.at ſi clerici.§. de adulterijs . de iud.dum loquitur de ſtatuto epiſcopi priuilegiantis ſubditū.Et dicit Bal.in l.2.C.de ſeruitu.circa.6.col.verſic. no.ꝙ plenitudo ptātis,&c. ꝙ ſolius principis eſt reuocare priuilegiū a ſe datū. Et ita ēt ꝑ pdicta concludit Feli.in c.nouit.de iudic.in prin.12. col.verſi.limita ſecūdō,&c.Et dato,ꝙ ēt reuocari potuerit priuilegium pdictū, debuit tn̄ talis reuocatio notificari priuilegia-
12 to,per no.per Bar.in l. Labeo. de iureiuran.dicēs † ꝙ quando dilatio cōſtituitur abſenti, debet ei notificari. Et probat ex no. per Bal.& Sali.in l.eos.§.apoſtolos.C.de appellatio.vbi volunt, ꝙ licet ex forma cōpromiſſi arbiter poſſet prorogare tps illius abſente parte,debet tn̄ ei notificare prorogationem,arg.not. ꝑ gl.in l.2.C.de decu.li.10. & notat ēt Bal.in l.j. C.de ſen.ex breui.recit.de quo etiam ꝑ Ale. cōſi.34. Viſo themate,&c.ad fi.j. vol.& per eū in d.l.q. abſenti.in fi.de acquir.poſſ.cum alijs con cor.de quibus ibi ꝑ eū.Sed præmiſſis non obſtantib.contrariū
13 abſq.dubio puto, de iure verius. Quia † princeps priuilegium cōceſſum ſubdito poteſt etiam inuito eo ſola volūtate reuocare rōr,ſm gl.in c.decet.de regu.iur.in 6.Cardi. Ant.de Bu. Abb. & alios in c.nouit.de iudici.ꝑ c.in noſtra. de iniur. Si ergo hoc facere pōt priuilegiato inuito, multo magis illud facere pōt eo ignorante.l.qui pōt inuitis.de regul.iur.& l.3.§.j. de fideicom. liber.Et iō gl.communiter approbata in l.j.C.qui admit.vult,ꝙ
14 † filius patre ignorāte hodie poſſit efficaciter hæreditatē adire & bonorum poſſeſſionem agnoſcere, quia ſi hoc poteſt facere patre inuito.l.fi.§.ſin autem patre recuſante.C.de bon.quæ lib. multo fortius debet poſſe eo ignorante,ꝑ dictam regulam,qui pōt inuitis. Et multa alia quæ per eandem regulam deciduntur ad propoſitum,adduci poſſent,quę omitto, & de quib. pleniſſime per Feli.in c.cum olim.de re iudic.Nec ob.ī ꝯtrarium allegata.Et primo,ꝙ ius fuerit quæſitum per acceptationem,quia hoc non impedit dictā reuocationē,vt habetur in locis pdictis, niſi eſſet acquiſitum aliquod ius de iure gētiū,puta dn̄ium,ſm Are.in d.c.nouit.& Cardi.in c. ꝑpendimus.de ſen.excom.in re peti.& Bal.in l.ſi cū mihi.de dolo.& Abb.in d.c.in nr̄a.q̄a tunc ſine cauſa reuocari non poſſet,per ea quæ habentur in d.c.quę in eccleſiarū.ſed aliàs ſecus,ſm omnes prędictos,& Bal.in l.qui ſe patris.C.vnde libe.& Bal.quaſi in terminis in ti.de pa. ꝯſtan.
15 in ver.in omnib.vbi dicit,ꝙ † princeps pōt reuocare ꝯceſſionē q̄ dedit populo de ꝯdendis ſtatutis , & ſic ſola acceptatio & ius aliquod quæſitū ex ea, dūmodo non ſit acquiſitio de iure gentiū,nō impedit reuocationē.Nec ob. qđ no.Bar.in l.abſenti. de don.q̄a loquitur,qn̄ quis fuit electus in ꝑtorē alicuius ciuitatis quo caſu poſt acceptionē quæſitū eſt tali ius ex ꝯtu potius, q̄ ex priuilegio,qđ ēt reuocari nō poteſt,qn̄ tranſiuit in ꝯtū,ſm Doc.pallegatos.& dr̄ in ꝯtum tranſire,qn̄ nō conceditur ſimpliciter,ſed qn̄ eſt commēſuratū ob aliquod factū vel dationē præteritam vel futuram impletam,vel implendā ex parte eius, cui conceditur ipſum priuilegium,ut in caſu Bart.ſecundū Bal. in d.l.qui ſe patris.& Aret.in d.c.nouit.ſed in caſu nr̄o,ſimplex fuit priuilegium,& ſimpliciter conceſſum, & non ob aliquam dationem vel factum implendum ex parte priuilegiati ad commodum concedentis. Igitur libere potuit reuocari ſm prædictos.Nec ēt ob.ꝙ res deſierit eſſe integra,hoc eſt, ꝙ teſtm̄ fuerit cōditum,quia licet in ꝯtu mādati iſtud poſſit eſſe in cōſideratione,per allegata in ꝯrium,in priuilegio tn̄, ꝙ non eſt ꝯtractus,& non trāſiuit in contractū,hoc non hēt locū,quia etiā ſi priuilegiatus per ſpatium tpis vſus ſit priuilegio, puta immunitatis adhuc tn̄ per concedentē potuit libere reuocari, ſm Doc. in locis præallegatis.Quamuis forte aliud eſſet,ſi reuocatio facta fuiſſet poſt mortem teſtatoris,& ſic poſtquam ex legato ius fuiſſet quæſitum vxori, quia licet modus acquirendi fuiſſet de iure ciuili.l.3.de teſta.nihilo minus vſusfructus ipſo iure quęſitus per illum modum.l. ſi partē. quēadmod.ſerui.amit. & per Bar.in l.j.de leg.j.eſt de iure gentium.§.fi.inſtit. de vſu & habi. Iō tunc etiam per principem ſine cauſa non potuiſſet vxori ꝑiudicari in dicto iure quæſito,ut concludit Ale.contra. Pau.de Ca.in l.cum hæredes in prin.de acquir.poſſeſ.& in l. Gallus.§. & quid ſi tm̄.de liberis & poſthu.& Aret.in d.l.3. de teſtamen. per plura,de quib.in dictis locis. Sed cum reuocatum fuerit teſtatore adhuc viuente tale priuilegium, non dicitur agi de præiudicio uxoris,quamuis legat fuiſſet ū ei a marito factum,quia
16 † uocatus ex teſtamento non dicitur uiuo teſtatore aliquod ius habere,nec ſpem approbatam a iure.quod patet,quia ſi ius haberet,petere poſſet tabulas aperiri,ꝙ facere non pōt.l.j.§.ſi dubitetur,quēadmo.teſtam.aper.& quia non dēt eſſe ſolicitus de hæreditate uiuentis.l.2.§.interdum.de vulg. & ita ēt per prædicta declarat Bar.in l.is pōt.de acq.hæredi.in 3.col.Et ſic priuilegium nō obſtāte dicto legato potuit tunc reuocari prout etiā probatur ex no.per Bar.in d.§.& quid ſi tm̄.dum loquitur de legitimatione facta viuente patre. & ibi etiā per moder.maxime
17 Ale.qui uult, ꝙ etiam princeps † poſſit præiudicare in iure delato poſt mortem teſtatoris adhuc tn̄ nō quæſito per aditionē, per multa quæ ibi allegat,& in d.l.cum hr̄des. multo magis ergo hoc fieri potuit,qn̄ ius aliquod adhuc delatum non fuit, vt in caſu nr̄o.Nec etiā ad validitatē talis reuocationis priuilegij fuit neceſſarium, ꝙ reuocatio notificaretur marito vel uxori, ex quo talis reuocatio pendet a libera voluntate reuocātis.l.ſi quis in principio teſtī.de legatis.3.& l.ſi mihi & tibi.§.ī legatis, de leg.j.& facit,ꝙ no.ī l.ſi ego.de nego.geſt. & per Bar.ī l. quo
18 enim.rem ra.ha.dum dr̄ in dictis locis,ꝙ † ratihabitio, quia pēdet a mera voluntate,non requirit pſentiam uel ſcientiam partis.Nec ob.allegata in cōtrarium,q̄a procedunt, qn̄ quis poſſet lædi & damnum pati,ſi actus geſtus non fuiſſet ei notificatus, prout ēt probat ex no.per Bar.in l.nō ſolum.§. morte. de ope. noui nuncia.circa primā proteſtationē in verſic.quandoq.per hanc proteſtationē me exonero,&c. quod ſecus eſt in caſu noſtro,in quo nō dicitur quis damnū pati, licet excludat a lucro. l.Proculus.de dā.infect.& no.Bal.Ang.& moder.in l.non amplius.in prin.de leg.j.& Bar.in l. quominus. de flu. in fin.11.q. Non obſtat poſtremo dū dicebat ꝙ ſolus princeps poſſit ſuum priuilegium reuocare,& nō inferior a principe,per no.per An. de But.& Imo.in c.q̄ in eccleſiarū. de cōſtitu. quos allegat Feli. ad hoc in d.c.nouit.q̄a prædictos malè ponderauit, qm̄ dicunt totū ꝯrium,& in hoc differentiam non faciūt inter principem, & alium inferiorem.Nā quęrit Ant.de But.in d.c. in fi.an infe-
19 rior poſſit † tollere ſtatutum ſuum ad præiudiciū alterius. Et refert Inno. in c.dilectus.de temp.ordi.dicētē ꝙ non, & ſubdit Ant.de Bu.formaliter hæc verba,ſ.dic tn̄, ꝙ ſi tranſit ī ꝯtum, vel priuilegium non ſubditi,ꝙ nō poteſt, ſi in priuilegium ſubditi, pōt,de iureiuran.c.in noſtra.prout dixi ſupra,&c.& cū eo tranſit Imo. & ſic vult explicite, qđ inferior priuilegium ſuum ſubdito conceſſum poſſit reuocare,ſi nō trāſiuit in ꝯtum,prout nō tranſiuit in caſu nr̄o,ſicuti ſuperius dixi.quo ēt caſu,ſ. qn̄ in cōtractū trāſiuiſſet, princeps etiā illud ſine cā reuocare non poſſet,ut dictum eſt ſupra. nec ēt priuilegium conceſſum non ſubdito poteſt princeps tollere,ſm Docto.in d.c. nouit.& per ꝯñs quoad reuocationem priuilegij non faciunt differentiam pdicti inter principē & inferiorē.Nec ēt aliter dicit Abb.in d.c. at ſi clerici.§.de adulterijs.vbi refert Ant.de But.dicere,& cum
20 eo trāſit,ꝙ † epiſcopus pōt ſuā cōſtitutionem tollere,niſi tranſiuit in ꝯtū uel priuilegium.Dum.n.dicit,vel priuilegium, iſta pars alternatiuæ intelligitur de priuilegio conceſſo nō ſubdito nō āt de cōceſſo ēt ſubdito,quia Ant.de Bu.quē Abb.approbat iſto caſu,vt ſupra proxime retuli, dicit contrariū.Nec ſimiliter Bal.in l.2.C.de ſerui.qui ēt per Feli.allegatur,dicit illud, ſed dixit,ꝙ ſolius principis priuilegium eſt uni dare,& alteri auferre,& hoc cōceditur.Sed in caſu nr̄o alteri nihil aufertur,nec de alicuius ꝑiudicio vel dāno agitur.d.l. Proculus,ut hr̄ in locis ꝑ allegatis. Quinimmo iſti tales domini in ſuis terris tenent locū Imperatoris,& legi derogare poſſunt ſecundum Ioann.Andre. in addi. Specu. in titu. de inſtrum. edi.§. porro. in addi.incipi. Hæc ſubſtitutio. in fin. ubi loquitur. de ducibus, regibus, & ſimilibus. Oldra. in conſil. 231. incipi. Vt eius, de quo quæritur, &c. & Pau.de Caſtr. in conſil. 227. incipi. Super primo
21 dubio uidetur dicendum, &c. dicens † quod legatus de latere,& ſimiles inferiores non poſſunt uti clauſula, non obſtante ut not.in c.fin.de hæreti.in 6.ut habetur in clemen. ne Romani de electio. Et idem in quolibet habente officium temporale uel perpetuum,ſi ſit eccleſiaſticum, ut in epiſcopo, qui magis aſtringitur canonibus.25.q.2.c.inſtitutionis, quam principes ſeculares legibus.l. omnes populi. de iuſti. & iure. Si uero habet officium perpetuum,& ſeculare, ut dux & ſimilis, tunc ſecundum eum habetur in ſuis terris loco principis, per multa,quę ibi allegat. Et facit, quod notat Bald. in leg. receptitia.

in

22 in 1.col.C.de const.pecu.vbi dicit, quod comes in suo comitatu magis assimilatur principi, quam præsidi. Et idem vult Bald. in l.exemplo.C.de prob.& Alexan. in consi. primo in 11.colu. quinto.volu. Ex quibus concluditur, quod huiusmodi reuocatio potuit fieri. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Notarius instrumentum de testamento proprio conficere scribere, & publicare potest.*
2 *Instrumentum, quod non ab originali, sed ab exemplo sumptum est, an fidem faciat.*
3 *Notarius exemplum ab originali alterius sumere nō potest, nec etiam a communi.*
4 *Instrumentum unum et idem potest esse originale et exemplum, diuersis respectibus.*
5 *Exemplum quando plenam fidem faciat.*
6 *Instrumentum originale per alium scribi non potest.*

CONSILIVM CXXXI.

PRO solutione dubiorū incipiam ab ultimo in ordine, in quo quęritur, an notarius possit cōficere instrumētum publicū de testamēto proprio scribendo, & illud publicādo. Ad † ꝙ sine multiloquo
1 rńdetur ꝙ sic, ex quo. tractatur de facto proprio & nemini damnū affert, q̃uis lucrū veniētib. ab intestato auferat, vt in terminis firmat Bar. in l.2. de stip. seruo. ver. quæro, an notarius possit scribere, &c. & in l. seruus. ff. de testa. cū quo ibi
2 transeunt oēs. Quo vero ad aliud videlicet † an instrumētū releuatū non ab originali scriptura manu testatoris notarij, sed ab exēplo illius originalis fidē faciat. Videtur prima facie dicendū ꝙ nō, qa exemplo exempli nō credit. l. sancimus. C. de diuersis rescrip. & ibi p Doc. quinimmo nec ipsi exemplo l.2. ff. de fide instru. & in l. si procurator. C. de eden. & notatur in auth. si qs ī aliquo. co. tit. vbi per oēs, & in c. fi. de fide inst. cū cōcordantib. de quib. in locis præalleg. Nec prædictis obstat, si dicatur, ꝙ ex quo iste notarius exēplans fuit de testamēto rogatus, ꝙ ex hoc huic exemplo debet fides adhiberi, ut p Bar. & alios in d. auth. si quis in aliquo. & in l. si quis ex argētarijs. §. pretor. ff. de eden. & in l. in fraudem. §. neq. de iure fis. & probatur in l. unum. iuncta gl. & ibi Bar. & moder. de testa. Bal. in l. 2. in 9. q. & in l. nostra. in 3. col. C. de testa. Spec. in titu. de instru. edit. §. post quam versi. primo. quia hoc procederet, ubi originali imposuisset iste notarius solus fidem & authoritatem, sed huic originali testamento scripto manu testatoris nō solum fuit imposita fides per hunc notariū exēplantē, sed ēt per ipsummet testatorem notarium, qui authenticauit, & suum testamentum publicauit, ꝙ facere potuit, ut patet ex his quæ dicta sunt ī primo dubio. Et sic cū ambo simul & coniunctim originali testamēto fidē imposuerint, & authoritatē ꝑstiterint, non potuit ab hoc originali sumi exemplum, nisi p utrumq. simul, ꝙ fieri potuit, si huic exemplo
3 quilibet se subscripsisset. Si ergo unus non potest sumere exemplum ab originali alterius, ita non potest sumi ab originali cōmuni uidelicet exēplantis, & alterius. Sed tñ pręmissis nō obstātib. ꝯriū indubitāter sentio. Considerandū est. n. ꝙ iste notarius qui exēplauit testm̃ scriptum manu testatoris, fuit de duob. rogatus ab ipso testatore. Primo de his, q̃ ꝯtinētur in ipso testamēto. Scd̃o fuit etiam rogatus scribere illud testm̃ manu sua, & eū
4 authenticare. Hoc ergo † exēplū, qđ est penes dictum notariū rogatū, vt. supra. quamuis respectu eorum quæ continentur in ipso testamento originali dici possit exemplū, tamen hoc respectu, ꝙ testator rogauerit eum, ꝙ illud testamentum manu propria scriptum scriberet & authenticaret, est originale istius notarij rogati de scribendo, & authenticando dicto testamēto a testatore scripto. Si ergo tale instrumētū existēs penes dictū notariū rogatū facit fidē, ꝙ fuerit rogatus scribere & authēticare ꝑdictū testm̃, tanquam in hoc sit originale. Ergo ex quo cōstat per instrumētum originale, ꝙ Baltassar fuit rogatus scribere, ergo tale exemplū originalis testamenti faciet fidem tanquam factum de uolūtate testatoris, cuius tātum intereat, sicut uidemus, ꝙ exēplum factum de uoluntate partium, quoad eos facit
5 fidē, vt per Bar. & omnes in dicta auth. si quis in aliquo. † Ita ergo hoc exemplum exemplatum de voluntate testatoris, debet quo ad bona ipsius, qui potuit, vt voluit, de eis disponere, facere plenam fidem. Bene facit, quod notat Bar. in d.l.2. de stipulatio. seruor. & in d.l. seruus. de test. dum mouet dubium de quo §. in principio. ¶ Nec prędictis obstat, si dicatur, ꝙ notarius ēt impeditus non pōt mādare alteri notario, ut ex suo prothocollo sumat instrm̃ non interueniēte subscriptione notarii mādantis, vel authoritate iudicis. c. cum P. tabellio. & ibi notāt Doct. & p Doctores in c. inter dilectos. de fide instru. & in l. quædā. §. nihil. maxime per Mod. ff. de eden. ¶ Quia rńdetur, ꝙ cū Christophorus in hoc sustinuerit duplicem personam, uidelicet notarii & testatoris, vt per Bar. in locis præallegatis, videtur mandasse alteri notario, & illum rogasse, tanquam testator, & tanquam pars potius, quam tabellio, ut sic actus potius ualeant, quam pereat. l. quoties. de verborum obligatio. l. quoties. de rebus dubijs. Vel dicendum est, ꝙ mandauerit, & rogauerit tanquam pars, & tanquam tabellio simul, argumento notatorum per glossam in l. 1. §. videndum. de successio. edic. Et sic ꝙ notarius mandauerit ex proprio prothocollo sumi per alterum instrumentum parte consentiente. quod fieri potest, ut est casus in c. fi. §. his autem. de offi. deleg. & no. nouissimi in d.c. inter di-
6 ctos. in distinctio. Confirmatur ista conclusio. † Nam instrumētum originale nullo modo potest scribi per alium, ut not. Bal. in rub. C. de fide instrumen. in duodecima col. ver. sed tamē hic dubitatur, &c. Et si duo notarii fuerunt simul rogati de cōtractu, poterit unus tantum de mandato alterius instrumentum originale scribere, secundum Iacobum Butr. in §. in his. in aut. de instrumentorum cautela & fid. per illū textum, quem hoc modo intelligit. Et ita eum refert & simpliciter sequitur Ale. in d.l. quædam. §. nihil. Si ergo vnus solus ex duob. rogatis potest altero mandante originale scribere. & fidem faciet, ergo multo magis debet ex authentico utriusque rogati posse sumi instrumentum authenticum per vnum duntaxat altero mandante. Et q̃uis dominus Ant. & D. Ab. in d.c. inter dilectos. velle videant̄ ꝙ requirat̄ subscriptio vtriusque rogati, tamē hoc intelligo, qñ sine illa subscriptione non apparebat de mandato, vel ꝙ mādās fuisset ēt de contractu rogatus. Secus vero ubi aliter constaret de mandato, & quod mandans, & mandatarius simul fuissent rogati, sicut in casu nostro. Laus Deo.

[library stamp: BIBLIOTECA UNIVERSITARIA ...]

SVMMARIVM.

1 *Depositum qua scriptura probari possit.*
2 *Depositum quando reuocari possit.*
3 *Depositarius non semper tenetur reddere depositum deponenti.*
4 *Cessio simulata quare sit inualida.*
5 *Cessio quandoq; idem significat, quod donatio.*
6 *Licitum quod est remouetur, ubi ipsa res expressa inuenitur.*
7 *Legata non debentur, nisi is, qui legauit, moriatur.*
8 *Etc. dictio, abbreuiate in instrumentis posita, quid contineat.*
9 *Actio absenti ex promissione iurata quęritur.*

CONSILIVM CXXXII.

1 VIDETVR in primis, ꝙ † depositum non ꝓbet̄ p scripturam, de qua agitur, etiam si manu notarij sit scripta, ex quo nō est confecta in forma publici instrumenti, cum in ea non præponatur nomen principis, nec anni Domini, nec locus, & aliæ solennitates, quæ deficiunt, sine quibus scriptura nō pōt dici publica l. scripturas. cum gl. C. qui potio. in pign. habe. & in auth. ut prępona. nomen Impe. in prin. & in l. generali. C. de tabu. lib. 11. & in l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pact. & in c. inter dilectos. de fide instrumen. Nec dici pōt, ꝙ hoc depositum sit factum in testamento, iuxta. l. hæredes palam, §. fi. ff. de testa. & sic ꝙ solennitatis adhibitæ in testamento sufficiant, quia testamentum iam erat perfectum, publicatum & consumatum, ut probatur ex illis uerbis actum, lectum, & publicatum, &c. secundū Bal. in auth. quod sine. C. de testa. & Pau. de Cas. in l. si is qui. ff. eo. tit. Et casu quo de deposito constaret, quia tñ factum fuit per testatorem, ut depositarius satisfaceret legatariis, quibus satisfacere promisit notario etiam stipulanti, ad hæredem non pertinet dicta quantitas deposita, sed ad legatarios, ex quo testator

testator uiuens depositum non reuocauit, nec mãdatum de sol uendo quod mandatum non fuit etiam morte finitũ.l. si uero. §.fi.cũ.l.seq.ff.manda.& no.in l.mãdatũ.C. eo.nec ẽt illud pos sunt hrdes reuocare.l.3.ff.de ser.exportã.& no.Bar.in l.qui Romę.§.Flauius,de verb.obliga.de quo ibi per Alex.latius in pen.
2 col.in hoc sequitur opinionem Bart. † Et tanto magis cum,ut dictum est, ꝓmiserit depositarius soluere notario stipulãti nomine ipsorum legatariorum,iõ ꝑ hoc vr̃,ꝙ ẽt ipse deponens non potuit mandatum hoc reuocare.ſm Bal.in l.si a socero.C. de iure dot.Raph.& Ale.in d.§.Flauius.& bene probari vr̃ in l. fi.de solu.bñ facit,qđ voluit Io.And.in addi.Spe.in rub.de de-
3 posi.vbi dicit† ꝙ si apud campsorẽ deposuit q̃s pecuniam,vt satisfaceret suis creditoribus,& illi a campsore certificati ratifica uerint,ꝙ poterit campsor inuito deponente illis soluere,& sic non poterit mandatum reuocare.Et cũ,eo transit Pau. de Ca. in l.Stichum Cornelius.de solutio.& Alex.in l.qui vsumfructũ ad fi.de verb.obl.Tertio cessantibus etiam prędictis vr̃, ꝙ Marcus Antonius uirtute cessionis sibi factæ ab hęredib.testatoris deponentis agere non possit pro tertia parte contra hæredem depositarii pro eadem quota,quia dicta cessio facta fuit de ducatis sexcentis,& pro residuo facta fuit ex titulo donationis.Cũ ergo facta sit partim ex cã uenditionis, & ꝓ parte ex titulo donationis,non valuit cessio ultra dictos ducatos sexcẽtos, quo. cedens recepit.ac etiam pro residuo ille actionem amisit,vt est casus in l.ab Anastasio.C.mandat. Et quamuis titulus emptionis non sit expressus, sed duntaxat donationis, ex quo tamen de receptione, & datione dictæ pecuniæ apparet, perinde est ac si etiam de venditione fuisset mentio facta. d. l. ab Anasta-
4 sio,ubi textus dicit,cessionem † tanquam simulatam non valere.licet solus titulus donationis sit expressus,si cedens pecunias acceperit,quo casu uendõ est in dubio.l.naturalis.§.j.de p̃scrip. verb.Præterea nõ se restringit tex.ad pciũ,qđ significat emptionẽ solã.l.fi.C.de pdi.curia.Et iõ,ſm Bal.ille tex.locum ẽt hẽt in ꝯtractu innominato,quod etiam ꝓcedit,ſm eũ,si de venditione loqueretur.l.statu liber a cæteris.§.Quintus.de statu lib.vbi aũt in casu nr̃o non eẽt pro parte uendita, esset saltem pro dicta parte cõtractus innominatus.l.fi.ff.de cõd.ob cau.Iõ in residuo cessio tanquam simulata non valet.¶ Quarto adhuc vr̃,ꝙ Marcus Antonius agere non possit ꝯ do.Franciscam vigore dictę cessionis,etiam si esset ualida,quia,illa non est hr̃s Abbadoni patris sui,sed vxor eius.Et quamuis in transactione facta cũ matre sibi fuerint assignata bona,quæ ascendant ad tertiã partem bonorum paternorum, tamen per hoc nõ dr̃ hr̃s, nec ꝯ eã agi põt actione personali.l.j.§.si hęres.ab Tre.& l.fi.§.fi.de con trahen.emp.nec etiam hypothecaria,quia in instrumẽto depositi non continetur hypotheca expressa.nec etiam oritur tacita, l.si uentri.§.in bonis.de priu.credit.Nec ob.ꝙ actum sit:vt do. Francisca teneatur pro tertia parte creditorib.quia ꝑ hoc non q̃rit actio Marco Antonio ꝯ eam.l.stipulõ ista.§.alteri.de verb. obl.sed ex pacto agi põt ꝯ eã ꝑ matrem,cui promisit.l.pacto successorum.C.de pact. Sed præmissis nõ obstantib.contrariũ de iure puto uerius: Nã fundata est intentio Marci Antonij tam ex instrumento depositi,quã ex instrumẽto cessionis sibi factæ ab hæredibus deponentis,l.cum precib.C.de proba.Nec ob.defectus solennitatis, qui obiicitur dicto instr̃o depositi, q̃a dies nomen principis.& locus appositus in testamento,quod præcedit,repetitur & pro repetito habetur in instrumento, quod immediate sequitur.l.si quis ex argentariis.§.si initium tabularum ff.de eden.& ibi per oẽs, & eo magis q̃a depositum dr̃ factum coram eisdem testib.,iõ facilius præsumitur confectũ eodem loco & tempore,vt ibi per Bar.& similiter non obstat simulatio,quę allegatur contra instrumentum cessionis,quoniam,vt dictum est,cessio valet ad minus usque ad quantitatem sexcentorum ducatorum solutam.d.l.ab Anastasio.Et est aduertendũ ꝙ dictam summã soluit Marcus Antonius propter duo.Et primo ꝑ liberationem & absolutionem,quam ipse est consequutus ab hæredib.deponentis.Scđo ꝑ cessionem,quam accepit contra alios hæredes & possessores bonorũ Abbadoni depositarii,ut clare colligitur ex illis uerbis instr̃i, videlicet,& hãc cessionẽ,finem,& transactionem & pactũ de vlterius nõ petendo perpetuum,& donationẽ,singula singulis referendo, fecerunt dicti D. Ioanna & Nicolaus dictis nominib.q̃a dictus Marcus Antoniꝰ i p̃sẽtia mei notarii & testiũ p̃dictorũ actualiter dedit

& soluit,&c. Quãuis.n.ob alios plures causas uideatur solutio
5 fieri,tñ omnes reducuntur ad duas,quia † cessio & donatio ponitur pro eadem,& transactio & pactũ pro absolutione,uel ꝓpter illã quę immediate p̃cedit. Si ergo dicta quantitas est facta ꝓ absolutiõe,& pro cessione,ut dictum est, intelligitur ꝙ pars dimidia dictæ pecunię sit data pro liberatione & absolutione, & alia dimidia,& sic ducati trecẽti ꝓ ipsa cessione.l.reos.§.cum in tabulis.de duob.reis.l.j.C.si unus ex pluri.quæ ualuit pro dicta quantitate, & vsq.ad mensurã eius d.l.ab Anastasio. & ꝯñr virtute dictę cessionis D. Francisca tenetur in ducatis trecẽtis, quia cõtra eam tm̃ cessio facta est, quæ ꝓ tertia parte possidebat bona Abbadoni.Nec ob.ꝙ etiã Marcus Antonius residuũ possideat, & sic ꝙ trecenta non videantur data tãtum cessione facta ꝯ D. Franciscam, q̃a ex quo ille pro residuo in effectu est hæres Abbadoni,quoad eũ cessio nõ potuit habere effectũ cessionis,quia sibijpsi obligatus esse non potest.l.Vranius.de fide iusso.sed hẽt vim liberationis,ſm Sal.in l.j.in 21.q.C. de actio. & obli.& Alex.in l.senatus.§.fi.de leg j.per illũ tex.Quinimmo ẽt in casu nostro hunc effectũ non habet ex quo est expresse absolutus & liberatus. Nam q̃n sola cessio esset facta,tunc quoad Marcum Antonium posset dici in effectu liberatio,quo casu loquuntur p̃dicti,sed ex quo recepit expressam absolutionem,nõ
6 potest cessio quoad eũ illã tacite continere,q̃a † expressum facit cessare tacitũ l.cũ filio.§.j.de vulg.& pup.operatur ergo dũtaxat cessio ꝯtra D.Franciscã,& contra eã intelligit̃ facta. Nec ẽt rursus obst.ꝙ liberatio Marci Antonij plus contineat quam dicta cessio,cũ teneretur ꝓ duabus partibus ex tribus,& consequenter ꝙ solutio sexcentorũ ducatorũ dicatur facta ꝓportionabiliter,& pro mensura debiti cuiuslibet, & non ꝓ dimidia ꝯ. d.Franciscam,quę solũ dicitur habere tertiã partẽ,q̃a secũdum hoc teneretur ad minus ad tertiam ducatorũ sexcentorũ, & sic ad ducentos,sed immo etiã tenet̃ ad trecentos,quia facta est solutio sexcentorũ ꝓ absolutione,q̃ solũ ꝯuenit Marco Antonio & ad illũ solũ spectat,& ꝓ cessione, quæ,vt dictũ est, respicit. d.Franciscã duntaxat,cõtra,q̃ tm̃ habet effectũ cessionis,& sic tũ singuli actus referantur ad singulos diuisim & separatim, perinde est ac si p̃sonæ nominatim fuissent expressę,& sit perinde ac si dictũ esset,ꝙ Marcus Antonius absoluebatur,& contra.d. Franciscam cedebat ꝓ ducatis sexcentis.l.2.de lib.& posth.leg. fundus,q̃ locatus,de fun.instr. Et tãto magis q̃a Marcus Anto. expresse & nominatim absoluitur, & ideo non dẽt attendi, qđ plus contineat absolutio,q̃ cessio,sed intelligitur pro quolibet actu soluta pars dimidia dictorũ ducat.600.l. si cõis seruus. de stip.ser.Nec etiã dici põt, ꝙ soluerit aliquid pro ꝯsequẽda absolutione a legato ducatorũ quadringẽtorum facto Spagnolo ꝑ dictũ Abbadonũ,quia solutione erat ab illo liberatus,qđ qua solutione apparet ex depositione plurium testium examinatorũ ad instantiã Marci Ant.Et sic ex istis rñsio colligitur ad quædã quę in contrariũ allegãtur.Nõ obst.insuper, ꝙ Abbadonus depositũ susceperit,ut legatarijs satisfaceret,& ꝙ pro eis notario stipulanti promiserit, quia testamentum, in quo legata prędicta cõtinentur,ꝑ aliud test̃m fuit reuocatum.§.posteriore.inst. quib.mo.test.infir.& l.si quis priore.in prin.ad Treb.cum concor.Cũ ergo testator legata reuocauerit, depositarius ex dicta promissione facta cõtemplatione legatorũ non tenetur, & pecuniã depositã ab hæredib. depositarijs, vel hñtib.iura cessa ab eis restituere tenetur.l.cum quis decedẽs.§.1.de leg. 3. & ibi ꝑ
7 Bar.& per eũ in l.fi.de sol.ubi refert q̃õnem † de scholare, q̃ habebat pecuniam apud campsorem, & ueniens ad mortem fecit illam promitti fratribus prædicatoribus, & deinde conualuit. Fratres autem uolebant pecuniam, cõtra quos fuit hic Bononiæ determinatum,quia fuit promissa ex cã legati, qđ uolebat scholaris fratrib.facere,quo finito finitur promissio. Et rñdet Bart. ad illã legem, ꝙ promissio fuit simplex,& non ex causa,q̃ sit finita.Et eodem modo rñdetur ad alia, quæ allegantur inꝯtrarium cum d.l.fi.Non obs.ultimo,ꝙ d.Frãcisca non sit hęres & ꝙ ex pacto cum hærede non sit quæsita actio Marco Anto-
8 nio.† Quid saltem contra eam põt agi hypothecaria, quæ uirtualiter continetur instrumento abbreuiato per dictionẽ, &c. sub qua continẽtur quæ in instr̃is solent de cõsuetudine extẽdi, sicut est hypotheca,iux.no.ꝑ Bar.& oẽs in l.Gallus.§. idẽ credendum.de libr. & posth.cum concor.de quib.ibi late per mo. Quinimmo etiã tenetur actione personali,quæ quæsita est credito-

9 ditoribus Abbadoni ex promisſione iurata.d.Franciſcæ,† quoniam abſenti quæritur actio ex promisſione facta cum iuramēto,quia Deus ſupplet potentiam abſentis.l.properādum.§.ſin autē reus. C.de iudi.& hoc vult glo.1.c. quoties cordis oculus quæ hoc caſu poteſt intelligi & ſaluari,ſecūdum Ant.de Bu.in c.cū contingat de iureiu.in 2.char.Imo.in 10.char.Ant.in ꝓœ. Decret.Bal.in auth.ſacramenta puberum.C.ſi aduer. ven.& in rub.C.res inter alios acta.Roman.in l.ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipuler.de ver.obli.& Alex.in §.alteri ea.l.cū alijs concord.per eum alle.qui dicit,hoc eſſe verum de iure canonico,qđ eſt ſeruandū in terris eccleſiæ iux.no.in c.1.de ope.no. nun.& in c.2.de arb. in 6.Et iō concludo,ꝙ d.Franciſca tenetur Marco Antonio eo modo quo ſupra. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia an valeat,in qua iudex ſe refert ad probationes faciendas.*
2 *Reus abſolui debet,ſi actor non probet.*
3 *Actus non poteſt dici nullus ob incertitudinem,qui certificari poteſt futuris probationibus.*
4 *Cognitio cauſæ quando interueniſſe dicatur.*
5 *Sententia incerta quibus caſibus ferri poſſit.*
6 *Articulus uel poſitio declarari poteſt poſt lapſum termini ad declarandum dati.*
7 *Reſcriptum quando formam inducat, & quando non.*
8 *Clauſula,ſi eſt idoneus,in literis exequutorÿs quid operetur.*
9 *Alienatio facta contra teſtatoris prohibitionem quando ualeat.*
10 *Sententia quando ratione incertitudinis reddatur nulla.*
11 *Sententia lata ſub conditione quando nulla ſit.*
12 *Sententia incerta,quæ ex actis certificari non poteſt,eſt nulla.& num.14.*
13 *Iudex ſecundum allegata, & probata uere uel fictè debet iudicare.*
15 *Sententia certa ferri debet ſecundum ius diuinum.*
16 *Libellus incertus quando admittatur.*
17 *Sententia incerta an ſemper ualeat,ubi libellus fuit incertus.*
18 *Iudex citra concluſionem aliquam ſententiam ferre poteſt iure naturali,ubi ei liquet de cauſa.*
19 *Sententia certa ferri debet, vbi ſummarie proceſſum eſt.*
20 *Iudex ſententiam ferre nequit ſic,Condemno,ſi eſt probatū,&c.*
21 *Nec,dictio copulam in ſe incluſam habet.*
22 *Omnino, dictio quid ſignificet.*
23 *Genus ſequens quando ſpeciei derogetpræcedenti.*
24 *Legatum primum quando per ſecundum de eadem re eſt factum, an cenſeatur eſſe reuocatum.*

CONSILIVM CXXXIII.

De duobus eſt videndum per ordinem. Et primo, vtrum ſententia ſit nulla in parte, in qua fuit declaratum fideicommiſſum reſpectu domorum, de quibus in teſtō & fideicommiſſo Alouiſij,ceſſiſſe & veniſſe ad fauorem ipſorum agentium,domos & caſamēta. de q̄b.in eo teſtō deberi prædictis de Tacolis agentibus.Reſeruato iure in exequutione huius noſtrę ſnīæ de clarādi,quæ ſint domus & caſamenta dicto fideicōmiſſo ſubiectę,vbi & quatenus probatū ſit, quæ ſint domus & caſamenta ꝓdicta.& vbi reſtaret aliquid probandum, uel clare probatum nō eſſet,quæ domus & caſamēta eſſent ſubiecta, vt ſupra reſeruamus ꝓdictis de Tacolis ius probandi in exequutiōe huius noſtræ ſnīæ circa prædicta,& clarius oſtendendi,&c. Secundo erit querendum,an dicta ſnīa ſaltem ſit iniuſta,quia declaratum ſit,ceſſiſſe diem fideicommiſſi reſpectu domorū. Circa igitur primum videtur prima conſideratione dicendū,ꝙ ſnīa valeat:
1 † q̄a ſi iudex ſe referat ad ꝓbationes faciēdas ēt ex interuallo, valet ſnīa,quę licet ſit incerta,venit tñ ea dictis ꝓbationib.certificanda,puta ſi condēnetur ad decē ſub condōne,ſi probabit actor illa ſibi debere,ſ͞m Spe.đ ſent. pla.§.iux.ver.ſed ecce,&c. allegat.l.cum iudex.C.de ſent.& ibi hoc tenet ēt Iac. Bu.& Bal. in l.non dubium.in 5.oppo. C. de legi.& in leg. peremptorias in 3.colu. C.ſen. reſcin. non poſ.& in l.1.in antep.colu.C. qui accuſ.& in leg.ſi de meis.§.fin. de arbit. Ange.in l.quemadmodum.de iud.Ang.& Imo.in l.iudex poſtquam.in ult.char.de re iud.Ang.& Ale.in l.qui Romæ.§.Augerius.de verbo.obl.Alex. in l.a diuo Pio.§.in venditione.& in l.ait ꝑtor.§.1.de re iu.Et fa
2 cit,pro hac opinione, † quia actore non probante debet reus abſolui.l.qui accuſare.C.de eden.cap.unico.ut eccleſ. benefic. & ſic talis ſententia eſt ꝯ ius litigatoris,ergo valet.l.2.C.quando ꝓuo.non eſt neceſ. & iō ſnīa ꝯdemnatoria ualet ēt factis probationib. l.cū putarem.fa.erciſ.l. poſth.§.ſi quis ex his.de inof. teſt.l.argen.§.cū aūt.de edend.& hoc vult Bar.& Bal.in l. ꝓlatam.C.de ſen.Bal.in l.contra maiores.C.de inof.teſt. & in l.2. C.de eden.& in l.pe.col.pe.C.ſi aduerſus rem iud.& d.Anto.in c.eccleſia.de conſt. Scđō facit,ſi ſnīa lata ſub ꝯdōne extrinſeca valet.l.2.§.biduum. quan. appel. ſit multo magis lata ſub dicta conditione,ſ.ſi actor probabit,quæ eſt intrinſeca,debet valere.
3 Nec † pōt dici nulla rōne incertitudinis,quia venit certificanda per probationes futuras,quod eſt ſatis,ut probatur ex not. per Bal.in l.pen.C.de ſen.quę ſine cer. quantit. vult, ꝙ valeat ſnīa lata per iudicem referentem condemnationem ſuam ad id quod continet̄ in inſtrumento non producto in actis, per d.l. ait prętor.§.1.& Inno.in c.cum uenerabilis.de excepti.Non vitiatur etiam talis ſcriptura tanquam lata ſine cāæ cognitione,
4 quia ſatis videt̄ cāæ † cognitio interuenire,quoties eſt proceſſū parte pn̄te uel contumace.l.in cāæ.§.cā cognita. de minorib.& per Bar.in d.l. ꝓlatam.Tertio,ꝙ talis ſnīa hoc caſu ualeat,probatur quia cauſa cōmiſſa eſt cognoſcenda ſummarie,ſine ſtrepitu & figura iudicij, quo caſu libellus admittit̄ gn̄ralis, ſecundum Bar.in extraua.ad reprimendum.in verſi.ſummarie.Io.de Lig.Pe.de Anc.& Imo.in cle.ſæpe.de ver.ſigni. ergo dēt ēt valere ſnīa gn̄alis & incerta certificanda in exequutione ſnīæ,q̄a il
5 lis † caſib.in quib.libellus incertus admittitur, eiſdem etiam ferri pōt ſnīa incerta,quę certificari dēt in eius exequutione,vt declarat Bar.& Doc.in l.2.C.de ſen.quæ ſine cert. quan. Quarto facit, quia iudices in ſnīa ſibi reſeruarunt facultatem declarandi,quæ ſint domus & caſamenta fideicommiſſo ſubiecta.Cum ergo per iudices eoſdem veniat declaranda ſatis poteſt uſq; ab initio dici certa,dicta declaratione ſequuta,quia talis declaratio non dicitur aliquid incurere de nouo,ſed inductum oſtendere.l.adeo.§.cum quis,de acq.re.do.& trahit̄ retro.c.cū tu.cū gl.de uſur.& declarat Bar.in l.omnes populi de iuſt.& iu.in illa q̄ōne,an lex trahatur retro.Et iō dicit notabiliter Io.And.in
6 addi.Spe.in ti.de teſte.§.nunc dicendum.ver.hoc not.ꝙ † ſi eſt datus terminus ad ponendum & articulandum,ꝙ poſt lapſum termini poterit fieri declaratio articuli,vel pōnis,quia ꝑ declaratiōnē priori pōni nihil additur,& cū eo tranſit Ant.de Bu.ī c. licet cām de proba.& Bal.in l.1.§. huius ſtudii.de iuſt. & iur.& Aret.in l.hæredes palam.§.ſed ſi notam.de teſta.in princ.& ibi eſt bonus text.Nec uidetur prædictis obſtare ſtatutum diſponens,quod iudex teneatur proferre ſententiam certam: quia etiam de iure communi tenetur ad certam ſententiam, ferendam. §. curare. inſtitut.de action.& in leg.penultim. & fin. C. de ſen.quæ ſine cer.quan.ſtatutū diſponens idem,& mandans, non vr̄ inducere nouam formam,ſed vr̄ cōtinere potius admonitionem,& expresſionem eius,quod tacite inerat, & ꝑn̄r non vr̄,ꝙ iſto caſu ſnīa annulletur per ſtatutum magis quam a iure cōi,ſed ꝙ intelligit̄ ſ͞m ius cōmune,ut ꝓbatur ex his q̄ no.ſingulariter Inn.in ca.prudentiam.in 2.co.de of.dele.vbi vult, ꝙ ſi reſcribatur.ut iudex condemnet Titium,ſi fuit probatum, ꝙ ſententia valet,etiam ſi non ſit probatum,q̄a reſcriptum conti
7 nens † id,qđ de iure inerat,formam nō inducit, ſed potius admonitionem,& tñ verba erant cōdōnalia,q̄ ſolent formam inducere,iux.no.ꝑ Bal.in auth.mr̄i.& auiæ.C.quan.mul.tu. offi. fun.po.& cum eo tranſit Bal.in l.ꝑſcriptione.C.ſi ꝯ ius vel vtil. pub.& in l.non dubium.C.de legi.ver.iux.hoc quæro,&c.& in l.in bonæ fidei.C.de re.credi.An. de Bu.&Abb.in c.Quintaualis.in pe.vel antep.col.de iureiu.& ꝓbatur in c.cum ad ſedem, de reſti.ſpoli.& ibi no. ꝑdicti,& in cap.ex inſinuatione & ibi d. Ant.& Im.de reſcri. Et ꝓbatur ex no.per Imo.& alios in c.ſi.de
8 præſcri.dū dn̄t † ꝙ illa clauſula,ſi eſt idoneus, poſita in literis exequutorijs facit monitionem & non condōnem,quam ad ꝓpoſitum alle.Bar.in l.1.in 2.co.de ꝑdi.& dem.vbi etiam alle.Io. And.in clem.1.de offi.dele.Et de hoc etiam ꝑ Alex.in conſi.2. Preterea dictum ſtatutum imponit pœnam iudici non proferēti ſententiam certam,ut ex præcedētib.cōſtat.Et iō vr̄,qđ ꝑꝑ hoc

hoc pœna solui debeat,& snia valeat,ut probatur ex no.p Bal. in l.1.col.pe.ver.vndecimo quæritur,&c. C. de his quæ pœnæ
9 no.vbi concludit,ꝙ licet alienatio † facta contra prohibitionē testoris non valeat,tñ si prohibita sit sub pœna,valebit pœna soluta.Et optime facit,qđ not.Io.And.in add.Spe.in ti.de iu.delega.§.restat.ver.q.d si statutū,&c.ubi qrit,an snia lata post instātiā statutariam sit nulla,si pferat infra tēpus instātiæ iuris cōis & determinat,ꝙ non valet,nisi statutum puniat iudicē,si cām non expediat,qa vr tunc statutū venire addendo & corrigēdo jus commune,& cum eo transit Ale.in l.pperandum.C.de iud. in fi.prin.Sed pmissis non obst.contrariā sniam veriorem arbitror & probabiliorem:Dico igitur,dictam sniam esse nullam,
10 & primo de iure communi. Nam † quotiescunq; snia fert sup eo, in quo potuit certa pferri snia,tunc si snia sit incerta, nec possit ex actis probatorijs factis in processu certificari,reddit nulla,d.l pe.& fi.& vtrobiq; no.C.de sent.q sine certa quan. & declarant ēt alij post gl.in l.2.eo.ti.& in l.ait pretor.§.1.de re iudi.Et ideo si sup possessorio retinendæ pnunciet iudex,vti possidetis,ita possideatis,rōne incertitudinis vitiat snia,si in pcessu non appareāt qūo & qualiter possederint,ſm gl.in l.j. C. vti posid.& p Bar.in d.§.j.& gl.in ca.licet cām de proba.Et similiter non ualet snia,qua condemnat qs ad res,quæ sibi obuenerunt a tali,ſm Inn.in c. significantibus in fin.de lib. obla. Sic ergo in casu nro cum ex snia vel ex processu non cōstet q sint domus & casamenta, in quib.habitabat, de quibus fit mentio in testō,& pro quib.per sniam declaratum est,diem fideicommissi cessisse & uenisse, merito snia ex hoc capite redditur nulla,nec iuuatur ex eo,ꝙ iudex sibi reseruauerit facultatem declarādi in eius exequutione,quæ sint dictæ domus, quatenus hoc sit pbatū,& ꝙ ubi nō sit probatum,ꝙ reseruauerit facultatem probandi dictis de Tacolis agentib.qa non potuerit iudex p talē reseruationem pbationis faciendæ ex interuallo post sniam facere,ꝙ snia incerta esset valida,ut voluit gl.Bar.& Bal.in l.cū
11 iudex.C.de sent.vbi contra,s.si actor probauerit † qñ talis ɔdō statim non impletur,vel impleri non potest post sniam. idē tenet Imo.in l.qui Romæ.§.Augerius.de verb.obl.Pa.de Cas.in l. continuus.in prin.eo.in cons.15.& in d.l.cū iudex,& hanc opi. tenet ēt Bal.in 2.col.& Io.And.in add.Spe.in d.§.iux.verb. sed ecce iudex,& ibi refert idem tenuisse Guid.de Suz.in l. cum pponas.C.de reb.cred.Idem etiam tenet Ale.in cons.73.inci.Vr prima conderatione dicendum dictum Barnabam.& in vl.cōs. 3.vol.Et propterea hæc opi.videtur eē uerior & communior, prout etiam ex infra dicendis apparebit. Et confirmatur hæc
12 opino,† quia si iudex profert sniam incertam, certificandam per personam in actis non productam, non ualet tanquam incerta,ex quo non potest ex actis certificari,ſm Inn.in d.c.significantib.& Io.And.in addi.Spe.in ti.de pla.sen.§.qualiter.vers. quid si iudex.Ant.de Bu.& Abb.& Imo.in c. cum venerabilis. de excep.Ant.in c.cōstitutus.de reli.dom.Abb.in c.in illa. in fi. de accus.Ang.& Imo.in l.si conuenerit.de re iud.& Rom.in l.j. §.si quis ita.de ver.obl.quem sequitur Aret. qui dicit hanc esse communem opin.Ale.consi.185.2.vol.in fi.& in consil.53.in fi.in 5.vol.vbi ēt dicit hanc opinionem esse communem,& idē tenet in cons.109.eo.vol.Si ergo in hoc se habet communis opinio,& ea rōne,ſm prædictos,& maxime Io.And.in d.versic. q.d si iudex.quia snia incerta certificari non potest, nisi ex his, de quib.in processu.Ita videtur dicendum ꝙ ēt in casu nostro snia ratione incertitudinis remaneat inualida,quę videtur lata sub illa condōne,si actor probabit,ex quo sibi reseruata est facultas probandi,vt probatur ex no.per gl.in l.Labeo.§.1.in ver pure.fam.ercis.& per Cyn.in l.terminato. C.de fruct.& lit.expen.per Mod.in l.iudex postquam.de re iud.& clarius per Ale. in consil.59.iucip.Viso titulo questionis &c.3.uol.colum. pe. Et ubi etiam non esset conditionalis,facilius uitiaretur, quia ideo lata sub dicta conditione dicitur per multos ualere, quia hñr probationes pro factis ante sententiam, cum illa conditio trahatur retro,secundum Bald. in d.l. peremptorias.& in add. Spec.de senten.prola.col.2.alleg.quæ habentur in c.præterea. de ap.Quæ ratio cessat in casu,quo non esset sententia condō-
13 nalis,† qa iudex debuit iudicare ſm alle. & pbata vere, uel ficte,ut l.illicitas.§.ueritas.de offi.præsi. put est dictum.Non autem potuit iudicare ſm probanda semper,quia ex probationibus faciendis & quę non hñr pro factis ante sententiam, non pt snia incerta certificari,ut satis clare colligit ex pmissis. Nec obst.allegata in cōtrariū.Et primo ꝙ ſm aliquos ualeat sententia sub dicta condōne,si actor probabit,qa cōtraria opi. quæ est de mente gl.in d.l.cum iudex,a tantis uiris approbata est cōior & seruanda in practica,iuxta no.per Ia.Bu.in l.1.C. qui p sua iuri.cum suis vulgaribus concor.Et propterea Alex.in d.§.Augerius.cum ministerio iuris dixit,ꝙ opi.cōtraria pōt in puncto iuris sustineri,sentiens in hoc ꝙ aliud esset in practica.Et ꝙ etiā in puncto iuris dicta cōtraria opi.nō sit vera, patebit statim ex responsionibus dandis ad rationes suas.Non obstat igitur,qđ
14 probatio non sit de substantia sententiæ, † quia quamuis ita esset,ꝙ tñ negari potest,tñ in casu nostro snia non tenet ratione incertitudinis,& sic vbi ex defectu probōnis snia remanet incerta,clarum est,ꝙ hoc casu annullatur snia,quia incerta, vt ɔstat ex his,quæ sunt superius allegata.Non obstat ēt, dum dicebat post Ale.in d.§.Augerius. ꝙ sicut conditio extrinseca nō vitiat sententiā.d.§.biduum,sic ēt non dēt multo minus vitiare ɔditio intrinseca, quia conditio extrinseca non apponitur ad certificādum rē,de qua in sententia,sed solum ad suspendendum ɔdemnationem uel absolutionem. Sed cōditio illa intrinseca si actor probabit, exprimitur ad certificandum ipsam rē,de qua agitur, quæ res certificari debet ex deductis & probatis, nō autem ex his quæ sunt extra processum,ſm Ioan.And. in d.§.iuxta.vers. sed ecce iudex.& alios in locis præalleg.¶ Tertio non ob. ꝙ sententia incerta possit certificari per relationem ad instrumentū non productum,ſm Bal.in l.pen.C.de sen.quę sine certa quan. profe.quia ɔtraria opi.Io. And.in versi.proxime allegato est cōmunior,sicut patet ex his,quæ dixi superius. Præterea vbi opi. Bal.esset uera,illa procederet, qñ esset facta relatio ad aliquid, qđ certū & liquidum,puta ad certum instrumentū,& sic ad pbationem, quæ esset in rerū natura. Sed est secus,qñ fit relatio ad probationem futuram,quæ incerta est apud nos,& in rerū natura,sicut in casu nostro.Et hoc est de mente Bal.in l.j.in fin. C.de sen.ex breui. reci. & clarius hoc ēt in proposito dixit Ale. in d.ɔs.53.in fi.in 5.vol.Quarto non ob. ꝙ procedatur summarie,& sola facti veritate inspecta,quia non reperitur,ꝙ hoc casu snia possit magis esse incerta quam in alijs casib. Immo contrarium probatur rōne,quia per prædictā clausulam tm̄ sublata sunt ea,quæ sunt introducta a iure ciuili,nō ea quę sunt de iure naturali,uel gētium,ut hr in d.clem.sæpe.& p Bar.in d. ver. summarie.& in l.nec quicquā.§.vbi decretū.de of.procon.& fa
15 cit,qđ ipse not.in l.filiusfa.de don.Quod āt † sententia feratur certa,& secūdū allegata & probata est de iure diuino,ſm Azo. in summa de testi.col.pen.ver.per dñm quoque,&c.ubi ait,qđ per dñm scribentem in terra,forma sniæ est introducta, & per eundem introductum est,ut nullus iudex nisi per allegata iudicet,licet aliàs nouerit veritatem,q̄ ēt refert & sequitur Alb. in d. l.illicitas.§.veritas.in prin. Et sic patet, ꝙ virtute illius clausulæ non pōt snia incerta certificari ex probationibus post eam faciendis,qa hoc non esset iudicare per allegata, sicut de iure diuino
16 faciendū est,sed per alleganda & pbanda. Nec ob.ꝙ † sicut admittitur libellus incertus, ꝙ ēt snia incerta valeat, quia quāuis dictus libellus procedat per probōnes,tñ debet certificari ante sniam, quid & quantum actori debeatur, ut certa possit ferri snia,ſm Bar.no.in l.si in rem.in fi.de rei ven.vbi vult,ꝙ quāuis libellus incertus admittatur parte non opponente per probationes,tñ si iudicium sit particulare,debet certificari,aliàs, dicit ipse,sequi nō posset condēnatio.l.fin. C.de an.excep.& cum eo transit d. Abb.in c.1.de lib.obla.Quod ergo dr per Bar.& alios in d.l.2.C.de sen.quæ si. cer.quan.ꝙ in casib.in quib.ualet libellus incertus,eisdē casib.snia incerta valet, procedit & locū ha-
17 bet in illis casib.in quib.de iure cōi libellus incertus ualet parte ēt opponente,quia dictis casib.incertitudo nō nocet pp impossibilitatem in certificando, ut ibi p gl.pp difficultatem a cōiter ɔtingentib.sicut in utilitatib.& ēt ibi no. & in l.1.in princ.ff.de eden.& in d.c.1.& facit,qđ no.Pau.de Cast.& Alex.in l.in summa.§.1.de re iu. vbi circa sniam incertam ī accessorijs distinguitur,vtrum de facili potuerit certificari,vel non.Et ideo illis casibus ex cā potuit ius naturale uel diuinum limitari,ut hr in c.q ī ecclesiarū.de const.& in l.fi.C.si contra ius vel vtil.pub.cum cōcor. sed in particularibus per dictam clausulam non præsumit principem voluisse,ꝙ iudex debeat iudicare,ſm allegata & probata.cū ad hoc astringat de iure diuino.Et ppea ēt isto casu nō

valet

valet sententia declaranda probationes faciendas & futuras, sicut non valet, ubi ꝓcedit ordinariè, Et hoc ēt mihi vr̄ aperte colligi ex verbis Bar. in d. ver. sine strepitu. circa fi. ubi dixit, ꝙ si li-
18 quet iudici de † cā, sine aliqua alia cōclusione pt̄ sn̄iare. de iure naturali, vt patet ī illa sn̄ia lata ꝑ Salomonē. 3. Regū. c. 1. &c. ex quib. verbis manifeste colr̄, ꝙ de iure naturali pt̄ iudex demū iudicare, si sibi liquet de cā. Et ꝓbat̄ necessario iudicio meo. Nā in cāis, in quib. parat̄ ex sn̄ia plenū p̄iudiciū, illa clausula quoad cāæ cognitionē nihil operat̄. quia cāę cognitio nō intelligitur remissa, sed tm̄ ordo in ꝓcedendo ≠m oēs in d. clem. sæpe. & ꝑ Bar. in extrau. ad repri. in ver. summarie. & in l. 1. §. fi. de p̄to. sti pu. & Bal. ī d. §. de plano. Si ergo necessaria est plena cāæ cognitio & ꝓbō: ergo sn̄ia venit dicto casu ferenda ≠m allegata & ꝓ
19 bata, sicut qn̄ ꝓcedit ordinarie. † Et ꝙ sn̄ia dēat esse certa, vbi procedit summarie probat̄, & ibi est casus iudicio meo ī d. cle. sæpe. cir. med. ubi dr̄, ꝙ dicto casu petitio est in actis inferenda, vt fiat diffinitio clarior. & sic patet, ꝙ diffinitio & sn̄ia dēt esse clara. Postremo n̄ ob. ꝙ iudex posit sn̄iam declarare, ꝙ potuerit sibi declonē reseruare, ꝑ ea q̄ hn̄r in l. si ab executione. ī pri. de execu. rei iu. q̄a talis declo nō ꝓdest, nec est permissa, qn̄ cōstat exp̄sse, & ex verbis sentētiæ, ꝙ sentētiā vult iudex declarare ex his, q̄ nō sunt ꝓbata, sed ex ꝓcessu & extra processum, ut ꝓbat̄ ex his, q̄ hn̄r in d. l. cū iudex. & clarius ꝑ Io. An. ī d. ti. de sen. ꝓla. §. qualiter. uer. q̄d si iudex. cū quo vt dixi, cōiter transeunt Doc. sed vbi verba ambigua sn̄iæ vellet iudex declarare & īterp̄tari ex iā deductis & ꝓbatis, tunc ꝓcedit, q̄d hr̄ in d. l. ab executore. & idē forte qn̄ interp̄tatio colligi nō pt̄ ex allegatis & ꝓbatis, q̄a ex quo in sn̄ia ꝑ interpretatione nō se retulit expresse ad id, q̄d non sit de ꝓcessu, q̄uis a tali interpræstatione tanquā iniqua posset appellari d. l. ab executore. & ibi ꝑ Bart. in vl. col. ver. sed iuxta prædicta, &c. & vers. seq. Nā facilius vitiat̄ sententia si iudex in ea expresse ꝑ declaratione se refert ad ea, q̄ nō sunt p̄ducta, q̄ hoc ultimo casu, arg. l. 2. C. qn̄ ꝓuo. nō est nec. & in l. 1. §. itē cū ꝯ. qn̄ ap. nō est nec. Scd̄o principaliter dicta sentētia reddit nulla, ēt vbi p̄dicta non sufficerent ex dispōne statuti vo
20 lentis, ꝙ iudex non † posit sic sentētiā ferre. ꝯdēno, si est probatū, uel cōdēno, quaten⁹ tenet, vel appareat ꝑ testes, uel sīa verba eundē effectū importātia, sed teneat̄ proferre sentētiam certam & claram. &c. Valet ergo prædictum statutū, q̄d iudex teneat̄ ferre sentētiā ꝑ se certā, & ꝙ non valeat, ēt si sit lata sub condōne de p̄nti & intrinseca, uel ubi uenit certificanda ꝑ relationē ēt ad acta ꝓbatoria, quib. tn̄ casib. d̄ iure cōi ualeret. l. a diuo Pio. §. in venditione. & ibi Doc. de re iud. ꝑ Bar. & alios ī d. l. ait prætor. §. 1. eo. ti. Cyn. in d. l. cum iudex. C. de sen. & ꝑ Ang. in d. l. queadmodū. de iudi. si ergo vitiatur sententia & annullatur, vbi verba sn̄iæ explicitē & vere nō cōtinent certū, & si certificari posint per relationē ad probationes iam factas, multo magis nō valet, vbi venit certificāda ex futuris probationib. & incertis apud nos, & in rerū natura. & iō dū dr̄ in sentētia, reseruato iure in exequutione huius nostrę sententiæ declarādi, quę sint domus, & casamenta dicto fideicommisso subiecta, ubi & quatenus ꝓbatū sit, q̄ sint domus & casamēta p̄dicta, &c. ī hac parte sentētia dr̄ exp̄sse lata ꝯ sentētiā statuti, & nō valet, q̄ tn̄ d̄ iure cōi, vt dixi, eēt valida. igr̄ in sequenti parte, in qua reseruat̄ facultas probādi, vbi nō esset probatū, quę sint dicta domus & casamenta, &c. nihilo minus dēt sententia ualere, ꝙ non ualeat de iure cōi, magis dubitatur quam in casu p̄cedenti, ut patet ex his, quę dicta sunt in pręcedentib. & nedū sn̄iam annullat statutum dictis casibus, si proceditur ordinarie sed etiam si summarie & sola facti veritate inspecta. ꝙ patet, quia in prima parte statutum loquitur expresse dicto casu. Et dū postea in sequēti parte loquitur de sententia incerta, loquitur ēt qn̄ procedit in omnib. casib. d̄ quib. superius dixerat, ꝙ patet ex illo ver. nec posit
21 &c. † Nā illa dictio, nec, habet in se copulā. l. si q̄s ita stipulatus. de ver. obl. & ibi Bar. & Doc. & no. in l. quidā testamento. & ibi ēt Bar. de vul. & pu. & iō cū per eam adijciatur clausula imperfecta, suppletur ex præcedētibus cum suis qualitatibus. Nam dicitur in statuto. Nec posit dicere, uel pronunciare, &c. subaudiri debet iudex, de quo in præcedentib. dixerat, quia ratione appositi uel antecedentis, dicta oratio, quæ adijcitur, imperfecta reperitur, & ꝯn̄r iudex de quacunq. cā, de qua hactenus prædixerat, nec posit dicere, pronunciare, &c. secundum Barto. in l. Aurelius. §. Caio. de li. l. & l. ī repetendis, de l. 3. & in l. 1. in pri. de publi. & ex his patet, ꝙ statutum non continet admonitionem tm̄, immo aliter ordinat q̄ ius cōmune, ex quo uult, ꝙ sētentia ferri non posit, si est probatum, & ꝙ sic lata non ualeat ipso iure, quod patet, cum statutum dicat, nec posit dicere uel ꝓnūciare, &c. ex quib. uerbis futuri t̄pis dicitur statuto resistere, & ꝯn̄r talem sn̄iā annullare, ≠m Bar. in l. cum lex. de fide iuс. & in l. 1. de noua. in pen. col. & per Bal. in l. non dubiū. C. de leg. Dum ergo subiungit, sed teneatur proferre sn̄iam clarā & certam, &c. sicut ex præcedentib⁹ quib⁹ aduersatur, uult, ꝙ sententia per se certum contineat, & ꝙ aliter tanquam incerta non ualeat, etiam si certificari posset per relationem ad probationes iam factas. Et idem multo magis si ueniant certificanda ex futuris probationibus. Non obst. insu ꝑ, ꝙ non uideatur statutum annullare sententiam, ex quo iudicialiter pronuncianti imponit pœnam, quia in primis pōt negari, ꝙ hoc casu puniat̄ iudex, q̄m pœna apposita in pręcedenti capitulo & casu, uidelicet, qn̄ sn̄ia non profertur intra tempus instantiæ statutariæ, nō uidetur repetita in seq. c. statuti disponentis, ꝙ iudex teneatur proferre sn̄iam claram & certam, q̄m pœna apposita in prin. in una parte prohibitiua, non censēt repetita in aliis prohibitis, ≠m glo. in cle. 2. in uer. sanctioni. de ui. & hon. cler. & facit, q̄d no. gl. in cle. fi. de pœn. & ibi Imo. & Car. ad fi. ubi cēt repetita, adhuc tamen sn̄ia non ualeret, q̄a in capitulo p̄cedenti pœna iu dici imponitur, & sn̄ia etiam annullatur, ex quo uult statutum, ꝙ instantiam intelligit̄, & si p̄rępta, si intra terminum, de quo ibi, sn̄ia non feratur, iux. no. per gl. & Doc. in l. properandū, in prin. C. de iu. licet aliud eēt, ubi statutum expresse non diceret ꝙ instantia sit perēpta, quo casu procedit, q̄d uult Io. An. in loco supra in ꝯt̄um alle. Idem ergo est in casu sequenti: cū uerba illa, nec posit, &c. ut dicit, significēt, ꝙ sn̄ia non ualeat, q̄a pars præcedens statuti declarat sequētē. l. q̄ filiabus, in prin. & in l. si seruus pluriū. §. fi. de l. 1. & l. utrum. de pę. hęr. & sic demū ꝯcludit, ꝙ ista sn̄ia in hoc capitulo rōnib. de q̄b. s̄. est nulla, & in alijs separatis ualida, ꝑ ea q̄ hn̄r plene in l. 1. C. si aduer. rē iud. & ubi etiam eēt aliqua, ꝙ utique nō est, esset tn̄ iniqua, & per iudicem appellationis reuocanda absq; eo, ꝙ aliter de iniquitate probaretur, quia de ea satis dr̄ ꝯstare, ex quo non fuit iudicatū ≠m allegata & ꝓbata, ≠m Spe. in d. §. iux. in versi. sed ecce, &c. & Ale. in d. l. ait prætor. §. 1. & in d. l. a diuo Pio. §. in uenditione. & in d. §. Augerius. & per hęc primum dubium sit expeditum. Capio nūc ≠m dubium, quod respicit merita, videlicet, vtrum p̄dicti de Tacolis sint vocati per fideicommissum ex illa parte testī in qua testōr ꝓhibet alienationem domorum, quia vult eas oīno ad illos ꝑtinere. An vero ex sequenti parte duntaxat, in qua vocātur ad dictas domos sub p̄dōne casu substōnis adueniēte. Et videt̄ prima facie ꝙ ex prima parte vocati videāt̄, ex quo ꝓhibet̄ omnis alienatio extra certum genus personarū, quo casu ēt intelligit̄ prohibita illa, q̄ fit per vltimam voluntatē, ≠m Bar. in l. si ita q. s. §. ea lege, de ver. ob. & in l. peto. §. fratre. eo. ti. Et ea rōne, q̄a omnino voluit, & vult idem testōr ipso Francisco hęrede, vt supra decedente sine filijs masculis legitimis vel naturalib. ꝙ prædictę domus & casamenta perueniant & peruenire debeant ab illos de Tacolis attinentes suos cum onere & grauamine infrascriptis, &c, per quæ verba enunciatiua prolata ꝑ modum cāæ, vn̄r & intelliguntur vocati ad dictas domos in casu præsertim sequutæ alienationis, & sic institutis hæredib. qui non sint de prædictis, ut satis colligitur ex no. per Bar. in l. pater. §. filiam. de le. 3. & latius hoc declarat Ale. post Bart. & oēs Mod. in l. qui Romæ. §. cohæredes. de uerb. obl. Et dato ꝙ eēt prohibitio simplex, q̄ cōtinere non solet alienationem ex testō ≠m Bar. & Doct. in dictis locis, in casu tamen nostro secus est, ex quo decedente Francisco filio & hærede instituto, sine filiis masculis, uoluit testōr, ꝙ domus peruenirent ad infrascriptos de Tacolis, & sic cum uocauit prædictos solum post mortem dicti filii sui, constat, ꝙ ēt prohibuit dictum filium suum dictas domos in ultima uoluntatē alienare, nam ubi prohibuisset alienationem simpliciter, & in casu alienationis alium expresse, uel tacite substituisset, dici posset, ꝙ diceretur uocari substitutus sequuta tantum alienatione inter uiuos, & non in casu alienationis necessariæ, quę cātur per mortem, ut per Bar. in dictis locis, & per Ang. clari us in cons. 58. d. Andræas, &c. & per Alc. cons. 66. 1. uol. & ꝯs. 155. 2. uol. & in cons. 55. Ponderatis, his. 3. uol. sed exp̄sse in casu n̄ro sic uocatus tm̄ post mortē ꝓhibiti dicit̄ sub-

substitutus eo casu, siue facta reperiat̄ alienō inter uiuos, siue in vltima uoluntate. Quinimmo vr̄, ꝙ in dictis bonis ab intesta to non pn̄t ēt aliqui succedere, qui non sint de ꝑdictis, q̄a licet ꝓhibitio alienationis in certum genus ꝑsonarum, puta ex̄ familiam, non prohibeat in bonis prohibitis ab intestato succedere etiam illos, qui sunt extra familiam, & ēt si sint instituti. l. cū pater. §. cum inter. de leg. 2. & ꝑ gl. in l. pr̄. §. Iulius. de leg. 3. & ꝑ Bar. & alios in d. §. ea lege. & in d. §. fratre. tn̄ in casu nr̄o secus vr̄, in quo ꝓhibuit testor̄ quouis mō in alios transferre domos & casamēta, ꝓp qd̄ verbum geminatum, quouis mō, alienō, q̄ fit ēt mediante successione ab intestato, videt̄ ꝓhibita, ut singulariter colligit̄ ex uerbis Bar. in l. uentre. in 3. casu, de acq. hær. ꝙ vult ſm ꝙ eū ad hoc ibi ponderat Are. ꝙ si prohibita sit alienatio quocunque titulo intelligat̄ uirtute illius verbi geminati prohibita alienatio, quæ prouenit a cā intestati, & idem tenet Are. in l. Pantonius. §. 1. eo. ti. Et confirmat̄ ultra eū ex no. in l. 2. C. de quad. præscr. vbi ꝓbat iuct. gl. in ver. quaslibet. ꝙ ꝑ illa verba, q̄libet alia actio, comprehendit ēt offi. iud. qd̄ nō est ꝓprie actio. l. actionis. de ac. & obl. & ꝑ Bar. in l. 1. de iur. om. iu. ad idem esset melius facit gl. fi. in l. quidam. & in l. fidei. in ver. quoquomō, intelligat̄ ꝓhibita alienō ēt necessaria, q̄ aliàs non comprehenderetur sub simplici ꝓhibitione. l. peto. §. prædium de leg. 2. Ita ēt in casu nostro hoc est tāto magis dicendū, ꝙ testor̄ vlterius ꝓcedens iterū dixerit. ꝓhibēs & vetās oēm alienō nē q̄ fieri ꝯtigerit, &c. ꝓp ꝙ verbum vl̄e, oēm, ēt vr̄ ꝓhibita oīs successio tā ex testō q̄ ab intestato, ꝑ no. ꝑ Bal. in l. oīa. C. de sacros. san. ecc. ꝑ Ale. in l. 1. in prin. de leg. 1. est ēt ponderandum,
22 dū testor̄ dixit. q̄a oīno voluit & uult idē testor̄, & c. Nā † illa dictio, oīno, idē significat ꝙ indistincte & totaliter. c. iudex. in fi. de offi. dele. li. 6. & in c. beneficia, de præben. eo. lib. & ibi hoc no. Arch. & Io. An. sicut etiam videmus, ꝙ dictio, oīmodo, idē significat, ſm gl. & clare Bart. in l. si cum excep. §. quatenus. qd̄ me. cau. & iō oīs alienō videtur indistincte prohibita, & sic ēt illa, quæ fit ꝑ vltimam voluntatem. Et vltra prædicta in casu nostro alia speciali rōne ꝑdicta comprobātur. testor̄. n. prohibuit q̄a uoluit domus ꝑuenire ad infrascriptos de Tacolis Frācisco filio decedenti sine filiis masculis, filios ergo masculos Francisci prohibiti in condōne positos dictis de Tacolis prępoſuit, q̄a illos ab intestato tm̄ vocauit, vt no. gl. cōiter approbata in l. Lucius. de hæred. instit. Cum igit̄ uoluerit nepotes masculos ex Franc. ab intestato præferri illis: quorum cōtemplatione facta fuit ꝓhibitio alienationis. uoluisse intelligitur, ꝙ alii successuri ab intestato excludātur, quia cum aliquos voco, alios videor excludere. l. cum prætor. de iudi. l. sicut, C. de te. mi. & ꝑ Bar. in l. 2. in §. uidendum. in fi. ad Tertull. ubi ad ꝓpositū. Videt̄ itaq; prima substō fideicommissaria importata per illa uerba, uideli cet, q̄a uoluit oīno. ꝙ Frācisco filio decedente sine filiis domus & casamenta perueniant ad infrascriptos de Tacolis, &c. quo ad uerba respū casuū est gn̄alis. & sequens, per quam uocantur ad easdē domos casu substōnis adueniente, spālis, q̄a ex priori ꝑdicti de Tacolis sunt uocati gn̄aliter ꝑ fideicōmissū ad dictas domos Francisco decedente sine filiis masculis. & sic siue casus substitutionis uı̄lis facta de filiab. testōris aduenerit, siue nō, ut quia mortuę sint filiæ testōre, uel hærede uiuente. ex alia uero ut admitti possit, non sufficit, ꝙ Franciscus sine filiis decedat, sed est necesse etiam, ꝙ dictę filiæ substitutæ tunc superueniāt, cum sint domus relictę prędictis de Tacolis adueniēte casu substōnis, qui aliter uenire non pōt. l. hæres. in prin. de cōdi. & de-
23 mon. & sic cū genus † & spēs cadāt inter casus, ī quib. disposuit testor̄, uidetur ꝙ secūda spālis deroget generi, quātū ad hoc, ut secunda specialis non comprehendat sub prima. l. sanctio. ff. de pę. l. doli. de uerb. obl. & ꝑ Bar. in l. quæsitum. §. si quis. in fin. de fun. instr. & ꝯn̄r ex prima dicti de Tacolis un̄r uocari, casu, quo non eueniet casus substōnis, dummō Franciscus decedat sine filiis. Ex alia aūt casu substōnis adueniente, & sic Franc. mortuo sine filiis & superstitib. filiab. testatoris substituti vr̄; Ista sunt in effectu quæ primo aspectu nō parū un̄r urgere ꝑ ꝑdictis de Tacolis, &c. Quib. tn̄ non ob. ꝯtrariā sn̄iam ueriorem arbitror de iure. Nam si dicimus relictum domorum primo causari ex prohibitione & ex casu prohibitionis alienatiōis, de qua supra, cū iterum eisdem testator reliquerit dictas domos, post substitutionem compendiosam factam de filiabus testatoris dictæ domus in eodem testamento bis reperiuntur eisdem relictæ, sub diuersis conditionibus, quia primum legatum comprehendens, siue aptum comprehendere plures casus, restringitur ad casum, quo substitutio filiorum deficiat, & Francis. sine filijs masculis decedat, quia sub hoc primo generali respū casuum quoad verba derogatur per secundum legatum speciale, tanquam sub priori non comprehendatur sequens legatum, secundum Bart. in d. §. quæsitum. in fin. Sequens uero legatum dictarum domorum dicitur factum sub alia conditione, scilicet, eueniente casu substitutionis, si casus substitutionis aduenerit. l. a testatore. de condi. & demon. & sic non sufficit, qd̄ Franciscus sine filij decedat, sed est etiam necesse, quod filiæ testatoris substitutæ superuiuant d. l. hæres. in princ. & l. 1. eod. ti. Si ergo hoc secundum legatum factum sub alia conditione intelligatur factum ab ipso Francisco hærede instituto, sicut uerba testamenti sonare uidentur in uers. saluo, qd̄ uoluit & vult, &c. per quæ uerba uidetur excipere a fideicommisso uniuersali. sed qd̄ eueniente casu dicti fideicommissi per Franciscum, uel hęredem eius præstentur legatarijs, ut colligitur ex not. per glo. in d. l. Labeo. §. 1. in uers. pure. prout & ab eo relictum intelligitur ante restitutam hæreditatem, secundum gl. in l. 1. §. si ad Treb. sequitur, qd̄ per secundum legatum dicitur a primo recessum, & qd̄
24 primum est reuocatum. Quia quotiescunque † primo aliquid relinquitur sub una conditione ex interuallo, id est, post aliquē actum inter medium ab eodem relinquitur eadem res eidem personæ, quòd per secundum legatum dicatur a primo recessum seu qd̄ primum per sequens dicitur reuocatum, ut est casus iuncta glo. communiter approbata in l. non ad ea. in princ. de condi. & demon. & in l. tutor datus. de test. tu. in §. fin. Cum ergo dicantur primo dictæ domus relictæ ab hærede sub illa cōditione, de qua. supra. & deinde post substitionem uniuersalē facta hęredi de filiabus testatoris. & sic post hunc actum intermedium iterum ab eodem sint relictæ eidem sub alia, & diuersa conditione, sequitur, quod prius legatum est reuocatum, & qd̄ agi non potest ex primo tanquam reuocato. d. leg. non ad ea. iunctis duabus præcedentibus. Si uero teneatur, ꝙ legatum domorum dicatur relictum a filiabus testatoris substitutis, sicut aliàs dicebam, cum ī primo anno mei Doctoratus fuissem super hoc testō consultus, quod etiam nunc potest confirmari, quia filiæ testatoris fuerunt substitutæ vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. Et sic respectu vulgaris, quæ habet locum hærede non adeunte. leg. post aditam. C. de impu. &c. non potest dici relictum ab hærede instituto. l. si nemo. de test. tu. l. eam quam. C. de fideicomm. sed necesse est dicere, quod a substituto dicatur relictum. Et quamuis dixerit testator, quod uoluit, & vult, &c. tamen domus non detrahuntur. de dicta substitutione. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Princeps an possit supplere defectum solennitatis instrumenti.*
Locus in instrumento inseri debet, cum sit de eius essentia.
2 *Locus ideo instrumentis inseritur, ut falsitas facilius euitetur.*
3 *Scriptura notarij non dicitur publica, nisi pro ea fuerit rogatus.*
4 *Scriptura priuata in tertij præiudicium nullam fidem facit.*
5 *Instrumentum notarij mortui semiplenam facit probationē, sine indictione aut loco.*
6 *Probatio plena quandoque fit ex duabus semiplenis.*
7 *Scriptura priuata, tametsi non probet, indicium tamen administrat.*
Præsumptiones duæ unam semiplenam cōficiunt probationem.
8 *Princeps defectus instrumentorum supplere potest.*
9 *Comes in suo comitatu principi assimilatur potius, quā ipsi præsidi.*
Rex in suo regno tanquam lex animata legi derogare potest.
10 *Locus delicti commissi debet in accusatione inseri.*
11 *Condemnatio fieri potest in id quod probatum est, licet aliud petitum fuerit.*
12 *Causa si committatur cum clausula, sola ueritate inspecta, procedi poterit manu regia.*
13 *Instrumentum sine loco probat, si consuetudo hoc obtinuerit.*
14 *Cognoscere qui potest de iure & de facto, testi malam rationem assignanti credere non debet.*

CON-

CONSILIVM CXXXIIII.

EX duobus præcipue vr̃,quòd instrumentum inue-
stituræ non probet intentionem d. Fęlicis. Et pri-
mo,quia peccat in forma & in solennitate, qm̃ in
eo non est locus insertus,hoc est nomen ciuitatis
vel castri,in quo facta dr̃ inuestitura , nec ẽt locus
particularis eiusdẽ castri,prout inseri debuit, aliàs instr̃m uale-
re non potuit.l. de pupillo.§. qui nunciat. & ibi per Bart.& oẽs
de ope.no.nun.& c.Abbate sane.de re iu.lib.6.cũ conc. de q̃b.
1 in d.§.qui nunciat. Nec vr̃, ꝙ † princeps potuerit hunc defectũ
per suum rescriptum supplere, sicut ẽt non ualet consuetudo ,
ꝙ instr̃m ualeat,ẽt si in eo nõ apponat̃ locus,ẽm Rot. prout re
fert & sequitur Rom. in d.§.qui nunciat. quia appositio loci est
vnum de substãtialib.ipsius instr̃i.d.c.abbate.& ibi gl.in uers.cẽ
seretur. &c.qm̃ ꝯ.de prob. & ꝯ substãtialia ipsius actus nõ p̃t cõ
suetudo ẽm gl.in c.2.de consue.lib.6.& non ualet ẽt consuetu-
do ẽm prædictos,quia daret materiam delinquendi.c.fi.de con
2 sue.& c.3.eo.ti.lib.6.Nam locus † debet in instr̃o inseri,ut faci-
lius euitetur falsitas.l.optimam.C.de ꝯh.& commi.stip. & idem
tenet etiam Ro.in l.illa.de verbor.obli. Et eadem rõne non pro
bat liber abbatiæ,ubi fit mentio de dicta inuestitura , quamuis
etiam scriptus sit a notario,quia ibi etiã locus non continetur,
nec etiam sunt descripti testes, ideo non habet , nec hr̃e põt illa
scriptura uim instr̃i,ex defectu solẽnitatis & formæ,quæ in præ
dictis & in alijs consistit,iux.no.in auth.vt præpo.no.Impera. ĩ
prin.& in l.generali.C.de tabul.lib.10.& in l.iurisgentium.§.ꝙ
3 fere.de pac.& in c.inter dilectos.de fid.instrum.Non põt† ẽt ta
lis scriptura notarij dici publica,quia non apparet, ꝙ fuerit ro-
gatus,prout rogari debet,qñ adhibetur ut notarius.§.nos aũt. ĩ
auth.de tabell.nec ẽt pręsumitur in dubio, ꝙ fuerit rogatus,ẽm
Inn.in c.2.de fid.instru.Spec.in tit.de inst.edit.§.3.versi.& not.
& Bar.& Doc.cõiter in l.sciendum.de uerb.obli. Et in terminis
nostris hoc vult Ang.in consi.220.inc.Ad hoc vt scriptura,&c.
vbi propriè loquitur de scriptura notarij carẽte loco, & in qua
non continebatur,ꝙ esset rogatus,ideo concludit, ꝙ non pro-
batur ut scriptura publica, quia eam scripsit notarius ut priua-
tus,ideo publica dici nõ potest,vt probatur in l.scripturas.C. q̃
4 potior.in pig.hab.Nec † etiã probat ut priuata,quæ fidem non
facit in præiudicium tertij.l.instr̃a.C. de proba.¶ Secundo non
probat instrumentum inuestituræ rõne incertitudinis rei. l. ubi
autem non apparet.in princ.& l.ita stipulatus.la grande,de uer.
obl.& l.cum post.§.gen. de iure do. Nam dr̃ in illo,ꝙ Fęlix fuit
renouatus de bonis Susannæ, & aliter non declaratur, quæ sit
ista Susanna,nec ẽt dr̃ de quib.bonis Susannæ.Et tãto magis de
incertitudine constat,cum sit probatũ,ꝙ eodem tempore erant
plures Susannæ,ut no.Bar.in l.si quis seruum.§.si inter duos. de
le.2.& in l.si rẽ.in prin.de re iud.¶ Sed præmissis non obstan. ꝯ
rium absq; dubio puto uerius.Si enim notarius,qui dicitur ro-
gatus,ut in facto proponitur,est mortuus,instr̃m,in quo ẽt nõ
est locus appositus,facit semiplenam probationem, secundum
Bar.in l.admonendi.de iurei. col.8.versic.quæro, quid in instru
5 mento, &c. ubi concludit † ꝙ si instrumentum deficiat in indi-
ctione,uel in nomine Papæ,aut in alijs necessarijs , & notarius
sit mortuus, ꝙ facit semiplenam probationẽ, per iura quæ alle
gat.& cum eo transit An.de Bu.in c.fi.de iur.& Alex.in d.§. qui
nunciat , & quæ semiplena probatio perficitur & suppletur ex
alio instrumento immediate sequenti posito in eodem protho
collo,quod quidem est solenne & ualidum,& in quo. d.Susan-
na ratificat dictam renouationem factam. Et quamuis aliter in
instrumento non declaretur,nec nominetur persona,cui sit fa-
cta;tñ ex præcedẽti instrumento declaretur,in quo apparet, ꝙ
do.Fęlix renouatur,& ad illud, quia est proximũ,in dubio intel
ligitur facta relatio per illam dictionem,dictã,ut no.in l.si idem
cum eodem.§.fi.de iurisd.omn.iud.& faciunt quæ hñr in l. si q̃s
ex argentarijs.§.si initium tabularum,de eden.q̃ relatio inducit
re petitionem omnium qualitatum. ẽm Bar.in l.si quis seruum.
§.fi.de le.2.in l.1.§.fi.si famil.fur.fecisse dica.& in l.sanctio legũ.
de pęn.Cum ergo dicta d.Susanna per verba etiam enunciatiua
videatur fateri do.Fęlicem fuisse renouatum . l.optimam.C. de
ꝯh.& comm.stipu.dicta confessio facta etiam in absentia.d.Feli
cis probat saltem semiplene,ẽm Bar.in d.l.admonendi.Imol.&
Abb.in c.si cautio.de fid.instrum. Anton.de But. in d.cap.fin.de
iurei.& Abb.in c.fin.de succes.ab intest.& est communis opin.
Nec obst. ꝙ prædictum ultimum instrumentum non declarat
per alias demonstationes, de qua Susanna senserit, quia (ut
plenius ostendetur inferius) immo apparet,ꝙ loquitur de illa,
6 de qua agitur . Prædictæ igitur † duæ semiplenæ probationes
coniunguntur,& inducut plenam ꝓbationem,vt plene not.in
d.l.admonẽdi.& in l.iusiurãdi.C.eo.ti.& ĩ d.c.fi. Accedit ẽt,q̃a
in libro abbatię scriptum reperitur manu eiusdẽ notarij,qui de
p̃dictis instrumẽtis fuit rogatus & sub eadẽ die. 8. Decembris
1505.qualiter.d.Fęlix fuit inuestitus de bonis ibi specificatis &
expressis,q̃ fuerunt d. Susannæ vxoris olim ser Ioãnis Mariani
7 &c.Et q̃uis dicta† scriptura non sit publica,& fidem non faciat
in p̃iudicium tertij,per allegata in ꝯrium,negari tñ nõ p̃t, quin
saltem faciat indicium,per no.ꝑ Iac.de Are.& Bar. in l. indicia.
C.de rei uen.qđ indicium iunctum cum prędicta ratificatione
do.Susannæ,ad minus facit semiplenam probationẽ, quia duæ
p̃sumptiones semiplenam faciunt probationem,ut not. gl.in l.
2.§.ętas.de exc.tu.Et ad propositum hoc ẽt vult Rom. in cons.
128.inc.Posito ꝙ dñium,&c.quæ semiplena probatio , ut dixi,
supplet & cõplet aliam semiplenã ꝓbationẽ , q̃ oritur ex dicto
instr̃o inuestiturę carẽte loco.Quinimmo ex dicta confessione
resultat ratificatio. d.Susannæ , & plene probatur inuestitura ,
q̃a facta fuit ꝯfessio p̃nte.d.Fœlice,vt ꝯstat ex sequẽti instr̃o, ꝙ
incõtinenti & eod.ꝯtextu fuit factum , sicuti colł̃r ex identitate
diei,loci & testium,vt dicetur inferius, in quo sequẽti instr̃o cõ
tinetur actus celebratus inter d.Susannam,& d.Fœlicem p̃ntẽ,
& ꝑpea dicta ꝯfessio fidem facit plenam ꝯ hæredem.d.Susãnæ.
l.gñaliter.C.de non num.pecũ concor. Et vbi ẽt probõ adhuc
nõ esset plena & p̃fecta, ꝓut est vtiq; est saltẽ plus quã semiple
ne ꝓbatum,iõ põt & dẽt deferri iur̃m in supplementum pro-
bõnis ipsi d.Fœlici,ẽt si cã magna esset,ꝑ no.ꝑ Bar. & oẽs in d.
l.admonendi.& in d.l.in bonæ fidei.& in d.c.fi.de iurei. & licet
forte nõ sit petitum,ꝙ deferatur,prout peti dẽt ẽt ante ꝯclusũ
in cã,ẽm Bar.& Doc.ĩ dictis locis,adhuc tñ isto casu per.d.Fœ
licem peti põt , q̃a ex quo ex forma rescripti ꝓcedit summariè
& de plano,sola facti veritate ĩspecta,ꝯclusio nõ est necessaria ,
& intelligitur remissa oĩs solennitas iuris ciuilis.cle.sæpe. & ibi
no.de ver.sig.& ꝑ Bar.in extraua.ad repri.in vers.fine figura.&
statim ẽt dicet̃.Cessantib.ẽt p̃missis ex alio dr̃,ꝙ instr̃m p̃dictũ
facit plenam fidem,non obstante, ꝙ in eo locus non sit apposi
8 tus,quia † hũc defectũ princeps ꝑ rescriptum sustulit,& ĩ hoc
suppleuit,ꝙ sane facere potuit,q̃a põt oẽm defectum iuris posi
tiui,prout est iste,de quo agit̃,supplere.c.1.de trans. & ibi not.
omnes,& in c.illa.de ele .Nec refert,ꝙ p̃dicta loquant̃ in prin-
cipe,q̃a ẽt locũ hñt ĩ inferiore,q̃ sit ꝯstitut' magr̃atus ꝑpetuus
sicut est dux,marchio,& siĩes,q̃a in terris suis possunt id,qđ p̃t
Imperator vł̃r,vt late probat Pau.de Cas.qui loquitur de duce
Mediolani,in ꝯs.228.inci.Suꝑ primo,&c.& ibi facit dr̃iam ĩter
p̃dictos & legatũ de latere, et ep̃m,et rõnẽ dr̃iæ assignat.Et fa-
cit,qđ no.Io.And.in addi.Spe.in ti.de instr.edi.§.porro.in add.
incip.Hæc subscriptio,&c.in fi.& Oldr.in ꝯs.131.inc.Et eius.de
quo q̃rit̃,&c.& Bal.in l.receptitia.in j.col.C.de const.pecu. vbi
9 dicit,ꝙ † comes in suo comitatu magis ęq̃parat̃ principi q̃ p̃sidi
& idẽ no.in l.exẽplo in pe.q.C.de ꝓba.& dicit ẽt Bal.in aut.hoc
amplius.circa me.C.de fideic.ꝙ rex in regno suo est lex aĩata,&
p̃t legi derogare.& idẽ ẽt vult Rom.in ꝯs.59.inc.Ad discutiẽdũ,
&c.in 2.col. vbi loq̃tur de do.Fani.Et ita ẽt tenet Ale.in ꝯs.j.5.
vol.col.11.q̃ loquit̃ de duce Ferrariæ:Quinimmo ex quo(vt di
ctũ est) ꝓceditur ex forma rescripti sũmariẽ,de plano,sine stre
pitu,& figura iudicii,ac facti ueritate inspecta,ex hoc tñ plena
fides est adhibẽda dicto instr̃o nõ ob.defectu loci, ut probatur
egregie ex no.per Ale.in cõs.6.in 3.uol. ubi concludit no.circa
10 prin.ꝙ † licet in accusatiõe dẽat exprimi locus delicti.l.libello-
rũ.de accu.si tñ princeps uult cãm cognosci summarie,visa ueri
tate,poterit procedi super accusatione,in qua locus non sit ex-
pressus,alle.no.per An.de Bu.in c.2.de iur.calu. vbi vult,ꝙ qñ
cõmittitur cognoscenda & terminanda de veritate & æquitate
ꝙ excludunt̃ solennitates rigorosę iuris ciuilis,alle.ẽt not.in d.
cle.sæpe.& per Bar.in d.ver. fine figura.Idẽ ergo & in casu nr̃o,
in quo istr̃ tractatur de loco,q̃ dẽt inseri in instr̃o ex dispõne iu
ris ciuilis.d.l.optimã:& sicut isto casu req̃rit̃ locus,ut falsitas e-
uitet̃, ut ibi ita ẽt requirit ad hunc finẽ in accusatiõe,q̃a in tãto
crimine non licet euagari ad finem,ut facilius possit accusatus

oñdere de falsitate accusatiõis,l.ꝑtor edixit.in prin. de iniur. & l.itẽ exigit.de dolo.Et p̃dicta cõfirmant per ea quę uoluit Ant. de Bu.in quodam consilio,quem refert & sequit Alex.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de uer.ob.ubi cõcludit, ꝙ si proce-
11 ditur so la facti ueritate inspecta,ꝙ,† licet unum sit deductum & petitum,& aliud probatũ:ꝙ poterit sequi cõdemnatio in eo qđ reperit probatum quãuis aliàs secus.l.hẽbat.in prin.de inst. & no.Bar.in l.j.in prin.de eden.cum conc.ꝑ no.ꝑ Io.An.in ad. Spe.in ti.de act.& peti.§.sequit.uers.hoc quoq; & c.all. ẽt Ale. no.ꝑ Ant.de Bu.in d.c.2.de iuram. calum. Et ꝯprobat hoc per no.per Bar.in extrau.ad repr.in uer.uidebit.& ꝑ Bal.ĩ l.nemo. C.de sent.& in l.ne quicq̃.§.de plano.in 1.col.de offi.procõ.&
12 lega.& in c.2.de noua forma fideli.ubi dñt,ꝙ qñ † commit cã cum illa cła,sola facti veritate inspecta,põt procedi manu regia faciunt,quæ dicẽtur paulo post.Et per prædicta ad aliqua,quę in ꝯrium allegantur,rñsio clara collr.¶Non.n.ob.ꝙ instrm̃ iue stituræ non sit solẽne ꝑꝑ defectum loci,quia (ut dictum est) princeps hũc defectum expresse suppleuit,& ẽt suppleuisse intellr committendo,ꝙ procedatur, & qõ terminet sola facti veritate ĩspecta, & sic ex hoc capite dictum instrm̃ per se solũ & duntaxat plene probat.¶ Nec obs. ꝙ princeps non potuerit in hoc dispensare,sicut non põt cõsuetudo, quia immo consuetu
13 do facere potest † vt instrm̃ sine ioco plene probet,quia locus nõ est de substãtia instri,sed de solẽnitate, ut plene declarat & ꝯcludit Alex.in d.l.de pup illo.§.q nũciat.de ope.nou.nũ.Præterea,ut dictũ est,p̃dictum instrm̃ ẽt de iure cõi semiplenã probatione inducit, quæ semiplena probatio suppletur & perficitur per aliam probationem semiplenam,ut in præcedentib. pleniꝰ deducitur.Et quia,ut ẽt dictum est,inuestitura probatur plene ex confessione.d.Susannæ facta p̃sente do.Felice.¶ Non obst.ĩ super,dũ dr̃,ꝙ instrm̃ non ꝓbat rõne incertitudinis, quia non cõstat,de qua Susanna loquat,nec de quib. bonis,q̃a immo ex testib.examinatis pro parte.d.Felicis hoc declaratur, & ẽt sine testibus,sed ex libro abbatiæ, ubi idem notarius scripsit eadem die,qua instrm̃ reperitur factum,ꝙ do. Felix fuit inuestitus de bonis.d.Susannæ uxoris ser Ioannis, & ibi bona exprimuntur & specificantur,& quamuis dictus liber non probet inuestituram in præiudicium tertij,facit tñ indiciũ,vt dixi,& hoc indiciũ sufficit ad declarationẽ instri,quia eadem solennitas & probatio non est necessaria in declaratione, q̃ requirit in actus cõfectione,sed sufficiunt indicia.l.heredes palam.§.sed si notam.& ibi per oẽs,de test.& l.si seruus pluriũ.§.fi.de.l.1. & l.si fuerit. ĩ prĩ.de reb.dubijs.Et sitr de qua Susanna notarius sẽserit, collr ex sequentib.instris,ex quib.declarantur p̃cedentia,& eꝫ.d.l.si seruus plurium.§.fi.& l.qui filiabus.in prin.eo.tit. Et eo magis, quia sequens instrumentum,in quo continet testificatio.d.Susanæ relationem habet ad inuestiturã p̃cedentis instri. ꝙ aũt illud sequẽs instrumentum ratificationis loquat de Susanna vxore olim ser Ioãnis, clarẽ comprobatur ex alio instro, quod immediate sequitur,in quo fit mentio de illa & de dicto d.Fęlice, & quod est celebratum eadem die,eodem loco, & p̃ñtibus eisdem testibus,ꝑꝑ quod præsumit,ꝙ vnum post aliud fuerit factũ incontinenti,s̃m Bal.in l.pen.§.mulier.sol.ma.& in l. legẽ. C.de pact.ac etiam unico cõtextu,s̃m eundem Bal.in l. 1.circa fi.C.de ope.lib. Eadem ergo rõne præsumitur idẽtitas personarũ.Si igitur instrumentum ratificationis loquitur de dicta Susãna uxore ser Ioannis,de eadem ẽt loqui intellr proximum præcedens instrm̃ inuestituræ,ad quam hr̃ relatio,per ea quæ sunt in præcedentib. dicta.Et ex prædictis indicijs & coniecturis ẽt mul to magis probatur dicta declaratio,cum hæc cã sit terminã
14 da sola facti ueritate inspecta,per notab. per Bal.in leg.solam in final.C.de testibus vbi concludit,quod licet ille † qui cognoscere põt de iure & de facto,nõ debeat adhibere fidem testi assignanti malam cãm,si tñ cã non sit plena,sed persuasiua,põt illi adhærere ex sua conscientia.Et idem est dicendum,qñ cognoscere põt sola facti ueritate inspecta,s̃m Are.in conf.83.incip. Diligenter ponderatis his,&c.per no.per Bal.in loco præal.Et propterea in casu nr̃o stante p̃sertim tali rescripto, sufficere debet dicta declaratio & ꝑsonæ & bonorũ.Et ita ꝯcludo.Laus D.

SVMMARIVM.

1 *Laudum nullum censetur,quod super non petitis fertur.*
2 *Laudum reuocari debet,quando excessus manifestus apparet.*
Laudum quando homologatione non validetur.
3 *Homologatio merito vitiatur,quæ ex falsa causa oriuntur.*
4 *Arbitramentum post homologationem transactio dicitur, nõ autem ante.*
5 *Araitramentum non immerito reprobatur,quod citra causæ cognitionem fertur.*
6 *Arbitrator pro bono pacis excedere potest fines compromissi.*
7 *Arbitrator quando de iure unius auferre possit, & alteri dare.*
8 *Arbitramentum nullum reputatur,ubi de manifesto excessu apparet.*
9 *Laudum iniquum non potest dici, quod partibus præsentibus & consentientibus latum est.*
10 *Appellare nequit,qui sententiæ ferendæ stare promisit.*
11 *Conuentio partium executionem paratam non habet,arbitramẽtum ex statuto habere potest.*

CONSILIVM CXXXV.

LAVDVM vel arbitramentum, de quo quæritur prima facie videtur nullum. Et primo, quia, ut in procemio narratur per arbitratores, contentio erat super hæreditate Ludouici possessa per Hieronymum filium eius, & petebatur per partem aduersam, quia dicebat ad eam spectare & pertinere. Cum ergo arbitratores Hieronymum absoluerit ab hæreditate petita, & illum cõdemnauerint ad soluendum libras bis mille pro bono pacis & cõcordiæ, nõ
1 † dẽt laudum,seu arbitramentum ualere,tanquã latum sup nõ petitis,s̃m Ang.in consi.129.inci.Visa narratione,&c. colum. pe.dicens ꝙ fatuus est arbitrator, qui pronunciat super eo qđ non est petitum,per l.fi.C.de fidei.lib.& l.ut fundus.C.commu. diui.Scđo non ualet arbitramentum latũ super dicta quantitate,quia de illa non est factum compromissum,nec est in illa deducta.l.nõ distinguemus.§.de officio.de arb. & l. si cum dies.§. plenum.eo.ti.Tertio alia rõne vr̃ nullum,quia per notarium asseritur sic fuisse latum de cõi cõsensu partium & illis p̃ñtib. & nõ ꝯtradicentibus,& sic tacite cõsentientib.l.optimã. C.de ꝯ̃h. & cõmi.stipu.qñ aũt cõueniunt, ꝙ certo modo arbitramentũ proferatur,tunc non ualet,s̃m Imol.& Alex.in l.si ꝯuenerit.ff. de re iud.per no.per Bar.qui dicit post gl.ꝙ non ualet laudũ latum illo iure de consensu partium,l.qualem.in prin.c.de arb.ea rõne,quia cum ex laudo non oriretur actio.l.1.C.de arb. illud nihil operatur postq̃ inter partes cõuenit. Et quãuis in arbitro sit aliud hodie,s̃m Bar.quia ex eius sñia oritur actio,si homologetur,l.cum antea.C.de arbi.cessat prædicta rõ,quia põt laudũ operari.Tñ s̃m prædictos adhuc hodie in arbitramẽto erit idẽ, qđ olim erat in sñia arbitri,quia militat rõ Bar.qm̃ ex illo etiam hodie non oritur actio,quia nõ homologatur,s̃m Bar.in l.si societatem.§.arbitrorum.ff.ꝑ soc.& Doc.in c.Quintaualllis.de iu
2 reiu.Item põt † dici nullũ,quia ex illo apparet euidens & manifestus error,s̃m Bal.in l.fi.§.1.C.cõia de le.uer.nota ꝙ tollat, &c. q̃a ꝯtra legẽ vr̃ factũ,ꝙ est ex sui inspectione uituperatum. Nec ẽt recõualidat ꝑ homologationẽ subsequẽtem,quia quotiescunq; nõ valet laudũ,q̃a latũ sup re non petita, uel non deducta in compromisso,nõ ualidatur homologatione, ut ẽ tex. in c.examinata.de confir.utili uel inut.& no.Bal.in tit.de pace. Constan.in ver.sñiæ quoq.& idem dicit Ang. in d. consi. q̃a ex quo funditus non valet,non inuenit homologatio quid confirmet.alleg.mod.in c.prudentiã.in prin. de offi. de leg. Præterea electa fuit via arbitratorũ,q̃a iuris ordine non seruato ꝓcesserunt,quẽ arbiter seruare dẽt.l.1.ff.de arbi.ideo homologatio sequens non operatur,ꝙ arbitramẽtũ producet actionẽ, vel qđ hẽat executionem,quia hoc iure cautum non reperitur, s̃m Inno.quẽ alij sequuntur in d.c.Quintauallis.& Bar.in d.§.arbitrorum.Et si quis p̃dicti dicat,ꝙ talis homologatio valeat in uim ꝯ̃tractus & transactionis,tamen in casu nr̃o hoc nõ vr̃ verũ, q̃a partes approbarunt dictum arbitramentũ tanq̃ bñ & iuste latũ.Et tñ falsum vr̃,ꝙ bñ & iuste sit laudatũ,immo inique, nulliter & iniuste.De nullitate apparet ex p̃missis,de iniustitia cõstat ex ipsomet laudo,quo declarat,ꝙ Hieronymus est filius legitimꝰ & naturalis Ludouici,& ꝙ ad eũ spectat & ꝑtinet hr̃ditas p̃ris,& ꝯñr ꝙ uexationes partis aduersæ fuerũt temerariæ,deinde arbitratores ꝑ bono pacis et cõcordiæ cõdẽnauerũt Hieronymũ ad dandum parti aduersæ librarum duo millia. Si ergo hæreditas

ditas pertinebat ad filiũ,ut ipsi dñt,occasione illius non debue runt illum ɔdemnare ad dictam quantitatem,nec ex alia cã non deducta in compromisso.d.§.de officio.& ideo dicta homologa-
3 gatio,quæ † dr̃ transactio,reperitur facta ex falsa cã:ideo vitiat & non ualet.l.in summa,in prin.de cond.inde.Et idem in arbitramento lato ex falsa cã,quia est transactio,ut hr̃ in quodã ɔſ. collegij Paduani insertio inter cõſ.Pe.de Anch.nu.219.inc.Iu
4 dex,&c.in 6.col.cum seq.Præterea † arbitramentũ postquã est homologatũ proprie est trãsactio,quãuis prius trãsactio ꝑprie non dicat,ꝟm Bal.ĩ rub.extra de arbi.& Pe.de Anc.in disp.inc. cum C.laicus.ideo dẽt posse rescindi per remedium. l. 2. C. de rescin. uen. sicut rescinditur transactio,qñ ex ea quis reperitur deceptus ultra dimiam iusti precij,habito respũ ad dubium litis euentum,& non ad uerã æstimationẽ rei,ꝟm Bar.Ang.& Doc. cõiter,in l.si quis cũ aliter.de ver.obl.& in d.l.1.& in l. Lucius. §.fi.ad Treb.Bar.in d.§.arbitrorũ.& Doc.cõiter in d.c.Quinta uallis.Et ita in terminis nostris cõcludit per prędicta Soc. in cõ
5 si.75.inc.Viso compromisso,&c.Ex alio ẽt vr̃ nullum† dictum arbitramẽtum,quia eo die,quo fuit factum cõpromissum, fuit latũ,& sic ex breuitate tp̃is apparet, ꝙ non fuit adhibita cognitio cãæ,ideo non ualet,ꝟm Bar.in l.prolatam.C.de sent.Ant.de Bu.Imo.& Abb.in d.c.1.de re iud.cum suis conc.¶ Sed tñ præmissis non obstant.quę vere nõ obstãt,ɔ̃riũ puto uerius.Dico igitur,laudũ uel arbitramentum esse ualidũ, nõ obstante ꝙ cõtentio esset inter partes de hæreditate Ludouici,quia arbitratores pro bono pacis & cõcordię potuerunt apponere manus ad aliud,& sic condemnare Hieronymũ ad dandum & soluẽdum librarum duo millia parti aduersæ, quãuis ad illum pertineret de iure hæreditas sine isto uel alio onere,ut est casus in c.nisi essent.de præbẽ. ibi.n.erat tm̃ inter duos contentio de prioratu, quem arbitratores uni adiudicarũt,ad quẽ de iure ptinebat & pro bono pacis & ɔcordiæ,prout ipsi asseruerũt,assignauerũt uiginti libras annuatim alteri parti de reditib.capituli,de qb.ñ erat controuersia,& libras 40.de reditibus prioratus, & tñ qa arbitramentum hoc fuit a partib. approbatum & homologatum,dr̃ ibi ꝙ ualet,& ꝙ effectum hr̃e debet. Et ex illo tex. not. ibi.d.Ant.ꝙ arbitrator pro bono † pacis in iudicando põt extẽdere manus suas sñiando extra limites compromissi,adiudicando res non deductas in compromisso. Nam qõ erat super titulo beneficij & eius reditib.& tñ arbitrator extẽdit manus ad reditus capituli,qđ est tñ intelligendũ ꝟm d.Ant.cũ tẽperamẽto, qđ ponit Bar.in l.cũ Aqui.ff.de tran.vbi uult,ꝙ arbitrator possit rem,de qua est contentio,uni tm̃ assignare,& eundẽ cõdemnare in pecunia alteri parti quãuis de hoc in cõpromisso nõ sit facta mentio.Secus si cõdemnasset illũ ad aliquam aliam rẽ nõ consistentem in pecunia, quia quo ad illam rem non ualeret, quasi ꝙ in hoc fines compromissi excessisset,sed in pecunia iõ ualet,quia per eã oẽs res æstimant̃.& ita in casu nr̃o factũ reperit̃.Et idẽ ẽt vult d.Abb.ĩ d.c.nisi essent.nam,ꝟm eum,vr̃ mirabile, ꝙ arbiter illo casu potuerit manus extẽdere ad reditus capituli,de quib.cõpromissum nõ erat factũ,per ea q̃ hñr ĩ d.l cũ Aquil.per Bar.Sed saluãdo dicit,ꝙ illa ordinatio, de qua in tex. ualuit pp̃ consensum partium superuenientẽ,uel qa non extẽdit arbitrator manum ad extranea, quia fecit condemnationẽ in pecunia,quæ est æstimatio illarum rerum, unde adiudicãdo rem uni,potuit pro bono pacis illum condemnare in pecunia, per no.per Bar.in loco præall. & subdunt ẽt prædicti per illum
7 tex.& clarius.d.Abb. ꝙ arbitrator pro bono † pacis põt de iure unius auferre & alteri dare,licet sic ex pronunciatione sua hoc clarissimẽ appareat,& sic est notandũ, ꝟm Abb.ꝙ ex cã p̃dicta non solũ in casu dubio,sed ẽt in casu claro põt arbitrator tollere de iure vnius, & dare alteri. & idẽ ẽt no.ibi Imo. qui subdit, ꝙ non uidet qũo arbitrator ille potuerit ɔdemnare capitulum cũ quo nõ erat lis,nec qõ de prioratu.Vnde dicit,ꝙ dẽt intelligi,ꝙ capitulũ fauens alteri cõpromisit cũ illo. Vel dici põt, ꝟm eum,ꝙ de consensu capituli hoc fuit factum,& postea ẽt ratificatum,& ꝟm hoc facit ille tex.ꝟm Imo.ꝙ arbitrator posset etiã tertiũ non noĩatum in cõpromisso ɔdemnare ipso cõsentiente, quod est no.ꝟm eũ,quia de facili hoc alibi non reperies. & subdit,ꝙ ꝟm hoc uideretur,ꝙ censeat quodãmodo ex iuris fictione ab ipso principio ipsũ tertiũ cõpromisisse quo ad p̃iudiciũ eius,in quo postea ipso cõsentiẽte fuit cõdemnatus, & hoc maxime est uerum,qñ arbiter fert laudum pñtib.partib.& consentientib.ac narrat compromissum in se factũ,ꝟm Ang.in l.sciendum.de uer.ob.quia, ꝟm eum,ex quo partes illo tp̃e potuerũt facere cõpromissum,antequã laudum ꝓferret̃, solennitas enũciata in laudo p̃sumitur,per no.ꝑ Bar.ibi,& cũ eo transit Are. in l.fi.qñ consenserunt partes, ut certo modo arbitramentum proferret̃,quia hoc casu cessat rõ Ro.qui ibidem ɔ̃rium uoluit. Et cum p̃dictis oĩbus transit ẽt Soc.in consi.120.inc. Visis cõpromisso & laudo.qui dicit,ꝙ ꝑ opinione Ang.vr̃ casus in d.c. nisi essent.Et ꝑpea in casu nr̃o licet appareat clare ex ꝓnunciatione,& ex processu,ꝙ hr̃ditas adiudicari debebat Hieronymo sine dicto onere,tñ licuit dictis arbitratorib.pro bono pacis extendere manus ad dictam quãtitatem, in qua fuit ille cõdemnatus.& ꝑ hoc rñdetur ad no.ꝑ Bal.in d.l.fi.§.1.C.cõ.de legatis.q
8 dixit † ꝙ arbitramẽtum est nullũ , qñ ex ipso apparet euidẽter ꝯ manifesto excessu,qa fallit,qũ sic fecit arbitrator ꝑ bono pacis,& qñ partes apꝓbauerũt & homologauerũt.d.c. nisi essẽt. & ibi ꝑ oẽs,quo casu non loquit Bal.& q̃uis Soc.in d.cons. uideat̃ uelle,ꝙ debeat probari extrinsecus,ꝙ hoc suadebat bonũ pacis,& ꝙ arbitratorib. non sit credendũ, quia ex quo hoc est rr̃ ꝓhibitũ,dẽt ɔstare,ꝙ hoc sit factũ pro bono pacis,alle.no. ꝑ Bar.in l.1.de cond.& dem.& per Bal.in l. si quis non dicã rapere.C.de epis.& cle.Nihilo minus hoc non est uerum, immo laudum ualet dicto casu,ẽt si in eo nõ sit expresũ, ꝙ hoc factũ sit pro bono pacis,ꝟm Bar.in d.l.cũ Aquiliana.qui vult,ut dixi, ꝙ res,de qua ĩ compromisso ad vnum spectat, & illi de iure adiudicatur, nihilo minus possit aduersæ parti in pecunia cõdemnari.Et idem tenet Spe.in ti.de arbitr.§.excipitur.uers.sed pone ꝙ litigantes.& Ang.in l.de his.de trãs.do.Ant.de Bu.in c.constitutus.in fi.de relig.dom.Ant.de Bu.& Im.in dict.Quintaual lis.in 21.dr̃ia. Et eo magis in casu nr̃o ista opinio est vera, ex quo partes fuerunt præsentes & ɔsentiẽtes,& ante arbitramentũ,& post,qa ex hoc vñr de nouo cõpromisisse de oĩb.in laudo cõtẽtis,& sic ẽt de quãtitate,de qua in illo,ꝟm Im.in d. c. nisi essent.per illũ tex.& Ang.& Are.in d.l.sciendũ.& Soc.in d.ɔ̃ſ. Et quãuis ẽt dicta quantitas non esset commẽsurabilis & correspondens bono pacis,& illud excederet, & per ɔ̃ns Hieronymus esset læsus,ꝑ hoc tñ arbitramentũ nõ esset nullum, immo valeret,& pp̃ nimiam læsionem potuisset Hieronymus petere reductionem ad arbitrium boni uiri,ut clare p̃supponit.d.An. & alij præal.in d.c.Quintauallis,& a qua petitione reductionis est exclus⁹ Hieronym⁹ pp̃ homologationẽ subsequẽtẽ,ꝟm oẽs in d.c.Quintauallis.& Bar.in d.§.arbitrorũ. Quinimmo in casu
9 † nr̃o nõ põt arbitramentũ dici iniquũ,ex quo hoc mõ fuit latũ de ɔsensu partiũ,prout notarius attestatur, partib.pñtib.& nõ ɔ̃dicentib.q,vt dictũ est,vñr ex hoc fateri illud esse verũ.d.l.optimã.quia volẽti nõ infert̃ dolus,nec iniuria.l.cũ donationis. C. de trans.& ꝓbatur in l.si ɔuenerit.de re iud.Et hinc est,ꝙ ille,q ɔsensit,& ꝓcurauit sñiam certo mõ proferri, non põt appellare,& non dr̃ grauari,ꝟm Bal.in l.gñaliter.§.1.per illũ text.C. de iureiu.& Bal.in l.tale pactum.§.qui ꝓuocauit. de pac. ver.item
10 ex prędictis.ubi dicit † ꝙ q promisit stare sñiæ ferendę ꝟm consiliũ sapiẽtis,qualecñq; esset,ꝙ non p̃t appellare,qa non p̃t declinare ɔsilium,q consensit in qualitate ɔsilii.ꝑ d. §. 1. & ꝑ hoc patet rñsio ad aliud,uidelicet dum dicebat̃,homologationẽ nõ ualere tãq̃ factã de laudo ñ bñ & iuste lato ,& sic ex falsa cã,qa immo cã est uera,qm̃ ex quo sic latũ est de consensu patiũ, est iustum & ęquũ.l.j.§.& post o pis.de op.no.nũ.& ꝑ p̃dicta.Nõ ob.insuꝑ,dũ dicebat̃,ꝙ arbitramẽtũ latũ,ꝓut partes pri⁹ ɔuenerũt,nõ ualet,ꝑ no.ꝑ Imo.& Al.in d.l.si cõuenerit.qa hoc negari p̃t,& ɔ̃riũ tenẽt ibi Ang.& Bal.in l.fi.in 12.q.C.de ɔ̃h. em. & Ro.in l.1.§.& post o pis.ꝑ illũ tex.de ope.no.nũ.& hoc ẽt p̃supponit Ar.in d.l.sciẽdũ.in fi.de uerb.ob. dũ saluat opi.Ange. eo casu,quo partes ɔuenerunt,ꝙ certo modo laudum ferretur. Nec obst.rõ Bar.quam assignat in laudo arbitri lato de cõsensu partiũ,ꝙ iure fforum non valet, ꝟm eũ, quia si cõuẽtio p̃cedit laudũ,nihil operatur,cũ illo iure actionem nõ produceret, qa ista rõ posset locũ hr̃e, qñ cõuẽtio p̃cedens ẽt perfecta,sed qñ venit perficienda ex laudo ferẽdo,tunc cessat,sicut qñ cõueniũt partes,ꝙ arbiter certo mõ ꝓnunciet.Nam tunc de pñti cõuentio nõ cõtinet dationẽ vel factũ, & sic nõ est perfecta, sed venit perficienda sub cõdõne, si arbiter pronunciabit.l. si quis arbitratu.de verb.oblig.& l.fi.C.de contrahen.empt.ideo laudum operatur,quia purificat & perficit dictam promissionem.

Et ex hoc ēt remouet̄, qđ dicit Pau. de Ca. dicēs, ꝙ intētio Bar. fuit, ꝙ iō nō valet laudū arbitri, ſm ꝯuētionē partiū, q̄a ptes po tuerūt ēt ſine laudo inter ſe illo mō ꝯuenire. Nā quis hoc ſit ve rū, tñ nō vr̄ ꝓhibitū, ꝙ ꝯuentio recipiat ꝯplementū & ꝑfectio nē a declaratione tertij, perinde ac ſi ꝯueniſſet certo mō ſub ꝯ dōne, ſi tertio placuerit, quo caſu valet ꝯuentio, ſicut valet lega tū de certa q̄titate, ſi tertius fuerit arbitrat*. l. 1. de leg. 2. & ibi ꝑ Bar. Et ꝑpea vr̄ verior alia rō ibi aſſignata ꝑ Ang. ſm q̄ iura an tiqua nō corrigunt̄, & ex qua infert̄. ꝙ d. l. qualē. ī prin. de arb. q̄ loquit̄ in arbitro, nō hēt locū ī arbitratore, ꝓut ēt fatent̄ Im. &

11 Alex. Secūdo rn̄det̄, & multū clare, ꝙ licet dicto† caſu arbitra mentū nihil poſſet operari de iure cōi, operat̄ tñ multū ex for ma ſtatuti, q̄a hēt executionē paratā, q̄ de iure cōi nō hēt ꝯuen tio & ꝯ̄ctus partiū. l. minor 25. an. cui fideicōmiſſum. de min. & l. ait prętor. §. 1. de re iud. & ibi no. Ang. & alij, & iō ea rōne, qua Bar. ī d. l. ſi ꝯuenerit vult, ꝙ hodie laudū latū ſm ꝯuentionē par tiū valeat, quia operat̄ nouū vinculū, & hēt executionē. l. cū an tea. C. de arbi. idē eſt dicendū in arbitramēto ſtante dicto ſtatu to. Et vbi ēt arbitramētū poſſet dici nullū, homologatio tñ ope raret̄, ꝙ valeat in vim trāſactionis, ſeu dicta homologatio ē trā ſactio, ꝑ no. in l. 2. C. ꝯmu. vtriuſq; iud. & ꝑ Ang. & Soc. ī d. ꝯſi lijs, & ꝑ Abb. ī d. c. examinata. de ꝯfir. vti. vel inut. & ad ea, ꝑ q̄ ꝯ̄riū arguebat̄, ſupra eſt rn̄ſum. Nec ēt reſcindi pōt ꝑ remediū. l. 2. C. de reſcin. ven. ex quo eſt iurata homologatio, ꝑ qđ iu ramentū, ceſſat dictæ legis remediū, vt ibi ꝑ gl. & oēs in c. pe. de emp. & vend. & hoc in terminis vult Soc. in ꝯſi. ſuperius allega. licet ſit ſecus, ſm eū, qñ iurm̄ eſt appoſitū in ꝯpromiſſo ꝑceden te, q̄a illud iurm̄ hēt tacitā ꝯdōnem, ſi iuſtè fuerit laudatū. l. ſi li bertus. de oper. lib. ꝑ Doc. in d. §. arbitrorū. & in d. c. Quintaual lis. q̄ rō ceſſat, qñ homologatio, q̄ ſequit̄ laudū, eſt iurata, & iō tūc remediū dictæ legis nō hēt locū, ſm eū. Nō ob. poſtremo, ꝙ ex breuitate t̄pis nō videat̄ adhibita cauſæ cognitio, & ꝙ ex hoc nō valeat, ꝑ no. ꝑ Bar. in d. l. prolatā. C. de ſen. q̄a illud locū non habet, quando ſententia fuit lata parte p̄nte & non recla mante, ſed tūc valet, & eſt parti imputandum, ꝙ non relamaue rit: quia aliàs tacite videt̄ cōſentire, ſm d. Ant. & Im. in c. qm̄ ꝯ̄. in vlt. char. de prob. per no. per Bar. in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. & idem tenet Lap. allega. 28. quæ incipit, Delegata cā, &c. multo ergo magis in caſu noſtro, in quo pars nedum fuit præſens, ſed etiam expreſſe conſenſit & homologauit. & quod fortius eſt quo laudum fuit ſic latum de uoluntate partium ꝑ cedente, ideo debet ualere, quia nil aliud quærit prætor, &c. dict. §. & poſt operis. & d. l. ſi conuenerit. & hoc non habet du bium. Et propterea concluditur, arbitramentum debere ſor tiri effectum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia quo caſu reddatur nulla ex defectu citationis.*
2 *Sententia quando poſſit ferri ſine noua citatione, dum pars altera in die peremptorij contumax fuit.*
3 *Honores dari debent ijs tantum, qui eorundem ſunt capaces.*
4 *Caſus non excuſat eum, qui prior fuit in culpa.*
5 *Purgatio moræ nec in iudicijs, nec extra iudicium ex internallo admittitur.*
6 *Citatio an ualeat, quando dies termini cadit in diem feriatam.*
7 *Moram facere, vel in mora eſſe, tunc quis dicitur, quādo ſcit aut ſcire debuit.*
8 *Emptor litem ſibi motam eſſe uenditori denuncians, libellum & citationem eidem oſtendere debet.*
9 *Mora tum interpellatione, tum curſu diei committitur.*
10 *Promittens de rato ad quid teneatur.*
11 *Promittens ſe facturum & curaturum, citra vllam interpellationem in mora conſtituitur.*

CONSILIVM CXXXVI.

DE validitate ſententiæ prius quęritur, deinde de iuſtitia. Quo ad primum ſuperfluis prætermiſſis arbitror, ꝙ ſn̄ia ſit nulla. Et primo † q̄a fuit reus

1 citatus die menſis vndecima, & lata fuit die 17. eiuſdem menſis in fauorem actoris, abſque ulla alia citatione rei condemnati. Quia ergo pro hac die, & hora ille non fuit citatus ſn̄ia reddit̄ nulla, non obſtante ꝑcedēti cita tione facta pro alia die. l. fi. §. fin. & ibi no. qđ vi aut clā. & facit, qđ no. idē Bar. in l. aut q̄ aliter. in prin. eo. ti. Et q̄uis dicatur, ꝙ actor ea die. 11. qua reus fuit citatus, ꝯparuerit, & contumaciā rei accuſauerit, ac ꝙ licentiatus receſſerit, ac ꝙ proxima die ſe quēti iuridica ſn̄ia lata fuerit, & ſic ꝙ ex hoc dicta ſn̄ia dicatur

2 ualida, per c. cōſuluit. de of. dele. quaſi ꝙ ille tex. q̄ vult, ꝙ † vbi in die perēptorij altera pars fuit ꝯtumax, poſſit ſn̄ia ſine noua citatione ferri die ſequēti, debeat intelligi de prima die ſequēti iuridica, nihilo min* iſtud nō credo uerum: ſed ille tex. debet ī telligi, qñ dies, q̄ immediate ſequit̄, nō fuit feriata. Sed ubi inci dit dies ſequens in feriatam, tūc nō pōt illa die ferri ſn̄ia, ferijs obſtantib. nec alia proximiori die nō feriata ex defectu citatio nis, dicta. l. fi. §. fi. Quod probatur efficaciter iudicio meo. Nam de iuris rigore & ſm regulas iuris, ſi pro certa die q̄s ſit citatus, non poteſt prætextu dictæ citationis ſequēti die ēt iuridica fer ri ſn̄ia, & ſi feratur ex defectu citationis de rigore eſt nulla, ut etiam dicit tex. in dicto cap. conſuluit, ſed de æquitate, ut etiā ibi dr̄, conceſſum eſt iudici diferre ſn̄iæ prolationem ad alterā diem, & de die proxima ſubſequēti loquit̄ tex. Et iō vbi illa fuiſ ſet iuridica, alia die remotiori nō potuiſſet ſn̄ia ferri. ſm Card. Ant. de But. & Abb. in d. c. cōſuluit. & quāuis Bal. ibi dicat ꝯ̄riū, & in l. cum nō eadē. C. qñ prou. non eſt neceſ. tñ alia opi. eſt ve rior, & magis cōis ſm Alc. qui idē tenet in l. ſi finita. §. Iulianus. parum ante medium, de damn. infec. & eandē opi. tenet ēt Alb. de Roſa. & Pa. de Ca. in d. l. cum non eadem. & Albe. de Roſa. in l. properandū. §. & ſi quidem. C. de iu. Et idē dicēdū eſt, qñ dies proxima fuiſſet feriata, quia nec iſto caſu ualere poteſt ſenten tia alia die remotiori lata, licet ſit proximior iuridica, q̄a diſpō d. c. ꝯſuluit quę eſt ꝯ̄ rigorē iuris, & q̄ continet diſpenſationem, dēt intelligi de die ſequenti ſimpl̄r, & non ſm quid. l. hoc lega tū. de leg. 3. & propterea licet dicta dies dicat̄ proximior iuridi ca, & ſic ſm quid, quia tñ nō eſt proximior ſimpl̄r, de ea nō loq tur tex. in d. c. ꝯſuluit. Et quia cōtinet iuris cōceſſionē, recipit re ſtrictionē de habilitate. Et ſic quāuis loquat̄ ḡnal̄r de die ſequē ti, debet tñ intelligi, qñ dies ſequens eſt habilis ad iſtum actum, & ꝑ ꝯns qñ eſt dies iuridica: & ubi ſit feriata, locum nō habet poteſtas iudici ꝯceſſa ex æquitate, vt probatur in l. ut gradatim.

3 §. & ſi lege. de munerib. & hon. ubi idē † dr̄ de ꝑſonis, ſ. ꝙ diſpo ſitio, quæ ḡnaliter dicit homines certę ꝯditionis admitti debere ad honores, intelligit̄ de habilib. Idē ergo dicēdum eſt in caſu nr̄o de die, vt probat̄ ex no. ꝑ Iac. de Are. & Bar. in l. j. §. nuncia tio. de ope. no. nunc. dum dn̄t, ꝙ ſi diſpoſitio reſpiciens futurū contineat noui iuris ꝯceſſionē, ꝙ recipit reſtrictionē de habili tate, & iſtud ſequunt̄ alij. Et ꝑpea q̄a text. ſimpliciter loquit̄ de altera & ſequenti die, debet intelligi de ꝓxima ſequenti ſimpl̄r, dummodo ſit habilis, & ubi nō ſit habilis, ꝑuta quia ſit feriata, nō poterit alia ſequēti die iuridica ferri ſn̄ia, q̄a licet ſit ſequens dies, ꝓxima ſm quid, ſ. iuridica: non dr̄ tñ ſequens dies ꝓxima ſimpl̄r, cū alia dies ꝑcedat, l. proximus. de uer. ſign. & l. j. §. proxi mus. unde cog. de qua die proxima ſimpl̄r intelligi dēt ille tex. ſi modo ſit habilis, vt dixi, al̄s non poteſt ſententia vltra diē pe remptorij differri. Et iſtud alia rōne firmat̄. Nam, ut ēt dictum fuit, ſi dies proximus nō fuiſſet feriatus, nō debuiſſet cōtumax expectari vlterius, nec in die remotiori potuiſſet ſine noua cita tione ſn̄ia ferri, ſm Doc. cōiter in locis præall. Et hoc eſt, abſq; dubio uerum. ēt ſi citatus ſequenti die iuſto impedimēto, & de quo iudici conſtaret, comparere non potuiſſet, quia iſte caſus non reperit̄ exceptus. Sicut ergo non pōt differri ſn̄ia ad diem remotiorē, qñ ex alio impedimento ꝓbabili nō potuit ſemel cōtumax cōparere die ſequenti: eo modo non dēt poſſe differ ri, qñ impedit̄ ex hac cā. ſcđo, quia dies proximus eſt feriatus ī iudicio eſſe. q̄a vtroq; caſu eſt eadē rō per oīa. l. illud. ad. l. Aql. Et iſtud eſt etiam de mēte p̄dictorum Doct. qui ſimpl̄r dn̄t, & indiſtinctè, & poſt diem proxime ſequētem non pōt ferri ſn̄ia. Nec mirū, ꝙ iſto caſu impedito, nō ſuccurratur, ex quo pręceſ ſit culpa, i. contumacia in die peremptorij, ſicut non excuſatur

4 † quis per caſum, qñ culpa ꝑceſſit. l. ī cōmodato. §. ſed interdū. commo. & l. in reb. in prin. & ibi no. eo. tit. Al̄s ſequeretur, ꝙ ſi poſt diem peremptorij ſuperueniſſent feriæ meſſium, uel vide miarum, quæ per plures & multos durant, iux. l. præſides. de fe riis. & l. oēs dies. C. eo. ti. ꝙ ꝓxima die poſt dictas ferias finitas, & ſic ex interuallo potuiſſet cōtumax expectari, & cōtumaciā uel

5 vel moram purgare,ꝙ non vr̄ uerum,quia in iudicijs † & ex iu
dicium nō admittitur purgatio moræ ex interuallo.le.& si post
tres.cum ibi no.si quis cau.& in l.qui Romę.§.Seia.de ver.obl.
nec excusatur quis,si intra tempus, qđ ad purgandum moram
conceditur,fuerit impeditus,etiam per casum.l. si decesserit. ꝗ
satisd.cog.& l.sancimus.C.de fidei.& hoc quia culpa p̄cessit ca
sum,ut dixi.Et ideo post contumaciam in casu nr̄o non debet ꝯ
cedi facultas illā purgādi ex interuallo, licet superuenerit lōgū
impedimētum,sed incontinenti,i.die immediate sequenti,si fie
ri pōt,al's nō.Et licet rl'r qn̄ dicatur incontinenti mora purgari
ꝯmittatur iudicis arbitrio.§.Seia.& no.Bar.in l.si insulam.circa
prin.de verb. ob.tn̄ in casu nostro declatū est per legē, ꝙ vsq;
ad diem sequentem tantum debeat expectari:& ꝙ illo casu di-
cat̄ agi de purgatione moræ.Et ꝙ ꝓpea debeat purgari statim
& sine ī teruallo,voluit ēt ibi.d.An.& mod.vbi allegat ēt ad hoc
d.l.& si post tres.& satis probat ex tex.in d.c. consuluit. qui ex
æquitate ꝓcedit,ꝙ possit ad alterā diē ꝯtumax expectari:ex qua
æquitate similiter ꝓceditur ēt purgatio moræ.l.si seruū.§.sequi-
6 tur.de uerb.obl.Nec p̄dictis obst. † ꝙ ubi dies termini cadit in
diē feriatā,ꝙ citatus tenetur ꝯparere die sequenti iuridica.d.,ca.
cū dilecti.de dolo & cont.& ꝑ no.ꝑ Bar.in l.2.C.de temp.app.
& Bal.in l.1.C.de dila.& ꝑ Doc.mod.maxime Ale.in l.1.§.nū-
ciatio.de ope.no.nunc.cū conco. de quib.ibi ꝑ eum,quia illud
est ex eo,ut ualeat citatio,q̄ al's non ualeret facta ꝓ die feriato.
l.2.si q̄s in ius voc.non ierit.Sed in casu nr̄o ualuit & procedi ꝑ
iudicem potuit in die peremptorij.Et quamuis potestas ꝯcessa
iudici expectādi contumacem usq; in diem sequētē cesset, vbi
dies sequens est feriatus,tn̄ ꝑ hoc dicta facultas non annullat̄,
nec inefficax redditur,quia concessa dicitur, si dies sequēs erit
habilis.Et hoc modo cōcedi potuit tacite, sicut fieri potuit ex-
presse,quia satis operat̄ & operari pōt,qn̄ sequens dies est iuri
dica.Et insuꝑ dici p̄t ꝙ demū sequēti die possit ꝓcedi,si expres
se iudex ad illum diem ꝓrogauit terminū,& sine dicta ꝓroga-
tione expressa secus,f'm Ang.in l.de vnoquoq;.de re iu.& Ant.
de But.in d.c.cū dilecti.& licet Imo.in d.l.de unoquoq;.& Ale.
dicat aliter,qui etiam in ꝯ̄rium alle.Bal. in l. & post edictum.de
iud.tn̄ prima opi.est expressā demente Ab.in d.c. cū dilecti. vbi
dicit,ꝙ iudex die sequenti potest procedere, si terminū proro-
gauit.Et idem dicit Are.in l.qui ante calēdas.de uerb.obl. & an
in casu nostro interuenerit expresse ꝓrogatio,nec legi,nec ex-
positum reperi,& de hoc etiam parum est curandum,quia præ
cedentia sufficiunt,ex quib. iudicio meo de nullitate illius sen-
tentiæ potest apparere satis clare.¶ Quo ad aliud,uꝫ,utrū sen
tētia sit iniqua uel nō.Et arbitror,ꝙ sit male iudicatū, quia Lu
cas non potuit incidere in pœnā.l.si quis mai.C.de transactio-
nib.ea rōe præsertim, quia ille,qui uēdidit nomine suo,& fra-
trū, ꝓmisit pro illis de rato. Antequā ergo uenditor adimpleue
rit,qđ promisit,potuit emptor non soluere, q̄a q̄s non tenet̄
ad obseruātiā ꝯ̄ctus,qn̄ per aliā partem sibi nō seruatur. l. q̄ro.
§.inter locatorē.ff. loca.& ibi no.Bar.& hoc procedit, ēt si iura
mentum interuenit.c.3.& ibi no.oēs de iurei.& c.sicut.in fi.&
ibi no.Abb.eo.ti. Et quamuis dicatur, ꝙ illi habuerunt ratum
an̄ terminum ad soluendum,quia tn̄ hoc non fuit legitime no-
tificatum & intimatum emptori, nō potuit in mora constitui,
7 q̄a demū q̄s est † in mora,qn̄ scit uel scire debuit.l. qđ te.si cer.
pet.& probat̄ ad ꝓpositū ī l.si q̄s īficiatus.deposi.& ibi no.Ba.
& ꝑ Bar.in d.l.qđ te.& in terminis hoc decidit Bar. ī l. nō solū.
§.morte.de ope.no.nunc.in tertia parte principa. dum loquit̄
de protestatione incitatoria.Vbi dicit,ꝙ aliqn̄ fit talis protesta
tio,q̄ nihil est aliud q̄ interpellatio,ut quis faciat ea,ad quæ est
obligatus suo facto,& tunc aut talis obligatio committitur ex
euētu alicuius cōditionis,uel altrius facti extrinseci,& tunc de
bet fieri ꝓtestatio,cum notificatione illius facti extrinseci, ita
ꝙ ille,cui fit protestatio,cū expressione reddat̄ certus. Exēplū
8 dicit,† qn̄ emptor denunciat uēditori litē motā,& eū interpel-
lat,ut litē suscipiat, certe debet ei ostendere libellum & citatio
nem in publica forma,& copiam ei dare, vt ꝯmittatur mora &
pœna.all.l.qui in alterius.de reg.iu. in eo qđ loquit̄ de fideius-
sore,quē constat teneri ex obligōne sua impleta ꝑ factū alteri⁹.
Et ita est in casu nr̄o dicēdum,in quo obligatur emptor ad pre
cium ex ratihatione alterius. Vt ergo constituat̄ in mora per la
ꝑsum termini,debuit prius certificari per publicū instr̄m de ra-
tihabitiōe p̄cedēti,al's mora nō potuit ꝯmitti,sicut ēt ī mota nō
ꝯstituit ꝑ interpellationē,si quis non sit prius dicto modo cer-
9 tificatus, q̄a non minus mora ꝯmittit̄ † ex interpellatione q̄ ex
cursu diei.l.si ex legati cā.de verb.obl.sine qua mora non ꝯmit-
titur pena.in d.l.si quis maior,f'm Doc.& maximè Ale.ibi. Nec
ob.dum dicit̄,ꝙ Lucas debuit interpellare vēditorē, ut faceret
ratificari, quasi ꝙ aliàs quo ad hoc non dicat̄ vēditor in mora,
& ꝙ stetisse dicat ꝑ ipsum Lucā,quo minus dicta ratificatio se-
quatur,ex quo non interpellauit uenditorē,nō tenebatur spon
te illud facere.l.fi.§.1.quorū leg.Quia istud est falsum,& in mo-
ra fuit uenditor,si quāprimum potuit ratificare, nō fecit,etiam
10 non interpellatus,quia † qui promittit de rato, ꝓmisisse intel-
ligitur se facturū & curaturū,& sic factū propriū.l.quoties.q̄s.
& ibi per oēs,de ver.obl.& ēt sub illo verbo,&c.scripto abbre-
uiatè & posito in instr̄o post verbū illud de rato ꝓmisit,&c. ꝯti
net̄ hoc virtualiter,s. se facturū & curaturū,iux.no.per Bar. &
11 Doc.in l.Gallus.§.idē credendū.de lib.& post. vn̄ ille † q̄ ꝓmi-
sit se facturū & curaturū, in mora ꝯstituit̄ sine vlla interpellatio
ne,q̄a intelligit̄ actū,ut adimpleat quāprimū pōt,f'm Bal.,not.ī
c.1.§.ad hæc.in tit.hic finit̄ lex Conra.cū quo transeūt Ale. in l.
qđ te.si cer.pe.& Are.in l.si ita stipulatus.§.possum. de ver.obl.
& ubi ēt non fuisset vēditor in mora tn̄ ēt emptor per cursum
diei nō potuit in mora constitui,nisi sibi impleatur prius,tanq̄
promissio ad diem habeat in se tacitā cōditionem, si ꝑ alteram
partē fuerit prius impletum l.Iulianus.§.offerri.de act.emp.&
l.si seruum.§.sequitur.de verb.obl.& auth.dos data.C.de do.an̄
nup.Cū ergo in mora ex utroq; capite nō fuerit Lucas,pœna l.
si q̄s maior.locū nō hēt,vt dixi,& ꝓbatur ibi in vers.nō seruan
do,&c.i.si fuerit in mora seruandi,f'm Alex.per l. si duo.in fin.
de consti.pecu.& ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Monachi & sindicus monasterij an pro monasterio sint testes idonei.*
2 *Testimonium duorum clericorum plus pōderis habet quā trium laicorum.*
3 *Poßeßori in dubio fauetur etiam agenti.*
4 *Testator quomodo cognoscatur excludere matrem ex tacita pupillari.*
5 *Solennitas iuris ciuilis nulla requiritur, cum ad pias causas disponitur.*
6 *Donatio,quæ fit ecclesiæ sine causa, qualiter intelligatur.*
7 *Tradens in testamento legauit, donare præsumitur.*
8 *Compensatio non admittitur de specie ad quantitatem.*
9 *Donatio in specie consistens non censetur facta animo compensandi.*
10 *Testes de vniuersitate quando probent pro eodem.*
11 *Præparatio ad testandum non est testamentum.*
12 *Pluralitas testamentorum quando præsumatur.*
13 *Clericis quando maior fides habeatur quàm laicis.*
14 *Indicium quot testibus probari debeat.*

CONSILIVM CXXXVII.

VISO ꝓcessu formato inter monasteriū sācti spi-
ritus ex una,& nobiles de Obicis ex altera,prima
vr̄ consideratione dicēdum,cōcludi debere in fa-
uorem dicti monasterij, cuius intentio vr̄ satis ꝓ
bata,ex depositione trium testium pro eo exami-
natorum,& deponentiū,qualiter magnificus Do.Daniel Con
tugo dedit & consignauit colanam & ducatos centū pro cōstru
ctione ecclesię S.Laurentij, & ad cōmodū dicti monasterij ad
hoc opus obligati,qui testes sufficiūt, siue dicamus dictam con
signationē factam esse ex causa donationis,siue ex cā legati. ca.
1 cū esses.& c.relatū. de test. Et quāuis † duo ex dictis testib.sint
religiosi dicti monasterij,& tertius sit eiusdem sindicus, non ta
men sunt per hoc minus idonei.c.insuper.& c.cum nuncius.de
test.immo duo sufficerent,ut in iurib.prædictis. Quib.etiā non
vr̄ obstare ꝯ̄rium testimonium aliorum trium testium recepto
rum pro parte dictorū nobilium, quia testib.agentis est magis
credendum,cum duo ex illis sint clerici, quorum testimonium
2 † tantum ualet,quantum testimonium trium laicorum,ut pro
batur ex no.in c.monachus.77.dist.vbi vult glo.not.ꝙ tantum

ualeat testimoniũ quatuor clericorum, q̃tum sex laicorum. Si ergo dicti duo ualent pro trib. laicis pro ꝯria parte deponẽtib. dictus Cõtugo pro dicto monasterio deponẽs habet pro quarto teste. Et sic debet probõ monasterij ꝑualere, tanquam suorũ testium numerus dicat esse maior, iuxta no. in l. ob carm. §. fin. de test. & in c. in nr̃a. eo. ti. Et ubi ẽt probões hincinde essent pares, in dubio tñ pro ecclesia iudicandum esset. c. ex literis. de proba. l. lege Iulia. de man. facit. cap. fin. de iud. & l. inter pares. ff. eo. Et licet in dictis iurib. formalr̃ non exprimat̃ de eccl'ia, ad eam tñ extendunt, ſm Spe. & Io. And. in tit. de teste. §. post q. de test. uer. sed quid si tot, &c. & Doc. in d. c. fi. & in d. l. inter pares. maxime mod. pro quib. facit, quia cũ hoc sit introductum fauore libertatis, ut dictis iuribus dr̃, idẽ dici dẽt fauore piæ cãę ſm Bart. in l. proxime. de his q̃ in test. delen. in l. si unus. C. de testam. & ibi ꝑ Ang. & Moder. ad hoc allegantes conc. Et tanto
3 magis hoc procedit, cũ eccl'ia sit in possessione, quia † pro possessore quolibet ẽt agente dẽt in dubio pronunciari, & reus cõdennari, q̃a ꝑꝑ possessionẽ paritas probõnis reducit̃ ad imparitatẽ, ut nr̃a, in pari. de reg. iur. in 6. & declat Are. in specie in d. c. in nr̃a. in fi. vbi rñdet ad d. c. ex literis. ubi prius alr̃ dixerat, de quo etiam ibi per Moder. idem tenentes. Nec ẽt dici potest, ꝙ dicta consignatio facta fuerit animo compensandi cum legato facto eidem monastario ab uxore dicti D. Danielis, ad q̃d ille tanquam hæres dictæ suæ uxoris tenebat̃, quia cũ debitor esset monasterij ꝑdicti ex cã volũtaria, id est ex quasi ꝯctu aditionis voluntarię. l. nec emere. C. de iure delib. consignatio non põt dici facta animo cõpensandi. l. creditorem. de leg. 2. no. Doc. in l. si cũ dotẽ. §. si pr̃. sol. mat. & in aut. ꝑterea. C. vñ via & uxo. & in ca. officij. de test. Et ꝑsertim sic est in casu nostro dicendũ ꝑꝑ attestationẽ magnifici D. Ioannis a Puteo deponentis, sæpius intellexisse a ꝑfato D. Daniele uelle construi dictam ecclesiam sãcti Laurentij proprijs expensis, & de suo. De qua intentione & uoluntate testificat̃ etiã frater Antonius Carbonus, atque ẽt frater Alex. qui deponit, dictum D. Danielem sibi dixisse, antequã dictus Contugo ad eum accessisset, se uelle ædificari facere dictã ecclesiã suis expensis, & ad hunc effectum uelle suã collanã ꝯsignare, & centũ ducatos dare, commisisseque, ut ob hoc dictus Cõtugo ad ipsum introduceretur. Ex his namq; quæ dicta probantur ante & extra dictã cõsignationem, probatur animus dicti. D. Danielis t̃pe dictę consignationis, vt ꝫ, ꝙ eã nõ fecerit animo cõpensandi, ut probatur ꝑ ea, quæ no. ponit Bar. ĩ l. 2. col. pen. de uulgar. & pupill. uersi. quæro ex quib. ꝑsumatur,
4 &c. dũ concludit † ꝙ aĩus testatoris excludendi matrẽ ex tacita pupillari ꝑsumitur ex his, q̃ dixit ex testm̃, puta si prius dixit, si filius meus moreret̃, nollẽ, ꝙ mr̃ eius hęret unũ obolũ, uel similia verba, alle. l. quoties. §. 1. cũ ibi no. de hær. inst. l. si quis in fundi uocabulo. de leg. j. & l. Titia. §. idẽ rñdit. de ver. obl. Et ꝑ hoc coadiuuat̃ ẽt probatio monasterij circa actũ consignationis, vt. s. ꝑsumatur simplex & simplr̃ facta, ut dñt testes eiusdẽ & nõ pro cautione debiti, ut dñt testes ꝯrij. Nam cum de uoluntate dicti D. Danielis appareat ex his, quæ dixit añ prędictã consignationem, uerisimiliora deponunt testes monasterij, & iõ prę ferẽdi. c. licet causã. de prob. c. ꝑterea. in fi. de test. & d. c. in nr̃a. eo. tit. & ibi per oẽs. Quo aũt ad contenta in alijs capitulis vr̃ similiter probata intẽtio dicti monasterij, q̃a frater Antonius testificat̃, ꝙ dictus D. Daniel disposuit & reliquit, prout in dictis capitulis ꝯtinet̃. Et idẽ ẽt ꝑ oĩa deponere ur̃ dict⁹. D. Io. ex quibus duob. testib. satis probatur ultima uolũtas facta ad pias cãs d. c. relatũ. & d. c. cũ esses. de testa. Et q̃uis ẽt talis uoluntas non fuerit aliter publicata, ꝑꝑ hoc tñ nõ põt dici minus ualida, ſm Bar. in l. fideicõmissa. §. 1. de leg. 3. dum dicit, ꝙ qñ de voluntate testõris apparet, hoc sufficit inter liberos, q̃uis publicatio fuerit omissa, q̃ aliàs est necessaria, ut ibi, cum quo transit ẽt Pa. de Cast. in d. l. si is qui. & ibi per Imo. & in c. cum esses. de testa. in 8. q. & per Alex. in l. hac ꝯsultissima. §. ex imperfecto. C. de test. & probat̃ ex no. ꝑ Bar. in l. 1. ĩ vlt. q. C. de sacros. eccl. ubi vult &
5 latè probat̃ † ꝙ in dispõne ad pias cãs, nulla requiritur iuris ciuilis solennitas, nec in ꝑsona disponẽtis, nec in qualitate dispositionis. Præterea ex quo talis dispositio directò probat̃ per testes, nõ est necessaria alia publicatio, q̃a satis est, ꝙ corã testib. uoluntatẽ suã testator expresserit. d. l. hac cõsultissima. §. ꝑ nuncupationẽ. de qua publicatione agitur, qñ per scripturam uolũtas probari dicit̃, & ad probationẽ scriptura allegatur, vt no. in d. l. fideicommissa. §. 1. Sed tñ præmissis non obst. contrarium arbitror concludendum. Et præmitto, ꝙ prædicti testes monasterij nõ probant aliq̃d legatũ quo ad ipsas res consignatas, videlicet collanã & ducatos centũ, & sic quo ad illas ineptè agit̃ ex causa legati. Nec ẽt probat donatio cã mortis, sed potius do
6 natio inter viuos. Nam qñ aliquid datur † ecclesiæ causa nõ expressa, intelligitur in dubio, datum ex causa donationis, secundum Bar. & alios in l. cum quid. si cer. peta. & D. Ant. in c. si cautio. de fid. instr. Et quamuis talis pręsumpta donatio sit facta ab infirmo, præsumit̃ tñ potius inter viuos q̃ causa mortis, si mortis in ipso actu donandi non sit facta mentio, ut est casus singularis in l. Seia. §. fi. & ibi per Bar. & oẽs de do. cau. mor. & Rom. in l. quæ dotis. sol. mat. & ibi etiam per Ale. in 3. col. & in sequẽ. quamuis aliter dixerit Ant. de Bu. in c. 2. de consue. quem ibi reprehendit Imo. & Alex. in d. 3. col. per d. §. fi. plus etiã dicit An-
7 gel. in l. eam quam. C. de fideic. ꝙ † si quis simpliciter adhuc viuens tradat, quod prius in testamento legauerat, ꝙ ex causa donationis dicatur facta traditio, & nõ legati, nisi sub cõmemoratione legati sit facta, per l. 3. §. 1. de liber. lega. iste tñ non est casus noster, quia D. Daniel, q̃d tradidit, nõ reperitur prius legasse, ut infra dicetur. ¶ Est igitur videndũ, vtrũ dictis testib. de dicta donatione deponentib. sit fides adhibẽda. Circa quos & eorum dicta est animaduertendum, quia nõ sunt cõtestes, neque concordant, q̃m frater Georgius, qui est primus, deponit, ꝙ ꝑfatus D. Daniel expresè declarauit, vt cũ dictis reb. consignatis cõpensarentur libræ noningẽtæ datæ a prædicto D. Daniele ipsi monasterio ex relicto vxoris suæ, & sic in effectu deponit, ꝑdictã donationem ascendere ad quantitatẽ ducatorũ quadringentorum uel circa, cũ tradiderit collanã ualoris ducatorũ sexcentorũ, & ducatos centũ in pecunia numerata. Alij vero testes simpliciter dñt, consignationẽ factã fuisse pro construenda ecclesia. Nec de dicta compensatione loquunt̃, immo dictus Contugo dicit exprese, ꝙ de legatis relictis ab uxore dicto monasterio nulla fuit facta mentio. Et ideo attenta aliorũ depositione cessaret cõpensatio: quia animo cõpensandi non censetur datum uel relictum cũ eo, q̃d ex causa voluntaria erat debitum. d. l. creditorem. de leg. 2. & dixi supra. Et tãto minus in casu isto: quia legatum ab uxore fuit simpliciter, & non ob aliquã causã factũ, & datio vel donatio facta pro constructione dictæ ecclesiæ, & sic destinata ad certum vsum, in quem nõ cogebatur monasterium erogare dictas libras noningentas, ideo non præsumitur animus cõpẽsandi. l. si pater ꝑ filia. ſm itellectũ Bar. ibi, de colla. dot. Et ẽt alia rõne, q̃a debitũ erat in q̃titate, & donata fuit species, i. collana & quantitas. l. si ꝯuenerit. de pign. actio. &
8 plene no. in l. fi. C. de ꝺpẽ. Et hac rõne, s. q̃a de † specie ad quantitatẽ non admittit̃ cõpensatio cũ debito ex causa uolũtaria, vt in dictis iurib. non admittitur ẽt cũ debito ex cã necessaria in dubio, ſm Old. Bar. Bal. & Pau. de Cast. in l. huiusmodi. §. si pater. de leg. 1. Bal. in l. q̃m in prioribus. C. de inof. test. in l. si uxor C. de bon. author. iud. possi. & in l. Nessennius, de nego. gest. & quamuis in hoc ultimo posset esse maior dubitatio, per not. per Imol. & Moder. in d. l. si cum dotem. §. si pater. sol. matr. & in d. auth. ꝑterea. Tñ qñ ex cã uoluntaria debitum pręcedebat, non põt præsumi animus compensandi. d. l. creditorẽ. & tanto minus q̃d est donatum ex alia cã. d. l. si pater ꝑ filia, uel qñ donatio consistit in specie & debitũ in q̃titate. Et ita ẽt in terminis concludit Ale. consi. 12. 2. uol. qui uult per ꝑdicta, ꝙ donõ
9 maxime cõsistens† in specie, nõ ꝑsumatur facta aĩo compẽsandi cũ debito quãtitatis. Et ꝑpea cum alii testes probẽt dictam donationẽ nõ eẽ factam animo compensandi, illi dñr probare de quantitate maiori, & primus de minori, iõ ille remanet in dicto suo singularis, & nõ ꝑbat, sed aliis deponentib. cõcorditer de summa maiori statur, & magis creditur, quia asserũt affirmatiuam. Primus uero negatiuam proponit implicitẽ, ſm gl. Bar. & omnes, in l. diem proferre. §. stari. de arbi. Bal. & Sal. in l. 3. C. de rescin. vẽd. & Aret. in l. ex facto. §. item quæro. de uul. & pu. Dicta igit̃ donatio solum probat̃ ꝑ duos testes monasterij, uidelicet, ꝑ fratrẽ Antoniũ & dictũ Cõtugonẽ; quia alii testes de dicta cõsignatione nihil dñt, q̃a illi ꝑñtes nõ fuerũt. Dictis aũt duob. testib. nulla fides est adhibenda, q̃a eorũ probatio cõfundit̃ ex depositione trium testium dictorũ nobiliũ, q̃ dñt clare, ꝑdictum. D. Danielem consignasse dictam collanam Cõtugoni, non quidem ex causa donationis, sed pro cautione legatorũ re-

relictorum ab eius vxore, ac etiã dictos ducatos cẽtum dedisse ex causa dictorũ legatorũ. Certũ est autem, ꝙ dicti tres testes reorum debent præferri duobus testibur actoris, cum sint pauciores, & non sint magis idonei. d.c. in nostra. cũ ibi plene not. de testib. & no. in d.l. ob carm. §. fin. ff. eo. Quinimmo vbi ẽt primus testis monasterii concordaret cum alijs duob. adhuc maior fides esset adhibenda trib. testib. reorum: quia duo ex testib. monasterij sunt fratres eiusdem, & tertius est sindicus. Et q̃uis

10 vt dictũ est supra, pp hoc a testimonio nõ repellãtur: tñ† qñ testes de uniuersitate in eius fauorem deponũt, & per aduersam partẽ probatur ɔ̃riũ, cæteris parib. minus creditur testibus uniuersitatis, pp aliqualem affectionem, quæ reddit illos impares, ₰m. D. Abb. no. in d.c. insuper. de test. & q̃uis loquatur de uniuersitate sęculari: idem tñ est de ecclesiastica, ₰m Mod. ibi. col. 2. uers. fallit secũdo, &c. Nã testes uniuersitatis ecclesiasticę nõ sunt magis idonei, q̃ uniuersitatis sęcularis, ₰m Imo. ĩ d.c. cum nuncius. ɔ̃. D. Ant. ibi, ɔ̃ quem ẽt tenet Abb. & Mod. in d.c. insuper. Et ad credendum magis testib. dictorum nobilium, me plurimum inducit testimoniũ magistri Heleonori, dũ dicit, ꝙ ad illius interrogationẽ frater Antonius sibi dixit, ꝙ dictus. D. Daniel nihil de suo dederat, sed solum sic fecerat pro legatis uxoris adimplendis, cui in hoc credo, sicut Euangelio. Nec uim facio in testimonio fratris Alexandri, quia singularis est, & deponit de uerbis dic. D. Danielis prolatis añ dictã cõsignationẽ, & idẽ dico, de attestatione. D. Ioannis a Puteo, q̃ loquit̃ de uerbis dic. D. Danielis post ipsam ɔ̃signationẽ scilicet, ꝙ eam fecerat ad finẽ, vt oĩa expenderentur in fabricã Sãcti Laurentij. In hoc .n. solus est, & contestem non habet. Et sic cõcludo, ꝙ intentio monasterij quo ad hoc nõ sit fũdata. ¶ Quo vero ad alia, de q̃b. in alijs capitulis, idẽ dico multo magis. Nam solus frater Antonius vr̃ aliquid dicere, vꝫ ꝙ intentio. D. Danielis erat, ꝙ suis expensis dicta ecclesia in totum construeretur, & capella pingeretur. Item ꝙ piuiale & planetæ ornarentur, & ꝙ ita reliquit, ac ẽt ꝙ quędam mulier dotaretur, & ꝙ thuribulũ cõficeretur &c. magnificus uero. D. Ioannes non deponit hoc modo, nec dicit ꝙ reliquerit, sed solum ꝙ Do. Daniel volebat sic relinquere & disponere, & ꝙ ad sic reliquẽdũ se p̃parabat, quia dicto modo uellet suũ testm̃ ordinare. Et sic non deponit ipse de dispositione pfecta, sed solum de quadã p̃paratione ad dispõnẽdum & ad testandũ vt patet ex verbis illius in principio sui testificatus, dũ dicit, ꝙ rogat⁹ fuit a magr̃o. D. Daniele, ut ordinaret suũ testm̃ quod facere intẽdebat, &c. & in medio ibi, & ꝙ ipse. D. Daniel in præparatione sui testamenti, &c. ac etiam in fi. ibi, quia in dicta præparatione testamẽti, &c. Ex quib. omnib. & singulis manifeste ɔ̃stat, ꝙ dictus testis non deponis de testõ perfecto ipsius. D. Danielis, sed de præparatione quadã ad testandũ, q̃ non sufficit ẽt ad pias cãs, ₰m Old. in terminis ɔ̃s. 129. inc. Titius condidit testm̃, &c. arg. l. 2. C. de sen. ex breu. rec. l. fideicommissa. §. 1. de leg. 3. & d.l. si is qui. de test. & loquitur etiam Old. in fortiorib. terminis. Idem etiam tenet Io. And. per easdem rões, tacito auctore, in addi. Spe. in ti. de inst. edi. §. compendiose. uersic. sed quid si prius, &c. vbi refert sic fuisse iudicatum, quos etiã sequitur Pet. de Anch. in d.c. cum esses, in 6. q. idẽ ẽt tenet Pa. de Cas. cõs. 365. inc. Visis dicta facti narratione, &c. vbi similiter dicit

11 † ꝙ præparatio ad testandũ non hãbetur pro testamẽto, quis ẽt in scriptis fuerit redactũ id, qđ erat disponẽdũ, alleg. Io. An. in loco p̃dicto & ultra istos, ꝙ p̃paratio sola non sufficiat, & ꝙ nõ sit satis ɔ̃stare, ꝙ testator sic & certo modo velit disponere, nisi talis uoluntas in dispositionẽ transeat, est casus in l. quidã cum filiũ, de hær. inst. & ibi no. Bal. ꝙ nõ sufficit, ꝙ testator uelit, nisi disponat: & p Ale. in l. 3. in fi. C. de lib. p̃ter. Et ideo dict⁹ frater Antonius, qui dicit. d. Danielẽ reliquisse, est solus, & nõ probat, quia ĩ relictis ad pias causas requirunt̃ saltẽ duo testes. d.c. cũ esses. & c. relatũ. de test. Præterea non probãt dicti testes ẽt si de ipsa dispõne deponerẽt, q̃a p̃dictus. d. Io. in fine sui testificatus dicit, ꝙ p̃dictæ ordinationi qñq; pñs fuit dictus frater Antonius, & qñq; non. & sic constat, ꝙ dispositioni toti & integræ de qua. d. Ioãnes dr̃ deponere, nõ fuit pñs dictus frater Antonius, sed parti tãtũ, ꝙ nõ sufficit. ideo ñ pbat ẽt p illa parte, p qua fuit pñs, ₰m Bal. no. ĩ l. cũ antiq̃tas. C. đ tes. Preterea ñ ɔ̃stat ẽt, cui parti fuerit pñs, iõ rõne ĩcertitudinis ĩ aliqua parte ñ p̃t valere. Et si dicat̃, frater Antoni⁹ deponit đ oĩb. de quib. ẽt attesta. d. Ioã. & p̃pea vr̃, ꝙ p̃sumat̃ fuisse pñs ad totũ testm̃, & ꝙ de eodem actu deponat, ₰m Bal. & omnes mod. no. in l. 2. C. de bon. poss. ₰m tabu. R̃ndetur, hoc esse verum, si dictus d. Ioãnes non loqueretur de pñtia vel absentia dicti fratris Antonij, sed ex quo dicit illum quandoq; fuisse pñtem, qñ ordinabatur, & quandoque non, per hoc apparet & præsumitur, ꝙ loquatur

12 de alia diuersa ordinatione: sicut † pluralitas testamentorũ p̃sumitur, qñ quis negat testm̃ fuisse solenne, & testes de solenni deponũt, & sic est cõditio inter dictum partis & testium, ut colligitur ex no. p Bar. in l. 1. §. si quis neget. quemadmo. test. aper. & in d.l. 2. C. de bono. poss. ₰m tab. & ibi declarat Ale. siue ergo frater Antonius non fuerit pñs ad totũ testm̃, siue de alio deponat, nõ remanet dicta voluntas p̃bata legitimè. Sed tñ hoc ultimũ non est necessariũ, q̃uis sit verum, quia manifestè constat, ꝙ dictus. D. Ioãnes nõ loquitur de perfecta & deliberata dispositione, sed de præparatione ad disponendum, quæ nõ sufficit. d.l. quidã cum filiũ. & cautè loquit̃. ¶ Nec ob. allegata in ɔ̃riũ. Et primò, ꝙ tres testes deponant de simplici cõsignatione collanæ & ducatorũ cẽtũ: quia immo sunt tm̃ duo: q̃a primus aliis ɔ̃dicit, quorum duorũ probatio cõfunditur per alios tres testes ɔ̃riũ deponẽtes, vel dato, ꝙ ẽt pro monasterio essent tres, quia illi tñ sunt de collegio, minus eis credit̃, per no. per Abb. in c. in

13 super. de testi. & dictũ est supra latius. ¶ Nec obst. ꝙ † duo sint clerici, qui tm̃ probant, quantũ tres laici, p no. ĩ d.c. monachus: q̃a illud procedit, qñ nõ deponũt pro monasterio. Sed ubi pro eo testificant̃, cæteris parib. laici testificantes ɔ̃riũ præferuntur. Per hæc ẽt patet responsio ad aliud, videlicet, ꝙ in dubio p̃nũciandum est pro ecclesia, & pro quolibet possessore, quia hoc procedit in pari causa, & quando probationes sunt pares, prout non sunt in casu nostro, tamen quia testes monasterij sunt tm̃ duo, propter qualitatem illorũ, q̃a sunt de collegio, p quo deponunt, & dum postea dicitur, ꝙ consignatio nõ potest dici facta animo cõpensandi, ɔ̃cedo, sed dico, ꝙ fuit facta cã pignoris, & non donationis. ¶ Nec ob. ꝙ depositio testiũ monasterij coadiuuetur ex dicto aliorũ deponentiũ de voluntate Do. Danielis circa constructionem ecclesiæ S. Laurentij, & sic ꝙ videantur verisimiliora deponere, quia omnes sunt singulares. Nam frater Alex. qui deponit de tempore præcedente cõsignationem, est singularis, & D. Ioannes, qui deponit de ɔ̃fessione. D. Danielis post ɔ̃signationem, similiter est vnicus, ut dixi, & ipse etiã & frater Antonius, dum de voluntate. D. Danielis deponunt, p̃sumuntur de diuerso actu deponere, & sic sunt etiam in hoc singulares, vt proximè dixi. ideo non faciunt præsumptionẽ uel indicium, quo ad dictam cõsignationem, quia indicium

14 † probari dẽt p duos testes, ₰m gl. in l. fi. C. fam. ercis. & Bar. in l. fi. de qõ. cum concor. ¶ Non ob. postremo no. per Bar. in l. fi dei commissa. §. 1. de leg. 3. per Imo. in c. cum esses. & in l. si is q. de test. & Ale. in d. §. ex imperfecto. quia cõis opi. est in contrarium, & in casu, quo loquuntur, est ɔ̃ Old. Io. And. Pet. de Anc. Pau. de Ca. quos supra allegaui. & sic ɔ̃ cõem opi. Præterea ₰m prædictos testes deponunt in casu suo de voluntate perfecta & consumata, & sic non aderat, nisi defectus solennitatis, i. publicationis, sed in casu nr̃o. D. Ioãnes dicit exp̃ssè, ꝙ ordinario D. Danielis erat p̃paratio ad testm̃, quo casu certissimũ, est ꝙ nõ hẽt effectũ, q̃a nõ trãsiuit in dispositionẽ. d.l. quidã cum filium. nec aliquo modo p̃dicti Doc. loquũtur isto casu, s. qñ testes dicerent, ꝙ quis præparabat se ad testandũ, sed loquuntur, qñ testator disponere voluit & disposuit. Item frater Ant. non fuit præsens, nisi ad partem cum D. Ioanne, quod non sufficit, uel loquitur de alia voluntate, & sic non sunt contestes, ut dixi. Ex quib. satis clarè cõstat, ꝙ monasterium ex toto dẽt repelli, & ꝙ in fauorem dictorũ nobilium debet pronunciari. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Instantia in suspenso stat, nec perimitur, quo tempore iudex absens haberi non potest.*
2 *Delegatus quis subdelegare possit, & quis non.*
3 *Prætor in loco quis esse nequit, vnde ortus est.*
4 *Tempus appellationis prosequendæ quando currit impedito per factum iudicis.*
5 *Protestatio non requiritur, si notoriè de impedimento appareat.*
6 *Pœna a lege imposita non incurritur, nisi monitione præmissa.*
7 *Tempus a statuto præfixum utile est, nec currit impedito etiam protestatione omissa.*

 8 *Sta-*

8 *Statutum quid requirat ad excusationem appellantis.*
9 *Appellationis causa intra quantum tempus finiri debeat.*
10 *Statutum admittens aliquas exceptiones, & alias reijciens, qualiter intelligatur.*
11 *Tempus an currat impedito prosequi per factum aduersarij.*
12 *Omnimodo dictio, idem quod indistinctè significat.*
13 *Verba vniuersalia restringuntur, ut absurditas euitetur.*
14 *Abbati quæ communia sint cum episcopo.*
15 *Statutum eam admittit interpretationem, ne superfluum inueniatur.*
16 *Verba qualiter & quando restrictionem recipiant.*
17 *Seruus accusans occisorem domini, libertatem consequitur.*
18 *Statutum sic debet restringi, ne detur materia delinquendi.*
19 *Iudex ex officio libellum calumniosum reijcere potest.*
20 *Excipiens calumniosè non auditur per clausulam, non obstantib. exceptionibus.*
21 *Executio quando iusta causa impediri possit, uel non.*
22 *Nunciatio iniusta quo casu sperni possit.*
23 *Exceptio nullitatis non censetur reiecta, vbi de nullitate constat notoriè.*
24 *Probatio per euidentiam facti nunquã lege vel statuto tollitur.*
25 *Procurator delinquens lite contestata, in quo noceat domino.*
26 *Pupillus in expensis damnari potest, si tutor a causa calumniosa ceciderit.*
27 *Tutor quando facto suo noceat pupillo.*

CONSILIVM CXXXVIII.

OMISSIS argumentis, q̃ fieri possent in fauorẽ sñiæ, de cuius iniquitate agitur, arbitror ꝙ malè fuerit pronunciatum, instantiam esse peremptã. Nã licet elapsi uideantur dies 60. vtiles præfixi a
1 statuto. † tñ eo tpe, quo iudex fuit absens, & cuius copia haberi non potuit, ĩstantia in suspenso stetit: iõ tps illud de medio deduci debuit, quia instãtia cãæ appellationis nõ currit ipso iure appellãti impedito facto iudicis ₰m gl. & Doc. cõmuniter in c.ex rõne.de applõ.& Doct. cõiter in authẽ. item si applõne.C.de temp.appelõ.cum conc. de quibus per Ale. in l.properandum.§.fin aũt utraq;.C.de iud. ¶ Nec obstat, ꝙ iudex alium loco sui posuerit & subrogauerit, qui sedebat, & coram quo potuit appellans prosequi applõnẽ, quia de cã huiusmodi non cognoscebat dictus prætor tanquam ordinarius, sed tanquam delegatus reuerendissimi domini principis Tridentini. Aut ergo alium subrogauit loco prætoris, & ad eũ cognitio huius causæ non pertinuit, quia, ut dixi, ad prætore non spectabat iure ordinario, sed ex delegatione, vt pꝫ ex rescripto, & prout ipse attestatur in prolatione sñiæ. Aut ẽt in hac causa illum
2 subdelegauit, & hoc facere nõ potuit, † q̃a delegatus ab inferiore a pricipe supremo nõ pt subdelegare.l.a iudice.C.de iu.qđ ẽt procedit in delegatis episcoporum, comitum & marchionum, vt colligitur ex no.per Bar.in l.4.§.1.in fi.de damno infec.Et ad hoc illum ponderat ibi Io.de Imo. & multum commendat. Et ad hoc idem tꝫ Ale.in l.1.prin.de offi.eius, &c.& in l.more. de iur.om.iu.& ꝑpea. D.Mariæ, vel agenti ꝓ ea, non potest imputari, si coram tali uicegerente uel subdelegato nõ ꝯparuit. Et iõ frustra disputatur, vtrum talis vicegerẽs potuerit subrogari lo-
3 co prætoris de iure, vel de cõsuetudine, † cum esset talis, qui nõ potuisset esse pretor in loco, ex quo erat ortus ex illo.l.3.ff. de offi.assesso.& iuxta no.per Bal.& Pau.de Cast.in l.parabolani. C.de epis.& cler.quia ẽt si potuisset tanquam prætor subrogari, tñ tãquam talis non potuit cognoscere, nec tanquam subdelegatus a delegato, vt dixi, & hoc non vr̃ habere aliquod probabile dubium. Nec quãtũ ad hoc tps quo iudex fuit absens statutũ aľr disponit, immo vult expresse, ꝙ appellãti in hoc absentia iudicis non obsit, dum dicit, ꝙ infra.60.dies finiri debeat ꝓcessus vsque ad conclusionẽ in cã exclusiue in casu, quo possit appellans habere audientiam cum effectu a iudice ad quẽ, &c. ergo a ꝯrio sensu vult statutum, ꝙ intra dictum tempus non sit necesse finire ꝓcessum, si nõ potuit haberi aditus ad dictum iudicẽ. qđ argumẽtũ põt isto casu sumi ex prædicto statuto, quia per illud nõ corrigitur ius commune, sed cõseruatur, ut colligitur ex no.per Bar.in l.omnes populi.de iust.& iure. per Bart.& alios in l.1.in prin.de offi.eius.cum concord.de quibus ibi per
4 oẽs mod. † & 13 tempus prosequẽdæ appelłonis currat ipso iure impedito iudicis facto, si ille non protestet, ₰m Bal.in d.c.ex ratione.circa fi.cum quo transit etiam Philippus ibi uersi.circa quintum impedimentum, &c.& in sexta col.versi. sed dubitat. per l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori, quam allegat, ubi idem ẽt tꝫ Ale.& per no.in c.cupientes.§.ꝙ si per uiginti.de elect.in 6. & ibi hoc ẽt uoluit Im.& probat ex no.ꝑ Ab. & alios ĩ c. ꝯqõne.de restit. spol. Nam dum gl.ibi uoluit, ꝙ impeditus a iudice tractare exceptionem dilatoriam ante litẽ cont.quia uoluit, ꝙ lis ꝯtestaretur antequam de ea cognosceret, poterit illam opponere lite ꝯtestata, & ẽt prosequi, hoc aũt dñt ꝓdicti esse uerum dummodo protestatio præcedat. ¶ Dico tñ, ꝙ in casu nr̃o non est necessaria protestatio, q̃a notorie & ex actis ꝯstat de impedimento. Ex q̃b. apparet, ꝙ alius sedit pro tribunali loco iudicis absentis, & nõ ipse iudex, quæ acta notoriũ inducunt, ut no. in c.significauerunt.de testi.in verb.liquere.cum concor. de quib.
5 ibi † ꝙ ubi ꝯstat notorie de impedimento, non sit necessaria ꝓtestatio, voluit Pau.de Ca.in cons.290.incipiẽte, Visis his quæ superius &c.Et idem voluit Are.in cons.153. incipiente, Verũ est, &c. Scđò non est isto casu protestatio necessaria, ex quo ñ tm̃ de iure cõi statuit, ꝙ impedito iudicis facto non currat tps prosequendę appellationis, sed etiam ordinatur & a statuto, vt dixi proxime, & ea ratione ut aliquid operari possit in hac parte, & circa istud ultra ius commune, ut probatur egregie ex notatis per Fede.de Senis in cons.154.alꝭs. 110.incipiẽ. Quod nõ fecerit residentiam, &c.& Ant.de But. in c. quoniam frequen-
6 ter.§.si uero.ut lite non contest. † ubi dñt, ꝙ licet q̃n imponit a lege pœna pro negligentia in nõ faciendo ꝯmissa sine temporis expressione, non ꝯmittatur pœna nisi præcedente monitione uel interpellatione, ₰m Inn.in c.extirpandæ.§.quia uero. de ꝓb.si tñ ultra ius cõe idem disponatur ex synodali constitutione, puta quia dicat, ꝙ non faciens residentiam fructus non percipiat, non erit necessaria alia monitio vel interpelło, ut aliquid ultra ius operetur dicta constitutio.& idẽ vult etiam Alex. in l. ita stipulatus.de uerb.obl.col.6.Sic ergo ẽt in casu nostro, quo cum dispositione iuris communis concurrit statuti prouisio, omitti põt protestatio aliàs necessaria.¶Ex alio quoque potuit
7 isto casu omitti protestatio, s. † quia tẽpus ꝓfixum a statuto est utile, quod nõ currit impedito ẽt protestatione omissa ₰m D. Car.in cõs.154.Nec statutũ in casu nr̃o dicit ꝯriũ, sed uult idẽ, vt est dictum. Et per prędicta ẽt est dicendum, ꝙ isto casu non sit necesse constare, ꝙ appellans erat paratus prosequi, si non fuisset impeditus, quia quamuis alꝭs hoc debeat apparere, ₰m Inn.& Abb.in c.ex trãsmissa.de ꝓscri. & Philip. in d.c.ex rõne. uer.circa quintũ impedimentum, &c.nihilo minus q̃n notorie constat, ꝙ omnis conatus fuisset uanus, vt in casu nosto, non procedit, quod In.uoluit: quia militat rõ, per quam vult Pa. de Ca.& Are.in dictis consilijs, ꝙ etiam tunc possit omitti protestatio, quod ẽt non fit ad alium finem, nisi vt per eam declaret, ꝙ impeditus est paratus. Præterea Inn.& sequaces loquunt eo casu quo de iure cõi non est necessaria protestatio, ꝙ in casu nr̃o non contingit, quia immo de iure ꝓtestandũ est, q̃n q̃s facto iudicis impeditur, vt est dictum. quæ ideo hoc casu pt omitti ꝑ accidens, hoc est, ꝑp notorium impedimentum, & ꝑp sta-
8 tutum. † Quãtum ergo ad hoc, vt scilicet aliter apparere debeat, ꝙ appellans erat prosequutus cessante impedimento, si remanemus in dispositione iuris cõis, de hoc non est necessariũ aliquam fidem facere, quia, ut dixi, in casib. in quib. de iure cõmuni requiritur protestatio impediti quo ad prosequendum, nihil est probandũ, quia ius cõe vult, ꝙ de illo ꝯstare debeat mediante protestatione, & nõ alio mõ. Et ꝑpea si a iure cõi recessum est quantum ad protestationem, & sic quo ad modum ꝓbandi dictum impedimentum, alia probatio non est necessaria cum de iure alia non requiratur, sed potius tollatur & reprobetur. Et ex his similiter dicendum est, ꝙ isto casu nõ possit imputari appellanti, cur nõ adiuerit superiorẽ. iuxt.no. ꝑ Io.And.
9 & Ant.de But.in d. c. ex rõne. † quia statutum ad excusationẽ appellantis requirit solum, ꝙ non potuerit hẽre audiẽtiam, vel aditum ad iudicem ad quẽ. Præterea illud, quod per prædictos dr̃, procedit, q̃n iudex nollet dare audientiã, vel alr̃ iniuste per eũ staret, ita ꝙ apud superiorẽ de illo q̃relari posset, sed aliud est, q̃n iudex abest ex iusta cã, uel de superioris licẽtia, & sic q̃n de illo ꝯqueri non põt appellans, ut in casu nr̃o. Et insuper q̃ñ
ad

ad istud impedimentum ꝑueniens ab absentia & facto iudicis frustra dñs iudex laborat late prosequendo, ꝙ statutū hoc non recipit interpretationē restrictiuā & passiuā a iure cōi, & sic ꝙ iste dicatur ab isto statuto exceptus. Quia ī hoc seipsum expresse restingit statutum, & hoc impedimentum excipit, dū dicit, in casu quo posit appellans hēre audientiā cū effectu ad iudicem ad quem, &c. Et sic uult, ꝙ intra 60. dies finiri debeat ꝓcessus casu quo posit appellans habere audientiam, &c. Si ergo audientiam habere non posset, non arctatur appellās intra dictū tps, sumpto argumēto a ꝯrio sensu, qđ isto casu, ut dixi, potest & debet sumi. Nec est ab hoc inferius ꝑ statutum recessum immo idem confirmatur & approbatur, dum dicitur, & debeāt & possint post ipsum terminum omnimodè executioni mandari, cā uel occasione aliqua iusta vel iniusta non obstante, firmis & ratis manentibus in prædicto statuto superius exceptuatis, &c. Et sic statutum vult expresse, quòd firmum maneat, quod superius fuit exceptuatū, &c. Et vbi etiam hoc explicite non diceretur, tamen ab exceptuatis per statutum prius non intelligeretur recessum per illa verba precisa & prægnātia, ut probatur in l.1.§.parui.cum ibi not.ꝑ gl.qđ ui aut clā.vbi in text.dr̄, ꝙ illo casu nulla iusta exceptione se tueri pōt, & tñ nō intelligunt reiectæ aliæ exceptiones competentes de iure. Et iō dicit Bart. ꝙ
10 si † statutum ꝑmittit aliquas certas exceptiones opponere, & velit, ꝙ alia exceptio opponi non posit, ꝙ non intelligunt reiectæ exceptiones, q̄ descendunt ex aliquo statuto eiusdē ciuitatis, q̄a non est verisimile, ꝙ voluerint statuentes se ipsos corrigere. l. non ad ea. de cond. & demon. Et idem probatur in l. ita nobis pudor. cū ibi no. C. de adult. fortius ergo idē qñ descēdit ex eodē statuto, ut in casu nr̄o. Insuꝑ ēt dr̄, ꝙ fatalia non cucurrerūt eo tp̄e, quo appellās fuit impeditus proseq appellōnē ꝑꝑ subterfugia partis contrariæ. & sic facto aduersarij. ꝑ l. intra v-
11 tile. de mino. ubi probatur † ꝙ impedito ꝓsequi restitutionē in integrum ꝑꝑ malitiam & subterfugia aduersarii non currit tp̄s ēt ipso iure, ꝑm Iaco. de Alb. ibi. Et ꝑsertim q̄a appellās obtinuit super incidenti uel emergenti, suꝑ quo fuit litigatū, ꝑm Bal. in auth. ei qui. C. de tēpo. appel. & in l. contra maiores. C. de inoffi. test. immo ēt ꝑm Cy. Bal. & Pau. de Cast. ibi idem, si succumbat, dummodo iustam habuerit cām credulitatis, dū dn̄t, ꝙ si fuit dictū de nullitate sn̄iæ, cā nullitatis pēdēte tp̄s ad appellādū non currit, adeo ꝙ licet succumbat ille, qui de nullitate dixit poterit postea intra decem dies appellare, si modo iustā habuit credulitatis causam, & idē tenet Bar. in l. si expressim. in 3. q. in fi. de appe. & in l. 1. C. qñ ꝓuo. non est neces. Cy. & Ray. & Bal. in l. qui testō. per illum tex. C. de excusa. tuto. Nec ob. statutum, dum vult, ꝙ intra dictum tp̄s debeat cā finiri omnimode, quia
12 † licet verbū illud omnimodè, idem significet, ꝙ indistinctè, ut no. gl. in l. si cū exceptione. §. quatenus, qđ metus cau. & ibi ꝑ Bar. & ꝓbat ex no. ꝑ gl. in isto text. in l. grçce. §. illud. de fideiuss. & ex no. per Rom. & Aret. in l. si duo. de acq. hære. & per gl. in cle. 1. de foro comp. cum concordan. tñ humōi verbū recipit restrictionem & limitationem ex mente legis. De dictione omnimodo, ꝓbatur in l. 5. §. ex hoc edicto. versi. item Labeo. ff. nau. cau. stabu. & de dictione omnino, est gl. in cle. 1. de uita & honest. cle. & no. Arch. & Io. And. in c. cū ex co. de elect. lib. 6. Et ita etiam per prędicta dicit Are. in l. 1. in prin. de leg. 1. & bñ
13 ꝓbatur ex no. per Ang. in cons. 6. ubi in pulchra. q. uult † ꝙ illa verba, in omnib. & per oīa, vniuersalia & geminata recipiāt restrictionem, ut euitetur absurdum, & ne quis indebite patiatur damnum, & quamuis Ale. & Soci. in d. l. j. in prin. de lega. 1. dicant, ꝙ dictis casib. pōt fieri restrictio per aliam legem gratia contrarietetis euitandæ, sed non per hoīem, tñ etiam ab hoīe pōt fieri restrictio statuti pro euitando absurdo, secundum Pe. de Anch. in cons. 271. incip. In primo dubio, &c. dicens, ꝙ statutum simpliciter loquēs & indistinctè, debet reduci ad huiusmodi intellectum, ne ex eo posit sequi absurdum, & ne q̄s indebite patiatur damnum. l. fi. C. de noxa. & cum eo transit Ale. in consi. 82. secundo uol. & probatur idem ex no. per Anto. de
14 But. in ꝯsi 19, vbi vult † ꝙ licet abbati sint concessa, quæ competunt episcopo in omnib. & per omnia, tñ talis adæquatio nō trahitur ad insolita, inhonesta, & cū difficultate concedenda, & iō, ꝑm eum non intelliguntur concessa, q̄ sunt ordinis episcopalis, ut ibi latius per eū, q̄ dicit multa notanda. Et ꝓ hoc ēt facit, qđ voluit Oldr. in consi. 268. incip. Quæstio est, vtrum, &c. dicēs ꝙ cōcessio & priuilegium, ꝙ de quibuscunq. possessionib. nō soluantur decimæ, restringi dēt ad decimas, q̄ b. ecclesia nō esset in quasi possessione percipiendi, quæ tñ erant de iure debitæ. & hoc ut minus lædatur ius commune & tertius, allegat optimum tex. in l. si mihi Mæuia. §. fi. de leg. 3. & tñ uerba erant vniuersalia & geminata ēt in casu suo. Et ꝓbatur ēt ex not. per Bar. in l. oēs ppl̄i. de iust. & iu. dū vult, ꝙ statutū recipiat restrictione pro euitando absurdo, & ꝓbat in l. furti. §. pactus. de his
15 qui notā. infam. & ibi no. Bar. hinc ēt uidemus † ꝙ licet statutū debeat interpretari tal̄r, ꝙ non sit superfluū, sed ꝙ addat aliqđ iuri cōi, ꝑm Bar. in l. 4. §. prętor ait. de dam. infec. & in l. 2. de vsucapi. nihilo minus cessat talis interpretatio, qñ cā mediante q̄s indebite pateretur damnū, & ꝑ ꝯñs toleratur, ꝙ statutum sit superfluū, ne quis indebitè sentiat damnū, ꝑm Pa. de Cast. & Ale. in l. fi. §. ī ꝯputatione. C. de iure delib. Sicut ergo fit restrictio dicto casu, quamuis ea mediante verba remaneant superflua, ita ēt ad eundem effectum restringi generalitas verborū, quia non minus restrictio prohibetur, vt superfluitas euitetur, quam si verborum proprietas contrarietur. Non est ergo mirū, ꝙ isto casu restringantur verba statuti etiam precisa & prægnātia ad hunc effectū, de quo agitur in casu nr̄o. Quia iniquū esset & inhumanū, ꝙ impeditus iusto impedimento & facto aduersarij iniusto remaneret destitutus omni auxilio, & ꝙ damnum irreparabile pateretur. Et ex hoc rn̄detur ad no. per Sal. in l. 2. C. de
16 noxa. in primo exemplo, dum dicit † ꝙ verba statuti non recipiunt restrictionem, q̄ fieri nō pōt salua ratione recti sermonis quia hoc est uerum, qñ ex hoc nō sequitur absurdum, uel qñ ꝑ hoc quis indebite non patit̄ damnū, aliàs autem secus, ut probatur per prędicta. & in secundo exemplo dum loquitur de committente homicidium quoquo modo nō bene loquitur, inquātū dicit, ꝙ ille iure permittēte homicidium cōmisit, pœna statuti committat, quia istud est ꝯtra ꝑdicta, & q̄a statutū nō pōt defensionem tollere. & illum reprobat ēt Caccialupus in repeti. l. omnes populi. de iusti. & de iure. & alij repetent. in l. si uero. §. de viro. sol. ma. si vero homicidium non erat de iure permissum & tunc quia absurdum non ꝯtinet statutum, potest procedere eius dictum. Nec obst. ꝙ statutum hoc limitans instantiam dicatur concernere publicā utilitatem, ut no. in l. properandū in prin. C. de iud. & propterea nō recipit restrictionē. l. si q̄s ī graui. §. vtrū, ad Sylla. & ibi ꝑ Bar. & per Guliel. Bald. & alios, in l. si filius. ff. si cer. peta. quia primo potest negari, ꝙ hoc tēpus breuius præfixum a statuto dicatur limitatū & abbreuiatū fauore publico, sed potius fauore litigātiū & sētentiæ, ꝑm Bal. expresse in ti. de pac. Const. in ver. in causis & Ale. in d. l. properandum. qui idem dicit, qñ instātia cāæ principalis est per statutū abbreuiata, & iō poterit tūc ꝓrogari usq. ad tp̄s instantiæ de iure cōi, quia ꝑm eum tp̄s tale statuti dr̄ datum instantiæ fauore litigantium, & non fauore publico. Sed etiam dato, ꝙ hoc sit factū fauore publico, adhuc restrictio, de qua agitur, est ꝑmissa. Nā in tex. d. §. vtrū. act⁹ serui fuit ex toto licitus, scilicet accusare occi-
17 sores patroni. † Nō mirū ergo si fauore publico libertatē consequatur, ēt qui erat prohibitus ad libertatē ꝑuenire. Et sic nō fit restrictio de habilitate, sed vbi actus, q̄ gerit̄, nō est ex toto licitus, fit restrictio de habilitate, q̄uis agat de publico fauore, ꝑm Ale. no. in l. si ab hostib. ī prin. & in 1. col. sol. mat. vbi ita declat tex. in d. §. vtrum. & illud restringit modo prædicto, per no. per Bald. ibi. Et iō in casu prædicto ex actu licito consequitur præmium, non autē ex actu prohibito. Quia ergo actus, de quo agitur, & factum partis aduersæ, quo mediante fuit appellans impeditus, non fuit licitum, sed iniustum, ideo fauor publicus isto casu non operat̄, quin statutum restringatur ad effectū, ne quis indebitè consequatur damnum, & ut aduersarius ex sua malitia nō reportet præmiū, qm̄, vt dixi, in casu. §. vtrū. & in quo Doc. loquunt̄, restrictio prohibet̄, ut quis cōmodū capiat ex actu licito & simpliciter ꝑmisso, nō āt impeditur restrictio fauore publico ad finem, ut ex facto dānato & prohibito quis lucrum sentiat, sed immo tūc restrictio est ꝑmissa, ut ꝓbatur ex no. ꝑ Bal. in d. l. si ab hostibus declarando ut ibi ꝑ Ale. aliàs si secus dicere mus, statutum daret materiam delinquendi appellato, hoc est, per subterfugia ꝓcurare, ꝙ periret instantia, contra. l. ꝑuenire, de pac. dot. & aperiretur via malitijs & calūnijs litigantiū, ꝯtra
18 cle. 1. de re iud. † Et iō facienda est ēt interpretatio, ꝑ q̄ statutū non videatur prębere materiā delinquendi, vt probatur ex no. per

p Bar.i l.cũ lex.ff.d leg.vbi vult,ꝙ licet natura legis sit dare formã negotijs futuris,tñ ad futura non porrigitur,sed ad pterita restringitur statutũ,qñ aliàs daretur delinquendi occasio,vt in exemplo,de quo ibi per eũ,cũ quo transit Bal.per illũ text. fuit dictum Odofr.vt refert & sequitur Saly.in l.2.C.de genera.abo li.idem tȝ Ant.de But.& Abb.in c.fi.de ꝯstit.Et per prædicta ẽt respondetur ad qdã alia verba,dũ dicitur, ita ꝙ ꝯ eos vel eã nõ possit aliquo modo vel ingenio iuris vel causa de iure vel de facto veniri, quia nec per talia uerba intelligitur statutum voluisse,ꝙ appellatio sit deserta, si fuit appellans impeditus facto aduersarij appellationem prosequi, sed debet statutum ẽt in hac parte restringi,vt hunc casum nõ includat,vt euitetur absurdũ, & ne indebitè quis patiatur damnum, & ut appellato non dẽt delinquendi occasio,atq.ẽt vt malitijs obuiet.l.in fundo.de rei vendi.Non.n.statutũ intelligit calumnianti uoluisse prodesse. l.1.§.hæc uerba,ne uis fiat ei,& per pñs non intelligitur ad eius cõmodum statutũ expressisse prædicta verba.Et facit, qd not. Bal.in l.cum quædam puella.§.fi. de iurisd.om. iudi. dicens qd licet ad tribuendum iurisdictionem attendatur magis, qd petitur,q̃ qd in veritate debet,vt ibi,hoc tñ locum nõ habet,qñ ab initio cõstat,ꝙ actor plus petit calũniosè.Cũ quo transit Alex. quia ẜm eum malitijs hominũ non est indulgendum. Et idẽ tȝ Ang.in l.ampliorem.C.de appel.& facit gl.in l.qui cum maior.
19 §.qui patris.de bon. liber. quę vult † ꝙ iudex ex officio reijcere possit libellũ calũniosum,de qua per Imo.in l.pe.§.ad crimẽ. de public.iudic.ver.sexto fallit,&c.& p Ale.in l.edita.C.de edẽ. in 2.co.& dt ẽt Inn.in c.post electionem.in fi.de concess.preb. ꝙ iudex ex officio potest repellere quem videt p calũniã excipere.Et idem vult Bal.in l.2.C. quomodo & quãdo iudi. & Io. And.in addit.Spe.in ti.de leg.§.restat.ver.quid si in statuto,&c. & Abb.in c.pastoralis.§.quia vero.& in c.ex parte. el 2. de offi. deleg.& in c.de cętero.de re iud.cum concordã.de quib. ibi plenè per moder.& bene facit,qd no. Bal.c.cum adeo, de rescrip.
20 vbi vult † ꝙ per clausulam illã, nõ obstantib. exceptionib.non audiatur,qui excipit calumniosè.Et maximè hoc procedit,quãdo constat de euidenti calumnia,ut probatur in l.auxilium. de mino.iuncta glo.in uer.sine calumnia.ubi habetur,ꝙ licet maritus possit de adulterio accusari, absque qd uxor iuret de calumnia,hoc tamen intelligitur, nisi sit in euidenti calumnia. Et idem vult gl.& Bar.in l.is qui ope.fi.§.de adul.prout de calumnia euidenti aduersarij in casu nostro potest apparere, ex quo succubuit.Ideo dicẽdum non est, ꝙ statutum noluerit tempus currere ad commodum calumniantis. Et ex infra dicendis etiã istud comprobabitur.¶ Non obstãt,etiam alia verba statuti,videlicet, & debeant & possint post ipsum terminum omnimode executioni mandari,causa vel occasione iusta uel iniusta nõ
21 obstante, &c. Quia dum statutum uelle uidetur † ꝙ executio non possit impediri,ẽt si causa iusta ad executionem impediendam allegaretur,hoc dẽt intelligi,qñ de tali causa iusta non constaret ex actis, sed qñ veniret extrinsecus probanda, sed vbi de iusta causa constat notorie, & presertim ex actis potest apparere,non intelligitur reiecta per verba prædicta,ut probatur in l. 1.in princ.glo.iunctis not.per Bar.ibi in uersi. oppo. supra, ne quis eum,&c.dicitur enim in tex.ꝙ nũciatio sperni non debet
22 siue iure siue iniuria facta sit. † hoc autem ꝙ non possit sperni nunciatio iniusta,est verum ẜm Bar.quando dubium erat,vtrum iusta esset uel iniusta.Sed ubi certum & notorium fuisset, illam esse iniustam, contemni potuisset, per plura quę ibi allegat,& ibi moder.Papien.in 5.colu.versi.secundo principaliter inferunt ad propositum ex dictis Bar.iuncto tex. quod si statutum velit,ꝙ post duas sententias conformes,siue sint iustę siue iniustæ,nõ admittatur appellatio sed executioni mandẽtur, ꝙ si de euidẽti iniquitate apparebit,poterit appellari, & de nullitate dici.Sicut ergo uti prohibetur appellatio a sñia ẽt iniusta p statutũ,illud nõ hȝ locũ,qñ ꝯstant de euidenti iniquitate,ita eȝ qñ disponit, ꝙ sñia executioni mandet, iusta ẽt causa nõ obstãte,dẽt intelligi, quãdo cã, quæ allegatur ad impediendũ executionẽ attẽta ueritate est iusta,& est dubium,an iusta sit uel iniusta.Sed quãdo notoriũ est & ex actis ꝯstat,ꝙ iusta sit,tunc audiri dẽt ille,qui talem iustam causam allegat.Et istud cõfirmatur, quia licet tex.in cle.1.de re iud.dicat,ꝙ post tres sententiãs conformes nullatenus possit dici de nullitate, quę dictio nullaten* idem importat, ꝙ nullo modo, & p consequens est vniuersalis
23 negatiua,ut no.in cle.1.de ęta.& qual.† tñ si de nullitate constat notoriè,& pcipue ex actis,dicto casu non intelligitur exceptio nullitatis reiecta,ẜm Bal. in l.si unus.§.pactus de pac. Bal. & Sal.in l.1.C.ne lice.ter.prouo.& Im.in l.expressim.de appel. Imo.& Ale.in l.de pupillo.§.qui opus.de oper. noui nuncia. & in l.4.§.condemnatum.de re iudi.& Ale.consil. 76. In causa & lite uertente,&c.secundo volum. & in consil. 186.in eod.vol.
24 vbi ad confirmationem adducit † ꝙ lex vel statutum nunquã videtur tollere ꝓbationem,q̃ fit p euidentiam facti, ẜm Bald. in rubr.C.de proba.in 2.col.allegat dictum Azo. in summa ad l.Aquil.& idẽ ẽt vult Alex,in consi.75.& 77.in 3.vol. Quia ergo constat ex actis isto casu de absentia iudicis,& quod appellans fuit impeditus ex facto & per calumniam & per subterfugia aduersarii,istæ causę,quæ allegantur ad impediendum executionem,& ad ostendendum,ꝙ instantia nõ sit perempta,nõ intelliguntur per statutum reiectæ.Nec est curãdum,ꝙ appellans steterit p multos dies, ꝙ non institerit ad expeditionem, quia satis est,ꝙ facta deductione temporis,in quo fuit impeditus cursus 60.dierum non inueniatur decursus.Nec etiam ob. ꝙ impedimentum non sit præstitum ab appellato, sed ab eius procuratore,quasi ꝙ cursus temporis nõ impediatur pp hoc, sed detur actio appellanti ad interesse contra dictum procuratorem, sicut contra quemlibet alium tertium impedientem l. arbitro.§.dolo.de dolo.cum ibi no.in gl.& per gl.in §.hoc quoque sancimus.in aut.ut sponsa.largi.per gl.& Doc.in auth. itẽ si appellatione. C.de tẽp.appell.& per Mod. in d.c. ex ratione. Quia prædicti loquuntur in extraneo,qui non interuenit in iudicio,vel de procuratore qui fuit negligens in appellando vel in non faciendo,de quo late per Doc.in c.j.vt lite non cont. & per Bar.& Doc.in l.eum qui.C.de ꝓc.& in loco statim allegãdo.de quo ad pñs non quæritur.Sed agitur an factum procuratoris ad iudicia noceat dño,ut quia egit litem calũniosam, pp quam appellans fuit impeditus prosequi appellationem. Et de hoc tractat Bar.&Doc.in l.j.§.si procurator.ff.si quis ius dicen
25 non ob.† vbi concludit, ꝙ delictum hoc procuratoris post lit. contes. nocet domino; quantum vero ad actionem dandam cõtra dominum,si certum est, ꝙ factum procuratoris cadit in delictum, & tunc non datur actio contra dominum,& ideo, ẜm eũ si procurator egit litem calumniosam,& succubuit,non poterit dominus in expensis cõdemnari,sed procurator. & ad expensas contra eum erit agendum,& non contra dominũ.Quia ergo non agitur in casu nostro de actione danda contra dominum ex facto procuratoris,sed de excipiendo, & de iure appellantis conseruando,in hoc calumnia procuratoris nocet domino,& sic tempus stetit in suspenso.Et quod dr de procuratore locum habet in tutore & curatore,ẜm Bar.ibi,immo vult,ꝙ fa
26 ctum tutoris facilius præiudicet pupillo.Vnde ẜm eum,si tutor egit litem calumniosam,& succubuit,poterit nedum tutor, sed ẽt pupillus in expensis ꝯdẽnari, licet cedendo actionẽ ꝯ tutorẽ liberet,per iura q̃ ibi allegat.Et hoc,quia illa pœna poterat cadere tam in tutorem quam in pupillum.Sed vbi cadere nõ posset in tutorem,tunc noceret pupillo, per l. Polla. C. de his quib.vt indi.& l.iubemus nullam nauem. C. de sacros. eccl.Et iste est casus noster,quia pœna,de qua agitur,s. ꝙ p p factũ tutoris instantia non dicatur pempta, non cadit in tutorem,quia lis quo ad effectũ non est cum illo,sed cũ pupillo.l.j.§.in ꝓpria
27 qñ appel.sit.Immo vult Ale.ibi indistinctè † ꝙ factũ tutoris in ꝯhendo & agendo noceat pupillo,per d.l.Polla.& l.illud.§.j.de euic.Et ubi etiam impedito curreret tempus ipso iure, daretur restitutio,secundum opi.glo.in auth.item si appellatione C. de tem.ap.adhuc tñ per verba statuti nõ diceretur sublatum restitutionis beneficium, quia per uerba quantũcunque uñia & p̃cisa, nõ tollitur restitutio,nisi de illa sit facta specialis mentio, ẜm gl.in c.coram fælicis.de rest.in inte.& Aret. in l.Pantonius. in prin.in 5.col.de acq.her.ubi hoc probat. Et per hæc ad omnia, quę per dominum iudicem allegantur proprie in sententia colligitur responsio clara. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit Dec.cons.356. Hier. Zanch.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Petitio hæreditatis non competit hæreditate iam adita, & possessione apprehensa.*
2 *Agere quis potest ut suum ius declaratur, timens scilicet, ne molestetur.*
3 *Actionem sibi competere, potest quis aliquando petere, ut pronuncietur.*
4 *Possessorio an agi possit pro hæreditate, quæ non possidetur.*
5 *Dos a re dotali differt, ut res hæreditatis ab ipsa hæreditate.*
6 *Petitio hæreditatis cum possessorio cumulari non potest.*
7 *Remedium extraordinarium quando cum ordinario concurrere possit.*
8 *Forensis non tenetur ad onera personalia.*
9 *Spurio qualiter acquiri possit hæreditas.*
10 *Institutio facta de duobus, qualiter ualeat, si alter sit incapax.*
11 *Spurius ex societate potest capere, quod nequit ex institutione.*
12 *Institutio uniuersalis non includitur sub prohibitione alienationis.*
13 *Nomina debitorum non ueniunt in publicatione bonorum mobilium & immobilium.*
14 *Alienatio quæ dicatur statuto prohiberi.*
15 *Relatio talis est naturæ, ut omnes superius expressas qualitates censeatur repetere.*
16 *Verba generalia quid operentur, si ad executionem gratiæ apponuntur.*
17 *Statutum prohibens relinqui uel legari, non prohibet institutionē uniuersalem.*
18 *Institutio hæredis fauorabilior est quam legatum.*
19 *Prohibitiones contra ius sunt odiosæ, et ideo restringendæ.*
20 *Ademptum sub conditione, censetur concessum sub contraria cōditione.*
21 *Prohibitio nulla est, quæ perpetuo diuisionem impedit.*
22 *Prohibitio, quæ fit hæredi, non transit ad hæredem hæredis.*
23 *Alienatio facta in forensem confirmatur, si ciuis efficiatur.*
24 *Forensi debetur æstimatio rei sibi legatæ, quam statuto prohibetur acquirere.*

CONSILIVM CXXXIX.

VISO themate & omnib. scripturis transmissis, & præsertim consilio excellentis. D. Iasonis patris hon. & oīb. maturē & diligenter consideratis arbitror recte fuisse conclusum in d. consi. & similiter recte iudicatum. Et incipiendo a processu, & ab his, quæ obijciuntur contra libellum, certissimum est, ꝙ libellus est apte conceptus, quia, ut in dicto consilio tangitur, nō
1 est actum petitione hæreditatis, † quæ post aditam hæreditatē & apprehensam possessionem non competit, secundum glo. in l. 2. de fideicom. hære. peti. & in c. 1. de confes. in 6. Sed iudicis officium est imploratum, quo mediante petit Franciscus, se declarari hrdē, & parti aduersæ silentiū imponi, & hoc iure pmittente potuit fieri, ut quasi ī terminis uoluit Bal. ī l. j. ī 1. col. C. cōia de leg. ubi ꝯcludit, ꝙ si legatarius possidet, & heres neget, ꝙ iudicis officio petere potest se declarari dn̄m, per l. diffamari. C. de ingen. manu. sicut petitur ꝯfirmatio possessionis. l. 1. de Carbo. edi. pro hoc est bonus tex. cum gl. in l. si duo patroni. in pri.
2 de iureī. ubi probatur, ꝙ † quis agere pōt ad declarationem iuris sui, si dubitat molestari. Et uoluit ēt Inn. in c. abbate sane. de ver. sig. bene facit ēt tex. in l. si pater. C. qui bon. ce. pos. & ibi p Bar. Bal. & Ang. Ad hoc ēt facit gl. in l. Aurelius. §. centum. de lib. leg. quæ allegatur in consil. & in l. si contendat. de fide. & p Mo. latè in l. si finita. §. eleganter versus fi. de dā. inf. Et ad ꝓpositum nostrū pondero doctrinam Bar. ibi dū q̄rit, an quis petere possit pronunciari sibi actionem competere. Et quo ad rem
3 nostrā concludit † ꝙ si est incertū aliqua incertitudine, an ꝯpetat actio uel non, cuius decl̄o pendet ab arbitrio boni viri, hoc est, iudicis, tunc pt̄ implorare officiū iudicis, vt declaret actionē ꝯpetere, per d. l. Thais. §. sororem de fideic. lib. & inferius declat Bar. qn̄ dicatur eē incertū actionē ꝯpetere, dicēs hoc ꝯstare, si tergiuersatio partis sit dubia, put ī casu nr̄o ꝯtingit, ī quo pars re & uerbo subterfugit, pp subterfugiū huius res uidebat̄ n̄ clara, & maxime pp statutū. ita ꝙ sup hoc decl̄o iudicis erat necessaria. Iō sequit̄, ꝙ peti potuit iudicis officio, ꝙ Frācisc⁹ declaretur hæres, de quo fit dubium per partē aduersā, & ei ppetuum silētium imponatur. Dico ēt, ꝙ cū dicto remedio cumulatur ēt remedium possessorium retinēdæ, ut cumulari potuit. c. pastoralis. de cā pos. & ꝓprie. & plenā per Doc. in l. naturalis. §. nihil cōe. de acq. pos. Nā Frāciscus narrat se posidere, & ī sua possessiōe molestari, demū petit declarari sibi licere posidere, ac declarari non licuisse, neq. licere aduersarijs, aut aliquo mō impedire d. Frāciscū, quominus dictā hrditatē & bona eius possideat, quæ ꝯclusio conuenit dicto remedio possessorio. c. licet cām. de ꝓb. & ibi per oēs. & per Bar. in l. 1. §. interdictum. ff. uti pos. & per alios in l. 1. C. eo. De possessione āt d. Francisci cōstat ex ꝓcessu. De molestatione vero apparet ex exceptionib. rei, inquantum in eis ꝯcludit, ꝙ Franciscus nō posidet, sed ꝙ ipse tenuit & possedit, ac de pn̄ti tenet & posidet. Et hoc præsertim præsupponitur in decimatertia exceptione. De molestatiōe āt satis est ꝯstare modo p̄dicto, & sic verbaliter s̄m Bald. in disputatione, accusatus d̄ vi turbatiua, &c. & in l. nō ab re. C. unde vi. Im. Rom. & Ale. in l. si prius, de ope. no. nun. & facit, qđ ibi vult Bar. in 5. op. 1. part. & idem tenet Imo. in c. audita. post d. Anto. de res. spo. Et sic ꝯstat, ꝙ ꝯgruenter ꝓponitur interdictum uti posi. & illo remedio ordinario agitur, & ꝙ incumbētia probā-
4 tur. Nec ob. quædā, quæ in ꝯtractu allegātur. & primo † ꝙ pro hrditate nō pōt agi possessorio, quæ non posidetur cum sit ius incorporale & vl̄e, quia nō tm̄ in libello fit mentio de hrditate, sed ēt de bonis hæreditarijs, ac de possessione dictorū bonorū. Præterea ēt si loqueretur de possessione hæreditatis, intelligerentur & exponerentur hæc uerba ꝓ possessione rei hæreditariæ, sicut & q̄nq. verbum, dos, capitur pro re dotali. l. dedit dotem. de coll. do. l. 2. §. fi. de priui. cre. l. si mora, & ibi not. Pau. de
5 de Ca. so. ma. tn̄ † dos tanquā ius vl̄e differt a re dotali, sicut res hrditaria ab ipsa hrditate, s̄m Bar. & Doc. in rub. sol. ma. & quāuis dicta expō fit impropria, tn̄ vt saluet̄ libellus, talis expō cōceditur, l. si q̄s intentione ambigua. de iud. l. sed si possessori. §. itē si iurauero. de iureiu. vbi per Bar. & alios, & in l. 1. C. de vsufru. cum suis concor. Non similiter obstat, ꝙ dū petitur declarari, non licere inquietari dictum Franciscum, præsupponitur illum posidere, & dū petitur declarari illum licere posidere, præsupponit̄ ꝯ̄rium. Quia hoc ultimum est penitus falsum, immo qui posidet, sic petere pōt, si inquietetur, quia qui inquietat, liberam possessionem aduersarij non relinquit, & vim facere dr̄. l. vim facit. de vi, & vi ar. q̄ loquit̄ de inquietatiua & turbatiua, s̄m oēs ibi. Talis ergo posidet, sed non posidet libere, iō recte petit declarari sibi licere posidere, videlicet libere, q̄a verba intelligūtur simpliciter. l. hoc legatū. de leg. 3. bn̄ facit, ꝙ no. Bar. in l. 1. §. huius. ver. quæro, nūquid ꝯ̄ diffamatorē. ff. vti pos. Et ex prædictis remanet responsū ad aliud, dū dicebatur, ꝙ iure cautum nō inuenitur, ꝙ remedio proposito agi posit, quia immo remedia, quæ proponuntur, a iure traduntur, pariter &
6 approbantur. Nec est verum, ut iam dictum est, † ꝙ cumuletur petitio hæreditatis cū aliquo possessorio, sed officium iudicis imploratur, & interdictū retinendæ deducitur quę remedia cumulari pn̄t, quia se compatiuntur, & ad cōtrariū finē nō tēdūt. d. c. pastoralis. & no. in d. §. nihil cōe. Nec obstat si forte dicatur ꝙ extraordinariū remediū non cōcurrit cū ordinario. l. in cau-
7 sæ. 2. de mino. † Quia uerum est circa idem, sed hic intētantur circa diuersa. Nam officium iudicis est circa dominium, & ipsum ius uniuersale, quia petit actor se declarari hæredem, & possessorium est circa possessionē rei hæreditariæ, quæ differt ab ipsa re & ab ipso iure. l. si duo. §. fi. vti posi. ꝓpea nō impedit̄ ꝯcursus, iuxta no. p Doc. plene ī l. in prouinciali. §. pen. de ope. no. nunc. Et hęc sufficiant circa libellum, q̄ optime procedit, & est prudēter cōpositus & formatus. Quātū vero ad merita, maior videtur dubitatio pp statutū ꝓhibēs forensi relinqui quoquo titulo in testamēto, vl̄ in codicillis, aut in quacunq. vltima voluntate, de quo statuto opponit̄. Et quamuis in dicto ꝯsilio dētur aliquæ responsiones, videntur tn̄ dubiæ. Nam prima est, quod hæc bona sunt exempta, ideo cessat ratio statuti volentis prouidere reipublicæ pro oneribus exigendis. Sed hoc non videtur sufficere, q̄a prohibet alienationē in illum, qui non susti-
8 net omnia † onera realia & ꝑsonalia, ad quæ personalia forensis institutus non tenet. l. rescripto. §. fi. de mun. & hon. Et ideo 1
quia ad hæc compelli non posset de iure cōmuni, & nō virtute

priui-

priuilegij exemptionis, prohibitio statuti locum habet in illo. Alia responsio vř ēt magis dubia, dum dř, ꝙ statutum locū nō hēt, qñ forēsis instituitur simul & coniunctim cū subdito, quia ex persona subditi efficitur capax, argumento notatorū ꝑ Bar. ī l. is q̄ duos. de libe. le. Nam illud dictū Bar. posset in dubium reuocari, ꝑ ea quæ habētur in d. l. is q̄ hęres. de vulg. & pup. Et da-
9 to, ꝙ Bar. bene loquatur, tñ non vř loqui ad ꝓpositum.† Quia loquitur, qñ vnus cū spurio ꝯxit societatem omnium bonorū, & ille instituitur solus a patre dicti spurij. Nam tunc hęreditas acquisita per capacem cōicatur etiā spurio virtute dictæ societatis. l. 3. §. cum spāliter. ff. pro socio. Et ita ēt allegatur, & ad ꝓpositum inducitur doctrina Bar. per D. And. Barb. ī rub. de re. eccle. non alie. 3. char. & in 12. limit. q̄ allegatur in cōsi. Sed si in casu Bar. testator ꝓ parte instituisset spuriū incapacem & pro alia parte socium eius, hoc casu absq. dubio non valuisset institutio ꝓ parte spurij ex ꝑsona cohæredis. Et iste ē casus noster, q̄a fuit institutus forēsis ꝓ parte, q̄a est incapax, ideo eius institutio nō validat nec capax efficit ex persona cohæredum, sed īstitutio de eo facta nō dēt valere, & eius portio cohæredib. accresceret, ex quo per statutum nō publicatur, ut est casus in ter
10 minis, & ibi Bar. & alij in l. si Titio. l. 1. de l. 2.† vbi habetur, ꝙ si instituantur duo, vel duob. legetur, quorum vnus sit capax, & alter nō, ꝙ institutio incapacis vel legatū deficit, & ꝓ alia parte valet, & hoc si sit indignus, ſm Bar. ibi q̄a tūc eius portio applicatur fisco. Sed si non priuaret velut indignus, tunc portio deficiens accresceret alteri. Et idē vult gl. & Bar. in l. ī huiusmodi. §. si Titio. de leg. 1. Pręterea in casu nr̄o isti cohæredes nō sunt socij omniū bonorū, sed in hac hæreditate tñ. Et dř societas incidens, ita ꝙ socij ꝓprie non dicuntur, ſm gl. in. §. item si iter aliquos. insti. de oblig. quæ ex quasi ꝯc. in ver. socius. & Alex. cons. 40. secundò vol. Et ꝓpterea in istis cadere non pōt consideratio Bar. q̄, vt dixi, loquitur, qñ socius capax solus & in solidum fuisset institutus. At in casu nostro si solus subditus fuisset institutus, forensi nihil quæri potuisset, q̄a inter illum & institutum capacem non pręcedebat aliqua societas omnium bonorum. Quinimmo ēt si dicta societas ꝑcessisset, & solus subditus in solidum institutus fuisset, adhuc isto casu dictum Bar. nō ꝓcederet, q̄a statutū ꝓhibet alienationē in forensem ēt ꝑ ꝯtum. Et iō ex illo ꝯtu societatis ei quæri non potuisset prohibēte statu
11 to, & expresse annullante dictū ꝯtū.† Sed in casu Bar. spurius de iure q̄uis ex institutione non posset capere, nō erat tñ ꝓhibitus ex ꝯtu societatis initæ cum aliquo acquirere, sicut, vt dixi, erat forensis in casu nr̄o. Et propterea nō bene loquit̄. D. And. in d. rubrica, q̄ hoc casu aliter dixit. Tertia etiam datur rñsio, ꝙ hoc statutum vsu non est receptum, iuxta no. in c. 1. de treuga. & pace. Circa quā aliter nō insisto, quia ꝓcessum nō vidi, & cōsistit in facto. Puto igitur ad dictū statutū clarius posse responderi. absq. vlla violentia, sed realiter & vere. Nā si recte animaduertatur statutum, non prohibet institutionē vniuersalem de forensi, nec talē institutionem annullat, nec de ea loquit̄. Solū enim vult & disponit, ꝙ nullus audeat ꝑ testm̄, vł codicillū, vł quācunq. aliā vltimā uoluntatē quoquo titulo, vel iure relinquere aliquam rem mobilem in aliquam personā, vel collegiū, &c. Sub quib. verbis includit̄ relictum, & oīs institutio rei certæ. sed nō īstitutio vniuersalis, vel ī aliqua quota. Ex eo q̄a quoquo titulo ꝓhibet relinquere aliq̄ rē mobilē vł immobilē, cui⁹ rei mobilis & immobilis appellatiōe nō ꝯtinēt actiōes & nomina debitorū. l. q̄ Tuberonis. §. fi. de pecu. l. a diuo Pio. §. in venditione. de iudi. & ꝑ Iac. de Aret. in l. mouentiū. de verb. signific.
12 † ideo sub ꝓhibitione alienationis & relicti quoquo titulo nō includit̄ institutio vniuersalis, sed solū institutio, & quodlibet relictū rei certę. Et ita quasi in terminis firmat Bar. in l. Centurio. in 1. q. prin. ver. q̄d si dicit, omnia bona mea volo ꝑuenire, &c. vbi cōcludit, ꝙ si q̄s dicat, volo bona mea mobilia & immobilia ꝑuenire ad talē, & non dicat, iura & actiones, ꝙ talis vř institutus in re certa, & nō vniuersaliter, rōne prædicta, quia actiones & nomina debitorū non sunt bona mobilia & immobilia, vt in iurib. ꝑallegatis. Idē ēt tenet. Ale. cōs. 16. col. j. uersi. primo .n. ꝯsidero, &c. primo vol. quāuis de Bar. in loco allegato mētionem non faciat, sed allegat notata per Bal. & Ang. in l. si constā
13 te. §. fi. soluto matrimo. vbi volunt † ꝙ si per sententiam publicata sint bona mobilia & immobilia non veniunt nomina debitorum, per iura prędicta. Ergo institutio de bonis mobilibus & immobilibus non pōt dici vniuersalis, quia in ea continētur iura & actiones, ſm Bar. in l. si quis seruū. §. fi. de leg. 2. ubi hac ratione vult, ꝙ relictum de certa parte bonorum non dicat vniuersale, q̄a non continet nomina debitorum. l. subsignatū. §. bo
14 na. de verb. signifi. Constat ergo manifeste † ꝙ sub dicta statuti prohibitione comprehenditur tm̄ alienatio quæ fit titulo particulari, tam per contractum quàm per ultimam voluntatē, & non illa quæ fit titulo vniuersali, sicut est institutio hæredis, vel quotæ hęreditatis, ut per Bar. in d. §. fi. & no. in l. si mulier, §. fi. ad Trebellianum. Nec obstat, ꝙ statutum inferius subdit, & ꝑ quā & quas alienationem, uenditionem, translationem, vel relictum, &c. Et ibi, & ꝙ nulla persona cuiuscunque ꝯdōnis existat, audeat uel ꝑsumat tales alienationes, emptiones, obligationes, & quocunque titulo translatas tam per ꝯtū inter uiuos, quā aliquā aliam ultimā uoluntatē, &c. Quia licet in dictis locis gñraliter videatur ꝓhibita omnis alienatio ꝑ ultimā voluntatē, absq; expressione bonorū mobiliū & immobilium, nihilominus intelligitur de dictis bonis mobilib. uel immobilib. solū statuum loq., q̄a hēt relationem ad ꝑcedentia, ut constat ex illo verbo, quā vel quas, de quo in ꝑcedenti clausula, & ex verbo, ta
15 les, de quo in hac vltima † q̄ relatio inducit repetitionem omnium qualitatū expressarū superius. & ꝓinde ac si dictum esset quam, uel quas, aut tales alienationes rerū mobiliū & immobiliū, ſm Bar. in d. l. si q̄s seruum. §. fi. de leg. 2. vbi explicite sic uoluit, per tex. in l. a filio. §. testōr. & §. seq. de alim. & ci. leg. Et idē est dicendum de alia inferiori clausula uidelicet, & nihilominus omnes contractus, & omnes vltimæ voluntates, & omnis alienatio uel translatio, q̄ inde fierent vel factæ essent, sint ipso iure nullius ualoris, efficaciæ, uel momenti, &c. Nam hoc loco statutum ulterius procedendo alienationes rerū mobiliū uel immobilium quas superius prohibuerat cū appositione pœnæ irritat & annullat, & sic disponit circa iā dicta, & ꝑdictis adiungit decretum annullatiuum, non āt ampliat prohibitionē. Est enim huiusmodi clausula postposita ad executionem prohibitionis præcedentis, iō non augetur ꝓhibitio, cle. j. de ꝑb. ubi dř
16 no. † ꝙ verba gñalis apposita ad executionē gratiæ uel dispositionis nō ampliant verba ꝓlata circa dispositionem, immo ab ipsa dispositione restringunt, & secundum despositionem regulantur, & ibi hoc oēs notant. Et hoc in terminis uoluit Dñi. in c. j. §. ut confirmatos. in fi. de religio. do. Nam ibi text. prohibet alienationem bonorū immobilium, & inferius apponit decretuum annullatiuum per verbum, cæterorum, uniuersale. Glo. dubitat, utrum sub illo includantur bona mobilia, nō determinat. Domini. uero tenet ꝙ nō, q̄a cl̄a, q̄ ponit̄ ad ualidandum vel firmandum id quod præcedit, dato etiam ꝙ loquatur latius quam dispositio pręcedens, non comprehendit nisi tm̄ ꝑcedētia, dicta cle. j. de præb. Et sic ibi proprie deciditur casus noster quoniam & illo casu agitur de prohibitione alienationis limitata cui erat adiecta clausula anuullatiua per uerba uniuersalia sicut in casu nostro. Ad confirmationē prædictorum adduco etiam Rap. Fulg. in consi. 15. incip. In primo propositæ, &c. ubi
17 cōcludit, † ꝙ statutū Vicentiæ prohibēs legari, uel aliquo alio modo relinqui bona, possesiones, &c. non comprehendit, nec sub prohibitione continet institutionem hæredis vniuersalem, ex quo de ea non loquitur spāliter. ꝑ l. ꝑcipimus. in fi. C. de appellatio. Nec obstat, dum dicit, ꝙ uerbum, relinqui est gñale ēt ad hæredis institutionem, qm̄ illud verbū, gñale debet restringi secūdum præmissam speciē expressam legati, hoc est de fidei commisso, donatione cā mortis, aut mortis cā capione speciali cū multæ sint species, arg. l. fi. §. cui dulcia, de vino, tritico, oleo
18 que leg. Et potissime, ſm eum, † quia fauorabilior est hæredis institutio quam legatum, ut de hære. instituen. l. si te solum. iuncta. le. quod traditum. cum legibus seq̄. de conditio. & demōstra. Non solet aūt subiecta gñalis clausula ad maiora expressis porrigi, clem. non potest in fi. de procurat. Amplius nō subest eadem ratio prohiberdæ uniuersalis successionis ex testamento & legati. Multa namque sub uniuersitate tranferuntur, quæ per se specialiter transferri non conceduntur. le. j. de fun. dot. de acqui. rer. domi. l. quędam. extra de re iudi. c. cum Bertoldus &c. ex literis. de iure pa. Et ideo subiungit, si lex prohibeat alienationem rerum immobilium in alienigenas, non intelligitur his uerbis hæredis institutio prohiberi, secundum gl. singularē
19 C. non lice. me. lia. l. unica. libro. 11. Huiusmodi enim † prohibitiones

bitiones uelut odiosæ, & contra omne ius, leg. in re mandata. C. manda. sunt restringendæ. c. odia. de regulis iuris. in 6. Ex q̃bus verbis & rõnib. Rapha. clare. ẽt deciditur, ꝙ sub prohibitione, de qua agitur, institutio uniuersalis nõ includatur. Et illud fundamentum puto firmissimum & uerissimum. propter qđ præcipue sum motus ad consuluendum pro ista parte. Rursus contra dictam institutionem opponitur, ꝙ fuit conditionalis, & quòd in persona filij, tanquam non potestatiua, vitiat, & annullat testamentũ. Et dato quod ualeret, cohæredes ante impletam conditionem per cautionem Mutianam adire non potuerunt, iuxta l. Mutianę, de conditio. & demonstratio. Et pro hoc facit, q̃a hæreditas est adempta, si quis peteret partem suã,
20 &c. † Ademptũ vero sub conditione, sub contraria ꝯdõne censetur concessum. l. quando. de ꝯdõ. & demon. l. si penũ, de penu lega. Sed ad hoc respondetur, ꝙ immo oĩm hæredum institutio fuit pura. ¶ Nec obstat contrarium, quia regula prędicta nõ habet locum, quando in pœnam heredis non implentis fit translatio, quo casu prima institutio non desinit esse pura, & sic interim potest hereditas adiri, & agi. Hoc enim casu vr̃ adempta hæreditas, cum extiterit ꝯditio, nec propterea interim suspenditur institutio. Iura ergo prędicta locum habent, q̃n sub illa ꝯditione fit translatio vel ademptio. Ita singulariter vult & declarat Bar. in l. 1. §. item si ita, ad le. Falc. ꝙ est summe notandũ, & paucis notum. Adhuc etiam & iterum instatur, quia per petitionẽ productam videtur Frãciscus incidisse ĩ pęnam priuationis appositã, si aliquis hęredũ suorum, partem suam peteret, &c. Nec videtur prodesse protestatio tãquam facto ꝯria. c. solicitudinẽ,
21 de appellatio. Sed † ad istud rñsum reperio in consilio ꝙ talis prohibitio, quę in perpetuum impedit diuisionem, non valet, per ea quæ habentur in l. si non sortem. §. si centum. de ꝯdi͛. indebi. Aliter etiam arbitror posse reponderi. Nam dispositiue non prohibetur hæres petere, quia ipsum petere, est solum in ꝯdõne positum. lege si quis sub ꝯdõne, de ꝯdõnib. institu. & sic dispositio pœnalis incipit a præcedenti ꝯdõne. Quamuis ergo per talem petitionem potuisset Ioannes primus heres incidere in pœnam, tamen secus est in hærede hæredis, quia in pęnis nõ
22 recedimus a persona. l. multa. de condi. & demonstrati. † Et iõ prohibitio pœnalis facta hæredi nominatim non transit ad hæredem heredis, f̃m Bar. in cons. 7. Dicitur autem facta nominatim secundum eum, q̃n grauauit testor sub pœna hæredes suos infrascriptos. quia per illam relationem importatam per illud uerbum infrascriptos. habentur pro nominatis, & cũ eo transit Imola & Aret. in l. si quis filium. §. fi. de acq. hæreditate Aret. in l. si paterfamilias primis tabulis. de uulgari & pupilla. & Ale. in l. fi. C. de hæredibus instituen. Cum ergo in casu nostro dicatur Et si aliquis dictorũ hæredum peteret, &c. nominatim dicũtur prohibiti petere, propter illud uerbum, dictorum, inducens relationem pręcedentium cum suis qualitatibus, ut dixi supra, p notata per Bar. in dicta l. si quis seruum. §. fi. de leg. 2. & sic perinde est, ac si hoc loco nomina heredũ prius expressa repetijsset specialiter. Et propterea prohibitio illa pœnalis non transit ad hæredem hœredis. Et sic Franciscus potuit & libere põt sine metu pœnæ petere suam partẽ, & hæreditatis diuisionem, &c. Non omitto ẽt, ꝙ vbi ẽt statutum annullaret dictam institutionem, ꝙ illa ꝯfirmaretur, & alienatio, quæ sequitur ex ea, si dict⁹ Franciscus esset paratus, vel offerret se paratum velle fieri ciuis ciuitatis Callij, & ciuilitatem acceptare, probatur ex no. p Bar. in l. murileguli. C. de murilegul. libro 11. vbi per illum text. dicit, quòd si monasteria habeant possessiones concessas in emphyteusim sub pacto, quòd transeant in fœminam, quæ tamen nubat alicui subdito iurisdictioni monasterij, & mulier nubat cuidam extraneo, qui uult effici de iurisdictione monasterii, quòd retinebit emphyteusim. Per quam doctrinam in terminis prædicti statuti prohibentis alienationem infert Aretin. in l. si
23 ita quis. §. ea lege. de uerb. oblig. ꝙ † si forensis uellet effici ciuis confirmaretur alienatio in eum facta, quando simpliciter annullaretur cõtractus, secus si res ipso iure publicaretur in fiscum, quia tunc non admitteretur purgatio morę facta executione, iuxta. l. si is qui, de leg. 2. Quia igitur in casu nostro cõtractus & testamentum simpliciter annullãtur, & bona confiscantur, satis est, ꝙ Franciscus ciuilitatem consequi sit paratus, qđ est notandum. ¶ Et ubi adhuc prædicta cessarent, & sic bona Franciscus prohiberetur retinere, ab hæredib. testatoris conse qui deberet æstimationem dictorum bonorum, per textum in l. filiusfamilias. §. si quid alicui. de leg. j. vbi probatur, f̃m Iac.
24 de Are. Bal. Ang. Imo. & Pau. de Cast. † ꝙ si forensi legetur res, quam acquirere prohibetur ex forma statuti, qđ ei debebitur æstimatio. Faciunt ẽt not. p Bal. Imo. & Alex. in l. apud Iulianum. §. fi. eo. tit. De simulatione dictæ institutionis nihil dicendum occurrit, quia de ea nihil constat, immo ex renunciatione alterius cohæredis potest cõtrariũ apparet, quia solum fatetur promisisse testatori adhuc viuenti, ꝙ hæreditatem renunciaret nepotib. masculis ex filio. Et sic præsupponit, ꝙ fuit vere & nõ simulatè institutus, & sua promissio potuit fieri volũtariè post testamentum. Item fuit ẽt limitata quoad dictos nepotes, ita ꝙ vbi nulla extitisset promissio, illum non obligabat, & hæreditatem pro se retinere licite poterat. Itaq. ex parte renunciantis p dictum instrumentum de simulatione non probatur, & multominus ex parte Ioannis, de cuius promissione aliqua non apparet, & cui promissio cohæredis nihil nocet. l. si vnus. §. ante oĩa. de pac. De præscriptione etiam nihil est agendum, quia est iter rupta, & nõ est aliquo modo cõpleta, sicut apparet ex his, quæ narrantur in facto. Ex quibus concludo bene fuisse iudicatum, & male appellatum. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit etiam Ias. cons. 112. uol. 4. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, dolo facis, quando, & in quibus obstet.*
2 *Fideicommissarius uniuersalis legitime cõtradicit heredi possessorio agenti.*
3 *Titulum habens a defuncto legitime contradicit heredi agenti.*
4 *Legatarius non debet occupare rem legatam, antequam hæres illam possideat.*
5 *Legatarius particularis an possit contradicere heredi hæreditatẽ petenti.*
6 *Contradictor legitimus incontinenti de iure suo docere debet.*
7 *Fideicommissarius quando in iudicio contradicere possit.*
8 *Petitio hæreditatis quando datur contra titulo possidentem, & quando non.*
9 *Titulus legati uel fideicommissi quando ipso iure resecetur.*
10 *Exceptio, dolo facis, non obstat, quando incontinenti non est restituturus, sed ex interuallo.*
Trebellianica non detrahitur aduersus piam causam.
11 *Legitima non minuitur per legata ad pias causas.*

CONSILIVM CXL.

Proponitur, ꝙ per hæredem agitur petitione hæreditatis, & ꝙ reus cõuentus opponit & allegat hęreditatem ad eum pertinere iure fideicõmissi vniuersalis, & p cõsequens ꝙ actori obstat exceptio dolo facis petere, qđ statim restituturus es. l. dolo. de doli excep. Quæritur ergo, an dicta exceptio obstet. Et vide-
1 tur prima facie dicendũ ꝙ sic, † quia ĩ petitorijs dicta exceptio obstat d. l. & de reg. iur. l. dolo. & ĩ terminis hæc vult gl. in l. filiã fratribus. ad Trebellia. in versi. inniti. in fi. quæ dicit, ꝙ dicta exceptio, ẽt si requirat altiorem indaginem. opponi potest p fideicommissarium uniuersalem cõtra agẽtẽ petitione hæreditatis. Quinimmo ẽt si hæres ageret possessorio adipiscendæ, & remedio. l. fi. C. de edicto diui Adria. tollen. adhuc videtur idem, secũ
2 dum gl. in d. l. fi. quæ concludit † ꝙ fideicommissarius uniuersalis est legitimus cõtradictor, si agat hæres dicto possessorio, allegat inter alia dictã. l. dolo. cũ qua Bar. & alij transeunt, si fideicommissarius possidebat, & sit paratus docere incontinenti de iure suo, per ea quæ habentur & no. in l. ij. eodem tit. Comprobantur præmissa. Nã hic fideicommissarius possidet cum titulo, ergo contra eũ nõ datur h̃ditatis petitio, quæ nõ dat̃ ꝯ titulo possidentẽ. l. regulariter. & l. nec ullam. ff. de petitio. hæredita. & l. hæreditatis. C. codẽ tit. & tanto minus cum titulum habeat fideicommissarius a defuncto, per no. in d. l. fi. C. de edic d.
3 Adria. tollen. ubi habetur † ꝙ habẽs titulum a defuncto, si possidet, est legitimus contradictor quando hæres intentat beneficium illius legis. Sed præmissis non obstantibus ꝯtrarium puto verius.

uerius. Nam de hoc fideicommisso uenit detrahenda Trebellianica, & ẽt legitima, si grauatus erat filius testatoris, cum nõ sit purum, sed conditionale, iuxta notata in c. Raynutius. de testamen. & in l. quanquam. C. ad legem Falcid. & per moder. plene in l. in ratiõe. §. ꝙ vulgo. ff. eodẽ ti. cum concor. de q̃b. ibi plene per eos. At propterea cũ hæres possit uti retentione aduersus fideicommissarium, tenetur totum hæredi restituere, & nõ iuuatur illa exceptione, dolo facis petere, & ut ꝓbatur ex notatis
4 in l. 5. §. 1. ff. quorũ leg. & in l. 1. C. eodem. ubi † habetur, & si legatarius occupauit rem legatam antequã hæres illam cœpisset possidere, ꝙ per indirectũ, quorum legatorũ, hẽres possessionem illius rei adipiscit, si Falcidia imminebat, & detrahi poterat nec poterit tunc repelli exceptione dolo facis, nec quoad totũ, nec ẽt ꝓ parte, sed debebit legatarius totã rẽ restituere, & partem ad eũ spectãtẽ de manu hæredis capere. Et istud ẽt magis ĩ specie vult Pa. de Ca. cũ quo trãsit Alex. in d. l. fi. C. de edicto diui Adria. tollend. Nã dum ibi cõcludit ꝑ gl. Bar. & alios, ꝙ si hæres intentat remedium illius legis, ꝙ fideicõmissarius vniuersalis, si sine vitio possidet, dicet legitimus ꝯdictor, præsertim ꝑ dictam. l. dolo. hoc declarat Pa. de Ca. & Ale. esse uerũ, si de fideicommisso nõ veniat Trebellianica detrahenda. Secus aũt si hæres Trebellianicã detrahere posset, q̃a tunc hæres in possessionẽ totius mittitur, & ꝑ fideicommissarium nõ impedit, ꝑ ea q̃ dicunt de legato particulari, de quo Falcidia põt detrahi, si ꝯtra legatariũ agatur interdicto, quorũ legatorũ, vt dictũ est. Et pro hoc facit, qđ ibi dicit Cy. circa finem. ubi postquam cõclusit, ꝙ fideicõmissarius vniuersalis est legitimus ꝯdictor in casu illius
5 l. fi. quærit † quid de legatario particulari. Et dicit idẽ esse, ꝼm Marti. Silima. cũ quo trãsit. Et sic in hoc nõ differt particularis fideicõmissarius ab uniuersali. Iõ sicut nõ est legitimus ꝯdictor legatarius singularis, & ei nõ ꝯpetit illa exceptio, dolo facis petere, &c. q̃ñ ab illo venit Falcidia detrahẽda, sic ẽt nec fideicommissarius vniuersalis a quo p̃t Trebellianica deduci, hr̃dẽ p̃t excludere ꝑ dictã exceptionẽ. Nec ob. ꝙ ꝑdicti loquãtur, q̃ñ agit ꝑ hr̃dẽ possessorio adipiscẽdæ, & nõ q̃ñ agitur petitione hæreditatis, sicut in casu nr̃o. Quia in hoc tm̃ differt ĩ ꝓposito istud
6 remedium ab illo possessorio, † quia q̃ñ agit possessorio, dẽt legitimus cõtradictor ĩcõtinenti docere, & ꝓbare de iure suo, ut no. in d. l. 2. de edicto diui Adri. tollen. Sed ubi agit petitione hr̃ditatis, põt quandocunque, etiam ex interuallo, de suo iure docere, ꝼm Imo. & Alex. in l. filiam fratribus. ff. ad Trebel. Et sic legitimo cõtradictori uno casu pinguius succurritur quã altero. Sed ille, q̃ nõ est simpliciter & absolute legitimus ꝯtradictor in dicto iudicio possessorio, nõ erit ẽt legitimus in hoc petitorio, & in hoc nõ differt vnũ ab alio. Qua. n. rõne si hæres agat remedio possessorio. d. l. fi. fideicõmissarius vniuersalis non excludit hr̃dẽ, q̃ põt Trebellianicã detrahere, ẽt si fideicõmissarius velit de suo iure statim ꝓbare, eadẽ rõne nõ dẽt excludere hæredem agentẽ petitione hæreditatis, q̃ñ Trebellianicam potest detrahere, q̃a sicut primo casu nõ obstat exceptio, dolo facis, &c. ex eo quia non est restituturus totũ, eodẽ modo non dẽt obstare q̃ñ hæres, q̃ non est restituturus totum, agit petitione hæreditatis.
7 † Si. n. Trebellianica nõ immineret, tũc fideicommissarius in iudicio possessorio ita demũ ꝯtradicere posset, si incõtinẽti ꝓbare vellet, ut no. in d. l. 2. Sed ĩ iudicio petitorio p̃t ex interuallo ẽt ꝓbare. & hoc casu loq̃t & intelligi dẽt gl. in d. l. filiã fratrib. ꝼm Imo. & Alex. ibi. Nec ẽt prædictis obstat, qđ dicit Imola ibidẽ, dũ vult, ꝙ fideicommissarius dicatur sine uitio possidere, & ꝯñr ꝙ possit cõtradicere, q̃ñ apprehendit authoritate ꝓpria possessionẽ vacantẽ, adhuc ab hr̃de non apprehensam, p. l. non dubium. C. de legib. q̃a istud põt esse uerum, si a fideicommissario quarta non venit detrahenda, aliàs secus, ꝑ pallegata. quinimmo ẽt in fideicommissario vniuersali Doc. ibi & in dicta. l. fi. videntur velle indistincte, ꝙ non possit cõtradicere, nisi possideat sine vitio, prout sine vitio possidere dicitur ꝼm Ang. q̃ñ possessionẽ apprehendit viuo testatore, & de eius licẽtia. Et sic sentit apertẽ, secus esse, q̃ñ eo mortuo illã apprehendit propria authoritate, qđ tñ est uerissimum eo casu, quo uenit Trebellianica detrahẽda, tũc. n. sine uitio non dicitur possidere, vt
8 dictum est. † Nec obstat, ꝙ petitio hæreditatis non detur cõtra titulo possidentẽ, quia uerũ est, si quis possideat titulo particulari, sed secus est, quando possidet titulo uniuersali, sicut facit emptor hæreditatis pariter & fideicommissarius. l. e. etiam. §. 1. & §. si quis sciens. de petitio. hæredi. & per Ale. consilio. 73. q̃nto uolu. Nec obs. hoc casu ꝙ titulum uniuersalem habeat fideicommissarius a defuncto, quia hoc noceret hæredi, si titulum haberet fideicommissarius in tota re, puta si esset titulus inter
9 viuos, quo casu ꝓcedunt notata in dicta. l. fi. † Sed titulus legati vel fideicommissi resecatur ipso iure, & ad non titulum reducitur, quando imminet detractio Falcidiæ, aut Trebellianicæ, uel legitimæ. l. Plautius. & l. linea margaritarum, ad legem Falcidiam. Ideo rõne partis, quæ pertinet isto casu ad hẽredem ex dispositione legis, totum aufertur a legatario, vel a fideicommissario uniuersali. dict. l. 1. §. 1. cum gl. ff. quorum lega. & l. 1. C. eo & per Paulum de Castro & Alex. in d. l. fi. ubi habetur, ꝙ ꝑdicti quamuis habeant titulum a defuncto, non sunt tamen legitimi contradictores, & quod illis non prodest exceptio, dolo facis petere, &c. quia non est hæres restituturus totum, sed partem.
10 Sicut etiam uidemus † ꝙ non obstat dicta exceptio, quando quis non est restituturus incontinenti, sed post tempus, secundum Bartol. in l. si socer. §. Lucius. soluto matrim. arguendo de re ad tempus. l. miles ita. de testamen. milit. & l. ita stipulatus, in princ. de uerb. obligatio. Nec obst. prædictis, ꝙ testator postremo substituerit piam causam, aduersus quam Trebellianica nõ detrahitur, ut dicitur communiter in auth. similiter. C. ad legẽ Falc. & in l. Marcellus. in princ. ad Trebellia. Et per consequẽs, ꝙ non possit Trebellianica detrahi aduersus primum fideicommissarium, ut probatur in l. cum dotem. ad legem Falcid. & ibi Pa. de Castro argumen. illius tex. uult, ꝙ si hẽres est grauatus dare uni, & ille fideicommissarius causæ, ꝙ hæres aduersus primum fideicommissarium non põt quartam deducere. Et idem
11 uult Roma. in d. l. Marcellus. in princ. † Quia in casu nostro legitima uenit etiam deducenda, ut dictum est, quę non tollitur, nec minuitur per legata ad pias causas, ut nota. in l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cleri. Nec etiam hoc casu pia causa ultimo vocatur ad totam hęreditatem, sed tantum ad dimidiam, ideo de alia dimidia ad minus uenit detrahenda Trebellianica. Quinimmo etiam de toto detrahi potest, & contraria loquuntur, quando omnino certum est, hæreditatem peruenire debere ad piam causam post mortem primi fideicommissarii. Secus autem si sit dubium, ut quia grauatus est restituere, si decesserit sine filiis, sicut contingit in casu nostro. Nam tũc dubiũ est, utrum decedere debeat cum filiis vel sine. Ideo hæres Trebellianicã tunc potest deducere aduersus primum fideicommissarium, secundum Roma. in consilio. 206. incipiente, Licet de cõi conclusione. & Ale. in d. l. Marcellus. in prin. & dicta. l. cũ dotem, ad legem Falcidiam, & in l. 1. §. ad muncipium. in fi. eod. tit. Et propterea cõcluditur, ꝙ exceptio, quæ opponitur, nihil in casu nostro operatur. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Testimonium nullum dicitur, quod de auditu auditus fertur.*
2 *Antiquum uere dicitur, quod ante annos centum factum est.*
3 *Probatio de auditu quando sit insufficiens.*
4 *Identitas rerum non præsumitur, sed probari debet.*
5 *Consobrini dicuntur, qui duarum sororum filij sunt.*
Confessio facta parte absente non præiudicat confitenti.
6 *Probationem de auditu contra se recipit, qui eandem producit.*
7 *Proximior succedere dicitur, si sexus cognationis & agnationis differentia auferatur.*
8 *Descendentes ex nepte qualiter admittantur ad successionem ne potis, &c.*
9 *Confessio facta parte absente, an, & quando faciat semiplenam probationem.*
10 *Verba enunciatiua quatenus probare dicantur.*
11 *Amitini sunt, qui ex fratre & sorore nati sunt.*
12 *Pluralitas non est præsumenda citra probationem.*
13 *Libellum producens an fateatur uera esse, quæ in libello continẽtur.*
14 *Confessio ficta resultans ex contumacia qualiter intelligatur.*
15 *Hæredes qui sunt, non statim ijdem descendentes sunt.*
16 *Opinio communis probatur per enunciata in pluribus instrumentis.*
17 *Probatio leuior quasi possessione probanda admittitur.*
18 *Antiquum quod dicatur, arbitrio iudicis relinquitur.*

10 Re-

19 *Responsio rei quando secundum intentionem actoris sit intelligenda.*
20 *Exceptio quæ contra statutum opponi possit.*
21 *Attinentes ex linea materna qui proprie dicantur.*
22 *Feudum pro se & masculis descendentibus receptum quo ordine intelligatur.*
23 *Fundus dotalis non efficitur communis inter fratres ratione societatis inter eos initę.*
24 *Societas & communio bonorum non sequitur ex communione fructuum.*
25 *Pręscriptio mala fide possidentis impeditur.*

CONSILIVM CXLI.

VISO prolixo ac laborioso processu agitato inter
Tiberium ex una agentem, & Franciscũ & alios
eiusdem litis consortes ex altera se defendẽtes, ac
visis consiliis decisiuis adinuicem contrarijs,& oĩ
bus diligenter & mature cõsideratis, vr̃ prima fa-
cie dicendũ, intentionem actoris non esse legitime probatã, &
p꜒sequens dictos reos conuentos esse absoluendos.l.ei qui di
cit.ff.de probat.l.actor.C.eo. Nam dictus Tibertus agit tanquã
descẽdentes hæres quondam Ferri per mediam ꝑsonam suorũ
ascendentium,& Matthæi iunioris agnati sui trãsuersalis. Et eo
ꝓtextu, ꝙ Matthæus auus paternus ipsius Tiberti actoris.& Ioã
nes similiter auus paternus dicti Matthęi fuerint filii Ferri. Qđ
minime probatum videtur, ꝓut erat probãdum. Testes namq;
aliq̃ sup hoc recepti, de dicta filiatione interrogati solũ dicunt
dici audiuisse dictum Matthæum & Ioannem fuisse filios dicti
1 Ferri,& illis superstitibus decessisse. † quod testimonium de
auditu auditus non est congruum, ut no.in l.testium.C.de testi
bus,& in auth.de hæredi.& falc.§.hinc nobis.versi.si uero.& in
c.tam literis.& in cap.licet ex quadam.de testi.& quamuis ibi di
catur, ꝙ in factis de antiquo dictum testimonium recipitur, vt
habetur in l.si arbiter.de probatio,& in l.2.§.idem Labeo.de a-
qua pluuia arcen.per Bar.& per Innoc.in c.ueniens.de uerb.si
2 gnifi.cũ suis concor.† Tamen illud reputatur solum factum de
antiquo in proposito, quod excedit metam centum annorum:
juxta.l.fi.C.de sacrosanctis eccle.ſm Inn.in d.c.ueniens.& Spe.
in tit.de probatio §.1.uer.ultimo queritur,&c. & uersi.breui-
ter autem nota,&c.& Imo.in d.§.idem Labeo.& in ca.ueniens
de testi.el 1.& ibi etiam per Abb.qui improbant, quod dicit ibi
do.Anto.dum uult, quod sufficiat tp̃s 40.annorum. Eandem ẽt
opinionem tenet Alexand.in l.cum aliquis.C.de iure delib.quã
dicit eẽ communem & pro qua sæpius consuluit, & præsertim
in consi.116.ad fi.1.vol.quinimmo Host.& quidam alii uolue-
runt, ꝙ ẽt dicto casu non sufficiat testimonium tm̃ de auditu, si
ne aliis adminiculis, puta fama, uel alio simili. Cum igitur ex pro
3 cessu,& maxime ex instrumẽtis† productis probetur, ꝙ adhuc
non sunt centum anni, ꝙ dictus Ferrus sit mortuus.sed lõge mi
nus, dicta probatio de auditu auditus non est sufficiens. Simili-
ter nec per instrumenta probatur, dictum Tibertum & Matth-
æum iuniorem fuisse descendentes & hæredes Ferri. Et præser
tim per instrum entum de uenditione eiusdem domus facta ꝑ
D.Catherinam,& in quo pro confine dantur & ponuntur hæ-
redes Ferri.iuncto ẽt catastro seu æstimo, in quo dr̃ dicta do-
mus descripta,& pro cõfine descriptus Tibertus pater actoris
& Baldasar auus similiter pr̃ dicti Matthęi. Qm̃ isti, qui pro cõfi
ne describuuntur in dicto catastro, non sunt illi hæredes Ferri,
de q̃b.loquit̃ instr̃m vendõnis, qđ ꝑcipit̃ ex diuersitate tpum,
q̃a æstimum factum fuit.1458.& uenditio.1469.& iõ de diuer
sis domib.& non de eadem domo loquuntur ꝑdictæ scripturę.
4 † identitas.n.rerum non pręsumitur, nisi probetur ſm Io.And.
& Doct.in c.auditis.de præscri.& præsertim in casu nostro, ꝑ
diuersitatem temporum. Præterea & alia ratione non probant
dicta documenta ẽt simul iuncta, cum sint inter alias personas
facta.l.sæpe.de re iudi.& in rubro & nigro. C. res inter alios a-
cta. & præsertim cum non sint antiqua.i. non antecedant tem-
pus annorum centum, ut per Doct.in d.l.cum aliquis.C.de iure
delibe.& in ca.causam quæ.de proba.& de libro æstimi probat̃
in l.censualis.C.de dona.l.si pr̃.& ibi Doct.C.de act.emp.& l.
solennibus. C.de rei uend.& per Moder.in l.decem, de uerb.
oblig.¶ Et dato etiam ꝙ ex dictis scripturis probaretur, ꝙ Ti-
bertus antiquior, & Baldasar essent hæredes Ferri, per hoc tñ đ
necessitate non concluditur, ꝙ sint descentes illius, ideo proba
tio velut dubia non releuat.c.in p̃ñtia.de proba.l.nõ hoc.C.vn-
de cogna. Non probat ẽt intentionẽ dicti actoris instr̃m aliud,
in quo Franciscus reus cõuentus emit noĩe suo & Tiberti viuẽ
5 tis filij alterius Tiberti sui consobrini, † quamuis Franciscus di
ctum primum Tibertum suum consobrinũ appellet, hoc signifi
cat, ꝙ ambo sint filij duarum sororum.l.iurisconsultus.§.quar
to gradu.ff.de gradi.& sic ꝙ ille sit natus ex vna filia dicti Ferri
sicut & ipse Franciscus. Præterea illa confessio Francisci ei non
præiudicat, tãquam facta parte absente.l.certum.§.si me absen
te.de confes.& c.fi.de succes.ab intesta. Item non præiudicat a-
lijs consortibus Francisci.l.si unus.§.ante omnia.de pact. nec ẽt
per illam probatur, ꝙ Matthęus iunior, de cuius successione ẽt
ꝯtenditur, sit descendẽs ipsius Ferri per lineam masculinã, quia
de illo ibi non est facta mentio. Nedum ergo non probatur, ꝙ
Ferrus decesserit relictis descendentibus masculis sed immo ꝓ
batur cõtrarium, s. ꝙ mortuus est sine masculis descendentib.
ex propria confessione ipsius Tiberti actoris, qui ad primã posi
tionem partis aduersæ, in qua continebatur, ꝙ Ferrus remãsit
omnib.masculis de eius domo & familia mortuis ex peste, re-
spondit, credit per auditum. Et sic cõfessus est, ꝙ aliquis mascu-
lus ex dicto Ferro non remansit. In qua confessione magnam
uim facit dictus vltimus consultor. Nec obstat ſm eum, ꝙ Ti-
6 bertus dicat se credere per auditum, † quia ex quo pro se addu
cit probationem testium de auditu, & in ea se fundat, ita etiam
contra se debet recipere dictam probationem.facit.l.pen.C.de
solut. Præterea potest dici, ꝙ illa verba, per auditum importent
causam credulitatis hoc est, credit, quia dicere audiuit. Auditus
ergo est cã inducens illum ad credendum simpliciter,& propte
rea sibi præiudicat talis confessio, ac si simpliciter dixisset, cre-
dit, nulla alia causa expressa, quia quamuis illa causa non esset
necessaria vel iusta, illam tamẽ potuit habere & voluit Tibertus
pro iusta & probabili. Et cui confessioni standũ est contra eũ,
adeo ꝙ illa non reducitur etiam ad concordiam cum dicto te-
stium, secundum Inn.in c.cum contingat.de offi.deleg.& Bar.ĩ
l.2.§.creditum.si cert.peta.cum concordant. Cessantibus etiam
præmissis subdit prædictus dominus consultor, ꝙ d. Tibertus
non potest succedere dicto Matthæo iuniori, quia Franciscus
attinet dicto Matthæo in quinto gradu.& Tibertus in sexto. Iõ
Franciscus debet de iure communi præferri, licet sit cognatus.
7 † quia sublata differentia sexus & agnationis ac cognationis suc
cedit proximior, aut.post fratres.C.de legi.hæred.& in corpore
vnde sumitur,& in §.nullam.in auth.de hæred.ab intesta. Nec
etiã dictus Franciscus tanquam cognatus excluditur ex forma
statuti a Tiberto agnato dicti Matthæi. Quoniam statutum sub
rubrica, ꝙ possessiones, &c. concordat potius in hoc cum iu-
re communi, dum prouidet, ꝙ possessiones, quæ sunt ex parte
patris cuiuslibet decddentis ab intestato deficientibus ascendẽ-
tibus & descendentib.deueniant propinquioribus ex parte pa-
tris. Dictus ergo Franciscus, ſm dictum dñm cõsultorem, quã-
uis descendat ex Dominica filia Ferri, dicitur tñ ꝓpinquior ex
parte patris, cũ sit illi attinens & cõiunctus mediante Baldasare
patre dicti Matthæi, & pro hoc potuit allegare domi. Benedi-
ctũ Caprã de Perusio, qui hoc voluit in terminis in cõsi.103.in
cipiente,& Viso & cõsiderato dicto casu,&c. Nam stante statu
to Senensi, ꝙ præferantur propinquiores ex parte patris, cõclu
8 dit † ꝙ descendentes ex nepte admittãtur cũ filijs ex nepote na
to ex filio ad successionem alterius nepotis nati ex alio filio, tã-
quam nati ex dicta nepte dicãtur cõiuncti ex parte patris, hoc
est mediante ꝑsona patris ipsius mortui. Et quamuis ẽt ipse ni-
hil alleget, idem uoluisse vr̃ Paulus de Cast.in consi.111.inci-
piente, Super primo puncto & quæsito,&c. ubi dicit, ꝙ descen
dens ex sorore non dicitur coniunctus ex linea materna, sed ex
linea sororis. Et statutum, ſm eũ, faciens mentionẽ de attinenti
bus ex linea materna, dẽt exponi, id est, matris eius, đ cuius suc
cessione agitur. Nec ẽt potest dici, ꝙ dictus Franciscus sit exclu
sus tpe a facultate adeundi hæreditatem dicti Matthæi, quia nõ
est probatũ legitime, ꝙ sit elapsum tempus 30.annorum, intra
qđ potestas adeundi durat.l.licet.cũ ibi no.C.de iure deliberã.
Et conatur etiam dñs consultor respondere ad quædam alia, q̃
referre non curo, q̃a in eis uim facere non intendo, hæc est in ef
fectu summa rationum suarum, per quas concludit in fauorem

Francisci & reorum, quamuis latius & prolixius instet circa p̄dicta. Quibus tamen non obstantibus contrariam sententiam arbitror probabiliorem, & ueritati magis consonam. Et prius p̄suppono, ꝙ Tibertus antiquior fuit filius Matthæi senioris, prout in quodam instrumento emptionis factæ per Dominicum patrem Francisci enunciatur, & cuius instrumenti verba enunciatiua probant contra dictum Dominicum & eius hæredes. l. optimam. C. de contrahenda & committendi stipula. l. q. dam. de probatio & p Bar. in l. ex hac scriptura. de donatio. uer.
9 quæro quid in contractibus, &c. † Et quamuis talis cōfessio uelut facta parte absente uideatur solum facere semiplenam probationem, secundum Bar. in l. admonendi. de iureiur. vers. item quæro, quid si instrumentum publicum, &c. per l. fi. de interroga. actio. & l. certum. §. si quis absente, de confessis, iuncta gl. in l. capite quinto. de adul. & Bal. in rubrica. C. de fide instrumen. circa. 3. col. & in l. mater. C. de reivend. & Bar. in l. sciendum. de uerb. obl. & Ant. de But. in c. fi. de iureiur. Istud tamē procedit & locum hēt in terris Imperii, sed in terris ecclesię, sicut est ciuitas Rauennę, confessio facta parte absente facit plenam probationem, secundum D. Antonium Card. & Imol. ac Mod. in c. si cautio. de fid. instrumen. allegant glo. j. q. 7. c. quoties cordis oculus. & idem tenet Domi. in §. de his. ad fi. 3. q. 9. & est communis opi. a qua non licet in iudicando recedere, nec in consulendo, ut habetur in locis uulgarib. Et coadiuuatur ēt dicta probatio ex testō Zachariæ in quo ēt dicitur & enunciatur, Tibertū prædictum fuisse filium, quondā Matthæi. Et eisdē rōnib. dr̄ p bari, ꝙ Baldasar fuit filius Ioannis, q̄a & hoc quoque Dn̄icus emendo confitet̄ in dicto instrumento, & Zacharias in suo testō. Et similiter dico p bari, ꝙ dictus Matthæus antiquior fuit filius Ferri contra dictū Franciscum reum conuentum, & in ei⁹ p̄iudicium. Et hoc uirtute uerborū prolatorum in quodam instrumento emptionis, in quo, ut etiam supius retuli, emit ēt nomine Tiberti iunioris filii alterius Tiberti consobrini sui, q̄ verba licet enunciatiua probant inter easdem p̄sonas. d. l. optimā.
10 † Nec ob. ꝙ solum probent, quatenus est interesse ad ualiditatē actus. d. l. optimam. & secus sit, quando agit̄ principaliter super ipso enunciato, vel sup eo, qđ sequit̄ ex illo, puta si ex verbis enūciatiuis uellet probare cōsanguinitatē ad effectum cōsequendi hæreditatē, s̄m do. Ant. & Doc. in c. illud. de præsump. & in c. cū dilectus. de succes. ab intesta. q̄a hoc non hēt locū, q̄n verba enunciatiua proferuntur ab his qui p̄sumunt̄ scire iura sanguinis. sicut est affinis, q̄n tūc p bāt, ēt si principaliter sit ꝯtētio sup ꝯsanguinitate uel sup eo, qđ seq̄tur ex ea, vt est casus in l. q̄dā. de p ba. p quē ita no. cōcludit & declarat Fel. in c. p tuas. de proba. ubi ēt Aret. tenuit indistincte contra p̄dictos per illū tex. & iste est casus noster, q̄a Frāciscus erat affinis dicti Tiberti, qui præsumit̄ sciuisse iura sanguinis. l. octaui. ff. un̄ cogn. Et quāuis cōsobrini dicant̄ filii duarum sororū. d. l. iuriscōs. §.
11 quarto gradu. † & nati ex fratre & sorore dicantur amitini, ut ibi, tamen tales pōssunt ēt cōsobrini appellari, ut in eodē textu dr̄ ibi. Sed pleriq; hos oēs consobrinos uocant, sicut Trebatius Et ita capitur uerbū illud, cōsobrini, prolatū in dicto instrumēto, s. pro nato ex fratre & sorore, ꝙ patet. idē Franciscus in alio instrumento p ducto, qđ est primū in ordine, in quo similiter acquirit ēt nomine dicti Tiberti, debet illum esse de Gibertis, & sic de cognatione Ferri, qui similiter erat de Gibertis, ut ex pluribus instrumentis declaratur, & similiter Dominicus pater Francisci fatetur in prædicto instrumento, Tibertum primum patrē huius ultimi Tibertis esse de Gibertis, ergo & eius filius est de illis quia filius sequitur agnationem patris, inst. de patria ptāte. §. fi. Si ergo dictus Tibertus iunior est consobrinus Francisci, & est de Gibertis, ut utrumq; ipse fatet̄ in diuersis instrumētis, & ultimū Dn̄icus pater suus in dicto instrumēto & p testes ēt satis cōprobatur, sequit̄, ꝙ Franciscus prędictus confitetur, & ex eius confessione p bat̄, ꝙ ipse & dictus primus Tibertus sequeretur agnationē patris sui, & non aui materni. d. §. fi. & sic de Gibertis non diceretur, q̄a ut ex dictis testiū facile p cipit̄, aliq̄ña filia Ferri non fuit nupta dictę familiæ de Gibertis. Et si dicatur, ꝙ dictus Franciscus ēt in dictis instr̄is & p testes denominatur de Gibertis. et tamen fuit nepos Petri ex filia & non ex filio, ergo idē potuit ꝯtingere de dicto Tiberto. Ad istud r̄ndet̄, ꝙ est certū Frācīscū nō eē, nec fuisse de Gibertis, ut probatur, ex cōfessione Dominici patris sui in allegato instrumento, q̄ se appellat Dominicū quōdam Ioannis Belli, vulgariter nuncupatū Dominico Giberto. Et idem ostenditur ex dicto testamēto Zachariæ. Assumpsit autem dictū cognomē, s. de Gibertis, q̄a diu famulatū præstitit in illa domo, & quia in domo Ferri post eius mortē cōtinue habitauit cū suis descendentib. & bona eius administrauit. Quę in p̄sona Tiberti non contingunt, nec dici possunt, quia non constat, nec apparet, ꝙ sit, vel fuerit de aliena familia, nec ꝙ p accidens sibi dictum cognomen quęsierit. Ideo quoad eum verba instrumenti significantia eius cognationem, a quibus non est in dubio recedendū. l. non aliter. in prin. de legat. 3. stant proprie & significant, ꝙ uere naturaliter sit de Gibertis. Sed quoad Franciscum hoc signāt per accidens, sicut propter similem rationem diuersitatis probatur ī simili in l. 2. de offi. procōsul. ubi unum & idem uerbum relatum ad unum capitur vno modo, & quoad alium sumitur alio modo. Si ergo Franciscus dicitur confessus, dictum primum Tibertum fuisse fratrem matris suę, vt ex præmisis probatur, sequitur, ꝙ fuit filius Ferri, sicut & illa fuit eiusdem filia, de qua non dubitatur. Et si iterum forte dicatur, ꝙ prędicti potuerūt esse fratres uterini tm̄, & sic ꝙ illa fuit filia Ferri, & Tibertus potuit nasci ex alio etiam de Gibertis, ambo tamen ex eadem matre, & sic quod p batio non concludit de necessitate, vt debet. d. c. ī præsentia. Ad huc respondetur, ꝙ secundum hoc necesse esset præsuppone-
12 re, matrē prædictorū habuisse duos maritos † quæ pluralitas nō p̄sumitur, nisi probetur. c. in præsentia. versi. verū. & ibi not. Ant. de But. de probatio. c. cum Ioannes. de fide. instrumen. l. si in rē. & ibi no. Bar. de rei vendicatio. & Bal. in l. neque natales. C. de p b. & in l. quēticula. C. de episco. & clericis. in quib. locis hr̄ ꝙ pluralitas ac tuū non præsumitur, ergo nec dicta mater p̄dictorū p̄sumitur reiterasse actū matrimonij, quāuis aliud sit in rebus quarū pluralitas præsumitur facilius, & de quibus loquitur Ioan. And. in d. cap. auditis. de præscriptio. prout declarat Alexan. in consi. 119. incipiente. Viso processu, &c. primo volu. & modern. in d. cap. auditis. Remanet ergo probatum legitimè per cōfessionē Francisci, ꝙ Tibertus iunior fuit filius alterius Tiberti, & ꝙ ille fuit filius Ferri, quæ sola ꝯfessio sufficit contra Franciscū & eius hæredes, quanquam sit facta parte absente, ex quo sumus in terris ecclesię. Et ad quā non aduertit vltimus dn̄s ꝯsultor, nec de illa mentionē fecit, nec de alijs, de q̄bus infra. Quo vero ad alios etiā cōsortes Francisci dico idem. Nam prædictum instrumentū in quo Franciscus appellauit Tibertum suum cōsobrinum fuit productum etiam nomine omnium reorum, & quidem simpliciter & absq. vlla protestatiōe. Vnde per talem p ductionem vn̄r omnes fateri contenta in instrumēto esse vera, s̄m Inn. & omnes in c. cū venerabilis. de exceptio. & Inn. in c. cum olim. de censi. & Bart. in l. post legatum. in prin. de his quibus ut indig. & Bal. in l. scripturæ. C. de fide instrumen. & in l. cum precum. C. de libera. cau. in fi. & sic p hūc vn̄r omnes fateri, Tibertū antiquiorem esse cōsobrinum dicti Francisci, & per consequens, ꝙ eius mater & prædicti Tiberti fuerūt fratres, ac filij dicti Ferri per ea, quæ superius dicta sūt. Cum ex alijs plenè constet, ꝙ idem Tibertus fuit de Gibertis. Et si dicatur, ꝙ ille, qui simpliciter producit instrumentum, vr̄ solum fateri illud, qđ cōtinetur in verbis dispositiuis instrumēti, & non in verbis enunciatiuis, sicut sunt uerba dicti instrumēti, de quibus agitur, s̄m Bald. in d. c. cū uenerabilis. per text. quē
13 dicit singularem in l. Aurelius. §. fi. de liber. lega. † sicut etiam uidemus, qđ licet p ducens libellum simpliciter uideatur fateri contēta in libello esse vera. d. l. cū p cum. Hoc tamen fallit in verbis libelli enunciatiuis, s̄m Bald. in l. si prædia. C. de p̄di. mi. Et pro hoc facit, qđ notat Bar. in l. fi. §. Titia. de lib. leg. ubi dicit, ꝙ relatio debet fieri ad ea, quæ principaliter ponuntur in oratione, & nō ad ea quæ stant demonstratiuè. Et ad idem ꝙ ipse no. in l. si cui. la. 2. §. a filio. de leg. 1. ubi dicit, qđ si quis respondēdo inquisitioni cōfitetur se cognouisse Titiam, nō uidetur per hoc confessus alias qualitates expressas in inquisitione, scilicet, qđ sit uxor Seij. Et cū eo transit Bal. ibi, & Anto. de But. in ca. 1. de plus petit. Ad istud respōdetur, ꝙ illud procedit quoad effectū plenæ p bationis, sed saltem dicto casu inducitur semiplena p batio eius, qđ in verbis enunciatiuis continetur, qđ efficacissime probatur, quoniam, ut dixi, verba enunciatiua instrumēti etiam inter easdem personas non probant, quando de illo enūciato fit principaliter quæstio, s̄m d. Anto. & alios in d. c. illud. de

de præsump.per illū tex.& tamen hoc intelligitur quantum ad plenā probationem.Sed semiplena probatio bene inducitur ēt dicto casu ex uerbis enunciatiuis,ſm Roma.singulari quodam inc.nunquid instrumentum dotis, &c. qui ita declarat & limitat dicta Doctorum in d.c.illud. & cum eo ibi transit Felinus. Idem igitur per eādem rationē est dicēdū in casu nostro.Quinimmo dici pōt,ꝙ Bald.non bene loquatur in dicto c. cum uenerabilis.& sic ꝙ illa tacita confessio,q̄ resultat ex simplici productione instrumenti,referatur etiam ad illud, qđ in eo profertur enunciatiue ꝑ no.per Bald.in l.2.§.ꝙ si actori. in fine.C.de
14 iuramento cal.vbi ꝯcludit,† ꝙ ficta confessio resultans ex cōtumacia vigore statuti disponentis,ꝙ ꝯtumax habeatur ꝓ ꝯfesso, intelligit facta nedum de negotio principali,sed ēt de qualitatibus.Et pro hoc facit,quod ēt vult Raphae.Imola,Paulus de Castro, Aretinus & Alex. in dicta l.si cui.§.a filio.vbi concludūt ꝫ Bartolum,quod si in inquisitione contineatur,quod Sempronius cognouit Bertā vxorem Titij,& ille respōdendo inquisitioni simpliciter dicat,cognouisse Bertā,ꝙ uidetur ēt confiteri,illam esse uxorē Titij.& sic simplex cōfessio refertur nedum ad illud,qđ in inquisitione exprimit̄ dispositiue,sed ēt enunciatiue.Et quāuis,videant̄ prędicti uim facere in interrogatione, q̄ præcessit,& secūdum quam debet interpretari responsio,per.§. preterea,instit.de inutili.stipulatio.tñ idē sentiunt,si interrogatio non pcesit,in secunda responsione data ad illū textū, & ad dictū.§.Titia.maxime per Alexādrū & Aretinum. & probatur ēt ex notatis per Baldum in dicto.§.ꝙ si actori. Et cum ꝑdictis ēt transit Benedictus de Plumb.in l.fi.de fideicōmi.libe.& Bal. in l.j.C.de ædil.act.& ꝯsuluit etiam Bar.in consilio incipiente, Statuto ciuitatis Florentiæ,&c.¶ Nec ob.tex.in l.Aurelius. §.fi. de libe.l.quem all Bal.quia illo casu ad debitū, de quo fit mentio enunciatiue,non hr̄ respectus,quia alias uitiaretur legatū, ſm Bal.in l.cum aliquis.C.de iu.deli.vbi declarat illū tex.vbi ēt no.dicit,ꝙ ille.§.de æquitate canonica non habet ueritatem, ꝑ c.quoties.j.q.7.& per c.cum dilectus.de succes.ab intest. Et sic fatetur ꝙ ad minus de iure canonico qđ in terris ecclesiæ seruatur,non procedat, & per ꝯñs tunc non procedit, quod dicit Bal.per illum tex.in d.c.cū venerabilis. ¶ Et ultra ꝑmissa,ꝙ Tibertus iste uiuens & Matthæus iunior sint descendentes dicti Ferri per lineam masculinam,aliter probari pōt.Nam prædicti ꝯtinue fuerunt educati & permanserunt in domo dicti quondā Ferri,& eius bonis usi sunt,& ex eis commodum perceperunt, ac reputati sunt & tenti de domo & agnatione illorū de Gibertis scientibus & uidentib. alijs de dicta agnatione,ac oīb.filiab. dicti Ferri,& descendentib. ex eis.¶ Ex his igitur oīb.ur̄ probari saltem quasi possessio descendentię ab ipso Ferro,& in dicta quasi possessione esse vñr, sicut ex tractatu ꝓbatur quasi possessio filiationis,ſm Iac.Butr.in l.quidam.de prob.gl. & Doc.ī c.trāsmissę.qui fil.sint legi.& per Bar.in l.1.§.ad qōnem,de qō. & Ang.in l.uxorem.de man.test.& Bar.in l.1.§. idem per ꝯriū. de libe.agno.& in l.1.C.quo.bo.& per Alex.late in consi.51.in 1.vol.Dñr.n.prædicti satis tractati ut descendentes Ferri ex his quæ dicta sunt, & præsertim ex longa & diuturna patiētia eorum,ad quos successio Ferri pertinuisset, si illi non fuissent de descendentib. Ferri. sicut ēt probat̄ isto modo quasi possessio iuris incorporalis,ut traditur in l.1. & 2. C. de seruitutib. & in l.j.§.si quis hoc interdicto.per Bar.de itinere,actuq; priu. & c. querelam. de elec. ¶ Accedit etiā ad hoc instr̄m venditionis factæ per d.Catherinam,in quo pro confine dantur Ferri, & qui sint illi,declaratur ex catastro seu æstimo, ubi loco dictorū hæredum describunt̄ Baldasar & Tibertus. ¶ Nec obstat,ꝙ ex diuersitate tꝑum ꝓsumatur diuersitas rerū,ut dicit d.ꝯsultor, q̄a tempus appositum in æstimo.s.de an.1458.significa,renouationem æstimi factam illo anno de reb.in præteritū quęsitis per ꝑsonas ibi descriptas,& non excludit illas,quæ ēt post renouationem acquisierunt,imo in eodē æstimo renouato adhuc describuntur oēs,qui de nouo acquirunt vsq; ad aliam sequentem renouationem,quæ de consuetudine fit quolibet decēnio, ut experientia docet,quæ est rerum magistra.¶ Nec ēt ob.alia rñsio
15 dñi cōsultoris dicentis,ꝙ † licet Tibertus & Baldasar noīentur hæredes Ferri. per hoc tñ non sequitur,ꝙ sint eius descendentes,quia ex quo non ꝯstat,ꝙ Ferrus decesserit testatus,prępsumitur,ꝙ sit mortuus sine testō,ſm Bar.in l.is pōt.de acq. hær. per no.in l.cum de lege.de prob. & ꝑꝑea vr̄ facta mentio de hæredib. Ferri ab intestato. prædicti aūt ab intestato præsertim soli non potuissent esse hæredes Ferri, nisi fuissent descendentes, quia aderant alij transuersales, quib. prædicti tanquam trāuersales non potuissent præferri.Idem aderant filiæ,quę abintestato nō excludunt̄ ab hr̄ditate per transuersales, saluis tñ infra dicēdi.Et ideo sequit̄ de necessitate,ꝙ dictum instr̄m, in quo de hr̄dib. Ferri fit mētio intelł̄r de hæredib. descēdētib.iūcta dicta decl̄one æstimi,quod ēt declarant alia duo instr̄a, in quib.fit similiter mentio de hæredib. Ferri,ac ēt quia cum prædicti semper steterint in domo Ferri,& hæredib. se gesserint, ex his declarari uidetur,ꝙ de istis intelliguntur dicta instr̄a. Et per hoc sequitur ēt præsumptiuè,ꝙ sunt descendētes illius ꝑ prædicta. Et q̄uis dicta instr̄a tanq̄ inter alios facta plene nō probent descendentiam a Ferro in præiudicium tertij,nihilo minus probatur quasi possessio ipsius descendentiæ.Nā ſm Bal. in d.l.cū ali
16 quis.C.de iu.deli.† per id,qđ enunciat̄ in plurib. instr̄is,probatur cōis opi.sequitur Are.in c.cum causam. de proba.per quam cōem opinionē hoīum constituitur quis,& esse dr̄ in quasi possessione filiationis,ēt absq; alio tractatu,ſm Iac.Bu.in d.l. quidā.de probat.Ant.de Bu.in d.c.transmissæ.qui filij sint legit. & Alex.in d.consi.51.per l.cum de lanionis.§.asinam. de fundo instr.Et quamuis Bal.in d.l.cum aliquis.loqui uideatur in instrumentis antiquis,hoc est,excedentib. uitam hominum:tñ in casu nr̄o possunt ēt dici antiqua habito respectu ad breuem uitā hominū.facit.c.licet ex quadā.in rōne sui de testi.& ideo in hoc stari debet arbitrio iudicis,arg.l.j.in fi.de iure delibe.& qđ no. gl.in clē.j.de rebus eccl.non alien.& expressius per Ant.de Bu. in d.c.illud pe.col.de ꝓsump.& per Alex. qui ita declarat in cōsil.187.2.vol.Quis enim iudex,ſm eū,inspecto breui uitæ cursu non arbitraretur hāc rē esse de antiquo & difficilis ꝓbatio-
17 nis,† Et istud magis procedit in probādo quasi possessionem, in qua admittunt̄ ꝓbationes leuiores,ut habetur ī d.l.j.C. quorū.l.Quæ ubi ēt ex hoc solo nō probaret, iunctis tñ præcedentib. vr̄ probata plenissime ex qua ꝓbatione dictæ quasi possessionis actor cōsequi pōt intentū,quia per illā habet intentionē suā fundatā,& transfert onus probandi in aduersariū,ſm Bār. in d.l.j.per l.nō nudis.& l.nō epistolis.C.de prob.& expressius idē vult Ange.in l.nō ignorat.C.qui accus. non pos. vbi dicit,ꝙ qñ agit̄ de ꝯsanguinitate,non ꝑpter ꝯsanguinitatē,sed propter aliud cōsequendū sufficit probare quasi possessionē ꝯsanguinitatis,ꝙ dicit esse notādū. Prædicti ēt nō parū coadiuuant ex dictis testium utriusque partis.Et quāuis deponāt de auditu auditus,& dicat̄,ꝙ hoc testimoniū nō est sufficiēs, nisi ī antiquis vt
18 habet̄ in locis allegatis in ꝯriū,† tñ dicat̄ antiquū uel nō, vr̄ relinquendū iudicis arbitrio,qui in casu nostro debet arbitrari rem,de qua agitur,esse de antiquo,ꝑ prædicta, vel saltem iuuat talis probatio ad perficiendum aliā imperfectā probationem, quia in pactis nō antiquis testis de auditu facit aliquod indiciū, & aliqualē ꝓsumptionē,ſm Arc.25.q.2.& hoc vr̄,quod ēt refert Rom.ī l.si uero.§.de viro.ī ul.col.sol.ma.Relinquit̄ ergo,ꝙ est probatū de ueritate descendētiæ,& de quasi possessione illius ex multiplici specie ꝓbationis,quorū alterū sufficeret actori ad victoriā.Et ubi q̄libet species probationi non sufficeret, simul tñ iunctę absq; dubio sufficiūt,q̄a & si nō prosunt singula,multa iuuant,vt not.per gl.& Doc.in c.cū causam. de probationib. cum conc.de quibus ibi.¶ Quibus ēt non obstat responsio actoris facta ad positionē partis aduersæ,per quam dr̄ actorem confiteri,ꝙ Ferrus decessit sine descēdentib.masculis. Quia ad hoc duob. modis clarè respōdetur.Et primo.Nā fuit capitulatū,ꝙ Ferrus remansit mortuis omnib. masculis de domo & familia eius. Quāuis ergo actor simpliciter confiteat̄,non tñ sequit̄ ꝙ Ferrus decesserit sine filijs vł descēdētib. masculis, quia potuit remanere mortuis masculis de familia sua.&tñ postea filios suscipere.Iō cū positio rei sit ambigua, & similiter respōsio actoris,nō remanet fundata intentio rei,ſm Bar. in terminis in l.si q̄s intentione ambigua.in fi.de iud.ubi q̄rit, quid si circa idē intentio actoris est ambigua,& rñsio rei ambigua.Exēplū,actor ponit rē ad se pertinere,reus rñdet,ꝙ credit rem ad eum pertinere,intelligitur ne ſm intentionem actoris,an ſm intentionē
19 rei. Et rñdet † qñ intentio actoris est certa & limitati rñsio rei ambigua intelligitur ſm intentionē actoris, ut uideatur ad interrogata respondisse.l.si defensor.§.j.de interroga. act.sed qñ intentio actoris est ambigua,ipse pōt eam interpretari, ut vult

& reus suã responsionem,vt vult,prout ibi probatur. Nõ ergo
vr̃,dicit Bar.ꝯfessata intentio actoris,ſm interpretationẽ eius.
Et dicit,ꝙ de hoc ẽ casus ĩ illa. l. & ꝙ sic ĩtelligitur glossa ibi,ꝙ
est notabile ſm eũ.¶ Secundo respondetur, ꝙ dum dr̃,ꝙ Ferrꝰ
remansit omnib.masculis de eius domo & familia mortuis,dẽt
intelligi excepto Matthæo,& Ioanne.Nã ex parte actoris prius
fuerunt productæ positiones cũ iuramento,& in secunda poni
tur,ꝙ Ferrus decessit ab intestato relictis ex Mattheo & Io. eiꝰ
filijs masculis.¶ Cum ergo actor prius cum iuramento sit con-
fessus,ꝙ Ferrus decessit superstitib. dictis filijs, responsio sua
ad potionẽ alterius partis debet ita & taliter interpretari, ꝙ eui
tetur ꝯrietas,seu ꝙ actor nõ dicatur ꝯtrarius,& periurus,ut ꝓ-
batur ex notatis per Bar.in l.3.in prin.in ius uoca.vt eant.& ibi
clarius per Bal.in l.j.in quibusdã lec. quẽ refert,& sequitur Pa.
de Castro,& Alex.qui dicunt,ꝙ siquis producit articulos & po
sitiones,quarum una uideatur alteri contrariari,debet ad euitã
dum contrarietatem ita & taliter intelligi, ꝙ ponens non inci-
dat in contrarietatem. Et idem vult Cy.& Bal.in l.cum falsa.C.
de iur.& fact.igno.& Sal.in l.cũ precum.de lib.cau.In casu igit̃
nostro dicta responsio dẽt eo modo intelligi,vt actor nõ videa
tur contradicere suæ positioni iuratę,ac ẽt alteri responsioni,q̃
dedit ad quartam positionem partis ꝯriæ, in qua negare videt̃,
& negat,Ferrũ decessisse sine filijs masculis. Et ꝓpterea respõ-
sio ad primam,ẽt si ꝯtineret,ꝙ Ferrus obijt sine omnib.mascu-
lis de domo & familia eius,ꝙ deberet subaudiri, exceptis dictis
filijs, quos respõdens dixerat superuixisse,ut ꝓbatur in l.j.§.&
parui.iuncta gl.ff.qd̃ ui aut clã,vbi in tex. dr̃, ꝙ nulla exceptio
possit opponi,& tñ subaudit̃,nisi infrascriptę positę in illo titu
20 lo. Ex quo infert Bar.† ꝙ si ex forma statuti nulla exceptio pos
sit opponi ꝯ instrumẽtum,quòd subauditur, exceptis exceptio
nibus,introductis ex capite alterius statuti, ut euitet̃ ꝯtrarietas
statutorũ,& quia verisimile non est, ꝙ statuentes voluerint se
corrigere.Idẽ ẽt probatur ex no.per Bar.in l.fi.§. idem quæsijt.
de cond.indebi.vbi dicit, ꝙ illa clausula,q̃ apponitur in instru-
mentis,s. sciẽs se ad infrascripta non teneri debet intelligi, salua
cã infrascripta,qñ sine tali subauditione resultaret ꝯrietas & re
pugnãtia.Vbi ẽt allegat.d.l.j.§.& parui. cum ibi no.facit tex. &
ibi per Bal.in l.j.3.no.C.de rebus cred.vbi colligit iuramẽtum
modificari,ne quis incidat in periurium, & a lege interpretari.
Et ideo si legatarius iurat sibi deberi legatũ,intelligit̃ salua Fal
cidia,quia si precisè intelligeretur,esset periurus,allegat ẽt.c. cũ
tu.de testi.sic ergo in proposito debet ad dictam responsionem
subaudiri,exceptis dictis filijs, & põt respõsio verificari in aliis
agnatis,qui ẽt esse dicuntur de domo & agnatione eius. l. pro-
nunciatio.§.familiæ.de uer.sig.& Bar.in l.fi.C.de verb.sign.Et ꝑ
hæc manifeste patet, ꝙ in dicta responsione non debuit fieri tã
ta vis.¶Postremo non obstat, ꝙ in hæreditate Matthæi iunio-
ris debeat Franciscus tanquã proximior præferri Tiberto uiuẽ
ti.Quia q̃uis in hæreditate non succedat Tibertus,ad illũ tñ per
tinent possessiones,dicti Matthæi,& hoc vigore statuti,ꝙ pos-
sessiones debeãt,&c.in quo disponitur, ꝙ possessiones, q̃ sunt
ex parte patris cuiuslibet decedentis ab intestato deficientibus
ascendentib. & descẽdentibus deueniant propinquioribus qui
sunt ex parte patris,&c.Quãuis ergo Frãciscus sit propinquior
ſm dispositionẽ iuris cõis,non tñ est talis ex dispositione statu
ti,q̃ ille nõ est Mattheo propinquus ex parte patris,sed ex par
te matris,hoc est,mediãte Dñica matre sua, prout uoluit clare
21 Bar.in ꝯsi.10.incipiente,Viso statuto cõis Tuderti,&c.† vbi di
cit,ꝙ oẽs illi sunt attinẽtes ex linea materna,q̃ ex aliqua mulie-
re mihi ꝯsanguinea descẽdũt & nõ ex parte lineę. Ex matre eñi
sua mei ꝯsanguinei vulgariter dicunt̃.inst.de legi.agn. §. j. & ff.
eo.l.sunt aũt.q̃uis Pau.de Ca.in ꝯs.111.inc. Sup primo dubio,
&c.in ꝯriũ allegato aliter,& non bene dicere uideatur. Et ꝓpea
apparet ex hoc,ꝙ.d. Benedictus de Perusio in ꝯsilio allegato in
ꝯriũ,& ẽt dñi consultores non bene loquũtur, quatenus dicũt
ꝯtra Bar.nec aliquis eorũ allegat aliq̃d pro sua opi.Non.n.faciẽ
da est differentia,utrum statutũ loquatur de propinquo ex par
te patris,uel ex linea patris,quia utroque casu locum habet ra-
tio Bar. uidelicet quia Franciscus attinet Matthæo ex ꝑsona fœ
minæ,& per mediam personã illius,ꝑ ꝓ ꝙ fit,ꝙ non possit esse
de eadem agnatione, sed est de alia & diuersa. quia non sequit̃
agnationẽ patris Matthæi,sed proprij parẽtis.d.§.fi.Et audio ẽt
ꝙ hoc statutũ habuit semꝑ hanc interpretationẽ,a qua non est
recedendum.l.minime.de legib.Præterea quo ad bona, de q̃b.
fuit inuestitus Ferrus ꝓ se & suis liberis, Tibertus tanquã de li-
beris eius debet ꝑferri fœminæ in parte,q̃ obuenerat Matthæo
q̃a ex quo statutũ disponit, ꝙ extantib.masculis filijs nõ succe-
dant filiæ,cũ dispositione statuti vr̃ uelle uoluisse Ferrus se cõ-
22 formare. † Et sic vr̃ primo pro masculis descendẽtib.accepisse
& in eorũ defectũ pro fœminis,ſm Bar.in l.vt iuriusiurandi. §.
si liberi.de operis libertorũ.& Bal.in l.liberti,libertæq;.C.eo.&
in l.fi.C.de suis & legit.& Petrus de Ancha.in cle.2.de iure pa-
trona.& probat̃ ex no.in l.Gallus.§.j.de libe. & posth. & ibi ꝑ
Mod.cũ cõcor.de quib.ibi per eos.& hoc in casu nostro clarius
ꝓcedit, qua ĩ cõuẽtione facta inter populũ & clerũ est expresſè
actum, ꝙ quamdiu extant masculi descendentes,nõ admittant̃
fęminæ,sed in eorum defectum.Et ideo satis est,ꝙ Tibertus de
scendat a Ferro inuestito,q̃uis sit trãsuersalis Matthæo,& hoc
non hẽt dubiũ. ¶Postquã igit̃ est abunde declaratum,& ꝓbatũ
ꝙ dictus Tibertus debet succedere in bonis quõdam Ferri tan
q̃ eius descẽdens. Est deinde videndũ,an obstent alia,quæ obij-
ciunt̃,videlicet societas omniũ bonorum allegata,& ꝑscriptio.
Et quo ad societatẽ absque multiloquio est ꝯcludẽdũ,ꝙ virtu-
te societatis nõ possunt rei ꝯuenti de dictis bonis q̃cquã ꝯsequi.
Quia in processu non est deductũ aliquid vel probatũ , ex quo
resultet aliqua societas. Et in terminis hoc decidit̃ ex notatis ꝑ
Salicetũ in l.si patruus.C.cõmunia vtriusq; iud.vbi cõcludit in
23 penu.& vlt.col.† ꝙ si sunt duo fratres certa bona cõmunia ha-
bẽtes, & alter ex eis acquisiuit fundũ ex cã dotis,vł ex pecunia
dotali,& fructus ꝯtinue cõicauit ꝙ ex hoc fundus ille non effi-
cit̃ cõis,absit eñ,d̃t ipse,ꝙ ex cõicatione fructuũ sequatur com
munio ꝓprietatis,quia cõmunio fructuũ habet in se causã dis-
continuam,ergo nõ est ex tali cõmunione ꝑsumenda societas,
nisi tꝑe lõgo cõmunicatio sit facta,& sic facta,tanq̃ de fructib.
rei cõmunis.Allegat in arg.l.cũ de in rẽ verso.de vsur.& l.si cer
tis annis.C.de pact.& cũ eo trãsit Alex.cõs.38.1.vol.Ideo in ca
24 su nostro † ex simplici cõmunione fructuũ non sequitur socie
tas & cõmunio bonorũ,& ex quo non constat, ꝙ fructus fue-
runt positi in cõi,tãquam fructus rerũ communium.Et casum
nostrum etiam in indiuiduo decidit Alex.in ꝯs.24.in fi.in prin.
in j.uolu.Nã in casu suo muliere trãseunte ad secunda uota,eiꝰ
filius ex primo matrimonio iuit ad habitãdum cũ eius marito
& simul cũ illo viuebat in uictu & vestitu,eo tñ marito oĩa bo
na,idest,tam sua,q̃ priuigni administrante. Vnde concludit nõ
esse societatẽ bonorũ cõtractã,q̃uis fructus communicarẽtur,
per ea q̃ habẽtur in d.l.si patruus.& per Bar.in l.Titium & Me
uium.§.altero.de adm.tut.cum conc. ibi ꝑ eũ all. Et iste est pro
priè casus noster. Nec descriptio facta ad æstimum, reis pro-
dest,nec Tiberto nocet.l.si pater.& ibi notant oẽs.C.de ac. em
pt.l.solennibus.& ibi Bal.de rei uendi.Nec ꝙ rei fecerint se in-
uestire de bonis quõdã Ferri nocet Tiberto. l. id qd̃ nostrũ. de
reg.iuris. ¶ Quo ad ſm scilicet quantum ad ꝑscriptionẽ,simili-
25 ter dico,† ꝙ nihil operatur,ꝑ ꝓ malã fidẽ Dominici & suæ vxo
ris,q̃ nocet suis successorib.vniuersalib.l.cum hæredes. in prin.
de diuer.& tempo.præscr.ẽt si dicti successores uenire vellẽt ex
propria ꝑsona,& non uti adminiculo defuncti,attẽta æquitate
iuris canonici,ſm quã hæres tenet̃ exonerare cõscientiã defun
cti.c.fi.de sepult.Et ita tenẽt etiam Ant.de Bu.Imola & Abb.in
c.si diligenti.de præscr.& Imola.in c.fi.eo.ti. & Pau.de Cas. in l.
sequit̃.§.hæres.de vsuc.Rom.& Alex. in l. Pomponius. §. cum
quis,de acqui.pos.vbi dicit,plures cõsuluisse pro ista opi.& per
eum in cõs.88.in 2.vol.Et propterea concluditur,ꝙ contra Ti
bertum fuit inique & male iudicatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ de omni reditu de iure debentur.*
Liberatio a decimis an possit præscribi contra laicum habentẽ ius decimandi.
2 *Ius decimandi,etiam apud laicum,spirituale permanet.*
Compromissum super decimis in laicum fieri nequit.
3 *Laicus in locum ecclesiæ succedens debet eiusdem priuilegijs gau dere.*
Minor citra patris consensum in iudicio esse potest in negotijs spiritualibus.
4 *Decimæ alienari nequeunt per laicum feudatarium in alium lai cum.*

5 *Vasallus ecclesiæ Romanę eodem in præscribendo gaudet priuilegio, quo ipsa ecclesia.*
6 *Decimę qua ratione debeantur ecclesijs.*
7 *Procuratio quæritur, iure uisitandi quæsito.*
Accessoria præscribuntur, principali præscripto.
8 *Decimas capiens ex frumento, quasi possessionem iuris uniuersaliter decimandi acquirit.*
9 *Dispensatio, quæ fit contra iura, restringi debet potius, quàm extendi.*
10 *Præscriptio decimarum, cum stricti iuris sit, nequaquam extendi debet.*
11 *Præscriptio & si priuato ius quærat, consuetudo tamen non vni tantum, sed in publico & communi ius acquirit.*
12 *Consuetudo vsu solo induci potest, etiam citra titulum & bonam fidem.*
13 *Decimę qua ratione, & ad quem finem solui debeant.*
14 *Vasallus laicus qualiter sibi præiudicare possit in decimis futuris.*
Argumentum de pacto ad consuetudinem qualiter valeat.
15 *Præscriptione quæri potest id, quod pacto remitti solet.*
16 *Præscriptio decimarum licet prohibeatur, non tamen eorũ, quæ decimas tangunt.*
Bona damnatorum quæ & qualia confiscari intelligantur.
17 *Concessio generalis non cõtinet ea, quę ex priuilegio speciali competunt.*
18 *Laicus a decimis ecclesiæ debitis non liberatur consuetudine, nec etiam præscriptione.*
19 *Priuilegium cessabit, si causa eiusdem cessauerit.*
20 *Liberationem a decimis cõsuetudine vel præscriptione quæri non posse, quando verum sit.*
21 *Præscriptio quæ currat aduersus vasallos Romanæ ecclesiæ.*
22 *Compromissum de decimis quando possit in laicum fieri.*
23 *Laicus quando ius decimandi sibi cõpetens possit in alium transferre.*
24 *Remissibile per pactum si quid sit, idem erit, & facilius etiam præscriptibile.*
25 *Vasallus laicus decimas ecclesiæ alteri in feudum concedere potest.*
26 *Vasallus vasalli quamdiu feudum tenere possit.*
27 *Decimas in signum dominij vniuersalis concedi, qualiter intelligatur.*

CONSILIVM CXLII.

1 CLARVM est † ꝙ de iure debetur decima de omni reditu: & sic de rebus, de quib. agitur. c. peruenit, & ibi not. de deci. & no. in c. cũ homines. eo. ti. Sed oritur dubium, an cõtra laicum habentem ius decimandi ante concilium Lateranense in feudum possit liberatio a decimis, vel a parte earum præscribi per laicos. Et prima facie uidetur ꝙ nõ, quia decimę sunt debitæ de iure diuino, ideo ꝑscriptione ab eis nõ quæritur liberatio, nec ualet contraria consuetudo, ẽt si minuat tm̃ quotã decimæ, nisi per Papam sit approbata, secundum gl. & Io. And. in ca. in aliquib. de decim. & probatur ex illo text. qui vult, ꝙ cum integritate soluantur. Et idem vult Ant. de Bu. in c. parochianos. eod. ti. dicens etiam, qđ ita tenent August. Hieronym. & Ambrosius ut habetur. 16. quęst. 1. reuertimini. & in c. decimę. & ea. cau. q. 7. quicunque. Et idem tenet gloss. in c. 2. de deci. in 6. & Abb. in rub. eodem. ti. & Host. in summa, de decim. §. & utrum præscribi possit. versi. septimo quæritur, &c. cum cõcordant. de quib. per mod. in c. causam quæ. in princip. de pręscript. Et quamuis loquantur prædicti de laicis volentibus præscribere liberationem a decimis contra ecclesiam, idem tamen uidetur in laico habente ius decimandi cum titulo, ut scilicet cõtra eum nõ cur-
2 rat præscriptio, † quia ius decimandi, quod est apud eum, est adhuc spirituale, & eodẽ iure diuino sibi debentur decimę, ut ꝓbatur ex not. per Card. in consi. 92. incip. Nobiles viri, &c. col. penult. vbi dicit, qđ super decimis concessis laicis ante concilium, de quo in capit. cum apostolica. de his quæ fi. a prælat. & in cap. quamuis. de deci. non potest fieri compromissum in laicum, sicut nec de alia re spirituali. cap. contingit. de arbi. Et pro hoc etiam, facit, quod vult idem Card. in clemẽ. dispendiosam de iu. q. 45. ubi dixit, quòd ille text. habet etiam locum inter laicos litigantes super decimis in feudum concessis ante dictũ con-
3 cilium: † quia laicus, qui succedit in locum ecclesiæ, debet eius priuilegio gaudere, per regulam, qui in ius, de reg. iu. & in c. is q. in ius. eo. ti. libr. 6. Idem ergo etiam quo ad præscriptionem, per eãdem rationem. Quod etiam comprobatur, nam minor in spiritualibus potest esse in iudicio sine consensu patris. c. fi. de iud. in 6. & ideo pro tali decima poterit etiam in iudicio esse sine dicto consensu, ſm Rotam decisio. 46. in nouis. per text. in d. c. fi.
4 ¶ Secundo principaliter dicta cõclusio confirmatur. † Nã dictæ decimæ per laicũ feudatariũ non possunt alienari ĩ alterũ laicũ, nec illi subinfeudari ẽt cũ ꝯsensu dñi, ut ꝓbatur in d. c. cũ apostolica. in c. prohibemus. & in c. fi. de elec. & ibi hoc volũt Doc. cõiter. Si ergo nõ possunt alienari, ergo nõ possũt ꝑscribi. l. ubi lex. cũ gl. de vsuca. & ꝑ Bar. & Imo. ĩ l. filiusfamiliàs. §. diui, de leg. j. Nec refert, ꝙ possint alienari cũ ꝯsensus ꝑꝑ, ꝑ no. in c. a nobis. de dec. q a cum hoc reputet̃ impossibile, non dẽt esse ꝯsiderabile. l. apud Iulianũ. §. fi. de le. j. & per hoc non obstat, qđ no. Bar. ĩ l. fi. C. in q b. cau. in integ. rest. non est nec. & Ale. in d. §. diui. Præterea ꝑscriptio saltẽ non posset currere sine scientia & patientia Papæ, cuius licẽtia in alienatione est necessaria, ſm Alex. in d. §. diu. quæ non præsumitur. l. uerius. C. de prob. & l. qui aquã. ff. ad Velleia. ¶ Tertio ꝑdicta opinio probatur ꝑ tex. in c. ad audientiã
5 de ꝑscr. † vbi hr̃, ꝙ uasallus Romanæ ecclesiæ in ꝑscriptione gaudet eodẽ priuilegio, quo dicta eccl'a gaudet, apud quam est dire ctũ dñiũ, & ꝯ quã minori spatio centũ annorũ nõ præscribitur. Ergo sicut non ꝑscribit laicus liberationẽ a decimis cõtra ecclesiam, ut dixi, & ẽt spatio tanti tꝑis, cuius initij memoria non extet in contrarium, ſm Abb. in d. c. causam quæ. & in c. quãto. de cõsue. & in c. nouit. de iud. & Ant. de But. in c. peruenit. de censi. col. 4. & Card. consi. 58. inci. Proposita quæstio, &c. & in ꝯs. 89. inc. Capitulum, &c. quia cum sit laicus incapax, dictum tps non potest illum facere capacẽ. Ita & eodẽ modo nõ debet eam posse præscribere aduersus feudatarium & uasallũ ecclesiæ. ¶ Quar-
6 to facit, † quia decimæ debent̃ in signum vl'is dñij. c. tua. de decimis. ergo non debet posse liberatio ab eis ꝑscribi. sicut nec census debitus in signum subiectionis dicto modo ꝑscribit̃, ſm Abbatẽ in dicto cap. ad audientiam, & in c. cum contingat. de foro compet. & in c. significauit. in fi. de censibus. Et quamuis in casu nostro decimæ debeantur priuato, ꝯtra quem liberatio a censu præscribitur, secundum Abbatem in dictis locis, & Salicetũ in l. comperit. C. de præscriptione triginta, uel quadraginta annorum, qui dicunt, ꝙ illa lex non habet locum in censu debito priuato. Quia tamen in casu nr̃o ius laici dependet a iure ipsius ecclesiæ, & subrogatur loco illius, non debet ẽt posse præscribi cõtra eum ratione connexitatis & subrogationis, sicut econtra ac-
7 quisitio aliquo iure ꝑ pręscriptionẽ, † puta visitandi, acquiritur ẽt procuratio, quia est annexa ipsi visitationi. c. cũ ex officij. de ꝑscri. & dicit Bal. in l. eos. C. de vsur. per illum textũ, ꝙ accessoria præscribuntur cum principali. & facit gl. in c. quia in tm̃, de præ. quæ uult ꝙ in materia ẽt odiosa dispensatio extendatur ad connexa. ¶ Quinto pro eadẽ opi. facit tex. in c. cum in tua. de dec. ſm vnũ intellectũ cõiter approbatum, vbi dr̃, ꝙ si una ecclesia in parochia aliena decimauit frumentum tm̃, ꝙ ꝑscriptione acquisiuit ius decimandi nedũ respectu frumenti, sed ẽt uini & omniũ aliorũ fructuũ, de quib. decima alteri non fuit soluta. & sic ibi ꝓ
8 bat̃, & notant Doc. † ꝙ decimãdo quis solum frumentũ, dicitur acquisiuisse quasi possessionem iuris decimãdi uniuersaliter, & sic ẽt respectu aliorũ fructuum interim natorum in fundo. Si ergo ecclesia decimando certam speciẽ fructuum ꝑ pręscriptionẽ acquirit de nouo ius decimandi vniuersal'r, multo magis laicus, cui cõpetit dictum ius, decimando frumentũ, retinet & ꝯseruat ius suum uniuersaliter. l. patre furioso. de his qui sunt sui vel alieni iur. ¶ Sextò adducit̃ alia ratio. Nã dispensatiue cõcessum est, ꝙ ius decimãdi transeat in laicum, ut hr̃ in d. c. cũ apostolica. ergo non dẽt talis permissio & dispensatio extendi, vt laicus possit a
9 solutione decimarum ꝑscriptione liberari, † quia dispensatio cõtra ius non extenditur, sed restringit̃, vt hr̃ in c. fi. de fil. presb. & plene no. Doc. in c. postulasti. de rescrip. & propter hoc uasallus laicus, ut dixi, non põt ẽt cum consensu domini directi alienare in laicũ ius decimandi. d. c. cũ apostolica. & tamẽ est secus in alia re feudali. c. Imperialẽ. in prin. de proh. feu. alien. per Federic. & sic permissio alienationis decimarũ non porrigitur extra casũ ex-

10 expressũ.& ideo dicit Arch.16.q.j.quicunq; † ꝙ pſcriptio maximè decimarũ est stricti iuris,vñ non extendit,ſm eũ.Et similiter priuilegiũ super decimis restringitur potius, quã ꝙ extẽdatur.c.licet.& c.ad audientiã.de deci.Et propterea quãuis añ concilium sit factus capax laicus acquisitionis certo modo iuris ꝑcipiendi & exigendi decimas ab aliis debitas,hoc tñ non dẽt trahi ad laicũ,qui agit se liberare a pſtatione & solutione decimarũ,per prædicta.¶ Sed pmissis non ob. ꝯriam sentẽtiam de iure arbitror veriorẽ.Nã in casu nr̃o non agitur de liberatione quærenda per præscriptionẽ,sed per consuetudinem ex quo cõtenditur cũ omnib.& singulis hominib.unius vniuersitatis,qui allegant,non teneri ad decimã certorũ fructuũ & redituũ:quia longissimo tempore ab aliquo de illis non fuit soluta,ut probat̃ ex notatis per Io.And.in c.3.de consue. lib.6. per eum & omnes,
11 in c.fi.eo.ti. in antiquis. ubi dicit † ꝙ ex præscriptione acquirit̃ ius priuato,ex cõsuetudine non acquiritur ius uni tm̃,sed in publico & in cõi,vndecunq; causetur,ẽt si ius trahatur ex priuato, per l.uenditor.§.si constat.commu. prędio. Et istud in casu nr̃o specialiter præsupponit glo.in d.c.in aliquib.de deci.dum dicit, ꝙ consuetudine induci nõ potest,ꝙ laici pro decimis minus soluant,sicut nec pſcriptione ꝑ malam fidẽ.Nã de cõsuetudine, de qua loquitur gl.dr̃ agi,qñ vniuersaliter obseruatũ est, ꝙ decima præstetur cũ diminutione. Et idẽ magis clare vult Host.in summa.de cõsue.§.fi.vbi ponit differentias inter cõsuetudinem & præscriptionem,& inter quas ponit illã, de qua supra. Et per hoc infert,ꝙ discretè facit monachus,qui contra episcopũ, uel parochialem ecclesiam in decimis allegat cõsuetudinem potius quàm præscriptionẽ.Et remittit ad no.in c.cũ ecclesia.de elect. & de deci.in c.cũ contingat.& in c.cum in tua.cum quo trãseũt Ioan.And.& Ant. de But. in d.c.fi.ꝙ est intelligendũ,ſm Imo. ibi ĩ 7.col.qñ gñaliter in diœcesi monachi non soluunt decimas epõ uel parochiali ecclesiæ,quia tunc dici potest cõsuetudo, vt
12 dicunt prædicti.† ad quam cõsuetudinem inducendã non requiritur titulus,nec bona fides,sed solus sufficit usus,quãuis aliud sit in præscriptione,ſm mod.in d.§.fi.& omnes, in d.c.fin. quæ consuetudo etiam cotra ius inducitur spatio 40. annorũ, d.c.fi. & ibi etiam per oẽs.¶ Et ꝙ in casu nostro dicto tempore inducta fuerit cõsuetudo,& ꝙ sit ualida primo probatur. Nam quamuis cõpositio super decimis futuris non ualeat inter ecclesiam,& laicos,qui illas tenentur soluere, sine licentia episcopi,
13 ut habetur in c.2.de transa.ĩ c.fi.de re.permu. † & hoc ea ratione,qa decimæ soluuntur nõ solùm in subsidiũ clericis, sed ẽt in eleemosynã pauperũ, & dicuntur tributa egentiũ animarũ, & pro fabrica ecclesiarum.16.q.j.c.fi.& c. tua. de dec. & declarat Inn.& alijs in rubri.eo.tit.nihilo minus ualet dicta cõposito inter clericos nomine suarũ ecclesiarũ c.ex multiplici.cũ sequen. & cap.suggestum.de dec.& hoc quia non refert,ꝙ magis apud unam ecclesiam sint quam apud aliã, cum per quamlibet ecclesiam possint & debeant dispensari & distribui ad usum destinatũ,ut dicitur in prædictis locis,& ꝑ Abb.in c.cũ homines.de decimis. Qua ergo rõne valat compositio inter clericos sine authoritate episco,s. quia tunc non agitur de preiudicio ecclesiæ vel pauperum,ad quorum usum sunt destinatę,eadẽ ratione debet cõpositio sine licentia alicuius ualere inter laicũ cui ius decimandi cõpetit iure feudi,& alios laicos,qui tenẽtur illas soluere,quia de illius solũ pıudicio agitur, ad cuius ꝯmodum solum dictæ decimæ pcipiũtur. Et sic cum non tẽdat hoc ad pıudiciũ ecclesiæ & pauperum,cui dicto casu nõ debẽtur,cessat ratio, ꝑ quam inter ecclesiã & laicum non valet compositio sine licentia episcopi,& subest ratio,per quam inter clericos põt fieri. Et istud ẽt uult Cardinalis,q̃uis dicto modo hoc nõ probet, in cõsil.146.qui etiam subdit,ꝙ talis cõpositio obligabit successorẽ laici feudatarij.Licet secus sit,qñ fit inter clericos,quia tunc est psonalis,si non intercessit authoritas superioris,& sic successo
14 rẽ non obl.¶ † Si ergo vasallus laicus ẽt sine licentia superioris põt sibi & hæredibus suis per pactũ & compositionem in decimis futuris præiudicare,ut probatur per prædicta,eodem modo ei potest preiudicari per dictam consuetudinem,quia quod fieri potest per pactũ,potest etiam fieri per consuetudinẽ,quia ualet argumentum de pacto ad cõsuetudinem affirmatiue,ſm Rayne.in l.oẽs populi.de iustitia & iure. & Imol.in l.alia.§. eleganter.soluto matrimonio.& in dicto c.fi.de consue.Et ꝑ eandem rationem probatur etiam,quòd contra laicum possit præ

5 scribi liberatio a parte dræsertim decimarũ,quia† quod est per pactũ remissibile,facilius est præscriptibile ſm Abb.in c.cũ ex officij.de præsc.in 4.col.allegat.l.alienationis.de ver.sig.¶ Secũdo,quia quãuis prescribi non possit liberatio,ẽt a parte decimarũ,qñ illæ debentur de iure cõi in locis in ꝯrium allegatis.secus tñ est,qñ debentur de iure speciali, & ex priuilegio, ut in casu nr̃o,ut probatur ex no.per Car.in cle.1.de censi.q.13.& Imo. in ultima col.vbi dicunt,quod licet non valeat consuetudo,vel præscriptio,per quam tollatur procuratio.d.c.cum ex officii. illud tamen est verum,qñ competit de iure cõi,& est secus, si cõpetat solum de iure speciali. Et idẽ vult Marianus in tract.de visita.quẽ refert Felinus in dicto c.cum ex officij,versi.limita sexto,&c.Et idem vult,quando competit ex priuilegio, quia facilius tollitur ius speciale,quam commune.l.eius militis.§.militia missus.de testam.mil.& quamuis Felinus de hoc dicto dubitet, quia etiam dicto casu procuratio est annexa uisitationi,quę est quæsita de iure cõmuni,uel præscriptione,ista tamen ratio cessat in casu nostro,in quo ius decimandi competens laico stat ꝑ se,nec est annexum alteri iuri eidem competẽti,ideo debet posse tolli consuetudine,vel prescriptione,cum dictum ius habeat speciali iure.Et probatur etiam ex not.per gl.in dicta cle. dispẽdiosam.quæ itelligit illum textũ,dũ loquitur de decimis,de his quæ iure communi debentur,& non loquitur,ſm glos.de his, quæ competunt de iure speciali. Et quamuis Cardi.ibi in 16.q. dicat,ꝙ gl.intelligitur de decimis,quę origine sunt de iure speciali,ut in exẽplis,de quibus in gl.sed in his quæ sunt de iure cõi origine,& per accidens de iure speciali, vt in casu nr̃o,ſm cum habet locũ ille tex.& glo.nõ procedit,tñ eius dictũ pt esse uerũ in terminis illius tex.qui loquitur in causis decimarũ,& in causis decimas quoquo modo tangentib. per quæ ultima verba dici põt,quod debeat attendi origo,& non accidẽs, prout ẽt ad hoc ponderãtur per Card. licet aliam ẽt reddat rationẽ ad quã rñdebitur inferius.Sed in casu nostro satis est, ꝙ laico competant ex priuilegio & de iure speciali exigantur ẽt per accidens,
16 † quia licet sit prohibita prescriptio decimarũ.d.c.causam q̃,nõ tñ prohibetur præscriptio eorũ,q̃ quoquo modo decimas tangunt.Et sic cessat ratio,q̃ locũ habet in casu.d.cle. dispendiosã. & ꝓ ꝯfirmatione facit tex.in l.si filius.C.de bo.damn. vbi ſm intellectũ Pe.Cy.& And.probatur,ꝙ iura,q̃ volũt gñraliter,bona damnatorũ confiscari, intelliguntur de bonis,q̃ sunt dãnatorũ de iure cõi, & non de his quæ hñt de iure speciali, sicut est castrense peculiũ filijfamiliãs. quẽ tex.inducunt ad q.de qua ibi ꝑ
17 eos,in qua in effectu cõcludunt † ꝙ in gñali cõcessione non veniunt,q̃ competunt ex priuilegio, allegant ẽt.l.cũ patronus.d. leg.2.& bene facit tex.in l.mulieri & Titio.de ꝯdi.& dem. cũ ibi no.per Bar.¶ Tertio facit alia rõ.Nã decimæ nõ sunt solũ ecclesiæ & clericorũ,sed ẽt,ut dictũ est,sunt pauperũ, & dñr tributa egentiũ aĩarum,ac ẽt pertinent ad fabricã ecclesiarũ, ut in iuribus præallegatis,& propter hoc debentur ex præcepto diuino,
18 ſm Inn.& Doct.in d.rubrica,de deci.& per consequens † a decimis ecclesiæ debitis nõ liberatur laicus cõsuetudine, uel pſcriptione. Hoc ergo priuilegiũ,vt nõ currat pſcriptio ob dictã causam,nõ transit in feudatariũ, in quo dicta rõ & causa nõ hẽt locũ,quia ab illo decimæ percipiuntur ad vsum proprium, & nõ pauperũ,nec pro fabrica ecclesiæ,ut probatur ex notatis ꝑ Bal. in l.per diuersas.C.manda.in 27.q.vbi uult, ꝙ priuilegiũ alicui cõcessum occasione personæ,propter qualitatẽ inseparabilem a persona,non transeat in cessionariũ.cũ quo transit Alex.in l.si post diuortiũ.sol.mat.pro quo allegat no.per Bar.in l.post dotem.in fi.eo.tit.Quia ergo onus,propter qđ priuilegiũ cõcedit̃ ecclesiæ circa præscriptionẽ decimarũ nõ transit in feudatariũ,
19 non dẽt ẽt ad illũ priuilegium prædictum transire. † Et ꝓ hoc facit,quia cessante causa priuilegij,&c.l.Titia.§.vsuras. de lega. 2.& ibi not.Bar.¶ Quarto dici ẽt potest, ꝙ in feudatarium non transeat aliquod vtile dominium dicti iuris decimandi,sed ꝙ sola commoditas dicti iuris dicatur in feudũ concessa quæ nõ est quid spirituale,sed temporale, ut præsupponit Raphael Cuma. in consi.83.col.1.versi.circa quæ considerari potest,&c.ubi dicit,q̃ decima sit ius spirituale,eius tñ cõmoditas laico competẽs iure feudi est temporale,iuxta ea quę habentur in c.2.locati.& in c.quamuis.de deci.prout etiam vult Bal. post antiquos, quẽ non allegat in l.usuf. sol.mat. si ergo sola commoditas est apud feudatarium,quæ dicitur quid temporale,nihil obstat, ꝙ pſcriptione,

ptione, uel conſuetudine liberari nō poſſit a dicta commodita
te percipiendi decimas,quæ competit laico,quia ceſſant oēs ra
tiones,propter quas non p̨ſcribitur aduerſus eccleſiā,& hoc
ēt apertius demōſtrabitur ex reſpōſionib.ad ↄriā. ¶ Nō obſtat
20 igitur,dum primo dr̃ † ꝙ liberatio a decimis non poteſt quæri
conſuetudine,vel præſcriptione,quia verū eſt aduerſus eccleſiā
ſed ↄ laicū ſecus, quia in eo eſt diuerſa rō , ut patet ꝑ prædicta,
& maxime ex tertio fundamento ſecundæ patris , & quia ſicut
poteſt ſibi pacto, vel conuentione ſine ſuperioris authoritate
præiudicare,ita ēt,& facilius,pōt præſcriptio aduerſus illā cur-
rere,& operari ↄſuetudo,ut ēt eſt tactū ſuperius.¶ Nec obſtat
dū dicebat̃,ꝙ vaſallus ſuccedit in locū eccleſiæ,& ꝙ dēt in hoc
eius priuilegio gaudere,ut dicit Card.in d.cle.diſpendioſam,q̃a
quantū ad id,de quo agitur,hoc non eſt verū, quia cum ad lai-
cū non tranſeat onus,propter qđ eccleſiæ conceſſum eſt iſtud
priuilegiū,nō pōt ad illū tranſire,ut etiam dixi ſupra,ꝑ not.per
Bal.in d.l.per diuerſas.& clare probatur ex notatis per Bart.in
21 l.cum ſponſus.§.in vectigalib.de publ. vbi ꝑ illum tex.dicit† ꝙ
quamuis ↄ Romanam eccleſiam ex priuilegio non currat præ-
ſcriptio niſi centenaria,tñ ↄ vaſallos Romanæ eccleſiæ reſpectu
vtilis dñij ꝑſcribit̃ eo tēpore , quo ꝑſcribitur ↄ quemlibet aliū
priuatum,cuius contrarium eſſet uerum,ſi ratio prædicta eſſet
vera.Et idē uult Ang.in l.1.C.de anna.excep.Imo.& Roma.in
l.vſucapionē.de vſucap.Ratio ergo Card.locum poteſt habere
in caſu illius cle.diſpendioſam.& non in caſu noſtro,vt colligi-
tur per prædicta. ¶ Non obſtat, ꝙ non poſſit laicus ſuper de-
cimis ſibi debitis in laicum compromittere,ſecundum Card.in
22 d.conſi.92.Quia loquitur,qñ eſt contentio † inter laicos de iu
re ꝑcipiendi decimas,uidelicet,ad quē ꝑtineat,quo caſu nō p̃t
in laicū cōpromiſſū fieri, quia nō pōt feudū decimarū in alium
laicū alienari libere.& in hoc ſapit ſpiritualitatē, & illā retinet.
d.c.cū apoſtolica , & per conſequens ēt quo ad cōpromitten-
dū in laicum participiat de ſpiritualitate.& ea ratione,quia ſu-
per ea re,quam quis non poteſt libere alienare, non pōt etiam
compromiſſum facere.c.cum tpe.de arb.& ibi no.Ant.de But.
& Abb.Ex quo inferūt,ꝙ quilibet alius feudatarius ſine dñi vo
luntate non p̃t facere compromiſſum,ſicut non pōt rem feuda
lem alienare,& ſic quoad prædictos actus pōt ius decimādi,qđ
eſt apud laicū,dici quid ſpirituale.Sed quia laic[9] poteſt ſuper de
cimis futuris cum illis,qui ad eas tenētur,ſine cōſenſu alicuius
componere,& per pactum illas, uel partem earum remittere,
de hoc in laicum poſſet fieri compromiſſum,quia nō agitur de
translatione iuris percipiendi decimas in alterū ſed de non exi
gendis,vel non percipiēdis decimis.Vnde ſicut hoc fieri poteſt
ꝑ pactum,debet ēt tali caſu valere cōpromiſſum, quia vbi de re
miſſione agitur,res ſpiritualis nō reputat̃,& maxime tenendo
ꝙ ſola ↄmoditas decimādi ↄceſſa dicatur laico feudatario, ut ex
p̄cedentib.colligit̃.¶Nec obſtat ēt,ꝙ tex.in c.fi.de iudi.in 6.ſm
Rotā locū habeat in minore laico, qñ de decimis eſt lis & quæ
ſtio,quia tex.ēt loquitur de depēdētib. a ſpiritualibus,prout de
pēdet ab eis decima vel commoditas decimādi exiſtēs apud lai-
cum,prout etiam ſuperius dixi ad intellectū cle.diſpendioſam.
23 de iud.¶ Non obſtat,ꝙ† laicus non poſſit ius decimādi in aliū
laicum alienare.c.prohibemus.& c.fi.de deci.& d.c.cū apoſto-
lica.ergo nec contra eum pōt p̨ſcriptio currere.le. vbi lex.in
princip. cum ibi not.de uſucap.quia hęc ratio tendit ad hoc,ut
nō poſſit acquiri facultas decimandi laico, nec in eum transfer
ri per præſcriptionem,de quo nunc non agit.Sed non arguūt,
ꝙ liberatio a p̨ſtatione decimarum non poſſit acquiri,immo
potius probat oppoſitū, quia ſicut ualet compoſitio & pactū
ſuper vſuris futuris,ēt ſine authoritate ſuperioris,vt ē dictū ſu-
24 perius,ſic ēt pōt liberatio quæri præſcriptione,quia,ut ēt dixi,
qđ eſt remiſſibile per pactum,facilius eſt ꝑſcriptibile , ſm Ab.
in d.cap.ex cum officij.Præterea quamuis præſcriptione quæ-
ri non poſſit,conſuetudine tamen acquireretur,de qua in caſu
noſtro tractatur.¶ Vlterius non obſtat tex.in c.ad audientiam.
de deci.quia loquitur,quando quis uolebat præſcribere contra
uaſallum non recognoſcendo,ſm glo. ibi communiter appro-
batam contra eum p̨ſcribitur ſine præiudicio eccleſiæ , &,ut
etiam dictum eſt,eo tempore, quo de iure communi præſcri-
bitur contra alium quemcunque:& ſic in hoc uaſallus non uti
tur iure & priuilegio eccleſiæ.Nec in caſu noſtro eccleſię præ-
iudicatur , quia per hoc inueſtitus non deſinit eſſe uaſallus ec-
25 cleſiæ ſm Abb.in d.c.cū apoſtolica,ubi dicit†ꝙ vaſallus laicus
poteſt decimas alteri eccleſiæ in feudū ↄcedere , quia per hoc
nō deſinit eſſe uaſallus,ſed acquirit alium uaſallū, ergo eodem
modo uaſallus remanet,quamuis pro parte amiſerit ↄmoditatē
decimādi,ſicut ↄtingit,qñ uaſallus renūciat feudo in manib.al-
terius nō domini,q̃a non nocet hoc dño, ſm Io.And.& oēs in
c.quæ in eccleſiarū.de ↄſti.per l.ſeruitutes.§.pen.de ſer.urba.p̄-
dio. ꝑ ea quæ hñr in c. ꝙ in dubiis.de renun. Nec etiā iſto caſu
liberatio a decimis eſt perpetua in præiudicium eccleſiæ,ſed du
rat quatenus apud laicum feudum eſt remanſurum,& illo fini-
to reſoluitur liberatio,q̃a reſoluto iure auctoris , reſoluitur ius
acceptoris.l.lex vectigalis de pig.c.j.§.rurſus.de ↄtro.inueſti. &
c.j.§.rurſus.quib.mod.feud.amit.& ibi not.Et ideo licet regula
riter uaſallus, etiam ſine cōſenſu dñi poſſit alteri rem feudalem
infeudare.c.j.§.ſimiliter.de leg.Conra.& no.gl. & oēs,in d.c.q̃
26 in eccleſiarū.† nihilo minus vltimus vaſallus ſolus habebit feu
dum, quamdiu duraturum erat penes primum,& nō vltra , ſm
Spec.in tit.de feu.§.2.verſi.38.& idem tenēt in effectu Iaco. de
Belui.& Bald.in d.c.j.§.rurſus.de contro.inueſti.& Bald.in c.j.
in primo no.de alien.feu.& in c.cæterum,in fi.de iudi.Et ad pro
poſitum probatur in d.c.ad audientiam, dum dicitur ꝙ præſcri
bit̃ ſine p̄iudicio eccleſiæ.Ergo liberatio a decimis præſcriptio-
ne quæritur modo prædicto.Et bene facit tex. in l.fundum cū
mihi uenderes.de act.emp.& qđ per illum text. dicit Bar.in l.q̃
vſumfructum.de vſufruct.leg.& in l.ſi mihi & Titio. de uer.ob.
¶ Nō ob.inſuper,ꝙ decima debeatur in ſignum vniuerſalis do-
minij.c.tua.de deci.ſicut cenſus, a quo non liberatur quis præ-
27 ſcriptione vel cōſuetudine ſm Abb. in d. c. ad audiētiā. † quia
hoc ꝓcedit in decimis eccleſię debitis,& nō in his q̃ debētur lai
co ,ſicut ēt cēſus priuato debitus ꝑſcribitur,ſm Sali.in l.ↄpetit.
C.de ꝑſcri.30.vel 40.an.& Abb.in c.tua.el 2.de deci.Nec eſt ve
rū,ꝙ ius laici in caſu nr̃o ſit connexū cū iure eccleſiæ,ſed eſt ſe-
paratū,qđ patet:q̃a minori tpe ꝑſcribitur ↄ eius uaſallū,q̃ ↄ ec-
cleſiā,& ſic eius iure & priuilegio nō gaudet, ſm Bart.in d.l.cū
ſpōſus.§.in vectigalib.cū cōcor.de quib.ſupra. ¶ Et ſimiliter nō
ob.tex.in c.cū in tua.de deci.q̃a illo caſu eccleſia decimādo fru
mentum tm̃ in aliena parochia,ideo acquirit quaſi in poſſeſſio
ne iuris uniuerſalis,q̃a alia eccleſia nihil decimauit. & ſic in qua
ſi poſſeſſione decimādi alios fructus non fuit.nec ēt laicus , qui
nō ſoluit,fuit in quaſi poſſeſſione nō ſoluendi,quia eſt incapax
ↄ eccleſiam,ↄ quam ꝑſcribere nō pōt,ut colligitur ex præmiſſis,
ſed in caſu nr̃o vaſallus laicus , qui decimauit certā ſpeciem fru-
ctuum tm̃ longiſſimo tpe amiſit quaſi poſſeſſionē decimandi ,
vel illam non acquiſiuit quo ad alios fructus, ſi illos nunq̃ deci
mauit,& hoc, quia ille,a quo decima percipitur , decimā aliorū
fructuū retinuit.& fuit in quaſi poſſeſſione non ſoluendi , qua
mediante ↄ laicū uaſallū ꝑſcribere potuit . ꝙ facere non potuit
ↄ eccleſiā in caſu. d.c.cū ī tua.& iō illo caſu,q̃ decimauit frumē
tū ab aliquo,nō potuit īpediri,quin quaſi poſſeſſionē iuris vni
uerſalis acquireret,ꝓut voluit,ſed ī caſu nr̃o ſecus.¶ Poſtremo
nō obſ.ꝙ diſpēſatio,ꝑ quā laici ſunt facti capaces decimarū,nō
debeat extēdi ad liberationē a decimis,quia cōcedit̃,ꝙ ↄ eccle-
ſiā extēſio ceſſet,ſed ↄ laicum,qui ex diſpenſatione ius deciman
di acquiſiuit,pacto p̃t queri liberatio,vt ſuperius dixi,ergo mul
to magis præſcriptione vel ↄſuetudine. Cōcludit̃ ergo,ꝙ ꝑ ſpa
tium.40.ann.inducta fuit conſuetudo valida,per quā dicti ho-
mines ſunt liberati a ꝑſtatione decimæ certorū redituum, quia
cū oēs de vniuerſitate non ſoluerent,conſuetudo dicitur,& nō
præſcriptio,ut in præcedentib.dictum eſt.Et idem eſſet ſi vnus
vel duo tantum non ſoluiſſent:quia dicerentur præſcripſiſſe di
cto tempore ēt ſine titulo,qui nō eſt neceſſarius in præſcriptio
ne lōgiſſimi temporis.l.ſi quis emptionis.de præſc. 30. vel 40.
anno.& ex curſu tāti temporis etiam bona fides præſumit̃ l.fi.
& ibi per Bar.& Sali.C.unde vi.& per Inn.in c.1.de reſtit. in in
tegrum.cum concordan. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem cauſa conſuluit Paris.conſi.25.vol.4. Hier. Zanc.

SVMMARIVM.

1 *Statutum an validum ſit, quod pœnam quadrupli vltra ſimplum imponit.*

2 *Filio ex forma statuti fœminam excludente, ipsum statutum ad nepotem ex filio trahitur.*
3 *Furtum facit, qui rem alienam contrectat inuito domino.*
4 *Exactor pecuniæ fiscalis debet in fine anni rationem reddere.*
5 *Pecuniæ fiscalis retentio in exactore & officiali est de genere prohibitorum.*
6 *Pœna iuris communis non tollitur, per pœnam statuti superuenientis.*
7 *Massarius communis lege Iulia peculatus non ligatur.*
8 *Lex Iulia peculatus quando & in quibus locum habere dicatur.*
9 *Lex Iulia de residuis quando & in quibus in locum sibi uendicet.*
10 *Pœna hæredis necem defuncti non uindicantis non extēditur ad fideicommissarium.*
11 *Subrogatus non semper sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.*
12 *Hæres hæredis quo casu non teneatur ad id, quod heres ipse tenebatur.*
13 *Pœnæ & mulctæ suos authores non exeunt.*
14 *Pęna, quæ sub nomine appellatiuo imponitur hæredi, ad hęredē, hæredis transire potest.*
15 *Hæres debitoris pro eodem debito incarcerari potest, pro quo debitor potuit.*
16 *Implementum conditionis ex qua parte ad alium facilius transeat.*
17 *Extensio de casu ad casum facilius permittitur, quam de persona ad personam.*
18 *Successor singularis non est capax omnium, quæ authori competebant.*
19 *Priuilegium, quod rei cohæret, ad emptorem transmittitur.*
20 *Lex non recepta impunè negligitur.*
21 *Præsumptio quando ex præsenti capiatur in præteritum. & nu me.23.*
22 *Præsumptio iuris non allegata non iuuat.*
24 *Statutum decennio tollitur per contrarium usum.*
25 *Pecuniam reipublicæ Romanæ retinens punitur pœna legis Iuliæ de residuis.*
26 *Leges non ligant, quę utentium moribus receptæ non fuerunt.*
27 *Homicidium quare non puniatur, quod in ludo prohibito committitur.*
28 *Notarij quando excusentur a pœna falsi.*
29 *Pęna cui infligi debeat, si cōstet, plures deliquisse, & unum grauius cęteris, sed ignoratur quis ille fuerit.*
30 *Calculatio an sit ualida parte non citata.*

CONSILIVM CXLIII.

DELICTVM, de quo quæritur, uarie varijsq; modis punibile videt̄. Et quia super statuto fundatur inquisitio, exordiendū est ab illo. Per statutū igitur sub rubrica, de residuis, &c. in quadruplo punit̄ vltra simplū officialis & exactor eius, qđ repertū fuerit habuisse, & in suā vtilitatē ꝯuertisse, seu in aliam cām, q̃ in causam & vtilitatem dicti communis, & etiam ad duplum interesse, quod communi Mantuæ, seu alicui singulari ꝑ
1 sonæ euenisset occasione prædicta, &c.† Quod .n. statutum imponens pęnam quadrupli ultra simplum valeat, uoluit Bart. in l. sanctio legū, de pęnis. col. 3. ꝑ. §. omnis. inst. de act. & secundū eum patet in actione furti manifesti, & similiter duplicari pōt interesse, qđ venit in petitione. l. si cum exceptione. §. quadruplatur. qđ me. causa, vbi dicit, ꝙ quadruplatur simplū cum omni sua cā. & ꝑ Bar. in loco ṕallegato, & in fine eiusdē legis. Et q̃nis statutum loquatur de retinēte pecuniā cōis Mantuæ, & de eius officiali, idem tamen uidetur, quo ad illustrissimum dominum Marchionem, qui subrogatus fuit in locū cōis prædicti, quo ad hanc pecuniam, & exactionem, de qua agitur, quia subrogatum, &c. l. si eum. §. qui iniuriarum, si qs caut. l. si iudex, cui certa tp̄a. de iudi. §. fuerat. insti. de act. & c. ecclesia. ut lite pēdente. Et facit, quod no. Bal. ī l. si puella. C. si man. ita fuc. alic. & Io. And. in regula, ꝗ eum, de reg. iur. in 6. in mercuria. facit etiā magis ad propositū, qđ uoluit Bar. in l. liberorum. de verb. sig. car-
2 ta pen. versi. pone statuto cauetur, &c. vbi cōcludit † ꝙ si filius ex forma statuti excludit fœminam, ꝙ ad nepotem ex filio trahitur statutum mediante extensione passiua causata a dicta regula iuris antiqui, s. ꝙ subrogatum sapit, &c. cū nepos subroget̄ loco fil. j. & eius locū intret. §. cum filius. institu. de hæred. quæ ab intesta. cū quo ēt trāsit Bal. in l. venia. C. de in ius vocan. cum conc. de quib. ibi per Ale. Sic igitur saltem dicta extensione mediante statutum hoc locum habebit in ꝑsona dñi Marchionis subrogati loco dicti cōis. Nec ēt excusat thesaurarius ex eo, ꝙ pecuniam ad numerum receperit quasi ꝙ ex hoc dñium pecuniæ esset apud eum, & sic ꝙ propriam pecuniam retinuerit, & non domini Marchionis, iuxta no. per Cyn. & Bal. in l. incēdiū. C. si cer. pe. & ꝑ Ang. & oēs in l. cū q̃d. si cer. pe. ꝑ tex. in l. in naue Saufeli. ff. locati. Quia loquuntur prædicti, qñ inter dantem, & recipientem agebatur, ut pecunia numerata apud illū remaneret. Sed in casu nr̄o recipiens ꝑ̄positus exactioni per dominū Marchionem ꝑ̄sumitur illius nomine exegisse, ex quo act⁹ iste ad illum solum poterat pertinere, & hoc sciebat soluens, q̃ tanquam debitor domini soluit: & qui ēt sciuisse ꝑ̄sumit̄, ꝙ dictæ exactioni recipiens fuerat ꝑ̄positus, cū pro tali publice & communiter teneretur. c. quanto. de præsump. & not. ꝑ gl. in l. si tutor petitus. C. de pericu. tuto. & ꝑ Bar. in l. Celsus. de vsucapio. Et ꝙ dicto nomine prædictis concurrētib. sic fuerit actū & exactum uoluit Bar. in l. j. §. nunciatio. de operis noui nūcia. cum quo alij transeunt, per. l. post mortem. §. 1. qñ ex fact. tut. & in l. qui in aliena. §. si is qui. de acquiren. hære. vbi vult, quòd tunc nedum hoc locum habebat inter mandantem, mandatariū, sed ēt quantū ad mandantem, & illum, cum quo procurator gessit actū. Cum ergo vterque, id est, soluens & exigens ageret, ut domino q̃reret, illi statim quæsita fuit possessio, & dominiū ī illū fuit translatum pecuniæ numeratæ, ſm gl. & oēs, in l. qui mihi donatū. de don. & Doc. in l. j. §. per procuratorē. de acqu. pos. ꝑ
3 Inn. & alios in c. accedēs. de præb. † Et ideo verū est, dictū thesaurarium pecuniam communis seu domini Marchionis retinuisse, adeo ꝙ illam contrectando, & in aliū usum conuertendo, dicitur furtū commisisse, secundum glo. ēt in fortiorib. terminis in l. falsus. C. de fur. cum qua transit Bar. Bal. & alij, quæ vult, ꝙ si debitor soluit ꝓcuratori, vel aduocato, qui ab initio habuit bonū animum, ac deinde pecuniā interuerterat, ꝙ creditori ꝯtra illū datur condictio furtiua & actio furti, quia a prīcipio dicto creditori q̃sita fuit possessio, & consequenter dominiū pecuniæ per dictum procuratorē reuocatū. Et sic gl. loquit̄ proprie in pecunia data ad numerū recipiēti ꝓ alio. Et ī terminis nostris hoc probari uidetur in l. neminem. C. de susc. & arc.
4 lib. 10. vbi dr̄ † ꝙ in fine anni debet exactor pecuniæ fiscalis rōnem reddere, ut facilius si quis in furto fuerit deprehēsus, recētem quærat redintegrare iacturā. Et sic patet, ꝙ pecunię exactę committit furtum eā retinēdo. Et idē probatur in l. sacrilegii. §. Labeo. ad l. Iuliam pecu. ubi probat̄, ꝙ ille, cuius periculo est pecunia. publica. furtū cōmittit, si illam retineat, quamuis peculatū non cōmittat, quia igit̄ ꝓ illa ꝯpetit condictio furtiua fisco, constat, ꝙ dominium erat apud illum. l. 1. de cōdictio. furti
5 ua. Cōstat itaq. ex ꝑ̄missis & ex inferius dicēdis, ꝙ† retētio pecuniæ fiscalis ī officiali & exactore est de gn̄ere ꝓhibitorū, tū quia furtum committitur, vt dixi, & quia aliter de iure communi punitur, vt statim dicetur. Iō thesaurarius, qui pecuniā exactam retinuit, & in suos vsus cōuertit, in dolo esse præsumitur. l. si non conuicij. C. de iniurijs. no. in l. j. C. de fal. & per Bald. & alios in l. dolum. C. de dolo. Et ꝯñr, ꝙ pœna statuti committit̄, ad cuius commissionem ēt lata culpa sufficeret, ſm Bart. in l. j. §. non autem. si qs test. lib. esse iussus fue. Bar. & Doct. in l. iustè
6 possidet. de acq. poss. Et † ultra hanc pœnam statuti videtur, ꝙ ēt locū habeat, vel habere possit pœna iuris communis, a qua per nouam pœnā impositam a statuto nō intelligitur esse recessum. l. quoties. de act. & obl. & no. Bar. ī l. j. ui bon. rapt. Cy. Bal. & alij. in l. q sepulchra. C. đ sepul. viola. & Imo. ī l. 1. de pub. iud. in 3. col. in primis namq; videt ꝙ de iure ffōrū haberet locū pœna legis Iuliæ de residuis, quæ habet locū contra illum solum, q pecuniā ciuitatis administrat. cuius periculo est dicta pecunia. d. l. sacrilegij. §. Labeo. & l. peculatū. §. is cui. ad l. Iuliam pe-
7 cu. & ibi Bart. notat † ꝙ massarius communis non tenetur lege Iulia peculatus, sed lege Iulia de residuis, q̃ ascēdit usque ad tertiam partem eius, qđ officialis uel exactor retinuit. l. iij. §. sed & qui. cum gloss. ad leg. Iuliam pecu. Alius uero quilibet etiam officialis, cuius periculo, vel sub cuius custodia non sit pecunia publica, tenetur lege Iulia peculatus, si pecunia ab eo subtra-

cta

cta erat ciuitatis Rom. ne.l.4.§.fi. & ibi not.eodem tit. quæ est deportatio.l.3.eod.tit.& l.j.cū gl.C.eo.& in §.pen.inst.de pub. iud.Si autem pecunia sit alterius ciuitatis,furti tenetur.l.ob pe cuniam.de fur.& not.in d.l.3.§.fi.& in d.l. j. Nono autem iure cōtra tales,qui pecuniam publicā retinerent,& ad quorū custo diam pertinet,quadrupli pœna imponitur, si in argento ꝯsiste bat,si autem in auro,ablatis omnibus bonis perpetuo q̄s damnatur exilio.l.j.& 2.C.de ijs q̄ ex publi.ratio.lib. 10. Et quāuis leges illæ loquantur de illo,qui mutuauit pecuniam publicam, idem tñ est,qñ in alias necessitates quis pecuniā exactā conuer tit,vt est tex.in l.fi.C.de ijs qui ex publ.collatio.eo.lib.iūcta gl. in uerbo,grauissima.quē tex.Bart.no.contra cōseruatores mo netæ, q̄ pecuniam communis deputatā ad solutionē salariorū doctorum eorum arbitrio conuertunt in alios usus: puta,sol-uendo stipēdiarijs,multo ergo magis ꝯuertēdo in usum ꝓpriū & in vtilitatem propriam,& non communis.Nec per hanc pœ. nā impositam per legem nouā intelligit recessum a pęna dictæ legis Iuliæ de residuis,arg.d.l.quoties.etiam si una esset specia-lis,& altera generalis,ex quo imponūtur per diuersas leges ſm Dy.Bar.& alios in l.j.§.j.de operis noui.nun.Bar.in d.l.sanctio legū.de pœnis.& Bal.in l.data opera.in 2.col.C.q̄ accu.Vel for te potest dici,ꝙ lex Iulia de residuis,loquit̄ in illo,q̄ simpliciter pecuniā publicam retinuit,& dictæ leges Codicis in illo, vel de illo,qui dictā pecuniā interuerterit, distrahendo illam in alios usus.Primū tamē magis placet, scilicet ꝙ pro eodē facto diuer

8 sa pœna imponatur;† q̄a quāuis lex Iulia loqui videatur simpli citer de eo,qui retinuit.l.2.& l.lege Iul.§.lege Iulia.ad l.Iul.pec. tñ uidetur etiam locum habere in illo,qui illam ēt in aliū vsum conuertit,ut colligitur ex not.per Bar.in l.neminē.C. de susce. & arcar.lib.10 vbi dicit,hæc lex facit contra illos,qui tenēt pe-cunias cōis,& cū eis faciunt mercantias.& tamen ille tex. loqui tur solum in retinente,quemadmodū & lex Iulia de residuis.Et pro conc.allegat etiam Bar.d.l.j.C. de his qui ex publi. ratioci. Et sic allegando illā legem sentit, ꝙ ēt habeat locū pœna illius legis in casu.d.l.neminem.& tamen,ut dixi,illa loquitur in reti nēte,& alia in mutuante.Et pro hoc ēt est text.in d.l.sacrilegij. aliās,peculatum.§.is cui.ad.l.Iul.pec.iuncta glo. in verbo,susce

9 pit.vbi probatur † ꝙ dicta lex Iulia de residuis, nedū habet lo-cum in retinente,sed ēt in conuertente in alium usum.Quinim mo cū furtū cōmisserit iste thesaurarius,vt dixi,& ob hoc sit re motus ab officio,efficit̄ infamis.l.j.ff.de his q̄ no.infa.Et ꝓpea videt̄, ꝙ omnia eius bona possūt applicari officio in quo deli-quit,& a quo cū infamia remotus fuit.l.ordinariorū.in fi.cū gl. C.de coartali.lib.12.& ibi per Bart. & clarius per Io.de Platea. ¶ Sed non obstantibus præmissis, de iure ꝯrium uidetur ueri. Et ꝙ in pęnam statuti nō inciderit thesaurari⁹ ꝓbatur primo, quia statutū prædictum loquitur de illo,q̄ retinuit pecuniā cō-munis,& in aliū usum illam ꝯsumpsit, ideo cum sit pœnale & odiosū,non debet trahi nec extendi ad aliā personam,hoc est, ad alium qui retinuit uel subtraxit pecuniā illustrissimi D.Mar chionis etiā ex identitate uel maioritate rationis, ut colligit̄ ex notatis ꝑ Io.And.in c.odia.de reg.iur.in 6.per Cy.in l.j.C.q̄ sit long.consue.& probatur in c.in pœnis.de reg.iu. in 6.in l.eum quidam.de libe.& posth.& late per Imol.in l.si vero. §.de uiro. so l.ma. quando tractat de extensione faciēda in pœnalibus,ubi ad hoc ēt alleg.l.fi.C.de interdic.mat.ꝙ ꝯfirmatur per l.si ante-

10 quam.cum l.sequen.ad Silla.† vbi probatur,ꝙ pœna, quæ im-ponitur hæredi non uindicanti necem defuncti, non hēt locū in fideicōmissario,qui nec ēt large dr̄ hęres.l.si filius.qđ cū eo l.postulante.in prin.ad Trebel.quē tex.ad hoc ēt allegat Are.in l.j.in princ.de vulg.& pup.& ad idē ēt allegat.l.Papinianus.§.j. cum glo.de inoffi.test.Ex hoc inferens,ꝙ dispositio pœnalis,q̄ loquitur de hærede,non hēt locū i bonorū possessore.Nec ob stat,ꝙ illustrissimus dominus Marchio sit subrogatus, loco di

10 cti cōis,q̄a quo ad pœnæ cōmisionē non recedit a ꝑsona,† & quo ad hunc effectum subrogatus nō sapit naturam eius,in cu ius locū subrogatur.l.multa.de condi.& dem.& ibi per Bar. & alios,qui ex hoc determinat, ꝙ si hęres punitur ex dispositione testatoris,si aliquid nō fecerit arbitrio executoris,& ille velit ar bitrari, ꝙ hæres non incidit in pœnam,si episcopus subroga-tus loco executoris arbitret̄,& hæres velit parere.Et quāuis ille text.& Bar.loquātur de ꝑsona tertij,a qua nō receditur quo ad pœnæ cōmisionē,idem tñ est in qualibet alia persona,ꝓut col ligitur ex notatis per Bal.in l.fi.C.de hæredi.inst.q.22.vbi ꝯclu

12 dit ꝙ si hæres sit iussus facere monumentū sub pęna,& ille de-cedat hr̄ditate nō adita,ꝙ hr̄s hæredis, ad quē transmissa sit hæ reditas ex iure deliberandi,iuxta.l.cū antiquioribus. C. de iure delibe.non incidit in pœnā,si monumētū nō facit, quia ſm eū quo ad pœnam cōmittēdā ē ꝑsona non receditur.d.leg.multa. & idē uoluit Bar.in consi.7.inc.Andræas Martini,&c. quando pœnale grauamē est iniunctum nominatim,puta quia testator mādauit hæredes suos ĩfrascriptos ĩtra trienniū sub pęna priua tionis legata soluere.Nā si ꝯtigat illos ante bieniū decedere,ma ter,q̄ illis successit,in pœnā nō incidit,si legata intra dictū, tps

13 non soluit† q̄a secundum ipsum in pœnis & in mulctis non re ceditur a ꝑsona.d.l.multa.& cum eo concordat Alc.in d.l.fi.& Are.in l.paterfamiliās primis tabulis.de uulg.& pup.ubi rñdet ad l.videamus.ff.qđ met.cau.quam allegat in contrariū Roma. in l.si quis filium §.j.de acq.hære,quoniā,ſm Are.d.lex loquit̄ qñ cōtra delinquentem incipit cōpetere actio ad pœnam.Nam illa iam orta transit ad hæredē,sed si defunctus non contrafacit non oritur de nouo actio ad pęnam cōtrauenientem, arg. d.l. multa.ꝙ est verum, vt dictum est, si nominatim sit quis graua-

14 tus sub pæna. † secus uero si hæredi nō facienti pœna esset ap-posita sub nomine appellatiuo, q̄a tūc ſm ꝑdictos transiret ad hęredem hæredis dicta pœna,q̄ dictio etiā ſm Are.bene proba tur in l.cum ita dat̄.§.j.& in l.sub diuersis.§.fi.de cōd. & demō. quam vltra prędictos cōfirmo ex notatis per Ang.in l postulā-

15 te.in princi.ad Trebel.ubi ꝯcludit † ꝙ si statutum disponit, ut debitor capi possit pro debito & incarcerari, ꝙ etiam eius hę-res capi poterit,quia & ipse est debitor verè. Et hoc casu proce dit,qđ ibi voluit Bar.si uero dicat,ꝙ ille,q̄ ꝓmisit incarcerari possit,& tunc hæres promissoris non poterit capi,quia cum il-le uerè non ꝓmiserit,statutū velut odiosū & irrationabile non dēt extēdi ultra personā,de qua loquitur.l. qđ uero ꝯ.de legib. l.si vero.§.de viro, solu.ma.& l.si vnus.§.ante omnia.de pact.& cū eo transit Alex.ibi,& allegat ēt Bal.idē tenentem in l.j.C. de execu.rei iudi.Et sic in effectu prædicti ēt faciunt differentiam, an statutum de persona loquatur sub nomine appellatiuo, vel sub nomine proprio,aut habēte vim nominis ꝓprij.iuxta. l. 2. de liberis & post.Si ergo a ꝑsona grauati & debētis implere nō receditur a persona nominata quoad pœnæ cōmissionē, vt col ligitur ex pręmissis, multominus recedi pōt quoad dictum ef-fectū a persona noīata,cui uenit implendū,vt colligitur ex not.

16 per Bar.in l.si decē cū petiero.de ver.obl. dum ꝯcludit † ꝙ im-plementū cōditionis ex parte adimplere debētis facilius transit ad aliū,q̄ ex parte eius,cui venit implendū,ꝑ iura q̄ allegat. Cū ergo statutū puniat retinētē pecuniā cōis, & sic de illo noīatim loquat̄,nō dēt dicta pœna cōmitti, si retineat̄ pecunia d. Mar-chionis, q̄uis in pecunia retenta sit subrogatus loco dicti cōis. Nec ob. aliud statutū disponēs, ꝙ dn̄s Potestas possit repertū culpabilē punire,arguēdo & puniēdo de similib.ad similia,quia statutū ꝑdictum permittit seu cōcedit extensionē de casu ad ca

17 sum,& nō de persona ad personā.† Facilius.n.in pœnalib.per-missa est extensio de casu ad casum,quā de persona ad personā, ut latè probat Imo.in d.§. de viro.iō statutū est interpretādum ſm dispositionē iuris cōis,magis q̄ fieri possit.l.2.C.de noxa.c. cū dilectus. de consuet. Non ob. ꝙ etiam de persona ad perso-nā permittat̄ extēsio passiua, q̄ ꝓcedit ex regula iuris antiqui, de qua in l.si eū.§.qui iniuriarū.si quis cautio.ſm Bar.in d.l.libe-rorum.de uerb.sig. Quia,ut dixi,quo ad cōmissionem pœnæ di cta regula,de qua in d.§.qui iniuriarum. non habet locum, sed ab ea excipitur casus iste,ut odiosum excludatur,& ut pœna eui tetur,ut ꝓbatur in d.l.multa.& in exemplis ibi positis per Bar. qui loquitur etiam respectu personæ subrogatæ. Et tñ vult, ꝙ non sit in consideratione subrogatio quo ad hunc effectum.Di cta igitur regula non pōt ad casum nostrum se extendere, cum sub ea non cōtineatur iste casus,sed ab ea sit exceptus.Et Bar.in d.l.liberorū.nō loquit̄ in pœnalib.quia nō minuit̄ patrimoniū filiæ,sed a lucro uel quasi,& a iure quærendo excluditur, iuxta no.ꝑ Io.And. in c.fi. de elec.libro 6.Præterea regula, de qua in d.§. qui iniuriarū.& Bar.in dicta.l.liberorū,loquit̄ in subroga-tione,quæ fit a lege.subrogatio autem dn̄i Marchionis est facta ab homine,quæ multum differt a prima,secundum Bar.in l.j.§. hæc actio.si quis testō liber esse iussus fuerit.iunctis notab.per cū in l.aliam.de noua.ad quam se remittit,vbi loquitur de actio

ne subrogata. Et ex his, q̄ dicit ibi in fine, satis probatur, ꝙ in fa
uorē dñi Marchionis pœna statuti nō committatur. Hinc ēt ui
18 demus † ꝙ ad successorē singularē nō trāseunt indistincte om-
nia, quæ cōpetebant authori, ut patet ex no. ꝑ Bar. ī l. si tertius.
§. si quis prius. de aqua pluuia arcenda. ¶ Secundo prędicta con
clusio cōfirmatur ex notatis per Dynum & Bar. in l. licitatio. §.
fi. de pu. ubi per illū tex. determinant, ꝙ si quis ab ecclesia emat
salinas, quas habet in Romandiola, & velit sal Romā portare, ꝙ
tenebitur soluere gabellas in ciuitate Fauentiæ, quamuis eccle
19 sia dictas gabellas soluere non teneretur; † quia priuilegium
cohærens rei transit ad emptorem, & non quando personæ co
hæret, cū quib. ēt transit Ale. in l. quia personale. sol. mat. Sed in
casu nostro statutum fauore cōmunitatis punit exactorē reti-
nentem pecunias cōmunis, & sic priuilegiū hoc cohæret ipsi cō
munitati, ideo nō debet trāsire ad Dominū Marchionē singu-
larē successorem. Faciunt etiā no. ꝑ Bart. in d. l. quia personale.
dū allegat. l. j. de ꝯst. prin. Tertio dr̄, ꝙ non obstat ꝑdictū statu-
tū, quia, ut in facto proponitur, nunquā fuit receptum morib.
vtentiū, ꝙ si ita est, non ligat, nec potest habere effectum secun
20 dum gl. cōmuniter approbatā in c. j. de tre. & pa. † Non. n. pec
cat qui nō obseruat legem nō receptā, & quæ nūquam fuit ob
seruata, vt ibi dicitur, & probatur in §. leges. 4. dis. Et idē uoluit
Bar. in l. fi. §. sed cū antiquitas. C. de cura. furio. & in ꝯsi. 144. in
cip. Iudex cōis Assisij, & Bal. in l. rem non nouā. C. de iud. & in
auth. oēs. C. cōm. de succe. & Ale. ꝯsi. 6. col. 6. & latius cōsi. 132.
j. vol. & consi. 39. incip. Visis & ꝯsideratis, &c. 3. vol. vbi sic con
cludit ad excusandū quē a pœna statuti. Et idē uolunt alij in ua
rijs locis allegatis ꝑ mod. plene in d. c. j. Et secūdum Doc. ibi, sa
tis est, ꝙ ꝑ aliquos actus sit obseruatum ꝯrium superiore sciē-
te & patiēte, eo āt ignorante requiritur ꝯrius usus decem anno
rum, secundum Calderi. d. Ant. & Imo. præsertim de iure ciuili
quod seruari debet in terris Imperij, per ea q̄ habentur in l. de
quibus. de legi. & in c. fi. de ꝯsue. Et idem ēt vult Alex. in d. ꝯsil.
In casu autem nostro poterit probari, ꝙ ab initio statuti condi
ti, & per decennium, a dicto tēpore pęna, de qua in illo, nō fuit
imposita, ꝙ officialis cōdemnabatur & cōpellebatur solùm ad
soluēdū simplum, & illud tātū, qđ retinuerat & in alium vsum
cōuerterat, si ꝓbetur, ꝙ hoc tēpore proxime pręterito ab exa
ctoribus, & alijs thesaurarijs dicta pœna nō fuit exacta, sed dū-
taxat simplū, quia ex hoc facto & obseruātia de ꝑnti ꝑsumit in
ꝑteritū, & ꝙ vsq; ab initio sic semper fuerit obseruatum, ut ꝓ-
batur ex notatis per Old. & Bal. in l. j. §. si magistratus. ff. de ma-
21 gi. conue. ubi ꝯcludit † ꝙ si pręsens status, seu conuersatio nō
habet ꝯ se necessariam temporis præteriti ueritatē, ꝙ ex præsen
ti præsumitur ī ꝑteritum, unde hodie pauper præsumitur retro
fuisse pauper, ut vult ibi glo. quia etiā olim potuit pauper fuis-
se. Secus autem secundum prædictos, si pręsens status habeat ꝯ
se alicuius præteriti tēporis necessariam veritatem, ut in exem
plis, de quib. ibi ꝑ eū. In proposito igitur si ꝓbetur, ꝙ proximo
tempore exactio dictę pœnæ non fuisset in usu, ꝙ simplum so-
lū solet exigi, præsumitur omni tempore retro sic fuisse obser-
uatum, quia sic potuit fieri, & contingere, & cōsequenter præ-
sens status non hēt ꝯ se pręteriti temporis necessariam veritatē
Satis est ergo allegare semper fuisse obseruatū contrarium, &
22 etiam est necesse, † quia non iuuat iuris pręsumptio, nisi allege
tur. l. si adulterium cū inces. §. idem Pollioni. de adul. & no. Bar.
& alij in l. cum quid. si certū peta. Et probatur ēt dicta cōclusio
ex not. per gl. in l. cū de lege. de prob. dū vult, ꝙ si hæres ostēdat
aliqua bona hæreditatis, & allegat alia bona nō extare, ꝙ ꝓ eo
præsumitur, & onus probandi cōtrarium in alium transfertur,
quæ gl. est cōmuniter approbata, ut declarat & probat Alex. in
rubrica. de ope. noui nun. & in l. si ꝯstante. in prin. vbi ēt ꝑ Bar.
ff. sol. matri. & in l. fi. §. in cōputatione. C. de iure delibera. Ar-
guendo ergo de re ad tēpus, iuxta l. miles ita. de test. mi. sufficit
probare, ꝙ tēpore proximo simplum fuit exactum, & non ul-
tra, & allegare, ꝙ tempore præterito aliter non fuit obserua-
tum, quia per hoc onus probandi contrarium transfertur in
aduersarium. Et hoc etiam colligitur ex iis, quæ dixit Barto-
lus nota. in leg. si prius. de oper. noui nunciat. in quarta opp.
23 tertiæ partis principal. † vbi dicit, quòd si naturalis status rei
non concordat, uel possibile est non concordare cum inten-
tione eius, qui dicit contra præsentem statum, & tunc onus
probandi pertinet ad illū, quia ex præsenti statu præsumitur in
præteritū, per l. circa. de proba. puta, dicit ipse, si quis est in quā
si possessione libertinitatis, seu detinetur ab alio vt libertus, &
alleget se ingenuū, quāuis verū sit, ꝙ ab initio nō fuerit libert⁹,
quia qualitas ista nō pōt induci natiuitate, sed manumissione,
& sic naturalis status repugnet ꝑsenti statui, nō tñ sequitur, ꝙ il
le ab origine fuerit ingenuus: q̄a potuit nasci seruus, & sic natu
ralis status non ꝯcordat, vel possibile est non ꝯcordare cum in-
tentione illius: ideo apud eū remanet onus probandi. Si igitur
ꝓbetur, ꝙ simplū ab alijs proximo tp̄e fuit exactū, & per agen
tes nomine dicti. d. Marchionis dicat̄ ꝯ præsentem statum, hoc
est ꝙ ab initio statutum fuit obseruatum, onus probādi ꝑtinet
ad illos, q̄a naturalis status nō ꝯcordat, uel possibile est nō con-
cordare cū intētione illorū, q̄m potuit esse, ꝙ ab initio & post
dictū statutū non fuit morib. vtentiū receptū uel approbatum:
24 † sed ēt ubi cōstaret, ꝙ ab initio statutū fuisset receptum, si ta-
men per decennium contrarium postea fuisset obseruatum, di-
ceretur ꝯria ꝯsuetudine sublatū, quia tanto tēpore consuetudo
inducitur contra legem in terris Imperij, vt dixi, uel saltem per
tempus ann. xl. ſm omnes in d. c. fi. de cōsue. Et idem multo ma
gis si ꝓbaretur non fuisse statutū obseruatum à tanto tempore
& citra, cuius initij memoria non existit in ꝯrium. Nā tūc statu
tum sublatū diceretur, etiam si non interuenissent omnia, q̄ ad
consuetudinē inducendā sunt necessaria, ſm Rom. conf. 512. in
cip. Quo ad primū, &c. in fi. Et sic ex prædictis non potest habe
re locū pœna statuti. Ex quib. etiā colligitur, ꝙ cessat pœna iu-
25 ris cōis. † Nā pœna legis Iuliæ de residuis, locū habet contra il
lum solū, qui retinuit pecuniā reipublicę Romanæ d. l. 4. §. fi. ad
l. Iuliam pecu. & ibi no. & not. in l. j. C. eod. & in l. ob pecuniam.
de furtis. Et ideo non extenditur ꝯ illū, qui abstulit pecuniā al-
terius ciuitatis, ut not. in dictis locis: sic etiam non debet exten-
di ad illū qui intercepit pecuniam. d. Marchionis, quāuis etiam
haberet iura fiscalia, ut statim dicam. Similiter non potest etiā
committi pœna, quæ habet locū ꝯ illos, qui nō conseruant, sed
in alios usus conuertūt pecuniā fiscalem Imperatoris, de quib.
loquitur. d. l. 1. & 2. C. de his qui ex pub. ratio. & in l. fi. C. de his
qui ex publi. colla. & l. Iul. peculatus. d. l. j. & d. l. sacrilegij. §. La-
beo. q̄a licet illustrissimus dñs Marchio hēat iura fiscalia ex pri
uilegio speciali, iuxta no. per Bal. in l. j. in fi. C. de hæredi. uel a-
ctione vendi. uel habeat regalia, sub quibus etiam iura fiscalia
continentur, vt per Bar. in l. 2. in prin. de iure fisci. ¶ Tamen cū
iura prædicta loquantur de fisco alterius, id est, Cæsaris, locum
non hñt in fisco inferioris, quia in pœnis non receditur à perso
na. d. l. multas. & faciunt notata per Dyn. & Bar. in d. l. licitatio.
§. fi. de publi. Præterea in eo, de quo agit̄, non hēt, do. Marchio
causam a supremo principe sed a cōi Mantuæ, ideo quantū ad
hoc non gaudet priuilegijs ꝯcessis Cæsari & fisco eius, sicut nec
dicta cōmunitas, cui successit quantū ad pœnam, vtitur iure ci
uitatis Romanæ, vt no. in d. l. 4. §. fi. Item prædicta inquantū im
ponunt publicationē bonorū sunt hodie correcta, & applican-
tur personis, de quib. in auth. bona dānatorum. C. de bo. dam-
na. & per hoc etiam non ob. d. l. ordinariorum. C. de cohorta. li.
12. Præterea quo ad officiales & exactores dicti dñi Marchio-
nis pœna omnium ꝑdictarū legnum nunquā fuit imposita, sed
26 ad simplum solū fuerūt ꝯdemnati. † Et sic cū non fuerint mo
rib. utentium receptæ, non ligant, & intelligunt̄ sublatæ ꝑ no. ī
d. c. j. de treu. & pa. Sufficit ergo ꝓbare, ꝙ proximis temporib.
fuerit obseruatum, ꝙ simplū duntaxat officiales præstiterint,
& allegare, ꝙ semper retro sic fuit obseruatum, vt dixi supra, ꝑ
not. per Oldra. & Bal. in d. l. j. §. si magistratus. de magi. conue. &
per Barto. in d. l. si prius. de oper. noui nuncia. & per not. in d. l.
cum lege. de proba. Et per hoc etiam non tenetur thesaurarius
actione furti, quamuis de iure communi dici posset furtū com
misisse: quoniam, vt dictum est, per contrarium vsum recessum
est a dicta pœna. ita ꝙ tale delictum reputatur non esse furtum
nec punibile, prout ēt eleganter concludit Pe. de Anch. in cons.
27 285. incip. Iure stricto, &c. vbi per ꝑdicta concludit † ꝙ homi
cidium commissum in ludo prohibito de iure communi efficia
tur impunibile propter usum permittentem ludum prædictū,
& ꝙ ex hoc leges punientes homicidium dicantur illo casu ab-
rogatæ, & sublatę, faciunt etiam quæ statim referā. Et sic omni-
bus in ꝯriū allegatis remanet responsum. Ex alio etiam non ꝑt
thesaurarius puniri: q̄a, vt ēt in themate declaratur, pecuniæ ad
eius exactionem pertinentes exiguntur ꝑ alios, hoc est ꝑ suos
nota-

notarios ad hoc deputatos & electos ab illuſtrisſimo dño Mar
chione,& qui in abſentia neceſſaria theſaurarij dictas pecunias
poſſunt ꝯtrectare & expendere,ſicut ipſe præſens potuiſſet. Et
qa ſic eſt ꝯſuetũ,& ſemper obſeruatum,idcirco non põt de hoc
theſaurarius redargui,ut ꝓbatur ex notatis ꝑ Hoſt.Ioan.And.
28 & Ant.de But.in c.2.de ſide inſtru.vbi dicunt † ꝙ ꝯſuetudo ex
cuſat notarios,& alios ſcribentes a pęna falſi,ſi de more ſit,ꝙ ꝯ
ctus ſcribatur & ſigilletur noĩe ꝓlatorũ ꝑ ſuos ad hoc deputa-
tos,quamuis ipſi prælati de hoc nihil ſciant.Et idẽ ẽt in effectu
uoluit Bal.in c.1.de cogni.feu.& in l.j.col.8.verſ.nunc ſequitur
alia q̃ſtio,&c.C.de confeſ. & facit,qđ no.Ba.in l.quid ſit fugiti
uus.§.apud.Labeonem.de ædili.edic.Si ergo dicta pecunia po-
tuit retineri per illos vel alterũ eorum, ſicut per theſaurarium,
nõ põt ipſe puniri,ſi aliter non probetur,ꝙ ipſe illam retinuit,
29 & non alius.Nam q̃uis poſſit eẽ dubiũ † qñ conſtat plures de
liquiſſe, & ꝙ unus ſolus cæteris grauius deliquit, ſed qs fuerit
ignoratur,an oẽs debeant puniri æqualiter,uel nullus, habito
reſpectu ad qualitatem,quæ aggrauat delictũ,puta qa oẽs vul-
nerarunt,ſed neſcitur,qs uulnus lethale intulerit,qđ erat uni
cum.iuxta ea quę hñr in l.item Mela.§.ſed ſi plures. & in l. ita.
vulneratus.ad.l.Aquil. & in l. ſi in rixa.ad l. Cor.de ſica. & per
Ale. plene in conſ.15. 1.vol. tñ qñ conſtat delictum eſſe com-
miſſum,quod a pluribus committi potuit,& ignoratur qs illud
perpetrauerit, nõ poteſt alter ex illis cõdemnari,ex quo ab alio
potuit prędictum delictũ committi. ſecundum Bart. in l.in eos.
ff.fur.aduer. nau.cau. vbi proprie loquitur in furto,& conclu-
dit,ꝙ ſi furtum ſit commiſſum in hoſpitio, nõ põt deferri iuřm
contra hoſpitantem qui non recepit ſaluum fore,tanq̃ ipſe p̃ſu
matur ab illo uel a ſuis furtum cõmiſſum, qa potuit ẽt ab aliis
uiatorib.cõmitti. Et idẽ qñ caupo reſtituit ualiſiam diſigillatã,
qa cũ potuerit alius etiam bona,& res in ea exiſtentes auferre,
non ꝓbatur,ꝙ ſit in dolo.Et idem vult Inn.in c.fi. qđ met.cau.
& Bal.in rubrica.C.depo.Et dicunt hoc eſſe uerum,præcipue ſi
probetur,ꝙ caupo erat hõ bonę conditionis & famæ. Sic ergo
eadem rõne excuſabiť theſaurarius,qa alius potuit pecunias re
tinere,& maxime probata eius bona fama,ſecundum Bar.in d.
l.eos.& Bal.in d.rubr.faciunt etiam,quæ adducuntur per. Ale.
in d.conſi.15.& per Bar.in l.non ſolum.§.ſed ut probari. de o-
peris noui nuncia.cũ concordan.de quibus ibi.Nec teneť de fa
cto aliorũ,ex quo ad hoc illos non elegit nec deputauit,ſed illu
ſtrisſimus dñs Marchio,ſm Bal.in rubrica. C. de pœna iudi. q
male iudi.& Alex.in l.2.ff.qđ qſque iur.illud ẽt certisſimi iuris
eſt,ꝙ theſaurarius,ſaltẽ quantum ad pœnam imponendam nõ
probať retinuiſſe,& ſic deliquiſſe ex calculo rationum facto eo
non uocato uel non citato,quia potuit oſtendere,ꝙ ipſe nõ re
tinuit,ſed alius officialis,ut patet ex præmisſis,nec quoad hunc
effectũ loquiť Bar.in l.3.§.ſi de frumentaria.de admi.re.ad ciui.
30 perti.q uř uelle † ꝙ calculatio parte non citata non ualeat,ſed
loquitur qñ officialis ipſe obtulit librũ rõnũ reipublicę, affir-
mans,quod in illo continebatur introitus & exitus, & ſic nihil
reſtabat niſi calculare,qđ non fecit theſaurarius,& q potuit oñ
dere,quod alius pecuniam retinuit.Itẽ eadem ratione nõ præ
iudicat dictus calculus,quia liber fuit ab alio ſcriptus,ſecũdũ Ab
batem conſilio.68.in fi.2.vol.& ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Socer an & quando uxorem filij alere teneatur,& 15.*
2 *Filius uxorem ducens ſine dote,non uacat culpa.*
3 *Vxor ſi marito uergente ad inopiam dotem non exegerit,ſibi imputare debebit.*
4 *Contrahere matrimonium citra patris aſſenſum, eſt moribus bonis contrarium.*
5 *Maritus quando uxorem indotatam alere teneatur.*
6 *Pater uxorem filij alere tenetur, non habentis unde eandem alere valeat.*
7 *Vxori filij,etiam indotatæ tenetur pater alimenta præſtare.*
8 *Nurui ideo a ſocero debentur alimenta, quod unum corpus ſit cum filio.*
9 *Socer qua ratione parentis loco habendus ſit.*
10 *Vxor maritum inopem de paraſernalibus alere tenetur.*
11 *Libertus patrono & parentibus ipſius alimẽta præſtare tenetur.*
12 *Socer a nuru conueniri non poteſt ultra quam facere poſſit.*
13 *Libertorum filij,licet ingenui, reuerentiam debent patronis parentum.*
14 *Pater filio alimenta negare nequit, qui legitimam ſuam culpa leui conſumpſit.*
16 *Vxor filij quando a ſocero debeat ali.*
17 *Filius,qui culpa leui legitimam in uita patris conſumpſit,alimenta petere poterit.*
18 *Filius ob uxorem inuito patre ductam nec exhęredari,nec alimẽtis priuari debet.*
19 *Socer nurum indotatam alere tenetur.*
20 *Statutum imponens pœnam ei, qui ſine patris aſſenſu matrimonium contrahit,an ualeat.*

CONSILIVM CXLIIII.

VIDETVR prima conſideratione dicendum, ꝙ
a ſocero non poſſit hæc nurus alimenta petere:
Quia quamuis gl.in l.ſi quis a liberis.§.nõ tñ. de
1 libe.agno.velit † ꝙ quis nedum filium, ſed etiam
uxorẽ filij alere teneať,ꝑ l.ſi filia.§.j.famil.erciſc.
Hoc tamen videtur intelligendũ, quando dos nurus ꝑuenit ad
ſocerũ,& non aliter,quia aut dos eſt apud filium,& filius tene
tur onera ſubire.Quia vbi ſunt fructus dotis, ibi debẽt eſſe one
ra.l.ſi is.§.j. de iure dotiũ.& d.l.ſi filia.§.j.Et hoc tenet Bal.in ꝯſ.
119.incip.Veritas eſt,&c.4.volu. Aut dos nemini eſt ſoluta,&
tunc vxori etiam maritus ſui iuris nõ tenetur alimenta præſta-
re,immo ad domũ ductã põt expellere.l.fi.& ibi not.Bal.C.ad
Velleia.& ꝑ Bal.in l.diuiſione.ſol.mat:& in l.fi.C.de ſent. quæ
ſine certa quanti.per Cyn.& Alex.in l.ꝙ in vxorem.C.de nego
tijs geſtis.multo igitur minus dote nõ ſoluta tenetur ſocer ale-
2 re nurum.Secundo facit,† qa ſi filius accepit vxorem ſine dote,
dicitur eſſe in culpa, quia nõ facit, qđ fieri eſt conſuetũ ꝑ alios
eiuſdem profesſionis & qualitatis,ut ꝓbatur in l. continuus.§.
cum ita.de verb.oblig.& probatur ex diffinitione leuis culpæ,
de qua per Bar.in l.qđ Nerua.depoſi. & Bal. in l.quæ fortuitis.
C.de pigno.actio.& declarat Are.in cõſi.38.præcedente igitur
culpa filij non debet ad onera matrimonij ipſius filij teneri,ſi-
3 cut videmus † ꝙ imputatur filiæ, ſi fuit in culpa non exigendo
dotẽ cõſtante matrimonio,& marito vergente ad inopiã.auth.
qđ locũ.C.de col.Tertio facit ad idẽ,quia licet filius patre igno
rante & contradicente poſſit matrimonium contrahere,vt ha-
betur.28.q.2.c.2.& 30.q.2.c.vno.& per Io. And.& alios in ca.
fi.de ſecun. nupt. Hoc tamẽ eſt uerum quantum ad ſubſtantiã
matrimonij,ſed tñ ex hoc pater videtur adeo offendi, vt poſſit
filio & ſuis alimenta denegare.Quia,vt dicit Bal.in l.omnẽ.cir-
4 ca fi.ad Tertullia.† contrahere matrimonium ſine cõſenſu pa-
tris,eſt contra bonos mores omnium iuris prudentum,& indu
citꝑ odiũ capitale,l.3.§.ſi emancipatus.de bo.poſ.ꝯtratabu.Et
ex hoc infert,ꝙ valet ſtatutũ imponens pœuã ꝯhenti matrimo
nium ſine conſenſu patris,idem tenet in rubrica.de ꝯſti.& in c.
clerici.de iudi.& l.1.per d.§.ſi emãcipatis & in c.tenor.in fi. de
re iudi.& Cald.in c.2.de clã.deſpon. quia ſtatutũ non diſponit
circa ſubſtantiam matrimonij, ſed circa qualitatẽ.Sed præmiſ-
5 ſis non obſtantib.ꝯrium verius eſſe arbitror, & præmitto † qđ
vbi quis uxorrem duxit nulla ſibi dote conſtituta uel promiſſa,
ꝙ illam exiſtentem in obſequio ſuo teneatur maritus alere, qa
perſonam ſuam dotis loco dediſſe, vř ſm Innocentiũ notanter
in c.ꝑ veſtras.de donatio. inter virum & uxo. qui allegat tex.in
§.pen.in auth.quib.modis naturales effi.legi.& ſequitur Cy.&
Bal.in l.ꝓ onerib.C.de iure dot.& Alex.in d.l.quod ĩ vxorẽ.in
fi.C.de negotijs geſt.& l.ſi cum dotẽ.§.ſin autem in ſeuisſimo.
ſoluto matr.Et idem ſi nõ eſſet in ſeruitio mariti culpa viri,ſm
gl.in c.ſignificaſti.de diuor.quam ad hoc allegat Bal.in l.j.colu.
3.C.de legatis.& Ale.in d.§.ſin autẽ.vbi hoc per alia cõfirmat.
6 † Quamuis igitur filius uxorem duxerit ſine dote,ex quo, ut p̃
miſſum eſt,tenetur eam alere, onus alendi pertinet ad eius pa-
trem,ſi non habet unde alat filius vxorem, vel ſi nõ poteſt nu-
rus a marito propter abſentiam, vel quodlibet aliud impedimẽ
tum alimenta cõſequi.& probatur in d.l.ſi quis a liberis.§.non
tantum.vbi dicit tex.ꝙ nedum alimenta debentur filijs a patre,
ſed tenetur etiam cætera onera liberorum pater ſubire,inter q̃
cætera onera,eſt onus alendi uxorem filij, vt ibi in gl. ſed tenet
maritus vxorem indotatam alere,ut dictum eſt. Ergo dicto ca
ſu

su hoc onus spectat ad eius patrem, quamuis etiã non sit in seruitio mariti vel soceri, quia hoc non contingit culpa mulieris, sed mariti absentis & soceri recusantis eam habere in domo. ꝙ est etiam de mente glo. ibi ponentis sub eadem determinatione maritũ, eius liberos & uxorem quibus vniformiter vult, alimenta deberi a patre mariti, sicut regulariter tenetur pręstare sine dubio filio liberis filii conceptis ex uxore indotata, ut in princ. illius. l. ergo sentit † ꝙ etiam uxori indotatæ debeantur alimenta a socero. q̃a una determinare debet. l. iam hoc iure, de vul. & pupil. l. heredi. & l. quamuis C. de impub. & al. substit. Hoc etiã apertius sentit gl. in l. q̃a parentis in gl. fi. soluto matri. dicẽs formaliter, q̃n socer non minus nurui quam filio in plurib. habet necesse prouidere, allegat. d. l. si. filia. §. si filius. fam. erci. ꝑ quem etiam mouetur gl. in d. §. non tm̃. sed filio ducenti uxorem indotatam non possunt alimenta denegari, ut dicetur inferius. Ergo nec nurui, cui in hoc socer non tenetur minus prouidere quã filio. Et ꝙ alimenta debeantur nurui ꝑ socerum simpliciter, ẽt tenet Bart. in d. §. non tantum. & Card. in c. cũ haberet. de eo q̃ du. in matri. &c. ꝑ d. §. non tantũ. nec distingitur inter dotatam & indotatã. Et rõne confirmatur, q̃a nurui debẽtur alimenta si
8 cut filio: † q̃a filius, maritus, & uxor cẽsẽtur unum corpus. Et ꝙ dicta ratione nurui sint præstanda, probat̃ ꝑ glossam notab. in c. admonere, in uersi. partẽ. 33. q. 2. quæ arg. illius tex. & per rõnem prædictam dicit, ꝙ ille, qui excepit alimenta sibi, vr̃ excipere uxori & filiis, quia oẽs censentur unũ corpus. Quæ ratio pũctualiter sibi locum uendicat in casu nr̃o, & locũ hẽt, siue uxor sit dotata, siue non, iõ utroq; casu habere debet locũ iuris dispositio. l. a Titio. de uer. ob. cũ simil. Et eandẽ rationẽ sentit etiam
9 gl. in d. l. quia parentis, in prima gl. q̃ vult† Iõ socer loco parentis habetur, ut ibi dr̃ in tex. quia cũ vxor sit vna caro cũ marito, & maritus sit in potestate soceri. & uxor quoque eius esse vr̃. Tertio facit ad idẽ alia optima ratio. Nã sicut maritus uxorẽ co
10 gitur alere. † ita & ẽ ꝯ tenet̃ uxor de bonis suis paraphernalib⁹ maritũ inopẽ alere, ſm Bar. & Ang. in d. §. sin autẽ in sæuissimo. & Bar. in tractatu alimento. & Bar. in d. l. ꝙ in vxorẽ. Quemadmodum ergo uirum, a quo nihil recipit sed immo cui dotẽ dedit, tenetur alere dicto casu, eodẽ mõ patrem mariti sui. Et sic socerũ inopẽ, a quo nihil recepisset, alere teneret̃ nurus diues. q̃a dispositio pia & fauorabilis, sicut est eã alimentorũ p̃standorũ pau p̃i, ut no. Bal. in l. j. in lect. C. de sacrosc. eccl. & Ale. in l. diuus ad. l. Falc. cũ cõc. de quib. ibi ꝑ eũ, q̃ loquit̃ in marito locũ ẽt hẽt in socero. l. diuor. §. interdũ. cũ. l. rei iudicatæ. §. fi. sol. mat. dummõ non sit contra ius cõe, sicut non est in casu, de quo agimus: ut declarat etiam Bar. & alii in l. si uero. §. de uiro. eo. tit. Quod
11 etiam confirmatur: † q̃a libertus nedum patrono p̃stat alimẽta, sed etiã patri & matri patroni. d. l. si quis a liberis. §. fi. & hoc nõ alia rõne, nisi quia patri patroni dẽt reuerentiã sicut patrono. l. 4. §. p̃tor ait. iuncta. l. generaliter. de in ius vocan. sed nurus dẽt reuerentiam socero, & rõne dictæ reuerentiæ debitę fingit̃ eẽ in eius põtate, ut declarat Imo. in l. rei iudicatæ. §. fi. Ergo nõ minus dẽt alimenta p̃ri mariti, q̃ dẽt libertus patri patroni. Qđ
12 † ẽt satis probatur in d. §. fina. ubi dicit, ꝙ non põt socer a nuru ꝯueniri vltra q̃ facere posit. Qđ nihil aliud significat, nisi ꝙ tm̃ deducat̃, ꝙ socer non egeat. l. in ꝯdemnatione. de reg. iur. & no. in l. maritum. sol. ma. Et sic ꝙ ex dote debita nurui socer alimenta capiat & retineat. Si ergo nurus diues socerum inopẽ a quo nihil ꝑcepit, sed cui potuit, dotẽ dedit, alere tenet̃, vt ex p̄dictis cõprobat̃. ergo & econtra dẽt socer diues nurũ inopem, a qua nõ recipit dotem, & q̃ filius duxit nulla constituta dote uel promissa alimenta exhibere & p̃stare, vt ẽt ꝓbat̃ ex notatis ꝑ gl. in d. l. si q̃s a liberis. §. vtrũ. vbi q̃rit, an sicut liberti tenent̃ alere patronos, ita teneant̃ ẽt filii libertorum. Et r̃ndet, ꝙ sic, ꝑ l. fi. C. de
13 liber. & eo. libe. ubi iuncta gl. probat̃. † ꝙ filii libertorum, quãuis ingenui, tenent̃ p̃stare reuerentiã patrono patris. Et sic glo. allegando dictam legem, uult manifeste ꝙ rõne reuerentiæ debita alimenta præstentur. Et sic confirmantur p̄cedentia dũ dixi, ꝙ rõne reuerẽtiæ libertus dẽt alimẽta patri patroni, & nurus socero. Deinde in ꝓposito q̃rit gl. in d. §. utrũ. q̃d econtra, i. an parentũ patroni teneant̃ alere filios libertorum. & determinat, ꝙ sic. Quemadmodũ ergo vult ibi gl. ꝙ sicut filij libertorũ tenẽtur alere patronos parentũ ꝓ reuerentia illis debita, sic ecõtra patroni parentũ tenent̃ alere filios libertorũ, ita in casu nostro sicut nur⁹ rõne reuerentię debitæ patri mariti tenet̃ illum inopem, & a quo nihil habuit, alere, ut ex præmissis colligitur, ita & econuerso pater mariti tenetur uxorem filij ẽt indotatam & inopẽ alere. Quarto ẽt facit, quia si socer dotẽ a nuru recepisset & illã de consensu nurus matrimonio cõstante tradidisset filio volenti seorsum a patre habitare, quo casu socer. liberat̃. l. sane. & ibi Bar. & Bal. in repeti. antiq. de iur. do. & ꝑ Io. An. in addi. Spe. in ti. de do. inter ui. & vxo. §. pe. in fi. Roma. & Pau. de Cast. in d. l. si cũ dotẽ. §. transgrediamur. sol. mat. Pau. de Cast. & Alc. ĩ l. 2. in prin. eo. ti. ac illã dotẽ restitutã filius perdidisset, teneret̃ nihilo minus socer alere nurũ, maxime q̃n non fuisset in culpa circa dotem repetendã, vt clare præsupponit Bal. in dicto consi. 119. ubi concludit, ꝙ dicto casu patri restituẽti dotem filio est consulendum, ita ꝙ non posit in posterũ ulterius conueniri. Ad cõseruandũ aũt patrem dicit ipse sufficit, ꝙ vir & uxor cum iuro refutent, ut ex causa se suosq. alerent. l. quãuis, solu. matr. Præsupponit, ergo, ꝙ non interueniente dicta refutatione adhuc socer teneatur nurum alere, ꝙ est intelligendum filio non ualẽte alimẽta p̃stare, aliàs ad filiũ onus spectaret. d. l. si quis a li
14 beris. §. sed si filius. ꝙ vltra eũ cõfirmatur, † q̃n si p̃r legitimam filio ꝯsignet in uita, & filius illam consumat ẽt culpa leui, adhuc non põt ei pater alimenta denegare, ſm Bal. in l. 2. §. j. sol. mat. & in auth. si captiui. C. de epis. & cleri. & in l. scimus. in prin. C. de inoffi. testa. & in auth. contra rogatus ad Treb. & Spe. in tit. qui filij sint legi. §. j. versi. sed pone, &c. & Alex. in d. l. si cum dotem. §. j. & optime probatur in l. si libertus qui operarũ, ſm primam lectu. gl. in ver. diuersa. de oper. liber. Ergo idem q̃n filius ꝑdidit dotem, alimenta ut sibi, uxori & liberis suis præbeantur
15 d. §. non tñ. & dixi supra. † Sicut ergo q̃n mediante restitutiõe dos apud socerum esse desijt, & ab ea socer liberatus fuit, tenet̃ nihilo minus nurũ alere, quæ a viro ali non potest, eodem modo, q̃n ab initio nurus fuit indotata, tenetur socer ei alimenta ministrare, si a marito capi non possunt, q̃a utroque casu est eadem ratio. Et primo casu sicut vltimo socer dotem non habet, nec ad dotẽ tenet̃, & sic occasione fructuũ dotis dici nõ potest alimenta deberi, quia etiam primo casu onera matrimonij filij subire tenetur, nec etiam fuit in culpa restituendo dotẽ, ex quo hoc facit nuru uolente & lege permittente, & paria sunt dotẽ ab initio non suscepisse, & susceptam restituisse, quoad ea quæ emergunt post dictam restitutionem. prædicta ẽt conclusio efficaciter cõfirmabitur infra in responsione ad ultimum contrarium. Superest demum ad allegata in contrariũ respondere. Nõ obstat igitur, dũ primo dicebatur, ꝙ onus alendi nurũ spectat ad socerum demum, si ad eum dos peruenit, quia istud falsũ est, vt superiorib. patet. Nec tex. in d. l. si filia. §. j. famil. ercis. probat ꝯrium, quia quamuis ad socerum spectet dos nurus, quia necesse habet agnoscere onera filij & nurus, vt ibi dicitur ĩ tex. illud habet locum, q̃n dos est constituta, sed nõ sequitur, quin etiam ad dicta onera teneatur nulla dote cõstituta. Nec obstat, qđ di-
16 cit Bal. in cõsilio in cõtrariũ allegato. † Quia fateor, ꝙ dote existente apud filium, tenetur filius ad onera matrimonij ab eoꝯtracti, ꝓut loquitur Bal. sed vbi dos non est cõstituta, uel per filium est perdita, debet vxor filij ali a socero, si non põt ali a marito, ut ẽt sentit Bal. in dicto ꝯsi. & dixi supra. Similiter non obstat, ꝙ uxor, quæ dotem non dedit, expelli posit, quia allegata in oppositum procedũt, vbi dos fuisset ab vxore ꝓmissa uel ab alio pro ipsa, vt declarant Doct. maxime Alex. in d. l. ꝙ in vxorem. & in dicto. §. sin autẽ in seuissimo, secus ubi nulla dos fuit promissa, sicut in casu nr̃o, vt habetur in locis p̄allegatis. Non obstat dum sc̄d̄o dicebatur, ꝙ filius fuit in culpa recipiẽdo vxorem sine dote, & ꝙ hæc culpa sibi & suis, non autem patri debe
17 bat nocere. † Quia & si dicatur in culpa leui, tamen filio nõ nocet in alimentis petendis, sed solum ꝑꝑ dolum & latam culpam per allegata superius, dũ dixi alleg. Bal. in pluribus locis, ꝙ si filius culpa ẽt leui consumpsit legitimã sibi in uita patris asignatam, ꝙ ꝑ hoc non perdit ius petendi alimenta. Sicut ergo ipse potest per se alimenta petere, ita conseruatur ius petendi pro his, quibus ipse tenetur prouidere, quando potest, dicto. §. non tantũ, ubi idem ius est de his omnibus, & probatur ex alijs allegatis in præcedentibus. Et quidem hoc tanto magis contingit in casu nostro, in quo filius fuit in culpa in non quærẽdo, quæ non solet imputari. l. qui autem. in prin. de his quæ in frau. credit. ideo minus hoc casu debet obesse, si alimenta nõ amittit ꝓpter culpam commissam in perdendo quæsita, prout contingit

quando

qñ legitima sibi tradita consumit. Nec obstat dum postremo dicebatur, ꝙ negari possunt alimenta huic nurui, quam filius in-
18 uito patre accepit in uxorẽ. Quia hoc falsum est,† quia sicut nõ põt ex dicta causa filius exhæredari. §. causis. in auth. ut cum de appel. cogno. & not. gl. in d. l. 5. §. si emancipatus. ita non possũt ex dicta eã alimenta denegari, quia ex illis causis tantum, ex q̃b. filius iuste exhæredatur, ex eisdem alimentis priuatur ẽm gl. in d. l. j. col. 7. solu. matri. Sicut ergo filius ex hac causa priuari non potest, ita nec eius uxor, quę dicit vna caro & unum corpus cũ marito, ut dictum est, quia minus factum filij dẽt vxori nocere, quam sibi, ar. dict. §. si emancipatus. Et ꝙ dissensus patris nocere nurui non possit quasi in terminis probatur ex not. per Bar. in dicta l. si cum dotem §. transgrediamur. vbi cõcludit, ꝙ si dos fuit soluta filio sine iussu patris (quod aũt loquatur quãdo iussus patris non interuenit, declarat ibi Pau. de Cast.) pater tenetur ꝑmittere dotem nurui, dummodo sit persona honesta, maxime si matrimonium sit contractum cum consensu patris. Nã ex illo verbo maxime, colli̇r, ꝙ Bar. idẽ vult, quando etiam filius uxorem duxisset patre nõ consentiente. Si ergo socer tenetur promittere dotem nurui, cum qua matrimonium filius contraxit sine consensu patris, & quę dotem dedit filio sine iussu patris & hoc ut matrimonij libertas conseruetur, quare non idem in casu nr̃o, ut socer teneatur nurui maxime honestæ personæ alimenta ministrare, quamuis matrimonio pater nõ consenserit. Quemadmodum in casu Bar. non distinguitur, utrum consenserit pater uel non, eodem modo sine distinctione dicendum est in casu nostro. Quinimmo ex dictis Bar. in loco præalle. pro-
19 batur explicite, ꝙ † socer teneatur alere nurum indotatam, q̃ filius duxit non consentiente patre. Nam si tenetur se obligare ad dotis restitutionem nurui, eius matrimonio non consensit. qui similiter non approbauit tacite uel expresse, ut dos filio solueretur, ex hoc sequitur, ꝙ si socer inciperet male uti substãtia sua, ꝙ nurus ab eo constante matrimonio posset dotem repetere, ut declarat idem Bar. in l. si constante. in 7. q. 1. par. prin. sol. ma. Et sic ex bonis soceri nurus alimenta caperet, & tamen ad socerum dos non peruenit, nec socer matrimonio consensit, q̃uis nurus sit dotata, in casu Bar. non est uis, quia ex quo dos apud socerum non est, nec apud alium eius iussu, satis dr̃ indotata quo ad istum socerum, & ꝑpea in casu nostro eadem rõne dicendum est, ꝙ alimenta nnrui indotatæ debeant, quã filius, duxit sine consensu p̃ris. Et si dicatur, ꝙ nurus agere non possit, sed filius, vt vxor alat̃, sicut dicit Pa. de Ca. in d. §. si cum dotẽ, ꝙ nurus non cogit socerum, ut obliget sua bona, sed est filius. Rñdetur, ꝙ cum in casu nostro filius sit absens, poterit nurus agere tanquam coniuncta persona mariti ad utilitatem ꝓpriã. Itẽ agere poterit nomine ꝓprio utili actiõne, argumen. l. si lõgius. de iudic. & hoc aperte declarat & vult Bart. in l. si constante. in ultima quæst. 1. par. sol. mat. Non obst. insuper, qđ vult Bal. in l.
20 oẽm. C. ad Tertullia.† quia dum vult statutum valere imponẽs pœnam contrahenti matrimonium sine consensu patris, male loquitur, & contrarium communiter tenetur. Nam, ꝙ non teneat statutum, pro quo metu pœnæ libertas matrimonii impeditur, uoluit Io. And. in c. statutum. el 1. de hære. in 6. Pe. de Anch. & Domi. idem Anton. & Abb. in c. 1. de spon. & Pet. de An. in c. primo char. 8. uersiculo ex prædictis patet, qualiter, de consti. Abb. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. versi. sextus casus, &c. eodẽ titu. Fede. in consi. 35. & Anto. de But. in consil. 40. Visa forma, &c. & Petr. de Anchar. consilio 18. incipit, pro solutione dubiorum, &c. Eadem ergo ratione, uidelicet, ne libertas matrimonii restringatur, non debent alimenta nurui denegari, cuius matrimonio socer non consensit. Præterea Bald. loquitur, quando statutum expresse pœnam imponit contrahenti matrimonium sine uoluntate patris, quæ pœna priuationis alimentorum de iure communi non reperitur imposita. & ita concludo. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit etiam Dec. consil. 231. qua de re per Crot. in l. si constante in 2. lect col. pen. sol. mat. qui trãscribit, uel transcribitur. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Testes numero, & pondere excedentes, sunt contrarij præferendi testibus.*
2 *Negatiua loco, et tempore coarctata ęque probari potest atq; affirmatiua.*
3 *Pauper & uilis non potest esse idoneus testis.*
4 *Fama delictum non probat sufficienter.*
5 *Testis qualiter de fama deponere debeat.*
6 *Testes assignantes rationem dicti sui non assignantib. sunt præferendi.*
7 *Testes qui uerisimiliora deponere dicantur.*
8 *Iurisdictio quatenus & inquantum tranferri possit.*
9 *Imperator causam unius prouinciæ iudici alterius committere potest.*
10 *Iniuria sine animo iniuriandi committitur.*
11 *Debitor in diem, non incidit in moram, si non soluat die adueniente.*
12 *Error iuris potius præsumi debet, quam dolus.*
13 *Notarius non punitur de falso, qui solennitatem requisitam omisit in instrumenti confectione.*
14 *Error in notario omittente præsumitur potius quam dolus.*
15 *Verba non sunt iniuriosa, si animus iniuriandi desit.*
16 *Verbum iniuriosum quando animo iniuriandi dictum præsumatur.*
17 *Præsumptio una quandoque aliam elidit.*
18 *Affectus punitur aliquando, licet non sequatur effectus.*
19 *Interpretatio mitior statuti quando debeat capi.*
20 *Testes non ideo dicuntur contrarij ex eo, quod unus plus dicat, & alter minus.*
Animus ex uerbis ut plurimum probatur.
21 *Statutum puniens eum, qui tumultum in populo facit, qualiter sit intelligendum.*
22 *Copula concursum utriusque copulati requirit.*
23 *Verba generalia non possunt dici iniuriosa.*
24 *Ruina quibus contingere soleat.*
25 *Violenter dictio, uarijs capitur modis.*
Verba testis in dubio contra proferentem sunt intelligenda.
26 *Lapillus quot modis sumatur.*
27 *Verbum, quod falsum & non falsum denotare potest, in mitiorẽ partem accipi debet.*

CONSILIVM CXLV.

ABSQVE multiloquio mihi videtur, ꝙ magnificus D. Paris ab his, quæ ei obijciuntur sit innocens, quia non inuenio, qđ peccauerit verbo vel opere. Nam ꝙ uerba, de quib. in inquisitione, ꝓtulerit, & ꝙ obloquutus fuerit, prout in ea continetur, probari dr̃ per duos testes, uidelicet, D. Nicolaum & Angelum de Cremona, ac etiã per famam. Quæ probatio penitus confunditur, & in totum euacuatur per contrariam probationem D. Paridis, qui per plures testes docuit, ꝙ dicta uerba non
1 protulit,† ideo suis testibus excedentibus numero & pondere testes contrarios, est standum. l. ob carmen. §. fi. & ibi not. ff. de testi. & plene no. in c. in nostra. eo. ti. Et licet super vera negatiua testes D. Paridis videantur deponere, quib. alij ẽt pauciores testificantes super affirmatiua solent præferri ẽm gl. in l. diẽ ꝓferre. §. si plures. de arbi. & Inn. in c. sup hoc. de renunc. in c. ueniens. & in c. quid per nouale. de verb. sig. & Bal. in rub. C. si q̃s aliquem testa. prohi. & Ro. in rubr. de arb. in 7. col. & in l. in illa.
2 in fi. de ver. obl. Nihilo minus † qñ negatiua, de qua testes deponunt, est coarctata loco & tẽpore, sicut in casu nostro, perinde est, ac si super affirmatiua deponerent, quia negatiua nõ minus cadit in sensum testis, quã affirmatiua, ẽm Inn. ĩ c. bonę. de ele. & probatur ex no. per gl. iuncto tex. in l. Pantonius. §. rei ꝑduellionis. de acq. hære. & ibi no. Imo. de quo per Iac. Butr. & Bal. q̃ idem tenent in l. actor. C. de prob. & Bal. in l. cum hi. §. 1. de trãsact. Et ideo dicto casu statur pluribus, secũdũ Bar. in d. §. si plures. & Bald. in c. cum ecclesia Sutrina. de cau. pos. & proprie. & Abb. in d. c. in nostra. Et præsertim qñ testes dicunt, sicut in casu nostro, qđ Dom. Paris non potuisset alta uoce dicere dicta uerba, quin audiuissent, quia erant præsentes, & parum ab illo distan-

distantes,quia etiam modo prædicto probatur negatiua cōclu denter secūdum gl.in §. hinc nobis in auth.de hær.& Falci.& sētit Bal.in c. 1.iuxta fi.de contro.inuesti.glo.& Bar.in l.1.§.hoc interdicto.de iti.actuque priua.Quinimmo sufficeret, si testes dixissent,fuisse præsentes,& non audiuisse, quamuis non dicāt ꝙ dici non potuisset,q̄n audiuissent,ſm Are.in c.tertio loco.de proba.per d.§.hinc nobis.& ꝑ no.in c.clerici. 81.dist.& ꝑ Bal. in l.2.C.de bo.poss.secūdum tab.Et ultra eum hoc etiam voluit Car.in consi.28.& sequuntur etiam Mode. in d.ca.tertio loco. Præterea dictus Angelus de Cremona non est integer nec idoneus testis in hac causa criminali,quia pauper est & uilis, sicuti probatum est,secundum Bar.in l.ex libero.de quæstio. Ant.de Butr.& Imo.in c.si qui.de testi.& Ale.cons.15.3.vol.Ex quo sequit̄,ꝙ intentio curiæ non est plene probata,& ꝙ testibus contrariis D.Paridis est credendum magis propter honestatem personarum & authoritatem.d.c.in nostra.& ibi per Doct.& ma-

4 xime Host. † Et similiter probatio famæ recepta super delicto contra inquisitū,nihil releuat. Quia testes de ea deponentes nihil probant ea rōne,quia interrogari & deponere debuerunt,a quibus traxerit originē,& ex quibus causis ortū habuerit. Nec sufficit,ꝙ simpliciter dicat̄ famā extare,prout dn̄t testes ꝑdicti ſm Bar.in l.de min.§.plurimum.de q̄ō.in pe.q.Bal. in l.proprietatis.C.de prob.An.de Bu.in c.cum oporteat.de acc.& Ale.cōs. 50.1.vol.& in consi.150.& seq.5.vol.& in alijs cōsiliis de q̄b. infra paulo post Hoc idem ēt clarius probat̄ ex no. ꝑ Ang.in re

5 pe.l.si uacantia.C.de bo.vac.lib.10.in 3.col.vbi dixit † ꝙ testis deponens de fama,ēt non interrogatus,debet exprimere a q̄b. personis,audierit,idē tenet Roma.in l.1.in prin.de ope.no.nū. per no.per Inno.in c.qualiter & q̄n.el grande.de accu.& facit qđ no.Ang.in l.q̄d ergo.§.q̄tū.de his qui no.inf. dicēs,ꝙ testis qui de infamia deponit, non probat,nisi rōnē assignet ēt non interrogatus.idē tenet D.Abb.in c.cōsuluit.de app.ꝑ illū tex.& in c.cū cām,quæ inter Archiepm̄.de testi.ꝑ not.ꝑ Inn.ibi,& cū ꝑdictis ēt transit Ale.in conſ.154.col.ult.& ꝯſ.ſe.5.vol.Et ꝑsertim,cū prædicti testes non dicant,audiuisse a maiori parte populi,ꝙ D.Paris protulerit verba ꝑdicta, sed simpliciter ꝙ est fama de hoc apud maiorē partē populi Asulę,ꝙ eē ꝑt,ēt si a dicta maiori parte testes nō audierint.Et ubi dicta fama eēt ēt aliqualiter probata,tn̄ eius ꝓbatio in totum ꝯfundit̄ ꝑ probōnem famæ contrariæ,de quas plures testes domini Paridis deponunt. Nā illi declarāt & exprimunt a q̄b.audierunt,& a quibus fama traxit originē.Et ꝑpea q̄uis ēt pauciores eēnt numero, ꝑferri tn̄ dēnt testib.contrariis non exprimentib.a quib.fama, de qua illi testificant,potuerit oriri,ꝑ not.ꝑ Bald.in l.presbyteri.C.de

6 epis.& cle. ubi dicit † ꝙ testibus assignantib.rōnem dicti sui magis credit̄ quam non assignantibus,ēt ubi redditio cāæ non est necessaria,sicut non est regulariter,q̄n testis non est necessaria sicut non est regulariter,q̄n testis non interrogat̄,ut no. in l.solam.C.de testi.& idem uoluit Iac.Bu.in quadā q̄ōne inc.Q̄ō talis,&c.quē refert & sequit̄ Ale.in d.l.1.in prin.de ope.no.nun. quia,secūdū eum,examinatio testis de cā nō interrogati nō caret aliquali dubio,cū iudex non laborauerit ad ueritatē inquirēdā,ꝓut debet l.2.C.de eden.& c.iudicantē.30.q.vlt. Et eo magis testib.D.Paridis inq̄siti est magis credendū,q̄a cū illis ꝯcordat ꝑsumptio iuris cōis,ſm quam nō ꝑsumit̄ quis deliquisse.l. merito.ff.pro socio,& Bar.& alii in l.non solum.§.sed ut probari.de ope.no.nun. ꝑꝑ qđ dici pōt, ꝙ testes ꝑdicti dicant̄ uerisimiliora deponere,per not.per Inn.in c.auditis.de pręscr.dū di-

7 cit † ꝙ testes dn̄tur uerisimiliora deponere,q̄n dictum eorum consonat cum iure cōi,iō ꝓualet,& aliorum dicto ꝑfertur,ſm Doc.in d.c.in nr̄s.Accedit etiam,quia cæteris parib.ꝓualet probatio,q̄ est pro reo,ar.l.Imperatores.ff.de re iu.& c.fi.extra eo. ti.& not.omnes in d.c.in nostra.Et idcirco de necessitate concludit,ꝙ ex probationib.inquirentis nedū nō ꝓbatur delictū, sed nec ēt orit̄ iudicium ad torturam uel ad capturam contra dominum Paridem,& si quod prius fuisset ortū,reperitur purgatum ex probationib.inquisiti,& ex eis facile & clare deprehēditur,ꝙ testes ꝯtra eū deponentes sunt iniqui,mendaces & falsarii.Et tales,contra quos eēt merito ꝓcedendū.Præterea,ꝙ non possit dn̄s Paris puniri ex eo,quod loquutus fuerit de domino Ptolomæo & aliis ex alio etiam comprobatur,quia ꝙ illos nominauerit,solus D.Nicolaus deponit & attestatur. Angelus uero de Cremona dicit neminem nominasse, sed quædam uerba

iniuriosa protulisse cōtra quosdā,absque eo ꝙ audierit aliquē nominari,ideo dictum vnius non sufficit.l.vbi numerus, de testi.c.in omni negotio.eo.ti.Et tāto minus, quia plures habet ꝯdicentes,& a q̄bus reprobatur, ut dixi. Quid aūt si ꝓbaretur, D. Paridem protulisse verba, de quibus in inquisitione in loco publico & coram plurib.videlicet.Che lo illustrissimo Signore facea male a leuare de le mane,& de lo examino del Podestà di Asula,gli dui ꝑgioni,ē che nō lo potra fare, ꝑche era iurisditiōe separata da la iurisditione di Mātua,altramēte che nō sono Sermedo,Leonardo,ne Hostiliano e le altre potestarie dil præfato signore,&c.Et vr̄ prima facie ꝙ veniat puniēdus tanq̄ verba ꝑdicta sint iniuriosa & ꝯ honorē ꝑfati D.Marchionis,& ꝑ ꝯñs ꝙ locū habeat pœna statuti. Quoniam princeps de iure seu iure permittēte potuit cām criminalem ꝯ dictos incarceratos delegare Ptāti Mantuæ,q̄uis sub eius iurisdōne nō eēt, ex quo erāt de iurisdōne delegantis.l.1.& ibi no.C.qui pro sua iuris. & per oēs in l.1.in princ.de of.eius cui man.est iurisd.& in l.a iudice.

8 C.de iud.† Si.n. vellet iurisdōnē ordinariam in totum transferre & concedere Ptāti Mantuæ in terra Asula ꝯ concessiones & capitula,hoc de iure fieri nō posset. Sed vtiq. potuit vnam cām criminalē pertinentem ad iurisdōnē Ptātis Asulæ delegare Ptāti

9 Mātuæ,†sicut pōt Imperator cām vnius prouincię delegare iudici alterius prouinciæ, vt hr̄ in dictis locis. Et ꝑpea D.Paris dicendo palam & publice ꝙ D. Marchio male faciebat, & ꝙ sic de iure facere non poterat,dr̄ obloquutus ꝯ eius honorem, & ꝯtra eū verba iniuriosa protulisse, q̄a improperat ei maleficiū redarguendo illum de iniustitia.l.fi.cū ibi plene no.de var.& extraor.cogni.& insti.de obl.quæ ex quasi deli.in prin. vt probat̄ ex no.per Bar.in l.item apud Labeonem.§.ait prætor.aliàs, sed si adijciatur.ff.de iniur.per Ang.& mod.in l.3.in prin. de lib. & posth.vbi dn̄t,ꝙ si dixero,tu mentiris, ꝙ hoc est verbum iniuriosum,quia tibi impropero maleficium.i.mendacium,q̄ ratio ēt ĩ casu nr̄o h3 locum.Sed præmissis non ob. absq; dubio ꝯriū

10 puto verius. † Q̄m iniuria nō committitur sine affectu & aīo iniurandi.l.illud.ff.de iniu.cum concor.de quib.ibi ĩ gl.l.diuus. ad l.Corn.de sic. Et in dubio non præsumitur animus iniuriandi & delinquēdi,vbi pōt alia coniectura capi.l.merito. pro soc. & probat̄ ex no.per Bar.in l.gerit.de acquir. hære. & in dispu.

11 incip.debitor in diem,&c.vbi vult † ꝙ debitor in diē,cui sit delata hæreditas creditoris,non incidit in morā, quæ est delictū, si non soluit aduueniente die,q̄a pōt & dēt præsumi, ꝙ non soluendo voluerit adire, per d.l.merito.facit etiam, qđ no. idem Bar.in l.quoties.§.1.& seq.de hære.insti. dicēs, si inuenietur aliter scriptum per notarium,quam fuerit dictum,ꝙ error præsumitur potius quā dolus, ex quib.infero, ꝙ vbi de dictis verbis constaret,præsumendum est,ꝙ ea protulerit Do. Paris potius zelo iustitiæ,credens hoc de iure fieri non posse, quam animo & intentione obloquendi de principe,& iniuriam ei inferendi.

12 † Et quamuis error iuris r̄r non præsumatur,ſm Bar.in l.sed si lege.§.scire.de peti. hæredi.& in l. non fatetur.de confess.tn̄ est potius error iuris præsumendus q̄ dolus,ſm Raph. in d.l. non fatetur,vbi dicit,ꝙ pręsumit̄ potius error iuris,ꝙ donatio.l.Titia.§.qui ĩ vita.de leg.2.& l.2.§.si a pupillo.ff.pro empto.& idē

13 uoluit ēt Ful.in l.iubemus.C.de testa.dicens,† ꝙ si notarius in confectione instr̄i omittat solennitatem requisitam de iure,nō punitur de falso,excepto casu,de quo ĩ illa lege, quia hoc factū potius præsumitur per imperitiam & iuris errorem,q̄ per dolū alleg.in arg.l.post legatum.§. 1.ff. de his quib.vt indig. & idem vult Sali.ibi,& Alex.dicēs ꝙ in notario ꝑsumitur magis error q̄ dolus,per no.per Bar.in d.l.quoties.§.1.& Bal.in l.1. ff.de legi. & Ang.in l.iurisgentiū.§.ꝙ fere.de pac.& idē tenet ēt Imo. ĩ d. §.1.qui ēt loquitur de iuris errore. Et ideo præsumendum est, ꝙ D. Paris errando in iure,dicta verba protulerit principaliter zelo iustitię,& tāquam quilibet vir integerrimus,qui facile pati non pōt ius & iustitiā in aliquo vulnerari. Et tanto magis sic est credēdum de d. D. Paride viro quidē optimo honestissimo ac ꝯuersationis & vitæ laudabilis, & qui de suo principe solitus est laudabiliter loq, & illū extollere, sicuti est plene in ꝓcessu deductum & ꝓbatum, ꝓut ꝓbat̄ ex no.ꝑ Bal.& Imo.ĩ d.l.quoties.§.1.ubi dn̄t post Bart.ꝙ errore notarij præsumitur aliquid

14 omissum,& nō per dolum.Nec ob.ſm prædictos, ꝙ ꝯ tabellionem debeat pręsumi rōne officij,in quo debet esse diligens,per ea,quæ hn̄r in l.si quis ex argentarijs.§.1.ff.de eden.& qđ no. ĩ l.cum

l.cũ ita.§.species.de leg.2.& in l.fi.C.de mag.conuen. Quia ſm eos cõſideranda eſt qualitas pſonæ tabellionis,quia ſi alias fuit bonus,præſumitur p eo,ſi uero fuerit alias malus, præſumitur dolo ſcripſiſſe,p no.in d.l.ſi quis ex argentarijs.§.j.& in l.iubemus.C. de prob.& in l.non omnes.§.a barbaris.de re mil.Et q̃. uis verba prædicta uideantur contra honorem princi. hoc non eſt in conſideratione, nec debet attendi, quia hoc prouenit in conſequentiam,cum principaliter ad hoc nõ fuerint ordinata, ſed propter aliud honeſtum propoſitum fuerint prolata,ut dixi.l.ſi cũ ſeruo.ff.de iur.& facti igno.leg.rogaſti.i prin.& l.ſi qs nec cauſam.ſi cert.pet.& l.1.in prin.de auth.tuto.Et qđ ſtatim ſubijciam,& probatur ex no.in l.1.C.ſi quis Imperato.maledixe.in verſi.ab iniuria.ubi gl.exponit.i.iniurioſe,& ex animo. Et
15 ſic nõ ſufficit † ꝙ reipſa uerba ſint iniurioſa,ſed etiam gl. copulatiue requirit animum & ꝓpoſitũ iniuriãdi. Et hinc videmus, ꝙ qui a ſnĩa appellat,dicit eã iniuſtã & iniquam.l.præfecti.ff.đ mi. Et tñ non reperitur iure cautũ, ꝙ iudex a quo poſſit agere iniuriarũ ꝯ appellantem,licet ſnĩa eius tanquam iuſta fuerit cõfirmata,& hoc quia præſumitur,ꝙ quis appellauerit cauſa iuris ſui ꝓſequendi & conſeruandi,& non animo & intentione iniuriandi,quamuis iudici obijciatur,ꝙ iniuſte iudicauerit, qđ eſt delictũ vel quaſi.d.l.fi.de vari.& extraor.cogni.Et p pdicta rñ-
16 detur ad l. ſi nõ ꝯuitij.cũ gl.C.de iniur.ubi hr † ꝙ in dubio verbũ iniurioſum præſumitur dictũ animo iniuriandi, ſi non ꝓbetur ꝯtrariũ,quia illud ꝓcedit,vbi alia ꝯiectura non põt ſumi,ut quia non poſſet excuſari aliquo errore uero vel pſumpto,ſicut põt in caſu nr̃o,vt patet ex pmiſſis.Nã tunc ſatis dr̃ ꝓbatum ꝯ-
17 trariũ,† quia pſumptio tollit aliã,ut no.in l. diuus.de in integ. reſti.Et hanc fuiſſe intẽtionẽ D. Paridis certiſſime teneo,& de hoc nullatenꝰ dubito,q̃ ẽt manifeſte colligit̃ & cognoſcit̃ ex ꝓceſſu.Illud ẽt certiſſimi iuris eſt,ꝙ pp verba pdicta non incidit D.Paris in pœnã ſtatuti ſub rubrica de ſeditioſis,&c. Nã in illo ponũt multi caſus, inter quos vnus tm̃ vr̃ poſſe adaptari ad caſũ nr̃um,vcʒ dũ mãdat,ꝙ nõ audeat qs aliqd aliud dicere,facere,vel tractare,pp ꝙ pſona ipſius D.Capitanei & cõis Mantuę mutet̃ & ꝑturbet̃ quoquo mõ,& mutari, diminui ac ꝑturbari
18 poſſit,& ualeat quoquo mõ in toto vel in parte,&c.† Et ſic ponit ẽt qñ qs ꝓceſſit ſolũ ad actum verbi, quis ẽt non ſequatur effectus,dũmodo ſeq. poſſit. Alij vero caſus verificantur tantũ poſt rem perfectam & ꝯſumatam,ideo nõ ſufficit conatus, ſed requiritur effectus.l.3.§.fi.qđ quiſq.iur.iux.no.per Bar. in l.1. §.diuus.de ſica.& per Bal.in l.ſi quis nõ dicã rapere.C.de epiſc. & cle.& per Doc.in l.ſi is qui cum telo.C.ad l.Corn.de ſica. cũ ꝯcor.In quãtũ ergo ſtatutũ contẽplatur actum uerbi & effectũ in potentia tm̃,qui poſſet ſequi,dẽt intelligi & interpretari,qñ verba fuerunt prolata principaliter ad hũc finem ꝯ perſonam, ſtatum & honorem dicti.D.Capitanei, & eo propoſito & intẽtione,ut eius ſtatus & honor turbetur,periclitetur,& mutetur.
19 † Sed eſt ſecus, quando proferũtur principaliter ad aliũ finẽ vel intelligi poſſunt prolata ad alium effectum, quia debet capi interpretatio mitior,& per quam pœna euitetur.l.ſi præſes, & l.de interpretatione.ff.de pœn.prout in caſu nr̃o cõtingit, ſicuti ex præmiſſis colligitur.Et ultra prædicta,ꝙ D.Paris non ꝓtulerit dicta verba animo concitandi populum,euidenter apparet ex eo,ꝙ arctabat homines,ut ad principem cõuolarent, & deprecarentur vt carceratos non remoueret a iuriſdictione ſui ꝑtoris, ſicut etiam deponit Angelus, de Cremona,& multi alij examinati ꝓ dño Paride,quib. etiã non ꝯtradicit dñs Nicolaus, qui de hoc nihil dicit,per no.per Ant.đ Bu.in c.1.de offi.deleg.
20 dicentem,ꝙ † teſtes non dñr ꝯtrarij ex eo, ꝙ unus plus dicat, & alter minus,ꝙ autem animus dñi Paridis & intentio declaretur per dictã perſuaſionẽ, voluit gl.2.in l.apud Celſum.in prin. de doli except.& i l.Fulcinius.§.quid ſit latitare. de his, quæ in frau. credit.quæ uult, quod animus probetur ex his,quæ quis dixit & protulit,cum igitur verba, de quibus agitur, ſint dicta non ob hoc principaliter, vt tumultus fieret ĩ populo,ſed iuſtitiæ & uirtutis amore, quamuis etiã potuiſſet pp hoc populus ꝯcitari,non habet locũ pœna ſtatuti,ut clare probatur ex no.p
21 Bal.in l.j.§.j.de iuſt.& iu.dicens † ꝙ ſi ſtatutũ puniat facientem tumultũ in populo,& quis ſit alium aggreſſus ex cauſa inimicitiæ,& propter hoc factus ſit tumultus,ꝙ ille non incidit in pœnam ſtatuti,quia actus illius non fuit ad hoc principaliter ordinatus, ideo non debet attendi id, quod ſequutum eſt in conſequentiã.d.l.rogaſti.& d.l.ſi quis nec rãm.& fact.l.3.§.homines.ff.vi bono.rapto.Et ex hoc infero, ꝙ ẽt ſi ex verbis prolatis a D.Paride fuiſſet actus tumultus, ꝙ non eſſet puniendus, ut probatur ex no.per Bal.in loco allegato,cum uerba per eũ prolata non fuerint ad tumultum ordinata,ſed alia intentio omiſſa Nec ob.dum ſtatutum loquitur, qñ aliquid eſt dictum, uel factum contra regimen officialium D.Capitanei,&c. Quia requirit ſtatutum copulatiue ꝙ illud ſit contra ſtatum & regimen domini Capitanei & ſuorum officialium,& ſic non ſufficit,ꝙ aliqui uerba iniurioſa protulerit tantum.D.Paris contra officia-
22 les,† q̃a ex natura copulæ requiritur concurſus copulatorum. l.ſi hæredi plures.de cond.inſti.Præterea non ponit ſtatutũ ſimpliciter dictum uel factũ contra dictos officiales, ſed qñ pp illud ſequitur,vel ſeq. põt turbatio,inquietatio & diminutio ſtatus & regiminis D. Capitanei, qui effectus ſequi nõ poterat veriſimiliter ex dictis uerbis ꝓlatis aduerſus officiales prædictos. Sed uerba prædicta ſimpliciter tendunt ad ignominiam dictorum officialium,quo caſu aliud ſtatutum ſpecialiter prouidet, & aliam pœnam imponit,ꝙ etiam locum hr̃e non poteſt in caſu nr̃o,quia non eſt probatum niſi p unum teſtẽ.ſ.D.Nicolaũ, ꝙ Do.Paris protulerit uerba iniurioſa contra dictos officiales, quia Angelus dicit,non audiuiſſe aliquem nominari. Quinimmo confunditur dictum illius unici teſtis per probationes Do. Paridis.cuius teſtes concludenter probant hanc negatiuam, ꝙ illo loco & tpe non fuerunt prolata uerba prædicta, nec cõtra principem,nec contra aliquem eius officialem,ſicuti in præcedentibus dixi latius. Et ideo per hæc D.Paris venit ẽt abſoluendus ab alia inquiſitione.in qua fit mentio de dictis uerbis iniurioſis contra dictos officiales.Reſtat nunc uidere,an poſſit cõdemnari pp quædam alia uerba prolata in domo ꝓpria in ciuitate Mantuę,dum dixit,ruina,ruina,&c.in quib.audio fieri magnam uim. Sed mihi uidetur ſomnium & ridiculum de hoc dubitare. Et in primis conſidero,ꝙ de huiuſmodi uerbis nõ eſt inquiſitus D.Paris,ſed de aliis verbis prolatis in terra Aſulæ ſub fraſcata,& alio tempore.Et ideo quamuis probaretur,dicta verba, ruina,ruina,&c.protuliſſe,non poteſt ſequi aliquo mõ condemnatio,quia iſtud eſt aliud & diuerſum delictum ab illo, de quo in inquiſitiõe, nedum pp diuerſitatẽ verborum, ſed ẽt pp diuerſum locum & tempus ſm Barto.clare,in l.denunciaſſe.§. quid tamen.de adulte.vbi ẽt vult fortius,ꝙ ſi uerba,de quib.in inquiſitione & eo animo,quo ibi dr̃, probarentur prolata alio tempore uel alio loco,non poſſet ſequi condemnatio,q̃ iſtud ſufficeret pro defenſione domini Paridis. Sed etiam ex alio venit abſoluendus, quia dicta uerba, ẽt ſi poſſint dici mala,& ma
23 lo animo prolata,† quia tamen ſunt generalia,& generaliſſima non poſſunt dici iniurioſa,nec pro illis poteſt inquiri,uel pœna imponi,ut clare probatur ex no.per gl.& Bart.in l.turpia.in princ. de leg. 1.ubi.quærit, qualiter intelligatur quis diffamari de maleficio.Et reſpondet, ꝙ non ſufficeret,ſi ſtaret in genere maledictionis,ut dicẽdo ipſum impium & peſſimum hominẽ, & ſimilia,nec requiritur,ꝙ de aliquo pronunciet maleficiũ ita limitate,ſicut dr̃ in l.libellorum.de acc.ſed ſufficit,ꝙ dixerit feciſſe homicidium,uel furtum,& ſimilia,ut ibi in glo.Et hoc modo ſeu ſecundum prædicta intelligi debet ſtatutum, quod recipit interpretationem a iure communi.l.2.C.de noxa.&c. cum dilectus.de conſu.Et ꝓpea dicta verba in caſu noſtro,pp ſui gñralitatem nihil importãt,& reputantur nullius momenti.Præterea & tertio uerba huiuſmodi multiplicem ſenſum & interpretationem hr̃e pñt,& primo, ꝙ intelligantur de quadã gñali ruina,quæ imminet toti Italiæ pp bellorum diſcrimina, & pp quæ fiunt ſimiles exactiones,de quibus deponunt teſtes.Et ſm hoc uerba prædicta nullum hñt in ſe peccatũ,uel aliquod, qđ ſit reprehẽſibile,pñt ẽt intelligi de ruina ſpeciali terrę Aſulæ,& ẽt ſm hãc interpretationem aliquid mali non continent, quia D.Paris non dixit,ꝙ exactio facienda eſſet iniuſta,nec exactionẽ redarguit vel improbauit tanquam iniuſtam. Et ideo ex tali exactione etiam iuſta & facta ex cã iuſta & legitima,potuit ſeq. ruina dictis hominibus qui forte ſine magno detrimento & intereſſe nõ potuiſſent pecunias parare. Potuit etiam ſentire D. Paris de ruina,quę ſequi poterat mediãte exactione,q̃ forte putauit iniuſtã.Et hoc q̃dem dupliciter, & primo actiue hoc eſt,
24 † ruina ipſi principi iniuſte exigenti, quæ merito ſolet euenire indebite extorquẽtibus.Secundo paſſiue,hoc eſt,ruina ipſius pſonis

sonis exactis. & qualitercunque intelligatur illud uerbum, nõ uideo quomodo dici posit prolatum ad inducendum tumultũ quia & rõne loci, in quo sic fuit dictum, & personæ loquentis, & eorum, cum quibus est loquutus, & ex genere seu ex modo loquendi, aliter est præsumendum, cum sic fuerit dictum extra terram Asulæ, hoc est, Mantuæ & in domo propria, & a persona circunspecta & morigerata, & coram paucis, hoc est duab', & in genere ac in nube, non descendendo ad aliquam speciem. Quis ergo per hoc poterit arguere D. Paridem de seditione etiã mentali, vel de obloquutione? Et ubi ẽt esset possibile trahere dicta uerba ad aliquem sensum deprauatum, quòd D. Marchio erit ruina dictæ terræ, prout forte uolunt malignãtes interpretari, tamen hoc modo non dẽnt capi. Sed intelligi ad pœnam eui tandam omni alio modo, qui magis prodesse posit Do. Paridi, ut in casu absque dubio magis dubitabili uoluit Barto. in l. 2. de duo re. ꝙ Titius cognouit Seiam uiolenter, & sic etiam deposuerunt testes. unde Bart. concludit, quod testes non probant, 25 † quia uerbum violenter, potest intelligi actiue, hoc est, de uiolentia illata ab ipso Titio, & passiue, hoc est, de uiolentia illata ipsi Titio, per quam compulsus est hoc facere, vñ uerba testis ambigua debent intelligi cõtra proferentem. c. in p̃sentia. de ꝓbatio. & per Im. nisi cõis vsus loquendi aliter se habeat. Et idem tenet Barto. in l. uxor. §. si quis uxori. ff. de adulter. & in l. si ita. la. 1. de manu. testa. & Ang. in l. cũ res. C. vi bon. rap. Pro hoc ẽt facit, qđ not. Rayn. de Forli. in l. & si non sint. §. gemmæ de aur & arg. leg. ubi refert decidisse. q. Florentiæ, t̃pe quo ibi erat qui dam dux Calabriæ, cum quo ipse erat. Fuit. n. formata inquisitio contra meretricem, ꝙ percussit cum lapillo aliam meretricem probatum erat cõtenta in inquisitione esse vera, dicebat, 26 ꝙ dẽbat condemnari, & ipse, ꝙ debebat absolui, † quia lapillus uariis modis accipit, q̃nq; pro lapide precioso. d. §. gẽme. q̃nq; pro lapide lædente pedem. l. 1. cũ ibi no. C. de erro. calc. Vñ est æquiuoca dictio, & cum habeat uarias significationes, & agit de pœna infligenda, debet accipi significatio magis benigna. d. l. si præses. & l. interpretatione. de pœnis, & cum eo transit Ale. in l. 1. in prin. de acq. poss. in 5. not. facit, quod no. gl. in l. iurisgẽ 27 tium. §. qđ fere. de pac. quæ probat, secundum Bal. † ꝙ ubi vnũ uerbum p̃t importare falsum, sumitur interpretatio benignior, & quæ tendit ad excusandum. Nec curo de iudaica interpretatione testium, quia ad eos non pertinet facultas declarandi, q̃ non transit ad alium, etiam si sit hæres, ut no. in l. Põponius scri bit si frumentum. §. fi. de rei uend. per glo. Bart. & Doct. in d. l. 28 inter stipulantem. §. 1. † & ideo non poterit procurator declarare libellum obscurum domini, secundum Bart. & Doct. ibi nec successor in officio sententiam prædecessoris sui, intelligendo tamen hoc vt ibi per Imo. Rapha. & Ale. & idem uolunt alii in locis ibi allegatis. Spectat ergo declaratio ad do. Paridem. l. si q̃s intentione ambigua. de iud. & per Bar. & per alios in dictis locis, immo secundum eos etiam absque alia eius interpretatione debet iudex pro eo ad eius commodum interpretari. faciunt ẽt no. in §. aliæ. insti. de actio. & in l. hos accusare. §. ijsdem. de accusatio. Si qua agitur seditio potuit oriri, hoc non peruenit verbo, uel opere domini Paridis, sed ex mala, & iniqua interpretatione dictorum testiũ, qui in terra Asulæ promulgauerunt id, quod non dixit, nec cogitauit Do. Paris. Quo uero ad aliam inquisitionem non est insistendum, quia contra D. Paridem solũ deponit D. Nicolaus & Codrinus falsarius & infamis, & ex pluribus aliis testibus D. Paridis clare constat de eius innocentia, per quos confunditur probatio contraria. Potest ergo facile intelligi, quanta fides sit adhibenda huic D. Nicolao, qui in omnibus suis dictis habet solum vnum contestem, & quidem non idoneum, nec fide dignum. Et in omnibus a plurimis reprobatur, & mendax & periurus ostenditur. Concludo igitur, quod magnificus Do. Paris uelut innocens ab omnibus inquisitionibus est absoluendus. Et sic constanter teneo, nec aliter dici posse confido. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa consuluit etiam Ias. consilio 167. volumine 4. & Dec. consil. 256. qua de re per Nat. consil. 595. colum. prima cum seq. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Testis sponte deponens ut suspectus reijcitur.*
2 *Periurus non testis idoneus, nec etiam tortus indicium facit.*
3 *Maledicis nulla est adhibenda fides.*
4 *Periuro etiam emendato nunquam creditur.*
5 *Testi asserenti se falsum dixisse per corruptionem, nũquam creditur.*
6 *Famæ plus creditur, quam periuro.*
7 *Testis deponens non interrogatus non facit præsumptionem.*
8 *Criminosus quando indicium aut præsumptionem facit aduersus socios.*
6 *Interrogatio quando de socijs fieri debeat, & quando non.*
10 *Criminosus quando contra socios suos indicium faciat.*

CONSILIVM CXLVI.

MAGNIFICE ac clarissime dñe Capitanee, q̃m aliàs in uoce fuit ostensum, ꝙ dictum Bizari adhuc non torti non faciebat indiciũ ad inquisitionẽ formandam contra magnificum. D. Bernardinum de Sesso, maxime ꝑ no. ꝑ Bal. in repe. l. cunctos populos. in 2. col. & in lect. quinta col. & per multa, quæ nunc præmitto. Nũc vero postq̃ audio, ꝙ in tortura perseuerauit in eadem ꝯfessione, vtar nouis remedijs ad ostendendũ, ꝙ huic credi nõ debeat, ẽt respectu nouæ inquisicionis. Moueor in primis; quia iste anteq̃ caperetur, sponte & nemine cogẽte, & nulla monitione iudicis præcedente cõfessus est, ꝙ a D. Bernardino p̃ce, & precio cor- 1 ruptus deposuit falsum. † Ex qua depositione spontanea, facta sine requisitione & interrogatione alicuius iudicis reddit adeo suspectus, ꝙ nullã penitus facit præsumptionẽ. Ita in terminis firmat Saly. in l. fi. in vlt. col. C. de accu. dicens, ꝙ si particeps criminis sponte & iudice non interrogante detegat ꝯsocios suos, ꝙ adeo redditur suspectus, vt nullam faciat præsumptionem ꝑ illam. l. fin. & sicut dr̃ de teste, qui se ingessit, & vltro se obtulit, iuxt. nõ. in l. post legatũ. §. his vero. de his quib. vt indign. & l. q̃ oĩa. de proc. Quamuis ergo post capturam hoc sit ꝯfessus iudice interrogante, ex quo tñ prius sponte, & nullo iudice monente, uel interrogante hoc affirmauit, factus est adeo suspectus, ꝙ amplius ei in aliquo credi nõ debeat. Et hoc fundam ẽt ꝓcedit, dato ꝙ essemus in casibus, in quibus q̃s posit de cõsocijs interrogari. Qđ tamen negatur, ut dicetur inferius. ¶ Cõfirmat hæc 2 cõclusio & secundo. † Nam iste Bizarus est periurus, ut notissimũ est. Et ideo eius testimoniũ ẽt post torturam non est sufficiens indicium ad inquisitionẽ. Hoc ꝓbatur ꝑ tex. in c. qualiter & q̃n. el 2. de accu. ubi dicit tex. ꝙ ante inquisitionem debet præcedere fama, quæ ortum non habuit a suspectis, & a ꝑsonis maledicis. Maledicis autẽ non creditur, s̄m Sal. in l. ea quidẽ. C. de accu. circa tractatum inquisitionis, dũ alleg. d. ca. qualiter, & 3 q̃n. † quia ex quo cõsueuerunt maledicere, non est amplius eis credendum. l. is cui. §. ijsdẽ. de accu. Hac igitur met rõne non est credendũ periuris, quia ex quo cõsueuerũt falsum iurare, sicut iste, qui periurauit bis & ter, non debet amplius eis credi. c. testimonium. & ibi ꝑ Doc. maxime ꝑ D. Abb. de testi. & ꝑ gl. in c. ꝑ tuas. in verb. adulterij. & si mon. quæ gl. proprie alleg. d. l. is cui. §. ijsdem. de accu. quã allegat Sal. Sicut ergo fama, quæ processit a maledicis, non facit indicium ad inquisitionem. d. c. qualiter, & q̃n. ita & dictum istius periuri non sufficit ad inquisitionem, quia vtroque casu est eadem ratio, ut patet ex prædictis. ¶ Nec obstat, ꝙ fuerit tortus, & ꝙ in tortura perseuerauerit, quo casu Bal. in d. l. cunctos populos. vult, infames de facto, & de iure fa 4 cere indiciũ ad inquisitionem, † quia hoc fallit in periuro, ut ꝓbatur no. ex dictis gl. in d. uersi. adul. quæ vult, ꝙ quamuis alius criminosus emendatus de crimine sit idoneus testis, tñ secus est in periuro emendato, quia adhuc laborat contra eum suspicio, ꝙ ex quo semel deierauit, ꝙ adhuc credatur iterum deierare, q̃ summe no. ibi D. Abb. dicens not. per illã, ꝙ sub generali dispositione, qua habilitantur testes criminosi, non uidetur habilitatus periurus, numquam ergo, dicit ipse, debet admitri piurus in testem, nisi de eo admittendo spãl'r caueatur. Quamuis ergo in proposito alij criminosi & infames per torturam purgent quo ad effectũ formandi inquisitionẽ, s̄m Bal. vbi supra. tamen hæc gñalis dispõ nõ habet locũ in piuro, ex quo de admittẽdo non

cauetur

cauetur specialiter,& per ꝯñs tortura non reddit eũ magis habilem,q̃ esset ante torturã,sicut nõ habilitatur magis post emẽdationem,q̃ esset prius.Et per hoc infertur, ꝙ quamuis particeps criminis admittatur, uel ad inquisitionẽ formandam, uel etiam faciat indicium ad torturam in criminibus exceptis,tamẽ hoc nunquam habet locum in periuro, per rõnes & iura præallegata,cõfirmatur hoc ꝑ tex.vbi uř ẽt casus,in c.sicut nobis, de
5 test.vbi punctuał̃r tex.dicit † ꝙ testibus dicentib. se corruptos falsum dixisse,quia sunt periuri,non est aliquatenus credendũ. Noto dictionẽ aliquatenus,iuncta cum negatiua,quæ idẽ significat,quod uerbum,nullo modo, sicut importat dictio nullatenus,ut no.Anchid.in ca.statutum.de rescr.in 6.& in ca. qm̃. de immu.eccl.& in c.2.de deci.lib.6.Si ergo nullo mõ tali testimonio est credẽdũ,ergo nec ẽt quo ad aliquam ꝑsumptionẽ sufficientem ad inquisitionem.Et sic ibi vř casus in terminis.Ad idẽ facit,quia licet inquisitio formari possit ẽt fama non præcedente,dummõ aliæ legimæ præsumptiones & indicia precedant,ut not.declarat Bal.post Nico.de Matta.in l.iubemus.C.de probatio.tñ talis præsumptio debet esse ualidior,uel saltem similis famæ:vt concludit post multa D.Ant.& illum ibi sequitur Aret.
6 in c.cum oporteat.de accusatio.† Sed quis dubitat, ꝙ huic ꝑ iuro tantum credi non debet,quãtum famæ, & minorem induci præsumptionem quam famã,ut ex prædictis probatur, & quia in ciuilibus ei non crederetur aliquo modo, fama verò sufficeret ad semiplenam probationem,iuxta no.in l.3.§.lege Iulia.de testi.cum simili. Præterea quis non uidet,ꝙ iste Bizarus inductus est ad sic accusandũ D. Bernardinum,uel spe ꝑmij, uel q̃a sperat liberationem,uel ex alijs causis,quas in proposito ꝯsiderat tex.in d.l.fi.C.de accusatio. Nam iste captus subito sine tormentis ꝯfessus est delictum suum,ꝙ D.Bernardinum accusauit & mox tortus in eadem opinione perseuerauit,& sic ꝯ̃ se tenaciter perseuerat.Alii.n.qui in tortura aliquid confessi sunt ꝯ̃ se, demum illud reuocant tanquam metu tomentorũ dictum: iste vero ꝯ̃ se sponte confitetur & ꝯ̃ se in tortura perseuerat,q̃ ei inferebatur,non ut ꝯ̃ se perseueraret,sed ut semel ꝯ̃ se dictum reuocaret.Istud ꝓfecto est manifestum signum corruptionis & falsitatis, & cuilibet maximam dẽt generare suspicionem ꝯ̃ eum.
7 Præterea si iste non interrogatus accusauit D. Bernardinum,tã quam suspectus,ut dictum est,non facit ꝑsumptionem. si vero fuit interrogatus,& tunc aut in genere,& idẽ,per allegata superius.Aut in specie fuit interrogatus a iudice de Do.Bernardino & alia ratione non facit aliquam ꝑsumptionem.† Quia ad hoc vt criminosus ꝯ̃ sociũ faciat indicium,vel ꝑsumptionem,est necessarium,ꝙ ꝯ̃ illum socium nominatum sit aliqua suspicio,vel ꝑsumptio criminis,adeo ꝙ sine illa ꝑsumptionẽ facit ꝯ̃ socium, ab eo nominatum:ut est glo.no.in d.l.fi.C.de accus.& cum ea transeunt alij.& clarius,ut supra,eam declarat Salyc.ibi in fine. ¶ Cõfirmantur ꝑdicta,quia sumus in casu, in quo quis non debuit de sociis interrogari,quo casu interrogatus nullam gñat ꝑsumptionẽ,nec ꝯ̃ socium aliquod facit indiciũ,ut no.Cy.& Sal. clarius in d.l. fin. Quod aũt crimen,de quo agimus,si tale,ꝙ de eo non sit quis de socijs interrogandus,probať ex no. per Bar. in l.repeti.in §.1.ff.de qõ.cum quo transeunt simplicitur alij in c.1.de ꝯf.q̃cquid dicat solus Saly.in d.l.fi.vbi dicit in proposito
9 † ꝙ si delictum est tale,qđ principaliter non fiat cã lucri,sed in iniuriã alterius & damnum,tũc non debet fieri interrogatio de socijs.Dicere aũt falsum testimoniũ,tendit ad iniuriam alterius principaliter,ergo de eo non sunt interogandi ꝑticipes & ꝯsocij.Et si dicatur,immo dicere falsum ꝑ pecuniã fit principaliter cã lucri.Rñdeť,ꝙ non attendiť,ꝙ falsum dici possit aliquo casu cã lucri,sed attẽdi debet illud,qđ ẽ regulare,& illud qđ inest naturaliter huic delicto,& non ꝑ accidens. Regulariter aũt falsum dř cã dãnificandi aduersariũ potius quã lucri, ergo attẽdi debẽt,qñ cõiter fit.Aliàs si non attenderet, qđ fit cõiter, sed ẽt qđ fit per accidens,nullũ esset delictum,qđ simpliciter dici posset ꝯmissum in iniuriã alterius,quia põt ẽt ꝯmitti qñq; ad ꝓpriũ lucrum. Præterea dato ꝙ dictum istius faceret ꝑsumptionẽ ad inquisitionẽ nõ faceret indiciũ ad torturã,ꝑ ꝑdicta,& ꝑserti q̃a criminosus,& ex quo ꝯ̃ D.Bernardinũ nulla alia ꝑcedebat suspicio,uel infamia de hoc delicto. Et hoc clarè vult Sali.in d.l.fin.
10 Cõcludens per gl. ibi † ꝙ in criminib.ẽt receptis reuelans ꝯsocios ita demũ facit indiciũ ad torturã ꝯ̃ eos, si aliqua alia suspicio uel ꝑsumptio aliũde erat orta aduersus illos,quia accusatio criminosi,& illa alia suspicio simul generãt sufficiens indiciũ ad torturã. Secus uerò ubi soci⁹ reuelat sociũ nulla alia suspicione ꝑcedẽte.Quia tũc dictũ illius nõ causat sufficiẽs indiciũ ad torturã ꝯ̃ sociũ,quia apparet eũ esse criminosũ, ex quo ꝯfessus est ꝓpriũ delictũ,iõ ei ad hũc finẽ credi nõ dẽt. Multa quoq; alia adduci possent,ꝑ q̃ cõcludẽter oñderet, tale indiciũ nõ esse sufficiens ad torturã. Sed alio loco & tꝑe,si opus erit, reseruo dicenda, cum pro nunc prædicta sufficiant. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio nunquã formari potest nisi diffamatione præcedente.*
2 *Socius criminis nullum facit indicium contra consocios.*
3 *Testis non facit indicium, nisi sit integer & bonæ famæ.*
4 *Periurus testis a testimonio repellitur vt infamis.*
5 *Confessio in tormentis facta debilior est ea, quæ fit citra tormenta.*
6 *Testes torqueri non possunt, nisi indicia contra reum inquisitum præcedant.*
7 *Defensio cum sit de iure naturali,non potest per statutum tolli.*

CONSILIVM CXLVII.

MAGNIFICE Do.Capitanee, contra inquisitionem formatã seu formandã per magnificẽtiam uestrã aduersus spectabilẽ & generosum equitẽ. D. Bernardinum de Sesso,bř dř, illã fuisse & esse nullã,nec de iure potuisse aut posse formari. Et ad hoc dicendum
1 moueor ex eo maximè, † quia ad inquisitionẽ formandã super certo crimine & ꝯ̃ certam personã deueniri nõ põt de iure per aliquẽ iudicẽ,nisi ꝑcedente diffamatione suꝑ asserto crimine & ꝑcedentib.legitimis indicijs ꝯ̃ inquisitũ: quæ indicia proueniãt a personis fide dignis & non suspectis, ut plenè traditur & not. in c.qualiter & qñ.el 2.extra de accusatio.& ibi plenè per cano. & per Ang.in l.si uacantia.de bo.uacan.lib.10. per Bart.in l.de minore.§.tormenta.& in l.fin.ff.de qõnib. Vñ cũ in ꝑsenti causa nulla præcesserit diffamatio de crimine ꝯ̃ inquisitũ: nec nulla subsistant indicia saltem legitima,nec de iure valida,vt infra ostendetur,merito dicta inquisitio remanet nulla,inanis,& elisa. ¶ Quòd autẽ nulla subsistãt indicia saltẽ legitima,aut de iure ad inquirendũ sufficientia,omisso diffamationis articulo,suꝑ quo nulla est facta probatio, cõdescendã ad indiuidua & particularia indicia,quæ palam dicunť extare ꝯ̃ inquisitum, & assumam dictum huius Bizari, in quo fit omne potissimum fundamentũ ex eo,ꝙ ipse de falso inquisitus confitendo proprium crimẽ dixit & confessus fuit,falsum reddidisse testimonium in causa uertente inter magnificum D.Vgolinum de Sesso ex una, & dominum Ludouicum ex altera.Et hoc fecisse ad instãtiã præfati D. Bernardini inducentis eum ad talia, ac corrũpentis eum ꝑce & precio,qui ꝑ prius & añ eius testificatum promisit dare certam quantitatẽ pecuniarũ,quã postea dedit diuersis locis & temporib. prout latius dř ꝯstare in eius ꝯfessione & in asserta inquisitione. ¶ Et tanto magis dř eius dicto seu ꝯfessioni standum atq; credendum quanto perseuerauit in eius dicto & cõfessione usque ad tormenta,argumento eorũ q̃ no.Bar.in l.ex libero.ff. de qõnib.& Ang.in §.si uero ignoti.in auth.de test. Et profecto si recte animaduertať ad eius dictum seu ꝯfessionem,in qua fateť se fuisse inductum ac corruptum pecunia ꝑ D. Bernardinũ ad ferendum falsum testimonium,ipse nihil penitus probat, neq; vllum facit indicium ad inquirendũ,vel ad procedendũ ꝯ̃ dictũ D. Bernardinũ,cũ fatetur se participem ac sociũ eiusdem criminis,siue hoc dixerit sponte vt accusator,vel denunciator,siue vt socius ac ꝯsocius & particeps eiusdem criminis interrogatus a iudice hoc dixerit,siue ẽt testis,iuxta plene no.per gl.& Doc.in l.si filium.C.de libe.cã.& in l. qm̃ liberi.C.de tes.per gl.& Doc. in l.fi.C.de accu.per Bar.in l.j.§.si seruus.ff.de qõnib.per Gui. de Suza.& moder.in suis trac.maleficiorum.Et est cõis opi.fm oẽs,& Lud.in l.& si certis.ff.ad Silla.†ꝙ socius criminis inculpã
2 do uel accusando socios eiusdem criminis,nullum facit indiciũ nisi in casib. exceptis per gl.& Doc.in d.l.fi.C.de accusatio. inter quos arguendo a sufficienti partium enumeratione non reperitur iste. Vnde siue sponte inculpauerit D.Bernardinum. siue

ue interrogatur a iudice, cum non debuerit eum interrogare, nullo casu facit indicium, argumento eorum, quæ not. Bar. in l. maritus. ff. de qõnib. Et tanto magis pdicta procedunt, quanto iste Bizarus dicit se recepisse commodum & emolumentũ pecuniæ pp dictũ crimen committendum, quo casu ei indistin-
3 ctè nõ creditur, vbi criminaliter agitur, † ut est tex. no. in c. 1. & ibi plene no. de testi. co. 6. Et in terminis ita cõsuluit Io. de Ana. in cons. 59. col. 2. vers. restat. plus uoluit Sal. in d. l. fi. C. de accus. quē refert Ale. in cons. 39. in 3. par. Quod etiam in casibus exceptis, in quibus socius põt interrogari de socijs, ꝙ sola assertio, vel inculpatio non faciat indicium ad torturam contra socios, per no. in d. l. si filium. Nisi cõcurrat aliqua alia præsumptio cõtra inculpatum, ꝙ est ualde no. & alleg. no. per gl. in d. l. fin. quæ vltra assertionem requirit aliam præsumptionem. Præterea, ꝙ nullum faciat indicium, oñdit alia ratione inconuincibili. Nam ad hoc ut unus testis faciat indicium, requiritur, ꝙ sit interger, & omni exceptione maior. Idest talis, contra quem nulla possit opponi exceptio, iuxta no. per gl. insti. de inuti. stipu. §. item uerborum. super uerbo, idoneos. & per Bar. in l. 1. §. item Cornelio. ff. de qõnib. per glos. & Doc. in l. quisquis. C. ad leg. Iul. maie. & Do. Abb. in c. 1. de cõfess. & in suo cõsi. 16. & D. Ale. in plerisq. consilijs eius, & est cõis omnium sententia. Vnde cum iste Bizarus ultra ꝙ est socius & particeps criminis, patitur mille alios defectus, adeo ꝙ etiam si essemus in casibus, in quibus possit interrogari de socijs, nullum adhuc faceret indicium. Attento primo, ꝙ est pauper, vilis & abiecta persona, quo stante certũ est, talem psonã in causa criminali non esse idoneum testem, ut in terminis uoluit Io. And. D. Ant. & Im. in c. si qui: extra de testi. per id, qđ habetur. 4. q. 3. §. si testes. & ita ēt cõsuluit D. Alex. in suo. consi. 15. in tertia parte. & facit tex. in l. 3. in ver. egenus. in prin. de test. ¶ Secundo accedit, ꝙ ultra paupertatē & uilitatem personę concurrunt mali mores, mala vita, consuetudo falsum dicendi testimoniũ, prout apparet in dicta causa agitata inter dictos Vgolinum, & Ludouicum, in qua deposuit pro utraque parte falsa, uaria & contraria testificando. Et sic semel malus sẽper præsumitur in eodem genere delictis malus, argumento. l. nõ oēs. §. a barbaris. de re mil. plene per Dy. in c. semel malus. de reg. iur. lib. 6. Tertio accedit, ꝙ fuit & est pp antedicta eius testimonia falsa, varia & ꝯria periurus & infamis, iuxta no. in l. Lu-
4 cius. ff. de in fa. † Et ideo utroq. casu repellitur a testimonio, ut de periuro plene habetur in c. testimonium. extra de testi. & p Spe. in ti. de teste. §. 1. ver. item excipitur, ꝙ est periurus. & per Doc. in l. si quis maior. & in l. si ex falsis. C. de trãsac. De infame ēt infamia facti plene traditur per Bar. Bal. & Doc. in l. cũctos populos. C. de sum. Tri. &c. p gl. in l. Cassius. ff. de senat. & plenē. 4. q. 2. c. infames. & in 3. § lege Iulia. ff. de testa. & hoc maxime procedit in causis criminalib. & grauib. vt p Doct. in locis præallegatis. Itaq. attentis pręd̄ictis nulla ratione dici potest, ꝙ iste uere Bizarus nomine & effectu aliquod faciat indicium cõtra tam præstãtem & insignem, cõtra quē nulla pcedit diffamatio de tali crimine, nec ulla alia præsumptio, quinimmo cõiter tenetur, hr̄ & reputatur pro insigni & generoso eqte & pro nobili uiro, & nunq talia vel similia audita fuere de eo, prout facile probabitur data sibi copia indiciorũ, & fortius per personas notabiles & fide dignas probabitur, ꝙ prefatus D. Bernardinus ipsum Bizarum præmonuit, ut nollet dicere, nisi puram & meram veritatem in suo testificatu, & alia plura, ex quib. patebit, ꝙ iste vere est vnus Bizarus, & hæc faba diuino quidem iudicio cudetur in caput suum. Nec prædictis habet obstare torturã data ipsi Bizaro, in quo dicit pseuerasse constanter in suo dicto & in sua inculpatione, quia hoc nihil iuuat instiganti curiã nam per hoc talis assertio & imputatio facta contra dominum Bernardinum non redditur potentior, neq. validior, immo ex
5 quo tortus est in se & in alium simul & semel † debilior est cõfessio facta in tormentis quam sine. Ita dixit Bart. in l. 1. §. quæstio. in tertio membro suæ dis. ff. de quæstio. Præterea & fortius respondetur, quod ad istam torturam deueniri non poterat ꝯ viles & abiectas personas, nisi quando uacillat in dicto, uel sit ab alijs conuictus dę mendacio, uel quando ingerit se ad ferendum testimonium, fm Bart. in l. ex libero. ff. de questionib. Sed hæc oīa cessant in casu isto, qa nõ se ingessit ad ferendum testimonium, immo fuit captus, detentus, & examinatus, & interrogatus, de quo non debuit. Item nunquã uacillauit in dicto, immo super in eodem perseuerauit, & sic non fuit cõuictus ab alijs. Ex quo sequitur, ꝙ ista tortura tanq superuacua & iniusta nihil prodest curiæ, nec aliquid nocet D. Bernardino inculpato sed solum nocuit ipsi Bizaro, qui re uera non debuit, neque potuit hoc casu de iure torqueri, qm̃ ex hoc sua cõfessio etiam in tormentis perseuerata non redditur potentior, neq. ualidior contra D. Bernardinum q̃ esset prius, & max. hoc attento, quia iste Bizarus fuit tortus ut reus, & in se ipsum & in alium simul, quo casu militat decis. Bar. in præallegato. §. qõni uidelicet, ꝙ talis confessio reddatur debilior. Si uero fuisset tortus ut testis ꝯ
6 D. Bernardinum, tũc uoluit in d. l. 1. in prin. circa fi. ꝙ † ad tormenta testium deueniri non potest, nisi pcedant indicia contra reum inquisitum. Et sic apparet, ꝙ iste tortura data Bizaro nihil iuuat contra D. Bernardinum, contra quem nulla alia indicia præcedunt, quibus sic stantibus concluditur, quòd ista imputatio, seu inculpatio facta per Bizarum ut conscium ac participem criminis, ut pauperem ac uilem & abiectam personam, ut periurum ac infamē nihil habet officere ipsi D. Bernardino tanquam bono ac graui & honesto uiro bonæ vitæ cõdõnis & famæ, prout etiam liquido probatur data sibi copia indiciorũ, quæ denegari non põt, per no. per Bar. in l. custodias. ff. de pub. iud. & per Ale. in consi. 41. in 2. parte, & Io. de Ana. in cons. 17. Nec ob. statutum de arbitrio Ptãtis Ferrariæ in falsitatib. concesso, quia per hoc non debet iudex lædere partē, nec põt, fm Bar. in l. filiusfa. ff. de donatio. Item non debet nec potest tolle-
7 re defensiones reo, secundum omnes Doct. ibi † quia defensio est de iure naturali, quæ nunquam intelligitur sublata per statutum, secundum Bar. in l. 1. §. & parui. ff. quod ui aut clam, & in l. 1. ff. de test. mil. Et ideo danda est copia indiciorũ, ut possit reus inquisitus facere suas defensiones. Et hæc quo ad processum. Quo vero ad merita causæ in præsentiarum non est opus aliquid attingere, nisi demum factis defensionibus & probationibus. Ex quibus patebit de manifesta innocentia domini Bernardini iniuste & indebite inculpati per hunc Bizarum uirũ scelestissimũ, & qui facit mercimoniam de suis testimoniis. Vltra ꝙ ēt suis loco & tempore demonstrabitur, ꝙ si uera eēnt, quæ dicit Bizarus, adhuc istd inductio vel asserta corruptio nõ eēt punibilis tanquam nemini nocens, nec appta ad nocendũ. fortius etiam demõstrabitur, ꝙ ēt si quid datum esset huic Bizaro ut maleficium indicaret, idest ut falsos testes & pecunia corruptos indicaret, ꝙ illa datio pecuniæ facta ob hanc causam, tam ex parte dantis quam recipientis fuit de iure licita atque permissa. Itaque quicunque facit fundamentum in dicto seu confessione Bizari, ut officiat D. Bernardino, plurimum errat in iure & in facto. Et ista sufficiant pro nunc. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Dos filiæ data a patre ei in legitimam imputatur.*
2 *Filia dotem a patre profectam an imputet sibi in legitimam.*
3 *Dos filiæ quando nepotibus in legitimam sit imputanda.*
4 *Statutum disponere potest dotem matris nepotibus in legitimam non imputari.*
5 *Filius in successione uniuersali per statutum melioris est cõditionis quam filia.*
6 *Relatiuum repetitionem antecedentis cũ suis qualitatib. refert.*
7 *Dos materna in legitimam non imputatur nepotibus, si pater stipulatus sit dotem filiæ reddi.*
8 *Dos a quouis mulieri debet, eidem donata præsumitur.*
9 *Filia quando agere possit ad supplementum legitimæ.*
10 *Dos data filiæ quando descendentibus ex ea imputari possit.*
11 *Filius quando a querela inofficiosæ donationis uel dotis remoueatur.*

CONSILIVM CXLVIII.

1 QVoniã de iure cõi certum est † ꝙ dos data filiæ per prēm, debet filiæ imputari in ltimã. l. qm̃ nouella. C. de inoff. tes. Istud reuocat in dubiũ pp statutũ ciuitatis sub rub. de dotib. restituẽdis, &c. in uer. in su pēt statuimus, &c. ubi ordinat ad tollẽdũ dubiũ inter Doc. iuris ciuilis, ꝙ dos pfecta a pre præmoriente filia, non imputetur nepotib. ex ea in legitima eis dębita in bonis aui

qui materni.& subdit statutum ꝑ hæc verba. Et qđ supra dictũ est de dictis nepotibus,locũ etiam habeat in dictis filiabus,&c. ¶ Quæritur ergo,vtrum ex hoc verſ. dicatur prouiſum † ꝙ filia nõ teneatur ſibi imputare in legitimã dotem a p̄re profectam. Et vr̄ ꝙ non,quia,vt ex principio dicti verſi.colligitur, intẽtio ſtatuentiũ fuit tollere ius dubiũ,non ãt corrigere ius cõe in eo, quod erat certum & indubitatũ,ſicut eſt,ꝙ dos profecta a p̄re imputeť filiæ in legitimam.d.l.qm̃ nouella.& in l. omnimodo. §.fi.eo.tit.Et tanto magis:quia alio ſtatuto poſito ſub ru.de ſuc ceſſione liberorum,&c.expreſsè cauetur,ꝙ dicta dos imputeť filiæ in legitimam,& in eius augmẽto.Et iõ non eſt veriſimile, ꝙ ſtatuentes voluerint a dicto ſtatuto,qđ cõcordat cũ iure cõi recedere,& illud corrigere.l.nõ ad ea.de ꝯd.& dem.& no. Bar. l.j.§.& parui.ff.qđ vi aut clã.Vr̄ ergo dicendũ,ꝙ ſicut in primo caſu dicti ver.dũ loquiť de nepotib.ex filia dotata,vt.ſ.illis nõ ꝯ puteť dos matris in legitima debita illis in bonis aui, emanauit ſtatutũ ad tollẽdũ dubiũ,qđ erat inter Doc. dicto caſu,de quo in l.in quartã.ff.ad l.Falc.& in l.illã.C.de coll.cũ conc. de quib. per mod.in dictis locis. Sic ẽt in ſequenti caſu, in quo diſponit idem de filia,debeat ſtatutum intelligi eo caſu, quo ẽt reſpectu filiæ erat ꝯtentio inter Doc.prout eſt, qñ auus dotat neptẽ ex filia,quia dubitabile eſt,vtrũ talis dos imputetur filię in legitimã ſibi debitam in bonis patris.Nam Bal.in auth.ex teſtamento.C. de coll.tenuit,ꝙ non.& in l.fi.C.de do.promiſſio.Sed ꝯrriũ uoluit Cy.in l.ſcimus.in prin.C.de inoſ.teſt.Statutum ergo debet intelligi non de dote data ipſi filiæ, ſed de illa quæ data fuit nepti ex filia,ut ſcilicet illa nõ computetur in legitima ipſius filiæ. Et ita ẽt hoc ſtatutum in hac parte interpretatus eſt D.Alex.in quodam conſi.inc.Viſo titulo quæſtionis, &c. qđ non eſt impreſſum.Et ad ꝯfirmationẽ adducit ẽt,qa licet eſſet diſpoſitum
3 † ꝙ dos filiæ non imputareť nepotibus ex ea in legitimam, tñ non erat eadẽ ratio ſtatuendi, ꝙ filiæ nõ imputareť in ltimam dos data ipſi filiæ,qa põt eſſe,ꝙ ad nepotes nõ ꝑueniat dos data filiæ,& qa nepos ſuccedit auo ex ꝓpria pſona, & ñ ex pſona matris.l.2.C.de li.præter.& ibi no.Bar.in l.1.§.& ſit.de coll.do. Et quia pñt nepotes dotem matris tanquã eius hæredes ꝯſequi puta qñ pro ipſa fuit pater ſtipulatus dotem,quo caſu nõ imputatur nepotibus in legitimam debitam in bonis aui, quia illam nõ habẽt ab auo,ſed immediate a matre,ſm̃ Bar.in l. poſt dotẽ.
4 ſol.ma.& in l.ſi cum dotem in prin.eo. ti. † Ideo rationabiliter potuit ſtatutum diſponere, ꝙ dos matris non imputetur nepotibus ex ea in legitima aui , quæ rationes ceſſant in filia quo ad dotem ei datam quæ ꝑuenit immediate ex bonis paternis,iõ dicta interpretatio ad ſtatutum prædictum vr̄ amplectenda tanq̃ magis iuri & rationi ꝯſona. Vel ſecũdũ alios poſſumus dicere, ꝙ intẽtio ſtatuti fuit ordinare,ꝙ dos data filiæ non imputeť nepotib. ex ea in legitimã debitã in bonis aui,& qđ dictum eſt ſupra de dictis nepotib.locũ habeat ẽt in dictis filiab.ſ.ipſarũ filiarũ,& ꝙ nepotes maſculi ex filia,de quib.loquitur prima pars dicti verſ.nec ẽt neptes ex ea, de quib.loquitur vltima pars, imputent ſibi in legitimã dotẽ mr̄nam.Et hoc,vt dixi,ad effectum,vt euitetur correctio iuris cõis in caſu certo & claro,cũ quo inueniť ꝯcordare diſpõ p̄cedentis ſtatuti.¶Sed iſtis non obſtãtib.abſque dubio arbitror,ꝙ non procedat prima, nec ſequens interpretatio ad dictũ ſtatutũ.Si enim ſtatutũ uellet,vt dicit D.Ale. tollere illud dubiũ, vꝫ, an dos data nepti imputeť filiæ dotãtis in legitimã ſibi debitã in bonis p̄rnis,ſtatutum non loquereť ſolum de filia dotãtis,ſed ẽt de filio, in quo ẽt verſať p̄dicta dubitatio,& de quo p̄dicti Doc.loquunť, ſcꝫ vtrũ dos data per auũ nepti ex filio imputeť ipſi filio in ltĩmã detrahendã ex bonis p̄rnis.Et q̃uis eadẽ qõ poſſit cadere in pſona filiæ,qñ neptis ex ea fuit dotata ab auo volũtarie, ſm̃ Ale.nihilominus,vt dictũ eſt, ẽt in filio & freq̃ntius p̄t ꝯtingere.Et ideo ſi p̄dicta fuiſſet intẽtio ſtatuti,nõ reſtringeret ſe ſtatutũ ad dotẽ datã nepti ex filia, ſed loquereť ẽt de dote data nepti ex filio,qa nõ ſubeſt rõ, cur
5 filio debeat dicta dos potius imputari q̃ filiæ,†imo in ſucceſſione vr̄i ꝑ ſtatutũ fit melior ꝯdõ filij,q̃ filiæ. Igiť pari rõne debeť eẽ melior,qñ agiť de detractiõe legitimæ. Et ſir̄r nõ ꝓcedit alia declaratio ſeu interpretatio, per quam dicitur, quòd loquitur ſtatutum de filiabus filiarum;quia hoc eſt manifeſte contra verba ipſius ſtatuti dicentis.Et quòd ſupra dictum eſt de dictis nepotibus,locum etiam habeat in dictis filiabus.Non poteſt ergo intelligi, niſi de filiabus dotantis,de quibus ſolum ſuperius ſtatutum fecerat mentionem, non aũt de filiabus filiarũ, de quib. nihil prædixerat explicitè. Et hoc ꝑ ꝑ relationẽ ad præcedentia importata per illud verbum dictis,qđ inducit repetitionẽ p̄cedentiũ cũ ſuis qualitatib.ſm̃ Bar.in l.ſi quis ſeruũ. §.fi.de leg. 2.& in l.ſanctio legũ.col.pe.ff.de pœn.& per Bar. in conſ.7.incip.And.Mar.&c. loquitur de verbo,infraſcriptis, & per Alex. in l.fi.C.de hæred.inſt.& facit optimẽ.l.plurib.in prin. de verb. obl.vbi idem probatur de verbo,ſupraſcripta. & ibi no.Aret.ꝙ
6 † dictio relatiua inducit repetitionẽ cum omnib.ſuis qualitatibus.Ac ẽt no.Ang.ex illo tex.ꝙ oĩa quæ dñr in diſpoſitione,ad quam fit relatio, intelliguntur repetita in diſpoſitione ſe referente. Nec obſt. dum dicitur, ꝙ ſtatutũ voluit prouidere circa ius dubium:non autẽ tollere ius clarũ & indubitatum,ſicuti patet ex verbis illius.Quia ſatis uerificantur verba ſtatuti in nepotib.ex filia, quib.prohibet imputari in legitimã dotẽ maternã, cũ ſuper hoc eſſent opin.variæ & ꝯriæ. Satis eſt ergo, ꝙ in hoc verba ſtatuti verificẽtur,vel verificari poſſint, quamuis deinde alio caſu recedatur a iure cõi in eo,qđ eſt certũ. Quinimmo ẽt quo ad nepotes erat certũ & clarũ ante dictum ver. ipſius ſtatuti,quòd nepotibus non poterat dos materna in legitimam im-
7 putari. † Nam ubi pater ſtipulatur dotẽ reddi filiæ, tunc de iure dos materna non imputatur in legitimam dictis nepotibus, & hoc quia filiæ dos intelligitur donata, & in ea filia hẽt hæredẽ ab inteſtato, & ſic ad nepotes pertinet tãquã ad hæredes matris,non aũt ꝯſequuntur illã ab auo,nec ex bonis eius,ſm̃ Bart. in l.ſi cũ dotẽ.in prin.& in l.poſt dotẽ.in pe.col.ſol.ma.Et q̃uis aliqui contradicãt ea rõne;qa negant,ꝙ filia in p̄tãte habeat hæredẽ ab inteſtato in dicta dote, tñ vbi ꝯcedatur, ꝙ nepotes ſint hr̄des matris,prout uoluit Bar.& Doc.cõiter, tunc oẽs concedũt,ꝙ nepotes nõ imputent ſibi dotẽ in legitimã, & in hoc nullus ꝯtradicit.Et eſt hoc clarũ & indubitatum; quia illi dñr dotẽ hẽre a m̃re,& nõ ab auo, ideo in legitima ab eo debita non imputatur nepotib.l.ſcimus.§.repletionẽ.C.de inoſ.teſt.Sed ꝑ ſtatutũ p̄dictum prius in ordine & in verſic. item dicimus, ꝙ mu-
8 lier,&c.erat prouiſum,& ordinatũ † ꝙ dos data per quemcunque mulieri, intelligatur ei donata, ẽt ſi dotans ſtipularetur eã ſibi reddi,& ꝙ de ea poſſit teſtari,ẽt ſi ſit in patria poteſtate.Cũ ergo ex capite dicti ſtatuti mulier lucreť dotẽ, & efficiatur ſua, & in ea habeat & habere poſſit hæredẽ ex teſtõ & ab inteſtato, ex hoc tollitur oẽ dubiũ,qđ erat inter Doctores, videlicet vtrũ dos materna cõputeť nepotib.ex ea in legitima debita in bonis aui:qa illa dubitatio ꝓcedit,& ſolũ põt hr̄e locũ, qñ dos ẽ filię, ſed dẽt reuerti ad p̄rem dotantẽ de iure, & ceſſat penitus eo caſu,quo dos ſit filiæ,& in ea põt hr̄e hęredẽ, ꝓut põt ſine dubio ex forma dicti ſtatuti, quãuis de iure cõi inueniantur ꝯriæ opinio. quia tunc dotẽ habent nepotes tanquã hæredes matris, & non ab auo: ideo eis nõ põt ĩ legitimã imputari.d.§.repletionẽ. Et in iſtis terminis ita cõſentiũt oẽs,& nullus contradicit, ut ꝑ Alex.in l.illã.C.de coll.& in locis ibi allegatis per eũ.Et ex p̄dictis ſequitur,ꝙ in ver.poſteriori ipſius ſtatuti, & de quo eſt ꝯtẽtio inter Doc.quia erat ſublatũ, ſaltẽ virtualiter & implicitè, ꝑ p̄cedẽtia,ſeu ꝑ ea q̃ dñr in p̄cedenti parte & verſi.eiuſdẽ ſtatuti.Et iõ ꝯſtat,ꝙ nõ eſt verũ qđ dr̄ poſtea ꝑ ſtatuẽtes, videlicet ꝙ voluit tollere dubiũ, qđ eſt inter Doctores iuris ciuilis,&c. qa qđ eſt ſemel & prius ſublatũ,amplius tolli nõ potuit. l.nam & ſub conditione.verſ.poſt defectũ.de iniu.rup.& irri.teſta.Inſuper ẽt dico, ꝙ hoc ultimum ſtatutũ directò contradicit præcedenti ſtatuto poſito ſub rubric.de ſucceſſione liberorũ,& propterea ad euitandã cõtrarietatẽ prædictæ interpretationes non ſunt neceſſariæ; qa illis mediantib.nõ põt contrarietas euitari.
9 † Nã dicto ſtatuto cauetur,ꝙ ubi maſculi nõ ſunt inſtituti, ſed fœminæ,vel extranei, poſſit per filiam agi ad ſupplementum legitimæ, in quo tales filiæ vel deſcendentes ex eis, ſi quæ dotatæ fuerint ab ipſo teſtatore, dotem datam & augmentum dotis,ſi quod ab eo datum reperiatur,ſibi debeant imputare,& cętera. Vult ergo hoc ſtatutum, quòd dos data filiæ dotatæ imputętur in legitimam nedum ipſi filiæ dotatæ, ſed etiam eius deſcendentibus. Et idem multo magis quando ſunt maſculi inſtituti, imputatur dos prædictis in legitimam,ad cuius ſupplementum tũc agi non poteſt: ſicut prius ordinat prædictum ſtatutum. Nec poteſt ſtatutum intelligi, quòd deſcendentibus imputetur dos, ſcilicet illis data,& non filiæ; quia loquitur etiã de maſculis deſcendentibus quibus non conuenit datio dotis:

ideo sicut quo ad eos intelligit statutum de dote data filiæ, ita
ēt debet intelligi quo ad fęminas comprehensas sub eodem ver
bo, vt æqualis sit determinatio. l. iam hoc iure. de vulg. & pupil.
Præterea statutum dicit, tales filiæ vel descendentes ab eis, si q̄
dotatæ fuerint, &c. illud ergo verbum, si quæ dotatæ, &c. non
pōt rōne salua recti sermonis referri ad descendentes, sed ad fi-
10 lias tm̄. l. Plautius. cū ibi no. per Bar. de au. & arg. leg. † Et sic sta
totū mādat dotem datam filiæ imputari descendentib. ex ea in
legitimam debitam illis in bonis aui vel alterius ascendentis do
tantis filiam. Cuius ꝯrium expresse disponit aliud statutum p̄-
allegatum in versi. super quo uersatur pn̄s contentio. Sicut er-
go in hoc ꝯdicit præcedenti & ei ꝯriatur, non est mirum, si ēt ꝯ
dicit quo ad filiam dotatam. Et ꝑpea concluditur, ꝙ statutū ve
lit, ꝙ dos data filiæ non imputetur ei in legitimam, quia non re
cipit, nec recipere pōt aliam congruam interpretationem. Ideo
cum uerba sint clara, cessare debet interpretatio. l. ille aut ille. §.
cum in verbis, de. leg. 3. l. ꝯtinuus §. cum ita. de ver. obl. & no. ꝑ
gl. in l. ab executore. ff. de appell. ¶ Quo ad aliud, de quo q̄ritur,
vz, utrum possit dici, ꝙ dos non sit inofficiosa ꝑꝑ reseruatio
nes, quas fecit dotās. Circa quod est aduertendum, quia ab ini
tio constitutio dotis fuit de oīb. bonis. Nec ex dictis reseruatio
nib. diminuitur ab initio, sed per illas potuit ex post facto reso
lui sub conditione. s. casu, quo disponeret eo modo quo voluit
posse disponere, s. in testō uel in vltima uoluntate. Si ergo dicto
modo nō disposuit, dos remanet firma, & in nullo diminuta, &
nihil operatur reseruatio, quæ non fuit simplex, sed ad effectū,
vt posset disponere in testamento, vt dixi, de bonis & quantita
tib. reseruatis. Et ideo vbi dicto modo nō disposuit, reseruatio
effectū non habuit, & in nihilo ꝑ illam intelltr a dote ab initio
pure constituta recessum, ut est casus in l. 1. ff. de don. Et ꝑꝯn̄s
remanet dos inofficiosa. ¶ Nec obstat, ꝙ auus dotās acceperit
certā q̄titatē a marito, & de illa disposuerit, quia per hoc dos se
mel cōstituta purè de oīb. bonis nō fuit pro dicta quātitate re
soluta. Quia, vt est dictum, reseruauit sibi facultatem disponen-
di in testamento, vel in vltima voluntate de certis quātitatib. &
sic reseruatio fuit restricta & limitata ad dispositionē faciēdā ꝑ
vltimam uoluntatē. Si ergo aliter disposuit, dos nō resoluitur:
quia conditio illa, sub qua veniebat resoluēda, s. si disponeret in
vltima uoluntate, &c. non fuit formaliter impleta. l. qui hær. &
l. Mæuius. de cōd. & demōstratio. Si quid ergo recipit auus do-
tans, illud dr̄ potius de nouo q̄uisse, sed tn̄ nō tollit ꝑꝑ hoc q̄-
rela, ex quo q̄sita de nouo reperiuntur cōsumpta tempore mor
11 tis, ita ꝙ ex eis filia non pōt legitimā consequi. † Tunc. n. filius
a querela inofficiosæ donationis, vel dotis remouetur, quando
pater de nouo aliquid acquisiuit, qn̄ illud acquisitum peruenit
ad filium post mortem patris, & in illo legitimam habuit, aliàs
secus, ſm glo. & omnes in l. j. de inoffi. dona. Et propterea con-
cluditur, ꝙ propter reseruationem non tollitur querela in to-
tum vel pro parte, quia non fuit simplex, nec aliquid de pn̄ti de
traxit doti constitutæ de omnibus bonis, pure, & sine aliqua su
spensione, licet pro parte potuerit resolui sub conditione, quæ
non fuit impleta, vt constat ꝑ prædicta. Nec ex eo ꝙ dotans re
ceperit, & sic de nouo quæsiuerit, remouetur ēt a querela, quia
illud receptum & acquisitum de nouo, non reperitur extare tē
pore mortis, sed inuenitur consumptum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Testium numerus supplet defectum qualitatis.*
2 *Testes in principali concordes esse sufficit, licet in reliquis sint varij.*
3 *Testes in modico contrarij fidem faciunt.*
4 *Adulterium ex quibus actibus præsumatur.*
5 *Matrimonium quando fama probari possit.*
6 *Testes minimè integri perficiuntur alijs adminiculis.*
7 *Matrimonium ne clandestinum sit, publicè contrahi debet.*
8 *Clandestinè fieri quando quid dicatur.*
9 *Processus qualis esse debeat in causa matrimoniali.*
10 *Processus est nullus, si alio ordine procedatur, quam eo, quem partes elegerint.*
11 *Et in præsentia iudicis contestari debet.*
12 *Notarius causæ ex commissione iudicis potest testes recipere.*
13 *Contestatio litis committi potest alicui ut iudici. & non ut nudo ministro.*
14 *Notarius actorum non potest delegari a iudice ad aliquem actū iudicialem.*
15 *Cautela abundans nocere non debet.*
16 *Iudex quo loco censeatur in domo sedere pro tribunali.*
17 *Iudex locum certum & determinatum non habens ab initio locū significare debet.*
18 *Delatio iuramenti parte citata fieri debet.*
19 *Citatio facta pro singulis diebus, & horis intelligitur de iuridicis.*
20 *Hora si in citatione non exprimatur, de qua hora intelligatur.*
21 *Testis die feriato nec recipi, nec iurare potest.*
22 *Probatio dubia recipit interpretationem contra probantem.*
23 *Testes uarij & contrarij non probant.*
24 *Testis deponens coram iudice incompetenti non probat.*
25 *Testis falsarius creditur, qui unum in iudicio dicit, & extra iudicium dicit contrarium.*
26 *Infamia magis timenda est, quam damnum pecuniarium.*
27 *Testis non facit fidem, qui uerisimilia non deponit.*
28 *Varietas in testibus quando noceat, & quando non.*
29 *Dictum testis uarium concordatur, ut iuramentum euitetur.*
30 *Varietas in testibus quando fidem eorum minuat.*
31 *Testes de formalitate uerborum deponentes, debent circa formā concordare.*
32 *Testes matrimonij clandestini debent esse omni exceptione maiores.*
33 *Iuramentum in supplementum probationis non defertur in matrimonio probando.*
34 *Testis quis dicatur pauper in causa ciuili.*
35 *Vilis persona in criminalibus non potest esse testis.*
36 *Frater non est testis idoneus in causa fratris.*
37 *Numerus testium in quibus causis suppleat defectum.*
38 *Actor plene probans an præferatur reo semiplene probanti.*
39 *Iuramentum non defertur in causa matrimonij in defectū probationis.*
40 *Reus absolui debet, si actor plene suam intentionem non probauerit.*
41 *Clandestinum non dicitur id, de quo publicum instrumentum factum est.*
42 *Clandestinitas quo casu non noceat.*

CONSILIVM CXLIX.

QVIA dilexisti iustitiam & odisti inquitatem, pro
pterea. Dn̄e on̄de mihi viā, in qua ambulem, &c.
Viso ac perlecto toto processu, & diligenter pon
deratis dictis oīum testium in hac mr̄imoniali cā
receptis, vr̄ fortassis prima facie dicendum suf-
ficienter probatū mr̄onium quanqnam clandestinum inter D.
Hippolytam & D. Ioannem Petrum in preiudicium sequentis
matrimonij per eandem cum D. Federico de Strotijs ꝯcti etiam
in facie ecclesiæ. Nam de dicto priori matrimonio constat pri-
mo per quatuor testes, qui dn̄t fuisse pn̄tes, & qui ꝯcorditer de
ponunt de uerbis significantib. mr̄imonium de pn̄ti inter præ-
1 dictos. † Et quamuis dici posset, illos nō esse omnino integros,
tamen numerus supplet defectū qualitatis, secundum Iac. Bur.
in l. 3. post prin. ff. de testi. per id, qđ no. ibi gl. in §. eiusdē. uer.
numerus. dum gl. dicit, ꝙ illud, quod deficit de fide testium sup
plet numerus. & no. Io. And. in ti. de noto. crimi. §. fama. in ad-
dit. incip. Aliàs supra, Imo. in l. qui testō. in prin. de testa. Nico.
de Neapoli in l. excusetur. in prin. de excusa. tuto. & Ale. in cōs.
5. 1. volu. & in multis alijs consilijs. Similiter non obstat, si in ali
2 quib. dicti testes uarient uel discordent, † quia ex quo concor
dant in facto principali, sufficit, & est satis, quod nō sit uarietas
circa substantialia, uel circa circunstantias negotij principalis
puta in loco uel tempore. Quamuis ergo quo ad alia penitus
extrinseca inueniantur variasse, & contrariari, hoc non cura-
tur, secundum Barto. in leg. eos. in prin. de fal. & Bald. & Imo. in
l. his verbis. §. fi. de here. insti. arg. illius tex. & no. Inno. in c. fra-
ternitatis. de hær. & Spec. in ti. de teste. §. 1. & Bal. in l. de quibus
de legi. & in rub. de contro. inuest. uersic. quod aliquid de suo,
&c. Et idem probatur ex no. ꝑ gl. in c. ecclesia Sutrina. de causa
pos.

pos.& propr.in verb.uacillasse.& in ca.dudum.de conu. coniu ga.& facit,qd no.Ant.de But.in c.2.de reg.ubi per illum tex.cũ
3 gl.2.dicit † ꝙ licet testes in modico sint ꝯrij,per hoc tñ non fit, quominus fidem faciant.Et cum ꝑdictis ẽt trãsit Alex.in d.cõs. & in d.consi.54.eo.vol.Et tanto magis probant dicti testes,qa cum dicto eorũ concurrunt ẽt aliæ coiecturæ. Qm̃ ẽt per alios testes probatur, ꝙ pro viro & vxore se noĩabant & tractabant per actus,qui fieri non pñt,nisi inter coniuges,& ex quibus resultat ẽt probatio copulæ,vt no.gl.& Bar.in l.capite quinto.de
4 adult.† vbi dñt, ꝙ si solus inueniatur cum sola in camera se amplexantes & deosculãtes,ꝙ probat̃ ꝑ hoc adulterium. Et idem tenet Abb.in c.tertio lcco.de prob.& in c.ꝓterea.de test.& bene probatur in c.lĩis. de præsump. Quod aũt prædicti in dictis actib.Venereis in loco secreto & soli fuerint inuẽti & de nocte probant massariæ dictæ Hippolytæ & mr̃is eius. Per hoc ergo coadiuuatur dictum ꝑdictorum testium,q̃uis non essent omni
5 no integri.Sicut uidemus,ꝙ licet† fama non probet semiplene matrimonium clandestinum in præiudicium secundi,ſm opin. Vinc.in ca.2.de clande.despon. tñ si cum ea concurrant ẽt aliæ conicturæ,tunc dr̃ matrimonium prædictum semiplenè probatum,prout declarat & probat Are.in cons.13.Accedit ẽt prędictis confessio Hippolytæ facta tam in pñtia,q̃ in absentia dicti D.Ioannis Petri de matrimonio inter eos ꝯcto,de quo constat per dictas mulieres,quæ confessio facta ẽt absente parte ꝓbat plene de iure canonico,ſm Doc.cõiter in c.si cautio.de fid. instr.cum conc.de quib.ibi,& hoc magis cum sit reiterata, per no.per Bar.in l.cum scimus.C.de agri.& cens.lib.11.coadiuuat̃ ẽt probatio dicti matrimonij per famam,de qua deponunt testes,per quam ẽt mr̃imonium clandestinum probatur semplenè in præiudiciũ secundi,ſm Car.& Ant.de Bu.in d.c.2.de clã de.despons.per ea quæ hñr in d.l.3.§.eiusdem,de test. & in l.admonẽdi.de iurei.& in c.veniens.de test.& Are.in cõs.72.ꝙ maxime est uerum concurrentibus alijs coiecturis,de quib. s̃.ſm
6 eundem in d.consi.13.Ideo † vbi testes prædicti nõ essent oĩo integri,tamen eorum probatio perficitur ex alijs,per no.in d.l. admonendi.& in alijs locis allegatis.Et tanto magis probatio ꝑdicta debet sufficere,quia secundũ vr̃ fuisse clandestinũ,& non ꝯctum in facie ecclesiæ.Quod probatur ex eo,ꝙ est cõtractum de nocte,& sic clam & occulte.l.1.in prin.ff.de fur.& no.Bald. in l.cum fratrem.in princ.de his quib.vt indig.per gl.in l.si cum exceptione.§.in hac,qd̃ me.cã.& hoc principaliter ponderatur in hac materia.30.q.5.c.2.& §.his oĩb.& declarat Io.And.in ad
7 di.Spe.in rub.de cland.despon.† vbi subdit,ꝙ oportet, ut cõtrahatur publice,ita ꝙ multitudo fidelium hoc nouerit. Et ꝓpea quãuis cõtractum sit hoc matrimonium coram duob.aut trib. testib.non tñ publicè,sed clam cõtractum intelligitur, ſm Bar. & Ang.in l.2.C.de his qui ex publ.ratio.lib.10.Et tanto magis, quia ad hoc non fuerunt adhibiti,nec vocati consanguinei spõsi vel sponsæ,quod est contra morẽ vel consuetudinem patriæ, & ideo ex hoc quoq; matrimoniũ põt dici cladestinũ,ſm Old. consi.256.& Io.Andr.in d.rubr. & Abb.in c.3.de clandest. de-
8 spon.Sicut ẽt videmus † ꝙ vbi decretum iudicis,vel authoritas superioris de iure requiritur,dr̃ actus factus clam,si id omittatur,secundũ Bar.ĩ l.1.per illum tex.de præd.curia.& probatur in d.l.2.in verbo,occulte.& per Alex.in l.clàm possidere. in fin. prin.de acq.pos.Idem ergo si pñtia consanguineorum omittatur, quæ de consuetudine adhiberi solet. Quinimmo hoc ultimum matrimonium potest dici etiam contractum dolo, & in fraudem primi, ex quo nedum lis iam erat inchoata super primo,sed etiam propter protestationem,quam fecit notarius matri puellæ & alijs paulo ante,ꝙ cauerent, quia dicebatur matrimonium puellam contraxisse cum D.Ioanne Petro.Matrimonium igitur postea sequutum ur̃ dolo & in fraudem D.Ioã. Petri factum.l.si fundum.C.de rei uen.l.ait prætor §.si quis particeps.& ibi Bar.quæ in frau. cred. & per eum in l.non solum. §. morte.in 3.artic.princ.de ope.no.nun.Et hoc etiam in proposito ponderat Aretin.in d.consi.13.¶ Sed præmissis ꝙ alijs, quæ pro dicta parte possent allegari, non obstantibus contrarium de iure arbitror concludendum. Et primo dico processum esse
9 nullum & non ualere.† Nam quamuis posit omitti litis contestatio in causa matrimoniali, ubi agitur de fœdere matrimonij, quia in ea procedi potest simpliciter, sine strepitu & figura iudicij. clement. dispendiosam. de iudic. nihilo minus

minus iudex si vult, põt ẽt inuitis partib.procedere ordinariè, ſm gl.ibi in verbo,valeant.Et multo magis illis cõsentib.vel nõ ꝯdicentib.clem.sæpe.ad fi.& ibi no.de uerb.signifi.In casu autẽ nostro non fuit processum dicto modo extra ordinem sed ordinarie,ut colligitur ex ipso processu & ordine procedendi, ex quo hoc potest probari sicut per processum probatur, utrum quis processerit vt arbiter,vel vt arbitrator,ſm Inn. & alios in c.Quintauallis.de iureiur.Bart.in l.si societatem.§.arbitrorum. ff.pro so.Sali.in l.cum antea.C.de arbi.Bal.Ang.& Alex. in leg.
10 si seruus plurium.§.fin.de leg.1.¶ † Et ideo cum iudex & partes elegerint uiam procedendi ordinarie, si dictus ordo peruertatur,processus est nullus,secundum gl.in l.proinde.la 2.§.fin.in magna gl.ad leg.Aqui.quæ no.vult,ꝙ in casibus,in quibus procedi potest extraordinarie, si procedatur ordinarie & inepte, processus erit nullus,quam pro not.alleg.& sequitur Bald.in l. diffamari.C.de ing.man.& clarius eum ad hoc alle.D.Frãciscus Are.Fel.in c.examinata.de iu.Sed in casu nostro inepte & nulliter fuit lis contestata,ergo processus non ualet. Et ꝙ ita sit ꝓ
11 batur.† Nam lis debet ante iudicem cõtestari,ut dicit text.aperte in ca.super quæstionum.§.1.de offi.dele.quem etiam ad hoc allegat D.Maria.Soc.in c.1.de li.cont.vers.quint.igitur prin.arti,& c.ubi etiam per illum tex. dicit,ꝙ fieri debet iudice sedente pro tribunali,quia requirit iurisdictionem iudicialem, & alle.D.Abb.ad hoc in d.c.super quæstionum.Non ualuit ergo in casu nostro,quia non fuit facta coram iudice, sed extra iudiciũ in camera D. Vrsinæ, & coram notario causæ, cui non potuit quo ad hunc actũ iudex cõmittere uices suas,ut manifeste colligitur ex no.per Abb.in c.qm̃ ꝯtra.de probat.circa 6. chartam.
12 uersi.nota bene plura ex prædictis,& c.ubi concludit † ꝙ notarius causæ potest deputari ad officium receptionis testiũ, & sic vti duplici officio in eadem causa,prout etiam vbi uoluit Inno. Et hoc dictum,ſm eum,potest intelligi dupliciter,primo ut deputetur tanquam nudus minister in receptione testium, ita ut non efficiatur iudex,vt puta quia examinatis articulis & interrogatorijs,& approbatis personis testium per iudicem fit commissio notario sup receptione, quo casu fit proprie examinator,& nõ iudex,vt no.gl.in cle.vnica.de of.delega. Et istud põt fieri, quia dicto casu non habet notarius officium contentiosum.Põt & secundo intelligi,ꝙ notarius prædictus efficiatur iudex in receptione,ut quia hẽt examinare capitula, interrogatoria arctare,& compellere,seu testes punire,d.cle.vnica,de of. dele.Et istud nõ põt committi notario,ut.s.sit notarius & delegatus,quia tunc obstaret mens illius capituli.& multa alia,quæ dixit in c.ex literis.eo.tit.ubi ad hoc allegat Bar.in l.iubemus.§.sane.C.de sacros.eccl.& hoc dictũ Abb.tanquam no. sequit Ale.
13 in l.hac consultissima.§.si quis aũt.C.de test.† Cum actus litem contestandi possit & debeat alteri committi solum ut iudici, & non ut ministro,ut est casus in d.c.super quęstionũ.§.1. & hoc quia requirit iudicialem iurisdictionem, ut dixi, igitur notario causæ committi non potuit: quia rõ alleg.per Abb.in casu præcedẽti formaliter hẽt locũ ẽt isto casu, videlicet, quia in eodem actu nõ põt quis esse iudex vel delegatus,& notarius, vt ꝑ Bar. in d.§.fanè. Et põt esse ratio,qa põt oriri contẽtio inter partes, vtrum per responsionẽ rei sit lis contestata vel non; quia requiruntur ad contestationẽ verba apta & congrua. c. cum cãm. de appell.prout latissimè declarat D.Maria.in d.c.1.& maximè in octaua.q.principali,præsertim in versi.quæro,quid si verba nõ sunt apta,&c.char.pe.& ꝓpea contingere põt, ꝙ declaratio iudicis & pronunciatio sequi dẽt,vtrum lis sit legitime contestata vel non. Ideo cum requiratur examinato iudicialis super dicto actu,requiritur,ꝙ ille, coram quo fit,habeat iurisdictionẽ,quæ demandari non põt notario deputato ad scribendum acta, ſm Bart.& Abb.Præterea vbi potuisset,tñ ipsemet notarius de cõmissione sibi facta non potuit esse rogatus,sed alius ad hoc debuit adhiberi,ſm Host.& alios cõiter,in c.qm̃ ꝯ falsam, de ꝓb. cum concor.de quibus ibi per mod.& per Alex.in l. sciendum. circa prin.de verb.oblig. Et quamuis iudex debuerit & potuerit mittere ad D. Hippolytam pro responsione danda ad libellum animo litem contestandi,iuxt.l.2.C.de officio diuer.iud.&
14 no.in leg. ad egregias. de iureiuran. † nihilominus non potuit hoc demandare notario actorum, qui non potest esse iudex. Sed debuit in hoc actu alium delegare, & cum illo notarium actorum destinare. d.cap. super quęstionum. §. 1. Nec prædictis

ctis ēt obstat, qđ no.gl. cum qua alij transeunt in d.clem.sæpe. in fin. in vers. partib.dum vult,ꝙ si iudex incæpit procedere ordinarie partib.non ꝯtradicētibus in cā, in qua poterat procedi sine figura iudicij,ꝙ partes in actu sequenti possunt ꝯdicere & velle,ꝙ procedatur extra ordinem,quia singulares actus iudiciorū sunt per se actus perfecti.Quia gl.illa loquitur,qñ partes expresse reclamabant,nolētes ꝙ ordo iuris omitteretur, ꝙ nō contingit in casu nostro, imo per partem aduersam fuit sæpius instatum ad litis contestationem,& fuit expresse lis contestata in dicta camera coram dicto notario, ꝑꝑ ꝙ apparet de aīo ꝓcedēdi ordinariè,ēt respectu istius actus,quamuis ēt sit nullus, quia uoluntas declaratur ēt ex actu nullo.l.fin.de reb.cor. & ꝑ Bar.in l.fideicommissa.§.1.de leg.3.¶ Et similiter non obs. tex. in c.bonæ.de elect.& qđ ibi no. d.Abb.quia & tex.& Abb.loquntur,qñ ad cautelam incæpit iudex procedere ordinarie eo casu quo procedi poterat extra odinem,tunc.n.ineptitudo non nocet,quia constabat , ut dixi, ad cautelam hoc fuisse factum .&
15 sic non vř iudex illam viam elegisse.† ideo abundās cautela nō nocet.l.3.de test.mil.l.si testm̄.C.de test.Sed in casu nostro fuit via ordinaria electa,illa pateat.l.si mulier.§.fin.quod me.caus. maxime quia in illa opi.ꝑmansit,nec apparet,ꝙ in aliquo actu aliter uoluerit.Quemadmodum ergo ex defectu litis contestationis iudicium non valet,vbi debet de iure procedi ordinarie. d.c.1.de litis cont.& l.prolatam.cum ibi no.C.de sen.ita & isto casu, in quo eo modo fuit processum per iudicem partib.non ꝯdicentib. ¶Sed ēt dato,ꝙ ex hoc capite iudicium non posset dici nullum.Dico,ꝙ testium receptio deponentium de matrimonio non valet,& per ꝯñs non probatur.Nam dilatio ad probādum fuit concessa in studio D.Vicarij ad instantiam d.Ioan.Petri,& monita fuit pars D.Hippolytæ pro singulis dieb.& horis,
16 loco in citatione non expresso.In dubio † aūt subtelligitur locus maiorum,& in quo iudex est solitus sedere pro iure reddendo,quia vbi citatio fit a iudice ordinario loco non expresso , si habeat tribunal,vbi sit consuetus ius reddere, intelligitur citatus ad illum locum monitus,ꝭm gl.in c.fin.de rescri. in ver.uel indeterminate ꝑ Bar.Bal.& alios, ĩ l.si vt proponis.la 2.C.quo & qñ iud.& Bal.in c.Imperialem.§.fi.de proh.feu.alie.per Fed.
17 & dn̄t Doc.in dictis locis , ꝙ † vbi iudex nō hr̄et locū certū & determinatū, ꝙ ab initio debet locū declarare,quo facto ď illo loco intelligit citatio,vel in citatione debet locus loci inseri , i. locus certus ciuitatis vel castri exprimi,aliàs citatio tanquā incerta nō valet,nec tenet.Et idem vult Spe.in ti.de cit.§.j.uer.itē ꝙ est facta indeterminatè,&c.& in §.iam de cit.&c.in prin. Cū igitur Sanctus & Thomæus non iurauerint apud tribunal , in quo ius reddi consueuit,sed in dicto studio D. Vicarij,& sic nō in loco,in quo intelligebat pars monita, sed ĩ alio, ideo delatio
18 † iuři,q̄ fieri debet parte citata.l.si qñ.C.de testibus.cap.2.eod. tit.non valuit,tanquam facta parte nō citata.l.aut qui aliter. in principio.& ibi not.Bar.& in l.fin.§.fin.& ibi etiam Bart.quod vi aut clam. Quamuis enim , vt dixi,in certo loco,puta in dicto studio fuerit commissa citatio,tn̄ ad illum locum non intelligitur vocata pars monita,sed ad locū,vbi ius ordinarie redditur . Et vbi dictū locum iudex non hr̄et,citatio nō valet,ꝭm Bart.in d.l.si vt proponis.Et sic hoc ēt vltimo casu vult, ꝙ uocatus nō videatur ad locum factæ commissionis, solūm.n.de loco gn̄ali intelligit monitio,vt.s.compareat in illa ciuitate, in qua emanauit commissio,sed locus loci subintelligitur. per ꝯñs nec ēt locus dictę cōmissionis . Et multo minus valuit delatio iuři facta Fra̅cisco de Crema,qui iurauit in officio bulletarum,cum monitio prædicta facta fuisset in dicto studio.Et eadem rōne non valuit ꝑstatio iuři delati Magdalenæ Veronensi,nec alteri Magdalenę,sub lodia ep̄atus,cū ĩ eo loco facta fuisset monitio prius absq; expressione certi loci. Delirant ergo qui dn̄t,ꝙ in quolibet loco ciuitatis potuit iurm̄ a dictis testib.recipi,quia hoc tm̄ verum est,qñ in citatione locus,in quo iurm̄ reciperetur,fuisset ĩ citatione expressus. Aliàs intelligit pars monita, vt compareat
19 apud tribunal iuris.Et hoc est certissimi iuris,per ꝑdicta.¶†Preterea dicta monitio fit pro singulis dieb. & horis. Intelligit aūt de horis iuridicis, quamuis hoc non exprimatur,ꝭm Bal.in d.l. si ut proponis.dum dicit,ꝙ vbi in citatione non exprimitur hora,ꝙ intelligitur quis moneri,vt cōpareat hora iuris.Quē sequtur Philip.in c.cum parati.de app.versi.tertio quæritur, pone, &c.ubi dicit,ꝙ idem voluit Inn.in cap.cum nobis olim. de ele-
20 ctio.& in c.consuluit. de offi.deleg. † Si ergo vbi de hora nulla est facta mentio,hora solita cārum hr̄ pro expressa.Idem eadē rōne,qñ fit monitio pro singulis dieb.& horis.& illud verbum singulis,operatur vř : non quidem respectu horarum in genere,sed solū quo ad horas iuridicas;quia illæ dr̄ congruæ & habiles,& non aliæ,ꝭm Bal.& Doc.in locis prædictis . ideo ille sermo continens noui actus concessionem restringitur ad horas habiles & cōgruas,ꝭm Iac.de Are.Bar.& alios,in l.1.§.nunciatio.de oper.no.nuncia.Et hoc comprobatur rōne concludēti .
21 † Nam die feriato testis recipi,seu iurare non pōt,ꝭm Spe.in ti. de fer.§.sequitur.versi.quid si tunc testis, &c. & sequitur Ioan. And.in addi.qui alleg.Guid.de Suza.in l.iusiurandi.C.de testib. igitur illa cł̄a,pro singulis dieb.& horis, restringitur ad dies iuridicos,per no.per Doct.in d.§.nunciatio.& probatur ex no. ꝑ Bar.in l.si quis sub cōdōne.si quis omis.cau.testa. ubi no. ꝙ ubi aliquid mandatur, non porrigitur ad illicita . sicut ergo intelligitur de dieb.iuridicis,vt illorum,s.dieb.& horis,æqualis sit determinatio,ut esse dēt.l.iam hoc iure.de vul.& pup.l.quamuis. & l.hæreditatem.C.de impub.& aliis substi.&c.& per Bart.in l. si legatarius.§.1.de leg.3.qui propriè loquitur de tēpore æqualiter determinādo circa duo determinabilia . Cum ergo in actis non dicatur , quòd hora iuris testes iurauerint,sed simpliciter, quòd tali die iurauerunt, potest intelligi iste sermo de hora iuris,& hora ēt non iuridica.Et idem si diceretur , ꝙ iurarūt de mane,vel in vesperis:quia adhuc dupliciter hoc intelligi potest.
22 † Cum ergo probatio sit dubia,interpretatio fieri dēt ꝯ probantem.c.in p̄ntia.de proba.l.non hoc.C.unde cogna. & per Bart. in l.inter stipulantem.§.1.de verb.obl.& ꝯñr, ꝙ iurm̄ fuit præstitum extra horā iuris,ideo non valet: quia pars non dr̄ citata. d.l.aut qui aliter.in prin.& l.fi.§.fi.quod vi aut clam. Non ꝓbatur ēt,ꝙ Catherina iurauerit; quia in cōmissione,quā dixit notarius habuisse de iuro recipiendo ad domum , fuit vnus testis tm̄,s. Franciscus Donatus adhibitus, ut constat ex processu mihi exhibito. Ideo commissio prædicta, quæ non habet duos testes,ēt facta in iudicio,non probatur ex scriptura, ꝭm Lapū alleg.81.Ant.de But.& Imo. & Abb.in d.c.qm̄ contra falsam. de proba. Item non probatur ; quia notarius de commissione sibi facta non potuit esse rogatus,secundum Host. & alios communiter ibi,& dixi supra.Et etiam nō valet receptio iuramenti; qa pars fuit monita expressè pro die sequenti hora iuris,& nō dr̄, nec declaratur , qua hora iurauerit , sed tantum de die est facta mētio,propterea sumitur interpretatio, ꝙ alia hora iurauerit , contra producentē,vt dixi. ¶ Tertiò principaliter dico,ꝙ intentio D.Ioan.Petri nō est probata , quamuis testes fuissent rite & validè recepti. Quia non probāt saltem plenè ex pluribus causis.
23 † Et primo ratione contrarietatis.l.eos.in prin. de fal.l.qui falsa vel varia.de testi.Et incipiendo a Magdalena Veronensi,inuenio,ꝙ in multis variat,& sibi ipsi contradicit . Nam primo examinata corā clarissimo D. Benedicto de Tosaberis & collega, cum iuramento deponit , ꝙ D.Ioan. Petrus postquam intellexit,D.Hippolytam nolle consentire , nisi interueniret cōsensus matris : sine vlla indignatione respondit se facturum , ꝙ mater & princeps consentirent . & in vltimo testificatu facto corā D. Vicario dicit,ꝙ audita rn̄sione conditionali D.Hippolytę.& ꝙ aliter nolebat consentire;talem rn̄sionem cum indignatione suscepit,& indignatus recessit. hæc aūt contrarietas non est circa extrinseca,sed circa substantiam rei,de qua agitur;qm̄ tractatur de probatione verborum prolatorum hincinde , & circa id,qđ
24 dixit d.Ioan.Petrus,diuersitas & cōtrarietas inuenitur. ¶ † Nec ob.ꝙ prima depositio Magdalenæ fuerit nulla , tanquam facta coram iudice incōpetenti.c.tuam.de ord.cogn. & ante litem cōtest.c.qm̄ frequenter.ut lite non contest. & parte non citata.d. l.si qñ. C.de testi. quia saltē hēt vim testimonij extraiudicialis, ꝭm d. Abb.in c.cum in tua.de testi.Et sicut dr̄ de confessione facta coram iudice incompetēti, quæ valet saltem tanquam confessio extraiudicialis,ꝭm Ang.in l.1.C.de confes. & in dispu.inci.Astensis miles.Bal.& mod.in l.magistratib.de iurisd.om.iud.
25 cum concor. de quibus ibi per Alex. † Sed qñ unum dixit testis extra iudicium cum iuřo,& in iudicio contrarium,ei non creditur tanquā falsario,secundum Abb.in ca.per tuas.de proba. Et isto casu est vera opi. Bart. in d.l.eos.in princ.de fal.& sequitur Feli.in d.c.cum in tua. in fin.quamuis si extra iudicium non iurasset,magis dubitari posset,ut patet ex no.ibi per eum. Variat

etiam

et dicta mulier in alio, quia in dicto primo testificatu dicit, ꝙ prima uice, qua Hippolyta alloquuta est D.Ioan.Petrum, vidit ei anulum, & in ultimo testificatu dicit ꝙ tertia uice. Præterea & fortius in prima depositione dicit, nõ audiuisse dicere aliqua verba, nisi ut supra dixerat. De uerbis autem condonalibus tantũ dixit, & manifeste constat, ꝙ non restringit se ad certum diẽ uel tps, sed ꝙ loquitur indeterminatè, & sic ꝙ non audiuit nec tunc, nec postea aliud, imo aperte colligitur ex eius testificatu primo, ꝙ semel tm̃ ad fenestram fuit Hippolyta cum D.Ioann. Petro, ꝙ ẽt percipitur ex eo, qđ dicit, Do.Benedictam cum D. Hippolyta reuersam fuisse Mantuam intra octo dies. Et in alijs depositionib. deponit de trib. colloquijs ad dictam fenestram, & ꝙ in duob. ultimis interuerunt verba de pñti, ꝙ vltimũ fuit post octo dies, prout etiam alij deponunt. Merito igitur tanꝗ periura, & mendax nihil probat, & fidem non facit. Ex alio etiã non est ei fides adhibenda, quia credendũ est, ꝙ hæc puella vix. 12.anno. quæ erat sub custodia mr̃is prudẽtissimæ & honestissimæ, ad hoc non deuenerit suo proprio motu & volũtariè, sed ꝙ instigationibus & suasionib. dictæ Magdalenæ mulieris impudicæ fuerit inducta, quæ oĩum erat particeps & ꝯscia. Et hoc rõne ætatis, ac etiam maximè deceptionis & læsionis, quæ præcipue causat ab infamia, quam de facto saltem D. Hippolyta incurret, sic agendo & ꝯhendo, cuius periculum æquiparatur periculo vitæ.l.iust.cum gl.de man.uind.ut probatur ex his, quæ dicit Pa.de Ca.consi.174.inc.Contra superius consul.vbi notãter concludit, ꝙ puella minor, quę ex renunciatione quadã fuerat immodice læsa, præsumatur inducta ad hoc instigationib.& suasionibus patrui, à quo gubernatur, per l.prima. §. persuadere.de seruo corrup.iuncta. l.si superstite. C.de dolo. † Si ergo
26 sic præsumitur rõne damni pecuniarij, multo magis sic est præsumendũ occasione infamiæ, quæ afficit personam.l.cognitionum.post prin.de vari.& exord.cogn. & ꝓpea dr̃ damnum in dõcõtingens excedere oẽ damnũ pecuniariũ, arg.l. in seruorũ. §.fi.de pœn. Et ita ẽt determinat & declarat Alex.per dicta iura in l.3.in prin.de iurei.circa quintã col.non propat igitur Magdalena tanquam habens affectionem ad hoc mr̃onium in fauorem D.Ioann.Petri, ex quo, ut dixi, satis cõstat præsumptiue, ꝙ hanc puellam solicitauit & inducere curauit. Sicut dr̃ de solicitatore ꝑ affectionem, quam pręsumit hr̃e ad cãm, ẜm d. Ant.& Imo.in c.cum a nobis.de test.tu ergo magis scire potes, &c.d.l. 3.§.eiusdẽ.de tes.In multis quoq; variat dicta Magdalena Veronẽsis ab alijs.testib.ut declarabitur inferius. Non probat ẽt dicta Magdalena tanquam non deponens uerisimilia. Qm̃ in dicto primo testificatu, a quo non discessit in alio examine, deponit, qualiter Hippolyta ex verbis suis demonstrabat esse inuiolabilis ppositi, ꝙ in maritum neminem acciperet, & ꝙ in regẽ Frãciæ non consentiret sine voluntate & ꝯsensu mr̃is suæ, & hoc fuit die sabbati. Deĩde ĩ scđo & tertio examine dicit, ꝙ die sequẽti, q̃ fuit Dñica Samaritanæ, simpliciter & pure ac per uerba de pñti contraxit mr̃onium cum D.Ioan.Petro. Nõ est ergo uerisimile, ꝙ subito quodammodo, & incontinenti mutauerit propositum firmissimum, qđ prius ꝯceperat.l.nõ ad ea.de cõdi.& dem.l.cum tacitum.de proba.c.cum Marth.de cele.mis.igi
27 tur huic † verisimilia non deponenti non debet fides adhiberi c.quia uerisimile.de præsum.& ibi no.Doc.l.ob carm.§.fi.de testib.& dicit Bal.ĩ l.1.C.de seruis fug. ꝙ illud, qđ nõ est verisimile, est q̃dam falsitatis imago. Itẽ nõ ꝓbat dicta mulier, qa est ꝑsona vilis, & q̃ fuit cõcubina, ut abũde probatũ est, & quia est pauper, ut ẽt circa alios testes paulo post demõstrabit. Sanctus alius testis rõne ꝯrietatis similiter nõ ꝓbat. Nã in primo testificatu corã Cõmissarijs laicis cũ iuro deposuit, postquam D.Io. Petrus ascẽdit bãconũ, vt aĩaduerteret ad id, quod loqueret cũ D.Hippolyta, ꝙ fuit monitus per D.Io.Petrum, antequam per ueniret ad locũ, ut ꝯsideraret verba dicenda inter cũ & D. Hippolytam. & in alio testificatu dicit cõtrariũ, hæc aũt varietas est circa circũstantiam negocij principalis, agitur .n. principaliter de probatione uerborum prolatorũ hincinde inter D.Hippolytã & D.Ioã.Petrum, quę ut facilius probari possent, præcessit dicta admonitio, in qua uariat Sanctus circa locum ideo repellitur tanꝗ cõtrarius, ẜm Bar.in d.l.eos.in prin. de falsis. Itẽ primo loco dicit.ꝙ D.Io.Petrus ibi stetit per horam cum dimidia Et in scđo examine dicit, ꝙ percũctatus est ꝑ horã. Deponit ẽt Sãctus verisimilia, quia dicit audiuisse D.Benedictã mr̃em Hippolytæ dicentem, ꝙ dicta Hippolyta erat frigida, & ꝙ stetisse debuerat discoperta, ꝙ vtique a verisimili distat, quia D.Benedicta in alia camera dormiebat, & non in illa, in qua ꝑdicti fuerunt ad fenestram, sed in illa pernoctabat Magdalena & Catherina, vt ipsæ deponunt, & discessit statim postquam D.Ioan.Petrus descendit de dicto banco: vt attestatur in secundo examine, & per consequens antequam Hippolyta rediret ad matrem quæ prius remansit cum dictis mulierib.in eodem loco, & cum eis fuit alloquuta, & ostendit illis anulum, prout illæ deponũt. Item Sanctus & Magdalena discordant, quia illa in tertio examine dicit, ꝙ die Martis proximo reuersus est D. Ioan. Petrus ad dictam Hippolytam. Et Sãctus in primo & in scđo dicit fuisse post octo dies a dicto die Martis proximo. Item Magdalena in primo testificatu dicit, ꝙ prima vice Franciscus & Iacob.deãbulabant ꝑ casamentum, & Sanctus dicit, ꝙ Franciscus tũc erat penes fenestram stans, & ꝙ Iacobus procurabat solus, ut canes non latrarent. Et sĩr iste Sanctus discordat a Thomæo in multis, vt statim dicã. Thomæus uero alius testis in se ipso est uari⁹, & ab aliis ẽt discordat. Nam in primo examine corã dictis commissariis laicis deponit, quod anteꝗ appropinquarẽt fenestræ, fuit ꝑmonitus a D.Io.Petro, vt ad uerba q̃ dicturus erat, aĩaduerteret. Et in scđo dicit, ꝙ cœpit ipsũ teste ꝑ manũ, & ꝙ duxit illũ ꝓpe fenestrã ꝑ dimidium brachii, vel ꝑ brachium, & ibi illũ ꝑmonuit ut supra. Itẽ circa hæc discordat a Sãcto fratre suo, q̃ dixit, ꝙ nõ cõduxit illos statim apud fenestrã, sed ꝙ iuerũt sub furno, ut ibi ꝑmanerẽt, donec uocarent ꝑ D.Io.Petrũ, q̃ prius sic ordinauerat. Et quod ipsi testes postquã D. Ioannes Petrus alloquutus fuerat Hippolytã ad fenestrã, vocauit illos ac de bãco discessit. & monuit eos, vt ad verba attẽderent, ac ẽt interrogauit tunc Thomæũ, an cognosceret dictas mulieres, qui rñdit, cognoscere Hippolytã. Et in hoc vltimo ab eo ẽt Thomæus discordat, qui dicit de hoc fuisse interrogatũ in introitu casamenti. Discrepat quoq; in alio: quia fer Thomæus dicit, ꝙ D.Io.Petrus hẽbat unũ saionũ, & Sanctus dicit, ꝙ habebat mantellum, sub quo mãtello se collocarunt, sic mandante D Io.Petro. Huiusmodi.n.circunstantiæ, in quib.ꝯrietas inuenitur, & uarietas, absq; dubio sunt circa substantiam rei, de qua agitur; quia tendunt ad demonstrandum, qualiter uerba potuerunt percipi, de quorũ probatione principaliter tractat, & ẽt tendunt ad demõstrandũ, qualiter ꝑsona fuit cognita, vel potuit cognosci, uarie-
28 tas aũt † nõ noceret, q̃n esset circa aliquas demonstrationes, vt circa nomen vel ꝓnomẽ, uel locũ originis, ẜm Bar.in d.l.eos.& hoc qa de his nõ curatur, dũmodo de corpore ꝯstet.l.si quis in fundi vocabulo.de leg.1.Sed q̃n circunstãtiæ tendũt & ordinantur ad inducendũ iudicem facilius ad credulitatẽ negocij principalis, sicut sunt illæ, de quib.supra, tunc varietas hmõi ponderatur, & tollit fidem; qa idem iuris esse dẽt de ꝑparatorio, qđ est de ꝑparato, & eꝯ.l.ordinarij.C.de rei vend. Et idẽ iudiciũ est de dependentib.& ꝯnexis.cle.dispendiosam.de iu.ibi, quoquomo tãgentib.&c.& no.in c.accusatus.de hær.in 6. Et maximè testis sibimet ꝯdicit, & in se ipso est varius, qa ista est maior uarietas, quã sit illa, q̃ reperitur inter plures testes. Et iõ hac rõne variantes inter se reducunt ad concordiã ẽt ut probent, sed dictũ u-
29 nius † uarium solum concordatur, ut euitet periurium, nõ aũt ut probet, ut no.in c.in nostra.de testib.& est cõis opi.ut declarat Alc.in l.inter stipulantem.§.j.de ver.obl.& Mod. in c. cum tu.de testib.& de hac uarietate non loquunt allegata in ꝯrium, sed de ꝑcedenti. Item non loquunt, q̃n quis sibijpsi cõtradicit & ẽt aliis, ut faciunt prædicti, qm̃ maior oritur suspicio ex duplici ſpẽ cõtrarietatis, sicut geminata incertitudo, sed rei, & ꝑsonæ magis nocet q̃ simplex incertitudo, ut not.in l. si merces. in prin.& ibi Bar.ff.loca.& ꝑ gl.in l.si fuerit.de reb.dub.& ꝑ Bar.
30 in l.q̃dã relegatus eo.ti. Et vbi ẽt varietas nõ† eẽt ꝯ substãtialia tñ minuit de fide, q̃n testes sũt suspecti, sicut sũt isti, vt statĩ dr̃. Et ita uoluit Spe.in ti.de teste.§.iã de interrogatoriis.ver.& no. &c.& Azo.in sum.C.eo.in pe.col.& bñ facit qđ no.gl.in ca.cũ cãm.q̃ inter archiepm̃.& ibi no. Doct.maxime Bal.de testib. & gl.in aut.de test.§.& licet & Bal.in l.testiũ.C.eo.ti. Et in terminis, hoc est, q̃n agitur de probando mr̃onio, ẽt uoluit Ale.in ꝯs. 153.in 4.col.5.vo.& in consi.seq.col.2.ubi ponderat uarietatẽ testiũ circa vestes, & circa id, quod quis hẽbat in capite, & isto casu.s.q̃n testes sunt suspecti, non hñt ẽt locũ cõtraria, &c. Nõ probant etiam testes ꝑdicti, quia interrogantur & deponunt de for-

formalitate verborum,& tñ in verbis vnus ab alio discrepat,& ẽt dictum vnius in hoc discrepat ab alio dicto & testificatu eiusdem, ut ex lectura eorum facile percipi & intelligi põt. ¶ Nam
31 quotiescunq; testes de † formalitate verborum testificãtur,dñt circa formam concordare.Et ubi in ea discordant, quamuis in substantia concordent,non probant,ẽm Ant.de Bu.& Abb. in c.nihil obstat.de verb.sig.& Bal.in c.bonæ.el j.de elec. & Alex. in l. 1. §.fi.de verb.obl.& in dictis consilijs, ubi loquitur in proprijs terminis. ¶ Non probant ẽt plene dicti testes.s. Magdale-
32 na,Sanctus & Thomæus, quia ad † probandum mřonium clãdestinum in præiudicium sequentis mřonij contracti in facie ecclesiæ,oportet,ꝙ testes sint oĩ exceptione maiores.c.1. de cõ sang.& affini.& ibi no.Doc.& Ale.in consi.142.inc. Qm̃ abunde,&c.in 2.vo.Prędicti aũt non sunt tales, imo sunt suspecti rõne paupertatis, ꝓp quam qualitatem in criminalibus non sunt idonei,ẽm Io.And.Ant.de But.& Imo.in c.si qui.de testib. Idẽ ergo & in casu nostro,quia cã mřonialis adeo dr̃ grauis,ꝙ æquiparatur cãæ criminali,ẽm gl.in c.mulieri.de iur. & per Doc. in c.fi.eo.ti.Bal.ĩ d.l.in bonæ fidei.C.de iurei.& Ale.in l.3.in prin.
33 eo.ti.vbi concludunt,ꝙ † ubi agitur de probãdo matrimonio, non defertur iurm̃ in supplementum probationis, sicut nec in criminalib.Et hanc æquiparationem adducit,& in terminis nostris proprie facit Alex.in d.consil.142.Et ꝙ pauper ẽt isto casu repellatur,s.qñ agit̃ de dissolutione alterius matrimonij,voluit ẽt in terminis d.Maria.Soc.in con.17.iuxta fi.¶ Nec obstat, ꝙ satis sint diuites,attenta conditione personarum, ut vr̃ Aret. dicere in d.consi.13.quia in materia probationis, de qua agitur, hoc modo nõ consideratur paupertas, sed in cã criminali testis dr̃ pauper,si non habet 50.aur.in bonis.l.nonnulli.ff.de acc.& intelř illa lex de aureis,quorum septuaginta faciunt libram auri.l.quoties.C.de suscep.& arca.li.10.& no. glo. in l.fi.in princ. C.cõi.de leg. Cy.in l.si quis pro redẽptione.C.de don.Io.And. in add.Spe.in ti.de instr.editio.§.porro.in fi.& Bal.in l.illud.C. de sacros.eccl.& Salic.in l.super chyrographis.C.si cert.pe. ¶ In
34 cã † vero ciuili testis dr̃ pauper,qñ non habet tm̃ in bonis,quãtum est ualor cãæ,ẽm gl.in §.si vero absint.in ver. substantiam. & ibi no.Ang.in auth.de hęr.& falc.Et ita per prædicta concludit & declarat Alex.in consi.15.in 3.vol.siue ergo habeamus respectum ad cãm criminalẽ,cui ista æquiparatur ut dixi, siue ad causam ciuilem,prędicti testes repellũtur, Sanctus nihil hẽt, & Thomæus habet in bonis ualorem librarum centum,ut ipse attestatur.Item quia sunt viles personæ, non sunt in hoc iudicio
35 testes integri,ẽt ubi paupertas eos nõ repelleret,sicut uiles † ꝑsonæ non probant plene in causa criminali, secundum Bartol. in dicta l.ex libero. in fi. de quæstio.cui æquiparatur causa, de qua agitur vt in præcedentib.dixi,& tanto magis ex quo variãt in multis,quo casu diuites in cã criminali non probant sine tortura,ẽm Bar.in d.l.ex libero:ergo idẽ & in casu nr̃o per ṗdicta. Nec ẽt obstat,ꝙ ex defectu aliarũ probationũ admittantur testes aliàs non idonei.l.consensu.C.de rep.ca. constitutus.de relig.domib.& prout vr̃ ẽt in proposito velle Aret.in d.consi.13. quia illud est verum in negocio, in quo habitu & actu attento cõi cursu testes alij non habentur, sed ubi actus & habitus ex cõi cursu sic se habet,ꝙ possunt alij testes haberi, licet forte nõ habeatur actu,tunc nõ sufficiunt testes aliàs non idonei,prout declarat.d.An.in quodã cons.inc.Quæstio dubia vulgaria hẽt, &c.Et idem uult ẽt in effectu in c.tertio loco.de prob.& illum sequũtur Imo.& Ale.in cons.64.1.vol.sed ẽm cõem cursum in ꝯtu matrimonij possunt haberi testes idonei actu & habitu, ideo ubi clam ꝯhitur,testes non idonei nõ sufficiunt,ꝑsertim in ṗiudicium alterius matrimonij.Præterea ẽt,quæ secretẽ agunt̃ in domo, non probant̃ per testes minus idoneos,qñ probatio fit ad effectum dissoluendi matrimonij,sicut contingit in casu nr̃o,vt est casus sing.in ca.in literis.de testib.& ibi not. oẽs,qui dñt,ꝙ isto casu nõ habent locum iura ꝯtraria. Et propterea ijsdem rõnib.aliæ massariæ repelluntur,quia sunt uiles & pauperes,& quamuis non inducantur directo ad probandum matrimonium,tñ producuntur ad codiuuandum probationem ma-
36 trimonij,ut etiam dicetur inferius.Et similiter † Franciscus de Crema non est testis integer,tum quia frater D. Ioan.Petri, & sic non est omni exceptione maior,secũdum Spe.in tit.de teste. §.1.uersi.item ꝙ est frater,&c.& Bar.in l.qui testamento.§.quæcunq;.de testa.facit, quod ipse not.in l.cui.§. affinitate. de postu.ubi idem dicit de affine,de quo etiam per Alex.consi.13.& cõs.18.1.uol. & in casu nostro uult etiam d.Maria.in d.cõs.17. Discordat etiam ab alijs,quia dicit,quòd Sanctus & Thomæus erant apud fenestram inter murum, & banconum, & ipsi dicunt aliter,quia unus dicit quòd erant post, & non ante Dom. Ioannem Petrum: & alius dicit, quò d vnus eorum erat a dextris & alter a sinistris.Item dicit, quòd Do. Hippolyta habebat caput aptatum a nocte, quia surrexerat a lecto, & Sanctus dicit, quòd habebat Zazaram, & circulum aureum in fronte. ¶ Non obstat etiam prædictis, quòd numerus suppleat defectum, per nota. in leg. 3. post princip. de testi. quia prædicta loquuntur, quando est solum defectus circa qualitatem personæ;sed in casu nostro uersatur & in persona & in dicto simul,
37 ꝓpter ꝯtrarietates & uarietates prædictas. † Præter ea ꝯriũ ꝓcedit in causis ciuilib.non arduis,sed in causis criminalib.uel ciuilib.arduis,numerus nõ supplet defectũ,& ṗcipue in casu nr̃o qñ agitur de matrimonio dirimendo, ut probatur in d.c.in literis.de testib.quem in specie ad hoc allegant, & põderant mod. Papien.in l.si quis ex argentarijs.§.1.de eden. vbi ad hoc ẽt allegant Bal.in c.ad nostram.de prob. Et est mirabile in oculis nostris: quia video, ꝙ Antonius de Mera fuit cõductus ad dictam fenestram,vt audiret & intelligeret matrimonium contrahi, & ad finem vt de eo posset testificari, tanquã testis omni exceptione maior,& tñ examinatus ĩ causa criminali dicit, nil audiuisse, neque intelligere potuisse,quanquam ad hoc fuerit adhibitus. ¶ Item & secundo,vt in alio testificatu deponit, sæpe fuit cõductus a D.Io.Petro in domum Antonij della Sera ad fenestrellã, per quã loquebatur D.Io.Petrus cum Hippolyta, & ad finẽ, vt audiret Hippolytã confitentẽ se esse coniugem suã, & tñ dicit, ꝙ de hoc aliquid nunquã audiuit,sed solum verba amatoria,& quidem leuia & parui momenti. Et cũ eo in hoc concordat dictus Antonius, quãuis Agnes eius massaria in hoc aliter dicat, & dictus Franciscus.Ex quo percipi põt, quanta fides ei sit adhibenda. ¶ Item dictus Antonius tertio fuit cõductus in domum dictæ Hippolytæ ad eundẽ effectum,s.vt esset præsens matrimonio contrahẽdo vel ratificationi matrimonij iã contracti,vt ipse ẽt attestatur,& tñ testificatur,ꝙ eo p̄nte vel audiente hoc factum non fuit. Et huic arbitror in hoc credendũ sicut Euangelio.Verisimile est ergo,ꝙ si dictũ matrimoniũ cõtractũ fuisset, ꝙ tp̃e contractus audiuisset,sicut alij,ex quo erat cũ aliis,vel ꝙ qñq; audiuisset confessionem uel ratificationẽ, de qua alij deponunt. Et ꝓpea vir bonus recti & liberi iudicij arbitrari dẽt, alijs non esse adhibendam fidem, concurrentib.præsertim his, quæ opponuntur cõtra ꝑsonas & contra dicta eorũ: prout est in arbitrio iudicis testib.nõ credere,ẽt si vñr cõcludere,& præsertim ex cã,ẽm Bar.in l.ictus fustium, de his qui notãtur infa. ¶ Fortius dico,& hic est aduertendum,ꝙ si contra dictos testes actoris nihil posset obijci,tñ dicta ꝓbatio diceret dubia & imperfecta,& ꝓpea ẽm matrimonium præualeret, tanq̃ probatũ plenè & perfectè.Nam per unum testem, s. Lãfrancum probat̃ concludenter, ꝙ D.Ioã. Petrus prius contraxerat matrimoniũ cum D.Francisca,& sic matrimoniũ hoc dicitur semiplenè probatum,per ea quæ hñr in d.l.3.§.eiusdem.& in d.l.admonendi. Quãuis igitur probasset plenè D.Io.Petrus,ꝙ despõsauit Hippolytam,tñ ista probatio redditur dubia & obscura ꝑ dictam semiplenã probationẽ alterius matrimonij præcedentis, ut clarè colligitur ex doctr.Bar.in d.l.admonendi. in antep.col.versi.
38 quæro,quid si actor probauit,&c.vbi cõcludit † ꝙ si actor probat suam intentionẽ plenè,& reus suam semiplenè,ꝙ aut dictæ probationes sunt directo cõtrariæ,& isto casu probatio actoris plena præualet; qa confundit ꝯtrariã probationem semiplenã, per no.in d.l.ob carmen.§.fi.de testi.Si verò dictæ probationes non sunt contrariæ,sed diuersæ, puta quia actor probauit mutuum per duos testes,& reus solutionẽ per vnum testem,& isto casu,dicit ipse,causa est dubia, & recurrendum est ad iurm̃ ẽm formam illius legis. Et iste est casus noster: quia dato ꝙ plenè probasset Do. Io.Petrus matrimoniũ cõtraxisse cũ Hippolyta: quia tñ illa ex aduerso semiplenè probauit matrimonium prius ꝯtractum cũ alia causa D.Io.Petri remanet dubia:quia istæ probationes nõ sunt directo ꝯtrariæ,sed diuersæ; qm̃ põt utrũq; esse & simul stare.Et cũ Bart.transeunt oẽs. Non dico tñ,ꝙ iuramentum sit deferendum Do.Hippolytæ, sed per hoc ostendere intendo,ꝙ probatio Do.Ioan.Petri efficitur dubia & obscuratur,

tur, adeo quòd etiam ipsi dictum iuramentū non potest defer-
39 ri, quia in † causa matrimoniali in supplementum probationis non defertur iuramentum, vt superius fuit dictum. ¶ Nec præmissis obstat, ꝙ dicta Dom. Francisca sit confessa coram d. Capitaneo iustitię, ꝙ non sit vxor D. Ioā. Petri, quia confessio ista non præiudicat D. Hippolyte, nec D. Federico, seu matrimonio inter eos ɔ̃cto, sed tm̄ nocere potest dictæ D. Frācíscæ, quia res inter alios acta, &c. l. sæpe. de re iudi. & in rubro & nigro. C. res inter alios acta, &c. & per ea quæ statim dicam de confessione D. Hippolytæ, & probatur ex no. per Bar. in l. repetita. de probati. dum in simili concludit, ꝙ confessio creditoris nō nocet aliis creditoribus, per l. si superatus. de pig. Et per ɔ̃ns matrimoniū ɔ̃ctum per Federicum cum Hippolyta debet prævalere tanquā plene & perfectè probatum. ¶ Nec obstat, ꝙ dicatur, illud ēt esse clandestinum, quia quāuis ita esset, adhuc tñ prævaleret, qm̄, ut dixi, primum cum Do. Ioanne Petro non est probatum clare, sed sua probatio est dubia, ideo probatio clara & perfecta Dom. Federici debet perferri, immo si aliud matrimonium nō cōtraxisset postea Hippolyta, idē esset, quia actore non proban
40 te † plene suam intentionem reus debet absolui, ēt si nihil præstiterit. l. actor. C. de proba. l. ei qui. ff. eo. ti. & ideo d. Ant. in c. fi. de iur. cum quo transit d. Abb. in §. sane. in pen. col. dicebat, ꝙ actor in casu Bar. non poterat obtinere, nisi iurasset in supplementum probationis, ꝙ est intelligendum, qñ reus non petijt sibi iurm̄ deferri, sed vbi peteret, sibi deberet deferri, ut est de mēte Bar. & aliorum. Et sic patet, ꝙ hn̄t probationem actoris pro imperfecta, aliàs non indigeret suppletione per iurm̄. Et hoc fundamentum arbitror tutissimum, & per se solum sufficere D. Hippolytæ ad victoriam. Et tāto magis probatio D. Io. Petri obūbratur & obscuratur per dictam semiplenam probationē, quia agitur de dissoluendo matrimonio non quidem clādestino, sed cōtracto in facie ecclesię & palam. Qđ manifestissime probat̄ ex hoc solo, quia de dicto matrimonio fuit confectum
41 instrm̄ publicum, & de illo fuit notarius rogatus. Nam† vbi de aliquo actu fit instrm̄, actus ille non dr̄ clam factus, sed palam, ſm̄ Bar. in l. non intelligitur. §. tacita. de iure fis. per d. l. in prin. ꝙ dicit esse tenendum mēti ad ea, q̃ habent̄ in l. fin. de ritu nup. qui tex. proprie loquit̄ de matrimonio clandestino. Et sic vult, ꝙ in terminis illius legis instrm̄ tollat clandestinitatem, & per ɔ̃ns in terminis decidit id, de quo nūc quæritur & dubitatur. Et comprobatur, quia per instrm̄ res efficitur manifesta. l. fi. cum ibi no. C. de reb. cre. & no. Bar. in l. 1. in prin. de ope. nou. nūcia. in uersi. uenio ad quæstionem, &c. Non pōt ergo dici clandestinum, ex quo clādestinitas cessat, quæ in hac materia pcipue pōderatur, secūdū Io. And. in d. rub. C. de cland. despon. in add. ad Spec. Non ob. ꝙ sit ɔ̃ctum de nocte & non conuocatis affinib. quia hæc omnia pñt negari ex quo interuenit mater & amita & vicini. quod. n. factum est de consilio matris, dicitur factum bona fide, ſm̄ gl. & Doct. in l. Polla. C. de his quib. vt indi. & tanto magis, quia ianuæ continuo fuerunt apertæ. Præterea vbi per hoc posset dici aliquam clandestinitatem interuenisse, tñ illa dr̄ patefacta per dictum instrm̄, ideo non nocet: quia ubi aliquid
42 pōt † dici factū clam vno respectu, & alio respectu palam, non nocet clandestinitas: quia intelligitur patefacta. d. l. non intelligitur. §. si quis palā. de adult. & ibi Bar. clarè. Nec prædictis obstat, ꝙ cum probatione D. Io. Petri ɔcurrat probatio famæ, q̃a negatur, famam esse probatā; qm̄ testes quasi oēs dñt, ꝙ publicè dicebatur. Per hoc autem non probatur fama; quia iste sermo verificatur in vno solo, qui aliquid dicat ī loco publico, ſm̄ Bar. in l. de minore. §. plurimū. de quæstionib. & in d. l. 3. §. eiusdem. de testib. & Doct. in c. cum oporteat. de accus. Et quamuis solus D. Raphael de Gonzaga aliquid videatur dicere, tamē postea interrogatus, quid sit fama, respondet, ꝙ est illud, quod publicè dicitur, quod est falsum. Et sic constat, ꝙ non intelligit id, de quo deponit. Sed etiam dato ꝙ fama probaretur, qđ tamen non est cōcedendum, adhuc tñ non est perfecta probatio in præiudicium sequentis matrimonij ɔ̃cti in facie ecclesiæ, per not. per Vincen. & Abb. in d. c. 2. de clandesti. despon. quod etiā uidetur approbare Are. in d. consi. 13. dū uult, ꝙ dicto casu matrimonium clandestinum non dicatur probari plenè per unum testem iuncta fama. Cum igitur in casu nostro probatio testiū quāuis plurium nō sit tē semiplena, immo nihil sit, nō pōt suppleri per famam in prȩiudicium alterius matrimonij. Et hoc ēt sequitur Alex. in dicto consi. 162. 2. vol. vbi consuluit propriè contra Are. in d. consi. 13. & ꝙ loquatur in eodem casu constat ex nominibus testium nominatis in cons. vtriusq;. & ꝗ Are. consuluerunt ēt alij, ut refert Alc. in prin. d. consilij, qđ est subscriptio ad consilia aliorum. ¶ Non obst. etiam confessio Do. Hippolitæ, quia quicquid sit quo ad eam, tñ nihil uel parum probat in præiudicium D. Federici mariti sui. l. qui seruum. de interro. act. l. certum. §. sed an ipsos. de conf. cum materia, & ad ꝑpositum per Abb. in ca. super eo. de eo qui cog. consang. vxo. suæ. & faciunt, q̃ hn̄r in c. attestationes. de despon. impu. & per Are. met. in d. consil. 13. Præterea testes de ea deponentes non sunt idonei, quia viles & pauperes personæ, quia sunt varij & cōtrarij, sicut in præcedentibus etiam est probatum, & nunc ēt dicetur. Non ob. etiam dum dicebatur, copulam esse probatam, q̃a hoc negatur. Nam testes ex qualitate personæ non probāt hoc rōne paupertatis, & uilitatis, uel coniunctionis, ut sæpe dictum est. Itā & rōne ɔtrarietatis, qm̄ Magdalena Veronēsis in primo testificatu dicit, ꝙ in Riuolto sederunt super duabus cathedris sed alia Magdalena dicit, ꝙ Hippolyta sedere noluit super cathedra, sed stare in brachijs D. Ioannis Petri. Item Magdalena Veronensis dicit, ꝙ in camera sedebāt ambo separatim super duobus saccis frumenti, & ꝙ tenebant se per manum, & ꝙ nil aliud dictū vel factū fuit, & ꝙ ipsa semper fuit apud Hippolytam, & audiebat omnia, & ꝙ nunquam fuerunt soli. Et in tertio testificatu dicit, ꝙ in camera stabāt amplexati, & ꝙ potuissēt se adinuicē commisceri, quia ipsa recessit a camera, & ꝙ Frācíscus dormiebat. Item quòd sedebant super eodem sacco, & quòd Hippolyta erat in amplexu Do. Ioann. Petri, & quòd ibi steterunt usque ad matutinum. sed in primo dicit, quòd ibi parum steterunt. Et sic in multis manifeste in hoc sibi ipsi contradicit. Nec potest dici, quod potuerunt esse pluries in dicta camera, & sic vtrumque dictum verificari, quia, ut constat ex dicto omnium testium, semel tantum fuerunt in dicta camera. Alia Magdalena etiam dicit, quòd in Riuolto Hippolyta non fuit sola, & quòd prima uice ibi erat vnus iuuenis de Zafordis, sed Antonius Meia dicit, quòd fuit ultima vice. Catherina etiam dicit, quod uidit bis eos in Riuolto, ꝙ potuissent se commisceri, quia erant amplexati, ꝙ enim potuerint, potest cōcedi, sed quod voluerint & cum effectu coierint, non dicit, nec dicere debuit, q̃a non est verisimile, ex quo non fuerūt in illo loco soli, ut dicit Magdalena Veronensis in primo testificatu, a quo nō discedit in hoc. Et idem dicit altera Magdalena. Præterea istæ mulieres Massariæ d. Benedictæ præstabant lenocinium huic puellæ, prout etiam deponit Antonius de Meia, qui dicit, ꝙ introducebant & excludebant D. Ioan. Petrum & alios per ostia, ideo nō probant, ſm̄ Host. & alios in c. pręterea. de testib. & est verisimile; quia aliàs hoc denunciassent matri. Ex hoc. n. solo, ꝙ aliqua earum non fuerit D. Benedictæ fidelis inuenta, debet bonus & rectus iudex suspicari, & illis non esse credendū arbitrari, & ꝙ dictum lenocinium corruptè prius præstiterint, & quòd eadē facilitate qua potuerunt corrumpi ad illum actum, quòd eadē facilitate fuerint ad sic testificandum inductæ. Quod etiam euidentius apparet: quoniam hæ mulieres poculum ministrarunt D. Benedictæ, ut dormiret: quòd illi de Crema referūt, & ideo constat quantum illis fauerent, hanc puellam sequerentur mulieres prostibulo dignæ, & qualiter corrumpi potuerunt facile. quod etiam detegitur ex annulo, quē recepit Magdalena Veronensis a Francisco, prout vterque confitetur, quod factum dici non potest, nisi animo corrumpendi illam. Consideret ergo, qui iudicaturus est diligenter, quanta fides mulieribus istis adhiberi possit & debeat. ¶ Non obstat, dum dicebatur, quòd hoc matrimonium fuit contractum in fraudem D. Ioan. Petri propter protestationem notarij; quia illud non dixit affirmatiuè, sed dubitatiuè, & loquebatur de auditu, & etiā protestātis principaliter nō intererat, ideo ꝓtestatio non habet effectum, secundū Bar. in d. §. morte. in secunda specie protestatio. versi. secūdo casu, qñ causa, &c. per l. 2. quod falso tuto. auth. Nec isto casu loquitur. d. l. si fundum. de rei vend. secundum Bar. ibi, sed qñ protestantis principaliter intererat, quo casu loquitur etiam Are. in d. cons. 13. ¶ Postremò non obstat litis pendētia: quia negatur, ꝙ lis penderet. Præterea per hoc nō impeditur matrimonium interim ɔ̃hi; quia non ɔ̃hitur vitium litigiosi. cap. cum in apostolica. & ibi Doct. de sponsalib. Et sic ad omnia in contrarium

trarium allegata remanet responsum congruè. Concluditur ergo, quòd D. Hippolyta a petitione D. Ioan. Petri venit omnino absoluenda. Laus Deo.

ADDITIO.

In hac eadem causa contra consuluit Dec. consi. 163. col. pen. post medium, ibi Alexan. 141. vult dicere 143. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Litis contestatio quare in causa matrimoniali non requiratur.*
2 *Contestatio litis non valet facta iudice absente, licet coram notario actorum.*
3 *Iuramentum testis præstitum parte non vocata, est nullum.*
4 *Consuetudo quandoque potest iuri derogare.*
5 *Citatio non valet nullo expresso loco.*
6 *Citatio non debet esse alternatiua respectu loci.*
7 *Citatus comparere non tenetur, si citatio nulla existat.*
8 *Interpretatio in dubio contra producentem sumi debet.*
9 *Testes varij in circunstantijs, quæ negocium principale concernunt, non faciunt fidem.*
10 *Voluntas in fœmina an præsumatur incontinenti mutari.*
11 *Testes quando verborum formalitatem probare dicantur.*
12 *Testes viles & pauperes non sunt omni exceptione maiores.*
13 *Matrimonialis causa in quibus causæ criminali sit assimilanda.*
14 *Femina iure canonico non potest esse testis in criminalibus.*
15 *Paupertas quæ & qualis attendatur in testibus.*
16 *Consanguinei an possint esse testes pro consanguineis in causa matrimonij.*
17 *Matrimonium solo consensu perficitur.*
18 *Numerus testium quando suppleat eorundem defectum.*
19 *Testes minus idonei non sufficiunt in causa matrimoniali.*
20 *Lis non dicitur pendere ante litis contestationem.*
21 *Contrahens contra legis prohibitionem quando in dolo esse dicatur.*
22 *Actore plenè probante, & reo semiplenè, vter præferetur.*
23 *Probatio plena actoris semiplenam rei confundit probationem.*

CONSILIVM CL.

GRATISSIMVM fuit videre quasdam respõsiones datas ad ea, quæ aliàs consulẽdo deduxi in fauorẽ D. Hippolytæ; quia eas friuolas cognoui. Et propterea confirmant potius quam infirmẽt, & tollant per me prius dicta & allegata. Nec replicatione aliqua indigerent, quia facile discerni potest, ꝙ non obstant. Veruntamen, vt parti satisfaciam, quæ & quales sint dictæ responsiones parũ efficaces ostendam. Omisso igitur ordine do. consultoris, & redeundo ad ordinem, quẽ prius obseruaui: dixi processum esse
1 nullũ ex defectu litis contesta. † ad quod rñdetur, litis contestationem non esse necessariã in causa matrimoniali. cle. dispendiosam. de iudic. Et quamuis interuenerit minus solenniter per hoc processus non annullatur, per ca. bonæ. de elec. cũ ibi no. p d. Abb. & per l. 1. in prin. C. de rei vxo. act. Sed ad istud in consilio plenè rñdetur, & ibi probatur, ꝙ prædicta non procedunt, & locum non hñt, qñ iudex & partes elegerũt viam & modum procedẽdi ordinariè, prout fecerunt in casu nostro: imo tunc si ordo peruertatur, & nõ seruetur, processus irritatur, per no. per gl. magnam in fi. in l. proinde. la 3. §. fi. ff. ad legem Aquil. & per mo. in c. examinata. de iud. & prout latius in d. consilio continetur, quę non tolluntur in consilio ꝯrio, & in quo de illis nõ
2 fit mentio. Remanet † ergo, ꝙ litis contestatio facta extra iudicium & coram notario actorum absente iudice non ualuit, & per ꝯñs ꝙ processus nõ tenuit, cũ iudex elegerit viam ordinariã partib. consentientib. vel saltẽ non ꝯdicentib. licet secus dici posset, ubi hæc via nõ fuisset electa, quia sicut ex toto potuisset omitti litis contestatio. d. cle. dispendiosam. sic non vitiaret, quãuis solennis non fuisset per allegata in contrarium, & per no. in l. vinum. si cert. pe. cum suis concor. Secundo dicebatur, ꝙ receptio testium fuit & est nulla, tanquam iurauerit parte non citata, ꝯ l. si qñ. C. de testib. & c. 2. eod. titu. Qm̃ dilatio ad probandum fuit concessa in studio D. Vicarij & ad instantiam D. Io. Petri pars D. Hippolytæ monita pro singulis dieb. & horis loco non expresso in citõne, ideo intelligitur vocata in dubio ad locum, in quo ille erat solitus sedere pro iure reddẽdo, ſm Bar. Bald. & alios in l. si vt proponis. la 2. C. qũo & qñ iudex. & glo.
3 in c. fi. de rescr. cum concord. ideo cum Sanctus † & Thomæ us apud tribunal non iurauerint, sed in dicto studio, nõ valuit præstatio iuri, veluti facta parte non citata. l. aut qui a liter. §. fi. qđ ui aut clam. Et eadem rõne est idẽ dicendũ de iuro præstito ab una Magdalena & ab altera, ꝙ iurarũt sub lodia epatus: in quo loco præcessit ẽt monitio absq; expressione certi loci. Atq; idẽ quoq; dici debet multo magis de iuro delato Frãcisco de Crema, qui iurauit in officio buletarũ, cũ dicta monitio facta fuisset ĩ dicto studio. ¶Sed ad istud duob. modis rñdetur. Et primo ꝙ iudex ex consuetudine solebat reddere ius in studio, in camera & in curia, vt constat ex diuersis actis factis coram eo, & ut probatum fuit per notarios epatus & per multos causidicos, de quo iudex a se ipso põt informari, vt no. Bar. in l. 3. §. fi. de testib. & Bal. in l. 1. in fi. C. ut quæ desunt aduo. Nec est dubitãdũ
4 † quin stylus & consuetudo possit derogare iuri, qm̃ põt etiam operari, ꝙ citatio requisita in examine testium possit omitti, ſm Bal. in aut. si quis in aliquo. C. de edẽ. & Ale. in cons. 65. Habita super contentis, &c. in ult. col. 1. vol. Quod vltra d. consultorẽ potest etiam melius comprobari. Nam quãuis satis sit protestari ante tribunal iudicis, ubi ius reddere consueuit, qñ eius copia haberi non potest. l. j. §. dies. vers. adeundi. ff. qñ appel. sit. & no. Ant. de But. in c. fi. de app. istud tñ fallit, qñ iudex consueuit ius reddere in camera, quia tunc ẽt in illo loco debet requiri & protestari, ſm gl. in c. cupientes. §. ꝙ si per uiginti. in uersi. proposita. de elec. in 6. quam reputat singularem Imo. qui etiã dicit, ꝙ ẽt idem uoluit Bar. in d. §. dies. Et istud ẽt tenet Alex. in l. de pupillo. §. meminisse. in fi. de ope. no. nun. ¶ Sed hæc prima rñsio non procedit, nec est uera, quia quamuis in studio soleat d. Vicarius ius reddere, nihilominus etiam ius reddebat & reddere solebat in curia, & apud certum tribunal, & etiam in alijs locis ciuitatis, puta in camera & sub lodia epatus, & in officio buletarum, sicuti ex actis constat. Ex quib. do. consultor fatetur stylum & consuetudinem notorie probari, aliàs monitio & delatio iuri facta dictis Magdalenis & Francisco de Crema in di-
5 ctis locis non ualeret. Cum ergo † non haberet certum & determinatum locum, monitio quæ præcessit loco non expresso nõ valuit, tanquam indiscreta & incerta, sicut nec citatio facta a iudice delegato, vel quolibet alio non habente certum locum, si locus in citatione non exprimatur, quamuis illam in loco certo commiserit, secundum Bar. & Doc. in d. l. si ut proponis, & latius dixi in præcedenti consi. Quinimmo vbi solùm in duob. locis consueuisset ius reddere, puta apud tribunal publicum & in dicto studio, adhuc monitio in eodẽ studio aliquo loco nõ expresso non valuisset, quia cum eodem tempore nõ possit iudex in diuersis locis sedere, debuit declarare locum. in quo poterat inueniri, aliàs citatio non esset certa rõne loci, ut esse dȝ, ut
6 est casus in d. l. aut qui aliter. §. 1. Non. n. † intelligitur dicto casu quis monitus, vt compareat in vno, aut in alio loco alternatiue: nec moneri sic potuisset, quia citatio talis esset incerta respectu loci. l. vbi aũt non apparet. §. qui illud. aut illud. de uer. obl. iuncto. d. §. j. Et idem si vocaretur quis copulatiuè ad diuersa loca, quia copula resolueretur in disiunctam, tanquam posita inter incompatibilia, cum non possit eodẽ momento iudex esse in diuersis locis, ſm Bar. in l. si is qui ducenta. §. vtrum. de rebus dub. & Imo. & Abb. in c. 2. de resc. ¶ Nec ob. no. per gl. in d. §. ꝙ si per uiginti. & per Bar. in d. §. dies. quia prędicta loquuntur & locum habent in actu spontaneo & facto ad nullius requisitionem, sicut est appellatio, & quælibet protestatio declaratoria, ideo debet iudex ꝑquiri in quolibet loco, in quo ius reddere cõsueuit, si protestatio talis pñtiam iudicis requirit, sed est secus in protestatione iuratoria, sicut est citatio, per quam quis per aliũ incitatur & inuitatur ad aliquid faciendum, puta ad comparendum per iudicem ad instãtiam partis, quia tunc ille, qui incitat, & vult aliquid fieri, debet locum certum & determinatum exprimere, qñ locus aliàs esset incertus. d. §. 1. Rñdetur ergo & secundo per d. dominum consultorem, ꝙ ex quo pars citata nõ comparuit ad videndum iurare testes, non comparendo videtur dedisse lñiam iudici recipiendi testes illa absente, quæ lñia dari potest, ſm Bal. in l. si quando. C. de testib. quæ rñsio cum reuerentia est satis inepta, quia hoc ꝓcedere posset, vbi citatio valeret,

leret, immo iudex tunc non a parte cõtumace, sed a iure dicere tur hře sniam procededi.l.in peremptorio.ff.de iud. sed vbi ci-
7 tatio † est nulla, sicut dr & allegatur in casu nostro, nũc nõ arctatur citatus cõparere.l.2.§.fi.ff.si quis cautio.iõ dici tunc non põt, ꝙ sit data iudici snia deferendi iuramentum parte absente, cũ possit capi alia coniectura, i.ꝙ non comparuit, quia se non arctari cognouit, arg.l.cũ de indebito.de prob.& l.si cum aurũ. de solut. Ex alio quoque dicebatur, ꝙ testes non probant, quia monitio facta pro singulis dieb.& horis, intelligitur de dieb.& horis iuridicis, per no.per Bal.in d.l.si vt proponis.& p ea quæ hñr in l.1.§. nunciatio. de ope.no.nunc.quamuis ergo sit scriptum, ꝙ testes iurarunt tali die simpliciter, aut de mane vel de sero, tñ per hoc non probatur, ꝙ hora iuridica fuerit iuratum, quia hoc fieri potuit ante uel post, ideo interpretatio in dubio
8 debet sumi † ꝯ producentem.c.in pñtia.de prob.& prout latius dixi in dicto consilio, ꝙ ẽt nũc cõfirmo, qm̃ ubi notarius refert actum partis vel testis, non pſumitur solẽnitas extrinseca secundũ Bar.& Doc.in l.sciendũ.de uerb.obli.ideo quamuis attestatur notarius fuisse iuratum vt supra, non tñ præsumitur, ꝙ iuramentũ hora iuris fuerit præstitum, nisi hoc exprimatur. Debuit ergo latius exprimere notarius hanc præstationem iuramenti, sicut in simili dicit Bar.in l.4.§.prætor ait, de dam.infec.dum loquitur de relatione notarij scripta per notarium, & ad istud nõ reperio respõsum per d.consultorem. Tertio fuit dictum, qđ ẽt ubi testes essent rite recepti, ꝙ nihilo minus non probabant
9 intentionem D.Io.Petri ex pluribus. Et primo † quia testes inter se variant ẽt in circunstantijs tangentib.negociũ principale, & illi cohærentib.& in multis discordant ab his, quæ dixerunt ĩ primo testificatu. Et licet dici posset non valuisse tñ in uim testimonij extraiudicialis valuit, ẜm Abb.in c.cum in tua.de testib. & ideo quia unum dixerunt extra iudiciũ cũ iuro, & alium ĩ iudicio, tanquam periuri & falsarij sunt repellendi & puniendi, ẜm Abb.in c.per tuas.de prob.q dicit, ꝙ hoc casu procedit, & põt esse uera opi.Bar.in l.eos.in prin.de fal.quas varietates, & ꝯrietates spãliter posui in alio consilio, ideo eas non repeto. Ad quas non reperio responsum saltem cõgrue ĩ cõsilio ꝯrio. Solũ.n.rñdetur ad vnum, qđ in spẽ obijcitur ꝯ Magdalenam Veronensem, dũ dicebatur, ꝙ non deponebat verisimilia, quia in primo testificatu oñdit, qualiter d.Hippolyta erat firmi & iuiolabilis propositi non consentire in D.Ioan.Petrum sine cõsensu matris. Et in sequẽti examine dicit, ꝙ alio die cum eo ꝯtraxit per uerba de pñti, ꝙ distat a uerisimili, cũ mutatio volũtatis nõ
10 † præsumitur incõtinẽti.l.nõ ad ea.de cond.& dem. Ad qđ dr, ꝙ in fœmina cõtingit de facili mutatio propositi, quia uariũ & mutabile semper fœmina.c.forus.uersus fi.de uerb.sig.& maxime pp matrimoniũ, ꝙ mulieres naturaliter appetũt. l.2.C.de ind.vid.tol.& quia de dicto mrõnio clare ꝯstat, nõ est opus cõiectura.l.cõtinuus.§.cũ ita.de ver.obl.sed rñsio hmõi nõ est sufficiens, quia ẽt in muliere mutatio voluntatis non præsumitur maxime incõtinẽti.d.l.non ad ea.& l.cũ tacitũ.de pb.quæ iura absq.dubio locũ hñt in muliere. Est tñ verũ, ꝙ rõne sexus ẽ mutabilis magis q̃ vir.d.c.forus, sed per hoc non sequitur, ꝙ in dubio debeat præsumi mutatio incontinenti, & præcipue in casu nostro, cũ sit ignominiosũ, saltẽ apud graues & bonos uiros, ꝙ puella, quæ est sub cura & custodia mřis, mrõniũ ꝯhat ea ignorante & inuita, & pſertim mrõniũ clandestinũ, ꝙ est prohibitũ & punibile, q̃uis sit validũ.c.fi.de clan.despõ.& declarat Host. in summa eo.ti.§.pe.ar.l.merito.ff pro soc. Ad alia uero quam plurima, quę obijciuntur ꝯ testimonium d. Magdalenæ, aliter non rñdetur, nisi ꝙ conatur.d.cõsultor remouere quædã, quæ opponi possent cõtra personã dictæ Magdalenæ, de quib.alio loco dicet. Nec similiter rñdet ad ea, quæ plenissime allegãtur & põderãtur cõtra dicta Sãcti & Thomæi & Frãcisci de Crema ex quib. apertissime demõstrãt multiplex eorũ ꝯtrarietas & varietas tã in suo proprio testimonio, q̃ cũ alieno. Nisi ꝙ in uno tm̃ conatur dictus cõsultor saluare Sanctũ & Thomæũ a cõtrarietate, dũ.s.Thomæus dicit, ꝙ eos duxit D.Io. Petrus prope fenestram, & alius dicit, ꝙ steterunt sub porticu, & ꝙ ad fenestrã postea appropinquauerunt ad nutum D.Io.Petri, qui sic prius ordinauerat. Quoniã ẜm eum vnus inuenitur plus dicere, & alter minus, nec per hoc dñr ꝯtrarij, ẜm d.Ant.in c.1.de offi.lega. quia potuit Thomæus prius duci ad fenestram, & postea ue vna cum fratre sub porticu D.Io.Petro sic mandante. Subdit ẽt, ꝙ modica varietas non vitiat, ut no. An.de But.in c.2.de regula.& etiam sufficit, ꝙ in ipso matrimonio, de quo principaliter agiẽ, sint cõcordes, licet in quibusdam circũstantijs discordent, ẜm Bart.in d.l.eos.ĩ prin.& Bal.in l.de quib.ff. de legib.in pen.col. Et ex hoc, dicit ipse, tollitur alia uarietas, quæ allegaẽ, videlicet dum Sanctus dicit, quòd Hippolyta habebat Zazaram & circulum in capite, & alii aliter dñt & deponunt, &c.¶ Sed ad has rñsiones facile colligi põt rñsio, per ea quæ in præcedenti consilio fuerunt dicta, qm̃ manifeste colligitur ex depositione Sãcti, ꝙ statim non fuerunt conducti prope fenestram, sed ꝙ iuerunt sub furno, & sic de contrarietate constat, quę contrarietas, & varietas est circa circunstantias tangentes negocium, de quo agitur, quia tendunt ad ostendendum, qũo & qualiter verba potuerunt percipi & persona cognosci, quo casu non loquũtur prædicta, sed qñ contrarietas versatur in circunstãtijs & de monstrõnibus non conferentibus ad id, de quo quæritur, puta circa nomen, pronomen, vel locum originis, de quib.nõ curaẽ qñ de corpore constat, ẜm Bar.in d.l.eos. Et per hoc ẽt apparet ꝙ non est modica contrarietas, immo magna & multiplex, tanto magis cũ vnus nedum sæpius cõtradicat alteri, sed ẽt in multis sibi ipsi, qm̃ nec tunc locum hñt, quæ allegant in ꝯtrariũ, ar. no.in l.si merces.in prin.ff.loca. & l.si fuerit.de rebus dub. nec ẽt procedũt, qñ testes sunt suspecti, ut sunt isti, put paulo post dicetur, sed tunc uarietas in circunstantiis ẽt nõ necessarijs minuit fidem eorum, ẜm Sp.in ti.de teste.§.iam de interrogatoriis vers.& nota, &c.cum aliis concor.de quib.per Ale.in con.153. & seq.5.vol.prout ẽt in priori cõsilio latius dixi. Conatur quoque præfatus d.consultor tollere vnum, quod ponderatur contra testes prædictos, dũ dicitur esse mirabile, ꝙ Benedictus Mela non audierit ea, de quib.alii deponũt, & tñ fuit pñs, &c. qñ ẜm eum, non fuit pñs qñ matrimonium fuit ꝯctum. Vel põt, dici, ꝙ illius pñtia nõ sit probata, & dato ꝙ de ea constaret, non sequitur ꝙ testes deponant de intelligentia, per no.per Bart.in l.fi.de autho.tu. Quæ rñsiones vtique non sunt congruæ, qm̃ ꝙ dictus Benedictus fuerit pñs ad fenestram & in domo Antonij della Fera, & in domo d.Benedictæ sæpe & sæpius ipsemet attestatur, & sic ẽt vr deponere de intelligentia, quæ probatur, qñ quis de propria pñtia deponit, ẜm Bart.in d.l.1. & sic secunda rñsio & tertia per hoc tollitur. Et prout ipse dicit in dictis locis fuit conductus ad hoc, i.ut esset pñs contractui vel ratificatiõi, contractus matrimonii præcedentis, de qua ratificatione facta ad fenestram & in dictis aliis locis deponunt alij testes, & tñ ipse affirmat, ꝙ nihil audiuit, & nihil intellexit, quod significaret matrimonium de nouo, vel ratificationem matrimonij, qđ nõ est præsumendum, ut dixi. Et ppea per hoc arguebatur, ꝙ dicebant non uerisimilia. Dicebatur insuper, testes non probare, q interrogati de formalitate uerborum in ea discordant: p no.p Ant.de Bu.& Abb.in c.nihil.de uer.sig. Nec ob.ut dicit d.ꝯsul-
11 tor † ꝙ illud sit uerum, qñ inter partes erat cõtentio de ipsa verborum formalitate, aliàs secus, allegando Pphilippum Corn. in quibusdam consiliis, quia immo satis est, ꝙ interrogati de illa non concordent, prout fuerunt in casu nostro interrogati, quãquam hoc neget præfatus d.consultor. Nam quia tunc rñdendo dictæ interrogationi unr testes se velle restringere ad probãdum dictam formalitatem, si non concordant, reputantur contrarii, prout etiam voluit Bald.in ca.bonæ.el 1.de elec.& Alex. in l.1.§.fi.de uer.obli.& in dictis consilijs, vbi sic intelligit & declarat prædicta. Insuper etiam fuit dictum, ꝙ licet nihil obiici posset ꝯ dicta ipsorum testium, tñ contra eorum personã põt opponi, adeo ꝙ non remanent omni exceptione maiores, put eẽ debent ad probandum matrimonium in præiudicium sequẽtis matrimonij contracti publice & in facie ecclesiæ. ut probatur in c.1.de consang.& affin.prout in specie uoluit Ale.in cõs. 142.inci.Qm̃ abunde &c.& Maria.Socin.in consi.57.iux.fin.
12 Quod autem † dicit, testes non eẽ omni exceptione maiores, constat ex eo, quia sunt pauperes & uiles, & quia in multis uariant & sibimet & suis contestibus contradicunt, p p qđ efficiũtur suspecti, saltem quantum ad effectum ut dici nõ possint omni exceptione maiores, ut probatur ex no.p gl.in d.ca.1.§.itẽ verborum.inst.de ver.obl.¶ Nec ob.multæ rñsiones ad hoc datæ p d.consultorem. Et primo negatur, quòd testes non sint oĩ exceptione maiores, quia paupertas non repellit testem simpliciter a testimonio, nisi aliàs sit suspectus, in cap. si qui testiũ, de

de testibus cum concor. de quibus per Aret. qui in terminis sic voluit in consi.13.& idem in cā matrimoniali voluit Alc.in cō sil.149.5.uol.quia licet aliàs pauper sit testis idoneus, tamen non est omni exceptione maior,quod patet,quia in criminalibus non probat,ſm Doct.in d.ca.si qui testium. prout probaret si omni exceptione maior diceretur.Igitur saltē in casu nr̄o in quo requiruntur tales.d.cap.1.pauper non est testis integer, prout etiam concludit Maria.& recte in d.consil.17. Nec eadē rōne qn̄ testis est vilis,sicut esse dr̄ in casu nr̄o,quia ex hoc fit, ꝙ non sit omni exceptione maior.cum in criminalibus non ad mittatur,ſm Bar. in l.ex libero.de quæst.Et quamuis d.consul-
13 tor † dicat,cām criminalem non æquiparari per oīa cāæ matrimoniali,cum in hac vltima mulier sit testis idonea, & in criminalibus nō, de iure canonico.d.c.forus.in fi.cum ibi no.de ve. sig.tn̄ hoc non ob.qđ dr̄ de cā criminali,non deducitur ad probandum omnimodam similitudinem, sed solum ad probandū ꝙ uiles & pauperes nō sunt omni exceptione maiores, quia si essent tales in casu criminali non repellerentur. Et ex hoc infertur,ꝙ vbi alio casu vel in cā ciuili requiruntur testes omni exceptione maiores,sicut qn̄ agitur de matrimonio dissoluendo,ꝙ non sunt testes integri.Quamuis ergo facilius admittatur testis in cā matrimoniali,qn̄ agitur de ꝓbōne eius,q̄ in cā criminali, vt probat rō d.consultoris,qn̄ tn̄ agitur de dissolutione eius,nō admittitur testis,qui in criminalibus repellitur.d.c.1.& sic tūc dicta rō non procedit.Et ex hoc notanter infero,ꝙ in casu nr̄o in quo tractatur,ut dixi,de matrimonio dirimendo, mulieres, & sic Magdalena Veronensis,& aliæ mulieres non sunt testes
14 idoneæ,nec probant,quia cū de iure canonico † in criminalib. non admittantur.d.c.forus,per hoc demonstratur,ꝙ non sunt omni exceptione maiores. & hoc etiā satis aperte dixit d. Abb. in d.ca.forus.ergo sequitur, ꝙ dicto casu earum testimonium non est legitimum.d.c.1.& ista rō nedum videtur vera sed necessaria.Et tanto magis non dicuntur testes isti tam masculi q̄ fœminæ omni exceptione maiores rōne varietatis & ꝯrietatis, ꝑꝑ quā,etiam si essent diuites,non possent dici tales,ꝙ ostenditur,quia non admittuntur in cā criminali sine tormentis,ſm Bar.in d.l.ex libero. Non ob.ēt dum dr̄,ꝙ non pn̄t prędicti testes dici pauperes ſm qualitatem & conditionem personarum, quæ debet attendi,per no.per gl.in auth.præterea.C. vnde uir. & uxor.& per ea quę habentur maxime per Ang. in l.si uero.§. qui pro rei qualitate.qui satisd.cog.& per Bar.in l. si constante in prin.sol.ma.col.4.& per Arc.plenius in d.consi.13.quia præ
15 dicta † possunt procedere & locum hr̄e qn̄ paupertas allegat̄ ad alium finem,sed ubi proponitur ad effectum ut nō admittat̄ qs tanq̄ testis,tunc alio mō iudicat̄ quis diues vel pauper. ut ꝓbatur ex no.per gl.& Ang.in §.si vero absint.in auth. de testib. & ꝑ Alex.latius in consi.15.3.vol.Et istud in casu nr̄o præcipue est uerissimum,ut probatur rōne cōcludenti. Nam in cā crimi nali ille testis reputatur pauꝑ, qui nō hēt quinquaginta aureos in bonis.l.nōnulli.ff.de acc.q̄ intelligit̄ de aureis, quorū septuaginta faciunt librā auri.l.quoties.C.de suscep.& arca. lib. 10.& no.gl.in l.fi.in prin.C.cōi.de le.cum concor.de quib. ꝑ Alex.in d.consi.Si ergo in cā criminali reputatur pauper,& rōne pauꝑtatis repellitur,non p̄ot dici oī exceptione maior: quia (ut sæpe dictum est) dicto casu non repelleretur.Igitur ubi de mr̄onio dissoluendo agit̄,non p̄ot ēt idoneus reputari.d.c.1.& quia (ut dixi) cā, in qua tractatur de dicta dissolutione, non requirit probationes minus claras & exquisitas q̄ cā criminalis.Et ꝑ
16 p̄dicta apparet, ꝙ Franciscus † de Crema. non est hoc casu idoneus testis,qa est frater.d.Ioannis Petri,& dici nō p̄t oī exceptione maior,ꝑ allegata in p̄cedēti ꝯ si.Nec ob.rn̄sio d.consultoris dicentis,ꝙ in cā matrimoniali admittit̄ pater & mr̄, c. super eo.el.2.đ testi.qa hic nō agit̄ simpliciter de probōne matrimonii, sed ēt de dissolutione alterius ꝯcti palā & in facie ecclr̄æ, vt dicet̄ statim,quo casu testis dēt eē omni exceptione maior.d.c. j.Non ob.ēt secunda rn̄sio dicti D.ꝯsultoris dicentis,ꝙ in casu nr̄o agitur de probando matrimonio,& non de dissolutione illius,de qua loquitur tex.in d.c.j.q̄ probatio matrimonij est fauorabilis,arg.c.fi.de re iud.cū simi.ꝙ ꝓcedit ēt si fit clādestinū, quia & in illo consensus sufficit.c.j.& ibi no.Abb.de clandesti. despon.put non diceretur sufficere, si requireretur probatio extraordinaria,& matrimoniū clandestinū obligat in foro aīę. Vt ergo euitetur peccatum, vr̄ fauorabilis ꝓbatio matrimonij

qn̄ ubi matrimoniū clādestinū duntaxat fuisset cōtractū, & de illius probatione ageretur,tūc forte habere locū possent predicta. Sed in casu nr̄o post assertū mr̄imoniū clandestinum aliud fuit ꝯctū palā & in facie ecclesiæ, de cuius dissolutione dicitur agi, si p̄cedēs ꝓbaretur, iō in ꝓbatione illius requirūtur testes oī exceptione maiores.& sic locū hēt tex.in d.c.j.Et ratio illius, quia nunc agit̄ de graui p̄iudicio, nec isto casu ꝓbatio clādestini matrimonij p̄ot dici fauorabilis,ex quo ꝑ illā retractatur matrimoniū palam contractum,qđ est fauorabilius.c.cū ihibitio. de cland.despon.Et hoc etiā uoluit Alex.in d.cōsi. 143.& Maria.in d.cōs.17.Nec desino admirari de illa consequentia.d.cūsultoris,uidelicet,si in matrimonio clādestino sufficit solus consensus,ergo ꝓhibitio superabundās non est necessaria, qm̄ est
17 manifeste erronea,qa † licet dicta ꝓbatio sit necessaria, tn̄ solus consensus ꝑficit matrimoniū, quia probatio talis nō exigit̄ ad illius ꝑfectionē,nec ꝑ forma substantiali,sed ad probationē dicti ꝯsensus,& sic ꝑ forma probatoria, sicut & in testō probatio, quæ dēt esse plenior, dr̄ adhiberi solū pro forma probatoria,& solus cōsensus dr̄ forma substantialis,& quæ sola dat esse rei,ſm Bar.in l.j.ff.de cōdic.indeb.& in l.cū quis.C.de iur. & facti igno. Nō ob.quoq.dū tertio rn̄detur, ꝙ hoc casu numerus supplet, iuxta no.in l.3.post prin.ff.đ testib.& p̄cipue cum aliæ adsint ēt ꝯiecturæ,ꝑ no.ꝑ Domi.in c.j.§.& q.a.de vsur.i 6.vbi dicit,ꝙ vnus testis cū fama ꝓbet qn̄ aliæ cōcurrunt cōiecturæ, quib.cessantib.nō ꝓbaret,ꝑ ea q̄ habentur in c.veniens.el.j.de
18 testib.vbi idem tenet Aret.qm̄ † numerus solet supplere,qn̄ est tm̄ defectus in ꝑsona,sed in casu nr̄o est & in ꝑsona & in dicto vt ꝯstat ex præmissis,quo casu locū nō hēnt p̄dicta.Itē nec locū habet in causis criminalibus & arduis.c.in literis.de testi.& no. Bal.in c.ad nr̄am.de ꝓb.& moder. in l. si q̄s ex argentarijs.§.j. de eden.Causa autē,ꝑ quā tractatur de dissolutione matrimonij,dicitur ardua.d.c.j.ergo,&c.Nec est verū,ꝙ aliæ cōiecturæ quæ allegant̄,sint probatæ ut declarabitur inferius,quæ ꝓbari debent ꝑ duos testes,ut no.ī fi.l.fi.C.famil. ercis. Et similiter nō ob.dū dr̄ quarto,ꝙ sufficiunt probationes leuiores. quādo tractatur de probando actu,qui fit clam & de nocte, ꝑ ea quæ habentur in l. consensu. C. de repu.& ꝑ Bart. & Doc.maxime mod.in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori,de oper.noui nunc.& in l.in illa,de uerbo.obli. Quia ad hoc ēt reperitur respōsum in priori ꝯsilio,ubi dixi,quod illud procedit in negotio, qui nedū actu,sed etiā habitu est difficilis ꝓbationis,ſm cōem cursum.& est secus,qn̄ actus & habitus sic se habēt ex cōi cursu, quo possunt haberi alij testes,ſm Ant.de Bu.Imo.in c.tertio loco,de ꝓba.& Alex.cōsi.64.primo vol.vbi refert d.Ant.ēt idē consuluis
19 se,sed matrimoniū est tale † q.d actu & habitu, ſm communē cursum,in quo possunt haberi testes idonei, ideo ubi clam ꝯhitur,nō sufficiunt minus idonei.Non ob.ēt alia rn̄sio data ꝑ d. consulentem,in qua facit magnā vim,dū dicit,ꝙ ſm matrimoniū fuit cōtractū lite pendente super primo, & sic in fraudem, vt angustet̄ ꝓbatio primi,ꝙ patet,q.a licet ipso iure valeat, ſm dicto casu.c.cū apostolica.de spon.tn̄ contrahitur ꝯtra prohibitionē ecclesiæ.c.tenor.cū.gl.de re iud.qui tex.ēt locum habet qn̄ primū matrimoniū fuit clādestinū,ſm Im.in cōs. 125. huic ergo sequenti matrimonio cōtracto lite pendente suꝑ primo non debetur tantus fauor, quia dolus alicui patrocinari nō debet.l.in fundo.de rei vendi.c.ex tenore.de rescrip.Quoniam falsum est,ꝙ aliqua lis penderet super primo t̄pe secūdi matrimonij, & hoc est in facto clarum & certū, ꝙ lis saltem adhuc non
20 erat cōtestata † super eo, ante quā nō dr̄ lis pendere, ut habet̄ in l.1.§.fi.ff.de litig.& in l.2.C.eo.& no.in auth.litigiosæ.eo.ti. Præterea non est verū,ꝙ quis cōtrahendo matrimonium, ſm suꝑ primo clādestino dicatur in dolo,quia intentio nō fuit ordinata directo ad hoc, vt primū matrimoniū posset difficilius ꝓbari.iō non dēt attendi talis euentus.l.si vehenda.§.1.ad leg. Rhod.de iactu.& l.omne.de statu lib.& no.Bart. ī l.qui decesserit.qui satisd.cog.aliàs sequeret̄,ꝙ esset idē,qn̄ ſm fuisset cōtractū ēt an̄ aliquā litē motā super primo, quæ speraretur moueri,ꝑꝑ quā pręsumeretur contractū,& sic dolo.l.ex hoc edicto. §.1.cū ibi no.ꝑ Bart.de alie.iud.mutan.cā fac. qđ est falsum & contra prædicta.Nec ēt dolus præsumitur,ex eo,qđ lex prohibeat matrimonium cōtrahi pendente lite suꝑ primo.d.c.tenor.
21 cum gl. quia tunc † contra prohibitionē legis dicitur esse in dolo & in mala fide,si lex resistat.l. quemadmodum. C. de agric. &

& censi.e.q cōtra iura.de reg.iur.in 6.& declarat Bart.in l.sed si lege.§.scire,de peti.hære.sed in casu nr̃o non resistit,ꝙ constat, q̄a matrimoniū valet.d.c.cū apostolica.prout nō valeret, si lex resisteret.l.si non sorte in prin.ff.de ꝯdic.indeb.& ꝑ Bar.in l. cū lex.de fideiuſ.tex.ergo in d.c.tenor,& Imo.in d.cōs.loquitur solum quantū ad effectū sequestrationis,& nō quoad effectū, vt probando efficiat cōdō secūdi matrimonij deterior. Postremo in dicto primo cōsilio dicebā & iterū dico,ꝙ q̄uis ꝯ testes actoris nihil posset obijci, vel opponi, ꝙ adhuc eius probatio erat dubia & imperfecta,cū sit probatū ꝑ unum testē illius prius cōtraxisse matrimoniū cū D.Francisca,ꝑ ꝓbationē eius semiplena ꝓbatio.D.Ioannis Petri reddit dubia & obscura,ꝑ not.per Bar.in l.admonendi.de iureiu.col.antep.ver.quæro,q.d si actor
22 ꝓbauit,&c.vbi † cōcludit,ꝙ si probatio actoris sit plena,& ꝓbatio rei semiplena,si quidē sit cōtraria nihil detrahit probationi actoris secus si sit diuersa,q̄a alia efficitur dubia, & redditur imperfecta. Et hoc,ut etiā tūc dixi,per se sufficit ad uictoriā.D. Hippolytę.Nec ob.prima respōsio.d.cōsultoris dicentis,ꝙ testimoniū Lanfranci nō inducit semiplenā probationem,quia fuit cōdēnatus de furto,& sic est infamis l.nō pōt.de fur.l.1.§. qui furti.de his qui notā.infa.iuncta.l.3.§.lege.Iul.de testi, quia falsum est,ꝙ de aliquo furto ꝯstet,vel de aliqua cōdēnatione.solū in processu uidi ꝓductā quādā schedulā subscriptā manu Capitanei iustitiæ,q̄ attestat̄,dictū Lanfrancū eē hominē malæ ꝯdōnis & famæ,& ꝙ aliàs fuit detentus pro furto & alijs delictis & fuit cōdēnatus pro assasinio,& ꝙ furtū q̄nq.restituit,& pœnā depositauit.Huiusmodi āt attestationi dicti Capitanei nō creditur in atrocib.& ex alijs causis.l.diuus.& ibi not. Bar.ff.de cust. reo.& ꝑ Doc.plene in c.post cessionē.de ꝓba. & vbi de aliquo crimine inueniretur condēnatus,reperitur ēt ꝑ principē restitutus, qui ad famam ēt restituere potuit ꝑ ꝑ amplā ꝑtātē sibi concessam a Cæsare,ut declarat Pau.de Cas.in cōs.225.inc.Ad primum,&c. & præsertim quia illustris.d.Marchio Mantuæ saltē de facto utitur oīb.iurib.ēt principi reseruatis,ꝑ no.ꝑ Bartolū in l.hostes.de captiuis.Non ob.ēt secunda respōsio, dū dr̃, q̄d isto casu ꝓbationes dicūtur ꝯtrariæ,q̄a stāte primo m̄rimonio cū.d.Frācisca,nō p̄t h̄re locū aliud sequēs,quo casu Bar.ēt fate
23 tur,ꝙ probatio † actoris plena confundit ꝓbationē rei semiplenā.Nam dū Bar.loquit̄ de ꝓbationib.cōtrarijs,intelligit de his q̄ sūt cōtrariæ de facto,ut q̄a testes actoris dicūt,ꝙ mutuauit,& testis rei dicit,ꝙ nō mutuauit,sed q̄n nō sūt contrariȩ de facto,sed diuersę,vt in casu nr̃o,in quo potuit.d.Ioan.Pet. post primū ꝯtractū rursus de facto aliud matrimoniū cū alia ꝯtrahere,tūc intētio actoris reddit̄ dubia,sicut ī exēplo Bar.videlicet, q̄n actor plene ꝓbauit mutuū,& reus solutionē semiplene.Cū enim circa actū diuersū dictis casib.sit ꝓbatio cuiuslibet, & sic possit vtrūq.esse simul verū,militat vtroq.casu eadē rō,& quia testes deponūt ac deponere dēnt sup facto, & nō de iuris effectu,vt no.in l.stipulatio ista.§.hæc quoq.& ibi ꝑ Bar.& Doct. de uer.obl.& in l.1.C.de vsur.iō Bar. ad factū habuit respectū, & nō ad iuris effectū,quē considerauit.d.consultor,qui fortassis credit,nos dormire,& tamē solitus est nos vigilantes inueniri. Ex his igitur satis clare tolluntur & remouentur omnes responsiones datę ad ea quæ in fauorem d.Hippolytæ aliàs fuerūt deducta & allegata,& de positionibus datis per d.consultorem ad quædam alia non curo, quia in illis nec feci nec vim facio. Atq.etiā per prædicta declaratur non obstare ea, quæ per illū ponderantur ac deducuntur in fauorem.d.Ioannis Petri, q̄m, vt dictum est,ꝑ illos non probatur matrimoniū,nec confessio de matrimonio contracto,& eadē rōne nec copula,nec subarrogatio,quia varij sunt & contrarij,& quia non sunt omni exceptione maiores,sed uiles & pauperes, & quia semiplene probatum est aliud matrimoniū cū.d.Francisca, & quia circa cōfessionem sunt singulares,& tales, ex quib.nō pōt induci iudex ad credulitatē aliquā,per pręmissa,ac ēt quia dicta cōfessio d.Hippolytæ non potest nocere scđo coniugi.l.sæpe, de re iudi. & in rubro & nigro.C.res inter alios acta.Nec est uerū,ꝙ testes probent copulā,vt late & plene in priori consilio demonstraui.Ac. ēt falsum est,ꝙ dicti testes probent subarrhationē, uel ꝙ de ea deponāt,ꝓut facile percipi pōt ex dictis eorū. Et ꝑpea cessant oēs cōiecturę,quę pōderantur ad probationē matrimonij contra,ut asseritur,cū dicto D.Ioanne Petro.Et ꝯ̄nr concluditur, & recte,in fauorem dictæ dominę Hippolytæ. Laus Deo.

ADDITIO.

In hanc eadem causa contra consuluit Dec.conſ.193. col.pen. post medium ibi Alexand.142.uult.dicere 143. Hier. Zanch.

SVMMARIVM.

1 *Mulier secundo nubens præsumitur in dotem dare secundo uiro, quod primo dederat.*
2 *Statutum debet restringi, quando præiudicium affert alteri.*
3 *Statutum,quod loquitur de probatione,nullum sibi uendicat locū in iuris presumptione.*
4 *Actio ex cuius donationis pacto nudo oriri posſit.*
5 *Dos an vera sit,quæ in secundo matrimonio constituta præsumitur.*
Dos uarijs constitui solet modis.
6 *Dos uera ex actu ficto quandoq.oritur.*
7 *Dos quando rei interuentu,& quando per stipulationem constituatur.*
8 *Titulus dotis non præsumitur,nisi a matrimonio causatus.*
9 *Conducens scienter rem propriam ab ecclesia, ipsi ecclesiæ præsumitur donare.*
10 *Dos aliquando dicitur uere tradita,licet nō fuerit uere promiſſa.*
11 *Scientia,& patientia loco consensus & taciti mandati habetur.*
12 *Tradere quando quis sibypsi posſit, ut tutor uel ut procurator.*
13 *Traditio rei non potest secundo eidem fieri prima traditione durante.*

CONSILIVM CLI.

VISO statuto ciuitatis Parmæ sub rubri. de dote ꝑ maritum lucranda,&c.& his q̄ deducuntur in pūcto:videt̄ prima facie,ꝙ hoc casu maritus non sit lucratus dotem vxore præmortua.Quamuis.n.vxor ꝑ transitum † ad scđa uota extantib.etiam li
1 beris primi matrimonij tacite intelligat̄ in dotē dedisse.scđo viro id,quod dederat primo.l.diuus.de iure dot.& l.penu.§.vxor solu.matri.& uoluit Bar.in dispu.incip.Mulier habens amplum patrimonium,&c. & Cy.in auth.sed quāuis.C.de rei vxo. act. in 3.q.nihilo minus ſm Bart.in dicto loco non h̄r cōstituta,ut lucret̄ maritus ex ea plusquam habeat unus ex filiis primi matrimonii,qui minus inuenitur hēre,ꝑ.l.hac edictali. C. de secun. nup.Nec uidetur obstare,ꝙ in casu nr̃o statutum ulterius procedat,& velit,ꝙ lucretur maritus dotē extantib.ēt filijs vxoris alterius matrimonij,q̄a in hmōi dote uidetur,ꝙ nō habeat locum dictū statutū de lucranda dote,siue dicto casu dos fingat̄,
2 siue præsumat̄ constituta, quia statutū † hoc exorbitans, & ad ꝑiudiciū tertii tendens restringi dēt ad veram dotis cōstitutionem,ita ꝙ fictā non cōprehendat.l.3.§.hæc verba, de negotijs gest.& ibi no.& l.1.§.hoc interdictū de cisterna.ff. de fonte,cū concor.de quib.ꝑ Im.& Ale.in l.Gallus.§.& q̄d si tm̄.de liber. & post.& in l.j.§.lex Falci.ff.ad leg.Falc.Et eadem rōne nec dotē præsumptam,prout in terminis vult Ale.ī l.licet Imperator, ff.de leg.1.col.2.vbi† dicit,ꝙ statutū simpliciter loquens de ꝓ
3 bōne non hēt locū in iuris ꝑsumptione,& sic in probatione ꝑsumpta eo casu quo non hēret locum in ficta.Et ꝑpea vr̃.ꝙ Rapha.Cuma.in consi.109.minus recte loquatur,dum vult,ꝙ statutum de dote lucranda,q̄d etiam ſm eum, verificari non dēt in dote ficta, locum tamen habeat in ꝑsumpta,sicut est dos de qua agitur,ſm eum,q̄m non vr̃ rō diuersitatis assignari posse inter fictionem & ꝑsumptionem quātum ad id,de quo agitur : nec prædictam dn̄m Raph.probat.Et adhuc contra eum facit, q̄d no.Bar.in l.si tibi.in prin.de pact.dum vult, ꝙ † licet hodie ex pacto nudo dōnis oriatur actio.l.si quis argentum.§.pen.C. de dona.illud habet locum in dōne expressa & non tacita. Et idem uult in l.iurisgentium.§.quinimmo.ad fi.co.ti.& Ray. Bal. & Ang.in §.sed cum nulla.ea.l.& Bal.in l.si pacto.C.de pact.& Sal.in l.legem.co.ti.in 6.q.& Ang.in d.l.si quis argentum.§. sed & si quis.& Pau.de Ca.in l.q̄ dotis,sol.ma.& Imo.in l. in ædib. §.j.de don.& hoc ne concurrant plura sp̄alia,s.ꝙ titulus dōnis præsumatur,contra.l. cum de indebito. de prob.& ꝙ ex pacto nudo oriatur actio contra regulas iuris.l.iurisgentium §.igitur nuda.de pac.per ea quæ h̄nr & not.in l.1. C. de do.promis.quæ ratio

rō militat ēt in casu nr̃o, qm̃ præsumitur titulus dotis contra. l. 2. §. circa, de doli excep. & secundus maritus dotem lucrat̃ extā tib. filiis matrimonij contra. l. 2. in prin. sol. ma. & ꝯ l. hac edicta li. C. de secun. nup. & ita per istam rōnem tenet etiam Philippus Cor. in consi. 254. in 1. vo. Et dato ēt ꝙ opi. Rap. de iure posset ꝑcedere, qn̄ statutum loqueretur simpliciter de dote, prout ipse loquitur, nihilo minus qn̄ statutum loquitur de dote data ve promissa. sicut in casu nostro, non uı̄, ꝙ intelligi possit in dicta dote præsumpta, quia vere promissa non est, nec præsumitur, sed promissa fingit, quia certum est, promissionem nō interuenisse, iux. no. in l. vnica. §. exactio. C. de rei vx. act. Nec ēt est vel re tradita, quamuis maritus rem dotalem, vel q̄ successit loco dotis possederit sciente & patiēte vxore, sed tradita fingit̃. l. qua rōne. §. interdum, de acq. re. do. & inst. de rer. diui. §. interdū. Sed

5 tn̄ præmissis non obstantibus cōtrarium puto verius. Et † præmitto in primis, ꝙ ista dos, quę præsumitur constituta in secundo matrimonio, est vera dos, & non ficta, nec præsumpta, quod probatur. Nam dos duobus modis constituitur, promissione. s. & datione. l. de diuisione. iuncta gl. sol. ma. In casu igitur nostro fateor, ꝙ præsumatur vel fingatur constituta promissione, & sic ipsa promissio tn̄ est ficta. Dos aūt, q̄ est ius, ut probatur ex diffinitione dotis, de qua per Bar. in rub. sol. ma. differt ab ipsa promissione, sicut quælibet alia res promissa a promissione dif

6 fert. Est † ergo vera dos, quia non inconuenit, ꝙ ex actu ficto, puta promissione, dos uera oriatur & producatur, sicut ēt ex ficta tradōne acquiritur possessio uera. l. certe. §. j. de prec. & voluit Bar. & alii in l. ab emptione. in fi. de pac. & in l. si is q̄ ꝑ emptore. circa vlt. char. de vsuc. Et procedit tenendo, ꝙ dos ꝓmissa sit vera dos, pur uoluit Ang. in l. si prædiorū. C. ad leg. Falc. & in consi. 185. inc. Præmitto ad euidentiam. & Mod. in d. rubr. so. ma. Nec ob. ꝙ dos perficiatur rei interuentū, ₰m Ale. ibi per no. per Bar. in l. iurisgentium. in fi. prin. & in l. legitima. de pac.

7 q̄a † dos pōt constitui ex contractu dotis & tunc requirit̃ rei interuentus, quia aliter ille contractus non ꝑficit̃, vt dicit Bart. in dictis locis. Aliqn̄ aūt ꝯstituit̃ non ex ꝯctu dotis, sed per stipulonem, q̄ concipit̃ verbis, & tūc ēst etiam uera dos constituta per stipulationem, sicut contractus dōnis rei interuentu ꝑficitur, & non aliter, ₰m Bar. in locis alleg. & probatur in l. senatus. §. j. de dona. cā mor. & tamen non pōt etiam esse res donata ex alio cōtractu, s. ex promissione. §. perficitur. inst. de dona. Non obst. ēt ꝙ dos promissa non deseruiat onerib. matrimonii, ut dicit Ale. q̄a & si non deseruiat actu, deseruit tn̄ habitu ut dicit Soci. in d. rubr. & probatur in l. si pr̄ mulieris. §. fi. cum glo. de iu. do. Et ex hoc sequit̃, ꝙ statutum de dote lucrāda locū ēt hēt in casu nr̄o: Ac ēt p̄ p̄dicta tollit̃ prima rō ꝯria, quia negat̃, ꝙ dos isto casu sit p̄sumpta uel ficta & non vera. ¶ Nec ob. dum dicebat̃, ꝙ ꝯcurrerent plura specialia. contra l. j. C. de dot. promis. quia in casu nr̄o hn̄t originem a diuersis fontib. iō concursus admittit̃. l. sin

8 gularia. si cer. pe. † Quod em̄ titulus dotis præsumatur, a matrimonio tn̄ causatus, & ꝙ uir lucretur, ab oneribus, & ꝑ ꝑ onera matrimonij, conceditur, ut no. per omnes post gl. in l. si donaturus. §. fi. de cond. ob cau. Et ista rn̄sio magis in specie probat̃ ex nota. p̄ Bar. Im. & Ale. in l. si rem aliquam, de acquir. poss. vbi vult Bar. ꝙ si quis rem suam conducat scienter ab ecclesia, tanq̄ rem ecclesię, ꝙ videtur donare, &, ꝙ dominium ipso iure trans-

9 fertur in ecclesiam, p̄ l. fi. C. de sacros. eccl. Et sic vult Bart. ꝙ † l. fi. q̄ loquit̃ simpliciter in donatione, locū ēt hēat in donatione tacita & p̄sumpta, & tn̄ tunc concurrunt duo specialia, quia donatio p̄sumit̃, & ipso iure dominium transfertur, quod est speciale. l. traditionibus C. de pactis. quod videtur contra p̄dicta, sed respondent Imo. & Ale. ꝙ illud est ex eo, quia hn̄t originem a diuerso fonte, quia præsumptio donationis causat̃ a scientia & facto conducentis, dominii uero translatio fauore ecclesię. Sic ergo & in casu nr̄o idem eadem rōne est dicendum. Non obstat insuper, ꝙ statutum non loquatur de dote simpliciter, sed

10 de dote promissa, vel tradita, quia licet isto † casu dos non possit dici promissa ₰m veritatem, pōt tn̄ dici uere tradita, ex quo rem dotalem possedit maritus sciente uxore & patiente. Hoc enim factum p̄sumitur ex præcedenti titulo dotis p̄sumpto. l. 2. C. de acquir. pos. & l. quædam mulier. de rei vend. & per Sar. in disp. præalleg. in solu. secundi dubii, per l. si stipulatione. cū. l. seq. de iure dotiū. & ex hoc facto uera traditio causatur. Nam

11 † talis scīa & patientia habet̃ pro consensu & mādato tacito l. q̄ patitur. ff. manda. & notatur ī dictis legibus, & per Bar. in dicta dispu. & sic uidetur habuisse mandatum ad tradendum sibimet ipsi. Maritus ergo ipsam rem apprehendit, & fundum ingressus est prius tanquam procurator vxoris, & eam tanquam talis sibimetipsi ueluti marito ēt ex tacito mandato tradidit uere, quod

12 fieri potuit, quia † pōt quis vt tutor uel ꝓcurator alterius sibimetipsi tradere ex necessitate præcedentis contractus. l. fistulas. §. fi. de contrahenda emptio. & declarat Bar. in l. 2. in fi. de sti pul. seruorum. sicut si emptor fundū ingrederetur, de licentia venditoris, iuxta l. prædia. cū ibi no. p̄ Bar. de acq. poss. nam & hoc casu fundus est vere traditus, & nemo hoc negaret, iudicio meo. Et hoc quia videtur habere emptor mandatum ad tradendum sibi ipsi ex contractu præambulo. Est ergo res uere tradita a procuratore & ficte a domino. l. qui per alium. de reg. iur. Et ideo verificatur statutum loquens in rem de dote tradita, q̄a verum est, eam esse traditam & quidem uere, scilicet a procuratore. Nec est curandum, ꝙ a dn̄o fingatur tradita, quia in personam non loquitur statutum, ideo de hoc non est curandum, l. aut qui aliter. §. fi. & ibi Bar. ꝙ ui aut clā. & l. hæc uerba. de adul. & ibi ēt Bart. & per Bart. in d. l. si is qui pro emptore. in quinta quæstione principali. Nec prædictis obstat. d. l. qua ratione. §. interdū, de acq. rer. domi. quia loquitur ille tex. qn̄ ex alio titulo præcedenti, puta cōmodati, uel depositi, res fuerat prius tradita ei, qui postmodū emit. Nam isto casu superueniente nouo titulo emptionis nō pōt eidem, apud quē est res empta, ex causa præcedenti tradi uere ex nouo titulo, quia ex quo semel

13 † ei fuit tradita, & durat prima traditio, quāuis cā mutetur, non pōt amplius & iterum eadem res tradi uere, argumento. l. sequitur. §. lana. de usucap. Et ideo ut tradita dicatur ex titulo emptionis superuenienti, oportet fingere rem commodatam uel depositam fuisse restitutam venditori, qui commodauerat, prius, uel deposuerat, & per eum de nouo fuisse traditā ipsi emptori, iuxta. l. singularia. cum ibi no. si cert. pet. Sed in casu nostro res dotalis tempore, quo dos fuit constituta præsumptiue, erat apud uxorē, & sic per eā potuit marito uere tradi. Ideo ingrediendo maritus fundū sciente & patiente vxore, ex tacito mādato illius sibimet ipsi uere tradidit, ut probatur per prædicta. Et ꝑpea cōcluditur, ꝙ in casu, de quo agitur, lucratus est maritus dotē ex dispositione statuti Parmensis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Filiæ simpliciter dotatæ & ab intestato exclusæ nulla debetur legitima.*
2 *Frater sorori minus legitima portione dare non potest.*
3 *Filia, quæ a matris successione excluditur, ad legitimam admittitur.*
4 *Dos filiæ exclusæ non est minor, quam sit ipsius legitima.*
5 *Filiæ, quæ per statutum excluduntur, in legitima sua partem masculo non largiuntur.*
6 *Filiam ad legitimam uocari, & eandem habere dotem legitima non minorem differunt.*
7 *Filia testamento præteriri potest, nec testamentum potest dicere nullum.*
8 *Statum, quod mandat filiam dotari, an auferat eidem filiæ legitimam.*
9 *Filia sola ad dotem agere potest, licet marito legata sit.*
10 *Dotandi onus ad hæredes transit, si pater filiam non dotauerit.*
11 *Hæres patris filias eiusdem dotare debet.*
12 *Dos filiæ quare a statuto sit taxata, patre ab intestato decedente.*
13 *Supplementum legitimæ quando de iure debeatur filię, & quando non.*
14 *Petitio nec ad supplendam legitimam, nec ad dotem congruam competit.*
15 *Mora nulla esse potest, ubi nulla præcesſit petitio.*
16 *Confessio facta absente parte fidem nullam præstat.*
17 *Scriptura extra iudicium facta cuius sit uirtutis.*
18 *Confessio in scriptis per notarium & tertium in fauorem absentis non probat.*

CON-

CONSILIUM CLII.

PROSEQVENDO ordinem quæsitorum cir
ca primum dubiũ facit: quia quamuis ꝑ multos
dicatur, ꝙ filia exclusa ex forma statuti nõ faciat
partẽ masculo in legitima, perinde ac si nõ esset ĩ
rerũ natura, ſm Bal. & Ang. in l. Papinianus. §. vñ
si quis, de inoffi. testa. ꝑ gl. ibi, & Ang. in l. plane. §. si duob. de le
ga. 1. & ibi ꝑ Imo. & Are. qui idem tenet. & in cõsi. 10. & D. Io.
Bapt. de sanct. Seuerino, & D. Barth. Soci. in quodam eorũ ꝯsi.
decisiuo & impresso post scripta eiusdẽ Soci. sũ ꝑ tit. de excep.
vbi referunt etiam D. Alex. pro hac parte consuluisse. Opinio
1 tñ prædictorum ꝓcedere põt, & verificari, † qñ filia simpliciter
dotata esset ab intestato exclusa, quia tunc ei nulla deberetur le
gitima, quæ taxatur respectu eius, qđ quis erat habiturus ab in
testato, ideo per exclusionem intestati sequitur exclusio a legi-
tima. Cum igitur a legitima filia sit exclusa propterea masculo
partem non facit in illa. Et in hac rõne fundatur conclusio ꝑdi-
ctorũ. Sed ĩ casu nostro videtur fœmina a legitima exclusa ꝑ su
perexistentiam masculi, immo reperit expresse per statutũ præ
2 seruata, cũ disponat, ꝙ masculus † nõ possit fœminæ minus da
re legitima portione eidẽ debita iure naturæ, siue ipsa nubat, si
ue religionẽ intret, siue aliã vitã elegerit. Nã q̃uis excludatur q̃s
ab intestato, põt tñ illi ꝑ legẽ legitima reseruari, vt est casus in
auth. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. vbi liberi, q̃ excludunt a
successione fauore monasterij non excludunt a petitione legi-
3 timæ. Et est similis casus in l. q̃squis. C. ad l. Iuliã maiest. † vbi fi-
lia exclusa a successione matris ad legitimã admittit. Et siṁr im-
pubes arrogatus, q̃ nõ admittit ad successionẽ patris arrogatõ
ris, legitimã petere põt. l. si arrogator. đ adop. l. j. §. si impuberi.
de col. bon. Ad idẽ facit ẽt textus ĩ auth. hoc amplius. C. de fidei.
& in auth. de hære. & Fal. §. si q̃s aũt non implens. Ex quo igit
filia a legitima ꝑ statutũ non inuenit exclusa, dẽt in ea masculo
partẽ facere. Quia in casu isto cessant rões ꝑdictorũ Doc. im-
mo sentiũt, ꝙ filia ꝑdicto casu cõputet in numero filiorũ quo
ad legitimæ detractionẽ. Quinimmo vbi statutũ legitimam nõ
reseruaret expresse, sed filiã simpłr mãdaret dotari, adhuc a legi
tima filia nõ itelligeret exclusa, & dos nõ deberet eẽ minor legi
tima, ſm Sal. ĩ auth. nouissima. C. de inof. testa. ĩ l. sãcimus. C. de
nup. & ĩ l. si serui vestri. C. đ noxa. & Ale. ꝯs. 69. j. vol. & ꝯsi. 7. 2.
vol. ac ẽt ĩ ꝯs. 83. 4. vol. & ĩ dictis locis refert Bal. plures, & An
ge. sic cõsuluisse. Et facit, ꝙ no. Sal. & Fulgo. in auth. res q̃ C. cõ-
4 mu. de leg. † vbi volũt, ꝙ si dos filiæ exclusæ ex forma statuti ar
bitrio ꝓpiquorũ taxari debeat, ꝙ arbitrari nõ dẽnt, minus legi
tima. Et iõ vbi ꝑ statutũ ĩ casu nr̃o nõ caueret expsse, ꝙ ꝓpin-
qui q̃b. cõmittit taxatio dotis nõ possint arbitrari, ꝙ dos sit mi
nus legitima, tñ minorẽ dotẽ ꝯstituere nõ posset. Talis igr̃ expſ
sio facta a statuto nihil vr̃ operari, tãq̃ facta đ eo qđ inerat. Sed
ꝑmissis non obstãtib. contrariã sñiam arbitror veriorem. Et
5 sic ꝙ filiæ exclusæ per statutũ nõ faciant partẽ masculo in legiti
ma, sed ꝙ legitima eius taxari debeat, ac si solus in rerum natu-
ra fuisset, deducta dote filiarũ tãquã æs alienũ, ſm Ang. ĩ d. l. Pa
pinianus. §. vñ si parẽs. de inof. testa. ꝑ no. ibi cũ alijs cõc. de q̃b.
supra. & est cõmunis opinio, ſm Are. in d. l. plane. §. si duob. So-
la igr̃ difficultas est in respondendo ad allegata in contrarium.
Non obstat ergo, dũ dicebatur, ꝙ statutũ reseruat & reseruare
potuit legitimã, quia negatur, ꝙ legitima sit reseruata, sed statu
tũ mandat filias dotari, ſm facultates & dignitatẽ personarũ.
Et quãuis velit, dotem non esse minorem legitima, tñ non dici
tur ꝑ hoc legitima præseruari, sed dos taxari per relationem ad
quantitatẽ legitimæ, ita ꝙ statutũ nõ vult filiã aliquid consequi
pro sua legitima, sed pro dote, & sub qualitate & nõie dotis, &
nõ legitimæ, licet prohibeat quantitatẽ dotis esse minorẽ legiti
6 ma. Aliud enim † est filiã ad legitimã uocari seu filiæ legitimam
cõseruari, & aliud est, ꝙ filia dotẽ habeat, & ꝙ legitima non pos
sit dos esse minor. Nã hoc ultimo casu nõ dicitur legitima con
seruari, sed dos constitui ad minus usq. ad mẽsurã legitimæ. Et
ꝙ ita sit cõprobat manifeste, quia, illi, quib. est cõmissa per sta-
tutũ declaratio dotis, licet nõ possint minus legitima filiæ pro
dote assignare, non prohibentur tamen ultra legitimam & quã
titatẽ eius dotem taxare, si dignitas natalium & personarum, &
facultates parentũ, & numerus liberorum sic suadeat, ut est tex
tus in §. quamobrem. in authen. de resti. & ea quæ parit, ergo
illud quod filiæ conceditur per statutum, legitima dici non põt
quæ certam & determinatam mensuram non excedit, auth. no
uissima. C. de inofficioso testamen. sed pro dote & nomine do-
tis, seu tanquam dos filiæ datur, q̃ modum legitimæ potest exce
7 dere. d. §. quamobrem. † Et confirmatur. quia filia põt stante ꝑ-
dicto statuto ꝑteriti in testõ, & ꝑterita nõ põt dicere testm̃ nul
lũ, ſm oẽs ĩ l. Gallus. §. & qd si tm̃. de lib. & post. ergo sibi aliq̃d
non debet sub titulo legitimæ nec sibi legitima ꝑseruat, q̃a vbi
ei legitima cõseruaret, & deberet ꝑterita posset dicere de nulli
tate, ut colligit ex rõnib. Bar. in d. §. & qd si tm̃, & isto mõ ẽt ar-
guit Pau. de Cast. in consilio, centesimouigesimo, incipiẽ. Si di-
cta, &c. & consilio cẽntesimo nonagesimonono. In casu præsẽ
ti, &c. & in consilio. 254. incipiente. Quoniam fundamentum,
&c. Et ꝙ de dote & non de legitima statutũ ꝓuideat, ex eo ẽt pa
tet, quia non mandat statutũ mortuo patre statim filiæ aliquid
dari, ꝓut dandũ eẽt, si legitimam cõseruare vellet l. qm̃ in prio-
rib. C. de inof. test. sed uult filias dotari tpe nubilis ętatis & ma-
trimonii ꝯcti, & sic post tps. Et ꝓpea talis dos non põt dici legi
tima. nec subrogata loco eius, ſm Ale. cons. 179. incip. Viso pro
cessu, &c. 5. vol. Et ibi dicit, ꝙ vbi statutũ excludit filiam, siue sit
dotata, siue nõ, quamuis mandet eã dotari, ut in casu nr̃o, nun
quam de eo, quod debetur occasione statuti, iudicat prout de
legitima, allegat Cyn. in le. sancimus. C. de nupt. & Bartol. &
Mod. ꝑsertim Paul. de Cast. in l. Titio centum. §. Titio gñro, de
condi. & demon. Præterea, ut in sequenti dubio oñdetur. statu-
tũ mandans dotem non eẽ minorem legitima, non loquit isto
casu, nec illam seruat in casu nr̃o, ut ibi plene probabit. Nõ obs.
8 dum scđo dicebatur, ꝙ statutum † mandans filiam dotari, nõ
vr̃ in dubio legitimam auferre. Quia illud nõ est verũ, & ꝯrium
vult Bart. ĩ d. §. Titio genero. dũ dicit ꝙ legitima est diminuta in
re & in tpe. Et idẽ vult etiam Pau. de Cast. & Bal. in l. scimus. in
fi. prin. C. de inoffi. test. in l. si defunctus. in ulti. col. C. de suis &
legi. & Ang. ꝯsi. 105. inci. Statuto cauetur, &c. Pa. de Ca. ꝯsi. 110.
Super primo q̃sitõ, &c. in 2. dubio & in cõsi. 348. In puncto q̃ri
tur. Et idem latissime ꝓsequitur, & probat Soc. in consi. 288. in
cip. Circa primam, &c. Et dato ẽt ꝙ opi. ꝯria eẽt vera, adhuc tñ
nõ obstaret, quia quamuis Doct. ꝯrium tenentes dicant, ꝙ dos
non debeat eẽ minor legitima, tamen non dñt, ꝙ filia cõseq̃ua
tur aliquid nõie legitimæ, nec ꝙ filiæ debeat aliquid pro legiti-
ma quod patet, quia & ipsi cõcedunt, ꝙ ꝑterita de nullitate nõ
possit dicere, prout utiq; posset, si legitimam formaliter, petere
posset, ut proxime dixi. Intentio igitur eorum est ꝙ dos dẽat, &
ꝙ nõie & titulo dotis filia aliquid cõsequat, ꝙ tñ nõ sit minus
legitima, non quia legitima non sit sublata ꝑ statutum, sed quia
dos, q̃ minor esset, congrua dici nn posset. Quantitas igr̃ ascen-
dere dẽt ad mensuram legitimę, ſm ꝑdictos, nõ tñ tãquam legi
tima, nec sub ista qualitate debet. sed sub alia, & tanquã dos. Et
9 ista absque dubio est eorum intentio. Circa † secundã q̃õnẽ du
bium facit, quia ex quo pr̃ soli filiæ dotẽ reliquit, ipsi soli ꝯpetit
actio; immo si genero legata fuisset, sola filia de rigore ageret,
q̃uis de æquitate gener ẽt agere posset. l. seruo inuito. §. si testõr
de leg. j. l. Titio centũ. §. Titio genero. cũ ibi no. de cõd. & dem.
Nec vr̃ dici posse, ꝙ ꝑ hæredem potuerit marito solui tanquã
negotiũ mulieris sit utiliter gestum, quia hoc posset eẽ verum. si
mulier marito dotem promisisset, & ad illam obligata eẽt. Et i-
sto casu loquit. l. si opera, in fi. de doli excep. & in l. solutũ. § so-
lutã. de pign. actio. Sed ubi mulier ad dotẽ nõ est obligata, nõie
suo solui alteri non potuit, sed ei tñ soluendũ fuit. Sed his non
obstantib. ꝯriũ est dicendũ, ꝓut in terminis determinat Bar. in
l. vxorem. §. pater naturalis. de lega. 3. Nã, ſm ipsum, aliqñ mu-
lier est obligata ad dotẽ, & tunc pater dando dotẽ, gerit nego-
tiũ filiæ liberando eã ab illa obligatione, soluit. n. creditori suo.
Et hoc innuit ibi gl. ſm eũ, dũ allegat. d. l. si opera. de doli exce.
Et iste non est casus noster. Et sic patet, ꝙ illa lex non est ad ꝓ
positum. Quandoq; vero debitor mulieris promittit dotẽ pro
ea, & promittere vr̃ aĩo compensandi & non donandi, vt ibi ꝓ
bat, & q̃a ꝓmittendo dotẽ ꝓ muliere in illo actu vr̃ gerere ne
gotium mulieris, iõ de proprio mulieris vr̃ dotare. l. Nesẽnius
de neg. gest. & facit. l. fi. de peti. hære. Et istud est ad propositum
nr̃m, quia frater debitor sororis ex cã legati promisit & soluit
marito sororis dotẽ, iõ aĩo compensandi cũ eo, qđ sorori dẽbat
fecisse videat, & eius utiliter gessisse intelligit, quãuis ẽt ipsa ad
dotem non esset obligata, quia ex tali dotis consiõne & marita
ha-

habuit,& ab eo melius tractari debuit,iuxta.leg.fin.C. ad Velleia. ideo cogitur habere ratum,d.§.pater naturalis. cum gl.& d.l.Nesennius.Et p hęc tolluntur allegata in 9riū, qa licet mulieri solū actio competeret,tñ sua interest, ꝙ eius marito pmittat,& soluatur noīe dotis,qđ sibi debetur,qa eius negotiū non est minus vtiliter gestum, quam si cuilibet eius creditori fuisset solutum.¶ Quo ad tertium dubium,eius decisio & sequētis dubij plurimum pendet ab illa difficili qōne,vtrū filia instituta in certa quantitate possit agere ad supplementum lẽimæ, quia ubi supplementum non daretur,frustra quærit̃,vtrū illud imputet̃ in parte fideicommissi restituenda, & similiter qrit̃ superfluo, an p illo fructus debeantur.Et fortassis dicet qs, ꝙ certum sit in casu nr̃o supplementum deberi,ex quo statutum vult,ꝙ dos non possit esse minor lẽima.Sed tñ absque dubio contrariū verius arbitror,videlicet,ꝙ vigore statuti & ex eius prouisione expressa nō possit dictū supplemētū peti, qñ statutū loquit̃ ab intestato,& eo casu,quo pr̃ ab intestato decedat,ac mandat tunc filias p fratres dotari ita tñ,ꝙ nō sit dos minor lẽima. Casu vero quo pr̃ condito testō decedat,qūo & qualiter filia dēat dotari statututum non prouidet.nec dicat̃,ꝙ cā testati r̄lat̃ a cā intestati,iuxta plene no.in l.Gallus.§.& quid si tm̃.p Doc.de lib.& posth.qa illud hēt locum quo ad ius succedendi vr̃r, nō āt quo ad modum dotandi,de quo agit̃,quia hoc a cā intestati vel testati non cātur,sed a legis puisione immediate.l.qui liberos. de ritu nup.Iste ergo casus tanquam a statuto omissus hr̃ pro omisso.l.cōmodissime.de lib.& posth.l.si extraneus.de ↄdō.ob cām.

10 † Et iō vbi pr̃ in testō filiam non dotasset,onus dotandi ad hr̃des transiret de iure cōi.Quia vbi statutum filias excludit ab intestato,siue sint dotatæ,siue non,sicut facit statutum pdictū eo casu,quo non obligantur hr̃des a statuto ad dotādū,queadmodū non dicunt̃ obligati in casu pdicto,onus illud dotandi ad hr̃des transit ₰m Bal. in l.fi.C.de dot.pmiss.facit, qđ notat Bar.in

11 l.post dotem.in 2.q.vbi simplr̃ dicit,ꝙ hæres † patris filias eius dotare tenet̃.Et alii idē tenēt,de q.b.ibi p Alo.Cū ergo tunc ad hr̃des transeat onus dotandi de iure cōi,& non ex forma statuti,quantitas dotis taxabitur ₰m prouisionē iuris cōis,& nō statuti,pdicti.Et sic non habendo respectū ad lẽimā,sed ad facultates,numerū liberorū,& dignitatē nataliū.l.si filiæ.de leg.3.l.cū post.§.gener.de iure dot.& d.§.quāobrē.in aut.de restitutio.& ea quæ parit.& sic erit qñq; minus,& qñq; plus ipsa lẽima,vt ibi dr̃.Vbi igit̃ filia in casu nr̃o a patre non fuisset in testō dotata, ad supplemētū lẽimæ nō potuisset agere, quia lẽima aliqua hoc casu non dētur,qm̃ statuto permittente pteriri potuit,ut p Bartolū & alios ĩ d.§.& quid si tm̃.& dicet̃ paulo post.Isto igr̃ casu filia ad dotem tm̃ agere debuisset,sed quia non euenit iste casus circa illum non est aliter insistendū.Sed ex quo a patre extitit in testamento dotata querendū est, vtrum aliqđ supplementū debeatur.Et dico,ꝙ supplementum lẽimæ nō pōt peti,nec ex forma statuti,a quo iste casus omittitur,ut dixi, nec eius prouisio ad dictū casū dēt extendi,quia in eo alia est rō,q̃ in casu a statu

12 to prouiso.† nam nec de fratribus nec de aliis statutum est consilum,iō disposuit,ꝙ ab intestato dos non possit eē minor legitima.At ubi in testamento dotaretur a patre,q̃ta dēret eē dos, non curauit prouidere,quia de patre confidit,qui p filia solet bonū consilium capere.l.nec in ea.de adul.Cessante igitur identitate rōnis dēt extensio cessare.l.naturaliter.§.nihil commune. de acq.poss.l.inter stipulantē.§.sacr.vers.sed hæc dissimilia, &c. de verb.obl.l.Papinianus exuli.de minori.Et hac rōne pōt ēt dici,ꝙ non possit filia a patre dotata agere ad supplementum cōgrue dotis,nisi probasset,ꝙ in magno excessu fuisset lęsa.Et ita ēt voluit Pau.de Cast.in consi.110.inci. Super primo quæsito, &c.vbi concludit,ꝙ si statutum p sup existentiā filiorū excludit fœminas dotatas,& sint dotatæ a patre,ꝙ aliquod supplementū congruæ dotis peti nō poterit,nisi excessus eēt magnus. Dotatæ uero ab aliis pn̄t supplementum dotis petere, quia ₰m eū, primo casu lex psumit,ꝙ pater pro filia bonum consiliū cœperit.d.l.nec in ea.Et in casu nostro hoc certissimum arbitror,ex quo pbatū non inuenit̃,ꝙ sit dotata a patre incōgrue, nec sufficeret pbasse,ꝙ lẽimā nō hr̃et,quia,ut dixi, statutum hoc casu nō puidet,ꝙ ad lẽimā dos ascēdat.Quia ergo satis pbatū est ꝙ ex forma statuti non pōt legitimæ aut dotis hoc casu supplemētū peti.Nūc restat uidere,an saltē ex interpretatione iuris usq; ad legitimā dēat dos patris augeri. Et ista est q̃stio nodosa ac p difficilis,in qua per Doctores plurimum est variatū, & de qua plenissime per Soc.in consi.150.in qua si vellē rōnes omnium hincinde referre, opus esset latissimo folio. Conclusiue igitur

13 dico opinionē esse cōem,† ꝙ supplemētū legitimæ non debeatur de iure,ēt vbi statutum non inuenitur limitare & taxare.Et hoc voluit Ang.cōs.105.inci.Statuto cauetur,&c. Pet.de Anc. cōsi.419.In casu nup proposito,&c.p no.p Bar.in d.§.& quid si tm̃.Pau.de Cas.consi.232.incip.Pro pleniori responsione.in prin.& in cōsi.348.In prim.quæritur,&c.ubi distinguendo conatur opiniones contrarias cōcordare.Nā,₰m ipsum,aut instituti reperiūtur descēdētes testatoris sicut in casu nr̃o, & tunc legitimæ supplementū nō debetur.Aut extranei vel alij remotiores,& isto casu dici pōt,ꝙ illud possit petere, & pcedit opinio contraria,quæ concordia tanquam æqua & in ratione naturali fundata,vt ibi ipse probat,qđ prosequitur plene,videtur amplectenda,& per quā in casu nr̃o cessat supplementi petitio. Et q̃ plurimi ēt magnæ authoritatis viri pro eadē opin.cōsuluerunt, sicuti relatū inuenit̃ in d.consi.Soc. Et maxime pro ea cōsuluit ēt Bal.& do.Io.Perru.& alij quāplures.Et eiusdē snīæ sunt oēs, q̃ dicunt,ꝙ filia instituta in dote nō facit partē filio in legitima stante prædicto statuto,de quib.supra est facta mentio, & quorū opinio est cōis ut dixi.Et quāuis Sali.in auth.nouissima.C.đ inoffi.testa.aliter dicat,& quidā alij,tñ præcedēs opinio est maiori authoritate cōprobata,& meliori rōne fundata.Et propterea q̃uis Soci.9riam opinionē nitatur defendere,subdit tñ finaliter,ꝙ nō audet eā firmare.Et vbi ēt dici posset,rē esse dubiam tñ p loco pio esset iudicādū in dubio.l. sūt psonæ. de religio. l.inter pares.de re iudi.& c.si.eo. ti. queādmodū ergo nō cōpe-

14 tit petitio ad supplementū legitimæ, ita nec datur ad supplemētum cōgruæ dotis,per prædicta.Et psertim,qa ꝙ sit incongrue dotata non est probatū qm̃ potuit eē dos congrua,q̃uis ad legitimā nō ascēdat vt ēt fuit in pcedentib.tactū,allegādo Bart.in l. Titio cētū.§.Titio genero.de cōd.& demō.cū alijs cōcor. Et p hoc infert̃ ad decisionē tertij dubij,qa si supplementum aliqđ non debet̃,frustra q̃ritur,vtrum in portionē ex fideicommisso debitā imputetur.Et dato ēt ꝙ petitio supplementi cōpeteret, adhuc tñ illud in dictā portionē imputandū esset,ex quo ↄ voluntatē testōris fili⁹ ad illud veniret,₰m Bar.in l.liberto. §. filium. per illū tex.de an.lega.& p alios dominos cōsulentes egregie tactū est.Et similiter infertur ad decisionē quarti dubij.Qm̃ cum supplemētum nō debeatur,nec ēt eius fructus deberi possunt. Et vbi ēt deberetur,dubiū nō est,ꝙ percepti ante matrimoniū nō essent restituēdi. Quia cū dos prius nō debeat & in tempus matrimonij eius exactio p statutū expresse differat,non potest augmentum eius deberi citius,qa de illo iudicamus prout de re aucta.l.ēt.C.de iure dot.l.inter socerū.§.cū inter.de pact.dota.

15 l.si ex toto.in prin.de lega.1.† Vbi igr̃ nulla est petitio,ibi nulla pōt esse mora.l.si pupillus.in prin.de ver.oblig.Per prædicta ēt responsum est ad illud,qđ quinto loco proponitur,videlicet, an in supplemento imputandū sit, ꝙ filia ex fideicommisso capit,quia vt sæpe dictū est,nullum debetur supplementū.Et casu quo deberetur,imputatio facienda esset,sicuti recte cōcludunt prædicti dn̄i consulentes,per no.per Bartolum & Doct. in l.in quartā.ad legē Falcidiam,cum cōcor.de quib.in eorū consilijs, quidquid dixerit Baldus & Salicetus in l.j.§.repletionem.C. de inofficioso testō.De vltimo nūc superest videre,an scilicet confessio tutoris in inuētario psit fideicōmissario in præiudicium pupilli grauati.Et uidetur ꝙ sic,qa cū teneatur tutor inuētariū conficere.l.fi.C.arbit.tute.& no.in l.legitimos.de leg.tuto.quo ad res descriptas in illo, cōfessio tutoris videtur præiudicare pupillo,tanq̃ facta ex necessitate,iuxta no.p Bart.in l.certū.§. sed an ipsos.de confes.& p Doc.in c.1.vt lite nō cōtestata. Sed hoc non obstāte 9riū est dicendū, ut.s. non probet talis confessio ↄ pupillum in fauorē fideicōmissarij absentis.l.fi. de iterrogator. actioni.l.certū §.si me absente.de cōfes.& per Bartolum ad ppositū in l.admonendi.de iureiur.circa med.vers.itē quæro,qđ si instrumentū,&c.vbi concludit, ꝙ si in instrumēto diuisionis factę inter fratres contineatur, ꝙ unus restituit alteri tercentū, quæ ille receperat mutuo a Sēpronio,& posuerat in domo, qđ illud instrumentum non facit plenā fidē pro illo Sēpronio ea

16 ratione, videlicet † quia confessio facta parte absente non probat plene,& cum eo transit dn̄s Antonius in c.fi.eo.tit. Idē etiā firmat Cy.in l.antiquę.C.ad Velle.in 3.q.& in l.desiderium.C. depos.

depos.vbi dicit,ꝙ instrumẽtum factum inter alios non probat in fauorẽ tertij,per d.l.si.de interroga.actio.& quamuis.d.l.desideriũ.videatur facere in contrarium,rñderi tñ pōt, vt colligit ex no.ibi per Bal.Facit ẽt,qđ no.Bal.in rubri.C. de fide. instru. col.3.versi.sequitur videre de scriptura extraiudiciali, &c. con-
17 cludens,ꝙ nulla † scriptura extra iudiciũ facta probat, nisi iter eos,qui eã fecerunt vel fieri mãdauerunt,ꝑ l.ꝑtor.in prin.& l.si quis ex agentarijs.§.pertinere.de edendo.Rō est,ſm eum,quia cum notarius debet esse rogatus a partib.§.qđ' ãt.in auth. de tabel.si ille in instrō aliquid attestetur,de quo non fuerit a partibus rogatus,nihil probat:ergo nō debet probare quoad partes absentes,a quib.non fuit rogatus. Idẽ quoque uoluit Bartolus
18 in l. nuda rō. ff. de donationib.† ubi determinat, ꝙ confessio ẽt in rescriptis redacta per notarium,& per tertium nō probat in fauorẽ absentis, secus si in scriptis redacta sit per ipsum cōfitentem ꝑ rōnẽ de qua ibi ꝑ eum.Et ꝑpea cōcluditur,ꝙ confessio tutoris non probat in fauorẽ absẽntis,q̃a nō prodesset absẽti ẽt si in instrō facta fuisset a principali,& non ab administratore,per ꝑdicta.Nec obstat,ꝙ ꝑ tutricẽ fuerint quędã bona empta,q̃a ad hoc vt veniant in restitutione fideicōmissi,oportet,ꝙ fuerint empta ex pecunia reperta in hæreditate. l. Imperator.§. si.cum ibi no.ꝑ Bar. de leg.2. & fideicōmissario incumbit onus probandi hoc,ſm Pau.de Cast.cōsi.373.incip.In casu suprascripta,&c.& subdit,& hoc probare eẽt difficile.Istud ãt non probatur in fauorem fideicōmissarij ꝑ dictã confessionem tutoris factam in inuentario,vt dixi.Et tãto minus,quia probatur, qđ ex reditib.potuerunt dicta bona emi, qui non ueniunt in restitutione fideicommissi,iuxta no.in l.in fideicommissaria.ĩ prin. ad Trebel.Et ꝑpea cum non appareat,utrum ex pecunia reperta in hæreditate vel ex fructib.fuerint empta,interpretatur probatio ambigua contra aduersã partẽ, c. in pręsentia. de probationibus.l.nō hoc.C.vnde cogna.& per Bartolum in l.inter stipulantẽ.§.1.de uerborum obligatio.Quia autem Trebellianica possit detrahi, quãuis inuentarium non fuerit ab hrđe cōfectũ satis ostensum est per alios dominos consultores,qui plene ꝓbant, sic se habere communem opinionem. Idcirco circa illud latius non insisto.Sed demum concludo simul cum eis in fauorem montis Pietatis. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ob delictum parti applicanda non potest rescripto remitti.*
2 *Bannitus si restituatur, an recuperet, quæ in partem læsam fuerant translata.*
3 *Iudex quando per legem dicatur quem priuare.*
4 *Dominium rei legatæ an transeat ipso iure in legatarium.*
5 *Filius in metallum dãnatus locum suitatis perdit, sed restitutus eundem reuocaret.*
6 *Pactum nullum est,quod fit cum bannito de eo non offendendo.*

CONSILIVM CLIII.

CIRCA casum,de quo quærit̃,prima facie dicendum vr̃, ꝙ pœna, q̃ parti uenit applicanda ex forma statuti,per restōnem, & rebannitionem non dicatur remissa,& ꝙ remitti nō potuerit, ꝑ no. ꝑ gl.Bar.& alios,in l.venia.C.de in ius vo. quæ vult
1 no.ꝙ † pœna delicti,q̃ venit applicanda parti, non possit ꝑ rescriptũ remitti,sed solũ illa venit fisco applicanda.Et idẽ tenent Inn.& alij in c.in nr̃a.de iniu.& Doc.in c. quæ in ecclesiarũ. de cōsti.Et ꝑpea vr̃ ꝙ solũ pœna,quę debetur fisco,dicatur remissa,& nō illa q̃ debet̃ parti.Sed ō idẽ ꝓbari vr̃ ex not. per Cy. & Bal.in l.Gallus.§.& qđ si tñ.de li.& posth.vbi volunt,ꝙ si certa pars bonorũ ipsius bãniti ex forma statuti dẽt applicari parti,ꝙ per restōnẽ factã de bãnito nō ꝑiudicatur parti & offenso quo ad dictã partẽ sibi applicatam mediante publicatiōe,ꝙ maxime verum est,ſm Bal.si facta sit exequutio,cum quo in hoc etiam transit Ale.ibi,ꝓut facta esse vr̃ in casu nostro, ex quo statutũ vult,ꝙ in mil.libris ꝯdẽnat̃ homicida, quarũ medietas perueniat ipso iure ad hrđes occisi,& alia medietas cōi Mutinæ applicetur.Quia ergo disponitur, ꝙ ipso iure perueniat ad hrđes occisi,videtur, ꝙ dicta sñia quoad dictos hrđes traxerit secũ exequutionem, & ꝑ ꝯñs ꝙ perinde fit ac si exequutio facta fuisset ab homine.Sed præmissis non obstantibus contrariũ puto ve-
2 rius.† Nam Ioan. della Porta fuit rebannitus ex dispōne alterius statuti sic mandantis ex eo,quia interfecit bannitũ:talis igitur rebannitio hẽt vim restōnis, & per eam dr̃ dictus Ioannes restitutus,ſm Bar. in fin.C.de sen.pas.per l.j.§.fin.de quæsti.& per rōnem,de qua ibi per eum.Per talem igitur restōnem recuperat omnia in quemcunq; ẽt extraneũ translata ꝑ sñiam ꝯ eũ latam.l.siue patronus.de iure patr.& prout uult Cy.& Bal.per illum text.in d.§.& quid si tñ. cum quib. ẽt transeunt Mod. & Ang.in l.si pr̃ filium.de adop.ꝑ l.si quis filio exhæredato.§. pe. de iniusto,rup.& irrito testa.Quod aũt pęna veniat & sit applicanda parti ꝑ sñiam,clare patet ex uerbis illis statuti,s. in mille libris condemnet̃.Et quib.constat,ꝙ statutum non vult,ꝙ pœna imponatur ex delicto solo ipso iure ante sententiam,sed veniat imponenda per condemnationem,ut clare colr̃ ex not. ꝑ Bar.in l.1.ff.ad l.Iul.de ui priu.vbi dicit, ꝙ in casu illius legis bona non sunt ipso iure publicata,quia text.non dicit, ꝙ sint publicata,sed ꝙ publicentur,q̃ uerba denotant, ꝙ per sñiam.l.in criminali.C.de iur.om.iu.Multo ergo magis hoc est dicendum in casu nr̃o.ex quo dr̃ in statuto, ꝙ in mille libris condemnet̃, &c.Et facit,qđ no.Bal.in l.transigere.ad fi.C.de transf.& in auth.hoc amplius.C.de fideic.& in c.1.in princ.de feu.sine culpa
3 non amit.vbi † dicit,ꝙ qñ lex non priuat,sed mãdat priuari,tũc iudex non solum declarat delictũ eẽ commissum, sed ẽt priuat. vnde & in casu nr̃o ẽt ꝯdemnat,& ante ꝯdemnationẽ dicta pœna non est ꝯmissa. Nec ẽt ꝯdemnatione facta ꝑ iudicẽ dr̃ facta exequutio sñiæ ipso iure. Nec isto casu fieri potuit quo ad istã pœnam pecuniariam, q̃a cum delinquens condẽnet̃ ad certã quantitatem in gñe,est impr̃e,ꝙ ipso iure illa q̃titas applicet̃
4 parti,& ꝙ dominium in illum tranferat̃,qđ probatur. † Nam in legatarium ipso iure transfertur dominiũ.l.a Titio.de fur. tñ si legatũ sit de quantitate in gñe, non acquiritur legatario dñium ipso iure,ſm Bar.& oẽs, in l.j.de l.j.& hoc non alia rōne,nisi quia istud esset implere,ex quo quantitas est debita in gñe,& non magis debeatur pecunia,q̃ erat in bonis testatoris q̃ alterius cuiuslibet.l.incendiũ.C.si cer.pet.Cum ergo de alia pecunia solui possit,dñium non potuit transferri,q̃ rō hẽt locum in casu nr̃o,qm̃ ẽt post cōdemnationem non est debita magis q̃titas,q̃ est apud condemnatum q̃ apud alium.Iō pecuniæ alienæ non potuit transferri dñiũ.l.traditio.de acq.re.do. nec ẽt pecuniæ condemnati,quia aliãs non eẽt debitor quãtitatis in gñe,& quia nō cōstat,ꝙ pecuniã tunc habuerit.& hoc non vr̃ hr̃e dubium.Nec ob.ꝙ statutũ uelit, ꝙ medietas ipso iure ꝑueniat ad hrđes occisi,quia hoc est impr̃e,ut patet ꝑ prædicta,seu ad alium effectũ & finem. Nam vbi statutum simpliciter dixisset,ꝙ dicta pœna pro dimidia applicaret̃ fisco,'& ꝑ dimidia parti,tunc totũ debuisset solui fisco, & fiscus deinde soluere debuisset priuato,ſm Bar.in l.1.C.de vẽd.re.fisc.li.10. ꝑ gl.ibi,& ꝑ l.senatus.§.senatus.de iur.fisc.& ibi ẽt per Bar.q̃a statutum uult, ꝙ isto casu medietas pœnæ ipso iure perueniat ad hæredes occisi,verbum,ipso iure, importat,ꝙ dicta medietas debeatur dictis hrđib.& ꝙ ipsis solui possit & dẽat,& ꝙ exequutionem sñiæ possit petere,ꝙ aliãs non potuissent facere ꝑ no.in dictis locis. Et ꝑpea cum non sit adhuc facta exequutio sñię ab homine,nec a lege,sequitur,ꝙ iste bannitus restitutus a dicta pœna,quę immediate dẽtur offenso ex sñia,est liberatus,ꝑ d.l.si libertus.prout uult ẽt Ale.in d.§. & quid si tñ. Præterea vbi ẽt exequutio sñiæ diceretur ipso iure facta a lege adhuc tamen idem eẽt per d.l.si libertus.qm̃ & in casu illius legis erat facta exequutio a lege,quia patronus per deportationem ipso iure amiserat ius patronatus, & ius petendi bonorũ possessionem in bonis liberti,restitutus illud ius recuperat.Et idem probatur in l.1.§.fi.de bo.pos.contra tab.vbi filius damna-
5 tus † in metallum,qui ipso iure amiserat primum locum suitatis,& translatum erat in nepotem ex eo,& sic quo ad hoc sñia traxerat secũ exequutionem,& tñ restitutus recuperat locum amissum,& illum aufert a nepote.Et ꝑpea illud,qđ uult Ale. in d.§.& quid si tñ.qui allegat̃ in ꝯriũ, ꝓcedit, qñ post sñiam facta est exequutio ab hoĩe,nam tunc quia ex alio actu q̃ ex dispōne legis immediate ius est quęsitum alteri,per restitutionem non intelligitur adeptũ.Et est secus,qñ exequutio fit ipso iure a lege,quia tunc per restōnem resoluit̃ & retractatur exe-

exequuti o legis. Et istud puto uerissimum, per iura prædicta. Nec ob. postremo, ꝙ ꝑ rescriptum non possit pęna, q̃ uenit applicanda parti, auferri, ꝑ no. in d. l. uenia, quia illud est verũ sine cã: sed iusta cã subsistente secus, ſm Bart. in l. fi. si contra ius vel vtil. pub. & Ale. in d. l. 2. qui in spẽ loquit. Et isto casu dr̃ cã iusta subesse. quia iste fuit restitutus & liberatus, quia interfecit bannitum, quem occidere licuit ex forma statuti, & quod statutum ualet, quia cõcernit commodum reipublicæ. & ꝯñr ẽt dicta pœna dr̃ remitti ex cã reipublicæ quæ dr̃ iusta. l. item si uerberatũ. §. 1. de rei vend. & in l. Lucius. de euic. & ꝓut prædicta probant ex no. per Bar. in l. oẽs populi. in 2. q. prin. de iust. & iur. & in l. 2. qñ lic. sine iud. se uind. & ꝑ Abb. post alios, in c. fi. de consu. cũ
6 ꝯcor. immo dicit Bar. in l. 2. † ꝙ non valet pactum factum cum bannito de eo nõ offendendo, quia est ꝯ̃ vtilitatẽ publicã. Et idẽ vult in disp. inci. Lucanæ ciuitatis, &c. Vr̃ ergo ꝯcludẽdũ, ꝙ ad exequutionem petitam non sit procedendum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Solennitas extrinseca quando præsumatur, & quando non.*
2 *Clericus de licentia episcopi ordinatus præsumitur, si hoc ipsum in instrumento dicatur.*
3 *Tempus longum dicitur decennium.*
4 *Maritus constante matrimonio confitens se dotem recepiße, non præiudicat sibi.*
5 *Donatio inter uirum & uxorem iuramento firmata an ualeat.*
6 *Iuramentum non seruatur, quod super præteritum interponitur.*
7 *Donatio simulata non firmatur iuramento.*
8 *Iudex ex officio potest se fundare in instrumento in fauorem eius qui illud impugnauit.*
9 *Turpitudinem suam allegare quando quis poßit.*
10 *Traditio nulla est, quæ ex causa donationis facta est.*
11 *Præsentia quando actui interueniße præsumatur.*
12 *Donatarij præsentia non probata non præsumitur, nec ualet donatio citra acceptionem.*
13 *Præsumptio solennitatis contrariam probationem recipit.*
14 *Prælatus si clericum diu in beneficio sustinuit, non potest titulũ petere, potest tamen defectum probare.*
15 *Probatio ualet, quæ admittitur parte aduersa non contradicẽte.*

CONSILIVM CLIIII.

QVIA dubitatur de validitate restitutionis factæ domi. Margaritæ constante matrimonio per maritum vergentem ad inopiam, eo præcipuę quia dr̃ facta sine licentia domini directi, quæ ad ualiditatem talis restitutionis & hypothecę cõtrahẽdæ dicit̃ eẽ necessaria ex forma statutorum & nouarum reformationũ ciuitatis Mantuæ. Videt̃ prima facie ꝙ ex cã ꝓdicta restitutio & ꝯsignatio dici non possit inualida quia in instrumento restitutionis narratur licentia præcessisse ꝑ hæc uerba, videlicet. Habita tñ prius & obtẽta licentia a spectabili gñrali factore illustrissimi domini nostri ꝑ suprascriptum ser Ludouicũ & infrascriptũ Dominicũ, &c. Ex quib. verbis enũciatiuis probat̃ saltem ꝓ̃sumptiue ꝙ præcesserit dicta licentia, ex quo potuit, tp̃e celebrati instrumenti restitutionis interuenire, vt probat̃ ex nota. ꝑ gl. in l. 1. C. de fide instr. & iure hastæ fisca. lib. 10. ꝑ q̃
1 dicit Bar. cũ quo alij transeunt in l. sciendum. de uerb. obl. † ꝙ licet solennitas extrinseca regulariter non præsumatur. l. quæcunq; §. fi. de publicia. si tamen in instrumẽto de ea sit facta mẽtio, præsumitur, si sit talis. ꝙ tp̃ore celebrati instrumenti potuit interuenire, aliàs secus, ꝑ no. in aut. si quis in aliquo documẽto C. de e den. puta, dicit ipse, si in instr̃o dicat̃, viso debito & habita fide, ꝙ tale est iustum preciũ & facta subhastatione rei, &c. Nã ꝑ uerba huiusmodi probat̃ debitũ & verũ ꝓciũ, q̃a hæc potuerũt tũc interuenire, sed subhastatio non, q̃ dẽt durare ꝑ 20. dies in casu, de quo in d. l. j. Et idem uult Inn. in c. qm̃ contra. de probatio. Ant. de Bu. & Im. in c. in præsentia. de renun. Ant. de Bu. in c. Albericus. de testi. & Ang. in l. imperatores. de priui. credi. & Abb. in c. sicut. de re iudi. & in terminis hoc decidi videtur
2 per Car. in d. c. Alberic. dicens † ꝙ si in instrumento dicat̃, clericũ ordinatum de licentia episcopi, ꝙ licentia præsumitur, quia tunc temporis potuit interuenire. & ita dicit obtinuisse Florentiæ defendendo captum pro maleficio, qui defendebat se pro clerico, &c. Secundo ex diuturnitate temporis dicta solennitas ꝓ̃sumeretur, ẽt si de ea in instrumento non eẽt facta aliqua mẽtio, vel si non ꝓbaret̃ ex verbis instrumenti. l. si filius. C. de pe. hær. & l. qui in aliena, post prin. & ibi no. de acqu. hære. Ang. & Roma. in d. l. sciendum. Host. Io. And. & alij in d. c. Albericus. & in c. illud. de ꝓ̃sump. & in c. ea noscitur. de his quæ fiunt a ꝓ̃la. &
3 dicitur † longum tp̃s cursus decem annorum. ſm gl. in d. l. si filius. Ant. de Bu. & Im. in d. c. illud. & Doc. in d. l. q̃ in aliena, Sed præmissis & alijs nõ obstantibus, q̃ uere non obstant, arbitror dictam restitutionem fuisse nullam & inualidam, præcipue ex infrascriptis. Et primo, nã de dote recepta per Anselmum maritũ do. Margaritæ non cõstat ꝓ maiori parte, nisi per confessionem eius factam constante matrimonio, ut patet ex instr̃o dotali, ex quo apparet matrimonium tunc fuisse cõtractũ, in quo fit mentio de. d. D. Margarita uxore ltĩma dicti Anselmi, & sibi matrimonio copulata. l. optimã. C. de contrah. & cõmit. stip. & in illo ẽt dicit. ꝙ fuit ꝯtentus & ꝯfessus recepisse ducatos. 165. cũ dimidio ante stipulõnẽ præsentis ꝯ̃ctus, ac ducatos. 84. cũ dimidio in bonis mobilib. æstimatis & traditis in ꝓ̃sentia mei notarii & testium, &c. cũ renũciatione exceptionis nõ numeratæ dotis, &c. Quantum est ergo respectu quantitatis confessatæ & non numeratæ ꝓ̃sumptio est iuris & de iure, ꝙ restitutio facta vxori per Anselmum fit facta in fraudem, & creditorib. nõ ꝓ̃iudicat, secundum Bar. in l. si ꝯstante in prin. sol. ma. in 4. q. 4. partis prin. ꝑ aut. sed iã necesse. C. de dona. añ nup. Et dicit ẽt Imo.
4 ibi, ꝙ dicto casu, s. † qñ maritus confitet̃ dotẽ receptam ꝯstante matrimonio, & renũciat exceptioni non numeratę dotis, sicut casu nr̃o factum reperitur, ꝙ non nocet ẽt marito dicta ꝯfessio quia ꝓ̃sumit̃ tunc facta aĩo donãdi, q̃ donatio inter virũ & vxorem non valuit l. j. & ꝑ tot. de do. inter vir. & vxo. & iõ, ſm eũ, ꝑ virũ reuocari potuit, & cũ eo transit Ale. & Are. in l. si diuortio de ver. obl. & Are. in ꝯs. 86. inci. Diligenter consideratis, &c. & So. in l. j. sol. mat. circa ſm articulũ prin. in antep. char. ver. quarta cõclusio, &c. Et iõ est dicendum per prædicta, ꝙ confessio de dote recepta non præiudicauerit. do. Anselmo, tanquam præsumat̃ facta animo donandi. Nec iuramentum per eum præsti-
5 tum aliquid operat̃ isto casu. † Nã licet donatio inter uirum & vxorẽ expressa possit iuramento ualidari, ſm Bar. in l. si q̃s pro eo. de fideiuss. in fi. & in l. Seius & Augerius. ad. l. Falc. & ibi per eũ alle. & per Are. ꝯsi. 74. & per cano. in c. cum cõtingat. de iur. Secus tñ est in donatione tacita & simulata, quæ resultat ex confessione dotis facta ꝑ maritũ, q̃a nõ firmat̃ ꝑꝑ iur̃m, ſm Cy. in l. 1. in fi. C. de sacr. eccl. Bar. ĩ l. cũ q̃s decedẽs §. Titia. de lega. 3. & in l. Aurelius. §. fi. de lib. l. Bal. in l. j. C. de inof. do. & Sal. in l. hac
6 edictali. in prĩ. C. de secun. nup. in 7. q. Nã isto † casu iur̃m est interpositũ suꝑ eo, quod est de præterito, iõ non est seruandum, q̃a est in fraudẽ legis ꝓ̃stitum, quæ præsũmit dictã ꝯfessionẽ factã animo donandi. Et iõ quia stãte tali ꝓ̃sumptione apparet de periurio, iuramentũ non obligat. Et est aliud, si sit de futuro, sicut qñ maritus donat expressè, & iurat nõ cõtrauenire, quo casu loquũtur ꝓdicti Doc. q̃ uolunt donationẽ inter virũ & vxorẽ firmari iur̃o. Et ita ẽt tenet & declarat Alc. in l. si dõne. C. de coll. Are. in d. cõsi. 74. in 3. col. & Soc. in d. l. j. sol. mat. in pe. cha.
7 vers. secũda ꝯclusio, &c. Et istud ꝯfirmat, q̃a cũ talis † ꝓ̃sumpta donatio sit simulata, nõ debet iuramẽto firmari, sicut nec alius simulatus ꝯ̃ctus, secũdũ gl. in l. 3. C. plus ual. qđ agi. Et q̃uis ẽt Anselm⁹ iurauerit oĩa & singula fuisse & esse uera quo casu nõ solet admitti exceptio simulationis, quia excipiẽs suã turpitudinẽ detegeret, secũdũ Imo. in l. nemo põt. de leg. j. & d. c. cũ ꝯtingat. in 7. mẽbro, nihilominus isto casu hmõi iuramentũ nõ obstat, vt in terminis nostris ꝯcludit Soc. in d. l. j. sol. mat. in pe. cõ. ꝑ multa, de quib. ibi per eũ & ꝓ̃sertim, q̃a ex ꝓductione instrumenti, in quo ꝯtinet̃ dicta ꝯfessio, ꝯstat de simulatione iuris ꝓ̃sũptione, vt dictũ est, & ꝑ ꝯñs ꝯstat actionẽ nõ cõpetere. iõ iudex ex officio põt & dẽt actorẽ repellere, & ꝓ reo supplere, ut no. ꝑ gl. & Bar. in l. vbi pactũ. C. de trãs. & ꝑ. Bar. in l. eũ qui ita. §. q̃ ita. de ver. obl. & in l. lecta. ff. si cer. pe. & in l. si unus. §. pactus. de pac. pro quo ẽt facit, qđ no. Inn. in c. cum olim. de cẽsi. & Bar.
8 in l. post legatũ. in prin. de his q̃b. vt indig. † vbi dñt, ꝙ licet quis nõ possit se fundare ex instr̃o, qđ impugnauit. l. Papinianus. §. meminisse. de inof. test. & in reg. ex eo. de reg. iu. in 6. tñ iudex in fauorẽ impugnantis poterit se in illo ex officio suo fundare. Et

idem

idē tenet Abb.& in Are. c.p̄sentium.de test.& Pa. de Ca.in l.Publia.§.Titius.ad si.ff.deposi.Et dicit So.ita ꝯsuluisse,& est ꝯsiliū illud inter cōsilia.d.Maria nu.66. vbi idē tenet ꝑ plura q̄ alr̄ nō refero.Et istud ēt clare ꝯfirmo vltra eū Nā,ut dictū est, iuris p̄sūptione ꝯstat de ꝑiurio ꝯfitētis, ꝑut declarat Ale.post alios,in in d.l.si dōne.C.de co.& sic mediante tali p̄sūptione dr̄ detecta turpitudo mariti ideo pōt eā allegare maritus, & quilibet eius successor tā uniuersalis quā particularis,& ꝯ̄ctū simulatū dicere sicut q̄libet alius,cuius turpitudo sit detecta ſm Bar.in l.& ꝑ iu iurādū.§.fi.de iur.Bal.& Sal.in l.fi.C.de nō nu.pec.& Ale.in d.

9 l.nemo pōt. ¶Et ꝓbat ēt clarius.Nā† ille,q ꝯfitet cū iur̄o do tē recepisse,nō minus allegat turpitudinē suā, si postmodū ꝯ̄dicat, q̄ ille q iurauit oīa & singula esse vera & deinde opponit de simulatione,q̄a hoc ultimo casu venit ꝯ̄ illud, qđ iurauit ḡnaliter, & primo casu venit contra id, quod iurauit specialiter. Et tamen, secundum Doct. de quibus supra.dicto primo casu potest contrauenire, & suam turpitudinem allegare. & hoc non potest esse alia ratione,nisi ꝙ iuris p̄sumptione constat de periurio,& sic dr̄ detecta turpitudo,q̄ rō militat ēt alio casu.Et ꝑ p̄dicta ēt nō obstat,ꝙ Ansel.iurauerit quātitatē ꝯfessatā restituere in oēm casū,& euētu restituēdæ dotis,q ex quo sua turpitudo erat detecta,potuit allegare ꝓmissionē illā esse simulatā,vel iudex potuit pro eo supplere.Vel est dicendū,ꝙ talem promissionē simulatā non firmet iuramētū,ꝑ notata ꝑ gl. in d.l. 3. C. plus uale.qđ agitur.& ꝑ hoc interminis nostris firmet D.Mar.i cōsi.65.& D.Bar.Soc.in cōsi.seq.Et vbi ēt ex tali ꝓmissione iurata fuisset obligatus,tn̄ restituēdo fuisset liberatus & post restitutionē potuisset repetere rem solutā,ut uoluit Bar.& alij in l. fi.C.de nō nu.pec ar.eius,qđ dr̄ de illo,q iurauit soluere vsuras c.debitores.de iur.Ex omnib.ergo p̄missis sequit̄,ꝙ Anselmus donasse dr̄ vxori dictā quantitē dotis ꝯfessatam.& donatio non valuit,& per ꝯn̄s ꝙ ēt restitutio & ꝯsignatio facta cōstante matrimonio fuit nulla,ut est casus in l.3.§.sciendū.de donat. inter

10 vir.& vxo. ubi dicitur,ꝙ† traditio facta uxori ex causa donationis quicquā nō ualet.Nec potuit ēt donatio ista ꝯfirmari morte mariti,quia Anselmus ante mortē illam reuocasse dicitur alienando, & uendendo,ac tradendo alteri rē prius restitutā uxori siue hoc fecerit uoluntarie,siue ex necessitatē rei familiaris.l. si maritus. la ij.cū ibi no.C. de don.inter uirū & uxor. & l. cū hic status.§.si maritus.ff.eo.Et nō tm̄ ꝓ parte dotis ꝯfessata,q̄ dicit donata.non ualuit restitutio,sed nec ēt pro alia parte ualuit, q̄ fuit uere tradita,quia cū esset debitor in illa summa minori,datio in solutū facta pro maiori quātitate a iudice vel a parte in totū est nulla.l.si.non fortē.§.si centū,& ibi notat Bar. & Doc.de cond. indeb.ꝑ Rom.& Alex.in l.iuste posidet.de acq.pos. Nec obstat,qđ notat Bar.in d.l.si constante.in 4.q. quartæ partis, dū vult,ꝙ si facta si restitutio dotis pro maiori summa,quā sit dos ꝙ ualet pro quātitate debita,& pro residuo hēt locū repetitio, quia ipse loquit̄ qn̄ pro eo,qđ est uere debitū,dat̄ in solutū res maioris æstimati onis.Nā tunc ualet iuxta mēsurā debiti.l. fi.& ibi no.Bal. C.de iure do.impet. sed qn̄ fit datio in solutum ꝓ summa excedente debitum, puta ꝓ mille, cū centum tn̄ essent debita,ut in casu nostro,tunc datio in totū est nulla.d.§.si cētū.Et hoc modo distinguit ēt ibi Pau.de Cast.& Alex.in d.l.iuste possidet.Quia ergo dicta in solutū datio facta dominæ Margaritę nō ualuit,ēt si interuenisset licentia dn̄i,ut ex p̄dictis colligit̄ clare, potuit per Anselmū alienari & in aliū dominiū trāsferri.Secundo ex alio non valuit p̄dicta in solutū datio,quia facta fuit absq. licentia dn̄i,q̄,vt in puncto præmittitur, fuit necesaria. Nā cū ista sit solennitas extrinseca,&cōsistat in facto,licentiæ ꝯcesio nō p̄sumit̄.l.quæcunq;.§.fi.de publicia.& l.in bello.§.factæ. de captiuis.Nec obst.qđ notatur in l.j.C.de fide inst.& iure hastæ fisc. quia in casu nostro ex facie instrumenti apparet, ꝙ tēpore actus non interuenit dicta licentia.Nā in dicto instrumento restitutionis dotis circa pricipium narratur, & cū Anselmus aliàs receperit a Ludouico patre Dom.Margaritæ pro dote & nomine dotis,&c.In hac igit̄ parte nō ꝓbatur dotis datio, q̄a attestatur notarius de actu de p̄terito.de quo nō potuit esse rogatus, ſm Inno.in c.quoniam ꝯ̄,de prob.& Doctores in d. authē.si q̄s in aliquo.C.de eden. sed Anselmus p̄sens dictis verbis enunciatiuis videtur fateri ꝯstante matrimonio dotē recepisse. d.l.optimam.C.de contrah.& commit.stipu.Nec ēt ex uerbis prædictis probatur, ꝙ Ludouicus tunc fuerit præsens dictæ ꝯfessioni Anselmi resultanti ex verbis enunciatiuis, sed imo p̄sumit̄ absentia d.Ludouici,ut probatur ex no. per Pau.de Ca.in l.Titia.§.pē.de

11 uerbo.obli.† vbi ꝯcludit, ꝙ si fit mētio in instrumento de actu qui nō potest fieri inter præsentes,puta de stipulatiōe vel de ꝓmissione,q̄ iuris interpretatione significat stipulationē,tunc p̄sumitur præsentia.Et ita procedit,quod no.Barto.ibi,& qđ no. gl.in l.j.C.de contrah.& commit. stip. Sed quando fit mētio de actu,qui potest fieri inter absentes sicut inter præsentes,tunc nō

12 p̄sumitur præsentia,& ideo refert aliàs ꝯsulendo dixisse, ꝙ† si in instrumento dicatur ꝙ Titius donauit Sēpronio,ꝙ non præsumitur præsentia donatarij,nisi probet,nec ualet donatio,nisi constet de acceptatione facta ꝑ alium eius nomine, quia donatio est actus qui pōt fierri inter absentes, sicut inter præsentes. Et cum eo in hoc ēt concordat Are.& idē tenet Pau.de Ca.in l. illud.C.de sacr.sanct.eccle. Idē est ergo dicendum de confessione,q̄ nō minus inter absentes fieri pōt quā donatio; quia vtroque casu alius pōt pro absente recipere, & hr̄et effectū donatio vel ꝯfessio illo ratū hn̄te,iux.not.in l. si ego.de neg.ge. Et tanto magis in casu nr̄o est verū,& nō hēt dubiū; quia tūc nō agebat̄ principaliter de receptione dotis facta ꝑ Anselmū, sed de illa facta fuit mētio incidēter & enūciatiuē ꝑ aliud,& agebat̄ principaliter de dotis restitutione.Et iste actus non fuit gestus cū Ludouico,sed cū Dn̄ico eius filio, qui recepit noīe D.Margaritæ; q̄a ergo de Ludouico prius facta fuerat mentio mō p̄dicto, ad illū inferius fit relatio, dū dr̄,habita tn̄ prius lr̄ia & obtēta a spectabili ḡnali factore illustris. D. N. per suprascriptū ser Ludouicū & infrascriptū Dn̄icū. Quia ergo ꝑ nominationē p̄cedētem factā de Ludouico non probat̄ eius præsentia,ita similiter non probat̄,ꝙ ī præsentia notarij, & t pe actus habuerit licentiā Ludouicus,qui præsens ad actū nō p̄sumit̄ fuisse, q̄ nō fuit cū illo, sed cū alio celebratus, sed attestat̄ notarius de licētia ante actū habita ꝑ Ludouicū,q̄ nō probat̄; quia de illa non potuit esse rogatus,ut dixi. Quia ergo quo ad Ludouicū ꝯstat, ꝙ loquitur notarius de licētia p̄stita ante actū, ēt quo ad Dn̄icū dicitur loqui de eadē licentia concessa an̄ actum,quia illa uerba habita prius & obtenta licētia, &c. respiciūt & determināt vtrūq; ergo dēnt ęqualiter determinare.l.iam hoc iure, de vulg. & pup.Si.n.actus principalis,s.restitutionis dotis gestus fuisset cū ambob.tūc q̄a de illorū p̄sentia ꝯstaret, forte præsumi posset ꝑ solennitate enunciata in instr̄o,& sic ꝙ ēt ille,qui licentiā dr̄ ꝯcesisse,fuisset p̄sens,ꝑ allegata in ꝯ̄riū q̄ hoc modo intelligunt̄. Sed quia cum Ludouico nihil est gestū, ideo quantū ad actū principalē non p̄sumitur eius p̄sentia, iō non p̄sumitur ēt respectu solennitatis enunciatæ.Et propterea sicut quo ad eum de licentia, quæ p̄cessit,verba instr̄i intelliguntur, ita ēt quo ad Dn̄icum præsentem, ad quem pariter uerba referuntur.d.l.iam hoc iure.Præterea in instr̄o dr̄, per suprascriptū ser Ludouicū & infrascriptū Dn̄icū asseruit,&c. puto ꝙ uelit dicere,ut asseruit,&c. Si ergo dicat̄ per suprascriptū ser Ludouicū & infrascriptū Dn̄icū, ut asseruit,ēt si ambo fuisset præsentes.dicta solennitas nō ꝓbaret,neq; præsumeret; q̄a intētio notarij nō fuit simpl̄r asserere de solēnitate, nec illā simpl̄r enunciare, sed ꝙ prædicti asseruerūt licentiā habuisse.Et sic nō ꝓbat̄,ꝙ ita sit,sed ꝙ ita ꝑ p̄dictos assertū fuit, & per ꝯn̄s ex instrumēto cōstat,solum,ꝙ tunc fuit assertū ꝑ Ludouicū & Dn̄icū licentiā prius fuisse obtentā,q̄ assertio nō probat.l.omnib.& l.nullum.C.de testib.nō aūt probatur,ꝙ licentia tunc fuerit ꝯcessa, q̄ pōt præsumi,qn̄ simpliciter enūciat̄, quo casu loquit̄ gl.in d.l.j.& non qn̄ fit mentio de solēnitate ꝑ assertionē partis,vt in casu nostro. Et de hoc puto nō esse dubitādū.

13 ¶Tertio ēt rn̄detur,licet† dicto casu solēnitas enunciata præsumatur,talis tn̄ præsumptio admittit probationē in cōtrariū, ut est casus,in c.j.de reb.eccle.non alie.in 6.& ibi hoc sentit glo.in versiculo tenues. & expresius hoc uoluit Pet.de Ancha.quāuis Dn̄i.ibi aliter dicāt,& malè,ſm Feli. in c.qm̄ cōtra. de proba.in 22.col.versi.& intellige,&c. dicent Domi.somniasse,& probatur per no.per Host.& Abb.in d.c.illud.de præsump.ubi dn̄t,ꝙ licet præsumatur pro illo, qui diu ecclesiam posedit, si tamen probaretur de intrusione uel uitioso ingresu,repelli poset.Et idem uult Lap.Cal.& Domi.in c.ordinarij.§.j. de offi.ordi.in 6. per c.dilecto.de præben.per quem dicit etiā Abb. ibi post alios, ꝙ licet prælatus, qui diu tolerauit subditū beneficio suo nō posit eū cōpellere ad ostendendū titulū,pōt tn̄ in se asumere onus probandi defectū tituli. Et idē uult Abb.in c.licet Heli.de simo.

¶In casu igitur nostro probari potuit, ꝙ licentia nõ præcesſit, & dr̃ esse probatũ per productionẽ libri, in quo ꝯsueuerũt describi licentiæ, quæ ꝯcedunt, in quo nõ inuenitur descripta licẽtia, de qua agit: nã iste est legitimus modus ꝓbãdi negatiuã, vt probatur ex no. ꝑ Bar. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. Ant. de But. & Doct. in c. qm̃ ꝯ. de proba. & probatur in l. fi. C. de reb. credi. prout ẽt vult Io. And. in regula, sine possessione. de reg. iur. in mercur. & Bal. in l. inter debitorem. de pac. vbi dñt, ꝙ per ꝓductionẽ libri, in quo describi ꝯsueuerũt debitores, qui soluũt, probatur negatiua, ꝙ quis nõ soluit, si in illo nõ reperit̃ descriptus. Et idẽ vult Are. in l. in illa. de ver. obl. de quo ẽt ibi ꝑ Alex. ¶Nõ ob. dum dicebatur, ꝙ dicta solẽnitas præsumitur ex tp̃is diuturnitate. l. si filius. C. de peti. hære. q̃a ad istud ẽt multipliciter rñdetur, & primo ꝙ requiritur ẽt ꝙ diu, & sic ꝙ per decennium q̃s possederit, s̃m Bal. & Sal. in d. l. si filius. Ant. de But. in d. c. ea noscitur. & Alex. in d. l. qui in aliena. in prin. quia ergo non est probata possessio 10. ann. ipsius do. Margaritæ, sed ꝙ hñtes cãm ab Anselmo possederunt cõtinuè, nõ sufficit sola diuturnitas tp̃is ad inducendũ ꝓsumptionẽ dictæ solennitatis. ¶Rñdetur & secũdo, ꝙ præsumptio cessat isto casu ꝑ ꝯriam probationẽ; qm̃, ut dictum est, ex productione libri, in quo oẽs licentiæ describuntur, apparet ꝙ licentia non fuit concessa, & quæ ꝯria probatio potuit fieri, per not. per Hostien. & Abb. in d. ca. illud. & fuit dictum in præcedentib. Et dato ẽt ꝙ stante tali præsumptione nõ
15 posset contrariũ probari: si tñ † probationes fuerunt admissæ parte aduersa non ꝯdicente, ualent, & effectum hñt, s̃m Imo. & Ale. in l. inter stipulantem. §. 1. de ver. obl. qui dñt, ꝙ licet ꝯ præsumptionẽ iuris & de iure non admittatur ꝓbatio in cõtrariũ; si tñ fuit admissa, & pars nõ cõtradixit, tollit dicta præsumptio, alleg. Inn. in c. fraternitatis. de frig. & malefi. & in c. cum Bertoldus. de re iudi. de quo ẽt plenè per Ant. de Bu. in c. is qui fidem, de spons. Ex omnib. igitur præmissis concludendum est, ꝙ non valuerit datio in solutum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio præcedens an nouetur per secundam debitoris promissionem.*
2 *Creditor, cui nouata est obligatio, ad primam actionem redire potest, debitore transactionem non seruante.*
3 *Ablatiuus absolutus vt plurimum in conditionem resoluitur.*
4 *Debitor, qui soluere iurauit, non auditur, antequam soluerit.*
5 *Mora in prima obligatione cõmissa remitti præsumitur per transactionem sequentem.*
6 *Mora censetur remitti per receptionem partis debiti.*
7 *Venditor post diem præfixum petens precium renunciat legi commissoriæ.*
8 *Dominus præteriti temporis pensionem recipiens non potest emphyteutam expellere.*
9 *Pœna si remittatur, mora etiam remitti censetur.*
10 *Mora remissa dicitur, si noua dilatio debitori tribuatur.*
11 *Venditor semel recedens a lege commissoria, non potest amplius ad eam redire.*
12 *Mora quando censeatur remissa stipulatione conditionali facta animo nouandi.*
13 *Conditio mista dicitur, quæ a facto promittentis pendet & stipulatoris.*
14 *Dies quando debitorem interpellare dicatur, & quando non.*

CONSILIVM CLV.

IN casu proposito uidet̃ prima facie dicendum, ꝙ Sẽpronius creditor ex primo instrumento, & uirtute obligationis, de qua in eo, capere potuerit tenutam tam pro sorte, quàm pro pœna. Quia † ꝑ
1 secundam promissionem Titij debitoris nõ fuit nouata præcedens obligatio, nec ipso iure, quia, non fit nouatio ipso iure, nisi expresse agatur. l. fi. C. de noua. & §. præterea. inst. quib. mod. toll. obl. Nec ẽt ope exceptionis, ẽt in casib. in quib. olim faciebat ipso iure, s̃m Cy. Iac. Bu. Sali. & Ful. in d. l. fi. Gul. & Bald. in l. rescriptum. §. si pacto. ff. de pac. & Rayner. in l. si pacto quo pœnam. C. eo. Raph. Imol. & Pau. de Cast. in l. 2. de nouatio. & Imol. in l. delegare. eod. titul. Imol. & Paul. de Castr. in l. pe. de prætor. stip. & Alex. in l. qui vsumfructum. de ver. ob. nisi ex manifestis coniecturis appareret de animo nouandi, vt in exemplo, de quo ꝑ gl. in d. l. pe. videlicet, qñ adhuc pendẽte primo termino fuit prorogatus per secundã promissionem, vt
2 ẽt declarat Imo. in d. l. 2. † Et dato ẽt ꝙ prima obligatio fuisset ope exceptionis nouata per sequentem, adhuc tñ potuisset redire cum effectu ad primam actionem, quia non seruauit debitor transactionem, nec promissionem, de qua in illa. l. cum proponas. C. de pac. Et quia secunda promissio fuit condõnalis, cũ ꝓmiserit debitor soluere residuum intra certus tp̃s facto saldo &
3 calculo, i. si calculus fuerit factus, quia illi † ablatiui absolute ꝓlati, resoluuntur in condõnem l. a testatore. de cõd. & dem. quæ condõ non est purificata, sed potius defecta, quia intra dictum tp̃s calculus non fuit factus. Ideo ad primam actionem redire licuit, quia sequi nõ potuit nouatio. d. §. preterea. & l. pecuniam, si cer. pe. & l. cum qui ita. §. fi. de ver. obl. & l. quoties. de nouatio. Nec similiter vr̃, ꝙ per secũdã promissionem fuerit remissa mora prius ꝯcta ex præcedenti obligatione, quia per secundam ꝓmissionem conditionalem conceptam ẽt aĩo nouandi intelligitur recessũ a mora præcedenti, si fuit pñs res, q̃ erat in obligatione, alias non, s̃m gl. cõiter approbatã in le. quoties. de nouatio. Bar. & alios cõiter in d. l. cum qui ita. §. fi. Et ꝑ consequens propter morã præcedentis obligationis commissam per lapsum diei. l. magnã. C. de contrah. & commit. stip. quæ adhuc durat, ut probatur ꝑ prædicta, licuit perueniri ad tenutam, & pro sorte, & pro pęna. Nec prohibetur exactio dictæ pœnæ ex eo, ꝙ adiecta sit donationi certę quantitatis, & sic ꝙ dicatur apposita in fraudem vsurarum, iuxt. not. in l. cum allegas. C. de vsur. & in l. Iulianus. §. idẽ Papinianus. ff. de act. empt. & est cõis opin. vt declarat Alex. in l.
4 stipulatio ista. §. alteri. de ver. ob. † quia ex quo iurauit debitor soluere, non auditur antequam soluat, s̃m Alex. in d. §. alteri. ꝑ c. debitores. de re. iur. Sed pręmissis non obstantib. ꝯrium arbi-
5 tror verius. Qm̃ † mora, quę ꝯcta dr̃ per lapsum diei appositi in prima promissione & obligatione, fuit per sequentem trãsactionem & promissionem remissa, quod multipliciter probatur. Et primo, quia post moram recepit creditor partem pecuniæ debitæ, per quam receptionem vr̃ mora remissa, vt egregie probat̃ in l. lege commissoria. §. fi. ff. de lege commisso. vbi dr̃, ꝙ si post diem lege commissoria comprehẽsam, uenditor dictam legem non exercuit sed partem reliqui debiti accepit, quod commis-
6 soria videtur remissa. † quemadmodum ergo & remissio commissoriæ legis per receptionem partis post diem, eo modo mora intelligitur remissa, & ꝙ argumentum procedat, probatur ex no. per gl. & Bar. in l. Aemilius. ff. de mi. quæ vult, ꝙ si post morã iã cõmissam creditor interpellet de nouo debitorẽ, vt soluat ꝙ moram intelligitur remisisse, allegat. l. post diem. ff. de lege cõmis. & l. commissoriæ. C. de pac. inter emp. & vend. & idẽ uult
7 ibi Sali. vbi hr̃, quòd † si post diem legis præstitutã venditor precium petat, ꝙ legi commissoriæ renunciasse vr̃. Sicut ergo iste casus inducitur per glo. in d. l. Aemilius. ad probãdum, ꝙ mora dr̃ remissa per nouam interpretationem, sic ẽt dici põt, ꝙ intelligatur remissa per receptionem partis debiti, sicut isto casu a lege commissoria videtur recessum, d. §. fi. Et ꝓbatur hoc ex nõt. per glo. Cy. Sal. & Doc. cõiter. in l. 2. C. de iur. emph. vbi dñt, ꝙ
8 dñs recipiendo pensionem præter. ti tp̃is sine alia protestatione, renunciasse videtur iuri expellendi emphyteutã, & ꝑ ꝯñs vr̃ moram remisisse, per d. l. post diem. & l. lege commissoria. quicquid dicat Bart. in d. l. 2. Et idem tenet gl. & cõiter canonistæ, ĩ c. potuit. de locato. Nec refert, utrum totam pensionem receperit, uel partem, quia vtroq. casu est eadem rõ. vt probat in d. l. lege commissoria. §. fi. & præsertim in casu nostro prædicta locũ hñt, ex quo pœna exprese fuit remissa, vt patet ex instrõ transactionis. Et sic dici non potest, ꝙ utrumq. possit exigi uirtute ali-
9 cuius clausulæ, de qua in primo instrõ. imò cum, ut dixi, † pœna sit remissa exprese, dici potest, ꝙ mora etiam ex hoc dicatur remissa, quia pęna committitur ex mora. l. lecta. ff. si cer. pe. quę etiam ex alio remissa intelligitur, hoc est propter trãsactionem factam super sorte, per quam pœna quoq. remissa uidet̃, ẽt si de ea non sit facta mentio. l. 2. in princ. & ibi no. oẽs. ff. si q̃s cau. & facit. l. fin. cum gl. de eo quod certo loco. Et hoc quia pœna uenit accessoriè ad sortem, secundum Doct. in d. l. 1. Ex qua rõne ĩfertur ꝙ mora dicatur simpliciter remissa, & omnis alius eius effectus, quia & illa accedit sorti, & ex sorte prouenit.

¶Vltimò

¶ Vltimò probatur, morã fuisse remissam ex eo, ꝙ creditor no-
10 uam † dilationem concessit debitori ad soluendum residuum, vt probatur ex no. per gl. & Doc. in l. cum stipulatus sim mihi a Proculo, de ver. obl. quæ vult, ꝙ si post pœnam iam commissã per lapsum diei creditor concedat nouam dilationem, ꝙ pœnã remisisse, vr̃, alleg. d. l. post diẽ. & per hoc dicendum est, ꝙ mora simpliciter sit remissa, per d. l. post diem. quæ, vt dixi, ad hoc allegatur per gl. ĩ d. l. Aemilius. Si ergo fuit isto casu mora remissa, vt ex oĩb. prædictis clarè colligit & probatur, ex hoc sequitur, ꝙ tenuta capi non potuit nec pro sorte, nec pro pœna ex mora primæ obligationis & promissionis commissa ex lapsu diei, q̃a illa fuit semel remissa, ideo ad illam redire non licuit, ut est ca-
11 sus in d. l. post diem. vbi dr̃, ꝙ postquam † recessum est tacite a lege commissoria per nouam petitionem, ꝙ amplius non pôt venditor ad illam redire. Virtute igitur primæ promissionis nõ potuit creditor capere tenutam sine noua mora, quæ non potuit committi ex lapsu termini, quia iam erat elapsus, sed ex noua interpellatione, arg. l. Celsus. de arbit. Quia ad tenutam peruenire non pôt, nisi mora præcedat. l. soluitur. §. 1. quib. mo. pig. vel hypo. solui. & no. in l. quæsitum. in prin. de pig. & in l. debitores. C. eo. & per Bar. in l. creditores. eo. ti. in 3. q. prin. vers. idem quæro, qñ debitum est liquidum, &c. Et tanto minus tenuta potuit capi pro pœna, quæ (vt dixi) fuit expresè remissa. ¶ Non obstant allegata in contrarium. Et primo dum dicebatur, quòd quia quamuis ita esset, tamen de hoc quo ad propositum non curatur, quia satis est quo ad id, de quo quæritur, ꝙ mora remissa dicatur. Præterea quo ad pœnam obst. exceptio pacti de non petẽdo, quia per pactum stipulatione vallatum fuit remissa pœ-
12 na. ¶ Non ob. dum dicebatur † ꝙ per stipulationem conditionalem etiam factam aĩo nouandi, non intelligitur mora remissa, nisi quando res est pñs. per not. in l. quoties. de noua. & in d. l. eum qui ita. §. fin. de ver. obl. quia illud procedit in simplici ꝓmissione condõnali. Sed quando cum illa concurrit receptio partis debiti, tali receptione mora dicitur remissa d. l. lege commissoria. §. fin. de lege commissoria. & per alia de quib. supra. Et idem quando super sorte transactum. d. l. 2. in prin. si quis cautio. & multo magis qñ pœna fuit remissa expresè, sicut in casu nr̃o, ac ẽt idem qñ promissio non tm̃ est condõnalis, sed habet nouã diem & dilationem, per not. in l. cum stipulatus sim mihi a Proculo. ¶ Non ob. insuper, ꝙ creditor potuit ad primã actionem redire, quia debitor sibi trãsactionem non seruauit. l. cum proponas. C. de pac. Qm̃ hoc negatur, nam debitor residuum ꝓmisit soluere per totum mensem. Nouembris, in quo reperiret debitor, facto saldo & calculo. Promisisse igitur residuum dr̃ intra dictum tp̃s sub illa condõne, si calculus esset factus. d. l. a testatore. de cond. & dem. quæ consistit in facto. l. cum seruus. de cond. & demon. & l. si statu liber. §. fin. de statu lib. & est mista,
13 † quia pendet a facto promittentis & stipulatoris, ut probatur in l. seruus si hæredi. §. Imperator. de statu lib. & maxime hoc casu, in quo uerba sunt concepta impersonaliter, & non magis ad vnũ q̃ ad alterum referuntur, quæ condõ non fuit impleta, q̃a calculus intra dictum tp̃s non fuit factus. Nec debet haberi pro impleta ɔ̃ ipsum promissorem, quia per eum nõ dr̃ stetisse, quo minus impleretur, iux. l. iure ciuili. de cond. & dem. Tunc. n. per eum diceretur stetisse, qñ ille, qui ex implemẽto consequitur cõmodum, sicut si legatarius vel creditor in casu nostro interpellasset, vel inuitasset debitorem ad calculũ, vel obtulisset se paratum calculare. l. j. cum ibi no. C. de insti. & substi. & l. in testõ. la
14 2. de cond. & dem. † Nec obstat, ꝙ dies ad hoc interpellet debitorem. l. magnam. quia cum condõ sit mista, & ueniat implenda facto vtriusq., vt dixi, dies quo ad conditionem & implementum illius non minus est apposita debitori, quam creditori. Et propterea cum ex implemento dispositio, & promissio esset purificanda, si intra tempus non interpellauit debitorem, vel non obtulit se paratum calculare, non dicitur per debitorem stetisse sed per creditorem. l. fin. §. 1. ff. quorum lega. & quia in pari etiã mora melior est conditio debitoris. l. sequitur. §. si seruum. de verb. oblig. Ex quo sequitur, ꝙ debitor non uenit contra transactionem, si non soluit residuum in termino, quia conditio, sub qua solui debebat, non fuit adimpleta, nec dicitur stetisse per promissorem, quo minus impleretur, ut probatur per prædicta. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius rem sibi legatam emens, renunciat iuri legati. & numero.*
2 *Filia vasalli quo casu non possit de euictione feudi agere.*
3 *Emens rem pendente conditione, sub qua ad illam vocabatur, an dicatur suo iuri renunciare.*
5 *Exceptio eum repellit agentem, quem de euictione tenet actio.*
6 *Legatarius, qui emit rem sibi legatam, a se ipso eandem euincere potest.*

CONSILIVM CLVI.

IN qõne vertente inter hæredes Nicolai ex una agentes, & filios & hæredes Virgilij ex altera se defendentes, vr̃ prima facie dicendum, dictos filios Virgilij teneri, & cõdemnari debere ad precium decimæ, de qua agitur, emptæ a dict. Virgilio: q̃a quoad dictum ɔ̃ctum & promissionẽ precij, fundatur ex instro intentio agentium. l. cum precib. C. de prob. Nec inter alia, quæ obijciuntur, obstare vr̃, ꝙ per mortem dicti Nicolai dicta decima fuit deuoluta & reuersa ad dictum Virgilium seu ad eius filios, tanquam feudũ paternum vel antiquum, c. 1. §. cum vero. qui feudũ dare pos. & c. 1. an agn. vel fil. Quia ex quo antequã esset ꝑdictis apertum, hoc est Nicolao adhuc viuente, Virgilius dictam rem feudalẽ scienter emit, ex quo vr̃ iuri suo renunciasse;
1 † sicut legatarius emendo rem legatam pendẽte conditione, si sit sciens, vr̃ legato renunciare, adeo ꝙ purificata condõne legati excluditur a re legata, quã emptor idemq; legatarius hẽt, & a ꝑcio qđ pro ea soluit. l. si a substituto. ĩ prin. de leg. 1. a ꝑrio feu su, & in l. cui res. de act. emp. & facit. l. hmõi. §. qui seruũ. de leg. j. ¶ Confirmatur: quia quamuis emptor in casu nostro, vel eius filij velint hanc rem feudalem retinere, non quidem titulo emptionis, sed ex inuestitura antiqua, & sic sibi titulum ex causa su peruenienti. i. per mortem Nicolai mutare, iux. l. 4. ff. ad leg. Falcid. Nihilo minus venditor, vel eius hæres non tenetur ad restitutionem precij, nec de euictione: quia euictio contingit ex natura rei, & ex prouisione auctoris, tam venditoris, q̃ emptoris. Et hunc casum potuit emptor ꝓuidere, ex quo sciuit, ꝙ in hunc casum poterat ad eum, vel ad filios eius hæredes peruenire ex natura feudi antiqui. Ideo ei videtur imputandum, & a precio non debet excusari agẽdo de euictione, vel excipiendo, per no.
2 in l. si familiæ. C. fam. ercis. ubi uult glo. not. † quòd si res feudalis in diuisione uni obuenit, & alteri allodialis, & ad dominum reuertatur res feudalis per mortem vasalli, cui obuenit in diuisione, decedentis sine filijs masculis, quòd eius filia non poterit de euictione agere, etiam quo ad precium contra patruum: q̃a euictio sequuta est ex natura rei, & ex prouisione auctoris; & quia hunc casum potuit præuidere ille, qui dictam rem accepit in diuisione. Et subdit etiam ibi Bald. & Sal. ꝙ idem est, si ꝑ mortem fuisset reuersa ad patruum, sicut contingere potuisset, si feudum fuisset antiquum. Et idem ẽt Alex. in consi. 21. 5. volu. quæ rõnes vñ formaliter militare, & locum hr̃e in casu nr̃o. Alia etiã, quæ obijciuntur per dictos filios Virgilij, sunt leuia, & euidenter constat non obstare, ideo aliter illa non prosequor. ¶ Sed præmissis non obstantibus contrariam sñiam puto ueriorem. Nam, vt dictum est, Virgilio vel eius filijs debebatur feudum, casu quo Nicolaus decessit sine filijs, quamuis ẽt in manib. dñi & eo consentiente fuisset prius refutatum per dictum Nicolaũ ad effectum, vt alius inuestiretur. c. 1. versi. nec in filia. de alienatio. feudi pr̃ni. & in c. 1. §. hæc quoq. & ibi expresse vult hoc Bal. de succ. feu. & Are. in l. apud Iulianũ. §. si quid alicui. de leg. 1. Et faciunt no. ibi per Dy. & Ang. & ita ẽt aliàs consului pro dictis
3 filijs Virgilij. Si ergo Virgilius † rem feudalem emit pendente cõditione, sub qua ad illam erat uocatus, quamuis fuerit sciẽs, non tñ per hoc vr̃ renunciasse iuri sibi competenti in spe ex inuestitura pr̃na & antiqua. Et ꝓpea mortuo postea dicto Nicolao sine filijs, filij dicti Virgilij, uel ipse Virgilius si viuebat, desijt hr̃e rẽ emptã ex cã emptiõis, & illã retinere uel cõsequi posse ex inuestitura antiqua, & paterna. Et sic dr̃ emptor uel filij eius dictam rem a se ipso euicisse, dict. leg. 4. ad legem Falc. ideo si precium soluisset agendo actione ex empto tanquam res fuisset euicta. repetere potuisset, ut prædicta probantur ex nota.

per gl.cum qua alij trãseunt in dicta lege,si a substituto.in pric.
4 de lega.1.q vult † q̃ si legatarius ẽt scienter emat rem legatam pendente condõne,q̃ per hoc non intelligitur renũciasse legato,& iõ purificata condõne desinit hr̃e rem ex cã emptionis,& cã incipit hr̃e ex cã legati,per d.l.4.& ad tex. qui vr̃ probare ɔ̃rium,vt dixi superius,subaudit verbum maxime. Et idem tenet Pa.de Cas.in l.plane.§.q̃ si rem.eo.ti.Dy.& Bar.plene in l. qui Romę.§.duo fratres.de verb.obli.in 12.q.& ideo vr̃ legatarius dictam rem a seipso euicisse, ẽm prædictos post gl.in d.§. duo fratres.per l.si vendideris.de euict.& per ɔ̃ns põt actione ex empto preciũ repetere,vt ẽt declarat Bar.in d.l.hmõi.§. qui seruũ. & vbi precium non soluisset,multo magis illud retinere posset,
5 † quia quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.l.vendicantem. de euicti. idem ergo est per omnia dicendum, qñ feudatarius pendente conditione sub qua uocatur,rem emit.& deinde purificatur cõditio,sub qua iure feudi, & ex inuestitura põt admitti, quia utroque casu est eadem rõ. Nec obstat,qđ hr̃ in d.l.si familiæ.C.famil.erc. quia aut tertius euincit ex qualitate rei,vel ex ordinatione auctoris,& tunc ille qui acquisiuit,vel hæres eius, de euictione etiam respectu precij nõ agit,& isto casu loquitur glossa ibi,s.qñ res reuertitur ad dñm, uel ad patruum per mortem vasalli decedentis sine filijs. Si uero emptor,vel eius hæres ex noua causa superueniente a se ipso rem emptam euincit,& tunc ad precium agit, vel illud retinet,si non soluit,& hoc casu loquitur gl. in d. l. si a substituto
6 & Barto.in d.q.12. Nam & illo casu legatarius,† qui emit, euicit a se ipso ex ordinatiõe defuncti, & euictio sequitur ex qualitate rei,quæ subiacet restõni,& hunc casum potuit præuidere, qui sciens emit,& tñ de euictione agit.Et est rõ, quia euictio ꝓuenit,eo quia ius emptoris augetur,& ampliatur, cum superuenerit noua cã,ex qua põt rem emptam retinere.Iõ vt hoc ius superueniens sibi prodesse posit,conceditur,q̃ de euictione agere posit,aliàs nihil sibi prodesset,quia ex illa cã rem non diceretur habere,si precium abesset,ut declarat ẽt Bar. in d. §. qui seruũ.quæ ratio militat ẽt in casu nostro.Sed alio casu euictio superuenit, quia ius emptoris vel acquirentis ex diuisione defecit per mortẽ eius,& sic nõ remanet cã ex qua posit rem retinere ꝓpea isto casu nõ reperitur precium, quia euictio causatur ex qualitate & ex natura rei,& ex testatoris ordinatione.Et ꝑ hæc concludo, quod rei sunt absoluendi. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Satisfactio in genere quid importet, & quid in specie.*
2 *Verbum in dubio in specie accipi debet, & non in genere.*
3 *Soluere non dicitur uere,qui debitorum nomina assignat.*
4 *Institor an liget dominum ex suo contractu, & an eidem quærat actionem.*
5 *Institor ob nomen debitoris tenetur domino cedere actionem contra debitorem.*
6 *Solutio in quo differat a liberatione.*
Solutionem pro omni liberatione accipi,qualiter intelligatur.
7 *Liberatio quot modis contingere posit.*
8 *Soluere dicitur proprie,qui præstat, quod debet.*
9 *Legatum decem corbium frumenti & decem librarum eodem tẽpore debetur.*
10 *Verba dubia a iure communi interpretationem recipiunt.*
11 *Pater stipulatus dotem sibi aut filiæ reddi,uel sibi & filiæ,qualiter intelligatur.*
12 *Verba contractus secundum statuti dispositionẽ intelligi debẽt.*
13 *Verbum quod plura determinat, quo ordine ea censeatur determinare.*
14 *Determinabilia qualiter determinentur ab uno & eodem determinante.*
Determinatio æqualis quando fieri debeat,& quando inæqualis.
15 *Supplicatio tunc admittitur cum appellatio prohibetur.*
16 *Appellatione per statutum remota,nõ censetur uia supplicationis præclusa.& nu. seq.*
18 *Contumax uerus non ualens appellare, nequit etiam supplicare.*
19 *Supplicatio aduersus sententiam permittitur appellatione remota.*
20 *Sententia lata super recursu concedenda, an reguletur ut interlocutoria.*
Sententia diffinitiua quæ proprie dicatur.
21 *Interlocutoria quando negotio principali præiudicium paret.*
Merum id dicitur,quod a quauis mistura separatur.
22 *Interlocutoria sententia quæ proprie dicatur.*

CONSILIVM CLVII.

DE trib. per ordinem quæritur. Et primo,vtrũ d.Galeaz de Pardis de Pisauro teneatur pecunias debitas parti aduersæ occasione administrationis sibi concessæ soluere, an vero liberetur assignando illi nomina debitorum. Et vr̃,q̃ liberetur. qñ ille promisit sub hac forma,videlicet.E dare bono & real compu-to cum restõne integrale, & legitima satisfactione de danari &
1 crediti che aparescano,&c. † Nã illud verbum, satisfatione, põt capi in genere,ut cõprehẽdat oẽ, ex quo impleatur desiderium creditoris.l.si liberatur.§.1.quib. mod.pig.vel hypoth.solu.& l. si rem.§.omnis.de pign.act. Item põt accipi in spẽ pro solutione.Et hoc modo capitur in ɔ̃ctib.l.promissor. de consti.pec.& in authen.si qñ.C.eo.ẽm Gulie.Bar.& alios,in l.j.qui satis.co.
2 Et confirmatur hoc, † quia quoties aliqđ uerbum potest capi in specie & in genere, capitur in dubio in specie in materia stricte interpretanda,ẽm Abb. in c.Rodulphus.de rescr. arg. illius tex.Et idem probatur ex no.per Bar. in l.talis scriptura. in prin. de l.j.& prout in ɔ̃ctib.fit stricta interpretatio.i.quicquid astringendę.de verb.obl.Sicut ergo hoc verbũ, quod determinat illa verba,dinari, crediti, respectu primi importat verã & naturalẽ solutionem.l.solutionem. de solu. ita et respectu alterius verbi debet importare.l.iã hoc iure.de vulg. & pu.& l.quamuis. & l. hæreditatem.C.eo.ti.& l.si legatarius.§.j.cum ibi no.per Bar.de
3 lega.3.& per ɔ̃ns † non ur̃ satisfecisse assignando noĩa debitorum,quia non diceretur soluisse verè,sed ficte.l. quamuis.§.interdum.ad Velleia.iuncta gl.in uer.soluit. quæ dicit, q̃ soluisse fingitur,qui reum seu debitorem delegat. ¶ Sed prædictis non
4 obstantib.ɔ̃rium sine dubio puto verius.Vnde† præmitto,q̃ q̃uis de iure dñs ex ɔ̃ctu institoris obligetur, non tñ actio quæritur dño per institorem rẽr,qñ est homo liber, vt est expressum in l.1.ff.de institori.sed,vt ibi dr̃,cõtra ipsum institorem, qui ɔ̃xit nomẽ debitoris occasione negotiationis,cui est præpositus, poterit agi,non quidem ad pecuniam,ad quam debitor ipse tenetur,sed pro actione cedenda cõtra debitorem,secũdũ gl. ibi i
5 uer.poterit.cũ qua trãseunt oẽs.†Et sic dictus institor occasione noĩs debitoris ab eo ɔ̃cti tenetur dño ad factum.i.ad cedendum actionem ɔ̃ debitorem, & hoc tm̃ quo ad eum dñs est in obligatione,nnn aũt põt conueniri ad id,ad quod tenet ipse debitor,dummodo fuerit soluendo tp̃e cõtracti debiti, nec curat q̃ postea desierit esse soluendo.l. qui sub condõne, de cond. & demonst.¶ Secundo præmitto,q̃ ille,qui obligatus est ad factũ & ɔ̃nr ad cedendum, præstãdo illud, dr̃ proprie soluisse & satisfecisse,vt clare probatur,inst,quib.mod.tolli.obl.dum ibi dr̃, q̃ solutione eius,qđ debetur,tollitur oĩs obligatio.Et sic ibi præsupponitur,q̃ si illud,quod debetur præstatur,siue sit quãtitas, siue species,siue factũ, dicat debitor soluisse, & liberatur solutione.Et idem probatur ex no.per gl. in rub.ff.de solutionib.in quantum gl. assignat drĩam inter solutionem & liberationem.
6 Et† dicit,q̃ solutio est rerum,quod est in obligatione.l. j. in fi. si cert. peta.cum conc.de quibus ibi.Et quamuis gl.dicat,q̃ solutio põt capi generaliter pro omni liberatione,l.solutionis verb. eo.ti.hoc tñ non intelligitur dictum respectu eius, quod est in obligatione,sed respectu modi, quia diuersi sunt modi liberan
7 di,hoc est,† per pactum,per acceptilationem,delegationem,& actualem solutionẽ,quod oẽs modos,& alios similes comprehendit uerbum solutionis sumptum in genere, d.l. solutionis, quæ hoc modo loquitur.sed quando præstatur id,quod continetur in obligatione,qualecunq. sit,siue consistat in dando, siue in faciendo,dicitur tunc solutio ꝓprie & in specie,per prædicta.& de hoc non est dubitandum.¶ Ex præmisis ergo sequitur,q̃ dictus Galeaz proprie dr̃ satis facere, nedũ soluendo pecuniam exactam & apud eum existentem,sed ẽt cedendo actiones ɔ̃ debitores, quia quo ad illos & illorum respectu solum & duntaxat tenetur illis,qui præposuerunt eum huic administrationi cedere actiones ɔ̃tra dictos debitores, & sola cessio quo ad eum & prædictos est in obligatione,ẽm gl.in d.l. j. de instit.

Et

8 Et per pñs † præstãdo qđ debet,& faciendo illud, ad quod tenetur,dr̃ proprie soluere & satisfacere.Cum ergo tã respectu debitorũ q̃ pecuniæ verbũ illud, satisfactione, stet & stare possit ꝓprie,& tã quo ad vnum, q̃ quo ad alterum non recedat a ꝓpria verbi significatione,dr̃ vtrũq; pariter determinare, ex quo exequutio vtriusq; determinabilis est vniformis in qualitate, q̃ exequutionem significat & importat verbũ illud determinãs, non habendo respectum, ꝙ ipsa determinabilia differãt in qualitate & in substantia,prout differt pecunia exacta & cessio ipsa ꝫ debitores,prout expresse colligitur ex no.per Bart.in d.l.si
9 legatarius.§.1.qui vult,ꝙ si † lego decem corbes frumenti, & decem libras,ꝙ sicut frumentum debetur eo tp̃e,quo recolligitur ex tacita mẽte defuncti,l.Firmio.§.si pater.& ibi no.qñ dies l.ced.eodem tempore debentur etiam decem libræ,ꝑ illum textum,& per d.l.iam hoc iure, & sic legatum vnius rei ab altero differt in substantia,& tñ satis dr̃ fieri æqualis determinatio,ex quo vniformis est p̃stãtio respectu tp̃is subintellecti. Et tanto magis prædicta procedũt,& hñt locum,ex quo,vt dixi.d.Galeaz solum tenetur cedere & cedendo liberatur inuita parte ad
10 uersa.d.l.j.cum gl.de inst.acti.† Et ideo etiam vbi verba essent dubia,reciperet ẽt interpretationem a iure cõi.leg.q̃ro.§.inter locatorem.ff.de loc.Et sic verbum illud satisfactione, determinans uerbum crediti, debet intelligi,quod satisfiat cedendo,& non soluẽdo illud,quod venit exigendum a debitorib. per creditorem,vt probatur ex his,quę notabiliter voluit Bar.in fortioribus terminis in l.vxorem.§.testamenta.de lega.3.vbi vult,
11 ꝙ† si pater dat dotem pro filia,& stipuletur alternatiue sibi aut filiæ dotem reddi,vel copulatiue,hoc est sibi & filiæ reddi, ꝙ dicta verba debent intelligi secũdũ ordinem iuris,& sic ut competat,patri in uita sua,& filiæ post mortem patris, vel si aliter efficiatur sui iuris,quia iste est ordo iuris.l.2.§.ꝙ si in patris. solu. ma.& l.vnica.§.uideamus.C.de rei vxor.act.alle.no.in l.Callus. §.1.de lib. & posth. & cum Bar.transeunt etiam alij in l. Gaius. sol.ma.Si ergo in casu Bar. verba recipiunt declarationem a iure cõi ꝫ propriam verborum significationẽ.l.cos. §. cum in tabulis.de duob.reis.multo magis in casu nr̃o, in quo non repugnat uerborum significatio.¶ Et comprobatur ex no.ꝑ Bart.in l.vt iusiurandi.§.si liberi.de operis libert.cum conc.de quib.per
12 Alex.in d.§.j.in fi.vbi vult,ꝙ uerba ꝯctus† in dubio intelliguntur ₰m dispõnem statuti,ẽt contra propriam naturam verbi, ut in exemplo,de quo ibi per eum.Et hoc confirmatur,quia verba sunt intelligenda,secũdũ subiectam materiam.l.si vno. in prin. loc.& l.si stipulatus.in prin.de usu.cum conc.quod maxime est verum ad finẽ & effectũ,ut quis non obligetur in plus, secũdũ Imo.Pau.de Cast.& Alex. in l.miles.§.decem. de re iud.Pau.de Cast.& Alex.in §.fi.eadem lege.& in l.sciendum.& in l.stipulationes non diuiduntur.de uer.obl.& in l.j.ff.de pac.& in l.si legati serui nomine.de leg.j.Sed si dictus Galeaz teneretur satisfacere in pecunia exigenda a debitorib.obligaretur ad aliud,& in plus quam teneretur ex natura cõtractus. d.l.j.cum gl. ergo nõ est in dubio præsumendum, ꝙ uoluerit se obligare ad soluendum dicta pecuniam,sed ad cedendũ actiones,prout cedere tenetur ex natura dicti contractus.¶Et quamuis ad contraria clara colligi possit respõsio ex prædictis, tñ specialius & clarius re
13 spondendo dico, ꝙ non obstat,dum dicebatur † ꝙ verbum illud,satisfactione, determinans plura debet ea æqualiter determinare,quia,ut est dictum in præcedentibus, illud est uerbum executiuum. Vnde satis est,ꝙ æqualis sit determinatio quo ad exequutionem respectu significationis ipsius uerbi,quæ ꝓprie adaptatur ad utrumq;,idest,ad pecuniam & ad cessionem,quæ sola est in obligatione d.l.j.cum gl.de instito.quamuis differmitas sit circa rem, de qua debet satisfieri,per no.ꝑ Bart.in d.l.si le
14 gatarius.§.j. ¶ Secundo respondetur, ꝙ † illa regula procedit, nisi repugnet natura determinabiliũ,quia tunc debent determinari secũdũ naturam vniuscuiusq; determinabilis,₰m Car. in c. olim ex literis.de rescrip.per illũ tex.& idem no.in c.ab excommunicato.eo.ti.in c.cum dilectus per illum tex.de const.Ias. in d.l.miles ita.§.decem.de re iud.in 2.not.per illum text. Et facit, quod dicit.Ab.in c.cum dilectus.ubi in 5. notabili colligit ex illo textu,ꝙ fit inæqualis determinatio, quando præiudicaretur iuri communi per æqualem determinationem,prout isto casu illi per pactum derogaretur,si Galeaz soluendo tantum, & nõ cedendo liberatur, dicta lege 1.cum gl.de instit.actio. ¶ Capio secũdum dubium,uidelicet, utrum dictum Galeaz licuerit supplicare principi,vel eius uicegerenti in ciuitate Pisauri.Et uidetur dicendum prima facie ꝙ non,ex quo a secunda sententia nõ
15 potuit ex forma statuti appellare. † Tunc enim prohibita appellatione admittitur supplicatio, quando in priuilegium iudicantis denegatur appellatio.l.si quis aduersus.C.de precib. Impera.offe.sed est secus,secundum Pau.de Cast. ibi, ex qualitate causæ denegaretur appellatio,ut quia statutũ diceret,ꝙ in causis criminalib.uel summarijs non appelletur,uel si princeps cõmitteret causam appellaaione remota. In istis enim,secundum eum,sicut non posset appellari,ita nec supplicari,arg.leg.fin.C. ut lit.pen.Et sic in terminis Pau. de Castr. uidetur decidere casum nostrum, cum quo etiam quo ad hoc transeunt moder. in auth. quæ supplicatio.eo.tit.Sed his non obstantibus contrarium puto dicendum.Et primo per no.ꝑ Bal.in l.fi.C.de temp.
16 appellat. ubi uult, ꝙ quamuis † statutum tollens appellationẽ valeat,tamen non eẽ præclusam uiam alterius recursus uel supplicationis.Et idem vult Ant.de But.in c.pastoralis.in 2.notabili,de appellõ.dicens,ꝙ licet clausula,appellatione remota,tollat apppellationem,tamen non tollit,quin grauamen possit releuare,(saltem per uiam querelæ.Et idem expressius uult Sal. in l.fi.C.de senten.& interloc.om.iud.col.ult. versi. quæro tunc si non potest,&c.vbi determinat, ꝙ si appellatio sit remota per statutum,uel per rescriptum,poterit tamen supplicari, per dictam auth.quæ supplicatio.Idem etiam tenet Imol.in l.1.§. si.a quibus appella.non licet.in fi.12.col.cum principio sequentis.
17 † Licet enim,dicit ipse,remota appellatione intelligatur remota supplicatio,quãdo propter culpam partis remouetur appellatio,uel qñ essemus in casu,qui no.per gl.ĩ d.l.fi.C.ut lit.pend. tamen ubi aliàs sine culpa partis remouetur appellatio, non intelligitur remota suppl catio,per ea quæ habentur in l.1.C. de sent.præfec.præto.& in d.l.si qui aduersus.& in dicta auth.quæ supplicatio. Et idem etiam expresse præsupponit Imo. in l. ex
18 consensu.§.fi.de appell.colu.pen. & seq.ubi quærit,an † uerus contumax,qui non potest appellare,possit supplicare.Et determinat ꝙ non,per no.per gl.in d.l.fi.C.ut lit.penden.¶ Nec ob. secundum eum.d.l.si quis aduersus.& d.auth. quæ supplicatio. quia loquuntur dicta iura,quando quis a potestate appellandi prohibetur propter dignitatem proferentis sententiam. Itẽ nõ ob.secũdum Imo.quod no.gl. in c.ex literis.de rest.in inte.quæ ur̃ uelle indistincte,ꝙ remota appellatione dicatur supplicatio permissa,quia debet intelligi illa gl.quando remouetur appellatio alia rõne quam propter contumaciam uel negligentiam impediti appellare.Et sic Imola in hac respositione sentit & expresse præsupponit,ꝙ ubi prohibetur quis appellare, etiam ex alia causa, quam propter dignitatem iudicantis, & si tamen cesset culpa prohibiti,non intelligatur supplicatio denegari, ꝑ no. ꝑ gl.in d.c.ex literis.vel nisi,₰m eum,prohiberetur appellatio de iure communi propter infirmitatem euitandam, prout hac rõne est prohibitum de iure tertio appellare,₰m gl.in d.l.fi. quæ ratio cessat in casu nostro, in quo prohibetur per statutũ contra dispõnem iuris cõis secunda appel.imò Io.And.& Ant. de But.in d.c.ex literis.uoluerunt,qđ illa glo. habeat etiam locum quando de iure non licet tertio appellare, quod an sit uerum,non prosequor, quia sumus extra illum casum. Et ꝙ isto casu concedatur recursus & supplicatio,voluit ẽt Imo. in consil. 139.Et idẽ cõcluditur in plurib.alijs consilijs sequentib.in quibus etiam rñdetur mõ prædicto ad no.in d.l. fi. & ad quędã alia,de quib.posset obijci,quę consilia allegãtur per clarissimũ dñm aduocatum in causa.Et eãdem opinionem clare etiam tenet Abb.in d.c.ex literis.de rest.in inte.vbi no.prin.illius gl.tan
19 quam singularis,& ex ea infert,ꝙ siue in instr̃o,† siue in rescripto,siue in aliqua iuris parte sit remota appellatio, potest nihilo minus aduersus sñiam supplicari, quia ista duo remedia sunt separata, quorum vnum est ordinarium, & aliud extraordinarium, ideo ad remotionem unius, non sequitur remotio alterius,quia ex separatis non fit illatio.c.2.de trãsla.præla. Ex quibus omnib.clare apparet,ꝙ ista est cõis opinio, a qua nõ est recedendum,quicquid dixerit Pau.de Cast.in d.l.si quis aduersus qui mouetur ex no.in d.l.fi.C.vt li.pendẽ. ad quæ superius fuit responsum post Imo.in d.l.ex consensu.§.fi.& in d.consi.quod illa glossa procedit,quando quis excluditur ab appellando propter suum delictum, puta propter contumaciam, uel quando remo-

remouetur appellatio de iure communi ratione infinitatis cui tandæ, sicut q̃ prohibetur, ne liceat tertio appellare. Et quãuis mod. in d. auth. q̃ supplicatio. dicãt, q̃ etiam multi alij, de quib. ibi per eos, dñt idem, quod Pau. de Cast. tñ hoc est falsum, imo tenent ɔ̃rium in locis superius alleg. prout retuli supra, & põt videri facile. Et hæc de secundo dubio. ¶ Deuenio ad tertium, in
20 quo quæritur, vtrum sñia, quã † pronunciatum fuit, recursum esse concedendum, debeat regulari prout mera interlocutoria. Et breuiter concludo, q̃ sic: quia talis sñia uř esse mera interlocutoria. Nam illa sententia dř diffinitiua, quę directo diffinit negotium principale, & aliam sñiam non expectat post, se, secũdũ gl. in cle. 1. de sequest. poss. & fruc. gl. fi. & Bal. in l. qui restituere. de rei ven. & Alex. in rub. de re iud. Secunda est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ, quæ expectat aliam post se, sed tñ fertur super eo, in quo pendet victoria causæ, & per in directum diffinit causam principalem, sicut quando pronũciatur, exceptionem peremptoriam obstare uel esse probatam, & similia, ut no. Bar. in l. Titia. de acc. & Pe. de Anch. post gl. in cle. cum a repulsione. de app. & Bal. in rub. C. ne lic. ter. prou. & de his ẽt per Ant. de But. & mod. in c. dilecto. & in c. sua nobis. de appel. Et idem quamuis dicto modo non finiat negotium principale in totum, sed parte dicti negotij, ſm Bal. in l. j. ver. quarto quæro, &c. C. quando prouoc. per tex. cum glo. 1. singula. secundum eum in l. intra utile. de mino. & dicit etiam Bal. in d. l. j.
21 † q̃ interlocutoria habens vim diffinitiuæ parat præiudicium super negotio principali, vel super aliquo fundamento principaliter & substãtiali. Interlocutoria vero mera est illa, quæ nullam habet participationẽ vel misturam cum diffinitiua, & quæ nullo modo tangit negotium principale, quia illud dř esse merum, quod est separatum a mistura cuiuslibet alterius entis, ſm Ang. in l. 5. in prin. de verb. obl. & in l. imperium. de iurisd. om. iud. cum conc. de quib. per mod. in dictis locis. Et ita etiam concludit late Aret. per prædicta in consi. 20. in j. dubio. Et ex hoc infert, q̃ pronunciatio iudicis sñiantis, q̃ indicia sunt legitima, & esse purgãda per torturam, est mera interlocutoria, & q̃ statutum disponens de mera interlocutoria habet locum in illa, quia non decidit causam totaliter, neq; aliquod ius fundamentale, ex quo sententia & uictoria diffinitiua habeat necessitatẽ isto modo ferri, ut ibi per eũ plene hoc declarantem, & allegantem ad hoc Bart. in l. 2. de app. reci. & Bal. in l. si quis prouocatione. C. de appel. & in l. minorib. C. de his quib. ut ind. Et quãuis ẽt ab hac interlocutoria, de qua agitur potuerit de iure appellari, per hoc tamen non sequitur, quin sit mera interlocutoria, & q̃ statutum præfigens tps in appellatione a mera interlocutoria, non habeat locum, imo adhuc dicitur interlocutoria mera, secũdũ Aret. expressè in d. consi. Idem etiam probatur ex
22 no. per Alex. in d. rub. de re iud. circa fi. † vbi concludit, q̃ interlocutoria dř illa, quæ non diffinit causam principalem, siue feratur inter principium causæ & finem, siue post, ad declarationem glossæ in d. cle. j. de sequest. possef. & fruc. & idem est de intentione Imolæ in l. si finita. §. non autem. de dam. infec. Et ita in præmissis concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Partus suppositus qualiter probetur.*
2 *Particeps criminis non plene probat, licet indicium faciat.*
Simonia in probanda admittitur tum mediator, tum particeps.
3 *Simonia crimini læsæ maiestatis assimilatur.*
4 *Testis periurus est a testimonio repellendus.*
5 *Excipiens de emendatione criminis, hoc ipsum probare debet.*
6 *Ius canonicum in terris ecclesiæ in utroque foro seruari debet.*
7 *Testes de falso conuicti in uno, sunt repellendi omnino.*
8 *Testis incontinenti sese corrigere potest, non autem ex interuallo.*
9 *Testis nõ dicitur omni exceptione maior, qui dictum suum ex interuallo correxit.*
10 *Testes in aliquibus varij non probant, etiam in his, in quib. sunt concordes.*
11 *Testes illi fidem faciunt, quorum dictum iuri communi est consonum.*
12 *Testes nobiles non præferũtur cęteris, si sint participes criminis.*
13 *Testes minus idonei admittuntur in his quę fiunt in domo.*
14 *Testes nobiles quando ignobilibus sint præferendi.*
15 *Testis particeps criminis quando repellatur.*
16 *Mulier particeps delicti fidem facit aduersus clericum.*
17 *Laicus etsi de crimine non est idoneus testis contra clericum, facit tamen indicium ad torturam.*
18 *Participem criminis in testem non admitti quando verum sit.*
19 *Suppositio partus capite punitur.*
20 *Testi contra iuramentum proprium deponenti quãdo credatur.*
21 *Testis quando per partem vel iudicem prætextu criminis repelli possit.*
22 *Iudex quo casu pro reo non valente, supplere possit.*
23 *Fama quando aliquid probetur, & quando non.*
Fama qualiter probetur sufficienter.
24 *Testis fidem non facit, si interrogatus rationem non reddiderit.*
25 *Testis rationem dicti minus sufficientem reddens, infringit dictũ suum & fidem minuit.*
26 *Testes nobiles numero pauciores præferuntur uilibus pluribus.*
27 *Paupertas quando repellat a testimonio, & quando non.*
28 *Domestici quando in testimonium sint admittendi, & quãdo repellendi.*
29 *Testis dicitur de falso conuictus, si plures eidem contradicant.*

CONSILIVM CLVIII.

VISIS & diligenter põderatis attestationib. vtriusque partis, & consideratis ɔsideradis, vř dicendũ prima facie, q̃ reus debeat absolui. Et primo, q̃a intentio actoris non vř legitime probata. l. qui accusare C. de edend. & l. actor. C. de prob. Nam ad
1 probandum, q̃ † partus fuerit suppositus, super quo fundatur actoris intentio producuntur duæ mulieres. Et licet concludẽter videantur ꝓbare partum fuisse suppositũ, q̃a tñ fatent̃ fuisse criminis participes nõ probant. c. veniẽs. el. 1. de testi. & l. eũ. C. eo. ti. vñ dicit Bald. in d. c. veniens, qđ est particeps criminis, qđ uerum, siue agatur criminaliter, siue agatur ciuiliter. c. qm̃. iuncta gl. de testibus. Nam in casu, de quo ibi, agitur ciuiliter, qđ constat ex eo, q̃ mulier admittitur in testem contra clericũ q̃ non concederetur, si criminaliter ɔtra illum ageretur, secundũ Doc. ibi ꝑ no. in c. forus. in fi. de verb. signi. & tñ gl. ibi vult,
2 q̃ particeps criminis † nõ probet plene, sed q̃ solum faciat indicium. Et idẽ ẽt vult expresse do. Abb. ibi. Et ꝓbet ꝑ locũ a speciali in c. 1. de testib. in 6. vbi hř, q̃ ad probandum simoniam admittitur mediator & particeps criminis, cũ agitur similiter ꝑꝑ
3 immanitatem criminis, vt ibi no. † qđ crimẽ ęquiparatur crimini læsæ maiestatis. cap. licet Hely. de simo. Si ergo specialiter illo casu particeps delicti reputatur idoneus, si agatur de crimine ciuiliter, ergo in contrarium est ius commune. leg. ius singulare. & l. quod uero contra, de legib. Et prædicta etiam ꝓcedere vñr, si agat̃ de probando delicto, quod ex sui natura nõ possit probari facile, d. c. qm̃. vbi agitur de fornicatione & adulterio ꝓbando, quod est difficilis probationis. l. cõsensu. de adulte. & probatur per locũ a spãli in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. Nã speciale est, q̃ illo casu particeps criminis recipiatur in testẽ, ut no. gl. & Doc. in l. fi. C. de accu. & tamen ɔspiratio ɔ̃ principem est difficilis probationis. c. fi. de te. cog. & ibi per Doct. Se
4 cundo dictæ mulieres debẽt repelli, † scilicet rõne periurii, qm̃, ut ipsæ deponunt, iurarunt matri non reuelare tractatũ de supponendo partu, nec ipsam suppositionem, & tamen ɔ̃rium fecerunt, & ɔ̃ propriũ iuramẽtũ venerunt, iõ ꝑꝑ periuriũ repellunt̃ a testimonio, c. testimonium, de testib. Tertio etiam debent repelli, quia sunt criminosæ, & in peccato diu perseuerauerunt nõ reuelando suppositionem, de qua fuerunt participes. d. c. testimonium. Nec pñt dici emendatæ, quia cum tenerentur parti læsæ. l. licet. ad Carbo. oportebat ɔstare de satisfactione, & restitutiõe facta per eas, saltẽ per familiares & similes, secundum Ho. Io. And. & alios in d. c. testimonium. & actori incumbebat probare dictam satisfactionem, secundum An. de But. & Imo post alios ibi, quia repellens testem ex crimine, de quo cõstat, habet fundatam intentionem suam. c. super eo. el. 1. eod. ti. ergo exci-
5 piens de emendatione † & satisfactione debet probare. l. 2. de proba. siue delictum sit occultum, siue manifestum, secundum eum. Et est de mente Hosti. & Ioan. Andr. in d. c. testimonium, dum dicunt quod satisfactio probatur per familiares. Et hoc tanto magis in casu nostro, cum delictum ipsorum testium

non

non sit occultum, cum de illo emanauerit confessio eorum coram iudice & in actis, quæ faciunt notorium & manifestum. c. fi. de cohabi. cle. & mul. & c. cũ olim. de ver. sig. quo casu nõ suf ficit ꝑ sacerdotem constare de cõfessione, sed manifesta debuit esse pœnitentia, & de ea probare, ſm Inn. in d. c. testimonium. ꝑ id qđ hr̃. 2. q. 1. si peccauerit. & 50. d. in capite. de qua confessione & satisfactione nihil est ꝓbatum. Et ita etiam per ꝑdicta ad
6 propositum concludit Alex. in consi. 52. vol. † quæ determinatio iuris canonici, de qua in d. c. testimonium. est seruãda in terris ecclesiæ, & in utroq; foro, ſm Imo. in d. c. super eo. ¶ Quartò debent repelli dictę mulieres deponentes pro actore, quoniam deponunt publicam vocem & famam esse, ipsum Ioann. Gaspa rem non fuisse, nec esse filium comitis Ioannis, tam in castro Albineæ, quam in ciuitate Regij, & alibi penes & inter hñtes notitiam & cognitionem de dicto comite Io. & Ioan. Gaspare, maximè inter affines comitis Ioan. & dictæ testis, &c. Et tñ ꝯ-rium per alios plures testes reperitur probatum, uidelicet ꝙ dictus Io. Gaspar fuit habitus pro filio, & tractatus tanquam filius a dicto comite Ioanne, & ab alijs de illis notitiam habentibus in oĩb. dictis locis. Et sic in hoc dictum dictarum mulierũ reperitur reprobatum per alios testes, per no. in c. in nostra, de
7 test. & in l. ob carm. §. fi. ff. eo. tit. Quia igitur in hoc † conuincũtur de falso, per no. in dictis locis, dictum earum in totum & in oĩb. alijs capitulis redditur falsum, & sic non probant ẽt in cæteris, secũdum Inn. & Doc. in c. fraternitatis, de hær. Bal. & alios in l. si ex fal sis. C. de transf. Et quamuis d. Violãta in secundo examine in hoc se correxerit, & ab hoc dicto, de quo supra, recesserit, hoc tñ fatere non potuit. † Quia testis incontinenti potest
8 se corrigere, & non ex interuallo, vt no. in §. quia vero. in auth. de testib. & in c. præterea. de test. cog. Et dr̃ incontinenti fieri, quando se correxit, antequam loqueretur cum parte, secũdum Doc. ibi, qui ẽt dicunt, ꝙ standum est primo dicto, quamuis ẽt illud debilitetur per correctionẽ ex interuallo factam, secũdũ Inn. & Io. An. in d. c. præterea quod multum ponperat Imo. ibi, & Car. in c. veniẽs. el ij. de test. ubi dicit, ꝙ talis testis se corrigẽs
9 † ex interuallo, non est omni exceptione maior, adeo ꝙ nõ poterit deferri iuramentum in supplementum probationis. Et vbi etiam correctio ualuisset, & fieri potuisset tamen dictum alterius testis, qui se non correxit, remanet reprobatum per testes contrarios, vt dictum est. Et per ꝯñs vnus solus testis reperiretur pro actore idoneus, qui non sufficit. l. vbi numerus. de testi. & c. in omni negotio. eod. ti. Et similiter vbi potuisset dicta testis ex interuallo se corrigere, & sic a priori testificatu respectu ꝑdictorũ recedere, inueniretur ꝯriari in ꝑmisis directo alteri testi, quæ se non correxit, & quæ a priori dicto non recessit. Et per consequens dictæ mulieres tanquam inter se variæ & ꝯriæ,
10 † non probarent etiam in alijs, in quibus reperiuntur concordare. l. eos. in prin. de fals. cum ibi no. per Bart. & l. qui falsa vel varia. de tes. & etiam quo ad reliqua, & maxime quo ad suppositionem partus non probant alia rõne. Quoniam cõtrarium ex parte rei reperitur concludenter probatum, quia dñt testes illius fuisse pñtes natiuitati Io. Gasparis, & ꝙ viderunt illum exire de ventre matris. Et quibus vr̃ esse magis credendum, tum quia sunt plures numero, per no. in d. l. ob carm. §. fi. & quia deponunt pro reo, & pro existente in quasi possessione filiationis, secũdũ gl. in d. c. in nostra. per c. fi. de re iud. cum qua alij trãseunt, probatur in l. lege Iulia Petronia. de manumis. quam ad hoc allegat Bal. in c. 1. §. promotiones. in ti. hic finitur lex. & in
11 l. cum magistratus. & in l. fi. C. qñ prouoca. non est necesse. † Et testes contrarij melius etiam probant, quia eorum dictum consonat cum iure communi, seu cum præsumptione iuris cõmunis, quæ est, ꝙ quis non præsumatur delinquere, & sic partum non fuisse suppositum. l. merito. pro so. Nam propter hoc dñr verisimiliora deponere, secundũ Inn. in c. auditis. de præscr. Pe. de Anch. in c. 1. eo. tit. in 6. & Abb. in d. c. in nostra. cum conc. de quib. ibi ꝑ mod. ¶ Nec obstat, ꝙ mulieres deponentes ꝓ reo sint personæ uiles & pauperes, & ꝙ deponentes pro actore sũt nobiles, & sic ꝙ debeant præferri alijs etiam pluribus numero
12 secundũ Hos. & alios in d. c. in nostra. per illum tex. † ¶ Quia quamuis qualitas nobilitatis præponderet regulariter, in casu tñ nostro secus esse debet, quia illæ, quæ pro actore deponũt, sunt participes criminis, & hoc nõ minus immo magis detraxit fidei testis, quam uilitas & paupertas, per ea quæ in principio dicta sunt. Et si dicat, ꝙ particeps criminis est idoneus testis ad probandũ, ꝙ sui natura fit secreto & occulte ꝑ c. fi. cũ ibi not. de testib. cog. Eadem ratione mulieres uiles & pauperes debebũt eẽ legitimæ ad probandum natiuitatẽ Ioã. Gasparis, quæ in occulto & non palã, & in domo, & non in loco publico contin
13 gere solet, † qñ testes minus idonei admittuntur ad probandũ ea, q̃ fiunt in domo. l. cõsensu. C. de repu. & c. constitutus. de relig. do. & multo magis qñ nõ consueuerũt fieri corã omnib. de domo, sed corã paucis, & in loco secreto. Et est regulare, ꝙ ea, quæ sunt difficilis probationis, probantur per testes minus idoneos, vt not. Ioan. Andr. in addi. Specu. in tit. de teste. §. 1. uersi. item excipitur, quod est impubes, &c. & trahitur maxime per Ant. de But. in c. tertio loco đ prob. & per Abb. in c. de cætero. de testi. & probatur ex no. per Bar. in l. in illa. de uerb. obli. cum
14 concor. de quibus ibi per Mod. Præterea. † quamuis testes nobiles pręferantur uilib. & minus dignis. d. c. in nostra, hoc tamẽ locum non hẽt, qñ minus digni deponunt pro reo, sed tunc illi præferentur testibus actoris numero pares, ut probatur ex no. per gl. in c. clerici. 81. dist. quæ vult, ꝙ duobus laicis deponentibus pro clerico accusato, plus credatur, q̃ duob⁹ clericis deponentibus contra illum, et tamen illi sunt digniores laicis. Et per illam gl. dicit Abb. in c. ex literis. de prob. ꝙ licet ubi probatiões actoris excedunt probationes rei, non debeat reus absolui, sed cõdemnari, tamen secus est, ubi datur modicus excessus. Et idem tenet Abb. per d. gl. in c. bonæ el 1. de elect. cum qua etiam transit in d. c. in nostra. & in c. ex tenore. de tes. & in c. cum P. de accus. & in cap. ad nostram. de proba. Et hoc magis in casu nostro, in quo testes rei sunt numero plures, & sic in hoc excedit probatio rei. Et dictæ probatione ac sententia ex illis lata non præiudicant filiis Ioannis Gasparis hæredibus institutis a comite Ioan. c. inter dilectos. de fid. instrũ. & c. pen. de re iudic. & l. sæpe. ff. eod. ¶ Sed tamen præmissis non obstantibus contrarium puto uerius. Nam per duas mulieres nobiles, hoc est, dominã Violantem & do. Vrsinam concludenter constat, quod Ioan. Gaspar fuit suppositus, & per consequens quòd non fuit, filius comitis Ioannis, quoniã deponunt interfuisse dictæ suppositioni, & matri consensisse, & actualiter illũ supposuisse, quæ isto casu probant plene & concludenter nõ obstantib. alleg. in contrarium. Et primo non obst. ꝙ istæ mulieres fuerint
15 criminis participes, † quia hac de cã testis repellitur, si de crimine agatur criminaliter, sed si agatur ciuiliter, ut in casu nr̃o, tũc admittitur particeps criminis, & est testis idoneus, ſm Spe. not. in ti. de teste. §. 1. uersi. quid si quatuor, &c. ubi in quæstione illa, an particeps criminis possit esse testis, arguit pro vtraq. parte. concludit post Vber. de Bobio, ꝙ in cã criminali non possit admitti, sed in ciuili sic, allegat. c. 1. de confes. & idem tenet Aret. in consi. 61. In cã illorum de Masio, &c. & Ias. in l. 4. §. fi. de cõd. ob turp. caus. quem legit cum l. 1. & seq. probatur in c. qñ. de testib. quem ẽt alleg. Are. intelligendo, ꝙ in casu illo actum sit ciuiliter, vt tenent Doct. ibi, & dixi supra, & tñ præsupponitur ni
16 hil supplendo ad tex. ꝙ † mulier delicti particeps plene ꝓbet contra clericũ. Nec ob. ꝙ gl. ibi dicat, ꝙ facit pręsumptionem, & non plenam probationem, quia illud procedit, si intelligat tex. ꝙ actum sit criminaliter. Et ꝙ gl. sic intellexerit, patet ex text. in c. 1. de confes. & in c. veniens. de test. quem allegat, iuxt. not. per Bar. in l. non solum. §. si liberationis verb. de libe. leg. Et hoc modo ẽt ille tex. intelligi potuit, ꝓsupposito ut in gl. qđ mulier solum faciat præsumptionem, quia quamuis de iure canonico non sit mulier testis idonea in cã criminali, ſm gl. & Abb. in c. forus. in fi. de ver. sig. & Doc. in d. c. qñ, istud est verũ ad effectũ plenæ probationis, sed quoad pręsũptionẽ & indiciũ est secus,
17 sicut ẽt laicus, qui in cã criminali ꝯ clericũ nõ est testis idoneus c. de cætero. de testi. facit tñ indiciũ contea illũ ẽt ad torturam, secundum Abb. & mod. ibi per no. in l. capite quinto. in prin. de adult. & per Inn. in c. 1. de prob. & per alia, de quib. ibi. Præterea ubi particeps criminis simpliciter, & sic qñ etiam agitur ciuiliter, non admitteretur in testem, tñ in his, quæ sunt difficilis ꝓbationis, prout contingit in casu nostro. reputatur idoneus testis, secundũ Abb. in c. fi. de testi. cogen. & probatur etiam in d. c. qñ, quia & illo casu agitur de probatione adulterij uel fornicationis, quæ reputatur difficilis, & propter hoc ad probandum admittuntur testes minus idonei. leg. consensu. C. de repud. ¶ Tertio etiam probant dictæ mulieres in casu isto, quia

dum dicitur † φ particeps delicti non debet in testem admitti, illud procedit, qñ producitur ad probãdum delictum ꝯ alium, cũ quo participauit in delicto, & sic ad finẽ, vt ille puniat criminaliter vel ciuiliter. quod non contingit in casu isto, in quo agitur cõtra illũ, qui fuit suppositus, & sic ꝯtra tertiũ, qui nihil deliquit, & qui in delicto nõ participauit, nec agit ad pęnam cõtra eũ, sed ad bona principaliter, & actione, quæ ex delicto non descendit. Vnde isto casu saltem debet admitti ille, qui fuit particeps delicti cum alio, & non cum reo, cum quo agitur, quia tũc cessant rõnes, de quib. in l. fin. C. de accus. Et qa nõ reperit iure cautũ, φ isto casu reprobetur testimoniũ, ideo debet recipi. l. j. post. prin. ff. de test. Et istud puto uerissimum, nec reperit, φ in his terminis aliquis dicat cõtrariũ, sed iura & authoritates, quæ in cõtrarium allegantur, solũ loquuntur, qñ cõtra delinquentẽ agitur, & ad effectum, vt delictum illius puniatur, ut scilicet tũc particeps criminis non admittatur ad accusandum, vel ad testificandum, per rationes assignatas in d. l. fi. quæ non possunt locum habere in casu nostro, in quo criminaliter vel ciuiliter nõ agitur ꝯ illum, qui partum supposuit, sed ꝯ suppositũ, & est qõ de statu & de bonis. Et tanto magis istis mulieribus est fides adhibenda, & earum testimonium augetur, ex quo fratrem putatiuum dicunt fuisse suppositũ. Si enim esset verus frater, & non vere suppositus, uerisimile non est, φ fratrem & eius posteritatem mendaciter uoluissent a bonis omnibus excludere, & aliũ fratrem patruelem, & sic agnatum remotiorem iniuste & indebite præferre. c. literas. de presump. Et quia etiam testimonium earum tendit ad dedecorem & ignominiam matris & etiam ꝓpriam. Vnde non est verisimile, φ tm̃ suam turpitudinem mendaciter asserat, secundũ Spe. de teste. §. 1. & ver. quid si testis dicit se seruum, &c. quia, ƒm eũ crudelis est, qui negligit famã suã. 12. q. 1. nolo. & quia sic testificando posuerunt se in magno pe-
19 riculo. † Cum enim fateantur se participasse cum matre in dicta partus suppositione, pro qua imponitur pœna capitis. le. 1. C. ad leg. Cor. de fal. & ad quam tenetur etiam particeps huius criminis. l. licet. de Carb. edi. cõtra illas posset criminaliter ꝓcedi. Et quamuis ex hac confessione non possent cõdemnari, ƒm Inn. in c. 2. de confes. & Spec. in ti. de teste. §. iam de interrogatorijs, versi. sed quæritur nunquid. & probatur ex no. per gl. in d. l. si filium. C. de lib. cau. nihilo minus ex dicta confessione oritur indicium ꝯ eas etiam ad torturam, per no. in d. l. capite quinto. de adul. & posset cõtra illas inchoari processus de nouo, secũdũ Inn. in d. c. 2. in fi. de conf. Et propterea ex hoc ẽt capite, uidelicet, quia depõ harum mulierum põt illis multum præiudicare, non est verisimile, φ falsum dixerint, sed φ zelo iustitiæ & exonerandi propriam conscientiam uerum deposuerunt, ar. d. c. li-
20 teras. de presump. ¶ Non obstat † dum scđo dicebatur, istis mulierib. nõ esse credẽdũ ꝑ periuriũ. d. c. testimonium. de testib. quia illud est verũ, qñ quis venit ꝯ iuramẽtum licitum, & quod erat seruandum, sed qñ fuit temerarium, & seruari non poterat sine peccato, sicut fuit iuramẽtum illud de non reuelando tractatum de supponendo partu, nec ipsam suppositionem, tunc non dr̃ cõtraueniens, etiã absolutione non præcedente, periurium incurrisse, nec rõne periurij põt a testimonio repelli. c. intimauit. cum ibi no. & c. dilectis. el 1. de test. & ca. olim de accus. & c. quia pleriq;. de of. ord. Et ita etiam tenet Hostien & omnes in d. ca. testimoniũ. & Card. in consi. 35. ¶ Non obstat ẽt tertio, φ istæ mulieres tanquam criminosæ repellãtur, & φ satis sit de crimine constare ex earum assertione. d. c. testimonium. & per
21 no. per Bar. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. de iurei. quia † aliquando de crimine opponitur ꝯ testem, & probatur per partem excipientem, & tunc repellitur. d. c. testimonium. Et idem si probetur ex assertione ipsius testis, quam pars, contra quam deposuit, non impugnauit, sicut quando crimen contingit ad causam. nam tunc poterit repelli ad instãtiam partis. Et vbi pars non exciperet, iudex ex officio testẽ repellere posset. l. quos prohibet. de postulan. & ibi per Bal. & per Inno. in c. inquisitionis. de accu. Inn. Ant. de Bu. Abb. & alios in d. c. intimauit. de testib. & Pet. de Anch. in d. ca. testimonium. Sed quando crimen contingit ad causam, ut quia mouetur quæstio status, sicut quando dicitur, partum fuisse suppositum, & mouetur etiam quæstio bonorum, quæ pendet a præcedenti, vt in casu nostro, & testis asserit se fuisse participem illius criminis, si pars contra quam deponit, negat crimen & partum fuisse depositum, ut

vt in casu nostro, tunc pars ad repellendum nõ põt se fundare super sua assertione delicti, quam ipsa pars impugnauit. l. Papinianus. §. meminisse. de inoff. testa. & in regula. ex eo. de reg. iu. in 6. Nec ẽt iudex ex officio põt repellere testem prætextu criminis, quod per partẽ negatur esse cõmissum, ẽt ab ipso teste; quia standum est assertioni partis in præiudicium sui. l. 1. C. de cõfes. ¶ Nec ob. φ iudex suppleat circa probationes, quas pars impugnauit, ƒm Inn. in c. cũ olim. de censi. & Bar. in l. post legatum. in prin. de his quib. ut indign. quia loquuntur prædicti, qñ ex tali probatione impugnata constabat iudici ius non competere producenti contra impugnantem, sicut quando reus impu-
22 gnat instrumentum productum contra eum. † Nam quamuis ille non possit se ex illo instrumento fundare, si tamen in illo continetur debitum conditionale, iudex non debet reum pure condemnare: quia cõstat iudici actori actionẽ nõ competere, ideo põt pro reo supplere, per no. in l. ubi pactum. C. de trãsac. Sed in casu nostro non constat iudici partum non fuisse suppositum, & sic de non iure agentis, quãuis testes, qui de illo deponunt asserant participasse de ipsa suppositione, & sic constet, illos in hoc esse criminosos, ideo nõ põt supplere. Et istud probatur, nam, ut dictũ est in præcedentibus, qñ agitur ciuiliter, particeps criminis est testis idoneus, & sic non repellitur, quamuis constet qđ sit criminosus, & φ de crimine participauerit, cuius contrarium esset dicendum, si ratio contraria in his terminis esset uera, quę non procedit ratione prędicta, scilicet, quia ille, cõtra quem testis producitur, impugnat dictum testis, quia negat delictum fuisse commissum etiam ab ipso teste. Iõ nec pars, nec iudex põt se fundare in eo, quod fuit impugnatum. quod præsertim est uerum in casu, in quo difficilis est probatio, quia tũc, ut fuit ẽt tactum, particeps criminis, & alij testes minus idonei admittuntur, secũdũ Bal. in d. l. qm̃. de test. per c. fi. de testib. cogen. & ibi per Abb. & sic dicto casu, ĩ quo crimen cõtingit cãm, non repellit testẽ criminosum. Quarto non obstat, φ prædictæ mulieres repelli debeant tanquam reprobatæ, & in uno de fal-
23 so conuictæ, s. inquantum dñt † publicam uocem & famam esse in castro Albineæ & in ciuitate Regij, qđ comes Ioan. Gaspar non sit filius comitis Ioan. per ea quæ hñr per Inn. & alios in c. fraternitatis. de hære. & ꝑ Bal. & mod. in l. si ex falsis. C. de trãs. Qm̃, qđ in ꝯrium allegatur posset esse uerum, qñ fama per dictas mulieres probaretur, si ꝯria ꝓbatio sup hoc facta nõ fuisset. Sed cessat ꝯriũ, quia cessante ꝓbatione, fama, de qua deponunt dictæ mulieres, nõ reperitur legitime per eas probata. Nõ enim ad probationem famæ sufficit testes dicere esse publicam uocem, & famam apud maiorem partem populi, uel in tali castro aut ciuitate, nisi reddant rõnem dicti sui etiam non interrogati per aliquem sensum corporeum, puta quia audierunt a maiori parte populi, & dicant a quibus traxit originem, & exprimant cãs, ex quibus populus fuit inductus ad sic credendum vt colligitur ex no. per Bar. in l. de minore. §. plurimũ. de qõ. ve. quero statutum, &c. & ver. ultimo quæro, &c. quem sequit Sal. in l. ea quidem. C. de accus. Et idẽ tenet Bar. in l. quid ergo. §. ex cõpromisso. de his qui no. infa. & Flor. in l. ob carmen in prin. de test. & in l. si arbiter. de prob. & Ant. de Bu. & Im. in c. super hoc, de renun. Abb. Are. & Mod. in c. cum cãm. de testib. qa cognoscere qualitatem famæ nõ est tale, qđ capiat ex cõi hoĩum intelligentia absque discursu modico, cum & apud peritos difficile cognoscat in terminis debitis, iuxta no. per glo. in l. stipulõ ista. §. hæc quoq; de uer. obl. ꝑpea testis isto casu non ꝓbat, si ẽt non interrogatus rõnẽ non reddat, ꝑ no. ꝑ Inn. & alios, in d. cũ cãm. Et idẽ tenet ẽt Soc. in cõs. 544. uol. inci. Visa breui narratione, in pe. col. & latius Alex. in cons. 70. aliàs. 68. In cã vertẽte, &c. 3. vol. & in consi. 25. 4. uol. vbi istud ẽt prosequitur late. & in cons. 150. col. pen. & in consi. seq. col. fi. & in cons. 153. & Rom. in l. j. i prin. de ope. no. nũ. Et ex alio circa famã dictæ mulieres nihil probant, quia postq̃ deposuerunt super articulis, interrogatæ de cã scientiæ, & q̃ interrogatio refertur ẽt ad depositionem de fama immediate præcedentem, aliquam cãm nõ reddunt, quæ conueniat prædictæ depositioni super fama, sed solum refertur ad aliud prius dictum, scilicet, quod Ioan. Gaspar non est filius, & φ fuit suppositus. Non probant ergo famam, de qua deposuerant, ex quo interrogatæ de causa scientiæ circa illam, non reddiderunt causam pertinentem ad illam, sed ad aliud. l. solam, cum ibi plene not. C. de testibus & c. cũ causam,

quæ

quæ inter archiepm.eo.ti.& ibi per oẽs.Vnde dicit Bal.in l.cõ-
uenticula.C.de epiſ.& cler.col.4.& in l.data opera.C. qui accu
25 ſa.13.col.ꝙ † rõ reddita a teſte,qñ non eſt ſufficiens, infringit
& diminuit dictum, quia rõ in teſte eſt illa,quæ præſtat eſſen-
tiam dicto,per not.in dictis locis.Quia depoſitio dictarum mu
lierum ſuper fam i eſt nulla ex defectu cãæ & rõnis,& ſic ex de
fectu famæ,cum illa ſit,quæ præſtat eſſentiam dicto,ſm Bal.in
locis proxime allegatis,ſicut forma dat eẽ rei.l.Iulianus.§.ſi quis
rem ad exhiben.p pea dictæ mulieres non cõuincuntur in hoc
de falſo pp aliquam probationem factam in ꝯrium,quia dictũ
teſtis nullum ex defectu formæ nõ põt dici falſum,ſm Bar.poſt
Richar.Malumbr.in l.ſi quis legatum.in fi.princ.ff. de fal. vnde
correctio facta per d.Vrſinam non fuit neceſſaria.Nec eſt inſi-
ſtendum,utrum potuerit ſe corrigere uel non.Et eſt aduerten-
dum,ꝙ licet in ipſa correctione narretur,ꝙ in primo teſtifica-
tu reperitur ſcriptum,ꝙ Io.Gaſpar non fuit tentus & reputatus
pro filio comitis Ioan.ab ipſo,nec ab aliis. de illis notitiam ha-
bentibus,&c.& ab hoc etiam ipſa recedit, tamen reuera hoc in
primo teſtificatu non continetur. Sed ſolum ꝙ extat publica
vox & fama,ꝙ Ioa.Gaſpar non eſt filius comitis Ioannis,& ꝙ
eſt ſuppoſitus.Et iſtud eſt diuerſum a præcedenti dicto,immo
ipſę ambæ mulieres in principio articuli enunciatiue dicunt,ꝙ
dicebatur,& aſſerebatur,dictum Ioannem Gaſparem fuiſſe na
tum ex dicto comite Ioanne & D.Gabriele.Item non obſtat
dum dicebatur,ꝙ teſtimonium dictarum mulierum circa ſup-
poſitionem partus confunditur per teſtes partis ꝯriæ plures nu
mero,qui deponunt uidiſſe dictũ Io.Gaſparem naſci,& ꝙ fue-
26 runt præſentes natiuitati illius.Quia † imo teſtes actoris q̃uis
pauciores,cum ſint nobiles,debent præferri ꝯriis teſtibus ẽt ſi
ſint plures numero,quia sũt fœminæ viles pauperes & abiectę
conditionis, ut probatur in . c.in noſtra.de teſtib.& hoc tenet
ibi Hoſt.& alii.Nec obſtat,ꝙ teſtes contrarii deponunt ꝓ reo
& pro exiſtente in quaſi poſſeſſione filiationis,ac etiam in poſ
ſeſſione bonorum,per no.per gl.81.diſt.c.cleri. & per Abb.in
locis in contrarium allegatis,quia gl.& Abb.loquitur,quando
teſtes actoris differunt ſolum dignitate,quia ſunt clerici,a teſti
bus rei,qui ſunt laici,bonę tamen cõditionis & famæ,& in qui
bus non cadit aliqua ſuſpicio falſitatis rõne paupertatis vel vi-
lis & infimæ condõnis.Vnde quia tunc in teſtib.actoris modi-
cus eſt exceſſus,teſtes rei præferuntur non ex qualitate eorum,
ſed ex qualitate producentis,ſ.quia reus,cui iura magis fauent.
l.fauorabiliores.de reg.iur.l.Arrianus. de acti.& obli.& c.fi.de
re iud.Sed quando teſtes actoris ſunt nobiles, & teſtes rei pau-
peres & uiles,facile corruptibiles & ſuſpecti, tunc exceſſus ex
parte actoris non dr̃ eẽ modicus,ſed magnus, & tunc teſtes a-
ctoris ẽt pauciores præferuntur.d.c.in nr̃a.inquantum loquit̃
ſimpliciter & indiſtincte,& eſt de intentione Doc.ibi,qui ẽt in
diſtincte volunt,nobiliores & honeſtiores ꝑferri.Præterea non
probant teſtes rei,non tm̃ pp ꝯrios teſtes actoris, ſed etiam ex
qualitate perſonarum,videlicet quia ſunt pauperes perſonæ,in
27 honeſtæ, quamuis enim † ſimplex paupertas non repelleret a
teſtimonio,cum non ſit de genere malorum.c.illa.15.q.1.& ꝑ
Spe.in ti.de teſte.§.1.uerſi.item ꝙ eſt pauper,&c.no.gl.& Doc.
in c.ſi qui teſtium.de teſ.& in l.3.in prin. ff. eo.hoc tñ procedit
qñ perſona eſt honeſta,ſecus autem ſi ſit inhoneſta . ſm Doct.
cõiter in d.c.ſi qui teſtium.& Spe.in loco allega.& Aret.in cõſ.
17.Et pauperi ſimpliciter etiam minus creditur in cauſa crimi-
nali,ſecundum Bart.in l.ex libero.de quæſt. Idem ergo in ciuili
cauſa graui & magna,ſicut quando agitur de omnibus bonis ,
uel de maiori parte,ut in caſu noſtro, quia tunc æquiparat̃ cri-
minali,l.propter litem.de excuſ.tut.& no.gl.& Doct.in l.admo
nendi.de iureiur.Et ẽt in cauſa ciuili,ſecundum gl.& Bart.in d.
l.ex libero.& prout quilibet teſtis in ſeipſo variat in pluribus,&
etiam adinuicem omnes ſunt varii, vt ex lectura eorum facile
deprehendit̃.Nec eo prætextu ꝙ agatur de probando actu fa-
cto in domo & ſecrete,debent dicti teſtes reputari idonei,iux.
l.conſenſu.C.de repud.† quia domeſtici tunc admittuntur, li-
cet aliàs ſint minus idonei,quando ſunt perſonæ honeſtæ , ſed
per teſtes familiares, & vel aliter non idoneos,non poteſt talis
actus probari,ſi perſonæ ſint inhoneſtæ.capit.ex litteris.de te-
ſti. & ibi declarat Bal. & Mod.Nec obſ.dum dicebatur,ꝙ nec
ex parte actoris debet poſſe ꝓbari actus.q. fit clã & ĩ ſecreto ꝑ
participes criminis,qui ſunt criminoſi, qm̃, ut dixi, non poteſt
hoc allegari ꝯ eos,ex quo per partem negatur crimẽ fuiſſe com
miſſum,& per cõſequens cum negetur,ꝙ fuerint criminis par-
ticipes.Et quia tales, qñ agitur ciuiliter, ſunt teſtes idonei etiã
in actu,qui fit palam,& præſertim quando non agitur de puniẽ
do delicto criminaliter vel ciuiliter, & ſic quando non deponit̃
contra alium conſocium delicti,ſed contra tertium, qui nõ de
liquit, & de delicto non participauit, vt in caſu noſtro, prout
ſuperius declaratum fuit latius.Et tanto magis prædicta in caſu
noſtro habent locum, cum pro teſtib.actoris ſint etiam præſũ
ptiones,qm̃,et dictum fuit,ueriſimile non eſt,ſi Io.Gaſpar eẽt
eorum verus frater, ꝙ voluiſſent illũ omnibus bonis paternis ,
priuari,& mendaciter detegere turpitudinẽ matris,& propriã,
& ſubmittere ſe periculo pœnæ capitalis.Præterea non probãt
teſtes rei, quia conuincuntur de falſo per alios teſtes actoris .
Nam dñt,ꝙ eo tp̃e,quo dicitur,natum fuiſſe Io. Gaſparem,ꝙ
D.Vrſina non erat in caſtro Albineę, & ad finem probandi te
ſtimonium illius . Et tñ per plures forte 13.nu.probatum eſt,
ꝙ tunc erat pñs in dicto loco, per quos in hoc contrarij teſtes
29 dñr de falſo conuicti,quia ubi plures † contradicunt uni, vel
plures paucioribus.tunc ille unus, vel illi pauciores intelliguntur
reprobati & de falſo conuicti,ſm Doc.& maxime Are. in d.c.ĩ
noſtra.& Are.in d.conſil.13.col.10.ver.præterea qñ,&c.Cum
in hoc ergo,quod ad cãm pertinet,teſtes rei dixerint falſum,in
cæteris non eſt credendum illis,per no.per Inn.in d.c. fraterni
tatis.de hære.per Bal.& alios in d.l.ſi ex falſis.de tranſac.Et iſta
ſola eſt ſufficiens ad repellendum in totum teſtes rei. Non ob.
poſtremo,ꝙ probationes factę contra Io.Gaſparem fidem non
faciãt contra filios Io. Gaſparis hæredes inſtitutos a co. Ioan-
ne eorum auo ſaltem putatiuo, quia vltra reſponſiones aliorũ
reſpondetur etiam,qđ cum omnia bona ſint feudalia, de iſtis
bonis non potuit co. Ioannes in teſtamento diſponere in præ-
iudicium co. Ludouici,qui dẽt admitti ex tenore antiquæ inue
ſtituræ.c.1.đ ſuc.feu. Et ſic cũ illis ĩ iſtis bonis iure hæreditario
non poſſint ſuccedere, non dicitur agi de eorum præiudicio.
Et ita in præmiſſis concludendum puto. Laus Deo.

A D D I T I O.

In hac eadem cauſa conſuluit etiam Deci.conſilio 342.
Eſt Pariſ.42 primo,ut ibi in princ. dicitur.
Eſt Deci. 345.
Aliud eſt ad Crot.61. Merzar.fol.90. uel circa.
Adeſt aliud inter conſilia Alexandrini conſi 40. quod nu.8. cum ſequen.tranſcribitur a Curt.iun.in l.ſecunda,nu.12.de ſucceſſ. edic. Vide Socin.iun.conſi.20. volum.tertio,ubi num.9.reſpondit,& vide etiam , quod in ſimili annot.ſupra ad conſiliũ 101. uol.1.
Pro filio ſuo eſt conſi.159.uol.3.
Auctor iſte ponitur inter quatuor primos conſulentes a Galliſ. de exerc.iuriſd.libro primo,poſt numerum 25.
Lector magnus fuit ſecundum Nat.conſi.571.
Se a contrarietate excuſat conſi.171.uol.2.cum conſi.101.eo. uol.
Idem facit conſi.44.uolum.tertio.Vide Cephal.in repertor.
De eius auctoritate non eſſe curandum , ſi quidem ob eius auaritiam auſus eſt omnia dicere,etiam contra claram iuris determinationẽ ut aſſerit Fanuc.de inuent. par.6.ante num.80.
Vide Zunt. & Cephal.in uer.Ruin.
Hulfus.uide in quo,quia allegatur a Gabri.conſi.97.col.prima.
Diophebus eſt 39. primo. Hier. Zanch.

S V M M A R I V M.

1 *Debitor liberatur,qui iudice authore adulto ſoluit.*
2 *Debitor ſoluens minori abſque iudicis mandato , non liberatur , niſi inquantum minor factus eſt locupletior.*
3 *Tutor non poteſt obligare,quod prætor uendere permiſit,aut contra.*
4 *Minor citra duorum propinquorum conſenſum contrahere aut obligari nequit.*
5 *Mulier ſine duorum conſenſu propinquorum contrahere non poteſt.*
6 *Statutum,quod dat formam contractibus minorum,non obtinet in pacto de non petendo.*
7 *Debitor minori ſoluens , quando plenam conſequatur liberationem.*
8 *Minor læſus in ſolutione recepta reſtituitur licet authoritas curatoris interuenerit.*

9 *Iura-*

9 *Iuramentum non ualidat contractum nulla statuti forma serua ta initum.*
10 *Iuramentum strictius ligat hodie canonico iure, quam olim iu. ciuili.*
11 *Iuramentum, quando inter Hebræos actum minoris inualidum confirmet.*
12 *Hebræorum contractus inualidi an possint iuramento ualidari.*
13 *Iudæi constitutionibus canonicis quare non ligentur.*
14 *Actus ab initio reprobatus, non potest ex post facto uigorem assu mere.*
15 *Iuramentum minoris quando efficaciam contractui inualido cõ ferat.*

CONSILIVM CLIX.

SVPER eo, de quo quæritur, prima facie dicendum vr̃, ꝙ Emanuel Hebræus plenissimam sitꝯsequutus liberationem ex plurib.& primo, quia d.Consulæ soluit ex mandato iudicis præcedẽte, per ea quæ no.per gl.& Doc. in l.ait prætor.§. ꝑmittitur.de mino.& in l.1.C.si aduer.sol.vbi concluditur,ꝗd̃ si
1 debitor adulto soluit iudice † authorãte,ꝙ liberat plenissime, adeo ꝙ minori non conceditur ẽt restitutio,ꝑ l.sancimus.C.d̃ admi.tut.& inst.quib.alie.lic.vel nõ.§.nũc admonẽdi. Et multo magis in casu isto hoc ꝓcedit,in quo nõ solũ dñs auditor ĩterloquutus est prius d.Emanuelem teneri ad exbursandum, &c. sed ẽt ex post idẽ Emanuel soluit d.D. Consulæ cum curatoris authoritate & iudicis decreto,quia ergo iterum interuenit iudicis authoritas, debet Emanuel magis esse securus, quia sicut geminatus consensus plus operatur,aut.siue a me.C.ad Vel.& similiter geminata cõfessio,ꝑm Bal.in l.cum scimus.C. de agri. & censi.li.11.& Abb.in c.si cautio.de fid.instr. ita decretum geminatum efficacius dẽt operari.Et licet reiteratio nõ sit necessaria,tñ est bona cautela,ꝙ interpositio decreti duplicetur,ꝑm Bal.ĩ l.magis puto.§.ne passim. de reb.eo.Scd̃ò dict⁹ Emanuel remanet simpl̃r & plene liberatus,q̃a d.D.Cõsula cũ iurõ, & ĩ amplissima forma ꝓmisit nõ petere & nõ agere, ac in aliquo nõ ꝯuenire,&c.Quare rõne iurĩ,q̃uis sit minor, nõ dẽt audiri, vt in auth.sacra pub.C.si aduer.vend.quæ locũ ẽt habet ĩ distractu & in liberatione,ꝑm Bar.& Doc.cõiter ibi.Et facit ca. cum contingat.de iureiu.& tex.in c.quamuis.de pac.in 6.nec etiã dicto casu auditur minor etiam per viam restitutionis in integrũ vt plene traditur in locis prædictis.Alia etiam quædam allegari possent pro hac parte quę omittuntur, vt verbositas euitetur, & ad quæ ex dicendis inferius poterit rñsio colligi facilius.Quibus tñ non obstantib.quæ uere non obstant, ꝯtrarium, iudicio
2 meo,est dicendũ.Et illud est præmittendũ,† ꝙ debitor,qui minori sine mãdato iudicis, & sine authoritate curatoris soluit, nõ liberatur,nisi quatenus locupletior factus reperitur.l.pupillo.de solu.& insti.quib.aliena.lic.§.fi. & notatur in locis in contrarium allegatis,ut saltem detur restõ in integrum,vbi de mandato iudicis non fuit solutum.d.§.fi.& d.l.1.C.si aduer. solu.& ibi no.& in d.§.permittitur. Ex quib.concluditur, ꝙ iste debitor ex dicta solutione non põt dici liberatus, ꝙ adultæ saltem restitutio in integrum est concedẽda.Sola igr̃ vis est in rñdẽdo ad ꝯria.Non obstat igitur primo,ꝙ Emanuel soluerit præcedẽte iudicis præcepto,quia præceptum illud dñi auditoris nõ fuit impletum, nec ꝑm illud fuit solutum. Nã interlocutus fuit dñs auditor,dictum Emanuelem teneri ad exbursandum dictas pecunias dictæ Consulæ,& dicto Datelo socero cum hoc, quod dictus Datelus obliget in solenni forma se, & bona sua omnia in casu & euentu dotis restituendæ, &c. Inquantũ ergo dixit, Emanuelẽ teneri ad exbursandũ,intelligitur præcepisse, ꝙ exburset,l.cũ ꝑtor.in prin.de iu.& ibi no.Bar.& alij. Et est factũ præceptũ de exbursando dictæ Cõsulæ & Datelo,& sic cuilibet pro dimidia.l.reos.§.cum in tabulis,de duob.reis.& in l.1. C. si plur. vna sent. Et in hoc præceptũ iudicis non fuit obseruatum quia soli Consulæ in solidum fuit solutũ.Itẽ præcepit iudex,ꝙ dictus Datelus se & sua bona obligaret in casu & euentu dotis restituendæ, &c.quod etiam non fuit factum, quia licet dictus Datelus se obligauerit,non tamen obligatio talis fuit, ut iudex voluit,qui pronunciauit, ꝙ se & bona sua obligaret ad cõmodum & utilitatem dictæ Consulæ.s.in casu & euentu dotis eidẽ restituendæ. Et tamen se obligauit aliter,hoc est tanquam fideiussor dictæ Consulæ ipsi Emanueli soluenti & ad beneficium dicti Emanuelis.& sic pro alio,& in alium casum.s. ꝙ d.Consula non contraueniret,& non aget per se vel alium,&c.Quia ergo aliud est actum,q̃. ꝙ a prætore fuit decretum,nihil operatur iudicis præceptum,ut est casus in l.si pupillorum.§.si prætor.de
3 reb.eor.vbi † dr̃,ꝙ si prætor permisit tutorib.vẽdere,& illi obligauerint,vel econtra,ꝙ nihil actum esse dr̃. Ex hoc ergo capite dici nõ põt,ꝙ debitor,qui soluit,sit liberatus. Et similiter nõ contingit liberatio ex eo, ꝙ facta sit postmodum solutio cum authoritate curatoris,authoritas non ualuit,q̃m sine cãæ cognitione interposita,fuit & absq;eo ꝙ inquireret,an hoc utile minori esset,& illi expediret,ꝓut facere tenebatur.l.fi.§. oẽm. C. de adm.tu.Statim.n.ꝙ curator fuit constitutus,authoritatẽ interposuit.Vnde ex tꝑis breuitate præsumitur, ꝙ cãæ cognitio fuerit omissa,ꝑm Bar.in l.prolatam.C.de sent.Et ita ẽt in ꝓposito & in terminis istis concludit Pe.de Anch.in consil.35.inci. Visa quadam petitione,&c. in consi.82.inc.Visis diligenter actis,&c.Et istud ẽt sentit clare Spe.in tit.de procur.§.j.versi.sed
4 quid solum.Nec ualuit contractus ex alio,quia† ex forma statuti minor non põt contrahere,uel obligari sine consensu duorũ ꝓpinquorum, & a quibus vult statutum,ꝙ iudex se informet an sint propinquiores,& an subsit iusta cã,& an dolus absit & fraus.Quamuis ergo in instrõ dicatur, ꝙ iudex prædictam informationem susceperit,non tñ dr̃,ꝙ illi propinquiores consẽserint. Nec isto casu sufficit pñtia eorum cũ taciturnitate, quia quamuis ex hoc dicerentur consentire,non tñ eẽt verus cõsensus, sed fictus, & in quo consensu ficto non uerificatur statutum.l.3.§.hæc verba.de neg.ges. Et ita per istã rationem in terminis concludit Bald.in l.fin.§. necessitatem.C.de bon.quæ libe.& in l.si sine.in 2.q.C.ad Velle.& in l.2. §. uoluntatem. sol. mat.per illum tex.& cum eo transeunt oẽs Mod. Et istud etiã
5 clarius disponit aliud statutum uolẽs † ꝙ in contractib.mulierum reqratur pñtia & consensus copulatiuè duorum propinquorum,& sic ex forma istius statuti non sufficit fictus consensus,qui cãtur ex sola pñtia,quia aliàs frustra ultra pñtiã requireret consensum.Et dicit Arc.in d.§.voluntatem.in prin.ꝙ vbi per legem requiritur consensus ad actum,ꝙ intelligitur de expresso.Et idem dicit ẽt Io.Andr.in c.fi. de iud.in 6.in nouel.Et non tm̃ dicta statuta loquuntur de contractib. sed hoc vltimũ ẽt de distractu,& utrunque de obligatione mulieris & minoris ideo verificantur ẽt in solutione facta prædictis, quia per illam oritur obligatio ex parte recipientis ad non petendum, & tãto magis,quia expresse in casu nr̃o ista mulier minor promisit nõ petere,& non contrauenire,vt probatur ex no.ꝑ Bart.in l.si vnus.§.pactus ne peteret.de pac.vbi concludit, ꝙ statutum† dãs
6 formam contractib.minorum;non habeat locũ in pacto de nõ petendo.Secus tamen est,q̃n loqueretur de obligatione,quia ꝑ tale pactum obligatur ad non petendũ,& sic tunc uerba statuti pñt verificari.Et quamuis etiam mulier ista esset de alio loco,in quo fortassis non adesset istud statutum, tamen quo ad formã ꝯctus dẽt attendi locus contractus; & seruari dẽt forma in illo loco a statuto tradita.Et in terminis istis proprie cõcludit Bal. in l.fi.ff.de iur.om.iu.& colligitur ex no.per Bar.in l.cũctos populos.C.d̃ sum. tri.in 6.q.prin.Et istud ẽt in ꝓposito vult Arc. in consi.54.inc.In cã magistri Blasij,&c. Nec ꝓmissis ob.si dicatur,ꝙ ad pariendam liberationem plenissimam sufficit authoritas iudicis,quæ hic interuenit,ut no.in d.l. ait prætor.§. ꝑmittitur.& in d.l.1.C.si aduer.sol.quia sola & simplex iudicis autho
7 ritas adhibita in contractu non sufficit,q̃m ad hoc † vt debitor soluens minori consequatur plenissimam liberationẽ, non est satis,ꝙ iudex authoretur solutioni,vel decretũ interponat, sed est necesse.ꝙ interloquatur,& ꝑceptũ faciat debitori,ut soluat minori.d.§.permittitur.& d.§.fi.institu.quibus alie.lic.vel non. Tunc enim,quia ex necessitate soluit, & fit solutio pro executione præcepti, liberatio contingit. Et licet dñs auditor præceperit & interloquutus fuerit,quia tamen aliter fuit solutum & aliter fuit factũ,q̃. ipse decreuerit, propterea non excusatur debitor,ut dixi in pręcentibus:Item sola authoritas ultimi iudicis non sufficit.quia ultra eam statutum alia requirit, quæ non interuenerunt,vt dixi,& sine quibus actus ꝑ statutum expresse annullatur.Sed dato etiam ꝙ forma statuti fuisset obseruata, & absolutio ualuisset,& liberatio ipso iure sequuta fuisset: adhuc

Hic tamen huic minori in integrum restitutio competeret, ex quo pecunia nõ est salua, sed est amissa.d.l.1.C.si aduer.sol. ubi
8 hr, et ibi no. ꝙ † licet debitor soluens minori cum authoritate curatoris ipso iure liberetur, nihilo minus si est læsus minor, restituitur, et idem no.in d.§.permittitur. Nec ob.ꝙ in casu nostro interuenerit etiam decretum iudicis, quia decretum iudicis simplex interpositum in actu soluendi, sicut in alio simili authoritas curatoris simul non tollit beneficium restitutionis, qñ læditur minor l. si quidem. vbi est casus. C. de præd.mino.non ob.ꝙ glo.in d.l.1.& in d.§.permittitur.dicat, ꝙ restitutio non conceditur, dum authoritate iudicis soluitur, quia, ut dixi, hoc procedit, quando interloquitur iudex, ꝙ debitor soluere teneatur, & qñ mandat debitori ut soluat, prout loquitur tex.in d.§. mittitur.& in d.§.fi.inst. quibus alie.&c. quæ iura allegantur ꝑ gl.in dictis locis, secundum quæ dēt intelligi dictum glo.per nota.ꝑ Bar.in l.non solum.§.si liberationis uerba.de lib.le. & rõnem assignaui supra. Sed qñ simplex authoritas & decretum iudicis interponitur super solutione minori facta uoluntarie, tũc tale iudicis decretum non operatur dictum effectum, sicut nõ tollit in alio casu beneficium restitutionis.d.l.si quem. Cũ enim debitor soluerit aliter, q̃ præcepit dñs auditor, non fuit talis solutio facta uirtute præcepti, sed sponte quantum ad utrumque iudicem ut supra proxime dixi. Postremo non ob.iuramentum quia illud isto casu non ualidauit contractum, & fuit inualidũ
9 & nulliter præstitum, † quia contractus iste ex forma statuti sit nullus ipso iure, quia non fuit seruata forma a statuto tradita, sicut patet per prædicta. iõ non ualet ēt iuramentum tanquam accessorium.l.non dubium.C.de legi.& no.gl.in l.si patronus.§.fi.ff.si quid in frau.pat.& Bal.in l.2.C.de inof.do.& tanto magis quia statutum etiã expresse reprobat iuramentum. Et quamuis in Christiano, qui iurasset hoc modo, prædicta non admitterentur, quia ille compellitur per ius canonicum seruare iurm, qđ seruari põt sine interitu salutis æternæ.c.cũ contingat.de iureiur.& ibi plene traditur, in Iudæo tñ, qui iuramentum præstitit alteri Iudæo, habent locum prædicta, & sic contractus, qui ꝑ se est nullus, non ualidatur, ꝑsertim si iuramentum per ius ciuile, vel per statutum reprobetur, ut in casu nr̃o ſm Pau.de Cast. in cons.100.inc. Visa quadam scriptura, &c. Nam, ſm ipsum, ho
10 die de iure canonico maiorem authoritatem habet iuramentũ quam olim hr̃et de iure ciuili, qm̃ olim si nõ ualebat cõtractus principalis, non ēt iuramentum ualebat.d.l.non dubium.& l.si quis inquilinos.§.fi.de leg.j. Sed hodie non sic de iure canonico, dummodo possit seruari sine peccato.d.c.cum contingat.& hoc ꝑꝑ piculũ aĩe, qđ ius canonicũ ꝯsistit circa Chrianos, quorum Papa est ꝓtector & director, quantum ad spũalia & concernentia periculum aĩarum, iõ in illis seruandũ est ius canonicũ, & non ciuile ꝯdicens ei.ca.2.de pac.in 6. sed Iudæorum aĩæ nihil pertinent ad protectionem Papæ, uel ecclesiæ, cum nihil ad eam de his quę foris sunt.2.q.1.multi.& c.gaudemus.de diuor. Si tñ iurasset Iudæus, ſm Pa.de Ca.in ꝯtu inito cum Christiano, cogeretur ei stare non ex eo, ꝙ Deum offendit non seruando, sed quia hoīem Chrianum offenderet, ar.eorum contra noper gl.in c.per miserabilem.de vsu. Vult ergo Pa.de Ca.ꝙ eo casu, quo de iure ciuili reprobat iuramentũ, ꝙ tunc inter Iudæos lex ciuilis seruanda sit, & ꝙ per ius canonicum ab ea non sit recessum, & ꝑ ꝯñs ꝙ ad obseruantiã iuramenti cõpelli non possit tanq̃ sit nullum, & ꝙ actus super quo interponitur, qui per se est nullus non ualidet. Et iõ quia statutum isto casu actũ annullat, & ēt iuramentum super eo interpositum, si omittatur forma a statuto tradita, qđ statutũ de iure ciuili est ualidum.l.adigere.§.fi.de iu.pat.& d.l.si quis inquilinos.§.fi.de le.1.& l.iurisgentiũ gñaliter.de pac.& ind.l.non dubium.C.de leg. inter Iudęos est seruandũ, perinde, ac si de iure canonico aliter nõ esset cautum quia a iure ciuili quo ad Iudæos in hoc ꝑ ius canonicum, non
11 intelligit eē recessũ. † Sed vbi ꝑ statutũ nõ annullaret act⁹ minoris et iuratus, tũc dicēdũ eēt, ꝙ iurm ēt iter Hebræos ꝯfirmaret actũ minoris inualidũ, qa Imperator nõ improbat, sed cõfirmat iurm d.aut.sacra pub.C.si aduer.vẽ. Et hæc oĩa satis clare sũt ēt de mẽte Bal.in c.1.§.itē sacra.de pa.iu.fir. dicens, ꝙ ius canonicũ respicit bonũ aĩarũ & ipsius Dei reuerẽtiã, & iõ nõ hr̃e locũ in sacro Iudæorũ, vel excõicatorũ inter se; qa uincula sacralia actiue uel passiue nõ cadũt in ipsis, q. nõ sũt de sacro ouili. Deinde subdit Bal.vel dicit ꝯ, qa arctat eos Imperator.vt hic Est ergo intentio Baldi, ꝙ inter Hebræos operetur iurm sicut inter Chrianos, qñ ius ciuile illud approbat, vel nõ reprobat, prout ēt in casu nostro diceretur approbatum, si essemus ĩ terminis iuris cõis, d.auth.sacra pube.q extrahit ex d.ca.1.§.itē
12 sacra. † sed qñ per ius ciuile actus ēt iuratus annullatur & reꝓbatur, siue ius cõe ita disponat, siue ius municipale, vt ĩ casu nostro, tunc intentio Baldi fuit, ꝙ inter Hebræos iurm nihil operetur, & ꝙ statutũ quoad eos sit ualidum & seruandum. Et ita ēt ex mente Bald.concludit in terminis nostris proprie Dom. Mar.Soci.in consi.66.incipi. Frustra plenitudini, &c.in pen.& vlti.col. ubi per prædicta concludit, ꝙ in casib.in quib.de iure ciuili non valet actus iuratus.iux.d.l.non dubium.ꝙ licet de iure canonico aliter sit statutum propter iuramenti uinculum, ꝙ tunc inter iudæos ius ciuile sit seruandum. Et pro hoc all.etiam Ro.in consi.155.incipien. Præmissum laudum.ĩ fi.qui respectu
13 iuramenti, de quo agitur, dicit † ꝙ Iudęi non ligantur constitutionibus canonicis, quæ non ligant, nisi subiectos ecclesiæ. d. c. gaudemus. Et propterea quia viuunt Iudęi iure Romano.l.Iudæi.C.de Iudæ.& notat Inno.in c.super his.de uoto.& Docto.in c.Iudæi.de iudæ. qui dicunt, ꝙ statutum excludens fœminas extantibus masculis, habet locum in Iudęis. Et facit, quod not. Bal.in l. spadonem.§.iam aũt.de excu.tuto. dicēdũ ēt, ꝙ statutum hoc, de quo agitur, ēt inter Iudæos hēat locũ, & sic ꝙ formã ab eo traditã seruare teneatur, & ꝙ respectu eorum ualeat
14 inquantum annullat ēt iurm. † Nec prædictis ob.ꝙ d.D.Consula facta sit Christiana, quia cum ab initio non valuerit actus, & iuramentũ semel & ab initio fuerit nullum & reprobatum a statuto, prout vult Pau.de Cast.in d.consi.per d.l.non dubium. ex post facto nihil potest operari nec cõualidari.l. quod ab initio.de reg.iur. Præterea ex alio iuramentum hoc non obstat, ēt
15 si fuisset validum, † quia qñ minor simpliciter iurat non contrauenire.ut in casu nostro, validat actũ, qui sit nullus ꝑꝑ defectũ ætatis tm̃, quia tunc iuramentum repræsentat eum maiorem.d. auth.sacramēta puberum.sed qñ non ualet actus ex alia causa, ēt, si esset factus a maiore, dictum iuramentum simplex de non ꝯueniendo non validat dictum actum, sed est tunc necesse, qđ iuret minor non ꝯuenire rõne minoris ætatis, & alia quacunq. rõne vel causa, ſm Bar.in d.auth.sacramenta puberum.& Bal. ĩ d.c.1.§.itē sacramenta.& in l.fi.§.filijs autem.C.de bo.quæ lib. Cum ergo isto casu actus sit nullus non solum ex defectu solẽnitatis, quæ requiritur ex forma vnius statuti in actu minoris, sed etiam quia non fuit seruata forma alterius statuti, quæ est necessaria in actu mulieris etiam maioris, ideo iuramẽtum simplex de non contrauueniendo, quod fuit præstitum, non ualidat actum. Et ita concludo. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Petitio hæreditatis nemini cõceditur aduersus eum, qui contra titulo possidet. & hu. 3.*

2 *Actio realis cum petitione hæreditatis cumulari non potest ad eandem rem.*

4 *Possidens ante titulum, titulo quæsito conueniri potest publiciana.*

5 *Titulus quando non reo prodesse dicatur, & quando non.*

6 *Concessio facta a principe ei, qui se spoliasse tacuit, an ualeat.*

CONSILIVM CLX.

DIVINO implorato suffragio, &c. Visis his, quę in facto & in iure proponitur pro parte d.Iacobæ, adhuc vr̃, ꝙ ñ possit obtinere, qa petitio † hę
1 reditatis, qua agitur non competit, ꝯ titulo possidentem.l.2.& l.1.ff.ff.eo. quia igitur Benedictus reus conuentus possidet cum titulo, qñ fuit inuestitus tanq̃ de re deuoluta ad ecclesiam ꝑꝑ canonem non solutum, ideo ꝯ illũ non cõpetit dicta actio. Et quamuis. Bal.in l. fi. C. d edicto diui Adr.tol.in 9.10.& seq. oppo. dicat, ꝙ detur petitio hæreditatis ꝯ possidentē cũ titulo, qñ fuit quæsitus post mortem eius, de cuius hæreditate agitur, tñ ꝯtrariũ tenuit ibi Sal.Pau.de Cas. & Alex.qui ēt in cõtrariũ allegãt gl.in l.pen.& fi.pro leg.& no.per Bar.in l.cogi.in fi.C.de pet.hær.& cõtra Bal.tenet ēt Sal. in d.l.2.per illum tex.& Alex.in cõsi.73.& consi.183.3.uol.& ista
est

eſt communis opinio,a qua non eſt recedendum,ut habetur in locis vulgaribus,ſm eum.Et ſimiliter videtur,ꝙ D. Iacoba nõ poſſit obtinere in rei vendicatione.Primo,quia illa actione nõ agitur,ſed petitione hæreditatis,vt apparet ex facie ipſius libelli,in quo ſit mẽtio de his,q̃ ſolũ ꝯueniunt petitioni hæreditatis, & nõ rei védicationi,qm̃ narrat, Franciſcũ poſſediſſe vſq.ad eius mortem,& rem,de qua agitur,remãſiſſe in eius hæreditate, quare ꝯcluditur & petitur declarari,filias dicti Franciſci eſſe hæredes patris, & dictũ Benedictum condemnari ad reſtitutionẽ dictæ rei,& ꝙ iſta ſit forma libelli in petitione hæreditatis, probatur in l.ueluti.& in l.licet.de pet.hær.& vtrobique not.Bart. in l.1.in princ.de eden.& in l.ex diuerſo. §.1. de rei uendicatio. & canoniſt.in cap.2.de libel.oblat. & Bald.in dic.l.2. C. de pe. hær.vbi loquitur in propoſito. Et ꝙ iſto caſu dicatur intentata petitio hæreditatis,& non actio realis,voluit ẽt in terminis Alexan.in d.conſi.183.in princ.& in pen.in colu.Nec etiam actio
2 realis potuit † cumulari cũ petitione hr̃ditatis ad eandem rem, ſm gl.Gul.& Bal.in d.l.2.C.de pet.hær.& Alex.in conſi.proxime allegato.Sed his non obſtantibus puto, quod reus iuxta petita ſit cõdemnandus.Nam ut plene deducit primus.d. ꝯſultor, reperiuntur probata omnia, quæ probari debent per actorem agentem petitione hæreditatis.Et quæ,ut dixi,eſt intẽtata. Nec debet actor excludi ex his,quæ in contrarium deduxi.Nam primo non obſ.ꝙ reus cum titulo poſſidere dicatur.Quoniam antequam titulum acquireret,prius pro poſſeſſore poſſidebat,& mala fide,& ſit petitio hæreditatis contra eum incœperat ꝯpetere.d.l.regulariter.ff.de pet.her.Quia igitur ante titulum acquiſitum fuit dicta actio queſita,& orta ꝯ̃ reum,iõ titulo ſuperueniente non deſijt ꝯpetere,ſm Sal.in d.l.2.C.de pet.hær.uerſ.no.
3 ex verſic.emptor,&c.vbi not. ex illo tex.ꝙ † petitio hereditatis non datur ꝯ̃ titulo poſſidentẽ,licet titulus poſt mortem defuncti ſuperueniat.Et ex hoc, ſm eum, multę fraudes cõmittũtur, quia poſſeſſores fingunt ſibi amicos uendere uel donare,'& ſic parant ſibi titulum , cum fraus & ſimulatio poſſit probari , & difficile eſt probare dominium.Sed attende,dicit ipſe,quia cõtra iſtam fraudem tu habes vnum ſingulare remedium.ſ.ut ſufficiat ꝓbare,ꝙ añ titulũ acquiſitũ ille poſſedit,cũ petitione hæreditatis ꝯueniri potuit,alleg.l.ſi rem & precium. in prĩ.cum gl.1.de pet.here.quã hoc mõ ſaluat,licet Bar.ibi gl.aliter intelligat,ſed illã intelligendo eo mõ,quo facit Sal.bene loquitur,alleg.ẽt no.ꝑ eũ poſt Gulicl.in l.quoties. C.de rei véd.in 10.opp.
4 vbi vult,ꝙ qñ quis cœpit poſſidere añ titulũ,ꝙ ille, quãuis titulum poſtea acquirat poterit cõueniri publiciana,quæ nõ datur ꝯ̃ titulo poſſidentẽ.l.ſiue autẽ.§.ſi duab.de public.Satis eſt ergo dicto caſu,ſm eum,ꝙ ille,qui cecidit a poſſeſſione,probet,qđ reus añ titulũ acquiſitum poſſidebat , uel ꝙ iam erat uocatus ad iudiciũ,vel erat ſpes,ꝙ vocaretur,qm̃ tunc pr̃ſumit,ꝙ em-
5 ptio ſit doloſa,& nõ bona fide facta.† Prodeſt ergo titulo reo, ſiue conueniat publiciana.ſiue hæreditatis petitione,qñ ex ipſo titulo fuit acquiſita poſſeſſio đ nouo.Sed qñ quis prius iniuſte & mala fide cœpit poſſidere,& ſic mota iã actione ꝯ̃ eũ, tũc titulus ſuperueniens non prodeſt, quia p̃ſumit acquiſitus dolo ſe,& ut actor excludat ab actione ſibi ꝯpetẽti,vt ꝓbat ex prædi
6 ctis.† Secũdo dr̃,ꝙ iſte titulus fuit nullus. Nã nõ licuit Benedicto occupare poſſeſſionẽ iſtorũ bonorũ poſt mortẽ fratris,cui ſucceſſerũt filiæ ab ĩteſtato.& nõ ipſe.Quãuis.n. iſta bona fuiſſent emphyteutica, & ad eccleſiã reuerſa, tñ poſſeſſio debuit apud hr̃des ꝑmanere,& ñ potuit ꝑ aliquẽ occupari, ꝙ patet,qa heredib.datur petitio hæreditatis pro rebus poſſeſſis vel detentis per defunctum tempore mortis, etiam ſi dominium ſit alterius leg.regulariter.de pet. hær. & l.hæreditas. C.eo quia ergo abbati de nouo inueſtienti non fuit expreſſum,quod poſſeſſio Benedicti eſſet iniuſta & indebite occupata,& quod ab eo poſſet per hæredes auferri,inueſtitura fuit ſubreptitia, & non ualuit,per l.authoritatem,cum ibi not.in gloſ.C.unde vi.per quã
7 dicit Barto. † quod conceſſio facta per principem ei,qui tacuit ſe ſpoliaſſe,nihil nocet ſpoliatori.Et dicit Bald. quod confirmatio iniuſtæ poſſeſſionis non ualet. Licet ergo abbas confirmauerit poſſeſſionem Benedicti, quia tamen ignorauit illam eſſe iniuſtam,& ad alium pertinere,non ualuit confirmatio, nec inueſtitura,prout etiam vult ibi Sal. & illam gloſ.ſequuntur etiam alij in uarijs locis,de quibus late per Felin.in cap. poſtulaſti.de reſcript. quia ergo quoad dictas filias iſte titulus habetur pro non titulo filiis competit hæreditatis petitio.l.nec ullam.§.j.de petitio.hæredita.Et ita concludendum puto. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia principum eam interpretationem ſortiuntur,ne per ea quiſpiam tertius lædatur.*
2 *Condemnationes ſi a principe donentur, de criminalibus donatio intelligitur.*
3 *Actus agentium non operantur ultra intentionem eorum.*
4 *Damnum quid ſit.& quando fiſcus emendationem damni dicatur proſequi.*
5 *Pœna per ſtatutum impoſita debetur ex ciuium conuentione tacita.*
6 *Feudum alicui & quibuſcunque hæredibus conceſſum conſequuntur hæredes extranei.*
7 *Maritus promittens dotem reſtituere,partem a ſtatuto ſibi cõceſſam poteſt retinere.*
8 *Verba in beneficijs principum quare amplianda,& in cuius præiudicium.*
9 *Priuilegium immunitatis contra ius commune conceſſum regulariter eſt inualidum.*
10 *Priuilegia principum motu proprio conceſſa ſunt ut ſonãt intelligenda,& nu.ſeq.*
12 *Beneficia principis latiſſime ſunt amplianda.*
13 *Actus iuratus quando comprehendatur in diſpoſitione generali.*

CONSILIVM CLXI.

QVIA, vt proponitur,pœna pacis ruptæ pro dimidia uenit applicanda fiſco ex partium conuentione,iux.no.per Bar.in l.arbiter certo die.de arb.& in l.1.de iur. fiſc.Quæritur,utrum hoĩb.Vallis Amonis debeantur duæ partes ex trib.eiuſdem dimidiæ ex conceſſione ſummi Põtificis facta prædictis hoĩb.ad illorum petitionem ſub hoc tenore.Item dimandano gli huomini della ualle di Amone di gratia che li dui terzi di tutte le cõdennationi ſe faranno & reſcuoterãno in detta Valle ſiano della communita per reparare,fortificare, & abellire il caſtello de Briſeghella,&c.Concedimus,dũmodo non poſſent facere gratiam de dictis duob.tertiis ſine conſenſu D.Gubernatoris Fauẽtiæ,&c. Et vr̃ prima facie dicendum , ꝙ dicta pœna quæſita uel quærenda fiſco ex cã ꝓdicta non pertineat ad dictos homines pro aliqua parte . Quia quamuis verba petitionis uideantur ex ſui generalitate includere quamcunq; condemnationem,& ex quacunq; cã factã,nihilo minus debent reſtringi tam ex intentione petentium, q̃ reſcribentis, ad condemnationes pœnales & criminales . Hoc.n primo colligitur ex illis uerbis reſcripti, ſcilicet, dummodo non poſſint facere gratiam de dictis duob. tertiis ſine conſenſu d.Gubernatoris Fauentiæ,&c. Nam de ꝑdictis pęnis ſolet fieri gratia , & non de pœnis conuentionalib: ad quas quis ex proprio factas ſe obligauit. Hñdo igĩ reſpectũ ad id,quod fieri conſueuit,uerba dñi dicto modo interpretari. l.quod ſi noluit.§.quia aſſidua.de ædi.edi.aliàs ſi uerba caperentur ſimpliciter,ut ſonant, includerent ẽt ꝯdemnationes factas pro fiſco contra priuatum ex quocunq;contractu, puta mutui vel venditionis,& quolibet alio ſimili,qđ non eſt concedendũ qa hoc veriſimiliter in ſpẽ nõ fuiſſet petitum, nec ueriſiſr ꝯceſſum,iõ nõ dẽt ẽt venire ſub gñali ſermone.l.obligatione gñali. de pi.Immo quia verba ſunt imperſonaliter concepta,ſi ab illis non recederetur,ſub illis continerentur etiam condemnationes factæ ad commodum cuiuslibet alterius quam fiſci, ꝙ non eſt
1 etiam admittendum:† quia beneficia principum dẽnt reſtringi ad effectum,ut non inferatur tertio præiudicium.l.nec auus.C. de eman.lib.l.impuberi.de adm.tu.& l.2.§.merito. & §. ſi quis a principe.ne quid in lo.publi.Item quamuis late interpretẽt in præiudicium concedentis.l.fi.de conſt.prin.& c.cum dilecti. de do.hoc tamen eſt verum,qñ cõceſſio eſt facta motu ꝓprio, ſed eſt ſecus,quãdo fit ad poſtulationem partis,ut in caſu nr̃o ; ſm Io.And.in c.2.de imm.eccl.circa fi.& Abb.ibi in pe.vel vlt. col.& nouis.in d.l.fi.in 8.col.& Fel.in c.cãm q̃.de reſcr.in fi.co.
2 11.verſi.& adde Io.And.&c.Accedit ẽt ad prædicta , quia qñ a principe donantur condemnationes,ex cõi uſu loquendi intelligitur

ligitur de factis criminaliter ſecundum quem verba recipiunt interpretationē.l.liberorū.§.ꝙ tñ Caſsius de leg.3. & no.Bar. in rub.de ope.no.nun.cum concor. de quib.ibi plene ꝑ Mod. Ex præmiſsis ergo colligitur, ꝙ talis conceſsio dēt intelligi de cōdēnationib.applicandis fiſco ex cauſis criminalib.& quo ad illas tm̄ uerbū illud vl'e.ſ.tutte,operatur vl'r, ſed nō includit cō dēnationes fiſco ēt applicandas ex promiſsione cōdemnati,vel ex quocunque contractu,quia ſermo vl'is ſolum operat̄,ꝙ ſub illo ueniant,quæ pñt venire ex natura ſermonis non autem illa quæ ex natura ſermonis venire non pñt,uel non dēnt, ſm̄ Bar. in l.qui habebat.de le.3.Et ēt ſatis ex uerbis inſtr̄i apparet,ꝙ in tentio partium fuit,ꝙ pœna acquireretur fiſco,non autem ho-
3 minib.Vallis Amonis.Non † dēt ergo actus agentium operari ultra intentionem eorum.l.non omnis.in prin.ſi cer.pet.Et p̄dicta maxime ſunt uera,ſi cōſueuit procurator fiſcalis tales pœ nas exigere ad commodum fiſci,& illas nō cōicare dictis hoīb. quia ex hoc videtur,ꝙ ſint ita interpretati dictam conceſsionē dicto mō,& a quo non eſt recedendum.l.minime.de legib.pro fiſco etiam allegatur,ꝙ hmōi pœna fuit cum iuramēto promiſ ſa,& ꝙ ad hunc actum iuratum nō dēt trahi dicta conceſsio generalis ꝑ not.ꝑ gl.in c.cum non deceat.de ele.in 6.& ꝑ Ang. in l.1.§.quę onerandæ quarum rer.act. non datur.Sed his non ob.quæ vere non ob.contrarium iudicio meo eſt dicendū,& in primis concedo,ꝙ conceſsio ſolum intell'r de condēnationib. applicandis fiſco.Et ſimiliter cōcedendum puto,ꝙ non habeat locum in cōdemnationib.deſcendentib.ex cōtractu uel quaſi, ex alia cā q̄ ex delicto,puta mutui uel vendōnis, & idē ſi fiſcus proſequeretur rem familiarem contra delinquentē actione ciuili,ut quia ageret iñ damno dato in fundo fiſcali. Nā actio dr̄ proſequi rem familiarem, quando agitur ad æſtimationē dāni ſimpliciter,vel quando peto illam æſtimationē duplari uel qua druplari,ſicut quando agitur actione furti,vel vi bo.rap. ut no. gl.in l.2.§.emancipatus de coll.bo.& Bar.in l.p̄tor edixit.§.ſi di
4 cat.de iniu.quia ſm̄ † eum cum damnum ſit diminutio p̄rōnij, & rei familiaris.l.damnum.de dam.inf. merito qui proſequitur emendationem damni,proſequitur rem familiarē.vnde & iſto caſu dici pōt, ꝙ non intelligatur conceſſa cōdēnatiō,quia non dr̄ fiſcus tunc ſimpliciter & proprie proſequi pœnam,ſm̄ Bal. & Alex.in l.reſcriptum.in prin.de pac. Et idem quoq; puto dicendum in pęna,quæ ſuccedit loco intereſſe, ſicut quando eſt adiecta facto,iux.l.prædia.de ac.emp.& in l.fi.de p̄tor ſtip.& in l.ſi quis a ſocio.ff.pro ſoc.& no.Bar.in l.ſi ſic.de uer.ob.ut.ſ.qñ deberet fiſco ex ꝓmiſsione non dicatur cōtineri in dicta conceſsione ex tacita mente petentium & cōcedentis.Sed intelligo dictam cōceſsionem cōtinere oēm aliā cōdemnationem pęna lem factam ad commodum fiſci deſcendentē ex delicto ꝓprio, vel ꝑ ꝑ delictum,ſiue ꝓueniat ex diſpōne legis,vel ſtatuti, uel ꝓmiſsionis,ut in caſu noſtro, q̄a inter unum caſū & alterum
5 non eſt diuerſa rō.†Nā & pœna,q̄ imponitur ꝑ ſtatutū,dr̄ dēri ex quadam tacita cōuentione & pacto ciuiū.l.ex p̄torio. & ibi no.& in l.neq; pignus.§.priuatorū.de re. iu.Qua ergo rōne illa fuit cōceſſa,eadē rōne concedenda fuit,q̄ ꝓmittitur ꝑ pactū,ſi rupta fuerit pax,& ſic ſi illud delictū fuerit commiſſum. Nā & vbi tali caſu imponeretur a ſtatuto pęna fiſco applicanda,abſq; dubio ſub cōceſsione contineretur,quare ergo nō idem, qñ de linquens obligauit ſe ꝑ pactum ad eandem pœnam.Nec refert ꝙ primo caſu ageret̄ criminaliter,& alio caſu pōt agi ciuiliter, quia ex quo iſte diuerſus modus agēdi non inducit diuerſitatē rōnis,de modo non eſt curandum.l.ſi mulier.in prin. ad Treb. & l.ſi mater.C.de inſti.& ſubſt.Et tanto magis,quia conceſsio eſt facta per uerba illa ulia,uidelicet,tutte le condemnationi, q̄ ex ſui natuta cōtinent & continere pñt cōdemnationē, de qua agitur,& quæ preſertim quantum ad hunc caſum,cum ſint pro lata ab hoīe,non recipiunt reſtrictionem,ſm̄ Bar.in l.generali. §.vxori.de le.3.& Bal.in l.fi.C.ſine cen,vel reli.& ꝓbatur ex no.
6 ꝑ Bal.in c.Imperialē.in prin.de ꝓhi.feu.alie.vbi uult, ꝙ ſi † cō cedatur feudum pro quibuſcunq; hr̄dib.ꝙ contineantur ēt extranei,ꝑ ꝑ naturam ſermonis u'litatis,& q̄ nō ꝯtinerentur ſub ſermone ſimplici de hæredib.ſm̄ Bar.& alios, i l.Gallus.§.ēt ſi pa rente de lib.& poſth.& ſequitur Al.in l.patroni,in prin.ad Tre. quemadmodum uidemus,ꝙ licet quis de euictione non teneat̄ ſi res euincatur per ſnīam arbitri.l.ſi dictum. §.ſi compromiſero.de euic.ſi tñ de euictione q̄s promiſit,qūocunq; res euinca

tur tamen ēt dicto caſu tenetur,ſm̄ gl.in l.cum pœna.de ar. quā
7 ad hoc all.Bal.& Ale. in l.ſi domus.§.de euic.de le. 1. Et † ſi'r ſi maritus promiſit reſtituere ſimpliciter dotem, pōt tñ ſibi reſtituere partem dotis, q̄ ſibi cōceditur ex forma ſtatuti. Secus aūt ſi promiſiſſet reſtituere totam dotem,ſm̄ Ray.quē refert Alex. in l.poſt dotē.in fi.uerbis,ſo.ma.Et idem tenēt Ang.Im.& Ro. in l.dāni infecti.§.cū parietem, de dam.inf. Et dicta uerba ul'ia iſto caſu ēt alia rōne nō dēt reſtringi ad excluſionem caſus nr̄i uidelicet,q̄a facta fuit cōceſsio ob cām reſpiciētē publicā utilitatem, hoc eſt,ꝓ reparatione & fabrica, ac ad decorē caſtri Briſighellæ,qm̄ publice intereſt,ꝙ caſtra reparent̄,& reparari debēt ꝑ pricipē,& ꝙ ruinis nō d'forment̄.l.ne ſplēdidiſsimæ.C.d' ædifi.priua.l.negociationi.C.de ope.pub.& l.cætera. quaſi per totā legem.de lega.1.uerba ergo vl'ia,licet, aliàs reſtringerent̄, tñ fauore publico non recipiunt reſtrictionem.l. ſi quis in graui.§.utrum.ad Silla.& ibi no.Bar.& per Bar.& alios in l.1.§.nū ciatio.de ope.no.nunc.Tertio debent hoc caſu verba capi gñaliter
8 liter quantum ad caſum, de quo agitur, † quia ſumus in beneficio principis,in quo verba ampliantur in ſui præiudicium.l. ſi. de ꝯſti.prin.& c.cū dilecti.de don.ergo multo magis uerba vl'ia tūc debēt vl'r capi ſm̄ propriā eorum ſignificationē, & nō recipere reſtrictionē ad excluſionē iſtius aut alterius ſimilis caſus, & in quo ſit eadem rō.Nec obſ.dum dicebatur, ꝙ ſit lata interpretatio,qñ beneficium ꝯceditur motu proprio, & non ad partis poſtulationem,per no.per Io.Andr.& Abb.in ca.2.de im.ec
9 cl.quia ipſi † loquuntur in priuilegio immunitatis ꝯ̄ ius cōe, ꝙ regulariter non valet,ſm̄ Io.An.Pe. de Ancha.& Domi.in c.1. de cōceſ.præl.Abb.& alios,in c.nōnulli.in prin.de reſcr. & Bar. in l.1.C.de pe.bo.ſublata.li.10.& ꝙ priuilegiū ꝯ̄ ius ſtricte interpretatur ſm̄ oēs in d.l.fi.Iſto igitur caſu uolūt prædicti,ꝙ ſi priuilegiū immunitatis ꝯ̄ ius ꝯcedat̄ motu ꝓprio,ꝙ valeat,& ſi ad poſtulationē partis,nō valeat. Et ita intelligi debēt iura, q̄ dñt, illud nō valere ſm̄ p̄dictos. Nec mirū,q̄a idē Io.And.in d.c.1.d' exceſ.p̄l.uoluit ēt idē.ſ.ꝙ priuilegium ꝯ̄ ius valeat, ſi motu proprio ꝯcedat̄,& ꝙ ſit ſecus,ſi ad poſtulationē partis impetretur. Et idē ēt vult Bal.in l.oēs.C.de quadrie.p̄ſcr. Qđ aūt iſta fuerit
10 mens p̄dictorū i d.c.2.oñdit̄.Nā verba Io.And.ſunt iſta,†priuilegia uero Imperatorum omnino ſeruanda ſunt, ſicut ſonant, ubi proprio motu principum ſunt conceſſa. Et ſic intellige iura poſita ſupra.ca.glo.uerſi.uidetur,& ſeq.uſque ad uerſic. ſed contra. Secus ſi per ambitionem uel importunitatem petentis ſint obtēta.Et ſic loquūtur iura inducta ſupra.e.gl. ver.quinimmo.&c.præcedentib.&c. Nā ſuperius Io. And.loquit̄ de priuilegio immunitatis conceſſo ab inferioribus an ualeat, & quem effectum habeat,ad quæ continuantur uerba p̄dicta,& ſic loqtur ēt de eiuſdem priuilegiis immunitatis conceſsis ab Imperatoribus quod patet etiam per relationem,quam facit ad uer. vr̄ & ad aliud uer.quinimmo qđ p̄cedit. in quib.loquit̄ de talleis & collectis.& alie.iura,q̄ uolūt,neminē immunem eē,& immunitatem alicui non eē concedendam.Et idem ēt a p̄te colligitur
11 ex uerbis.d.Abb.in d.c.2.dicentis,ꝙ ſi † talia priuilegia conceduntur ab Imperatorib.ſeruanda ſunt ſicut ſonāt, dummodo motu proprio principis ſint conceſſa,ut in iurib.ſuperius alle. Dum ergo dicit talia,apparet,ꝙ loquit̄ de priuilegiis immunitatis,de quib.p̄dixerat,quia relatio importata per illud uerbū inducit repetitionem cū oīb.ſuis qualitatib. ſm̄ Bart.in l.ſi q̄s ſeruum.§.fi.de leg. 2. Et ſubiungit Abb.ſecus ſi ꝑ ambitionē uel importunitatem petentium ſit obtenta,hoc caſu.ſm̄ eū,pñt iura intelligi,q̄ vnr̄ hmōi priuilegia annullare, ut C. ſi contra ius vel util.pu.& l.euacuatis.C.de decu.li.10.& l.ſi quis ſine.& l.ſe C.de vect.& commi.cum ſi.& ecce ꝙ loquitur expreſsè de priuilegio ꝯtra ius,& qđ annullatur per l.cōem.ut ēt apparet ex legib.quas alle.quæ annullant dictum priuilegiū, ſi ſit obtentum ad poſtulationem impetrantis,ſecus ſi motu proprio.nec volūt prædicti,ꝙ ſi impetretur ad petitionem partis, ꝙ ſtricte interpretetur,ſed ꝙ ſit nullum,vt dñt prædicta iura.Et quia ſi aliter ſentirent,& intelligerent Io.And.& Abb.abſq; dubio uehemē
12 ter errarent.† Quia ergo non ſumus in priuilegijs ꝯ̄ ius,ſed in bñficijs principis latiſsime interpretandis,indiſtincte uerba ſūt amplianda,& multo magis nō ſūt reſtringēda & generaliter,vt ſonāt intelligenda.¶ Et ex prædictis ad oīa in ꝯ̄rium allegata ſatis apparet rñſum,quia,ut dictum eſt,concludimus,ꝙ illa conceſsio nō includat paſsim oēs condemnationes,vt ſatis colli'r ex

forma

forma rescipti,& per p̄ns ꝙ solum habeat locum in condemnationib.& pœnis applicandis fisco ex delicto vel pp delictum, siue proueniant & debeantur ex dispōne iuris communis, vel municipalis, aut ex pacto & promissione facta fisco,& eo mō quo superius dictum est. Et sic intelligendo cessat oē absurdum, & inconueniens. Non obst. qđ dicitur de communi vsu loquendi quia negatur illum extare,& debet probari, iux.no.per Bart.in l.Labeo.de suppel.leg.& vbi probaretur, isto casu non obs.propter p̄gnantiam & generalitatem verborum, quæ continet sub se etiam casum nostrum, & quemlibet alium similem, & quæ non patiuntur restrictionem propter dictum vsum, rationibus & iuribus præall.& qui posset operari, quando simpliciter fuissent concessæ condemnationes, & sine aliquo signo vsi. ¶ Nec ob. dum dicebatur, quod verisimiliter princeps in specie concessisset condemnationes descēdentes ex contractu celebrato cū fisco, in quibus etiam fuisset apposita pœna, quia potest hoc admitti, quando ex illo oriretur actio, quæ prosequeretur rem familiarem, vel quando ex alia causa, quam ex delicto, esset facta promissio. ¶ Nec obst. dum ponderantur illa verba, dummodo non possint facere gratiam sine licentia gubernatoris,&c. quia in casu nostro gratia non potest minus cadere super huiusmodi pœna & condemnatione, quam super qualibet alia criminaliter facta. Et sic prædicta verba commode possunt etiam casui nostro conuenire. ¶ Nec etiam obst. quod procurator fiscalis exegerit, quia si hoc factum sit ignorantibus his, qui repræsentant vniuersitatem, prout in dubio præsumitur. leg. verius. C.de proba. hoc nihil ei noceret. l. sæpe, de re iud.& in rubro & nigro. C. res inter alios acta. Præterea si procurator exegit, exactum tenetur consignare dictæ vniuersitati, fisco enim & non dictis hominibus competebat actio, quia non fuerunt stipulati nec illis fuit concessa actio, ideo ad fiscum pertinet exactio, sed exactam pœnam tenetur postmodum dictis hominibus cōmunicare, virtute concessionis & donationis, & sic tā pro exactis quam pro exigendis non fuit præiudicatum dictis hominibus. ¶ Non obst. prostremo, quod dicitur de iuramento, quia
13 istud non est ad propositum, quia † uerum est, quod dispositio generalis non comprehendit actum iuramētum, quo minus iuramentum habeat effectum ut in contrarium allegatis. Sed in casu isto non agitur de tollendo effectu iuramenti præstiti per illum, qui promisit sub pœna non rumpere pacem, immo dicitur, quod sortiri debet effectum,& ita etiam habuit executionē sed dicitur, ꝙ pœna exacta ex illa promissione iurata pro duobus tertijs debetur dictis hominibus. Et propterea arbitror, ꝙ fuerit male iudicatum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Experiri nemo potest sine actione.*
2 *Pater solus mouet actiones filio cōpetentes in aduentitijs, in quibus ipse habet usumfructum.*
3 *Maritus mortua uxore desinit obligari ad onera matrimonij.*
4 *Instrumentum dotale contra quos fidem faciat.*
5 *Ex, prepositio, causam immediatam significat, & nu.7.*
6 *Libellus in dubio interpretari debet in fauorem libellantis.*
8 *Præcedentia in instrumentis declarationem recipiūt per ea, quæ sequuntur.*
9 *Filij cum patris assensu quando & pro quibus reb. agere posSint.*
10 *Creditor quando præsumatur rem sibi debitam apprehendere ex causa debiti.*
11 *Cessio induci presumitur ex instrumenti traditione.*
12 *Filij ex patris promissione tenentur tanquam hæredes, licet non interfuerint, nec ratum habuerint.*
13 *Mater in dubio filiæ præsumitur donare uoluisse.*
14 *Donatio ratione coniunctionis præsumitur in dubio.*
15 *Compensatio non ipso iure fit, sed debet opponi exceptio compēsationis.*
16 *Fructus a tempore moræ sunt debiti actionibus bonæ fidei.*
17 *Solutio facta a debitore in dubio presumitur ex causa usuraria.*
18 *Item, dictio repetit causam in principio instrumenti positam.*
19 *Consignare uerbum, dominij translationem importat.*
20 *Dominium fundi dotalis penes maritum constituitur.*
21 *Obligatio una non dicitur durior altera ratione maioris quantitatis.*

CONSILIVM CLXII.

VISO p̄cessu agitato inter d.Orlandū ac filios eius ex una agentes,& d.Fęlicē & fratres de Formeminis reos cōuētos ex altera se defendentes. Prima facie dicendū videbat, ꝙ dicti rei cōuenti veniāt absoluendi a petitis ex plurib.rōnib.& cāis. Et primo q̄a saldū, cui⁹ virtute agit, fuit cum d.D.Orlādo agente dūtaxat noīe suo,& non filiorum factum,& ppea ipsi soli quęsita fuit actio,& non filiis, pro quib. non est stipulatus. Cum igitur per ipsum D. Orlandum & filios agatur, vř pater pro dimidia agere,& filii pro alia dimidia. l.reos.§.cum in tabulis. de duob. reis.l.1.C.si plu.una sen.iuncta.l.interdum.in prin.de hær.inst. Et iō d.Do.Fęlix & fratres rei conuenti debent absolui a dicta
11 dimidia per filios d.D.Orlandi petita, quia nemo † experitur sine actione.l.si pupilli.§.videamus. de neg.ge. Quinimmo vbi ēt ex instrumento dotali ageretur, sola actio patri competeret, quamuis dicti filij eēnt hæredes mr̄is. Quia ubi adhuc dote nō solūta marito soluitur matrimonium morte uxoris, actio ad exigendum dotem promissam hæredib.illius non competit, sed marito solum, qui tenetur, quod exegit dictis hæredib. postea p̄stare, aut eis actionē cedere, vt est casus in l.si socer. §. Lucius. ff.sol.ma.sed ēt ubi filiis actio competeret, adhuc agere nō pos-
2 sent, quia in † bonis aduentitiis, in quib. usufructus quærit p̄ri, actiones competentes filio solus pater mouet & exercet. l. 1. C.de bo.mater l.fi.§.vbi aūt el 1.C.de bo.quæ libe. Scđo D.Orlandus & eius filii agentes obtinere non p̄nt, quia saldum factū cum d.Bonino uno ex dictis fratrib.conuentis, ab aliis fratrib. suis impugnatur,& erroneum allegatur. Et iō d.D.Bonino, qui cessit liti, nocere tm̄ dēt dictum saldum, cuius occasione agitur & non nocet aliis suis fratrib.non h̄ntib.ratum eius factum.l.si unus.§.ante oīa.ff.de pac.l.si actionem.C.eod. Nec videtur dici posse, ꝙ ad dotem & sic ad quantitatem petitam teneantur ex promissione pr̄na, ut constat instr̄o publico producto in actis quia non agitur ex illa promissione, sed ex dicto saldo. Et ppea q̄uis probetur ex alia cā,& ex alio ꝯctu dotem esse debitam, tm̄ non pōt actor obtinere.l.habebat.in prin.de insti.& per Bar.in l.1.in princ.de eden.& Doc.in c.examinata.de iud.& Pa.de Ca. & Al.in l.is apud quem, in fi.de acq.hær. Tertio facit, nā D. Orlandus ex bonis sibi consignatis pro duc.300.post dictam summam perceptam, de qua perceptione constat ex instr̄o publico rogato de ann.1485.die 12.mens.Nouem.adhuc percepit fructus ex dictis bonis vsque ad ann.1495.ergo dictos fructus tenet in sortem compēsare.l.1.& 2.C. de pig. Consignatione.n. ex conuentione & pacto, sed soluta dicta quantitate fuit resoluta,& hypotheca.l.si rem alienam.§.oīs. de pig.act. & ppea isto casu maritus non lucratur fructus, nec locū habet.c.salubriter. & quod ibi h̄r.de vsu. Quinimmo ēt si adhuc duraret consignatio & pignus, tm̄ fructus percepti per d. Orlandum post mortē
3 uxoris deberent in sortem computari, quia † tunc desijt teneri ad onera mr̄onij, quod morte fuit solutum. Et ita tenet Io. de Ana.in d.c.salubriter.col.pen.de vsur. ubi dicit super hoc uidisse q̄onem de facto & faciunt, quæ plene no.per oēs in l.diuortio. in prin.sol.ma.per Bar.& alios in l.in insulam.§.vsuras.eo.ti.& idem dicendum est de aliis bonis pignoratis. Sed tamen præmissis non ob.contrariam sn̄iam veriorem arbitror. Et moueor, q̄a intētio actoris est fundata ex instr̄o dotali producto p partem aduersam, in quo apparet promissione dotis facta D. Orlando per p̄rem reorum, cuius ēt sunt hæredes quia ipsi partem dictæ dotis soluerunt post mortem p̄ris, sicut ex confessione eorum constat,& ex publico instr̄o,& sic fecerunt actum, qui citra ius & nomen hæredis fieri non pōt.l.pro hærede.§.Papinianus.de
4 acq.hær.& plene per Bar.in l.gerit.eo.ti. Et ꝙ† instr̄m dotale fidem facit & probat ēt contra partem aduersam illud producentem, ex quo illud produxit simpliciter,& absq; ulla protestatione, sicut apparet ex actuali productione, de qua in processu, & iō pōt ex illo condemnari s̄m Inn. & oēs in c.cum uenerabilis de exce.Bar.in l.post legatum.col.2.de his quib.ut indig.Bal.in l.scripturæ.in prin.C.de fid.instr.& in l.cū precū.ad fi.C.de lib. cau.Inn.in c.cū olim.de censi.Lap. all. 119. quæro pone,&c. post prin.Ro.cons.329.ad fi.& cōs.350.col.9.Nec ob. qđ agatur ex saldo,& ex promissione, de qua in eo,& sic ꝙ non sufficiat probare aliā cām tm̄.d.l.habebat.de inst. quia illud procederet,

ret,qñ ex saldo tm̃ ageretur, sed in casu nostro agitur ex dupli-
ci cã,uidelicet ex cã dotis & ex saldo, dum in libello sic dicitur,
in quib. teneṫ ex residuo dotis quondã uxoris pr̃fati D.Orlan
di ex calculo facto cócorditer, &c. Nam oro prædicta appellaṫ
soluta,quia illud uerbum ex calculo,&c.non stat qualificatiue,
sed principaliter dispositiue. Nam prius dixit,ex residuo dotis
5 tenetur,&c.quæ † dictio,ex,significat cãm immediatam. l. 1. §.
ex incendio.de incen.rui.naufrag.& per Bar.in l. non dubium.
C.de legib.cum concor.& rursus ac iterum dr̃,ex calculo facto
concorditer.& sic alia cã oblõnis allegatur, & iõ dicta oro solu
ta habet uim copulatiuæ,& debet fieri punctus ante illud uer-
bum ex calculo,qui punctus est loco copulæ.l.triplici.de verb.
sig.& no.gl.in l.precia rerũ.ad leg.Fal.& in l.cum duob.§. si in
coeũda.ff.pro soc.& in l.cum in testõ.§. 1.de hær.inst.& in l.pe.
de var.& extraor.cogni.& in l.si qua.C.de specta.libr. 11.& sic
perĩde est ac si dictõ fuisset,in quib.teneṫ ex residuo dotis uxo
ris quondam d.D.Orlandi,& ex calculo facto cócorditer, &c.
Quo casu clarum esset,ꝙ duæ cãæ,s.dotis & calculi intelligeren
tur deductæ copulatiue. Dicta ẽt oratio soluta põt non solum
stare copulatiuè,sed ẽt disiunctiuè & alternatiuè.l.sæpe de uer.
sig.& ibi no.per Bar.& per eum in l.stipulõnes non diuiduntur
in 7.q.de uer.obl.ƒm quam interpretationẽ ẽt habemus inten
tum,quia perinde esset,ac si dictum fuisset,ex residuo dotis,aut
6 ex calculo,&c.& illa interpretatio † ẽt dẽt magis capi,q̃ facit in
fauorẽ libellantis.l.si quis intentione ambigua.de iud.& ꝑ Bar.
in d.l.sæpe.Si.n.actor uoluisset se solum in calculo fundare,&
ex eo tm̃ agere,dixisset,in quib.teneṫ pro residuo dotis ex calcu
lo,&c.Sed dicendo ex residuo dotis,& non,ꝓ residuo,non põt
dici salua rõne recti sermonis,& ƒm cõgruam grammaticam,ꝙ
7 dictum residuum dicat actor deberi ex calculo,quia dictio † ex
adiecta uerbo illo,residuo dotis,significat vnam cãm immedia
tam,& aliam cãm significat eadem dictio,ex,coniuncta verbo,
calculo,& iõ capienda est interpretatio,ꝑ quam euitetur mala
grammatica.l.Plautius. de aur.& arg.leg.quæ tendant in fauorẽ
agentis.d.l.si quis intentione ambigua.Cum ergo duę causæ de
ducantur in libello copulatiue aut alternatiuè,sufficit unam ꝓ
bare,nec vr̃ actor astrinxisse se ad probandum utranq; cãm al-
legatam,ƒm Bar.& Doc.in l.diuus.de re iud.& in c. licet cãm,
de proba.cum concor.de quibus per Mod.in dictis locis.Quod
autem dicti rei conuenti teneantur ex cã & residuo dotis.patet
ex dicto instrumento dotali producto per partem aduersam,si
non probetur solutio.Et si dicatur,ꝙ in illo instrumento pro-
missio dotis fuit facta D.Orlando,& non filiis, & ꝯñ ꝙ filii a-
gunt sine actione.Respondetur,ꝙ immo non fuit dos solũ pro
missa d.D.Orlando.Nã in principio instrumenti dicitur, ꝙ D.
Adam dotauit nobilem & honestissimam D.Polyxenam suam
sororem spectabili Do. Orlando,ac nomine dotis dare promi
sit ducatos auri quadringentos,& promisit dare de præsenti in
perlis,&c.Et sic promissio ista est impersonalis,quia non diciṫ
cui d.Adam promittat.Sed dicta impersonalitas inferius decla
ratur in ea parte instrumenti,ubi dicitur,& cũ pacto ꝙ quádo
cunque d.Adam aut sui hæredes dabũt 300.ducatos d.Do.Or
lando,& d.Polixenę aut eorum hæredib.ꝙ debeant restituere,
&c.Et sic ex hoc patet,ꝙ ex hac parte declarantur uerba imper
sonalia instr̃i ꝓlata in principio,uidelicet,ꝙ promissio dotis sit
facta d.Orlando & d.Polyxenæ: ex quo postea declaratur,ꝙ so
lutio fieri debeat d.Orlando & dictæ D.Polixenę,quia per se-
8 quentia † declarantur præcedentia,& e͡ɔ.l. si seruus plurium.§.
fi.& l.qui filiab.in prin.de leg.1.& l.vtrũ.de peti.hær. Cum igiṫ
promissio sit facta prędictis,& cuilibet, pro dimidia, actio pro
dimidia competijt aliis d.Polixenæ ꝓ dicta dimidia tanquã hæ
redib.matris pro qua dimidia tm̃ agunt,& pro alia dimidia pa-
ter eorum, petitur condemnari ad dandum dicto Orlando
& eius filijs,quia cum de eis in libello fit facta mentio collecti-
ue,vr̃ dimidia tm̃ eorum nomine petita & alia dimidia noĩe pa
tris,ut est casus in l.interdum.in prin.de hære.inst.& in l.si quis
Titio.de usufruc.Vbi enim promissio solum d. Orlando facta
fuisset,sibi soli competijsset,& non uxori,nec filijs eius.l.si pro
te.C.de do.promis.sed ex quo intelligitur facta utrique,potest
uterque agere,sicut ex legato dotis agit uir & vxor,l.Titio cen
tum.§.Titio ge.de cond.& demon.& ibi no.ꝙ.n.illo casu opera
tur fauor legati,hic oꝑatur expressa cõuẽtio.Nec ꝑdictis ob.ꝙ
licet actio esset filiorum pro dimidia,tamẽ exercitium erat tñ
pr̃is,vt vr̃ casus in l.fi.§.aũt.el 1.C.de bo.quæ li.quia quãuis so
9 lus † pr̃ potuisset agere tãquã administrator filiorũ, potuerũt
tñ ẽt filij agere cũ ꝯsensu pr̃is,ƒm Sali.& Raph. in l.1. C.de bo.
mater.Et vr̃ pr̃ hoc casu ꝯsentire, ex quo agit vna & simul cum
filijs,ƒm Bar.in l.cũ pater.§.libertis.de leg.2, per illũ tex.& Bal.
in l.si liqueat.C.de inof.dona.& Ale.in l.si constante.§. si vxor.
sol.mat.& Abb.in c.cum in cũctis.de elec.Quinimmo vbi actio
fuisset ẽt solius pr̃is,adhuc tñ iudicium procederet ẽt quoad fi-
lios.Nã in dicto instr̃o actũ est,ꝙ vbi d.Polyxena decederet si-
ne filijs,ꝙ dos reuertatur ad dotantem. Ergo a ꝯrio si decedat
cũ filijs,intelligitur actũ,ꝙ dos remaneat apud dictos filios,tã
quã hr̃des matris.l.inter socerũ.§.cũ inter de pac. dota.ƒm ĩtel
lectũ Bar.& Iac.de Are.in l.si cũ dotẽ.in prin. quẽ ibi approbat
Ale.sol.mat.& in l.post dotem. eo. tit.& Bald.in l.2.de hær.vel
actio.vend.& in l.auus.de pac.dot.& in l.si extraneus.de cond.
ob cau.& in l.quod scitis.C.de bon.quę liber.& Pau.de Cast.in
prin.d.l.si cũ dotẽ.Et ideo pater tenebatur cedere actionem di-
ctis filijs hæredib.mr̃is.d.l.si socer.§.Lucius.solu. ma. Cum igiṫ
permittat filios noĩe proprio secum agere ad dictã dotẽ, & sic
consentiat,vt agant noĩe proprio,ut dixi,ex hoc solo inducitur
cessio & actionis,utilis trãslatio,ex quo procedebat cã, ex qua
10 tenebatur pr̃ cedere,vt dictum est, sicut in † reb.corporalib.si
præcedat cã habilis ad translationem dñij, & apprehendat q̃s
rem sibi debitã patiente debitore,præsumitur apprehendisse ex
dicta cã & ex ea trãsfertur dñium & possessio. l. quædã mulier.
de rei vẽdi.l.2.C.de acq.pos.Sic ẽt dicẽdũ est in actione mota ꝑ
filios patre patiẽte & ꝯsentiẽte,q̃ tenebaṫ cedere, q̃a ꝙ operaṫ
apprehẽsio dictæ rei corporalis dicta cã ꝑcedẽte,idẽ operaṫ ap
prehẽsio istius actionis ꝑdictis ꝯcurrẽtib.vt no.ĩ l. fi. C.qñ fisc.
vel priu.& in l.pe.ff.de dona.& Bar.in l. 1.C.de act.& oblig.Et
11 hinc ẽt videmus,ꝙ ꝑ tradõnẽ instr̃i † induciṫ cessio,ƒm Bal.ĩ l.
fi.C.qñ fis.uel priu.ꝑ l.1.C.de do.Et facit,ꝙ no.Bar.ĩ d.l.cũ pr̃.
§.libertis.de leg.2.& Bal.in d.l.si liqueat.Satis ergo ꝓbatũ est,
esse fundatã intẽtionẽ agentiũ,& sic tã pr̃is, q̃ illorum ꝯ dictos
reos ꝯuentos.Superest nũc vt ad allegata in ꝯtrariũ ꝯgruũ accõ
modeṫ rñsum.Et ad primũ dicebaṫ, ꝙ filijs non ꝯpetebat actio
virtute saldi facti cũ patre agẽte noĩe suo & nõ filiorum,ex ꝑdi
ctis rñsio patet,q̃a actionẽ hñt ex istr̃o dotali virtute ꝓmissio
nis factæ æqualiter patri & matri,cuius sunt hęredes.Itẽ & illã
hñt virtute tacitæ cessionis, casu quo eis nõ cõpeteret ex stipu
latione materna.Et sir̃ ex præcedentib.ad ƒm colli̇̃r rñsio, quia
12 quis † alij,qui saldo nõ interfuerunt,& qui ratũ, non obligen
tur ex eo,tenentur tñ tanq̃ hr̃des patris ex ꝓmissione dotis fa-
ctæ ab eo,de qua constat ex dicto instr̃o,ꝙ fidem facit ꝯ eos,ex
quo illud simpliciter ꝓduxerunt,ƒm Inn.& alios in d.c.cum ve
nerabilis. de excep.Nec est uerũ,ꝙ ex saldo tm̃ agatur,sed ex cã
dotis & ex dicto saldo,& sic ex duplici cã copulatiue , vel alter-
natiuè,sicut significat oratio soluta,de qua in libello ut superi*
late demonstraui.Non ob.insuꝑ exceptio solutionis & satisfa-
ctionis,quia tam ex instrumentis q̃ ex confessionib. reperio D.
Orlandum recepisse duca.376.Itẽ ducat.400.& ducat.25. per
amissionẽ vnius adamãtis,& sic in summa ducatos unũ & octĩ-
gentos,ita ꝙ adhuc restant rei debitores in dictis duc. 100.vno
excepto,qui deficiunt ad summã duca.900. ꝓmissam noĩe do-
tis.Nec ob.ꝙ eius vxor habuerit quasdã vestes,quas d.Orlãdus
est cõfessus valere duca.quninquaginta.quia cum eas habuerit
d.Polyxena a matre,ut ẽt testes dicunt,& nõ constet, ex qua cã
eas receperit,præsumitur, ꝙ eas donauerit, quia licet mulierũ
13 genus dicatur auarissimũ.l.sed si ego.ad Velleia.tñ † ꝓpter af-
fectionẽ maternã mater in dubio tradidisse pręsumitur ex cau-
sa donationis,ƒm gl.ibi.Itẽ & rõne simplicis coniunctionis,etiã
ƒm dictã gl.quæ allegat l.fi.C.de nat.li.& l.j.§.j.de tute.& rõ. di
str.& idẽ tenet Bar.in l.cũ q.d, si cer. pet. in illa.q.qñ quis dicit,
tolle istã pecuniã.vbi cõcludit rõne coniunctionis dõnem ĩ du
14 bio † præsumi,& simplicem & nudam traditionẽ in dubio prę
sumi factam tunc ex dicta cã,ꝑ l.si seruus.de donat.inter uir. &
uxo.cũ quo ibi transeunt alij,& An.de Bu.in c.si cautio.de fide
instru.cũ concor.de quib.ꝑ mod.in d.l.cũ quid.& facit, ꝙ not.
idẽ Bar.in l.quæ dotis.sol.mat.per d.l.si seruus.Nec ob. si dicaṫ,
ꝙ cessat ꝑsũptio donationis, ex quo mater alteram ex dictis
vestib.alteri filiæ prius dederat pro certo precio, quasi ꝙ videa
tur mater inter filias uoluisse æqualitatem seruare.l.cum pater.
§.euictis.de leg.2.quia hoc,quod obiicitur,nõ probatur. Nam
altera

altera filia testis examinata, q̃ deponit, ꝙ sibi vestẽ prædictã mater nõ donauerat, sed vẽdiderat, nõ ꝓbat, quia est sola & vnica. l.vbi numerus.de testi.c.in omni negotio.extra eo.tit. Alia aũt testis solũ deponit circa hoc de auditu, & sic nihil ꝓbat.l.testiũ cũ ibi no.C.de testi.cũ suis vulga.ꝯcor. Præterea dato ꝙ ẽt datę fuissent dictæ vestes ꝓ certo pcio, adhuc tñ nõ obstat, q̃a dictas uestes nõ recepit a D.Adã, qui solus erat debitor ex cã dotis, & nõ mater eius, quæ vestes simpliciter tradidit, & nõ noĩe filij, & ꝓpea nõ põt ꝑ hoc debitor liberari, ex quo non reperit̃ datio facta noĩe suo nec ẽt ex cã dictæ dotis, sed potius ex cã vẽditionis ꝯctę inter matrẽ & filiã, & iõ solũ ex dicto ꝯctu venditionis teneret matri ad preciũ. Nec dici, p̃t, ꝙ rei cõueñti sint hæredes auiæ paternæ, & ꝙ velint hãc quãtitatẽ eis tanq̃ hæredib. debitã cõpensare cũ quãtitate petita, & hoc ex duplici cã. Et primo, quia nõ reperio probatũ, ꝙ dicta eorũ auia sit mortua, quæ p̃sumitur viuere.l.fi.C.de sacrosan.ecc.maxime cũ mors sit fundm̃ intentionis partis aduersæ, vt no.ꝑ gl.& Doc.in l.j.§.si quis neget.queãdmo.testa.aperi.& in l.sed si de sua.de acq.hære.& per
15 Bart.in l.si quidẽ.C.sol.mat. Scđo, quia † cõpensatio non fit ipso iure, sed est necesse, ꝙ opponat̃ cõpẽsationis exceptio, ut no. in l.si cõstat.& in l.fi.C.de ꝯpen.& in §.in bonæ fidei.insti. de exceptio.in hoc processu non reperit̃ opposita, nec ẽt recõuẽtio facta. Et ꝓpea debitũ, ad ꝙ agitur in totũ uel pro parte ex hoc nõ est sublatum vel extinctũ. Postremo non ob.ꝙ D. Orlãdus post solutionem duca.300.pro quib.bona fuerunt sibi cõsignata, adhuc ex eis fruct⁹ perceperit per annos decem. Qm̃ est animaduertendũ, ꝙ de anno.1464.facta fuit in instrumento dotali consignatio dictorum bonorum, & fuit actum, ꝙ elapso anno fructus dictorum bonorum tanquã fundi dotalis pertinerẽt ad d.Orlandum, quæ conuentio valuit.d.ca.salubriter.de vsur. & tñ anno elapso nõ ꝑcepit fructus, sed solum eos percipere ĩchoauit de anno 1481.ut ex partium cõfessione cõstat, de qua ĩ capitulis, seu positionib. & sic a tꝑe moræ ꝯctæ per lapsũ dicti anni.l.magnã.C.de cõtrah.& cõmit.stipu. fructus ꝑcepti vsq. ad annũ.1481.siue eorũ æstimatio debent̃ dicto, d.Orlãdo, quia
16 † in actionib. bonæ fidei debẽtur fructus ꝑcepti a tꝑe morę.l. videamus.§.ex cã.de usur.& ibi gl.in ver.cõicãdi quæ dicit, q̃d morosus tenet̃ de ꝑciẽdis, & probat in l.Iulianus.§.si fructibus de act.emp.& no.gl.& Doc.cõiter in l.si filius.de uer.obl. cum actio, qua agit̃ ad dotẽ promissam, sit bonæfidei.l.vnica.§.sed si nõ ignoramus.C.de rei uxo.ac.§.fuerat.inst.de actio. Quod ergo perceptũ est post solutionẽ dictorũ ducatorũ.300.in dubio dẽt ꝯputari in fructib.debitis dicto d. Orlãdo post morã partis aduersæ, uel cũ earũ æstimatione, nõ ãt cõputari dñt cum sorte
17 principali. Sicut videmus, ꝙ ubi sors debet † ex obligatione principali, & usura ex obligatione accessoria, solutio a debitore simpliciter facta in dubio cõputat̃ cũ eo, ꝙ debetur ex cã vsuraria & nõ cũ sorte principali.l.si vsuras.C.de vsur.l.1.& ibi no.C.de sol.& ꝑ Bar.in l.1.& in l.cũ ex plurib.de sol. Idẽ est ergo in casu nr̃o, q̃a dicti fructus debiti post morã succedũt loco vsurarũ, & ĩ eis est ꝑ oĩa eadẽ rõ, qm̃ solutio in dubio cedit ĩ eo, ꝙ occasione vsuræ debet̃, q̃uis obligatio ad sortem sit durior, odio ipsius debitoris, q̃ ex mora passus est vsuras currere, s̃m Bar.ĩ d.l.1.ĩ fi.q̃ rõ ĩ casu nr̃o militat, ex quo ex mora debitor ac fruct⁹ tenetur. Quia igr̃, ꝙ debet̃ d.Orlan.occasione fructũ ꝑceptorũ, & q̃ percipi potuerunt post dictam moram, excedit æstimationẽ fructuum perceptorum post dictam solutionem duca.300.merito sors nõ extenuatur. Scđo r̃ndetur, ꝙ dicti duca.376.in dubio vñr soluti pro illis ducat. quingentis soluendis annuatim vsq.ad summã ducatorũ quinquaginta, qui ẽt ex cã dotis debentur, ut ꝓbatur ex uerbis instr̃i in versi. itẽ p̃fatus d.Adã ꝓmisit
18 D.Orlando.& d.Polyxe.ducati.auri.50.&c. Nã † dictio, itẽ, est repetitiua cãæ, de qua in principio instr̃i, & præcedenti capitulo, & sic promissio ducatorũ 50. intelligitur facta ex eadem cã, dotis.l.Seio.§.Caio.de fun.instruc.& per Bar. in l.in repetẽdis. de leg.3.& in l.1.in prin.de publ.quia sine cã ꝓmissio nõ posset esse valida.l.2.§.circa. de doli excep. ꝙ igr̃ dicta quãtitas dictorũ duc.376. uideat̃ in dubio soluta pro illis ducatis quingẽtis probatur ex duob. Et primo, quia pro ducat.300.primo promissis, & pro quib.bona fuerunt consignata.d.Adam fuerat liberatus, & desierat esse debitor propter consignationem dictorum bonorum, quorum dominium erat iam translatum in D. Orlandum, antequam constaret, dictos ducat.376. fuisse solu-
19 tos. Nã † ꝙ actũ sit de dominio trãsferendo, & nõ de pignore ꝯcedendo, patet ex uerbo consignauit, q̃d importat translationẽ dñij, qñ ꝑcedit cã habilis, sicut ĩ casu nr̃o, ut ꝯcludit Bar. quasi in terminis in l.si ꝯstante.in 2.q.vlt.par.prin.so.ma.cũ quo alij trãseũt ibi, & in locis all.ꝑ Mo.& sic vñr dicta bõa insolutũ data ex cã, dotis ꝓ aliis duca.300.prius promissis ex eadẽ causa q̃d ẽt in casu nr̃o ꝓbat̃ euidẽtius, q̃a actũ est, ꝙ ꝑcipiant̃ fru-
20 ctus tãq̃ fructus nõ fundi dotalis, cuius dñiũ† ẽ apud maritum l.doce ancillã.C.de rei uend.& ꝓpea ꝑ dationẽ in solutum fuit liberatus a dictis duca.300.insti.quib.mod.toll.oblig.in princ. & remansit debitor D.Adã in aliis duca.quingentis. Et iõ in dubio solutio prima de ducatis 376.vr̃ facta ꝓ illa q̃titate, in qua restabat debitor, & nõ ꝓ illa, pro qua semel fuerat liberatus, q̃uis ex pacto posset bona in solutũ ꝯsignata recuperare soluẽdo qñdocunq; ducatos 300.q̃a cã, ex qua remanet debitor, absque dubio est durior, q̃a p̃t ad soluendũ cõpelli, & ex alia extincta nõ, iõ in duriorẽ cãm cedit solutio, ꝑ ea q̃ hñr in d.l.1.& in d.l. cũ ex plurib.de sol. Et ista r̃nsio est vera & necessaria. Scđo hoc ꝯfirmat̃ q̃a q̃uis oblõ ad dictos duc.300.pro q̃b. fuerũt bona ꝯsignata duraret, tanq̃ ꝯsignatio facta fuisset ex cã pignoris, adhuc tñ solutio uideret facta pro dictis duc.q̃ngentis, q̃a cũ vtraque q̃titas sit debita eodẽ tꝑe, & pro utraq; certa bona sint pignorata, hoc respectu cã vnius non põt dici durior altera, quã-
21 uis ẽt plura bona pro una fuerint pignorata quã ꝓ altera † sicut una oblõ non dr̃ durior altera, q̃uis sit maior quantitas, vel pro ea soluantur maiores usurę, s̃m Bart.in d.l.cum ex plurib. uersi.qñq; dr̃ cã grauior, &c.& in vers.sexto dr̃, &c. Sed quia oblõ pro duca.quingentis est antiquior, iõ in dubio pro ea vr̃ facta solutio ducat.376. Nam cã iudicatur antiquior non habito respectu ad tꝑs cõtractus, sed solutionis faciendæ s̃m Bar.in d. uersi.sexto dr̃.& iõ in illa, pro qua prius solui debet, in dubio cedit solutio, secundũ eum, per l.si ex plurib.§.fi.eo.tit. ubi est casus. Sed summa ducatorum quingẽtorum prius solui debat, q̃a singulo anno tenebatur debitor soluere ducatos quĩquaginta, & aliam summam ducatorum 330. poterat soluere qñcunque, nec certo tꝑe cogebatur, sed ad libitum solutionem poterat differre ex pacto, iõ pro dictis ducatis quingentis prius soluendis vr̃ soluta quantitas ducatorum 376. Et ista est ẽt optima & concludens r̃nsio. Non p̃nt ẽt fructus percepti ex reb. pignoratis ꝓ dictis duca.quingentis extenuare sortem. quia quamdiu fuerũt percepti, antequam integre ducati quingenti fuerunt soluti, nũquam fructus computantur in sortẽ, ẽt si non sit actum, ꝙ sint mariti, ut est casus in d.c.salubriter.& iõ post solutionem dictorum ducatorum 376.adhuc integri fructus rei pignoratæ ad d. Orlandũ ꝑtinuerũt. Et ubi aliqui essent ꝑcepti post mortẽ uxoris suæ, adhuc non extenuat̃ sors, sed sunt cõputãdi cũ fructibus debitis domi. Orlando post moram debitoris, qui oẽs istos excedunt, quia sunt multorum annorũ & circa uiginti. Ex quibus omnib.concludo, dictos reos condemnandos fore. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Libellus actoris non comprehenditur sub uerbis rescripti.*
2 *Possessio absenti non quæritur sine mandato, aut ratihabitione.*
3 *Laboratores nomine domini possessionem apprehendentes, non quærunt domino, nisi constet de mandato.*
4 *Inuestitura per negotiorum gestorem accepta, quando prosit ei, cuius nomine accepta est.*
5 *Quasi possessio qualiter acquiratur in corporalibus.*
6 *Vectigalis exigendi quis dicatur esse in quasi possessione.*
7 *Negligentia prælati in quibus noceat ecclesiæ.*
8 *Patientia quando sufficiant ad translationem possessionis.*
9 *Demonstratio falsa non uitiat actum.*
10 *Episcopus sine consensu capituli potest ecclesiam inuestire de decimis noualium.*
11 *Priuilegiũ de decimis noualiũ nõ soluendis qualiter intelligendũ.*
12 *Domini eiusdem rei duo esse nequeunt.*
13 *Feudum sine causa auferri nequit, nec per priuilegium.*
14 *Confessio secunda primam non tollit, nisi de ea sit facta specialis mentio.*
15 *Iure diuerso res eadem censeri non debet.*
16 *Nouale quid proprie dicatur.*
17 *Priuilegio renunciare uidetur, qui contra priuilegium facit.*
18 *Priuilegium qua clausula tolli possit.*

19 *Sub-*

29 *Subreptio per ignorantiam non uitiat, si princeps aliàs fuißet cõcessurus.*
20 *Priuilegium motu proprio conceßum quid operetur.*
21 *Priuilegium contra ius, uim legis & personarum singularũ, quare dicatur inualidum.*
22 *Princeps in iure quærendo alterum sine causa lædere potest.*
23 *Priuilegium exemptionis a decimis noualium non derogat cõtrariæ conuentioni.*
24 *Legatum generale restrictionem non patitur.*
25 *Princeps in dubio non præsumitur quid facere sine causa.*
26 *Testandi licentia quid contineat, si addatur dictio quoquo modo.*
27 *Alienatio prohibita quoquo modo, qualiter intelligatur.*

CONSILIVM CLXIII.

IESV Christi, & gloriosissimæ virginis nominibus inuocatis. Sicut aliàs dixi, & late probaui processus iste factus coram reuerendissimo episcopo Paduano vti delegato apostolico est nullus, quia
1 petitio † & libellus actoris comprehendi non potest sub uerbis rescripti. per no. per Inno. in c. super literis. de rescrip. & per Pau. de Cast. in cons. 315. Ad confirmationem, &c. nam impetratur delegatus super possessorio retinendæ, & coram eo agitur remedio. c. reintegrandæ. 3. q. j. & quamuis per partem aduersam negetur. tamen hoc esse uerum satis fuit ostẽsum, & rursus confirmatur, nam in positionib. & capitulis actoris deducitur spoliatio, & pars confitetur cecidisse a quasi possessione iuris decimandi. & hoc nedum semel. sed pluries, & ꝓpterea ex dictis capitulis ꝑcipitur qualis fuerit intentio libellãtis, quia ex probationibus declaratur libellus, secundum Inno. in c. cum dilectus. in glos. super verb. instantiam. de ordi. cogni. Spec. in titu. de lib. concep. §. nunc uidendum. uer. sed nunquid ex his. &c. ¶ Sed dato adhuc ꝙ libellus in possessorio reintegrãdæ sub rescripto includeretur, & quod ualeret processus, quia tamen ex parte agentium non est probatum id qđ est suæ intẽtionis fundamentum, rei conuenti ueniunt absoluendi. Nam quod fratalea dominorum capellanorum antea possideret, aut in quasi possessione decimandi esset, nõ est ꝓbatum legitimè, sicut ꝓbari debuit: l. j. §. deijcitur. & l. 3. §. vñ vi. de ui, & ui arma. & ꝓbatur in d. c. reintegranda. nam omnes testes prædictorũ dicunt solũ, & in hoc oẽs tantum conueniunt, ꝙ conductores eorum decimas perceperunt ex petib terræ, de qua est contentio, qđ autẽ hi, qui pro conductoribus nominantur a testibus, habuerint mandatum colligẽdi decimas ex petia terræ a dictis dominis capellanis ex aliqua locatione, vt probabitur statim inferius, nec etiam de dicto mandato aliter constat. & ideo per prædictos, qui decimarunt, nõ potuit dictis dominis capellanis
2 possessio acquiri, quia † vbi quis nomine meo & me absente apprehendit possessionem non præcedente ad hoc mandato meo vel ratihabitione non secuta, non quæritur mihi possessio. l. si communis seruus, §. fi. de acq. poss. l. si ego. de ne. gest. & ꝑ Ro. deci. 60. incip. Licet omnes, &c. in nouis. quæ ratihabitio debet sequi, antequam expellatur ille, qui alterius nomine possidet, secundum. D. Ant. in c. cum venissent. in fi. de resti. spol. vbi dicitur, ꝙ si interim antequam ratum habeat, cuius nomine possidet, non competit remedium reintegrandę possessionis ei, cui nomine fuit apprehensa possessio, quamuis postea ratificet. ꝑ l. bonorum. rem rat. habe. Et ita dicit do. de Rota tenuisse, & in prædictis sic etiam concludit Alex. consi. 10. primo vol. vbi con
3 cludit † ꝙ licet probetur, laboratores nomine domini apprehẽdisse possessionem, si tamen non constat de mandato domini, ꝙ per hoc non est probatum, illum possedisse, nec secundũ eũ sufficit ratihabitio sequens facta, postquam dicti laboratores desinunt possidere, quia nihil operatur, ex quo res non est integra. d. l. bonorum. & per D. Ant. in loco allegato, & per Bart. in l. si uxor. §. si quis vxorem. & ibi etiam Dy. de adulter. & Spec. in tit. de oblig. & solu. §. 1. ver. sed pone obligati, &c. Dy. in l. Pantonius. in prin. de acq. hæredi. & Doc. in l. fi. C. ad Macedo. & cũ D. Ant. in d. c. cum venissent, concordat etiã ibi D. Abb. in prin. qui ad hoc allegat glo. in c. quam sit. de elec. lib. 6. & facit, quod not. Bald. in c. 1. in princ. quo temp. mil. in feud. ubi uult, quod
4 † ad hoc ut inuestitura accepta alieno nomine per negotiorum gestorem proficiat, est necessarium, quòd intra annum ratificetur per illum, cuius nomine facta reperitur, per d. l. bonorum. Et quamuis idem Bal. in dispu. incip. Accusatus de ui turbatiua, &c. dubitare uideatur de eo, quod uoluit D. Ant. in d. c. cum venissent. & refert Oldr. & Cy. in d. l. si ego. tenere contrarium, ꝑ not. ibi per glos. tamen opinio pręcedens est verior, secundum Ale. in l. quod meo. in princ. de acq. poss. per not. per Bar. in d. l. si vxor. §. si quis vxorem. de adulter. Cum igitur non constet de mandato eorum, qui dicuntur conduxisse, vel aliorum qui decimas exegerunt nomine distorũ dominorum capellanorum, de quibus testes deponunt, nec de ratihabitione eorum durãte dicta exactione, sequitur concludenter & manifeste, quòd per dictam exactionem factam dicto nomine non fuit dominis capellanis acquisita possessio, & quòd eis non competit dictum remedium reintegrandæ. quamuis etiam verbo vel opere illos cõstaret ratum habuisse, postqnam a dicta exactione cessauerunt, & repulsi fuerunt dicti asserti conductores & alii agẽtes & exigentes uice & nomine p̄dictæ frataleæ. Nec obstant locationes productæ, quia in eis dicitur, ꝙ capellani ius decimandi habent in tali loco, prout colligi consueuit. Nam, ut infra probabitur, in hac petia terræ ius decimandi non habent, ergo in locatione non continetur ex illo capite, ꝙ ius decimandi sit locatum, nec ex aliis verbis, videlicet, prout est solita colligi. &c. quia non est probata consuetudo colligendi in hac petia terræ, sicut debuit probari, & sic ꝙ collecta fuerit per annos decem ad minus. & per ea quæ habentur in c. fi. de consue. & in l. 2. C. quæ sit longa consuet. Secundo & fortius probatur, ꝙ nõ sit quasi possessio.
5 d. capellanorum. nam † ad hoc vt dicta quasi possessio in iurib. incorporalibus acquiratur, requiritur scientia & patientia eius de cuius præiudicio agitur, quia in dictis iuribus patientia est loco traditionis. l. quoties. de serui. l. 2. & ibi per glo. Bald. & alios. C. de serui. & per Bar. in l. 1. eod. titulo per Innoc. & D. Anton. in c. bonæ. el. 2. de postu. præla. & in c. conquerente. de offic. ordi. in cap. cum uenissent. de restitu. in integr. in l. in litteris. & in c. olim. de restitut. spol. in c. cum ecclesia. de cau. pos. & proprie. in cap. cum dilectus. de capell. monac. & d. Pet. de Anch. in regula, sine possessione, in 6. Bald. in l. 1. §. fi. de aqua pluuia arcen. & in l. 3. §. vnde vi. de vi & vi ar. & in l. 1. §. hoc interdicto. de itine. actuque priua. & in l. fin. uti possi. & in leg. si publicanus. §. in
6 vectigalibus de public. vbi in proposito concludit † quod non potest dici esse in quasi possessione colligendi vectigal, nisi illud exigat sciente, & patiente superiore uel præside aut officiale, qui est in loco pro ipso principe. & idem de annuo cursu dicit in d. leg. fin. uti possid. Cum igitur non sit probatum ꝙ dicti capellani collegerint decimas scientibus & patientib. dictis canonicis, aut saltem sciente & non contradicente prælato monasterii, de necessitate concluditur, ꝙ ex solo actu colligendi fructus decimales non est probata quasi possessio dicti iuris decimandi, & concludunt omnes in locis præallegatis. nã scientia prædictorum non præsumitur, sed ignorantia. l. verius. C. de probatio. l. super. C. qui mili. non pñt. lib. 12. & maxime eius, qđ gestũ est in iure, & in absentia dominorum canonicorum. l. Titius. §. Lucius. & ibi Doct. de liber. & posth. l. plane. de excu. tut. & c. fi. qui matrimo. accusare pñt. & Bar. in l. is potest. de acqui. hæred. Quinimmo per aliquos testes est potius probata ignorãtia & contradictio expressa dictorum canonicorum superueniente eorum scientia, nec ꝙ decimas perceperint, uel collegerint scientib. & patientib. eorum laboratorib. & colonis trãsit dicta quasi possessio seu in dicta quasi possessione non sunt cõstituti dicti domini capellani, quia scientia prædictorum ad hoc non sufficit, sed requiritur patientia & scientia illius, qui læditur ex creatione dicti iuris, secundum Inn. & D. Ant. in d. c. bonæ. & probatur ex no. per Barto. in d. l. j. §. fi. de aqua pluuia arcen. ubi requirit scientiam principis, vel eius officialis, quando agitur de acquirenda quasi possessione meriti imperij, & aliorum iurium, quæ ad eum pertinent. de quo etiam ibi per Imol.
7 qui ad hoc allegat, ꝙ negligentia prælati † nocet etiam ecclesiæ in præscribendo, ut no. in c. delictum. de reg. iur. in 6. & in l. iubemus nullam nauem. C. de episco. & cleric. & sic prædicti requirunt scientiam domini, uel legitimi administratoris, iõ non sufficit factum ac patientia laboratorum uel conductorum, ut probatur magis in specie in l. quamuis. §. si conductor. de acq. poss. vbi habetur, ꝙ si conductor rem conductam alteri uendidit, &

iterum ab illo emptore eam rē conduxerit, ac illi mercedes soluerit, ꝙ primus locator adhuc per illum colonum possessionē retinet, & sic factum illius sibi non iudicat, contra quem tex. secundum Alex. ibi dicit Ang. in l. nemo. C. de acquir. posses. qui mouebatur ex notatis per Inno. in dicto. c. cum uenissent. de resti. in integrum. dum uoluit, ꝙ si Abbas constitutus ab ipso, uelit ipsum interrumpere quasi possessione instituendi, hoc facere potest, si alij incipiant respondere de obedientia tāquam nō subditi episcopo. sed hoc non obstat, secundum Doct. ibi dictū Inno. procedit, quando sciente & patiente episcopo primo pos-
8 sessore Abbas responderet alteri de obedientia, ꝙ † illa patientia sufficit in corporalibus ad translationem possessionis, ut dictum est. Et sic manifeste probatur, ꝙ requiritur scientia domini uel administratoris, & quod non sufficit sciētia & factum coloni. Et per hoc iudicio meo apertissime probatur, ꝙ quasi possessio dictorum dominorum capellanorum non est sufficiēter probata, & per consequens ꝙ non possunt dicto remedio reintegrandæ obtinere, ut terminis per Inn. in d. c. bonę. & in alijs locis. ¶ Postquam igitur rectè conclusum, est, ꝙ dicti domini capellani in iudicio possessorio inchoato & pendēte debeant succumbere. De alio quæritur, an ex quo fratalea dictorum dominorum capellanorum est inuestita de iure decimandi a reuerēdissimo episcopo Paduano incerta & determinata quātitate cāporū, puta numero. 166. an possint in omnib. terris & campis positis intra confines expressos in dicta inuestitura decimare, quamuis excedant numerū expressum & specificatū. Ad quod respondetur absq; multiloquio ꝙ non, ut in terminis probatur ex his, quæ vult Oldrad. in consi. 127. incip. In concessione cuiusdam donationis. vbi concludit, quod aut concedens incipit mentis explicare conceptum a nominibus explicantib. numerum uel mensuram, & tunc non plus in actum deducitur quā significetur per præcedentem numerum vel mensuram. de l. i. l. si quis testamento. in princ. aut & nominib. significantibus mēsuram vel corpus determinatum cum consequenti expressione numeri uel mensuræ, puta si concedatur locus intra certos confines, qui est centum cāporū, & sic qn̄ locus primo ꝯfinatur, antequā mensura uel numerus camporum, exprimat, & tunc mē-
9 sura est loco demonstrationis, † quæ non uitiat, quamuis sit falsa, allegat de leg. j. leg. si seruus. §. quicunque. & leg. demonstratio falsa. ff. de condition. & demon. & ideo isto casu in concessione uenit quicquid intra confines con tinetur, quamuis maioris sit numeri uel mensuræ, quia ad corpus potius uidedetur habuisse respectum, sed primo casu numerus uel mensura est in consideratione magis, quam appositio cōfinium, iō ultra confines expressos & ultra mensuram a qua fuit inchoatū, nihil debetur ultra numerum determinatum, & dictam mensuram specificatam. & idem tenet Ioan. And. in addi spe. in titu. de emptio. & vendi. §. sciendum. in fi. in addi. inci. Hic quæritur, si venditor donat. & Bal. in rubr. C. de contrahen. emptio. in 22. q. Pet. de Ancha. Imo. & Abb. in ca. per tuas. de donatio. & per Pau. de Cast. in l. si serruum. §. modus. de actio. empti. ¶ In casu igitur nostro cum incipiat concedens a mensura, & non a confinibus, quia dicitur in primis de una petia terræ, 65. camporum iacentium in confinibus. S. Brosani in contrata Sablonis inter aggerem & brentanum, &c. Et idem de alijs sequentibus petijs terrarum dicitur incœpisse mentis explicare conceptum a nominibus explicantibus numerū uel mensuram propterea plus non deducitur, uel conceditur, quam significetur per prędecedentem numerum uel mensuram, & sic ultra dictam mensuram ex dicta inuestitura non competit ius decimandi. Nec etiam præscriptione, nisi quoad illos alios campos, in quibus decimarūt a tanto tempore & circa, cuius, initij memoria non existit in cō cum non habeant titulū ultrarium. dictū numerū camporū, & ius commune sit contra eos. cap. j. de præscrip. in 6. ¶ Quo igitur ad illos qui intra dictos confines, & extra sunt ad culturā redacti, certissimum est, quod aliquo iure non competit dictis dominis capellanis ius decimandi, sed competit dominis canonicis ex priuilegio apostolico, prout demonstrabitur ex infra dicendis. & ubi etiam dictis canonicis non competeret, sed reuerendissimo episcopo, aut ecclesiæ parochiali, iuxta ea quæ habentur in ca. conquerente. de offic. ordina. adhuc tamen agi potest negatoria contra dictos capellanos exigentes & decimātes plus debito, ut est casus in dicto c. conquerente. ubi secundum unum intellectum abbas agit negatoria cont ra episcopū exigentē plus debito a capellis monasterij, nam quoad capellanos terræ sunt exemptæ a decimis, ideo dicta actio competit cōtra eos, quamuis decimæ alteri sint debitæ, ut est casus in l. loci corpus. §. competit. si seruitus uencic. ¶ Rursus & tertio dubitatur, an decima omnium noualium debeatur dictis canonicis terrarum etiam comprehensarum intra confines, de quibus in inuestitura dictæ frataleæ, quamuis per hoc dicta inuestitura minuatur, ut quia de dictis noualibus non supersint. 166. campi intra dictos confines, qui possint decimari per dictos capellanos. Et uidetur, quod de dicto numero camporum decima debebatur dictis capellanis, quamuis & canonici priuilegio sint exempti a decimis noualium, quia cum sint inuestiti de iure decimandi camporum. 166. Si tunc de dictis campis tanquā cultis percipiebatur, certum est, quod per priuilegium inuestituræ non fit præiudicium. Si uero in totum uel pro parte dicti campi erant inculti, & decima percipi propter hoc non poterat, in dicta inuestitura includitur nedum decima de pręsenti, sed etiā futura & debenda ex dictis campis ad culturam nouiter redactis, quia tempore inuestituræ potuit præuideri, quod dicti cāpi poterant ad culturam redigi, & decimari, ideo sub prædicta concessione fuit futura decima apprehensa. l. si seruitus. de serui. urba. pręd. & per Bar. in l. si ita. de auro & argento lega. & qa agit de modico pįudicio. l. fi. C. quę res pig. obl. poss. & per Bar to. in d. l. si ita. quoniam concessio decimæ noualium non con-
10 tinet alienationem, sed acquisitionem, † ideo solus episcopus sine capitulo potest inuestire ecclesiam de decima noualiū ad eum spectante ratione prædicta. c. quoniam. & ibi Doc. communiter de decim. & facit. c. 2. & quod ibi no. Inn. de donatio. & quia sermo indefinitus in c. subtrahitur etiam ad futura, cum agatur solum de præiudicio cōcedentis, probatur in c. quia circa. de priuile. & per Imo. & Roma. in l. damni infecti stipulatio. §. si is qui. de dam. infec. & per Alex. late consi. 178. 2. vol. Cum igitur dicta fratalea intelligatur inuestita de futura decima percipienda ex dictis campis tempore, quo ad culturam redigerentur, ergo per priuilegium concessum postea canonicis de decimis noualium non derogatur in aliquo dictæ inuestituræ, ex quo de illa non est facta mentio. & tex. in c. ex multiplici, de de-
11 cimis. † ubi per priuilegium concessum abbati de decimis monialiū non persoluendis non intelligitur derogatum cōuētioni factæ inter dictum abbatem & præsbyterum de decimis certo modo soluendis, quia non præsumitur, Papam alteri uoluisse præiudicium inferre. facit. l. 2. §. merito. & §. si quis a principe. ne quid in loco publi. & c. super eo. de offi. deleg. & c. quamuis de rescrip. lib. 6. & in tantum hoc est uerum, quod secundū Compostel. singulariter, cum quo alij transeūt in c. causam, de rescript. si Papa conferret alicui beneficium cum clausula, non obstāte collatione alteri facta, intelligitur dicta clausula de collatione inualida. & hoc ne alteri præiudicetur, & tunc solum operatur dicta clausula, quod literæ non redderentur subreptitiæ, quamuis aliter non sit facta mentio de colorata possessione alterius, de qua aliàs fieri debuisset mentio, iuxta ea quæ habentur in c. cum nostris. de conces. præben. & per hoc uidetur, quod non obstet clausula derogatoria inserta in dicto priuilegio canonicorum. ¶ Secundo hoc confirmatur ex his quæ dicit Pau. de Cast. consi. 156. Viso & examinato puncto, & c. ubi vult quod si reperitur ab episcopo rem concessam esse in feudū vni primo, & deinde ꝙ alteri fuerit concessa in feudum a Papa, q᷑ secunda concessio non ualet, quia utile dominium fuit ex prima concessione translatum in primum, & propterea idem do-
12 minium non potuit tranferri in alterum, † quia duo utiliter nō possunt esse domini. l. si ut certo. §. si duobus vehiculum commodat. nec potuit a primo auferri sine causa, sicut etiam directum auferri non potuisset alteri. l. toties. cum ibi no. per Bart. de pollicita. & tanto magis, secundum eum, si Papa de prima cō cessione mentionem non facit. c. ex tuarum. de authoritate & vsu pal. c. dilecto. de verb. sig. & d. §. merito. Et sic etiam uidet, quod in casu nostro Papa noluerit in dubio præiudicare dictis capellanis, nec etiam quod sine causa potuerit, cum eis ius vtile ex inuestitura fuerit quæsitum. c. j. §. j. de inuestitura. de re alie. fact. c. j. cum ibi plenè notatis, de capi. Conradi. Et confirmatur ex nota. per Bart. in l. 2. C. de fundo pat. lib. 11. ubi dicit, q᷑ per rescriptum principis utile dominium auferri non potest, sicut

nec

nec directum sine causa.& facit,quod not.Bald. in c.in prin.de
13 feudo sine culpa non amit. ubi dicit † quod sicut feudum sine
causa non auferri non potest,ut ibi in textu. ita nec per priuile
gium. allegat l.fi.C.de diuer.prædi.urb. lib.11.& facis l. prædia.
C.de loca.prędio.ciuil. vel fisca.eod.lib. per quem textum dicit
Bart.no.quod si princeps concessit primo rem uni,non potest
alteri concedere etiam motu proprio, nisi dicat, non obstante
concessione facta tali. Allegat etiam capi. si motu proprio, de
præb.in 6.Et per prædicta sic etiam concludit Ale. in casu simi
li consilio tertio,in quinto volumi. ubi loquitur de concessio-
ne in feudum primo facta ab Imperatore, & secundo a Papa:
concludit secundam non ualere. Tertio accedit,quia concessio
facta dictis capellanis est magis specialis,quia loquitur de deci-
mis certę rei,& priuilegium dictum canonicorum est magis ge
nerale,quia generaliter de decimis noualium quorumcunq. di-
14 sponit, ideo † secunda concessio non tollit primam, nisi de ea
facta sit specialis mentio,ut probatur in c. 2. de dolo & contu-
ma. Ex quo notat ibi dominus Abbas, quod per secundas lite-
ras generales primæ speciales non tolluntur, nisi de eis sit fa-
cta specialis mentio. Et hinc est etiam, quod secundum priui-
legium non derogat primo speciali, & etiam magis generali,
de quo non sit habita mentio.c.ueniens.ut ibi no.de præscript.
& per glo.in regula generali.de reg.iur.in 6.& per glos. & Do-
cto.in c.j.de rescript. ¶ Quarto facit,quia licet vbi capellani ex
dictis campis antequam essent de nouo redacti ad culturam ali
quid nomine decimæ nō pcepissent, posset esse dubiū, vtrū ad
canonicos decima magis deberet occasione dicti priuilegii, ex
quo tamen semper aliquid habuerunt ex certis particulis, vt
testes deponunt,idcirco ex aliis partibus eius dictæ petiæ terrę
ad culturam redactis decima debetur potius dictis capellanis
quam canonicis,quia pars,quæ fuit culta, trahit ad se partem
incultam,adeo quòd pars inculta redacta ad culturam nō pōt
dici nouale,secundum Spec.in titu.de probatio.§.j. versi. quid
15 si pars,&c.& allegat Vincen.in c.fi.de priuileg.† quia non de-
bet vna,eadēque res diuerso iure censeri l.eum qui ædes de vsu
capionibus. Quinto,quia decimæ noualium non spectant ad il
lum,qui præscripsit decimas in certa parochia. sed ad illum cui
de iure communi perueniunt in illa parochia. c. cū contingat.
de decimis,& tamen si q̄s præscripsit decimas in fundo ꝓ parte
cultiui,pro reliqua parte ad culturā redacta decima debetur po
tius præscribenti quam alteri,ut notabiliter cōcludit dominus
Abbas in consi.71.Casus talis, quidam clericus.secundo volu.
vbi ad hoc subtiliter inducit.c.cū in tua.de decimis.& ibi latius
per eū. Sic igitur formaliter in casu nostro. ex quo capellani ex
certa parte fundi semper habuerunt decimas uirtute inuestitu-
ræ,eisdem etiam debetur decima de reliquis partibus redactis,
& non dominis canonicis,quamuis ad eos pertineat decima no
ualium,quia intelligi debet priuilegium de noualibus fundorū
in quibus pro aliqua parte decima ab alio de iure non percipie
bat,& non habet locum,quando pro parte culta incœpit deci
ma ad alium pertinere,antequam residuum ad culturam redige
retur,sicut contingit & disponitur de illo, cui decima noualiū
debetur de iure communi.d.c.cum contingat.secundum quod
ius commune priuilegium interpretatur secundum Abbatem
in c.certificari.in 2.col.de sepultu.& bene probatur in c. eos.§.
j.de temporibus ordin.in 6. & ibi Domi. & late per Moder. in
ca.j.de rescrip. Sexto facit,quia prædicti canonici habent priui
legium de noualibus,quæ suis manibus ꝓpriis,sumptibus & ex
pensis reduxerunt. Cum igitur prædictas terras reduxerint per
colonos partiarios uel casuales, ut dicunt testes, & non pro-
prijs manibus uel sumptibus, de huiusmodi noualibus priuile
gium non intelligitur,& in eis locum non habet,ut probatur in
c.licet.& ibi notat dominus Abb.de decim.& in c. præcedenti,
& per glo.in clemen.j.eod.titu. Septimo, quia non est legitime
16 probatum,terras ad culturas redactas esse noualia † quoniam
nouale dicitur terra,de qua non extat memoria,quod aliquan-
do fuerit culta.cap.fi.de priuileg.c.quid per nouale.de verb. si-
gnificatio.& no.in c.j.eo.titu.non sufficit igitur,ꝙ testes dicant
quod a 25.annis terra fuerit ad culturam redacta,prout in casu
nostro deponunt. Sed est necesse,ꝙ deponant,quod communis
opinio est,memoriam non extare,quod nunquam culta fuerit
l.si arbiter.de probatio. not.Bart. in l. 1.§.idem Labeo.de aqua
plu.arcen.& gl. in c.j.de præscrip.in 6.& Bal.in l.conuenticula
C.de episcopis & clericis. Inno.in c.ueniens.de verbo. signific.
Doc.in d.c.quid per nouale.& Spec.in tit.de proba.§.j.ver.ult.
quæritur qualiter fiat probatio,&c. Octauo & vltimo videtur,
ꝙ dicti canonici sibi præiudicauerint soluēdo decimas, quāuis
17 etiam ex priuilegio ab eis essent exempti:† quia qui habet pri-
uilegium ad aliquid non faciendum,contraueniens uidetur re
nunciare.l.2.C.de iure do.imper.& no.Bar.in l.j.C.de ijs, qui
sponte mu.sub.lib.12.vbi vult,ꝙ exemptus a præstantiis ex pri
uilegio,illud perdet,si eas soluat.probatur in c.cum accessissent
& ibi no.de constitut. cum concordantiis, de quibus ibi late ꝑ
omnes. Sed tamen præmissis non obstantibus contrarium ve-
rius arbitror. Nam certum est,ꝙ dicti canonici sunt exempti a
decimis noualium ex priuilegio quod priuilegium derogat in
uestituræ dictorum capellanorum casu quo tempore, quo fuit
concessa,terræ,de quibus in ea,non essent adhuc cultæ. Et hoc
propter clausulam derogatoriam, de qua in fine dicti priuile-
gij, videlicet non obstantibus constitutionib.ordinationibus,
priuilegiis quomodocunque,& indulgentijs ac literis apostoli
cis generalibus vel specialibus,quoruncunque tenorum existāt
per quæ præsentibus non expressa uel totaliter non inserta ef-
fectus eorum impediri valeat quomolibet uel differri,& de qui
bus quorumcunque totis tenoribus de uerbo ad uerbum habē
da sit in literis nostris mentio specialis,cæterisq; contrarijs qui
18 buscunque,&c. Quæ † clausula generalis derogatoria sufficit
ad tollendum omne priuilegium non clausum in corpore iu-
ris.cle.j.in fina. de sepul.& per Barto.in extrauagant. ad repri-
mendum.in verbo non obstantibus,circa fi.& ꝑ Io.And.in c.j.
de excessibus præla.in 6.& maxime vbi priuilegium præcedens
vel alia dispositio contraria non habet clausulam derogatoriam
ad sequentia,ut omnes præsupponunt in locis allegatis & alle
gandis,sicut est in casu nostro. Et quod sufficiat isto casu dero
gatoria generalis,vult etiam Hostien.Ioan.And.in d.c.2. de do
lo.& contu.vbi concludunt,quod per secundas literas, in quib.
sit dicta generalis clausula,tolluntur primæ,& ubi etiam hoc se
quitur regulariter dominus Abb.nisi ex his, quæ instruuntur,
in primis appareat,ꝙ Papa non concessisset aliquo mō,uel diffi
cilius saltem secundas literas,q̄a isto casu in secundis est facien
da mentio specialis de primis,ꝑ ea quæ habentur in c. sup lite-
ris,& in c.postulasti.de rescrip.ꝙ in casu nr̄o apparere non p̄t:
imo potius est dicendū,ꝙ priuilegium p̄dictum Papa,et si de di
cta inuestitura notitiam habuisset: quoniam certum,est ꝙ per
hoc priuilegium noluit summus Pontifex præiudicare ecclesiæ
parochiali,uel episcopali, cui de iure uel consuetudine fuisset
debita decima noualium.d.c.licet.& c.suggestum. & d. c. quo-
niam.eo.titu. Qua igitur ratione noluit Papa pręiudicare & po
tuit ei,cui de iure dictæ decimæ erant debendæ,eadem ratione
noluit etiam præiudicare illi,qui habuit causam ab eo. Nec ra-
tionem diuersitatis uideo, & dato etiam quòd non ita de facili
Papa fuisset concessurus priuilegium, si de dicta inuestitura no
titiam habuisset, adhuc tamen priuilegium ualeret, ex quo ca-
nonici impetrantes illud de inuestitura mentionem non fece-
19 runt,quia illam ignorarunt, † & ideo subreptio per ignoran-
tiam non uitiat,si princeps aliàs fuisset concessurus,quāuis non
ita facile,secundum dominum Abb.in d.c.super literis.& c. gra
tia,de rescript.in 6.¶ Præterea dicta clausula generalis sufficit,ex
quo priuilegium fuit motu proprio concessum, quo casu clau-
sula generalis derogatoria sufficit, ubi alia specialis esset neces-
saria.sicut quando dispositio præcedens sequentib.derogat,se-
cundum Romanum in consi.327.istæ sunt rationes,&c. col. pe
20 nultima.vbi probat late † ꝙ priuilegium motu proprio conces
sum cum clausula generaliter derogante,tollit præcedentia ha-
bentia clausulas derogatorias speciales,quamuis non tolleren-
tur,si motu proprio concessum non fuisset. Hoc etiam uid[illegible]ur
velle Pau.de Cast.in consilio.55.incipiente,Passus iste dubitabi
lis uidetur,&c.in j.col.dum vult,ꝙ clausula,non obstātib[illegible]
uilegijs,posita in l.communi.sufficit ad derogationem [illegible]
priuilegiorum quia lex cōmunis fit proprio motu.E[illegible]
tius & clarius vult in consilio.316.Quoniam ad[illegible]
ulti.col.dicens,ꝙ dispositio iuris communis,quia est [illegible]
tu proprio.& ad postulationem nullius,est magis fauorabilis &
magis amplianda, ideo in ea sufficit dicta clausula generalis, q̄
ratio militat in priuilegio concesso priuato motu proprio,[illegible]
per hoc facilius recipit ampliationem, & est ma[illegible]

secundum Roma.in dicto consilio,& per hoc non obstat, si dicatur,ꝙ licet priuilegio canonicorum non derogetur,nec derogari possit per inuestituram inferioris,tamen illi derogatur a iure communi,ex quo tendit in præiudicium tertij.l.quoties. C. de preci.Impera.offer.quoniam,ut dixi, tollitur dispositio præcedens,quamuis derogatiua sequentium per clausulam,non obstante,apposita in sequenti concessa motu proprio. ¶ Præterea dictum priuilegium fuit etiam concessum ex certa scientia,quę una cum clausula,non obstante,sufficit, quamuis agatur etiam de præiudicio tertij non leui,secundum Bal.in præl ud.feu. col.
21 10.versi.idem dicit Andreas de Iser.vbi dicit † ꝙ si priuilegium sit contra ius,& uim legis & personarum singularium, ꝙ nõ ualet concessio etiam ex certa scientia,quia Imperator non vult eã ualere,nisi apponatur etiam clausula non obstante tali lege,vel non obstante aliqua lege,quæ in contrarium loqueretur,etiam si de ea deberet fieri mentio specialis. Et hoc etiam sequuntur communiter alij,quod plene refert Alex.in l.3. §.si is pro quo. quod quisque iuris, & ibi dicit,hãc esse communem opinionẽ. & subdit ex mente aliorum,ꝙ etiã sufficit simplex clausula,non obstante,quando agitur de leui preiudicio alterius,prout agi videtur in casu nostro, in quo per priuilegium præiudicatur capellanis solum in iure quærendo,cum tempore concessionis illius adhuc ex dictis locis incultis decima non perciperetur, qđ præiudicium in iure quærendo reputatur leue,qđ patet, quia quamuis prælatus non possit immodice ecclesiã lædere,in quęrendis,potest tamen præiudicare.c.2.de donat.& ibi per Inno. & probatur in terminis in d.c.quoniam.de decimis.vbi de decimis noualiũ põt solus episcopus aliam ecclesiam inuestire, &
22 ibi ꝑ Doc. ratione prædicta,& hinc est ẽt,ꝙ licet † non possit princeps sine cã alterum grauiter lædere.l.item si uerberatum. de rei uendi.l.Lucius.de euict.& plene no. in c.quæ in ecclesiarum.de consti.põt tamen in iure quærendo sine causa alteri ꝑiudicium inferre,secundum Bal.in l.2.ad fin. C. de iur. & facti ignora.& in c.dño guerrã in tit.hic finitur lex Conradi.& in l.j. in fi.C.de iure annu.aure.& per Pa.de Cas.& mod.in l. Gallus. §.& quid si tantum.de lib.& posth. sicut etiam potest princeps etiam sine causa leuiter alteri pręiudicare.d.l.quoties.C.de preci.Impera.offer.Nec dicatur,ꝙ in casu nostro clausula sit derogatoria solum ad priuilegia Papæ & alias concessiones apostolicas,& nõ ad inuestituram alteram alterius.i.epi;quia hoc tollitur per illa verba in fine posita,vcʒ cæterisq; ꝯrijs quibuscũq; ꝗ determinant & referuntur ad quamlibet & cuiuslibet dispositionem ꝯriam,quia sunt gñalia & geminata.arg.notatorum. le. balista.ad Treb.& per Bar.in l.cum scimus.C.de agr.& censi.li. 11.& per gl.in l.cum pœna.de arbi.& Bald.in c.Imperialem.in prin.de prohib.feu.alie. per Fed. cum suis conc. Prædicta etiã confirmabuntur ex rñsionibus ad ꝯria, ad quas deuenio, &c.
23 ¶ Non obstat igitur.c.ex multiplici.de decimis.† ubi per priuilegium exemptionis a decimis noualium non derogatur conuentioni contrarię,quia ibi non apparet, ꝙ in priuilegio esset cłã,nõ obstante,in amplissima forma, sicut in casu nostro,nec cum dicta cłã fuit apposita cłã, motu proprio, & ex certa sciã, vt hic ex quib. saltem cõcurrentib. tollitur inuestitura & illi derogatur,ut est supra plene probatum.& dicit Bu. in consi.2.in fin.ꝙ de stylo curiæ sufficit illa cłã gñalis,non obstantib.priuilegijs,de quib.habenda esset mentio spãlis.per hoc ẽt patet rñsio ad cõsilium Pau.de Ca. 166.allegatum secundo loco, quia in inuestitura Papæ vltimo facta non erat cłã motu proprio,ex certa sciã & non obstante,&c. sicut in casu nostro.Et quamuis Alex.in d.consi.3.5.vol.dicat idem,qñ in ea dictum fuisset, nõ obstante,in alia inuestitura,quia debuisset intelligi de inualida, sicut qñ confertur beneficium cum cłã,non obstante collatione alteri facta,quia intelligitur de inualida,ſm Comp. & Doc. in c.causam quæ.de rescr. tñ in casu nostro sic dici non põt ꝑꝑ verborum plenitudinem, quæ talem interpretationem nõ patiuntur.Nam,ut prædixi,verba derogatoria sunt utilia & geminata,quæ non patiuntur talem restrictionem,per allegata superius & per no.per Bar.in l.gñali.§.uxori.de vsufr.legato.dum di
24 cit † ꝙ legatum generale non recipit restrictionem, per legem Iulianus.in fi.de leg.3.& hoc ẽt uolunt mod.in d.c.cãm.¶ Item non obstat,ꝙ ex prima inuestitura sit quęsitum ius utile, quod non potuit auferri sine causa per principem,& primo quia hoc non procedit, quando ius fuit quæsitum conuentione facta inter personas ecclesiasticas super iuribus ecclesiarũ, qñ in hmõi personis & rebus hr̃ plenitudo ptãtis, & sua potestas intelligitur excepta, & ꝑꝑea absolute potest in talibus præiudicare, ut probatur in d.c.ex multiplici.de decimis,iuncta gl.ubi hr̃,ꝙ cõuentioni partium super præstatione decimarum potest Papa derogare,& tamen ex ea oritur naturalis obligatio,quia nõ potest regulariter tolli per principem,secundum Inn.in d.ca. quæ in ecclesiarum. Sed istud illo casu conceditur ratione præmissa, & ita ibi notat & declarat dominus Abb.iu ulti.not.¶ Secundo pondetur, ꝙ tempore priuilegij ius adhuc non erat quæsitum in actu,sed habitu tantum,ideo in iure quærendo potuit simpliciter & sine causa præiudicari,secundum Bal.in l.2.in fin.C. de iur.& fac.igno.& per mod.in d.l. Gallus §.& quid si tantum.&
25 dixi supra.† potest etiam dici & tertio,ꝙ causa in dubio præsumitur in principe secundum Doc.in d.c. cum in ecclesiarum.& in fi.C.si contra ius vel vti pub.¶ Nec ob.tertium,scilicet, ꝙ de prima inuestitura debuerit fieri specialis mentio,per c.2.de dolo & contumacia.quia hoc negatur, ut ibi per dominum Abb. quem supra retuli,& quia hoc non est necessarium, ubi secunda concessio fuit facta motu proprio, & ex certa scientia, sicut prius probaui.¶ Quinto non obstat,ꝙ ex dictis campis capellani semper pro decima aliquid perceperint,& propterea ꝙ residuum redactum ad culturam non possit dici nouale. quia hoc locum non habet,quando maior pars redacta ad culturam. nã maior trahit ad se minorem,secundum Ioann.And.in add.Spe. in d.§.1.uersic. quid si pars.& per dominum Abbatem post alios,in c.1.de uerbo.sign.Cum igitur ex minima particula decimæ perciperentur,maior pars ad culturam redacta est nouale, & habetur pro nouali. Et isto casu etiã loquitur dominus Abb. in d.consil.71.ut etiam ibi ipse præsupponit,aliàs si etiam conclusio procederet indistincte, confunderetur quod dicunt Docto.in d.c.1.& Ioan.And.in d.addi. quia nunquam maior pars redacta ad culturam haberetur pro nouali, & per hoc tollitur quinta ratio contraria. ¶ Sexto non obstat ꝙ hæc noualia non sint redacta suis expensis & sumptib.& sic ꝙ priuilegio non cõprehendunt,quia loquitur priuilegium de noualib. quæ canonici suis proprijs manibus,sumptib. & expẽsis,vel aliàs quouismodo reduxerunt,seu reducẽt quomodolibet in futurum quæ dictio,quouis mõ,vel quomodolibet,cõprehendit noualia per ipsos relata suis sumptibus,vel per alios ad instantiam tñ & curã ac operã prædictorum.Nã operatur,ꝙ in dispositione comprehendatur casus,qui aliàs non comprehenderetur, ut probatur in l.j.de test.mil.in ver.quoquo modo,iuncto princ.in uer.
26 plenissimam indulgentiam.ubi habetur † ꝙ licẽtia de testando quoquo modo,continet indulgentiam plenissimam,& sic ꝙ ꝑdicta dictio habet plurimam significatione,cuius arg.dicit not. Sal.in l.si serui uestr.in 5.col.C.de noxa.quem sequitur Alex.in l.& si seuerior.C.de infamibus, ꝙ licet statutum mandans puniri delictum locum habeat,quando delinquens est in dolo, tñ si dicat ꝙ occidens quouis modo decapitetur, habebit locum, si fuerit commissum culpa tantum & sine dolo,quia verbũ, quomodo,non recipit restrictionem,vt culpa excludatur.Ad idem facit gl.in l.cum fidei.in gl.fi.& in l.quidam testamento.in ver-
27 bo.quoquo mo.de fideicommis. liber. ꝗ sub simplici prohibitione contineri non solet.l.peto.§.prædium.de legatis.2.Et facit,quod dixi supra de verbis vniuersalibus & geminatis.¶ Nõ obstat septimo, ꝙ testes nõ probẽt terras de nouo redactas ad culturam esse nouale, quia imo primus testis hoc probat deponens super septimo capitulo,ubi dicitur, ꝙ ei fuit expositum, quod esset nouale,& postquam intellexit,dixit contenta in ultima parte capituli esse certa.& sic affirmauit oĩa sibi exposita esse vera,in qua expositione continebantur, quæ requiruntur ad nouale.Idem etiam satis probat quartus testis super eodem capitulo deponens, quod dicti campi possunt dici noualia. Et interrogatus,quid sit nouale,dixit,esse quando vna res,ꝗ prius non fuit culta,reducitur ad culturam.Et sic satis constat,quod intellexit,quid sit id,de quo deposuit,& dato etiam quòd in ꝓcessu non esset plenè probatum,in alio tamen,in quo agẽdum erit negatoria contra dictos dominos capellanos, poterit melius deduci & efficacius probari,quia in alia instãtia ratione rei uel causę possunt testes post dicta testificata super eisdem capitulis de nouo productis examinari, secundum Bar. cum quo alij transeunt,in authentica qui semel. in fine, C. de ꝓbatio. &

Do-

Doctores in c.fraternitatis.de testib. Non obstat ultimo, quod priuilegiũ perditur per solutionẽ decimarum. d. cũ accessissẽt. quia aut cõceditur priuato,& procedit ꝯriũ. Aut ecclesiæ vel collegio,& nõ perditur, nisi soluatur spatio quadraginta annorũ. c.accedẽtib.& ibi cõmuniter Docto. tenent hoc. de priuil. per Abb.& alios in d.c.cũ accessissent.de constitu. Nec ẽt dici põt, quod priuilegium perdatur, quia incipiat esse damnosum ecclesiæ vel plato, iuxta c.suggestum.de decim. quia loquitur de eo, cui debentur decimæ de iure uel de consuetudine,& illo quæritur, nec quoad eũ istud est verum. Item loquitur ille textus, qñ priuilegiũ ex post facto incipit esse nociuũ, sed in casu nostro vsque ab initio præiudicauit inuestiturę capellanorum, quia ei fuit derogatum, ut est dictum. Præpterea per inuestituram erat quæsitum ius in habitu tempore priuilegij,& non in actu, cum terræ adhuc essent incultæ, & sic in iure quæsito præiudicium non affert ab initio, nec ex post facto, quo casu non loquitur ille textus. Et sic cõcludo, ꝙ ex dicta inuestitura competit ius decimandi in campis confinatis in ea, quatenus tempore priuilegij reperiebantur culti & decimales. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium retinendæ quando cumuletur cum possessorio recuperandæ.*
2 *Iudex libellum reijcere potest contrarietate in uno & eodem iudicio apparente.*
3 *Processus dicitur nullus, in quo possessorium reintegrandæ nõ includitur sub rescripto.*
4 *Decimæ an sint res corporales, & possint uere possideri.*
5 *Interdictum reintegrandæ, cui censeatur competere.*
6 *Possessorium non intentatur ratione fructuum, petitorium autẽ intentari potest.*
7 *Petitorio agere quando quis dicatur, & quando possessorio.*
8 *Possessorio agens quid probare teneatur.*
9 *Interdictum recuperandæ cumulari potest cum possessorio retinendæ.*
10 *Quæstio dependens quæ dicatur.*
Dotis causa quare a matrimonio pendere dicatur.
11 *Possessorium reintegrãdæ non potest concurrere cum possessorio retinendæ.*
12 *Pronunciatio expressa requiritur, quando de incompetentia iudicis excipitur.*
23 *Renunciatio, quæ fit iudice præsente ualet, siue præsens sit pars, siue absens.*
14 *Interdicto retinendæ in iudicio quis possit obtinere.*
15 *Conclusionem specialem non attendendam, quando uerum sit.*
16 *Possessio non quæritur absenti per alium sine mandato præcedente, aut secuta ratihabitione.*
17 *Consuetudo percipiendi decimas quanto tẽpore præscribi debeat.*
18 *Quasi possessio nemini quæritur, nisi is, cuius interest, faciat & patiatur.*
19 *Notorium quod est, ignorari non præsumitur.*
20 *Coniunctus quando facta coniuncti scire præsumatur.*
21 *Corpus certum quod dicatur.*
22 *Prælatus in quærẽdis ecclesię præiudicare potest, non tamen immodice.*

CONSILIVM CLXIIII.

DOMINVS ostendat mihi uiam ueritatis, &c. Quamuis ex his, quæ plene prius dicta sunt, satis notum sit d.canonicos sancti Georgij iniuste uexari a d.capellanis, adhuc tamen requisitus idẽ apertius demonstrabitur. Iam enim dictum fuit & iterum dico, quod processus iste est nullus ex ineptitudine libelli, nec ullo modo potest sustineri, aut aliquo uelamento eius ineptitudo abscondi. Nam ultra aliàs deducta nunc etiam considerato nunc libellum manifestam contrarietatem & repugnantiam continere. Et primo in narratione ipsius. Circa enim principium dicitur, quod dicti domini capellani cum titulo & bona fide sunt,& fuerunt continuato tempore, de quo supra, in pacifica, & quieta & actuali possessione habendi, exigendi & eleuandi mediantibus nuncijs, uel conductoribus dictæ fratalea fructus & prouentus decimales, deinde quod dicti canonici mediantibus eorum nũcijs asportauerunt & sportari fecerunt eosdem fructus decimales ex dictis infrascriptis campis, ex qua asportatione dicti capellani spoliati sunt & fuerunt sua antiqua possessione & iure percipiẽdi, habendi, & eleuandi decimales ex dictis infrascriptis campis. ¶ In hac igit narratione continetur repugnantia manifesta, quia prius dicitur, ꝙ dicti domini capellani sunt & fuerunt in possessione decimãdi, & postmodum quod sunt & fuerunt spoliati dicta sua possessione,& sic totum contrarium. Et est somnium dicere, salua pace, ꝙ prædicta narratio non est circa eandem sed diuersam rẽ ut inferius aperte demonstrabitur. In conclusione etiam specialiter petitur, dictos capellanos tanquam spoliatos restituendos, reponendos ac integrandos ad pacificam eorum possessionem percipiendi, habendi, & eleuandi ex campis ipsis infrascriptis decimas & fructus & fruges decimales, quæ conclusio conuenit cum vltima parte præcedentis narrationis, & contrariatur primæ parti, in qua, vt dixi, continetur, ꝙ dicti capellani fuerunt & sunt in dicta possessione. ¶ Nec obstat clausula, super quibus omnibus & singulis,& clausula, omni meliori modo, quia per illam uidetur etiam conclusum super omnib. narratis non tamen quòd intelligatur recessum ab expressa & speciali conclusione, puta, si quis in libello narrauit respicientia petitoriũ & possessorium, & concludat solum super petitorio apposita dicta clausula generali, super omnibus & singulis: intelligitur in possessorio conclusisse uirtute dictæ clausulę, & sic cumulasse petitorium & possessorium, secundum Cald. in c.2.de ordi.cognitio.& dominus Abbas ibi in ultima charta. Si ergo in casu nostro uigore dictæ clausulæ uidetur etiam conclusum super omnib. narratis,& sic super possessorio retinendę, cum sit
1 narratum, quòd capellani possident, ꝙ turbantur, † ex hoc sequitur, ꝙ cumulatum erit possessorium retinendę cum possessorio recuperandæ, quia, vt dixi, à conclusione speciali facta super ea non intelligitur recessum per dictã clausulam generalẽ sed aliã actionem potius fuisse cumulatã, quæ duo remedia rõne eiusdem possessionis non possunt tãquam ꝯria cumulari, quia interdictum retinendæ ꝑsupponit actorẽ possidere, & aliud ꝑsupponit possessionẽ esse apud reũ, vt declarat Bart. in l.j.C.de furt.& in l.naturaliter.§.nihil commune.de acqu.poss. ¶ Rõne igitur dictæ ꝯrietatis debet actor repelli, cum de ea reus opposuerit, dũ in exceptione dicit, ꝙ dictus libellus est uarius, uanus uagus,&c. prout ꝯcludit Bar. in d.§.nihil commune. in septima combina. versi. quandoque impedit ꝯcursus rõne ꝯrietatis,&c.
2 dicens † ꝙ si in uno & eodem iudicio appareat ꝯrietas, ꝙ iudex ex suo officio potest libellum respuere. l.j.de offi.asses. Item põt ẽt pars opponere,& repelletur actor. leg.j.C.de fur.& isto casu quo ꝑ partem oppositum est libello, non iuuat, ꝙ actor in processu elegerit unum ex dictis ꝯrijs remedijs, ut ibi clare ostẽdit Bar. Sed vbi iudex & pars nihil diceret tunc super electo remedio processus ualeret, ꝓm eum. Cuius dictum procedi, qñ iudex super remedio electo esset competens, sed si incompetens esset tunc processus non teneret, puta si in casu nostro prosecutus esset possessorium recuperandæ, quod non comprehendit sub verbis rescripti, vt dicetur statim, sed, vt dixi, prosecutio unius remedij non prodest ad euitandam ꝯrietatem ex quo per partẽ fuit oppositum. ¶ Dixi etiam prius, ꝙ talis processus est nullus, quia ex parte agentium fuit præsuppositũ possessorium reintegrandæ,& in illo solo fuit processum ꝙ utique fieri non potuit quia sub rescripto solum includitur possessorium reintegrandæ, quia in precibus, ad quas refertur rescriptũ, solum ꝑsupponitur, quia pars semper fuit & est de ꝑsenti in quasi possessione decimandi,& ꝙ in ea molestant̃ inquietant̃,& impediunt̃, & ꝯcludit̃ deinde, ꝙ cã molestationis, turbationis, & inquietationis & fructuum subtractorũ committat̃,&c. Et sic ꝙ sint spoliati capellani, nõ allegat̃, nec petit̃, ꝙ cã spoliationis cõmittatur.
3 † Cum ergo includi non possit possessorium reintegrandę sub dicto & rescripto, sequitur, ꝙ processus non ualet, ꝓm Innocentium in c.super literis.de rescriptis.cum alijs allegatis in prioribus allegationib. quæ omnia, de quib. ibi habeantur hic pro repetitis. Solum enim nunc expedit tollere quasdam respõsiones partis aduersæ. ¶ Ad hoc igitur primo respondetur, ꝙ in pcibus petitur committi cã turbationis & molestationis, & sic possessorii retinẽdæ,& ẽt fructuum subtractorum, & sic possessorij rein-

reintegrandæ respectu fructuum, & similiter postea in libello allegatur & turbatio & subtractio non eodẽ respectu, nec eiusdẽ rei, sed diuersarũ rerũ. Nam deducit turbatio quo ad quasi possessionẽ iuris decimãdi, & subtractio quo ad dictos fructus & p cõsequens possessoriũ retinendæ & reintegrandæ cumulatur ꝑ diuersis rebus, & oĩs ꝯrietas cessat. Sed huiusmodi respõsio aliquo modo nõ procedit, & falsũ & impossibile est, ꝙ spoliatio deducat pro dictis fructibus & ex verbis ipsius libelli, dũ circa narrationem eius dicit, uidelicet, ex qua asportatione dicti dñi mei spoliati sunt & fuerũt sua antiqua possessione & iure ꝑcipiendi, habẽdi, & eleuãdi decimã & fructus decimales, &c. & sic aperte narratur, ꝙ spoliati sunt iure decimãdi, id est quasi possessione dicti iuris. ¶Item in ꝯclusione ipsius libelli sic dr̃. s. dominos meos principales tãq̃ spoliatos de facto ab ipsis fratrib. & eorum nomine restituendos, reponendos, & reintegrãdos ad pacificam illorum principalium meorũ possessionẽ percipiendi, habendi, & eleuãdi ex cãis infrascriptis decimas & fructus & fruges decimales, &c. Et sic manifeste ex his uerbis colligit, ꝙ petit restitutio percipiendi, habẽdi, & eleuandi, non autẽ ad possessionẽ fructuũ subtractorum, & ꝙ intentio actorũ nõ sit possessorium aliquod pro fructib. principaliter proponere, apparet in quadam cõparitione eorũ sindici. 1504. die. 17. Nouẽbris charta. 21. in fi. ubi in fine scripturæ dictus sindicus exprimit hæc verba. Attento maxime quia ꝯcurrunt in maiori parte petitorium & non possoriũ, stante ꝙ intentatum fuit ex parte dominorũ capellanorũ nudũ possesoriũ sup̃ iure decimandi petiæ terræ, de qua ꝯtenditur, &c. Ecce, ꝙ manifeste hic fatet, dictum possessorium esse respectu dicti iuris, & non fructuũ subtractorum, & etiam apparet ex capitulis & ex toto processu, ꝙ possessorium reintegrandæ est circa ipsum ius decimandi & maximè in 11. capitulo agentium primæ mutæ, in quo dicitur idem dico & pono, ꝙ ex præmissis sic actis & actitatis veneranda fratalea capellanorũ Paduæ spoliata fuit sua solita, consueta, & antiqua possessione uel quasi habendi decimam, & eleuandi ipsam, &c. dum ergo dicit, spoliatã quasi possessione decimandi, hoc non põt referri ad fructus: † quia cum sint res corporales uere possidentur, sed refertur necessario ad ius decimandi, qđ non possidetur uerè, sed quasi possidetur, l. quoties. de seruitu. Idem etiam dicitur per partem ꝯriam in secunda muta capellanorum in 11. capitulo, dum in eo dicitur ꝙ domini capellani spoliati fuerunt & sunt ab annis sex uel circa sua solita, & consueta possessione recipiendi, habendi, & eleuandi decimam ex loco differentiæ & manifestius apparere nõ põt, ꝙ spolium ꝓponitur respectu iuris percipiẽdi, & nõ fructuũ perceptorũ. Sed est ẽt impossibile, ꝙ possessoriũ reintegrandæ dicatur propositum pro dictis fructib. subtractis: quia dicti capellani nunquam fuerũt in possessione dictorum fructuũ subtractorum, quia fuerunt prohibiti & impediti illos præcipere & eleuare ꝑ aliquot annos, ut ipsi fatetur. Si ergo nunq̃ fructus possederũt dici nõ potest, quod possessione illorũ fuerunt spoliati, vel qđ pro possessione illorũ competat interdictũ reintegrandæ, qđ solum competit ei, qui cecidit a possessione, quã prius habuit. l. j. §. deijcitur, de ui, & ui arma. † uerba igitur libelli, ex quib. petitur reintegratio possessionis nullo modo cõueniũt possessioni dictorum fructuum, quę nunquã fuit apud agentes, ergo ad illam non intelliguntur in dubio referri, quia cui nõ cõueniunt uerba, nec eius dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto. l. id autem. in princ. de administra. tuto. Et si forte dicatur, quod dominium dictorũ fructuum ipso iure fuit quæsitum dominis capellanis, patet, quia uendicari possunt, secũdum dominum Abbatem in c. ex parte. el secundo. & in ca. tua. el secundo. post gl. de decim. ergo idem uidetur de possessione dicendum. Ad hoc respondetur, ꝙ quamuis dominium fructuum decimalium ipso iure & absque traditione transferatur in ecclesiã, nõ tñ seq̃tur, ꝙ ipso iure possessio acquirat, quia ĩ casibus omnibus, in quibus ipso facto dominium acquiritur, non tamen in casibus illis sine traditione uel apprehẽsione corporali acquiritur possessio, secundũ gl. no. quã sequuntur omnes, in l. fi. C. de sacros. eccl. & in l. cum duobus. §. idem respondit. pro soc. & in l. commissa. de pub. ¶ † Alia ratione ẽt concludenti ostendo, ꝙ respectu fructuũ non agatur possessorio sed petitorio, quoniã in dicto libello quo ad illos sic concluditur, imo peto eosdem dominos aduersarios sententiari & sententia eos cogi debere authoritate apostolica ꝓmissa ad restituendum & resarciẽdum mihi dictis nominib. oẽs, & singulos fructus interim perceptos, &c. Cum ergo petatur reos condemnari ad restitutionem fructuũ ꝓ hoc apparet, ꝙ fructus uendicantur, & sic ꝙ pro illis petitorium intẽtat, q͞a si ageret possessorio, peteretur restõ possessionis fructuum, & non restõ fructuũ. quia aliud est res, id est fructus, & aliud est possessio rei & fructuũ. l. si duo. §. fi. ff. vti possidetis. Et ita in terminis declarat Speculator in titulo de restitutione spoliatorũ. §. j. uer. & no. & Ioãnes And. in adddit. Spe. in tit. de act. & petitio. § sequitur. vers. sed certe. in addit. incip. Dicunt simplices. vbi dicunt, ꝙ quando quis petit restitutionẽ rei dicitur tunc agere petitorio, & ubi uult agere possessorio, restitutionem possessionis, & non restitutionem rei petit. Et idem dominus Antonius in capitulo cum ad sedem. in 3. colu. de restitutione spoliatorum. & Federicus de Senis in consi. 283. incipiente. Consilium latum per dominum Franciscum de Campo Regio, Baldus in l. penultima. C. de sentent. quæ sine certa quantitate. & Alex. in consi. 107. in secundo uolumine. in principip. Et ubi etiam possessorium retinendæ esset propositum respectu iuris decimandi, & possessorium reintegrandæ respectu fructuum, adhuc tamen absque dubio rei conuenti essent absoluendi. Nam actores conqueruntur, ꝙ dñi canonici recusarunt a pluribus annis, puta sex, præstare fructus decimales. Ita enim & in precibus & in libello, & clarius in 11. capitulo, uel articulo dr̃. Si igitur ita est: ergo dñi capellani nõ sunt in possessione decimandi, nec erant t͞pe litis motæ, quia per denegationem dictorũ fructuũ dñr priuati & spoliati omni quasi possessione iuris decimandi. c. querelã, de electio. & ibi per Innoc. & alios, per Bar. in l. fi. ff. quorum leg. & Bal. in l. si certis annis. C. C. de pact. hoc ẽt clarius fatetur pars in d. c. 11. dum dicit se spoliatã sua solita & antiqua quasi possessione recipiendi, habẽdi, & eleuãdi decimã. Nã hic loquitur de possessione ipsius actus, & iuris decimandi. & non de possessione fructuũ retentorum, vt verba sonat, & quia in possessione dictorũ fructuum nunq̃ fuerunt, ideo in ea non cadit spoliatio, vt dixi supra. Si ergo pro quasi possessione dicti iuris decimandi agitur possessorio retinendæ, ut dicit pars aduersa, rei sunt absoluendi, quia constat, ꝙ t͞pe litis ꝯtestatæ actores nõ erant in quasi possessione dicti iuris, & ex eorummet confessione apparet, sicut proximè ostẽsum est. † Qui. n. agit dicto possessorio, necesse habet probare: quia dicto t͞pe litis ꝯtestationis possidebat. §. hodie. instit. de interdict. ꝙ in casu nostro non probatur, immo pars ipsa contrariũ confitet, ut dixi, & sic seipsã excludit, ut dicit Bar. in dicto §. nihil cõe. in septima combinat. versiculo præall. Similiter etiã qñ possessorium reintegrandæ respectu fructuum sequi debet absolutio & indubitanter, quia pars, quæ agit, in possessione dictorum frunctuum nunq̃ fuit, ergo dicto possessorio agere nõ potuit, ꝙ cõpetit solum ei, qui a sua priori possessione cecidit, vt dictũ fuit. Præterea si pro dictis fructibus intentatur aliud & diuersum possessorium, ergo qõ fructuum & possessionis eorum principaliter in iudicium deducitur, & propterea quo ad eos libellus nõ ꝓcedit, ex quo qualitas fructuũ & q̃titas nõ fuit expressa & specificata, & fuit oppositũ de nimia g͞nralitate, s͞m Angelũ & Imo. in l. si hõ. de re iudicata. & in l. si filius. §. j. de verborũ oblig. & idẽ si petantur rei uendicatione, ut ẽt in aliis allegationib. dixi. Secus qñ fructus petunt accessoriẽ, q͞a tunc petitio g͞nralis procedit, s͞m Doc. ibi, & in l. j. in principio, de edendo. Alia insuper datur respõsio pro sustinendo dicto libello, uidelicet, ꝙ procedit & sustineri põt virtute clausulæ, super q̃bus oĩb. & singulis, &c. ẽt ꝑ clausulã, oĩ meliori mõ, & c. quarũ uirtute super libello inepto põt ferri s͞nia diffinitiua, si actio cõpetat & de intentione actoris constat, s͞m Doc. in c. 2. de ordine. cognitio. sed ista r͞nsio nihil penitus obstat, q͞a aut dicimus, ꝙ possessoriũ recuperandæ sit intentatũ respectu quasi possessionis iuris decimãdi, ex quo de spoliatione in libello facta est mẽtio tã in narratiõe q̃ in ꝯclusione. Et q̃uis hoc remediũ cõpetat, nõ tñ seq̃ p͞t ꝯdẽnatio, q͞a ad hoc se nõ extẽdit ꝯmissio, nec sub verbis rescripti includit, & iõ iudex est incõpetẽs, ꝑ no. ꝑ Innocentiũ in dicto capitulo, super literis, & hoc ẽt pars aduersa fatet, & sic dicta clausula nõ operat, ꝙ iudex efficiat cõpetẽs. Aut dr̃ intẽtatũ possessoriũ retinẽdæ respectu dictę quasi possessionis iuris decimãdi, vt allegat pars ꝯtria, & hoc ĩterdictũ sibi nõ cõpetit, q͞a nõ ꝓbauit, ꝙ eẽt ĩ quasi possessiõe dicti iuris t͞pe litis ꝯtestatæ,

statæ, prout necesse est probare ad hoc, ut interdictũ illud cõcedat, dicto. §. hodie. imo ex cõfessione partis aduersæ, de qua in ipsomet libello, & in capitulis & in toto processu cõstat, ꝙ nõ possidebat, & sic interdictũ nõ competit, ideo, ut dixi, seipsam excludit, & dictæ clausulæ, ꝙ inepta est actio & q̃ non cõpetit, proponi posit, ut ẽt dicta pars concedit. ¶ Preterea, ut. s̃. apertissimè ꝯclusio libelli est sup possessorio reintegrãde respectu possessionis iuris decimãdi, nõ aũt sup possessione fructuum, quia huic uerba libelli non ꝯueniunt, & quia petitur restitutio fructuum, & non restitutio possessionis eorũ, & ꝑpea pro illis agit petitorio, & non possessorio, ut supra plenius dictũ fuit. Si ergo uirtute dictæ clausulæ, quę refertur ad oĩa narrata, ſm doctor. in dicto. c. 2. diceretur non proponi possessorium retinẽde respectu dictæ quasi possessionis iuris decimãdi, cum ĩ narratione libelli ꝓponatur, ꝙ pars aduersa fuit & est in quasi possessione decimãdi, & ꝙ in ea turbat & molestat, sequeret, ꝙ super utroque possessorio, s. retinendæ & reintegrandæ esset cõclusum respectu eiusdem quasi possessionis, & sic ꝙ remedia ꝯ̃ria essent cumulata, q̃ cumulatio nõ admittit, imo quia tanquã ꝯ̃rius repellitur, d. l. j. cum ibi plene no. ꝑ Bar. C. de fur. & reus qui de tali ꝯ̃rietãte opposuit, a dicto libello velut inepto absolui dẽt ſm Bart. in d. §. nihil cõe. in loco præal. Nam, ut sæpe dictum est, impl'e est, ꝙ spoliatio in ꝯclusione libelli deducat ꝑ possessione fructuum, & ꝙ ꝑ illa ꝯcludat super possessorio reintegrandæ, quia verba libelli repugnant, & quia a possessione dictorũ fructuũ nunquã cecidit, quia illos nũquã possedit. Et a sufficienti partium enumeratione probat̃, ꝙ dictæ clæ nihil in proposito operant̃, nec operari pñt. ¶ Tertia igit datur rñsio vcʒ, ꝙ ꝯmissa est cã cum oĩb. dependentib. emergentib. incidẽtib. & connexis, & per ꝯñs ꝙ lʒ † rescriptum sit super possessorio retinendæ, potuit tñ uirtute clæ ẽt proponi interdictum recuperandæ, sed reuera hæc rñsio cæteris est fragilior. Nã cã dr̃ incidens, quæ tangit uerbum principale, & hʒ vim receptionis peremptoriæ. Emergens uero dr̃, quæ respicit processum, & cadit in naturã exceptionis dilatorię, vt declarãt oẽs maxime Bal. Sal. & Pa. de Ca. in l. 1. C. de ord. iu. Si ergo fuit commissa qõ super possessorio retinendę, dici nũ põt ꝙ ad illud, ꝙ possessoriũ reintegrandæ sit incidens vel emergens, quia nõ pertinet ad negotium principale, nec illud tangit, imo est alia qõ æque principalis, quæ non proponit, nec proponi põt ad illud, qđ est commissum, tanquam exceptio perẽptoria vel dilatoria ab ipso reo cꝯuento, & non compatitur se cũ illo respectu eiusdem possessionis. quia unum ex dictis possessorijs præsupponit actorem possidere, & aliud ꝯ̃rium. Non dr̃ ẽt qõ dependens, quia illa dr̃

10 † dependens, quæ negotium principale tãgit quoquõ, & ab eo originem trahit, sicut qõ dotis, quæ dr̃ a mrõnio pendere, cle. dispendiosam. de iudic. cum ibi no. Et similiter præparatorium dr̃ dependens ipsius præparati, ſm Ale. consi. 197. in fi. 2. uo. imo ad hoc vt cã dicatur dependens, est necesse, ꝙ de ea tractetur pẽdente negotio principali & incidenter ad illud. Si uero tractaretur principaliter, non diceretur dependens, ſm Bal. Ang. Pa. de Ca. & Alex. in l. j. sol. ma. & Petr. de Anch. in d. cle. dispẽdiosam. Nam, ſm eos, cã dotis dr̃ dependens a mrõnio, quia ab illo originem ducit, & sine illo esse non põt. l. 3. de iur. do. & ideo si incidẽter tractetur ad cãm mrõnij, in ea proceditur summariè, sicut in causa principali, tanquam dependeat tunc ab illa, d. cle. dispendiosam. sed vbi principaliter mouetur, tunc non iudicatur de illa prout de dependenti, ideo in illa proceditur ordinariè, secundum prędictos, quia, ut ex prædictis colligitur, uolũt, ꝙ cã sui natura pendens ab altera habeat demum tanquam dependens, qñ incidenter tractatur, sed vbi principaliter agit, tã

11 quam dependens non iudicatur. Cum ergo possessorium † reintegrandæ non habeat ortum a possessorio retinendæ, imo respu eiusdem possessionis non possint in origine concurrere, & non proponatur incidenter, sed æque principaliter, dependens ab altero dici non põt. Silr̃ dicta duo possessoria non pñt dici connexa, quia connexa dicuntur illa, quorum unum uenit ad determinationem alterius, puta, si promitto tibi centum pacto incontinenti apposito, ꝙ uadas pro me Romam, sed quando sunt plura, quorum vnum non venit ad alterius determinationem, sed quodlibet est per se, tunc non dicuntur connexa, sed diuersa, leg. Aurelius. §. idem quæsiuit in fin. de lib. leg. Et idem in effectu vult Bald. in leg. 2. C. de re iu. & in leg. ampliorem. C. de appellationib. per l. j. C. si vnus ex pluribus appellauerit. Sed in casu nr̃o vnũ possessoriũ ex prędictis non venit ad alterius determinationẽ, imo oriunt̃ ex diuersis & ꝯ̃rijs factis & inceptis: ideo absq; dubio connexa dici non pñt. Et admirari nõ desino, ꝙ in his fiat vis. Ex oĩb. igitur præmissis luce clarius demonstratur, ꝙ libellus iste est ineptè conceptus, & ꝙ defendi non põt; & ꝯñr ꝙ totus processus est nullus. qđ reuerendis. dñatio dñi iudicis animaduertat, prout animaduersurum certè scio, facilimè percipiet, ꝙ ad hoc nullum cadit cõgruum rñsum. Et quia hæc exceptio dr̃ emergens: qñ opponitur ad processum, ſm omnes in d. l. 1. C. de iud. & ibi in specie Bal. exemplificat in exceptione, quæ opponitur ad libellum; ideo super hac exceptione est pronunciandum, secundùm gl. & omnes, in d. l. j. & quãuis regulariter sufficiat tacita pronunciatio per processum ad vlteriora, ut per Bart. in l. procedente. C. de dilationibus tamen

12 a tali processu põt appellari, vt ibi per eum. Quinimmo † ubi opponitur exceptio incompetentiæ iudicis, sicut in casu nr̃o; tunc necessaria est expressa pronunciatio, & processus aliter factus non ualet, & hoc spãliter in tali exceptione est prouisum: quia iudex dicitur incertus de sua iurisdictione, ideo quia sũę iurisdictionis fundamentũ ignorat, nõ põt ꝓcessus esse ualidus, iux. no t. per Bar. in l. multum. de cond. & dem. Et ita concludit Inn. in c. præterea. de dilationib. Bar. & Pau. de Cast. in l. 2. si qs in ius voc. non ierit. Bal. & Pau. de Cast. in d. l. 1. & Ant. de But. in ca. super literis. de rescri. & Imo. in l. si quæramus. de testi. & Abba. in c. super literis. de excep. & est glo. in c. 2. & in c. dispendia. de rescri. in 6. & per Dominicum in dictis locis. Et hæc cum his, quæ aliàs allegaui, sufficiant circa processum. Circa verò oblationem factam & eius reuocationem dictum fuit aliàs, & rursus dicitur, ꝙ reuocatio valuit, ex quo non præcesserat acceptatio partis. l. absenti. de donationib. per not. per Bar. ibi, & in c. si tibi absenti. de præben. in 6. Nec obstat, dum nunc dicitur, ꝙ fuit acceptata per reuerendis. dñm iudicem, quo casu, s. post acceptationem facultas reuocandi tollitur, secundum Barto. & alios in l. acceptam. C. de vsur. quæ responsio nihil est, qa Bart. & alij loquuntur de acceptatione partis, non autem de simplici admissione iudicis. Sed magis ad propositum allegari potuis-

13 sent nota. per Bart. in l. 1. C de pact. ubi dixit. † ꝙ renunciatio facta, siue parte præsente, siue absente, valet ꝑꝑ pñtiam iudicis, & sic non requirit isto casu consensum partis. Ad istud tamen respondetur, ꝙ hoc est verum, si iudex tanquam publica persona recipiat pro parte absente: aliàs non prodest absenti, secundum Bart. notanter in l. postquam liti. C. de pact. & sic necesse est constare, ꝙ iudex uelit absenti acquirere. Et ita intelligitur, & declaratur, quod uoluit Barto. in d. l. 1. secundum Ale. in d. l. postquam liti. in fine. qui ad hoc etiam alleg. Cyn. in authen. sacramenta puberum. C. si aduersus vend. in 10. q. & Bald. in authent. generaliter. C. de epis. & cler. At in casu nostro iudex simpliciter admisit, si & inquantum, nec apparet, ꝙ parti acquirere voluerit, nec etiam potuisset in casu nostro, in quo pars erat ꝑsens, quæ expresse dixit, ꝙ illam nõ recusabat, nec approbabat. Cum ergo noluerit eam approbare, nec etiam potuisset iudex pro ea, ut in regula, beneficium. de reg. iu. Nam inter reprobare & approbare est dare medium, ut habetur in regula, qui tacet. de reg. iur. & per Bart. in l. quæ dotis. sol. mat. per medium procuratorum partis aduersæ elegit. Præterea si quantitas camporum, de qua in inuestitura, in totum uel parte fuit ad culturam redacta post priuilegium concessum dominis canonicis de nõ soluendis decimis noualium, tunc de illis non tenentur ad decimas, vt aliàs fuit dictum, & dicetur etiam inferius, ideo talis oblatio etiam acceptata per partem monasterio non noceret, quia donationem saperet, & procurator etiã cum libera nõ pt donare. l. ꝯtra iuris. § fi. de pac. Deuenio nunc ad merita causæ, & dico ꝙ intentio agentium non est probata. Aut. n. pro quasi possessione iuris decimandi agunt interdicto retinẽdæ, & quo ad fructus possessorio recuperandæ, prout sepissime fatetur pars in suis allegationibus. Et isto casu certo certius est, quòd

14 rei sunt absoluendi. Quoniam, † vt dixi, ad hoc vt interdicto retinendæ quis obtineat, necesse est, quod probet possedisse tẽpore li. cõtestatæ, aliàs succumbit, ut est casus in §. hodie. insti. de interd. & per oẽs in l. 1. C. uti pos. & in d. c. licet causam. de prob. ꝙ in casu nostro non est probatum. Et si dicatur, cõstat, ꝙ fratalea in præteritum fuit in dicta quasi possessione, ergo et

in ea præsumitur durare,ut not.in l.siue possidetis.C. de prob. Rñdetur hoc uerum esse,qñ pars hoc allegat se possidere de ꝑsenti,sed ubi negat se possidere,tunc ex preterito non presumitur in presens,secundum Bart.& alios in d.l.siue possidetis. In casu aūt nr̄o primo vr̄ allegari ex parta actorum pn̄s possessio, tamen in precib.in libello,dr̄,ꝙ fuerunt & sunt in quasi possessione.Et deinde in eodem libello & in vndecimo capitulo dn̄t, ꝙ a sex uel quatuor annis citra, fuerunt prohibiti leuare fructus decimales,ex qua prohibitione spoliati fuerunt & sunt sua antiqua possessione,ut iure percipiendi, hn̄di & leuandi decimam,& fructus decimales. Et rursus in conclusione libelli petitur,dictā frataleam tanquam spoliatam reponendam & reintegrandam ad præmissam eius possessionem percipiendi & eleuandi.Nam ista verba,vt ēt dixi superius,de necessitate significant,ꝙ reintegratio fiat ad dictam quasi possessionem iuris, & non ad fructus,quod probatur ex his quę dixi superius.Et quia postmodum in eodem libello posterius petitur non condemnari spāliter ad restōnem fructum,per qđ datur intelligi, ꝙ superius petitur reintegratio alio respectu.s. quasi possessionis dicti iuris. Nec ēt dici pōt,ꝙ præcedens cōclusio sit in interdicto retinendæ,quia in ea non concluditur, ut quis tanquam spoliatus reintegretur & restituatur ad pristinam possessionem , sed ꝙ aduersarius condemnetur , ut a molestatione desistat, & in futurum non molestet,& ad interesse molestationis ꝑterite,ut declarat Bar.in l.1.§.interdictum.ff.uti pos.& in l.1.C.eo. post alios.Cum ergo agentes dicant se retro spoliatos fuisse,& sic ꝙ tpe litis contestatę possiderent, aut est standum huic ultimæ ꝯfessioni,arg.l.si quis in princ.test.de lega.3.& per ꝯñs ex possessione præterita non præsumitur actor possidere, cum neget se in possessione,aut tāquam ꝯrius dꝫ repelli, & sic non debet ēt pro ipso præsumi.l.1.C. de fur.Et si rursus dicatur ex cl'a illa, super quib.oīb. & singulis, est conclusum in interdicto retinēdæ,quia narratum est,ꝙ fratalea possidet,& ꝙ molestat,ꝑ no. in d.c.cū dilectus.¶ Ad hoc rn̄detur,ꝙ secundum hoc sit, quin inferius & in narratione & in concl'one libelli & in capitulis fateatur pars aduersa,ꝙ per plures annos prius fuerit spoliata,& ꝯn̄r ꝙ non possidet tpe litis contestatæ,ideo ēt si in illo interdicto sit conclusum,non pōt obtinere per predicta.Et præterea, ut dixi,si virtute dictæ clausulę est conclusum in interdicto retinendæ, reperitur ēt spāliter conclusum in interdicto reintegrādæ respectu eiusdem quasi possessionis & non fructuum,& sic partem ꝯriam sibi ꝯriari,& proposuisse remedia ꝯria.Et quam

15 uis Inn.in d.c.cum dilectus.dicat† non esse attendum quid spāliter cōcludatur,sed an actio aliqua cōpetat,hoc ꝓcedit, qñ cōclusio gn̄alis ex dicta clausula,& spālis non continent repugnātiam,sed vbi repugnant,non pōt apparere quæ & qualis actio competat,quia una alteram repellit, & ideo ꝑꝑ repugnantiam libellus reijcitur,ſm Bar.in d.§.nihil cōe.in 7.combinat. Quo aūt ad fructus ēt non est fundata intentio partis, quia uendicātur,& ad illos principaliter agitur, ideo quantitas certa debuit in libello deduci & probari ut supra dixi.¶ Ex prædictis ēt constat,ꝙ occasione illorum non agitur possessorio reintegrandæ quia non petitur restō possessionis,sed fructuum, quæ duo differunt.l.si duo.§.fin.uti pos.& ēt dictum fuit latius in pręcedentib. Nec illo agi potuit, quia dictos fructus fratalea nunquam possedit. Et ubi ēt dicto remedio actum esset, absolutio sequi deberet,quia certa quantitas non est petita, neq; probata,prout probari debuit & peti,ex quo principaliter in iudicium deducuntur,per pręddicta.¶ Et casu quo coram reuerendi.do. delegato possessorium reintegrandæ quasi possessionis iuris decimādi proponi potuisset,adhuc dico,ꝓut aliàs dixi,ꝙ in hoc remedio nō reperitur probata aduersæ partis intentio. Et primo nō constat,ꝙ dicta fratalea unquam fuerit in quasi possessione decimandi,& propterea non pōt sibi competere interdictum,vel remedium recuperandæ.d.l.1.§.deiicitur.& l.3.§.unde ui.de ui, & ui arm.Nam solum asseritur probatum,ꝙ coloni dictæ frataleę exegerunt & collegerunt decimam in loco dr̄iæ,per quos

16 non potuit † dictæ frataleæ possessio acquiri, nisi ꝑcedente mādato vel ratihabitione sequuta.l.si cōis seruus.§.fi.de acq.pos.l. si ego.& ibi no.de neg.gest.¶ De mandato aūt dn̄orum capellanorum præcedente,non constat ex ipsis instrumentis locationis,quia solum in illis continetur,quòd locant ius decimandi , quod habent in tali loco,ad hoc ut ex istis uerbis dicatur concessa In̄ia decimandi,erat necesse, quòd dicti locatores probarent,ꝙ eis competebat ius decimandi in loco, de quo contenditur,secundum Bart.in l.si sic.§.1. ubi refert dixisse argument. illius text. ꝙ si comes concedat ecclesiæ, quicquid iuris habet in tali loco,nihil oparatur , si non appareat de iure concedentis.Et idem tenet Spec.in titul.de loca.§. nunc aliqua. uersicul. 53.& ver.76.& Oldr.in consi.163.inc.Viso priuilegio, &c. & Ang.in l.locus.de acq.poss. Cum ergo de suo iure in dicto loco non probauerint,mandatum per hoc non probatur,nec sequitur,continentur intra confines suæ inuestituræ: ergo in illo ius habent decimandi: quia inuestiens incœpit mētis explicare conceptum a nominibus significantibus numerum & mensuram; ideo vltra numerum camporum , de quo in ea, ius non habent ex ea, nec confinia aliquid operantur,secundum Oldr.in consi. 197.& Io.And.in add.Spe.in ti.de emp.& vend.§.sciendum. in fin.& latius dixi in consilio a me prius edito , ꝙ autem intra dictos confines maior numerus, quàm sit expressus,non contineatur,non allegatur,nec probatur per partem aduersam,pro ut probari debuit, quia hæc negatiua est fundamentum suæ intentionis,ſm Inn.in c.super his.de acc.& Bar.& Doc.in l.in illa stipulatione si calendis.de ver.obl. imo ex priuilegio dictorum canonicorum probatū est, ꝙ ius decimandi non hn̄t aduersarij in loco discordiæ , quāuis ēt esset discordia de numero cāporū comprehenso in inuestitura, quia, ut aliàs in dicto consilio ꝓbaui,vt inferius ēt dicitur , dictū priuilegiū præfertur dictæ inuestituræ,& ꝑpea non est ab re in hoc iudicio possessorio uidere de virib.dicti priuilegij. ¶ Item quamuis in dictis locationibus dicatur, ꝙ conductores decimam in dicto loco percipiant, & colligant,prout colligi consueuit, non tn̄ per hoc ēt de prædicto mandato constare dicitur : quia dicta consuetudo perci-

17 piendi † decimas ex dicto loco differentiæ non est legitimè ꝓbata, ad quam probandam oportet constare , ꝙ sit præscripta & sit obseruata per spatium annorum 40. cum talis consuetudo percipiendi decimas in aliena diœcesi vel parochia sit contra ius commune.c.1.de præscr. lib.6. ideo de iure canonico ad consuetudinem inducendam est necessarium,quamuis de iure ciuili sufficiat tēpus decem anno.ſm gl.& Doc.communiter in c.fi.de consue.quod ius canonicū in casu nostro est seruādum in foro canonico & inter personas ecclesiasticas, immo si etiā esset præter ius cōe,quo casu etiam de iure canonico sufficit tēpus 10.ann.rᷣr tamē in casu, in quo consuetudo venit ad detrahendū iuri alterius ecclesiæ, dictum tēpus ann.40.esset necessariūm,ſm Inn.in c.cum dilectus,de consue.& Abb.in d.c.fi.Ex testibus autem examinatis nullus est,qui deponat de dicto ipso tempore annorum 40.quia quamuis capitulatum sit de tempore maiori , tamen testes super capitulo recepti restringunt se ad certum & limitatum tempus,quod non ascendit ad tempus prædictum annorum quadraginta , quos aliter non refero , quia hoc est clarissimum,&cæt.Ex lectura eorum apertissime hoc demonstratur , & propterea dum respondebatur ad hoc , quod sufficiat probare consuetudinem annorum decem , hoc est manifeste falsum , de iure canonico in casu nostro,& est etiam falsum,quòd sit probata consuetudo , cuius initij memoria non extat in contrarium, de quo etiam dicetur inferius Minus etiam prædictis obstat,ꝙ quis possessionem detinet per colonum,& ꝙ ille dr̄ possidere,cuius nomine possidetur.l.quod meo.& l.generaliter.de acqui.pos. l. 1.§. is cuius, de iti.actuque priua.&c.quia verum est,si constat,ꝙ dn̄s prius possidebat.Nā possessionem,quam habebat per colonum & corpore alterius conseruat,sed per colonum vel alium non acquirit de nouo sine mandato.Et ideo cum non appareat,ꝙ fratalea ante locationes esset in quasi possessione,non pōt agi de conseruatione facta per colonos,sed de acquisitione, quæ inducitur sine mandato præcedenti,ut dixi,vel nisi secuta sit ratihabitio adhuc retinente & possidente illo,qui nomine alterius tenere cœpit,secūdum d.Ant.in c.cum venissent,de resti.spol.& Ale.consil.110. 1.vol.et in l.quod meo. in princip.de acquir. poss. quæ in casu nostro intra dictum tempus,quo dicti conductores colligebāt decimam,non reperitur secuta,sed demum post aliquot annos, postquam fuerunt expulsi & prohibiti , ideo non sufficit. Et quamuis aliqui per partem aduersam allegentur in contrarium tamen præcedens opinio est uerior & communior , & prædictos improbat Alexand.in d.l.quod meo. ubi refert etiā dominos

nos de Ro.& Bar.pro sua opinione & io.l.pen.rem ratam hab.
per quam fundatur dicta opinio communis,locum habet etiam
in nu da possessione,de qua loquitur Alex.in dicto consi. 110.
prout latius etiam in dicto meo cõsilio hæc deduxi, ad quæ me
remitto.Dixi etiã ibi,ꝙ dicta quasi possessio prædictæ fratalecę
non erat ex alio probata,quia quasi possessio in iurib. incorpo
18 ralibus † nõ acquiritur nisi patiente & sciẽte illo,de cuius præ
iudicio agitur,ut plene notatur in l.j.& 2.C. de seruitu. & in c.
conquerente.de offi.ordin.& per Bar.in l.si publicanus.§. in ve
ctigalibus.de public.cum alijs concordantijs,quas allegaui.De
scientia autem canonicorũ non est probatum,nec præsumitur
immo ipsi ignorantiam allegant,& statim quod sciuerunt, pro
hibuerunt, & pro eis est præsumptio , præsertim quia sunt ab-
sentes.l.verius.C.de prob.l.Titius. §.Lucius , & ibi Doct.de li-
be.& posthu. & quia dñs præsumitur ignorare factum procura
toris,ſm gl.in l.si res obligata.in prin.de lega.j.nec scientia co-
lonorum præiudicat dominis canonicis,l.quãuis.§. si ꝯductor.
& ibi per Alex.de acq.possess.& prout latius in dicto cõsilio.Ad
istud reperio dupliciter respõderi,& primo , ꝙ immo hoc casu
19 præsumitur scientia,quia in loco isto erat notoriũ,& † ea quæ
sunt notoria,non præsumitur q̃s ignorare,ſm glo.in l.si tutor
petitus.C.de peric.tutor. & per Bar.in l.Celsus.de usucapio.cũ
multis alijs ad idem allegatis.Sed huiusmodi responsio non est
conueniens,qm̃ verũ est,ꝙ quis præsumitur scire illud,de quo
est publica uox & fama in loco,qñ in illo loco habitat & con-
uersatur,& ita loquuntur,quæ ad hoc allegãtur. Sed qñ absens
est,nec conuersatur in loco,prout non conuersatur , nec præ-
sens fuit dicta congregatio canonicorum sancti Georgij , nec
eius prælati , ideo tunc ignorantia præsumitur etiam eorum ,
quę publice iusta sunt,vt est casus in terminis in c.fin. qui mat.
accu.non possunt.ubi dicit textus , ꝙ licet præsumatur quis sci
re denunciationẽ publice factam,hoc tñ uerum, si sit præsens,
20 secus si sit absens & in aliena dioecesi.Et ideo quamuis † coniũ-
ctus præsumatur scire facta coniuncti. l. octaui.ff. vnde cogna.
& l.de tutela.C.de in integrum restit.minor.Vbi tamẽ coniun-
ctus est absens,cessat dicta præsumptio scientiæ, ſm Bart. in l.
is potest.de acqui.hæred.per textum in dicto.c.fin.Et bene pro
batur in dicto.§.Lucius.Alia ergo datur solutio & respõsio , ꝙ
domini canonici sciãt,aut scire dẽnt,decimas esse soluẽdas. cle.
j.de decim.& ꝙ solui dẽnt ꝑ eos,q̃ fructus colligũt,ẽt si sint co
loni, ut ibi. Et ideo satis dr̃ probata possessio per exactionẽ fa-
ctã a colonis,ex quo fecerunt id, ad qđ canonici tenebãtur fa-
cere.Sed nec ista respõsio ꝓcedit,quia in primis negatur, ꝙ di-
cti canonici sint obligati ad decimas istius petiæ terræ , immo
sunt exẽpti ex priuilegio. Item dato ꝙ illas deberent,tñ de iure
nõ debẽtur dictę frataleæ,sed ecclesiæ parochiali aut episcopo.
Ideo dici nõ põt,ꝙ ex facto colonorũ soluentium aliter quam
soluere tenerentur & deberent,sit præiudicatũ dominis, & qđ
sine eorum scientia & patiẽtia fuerit fratales cõstituta in dicta
quasi possessiõe,ut ꝑ Alc.in d.l.quãuis.§.si ꝯductor.Et hoc du
biũ non habet,si cõstat,ꝙ decima istius loci sit debita dictę fra-
taleæ, ꝓut præsupponit dicta responsio,ꝙ non cõstat.Procedo
nũc ad illud, uidelicet, nũq̇d ius decimãdi habeat dicta fratalea
in hac petia terræ,de qua ꝑtẽdit & circa hoc oriť duplex q̃ő.Pri
ma,ꝙ si sit extra numerũ cãporũ.166.ꝯprehẽsorũ in inuestitu-
ra , ita ꝙ reperiať dicta fratalea nõ ꝯputata hac petia hoc deci-
mare,& fructus decimales colligere ex alijs cãpis.166.ꝯprehẽ-
sis ĩ dicta inuestitura. Secũda est,ꝙ si ĩ totũ vel ꝑ parte cõprehẽ
datur in dicto numero cãporũ,adeo ꝙ sine ea nõ dicať decima
ꝑ ꝑdictos ꝑcipi usq.ad dictũ numerũ. Circa primã aliãs dixi,&
adhuc repeto,ꝙ nõ diceret fratalea ius hr̃e in hac petia terræ,
q̃a reuerẽdissimi dñi episcopi inuestiẽtes dicta fratalẽã incæpe
rũt mẽtis explicare ꝯceptũ a nominib.explicantib.numerũ uel
mẽsurã,quo casu plus nõ deducit ĩ actũ, q̃ significetur ꝑ ꝑcedẽ
tẽ nnmerũ vel mẽsurã.Secus si incœpisset a nominib.significã-
tib.certũ corpus,q̃a tũc numerus nõ eẽt ĩ ꝯsideratiõe,sed in cõ
cessione ueniet q̃cq̃d intra ꝯfines eẽt , ſm Old.ꝯsi.197. & Ioã.
An.in.additio.Spe.ĩ ti.de emp.& vẽditio.in fi.Pet.de Anc.Imo.
& Abb.in c. ꝑ tuas.de donatio. Ad istud autẽ reperio esse respõ
sum,& pars fatetur assumptum & doctrinã prædictorum, sed
negatur minor,videlicet ꝙ in casu nostro concedẽs incœperit a
nominibus significantibus numerum vel mensuram, immo di-
citur incœpisse a nominibus significantib.certũ corpus, q̃a dr̃
in primis de vna petia.65.camporum,& sic de singulis. Illa igiť
verba de vna petia terræ, quæ præcedunt corpus, significãt nu
merum vel mẽsuram,& fatetur pars,ꝙ si dictum fuisset, in pri
mis inuestiuit de campis sexagintaquinque,ꝙ tunc considera-
tio nostra procederet & esset vera.Sed talis responsio cũ reue-
rentia est manifeste falsa,& contrariũ in terminis dicit D. Abb.
in d.c.per tuas.in fi. Nam quando incipit a corpore , sic exem-
plificat,vendo tibi talem fundum intra confines, ꝙ est centum
iugerum . Sed qñ incipit a numero uel mensura exemplificat ,
vẽdo tibi petiam quatuor modiorum intra tales confines , ꝓut
loquitur ille textus.Et quamuis non dixerit,vẽdo quatuor mo
dia,sed uendo terrã quatuor modiorũ,dr̃ tñ ẽt isto casu a nume
ro incepisse,& non a corpore.Et ita est in casu nr̃o formaliter
& probať rõne.Nã dicendo,vendo terram quatuor modiorũ ,
vel inuestio de petia camporũ 65.est impossibile,ꝙ dicať incœ
21 pisse a vero corpore,q̃a corpus † dr̃ eẽ certũ , qñ est cõfinatũ ,
& demonstratum ꝑ duo cõfinia,vt notať in l.forma.de censib.
& probatur in l.demõstratio falsa.in prin.de ꝯd.& demonst. &
& in l.si q̃s in fundi vocabulo.de le.j.Cũ ergo ante numerũ vel
mensuram confinia non ponunť,sed post,dici non põt tũc,ꝙ a
corpore incœperit,sed a mẽsura.Nã a corpore dr̃ inchoare,qñ
res prius ꝯfinať,& deinde numerus exprimitur, Et ita sentiunt
& exemplificant omnes prædicti,sed cæteris clarius D. Abb.in
d.c.per tuas.Et ꝓ ꝑea ex hoc cessat vnũ fundamẽtũ partis aduer
sæ dicentis,ꝙ vbi inuestitura non sufficeret,ꝙ saltẽ q̃litũ eẽt ius
decimandi ꝑscriptione.40.annorũ c.ad aures de decim.c. si dili
genti.de ꝑscrip.qm̃ fratalea in hac petia terræ,si est extra nume
rũ dictorũ cãporũ,titulũ nõ hẽt.iõ.40.annorum ꝑscriptio non
sufficit,quia est ꝯ ius cõe,sed requiriť ꝑscriptio tãti tꝑoris,cuius
initii memoria non est in ꝯriũ,ut est casus proprie in præscrip-
tione decimarũ alterius parochiæ vel dioecesis.c.j. de ꝑscriptio.
li.6.Præterea nullus est testis,qui deponat de annis.40.ut vide-
ri põt,ut dixi ẽt supra,sed qui testificanť specifice de decima ꝑ
ꝑcepta ex hac petia terræ deponunt de numero annorũ lõge mi
nori,& ꝓ ꝑea de tali ꝑscriptiõe in alio cõsilio studiose mẽtionẽ
nõ feci,quia animaduerti de tꝑe cõgruo aliquo mõ nõ eẽ ꝓba
tũ.Cessant ẽt multa,q̃ allegant ad hoc,ꝙ inuestitura & eius te-
nor dẽt attendi,& de ꝓbatione instrumenti publici, q̃a ista nõ
negant,sed dr̃,ꝙ in inuestitura hæc petia terræ nõ continet ,&
vbi ẽt in ea cõprehenderet ꝙ eẽt de numero dictorũ cãporũ,ad
hac dico,ꝙ nõ ꝓdest.Et sic transeo ad secundã q̃stione,& hoc
ꝑsertim,quia est nouale,& a decimis istorũ noualiũ dñi canoni
ci ex priuilegio apostolico sũt exẽpti,vt late probaui,& oñsum
fuit in dicto consilio,ad qđ reperio vario mõ rñsum. Et primo
ꝙ priuilegiũ loquiť de terris,pro quib.prius non soluebant ex
alijs priuilegiis deꝑditis,& eximunť a solutiõe noualiũ, de q̃b.
ꝑ uiginti annos ꝑteritos decimas nõ soluerũt,& ꝓ ꝑea nõ intel
ligiť de istis,de quib.semꝑ fuit solutũ.Sed talis rñsio non est cõ
grua,quia totum priuilegiũ & eius tenorem non cõtinet,& ar-
bitror,ꝙ pars aduersa credat nos dormire.Nam dictum priui-
legiũ continet illud,qđ est relatũ.& ẽt aliud. videlicet exẽptio-
nẽ a noualib.futuris & faciendis post priuilegiũ,dũ in illo diciť,
seu reducenť quomodolibet in futurum,ꝑpetuo eximimus . ꝑ
quæ uerba manifeste constat, ꝙ sunt exẽpti pro terris redactis
ad culturam post dictũ priuilegiũ.Aliter ẽt rñdetur, ꝙ hoc pri
uilegium grauiter damnificaret dictã fratalẽam,iõ dẽt restrin-
gi,vt de istis non intelligať.c.suggestũ,&c. ex parte.de deci.q̃ rñ
sio non posset eẽ magis debilis,q̃a dẽt attendi tꝑs impetrati pri
uilegij, quo tꝑe attento non poterat agi de graui ꝑiudicio fra-
taleæ, cum tũc nihil aut parũ noĩe decimæ ꝑciperet ex hac pe-
tia terrę.Et q̃uis ꝑiudicaret in iure q̃rẽdo in futurũ,tñ ꝑiudiciũ
tale nõ reputať magnũ sed leue. Nã† ꝑlatus in q̃rendis ꝑiudicat
ecclesiæ,& tñ nõ põt immodice ꝑiudicare.c.2.& ibi ꝑ Inn.đ do
na.& probať ex no.ꝑ Bal.in l.2.ad fi. C.de iuris & facti igno.&
in c.dño guerrã,hic finiť lex Conrad.& in l.j.in fi.C.de iure an.
aureo.& ꝑ Paulum de Cast.in l.Gallus.§.& quid si tm̃, de libe-
ris & posth.& in terminis hoc uult D. Abb.post alios commu-
niter in cap.qm̃,de decimis.vbi cõcludunt,ꝙ solus episcopus si
ne consensu capituli aliam ecclesiam de decimis noualiũ inue-
stire põt,quia agitur de acquirendis,& sic de leui ꝑiudicio.Sec⁹
si ageretur de graui, per d.c.2.& prout ẽt latius fuit deductum
in altero consilio. Ex quibus oĩbus aperte demonstratur,ꝙ do
mini canonici omni respectu iuste se defendunt. Laus Deo.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Interdictum retinendæ cui competere dicatur.*
2 *Processus quando valeat coram delegato agitatus.*
3 *Possessio tempore spoliationis probari debet in interdicto vnde ui.*
4 *Colonus dominum spoliat, qui pensionem eidem soluere recusat.*
5 *Decima prædialis quo tempore debeatur.*
6 *Retentio simplex quid operetur.*
7 *Citatus non comparens quando dicatur contumax.*
8 *Delictum minus in dubio præsumi solet.*
9 *Interpretatio fit in dubio, qua contrarietas euitetur.*
10 *Iurisdictio per procuratorem prorogari nequit citra mandatum speciale.*
11 *Iurisdictio iudicis quorsum & quatenus prorogari possit.*
12 *Prorogatio de causa ad causam quibus concedi soleat.*
Iurisdictio ordinaria quādo de una causa ad aliā prorogari possit.
13 *Fructus decimales retenti an possint vendicari.*
14 *Cum, dictio, accessorie quandoque dicitur coniungere.*
15 *Probationes ineptæ sunt, quæ super libello inepto fiunt.*
16 *Petitio qualis esse debeat in causis summarijs.*
17 *Libellus generalis quo casu recipiatur, & quo reijciatur.*

CONSILIVM CLXV.

DIVINO auxilio implorato. Arbitror absque dubio, ꝙ ꝓcessus, de cuius ualiditate agitur, sit nullus. Et pro aperienda veritate cōsidero, ꝙ in supplicatione partis aduersæ duo narrātur, & petūtur. Primū est, ꝙ fratalea dominorum capellanorū ab antiquo fuit, ac est de pñti in pacifica, & quieta possessione iuris decimandi, & ꝙ molestant, inquietantur & impediūtur in ea ꝑ dominos canonicos. Aliud est, ꝙ ēt fructus retinentur. Quare petitur, ꝙ causa molestationis, perturbationis & impedimenti & fructuum etiam subtractorum committatur, &c. Et ita concessum est, ut petit. Attēta igitur ꝑdicta narratione ac conclusione petitionis, ad quā dicta signatura refertur. c. inter dilectos. §. cæterum. de fide instru. §. ꝑterea. inst. de præto. stipu. & per Abb. in c. 2. de treug. & pace, cōmissa est cognitio super interdicto uti possidetis, & sic super interdicto retinendæ, qđ
1 cōpetit posidēti, q̄ molestatur & turbatur in sua possessiōe, & in cuius libello deducuntur & narratur præcisè ea, q̄ allegātur & narrantur in dictis ꝓcibus. c. licet causam. & ibi Doc. de proba. & per Bar. in l. j. §. interdictū. ff. uti possi. & per Doct. in l. j. C. eo. Cū ergo libellus partis aduersæ sit sup remedio reintegrādæ, & super possessorio recuperādæ, penitus diuerso, immo cōtrario, & sup eo sit processum, sequitur ꝙ totus ꝓcessus respectu dicti possessorij est nullus, quia ad hoc † ut processus fact⁹
2 corā delegato valeat, est necesse, ꝙ cōprehēdat sub rescripto, ꝑm Inn. in c. super literis, de rescrip. super. j. gl. magna, aliàs non valet, ꝑm eum, puta, dicit ipse, si impetrauit q̄s iudicē sup certa quantitate petenda ex cā mutui, non potuit coram eo agi ad cā dē quantitatē ex cā stipulationis. Item ponit aliud ad propositū si quis impetrauit iudicem super re per violentiam ablata, & velit nō ex violētia sed agere ex dolo vel metu, nō erit recipiēdus eius libellus, & iō cū in casu nr̄o sit iudex īpetratus sup violentia turbatiua & inquietatiua, libellus, & ꝓcessus sup exclusiua siue ablatiua violentia nō ꝓcedit. Cōfirmatur ex eo, qđ in fortiorib. terminis voluit Pau. de Cast. in ꝯsi. 315. incipien. Ad confirmationē, &c. vbi cōcludit, ꝙ virtute rescripti primi impetrati super interdicto vnde vi, non potuit libellus offerri, & ꝓcedi sup remedio. c. reintegrādæ. 3. q. j. quamuis vtrumque remediū
3 sit recuperandæ possessionis, q̄a in interdicto vnde † vi, debet probari possessio tꝑe spoliationis & ipsa spoliatio. l. j. §. deijcit. de vi, & vi ar. & sic in hoc vltimo differt a dicto alio remedio, vt plene ꝯcluditur ī c. sæpe. & ī c. cū ad sedē. de re. spol. allegat nota ta ꝑ Inn. in c. sup literis. quē ēt late sequitur Bal. in l. ꝑscriptione. C. si ꝯ ius vel vtili. publi. & si forte dicatur, ꝙ immo ēt narratū fuit dictos do. capellanos fuisse spoliatos, ex quo narratur, ꝙ fructus decimales retinētur ꝑ dictos dominos canonicos, ꝑ q̄ fructuum retentionē & denegationem, qui soliti erant ꝑstari, priuatur quis quasi possessione iuris ꝑcipiēdi dictos fructus & decimas. c. querelam. & ibi ꝑ Inn. & omnes de electio. sicut etiā videmus ꝑ denegationem restitutionis rei dr̄ quis possessione priuari. l. si quis rem. de acqu. posses. l. j. §. quęsitum. in fi. quorū leg. l. cum fundus. & l. colonus. de vi, & vi arma. per q̄ iura Cyn. in l. competit. in 3. q. C. de præscrip. 30. an no. dicit, ꝙ colonus
4 denegans † soluere pensionem domino, dr̄ eū spoliare, & idem vult Ange. in l. male agitur. eo. tit. & Bal. in l. si quis conductionis. C. loca. & Bar. in l. fi. per illum tex. de precar. Raph. & Ale. in l. 3. §. sed si rem. de acq. pos. & per consequens quod de ipsa spoliatione vr̄ facta commissio. Ad istud rn̄detur, quod per subtractionem annuæ præstationis quis spoliatur sua possessione, qn̄ debitor interpellatus & requisitus expresse recusat & denegat soluere, & non aliàs, ꝑm Inno. & Doct. in dicto. c. querelam. Et idem qn̄ quis negat restitutionem exprese alterius rei, quia demum alium priuat possessione, si ab eo res petatur, & expresè restitutio denegatur, secundum Ale. in d. l. si quis rem. Et hoc satis sonant verba Bar. in d. l. fi. de preca. ac etiā isto modo loquūtur omnia iura prælleg. In precibus autem ꝑdictis non dr̄, ꝙ dicti domini canonici denegent exprese fructus retētos restituere, neque ꝙ fuerint ab eis petiti, & ꝙ illos præstare recusauerit sed solum narratur, ꝙ fructus retinentur, ꝙ utique contingere pōt ēt nulla præcedente petitione vel expresa interpellatione, & sic hic etiam si restitutio & præstatio exprese non deneget,
5 quia † decima prædialis statim debetur collectis fructibus, & debitor in mora constituitur sine alia interpellōne, seu mora ipso iure contrahitur, secundum Doct. in cap. peruenit, de deci. & ꝓbatur in c. cū homines eodem tit. & ibi not. d. Abb. Huiusmodi
6 autem retentio simplex † ex quo non præcessit interpellatio & expresa denegatio, non priuat possessione, sed ex ea debitor solum constituitur in mora, quinimmo etiam si interpellatio expressa ꝓcederet, & debitor non denegaret restitutionem, sed taceret, & soluere differret, per hoc creditor sua quasi possessione exigendi non esset spoliatus: quia (ut dixi) ut amittatur possessio, requiritur expressa contradictio, & ꝓpea non sufficit ta
7 cere & differre. Sicut uidemus, ꝙ multum refert vtrū † citatus expresse dicat, nolo venire, vel taceat, & differat, q̄a primo casu est uerus contumax, & alio fictus. Effectus āt est maximus, ꝑm glo. in l. fi. de appellatio. Cum ergo dicta fructuum retentio, de qua in prioribus fit mentio, posit verificari in illa, per quā simpliciter mora contrahitur, & creditor sua quasi possesione nō priuatur, sed solum inquietatur & molestatur, de ea intelligi debet potius, quam de illa, quæ priuationem inducit & spoliatiōnem tn̄, quia hoc conuenit magis alijs partibus supplicationis, a quibus hoc declaratur l. q. filiabus. in prin. & l. si seruus pluriū
8 §. fi. eodem tit. & quia qn̄ de duobus prohibitis † vel delictis dēt alterū necessario ꝑsumi, in dubio illud delictum, qđ est minus est ꝑsumendū, ꝑm Bar. in l. hæc. n. in princ. de suspec. tuto. & Bal. in l. fi. C. de ædili. actio. & Arc. in ꝯsi. 31. col. pen. & q̄a aliter intelligendo dicta supplicatio contineret manifestam repugnantiam, cum in ea exprese dicat ꝙ dicti. d. capellani de pñti sūt in dicta quasi posessione, & ꝙ in sua pacifica & quieta possessione molestantur, cuius contrarium affirmaretur, si ex retētione fructuum spoliato allegari diceretur. Vt igitur contrarietas euitetur, intelligi debet de retentione, q̄ differt, & non priuat,
9 quia illa interpretatio † est semper in dubio capienda, per quā tollatur contrarietas & euitetur, secundum Cyn. & Bald. in l. cū falsa. in fin. C. de iuris. & facti ignoran. qui loquitur de duabus confessionibus eiusdem apparenter contrariis. Et idē dicit Bal. in lectu. antiqua, Pau. de Castr. & Moder. in l. 1. in princip. neqs cum, &c. per ea quæ habentur in ca. cum tu. de testibus & in §. quibus in 1. constō. C. Et idem vult Bar. in l. fi. §. idem quæsijt. de condō: indeb. l. scripturæ. C. de fid. inst. Aliter etiam posset respōderi, sed quia præcedens rn̄sio clara est & realis, circa hoc aliter non laboro. Non ob. ēt, ꝙ iurisdō sit ꝓrogata, prout āt ꝓrogari pōt iurisdō delegati, vt hr̄ in l. 1. in prin. §. fi. de iud. in
10 c. P. & G. de of. dele. quia rn̄det † ꝙ per procuratorē non pōt prorogari nedum tacite, sed nec ēt expsesse nisi ad hoc habeat spāle mandatum, vel gn̄ale mandatum cū libera, ut est casus, & ibi Doc. in c. cū olim. el j. de of. dele. non constat aūt in casu nr̄o ꝙ habuerit dictum spāle mandatum, quia quamuis sit substitutus cum omni ptāte quā habet substituens, tn̄ de mandato dn̄i substituentis in iudicio non apparet, quia non inuenio illud productum. Et dato etiam ꝙ ad hoc haberet mandatum sufficiens, tamen hæc iurisdō delegati non potuit isto casu prorogari,

gari,quinimmo nec etiam ordinaria, quia de causa ad cām impeditur prorogatio,de qua in casu nostro agitur: quia commissa est cā & cognitio super possessorio retinendæ.Et mouet alia & diuersalis & qō,quia,vt dixi, agitur possessorio reintegrādę; & propterea de cā commissa ad hanc diuersam penitus prorogatio fieri non potuit,ſm Cy.in l.1. C. de iurisd.om. iu.vbi dicit

11 † ꝙ si ex forma statuti iudex mercantiæ non habet cognitionē nisi de causis mercantilibus: non potuit prorogari iurisdictio eius,vt cognoscat de alijs causis non mercantilib.& sic alterius qualitatis,quamuis sint de eodem tempore iurisdōnis, alleg. l. testa.C.de testa.& ibi istud ēt sequitur d.Ale.reprehendens Pa. de Cast.qui indubitāter aliter dixit, & cū eis transit ēt Im. & d. Abb.in d.c.P.& G.non agitur de prorogatione rei ad rem,quæ fieri pōt,l.de qua re.§.1.de iud.& in d.ca.cum olim.& per Doc. in d.c.P.& G. & per Bald.in l.si quis ex consensu.C.de epis.audien.nec ēt de ca su ad casum,quia tunc de illa tractatur,qñ vna & eadem cā commissa vno casu,puta sub condōne,dicitur extēsa ad alium casum,ut.scilicet possit delegatus virtute progationis pure cognoscere,quæ etiam non est permissa,ſm Doct.cōiter in d.c.P.& G.quicquid dicat Inno.in c.de causis.eod.ti.sed,

12 vt † dixi,agitur de prorogatione de cā ad cām, quæ non conceditur,maxime in delegato,cuius iurisdō est restricta & limitata ad aliam cām separatā,sicut nec ēt pōt ordinaria iurisdō restricta ad cās certæ qualitatis prorogari ad alias cās non habentes eādem qualitatem,ſm Cy.& alios.Et facit,quod no.Bal.in d.l. testamenta.per illum tex.ꝙ illa iurisdō ordinaria pōt demū ꝓrogari ad aliam cām,si de ea posset iudex cognoscere inter suos subditos,aliàs secus.multo ergo magis est dicendū in delegato, ut.s.eius iurisdō limitatā prorogari non possit ad aliam cām,de qua inter aliquos non pōt vti delegatus cognoscere, sicut etiā non pōt prorogari iurisdō delegati de tpe ad tps d.c.P.& G.Et ista ēt est responsio concludens & vera.¶ Non obstat,ꝙ ēt ista exceptio declinatoria debuerit opponi ante litem contestatam c.inter monasterium.de re iud.& hr̄ in l.quidam consulebat.ff. eo.ex quo iurisdō non fuit prorogata,nec ꝓrogari potuit,hæc exceptio potuit opponi quandocunque, quia reddit iudicium retro nullū,ſm d.Ant.Imo.& Abb.in c.exceptionem obijciēs, de excep.& ibi clarius per Feli.in uers.fallit octauo in dilatoria. & Saly.in d.l.1.C.de iurisd. om.iud.& in l.excep.in 1.col.C.de prob.& est tex.cum glos.in c.in nostra.de proc.ibi d.Abb.in 2. col.Et ex his manifeste concluditur, ꝙ processus quo ad iudicium possessorium reintegrandæ est nullus, & ꝙ ex aliquo capite nō pōt subsistere.Quo vero ad fructus retētos,& petitos, & sic quo ad aliam partem principalē supplicationis & libelli, adhuc audacter & intrepide dico,ꝙ processus non ualet.Et in primis est animaduertendū, ꝙ de fructibus retentis est facta & præcessit commissio, & petuntur fructus nedum percepti, sed ēt qui percipi potuerint,& quantum ad istos fructus,qui percipi potuerunt,nulla præcessit commissio, & hn̄t locum quo ad eos,quæ supra dicta sunt. Quantum autem ēt ad alios fructus non pōt iudicium sustineri,quia aut petuntur accessorie ad iudicium possessorium motum,hoc est,ꝙ dicti do.capellani reintegrentur & restituantur vna cum fructibus perceptis & qui ꝑcipi potuerunt,qui venerūt in dicto iudicio.l.1.§.ex die.& seq. de vi,& vi arm.l.si de possessione & l.si inuasor.& ibi no.C.vnde vi.adeo ꝙ delegatus in cā dicti possessorij poterit de fructib. prædictis cognoscere,quamuis de hoc non dicatur in commissione,ſm Inn.& alios,in d.c.cum olim.de offi.deleg.& isto casu iudicium non valet,quia sicut dicto remedio non potuit agi coram delegato pro possessione recuperanda: ita nec ēt dictum remedium pro dictis fructibus potuit intentari.l.cum principalis.de re.iu.& in regula,accessorium.eo.ti.lib.6.Si vero dicti fructus retenti petuntur principaliter, prout vr̄ uerius, & prout principaliter de eis fuit facta commissio,ut patet ex copula,&, quæ copulat ęque principaliter,non accessorie. l. si cui. de fun. inst.& no.Bar.in l.Titiæ textores.§.pe. de leg.1.& in l.1.de pe. leg.quo casu dnr peti condōne ex lege,aut rei vendicatione,qm

13 † fructus decimales retenti possunt vendicari,ſm gl.& Abb.in c.1.ex parte.el 2.de decim.& plenius in ca.tua. el 2.post glo.eo. ti.& ēt pro aliis fructibus principaliter agi pōt rei uendicatiōe ſm gl.& Bar.in l.ex diuerso.§.1.de rei vendi.& similiter libell⁹ fuit ineptus,quia vbi fructus petuntur principaliter,tunc quantitas & qualitas fructuum debet exprimi & specificari, nec libellus gn̄alis admittitur,ſm Ang.& Imo.in l.si homo.de re iud. & Imo.in l.si filius.§.1.in fi.& hoc est etiam de mēte Alex.ibi similiter in fi.de uer.obl. Et hoc casu nullus ꝯtradicit, quāuis sit aliter,qñ petuntur accessorie,puta quia petitur res cum fructi-

14 bus,† quia dictio,cum,coniungit accessorie.d.l.1.de pecu. lega.& per Doc.in dictis locis,& in l.in summa.de re iud.& in l.1. in prin.de eden.cum conc.de quib.late per mod.in dictis locis. & ꝑpea cum de nimia gn̄alitate fuerit exceptum & oppositum corruit libellus.l.fi.C. de anna. except. Et ꝓcessus oīs super eo factus non ualet, quia exceptio inepti libelli potest quandocūque opponi,ēt post sn̄iam,quia reddit iudicium retro nullum. c.cum dile.ubi est tex.no.de emp. uend.& probatur ex ibi not. per gl.insti.de obli.tit.generali.& no.Bal.in l.excep.C. de prob. & auth.si quis.C.de epis.audien.& in l.2.C.de formu.cum concor.multis,de q̄b.per Ale. in l.si patronus,de iureiur. post Bal. qui etiā dicit,ꝙ probationes factæ super libello inepto non va

15 lent,de quo ēt ꝑ d.Ant.& Abb.in c.cām.el j.de testib.Nec obstat,ꝙ ex forma rescripti procedatur summarie, quo casu libellus gn̄alis procedit,ſm Bar.in extrauaganti,ad reprimendum. vers.summarie.Ioan.de Lign.Pe.de Anch.& Im. in clem. sæpe. de verbo.sig.quia hoc procedit & est verum, si pars non opponat & excipiat de generalitate.Et ita debet intelligi dictum Bartol.qui ad hoc allegat.l.fi.C.de annali except. qui sic loquitur. Et ideo,secundum legem,quam allegat, debet dictum Docto. intelligi,vt idem Bar.dicit in l.non solum.§.si liberationis. de libe.leg.Et in terminis firmat hoc no.do.Alex.in consi.32.incip. In causa executionis.3.vol.Et ubi dictum Bar.aliter intelligeretur,ſm eum,non esset uerum, ut probatur ex no.per gl.& Do

16 cto.in d.clem.sæpe.in ver pronunc.ubi dr̄,ꝙ in his † causis sūmarijs petitio debet esse talis,ꝙ reus deliberare possit,quæ deliberatio impeditur propter generalitatem,quæ parit obscuritatem.l.ita fidei.de iure fisci.l.ꝑtor edixit.i prin.§. ꝙ aūt.de iniur. & in l.ita exigit.de dolo. Item in dictis casibus non debet auferri defensio.d.clem.sæpe. quæ videretur auferri, si impediretur deliberatio.Et prout refert, eo aduocante sic fuit Bononiæ iudicatum per doctissimum uirum.Nec secundum eum,obstat si dicatur,ꝙ sic intelligendo Bar. nihil erit speciale in causis summarijs,d.l. fin. quia erit speciale in illis casibus, in quib.libellus generalis non procedit,si agatur ordinarie, & nihil etiam opponatur.Nam dictis casibus qui sunt multi, quos ibi late enu-

17 merat, si procederetur † summarie,libellus generalis non poterit reijci parte non opponente,prout reijceretur, si ageretur ordinarie.Respondeo & secundo,ꝙ quamuis in summarijs indistincte procedat libellus generalis, hoc tn̄ est uerum, quādo summarie fuit processum,sed quando proceditur ordinarie,nō obstante rescripto, sicut procedi potest, & prout processum fuit in casu nostro, tacite uidetur renunciatum rescripto, inquantum potestatem procedendi concedit summarie. & res dicitur reuersa ad pristinam naturam,d.clemē. sæpe. in fi.cum gl.Et propterea tunc non sumus in causa summaria, & sic libellus generalis non procedit.Et propterea non sufficit,sola potētia procedendi summarie,nisi dicta potētia deducatur ad actū. Insuper dico,ꝙ quāuis commissio sit ēt de dictis fructibus, & super illis præcesserit petitio fructuum facta principaliter de illis non tangit possessoriū,sed petitorium, quia tunc vendicantur,ut dixi.Nam in replicationib.procurator partis aduersæ ꝑtestatus fuit,ꝙ super possessorio tm̄, & sic taxatiue nolebat ꝓcedere, per quam protestationem oīs alia petitio concernens petitorium intelligeretur suspensa.c.pastoralis.de causa pos. & propriet.& suspendi potuit,vt ibi. Et propterea per partem ad uersam fuit instatum,ꝙ capitula partis nostræ,quæ dicebantur petitorium tangere,non admitterentur.Et ita fuit interlocutū per reuerendissimum dominum delegatum,ut.s.solum admissa intelligerentur pro coadiuuando possessorio, & non aliter, nec alio modo,quod vtique fieri non potuisset, nec debuisset, si petitio fructuum suspensa non fuisset quia licuisset reis facere probationes super proprietate & iure decimandi ad effectū excludendi actores a uendicatione fructuum,& eo magis,quia pars aduersa in primis suis capitulis deduxerat ius & suū proprietatem decimandi, in quantum capitulauit,quod ad dictam frataleam spectabant, & pertinebant decimæ, & ius decimandi, &c. quæ verba proprietatem, & petitorium significant. leg. si duo. in fin. uti poss. Et propterea reo etiam licere debebat

bebat ius & proprietatem decimandi deducere & probare, maxime respectu petitionis fructuum. Vnde relinquitur, ꝙ super possessorio fuit processum, & fuit suspensa petitio fructuum, super quo possessorio intentato fuit nulliter processum ex defectu iurisdictionis, ut supra probatum fuit latius. Vñ concluditur, ꝙ totus processus est nullus ex iurisdictionis defectu, vel saltem ex dicta causa est nullus respectu possessorii intentati, & quo ad fructus petitos non ualet, etiam ex alia causa scilicet propter ineptitudinem libelli, prout euidentissime ex præmissis constat. Et ideo satis oñditur, ꝙ petitio nostra non sit ad finem auferendi per indirectum causam reuerendiss. do. delegato, de quo ex omni parte ad summum confidimus, sed ad effectum ut pars aduersa pœnam patiatur temere litigantium, & sic condemnetur in expensis, prout omnino debet condemnari, vt habetur in locis vulgaribus. Laus Deo.

¶ Ego Carolus Ruinus Regiensis. I. V. doctor.

SVMMARIVM.

1 *Eligentes quando electionem reuocare possint.*
2 *Pollicitatio absenti facta nullam producet actionem.*
3 *Papa an iuri tertij possit derogare.*
4 *Possessorium recuperandæ nihil habet commune cum possessorio retinendæ.*

CONSILIVM CLXVI.

VISIS probabilibus dubijs reuerēdiss. do. epi & dñi mei obseruandissimi, ut morē geram potius suæ reuerendissimæ dominationi, quã expediat, paucis & cōpendiosè rñdere conabor, quia multiloquium prudentib. displicuisse certo scio. Quo igitur ad primum quæsitum dico, ꝙ reuocatio oblationis valuit, ex quo per partem non fuit acceptata, quia prius ei quæsitum ius ex illa nō fuit, ut per Bart. in l. absenti, de dona. in illa q̄one,
1 utrum † eligentes possint electionem reuocare, antequam electus acceptet, & concludit in fine ad propositum nostrum, ꝙ sic, qñ ex sola electione non quæritur ius, per illum textum, in quo simpliciter dicitur, ꝙ donatio facta absenti nō ualet, & ex quo ex ea non queritur ius, infert, ꝙ interim possit reuocari. Et idem eadem ratione, qua facta esset pñti, antequam consentiret: quia ante consensum donatarii nō valet. l. 1. ff. de pac. Et iste est casus noster, nec admissio iudicis, si & in quantum aliquid operatur ad propositum, ut scilicet ex ea ius queratur parti circa rē oblatam, ex quo non est stipulatus, & idem ubi esset, ex quo nō fuit sequuta ratihabitio ante reuocationem, prout sequi debuisset ad hoc, ut alteri per alterum sine mandato acquiri possit. vt per glo. & omnes in l. si ego. de neg. gest. Nec dicatur, ꝙ confessio non possit reuocari ex interuallo sine probatione erroris, iuxta no. in c. fi. de iure. in 6. quia ista oblatio non est confessio, quę nihil inducit, sed probat solum, iux. no. per Bar. in l. cum falsa. C. de iur. & fact. igno. Est ergo dicta oblatio pactum nudum quod fit mediante tali oblatione. l. iurisgent. §. igitur nuda. ubi
2 gl. ff. de pac. † vel est pollicitatio, quæ fit absenti, & rēr non producit actionem. l. pactum. in princ. de pollicita. Nam pñtia procuratoris isto casu nihil operatur, quia mandatum ad acceptandum, quod offertur, non habebat, reuocatio autem operatur, quia quamuis de decima certæ quantitatis camporum sit facta mentio in inuestitura, tamen de omnibus illis non debetur decima inuestitis, quia tempore inuestituræ sola ista quantitas nō erat ad culturam redacta, nec decimabatur, sed post priuilegiū dominorum canonicorum redacta est ad culturam, & pro parte redacta debetur decima ipsis canonicis ex priuilegio apostolico, quamuis residuum non ascendat, nec ascendere possit ad quantitatem, de qua in inuestitura, quia dictæ inuestituræ, quãtum est pro eo, quod est reductum ad culturam, est derogatum per priuilegium apostolicū. Et hoc prodesse poterit dominis canonicis volentib. agere negatoria, & sic in iudicio petitorio. Et hoc est, quod protestatur & comminatur eorū procurator in 13. ca. de quo infra. Et ꝙ ita sit de iure, probatur ex ijs, quæ in hoc late & ample deduxi in quodam cōsilio facto sup. dictis dominis canonicis quod adhuc sua reuerendissima dominatio nō uidit, sed illud uidere poterit. Et ex hoc etiam infertur, quod oblatio non valuit, etiam si fuisset acceptata, quia habet in se donationem, quia, ut dixi, in tota quantitate, de qua in inuestitura, ius decimandi non pertinet ad inuestitos, procurator autem donare non pōt. l. cōtra iuris. §. fi. de pact. Quoad secundum respondetur, qđ priuilegiū expresse liberat canonicos a solutione noualium pro terris reductis post priuilegium ibi, seu reducent quomodolibet in futurum, perpetuo eximimus, &c. nam priuilegium duo continet, uidelicet renouationem antiquorū priuilegiorum, & ad hoc tendunt, quę allegantur in contrariū. Item continet nouum priuilegium, uidelicet exemptionem a noualibus & hoc respectu causa fuit laudabilis uita illorū, quæ etiam pro causa allegatur, & quæ respicit omnia capitula dicti priuilegij. ¶ Ad tertium, videlicet, ꝙ Papa non videatur tollere
3 ius tertij & regulam cancellariæ, &c. Respondeo † immo in casu nostro expresse derogatur iuri tertij, nec priuilegiū hoc potest esse sine præiudicio tertij, quia decima noualium spectat ad ecclesiam parochialem de iure, uel ad episcopum ex consuetudine. Cui Papa hoc casu de necessitate derogat. c. quãto de decimis. Qua ergo ratione derogat prædictis, eadem derogat etiã capellanis, immo est derogatum inuestituræ per clausulam amplam & derogatoriam priuilegij. Et quia est concessum motu proprio, vt late deduxi in dicto consilio, ad quod me refero. Et quia præiudicatur in iure quærendo, scilicet noualium futurorum, quo casu non loquitur regula cancellariæ, sed de iure in re & non ad rem, ut per Compostolanum & Doct. & maxime moder. in c. causam quæ. de rescrip. dum loquuntur de clausula anteferri. Ad quartum dicitur, ꝙ non sequitur, domini capellani fuerunt in quasi possessione decimandi duas petias cohærētes, ergo sunt in quasi possessione decimãdi mediam, ut est tex. in capitulo, cum in tua. de decimis, vbi habetur, ꝙ ex eo, quod quis decimauit in vna re, non potest alia decimare. Nec cum reuerentia est verum, qđ simul omnes petiæ essent in vnum, quia quamuis in primis capitulis hoc videatur procurator asserere, tamen postea in quadam sua declaratione dicit, ꝙ semper dictæ petiæ fuerunt diuisę mediantibus fossatis. Sed tamen dicta fossata fuerunt postea magis eleuata. Et ita declarat intellexisse, quod in prioribus dixerat, nec etiam eo, ꝙ dicat, illam esse reductam ab annis octo & citra, fatetur, ꝙ retro soluerit decimas ex dicta petia, ꝙ erat alia distincta ab alijs. Quoad illud de libello nihil dico, quia ad hoc aliàs fuit satis responsum. Sed credo, quod ad aliam partem nunc spectet & pertineat respon-
4 dere nec arbitror, qđ congruum possit dare responsum. † Hoc vnum duntaxat dico, quod possessorium recuperandæ intentatum est, & retinendæ super quo emanauit rescriptum nihil habent commune, nec dicuntur connexa, vel dependentia, nec incidentia, &c. Sed sunt potius contraria, per ea, quę plene habentur in l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss. Fortius dixi & probaui in dicto consilio, quod etiam si rescriptum esset sup possessorio moto, qđ non possent domini capellani obtinere ex defectu probationis Ad quod me remitto. Ex quib. breuiter arbitror congrue quæsitis responsum esse. Remitto tamen me & mea, correctioni & iudicio suæ reuerendissimæ dominationis, cui humiliter me commendo. Laus Deo.

Seruitor Carolus Ruinus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus aliquem in filium arrogare potest.*
2 *Arrogatio a clerico fieri debet coram summo Pontifice, & adoptio coram iudice ecclesiastico.*
3 *Arrogatio & adoptio solennizandæ sunt a iudice arrogantis & adoptantis, non adoptati.*
4 *Filia spuria clerici in sacris constituti legitimari per summum pontificem potest, immo etiam per Imperatorem quo ad bona temporalia successionemque paternam.*
5 *Filius legitimatus in feudis non succedit, maxime si feudum concedens in dignitate constitutus erat.*
6 *Fœminæ ex feudi natura in bonis feudalibus non succedunt.*
7 *In licentia concessa alienandi feudum in quascunque personas etiam fœminas, filiæ legitimatæ comprehenduntur.*

8 *Con-*

8 *Confessio feudi pro hæredibus quibuscunque continet et hæredes extraneos & legatarios, qui largo modo sunt hæredes.*
9 *Concessio feudi tanquam fauorabilis late interpretanda est.*

CONSILIVM CLXVII.

De pluribus per ordinem est uidendū. Et primo vtrum clericus in sacris constitutus possit aliquem
1 in filium arrogare. Et sine † disputatione est dicēdū ꝙ sic, prout uoluit Gulielmus de Cun. in l. & qui vxorem. de adop. quia licet matrimonium cōtrahere non possit, hoc contingit ex accidenti, ideo non impeditur adoptare, arg. §. illud, insti. de adop. etiam cū eo transit ibi Ang. & Alex. in l. Gal. §. quid si is. in fine. de libe. & posth. vbi dicit, ꝙ hoc non meminit alibi legisse. Sed tamen hanc quæstionē format etiam Ioan. And. in rub. de cogna. lega. Nam secundum eū, ille, qui adoptat. debet esse talis, qui generare possit aliū saltē de facto. Et ex hoc, dicit ipse, presbyter, quo ad patrimonialia potest adoptare aliquem in filium. subdit tn̄ argumentum pro & contra in §. illud. insti. de adop. sed ille text. secundum Host. ibi, nō facit cōtra, sed solum dicit, quod illi, qui non possunt naturaliter generare, prout sunt castrati, non possunt adoptare. Et sic Host. uelle uidetur, ꝙ adoptio valeat & arrogatio. Et idē tenet Abb. in c. j. eo. tit. istud etiam præsupponūt Bal. Imol. Pau. de Cas. Raph. & Al. in l. si quis posth. in pri. de libe. & posth. vbi dn̄t, ꝙ si cleric⁹ instituat filios suos posthumos, ꝙ intelligit de adoptiuis quos licite habere potest, arg. glo. ibi. Are. ibi reuocat in dubium, utrum possit clericus adoptare. Et arguit ad partes, ac demum concludit, ꝙ sic, quia ꝑ accidens impedit gn̄rare, sed naturaliter non. Et hoc attendi debet, vt ibi. Scd̄o q̄ritur, vtrum talis arrogatio vel adoptio facienda per clericum fieri debeat authoritate sūmi Pōtificis, vel iudicis ecclesiastici, vel an possit ēt fieri authoritate principis aut iudicis sæcularis. Et hoc dubium non reperio tactum neque decisum. Et multa hincinde allega
2 ri possent, sed † tn̄ uerius vr̄, ꝙ arrogatio fieri dēat coram summo Pōtifice, & adoptio coram iudice ecclesiastico, ꝑ no. ꝑ Rotā deci. 178. inci. Emācipatio facta, &c. & ꝑ Bellame. dec. 730. incip. Emancipatio cleri. vbi concludunt, ꝙ si pater emancipat filium clericum, ꝙ poterit fieri corā iudice laico, & ea rōne in proposito, quia emancipatio est actus patris, lege. j. C. de eman. libe. ergo solennizanda est a iudice patris laici. Et ita tenet Domi. vbi de Rota mentionem facit in c. si. §. j. de iudi. in 6. & Pet. de Anc. in regula, ea quæ. in 18. quæst. de reg. iur. Maria. in c. 2.
3 de fo. comp. Vn̄ † cum adoptio & arrogatio sit actus patris, lege secunda, de adop. ex ratione proxime allegata infertur, ꝙ debet solennizari a superiore clerici arrogantis uel adoptantis. Et quamuis etiam interuenire debeat uoluntas arrogati laici. d. legē. 2. & l. in adop. eo. tit. quia tamen interuenit per modū agētis, iō factum patris est magis in cōsiderōne tanq̄ potentius. l. q̄ritur Hermaphrod. de statu hom. secundum Bellame. in dec. palle. Et iō Rota in d. dec. 178. in addi. infert, ꝙ si clericus vellet laico donare, ꝙ pro insinuatione uel authoritate deberet adiri ecclesiasticus & non laicus, quia agenti actum, & non recipienti authoritas imponit sequitur Petr. de Anch. in d. regula. ea q̄. Domi. in fi. §. j. vr̄ intelligere quod Rota velit, vt possit adiri ēt iudex ecclesiasticus, & ꝙ ille possit authoritatē emācipationi interponere. Et hoc Rota sentire vr̄, dū allegat no. per Cyn. in l. si ꝑdium. C. de prædi. min. qđ contingere pōt rōne prorogatiōis, q̄ potuit laicus facere in iudicē ecclesiasticū in illo casu, in quo emancipatio fit a clerico. Sed vbi fit actus a clerico, sicut in casu nostro, non potest prorogare iurisdictionem iudicis sæcularis. c. si dili. de fo. cōp. in c. significasti. eo. ti. Circa tertium. s. vtrū huic filio adoptiuo poterunt bona feudalia relinqui, & q̄uis de iure filius adoptiuus in feudis non succedat. c. adoptiuus. si de feu. fue cont. inter dominum & agn. quia tamen in casu isto hēt dictus clericus licentiam a dn̄o feudi alienandi tam per ultimā voluntatem, quàm ex contractu bona donata, & ēt feudalia in quascunque personas, &c. poterit absque dubio in filium adoptiuum dicta bona transferre, quia & in illum etiam si legitimatus non esset, & in quemcunque extraneum transferre posset stante dicta licentia; & absque alia voluntate, vt est casus in c. 1. de feu. non hab. propriam nat. feu. Quartò quæritur, an filia spu
4 ria clerici cōstituti in sacris possit legitimari. Et respōdetur † ꝙ
4 sic, maxime per summum Pōtificem secundū Host. in summa, qui filij sint leg. §. fi. versi. nunquid ergo cum adulteri filio, &c. Quia tales in sacris cōstituti, nō lege diuina, sed canonica matrimonia cōtrahere ꝓhibentur. Et ꝑpea Papa pōt despensare, qđ constituti in sacris matrimonia cōtrahere possint ut plene not. in c. cum olim. de cleri. coniuga. Et ꝙ legitimatio talis ualeat ꝓbatur in c. per uenerabilem. q̄ filij sint legi. cum glos. in uerbo, adulterinis. sentit gl. in auth. quibus mod. nat. effi. sui. in uerbo, particip. Et hoc etiam uoluit Pau. de Cast. in cōsi. 225. inci. Videndum est, &c. Alex. in consi. 2. 1. vol. Quinimmo Io. Cald. in c. per uenerabilem. qui filij sint legi. uoluit, ꝙ etiā filius clerici constituti in sacris possit per Imperatorem legitimari quoad successionem paternam, & quoad bona temporalia, per plura. Cū quo etiam simpliciter transit Præpo. in §. quod autē. col. 78. cū seq. Et istud est ēt de mēte gl. in d. §. fi. in auth. quib. mod. nat. effi. sui. Cōfirmatur ista opp' optima rōne, q̄a in legitimatiōe pater nihil agit, sed solum principi legitimanti cōsentit, ſm Bar. in d. l. Gal. §. forsitan. Et in hoc differt, ſm eum, ab emancipatione & ab adoptione, in qua dicitur pater agere, ut etiam dictū fuit supra. Igitur actus legitimationis celebratur inter principem legitimantem, qui est persona agens, & legitimatum, qui est persona patiens. Satis est, qđ legitimans sit superior legitimati, quāuis non sit superior patris. Et ideo legitimatio potest peti a solo filio patre absente & ignorante. Et sufficit, qđ pater postea ratū habeat, ſm Ang. in consi. 87. arg. in d. §. forsitan. Vnde debet filius eam petere a suo superiore, quia per assensum patris clerici non prorogatur iurisdictio iudicis laici, qui in clericū non exercet iurisdictionem, quia, ut dixi, ille nihil agit, nec contra eū agitur, sed solum uoluntatem suam declarat circa actum gestū in laicum per iudicem sæcularem, ꝙ facere potuit, per no. per Bal. in l. testā. C. de test. vbi cōcludit, qđ coram iudice laico poterit hæres clericus citari ad insinuationem legatorum, quia uidetur citatus ad voluntatem suam exquirendam. Et prædicta saltem sunt uera quantum ad feuda, quæ recognoscit clericus a legitimante, quia quoad illa habet iurisdictionem in clericum c. cæt. de iud. & cap. uerum, de fo. comp. & ibi per omnes. ¶ Quinto quæritur & ultimo, utrum dicta filia sic legitimata possit in feu
5 dis succedere. Et uidetur quod non, † c. 1. si de feudo fuerit contr. inter domi. & agna. cum ibi no. Et hoc præcipue procedit, ex quo feudum concedens erat in dignitate constitutus, qui non uidetur de talib. sensisse, argumento notatorum in l. ex facto §. si quis rogatus. cum ibi nota. ad Trebellia. Et ista est ratio dicti. c. naturales, secundum Angelum in disputatione incipiēte, nobilis quidam genere. dicens quod si grauatus sit quis, si decesserit sine filijs, & testator sit in dignitate constitutus, ꝙ non excluditur substitutus per filios legitimatos, quia non uidetur de his cogitasse. Et ista est ratio, secundum eum quare legitimati in feudis non succedant, scilicet propter dignitatem concedentis, & cum eo transit Antonius de Butrio in dicto cap. ꝑ venerabilem. ultra mediū. versi. alius est effectus, quia si patrui, &c. Vnde quamuis in casu nostro concedens feudum dederit licētiam
6 alienādi bona feudalia ēt in fœminas, quæ † ex natura feudi nō succedūt. c. j. §. hoc āt notādū. q. feud. da pos. c. j. §. filia. de success. feu. c. 1. queadmodū feud. ad filij pti. & c. j. in prin. de gradi. suc. ī feu. nō tn̄ vr̄ de fœminis spurijs legitimatis sensisse ex qualitate ꝑsonæ suæ existētis in dignitate. Præterea ubi sit legitimāda a sūmo Pōtifice, & ab illo solo legitimari possit, nō habet effectū legitimatio quoad bōa & feuda existētia ī bonis imperij, ēt si ad feuda sit legitimat⁹ expresse, & hoc ex defectu ptātis ſm gl. & Doc. cōiter ī dicto. c. ꝑ venerabilē. Sed tn̄ ꝑmisis nō obstā
7 tibus contrarium arbitror uerius, quia † feudatario est ꝑ dominum data licentia alienandi, etiam in fœminas. Quia ergo est data licentia alienandi, ēt in fœminas quascunque, sub illo verbo, quascunque, vniuersali & geminato includunt ēt fœminæ legitimatæ, vt in terminis vult Soc. in l. Gal. §. ēt si parente. de liber. & posthu. vbi cōcludit, ꝙ licet in feudo non ueniat hæres extraneus, etiam quando receptum est pro quibuscunq. hæredib. ut uidetur uoluisse Baldus in capi. j. §. donare. qualiter olim feud. alie. pote. tamen, ſm eum, sub dictis uerbis includi poterit filius legitimatus, immo dicit, quod etiam comprehendetur filius naturalis, quod est plus, per nota. per Ioannem Andr. in ritu. de testamen. in addi. magna. Sic igitur & in casu nostro licentia alienandi in quascunque personas etiam fœminas, includere

dere debet filias legitimatas. Et comprobatur ex notatis per Baldum in c. Imperialem. in princip. de prohib. feud. alie. per Fe
8 deric. dum vult, quod concessio † feudi pro hæredibus quibuscunque, cõtinet etiam hæredes extraneos & legatarios, qui largo modo sunt hæredes. l. id tempus. in princ. de vsucap. Et idem voluit in l. j. de rerum diuisione. q. 34. & Alex. in l. si patroni. in prin. ad Trebel. & in d. §. etiam si parente, & in d. l. etiam. in principio, soluto matrimonio. & Soc. in l. quidam relegatus. de reb. dub. quia in materia fauorabili sicut est concessio feudi, ueniũt etiam maiora expressis. Allegat etiam ad hoc not. per Bar. quæ
9 optime faciunt, in l. generali. §. vxori. de usufru. Et ꝙ † concessio feudi, quamuis non probet tanquam fauorabilis sit late interpretanda, vult Bal. in prælu. feu. circa. 4. col. uersi. uiso ergo, &c. ibi etiam late per Iac. de Belui, & quantumcunq. debeatur seruitium, quia tamen magis participat de lucro & beneficio, ideo gratia appellatur. l. quæritur Hermaphroditũ. de statu homi. Et idem uoluit Alex. in d. l. Gallus. §. instituens. in fi. ubi per hoc dicit, ꝙ licet in contractib. appellatione filij non ueniat nepos, secundum Bartolum in l. liberorum. de uerborum signifi. tamen in feudi concessione facta pro filijs continẽtur etiam nepotes, ut probatur in c. 1. uer. & si clientulus. de alien. feu. & ibi per Bal. & per eum in c. quæ in ecclesiarum. de consti. & hoc ratione præmissa secundum Alex. scilicet, quia feudum est gratia late interpretanda. Et per hoc respondet ad not. per Bartolum in d. l. liberorum. Et tanto magis hoc procedit, quia propter licentiam alienandi in quascunque personas feudum non retinet propriam naturam feudi. d. c. 1. de feud. non habente propriam natu. feu. Nõ mirum ergo si filia etiam legitimata potest admitti, quia feudum non est proprie. Et ideo si sit legitimata simpliciter, quamuis etiam nõ sit dictum, ad feuda dicta filia poterit uenire, quia sub verbis, ex quibus licentia alienandi est cõcessa a domino, continetur, ut ex præmissis colligitur. Et sic ad primum, quod allegatur in contrarium, remanet respõsum. Et propterea quamuis ex legitimatione Papæ non posset ad hæc feuda admitti filia, poterit tamẽ illa uenire ex legitimatione Imperatoris, & multo magis si legitimabitur etiam expresse ad feuda cum clausula, non obstante, ut no. per gl. & omnes in d. c. naturales. Et ita concludo. Laus Deo.

FINIS.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. A A.

Omnes sunt Quaterniones.

INDEX CONSILIORVM EXCELLENTISSIMI V. I. D. Caroli Ruini Regiensis.

IN QVINQVE VOLVMINA RESPONSORVM.

Numerus margini præfixus. 1. Primum 2. Secundum 3. Tertium 4. Quartum & 5. Quintum & ultimum Consiliorum volumen denotat.

5 ¶ Adu-

1 ¶ Al-

Index Conſiliorum

5 ¶ Au-

4 Cessio

3 Clau-

Con-

4 Con-

Cul-

2 De-

Dona-

E

[illegible]

Execu-

3 Fi-

Fi-

Filiæ

Hæ-

Hæ-

3 ¶ Indu-

5 Iu-

3 Li-

Maritus

5 Mili-

N

5 Ne-

2 Pœna

Index Consiliorum

Posses-

6 Prin-

Profe-

Pro-

Pro-

4 Pu-

Ratifi-

Repræ-

ram

Socius

Index Cōſiliorum

3 Sta-

5 Statu-

Sta-

Sub-

Sub-

Sui

2 Testa-

5 Te-

2 Ver-

Vsus-

F I N I S.

Series Chartarum.

A B C D E F G. Omnes sunt Quaterniones.

i'1879550x

16

CAROLI
Ruini
Consilia.
Tom. 4.

112

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm